MONITORUL OFICIAL AL ROMÂNIEI

Anul 194 (XXXVIII) — Nr. 410 bis

PARTEA I
LEGI, DECRETE, HOTĂRÂRI ȘI ALTE ACTE

Joi, 14 mai 2026

SUMAR

Pagina

Anexele nr. 1-321 la Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 3.716/2026 privind aprobarea programelor școlare asociate disciplinelor prevăzute în planurile-cadru pentru învățământul liceal 3–1221

Volumul 1

ACTE ALE ORGANELOR DE SPECIALITATE ALE ADMINISTRAȚIEI PUBLICE CENTRALE

MINISTERUL EDUCAȚIEI ȘI CERCETĂRII

O R D I N
privind aprobarea programelor școlare asociate disciplinelor prevăzute în planurile-cadru pentru învățământul liceal*)

În conformitate cu prevederile art. 88 alin. (2) și (10) din Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023, cu modificările și completările ulterioare,

având în vedere prevederile art. 4 din Hotărârea Guvernului nr. 251/2025 privind organizarea și funcționarea Centrului Național pentru Curriculum și Evaluare,

având în vedere Ordinul ministrului educației nr. 6.072/2023 privind aprobarea unor măsuri tranzitorii aplicabile la nivelul sistemului național de învățământ preuniversitar și superior, cu modificările ulterioare,

în baza Ordinului ministrului educației naționale nr. 3.593/2014 pentru aprobarea Metodologiei privind elaborarea și aprobarea curriculumului școlar — planuri-cadru de învățământ și programe școlare,

ținând cont de: Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 4.350/2025 privind aprobarea planurilor-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi; Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 6.873/2025 privind aprobarea planurilor-cadru pentru învățământul liceal special cu frecvență zi, învățământul liceal cu frecvență zi, pentru clasele cu predare a unei limbi moderne în regim intensiv/bilingv, învățământul liceal cu frecvență zi, pentru clasele cu predare a disciplinei informatică în regim intensiv, și învățământul liceal cu frecvență seral/redusă; Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 6.932/2025 privind aprobarea planurilor-cadru pentru învățământul liceal cu predare în limbile minorităților naționale, cu modificările ulterioare,

având în vedere Referatul de aprobare nr. 654 din 20.04.2026,

în temeiul art. 13 alin. (3) din Hotărârea Guvernului nr. 731/2024 privind organizarea și funcționarea Ministerului Educației și Cercetării, cu modificările și completările ulterioare,

ministrul educației și cercetării emite prezentul ordin.

Art. 1. — Se aprobă Centralizatorul programelor școlare asociate disciplinelor prevăzute în planurile-cadru pentru învățământul liceal, prevăzut în anexa nr. 1.

Art. 2. — Se aprobă programele școlare asociate disciplinelor prevăzute în planurile-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, prevăzute în anexele nr. 2-321.

Art. 3. — Programele școlare prevăzute în anexele 2-321 se aplică progresiv începând cu clasa a IX-a a anului școlar 2026-2027.

Art. 4. — Programele școlare asociate fiecărui an de studiu sunt valabile pe o perioadă de 8 ani, începând cu anii școlari: 2026-2027 pentru clasa a IX-a, 2027-2028 pentru clasa a X-a, 2028-2029 pentru clasa a XI-a, respectiv 2029-2030 pentru clasa a XII-a.

Art. 5. — Anexele nr. 1-321 fac parte integrantă din prezentul ordin.

Art. 6. — Direcția generală echitate și performanță în învățământul preuniversitar, Direcția generală minorități și desegregare, Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare, Centrul Național de Dezvoltare a Învățământului Tehnic și Profesional, inspectoratele școlare și unitățile de învățământ duc la îndeplinire prevederile prezentului ordin.

Art. 7. — Prezentul ordin se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I.

Ministrul educației și cercetării,
Mihai Dimian

București, 21 aprilie 2026.
Nr. 3.716.

*) Ordinul nr. 3.716/2026 a fost publicat în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 410 din 14 mai 2026 și este reprodus și în acest număr bis.

Anexa nr. 1

CENTRALIZATORUL PROGRAMELOR ȘCOLARE ASOCIATE DISCIPLINELOR PREVĂZUTE ÎN PLANURILE-CADRU PENTRU ÎNVĂȚĂMÂNTUL LICEAL

Numărul anexei la ordin	Disciplină	Tip programă
A. PROGRAME ȘCOLARE PENTRU DISCIPLINE OBLIGATORII CU ALOCARE ORARĂ ÎN TRUNCHIUL COMUN (TC) ȘI ÎN CURRICULUMUL DE SPECIALITATE (CS) PENTRU ÎNVĂȚĂMÂNTUL ÎN LIMBA MINORITĂȚILOR NAȚIONALE		
2.	*Limba și literatura maghiară maternă – Gramatica aplicată a limbii maghiare (în limba română și în limba maghiară*	2A. Programa școlară pentru disciplina Limba și literatura maghiară maternă - Gramatica aplicată a limbii maghiare, clasa a IX-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul pedagogic, specializarea educație timpurie și specializarea pedagogia educației nonformale
		2B. A Magyar nyelv és irodalom (anyanyelv) - Alkalmazott magyar nyelvészet, tantárgy tanterve, IX. osztály, Szakspecifikus curriculum, vokacionális szakirány, pedagógiai tagozat, koragyermekkori nevelés és nonformális pedagógia szak
3.	*Limba și literatura maghiară maternă – Gramatica aplicată a limbii maghiare (în limba română și în limba maghiară*	3A. Programa școlară pentru disciplina Limba și literatura maghiară maternă - Gramatica aplicată a limbii maghiare, clasa a IX-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul pedagogic, specializarea pedagogia învățământului primar
		3B. A Magyar nyelv és irodalom (anyanyelv) - Alkalmazott magyar nyelvészet, tantárgy tanterve, IX. osztály, Szakspecifikus curriculum, vokacionális szakirány, pedagógiai tagozat, koragyermekkori nevelés és nonformális pedagógia szak
4.	*Limba și literatura maghiară maternă – Gramatica aplicată a limbii maghiare (în limba română și în limba maghiară*	4A. Programa școlară pentru disciplina Limba și literatura maghiară maternă - Gramatica aplicată a limbii maghiare, clasa a IX-a, curriculum de specialitate (CS); filiera vocațională, profilul pedagogic, specializarea pedagogie generală și specializarea mediere școlară
		4B. A Magyar nyelv és irodalom (anyanyelv) - Alkalmazott magyar nyelvészet, tantárgy tanterve, IX. osztály, Szakspecifikus curriculum, vokacionális szakirány, pedagógiai tagozat, általános pedagógia és iskolai mediáció szak
5.	*Limba și literatura maghiară maternă*	5A. Programa școlară pentru disciplina Limba și literatura maghiară maternă – clasele a IX-a – a XII-a, trunchi comun (TC) pentru filiera teoretică, profilul real, specializarea matematică-informatică, filiera teoretică, profilul real, specializarea științe ale naturii, filieră tehnologică, toate specializările, filieră vocațională, profil artistic, toate specializările, filieră vocațională, profil sportiv, toate specializările, filieră vocațională, profil teologic, specializarea ghid turistic romano-catolic, filieră vocațională, profil pedagogic, toate specializările; varianta tradusă în limba română
		5B. A magyar nyelv és irodalom tantárgy tanterve – IX–XII. osztály, közös törzsanyag (KT) – elméleti szakirány, reál tagozat, matematika-informatika szak; elméleti szakirány, reál tagozat,

Numărul anexei la ordin	Disciplină	Tip programă
		természettudományok szak; technológiai szakirány, minden szak; vokacionális szakirány művészeti tagozat, minden szak; vokacionális szakirány, sport tagozat, minden szak; vokacionális szakirány, teológiai tagozat, római katolikus idegenvezető szak; vokacionális szakirány, pedagógiai tagozat, minden szak számára; magyar nyelvű változat
6.	*Limba și literatura maghiară maternă*	6A. Programa școlară pentru disciplina Limba și literatura maghiară maternă, clasele a IX-a – a XII-a, trunchi comun (TC) pentru elevii care frecventează școli/clase cu predare în limba română; varianta tradusă în limba română
		6B. A Magyar nyelv és irodalom (anyanyelv) tantárgy tanterve – IX–XII. osztály, közös törzsanyag (KT) román tannyelvű iskolákban/osztályokban tanuló diákok számára; magyar nyelvű változat
7.	*Limba și literatura maghiară maternă*	7A. Programa școlară pentru disciplina Limba și literatura maghiară maternă, clasele a IX-a – a XII-a, trunchi comun și curriculum de specialitate (TC+CS) pentru filiera vocațională, profilul teologic, cultul reformat, specializarea teologie reformată; varianta tradusă în limba română
		7B. A magyar nyelv és irodalom tantárgy tanterve – IX–XII. osztály, közös törzsanyag (KT) és szakspecifikus curriculum (SZC) – vokacionális szakirány, teológiai tagozat, református szak számára; magyar nyelvű változat
8.	*Limba și literatura maghiară maternă*	8A. Programa școlară pentru disciplina Limba și literatura maghiară maternă, clasele a IX-a – a XII-a, trunchi comun și curriculum de specialitate (TC+CS) pentru filiera vocațională, profilul teologic, cultul romano-catolic, specializarea teologie romano-catolică; varianta tradusă în limba română
		8B. A magyar nyelv és irodalom tantárgy tanterve, IX–XII. osztály, Közös törzsanyag és Szakspecifikus curriculum, vokacionális szakirány, teológiai tagozat, római katolikus szak számára; magyar nyelvű változat
9.	*Limba și literatura maghiară maternă*	9A. Programa școlară pentru disciplina Limba și literatura maghiară maternă, clasele a IX-a – a XII-a, trunchi comun și curriculum de specialitate (TC+CS), filiera vocațională, profilul teologic, cultul unitarian, specializarea teologie unitariană; varianta tradusă în limba română
		9B. A magyar nyelv és irodalom tantárgy tanterve, IX–XII. osztály, közös törzsanyag és szakspecifikus curriculum, vokacionális szakirány, teológiai tagozat, unitárius szak számára; magyar nyelvű változat
10.	*Limba și literatura maghiară maternă*	10A. Programa școlară pentru disciplina Limba și literatura maghiară maternă, clasele a IX-a – a XII-a, trunchi comun și curriculum de specialitate (TC+CS) pentru filiera teoretică, profilul uman, specializarea filologie; varianta tradusă în limba română

Numărul anexei la ordin	Disciplină	Tip programă
		10B. A magyar nyelv és irodalom tantárgy tanterve – IX–XII. osztály, közös törzsanyag és szakspecifikus curriculum, elméleti szakirány, humán tagozat, filológia szak számára; magyar nyelvű változat
11.	*Limba și literatura maghiară maternă*	11A. Programa școlară pentru disciplina Limba și literatura maghiară maternă, clasele a IX-a – a XII-a, trunchi comun și curriculum de specialitate (TC+CS), filiera teoretică, profilul uman, specializarea științe sociale; varianta tradusă în limba română
		11B. A magyar nyelv és irodalom tantárgy tanterve – IX–XII. osztály, közös törzsanyag és szakspecifikus curriculum, elméleti szakirány, humán tagozat, társadalomtudományok szak számára; magyar nyelvű változat
12.	*Limba și literatura ucraineană maternă*	12.Programa școlară pentru disciplina Limba și literatura ucraineană maternă, clasa a IX-a, trunchi comun și curriculum de specialitate (TC+CS), filiera teoretică, profilul umanist,, specializarea filologie
13.	*Limba și literatura ucraineană maternă*	13. Programa școlară pentru disciplina Limba și literatura ucraineană maternă, clasa a IX-a, trunchi comun (TC) pentru școlile, clasele sau grupele cu elevi aparținând minorității naționale ucrainene care studiază în limba română, pentru toate filierele, profilurile și specializările
14.	*Limba și literatura ucraineană maternă*	14. Programa școlară pentru disciplina Limba și literatura ucraineană maternă, clasa a IX-a, trunchi comun și curriculum de specialitate (TC+CS), filiera vocațională, profilul pedagogic, specializarea educație timpurie
15.	*Limba și literatura ucraineană maternă*	15. Programa școlară pentru disciplina Limba și literatura ucraineană maternă, clasa a IX-a, trunchi comun și curriculum de specialitate (TC+CS), filiera vocațională, profilul pedagogic, specializarea pedagogia învățământului primar
16.	*Limba și literatura turcă maternă*	16A. Programa școlară pentru disciplina Limba și literatura turcă maternă, clasa a IX-a, trunchi comun și curriculum de specialitate (TC+CS), toate filierele, profilurile, specializările
		16B. TÜRKÇE (ANA DİL) DERSİ 9. SINIF ÖĞRETİM PROGRAMI Ortak Çekirdek Program (OÇP) ve Alan/Dal Öğretim Programı (ADÖP) Türkçenin Öğretimi İçin Tüm Okul Türleri, Alanlar ve Dallar İçin Geçerlidir
17.	*Limba și literatura rromani maternă*	17. Programa școlară pentru disciplina Limba și literatura rromani maternă, clasele a IX-a – a XII-a, trunchi comun și curriculum de specialitate (TC+CS), pentru toate filierele, profilurile și specializările
18.	*Limba și literatura maternă slovacă*	18A. Programa școlară pentru disciplina Limba și literatura maternă slovacă, clasa a IX-a, trunchi comun (TC), pentru școlile, clasele sau grupele cu elevi aparținând minorității naționale slovace care studiază în limba română –pentru toate filierele, profilurile și specializările – varianta tradusă în limba română

Numărul anexei la ordin	Disciplină	Tip programă
		18B. Učebné osnovy pre vyučovací predmet SLOVENSKÝ JAZYK A LITERATÚRA (materinský jazyk) pre školy, vyučovacie triedy alebo skupiny so žiakmi slovenskej národnostnej menšiny, ktorí sa vzdelávajú v rumunskom vyučovacom jazyku 9. ročník, Spoločný vzdelávací základ, pre všetky vzdelávacie zamerania, profily a študijne odbory
19.	*Limba și literatura maternă slovacă*	19A. Programa școlară pentru disciplina Limba și literatura maternă slovacă, clasele a IX-a - a XII-a, trunchi comun (TC), filiera teoretică, profilul real, specializarea matematică-informatică – varianta tradusă în limba română
		19B. Učebné osnovy pre vyučovací predmet SLOVENSKÝ JAZYK A LITERATÚRA (materinský jazyk), 9. – 12. ročník, Spoločný vzdelávací základ, pre teoretické vzdelávacie zameranie, prírodovedný profil, študijný odbor matematika – informatika
20.	*Limba și literatura maternă slovacă*	20A. Programa școlară pentru disciplina Limba și literatura maternă slovacă, clasele a IX-a - a XII-a, trunchi comun și curriculum de specialitate (TC+CS); filiera teoretică, profilul umanist, specializarea filologie; filiera teoretică, profilul umanist, specializarea științe sociale – varianta tradusă în limba română
		20B. Učebné osnovy pre vyučovací predmet SLOVENSKÝ JAZYK A LITERATÚRA (materinský jazyk), 9. – 12. ročník, Spoločný vzdelávací základ a odborný vzdelávací program pre teoretické vzdelávacie zameranie, humanitný profil, študijné odbory: filológia, spoločenské vedy
21.	*Limba și literatura maternă cehă*	21A. Programa școlară pentru disciplina Limba și literatura maternă cehă, clasa a IX-a, trunchi comun (TC), pentru școlile, clasele sau grupele cu elevi aparținând minorității naționale cehe care studiază în limba română, pentru toate filierele, profilurile și specializările – varianta tradusă în limba română.
		21B. Učební osnovy pro vyučovací předmět ČESKÝ JAZYK A LITERATURA (mateřský jazyk), pro školy, třídy nebo skupiny s žáky české národnostní menšiny, kteří se vzdělávají v rumunském vyučovacím jazyce, 9. Ročník, Společný vzdělávací základ, pro všechna vzdělávací zaměření, profily a studijní obory
22.	*Limba și literatura maternă sârbă*	22A. Programa școlară pentru disciplina Limba și literatura maternă sârbă, clasele a IX-a - a XII-a, trunchi comun (TC), filiera teoretică, profilul real, specializarea matematică-informatică
		22B. Наставни програм за дисциплину СРПСКИ МАТЕРЊИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ IX - XII разред , Заједничко језгро (ТК) Теоријски смер, реални профил, специјализација математика-информатика
23.	*Limba și literatura maternă sârbă*	23A. Programa școlară pentru disciplina Limba și literatura maternă sârbă, clasele a IX-a - a XII-a, trunchi comun și curriculum de specialitate (TC+CS), filiera teoretică, profilul umanist, specializarea filologie

Numărul anexei la ordin	Disciplină	Tip programă
		23B. Наставни програм за дисциплину СРПСКИ МАТЕРЊИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ IX - XII разред Заједничко језгро и специјализовани наставни програм (ТК + КС) Теоријски смер, хуманистички профил, филолошка специјализација Средњошколско образовање
24.	*Limba și literatura maternă sârbă*	24A. Programa școlară pentru disciplina Limba și literatura maternă sârbă, clasa a IX-a, trunchi comun (TC), pentru școlile, clasele sau grupele cu elevi aparținând minorității naționale sârbe care studiază în limba română, pentru toate filierele, profilurile și specializările
		24B. Школски програм за предмет СРПСКИ МАТЕРЊИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ IX разред Заједничко језгро (ТК) за школе, одељења или групе са ученицима који припадају српској националној мањини, а који уче на румунском језику, за све смерове, профиле и специјализације
25.	*Limba și literatura bulgară maternă*	25. Programa școlară pentru disciplina Limba și literatura bulgară maternă, clasa a IX-a, trunchi comun și curriculum de specialitate (TC+CS), toate filierele, profilurile, specializările
26.	*Limba și literatura neogreacă maternă*	26. Programa școlară pentru disciplina Limba și literatura neogreacă maternă, clasa a IX-a, trunchi comun și curriculum de specialitate (TC+CS), toate filierele, profilurile, specializările
27.	*Limba și literatura croată maternă*	27. Programa școlară pentru disciplina Limba și literatura croată maternă, clasele a IX-a - a XII-a, trunchi comun și curriculum de specialitate (TC+CS), filiera teoretică, profilul umanist, specializarea filologie
28.	*Limba și literatura rusă maternă*	28. Programa școlară pentru disciplina Limba și literatura rusă maternă, clasele a IX-a – a XII-a, trunchi comun și curriculum de specialitate (TC+CS), toate filierele, profilurile, specializările
29.	*Limba și literatura italiană maternă*	29. Programa școlară pentru disciplina Limba și literatura italiană maternă, clasele a IX-a – a XII-a, trunchi comun și curriculum de specialitate (TC+CS), filiera teoretică, toate profilurile și specializările
30.	Limba și literatura polonă maternă	30. Programa școlară pentru disciplina Limba și literatura polonă maternă, clasele a IX-a – a XII-a, trunchi comun și curriculum de specialitate (TC+CS), filiera teoretică, toate profilurile și specializările
31.	*Limba și literatura germană maternă*	31A. Programa școlară pentru disciplina Limba și literatura germană maternă, clasa a IX-a, trunchi comun și curriculum de specialitate (TC+CS), pentru toate filierele, profilurile, specializările și pentru studiul limbii germane materne – programa în limba română
		31B. Programa școlară pentru disciplina Limba și literatura germană maternă, clasa a IX-a, trunchi comun și curriculum de specialitate (TC+CS), pentru toate filierele, profilurile, specializările și pentru studiul limbii germane materne – programa în limba germană
32.	*Gramatica aplicată a limbii germane*	32A. Programa școlară pentru disciplina Gramatica aplicată a limbii germane(Angewandte Grammatik der deutschen Sprache), clasa a IX-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul pedagogic, specializarea educație timpurie

Numărul anexei la ordin	Disciplină	Tip programă
		32B. Programa școlară pentru disciplina Angewandte Grammatik der deutschen Sprache (Gramatica aplicată a limbii germane), clasa a IX-a , curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul pedagogic, specializarea educație timpurie
33.	*Gramatica aplicată a limbii germane*	33A. Programa școlară pentru disciplina Gramatica aplicată a limbii germane, clasa a IX-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul pedagogic, specializarea pedagogia învățământului primar
		33B. Programa școlară pentru disciplina Angewandte Grammatik der deutschen Sprache (Gramatica aplicată a limbii germane), clasa a IX-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul pedagogic, specializarea pedagogia învățământului primar
B. PROGRAME ȘCOLARE PENTRU DISCIPLINE OBLIGATORII CU ALOCARE ORARĂ ÎN TRUNCHIUL COMUN (TC) ȘI/SAU ÎN CURRICULUMUL DE SPECIALITATE (CS) DIN ARIA CURRICULARĂ MATEMATICĂ ȘI ȘTIINȚE ALE NATURII, RESPECTIV ARIA TEHNOLOGII		
34.	*Matematică aplicată în științe sociale*	Programa școlară pentru disciplina Matematică aplicată în științe sociale, clasele a XI-a și a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera teoretică, profilul umanist, specializarea științe sociale
35.	*Matematică*	Programa școlară pentru disciplina Matematică, clasele a XI-a și a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera tehnologică, profilul tehnic, toate domeniile, toate calificările profesionale
36.	*Matematică*	Programa școlară pentru disciplina Matematică, clasele a XI-a și a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera tehnologică, profilul resurse naturale și protecția mediului, toate domeniile, toate calificările profesionale
37.	*Matematică*	Programa școlară pentru disciplina Matematică, clasele a XI-a și a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera tehnologică, profilul servicii, toate domeniile cu excepția domeniului economic, toate calificările profesionale
38.	*Matematică*	Programa școlară pentru disciplina Matematică, clasele a XI-a și a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera tehnologică, profilul servicii, domeniul economic, toate calificările profesionale
39.	*Matematică aplicată în arhitectură*	Programa școlară pentru disciplina Matematică aplicată în arhitectură, clasele a IX-a – a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul artistic, specializarea arhitectură, arte ambientale și design
40.	*Geometrie descriptivă și perspectivă*	Programa școlară pentru disciplina Geometrie descriptivă și perspectivă, clasele a IX-a – a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul artistic, specializarea arhitectură, arte ambientale și design
41.	*Tehnologia informației și a comunicațiilor*	Programa școlară pentru disciplina Tehnologia informației și a comunicațiilor, clasa a X-a, trunchi comun (TC), toate filierele, toate profilurile, toate specializările/calificările profesionale

Numărul anexei la ordin	Disciplină	Tip programă
42.	*Tehnologia informației și a comunicațiilor*	Programa școlară pentru disciplina Tehnologia informației și a comunicațiilor, clasa a XI-a, trunchi comun (TC), toate filierele, toate profilurile, toate specializările/calificările profesionale
43.	*Tehnologia informației și a comunicațiilor*	Programa școlară pentru disciplina Tehnologia informației și a comunicațiilor, clasa a XII-a, trunchi comun (TC), toate filierele, toate profilurile, toate specializările/calificările profesionale
C. PROGRAME ȘCOLARE PENTRU DISCIPLINE OBLIGATORII CU ALOCARE ORARĂ ÎN CURRICULUM DE SPECIALITATE (CS) PENTRU FILIERA VOCAȚIONALĂ, PROFILUL TEOLOGIC, TOATE SPECIALIZĂRILE		
44.	Istoria Bisericii Ortodoxe Române	Programa școlară pentru disciplina Istoria Bisericii Ortodoxe Române, Cultul Ortodox, clasele a XI-a și a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializările: Teologie Ortodoxă, Patrimoniu cultural, Muzică bisericească și Ghid turism religios
45.	*Studiul Sfintei Scripturi*	Programa școlară pentru disciplina Studiul Sfintei Scripturi, Cultul Ortodox, clasele a IX-a - a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializarea Teologie Ortodoxă
46.	*Catehetică*	Programa școlară pentru disciplina Catehetică, Cultul Ortodox, clasa a XI-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializarea Teologie Ortodoxă
47.	*Omiletică*	Programa școlară pentru disciplina Omiletică, Cultul Ortodox, clasa a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, cultul ortodox, specializarea Teologie Ortodoxă
48.	*Învățătura de credință ortodoxă*	Programa școlară pentru disciplina Învățătura de credință ortodoxă, Cultul Ortodox, clasele a IX-a și a X-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializările Teologie Ortodoxă, Ghid turism religios, Muzică bisericească.
49.	*Dogmatica Ortodoxă*	Programa școlară pentru disciplina Dogmatica Ortodoxă, Cultul Ortodox, clasele a XI-a și a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializările Teologie Ortodoxă, Patrimoniu cultural, Ghid turism religios și Muzică bisericească
50.	*Patrologie și literatură post-patristică*	Programa școlară pentru disciplina Patrologie și literatură post-patristică, Cultul Ortodox, clasele a XI-a și a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializarea Teologie Ortodoxă
51.	*Drept bisericesc*	Programa școlară pentru disciplina Drept bisericesc, Cultul Ortodox, clasa a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializarea Teologie Ortodoxă
52.	*Liturgică și teologie practică*	Programa școlară pentru disciplina Liturgică și teologie practică, Cultul Ortodox, clasele a IX-a – a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializările Teologie Ortodoxă și Muzică bisericească
53.	*Muzică bisericească*	Programa școlară pentru disciplina Muzică bisericească, Cultul Ortodox, clasele a IX-a – a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializarea Teologie Ortodoxă

Numărul anexei la ordin	Disciplină	Tip programă
54.	*Limba latină*	Programa școlară pentru disciplina Limba latină, Cutul Ortodox, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializările Teologie ortodoxă (clasele a IX-a – a XII-a) și Muzică bisericească (clasele a IX-a și a X-a)
55.	*Spiritualitate și formare duhovnicească*	Programa școlară pentru disciplina Spiritualitate și formare duhovnicească, Cultul Ortodox, clasele a IX-a – a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializările Teologie Ortodoxă, Ghid turism religios și Muzică bisericească
56.	*Limba greacă*	Programa școlară pentru disciplina Limba greacă, Cultul Ortodox, clasele a IX-a – a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializările Teologie Ortodoxă și Muzică bisericească
57.	*Istorie Bisericească Universală*	Programa școlară pentru disciplina Istorie bisericească universală, Cultul Ortodox, clasele a XI-a și a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializările Teologie ortodoxă și Ghid turism religios
58.	*Studiul Sfintei Scripturi*	Programa școlară pentru disciplina Studiul Sfintei Scripturi, Cultul Ortodox, clasele a IX-a și a X-a, curriculum de specialitate (CS),filiera vocațională, profilul teologic, specializarea Ghid turism religios
59.	*Muzică bisericească*	Programa școlară pentru disciplina Muzică bisericească, Cultul Ortodox, clasele a IX-a – a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializarea Ghid turism religios; clasele a IX-a – a XI-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializarea Patrimoniu cultural
60.	*Geografia turismului religios ortodox*	Programa pentru disciplina Geografia turismului religios ortodox, Cultul Ortodox, clasa a IX-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializarea Ghid turism religios
61.	*Itinerarii turistice religioase ortodoxe în România și peste granițe*	Programa școlară pentru disciplina Itinerarii turistice religioase ortodoxe în România și peste granițe, Cultul Ortodox, clasele a X-a – a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializarea Ghid turism religios
62.	*Practică de specialitate*	Programa școlară pentru disciplina Practică de specialitate, Cultul Ortodox, clasele a IX-a – a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializarea Ghid turism religios.
63.	*Istoria culturii și spiritualității artei monahale*	Programa școlară pentru disciplina Istoria culturii și spiritualității artei monahale, Cultul Ortodox, clasele a IX-a – a XI-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializarea Ghid turism religios
64.	*Arheologie biblică*	Programa școlară pentru disciplina Arheologie biblică, Cultul Ortodox, clasele a IX-a – a XI-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializarea Ghid turism religios

Numărul anexei la ordin	Disciplină	Tip programă
65.	*Contabilitate*	Programa școlară pentru disciplina Contabilitate, Cultul Ortodox, clasele a XI-a – a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializarea Ghid turism religios
66.	*Tehnologia activității de turism*	Programa școlară pentru disciplina Tehnologia activității de turism, Cultul Ortodox, clasele a XI-a – a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializarea Ghid turism religios
67.	*Marketing în turism*	Programa școlară pentru disciplina Marketing în turism, Cultul Ortodox, clasele a XI-a și a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializarea Ghid turism religios
68.	*Economia întreprinderii turistice și elemente de legislație*	Programa școlară pentru disciplina Economia întreprinderii turistice și elemente de legislație, Cultul Ortodox, clasele a XI-a și a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializarea Ghid turism religios.
69.	*Comunicare profesională*	Programa școlară pentru disciplina Comunicare profesională, Cultul Ortodox, clasa a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializarea Ghid turism religios
70.	*Studiul Sfintei Scripturi*	Programa școlară pentru disciplina Studiul Sfintei Scripturi, Cultul Ortodox, clasele a IX-a – a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializările Patrimoniu cultural și Muzică bisericească
71.	*Muzică Bisericească*	Programa școlară pentru disciplina Muzică Bisericească, Cultul Ortodox, clasele a IX-a – a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializarea Muzică Bisericească
72.	*Istoria muzicii bizantine*	Programa școlară pentru disciplina Istoria muzicii bizantine, Cultul Ortodox, clasele a XI-a și a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializarea: Muzică bisericească
73.	*Istoria muzicii bisericești la români*	Programa școlară pentru disciplina Istoria muzicii bisericești la români, Cultul Ortodox, clasele a XI-a și a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializarea Muzică bisericească
74.	*Cântare după modele imnologice*	Programa școlară pentru disciplina Cântare după modele imnologice, Cultul Ortodox, clasele a IX-a – a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializarea Muzică bisericească
75.	*Studiul formelor și desenul*	Programa școlară pentru disciplina Studiul formelor și desenul, Cultul Ortodox, clasele a IX-a – a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializarea Patrimoniu cultural

Numărul anexei la ordin	Disciplină	Tip programă
76.	*Studiul culorii și pictură decorativă*	Programa școlară pentru disciplina Studiul culorii și pictură decorativă, Cultul Ortodox, clasele a XI-a și a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializarea Patrimoniu cultural
77.	*Studiul culorii și pictură pe icoană*	Programa școlară pentru disciplina Studiul culorii și pictură pe icoană, Cultul Ortodox, clasele a IX-a și a X-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializarea Patrimoniu cultural
78.	*Sculptură decorativă*	Programa școlară pentru disciplina Sculptură decorativă, Cultul Ortodox, clasele a IX-a – a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializarea Patrimoniu cultural
79.	*Studiul materialelor de lucru în arta eclesială*	Programa școlară pentru disciplina Studiul materialelor de lucru în arta eclesială, Cultul Ortodox, clasele a IX-a – a XI-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializarea Patrimoniu cultural
80.	*Restaurare de icoană și lemn policrom*	Programa școlară pentru disciplina Restaurare de icoană și lemn policrom, Cultul Ortodox, clasele a XI-a și a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializarea Patrimoniu cultural
81.	*Istoria artelor – arta eclesială*	Programa școlară pentru disciplina Istoria artelor – arta eclesială, Cultul Ortodox, clasele a XI-a și a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializarea Patrimoniu cultural
82.	*Studiul tehnicilor vechi tradiționale*	Programa școlară pentru disciplina Studiul tehnicilor vechi tradiționale, Cultul Ortodox, clasa a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializarea Patrimoniu cultural
83.	*Erminia picturii bizantine*	Programa școlară pentru disciplina Erminia picturii bizantine, Cultul Ortodox, clasele a XI-a și a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializarea Patrimoniu cultural
84.	*Studiu biblic*	Programa școlară pentru disciplina Studiu biblic, Cultul Romano-Catolic de Limba Română, clasele a IX-a – a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializarea teologie romano-catolică
85.	*Catehism*	Programa școlară pentru disciplina Catehism, Cultul Romano-Catolic de Limba Română, clasele a IX-a – a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializarea teologie romano-catolică
86.	*Spiritualitate*	Programa școlară pentru disciplina Spiritualitate, Cultul Romano-Catolic de Limba Română, clasele a IX-a – a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializările Teologie romano-catolică și Ghid turism religios

Numărul anexei la ordin	Disciplină	Tip programă
87.	*Educație muzicală*	Programa școlară pentru disciplina Educație muzicală, Cultul Romano-Catolic de Limba Română, clasele a IX-a – a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializarea Teologie romano-catolică
88.	*Limba latină*	Programa școlară pentru disciplina Limba latină, Cultul Romano-Catolic de Limba Română, clasele a IX-a – a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializarea Teologie romano-catolică
89.	*Arta sacră*	Programa școlară pentru disciplina Arta sacră, Cultul Romano-Catolic de Limba Română, clasele a XI-a și a XII - a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializările Ghid turism religios și Teologie romano-catolică
90.	*Literatură universală creștină*	Programa școlară pentru Literatură universală creștină, Cultul Romano-Catolic de Limba Română, clasele a XI-a și a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializarea Teologie romano-catolică
91.	*Istoria religiilor*	Programa școlară pentru disciplina Istoria religiilor, Cultul Romano-Catolic de Limba Română, clasa a IX-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializarea Teologie romano-catolică
92.	*Istoria Bisericii universale*	Programa școlară pentru disciplina Istoria Bisericii universale, Cultul Romano-Catolic de Limba Română, clasele a X-a și a XI-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializarea Teologie romano-catolică
93.	*Istoria Bisericii locale*	Programa școlară pentru Istoria Bisericii locale, Cultul Romano-Catolic de Limba Română, clasa a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializarea Teologie romano-catolică
94.	*Studiu biblic*	Programa școlară pentru disciplina Studiu biblic, Cultul Romano-Catolic de Limba Română, clasele a IX-a – a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializarea Ghid turism religios
95.	*Catehism*	Programa școlară pentru disciplina Catehism, Cultul Romano-Catolic de Limba Română, clasele a IX-a – a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializarea Ghid turism religios
96.	*Limba latină*	Programa școlară pentru disciplina Limba latină, Cultul Romano-Catolic de Limba Română, clasele a IX-a – a XII-a, curriculum de specialitate (CS) filiera vocațională, profilul teologic, specializarea Ghid turism religios
97.	*Limba greacă*	Programa școlară pentru disciplina Limba greacă, Cultul Romano-Catolic de Limba Română, clasele a IX-a și a X-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializarea Ghid turism religios

Numărul anexei la ordin	Disciplină	Tip programă
98.	*Tehnici de redactare ale unui text*	Programa școlară pentru disciplina Tehnici de redactare ale unui text, Cultul Romano-Catolic de Limba Română, clasa a IX-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializarea Ghid turism religios
99.	*Istoria civilizațiilor și a religiei*	Programa școlară pentru disciplina Istoria civilizațiilor și a religiei, Cultul Romano-Catolic de Limba Română, clasa a IX-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializarea Ghid turism religios
100.	*Istoria Bisericii*	Programa școlară pentru disciplina Istoria Bisericii, Cultul Romano-Catolic de Limba Română, clasele a X-a – a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializarea Ghid turism religios
101.	*Practică de specialitate*	Programa școlară pentru disciplina Practică de specialitate, Cultul Romano-Catolic de Limba Română, clasele a IX-a – a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializarea Ghid turism religios
102.	*Geografia turismului religios*	Programa școlară pentru disciplina Geografia turismului religios, Cultul Romano-Catolic de Limba Română, clasa a X-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializarea Ghid turism religios
103.	*Marcheting în turism*	Programa școlară pentru disciplina Marcheting în turism, Cultul Romano-Catolic de Limba Română, clasa a XI-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializarea Ghid turism religios
104.	*Economia turismului*	Programa școlară pentru disciplina Economia turismului, Cultul Romano-Catolic de Limba Română, clasa a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializarea Ghid turism religios
105.	*Tehnologia activităților în turism*	Programa școlară pentru disciplina Tehnologia activităților în turism, Cultul Romano-Catolic de Limba Română, clasele a XI-a și a XII-a, curriculum de specialitate (CS) filiera vocațională, profilul teologic, specializarea Ghid turism religios
106.	*Arta discursului*	Programa școlară pentru disciplina Arta discursului, Cultul Romano-Catolic de Limbă Română, clasele a XI și a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializarea Ghid turism religios
107.	*Literatură universală*	Programa școlară pentru disciplina Literatură universală, Cultul Romano-Catolic de Limbă Română, clasele a XI și a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializarea Ghid turism religios
108.	*Limba latină*	Programa școlară pentru disciplina Limba latină, Cultul Romano-Catolic de Limba Maghiară, clasele a IX-a – a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializările teologie romano-catolică și ghid turism religios

Numărul anexei la ordin	Disciplină	Tip programă
109.	*Studii biblice*	Programa școlară pentru disciplina Studii biblice, Cultul Romano-Catolic de Limbă Maghiară, clasele a IX-a – a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializările teologie romano-catolică și ghid turism religios
110.	*Catehism*	Programa școlară pentru disciplina Catehism, Cultul Romano-Catolic de Limbă Maghiară, clasele a IX-a și a X-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializările teologie romano-catolică și ghid turism religios
111.	*Spiritualitate*	Programa școlară pentru disciplina Spiritualitate, Cultul Romano-Catolic de Limbă Maghiară, clasele a IX-a – a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializările teologie romano-catolică și ghid turism religios
112.	*Istoria Bisericii*	Programa școlară pentru disciplina Istoria Bisericii, Cultul Romano-Catolic de Limbă Maghiară, clasele a IX-a și a X-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializarea teologie romano-catolică
113.	*Teologie morală*	Programa școlară pentru disciplina Teologie morală, Cultul Romano-Catolic de Limbă Maghiară, clasa a XI-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializarea teologie romano-catolică
114.	*Teologie fundamentală*	Programa școlară pentru disciplina Teologie fundamentală, Cultul Romano-Catolic de Limbă Maghiară, clasa a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializarea teologie romano-catolică
115.	*Istoria artei religioase*	Programa școlară pentru disciplina Istoria artei religioase, Cultul Romano-Catolic de Limbă Maghiară, clasele a IX-a și a X-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializarea teologie romano-catolică
116.	*Educație muzicală bisericească*	Programa școlară pentru disciplina Educație muzicală bisericească, Cultul Romano-Catolic de Limbă Maghiară, clasele a IX-a – a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializarea teologie romano-catolică
117.	*Limba italiană*	Programa școlară pentru disciplina Limba italiană, Cultul Romano-Catolic de Limbă Maghiară, clasele a IX-a – a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializarea ghid turism religios
118.	*Literatură universală în limba maghiară*	Programa școlară pentru disciplina Literatură universală în limba maghiară, Cultul Romano-Catolic de Limbă Maghiară, clasele a XI-a și a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializarea ghid turism religios
119.	*Istoria Bisericii locale*	Programa școlară pentru disciplina Istoria bisericii locale, Cultul Romano-Catolic de Limbă Maghiară, clasele a XI- a și a XII-a, curriculum de specialitate (CS) filiera vocațională, profilul teologic, specializarea ghid turism religios

Numărul anexei la ordin	Disciplină	Tip programă
120.	*Geografia turismului religios*	Programa școlară pentru disciplina Geografia turismului religios, Cultul Romano-Catolic de Limbă Maghiară, clasa a XI-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializarea ghid turism religios
121.	*Economia turismului religios*	Programa școlară pentru disciplina Economia turismului religios, Cultul Romano-Catolic de Limbă Maghiară, clasa a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializarea ghid turism religios
122.	*Marketing în turism*	Programa școlară pentru disciplina Marketing în turism, Cultul Romano-Catolic de Limbă Maghiară, clasa a XI-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializarea ghid turism religios
123.	*Tehnologia activității în turism*	Programa școlară pentru disciplina Tehnologia activității în turism, Cultul Romano-Catolic de Limbă Maghiară, clasa a XI-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializarea ghid turism religios
124.	*Practică de specialitate*	Programa școlară pentru disciplina Practică de specialitate, Cultul Romano-Catolic de Limbă Maghiară, clasele a IX-a – a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializarea ghid turism religios
125.	*Artă religioasă*	Programa școlară pentru disciplina Artă religioasă, Cultul Romano-Catolic de Limbă Maghiară, clasa a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializarea ghid turism religios
126.	*Educație muzicală*	Programa școlară pentru disciplina Educație muzicală, Cultul Romano-Catolic de Limbă Maghiară, clasele a IX-a – a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializarea ghid turism religios
127.	*Literatură creștină reformată*	Programa școlară pentru disciplina Literatură creștină reformată, Cultul Reformat, clasele a IX-a – a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializarea teologie reformată
128.	*Studii biblice*	Programa școlară pentru disciplina Studii biblice, Cultul Reformat, clasele a IX-a – a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializarea teologie reformată
129.	*Istoria bisericii reformate*	Programa școlară pentru disciplina Istoria bisericii reformate, Cultul Reformat, clasele a IX-a – a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializarea teologie reformată
130.	*Muzică bisericească*	Programa școlară pentru disciplina Muzică bisericească, Cultul Reformat, clasele a IX-a – a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializarea teologie reformată

Numărul anexei la ordin	Disciplină	Tip programă
131.	*Educație spirituală*	Programa școlară pentru disciplina Educație spirituală, Cultul Reformat, clasele a IX-a – a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializarea teologie reformată
132.	*Evidență bisericească informatizată*	Programa școlară pentru disciplina Evidență bisericească informatizată, Cultul Reformat, clasele a XI-a și a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializarea teologie reformată
133.	*Istoria artei creștine*	Programa școlară pentru disciplina Istoria artei creștine, Cultul Reformat, clasele a XI-a și a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializarea teologie reformată
134.	*Istoria religiilor*	Programa școlară pentru disciplina Istoria religiilor, Cultul Reformat, clasele a XI-a și a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializarea teologie reformată
135.	*Literatură universală*	Programa școlară pentru disciplina Literatură universală, Cultul Baptist, clasele a XI-a și a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializarea teologie baptistă
136.	*Studiul Vechiului Testament*	Programa școlară pentru disciplina Studiul Vechiului Testament, Cultul Baptist, clasa a IX-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializarea teologie baptistă
137.	*Studiul Noului Testament*	Programa școlară pentru disciplina Studiul Noului Testament, Cultul Baptist, clasa a X-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializarea teologie baptistă
138.	*Istoria creștinismului*	Programa școlară pentru disciplina Istoria creștinismului, Cultul Baptist, clasa a XI-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializarea teologie baptistă
139.	*Doctrine biblice*	Programa școlară pentru disciplina Doctrine biblice, Cultul Baptist, clasa a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializarea teologie baptistă
140.	*Hermeneutică*	Programa școlară pentru disciplina Hermeneutică, Cultul Baptist, clasa a IX-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializarea teologie baptistă
141.	*Literatură creștină*	Programa școlară pentru disciplina Literatură creștină, Cultul Baptist, clasa a X-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializarea teologie baptistă
142.	*Viață creștină*	Programa școlară pentru disciplina Viață creștină, Cultul Baptist, clasa a XI-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializarea teologie baptistă
143.	*Apologetică*	Programa școlară pentru disciplina Apologetică, Cultul Baptist, clasa a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializarea teologie baptistă

Numărul anexei la ordin	Disciplină	Tip programă
144.	*Istoria gândirii creștine*	Programa școlară pentru disciplina Istoria gândirii creștine, Cultul Baptist, clasa a XI-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializarea teologie baptistă
145.	*Istoria baptiștilor*	Programa școlară pentru disciplina Istoria baptiștilor, Cultul Baptist, clasa a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializarea teologie baptistă
146.	*Practică Teologică*	Programa școlară pentru disciplina Practică Teologică, Cultul Baptist, clasele a IX-a – a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializarea teologie baptistă
147.	*Muzică bisericească*	Programa școlară pentru disciplina Muzică bisericească, Cultul Baptist, clasele a IX-a - a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializarea teologie baptistă
148.	*Studiul Vechiului Testament*	Programa școlară pentru disciplina Studiul Vechiului Testament, Cultul Penticostal, clasa a IX-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializarea teologie penticostală
149.	*Studiul Noului Testament*	Programa școlară pentru disciplina Studiul Noului Testament, Cultul Penticostal, clasa a X-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializarea teologie penticostală
150.	*Morală creștină*	Programa școlară pentru disciplina Morală creștină, Cultul Penticostal, clasa a IX-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializarea teologie penticostală
151.	*Evanghelogie*	Programa școlară pentru disciplina Evanghelogie, Cultul Penticostal, clasa a X-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializarea teologie penticostală
152.	*Istoria creștinismului*	Programa școlară pentru disciplina Istoria creștinismului, Cultul Penticostal, clasele a XI-a și a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializarea teologie penticostală
153.	*Doctrine biblice*	Programa școlară pentru disciplina Doctrine biblice, Cultul Penticostal, clasa a XI-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializarea teologie penticostală
154.	*Pneumatologie*	Programa școlară pentru disciplina Pneumatologie, Cultul Penticostal, clasa a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializarea teologie penticostală
155.	*Muzică bisericească*	Programa școlară pentru disciplina Muzică bisericească, Cultul Penticostal, clasele a IX-a – a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializarea teologie penticostală
156.	*Literatură creștină*	Programa școlară pentru disciplina Literatură creștină, Cultul Penticostal, clasele a IX-a – a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializarea teologie penticostală

Numărul anexei la ordin	Disciplină	Tip programă
157.	*Spiritualitate*	Programa școlară pentru disciplina Spiritualitate, Cultul Penticostal, clasa a XI-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializarea teologie penticostală
158.	*Istoria poporului ales*	Programa școlară pentru disciplina Istoria poporului ales, Cultul Penticostal, clasa a XI-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializarea teologie penticostală
159.	*Geografia Țării Sfinte*	Programa școlară pentru disciplina Geografia Țării Sfinte, Cultul Penticostal, clasa a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializarea teologie penticostală
160.	*Teologie aplicată*	Programa școlară pentru disciplina Teologie aplicată, Cultul Penticostal, clasele a IX-a – a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializarea teologie penticostală
161.	*Retorică religioasă*	Programa școlară pentru disciplina Retorică religioasă, Cultul Penticostal, clasa a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializarea teologie penticostală
162.	*Istoria Cultului Creștin Penticostal*	Programa școlară pentru disciplina Istoria Cultului Creștin Penticostal, Cultul Penticostal, clasa a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializarea teologie penticostală
163.	*Practică de specialitate*	Programa școlară pentru disciplina Practică de specialitate, Cultul Penticostal, clasele a IX-a – a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializarea teologie penticostală
164.	*Istoria Religiilor*	Programa școlară pentru disciplina Istoria Religiilor, Cultul Greco-Catolic, clasele a IX-a și a X-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializarea teologie greco-catolică
165.	*Istoria Bisericii Greco-Catolice*	Programa școlară pentru disciplina Istoria Bisericii Greco-Catolice, Cultul Greco-Catolic, clasele a XI-a și a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializarea teologie greco-catolică
166.	*Catehism*	Programa școlară pentru disciplina Catehism, Cultul Greco-Catolic, clasele a IX-a – a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializarea teologie greco-catolică
167.	*Studiu biblic*	Programa școlară pentru disciplina Studiu biblic, Cultul Greco-Catolic, clasele a IX-a – a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializarea teologie greco-catolică

Numărul anexei la ordin	Disciplină	Tip programă
168.	*Limba latină*	Programa școlară pentru disciplina Limba latină, Cultul Greco-Catolic, clasele a IX-a și a X-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializarea teologie greco-catolică
169.	*Spiritualitate*	Programa școlară pentru disciplina Spiritualitate, Cultul Greco-Catolic, clasele a IX-a – a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializarea teologie greco-catolică
170.	*Istoria artei sacre*	Programa școlară pentru disciplina Istoria artei sacre, Cultul Greco-Catolic, clasa a XI-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializarea teologie greco-catolică
171.	*Limba și literatura română creștină*	Programa școlară pentru disciplina Limba și literatura română creștină, Cultul Greco-Catolic, clasele a IX-a – a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializarea teologie greco-catolică
172.	*Muzică sacră*	Programa școlară pentru disciplina Muzică sacră, Cultul Greco-Catolic, clasele a IX-a – a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializările teologie greco-catolică și ghid turism religios
173.	*Literatura universală creștină*	Programa școlară pentru disciplina Literatura universală creștină, Cultul Greco-Catolic, clasele a XI-a și a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializarea teologie greco-catolică
174.	*Studiu biblic*	Programa școlară pentru disciplina Studiu biblic, Cultul Greco-Catolic, clasele a IX-a – a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializarea ghid turism religios
175.	*Catehism*	Programa școlară pentru disciplina Catehism, Cultul Greco-Catolic, clasele a IX-a – a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializarea ghid turism religios
176.	*Spiritualitate*	Programa școlară pentru disciplina Spiritualitate, Cultul Greco-Catolic, clasele a IX-a – a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializarea ghid turism religios
177.	*Limba latină*	Programa școlară pentru disciplina Limba latină, Cultul Greco-Catolic, clasele a IX-a și a X-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializarea ghid turism religios
178.	*Geografia turismului*	Programa școlară pentru disciplina Geografia turismului, Cultul Greco-Catolic, clasele a IX-a și a X-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializarea ghid turism religios

Numărul anexei la ordin	Disciplină	Tip programă
179.	*Istoria Bisericii Greco-Catolice*	Programa școlară pentru disciplina Istoria Bisericii Greco-Catolice, Cultul Greco-Catolic, clasa a XI-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializarea ghid turism religios
180.	*Istoria Bisericii Universale*	Programa școlară pentru disciplina Istoria Bisericii Universale, Cultul Greco-Catolic, clasa a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializarea ghid turism religios
181.	*Practică de specialitate*	Programa școlară pentru disciplina Practică de specialitate, Cultul Greco-Catolic, clasele a IX-a – a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializarea ghid turism religios
182.	*Literatură universală creștină*	Programa școlară pentru disciplina Literatură universală creștină, Cultul Greco-Catolic, clasele a XI-a și a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializarea ghid turism religios
183.	*Turism și patrimoniu cultural*	Programa școlară pentru disciplina Turism și patrimoniu cultural, Cultul Greco-Catolic, clasele a XI-a și a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializarea ghid turism religios
184.	*Economia turismului*	Programa școlară pentru disciplina Economia turismului, Cultul Greco-Catolic, clasa a XI-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializarea ghid turism religios
185.	*Tehnologia activității de turism*	Programa școlară pentru disciplina Tehnologia activității de turism, Cultul Greco-Catolic, clasa a XI-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializarea ghid turism religios
186.	*Istoria artei*	Programa școlară pentru disciplina Istoria artei, Cultul Greco-Catolic, clasele a XI-a și a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializarea ghid turism religios
187.	*Educație spirituală*	Programa școlară pentru disciplina Educație spirituală, Cultul Adventist de Ziua a Șaptea, clasele a IX-a - a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializarea teologie adventistă
188.	*Cunoștințe biblice*	Programa școlară pentru disciplina Cunoștințe biblice, Cultul Adventist de Ziua a Șaptea, clasele a IX-a - a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializarea teologie adventistă
189.	*Dogmatică*	Programa școlară pentru disciplina Dogmatică, Cultul Adventist de Ziua a Șaptea, clasele a IX-a - a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializarea teologie adventistă

Numărul anexei la ordin	Disciplină	Tip programă
190.	*Profeții biblice*	Programa școlară pentru disciplina Profeții biblice, Cultul Adventist de Ziua a Șaptea, clasele a XI-a și a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializarea teologie adventistă
191.	*Istoria Creștinismului și a Bisericii Adventiste de Ziua a Șaptea*	Programa școlară pentru disciplina Istoria Creștinismului și a Bisericii Adventiste de Ziua a Șaptea, Cultul Adventist de Ziua a Șaptea, clasele a IX-a - a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializarea teologie adventistă
192.	*Muzică Bisericească Protestantă*	Programa școlară pentru disciplina Muzică Bisericească Protestantă, Cultul Adventist de Ziua a Șaptea, clasele a IX-a - a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializarea teologie adventistă
193.	*Misiologie*	Programa școlară pentru disciplina Misiologie, Cultul Adventist de Ziua a Șaptea, clasele a XI-a și a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializarea teologie adventistă
194.	*Istoria Religiilor*	Programa școlară pentru disciplina Istoria Religiilor, Cultul Adventist de Ziua a Șaptea, clasele a XI-a și a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializarea teologie adventistă
195.	*Limba arabă (Arapça)*	Programa școlară pentru disciplina Limba arabă (Arapça), Cultul Musulman, clasele a IX-a – a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializarea teologie musulmană
196.	*Studiul Coranului (Kur'anı Kerim)*	Programa școlară pentru disciplina Studiul Coranului (Kur'anı Kerim), Cultul Musulman, clasele a IX-a – a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializarea teologie musulmană
197.	*Principiile de Bază ale Religiei (Temel Dini Bilgiler)*	Programa școlară pentru disciplina Principiile de Bază ale Religiei (Temel Dini Bilgiler), Cultul Musulman, clasa a IX-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializarea teologie musulmană
198.	*Viața Profetului (Siyer)*	Programa școlară pentru disciplina Viața Profetului (Siyer), Cultul Musulman, clasele a IX-a – a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializarea teologie musulmană
199.	*Legislație islamică (Fıkıh)*	Programa școlară pentru disciplina Legislație islamică (Fıkıh), Cultul Musulman, clasele a IX-a – a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializarea teologie musulmană
200.	*Învățăturile Profetului (Hadiș)*	Programa școlară pentru disciplina Învățăturile Profetului (Hadiș), Cultul Musulman, clasele a X-a – a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializarea teologie musulmană

Numărul anexei la ordin	Disciplină	Tip programă
201.	*Interpretarea Coranului (Tefsir)*	Programa școlară pentru disciplina Interpretarea Coranului (Tefsir), Cultul Musulman, clasele a XI-a și a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializarea teologie musulmană
202.	*Practică liturgică (Hitabet)*	Programa școlară pentru disciplina Practică liturgică (Hitabet), Cultul Musulman, clasele a XI-a și a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializarea teologie musulmană
203.	*Spiritualitate și formare duhovnicească (Akaid ve Kelam)*	Programa școlară pentru disciplina Spiritualitate și formare duhovnicească (Akaid ve Kelam), Cultul Musulman, clasele a XI-a și a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializarea teologie musulmană
204.	*Metodica predării religiei*	Programa școlară pentru disciplina Metodica predării religiei, Cultul Musulman, clasele a XI-a și a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializarea teologie musulmană
205.	*Muzică religioasă (Dini müzik)*	Programa școlară pentru disciplina Muzică religioasă (Dini müzik), Cultul Musulman, clasele a IX-a – a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializarea teologie musulmană
206.	*Istoria religiilor*	Programa școlară pentru disciplina Istoria religiilor, Cultul Unitarian, clasele a IX-a și a X-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializarea teologie unitariană
207.	*Studii biblice*	Programa școlară pentru disciplina Studii biblice, Cultul Unitarian, clasele a IX-a – a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializarea teologie unitariană
208.	*Literatura creștină unitariană*	Programa școlară pentru disciplina Literatura creștină unitariană, Cultul Unitarian, clasele a IX-a – a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializarea teologie unitariană
209.	*Istoria Bisericii Unitariene*	Programa școlară pentru disciplina Istoria Bisericii Unitariene, Cultul Unitarian, clasele a IX-a – a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializarea teologie unitariană
210.	*Muzică bisericească*	Programa școlară pentru disciplina Muzică bisericească, Cultul Unitarian, clasele a IX-a – a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializarea teologie unitariană
211.	*Educație spirituală*	Programa școlară pentru disciplina Educație spirituală, Cultul Unitarian, clasele a IX-a – a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializarea teologie unitariană

Numărul anexei la ordin	Disciplină	Tip programă
212.	*Evidență bisericească informatizată*	Programa școlară pentru disciplina Evidență bisericească informatizată, Cultul Unitarian, clasele a XI-a și a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializarea teologie unitariană
213.	*Istoria artei creștine*	Programa școlară pentru disciplina Istoria artei creștine, Cultul Unitarian, clasele a XI-a și a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializarea teologie unitariană
D. PROGRAME ȘCOLARE PENTRU DISCIPLINE OBLIGATORII CU ALOCARE ORARĂ ÎN TRUNCHIUL COMUN (TC) ȘI ÎN CURRICULUMUL DE SPECIALITATE (CS) – STUDIUL UNEI LIMBI MODERNE ÎN REGIM INTENSIV		
214.	*Limba modernă 1 intensiv*	Programa școlară pentru disciplina Limba modernă 1 intensiv, trunchi comun (TC) 1h/săptămână, curriculum de specialitate (CS) 3h/săptămână; toate filierele, profilurile și specializările/calificările profesionale Anexa 1 - Limba engleză; Anexa 2 - Limba franceză; Anexa 3 - Limba spaniolă; Anexa 4 - Limba italiană
215.	*Limba modernă 2 intensiv*	Programa școlară pentru disciplina Limba modernă 2 intensiv, clasa a IX-a, trunchi comun (TC) 1h/săptămână, curriculum de specialitate (CS) 3h/săptămână; toate filierele, profilurile și specializările/calificările profesionale Anexa 1 - Limba engleză; Anexa 2 - Limba franceză; Anexa 3 - Limba spaniolă; Anexa 4 - Limba italiană
216.	*Limba modernă 2 intensiv (debutanți)*	Programa școlară pentru disciplina Limba modernă 2 intensiv (debutanți), clasa a IX-a, trunchi comun (TC) 1h/săptămână, curriculum de specialitate (CS) 3h/săptămână; toate filierele, profilurile și specializările/calificările profesionale (Limba engleză; Limba franceză; Limba spaniolă; Limba italiană; Limba portugheză; Limba chineză; Limba turcă)
E. PROGRAME ȘCOLARE PENTRU DISCIPLINE OBLIGATORII CU ALOCARE ORARĂ ÎN CURRICULUMUL DE SPECIALITATE (CS), FILIERA VOCAȚIONALĂ, PROFIL ARTISTIC		
217.	*Studiul formelor în volum*	Programa școlară pentru disciplina Studiul formelor în volum, curriculum de specialitate (CS); clasele a IX-a – a XII-a, profil artistic, specializarea arte vizuale; clasele a IX-a și a X-a, profil artistic, specializarea conservare – restaurare bunuri culturale
218.	*Studiul formelor în culoare*	Programa școlară pentru disciplina Studiul formelor în culoare, curriculum de specialitate (CS); clasele a IX-a – a XII-a, filiera vocațională, profil artistic, specializarea arte vizuale; clasele a IX-a și a X-a, filiera vocațională, profil artistic, specializarea conservare – restaurare bunuri culturale
219.	*Studiul formelor în desen*	Programa școlară pentru disciplina Studiul formelor în desen, curriculum de specialitate (CS); clasele a IX-a – a XII-a, profil artistic, specializarea arte vizuale; clasele a IX-a și a X-a, profil artistic, specializarea conservare – restaurare bunuri culturale

Numărul anexei la ordin	Disciplină	Tip programă
220.	*Atelier de specialitate – Sculptură statuară*	Programa școlară pentru disciplina Atelier de specialitate – Sculptură statuară, clasele a IX-a – a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul artistic, specializarea arte vizuale
221.	*Crochiuri*	Programa școlară pentru disciplina Crochiuri, clasele a IX-a – a XI-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul artistic, specializarea arte vizuale; filiera vocațională, profilul teologic, Cultul Ortodox, specializarea Patrimoniu cultural
222.	*Noțiuni de anatomie artistică*	Programa școlară pentru disciplina Noțiuni de anatomie artistică, clasele a XI-a și a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul artistic, specializarea arte vizuale
223.	*Noțiuni de ergonomie*	Programa școlară pentru disciplina Noțiuni de ergonomie, clasele a XI-a și a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul artistic, specializarea arte vizuale
224.	*Prelucrarea Computerizată a Imaginii (PCI)*	Programa școlară pentru disciplina Prelucrarea Computerizată a Imaginii (PCI), clasele a XI-a și a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul artistic, specializările: arte vizuale și conservare – restaurare bunuri culturale
225.	*Atelier de specialitate – Animație*	Programa școlară pentru disciplina Atelier de specialitate – Animație, clasele a IX-a – a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul artistic, specializarea arte vizuale
226.	*Atelier de specialitate: Arte Murale – Arte Monumentale*	Programa școlară pentru disciplina Atelier de specialitate: Arte Murale – Arte Monumentale, clasele a IX-a – a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profil artistic, specializarea arte vizuale
227.	*Atelier de specialitate - Arte Textile*	Programa școlară pentru disciplina Atelier de specialitate - Arte Textile, clasele a IX-a – a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul artistic, specializarea arte vizuale
228.	*Atelier de specialitate – Ceramică*	Programa școlară pentru disciplina Atelier de specialitate – Ceramică, clasele a IX-a – a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul artistic, specializarea arte vizuale
229.	*Atelier de specialitate – Design*	Programa școlară pentru disciplina Atelier de specialitate – Design, clasele a IX-a – a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul artistic, specializarea arte vizuale
230.	*Atelier de specialitate – Grafică*	Programa școlară pentru disciplina Atelier de specialitate – Grafică, clasele a IX-a – a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul artistic, specializarea arte vizuale
231.	*Atelier de specialitate – Creație vestimentară-Modă*	Programa școlară pentru disciplina Atelier de specialitate – Creație vestimentară-Modă, clasele a IX-a – a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul artistic, specializarea arte vizuale
232.	*Atelier de specialitate - Pictură de șevalet*	Programa școlară pentru disciplina Atelier de specialitate - Pictură de șevalet, clasele a IX-a – a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul artistic, specializarea arte vizuale

Numărul anexei la ordin	Disciplină	Tip programă
233.	*Atelier de specialitate – Scenografie*	Programa școlară pentru disciplina Atelier de specialitate – Scenografie, clasele a IX-a – a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul artistic, specializarea arte vizuale
234.	*Atelier de specialitate (Arhitectură, Arte ambientale, Design)*	Programa școlară pentru disciplina Atelier de specialitate (Arhitectură, Arte ambientale, Design), clasele a IX-a – a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul artist, specializarea arhitectură, arte ambientale și design
235.	*Istoria artelor și a arhitecturii*	Programa școlară pentru disciplina Istoria artelor și a arhitecturii, clasele a IX-a – a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul artistic, specializările: Arte vizuale, Conservare-restaurare bunuri culturale, Arhitectură, arte ambientale și design
236.	*Studiul formelor în culoare*	Programa școlară pentru disciplina Studiul formelor în culoare, clasele a IX-a și a X-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațional, profilul artistic, specializarea arhitectură, arte ambientale și design
237.	*Studiul formelor în desen*	Programa școlară pentru disciplina Studiul formelor în desen, clasele a IX-a – a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul artistic, specializarea, arhitectură, arte-ambientale și design
238.	*Studiul formelor în volum*	Programa școlară pentru disciplina Studiul formelor în volum, clasele a IX-a și a X-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul artistic, specializarea arhitectură, arte ambientale și design
239.	*Modelare – machetare*	Programa școlară pentru disciplina Modelare – machetare**,** clasele a XI-a și a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul artistic, specializarea arhitectură, arte ambientale și design
240.	*Prelucrarea computerizată a imaginii (PCI)*	Programa școlară pentru disciplina Prelucrarea computerizată a imaginii (PCI), clasa a XI-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul artistic, specializarea arhitectură, arte ambientale și design
241.	*Proiectarea asistată de computer*	Programa școlară pentru disciplina Proiectarea asistată de computer, clasa a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul artistic, specializarea arhitectură, arte ambientale și design
242.	*Promovarea bunurilor culturale*	Programa școlară pentru disciplina Promovarea bunurilor culturale**,** clasele a XI-a și a XII-a, /curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul artistic, specializarea conservare-restaurare bunuri culturale
243.	*Atelier de specialitate (Teorie și tehnici de conservare-restaurare)*	Programa școlară pentru disciplina Atelier de specialitate (Teorie și tehnici de conservare-restaurare), clasele a XI-a și a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul artistic, specializarea conservare-restaurare bunuri culturale

Numărul anexei la ordin	Disciplină	Tip programă
244.	*Bazele științifice ale conservării și restaurării*	Programa școlară pentru disciplina Bazele științifice ale conservării și restaurării, clasele a IX-a și a X-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul artistic, specializarea conservare-restaurare bunuri culturale
245.	*Etiopatologie*	Programa școlară pentru disciplina Etiopatologie, clasele a XI-a și a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul artistic, specializarea conservare-restaurare bunuri culturale
246.	*Materiale și tehnici utilizate în conservare și restaurare*	Programa școlară pentru disciplina Materiale și tehnici utilizate în conservare și restaurare, clasele a IX-a și a X-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul artistic, specializarea conservare-restaurare bunuri
247.	*Studio de operă*	Programa școlară pentru disciplina Studio de operă, clasele a XI- a și a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul artistic, specializarea muzică
248.	*Pian (instrument principal, instrument secundar)*	Programa școlară pentru disciplina Pian (instrument principal, instrument secundar), clasele a IX-a – a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul artistic, specializarea muzică
249.	*Orgă clasică (instrument principal, instrument secundar)*	Programa școlară pentru disciplina Orgă clasică (instrument principal, instrument secundar), clasele a IX-a – a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul artistic, specializarea muzică
250.	*Vioară (instrument principal, instrument secundar și instrument la alegere)*	Programa școlară pentru disciplina Vioară (instrument principal, instrument secundar și instrument la alegere), clasele a IX-a – a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul artistic, specializarea muzică
251.	*Violă (instrument principal, instrument secundar și instrument la alegere)*	Programa școlară pentru disciplina Violă (instrument principal, instrument secundar și instrument la alegere), clasele a IX-a – a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul artistic, specializarea muzică
252.	*Violoncel (instrument principal, instrument secundar și instrument la alegere)*	Programa școlară pentru Violoncel (instrument principal, instrument secundar și instrument la alegere), clasele a IX-a – a XII-a, curriculum de specialitate (CS) pentru filiera vocațională, profilul artistic, specializarea muzică
253.	*Contrabas (instrument principal, instrument secundar și instrument la alegere)*	Programa școlară pentru disciplina Contrabas (instrument principal, instrument secundar și instrument la alegere), clasele a IX-a – a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul artistic, specializarea muzică
254.	*Chitară (instrument principal, instrument secundar și instrument la alegere)*	Programa școlară pentru disciplina Chitară (instrument principal, instrument secundar și instrument la alegere), clasele a IX-a – a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul artistic, specializarea muzică

Numărul anexei la ordin	Disciplină	Tip programă
255.	*Harpă (instrument principal, instrument secundar și instrument la alegere)*	Programa școlară pentru disciplina Harpă (instrument principal, instrument secundar și instrument la alegere), clasele a IX-a – a XII-a, curriculum de specialitate (CS) pentru filiera vocațională, profilul artistic, specializarea muzică
256.	*Flaut (instrument principal, instrument secundar și instrument la alegere)*	Programa școlară pentru disciplina Flaut (instrument principal, instrument secundar și instrument la alegere), clasele a IX-a – a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul artistic, specializarea muzică
257.	*Oboi (instrument principal, instrument secundar și instrument la alegere)*	Programa școlară pentru disciplina Oboi (instrument principal, instrument secundar și instrument la alegere), clasele a IX-a – a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul artistic, specializarea muzică
258.	*Clarinet (instrument principal, instrument secundar și instrument la alegere)*	Programa școlară pentru disciplina Clarinet (instrument principal, instrument secundar și instrument la alegere), clasele a IX-a – a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul artistic, specializarea muzică
259.	*Saxofon (instrument principal, instrument secundar și instrument la alegere)*	Programa școlară pentru disciplina Saxofon (instrument principal, instrument secundar și instrument la alegere), clasele a IX-a – a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul artistic, specializarea muzică
260.	*Fagot (instrument principal, instrument secundar și instrument la alegere)*	Programa școlară pentru disciplina Fagot (instrument principal, instrument secundar și instrument la alegere), clasele a IX-a – a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul artistic, specializarea muzică
261.	*Trompetă (instrument principal, instrument secundar și instrument la alegere)*	Programa școlară pentru disciplina Trompetă (instrument principal, instrument secundar și instrument la alegere), clasele a IX-a – a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul artistic, specializarea muzică
262.	*Corn (instrument principal, instrument secundar și instrument la alegere)*	Programa școlară pentru disciplina Corn (instrument principal, instrument secundar și instrument la alegere), clasele a IX-a – a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul artistic, specializarea muzică
263.	*Trombon (instrument principal, instrument secundar și instrument la alegere)*	Programa școlară pentru disciplina Trombon (instrument principal, instrument secundar și instrument la alegere), clasele a IX-a – a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul artistic, specializarea muzică
264.	*Tubă (instrument principal, instrument secundar și instrument la alegere)*	Programa școlară pentru disciplina Tubă (instrument principal, instrument secundar și instrument la alegere), clasele a IX-a – a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul artistic, specializarea muzică
265.	*Instrumente de percuție - Toba mică, marimbafon, vibrafon, multipercuție și timpane (instrument principal,*	Programa școlară pentru disciplina Instrumente de percuție - Toba mică, marimbafon, vibrafon, multipercuție și timpane (instrument principal, instrument secundar și instrument la alegere), clasele a IX-a – a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul artistic, specializarea muzică

Numărul anexei la ordin	Disciplină	Tip programă
	instrument secundar și instrument la alegere)	
266.	*Acompaniament*	Programa școlară pentru disciplina Acompaniament, clasele a IX-a – a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul artistic, specializarea muzică
267.	*Pian complementar*	Programa școlară pentru disciplina Pian complementar, clasele a IX-a – a XII-, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul artistic, specializarea muzică
268.	*Acordeon*	Programa școlară pentru Acordeon, clasele a IX-a – a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul artistic, specializarea muzică
269.	*Nai (instrument principal, instrument secundar și instrument la alegere)*	Programa școlară pentru disciplina Nai (instrument principal, instrument secundar și instrument la alegere), clasele a IX-a – a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul artistic, specializarea muzică
270.	*Elemente de improvizație instrumentală (instrument principal, instrument secundar)*	Programa școlară pentru disciplina Elemente de improvizație instrumentală (instrument principal, instrument secundar), clasele a XI-a – a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul artistic, specializarea muzică
271.	*Canto clasic (disciplină principală de studiu și instrument la alegere)*	Programa școlară pentru disciplina Canto clasic (disciplină principală de studiu și instrument la alegere), clasele a IX-a – a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul artistic, specializarea muzică
272.	*Canto popular (disciplină principală de studiu și instrument la alegere)*	Programa școlară pentru disciplina Canto popular (disciplină principală de studiu și instrument la alegere), clasele a IX-a – a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul artistic, specializarea muzică
273.	*Canto muzică pop și muzică de jazz (disciplină principală de studiu și instrument la alegere)*	Programa școlară pentru disciplina Canto muzică pop și muzică de jazz (disciplină principală de studiu și instrument la alegere), clasele a IX-a – a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul artistic, specializarea muzică
274.	*Teoria muzicii (nivel avansat)*	Programa școlară pentru disciplina Teoria muzicii (nivel avansat), clasele a IX-a – a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul artistic, specializarea muzică, secția instrumentală (pian și vioară)
275.	*Teoria muzicii (nivel mediu)*	Programa școlară pentru disciplina Teoria muzicii (nivel mediu), clasele a IX-a – a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profil artistic, specializarea muzică, secția instrumentală (corzi grave, instrumente de suflat, acordeon, țambal și percuție)
276.	*Teoria muzicii (nivel începător)*	Programa școlară pentru disciplina Teoria muzicii (nivel începător), clasele a IX-a – a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul artistic, specializarea muzică, secția Interpretare vocală

Numărul anexei la ordin	Disciplină	Tip programă
277.	*Teorie – Solfegiu – Dicteu*	Programa școlară pentru disciplina Teorie – Solfegiu – Dicteu, clasele a IX-a – a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul artistic, specializarea muzică, secția Studii teoretice muzicale
278.	*Armonie*	Programa școlară pentru disciplina Armonie, clasele a IX-a – a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul artistic, specializarea muzică
279.	*Contrapunct*	Programa școlară pentru disciplina Contrapunct, clasele a IX-a – a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul artistic, specializarea muzică, secția studii teoretice muzicale
280.	*Etnografie și folclor*	Programa școlară pentru disciplina Etnografie și folclor, clasele a XI-a și a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională., profilul artistic, specializarea muzică
281.	*Istoria muzicii și forme muzicale*	Programa școlară pentru disciplina Istoria muzicii și forme muzicale**,** clasele a IX-a – a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul artistic, specializarea muzică
282.	*Istoria muzicii pop și a muzicii de jazz*	Programa școlară pentru disciplina Istoria muzicii pop și a muzicii de jazz, clasele a XI-a și a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul artistic, specializarea muzică
283.	*Tehnoredactare muzicală*	Programa școlară pentru disciplina Tehnoredactare muzicală**,** clasa a XI-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul artistic, specializarea muzică
284.	*Procesarea muzicii pe calculator*	Programa școlară pentru disciplina Procesarea muzicii pe calculator, clasa a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul artistic, specializarea muzică
285.	*Ansamblu coral*	Programa școlară pentru disciplina Ansamblu coral, clasele a IX-a – a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul artistic, specializarea muzică
286.	*Ansamblu orchestral*	Programa școlară pentru disciplina Ansamblu orchestral, clasele a IX-a – a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul artistic, specializarea muzică
287.	*Ansamblu folcloric*	Programa școlară pentru disciplina Ansamblu folcloric, clasele a IX-a – a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul artistic, specializarea muzică
288.	*Ansamblu muzică pop*	Programa școlară pentru disciplina Ansamblu muzică pop, clasele a IX-a – a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profil artistic, specializarea muzică
289.	*Muzică de cameră*	Programa școlară pentru disciplina Muzică de cameră, clasele a IX-a – a XII-a, curriculum de specialitate (CS) pentru filiera vocațional, profilul artistic, specializarea muzică
290.	*Educație muzicală*	Programa școlară pentru disciplina Educație muzicală**,** clasele a XI-a și a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul artistic, specializările coregrafie și arta actorului
291.	*Dans clasic*	Programa școlară pentru disciplina Dans clasic, clasele a IX-a – a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul artistic, specializarea coregrafie – dans clasic

Numărul anexei la ordin	Disciplină	Tip programă
292.	*Dans Contemporan*	Programa școlară pentru disciplina Dans Contemporan, clasele a IX-a – a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațional, profilul arte, specializarea coregrafie – dans clasic
293.	*Repertoriu ansamblu*	Programa școlară pentru disciplina Repertoriu ansamblu, clasele a IX-a – a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul artistic, specializarea coregrafie – dans clasic
294.	*Duet clasic*	Programa școlară pentru disciplina Duet clasic, clasele a XI-a și a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul artistic, specializarea coregrafie- dans clasic
295.	*Laborator de creație*	Programa școlară pentru disciplina Laborator de creație, clasele a IX-a și a X-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul arte, specializarea coregrafie – dans clasic
296.	*Elemente de analiză coregrafică*	Programa școlară pentru disciplina Elemente de analiză coregrafică, clasele a XI-a și a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul artistic, specializarea coregrafie – dans clasic
297.	*Dans Contemporan*	Programa școlară pentru disciplina Dans Contemporan, clasele a IX-a - a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul artistic, specializarea coregrafie – dans contemporan
298.	*Dans clasic*	Programa școlară pentru disciplina Dans clasic, clasele a IX-a - a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul artistic, specializarea coregrafie – dans contemporan
299.	*Duet Contemporan*	Programa școlară pentru disciplina Duet Contemporan, clasele a XI-a și a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul artistic, specializarea coregrafie – dans contemporan
300.	*Repertoriu individual*	Programa școlară pentru disciplina Repertoriu individual, clasele a XI și a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul artistic, specializarea coregrafie – dans contemporan
301.	*Repertoriu ansamblu*	Programa școlară pentru disciplina Repertoriu ansamblu, clasele a IX-a - a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul artistic, specializarea coregrafie – dans contemporan
302.	*Laboratorul de creație*	Programa școlară pentru disciplina Laboratorul de creație**,** clasele a IX-a și a X-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul artistic, specializarea coregrafie – dans contemporan
303.	*Elemente de analiză coregrafică*	Programa școlară pentru disciplina Elemente de analiză coregrafică, clasele a XI-a și a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul artistic, specializarea coregrafie – dans contemporan
304.	*Tehnici de dans*	Programa școlară pentru disciplina Tehnici de dans, clasa a XI-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul artistic, specializarea coregrafie – dans contemporan

Numărul anexei la ordin	Disciplină	Tip programă
305.	*Improvizație coregrafică*	Programa școlară pentru disciplina Improvizație coregrafică, clasa a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul artistic, specializarea coregrafie – dans contemporan
306.	*Dans de caracter*	Programa școlară pentru disciplina Dans de caracter, clasele a IX-a – a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul artistic, specializarea coregrafie
307.	*Dans românesc*	Programa școlară pentru disciplina Dans românesc, clasele a IX a - a XII a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul artistic, specializarea coregrafie
308.	*Educație vizuală*	Programa școlară pentru disciplina Educație vizuală, clasele a XI-a și a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul artistic, specializarea arta actorului
309.	*Arta actorului*	Programa școlară pentru disciplina Arta actorului, clasele a IX-a – a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul artistic, specializarea arta actorului
310.	*Arta regizorului*	Programa școlară pentru disciplina Arta regizorului, clasele a XI-a și a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul artistic, specializarea arta actorului
311.	*Artele spectacolului*	Programa școlară pentru disciplina Artele spectacolului**,** clasele a IX – XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională., profilul artistic, specializarea arta actorului
312.	*Elemente de improvizație*	Programa școlară pentru disciplina Elemente de improvizație, clasele a IX-a și a X-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul artistic, specializarea arta actorului
313.	*Improvizație*	Programa școlară pentru disciplina Improvizație, clasele a XI-a și a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul artistic, specializarea arta actorului
314.	*Dicție*	Programa școlară pentru disciplina Dicție, clasele a IX-a și a X-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul artistic, specializarea arta actorului
315.	*Euritmie*	Programa școlară pentru disciplina Euritmie, clasele a IX-a și a X-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul artistic, specializarea arta actorului
316.	*Istoria teatrului românesc și universal*	Programa școlară pentru disciplina Istoria teatrului românesc și universal, clasele a IX-a - a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul artistic, specializarea arta actorului
317.	*Repertoriu individual*	Programa școlară pentru disciplina Repertoriu individual, clasele a XI-a și a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul artistic, specializarea arta actorului
318.	*Laboratorul de teatru*	Programa școlară pentru disciplina Laboratorul de teatru, clasele a XI-a și a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul artistic, specializarea arta actorului
319.	*Arta actorului*	Programa școlară pentru disciplina Arta actorului, clasele a IX-a - a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul artistic, specializarea coregrafie – dans contemporan

Numărul anexei la ordin	Disciplină	Tip programă
320.	*Taragot (instrument principal, instrument secundar și instrument la alegere)*	Programa școlară pentru disciplina Taragot (instrument principal, instrument secundar și instrument la alegere)**,** clasele a IX-a – a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul artistic, specializarea muzică
321.	*Țambal (instrument principal, instrument secundar și instrument la alegere)*	Programa școlară pentru disciplina Țambal (instrument principal, instrument secundar și instrument la alegere), clasele a IX-a – a XII-a, curriculum de specialitate (CS) pentru filiera vocațională, profilul artistic, specializarea muzică

Anexa nr. 2A

Programa școlară
pentru disciplina
Limba și literatura maghiară maternă
Gramatica aplicată a limbii maghiare

Clasa a IX-a

Curriculum de specialitate (CS)

Filiera vocațională, profilul pedagogic,
specializarea educație timpurie și specializarea pedagogia educației nonformale

Învățământ liceal

− 2026 −

Anexa nr. 2A
Programa școlară pentru disciplina *Limba și literatura maghiară maternă – Gramatica aplicată a limbii maghiare*, clasa a IX-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profilul pedagogic, specializarea educație timpurie și specializarea pedagogia educației nonformale*

NOTĂ DE PREZENTARE

Programa şcolară pentru disciplina *Gramatica aplicată a limbii maghiare* reprezintă o ofertă de curriculum de specialitate (CS) pentru filiera vocațională, profilul pedagogic, specializarea Educație timpurie și Pedagogia educației nonformale, având alocată o oră/săptămână, pe durata clasei a IX-a. Programa școlară a fost elaborată pe baza programei disciplinei *Gramatica aplicată a limbii române*, având în vedere specificul limbii maghiare.

Dezvoltarea competenţelor de comunicare scrisă în limba maghiară, în acord cu normele academice în vigoare, se impune cu necesitate în pregătirea elevilor din liceele cu profil pedagogic, alături de dezvoltarea competenţelor de comunicare orală. Finalităţile studierii limbii maghiare la profilul pedagogic se regăsesc în competența fiecărui elev de a recepta şi produce texte, de a comunica liber, deschis, corect, coerent şi expresiv.

Dezvoltarea competențelor de comunicare, prin aprofundarea unor tehnici de exprimare şi de redactare, implică asimilarea şi aprofundarea unor noţiuni fundamentale din domeniul limbii, fiind vizate toate palierele acesteia: fonetică și fonologie, lexicologie și semantică, morfologie, sintaxă, ortografie, ortoepie şi punctuaţie, stilistică şi elemente de pragmatică. În prezent, la nivel liceal, competenţa lingvistică este dezvoltată în context integrat, funcţional, în programele disciplinei *Limba şi literatura maghiară*. Această abordare necesită o extindere a contextului formativ, în acord cu finalităţile educaţionale specifice profilului pedagogic, în sensul aprofundării cunoştinţelor din domeniul lingvistic şi pentru o formare specializată a competenţelor de comunicare ale elevilor.

Programa şcolară pentru disciplina *Gramatica aplicată a limbii maghiare* urmăreşte:

- conştientizarea de către elevi a structurii şi a funcţionării limbii ca sistem unitar, în permanentă devenire, şi ca ansamblu al elementelor de construcţie a comunicării;
- cunoaşterea şi folosirea corectă a aspectelor de ordin fonetic, lexical, morfologic, sintactic, precum şi a regulilor şi a procedeelor de structurare a unui enunț și a unui text;
- formarea elevilor ca persoane capabile să respecte şi să promoveze normele academice de comunicare orală şi scrisă în limba maghiară;
- dezvoltarea competenței elevilor de a se exprima corect, coerent, expresiv şi nuanţat în limba maghiară, la nivelul enunțului, al textului și al discursului, scrise sau orale;
- pregătirea elevilor din liceele pedagogice pentru a dezvolta competenţa de comunicare a elevilor (cunoştinţe, abilităţi, atitudini).

Programa şcolară pentru disciplina *Gramatica aplicată a limbii maghiare* pune accent pe latura formativă a învăţării, prin varietatea activităţilor de observare, de sistematizare, de analiză, de producere şi de redactare de text, precum şi prin învăţarea şi aprofundarea unor tehnici de exprimare orală şi scrisă, în spiritul corectitudinii, al fluenţei, al clarităţii şi al expresivităţii limbajului.

Această programă școlară are la bază o serie de documente legislative și de politică educațională, existente la nivel național și internațional: ● Legea Învățământului Preuniversitar nr. 198 din 2023, cu modificările și completările ulterioare, care prevede drept finalitate educațională principală formarea competențelor, înțelese ca ansamblul multifuncțional și transferabil de cunoștințe, abilități și atitudini; ● Profilul de formare al absolventului, aprobat prin OME nr. 6731/2023, deziderat educațional construit pe repere fundamentale de dezvoltare, având la bază cele opt competențe-cheie; ● Repere pentru proiectarea, actualizarea și evaluarea Curriculumului național. Cadrul de referință al Curriculumului național, aprobat prin OME nr. 3239/2021, ce definește cadrul de construcție și de restructurare a curriculumului; ● Recomandarea Consiliului din 22 mai 2018 privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții (Council Recommendation of 22 May 2018 on key competences for lifelong learning)1; ● Cadrul european pentru studiul literaturii în învățământul secundar (LiFT-2); ● Portofoliul european al limbilor (The European Language Portfolio).

Structura programei cuprinde următoarele elemente:

- Nota de prezentare
- Competenţe generale
- Competenţe specifice, activități de învățare
- Conținuturi
- Sugestii metodologice

Competenţele generale sunt definite pentru ciclul inferior al liceului, în cadrul filierei vocaţionale, profilul pedagogic, specializarea Pedagogia învățământului primar.
Competenţele specifice se formează pe parcursul unui an şcolar, sunt derivate din competenţele generale şi reprezintă etape în dobândirea acestora.
Conţinuturile învăţării sunt mijloace prin care se urmăreşte realizarea competenţelor.
Sugestiile metodologice au rolul de a orienta cadrele didactice în utilizarea prezentei programe şcolare în ceea ce priveşte proiectarea şi realizarea activităţilor de predare-învăţare-evaluare în concordanţă cu specificul disciplinei.

Abrevieri utilizate în programă:

(TC) = trunchi comun
CG = competență generală
CS = competență specifică
EAI = exemple de activități de învățare
(CS) = curiculum de specialitate

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Aplică în mod conștient cunoștințele lingvistice și de comunicare pentru dezvoltarea competențelor lingvistice**
CG2	**Aplică metode de analiză fonetică, lexicală, semantică și gramaticală în contexte specifice, pentru a evidenția particularitățile structurale și funcționale ale limbii maghiare**
CG3	**Îmbunătățește calitatea exprimării și dezvoltarea lingvistică personală pentru analizarea și interpretarea textelor, în scopul formării gândirii critice**

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

(CS) CG 1 – Aplică în mod conștient cunoștințele lingvistice și de comunicare pentru dezvoltarea competențelor lingvistice

Clasa a IX-a
(CS) CS 1.1. Analizează particularitățile limbajului copilului și ale comunicării adaptate nevoilor acestuia, în funcție de etapa de dezvoltare lingvistică
- *observarea și interpretarea modului de exprimare al copiilor din diverse categorii de vârstă* - *exersarea registrului matern și a registrului simplificat prin jocuri de rol în perechi sau în grup* - *exerciții de înțelegere și producere a vorbirii (de ex. povestirea sau jocul de întrebări și răspunsuri)* - *analiza materialelor video sau audio privind obiceiurile de comunicare ale copiilor, cu reflecții asupra etapelor de dezvoltare a limbii* - *exerciții situaționale în care elevii aplică comunicarea centrată pe copil în diverse contexte pedagogice*
(CS) CS 1.2. Înțelege procesul de socializare lingvistică, rolul tiparelor de comunicare, al valorilor culturale și al formulelor de socializare în cadrul educației în limba maternă
- *observarea tiparelor de comunicare și a formulelor de socializare din mediul familial, școlar și al grupului de vârstă* - *sarcină analitică: compararea modului de transmitere a valorilor culturale în comunicarea copiilor* - *prelucrarea unor studii de caz scurte privind factorii favorizanți și inhibitori ai socializării lingvistice* - *dezbatere în grupuri mici sau simulare privind influența diferitelor contexte de socializare asupra dezvoltării lingvistice* - *redactarea unui jurnal reflexiv despre experiențele lingvistice proprii ale elevilor și evaluarea lor pedagogică*
(CS) CS 1.3. Gestionează cu sensibilitate diferențele generate de dezavantajele lingvistice, alternanța codurilor sau bilingvism, în vederea asigurării echității pedagogice
- *identificarea și analiza situațiilor de dezavantaj lingvistic pe baza unor exemple (ex.: interviuri, studii de caz)* - *exersarea situațiilor de alternanță de coduri prin jocuri de rol, cu reflecție asupra comunicării incluzive* - *elaborarea de activități remediale pentru copii în diverse contexte lingvistice* - *discuție și dezbatere privind oportunitățile și provocările pedagogice ale bilingvismului* - *activitate reflexivă: examinarea propriei sensibilități și atitudini față de diferențele lingvistice*

(CS) CG 2 Aplică metode de analiză fonetică, lexicală, semantică și gramaticală în contexte specifice, pentru a evidenția particularitățile structurale și funcționale ale limbii maghiare

Clasa a IX-a
(CS) CS 2.1. Clasifică sunetele limbii maghiare pe baza trăsăturilor articulatorii aplicându-le în practica pronunției corecte
- *recunoașterea particularităților vocalelor și consoanelor maghiare (de ex. lungimea cu rol distinctiv de sens)* - *identificarea vocalelor și consoanelor în texte orale stabilind particularitățile lor fonetice* - *recunoașterea interacțiunii dintre sunete și a implicațiilor acesteia asupra ortografiei* - *exerciții de respirație și de formare a sunetului pentru îmbunătățirea clarității vorbirii și a emiterii naturale a sunetului (de ex. prelungirea sunetului, menținerea pauzelor, reglarea respirației)* - *exerciții de articulație și intonație pentru exprimarea diferitelor intenții emoționale și comunicative* - *exersarea variațiilor de ritm, intensitate și inflexiune vocală în diverse situații de comunicare* - *exerciții pentru diferențierea sunetelor (după locul și modul de articulare, sonoritate și durată), de ex. g–k, z–zs, p–b, v–f etc.*
(CS) CS 2.2. Recunoaște relațiile semantice dintre cuvinte cu scopul interpretării corecte a mesajelor și dezvoltarea vocabularului în mod conștient
- *exerciții de clasificare semantică* - *încadrarea cuvintelor în categorii semantice, cu justificarea alegerii realizate* - *exerciții de asociere a cuvintelor pe baza relațiilor lor semantice* - *reprezentarea vizuală a rețelelor lexicale (hărți, constelații)* - *modificarea textelor în funcție de aspectele cantitative ale formei sonore și ale sensului (polisemie, omonimie, sinonimie)*

Clasa a IX-a
- *identificarea rolului metaforei și metonimiei colocviale în diferite texte* - *integrarea elementelor unor familii lexicale în texte cu tematică prestabilită* - *exerciții pentru dezvoltarea vocabularului (colecții tematice de cuvinte, jocuri lexicale)* - *colectarea și utilizarea adecvată a elementelor unei familii lexicale în propoziții și în contexte discursive adecvate*
(CS) CS 2.3. Aplică cunoștințele dobândite din analiza semantică și gramaticală a cuvintelor și propozițiilor diferitelor texte formulând astfel enunțuri gramaticale corecte
- *conștientizarea rolului și importanței structurii propoziției (ordinea cuvintelor, grupurile sintactice etc.)* - *conștientizarea mijloacelor lingvistice având rolul indicării temporalității în redactarea textelor și în construcția propozițiilor* - *aplicarea diferitelor tipuri de propoziții în texte adecvate, în funcție de funcțiile acestora*
(CS) CS 2.4. Deduce sensul expresiilor și a structurilor frazeologice (proverbe, zicători, expresii consacrate) pe baza contextului
- *înțelegerea sensului expresiilor necunoscute și a frazemelor pe baza contextului* - *deducerea din context a noilor sensuri ale unor cuvinte cunoscute* - *interpretarea sensurilor cuvintelor, expresiilor și frazemelor pe baza diferitelor tipuri de texte orale* - *utilizarea proverbelor și comparațiilor paremiologice în diverse situații de comunicare, prin metode de pedagogie teatrală*
(CS) CS 2.5. Aplică funcțional regulile de ortografie în comunicarea cotidiană și profesională
- *utilizarea normelor ortografice pentru a căuta informații privind scrierea corectă a unor cuvinte specifice* - *identificarea principiilor ortografice în texte scurte (prin evidențiere, colorare, adnotări)* - *exerciții „așa aud – așa scriu”* - *activități pentru aplicarea regulilor de asimilare fonetică (recunoaștere, aplicare, fixare)* - *identificarea și exersarea regulilor de ortografie privind cuvintele formate prin compunere* - *interpretarea utilizării semnelor de punctuație în propoziții și observarea modificării sensului prin transformarea exemplelor* - *activități tematice privind ortografia numelor proprii, a denumirilor geografice și instituționale, scrierea numerelor cu litere, datarea, regulile de despărțire în silabe, punctuația propozițiilor simple și compuse, precum și scrierea ca marcă identitară* - *determinarea și justificarea scrierii corecte a grupurilor de cuvinte (ex.: joc de cărți „împreună sau separat”)* - *exersarea regulilor ortografice privind cazurile complexe de despărțire în silabe (observare, exersare, fixare)* - *corectarea greșelilor de despărțire în texte scrise de mână, tipărite și digitale (ex.: exercițiu în editor de text)* - *exersarea scrierii corecte a datelor și numerelor în diferite tipuri de texte (anunțuri, invitații, fragmente de studiu)* - *completarea formularelor și fișelor cu respectarea normelor ortografice (prin joc de rol sau utilizarea unei platforme digitale)* - *analiza convențiilor ortografice în texte profesionale sau academice (prin compararea unor exemple)* - *realizarea unui poster sau infografic despre cele mai frecvente greșeli ortografice și modalități de corectare (activitate de proiect)*
(CS) CS 2.6. Utilizează în mod conștient regulile de ortografie în redactarea diferitelor tipuri de texte, în procesul de autocorectare și în corectarea greșelilor altora
- *autoevaluarea ortografică a propriului text (cu listă de verificare sau registru de erori)* - *corectarea textelor colegilor și justificarea intervențiilor (în perechi sau în activități de grup)* - *corectarea unui text cu greșeli și sistematizarea tipurilor de erori într-un tabel* - *testarea programelor digitale de verificare ortografică și evaluarea sugestiilor oferite (prin analiză în grupuri mici)* - *ținerea unui jurnal ortografic despre greșelile recurente și modalitățile de corectare*

(CS) CG3 Îmbunătățește calitatea exprimării și dezvoltarea lingvistică personală pentru analizarea și interpretarea textelor, în scopul formării gândirii critice

Clasa a IX-a
(CS) CS 3.1. Elaborează reflecții scrise privind propria exprimare lingvistică și evoluția lingvistică individuală în vederea stimulării autoevaluării și a conștientizării propriului context lingvistic
- *exerciții de scriere care vizează formularea și organizarea propriilor texte* - *completarea unor fișe de autoevaluare privind pronunția, claritatea și corectitudinea morfologică a expresiilor utilizate* - *activități de tipul „Jurnalul limbajului/ortografiei mele” (redactarea unor reflecții scrise în care elevul își analizează propria utilizare − orală și scrisă − a limbii)* - *realizarea unui portofoliu lingvistic personal*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Gramatică aplicată	**1.1. Etapele dezvoltării limbii.** Limbajul copilului, limbajul matern, comunicarea centrată pe copil, comunicarea centrată pe situație, registrul simplificat. Înțelegerea și producerea vorbirii **1.2. Socializarea lingvistică.** Contextelor socializării lingvistice. Factori favorizanți și inhibitori. Tipare de comunicare, valori culturale, transmiterea normelor. Rolul formulelor de socializare **1.3. Dezavantaj lingvistic, cod restrâns, cod elaborat, bilingvism, multilingvism** (individual, comunitar) **1.4. Tehnica vorbirii.** Respirație, emisia sunetului, articulație, ritm, accent, stil de vorbire, conștientizare comunicativă **1.5. Fonetică.** Vocale și consoane. Rolul distinctiv al duratei sunetelor. Asimilare parțială și totală. **1.6. Sintaxă.** Determinanți contextuali ai ordinii cuvintelor. Tipuri de propoziții: enunțiativă, interogativă, condițional-optativă, imperativă, exclamativă. Funcțiile tipurilor de propoziții în actul comunicării. **1.7. Semantică.** Relația dintre forma sonoră și sens. Polisemia, omonimia, sinonimia. Familie lexicală, câmp semantic. **1.8. Ortografie.** Principii ortografice, reguli fonotactice în contextul limbajului cotidian, regula ortografică privind cuvintele formate prin compunere, utilizarea semnelor de punctuație în propoziții, ortografia numelor proprii, a denumirilor geografice și instituționale, datarea, regulile de despărțire în silabe, punctuația propozițiilor simple și compuse, formele de scriere ca marcă identitară, ortografia grupurilor de cuvinte, cazuri complexe de despărțire în silabe, despărțirea cuvintelor, ortografia datelor și a numerelor

SUGESTII METODOLOGICE

1. Principii generale

Aplicarea curriculumului presupune utilizarea unor metode de predare și învățare care:

- se bazează pe dezvoltarea competențelor (comunicative, cognitive, sociale, digitale);
- țin cont de particularitățile de vârstă ale elevilor, de cunoștințele anterioare și de interesele acestora;
- susțin participarea activă, gândirea autonomă și învățarea reflexivă;
- favorizează dezvoltarea creativității lingvistice, a gândirii critice, a înțelegerii și redactării textelor, precum și a creativității;
- permit organizarea diferențiată și pe grupe a învățării, construirea unor trasee de învățare variate.

2. Structura curriculumului

- Curriculumul de specialitate presupune aplicarea unor metode care dezvoltă gândirea critică, capacitatea de rezolvare a unor probleme competențele de investigare și cercetare, precum și aprofundarea conținuturilor. În alegerea activităților de învățare, se recomandă proiectele interdisciplinare și transdisciplinare, aplicarea în domenii profesionale, precum și utilizarea unor programe software specializate.

3. Structurarea conținuturilor:

Temele lingvistice vizează parțial o abordare diferită a celor deja învățate în ciclul anterior și, prin urmare, pot fi legate în primul rând de acestea; parțial ridică probleme care pot fi discutate independent.

4. Metode și forme de lucru recomandate

- **Învățare exploratorie (abordare inductivă)**
  - observarea și sistematizarea autonomă a fenomenelor lingvistice și a structurilor textuale
  - descoperirea regulilor pe baza exemplelor (de ex. asimilări fonetice, funcțiile tipurilor de propoziții)

Abordare didactică bazată pe cooperare

- cercuri lingvistice pe o temă comună, cu roluri diferite, schimb de idei, rotație la masa rotundă, grupuri itinerante, rețea de dezbatere

Organizarea diferențiată a învățării

- organizarea și coordonarea activității de cercetare a elevilor
- alternarea muncii individuale, în perechi și pe grupe

Utilizarea instrumentelor digitale și multimedia

- utilizarea dicționarelor online, arhivelor și bazelor de date
- înțelegerea regulilor de utilizare și atitudine critică privind inteligența artificială

Jocuri de rol și exerciții de tip situațional

- modelarea situațiilor de comunicare (dialog formal/informal, dezbatere)
- redactarea de texte adaptate contextului de comunicare

7. Criterii de evaluare

- evaluare bazată pe competențe: aplicarea cunoștințelor dobândite în situații problematice variate
- evaluare formativă: feedback continuu, jurnale de învățare, autoevaluare, fișă de evaluare, evaluare între colegi
- sarcini bazate pe situații reale: contexte reale de comunicare, produse de proiect, redactare creativă

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

Adamikné Jászó Anna, Kálmánné Bors Irén, Kernya Róza, H. Tóth István: *Az anyanyelvi nevelés módszerei. Általános iskola 1–4. osztály.* Trezor Kiadó, Budapest, 2008.

Barabási Tünde – Birta-Székely Noémi – Fóris-Ferenczi Rita – Gombos Márta – Péter Lilla – Stark-Nagy Gabriella – Szabó-Thalmeiner Noémi: *Pedagógiai kézikönyv. Az oktatás pedagógiaelméleti alapjai.* Kolozsvár, Ábel Kiadó, 2007.

Bárdossy Ildikó – Dudás Margit – Pethőné Nagy Csilla – Priskinné Rizner Erika: *A kritikai gondolkodás fejlesztése. Az interaktív és reflektív tanulás lehetőségei*. Pécsi Tudományegyetem, Pécs–Budapest, 2022. http://vetesi.hu/portfoliohoz/anyagok/kritikaig_fejl_1.pdf

Csapó Benő: *A képességek fejlődése és iskolai fejlesztése*. Akadémiai Kiadó, Budapest, 2003.

Erdélyi Erzsébet: *Anyanyelvi nevelési tanulmányok III.* Iskolakultúra, Kolozsvár, 2008.

Fóris-Ferenczi Rita: *Anyanyelv-pedagógia. Kísérlet az elmélet(ek) és a gyakorlat egybehangolására.* Kolozsvár, Ábel Kiadó, 2006.

Fóris-Ferenczi Rita: *Tervezés és értékelés*, Ábel kiadó, Kolozsvár, 2019.

Gecső Tamás (szerk.): *Poliszémia, homonímia*. Tinta Könyvkiadó, 1999.

Gecső Tamás (szerk.): *Lexikális jelentés, aktuális jelentés*. Tinta Könyvkiadó, 2000.

Hajas Zsuzsa: *Kommunikációs gyakorlatok középiskolásoknak*. Pedellus Tankönyvkiadó, Debrecen, 2000.

Kádár Edit. *Alaktan és szófajtan*. Egyetemi Műhely kiadó, Kolozsvár, 2007.

Kálmán László – Trón Viktor: *Bevezetés a nyelvtudományba*. 2., bővített kiadás. Tinta Könyvkiadó, Budapest, 2007. https://archive.nytud.hu/publ/bevezetes_a_nyelvtudomanyba.html

Kicsi Sándor András: *Szószemantika*. Tinta Könyvkiadó, 2007.

Kiefer Ferenc (szerk.): *Magyar nyelv*. Akadémiai Kiadó, Budapest, 2006.

Kocsisné Kálló Veronika – Túriné Gál Anikó – Ruzsics Ilona: Nyelvi szocializáció, szocializáció és nyelv. = *Kommunikáció fejlődése és fejlesztése értelmileg akadályozott személyeknél.* Szegedi Tudományegyetem, Mentorháló Projekt, 2013. https://eta.bibl.u-szeged.hu/1662/2/kom_fejl/www.jgypk.hu/mentorhalo/tananyag/Kommunikci_fejldse_s_fejlesztse_rtelmileg_akadlyozott_szemlyeknl/index-2.html

Lengyel Zsolt: *A gyermeknyelv*. Gondolat, Budapest, 1981.

Montágh Imre: *Tiszta beszéd.* Holnap kiadó, 2022.

Pethőné Nagy Csilla: *Módszertani kézikönyv*. Korona, Budapest, 2007.

Réger Zita: *Utak a nyelvhez. Nyelvi szocializáció – nyelvi hátrány.* Soros Alapítvány és MTA Nyelvtudományi Intézet, Budapest, 2002. https://mek.oszk.hu/04000/04046

Szőke-Milinte Enikő: *A kommunikációs kompetencia fejlesztése. Az általános kommunikációs készségek fejlesztésének elmélete és gyakorlata*. Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsészettudományi Kar, Piliscsaba, 2007.

Tancz Tünde: *A kommunikáció és a nyelv fejlődése a kora gyerekkorban*. Pécsi Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar, Pécs, 2011. https://janus.ttk.pte.hu/tamop/tananyagok/kommunikacio_es_fejlodes/index.html

Tóth Szergej – Földes Csaba – Fóris Ágota (szerk.): *Lexikológia és lexikográfiai látkép: problémák, paradigmák, perspektívák.* Generalia, Szeged, 2004. pp. 8–13; 24–43; 71–79; 145–150.

Wacha Imre: *A korszerű retorika alapjai I-II*. Szemimpex Kiadó, Budapest, 1993.

https://www.arcanum.com/hu/

https://digiteka.ro/index/adatbazis

https://helyesiras.mta.hu/helyesiras/default/suggest

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Grad didactic/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
Deák Magdolna	gr. I.	Liceul Pedagogic „Bod Péter”, Târgu Secuiesc, județul Covasna
Demeter Emőke-Csilla	gr. I.	Liceul Teoretic „Ady Endre”, Oradea, județul Bihor
Farmati Anna	dr., lector universitar	Universitatea „Babeș-Bolyai”, Facultatea de Litere, Cluj-Napoca, județul Cluj
Gál Ilona-Gyöngyi	gr. I.	Liceul Reformat, Satu Mare, județul Satu Mare
Kovács Éva	dr., gr. I.	Liceul Reformat „Wesselényi” Zalău, județul Sălaj
Siklódi Beáta	gr. I.	Liceul Teoretic „Bolyai Farkas”, Târgu Mureș, județul Mureș
Zsemlyei Borbála	dr., lector universitar	Universitatea „Babeș-Bolyai”, Facultatea de Litere, Cluj-Napoca, județul Cluj

COORDONATORI/RESPONSABILI/CONSULTANȚI ȘTIINȚIFICI(15)

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență
Fazakas Emese	conferențiar universitar doctor habilitat	Universitatea „Babeș-Bolyai”, Facultatea de Litere, Cluj-Napoca, județul Cluj
Váradi Izabella	dr., gr. I.	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare, București

Anexa nr. 2B

A *Magyar nyelv és irodalom (anyanyelv) Alkalmazott magyar nyelvészet*

tantárgy tanterve

IX. osztály

Szakspecifikus curriculum

vokacionális szakirány, pedagógiai tagozat,
koragyermekkori nevelés és nonformális pedagógia szak

− 2026 −

Anexa nr. 2B
A *Magyar nyelv és irodalom (anyanyelv) - Alkalmazott magyar nyelvészet*, tantárgy tanterve, IX. osztály, Szakspecifikus curriculum

- *Vokacionális szakirány, pedagógiai tagozat, koragyermekkori nevelés és nonformális pedagógia szak*

BEVEZETÉS

Az *Alkalmazott magyar nyelvészet* tantárgy tanterve szakmai (SZK) tantervi kínálatot jelent a vokacionális szakirány pedagógiai tagozatának koragyermekkori nevelés és nonformális pedagógia szakán. A tanterv az *Alkalmazott román nyelvészet* tantárgy tanterve alapján íródott, a magyar nyelv sajátosságainak figyelembevételével. A tantárgy heti egy órában szerepel a IX. osztály tantervében.

A magyar nyelvű írásbeli kommunikációs kompetenciák fejlesztése – az érvényben lévő akadémiai normákkal összhangban – alapvető követelmény a pedagógiai profilú líceumok tanulóinak képzésében, az orális kommunikációs kompetenciák fejlesztésével együtt. A magyar nyelv tanulásának céljai a pedagógiai profilban abban a képességben öltenek testet, hogy minden tanuló képes legyen szövegeket létrehozni és befogadni, valamint szabadon, nyitottan, helyesen, koherensen és kifejezően kommunikálni.

A kommunikációs képességek fejlesztése – a kifejezés- és szövegalkotási technikák elmélyítése révén – megköveteli a nyelvtudomány alapvető fogalmainak elsajátítását és elmélyítését, a nyelv valamennyi szintjén: fonetika és fonológia, lexikológia és szemantika, morfológia és szintaxis. Jelenleg a líceumi szinten a nyelvi kompetencia integrált, funkcionális módon fejlődik a *Magyar nyelv és irodalom (anyanyelv)* tantárgy keretében. Ez a megközelítés szükségessé teszi a képzési kontextus bővítését, összhangban a pedagógiai profil sajátos oktatási céljaival, a nyelvészeti ismeretek elmélyítése érdekében, hogy a tanulók kommunikációs kompetenciái szakmailag megalapozottan fejlődjenek.

A magyar nyelv alkalmazott nyelvtana tantárgy tanterve a következőket célozza:

- a tanulók tudatosítsák a nyelv szerkezetét és működését mint egységes, folyamatosan fejlődő rendszert, illetve mint a kommunikációt felépítő elemek összességét;
- a fonetikai, lexikai, morfológiai és szintaktikai jelenségek helyes ismeretét és használatát, valamint az állítás és a szöveg szerkesztésének szabályait és eljárásait;
- a tanulók olyan személyekké formálását, akik képesek tiszteletben tartani és előmozdítani a magyar nyelvű szóbeli és írásbeli kommunikáció akadémiai normáit;
- a tanulók képességének fejlesztését arra, hogy helyesen, koherensen, kifejezően és árnyaltan fejezzék ki magukat magyar nyelven, az állítás, a szöveg és a beszéd szintjén, írásban és szóban egyaránt;
- a pedagógiai líceumok tanulóinak felkészítését arra, hogy képesek legyenek fejleszteni a gyermekek kommunikációs kompetenciáit (ismeretek, készségek, attitűdök).

A tantárgy tanterve a tanulás formatív oldalára helyezi a hangsúlyt, a megfigyelési, rendszerezési, elemzési, szövegalkotási és szövegírási tevékenységek változatossága révén, valamint a szóbeli és írásbeli kifejezés technikáinak elsajátítása és elmélyítése által, a nyelv helyességének, folyékonyságának, világosságának és kifejező erejének szellemében.

A tanterv több, országos és nemzetközi szinten érvényben lévő jogszabályra és oktatáspolitikai dokumentumra épül: ● A 2023/198-as számú Közoktatási törvényre, annak későbbi módosításaival és kiegészítéseivel, amely az oktatás fő céljaként a kompetenciák kialakítását határozza meg, a kompetenciákat pedig a tudás, készségek és attitűdök multifunkcionális és transzferálható együtteseiként értelmezi; ● A végzősök képzési profiljára, amelyet az OME 6731/2023. számú rendelete hagyott jóvá, és amely alapvető fejlődési mérföldkövekre épül, középpontban a nyolc kulcskompetenciával; ● A Nemzeti alaptanterv tervezésére, frissítésére és értékelésére vonatkozó irányelvekre. A Nemzeti alaptanterv referenciakeretére, amelyet az OME 3239/2021. számú rendelete hagyott jóvá, és amely meghatározza a tanterv kialakításának és átalakításának kereteit; ● Az Európai Tanács 2018. május 22-i ajánlására az egész életen át tartó tanuláshoz szükséges kulcskompetenciákról (Council Recommendation of 22 May 2018 on key competences for lifelong learning); ● A LiFT-2, azaz az európai keretdokumentumra, amely a középfokú oktatásban folyó irodalomtanulmányokat szabályozza; ● Az Európai Nyelvi Portfólióra (The European Language Portfolio).

A tanterv szerkezete:

1. Bevezetés
2. Általános kompetenciák: a kommunikációs és kognitív kompetencia részrendszerei, amelyek a szóbeli kommunikáció, az írott szövegek megértése és értelmezése, az írásbeli szövegalkotás, valamint a nyelvi megformálás iránti érzékenység és igényesség fejlesztését szolgálják
3. Specifikus kompetenciák és tanulási tevékenységek: az alapkompetenciák komponensei, részrendszerei (a tanulás eredményeként kialakuló képesség- és készségterületek, motiváció- és attitűdkészletek); a tanulási tevékenységek ajánlott tevékenységpéldák, amelyek a tartalmak beépülésével hozzájárulnak a specifikus kompetenciák fejlődéséhez
4. Tanulási tartalmak, amelyek a képességrendszerekbe épülve hozzájárulnak a kompetenciák fejlődéséhez.
5. Módszertani útmutató

Az **általános kompetenciák** a líceum alsó ciklusára vannak meghatározva, a szakmai-vokacionális képzési útvonalon, a pedagógiai profilban, a korai nevelés és a nemformális nevelés szakokon.

A **specifikus kompetenciák** egy tanév során alakulnak ki, az általános kompetenciákból származnak, és azok elsajátításának lépcsőfokait jelentik.

A **tanulási tartalmak** azok az eszközök, amelyek révén a kompetenciák fejlesztése megvalósul.

A **módszertani javaslatok** a pedagógusok munkáját hivatottak segíteni a jelen tanterv alkalmazásában, különösen a tanítási–tanulási–értékelési tevékenységek megtervezésében és megvalósításában, a tantárgy sajátosságainak megfelelően.

A tantervben használt rövidítések:

ÁK = általános kompetencia
SK = specifikus kompetencia
TP = tevékenységpélda
SZC = szakspecifikus curriculum

ÁLTALÁNOS KOMPETENCIÁK

(SZC) ÁK 1.	**Tudatosan viszonyul a nyelvi és kulturális sajátosságokhoz az anyanyelvi és irodalmi nevelés folyamatában**
(SZC) ÁK 2.	**Alkalmazza a fonetikai, lexikai, szemantikai és grammatikai elemzési módszereket specifikus kontextusokban a magyar nyelv szerkezeti és működési sajátosságainak feltárása érdekében**
(SZC) ÁK 3.	**Javítja a kifejezés minőségét és személyes nyelvi fejlődését a szövegek elemzése és értelmezése érdekében, a kritikus gondolkodás fejlesztése céljából**

SPECIFIKUS KOMPETENCIÁK ÉS TEVÉKENYSÉGPÉLDÁK

(SZC) ÁK 1. – Tudatosan viszonyul a nyelvi és kulturális sajátosságokhoz az anyanyelvi és irodalmi nevelés folyamatában

IX. osztály
(SZC) SK 1.1. Értelmezi a gyermeknyelv és a gyermekközpontú kommunikáció jellemzőit a nyelvelsajátítás szakaszainak megfelelő helyzetekben
- *különböző életkorú gyermekek beszédéből gyűjtött minták elemzése* - *dajkanyelvi és egyszerűsített regiszter gyakorlása páros vagy csoportos szerepjátékban* - *beszédértési és beszédalkotási gyakorlatok (pl. történetmondás vagy kérdés-felelet játék)* - *a nyelvelsajátítás szakaszainak felismerése a gyermekek kommunikációs szokásait rögzítő videó- vagy hanganyagok elemzésével* - *a gyermekközpontú kommunikáció alkalmazása különböző pedagógiai helyzetgyakorlatokban*
(SZC) SK 1.2. Megérti a nyelvi szocializáció folyamatát az anyanyelvi nevelésben
- *kommunikációs minták és szocializációt elősegítő nyelvi formák gyűjtése családi, iskolai és kortárs színtérről* - *a gyermekek nyelvhasználatában megjelenő különböző kulturális értékek összehasonlítása* - *rövid esettanulmányok feldolgozása a nyelvi szocializáció elősegítő és gátló tényezőiről* - *kiscsoportos vita vagy szimuláció a különböző szocializációs színterek hatásairól a nyelvi fejlődésre* - *reflektív napló írása a tanulók saját nyelvi tapasztalatairól és azok pedagógiai értékeléséről*
(SZC) SK 1.3. Érzékenyen kezeli a nyelvi hátrányból, kódváltásból vagy kétnyelvűségből adódó különbségeket a pedagógiai esélyegyenlőség érdekében
- *nyelvi hátrányos helyzetek elemzése példák alapján (pl. interjúk, esettanulmányok)* - *kódváltási helyzetek gyakoroltatása szerepjátékokban, reflektálva a befogadó kommunikációra* - *fejlesztő feladatok készítése különböző nyelvi háttérrel rendelkezők számára* - *megbeszélés és vita a kétnyelvűség lehetőségeiről és kihívásairól (pl. társadalmi, pedagógiai lehetőségekről, nyelvtanulásban való hasznosíthatóságról)* - *saját érzékenység és hozzáállás vizsgálata a nyelvi különbségekkel kapcsolatban (pl. szemponttáblázat, kettéosztott napló, T-táblázat stb. formájában)*

(SZC) ÁK 2. Alkalmazza a fonetikai, lexikai, szemantikai és grammatikai elemzési módszereket specifikus kontextusokban a magyar nyelv szerkezeti és működési sajátosságainak feltárása érdekében

IX. osztály
(SZC) SK 2.1. Osztályozza a magyar nyelv hangjait az artikulációs jegyeik alapján a helyes kiejtés gyakorlásában
- *a magyar magán- és mássalhangzók sajátosságainak felismerése (pl. hosszúság mint jelentés-megkülönböztető jegy)* - *a magán- és mássalhangzók hangzó szövegben való felismerése azok hangtani sajátosságainak megállapításával* - *a hangok egymásra hatása és ezek helyesírási vonatkozásainak felismerése* - *artikulációs gyakorlatok- légző- és hangképző gyakorlatok a beszéd érthetőségének, természetes hangképzésének fejlesztésére (pl. hanghosszabbítás, szünettartás, légzésszabályozás)* - *artikulációs és intonációs gyakorlatok különböző érzelmi és kommunikációs szándékok kifejezésére* - *beszédtempó-, hangerő- és hanglejtés-váltások gyakorlása különböző kommunikációs helyzetekben* - *hangok differenciálását (a képzés helye és módja, zöngésség, időtartam szerint) szolgáló gyakorlatok pl. g–k, z–zs, p-b, v-f stb.*
(SZC) SK 2.2. Felismeri a szavak közötti szemantikai kapcsolatokat a helyes üzenetértelmezés és a tudatos szókincsfejlesztés céljából
- *szemantikai osztályozási gyakorlatok, a szavak szemantikai kategóriákba sorolása az alkalmazott választás indoklásával* - *szavak társítására irányuló gyakorlatok szemantikai kapcsolataik alapján* - *lexikai hálózatok vizuális ábrázolása (térképek, konstellációk)* - *szövegek módosítása a hangalak és jelentés mennyiségi vonatkozásainak (poliszémia, homonímia, szinonímia) függvényében* - *a köznyelvi metafora és metonímia szerepének felismerése különböző szövegekben*

IX. osztály
- *meghatározott szócsaládok elemeinek beépítése megadott tematikájú szövegekbe* - *szókincsfejlesztést célzó gyakorlatok (tárgykörös szógyűjtések, szórejtvények)* - *szócsalád tagjainak gyűjtése és megfelelő használata mondatokban, megfelelő szövegkörnyezetben*
(SZC) SK 2.3. A szemantikai és nyelvtani elemzésből szerzett ismereteket különféle szövegek szavain és mondatain alkalmazza a grammatikailag helyes megnyilatkozások megfogalmazásához
- *a mondatszerkezet (szórend, mondatbeli csoportok stb.) szerepének és fontosságának tudatosítása* - *az időrendiség nyelvi eszközeinek tudatosítása a szöveg- és mondatalkotásban* - *különböző mondatfajták elhelyezése megfelelő szövegekben a mondatfajták funkcióinak függvényében*
(SZC) SK 2.4. Kikövetkezteti a kifejezések, állandó szókapcsolatok (közmondások, szólások, szállóigék) jelentését a kontextus alapján
- *ismeretlen kifejezések, állandó szókapcsolatok jelentésének megértése szövegkörnyezet alapján* - *ismert szavak új jelentésének kontextusból való kikövetkeztetése* - *szójelentések, kifejezések, állandósult szókapcsolatok értelmezése különböző típusú szóbeli szöveg alapján* - *szólások és szóláshasonlatok alkalmazása különböző beszédhelyzetekben drámapedagógiai módszerekkel*
(SZC) SK 2.5. Funkcionálisan alkalmazza a helyesírási szabályokat a mindennapi és a szakmai kommunikációban
- *a helyesírási szabályzat használata adott szavak helyesírására vonatkozó tudnivalók felkutatására* - *helyesírási alapelvek azonosítása rövid szövegekben (kiemeléssel, színezéssel, megjegyzésekkel)* - *„így hallom–így írom” gyakorlatok* - *a hangkapcsolódási szabályszerűségek alkalmazását célzó gyakorlatok (felismerés, alkalmazás, rögzítés)* - *a mozgószabály felismerése és begyakorlása* - *mondatok írásjelhasználatának értelmezése és jelentésváltozásának megfigyelése (példamondatok átalakításával)* - *a tulajdonnevek helyesírását, földrajzi- és intézménynevek helyesírását, a számok betűkkel való írását, a keltezést, az elválasztás szabályait, az egyszerű és az összetett mondat központozását, az írásmódokat mint identitásjelölőket tematizáló tevékenységek és feladatok* - *szókapcsolatok helyesírásának eldöntése és indoklása (pl. páros döntési „egybe vagy külön” kártyajáték formájában)* - *a szóelválasztás bonyolultabb eseteire vonatkozó helyesírási szabályok begyakorlása (megfigyelés, gyakorlás, rögzítés)* - *elválasztási hibák javítása kézzel írott, nyomtatott és digitális szövegben (pl. szövegszerkesztőben végzett gyakorlattal)* - *keltezések és számok helyesírásának gyakorlása különböző szövegtípusokban (hirdetés, meghívó, tanulmányrészlet)* - *űrlapok és adatlapok kitöltése helyesírási normák betartásával (digitális felület használatával)* - *szakmai vagy tanulmányi szövegek helyesírási konvencióinak elemzése (példaszövegek összehasonlításával)* - *plakát vagy infografika készítése a leggyakoribb helyesírási hibákról és azok javításáról (projektmunkában)*
(SZC) SK 2.6. Tudatosan használja a helyesírási szabályokat különféle szövegtípusok alkotásakor, az önellenőrzésben és mások hibáinak kijavításában
- *saját szöveg helyesírási önellenőrzése (jelölőlistával vagy hibajegyzékkel)* - *társak írásainak javítása és a javítások indoklása (páros vagy csoportmunkában)* - *hibás szöveg javítása és a hibák típus szerinti rendszerezése (táblázatban)* - *digitális helyesírás-ellenőrző programok kipróbálása és javaslataik értékelése (kiscsoportos elemzéssel)* - *helyesírási napló vezetése a visszatérő hibákról és a javítás módjairól*

(SZC) ÁK 3. Javítja a kifejezés minőségét és személyes nyelvi fejlődését a szövegek elemzése és értelmezése érdekében, a kritikus gondolkodás fejlesztése céljából

X. osztály
(SZC) SK 3.1. Írásos reflexiókat dolgoz ki saját nyelvi kifejezéséről és egyéni nyelvi fejlődéséről az önértékelés ösztönzése és a saját nyelvi kontextus tudatosítása érdekében
- *saját szövegek megfogalmazását és szervezését célzó írásgyakorlatok* - *önértékelő lapok kitöltése a kiejtés, az érthetőség és a használt kifejezések morfológiai helyessége vonatkozásában* - *„Az én nyelvem/helyesírásom naplója” típusú tevékenységek – írásos reflexiók készítése, amelyekben a tanuló elemzi saját (szóbeli és írásbeli) nyelvhasználatát* - *személyes nyelvi portfólió elkészítése*

TARTALMAK

Tartalmi egységek	Tartalmak
Alkalmazott nyelvészet	**1.1. A nyelvelsajátítás szakaszai.** Gyermeknyelv, dajkanyelv, gyermekközpontú kommunikáció, helyzetközpontú kommunikáció, egyszerűsített regiszter. Beszédértés, beszédalkotás **1.2. Nyelvi szocializáció.** A nyelvi szocializáció színterei. Elősegítő és gátló tényezők. Kommunikációs minták, kulturális értékek, normák közvetítése. Szocializációs formák szerepe **1.3. Nyelvi hátrány, korlátozott, kidolgozott nyelvi kód, kétnyelvűség, többnyelvűség** (egyéni, közösségi) **1.4. Beszédtechnika.** Légzés, hangképzés, artikuláció, ritmus, hangsúly, beszédstílus, kommunikációs tudatosság **1.5. Hangtan**. Magán- és mássalhangzók. A hangok hosszúságának jelentés-megkülönböztető szerepe. Részleges, teljes hasonulás. **1.6. Mondattan**. A szórend kontextuális meghatározói. Mondatfajták: kijelentő, kérdő, óhajtó, felszólító, felkiáltó. A mondatfajták funkciói a közlésben. **1.7. Szemantika**. Hangalak és jelentés viszonya. Poliszémia, homonímia, szinonímia. Szócsalád, jelentésmező. **1.8. Helyesírás.** Helyesírási alapelvek, hangkapcsolódási szabályszerűségek, mozgószabály, mondatok írásjelhasználata, tulajdonnevek helyesírása, földrajzi- és intézménynevek helyesírása, keltezés, az elválasztás szabályai, az egyszerű és az összetett mondat központozása, írásjelhasználata, az írásmódok mint identitásjelölők, szókapcsolatok helyesírása, a szóelválasztás bonyolultabb esetei, keltezések és számok helyesírása

MÓDSZERTANI ÚTMUTATÓ

1. Alapelvek

A tanterv alkalmazása olyan tanítási és tanulási módszereket feltételez, amelyek:

- a kompetenciák fejlesztésére épülnek (kommunikációs, kognitív, szociális, digitális);
- figyelembe veszik a tanulók életkori sajátosságait, előzetes tudását és érdeklődését;
- támogatják az aktív részvételt, az önálló gondolkodást és a reflektív tanulást;
- elősegítik a nyelvi kreativitás, a kritikai gondolkodás, a szövegértés, szövegalkotás és az alkotóképesség fejlődését;
- lehetővé teszik a differenciált és csoportos tanulásszervezést, a változatos tanulási utak kialakítását.

2. A tanterv felépítése:

- **Szakspecifikus curriculum:** olyan módszerek alkalmazását feltételezi, amelyek fejlesztik a kritikai gondolkodást, a problémamegoldó készség, a vizsgálódás, kutatás kompetenciáját, valamint a tartalmak elmélyítését. A tanulási tevékenységek választásában ajánlott az inter- és transzdiszciplináris projektek, szakmai területeken való alkalmazások, speciális szoftverek használata.

4. A tartalmak elrendezése:

A tanterv nyelvészeti témái részben az előző ciklusban már megismertek másfajta megközelítését célozzák, így elsősorban ezekhez köthetők; illetve részben olyan problematikákat vetnek fel, amelyek önállóan is tárgyalhatók.

6. Ajánlott módszerek és munkaformák

Felfedező tanulás (induktív megközelítés)

- nyelvi jelenségek, szövegszerkezetek megfigyelése és rendszerezése
- szabályfelfedeztetés példák alapján (pl. hasonulások, mondatfajták funkciói)

Kooperatív tanulásszervezés

- nyelvi körök egy témáról különböző szerepekben, eszmecsere, kerekasztal-forgó, vándorló csoportok, vitaháló

Differenciált tanulásszervezés

- tanulói kutatómunka megszervezése, irányítása
- egyéni, páros és csoportmunka váltakozása

Digitális és multimédiás eszközök használata

- online szótárak, adattárak, adatbázisok kezelése
- a mesterséges intelligencia értő és kritikus használata

Szerepjáték és szituációs gyakorlatok

- kommunikációs helyzetek modellezése (formális/informális párbeszéd, vita)
- beszédhelyzethez illeszkedő szövegalkotás

7. Értékelési szempontok

- kompetenciaalapú értékelés: a megszerzett tárgyi tudás változatos problémahelyzetekben való alkalmazása
- fejlesztő értékelés: folyamatos visszajelzés, tanulási naplók, önértékelés, értékelési táblázat, társértékelés
- valós élethelyzetekre épített feladatok: valós kommunikációs helyzetek, projekttermékek, kreatív szövegalkotás

SZAKIRODALOM

Adamikné Jászó Anna, Kálmánné Bors Irén, Kernya Róza, H. Tóth István: *Az anyanyelvi nevelés módszerei. Általános iskola 1–4. osztály.* Trezor Kiadó, Budapest, 2008.

Barabási Tünde – Birta-Székely Noémi – Fóris-Ferenczi Rita – Gombos Márta – Péter Lilla – Stark-Nagy Gabriella – Szabó-Thalmeiner Noémi: *Pedagógiai kézikönyv. Az oktatás pedagógiaelméleti alapjai.* Kolozsvár, Ábel Kiadó, 2007.

Bárdossy Ildikó – Dudás Margit – Pethőné Nagy Csilla – Priskinné Rizner Erika: *A kritikai gondolkodás fejlesztése. Az interaktív és reflektív tanulás lehetőségei*. Pécsi Tudományegyetem, Pécs–Budapest, 2022. http://vetesi.hu/portfoliohoz/anyagok/kritikaig_fejl_1.pdf

Csapó Benő: *A képességek fejlődése és iskolai fejlesztése*. Akadémiai Kiadó, Budapest, 2003.

Erdélyi Erzsébet: *Anyanyelvi nevelési tanulmányok III.* Iskolakultúra, Kolozsvár, 2008.

Fóris-Ferenczi Rita: *Anyanyelv-pedagógia. Kísérlet az elmélet(ek) és a gyakorlat egybehangolására.* Kolozsvár, Ábel Kiadó, 2006.

Fóris-Ferenczi Rita: *Tervezés és értékelés*, Ábel kiadó, Kolozsvár, 2019.

Gecső Tamás (szerk.): *Poliszémia, homonímia*. Tinta Könyvkiadó, 1999.

Gecső Tamás (szerk.): *Lexikális jelentés, aktuális jelentés*. Tinta Könyvkiadó, 2000.

Hajas Zsuzsa: *Kommunikációs gyakorlatok középiskolásoknak*. Pedellus Tankönyvkiadó, Debrecen, 2000.

Kádár Edit. *Alaktan és szófajtan*. Egyetemi Műhely kiadó, Kolozsvár, 2007.

Kálmán László – Trón Viktor: *Bevezetés a nyelvtudományba*. 2., bővített kiadás. Tinta Könyvkiadó, Budapest, 2007. https://archive.nytud.hu/publ/bevezetes_a_nyelvtudomanyba.html

Kicsi Sándor András: *Szószemantika*. Tinta Könyvkiadó, 2007.

Kiefer Ferenc (szerk.): *Magyar nyelv*. Akadémiai Kiadó, Budapest, 2006.

Kocsisné Kálló Veronika – Túriné Gál Anikó – Ruzsics Ilona: Nyelvi szocializáció, szocializáció és nyelv. = *Kommunikáció fejlődése és fejlesztése értelmileg akadályozott személyeknél.* Szegedi Tudományegyetem, Mentorháló Projekt, 2013. https://eta.bibl.u-szeged.hu/1662/2/kom_fejl/www.jgypk.hu/mentorhalo/tananyag/Kommunikci_fejldse_s_fejlesztse_rtelmileg_akadlyozott_szemlyeknl/index-2.html

Lengyel Zsolt: *A gyermeknyelv*. Gondolat, Budapest, 1981.

Montágh Imre: *Tiszta beszéd.* Holnap kiadó, 2022.

Pethőné Nagy Csilla: *Módszertani kézikönyv*. Korona, Budapest, 2007.

Réger Zita: *Utak a nyelvhez. Nyelvi szocializáció – nyelvi hátrány.* Soros Alapítvány és MTA Nyelvtudományi Intézet, Budapest, 2002. https://mek.oszk.hu/04000/04046

Szőke-Milinte Enikő: *A kommunikációs kompetencia fejlesztése. Az általános kommunikációs készségek fejlesztésének elmélete és gyakorlata*. Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsészettudományi Kar, Piliscsaba, 2007.

Tancz Tünde: *A kommunikáció és a nyelv fejlődése a kora gyerekkorban*. Pécsi Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar, Pécs, 2011. https://janus.ttk.pte.hu/tamop/tananyagok/kommunikacio_es_fejlodes/index.html

Tóth Szergej – Földes Csaba – Fóris Ágota (szerk.): *Lexikológia és lexikográfiai látkép: problémák, paradigmák, perspektívák.* Generalia, Szeged, 2004. pp. 8–13; 24–43; 71–79; 145–150.

Wacha Imre: *A korszerű retorika alapjai I-II*. Szemimpex Kiadó, Budapest, 1993.

https://www.arcanum.com/hu/

https://digiteka.ro/index/adatbazis

https://helyesiras.mta.hu/helyesiras/default/suggest

MUNKACSOPORT

Név	Fokozat/Tudományos cím	Munkahely/intézmény/település/megye
Deák Magdolna	I-es fokozat	Bod Péter Tanítóképző, Kézdivásárhely, Kovászna megye
Demeter Emőke-Csilla	I-es fokozat	Ady Endre Elméleti Líceum, Nagyvárad, Bihar megye
Farmati Anna	dr., egyetemi adjunktus	Babeș-Bolyai Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar, Kolozsvár, Kolozs megye
Gál Ilona-Gyöngyi	I-es fokozat	Református Gimnázium, Szatmárnémeti, Szatmár megye
Kovács Éva	dr., I-es fokozat	Zilahi Református Wesselényi Kollégium, Szilágy megye
Siklódi Beáta	I-es fokozat	Bolyai Farkas Elméleti Líceum, Marosvásárhely, Maros megye
Zsemlyei Borbála	dr., egyetemi adjunktus	Babeș-Bolyai Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar, Kolozsvár, Kolozs megye

Szakmai irányítók

Név	Fokozat/Tudományos cím	Intézmény
Fazakas Emese	dr., egyetemi habilitált docens	Babeș-Bolyai Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar, Kolozsvár, Kolozs megye
Váradi Izabella	dr., I-es fokozat	Országos Curriculum és Értékelési Központ, Bukarest

Anexa nr. 3A

Programa școlară
pentru disciplina
Limba și literatura maghiară maternă
Gramatica aplicată a limbii maghiare

Clasa a IX-a

Curriculum de specialitate (CS)

Filiera vocațională, profilul pedagogic,
specializarea pedagogia învățământului primar

Învățământ liceal

− 2026 −

Anexa nr. 3A
Programa școlară pentru disciplina *Limba și literatura maghiară maternă – Gramatica aplicată a limbii maghiare*, clasa a IX-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profilul pedagogic, specializarea pedagogia învățământului primar*

NOTĂ DE PREZENTARE

Programa şcolară pentru disciplina *Gramatica aplicată a limbii maghiare* reprezintă o ofertă de curriculum de specialitate (CS) pentru filiera vocațională, profilul pedagogic, specializarea Pedagogia învățământului primar, având alocate două ore/săptămână, pe durata clasei a IX-a. Programa școlară a fost elaborată pe baza programei disciplinei *Gramatica aplicată a limbii române*, având în vedere specificul limbii maghiare.

Dezvoltarea competenţelor de comunicare scrisă în limba maghiară, în acord cu normele academice în vigoare, se impune cu necesitate în pregătirea elevilor din liceele cu profil pedagogic, alături de dezvoltarea competenţelor de comunicare orală. Finalităţile studierii limbii maghiare la profilul pedagogic se regăsesc în competența fiecărui elev de a recepta şi produce texte, de a comunica liber, deschis, corect, coerent şi expresiv.

Dezvoltarea competențelor de comunicare, prin aprofundarea unor tehnici de exprimare şi de redactare, implică asimilarea şi aprofundarea unor noţiuni fundamentale din domeniul limbii, fiind vizate toate palierele acesteia: fonetică și fonologie, lexicologie și semantică, morfologie, sintaxă, ortografie, ortoepie şi punctuaţie, stilistică şi elemente de pragmatică. În prezent, la nivel liceal, competenţa lingvistică este dezvoltată în context integrat, funcţional, în programele disciplinei *Limba şi literatura maghiară*. Această abordare necesită o extindere a contextului formativ, în acord cu finalităţile educaţionale specifice profilului pedagogic, în sensul aprofundării cunoştinţelor din domeniul lingvistic şi pentru o formare specializată a competenţelor de comunicare ale elevilor.

Programa şcolară pentru disciplina *Gramatica aplicată a limbii maghiare* urmăreşte:

- conştientizarea de către elevi a structurii şi a funcţionării limbii ca sistem unitar, în permanentă devenire, şi ca ansamblu al elementelor de construcţie a comunicării;
- cunoaşterea şi folosirea corectă a aspectelor de ordin fonetic, lexical, morfologic, sintactic, precum şi a regulilor şi a procedeelor de structurare a unui enunț și a unui text;
- formarea elevilor ca persoane capabile să respecte şi să promoveze normele academice de comunicare orală şi scrisă în limba maghiară;
- dezvoltarea competenței elevilor de a se exprima corect, coerent, expresiv şi nuanţat în limba maghiară, la nivelul enunțului, al textului și al discursului, scrise sau orale;
- pregătirea elevilor din liceele pedagogice pentru a dezvolta competenţa de comunicare a elevilor (cunoştinţe, abilităţi, atitudini).

Programa şcolară pentru disciplina *Gramatica aplicată a limbii maghiare* pune accent pe latura formativă a învăţării, prin varietatea activităţilor de observare, de sistematizare, de analiză, de producere şi de redactare de text, precum şi prin învăţarea şi aprofundarea unor tehnici de exprimare orală şi scrisă, în spiritul corectitudinii, al fluenţei, al clarităţii şi al expresivităţii limbajului.

Această programă școlară are la bază o serie de documente legislative și de politică educațională, existente la nivel național și internațional: ● Legea Învățământului Preuniversitar nr. 198 din 2023, cu modificările și completările ulterioare, care prevede drept finalitate educațională principală formarea competențelor, înțelese ca ansamblul multifuncțional și transferabil de cunoștințe, abilități și atitudini; ● Profilul de formare al absolventului, aprobat prin OME nr. 6731/2023, deziderat educațional construit pe repere fundamentale de dezvoltare, având la bază cele opt competențe-cheie; ● Repere pentru proiectarea, actualizarea și evaluarea Curriculumului național. Cadrul de referință al Curriculumului național, aprobat prin OME nr. 3239/2021, ce definește cadrul de construcție și de restructurare a curriculumului; ● Recomandarea Consiliului din 22 mai 2018 privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții (Council Recommendation of 22 May 2018 on key competences for lifelong learning)1; ● Cadrul european pentru studiul literaturii în învățământul secundar (LiFT-2); ● Portofoliul european al limbilor (The European Language Portfolio).

Structura programei cuprinde următoarele elemente:

- Nota de prezentare
- Competenţe generale
- Competenţe specifice, activități de învățare
- Conținuturi
- Sugestii metodologice

Competenţele generale sunt definite pentru ciclul inferior al liceului, în cadrul filierei vocaţionale, profilul pedagogic, specializarea Pedagogia învățământului primar.
Competenţele specifice se formează pe parcursul unui an şcolar, sunt derivate din competenţele generale şi reprezintă etape în dobândirea acestora.
Conţinuturile învăţării sunt mijloace prin care se urmăreşte realizarea competenţelor.
Sugestiile metodologice au rolul de a orienta cadrele didactice în utilizarea prezentei programe şcolare în ceea ce priveşte proiectarea şi realizarea activităţilor de predare-învăţare-evaluare în concordanţă cu specificul disciplinei.

Abrevieri utilizate în programă:

(TC) = trunchi comun
CG = competență generală
CS = competență specifică
EAI = exemple de activități de învățare
(CS) = curiculum de specialitate

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Aplică în mod conștient cunoștințele lingvistice și de comunicare pentru dezvoltarea competențelor lingvistice**
CG2	**Aplică metode de analiză fonetică, lexicală, semantică și gramaticală în contexte specifice, pentru a evidenția particularitățile structurale și funcționale ale limbii maghiare**
CG3	**Îmbunătățește calitatea exprimării și dezvoltarea lingvistică personală pentru analizarea și interpretarea textelor, în scopul formării gândirii critice**

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

(CS) CG 1 – Aplică în mod conștient cunoștințele lingvistice și de comunicare pentru dezvoltarea competențelor lingvistice

Clasa a IX-a
(CS) CS 1.1. Analizează particularitățile limbajului copilului și ale comunicării adaptate nevoilor acestuia, în funcție de etapa de dezvoltare lingvistică
- *observarea și interpretarea modului de exprimare al copiilor din diverse categorii de vârstă* - *exersarea registrului matern și a registrului simplificat prin jocuri de rol în perechi sau în grup* - *exerciții de înțelegere și producere a vorbirii (de ex. povestirea sau jocul de întrebări și răspunsuri)* - *analiza materialelor video sau audio privind obiceiurile de comunicare ale copiilor, cu reflecții asupra etapelor de dezvoltare a limbii* - *exerciții situaționale în care elevii aplică comunicarea centrată pe copil în diverse contexte pedagogice*
(CS) CS 1.2. Înțelege procesul de socializare lingvistică, rolul tiparelor de comunicare, al valorilor culturale și al formulelor de socializare în cadrul educației în limba maternă
- *observarea tiparelor de comunicare și a formulelor de socializare din mediul familial, școlar și al grupului de vârstă* - *sarcină analitică: compararea modului de transmitere a valorilor culturale în comunicarea copiilor* - *prelucrarea unor studii de caz scurte privind factorii favorizanți și inhibitori ai socializării lingvistice* - *dezbatere în grupuri mici sau simulare privind influența diferitelor contexte de socializare asupra dezvoltării lingvistice* - *redactarea unui jurnal reflexiv despre experiențele lingvistice proprii ale elevilor și evaluarea lor pedagogică*
(CS) CS 1.3. Gestionează cu sensibilitate diferențele generate de dezavantajele lingvistice, alternanța codurilor sau bilingvism, în vederea asigurării echității pedagogice
- *identificarea și analiza situațiilor de dezavantaj lingvistic pe baza unor exemple (ex.: interviuri, studii de caz)* - *exersarea situațiilor de alternanță de coduri prin jocuri de rol, cu reflecție asupra comunicării incluzive* - *elaborarea de activități remediale pentru copii în diverse contexte lingvistice* - *discuție și dezbatere privind oportunitățile și provocările pedagogice ale bilingvismului* - *activitate reflexivă: examinarea propriei sensibilități și atitudini față de diferențele lingvistice*

(CS) CG 2 Aplică metode de analiză fonetică, lexicală, semantică și gramaticală în contexte specifice, pentru a evidenția particularitățile structurale și funcționale ale limbii maghiare

Clasa a IX-a
(CS) CS 2.1. Clasifică sunetele limbii maghiare pe baza trăsăturilor articulatorii aplicându-le în practica pronunției corecte
- *recunoașterea particularităților vocalelor și consoanelor maghiare (de ex. lungimea cu rol distinctiv de sens)* - *identificarea vocalelor și consoanelor în texte orale stabilind particularitățile lor fonetice* - *recunoașterea interacțiunii dintre sunete și a implicațiilor acesteia asupra ortografiei* - *exerciții de respirație și de formare a sunetului pentru îmbunătățirea clarității vorbirii și a emiterii naturale a sunetului (de ex. prelungirea sunetului, menținerea pauzelor, reglarea respirației)* - *exerciții de articulație și intonație pentru exprimarea diferitelor intenții emoționale și comunicative* - *exersarea variațiilor de ritm, intensitate și inflexiune vocală în diverse situații de comunicare* - *exerciții pentru diferențierea sunetelor (după locul și modul de articulare, sonoritate și durată), de ex. g–k, z–zs, p–b, v–f etc.*
(CS) CS 2.2. Recunoaște relațiile semantice dintre cuvinte cu scopul interpretării corecte a mesajelor și dezvoltarea vocabularului în mod conștient
- *exerciții de clasificare semantică* - *încadrarea cuvintelor în categorii semantice, cu justificarea alegerii realizate* - *exerciții de asociere a cuvintelor pe baza relațiilor lor semantice* - *reprezentarea vizuală a rețelelor lexicale (hărți, constelații)*

Clasa a IX-a
- *modificarea textelor în funcție de aspectele cantitative ale formei sonore și ale sensului (polisemie, omonimie, sinonimie)* - *identificarea rolului metaforei și metonimiei colocviale în diferite texte* - *integrarea elementelor unor familii lexicale în texte cu tematică prestabilită* - *exerciții pentru dezvoltarea vocabularului (colecții tematice de cuvinte, jocuri lexicale)* - *colectarea și utilizarea adecvată a elementelor unei familii lexicale în propoziții și în contexte discursive adecvate*
(CS) CS 2.3. Aplică cunoștințele dobândite din analiza semantică și gramaticală a cuvintelor și propozițiilor diferitelor texte formulând astfel enunțuri gramaticale corecte
- *recunoașterea structurii cuvintelor maghiare: rădăcină – sufix derivativ − desinență − sufix flexionar* - *identificarea funcțiilor diferitelor afixe* - *conștientizarea rolului și importanței structurii propoziției (ordinea cuvintelor, grupurile sintactice etc.)* - *identificarea caracteristicilor structurale ale tipurilor de propoziții* - *conștientizarea mijloacelor lingvistice având rolul indicării temporalității în redactarea textelor și în construcția propozițiilor* - *aplicarea diferitelor tipuri de propoziții în texte adecvate, în funcție de funcțiile acestora* - *exerciții pentru recunoașterea fenomenelor lingvistice și gramaticale: activități ludice utilizând cuvinte compuse* - *identificarea și utilizarea părților de vorbire în propoziții și texte scurte* - *exerciții pentru formarea structurilor sintactice, integrate în contexte de comunicare*
(CS) CS 2.4. Deduce sensul expresiilor și a structurilor frazeologice (proverbe, zicători, expresii consacrate) pe baza contextului
- *înțelegerea sensului expresiilor necunoscute și a frazemelor pe baza contextului* - *deducerea din context a noilor sensuri ale unor cuvinte cunoscute* - *interpretarea sensurilor cuvintelor, expresiilor și frazemelor pe baza diferitelor tipuri de texte orale* - *utilizarea proverbelor și comparațiilor paremiologice în diverse situații de comunicare, prin metode de pedagogie teatrală*
(CS) CS 2.5. Aplică funcțional regulile de ortografie în comunicarea cotidiană și profesională
- *utilizarea normelor ortografice pentru a căuta informații privind scrierea corectă a unor cuvinte specifice* - *identificarea principiilor ortografice în texte scurte (prin evidențiere, colorare, adnotări)* - *exerciții „așa aud – așa scriu”* - *activități pentru aplicarea regulilor de asimilare fonetică (recunoaștere, aplicare, fixare)* - *identificarea și exersarea regulilor de ortografie privind cuvintele formate prin compunere* - *interpretarea utilizării semnelor de punctuație în propoziții și observarea modificării sensului prin transformarea exemplelor* - *activități tematice privind ortografia numelor proprii, a denumirilor geografice și instituționale, scrierea numerelor cu litere, datarea, regulile de despărțire în silabe, punctuația propozițiilor simple și compuse, precum și scrierea ca marcă identitară* - *determinarea și justificarea scrierii corecte a grupurilor de cuvinte (ex.: joc de cărți „împreună sau separat”)* - *exersarea regulilor ortografice privind cazurile complexe de despărțire în silabe (observare, exersare, fixare)* - *corectarea greșelilor de despărțire în texte scrise de mână, tipărite și digitale (ex.: exercițiu în editor de text)* - *exersarea scrierii corecte a datelor și numerelor în diferite tipuri de texte (anunțuri, invitații, fragmente de studiu)* - *completarea formularelor și fișelor cu respectarea normelor ortografice (prin joc de rol sau utilizarea unei platforme digitale)* - *analiza convențiilor ortografice în texte profesionale sau academice (prin compararea unor exemple)* - *realizarea unui poster sau infografic despre cele mai frecvente greșeli ortografice și modalități de corectare (activitate de proiect)*
(CS) CS 2.6. Utilizează în mod conștient regulile de ortografie în redactarea diferitelor tipuri de texte, în procesul de autocorectare și în corectarea greșelilor altora

Clasa a IX-a
- *autoevaluarea ortografică a propriului text (cu listă de verificare sau registru de erori)* - *corectarea textelor colegilor și justificarea intervențiilor (în perechi sau în activități de grup)* - *corectarea unui text cu greșeli și sistematizarea tipurilor de erori într-un tabel* - *testarea programelor digitale de verificare ortografică și evaluarea sugestiilor oferite (prin analiză în grupuri mici)* - *ținerea unui jurnal ortografic despre greșelile recurente și modalitățile de corectare*

(CS) CG3 Îmbunătățește calitatea exprimării și dezvoltarea lingvistică personală pentru analizarea și interpretarea textelor, în scopul formării gândirii critice

Clasa a IX-a
(CS) CS 3.1. Elaborează reflecții scrise privind propria exprimare lingvistică și evoluția lingvistică individuală în vederea stimulării autoevaluării și a conștientizării propriului context lingvistic
- *exerciții de scriere care vizează formularea și organizarea propriilor texte* - *completarea unor fișe de autoevaluare privind pronunția, claritatea și corectitudinea morfologică a expresiilor utilizate* - *activități de tipul „Jurnalul limbajului/ortografiei mele” (redactarea unor reflecții scrise în care elevul își analizează propria utilizare − orală și scrisă − a limbii)* - *realizarea unui portofoliu lingvistic personal*
(CS) CS 3.2. Argumentează utilizarea anumitor structuri morfologice, sintactice și lexicale în funcție de context, pentru a susține rațional alegerile lingvistice în funcție de intenția comunicativă și de contextul discursului
- *exerciții de analiză a sensurilor implicite, a conotațiilor și a intențiilor comunicative din mesaje orale sau scrise* - *exerciții de identificare a informaţiilor, a ideilor şi a punctelor de vedere prezente în texte variate, urmărind utilizarea anumitor structuri morfologice sau lexicale date* - *utilizarea metodei Frisco, în vederea analizării celor patru atitudini – conservatoare, exuberantă, pesimistă, optimistă – prin exprimarea punctelor de vedere ale interlocutorului/interlocutorilor* - *realizarea de proiecte tematice utilizând structuri morfologice și lexicale variate*
(CS) CS 3.3. Evaluează calitatea exprimării din punct de vedere fonetic, lexical, sintactic și morfologic, pentru a analiza și pentru a aprecia exprimarea proprie și a altora din perspectivă lingvistică
- *activități de identificare și de corectare a greșelilor, explicând tipul acestora și oferind variante corecte* - *exerciții de completare a unor propoziții ambigue folosind termeni și cuvinte potrivite din punct de vedere semantic și morfologic* - *exerciții de parafrazare și de reformulare a unor enunțuri* - *minidezbateri de analiză lingvistică, urmate de analiza exprimării din punct de vedere fonetic, lexical și morfologic*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Gramatică aplicată	**1.1. Etapele dezvoltării limbii.** Limbajul copilului, limbajul matern, comunicarea centrată pe copil, comunicarea centrată pe situație, registrul simplificat. Înțelegerea și producerea vorbirii **1.2. Socializarea lingvistică.** Contextelor socializării lingvistice. Factori favorizanți și inhibitori. Tipare de comunicare, valori culturale, transmiterea normelor. Rolul formulelor de socializare **1.3. Dezavantaj lingvistic, cod restrâns, cod elaborat, bilingvism, multilingvism** (individual, comunitar) **1.4. Tehnica vorbirii.** Respirație, emisia sunetului, articulație, ritm, accent, stil de vorbire, conștientizare comunicativă **1.5. Fonetică.** Vocale și consoane. Rolul distinctiv al duratei sunetelor. Asimilare parțială și totală. **1.6. Morfologie.** Rădăcină, sufix derivativ - desinență - sufix flexionar. Funcțiile afixelor: formarea cuvintelor, modificarea sensului, indicarea relației sintactice. Cuvinte compuse. **1.7. Sintaxă.** Ordinea grupurilor sintactice în propoziție. Constrângeri de ordine. Determinanți contextuali ai ordinii cuvintelor. Tipuri de propoziții: enunțiativă, interogativă, condițional-optativă, imperativă, exclamativă. Funcțiile tipurilor de propoziții în actul comunicării. Structura evenimentului și structura propoziției. **1.8. Semantică.** Relația dintre forma sonoră și sens. Polisemia, omonimia, sinonimia. Metafora și metonimia. Familie lexicală, câmp semantic. **1.9. Ortografie.** Principii ortografice, reguli fonotactice în contextul limbajului cotidian, regula ortografică privind cuvintele formate prin compunere, utilizarea semnelor de punctuație în propoziții, ortografia numelor proprii, a denumirilor geografice și instituționale, datarea, regulile de despărțire în silabe, punctuația propozițiilor simple și compuse, formele de scriere ca marcă identitară, ortografia grupurilor de cuvinte, cazuri complexe de despărțire în silabe, despărțirea cuvintelor, ortografia datelor și a numerelor

SUGESTII METODOLOGICE

1. Principii generale

Aplicarea curriculumului presupune utilizarea unor metode de predare și învățare care:

- se bazează pe dezvoltarea competențelor (comunicative, cognitive, sociale, digitale);
- țin cont de particularitățile de vârstă ale elevilor, de cunoștințele anterioare și de interesele acestora;
- susțin participarea activă, gândirea autonomă și învățarea reflexivă;
- favorizează dezvoltarea creativității lingvistice, a gândirii critice, a înțelegerii și redactării textelor, precum și a creativității;
- permit organizarea diferențiată și pe grupe a învățării, construirea unor trasee de învățare variate.

2. Structura curriculumului

- Curriculumul de specialitate presupune aplicarea unor metode care dezvoltă gândirea critică, capacitatea de rezolvare a unor probleme competențele de investigare și cercetare, precum și aprofundarea conținuturilor. În alegerea activităților de învățare, se recomandă proiectele interdisciplinare și transdisciplinare, aplicarea în domenii profesionale, precum și utilizarea unor programe software specializate.

3. Structurarea conținuturilor:

Temele lingvistice vizează parțial o abordare diferită a celor deja învățate în ciclul anterior și, prin urmare, pot fi legate în primul rând de acestea; parțial ridică probleme care pot fi discutate independent.

4. Metode și forme de lucru recomandate

- **Învățare exploratorie (abordare inductivă)**
  - observarea și sistematizarea autonomă a fenomenelor lingvistice și a structurilor textuale
  - descoperirea regulilor pe baza exemplelor (de ex. asimilări fonetice, funcțiile tipurilor de propoziții)

Abordare didactică bazată pe cooperare

- cercuri lingvistice pe o temă comună, cu roluri diferite, schimb de idei, rotație la masa rotundă, grupuri itinerante, rețea de dezbatere

Organizarea diferențiată a învățării

- organizarea și coordonarea activității de cercetare a elevilor
- alternarea muncii individuale, în perechi și pe grupe

Utilizarea instrumentelor digitale și multimedia

- utilizarea dicționarelor online, arhivelor și bazelor de date
- înțelegerea regulilor de utilizare și atitudine critică privind inteligența artificială

Jocuri de rol și exerciții de tip situațional

- modelarea situațiilor de comunicare (dialog formal/informal, dezbatere)
- redactarea de texte adaptate contextului de comunicare

7. Criterii de evaluare

- evaluare bazată pe competențe: aplicarea cunoștințelor dobândite în situații problematice variate
- evaluare formativă: feedback continuu, jurnale de învățare, autoevaluare, fișă de evaluare, evaluare între colegi
- sarcini bazate pe situații reale: contexte reale de comunicare, produse de proiect, redactare creativă

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

Adamikné Jászó Anna, Kálmánné Bors Irén, Kernya Róza, H. Tóth István: *Az anyanyelvi nevelés módszerei. Általános iskola 1–4. osztály.* Trezor Kiadó, Budapest, 2008.

Barabási Tünde – Birta-Székely Noémi – Fóris-Ferenczi Rita – Gombos Márta – Péter Lilla – Stark-Nagy Gabriella – Szabó-Thalmeiner Noémi: *Pedagógiai kézikönyv. Az oktatás pedagógiaelméleti alapjai.* Kolozsvár, Ábel Kiadó, 2007.

Bárdossy Ildikó – Dudás Margit – Pethőné Nagy Csilla – Priskinné Rizner Erika: *A kritikai gondolkodás fejlesztése. Az interaktív és reflektív tanulás lehetőségei*. Pécsi Tudományegyetem, Pécs–Budapest, 2022. http://vetesi.hu/portfoliohoz/anyagok/kritikaig_fejl_1.pdf

Csapó Benő: *A képességek fejlődése és iskolai fejlesztése*. Akadémiai Kiadó, Budapest, 2003.

Erdélyi Erzsébet: *Anyanyelvi nevelési tanulmányok III.* Iskolakultúra, Kolozsvár, 2008.

Fóris-Ferenczi Rita: *Anyanyelv-pedagógia. Kísérlet az elmélet(ek) és a gyakorlat egybehangolására.* Kolozsvár, Ábel Kiadó, 2006.

Fóris-Ferenczi Rita: *Tervezés és értékelés*, Ábel kiadó, Kolozsvár, 2019.

Gecső Tamás (szerk.): *Poliszémia, homonímia*. Tinta Könyvkiadó, 1999.

Gecső Tamás (szerk.): *Lexikális jelentés, aktuális jelentés*. Tinta Könyvkiadó, 2000.

Hajas Zsuzsa: *Kommunikációs gyakorlatok középiskolásoknak*. Pedellus Tankönyvkiadó, Debrecen, 2000.

Kádár Edit. *Alaktan és szófajtan*. Egyetemi Műhely kiadó, Kolozsvár, 2007.

Kálmán László – Trón Viktor: *Bevezetés a nyelvtudományba*. 2., bővített kiadás. Tinta Könyvkiadó, Budapest, 2007. https://archive.nytud.hu/publ/bevezetes_a_nyelvtudomanyba.html

Kicsi Sándor András: *Szószemantika*. Tinta Könyvkiadó, 2007.

Kiefer Ferenc (szerk.): *Magyar nyelv*. Akadémiai Kiadó, Budapest, 2006.

Kocsisné Kálló Veronika – Túriné Gál Anikó – Ruzsics Ilona: Nyelvi szocializáció, szocializáció és nyelv. = *Kommunikáció fejlődése és fejlesztése értelmileg akadályozott személyeknél.* Szegedi Tudományegyetem, Mentorháló Projekt, 2013. https://eta.bibl.u-szeged.hu/1662/2/kom_fejl/www.jgypk.hu/mentorhalo/tananyag/Kommunikci_fejldse_s_fejlesztse_rtelmileg_akadlyozott_szemlyeknl/index-2.html

Lengyel Zsolt: *A gyermeknyelv*. Gondolat, Budapest, 1981.

Montágh Imre: *Tiszta beszéd.* Holnap kiadó, 2022.

Pethőné Nagy Csilla: *Módszertani kézikönyv*. Korona, Budapest, 2007.

Réger Zita: *Utak a nyelvhez. Nyelvi szocializáció – nyelvi hátrány.* Soros Alapítvány és MTA Nyelvtudományi Intézet, Budapest, 2002. https://mek.oszk.hu/04000/04046

Szőke-Milinte Enikő: *A kommunikációs kompetencia fejlesztése. Az általános kommunikációs készségek fejlesztésének elmélete és gyakorlata*. Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsészettudományi Kar, Piliscsaba, 2007.

Tancz Tünde: *A kommunikáció és a nyelv fejlődése a kora gyerekkorban*. Pécsi Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar, Pécs, 2011. https://janus.ttk.pte.hu/tamop/tananyagok/kommunikacio_es_fejlodes/index.html

Tóth Szergej – Földes Csaba – Fóris Ágota (szerk.): *Lexikológia és lexikográfiai látkép: problémák, paradigmák, perspektívák.* Generalia, Szeged, 2004. pp. 8–13; 24–43; 71–79; 145–150.

Wacha Imre: *A korszerű retorika alapjai I-II*. Szemimpex Kiadó, Budapest, 1993.

https://www.arcanum.com/hu/

https://digiteka.ro/index/adatbazis

https://helyesiras.mta.hu/helyesiras/default/suggest

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Grad didactic/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
Deák Magdolna	gr. I.	Liceul Pedagogic „Bod Péter”, Târgu Secuiesc, județul Covasna
Demeter Emőke-Csilla	gr. I.	Liceul Teoretic „Ady Endre”, Oradea, județul Bihor
Farmati Anna	dr., lector universitar	Universitatea „Babeș-Bolyai”, Facultatea de Litere, Cluj-Napoca, județul Cluj
Gál Ilona-Gyöngyi	gr. I.	Liceul Reformat, Satu Mare, județul Satu Mare
Kovács Éva	dr., gr. I.	Liceul Reformat „Wesselényi” Zalău, județul Sălaj
Siklódi Beáta	gr. I.	Liceul Teoretic „Bolyai Farkas”, Târgu Mureș, județul Mureș
Zsemlyei Borbála	dr., lector universitar	Universitatea „Babeș-Bolyai”, Facultatea de Litere, Cluj-Napoca, județul Cluj

COORDONATORI/RESPONSABILI/CONSULTANȚI ȘTIINȚIFICI(15)

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență
Fazakas Emese	conferențiar universitar doctor habilitat	Universitatea „Babeș-Bolyai”, Facultatea de Litere, Cluj-Napoca, județul Cluj
Váradi Izabella	dr., gr. I.	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare, București

Anexa nr. 3B

A *Magyar nyelv és irodalom (anyanyelv) Alkalmazott magyar nyelvészet*

tantárgy tanterve

IX. osztály

Szakspecifikus curriculum

vokacionális szakirány, pedagógiai tagozat,
tanítóképző szak

− 2026 −

Anexa nr. 3B
A *Magyar nyelv és irodalom (anyanyelv) - Alkalmazott magyar nyelvészet*, tantárgy tanterve, IX. osztály, Szakspecifikus curriculum

- *Vokacionális szakirány, pedagógiai tagozat, tanítóképző szak*

BEVEZETÉS

Az *Alkalmazott magyar nyelvészet* tantárgy tanterve szakmai (SZK) tantervi kínálatot jelent a vokacionális szakirány pedagógiai tagozatának tanítóképző szakán. A tanterv az *Alkalmazott román nyelvészet* tantárgy tanterve alapján íródott, a magyar nyelv sajátosságainak figyelembevételével. A tantárgy heti két órában szerepel a IX. osztály tantervében.

A magyar nyelvű írásbeli kommunikációs kompetenciák fejlesztése – az érvényben lévő akadémiai normákkal összhangban – alapvető követelmény a pedagógiai profilú líceumok tanulóinak képzésében, az orális kommunikációs kompetenciák fejlesztésével együtt. A magyar nyelv tanulásának céljai a pedagógiai profilban abban a képességben öltenek testet, hogy minden tanuló képes legyen szövegeket létrehozni és befogadni, valamint szabadon, nyitottan, helyesen, koherensen és kifejezően kommunikálni.

A kommunikációs képességek fejlesztése – a kifejezés- és szövegalkotási technikák elmélyítése révén – megköveteli a nyelvtudomány alapvető fogalmainak elsajátítását és elmélyítését, a nyelv valamennyi szintjén: fonetika és fonológia, lexikológia és szemantika, morfológia és szintaxis. Jelenleg a líceumi szinten a nyelvi kompetencia integrált, funkcionális módon fejlődik a *Magyar nyelv és irodalom (anyanyelv)* tantárgy keretében. Ez a megközelítés szükségessé teszi a képzési kontextus bővítését, összhangban a pedagógiai profil sajátos oktatási céljaival, a nyelvészeti ismeretek elmélyítése érdekében, hogy a tanulók kommunikációs kompetenciái szakmailag megalapozottan fejlődjenek.

A magyar nyelv alkalmazott nyelvtana tantárgy tanterve a következőket célozza:

- a tanulók tudatosítsák a nyelv szerkezetét és működését mint egységes, folyamatosan fejlődő rendszert, illetve mint a kommunikációt felépítő elemek összességét;
- a fonetikai, lexikai, morfológiai és szintaktikai jelenségek helyes ismeretét és használatát, valamint az állítás és a szöveg szerkesztésének szabályait és eljárásait;
- a tanulók olyan személyekké formálását, akik képesek tiszteletben tartani és előmozdítani a magyar nyelvű szóbeli és írásbeli kommunikáció akadémiai normáit;
- a tanulók képességének fejlesztését arra, hogy helyesen, koherensen, kifejezően és árnyaltan fejezzék ki magukat magyar nyelven, az állítás, a szöveg és a beszéd szintjén, írásban és szóban egyaránt;
- a pedagógiai líceumok tanulóinak felkészítését arra, hogy képesek legyenek fejleszteni a gyermekek kommunikációs kompetenciáit (ismeretek, készségek, attitűdök).

A tantárgy tanterve a tanulás formatív oldalára helyezi a hangsúlyt, a megfigyelési, rendszerezési, elemzési, szövegalkotási és szövegírási tevékenységek változatossága révén, valamint a szóbeli és írásbeli kifejezés technikáinak elsajátítása és elmélyítése által, a nyelv helyességének, folyékonyságának, világosságának és kifejező erejének szellemében.

A tanterv több, országos és nemzetközi szinten érvényben lévő jogszabályra és oktatáspolitikai dokumentumra épül: ● A 2023/198-as számú Közoktatási törvényre, annak későbbi módosításaival és kiegészítéseivel, amely az oktatás fő céljaként a kompetenciák kialakítását határozza meg, a kompetenciákat pedig a tudás, készségek és attitűdök multifunkcionális és transzferálható együtteseiként értelmezi; ● A végzősök képzési profiljára, amelyet az OME 6731/2023. számú rendelete hagyott jóvá, és amely alapvető fejlődési mérföldkövekre épül, középpontban a nyolc kulcskompetenciával; ● A Nemzeti alaptanterv tervezésére, frissítésére és értékelésére vonatkozó irányelvekre. A Nemzeti alaptanterv referenciakeretére, amelyet az OME 3239/2021. számú rendelete hagyott jóvá, és amely meghatározza a tanterv kialakításának és átalakításának kereteit; ● Az Európai Tanács 2018. május 22-i ajánlására az egész életen át tartó tanuláshoz szükséges kulcskompetenciákról (Council Recommendation of 22 May 2018 on key competences for lifelong learning); ● A LiFT-2, azaz az európai keretdokumentumra, amely a középfokú oktatásban folyó irodalomtanulmányokat szabályozza; ● Az Európai Nyelvi Portfólióra (The European Language Portfolio).

A tanterv szerkezete:

1. Bevezetés

2. Általános kompetenciák: a kommunikációs és kognitív kompetencia részrendszerei, amelyek a szóbeli kommunikáció, az írott szövegek megértése és értelmezése, az írásbeli szövegalkotás, valamint a nyelvi megformálás iránti érzékenység és igényesség fejlesztését szolgálják

3. Specifikus kompetenciák és tanulási tevékenységek: az alapkompetenciák komponensei, részrendszerei (a tanulás eredményeként kialakuló képesség- és készségterületek, motiváció- és attitűdkészletek); a tanulási tevékenységek ajánlott tevékenységpéldák, amelyek a tartalmak beépülésével hozzájárulnak a specifikus kompetenciák fejlődéséhez

4. Tanulási tartalmak, amelyek a képességrendszerekbe épülve hozzájárulnak a kompetenciák fejlődéséhez.

5. Módszertani útmutató

Az **általános kompetenciák** a líceum alsó ciklusára vannak meghatározva, a szakmai-vokacionális képzési útvonalon, a pedagógiai profilban, a korai nevelés és a nemformális nevelés szakokon.

A **specifikus kompetenciák** egy tanév során alakulnak ki, az általános kompetenciákból származnak, és azok elsajátításának lépcsőfokait jelentik.

A **tanulási tartalmak** azok az eszközök, amelyek révén a kompetenciák fejlesztése megvalósul.

A **módszertani javaslatok** a pedagógusok munkáját hivatottak segíteni a jelen tanterv alkalmazásában, különösen a tanítási–tanulási–értékelési tevékenységek megtervezésében és megvalósításában, a tantárgy sajátosságainak megfelelően.

A tantervben használt rövidítések:

ÁK = általános kompetencia
SK = specifikus kompetencia
TP = tevékenységpélda
SZC = szakspecifikus curriculum

ÁLTALÁNOS KOMPETENCIÁK

(SZC) ÁK 1.	**Tudatosan viszonyul a nyelvi és kulturális sajátosságokhoz az anyanyelvi és irodalmi nevelés folyamatában**
(SZC) ÁK 2.	**Alkalmazza a fonetikai, lexikai, szemantikai és grammatikai elemzési módszereket specifikus kontextusokban a magyar nyelv szerkezeti és működési sajátosságainak feltárása érdekében**
(SZC) ÁK 3.	**Javítja a kifejezés minőségét és személyes nyelvi fejlődését a szövegek elemzése és értelmezése érdekében, a kritikus gondolkodás fejlesztése céljából**

SPECIFIKUS KOMPETENCIÁK ÉS TEVÉKENYSÉGPÉLDÁK

(SZC) ÁK 1. – Tudatosan viszonyul a nyelvi és kulturális sajátosságokhoz az anyanyelvi és irodalmi nevelés folyamatában

IX. osztály
(SZC) SK 1.1. Értelmezi a gyermeknyelv és a gyermekközpontú kommunikáció jellemzőit a nyelvelsajátítás szakaszainak megfelelő helyzetekben
- *különböző életkorú gyermekek beszédéből gyűjtött minták elemzése* - *dajkanyelvi és egyszerűsített regiszter gyakorlása páros vagy csoportos szerepjátékban* - *beszédértési és beszédalkotási gyakorlatok (pl. történetmondás vagy kérdés-felelet játék)* - *a nyelvelsajátítás szakaszainak felismerése a gyermekek kommunikációs szokásait rögzítő videó- vagy hanganyagok elemzésével* - *a gyermekközpontú kommunikáció alkalmazása különböző pedagógiai helyzetgyakorlatokban*
(SZC) SK 1.2. Megérti a nyelvi szocializáció folyamatát az anyanyelvi nevelésben
- *kommunikációs minták és szocializációt elősegítő nyelvi formák gyűjtése családi, iskolai és kortárs színtérről* - *a gyermekek nyelvhasználatában megjelenő különböző kulturális értékek összehasonlítása* - *rövid esettanulmányok feldolgozása a nyelvi szocializáció elősegítő és gátló tényezőiről* - *kiscsoportos vita vagy szimuláció a különböző szocializációs színterek hatásairól a nyelvi fejlődésre* - *reflektív napló írása a tanulók saját nyelvi tapasztalatairól és azok pedagógiai értékeléséről*
(SZC) SK 1.3. Érzékenyen kezeli a nyelvi hátrányból, kódváltásból vagy kétnyelvűségből adódó különbségeket a pedagógiai esélyegyenlőség érdekében
- *nyelvi hátrányos helyzetek elemzése példák alapján (pl. interjúk, esettanulmányok)* - *kódváltási helyzetek gyakoroltatása szerepjátékokban, reflektálva a befogadó kommunikációra* - *fejlesztő feladatok készítése különböző nyelvi háttérrel rendelkezők számára* - *megbeszélés és vita a kétnyelvűség lehetőségeiről és kihívásairól (pl. társadalmi, pedagógiai lehetőségekről, nyelvtanulásban való hasznosíthatóságról)* - *saját érzékenység és hozzáállás vizsgálata a nyelvi különbségekkel kapcsolatban (pl. szemponttáblázat, kettéosztott napló, T-táblázat stb. formájában)*

(SZC) ÁK 2. Alkalmazza a fonetikai, lexikai, szemantikai és grammatikai elemzési módszereket specifikus kontextusokban a magyar nyelv szerkezeti és működési sajátosságainak feltárása érdekében

IX. osztály
(SZC) SK 2.1. Osztályozza a magyar nyelv hangjait az artikulációs jegyeik alapján a helyes kiejtés gyakorlásában
- *a magyar magán- és mássalhangzók sajátosságainak felismerése (pl. hosszúság mint jelentés-megkülönböztető jegy)* - *a magán- és mássalhangzók hangzó szövegben való felismerése azok hangtani sajátosságainak megállapításával* - *a hangok egymásra hatása és ezek helyesírási vonatkozásainak felismerése* - *artikulációs gyakorlatok- légző- és hangképző gyakorlatok a beszéd érthetőségének, természetes hangképzésének fejlesztésére (pl. hanghosszabbítás, szünettartás, légzésszabályozás)* - *artikulációs és intonációs gyakorlatok különböző érzelmi és kommunikációs szándékok kifejezésére* - *beszédtempó-, hangerő- és hanglejtés-váltások gyakorlása különböző kommunikációs helyzetekben* - *hangok differenciálását (a képzés helye és módja, zöngésség, időtartam szerint) szolgáló gyakorlatok pl. g–k, z–zs, p-b, v-f stb.*
(SZC) SK 2.2. Felismeri a szavak közötti szemantikai kapcsolatokat a helyes üzenetértelmezés és a tudatos szókincsfejlesztés céljából
- *szemantikai osztályozási gyakorlatok, a szavak szemantikai kategóriákba sorolása az alkalmazott választás indoklásával* - *szavak társítására irányuló gyakorlatok szemantikai kapcsolataik alapján* - *lexikai hálózatok vizuális ábrázolása (térképek, konstellációk)* - *szövegek módosítása a hangalak és jelentés mennyiségi vonatkozásainak (poliszémia, homonímia, szinonímia) függvényében* - *a köznyelvi metafora és metonímia szerepének felismerése különböző szövegekben*

IX. osztály
- *meghatározott szócsaládok elemeinek beépítése megadott tematikájú szövegekbe* - *szókincsfejlesztést célzó gyakorlatok (tárgykörös szógyűjtések, szórejtvények)* - *szócsalád tagjainak gyűjtése és megfelelő használata mondatokban, megfelelő szövegkörnyezetben*
(SZC) SK 2.3. A szemantikai és nyelvtani elemzésből szerzett ismereteket különféle szövegek szavain és mondatain alkalmazza a grammatikailag helyes megnyilatkozások megfogalmazásához
- *a magyar szóalak felépítésének felismerése: tő – képző – jel – rag* - *az egyes toldalékok funkcióinak felismerése* - *a mondatszerkezet (szórend, mondatbeli csoportok stb.) szerepének és fontosságának tudatosítása* - *mondatfajták szerkezeti jellemzőinek felismerése* - *az időrendiség nyelvi eszközeinek tudatosítása a szöveg- és mondatalkotásban* - *különböző mondatfajták elhelyezése megfelelő szövegekben a mondatfajták funkcióinak függvényében* - *nyelvi és nyelvtani jelenségek felismerését célzó gyakorlatok: játékos gyakorlatok összetett szavakkal* - *a szófajok felismerése és alkalmazása mondatokban, rövid szövegekben* - *szószerkezetek alkotását elősegítő gyakorlatok (kommunikációs kontextusba ágyazva)*
(SZC) SK 2.4. Kikövetkezteti a kifejezések, állandó szókapcsolatok (közmondások, szólások, szállóigék) jelentését a kontextus alapján
- *ismeretlen kifejezések, állandó szókapcsolatok jelentésének megértése szövegkörnyezet alapján* - *ismert szavak új jelentésének kontextusból való kikövetkeztetése* - *szójelentések, kifejezések, állandósult szókapcsolatok értelmezése különböző típusú szóbeli szöveg alapján* - *szólások és szóláshasonlatok alkalmazása különböző beszédhelyzetekben drámapedagógiai módszerekkel*
(SZC) SK 2.5. Funkcionálisan alkalmazza a helyesírási szabályokat a mindennapi és a szakmai kommunikációban
- *a helyesírási szabályzat használata adott szavak helyesírására vonatkozó tudnivalók felkutatására* - *helyesírási alapelvek azonosítása rövid szövegekben (kiemeléssel, színezéssel, megjegyzésekkel)* - *„így hallom–így írom” gyakorlatok* - *a hangkapcsolódási szabályszerűségek alkalmazását célzó gyakorlatok (felismerés, alkalmazás, rögzítés)* - *a mozgószabály felismerése és begyakorlása* - *mondatok írásjelhasználatának értelmezése és jelentésváltozásának megfigyelése (példamondatok átalakításával)* - *a tulajdonnevek helyesírását, földrajzi- és intézménynevek helyesírását, a számok betűkkel való írását, a keltezést, az elválasztás szabályait, az egyszerű és az összetett mondat központozását, az írásmódokat mint identitásjelölőket tematizáló tevékenységek és feladatok* - *szókapcsolatok helyesírásának eldöntése és indoklása (pl. páros döntési „egybe vagy külön” kártyajáték formájában)* - *a szóelválasztás bonyolultabb eseteire vonatkozó helyesírási szabályok begyakorlása (megfigyelés, gyakorlás, rögzítés)* - *elválasztási hibák javítása kézzel írott, nyomtatott és digitális szövegben (pl. szövegszerkesztőben végzett gyakorlattal)* - *keltezések és számok helyesírásának gyakorlása különböző szövegtípusokban (hirdetés, meghívó, tanulmányrészlet)* - *űrlapok és adatlapok kitöltése helyesírási normák betartásával (digitális felület használatával)* - *szakmai vagy tanulmányi szövegek helyesírási konvencióinak elemzése (példaszövegek összehasonlításával)* - *plakát vagy infografika készítése a leggyakoribb helyesírási hibákról és azok javításáról (projektmunkában)*
(SZC) SK 2.6. Tudatosan használja a helyesírási szabályokat különféle szövegtípusok alkotásakor, az önellenőrzésben és mások hibáinak kijavításában
- *saját szöveg helyesírási önellenőrzése (jelölőlistával vagy hibajegyzékkel)* - *társak írásainak javítása és a javítások indoklása (páros vagy csoportmunkában)* - *hibás szöveg javítása és a hibák típus szerinti rendszerezése (táblázatban)* - *digitális helyesírás-ellenőrző programok kipróbálása és javaslataik értékelése (kiscsoportos elemzéssel)*

IX. osztály
- *helyesírási napló vezetése a visszatérő hibákról és a javítás módjairól*

(SZC) ÁK 3. Javítja a kifejezés minőségét és személyes nyelvi fejlődését a szövegek elemzése és értelmezése érdekében, a kritikus gondolkodás fejlesztése céljából

IX. osztály
(SZC) SK 3.1. Írásos reflexiókat dolgoz ki saját nyelvi kifejezéséről és egyéni nyelvi fejlődéséről az önértékelés ösztönzése és a saját nyelvi kontextus tudatosítása érdekében
- *saját szövegek megfogalmazását és szervezését célzó írásgyakorlatok* - *önértékelő lapok kitöltése a kiejtés, az érthetőség és a használt kifejezések morfológiai helyessége vonatkozásában* - *„Az én nyelvem/helyesírásom naplója” típusú tevékenységek – írásos reflexiók készítése, amelyekben a tanuló elemzi saját (szóbeli és írásbeli) nyelvhasználatát* - *személyes nyelvi portfólió elkészítése*
(SZC) CS 3.2. Indokolja a morfológiai, szintaktikai és lexikai szerkezetek használatát a kontextusnak megfelelően, a nyelvi választások racionális alátámasztása érdekében, a kommunikációs szándékhoz és a beszédhelyzethez igazodva
- *a rejtett jelentések, konnotációk és kommunikációs szándékok elemzését célzó gyakorlatok szóbeli vagy írásbeli üzenetekben* - *gyakorlatok az információk, gondolatok és nézőpontok azonosítására különféle szövegekben meghatározott morfológiai vagy lexikai szerkezetek használatának követésével* - *a Frisco-módszer alkalmazása a négy attitűd (konzervatív, exuberáns, pesszimista, optimista) elemzésére, a beszélő(k) nézőpontjának megfogalmazásán keresztül* - *tematikus projektek készítése változatos morfológiai és lexikai szerkezetek használatával*
(SZC) CS 3.3. Értékeli a kifejezésmód minőségét fonetikai, lexikai, szintaktikai és morfológiai szempontból a saját és mások megnyilatkozásainak nyelvi szempontú elemzéséhez és értékeléséhez
- *hibák azonosítására és javítására irányuló tevékenységek, a hibák típusának magyarázatával és helyes változatok megadásával* - *gyakorlatok kétértelmű mondatok kiegészítésére, szemantikailag és morfológiailag megfelelő szavak és kifejezések használatával* - *parafrázis- és átfogalmazási gyakorlatok különböző megnyilatkozásokra* - *nyelvészeti minivita-gyakorlatok, amelyeket a kifejezés fonetikai, lexikai és morfológiai szempontú elemzése követ*

TARTALMAK

Tartalmi egységek	Tartalmak
Alkalmazott nyelvészet	**1.1. A nyelvelsajátítás szakaszai.** Gyermeknyelv, dajkanyelv, gyermekközpontú kommunikáció, helyzetközpontú kommunikáció, egyszerűsített regiszter. Beszédértés, beszédalkotás **1.2. Nyelvi szocializáció.** A nyelvi szocializáció színterei. Elősegítő és gátló tényezők. Kommunikációs minták, kulturális értékek, normák közvetítése. Szocializációs formák szerepe **1.3. Nyelvi hátrány, korlátozott, kidolgozott nyelvi kód, kétnyelvűség, többnyelvűség** (egyéni, közösségi) **1.4. Beszédtechnika.** Légzés, hangképzés, artikuláció, ritmus, hangsúly, beszédstílus, kommunikációs tudatosság **1.5. Hangtan**. Magán- és mássalhangzók. A hangok hosszúságának jelentés-megkülönböztető szerepe. Részleges, teljes hasonulás. **1.6. Morfológia**. Szótő, képző, jel, rag. A toldalékok funkciói: szóképzés, jelentésmódosítás, szintaktikai viszony jelölése. Szóösszetétel. **1.7. Mondattan**. A mondatbeli csoportok szórendje. Szórendi kötöttségek. A szórend kontextuális meghatározói. Mondatfajták: kijelentő, kérdő, óhajtó, felszólító, felkiáltó. A mondatfajták funkciói a közlésben. Eseményszerkezet és mondatszerkezet. **1.8. Szemantika**. Hangalak és jelentés viszonya. Poliszémia, homonímia, szinonímia. Metafora és metonímia. Szócsalád, jelentésmező. **1.9. Helyesírás.** Helyesírási alapelvek, hangkapcsolódási szabályszerűségek, mozgószabály, mondatok írásjelhasználata, tulajdonnevek helyesírása, földrajzi- és intézménynevek helyesírása, keltezés, az elválasztás szabályai, az egyszerű és az összetett mondat központozása, írásjelhasználata, az írásmódok mint identitásjelölők, szókapcsolatok helyesírása, a szóelválasztás bonyolultabb esetei, keltezések és számok helyesírása

MÓDSZERTANI ÚTMUTATÓ

1. Alapelvek
A tanterv alkalmazása olyan tanítási és tanulási módszereket feltételez, amelyek:

- a kompetenciák fejlesztésére épülnek (kommunikációs, kognitív, szociális, digitális);
- figyelembe veszik a tanulók életkori sajátosságait, előzetes tudását és érdeklődését;
- támogatják az aktív részvételt, az önálló gondolkodást és a reflektív tanulást;
- elősegítik a nyelvi kreativitás, a kritikai gondolkodás, a szövegértés, szövegalkotás és az alkotóképesség fejlődését;
- lehetővé teszik a differenciált és csoportos tanulásszervezést, a változatos tanulási utak kialakítását.

2. A tanterv felépítése:

- **Szakspecifikus curriculum:** olyan módszerek alkalmazását feltételezi, amelyek fejlesztik a kritikai gondolkodást, a problémamegoldó készség, a vizsgálódás, kutatás kompetenciáját, valamint a tartalmak elmélyítését. A tanulási tevékenységek választásában ajánlott az inter- és transzdiszciplináris projektek, szakmai területeken való alkalmazások, speciális szoftverek használata.

4. A tartalmak elrendezése:
A tanterv nyelvészeti témái részben az előző ciklusban már megismertek másfajta megközelítését célozzák, így elsősorban ezekhez köthetők; illetve részben olyan problematikákat vetnek fel, amelyek önállóan is tárgyalhatók.

6. Ajánlott módszerek és munkaformák

Felfedező tanulás (induktív megközelítés)

- nyelvi jelenségek, szövegszerkezetek megfigyelése és rendszerezése
- szabályfelfedeztetés példák alapján (pl. hasonulások, mondatfajták funkciói)

Kooperatív tanulásszervezés

- nyelvi körök egy témáról különböző szerepekben, eszmecsere, kerekasztal-forgó, vándorló csoportok, vitaháló

Differenciált tanulásszervezés

- tanulói kutatómunka megszervezése, irányítása
- egyéni, páros és csoportmunka váltakozása

Digitális és multimédiás eszközök használata

- online szótárak, adattárak, adatbázisok kezelése
- a mesterséges intelligencia értő és kritikus használata

Szerepjáték és szituációs gyakorlatok

- kommunikációs helyzetek modellezése (formális/informális párbeszéd, vita)
- beszédhelyzethez illeszkedő szövegalkotás

7. Értékelési szempontok

- kompetenciaalapú értékelés: a megszerzett tárgyi tudás változatos problémahelyzetekben való alkalmazása
- fejlesztő értékelés: folyamatos visszajelzés, tanulási naplók, önértékelés, értékelési táblázat, társértékelés
- valós élethelyzetekre épített feladatok: valós kommunikációs helyzetek, projekttermékek, kreatív szövegalkotás

SZAKIRODALOM

Adamikné Jászó Anna, Kálmánné Bors Irén, Kernya Róza, H. Tóth István: *Az anyanyelvi nevelés módszerei. Általános iskola 1–4. osztály.* Trezor Kiadó, Budapest, 2008.

Barabási Tünde – Birta-Székely Noémi – Fóris-Ferenczi Rita – Gombos Márta – Péter Lilla – Stark-Nagy Gabriella – Szabó-Thalmeiner Noémi: *Pedagógiai kézikönyv. Az oktatás pedagógiaelméleti alapjai.* Kolozsvár, Ábel Kiadó, 2007.

Bárdossy Ildikó – Dudás Margit – Pethőné Nagy Csilla – Priskinné Rizner Erika: *A kritikai gondolkodás fejlesztése. Az interaktív és reflektív tanulás lehetőségei*. Pécsi Tudományegyetem, Pécs–Budapest, 2022. http://vetesi.hu/portfoliohoz/anyagok/kritikaig_fejl_1.pdf

Csapó Benő: *A képességek fejlődése és iskolai fejlesztése*. Akadémiai Kiadó, Budapest, 2003.

Erdélyi Erzsébet: *Anyanyelvi nevelési tanulmányok III.* Iskolakultúra, Kolozsvár, 2008.

Fóris-Ferenczi Rita: *Anyanyelv-pedagógia. Kísérlet az elmélet(ek) és a gyakorlat egybehangolására.* Kolozsvár, Ábel Kiadó, 2006.

Fóris-Ferenczi Rita: *Tervezés és értékelés*, Ábel kiadó, Kolozsvár, 2019.

Gecső Tamás (szerk.): *Poliszémia, homonímia*. Tinta Könyvkiadó, 1999.

Gecső Tamás (szerk.): *Lexikális jelentés, aktuális jelentés*. Tinta Könyvkiadó, 2000.

Hajas Zsuzsa: *Kommunikációs gyakorlatok középiskolásoknak*. Pedellus Tankönyvkiadó, Debrecen, 2000.

Kádár Edit. *Alaktan és szófajtan*. Egyetemi Műhely kiadó, Kolozsvár, 2007.

Kálmán László – Trón Viktor: *Bevezetés a nyelvtudományba*. 2., bővített kiadás. Tinta Könyvkiadó, Budapest, 2007. https://archive.nytud.hu/publ/bevezetes_a_nyelvtudomanyba.html

Kicsi Sándor András: *Szószemantika*. Tinta Könyvkiadó, 2007.

Kiefer Ferenc (szerk.): *Magyar nyelv*. Akadémiai Kiadó, Budapest, 2006.

Kocsisné Kálló Veronika – Túriné Gál Anikó – Ruzsics Ilona: Nyelvi szocializáció, szocializáció és nyelv. = *Kommunikáció fejlődése és fejlesztése értelmileg akadályozott személyeknél.* Szegedi Tudományegyetem, Mentorháló Projekt, 2013. https://eta.bibl.u-szeged.hu/1662/2/kom_fejl/www.jgypk.hu/mentorhalo/tananyag/Kommunikci_fejldse_s_fejlesztse_rtelmileg_akadlyozott_szemlyeknl/index-2.html

Lengyel Zsolt: *A gyermeknyelv*. Gondolat, Budapest, 1981.

Montágh Imre: *Tiszta beszéd.* Holnap kiadó, 2022.

Pethőné Nagy Csilla: *Módszertani kézikönyv*. Korona, Budapest, 2007.

Réger Zita: *Utak a nyelvhez. Nyelvi szocializáció – nyelvi hátrány.* Soros Alapítvány és MTA Nyelvtudományi Intézet, Budapest, 2002. https://mek.oszk.hu/04000/04046

Szőke-Milinte Enikő: *A kommunikációs kompetencia fejlesztése. Az általános kommunikációs készségek fejlesztésének elmélete és gyakorlata*. Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsészettudományi Kar, Piliscsaba, 2007.

Tancz Tünde: *A kommunikáció és a nyelv fejlődése a kora gyerekkorban*. Pécsi Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar, Pécs, 2011. https://janus.ttk.pte.hu/tamop/tananyagok/kommunikacio_es_fejlodes/index.html

Tóth Szergej – Földes Csaba – Fóris Ágota (szerk.): *Lexikológia és lexikográfiai látkép: problémák, paradigmák, perspektívák.* Generalia, Szeged, 2004. pp. 8–13; 24–43; 71–79; 145–150.

Wacha Imre: *A korszerű retorika alapjai I-II*. Szemimpex Kiadó, Budapest, 1993.

https://www.arcanum.com/hu/

https://digiteka.ro/index/adatbazis

https://helyesiras.mta.hu/helyesiras/default/suggest

MUNKACSOPORT

Név	Fokozat/Tudományos cím	Munkahely/intézmény/település/megye
Deák Magdolna	I-es fokozat	Bod Péter Tanítóképző, Kézdivásárhely, Kovászna megye
Demeter Emőke-Csilla	I-es fokozat	Ady Endre Elméleti Líceum, Nagyvárad, Bihar megye
Farmati Anna	dr., egyetemi adjunktus	Babeș-Bolyai Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar, Kolozsvár, Kolozs megy
Gál Ilona-Gyöngyi	I-es fokozat	Református Gimnázium, Szatmárnémeti, Szatmár megye
Kovács Éva	dr., I-es fokozat	Zilahi Református Wesselényi Kollégium, Szilágy megye
Siklódi Beáta	I-es fokozat	Bolyai Farkas Elméleti Líceum, Marosvásárhely, Maros megye
Zsemlyei Borbála	dr., egyetemi adjunktus	Babeș-Bolyai Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar, Kolozsvár, Kolozs megye

Szakmai irányítók

Név	Fokozat/Tudományos cím	Intézmény
Fazakas Emese	dr., egyetemi habilitált docens	Babeș-Bolyai Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar, Kolozsvár, Kolozs megye
Váradi Izabella	dr., I-es fokozat	Országos Curriculum és Értékelési Központ, Bukarest

Anexa nr. 4A

Programa școlară
pentru disciplina
Limba și literatura maghiară maternă
Gramatica aplicată a limbii maghiare

Clasa a IX-a

Curriculum de specialitate (CS)

Filiera vocațională, profilul pedagogic,
specializarea pedagogie generală și specializarea mediere școlară

Învățământ liceal

− 2026 −

Anexa nr. 4A
Programa școlară pentru disciplina *Limba și literatura maghiară maternă – Gramatica aplicată a limbii maghiare*, clasa a IX-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profilul pedagogic, specializarea pedagogie generală și specializarea mediere școlară*

NOTĂ DE PREZENTARE

Programa şcolară pentru disciplina *Gramatica aplicată a limbii maghiare* reprezintă o ofertă de curriculum de specialitate (CS) pentru filiera vocațională, profilul pedagogic, specializarea Pedagogie generală și Mediere școlară, având alocate câte o oră/săptămână, pe durata claselor a IX-a și a X-a. Programa școlară a fost elaborată pe baza programei disciplinei *Gramatica aplicată a limbii române*, având în vedere specificul limbii maghiare.

Dezvoltarea competenţelor de comunicare scrisă în limba maghiară, în acord cu normele academice în vigoare, se impune cu necesitate în pregătirea elevilor din liceele cu profil pedagogic, alături de dezvoltarea competenţelor de comunicare orală. Finalităţile studierii limbii maghiare la profilul pedagogic se regăsesc în competența fiecărui elev de a recepta şi produce texte, de a comunica liber, deschis, corect, coerent şi expresiv.

Dezvoltarea competențelor de comunicare, prin aprofundarea unor tehnici de exprimare şi de redactare, implică asimilarea şi aprofundarea unor noţiuni fundamentale din domeniul limbii, fiind vizate toate palierele acesteia: fonetică și fonologie, lexicologie și semantică, morfologie, sintaxă, ortografie, ortoepie şi punctuaţie, stilistică şi elemente de pragmatică. În prezent, la nivel liceal, competenţa lingvistică este dezvoltată în context integrat, funcţional, în programele disciplinei *Limba şi literatura maghiară*. Această abordare necesită o extindere a contextului formativ, în acord cu finalităţile educaţionale specifice profilului pedagogic, în sensul aprofundării cunoştinţelor din domeniul lingvistic şi pentru o formare specializată a competenţelor de comunicare ale elevilor.

Programa şcolară pentru disciplina *Gramatica aplicată a limbii maghiare* urmăreşte:

- conştientizarea de către elevi a structurii şi a funcţionării limbii ca sistem unitar, în permanentă devenire, şi ca ansamblu al elementelor de construcţie a comunicării;
- cunoaşterea şi folosirea corectă a aspectelor de ordin fonetic, lexical, morfologic, sintactic, precum şi a regulilor şi a procedeelor de structurare a unui enunț și a unui text;
- formarea elevilor ca persoane capabile să respecte şi să promoveze normele academice de comunicare orală şi scrisă în limba maghiară;
- dezvoltarea competenței elevilor de a se exprima corect, coerent, expresiv şi nuanţat în limba maghiară, la nivelul enunțului, al textului și al discursului, scrise sau orale;
- pregătirea elevilor din liceele pedagogice pentru a dezvolta competenţa de comunicare a elevilor (cunoştinţe, abilităţi, atitudini).

Programa şcolară pentru disciplina *Gramatica aplicată a limbii maghiare* pune accent pe latura formativă a învăţării, prin varietatea activităţilor de observare, de sistematizare, de analiză, de producere şi de redactare de text, precum şi prin învăţarea şi aprofundarea unor tehnici de exprimare orală şi scrisă, în spiritul corectitudinii, al fluenţei, al clarităţii şi al expresivităţii limbajului.

Această programă școlară are la bază o serie de documente legislative și de politică educațională, existente la nivel național și internațional: ● Legea Învățământului Preuniversitar nr. 198 din 2023, cu modificările și completările ulterioare, care prevede drept finalitate educațională principală formarea competențelor, înțelese ca ansamblul multifuncțional și transferabil de cunoștințe, abilități și atitudini; ● Profilul de formare al absolventului, aprobat prin OME nr. 6731/2023, deziderat educațional construit pe repere fundamentale de dezvoltare, având la bază cele opt competențe-cheie; ● Repere pentru proiectarea, actualizarea și evaluarea Curriculumului național. Cadrul de referință al Curriculumului național, aprobat prin OME nr. 3239/2021, ce definește cadrul de construcție și de restructurare a curriculumului; ● Recomandarea Consiliului din 22 mai 2018 privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții (Council Recommendation of 22 May 2018 on key competences for lifelong learning)1; ● Cadrul european pentru studiul literaturii în învățământul secundar (LiFT-2); ● Portofoliul european al limbilor (The European Language Portfolio).

Structura programei cuprinde următoarele elemente:

- Nota de prezentare
- Competenţe generale
- Competenţe specifice, activități de învățare
- Conținuturi
- Sugestii metodologice

Competenţele generale sunt definite pentru ciclul inferior al liceului, în cadrul filierei vocaţionale, profilul pedagogic, specializarea Pedagogia învățământului primar.
Competenţele specifice se formează pe parcursul unui an şcolar, sunt derivate din competenţele generale şi reprezintă etape în dobândirea acestora.
Conţinuturile învăţării sunt mijloace prin care se urmăreşte realizarea competenţelor.
Sugestiile metodologice au rolul de a orienta cadrele didactice în utilizarea prezentei programe şcolare în ceea ce priveşte proiectarea şi realizarea activităţilor de predare-învăţare-evaluare în concordanţă cu specificul disciplinei.

Abrevieri utilizate în programă:

(TC) = trunchi comun
CG = competență generală
CS = competență specifică
EAI = exemple de activități de învățare
(CS) = curiculum de specialitate

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Aplică în mod conștient cunoștințele lingvistice și de comunicare pentru dezvoltarea competențelor lingvistice**
CG2	**Aplică metode de analiză fonetică, lexicală, semantică și gramaticală în contexte specifice, pentru a evidenția particularitățile structurale și funcționale ale limbii maghiare**
CG3	**Îmbunătățește calitatea exprimării și dezvoltarea lingvistică personală pentru analizarea și interpretarea textelor, în scopul formării gândirii critice**

CLASA a IX-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

(CS) CG 1 – Aplică în mod conștient cunoștințele lingvistice și de comunicare pentru dezvoltarea competențelor lingvistice

Clasa a IX-a
(CS) CS 1.1. Analizează particularitățile limbajului copilului și ale comunicării adaptate nevoilor acestuia, în funcție de etapa de dezvoltare lingvistică
- *observarea și interpretarea modului de exprimare al copiilor din diverse categorii de vârstă* - *exersarea registrului matern și a registrului simplificat prin jocuri de rol în perechi sau în grup* - *exerciții de înțelegere și producere a vorbirii (de ex. povestirea sau jocul de întrebări și răspunsuri)* - *analiza materialelor video sau audio privind obiceiurile de comunicare ale copiilor, cu reflecții asupra etapelor de dezvoltare a limbii* - *exerciții situaționale în care elevii aplică comunicarea centrată pe copil în diverse contexte pedagogice*
(CS) CS 1.2. Înțelege procesul de socializare lingvistică, rolul tiparelor de comunicare, al valorilor culturale și al formulelor de socializare în cadrul educației în limba maternă
- *observarea tiparelor de comunicare și a formulelor de socializare din mediul familial, școlar și al grupului de vârstă* - *sarcină analitică: compararea modului de transmitere a valorilor culturale în comunicarea copiilor* - *prelucrarea unor studii de caz scurte privind factorii favorizanți și inhibitori ai socializării lingvistice* - *dezbatere în grupuri mici sau simulare privind influența diferitelor contexte de socializare asupra dezvoltării lingvistice* - *redactarea unui jurnal reflexiv despre experiențele lingvistice proprii ale elevilor și evaluarea lor pedagogică*

(CS) CG 2 Aplică metode de analiză fonetică, lexicală, semantică și gramaticală în contexte specifice, pentru a evidenția particularitățile structurale și funcționale ale limbii maghiare

Clasa a IX-a
(CS) CS 2.1. Clasifică sunetele limbii maghiare pe baza trăsăturilor articulatorii aplicându-le în practica pronunției corecte
- *recunoașterea particularităților vocalelor și consoanelor maghiare (de ex. lungimea cu rol distinctiv de sens)* - *identificarea vocalelor și consoanelor în texte orale stabilind particularitățile lor fonetice* - *recunoașterea interacțiunii dintre sunete și a implicațiilor acesteia asupra ortografiei* - *exerciții de respirație și de formare a sunetului pentru îmbunătățirea clarității vorbirii și a emiterii naturale a sunetului (de ex. prelungirea sunetului, menținerea pauzelor, reglarea respirației)* - *exerciții de articulație și intonație pentru exprimarea diferitelor intenții emoționale și comunicative* - *exersarea variațiilor de ritm, intensitate și inflexiune vocală în diverse situații de comunicare* - *exerciții pentru diferențierea sunetelor (după locul și modul de articulare, sonoritate și durată), de ex. g–k, z–zs, p–b, v–f etc.*
(CS) CS 2.2. Recunoaște relațiile semantice dintre cuvinte cu scopul interpretării corecte a mesajelor și dezvoltarea vocabularului în mod conștient
- *exerciții de clasificare semantică* - *încadrarea cuvintelor în categorii semantice, cu justificarea alegerii realizate* - *exerciții de asociere a cuvintelor pe baza relațiilor lor semantice* - *reprezentarea vizuală a rețelelor lexicale (hărți, constelații)* - *modificarea textelor în funcție de aspectele cantitative ale formei sonore și ale sensului (polisemie, omonimie, sinonimie)* - *identificarea rolului metaforei și metonimiei colocviale în diferite texte* - *integrarea elementelor unor familii lexicale în texte cu tematică prestabilită* - *exerciții pentru dezvoltarea vocabularului (colecții tematice de cuvinte, jocuri lexicale)* - *colectarea și utilizarea adecvată a elementelor unei familii lexicale în propoziții și în contexte discursive adecvate*

Clasa a IX-a
(CS) CS 2.3. Aplică funcțional regulile de ortografie în comunicarea cotidiană și profesională
- *utilizarea normelor ortografice pentru a căuta informații privind scrierea corectă a unor cuvinte specifice* - *identificarea principiilor ortografice în texte scurte (prin evidențiere, colorare, adnotări)* - *exerciții „așa aud – așa scriu”* - *activități pentru aplicarea regulilor de asimilare fonetică (recunoaștere, aplicare, fixare)* - *identificarea și exersarea regulilor de ortografie privind cuvintele formate prin compunere* - *interpretarea utilizării semnelor de punctuație în propoziții și observarea modificării sensului prin transformarea exemplelor* - *activități tematice privind ortografia numelor proprii, a denumirilor geografice și instituționale, scrierea numerelor cu litere, datarea, regulile de despărțire în silabe, punctuația propozițiilor simple și compuse, precum și scrierea ca marcă identitară* - *determinarea și justificarea scrierii corecte a grupurilor de cuvinte (ex.: joc de cărți „împreună sau separat”)* - *exersarea regulilor ortografice privind cazurile complexe de despărțire în silabe (observare, exersare, fixare)* - *corectarea greșelilor de despărțire în texte scrise de mână, tipărite și digitale (ex.: exercițiu în editor de text)* - *exersarea scrierii corecte a datelor și numerelor în diferite tipuri de texte (anunțuri, invitații, fragmente de studiu)* - *completarea formularelor și fișelor cu respectarea normelor ortografice (prin joc de rol sau utilizarea unei platforme digitale)* - *analiza convențiilor ortografice în texte profesionale sau academice (prin compararea unor exemple)* - *realizarea unui poster sau infografic despre cele mai frecvente greșeli ortografice și modalități de corectare (activitate de proiect)*

(CS) CG3 Îmbunătățește calitatea exprimării și dezvoltarea lingvistică personală pentru analizarea și interpretarea textelor, în scopul formării gândirii critice

Clasa a IX-a
(CS) CS 3.1. Elaborează reflecții scrise privind propria exprimare lingvistică și evoluția lingvistică individuală în vederea stimulării autoevaluării și a conștientizării propriului context lingvistic
- *exerciții de scriere care vizează formularea și organizarea propriilor texte* - *completarea unor fișe de autoevaluare privind pronunția, claritatea și corectitudinea morfologică a expresiilor utilizate* - *activități de tipul „Jurnalul limbajului/ortografiei mele” (redactarea unor reflecții scrise în care elevul își analizează propria utilizare − orală și scrisă − a limbii)* - *realizarea unui portofoliu lingvistic personal*

CLASA a X-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

(CS) CG 1 – Aplică în mod conștient cunoștințele lingvistice și de comunicare pentru dezvoltarea competențelor lingvistice

Clasa a X-a
(CS) CS 1.1. Gestionează cu sensibilitate diferențele generate de dezavantajele lingvistice, alternanța codurilor sau bilingvism, în vederea asigurării echității pedagogice
- *identificarea și analiza situațiilor de dezavantaj lingvistic pe baza unor exemple (ex.: interviuri, studii de caz)* - *exersarea situațiilor de alternanță de coduri prin jocuri de rol, cu reflecție asupra comunicării incluzive* - *elaborarea de activități remediale pentru copii în diverse contexte lingvistice* - *discuție și dezbatere privind oportunitățile și provocările pedagogice ale bilingvismului* - *activitate reflexivă: examinarea propriei sensibilități și atitudini față de diferențele lingvistice*

(CS) CG 2 Aplică metode de analiză fonetică, lexicală, semantică și gramaticală în contexte specifice, pentru a evidenția particularitățile structurale și funcționale ale limbii maghiare

Clasa a X-a
(CS) CS 2.1. Aplică cunoștințele dobândite din analiza semantică și gramaticală a cuvintelor și propozițiilor diferitelor texte formulând astfel enunțuri gramaticale corecte
- *recunoașterea structurii cuvintelor maghiare: rădăcină – sufix derivativ − desinență − sufix flexionar* - *identificarea funcțiilor diferitelor afixe* - *conștientizarea rolului și importanței structurii propoziției (ordinea cuvintelor, grupurile sintactice etc.)* - *identificarea caracteristicilor structurale ale tipurilor de propoziții* - *conștientizarea mijloacelor lingvistice având rolul indicării temporalității în redactarea textelor și în construcția propozițiilor* - *aplicarea diferitelor tipuri de propoziții în texte adecvate, în funcție de funcțiile acestora* - *exerciții pentru recunoașterea fenomenelor lingvistice și gramaticale: activități ludice utilizând cuvinte compuse* - *identificarea și utilizarea părților de vorbire în propoziții și texte scurte* - *exerciții pentru formarea structurilor sintactice, integrate în contexte de comunicare*
(CS) CS 2.2. Deduce sensul expresiilor și a structurilor frazeologice (proverbe, zicători, expresii consacrate) pe baza contextului
- *înțelegerea sensului expresiilor necunoscute și a frazemelor pe baza contextului* - *deducerea din context a noilor sensuri ale unor cuvinte cunoscute* - *interpretarea sensurilor cuvintelor, expresiilor și frazemelor pe baza diferitelor tipuri de texte orale* - *utilizarea proverbelor și comparațiilor paremiologice în diverse situații de comunicare, prin metode de pedagogie teatrală*
(CS) CS 2.3. Utilizează în mod conștient regulile de ortografie în redactarea diferitelor tipuri de texte, în procesul de autocorectare și în corectarea greșelilor altora
- *autoevaluarea ortografică a propriului text (cu listă de verificare sau registru de erori)* - *corectarea textelor colegilor și justificarea intervențiilor (în perechi sau în activități de grup)* - *corectarea unui text cu greșeli și sistematizarea tipurilor de erori într-un tabel* - *testarea programelor digitale de verificare ortografică și evaluarea sugestiilor oferite (prin analiză în grupuri mici)* - *ținerea unui jurnal ortografic despre greșelile recurente și modalitățile de corectare*

(CS) CG3 Îmbunătățește calitatea exprimării și dezvoltarea lingvistică personală pentru analizarea și interpretarea textelor, în scopul formării gândirii critice

Clasa a X-a
(CS) CS 3.1. Argumentează utilizarea anumitor structuri morfologice, sintactice și lexicale în funcție de context, pentru a susține rațional alegerile lingvistice în funcție de intenția comunicativă și de contextul discursului
- exerciții de analiză a sensurilor implicite, a conotațiilor și a intențiilor comunicative din mesaje orale sau scrise *- exerciții de identificare a informaţiilor, a ideilor şi a punctelor de vedere prezente în texte variate, urmărind utilizarea anumitor structuri morfologice sau lexicale date* *- utilizarea metodei Frisco, în vederea analizării celor patru atitudini – conservatoare, exuberantă, pesimistă, optimistă – prin exprimarea punctelor de vedere ale interlocutorului/interlocutorilor* *- realizarea de proiecte tematice utilizând structuri morfologice și lexicale variate*
(CS) CS 3.2. Evaluează calitatea exprimării din punct de vedere fonetic, lexical, sintactic și morfologic, pentru a analiza și pentru a aprecia exprimarea proprie și a altora din perspectivă lingvistică
- activități de identificare și de corectare a greșelilor, explicând tipul acestora și oferind variante corecte *- exerciții de completare a unor propoziții ambigue folosind termeni și cuvinte potrivite din punct de vedere semantic și morfologic* *- exerciții de parafrazare și de reformulare a unor enunțuri* *- minidezbateri de analiză lingvistică, urmate de analiza exprimării din punct de vedere fonetic, lexical și morfologic*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Gramatică aplicată	**1.1. Etapele dezvoltării limbii.** Limbajul copilului, limbajul matern, comunicarea centrată pe copil, comunicarea centrată pe situație, registrul simplificat. Înțelegerea și producerea vorbirii **1.2. Socializarea lingvistică.** Contextelor socializării lingvistice. Factori favorizanți și inhibitori. Tipare de comunicare, valori culturale, transmiterea normelor. Rolul formulelor de socializare **1.3. Dezavantaj lingvistic, cod restrâns, cod elaborat, bilingvism, multilingvism** (individual, comunitar) **1.4. Tehnica vorbirii.** Respirație, emisia sunetului, articulație, ritm, accent, stil de vorbire, conștientizare comunicativă **1.5. Fonetică.** Vocale și consoane. Rolul distinctiv al duratei sunetelor. Asimilare parțială și totală. **1.6. Morfologie.** Rădăcină, sufix derivativ - desinență - sufix flexionar. Funcțiile afixelor: formarea cuvintelor, modificarea sensului, indicarea relației sintactice. Cuvinte compuse. **1.7. Sintaxă.** Ordinea grupurilor sintactice în propoziție. Constrângeri de ordine. Determinanți contextuali ai ordinii cuvintelor. Tipuri de propoziții: enunțiativă, interogativă, condițional-optativă, imperativă, exclamativă. Funcțiile tipurilor de propoziții în actul comunicării. Structura evenimentului și structura propoziției. **1.8. Semantică.** Relația dintre forma sonoră și sens. Polisemia, omonimia, sinonimia. Metafora și metonimia. Familie lexicală, câmp semantic. **1.9. Ortografie.** Principii ortografice, reguli fonotactice în contextul limbajului cotidian, regula ortografică privind cuvintele formate prin compunere, utilizarea semnelor de punctuație în propoziții, ortografia numelor proprii, a denumirilor geografice și instituționale, datarea, regulile de despărțire în silabe, punctuația propozițiilor simple și compuse, formele de scriere ca marcă identitară, ortografia grupurilor de cuvinte, cazuri complexe de despărțire în silabe, despărțirea cuvintelor, ortografia datelor și a numerelor

SUGESTII METODOLOGICE

1. Principii generale

Aplicarea curriculumului presupune utilizarea unor metode de predare și învățare care:

- se bazează pe dezvoltarea competențelor (comunicative, cognitive, sociale, digitale);
- țin cont de particularitățile de vârstă ale elevilor, de cunoștințele anterioare și de interesele acestora;
- susțin participarea activă, gândirea autonomă și învățarea reflexivă;
- favorizează dezvoltarea creativității lingvistice, a gândirii critice, a înțelegerii și redactării textelor, precum și a creativității;
- permit organizarea diferențiată și pe grupe a învățării, construirea unor trasee de învățare variate.

2. Structura curriculumului

- Curriculumul de specialitate presupune aplicarea unor metode care dezvoltă gândirea critică, capacitatea de rezolvare a unor probleme competențele de investigare și cercetare, precum și aprofundarea conținuturilor. În alegerea activităților de învățare, se recomandă proiectele interdisciplinare și transdisciplinare, aplicarea în domenii profesionale, precum și utilizarea unor programe software specializate.

3. Structurarea conținuturilor:

Temele lingvistice vizează parțial o abordare diferită a celor deja învățate în ciclul anterior și, prin urmare, pot fi legate în primul rând de acestea; parțial ridică probleme care pot fi discutate independent.

4. Metode și forme de lucru recomandate

- **Învățare exploratorie (abordare inductivă)**
  - observarea și sistematizarea autonomă a fenomenelor lingvistice și a structurilor textuale
  - descoperirea regulilor pe baza exemplelor (de ex. asimilări fonetice, funcțiile tipurilor de propoziții)

Abordare didactică bazată pe cooperare

- cercuri lingvistice pe o temă comună, cu roluri diferite, schimb de idei, rotație la masa rotundă, grupuri itinerante, rețea de dezbatere

Organizarea diferențiată a învățării

- organizarea și coordonarea activității de cercetare a elevilor
- alternarea muncii individuale, în perechi și pe grupe

Utilizarea instrumentelor digitale și multimedia

- utilizarea dicționarelor online, arhivelor și bazelor de date
- înțelegerea regulilor de utilizare și atitudine critică privind inteligența artificială

Jocuri de rol și exerciții de tip situațional

- modelarea situațiilor de comunicare (dialog formal/informal, dezbatere)
- redactarea de texte adaptate contextului de comunicare

7. Criterii de evaluare

- evaluare bazată pe competențe: aplicarea cunoștințelor dobândite în situații problematice variate
- evaluare formativă: feedback continuu, jurnale de învățare, autoevaluare, fișă de evaluare, evaluare între colegi
- sarcini bazate pe situații reale: contexte reale de comunicare, produse de proiect, redactare creativă

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

Adamikné Jászó Anna, Kálmánné Bors Irén, Kernya Róza, H. Tóth István: *Az anyanyelvi nevelés módszerei. Általános iskola 1–4. osztály.* Trezor Kiadó, Budapest, 2008.

Barabási Tünde – Birta-Székely Noémi – Fóris-Ferenczi Rita – Gombos Márta – Péter Lilla – Stark-Nagy Gabriella – Szabó-Thalmeiner Noémi: *Pedagógiai kézikönyv. Az oktatás pedagógiaelméleti alapjai.* Kolozsvár, Ábel Kiadó, 2007.

Bárdossy Ildikó – Dudás Margit – Pethőné Nagy Csilla – Priskinné Rizner Erika: *A kritikai gondolkodás fejlesztése. Az interaktív és reflektív tanulás lehetőségei*. Pécsi Tudományegyetem, Pécs–Budapest, 2022. http://vetesi.hu/portfoliohoz/anyagok/kritikaig_fejl_1.pdf

Csapó Benő: *A képességek fejlődése és iskolai fejlesztése*. Akadémiai Kiadó, Budapest, 2003.

Erdélyi Erzsébet: *Anyanyelvi nevelési tanulmányok III.* Iskolakultúra, Kolozsvár, 2008.

Fóris-Ferenczi Rita: *Anyanyelv-pedagógia. Kísérlet az elmélet(ek) és a gyakorlat egybehangolására.* Kolozsvár, Ábel Kiadó, 2006.

Fóris-Ferenczi Rita: *Tervezés és értékelés*, Ábel kiadó, Kolozsvár, 2019.

Gecső Tamás (szerk.): *Poliszémia, homonímia*. Tinta Könyvkiadó, 1999.

Gecső Tamás (szerk.): *Lexikális jelentés, aktuális jelentés*. Tinta Könyvkiadó, 2000.

Hajas Zsuzsa: *Kommunikációs gyakorlatok középiskolásoknak*. Pedellus Tankönyvkiadó, Debrecen, 2000.

Kádár Edit. *Alaktan és szófajtan*. Egyetemi Műhely kiadó, Kolozsvár, 2007.

Kálmán László – Trón Viktor: *Bevezetés a nyelvtudományba*. 2., bővített kiadás. Tinta Könyvkiadó, Budapest, 2007. https://archive.nytud.hu/publ/bevezetes_a_nyelvtudomanyba.html

Kicsi Sándor András: *Szószemantika*. Tinta Könyvkiadó, 2007.

Kiefer Ferenc (szerk.): *Magyar nyelv*. Akadémiai Kiadó, Budapest, 2006.

Kocsisné Kálló Veronika – Túriné Gál Anikó – Ruzsics Ilona: Nyelvi szocializáció, szocializáció és nyelv. = *Kommunikáció fejlődése és fejlesztése értelmileg akadályozott személyeknél.* Szegedi Tudományegyetem, Mentorháló Projekt, 2013. https://eta.bibl.u-szeged.hu/1662/2/kom_fejl/www.jgypk.hu/mentorhalo/tananyag/Kommunikci_fejldse_s_fejlesztse_rtelmileg_akadlyozott_szemlyeknl/index-2.html

Lengyel Zsolt: *A gyermeknyelv*. Gondolat, Budapest, 1981.

Montágh Imre: *Tiszta beszéd.* Holnap kiadó, 2022.

Pethőné Nagy Csilla: *Módszertani kézikönyv*. Korona, Budapest, 2007.

Réger Zita: *Utak a nyelvhez. Nyelvi szocializáció – nyelvi hátrány.* Soros Alapítvány és MTA Nyelvtudományi Intézet, Budapest, 2002. https://mek.oszk.hu/04000/04046

Szőke-Milinte Enikő: *A kommunikációs kompetencia fejlesztése. Az általános kommunikációs készségek fejlesztésének elmélete és gyakorlata*. Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsészettudományi Kar, Piliscsaba, 2007.

Tancz Tünde: *A kommunikáció és a nyelv fejlődése a kora gyerekkorban*. Pécsi Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar, Pécs, 2011. https://janus.ttk.pte.hu/tamop/tananyagok/kommunikacio_es_fejlodes/index.html

Tóth Szergej – Földes Csaba – Fóris Ágota (szerk.): *Lexikológia és lexikográfiai látkép: problémák, paradigmák, perspektívák.* Generalia, Szeged, 2004. pp. 8–13; 24–43; 71–79; 145–150.

Wacha Imre: *A korszerű retorika alapjai I-II*. Szemimpex Kiadó, Budapest, 1993.

https://www.arcanum.com/hu/

https://digiteka.ro/index/adatbazis

https://helyesiras.mta.hu/helyesiras/default/suggest

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Grad didactic/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
Deák Magdolna	gr. I.	Liceul Pedagogic „Bod Péter”, Târgu Secuiesc, județul Covasna
Demeter Emőke-Csilla	gr. I.	Liceul Teoretic „Ady Endre”, Oradea, județul Bihor
Farmati Anna	dr., lector universitar	Universitatea „Babeș-Bolyai”, Facultatea de Litere, Cluj-Napoca, județul Cluj
Gál Ilona-Gyöngyi	gr. I.	Liceul Reformat, Satu Mare, județul Satu Mare
Kovács Éva	dr., gr. I.	Liceul Reformat „Wesselényi” Zalău, județul Sălaj
Siklódi Beáta	gr. I.	Liceul Teoretic „Bolyai Farkas”, Târgu Mureș, județul Mureș
Zsemlyei Borbála	dr., lector universitar	Universitatea „Babeș-Bolyai”, Facultatea de Litere, Cluj-Napoca, județul Cluj

COORDONATORI/RESPONSABILI/CONSULTANȚI ȘTIINȚIFICI(15)

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență
Fazakas Emese	conferențiar universitar doctor habilitat	Universitatea „Babeș-Bolyai”, Facultatea de Litere, Cluj-Napoca, județul Cluj
Váradi Izabella	dr., gr. I.	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare, București

Anexa nr. 4B

A *Magyar nyelv és irodalom (anyanyelv) Alkalmazott magyar nyelvészet* tantárgy tanterve

IX. osztály

Szakspecifikus curriculum

vokacionális szakirány, pedagógiai tagozat,
általános pedagógia és iskolai mediáció szak

− 2026 −

Anexa nr. 4B
A *Magyar nyelv és irodalom (anyanyelv) - Alkalmazott magyar nyelvészet*, tantárgy tanterve, IX. osztály, Szakspecifikus curriculum

- *Vokacionális szakirány, pedagógiai tagozat, általános pedagógia és iskolai mediáció szak*

BEVEZETÉS

Az *Alkalmazott magyar nyelvészet* tantárgy tanterve szakmai (SZK) tantervi kínálatot jelent a vokacionális szakirány pedagógiai tagozatának általános pedagógia és iskolai mediáció szakán. A tanterv az *Alkalmazott román nyelvészet* tantárgy tanterve alapján íródott, a magyar nyelv sajátosságainak figyelembevételével. A tantárgy heti egy órában szerepel a IX. és X. osztály tantervében.

A magyar nyelvű írásbeli kommunikációs kompetenciák fejlesztése – az érvényben lévő akadémiai normákkal összhangban – alapvető követelmény a pedagógiai profilú líceumok tanulóinak képzésében, az orális kommunikációs kompetenciák fejlesztésével együtt. A magyar nyelv tanulásának céljai a pedagógiai profilban abban a képességben öltenek testet, hogy minden tanuló képes legyen szövegeket létrehozni és befogadni, valamint szabadon, nyitottan, helyesen, koherensen és kifejezően kommunikálni.

A kommunikációs képességek fejlesztése – a kifejezés- és szövegalkotási technikák elmélyítése révén – megköveteli a nyelvtudomány alapvető fogalmainak elsajátítását és elmélyítését, a nyelv valamennyi szintjén: fonetika és fonológia, lexikológia és szemantika, morfológia és szintaxis. Jelenleg a líceumi szinten a nyelvi kompetencia integrált, funkcionális módon fejlődik a *Magyar nyelv és irodalom (anyanyelv)* tantárgy keretében. Ez a megközelítés szükségessé teszi a képzési kontextus bővítését, összhangban a pedagógiai profil sajátos oktatási céljaival, a nyelvészeti ismeretek elmélyítése érdekében, hogy a tanulók kommunikációs kompetenciái szakmailag megalapozottan fejlődjenek.

A magyar nyelv alkalmazott nyelvtana tantárgy tanterve a következőket célozza:

- a tanulók tudatosítsák a nyelv szerkezetét és működését mint egységes, folyamatosan fejlődő rendszert, illetve mint a kommunikációt felépítő elemek összességét;
- a fonetikai, lexikai, morfológiai és szintaktikai jelenségek helyes ismeretét és használatát, valamint az állítás és a szöveg szerkesztésének szabályait és eljárásait;
- a tanulók olyan személyekké formálását, akik képesek tiszteletben tartani és előmozdítani a magyar nyelvű szóbeli és írásbeli kommunikáció akadémiai normáit;
- a tanulók képességének fejlesztését arra, hogy helyesen, koherensen, kifejezően és árnyaltan fejezzék ki magukat magyar nyelven, az állítás, a szöveg és a beszéd szintjén, írásban és szóban egyaránt;
- a pedagógiai líceumok tanulóinak felkészítését arra, hogy képesek legyenek fejleszteni a gyermekek kommunikációs kompetenciáit (ismeretek, készségek, attitűdök).

A tantárgy tanterve a tanulás formatív oldalára helyezi a hangsúlyt, a megfigyelési, rendszerezési, elemzési, szövegalkotási és szövegírási tevékenységek változatossága révén, valamint a szóbeli és írásbeli kifejezés technikáinak elsajátítása és elmélyítése által, a nyelv helyességének, folyékonyságának, világosságának és kifejező erejének szellemében.

A tanterv több, országos és nemzetközi szinten érvényben lévő jogszabályra és oktatáspolitikai dokumentumra épül: ● A 2023/198-as számú Közoktatási törvényre, annak későbbi módosításaival és kiegészítéseivel, amely az oktatás fő céljaként a kompetenciák kialakítását határozza meg, a kompetenciákat pedig a tudás, készségek és attitűdök multifunkcionális és transzferálható együtteseiként értelmezi; ● A végzősök képzési profiljára, amelyet az OME 6731/2023. számú rendelete hagyott jóvá, és amely alapvető fejlődési mérföldkövekre épül, középpontban a nyolc kulcskompetenciával; ● A Nemzeti alaptanterv tervezésére, frissítésére és értékelésére vonatkozó irányelvekre. A Nemzeti alaptanterv referenciakeretére, amelyet az OME 3239/2021. számú rendelete hagyott jóvá, és amely meghatározza a tanterv kialakításának és átalakításának kereteit; ● Az Európai Tanács 2018. május 22-i ajánlására az egész életen át tartó tanuláshoz szükséges kulcskompetenciákról (Council Recommendation of 22 May 2018 on key competences for lifelong learning); ● A LiFT-2, azaz az európai keretdokumentumra, amely a középfokú oktatásban folyó irodalomtanulmányokat szabályozza; ● Az Európai Nyelvi Portfólióra (The European Language Portfolio).

A tanterv szerkezete:

1. Bevezetés
2. Általános kompetenciák: a kommunikációs és kognitív kompetencia részrendszerei, amelyek a szóbeli kommunikáció, az írott szövegek megértése és értelmezése, az írásbeli szövegalkotás, valamint a nyelvi megformálás iránti érzékenység és igényesség fejlesztését szolgálják
3. Specifikus kompetenciák és tanulási tevékenységek: az alapkompetenciák komponensei, részrendszerei (a tanulás eredményeként kialakuló képesség- és készségterületek, motiváció- és attitűdkészletek); a tanulási tevékenységek ajánlott tevékenységpéldák, amelyek a tartalmak beépülésével hozzájárulnak a specifikus kompetenciák fejlődéséhez
4. Tanulási tartalmak, amelyek a képességrendszerekbe épülve hozzájárulnak a kompetenciák fejlődéséhez.
5. Módszertani útmutató

Az **általános kompetenciák** a líceum alsó ciklusára vannak meghatározva, a szakmai-vokacionális képzési útvonalon, a pedagógiai profilban, a korai nevelés és a nemformális nevelés szakokon.

A **specifikus kompetenciák** egy tanév során alakulnak ki, az általános kompetenciákból származnak, és azok elsajátításának lépcsőfokait jelentik.

A **tanulási tartalmak** azok az eszközök, amelyek révén a kompetenciák fejlesztése megvalósul.

A **módszertani javaslatok** a pedagógusok munkáját hivatottak segíteni a jelen tanterv alkalmazásában, különösen a tanítási–tanulási–értékelési tevékenységek megtervezésében és megvalósításában, a tantárgy sajátosságainak megfelelően.

A tantervben használt rövidítések:

ÁK = általános kompetencia
SK = specifikus kompetencia
TP = tevékenységpélda
SZC = szakspecifikus curriculum

ÁLTALÁNOS KOMPETENCIÁK

(SZC) ÁK 1.	**Tudatosan viszonyul a nyelvi és kulturális sajátosságokhoz az anyanyelvi és irodalmi nevelés folyamatában**
(SZC) ÁK 2.	**Alkalmazza a fonetikai, lexikai, szemantikai és grammatikai elemzési módszereket specifikus kontextusokban a magyar nyelv szerkezeti és működési sajátosságainak feltárása érdekében**
(SZC) ÁK 3.	**Javítja a kifejezés minőségét és személyes nyelvi fejlődését a szövegek elemzése és értelmezése érdekében, a kritikus gondolkodás fejlesztése céljából**

IX. osztály

SPECIFIKUS KOMPETENCIÁK ÉS TEVÉKENYSÉGPÉLDÁK

(SZC) ÁK 1. – Tudatosan viszonyul a nyelvi és kulturális sajátosságokhoz az anyanyelvi és irodalmi nevelés folyamatában

IX. osztály
(SZC) SK 1.1. Értelmezi a gyermeknyelv és a gyermekközpontú kommunikáció jellemzőit a nyelvelsajátítás szakaszainak megfelelő helyzetekben
- *különböző életkorú gyermekek beszédéből gyűjtött minták elemzése* - *dajkanyelvi és egyszerűsített regiszter gyakorlása páros vagy csoportos szerepjátékban* - *beszédértési és beszédalkotási gyakorlatok (pl. történetmondás vagy kérdés-felelet játék)* - *a nyelvelsajátítás szakaszainak felismerése a gyermekek kommunikációs szokásait rögzítő videó- vagy hanganyagok elemzésével* - *a gyermekközpontú kommunikáció alkalmazása különböző pedagógiai helyzetgyakorlatokban*
(SZC) SK 1.2. Megérti a nyelvi szocializáció folyamatát az anyanyelvi nevelésben
- *kommunikációs minták és szocializációt elősegítő nyelvi formák gyűjtése családi, iskolai és kortárs színtérről* - *a gyermekek nyelvhasználatában megjelenő különböző kulturális értékek összehasonlítása* - *rövid esettanulmányok feldolgozása a nyelvi szocializáció elősegítő és gátló tényezőiről* - *kiscsoportos vita vagy szimuláció a különböző szocializációs színterek hatásairól a nyelvi fejlődésre* - *reflektív napló írása a tanulók saját nyelvi tapasztalatairól és azok pedagógiai értékeléséről*

(SZC) ÁK 2. Alkalmazza a fonetikai, lexikai, szemantikai és grammatikai elemzési módszereket specifikus kontextusokban a magyar nyelv szerkezeti és működési sajátosságainak feltárása érdekében

IX. osztály
(SZC) SK 2.1. Osztályozza a magyar nyelv hangjait az artikulációs jegyeik alapján a helyes kiejtés gyakorlásában
- *a magyar magán- és mássalhangzók sajátosságainak felismerése (pl. hosszúság mint jelentés-megkülönböztető jegy)* - *a magán- és mássalhangzók hangzó szövegben való felismerése azok hangtani sajátosságainak megállapításával* - *a hangok egymásra hatása és ezek helyesírási vonatkozásainak felismerése* - *artikulációs gyakorlatok- légző- és hangképző gyakorlatok a beszéd érthetőségének, természetes hangképzésének fejlesztésére (pl. hanghosszabbítás, szünettartás, légzésszabályozás)* - *artikulációs és intonációs gyakorlatok különböző érzelmi és kommunikációs szándékok kifejezésére* - *beszédtempó-, hangerő- és hanglejtés-váltások gyakorlása különböző kommunikációs helyzetekben* - *hangok differenciálását (a képzés helye és módja, zöngésség, időtartam szerint) szolgáló gyakorlatok pl. g–k, z–zs, p-b, v-f stb.*
(SZC) SK 2.2. Felismeri a szavak közötti szemantikai kapcsolatokat a helyes üzenetértelmezés és a tudatos szókincsfejlesztés céljából
- *szemantikai osztályozási gyakorlatok, a szavak szemantikai kategóriákba sorolása az alkalmazott választás indoklásával* - *szavak társítására irányuló gyakorlatok szemantikai kapcsolataik alapján* - *lexikai hálózatok vizuális ábrázolása (térképek, konstellációk)* - *szövegek módosítása a hangalak és jelentés mennyiségi vonatkozásainak (poliszémia, homonímia, szinonímia) függvényében* - *a köznyelvi metafora és metonímia szerepének felismerése különböző szövegekben* - *meghatározott szócsaládok elemeinek beépítése megadott tematikájú szövegekbe* - *szókincsfejlesztést célzó gyakorlatok (tárgykörös szógyűjtések, szórejtvények)* - *szócsalád tagjainak gyűjtése és megfelelő használata mondatokban, megfelelő szövegkörnyezetben*

IX. osztály
(SZC) SK 2.3. Funkcionálisan alkalmazza a helyesírási szabályokat a mindennapi és a szakmai kommunikációban
- *a helyesírási szabályzat használata adott szavak helyesírására vonatkozó tudnivalók felkutatására* - *helyesírási alapelvek azonosítása rövid szövegekben (kiemeléssel, színezéssel, megjegyzésekkel)* - *„így hallom–így írom” gyakorlatok* - *a hangkapcsolódási szabályszerűségek alkalmazását célzó gyakorlatok (felismerés, alkalmazás, rögzítés)* - *a mozgószabály felismerése és begyakorlása* - *mondatok írásjelhasználatának értelmezése és jelentésváltozásának megfigyelése (példamondatok átalakításával)* - *a tulajdonnevek helyesírását, földrajzi- és intézménynevek helyesírását, a számok betűkkel való írását, a keltezést, az elválasztás szabályait, az egyszerű és az összetett mondat központozását, az írásmódokat mint identitásjelölőket tematizáló tevékenységek és feladatok* - *szókapcsolatok helyesírásának eldöntése és indoklása (pl. páros döntési „egybe vagy külön” kártyajáték formájában)* - *a szóelválasztás bonyolultabb eseteire vonatkozó helyesírási szabályok begyakorlása (megfigyelés, gyakorlás, rögzítés)* - *elválasztási hibák javítása kézzel írott, nyomtatott és digitális szövegben (pl. szövegszerkesztőben végzett gyakorlattal)* - *keltezések és számok helyesírásának gyakorlása különböző szövegtípusokban (hirdetés, meghívó, tanulmányrészlet)* - *űrlapok és adatlapok kitöltése helyesírási normák betartásával (digitális felület használatával)* - *szakmai vagy tanulmányi szövegek helyesírási konvencióinak elemzése (példaszövegek összehasonlításával)* - *plakát vagy infografika készítése a leggyakoribb helyesírási hibákról és azok javításáról (projektmunkában)*

(SZC) ÁK 3. Javítja a kifejezés minőségét és személyes nyelvi fejlődését a szövegek elemzése és értelmezése érdekében, a kritikus gondolkodás fejlesztése céljából

(SZC) SK 3.1. Írásos reflexiókat dolgoz ki saját nyelvi kifejezéséről és egyéni nyelvi fejlődéséről az önértékelés ösztönzése és a saját nyelvi kontextus tudatosítása érdekében
- *saját szövegek megfogalmazását és szervezését célzó írásgyakorlatok* - *önértékelő lapok kitöltése a kiejtés, az érthetőség és a használt kifejezések morfológiai helyessége vonatkozásában* - *„Az én nyelvem/helyesírásom naplója” típusú tevékenységek – írásos reflexiók készítése, amelyekben a tanuló elemzi saját (szóbeli és írásbeli) nyelvhasználatát* - *személyes nyelvi portfólió elkészítése*

X. osztály

SPECIFIKUS KOMPETENCIÁK ÉS TEVÉKENYSÉGPÉLDÁK

(SZC) ÁK 1. – Tudatosan viszonyul a nyelvi és kulturális sajátosságokhoz az anyanyelvi és irodalmi nevelés folyamatában

X. osztály
(SZC) SK 1.1. Érzékenyen kezeli a nyelvi hátrányból, kódváltásból vagy kétnyelvűségből adódó különbségeket a pedagógiai esélyegyenlőség érdekében
- *nyelvi hátrányos helyzetek elemzése példák alapján (pl. interjúk, esettanulmányok)* - *kódváltási helyzetek gyakoroltatása szerepjátékokban, reflektálva a befogadó kommunikációra* - *fejlesztő feladatok készítése különböző nyelvi háttérrel rendelkezők számára* - *megbeszélés és vita a kétnyelvűség lehetőségeiről és kihívásairól (pl. társadalmi, pedagógiai lehetőségekről, nyelvtanulásban való hasznosíthatóságról)* - *saját érzékenység és hozzáállás vizsgálata a nyelvi különbségekkel kapcsolatban (pl. szemponttáblázat, kettéosztott napló, T-táblázat stb. formájában)*

(SZC) ÁK 2. Alkalmazza a fonetikai, lexikai, szemantikai és grammatikai elemzési módszereket specifikus kontextusokban a magyar nyelv szerkezeti és működési sajátosságainak feltárása érdekében

X. osztály
(SZC) SK 2.1. A szemantikai és nyelvtani elemzésből szerzett ismereteket különféle szövegek szavain és mondatain alkalmazza a grammatikailag helyes megnyilatkozások megfogalmazásához
- *a magyar szóalak felépítésének felismerése: tő – képző – jel – rag* - *az egyes toldalékok funkcióinak felismerése* - *a mondatszerkezet (szórend, mondatbeli csoportok stb.) szerepének és fontosságának tudatosítása* - *mondatfajták szerkezeti jellemzőinek felismerése* - *az időrendiség nyelvi eszközeinek tudatosítása a szöveg- és mondatalkotásban* - *különböző mondatfajták elhelyezése megfelelő szövegekben a mondatfajták funkcióinak függvényében* - *nyelvi és nyelvtani jelenségek felismerését célzó gyakorlatok: játékos gyakorlatok összetett szavakkal* - *a szófajok felismerése és alkalmazása mondatokban, rövid szövegekben* - *szószerkezetek alkotását elősegítő gyakorlatok (kommunikációs kontextusba ágyazva)*
(SZC) SK 2.2. Kikövetkezteti a kifejezések, állandó szókapcsolatok (közmondások, szólások, szállóigék) jelentését a kontextus alapján
- *ismeretlen kifejezések, állandó szókapcsolatok jelentésének megértése szövegkörnyezet alapján* - *ismert szavak új jelentésének kontextusból való kikövetkeztetése* - *szójelentések, kifejezések, állandósult szókapcsolatok értelmezése különböző típusú szóbeli szöveg alapján* - *szólások és szóláshasonlatok alkalmazása különböző beszédhelyzetekben drámapedagógiai módszerekkel*
(SZC) SK 2.3. Tudatosan használja a helyesírási szabályokat különféle szövegtípusok alkotásakor az önellenőrzésben és mások hibáinak kijavításában
- *saját szöveg helyesírási önellenőrzése (jelölőlistával vagy hibajegyzékkel)* - *társak írásainak javítása és a javítások indoklása (páros vagy csoportmunkában)* - *hibás szöveg javítása és a hibák típus szerinti rendszerezése (táblázatban)* - *digitális helyesírás-ellenőrző programok kipróbálása és javaslataik értékelése (kiscsoportos elemzéssel)* - *helyesírási napló vezetése a visszatérő hibákról és a javítás módjairól*

(SZC) Javítja a kifejezés minőségét és személyes nyelvi fejlődését a szövegek elemzése és értelmezése érdekében, a kritikus gondolkodás fejlesztése céljából

X. osztály
(SZC) CS 3.1. Indokolja a morfológiai, szintaktikai és lexikai szerkezetek használatát a kontextusnak megfelelően, a nyelvi választások racionális alátámasztása érdekében, a kommunikációs szándékhoz és a beszédhelyzethez igazodva
- *a rejtett jelentések, konnotációk és kommunikációs szándékok elemzését célzó gyakorlatok szóbeli vagy írásbeli üzenetekben* - *gyakorlatok az információk, gondolatok és nézőpontok azonosítására különféle szövegekben meghatározott morfológiai vagy lexikai szerkezetek használatának követésével* - *a Frisco-módszer alkalmazása a négy attitűd (konzervatív, exuberáns, pesszimista, optimista) elemzésére, a beszélő(k) nézőpontjának megfogalmazásán keresztül* - *tematikus projektek készítése változatos morfológiai és lexikai szerkezetek használatával*
(SZC) CS 3.2. Értékeli a kifejezésmód minőségét fonetikai, lexikai, szintaktikai és morfológiai szempontból a saját és mások megnyilatkozásainak nyelvi szempontú elemzéséhez és értékeléséhez
- *hibák azonosítására és javítására irányuló tevékenységek, a hibák típusának magyarázatával és helyes változatok megadásával* - *gyakorlatok kétértelmű mondatok kiegészítésére, szemantikailag és morfológiailag megfelelő szavak és kifejezések használatával* - *parafrázis- és átfogalmazási gyakorlatok különböző megnyilatkozásokra* - *nyelvészeti minivita-gyakorlatok, amelyeket a kifejezés fonetikai, lexikai és morfológiai szempontú elemzése követ*

TARTALMAK

Tartalmi egységek	Tartalmak
Alkalmazott nyelvészet	**1.1. A nyelvelsajátítás szakaszai.** Gyermeknyelv, dajkanyelv, gyermekközpontú kommunikáció, helyzetközpontú kommunikáció, egyszerűsített regiszter. Beszédértés, beszédalkotás **1.2. Nyelvi szocializáció.** A nyelvi szocializáció színterei. Elősegítő és gátló tényezők. Kommunikációs minták, kulturális értékek, normák közvetítése. Szocializációs formák szerepe **1.3. Nyelvi hátrány, korlátozott, kidolgozott nyelvi kód, kétnyelvűség, többnyelvűség** (egyéni, közösségi) **1.4. Beszédtechnika.** Légzés, hangképzés, artikuláció, ritmus, hangsúly, beszédstílus, kommunikációs tudatosság **1.5. Hangtan**. Magán- és mássalhangzók. A hangok hosszúságának jelentés-megkülönböztető szerepe. Részleges, teljes hasonulás. **1.6. Morfológia**. Szótő, képző, jel, rag. A toldalékok funkciói: szóképzés, jelentésmódosítás, szintaktikai viszony jelölése. Szóösszetétel. **1.7. Mondattan**. A mondatbeli csoportok szórendje. Szórendi kötöttségek. A szórend kontextuális meghatározói. Mondatfajták: kijelentő, kérdő, óhajtó, felszólító, felkiáltó. A mondatfajták funkciói a közlésben. Eseményszerkezet és mondatszerkezet. **1.8. Szemantika**. Hangalak és jelentés viszonya. Poliszémia, homonímia, szinonímia. Metafora és metonímia. Szócsalád, jelentésmező. **1.9. Helyesírás.** Helyesírási alapelvek, hangkapcsolódási szabályszerűségek, mozgószabály, mondatok írásjelhasználata, tulajdonnevek helyesírása, földrajzi- és intézménynevek helyesírása, keltezés, az elválasztás szabályai, az egyszerű és az összetett mondat központozása, írásjelhasználata, az írásmódok mint identitásjelölők, szókapcsolatok helyesírása, a szóelválasztás bonyolultabb esetei, keltezések és számok helyesírása

MÓDSZERTANI ÚTMUTATÓ

1. Alapelvek
A tanterv alkalmazása olyan tanítási és tanulási módszereket feltételez, amelyek:
- a kompetenciák fejlesztésére épülnek (kommunikációs, kognitív, szociális, digitális);
- figyelembe veszik a tanulók életkori sajátosságait, előzetes tudását és érdeklődését;
- támogatják az aktív részvételt, az önálló gondolkodást és a reflektív tanulást;
- elősegítik a nyelvi kreativitás, a kritikai gondolkodás, a szövegértés, szövegalkotás és az alkotóképesség fejlődését;
- lehetővé teszik a differenciált és csoportos tanulásszervezést, a változatos tanulási utak kialakítását.

2. A tanterv felépítése:
- **Szakspecifikus curriculum:** olyan módszerek alkalmazását feltételezi, amelyek fejlesztik a kritikai gondolkodást, a problémamegoldó készség, a vizsgálódás, kutatás kompetenciáját, valamint a tartalmak elmélyítését. A tanulási tevékenységek választásában ajánlott az inter- és transzdiszciplináris projektek, szakmai területeken való alkalmazások, speciális szoftverek használata.

4. A tartalmak elrendezése:
A tanterv nyelvészeti témái részben az előző ciklusban már megismertek másfajta megközelítését célozzák, így elsősorban ezekhez köthetők; illetve részben olyan problematikákat vetnek fel, amelyek önállóan is tárgyalhatók.

6. Ajánlott módszerek és munkaformák

Felfedező tanulás (induktív megközelítés)
- nyelvi jelenségek, szövegszerkezetek megfigyelése és rendszerezése
- szabályfelfedeztetés példák alapján (pl. hasonulások, mondatfajták funkciói)

Kooperatív tanulásszervezés
- nyelvi körök egy témáról különböző szerepekben, eszmecsere, kerekasztal-forgó, vándorló csoportok, vitaháló

Differenciált tanulásszervezés
- tanulói kutatómunka megszervezése, irányítása
- egyéni, páros és csoportmunka váltakozása

Digitális és multimédiás eszközök használata
- online szótárak, adattárak, adatbázisok kezelése
- a mesterséges intelligencia értő és kritikus használata

Szerepjáték és szituációs gyakorlatok
- kommunikációs helyzetek modellezése (formális/informális párbeszéd, vita)
- beszédhelyzethez illeszkedő szövegalkotás

7. Értékelési szempontok
- kompetenciaalapú értékelés: a megszerzett tárgyi tudás változatos problémahelyzetekben való alkalmazása
- fejlesztő értékelés: folyamatos visszajelzés, tanulási naplók, önértékelés, értékelési táblázat, társértékelés
- valós élethelyzetekre épített feladatok: valós kommunikációs helyzetek, projekttermékek, kreatív szövegalkotás

SZAKIRODALOM

Adamikné Jászó Anna, Kálmánné Bors Irén, Kernya Róza, H. Tóth István: *Az anyanyelvi nevelés módszerei. Általános iskola 1–4. osztály.* Trezor Kiadó, Budapest, 2008.

Barabási Tünde – Birta-Székely Noémi – Fóris-Ferenczi Rita – Gombos Márta – Péter Lilla – Stark-Nagy Gabriella – Szabó-Thalmeiner Noémi: *Pedagógiai kézikönyv. Az oktatás pedagógiaelméleti alapjai.* Kolozsvár, Ábel Kiadó, 2007.

Bárdossy Ildikó – Dudás Margit – Pethőné Nagy Csilla – Priskinné Rizner Erika: *A kritikai gondolkodás fejlesztése. Az interaktív és reflektív tanulás lehetőségei*. Pécsi Tudományegyetem, Pécs–Budapest, 2022. http://vetesi.hu/portfoliohoz/anyagok/kritikaig_fejl_1.pdf

Csapó Benő: *A képességek fejlődése és iskolai fejlesztése*. Akadémiai Kiadó, Budapest, 2003.

Erdélyi Erzsébet: *Anyanyelvi nevelési tanulmányok III.* Iskolakultúra, Kolozsvár, 2008.

Fóris-Ferenczi Rita: *Anyanyelv-pedagógia. Kísérlet az elmélet(ek) és a gyakorlat egybehangolására.* Kolozsvár, Ábel Kiadó, 2006.

Fóris-Ferenczi Rita: *Tervezés és értékelés*, Ábel kiadó, Kolozsvár, 2019.

Gecső Tamás (szerk.): *Poliszémia, homonímia*. Tinta Könyvkiadó, 1999.

Gecső Tamás (szerk.): *Lexikális jelentés, aktuális jelentés*. Tinta Könyvkiadó, 2000.

Hajas Zsuzsa: *Kommunikációs gyakorlatok középiskolásoknak*. Pedellus Tankönyvkiadó, Debrecen, 2000.

Kádár Edit. *Alaktan és szófajtan*. Egyetemi Műhely kiadó, Kolozsvár, 2007.

Kálmán László – Trón Viktor: *Bevezetés a nyelvtudományba*. 2., bővített kiadás. Tinta Könyvkiadó, Budapest, 2007. https://archive.nytud.hu/publ/bevezetes_a_nyelvtudomanyba.html

Kicsi Sándor András: *Szószemantika*. Tinta Könyvkiadó, 2007.

Kiefer Ferenc (szerk.): *Magyar nyelv*. Akadémiai Kiadó, Budapest, 2006.

Kocsisné Kálló Veronika – Túriné Gál Anikó – Ruzsics Ilona: Nyelvi szocializáció, szocializáció és nyelv. = *Kommunikáció fejlődése és fejlesztése értelmileg akadályozott személyeknél.* Szegedi Tudományegyetem, Mentorháló Projekt, 2013. https://eta.bibl.u-szeged.hu/1662/2/kom_fejl/www.jgypk.hu/mentorhalo/tananyag/Kommunikci_fejldse_s_fejlesztse_rtelmileg_akadlyozott_szemlyeknl/index-2.html

Lengyel Zsolt: *A gyermeknyelv*. Gondolat, Budapest, 1981.

Montágh Imre: *Tiszta beszéd.* Holnap kiadó, 2022.

Pethőné Nagy Csilla: *Módszertani kézikönyv*. Korona, Budapest, 2007.

Réger Zita: *Utak a nyelvhez. Nyelvi szocializáció – nyelvi hátrány.* Soros Alapítvány és MTA Nyelvtudományi Intézet, Budapest, 2002. https://mek.oszk.hu/04000/04046

Szőke-Milinte Enikő: *A kommunikációs kompetencia fejlesztése. Az általános kommunikációs készségek fejlesztésének elmélete és gyakorlata*. Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsészettudományi Kar, Piliscsaba, 2007.

Tancz Tünde: *A kommunikáció és a nyelv fejlődése a kora gyerekkorban*. Pécsi Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar, Pécs, 2011. https://janus.ttk.pte.hu/tamop/tananyagok/kommunikacio_es_fejlodes/index.html

Tóth Szergej – Földes Csaba – Fóris Ágota (szerk.): *Lexikológia és lexikográfiai látkép: problémák, paradigmák, perspektívák.* Generalia, Szeged, 2004. pp. 8–13; 24–43; 71–79; 145–150.

Wacha Imre: *A korszerű retorika alapjai I-II*. Szemimpex Kiadó, Budapest, 1993.

https://www.arcanum.com/hu/

https://digiteka.ro/index/adatbazis

https://helyesiras.mta.hu/helyesiras/default/suggest

MUNKACSOPORT

Név	Fokozat/Tudományos cím	Munkahely/intézmény/település/megye
Deák Magdolna	I-es fokozat	Bod Péter Tanítóképző, Kézdivásárhely, Kovászna megye
Demeter Emőke-Csilla	I-es fokozat	Ady Endre Elméleti Líceum, Nagyvárad, Bihar megye
Farmati Anna	dr., egyetemi adjunktus	Babeș-Bolyai Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar, Kolozsvár, Kolozs megye
Gál Ilona-Gyöngyi	I-es fokozat	Református Gimnázium, Szatmárnémeti, Szatmár megye
Kovács Éva	dr., I-es fokozat	Zilahi Református Wesselényi Kollégium, Szilágy megye
Siklódi Beáta	I-es fokozat	Bolyai Farkas Elméleti Líceum, Marosvásárhely, Maros megye
Zsemlyei Borbála	dr., egyetemi adjunktus	Babeș-Bolyai Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar, Kolozsvár, Kolozs megye

Szakmai irányítók

Név	Fokozat/Tudományos cím	Intézmény
Fazakas Emese	dr., egyetemi habilitált docens	Babeș-Bolyai Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar, Kolozsvár, Kolozs megye
Váradi Izabella	dr., I-es fokozat	Országos Curriculum és Értékelési Központ, Bukarest

Anexa nr. 5A

Programa școlară
pentru disciplina

Limba și literatura maghiară maternă

Clasele a IX-a – a XII-a
Trunchi comun (TC)

pentru

- filiera teoretică, profilul real, specializarea matematică-informatică
- filiera teoretică, profilul real, specializarea științe ale naturii
- filieră tehnologică, toate specializările
- filieră vocațională, profil artistic, toate specializările
- filieră vocațională, profil sportiv, toate specializările
- filieră vocațională, profil teologic, specializarea ghid turistic romano-catolic
- filieră vocațională, profil pedagogic, toate specializările

Învățământ liceal

− 2026 –

Anexa nr. 5A
Programa școlară pentru disciplina *Limba și literatura maghiară (maternă), clasele a IX-a – a XII-a*, trunchi comun (TC)

- *filiera teoretică, profilul real, specializarea matematică-informatică*
- *filiera teoretică, profilul real, specializarea științe ale naturii*
- *filieră tehnologică, toate specializările*
- *filieră vocațională, profil artistic, toate specializările*
- *filieră vocațională, profil sportiv, toate specializările*
- *filieră vocațională, profil teologic, specializarea ghid turistic romano-catolic*
- *filieră vocațională, profil pedagogic, toate specializările*

NOTĂ DE PREZENTARE

Studierea *Limbii și literaturii maghiare (materne)* joacă un rol fundamental în dezvoltarea intelectuală și culturală a elevilor de liceu, deoarece contribuie la formarea capacității de înțelegere a fenomenelor lingvistice și literare în contexte culturale mai largi și în evoluția lor istorică. Totodată, disciplina consolidează identitatea, dezvoltă gândirea critică și competențele necesare pentru o raportare reflexivă la societate și la lumea din jurul nostru.

Programa școlară a disciplinei *Limba și literatura maghiară (maternă)* reprezintă oferta curriculară destinată clasei a IX-a și constituie una dintre componentele planului-cadru național. Planul-cadru național este înțeles ca un sistem coerent care reunește ansamblul elementelor ce reglementează activitatea didactică din sistemul de învățământ preuniversitar: planuri-cadru, programe școlare și standarde naționale de evaluare. Programa școlară se bazează pe prevederile planurilor-cadru pentru învățământul liceal în limbile minorităților naționale, aprobate prin Ordinul OMEC nr. 6.932/2025, conform cărora disciplina *Limba și literatura maghiară (maternă)* face parte din trunchiul comun. Elevii din clasele de matematică-informatică și științe ale naturii din liceele teoretice, din clasele din învățământul profesional, din clasele vocaționale cu profil artistic, pedagogic și sportiv, precum și din clasele teologice romano-catolice cu specializarea ghid turistic, studiază această disciplină cu o frecvență de trei ore pe săptămână în clasele a IX-a – a X-a și două ore pe săptămână în clasele a XI-a – a XII-a. Pentru clasele cu profil pedagogic, curriculumul de trunchi comun este completat de curriculumul specific fiecărei specializări: ● **educație timpurie:** clasa a IX-a: *Gramatică aplicată* (1 oră), clasa a X-a: *Literatură pentru copii* (1 oră), clasa a XI-a: *Tehnici de comunicare* (1 oră), clasa a XII-a: *Literație emergentă* (1 oră); ● **pedagogia învățământului primar:** clasa a IX-a: *Gramatică aplicată* (2 ore), clasa a X-a: *Literatură pentru copii* (1 oră), clasa a XI-a: *Tehnici de comunicare* (1 oră), clasa a XII-a: *Literație și scriere creativă* (1 oră); ● **pedagogie nonformală:** clasa a IX-a: *Gramatică aplicată* (1 oră), clasa a X-a: *Literatură comparată* (1 oră), clasa a XI-a: *Tehnici de comunicare* (1 oră), clasa a XII-a: *Literație și scriere creativă* (1 oră); ● **pedagogie generală:** clasa a IX-a: *Gramatică aplicată* (1 oră), clasa a X-a: *Literatură comparată* (1 oră), clasa a XI-a: *Tehnici de comunicare* (1 oră), clasa a XII-a: *Literație și scriere creativă* (1 oră); ● **mediere școlară:** clasele IX–X: *Gramatică aplicată* (1 oră/1 oră), clasa a XI-a: *Tehnici de comunicare* (1 oră), clasa a XII-a: *Literație și scriere creativă* (1 oră).

Programa școlară reprezintă continuarea programei școlare de *Limba și literatura maghiară (limba maternă*), cu viziune nouă, aprobată prin Ordinul ministrului nr. 3393 / 28.02.2017 pentru clasele V–VIII, și se concentrează pe dezvoltarea și completarea competențelor formate în clasele V–VIII.

Această programă școlară are la bază o serie de documente legislative și de politică educațională, existente la nivel național și internațional: ● Legea Învățământului Preuniversitar nr. 198 din 2023, cu modificările și completările ulterioare, care prevede drept finalitate educațională principală formarea competențelor, înțelese ca ansamblul multifuncțional și transferabil de cunoștințe, abilități și atitudini; ● Profilul de formare al absolventului, aprobat prin OME nr. 6731/2023, deziderat educațional construit pe repere fundamentale de dezvoltare, având la bază cele opt competențe-cheie; ● Repere pentru proiectarea, actualizarea și evaluarea Curriculumului național. Cadrul de referință al Curriculumului național, aprobat prin OME nr. 3239/2021, ce definește cadrul de construcție și de restructurare a curriculumului; ● Recomandarea Consiliului din 22 mai 2018 privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții (Council Recommendation of 22 May 2018 on key competences for lifelong learning)1; ● Cadrul european pentru studiul literaturii în învățământul secundar (LiFT-2); ● Portofoliul european al limbilor (The European Language Portfolio).

Viziunea programei școlare are la bază propunerea conceptuală elaborată de grupul de lucru al departamentelor maghiare din cadrul Facultății de Litere a Universității „Babeș–Bolyai”. Programa școlară în continuare acordă o importanță deosebită înțelegerii diferitelor tipuri de texte, precum și sensibilității și exigenței față de exprimare în producerea orală și scrisă. Acest demers este completat de dezvoltarea unor strategii de interpretare prin care se analizează operele literare în context istoric și cultural.

Programa școlară consideră studierea literaturii ca un mediu al (auto)formării estetice – și, în acest sens, al orientării în lume și al cunoașterii de sine –, al literației, precum și al dobândirii „culturii generale”. Experiența cititorului prin lecturarea literaturii ca artă a limbajului este plasată în centrul procesului educațional, iar elevii sunt pregătiți pentru o exprimare clară, dialog și pentru diverse forme de comunicare orală și scrisă în spațiul public. Accentul orelor de literatură se pune pe crearea situațiilor care ajută ca lectura să fie o experiență estetică. Modelul didactic propus pornește de la recunoașterea legăturii esențiale dintre operă și cititor, adică de la ideea că opera (literară) nu este un obiect al cunoașterii (științifice), ci există ca operă doar în experiența lecturii și receptării.

Parcurgerea disciplinei prin dialogul cu operele studiate – în contrast cu practica monologică, centrată pe transmiterea de cunoștințe – presupune ca scopul să nu fie predarea conținuturilor educaționale (informații de istorie literară și/sau teoria literaturii) și utilizarea lor ca modalități de clasificare, în care operele sunt doar ilustrații ale acestor cunoștințe, ci dimpotrivă: cunoștințele să fie utilizate ca fundal pentru lectura interpretativă a operelor, subordonate dezvoltării experienței estetice, iar conceptele adecvate să fie folosite ca instrumente pentru formarea și îmbogățirea schemelor și codurilor textuale necesare interpretării.

Programa școlară se bazează pe un principiu organizatoric cronologic, fără ca scopul să fie predarea istoriei literare clasice. Practica „atelierului de interpretare a operelor literare” presupune parcurgerea anuală a patru demersuri interpretative comune, coordonate de profesor, construite pe interpretarea mai multor opere literare sau fragmente din epoci diferite, având o deschidere spre creații din literatura universală, cultura pop, arte conexe, texte documentare și metatexte. Activitatea se bazează pe experiența lecturii lente, care generează trăiri, prin care cititorul poate percepe opera ca problemă existențială. Rolul profesorului nu este doar explicarea și „facilitarea înțelegerii” – întrucât aceasta impune elevului o receptare pasivă –, ci implicarea și inițierea elevului în procesul de interpretare a operei. Din multitudinea operelor literare propuse pentru temele activităților, profesorul va selecta textele sau fragmentele având în vedere interesul și nivelul clasei, respectând cerințele minime prevăzute, având posibilitatea de a le completa cu alte texte sau fragmente recomandate în cadrul temelor.

Accentul pe identificarea și rezolvarea problemelor lingvistice începe în ciclul primar, dar fenomenele care necesită utilizarea unei terminologii mai complexe și mai abstracte sunt introduse și analizate în profunzime în ciclul gimnazial. În ciclul liceal se propune identificarea relațiilor lingvistice complexe, iar punctele de plecare nu se mai limitează la experiențele directe, ci pot include și experiențele acumulate prin lectură, conversație și discuții. Procesul de învățare, având componente ca observarea, sistematizarea și generalizarea, este prezent, însă devin tot mai esențiale discuțiile, argumentarea, gândirea critică și formularea unor explicații alternative. Accentul se mută treptat de la dezvoltarea înțelegerii și producției de texte la studiul problemelor legate de paradigmele lingvistice, dezvoltarea capacității de a interpreta date și informații lingvistice, evaluarea critică a calității surselor alternative și formularea argumentelor, luarea deciziilor și aplicarea abordărilor lingvistice.

Dezvoltarea competențelor lingvistice din cadrul programelor școlare pentru clasele I-VIII are la bază o abordare funcțională, care nu pornește de la o clasificare prestabilită a limbii, ci de la conținutul, situația și contextul tipurilor de comunicare, astfel încât fiecare fenomen să poată fi interpretat în conformitate cu contextul specific de comunicare. În centrul atenției sunt texte care pot fi structurate în moduri diferite, evidențiind multiplele posibilități de reprezentare lingvistică. Programa școlară pentru ciclul liceal urmează parțial orientările bazate pe experiența proprie a elevilor, însă solicită tot mai mult activități inovatoare care, pe lângă exersarea rezolvării de probleme și a cercetării conștiente, urmăresc dezvoltarea sensibilității lingvistice, a gândirii critice și a creativității în utilizarea limbii. Prin implicarea elevilor în diferite tipuri de activități cognitive, profesorul îi orientează către descoperirea independentă a fenomenelor lingvistice. Astfel, și dimensiunea lingvistică a textelor (literare) poate fi abordată ca o problemă care justifică importanța aspectelor pragmatice, diacronice, sociale și cognitive ale utilizării limbajului.

Din punct de vedere metodologic, abordarea curriculumului presupune, de asemenea, utilizarea unor metode de predare și învățare care vizează dezvoltarea competențelor, precum și forme variate de organizare a învățării.

Structura programei școlare:

1. Notă de prezentare;

2. Competențe generale: subsisteme de comunicare și competențe cognitive care vizează dezvoltarea comunicării orale, înțelegerea și interpretarea textelor scrise, a redactării de texte, precum și sensibilitatea și rafinamentul în utilizarea limbajului;

3. Competențe specifice componente și subsisteme ale competențelor de bază (domenii de abilități și competențe dezvoltate ca urmare a învățării, seturi de motivații și atitudini);

4. Domenii de conținut și conținuturi de învățare care contribuie la dezvoltarea competențelor specifice pe baza seturilor de abilități. Domenii de conținut:

- noțiuni de teoria literaturii (noțiuni de poetică, naratologie, de teoria genului și istoria stilistică)
- lista autorilor recomandați
- domenii problematice, teme care provoacă reflecție
- teme și opere literare recomandate pentru atelierul de interpretare a operelor;

5. Exemple și activități de învățare: exemple recomandate de activități de învățare care contribuie la dezvoltarea competențelor prin integrarea conținuturilor;

6. Sugestii metodologice.

Abrevieri utilizate în programă:

TC = trunchi comun
CG = competență generală
CS = competență specifică
EAI = exemple de activități de învățare

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Înțelege diferite tipuri de texte în contexte formale și informale, apreciind calitatea lor estetică**
CG2	**Aplică strategii de interpretare a textelor în contexte istorice și culturale**
CG3	**Produce oral și în scris diferite tipuri de texte exprimându-se cu sensibilitate și rafinament**

Clasa a IX-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Înțelege diferite tipuri de texte în contexte formale și informale, apreciind calitatea lor estetică

Clasa a IX-a
CS 1.1. Înțelege diferența dintre lectura referențială și lectura literară în receptarea diferitelor tipuri de texte
- *compararea textelor literare și nonliterare pe baza caracteristicilor specifice (de ex. sub formă de tabel sau diagramă Venn)* - *observarea modului de receptare în cazul a două interpretări (referențială și literară) ale aceleiași teme* - *identificarea comunicării obiective și subiective în texte literare și nonliterare* - *adoptarea unei poziții cu privire la una dintre cele două interpretări (referențială și literară) oferite pe baza unui text literar* - *descoperirea rolului codurilor literare în crearea sensului conotativ în texte de diferite genuri* - *conștientizarea propriului proces de înțelegere, a obstacolelor în calea înțelegerii și eliminarea barierelor în calea înțelegerii (de ex. sub forma unui jurnal cu dublă intrare /hărți mentale/discuții)* - *corectarea individuală a erorilor de înțelegere/interpretare (de ex. recitire, reflecție, rezolvare de probleme, corectare)* - *evaluarea rezultatelor învățării în funcție de propriile obiective și așteptări, precum și de așteptările altor persoane*
CS 1.2. Înțelege conversațiile cotidiene, textele argumentative, textele documentare, textele multimedia și metatextele mai simple pentru a obține informații
- *identificarea informațiilor explicite și implicite în diferite tipuri de texte nonliterare* - *identificarea argumentelor, contraargumentelor și concluziilor în texte argumentative și metatexte simple (de ex. sub formă de model grafic)* - *identificarea informațiilor din texte documentare (de ex. orar, buletin meteorologic, instrucțiuni de utilizare, factură, bilet) în situații reale de viață* - *asocierea diferitelor tipuri de texte nonliterare cu rezumatele acestora* - *observarea textelor multimedia în baza unor criterii sub formă de tabel* - *analiza critică a mesajelor primite în diferite situații de comunicare*
CS 1.3. Denumește concepte poetice, naratologice, noțiuni legate de teoria a genului și de istoria stilurilor literare în raport cu diferite tipuri de texte
- *identificarea trăsăturilor genului și speciei literare a diferitelor texte* - *așezarea operelor citite pe o axă cronologică a stilurilor literare* - *ilustrarea prin exemple a conceptelor de poetică, naratologie, teorie a genurilor și istorie a stilurilor pe baza experiențelor de lectură* - *exerciții de versificație pentru diferențierea ritmului în versificația accentuată și metrică*
CS 1.4. Identifică calități valorice în texte literare și non-literare
- *identificarea valorilor comunicaționale și estetice exprimate în texte literare și nonliterare* - *observarea valorilor exprimate în texte multimedia (reclamă, videoclip de campanie, fragment de film)* - *compararea valorilor exprimate în texte literare și nonliterare sub forma unui model grafic* - *identificarea perspectivelor și situațiilor de viață care stau la baza valorilor exprimate* - *aplicarea asumată a propriului sistem de valori*

CG 2 - Aplică strategii de interpretare a textelor în contexte istorice și culturale

Clasa a IX-a
CS 2.1. Aplică strategii de interpretare a textului în opere nonliterare, epice și lirice
- *exersarea lecturii expresive, receptive și interpretative* - *identificarea caracteristicilor textelor nonliterare* - *interpretarea caracteristicilor textelor nonliterare conform unor criterii prestabilite* - *identificarea diferențelor între caracterul liric și narativ* - *analiza relației dintre titlu și text* - *interpretarea textelor lirice prin descoperirea valorilor semantice a figurilor de stil și a tropilor* - *identificarea variațiilor de discurs poetic, context liric și mod de exprimare*

Clasa a IX-a
- *analiza rolului rimei și ritmului în textele lirice* - *distincția dintre relatarea acțiunii de către personaje și vocea naratorului în textele epice (discurs direct, discurs indirect, discurs indirect liber)* - *identificarea elementelor de atmosferă și a efectelor acestora în opere lirice și epice* - *interpretarea caracterului parabolic la nivelul acțiunii, personajelor și motivelor*
CS 2.2. Interpretează date lingvistice pe baza unor criterii specifice
- *familiarizarea cu metodele de colectare a datelor* - *utilizarea practică a fondurilor și bazelor de date, a dicționarelor (online)* - *familiarizarea cu criteriile de căutare a datelor specifice* - *identificarea informațiilor și datelor referitoare la o temă prestabilită* - *clasificarea datelor lingvistice conform unor criterii specificate*
CS 2.3. Rezumă propria experiența de lectură într-un răspuns scurt, utilizând corect noțiunile acumulate
- *formularea unor ipoteze privind tema operei literare pe baza titlului* - *observarea relației dintre titlu și text* - *descoperirea trăsăturilor de gen ale operelor lirice și epice în cadrul unei opere literare lecturate* - *distincția dintre ficțiune și realitate în operele literare* - *formularea intenției didactice în raport cu valorile exprimate în textele cu caracter parabolic* - *identificarea caracteristicilor lingvistice, stilistice, tonalității și atmosferei textului* - *identificarea calităților estetice ale textului* - *recunoașterea rolului structural și expresiv al ritmului și al rimei în poezie*
CS 2.4. Recunoaște caracteristicile textelor din diferite epoci literare în vederea dezvoltării perspectivei istorice
- *identificarea și discutarea informațiilor și datelor legate de diferite epoci literare, conform unor criterii prestabilite* - *identificarea caracterului istoric al textului* - *compararea propriilor experiențe existențiale cu cele din lecturile literare* - *identificarea schimbărilor de sistem de valori în opere cu tematică istorică* - *recunoașterea evoluției formelor de exprimare în texte aparținând unor epoci diferite* - *identificarea trăsăturilor stilistice ale textelor literare sub formă de răspunsuri scurte*
CS 2.5. Interpretează motivele schimbărilor lingvistice în vederea dezvoltării perspectivei istorice
- *căutarea unor informații și date referitoare la anumite cauze ale schimbărilor lingvistice și discutarea acestora pe baza unor criterii prestabilite.* - *descoperirea posibilităților de schimbare în timp a frazemelor și proverbelor* - *analiza trăsăturilor lingvistice (gramaticale) ale textelor literare vechi* - *recunoașterea împrumuturilor lexicale în texte din diferite perioade* - *recunoașterea mecanismelor care facilitează integrarea în limbaj a cuvintelor împrumutate*

CG 3 - Produce oral și în scris diferite tipuri de texte cu sensibilitate și rafinament în exprimarea lingvistică

Clasa a IX-a
CS 3.1. Compune texte adecvate contextului, ținând cont de diferențele regionale și sociale
- *identificarea trăsăturilor propriei variante dialectale/regionale a limbii materne și compararea acestora cu variantele utilizate în alte regiuni dialectale, cu ajutorul hărților digitale* - *compararea textelor formulate în diferite variante ale limbii și evidențierea asemănărilor și diferențelor* - *producerea de texte în diferite variante lingvistice, în funcție de situație, scop, emițător și receptor* - *analiza relației dintre varianta regională a limbii și identitatea personală/culturală, ca rezultat al unei cercetări realizate de elevi (de exemplu: cuvinte și expresii folosite în familie care nu apar în varianta normativă)* - *crearea de texte orale pe baza cuvintelor-cheie și a rețelei tematice* - *producerea de texte cu respectarea micro- și macrostructurii textului* - *redactarea unei povești prin aplicarea progresiei tematice*
CS 3.2. Participă la interacțiuni verbale și produce monologuri în diverse situații de comunicare
- *exerciții complexe de tip situațional privind inițierea comunicării (salut, prezentare, adresare), menținerea și încheierea relației de comunicare*

Clasa a IX-a
- *exersarea dialogului în contexte informale și formale, având în vedere relația dintre interlocutori* - *identificarea factorilor perturbatori în comunicare* - *pregătirea pentru rolul de coordonator al conversației în dialoguri cu mai mulți participanți* - *exersarea metodei ascultării active / atenției receptive* - *utilizarea dialogului și monologului ca procedee caracterologice* - *crearea unui schimb de replici cu caracter umoristic* - *participare responsabilă în diverse interacțiuni, cu respectarea convențiilor comunicative și a principiilor etice, precum și cu aprecierea diversității culturale*
CS 3.3. Produce tipuri de texte funcționale (scrisoare privată/oficială, invitație, completare de formulare) adaptate unei anumite situații de comunicare
- *exersarea redactării unui enunț tematic în scrisori personale și oficiale* - *redactarea unei invitații în registre stilistice diverse, corespunzătoare unor contexte variate* - *proiectarea unor pliante pentru evenimente literare* - *exersarea respectării regulilor de completare a formularelor de candidatură* - *redactarea unei scrisori de admirație, reale sau fictive, adresate unui artist sau actor preferat, cu aprecierea activității sale artistice.* - *redactarea unei scrisori adresate primăriei pentru soluționarea unei probleme comunitare*
CS 3.4. Produce texte argumentative mai simple în situații de comunicare cotidiană
- *formularea unor mesaje variate pentru exprimarea opiniilor, gândurilor, emoțiilor, argumentelor și contraargumentelor în contexte formale și informale, prin diverse medii, adaptate situației de comunicare* - *asocierea unor afirmații cu dovezi/argumente și contraziceri/contraargumente* - *exersarea delimitării între fapte și opinii în diferite contexte de comunicare* - *exersarea exprimării unui punct de vedere (într-un text de trei minute sau trei paragrafe)* - *motivarea și explicarea detaliată a unui răspuns la o întrebare* - *integrarea exemplelor și citatelor în texte argumentative* - *exersarea argumentării scurte și eficiente prin teme cotidiene* - *exersarea argumentului derivat dintr-o definiție* - *crearea de discursuri adaptate diferitelor destinatari* - *crearea unor texte scurte, cu caracter comic, în care se formulează scuze și explicații pentru diverse situații*
CS 3.5. Produce texte jurnalistice, digitale/multimedia (de ex. mesaje text, SMS-uri, mesaje vocale, comentarii, e-mailuri, reclame, crearea de evenimente, texte pentru rețelele de socializare) în diverse situații de comunicare
- *participare conștientă la comunicarea scrisă online, cu aplicarea regulilor de ortografie* - *formularea aceluiași mesaj în moduri diferite, adaptate diverselor situații de comunicare* - *pregătirea unui scenariu detaliat al unor evenimente/zile comemorative* - *exersarea utilizării eficace a resurselor din biblioteci electronice* - *formularea mesajelor vocale într-un mod concis* - *elaborarea de materiale-suport pentru învățare cu sprijinul inteligenței artificiale*
CS 3.6. Creează texte narative, descriptive, bazate pe experiențe reale sau fictive
- *transformarea experienței de lectură în reflecție scrisă, cu exprimarea unui mesaj semnificativ, într-un format de jurnal de impresii* - *exersarea tehnicii scrisului reflexiv (de ex. pentru formularea ideilor, opiniilor, argumentelor și întrebărilor personale)* - *integrarea dialogului și monologului într-un text narativ* - *integrarea unui text descriptiv într-un text narativ* - *relatarea unei zi de școală sub forma unui fragment de jurnal, din perspectivă individuală și colectivă*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Autori recomandați	**1.1.** Balassi Bálint **1.2.** Csokonai Vitéz Mihály **1.3.** Heltai Gáspár **1.4.** Janus Pannonius **1.5.** Mikes Kelemen **1.6.** Zrínyi Miklós
2. Noțiuni	**2.1.** lectura referențială vs. lectura literară **2.1.** caracteristicile textului literar: • ficționalitate, construcție lingvistică, caracter istoric, sens conotativ • rolul codurilor și formelor literare în organizarea textului • autor, cronologie, cultură, viziune asupra lumii, istoricitate, epocă literară, stil, stilul caracteristic al unei epoci, curent literar, sinteză stilistică • criterii de interpretare în procesul lecturii • valori și raporturi valorice (în operele literare) • calități estetice (frumos, urât, tragic, comic, sublim, josnic, idilic, elegiac) • tonalități (obiectiv, subiectiv, odic, patetic, tragic, elegiac, umoristic) **2.3.** epoci și curente stilistice: • Antichitate, Evul Mediu, Renaștere, umanism, Reforma protestantă, Baroc, Rococo **2.4.** monumente ale limbii maghiare: • fragmente de texte, texte integrale, glose **2.5.** lectura operelor epice: • epica, povestea, narațiunea, naratorul, perspectiva narativă, vocea narativă, personajul, structura personajelor, tehnici de caracterizare • genuri epice: povestire biblică, parabolă, fabulă cu morală, învățătură, predică, legendă, cronică, legendă istorică, gestă, epopee (propoziție tematică, invocație, in medias res, comparații epice, enumerare, intervenție divină, epitete constante, anticipare narativă), scrisoare literară, nuvelă. • narațiune și învățătură, caracter parabolic **2.6.** lectura operelor lirice: • lirism, eul liric, situația poetică, situația de enunțare, stil de vorbire • genuri lirice: cântece (cântece de ostași, cântece de curuți), epigramă, imn, odă, psalm, lirica trubadurilor, cântece de dragoste cu imagini florale, odă elegiacă, elegie • pictura, sententia • versificație accentuată și metrică (picioare metrice, hexametru, pentametru, distih), versificație simultană, strofă (strofa Balassi), rimă, tipuri de rimă **2.7.** tipuri de texte: • monolog, dialog, texte documentare, metatexte, texte argumentative (argument, contraargument, punct de vedere, teză), scrisoare cu caracter personal, scrisoare oficială, invitație, texte multimedia, sms, mesaj, mesaj vocal, comentariu, e-mail, anunț, creare de eveniment, texte de pe rețelele de socializare **2.8.** fonduri de date, baze de date, tipuri de dicționare: • dicționare monolingve/explicative, multilingve, etimologice, de sinonime, dicționare de specialitate, dicționar ortografic, dicționare istorice ale limbii • articol de dicționar; funcția diferitelor tipuri de dicționare • asemănări și diferențe între fonduri de date, baze de date, dicționare tipărite și online **2.9.** schimbare lingvistică: • diversitatea lingvistică în timp • cauzele schimbărilor lingvistice: • cauze interne – sistemul limbii

Domenii de conținut	Conținuturi
	• cauze externe – schimbările sociale, culturale, influența evenimentelor istorice, contactul cu alte comunități lingvistice **2.10.** variante teritoriale și sociale: • variantă lingvistică, dialect, limbaj comun, standard, limbaje de hobby, variante lingvistice specifice vârstei, limbaje de specialitate
3. Atelier de interpretare textuală	**3.1. FORMARE INTELECTUALĂ ȘI EDUCAȚIE** (Cerință minimă: 3 opere epice și 3 opere lirice) **3.1.1. Opere literare din epocile studiate în clasa a IX-a:** *Halotti Beszéd és Könyörgés;* pilde biblice (Semănătorul; Fiul risipitor); *István király intelmei Imre herceghez*; Janus Pannonius: *A veronai Guarinóhoz* (Kérlek téged, e kornak fényessége…); *Vitázik Guarino mentegetőzésével; Guarinóhoz* (Így szóltál, Guarino, míg olvasgattad a könyvem…); Heltai Gáspár: *Száz fabula* (fragment); Mikes Kelemen: *Törökországi levelek* (scrisoarea 62); Csokonai Vitéz Mihály: *Jövendőlés az első oskoláról a Somogyban* **3.1.2. Opere asociabile** **3.1.2.1. Opere literare:** Apáczai Csere János: *Az iskolák fölöttébb szükséges voltáról*; Kosztolányi Dezső: *Halotti beszéd; A kulcs*; *Aranysárkány*; *Házi dolgozat*; *Fürdés; Sakk matt*; Márai Sándor*: Halotti beszéd; Füves könyv*; Kazinczy Ferenc: *A nagy titok*; Kölcsey Ferenc: *Emléklapra; Huszt*; Berzsenyi Dániel: *A magyarokhoz (II.)*; Gárdonyi Géza: *Bűntárgyalás*; Móricz Zsigmond: *Légy jó mindhalálig* (fragmente, scene care ilustrează viața școlară); Szabó Magda: *Abigél*; Karinthy Frigyes: *Tanár úr, kérem*; Vámos Miklós: *Pofon*; Ady Endre: *Üzenet egykori iskolámba*; Kovács András Ferenc: *Erdélyi iskolák falára*; Tóth Krisztina: *Verset állva; Tolltartó; Én csak egy nyugdíjas tanár vagyok*; Ottlik Géza: *Iskola a határon* (fragmente, scene care ilustrează viața școlară); Esterházy Péter: *Pápai vizeken ne kalózkodj!*; Pilinszky János: *A tékozló fiú keresése*; Dragomán György: *Oroszlánkórus*; Tamás Dénes: *Az élő ház*; Gion Nándor: *Sortűz egy fekete bivalyért* (fragmente, figura profesorului Fodó) **3.1.2.2. Opere din domenii artistice conexe:** Fra Angelico: *Predica de pe munte* (pictură, 1442); Raffaello Sanzio: *Școala din Atena* (pictură, 1510); Rembrandt Harmenszoon van Rijn: *Întoarcerea fiului risipitor* (pictură, 1669); *Lecția de anatomie a doctorului Tulp* (pictură, 1632); *Cina din Emmaus* (pictură, 1601); Jean-François Millet: *Semănătorul* (pictură, 1850); Munkácsy Mihály: Colpachi iskola (pictură, 1882); Vincent Van Gogh: *Semănătorul la apus* (pictură, 1888, ambele versiuni); Ferenczy Károly: *Predica de pe munte* (pictură, 1896); Csontváry Kosztka Tivadar*: Marokkói tanító* (pictură, 1908); Caravaggio: *Trișorii* (pictură, 1594); *A Pál utcai fiúk* (dramă cinematografică pentru tineret, adaptare a romanului lui Ferenc Molnár, Fábri Zoltán, 1969); *Cercul poeților dispăruți* (dramă cinematografică pentru tineret, Peter Weir: *Dead Poets Society*, 1989); *Mindenki* (*scurtmetraj,* Deák Kristóf, 2016); *Zâmbet de Mona Lisei* (dramă cinematografică, Mike Newel: *Mona Lisa Smile*, 2003); Cancelaria profesorilor (dramă cinematografică, İlker Çatak: *Teachers' Lounge,* 2023); *Fekete pont* (dramă cinematografică, Szimler Bálint, 2024) **3.1.3. Perspective asupra literaturii universale:** Marcus Aurelius: *Meditații*; *Profesorul și bacul* (poveste populară hindusă); J.D. Salinger: *De veghe în lanul de secară*; J. K. Rowling: *Harry Potter*; Sylvia Plath: *Inițiere*; Ernest Hemingway: *Tabăra indiană*; André Gide: *Întoarcerea fiului risipitor* **3.1.4. Oportunități de analiză retrospectivă:** Molnár Ferenc: *A Pál utcai fiúk* **3.1.5. Noțiuni** (valori, teme, motive reprezentate): păcat originar, cădere în păcat, pedeapsă, Eden, motivul arborelui, limbaj arhaic, strategii de învățare, inițiere, model de urmat, integrare, respectarea normelor, maturizare, implicare personală, tipare de comportament uman, transmiterea valorilor, responsabilitate, conformare, vocație, cunoaștere, principii educaționale, idealuri educaționale, roluri ale profesorului, conflicte școlare, drepturile copilului, protecția copilului

Domenii de conținut	Conținuturi
	3.2. DIMENSIUNI SACRE ȘI PROFANE ALE IUBIRII (Cerință minimă: 2 opere epice și 4 opere lirice) **3.2.1. Opere literare din epocile studiate în clasa a IX-a:** *Margit-legenda***;** *Szent Ferenc legendája* (Jókai kódex: *Az fordolt farkasról*); *Szent László legendája*; Balassi Bálint: *Hogy Juliára talála így köszöne néki*; *Juliát hasonlítja a szerelemhez, mely hasonlatosságot a Juúlialia dicséretin kezd el*; *Kiben az kesergő Céliáról ír*; Csokonai Vitéz Mihály: *A boldogság*; *Tartózkodó kérelem*; *A rózsabimbóhoz*; *A Reményhez* **3.2.2. Opere asociabile:** **3.2.2.1. Opere literare:** Dsida Jenő: *Arany és kék szavakkal*; Gárdonyi Géza: *Isten rabjai*; Lackfi János: *Szent Margit legendája*; Szerb Antal: *A szerelem a palackban*; Márai Sándor: *Vendégjáték Bolzanóban*; Csokonai Lili [EsterházyPéter]: *Tizenhét hattyúk*; Kovács András Ferenc: *Júliának különb dicséreti*; *Kiket Júliáról szerzett*; *Júliát az hithez hasonlítja; Magát az planétákhoz méri*; *Julia árnyékáról*; Orbán Ottó: *Melyben Balassi módján fohászkodik*; Nagy Gáspár: *Visszhangzó lépcsők egy eleven Balassi-szoborhoz*; Petri György: *Egy Balassi-strófa*; Varró Dániel: *Változatok egy gyerekdalra: Balassi Bálint* **3.2.2.2 Opere din domenii artistice conexe:** *Ilustrațiile din Codex Manesse care reprezintă dragostea cavalerească* (1305−1340); Jan van Eyck: *Portretul Arnolfini* (pictură, 1434); Sandro Boticelli: *Primăvara* (pictură, 1482); *Venus și Marte* (pictură, 1485); *Nașterea lui Venerei* (pictură, 1486); Hieronymus Bosch: *Grădina desfătărilor umane* (pictură, în jurul anului 1500); Tiziano: *Dragoste pământească și cerească* (pictură, 1512−1516); Peter Paul Rubens: *Grădina iubirii* (pictură, 1630−1632); Giovanni Lorenzo Bernini: *Extazul Sfineti Tereza* (statuie, 1647); François Boucher: *Iubitori în parc* (pictură, 1758); Jean-Honore Fragonard: *Leagănul* (pictură, 1767); Louis-Jean-François Lagrenée: *Amor și Psyché* (pictură, 1767−1771); Antonio Canova: *Amor și Psyche* (statuie, 1796); Gustav Klimt: *Sărutul* (pictură, 1907−1908); Szinyei Merse Pál: *Szerelmespár* (pictură, 1870); René Magritte: *Îndrăgostiții* (pictură, 1928); *Bucură-te, patrie maghiară!*(adaptarea imnului Gaude Mater Hungaria) – Schola Hungarica – Dobszay László; *Lucis cr eator optime* melodia gregoriană; Sator-Quartet – Heidl György și Bognár Szilvia: *Lucis creator optime*; Moniot d'Arras: *Ce fu en mai* (Cântec de vară); formația Kecskés: Gaucelm Faidit: *Cântece de trubaduri din secolele XII–XIII* (Hungaroton,1986); Ludwig van Beethoven: *Simfonia a IX-a* (simfonie, 1824, Partea a IV-a, Oda bucuriei); Richard Wagner: *Tristan și Isolda* (operă, 1859, Liebestod, fragment); Giacomo Puccini: *Turandot* (operă, 1926, „Nessun dorma", Aria lui Calaf, începutul actului III); Richard Wagner: *Inelul Nibelungilor* (ciclu de opere, 1876, „Awakening Scene", „Immolation Scene"); Giuseppe Verdi: *Trubadurul* (operă, 1853); Liszt Ferenc: *Két legenda: Assisi Szent Ferenc prédikál a madaraknak* (compoziție pentru pian, 1862−1863); *Árpád-házi Szent Margit legendája* (spectacol muzical de fantezie istorică prezentat de Trupa itinerantă Déryné din Kaposvár); *Fratele Soare, sora Lună* (dramă cinematografică, Franco Zefirelli: *Fratello sole, sorella luna*, 1972); *Omul care l-a ucis pe Don Quijote* (comedie de aventuri, Terry Gilliam: *The Man Who Killed Don Quixote*, 2018); *Shakespeare îndrăgostit* (comedie romantică, John Madden: *Shakespeare in love,* 1998); *Povestea unui cavaler* (comedie de aventuri cu tematică istorică, Brian Helgeland: *A Knight's Tale,* 2001) **3.2.3. Perspective asupra literaturii universale:** Platon: *Banchetul* (*Symposion*); Francesco Petrarca: *Cântecul*; William Shakespeare: *Sonete; Romeo și Julieta*; Miguel de Cervantes: *Don Quijote*; Umberto Eco: *Numele trandafirului*; Anton Pavlovics Csehov: *Despre dragoste și alte povestiri;* Johann Wolfgang von Goethe*: Faust* (partea I, II); Novalis*: Imnuri către noapte*; Lidia Amejko: *Viața sfinților din cartier* **3.2.4. Oportunități de analiză retrospectivă:** Petőfi Sándor: *János vitéz* **3.2.5. Noțiuni** (valori, teme, motive reprezentate): iubire sacră, iubire cavalerească, poezia trubadurilor, iubire renascentistă, curtare rococo, extaz, transfigurare, iubire platonică, transcendență, profan, cântece de dragoste cu imagini florale, cântece

Domenii de conținut	Conținuturi
	populare de situație, sacru, sfințenie, miracol, catalog de virtuți, literatură monastică, oferirea unui model, caracter educativ, exemplu moral, sacrificiu de sine, jertfă, asceză, slujire, căutarea fericirii, pasiune, dorință, împlinire, trecerea timpului, iubirea ca ideal, antropomorfizare, efemeritatea existenței umane **3.3. EXPERIENȚA APARTENENȚEI ȘI A STRĂINĂTĂȚII** (Cerință minimă: 2 opere epice și 4 opere lirice) **3.3.1. Opere literare din epocile studiate în clasa a IX-a:** Janus Pannonius: *Pannónia dicsérete*; *Egy dunántúli mandulafáról*; *Mikor a táborban megbetegedett*; *Búcsú Váradtól*; Mikes Kelemen: *Törökországi levelek*; Csokonai Vitéz Mihály: *Az estve*; *A tihanyi echóhoz*; *A magánossághoz*; *A pillangóhoz* **3.3.2. Opere asociabile** **3.3.2.1. Opere literare:** Berzsenyi Dániel: *A közelítő tél*; Kazinczy Ferenc: *Fogságom naplója* (fragment); Péterfy Gergely: *Kitömött barbár*; Kosztolányi Dezső: *A szegény kisgyermek panaszai*; *Esti Kornél* (fragment); Márai Sándor: *Napló*; *Béke Ithakában*; Arany János: *Epilógus*; Ady Endre: *Kocsi-út az éjszakában*; *Sem utódja, sem boldog őse…*; *A Tisza-parton*; *A Hortobágy poétája*; *Mátyás bolond diákja*; Karinthy Frigyes: *Előszó; Barabbás*; József Attila: *Levegőt!*; *Külvárosi éj*; Tóth Árpád: *Lélektől lélekig*; Tamási Áron: *Levél Édesanyámhoz Mikes Kelemenről*; Kányádi Sándor: *Fától fáig*; Örkény István: *Az otthon*; Tandori Dezső: *Egy talált tárgy megtisztítása* **3.3.2.2. Opere din domenii artistice conexe:** Kolozsvári Tamás: *Kálvária* (retablu, 1427); Caspar David Friedrich: *Hoinarul deasupra mării de ceață* (pictură, 1818 körül), Edgar Degas: *Consumatorii de absint* (pictură, 1876); Munkácsy Mihály: *Krisztus Pilátus előtt* (pictură, 1881); Edvard Munch: *Țipătul* (pictură, 1893); Edward Hopper: *Automat* (pictură, 1927); Csontváry Kosztka Tivadar: *Magányos cédrus* (pictură, 1907); Ludwig van Beethoven: *Sonata la lumina lunii* (1801); Bródy János: *A magány* (piesă muzicală în stil beat, 1994); Margaret Island: *A rab gólya* (poezie de Arany János adaptată muzical, 2018; *Az emigráns* (film artistic, Szalai Györgyi, Dárday István, 2006); *A Pillangó* (film artistic de comedie dramatic, Philippe Muyl: *Le papillon,* 1973); Várnai György, Jankovics Marcell: *Gusztáv elidegenedik* (animație, 1978), *Acolo unde cântă racii* (thriller criminal, adaptare după romanul Delia Owens, Olivia Newman: *Where the Crawdads Sing*, 2022) **3.3.3. Perspective asupra literaturii universale:** Dante Alighieri:*Divina Comedie*; John Keats: *Singurătate*; *Speranței*; Mihai Eminescu: *Sărmanul Dionis*; *Luceafărul*; Franz Kafka: *Metamorfoza*; Sylvia Plath: *Clopotul de sticlă* **3.3.4. Oportunități de analiză retrospectivă:** Molnár Ferenc: *A Pál utcai fiúk*; Rudyard Kipling: Cartea junglei; Antoine de Saint-Exupéry: *Micul Prinț* **3.3.5. Noțiuni** (valori, teme, motive reprezentate): familiaritate, drum, exil, (e)migrație, dor de casă, atașament personal și cultural, nostalgie, întâlnirea culturilor, dificultăți de integrare, neînțelegere, excludere, înstrăinare, singurătate **3.4. DEVOTAMENT ȘI EROISM. *Ecouri istorice ale invaziei tătare, ale stăpânirii turcești și ale războaielor curuți–lobonți*** (Cerință minimă: 2 opere epice și 4 opere lirice) **3.4.1. Opere literare din epocile studiate în clasa a IX-a:** Balassi Bálint: *Egy katonaének; Ó, én édes hazám, te jó Magyarország*; Zrínyi Miklós: *Szigeti veszedelem* (fragmente); cântece de curuți (*Csínom Palkó*; *Rákóczi-nóta*; *Nagymajtényi síkon letörött a zászló*; *Őszi harmat után)* **3.4.2. Opere asociabile** **3.4.2.1. Opere literare:** Rogerius mester: *Siralmas ének*; Tinódi Lantos Sebestyén: *Cronica* (Egervár viadaljáról); Kodolányi János: *Julianus barát*; *A vas fiai*; Kemény Zsigmond: *Zord idő*; Ady Endre: *Bujdosó kuruc rigmusa; Kurucok így beszélnek; Két kuruc beszélget*; Arany János: *Szondi két apródja*; Gárdonyi Géza: *Egri csillagok*; Jókai Mór: *Török világ Magyarországon*; *A nagyenyedi két fűzfa*; Mikszáth Kálmán: *A fekete város*; *Új Zrínyiász*; Kós Károly: *Varju nemzetség*; Esterházy Péter: *Harmonia*

Domenii de conținut	Conținuturi
	Caelestis (fragmente care evocă atmosfera epocii); Szilágyi István: *Hollóidő*; Makkai Sándor: *Ördögszekér*; Orbán Ottó: *Melyben Balassi módjára fohászkodik*; Lackfi János: *Plaza Balassi* **3.4.2.2. Opere din domenii artistice conexe:** Hollósy Simon: *Zrínyi kirohanása* (pictură, 1896); Csontváry Kosztka Tivadar: *Zrínyi kirohanása* (pictură, 1903); Feszty Árpád: *Feszty-körkép* (pictură, 1892−1894); Benczúr Gyula: *Budavár visszavétele a töröktől* (pictură, 1686); *Egri csillagok* (musical, Várkonyi Mátyás – Béres Attila, 1996); *Zrínyi 1566* (musical rock, Moravetz Levente, 2017); versiuni ale *Rákóczi-induló* **3.4.3. Perspective asupra literaturii universale:** Homérosz: *Iliada*; Vergilius: *Eneida*; *Cântecul lui Roland*; *Cântecul Nibelungilor*; *Legendele regelui Arthur*; Torquato Tasso: *Ierusalimul eliberat*; Mihai Eminescu: *Scrisoarea a III-a*; Leon Uris: *Exodul* **3.4.4. Oportunități de analiză retrospectivă:** Jókai Mór: *A kőszívű ember fiai*; Arany János: *Toldi*; Gárdonyi Géza: *Egri csillagok* **3.4.5. Noțiuni** (valori, teme, motive reprezentate): identitate națională, sistem de valori creștine, viață de ostaș, loialitate, eroism, ostași de la cetățile de graniță, sacrificiu de sine, imitatio Christi, athleta Christi, viziune dual asupra lumii, curuți, lobonți, exil, pribegie

Clasa a X-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Înțelege diferite tipuri de texte în contexte formale și informale, apreciind calitatea lor estetică

Clasa a X-a
CS 1.1. Aplică, în procesul de receptare, strategii și moduri de lectură adaptate tipului de text
- *evidențierea informațiilor de bază referitoare la text (tema, tipul textului, genul textual) pe baza unei parcurgeri rapide a textului (titlu, elemente tipografice, construcția textului, elemente grafice)* - *activarea cunoștințelor anterioare și confruntarea lor cu informațiile noi, în diferite tipuri de texte, prin utilizarea tehnicii de notare (INSERT) și a organizatorilor grafici (tabel TTT, tabel de criterii)* - *lectură segmentată cu anticipare, compararea predicțiilor cu textul/segmentul citit, cu ajutorul organizatorilor grafici (tabel T, tabel de criterii)* - *identificarea cuvintelor-cheie și a propozițiilor-teză ale paragrafelor; realizarea unei rețele tematice pentru diferite tipuri de texte* - *însușirea și selectarea adecvată a mai multor tehnici și forme de notare, precum și aplicarea lor autonomă* - *crearea imaginilor senzoriale (vizualizare) pe parcursul lecturii diferitelor tipuri de texte* - *utilizarea suporturilor vizuale (diagramă Venn, schemă tip pânză de păianjen, hartă conceptuală, hartă a trăsăturilor, axă cronologică, cerc-schemă, lanț-schemă etc.) în procesul de realizare a unui plan de idei* - *realizarea unui rezumat pe baza unor opțiuni de răspuns/ a unui tabel de criterii prestabilit* - *conștientizarea propriului proces de înțelegere, a obstacolelor de comprehensiune și depășirea acestora prin jurnal cu dublă intrare / hartă conceptuală/ discuție* - *corectarea autonomă a erorilor de înțelegere/interpretare (recitire, reflecție, rezolvare de probleme, corectare)*
CS 1.2. Selectează tehnica de argumentare adecvată pentru exprimarea propriului punct de vedere/opinii
- *identificarea tipurilor de argumente (argument bazat pe relația cauză–efect, argument prin comparație, argument prin opoziție, argument bazat pe principiul general–particular, argument bazat pe probabilitate, argument derivat din dovezi – date, fapte) în texte date, cu ajutorul organizatorilor grafici (tabel T, tabel de criterii)* - *observarea și consemnarea mijloacelor de persuasiune și eficiență argumentativă, cu ajutorul organizatorilor grafici, în argumente pe aceeași temă, dar cu niveluri diferite de forță (argument slab, mediu, puternic)* - *identificarea instrumentelor de raționament logic (definiție, inducție, deducție, silogism) în texte argumentative, cu ajutorul jurnalului cu dublă intrare* - *detectarea argumentării eronate prin identificarea tipului de eroare (argumentum ad hominem, circulus vitiosus, prezentarea simultaneității/succesiunii ca relație cauză–efect, argumentum ad misericordiam, argumentum ad populum, apel la autoritate), cu sprijinul organizatorilor grafici* - *recunoașterea deformării, manipulării, populismului și demagogiei în texte cotidiene* - *evaluarea validității și coerenței afirmațiilor referitoare la opinii științifice provenite din surse diferite*
CS 1.3. Înțelege sensul conceptelor poetice, naratologice, de teorie a genurilor și de istorie a stilurilor în diferite tipuri de texte
- *determinarea speciei și genului diferitelor texte literare* - *identificarea trăsăturilor specifice genului epic, liric și dramatic în diverse tipuri de texte, cu ajutorul unui tabel de criterii* - *diferențierea particularităților de gen ale textelor epice aparținând unor stiluri și specii variate (roman autobiografic, povestire, nuvelă, roman romantic, roman istoric, baladă cultă), utilizând organizatori grafici (de ex. hartă conceptuală, tabel de criterii)* - *diferențierea particularităților de gen ale textelor lirice aparținând unor stiluri și specii variate (odă, imn, elegie, epigramă, poezie descriptivă), utilizând organizatori grafici* - *diferențierea trăsăturilor de gen ale textelor dramatice, utilizând organizatori grafici* - *plasarea operelor studiate pe axa cronologică a perioadelor stilistice* - *identificarea caracteristicilor stilistice în diferite tipuri de texte*

Clasa a X-a
- *ilustrarea conceptelor poetice, naratologice, de teorie a genurilor și de istorie a stilurilor pe baza lecturilor* - *exersarea metricii pentru analiza ritmului poeziilor accentuale și al celor metrice* - *recunoașterea rolului persuasiv al figurilor retorice și a funcției semnificative a tropilor în lectura textelor epice și lirice*
CS 1.4. Recunoaște diferite categorii de valori și relații valorice în textele literare
- *compararea valorilor și sistemelor de valori transmise de personajele/eroii din text, în diferite tipuri de texte, pe baza unor criterii date sau cu ajutorul organizatorilor grafici (diagramă Venn, schemă tip pânză de păianjen, hartă conceptuală, tabel T)* - *schițarea relațiilor dintre valorile prezentate în diferite tipuri de texte, cu ajutorul unei scheme tip pânză de păianjen sau al unei hărți conceptuale* - *recunoașterea relației dintre vină și ispășire în operele literare citite* - *identificarea ierarhiei valorilor dintr-o operă (de ex. reprezentarea raportului dintre valorile materiale și cele spirituale/morale/afective cu ajutorul unui organizator grafic)* - *analizarea situațiilor sau a problemelor complexe* - *formularea constatărilor bazate pe valori din perspective argumentate*

CG 2 - Aplică strategii de interpretare a textelor în contexte istorice și culturale

Clasa a X-a
CS 2.1. Aplică strategii de interpretare a textului în opere nonliterare, epice, lirice și dramatice
- *aplicarea caracteristicilor tipului de text pe baza unor criterii date* - *aplicarea metodei dezbaterii în interpretarea diferitelor tipuri de texte (informative, științifice, analitice)* - *valorificarea funcției semnificative a trăsăturilor de gen în opere lirice, epice și dramatice* - *compararea particularităților lirismului în texte epice, lirice și dramatice utilizând diagramă Venn* - *recunoașterea variantelor a situațiilor de vorbire și poetică, respectiv mod de exprimare* - *reprezentarea structurii spațiale și temporale în opere epice* - *identificarea structurilor spațiale externe și interne, deschise și închise* - *diferențierea timpului povestirii de timpul povestit* - *recunoașterea particularităților de construcție a narațiunii (metaforică, metonimică)* - *identificarea funcției semnificative a motivelor, toposurilor și arhetipurilor* - *reprezentarea relațiilor dintre personaje* - *determinarea structurii valorice a operelor epice și dramatice* - *compararea valorilor în sistemul relațiilor dintre personaje în texte epice și dramatice* - *recunoașterea trăsăturilor de gen, specie și structură ale dramei* - *identificarea modelelor dramatice (conflictual, centrat, pe două niveluri)* - *observarea rolului acțiunii și al dicțiunii în operele dramatice* - *transformarea dialogului dramatic în stilul indirect sau indirect liber* - *utilizarea jocului de rol în interpretarea conflictului dramatic* - *aplicarea metodei dezbaterii pentru exprimarea experienței personale de lectură* - *trăirea experienței catharsisului pe parcursul unor creații artistice*
CS 2.2. Examinează statistici, grafice, conținuturi digitale, eseuri și texte științifice în scopul obținerii de informații
- *căutarea unor fenomene lingvistice în corpusuri de texte* - *analiza computerizată a fenomenelor lingvistice* - *proiectarea pe hartă a datelor dialectale/ale limbii comune regionale* - *fundamentarea concluziilor sau a deciziilor pe baza datelor științifice și a instrumentelor tehnologice* - *compararea informațiilor din diferite texte științifice* - *recunoașterea strategiilor de prezentare a faptelor în texte științifice* - *interpretarea modelelor grafice din textele științifice*
CS 2.3. Interpretează creații literare integrând experiențe de lectură, pe baza unor criterii date
- *recunoașterea conexiunilor tematice și motivice dintre texte literare* - *stabilirea relațiilor dintre diferite texte literare (imitație, intertextualitate)* - *interpretarea raporturilor valorice în opere literare* - *interpretarea tipurilor de dramă în context generic și istoric-stilistic* - *interpretarea relației dintre planul istoric de prim-plan și cel de fundal în creații epice și dramatice cu*

Clasa a X-a
- *tematică istorică* - *formularea trăirii catharsisului în interpretarea operelor dramatice* - *interpretarea mijloacelor de relatare în ton confesiv, exprimare personală și înțelegere de sine* - *activarea autoreflecției (prin confesiune, monolog, joc de rol) pe baza experiențelor de lectură* - *argumentarea și evaluarea reacțiilor legate de opere, activități sau manifestări culturale și artistice, utilizând un vocabular de specialitate și criterii prestabilite*
CS 2.4. Recunoaște conexiunile culturale ale narațiunilor cu tematică istorică în texte aparținând unor epoci diferite
- *recunoașterea caracterului lingvistic specific și unic al diferitelor epoci* - *diferențierea dintre ficțiune și realitate în opere cu tematică istorică* - *identificarea păstrării și transformării tradițiilor în opere literare* - *examinarea opoziției dintre vechi și modern în narațiuni cu tematică istorică* - *recunoașterea schimbării modului de exprimare în texte aparținând unor epoci diferite*

CG 3 - Produce oral și în scris diferite tipuri de texte cu sensibilitate și rafinament în exprimarea lingvistică

Clasa a X-a
CS 3.1. Elaborează tipuri de texte orale, ținând cont de direcția și contextele comunicării
- *exersarea prezentării de sine în diferite contexte (de ex. la o reuniune de familie, în fața clasei, la televiziune, la o conferință pentru elevi etc.)* - *realizarea unor expuneri de trei minute, adaptate așteptărilor profesorului și colegilor* - *exersarea tehnicilor de captare a atenției (de ex. început printr-o referință personală sau istorică)* - *exersarea pregătirii pentru o luare de cuvânt* - *aplicarea schemei structurale a unei intervenții orale (evaluarea temei, recunoașterea importanței ei, aprecierea vorbitorului, exprimarea acordului, completări, idei noi, formularea atentă a unei opinii contrare, mulțumiri)* - *pregătirea pentru participare la o dezbatere (informare privind tema, partenerii de discuție, obiectivele; căutarea relațiilor personale; elaborarea strategiei și tacticii; notarea și organizarea ideilor în timpul dezbaterii)* - *povestirea propriei istorii de viață/istorii familiale*
CS 3.2. Organizează date în modele grafice pentru a compara diferite valori, concepte și particularități
- *realizarea unei linii/diagrame temporale pentru înțelegerea structurii temporale și spațiale a operei, precum și a relațiilor cauză-efect* - *utilizarea tabelului T pentru înțelegerea motivațiilor personajelor literare (de ex. Ce face/ce nu face?)* - *folosirea unei scheme tip pânză de păianjen pentru colectarea și fixarea asociațiilor legate de simboluri* - *utilizarea metodei ciorchinelui pentru organizarea ideilor, informațiilor, conceptelor și a relațiilor dintre ele (de ex. meditație asupra titlului)* - *folosirea hărții gândirii în producerea orală și scrisă* - *realizarea unei piramide narative pe baza unor criterii date* - *elaborarea unei hărți de personaje pentru realizarea unei caracterizări complexe, argumentate* - *compararea și contrastarea personajelor cu ajutorul diagramei Venn sau al unei diagrame de mulțimi* - *utilizarea jurnalului cu dublă intrare pentru documentare sau pentru exersarea redactării conștiente* - *realizarea unui portofoliu digital pe o temă dată, în care elevul organizează, vizualizează și interpretează date provenite din surse diverse* - *realizarea unei prezentări interactive sau infografice cu ajutorul instrumentelor digitale, prin organizarea logică a conținutului* - *evaluarea critică a unui conținut digital generat de inteligență artificială referitor la o operă epică sau dramatică studiată* - *utilizarea critică a tehnologiilor digitale prin analizarea oportunităților, limitelor și riscurilor pe care le implică, cu respectarea principiilor etice și juridice, în special privind datele personale și proprietatea intelectuală*
CS 3.3. Elaborează tipuri de texte funcționale (cerere) adaptate la situația de comunicare
- *redactarea unei cereri într-o situație școlară reală (solicitare de aprobare pentru participare la un concurs, justificarea unei absențe)* - *formularea unei cereri într-un registru lingvistic adecvat (e-mail unui prieten, cerere oficială)*

Clasa a X-a
- *completarea unui formular de cerere* - *exersarea argumentării în funcție de tema cererii*
CS 3.4. Elaborează diferite tipuri de texte narative și argumentative pe baza unor criterii
- *exersarea redactării schițelor (logice, de conținut, de documentare, tactice) cu ajutorul hărții gândirii exersarea tehnicilor de notare (de ex. marcaje) pentru a facilita propriul proces de învățare* - *redactarea unei relatări despre o personalitate celebră sau un erou literar, verificând informațiile prin aplicarea criticii surselor* - *redactarea unui discurs de deschidere/închidere de an școlar despre instituție adresat elevilor și părinților, respectând structura generală tipică* - *elaborarea textelor argumentative pe diverse teme (de ex. contribuția identității culturale naționale la identitatea europeană; drepturile copilului și ale omului, interculturalitatea, participarea civică, dezvoltarea durabilă la nivel comunitar și global)* - *redactarea textelor argumentative prin interpretarea critică a fenomenelor și a proceselor economice și sociale în texte cotidiene și literare*
CS 3.5. Elaborează texte publicistice și conținuturi digitale/multimedia (de ex. prezentare, blog, mesaj video, reportaj) în diferite situații de comunicare
- *realizarea unei prezentări în PowerPoint / Canva / Google Slides / Prezi pe o temă literară, istorică sau socială* - *redactarea unei postări de blog despre propria experiență de lectură* - *realizarea unui mesaj video scurt (1–2 minute) pe o temă actuală (de ex. protecția mediului, importanța lecturii, viața școlară)* - *realizarea unui episod de podcast pe o temă comunitară sau culturală (de ex. de ce ne place să citim; utilizarea limbii în viața de zi cu zi) în cadrul unei activități de grup* - *exersarea regulilor redactării unui reportaj în format online (despre viața școlară, teatru, întâlnire cu un scriitor)*
CS 3.6. Transformă texte narative și descriptive în funcție de criteriile date
- *transformarea unui text descriptiv într-un text narativ* - *transformarea unui monolog într-un dialog* - *transformarea unui monolog într-un text persuasiv / discurs public* - *transformarea unui dialog dramatic în stil indirect (liber)* - *formularea indicațiilor autorului în texte narative pentru a evidenția sentimentele și gândurile personajelor*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Autori recomandați	**1.1.** Arany János **1.2.** Berzsenyi Dániel **1.3.** Jókai Mór **1.4.** Kármán József **1.5.** Katona József **1.6.** Kölcsey Ferenc **1.7.** Mikszáth Kálmán **1.8.** Petőfi Sándor **1.9.** Vörösmarty Mihály
2. Noțiuni	**2.1.** informații referitoare la text: temă, tip de text, specie textuală, cuvânt-cheie, paragraf, propoziție-teză, titlu, elemente tipografice, construcția textului, elemente grafice **2.2.** categorii de valori, raporturi valorice **2.3.** motiv, topos, arhetip **2.4.** epoci și curente stilistice: iluminism, clasicism, sentimentalism, romantism, stil folcloric, realism **2.5.** lectura operelor epice: narator (la persoana I, la persoana a III-a, narator omniscient, narator obiectiv); timpul epic; timpul povestirii și timpul povestit; procedee de construire a eroului; narațiune cu tematică istorică; fundal și prim-plan istoric; ficțiune și realitate; roman istoric; narațiuni cu tematică istorică și conexiunile lor culturale; povestire; poem narativ; roman romantic (tipuri de roman: roman anecdotic, roman cu teză, roman social, nuvelă-roman); baladă (baladă populară, baladă cultă, baladă cultă cu tematică istorică, baladă psihologică); nuvelă (nuvelă romantică, nuvelă realistă); narațiune la persoana I (scrisoare, jurnal, roman epistolar, roman sentimental la persoana I) **2.6.** lectura operelor lirice: poezie revoluționară, eul liric romantic (geniu creator, vizionar, profet, alter ego), rapsodie, ars poetica, imn, odă, doină, lirică de rol; principiul imitației: istoricitatea imitației (în opere umaniste, baroce, rococo, clasice); model antic; imitație și prozodie (versificație clasică în măsură); imitație și genuri (odă, elegie, epigramă, epistolă, poem descriptiv); confruntarea temporală și valorică **2.7.** lectura operelor dramatice: dramă; caracterul dramatic; situație dramatică; acțiune dramatică; eroul dramatic; conflict; tipuri de vorbire; genuri dramatice (tragedie, comedie); tipuri dramatice (dramă conflictuală, dramă centrată, dramă pe două niveluri); tipuri dramatice și contextul lor cultural: drama în cult (drama antică); drama pe scenă (drama clasicistă, drama romantică); acțiune și dicțiune; catharsis **2.8.** tipuri de texte: text argumentativ, tipuri de argumente (argument cauzal, argument prin comparație, argument prin opoziție, argument pe baza raportului general-particular, argument al probabilității, argument bazat pe dovezi – date, fapte –, argument slab, mediu, puternic); instrumentele logicii argumentative (definiție, inducție, deducție, silogism); erori de argumentare (argumentum ad hominem, cerc vicios, prezentarea simultaneității/succesiunii ca relație cauzală, argumentum ad misericordiam, argumentum ad populum, apelul la autoritate); tehnici de captare a atenției; distorsionare, manipulare, populism, demagogie; prezentare, răspuns oral de trei minute, cerere, solicitare, reportaj, prezentare, blog, mesaj video, texte publicistice și multimedia **2.9.** tipuri de texte după direcția comunicării (monologice, dialogice); tipuri de texte în funcție de contextul comunicării (conversaționale, oficiale, publice, științifice); particularitățile limbajului vorbit (spontaneitate, ezitare, greșeli de vorbire, accent, intonație, ritm al vorbirii, redundanță, omisiuni) **2.10.** analiză de date, organizator grafic (diagramă, schemă de proces, grafic), reprezentare statistică, hartă lingvistică

Domenii de conținut	Conținuturi
3. Atelier de interpretare textuală	**3.1. IPOSTAZE ALE ROLULUI MASCULIN** (Cerință minimă: 3 opere epice, 2 opere lirice) **3.1.1. Opere literare din epocile studiate în clasa a X-a:** Katona József: *Bánk bán* (Nádasdy Ádám prózai adaptációja); Petőfi Sándor: *Ha férfi vagy, légy férfi…; Az apostol*; Arany János: *Toldi*; Jókai Mór: *Fekete gyémántok*; *Egy magyar nábob*; *Kárpáthy Zoltán*; *A kőszívű ember fiai*; *Az arany ember*; *A lélekidomár*; Mikszáth Kálmán: *Az a fekete folt*; *A bágyi csoda*; *A fekete város*; *Beszterce ostroma*; *Szent Péter esernyője*; *A Noszty fiú esete Tóth Marival*; *Lapaj, a híres dudás* **3.1.2. Opere asociabile:** **3.1.2.1. Opere literare:** Madách Imre: *Az ember tragédiája* (részletek, Ádám szerepei); Móricz Zsigmond: *Sárarany*; *Az isten háta mögött*; *A fáklya*; *Rokonok*; Tabéry Géza: *Szarvasbika*; Németh László: *A két Bolyai*; Láng Zsolt: *Bolyai*; Kosztolányi Dezső: *Pacsirta*; *Édes Anna*; *Esti Kornél*; *Aranysárkány*; Krúdy Gyula: *Szindbád*; Kós Károly: *A Varju nemzetség*; Tamási Áron: *Rendes feltámadás*; József Attila: *Jövendő férfiak*; *Nagyon fáj*; Bartis Attila: *Nyugalom*; Dragomán György: *A fehér király*; Vámos Miklós: *Apák könyve* (részletek); Szabó T. Anna: *Hogy vigyázzon* **3.1.2.2. Opere din domenii artistice conexe:** Richard Wagner: *Tristan și Isolda* (operă, 1859); Egressy Béni − Erkel Ferenc: *Bánk bán* (operă, 1861); Bakonyi Károly, Heltay Jenő, Kacsóh Pongrác: *János vitéz* (muzical, 1904); Tankcsapda: *Szabadon* (piesă hard rock, 1999); *Toldi* (film de animație, pe baza operei Arany János, Jankovics Marcell, Csákovics Lajos, 2022); *Az arany ember* (film romantic, adaptare după romanul lui Jókai Mór, Gertler Viktor, 1962); *Fekete gyémántok* (filmdráma, Jókai Mór regényének adaptációja, Várkonyi Zoltán, 1977); *A kőszívű ember fiai* (dramă cinematografică, adaptare după romanul lui Jókai Mór, Várkonyi Zoltán, 1965); *Egy magyar nábob* (fdramă cinematografică, adaptare după romanul lui Jókai Mór, Várkonyi Zoltán, 1966); *Kárpáthy Zoltán* (dramă cinematografică, adaptare după romanul lui Jókai Mór, Várkonyi Zoltán, 1966); *Beszterce ostroma* (dramă cinematografică, adaptare după romanul lui Mikszáth Kálmán, Keleti Márton, 1948); *A fekete város* (serial de televiziune, adaptare după romanul lui Mikszáth Kálmán, Zsurzs Éva, 1970-71); *Szent Péter esernyője* (film artistic, adaptare după romanul lui Mikszáth Kálmán, Bán Frigyes, Vladislav Pavlovic, 1958); *A Noszty fiú esete Tóth Marival* (satiră cinematografică, adaptare după romanul lui Mikszáth Kálmán, Gertler Viktor, 1960); *Az ember tragédiája* (film de animație, pe baza operei lui Madách Imre, Jankovics Marcell, 2011); *Rokonok* (film artistic, adaptare după romanul lui Móricz Zsigmond, Szabó István, 2006); *Pacsirta* (damă cinematografică, adaptare după romanul lui Kosztolányi Dezső, Ranódy László, 1963); *Édes Anna* (dramă cinemaografică, adaptare după romanul lui Kosztolányi Dezső, Fábri Zoltán, 1958); *Aranysárkány* (dramă cinematografică, adaptare după romanul lui Kosztolányi Dezső, Ranódy László, Gyöngyössy Imre, 1966); *Esti Kornél csodálatos utazása* (dramă cinematografică, adaptare după romanul lui Kosztolányi Dezső, Pacskovszky József, 1995); *Szindbád* (dramă cinematografică, pe baza povestirilor lui Krúdy Gyula despre Szindbád, Huszárik Zoltán, Sára Sándor, 1971); *A két Bolyai* (versiune TV a dramei lui Németh László, Ádám Ottó, 1978); Pablo Picasso: *Álmos iszákos* (The Sleepy Drinker, pictură, 1902) **3.1.3. Perspective asupra literaturii universale:** William Shakespeare: *Hamlet, prințul Danemarcei*; *Othello*; Goethe: *Faust*; Homer: *Iliada*; Homer: *Odiseea*; Vergiliu: *Eneida*; Shakespeare: *Iulius Cezar* **3.1.4. Oportunități de analiză retrospectivă:** *Szent István király intelmei Imre herceghez*; Balassi Bálint: *Hogy Júliára talála így köszöne néki*; Balassi Bálint: *Egy katonaének*; Zrínyi Miklós: *Szigeti veszedelem* (fragmente); Csokonai Vitéz Mihály: *A boldogság*; Arany János: *Toldi* **3.1.5. Noțiuni (valori, teme, motive reprezentate):** perspectivă externă–internă, tip de erou, arhetipuri ale figurilor masculine, caracterizare, concepția despre rol, idealul masculin al epocii, roluri masculine cotidiene, diversitatea rolurilor (capul familiei, tată, absența tatălui, bunic, soț, rudă, cuceritor, intelectual, explorator, luptător, deținător al

Domenii de conținut	Conținuturi
	puterii, rebel, altruist etc.), erou, asumarea responsabilității, asumarea rolului, intelectual epuizat, poveste a suferinței, simbolistica numelor, lipsă de scop, autodestructivitate, comportament ofensiv/defensiv **3.2. IUBIRE ȘI CONFRUNTARE** (Cerință minimă: 2 opere epice, 1 operă dramatică, 2 opere lirice) **3.2.1. Opere literare din epocile studiate în clasa a X-a:** Kármán József: *Fanni* hagyományai; Vörösmarty Mihály: *Szép Ilonka*; *Ábránd*; *A merengőhöz*; *Csongor és Tünde*; Petőfi Sándor: *Mi a szerelem?*; *Minek nevezzelek?*; *Szeptember végén*; *Reszket a bokor, mert…*; Petőfi Sándor levelei (részletek); Jókai Mór: *Az arany ember*; Mikszáth Kálmán: *Különös házasság* **3.2.2. Opere asociabile:** **3.2.2.1. Opere literare:** Szendrey Júlia naplója, levelei (részletek); Vajda János: *Húsz év múlva*; Márai Sándor: *Az igazi*; Füst Milán: *A feleségem története*; Szabó Lőrinc: *Semmiért egészen*; *A huszonhatodik év*; Weöres Sándor: *Psyché. Egy hajdani költőnő írásai*; Nagy László: *Ki viszi át a szerelmet?*; Hervay Gizella: *Zuhanások*; Garaczi László: *Fanni*; Varró Dániel: *Minek-minek?*; Tóth Krisztina: *Utószezon* **3.2.2.2. Opere din domenii artistice conexe:** Jean Antoine Watteau*: Sărbătoarea iubirii (pictură, 1718–1719)*; Francesco Hayez: *Sărutul* (pictură, 1859); Eugéne Delacroix: *Orfeu și Euridice, Primăvara (pictură, 1862)*; Ford Madox Brown: *Rămas-bunul lui Romeo și Julieta (pictură, 1867)*; Pierre-August Renoir: *Dans la țară (pictură, 1883)*; Frank Dicksee: *Romeo și Julieta (pictură, 1884)*; Silvio Allason: *Sărutul (pictură, 1892)*; Giuseppe Verdi: *La Traviata* (operă, 1853); Giuseppe Verdi: *Aida* (operă, 1871); Giuseppe Verdi: *Rigoletto* (operă, 1851); Georg Bizet: *Carmen* (operă, 1875); Giacomo Puccini: *Tosca* (operă,1900); Wolfgang Amadeus Mozart: *Răpirea din serai (cântec, 1782)*; Felix Mendelssohn: *Visul unei nopți de vară (uvertură, 1826)*; Cântece populare maghiare (*Hej, Dunáról fúj a szél; Tavaszi szél vizet áraszt; A csitári hegyek alatt; Hej, tulipán, tulipán*); *Mândrie și prejudecată (dramă romantică, Joe Wright: Pride and Prejudice, 1995)*; *Jurnalul lui Bridget Jones (comedie romantică, Sharon Maguire: Bridget Jones's Diary, 2001)*; *Marele Gatsby (dramă romantică, Baz Luhrmann: The Great Gatsby, 2013)*; *Marele Gatsby (dramă romantică, Baz Luhrmann: The Great Gatsby, 2013)*; *Kincsem (film romantic de aventuri, Herendi Gábor, 2017)*; *Povestea soției mele (dramă romantică, adaptare după romanul lui Füst Milán, Enyedi Ildikó, 2021)* **3.2.3. Perspective asupra literaturii universale:** Thomas Hardy: *Tess d'Urberville*; *Târgul de femei din Weydon*; Jane Austen: *Mândrie și prejudecată*; *Rațiune și simțire;* Emily Brontë: *La răscruce de vânturi*; Gabriel García Márquez: *Dragoste în vremea holerei*; Byron: *Don Juan*; Alekszandr Szergejevics Puskin: *Eugene Onegin*; Heinrich Heine: *Cartea cântecelor*; Stendhal: *Roșu și negru*; Lev Tolsztoj: *Anna Karenina*; Johann Wolfgang von Goethe: *Suferințele tânărului Werther*; William Shakespeare: *Visul unei nopți de vară* **3.2.4. Oportunități de analiză retrospectivă:** Csokonai Vitéz Mihály: *A Reményhez* **3.2.5. Noțiuni (valori, teme, motive reprezentate):** pasiune, dorință romantică, separare, luptă, loialitate, sacrificiu, iubire, suferință, dorință, obstacole, conflict, emoții, iubire neîmplinită, iubire interzisă, iubit suferind, voce personală, autointerpretare, autodistrugere, agonie, indecizie, dor, pierderea valorii, păstrarea valorii, rațiune, luptă, reguli scrise și nescrise, viață dublă, atașament emoțional, obstacole sociale, constrângeri morale, idealism romantic, îndrăgostire, loialitate, angajament, iubire idealizată, așteptări sociale, datorie, căsătorie forțată, fragilitatea iubirii, moarte, dorința de libertate **3.3. VINĂ ȘI ISPĂȘIRE** (Cerință minimă: 2 opere epice, 1 operă dramatică, 2 opere lirice) **3.3.1. Opere literare din epocile studiate în clasa a X-a:** Katona József: *Bánk bán*; Berzsenyi Dániel: *A magyarokhoz*; Kölcsey Ferenc: *Hymnus*; Vörösmarty Mihály: *Az*

Domenii de conținut	Conținuturi
	emberek; *Előszó*; *A vén cigány*; Arany János: *Ágnes asszony; Zách Klára; A walesi bárdok; V. László*; *Tetemre hívás*; *Tengeri-hántás*; Jókai Mór: *Az arany ember*; Mikszáth Kálmán: *A fekete város; Az a fekete folt*; *Az a pogány Filcsik*; *Bede Anna tartozása*; *A néhai bárány* **3.3.2. Opere asociabile:** **3.3.2.1. Opere literare:** Kemény Zsigmond: *Özvegy és leánya*; Madách Imre: *Az ember tragédiája*; Jókai Mór: *A lőcsei fehér asszony*; Kosztolányi Dezső: *Édes Anna* (részlet); Móricz Zsigmond: *Barbárok*; Ady Endre: *Nekünk Mohács kell*; József Attila: *A bűn*; Németh László: *Iszony*; Székely János: *Profán passió*; Sütő András: *Káin és Ábel*; Szabó Magda: *Az ajtó*; Nádas Péter: *Egy családregény vége*; Szilágyi István: *Kő hull apadó kútba*; Dragomán György: *Máglya* **3.3.2.2. Opere din domenii artistice conexe:** Hieronymus Bosch: *Grădina desfătărilor (pictură, în jurul anului 1500*); Munkácsy Mihály: *Siralomház* (pictură, 1870); Zichy Mihály*: A rombolás géniuszának diadala* (pictură, 1878); *Ágnes asszony* (desen, 1893); Giuseppe Verdi: *Nabucco* (operă, 1842); Youlì, *Ágnes asszony*, 2018; *Șapte suflete (dramă cinematografică, Gabriele Muccino: Seven Pounds, 2008)*; *Începutul (film SF–acțiune, Christopher Nolan: Inception, 2010)*; *Cerul de vanilie (thriller SF, Cameron Crowe: Vanilla Sky, 2001)*; *Joker* (dramă cinematografică, Todd Phillips: Joker, 2019) **3.3.3. Perspective asupra literaturii universale:** Sophocle: Oedip rege; *Antigona*; Dante Alighieri: *Divina Comedie*; William Shakespeare: *Hamlet, prințul Danemarcei; Romeo și Julieta*; George Gordon Byron: *Cain*; Edgar Allan Poe: *Corbul*; Lev Nyikolajevics Tolsztoj: *Anna Karenina*; Fjodor Mihajlovics Dosztojevszkij: *Crimă și pedeapsă*; *Miorița* (baladă populară românească); Mihail Sadoveanu: *Baltagul* **3.3.4. Oportunități de analiză retrospectivă:** Zrínyi Miklós: *Szigeti veszedelem* (fragmente) **3.3.5. Noțiuni (valori, teme, motive reprezentate):** vină și ispășire, pedeapsă, abatere, păcat originar, ignoranță, cădere în păcat, înclinație spre rău, crimă, complice, victimă, joc de rol, conștiință, remușcare, frământare, norme, moralitate, stigmatizare, judecată **3.4. IUBIRE DE PATRIE ȘI DORINȚĂ DE LIBERTATE. *Memoria epocii reformelor, a revoluției și luptei pentru libertate din 1848*** (Cerință minimă: 1 operă epică, 5 opere lirice) **3.4.1. Opere literare din epocile studiate în clasa a X-a:** Berzsenyi Dániel: *A magyarokhoz I.*; *A magyarokhoz II.*; Kölcsey Ferenc: *Huszt*; *Hymnus*; Vörösmarty Mihály: *Előszó*; *A vén cigány*; *Szózat*; *A Guttenberg-albumba*; *Gondolatok a könyvtárban*; Petőfi Sándor: *Az apostol*; *Nemzeti dal*; *A nép nevében*; *Farkasok dala*; *Négy nap dörgött az ágyú*; *Akasszátok fel a királyokat*; *Béranger legújabb dala*; Jókai Mór: *És mégis mozog a Föld*; *Egy magyar nábob*; *Kárpáthy Zoltán*; *A kőszívű ember fiai*; *Csataképek*; *Az élet komédiásai* **3.4.2. Opere asociabile:** **3.4.2.1. Opere literare:** Ady Endre: *Harcos Gyulai Pál*; *A márciusi Naphoz*; *A Tűz márciusa*; *Köszvény-ország márciusa*; Tóth Krisztina: *Koravén cigány*; Spiró György: *Padmaly*; Fábián Janka: *Márciusi napló*; Szécsi Noémi: *Nyughatatlanok* **3.4.2.2. Opere din domenii artistice conexe:** Eugène Delacroix: *Libertatea conducând poporul (pictură, 1830)*; Kodály Zoltán, Harsányi Zsolt: *Háry János* (joc muzical, 1926); Formația Illés: *Martie, 1848* (baladă beat, 1969); Hobo Blues Band: *Vânătoarea (album blues–rock–folk, 1992)*; Ferenczi György / Rackajam: *Petőfi* (poeme puse pe muzică, 2023); *Pe aripile vântului (dramă romantică istorică, Victor Fleming: Gone with the Wind, 1939)*; *80 huszár* (dramă cinematografică, Sára Sándor, 1978); *A Hídember* (dramă istorică, Bereményi Géza, 2002); *Guerilla* (dramă istorică, Kárpáti György Mór, 2019) **3.4.3. Perspective asupra literaturii universale:** Heinrich Heine: *În octombrie 1849*; Henrik Ibsen: *Către Ungaria*; Thomas Moore: *Nu uita locul…*; Victor Hugo: *Mizerabilii*

Domenii de conținut	Conținuturi
	3.4.4. Oportunități de analiză retrospectivă: Balassi Bálint: *Egy katonaénekˮ*; Zrínyi Miklós: *Szigeti veszedelemˮ*; Mikes Kelemen: *Törökországi levelekˮ* **3.4.5. Noțiuni (valori, teme, motive reprezentate):** reformă, progres, iubire de patrie, solidaritate, datorie morală, entuziasm revoluționar, identitate națională, dorință de libertate, acțiune revoluționară, patriotism, asumarea sacrificiului, curaj, perseverență, eroi naționali

Clasa a XI-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Înțelege diferite tipuri de texte în contexte formale și informale, apreciind calitatea lor estetică

Clasa a XI-a
CS 1.1. Distinge textele literare artistice de cele de consum în vederea identificării valorilor estetice ale acestora
- *compararea textelor populare și a celor literare artistice pe o temă dată, cu ajutorul organizatorilor grafici și pe baza unor criterii prestabilite (de ex. exigență lingvistică, structura, intenția autorului – divertisment / experiență estetică –, mijloacele de expresivitate / procedeele poetice, sensul conotativ)* - *identificarea genurilor literaturii de consum (sci-fi, fantasy, polițist, horror-thriller) pe baza temei și a trăsăturilor stilistice caracteristice* - *distingerea valorilor prezentate în textele literare artistice și în cele de consum* - *recunoașterea clișeelor, banalităților, kitsch-ului și a confuziei în textele de consum* - *conștientizarea propriului proces de înțelegere, identificarea factorilor care împiedică înțelegerea și depășirea lor prin jurnal cu dublă intrare, hartă a gândirii sau discuție ghidată* - *corectarea individuală a erorilor de înțelegere/interpretare (recitire, reflecție, rezolvare de probleme, ajustare)*
CS 1.2. Înțelege animații, spectacole de teatru, filme de artă, portrete, podcasturi și studii în scopul obținerii informațiilor și al formării sensibilității estetice
- *vizionarea animațiilor, spectacolelor de teatru, filmelor de artă etc. pe baza unor criterii prestabilite (completarea unui organizator grafic)* - *identificarea și diferențierea trăsăturilor specifice a diferitelor tipuri de opere multimedia* - *compararea diferitelor sensuri ale comunicatelor multimedia și verbale* - *discutarea diferențelor dintre diversele moduri de expresie (de ex. imagine în mișcare și limbaj) în cazul unor creații pe aceeași temă* - *compararea unei adaptări cinematografice cu opera literară corespunzătoare pe baza unor criterii date, cu ajutorul organizatorilor grafici*
CS 1.3. Recunoaște particularitățile poetice, naratologice, teoretico-genologice și stilistice ale diferitelor tipuri de texte
- *identificarea genului și a speciei diferitelor texte literare* - *distingerea trăsăturilor specifice genului epic, liric și dramatic în textele citite* - *recunoașterea particularităților de gen ale diverselor tipuri de texte narative (tipuri de nuvelă: anecdotică, lirică, dramatică; ciclu de nuvele și roman; roman al formării, roman psihologic, roman social; roman modern clasic, realist și naturalist)* - *identificarea trăsăturilor specifice discursului liric (discurs poetic, context poetic; personal/impersonal; auto-adresare; monodie, polifonie; direct/mediat) cu ajutorul organizatorilor grafici (jurnal cu dublă intrare, tabel de criterii, hartă a gândirii) în diferite texte lirice* - *identificarea și diferențierea particularităților de gen ale diverselor tipuri de poezii lirice (poezie-viziune despre natură, poezie existențială, poezie reflexivă) cu ajutorul organizatorilor grafici (de ex. hartă a gândirii, tabel de criterii)* - *recunoașterea trăsăturilor genului poemului dramatic pe baza lecturilor* - *organizarea operelor citite pe axa cronologică a epocilor stilistice* - *identificarea trăsăturilor stilistice în diferite tipuri de texte* - *aplicarea conceptelor poetice, naratologice, teoretico-genologice și stilistice în interpretarea lecturilor*
CS 1.4. Recunoaște relațiile dintre valorile reprezentate în text și valorile modului de reprezentare în opere literare
- *integrarea cunoștințelor și experiențelor anterioare în procesul de generare a sensului (de ex. cunoașterea genurilor, rolul figurilor de stil și al procedeelor retorice în generarea sensului) pe parcursul lecturii diferitelor tipuri de texte* - *compararea trăsăturilor specifice ale genurilor și speciilor literare lirice, epice și dramatice* - *analizarea caracterului unic al construcției lingvistice în diferite tipuri de texte* - *examinarea unicității creativității lingvistice în diferite tipuri de texte* - *diferențierea procedeelor de creare a imaginii vizuale și a viziunii*

CG 2 - Aplică strategii de interpretare a textelor în contexte istorice și culturale

Clasa a XI-a
CS 2.1. Elaborează strategii individuale pentru interpretarea textelor literare și nonliterare
- crearea unor tipuri variate de texte pe baza unor criterii prestabilite *- interpretarea puterii comunicative a rimei* *- identificarea relației dintre atmosfera poemului și muzicalitatea versului* *- înțelegerea rolului artistic al figurilor de stil și al mijloacelor stilistice în opera literară* *- identificarea rolului calităților estetice în procesul de construire a sensului* *- utilizarea variată a formelor epice de comunicare (descriere, narațiune, monolog, dialog) în texte literare și nonliterare* *- aplicarea unor strategii individuale de înțelegere a textului: meditație asupra titlului, brainstorming, anticipare, diagramă asociativă de tip „cluster”, hartă a gândirii, activarea „vocii interioare”, piramida narațiunii, scrierea în cinci rânduri, eseu de cinci minute, completarea propozițiilor lacunare, completarea textelor, cartonaș lexical, rescrierea unei povești după criterii date (de ex. schimbarea registrelor lingvistice), continuarea unei povești*
CS 2.2. Recunoaște relațiile dintre utilizarea limbii și stratificarea socială în texte aparținând diferitelor registre lingvistice
- observarea și interpretarea diferitelor situații de comunicare *- recunoașterea contactelor lingvistice interne (interacțiunea dintre limba standard, dialecte și sociolecte)* *- evaluarea atitudinii lingvistice a unui grup (față de limba maternă, limba oficială, limba străină) pe baza unui chestionar* *- decodarea textelor aparținând diferitelor registre lingvistice* *- analiza critică a credințelor și superstițiilor lingvistice* *- aprecierea adecvării și pertinenței manifestărilor lingvistice în funcție de situația de comunicare*
CS 2.3. Compară texte pe baza motivelor-cheie, temelor, valorilor și criteriilor naratologice comune, integrând propriile experiențe de lectură
- compararea textelor literare și nonliterare pe baza motivelor-cheie, a temei și a valorilor *- compararea diferitelor texte literare pe baza unor criterii prestabilite (motive-cheie, teme, valori, aspecte naratologice)* *- formularea conexiunilor personale între diverse opere literare pe baza propriilor experiențe de lectură*
CS 2.4. Recunoaște legăturile dintre diferite perioade din istoria gândirii textelor aparținând unor epoci diferite
- identificarea particularităților de viziune asupra lumii specifice diferitelor epoci istorice în opere literare *- recunoașterea conexiunilor filosofice între texte aparținând unor perioade istorice diferite* *- observarea funcționării regulilor sociale scrise și nescrise în texte din diferite epoci* *- compararea critică a propriului sistem de valori cu valorile reprezentate în operă*

CG 3 - Produce oral și în scris diferite tipuri de texte cu sensibilitate și rafinament în exprimarea lingvistică

Clasa a XI-a
CS 3.1. Creează tipuri de texte scrise ținând cont de caracteristicile textuale
- redactarea unor tipuri de texte scrise cu respectarea caracteristicilor lor textuale *- transformarea unui text scris în text oral / a unui text oral în text scris, ținând cont de particularitățile textuale* *- formularea de mesaje oficiale și informale, oral și în scris, pe aceeași temă, adaptate la situații de comunicare și destinatari diferiți (de ex. întârziere, absență, anularea unui program, solicitarea informațiilor)* *- alegerea titlului, organizarea textului în jurul propoziției-teză, redactarea pe baza cuvintelor-cheie și a rețelei tematice* *- redactarea textului cu respectarea micro- și macrostructurii sale* *- crearea unui text conform principiului organizator (de ex. repetiție, opoziție, paralelism)* *- exersarea utilizării conștiente a conectorilor gramaticali*

Clasa a XI-a
CS 3.2. Creează texte ocazionale adecvate situației de viață în diferite contexte de comunicare
- redactarea unor scurte mesaje cu ocazia diferitelor evenimente festive *- aplicarea schemei structurale a unui discurs festiv (de comemorare)* *- utilizarea schiței structurale (de conținut) a unui discurs de rămas-bun (mulțumiri, scurtă prezentare și apreciere a realizărilor)* *- redactarea unor texte ocazionale scurte adecvate situației de viață (de ex. felicitare, exprimarea condoleanțelor, mulțumire, confesiune)*
CS 3.3. Redactează tipuri de texte funcționale (chitanță, proces-verbal) adaptate situației de comunicare
- redactarea unei dovezi de primire / dovezi de primire în situații cotidiene *- formularea unui feedback pentru un coleg sau profesor (de ex. ca moment de evaluare la finalul orei)* *- întocmirea unui proces-verbal (de ex. pentru urmărirea și consemnarea activității unui grup de învățare cooperativă sau a unei ședințe a consiliului elevilor)*
CS 3.4 Elaborează un eseu pe baza unor criterii prestabilite
- exersarea redactării unei introduceri adecvate titlului/temei, formularea propoziției-teză, a întrebărilor și a ipotezelor *- exersarea respectării regulilor structurale ale eseului (de ex. introducere: prezentarea temei, formularea problemei, referire la o autoritate de specialitate, schițarea parcursului argumentativ; cuprins: premisă, formularea propoziției-teză, argumente/contraargumente; încheiere: sinteză, formularea concluziei, deschidere spre alte perspective, opinie personală)*
CS 3.5. Creează produse multimedia complexe (de ex. afiș, logo, emblemă, identitate vizuală, ilustrație), recunoscând relația dintre text și produsul vizual
- realizarea unui afiș pentru promovarea unui eveniment școlar, acordând atenție armoniei dintre text și imagine *- proiectarea identității vizuale a amenajării clasei (utilizarea unitară a siglei școlii)* *- crearea afișului unei opere literare* *- proiectarea unui logo pentru o operă literară și/sau pentru un personaj* *- proiectarea individuală a unei coperte de caiet adecvate disciplinei* *- realizarea unei ilustrații digitale pentru un citat literar* *- proiectarea identității vizuale a unui eveniment literar sau cultural (de ex. zi comemorativă, maraton de poezie): afiș, logo, invitație, slogan* *- redactarea proiectului „Să deschidem o librărie/anticariat!” (elaborarea materialelor publicitare și a textului pentru un comunicat de presă în vederea promovării magazinului)* *- colectarea fotografiilor, simbolurilor și imaginilor în vederea realizării unui montaj digital pe baza unui text ales (poezie, nuvelă)*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Autori recomandați	**1.1.** Ady Endre **1.2.** Babits Mihály **1.3.** József Attila **1.4.** Juhász Gyula **1.5.** Kosztolányi Dezső **1.6.** Krúdy Gyula **1.7.** Madách Imre **1.8.** Móricz Zsigmond **1.9.** Németh László **1.10.** Pilinszky János **1.11.** Radnóti Miklós **1.12.** Tóth Árpád
2. Noțiuni	**2.1.** literatură de consum (sci-fi, fantasy, polițistă, horror-thriller), beletristică **2.2.** clișeu, kitsch, confuzie de imagini **2.3.** epoci literare și curente stilistice: realism, naturalism, modernism clasic, simbolism, impresionism, art nouveau, avangardă (expresionism, suprarealism), neoclasicism, modernism târziu (lirică obiectivă); imaginea realistă, naturalistă, modernă a omului **2.4.** lectura operelor epice: modelarea narațiunii în opere realiste și moderniste clasice (modelare metonimică, metaforică; forme ale continuității: cauzalitate, continuitate temporală; forme ale discontinuității: elipsă, omisiune, schimbare de perspectivă); structură temporală (timpul povestirii; timpul povestit: timp liniar-cronologic, anticipare-retrospecție; timp ciclic, timp mitic; timp obiectiv, timp subiectiv; durată, simultaneitate, memorie; timp exterior, timp interior); voci narative și ale personajelor (narator omniscient, narator limitat, narator-martor; discurs indirect, discurs indirect liber, monolog); genuri: variante ale romanului modern clasic, realist și naturalist; nuvela (realistă, naturalistă; anecdotică, lirică, dramatică, psihologică); ciclu de nuvele; parodie **2.5.** lectura operelor lirice: eul liric (în modernismul clasic: cultul individualității/creșterea eului, multiplicarea eului, alter ego liric; retragerea sinelui; în modernismul târziu: multiplicarea sinelui; autocomprehensiune, auto-interpretare); situația lirică, situația discursivă; personal, impersonal; auto-adresare; monodie, polifonie; direct, indirect; viziune lăuntrică, imagine exterioară; decadență, lirica stărilor afective, viziune cosmică, filosofică, alegorică, poezie cu caracter vizionar, simbolic, obiectiv; ars poetica, poezie peisagistică cu caracter vizionar, poezie de sinteză existențială, poezie reflexivă **2.6.** lectura operelor dramatice: poem dramatic/poem al umanității; acțiunea, personajul/eroul, conflictul, reinterpretarea discursului; idei în dramă; liberalism, pozitivism, determinism **2.7.** tipuri de texte: animație, spectacol de teatru, film de artă, portret, podcast, studiu; texte ocazionale (mesaj de salut, discurs festiv, discurs de rămas-bun, mulțumire, exprimarea condoleanțelor); texte funcționale (chitanță, proces-verbal, evaluare); texte multimedia (afiș, logo, reclamă, emblemă) **2.8.** atitudine lingvistică, superstiții lingvistice, activitate verbală, registru lingvistic, normă lingvistică, contacte interne, probleme de cultivare a limbii, limbaj adecvat **2.9.** asemănări și diferențe între texte scrise și orale; tipuri de texte scrise și orale; coerența textului; texte spontane și planificate; micro- și macrostructura textului, principii de organizare textuală
3. Atelier de interpretare textuală	**3.1. IPOSTAZE ALE PERSONAJULUI FEMININ** (Cerință minimă: 2 opere epice, 4 opere lirice) **3.1.1. Opere literare din epocile studiate în clasa a XI-a:** Kosztolányi Dezső: *Édes Anna*; *Pacsirta*; Németh László: *Iszony*; Móricz Zsigmond: *Az isten háta mögött*; Ady Endre: *Héja-nász az avaron*; *Lédával a bálban*; *Valaki útravált belőlünk*; *Elbocsátó, szép üzenet*; *Őrizem a szemed*; Juhász Gyula: *Milyen volt…*; *Anna örök*; József Attila: *Óda*; *Mikor az uccán átment a kedves*; *Gyermekké tettél*; *Amit szívedbe rejtesz* **3.1.2. Opere asociabile:**

Domenii de conținut	Conținuturi
	3.1.2.1. Opere literare: Bibliai alakok (Éva, Mária alakja); virágénekek; *Énekek éneke*; Mikszáth Kálmán: *A bágyi csoda*; *Tímár Zsófi özvegysége*; Bródy Sándor: *A tanítónő; Asszonyi sors*; Móricz Zsigmond: *Árvácska*; Kaffka Margit: *Színek és évek*; Szerb Antal: *Utas és holdvilág*; Szabó Magda: *Az ajtó*; *Pilátus*; *Mózes egy, huszonkettő*; Visky András: *Kitelepítés*; Tompa Andrea: *Fejtől s lábtól*; Tóth Krisztina: *Pixel*; *Pesztó*; *Ő még csak negyven*; *Tímár Zsófi muskátlija*; Grecsó Krisztián: *Harminc év napsütés*; *Anyám első süteménye*; *Vera*; Závada Pál: *Jadviga párnája* **3.1.2.2. Opere din domenii artistice conexe:** *Mikor az uccán átment a kedves* (poem muzicalizat, Kávészünet, 2016); *Cleopatra (film istoric de aventuri, Joseph L. Mankiewicz: Cleopatra, 1963)*; *Anna Karenina* (dramă romantică, adaptare după romanul lui Lev Tolstoi, Joe Wright: Anna Karenina, 2012); *Jurnalul lui Bridget Jones (comedie romantică, Bridget Jones's Diary, Sharon Maguire, 2001)*); *Régimódi történet* (dramă cinematografică, adaptare după romanul lui Szabó Magda, Bereményi Géza, 2015); *Prietena mea genială (dramă romantică, L'amica geniale, Saverio Costanzo, 2018)* **3.1.3. Perspective asupra literaturii universale:** William Shakespeare: *Îmblânzirea scorpiei*; Lev Tolsztoj: *Anna Karenina*; Anton Pavlovics Csehov: *Pescărușul; Trei surori*; Henrik Ibsen: *Nora*; Gustave Flaubert*: Doamna Bovary*; Émile Zola: *Bucuria doamnelor*; Margaret Atwood: *Povestea slujitoarei*; Annie Ernaux: *Poveste de fată* **3.1.4. Oportunități de analiză retrospectivă:** *Margit-legenda*; Kármán József: *Fanni hagyományai*; Katona József: *Bánk bán*; Jókai Mór: *Az arany ember, Egy magyar nábob*; Vörösmarty Mihály: *Csongor és Tünde*; Arany János: *Ágnes asszony*; Szabó Magda: *Abigél* **3.1.5. Noțiuni (valori, teme, motive reprezentate):** tipuri de eroine, arhetipuri feminine, idealurile feminine ale epocilor, emancipare feminină, diversitatea rolurilor (femeie, mamă, soție, soră), absența mamei, orfanitate, vulnerabilitate, opresiune, subordonare, lipsă de destin, prejudecată, perseverență, loialitate, sacrificiu de sine, auto-realizare, creare de valori, păcat, ispășire **3.2. ȘANSELE DE INTEGRARE ȘI AFIRMARE SOCIALĂ ALE INDIVIDULUI** (Cerință minimă: 2 opere epice, 4 opere lirice) **3.2.1. Opere literare din epocile studiate în clasa a XI-a:** Móricz Zsigmond: *Rokonok*; *Sárarany*; *Tragédia*; Kosztolányi Dezső: *Édes Anna*; *Rendes feltámadás*; *Himnusz egy szamárral*; Ady Endre: *A Hortobágy poétája*; *A magyar Ugaron*; Tóth Árpád: *Körúti hajnal*; Juhász Gyula: *Tápai lagzi*; József Attila: *Tiszta szívvel*; *Holt vidék*; *Külvárosi éj*; *Karóval jöttél*; *Elégia*; *Két hexameter* **3.2.2. Opere asociabile:** **3.2.2.1. Opere literare:** Kölcsey Ferenc: *Parainesis Kölcsey Kálmánhoz*; *Hymnus*; Vörösmarty Mihály: *Gondolatok a könyvtárban*; Mikszáth Kálmán: *A Noszty fiú esete Tóth Marival*; *Különös házasság*; Móricz Zsigmond: *A fáklya*; Babits Mihály: *Jónás könyve*; Tamási Áron: *Ábel a rengetegben*; Márai Sándor: *Egy polgár vallomásai*; Szilágyi Domokos: *A láz enciklopédiája*; *Hétmérföldes csizma*; *Bartók Amerikában*; Závada Pál: *Jadviga párnája*; Dragomán György: *A fehér király* **3.2.2.2. Opere din domenii artistice conexe:** Ludwig van Beethoven: *Simfonia a III-a (simfonie, 1804)*; Giuseppe Verdi: *Rigoletto* (operă, 1851); Giacomo Puccini: *Boema (operă, 1896)*; Kodály Zoltán, *Psalmus Hungaricus* (oratoriu, 1923); Kodály Zoltán: *Háry János* (joc muzical, 1926); *Édes Anna* (dramă cinematografică, adaptare după romanul lui Kosztolányi Dezső, Fábri Zoltán, 1958); *Forrest Gump* (comedie dramatică, Robert Zemeckis, 1994); *Good Will Hunting* (dramă cinematografică, Gus Van Sant, 1997); *Üvegtigris* (comedie, Rudolf Péter, Kapitány Iván, 2001); *Rokonok* (dramă cinematografică, adaptare după romanul lui Móricz Zsigmond, Szabó István, 2006); *Made in Hungária* (comedie muzicală, Fonyó Gergely, 2009) **3.2.3. Perspective asupra literaturii universale:** Stendhal: *Roșu și negru*; Charles Dickens: *David Copperfield; Oliver Twist*; Émile Zola: *Prăvălia cu șobolani*; *Germinal*; Sally Rooney: *Oameni normali*; Johann Wolfgang Goethe: *Suferințele tânărului*

Domenii de conținut	Conținuturi
	Werther; Honoré de Balzac*: Moș Goriot*; Gustave Flaubert*: Doamna Bovary*; Charles Dickens*Marile speranțe*; Henrik Ibsen*: Rața sălbatică*; *Nora (Casa păpușilor)*; Franz Kafka*: Procesul*; Nyikolaj Vasziljevics Gogol*: Revizorul*; Thomas Hardy*: Tess d'Urberville; Departe de lumea dezlănțuită*; Daniel Defoe: *Robinson Crusoe*; Charles Baudelaire: *Florile răului* **3.2.4. Oportunități de analiză retrospectivă:** Mikszáth Kálmán: *A Noszty fiú esete Tóth Marival*; Jókai Mór: *Az arany ember* **3.2.5. Noțiuni (valori, teme, motive reprezentate):** ascensiune, cădere, vulnerabilitate, raporturi de putere, dorință de putere, corupție, periferie, centru, afirmare socială, injustiție socială, sărăcie, mizerie, căutarea drumului propriu, ambiție, personalitate denaturată, comunitate și individ, conflictul dintre moralitate și afirmare, onestitate, succes, confruntarea cu puterea, omul de rând, demnitate umană, înapoiere, șanse de viață **3.3. CONVERGENȚA VALORILOR ÎN LITERATURĂ** (Cerință minimă: 2 opere epice, 1 operă dramatică, 3 opere lirice) **3.3.1. Opere literare din epocile studiate în clasa a XI-a:** Madách Imre: *Az ember tragédiája* (Nádasdy Ádám prózai adaptációja); Krúdy Gyula: *Szindbád*; Ady Endre: *A magyar Ugaron*; *A Tisza-parton*; *A Szajna partján*; *A Hortobágy poétája*; *Új vizeken járok*; *Góg és Magóg fia vagyok én…*; Kosztolányi Dezső: *Esti Kornél*; *Esti Kornél kalandjai*; Móricz Zsigmond: *Az isten háta mögött*; *Sárarany*; Babits Mihály: *Esti kérdés*; *Jónás könyve*; Tóth Árpád: *Orfeumi elégia*; József Attila: *Eszmélet*; *Levegőt!* **3.3.2. Opere asociabile:** **3.3.2.1. Opere literare:** Karinthy Frigyes: *Az emberke tragédiája*; Székely János: *Caligula helytartója*; Kosztolányi Dezső: *Káin*; Tamási Áron: *Rendes feltámadás*; Sütő András: *Káin és Ábel*; Závada Pál: *Apfelbaum*; Lőrincz Andrea-Nagy Ádám: *Égi megbízás*; Örkény István: *In memoriam Dr. K. H. G.*; Vámos Miklós: *Apák könyve*; Esterházy Péter: *Esti*; Grendel Lajos: *Bőröndök tartalma* **3.3.2.2. Opere din domenii artistice conexe:** *Az ember tragédiája* (film de animație, Jankovics Marcell, 2011); *Az ember tragédiája ilustrații artistice*; *Ferma animalelor (film de animație, John Halas, Joy Batchelor: Animal Farm, 1954)*; *Jocurile foamei (film SF de aventuri, Gary Ross: The Hunger Games, 2012)*; *Divergent (film SF de acțiune, Neil Burger: Divergent, 2014)*; *Szindbád* (dramă cinematografică, adaptare după povestirile lui Krúdy Gyula despre Szindbád, Huszárik Zoltán, 1971) **3.3.3. Perspective asupra literaturii universale:** George Orwell: *1984*; Johann Wolfgang Goethe: *Faust*; Aldous Huxley: *Minunata lume nouă*; Mihail Afanaszjevics Bulgakov: *Maestrul și Margareta* **3.3.4. Oportunități de analiză retrospectivă:** Zrínyi Miklós: *Szigeti veszedelem*; Mikes Kelemen: *Törökországi levelek*; Katona József: *Bánk bán*; Arany János: *Szondi két apródja*; Vörösmarty Mihály: *Csongor és Tünde*; *Mikszáth Kálmán: Az a fekete folt*; Jókai Mór: *Egy magyar nábob*; *Az arany ember* **3.3.5. Noțiuni (valori, teme, motive reprezentate):** valori vitale, valori afective, valori spirituale, valori morale, valori legate de bunurile materiale, valori legate de viața comunitară/socială, valori estetice, sistem de valori, conflict de valori, ierarhie a valorilor **3.4. RĂZBOI ȘI UMANISM. *Memoria războaielor mondiale*** (Cerință minimă: 2 opere epice, 4 opere lirice) **3.4.1. Opere literare din epocile studiate în clasa a XI-a:** Ady Endre: *Emlékezés egy nyár-éjszakára*; *Az eltévedt lovas*; *A föl-földobott kő*; Babits Mihály: *Húsvét előtt*; József Attila: *Hazám*; Radnóti Miklós: *Ikrek hava*; *A la recherche*; *Hetedik ecloga*; *Levél a hitveshez*; *Nem tudhatom*; *Töredék*; *Razglednicák*; *Erőltetett menet*; Pilinszky János: *Ravensbrücki passió*; *Harmadnapon*; *Négysoros*; *Apokrif*; *Harbach 1944*; *KZ-oratórium*; *Terek*; Tamási Áron: *Himnusz egy szamárral*; Kós Károly: *Kiáltó szó* **3.4.2. Opere asociabile:**

Domenii de conținut	Conținuturi
	3.4.2.1. Opere literare: Karácsony Benő: *Napos oldal*; Márai Sándor: *Egy polgár vallomásai*; Kassák Lajos: *Kis könyv haldoklásunk emlékére*; Bánffy Miklós: *Erdélyi történet* (I-III.); Szabó Lőrinc: *Tücsökzene (A Rettenetes Év)*; Kányádi Sándor: *Valaki jár a fák hegyén*; Nádas Péter: *Egy családregény vége*; Dragomán György: *Máglya*; Tompa Andrea: *Sokszor nem halunk meg*; Vida Gábor: *Ahol az ő lelke*; Kuncz Aladár: *Fekete kolostor*; Hervay Gizella: *Tőmondatokban*; Mécs László: *Imádság a nagy Lunátikusért*; Kertész Imre: *Sorstalanság* **3.4.2.2. Opere din domenii artistice conexe:** *Valahol Európában* (dramă cinematografică, Radványi Géza, 1948); *Béketárgyalás, avagy az évszázad csütörtökig tart* (dramă istorică, Balogh Zsolt, 1989); *Lista lui Schindler (dramă istorică, Steven Spielberg: Schindler's List, 1994)*; *Pianistul (dramă istorică, Roman Polański: The Pianist, 2002)*; *Szabadság, szerelem* (dramă romantică istorică, Goda Krisztina, 2006); *A napfény íze* (dramă istorică, Szabó István, 1999); *Anyám és más futóbolondok a családból* (dramă, Fekete Ibolya, 2015); *Saul fia* (dramă istorică Nemes-Jeles László, 2015); *Napszállta* (dramă istorică Nemes-Jeles László, 2018); *Aurora borealis* (dramă istorică, Mészáros Márta, 2017); *Örök tél* (dramă istorică, Szász Attila, 2017) **3.4.3. Perspective asupra literaturii universale:** Ernest Hemingway: *Pentru cine bat clopotele*; Erich Maria Remarque: *Pe frontul de vest nimic nou*; Hans Fallada: *Ce-o să fie cu tine, omule?*; Ellie Wiesel: *Noaptea* **3.4.4. Oportunități de analiză retrospectivă:** Zrínyi Miklós: *Szigeti veszedelem*; *Anne Frank naplója* **3.4.5. Noțiuni (valori, teme, motive reprezentate):** război, distrugere, viață, moarte, pace, împăcare, reconstrucție, confruntarea cu ororile războiului, Holocaust, dorință de pace, pacifism, încheiere a păcii, eroism, sacrificiu, tragic, distrugere fatală, realitatea războiului, suferință, ordine, haos, traumă, memorie personală și colectivă

Clasa a XII-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Înțelege diferite tipuri de texte în contexte formale și informale, apreciind calitatea lor estetică

Clasa a XII-a
CS 1.1. Aplică tehnicile de lectură reflexivă, evaluativă, interpretativă și critică în receptarea diferitelor tipuri de texte
- reflecție asupra experienței de aplicare a diferitelor strategii de lectură (extensivă și intensivă) *- reflecție asupra lecturii textelor (identificarea problemelor, formularea întrebărilor, completări, formularea unor experiențe confirmatoare sau contradictorii) cu ajutorul organizatorilor grafici (de ex. jurnal cu dublă intrare, tabel de criterii)* *- formularea unei opinii proprii argumentate despre tema, genul, construcția lingvistică, valorile reprezentate și valoarea estetică a textului citit cu ajutorul organizatorilor grafici (de ex. de jurnal cu dublă intrare, discuție, dezbatere, poezie în cinci versuri)* *- corectarea autonomă a erorilor de înțelegere/interpretare (recitire, reflecție, rezolvare de probleme, corectare)*
CS 1.2. Înțelege metatexte, prezentări și eseuri mai complexe, în vederea acceptării interpretărilor din perspective multiple
- lectura și conspectarea unor recenzii de film pe baza unor criterii *- compararea mai multor recenzii ale aceluiași film cu ajutorul organizatorilor grafici / pe baza unor criterii* *- compararea recenziilor de film cu propria opinie cu ajutorul organizatorilor grafici* *- lectura și conspectarea recenziilor de teatru pe baza unor criterii* *- compararea a mai multor recenzii ale aceleiași reprezentații teatrale cu ajutorul organizatorilor grafici / pe baza unor criterii* *- lectura și conspectarea eseurilor pe baza unor criterii* *- compararea unor lucrări științifice cu propria opinie cu ajutorul organizatorilor grafici*
CS 1.3. Compară texte pe baza particularităților lor poetice, naratologice, de teorie a genurilor și de istorie a stilurilor
- compararea operelor cu teme sau motive-cheie identice/similare pe baza unor criterii *- compararea repertoriului de motive al operelor citite cu ajutorul organizatorilor grafici (diagramă Venn, tabel de criterii)* *- compararea motivelor tematice comune din texte literare diferite* *- compararea textelor epice pe baza procedurilor naratologice și a particularităților stilistice* *- compararea textelor lirice pe baza particularităților poetice și a trăsăturilor stilistice*
CS 1.4. Recunoaște relațiile etice în procesul înțelegerii textelor literare pentru dezvoltarea sensibilității sociale
- identificarea relațiilor de valoare asociate personajelor / rolurilor din operele literare citite *- recunoașterea conflictelor morale în procesul de înțelegere a textelor literare* *- analizarea rolurilor și a situațiilor de luare a deciziilor în operele literare prin reflecție asupra conștiinței de sine, cu scopul de a planifica în mod conștient parcursul vieții personale, sociale și profesionale* *- analizarea criteriilor de natură etică (de ex. adevăr, respect, echitate) în interpretarea operelor literare, în contextul lor intelectual și cultural* *- asumarea unui comportament etic și responsabil față de valorile culturii, artei, spiritualității și mediului construit*
CS 1.5. Recunoaște rolul politeții lingvistice și al agresivității verbale în diferite situații de comunicare
- prezentarea maximelor lui Grice (cantitate, calitate, manieră, relevanță) sub formă de prezentare *- identificarea formelor de politețe lingvistică în diferite situații de comunicare* *- studierea funcțiilor agresivității verbale în diverse texte literare și nonliterare*

CG 2 - Aplică strategii de interpretare a textelor în contexte istorice și culturale

Clasa a XII-a
CS 2.1. Aplică strategii individuale pentru interpretarea textelor literare și nonliterare în context cultural
- observarea interferenței dintre texte create în epoci diferite *- gestionarea conștientă a variațiilor lingvistice, tipologice și de gen provenite din diferite perioade istorice și culturale* *- analizarea semnificațiilor unui anumit subiect, motiv sau topos în context cultural* *- recunoașterea diferenței dintre funcția variantei normative a limbii și cea a celorlalte variante lingvistice* *- interpretarea rolului de creare a sensului al calităților estetice caracteristice diferitelor perioade din istoria artei* *- exersarea empatiei și a acceptării alterității în postura de receptor al textelor*
CS 2.2. Analizează relațiile dintre utilizarea limbii și stratificarea socială în diferite tipuri de texte
- observarea, interpretarea și analizarea diferitelor situații de comunicare, ținând cont de regulile comportamentului lingvistic *- recunoașterea și interpretarea rolului tabu-urilor lingvistice și al eufemismelor* *- identificarea strategiilor de influențare lingvistică în diferite tipuri de texte (de ex. reclame, discursuri electorale, texte utilizate în comunicarea instituțională)* *- recunoașterea trăsăturilor pragmatice ale limbii în funcție de situațiile de comunicare*
CS 2.3. Interpretează în mod autonom opere literare pentru a exprima trăirea experienței estetice
- utilizarea conștientă a criteriilor de interpretare *- formularea unei opinii proprii cu privire la o operă literară* *- susținerea poziției personale prin trimiteri la fragmente de text, citate și argumente construite logic* *- folosirea adecvată și riguroasă a conceptelor lingvistice, istorice, teoretico-literare și stilistice în interpretarea literară*
CS 2.4. Face distincție între perioadele literare și stilurile din operele artistice aparținând diferitelor epoci
- distingerea trăsăturilor lingvistice și stilistice ale textelor aparținând unor epoci diferite *- recunoașterea caracteristicilor diferitelor stiluri și registre stilistice* *- încadrarea operelor artistice într-o epocă sau într-un stil al istoriei artei pe baza trăsăturilor*

CG 3 - Produce oral și în scris diferite tipuri de texte cu sensibilitate și rafinament în exprimarea lingvistică

Clasa a XII-a
CS 3.1. Produce texte adecvate comunicării folosind formele de politețe lingvistică
- exersarea unui comportament lingvistic și nonverbal adecvat situației de comunicare *- exersarea strategiilor de gestionare a conflictelor (câștigător/învingător, adaptativ/evitant/rezolutiv) prin diferite scenarii și situații cotidiene* *- transformarea modelelor de agresivitate verbală în forme conforme regulilor politeții lingvistice* *- exprimarea și prelucrarea conceptelor, ideilor, opiniilor și emoțiilor în formă orală sau scrisă, adaptate nevoilor și intereselor, în contexte variate (de ex. în situații multilingve și de comunicare interculturală)* *- interacțiune pozitivă în contexte diverse (de ex. profesionale) cu respectarea regulilor și a perspectivelor diferite, manifestând încredere, empatie și deschidere spre soluționarea conflictelor, conștientizând impactul mesajelor exprimate public*
CS 3.2. Susține o scurtă prezentare academică pe baza criteriilor date
- aplicarea tehnicilor specifice de pregătire pentru o prezentare științifică (de ex. stabilirea temei, a obiectului, a ideii de bază și a mesajului; colectarea informațiilor despre public; gestionarea limitelor de timp; realizarea unui plan preliminar) *- documentare, luarea de notițe, utilizarea motoarelor de căutare, organizarea materialelor* *- elaborarea criteriilor de evaluare a prezentării științifice* *- exersarea extragerii ideilor esențiale și a redactării unui plan pe baza textelor științifice*

Clasa a XII-a
CS 3.3. Elaborează tipuri de texte funcționale (Curriculum vitae / CV de tip Europass) adaptate situației de comunicare specificate
- redactarea unui CV prescurtat (cu datele esențiale) și a unui CV detaliat (care prezintă formarea personalității, evoluția profesională și umană) *- elaborarea (auto)biografiilor personajelor*
CS 3.4. Elaborează o interpretare proprie a unei opere pentru a-și exprima poziția critică
- redactarea unei interpretări literare care integrează citate din metatexte despre diverse opere și exprimă o poziție critică *- exerciții de verificare a informațiilor referitoare la texte* *- redactarea unui eseu pe baza unei teme date* *- redactarea unei interpretări literare pornind de la trei întrebări de problematizare* *- redactarea unei analize comparative pe baza unor criterii*
CS 3.5. Realizează interviuri și reportaje în diverse situații de comunicare
- formularea și utilizarea diferitelor tipuri de întrebări (închise, deschise) în situații de comunicare variate *- realizarea interviurilor și podcasturilor în contexte diferite (eveniment școlar, primirea unui invitat)* *- pregătirea pentru un interviu în trei etape, cu scopul de a explora experiențele de lectură sau de a formula opinii, critici și întrebări legate de textul citit* *- aplicarea tehnicii de lectură „Să-l întrebăm pe autor!” pentru o înțelegere mai profundă a textelor* *- redactarea unui reportaj imaginar despre un eveniment literar sau istoric*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Autori recomandați	**1.1.** Áprily Lajos **1.2.** Dsida Jenő **1.3.** Kányádi Sándor **1.4.** Kertész Imre **1.5.** Kós Károly **1.6.** Kovács András Ferenc **1.7.** Sütő András **1.8.** Tamási Áron **1.9.** Székely János **1.10.** Szilágyi Domokos **1.11.** Ottlik Géza **1.12.** Örkény István **1.13.** Weöres Sándor
2. Noțiuni	**2.1.** conflict de valori **2.2.** epoci și direcții stilistice: modernism târziu, postmodernism, realism magic **2.3.** lectura operelor epice: jocul formelor narative – modalitate narativă, moduri de discurs, joc lingvistic; areferențialitate, verosimilitate lingvistică; fragmentaritate, intertextualitate, rescriere; genuri: nuvelă (nuvelă-minut), roman (roman al formării, roman parabolic) **2.4.** lectura operelor lirice: memoria formelor/textelor; impersonalizarea eului liric, crearea măștii, polifonie; citare, reluare ludică, aluzie **2.5.** lectura operelor dramatice: genuri – tragicomedie; dramă filozofică; parabolă istorică **2.6.** tipuri de texte: metatexte complexe, recenzii de film și teatru, prezentări, eseuri, opinii, interpretări literare, reclame, discursuri electorale, texte utilizate în comunicarea instituțională, Curriculum vitae / CV Europass, prezentare scurtă, interviu, reportaj **2.7.** politețe lingvistică (salut, adresare informală/formală, formularea unor întrebări, răspunsuri), agresivitate verbală (vulgaritate, violență lingvistică), principiile cooperării (maximele lui Grice); configurarea pragmatică a textelor **2.8.** reguli ale comportamentului lingvistic, limbaj și putere, influențare lingvistică; strategii de persuasiune și manipulare în limbaj; tabu lingvistic, limbaj PC, eufemism
3. Atelier de interpretare textuală	**3.1. VARIANTE ALE IMPLICĂRII COMUNITARE DE LA ÎNCEPUTURI PÂNĂ LA CONTEMPORANEITATE** (Cerință minimă: 10 opere lirice) **3.1.1. Opere literare:** Janus Pannonius: *Pannónia dicsérete*; Balassi Bálint: *Egy katonaének*; Csokonai Vitéz Mihály: *Az ember, a poézis első tárgya*; *Az estve*; Berzsenyi Dániel: *Osztályrészem*; *A magyarokhoz*; Kölcsey Ferenc: *Hymnus*; *Vanitatum vanitas*; Vörösmarty: *A vén cigány*; *Szózat*; Petőfi Sándor: *A XIX. század költői*; *Csalogányok és pacsirták*; *A nép nevében*; *Arany Jánoshoz*; *A költészet*; *A költő s a szőlővessző*; Arany János: *Válasz Petőfinek*; *Letészem a lantot*; *Mindvégig*; *Kozmopolita költészet*; *Rendületlenül*; *A vigasztaló; Vojtina-levelek*; *Mi vagyok én?*; *Naturam furca expellas*; *Árkádia-féle*; *Poétai recept*; Ady Endre: *Góg és Magóg fia vagyok én*; *A Hortobágy poétája*; *Új vizeken járok*; *Fölszállott a páva*; *A Szajna partján*; *Az eltévedt lovas*; *Az ős Kaján*; *Kocsi-út az éjszakában*; *Hunn, új legenda*; *A föl-földobott kő*; Babits Mihály: *Húsvét előtt*; *Fortissimo*; *A lírikus epilógja*; *Cigány a siralomházban*; Áprily Lajos: *Vallomás*; *Diogenész lámpája*; *Pisztrángok kara*; *Az irisórai szarvas*; Dsida Jenő: *Psalmus Hungaricus*; *Nagycsütörtök*; *Hulló hajszálak elégiája*; József Attila: *Ars poetica*; *Születésnapomra*; *Külvárosi éj*; *Téli éjszaka*; *Eszmélet*; *A Dunánál*; Radnóti Miklós: *Nem tudhatom*; Weöres Sándor: *Tíz lépcső*; *Vázlat az új líráról*; *Szembe fordított tükrök*; *Egysoros versek*; Szilágyi Domokos: *A próféta*; *Bartók Amerikában*; *Hétmérföldes csizma*; Pilinszky János: *Halak a hálóban*; *Négysoros*; *Apokrif*; Kányádi Sándor: *Fától fáig*; Kovács András Ferenc: *Psalmus Transsylvanicus*; *Őszi-téli dallamok*; *Jack Cole daloskönyve*; *Toldott-foldott balladák*

Domenii de conținut	Conținuturi
	3.1.2. Opere asociabile: **3.1.2.1. Opere literare:** Zrínyi Miklós: *Feszületre*; Baróti Szabó Dávid: *A lanthoz*; *Soros jámbus*; Vajda János: *Az üstökös*; *A virrasztók*; *Az őrült költő*; Reviczky Gyula: *Arany Jánosnak*; Faludy György*: Óda a magyar nyelvhez*; Karinthy Frigyes: *Előszó*; Varró Dániel: *Változatok egy gyerekdalra. Ady Endrés változat*; *24 karát*. *Kortárs költők versei Arany János születésének 200. évfordulójára*; Lázáry René Sándor: *Néhány egykori költemény*; Fekete Vince: *Csütörtök*; Tóth Krisztina: *Porhó* **3.1.2.2. Opere din domenii artistice conexe:** Ludwig van Beethoven: *Simfonia a VI-a (simfonie, 1808)*, Bartók Béla: *Zene húros hangszerekre, ütőkre és cselesztára* (compoziție, 1936), Ligeti György: *Atmosphères* (piesă orchestrală, 1961); *Arany János* (poezii muzicalizate, Kaláka: Hangzó Helikon, 2007); *Arany János: Csendes dalok* (poezii muzicalizate, Musica Historica / Csörsz Rumen István, 2018); *A lejtőn* (poezii muzicalizate, The Sudras, 2018); *Képzelt riport egy amerikai popfesztiválról* (musical, adaptare după romanul lui Déry Tibor, Presser Gábor, Adamis Anna, 1973); *Születésnapomra* (poem de József Attila muzicalizată, Csík zenekar, Kaláka); *https://litera.hu/magazin/tudositas/a-felelossegvallalas-fotoi.html* **3.1.3. Perspective asupra literaturii universale:** Horatius: *Ars poetica*; Aristotel: *Poetica;* William Wordsworth*: Rolul poetului*; Rainer Maria Rilke: *Torso arhaic de Apollo*; John Keats: *Odă unei urne grecești*; Alekszandr Szergejevics Puskin: *Profetul*; Friedrich Schiller*: Puterea poeziei*; *Federico Garcia Lorca: Inefabilul poeziei*; Charles Baudelaire: *Albatrosul*; Paul Valéry: *Cimitirul marin*; Paul Verlaine: *Arta poetică*; *Chanson de toamnă*; Arthur Rimbaud: *Corabia beată*; Walt Whitman: *Cânt despre mine însumi (fragmente)*; Paul Neruda: *Răspunsul poeziei* **3.1.4. Noțiuni (valori, teme, motive reprezentate):** rolul profetic al poetului, liră subiectivă, poet fictiv, poetul ca reprezentant al comunității, conștiință poetică, sentiment al misiunii, caracter confesiv, ton patetic, asumare a responsabilității, retoricitate, confruntare a valorilor, autoreflexivitate **3.2. CONFLICTUL DINTRE INDIVID ȘI PUTERE** (Criterii minime: 3 opere epice, 1 operă dramatică) **3.2.1. Opere literare din epocile studiate în clasa a XII-a:** Örkény István: *Tóték*; *Egyperces novellák*; Kós Károly: *Varju nemzetség*; Ottlik Géza: *Iskola a határon*; Székely János: *Caligula helytartója*; Sütő András: *Egy lócsiszár virágvasárnapja* **3.2.2. Opere asociabile:** **3.2.2.1. Opere literare:** Tömörkény István: *A mi urunk*; Hajnóczy Péter: *A fűtő*; Nádas Péter: *Biblia*; Madách Imre: *Az ember tragédiája*; Ady Endre: *Dózsa György unokája*; Móricz Zsigmond: *Rokonok*; Illyés Gyula: *Egy mondat a zsarnokságról*; Esterházy Péter: *Harmonia caelestis*; Tóth Krisztina: *A majom szeme*; Vida Gábor: *Egy dadogás története*; Bodor Ádám: *A részleg*; Bodor Ádám: *A börtön szaga*; Dragomán György: *A fehér király* **3.2.2.2. Opere din domenii artistice conexe:** Ludwig van Beethoven: *Uvertura Egmont (simfonie, 1810)*; Ludwig van Beethoven: *Fidelio* (operă,1805); Giuseppe Verdi: *Nabucco* (operă, 1842); Giacomo Puccini: *Tosca* (operă, 1900); Carl Orff: *Carmina burana* (cantată, 1937); *Matrix (film SF, Lana Wachowski, Lilly Wachowski: The Matrix, 1999)*; *Jocurile foamei (film SF de aventuri, Gary Ross: The Hunger Games, 2012)*; *Urzeala tronurilor (serial TV fantasy, Alan Taylor, Daniel Minahan, David Nutter, Brian Kirk: Game of Thrones, 2011)*; *Viața e frumoasă (film-dramă istorică, Roberto Benigni: La vita è bella, 1997)*; *Lista lui Schindler (film-dramă istorică, Steven Spielberg: Schindler's List, 1993)*; *Az ötödik pecsét* (film-dramă, adaptare după romanul lui Sánta Ferenc, Fábri Zoltán, 1976); *Isten hozta, őrnagy úr!* (film-satiră, adaptare după drama Tóték de Örkény István, Fábri Zoltán, 1970) **3.2.3. Perspective asupra literaturii universale:** George Orwell: *1984*; Albert Camus: *Ciuma*; Franz Kafka: *Procesul*; William Shakespeare: *Hamlet*; Sofocle: Antigona; William Shakespeare: *Macbeth*; *Iulius Cezar*; Friedrich Schiller: *Wilhelm*

Domenii de conținut	Conținuturi
	Tell; Mihail Bulgakov*: Maestrul și Margareta*; Milan Kundera: *Insuportabila ușurătate a ființei*; Elie Wiesel: *Noaptea*; Eugene Ionesco: *Cântăreața chelă*; Samuel Beckett: *Așteptându-l pe Godot*; Lev Tolsztoj*: Război și pace*; Erich Maria Remarque: *Pe frontul de vest nimic nou* **3.2.4. Oportunități de analiză retrospectivă:** Kertész Imre: *Sorstalanság*; Kosztolányi Dezső: *Édes Anna*; Móricz Zsigmond: *Tragédia*; *Sárarany*; Mikszáth Kálmán: *Az a fekete folt*; Tamási Áron: *Ábel a rengetegben*; *Rendes feltámadás* **3.2.5. Noțiuni (valori, teme, motive reprezentate):** conflict, opoziția dintre individ și putere, libertate, opresiune, morală, constrângere, antiteză, tragic, grotesc, ironie, erou rebel, vulnerabilitatea individului, viața în comunități/localități mici, modurile povestirii, problematici ale epicului, procedee de construire a eroului, gestionarea timpului narativ, procedee narative, relația dintre ficțiune și realitate, metaforicitate, metonimicitate, demnitatea umană, memorie, procesarea traumei, responsabilitate colectivă și individuală, neputința omului simplu, absurditatea puterii, tiranie, rezistență, adaptare, alegeri morale, disciplină, constrângere comunitară, colaps moral, presiunea puterii, iraționalitate, poziționarea individului, absurd, compromis, demnitate

SUGESTII METODOLOGICE

1. Principii generale

Aplicarea curriculumului presupune utilizarea unor metode de predare și învățare care:

- se bazează pe dezvoltarea competențelor (comunicative, cognitive, sociale, digitale);
- vizează dezvoltarea complexă a personalității, cultivarea conștiinței valorilor, recunoașterea acestora și formarea atitudinilor;
- valorizează abordările inter- și transdisciplinare, care stimulează procesele decizionale creative și complexe, gândirea critică a cititorului și formarea strategiilor autonome de interpretare;
- țin cont de particularitățile de vârstă ale elevilor, de cunoștințele anterioare și de interesele acestora;
- susțin participarea activă, gândirea autonomă și învățarea reflexivă;
- favorizează dezvoltarea creativității lingvistice, a gândirii critice, a înțelegerii și redactării textelor, precum și a creativității;
- permit organizarea diferențiată și pe grupe a învățării, construirea unor trasee de învățare variate.

2. Structura curriculumului

Trunchi comun: Accentul se pune pe formarea competențelor de bază, accesibile tuturor elevilor, și pe alegerea unor metode care încurajează educația incluzivă și egalitatea de șanse. Activitățile de învățare se bazează pe sarcini cu dificultate progresivă și pe jocuri didactice.

3. Modalitatea selecției operelor literare

- Pentru activitățile atelierului de interpretare textuală, cadrul didactic selectează textele din lista de opere recomandate în curriculum, ținând cont de interesele și particularitățile clasei. Un criteriu important în alegerea operelor poate fi reprezentarea valorilor sociale generale și locale, în spiritul diversității culturale. Această abordare este susținută de varietatea, diversitatea și bogăția textelor propuse în cadrul atelierului de interpretare.
- Pentru analiza aprofundată a temelor, problematicilor și subiectelor propuse, lista de opere oferă posibilitatea extinderii numărului de texte alese, dincolo de cerințele minime, fie în cadrul activităților de la clasă, fie în cadrul cercetării individuale/pe grupe (proiect).
- Textele sau fragmentele selectate pentru activitatea de la clasă nu trebuie să depășească 1500 de cuvinte; textele mai ample sunt recomandate pentru lectură individuală acasă, urmată de discuții în cadrul orei.
- Lectura în oglindă a operelor literare din epoca studiată și a textelor asociate recomandate oferă oportunitatea ca textele contemporane să fie prezente constant în experiența de lectură, iar lectura clasicilor din perspectiva contemporanilor să devină actuală. În această viziune, „alteritatea” textelor din diferite epoci poate fi depășită prin conexiuni tematice, iar raportarea umană la diverse problematici poate fi observată în dinamica sa istorică. Lista operelor literare selectate poate fi completată cu texte non-literare relevante tematic (de ex. texte publicistice, metatexte).
- **Opere literare din epocile studiate în clasele a IX-a – a XII-a:** opere literare maghiare recomandate pentru interpretare în cadrul orei, provenite în epoca studiată și propuse spre analiză din perspectiva stilisticii și genului literar.
- **Opere literare asociate:** opere literare maghiare interpretate din punct de vedere tematic, puse în relație cu operele din epocile studiate.
- **Opere din domenii artistice conexe:** picturi, sculpturi, creații muzicale, teatrale și cinematografice care se leagă tematic de operele literare recomandate, completând, nuanțând și aprofundând interpretarea, dezvoltând o viziune artistică complexă și sugerând atmosfera epocii și stilului. Din operele muzicale, teatrale și cinematografice mai ample se recomandă interpretarea unor fragmente relevante în cadrul orei; audierea/vizionarea integrală poate fi realizată în cadrul unui club de cinematografie, vizionare individuală sau proiect de grup.
- **Perspective asupra literaturii universale:** opere din literatura universală care se leagă tematic de cele recomandate. Acestea nu fac parte din cerințele minime, ci le completează, contribuind la formarea culturii literare și a sistemului de valori al elevilor, plasând literatura maghiară într-un context internațional și evidențiind caracterul universal al temelor, motivelor și problematicilor. Sprijină perspectiva comparativă și permite identificarea de analogii și diferențe. Pentru interpretarea la clasă se recomandă texte scurte sau fragmente.
- **Oportunități de analiză retrospectivă:** opere literare cunoscute anterior de către elevi, la care se face referire în procesul de interpretare a temelor, problematicilor și motivelor, oferind un cadru mai

larg pentru experiențele de lectură dobândite anterior. Astfel, elevul poate identifica legături între operele studiate și cele nou lecturate.

- **Noțiuni:**
  - **Noțiuni tematice:** termeni de specialitate, teme, valori și motive recomandate în cadrul atelierelor de interpretare textuală, care constituie totodată repere pentru interpretarea operelor. Elevii le asimilează și le aplică în procesul de analiză.
  - **Noțiuni stilistice, poetice, naratologice și lingvistice:** asociate conceptelor tematice, acestea reprezintă mijloacele de expresie artistică – termeni de stilistică, poetică, naratologie și lingvistică – care permit exprimarea experienței estetice. Se recomandă utilizarea funcțională, la nivel conceptual, a termenilor propuși în curriculum.
- **Cerință minimă:** recomandarea privind numărul operelor selectate. Acestea sunt opere literare maghiare din epocile studiate și din lista operelor asociate. Cerința minimă (de ex. 3 opere epice, 3 opere lirice) se referă la opere care vor fi citite integral. În cadrul cerinței minime, o operă literară poate fi selectată o singură dată pe parcursul celor 4 ani. Astfel nu se exclude posibilitatea ca, peste cerința minimă, o operă să fie studiată asociată cu mai multe teme. Pe lângă operele selectate în cadrul temei, o creație recomandată în curriculum sau un fragment al acesteia poate fi utilizat în formularea unei sarcini sau item, fără a fi necesară cunoașterea integrală a operei.

4. Structurarea conținuturilor

Curriculumul urmează criterii cronologice și modulare. Nu se impune predarea istoriei literare, biografiilor sau operei complete în sensul clasic. Se promovează o abordare centrată pe operă, care favorizează mobilitatea interpretativă istorico-culturală și stilistică între epoci literare. Operele autorilor recomandați sunt integrate în conținuturi conform sugestiilor atelierelor de interpretare textuală, astfel încât să permită interpretarea tematică și observarea particularităților stilistice, poetice și naratologice.

Temele din programa școlară care se raportează la subdisciplinele lingvistice urmăresc, pe de o parte, o abordare diferită – prin texte științifice și informative – a fenomenelor lingvistice abordate în ciclul anterior, pentru a facilita înțelegerea funcțiilor, rolului și utilizării acestora și pentru a oferi oportunități de exersare într-un context mai larg, fiind astfel asociate în principal acestor domenii; iar pe de altă parte, ridică problematici care pot fi tratate în mod independent, dar care, în funcție de conținutul adecvat, pot fi corelate și cu operele literare recomandate.

5. Focalizările orei

- Focalizare tematică
- Focalizare poetică
- Focalizare pe înțelegerea și interpretarea textului
- Focalizare pe redactarea textului

6. Metode și forme de lucru recomandate

Învățare exploratorie (abordare inductivă)

- Observarea și sistematizarea autonomă a fenomenelor lingvistice, structurilor textuale și codurilor literare
- Descoperirea regulilor pe baza exemplelor (de ex. ritmul versului, vocile narative, varietăți lingvistice)

Gândire reflexivă și metacogniție

- Conștientizarea propriului proces de înțelegere (de ex. organizator grafic, hartă conceptuală)
- Corectarea autonomă a erorilor de interpretare, recitire, reflecție

Atelier de interpretare textuală

- Interpretare colectivă, bazată pe proiecte, a operelor din diferite epoci
- Asociere cu opere din literatura universală, cultura pop, arte conexe
- Realizarea portofoliului elevului
- Declarație de poziție, dezbatere, elaborarea unor interpretări alternative

Abordare didactică bazată pe cooperare

- Cercuri literare pe o temă comună, cu roluri diferite, schimb de idei, rotație la masa rotundă, grupuri itinerante, rețea de dezbatere, dispută

Organizarea diferențiată a învățării

- Texte multiple, diverse metode de interpretare și tipuri de sarcini
- Organizarea și coordonarea activității de cercetare a elevilor

• Alternarea muncii individuale, în perechi și pe grupe

Utilizarea instrumentelor digitale și multimedia

• Utilizarea dicționarelor online, arhivelor și bazelor de date

• Interpretarea textelor multimedia (video, campanii, comentarii)

• Redactare digitală: e-mail, mesaj vocal, texte postate pe rețele de socializare, formular de candidatură

• Înțelegerea regulilor de utilizare și atitudine critică privind inteligența artificială

Jocuri de rol și exerciții de tip situațional

• Modelarea situațiilor de comunicare (dialog formal/informal, dezbatere)

• Redactarea de texte adaptate contextului de comunicare (invitație, scrisoare, monolog)

Progresie tematică și abordare centrată pe motive tematice

• Identificarea motivelor, valorilor și temelor în diferite opere

• Abordarea literară a problemelor existențiale (de ex. inițiere, iubire, familiaritate, loialitate, eroism)

• Integrarea progresivă a fenomenelor lingvistice însușite anterior în procesul de redactare.

7. Criterii de evaluare

• Evaluare bazată pe competențe: aplicarea cunoștințelor dobândite în situații problematice variate

• Evaluare formativă: feedback continuu, jurnale de învățare, autoevaluare, fișă de evaluare, evaluare între colegi

• Sarcini bazate pe situații reale: contexte reale de comunicare, produse de proiect, redactare creativă

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

Adamikné Jászó Anna: *Az olvasás múltja és jelene*. *Az olvasás grammatikai, pragmatikai és retorikai megközelítésben.* Trezor Kiadó, Budapest, 2006. https://mek.oszk.hu/09400/09498/09498.pdf

Ady Endre, Weöres Sándor és Kovács András Ferenc költészete – Alter-Tanterv. A XX. századi magyar költészet. https://www.youtube.com/watch?v=9orX-eKXQ5M

Antalné Szabó Ágnes: A szövegértő olvasás fejlesztése magyar nyelven – adaptivitás és motiválás a fejlesztésben. In: Terbe Erika (szerk.): *A szövegértés mint tanulási képesség fejlesztése.* Eötvös Loránd Tudományegyetem, Budapest, 2019: 49–80. https://mindenkiiskolaja.elte.hu/wp-content/uploads/2019/09/A-sz%C3%B6veg%C3%A9rt%C3%A9s-mint-tanul%C3%A1si-k%C3%A9pess%C3%A9g-fejleszt%C3%A9s_INTERA.pdf#page=49

Arany János: *Gvadányi József; Bánk bán tanulmányok.* https://dea.lib.unideb.hu/dea/bitstream/handle/2437/217070/Arany_Janos_Tanulmanyok_es_kritikak_I.pdf

Arató László: Olvasóvá nevelés és irodalomtanítás. In: Fenyő D. György (szerk.): *Dűlő 2017027 — A szöveg vonzásában.* Műút, 2017. 80-88. https://drive.google.com/file/d/1jhq3qTi3tVHHxADJV82-vfJ4GZ3y325P/view

Arisztotelész: *Poétika*. http://mek.oszk.hu/00300/00315/00315.htm

Bakró-Nagy Marianne és mtsai: Nyelvi dokumentáció. *Languages in danger* http://hu.languagesindanger.eu/book-of-knowledge/nyelvi-dokumentacio/

Bakró-Nagy Marianne: A tabu születése. In: Bereczki András – Csepregi Márta – Klima László (szerk.): *Ünnepi írások Havas Ferenc tiszteletére*. Budapest, ELTE Finnugor Tanszék – Numi Tórem Alapítvány, 2008: 69–79. www.academia.edu/14444977/A_tabu_születése_The_birth_of_taboo

Barabási Tünde – Birta-Székely Noémi – Fóris-Ferenczi Rita – Gombos Márta – Péter Lilla – Stark-Nagy Gabriella – Szabó-Thalmeiner Noémi: *Pedagógiai kézikönyv. Az oktatás pedagógiaelméleti alapjai.* Ábel Kiadó, Kolozsvár, 2007.

Bárdossy Ildikó – Dudás Margit – Pethőné Nagy Csilla – Priskinné Rizner Erika: *A kritikai gondolkodás fejlesztése. Az interaktív és reflektív tanulás lehetőségei*. Pécsi Tudományegyetem, Pécs–Budapest, 2022. http://vetesi.hu/portfoliohoz/anyagok/kritikaig_fejl_1.pdf

Basch Éva – Kegyes Erika: *Kreatív írás – elmélet és gyakorlat*. Juhász Gyula Felsőoktatási Kiadó, Szeged, 2024.

Bécsy Tamás: *A dráma esztétikája. A dráma műneme és műfajai*; Kossuth, Budapest, 1988 *(Esztétikai kiskönyvtár)*

Benczédy József: *Retorika. Gyakorlati útmutató.* Tinta Könyvkiadó, Budapest, 2010.

Benkes Zsuzsa – Petőfi S. János: *A vers és próza kreatív-produktív megközelítéséhez. Alapfeladat-típusok*. Országos Közoktatási Szolgáltató Iroda, Budapest, 1993.

Benyovszky Krisztián: Nézőpontok kereszttüzében. *Irodalomtörténet* 2003/3. 479 487.

Béres Judit: *„Azért olvasok, hogy éljek." Az olvasásnépszerűsítéstől az irodalomterápiáig*. Kronosz Kiadó, Pécs, 2017.

Bertha Zoltán: *Sütő András.* Kalligram Könyvkiadó, Pozsony, 1995.

Bódi Zoltán – Ferenczi Gábor – Pál Helén (szerk.): *A magyar nyelvjárások a XXI. században – nyelvstratégiai megközelítésben*. Magyarságkutató Intézet, Budapest, 2019.

Bókay Antal: *József Attila poétikái*. Bp., Gondolat, 2004.

Chadwick, Owen: *A reformáció.* Osiris, Budapest, 2003.

Czimer Györgyi – Kovács Szilvia – Miklósvölgyi Miklós: *Az irodalomtanítás új útjain*. Debreceni Egyetemi Kiadó, 2015. https://mad-hatter.it.unideb.hu/portal/displayDocument/Szervezeti%20t%C3%A1rak/Egy%C3%A9b%20szervezeti%20egys%C3%A9gek/Tan%C3%A1rk%C3%A9pz%C3%A9si%20K%C3%B6zpont/Kiadv%C3%A1nyt%C3%A1r/28%20%C3%B3r%C3%A1s%20szakm%C3%B3dszertani%20k%C3%A9pz%C3%A9s%20szakk%C3%B6nyvei/irodalomtanitas_uj_utjain.pdf

Csapó Benő: *A képességek fejlődése és iskolai fejlesztése*. Akadémiai Kiadó, Budapest, 2003.

Csörsz Rumen István (szerk.): *Tinódi Sebestyén és a régi magyar verses epika*. Kolozsvár, 2008.

Dávidházi Péter: A Nemzeti dal történelmi beszédaktusa és a toborzó vers poétikája. In: *„Vagy jőni fog" Bibliai minták nemzetiesítése a magyar költészetben.* Ráció Kiadó, Budapest, 2017. 163–225.

Eco, Umberto: *Az új középkor.* Európa könyvkiadó, Budapest, 2008.

Erdélyi Erzsébet: *Anyanyelvi nevelési tanulmányok III.* Iskolakultúra, Kolozsvár, 2008.

Farmati Anna: Hagiografikus beszédmódok – legendakísér(l)tetek? Avagy a szakmai ártalom le- és becsapódása az írás és az olvasás folyamatába. In: Berszán István – Fóris-Ferenczi Rita – Serestély Zalán (szerk.): *Hermész után szabadon. Köszöntőkötet Orbán Gyöngyi tiszteletére.* Egyetemi Műhely Kiadó – Bolyai Társaság, Kolozsvár, Egyetemi Füzetek, 2019. 41. 225–238.

Fazakas Emese: *Bevezetés az általános és magyar nyelvtörténetbe. nyelvi változások, a magyar helyesírás és szókincs története*. Egyetemi Műhely Kiadó, Kolozsvár, 2017. https://www.bolyait.ro/2017-2/

Fenyő D. György: *Az irodalomtanítás módszertana. Éthosz és praktikák 1–2*. Tea Kiadó, Budapest. 2022.

Forgács Tamás: *Történeti frazeológia, azaz a közmondások története*. Tinta Könyvkiadó, Budapest, 2021.

Fóris Ágota: *Az adatgyűjtés és adatfeldolgozás általános módszerei*. In: Fóris Ágota: *Kutatásról nyelvészeknek*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2008. 113–142. https://mek.oszk.hu/18000/18088/

Fóris Ágota: *Lexikológiai és lexikográfiai ismeretek magyar (mint idegen nyelv) tanároknak*. Károli Gáspár Református Egyetem, L'Harmattan, Budapest, 2018.

Fóris-Ferenczi Rita (szerk.): *Koncepció-javaslat a magyar nyelv és irodalom középiskolai oktatásához*. *Magiszter*, XVIII. évf./2. sz., 2020/tél, 125-162. https://padi.psiedu.ubbcluj.ro/wp-content/uploads/Magiszter-2020_2_125-162.pdf

Fóris-Ferenczi Rita: *Anyanyelv-pedagógia. Kísérlet az elmélet(ek) és a gyakorlat egybehangolására.* Ábel Kiadó, Kolozsvár, 2006.

Fóris-Ferenczi Rita: *Tervezés és értékelés*, Ábel kiadó, Kolozsvár, 2019.

Gáldi László: *Ismerjük meg a versformákat*. Móra, Budapest, 1993.

Gintli Tibor (főszerk.): *Magyar irodalom.* Akadémiai Kiadó, Budapest, 2010.

Gordon Győri János (szerk.): *Irodalomtanítás a világ kilenc oktatási rendszerében*. Pont Kiadó, Budapest, 2003

H. Tomesz Tímea: *A tartalomhoz forma. A tömegkommunikáció szövegfajtái történeti és pragmatikai keretben*. Pandora Könyvek 36., Eger, 2015. https://real.mtak.hu/189312/1/Pandora36H.TomeszTimea.pdf

Hajas Zsuzsa: *Kommunikációs gyakorlatok középiskolásoknak*. Pedellus Tankönyvkiadó, Debrecen, 2000.

Hankiss Elemér: *Az irodalmi mű mint komplex modell*. Magvető Kiadó, Budapest, 1985.

Hansági Ágnes: *Tárca – regény – nyilvánosság. Jókai Mór és a magyar tárcaregény kezdetei*. Ráció Kiadó, Budapest, 2014. https://real.mtak.hu/14459/1/Hansagi-Agnes_Tarca-regeny-nyilvanossag__PDF_LQ.pdf

Horkay Hörcher Ferenc (szerk.): *Fejezetek a kora modern esztétikai gondolkodás történetéből.* L'Harmattan Kiadó, Budapest, 2013.
https://www.academia.edu/5609725/FEJEZETEK_A_KORA_MODERN_ESZT%C3%89TIKAI_GONDOLKOD%C3%81S_T%C3%96RT%C3%89NET%C3%89B%C5%90L_1450_1650_Chapters_from_Early_Modern_Aesthetic_Thought_in_Hungarian_szerk_Horkay_H%C3%B6rcher_Ferenc

Illyés Gyula: A betiltott Petőfi. In *Petőfi koszorúi. Versek, vélekedések, vallomások Petőfiről*. Csanádi Imre válogatása. Magvető Kiadó, 1973. 477–478.

Iser, Wolfgang: Az olvasás aktusa. Az esztétikai hatás elmélete. In: Kiss Attila, Kovács Sándor S. K., Odorics Ferenc (szerk.): *Testeskönyv I*. Szeged: Ictus – JATE Irodalomelmélet Csoport 1996.

Jakobovits Kitti: *Irodalomterápia. A könyvespolcod pszichológusszemmel*. Kulcslyuk Kiadó, Budapest, 2021.

Jankovits László: *Nobilis ingenio. Janus Pannonius költészete. A műértelmezés hagyományai Janus Pannonius költészetében.* Irodalmi Jelen könyvek, Arad, 2012.

Józsa Krisztián – Steklács János (szerk.): *Az olvasás–szövegértés fejlesztése.* Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet, Budapest, 2012.

Kádár Éva – Kádár Zoltán: *Anyanyelv-pedagógia – Egyetemi jegyzet.* Ábel Kiadó, Kolozsvár, 2020.

Kaján Anna – Deme Andrea: Nyelvi attitűdvizsgálat iskolások körében. *Anyanyelv-pedagógia* 2020/3 www.anyanyelv-pedagogia.hu/cikkek.php?id=850

Kálmán László – Trón Viktor: *Bevezetés a nyelvtudományba*. 2., bővített kiadás. Tinta Könyvkiadó, Budapest, 2007. https://archive.nytud.hu/publ/bevezetes_a_nyelvtudomanyba.html

Kálmán László: Mitől változik a nyelv? *Nyelv és Tudomány* 2012 https://www.nyest.hu/hirek/mitol-valtozik-a-nyelv

Kerényi Ferenc: *Madách Imre.* Kalligram, Bp., 2006.

Kerényi Ferenc: *Petőfi Sándor élete és költészete*. Osiris, Budapest, 2008.
Kiefer Ferenc (szerk.): *Magyar nyelv*. Akadémiai Kiadó, Budapest, 2006.
Kiss Jenő: *Társadalom és nyelvhasználat*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 1995.
Kosztolányi Dezső, Dsida Jenő és Pilinszky János költészete – Alter-Tanterv: https://www.youtube.com/watch?v=_T9fylNccsI
Kőszeghy Péter: A régi magyar irodalom történetének írása, avagy mi az az „igazi irodalom”. *ItK*, 2015. 5. 613–624.
Kőszeghy Péter: *Balassi Bálint. Magyar Amphión*, Budapest, 2014.
Kucserka Zsófia: *Könyvbe vésett jellemek. A szereplői karakter Kemény Zsigmondnál és a 19. századi magyar regényben*. Ráció Kiadó, Budapest, 2017.
Láng Gusztáv: *Dsida Jenő költészete*. Bukarest/Kolozsvár, Kriterion, 2000.
Lanstyák István: *A magyar nyelvi váltakozások érzelmi háttere*. Szenci Molnár Albert Egyesület, Pozsony, 2023.
Lénárd Sándor – Rapos Nóra: *Fejlesztő értékelés*. Gondolat Kiadó, Budapest, 2009.
Lőrincz Gábor – Lőrincz Julianna – Török Tamás: A határon túli magyar nyelvváltozatok és a nyelvi variativitás. *Magyar Nyelv* 2022: 257–275. https://ojs.elte.hu/magyarnyelv/article/view/4844/3806
Magassy László – Magassyné Molnár Katalin: *Fogalmazási gyakorlatok 10–16 éveseknek*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2001.
MAGYARADÁS: In memoriam Dsida Jenő https://www.youtube.com/watch?v=5GDlr_J90Yg
MAGYARADÁS: In memoriam Kányádi Sándor https://www.youtube.com/watch?v=N2ZHvZwgCOU
MAGYARADÁS: In memoriam Kovács András Ferenc https://www.youtube.com/watch?v=RewLEmQeKmE
Manguel, Alberto: *Az olvasás története.* Park Kiadó, Budapest, 2001.
Mann Jolán – Sudár Annamária – Kertész Balázs (szerk.): *Magyar nyelvemlékek*. OSZK, 2009. https://nyelvemlekek.oszk.hu
Márai Sándor: Arany. In: *Írók, költők, irodalom*. Helikon Kiadó, 2002. 10–14.
Margócsy István: Petőfi és az irodalmi gépezet: Petőfi mint modern polgári író. In: M. I., *Petőfi Sándor. Kísérlet*. Korona, Budapest, 1999. 48–74.
Margócsy István: *A szerelem országa. Petőfi Sándor szerelmi költészetéről*, 2000, 2013/2.
Medgyesy Norbert: *Énekelt történelem I. Az államalapítás kora Álmos vezértől László király szentté avatásáig* (CD melléklettel). L’Harmattan, Budapest, 2016.
Mozaik: In memoriam Kovács András Ferenc –https://www.youtube.com/watch?v=S1EMlR5RS7w
Nádasdy Ádám: *Miért változik a nyelv?* Előadás a Mindentudás Egyetemén http://www.mindentudas.hu/nadasdy/20031117nadasdy.html
Nagy József: *Az olvasás–megértés fejlesztése.* Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2004.
Nahalka István: *Hogyan alakul ki a tudás a gyerekekben? Konstruktivizmus és pedagógia*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2002.
Nemes Nagy Ágnes: *Film a 18. századból* (Kazinczyról). In: Nemes Nagy Ágnes: *Metszetek*. Magvető Kiadó, Budapest, 1982. 231–242.
Nemes Nagy Ágnes: *A hegyi költő*. Magvető, Budapest, 1984.
Németh Andor: *József Attila*. Kolozsvár, Polis, 2005.
Orbán Gyöngyi: *Megértő irodalomoktatás.* Stúdium Könyvkiadó, Kolozsvár, 1998. https://www.academia.edu/94153774/Orb%C3%A1n_Gy%C3%B6ngyi_Meg%C3%A9rt%C5%91_irodalomoktat%C3%A1s
Orbán Gyöngyi: *Ígéret kertje. A dialógus poétikája felé*. Pro Philosophia – Polis Kiadó, Kolozsvár, 1999. https://mek.oszk.hu/07700/07709/07709.htm
Orbán Gyöngyi: *Háttérelemzések. Esszék a korszerű irodalomtanítás köréből*. KOMP-PRESS Korunk Baráti Társaság Kiadó, Kolozsvár, 2000. https://www.korunk.org/konyvek/letoltkonyvek/z_zOrbanGyongyi_Hatterelemezesek.pdf
Pethőné Nagy Csilla: *Módszertani kézikönyv*. Korona, Budapest, 2007.
Prievara Tibor: *A 21. századi tanár. Digitális pedagógiai kézikönyv.* Neteducatio, Budapest, 2018.
Redl Károly: *Az égi és a földi szépről.* Gondolat, Budapest, 1988.
Reményik Sándor, Áprily Lajos és Tompa László költészete – Alter-Tanterv https://www.youtube.com/watch?v=SEtAIhA9OFk&list=PLjBBg23S0q2TCtJvZRDbUdvJgMb_Q-yL4&index=12

S. Varga Pál: *A nemzeti költészet csarnokai. A nemzeti irodalom fogalmi rendszerei a 19. századi magyar irodalomtörténeti gondolkodásban.* Balassi Kiadó, Budapest, 2005.

S. Varga Pál: *Két világ közt választhatni. Világkép és többszólamúság Az ember tragédiájában.* Argumentum, Budapest, 1997.

Samu Ágnes: *Kreatív írás*, Holnap Kiadó, Budapest, 2004.

Sándor Klára: *Nyelv és társadalom.* Krónika Nova, Budapest, 2016.

Sipos Lajos (szerk.): *Irodalomtanítás I-II.* Pauz Kiadó, 1994.

Sipos Lajos (főszerk.): *Irodalomtanítás a harmadik évezredben*. Krónika Nova Kiadó, 2006. https://mek.oszk.hu/22000/22017/22017.pdf

Sipos Lajos: *Tamási Áron*. Elektra, Bp., 2006.

Steklács János: *A szövegértés tanítása és mérése.* Akadémiai Kiadó, Budapest, 2015.

Steklács János: *Az olvasás–szövegértés pedagógiája.* Dinasztia Kiadó, Budapest, 2009.

Szajbély Mihály: *Intermediális randevúk a 19. században. Arany, Kemény, Jókai & Co. (Exkurzus: Fényképíró úr Nádas Péter).* Pannónia Könyvek, Pécs, 2008.

Szegedy-Maszák Mihály: Radnóti Miklós és a holocaust irodalma. In: Uő: *Irodalmi kánonok*. Debrecen, Csokonai Kiadó, 1998. (digitalizált változata: http://real-j.mtak.hu/1466/1/LITERATURA_1996.pdf)

Szegedy-Maszák Mihály: A regényszerűség meghaladása. 1933: Kosztolányi Dezső: Esti Kornél. In: *A magyar irodalom történetei III*. Gondolat, Budapest, 2007. 230–244. https://ro.scribd.com/document/372454927/2011-0001-542-05-A-magyar-irodalom-tortenetei-3

Szepesi Erika, Szerdahelyi István: *Verstan*. Gondolat, Budapest, 1981.

Szerb Antal: Vörösmarty-tanulmányok. In Szerb Antal: *Gondolatok a könyvtárban*. Magvető Kiadó, Budapest, 1981. 363–447.

Szerdahelyi István: *Műfajelmélet mindenkinek.* Akadémiai Kiadó, Budapest, 1997.

Szikszainé Nagy Irma: *Leíró magyar szövegtan*. Osiris Kiadó, Budapest, 1999.

Szikszainé Nagy Irma: *Szövegértés – szövegelemzés – szövegalkotás*. Budapest, 2000.

Szilágyi Márton: *„Mi vagyok én?" Arany János költészete*. Kalligram, Budapest, 2017.

Szilágyi Zsófia: *Móricz Zsigmond*. Kalligram, Pozsony, 2013.

Szőke-Milinte Enikő: *A kommunikációs kompetencia fejlesztése. Az általános kommunikációs készségek fejlesztésének elmélete és gyakorlata*. Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsészettudományi Kar, Piliscsaba, 2007.

T. Szabó Levente: *Mikszáth, a kételkedő modern. Történelmi és társadalmi reprezentációk Mikszáth Kálmán prózapoétikájában.* L`Harmattan, Budapest, 2007.

T. Szabó Levente: A Vas-úton: az utazás mint látásmód és poétika. In: Szilágyi Márton (szerk.): *Ki vagyok én? Nem mondom meg…*, Petőfi Irodalmi Múzeum, Budapest, 2014. 343–366.

Tamás Menyhért (szerk.): *Zeng a magosság. In memoriam Tamási Áron.* Nap Kiadó, 1997.

Tari Lujza: A romantikus bordal és a Vörösmarty-bordalok korabeli megzenésítései. In *Vörösmarty mai szemmel*. Árgus Kiadó –Vörösmarty Társaság, Székesfehérvár, 2000. 101–128.

Tarjányi Eszter, *Arany János és a parodisztikus hagyomány.* Universitas EditioPrinceps, Budapest, 2013.

Tary Blanka – Fejes József Balázs – Hódi Ágnes – Szenczi Beáta – Vígh Tibor: *Javaslatok a szövegértés tantárgyakba ágyazott fejlesztéséhez – az olvasási stratégiák tanítása I-II. Anyanyelv-pedagógia,* 2002.4.1, 2023.1.1. https://www.anyanyelv-pedagogia.hu/cikkek.php?id=982, https://www.anyanyelv-pedagogia.hu/cikkek.php?id=995

Tasi József (szerk.): *„Merre? Hogyan?" Tanulmányok Pilinszky Jánosról*. Petőfi Irodalmi Múzeum, Budapest, 1997.
https://library.hungaricana.hu/hu/view/ORSZ_PIMU_Pimkonyvei_06_merre/?pg=0&layout=s

Tátrai Szilárd: *Bevezetés a pragmatikába funkcionális kognitív megközelítésben*. Tinta Könyvkiadó, Budapest, 2011.

Temple, C. – Steele, J. L. – Meredith, K. S.: *Hogyan neveljünk gondolkodó olvasókat?* VIII. Tankönyv. A Reading and Writing for Critical Thinking Projekt (A kritikai gondolkodás fejlesztése az olvasási és írás készségen keresztül) számára készült segédanyag. International Reading Association, Open Society Institute, 1998.

Tóth László: *Az olvasás pszichológiai alapjai*. Pedellus Tankönyvkiadó, Debrecen, 2002.

Tóth László: *Az írásbeli szövegalkotás pszichológiai alapjai – módszerek a fejlesztéshez* –. Pedellus Tankönyvkiadó, Debrecen, 2006.

Tóth Szergej – Földes Csaba – Fóris Ágota (szerk.): *Lexikológia és lexikográfiai látkép: problémák, paradigmák, perspektívák.* Generalia, Szeged, 2004. pp. 8–13; 24–43; 71–79; 145–150.

Tóth-Mózer Szilvia – Misley Helga: *Digitális eszközök integrálása az oktatásba*. Eötvös Lóránd Tudományegyetem, Budapest, 2019. https://mindenkiiskolaja.elte.hu/wp-content/uploads/2019/09/Digit%C3%A1lis-eszk%C3%B6z%C3%B6k-integr%C3%A1l%C3%A1sa-az-oktat%C3%A1sba_INTERA.pdf

Wacha Imre: *A korszerű retorika alapjai I-II*. Szemimpex Kiadó, Budapest, 1993.

Zentai Mária: Álmok hármas útján. 1831 Vörösmarty Mihály: Csongor és Tünde In: Szegedy-Maszák Mihály (főszerk.): *A magyar irodalom történetei II. 1800-tól 1919-ig*. Gondolat Kiadó, Budapest, 2007. 169-183. https://f-book.com/mi/index.php?chapter=M209ZENTALMO

https://adatbazisokonline.mnl.gov.hu/

https://www.arcanum.com/hu/

https://digiteka.ro/index/adatbazis

https://www.hungaricana.hu/hu/adatbazisok/leveltari-iratgyujtemeny/

https://helyesiras.mta.hu/helyesiras/default/suggest

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Grad didactic/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
Deák Magdolna	gr. I.	Liceul Pedagogic „Bod Péter”, Târgu Secuiesc, județul Covasna
Demeter Emőke-Csilla	gr. I.	Liceul Teoretic „Ady Endre”, Oradea, județul Bihor
Farmati Anna	dr., lector universitar	Universitatea „Babeș-Bolyai”, Facultatea de Litere, Cluj-Napoca, județul Cluj
Gál Ilona-Gyöngyi	gr. I.	Liceul Reformat, Satu Mare, județul Satu Mare
Kovács Éva	dr., gr. I.	Liceul Reformat „Wesselényi” Zalău, județul Sălaj
Siklódi Beáta	gr. I.	Liceul Teoretic „Bolyai Farkas”, Târgu Mureș, județul Mureș
Zsemlyei Borbála	dr., lector universitar	Universitatea „Babeș-Bolyai”, Facultatea de Litere, Cluj-Napoca, județul Cluj

COORDONATORI/RESPONSABILI/CONSULTANȚI ȘTIINȚIFICI(15)

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență
Fazakas Emese	conferențiar universitar doctor habilitat	Universitatea „Babeș-Bolyai”, Facultatea de Litere, Cluj-Napoca, județul Cluj
Váradi Izabella	dr., gr. I.	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare, București

Anexa nr. 5B

A *Magyar nyelv és irodalom (anyanyelv)* tantárgy tanterve

IX−XII. osztály

Közös törzsanyag

- elméleti szakirány, reál tagozat, matematika-informatika szak
- elméleti szakirány, reál tagozat, természettudományok szak
- technológiai szakirány, minden szak
- vokacionális szakirány, művészeti tagozat, minden szak
- vokacionális szakirány, sport tagozat, minden szak
- vokacionális szakirány, teológiai tagozat, római katolikus idegenvezető szak
- vokacionális szakirány, pedagógiai tagozat, minden szak

− 2026 –

A magyar nyelv és irodalom tantárgy tanterve – IX−XII. osztály, közös törzsanyag (KT) – elméleti szakirány, reál tagozat, matematika-informatika szak; elméleti szakirány, reál tagozat, természettudományok szak; technológiai szakirány, minden szak; vokacionális szakirány művészeti tagozat, minden szak; vokacionális szakirány, sport tagozat, minden szak; vokacionális szakirány, teológiai tagozat, római katolikus idegenvezető szak; vokacionális szakirány, pedagógiai tagozat, minden szak számára; magyar nyelvű változat

Anexa nr. 5B
A *Magyar nyelv és irodalom (anyanyelv),* tantárgy tanterve,
IX−XII. Osztály, Közös törzsanyag

- *elméleti szakirány, reál tagozat, matematika-informatika szak*
- *elméleti szakirány, reál tagozat, természettudományok szak*
- *technológiai szakirány, minden szak*
- *vokacionális szakirány, művészeti tagozat, minden szak*
- *vokacionális szakirány, sport tagozat, minden szak*
- *vokacionális szakirány, teológiai tagozat, római katolikus idegenvezető szak*
- *vokacionális szakirány, pedagógiai tagozat, minden szak*

BEVEZETÉS

A középiskolás tanulók szellemi és kulturális fejlődésében a *Magyar nyelv és irodalom (anyanyelv)* tantárgy alapvető szerepet tölt be, mivel képes a nyelvi és irodalmi jelenségek megértését tágabb kulturális összefüggésben és történeti alakulásukban fejleszteni. Ugyanakkor a tantárgy erősíti az identitástudatot, fejleszti a kritikai gondolkodást és azokat a készségeket, amelyek a társadalomhoz és a körülöttünk lévő világhoz való reflexív viszonyuláshoz szükségesek.

A *Magyar nyelv és irodalom (anyanyelv)* tanterv a IX−XII. osztály számára készült tantervi kínálatot jelenti, a nemzeti alaptanterv egyik összetevője. A nemzeti alaptanterv olyan koherens rendszerként értendő, amely a közoktatási rendszerben folyó tanítási tevékenységet szabályozó elemek összességét foglalja magában: kerettantervek, tantárgyi programok és országos értékelési standardok. A tanterv az OMEC 6.932/2025. számú rendelettel jóváhagyott, a nemzeti kisebbségek nyelvén folyó középiskolai oktatás kerettanterveinek előírásaira épül, amelynek megfelelően a *Magyar nyelv és irodalom (anyanyelv)* tantárgy a törzsanyaghoz tartozik, a nappali tagozatos elméleti líceumok matematika-informatika és természettudományok szakos reál osztályaiba, szakközépiskolai osztályokba, vokacionális líceumok művészeti és pedagógiai osztályaiba, sportosztályaiba és római katolikus idegenvezető szakos teológiai osztályaiba járó tanulók IX. és X. osztályban heti három, XI. és XII. osztályban heti két órában tanulják. A pedagógiai osztályok számára a törzsanyagot tartalmazó tanterv kiegészül az egyes szakok számára készült szakspecifikus curriculummal:

- koragyermekkori nevelés: IX. osztály: alkalmazott nyelvészet (1 óra), X. osztály: gyermekirodalom (1 óra), XI. osztály: kommunikációs technikák (1 óra), XII. osztály: emergens írásbeliség (1 óra);
- kisiskolai pedagógia: IX. osztály: alkalmazott nyelvészet (2 óra), X. osztály: gyermekirodalom (1 óra), XI. osztály: kommunikációs technikák (1 óra), XII. osztály: szövegértés és kreatív írás (1 óra);
- nonformális pedagógia: IX. osztály: alkalmazott nyelvészet (1 óra), X. osztály: összehasonlító irodalom (1 óra), XI. osztály: kommunikációs technikák (1 óra), XII. osztály: szövegértés és kreatív írás (1 óra)
- általános pedagógia: IX. osztály: alkalmazott nyelvészet (1 óra), X. osztály: összehasonlító irodalom (1 óra), XI. osztály: kommunikációs technikák (1 óra), XII. osztály: szövegértés és kreatív írás (1 óra)
- iskolai mediáció: IX-X. osztály: alkalmazott nyelvészet (1-1 óra), XI. osztály: kommunikációs technikák (1 óra), XII. osztály: szövegértés és kreatív írás (1 óra).

A tanterv a 3393 / 28.02.2017 számú miniszteri rendelettel az V−VIII. osztály számára jóváhagyott, új szemléletű *Magyar nyelv és irodalom (anyanyelv) tantárgyi program* folytatása, az V−VIII. osztályban kialakított kompetenciák továbbfejlesztésére és kiegészítésére összpontosít.

A tanterv több, országos és nemzetközi szinten érvényben lévő jogszabályra és oktatáspolitikai dokumentumra épül: ● A 2023/198-as számú Közoktatási törvényre, annak későbbi módosításaival és kiegészítéseivel, amely az oktatás fő céljaként a kompetenciák kialakítását határozza meg, a kompetenciákat pedig a tudás, készségek és attitűdök multifunkcionális és transzferálható együtteseiként értelmezi; ● A végzősök képzési profiljára, amelyet az OME 6731/2023. számú rendelete hagyott jóvá, és amely alapvető fejlődési mérföldkövekre épül, középpontban a nyolc kulcskompetenciával; ● A Nemzeti alaptanterv tervezésére, frissítésére és értékelésére vonatkozó irányelvekre. A Nemzeti alaptanterv referenciakeretére,

amelyet az OME 3239/2021. számú rendelete hagyott jóvá, és amely meghatározza a tanterv kialakításának és átalakításának kereteit; ● Az Európai Tanács 2018. május 22-i ajánlására az egész életen át tartó tanuláshoz szükséges kulcskompetenciákról (Council Recommendation of 22 May 2018 on key competences for lifelong learning); ● A LiFT-2, azaz az európai keretdokumentumra, amely a középfokú oktatásban folyó irodalomtanulmányokat szabályozza; ● Az Európai Nyelvi Portfólióra (The European Language Portfolio).

Szemléletében a tanterv a BBTE Bölcsészettudományi Kara magyar intézeteinek munkacsoportja által javasolt középiskolai tanterv koncepció-javaslatára épül. Továbbra is kiemelt hangsúlyt helyez a különböző típusú szövegek értésére, valamint a nyelvi megformálás iránti érzékenységre és igényességre a szóbeli és írásbeli szövegalkotásban. Ezt olyan szövegértelmezési stratégiák kialakítása egészíti ki, amelyek az irodalmi alkotások történeti és kulturális összefüggéseinek feltárására irányulnak.

A tanterv az irodalom tanítására úgy tekint, mint az esztétikai (ön)nevelésnek – és ezzel összefüggésben a személyiség világban való tájékozódása és az önmegismerése –, az írni-olvasni tanulásnak és a „műveltség”-nek egyik közegére. Az irodalomnak mint nyelvi művészetnek az olvasói tapasztalatát helyezi középpontba, ugyanakkor felkészíti a diákokat a pontos önkifejezésre, a párbeszédre és a nyilvánosság előtti különféle beszéd- és írásmódokra. Az irodalomórák súlypontja az olvasás mint esztétikai megtapasztalás helyzeteinek kidolgozására helyeződik át. Az irodalomoktatásnak ez a modellje mű és befogadója létszerű összetartozásának elismeréséből indul ki, vagyis abból, hogy az (irodalmi) mű nem a (tudományos) megismerés tárgya, hanem csakis az olvasása, befogadása tapasztalatában létezik műként.

A művekkel való dialogikus találkozásokban megvalósuló irodalomoktatás – az ismeretátadó, monologikus irodalomtanítás gyakorlatával szemben – feltételezi, hogy ne az oktatási tartalmak – irodalomtörténeti és/vagy elméleti-poétikai ismeretek – megtanítása és besorolási kategóriákként való működtetése legyen a cél, ahol a művek csak az ismeretek illusztrációi, hanem fordítva: a művek értő olvasásának hátttereként működtessük az ismereteket, az esztétikai tapasztalat kibontakoztatásának eszközeiként rendeljük alá a megfelelő fogalmakat, hogy ennek megfeleltetve formálódjanak, gazdagodjanak az értelmezéshez szükséges korábbi szövegsémák és -kódok.

A tanterv kronológiai szervezőelvre épül anélkül, hogy célja a klasszikus irodalomtörténet tanítása lenne. A műértelmező műhely gyakorlata azt feltételezi, hogy évente négy olyan közös, tanári irányítással vezetett értelmezési gyakorlat jön létre, mely több, különböző korokban íródott szépirodalmi alkotás vagy szövegrészlet értelmezésére épül, kitekintéssel a hozzájuk rendelt világirodalmi, popkulturális, társművészeti alkotásokra, dokumentumszövegekre, metaszövegekre. A munkafolyamat az elidőző, élményt adó olvasás tapasztalatára épül, melynek során lehetővé válik, hogy az olvasó életproblémaként érzékelje a művet. A tanár feladata nem elsődlegesen a magyarázat és a „megértetés” – hiszen a tanulók számára ez a passzív tudomásulvétel feladatát írja elő –, hanem a tanulóknak a mű megértésébe való bevonása, beavatása. A témákhoz ajánlott irodalmi alkotások közül a tanár az osztály érdeklődési köréhez, adottságaihoz illő műveket választ, figyelembe véve a megadott minimális követelményeket, ezeket kiegészítheti a téma keretén belül ajánlott más szövegekkel vagy azok részleteivel.

A nyelvi problémák azonosítására és megoldására való összpontosítás az általános iskolában kezdődik, de a bonyolultabb és elvontabb terminológia használatát igénylő jelenségeket a középiskolában ismerik meg és vizsgálják mélyebben a diákok. Ebben a szakaszban már lehetséges a komplex nyelvi összefüggések feltárása, és a kiindulási pontok már nem korlátozódnak a közvetlen tapasztalatokra, hanem magukban foglalhatják az olvasás, a beszélgetés és a vita során felhalmozott tapasztalatokat is. A tanulási folyamat, amelynek része a megfigyelés, a rendszerezés és az általánosítás, továbbra is alapvető fontosságú, de egyre nagyobb hangsúlyt kap a vita, az érvelés, a kritikus gondolkodás és az alternatív magyarázatok megfogalmazása. A hangsúly fokozatosan helyeződik át a megértés fejlesztéséről és a szövegalkotásról a nyelvi paradigmákkal kapcsolatos problémakörök tanulmányozására, a nyelvi adatok és információk értelmezési képességének fejlesztésére, az alternatív források minőségének kritikus értékelésére, valamint érvek megfogalmazására, döntések meghozatalára és nyelvi megközelítések alkalmazására.

Az I–VIII. osztályos tantervek nyelvi alapja funkcionális megközelítésen nyugszik, amely nem a nyelv előre meghatározott osztályozásából indul ki, hanem a kommunikáció típusainak tartalmából, helyzetéből és kontextusából, így minden jelenség a konkrét kommunikációs kontextusnak megfelelően értelmezhető. A hangsúly a különböző módon strukturálható szövegeken van, kiemelve ezzel a nyelvi ábrázolás többféle lehetőségét. A középiskolai tanterv részben követi a saját tapasztalatra támaszkodó kiindulópontok figyelembevételét, azonban mindinkább innovatív tevékenységeket követel meg, amelyek a

problémamegoldás és a tudatos kutatás gyakorlása mellett a nyelvi érzékelés, a kritikus gondolkodás és a nyelvhasználat kreativitásának fejlesztését is célul tűzik ki. Azzal, hogy a tanár különböző típusú kognitív műveletekbe vonja be a diákokat, a nyelvi jelenségek önálló felfedezésére irányítja őket. Így az irodalmi szövegek nyelvi dimenziója is olyan problémaként közelíthető meg, ami indokolja a nyelvhasználatban megjelenő pragmatikus, diakronikus, valamint társadalmi és kognitív aspektusok fokozottabb hangsúlyozását.

Módszertani szempontból a tanterv szemlélete a kompetenciafejlesztést célzó tanítási és tanulási módszerek, a differenciált tanulásszervezési eljárások alkalmazását feltételezi.

A tanterv szerkezete:

1. Bevezetés

2. Általános kompetenciák: a kommunikációs és kognitív kompetencia részrendszerei, amelyek a szóbeli kommunikáció, az írott szövegek megértése és értelmezése, az írásbeli szövegalkotás, valamint a nyelvi megformálás iránti érzékenység és igényesség fejlesztését szolgálják

3. Specifikus kompetenciák és tanulási tevékenységek: az alapkompetenciák komponensei, részrendszerei (a tanulás eredményeként kialakuló képesség- és készségterületek, motiváció- és attitűdkészletek); a tanulási tevékenységek ajánlott tevékenységpéldák, amelyek a tartalmak beépülésével hozzájárulnak a specifikus kompetenciák fejlődéséhez

4. Tanulási tartalmak, amelyek a képességrendszerekbe épülve hozzájárulnak a kompetenciák fejlődéséhez. Tartalmi egységek:

- poétikai, narratológiai, műfajelméleti és stílustörténeti fogalmak
- ajánlott szerzők
- problémakörök, problémafelvető kérdések
- műértelmező műhely

5. Módszertani útmutató

A tantervben használt rövidítések:

KT = közös törzsanyag
ÁK = általános kompetencia
SK = specifikus kompetencia
TP = tevékenységpélda

ÁLTALÁNOS KOMPETENCIÁK

ÁK 1.	**Megért különböző típusú szövegeket formális és informális kontextusban azok esztétikai minőségének megítélésével**
ÁK 2.	**Szövegértelmezési stratégiákat alkalmaz történeti, kulturális összefüggésben**
ÁK 3.	**Különböző típusú szövegeket alkot szóban és írásban a nyelvi megformálásra való érzékenységgel és igényességgel**

IX. osztály

SPECIFIKUS KOMPETENCIÁK ÉS TEVÉKENYSÉGPÉLDÁK

ÁK 1. − Megért különböző típusú szövegeket formális és informális kontextusban azok esztétikai minőségének megítélésével

IX. osztály
SK 1.1. Megérti a referenciális olvasás és az irodalomként olvasás közötti különbséget a különböző típusú szövegek befogadásában
- *irodalmi és nem irodalmi szövegek összehasonlítása sajátosságaik alapján (pl. szemponttáblázat, Venn-diagram formájában)* - *a befogadás módjának megfigyelése ugyanannak a témának kétféle (referenciális és irodalmi) interpretációja esetén* - *objektív és szubjektív közlések azonosítása irodalmi és nem irodalmi szövegekben* - *egy irodalmi szöveg alapján felkínált kétféle értelmezés (referenciális és irodalmi) egyike melletti állásfoglalás* - *irodalmi kódok szerepének felfedezése a konnotatív jelentés megteremtésében különböző műfajú szövegekben* - *a saját megértés folyamatának, a megértés akadályainak tudatosítása és a megértés gátjainak feloldása (pl. kettéosztott napló/ gondolattérkép/ megbeszélés segítségével)* - *megértési/értelmezési hibák önálló korrekciója (pl. újraolvasás, reflektálás, problémamegoldás, korrekció)* - *tanulási eredményeinek értékelése, saját céljainak és elvárásainak, valamint mások várakozásainak függvényében*
SK 1.2. Megért köznapi beszélgetéseket, érvelő szövegeket, dokumentumszövegeket, multimédiás szövegeket, egyszerűbb metaszövegeket információszerzés céljából
- *explicit és implicit információk azonosítása különböző típusú nem irodalmi szövegekben* - *érvelő szövegek és egyszerűbb metaszövegek érveinek, ellenérveinek, következtetéseinek azonosítása (pl. grafikai modell formájában)* - *dokumentumszövegek (pl. menetrend, időjárásjelentés, használati utasítás, számla, jegy) információinak azonosítása valós élethelyzetekben* - *különböző típusú nem irodalmi szövegek társítása rövidített (zanzásított) változataikkal* - *multimédiás szövegek megfigyelése szemponttáblázat segítségével* - *a különböző kommunikációs helyzetekben kapott üzenetek reflektív, forráskritikai és médiatudatos elemzése*
SK 1.3. Megnevez poétikai, narratológiai, műfajelméleti és stílustörténeti fogalmakat különböző típusú szövegekre vonatkozóan
- *különböző irodalmi szövegek műnemi és műfaji jegyeinek azonosítása* - *az olvasott művek elhelyezése stíluskorszakok idővonalán* - *poétikai, narratológiai, műfajelméleti és stílustörténeti fogalmak példákkal való szemléltetése olvasmányélmények alapján* - *verstani gyakorlatok végzése ütemhangsúlyos és időmértékes versek ritmusának megkülönböztetésére*
SK 1.4. Azonosít különböző értékminőségeket irodalmi és nem irodalmi szövegekben
- *irodalmi és nem irodalmi szövegekben megjelenített értékminőségek felismerése* - *multimédiás szövegek (pl. reklám, kampányvideó, filmrészlet) kommunikációs és esztétikai értékeinek megfigyelése* - *irodalmi és nem irodalmi szövegekben megjelenített értékminőségek összehasonlítása megadott grafikai modell segítségével* - *az értékek hátterében álló nézőpontok, élethelyzetek felismerése* - *a személyes értékrend felelős alkalmazása*

ÁK 2. − Szövegértelmezési stratégiákat alkalmaz történeti, kulturális összefüggésben

IX. osztály
SK 2.1. Szövegértelmezési stratégiákat alkalmaz nem irodalmi, epikus és lírai művekben
- *kifejező, értő, értelmező olvasás gyakorlása* - *a nem irodalmi szövegek sajátosságainak felismerése* - *a nem irodalmi szövegek sajátosságainak értelmezése megadott szempontok szerint* - *líraiság és elbeszélő jelleg megkülönböztetése* - *cím és szöveg összefüggésének vizsgálata* - *lírai szövegek értelmezése a szóképek, stílusalakzatok jelentésteremtő erejének felfedezésével* - *versbeszéd, beszédhelyzet, beszédmód változatainak felismerése* - *a rím, ritmus vizsgálata a lírai szövegek jelentésének megteremtésében* - *szereplői és elbeszélői szólamok megkülönböztetése epikus szövegekben (egyenes beszéd, függő beszéd, szabad függő beszéd)* - *hangulati elemek és azok hatásainak azonosítása lírai és epikus művekben* - *a példázatosság jegyeinek értelmezése a cselekmény, a szereplők és a motívumok szintjén*
SK 2.2. Nyelvi adatokat értelmez megadott szempontok szerint
- *adatgyűjtési módok megismerése* - *adattárak, adatbázisok, (online) szótárak kezelése, gyakorlatban való használata* - *keresési szempontok megismerése* - *információk, adatok kikeresése megadott téma alapján* - *a nyelvi adatok megadott szempontok szerinti csoportosítása*
SK 2.3. Rövid válasz formájában fogalmazza meg olvasói élményét az irodalmi műről a tanult fogalmak helyes használatával
- *előfeltevések megfogalmazása az irodalmi mű címe alapján a mű lehetséges témájáról* - *cím és szöveg közötti összefüggések megfigyelése* - *lírai, epikai művek műfaji sajátosságainak felfedezése adott irodalmi műben* - *fikció és valóság elkülönítése az irodalmi művekben* - *a példázatos szövegek tanítói szándékának értelmezése értékalapú megközelítésben* - *nyelvi megalkotottság, stiláris sajátosságok, hangnem, hangulatiság megfogalmazása* - *esztétikai minőségek megnevezése* - *ritmus és rím versszervező és hangulatteremtő erejének felismerése*
SK 2.4. Felismeri a különböző korokhoz tartozó szövegek sajátosságait a történeti érzék kialakulása céljából
- *az egyes korokhoz kapcsolódóan információk, adatok kikeresése és ezek megbeszélése adott szempontok szerint* - *a szöveg történeti meghatározottságának felismerése* - *saját léttapasztalatok összehasonlítása olvasmányélményekkel* - *értékrendek változásának felismerése történeti tárgyú művekben* - *történelmi háttér és előtér felismerése a történelmi tárgyú művekben* - *önkifejezési formák alakulásának felismerése különböző korokhoz tartozó szövegekben* - *különböző stílusok sajátosságainak azonosítása irodalmi szövegekben rövid válasz formájában*
SK 2.5. Értelmezi a nyelvi változások okait a történeti érzék kialakulása érdekében
- *a nyelvi változások egyes okaihoz kapcsolódóan információk, adatok kikeresése és ezek megbeszélése adott szempontok szerint* - *szólások és közmondások időbeli változásának felfedezése* - *régi irodalmi szövegek nyelvi (grammatikai) sajátosságainak vizsgálata* - *jövevényszavak felismerése különböző korú szövegekben* - *a jövevényszavak beilleszkedését segítő mechanizmusok felismerése*

ÁK 3. − Különböző típusú szövegeket alkot szóban és írásban a nyelvi megformálásra való érzékenységgel és igényességgel

IX. osztály
SK 3.1. Beszédhelyzetnek megfelelő szövegeket alkot a területi és társadalmi változatok figyelembevételével
- *saját anyanyelvjárás/anyanyelvváltozat sajátosságainak kikeresése és összevetése a többi nyelvjárási régióban használt változatokkal digitális térképek segítségével* - *különböző nyelvváltozatokban megfogalmazott szövegek összevetése és hasonlóságok/különbségek kiemelése* - *szövegalkotás különböző nyelvváltozatokban (a helyzet, cél, az adó és a vevő függvényében)* - *területi nyelvváltozat és személyes/kulturális identitás összefüggésének vizsgálata tanulói kutatómunka eredményeképpen (pl. családban használt szavak, kifejezések, melyek hiányoznak a normatív nyelvváltozatból)* - *beszélt szövegek alkotása a kulcsszavak, témahálózat alapján* - *szövegalkotás a szöveg mikro- és makroszerkezetének figyelembevételével* - *történetmesélés a tematikus progresszió alkalmazásával*
SK 3.2. Párbeszédet, monológot alkot különböző kommunikációs helyzetekben
- *a kapcsolatfelvételre (köszönés, bemutatás, bemutatkozás, megszólítás), a kapcsolat tartására és a kapcsolat lezárására vonatkozó komplex helyzetgyakorlatok* - *párbeszéd gyakorlása informális és formális helyzetekben a beszélők közötti viszonyok figyelembevételével* - *a kommunikációt akadályozó tényezők felismerése* - *felkészülés a beszélgetést irányító szerepére többszereplős párbeszédben* - *az aktív hallgatás/értő figyelem módszerének gyakorlása* - *a párbeszéd és monológ jellemzésbeli eljárásként való alkalmazása* - *feleselő, csattanóra kihegyezett párbeszéd alkotása* - *felelősségteljes részvétel különféle interakciókban, a kommunikációs konvenciók és etikai elvek tiszteletben tartásával, valamint a kulturális sokszínűség megbecsülésével*
SK 3.3. Funkcionális szövegtípusokat (magánlevél/hivatalos levél, meghívó, űrlap) alkot megadott beszédhelyzethez igazodva
- *egy téma magán- és hivatalos levélben való megfogalmazásának gyakorlása* - *meghívók írása különböző alkalmakra és stílusokban* - *irodalmi programok műsorfüzeteinek megtervezése* - *pályázati űrlapok kitöltésére vonatkozó szabályok betartásának gyakorlása* - *valós vagy fiktív rajongói levél írása egy kedvenc művésznek vagy színésznek művészi munkásságának értékelésével* - *hivatalos levél írása az önkormányzatnak egy lakossági probléma megoldása érdekében*
SK 3.4. Egyszerűbb érvelő szövegeket alkot köznapi beszédhelyzetekben
- *vélemények, gondolatok, érzelmek, érvek és ellenérvek kifejezésére szolgáló változatos üzenetek megfogalmazása formális és informális kontextusokban, különféle médiumokon keresztül, a kommunikációs helyzethez igazított formában* - *megadott tételmondatokhoz bizonyítékok/érvek és cáfolatok/ellenérvek kapcsolása* - *tények és vélemények elkülönítésének gyakorlása különböző beszédhelyzetekben* - *álláspont kifejtésének gyakorlása (három perces/három bekezdésnyi szövegben)* - *megadott kérdésre adott válasz részletes indoklása, magyarázata* - *példák, idézetek beépítése az érvelésbe* - *a rövid és hatásos érvelés gyakorlása hétköznapi témákon keresztül* - *meghatározásból levezetett érv gyakorlása* - *különböző címzetthez igazodó beszédek alkotása* - *humoros kifogások, mentegetőzés írása különböző szituációban*
SK 3.5. Publicisztikai, digitális/multimédiás szövegeket (pl. sms, üzenet, hangüzenet, komment, e-mail, hirdetés, esemény létrehozása, közösségi médiafelületek szövegei) alkot különböző beszédhelyzetekben

IX. osztály
- *tudatos részvétel az online írott kommunikációban a helyesírási szabályok alkalmazásával* - *egy közlés többféle módon való megfogalmazása különböző kommunikációs helyzetekben* - *emléknapok/rendezvények részletes forgatókönyvének előkészítése* - *az elektronikus könyvtárakban való tájékozódás gyakorlása* - *hangüzenetek tömör, lényegkiemelő megfogalmazása* - *tanulási segédanyag létrehozása a mesterséges intelligencia eszközeinek bevonásával*
SK 3.6. Elbeszélő, leíró szövegeket alkot megélt vagy fiktív élményei alapján
- *az olvasói élmény megszólaltatása általános érdekű és értékű mondanivalóval, élménybeszámoló formájában* - *az „írás saját magunk számára” technika alkalmazása (pl. a saját gondolatok, vélemények, érvek és kérdések reflexív, önreflexív megfogalmazására)* - *párbeszéd és monológ beillesztése elbeszélő szövegbe* - *leíró szöveg beépítése elbeszélő szövegbe* - *egy iskolai nap elbeszélése naplórészlet formájában, egyéni és osztályközösségi nézőpontból*

TARTALMAK

Tartalmi egységek	Tartalmak
1. Ajánlott szerzők	**1.1.** Balassi Bálint **1.2.** Csokonai Vitéz Mihály **1.3.** Heltai Gáspár **1.4.** Janus Pannonius **1.5.** Mikes Kelemen **1.6.** Zrínyi Miklós
2. Fogalmak	**2.1.** referenciális olvasás és irodalomként olvasás **2.2.** az irodalmi szöveg jellemzői: • fikcionalitás, nyelvi megalkotottság, történetiség, konnotatív jelentés az irodalmi kódok és formák szövegszerveződésben betöltött szerepe • író, kronológia, kultúra, világkép, történetiség, irodalmi korszak, stílus, korstílus, stílusirányzat, stílusszintézis • értelmezési szempontok az olvasás folyamatában • értékek, értékviszonyok (adott irodalmi művekben) • esztétikai minőségek (szép, rút, tragikus, komikus, fenséges, alantas, idilli, elégikus) • hangnemek (objektív, szubjektív, ódai, patetikus, tragikus, elégikus, humoros) **2.3.** stílustörténeti korok, irányzatok: ókor, középkor, reneszánsz, humanizmus, reformáció, barokk, felvilágosodás, rokokó, klasszicizmus, szentimentalizmus **2.4.** nyelvemlékek: szórványemlék, szövegemlék, glossza **2.5.** epikus művek olvasása: • epikum, történet, történetmondás, elbeszélő (narrátor), elbeszélői nézőpont, elbeszélői szólam, szereplő, szereplők rendszere, jellemábrázolási technikák • epikai műfajok: bibliai történet, példázat, tanmese, intelem, prédikáció, legenda, krónika, monda, gesta, eposz (propozíció, invokáció, in medias res, epikus hasonlatok, enumeráció, isteni beavatkozás, állandó jelzők, előreutalás), irodalmi levél, novella • elbeszélés, tanítás, példázatosság **2.6.** lírai művek olvasása: • líraiság, lírai én, vershelyzet, beszédhelyzet, beszédmód • lírai műfajok: dal (katonadal, kurucdal, helyzetdal), epigramma, himnusz, óda, zsoltár, trubadúr énekek, virágénekek, elégiko-óda, elégia • pictura, sententia • ütemhangsúlyos és időmértékes verselés (verslábak, hexameter, pentameter, disztichon), szimultán verselés, strófa (Balassi-strófa), rím, rímtípusok, refrén **2.7.** szövegtípusok: monológ, párbeszéd, dokumentumszövegek, metaszövegek, érvelő szövegek (érv, cáfolat, álláspont, tételmondat), magánlevél, hivatalos levél, meghívó; multimédiás szövegek, sms, üzenet, hangüzenet, komment, e-mail, hirdetés, esemény létrehozása, közösségi médiafelületek szövegei **2.8.** adattár, adatbázis, szótártípusok (egynyelvű/értelmező, többnyelvű, etimológiai, szótörténeti, szinonima, szakszótárak, helyesírási szótár), szócikk; a szótártípusok funkciója; hasonlóságok és különbségek az adattárak, adatbázisok, nyomtatott és online szótárak között **2.9.** nyelvi változás: a nyelvi változatosság időben; a nyelvi változások okai (belső okok, a nyelv rendszerszerűsége; külső okok: a társadalom, kultúra változásai, a történelmi események hatása; más nyelvi közösségekkel való érintkezés) **2.10.** területi és társadalmi változatok; nyelvváltozat, nyelvjárás, köznyelv, standard, szleng, hobbinyelvek, életkori nyelvváltozatok, szaknyelvek

Tartalmi egységek	Tartalmak
3. Műértelmező műhely	**3.1. TANÍTÁS, NEVELÉS** (Minimális követelmény: 3 epikus alkotás, 3 lírai alkotás) **3.1.1. Irodalmi művek a IX. osztályban tanulmányozott korokból:** *Halotti Beszéd és Könyörgés;* bibliai példázatok (A magvető; A tékozló fiú); *Szent István király intelmei Imre herceghez*; Janus Pannonius: *A veronai Guarinóhoz* (Kérlek téged, e kornak fényessége…); *Vitázik Guarino mentegetőzésével; Guarinóhoz* (Így szóltál, Guarino, míg olvasgattad a könyvem…); Heltai Gáspár: *Száz fabula* (részlet); Mikes Kelemen: *Törökországi levelek* (62. levél); Csokonai Vitéz Mihály: *Jövendőlés az első oskoláról a Somogyban* **3.1.2. Társítható művek:** **3.1.2.1. Irodalmi alkotások:** Apáczai Csere János: *Az iskolák fölöttébb szükséges voltáról*; Kosztolányi Dezső: *Halotti beszéd; A kulcs*; *Aranysárkány*; *Házi dolgozat*; *Fürdés; Sakk-matt*; Márai Sándor*: Halotti beszéd; Füves könyv*; Kazinczy Ferenc: *A nagy titok*; Kölcsey Ferenc: *Emléklapra; Huszt*; Berzsenyi Dániel: *A magyarokhoz (II.)*; Jókai Mór: *És mégis mozog a Föld* (részletek, az iskolai életet ábrázoló jelenetek); Gárdonyi Géza: *Bűntárgyalás*; Móricz Zsigmond: *Légy jó mindhalálig* (részletek, az iskolai életet ábrázoló jelenetek); Szabó Magda: *Abigél*; Karinthy Frigyes: *Tanár úr kérem*; Vámos Miklós: *Pofon*; Ady Endre: *Üzenet egykori iskolámba*; Kovács András Ferenc: *Erdélyi iskolák falára*; Tóth Krisztina: *Verset állva; Tolltartó; Én csak egy nyugdíjas tanár vagyok*; Ottlik Géza: *Iskola a határon* (részletek, iskolai jelenetek); Esterházy Péter: *Pápai vizeken ne kalózkodj!*; Pilinszky János: *A tékozló fiú keresése*; Dragomán György: *Oroszlánkórus*; Tamás Dénes: *Az élő ház*; Gion Nándor: *Sortűz egy fekete bivalyért* (részlet, Fodó tanár úr alakja) **3.1.2.2. Társművészeti alkotások:** Fra Angelico: *A hegyi beszéd* (festmény, 1442); Raffaello Santi: *Az athéni iskola* (festmény, 1510); Rembrandt: *A tékozló fiú hazatérése* (festmény, 1669); *Dr. Tulp anatómiája* (festmény, 1632); *Emmausi vacsora* (festmény, 1601); Jean-François Millet: *A magvető* (festmény, 1850); Munkácsy Mihály: *Colpachi iskola* (festmény, 1882); Vincent Van Gogh: *A magvető* (festmény, 1888, mindkét változat); Ferenczy Károly: *A hegyi beszéd* (festmény, 1896); Csontváry Kosztka Tivadar: *Marokkói tanító* (festmény, 1908); Caravaggio: *Hamiskártyások* (festmény, 1594); *A Pál utcai fiúk* (ifjúsági filmdráma Molnár Ferenc regényének adaptációja, Fábri Zoltán, 1969); *Holt költők társasága* (ifjúsági filmdráma, Peter Weir: *Dead Poets Society*, 1989); *Mindenki* (rövidfilm, Deák Kristóf, 2016); *Mona Lisa mosolya* (filmdráma, Mike Newel: *Mona Lisa Smile*, 2003); *Tanári szoba* (filmdráma, İlker Çatak: *Teachers' Lounge,* 2023); *Fekete pont* (filmdráma, Szimler Bálint, 2024) **3.1.3. Világirodalmi kitekintés:** Marcus Aurelius: *Elmélkedések*; *A professzor és a révész* (hindu népmese); J. D. Salinger: *Zabhegyező (Rozsban a fogó)*; J. K. Rowling: *Harry Potter*; Sylvia Plath: *Beavatás*; Ernest Hemingway: *Indián tábor*; André Gide: *A tékozló fiú visszatérése* **3.1.4. Visszatekintési lehetőségek:** Molnár Ferenc: *A Pál utcai fiúk* **3.1.5. Fogalmak (megjelenített értékek, témák, motívumok):** eredendő bűn, bűnbeesés, bűnhődés, Éden, famotívum, archaikus nyelvezet, tanulási stratégiák, beavatás, példakép, beilleszkedés, normakövetés, felnőtté válás, személyes érintettség, emberi magatartásminták, értékátadás, felelősség, megfelelés, hivatás, tudás, nevelési elvek, nevelési eszmények, tanárszerepek, iskolai konfliktusok, gyermekjogok, gyermekvédelem **3.2. A TRANSZCENDENS ÉS VILÁGI SZERELEM** (Minimális követelmény: 2 epikus alkotás, 4 lírai alkotás) **3.2.1. Irodalmi művek a IX. osztályban tanulmányozott korokból:** *Ómagyar Mária-siralom*; *Margit-legenda*; *Szent Ferenc legendája* (Jókai kódex: *Az fordolt farkasról*); *Szent László legendája*; Balassi Bálint: *Hogy Júliára talála, így köszöne néki*; *Júliát hasonlítja a szerelemhez, mely hasonlatosságot a Júlia dicséretin kezd*

Tartalmi egységek	Tartalmak
	el; *Kiben az kesergő Céliáról ír*; Csokonai Vitéz Mihály: *A boldogság*; *Tartózkodó kérelem*; *A rózsabimbóhoz*; *A Reményhez* **3.2.2. Társítható művek:** **3.2.2.1. Irodalmi alkotások:** Dsida Jenő: *Arany és kék szavakkal*; Gárdonyi Géza: *Isten rabjai*; Lackfi János: *Szent Margit legendája*; Szerb Antal: *A szerelem a palackban*; Márai Sándor: *Vendégjáték Bolzanóban*; Csokonai Lili [EsterházyPéter]: *Tizenhét hattyúk*; Kovács András Ferenc: *Júliának különb dicséreti*; *Kiket Júliáról szerzett*; *Júliát az hithez hasonlítja; Magát az planétákhoz méri*; *Júlia árnyékáról*; Orbán Ottó: *Melyben Balassi módján fohászkodik*; Nagy Gáspár: *Visszhangzó lépcsők egy eleven Balassi-szoborhoz*; Petri György: *Egy Balassi-strófa*; Varró Dániel: *Változatok egy gyerekdalra: Balassi Bálint* **3.2.2.2 Társművészeti alkotások:** A Manesse-kódex lovagi szerelmet ábrázoló illusztrációi (1305−1340); Jan van Eyck: *Az Arnolfini-házaspár* (festmény, 1434); Sandro Botticelli: *A tavasz* (festmény, 1482); *Vénusz és Mars* (festmény, 1485); *Vénusz születése* (festmény, 1486); Hieronymus Bosch: *Gyönyörök kertje* (festmény, 1500 körül); Tiziano: *Égi és földi szerelem* (festmény, 1512−1516); Peter Paul Rubens: *A szerelem kertje* (festmény, 1630−1632); Giovanni Lorenzo Bernini: *Szent Teréz extázisa* (szobor, 1647); François Boucher: *Szeretők a parkban* (festmény, 1758); Jean-Honore Fragonard: *A hinta* (festmény, 1767); Louis-Jean-François Lagrenée: *Ámor és Psyché* (festmény, 1767−1771); Antonio Canova: *Ámor és Psyche* (szobor, 1796); Gustav Klimt: *A csók* (festmény, 1907−1908); Szinyei Merse Pál: *Szerelmespár* (festmény, 1870); René Magritte: *Szerelmesek* (festmény, 1928); *Örvendj magyar hon, jó anya* (a Gaude mater Hungaria himnusz feldolgozása) – Schola Hungarica – Dobszay László; *Lucis creator optime* gregorián dallama; Sator-Quartet – Heidl György és Bognár Szilvia: *Lucis creator optime*; Moniot d'Arras: *Ce fu en mai* (Nyári ének); Kecskés együttes: Gaucelm Faidit: *Trubadúr énekek a 12−13. századból* (Hungaroton,1986); Ludwig van Beethoven: *IX. szimfónia* (szimfónia, 1824, IV. tétel, Örömóda); Richard Wagner: *Trisztán és Izolda* (opera, 1859, Liebestod, részlet); Giacomo Puccini: *Turandot* (opera, 1926, „Nessun dorma", Kalaf áriája, III. felvonás eleje); Richard Wagner: *A Nibelung gyűrűje* (operaciklus, 1876, „Awakening Scene", „Immolation Scene"); Giuseppe Verdi: *A trubadúr* (opera, 1853); Liszt Ferenc: *Két legenda: Assisi Szent Ferenc prédikál a madaraknak* (zongoramű, 1862−1863); *Árpád-házi Szent Margit legendája* (zenés történelmi fantáziajáték a kaposvári Déryné Vándorszíntársulat előadása); *Napfivér, holdnővér* (filmdráma, Franco Zefirelli: *Fratello sole, sorella luna*, 1972); *Az ember, aki megölte Don Quijotét* (kaland-vígjáték, Terry Gilliam: *The Man Who Killed Don Quixote*, 2018); *Szerelmes Shakespeare* (romantikus vígjáték, John Madden: *Shakespeare in love,* 1998); *Lovagregény* (történelmi kalandfilm-vígjáték, Brian Helgeland: *A Knight's Tale,* 2001) **3.2.3. Világirodalmi kitekintés:** Platón: *Lakoma* (*Symposion*); Francesco Petrarca: *Daloskönyv*; William Shakespeare: *Szonettek*; *Rómeó és Júlia*; Miguel de Cervantes: *Don Quijote*; Umberto Eco: *A rózsa neve*; Anton Pavlovics Csehov: *A szerelemről és más történetek*; Johann Wolfgang von Goethe*: Faust* (I., II. rész); Novalis*: Himnuszok az éjszakához*; Lidia Amejko: *A telepi szentek élete* **3.2.4. Visszatekintési lehetőségek:** Petőfi Sándor: *János vitéz* **3.2.5. Fogalmak (megjelenített értékek, témák, motívumok):** szent szerelem (amor sanctus), lovagi szerelem, trubadúrköltészet, reneszánsz szerelem, rokokó udvarlás, elragadtatás, átlényegülés, plátói szerelem, transzcendencia, profán, virágénekek, népies helyzetdalok, szent, szentség, csoda, erénykatalógus, kolostori irodalom, példaadás, tanító jelleg, erkölcsi példa, önfeláldozás, áldozat, aszkézis, szolgálat, boldogságkeresés, szenvedély, vágy, beteljesülés, elmúlás, a szerelem mint ideál, antropomorfizáció, az emberi lét mulandósága

Tartalmi egységek	Tartalmak
	3.3. OTTHONOSSÁG ÉS IDEGENSÉGÉRZET (Minimális követelmény: 2 epikus alkotás, 4 lírai alkotás) **3.3.1. Irodalmi művek a IX. osztályban tanulmányozott korokból:** Janus Pannonius: *Pannónia dicsérete*; *Egy dunántúli mandulafáról*; *Mikor a táborban megbetegedett*; *Búcsú Váradtól*; Mikes Kelemen: *Törökországi levelek* (részlet); Csokonai Vitéz Mihály: *Az estve*; *A tihanyi ekhóhoz*; *A magánossághoz*; *A pillangóhoz* **3.3.2. Társítható művek:** **3.3.2.1. Irodalmi alkotások:** Berzsenyi Dániel: *A közelítő tél*; Kazinczy Ferenc: *Fogságom naplója* (részlet); Péterfy Gergely: *Kitömött barbár*; Kosztolányi Dezső: *A szegény kisgyermek panaszai*; *Esti Kornél* (részlet); Márai Sándor: *Napló*; *Béke Ithakában*; Arany János: *Epilógus*; Ady Endre: *Kocsi-út az éjszakában*; *Sem utódja, sem boldog őse…*; *A Tisza-parton*; *A Hortobágy poétája*; *Mátyás bolond diákja*; Karinthy Frigyes: *Előszó; Barabbás*; József Attila: *Levegőt!*; *Külvárosi éj*; Tóth Árpád: *Lélektől lélekig*; Tamási Áron: *Levél Édesanyámhoz Mikes Kelemenről*; Kányádi Sándor: *Fától fáig*; Örkény István: *Az otthon*; Tandori Dezső: *Egy talált tárgy megtisztítása* **3.3.2.2.Társművészeti alkotások:** Kolozsvári Tamás: *Kálvária* (oltárkép, 1427); Caspar David Friedrich: *Vándor a ködtenger fölött* (festmény, 1818 körül), Edgar Degas: *Abszintivók* (festmény, 1876); Munkácsy Mihály: *Krisztus Pilátus előtt* (festmény, 1881); Edvard Munch: *A sikoly* (festmény, 1893); Edward Hopper: *Automata* (festmény, 1927); Csontváry Kosztka Tivadar: *Magányos cédrus* (festmény, 1907); Ludwig van Beethoven: *Holdfény szonáta* (1801); Bródy János: *A magány* (beatdal, 1994); Margaret Island: *A rab gólya* (Arany János megzenésített verse, 2018) ; *Az emigráns* (játékfilm, Szalai Györgyi, Dárday István, 2006); *A Pillangó* (filmvígjáték-dráma, Philippe Muyl: *Le papillon,* 1973); Várnai György, Jankovics Marcell: *Gusztáv elidegenedik* (animációs film, 1978), *Ahol a folyami rákok énekelnek* (bűnügyi thriller, Delia Owens regényének adaptációja, Olivia Newman: *Where the Crawdads Sing*, 2022) **3.3.3. Világirodalmi kitekintés:** Dante Alighieri: *Isteni színjáték* (Nádasdy Ádám fordítása); John Keats: *A magányhoz*; *A reményhez*; Mihai Eminescu: *Szegény Dionis*; *Az esthajnalcsillag*; Franz Kafka: *Átváltozás*; Sylvia Plath: *Az üvegbura* **3.3.4. Visszatekintési lehetőségek:** Molnár Ferenc: *A Pál utcai fiúk*; Rudyard Kipling: *A dzsungel könyve*; Antoine de Saint-Exupéry: *A kis herceg* **3.3.5. Fogalmak (megjelenített értékek, témák, motívumok):** otthonosság, út, száműzetés, (e)migráció, honvágy, személyes és kulturális kötődés, nosztalgia, kultúrák találkozása, a beilleszkedés nehézségei, megnemértettség, kirekesztettség, idegenség, elidegenedés, magány **3.4. HŰSÉG ÉS HŐSIESSÉG. *A tatárjárás, a törökvilág és a kuruc-labanc harcok emlékezete*** (Minimális követelmény: 2 epikus alkotás, 4 lírai alkotás) **3.4.1. Irodalmi művek a IX. osztályban tanulmányozott korokból:** Balassi Bálint: *Egy katonaének; Ó, én édes hazám, te jó Magyarország*; Zrínyi Miklós: *Szigeti veszedelem* (részletek); kuruc dalok (*Csínom Palkó*; *Rákóczi-nóta*; *Nagymajtényi síkon letörött a zászló*; *Őszi harmat után)* **3.4.2.Társítható művek:** **3.4.2.1. Irodalmi alkotások:** Rogerius mester: *Siralmas ének*; Tinódi Lantos Sebestyén: *Cronica* (Egervár viadaljáról); Kodolányi János: *Julianus barát*; *A vas fiai*; Kemény Zsigmond: *Zord idő*; Ady Endre: *Bujdosó kuruc rigmusa; Kurucok így beszélnek; Két kuruc beszélget*; Arany János: *Szondi két apródja*; Gárdonyi Géza: *Egri csillagok*; Jókai Mór: *Török világ Magyarországon*; *A nagyenyedi két fűzfa*; Mikszáth Kálmán: *A fekete város*; *Új Zrínyiász*; Kós Károly: *Varju nemzetség*;

Tartalmi egységek	Tartalmak
	Esterházy Péter: *Harmonia Caelestis* (a kor hangulatát idéző részletek); Szilágyi István: *Hollóidő*; Makkai Sándor: *Ördögszekér*; Orbán Ottó: *Melyben Balassi módjára fohászkodik*; Lackfi János: *Plaza Balassi* **3.4.2.2.Társművészeti alkotások:** Hollósy Simon: *Zrínyi kirohanása* (festmény, 1896); Csontváry Kosztka Tivadar: *Zrínyi kirohanása* (festmény, 1903); Feszty Árpád: *Feszty-körkép* (festmény, 1892−1894); Benczúr Gyula: *Budavár visszavétele a törököktől* (festmény, 1686); *Egri csillagok* (musical, Várkonyi Mátyás – Béres Attila, 1996); *Zrínyi 1566* (rockmusical, Moravetz Levente, 2017); a *Rákóczi-induló* változatai **3.4.3. Világirodalmi kitekintés:** Homérosz: *Íliász*; Vergilius: *Aeneis*; *Roland-ének*; *Nibelung-ének*; az *Artúr-mondakör* feldolgozásai; Torquato Tasso: *A megszabadított Jeruzsálem*; Mihai Eminescu: *Harmadik levél*; Leon Uris: *Exodus* **3.4.4. Visszatekintési lehetőségek:** Jókai Mór: *A kőszívű ember fiai*; Arany János: *Toldi*; Gárdonyi Géza: *Egri csillagok* **3.4.5. Fogalmak (megjelenített értékek, témák, motívumok):** nemzeti identitás, keresztény értékrend, vitézi élet, hűség, hősiesség, hazaszeretet, végvári vitézek, önfeláldozás, imitatio Christi, athleta Christi, duális világkép, kuruc, labanc, száműzetés, bujdosás

X. osztály

SPECIFIKUS KOMPETENCIÁK ÉS TEVÉKENYSÉGPÉLDÁK

ÁK 1. − Megért különböző típusú szövegeket formális és informális kontextusban azok esztétikai minőségének megítélésével

X. osztály
SK 1.1. Olvasási stratégiákat, olvasási módokat alkalmaz a különböző típusú szövegek befogadásában
- *a szövegre vonatkozó alapvető információk (téma, szövegtípus, szövegműfaj) kiemelése a szöveg gyors áttekintése (cím, tipográfiai elemek, szövegkonstrukció, grafikai elemek) alapján* - *az előzetes tudás mozgósítása és a szöveg új információival való szembesítése különböző típusú szövegekben a jelöléstechnika (INSERT) és grafikai szervezők (TTT-táblázat, szemponttáblázat) alkalmazásával* - *szakaszos olvasás jóslással, a jóslatok és az elolvasott szöveg/szövegrész összehasonlítása grafikai szervezők (T-táblázat, szemponttáblázat) segítségével* - *kulcsszavak, bekezdések tételmondatainak kiemelése, témahálózat készítése különböző szövegtípusok esetén* - *többféle jegyzetelési technika, forma elsajátítása és a célnak megfelelő kiválasztása, önálló alkalmazása* - *érzéki képek alkotása (vizualizálás) különböző típusú szövegek olvasásakor* - *vizuális segédlet alkalmazása (Venn-diagram, pókhálóábra, gondolattérkép, jellemtérkép, idővonal, vázlatkör, vázlatlánc stb.) vázlatkészítéskor* - *összefoglalás készítése előre megadott válaszlehetőségek/szemponttábla alapján* - *a saját megértés folyamatának, a megértés akadályainak tudatosítása és a megértés gátjainak feloldása kettéosztott napló/ gondolattérkép/ megbeszélés segítségével* - *megértési/értelmezési hibák önálló korrekciója (újraolvasás, reflektálás, problémamegoldás, korrekció)*
SK 1.2. Kiválasztja az alkalmas érvelési technikát személyes álláspontja/véleménye kifejezése céljából
- *az érvtípusok (ok-okozati összefüggésből származó érv, összehasonlításon alapuló érv, ellentéten alapuló érv, az általános-egyes elvén alapuló érv, valószínűségen alapuló érv, bizonyítékokból – adatokból, tényekből – származtatott érv) azonosítása adott szövegekben grafikai szervezők (T-táblázat, szemponttáblázat) segítségével* - *a meggyőzés és hatásosság eszközeinek megfigyelése (rögzítése grafikai szervezők segítségével) azonos témájú, de eltérő erősségű érvekben (gyenge, közepes, erős érv)* - *a logikai érvelés eszköztárának azonosítása (meghatározás, indukció, dedukció, szillogizmus) érvelő szövegekben kettéosztott napló segítségével* - *a hibás érvelés kiszűrése a hiba (argumentum ad hominem, circulus vitiosus, ok-okozati viszonyként feltüntetni az egyidejűséget/egymásutániságot, argumentum ad misericordiam, argumentum ad populum, tekintélyelvűség) felfedezésével grafikai szervezők segítségével* - *a csúsztatás, manipuláció, populizmus, demagógia felismerése közéleti szövegekben* - *a különböző forrásokból származó tudományos véleményekre vonatkozó állítások érvényességének és koherenciájának értékelése*
SK 1.3. Megérti a poétikai, narratológiai, műfajelméleti és stílustörténeti fogalmak jelentését különböző típusú szövegekben
- *különböző irodalmi szövegek műnemének, műfajának meghatározása* - *az epikai, lírai, drámai műnem sajátosságainak azonosítása különböző típusú szövegekben szemponttáblázat segítségével* - *különböző stílusú és műfajú elbeszélő szövegek (énregény, elbeszélés, novella, romantikus regény, történelmi regény, műballada), műfaji sajátosságainak elkülönítése grafikai szervezők (pl. gondolattérkép, szemponttáblázat) segítségével* - *különböző stílusú és műfajú lírai szövegek (óda, himnusz, elégia, epigramma, leíró költemény), műfaji sajátosságainak elkülönítése grafikai szervezők (pl. gondolattérkép, szemponttáblázat) segítségével* - *drámai szövegek műfaji sajátosságainak elkülönítése grafikai szervezők (pl. gondolattérkép, szemponttáblázat) segítségével*

A magyar nyelv és irodalom tantárgy tanterve – IX−XII. osztály, közös törzsanyag (KT) – elméleti szakirány, reál tagozat, matematika-informatika szak; elméleti szakirány, reál tagozat, természettudományok szak; technológiai szakirány, minden szak; vokacionális szakirány művészeti tagozat, minden szak; vokacionális szakirány, sport tagozat, minden szak; vokacionális szakirány, teológiai tagozat, római katolikus idegenvezető szak; vokacionális szakirány, pedagógiai tagozat, minden szak számára; magyar nyelvű változat

X. osztály
- *az olvasott művek elhelyezése a stíluskorszakok idővonalán* - *stílustörténeti sajátosságok azonosítása különböző típusú szövegekben* - *poétikai, narratológiai, műfajelméleti és stílustörténeti fogalmak példázása olvasmányélmények alapján* - *verstani gyakorlatok végzése ütemhangsúlyos és időmértékes versek ritmusának megkülönböztetésére* - *a retorikai alakzatok meggyőző, a szóképek jelentésteremtő szerepének felismerése az elbeszélő szövegek és a lírai alkotások olvasásakor*
SK 1.4. Felismer különböző értékosztályokat és értékviszonyokat irodalmi szövegekben
- *a szövegben szereplő személyek/hősök által közvetített értékek/értékrendek összehasonlítása különböző típusú szövegekben megadott szempontok alapján/grafikai szervezők segítségével (Venn-diagram, pókhálóábra, gondolattérkép, T-táblázat)* - *a különböző típusú szövegekben megjelenített értékek viszonyrendszerének felvázolása pókhálóábra/gondolattérkép segítségével* - *az erkölcsi vétség és bűnhődés kapcsolatának felismerése az olvasott irodalmi művekben* - *a mű értékhierarchiájának azonosítása (pl. anyagi és szellemi/ erkölcsi/ érzelmi értékek egymáshoz való viszonyának ábrázolása grafikai szervezővel)* - *összetett helyzetek vagy problémák elemzése* - *értékalapú megállapítások megfogalmazása megalapozott nézőpontok alapján*

ÁK 2. − Szövegértelmezési stratégiákat alkalmaz történeti, kulturális összefüggésben

X. osztály
SK 2.1. Szövegértelmezési stratégiákat működtet nem irodalmi, epikus, lírai és drámai művekben
- *a szövegtípus sajátosságainak működtetése megadott szempontok szerint* - *a vita módszerének alkalmazása különböző típusú (ismeretközlő, tudományos, elemző) szövegek értelmezésében* - *műfaji jegyek jelentésképző erejének működtetése lírai, epikus, drámai művekben* - *líraiság sajátosságainak összehasonlítása epikus, lírai, drámai szövegekben Venn-diagram segítségével* - *versbeszéd, beszédhelyzet, beszédmód változatainak felismerése* - *epikus művek tér- és időszerkezetének ábrázolása* - *külső és belső, nyílt és zárt térszerkezet felismerése* - *az elbeszélés ideje és az elbeszélt idő elkülönítése* - *a történetalakítás sajátosságainak felismerése (metaforikus, metonimikus)* - *motívumok, toposzok, archetípusok jelentésképző erejének a felismerése* - *szereplők viszonyrendszerének ábrázolása* - *epikus, drámai alkotások értékszerkezetének meghatározása* - *értékek összehasonlítása a szereplők viszonyrendszerében epikus és drámai szövegekben* - *a dráma műnemi, műfaji, szerkezeti sajátosságainak felismerése* - *drámamodellek (konfliktusos, középpontos, kétszintes) felismerése* - *akció és dikció szerepének a megfigyelése a drámai művekben* - *drámai dialógus átalakítása függő, szabad függő beszéddé* - *szerepjáték alkalmazása a drámai konfliktus értelmezésében* - *vita módszerének alkalmazása a személyes olvasmányélmény kifejezésére* - *katarzisélmény átélése művészi alkotások alapján*
SK 2.2. Statisztikákat, grafikonokat, digitális tartalmakat, értekezéseket, ismeretterjesztő szövegeket vizsgál információszerzés céljából
- *bizonyos nyelvi jelenségekre való rákeresés szövegkorpuszokban* - *nyelvi jelenségek számítógépes elemzése* - *nyelvjárási/regionális köznyelvi adatok térképre vetítése* - *következtetések vagy döntések megalapozása tudományos adatok és technológiai eszközök felhasználásával* - *különböző (tudományos, ismeretterjesztő) szövegek információinak összevetése* - *különböző (tudományos, ismeretterjesztő) szövegek tényközlési stratégiáinak felismerése* - *tudományos és ismeretterjesztő szövegek grafikai modelleinek értelmezése*

X. osztály
SK 2.3. Irodalmi alkotásokat értelmez olvasmányélmények beépítésével, megadott szempontok alapján
- *irodalmi szövegek tematikus, motivikus kapcsolódásának felismerése* - *összefüggések teremtése különböző irodalmi szövegek között (imitáció, szövegköziség)* - *értékviszonyok értelmezése irodalmi művekben* - *drámatípusok értelmezése műfaji és stílustörténeti kontextusban* - *történelmi előtér és háttér összefüggéseinek értelmezése történelmi tárgyú epikus és drámai alkotásokban* - *katarzisélmény megfogalmazása drámai alkotások értelmezésekor* - *vallomásosság, személyesség, önmegértés eszközeinek értelmezése* - *önreflexió működtetése (vallomás, monológ, szerepjáték formájában) az olvasmányélmények alapján* - *műalkotásokkal, kulturális- és művészeti tevékenységekkel vagy megnyilvánulásokkal kapcsolatos reakciók indoklása és (ön)értékelése, sajátos szakszókincs alkalmazásával, meghatározott szempontok alapján*
SK 2.4. Felismeri a történeti tárgyú elbeszélések kulturális összefüggéseit különböző korokhoz tartozó szövegekben
- *különböző korok különleges, egyedi nyelvi megalkotottságának felismerése* - *fikció és valóság megkülönböztetése történeti tárgyú művekben* - *a hagyományok továbbélésének, átalakulásának felismerése irodalmi művekben* - *régi és modern szembenállásának vizsgálata történeti tárgyú elbeszélésekben* - *beszédmód változásának felismerése különböző korokhoz tartozó szövegekben*

ÁK 3. − Különböző típusú szövegeket alkot szóban és írásban a nyelvi megformálásra való érzékenységgel és igényességgel

X. osztály
SK 3.1. Beszélt szövegtípusokat alkot a kommunikáció irányultsága és színterei figyelembevételével
- *a bemutatkozás gyakorlása különböző színtereken (pl. családi összejövetelen, osztály előtt, televízióban, diákkonferencián stb.)* - *a háromperces felelés alkotása a tanár és osztálytársak elvárásaihoz igazítva* - *az érdeklődésfelkeltés technikáinak gyakorlása (pl. személyes, történelmi hivatkozással való indítás stb.)* - *felszólalásra való felkészülés gyakorlása* - *hozzászólás szerkezeti sémájának alkalmazása (téma értékelése, fontosságának elismerése, az előadó méltatása, az egyetértés kifejezése, kiegészítések, új gondolatok, nyelvileg körültekintően megfogalmazott ellenvélemény, köszönetnyilvánítás)* - *felkészülés a vitában való részvételre (tájékozódás a témát, vitapartnereket, célokat illetően, személyes vonatkozások keresése, stratégia és taktika készítése; jegyzetelés, csoportosítás a vita folyamán)* - *saját élettörténet/családtörténet elbeszélése*
SK 3.2. Adatokat helyez el grafikai modellekben különböző értékek, fogalmak, sajátosságok összehasonlítása érdekében
- *idővonal/idődiagram készítése a mű idő- és térstruktúrájának, ok-okozati összefüggéseinek megértése érdekében* - *T-táblázat használata az irodalmi szereplők indítékainak megértése érdekében (pl. Mit tesz/mit nem?)* - *pókhálóábra használata jelképekhez kapcsolható asszociációk elsődleges összegyűjtéséhez és rögzítéséhez* - *fürtábra használata gondolatok, információk, fogalmak, a köztük levő kapcsolatok, összefüggések feltárására (pl. címmeditáció)* - *gondolkodástérkép szóbeli és írásbeli szövegalkotásban való használata* - *történetpiramis készítése megadott szempontok alapján* - *a szereplők jellemtérképének megrajzolása több szempontú, érvekkel alátámasztott jellemrajz megfogalmazása céljából* - *szereplők szembeállítása, összehasonlítása Venn-diagram, halmazábra segítségével*

X. osztály
- *kettéosztott napló használata az anyaggyűjtéshez vagy az írott szövegek tudatos megszerkesztésének gyakorlására* - *digitális portfólió készítése egy megadott témáról, ahol a tanuló különböző forrásokból származó adatokat rendszerez, vizualizál és értelmez* - *interaktív prezentáció vagy infografika készítése digitális eszközökkel, a tartalom logikus szervezésével* - *valamely tanulmányozott epikus, drámai alkotásra vonatkozó, MI (AI) által generált digitális tartalomnak kritikai értékelése* - *a digitális technológiák kritikus használata az általuk kínált lehetőségek, korlátok, kockázatok elemzésével és az etikai és jogi elvek tiszteletben tartásával, különös tekintettel a személyes adatokra és a szellemi tulajdonra*
SK 3.3. Funkcionális szövegtípusokat (kérvény) alkot megadott beszédhelyzethez igazodva
- *kérvény írása valós iskolai helyzetben (engedélykérés versenyen való részvételhez, hiányzás igazolására)* - *kérvény, kérés megfogalmazása különböző nyelvi regiszterben (baráti e-mail, hivatalos forma)* - *kérvényminta kitöltése* - *az érvelés gyakorlása kérvény témájához igazodva*
SK 3.4. Különböző típusú elbeszélő, érvelő szövegeket alkot megadott szempontok alapján
- *vázlatírás gyakorlása (logikai, tartalmi, dokumentációs, taktikai vázlat) gondolattérkép segítségével* - *a jegyzetelés technikáinak gyakorlása (pl. jelölés) saját tanulási folyamatának megkönnyítése érdekében* - *tudósítás írása egy médiában szereplő személyiségről/irodalmi hősről, az információk ellenőrzése forráskritika alkalmazásával* - *tanévnyitó-/záró beszéd írása az intézményről, a jelenlévő diákokról/diákokhoz, szülőkhöz, alkalmazva az általános, sémaszerű felépítését* - *érvelő szövegek alkotása különböző témák alapján (pl. hogyan járul hozzá a nemzeti kulturális identitás az európai identitáshoz; a gyermek- és emberi jogokról, az interkulturalitásról, a civil részvételről és a közösségi, illetve globális szintű fenntartható fejlődésről)* - *érvelő szövegek alkotása gazdasági, társadalmi jelenségek és folyamatok kritikus értelmezésével köznapi és irodalmi szövegekben*
SK 3.5. Publicisztikai, digitális/multimédiás szövegeket (pl. prezentáció, blog, videóüzenet, tudósítás) alkot különböző beszédhelyzetekben
- *PowerPoint / Canva / Google Slides / Prezi prezentáció készítése irodalmi, történelmi vagy társadalmi témáról* - *blogbejegyzés írása saját olvasmányélményről* - *rövid (1–2 perces) videóüzenet készítése egy aktuális témáról (pl. környezetvédelem, olvasás fontossága, iskolaélet)* - *rövid podcast-epizód készítése egy közösségi vagy kulturális témáról (pl. miért szeretünk olvasni?; a nyelvhasználat a mindennapokban) csoportmunkában* - *az írásban történő tudósítás szabályainak gyakorlása online felületen (iskolai életről, színházélményről, író-olvasó találkozóról)*
SK 3.6. Elbeszélő, leíró szövegeket transzformál megadott szempontoknak megfelelően
- *leíró szöveg elbeszélő szöveggé alakítása* - *monológ párbeszéddé alakítása* - *monológ meggyőző szöveggé/nyilvános beszéddé alakítása* - *drámai dialógus átalakítása (szabad) függő beszéddé* - *szerzői utasítások megfogalmazása elbeszélő szövegekben a szereplők érzéseinek, gondolatainak kihangosítására*

TARTALMAK

Tartalmi egységek	Tartalmak
1. Ajánlott szerzők	**1.1.** Arany János **1.2.** Berzsenyi Dániel **1.3.** Jókai Mór **1.4.** Kármán József **1.5.** Katona József **1.6.** Kölcsey Ferenc **1.7.** Mikszáth Kálmán **1.8.** Petőfi Sándor **1.9.** Vörösmarty Mihály
2. Fogalmak	**2.1.** a szövegre vonatkozó információk: téma, szövegtípus, szövegműfaj, kulcsszó, bekezdés, tételmondat, cím, tipográfiai elemek, szövegkonstrukció, grafikai elemek **2.2.** értékosztályok, értékviszonyok **2.3.** motívum, toposz, archetípus **2.4.** stílustörténeti korok, irányzatok: felvilágosodás, klasszicizmus, szentimentalizmus, romantika, népiesség, realizmus **2.5.** epikus művek olvasása: elbeszélő (első személyű, harmadik személyű, mindentudó, objektív narrátor); epikus idő; az elbeszélés ideje, az elbeszélt idő; a hősteremtés eljárásai; történeti tárgyú elbeszélés; történelmi háttér és előtér; fikció és valóság; történelmi regény; történeti tárgyú elbeszélések és kulturális összefüggésük; elbeszélés; elbeszélő költemény; romantikus regény (regénytípusok: anekdotikus regény, irányregény, társadalmi regény, kisregény), ballada (népballada, műballada, történeti tárgyú műballada, lélektani ballada), novella (romantikus, realista novella); énelbeszélés (levél, napló, levélregény, szentimentalista énregény) **2.6.** lírai művek olvasása: forradalmi költészet, romantikus lírai én (teremtő zseni, látnok, vátesz, hasonmás), rapszódia, ars poetica, himnusz, óda, dal, szereplíra; imitációelv: az imitációelv történetisége (imitáció humanista, barokk, rokokó, klasszicista művekben); antik minta; imitáció és verselés (klasszikus időmértékes verselés); imitáció és műfajok (óda, elégia, epigramma, episztola, leíró költemény); idő- és értékszembesítés **2.7.** drámai művek olvasása: dráma; a drámaiság; drámai szituáció; drámai cselekmény; a drámai hős; konfliktus; beszédfajták; drámai műfajok (tragédia, komédia); drámaváltozatok, drámamodellek (konfliktusos, középpontos, kétszintes dráma); drámaváltozatok és kulturális hátterük: dráma a kultuszban (antik dráma); dráma a színpadon (klasszicista dráma, romantikus dráma), akció és dikció, katarzis **2.8.** szövegtípusok: érvelő szöveg, érvtípusok (ok-okozati összefüggésből származó érv, összehasonlításon alapuló érv, ellentéten alapuló érv, az általános-egyes elvén alapuló érv, valószínűségen alapuló érv, bizonyítékokból – adatokból, tényekből – származtatott érv, gyenge, közepes, erős érv); a logikai érvelés eszköztára (meghatározás, indukció, dedukció, szillogizmus); érvelési hibák (argumentum ad hominem, circulus vitiosus, ok-okozati viszonyként feltüntetni az egyidejűséget/egymásutániságot, argumentum ad misericordiam, argumentum ad populum, tekintélyelvűség), az érdeklődés felkeltésének technikái; a csúsztatás, manipuláció, populizmus, demagógia; bemutatkozás, háromperces felelés, kérvény, kérés, tudósítás, prezentáció, blog, videóüzenet, publicisztikai, multimediális szövegek **2.9.** a kommunikáció irányultsága szerinti szövegtípusok (monologikus, dialogikus); a kommunikáció színterei szerinti szövegtípusok (társalgási, hivatalos, közéleti, tudományos); a beszélt nyelv sajátosságai (spontaneitás, megakadás, nyelvbotlások, hangsúly, hanglejtés, beszédtempó, redundancia, hiány) **2.10.** adatelemzés, grafikai modell (diagram, folyamatábra, grafikon), statisztikai ábra, nyelvi térkép

Tartalmi egységek	Tartalmak
3. Műértelmező műhely	**3.1. FÉRFI SZEREPLEHETŐSÉGEK** (Minimális követelmény: 3 epikus alkotás, 2 lírai alkotás) **3.1.1. Irodalmi művek a X. osztályban tanulmányozott korokból:** Katona József: *Bánk bán* (Nádasdy Ádám prózai adaptációja); Petőfi Sándor: *Ha férfi vagy, légy férfi…; Az apostol*; Arany János: *Toldi*; Jókai Mór: *Fekete gyémántok*; *Egy magyar nábob*; *Kárpáthy Zoltán*; *A kőszívű ember fiai*; *Az arany ember*; *A lélekidomár*; Mikszáth Kálmán: *Az a fekete folt*; *A bágyi csoda*; *A fekete város*; *Beszterce ostroma*; *Szent Péter esernyője*; *A Noszty fiú esete Tóth Marival*; *Lapaj, a híres dudás* **3.1.2. Társítható művek:** **3.1.2.1. Irodalmi alkotások:** Madách Imre: *Az ember tragédiája* (részletek, Ádám szerepei); Móricz Zsigmond: *Sárarany*; *Az isten háta mögött*; *A fáklya*; *Rokonok*; Tabéry Géza: *Szarvasbika*; Németh László: *A két Bolyai*; Láng Zsolt: *Bolyai*; Kosztolányi Dezső: *Pacsirta*; *Édes Anna*; *Esti Kornél*; *Aranysárkány*; Krúdy Gyula: *Szindbád*; Kós Károly: *A Varju nemzetség*; Tamási Áron: *Rendes feltámadás*; József Attila: *Jövendő férfiak*; *Nagyon fáj*; Bartis Attila: *Nyugalom*; Dragomán György: *A fehér király*; Vámos Miklós: *Apák könyve* (részletek); Szabó T. Anna: *Hogy vigyázzon* **3.1.2.2. Társművészeti alkotások:** Richard Wagner: *Trisztán és Izolda* (opera, 1859); Egressy Béni − Erkel Ferenc: *Bánk bán* (opera, 1861); Bakonyi Károly, Heltay Jenő, Kacsóh Pongrác: *János vitéz* (daljáték, 1904); Tankcsapda: *Szabadon* (hard rock dal, 1999); *Toldi* (animációs film, Arany János műve alapján, Jankovics Marcell, Csákovics Lajos, 2022); *Az arany ember* (romantikus film, Jókai Mór regényének adaptációja, Gertler Viktor, 1962); *Fekete gyémántok* (filmdráma, Jókai Mór regényének adaptációja, Várkonyi Zoltán, 1977); *A kőszívű ember fiai* (filmdráma, Jókai Mór regényének adaptációja, Várkonyi Zoltán, 1965); *Egy magyar nábob* (filmdráma, Jókai Mór regényének adaptációja, Várkonyi Zoltán, 1966); *Kárpáthy Zoltán* (filmdráma, Jókai Mór regényének adaptációja, Várkonyi Zoltán, 1966); *Beszterce ostroma* (filmdráma, Mikszáth Kálmán regényének adaptációja, Keleti Márton, 1948); *A fekete város* (filmsorozat, Mikszáth Kálmán regényének adaptációja, Zsurzs Éva, 1970-71); *Szent Péter esernyője* (játékfilm, Mikszáth Kálmán regényének adaptációja, Bán Frigyes, Vladislav Pavlovic, 1958); *A Noszty fiú esete Tóth Marival* (filmszatíra, Mikszáth Kálmán regényének adaptációja, Gertler Viktor, 1960); *Az ember tragédiája* (animációs film, Madách Imre műve alapján, Jankovics Marcell, 2011); *Rokonok* (játékfilm, Móricz Zsigmond regényének adaptációja, Szabó István, 2006); *Pacsirta* (filmdráma, Kosztolányi Dezső regényének adaptációja, Ranódy László, 1963); *Édes Anna* (filmdráma, Kosztolányi Dezső regényének adaptációja, Fábri Zoltán, 1958); *Aranysárkány* (filmdráma, Kosztolányi Dezső regényének adaptációja, Ranódy László, Gyöngyössy Imre, 1966); *Esti Kornél csodálatos utazása* (filmdráma, Kosztolányi Dezső művének adaptációja, Pacskovszky József, 1995); *Szindbád* (filmdráma, Krúdy Gyula Szindbád-történeteinek felhasználásával, Huszárik Zoltán, Sára Sándor, 1971); *A két Bolyai* (Németh László drámájának tévéváltozata, Ádám Ottó, 1978); Pablo Picasso: *Álmos iszákos* (The Sleepy Drinker, festmény, 1902) **3.1.3. Világirodalmi kitekintés:** William Shakespeare: *Hamlet, dán királyfi*; *Othello*; Goethe: *Faust*; Homérosz: *Iliász*; Homérosz: *Odüsszeia*; Vergilius: *Aeneis*; Shakespeare: *Julius Caesar*

Tartalmi egységek	Tartalmak
	3.1.4. Visszatekintési lehetőségek: *Szent István király intelmei Imre herceghez*; Balassi Bálint: *Hogy Júliára talála így köszöne néki*; Balassi Bálint: *Egy katonaének*; Zrínyi Miklós: *Szigeti veszedelem*; Csokonai Vitéz Mihály: *A boldogság*; Arany János: *Toldi* **3.1.5. Fogalmak (megjelenített értékek, témák, motívumok):** külső-belső nézőpont, hőstípus, férfialakok archetípusai, karakterábrázolás, szerepfelfogás, a kor férfieszménye, hétköznapi férfiszerepek, szerepek változatossága (családfő, apa, nagyapa, férj, rokon, hódító, értelmiségi, felfedező, harcos, hatalom letéteményese, lázadó, önfeláldozó stb.), apahiány, hős, felelősségvállalás, szerepvállalás, kiégett értelmiségi, szenvedéstörténet, névszimbolika, céltalanság, önpusztítás, offenzív/defenzív magatartás **3.2. SZERELEM ÉS KÜZDÉS** (Minimális követelmény: 2 epikus alkotás, 1 drámai alkotás, 2 lírai alkotás) **3.2.1. Irodalmi művek a X. osztályban tanulmányozott korokból:** Kármán József: *Fanni* hagyományai; Vörösmarty Mihály: *Szép Ilonka*; *Ábránd*; *A merengőhöz*; *Csongor és Tünde*; Petőfi Sándor: *Mi a szerelem?*; *Minek nevezzelek?*; *Szeptember végén*; *Reszket a bokor, mert…*; Petőfi Sándor levelei (részletek); Jókai Mór: *Az arany ember*; Mikszáth Kálmán: *Különös házasság* **3.2.2. Társítható művek:** **3.2.2.1. Irodalmi alkotások:** Szendrey Júlia naplója, levelei (részletek); Vajda János: *Húsz év múlva*; Márai Sándor: *Az igazi*; Füst Milán: *A feleségem története*; Szabó Lőrinc: *Semmiért egészen*; *A huszonhatodik év*; Weöres Sándor: *Psyché. Egy hajdani költőnő írásai*; Nagy László: *Ki viszi át a szerelmet?*; Hervay Gizella: *Zuhanások*; Garaczi László: *Fanni*; Varró Dániel: *Minek-minek?*; Tóth Krisztina: *Utószezon* **3.2.2.2. Társművészeti alkotások:** Jean Antoine Watteau*: A szerelem ünnepe* (festmény, 1718-1719); Francesco Hayez: *A csók* (festmény, 1859); Eugéne Delacroix: *Orpheusz és Eurüdiké, Tavasz* (festmény 1862); Ford Madox Brown: *Rómeó és Júlia búcsúja* (festmény, 1867); Pierre-August Renoir: *Vidéki tánc* (festmény, 1883); Frank Dicksee: *Rómeó és Júlia* (festmény, 1884); Silvio Allason: *A csók* (festmény, 1892); Giuseppe Verdi: *La Traviata* (opera, 1853); Giuseppe Verdi: *Aida* (opera, 1871); Giuseppe Verdi: *Rigoletto* (opera, 1851); Georg Bizet: *Carmen* (opera, 1875); Giacomo Puccini: *Tosca* (opera,1900); Wolfgang Amadeus Mozart: *Szöktetés a szerájból* (dalmű, 1782); Felix Mendelssohn: *Szentiványéji álom* (nyitány, 1826); Magyar népdalok (*Hej, Dunáról fúj a szél; Tavaszi szél vizet áraszt; A csitári hegyek alatt; Hej, tulipán, tulipán*); *Büszkeség és balítélet* (romantikus filmdráma, Joe Wright: *Pride and Prejudice,* 1995); *Bridget Jones naplója* (romantikus filmvígjáték, Sharon Maguire: *Bridget Jones's Diary*, 2001); *A nagy Gatsby* (romantikus dráma. Baz Luhrmann: *The Great Gatsby,* 2013); *Hajnali láz* (történelmi dráma, Gárdos Péter, 2015); *Kincsem* (romantikus kalandfilm, Herendi Gábor, 2017); *A feleségem története* (romantikus filmdráma, Füst Milán regényének adaptációja, Enyedi Ildikó, 2021) **3.2.3. Világirodalmi kitekintés:** Thomas Hardy: *Egy tiszta nő*; *A weydoni asszonyvásár*; Jane Austen: *Büszkeség és balítélet*; *Értelem és érzelem*; Emily Brontë: *Üvöltő szelek*; Gabriel García Márquez: *Szerelem a kolera idején*; Byron: *Don Juan*; Alekszandr Szergejevics Puskin: *Anyegin*; Heinrich Heine: *Dalok könyve*; Stendhal: *Vörös és fekete*; Lev Tolsztoj: *Anna Karenina*; Johann Wolfgang von Goethe: *Az ifjú Werther szenvedései*; William Shakespeare: *Szentiványéji álom* **3.2.4. Visszatekintési lehetőségek:** Csokonai Vitéz Mihály: *A Reményhez* **3.2.5. Fogalmak (megjelenített értékek, témák, motívumok):** szenvedély, szerelmi vágy, elválás, küzdelem, hűség, áldozat, szerelem, szenvedés, vágy, akadály, konfliktus, érzelmek, beteljesületlen szerelem, tiltott szerelem, szenvedő szerelmes, személyes hang, önértelmezés, önpusztítás, vívódás,

Tartalmi egységek	Tartalmak
	döntésképtelenség, elvágyódás, értékvesztés, értékmentés, ráció, küzdelem, írott és íratlan szabályok, kettős élet, érzelmi kötődés, társadalmi akadály, erkölcsi korlát, romantikus idealizmus, rajongás, hűség, elköteleződés, idealizált szerelem, társadalmi elvárások, kötelesség, kényszerházasság, a szerelem törékenysége, halál, szabadságvágy **3.3. BŰN ÉS BŰNHŐDÉS** (Minimális követelmény: 2 epikus alkotás, 1 drámai alkotás, 2 lírai alkotás) **3.3.1. Irodalmi művek a X. osztályban tanulmányozott korokból:** Katona József: *Bánk bán*; Berzsenyi Dániel: *A magyarokhoz*; Kölcsey Ferenc: *Hymnus*; Vörösmarty Mihály: *Az emberek*; *Előszó*; *A vén cigány*; Arany János: *Ágnes asszony; Zách Klára; A walesi bárdok; V. László*; *Tetemre hívás*; *Tengeri-hántás*; Jókai Mór: *Az arany ember*; Mikszáth Kálmán: *A fekete város; Az a fekete folt*; *Az a pogány Filcsik*; *Bede Anna tartozása*; *A néhai bárány* **3.3.2. Társítható művek:** **3.3.2.1. Irodalmi alkotások:** Kemény Zsigmond: *Özvegy és leánya*; Madách Imre: *Az ember tragédiája*; Jókai Mór: *A lőcsei fehér asszony*; Kosztolányi Dezső: *Édes Anna* (részlet); Móricz Zsigmond: *Barbárok*; Ady Endre: *Nekünk Mohács kell*; József Attila: *A bűn*; Németh László: *Iszony*; Székely János: *Profán passió*; Sütő András: *Káin és Ábel*; Szabó Magda: *Az ajtó*; Nádas Péter: *Egy családregény vége*; Szilágyi István: *Kő hull apadó kútba*; Dragomán György: *Máglya* **3.3.2.2. Társművészeti alkotások:** Hieronymus Bosch: *Gyönyörök kertje* (festmény, 1500 körül); Munkácsy Mihály: *Siralomház* (festmény, 1870); Zichy Mihály*: A rombolás géniuszának diadala* (festmény, 1878); *Ágnes asszony* (rajz, 1893); Giuseppe Verdi: *Nabucco* (opera, 1842); Youlì, *Ágnes asszony*, 2018; *Hét élet* (filmdráma, Gabriele Mucino: *Seven Pounds*, 2008); *Eredet* (sci-fi−akciófilm, Cristopher Nolan: *Inception*, 2010); *Vanília égbolt* (sci-fi thrillerfilm, Cameron Crowe: *Vanilla Sky*, 2001); *Joker* (filmdráma, Todd Phillips: *Joker*, 2019) **3.3.3. Világirodalmi kitekintés:** Szophoklész: *Oidipusz király*; *Antigoné*; Dante Alighieri: *Isteni színjáték*; William Shakespeare: *Hamlet, dán királyfi; Rómeó és Júlia*; George Gordon Byron: *Káin*; Edgar Allan Poe: *A Holló*; Lev Nyikolajevics Tolsztoj: *Anna Karenina*; Fjodor Mihajlovics Dosztojevszkij: *Bűn és bűnhődés*; *Bárányka* (*Mioriţa*, román népballada); Mihail Sadoveanu: *A balta* (*Baltagul*) **3.3.4. Visszatekintési lehetőségek:** Zrínyi Miklós: *Szigeti veszedelem* **3.3.5. Fogalmak (megjelenített értékek, témák, motívumok):** bűn és bűnhődés, büntetés, vétség, eredendő bűn, tudatlanság, bűnbeesés, rosszra való hajlam, bűntett, bűnrészes, áldozat, szerepjáték, lelkiismeret, lelkifurdalás, vívódás, normák, erkölcsösség, megbélyegzés, ítélet **3.4. HAZASZERETET ÉS SZABADSÁGVÁGY. *A reformkor és az 1848-as forradalom és szabadságharc emlékezete*** (Minimális követelmény: 1 epikus alkotás, 5 lírai alkotás) **3.4.1. Irodalmi művek a X. osztályban tanulmányozott korokból:** Berzsenyi Dániel: *A magyarokhoz I.*; *A magyarokhoz II.*; Kölcsey Ferenc: *Huszt*; *Hymnus*; Vörösmarty Mihály: *Előszó*; *A vén cigány*; *Szózat*; *A Guttenberg-albumba*; *Gondolatok a könyvtárban*; Petőfi Sándor: *Az apostol*; *Nemzeti dal*; *A nép nevében*; *Farkasok dala*; *Négy nap dörgött az ágyú*; *Akasszátok fel a királyokat*; *Béranger legújabb dala*; Jókai Mór: *És mégis mozog a Föld*; *Egy magyar nábob*; *Kárpáthy Zoltán*; *A kőszívű ember fiai*; *Csataképek*; *Az élet komédiásai* **3.4.2. Társítható művek:**

Tartalmi egységek	Tartalmak
	3.4.2.1. Irodalmi alkotások: Ady Endre: *Harcos Gyulai Pál*; *A márciusi Naphoz*; *A Tűz márciusa*; *Köszvény-ország márciusa*; Tóth Krisztina: *Koravén cigány*; Spiró György: *Padmaly*; Fábián Janka: *Márciusi napló*; Szécsi Noémi: *Nyughatatlanok* **3.4.2.2. Társművészeti alkotások:** Eugène Delacroix: *A szabadság vezeti a népet* (festmény, 1830); Kodály Zoltán, Harsányi Zsolt: *Háry János* (daljáték, 1926); Illés együttes: *Március, 1848.* (beat ballada, 1969); Hobo Blues Band: *Vadászat* (blues-rock-folk album, 1992); Ferenczi György / Rackajam: *Petőfi* (megzenésített versek, 2023); *Elfújta a szél* (romantikus történelmi filmdráma, Victor Fleming: *Gone with the Wind*, 1939); *80 huszár* (filmdráma, Sára Sándor, 1978); *A Hídember* (történelmi filmdráma, Beremányi Géza, 2002); *Guerilla* (történelmi filmdráma, Kárpáti György Mór, 2019) **3.4.3. Világirodalmi kitekintés:** Heinrich Heine: *1849 októberében*; Henrik Ibsen: *Magyarországhoz*; Thomas Moore: *Ne feledd a tért…*; Victor Hugo: *A nyomorultak* **3.4.4. Visszatekintési lehetőségek:** Balassi Bálint: *Egy katonaének*; Zrínyi Miklós: *Szigeti veszedelem*; Mikes Kelemen: *Törökországi levelek* **3.4.5. Fogalmak (megjelenített értékek, témák, motívumok):** reform, haladás, hazaszeretet, összefogás, erkölcsi kötelesség, forradalmi lelkesedés, szabadságvágy, forradalmi cselekvés, hazafiasság, áldozatvállalás, bátorság, kitartás, nemzeti hősök

XI. osztály

SPECIFIKUS KOMPETENCIÁK ÉS TEVÉKENYSÉGPÉLDÁK

ÁK 1. − Megért különböző típusú szövegeket formális és informális kontextusban azok esztétikai minőségének megítélésével

XI. osztály
SK 1.1. Megkülönbözteti a szépirodalmi és populáris irodalmi szövegeket esztétikai értékeik azonosítása érdekében
- *adott témához kapcsolódó populáris és szépirodalmi szövegek összehasonlítása grafikai szervezők segítségével megadott szempontok alapján (pl. nyelvi igényesség, felépítés, alkotói szándék szórakoztatás/esztétikai élmény nyújtása, a szemléletesség eszközei/poétikai eszközök, konnotatív jelentés)* - *a populáris irodalom műfajainak (sci-fi, fantasy, krimi, horror-thriller) felismerése az alaptörténet, jellegzetes stílusjegyek alapján* - *a megjelenített értékek elkülönítése szépirodalmi és populáris irodalmi szövegekben* - *a klisé, közhely, giccs, képzavar felismerése populáris irodalmi szövegekben* - *a saját megértési folyamat tudatosítása, a megértést akadályozó tényezők felismerése és ezek feloldása kettéosztott napló, gondolattérkép vagy irányított megbeszélés alkalmazásával* - *megértési/értelmezési hibák önálló korrekciója (újraolvasás, reflektálás, problémamegoldás, korrekció)*
SK 1.2. Megért animációkat, színházi előadásokat, művészfilmeket, portrékat, podcasteket, tanulmányokat információszerzés és esztétikai értéklátás céljából
- *animációk, színházi előadások, művészfilmek stb. megnézése előre megadott szempontok mentén (grafikai szervező kitöltése)* - *a különféle multimédiás művek sajátosságainak felismerése és elkülönítése* - *multimédiás és verbális kommunikátumok jelentéslehetőségeinek összevetése* - *a különböző kifejezésmódok (pl. mozgókép és nyelv) közti különbségek megvitatása azonos témájú alkotások esetében* - *filmadaptáció és irodalmi alkotás összehasonlítása megadott szempontok alapján grafikai szervezők segítségével*
SK 1.3. Felismeri különböző típusú szövegek poétikai, narratológiai, műfajelméleti és stílustörténeti sajátosságait
- *különböző irodalmi szövegek műnemének, műfajának meghatározása* - *az epikai, lírai, drámai műnem sajátosságainak megkülönböztetése az olvasott szövegekben* - *különböző stílusú és műfajú elbeszélő szövegek (novellaváltozatok: anekdotikus, lírai, drámai; novellafüzér és regény; fejlődésregény, lélektani regény, társadalmi regény; klasszikus modern, realista és naturalista regény) műfaji sajátosságainak felismerése* - *a lírai beszédmód sajátosságainak azonosítása (vershelyzet, beszédhelyzet; személyesség, személytelenség; önmegszólítás; egyszólamúság, többszólamúság; közvetlenség, közvetettség) grafikai szervezők segítségével (kettéosztott napló, szemponttáblázat, gondolattérkép) különböző lírai szövegekben* - *különböző lírai szövegek (látomásos tájvers, létösszegző vers, gondolati költészet) műfaji sajátosságainak azonosítása és elkülönítése grafikai szervezők (pl. gondolattérkép, szemponttáblázat) segítségével* - *a drámai költemény műfaji sajátosságainak felismerése olvasmányélmények alapján* - *az olvasott művek elhelyezése a stíluskorszakok idővonalán* - *stílustörténeti sajátosságok azonosítása különböző típusú szövegekben* - *poétikai, narratológiai, műfajelméleti és stílustörténeti fogalmak alkalmazása olvasmányélmények alapján*
SK 1.4. Felismeri a megjelenített értékek és a megjelenítés értékei közötti összefüggéseket irodalmi szövegekben
- *az előzetes ismeretek/tapasztalatok beépítése a jelentésteremtés gyakorlatába (pl. műfaji ismeretek, szóképek/alakzatok jelentésképző szerepe) különböző típusú szövegek olvasásakor* - *a lírai, epikus és drámai műfajok/műfajváltozatok sajátosságainak összehasonlítása* - *a nyelvi megalkotottság egyediségének vizsgálata különböző típusú szövegekben*

XI. osztály
- *a poétikai eszközök jelentésteremtő szerepének vizsgálata különböző típusú szövegekben* - *a látvány- és látomásteremtés eljárásainak megkülönböztetése*

ÁK 2. − Szövegértelmezési stratégiákat alkalmaz történeti, kulturális összefüggésben

XI. osztály
SK 2.1. Létrehoz egyéni stratégiákat irodalmi és nem irodalmi szövegek értelmezésére
- *különféle szövegtípusok alkotása megadott szempontok szerint* - *a rím közlésformáló erejének értelmezése* - *vershangulat, verszene kapcsolatának felismerése* - *a szóképek és stilisztikai eszközök művészi erejének felismerése az adott műben* - *esztétikai minőségek szerepének felismerése a jelentésteremtésben* - *epikai közlésformák (leírás, történetmondás, monológ, párbeszéd) változatos alkalmazása irodalmi és nem irodalmi szövegekben* - *egyéni stratégiák alkalmazása a szövegértésben: címmeditáció, brainstorming, jóslás, asszociatív típusú fürtábra, gondolkodástérkép, belső hang megszólaltatása, történetpiramis, ötsoros írása, öt perces esszé, hiányos mondatok, szövegek kiegészítése, szókártyák, történet átírása megadott szempontok alapján (pl. nyelvi regiszterek váltása), történet folytatása*
SK 2.2. Felismeri a nyelvhasználat és társadalmi rétegzettség összefüggéseit különböző nyelvi regiszterekhez tartozó szövegekben
- *különböző beszédszituációk megfigyelése, értelmezése* - *a belső nyelvi kontaktusok (a sztenderd, a nyelvjárások és a szociolektusok érintkezésének) felismerése* - *egy csoport nyelvi attitűdjének felmérése (anyanyelvhez, államnyelvhez, idegen nyelvhez kapcsolódó attitűd) kérdőív alapján* - *a különböző nyelvi regiszterekhez tartozó szövegek dekódolása* - *a nyelvi hiedelmek/babonák kritikája;* - *a beszédhelyzethez illő nyelvi megnyilvánulás, a helyénvalóság megfelelő megítélése*
SK 2.3. Szövegeket hasonlít össze közös kulcsmotívumok, témák, értékek, narratológiai szempontok alapján olvasmányélmények beépítésével
- *irodalmi és nem irodalmi szövegek összehasonlítása kulcsmotívumok, téma és értékek alapján* - *különböző irodalmi szövegek összehasonlítása megadott szempontok (kulcsmotívumok, témák, értékek, narratológiai szempontok) szerint* - *egyéni összefüggések teremtése különböző irodalmi művek között olvasmányélmény alapján*
SK 2.4. Felismeri az eszmetörténeti összefüggéseket különböző korokhoz tartozó szövegekben
- *különböző történelmi korok világképi sajátosságainak felismerése irodalmi művekben* - *eszmetörténeti összefüggések felismerése különböző történelmi korok között* - *társadalmi írott/íratlan szabályok működésének felismerése különböző korokhoz tartozó szövegekben* - *a saját értékrend és a műben megjelenített értékrendek kritikai összevetése*

ÁK 3. − Különböző típusú szövegeket alkot szóban és írásban a nyelvi megformálásra való érzékenységgel és igényességgel

XI. osztály
SK 3.1. Írott szövegtípusokat alkot a szövegtani jellemzők figyelembevételével
- *írott szövegtípusok létrehozása azok szövegtani jellemzőinek alkalmazásával* - *írott szöveg beszéltté/beszélt szöveg írottá alakítása a szövegtani jellemzők figyelembevételével* - *hivatalos és informális üzenetek megfogalmazása szóban és írásban azonos témáról, eltérő kommunikációs helyzetekhez és címzettekhez igazodva (pl. késés, hiányzás, programlemondás, információkérés)* - *címadás, tételmondat köré szervezés, szövegalkotás a kulcsszavak, témahálózat alapján* - *szövegalkotás a szöveg mikro- és makroszerkezetének figyelembevételével* - *a szervezőelvnek (pl. ismétlés, ellentét, párhuzam) megfelelő szöveg alkotása* - *a grammatikai kapcsolóelemek tudatos használatának gyakorlása*
SK 3.2. Alkalmi szövegeket alkot különböző beszédhelyzetekhez igazodva
- *rövid köszöntők fogalmazása különböző ünnepi alkalomra* - *ünnepi beszéd (megemlékezés) szerkezeti sémájának alkalmazása*

A magyar nyelv és irodalom tantárgy tanterve – IX−XII. osztály, közös törzsanyag (KT) – elméleti szakirány, reál tagozat, matematika-informatika szak; elméleti szakirány, reál tagozat, természettudományok szak; technológiai szakirány, minden szak; vokacionális szakirány művészeti tagozat, minden szak; vokacionális szakirány, sport tagozat, minden szak; vokacionális szakirány, teológiai tagozat, római katolikus idegenvezető szak; vokacionális szakirány, pedagógiai tagozat, minden szak számára; magyar nyelvű változat

XI. osztály
- *búcsúzó beszéd sematikus szerkezeti (tartalmi) vázlatának alkalmazása (köszönetnyilvánítás, az eredmények rövid összegzése, méltatása)* - *az élethelyzetnek megfelelő rövid alkalmi szövegek (pl. gratuláció, részvétnyilvánítás, köszönetnyilvánítás, vallomás) alkotása*
SK 3.3. Funkcionális szövegtípusokat (elismervény, jegyzőkönyv) alkot megadott beszédhelyzethez igazodva
- *elismervény írása hétköznapi helyzetekben* - *visszajelzés osztálytársnak/ tanárnak (pl. óra végi értékelő mozzanatként)* - *jegyzőkönyv készítése (pl. a kooperatív tanulócsoport munkájának nyomon követése, rögzítése érdekében, diáktanács üléséről)*
SK 3.4. Értekezést alkot megadott szempontok alapján
- *címhez/témához igazodó bevezetés gyakorlása, tételmondat, kérdések, hipotézisek megfogalmazása* - *az értekezés szerkezeti szabályai betartásának gyakorlása (pl. bevezetés: témamegjelölés, problémafelvetés, szaktekintélyre hivatkozás, az érvelés menetének vázlata; tárgyalás: előfeltevés, a tételmondat megfogalmazása, érvek/ellenérvek; befejezés: összefoglalás, következtetés levonása, kitekintés, saját vélemény)*
SK 3.5. Komplex multimédiás termékeket (pl. plakát, logó, embléma, arculat, illusztráció) alkot felismerve az összefüggést a szöveg és a vizuális világ között
- *plakát készítése iskolai esemény reklámozásához, figyelve a szöveg és a kép összhangjára* - *osztálytermi berendezés arculatának megtervezése (iskola logójának egységes használata)* - *irodalmi mű plakátjának az elkészítése* - *egy irodalmi mű és/vagy szereplő logójának megtervezése* - *füzetborító tantárgynak megfelelő egyéni tervezése* - *digitális illusztráció készítése egy irodalmi idézethez* - *egy irodalmi vagy kulturális esemény (pl. emléknap, versmaraton) vizuális arculatának megtervezése: plakát, logó, meghívó, szlogen* - Nyissunk könyvesboltot/antikváriumot! *című terv megírása (reklám tervezése, újsághirdetés szövegezése az üzlet köztudatba bevezetése érdekében)* - *fotók, szimbólumok, képek gyűjtése, digitális montázs készítése egy választott szöveg (vers, novella) alapján*

TARTALMAK

Tartalmi egységek	Tartalmak
1. Ajánlott szerzők	**1.1.** Ady Endre **1.2.** Babits Mihály **1.3.** József Attila **1.4.** Juhász Gyula **1.5.** Kosztolányi Dezső **1.6.** Krúdy Gyula **1.7.** Madách Imre **1.8.** Móricz Zsigmond **1.9.** Németh László **1.10.** Pilinszky János **1.11.** Radnóti Miklós **1.12.** Tóth Árpád
2. Fogalmak	**2.1.** populáris irodalom (sci-fi, fantasy, krimi, horror-thriller), szépirodalom **2.2.** közhely, giccs, képzavar **2.3.** stílustörténeti korok, irányzatok: realizmus, naturalizmus, klasszikus modernség, szimbolizmus, impresszionizmus, szecesszió, avantgárd (expresszionizmus, szürrealizmus), újklasszicizmus, kései modernség (tárgyiasság); realista, naturalista, modern emberkép **2.4.** epikus művek olvasása: történetalakítás realista és klasszikus modern művekben (metonimikus, metaforikus történetalakítás; a folytonosság alakzatai: ok-okozatiság, időbeli folytonosság; a megszakítottság alakzatai: elhallgatás, kihagyás, nézőpontváltás); időkezelés (az elbeszélés ideje; az elbeszélt idő: lineáris-kronologikus idő, előreutalás-visszautalás; ciklikus idő, mitikus idő; objektív idő, szubjektív idő; tartam, egyidejűség, emlékezés; külső idő, belső idő); elbeszélői és szereplői szólamok (mindentudó elbeszélő, korlátozott tudású elbeszélő, szereplői elbeszélő; függő beszéd, szabad függő beszéd, monológ); műfajok: a klasszikus modern, realista és naturalista regény változatai, novella (realista, naturalista; anekdotikus, lírai, drámai, lélektani); novellafüzér; paródia **2.5.** lírai művek olvasása: lírai én (a klasszikus modernségben: egyéniségkultusz/az én felnövesztése, az én megsokszorozása, hasonmás; az én háttérbe húzódása; a késő modernségben: az én megsokszorozása; önmegértés, önértelmezés); vershelyzet, beszédhelyzet; személyesség, személytelenség; önmegszólítás; egyszólamúság, többszólamúság; közvetlenség, közvetettség; belső táj, külső táj; dekadencia, hangulatlíra, kozmikusság, filozofikusság, allegorikusság, látomásosság, szimbolikusság, tárgyiasság; a költői hitvallás, látomásos tájvers, létösszegző vers, gondolati költészet **2.6.** drámai művek olvasása: drámai költemény/emberiségköltemény; a cselekmény, a szereplő/hős, a konfliktus, a beszéd átértelmeződése; eszmék a drámában; liberalizmus, pozitivizmus, determinizmus **2.7.** szövegtípusok: animáció, színházi előadás, művészfilm, portré, podcast, tanulmány; alkalmi szövegek (köszöntő, ünnepi beszéd, búcsúzó beszéd, köszönetnyilvánítás, részvétnyilvánítás), funkcionális szövegek (elismervény, jegyzőkönyv, értékelő), multimediális szövegek (plakát, logo, hirdetés, embléma) **2.8.** nyelvi attitűd, nyelvi hiedelmek/babonák, beszédtevékenység, nyelvi regiszter, nyelvi norma, belső kontaktusok, a nyelvművelés problémái, helyénvalóság **2.9.** írott és beszélt szövegek hasonlóságai és különbségei; írott és beszélt szövegtípusok; szövegkoherencia; spontán és tervezett szövegtípusok; a szöveg mikro- és makroszerkezete, szövegszervező elvek

Tartalmi egységek	Tartalmak
3. Műértelmező műhely	**3.1. NŐI SZEREPLEHETŐSÉGEK** (Minimális követelmény: 2 epikus alkotás, 4 lírai alkotás) **3.1.1. Irodalmi művek a XI. osztályban tanulmányozott korokból:** Kosztolányi Dezső: *Édes Anna*; *Pacsirta*; Németh László: *Iszony*; Móricz Zsigmond: *Az isten háta mögött*; Ady Endre: *Héja-nász az avaron*; *Lédával a bálban*; *Valaki útravált belőlünk*; *Elbocsátó, szép üzenet*; *Őrizem a szemed*; Juhász Gyula: *Milyen volt…*; *Anna örök*; József Attila: *Óda*; *Mikor az uccán átment a kedves*; *Gyermekké tettél*; *Amit szívedbe rejtesz* **3.1.2. Társítható művek:** **3.1.2.1. Irodalmi alkotások:** bibliai alakok (Éva, Mária alakja); virágénekek; *Énekek éneke*; Mikszáth Kálmán: *A bágyi csoda*; *Tímár Zsófi özvegysége*; Bródy Sándor: *A tanítónő; Asszonyi sors*; Móricz Zsigmond: *Árvácska*; Kaffka Margit: *Színek és évek*; Szerb Antal: *Utas és holdvilág*; Szabó Magda: *Az ajtó*; *Pilátus*; *Mózes egy, huszonkettő*; Visky András: *Kitelepítés*; Tompa Andrea: *Fejtől s lábtól*; Tóth Krisztina: *Pixel*; *Pesztó*; *Ő még csak negyven*; *Tímár Zsófi muskátlija*; Grecsó Krisztián: *Harminc év napsütés*; *Anyám első süteménye*; *Vera*; Závada Pál: *Jadviga párnája* **3.1.2.2. Társművészeti alkotások:** *Mikor az uccán átment a kedves* (megzenésített vers, Kávészünet, 2016); *Kleopátra* (történelmi kalandfilm, Joseph L. Mankiewicz: *Cleopatra*, 1963); *Anna Karenina* (romantikus filmdráma, Lev Tolsztoj regényének adaptációja, Joe Wright: *Anna Karenina*, 2012); *Bridget Jones naplója* (romantikus filmvígjáték, *Bridget Jones's Diary*, Sharon Maguire 2001); *Régimódi történet* (filmdráma, Szabó Magda regényének adaptációja, Beremányi Géza, 2015); *Brilliáns barátnőm* (romantikus dráma, *L'amica geniale*, Saverio Costanzo, 2018) **3.1.3. Világirodalmi kitekintés:** William Shakespeare: *A makrancos hölgy*; Lev Tolsztoj: *Anna Karenina*; Anton Pavlovics Csehov: *Sirály; A három nővér*; Henrik Ibsen: *Nóra*; Gustave Flaubert*: Bovaryné*; Émile Zola: *Hölgyek öröme*; Margaret Atwood: *A szolgálólány meséje*; Annie Ernaux: *Leánytörténet* **3.1.4. Visszatekintési lehetőségek:** *Margit-legenda*; Kármán József: *Fanni hagyományai*; Katona József: *Bánk bán*; Jókai Mór: *Az arany ember, Egy magyar nábob*; Vörösmarty Mihály: *Csongor és Tünde*; Arany János: *Ágnes asszony*; Szabó Magda: *Abigél* **3.1.5. Fogalmak (megjelenített értékek, témák, motívumok):** hőstípusok, nőalakok archetípusai, korszakok nőeszményei, női emancipáció, szerepek változatossága (nő, anya, feleség, testvér), anyahiány, árvaság, kiszolgáltatottság, elnyomás, alávetettség, sorstalanság, előítélet, kitartás, hűség, önfeláldozás, önmegvalósítás, értékteremtés, bűn, bűnhődés **3.2. AZ EGYÉN TÁRSADALMI ÉRVÉNYESÜLÉSÉNEK LEHETŐSÉGEI** (Minimális követelmény: 2 epikus alkotás, 4 lírai alkotás) **3.2.1. Irodalmi művek a XI. osztályban tanulmányozott korokból:** Móricz Zsigmond: *Rokonok*; *Sárarany*; *Tragédia*; Kosztolányi Dezső: *Édes Anna*; *Rendes feltámadás*; *Himnusz egy szamárral*; Ady Endre: *A Hortobágy poétája*; *A magyar Ugaron*; Tóth Árpád: *Körúti hajnal*; Juhász Gyula: *Tápai lagzi*; József Attila: *Tiszta szívvel*; *Holt vidék*; *Külvárosi éj*; *Karóval jöttél*; *Elégia*; *Két hexameter* **3.2.2. Társítható művek:** **3.2.2.1. Irodalmi alkotások:** Kölcsey Ferenc: *Parainesis Kölcsey Kálmánhoz*; *Hymnus*; Vörösmarty Mihály: *Gondolatok a könyvtárban*; Mikszáth Kálmán: *A Noszty fiú esete Tóth Marival*; *Különös házasság*; Móricz Zsigmond: *A fáklya*; Babits Mihály: *Jónás könyve*; Tamási Áron: *Ábel a rengetegben*; Márai Sándor: *Egy polgár vallomásai*; Szilágyi Domokos: *A láz enciklopédiája*; *Hétmérföldes csizma*; *Bartók Amerikában*; Závada Pál: *Jadviga párnája*; Dragomán György: *A fehér király* **3.2.2.2. Társművészeti alkotások:** Ludwig van Beethoven: *III. szimfónia* (szimfónia, 1804); Giuseppe Verdi: *Rigoletto* (opera, 1851); Giacomo Puccini: *Bohémélet* (opera,1896); Kodály Zoltán, *Psalmus Hungaricus* (oratórium, 1923);

Tartalmi egységek	Tartalmak
	Kodály Zoltán: *Háry János* (daljáték, 1926); *Édes Anna* (filmdráma, Kosztolányi Dezső regényének adaptációja, Fábri Zoltán, 1958); *Forrest Gump* (filmvígjáték, Robert Zemeckis, 1994); *Good Will Hunting* (filmdráma, Gus Van Sant, 1997); *Üvegtigris* (filmvígjáték, Rudolf Péter, Kapitány Iván, 2001); *Rokonok* (filmdráma Móricz Zsigmond regényének adaptációja, Szabó István, 2006); *Made in Hungária* (zenés filmvígjáték, Fonyó Gergely, 2009) **3.2.3. Világirodalmi kitekintés:** Stendhal: *Vörös és fekete*; Charles Dickens: *Copperfield Dávid*; *Twist Oliver*; Émile Zola: *A patkányfogó*; *Germinal*; Sally Rooney: *Normális emberek*; Johann Wolfgang Goethe: *Az ifjú Werther szenvedései*; Honoré de Balzac*: Goriot apó*; Gustave Flaubert*: Bovaryné*; Charles Dickens*: Szép remények*; Henrik Ibsen*: A vadkacsa*; *Nóra (A babaház)*; Franz Kafka*: A per*; Nyikolaj Vasziljevics Gogol*: A revizor*; Thomas Hardy*: Egy tiszta nő; Távol a világ zajától*; Daniel Defoe: *Robinson Crusoe*; Charles Baudelaire: *A romlás virágai* **3.2.4. Visszatekintési lehetőségek:** Mikszáth Kálmán: *A Noszty fiú esete Tóth Marival*; Jókai Mór: *Az arany ember* **3.2.5. Fogalmak (megjelenített értékek, témák, motívumok):** felemelkedés, bukás, kiszolgáltatottság, hatalmi viszonyok, hatalomvágy, korrupció, periféria, központ, társadalmi érvényesülés, szociális igazságtalanság, szegénység, nyomor, az egyén útkeresése, ambíció, torz forma, közösség és individuum, erkölcs és érvényesülés konfliktusa, tisztesség, siker, a hatalommal való szembesülés, kisember, emberi méltóság, elmaradottság, életlehetőségek **3.3. ÉRTÉKRENDEK TALÁLKOZÁSA AZ IRODALOMBAN** (Minimális követelmény: 2 epikus alkotás, 1 drámai alkotás, 3 lírai alkotás) **3.3.1. Irodalmi művek a XI. osztályban tanulmányozott korokból:** Madách Imre: *Az ember tragédiája* (Nádasdy Ádám prózai adaptációja); Krúdy Gyula: *Szindbád*; Ady Endre: *A magyar Ugaron*; *A Tisza-parton*; *A Szajna partján*; *A Hortobágy poétája*; *Új vizeken járok*; *Góg és Magóg fia vagyok én…*; Kosztolányi Dezső: *Esti Kornél*; *Esti Kornél kalandjai*; Móricz Zsigmond: *Az isten háta mögött*; *Sárarany*; Babits Mihály: *Esti kérdés*; *Jónás könyve*; Tóth Árpád: *Orfeumi elégia*; József Attila: *Eszmélet*; *Levegőt!* **3.3.2. Társítható művek:** **3.3.2.1. Irodalmi alkotások:** Karinthy Frigyes: *Az emberke tragédiája*; Székely János: *Caligula helytartója*; Kosztolányi Dezső: *Káin*; Tamási Áron: *Rendes feltámadás*; Sütő András: *Káin és Ábel*; Závada Pál: *Apfelbaum*; Lőrincz Andrea-Nagy Ádám: *Égi megbízás*; Örkény István: *In memoriam Dr. K. H. G.*; Vámos Miklós: *Apák könyve*; Esterházy Péter: *Esti*; Grendel Lajos: *Bőröndök tartalma* **3.3.2.2. Társművészeti alkotások:** *Az ember tragédiája* (animációs film, Jankovics Marcell, 2011); *Az ember tragédiája* művészi illusztrációi; *Az állatfarm* (animációs film, John Halas, Joy Batchelor: *Animal Farm*, 1954); *Az éhezők viadala* (sci-fi-kalandfilm, Gary Ross: *The Hunger Games*, 2012); *A beavatott* (sci-fi akciófilm, Neil Burger: *Divergent,* 2014); *Szindbád* (filmdráma, Krúdy Gyula Szindbád-történeteinek adaptációja, Huszárik Zoltán, 1971) **3.3.3. Világirodalmi kitekintés:** George Orwell: *1984*; Johann Wolfgang Goethe: *Faust*; Aldous Huxley: *Szép új világ*; Mihail Afanaszjevics Bulgakov: *A Mester és Margarita* **3.3.4. Visszatekintési lehetőségek:** Zrínyi Miklós: *Szigeti veszedelem*; Mikes Kelemen: *Törökországi levelek*; Katona József: *Bánk bán*; Arany János: *Szondi két apródja*; Vörösmarty Mihály: *Csongor és Tünde*; Mikszáth Kálmán: *Az a fekete folt*; Jókai Mór: *Egy magyar nábob*; *Az arany ember* **3.3.5. Fogalmak (megjelenített értékek, témák, motívumok):** vitális értékek, érzelmi értékek, szellemi értékek, erkölcsi értékek, anyagi javakkal kapcsolatos értékek, közösségi/társadalmi élettel kapcsolatos értékek, esztétikai értékek, értékrend, értékkonfliktus, értékhierarchia

Tartalmi egységek	Tartalmak
	3.4. HÁBORÚ ÉS HUMÁNUM. A világháborúk emlékezete (Minimális követelmény: 2 epikus alkotás, 4 lírai alkotás) **3.4.1. Irodalmi művek a XI. osztályban tanulmányozott korokból:** Ady Endre: *Emlékezés egy nyár-éjszakára*; *Az eltévedt lovas*; *A föl-földobott kő*; Babits Mihály: *Húsvét előtt*; József Attila: *Hazám*; Radnóti Miklós: *Ikrek hava*; *A la recherche*; *Hetedik ecloga*; *Levél a hitveshez*; *Nem tudhatom*; *Töredék*; *Razglednicák*; *Erőltetett menet*; Pilinszky János: *Ravensbrücki passió*; *Harmadnapon*; *Négysoros*; *Apokrif*; *Harbach 1944*; *KZ-oratórium*; *Terek*; Tamási Áron: *Himnusz egy szamárral*; Kós Károly: *Kiáltó szó* **3.4.2. Társítható művek:** **3.4.2.1. Irodalmi alkotások:** Karácsony Benő: *Napos oldal*; Márai Sándor: *Egy polgár vallomásai*; Kassák Lajos: *Kis könyv haldoklásunk emlékére*; Bánffy Miklós: *Erdélyi történet* (I-III.); Szabó Lőrinc: *Tücsökzene (A Rettenetes Év)*; Kányádi Sándor: *Valaki jár a fák hegyén*; Nádas Péter: *Egy családregény vége*; Dragomán György: *Máglya*; Tompa Andrea: *Sokszor nem halunk meg*; Vida Gábor: *Ahol az ő lelke*; Kuncz Aladár: *Fekete kolostor*; Hervay Gizella: *Tőmondatokban*; Mécs László: *Imádság a nagy Lunátikusért*; Kertész Imre: *Sorstalanság* **3.4.2.2. Társművészeti alkotások:** *Valahol Európában* (filmdráma, Radványi Géza, 1948); *Béketárgyalás, avagy az évszázad csütörtökig tart* (történelmi filmdráma, Balogh Zsolt, 1989); *Schindler listája* (történelmi filmdráma, Steven Spielberg: *Schindler's List*, 1994); *A zongorista* (történelmi filmdráma Roman Polański: *The Pianist*, 2002); *Szabadság, szerelem* (romantikus történelmi filmdráma, Goda Krisztina, 2006); *A napfény íze* (történelmi filmdráma, Szabó István, 1999); *Anyám és más futóbolondok a családból* (filmdráma, Fekete Ibolya, 2015); *Saul fia* (történelmi filmdráma Nemes-Jeles László, 2015); *Napszállta* (történelmi filmdráma Nemes-Jeles László, 2018); *Aurora borealis* (történelmi filmdráma, Mészáros Márta, 2017); *Örök tél* (történelmi filmdráma, Szász Attila, 2017) **3.4.3. Világirodalmi kitekintés:** Ernest Hemingway: *Akiért a harang szól*; Erich Maria Remarque: *Nyugaton a helyzet változatlan*; Hans Fallada: *Mi lesz veled, emberke?*; Ellie Wiesel: *Az éjszaka* **3.4.4. Visszatekintési lehetőségek:** Zrínyi Miklós: *Szigeti veszedelem*; *Anne Frank naplója* **3.4.5. Fogalmak (megjelenített értékek, témák, motívumok):** háború, pusztítás, élet, halál, béke, kiengesztelődés, újjáépítés, szembekerülés a háború borzalmaival, holokauszt, béke iránti vágy, pacifizmus, békekötés, hősiesség, áldozat, tragikum, sorsszerű pusztulás, a háború valósága, szenvedés, rend, káosz, trauma, személyes és kollektív emlékezet

XII. osztály

SPECIFIKUS KOMPETENCIÁK ÉS TEVÉKENYSÉGPÉLDÁK

ÁK 1. − Megért különböző típusú szövegeket formális és informális kontextusban azok esztétikai minőségének megítélésével

XII. osztály
SK 1.1. Alkalmazza a tudatos, értékelő, értelmező és kritikus olvasás technikáit a különböző típusú szövegek befogadásában
- *reflektálás a különböző olvasási stratégiák (extenzív és intenzív) alkalmazásának tapasztalataira* - *az olvasottakra való reflektálás (problémalátás, kérdések megfogalmazása, kiegészítés, megerősítő vagy ellentmondó tapasztalatok megfogalmazása) grafikai szervezők (pl. kettéosztott napló, szemponttáblázat) segítségével* - *érvekkel alátámasztott önálló vélemény kialakítása az olvasott szöveg témájával, műfajával, nyelvi megformáltságával, megjelenített és esztétikai értékeivel kapcsolatban grafikai szervezők (kettéosztott napló, megbeszélés, vita, ötsoros vers formájában) segítségével* - *megértési/értelmezési hibák önálló korrekciója (újraolvasás, reflektálás, problémamegoldás, korrekció)*
SK 1.2. Megért komplexebb metaszövegeket, előadásokat, értekezéseket a több nézőpontú értelmezés elfogadása céljából
- *filmkritikák olvasása, jegyzetelése megadott szempontok mentén* - *ugyanazon film többféle kritikájának összevetése grafikai szervezők segítségével/megadott szempontok alapján* - *a filmkritikák és saját vélemény összehasonlítása grafikai szervezők segítségével* - *színházkritikák olvasása, jegyzetelése megadott szempontok mentén* - *ugyanazon színházi előadás többféle kritikájának összehasonlítása grafikai szervezők segítségével/megadott szempontok alapján* - *értekezések olvasása, jegyzetelése megadott szempontok alapán* - *értekezés és saját vélemény összevetése grafikai szervezők segítségével*
SK 1.3. Összehasonlít szövegeket a poétikai, narratológiai, műfajelméleti és stílustörténeti sajátosságaik alapján
- *az azonos/hasonló témájú/kulcsmotívumú művek összehasonlítása adott szempontok alapján* - *az olvasott művek motívumkészletének összehasonlítása grafikai szervezők segítségével (Venn-diagram, szemponttáblázat)* - *különböző irodalmi szövegek azonos tematikus motívumainak összehasonlítása* - *epikus szövegek összehasonlítása a narratológiai eljárások és stílustörténeti sajátosságok alapján* - *lírai szövegek összehasonlítása poétikai és stílustörténeti sajátosságok alapján*
SK 1.4. Felismeri az irodalomértés tapasztalatában az etikai viszonyokat a szociális érzékenység kialakítása érdekében
- *a szereplők/szerepkörök értékvonatkozásainak megállapítása az olvasott irodalmi alkotásokban* - *az erkölcsi értékkonfliktusok felismerése az irodalomértés tapasztalatában* - *az irodalmi művekben megjelenő szerepek és döntési helyzetek elemzése önismereti reflexióval, a személyes, társadalmi és szakmai életutak tudatos tervezése céljából* - *etikai jellegű szempontok (pl. igazság, tisztelet, méltányosság) elemzése az irodalmi művek értelmezése során, azok intellektuális és kulturális kontextusában* - *etikus és felelős magatartás felvállalása a kultúra, művészet, szellemiség és az épített környezet értékei iránt*
S.K. 1.5. Felismeri a nyelvi udvariasság és agresszió szerepét különböző közlési helyzetekben
- *Grice maximáinak (mennyiség, minőség, mód, relevancia) ismertetése prezentáció formájában* - *a nyelvi udvariassági formák felismerése különböző beszédhelyzetekben* - *a nyelvi agresszió funkcióinak tanulmányozása különböző irodalmi és nem irodalmi szövegekben*

ÁK 2. − Szövegértelmezési stratégiákat alkalmaz történeti, kulturális összefüggésben

XII. osztály
SK 2.1. Egyéni stratégiákat működtet irodalmi és nem irodalmi szövegek értelmezésére kulturális összefüggésben
- *különböző korokban létrejött szövegek párbeszédének megfigyelése* - *a különböző történelmi, művelődéstörténeti korokból származó nyelvi, szövegtípusbeli, műfaji sajátosságok változatainak tudatos kezelése* - *adott téma, motívum, toposz jelentéskörének megfigyelése kulturális összefüggésben* - *a normatív nyelvváltozat és a többi nyelvváltozat funkciója közötti különbség felismerése* - *különböző művészettörténeti korokra jellemző esztétikai minőségek jelentésképző szerepének értelmezése* - *az empátia, a másság elfogadásának gyakorlása a befogadói álláspontban*
SK 2.2. Elemzi a nyelvhasználat és társadalmi rétegzettség összefüggéseit különböző típusú szövegekben
- *különböző beszédszituációk megfigyelése, értelmezése és elemzése a nyelvi viselkedési szabályok figyelembevételével* - *a nyelvi tabuk és az eufemizmusok szerepének felismerése és értelmezése* - *a nyelvi befolyásolás felismerése különböző típusú szövegekben (pl. reklámok, kortesbeszédek, hivatali kommunikációban használt szövegek stb.)* - *a nyelv pragmatikai jegyeinek felismerése a beszédszituációk függvényében*
SK 2.3. Önállóan értelmez irodalmi alkotásokat az esztétikai élmény megtapasztalásának kifejezésére
- *értelmezési szempontok tudatos működtetése* - *önálló vélemény megfogalmazása egy adott irodalmi mű kapcsán* *- az egyéni álláspont a szövegre való hivatkozásokkal, idézetekkel és logikusan felépített érvekkel történő alátámasztása* *- a tanult nyelvi, történeti, irodalomelméleti és stilisztikai fogalmak szakszerű és kontextusnak megfelelő használata az irodalmi értelmezésben*
SK 2.4. Megkülönbözteti az irodalomtörténeti korszakokat és stílusokat különböző korokhoz tartozó művészi alkotásokban
- *különböző korokhoz tartozó szövegek nyelvi-stiláris jegyeinek megkülönböztetése* - *különböző stílusok és stílusrétegek jegyeinek felismerése* - *művészi alkotások sajátos jegyei alapján történő besorolása művészettörténeti korszakba, stílusba*

ÁK 3. − Különböző típusú szövegeket alkot szóban és írásban a nyelvi megformálásra való érzékenységgel és igényességgel

XII. osztály
SK 3.1. Gyakorolja a nyelvi illem/udvariasság kommunikációs helyzeteit
- *a beszédhelyzetnek megfelelő kulturált nyelvi és nem nyelvi magatartás gyakorlása* - *konfliktuskezelő stratégiák (győztes/vesztes, alkalmazkodó/ elkerülő/problémamegoldó) gyakorlása különböző helyzetgyakorlatokkal, hétköznapi helyzetekben* - *a verbális agresszió nyelvi mintáinak átalakítása a nyelvi udvariasság szabályai szerint* - *fogalmak, gondolatok, vélemények és érzelmek feldolgozása szóban vagy írásban, a szükségletekhez és érdeklődéshez igazodva, különféle kontextusokban (pl. többnyelvűség és interkulturális kommunikáció)* - *pozitív interakció másokkal különféle (pl. szakmai) kontextusokban, a szabályok és eltérő nézőpontok tiszteletben tartásával, bizalommal, empátiával, nyitottsággal a konfliktusok megoldására, a nyilvánosan kifejezett üzenetek hatásának tudatosításával*
SK 3.2. Tudományos kiselőadást tart megadott szempontok alapján
- *a kiselőadáshoz való speciális felkészülés technikáinak alkalmazása (pl. előkészületek: a téma, tárgy, eszme, mondanivaló meghatározása; közönségről szóló ismeretek összegyűjtése, időkorlátok kérdése, elővázlat)* - *anyagyűjtés, cédulázás, kereső programok alkalmazása, az anyag elrendezése* - *a kiselőadás értékelésére vonatkozó szempontok kidolgozása* - *lényegkiemelés, vázlatkészítés gyakorlása tudományos szövegek alapján*

XII. osztály
SK 3.3. Funkcionális szövegtípusokat (Curriculum vitae/Europass típusú önéletrajzok) alkot megadott beszédhelyzethez igazodva
- *rövidített (legfontosabb adatok) és részletes életrajz (személyiség kialakulásának, szakmai, emberi fejlődése) írása* - *szereplők (ön)életrajzának elkészítése*
SK 3.4. Önálló műértelmezést alkot kritikai viszonyulásának kifejezésére
- *műértelmezés írása különböző irodalmi művekről készült metaszövegek idézésével, kritikai viszonyulással* - *szövegekről szóló információk ellenőrzésére vonatkozó gyakorlatok* - *értekezés/esszé írása egy megadott téma alapján* - *műértelmezés írása egy irodalmi műről három problematizáló kérdés mentén* - *összehasonlító elemzés írása megadott szempontok alapján*
SK 3.5. Interjút, riportot készít különböző beszédhelyzetekben
- *különböző kérdéstípusok (zárt, nyílt) alkotása és használata eltérő beszédhelyzetekben* - *interjú- és podcast készítése különböző beszédhelyzetekben (iskolai rendezvény, vendégfogadás)* - *háromlépéses interjúra való felkészülés az olvasói tapasztalatok feltárására vagy az olvasottakhoz fűződő tanulói vélemények, kritikák, kérdések megfogalmazására* - *Kérdezzük a szerzőt! olvasási technika alkalmazása az olvasott szövegek mélyebb megértése érdekében* - *képzelt riport írása egy irodalmi/ történelmi eseményről*

TARTALMAK

Tartalmi egységek	Tartalmak
1. Ajánlott szerzők	**1.1.** Áprily Lajos **1.2.** Dsida Jenő **1.3.** Kányádi Sándor **1.4.** Kertész Imre **1.5.** Kós Károly **1.6.** Kovács András Ferenc **1.7.** Sütő András **1.8.** Tamási Áron **1.9.** Székely János **1.10.** Szilágyi Domokos **1.11.** Ottlik Géza **1.12.** Örkény István **1.13.** Weöres Sándor
2. Fogalmak	**2.1.** értékkonfliktus **2.2.** stílustörténeti korok, irányzatok: késő modernség, posztmodern, misztikus realizmus **2.3.** epikus művek olvasása: az elbeszélő formák játéka: elbeszélői modalitás, beszédmódok, nyelvjáték; areferencialitás, nyelvi világszerűség; töredékesség, intertextualitás, újraírás; műfajok: novella (egyperces novella); regény (nevelődési regény, parabolisztikus regény) **2.4.** lírai művek olvasása: formák/szövegek emlékezete; a lírai én elszemélytelenítése, maszkképzés, sokszólamúság; idézés, rájátszás, utalás **2.5.** drámai művek olvasása: műfajok: tragikomédia; filozófiai dráma; történelmi parabola **2.6.** szövegtípusok: komplex metaszövegek, film- és színházkritikák, előadások, értekezések, vélemény, műértelmezés, reklámok, kortesbeszédek, hivatali kommunikációban használt szövegek, Curriculum vitae/Europass típusú önéletrajzok, kiselőadás, interjú, riport **2.7.** nyelvi udvariasság (köszönés, tegezés/magázás, kérdezés, válaszadás), nyelvi agresszió (trágárság, durva beszéd), együttműködési alapelvek (Grice maximái); a szövegek pragmatikai megformáltsága **2.8.** nyelvi viselkedési szabályok, nyelv és hatalom, nyelvi befolyásolás; meggyőzési és manipulációs stratégiák a nyelvben; nyelvi tabu, PC-beszéd, eufemizmus
3. Műértelmező műhely	**3.1. A KÖZÖSSÉGI SZEREPVÁLLALÁS VÁLTOZATAI A KEZDETEKTŐL A KORTÁRSAKIG** (Minimális követelmény: 10 lírai alkotás) **3.1.1. Irodalmi művek:** Janus Pannonius: *Pannónia dicsérete*; Balassi Bálint: *Egy katonaének*; Csokonai Vitéz Mihály: *Az ember, a poézis első tárgya*; *Az estve*; Berzsenyi Dániel: *Osztályrészem*; *A magyarokhoz*; Kölcsey Ferenc: *Hymnus*; *Vanitatum vanitas*; Vörösmarty: *A vén cigány*; *Szózat*; Petőfi Sándor: *A XIX. század költői*; *Csalogányok és pacsirták*; *A nép nevében*; *Arany Jánoshoz*; *A költészet*; *A költő s a szőlővessző*; Arany János: *Válasz Petőfinek*; *Letészem a lantot*; *Mindvégig*; *Kozmopolita költészet*; *Rendületlenül*; *A vigasztaló; Vojtina-levelek*; *Mi vagyok én?*; *Naturam furca expellas*; *Árkádia-féle*; *Poétai recept*; Ady Endre: *Góg és Magóg fia vagyok én*; *A Hortobágy poétája*; *Új vizeken járok*; *Fölszállott a páva*; *A Szajna partján*; *Az eltévedt lovas*; *Az ős Kaján*; *Kocsi-út az éjszakában*; *Hunn, új legenda*; *A föl-földobott kő*; Babits Mihály: *Húsvét előtt*; *Fortissimo*; *A lírikus epilógja*; *Cigány a siralomházban*; Áprily Lajos: *Vallomás*; *Diogenész lámpája*; *Pisztrángok dala*; *Az irisórai szarvas*; Dsida Jenő: *Psalmus Hungaricus*; *Nagycsütörtök*; *Hulló hajszálak elégiája*; József Attila: *Ars poetica*; *Születésnapomra*; *Külvárosi éj*; *Téli éjszaka*; *Eszmélet*; *A Dunánál*; Radnóti Miklós: *Nem tudhatom*; Weöres Sándor: *Tíz lépcső*; *Vázlat az új líráról*; *Szembe fordított tükrök*; *Egysoros versek*; Szilágyi Domokos: *A*

Tartalmi egységek	Tartalmak
	próféta; *Bartók Amerikában*; *Hétmérföldes csizma*; Pilinszky János: *Halak a hálóban*; *Négysoros*; *Apokrif*; Kányádi Sándor: *Fától fáig*; Kovács András Ferenc: *Psalmus Transsylvanicus*; *Őszi-téli dallamok*; *Jack Cole daloskönyve*; *Toldott-foldott balladák* **3.1.2. Társítható művek:** **3.1.2.1. Irodalmi alkotások:** Zrínyi Miklós: *Feszületre*; Baróti Szabó Dávid: *A lanthoz*; *Soros jámbus*; Vajda János: *Az üstökös*; *A virrasztók*; *Az őrült költő*; Reviczky Gyula: *Arany Jánosnak*; Faludy György*: Óda a magyar nyelvhez*; Karinthy Frigyes: *Előszó*; Varró Dániel: *Változatok egy gyerekdalra. Ady Endrés változat*; *24 karát*. *Kortárs költők versei Arany János születésének 200. évfordulójára*; Lázáry René Sándor: *Néhány egykori költemény*; Fekete Vince: *Csütörtök*; Tóth Krisztina: *Porhó* **3.1.2.2. Társművészeti alkotások:** Ludwig van Beethoven: *VI. szimfónia* (szimfónia, 1808), Bartók Béla: *Zene húros hangszerekre, ütőkre és cselesztára* (zenemű, 1936), Ligeti György: *Atmosphères* (zenekari darab, 1961); *Arany János* (megzenésített versek, Kaláka: Hangzó Helikon, 2007); *Arany János: Csendes dalok* (megzenésített versek, Musica Historica / Csörsz Rumen István, 2018); *A lejtőn* (megzenésített vers, The Sudras, 2018); *Képzelt riport egy amerikai popfesztiválról* (musical, Déry Tibor regényének adaptációja, Presser Gábor, Adamis Anna, 1973); *Születésnapomra* (József Attila megzenésített verse, Csík zenekar, Kaláka); *https://litera.hu/magazin/tudositas/a-felelossegvallalas-fotoi.html* **3.1.3. Világirodalmi kitekintés:** Horatius: *Ars poetica*; Arisztotelész: *Poétika*; William Wordsworth*: A költő szerepe*; Rainer Maria Rilke: *Archaikus Apolló-torzó*; John Keats: *Óda egy görög vázához*; Alekszandr Szergejevics Puskin: *Próféta*; Friedrich Schiller*: A költészet hatalma*; Federico Garcia Lorca: *A költészet kifejezhetetlensége*; Charles Baudelaire: *Az albatrosz*; Paul Valéry: *A tengerparti temető*; Paul Verlaine: *Költészettan*; *Őszi chanson*; Arthur Rimbaud: *A részeg hajó*; Walt Whitman: *Ének magamról* (részletek); Paul Neruda: *A költészet válasza* **3.1.4. Fogalmak (megjelenített értékek, témák, motívumok):** prófétaszerep, szereplíra, fiktív költő, a költő mint a közösség szószólója, költői öntudat, küldetéstudat, vallomásosság, fennköltség, felelősségvállalás, retorizáltság, értékszembesítés, önreflexió **3.2. EGYÉN ÉS HATALOM KONFLIKTUSA** (Minimális követelmény: 3 epikus alkotás, 1 drámai alkotás) **3.2.1. Irodalmi művek a XII. osztályban tanulmányozott korból:** Örkény István: *Tóték*; *Egyperces novellák*; Kós Károly: *Varju nemzetség*; Ottlik Géza: *Iskola a határon*; Székely János: *Caligula helytartója*; Sütő András: *Egy lócsiszár virágvasárnapja* **3.2.2. Társítható művek:** **3.2.2.1. Irodalmi alkotások:** Tömörkény István: *A mi urunk*; Hajnóczy Péter: *A fűtő*; Nádas Péter: *Biblia*; Madách Imre: *Az ember tragédiája*; Ady Endre: *Dózsa György unokája*; Móricz Zsigmond: *Rokonok*; Illyés Gyula: *Egy mondat a zsarnokságról*; Esterházy Péter: *Harmonia caelestis*; Tóth Krisztina: *A majom szeme*; Vida Gábor: *Egy dadogás története*; Bodor Ádám: *A részleg*; Bodor Ádám: *A börtön szaga*; Dragomán György: *A fehér király* **3.2.2.2. Társművészeti alkotások:** Ludwig van Beethoven: *Egmon-nyitány* (szimfónia, 1810); Ludwig van Beethoven: *Fidelio* (opera,1805); Giuseppe Verdi: *Nabucco* (opera, 1842); Giacomo Puccini: *Tosca* (opera, 1900); Carl Orff: *Carmina burana* (kantáta, 1937); *Mátrix* (sci-fi film, Lana Wachowski, Lilly Wachowski: The Matrix, 1999); *Éhezők viadala* (sci-fi kalandfilm, Gary Ross: *The Hunger Games*, 2012); *Trónok harca* (televíziós fantasy sorozat, Alan Taylor, Daniel Minahan, David Nutter, Brian Kirk: *Game of Throne*, 2011); *Az élet szép* (történelmi filmdráma, Roberto Benigni: *La vita è bella*, 1997); *Schindler listája* (történelmi filmdráma,

Tartalmi egységek	Tartalmak
	Steven Spielberg: *Schindler's List*, 1993); *Az ötödik pecsét* (filmdráma, Sánta Ferenc regényének filmadaptációja, Fábri Zoltán, 1976); *Isten hozta, őrnagy úr!* (filmszatíra, Örkény István: *Tóték* című drámájának adaptációja, Fábri Zoltán, 1970) **3.2.3. Világirodalmi kitekintés:** George Orwell: *1984*; Albert Camus: *A pestis*; Franz Kafka: *A per*; William Shakespeare: *Hamlet*; Szophoklész: *Antigoné*; William Shakespeare: *Macbeth*; *Julius Caesar*; Friedrich Schiller: *Tell Vilmos*; Mihail Bulgakov*: A Mester és Margarita*; Milan Kundera: *A lét elviselhetetlen könnyűsége*; Elie Wiesel: *Éjszaka*; Eugene Ionesco: *A kopasz énekesnő*; Samuel Beckett: *Godot-ra várva*; Lev Tolsztoj*: Háború és béke*; Erich Maria Remarque: *Nyugaton a helyzet változatlan* **3.2.4. Visszatekintési lehetőségek:** Kertész Imre: *Sorstalanság*; Kosztolányi Dezső: *Édes Anna*; Móricz Zsigmond: *Tragédia*; *Sárarany*; Mikszáth Kálmán: *Az a fekete folt*; Tamási Áron: *Ábel a rengetegben*; *Rendes feltámadás* **3.2.5. Fogalmak (megjelenített értékek, témák, motívumok):** konfliktus, egyén és hatalom szembenállása, szabadság, elnyomás, erkölcs, kényszer, antitézis, tragikum, groteszk, abszurd, irónia, lázadó hős, az egyén kiszolgáltatottsága, kistelepülési lét, a történetmondás módozatai, a hősteremtés eljárásai, időkezelés, narrációs eljárások, fikció és valóság viszonya, metaforikusság, metonimikusság, emberi méltóság, emlékezés, trauma feldolgozása, kollektív és egyéni felelősség, a kisember tehetetlensége, a hatalom abszurditása, zsarnokság, ellenállás, alkalmazkodás, morális választások, fegyelem, közösségi kényszer, erkölcsi összeomlás, a hatalom nyomása, irracionalitás, az egyén állásfoglalása, megalkuvás, méltóság

MÓDSZERTANI ÚTMUTATÓ

1. Alapelvek

A tanterv alkalmazása olyan tanítási és tanulási módszereket feltételez, amelyek:

- a kompetenciák fejlesztésére épülnek (kommunikációs, kognitív, szociális, digitális);
- a komplex személyiségfejlesztésre, az értéktudat, az értékfelismerés, az attitűdök fejlesztésére irányulnak;
- előtérbe helyezik az inter- és transzdiszciplináris megközelítéseket, amelyek ösztönzik a kreatív és komplex döntéshozatali folyamatokat, az olvasói kritikai gondolkodást és az önálló értelmezési stratégiák kialakulását;
- figyelembe veszik a tanulók életkori sajátosságait, előzetes tudását és érdeklődését;
- támogatják az aktív részvételt, az önálló gondolkodást és a reflektív tanulást;
- elősegítik a nyelvi kreativitás, a kritikai gondolkodás, a szövegértés, szövegalkotás és az alkotóképesség fejlődését;
- lehetővé teszik a differenciált és csoportos tanulásszervezést, a változatos tanulási utak kialakítását.

2. A tanterv felépítése:

Közös törzsanyag: a hangsúly az alapkompetenciák kialakításán van, amelyek minden tanuló számára hozzáférhetők, és olyan módszerek választásán, amelyek biztosítják az inkluzív oktatás feltételeit és az esélyegyenlőséget. A tanulási tevékenységek fokozatosan nehezedő feladatokra és didaktikai játékokra alapoznak.

3. A műválasztás módja:

- A műértelmező műhely gyakorlataihoz a tanár az osztály érdeklődését és adottságait figyelembe véve választ szövegeket a tantervben javasolt műlistából. Fontos szempont lehet a műválasztásban az össztársadalmi és lokális értékek képviselete is a kulturális sokszínűség jegyében. Erre ad lehetőséget a műértelmező műhelybeli szövegek sokszínűsége, gazdagsága.
- A javasolt témák, problémakörök, problémafelvetések elmélyült vizsgálatához a megadott minimális követelményeken túl a műlista lehetőséget ad a választott szövegek számának növelésére a tanórai tevékenység keretén belül, vagy az egyéni/csoportos kutatómunka (projekt) megvalósításához.
- A tanórára kiválasztott szövegek vagy részletek ne haladják meg az 1500 szót, az ennél hosszabb szövegeket a tanterv otthoni olvasás után tanórai megbeszélésre javasolja.
- A tanulmányozott kor irodalmi alkotásainak a javasolt társítható művekkel való párhuzamos olvasása lehetőség arra, hogy a kortárs szövegek folyamatosan jelen legyenek az olvasói tapasztalatban, és gyakorlattá válhasson a klasszikusoknak a kortársak felől való olvasása. Ebben a szemléletben érthetővé válik, hogy a szövegek keletkezési korából fakadó „másság” feloldható a tematikus összefüggésben, és megfigyelhető az egyes problémakörökhöz való emberi viszonyulás időbeli változása. A választott irodalmi alkotások sora kiegészíthető a témához kötődő nem irodalmi szövegekkel (pl. publicisztikai, metaszövegek).
- **Irodalmi művek a IX−XII. osztályban tanulmányozott korokból:** olyan magyar irodalmi alkotások, amelyeket a tanulmányozott korszakba helyezve stílustörténeti, műfaji szempontból is értelmezésre ajánlunk a tanóra keretén belül.
- **Társítható irodalmi alkotások:** olyan magyar irodalmi alkotások, amelyeket elsősorban tematikusan értelmezünk, és ebből a szempontból állítjuk összefüggésbe a tanulmányozott korszakok magyar irodalmi alkotásaival.
- **Társművészeti alkotások:** olyan festmények, szobrok, zenei, színpadi művek és filmek, amelyek tematikusan kapcsolódnak az ajánlott irodalmi alkotásokhoz, és kiegészítik, árnyalják, elmélyítik az értelmezést, komplex művészi látásmódot fejlesztenek, a korszak, stílus hangulatát érzékeltetik. A terjedelmesebb zenei, színpadi művek és filmek egy-egy, a téma szempontjából releváns részletét ajánljuk tanórán való értelmezésre, a teljes alkotások meghallgatása/megtekintése filmklub, egyéni filmnézés, csoportos projektmunka tárgyát képezik.
- **Világirodalmi kitekintés:** olyan világirodalmi alkotások, amelyek tematikusan kapcsolódnak az ajánlott művekhez. Nem számítanak bele a minimális követelménybe, hanem kiegészítik, formálják a tanulók irodalmi műveltségét, értékrendjét, a magyar irodalmat világirodalmi kontextusba helyezik, jelezve a problémakörök, témák, motívumok egyetemességét. Segíti az összehasonlító szemléletet,

párhuzamok, különbségek felfedezését. A tanórán való közös értelmezéshez rövidebb szövegek, szövegrészletek javasoltak.

- **Visszatekintési lehetőségek:** a tanulók reflektálnak olyan irodalmi alkotásokra, amelyeket már korábban megismertek, a rájuk való utalás a problémakörök, témák, értékek, motívumok értelmezése során tágabb kontextusba helyezik a már megszerzett olvasmányélményeket, amelyek által feltárják a korábban tanulmányozott és az újonnan olvasott művek közti kapcsolatokat.
- **Fogalmak:**
  - **Tematikus fogalmak:** a műértelmező műhelyekben javasolt szakkifejezések, megjelenített értékek, témák, motívumok egyben a művek értelmezésének szempontjai is. Ezeket a fogalmakat az értelmezés során a tanulók elsajátítják és működtetik.
  - **Stilisztikai, poétikai, narratológiai, nyelvi fogalmak:** a tematikus fogalmakhoz társulnak a megjelenítés eszközei, azok a stilisztikai, poétikai, narratológiai, nyelvi fogalmak, amelyek az esztétikai élmény megfogalmazásának eszközei. A tantervben javasolt szakkifejezések fogalmi szintű funkcionális működtetése ajánlott.
- **Minimális követelmény:** a tanterv ajánlása a választott művek számának meghatározására. Ezek magyar irodalmi alkotások a tanulmányozott korokból és a társítható irodalmi alkotások közül. A minimális követelmény (pl. 3 epikus alkotás, 3 lírai alkotás) teljes terjedelemben elolvasandó művekre vonatkozik. A minimális keretben egy irodalmi mű a 4 év alatt egyszer választható. Ez nem zárja ki annak a lehetőségét, hogy a minimális kereten felül egy mű több témához kötődően is tanulmányozható legyen. A téma keretén belül választott művek mellett egy-egy, a tantervben ajánlott alkotás vagy annak részlete akár egy feladat, item megfogalmazásában is megjelenhet, melynek nem elvárása a teljes mű ismerete.

A tanterv kronologikus és moduláris szempontokat követ. Nem elvárás a klasszikus értelemben vett irodalomtörténet, életrajz- és életmű tanítása. Olyan működpontú szemléletet érvényesít, mely megengedi a különböző irodalmi, művészettörténeti, stílustörténeti korszakok közötti átjárást. Az ajánlott szerzők művei a műértelmező műhelyek ajánlatai alapján úgy illeszkednek a tananyagba, hogy azokban érvényesülhessen a tematikus értelmezés és a stílustörténeti, poétikai/narratológiai sajátosságok megfigyelése is.
A tanterv nyelvészeti részdiszciplínákhoz kapcsolódó témái részben az előző ciklusban már megismertek másfajta (tudományos és ismeretterjesztő szövegek általi) megközelítését célozzák a nyelvi jelenségek funkcióinak, szerepének és használatának megértése érdekében, és ezek tágabb kontextusban való gyakorlására adnak alkalmat, így elsősorban ezekhez köthetők; illetve részben olyan problematikákat vetnek fel, amelyek elsősorban önállóan tárgyalhatók, de, a megfelelő tartalmat figyelembevételével köthetők – az ajánlott – irodalmi művekhez is.

5. A tanóra fókuszai:

- Tematikus fókusz
- Poétikai fókusz
- Szövegértési/értelmezési fókusz
- Szövegalkotási fókusz

6. Ajánlott módszerek és munkaformák

Felfedező tanulás (induktív megközelítés)

- Nyelvi jelenségek, szövegszerkezetek, irodalmi kódok megfigyelése és rendszerezése
- Szabályfelfedeztetés példák alapján (pl. versritmus, narratív szólamok, nyelvváltozatok)

Reflektív gondolkodás és metakogníció

- Saját megértési folyamat tudatosítása (pl. kettéosztott napló, gondolattérkép)
- Értelmezési hibák önálló korrekciója, újraolvasás, reflektálás

Műértelmező műhelymunka

- Különböző korokból származó művek közös projektalapú értelmezése
- Társítás világirodalmi, popkulturális, társművészeti alkotásokkal
- Tanulói portfólió készítése
- Tanulói állásfoglalás, vita, érvelés, alternatív értelmezések kidolgozása

Kooperatív tanulásszervezés

- Irodalmi körök, egy témáról különböző szerepekben, eszmecsere, kerekasztal-forgó, vándorló csoportok, vitaháló, disputa

Differenciált tanulásszervezés
- Választható szövegek, értelmezési utak, feladattípusok
- Tanulói kutatómunka megszervezése, irányítása
- Egyéni, páros és csoportmunka váltakozása

Digitális és multimédiás eszközök használata
- Online szótárak, adattárak, adatbázisok kezelése
- Multimédiás szövegek értelmezése (videó, kampány, komment stb.)
- Digitális szövegalkotás: e-mail, hangüzenet, közösségi médiafelületek szövegei, pályázati űrlap
- A mesterséges intelligencia értő és kritikus használata

Szerepjáték és szituációs gyakorlatok
- Kommunikációs helyzetek modellezése (formális/informális párbeszéd, vita stb.)
- Beszédhelyzethez illeszkedő szövegalkotás (meghívó, levél, monológ stb.)

Tematikus progresszió és motívumalapú tanítás
- Motívumok, értékek, témák követése különböző művekben
- Életproblémák irodalmi megközelítése (pl. beavatás, szerelem, otthonosság, hűség, hősiesség)
- A megismert nyelvi jelenségek progresszív beépítése a szövegalkotásba

7. Értékelési szempontok

- Kompetenciaalapú értékelés: a megszerzett tárgyi tudás változatos problémahelyzetekben való alkalmazása
- Fejlesztő értékelés: folyamatos visszajelzés, tanulási naplók, önértékelés, értékelési táblázat, társértékelés
- Valós élethelyzetekre épített feladatok: valós kommunikációs helyzetek, projekttermékek, kreatív szövegalkotás

SZAKIRODALOM

Adamikné Jászó Anna: *Az olvasás múltja és jelene*. *Az olvasás grammatikai, pragmatikai és retorikai megközelítésben.* Trezor Kiadó, Budapest, 2006. https://mek.oszk.hu/09400/09498/09498.pdf

Ady Endre, Weöres Sándor és Kovács András Ferenc költészete – Alter-Tanterv. A XX. századi magyar költészet. https://www.youtube.com/watch?v=9orX-eKXQ5M

Antalné Szabó Ágnes: A szövegértő olvasás fejlesztése magyar nyelven – adaptivitás és motiválás a fejlesztésben. In: Terbe Erika (szerk.): *A szövegértés mint tanulási képesség fejlesztése.* Eötvös Loránd Tudományegyetem, Budapest, 2019: 49–80. https://mindenkiiskolaja.elte.hu/wp-content/uploads/2019/09/A-sz%C3%B6veg%C3%A9rt%C3%A9s-mint-tanul%C3%A1si-k%C3%A9pess%C3%A9g-fejleszt%C3%A9s_INTERA.pdf#page=49

Arany János: *Gvadányi József; Bánk bán tanulmányok.* https://dea.lib.unideb.hu/dea/bitstream/handle/2437/217070/Arany_Janos_Tanulmanyok_es_kritikak_I.pdf

Arató László: Olvasóvá nevelés és irodalomtanítás. In: Fenyő D. György (szerk.): *Dűlő 2017027 — A szöveg vonzásában.* Műút, 2017. 80-88. https://drive.google.com/file/d/1jhq3qTi3tVHHxADJV82-vfJ4GZ3y325P/view

Arisztotelész: *Poétika*. http://mek.oszk.hu/00300/00315/00315.htm

Bakró-Nagy Marianne és mtsai: Nyelvi dokumentáció. *Languages in danger* http://hu.languagesindanger.eu/book-of-knowledge/nyelvi-dokumentacio/

Bakró-Nagy Marianne: A tabu születése. In: Bereczki András – Csepregi Márta – Klima László (szerk.): *Ünnepi írások Havas Ferenc tiszteletére*. Budapest, ELTE Finnugor Tanszék – Numi Tórem Alapítvány, 2008: 69–79. www.academia.edu/14444977/A_tabu_születése_The_birth_of_taboo

Barabási Tünde – Birta-Székely Noémi – Fóris-Ferenczi Rita – Gombos Márta – Péter Lilla – Stark-Nagy Gabriella – Szabó-Thalmeiner Noémi: *Pedagógiai kézikönyv. Az oktatás pedagógiaelméleti alapjai.* Ábel Kiadó, Kolozsvár, 2007.

Bárdossy Ildikó – Dudás Margit – Pethőné Nagy Csilla – Priskinné Rizner Erika: *A kritikai gondolkodás fejlesztése. Az interaktív és reflektív tanulás lehetőségei*. Pécsi Tudományegyetem, Pécs–Budapest, 2022. http://vetesi.hu/portfoliohoz/anyagok/kritikaig_fejl_1.pdf

Basch Éva – Kegyes Erika: *Kreatív írás – elmélet és gyakorlat*. Juhász Gyula Felsőoktatási Kiadó, Szeged, 2024.

Bécsy Tamás: *A dráma esztétikája. A dráma műneme és műfajai*; Kossuth, Budapest, 1988 *(Esztétikai kiskönyvtár)*

Benczédy József: *Retorika. Gyakorlati útmutató.* Tinta Könyvkiadó, Budapest, 2010.

Benkes Zsuzsa – Petőfi S. János: *A vers és próza kreatív-produktív megközelítéséhez. Alapfeladat-típusok*. Országos Közoktatási Szolgáltató Iroda, Budapest, 1993.

Benyovszky Krisztián: Nézőpontok kereszttüzében. *Irodalomtörténet* 2003/3. 479 487.

Béres Judit: *„Azért olvasok, hogy éljek.” Az olvasásnépszerűsítéstől az irodalomterápiáig*. Kronosz Kiadó, Pécs, 2017.

Bertha Zoltán: *Sütő András.* Kalligram Könyvkiadó, Pozsony, 1995.

Bódi Zoltán – Ferenczi Gábor – Pál Helén (szerk.): *A magyar nyelvjárások a XXI. században – nyelvstratégiai megközelítésben*. Magyarságkutató Intézet, Budapest, 2019.

Bókay Antal: *József Attila poétikái*. Bp., Gondolat, 2004.

Chadwick, Owen: *A reformáció.* Osiris, Budapest, 2003.

Czimer Györgyi – Kovács Szilvia – Miklósvölgyi Miklós: *Az irodalomtanítás új útjain*. Debreceni Egyetemi Kiadó, 2015. https://mad-hatter.it.unideb.hu/portal/displayDocument/Szervezeti%20t%C3%A1rak/Egy%C3%A9b%20szervezeti%20egys%C3%A9gek/Tan%C3%A1rk%C3%A9pz%C3%A9si%20K%C3%B6zpont/Kiadv%C3%A1nyt%C3%A1r/28%20%C3%B3r%C3%A1s%20szakm%C3%B3dszertani%20k%C3%A9pz%C3%A9s%20szakk%C3%B6nyvei/irodalomtanitas_uj_utjain.pdf

Csapó Benő: *A képességek fejlődése és iskolai fejlesztése*. Akadémiai Kiadó, Budapest, 2003.

Csörsz Rumen István (szerk.): *Tinódi Sebestyén és a régi magyar verses epika*. Kolozsvár, 2008.

Dávidházi Péter: A Nemzeti dal történelmi beszédaktusa és a toborzó vers poétikája. In: *„Vagy jőni fog” Bibliai minták nemzetiesítése a magyar költészetben.* Ráció Kiadó, Budapest, 2017. 163–225.

Eco, Umberto: *Az új középkor.* Európa könyvkiadó, Budapest, 2008.

Erdélyi Erzsébet: *Anyanyelvi nevelési tanulmányok III.* Iskolakultúra, Kolozsvár, 2008.

Farmati Anna: Hagiografikus beszédmódok – legendakísér(l)tetek? Avagy a szakmai ártalom le- és becsapódása az írás és az olvasás folyamatába. In: Berszán István – Fóris-Ferenczi Rita – Serestély Zalán (szerk.): *Hermész után szabadon. Köszöntőkötet Orbán Gyöngyi tiszteletére.* Egyetemi Műhely Kiadó – Bolyai Társaság, Kolozsvár, Egyetemi Füzetek, 2019. 41. 225–238.

Fazakas Emese: *Bevezetés az általános és magyar nyelvtörténetbe. Nyelvi változások, a magyar helyesírás és szókincs története*. Egyetemi Műhely Kiadó, Kolozsvár, 2017. https://www.bolyait.ro/2017-2/

Fenyő D. György: *Az irodalomtanítás módszertana. Éthosz és praktikák 1–2*. Tea Kiadó, Budapest. 2022.

Forgács Tamás: *Történeti frazeológia, azaz a közmondások története*. Tinta Könyvkiadó, Budapest, 2021.

Fóris Ágota: *Az adatgyűjtés és adatfeldolgozás általános módszerei*. In: Fóris Ágota: *Kutatásról nyelvészeknek*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2008. 113–142. https://mek.oszk.hu/18000/18088/

Fóris Ágota: *Lexikológiai és lexikográfiai ismeretek magyar (mint idegen nyelv) tanároknak*. Károli Gáspár Református Egyetem, L'Harmattan, Budapest, 2018.

Fóris-Ferenczi Rita (szerk.): *Koncepció-javaslat a magyar nyelv és irodalom középiskolai oktatásához*. *Magiszter*, XVIII. évf./2. sz., 2020/tél, 125-162. https://padi.psiedu.ubbcluj.ro/wp-content/uploads/Magiszter-2020_2_125-162.pdf

Fóris-Ferenczi Rita: *Anyanyelv-pedagógia. Kísérlet az elmélet(ek) és a gyakorlat egybehangolására.* Ábel Kiadó, Kolozsvár, 2006.

Fóris-Ferenczi Rita: *Tervezés és értékelés*, Ábel kiadó, Kolozsvár, 2019.

Gáldi László: *Ismerjük meg a versformákat*. Móra, Budapest, 1993.

Gintli Tibor (főszerk.): *Magyar irodalom.* Akadémiai Kiadó, Budapest, 2010.

Gordon Győri János (szerk.): *Irodalomtanítás a világ kilenc oktatási rendszerében*. Pont Kiadó, Budapest, 2003

H. Tomesz Tímea: *A tartalomhoz forma. A tömegkommunikáció szövegfajtái történeti és pragmatikai keretben*. Pandora Könyvek 36., Eger, 2015. https://real.mtak.hu/189312/1/Pandora36H.TomeszTimea.pdf

Hajas Zsuzsa: *Kommunikációs gyakorlatok középiskolásoknak*. Pedellus Tankönyvkiadó, Debrecen, 2000.

Hankiss Elemér: *Az irodalmi mű mint komplex modell*. Magvető Kiadó, Budapest, 1985.

Hansági Ágnes: *Tárca – regény – nyilvánosság. Jókai Mór és a magyar tárcaregény kezdetei*. Ráció Kiadó, Budapest, 2014. https://real.mtak.hu/14459/1/Hansagi-Agnes_Tarca-regeny-nyilvanossag__PDF_LQ.pdf

Horkay Hörcher Ferenc (szerk.): *Fejezetek a kora modern esztétikai gondolkodás történetéből.* L'Harmattan Kiadó, Budapest, 2013. https://www.academia.edu/5609725/FEJEZETEK_A_KORA_MODERN_ESZT%C3%89TIKAI_GONDOLKOD%C3%81S_T%C3%96RT%C3%89NET%C3%89B%C5%90L_1450_1650_Chapters_from_Early_Modern_Aesthetic_Thought_in_Hungarian_szerk_Horkay_H%C3%B6rcher_Ferenc

Illyés Gyula: A betiltott Petőfi. In *Petőfi koszorúi. Versek, vélekedések, vallomások Petőfiről*. Csanádi Imre válogatása. Magvető Kiadó, 1973. 477–478.

Iser, Wolfgang: Az olvasás aktusa. Az esztétikai hatás elmélete. In: Kiss Attila, Kovács Sándor S. K., Odorics Ferenc (szerk.): *Testeskönyv I.* Szeged: Ictus – JATE Irodalomelmélet Csoport 1996.

Jakobovits Kitti: *Irodalomterápia. A könyvespolcod pszichológusszemmel*. Kulcslyuk Kiadó, Budapest, 2021.

Jankovits László: *Nobilis ingenio. Janus Pannonius költészete. A műértelmezés hagyományai Janus Pannonius költészetében.* Irodalmi Jelen könyvek, Arad, 2012.

Józsa Krisztián – Steklács János (szerk.): *Az olvasás–szövegértés fejlesztése.* Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet, Budapest, 2012.

Kádár Éva – Kádár Zoltán: *Anyanyelv-pedagógia – Egyetemi jegyzet.* Ábel Kiadó, Kolozsvár, 2020.

Kaján Anna – Deme Andrea: Nyelvi attitűdvizsgálat iskolások körében. *Anyanyelv-pedagógia* 2020/3 www.anyanyelv-pedagogia.hu/cikkek.php?id=850

Kálmán László – Trón Viktor: *Bevezetés a nyelvtudományba*. 2., bővített kiadás. Tinta Könyvkiadó, Budapest, 2007. https://archive.nytud.hu/publ/bevezetes_a_nyelvtudomanyba.html

Kálmán László: Mitől változik a nyelv? *Nyelv és Tudomány* 2012 https://www.nyest.hu/hirek/mitol-valtozik-a-nyelv

Kerényi Ferenc: *Madách Imre.* Kalligram, Bp., 2006.
Kerényi Ferenc: *Petőfi Sándor élete és költészete*. Osiris, Budapest, 2008.
Kiefer Ferenc (szerk.): *Magyar nyelv*. Akadémiai Kiadó, Budapest, 2006.
Kiss Jenő: *Társadalom és nyelvhasználat*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 1995.
Kosztolányi Dezső, Dsida Jenő és Pilinszky János költészete – Alter-Tanterv: https://www.youtube.com/watch?v=_T9fylNccsI
Kőszeghy Péter: A régi magyar irodalom történetének írása, avagy mi az az „igazi irodalom”. *ItK*, 2015. 5. 613–624.
Kőszeghy Péter: *Balassi Bálint. Magyar Amphión*, Budapest, 2014.
Kucserka Zsófia: *Könyvbe vésett jellemek. A szereplői karakter Kemény Zsigmondnál és a 19. századi magyar regényben*. Ráció Kiadó, Budapest, 2017.
Láng Gusztáv: *Dsida Jenő költészete*. Bukarest/Kolozsvár, Kriterion, 2000.
Lanstyák István: *A magyar nyelvi váltakozások érzelmi háttere*. Szenci Molnár Albert Egyesület, Pozsony, 2023.
Lénárd Sándor – Rapos Nóra: *Fejlesztő értékelés*. Gondolat Kiadó, Budapest, 2009.
Lőrincz Gábor – Lőrincz Julianna – Török Tamás: A határon túli magyar nyelvváltozatok és a nyelvi variativitás. *Magyar Nyelv* 2022: 257–275. https://ojs.elte.hu/magyarnyelv/article/view/4844/3806
Magassy László – Magassyné Molnár Katalin: *Fogalmazási gyakorlatok 10–16 éveseknek*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2001.
MAGYARADÁS: In memoriam Dsida Jenő https://www.youtube.com/watch?v=5GDlr_J90Yg
MAGYARADÁS: In memoriam Kányádi Sándor https://www.youtube.com/watch?v=N2ZHvZwgCOU
MAGYARADÁS: In memoriam Kovács András Ferenc https://www.youtube.com/watch?v=RewLEmQeKmE
Manguel, Alberto: *Az olvasás története.* Park Kiadó, Budapest, 2001.
Mann Jolán – Sudár Annamária – Kertész Balázs (szerk.): *Magyar nyelvemlékek*. OSZK, 2009. https://nyelvemlekek.oszk.hu
Márai Sándor: Arany. In: *Írók, költők, irodalom*. Helikon Kiadó, 2002. 10–14.
Margócsy István: Petőfi és az irodalmi gépezet: Petőfi mint modern polgári író. In: M. I., *Petőfi Sándor. Kísérlet*. Korona, Budapest, 1999. 48–74.
Margócsy István: *A szerelem országa. Petőfi Sándor szerelmi költészetéről*, 2000, 2013/2.
Medgyesy Norbert: *Énekelt történelem I. Az államalapítás kora Álmos vezértől László király szentté avatásáig* (CD melléklettel). L’Harmattan, Budapest, 2016.
Mozaik: In memoriam Kovács András Ferenc –https://www.youtube.com/watch?v=S1EMlR5RS7w
Nádasdy Ádám: *Miért változik a nyelv?* Előadás a Mindentudás Egyetemén http://www.mindentudas.hu/nadasdy/20031117nadasdy.html
Nagy József: *Az olvasás–megértés fejlesztése.* Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2004.
Nahalka István: *Hogyan alakul ki a tudás a gyerekekben? Konstruktivizmus és pedagógia*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2002.
Nemes Nagy Ágnes: *Film a 18. századból* (Kazinczyról). In: Nemes Nagy Ágnes: *Metszetek*. Magvető Kiadó, Budapest, 1982. 231–242.
Nemes Nagy Ágnes: *A hegyi költő*. Magvető, Budapest, 1984.
Németh Andor: *József Attila*. Kolozsvár, Polis, 2005.
Orbán Gyöngyi: *Megértő irodalomoktatás.* Stúdium Könyvkiadó, Kolozsvár, 1998. https://www.academia.edu/94153774/Orb%C3%A1n_Gy%C3%B6ngyi_Meg%C3%A9rt%C5%91_irodalomoktat%C3%A1s
Orbán Gyöngyi: *Ígéret kertje. A dialógus poétikája felé*. Pro Philosophia – Polis Kiadó, Kolozsvár, 1999. https://mek.oszk.hu/07700/07709/07709.htm
Orbán Gyöngyi: *Háttérelemzések. Esszék a korszerű irodalomtanítás köréből*. KOMP-PRESS Korunk Baráti Társaság Kiadó, Kolozsvár, 2000. https://www.korunk.org/konyvek/letoltkonyvek/z_zOrbanGyongyi_Hatterelemezesek.pdf
Pethőné Nagy Csilla: *Módszertani kézikönyv*. Korona, Budapest, 2007.
Prievara Tibor: *A 21. századi tanár. Digitális pedagógiai kézikönyv.* Neteducatio, Budapest, 2018.
Redl Károly: *Az égi és a földi szépről.* Gondolat, Budapest, 1988.
Reményik Sándor, Áprily Lajos és Tompa László költészete – Alter-Tanterv

https://www.youtube.com/watch?v=SEtAIhA9OFk&list=PLjBBg23S0q2TCtJvZRDbUdvJgMb_Q-yL4&index=12

S. Varga Pál: *A nemzeti költészet csarnokai. A nemzeti irodalom fogalmi rendszerei a 19. századi magyar irodalomtörténeti gondolkodásban.* Balassi Kiadó, Budapest, 2005.

S. Varga Pál: *Két világ közt választhatni. Világkép és többszólamúság Az ember tragédiájában.* Argumentum, Budapest, 1997.

Samu Ágnes: *Kreatív írás*, Holnap Kiadó, Budapest, 2004.

Sándor Klára: *Nyelv és társadalom.* Krónika Nova, Budapest, 2016.

Sipos Lajos (szerk.): *Irodalomtanítás I-II.* Pauz Kiadó, 1994.

Sipos Lajos (főszerk.): *Irodalomtanítás a harmadik évezredben*. Krónika Nova Kiadó, 2006. https://mek.oszk.hu/22000/22017/22017.pdf

Sipos Lajos: *Tamási Áron*. Elektra, Bp., 2006.

Steklács János: *A szövegértés tanítása és mérése.* Akadémiai Kiadó, Budapest, 2015.

Steklács János: *Az olvasás–szövegértés pedagógiája.* Dinasztia Kiadó, Budapest, 2009.

Szajbély Mihály: *Intermediális randevúk a 19. században. Arany, Kemény, Jókai & Co. (Exkurzus: Fényképíró úr Nádas Péter).* Pannónia Könyvek, Pécs, 2008.

Szegedy-Maszák Mihály: Radnóti Miklós és a holocaust irodalma. In: Uő: *Irodalmi kánonok*. Debrecen, Csokonai Kiadó, 1998. (digitalizált változata: http://real-j.mtak.hu/1466/1/LITERATURA_1996.pdf)

Szegedy-Maszák Mihály: A regényszerűség meghaladása. 1933: Kosztolányi Dezső: Esti Kornél. In: *A magyar irodalom története III*. Gondolat, Budapest, 2007. 230–244. https://ro.scribd.com/document/372454927/2011-0001-542-05-A-magyar-irodalom-tortenetei-3

Szepesi Erika, Szerdahelyi István: *Verstan*. Gondolat, Budapest, 1981.

Szerb Antal: Vörösmarty-tanulmányok. In Szerb Antal: *Gondolatok a könyvtárban*. Magvető Kiadó, Budapest, 1981. 363–447.

Szerdahelyi István: *Műfajelmélet mindenkinek.* Akadémiai Kiadó, Budapest, 1997.

Szikszainé Nagy Irma: *Leíró magyar szövegtan*. Osiris Kiadó, Budapest, 1999.

Szikszainé Nagy Irma: *Szövegértés – szövegelemzés – szövegalkotás*. Budapest, 2000.

Szilágyi Márton: *„Mi vagyok én?" Arany János költészete*. Kalligram, Budapest, 2017.

Szilágyi Zsófia: *Móricz Zsigmond*. Kalligram, Pozsony, 2013.

Szőke-Milinte Enikő: *A kommunikációs kompetencia fejlesztése. Az általános kommunikációs készségek fejlesztésének elmélete és gyakorlata*. Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsészettudományi Kar, Piliscsaba, 2007.

T. Szabó Levente: *Mikszáth, a kételkedő modern. Történelmi és társadalmi reprezentációk Mikszáth Kálmán prózapoétikájában.* L`Harmattan, Budapest, 2007.

T. Szabó Levente: A Vas-úton: az utazás mint látásmód és poétika. In: Szilágyi Márton (szerk.): *Ki vagyok én? Nem mondom meg…*, Petőfi Irodalmi Múzeum, Budapest, 2014. 343–366.

Tamás Menyhért (szerk.): *Zeng a magosság. In memoriam Tamási Áron.* Nap Kiadó, 1997.

Tari Lujza: A romantikus bordal és a Vörösmarty-bordalok korabeli megzenésítései. In *Vörösmarty mai szemmel*. Árgus Kiadó –Vörösmarty Társaság, Székesfehérvár, 2000. 101–128.

Tarjányi Eszter, *Arany János és a parodisztikus hagyomány.* Universitas EditioPrinceps, Budapest, 2013.

Tary Blanka – Fejes József Balázs – Hódi Ágnes – Szenczi Beáta – Vígh Tibor: *Javaslatok a szövegértés tantárgyakba ágyazott fejlesztéséhez – az olvasási stratégiák tanítása I-II. Anyanyelv-pedagógia,* 2002.4.1, 2023.1.1. https://www.anyanyelv-pedagogia.hu/cikkek.php?id=982, https://www.anyanyelv-pedagogia.hu/cikkek.php?id=995

Tasi József (szerk.): *„Merre? Hogyan?" Tanulmányok Pilinszky Jánosról*. Petőfi Irodalmi Múzeum, Budapest, 1997.
https://library.hungaricana.hu/hu/view/ORSZ_PIMU_Pimkonyvei_06_merre/?pg=0&layout=s

Tátrai Szilárd: *Bevezetés a pragmatikába funkcionális kognitív megközelítésben*. Tinta Könyvkiadó, Budapest, 2011.

Temple, C. – Steele, J. L. – Meredith, K. S.: *Hogyan neveljünk gondolkodó olvasókat?* VIII. Tankönyv. A Reading and Writing for Critical Thinking Projekt (A kritikai gondolkodás fejlesztése az olvasási és írás készségen keresztül) számára készült segédanyag. International Reading Association, Open Society Institute, 1998.

Tóth László: *Az olvasás pszichológiai alapjai*. Pedellus Tankönyvkiadó, Debrecen, 2002.

Tóth László: *Az írásbeli szövegalkotás pszichológiai alapjai – módszerek a fejlesztéshez* –. Pedellus Tankönyvkiadó, Debrecen, 2006.

Tóth Szergej – Földes Csaba – Fóris Ágota (szerk.): *Lexikológia és lexikográfiai látkép: problémák, paradigmák, perspektívák.* Generalia, Szeged, 2004. pp. 8–13; 24–43; 71–79; 145–150.

Tóth-Mózer Szilvia – Misley Helga: *Digitális eszközök integrálása az oktatásba*. Eötvös Lóránd Tudományegyetem, Budapest, 2019. https://mindenkiiskolaja.elte.hu/wp-content/uploads/2019/09/Digit%C3%A1lis-eszk%C3%B6z%C3%B6k-integr%C3%A1l%C3%A1sa-az-oktat%C3%A1sba_INTERA.pdf

Wacha Imre: *A korszerű retorika alapjai I-II*. Szemimpex Kiadó, Budapest, 1993.

Zentai Mária: Álmok hármas útján. 1831 Vörösmarty Mihály: Csongor és Tünde In: Szegedy-Maszák Mihály (főszerk.): *A magyar irodalom történetei II. 1800-tól 1919-ig*. Gondolat Kiadó, Budapest, 2007. 169-183. https://f-book.com/mi/index.php?chapter=M209ZENTALMO

https://adatbazisokonline.mnl.gov.hu/

https://www.arcanum.com/hu/

https://digiteka.ro/index/adatbazis

https://www.hungaricana.hu/hu/adatbazisok/leveltari-iratgyujtemeny/

https://helyesiras.mta.hu/helyesiras/default/suggest

MUNKACSOPORT

Név	Fokozat/Tudományos cím	Munkahely/intézmény/település/megye
Deák Magdolna	I-es fokozat	Bod Péter Tanítóképző, Kézdivásárhely, Kovászna megye
Demeter Emőke-Csilla	I-es fokozat	Ady Endre Elméleti Líceum, Nagyvárad, Bihar megye
Farmati Anna	dr., egyetemi adjunktus	Babeș-Bolyai Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar, Kolozsvár, Kolozs megye
Gál Ilona-Gyöngyi	I-es fokozat	Református Gimnázium, Szatmárnémeti, Szatmár megye
Kovács Éva	dr., I-es fokozat	Zilahi Református Wesselényi Kollégium, Szilágy megye
Siklódi Beáta	I-es fokozat	Bolyai Farkas Elméleti Líceum, Marosvásárhely, Maros megye
Zsemlyei Borbála	dr., egyetemi adjunktus	Babeș-Bolyai Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar, Kolozsvár, Kolozs megye

Szakmai irányítók

Név	Fokozat/Tudományos cím	Intézmény
Fazakas Emese	dr., egyetemi habilitált docens	Babeș-Bolyai Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar, Kolozsvár, Kolozs megye
Váradi Izabella	dr., I-es fokozat	Országos Curriculum és Értékelési Központ, Bukarest

Anexa nr. 6A

Programa școlară
pentru disciplina

Limba și literatura maghiară maternă

Clasele a IX-a – a XII-a

Trunchi comun (TC)

pentru elevii care frecventează școli/clase
cu predare în limba română

Învățământ liceal

- 2026 -

Anexa nr. 6A
Programa școlară pentru disciplina *Limba și literatura maghiară maternă, clasele a IX-a – a XII-a*, trunchi comun (TC)

- *pentru elevii care frecventează școli/clase cu predare în limba română*

NOTĂ DE PREZENTARE

Programa școlară de *Limba și literatura maghiară (maternă)* pentru clasele a IX-a –a XII-a este parte a ofertei curriculare pentru învățământul liceal, ținând cont de recomandarea 2018/C/189/01 a Parlamentului European și a Consiliului European privind competențele-cheie necesare pentru învățarea pe tot parcursul vieții, precum și de programa-cadru aprobate prin Ordinul OMEC nr. 6.932/2025, conform căreia disciplina *Limba și literatura maghiară (limba maternă)* face parte din trunchiul comun.

Programa școlară de *Limba și literatura maghiară (maternă) pentru elevii care studiază în școli/clase cu predare în limba română* își propune să implementeze o nouă abordare a predării/învățării limbii maghiare în cazul în care elevul studiază trunchiul comun cu o frecvență de trei ore pe săptămână în clasele a IX-a și a X-a, respectiv două ore pe săptămână în clasele a XI-a și a XII-a.

Un alt obiectiv este revitalizarea limbii: în procesul de predare, se formează tineri capabili să comunice eficient în limba maghiară, să însușească un comportament lingvistic adecvat. În consecință, se impune abordarea funcțională a limbajului și principiile predării limbilor centrate pe comunicare. Abordarea funcțională se exprimă și prin faptul că sarcina principală a educației în limba maghiară este dezvoltarea abilităților de comunicare.

Predarea limbilor centrată pe comunicare se bazează pe dezvoltarea integrată a abilităților productive (vorbire, scriere) și receptive (înțelegerea textului auzit, citirea). Aceasta necesită ca limbajul să fie considerat un mijloc de comunicare, să fie utilizat corespunzător în anumite situații și să se creeze situații de comunicare autentice în lecții în care cursul dialogului este imprevizibil.

Predarea limbii și culturii maghiare ar trebui să se bazeze pe o abordare contrastivă (reflectând asupra cunoștințelor de limba română ale elevului). Programa implementează acest lucru prin obișnuirea treptată a elevilor cu o varietate de situații de comunicare orală și scrisă și cu interpretarea textelor literare și non-literare pe parcursul dezvoltării abilităților de comunicare.

Prin urmare, principiile de bază ale acestui proiect sunt următoarele:

- dezvoltarea capacității de utilizare a limbii maghiare în situații specifice de comunicare;
- aplicarea principiilor funcționale a limbii;
- dezvoltarea abilităților de expresie orală și scrisă într-o proporție adecvată;
- alegerea conținuturilor în funcție de caracteristicile de vârstă.

Recomandări pentru implementarea curriculumului și evaluarea elevilor:

Nivelul de competență lingvistică al elevului este determinat pe baza diagnostizării inițiale și criteriile evaluării, iar grupurile/clasele pot fi organizate pe baza acestora. Dacă acest lucru nu este posibil, în cadrul claselor/grupurilor ar trebui aplicate metode diferențiate de instruire.

Elevi de vârste diferite, dar cu nivele de competență lingvistică similare/identice, pot fi plasați într-o grupă/clasă. Aceste nivele nu trebuie neapărat să fie legate de un an școlar sau de o grupă de vârstă. Dacă un elev începător atinge nivelul inferior de competență lingvistică intermediară până la sfârșitul clasei a IX-a, acesta își va continua studiile într-o grupă intermediară. Dacă un elev care învață într-o grupă intermediară și atinge nivelul inferior al grupei avansate până la sfârșitul clasei a IX-a, acesta își va continua studiile lingvistice la un nivel avansat. Elevii de orice nivel de limbă, chiar și începători, se pot alătura grupului de studiu în oricare dintre anii de liceu.

În timpul planificării individuale (planuri calendaristice, planificarea unităților de învățare, compilarea întrebărilor și sarcinilor de evaluare continuă și sumativă), profesorii trebuie să țină cont de cerințele curriculumului, atât în ceea ce privește competențele care trebuie dezvoltate, cât și conținutul. Profesorul poate alege liber competențele și conținuturile care urmează a fi dezvoltate, precum și ordinea acestora, dar trebuie să le respecte în mod continuu pentru a atinge un nivel satisfăcător al tuturor cerințelor detaliate până la sfârșitul nivelului. Profesorul coordonează competențele care urmează a fi dezvoltate și conținuturile în

timpul planificării individuale. Pentru a evita suprasolicitarea elevilor și a utiliza la maxim timpul alocat orelor, profesorii ar trebui să ia în considerare următoarele:

- pe lângă metodele de comunicare, în timpul predării și învățării ar trebui utilizate metode interactive și alte metode centrate pe elev;
- temele pentru acasă ar trebui alese astfel încât timpul petrecut pentru finalizarea lor să nu depășească timpul petrecut pentru finalizarea temelor în clasă (timpul petrecut în mod specific pentru finalizarea temelor în clasă trebuie luat în considerare);
- instrumentele de evaluare ar trebui concepute în strictă conformitate cu conținutul curriculumului.

Competențele generale și specifice, activitățile de învățare și conținutul sunt în conformitate cu descrierile de nivel din Companion Volume, supliment la Cadrul European Comun de Referință pentru Limbi, publicat în 2018. Programa distinge trei niveluri de competență lingvistică: începător (A1, A2), intermediar (B1, B2), când competența lingvistică este încă incompletă – în aceste două cazuri, se operează de obicei tehnici de revitalizare a limbii. Nivelul avansat (C1, C2) corespunde nivelului limbii materne, aici scopul fiind mai degrabă de a lucra cu texte literare, interpretarea textelor, dezvoltarea perspectivei cultural-istorice, autoexprimarea etc.

În cazul primelor două niveluri, este necesar să se acorde atenție sporită componentelor competenței de comunicare și dezvoltării acestora. La nivelurile începător și intermediar, componentele competenței de comunicare sunt încă indicate în cazul competențelor specifice și al activităților de învățare, astfel încât să fie mai ușor segmentarea mai clară a conținutul, dar la nivelul avansat, acestea nu mai sunt marcate.

Componentele competenței de comunicare sunt:

Competență lingvistică: capacitatea de a înțelege sensul literal al ceea ce se spune. Aceasta include cunoașterea elementelor lexicale, a regulilor gramaticale, a vocabularului, a pronunției și a ortografiei.

Competență sociolingvistică: vorbitorul folosește limba în conformitate cu obiceiurile conversaționale ale culturii lingvistice maghiare. Se referă la capacitatea de a alege corect vocabularul, formele conversaționale și de politețe, stilul de vorbire într-o situație dată, precum și obiceiurile de utilizare a limbii din regiune.

Competență strategică: capacitatea de a preveni perturbările în comunicare, așa-numitele „cuvinte de umplutură”, expresii care ajută la comunicare pentru a gestiona și preveni perturbările comunicării, de exemplu, circumscrierea unui cuvânt, utilizarea unui sinonim, iar aceasta include și utilizarea mimicii și a gesturilor.

Competența discursivă este interpretarea contextului unităților de text mai mari decât propozițiile; receptarea paragrafelor, articolelor, lecturilor și romanelor, și crearea unor texte mai lungi într-o limbă străină.

Structura programei școlare:

1. Notă de prezentare;
2. Nivelul A1-A2:
   2.1. Competențe generale: competențe de comunicare și competențe cognitive;
   2.2. Competențe specifice și exemple de activități de învățare care constituie subsistemele competențelor de bază (domenii de abilități și competențe dezvoltate ca urmare a învățării, seturi de motivații și atitudini); exemple de activități de învățare recomandate care contribuie la dezvoltarea competențelor prin integrarea conținuturilor;
   2.3. Conținuturi de învățare care contribuie la dezvoltarea competențelor specifice pe baza seturilor de abilități;
3. Nivel B1−B2:
   3.1. Competențe generale: subsistemele competenței comunicative și cognitive
   3.2. Competențe specifice și activități de învățare care reprezintă subsisteme ale competențelor de bază (domenii de abilități și aptitudini formate ca rezultat al învățării, seturi de motivații și atitudini); activități de învățare recomandate – exemple de activități care, prin integrarea conținuturilor, pot contribui la dezvoltarea competențelor specifice
   3.3. Conținuturi de învățare care, integrate în sistemele de abilități, contribuie la dezvoltarea competenței specifice respective
4. Nivel C1−C2:
   4.1. Competențe generale: subsistemele competenței comunicative și cognitive
   4.2. Competențe specifice și activități de învățare care reprezintă subsisteme ale competențelor de bază (domenii de abilități și aptitudini formate ca rezultat al învățării, seturi de motivații și atitudini); activități

de învățare recomandate – exemple de activități care, prin integrarea conținuturilor, pot contribui la dezvoltarea competențelor specifice

4.3. Conținuturi de învățare care, integrate în sistemele de abilități, contribuie la dezvoltarea competenței specifice respective

5. Sugestii metodologice.

5.1. Nivel A1−A2, B1−B2

5.2. Nivel C1−C2

Abrevieri utilizate în programă:

TC = trunchi comun

CG = competență generală

CS = competență specifică

EAI = exemple de activități de învățare

NIVEL A1−A2

COMPETENȚE GENERALE

CG 1.	**Înțelege diferite tipuri de texte orale în contexte formale și informale**
CG 2.	**Creează diferite tipuri de texte orale cu sensibilitate și precizie lingvistică**
CG 3.	**Înțelege diferite texte scrise**
CG 4.	**Creează diferite tipuri de texte scrise cu sensibilitate și precizie lingvistică**

COMPETENȚE SPECIFICE ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE

CG 1. – Înțelege diferite tipuri de texte orale în contexte formale și informale

A1–A2
CS 1.1. Înțelege texte orale legate de subiecte care îl privesc în mod direct
- *recunoașterea sunetelor vorbirii maghiare și rolul lor în distingerea sensului (de exemplu, la nivelul elementelor lexicale și al vocabularului, distingerea sensului cuvintelor öt – őt, kerek – kérek – kerek; la nivelul regulilor gramaticale: de exemplu, indicarea timpului trecut față de cazul acuzativ: írott – írót, vet – vett)* - *recunoașterea sunetelor, cuvintelor și structurilor maghiare* - *Identificarea afirmațiilor obiective și subiective în texte nonliterare* - *corectarea individuală a erorilor de înțelegere/interpretare (lectură, reflecție, rezolvare de probleme, corectare)* - *evaluarea rezultatelor învățării, în funcție de propriile obiective și așteptări, precum și de așteptările celorlalți*
CS 1.2. Înțelege dialoguri cotidiene, texte multimedia, metatexte mai simple cu scop informativ
- *identificarea informațiilor explicite și implicite în diferite tipuri de texte nonliterare* - *identificarea informațiilor în texte/documente (de exemplu: orar, prognoza meteo, manual de utilizare, factură, bilet) în situații din viața reală* - *observarea textelor multimedia folosind un tabel cu criterii prestabilite* - *recunoașterea formelor de politețe (adresare cu dvs sau tu)* - *recunoașterea formelor de salut, de exemplu, în funcție de părțile zilei și de situațiile de vorbire* - *analizarea critică a mesajelor primite în diferite situații de comunicare*
CS 1.3. Indică dacă înțelege sau nu textul
- *exerciții pentru a semnala când nu înțelege ceva sau ar dori să ceară ajutor (de exemplu: descrierea unui cuvânt, folosirea unui sinonim)* - *decodificarea expresiilor faciale și a sistemului de gesturi* - *înțelegerea propozițiilor în funcție de scopul comunicării, perceperea structurilor frazelor corecte și incorecte în limbajul vorbit* - *exerciții pentru înțelegerea discursurilor și dialogurilor scurte în situații de comunicare cotidiene* - *participarea la situații de vorbire în care aude dialoguri și discursuri scurte* - *recunoașterea cuvintelor și propozițiilor*
CS 1.4. Identifică diferite calități valorice în texte non-literare
- *recunoașterea calităților valorice prezente în texte non-literare* - *observarea valorilor textelor multimedia (reclame, videoclipuri de campanie, fragmente de film)* - *compararea calităților valorice prezente în texte non-literare pe baza unui model grafic* - *recunoașterea perspectivelor și situațiilor de viață din spatele valorilor* - *asumarea și aplicarea sistemelor de valori personale în conformitate cu limitele lingvistice*

CG 2. – Creează diferite tipuri de texte orale cu sensibilitate și precizie lingvistică

A1–A2
CS 2.1. Aplică strategii de creare a textelor verbale
- *exprimarea gândurilor și sentimentelor în limba colocvială și în varianta proprie a limbii* - *crearea de texte orale cu un nivel ridicat de competență lingvistică*
CS 2.2. Creează dialoguri, monologuri în diferite situații de comunicare
- *crearea propozițiilor și textelor* - *crearea unor texte verbale (descriere, narațiune), a unor dialoguri* - *recunoașterea limitelor cuvintelor și propozițiilor* - *folosirea adecvată a cuvintelor și propozițiilor*
CS 2.3. Creează texte argumentative simple în context cotidian
- *exerciții de utilizare corectă a formei de adresare, a pronumelor personale și a saluturilor în funcție de situația de vorbire și de vorbitor* - *autoprezentări și scurte prezentări ale altor persoane și ale mediului* - *utilizarea elementelor dialectale adecvate regiunii de proveniență a elevului*

A1–A2
CS 2.4. Participă cu interes în situații specifice de dialog
- *compararea propriilor experiențe de viață cu o situație dată* - *încorporarea cuvintelor noi în vocabularul activ* - *adaptarea la diferite situații de viață*

CG 3. Înțelege diferite texte scrise – dezvoltarea abilități de citire a textelor

A1–A2
CS 3.1. Folosește strategii de înțelegere a lecturii
- *citire corectă și expresivă* - *recunoașterea sunetelor vorbirii maghiare și rolul lor în distingerea sensului (de exemplu, la nivelul elementelor lexicale și al vocabularului, distingerea sensului cuvintelor hal – hall; la nivelul regulilor gramaticale: de exemplu, indicarea timpului trecut față de cazul acuzativ: olvasott – olvasót)* - *recunoașterea literelor, cuvintelor, structurilor maghiare*
CS 3.2. Înțelege mesajul global al textului citit
- *exerciții de citire și gramatică pentru a înțelege dacă un text conține adresare formală sau informală* - *recunoașterea subiectului textului pe baza conexiunilor lingvistice și semantice* - *recunoașterea elementelor semantice care mențin coeziunea globală* - *înțelegerea elementelor lingvistice regionale caracteristice propriei regiuni și compararea acestora cu limba colocvială*
CS 3.3. Recunoaște prin citire texte funcționale (scrisoare privată/oficială, invitație, formular)
- *înțelegerea temei unei scrisori private și oficiale* - *recunoașterea formei unei scrisori reale sau fictive scrise unui idol* - *recunoașterea elementelor caracteristice ale diferitelor texte funcționale*
CS 3.5. Identifică texte publicistice, digitale/multimedia (de exemplu sms, mesaj, e-mail, textul scris al unui anunț, textele rețelelor de socializare)
- *participarea conștientă la comunicarea scrisă online, aplicarea regulilor de ortografie* - *exersarea navigării în bibliotecile electronice*

CG 4. Creează diferite tipuri de texte scrise cu sensibilitate și precizie lingvistică

A1–A2
CS 4.1. Creează texte ținând cont de variațiile regionale și sociale
- *examinarea relației dintre varietatea lingvistică regională și identitatea personală/culturală ca urmare a cercetărilor studenților (de exemplu, cuvinte și expresii folosite în familie care lipsesc din limba normativă)* - *crearea de texte cotidiene pe baza unor cuvinte cheie și a unor rețele tematice* - *crearea de texte ținând cont de micro- și macrostructura textului* - *scrierea unei întâmplări folosind progresia tematică*
CS 4.2. Creează dialoguri, monologuri scrise în diferite situații de comunicare cotidiene
- *exerciții situaționale complexe privind stabilirea contactului (salut, introducere, adresare), menținerea contactului și închiderea dialogului* - *exersarea dialogului în situații informale și formale, ținând cont de relațiile dintre vorbitori* - *exerciții pentru recunoașterea și corectarea factorilor care împiedică comunicarea* - *pregătirea pentru rolul de moderator într-un dialog multi-actor* - *exersarea metodei ascultării active/atenției comprehensive* - *aplicarea dialogului și a monologului* - *participare responsabilă și creativă la diverse interacțiuni în contexte diverse – inclusiv în diferite medii – respectând convențiile de comunicare, principiile etice și aprecierea diversității culturale*
CS 4.3. Creează texte funcționale (scrisoare privată/oficială, invitație, completarea unui formular) în funcție de situațiile de comunicare prestabilite
- *exersarea scrierii unei scrisori private și oficiale având aceeași temă* - *redactarea invitațiilor în diferite stiluri/pentru diferite ocazii* - *conceperea și pregătirea invitațiilor și a broșurilor de program pentru evenimente literare* - *exersarea respectării regulilor de completare a formularelor de aplicare*

A1–A2
CS 4.4. Creează texte publicistice, digitale/multimedia (de exemplu sms, mesaj, mesaj oral, comentariu, e-mail, anunț, crearea unor evenimente, texte ale rețelelor de socializare) în diferite situații de comunicare
- participare conștientă la comunicarea scrisă online, cu aplicarea regulilor de ortografie *- formularea unui mesaj în moduri diferite, adaptate la diverse situații de comunicare* *- redactarea unui scenariu detaliat pentru zile comemorative/evenimente* *- exersarea navigării în biblioteci electronice* *- formularea concisă a diferitelor tipuri de mesaje, evidențiind esențialul* *- crearea unui material didactic cu implicarea instrumentelor de inteligență artificială*

CONȚINUTURI

Nivel A1–A2

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Teme recomandate	**1.1.** Relații sociale: rude, prieteni, colegi de clasă **1.2.** Familie: membrii familiei, evenimente familiale **1.3.** Călătorii și transport: mijloace de transport, transport public, pregătirea călătoriei, călătorii în străinătate **1.4.** Cultură: cinema, teatru, muzeu, concert, bibliotecă **1.5.** Sănătate și boală: la medic, farmacie **1.6.** Sport: ramurile sportive, practicarea sporturilor **1.7.** Hobby-uri: jocuri pe calculator, internet, grădinărit, bricolaj, citit **1.8.** Învățare: materii, examene, program zilnic
2. Noțiuni	**2.1.** tipuri de texte: monolog, dialog, texte documentare, metatexte, texte argumentative (argument, contraargument, punct de vedere, teză), texte multimedia, scrisoare privată, scrisoare oficială, invitație; sms, mesaj, mesaj vocal, comentariu, e-mail, anunț, creare de eveniment, texte de pe rețelele de socializare **2.2.** fonduri de date, baze de date, tipuri de dicționare (dicționare monolingve/explicative, multilingve, etimologice, de sinonime, dicționare de specialitate, dicționar ortografic, dicționare istorice ale limbii), articol de dicționar **2.3.** variante teritoriale și sociale: variantă lingvistică, dialect, limbaj comun, standard, limbaje de hobby, variante lingvistice specifice vârstei, limbaje de specialitate
3. Noțiuni lingvistice	**3.1. Limbaj acționabil** - stabilirea și menținerea comunicării – salutul, prezentarea, exprimarea recunoștinței, atragerea atenției etc. - schimbul de informații personale - definirea spațială, identificarea și descrierea persoanelor, lucrurilor, locurilor - atitudinea personală față de ceva (a plăcea, a iubi, a respinge, a exprima preferințe și antipatii, a formula cereri, invitații, permisiuni etc.) - povestirea evenimentelor în timp - înțelegerea și transmiterea informațiilor despre evenimente și acțiuni trecute - înțelegerea și transmiterea informațiilor despre evenimente și acțiuni viitoare - cererea de scuze - utilizarea formulelor de politețe **3.2 Sintaxă, morfologie, lexic:** - propoziții declarative afirmative și negative - întrebări deschise și închise - cereri (tessék, szíveskedjék, legyen szíves +főnévi igenév) - adjective - complement circumstanțial de loc, timp și mod - câteva verbe modale auxiliare cunoscute (akar, kell, lehet, szabad +főnévi igenév) - propoziții subordonate compuse (és, de, vagy) - câteva conjuncții subordonatoare cunoscute (hogy, mert) - numerale - construcții posesive - ordinea cuvintelor în propoziția simplă - articol hotărât și nehotărât - verbul a fi - forma pronumelor personale la nominativ și acuzativ - pronume posesiv - pronume demonstrativ - conjugarea verbelor (hotărâtă și generală) la timpul prezent și trecut (la modul declarativ) în principal ca cunoaștere receptivă și parțial activă - verbe în -ik - cele mai comune prefixe verbale - semnul pluralului - declinarea substantivelor, în special cazul acuzativ

Domenii de conținut	Conținuturi
	- cele mai importante postpoziții (alatt, felett, mellett, előtt, mögött) - vocabularul de bază necesar în conversația cotidiană
4. Texte recomandate	Texte non-literare și texte literare adaptate la nivelul de cunoștințe József Attila: *Tiszta szívvel* (raport posesiv) Janikovszky Éva: *Akár hiszed, akár nem* (timpul trecut, propoziții compuse, familie) Örkény István: *Ki látta?* (text descriptiv, timpul trecut) Örkény István: *Választék* (cumpărături, dialog între vânzător-client, verbe în -ik) Petőfi Sándor: *Itt van az ősz, itt van újra* (primele patru strofe: anotimpurile, timpul prezent) Cântece: Omega: *Gyöngyhajú lány* (timpul trecut, raport posesiv, descriere) *Imádok élni!* – A *Csinibaba* c. filmből (infinitiv, gerunziu) *Valaki kell nekem is* – A *Csinibaba* c. filmből (raport posesiv, utilizarea verbului auxiliar) Piramis: *Ajándék* (anotimpurile, timpul trecut)

NIVEL B1−B2

COMPETENȚE GENERALE

CG 1.	**Înțelege diferite tipuri de texte orale în contexte formale și informale**
CG 2.	**Creează diferite tipuri de texte orale cu sensibilitate și precizie lingvistică**
CG 3.	**Înțelege diferite texte scrise**
CG 4.	**Creează diferite tipuri de texte scrise cu sensibilitate și precizie lingvistică**

COMPETENȚE SPECIFICE ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE

CG 1. - Înțelege diferite tipuri de texte orale în contexte formale și informale

B1–B2
CS 1.1. Recunoaște sensul global al comunicării, ordinea și legătura ideilor exprimate în text
- *înțelegerea sensului comunicării orale* - *extragerea informațiilor din comunicarea orală;* - *înțelegerea semnalelor de comunicare verbală și non-verbală* - *exersarea ascultării atente* - *exerciții pentru determinarea intenției de comunicare* - *observarea ideilor și argumentelor importante* - *căutarea cuvintelor cheie, propozițiilor tematice*
CS 1.2. Recunoaște relația dintre elementele lingvistice și non-lingvistice dintr-un text – înțelege relația dintre acustica textului și mesajul textului
- *exerciții de interpretare a elementelor non-lingvistice ale comunicării* - *pregătire pentru comunicarea orală prin exersarea semnalelor non-lingvistice* - *exerciții de înțelegere a propozițiilor adecvate scopului comunicării* - *perceperea structurilor propoziționale corecte și incorecte în limba vorbită*
CS 1.3. Urmărește și evaluează exprimarea orală pe o temă dată și într-o situație de vorbire
- *urmărirea și evaluarea opiniei și raționamentului interlocutorului* - *sesizarea diferențelor dintre variantele specifice de limbă și limbajul standard* - *exerciții de utilizare adecvată a limbajului pentru situația de comunicare* - *exerciții de identificare a elementelor normative și nenormative în comunicarea orală (de exemplu, împrumuturi din limba română, elemente de argou)* - *sesizarea unităților lingvistice mai mici decât propozițiile, sintagmele, cuvintele compuse, recunoașterea elementelor morfologice ale cuvintelor* - *recunoașterea structurilor nepotrivite pentru situația de vorbire* - *utilizarea adecvată a mimicii și a sistemului gestual*
CS 1.4. Înțelege un discurs în direct sau transmis printr-un canal media
- *ascultarea unor texte persuasive, argumentative, pe diferite canale (de exemplu: publicitate, dezbateri publice, recomandări, discursuri ocazionale etc.)* - *ascultarea unor texte citite și spontane* - *compararea textelor planificate cu cele spontane* - *nevoia de participare activă în diverse situații de comunicare*

CG 2. – Creează diferite tipuri de texte orale cu sensibilitate și precizie lingvistică – dezvoltarea abilităților de exprimare verbală

B1–B2
CS 2.1. Aplică strategii de exprimare orală cu un nivel de acuratețe adecvat competenței sale lingvistice.
- *crearea de texte în situații de vorbire specifice, având pronunție colocvială și utilizând variantele limbii locale* - *exprimarea gândurilor și sentimentelor în variante ale limbii colocviale și materne* - *organizarea gândurilor* - *practicarea creării de texte orale pentru a exprima propriul punct de vedere și opinie* - *exerciții de exprimare orală* - *crearea de texte orale cu un nivel ridicat de competență lingvistică*
CS 2.2. Folosește corect diferite categorii semantice și sintactice în diferite situații de vorbire
- *alcăturire propozițiilor și textelor orale* - *utilizarea sinonimelor și antonimelor, cuvintelor cu înțelesuri similare și înțelesuri multiple în diferite situații de comunicare;* - *exerciții pentru evitarea repetițiilor, corectarea erorilor* - *transformarea unei propoziții simple într-o propoziție compusă*

B1–B2
- *exerciții de utilizare variată a tipurilor de propoziții în text* - *utilizarea referințelor anaforice și cataforice, precum și a elementelor de deictică* - *utilizarea conștientă a elementelor de legătură care asigură coeziunea textului;* - *exerciții pentru conștientizarea acordului gramatical* - *crearea unor texte orale scurte (descriere, narațiune), a unor dialoguri* - *participare activă la dialog în diferite contexte* - *recunoașterea și utilizarea corectă a limitelor cuvintelor și propozițiilor*
CS 2.3. Creează texte argumentative mai simple în situații de vorbire cotidiene
- *cunoașterea expresiilor specifice și a formulărilor cotidiene* - *vorbire fluentă și autocorecție prin aplicarea corectă a unor sensuri mai nuanțate* - *susținerea unei prezentări/prelegeri scurte pe o temă aleasă liber, pe baza unor notițe/PowerPoint, acordând atenție menținerii contactului cu publicul* - *exerciții de utilizare corectă a formei de adresare, adresare formală și informală, formule de salut, în funcție de situația de vorbire și de partener* - *introducerea și prezentarea concisă a altor persoane și a mediului* - *utilizarea elementelor dialectale adecvate regiunii elevului*
CS 2.4. Participă cu interes în situații specifice de dialog
- *organizarea gândurilor în text în diverse situații de comunicare* - *formularea propriilor gânduri utilizând un stil nuanțat* - *compararea propriilor experiențe de viață cu o situație dată* - *încorporarea cuvintelor noi în vocabularul activ* - *adaptarea la diferite situații de viață*

CG 3. Înțelege diferite texte scrise – dezvoltarea abilități de citire a textelor

B1–B2
CS 3.1. Folosește strategii de înțelegere a textului în diferite tipuri de texte scrise
- *citire corectă și expresivă* - *recunoașterea sunetelor vorbirii maghiare și rolul lor în distingerea sensului (de exemplu: la nivelul elementelor lexicale și al vocabularului: distingerea sensului cuvintelor hej – hely; la nivelul regulilor gramaticale: de exemplu indicarea timpului trecut față de cazul acuzativ: olvasott – olvasót);* - *exerciții care vizează identificarea conexiunilor dintre ideile din text* - *exerciții care ajută la reflecția asupra a ceea ce a fost citit (perceperea problemei, formularea întrebărilor, completare, formularea experiențelor care confirmă sau contrazic cele citice)*
CS 3.2. Înțelege mesajul global și relațiile liniare ale textului
- *recunoașterea trăsăturilor caracteristice ale diferitelor tipuri de texte (basme, zicători, proverbe, ghicitori, legende, cântece populare), interpretarea textelor literare într-un limbaj simplu* - *recunoașterea temei pe baza conexiunilor lingvistice și semantice* - *recunoașterea elementelor semantice care mențin coeziunea globală* - *înțelegerea elementelor lingvistice regionale caracteristice propriei regiuni și compararea acestora cu limba standard*
CS 3.3. Citind texte funcționale (scrisoare privată/oficială, invitație, formular) face diferențe între texte și identifică texte publicistice (digitale, multimedia, etc.)
- *înțelegerea unui subiect dat în scrisori private și oficiale, în funcție de nivelul de limbă* - *recunoașterea formei unei scrisori reale sau fictive către un idol* - *descoperirea și recunoașterea trăsăturilor caracteristice ale diferitelor texte funcționale* - *participarea conștientă la comunicarea scrisă online* - *aplicarea regulilor de ortografie* - *exersarea și învățarea navigării în bibliotecile electronice*
CS 3.4. Analizează texte cu ajutorul unor criterii date
- *înțelegerea relațiilor dintre propoziții, blocuri de propoziții, paragrafe* - *crearea conexiunilor între sensul unor părți ale textului și textul în ansamblu* - *descoperirea rolului figurilor retorice, a tropilor și a comparațiilor* - *observarea structurii spațiu-timp, a personajelor* - *observarea distincției între elementele reale și cele fictive* - *evidențierea esenței, a relațiilor cauză-efect, a elementelor esențiale și a detaliilor caracteristice, separarea ideii principale de ideile secundare*

CG 4. – Creează diferite tipuri de texte scrise cu sensibilitate și precizie lingvistică

B1–B2
CS 4.1. Creează texte scrise ținând cont de variațiile regionale și sociale
- *examinarea relației dintre varianta lingvistică regională și identitatea personală/culturală ca urmare a cercetărilor elevilor (de exemplu, cuvinte și expresii folosite în familie care lipsesc din varianta normativă)* - *crearea de texte cotidiene pe baza unor cuvinte cheie și a unor rețele tematice* - *crearea de texte ținând cont de micro- și macrostructura textului* - *scrierea unor întâmplări folosind progresia tematică*
CS 4.2. Creează dialoguri, monologuri scrise în diferite situații de comunicare
- *exerciții situaționale complexe privind stabilirea contactului (salut, introducere, adresare), menținerea contactului și închiderea dialogului* - *exersarea dialogului în situații formale și informale ținând cont de relațiile dintre interlocutori* - *exerciții pentru recunoașterea și eliminarea factorilor care împiedică comunicarea* - *pregătirea pentru rolul de moderator într-un dialog multi-actor* - *exersarea metodei ascultării active/atenției comprehensive* - *aplicarea dialogului și monologului* - *participare responsabilă și creativă în diverse interacțiuni în contexte diverse – inclusiv în diferite medii –, respectând convențiile de comunicare, principiile etice și aprecierea diversității culturale*
CS 4.3. Creează diferite texte funcționale (swcrisoare privată/oficială, invitație, completarea unui formular) în funcție de situațiile de comunicare prestabilite
- *exersarea scrierii unei scrisori private și oficiale având aceeași temă* - *redactarea invitațiilor în diferite stiluri/pentru diferite ocazii* - *conceperea și pregătirea invitațiilor și a broșurilor de program pentru evenimente literare* - *exersarea respectării regulilor de completare a formularelor de aplicare* - *scrierea unei scrisori către primărie în vederea soluționării unei probleme*
CS 4.4. Creează texte publicistice, digitale/multimedia (de exemplu: sms, mesaj, mesaj oral, comentuariu, e-mail, anunț, crearea unui eveniment, texte ale rețelelor de socializare) în diferire situații de comunicare
- *participare conștientă în comunicare online cu respectarea regulilor de ortografie* - *formularea unui mesaj în moduri multiple pentru a se potrivi diferitelor situații de comunicare* - *pregătirea zilelor/evenimentelor comemorative, redactarea scenariei detaliate, promovarea și recomandarea acestuia* - *exersarea navigării în bibliotecile electronice*
CS 4.5. Creează texte narative și descriptive bazate pe experiențe reale sau fictive
- *creșterea gradului de conștientizare, exprimarea și nararea experienței cititorului, având interes și valoare generală, sub forma unui raport* - *exersarea tehnicii „a scrie pentru noi înșine” pentru a formula gânduri, opinii, argumente și întrebări* - *inserarea dialogului și a monologului într-un text narativ* - *încorporarea unui text descriptiv într-un text narativ* - *nararea unei zile de școală sub forma unei intrări în jurnal, dintr-o perspectivă individuală și a clasei* - *exerciții de structurare și editare: respectarea subiectului, legătura dintre părțile textului, conectarea introducerii și a concluziei, ordinea cronologică, ordinea evenimentelor în scrierea narativă (precedent-eveniment-consecință sau cauză-efect-concluzie), aranjamentul spațial în descriere (întreg-parte-întreg, îndepărtat-aproape-îndepărtat), ordinea proprietăților externe-interne în caracterizare, propoziție-dovadă/respingere în scrierea argumentativă/expozitivă* - *punerea în ordine corectă a unei secvențe de propoziții amestecate, reorganizarea textului, extinderea, comprimarea* - *exerciții de ortografie (completare, transformare, substituție, exerciții productive și ludice);* - *utilizarea corectă și conștientă a semnelor de punctuație (punct, virgulă, două puncte, semn de întrebare, semn de exclamare, liniuță, ghilimele, cratimă, punct și virgulă)*

CONȚINUTURI

Nivel B1–B2

Domenii de conținut	Conținuturi
1.Teme recomandate	**4.1.** Relații sociale: întâlniri online - față în față; rețele școlare **4.2.** Familie: relații între generații **4.3.** Călătorii și transport: mijloace de transport, transport public, pregătirea călătoriei, călătorii în străinătate **4.4.** Cultură și distracție: carte sau internet; internet și rețele de socializare **4.5.** Sănătate și boală: medicină naturistă; alimentație sănătoasă, prevenire etc. **4.6.** Sport: a face sport, stil de viață sănătos; mari evenimente de sport în țară și în străinătate **4.7.** Hobby-uri: activități artistice de amatori; hobby-uri speciale **4.8.** Studii: programe de schimb, noi forme de învățare, competențe lingvistice **4.9.** Media: ziare sau social media; senzație vs comunicare obiectivă; fake news sau fapt? **4.10.** Protecția mediului: colectarea selectivă a deșeurilor, reciclare, surse alternative de energie
5. Noțiuni	**5.1.** tipuri de texte: monolog, dialog, texte documentare, metatexte, texte argumentative (argument, contraargument, punct de vedere, teză), texte multimedia, scrisoare privată, scrisoare oficială, invitație; sms, mesaj, mesaj vocal, comentariu, e-mail, anunț, creare de eveniment, texte de pe rețelele de socializare **5.2.** fonduri de date, baze de date, tipuri de dicționare (dicționare monolingve/explicative, multilingve, etimologice, de sinonime, dicționare de specialitate, dicționar ortografic, dicționare istorice ale limbii), articol de dicționar **5.3.** variante teritoriale și sociale: variantă lingvistică, dialect, limbaj comun, standard, limbaje de hobby, variante lingvistice specifice vârstei, limbaje de specialitate
6. Noțiuni lingvistice	**6.1. Limbaj acțional** - cele enumerate la A1-2 rămân valabile - exprimarea și reacția la diverse emoții și stări emoționale (surpriză, fericire, interes, indiferență, uimire etc.) - oferirea și acceptarea instrucțiunilor, sfaturilor și instrucțiunilor complexe - exprimarea necesității, obligației și posibilității - formularea sugestiilor, opiniilor, invitațiilor - plângerea și argumentarea - exprimarea acordului sau dezacordului; rezumarea, contrazicerea, evaluarea, concluzia - exprimarea intenției, justificarea - comunicarea unor informații despre persoane, evenimente și experiențe trecute, repovestirea unor povești scurte - transmiterea de informații complexe unei terțe părți - formularea planurilor de viitor **3.3 Sintaxă, morfologie, lexic:** - cele enumerate la A1-2 rămân valabile cu consolidarea continuă a cunoștințelor - propoziții subordonate introduse prin *hogy* - propoziții relative - propoziții circumstanțiale de loc, timp, mod, motiv și scop - structuri sintactice ale verbelor - funcțiile infinitivului, participiului și gerunziului - utilizarea unor sensuri specifice - transformarea structurilor propozițiilor - perceperea nuanțelor ordinii cuvintelor, de exemplu, accentuarea unei părți neaccentuate a unei propoziții, aplicarea corectă a figurilor fonetice din propoziție și text

Domenii de conținut	Conținuturi
	- pronume demonstrativ (acord în variantele formale ale structurilor *ez-az*) - conjugarea verbelor la timpul trecut și viitor - modul imperativ și condițional-optativ - prefixe verbale suplimentare și utilizarea lor nuanțată - utilizarea celor mai comune sufixe (*-i, -s, -ka/-ke, -ság/-ség, -ít, -l, -z, -hat/-het, -ás/-és* etc.) - pronume reflexiv și reciproc - pronume relativ - conjugarea infinitivului - cele mai comune forme ale pronumelor personale (*velem, neked, hozzá, tőlünk* etc.) - participiul - sufixele cauzale - toate formele modale ale verbelor și timpurile verbale - orientare sigură în problemele fonologice ale variantelor radicale și ale conexiunilor sufixelor (potrivirea armoniei vocale, fenomene de asimilare) - funcțiile diferitelor sufixe (formativ, sufix flexionar, sufix) - gerunziu - vocabular care depășește cadrul conversației personale cotidiene (extinzându-se la contextul mai larg al realității) - vocabular de bază necesar pentru subiectele de comunicare - tempo normal, adică al limbii vorbite - utilizarea încrezătoare a idiomurilor și a sintagmelor complexe - înțelegerea variantelor colocviale regionale
7. Texte recomandate	**Texte non-literare și texte literare** Texte non-literare și texte literare adaptate la nivelul de cunoștințe. Karinthy Ferenc. *Karcolatok* (Nosztalgia) – e-könyv Karinthy Frigyes 1975. *Heuréka. Karcolatok, humoreszkek*. Szépirodalmi Kiadó, Budapest (pl. Görbe tükör) Karinthy Frigyes 1978. *Az egész város beszéli.* Karcolatok, 1–4. Szépirodalmi Kiadó, Budapest Karinthy Frigyes 1996. *Viccelnek velem'* (Ideges úr elalszik) – Ferenczy Könyvkiadó, Budapest. Romhányi József 1983. *Szamárfül*. Móra Könyvkiadó. Weöres Sándor 1934. *Hideg van.* Versek – Kultúra Könyvnyomdai Műintézet, Pécs. Weöres Sándor 1935. *A kő és az ember.* Versek – Nyugat, Budapest. Weöres Sándor 1946. *A szerelem ábécéje*. Versek – Új Idők Irodalmi Intézet R. T., Budapest. *A magyar filmről… elfogultan.* http://magyarora.com/easyReader/hungarian_film.pdf **Lectură individuală:** 2 nuvele, 1 fragment dintr-un roman, 3 poezii **Lectură în clasă:** nuvele, fragmente din romane, poezii **Texte recomandate**: • Texte epice: o Povestiri scurte, nuvele, texte umoristice, proză scurtă din literatura maghiară contemporană: Romhányi József, Nagy Lajos, Gyurkovics Tibor, Dragomán György o Roman: fragmente din romanele lui Németh László, Berg Judit, Dragomán György; • Texte lirice: versuru de Weöres Sándor, Juhász Gyula, Illyés Gyula, Romhányi József, Kovács András Ferenc, Egyed Emese **Memoriter:** 3−4 poezii **Notă:** profesorul este liber să aleagă texte literare și non-literare în funcție de nivelul, interesele și nevoile grupului.

NIVEL C1−C2

Clasa a IX-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Înțelege diferite tipuri de texte în contexte formale și informale, apreciind calitatea lor estetică

Clasa a IX-a
CS 1.1. Înțelege diferența dintre lectura referențială și lectura literară în receptarea diferitelor tipuri de texte
- *compararea textelor literare și nonliterare pe baza caracteristicilor specifice (de ex. sub formă de tabel sau diagramă Venn)* - *observarea modului de receptare în cazul a două interpretări (referențială și literară) ale aceleiași teme* - *identificarea comunicării obiective și subiective în texte literare și nonliterare* - *adoptarea unei poziții cu privire la una dintre cele două interpretări (referențială și literară) oferite pe baza unui text literar* - *descoperirea rolului codurilor literare în crearea sensului conotativ în texte de diferite genuri* - *conștientizarea propriului proces de înțelegere, a obstacolelor în calea înțelegerii și eliminarea barierelor în calea înțelegerii (de ex. sub forma unui jurnal cu dublă intrare /hărți mentale/discuții)* - *corectarea individuală a erorilor de înțelegere/interpretare (de ex. recitire, reflecție, rezolvare de probleme, corectare)* - *evaluarea rezultatelor învățării în funcție de propriile obiective și așteptări, precum și de așteptările altor persoane*
CS 1.2. Înțelege conversațiile cotidiene, textele argumentative, textele documentare, textele multimedia și metatextele mai simple pentru a obține informații
- *identificarea informațiilor explicite și implicite în diferite tipuri de texte nonliterare* - *identificarea argumentelor, contraargumentelor și concluziilor în texte argumentative și metatexte simple (de ex. sub formă de model grafic)* - *identificarea informațiilor din texte documentare (de ex. orar, buletin meteorologic, instrucțiuni de utilizare, factură, bilet) în situații reale de viață* - *asocierea diferitelor tipuri de texte nonliterare cu rezumatele acestora* - *observarea textelor multimedia în baza unor criterii sub formă de tabel* - *analiza critică a mesajelor primite în diferite situații de comunicare*
CS 1.3. Denumește concepte poetice, naratologice, noțiuni legate de teoria a genului și de istoria stilurilor literare în raport cu diferite tipuri de texte
- *identificarea trăsăturilor genului și speciei literare a diferitelor texte* - *așezarea operelor citite pe o axă cronologică a stilurilor literare* - *ilustrarea prin exemple a conceptelor de poetică, naratologie, teorie a genurilor și istorie a stilurilor pe baza experiențelor de lectură* - *exerciții de versificație pentru diferențierea ritmului în versificația accentuată și metrică*
CS 1.4. Identifică calități valorice în texte literare și non-literare
- *identificarea valorilor comunicaționale și estetice exprimate în texte literare și nonliterare* - *observarea valorilor exprimate în texte multimedia (reclamă, videoclip de campanie, fragment de film)* - *compararea valorilor exprimate în texte literare și nonliterare sub forma unui model grafic* - *identificarea perspectivelor și situațiilor de viață care stau la baza valorilor exprimate* - *aplicarea asumată a propriului sistem de valori*

CG 2 - Aplică strategii de interpretare a textelor în contexte istorice și culturale

Clasa a IX-a
CS 2.1. Aplică strategii de interpretare a textului în opere nonliterare, epice și lirice
- *exersarea lecturii expresive, receptive și interpretative* - *identificarea caracteristicilor textelor nonliterare*

Clasa a IX-a
- *interpretarea caracteristicilor textelor nonliterare conform unor criterii prestabilite* - *identificarea diferențelor între caracterul liric și narativ* - *analiza relației dintre titlu și text* - *interpretarea textelor lirice prin descoperirea valorilor semantice a figurilor de stil și a tropilor* - *identificarea variațiilor de discurs poetic, context liric și mod de exprimare* - *analiza rolului rimei și ritmului în textele lirice* - *distincția dintre relatarea acțiunii de către personaje și vocea naratorului în textele epice (discurs direct, discurs indirect, discurs indirect liber)* - *identificarea elementelor de atmosferă și a efectelor acestora în opere lirice și epice* - *interpretarea caracterului parabolic la nivelul acțiunii, personajelor și motivelor*
CS 2.2. Interpretează date lingvistice pe baza unor criterii specifice
- *familiarizarea cu metodele de colectare a datelor* - *utilizarea practică a fondurilor și bazelor de date, a dicționarelor (online)* - *familiarizarea cu criteriile de căutare a datelor specifice* - *identificarea informațiilor și datelor referitoare la o temă prestabilită* - *clasificarea datelor lingvistice conform unor criterii specificate*
CS 2.3. Rezumă propria experiența de lectură într-un răspuns scurt, utilizând corect noțiunile acumulate
- *formularea unor ipoteze privind tema operei literare pe baza titlului* - *observarea relației dintre titlu și text* - *descoperirea trăsăturilor de gen ale operelor lirice și epice în cadrul unei opere literare lecturate* - *distincția dintre ficțiune și realitate în operele literare* - *formularea intenției didactice în raport cu valorile exprimate în textele cu caracter parabolic* - *identificarea caracteristicilor lingvistice, stilistice, tonalității și atmosferei textului* - *identificarea calităților estetice ale textului* - *recunoașterea rolului structural și expresiv al ritmului și al rimei în poezie*
CS 2.4. Recunoaște caracteristicile textelor din diferite epoci literare în vederea dezvoltării perspectivei istorice
- *identificarea și discutarea informațiilor și datelor legate de diferite epoci literare, conform unor criterii prestabilite* - *identificarea caracterului istoric al textului* - *compararea propriilor experiențe existențiale cu cele din lecturile literare* - *identificarea schimbărilor de sistem de valori în opere cu tematică istorică* - *recunoașterea evoluției formelor de exprimare în texte aparținând unor epoci diferite* - *identificarea trăsăturilor stilistice ale textelor literare sub formă de răspunsuri scurte*
CS 2.5. Interpretează motivele schimbărilor lingvistice în vederea dezvoltării perspectivei istorice
- *căutarea unor informații și date referitoare la anumite cauze ale schimbărilor lingvistice și discutarea acestora pe baza unor criterii prestabilite.* - *descoperirea posibilităților de schimbare în timp a frazemelor și proverbelor* - *analiza trăsăturilor lingvistice (gramaticale) ale textelor literare vechi* - *recunoașterea împrumuturilor lexicale în texte din diferite perioade* - *recunoașterea mecanismelor care facilitează integrarea în limbaj a cuvintelor împrumutate*

CG 3 - Produce oral și în scris diferite tipuri de texte cu sensibilitate și rafinament în exprimarea lingvistică

Clasa a IX-a
CS 3.1. Compune texte adecvate contextului, ţinând cont de diferenţele regionale şi sociale
- *identificarea trăsăturilor propriei variante dialectale/regionale a limbii materne și compararea acestora cu variantele utilizate în alte regiuni dialectale, cu ajutorul hărților digitale* - *compararea textelor formulate în diferite variante ale limbii și evidențierea asemănărilor și diferențelor* - *producerea de texte în diferite variante lingvistice, în funcție de situație, scop, emițător și receptor* - *analiza relației dintre varianta regională a limbii și identitatea personală/culturală, ca rezultat al unei cercetări realizate de elevi (de exemplu: cuvinte și expresii folosite în familie care nu apar în varianta normativă)* - *crearea de texte orale pe baza cuvintelor-cheie și a rețelei tematice* - *producerea de texte cu respectarea micro- și macrostructurii textului* - *redactarea unei povești prin aplicarea progresiei tematice*

Clasa a IX-a
CS 3.2. Participă la interacțiuni verbale și produce monologuri în diverse situații de comunicare
- *exerciții complexe de tip situațional privind inițierea comunicării (salut, prezentare, adresare), menținerea și încheierea relației de comunicare* - *exersarea dialogului în contexte informale și formale, având în vedere relația dintre interlocutori* - *identificarea factorilor perturbatori în comunicare* - *pregătirea pentru rolul de coordonator al conversației în dialoguri cu mai mulți participanți* - *exersarea metodei ascultării active / atenției receptive* - *utilizarea dialogului și monologului ca procedee caracterologice* - *crearea unui schimb de replici cu caracter umoristic* - *participare responsabilă în diverse interacțiuni, cu respectarea convențiilor comunicative și a principiilor etice, precum și cu aprecierea diversității culturale*
CS 3.3. Produce tipuri de texte funcționale (scrisoare privată/oficială, invitație, completare de formulare) adaptate unei anumite situații de comunicare
- *exersarea redactării unui enunț tematic în scrisori personale și oficiale* - *redactarea unei invitații în registre stilistice diverse, corespunzătoare unor contexte variate* - *proiectarea unor pliante pentru evenimente literare* - *exersarea respectării regulilor de completare a formularelor de candidatură* - *redactarea unei scrisori de admirație, reale sau fictive, adresate unui artist sau actor preferat, cu aprecierea activității sale artistice.* - *redactarea unei scrisori adresate primăriei pentru soluționarea unei probleme comunitare*
CS 3.4. Produce texte argumentative mai simple în situații de comunicare cotidiană
- *formularea unor mesaje variate pentru exprimarea opiniilor, gândurilor, emoțiilor, argumentelor și contraargumentelor în contexte formale și informale, prin diverse medii, adaptate situației de comunicare* - *asocierea unor afirmații cu dovezi/argumente și contraziceri/contraargumente* - *exersarea delimitării între fapte și opinii în diferite contexte de comunicare* - *exersarea exprimării unui punct de vedere (într-un text de trei minute sau trei paragrafe)* - *motivarea și explicarea detaliată a unui răspuns la o întrebare* - *integrarea exemplelor și citatelor în texte argumentative* - *exersarea argumentării scurte și eficiente prin teme cotidiene* - *exersarea argumentului derivat dintr-o definiție* - *crearea de discursuri adaptate diferitelor destinatari* - *crearea unor texte scurte, cu caracter comic, în care se formulează scuze și explicații pentru diverse situații*
CS 3.5. Produce texte jurnalistice, digitale/multimedia (de ex. mesaje text, SMS-uri, mesaje vocale, comentarii, e-mailuri, reclame, crearea de evenimente, texte pentru rețelele de socializare) în diverse situații de comunicare
- *participare conștientă la comunicarea scrisă online, cu aplicarea regulilor de ortografie* - *formularea aceluiași mesaj în moduri diferite, adaptate diverselor situații de comunicare* - *pregătirea unui scenariu detaliat al unor evenimente/zile comemorative* - *exersarea utilizării eficace a resurselor din biblioteci electronice* - *formularea mesajelor vocale într-un mod concis* - *elaborarea de materiale-suport pentru învățare cu sprijinul inteligenței artificiale*
CS 3.6. Creează texte narative, descriptive, bazate pe experiențe reale sau fictive
- *transformarea experienței de lectură în reflecție scrisă, cu exprimarea unui mesaj semnificativ, într-un format de jurnal de impresii* - *exersarea tehnicii scrisului reflexiv (de ex. pentru formularea ideilor, opiniilor, argumentelor și întrebărilor personale)* - *integrarea dialogului și monologului într-un text narativ* - *integrarea unui text descriptiv într-un text narativ* - *relatarea unei zi de școală sub forma unui fragment de jurnal, din perspectivă individuală și colectivă*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Autori recomandați	**1.1.** Balassi Bálint **1.2.** Csokonai Vitéz Mihály **1.3.** Heltai Gáspár **1.4.** Janus Pannonius **1.5.** Mikes Kelemen **1.6.** Zrínyi Miklós
2. Noțiuni	**2.1.** lectura referențială vs. lectura literară **2.1.** caracteristicile textului literar: • ficționalitate, construcție lingvistică, caracter istoric, sens conotativ • rolul codurilor și formelor literare în organizarea textului • autor, cronologie, cultură, viziune asupra lumii, istoricitate, epocă literară, stil, stilul caracteristic al unei epoci, curent literar, sinteză stilistică • criterii de interpretare în procesul lecturii • valori și raporturi valorice (în operele literare) • calități estetice (frumos, urât, tragic, comic, sublim, josnic, idilic, elegiac) • tonalități (obiectiv, subiectiv, odic, patetic, tragic, elegiac, umoristic) **2.3.** epoci și curente stilistice: • Antichitate, Evul Mediu, Renaștere, umanism, Reforma protestantă, Baroc, Rococo **2.4.** monumente ale limbii maghiare: • fragmente de texte, texte integrale, glose **2.5.** lectura operelor epice: • epica, povestea, narațiunea, naratorul, perspectiva narativă, vocea narativă, personajul, structura personajelor, tehnici de caracterizare • genuri epice: povestire biblică, parabolă, fabulă cu morală, învățătură, predică, legendă, cronică, legendă istorică, gestă, epopee (propoziție tematică, invocație, in medias res, comparații epice, enumerare, intervenție divină, epitete constante, anticipare narativă), scrisoare literară, nuvelă. • narațiune și învățătură, caracter parabolic **2.6.** lectura operelor lirice: • lirism, eul liric, situația poetică, situația de enunțare, stil de vorbire • genuri lirice: cântece (cântece de ostași, cântece de curuți), epigramă, imn, odă, psalm, lirica trubadurilor, cântece de dragoste cu imagini florale, odă elegiacă, elegie • pictura, sententia • versificație accentuată și metrică (picioare metrice, hexametru, pentametru, distih), versificație simultană, strofă (strofa Balassi), rimă, tipuri de rimă **2.7.** tipuri de texte: • monolog, dialog, texte documentare, metatexte, texte argumentative (argument, contraargument, punct de vedere, teză), scrisoare cu caracter personal, scrisoare oficială, invitație, texte multimedia, sms, mesaj, mesaj vocal, comentariu, e-mail, anunț, creare de eveniment, texte de pe rețelele de socializare **2.8.** fonduri de date, baze de date, tipuri de dicționare: • dicționare monolingve/explicative, multilingve, etimologice, de sinonime, dicționare de specialitate, dicționar ortografic, dicționare istorice ale limbii • articol de dicționar; funcția diferitelor tipuri de dicționare • asemănări și diferențe între fonduri de date, baze de date, dicționare tipărite și online **2.9.** schimbare lingvistică: • diversitatea lingvistică în timp • cauzele schimbărilor lingvistice: • cauze interne – sistemul limbii

Domenii de conținut	Conținuturi
	• cauze externe – schimbările sociale, culturale, influența evenimentelor istorice, contactul cu alte comunități lingvistice **2.10.** variante teritoriale și sociale: • variantă lingvistică, dialect, limbaj comun, standard, limbaje de hobby, variante lingvistice specifice vârstei, limbaje de specialitate
3. Atelier de interpretare textuală	**3.1. FORMARE INTELECTUALĂ ȘI EDUCAȚIE** (Cerință minimă: 3 opere epice și 3 opere lirice) **3.1.1. Opere literare din epocile studiate în clasa a IX-a:** *Halotti Beszéd és Könyörgés;* pilde biblice (Semănătorul; Fiul risipitor); *István király intelmei Imre herceghez*; Janus Pannonius: *A veronai Guarinóhoz* (Kérlek téged, e kornak fényessége…); *Vitázik Guarino mentegetőzésével; Guarinóhoz* (Így szóltál, Guarino, míg olvasgattad a könyvem…); Heltai Gáspár: *Száz fabula* (fragment); Mikes Kelemen: *Törökországi levelek* (scrisoarea 62); Csokonai Vitéz Mihály: *Jövendőlés az első oskoláról a Somogyban* **3.1.2. Opere asociabile** **3.1.2.1. Opere literare:** Apáczai Csere János: *Az iskolák fölöttébb szükséges voltáról*; Kosztolányi Dezső: *Halotti beszéd; A kulcs*; *Aranysárkány*; *Házi dolgozat*; *Fürdés; Sakk matt*; Márai Sándor*: Halotti beszéd; Füves könyv*; Kazinczy Ferenc: *A nagy titok*; Kölcsey Ferenc: *Emléklapra; Huszt*; Berzsenyi Dániel: *A magyarokhoz (II.)*; Gárdonyi Géza: *Bűntárgyalás*; Móricz Zsigmond: *Légy jó mindhalálig* (fragmente, scene care ilustrează viața școlară); Szabó Magda: *Abigél*; Karinthy Frigyes: *Tanár úr, kérem*; Vámos Miklós: *Pofon*; Ady Endre: *Üzenet egykori iskolámba*; Kovács András Ferenc: *Erdélyi iskolák falára*; Tóth Krisztina: *Verset állva; Tolltartó; Én csak egy nyugdíjas tanár vagyok*; Ottlik Géza: *Iskola a határon* (fragmente, scene care ilustrează viața școlară); Esterházy Péter: *Pápai vizeken ne kalózkodj!*; Pilinszky János: *A tékozló fiú keresése*; Dragomán György: *Oroszlánkórus*; Tamás Dénes: *Az élő ház*; Gion Nándor: *Sortűz egy fekete bivalyért* (fragmente, figura profesorului Fodó) **3.1.2.2. Opere din domenii artistice conexe:** Fra Angelico: *Predica de pe munte* (pictură, 1442); Raffaello Sanzio: *Școala din Atena* (pictură, 1510); Rembrandt Harmenszoon van Rijn: *Întoarcerea fiului risipitor* (pictură, 1669); *Lecția de anatomie a doctorului Tulp* (pictură, 1632); *Cina din Emmaus* (pictură, 1601); Jean-François Millet: *Semănătorul* (pictură, 1850); Munkácsy Mihály: Colpachi iskola (pictură, 1882); Vincent Van Gogh: *Semănătorul la apus* (pictură, 1888, ambele versiuni); Ferenczy Károly: *Predica de pe munte* (pictură, 1896); Csontváry Kosztka Tivadar*: Marokkói tanító* (pictură, 1908); Caravaggio: *Trișorii* (pictură, 1594); *A Pál utcai fiúk* (dramă cinematografică pentru tineret, adaptare a romanului lui Ferenc Molnár, Fábri Zoltán, 1969); *Cercul poeților dispăruți* (dramă cinematografică pentru tineret, Peter Weir: *Dead Poets Society*, 1989); *Mindenki* (*scurtmetraj,* Deák Kristóf, 2016); *Zâmbet de Mona Lisei* (dramă cinematografică, Mike Newel: *Mona Lisa Smile*, 2003); Cancelaria profesorilor (dramă cinematografică, İlker Çatak: *Teachers' Lounge,* 2023); *Fekete pont* (dramă cinematografică, Szimler Bálint, 2024) **3.1.3. Perspective asupra literaturii universale:** Marcus Aurelius: *Meditații*; *Profesorul și bacul* (poveste populară hindusă); J.D. Salinger: *De veghe în lanul de secară*; J. K. Rowling: *Harry Potter*; Sylvia Plath: *Inițiere*; Ernest Hemingway: *Tabără indiană*; André Gide: *Întoarcerea fiului risipitor* **3.1.4. Oportunități de analiză retrospectivă:** Molnár Ferenc: *A Pál utcai fiúk* **3.1.5. Noțiuni** (valori, teme, motive reprezentate): păcat originar, cădere în păcat, pedeapsă, Eden, motivul arborelui, limbaj arhaic, strategii de învățare, inițiere, model de urmat, integrare, respectarea normelor, maturizare, implicare personală, tipare de comportament uman, transmiterea valorilor, responsabilitate, conformare, vocație, cunoaștere, principii educaționale, idealuri educaționale, roluri ale profesorului, conflicte școlare, drepturile copilului, protecția copilului

Domenii de conținut	Conținuturi
	3.2. DIMENSIUNI SACRE ȘI PROFANE ALE IUBIRII (Cerință minimă: 2 opere epice și 4 opere lirice) **3.2.1. Opere literare din epocile studiate în clasa a IX-a:** *Margit-legenda***;** *Szent Ferenc legendája* (Jókai kódex: *Az fordolt farkasról*); *Szent László legendája*; Balassi Bálint: *Hogy Juliára talála így köszöne néki*; *Juliát hasonlítja a szerelemhez, mely hasonlatosságot a Juúlialia dicséretin kezd el*; *Kiben az kesergő Céliáról ír*; Csokonai Vitéz Mihály: *A boldogság*; *Tartózkodó kérelem*; *A rózsabimbóhoz*; *A Reményhez* **3.2.2. Opere asociabile:** **3.2.2.1. Opere literare:** Dsida Jenő: *Arany és kék szavakkal*; Gárdonyi Géza: *Isten rabjai*; Lackfi János: *Szent Margit legendája*; Szerb Antal: *A szerelem a palackban*; Márai Sándor: *Vendégjáték Bolzanóban*; Csokonai Lili [EsterházyPéter]: *Tizenhét hattyúk*; Kovács András Ferenc: *Júliának különb dicséreti*; *Kiket Júliáról szerzett*; *Júliát az hithez hasonlítja; Magát az planétákhoz méri*; *Julia árnyékáról*; Orbán Ottó: *Melyben Balassi módján fohászkodik*; Nagy Gáspár: *Visszhangzó lépcsők egy eleven Balassi-szoborhoz*; Petri György: *Egy Balassi-strófa*; Varró Dániel: *Változatok egy gyerekdalra: Balassi Bálint* **3.2.2.2 Opere din domenii artistice conexe:** *Ilustrațiile din Codex Manesse care reprezintă dragostea cavalerească* (1305−1340); Jan van Eyck: *Portretul Arnolfini* (pictură, 1434); Sandro Boticelli: *Primăvara* (pictură, 1482); *Venus și Marte* (pictură, 1485); *Nașterea lui Venerei* (pictură, 1486); Hieronymus Bosch: *Grădina desfătărilor umane* (pictură, în jurul anului 1500); Tiziano: *Dragoste pământească și cerească* (pictură, 1512−1516); Peter Paul Rubens: *Grădina iubirii* (pictură, 1630−1632); Giovanni Lorenzo Bernini: *Extazul Sfineti Tereza* (statuie, 1647); François Boucher: *Iubitori în parc* (pictură, 1758); Jean-Honore Fragonard: *Leagănul* (pictură, 1767); Louis-Jean-François Lagrenée: *Amor și Psyché* (pictură, 1767−1771); Antonio Canova: *Amor și Psyche* (statuie, 1796); Gustav Klimt: *Sărutul* (pictură, 1907−1908); Szinyei Merse Pál: *Szerelmespár* (pictură, 1870); René Magritte: *Îndrăgostiții* (pictură, 1928); *Bucură-te, patrie maghiară!*(adaptarea imnului Gaude Mater Hungaria) – Schola Hungarica – Dobszay László; *Lucis cr eator optime* melodia gregoriană; Sator-Quartet – Heidl György și Bognár Szilvia: *Lucis creator optime*; Moniot d'Arras: *Ce fu en mai* (Cântec de vară); formația Kecskés: Gaucelm Faidit: *Cântece de trubaduri din secolele XII–XIII* (Hungaroton,1986); Ludwig van Beethoven: *Simfonia a IX-a* (simfonie, 1824, Partea a IV-a, Oda bucuriei); Richard Wagner: *Tristan și Isolda* (operă, 1859, Liebestod, fragment); Giacomo Puccini: *Turandot* (operă, 1926, „Nessun dorma", Aria lui Calaf, începutul actului III); Richard Wagner: *Inelul Nibelungilor* (ciclu de opere, 1876, „Awakening Scene", „Immolation Scene"); Giuseppe Verdi: *Trubadurul* (operă, 1853); Liszt Ferenc: *Két legenda: Assisi Szent Ferenc prédikál a madaraknak* (compoziție pentru pian, 1862−1863); *Árpád-házi Szent Margit legendája* (spectacol muzical de fantezie istorică prezentat de Trupa itinerantă Déryné din Kaposvár); *Fratele Soare, sora Lună* (dramă cinematografică, Franco Zefirelli: *Fratello sole, sorella luna*, 1972); *Omul care l-a ucis pe Don Quijote* (comedie de aventuri, Terry Gilliam: *The Man Who Killed Don Quixote*, 2018); *Shakespeare îndrăgostit* (comedie romantică, John Madden: *Shakespeare in love,* 1998); *Povestea unui cavaler* (comedie de aventuri cu tematică istorică, Brian Helgeland: *A Knight's Tale,* 2001) **3.2.3. Perspective asupra literaturii universale:** Platon: *Banchetul* (*Symposion*); Francesco Petrarca: *Cântecul*; William Shakespeare: *Sonete; Romeo și Julieta*; Miguel de Cervantes: *Don Quijote*; Umberto Eco: *Numele trandafirului*; Anton Pavlovics Csehov: *Despre dragoste și alte povestiri;* Johann Wolfgang von Goethe*: Faust* (partea I, II); Novalis*: Imnuri către noapte*; Lidia Amejko: *Viața sfinților din cartier* **3.2.4. Oportunități de analiză retrospectivă:** Petőfi Sándor: *János vitéz* **3.2.5. Noțiuni** (valori, teme, motive reprezentate): iubire sacră, iubire cavalerească, poezia trubadurilor, iubire renascentistă, curtare rococo, extaz, transfigurare, iubire platonică, transcendență, profan, cântece de dragoste cu imagini florale, cântece populare de situație, sacru, sfințenie, miracol, catalog de virtuți, literatură monastică, oferirea unui model, caracter educativ, exemplu moral, sacrificiu de sine, jertfă,

Domenii de conținut	Conținuturi
	asceză, slujire, căutarea fericirii, pasiune, dorință, împlinire, trecerea timpului, iubirea ca ideal, antropomorfizare, efemeritatea existenței umane **3.3. EXPERIENȚA APARTENENȚEI ȘI A STRĂINĂTĂȚII** (Cerință minimă: 2 opere epice și 4 opere lirice) **3.3.1. Opere literare din epocile studiate în clasa a IX-a:** Janus Pannonius: *Pannónia dicsérete*; *Egy dunántúli mandulafáról*; *Mikor a táborban megbetegedett*; *Búcsú Váradtól*; Mikes Kelemen: *Törökországi levelek*; Csokonai Vitéz Mihály: *Az estve*; *A tihanyi echóhoz*; *A magánossághoz*; *A pillangóhoz* **3.3.2. Opere asociabile** **3.3.2.1. Opere literare:** Berzsenyi Dániel: *A közelítő tél*; Kazinczy Ferenc: *Fogságom naplója* (fragment); Péterfy Gergely: *Kitömött barbár*; Kosztolányi Dezső: *A szegény kisgyermek panaszai*; *Esti Kornél* (fragment); Márai Sándor: *Napló*; *Béke Ithakában*; Arany János: *Epilógus*; Ady Endre: *Kocsi-út az éjszakában*; *Sem utódja, sem boldog őse…*; *A Tisza-parton*; *A Hortobágy poétája*; *Mátyás bolond diákja*; Karinthy Frigyes: *Előszó; Barabbás*; József Attila: *Levegőt!*; *Külvárosi éj*; Tóth Árpád: *Lélektől lélekig*; Tamási Áron: *Levél Édesanyámhoz Mikes Kelemenről*; Kányádi Sándor: *Fától fáig*; Örkény István: *Az otthon*; Tandori Dezső: *Egy talált tárgy megtisztítása* **3.3.2.2. Opere din domenii artistice conexe:** Kolozsvári Tamás: *Kálvária* (retablu, 1427); Caspar David Friedrich: *Hoinarul deasupra mării de ceață* (pictură, 1818 körül), Edgar Degas: *Consumatorii de absint* (pictură, 1876); Munkácsy Mihály: *Krisztus Pilátus előtt* (pictură, 1881); Edvard Munch: *Țipătul* (pictură, 1893); Edward Hopper: *Automat* (pictură, 1927); Csontváry Kosztka Tivadar: *Magányos cédrus* (pictură, 1907); Ludwig van Beethoven: *Sonata la lumina lunii* (1801); Bródy János: *A magány* (piesă muzicală în stil beat, 1994); Margaret Island: *A rab gólya* (poezie de Arany János adaptată muzical, 2018; *Az emigráns* (film artistic, Szalai Györgyi, Dárday István, 2006); *A Pillangó* (film artistic de comedie dramatic, Philippe Muyl: *Le papillon,* 1973); Várnai György, Jankovics Marcell: *Gusztáv elidegenedik* (animație, 1978), *Acolo unde cântă racii* (thriller criminal, adaptare după romanul Delia Owens, Olivia Newman: *Where the Crawdads Sing*, 2022) **3.3.3. Perspective asupra literaturii universale:** Dante Alighieri:*Divina Comedie*; John Keats: *Singurătate*; *Speranței*; Mihai Eminescu: *Sărmanul Dionis*; *Luceafărul*; Franz Kafka: *Metamorfoza*; Sylvia Plath: *Clopotul de sticlă* **3.3.4. Oportunități de analiză retrospectivă:** Molnár Ferenc: *A Pál utcai fiúk*; Rudyard Kipling: Cartea junglei; Antoine de Saint-Exupéry: *Micul Prinț* **3.3.5. Noțiuni** (valori, teme, motive reprezentate): familiaritate, drum, exil, (e)migrație, dor de casă, atașament personal și cultural, nostalgie, întâlnirea culturilor, dificultăți de integrare, neînțelegere, excludere, înstrăinare, singurătate **3.4. DEVOTAMENT ȘI EROISM. *Ecouri istorice ale invaziei tătare, ale stăpânirii turcești și ale războaielor curuți–lobonți*** (Cerință minimă: 2 opere epice și 4 opere lirice) **3.4.1. Opere literare din epocile studiate în clasa a IX-a:** Balassi Bálint: *Egy katonaének; Ó, én édes hazám, te jó Magyarország*; Zrínyi Miklós: *Szigeti veszedelem* (fragmente); cântece de curuți (*Csínom Palkó*; *Rákóczi-nóta*; *Nagymajtényi síkon letörött a zászló*; *Őszi harmat után)* **3.4.2. Opere asociabile** **3.4.2.1. Opere literare:** Rogerius mester: *Siralmas ének*; Tinódi Lantos Sebestyén: *Cronica* (Egervár viadaljáról); Kodolányi János: *Julianus barát*; *A vas fiai*; Kemény Zsigmond: *Zord idő*; Ady Endre: *Bujdosó kuruc rigmusa; Kurucok így beszélnek; Két kuruc beszélget*; Arany János: *Szondi két apródja*; Gárdonyi Géza: *Egri csillagok*; Jókai Mór: *Török világ Magyarországon*; *A nagyenyedi két fűzfa*; Mikszáth Kálmán: *A fekete város*; *Új Zrínyiász*; Kós Károly: *Varju nemzetség*; Esterházy Péter: *Harmonia Caelestis* (fragmente care evocă atmosfera epocii); Szilágyi István: *Hollóidő*; Makkai Sándor: *Ördögszekér*; Orbán Ottó: *Melyben Balassi módjára fohászkodik*; Lackfi János: *Plaza Balassi*

Domenii de conținut	Conținuturi
	3.4.2.2. Opere din domenii artistice conexe: Hollósy Simon: *Zrínyi kirohanása* (pictură, 1896); Csontváry Kosztka Tivadar: *Zrínyi kirohanása* (pictură, 1903); Feszty Árpád: *Feszty-körkép* (pictură, 1892−1894); Benczúr Gyula: *Budavár visszavétele a törököktől* (pictură, 1686); *Egri csillagok* (musical, Várkonyi Mátyás – Béres Attila, 1996); *Zrínyi 1566* (musical rock, Moravetz Levente, 2017); versiuni ale *Rákóczi-induló* **3.4.3. Perspective asupra literaturii universale:** Homérosz: *Iliada*; Vergilius: *Eneida*; *Cântecul lui Roland*; *Cântecul Nibelungilor*; *Legendele regelui Arthur*; Torquato Tasso: *Ierusalimul eliberat*; Mihai Eminescu: *Scrisoarea a III-a*; Leon Uris: *Exodul* **3.4.4. Oportunități de analiză retrospectivă:** Jókai Mór: *A kőszívű ember fiai*; Arany János: *Toldi*; Gárdonyi Géza: *Egri csillagok* **3.4.5. Noțiuni** (valori, teme, motive reprezentate): identitate națională, sistem de valori creștine, viață de ostaș, loialitate, eroism, ostași de la cetățile de graniță, sacrificiu de sine, imitatio Christi, athleta Christi, viziune dualã asupra lumii, curuți, lobonți, exil, pribegie

Clasa a X-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Înțelege diferite tipuri de texte în contexte formale și informale, apreciind calitatea lor estetică

Clasa a X-a
CS 1.1. Aplică, în procesul de receptare, strategii și moduri de lectură adaptate tipului de text
- *evidențierea informațiilor de bază referitoare la text (tema, tipul textului, genul textual) pe baza unei parcurgeri rapide a textului (titlu, elemente tipografice, construcția textului, elemente grafice)* - *activarea cunoștințelor anterioare și confruntarea lor cu informațiile noi, în diferite tipuri de texte, prin utilizarea tehnicii de notare (INSERT) și a organizatorilor grafici (tabel TTT, tabel de criterii)* - *lectură segmentată cu anticipare, compararea predicțiilor cu textul/segmentul citit, cu ajutorul organizatorilor grafici (tabel T, tabel de criterii)* - *identificarea cuvintelor-cheie și a propozițiilor-teză ale paragrafelor; realizarea unei rețele tematice pentru diferite tipuri de texte* - *însușirea și selectarea adecvată a mai multor tehnici și forme de notare, precum și aplicarea lor autonomă* - *crearea imaginilor senzoriale (vizualizare) pe parcursul lecturii diferitelor tipuri de texte* - *utilizarea suporturilor vizuale (diagramă Venn, schemă tip pânză de păianjen, hartă conceptuală, hartă a trăsăturilor, axă cronologică, cerc-schemă, lanț-schemă etc.) în procesul de realizare a unui plan de idei* - *realizarea unui rezumat pe baza unor opțiuni de răspuns/ a unui tabel de criterii prestabilit* - *conștientizarea propriului proces de înțelegere, a obstacolelor de comprehensiune și depășirea acestora prin jurnal cu dublă intrare / hartă conceptuală/ discuție* - *corectarea autonomă a erorilor de înțelegere/interpretare (recitire, reflecție, rezolvare de probleme, corectare)*
CS 1.2. Selectează tehnica de argumentare adecvată pentru exprimarea propriului punct de vedere/opinii
- *identificarea tipurilor de argumente (argument bazat pe relația cauză–efect, argument prin comparație, argument prin opoziție, argument bazat pe principiul general–particular, argument bazat pe probabilitate, argument derivat din dovezi – date, fapte) în texte date, cu ajutorul organizatorilor grafici (tabel T, tabel de criterii)* - *observarea și consemnarea mijloacelor de persuasiune și eficiență argumentativă, cu ajutorul organizatorilor grafici, în argumente pe aceeași temă, dar cu niveluri diferite de forță (argument slab, mediu, puternic)* - *identificarea instrumentelor de raționament logic (definiție, inducție, deducție, silogism) în texte argumentative, cu ajutorul jurnalului cu dublă intrare* - *detectarea argumentării eronate prin identificarea tipului de eroare (argumentum ad hominem, circulus vitiosus, prezentarea simultaneității/succesiunii ca relație cauză–efect, argumentum ad misericordiam, argumentum ad populum, apel la autoritate), cu sprijinul organizatorilor grafici* - *recunoașterea deformării, manipulării, populismului și demagogiei în texte cotidiene* - *evaluarea validității și coerenței afirmațiilor referitoare la opinii științifice provenite din surse diferite*
CS 1.3. Înțelege sensul conceptelor poetice, naratologice, de teorie a genurilor și de istorie a stilurilor în diferite tipuri de texte
- *determinarea speciei și genului diferitelor texte literare* - *identificarea trăsăturilor specifice genului epic, liric și dramatic în diverse tipuri de texte, cu ajutorul unui tabel de criterii* - *diferențierea particularităților de gen ale textelor epice aparținând unor stiluri și specii variate (roman autobiografic, povestire, nuvelă, roman romantic, roman istoric, baladă cultă), utilizând organizatori grafici (de ex. hartă conceptuală, tabel de criterii)* - *diferențierea particularităților de gen ale textelor lirice aparținând unor stiluri și specii variate (odă, imn, elegie, epigramă, poezie descriptivă), utilizând organizatori grafici* - *diferențierea trăsăturilor de gen ale textelor dramatice, utilizând organizatori grafici* - *plasarea operelor studiate pe axa cronologică a perioadelor stilistice* - *identificarea caracteristicilor stilistice în diferite tipuri de texte*

Clasa a X-a
- *ilustrarea conceptelor poetice, naratologice, de teorie a genurilor și de istorie a stilurilor pe baza lecturilor* - *exersarea metricii pentru analiza ritmului poeziilor accentuale și al celor metrice* - *recunoașterea rolului persuasiv al figurilor retorice și a funcției semnificative a tropilor în lectura textelor epice și lirice*
CS 1.4. Recunoaște diferite categorii de valori și relații valorice în textele literare
- *compararea valorilor și sistemelor de valori transmise de personajele/eroii din text, în diferite tipuri de texte, pe baza unor criterii date sau cu ajutorul organizatorilor grafici (diagramă Venn, schemă tip pânză de păianjen, hartă conceptuală, tabel T)* - *schițarea relațiilor dintre valorile prezentate în diferite tipuri de texte, cu ajutorul unei scheme tip pânză de păianjen sau al unei hărți conceptuale* - *recunoașterea relației dintre vină și ispășire în operele literare citite* - *identificarea ierarhiei valorilor dintr-o operă (de ex. reprezentarea raportului dintre valorile materiale și cele spirituale/morale/afective cu ajutorul unui organizator grafic)* - *analizarea situațiilor sau a problemelor complexe* - *formularea constatărilor bazate pe valori din perspective argumentate*

CG 2 - Aplică strategii de interpretare a textelor în contexte istorice și culturale

Clasa a X-a
CS 2.1. Aplică strategii de interpretare a textului în opere nonliterare, epice, lirice și dramatice
- *aplicarea caracteristicilor tipului de text pe baza unor criterii date* - *aplicarea metodei dezbaterii în interpretarea diferitelor tipuri de texte (informative, științifice, analitice)* - *valorificarea funcției semnificative a trăsăturilor de gen în opere lirice, epice și dramatice* - *compararea particularităților lirismului în texte epice, lirice și dramatice utilizând diagramă Venn* - *recunoașterea variantelor a situațiilor de vorbire și poetică, respectiv mod de exprimare* - *reprezentarea structurii spațiale și temporale în opere epice* - *identificarea structurilor spațiale externe și interne, deschise și închise* - *diferențierea timpului povestirii de timpul povestit* - *recunoașterea particularităților de construcție a narațiunii (metaforică, metonimică)* - *identificarea funcției semnificative a motivelor, toposurilor și arhetipurilor* - *reprezentarea relațiilor dintre personaje* - *determinarea structurii valorice a operelor epice și dramatice* - *compararea valorilor în sistemul relațiilor dintre personaje în texte epice și dramatice* - *recunoașterea trăsăturilor de gen, specie și structură ale dramei* - *identificarea modelelor dramatice (conflictual, centrat, pe două niveluri)* - *observarea rolului acțiunii și al dicțiunii în operele dramatice* - *transformarea dialogului dramatic în stilul indirect sau indirect liber* - *utilizarea jocului de rol în interpretarea conflictului dramatic* - *aplicarea metodei dezbaterii pentru exprimarea experienței personale de lectură* - *trăirea experienței catharsisului pe parcursul unor creații artistice*
CS 2.2. Examinează statistici, grafice, conținuturi digitale, eseuri și texte științifice în scopul obținerii de informații
- *căutarea unor fenomene lingvistice în corpusuri de texte* - *analiza computerizată a fenomenelor lingvistice* - *proiectarea pe hartă a datelor dialectale/ale limbii comune regionale* - *fundamentarea concluziilor sau a deciziilor pe baza datelor științifice și a instrumentelor tehnologice* - *compararea informațiilor din diferite texte științifice* - *recunoașterea strategiilor de prezentare a faptelor în texte științifice* - *interpretarea modelelor grafice din textele științifice*
CS 2.3. Interpretează creații literare integrând experiențe de lectură, pe baza unor criterii date
- *recunoașterea conexiunilor tematice și motivice dintre texte literare* - *stabilirea relațiilor dintre diferite texte literare (imitație, intertextualitate)* - *interpretarea raporturilor valorice în opere literare* - *interpretarea tipurilor de dramă în context generic și istoric-stilistic* - *interpretarea relației dintre planul istoric de prim-plan și cel de fundal în creații epice și dramatice cu* - *tematică istorică* - *formularea trăirii catharsisului în interpretarea operelor dramatice*

Clasa a X-a
- *interpretarea mijloacelor de relatare în ton confesiv, exprimare personală și înțelegere de sine* - *activarea autoreflecției (prin confesiune, monolog, joc de rol) pe baza experiențelor de lectură* - *argumentarea și evaluarea reacțiilor legate de opere, activități sau manifestări culturale și artistice, utilizând un vocabular de specialitate și criterii prestabilite*
CS 2.4. Recunoaște conexiunile culturale ale narațiunilor cu tematică istorică în texte aparținând unor epoci diferite
- *recunoașterea caracterului lingvistic specific și unic al diferitelor epoci* - *diferențierea dintre ficțiune și realitate în opere cu tematică istorică* - *identificarea păstrării și transformării tradițiilor în opere literare* - *examinarea opoziției dintre vechi și modern în narațiuni cu tematică istorică* - *recunoașterea schimbării modului de exprimare în texte aparținând unor epoci diferite*

CG 3 - Produce oral și în scris diferite tipuri de texte cu sensibilitate și rafinament în exprimarea lingvistică

Clasa a X-a
CS 3.1. Elaborează tipuri de texte orale, ținând cont de direcția și contextele comunicării
- *exersarea prezentării de sine în diferite contexte (de ex. la o reuniune de familie, în fața clasei, la televiziune, la o conferință pentru elevi etc.)* - *realizarea unor expuneri de trei minute, adaptate așteptărilor profesorului și colegilor* - *exersarea tehnicilor de captare a atenției (de ex. început printr-o referință personală sau istorică)* - *exersarea pregătirii pentru o luare de cuvânt* - *aplicarea schemei structurale a unei intervenții orale (evaluarea temei, recunoașterea importanței ei, aprecierea vorbitorului, exprimarea acordului, completări, idei noi, formularea atentă a unei opinii contrare, mulțumiri)* - *pregătirea pentru participare la o dezbatere (informare privind tema, partenerii de discuție, obiectivele; căutarea relațiilor personale; elaborarea strategiei și tacticii; notarea și organizarea ideilor în timpul dezbaterii)* - *povestirea propriei istorii de viață/istorii familiale*
CS 3.2. Organizează date în modele grafice pentru a compara diferite valori, concepte și particularități
- *realizarea unei linii/diagrame temporale pentru înțelegerea structurii temporale și spațiale a operei, precum și a relațiilor cauză-efect* - *utilizarea tabelului T pentru înțelegerea motivațiilor personajelor literare (de ex. Ce face/ce nu face?)* - *folosirea unei scheme tip pânză de păianjen pentru colectarea și fixarea asociațiilor legate de simboluri* - *utilizarea metodei ciorchinelui pentru organizarea ideilor, informațiilor, conceptelor și a relațiilor dintre ele (de ex. meditație asupra titlului)* - *folosirea hărții gândirii în producerea orală și scrisă* - *realizarea unei piramide narative pe baza unor criterii date* - *elaborarea unei hărți de personaje pentru realizarea unei caracterizări complexe, argumentate* - *compararea și contrastarea personajelor cu ajutorul diagramei Venn sau al unei diagrame de mulțimi* - *utilizarea jurnalului cu dublă intrare pentru documentare sau pentru exersarea redactării conștiente* - *realizarea unui portofoliu digital pe o temă dată, în care elevul organizează, vizualizează și interpretează date provenite din surse diverse* - *realizarea unei prezentări interactive sau infografice cu ajutorul instrumentelor digitale, prin organizarea logică a conținutului* - *evaluarea critică a unui conținut digital generat de inteligență artificială referitor la o operă epică sau dramatică studiată* - *utilizarea critică a tehnologiilor digitale prin analizarea oportunităților, limitelor și riscurilor pe care le implică, cu respectarea principiilor etice și juridice, în special privind datele personale și proprietatea intelectuală*
CS 3.3. Elaborează tipuri de texte funcționale (cerere) adaptate la situația de comunicare
- *redactarea unei cereri într-o situație școlară reală (solicitare de aprobare pentru participare la un concurs, justificarea unei absențe)* - *formularea unei cereri într-un registru lingvistic adecvat (e-mail unui prieten, cerere oficială)* - *completarea unui formular de cerere* - *exersarea argumentării în funcție de tema cererii* -

Clasa a X-a
CS 3.4. Elaborează diferite tipuri de texte narative și argumentative pe baza unor criterii
- *exersarea redactării schițelor (logice, de conținut, de documentare, tactice) cu ajutorul hărții gândirii exersarea tehnicilor de notare (de ex. marcaje) pentru a facilita propriul proces de învățare* - *redactarea unei relatări despre o personalitate celebră sau un erou literar, verificând informațiile prin aplicarea criticii surselor* - *redactarea unui discurs de deschidere/închidere de an școlar despre instituție adresat elevilor și părinților, respectând structura generală tipică* - *elaborarea textelor argumentative pe diverse teme (de ex. contribuția identității culturale naționale la identitatea europeană; drepturile copilului și ale omului, interculturalitatea, participarea civică, dezvoltarea durabilă la nivel comunitar și global)* - *redactarea textelor argumentative prin interpretarea critică a fenomenelor și a proceselor economice și sociale în texte cotidiene și literare*
CS 3.5. Elaborează texte publicistice și conținuturi digitale/multimedia (de ex. prezentare, blog, mesaj video, reportaj) în diferite situații de comunicare
- *realizarea unei prezentări în PowerPoint / Canva / Google Slides / Prezi pe o temă literară, istorică sau socială* - *redactarea unei postări de blog despre propria experiență de lectură* - *realizarea unui mesaj video scurt (1–2 minute) pe o temă actuală (de ex. protecția mediului, importanța lecturii, viața școlară)* - *realizarea unui episod de podcast pe o temă comunitară sau culturală (de ex. de ce ne place să citim; utilizarea limbii în viața de zi cu zi) în cadrul unei activități de grup* - *exersarea regulilor redactării unui reportaj în format online (despre viața școlară, teatru, întâlnire cu un scriitor)*
CS 3.6. Transformă texte narative și descriptive în funcție de criteriile date
- *transformarea unui text descriptiv într-un text narativ* - *transformarea unui monolog într-un dialog* - *transformarea unui monolog într-un text persuasiv / discurs public* - *transformarea unui dialog dramatic în stil indirect (liber)* - *formularea indicațiilor autorului în texte narative pentru a evidenția sentimentele și gândurile personajelor*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Autori recomandați	**1.1.** Arany János **1.2.** Berzsenyi Dániel **1.3.** Jókai Mór **1.4.** Kármán József **1.5.** Katona József **1.6.** Kölcsey Ferenc **1.7.** Mikszáth Kálmán **1.8.** Petőfi Sándor **1.9.** Vörösmarty Mihály
2. Noțiuni	**2.1.** informații referitoare la text: temă, tip de text, specie textuală, cuvânt-cheie, paragraf, propoziție-teză, titlu, elemente tipografice, construcția textului, elemente grafice **2.2.** categorii de valori, raporturi valorice **2.3.** motiv, topos, arhetip **2.4.** epoci și curente stilistice: iluminism, clasicism, sentimentalism, romantism, stil folcloric, realism **2.5.** lectura operelor epice: narator (la persoana I, la persoana a III-a, narator omniscient, narator obiectiv); timpul epic; timpul povestirii și timpul povestit; procedee de construire a eroului; narațiune cu tematică istorică; fundal și prim-plan istoric; ficțiune și realitate; roman istoric; narațiuni cu tematică istorică și conexiunile lor culturale; povestire; poem narativ; roman romantic (tipuri de roman: roman anecdotic, roman cu teză, roman social, nuvelă-roman); baladă (baladă populară, baladă cultă, baladă cultă cu tematică istorică, baladă psihologică); nuvelă (nuvelă romantică, nuvelă realistă); narațiune la persoana I (scrisoare, jurnal, roman epistolar, roman sentimental la persoana I) **2.6.** lectura operelor lirice: poezie revoluționară, eul liric romantic (geniu creator, vizionar, profet, alter ego), rapsodie, ars poetica, imn, odă, doină, lirică de rol; principiul imitației: istoricitatea imitației (în opere umaniste, baroce, rococo, clasice); model antic; imitație și prozodie (versificație clasică în măsură); imitație și genuri (odă, elegie, epigramă, epistolă, poem descriptiv); confruntarea temporală și valorică **2.7.** lectura operelor dramatice: dramă; caracterul dramatic; situație dramatică; acțiune dramatică; eroul dramatic; conflict; tipuri de vorbire; genuri dramatice (tragedie, comedie); tipuri dramatice (dramă conflictuală, dramă centrată, dramă pe două niveluri); tipuri dramatice și contextul lor cultural: drama în cult (drama antică); drama pe scenă (drama clasicistă, drama romantică); acțiune și dicțiune; catharsis **2.8.** tipuri de texte: text argumentativ, tipuri de argumente (argument cauzal, argument prin comparație, argument prin opoziție, argument pe baza raportului general-particular, argument al probabilității, argument bazat pe dovezi – date, fapte –, argument slab, mediu, puternic); instrumentele logicii argumentative (definiție, inducție, deducție, silogism); erori de argumentare (argumentum ad hominem, cerc vicios, prezentarea simultaneității/succesiunii ca relație cauzală, argumentum ad misericordiam, argumentum ad populum, apelul la autoritate); tehnici de captare a atenției; distorsionare, manipulare, populism, demagogie; prezentare, răspuns oral de trei minute, cerere, solicitare, reportaj, prezentare, blog, mesaj video, texte publicistice și multimedia **2.9.** tipuri de texte după direcția comunicării (monologice, dialogice); tipuri de texte în funcție de contextul comunicării (conversaționale, oficiale, publice, științifice); particularitățile limbajului vorbit (spontaneitate, ezitare, greșeli de vorbire, accent, intonație, ritm al vorbirii, redundanță, omisiuni) **2.10.** analiză de date, organizator grafic (diagramă, schemă de proces, grafic), reprezentare statistică, hartă lingvistică

Domenii de conținut	Conținuturi
3. Atelier de interpretare textuală	**3.1. IPOSTAZE ALE ROLULUI MASCULIN** (Cerință minimă: 3 opere epice, 2 opere lirice) **3.1.1. Opere literare din epocile studiate în clasa a X-a:** Katona József: *Bánk bán* (Nádasdy Ádám prózai adaptációja); Petőfi Sándor: *Ha férfi vagy, légy férfi…; Az apostol*; Arany János: *Toldi*; Jókai Mór: *Fekete gyémántok*; *Egy magyar nábob*; *Kárpáthy Zoltán*; *A kőszívű ember fiai*; *Az arany ember*; *A lélekidomár*; Mikszáth Kálmán: *Az a fekete folt*; *A bágyi csoda*; *A fekete város*; *Beszterce ostroma*; *Szent Péter esernyője*; *A Noszty fiú esete Tóth Marival*; *Lapaj, a híres dudás* **3.1.2. Opere asociabile:** **3.1.2.1. Opere literare:** Madách Imre: *Az ember tragédiája* (részletek, Ádám szerepei); Móricz Zsigmond: *Sárarany*; *Az isten háta mögött*; *A fáklya*; *Rokonok*; Tabéry Géza: *Szarvasbika*; Németh László: *A két Bolyai*; Láng Zsolt: *Bolyai*; Kosztolányi Dezső: *Pacsirta*; *Édes Anna*; *Esti Kornél*; *Aranysárkány*; Krúdy Gyula: *Szindbád*; Kós Károly: *A Varju nemzetség*; Tamási Áron: *Rendes feltámadás*; József Attila: *Jövendő férfiak*; *Nagyon fáj*; Bartis Attila: *Nyugalom*; Dragomán György: *A fehér király*; Vámos Miklós: *Apák könyve* (részletek); Szabó T. Anna: *Hogy vigyázzon* **3.1.2.2. Opere din domenii artistice conexe:** Richard Wagner: *Tristan și Isolda* (operă, 1859); Egressy Béni − Erkel Ferenc: *Bánk bán* (operă, 1861); Bakonyi Károly, Heltay Jenő, Kacsóh Pongrác: *János vitéz* (muzical, 1904); Tankcsapda: *Szabadon* (piesă hard rock, 1999); *Toldi* (film de animație, pe baza operei Arany János, Jankovics Marcell, Csákovics Lajos, 2022); *Az arany ember* (film romantic, adaptare după romanul lui Jókai Mór, Gertler Viktor, 1962); *Fekete gyémántok* (filmdráma, Jókai Mór regényének adaptációja, Várkonyi Zoltán, 1977); *A kőszívű ember fiai* (dramă cinematografică, adaptare după romanul lui Jókai Mór, Várkonyi Zoltán, 1965); *Egy magyar nábob* (fdramă cinematografică, adaptare după romanul lui Jókai Mór, Várkonyi Zoltán, 1966); *Kárpáthy Zoltán* (dramă cinematografică, adaptare după romanul lui Jókai Mór, Várkonyi Zoltán, 1966); *Beszterce ostroma* (dramă cinematografică, adaptare după romanul lui Mikszáth Kálmán, Keleti Márton, 1948); *A fekete város* (serial de televiziune, adaptare după romanul lui Mikszáth Kálmán, Zsurzs Éva, 1970-71); *Szent Péter esernyője* (film artistic, adaptare după romanul lui Mikszáth Kálmán, Bán Frigyes, Vladislav Pavlovic, 1958); *A Noszty fiú esete Tóth Marival* (satiră cinematografică, adaptare după romanul lui Mikszáth Kálmán, Gertler Viktor, 1960); *Az ember tragédiája* (film de animație, pe baza operei lui Madách Imre, Jankovics Marcell, 2011); *Rokonok* (film artistic, adaptare după romanul lui Móricz Zsigmond, Szabó István, 2006); *Pacsirta* (damă cinematografică, adaptare după romanul lui Kosztolányi Dezső, Ranódy László, 1963); *Édes Anna* (dramă cinemaografică, adaptare după romanul lui Kosztolányi Dezső, Fábri Zoltán, 1958); *Aranysárkány* (dramă cinematografică, adaptare după romanul lui Kosztolányi Dezső, Ranódy László, Gyöngyössy Imre, 1966); *Esti Kornél csodálatos utazása* (dramă cinematografică, adaptare după romanul lui Kosztolányi Dezső, Pacskovszky József, 1995); *Szindbád* (dramă cinematografică, pe baza povestirilor lui Krúdy Gyula despre Szindbád, Huszárik Zoltán, Sára Sándor, 1971); *A két Bolyai* (versiune TV a dramei lui Németh László, Ádám Ottó, 1978); Pablo Picasso: *Álmos iszákos* (The Sleepy Drinker, pictură, 1902) **3.1.3. Perspective asupra literaturii universale:** William Shakespeare: *Hamlet, prințul Danemarcei*; *Othello*; Goethe: *Faust*; Homer: *Iliada*; Homer: *Odiseea*; Vergiliu: *Eneida*; Shakespeare: *Iulius Cezar* **3.1.4. Oportunități de analiză retrospectivă:** *Szent István király intelmei Imre herceghez*; Balassi Bálint: *Hogy Júliára talála így köszöne néki*; Balassi Bálint: *Egy katonaének*; Zrínyi Miklós: *Szigeti veszedelem* (fragmente); Csokonai Vitéz Mihály: *A boldogság*; Arany János: *Toldi* **3.1.5. Noțiuni (valori, teme, motive reprezentate):** perspectivă externă–internă, tip de erou, arhetipuri ale figurilor masculine, caracterizare, concepția despre rol, idealul masculin al epocii, roluri masculine cotidiene, diversitatea rolurilor (capul familiei, tată, absența tatălui, bunic, soț, rudă, cuceritor, intelectual, explorator, luptător, deținător al puterii, rebel, altruist etc.), erou, asumarea responsabilității, asumarea rolului,

Domenii de conținut	Conținuturi
	intelectual epuizat, poveste a suferinței, simbolistica numelor, lipsă de scop, autodestructivitate, comportament ofensiv/defensiv **3.2. IUBIRE ȘI CONFRUNTARE** (Cerință minimă: 2 opere epice, 1 operă dramatică, 2 opere lirice) **3.2.1. Opere literare din epocile studiate în clasa a X-a:** Kármán József: *Fanni* hagyományai; Vörösmarty Mihály: *Szép Ilonka*; *Ábránd*; *A merengőhöz*; *Csongor és Tünde*; Petőfi Sándor: *Mi a szerelem?*; *Minek nevezzelek?*; *Szeptember végén*; *Reszket a bokor, mert…*; Petőfi Sándor levelei (részletek); Jókai Mór: *Az arany ember*; Mikszáth Kálmán: *Különös házasság* **3.2.2. Opere asociabile:** **3.2.2.1. Opere literare:** Szendrey Júlia naplója, levelei (részletek); Vajda János: *Húsz év múlva*; Márai Sándor: *Az igazi*; Füst Milán: *A feleségem története*; Szabó Lőrinc: *Semmiért egészen*; *A huszonhatodik év*; Weöres Sándor: *Psyché. Egy hajdani költőnő írásai*; Nagy László: *Ki viszi át a szerelmet?*; Hervay Gizella: *Zuhanások*; Garaczi László: *Fanni*; Varró Dániel: *Minek-minek?*; Tóth Krisztina: *Utószezon* **3.2.2.2. Opere din domenii artistice conexe:** Jean Antoine Watteau*: Sărbătoarea iubirii (pictură, 1718–1719)*; Francesco Hayez: *Sărutul* (pictură, 1859); Eugéne Delacroix: *Orfeu și Euridice, Primăvara (pictură, 1862)*; Ford Madox Brown: *Rămas-bunul lui Romeo și Julieta (pictură, 1867)*; Pierre-August Renoir: *Dans la țară (pictură, 1883)*; Frank Dicksee: *Romeo și Julieta (pictură, 1884)*; Silvio Allason: *Sărutul (pictură, 1892)*; Giuseppe Verdi: *La Traviata* (operă, 1853); Giuseppe Verdi: *Aida* (operă, 1871); Giuseppe Verdi: *Rigoletto* (operă, 1851); Georg Bizet: *Carmen* (operă, 1875); Giacomo Puccini: *Tosca* (operă,1900); Wolfgang Amadeus Mozart: *Răpirea din serai (cântec, 1782)*; Felix Mendelssohn: *Visul unei nopți de vară (uvertură, 1826)*; Cântece populare maghiare (*Hej, Dunáról fúj a szél; Tavaszi szél vizet áraszt; A csitári hegyek alatt; Hej, tulipán, tulipán*); *Mândrie și prejudecată (dramă romantică, Joe Wright: Pride and Prejudice, 1995)*; *Jurnalul lui Bridget Jones (comedie romantică, Sharon Maguire: Bridget Jones's Diary, 2001)*; *Marele Gatsby (dramă romantică, Baz Luhrmann: The Great Gatsby, 2013)*; *Marele Gatsby (dramă romantică, Baz Luhrmann: The Great Gatsby, 2013)*; *Kincsem (film romantic de aventuri, Herendi Gábor, 2017)*; *Povestea soției mele (dramă romantică, adaptare după romanul lui Füst Milán, Enyedi Ildikó, 2021)* **3.2.3. Perspective asupra literaturii universale:** Thomas Hardy: *Tess d'Urberville*; *Târgul de femei din Weydon*; Jane Austen: *Mândrie și prejudecată*; *Rațiune și simțire;* Emily Brontë: *La răscruce de vânturi*; Gabriel García Márquez: *Dragoste în vremea holerei*; Byron: *Don Juan*; Alekszandr Szergejevics Puskin: *Eugene Onegin*; Heinrich Heine: *Cartea cântecelor*; Stendhal: *Roșu și negru*; Lev Tolsztoj: *Anna Karenina*; Johann Wolfgang von Goethe: *Suferințele tânărului Werther*; William Shakespeare: *Visul unei nopți de vară* **3.2.4. Oportunități de analiză retrospectivă:** Csokonai Vitéz Mihály: *A Reményhez* **3.2.5. Noțiuni (valori, teme, motive reprezentate):** pasiune, dorință romantică, separare, luptă, loialitate, sacrificiu, iubire, suferință, dorință, obstacole, conflict, emoții, iubire neîmplinită, iubire interzisă, iubit suferind, voce personală, autointerpretare, autodistrugere, agonie, indecizie, dor, pierderea valorii, păstrarea valorii, rațiune, luptă, reguli scrise și nescrise, viață dublă, atașament emoțional, obstacole sociale, constrângeri morale, idealism romantic, îndrăgostire, loialitate, angajament, iubire idealizată, așteptări sociale, datorie, căsătorie forțată, fragilitatea iubirii, moarte, dorința de libertate **3.3. VINĂ ȘI ISPĂȘIRE** (Cerință minimă: 2 opere epice, 1 operă dramatică, 2 opere lirice) **3.3.1. Opere literare din epocile studiate în clasa a X-a:** Katona József: *Bánk bán*; Berzsenyi Dániel: *A magyarokhoz*; Kölcsey Ferenc: *Hymnus*; Vörösmarty Mihály: *Az emberek*; *Előszó*; *A vén cigány*; Arany János: *Ágnes asszony; Zách Klára; A walesi bárdok; V. László*; *Tetemre hívás*; *Tengeri-hántás*; Jókai Mór: *Az arany ember*; Mikszáth Kálmán: *A fekete város; Az a fekete folt*; *Az a pogány Filcsik*; *Bede Anna tartozása*; *A néhai bárány* **3.3.2. Opere asociabile:**

Domenii de conținut	Conținuturi
	3.3.2.1. Opere literare: Kemény Zsigmond: *Özvegy és leánya*; Madách Imre: *Az ember tragédiája*; Jókai Mór: *A lőcsei fehér asszony*; Kosztolányi Dezső: *Édes Anna* (részlet); Móricz Zsigmond: *Barbárok*; Ady Endre: *Nekünk Mohács kell*; József Attila: *A bűn*; Németh László: *Iszony*; Székely János: *Profán passió*; Sütő András: *Káin és Ábel*; Szabó Magda: *Az ajtó*; Nádas Péter: *Egy családregény vége*; Szilágyi István: *Kő hull apadó kútba*; Dragomán György: *Máglya* **3.3.2.2. Opere din domenii artistice conexe:** Hieronymus Bosch: *Grădina desfătărilor (pictură, în jurul anului 1500*); Munkácsy Mihály: *Siralomház* (pictură, 1870); Zichy Mihály*: A rombolás géniuszának diadala* (pictură, 1878); *Ágnes asszony* (desen, 1893); Giuseppe Verdi: *Nabucco* (operă, 1842); Youlì, *Ágnes asszony*, 2018; *Șapte suflete (dramă cinematografică, Gabriele Muccino: Seven Pounds, 2008)*; *Începutul (film SF–acțiune, Christopher Nolan: Inception, 2010)*; *Cerul de vanilie (thriller SF, Cameron Crowe: Vanilla Sky, 2001)*; *Joker* (dramă cinematografică, Todd Phillips: Joker, 2019) **3.3.3. Perspective asupra literaturii universale:** Sophocle: Oedip rege; *Antigona*; Dante Alighieri: *Divina Comedie*; William Shakespeare: *Hamlet, prințul Danemarcei; Romeo și Julieta*; George Gordon Byron: *Cain*; Edgar Allan Poe: *Corbul*; Lev Nyikolajevics Tolsztoj: *Anna Karenina*; Fjodor Mihajlovics Dosztojevszkij: *Crimă și pedeapsă*; *Miorița* (baladă populară românească); Mihail Sadoveanu: *Baltagul* **3.3.4. Oportunități de analiză retrospectivă:** Zrínyi Miklós: *Szigeti veszedelem* (fragmente) **3.3.5. Noțiuni (valori, teme, motive reprezentate):** vină și ispășire, pedeapsă, abatere, păcat originar, ignoranță, cădere în păcat, înclinație spre rău, crimă, complice, victimă, joc de rol, conștiință, remușcare, frământare, norme, moralitate, stigmatizare, judecată **3.4. IUBIRE DE PATRIE ȘI DORINȚĂ DE LIBERTATE. *Memoria epocii reformelor, a revoluției și luptei pentru libertate din 1848*** (Cerință minimă: 1 operă epică, 5 opere lirice) **3.4.1. Opere literare din epocile studiate în clasa a X-a:** Berzsenyi Dániel: *A magyarokhoz I.*; *A magyarokhoz II.*; Kölcsey Ferenc: *Huszt*; *Hymnus*; Vörösmarty Mihály: *Előszó*; *A vén cigány*; *Szózat*; *A Guttenberg-albumba*; *Gondolatok a könyvtárban*; Petőfi Sándor: *Az apostol*; *Nemzeti dal*; *A nép nevében*; *Farkasok dala*; *Négy nap dörgött az ágyú*; *Akasszátok fel a királyokat*; *Béranger legújabb dala*; Jókai Mór: *És mégis mozog a Föld*; *Egy magyar nábob*; *Kárpáthy Zoltán*; *A kőszívű ember fiai*; *Csataképek*; *Az élet komédiásai* **3.4.2. Opere asociabile:** **3.4.2.1. Opere literare:** Ady Endre: *Harcos Gyulai Pál*; *A márciusi Naphoz*; *A Tűz márciusa*; *Köszvény-ország márciusa*; Tóth Krisztina: *Koravén cigány*; Spiró György: *Padmaly*; Fábián Janka: *Márciusi napló*; Szécsi Noémi: *Nyughatatlanok* **3.4.2.2. Opere din domenii artistice conexe:** Eugène Delacroix: *Libertatea conducând poporul (pictură, 1830)*; Kodály Zoltán, Harsányi Zsolt: *Háry János* (joc muzical, 1926); Formația Illés: *Martie, 1848* (baladă beat, 1969); Hobo Blues Band: *Vânătoarea (album blues–rock–folk, 1992)*; Ferenczi György / Rackajam: *Petőfi* (poeme puse pe muzică, 2023); *Pe aripile vântului (dramă romantică istorică, Victor Fleming: Gone with the Wind, 1939)*; *80 huszár* (dramă cinematografică, Sára Sándor, 1978); *A Hídember* (dramă istorică, Bereményi Géza, 2002); *Guerilla* (dramă istorică, Kárpáti György Mór, 2019) **3.4.3. Perspective asupra literaturii universale:** Heinrich Heine: *În octombrie 1849*; Henrik Ibsen: *Către Ungaria*; Thomas Moore: *Nu uita locul…*; Victor Hugo: *Mizerabilii* **3.4.4. Oportunități de analiză retrospectivă:** Balassi Bálint: *Egy katonaének*; Zrínyi Miklós: *Szigeti veszedelem*; Mikes Kelemen: *Törökországi levelek* **3.4.5. Noțiuni (valori, teme, motive reprezentate):** reformă, progres, iubire de patrie, solidaritate, datorie morală, entuziasm revoluționar, identitate națională, dorință de libertate, acțiune revoluționară, patriotism, asumarea sacrificiului, curaj, perseverență, eroi naționali

Clasa a XI-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Înțelege diferite tipuri de texte în contexte formale și informale, apreciind calitatea lor estetică

Clasa a XI-a
CS 1.1. Distinge textele literare artistice de cele de consum în vederea identificării valorilor estetice ale acestora
- *compararea textelor populare și a celor literare artistice pe o temă dată, cu ajutorul organizatorilor grafici și pe baza unor criterii prestabilite (de ex. exigență lingvistică, structura, intenția autorului – divertisment / experiență estetică –, mijloacele de expresivitate / procedeele poetice, sensul conotativ)* - *identificarea genurilor literaturii de consum (sci-fi, fantasy, polițist, horror-thriller) pe baza temei și a trăsăturilor stilistice caracteristice* - *distingerea valorilor prezentate în textele literare artistice și în cele de consum* - *recunoașterea clișeelor, banalităților, kitsch-ului și a confuziei în textele de consum* - *conștientizarea propriului proces de înțelegere, identificarea factorilor care împiedică înțelegerea și depășirea lor prin jurnal cu dublă intrare, hartă a gândirii sau discuție ghidată* - *corectarea individuală a erorilor de înțelegere/interpretare (recitire, reflecție, rezolvare de probleme, ajustare)*
CS 1.2. Înțelege animații, spectacole de teatru, filme de artă, portrete, podcasturi și studii în scopul obținerii informațiilor și al formării sensibilității estetice
- *vizionarea animațiilor, spectacolelor de teatru, filmelor de artă etc. pe baza unor criterii prestabilite (completarea unui organizator grafic)* - *identificarea și diferențierea trăsăturilor specifice a diferitelor tipuri de opere multimedia* - *compararea diferitelor sensuri ale comunicatelor multimedia și verbale* - *discutarea diferențelor dintre diversele moduri de expresie (de ex. imagine în mișcare și limbaj) în cazul unor creații pe aceeași temă* - *compararea unei adaptări cinematografice cu opera literară corespunzătoare pe baza unor criterii date, cu ajutorul organizatorilor grafici*
CS 1.3. Recunoaște particularitățile poetice, naratologice, teoretico-genologice și stilistice ale diferitelor tipuri de texte
- *identificarea genului și a speciei diferitelor texte literare* - *distingerea trăsăturilor specifice genului epic, liric și dramatic în textele citite* - *recunoașterea particularităților de gen ale diverselor tipuri de texte narative (tipuri de nuvelă: anecdotică, lirică, dramatică; ciclu de nuvele și roman; roman al formării, roman psihologic, roman social; roman modern clasic, realist și naturalist)* - *identificarea trăsăturilor specifice discursului liric (discurs poetic, context poetic; personal/impersonal; auto-adresare; monodie, polifonie; direct/mediat) cu ajutorul organizatorilor grafici (jurnal cu dublă intrare, tabel de criterii, hartă a gândirii) în diferite texte lirice* - *identificarea și diferențierea particularităților de gen ale diverselor tipuri de poezii lirice (poezie-viziune despre natură, poezie existențială, poezie reflexivă) cu ajutorul organizatorilor grafici (de ex. hartă a gândirii, tabel de criterii)* - *recunoașterea trăsăturilor genului poemului dramatic pe baza lecturilor* - *organizarea operelor citite pe axa cronologică a epocilor stilistice* - *identificarea trăsăturilor stilistice în diferite tipuri de texte* - *aplicarea conceptelor poetice, naratologice, teoretico-genologice și stilistice în interpretarea lecturilor*
CS 1.4. Recunoaște relațiile dintre valorile reprezentate în text și valorile modului de reprezentare în opere literare
- *integrarea cunoștințelor și experiențelor anterioare în procesul de generare a sensului (de ex. cunoașterea genurilor, rolul figurilor de stil și al procedeelor retorice în generarea sensului) pe parcursul lecturii diferitelor tipuri de texte* - *compararea trăsăturilor specifice ale genurilor și speciilor literare lirice, epice și dramatice* - *analizarea caracterului unic al construcției lingvistice în diferite tipuri de texte* - *examinarea unicității creativității lingvistice în diferite tipuri de texte* - *diferențierea procedeelor de creare a imaginii vizuale și a viziunii*

CG 2 - Aplică strategii de interpretare a textelor în contexte istorice și culturale

Clasa a XI-a
CS 2.1. Elaborează strategii individuale pentru interpretarea textelor literare și nonliterare
- crearea unor tipuri variate de texte pe baza unor criterii prestabilite *- interpretarea puterii comunicative a rimei* *- identificarea relației dintre atmosfera poemului și muzicalitatea versului* *- înțelegerea rolului artistic al figurilor de stil și al mijloacelor stilistice în opera literară* *- identificarea rolului calităților estetice în procesul de construire a sensului* *- utilizarea variată a formelor epice de comunicare (descriere, narațiune, monolog, dialog) în texte literare și nonliterare* *- aplicarea unor strategii individuale de înțelegere a textului: meditație asupra titlului, brainstorming, anticipare, diagramă asociativă de tip „cluster”, hartă a gândirii, activarea „vocii interioare”, piramida narațiunii, scrierea în cinci rânduri, eseu de cinci minute, completarea propozițiilor lacunare, completarea textelor, cartonaș lexical, rescrierea unei povești după criterii date (de ex. schimbarea registrelor lingvistice), continuarea unei povești*
CS 2.2. Recunoaște relațiile dintre utilizarea limbii și stratificarea socială în texte aparținând diferitelor registre lingvistice
- observarea și interpretarea diferitelor situații de comunicare *- recunoașterea contactelor lingvistice interne (interacțiunea dintre limba standard, dialecte și sociolecte)* *- evaluarea atitudinii lingvistice a unui grup (față de limba maternă, limba oficială, limba străină) pe baza unui chestionar* *- decodarea textelor aparținând diferitelor registre lingvistice* *- analiza critică a credințelor și superstițiilor lingvistice* *- aprecierea adecvării și pertinenței manifestărilor lingvistice în funcție de situația de comunicare*
CS 2.3. Compară texte pe baza motivelor-cheie, temelor, valorilor și criteriilor naratologice comune, integrând propriile experiențe de lectură
- compararea textelor literare și nonliterare pe baza motivelor-cheie, a temei și a valorilor *- compararea diferitelor texte literare pe baza unor criterii prestabilite (motive-cheie, teme, valori, aspecte naratologice)* *- formularea conexiunilor personale între diverse opere literare pe baza propriilor experiențe de lectură*
CS 2.4. Recunoaște legăturile dintre diferite perioade din istoria gândirii textelor aparținând unor epoci diferite
- identificarea particularităților de viziune asupra lumii specifice diferitelor epoci istorice în opere literare *- recunoașterea conexiunilor filosofice între texte aparținând unor perioade istorice diferite* *- observarea funcționării regulilor sociale scrise și nescrise în texte din diferite epoci* *- compararea critică a propriului sistem de valori cu valorile reprezentate în operă*

CG 3 - Produce oral și în scris diferite tipuri de texte cu sensibilitate și rafinament în exprimarea lingvistică

Clasa a XI-a
CS 3.1. Creează tipuri de texte scrise ținând cont de caracteristicile textuale
- redactarea unor tipuri de texte scrise cu respectarea caracteristicilor lor textuale *- transformarea unui text scris în text oral / a unui text oral în text scris, ținând cont de particularitățile textuale* *- formularea de mesaje oficiale și informale, oral și în scris, pe aceeași temă, adaptate la situații de comunicare și destinatari diferiți (de ex. întârziere, absență, anularea unui program, solicitarea informațiilor)* *- alegerea titlului, organizarea textului în jurul propoziției-teză, redactarea pe baza cuvintelor-cheie și a rețelei tematice* *- redactarea textului cu respectarea micro- și macrostructurii sale* *- crearea unui text conform principiului organizator (de ex. repetiție, opoziție, paralelism)* *- exersarea utilizării conștiente a conectorilor gramaticale*
CS 3.2. Creează texte ocazionale adecvate situației de viață în diferite contexte de comunicare
- redactarea unor scurte mesaje cu ocazia diferitelor evenimente festive *- aplicarea schemei structurale a unui discurs festiv (de comemorare)*

Clasa a XI-a
- *utilizarea schiței structurale (de conținut) a unui discurs de rămas-bun (mulțumiri, scurtă prezentare și apreciere a realizărilor)* - *redactarea unor texte ocazionale scurte adecvate situației de viață (de ex. felicitare, exprimarea condoleanțelor, mulțumire, confesiune)*
CS 3.3. Redactează tipuri de texte funcționale (chitanță, proces-verbal) adaptate situației de comunicare
- *redactarea unei dovezi de primire / dovezi de primire în situații cotidiene* - *formularea unui feedback pentru un coleg sau profesor (de ex. ca moment de evaluare la finalul orei)* - *întocmirea unui proces-verbal (de ex. pentru urmărirea și consemnarea activității unui grup de învățare cooperativă sau a unei ședințe a consiliului elevilor)*
CS 3.4 Elaborează un eseu pe baza unor criterii prestabilite
- *exersarea redactării unei introduceri adecvate titlului/temei, formularea propoziției-teză, a întrebărilor și a ipotezelor* - *exersarea respectării regulilor structurale ale eseului (de ex. introducere: prezentarea temei, formularea problemei, referire la o autoritate de specialitate, schițarea parcursului argumentativ; cuprins: premisă, formularea propoziției-teză, argumente/contraargumente; încheiere: sinteză, formularea concluziei, deschidere spre alte perspective, opinie personală)*
CS 3.5. Creează produse multimedia complexe (de ex. afiș, logo, emblemă, identitate vizuală, ilustrație), recunoscând relația dintre text și produsul vizual
- *realizarea unui afiș pentru promovarea unui eveniment școlar, acordând atenție armoniei dintre text și imagine* - *proiectarea identității vizuale a amenajării clasei (utilizarea unitară a siglei școlii)* - *crearea afișului unei opere literare* - *proiectarea unui logo pentru o operă literară și/sau pentru un personaj* - *proiectarea individuală a unei coperte de caiet adecvate disciplinei* - *realizarea unei ilustrații digitale pentru un citat literar* - *proiectarea identității vizuale a unui eveniment literar sau cultural (de ex. zi comemorativă, maraton de poezie): afiș, logo, invitație, slogan* - *redactarea proiectului „Să deschidem o librărie/anticariat!” (elaborarea materialelor publicitare și a textului pentru un comunicat de presă în vederea promovării magazinului)* - *colectarea fotografiilor, simbolurilor și imaginilor în vederea realizării unui montaj digital pe baza unui text ales (poezie, nuvelă)*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Autori recomandați	**1.1.** Ady Endre **1.2.** Babits Mihály **1.3.** József Attila **1.4.** Juhász Gyula **1.5.** Kosztolányi Dezső **1.6.** Krúdy Gyula **1.7.** Madách Imre **1.8.** Móricz Zsigmond **1.9.** Németh László **1.10.** Pilinszky János **1.11.** Radnóti Miklós **1.12.** Tóth Árpád
2. Noțiuni	**2.1.** literatură de consum (sci-fi, fantasy, polițistă, horror-thriller), beletristică **2.2.** clișeu, kitsch, confuzie de imagini **2.3.** epoci literare și curente stilistice: realism, naturalism, modernism clasic, simbolism, impresionism, art nouveau, avangardă (expresionism, suprarealism), neoclasicism, modernism târziu (lirică obiectivă); imaginea realistă, naturalistă, modernă a omului **2.4.** lectura operelor epice: modelarea narațiunii în opere realiste și moderniste clasice (modelare metonimică, metaforică; forme ale continuității: cauzalitate, continuitate temporală; forme ale discontinuității: elipsă, omisiune, schimbare de perspectivă); structură temporală (timpul povestirii; timpul povestit: timp liniar-cronologic, anticipare-retrospecție; timp ciclic, timp mitic; timp obiectiv, timp subiectiv; durată, simultaneitate, memorie; timp exterior, timp interior); voci narative și ale personajelor (narator omniscient, narator limitat, narator-martor; discurs indirect, discurs indirect liber, monolog); genuri: variante ale romanului modern clasic, realist și naturalist; nuvela (realistă, naturalistă; anecdotică, lirică, dramatică, psihologică); ciclu de nuvele; parodie **2.5.** lectura operelor lirice: eul liric (în modernismul clasic: cultul individualității/creșterea eului, multiplicarea eului, alter ego liric; retragerea sinelui; în modernismul târziu: multiplicarea sinelui; autocomprehensiune, auto-interpretare); situația lirică, situația discursivă; personal, impersonal; auto-adresare; monodie, polifonie; direct, indirect; viziune lăuntrică, imagine exterioară; decadență, lirica stărilor afective, viziune cosmică, filosofică, alegorică, poezie cu caracter vizionar, simbolic, obiectiv; ars poetica, poezie peisagistică cu caracter vizionar, poezie de sinteză existențială, poezie reflexivă **2.6.** lectura operelor dramatice: poem dramatic/poem al umanității; acțiunea, personajul/eroul, conflictul, reinterpretarea discursului; idei în dramă; liberalism, pozitivism, determinism **2.7.** tipuri de texte: animație, spectacol de teatru, film de artă, portret, podcast, studiu; texte ocazionale (mesaj de salut, discurs festiv, discurs de rămas-bun, mulțumire, exprimarea condoleanțelor); texte funcționale (chitanță, proces-verbal, evaluare); texte multimedia (afiș, logo, reclamă, emblemă) **2.8.** atitudine lingvistică, superstiții lingvistice, activitate verbală, registru lingvistic, normă lingvistică, contacte interne, probleme de cultivare a limbii, limbaj adecvat **2.9.** asemănări și diferențe între texte scrise și orale; tipuri de texte scrise și orale; coerența textului; texte spontane și planificate; micro- și macrostructura textului, principii de organizare textuală
3. Atelier de interpretare textuală	**3.1. IPOSTAZE ALE PERSONAJULUI FEMININ** (Cerință minimă: 2 opere epice, 4 opere lirice) **3.1.1. Opere literare din epocile studiate în clasa a XI-a:** Kosztolányi Dezső: *Édes Anna*; *Pacsirta*; Németh László: *Iszony*; Móricz Zsigmond: *Az isten háta mögött*; Ady Endre: *Héja-nász az avaron*; *Lédával a bálban*; *Valaki útravált belőlünk*; *Elbocsátó, szép üzenet*; *Őrizem a szemed*; Juhász Gyula: *Milyen volt…*; *Anna örök*; József Attila: *Óda*; *Mikor az uccán átment a kedves*; *Gyermekké tettél*; *Amit szívedbe rejtesz* **3.1.2. Opere asociabile:** **3.1.2.1. Opere literare:** Bibliai alakok (Éva, Mária alakja); virágénekek; *Énekek éneke*; Mikszáth Kálmán: *A bágyi csoda*; *Tímár Zsófi özvegysége*; Bródy Sándor: *A*

Domenii de conținut	Conținuturi
	tanítónő; Asszonyi sors; Móricz Zsigmond: *Árvácska*; Kaffka Margit: *Színek és évek*; Szerb Antal: *Utas és holdvilág*; Szabó Magda: *Az ajtó*; *Pilátus*; *Mózes egy, huszonkettő*; Visky András: *Kitelepítés*; Tompa Andrea: *Fejtől s lábtól*; Tóth Krisztina: *Pixel*; *Pesztó*; *Ő még csak negyven*; *Tímár Zsófi muskátlija*; Grecsó Krisztián: *Harminc év napsütés*; *Anyám első süteménye*; *Vera*; Závada Pál: *Jadviga párnája* **3.1.2.2. Opere din domenii artistice conexe:** *Mikor az uccán átment a kedves* (poem muzicalizat, Kávészünet, 2016); *Cleopatra (film istoric de aventuri, Joseph L. Mankiewicz: Cleopatra, 1963)*; *Anna Karenina* (dramă romantică, adaptare după romanul lui Lev Tolstoi, Joe Wright: Anna Karenina, 2012); *Jurnalul lui Bridget Jones (comedie romantică, Bridget Jones's Diary, Sharon Maguire, 2001)*); *Régimódi történet* (dramă cinematografică, adaptare după romanul lui Szabó Magda, Bereményi Géza, 2015); *Prietena mea genială (dramă romantică, L'amica geniale, Saverio Costanzo, 2018)* **3.1.3. Perspective asupra literaturii universale:** William Shakespeare: *Îmblânzirea scorpiei*; Lev Tolsztoj: *Anna Karenina*; Anton Pavlovics Csehov: *Pescărușul; Trei surori*; Henrik Ibsen: *Nora*; Gustave Flaubert*: Doamna Bovary*; Émile Zola: *Bucuria doamnelor*; Margaret Atwood: *Povestea slujitoarei*; Annie Ernaux: *Poveste de fată* **3.1.4. Oportunități de analiză retrospectivă:** *Margit-legenda*; Kármán József: *Fanni hagyományai*; Katona József: *Bánk bán*; Jókai Mór: *Az arany ember, Egy magyar nábob*; Vörösmarty Mihály: *Csongor és Tünde*; Arany János: *Ágnes asszony*; Szabó Magda: *Abigél* **3.1.5. Noțiuni (valori, teme, motive reprezentate):** tipuri de eroine, arhetipuri feminine, idealurile feminine ale epocilor, emancipare feminină, diversitatea rolurilor (femeie, mamă, soție, soră), absența mamei, orfanitate, vulnerabilitate, opresiune, subordonare, lipsă de destin, prejudecată, perseverență, loialitate, sacrificiu de sine, auto-realizare, creare de valori, păcat, ispășire **3.2. ȘANSELE DE INTEGRARE ȘI AFIRMARE SOCIALĂ ALE INDIVIDULUI** (Cerință minimă: 2 opere epice, 4 opere lirice) **3.2.1. Opere literare din epocile studiate în clasa a XI-a:** Móricz Zsigmond: *Rokonok*; *Sárarany*; *Tragédia*; Kosztolányi Dezső: *Édes Anna*; *Rendes feltámadás*; *Himnusz egy szamárral*; Ady Endre: *A Hortobágy poétája*; *A magyar Ugaron*; Tóth Árpád: *Körúti hajnal*; Juhász Gyula: *Tápai lagzi*; József Attila: *Tiszta szívvel*; *Holt vidék*; *Külvárosi éj*; *Karóval jöttél*; *Elégia*; *Két hexameter* **3.2.2. Opere asociabile:** **3.2.2.1. Opere literare:** Kölcsey Ferenc: *Parainesis Kölcsey Kálmánhoz*; *Hymnus*; Vörösmarty Mihály: *Gondolatok a könyvtárban*; Mikszáth Kálmán: *A Noszty fiú esete Tóth Marival*; *Különös házasság*; Móricz Zsigmond: *A fáklya*; Babits Mihály: *Jónás könyve*; Tamási Áron: *Ábel a rengetegben*; Márai Sándor: *Egy polgár vallomásai*; Szilágyi Domokos: *A láz enciklopédiája*; *Hétmérföldes csizma*; *Bartók Amerikában*; Závada Pál: *Jadviga párnája*; Dragomán György: *A fehér király* **3.2.2.2. Opere din domenii artistice conexe:** Ludwig van Beethoven: *Simfonia a III-a (simfonie, 1804)*; Giuseppe Verdi: *Rigoletto* (operă, 1851); Giacomo Puccini: *Boema (operă, 1896)*; Kodály Zoltán, *Psalmus Hungaricus* (oratoriu, 1923); Kodály Zoltán: *Háry János* (joc muzical, 1926); *Édes Anna* (dramă cinematografică, adaptare după romanul lui Kosztolányi Dezső, Fábri Zoltán, 1958); *Forrest Gump* (comedie dramatică, Robert Zemeckis, 1994); *Good Will Hunting* (dramă cinematografică, Gus Van Sant, 1997); *Üvegtigris* (comedie, Rudolf Péter, Kapitány Iván, 2001); *Rokonok* (dramă cinematografică, adaptare după romanul lui Móricz Zsigmond, Szabó István, 2006); *Made in Hungária* (comedie muzicală, Fonyó Gergely, 2009) **3.2.3. Perspective asupra literaturii universale:** Stendhal: *Roșu și negru*; Charles Dickens: *David Copperfield; Oliver Twist*; Émile Zola: *Prăvălia cu șobolani*; *Germinal*; Sally Rooney: *Oameni normali*; Johann Wolfgang Goethe: *Suferințele tânărului Werther*; Honoré de Balzac*: Moș Goriot*; Gustave Flaubert*: Doamna Bovary*; Charles Dickens*Marile speranțe*; Henrik Ibsen*: Rața sălbatică*; *Nora (Casa păpușilor)*; Franz Kafka*: Procesul*; Nyikolaj Vasziljevics Gogol*: Revizorul*; Thomas Hardy*: Tess*

Domenii de conținut	Conținuturi
	d'Urberville; Departe de lumea dezlănțuită; Daniel Defoe: *Robinson Crusoe*; Charles Baudelaire: *Florile răului* **3.2.4. Oportunități de analiză retrospectivă:** Mikszáth Kálmán: *A Noszty fiú esete Tóth Marival*; Jókai Mór: *Az arany ember* **3.2.5. Noțiuni (valori, teme, motive reprezentate):** ascensiune, cădere, vulnerabilitate, raporturi de putere, dorință de putere, corupție, periferie, centru, afirmare socială, injustiție socială, sărăcie, mizerie, căutarea drumului propriu, ambiție, personalitate denaturată, comunitate și individ, conflictul dintre moralitate și afirmare, onestitate, succes, confruntarea cu puterea, omul de rând, demnitate umană, înapoiere, șanse de viață **3.3. CONVERGENȚA VALORILOR ÎN LITERATURĂ** (Cerință minimă: 2 opere epice, 1 operă dramatică, 3 opere lirice) **3.3.1. Opere literare din epocile studiate în clasa a XI-a:** Madách Imre: *Az ember tragédiája* (Nádasdy Ádám prózai adaptációja); Krúdy Gyula: *Szindbád*; Ady Endre: *A magyar Ugaron*; *A Tisza-parton*; *A Szajna partján*; *A Hortobágy poétája*; *Új vizeken járok*; *Góg és Magóg fia vagyok én…*; Kosztolányi Dezső: *Esti Kornél*; *Esti Kornél kalandjai*; Móricz Zsigmond: *Az isten háta mögött*; *Sárarany*; Babits Mihály: *Esti kérdés*; *Jónás könyve*; Tóth Árpád: *Orfeumi elégia*; József Attila: *Eszmélet*; *Levegőt!* **3.3.2. Opere asociabile:** **3.3.2.1. Opere literare:** Karinthy Frigyes: *Az emberke tragédiája*; Székely János: *Caligula helytartója*; Kosztolányi Dezső: *Káin*; Tamási Áron: *Rendes feltámadás*; Sütő András: *Káin és Ábel*; Závada Pál: *Apfelbaum*; Lőrincz Andrea-Nagy Ádám: *Égi megbízás*; Örkény István: *In memoriam Dr. K. H. G.*; Vámos Miklós: *Apák könyve*; Esterházy Péter: *Esti*; Grendel Lajos: *Bőröndök tartalma* **3.3.2.2. Opere din domenii artistice conexe:** *Az ember tragédiája* (film de animație, Jankovics Marcell, 2011); *Az ember tragédiája ilustrații artistice*; *Ferma animalelor (film de animație, John Halas, Joy Batchelor: Animal Farm, 1954)*; *Jocurile foamei (film SF de aventuri, Gary Ross: The Hunger Games, 2012)*; *Divergent (film SF de acțiune, Neil Burger: Divergent, 2014)*; *Szindbád* (dramă cinematografică, adaptare după povestirile lui Krúdy Gyula despre Szindbád, Huszárik Zoltán, 1971) **3.3.3. Perspective asupra literaturii universale:** George Orwell: *1984*; Johann Wolfgang Goethe: *Faust*; Aldous Huxley: *Minunata lume nouă*; Mihail Afanaszjevics Bulgakov: *Maestrul și Margareta* **3.3.4. Oportunități de analiză retrospectivă:** Zrínyi Miklós: *Szigeti veszedelem*; Mikes Kelemen: *Törökországi levelek*; Katona József: *Bánk bán*; Arany János: *Szondi két apródja*; Vörösmarty Mihály: *Csongor és Tünde*; *Mikszáth Kálmán: Az a fekete folt*; Jókai Mór: *Egy magyar nábob*; *Az arany ember* **3.3.5. Noțiuni (valori, teme, motive reprezentate):** valori vitale, valori afective, valori spirituale, valori morale, valori legate de bunurile materiale, valori legate de viața comunitară/socială, valori estetice, sistem de valori, conflict de valori, ierarhie a valorilor **3.4. RĂZBOI ȘI UMANISM. *Memoria războaielor mondiale*** (Cerință minimă: 2 opere epice, 4 opere lirice) **3.4.1. Opere literare din epocile studiate în clasa a XI-a:** Ady Endre: *Emlékezés egy nyár-éjszakára*; *Az eltévedt lovas*; *A föl-földobott kő*; Babits Mihály: *Húsvét előtt*; József Attila: *Hazám*; Radnóti Miklós: *Ikrek hava*; *A la recherche*; *Hetedik ecloga*; *Levél a hitveshez*; *Nem tudhatom*; *Töredék*; *Razglednicák*; *Erőltetett menet*; Pilinszky János: *Ravensbrücki passió*; *Harmadnapon*; *Négysoros*; *Apokrif*; *Harbach 1944*; *KZ-oratórium*; *Terek*; Tamási Áron: *Himnusz egy szamárral*; Kós Károly: *Kiáltó szó* **3.4.2. Opere asociabile:** **3.4.2.1. Opere literare:** Karácsony Benő: *Napos oldal*; Márai Sándor: *Egy polgár vallomásai*; Kassák Lajos: *Kis könyv haldoklásunk emlékére*; Bánffy Miklós: *Erdélyi történet* (I-III.); Szabó Lőrinc: *Tücsökzene (A Rettenetes Év)*; Kányádi Sándor: *Valaki jár a fák hegyén*; Nádas Péter: *Egy családregény vége*; Dragomán György: *Máglya*; Tompa Andrea: *Sokszor nem halunk meg*; Vida Gábor: *Ahol az ő lelke*; Kuncz Aladár:

Domenii de conținut	Conținuturi
	Fekete kolostor; Hervay Gizella: *Tőmondatokban*; Mécs László: *Imádság a nagy Lunátikusért*; Kertész Imre: *Sorstalanság* **3.4.2.2. Opere din domenii artistice conexe:** *Valahol Európában* (dramă cinematografică, Radványi Géza, 1948); *Béketárgyalás, avagy az évszázad csütörtökig tart* (dramă istorică, Balogh Zsolt, 1989); *Lista lui Schindler (dramă istorică, Steven Spielberg: Schindler's List, 1994)*; *Pianistul (dramă istorică, Roman Polański: The Pianist, 2002)*; *Szabadság, szerelem* (dramă romantică istorică, Goda Krisztina, 2006); *A napfény íze* (dramă istorică, Szabó István, 1999); *Anyám és más futóbolondok a családból* (dramă, Fekete Ibolya, 2015); *Saul fia* (dramă istorică Nemes-Jeles László, 2015); *Napszállta* (dramă istorică Nemes-Jeles László, 2018); *Aurora borealis* (dramă istorică, Mészáros Márta, 2017); *Örök tél* (dramă istorică, Szász Attila, 2017) **3.4.3. Perspective asupra literaturii universale:** Ernest Hemingway: *Pentru cine bat clopotele*; Erich Maria Remarque: *Pe frontul de vest nimic nou*; Hans Fallada: *Ce-o să fie cu tine, omule?*; Ellie Wiesel: *Noaptea* **3.4.4. Oportunități de analiză retrospectivă:** Zrínyi Miklós: *Szigeti veszedelem*; *Anne Frank naplója* **3.4.5. Noţiuni (valori, teme, motive reprezentate):** război, distrugere, viață, moarte, pace, împăcare, reconstrucție, confruntarea cu ororile războiului, Holocaust, dorință de pace, pacifism, încheiere a păcii, eroism, sacrificiu, tragic, distrugere fatală, realitatea războiului, suferință, ordine, haos, traumă, memorie personală și colectivă

Clasa a XII-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Înțelege diferite tipuri de texte în contexte formale și informale, apreciind calitatea lor estetică

Clasa a XII-a
CS 1.1. Aplică tehnicile de lectură reflexivă, evaluativă, interpretativă și critică în receptarea diferitelor tipuri de texte
- reflecție asupra experienței de aplicare a diferitelor strategii de lectură (extensivă și intensivă) *- reflecție asupra lecturii textelor (identificarea problemelor, formularea întrebărilor, completări, formularea unor experiențe confirmatoare sau contradictorii) cu ajutorul organizatorilor grafici (de ex. jurnal cu dublă intrare, tabel de criterii)* *- formularea unei opinii proprii argumentate despre tema, genul, construcția lingvistică, valorile reprezentate și valoarea estetică a textului citit cu ajutorul organizatorilor grafici (de ex. de jurnal cu dublă intrare, discuție, dezbatere, poezie în cinci versuri)* *- corectarea autonomă a erorilor de înțelegere/interpretare (recitire, reflecție, rezolvare de probleme, corectare)*
CS 1.2. Înțelege metatexte, prezentări și eseuri mai complexe, în vederea acceptării interpretărilor din perspective multiple
- lectura și conspectarea unor recenzii de film pe baza unor criterii *- compararea mai multor recenzii ale aceluiași film cu ajutorul organizatorilor grafici / pe baza unor criterii* *- compararea recenziilor de film cu propria opinie cu ajutorul organizatorilor grafici* *- lectura și conspectarea recenziilor de teatru pe baza unor criterii* *- compararea a mai multor recenzii ale aceleiași reprezentații teatrale cu ajutorul organizatorilor grafici / pe baza unor criterii* *- lectura și conspectarea eseurilor pe baza unor criterii* *- compararea unor lucrări științifice cu propria opinie cu ajutorul organizatorilor grafici*
CS 1.3. Compară texte pe baza particularităților lor poetice, naratologice, de teorie a genurilor și de istorie a stilurilor
- compararea operelor cu teme sau motive-cheie identice/similare pe baza unor criterii *- compararea repertoriului de motive al operelor citite cu ajutorul organizatorilor grafici (diagramă Venn, tabel de criterii)* *- compararea motivelor tematice comune din texte literare diferite* *- compararea textelor epice pe baza procedurilor naratologice și a particularităților stilistice* *- compararea textelor lirice pe baza particularităților poetice și a trăsăturilor stilistice*
CS 1.4. Recunoaște relațiile etice în procesul înțelegerii textelor literare pentru dezvoltarea sensibilității sociale
- identificarea relațiilor de valoare asociate personajelor / rolurilor din operele literare citite *- recunoașterea conflictelor morale în procesul de înțelegere a textelor literare* *- analizarea rolurilor și a situațiilor de luare a deciziilor în operele literare prin reflecție asupra conștiinței de sine, cu scopul de a planifica în mod conștient parcursul vieții personale, sociale și profesionale* *- analizarea criteriilor de natură etică (de ex. adevăr, respect, echitate) în interpretarea operelor literare, în contextul lor intelectual și cultural* *- asumarea unui comportament etic și responsabil față de valorile culturii, artei, spiritualității și mediului construit*
CS 1.5. Recunoaște rolul politeții lingvistice și al agresivității verbale în diferite situații de comunicare
- prezentarea maximelor lui Grice (cantitate, calitate, manieră, relevanță) sub formă de prezentare *- identificarea formelor de politețe lingvistică în diferite situații de comunicare* *- studierea funcțiilor agresivității verbale în diverse texte literare și nonliterare*

CG 2 - Aplică strategii de interpretare a textelor în contexte istorice și culturale

Clasa a XII-a
CS 2.1. Aplică strategii individuale pentru interpretarea textelor literare și nonliterare în context cultural
- observarea interferenței dintre texte create în epoci diferite *- gestionarea conștientă a variațiilor lingvistice, tipologice și de gen provenite din diferite perioade istorice și culturale* *- analizarea semnificațiilor unui anumit subiect, motiv sau topos în context cultural* *- recunoașterea diferenței dintre funcția variantei normative a limbii și cea a celorlalte variante lingvistice* *- interpretarea rolului de creare a sensului al calităților estetice caracteristice diferitelor perioade din istoria artei* *- exersarea empatiei și a acceptării alterității în postura de receptor al textelor*
CS 2.2. Analizează relațiile dintre utilizarea limbii și stratificarea socială în diferite tipuri de texte
- observarea, interpretarea și analizarea diferitelor situații de comunicare, ținând cont de regulile comportamentului lingvistic *- recunoașterea și interpretarea rolului tabu-urilor lingvistice și al eufemismelor* *- identificarea strategiilor de influențare lingvistică în diferite tipuri de texte (de ex. reclame, discursuri electorale, texte utilizate în comunicarea instituțională)* *- recunoașterea trăsăturilor pragmatice ale limbii în funcție de situațiile de comunicare*
CS 2.3. Interpretează în mod autonom opere literare pentru a exprima trăirea experienței estetice
- utilizarea conștientă a criteriilor de interpretare *- formularea unei opinii proprii cu privire la o operă literară* *- susținerea poziției personale prin trimiteri la fragmente de text, citate și argumente construite logic* *- folosirea adecvată și riguroasă a conceptelor lingvistice, istorice, teoretico-literare și stilistice în interpretarea literară*
CS 2.4. Face distincție între perioadele literare și stilurile din operele artistice aparținând diferitelor epoci
- distingerea trăsăturilor lingvistice și stilistice ale textelor aparținând unor epoci diferite *- recunoașterea caracteristicilor diferitelor stiluri și registre stilistice* *- încadrarea operelor artistice într-o epocă sau într-un stil al istoriei artei pe baza trăsăturilor*

CG 3 - Produce oral și în scris diferite tipuri de texte cu sensibilitate și rafinament în exprimarea lingvistică

Clasa a XII-a
CS 3.1. Produce texte adecvate comunicării folosind formele de politețe lingvistică
- exersarea unui comportament lingvistic și nonverbal adecvat situației de comunicare *- exersarea strategiilor de gestionare a conflictelor (câștigător/învingător, adaptativ/evitant/rezolutiv) prin diferite scenarii și situații cotidiene* *- transformarea modelelor de agresivitate verbală în forme conforme regulilor politeții lingvistice* *- exprimarea și prelucrarea conceptelor, ideilor, opiniilor și emoțiilor în formă orală sau scrisă, adaptate nevoilor și intereselor, în contexte variate (de ex. în situații multilingve și de comunicare interculturală)* *- interacțiune pozitivă în contexte diverse (de ex. profesionale) cu respectarea regulilor și a perspectivelor diferite, manifestând încredere, empatie și deschidere spre soluționarea conflictelor, conștientizând impactul mesajelor exprimate public*
CS 3.2. Susține o scurtă prezentare academică pe baza criteriilor date
- aplicarea tehnicilor specifice de pregătire pentru o prezentare științifică (de ex. stabilirea temei, a obiectului, a ideii de bază și a mesajului; colectarea informațiilor despre public; gestionarea limitelor de timp; realizarea unui plan preliminar) *- documentare, luarea de notițe, utilizarea motoarelor de căutare, organizarea materialelor* *- elaborarea criteriilor de evaluare a prezentării științifice* *- exersarea extragerii ideilor esențiale și a redactării unui plan pe baza textelor științifice*

Clasa a XII-a
CS 3.3. Elaborează tipuri de texte funcționale (Curriculum vitae / CV de tip Europass) adaptate situației de comunicare specificate
- *redactarea unui CV prescurtat (cu datele esențiale) și a unui CV detaliat (care prezintă formarea personalității, evoluția profesională și umană)* - *elaborarea (auto)biografiilor personajelor*
CS 3.4. Elaborează o interpretare proprie a unei opere pentru a-și exprima poziția critică
- *redactarea unei interpretări literare care integrează citate din metatexte despre diverse opere și exprimă o poziție critică* - *exerciții de verificare a informațiilor referitoare la texte* - *redactarea unui eseu pe baza unei teme date* - *redactarea unei interpretări literare pornind de la trei întrebări de problematizare* - *redactarea unei analize comparative pe baza unor criterii*
CS 3.5. Realizează interviuri și reportaje în diverse situații de comunicare
- *formularea și utilizarea diferitelor tipuri de întrebări (închise, deschise) în situații de comunicare variate* - *realizarea interviurilor și podcasturilor în contexte diferite (eveniment școlar, primirea unui invitat)* - *pregătirea pentru un interviu în trei etape, cu scopul de a explora experiențele de lectură sau de a formula opinii, critici și întrebări legate de textul citit* - *aplicarea tehnicii de lectură „Să-l întrebăm pe autor!” pentru o înțelegere mai profundă a textelor* - *redactarea unui reportaj imaginar despre un eveniment literar sau istoric*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Autori recomandați	**1.1.** Áprily Lajos **1.2.** Dsida Jenő **1.3.** Kányádi Sándor **1.4.** Kertész Imre **1.5.** Kós Károly **1.6.** Kovács András Ferenc **1.7.** Sütő András **1.8.** Tamási Áron **1.9.** Székely János **1.10.** Szilágyi Domokos **1.11.** Ottlik Géza **1.12.** Örkény István **1.13.** Weöres Sándor
2. Noțiuni	**2.1.** conflict de valori **2.2.** epoci și direcții stilistice: modernism târziu, postmodernism, realism magic **2.3.** lectura operelor epice: jocul formelor narative – modalitate narativă, moduri de discurs, joc lingvistic; areferențialitate, verosimilitate lingvistică; fragmentaritate, intertextualitate, rescriere; genuri: nuvelă (nuvelă-minut), roman (roman al formării, roman parabolic) **2.4.** lectura operelor lirice: memoria formelor/textelor; impersonalizarea eului liric, crearea măștii, polifonie; citare, reluare ludică, aluzie **2.5.** lectura operelor dramatice: genuri – tragicomedie; dramă filozofică; parabolă istorică **2.6.** tipuri de texte: metatexte complexe, recenzii de film și teatru, prezentări, eseuri, opinii, interpretări literare, reclame, discursuri electorale, texte utilizate în comunicarea instituțională, Curriculum vitae / CV Europass, prezentare scurtă, interviu, reportaj **2.7.** politețe lingvistică (salut, adresare informală/formală, formularea unor întrebări, răspunsuri), agresivitate verbală (vulgaritate, violență lingvistică), principiile cooperării (maximele lui Grice); configurarea pragmatică a textelor **2.8.** reguli ale comportamentului lingvistic, limbaj și putere, influențare lingvistică; strategii de persuasiune și manipulare în limbaj; tabu lingvistic, limbaj PC, eufemism
3. Atelier de interpretare textuală	**3.1. VARIANTE ALE IMPLICĂRII COMUNITARE DE LA ÎNCEPUTURI PÂNĂ LA CONTEMPORANEITATE** (Cerință minimă: 10 opere lirice) **3.1.1. Opere literare:** Janus Pannonius: *Pannónia dicsérete*; Balassi Bálint: *Egy katonaének*; Csokonai Vitéz Mihály: *Az ember, a poézis első tárgya*; *Az estve*; Berzsenyi Dániel: *Osztályrészem*; *A magyarokhoz*; Kölcsey Ferenc: *Hymnus*; *Vanitatum vanitas*; Vörösmarty: *A vén cigány*; *Szózat*; Petőfi Sándor: *A XIX. század költői*; *Csalogányok és pacsirták*; *A nép nevében*; *Arany Jánoshoz*; *A költészet*; *A költő s a szőlővessző*; Arany János: *Válasz Petőfinek*; *Letészem a lantot*; *Mindvégig*; *Kozmopolita költészet*; *Rendületlenül*; *A vigasztaló; Vojtina-levelek*; *Mi vagyok én?*; *Naturam furca expellas*; *Árkádia-féle*; *Poétai recept*; Ady Endre: *Góg és Magóg fia vagyok én*; *A Hortobágy poétája*; *Új vizeken járok*; *Fölszállott a páva*; *A Szajna partján*; *Az eltévedt lovas*; *Az ős Kaján*; *Kocsi-út az éjszakában*; *Hunn, új legenda*; *A föl-földobott kő*; Babits Mihály: *Húsvét előtt*; *Fortissimo*; *A lírikus epilógja*; *Cigány a siralomházban*; Áprily Lajos: *Vallomás*; *Diogenész lámpája*; *Pisztrángok kara*; *Az irisórai szarvas*; Dsida Jenő: *Psalmus Hungaricus*; *Nagycsütörtök*; *Hulló hajszálak elégiája*; József Attila: *Ars poetica*; *Születésnapomra*; *Külvárosi éj*; *Téli éjszaka*; *Eszmélet*; *A Dunánál*; Radnóti Miklós: *Nem tudhatom*; Weöres Sándor: *Tíz lépcső*; *Vázlat az új líráról*; *Szembe fordított tükrök*; *Egysoros versek*; Szilágyi Domokos: *A próféta*; *Bartók Amerikában*; *Hétmérföldes csizma*; Pilinszky János: *Halak a hálóban*; *Négysoros*; *Apokrif*; Kányádi Sándor: *Fától fáig*; Kovács András Ferenc: *Psalmus Transsylvanicus*; *Őszi-téli dallamok*; *Jack Cole daloskönyve*; *Toldott-foldott balladák* **3.1.2. Opere asociabile:** **3.1.2.1. Opere literare:** Zrínyi Miklós: *Feszületre*; Baróti Szabó Dávid: *A lanthoz*; *Soros jámbus*; Vajda János: *Az üstökös*; *A virrasztók*; *Az őrült költő*; Reviczky Gyula:

Domenii de conținut	Conținuturi
	Arany Jánosnak; Faludy György*: Óda a magyar nyelvhez*; Karinthy Frigyes: *Előszó*; Varró Dániel: *Változatok egy gyerekdalra. Ady Endrés változat*; *24 karát*. *Kortárs költők versei Arany János születésének 200. évfordulójára*; Lázáry René Sándor: *Néhány egykori költemény*; Fekete Vince: *Csütörtök*; Tóth Krisztina: *Porhó* **3.1.2.2. Opere din domenii artistice conexe:** Ludwig van Beethoven: *Simfonia a VI-a (simfonie, 1808)*, Bartók Béla: *Zene húros hangszerekre, ütőkre és cselesztára* (compoziție, 1936), Ligeti György: *Atmosphères* (piesă orchestrală, 1961); *Arany János* (poezii muzicalizate, Kaláka: Hangzó Helikon, 2007); *Arany János: Csendes dalok* (poezii muzicalizate, Musica Historica / Csörsz Rumen István, 2018); *A lejtőn* (poezii muzicalizate, The Sudras, 2018); *Képzelt riport egy amerikai popfesztiválról* (musical, adaptare după romanul lui Déry Tibor, Presser Gábor, Adamis Anna, 1973); *Születésnapomra* (poem de József Attila muzicalizată, Csík zenekar, Kaláka); *https://litera.hu/magazin/tudositas/a-felelossegvallalas-fotoi.html* **3.1.3. Perspective asupra literaturii universale:** Horatius: *Ars poetica*; Aristotel: *Poetica;* William Wordsworth*: Rolul poetului*; Rainer Maria Rilke: *Torso arhaic de Apollo*; John Keats: *Odă unei urne grecești*; Alekszandr Szergejevics Puskin: *Profetul*; Friedrich Schiller*: Puterea poeziei*; *Federico Garcia Lorca: Inefabilul poeziei*; Charles Baudelaire: *Albatrosul*; Paul Valéry: *Cimitirul marin*; Paul Verlaine: *Arta poetică*; *Chanson de toamnă*; Arthur Rimbaud: *Corabia beată*; Walt Whitman: *Cânt despre mine însumi (fragmente)*; Paul Neruda: *Răspunsul poeziei* **3.1.4. Noțiuni (valori, teme, motive reprezentate):** rolul profetic al poetului, liră subiectivă, poet fictiv, poetul ca reprezentant al comunității, conștiință poetică, sentiment al misiunii, caracter confesiv, ton patetic, asumare a responsabilității, retoricitate, confruntare a valorilor, autoreflexivitate **3.2. CONFLICTUL DINTRE INDIVID ȘI PUTERE** (Criterii minime: 3 opere epice, 1 operă dramatică) **3.2.1. Opere literare din epocile studiate în clasa a XII-a:** Örkény István: *Tóték*; *Egyperces novellák*; Kós Károly: *Varju nemzetség*; Ottlik Géza: *Iskola a határon*; Székely János: *Caligula helytartója*; Sütő András: *Egy lócsiszár virágvasárnapja* **3.2.2. Opere asociabile:** **3.2.2.1. Opere literare:** Tömörkény István: *A mi urunk*; Hajnóczy Péter: *A fűtő*; Nádas Péter: *Biblia*; Madách Imre: *Az ember tragédiája*; Ady Endre: *Dózsa György unokája*; Móricz Zsigmond: *Rokonok*; Illyés Gyula: *Egy mondat a zsarnokságról*; Esterházy Péter: *Harmonia caelestis*; Tóth Krisztina: *A majom szeme*; Vida Gábor: *Egy dadogás története*; Bodor Ádám: *A részleg*; Bodor Ádám: *A börtön szaga*; Dragomán György: *A fehér király* **3.2.2.2. Opere din domenii artistice conexe:** Ludwig van Beethoven: *Uvertura Egmont (simfonie, 1810)*; Ludwig van Beethoven: *Fidelio* (operă,1805); Giuseppe Verdi: *Nabucco* (operă, 1842); Giacomo Puccini: *Tosca* (operă, 1900); Carl Orff: *Carmina burana* (cantată, 1937); *Matrix (film SF, Lana Wachowski, Lilly Wachowski: The Matrix, 1999)*; *Jocurile foamei (film SF de aventuri, Gary Ross: The Hunger Games, 2012)*; *Urzeala tronurilor (serial TV fantasy, Alan Taylor, Daniel Minahan, David Nutter, Brian Kirk: Game of Thrones, 2011)*; *Viața e frumoasă (film-dramă istorică, Roberto Benigni: La vita è bella, 1997)*; *Lista lui Schindler (film-dramă istorică, Steven Spielberg: Schindler's List, 1993)*; *Az ötödik pecsét* (film-dramă, adaptare după romanul lui Sánta Ferenc, Fábri Zoltán, 1976); *Isten hozta, őrnagy úr!* (film-satiră, adaptare după drama Tóték de Örkény István, Fábri Zoltán, 1970) **3.2.3. Perspective asupra literaturii universale:** George Orwell: *1984*; Albert Camus: *Ciuma*; Franz Kafka: *Procesul*; William Shakespeare: *Hamlet*; Sofocle: Antigona; William Shakespeare: *Macbeth*; *Iulius Cezar*; Friedrich Schiller: *Wilhelm Tell*; Mihail Bulgakov*: Maestrul și Margareta*; Milan Kundera: *Insuportabila ușurătate a ființei*; Elie Wiesel: *Noaptea*; Eugene Ionesco: *Cântăreața cheală*; Samuel Beckett: *Așteptându-l pe Godot*; Lev Tolsztoj*: Război și pace*; Erich Maria Remarque: *Pe frontul de vest nimic nou*

Domenii de conținut	Conținuturi
	3.2.4. Oportunități de analiză retrospectivă: Kertész Imre: *Sorstalanság*; Kosztolányi Dezső: *Édes Anna*; Móricz Zsigmond: *Tragédia*; *Sárarany*; Mikszáth Kálmán: *Az a fekete folt*; Tamási Áron: *Ábel a rengetegben*; *Rendes feltámadás* **3.2.5. Noțiuni (valori, teme, motive reprezentate):** conflict, opoziția dintre individ și putere, libertate, opresiune, morală, constrângere, antiteză, tragic, grotesc, ironie, erou rebel, vulnerabilitatea individului, viața în comunități/localități mici, modurile povestirii, problematici ale epicului, procedee de construire a eroului, gestionarea timpului narativ, procedee narative, relația dintre ficțiune și realitate, metaforicitate, metonimicitate, demnitatea umană, memorie, procesarea traumei, responsabilitate colectivă și individuală, neputința omului simplu, absurditatea puterii, tiranie, rezistență, adaptare, alegeri morale, disciplină, constrângere comunitară, colaps moral, presiunea puterii, iraționalitate, poziționarea individului, absurd, compromis, demnitate

SUGESTII METODOLOGICE

Nivel A1-A2, B1-B2

1. Principii generale

Aplicarea curriculumului presupune utilizarea unor metode de predare și învățare care:

- se bazează pe dezvoltarea competențelor (comunicative, cognitive, sociale, digitale);
- valorizează abordările inter- și transdisciplinare, care stimulează procesele decizionale creative și complexe, gândirea critică a cititorului și formarea strategiilor autonome de interpretare;
- țin cont de particularitățile de vârstă ale elevilor, de cunoștințele anterioare și de interesele acestora;
- susțin participarea activă, gândirea autonomă și învățarea reflexivă;
- favorizează dezvoltarea creativității lingvistice, a gândirii critice, a înțelegerii și redactării textelor, precum și a creativității;
- vizează dezvoltarea complexă a personalității și dezvoltarea atitudinilor
- permit organizarea diferențiată și pe grupe a învățării, construirea unor trasee de învățare variate.

• **Nivelul începător** (A1, A2)

- își propune ca elevul să atingă nivelul inferior de competență lingvistică intermediară, adică nivelul B1, până la sfârșitul anului școlar. La alegerea metodelor de predare, trebuie luate în considerare caracteristicile de vârstă ale elevilor: la acest nivel domină predarea limbii axate pe comunicare. Scopul dezvoltării competenței lingvistice nu este ca elevul să stăpânească categoriile și termenii lingvistici la nivel conceptual, însă dobândirea unor expresii gramaticale este esențială și face parte din vocabularul de bază (de exemplu, verbul sau timpul trecut).
- se sugerează ca, pentru fiecare temă, elevii să își stabilească și să își aprofundeze mai întâi vocabularul: adică să traducă și să învețe cuvintele. Aceasta ar trebui urmată de o explicație gramaticală scurtă și ușor de înțeles a temei care este prelucrată în activitatea de învățare dată. Ca a treia etapă, elevii ar trebui să se ocupe de texte. Aici este important să se utilizeze diverse sarcini de înțelegere (întrebări, propoziții false etc.), iar apoi, ca a patra etapă, să rezolve cât mai multe exerciții și sarcini variate. Se poate implica și metoda audio-linguală și metoda de traducere utilizate în predarea limbilor străine, iar elevii ar trebui să utilizeze instrumente TIC cât mai des posibil.
- să se utilizeze vorbirea treptată în limba țintă încă de la primele lecții, adică să se evite pe cât posibil comunicarea în limba română. În plus, utilizarea metodei de învățare activă ajută și ea la învățarea limbii, ceea ce înseamnă că profesorul ar trebui să vorbească și să comunice din ce în ce mai puțin în timpul lecțiilor, iar elevii ar trebui să vorbească din ce în ce mai mult. Explicațiile și discursul profesorului ar trebui să ocupe mai puțin timp decât discursurile și exersarea elevilor. Scopul este ca elevul să participe cât mai activ posibil la lecție, în timp ce profesorul ar trebui să ofere îndrumări și un cadru pentru o comunicare adecvată.

- **Principiile de bază ale educației în limba maternă la nivelul intermediar (B2)**
  - sunt spiritul ludic, centrarea pe experiență și pe comunicare orală.
  - Se recomandă utilizarea prezentărilor elevilor și a metodelor de proiect, a metodelor pedagogice bazate pe munca comună a profesorului și a elevului și încorporarea experiențelor de e-learning în educația față în față/online.
  - La acest nivel, reînnoirea metodologică a organizării învățării este deosebit de importantă, și anume educația diferențiată, luarea în considerare a diferențelor individuale. Sarcina profesorului este de a alege sarcini care sunt adecvate nivelului de cunoștințe lingvistice al studenților și care se adaptează cel mai bine diferențelor individuale dintre studenți.
- Se recomandă folosirea manualelor, revistelor și site-urilor web enumerate în bibliografie.

2. Structura curriculumului

Accentul se pune pe formarea competențelor de bază, accesibile tuturor elevilor, și pe alegerea unor metode care încurajează educația incluzivă și egalitatea de șanse. Activitățile de învățare se bazează pe sarcini cu dificultate progresivă și pe jocuri didactice.

3. Metode și forme de lucru recomandate

Învățare exploratorie (abordare inductivă)

- Observarea și sistematizarea autonomă a fenomenelor lingvistice, structurilor textului
- Descoperirea regulilor pe baza exemplelor

Gândire reflexivă și metacogniție
- Conștientizarea propriului proces de înțelegere (de ex. organizator grafic, hartă conceptuală)
- Corectarea autonomă a erorilor de interpretare, recitire, reflecție

Organizare diferențiată a învățării
- Texte, modalități de interpretare și tipuri de sarcini opționale
- Activitate de cercetare realizată de elevi (ex.: varietăți lingvistice, utilizarea limbii în familie)
- Alternarea muncii individuale, în perechi și în grup

Utilizarea instrumentelor digitale și multimedia
- Utilizarea dicționarelor online, arhivelor și bazelor de date
- Interpretarea textelor multimedia (video, campanii, comentarii)
- Redactare digitală: e-mail, mesaj vocal, texte postate pe rețele de socializare, formular de candidatură
- Înțelegerea regulilor de utilizare și atitudine critică privind inteligența artificială

Jocuri de rol și exerciții de tip situațional
- Modelarea situațiilor de comunicare (dialog formal/informal, dezbatere)
- Redactarea de texte adaptate contextului de comunicare (invitație, scrisoare, monolog)

4. Criterii de evaluare
- Evaluare bazată pe competențe: aplicarea cunoștințelor dobândite în situații problematice variate
- Evaluare formativă: feedback continuu, jurnale de învățare, autoevaluare, evaluare între colegi
- Sarcini bazate pe situații reale: contexte reale de comunicare, produse de proiect, redactare creativă

Nivel C1-C2

1. Principii generale

Aplicarea curriculumului presupune utilizarea unor metode de predare și învățare care:

• se bazează pe dezvoltarea competențelor (comunicative, cognitive, sociale, digitale);

• vizează dezvoltarea complexă a personalității, cultivarea conștiinței valorilor, recunoașterea acestora și formarea atitudinilor;

• valorizează abordările inter- și transdisciplinare, care stimulează procesele decizionale creative și complexe, gândirea critică a cititorului și formarea strategiilor autonome de interpretare;

• țin cont de particularitățile de vârstă ale elevilor, de cunoștințele anterioare și de interesele acestora;

• susțin participarea activă, gândirea autonomă și învățarea reflexivă;

• favorizează dezvoltarea creativității lingvistice, a gândirii critice, a înțelegerii și redactării textelor, precum și a creativității;

• permit organizarea diferențiată și pe grupe a învățării, construirea unor trasee de învățare variate.

2. Structura curriculumului

Trunchi comun: Accentul se pune pe formarea competențelor de bază, accesibile tuturor elevilor, și pe alegerea unor metode care încurajează educația incluzivă și egalitatea de șanse. Activitățile de învățare se bazează pe sarcini cu dificultate progresivă și pe jocuri didactice.

3. Modalitatea selecției operelor literare
- Pentru activitățile atelierului de interpretare textuală, cadrul didactic selectează textele din lista de opere recomandate în curriculum, ținând cont de interesele și particularitățile clasei. Un criteriu important în alegerea operelor poate fi reprezentarea valorilor sociale generale și locale, în spiritul diversității culturale. Această abordare este susținută de varietatea, diversitatea și bogăția textelor propuse în cadrul atelierului de interpretare.
- Pentru analiza aprofundată a temelor, problematicilor și subiectelor propuse, lista de opere oferă posibilitatea extinderii numărului de texte alese, dincolo de cerințele minime, fie în cadrul activităților de la clasă, fie în cadrul cercetării individuale/pe grupe (proiect).
- Textele sau fragmentele selectate pentru activitatea de la clasă nu trebuie să depășească 1500 de cuvinte; textele mai ample sunt recomandate pentru lectură individuală acasă, urmată de discuții în cadrul orei.

- Lectura în oglindă a operelor literare din epoca studiată și a textelor asociate recomandate oferă oportunitatea ca textele contemporane să fie prezente constant în experiența de lectură, iar lectura clasicilor din perspectiva contemporanilor să devină actuală. În această viziune, „alteritatea" textelor din diferite epoci poate fi depășită prin conexiuni tematice, iar raportarea umană la diverse problematici poate fi observată în dinamica sa istorică. Lista operelor literare selectate poate fi completată cu texte non-literare relevante tematic (de ex. texte publicistice, metatexte).
- **Opere literare din epocile studiate în clasele a IX-a – a XII-a:** opere literare maghiare recomandate pentru interpretare în cadrul orei, provenite în epoca studiată și propuse spre analiză din perspectiva stilisticii și genului literar.
- **Opere literare asociate:** opere literare maghiare interpretate din punct de vedere tematic, puse în relație cu operele din epocile studiate.
- **Opere din domenii artistice conexe:** picturi, sculpturi, creații muzicale, teatrale și cinematografice care se leagă tematic de operele literare recomandate, completând, nuanțând și aprofundând interpretarea, dezvoltând o viziune artistică complexă și sugerând atmosfera epocii și stilului. Din operele muzicale, teatrale și cinematografice mai ample se recomandă interpretarea unor fragmente relevante în cadrul orei; audierea/vizionarea integrală poate fi realizată în cadrul unui club de cinematografie, vizionare individuală sau proiect de grup.
- **Perspective asupra literaturii universale:** opere din literatura universală care se leagă tematic de cele recomandate. Acestea nu fac parte din cerințele minime, ci le completează, contribuind la formarea culturii literare și a sistemului de valori al elevilor, plasând literatura maghiară într-un context internațional și evidențiind caracterul universal al temelor, motivelor și problematicilor. Sprijină perspectiva comparativă și permite identificarea de analogii și diferențe. Pentru interpretarea la clasă se recomandă texte scurte sau fragmente.
- **Oportunități de analiză retrospectivă:** opere literare cunoscute anterior de către elevi, la care se face referire în procesul de interpretare a temelor, problematicilor și motivelor, oferind un cadru mai larg pentru experiențele de lectură dobândite anterior. Astfel, elevul poate identifica legături între operele studiate și cele nou lecturate.
- **Noțiuni:**
  - **Noțiuni tematice:** termeni de specialitate, teme, valori și motive recomandate în cadrul atelierelor de interpretare textuală, care constituie totodată repere pentru interpretarea operelor. Elevii le asimilează și le aplică în procesul de analiză.
  - **Noțiuni stilistice, poetice, naratologice și lingvistice:** asociate conceptelor tematice, acestea reprezintă mijloacele de expresie artistică – termeni de stilistică, poetică, naratologie și lingvistică – care permit exprimarea experienței estetice. Se recomandă utilizarea funcțională, la nivel conceptual, a termenilor propuși în curriculum.
- **Cerință minimă:** recomandarea privind numărul operelor selectate. Acestea sunt opere literare maghiare din epocile studiate și din lista operelor asociate. Cerința minimă (de ex. 3 opere epice, 3 opere lirice) se referă la opere care vor fi citite integral. În cadrul cerinței minime, o operă literară poate fi selectată o singură dată pe parcursul celor 4 ani. Astfel nu se exclude posibilitatea ca, peste cerința minimă, o operă să fie studiată asociată cu mai multe teme. Pe lângă operele selectate în cadrul temei, o creație recomandată în curriculum sau un fragment al acesteia poate fi utilizat în formularea unei sarcini sau item, fără a fi necesară cunoașterea integrală a operei.

4. Structurarea conținuturilor

Curriculumul urmează criterii cronologice și modulare. Nu se impune predarea istoriei literare, biografiilor sau operei complete în sensul clasic. Se promovează o abordare centrată pe operă, care favorizează mobilitatea interpretativă istorico-culturală și stilistică între epoci literare. Operele autorilor recomandați sunt integrate în conținuturi conform sugestiilor atelierelor de interpretare textuală, astfel încât să permită interpretarea tematică și observarea particularităților stilistice, poetice și naratologice.

Temele din programa școlară care se raportează la subdisciplinele lingvistice urmăresc, pe de o parte, o abordare diferită – prin texte științifice și informative – a fenomenelor lingvistice abordate în ciclul anterior, pentru a facilita înțelegerea funcțiilor, rolului și utilizării acestora și pentru a oferi oportunități de exersare într-un context mai larg, fiind astfel asociate în principal acestor domenii; iar pe de altă parte, ridică problematici care pot fi tratate în mod independent, dar care, în funcție de conținutul adecvat, pot fi corelate și cu operele literare recomandate.

5. Focalizările orei

- Focalizare tematică
- Focalizare poetică
- Focalizare pe înțelegerea și interpretarea textului
- Focalizare pe redactarea textului

6. Metode și forme de lucru recomandate

Învățare exploratorie (abordare inductivă)

- Observarea și sistematizarea autonomă a fenomenelor lingvistice, structurilor textuale și codurilor literare
- Descoperirea regulilor pe baza exemplelor (de ex. ritmul versului, vocile narative, varietăți lingvistice)

Gândire reflexivă și metacogniție

- Conștientizarea propriului proces de înțelegere (de ex. organizator grafic, hartă conceptuală)
- Corectarea autonomă a erorilor de interpretare, recitire, reflecție

Atelier de interpretare textuală

- Interpretare colectivă, bazată pe proiecte, a operelor din diferite epoci
- Asociere cu opere din literatura universală, cultura pop, arte conexe
- Realizarea portofoliului elevului
- Declarație de poziție, dezbatere, elaborarea unor interpretări alternative

Abordare didactică bazată pe cooperare

- Cercuri literare pe o temă comună, cu roluri diferite, schimb de idei, rotație la masa rotundă, grupuri itinerante, rețea de dezbatere, dispută

Organizarea diferențiată a învățării

- Texte multiple, diverse metode de interpretare și tipuri de sarcini
- Organizarea și coordonarea activității de cercetare a elevilor
- Alternarea muncii individuale, în perechi și pe grupe

Utilizarea instrumentelor digitale și multimedia

- Utilizarea dicționarelor online, arhivelor și bazelor de date
- Interpretarea textelor multimedia (video, campanii, comentarii)
- Redactare digitală: e-mail, mesaj vocal, texte postate pe rețele de socializare, formular de candidatură
- Înțelegerea regulilor de utilizare și atitudine critică privind inteligența artificială

Jocuri de rol și exerciții de tip situațional

- Modelarea situațiilor de comunicare (dialog formal/informal, dezbatere)
- Redactarea de texte adaptate contextului de comunicare (invitație, scrisoare, monolog)

Progresie tematică și abordare centrată pe motive tematice

- Identificarea motivelor, valorilor și temelor în diferite opere
- Abordarea literară a problemelor existențiale (de ex. inițiere, iubire, familiaritate, loialitate, eroism)
- Integrarea progresivă a fenomenelor lingvistice însușite anterior în procesul de redactare.

7. Criterii de evaluare

- Evaluare bazată pe competențe: aplicarea cunoștințelor dobândite în situații problematice variate
- Evaluare formativă: feedback continuu, jurnale de învățare, autoevaluare, fișă de evaluare, evaluare între colegi
- Sarcini bazate pe situații reale: contexte reale de comunicare, produse de proiect, redactare creativă

BIBLIOGRAFIE

Nivelul A1−A2, B1−B2:

Adamikné Jászó Anna 2006. *Az olvasás múltja és jelene. Az olvasás grammatikai, pragmatikai és retorikai megközelítésben.* Trezor Kiadó, Budapest. https://mek.oszk.hu/09400/09498/09498.pdf

Antalné Szabó Ágnes 2019. A szövegértő olvasás fejlesztése magyar nyelven – adaptivitás és motiválás a fejlesztésben In Terbe Erika (szerk): *A szövegértés mint tanulási képesség fejlesztése.* Eötvös Loránd Tudományegyetem, Budapest. pp. 49-80. https://mindenkiiskolaja.elte.hu/wp-content/uploads/2019/09/A-sz%C3%B6veg%C3%A9rt%C3%A9s-mint-tanul%C3%A1si-k%C3%A9pess%C3%A9g-fejleszt%C3%A9s_INTERA.pdf#page=49

Balázs Géza 1994. *Szövegtani gyakorlatok, vázlatok és tanulmányok. (Mai magyar nyelvi gyakorlatok).* Budapest, Nemzeti Tankönyvkiadó.

Balogh Andrea – Magyari Sára 2010. *Nyelvi szintfelmérő tesztgyűjtemény (Culegere de teste de competenţă lingvistică în limba maghiară).* Ed. AEGIS, Timisoara.

Bencze Lóránt 1996. *Mikor, miért, kinek, hogyan. Stílus és értelmezés a nyelvi kommunikációban*. Budapest, Corvinus Kiadó.

Benkes Zsuzsa – Nagy L. János – János – Petőfi S. János 1996. *Szövegtani kaleidoszkóp 1.* Budapest, Nemzeti Tankönyvkiadó.

Benkes Zsuzsa – Petőfi S. János 1996. *Szövegtani kaleidoszkóp 2.* Budapest, Nemzeti Tankönyvkiadó.

Czimer Györgyi – Fűzfa Balázs – Szakály Szilvia (szerk.). 2016*. Élményközpontú irodalomtanítás. Kreativitás, produktivitás, kultúrakezelés a digitális korban*. Szombathely, Savaria University Press*.*

Cserhalmi Zsuzsanna 2001*. Amit az irodalomtanításról tudni kellene*… Budapest, Korona Kiadó*.*

Fűzfa Balázs 1998. *Miért szép?* Celldömölk, Pauz-Westermann Könyvkiadó*.*

Gábor Felicia 2019. Csángó élet*. Magyar Napló Kiadó.*

Gál Noémi 2010*. A nyelvi revitalizáció. Elméletek, módszerek, lehetőségek*. AESZ, Kolozsvár.

Giay Béla – Nádor Orsolya 1998. A magyar mint idegen nyelv. *Hungarológia*. Budapest.

Goretity József – Laczkó Zsuzsa 1997. *Nem csak novellák.* Debreceni Nyári Egyetem*.*

Gróf Annamária 2013: *Didaktikai segédkönyv a magyar mint környezetnyelv oktatásához*. Maribor.

Hegedűs Rita 2009. *Magyar nyelvtan. Formák, funkciók, összefüggések*. Tinta Könyvkiadó, Budapest.

Hegyi Endre 1991. Hogyan tanítsuk idegen nyelvként a magyart? In: Giay Béla – Ruszinyák Márta (szerk.): *Magyar nyelv külföldieknek*. Budapest.

Kiss Gabriella – Molnár Ilona 2009*. Jó szórakozást magyarul!* Molilla Könyv, Pécs.

Magyari Sára 2017. *A magyar mint idegen nyelv oktatása. Fogalmak, helyzetek, megoldások*. Partium Kiadó, Nagyvárad.

Magyari Sára 2019a. *Hogyan tanítsam?* Szórvány Alapítvány. Temesvár.

Magyari Sára 2019b. *Magyar nyelvlecke román anyanyelvűeknek*. Szórvány Alapítvány. Temesvár.

Magyari Sára 2020. Egy nyelvi revitalizációs program szükségességéről. In: *Acta Universitatis Christianae Partiensis*. Studia culturale 2020/2.

Magyari Sára 2020. Nyelvi revitalizáció a fakultatív oktatás tükrében. In: Istók Béla – Lőrincz Gábor – Lőrincz Julianna – Simon Szabolcs (szerk.): *Tankönyvkutatás – fordított tankönyvek – kétnyelvűség*. Selye János Egyetem Tanárképző Kara Komárom. 99–104.

Nárdor Orsolya 2018. *Tanított (anya)nyelvünk*. KRE, L'Harmattan Kiadó, Budapest.

Németh Dorottya 2006. Kooperatív tanulási formák a magyar mint idegen nyelvi órákon. In: *THL2*, 2006. 113–119.

Szabó Szilvia 2016a. *Magyar mint idegen nyelv*. SZABÓ Nyelviskola és Fordítóiroda Kft. Pécs.

Szabó Szilvia 2016b. *Kulcs a sikeres ECL nyelvvizsgához. Magyar mint idegen nyelv A2, B1, B2, C1 szint.* Szabó Nyelviskola és Fordítóiroda Kft, 2016.

Szita Szilvia – Görbe Tamás 2010. *Gyakorló magyar nyelvtan. A Practical Hungarian Grammar.* Akadémiai Kiadó, Budapest.

Közös Európai Referenciakeret 2002. https://nyak.oh.gov.hu/nyat/doc/ker_2002.asp

https://adatbazisokonline.mnl.gov.hu/

https://www.arcanum.com/hu/

https://digiteka.ro/index/adatbazis

https://helyesiras.mta.hu/helyesiras/default/suggest

https://fakultativ.integratio.ro

www.magyarora.com

https://mnyi.eu/

Nivelul C1−C2:

Adamikné Jászó Anna: *Az olvasás múltja és jelene*. *Az olvasás grammatikai, pragmatikai és retorikai megközelítésben.* Trezor Kiadó, Budapest, 2006. https://mek.oszk.hu/09400/09498/09498.pdf

Ady Endre, Weöres Sándor és Kovács András Ferenc költészete – Alter-Tanterv. A XX. századi magyar költészet. https://www.youtube.com/watch?v=9orX-eKXQ5M

Antalné Szabó Ágnes: A szövegértő olvasás fejlesztése magyar nyelven – adaptivitás és motiválás a fejlesztésben. In: Terbe Erika (szerk.): *A szövegértés mint tanulási képesség fejlesztése.* Eötvös Loránd Tudományegyetem, Budapest, 2019: 49–80. https://mindenkiiskolaja.elte.hu/wp-content/uploads/2019/09/A-sz%C3%B6veg%C3%A9rt%C3%A9s-mint-tanul%C3%A1si-k%C3%A9pess%C3%A9g-fejleszt%C3%A9s_INTERA.pdf#page=49

Arany János: *Gvadányi József; Bánk bán tanulmányok.* https://dea.lib.unideb.hu/dea/bitstream/handle/2437/217070/Arany_Janos_Tanulmanyok_es_kritikak_I.pdf

Arató László: Olvasóvá nevelés és irodalomtanítás. In: Fenyő D. György (szerk.): *Dűlő 2017027 — A szöveg vonzásában.* Műút, 2017. 80-88. https://drive.google.com/file/d/1jhq3qTi3tVHHxADJV82-vfJ4GZ3y325P/view

Arisztotelész: *Poétika*. http://mek.oszk.hu/00300/00315/00315.htm

Bakró-Nagy Marianne és mtsai: Nyelvi dokumentáció. *Languages in danger* http://hu.languagesindanger.eu/book-of-knowledge/nyelvi-dokumentacio/

Bakró-Nagy Marianne: A tabu születése. In: Bereczki András – Csepregi Márta – Klima László (szerk.): *Ünnepi írások Havas Ferenc tiszteletére*. Budapest, ELTE Finnugor Tanszék – Numi Tórem Alapítvány, 2008: 69–79. www.academia.edu/14444977/A_tabu_születése_The_birth_of_taboo

Barabási Tünde – Birta-Székely Noémi – Fóris-Ferenczi Rita – Gombos Márta – Péter Lilla – Stark-Nagy Gabriella – Szabó-Thalmeiner Noémi: *Pedagógiai kézikönyv. Az oktatás pedagógiaelméleti alapjai.* Ábel Kiadó, Kolozsvár, 2007.

Bárdossy Ildikó – Dudás Margit – Pethőné Nagy Csilla – Priskinné Rizner Erika: *A kritikai gondolkodás fejlesztése. Az interaktív és reflektív tanulás lehetőségei*. Pécsi Tudományegyetem, Pécs–Budapest, 2022. http://vetesi.hu/portfoliohoz/anyagok/kritikaig_fejl_1.pdf

Basch Éva – Kegyes Erika: *Kreatív írás – elmélet és gyakorlat*. Juhász Gyula Felsőoktatási Kiadó, Szeged, 2024.

Bécsy Tamás: *A dráma esztétikája. A dráma műneme és műfajai*; Kossuth, Budapest, 1988 *(Esztétikai kiskönyvtár)*

Benczédy József: *Retorika. Gyakorlati útmutató.* Tinta Könyvkiadó, Budapest, 2010.

Benkes Zsuzsa – Petőfi S. János: *A vers és próza kreatív-produktív megközelítéséhez. Alapfeladat-típusok*. Országos Közoktatási Szolgáltató Iroda, Budapest, 1993.

Benyovszky Krisztián: Nézőpontok kereszttüzében. *Irodalomtörténet* 2003/3. 479 487.

Béres Judit: *„Azért olvasok, hogy éljek." Az olvasásnépszerűsítéstől az irodalomterápiáig*. Kronosz Kiadó, Pécs, 2017.

Bertha Zoltán: *Sütő András.* Kalligram Könyvkiadó, Pozsony, 1995.

Bódi Zoltán – Ferenczi Gábor – Pál Helén (szerk.): *A magyar nyelvjárások a XXI. században – nyelvstratégiai megközelítésben*. Magyarságkutató Intézet, Budapest, 2019.

Bókay Antal: *József Attila poétikái*. Bp., Gondolat, 2004.

Chadwick, Owen: *A reformáció.* Osiris, Budapest, 2003.

Czimer Györgyi – Kovács Szilvia – Miklósvölgyi Miklós: *Az irodalomtanítás új útjain*. Debreceni Egyetemi Kiadó, 2015. https://mad-hatter.it.unideb.hu/portal/displayDocument/Szervezeti%20t%C3%A1rak/Egy%C3%A9b%20szervezeti%20egys%C3%A9gek/Tan%C3%A1rk%C3%A9pz%C3%A9si%20K%C3%B6zpont/Kiadv%C3%A1nyt%C3%A1r/28%20%C3%B3r%C3%A1s%20szakm%C3%B3dszertani%20k%C3%A9pz%C3%A9s%20szakk%C3%B6nyvei/irodalomtanitas_uj_utjain.pdf

Csapó Benő: *A képességek fejlődése és iskolai fejlesztése*. Akadémiai Kiadó, Budapest, 2003.

Csörsz Rumen István (szerk.): *Tinódi Sebestyén és a régi magyar verses epika*. Kolozsvár, 2008.

Dávidházi Péter: A Nemzeti dal történelmi beszédaktusa és a toborzó vers poétikája. In: *„Vagy jőni fog" Bibliai minták nemzetiesítése a magyar költészetben.* Ráció Kiadó, Budapest, 2017. 163–225.

Eco, Umberto: *Az új középkor.* Európa könyvkiadó, Budapest, 2008.

Erdélyi Erzsébet: *Anyanyelvi nevelési tanulmányok III.* Iskolakultúra, Kolozsvár, 2008.

Farmati Anna: Hagiografikus beszédmódok – legendakísér(l)tetek? Avagy a szakmai ártalom le- és becsapódása az írás és az olvasás folyamatába. In: Berszán István – Fóris-Ferenczi Rita – Serestély

Zalán (szerk.): *Hermész után szabadon. Köszöntőkötet Orbán Gyöngyi tiszteletére.* Egyetemi Műhely Kiadó – Bolyai Társaság, Kolozsvár, Egyetemi Füzetek, 2019. 41. 225–238.

Fazakas Emese: *Bevezetés az általános és magyar nyelvtörténetbe. Nyelvi változások, a magyar helyesírás és szókincs története*. Egyetemi Műhely Kiadó, Kolozsvár, 2017. https://www.bolyait.ro/2017-2/

Fenyő D. György: *Az irodalomtanítás módszertana. Éthosz és praktikák 1–2*. Tea Kiadó, Budapest. 2022.

Forgács Tamás: *Történeti frazeológia, azaz a közmondások története*. Tinta Könyvkiadó, Budapest, 2021.

Fóris Ágota: *Az adatgyűjtés és adatfeldolgozás általános módszerei*. In: Fóris Ágota: *Kutatásról nyelvészeknek*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2008. 113–142. https://mek.oszk.hu/18000/18088/

Fóris Ágota: *Lexikológiai és lexikográfiai ismeretek magyar (mint idegen nyelv) tanároknak*. Károli Gáspár Református Egyetem, L'Harmattan, Budapest, 2018.

Fóris-Ferenczi Rita (szerk.): *Koncepció-javaslat a magyar nyelv és irodalom középiskolai oktatásához*. *Magiszter*, XVIII. évf./2. sz., 2020/tél, 125-162. https://padi.psiedu.ubbcluj.ro/wp-content/uploads/Magiszter-2020_2_125-162.pdf

Fóris-Ferenczi Rita: *Anyanyelv-pedagógia. Kísérlet az elmélet(ek) és a gyakorlat egybehangolására.* Ábel Kiadó, Kolozsvár, 2006.

Fóris-Ferenczi Rita: *Tervezés és értékelés*, Ábel kiadó, Kolozsvár, 2019.

Gáldi László: *Ismerjük meg a versformákat*. Móra, Budapest, 1993.

Gintli Tibor (főszerk.): *Magyar irodalom.* Akadémiai Kiadó, Budapest, 2010.

Gordon Győri János (szerk.): *Irodalomtanítás a világ kilenc oktatási rendszerében*. Pont Kiadó, Budapest, 2003

H. Tomesz Tímea: *A tartalomhoz forma. A tömegkommunikáció szövegfajtái történeti és pragmatikai keretben*. Pandora Könyvek 36., Eger, 2015. https://real.mtak.hu/189312/1/Pandora36H.TomeszTimea.pdf

Hajas Zsuzsa: *Kommunikációs gyakorlatok középiskolásoknak*. Pedellus Tankönyvkiadó, Debrecen, 2000.

Hankiss Elemér: *Az irodalmi mű mint komplex modell*. Magvető Kiadó, Budapest, 1985.

Hansági Ágnes: *Tárca – regény – nyilvánosság. Jókai Mór és a magyar tárcaregény kezdetei*. Ráció Kiadó, Budapest, 2014. https://real.mtak.hu/14459/1/Hansagi-Agnes_Tarca-regeny-nyilvanossag__PDF_LQ.pdf

Horkay Hörcher Ferenc (szerk.): *Fejezetek a kora modern esztétikai gondolkodás történetéből.* L'Harmattan Kiadó, Budapest, 2013. https://www.academia.edu/5609725/FEJEZETEK_A_KORA_MODERN_ESZT%C3%89TIKAI_GONDOLKOD%C3%81S_T%C3%96RT%C3%89NET%C3%89B%C5%90L_1450_1650_Chapters_from_Early_Modern_Aesthetic_Thought_in_Hungarian_szerk_Horkay_H%C3%B6rcher_Ferenc

Illyés Gyula: A betiltott Petőfi. In *Petőfi koszorúi. Versek, vélekedések, vallomások Petőfiről*. Csanádi Imre válogatása. Magvető Kiadó, 1973. 477–478.

Iser, Wolfgang: Az olvasás aktusa. Az esztétikai hatás elmélete. In: Kiss Attila, Kovács Sándor S. K., Odorics Ferenc (szerk.): *Testeskönyv I.* Szeged: Ictus – JATE Irodalomelmélet Csoport 1996.

Jakobovits Kitti: *Irodalomterápia. A könyvespolcod pszichológusszemmel*. Kulcslyuk Kiadó, Budapest, 2021.

Jankovits László: *Nobilis ingenio. Janus Pannonius költészete. A műértelmezés hagyományai Janus Pannonius költészetében.* Irodalmi Jelen könyvek, Arad, 2012.

Józsa Krisztián – Steklács János (szerk.): *Az olvasás–szövegértés fejlesztése.* Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet, Budapest, 2012.

Kádár Éva – Kádár Zoltán: *Anyanyelv-pedagógia – Egyetemi jegyzet.* Ábel Kiadó, Kolozsvár, 2020.

Kaján Anna – Deme Andrea: Nyelvi attitűdvizsgálat iskolások körében. *Anyanyelv-pedagógia* 2020/3 www.anyanyelv-pedagogia.hu/cikkek.php?id=850

Kálmán László – Trón Viktor: *Bevezetés a nyelvtudományba*. 2., bővített kiadás. Tinta Könyvkiadó, Budapest, 2007. https://archive.nytud.hu/publ/bevezetes_a_nyelvtudomanyba.html

Kálmán László: Mitől változik a nyelv? *Nyelv és Tudomány* 2012 https://www.nyest.hu/hirek/mitol-valtozik-a-nyelv

Kerényi Ferenc: *Madách Imre.* Kalligram, Bp., 2006.

Kerényi Ferenc: *Petőfi Sándor élete és költészete*. Osiris, Budapest, 2008.

Kiefer Ferenc (szerk.): *Magyar nyelv*. Akadémiai Kiadó, Budapest, 2006.

Kiss Jenő: *Társadalom és nyelvhasználat*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 1995.

Kosztolányi Dezső, Dsida Jenő és Pilinszky János költészete – Alter-Tanterv:

https://www.youtube.com/watch?v=_T9fylNccsI

Kőszeghy Péter: A régi magyar irodalom történetének írása, avagy mi az az „igazi irodalom”. *ItK*, 2015. 5. 613–624.

Kőszeghy Péter: *Balassi Bálint. Magyar Amphión*, Budapest, 2014.

Kucserka Zsófia: *Könyvbe vésett jellemek. A szereplői karakter Kemény Zsigmondnál és a 19. századi magyar regényben*. Ráció Kiadó, Budapest, 2017.

Láng Gusztáv: *Dsida Jenő költészete*. Bukarest/Kolozsvár, Kriterion, 2000.

Lanstyák István: *A magyar nyelvi váltakozások érzelmi háttere*. Szenci Molnár Albert Egyesület, Pozsony, 2023.

Lénárd Sándor – Rapos Nóra: *Fejlesztő értékelés*. Gondolat Kiadó, Budapest, 2009.

Lőrincz Gábor – Lőrincz Julianna – Török Tamás: A határon túli magyar nyelvváltozatok és a nyelvi variativitás. *Magyar Nyelv* 2022: 257–275. https://ojs.elte.hu/magyarnyelv/article/view/4844/3806

Magassy László – Magassyné Molnár Katalin: *Fogalmazási gyakorlatok 10–16 éveseknek*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2001.

MAGYARADÁS: In memoriam Dsida Jenő https://www.youtube.com/watch?v=5GDlr_J90Yg

MAGYARADÁS: In memoriam Kányádi Sándor https://www.youtube.com/watch?v=N2ZHvZwgCOU

MAGYARADÁS: In memoriam Kovács András Ferenc https://www.youtube.com/watch?v=RewLEmQeKmE

Manguel, Alberto: *Az olvasás története.* Park Kiadó, Budapest, 2001.

Mann Jolán – Sudár Annamária – Kertész Balázs (szerk.): *Magyar nyelvemlékek*. OSZK, 2009. https://nyelvemlekek.oszk.hu

Márai Sándor: Arany. In: *Írók, költők, irodalom*. Helikon Kiadó, 2002. 10–14.

Margócsy István: Petőfi és az irodalmi gépezet: Petőfi mint modern polgári író. In: M. I., *Petőfi Sándor. Kísérlet*. Korona, Budapest, 1999. 48–74.

Margócsy István: *A szerelem országa. Petőfi Sándor szerelmi költészetéről*, 2000, 2013/2.

Medgyesy Norbert: *Énekelt történelem I. Az államalapítás kora Álmos vezértől László király szentté avatásáig* (CD melléklettel). L’Harmattan, Budapest, 2016.

Mozaik: In memoriam Kovács András Ferenc –https://www.youtube.com/watch?v=S1EMlR5RS7w

Nádasdy Ádám: *Miért változik a nyelv?* Előadás a Mindentudás Egyetemén http://www.mindentudas.hu/nadasdy/20031117nadasdy.html

Nagy József: *Az olvasás–megértés fejlesztése.* Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2004.

Nahalka István: *Hogyan alakul ki a tudás a gyerekekben? Konstruktivizmus és pedagógia*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2002.

Nemes Nagy Ágnes: *Film a 18. századból* (Kazinczyról). In: Nemes Nagy Ágnes: *Metszetek*. Magvető Kiadó, Budapest, 1982. 231–242.

Nemes Nagy Ágnes: *A hegyi költő*. Magvető, Budapest, 1984.

Németh Andor: *József Attila*. Kolozsvár, Polis, 2005.

Orbán Gyöngyi: *Megértő irodalomoktatás.* Stúdium Könyvkiadó, Kolozsvár, 1998. https://www.academia.edu/94153774/Orb%C3%A1n_Gy%C3%B6ngyi_Meg%C3%A9rt%C5%91_irodalomoktat%C3%A1s

Orbán Gyöngyi: *Ígéret kertje. A dialógus poétikája felé*. Pro Philosophia – Polis Kiadó, Kolozsvár, 1999. https://mek.oszk.hu/07700/07709/07709.htm

Orbán Gyöngyi: *Háttérelemzések. Esszék a korszerű irodalomtanítás köréből*. KOMP-PRESS Korunk Baráti Társaság Kiadó, Kolozsvár, 2000. https://www.korunk.org/konyvek/letoltkonyvek/z_zOrbanGyongyi_Hatterelemezesek.pdf

Pethőné Nagy Csilla: *Módszertani kézikönyv*. Korona, Budapest, 2007.

Prievara Tibor: *A 21. századi tanár. Digitális pedagógiai kézikönyv.* Neteducatio, Budapest, 2018.

Redl Károly: *Az égi és a földi szépről.* Gondolat, Budapest, 1988.

Reményik Sándor, Áprily Lajos és Tompa László költészete – Alter-Tanterv https://www.youtube.com/watch?v=SEtAIhA9OFk&list=PLjBBg23S0q2TCtJvZRDbUdvJgMb_Q-yL4&index=12

S. Varga Pál: *A nemzeti költészet csarnokai. A nemzeti irodalom fogalmi rendszerei a 19. századi magyar irodalomtörténeti gondolkodásban.* Balassi Kiadó, Budapest, 2005.

S. Varga Pál: *Két világ közt választhatni. Világkép és többszólamúság Az ember tragédiájában.* Argumentum, Budapest, 1997.

Samu Ágnes: *Kreatív írás*, Holnap Kiadó, Budapest, 2004.

Sándor Klára: *Nyelv és társadalom.* Krónika Nova, Budapest, 2016.

Sipos Lajos (szerk.): *Irodalomtanítás I-II.* Pauz Kiadó, 1994.

Sipos Lajos (főszerk.): *Irodalomtanítás a harmadik évezredben*. Krónika Nova Kiadó, 2006. https://mek.oszk.hu/22000/22017/22017.pdf

Sipos Lajos: *Tamási Áron*. Elektra, Bp., 2006.

Steklács János: *A szövegértés tanítása és mérése.* Akadémiai Kiadó, Budapest, 2015.

Steklács János: *Az olvasás–szövegértés pedagógiája.* Dinasztia Kiadó, Budapest, 2009.

Szajbély Mihály: *Intermediális randevúk a 19. században. Arany, Kemény, Jókai & Co. (Exkurzus: Fényképíró úr Nádas Péter).* Pannónia Könyvek, Pécs, 2008.

Szegedy-Maszák Mihály: Radnóti Miklós és a holocaust irodalma. In: Uő: *Irodalmi kánonok*. Debrecen, Csokonai Kiadó, 1998. (digitalizált változata: http://real-j.mtak.hu/1466/1/LITERATURA_1996.pdf)

Szegedy-Maszák Mihály: A regényszerűség meghaladása. 1933: Kosztolányi Dezső: Esti Kornél. In: *A magyar irodalom történetei III*. Gondolat, Budapest, 2007. 230–244. https://ro.scribd.com/document/372454927/2011-0001-542-05-A-magyar-irodalom-tortenetei-3

Szepesi Erika, Szerdahelyi István: *Verstan*. Gondolat, Budapest, 1981.

Szerb Antal: Vörösmarty-tanulmányok. In Szerb Antal: *Gondolatok a könyvtárban*. Magvető Kiadó, Budapest, 1981. 363–447.

Szerdahelyi István: *Műfajelmélet mindenkinek.* Akadémiai Kiadó, Budapest, 1997.

Szikszainé Nagy Irma: *Leíró magyar szövegtan*. Osiris Kiadó, Budapest, 1999.

Szikszainé Nagy Irma: *Szövegértés – szövegelemzés – szövegalkotás*. Budapest, 2000.

Szilágyi Márton: *„Mi vagyok én?" Arany János költészete*. Kalligram, Budapest, 2017.

Szilágyi Zsófia: *Móricz Zsigmond*. Kalligram, Pozsony, 2013.

Szőke-Milinte Enikő: *A kommunikációs kompetencia fejlesztése. Az általános kommunikációs készségek fejlesztésének elmélete és gyakorlata*. Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsészettudományi Kar, Piliscsaba, 2007.

T. Szabó Levente: *Mikszáth, a kételkedő modern. Történelmi és társadalmi reprezentációk Mikszáth Kálmán prózapoétikájában.* L`Harmattan, Budapest, 2007.

T. Szabó Levente: A Vas-úton: az utazás mint látásmód és poétika. In: Szilágyi Márton (szerk.): *Ki vagyok én? Nem mondom meg…*, Petőfi Irodalmi Múzeum, Budapest, 2014. 343–366.

Tamás Menyhért (szerk.): *Zeng a magosság. In memoriam Tamási Áron.* Nap Kiadó, 1997.

Tari Lujza: A romantikus bordal és a Vörösmarty-bordalok korabeli megzenésítései. In *Vörösmarty mai szemmel*. Árgus Kiadó –Vörösmarty Társaság, Székesfehérvár, 2000. 101–128.

Tarjányi Eszter, *Arany János és a parodisztikus hagyomány.* Universitas EditioPrinceps, Budapest, 2013.

Tary Blanka – Fejes József Balázs – Hódi Ágnes – Szenczi Beáta – Vígh Tibor: *Javaslatok a szövegértés tantárgyakba ágyazott fejlesztéséhez – az olvasási stratégiák tanítása I-II. Anyanyelv-pedagógia,* 2002.4.1, 2023.1.1. https://www.anyanyelv-pedagogia.hu/cikkek.php?id=982, https://www.anyanyelv-pedagogia.hu/cikkek.php?id=995

Tasi József (szerk.): *„Merre? Hogyan?" Tanulmányok Pilinszky Jánosról*. Petőfi Irodalmi Múzeum, Budapest, 1997.
https://library.hungaricana.hu/hu/view/ORSZ_PIMU_Pimkonyvei_06_merre/?pg=0&layout=s

Tátrai Szilárd: *Bevezetés a pragmatikába funkcionális kognitív megközelítésben*. Tinta Könyvkiadó, Budapest, 2011.

Temple, C. – Steele, J. L. – Meredith, K. S.: *Hogyan neveljünk gondolkodó olvasókat?* VIII. Tankönyv. A Reading and Writing for Critical Thinking Projekt (A kritikai gondolkodás fejlesztése az olvasási és írás készségen keresztül) számára készült segédanyag. International Reading Association, Open Society Institute, 1998.

Tóth László: *Az olvasás pszichológiai alapjai*. Pedellus Tankönyvkiadó, Debrecen, 2002.

Tóth László: *Az írásbeli szövegalkotás pszichológiai alapjai – módszerek a fejlesztéshez* –. Pedellus Tankönyvkiadó, Debrecen, 2006.

Tóth Szergej – Földes Csaba – Fóris Ágota (szerk.): *Lexikológia és lexikográfiai látkép: problémák, paradigmák, perspektívák.* Generalia, Szeged, 2004. pp. 8–13; 24–43; 71–79; 145–150.

Tóth-Mózer Szilvia – Misley Helga: *Digitális eszközök integrálása az oktatásba*. Eötvös Lóránd Tudományegyetem, Budapest, 2019. https://mindenkiiskolaja.elte.hu/wp-content/uploads/2019/09/Digit%C3%A1lis-eszk%C3%B6z%C3%B6k-integr%C3%A1l%C3%A1sa-az-oktat%C3%A1sba_INTERA.pdf

Wacha Imre: *A korszerű retorika alapjai I-II*. Szemimpex Kiadó, Budapest, 1993.

Zentai Mária: Álmok hármas útján. 1831 Vörösmarty Mihály: Csongor és Tünde In: Szegedy-Maszák Mihály (főszerk.): *A magyar irodalom történetei II. 1800-tól 1919-ig*. Gondolat Kiadó, Budapest, 2007. 169-183. https://f-book.com/mi/index.php?chapter=M209ZENTALMO

https://adatbazisokonline.mnl.gov.hu/
https://www.arcanum.com/hu/
https://digiteka.ro/index/adatbazis
https://www.hungaricana.hu/hu/adatbazisok/leveltari-iratgyujtemeny/
https://helyesiras.mta.hu/helyesiras/default/suggest

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Grad didactic/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
Deák Magdolna	gr. I.	Liceul Pedagogic „Bod Péter”, Târgu Secuiesc, județul Covasna
Demeter Emőke-Csilla	gr. I.	Liceul Teoretic „Ady Endre”, Oradea, județul Bihor
Gál Ilona-Gyöngyi	gr. I.	Liceul Reformat, Satu Mare, județul Satu Mare
Farmati Anna	dr., lector universitar	Universitatea „Babeș-Bolyai”, Facultatea de Litere, Cluj-Napoca, judetul Cluj
Kovács Éva	dr., gr. I.	Liceul Reformat „Wesselényi” Zalău, județul Sălaj
Pupp Réka Maria	dr., lector universitar	Universitatea din București, București
Siklódi Beáta	gr. I.	Liceul Teoretic „Bolyai Farkas”, Târgu Mureș, județul Mureș
Zsemlyei Borbála	dr., lector universitar	Universitatea „Babeș-Bolyai”, Facultatea de Litere, Cluj-Napoca, judetul Cluj

COORDONATORI/RESPONSABILI/CONSULTANȚI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență
Fazakas Emese	conferențiar universitar doctor habilitat	Universitatea „Babeș-Bolyai”, Facultatea de Litere, Cluj-Napoca, judetul Cluj
Váradi Izabella	dr., gr. I.	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare, București

Anexa nr. 6B

A *Magyar nyelv és irodalom (anyanyelv)* tantárgy tanterve

IX−XII. osztály

Közös törzsanyag

román tannyelvű iskolákban/osztályokban tanuló diákok számára

− 2026 –

Anexa nr. 6B
A *Magyar nyelv és irodalom (anyanyelv),* tantárgy tanterve,
IX−XII. Osztály, Közös törzsanyag

- *román tannyelvű iskolákban/osztályokban tanuló diákok számára*

BEVEZETÉS

A középiskolás tanulók szellemi és kulturális fejlődésében a *Magyar nyelv és irodalom (anyanyelv)* tantárgy alapvető szerepet tölt be, mivel képes a nyelvi és irodalmi jelenségek megértését tágabb kulturális összefüggésben és történeti alakulásukban fejleszteni. Ugyanakkor a tantárgy erősíti az identitástudatot, fejleszti a kritikai gondolkodást és azokat a készségeket, amelyek a társadalomhoz és a körülöttünk lévő világhoz való reflexív viszonyuláshoz szükségesek.

A *Magyar nyelv és irodalom (anyanyelv)* tanterv a IX−XII. osztály számára készült tantervi kínálatot jelenti, a nemzeti alaptanterv egyik összetevője. A nemzeti alaptanterv olyan koherens rendszerként értendő, amely a közoktatási rendszerben folyó tanítási tevékenységet szabályozó elemek összességét foglalja magában: kerettantervek, tantárgyi programok és országos értékelési standardok. A tanterv az OMEC 6.932/2025. számú rendelettel jóváhagyott, a nemzeti kisebbségek nyelvén folyó középiskolai oktatás kerettanterveinek előírásaira épül.

A tanterv több, országos és nemzetközi szinten érvényben lévő jogszabályra és oktatáspolitikai dokumentumra épül: ● A 2023/198-as számú Közoktatási törvényre, annak későbbi módosításaival és kiegészítéseivel, amely az oktatás fő céljaként a kompetenciák kialakítását határozza meg, a kompetenciákat pedig a tudás, készségek és attitűdök multifunkcionális és transzferálható együtteseiként értelmezi; ● A végzősök képzési profiljára, amelyet az OME 6731/2023. számú rendelete hagyott jóvá, és amely alapvető fejlődési mérföldkövekre épül, középpontban a nyolc kulcskompetenciával; ● A Nemzeti alaptanterv tervezésére, frissítésére és értékelésére vonatkozó irányelvekre. A Nemzeti alaptanterv referenciakeretére, amelyet az OME 3239/2021. számú rendelete hagyott jóvá, és amely meghatározza a tanterv kialakításának és átalakításának kereteit; ● Az Európai Tanács 2018. május 22-i ajánlására az egész életen át tartó tanuláshoz szükséges kulcskompetenciákról (Council Recommendation of 22 May 2018 on key competences for lifelong learning); ● A LiFT-2, azaz az európai keretdokumentumra, amely a középfokú oktatásban folyó irodalomtanulmányokat szabályozza; ● Az Európai Nyelvi Portfólióra (The European Language Portfolio).

A *Magyar nyelv és irodalom (anyanyelv) tantárgy tanterve román tannyelvű iskolákban/osztályokban tanuló diákok számára* a magyar nyelv új szemléletű tanítását/tanulását kívánja megvalósítani abban az esetben, mikor a tanuló román tannyelvű iskolában mint *anyanyelvet* tanulja ezt a tantárgyat, IX. és X. osztályban heti három, XI. és XII. osztályban heti két órában.

A magyar nyelv és kultúra tanításának másik célja jelen tanterv alapján a nyelvi revitalizáció: a tanítási folyamat során olyan fiatalok képzése, akik képesek magyar nyelven kommunikálni, hatékonyan boldogulni a nyelvi viselkedés színterein. Ennek megfelelően a funkcionális nyelvszemléletet és a kommunikációközpontú nyelvtanítás elveit érvényesíti. A funkcionális szemléletmód abban is kifejeződik, hogy a magyar nyelvi nevelés elsődleges feladata a kommunikációs képességek fejlesztése.

A kommunikációközpontú nyelvoktatás a produktív (beszéd, írás) és a receptív készségek (hallás utáni megértés, olvasás) egységes fejlesztésére épít. Ennek feltétele, hogy a nyelvet a kommunikáció eszközének tekintsük, szituációknak megfelelően használjuk, autentikus kommunikációs helyzeteket teremtsünk a tanítási órákon, amelyekben a párbeszéd menete előre kiszámíthatatlan.

A magyar nyelv és kultúra tanításában érvényesülnie kell a kontrasztív szemléletnek (reflektálva a diák román nyelvi tudására). Mindezt a tanterv úgy érvényesíti, hogy a kommunikációs képességek fejlesztése során a tanulókat változatos szóbeli és írásbeli kommunikációs helyzetekhez, irodalmi és nem irodalmi szövegek értelmezéséhez szoktatjuk fokozatosan.

Ennek értelmében jelen tervezet alapelvei a következők:

- a magyar nyelvhasználat képességének fejlesztése konkrét kommunikációs helyzetekben;
- a nyelv funkcionális alkalmazásának érvényesítése;
- a szóbeli és írásbeli kifejezőképesség megfelelő arányú fejlesztése;
- az életkori sajátosságoknak megfelelő tartalmak választása.

A tanterv alkalmazására és a tanulók értékelésére vonatkozó ajánlások:

A tanuló nyelvismeret-szintjének meghatározása a bemeneti követelmények alapján történik, ennek alapján szervezhetőek meg a csoportok/osztályok. Amennyiben ez nem lehetséges, az osztályok/csoportokon belül a differenciált oktatás módszereit kell alkalmazni. Egy csoportba/osztályba különböző korú, de hasonló/azonos nyelvismeret szintű diákok sorolhatók. A szinteket nem szükséges feltétlenül tanévhez vagy korosztályhoz kötni. Amennyiben IX. osztály végére egy kezdő diák eléri a középfokú nyelvismeret alsó szintjét, középhaladó csoportban folytatja tanulmányait. Ha egy középfokú csoportban résztvevő diák eléri IX. osztály végére a haladó csoport alsó szintjét, értelemszerűen haladó szinten folytatja a nyelvtanulást. A középiskolai évek bármelyikében csatlakozhat a tanulócsoporthoz bármilyen nyelvi szintet teljesítő diák, akár kezdő is.

Az egyéni tervezés során (kalendarisztikus tervek, tanulási egységek tervezése, folyamatos és szummatív értékelési kérdések és feladatok összeállítása) a pedagógusoknak a tanterv előírásait kell figyelembe venniük mind a fejlesztendő kompetenciákra, mind pedig a tartalmakra vonatkozóan. A fejlesztendő kompetenciákat, tartalmakat, azok sorrendjét a tanár szabadon választhatja meg, de folyamatosan követnie kell, hogy a szint végéig minden részletes követelményt kielégítő szinten elérjen. A fejlesztendő kompetenciák és a tartalmak összehangolását a tanár valósítja meg az egyéni tervezés során. A tanulók túlterhelésének elkerülése és a tanítási óra minél hatékonyabb kihasználása érdekében a tanárok vegyék figyelembe a következőket:

- a tanítás-tanulás során alkalmazzanak a kommunikációs módszerek mellett interaktív és más tanulóközpontú módszereket;
- a házi feladatot úgy válasszák meg, hogy az elvégzésére fordított idő ne haladja meg az órai feladatvégzés idejét (az órán konkrétan feladatok elvégzésére fordított időt kell figyelembe venni);
- az értékelés/felmérés eszközeit a tantervi tartalmak szigorú betartásával kell megtervezni.

Az általános és specifikus kompetenciák, a tanulási tevékenységek és tartalmak összhangban vannak a Közös Európai Referenciakeret 2018-ban megjelent kiegészítésével, a Companion Volume szintleírásaival. A tanterv három nyelvismereti szintet különböztet meg: kezdő (A1, A2) szintet, középhaladó (B1, B2) szintet, mikor nyelvismerete hiányos még – ebben a két esetben általában nyelvi revitalizációs technikákat működtetünk. A haladó szint (C1, C2) az anyanyelvi szintnek feleltethető meg, itt sokkal inkább az irodalmi szövegek, a szövegértelmezés, a kulturális-történeti látásmód, az önkifejezés stb. megvalósítása a cél.

Az első két szinten fokozottan figyelni kell a kommunikatív kompetencia komponenseire és ezek fejlesztésére. Kezdő és középhaladó szinten a specifikus kompetenciák és a tanulási tevékenységek esetében még jelzettek a kommunikatív kompetencia komponensei, hogy ez által is könnyebb legyen a tartalmak átláthatóbb szegmentálása, de haladó szinten ezek jelölése már nem történik meg.

A kommunikatív kompetencia összetevői a következők:

A *nyelvi kompetencia:* képesség, amely ahhoz szükséges, hogy az elhangzottak szó szerinti jelentése érthető legyen. Ez magában foglalja a lexikai elemek, a nyelvtani szabályok, a szókincs, a kiejtés, a helyesírás ismeretét.

A *szociolingvisztikai kompetencia:* a beszélő a magyar nyelvi kultúra társalgási szokásainak megfelelően használja a nyelvet. Jelenti a szókincs, a társalgási és udvariassági formák és a beszédstílus helyes megválasztásának képességét egy adott szituációban, illetve a régió nyelvhasználati szokásait is.

A *stratégiai kompetencia:* a kommunikációban keletkező zavarok elhárításának képessége, ún. „töltelékszavak”, a kommunikációt segítő kifejezések, hogy a kommunikációs zavarokat kezelni és elhárítani lehessen, pl. egy szó körülírása, egy szinonima használata, valamint idetartozik a mimika és a gesztusok használata is.

A *diskurzuskompetencia* a mondatnál nagyobb szövegegységek összefüggéseinek értelmezése; bekezdések, olvasmányok, cikkek, regények befogadása és hosszabb szövegek alkotása idegen nyelven.

A tanterv szerkezete:

1. Bevezetés
2. A1−A2-es szint:
   2.1. Általános kompetenciák: a kommunikációs és kognitív kompetencia részrendszerei
   2.2. Specifikus kompetenciák és tanulási tevékenységek, amelyek az alapkompetenciák részrendszerei (a tanulás eredményeként kialakuló képesség- és készségterületek, motiváció- és

attitűdkészletek); a tanulási tevékenységek ajánlott tevékenységpéldák, amelyek a tartalmak beépülésével hozzájárulhatnak a specifikus kompetenciák fejlődéséhez

2.3. Tanulási tartalmak, amelyek a képességrendszerekbe épülve hozzájárulnak az adott specifikus kompetencia fejlődéséhez

3. B1−B2-es szint:

3.1. Általános kompetenciák: a kommunikációs és kognitív kompetencia részrendszerei

3.2. Specifikus kompetenciák és tanulási tevékenységek, amelyek az alapkompetenciák részrendszerei (a tanulás eredményeként kialakuló képesség- és készségterületek, motiváció- és attitűdkészletek); a tanulási tevékenységek ajánlott tevékenységpéldák, amelyek a tartalmak beépülésével hozzájárulhatnak a specifikus kompetenciák fejlődéséhez

3.3. Tanulási tartalmak, amelyek a képességrendszerekbe épülve hozzájárulnak az adott specifikus kompetencia fejlődéséhez

4. C1−C2-es szint:

4.1. Általános kompetenciák: a kommunikációs és kognitív kompetencia részrendszerei

4.2. Specifikus kompetenciák és tanulási tevékenységek, amelyek az alapkompetenciák részrendszerei (a tanulás eredményeként kialakuló képesség- és készségterületek, motiváció- és attitűdkészletek); a tanulási tevékenységek ajánlott tevékenységpéldák, amelyek a tartalmak beépülésével hozzájárulhatnak a specifikus kompetenciák fejlődéséhez

4.3. Tanulási tartalmak, amelyek a képességrendszerekbe épülve hozzájárulnak az adott specifikus kompetencia fejlődéséhez

5. Módszertani útmutató

5.1. A1−A2-es, B1−B2-es szint

5.2. C1−C2-es szint

A tantervben használt rövidítések:

KT = közös törzsanyag
ÁK = általános kompetencia
SK = specifikus kompetencia
TP = tevékenységpélda

A1−A2-ES SZINT

ÁLTALÁNOS KOMPETENCIÁK

ÁK 1.	**Megért különböző típusú szóbeli szövegeket formális és informális kontextusban**
ÁK 2.	**Különböző típusú szövegeket alkot szóban a nyelvi megformálásra való érzékenységgel és igényességgel**
ÁK 3.	**Megért különböző típusú írott szövegeket**
ÁK 4.	**Különböző típusú szövegeket alkot írásban a nyelvi megformálásra való érzékenységgel és igényességgel**

SPECIFIKUS KOMPETENCIÁK ÉS TEVÉKENYSÉGPÉLDÁK

ÁK 1. − Megért különböző típusú szóbeli szövegeket formális és informális kontextusban

A1–A2
SK 1.1. Megérti az őt közvetlenül érintő témákhoz kapcsolódó szóbeli szövegeket
- *a magyar beszédhangok és ezek jelentés-megkülönböztető szerepének felismerése (pl. lexikai elemek és szókincs szintjén öt – őt, kerek – kérek – kerék szavak jelentésének megkülönböztetése; nyelvtani szabályok szintjén: pl. a múlt idő jelezése vs. tárgyeset: írott – írót, vet – vett)* - *a magyar hangok, szavak, szerkezetek felismerése* - *objektív és szubjektív közlések azonosítása nem irodalmi szövegekben* - *megértési/értelmezési hibák önálló korrekciója (újraolvasás, reflektálás, problémamegoldás, korrekció)* - *tanulási eredményeinek értékelése, saját céljainak és elvárásainak, valamint mások várakozásainak függvényében*
SK 1.2. Megért köznapi beszélgetéseket, multimédiás szövegeket, egyszerűbb metaszövegeket információszerzés céljából
- *explicit és implicit információk azonosítása különböző típusú nem irodalmi szövegekben* - *dokumentumszövegek (pl. menetrend, időjárásjelentés, használati utasítás, számla, jegy) információinak azonosítása valós élethelyzetekben* - *multimédiás szövegek megfigyelése szemponttáblázat segítségével* - *a tegező vagy magázó/önöző formák felismerése* - *a köszönési formák felismerése, pl. napszakoknak és beszédhelyzeteknek megfelelően* - *a különböző kommunikációs helyzetekben kapott üzenetek kritikus mérlegelése*
SK 1.3. Jelzi, hogy érti vagy nem érti a szöveget
- *gyakorlatok annak jelzésére, ha nem ért valamit, vagy segítséget kérne (pl. egy szót körülír, szinonimát használ)* - *a mimika és a gesztusrendszer dekódolása* - *a kommunikációs célhoz igazodó mondatok megértése, az élőbeszéd helyes és helytelen mondatstruktúráinak érzékelése* - *rövid beszédek, dialógusok megértése köznapi beszédhelyzetben* - *részvétel olyan beszédhelyzetekben, amelyekben dialógusokat és rövid beszédeket hall* - *a szó- és mondathatárok felismerése*
SK 1.4. Azonosít különböző értékminőségeket nem irodalmi szövegekben
- *nem irodalmi szövegekben megjelenített értékminőségek felismerése* - *multimédiás szövegek (reklám, kampányvideó, filmrészlet) értékeinek megfigyelése* - *nem irodalmi szövegekben megjelenített értékminőségek összehasonlítása megadott grafikai modell alapján* - *az értékek mögötti nézőpontok, élethelyzetek felismerése* - *a személyes értékrend felvállalása és alkalmazása a nyelvi korlátoknak megfelelően*

ÁK 2. − Különböző típusú szövegeket alkot szóban a nyelvi megformálásra való érzékenységgel és igényességgel

A1–A2
SK 2.1. Szóbeli szövegalkotási stratégiákat alkalmaz
- *szöveg alkotása meghatározott beszédhelyzetekben* - *a köznyelvi kiejtés követése és a helyi nyelvváltozat használata* - *gondolatainak és érzéseinek a köznyelvi és a saját nyelvi változatában történő kifejezése* - *szóbeli szövegek alkotása nyelvi szintjének igényességével*
SK 2.2. Párbeszédet, monológot alkot különböző kommunikációs helyzetekben
- *mondatok és szövegek alkotása* - *rövid beszédek (leírás, narráció), dialógusok alkotása* - *a szó- és mondathatárok felismerése* - *szavak és mondatok helyes használata*

A1–A2
SK 2.3 Egyszerűbb érvelő szövegeket alkot köznapi beszédhelyzetekben
- *a tegeződés, magázódás/önöződés, a köszönési formulák beszédhelyzetnek és beszédpartnernek megfelelő használatára* - *bemutatkozás és más személyek, környezet tömör bemutatása* - *a diák régiójának megfelelő nyelvjárási elemek használata*
SK 2.4. Érdeklődéssel vesz részt konkrét beszédhelyzetekben
- *saját léttapasztalatok összehasonlítása adott szituációval* - *új szavak beépítése az aktív szókincsébe* - *különböző élethelyzetekhez való alkalmazkodás*

ÁK 3. Megért különböző típusú írott szövegeket

A1–A2
SK 3.1. Értő olvasási stratégiákat alkalmaz egyszerűbb szövegekben
- *helyes és kifejező olvasás* - *a magyar betűk és ezek jelentés-megkülönböztető szerepének felismerése (pl. lexikai elemek és szókincs szintjén, pl. hal – hall jelentésének megkülönböztetése; múlt idejű igék és tárgyeset megkülönböztetése pl. olvasott – olvasót)* - *a magyar betűk, szavak, szerkezetek felismerése*
SK 3.2. Érti az olvasott szöveg globális üzenetét
- *olvasási és nyelvhasználati gyakorlatok annak megértésére, hogy tegező vagy magázó formában írtak egy szöveget* - *a téma felismerése nyelvi és szemantikai kapcsolódások alapján* - *a globális kohéziót fenntartó szemantikai elemek felismerése* - *a saját régióra jellemző tájnyelvi elemek összevetése a köznyelvi változatukkal*
SK 3.3. Olvasva felismer funkcionális szövegtípusokat (magánlevél/hivatalos levél, meghívó, űrlap)
- *adott téma magán- és hivatalos levélben való megértése* - *valós vagy fiktív rajongói levél formájának felismerése* - *a különböző funkcionális szövegek jellemző jegyeinek felfedezése, felismerése*
SK 3.5. Azonosít publicisztikai, digitális/multimédiás szövegeket (pl. Word-dokumentum, sms, üzenet, e-mail, hirdetés írott szövege, közösségi médiafelületek szövegei)
- *online írott kommunikációban való tudatos részvétel, a helyesírási szabályok alkalmazása* - *az elektronikus könyvtárakban való tájékozódás gyakorlása*

ÁK 4. Különböző típusú szövegeket alkot írásban a nyelvi megformálásra való érzékenységgel és igényességgel

A1–A2
SK 4.1. Szövegeket alkot a területi és társadalmi változatok figyelembevételével
- *területi nyelvváltozat és személyes/kulturális identitás összefüggésének vizsgálata tanulói kutatómunka eredményeképpen (pl. családban használt szavak, kifejezések, melyek hiányoznak a normatív nyelvváltozatból)* - *hétköznapi szövegek alkotása a kulcsszavak, témahálózat alapján* - *szövegalkotás a szöveg mikro- és makroszerkezetének figyelembevételével* - *történetírás a tematikus progresszió alkalmazásával*
SK 4.2. Párbeszédet, monológot alkot írásban hétköznapi kommunikációs helyzetekben
- *a kapcsolatfelvételre (köszönés, bemutatás, bemutatkozás, megszólítás), a kapcsolat tartására és a kapcsolat lezárására vonatkozó komplex helyzetgyakorlatok* - *párbeszéd gyakorlása informális és formális helyzetekben a beszélők közötti viszonyok figyelembevételével* - *a kommunikációt akadályozó tényezőket felismerő és javító gyakorlatok* - *felkészülés a beszélgetést irányító szerepére többszereplős párbeszédben* - *az aktív hallgatás/értő figyelem módszerének gyakorlása* - *a párbeszéd és monológ alkalmazása* - *felelősségteljes és kreatív részvétel különféle interakciókban változatos kontextusokban (beleértve a különböző médiumokat), a kommunikációs konvenciók, etikai elvek tiszteletben tartásával és a kulturális sokszínűség megbecsülésével*

A1–A2
SK 4.3. Funkcionális szövegtípusokat (magánlevél/hivatalos levél, meghívó, űrlap kitöltése) alkot megadott beszédhelyzethez igazodva
- *egy téma magán- és hivatalos levélben való megfogalmazásának gyakorlása* - *meghívó írása különböző stílusban/eltérő alkalmakra* - *irodalmi programok meghívójának, műsorfüzetének megtervezése* - *pályázati űrlapok kitöltésére vonatkozó szabályok betartásának gyakorlása*
SK 4.4. Publicisztikai, digitális/multimédiás szövegeket (pl. Word-dokumentum, sms, üzenet, hangüzenet, komment, e-mail, hirdetés, esemény létrehozása, közösségi médiafelületek szövegei) alkot különböző beszédhelyzetekben
- *online írott kommunikációban való tudatos részvétel, a helyesírási szabályok alkalmazása* - *egy közlés többféle módon való megfogalmazása különböző kommunikációs helyzethez igazodva* - *emléknapok/rendezvények részletes forgatókönyvének megírása* - *az elektronikus könyvtárakban való tájékozódás gyakorlása* - *különböző típusú üzenetek megfogalmazása tömören a lényeget kiemelve* - *tanulási segédanyag létrehozása a mesterséges intelligencia eszközeinek bevonásával*

TARTALMAK

A1–A2. szint

Tartalmi egységek	Tartalmak
1. Ajánlott témakörök	**1.1.** Társas kapcsolatok: rokonok, barátok, osztálytársak **1.2.** Család: családtagok, családi események **1.3.** Utazás és közlekedés: közlekedési eszközök, tömegközlekedés, utazás előkészítése, külföldi utazás **1.4.** Kultúra: mozi, színház, múzeum, koncert, könyvtár **1.5.** Egészség és betegség: orvosnál, patikában **1.6.** Sport: sportágak, sportolás **1.7.** Hobbi: számítógépes játék, internet, kertészkedés, barkácsolás, olvasás **1.8.** Tanulás: tantárgyak, vizsgák, napi időbeosztás
2. Fogalmak	2.1. szövegtípusok: monológ, párbeszéd, dokumentumszövegek, metaszövegek, érvelő szövegek (érv, cáfolat, álláspont, tételmondat), multimédiás szövegek, magánlevél, hivatalos levél, meghívó; Word-dokumentum, sms, üzenet, hangüzenet, komment, e-mail, hirdetés, esemény létrehozása, közösségi médiafelületek szövegei 2.2. szótártípusok (egynyelvű/értelmező, többnyelvű, szótörténeti, szinonima, szakszótárak, helyesírási szótár), szócikk; 2.3. területi és társadalmi változatok; nyelvváltozat, nyelvjárás, köznyelv, standard, hobbinyelvek, életkori nyelvváltozatok, szaknyelvek
3. Nyelvi ismeretek	**3.1. Beszédaktusok** - kommunikáció létesítése és annak fenntartása – üdvözlés, bemutatkozás, köszönetnyilvánítás, figyelemfelhívás stb. - személyes információcsere - személyek, dolgok, helyek térbeli meghatározása, azonosítása és leírása - személyes viszonyulás valamihez (kedvelés, szeretet, elutasítás, tetszés-nemtetszés kifejezése, kérés, meghívás, engedély megfogalmazása stb.) - események időbeli elbeszélése - múltbeli eseményekről és cselekvésekről szóló információk megértése és átadása - jövőbeli eseményekről és cselekvésekről szóló információk megértése és átadása - bocsánatkérés - udvariassági formulák használata **3.2 Mondattan, alaktan, lexika:** - állító és tagadó kijelentő mondatok - kiegészítendő és eldöntendő kérdések - körülírásos felszólítások (*tessék, szíveskedjék, legyen szíves* +főnévi igenév)

Tartalmi egységek	Tartalmak
	- melléknevek - hely-, idő- és módhatározók - néhány ismert módbeli segédige (*akar, kell, lehet, szabad* +főnévi igenév) - mellérendelő összetett mondatok (*és, de, vagy*) - néhány ismert alárendelő kötőszó (*hogy, mert*) - számok - birtokos szerkezetek - az egyszerű mondat szórendje - a határozott és határozatlan névelő - a létige - a személyes névmások alany- és tárgyesete - a birtokos névmás - a mutató névmás - az igei személyragozás (határozott és általános) jelen és múlt időben (kijelentő módban) főként receptív, illetve részlegesen aktív ismeretként - ikes igék - a leggyakoribb igekötők - a többes szám jele - a névszói viszonyragozás, kiemelten a tárgyeset - a legfontosabb névutók (*alatt, felett, mellett, előtt, mögött*) - a mindennapi beszédhelyzetekhez és a kommunikatív feladatokhoz szükséges alapszókincs
4. Ajánlott szövegek	**Irodalmi és nem irodalmi szövegek:** Nem irodalmi szövegek, a nyelvi szinthez adaptált irodalmi szövegek. József Attila: *Tiszta szívvel* (birtokviszony) Janikovszky Éva: *Akár hiszed, akár nem* (múlt idő, összetett mondatok, család) Örkény István: *Ki látta?* (leíró szöveg, múlt idő) Örkény István: *Választék* (vásárlás, eladó-vevő dialógus, igekötős igék) Petőfi Sándor: *Itt van az ősz, itt van újra* (első négy szakasz: évszakok, jelen idő) **Dalok:** Omega: *Gyöngyhajú lány* (múlt idő, birtokviszony, leírás) *Imádok élni!* – A *Csinibaba* c. filmből (főnévi és melléknévi igenév) *Valaki kell nekem is* – A *Csinibaba* c. filmből (birtokviszony, segédigék használata) Piramis: *Ajándék* (évszakok, múlt idő)

B1−B2-ES SZINT

ÁLTALÁNOS KOMPETENCIÁK

ÁK 1.	**Megért különböző típusú szóbeli szövegeket formális és informális kontextusban**
ÁK 2.	**Különböző típusú szövegeket alkot szóban a nyelvi megformálásra való érzékenységgel és igényességgel**
ÁK 3.	**Megért különböző típusú írott szövegeket**
ÁK 4.	**Különböző típusú szövegeket alkot írásban a nyelvi megformálásra való érzékenységgel és igényességgel**

SPECIFIKUS KOMPETENCIÁK ÉS TEVÉKENYSÉGPÉLDÁK

ÁK 1. − Megért különböző típusú szóbeli szövegeket formális és informális kontextusban

B1–B2
SK 1.1. Felismeri a közlés globális jelentésének, a szövegben kifejezett gondolatok rendjének és összefüggésének lényegét
- *a szóbeli közlés jelentésének megértése* - *információk kiemelése a szóbeli közlésből* - *a verbális és nem verbális kommunikációs jelzések megértése* - *a figyelmes hallgatás gyakorlása* - *a kommunikációs szándék megállapítása* - *a fontosabb gondolatok és érvek megfigyelése* - *kulcsszavak, tételmondatok keresése*
SK 1.2. Felismeri a nyelvi és nem nyelvi elemek kapcsolatát a szövegben (megérti a szöveg akusztikuma és a szöveg üzenete közötti kapcsolatot)
- *a kommunikáció nem nyelvi elemeinek értelmezése* - *felkészülés szóbeli közlésre a nem nyelvi jelzések gyakorlásával* - *gyakorlatok a kommunikációs célhoz igazodó mondatok megértésére* - *az élőbeszéd helyes és helytelen mondatstruktúráinak érzékelése*
SK 1.3. Követi és értékeli a szóbeli megnyilatkozást megadott témában, beszédhelyzetben
- *a beszélőtárs véleményének, érvelésének értékelése* - *a sajátos nyelvváltozatok és a köznyelv közötti eltérések érzékelése* - *gyakorlatok a kommunikációs helyzetnek megfelelő nyelvhasználatra* - *gyakorlatok a normatív és nem normatív elemek azonosítására szóbeli közlésben (pl. román kölcsönszavak, argó elemek*) - *a mondatnál kisebb nyelvi egységek, szószerkezetek, szóösszetételek érzékelése, a szerkesztett szavak felismerése* - *a beszédhelyzetnek nem megfelelő szerkezetek felismerése* - *a mimika és a gesztusrendszer megfelelő használata*
- **SK 1.4. Megérti az élőben hallott vagy valamely médiacsatornán keresztül sugárzott beszédet**
- *meggyőző, érvelő szövegek hallgatása különböző csatornákon (pl. reklám, nyilvános viták, ajánlás, alkalmi beszédek stb.)* - *felolvasott és spontán szöveg hallgatása* - *tervezett és spontán szövegek összehasonlítása* - *aktív részvételi igény változatos kommunikációs helyzetekben*

ÁK 2. − Különböző típusú szövegeket alkot szóban a nyelvi megformálásra való érzékenységgel és igényességgel

B1–B2
SK 2.1. Szóbeli szövegalkotási stratégiákat alkalmaz nyelvi szintjének megfelelő igényességgel
- *szöveg alkotása meghatározott beszédhelyzetekben* - *a köznyelvi kiejtés követése és a helyi nyelvváltozat használata* - *gondolatainak és érzéseinek a köznyelvi és a saját nyelvi változatában történő kifejezése* - *a gondolatok elrendezése* - *szóbeli szövegalkotás gyakorlása saját nézőpont, vélemény kifejtésére* - *előadói gyakorlatok* - *szóbeli szövegek alkotása nyelvi szintjének megfelelő igényességgel*
SK 2.2. Helyesen alkalmaz különböző jelentéstani és mondattani kategóriákat változatos beszédhelyzetekben
- *mondatok és szövegek alkotása szóban* - *rokon- és ellentétes értelmű, hasonló jelentésű, többjelentésű szavak használata különböző kommunikációs helyzetben* - *az ismétlés elkerülését szolgáló gyakorlatok, hibajavítás* - *egyszerű mondat átalakítása összetett mondattá*

B1–B2
- *gyakorlatok a mondatfajták változatos szövegbeli használatára* - *az előre- és visszautalások, rámutatások alkalmazása* - *a szöveg kohézióját biztosító kapcsolóelemek tudatos használata* - *az egyeztetés tudatosítását szolgáló gyakorlatok* - *rövid beszédek (leírás, narráció), alkotása* - *aktív részvétel dialógusokban különböző beszédhelyzetekben* - *a szó- és mondathatárok felismerése és helyes használata*
SK 2.3. Egyszerűbb érvelő szövegeket alkot köznapi beszédhelyzetekben
- *a sajátos kifejezések és a hétköznapi nyelvi fordulatok ismerete* - *folyékony beszéd és önkorrekció az árnyaltabb jelentések pontos alkalmazásával* - *rövid bemutató/kiselőadás tartása szabadon választott témában jegyzet/ppt alapján a hallgatósággal való kapcsolattartásra figyelve* - *a tegeződés, magázódás/önöződés, a köszönési formulák beszédhelyzetnek és beszédpartnernek megfelelő használatára* - *bemutatkozás és más személyek, környezet tömör bemutatása* - *a diák régiójának megfelelő nyelvjárási elemek használata*
SK 2.4. Érdeklődéssel vesz rész konkrét beszédhelyzetekben
- *a gondolattartalmak szöveggé szervezése változatos kommunikációs helyzetben* - *saját gondolatainak megfogalmazása árnyalt stílusban* - *saját léttapasztalatok összehasonlítása adott szituációval* - *új szavak beépítése az aktív szókincsbe* - *különböző élethelyzetekhez való alkalmazkodás*

ÁK 3. Megért különböző típusú írott szövegeket

B1–B2
SK 3.1. Értő olvasási stratégiákat alkalmaz különböző típusú írott szövegekben
- *helyes és kifejező olvasás fejlesztése* - *a magyar betűk és ezek jelentés-megkülönböztető szerepének felismerése (pl. lexikai elemek és szókincs szintjén, pl. hej – hely jelentésének megkülönböztetése; múlt idejű igék és tárgyeset megkülönböztetése pl. olvasott – olvasót);* - *a szöveg gondolatai közötti összefüggések azonosítása* - *az olvasottakra való reflektálást segítő gyakorlatok (problémalátás, kérdések megfogalmazása, kiegészítés, megerősítő vagy ellentmondó tapasztalatok megfogalmazása)*
SK 3.2. Érti az olvasott szöveg globális üzenetét és lineáris összefüggéseit
- *a különböző műfajú szövegek (mese, szólás, közmondás, találós kérdés, monda, népdal) jellemző jegyeinek felismerése, egyszerű nyelvezetű irodalmi szövegek értelmezése* - *a téma felismerése nyelvi és szemantikai kapcsolódások alapján* - *a globális kohéziót fenntartó szemantikai elemek felismerése* - *a saját régióra jellemző tájnyelvi elemeknek a köznyelvvel való összevetése*
SK 3.3. Megkülönbözteti az egyes funkcionális szövegtípusokat (magánlevél/hivatalos levél, meghívó, űrlap) és publicisztikai (digitális, multimédiás, stb.) szövegeket
- *adott téma magán- és hivatalos levélben való megértése nyelvi szintjének megfelelően* - *valós vagy fiktív rajongói levél formájának felismerése* - *a különböző funkcionális szövegek jellemző jegyeinek felismerése* - *online írott kommunikációban való tudatos részvétel* - *a helyesírási szabályok alkalmazása* - *az elektronikus könyvtárakban való tájékozódás gyakorlása*
SK 3.4. Szövegeket értelmez adott szempontok szerint
- *mondatok, mondattömbök, bekezdések közötti kapcsolatok megragadása* - *a szövegrészek, illetve a szövegegész jelentése közötti kapcsolatteremtés* - *a retorikai alakzatok, a szóképek és a hasonlat szerepének felfedezése* - *a tér- és időszerkezet, a szereplők megfigyelése* - *a valóságos és fiktív elemek megkülönböztetése* - *lényegkiemelés, ok-okozati összefüggések, lényeges elemek és jellemző részletek, alapgondolat és mellékgondolatok elkülönítése*

ÁK 4. − Különböző típusú szövegeket alkot írásban a nyelvi megformálásra való érzékenységgel és igényességgel

B1–B2
SK 4.1. Írott szövegeket alkot a területi és társadalmi változatok figyelembevételével
- *területi nyelvváltozat és személyes/kulturális identitás összefüggésének vizsgálata tanulói kutatómunka eredményeképpen (pl. családban használt szavak, kifejezések, melyek hiányoznak a normatív nyelvváltozatból)* - *hétköznapi szövegek alkotása kulcsszavak, témahálózat alapján* - *szövegalkotás a szöveg mikro- és makroszerkezetének figyelembevételével* - *történetírás a tematikus progresszió alkalmazásával*
SK 4.2. Párbeszédet, monológot alkot különböző kommunikációs helyzetekben
- *a kapcsolatfelvételre (köszönés, bemutatás, bemutatkozás, megszólítás), a kapcsolat tartására és a kapcsolat lezárására vonatkozó komplex helyzetgyakorlatok* - *párbeszéd gyakorlása informális és formális helyzetekben a beszélők közötti viszonyok figyelembevételével* - *a kommunikációt akadályozó tényezőket felismerő és javító gyakorlatok* - *felkészülés a beszélgetést irányító szerepére többszereplős párbeszédben* - *az aktív hallgatás/értő figyelem módszerének gyakorlása* - *a párbeszéd és monológ alkalmazása* - *felelősségteljes és kreatív részvétel különféle interakciókban változatos kontextusokban – beleértve a különböző médiumokat –, a kommunikációs konvenciók, etikai elvek tiszteletben tartásával és a kulturális sokszínűség megbecsülésével*
SK 4.3. Funkcionális szövegtípusokat (magánlevél/hivatalos levél, meghívó, űrlap kitöltése) alkot megadott beszédhelyzethez igazodva
- *egy téma magán- és hivatalos levélben való megfogalmazásának gyakorlása* - *meghívó írása különböző stílusban/eltérő alkalmakra* - *irodalmi programok meghívójának, műsorfüzetének megtervezése* - *pályázati űrlapok kitöltésére vonatkozó szabályok betartásának gyakorlása* - *levélírás az önkormányzatnak egy lakossági probléma megoldása érdekében*
SK 4.4. Publicisztikai, digitális/multimédiás szövegeket (pl. Word-dokumentum, sms, üzenet, hangüzenet, komment, e-mail, hirdetés, esemény létrehozása, közösségi médiafelületek szövegei) alkot különböző beszédhelyzetekben
- *online írott kommunikációban való tudatos részvétel* - *a helyesírási szabályok alkalmazása* - *egy közlés többféle módon való megfogalmazása különböző kommunikációs helyzethez igazodva* - *emléknapok/rendezvények forgatókönyvének megírása* - *az elektronikus könyvtárakban való tájékozódás gyakorlása*
SK 4.5. Elbeszélő, leíró szövegeket alkot megélt vagy fiktív élményei alapján
- *az olvasói élmény tudatosítása elbeszélése, általános érdekű és értékű mondanivalóval, élménybeszámoló formájában* - *az „írás saját magunk számára” technika gyakorlása gondolatai, véleménye, érvei, kérdései megfogalmazására* - *párbeszéd és monológ beillesztése elbeszélő szövegbe* - *leíró szöveg beépítése elbeszélő szövegbe* - *egy iskolai nap elbeszélése naplórészlet formájában egyéni és osztályközösségi nézőpontból* - *tagolási és szerkesztési gyakorlatok: tématartás, a részek összefüggése, a bevezetés és a befejezés összekapcsolása, időrend, az események sorrendje az elbeszélő fogalmazásban (előzmény–esemény–következmény vagy ok–okozat–befejező gondolat), térbeli elrendezés a leírásban (egész–rész–egész, távoli–közeli–távoli), külső–belső tulajdonságok rendje a jellemzésben, tétel–bizonyítás/cáfolat az érvelő/értekező fogalmazásban* - *összekevert mondatsor helyes sorrendbe állítása, a szöveg átszerkesztése, bővítés, tömörítés* - *helyesírási gyakorlatok (kiegészítések, átalakítások, helyettesítések, produktív és játékos gyakorlatok)* - *az írásjelek (a pont, a vessző, a kettőspont, a kérdőjel, a felkiáltójel, a gondolatjel, az idézőjel, a kötőjel, a pontosvessző) helyes és tudatos használata*

TARTALMAK

B1–B2 szint

Tartalmi egységek	Tartalmak
1. Ajánlott témakörök	**1.1.**Társas kapcsolatok: ismerkedés interneten - személyesen; iskolai kapcsolatrendszerek **1.2.** Család: generációk kapcsolata **1.3.** Utazás és közlekedés: közlekedési eszközök, tömegközlekedés, utazás előkészítése, külföldi utazás **1.4.** Kultúra és szórakozás: könyv kontra internet; internet és közösségi oldalak **1.5.** Egészség és betegség: természetgyógyászat; egészséges táplálkozás, megelőzés stb. **1.6.** Sport: sportolás, egészséges életmód; nagy sportesemények belföldön és külföldön **1.7.** Hobbi: működvelő tevékenységek; különleges hobbik **1.8.** Tanulás: csereprogramok, új tanulási formák, nyelvtudás **1.9.** Média: lapok vs. közösségi média; szenzáció vs. hírközlés; fake news vagy tény **1.10.** Környezetvédelem: szelektív hulladékgyűjtés, újrahasznosítás, alternatív energiaforrások
2. Fogalmak	**2.1.** szövegtípusok: monológ, párbeszéd, dokumentumszövegek, metaszövegek, érvelő szövegek (érv, cáfolat, álláspont, tételmondat), multimédiás szövegek, magánlevél, hivatalos levél, meghívó; Word-dokumentum, sms, üzenet, hangüzenet, komment, e-mail, hirdetés, esemény létrehozása, közösségi médiafelületek szövegei **2.2.** adattár, adatbázis, szótártípusok (egynyelvű/értelmező, többnyelvű, szinonima, szakszótárak, helyesírási szótár), szócikk **2.3.** területi és társadalmi változatok; nyelvváltozat, nyelvjárás, köznyelv, standard, hobbinyelvek, életkori nyelvváltozatok, szaknyelvek
3. Nyelvi ismeretek	**3.1. Beszédaktusok** (érvényesek maradnak az A2-nél felsoroltak is): - különféle érzelmek és érzelmi állapotok (meglepetés, boldogság, érdeklődés, közöny, csodálkozás stb.) kifejezése és az erre való reagálás - útmutatás, tanács és összetett eligazítás nyújtása és elfogadása - szükségszerűség, kötelezettség és lehetőség kifejezése - javaslattétel, vélekedés, meghívás - panasztétel és vitatkozás - beleegyezés vagy elutasítás kinyilvánítása; összefoglalás, ellentmondás, értékelés, következtetés - szándék kifejezése, önigazolás - személyekre, valamint múltbeli eseményekre és tapasztalatokra vonatkozó információk közlése, rövid történetek visszaadása - összetett információtartalmak közvetítése harmadik személynek - jövőbeli tervek megfogalmazása **3.3 Mondattan, alaktan, lexika** (érvényesek maradnak az A2-esnél felsoroltak is, az ismeretek folyamatos megszilárdítása): - *hogy* kötőszós mellékmondatok - vonatkozó mellékmondatok - a hely-, idő-, mód-, ok-, célhatározói mellékmondatok - igei vonzatszerkezetek - igenevek funkciói - sajátos jelentéstartalmak használata - mondatszerkezetek átalakítása

Tartalmi egységek	Tartalmak
	- szórendi árnyalatok érzékelése, pl. hangsúlytalan mondatrész hangsúlyossá tétele, helyesen alkalmazott mondat- és szövegfonetikai eszközök - mutató névmás (egyeztetés az *ez-az a* szerkezetek alakváltozataiban) - igei személyragozás múlt és jövő időben - felszólító és feltételes mód - további igekötők és árnyalt használatuk - leggyakoribb képzők használata (*-i, -s, -ka/-ke, -ság/-ség, -ít, -l, -z, -hat/ -het, -ás /-és stb.* - visszaható és kölcsönös névmás - vonatkozó névmás - főnévi igenév személyragozása - személyes névmás leggyakoribb kiegészült alakjai (*velem, neked, hozzá, tőlünk stb.*) - melléknévi igenév - fokozatosan valamennyi esetrag - valamennyi igemód és igeidő - biztonságos eligazodás a tőváltozatok és toldalékkapcsolódások hangtani kérdéseiben (hangrendi illeszkedés, hasonulási jelenségek) - a különböző toldalékok (képző, jel, rag) funkciói - a határozói igenév - a mindennapi személyes társalgási kereteken túlmutató (a valóság tágabb kontextusára kiterjedő) szókészlet - a kommunikációs témakörökhöz szükséges alapszókincs - normális, azaz beszélt nyelvi tempó - összetett idiómák és beszédfordulatok magabiztos használata - regionális köznyelvi változatok megértése
4. Ajánlott szövegek	**Irodalmi és nem irodalmi szövegek:** Nem irodalmi szövegek, a nyelvi szinthez adaptált irodalmi szövegek Karinthy Ferenc: *Karcolatok* Karinthy Frigyes: *Heuréka. Karcolatok, humoreszkek*. Karinthy Frigyes: *Az egész város beszéli.* Karcolatok Karinthy Frigyes: *Viccelnek velem'* (Ideges úr elalszik) Romhányi József: *Szamárfül* Weöres Sándor: *Hideg van* Weöres Sándor: *A kő és az ember* Weöres Sándor: *A szerelem ábécéje* *A magyar filmről… elfogultan.* http://magyarora.com/easyReader/hungarian_film.pdf **Egyéni olvasás:** 2 novella, 1 regényrészlet, 3 vers **Együttolvasás:** novellák, regényrészletek, versek **Ajánlott szövegek**: • Epikai alkotások: o Elbeszélések, novellák, humoreszkek, prózai kisepikai művek a kortárs magyar irodalomból: Romhányi József, Nagy Lajos, Gyurkovics Tibor, Dragomán György alkotásai; o Regény: Németh László, Berg Judit, Dragomán György regényrészletei; • Lírai alkotások: Weöres Sándor, Juhász Gyula, Illyés Gyula, Romhányi József, Kovács András Ferenc, Egyed Emese versei **Memoriter:** 3−4 vers **Megjegyzés:** a tanár szabadon választhat irodalmi és nem irodalmi szövegeket a csoport szintjének, érdeklődési körének és igényeinek megfelelően

C1−C2-ES SZINT

ÁLTALÁNOS KOMPETENCIÁK

ÁK 1.	**Megért különböző típusú szövegeket formális és informális kontextusban azok esztétikai minőségének megítélésével**
ÁK 2.	**Szövegértelmezési stratégiákat alkalmaz történeti, kulturális összefüggésben**
ÁK 3.	**Különböző típusú szövegeket alkot szóban és írásban a nyelvi megformálásra való érzékenységgel és igényességgel**

IX. osztály

SPECIFIKUS KOMPETENCIÁK ÉS TEVÉKENYSÉGPÉLDÁK

ÁK 1. − Megért különböző típusú szövegeket formális és informális kontextusban azok esztétikai minőségének megítélésével

IX. osztály
SK 1.1. Megérti a referenciális olvasás és az irodalomként olvasás közötti különbséget a különböző típusú szövegek befogadásában
- *irodalmi és nem irodalmi szövegek összehasonlítása sajátosságaik alapján (pl. szemponttáblázat, Venn-diagram formájában)* - *a befogadás módjának megfigyelése ugyanannak a témának kétféle (referenciális és irodalmi) interpretációja esetén* - *objektív és szubjektív közlések azonosítása irodalmi és nem irodalmi szövegekben* - *egy irodalmi szöveg alapján felkínált kétféle értelmezés (referenciális és irodalmi) egyike melletti állásfoglalás* - *irodalmi kódok szerepének felfedezése a konnotatív jelentés megteremtésében különböző műfajú szövegekben* - *a saját megértés folyamatának, a megértés akadályainak tudatosítása és a megértés gátjainak feloldása (pl. kettéosztott napló/ gondolattérkép/ megbeszélés segítségével)* - *megértési/értelmezési hibák önálló korrekciója (pl. újraolvasás, reflektálás, problémamegoldás, korrekció)* - *tanulási eredményeinek értékelése, saját céljainak és elvárásainak, valamint mások várakozásainak függvényében*
SK 1.2. Megért köznapi beszélgetéseket, érvelő szövegeket, dokumentumszövegeket, multimédiás szövegeket, egyszerűbb metaszövegeket információszerzés céljából
- *explicit és implicit információk azonosítása különböző típusú nem irodalmi szövegekben* - *érvelő szövegek és egyszerűbb metaszövegek érveinek, ellenérveinek, következtetéseinek azonosítása (pl. grafikai modell formájában)* - *dokumentumszövegek (pl. menetrend, időjárásjelentés, használati utasítás, számla, jegy) információinak azonosítása valós élethelyzetekben* - *különböző típusú nem irodalmi szövegek társítása rövidített (zanzásított) változataikkal* - *multimédiás szövegek megfigyelése szemponttáblázat segítségével* - *a különböző kommunikációs helyzetekben kapott üzenetek reflektív, forráskritikai és médiatudatos elemzése*
SK 1.3. Megnevez poétikai, narratológiai, műfajelméleti és stílustörténeti fogalmakat különböző típusú szövegekre vonatkozóan
- *különböző irodalmi szövegek műnemi és műfaji jegyeinek azonosítása* - *az olvasott művek elhelyezése stíluskorszakok idővonalán* - *poétikai, narratológiai, műfajelméleti és stílustörténeti fogalmak példákkal való szemléltetése olvasmányélmények alapján* - *verstani gyakorlatok végzése ütemhangsúlyos és időmértékes versek ritmusának megkülönböztetésére*
SK 1.4. Azonosít különböző értékminőségeket irodalmi és nem irodalmi szövegekben
- *irodalmi és nem irodalmi szövegekben megjelenített értékminőségek felismerése* - *multimédiás szövegek (pl. reklám, kampányvideó, filmrészlet) kommunikációs és esztétikai értékeinek megfigyelése* - *irodalmi és nem irodalmi szövegekben megjelenített értékminőségek összehasonlítása megadott grafikai modell segítségével* - *az értékek hátterében álló nézőpontok, élethelyzetek felismerése* - *a személyes értékrend felelős alkalmazása*

ÁK 2. − Szövegértelmezési stratégiákat alkalmaz történeti, kulturális összefüggésben

IX. osztály
SK 2.1. Szövegértelmezési stratégiákat alkalmaz nem irodalmi, epikus és lírai művekben
- *kifejező, értő, értelmező olvasás gyakorlása* - *a nem irodalmi szövegek sajátosságainak felismerése* - *a nem irodalmi szövegek sajátosságainak értelmezése megadott szempontok szerint* - *líraiság és elbeszélő jelleg megkülönböztetése* - *cím és szöveg összefüggésének vizsgálata* - *lírai szövegek értelmezése a szóképek, stílusalakzatok jelentésteremtő erejének felfedezésével* - *versbeszéd, beszédhelyzet, beszédmód változatainak felismerése* - *a rím, ritmus vizsgálata a lírai szövegek jelentésének megteremtésében* - *szereplői és elbeszélői szólamok megkülönböztetése epikus szövegekben (egyenes beszéd, függő beszéd, szabad függő beszéd)* - *hangulati elemek és azok hatásainak azonosítása lírai és epikus művekben* - *a példázatosság jegyeinek értelmezése a cselekmény, a szereplők és a motívumok szintjén*
SK 2.2. Nyelvi adatokat értelmez megadott szempontok szerint
- *adatgyűjtési módok megismerése* - *adattárak, adatbázisok, (online) szótárak kezelése, gyakorlatban való használata* - *keresési szempontok megismerése* - *információk, adatok kikeresése megadott téma alapján* - *a nyelvi adatok megadott szempontok szerinti csoportosítása*
SK 2.3. Rövid válasz formájában fogalmazza meg olvasói élményét az irodalmi műről a tanult fogalmak helyes használatával
- *előfeltevések megfogalmazása az irodalmi mű címe alapján a mű lehetséges témájáról* - *cím és szöveg közötti összefüggések megfigyelése* - *lírai, epikai művek műfaji sajátosságainak felfedezése adott irodalmi műben* - *fikció és valóság elkülönítése az irodalmi művekben* - *a példázatos szövegek tanítói szándékának értelmezése értékalapú megközelítésben* - *nyelvi megalkotottság, stiláris sajátosságok, hangnem, hangulatiság megfogalmazása* - *esztétikai minőségek megnevezése* - *ritmus és rím versszervező és hangulatteremtő erejének felismerése*
SK 2.4. Felismeri a különböző korokhoz tartozó szövegek sajátosságait a történeti érzék kialakulása céljából
- *az egyes korokhoz kapcsolódóan információk, adatok kikeresése és ezek megbeszélése adott szempontok szerint* - *a szöveg történeti meghatározottságának felismerése* - *saját léttapasztalatok összehasonlítása olvasmányélményekkel* - *értékrendek változásának felismerése történeti tárgyú művekben* - *történelmi háttér és előtér felismerése a történelmi tárgyú művekben* - *önkifejezési formák alakulásának felismerése különböző korokhoz tartozó szövegekben* - *különböző stílusok sajátosságainak azonosítása irodalmi szövegekben rövid válasz formájában*
SK 2.5. Értelmezi a nyelvi változások okait a történeti érzék kialakulása érdekében
- *a nyelvi változások egyes okaihoz kapcsolódóan információk, adatok kikeresése és ezek megbeszélése adott szempontok szerint* - *szólások és közmondások időbeli változásának felfedezése* - *régi irodalmi szövegek nyelvi (grammatikai) sajátosságainak vizsgálata* - *jövevényszavak felismerése különböző korú szövegekben* - *a jövevényszavak beilleszkedését segítő mechanizmusok felismerése*

ÁK 3. − Különböző típusú szövegeket alkot szóban és írásban a nyelvi megformálásra való érzékenységgel és igényességgel

IX. osztály
SK 3.1. Beszédhelyzetnek megfelelő szövegeket alkot a területi és társadalmi változatok figyelembevételével

IX. osztály
- *saját anyanyelvjárás/anyanyelvváltozat sajátosságainak kikeresése és összevetése a többi nyelvjárási régióban használt változatokkal digitális térképek segítségével* - *különböző nyelvváltozatokban megfogalmazott szövegek összevetése és hasonlóságok/különbségek kiemelése* - *szövegalkotás különböző nyelvváltozatokban (a helyzet, cél, az adó és a vevő függvényében)* - *területi nyelvváltozat és személyes/kulturális identitás összefüggésének vizsgálata tanulói kutatómunka eredményeképpen (pl. családban használt szavak, kifejezések, melyek hiányoznak a normatív nyelvváltozatból)* - *beszélt szövegek alkotása a kulcsszavak, témahálózat alapján* - *szövegalkotás a szöveg mikro- és makroszerkezetének figyelembevételével* - *történetmesélés a tematikus progresszió alkalmazásával*
SK 3.2. Párbeszédet, monológot alkot különböző kommunikációs helyzetekben
- *a kapcsolatfelvételre (köszönés, bemutatás, bemutatkozás, megszólítás), a kapcsolat tartására és a kapcsolat lezárására vonatkozó komplex helyzetgyakorlatok* - *párbeszéd gyakorlása informális és formális helyzetekben a beszélők közötti viszonyok figyelembevételével* - *a kommunikációt akadályozó tényezők felismerése* - *felkészülés a beszélgetést irányító szerepére többszereplős párbeszédben* - *az aktív hallgatás/értő figyelem módszerének gyakorlása* - *a párbeszéd és monológ jellemzésbeli eljárásként való alkalmazása* - *feleselő, csattanóra kihegyezett párbeszéd alkotása* - *felelősségteljes részvétel különféle interakciókban, a kommunikációs konvenciók és etikai elvek tiszteletben tartásával, valamint a kulturális sokszínűség megbecsülésével*
SK 3.3. Funkcionális szövegtípusokat (magánlevél/hivatalos levél, meghívó, űrlap) alkot megadott beszédhelyzethez igazodva
- *egy téma magán- és hivatalos levélben való megfogalmazásának gyakorlása* - *meghívók írása különböző alkalmakra és stílusokban* - *irodalmi programok műsorfüzeteinek megtervezése* - *pályázati űrlapok kitöltésére vonatkozó szabályok betartásának gyakorlása* - *valós vagy fiktív rajongói levél írása egy kedvenc művésznek vagy színésznek művészi munkásságának értékelésével* - *hivatalos levél írása az önkormányzatnak egy lakossági probléma megoldása érdekében*
SK 3.4. Egyszerűbb érvelő szövegeket alkot köznapi beszédhelyzetekben
- *vélemények, gondolatok, érzelmek, érvek és ellenérvek kifejezésére szolgáló változatos üzenetek megfogalmazása formális és informális kontextusokban, különféle médiumokon keresztül, a kommunikációs helyzethez igazított formában* - *megadott tételmondatokhoz bizonyítékok/érvek és cáfolatok/ellenérvek kapcsolása* - *tények és vélemények elkülönítésének gyakorlása különböző beszédhelyzetekben* - *álláspont kifejtésének gyakorlása (három perces/három bekezdésnyi szövegben)* - *megadott kérdésre adott válasz részletes indoklása, magyarázata* - *példák, idézetek beépítése az érvelésbe* - *a rövid és hatásos érvelés gyakorlása hétköznapi témákon keresztül* - *meghatározásból levezetett érv gyakorlása* - *különböző címzetthez igazodó beszédek alkotása* - *humoros kifogások, mentegetőzés írása különböző szituációban*
SK 3.5. Publicisztikai, digitális/multimédiás szövegeket (pl. sms, üzenet, hangüzenet, komment, e-mail, hirdetés, esemény létrehozása, közösségi médiafelületek szövegei) alkot különböző beszédhelyzetekben
- *tudatos részvétel az online írott kommunikációban a helyesírási szabályok alkalmazásával* - *egy közlés többféle módon való megfogalmazása különböző kommunikációs helyzetekben* - *emléknapok/rendezvények részletes forgatókönyvének előkészítése* - *az elektronikus könyvtárakban való tájékozódás gyakorlása* - *hangüzenetek tömör, lényegkiemelő megfogalmazása* - *tanulási segédanyag létrehozása a mesterséges intelligencia eszközeinek bevonásával*

IX. osztály
SK 3.6. Elbeszélő, leíró szövegeket alkot megélt vagy fiktív élményei alapján
- *az olvasói élmény megszólaltatása általános érdekű és értékű mondanivalóval, élménybeszámoló formájában* - *az „írás saját magunk számára” technika alkalmazása (pl. a saját gondolatok, vélemények, érvek és kérdések reflexív, önreflexív megfogalmazására)* - *párbeszéd és monológ beillesztése elbeszélő szövegbe* - *leíró szöveg beépítése elbeszélő szövegbe* - *egy iskolai nap elbeszélése naplórészlet formájában, egyéni és osztályközösségi nézőpontból*

TARTALMAK

Tartalmi egységek	Tartalmak
2. Ajánlott szerzők	**2.1.** Balassi Bálint **2.2.** Csokonai Vitéz Mihály **2.3.** Heltai Gáspár **2.4.** Janus Pannonius **2.5.** Mikes Kelemen **2.6.** Zrínyi Miklós
3. Fogalmak	**3.1.** referenciális olvasás és irodalomként olvasás **3.2.** az irodalmi szöveg jellemzői: • fikcionalitás, nyelvi megalkotottság, történetiség, konnotatív jelentés az irodalmi kódok és formák szövegszerveződésben betöltött szerepe • író, kronológia, kultúra, világkép, történetiség, irodalmi korszak, stílus, korstílus, stílusirányzat, stílusszintézis • értelmezési szempontok az olvasás folyamatában • értékek, értékviszonyok (adott irodalmi művekben) • esztétikai minőségek (szép, rút, tragikus, komikus, fenséges, alantas, idilli, elégikus) • hangnemek (objektív, szubjektív, ódai, patetikus, tragikus, elégikus, humoros) **3.3.** stílustörténeti korok, irányzatok: ókor, középkor, reneszánsz, humanizmus, reformáció, barokk, felvilágosodás, rokokó, klasszicizmus, szentimentalizmus **3.4.** nyelvemlékek: szórványemlék, szövegemlék, glossza **3.5.** epikus művek olvasása: • epikum, történet, történetmondás, elbeszélő (narrátor), elbeszélői nézőpont, elbeszélői szólam, szereplő, szereplők rendszere, jellemábrázolási technikák • epikai műfajok: bibliai történet, példázat, tanmese, intelem, prédikáció, legenda, krónika, monda, gesta, eposz (propozíció, invokáció, in medias res, epikus hasonlatok, enumeráció, isteni beavatkozás, állandó jelzők, előreutalás), irodalmi levél, novella • elbeszélés, tanítás, példázatosság **3.6.** lírai művek olvasása: • líraiság, lírai én, vershelyzet, beszédhelyzet, beszédmód • lírai műfajok: dal (katonadal, kurucdal, helyzetdal), epigramma, himnusz, óda, zsoltár, trubadúr énekek, virágénekek, elégiko-óda, elégia • pictura, sententia • ütemhangsúlyos és időmértékes verselés (verslábak, hexameter, pentameter, disztichon), szimultán verselés, strófa (Balassi-strófa), rím, rímtípusok, refrén **3.7.** szövegtípusok: monológ, párbeszéd, dokumentumszövegek, metaszövegek, érvelő szövegek (érv, cáfolat, álláspont, tételmondat), magánlevél, hivatalos levél, meghívó; multimédiás szövegek, sms, üzenet, hangüzenet, komment, e-mail, hirdetés, esemény létrehozása, közösségi médiafelületek szövegei **3.8.** adattár, adatbázis, szótártípusok (egynyelvű/értelmező, többnyelvű, etimológiai, szótörténeti, szinonima, szakszótárak, helyesírási szótár), szócikk; a szótártípusok funkciója; hasonlóságok és különbségek az adattárak, adatbázisok, nyomtatott és online szótárak között **3.9.** nyelvi változás: a nyelvi változatosság időben; a nyelvi változások okai (belső okok, a nyelv rendszerszerűsége; külső okok: a társadalom, kultúra változásai, a történelmi események hatása; más nyelvi közösségekkel való érintkezés) **3.10.** területi és társadalmi változatok; nyelvváltozat, nyelvjárás, köznyelv, standard, szleng, hobbinyelvek, életkori nyelvváltozatok, szaknyelvek

Tartalmi egységek	Tartalmak
4. Műértelmező műhely	**3.1. TANÍTÁS, NEVELÉS** (Minimális követelmény: 3 epikus alkotás, 3 lírai alkotás) **3.1.1. Irodalmi művek a IX. osztályban tanulmányozott korokból:** *Halotti Beszéd és Könyörgés;* bibliai példázatok (A magvető; A tékozló fiú); *Szent István király intelmei Imre herceghez*; Janus Pannonius: *A veronai Guarinóhoz* (Kérlek téged, e kornak fényessége…); *Vitázik Guarino mentegetőzésével; Guarinóhoz* (Így szóltál, Guarino, míg olvasgattad a könyvem…); Heltai Gáspár: *Száz fabula* (részlet); Mikes Kelemen: *Törökországi levelek* (62. levél); Csokonai Vitéz Mihály: *Jövendőlés az első oskoláról a Somogyban* **3.1.2. Társítható művek:** **3.1.2.1. Irodalmi alkotások:** Apáczai Csere János: *Az iskolák fölöttébb szükséges voltáról*; Kosztolányi Dezső: *Halotti beszéd; A kulcs*; *Aranysárkány*; *Házi dolgozat*; *Fürdés; Sakk-matt*; Márai Sándor*: Halotti beszéd; Füves könyv*; Kazinczy Ferenc: *A nagy titok*; Kölcsey Ferenc: *Emléklapra; Huszt*; Berzsenyi Dániel: *A magyarokhoz (II.)*; Jókai Mór: *És mégis mozog a Föld* (részletek, az iskolai életet ábrázoló jelenetek); Gárdonyi Géza: *Bűntárgyalás*; Móricz Zsigmond: *Légy jó mindhalálig* (részletek, az iskolai életet ábrázoló jelenetek); Szabó Magda: *Abigél*; Karinthy Frigyes: *Tanár úr kérem*; Vámos Miklós: *Pofon*; Ady Endre: *Üzenet egykori iskolámba*; Kovács András Ferenc: *Erdélyi iskolák falára*; Tóth Krisztina: *Verset állva; Tolltartó; Én csak egy nyugdíjas tanár vagyok*; Ottlik Géza: *Iskola a határon* (részletek, iskolai jelenetek); Esterházy Péter: *Pápai vizeken ne kalózkodj!*; Pilinszky János: *A tékozló fiú keresése*; Dragomán György: *Oroszlánkórus*; Tamás Dénes: *Az élő ház*; Gion Nándor: *Sortűz egy fekete bivalyért* (részlet, Fodó tanár úr alakja) **3.1.2.2. Társművészeti alkotások:** Fra Angelico: *A hegyi beszéd* (festmény, 1442); Raffaello Santi: *Az athéni iskola* (festmény, 1510); Rembrandt: *A tékozló fiú hazatérése* (festmény, 1669); *Dr. Tulp anatómiája* (festmény, 1632); *Emmausi vacsora* (festmény, 1601); Jean-François Millet: *A magvető* (festmény, 1850); Munkácsy Mihály: *Colpachi iskola* (festmény, 1882); Vincent Van Gogh: *A magvető* (festmény, 1888, mindkét változat); Ferenczy Károly: *A hegyi beszéd* (festmény, 1896); Csontváry Kosztka Tivadar: *Marokkói tanító* (festmény, 1908); Caravaggio: *Hamiskártyások* (festmény, 1594); *A Pál utcai fiúk* (ifjúsági filmdráma Molnár Ferenc regényének adaptációja, Fábri Zoltán, 1969); *Holt költők társasága* (ifjúsági filmdráma, Peter Weir: *Dead Poets Society*, 1989); *Mindenki* (rövidfilm, Deák Kristóf, 2016); *Mona Lisa mosolya* (filmdráma, Mike Newel: *Mona Lisa Smile*, 2003); *Tanári szoba* (filmdráma, İlker Çatak: *Teachers' Lounge,* 2023); *Fekete pont* (filmdráma, Szimler Bálint, 2024) **3.1.3. Világirodalmi kitekintés:** Marcus Aurelius: *Elmélkedések*; *A professzor és a révész* (hindu népmese); J. D. Salinger: *Zabhegyező (Rozsban a fogó)*; J. K. Rowling: *Harry Potter*; Sylvia Plath: *Beavatás*; Ernest Hemingway: *Indián tábor*; André Gide: *A tékozló fiú visszatérése* **3.1.4. Visszatekintési lehetőségek:** Molnár Ferenc: *A Pál utcai fiúk* **3.1.5. Fogalmak (megjelenített értékek, témák, motívumok):** eredendő bűn, bűnbeesés, bűnhődés, Éden, famotívum, archaikus nyelvezet, tanulási stratégiák, beavatás, példakép, beilleszkedés, normakövetés, felnőtté válás, személyes érintettség, emberi magatartásminták, értékátadás, felelősség, megfelelés, hivatás, tudás, nevelési elvek, nevelési eszmények, tanárszerepek, iskolai konfliktusok, gyermekjogok, gyermekvédelem **3.2. A TRANSZCENDENS ÉS VILÁGI SZERELEM** (Minimális követelmény: 2 epikus alkotás, 4 lírai alkotás) **3.2.1. Irodalmi művek a IX. osztályban tanulmányozott korokból:** *Ómagyar Mária-siralom*; *Margit-legenda*; *Szent Ferenc legendája* (Jókai kódex: *Az fordolt farkasról*); *Szent László legendája*; Balassi Bálint: *Hogy Júliára talála, így köszöne néki*; *Júliát hasonlítja a szerelemhez, mely hasonlatosságot a Júlia dicséretin kezd el*; *Kiben az*

Tartalmi egységek	Tartalmak
	kesergő Céliáról ír; Csokonai Vitéz Mihály: *A boldogság*; *Tartózkodó kérelem*; *A rózsabimbóhoz*; *A Reményhez* **3.2.2. Társítható művek:** **3.2.2.1. Irodalmi alkotások:** Dsida Jenő: *Arany és kék szavakkal*; Gárdonyi Géza: *Isten rabjai*; Lackfi János: *Szent Margit legendája*; Szerb Antal: *A szerelem a palackban*; Márai Sándor: *Vendégjáték Bolzanóban*; Csokonai Lili [EsterházyPéter]: *Tizenhét hattyúk*; Kovács András Ferenc: *Júliának különb dicséreti*; *Kiket Júliáról szerzett*; *Júliát az hithez hasonlítja; Magát az planétákhoz méri*; *Júlia árnyékáról*; Orbán Ottó: *Melyben Balassi módján fohászkodik*; Nagy Gáspár: *Visszhangzó lépcsők egy eleven Balassi-szoborhoz*; Petri György: *Egy Balassi-strófa*; Varró Dániel: *Változatok egy gyerekdalra: Balassi Bálint* **3.2.2.2 Társművészeti alkotások:** A Manesse-kódex lovagi szerelmet ábrázoló illusztrációi (1305−1340); Jan van Eyck: *Az Arnolfini-házaspár* (festmény, 1434); Sandro Botticelli: *A tavasz* (festmény, 1482); *Vénusz és Mars* (festmény, 1485); *Vénusz születése* (festmény, 1486); Hieronymus Bosch: *Gyönyörök kertje* (festmény, 1500 körül); Tiziano: *Égi és földi szerelem* (festmény, 1512−1516); Peter Paul Rubens: *A szerelem kertje* (festmény, 1630−1632); Giovanni Lorenzo Bernini: *Szent Teréz extázisa* (szobor, 1647); François Boucher: *Szeretők a parkban* (festmény, 1758); Jean-Honore Fragonard: *A hinta* (festmény, 1767); Louis-Jean-François Lagrenée: *Ámor és Psyché* (festmény, 1767−1771); Antonio Canova: *Ámor és Psyche* (szobor, 1796); Gustav Klimt: *A csók* (festmény, 1907−1908); Szinyei Merse Pál: *Szerelmespár* (festmény, 1870); René Magritte: *Szerelmesek* (festmény, 1928); *Örvendj magyar hon, jó anya* (a Gaude mater Hungaria himnusz feldolgozása) – Schola Hungarica – Dobszay László; *Lucis creator optime* gregorián dallama; Sator-Quartet – Heidl György és Bognár Szilvia: *Lucis creator optime*; Moniot d'Arras: *Ce fu en mai* (Nyári ének); Kecskés együttes: Gaucelm Faidit: *Trubadúr énekek a 12−13. századból* (Hungaroton,1986); Ludwig van Beethoven: *IX. szimfónia* (szimfónia, 1824, IV. tétel, Örömóda); Richard Wagner: *Trisztán és Izolda* (opera, 1859, Liebestod, részlet); Giacomo Puccini: *Turandot* (opera, 1926, „Nessun dorma", Kalaf áriája, III. felvonás eleje); Richard Wagner: *A Nibelung gyűrűje* (operaciklus, 1876, „Awakening Scene", „Immolation Scene"); Giuseppe Verdi: *A trubadúr* (opera, 1853); Liszt Ferenc: *Két legenda: Assisi Szent Ferenc prédikál a madaraknak* (zongoramű, 1862−1863); *Árpád-házi Szent Margit legendája* (zenés történelmi fantáziajáték a kaposvári Déryné Vándorszíntársulat előadása); *Napfivér, holdnővér* (filmdráma, Franco Zefirelli: *Fratello sole, sorella luna*, 1972); *Az ember, aki megölte Don Quijotét* (kaland-vígjáték, Terry Gilliam: *The Man Who Killed Don Quixote*, 2018); *Szerelmes Shakespeare* (romantikus vígjáték, John Madden: *Shakespeare in love,* 1998); *Lovagregény* (történelmi kalandfilm-vígjáték, Brian Helgeland: *A Knight's Tale,* 2001) **3.2.3. Világirodalmi kitekintés:** Platón: *Lakoma* (*Symposion*); Francesco Petrarca: *Daloskönyv*; William Shakespeare: *Szonettek*; *Rómeó és Júlia*; Miguel de Cervantes: *Don Quijote*; Umberto Eco: *A rózsa neve*; Anton Pavlovics Csehov: *A szerelemről és más történetek*; Johann Wolfgang von Goethe*: Faust* (I., II. rész); Novalis*: Himnuszok az éjszakához*; Lidia Amejko: *A telepi szentek élete* **3.2.4. Visszatekintési lehetőségek:** Petőfi Sándor: *János vitéz* **3.2.5. Fogalmak (megjelenített értékek, témák, motívumok):** szent szerelem (amor sanctus), lovagi szerelem, trubadúrköltészet, reneszánsz szerelem, rokokó udvarlás, elragadtatás, átlényegülés, plátói szerelem, transzcendencia, profán, virágénekek, népies helyzetdalok, szent, szentség, csoda, erénykatalógus, kolostori irodalom, példaadás, tanító jelleg, erkölcsi példa, önfeláldozás, áldozat, aszkézis, szolgálat, boldogságkeresés, szenvedély, vágy, beteljesülés, elmúlás, a szerelem mint ideál, antropomorfizáció, az emberi lét mulandósága

Tartalmi egységek	Tartalmak
	3.3. OTTHONOSSÁG ÉS IDEGENSÉGÉRZET (Minimális követelmény: 2 epikus alkotás, 4 lírai alkotás) **3.3.1. Irodalmi művek a IX. osztályban tanulmányozott korokból:** Janus Pannonius: *Pannónia dicsérete*; *Egy dunántúli mandulafáról*; *Mikor a táborban megbetegedett*; *Búcsú Váradtól*; Mikes Kelemen: *Törökországi levelek* (részlet); Csokonai Vitéz Mihály: *Az estve*; *A tihanyi ekhóhoz*; *A magánossághoz*; *A pillangóhoz* **3.3.2. Társítható művek:** **3.3.2.1. Irodalmi alkotások:** Berzsenyi Dániel: *A közelítő tél*; Kazinczy Ferenc: *Fogságom naplója* (részlet); Péterfy Gergely: *Kitömött barbár*; Kosztolányi Dezső: *A szegény kisgyermek panaszai*; *Esti Kornél* (részlet); Márai Sándor: *Napló*; *Béke Ithakában*; Arany János: *Epilógus*; Ady Endre: *Kocsi-út az éjszakában*; *Sem utódja, sem boldog őse…*; *A Tisza-parton*; *A Hortobágy poétája*; *Mátyás bolond diákja*; Karinthy Frigyes: *Előszó; Barabbás*; József Attila: *Levegőt!*; *Külvárosi éj*; Tóth Árpád: *Lélektől lélekig*; Tamási Áron: *Levél Édesanyámhoz Mikes Kelemenről*; Kányádi Sándor: *Fától fáig*; Örkény István: *Az otthon*; Tandori Dezső: *Egy talált tárgy megtisztítása* **3.3.2.2.Társművészeti alkotások:** Kolozsvári Tamás: *Kálvária* (oltárkép, 1427); Caspar David Friedrich: *Vándor a ködtenger fölött* (festmény, 1818 körül), Edgar Degas: *Abszintivók* (festmény, 1876); Munkácsy Mihály: *Krisztus Pilátus előtt* (festmény, 1881); Edvard Munch: *A sikoly* (festmény, 1893); Edward Hopper: *Automata* (festmény, 1927); Csontváry Kosztka Tivadar: *Magányos cédrus* (festmény, 1907); Ludwig van Beethoven: *Holdfény szonáta* (1801); Bródy János: *A magány* (beatdal, 1994); Margaret Island: *A rab gólya* (Arany János megzenésített verse, 2018) ; *Az emigráns* (játékfilm, Szalai Györgyi, Dárday István, 2006); *A Pillangó* (filmvígjáték-dráma, Philippe Muyl: *Le papillon,* 1973); Várnai György, Jankovics Marcell: *Gusztáv elidegenedik* (animációs film, 1978), *Ahol a folyami rákok énekelnek* (bűnügyi thriller, Delia Owens regényének adaptációja, Olivia Newman: *Where the Crawdads Sing*, 2022) **3.3.3. Világirodalmi kitekintés:** Dante Alighieri: *Isteni színjáték* (Nádasdy Ádám fordítása); John Keats: *A magányhoz*; *A reményhez*; Mihai Eminescu: *Szegény Dionis*; *Az esthajnalcsillag*; Franz Kafka: *Átváltozás*; Sylvia Plath: *Az üvegbura* **3.3.4. Visszatekintési lehetőségek:** Molnár Ferenc: *A Pál utcai fiúk*; Rudyard Kipling: *A dzsungel könyve*; Antoine de Saint-Exupéry: *A kis herceg* **3.3.5. Fogalmak (megjelenített értékek, témák, motívumok):** otthonosság, út, száműzetés, (e)migráció, honvágy, személyes és kulturális kötődés, nosztalgia, kultúrák találkozása, a beilleszkedés nehézségei, megnemértettség, kirekesztettség, idegenség, elidegenedés, magány **3.4. HŰSÉG ÉS HŐSIESSÉG. *A tatárjárás, a törökvilág és a kuruc-labanc harcok emlékezete*** (Minimális követelmény: 2 epikus alkotás, 4 lírai alkotás) **3.4.1. Irodalmi művek a IX. osztályban tanulmányozott korokból:** Balassi Bálint: *Egy katonaének; Ó, én édes hazám, te jó Magyarország*; Zrínyi Miklós: *Szigeti veszedelem* (részletek); kuruc dalok (*Csínom Palkó*; *Rákóczi-nóta*; *Nagymajtényi síkon letörött a zászló*; *Őszi harmat után)* **3.4.2.Társítható művek:** **3.4.2.1. Irodalmi alkotások:** Rogerius mester: *Siralmas ének*; Tinódi Lantos Sebestyén: *Cronica* (Egervár viadaljáról); Kodolányi János: *Julianus barát*; *A vas fiai*; Kemény Zsigmond: *Zord idő*; Ady Endre: *Bujdosó kuruc rigmusa; Kurucok így beszélnek; Két kuruc beszélget*; Arany János: *Szondi két apródja*; Gárdonyi Géza: *Egri csillagok*; Jókai Mór: *Török világ Magyarországon*; *A nagyenyedi két fűzfa*; Mikszáth Kálmán: *A fekete város*; *Új Zrínyiász*; Kós Károly: *Varju nemzetség*; Esterházy Péter: *Harmonia Caelestis* (a kor hangulatát idéző részletek); Szilágyi István: *Hollóidő*; Makkai Sándor: *Ördögszekér*; Orbán Ottó: *Melyben Balassi módjára fohászkodik*; Lackfi János: *Plaza Balassi*

Tartalmi egységek	Tartalmak
	3.4.2.2.Társművészeti alkotások: Hollósy Simon: *Zrínyi kirohanása* (festmény, 1896); Csontváry Kosztka Tivadar: *Zrínyi kirohanása* (festmény, 1903); Feszty Árpád: *Feszty-körkép* (festmény, 1892−1894); Benczúr Gyula: *Budavár visszavétele a törököktől* (festmény, 1686); *Egri csillagok* (musical, Várkonyi Mátyás – Béres Attila, 1996); *Zrínyi 1566* (rockmusical, Moravetz Levente, 2017); a *Rákóczi-induló* változatai **3.4.3. Világirodalmi kitekintés:** Homérosz: *Íliász*; Vergilius: *Aeneis*; *Roland-ének*; *Nibelung-ének*; az *Artúr-mondakör* feldolgozásai; Torquato Tasso: *A megszabadított Jeruzsálem*; Mihai Eminescu: *Harmadik levél*; Leon Uris: *Exodus* **3.4.4. Visszatekintési lehetőségek:** Jókai Mór: *A kőszívű ember fiai*; Arany János: *Toldi*; Gárdonyi Géza: *Egri csillagok* **3.4.5. Fogalmak (megjelenített értékek, témák, motívumok):** nemzeti identitás, keresztény értékrend, vitézi élet, hűség, hősiesség, hazaszeretet, végvári vitézek, önfeláldozás, imitatio Christi, athleta Christi, duális világkép, kuruc, labanc, száműzetés, bujdosás

X. osztály

SPECIFIKUS KOMPETENCIÁK ÉS TEVÉKENYSÉGPÉLDÁK

ÁK 1. − Megért különböző típusú szövegeket formális és informális kontextusban azok esztétikai minőségének megítélésével

X. osztály
SK 1.1. Olvasási stratégiákat, olvasási módokat alkalmaz a különböző típusú szövegek befogadásában
- *a szövegre vonatkozó alapvető információk (téma, szövegtípus, szövegműfaj) kiemelése a szöveg gyors áttekintése (cím, tipográfiai elemek, szövegkonstrukció, grafikai elemek) alapján* - *az előzetes tudás mozgósítása és a szöveg új információival való szembesítése különböző típusú szövegekben a jelöléstechnika (INSERT) és grafikai szervezők (TTT-táblázat, szemponttáblázat) alkalmazásával* - *szakaszos olvasás jóslással, a jóslatok és az elolvasott szöveg/szövegrész összehasonlítása grafikai szervezők (T-táblázat, szemponttáblázat) segítségével* - *kulcsszavak, bekezdések tételmondatainak kiemelése, témahálózat készítése különböző szövegtípusok esetén* - *többféle jegyzetelési technika, forma elsajátítása és a célnak megfelelő kiválasztása, önálló alkalmazása* - *érzéki képek alkotása (vizualizálás) különböző típusú szövegek olvasásakor* - *vizuális segédlet alkalmazása (Venn-diagram, pókhálóábra, gondolattérkép, jellemtérkép, idővonal, vázlatkör, vázlatlánc stb.) vázlatkészítéskor* - *összefoglalás készítése előre megadott válaszlehetőségek/szemponttábla alapján* - *a saját megértés folyamatának, a megértés akadályainak tudatosítása és a megértés gátjainak feloldása kettéosztott napló/ gondolattérkép/ megbeszélés segítségével* - *megértési/értelmezési hibák önálló korrekciója (újraolvasás, reflektálás, problémamegoldás, korrekció)*
SK 1.2. Kiválasztja az alkalmas érvelési technikát személyes álláspontja/véleménye kifejezése céljából
- *az érvtípusok (ok-okozati összefüggésből származó érv, összehasonlításon alapuló érv, ellentéten alapuló érv, az általános-egyes elvén alapuló érv, valószínűségen alapuló érv, bizonyítékokból – adatokból, tényekből – származtatott érv) azonosítása adott szövegekben grafikai szervezők (T-táblázat, szemponttáblázat) segítségével* - *a meggyőzés és hatásosság eszközeinek megfigyelése (rögzítése grafikai szervezők segítségével) azonos témájú, de eltérő erősségű érvekben (gyenge, közepes, erős érv)* - *a logikai érvelés eszköztárának azonosítása (meghatározás, indukció, dedukció, szillogizmus) érvelő szövegekben kettéosztott napló segítségével* - *a hibás érvelés kiszűrése a hiba (argumentum ad hominem, circulus vitiosus, ok-okozati viszonyként feltüntetni az egyidejűséget/egymásutániságot, argumentum ad misericordiam, argumentum ad populum, tekintélyelvűség) felfedezésével grafikai szervezők segítségével* - *a csúsztatás, manipuláció, populizmus, demagógia felismerése közéleti szövegekben* - *a különböző forrásokból származó tudományos véleményekre vonatkozó állítások érvényességének és koherenciájának értékelése*
SK 1.3. Megérti a poétikai, narratológiai, műfajelméleti és stílustörténeti fogalmak jelentését különböző típusú szövegekben
- *különböző irodalmi szövegek műnemének, műfajának meghatározása* - *az epikai, lírai, drámai műnem sajátosságainak azonosítása különböző típusú szövegekben szemponttáblázat segítségével* - *különböző stílusú és műfajú elbeszélő szövegek (énregény, elbeszélés, novella, romantikus regény, történelmi regény, műballada), műfaji sajátosságainak elkülönítése grafikai szervezők (pl. gondolattérkép, szemponttáblázat) segítségével* - *különböző stílusú és műfajú lírai szövegek (óda, himnusz, elégia, epigramma, leíró költemény), műfaji sajátosságainak elkülönítése grafikai szervezők (pl. gondolattérkép, szemponttáblázat) segítségével*

X. osztály
- *drámai szövegek műfaji sajátosságainak elkülönítése grafikai szervezők (pl. gondolattérkép, szemponttáblázat) segítségével* - *az olvasott művek elhelyezése a stíluskorszakok idővonalán* - *stílustörténeti sajátosságok azonosítása különböző típusú szövegekben* - *poétikai, narratológiai, műfajelméleti és stílustörténeti fogalmak példázása olvasmányélmények alapján* - *verstani gyakorlatok végzése ütemhangsúlyos és időmértékes versek ritmusának megkülönböztetésére* - *a retorikai alakzatok meggyőző, a szóképek jelentésteremtő szerepének felismerése az elbeszélő szövegek és a lírai alkotások olvasásakor*
SK 1.4. Felismer különböző értékosztályokat és értékviszonyokat irodalmi szövegekben
- *a szövegben szereplő személyek/hősök által közvetített értékek/értékrendek összehasonlítása különböző típusú szövegekben megadott szempontok alapján/grafikai szervezők segítségével (Venn-diagram, pókhálóábra, gondolattérkép, T-táblázat)* - *a különböző típusú szövegekben megjelenített értékek viszonyrendszerének felvázolása pókhálóábra/gondolattérkép segítségével* - *az erkölcsi vétség és bűnhődés kapcsolatának felismerése az olvasott irodalmi művekben* - *a mű értékhierarchiájának azonosítása (pl. anyagi és szellemi/ erkölcsi/ érzelmi értékek egymáshoz való viszonyának ábrázolása grafikai szervezővel)* - *összetett helyzetek vagy problémák elemzése* - *értékalapú megállapítások megfogalmazása megalapozott nézőpontok alapján*

ÁK 2. − Szövegértelmezési stratégiákat alkalmaz történeti, kulturális összefüggésben

X. osztály
SK 2.1. Szövegértelmezési stratégiákat működtet nem irodalmi, epikus, lírai és drámai művekben
- *a szövegtípus sajátosságainak működtetése megadott szempontok szerint* - *a vita módszerének alkalmazása különböző típusú (ismeretközlő, tudományos, elemző) szövegek értelmezésében* - *műfaji jegyek jelentésképző erejének működtetése lírai, epikus, drámai művekben* - *líraiság sajátosságainak összehasonlítása epikus, lírai, drámai szövegekben Venn-diagram segítségével* - *versbeszéd, beszédhelyzet, beszédmód változatainak felismerése* - *epikus művek tér- és időszerkezetének ábrázolása* - *külső és belső, nyílt és zárt térszerkezet felismerése* - *az elbeszélés ideje és az elbeszélt idő elkülönítése* - *a történetalakítás sajátosságainak felismerése (metaforikus, metonimikus)* - *motívumok, toposzok, archetípusok jelentésképző erejének a felismerése* - *szereplők viszonyrendszerének ábrázolása* - *epikus, drámai alkotások értékszerkezetének meghatározása* - *értékek összehasonlítása a szereplők viszonyrendszerében epikus és drámai szövegekben* - *a dráma műnemi, műfaji, szerkezeti sajátosságainak felismerése* - *drámamodellek (konfliktusos, középpontos, kétszintes) felismerése* - *akció és dikció szerepének a megfigyelése a drámai művekben* - *drámai dialógus átalakítása függő, szabad függő beszéddé* - *szerepjáték alkalmazása a drámai konfliktus értelmezésében* - *vita módszerének alkalmazása a személyes olvasmányélmény kifejezésére* - *katarzisélmény átélése művészi alkotások alapján*
SK 2.2. Statisztikákat, grafikonokat, digitális tartalmakat, értekezéseket, ismeretterjesztő szövegeket vizsgál információszerzés céljából
- *bizonyos nyelvi jelenségekre való rákeresés szövegkorpuszokban* - *nyelvi jelenségek számítógépes elemzése* - *nyelvjárási/regionális köznyelvi adatok térképre vetítése* - *következtetések vagy döntések megalapozása tudományos adatok és technológiai eszközök felhasználásával* - *különböző (tudományos, ismeretterjesztő) szövegek információinak összevetése*

X. osztály
- *különböző (tudományos, ismeretterjesztő) szövegek tényközlési stratégiáinak felismerése* - *tudományos és ismeretterjesztő szövegek grafikai modelleinek értelmezése*
SK 2.3. Irodalmi alkotásokat értelmez olvasmányélmények beépítésével, megadott szempontok alapján
- *irodalmi szövegek tematikus, motivikus kapcsolódásának felismerése* - *összefüggések teremtése különböző irodalmi szövegek között (imitáció, szövegköziség)* - *értékviszonyok értelmezése irodalmi művekben* - *drámatípusok értelmezése műfaji és stílustörténeti kontextusban* - *történelmi előtér és háttér összefüggéseinek értelmezése történelmi tárgyú epikus és drámai alkotásokban* - *katarzisélmény megfogalmazása drámai alkotások értelmezésekor* - *vallomásosság, személyesség, önmegértés eszközeinek értelmezése* - *önreflexió működtetése (vallomás, monológ, szerepjáték formájában) az olvasmányélmények alapján* - *műalkotásokkal, kulturális- és művészeti tevékenységekkel vagy megnyilvánulásokkal kapcsolatos reakciók indoklása és (ön)értékelése, sajátos szakszókincs alkalmazásával, meghatározott szempontok alapján*
SK 2.4. Felismeri a történeti tárgyú elbeszélések kulturális összefüggéseit különböző korokhoz tartozó szövegekben
- *különböző korok különleges, egyedi nyelvi megalkotottságának felismerése* - *fikció és valóság megkülönböztetése történeti tárgyú művekben* - *a hagyományok továbbélésének, átalakulásának felismerése irodalmi művekben* - *régi és modern szembenállásának vizsgálata történeti tárgyú elbeszélésekben* - *beszédmód változásának felismerése különböző korokhoz tartozó szövegekben*

ÁK 3. − Különböző típusú szövegeket alkot szóban és írásban a nyelvi megformálásra való érzékenységgel és igényességgel

X. osztály
SK 3.1. Beszélt szövegtípusokat alkot a kommunikáció irányultsága és színterei figyelembevételével
- *a bemutatkozás gyakorlása különböző színtereken (pl. családi összejövetelen, osztály előtt, televízióban, diákkonferencián stb.)* - *a háromperces felelés alkotása a tanár és osztálytársak elvárásaihoz igazítva* - *az érdeklődésfelkeltés technikáinak gyakorlása (pl. személyes, történelmi hivatkozással való indítás stb.)* - *felszólalásra való felkészülés gyakorlása* - *hozzászólás szerkezeti sémájának alkalmazása (téma értékelése, fontosságának elismerése, az előadó méltatása, az egyetértés kifejezése, kiegészítések, új gondolatok, nyelvileg körültekintően megfogalmazott ellenvélemény, köszönetnyilvánítás)* - *felkészülés a vitában való részvételre (tájékozódás a témát, vitapartnereket, célokat illetően, személyes vonatkozások keresése, stratégia és taktika készítése; jegyzetelés, csoportosítás a vita folyamán)* - *saját élettörténet/családtörténet elbeszélése*
SK 3.2. Adatokat helyez el grafikai modellekben különböző értékek, fogalmak, sajátosságok összehasonlítása érdekében
- *idővonal/idődiagram készítése a mű idő- és térstruktúrájának, ok-okozati összefüggéseinek megértése érdekében* - *T-táblázat használata az irodalmi szereplők indítékainak megértése érdekében (pl. Mit tesz/mit nem?)* - *pókhálóábra használata jelképekhez kapcsolható asszociációk elsődleges összegyűjtéséhez és rögzítéséhez* - *fürtábra használata gondolatok, információk, fogalmak, a köztük levő kapcsolatok, összefüggések feltárására (pl. címmeditáció)* - *gondolkodástérkép szóbeli és írásbeli szövegalkotásban való használata* - *történetpiramis készítése megadott szempontok alapján* - *a szereplők jellemtérképének megrajzolása több szempontú, érvekkel alátámasztott jellemrajz megfogalmazása céljából*

X. osztály
- *szereplők szembeállítása, összehasonlítása Venn-diagram, halmazábra segítségével* - *kettéosztott napló használata az anyaggyűjtéshez vagy az írott szövegek tudatos megszerkesztésének gyakorlására* - *digitális portfólió készítése egy megadott témáról, ahol a tanuló különböző forrásokból származó adatokat rendszerez, vizualizál és értelmez* - *interaktív prezentáció vagy infografika készítése digitális eszközökkel, a tartalom logikus szervezésével* - *valamely tanulmányozott epikus, drámai alkotásra vonatkozó, MI (AI) által generált digitális tartalomnak kritikai értékelése* - *a digitális technológiák kritikus használata az általuk kínált lehetőségek, korlátok, kockázatok elemzésével és az etikai és jogi elvek tiszteletben tartásával, különös tekintettel a személyes adatokra és a szellemi tulajdonra*
SK 3.3. Funkcionális szövegtípusokat (kérvény) alkot megadott beszédhelyzethez igazodva
- *kérvény írása valós iskolai helyzetben (engedélykérés versenyen való részvételhez, hiányzás igazolására)* - *kérvény, kérés megfogalmazása különböző nyelvi regiszterben (baráti e-mail, hivatalos forma)* - *kérvényminta kitöltése* - *az érvelés gyakorlása kérvény témájához igazodva*
SK 3.4. Különböző típusú elbeszélő, érvelő szövegeket alkot megadott szempontok alapján
- *vázlatírás gyakorlása (logikai, tartalmi, dokumentációs, taktikai vázlat) gondolattérkép segítségével* - *a jegyzetelés technikáinak gyakorlása (pl. jelölés) saját tanulási folyamatának megkönnyítése érdekében* - *tudósítás írása egy médiában szereplő személyiségről/irodalmi hősről, az információk ellenőrzése forráskritika alkalmazásával* - *tanévnyitó-/záró beszéd írása az intézményről, a jelenlévő diákokról/diákokhoz, szülőkhöz, alkalmazva az általános, sémaszerű felépítését* - *érvelő szövegek alkotása különböző témák alapján (pl. hogyan járul hozzá a nemzeti kulturális identitás az európai identitáshoz; a gyermek- és emberi jogokról, az interkulturalitásról, a civil részvételről és a közösségi, illetve globális szintű fenntartható fejlődésről)* - *érvelő szövegek alkotása gazdasági, társadalmi jelenségek és folyamatok kritikus értelmezésével köznapi és irodalmi szövegekben*
SK 3.5. Publicisztikai, digitális/multimédiás szövegeket (pl. prezentáció, blog, videóüzenet, tudósítás) alkot különböző beszédhelyzetekben
- *PowerPoint / Canva / Google Slides / Prezi prezentáció készítése irodalmi, történelmi vagy társadalmi témáról* - *blogbejegyzés írása saját olvasmányélményről* - *rövid (1–2 perces) videóüzenet készítése egy aktuális témáról (pl. környezetvédelem, olvasás fontossága, iskolaélet)* - *rövid podcast-epizód készítése egy közösségi vagy kulturális témáról (pl. miért szeretünk olvasni?; a nyelvhasználat a mindennapokban) csoportmunkában* - *az írásban történő tudósítás szabályainak gyakorlása online felületen (iskolai életről, színházélményről, író-olvasó találkozóról)*
SK 3.6. Elbeszélő, leíró szövegeket transzformál megadott szempontoknak megfelelően
- *leíró szöveg elbeszélő szöveggé alakítása* - *monológ párbeszéddé alakítása* - *monológ meggyőző szöveggé/nyilvános beszéddé alakítása* - *drámai dialógus átalakítása (szabad) függő beszéddé* - *szerzői utasítások megfogalmazása elbeszélő szövegekben a szereplők érzéseinek, gondolatainak kihangosítására*

TARTALMAK

Tartalmi egységek	Tartalmak
1. Ajánlott szerzők	**1.1.** Arany János **1.2.** Berzsenyi Dániel **1.3.** Jókai Mór **1.4.** Kármán József **1.5.** Katona József **1.6.** Kölcsey Ferenc **1.7.** Mikszáth Kálmán **1.8.** Petőfi Sándor **1.9.** Vörösmarty Mihály
2. Fogalmak	**2.1.** a szövegre vonatkozó információk: téma, szövegtípus, szövegműfaj, kulcsszó, bekezdés, tételmondat, cím, tipográfiai elemek, szövegkonstrukció, grafikai elemek **2.2.** értékosztályok, értékviszonyok **2.3.** motívum, toposz, archetípus **2.4.** stílustörténeti korok, irányzatok: felvilágosodás, klasszicizmus, szentimentalizmus, romantika, népiesség, realizmus **2.5.** epikus művek olvasása: elbeszélő (első személyű, harmadik személyű, mindentudó, objektív narrátor); epikus idő; az elbeszélés ideje, az elbeszélt idő; a hősteremtés eljárásai; történeti tárgyú elbeszélés; történelmi háttér és előtér; fikció és valóság; történelmi regény; történeti tárgyú elbeszélések és kulturális összefüggésük; elbeszélés; elbeszélő költemény; romantikus regény (regénytípusok: anekdotikus regény, irányregény, társadalmi regény, kisregény), ballada (népballada, műballada, történeti tárgyú műballada, lélektani ballada), novella (romantikus, realista novella); énelbeszélés (levél, napló, levélregény, szentimentalista énregény) **2.6.** lírai művek olvasása: forradalmi költészet, romantikus lírai én (teremtő zseni, látnok, vátesz, hasonmás), rapszódia, ars poetica, himnusz, óda, dal, szereplíra; imitációelv: az imitációelv történetisége (imitáció humanista, barokk, rokokó, klasszicista művekben); antik minta; imitáció és verselés (klasszikus időmértékes verselés); imitáció és műfajok (óda, elégia, epigramma, episztola, leíró költemény); idő- és értékszembesítés **2.7.** drámai művek olvasása: dráma; a drámaiság; drámai szituáció; drámai cselekmény; a drámai hős; konfliktus; beszédfajták; drámai műfajok (tragédia, komédia); drámaváltozatok, drámamodellek (konfliktusos, középpontos, kétszintes dráma); drámaváltozatok és kulturális hátterük: dráma a kultuszban (antik dráma); dráma a színpadon (klasszicista dráma, romantikus dráma), akció és dikció, katarzis **2.8.** szövegtípusok: érvelő szöveg, érvtípusok (ok-okozati összefüggésből származó érv, összehasonlításon alapuló érv, ellentéten alapuló érv, az általános-egyes elvén alapuló érv, valószínűségen alapuló érv, bizonyítékokból – adatokból, tényekből – származtatott érv, gyenge, közepes, erős érv); a logikai érvelés eszköztára (meghatározás, indukció, dedukció, szillogizmus); érvelési hibák (argumentum ad hominem, circulus vitiosus, ok-okozati viszonyként feltüntetni az egyidejűséget/egymásutániságot, argumentum ad misericordiam, argumentum ad populum, tekintélyelvűség), az érdeklődés felkeltésének technikái; a csúsztatás, manipuláció, populizmus, demagógia; bemutatkozás, háromperces felelés, kérvény, kérés, tudósítás, prezentáció, blog, videóüzenet, publicisztikai, multimediális szövegek **2.9.** a kommunikáció irányultsága szerinti szövegtípusok (monologikus, dialogikus); a kommunikáció színterei szerinti szövegtípusok (társalgási, hivatalos, közéleti, tudományos); a beszélt nyelv sajátosságai (spontaneitás, megakadás, nyelvbotlások, hangsúly, hanglejtés, beszédtempó, redundancia, hiány) **2.10.** adatelemzés, grafikai modell (diagram, folyamatábra, grafikon), statisztikai ábra, nyelvi térkép

Tartalmi egységek	Tartalmak
3. Műértelmező műhely	**3.1. FÉRFI SZEREPLEHETŐSÉGEK** (Minimális követelmény: 3 epikus alkotás, 2 lírai alkotás) **3.1.1. Irodalmi művek a X. osztályban tanulmányozott korokból:** Katona József: *Bánk bán* (Nádasdy Ádám prózai adaptációja); Petőfi Sándor: *Ha férfi vagy, légy férfi…; Az apostol*; Arany János: *Toldi*; Jókai Mór: *Fekete gyémántok*; *Egy magyar nábob*; *Kárpáthy Zoltán*; *A kőszívű ember fiai*; *Az arany ember*; *A lélekidomár*; Mikszáth Kálmán: *Az a fekete folt*; *A bágyi csoda*; *A fekete város*; *Beszterce ostroma*; *Szent Péter esernyője*; *A Noszty fiú esete Tóth Marival*; *Lapaj, a híres dudás* **3.1.2. Társítható művek:** **3.1.2.1. Irodalmi alkotások:** Madách Imre: *Az ember tragédiája* (részletek, Ádám szerepei); Móricz Zsigmond: *Sárarany*; *Az isten háta mögött*; *A fáklya*; *Rokonok*; Tabéry Géza: *Szarvasbika*; Németh László: *A két Bolyai*; Láng Zsolt: *Bolyai*; Kosztolányi Dezső: *Pacsirta*; *Édes Anna*; *Esti Kornél*; *Aranysárkány*; Krúdy Gyula: *Szindbád*; Kós Károly: *A Varju nemzetség*; Tamási Áron: *Rendes feltámadás*; József Attila: *Jövendő férfiak*; *Nagyon fáj*; Bartis Attila: *Nyugalom*; Dragomán György: *A fehér király*; Vámos Miklós: *Apák könyve* (részletek); Szabó T. Anna: *Hogy vigyázzon* **3.1.2.2. Társművészeti alkotások:** Richard Wagner: *Trisztán és Izolda* (opera, 1859); Egressy Béni − Erkel Ferenc: *Bánk bán* (opera, 1861); Bakonyi Károly, Heltay Jenő, Kacsóh Pongrác: *János vitéz* (daljáték, 1904); Tankcsapda: *Szabadon* (hard rock dal, 1999); *Toldi* (animációs film, Arany János műve alapján, Jankovics Marcell, Csákovics Lajos, 2022); *Az arany ember* (romantikus film, Jókai Mór regényének adaptációja, Gertler Viktor, 1962); *Fekete gyémántok* (filmdráma, Jókai Mór regényének adaptációja, Várkonyi Zoltán, 1977); *A kőszívű ember fiai* (filmdráma, Jókai Mór regényének adaptációja, Várkonyi Zoltán, 1965); *Egy magyar nábob* (filmdráma, Jókai Mór regényének adaptációja, Várkonyi Zoltán, 1966); *Kárpáthy Zoltán* (filmdráma, Jókai Mór regényének adaptációja, Várkonyi Zoltán, 1966); *Beszterce ostroma* (filmdráma, Mikszáth Kálmán regényének adaptációja, Keleti Márton, 1948); *A fekete város* (filmsorozat, Mikszáth Kálmán regényének adaptációja, Zsurzs Éva, 1970-71); *Szent Péter esernyője* (játékfilm, Mikszáth Kálmán regényének adaptációja, Bán Frigyes, Vladislav Pavlovic, 1958); *A Noszty fiú esete Tóth Marival* (filmszatíra, Mikszáth Kálmán regényének adaptációja, Gertler Viktor, 1960); *Az ember tragédiája* (animációs film, Madách Imre műve alapján, Jankovics Marcell, 2011); *Rokonok* (játékfilm, Móricz Zsigmond regényének adaptációja, Szabó István, 2006); *Pacsirta* (filmdráma, Kosztolányi Dezső regényének adaptációja, Ranódy László, 1963); *Édes Anna* (filmdráma, Kosztolányi Dezső regényének adaptációja, Fábri Zoltán, 1958); *Aranysárkány* (filmdráma, Kosztolányi Dezső regényének adaptációja, Ranódy László, Gyöngyössy Imre, 1966); *Esti Kornél csodálatos utazása* (filmdráma, Kosztolányi Dezső művének adaptációja, Pacskovszky József, 1995); *Szindbád* (filmdráma, Krúdy Gyula Szindbád-történeteinek felhasználásával, Huszárik Zoltán, Sára Sándor, 1971); *A két Bolyai* (Németh László drámájának tévéváltozata, Ádám Ottó, 1978); Pablo Picasso: *Álmos iszákos* (The Sleepy Drinker, festmény, 1902) **3.1.3. Világirodalmi kitekintés:** William Shakespeare: *Hamlet, dán királyfi*; *Othello*; Goethe: *Faust*; Homérosz: *Iliász*; Homérosz: *Odüsszeia*; Vergilius: *Aeneis*; Shakespeare: *Julius Caesar* **3.1.4. Visszatekintési lehetőségek:** *Szent István király intelmei Imre herceghez*; Balassi Bálint: *Hogy Júliára találá így köszöne néki*; Balassi Bálint: *Egy katonaének*; Zrínyi Miklós: *Szigeti veszedelem*; Csokonai Vitéz Mihály: *A boldogság*; Arany János: *Toldi* **3.1.5. Fogalmak (megjelenített értékek, témák, motívumok):** külső-belső nézőpont, hőstípus, férfialakok archetípusai, karakterábrázolás, szerepfelfogás, a kor férfieszménye, hétköznapi férfiszerepek, szerepek változatossága (családfő, apa, nagyapa, férj, rokon, hódító, értelmiségi, felfedező, harcos, hatalom

Tartalmi egységek	Tartalmak
	letéteményese, lázadó, önfeláldozó stb.), apahiány, hős, felelősségvállalás, szerepvállalás, kiégett értelmiségi, szenvedéstörténet, névszimbolika, céltalanság, önpusztítás, offenzív/defenzív magatartás **3.2. SZERELEM ÉS KÜZDÉS** (Minimális követelmény: 2 epikus alkotás, 1 drámai alkotás, 2 lírai alkotás) **3.2.1. Irodalmi művek a X. osztályban tanulmányozott korokból:** Kármán József: *Fanni* hagyományai; Vörösmarty Mihály: *Szép Ilonka*; *Ábránd*; *A merengőhöz*; *Csongor és Tünde*; Petőfi Sándor: *Mi a szerelem?*; *Minek nevezzelek?*; *Szeptember végén*; *Reszket a bokor, mert…*; Petőfi Sándor levelei (részletek); Jókai Mór: *Az arany ember*; Mikszáth Kálmán: *Különös házasság* **3.2.2. Társítható művek:** **3.2.2.1. Irodalmi alkotások:** Szendrey Júlia naplója, levelei (részletek); Vajda János: *Húsz év múlva*; Márai Sándor: *Az igazi*; Füst Milán: *A feleségem története*; Szabó Lőrinc: *Semmiért egészen*; *A huszonhatodik év*; Weöres Sándor: *Psyché. Egy hajdani költőnő írásai*; Nagy László: *Ki viszi át a szerelmet?*; Hervay Gizella: *Zuhanások*; Garaczi László: *Fanni*; Varró Dániel: *Minek-minek?*; Tóth Krisztina: *Utószezon* **3.2.2.2. Társművészeti alkotások:** Jean Antoine Watteau*: A szerelem ünnepe* (festmény, 1718-1719); Francesco Hayez: *A csók* (festmény, 1859); Eugéne Delacroix: *Orpheusz és Eurüdiké, Tavasz* (festmény 1862); Ford Madox Brown: *Rómeó és Júlia búcsúja* (festmény, 1867); Pierre-August Renoir: *Vidéki tánc* (festmény, 1883); Frank Dicksee: *Rómeó és Júlia* (festmény, 1884); Silvio Allason: *A csók* (festmény, 1892); Giuseppe Verdi: *La Traviata* (opera, 1853); Giuseppe Verdi: *Aida* (opera, 1871); Giuseppe Verdi: *Rigoletto* (opera, 1851); Georg Bizet: *Carmen* (opera, 1875); Giacomo Puccini: *Tosca* (opera,1900); Wolfgang Amadeus Mozart: *Szöktetés a szerájból* (dalmű, 1782); Felix Mendelssohn: *Szentivánéji álom* (nyitány, 1826); Magyar népdalok (*Hej, Dunáról fúj a szél; Tavaszi szél vizet áraszt; A csitári hegyek alatt; Hej, tulipán, tulipán*); *Büszkeség és balítélet* (romantikus filmdráma, Joe Wright: *Pride and Prejudice,* 1995); *Bridget Jones naplója* (romantikus filmvígjáték, Sharon Maguire: *Bridget Jones's Diary*, 2001); *A nagy Gatsby* (romantikus dráma. Baz Luhrmann: *The Great Gatsby,* 2013); *Hajnali láz* (történelmi dráma, Gárdos Péter, 2015); *Kincsem* (romantikus kalandfilm, Herendi Gábor, 2017); *A feleségem története* (romantikus filmdráma, Füst Milán regényének adaptációja, Enyedi Ildikó, 2021) **3.2.3. Világirodalmi kitekintés:** Thomas Hardy: *Egy tiszta nő*; *A weydoni asszonyvásár*; Jane Austen: *Büszkeség és balítélet*; *Értelem és érzelem*; Emily Brontë: *Üvöltő szelek*; Gabriel García Márquez: *Szerelem a kolera idején*; Byron: *Don Juan*; Alekszandr Szergejevics Puskin: *Anyegin*; Heinrich Heine: *Dalok könyve*; Stendhal: *Vörös és fekete*; Lev Tolsztoj: *Anna Karenina*; Johann Wolfgang von Goethe: *Az ifjú Werther szenvedései*; William Shakespeare: *Szentivánéji álom* **3.2.4. Visszatekintési lehetőségek:** Csokonai Vitéz Mihály: *A Reményhez* **3.2.5. Fogalmak (megjelenített értékek, témák, motívumok):** szenvedély, szerelmi vágy, elválás, küzdelem, hűség, áldozat, szerelem, szenvedés, vágy, akadály, konfliktus, érzelmek, beteljesületlen szerelem, tiltott szerelem, szenvedő szerelmes, személyes hang, önértelmezés, önpusztítás, vívódás, döntésképtelenség, elvágyódás, értékvesztés, értékmentés, ráció, küzdelem, írott és íratlan szabályok, kettős élet, érzelmi kötődés, társadalmi akadály, erkölcsi korlát, romantikus idealizmus, rajongás, hűség, elköteleződés, idealizált szerelem, társadalmi elvárások, kötelesség, kényszerházasság, a szerelem törékenysége, halál, szabadságvágy

Tartalmi egységek	Tartalmak
	3.3. BŰN ÉS BŰNHŐDÉS (Minimális követelmény: 2 epikus alkotás, 1 drámai alkotás, 2 lírai alkotás) **3.3.1. Irodalmi művek a X. osztályban tanulmányozott korokból:** Katona József: *Bánk bán*; Berzsenyi Dániel: *A magyarokhoz*; Kölcsey Ferenc: *Hymnus*; Vörösmarty Mihály: *Az emberek*; *Előszó*; *A vén cigány*; Arany János: *Ágnes asszony; Zách Klára; A walesi bárdok; V. László*; *Tetemre hívás*; *Tengeri-hántás*; Jókai Mór: *Az arany ember*; Mikszáth Kálmán: *A fekete város; Az a fekete folt*; *Az a pogány Filcsik*; *Bede Anna tartozása*; *A néhai bárány* **3.3.2. Társítható művek:** **3.3.2.1. Irodalmi alkotások:** Kemény Zsigmond: *Özvegy és leánya*; Madách Imre: *Az ember tragédiája*; Jókai Mór: *A lőcsei fehér asszony*; Kosztolányi Dezső: *Édes Anna* (részlet); Móricz Zsigmond: *Barbárok*; Ady Endre: *Nekünk Mohács kell*; József Attila: *A bűn*; Németh László: *Iszony*; Székely János: *Profán passió*; Sütő András: *Káin és Ábel*; Szabó Magda: *Az ajtó*; Nádas Péter: *Egy családregény vége*; Szilágyi István: *Kő hull apadó kútba*; Dragomán György: *Máglya* **3.3.2.2. Társművészeti alkotások:** Hieronymus Bosch: *Gyönyörök kertje* (festmény, 1500 körül); Munkácsy Mihály: *Siralomház* (festmény, 1870); Zichy Mihály*: A rombolás géniuszának diadala* (festmény, 1878); *Ágnes asszony* (rajz, 1893); Giuseppe Verdi: *Nabucco* (opera, 1842); Youlì, *Ágnes asszony*, 2018; *Hét élet* (filmdráma, Gabriele Mucino: *Seven Pounds*, 2008); *Eredet* (sci-fi−akciófilm, Cristopher Nolan: *Inception*, 2010); *Vanília égbolt* (sci-fi thrillerfilm, Cameron Crowe: *Vanilla Sky*, 2001); *Joker* (filmdráma, Todd Phillips: *Joker*, 2019) **3.3.3. Világirodalmi kitekintés:** Szophoklész: *Oidipusz király*; *Antigoné*; Dante Alighieri: *Isteni színjáték*; William Shakespeare: *Hamlet, dán királyfi; Rómeó és Júlia*; George Gordon Byron: *Káin*; Edgar Allan Poe: *A Holló*; Lev Nyikolajevics Tolsztoj: *Anna Karenina*; Fjodor Mihajlovics Dosztojevszkij: *Bűn és bűnhődés*; *Bárányka* (*Mioriţa*, román népballada); Mihail Sadoveanu: *A balta* (*Baltagul*) **3.3.4. Visszatekintési lehetőségek:** Zrínyi Miklós: *Szigeti veszedelem* **3.3.5. Fogalmak (megjelenített értékek, témák, motívumok):** bűn és bűnhődés, büntetés, vétség, eredendő bűn, tudatlanság, bűnbeesés, rosszra való hajlam, bűntett, bűnrészes, áldozat, szerepjáték, lelkiismeret, lelkifurdalás, vívódás, normák, erkölcsösség, megbélyegzés, ítélet **3.4. HAZASZERETET ÉS SZABADSÁGVÁGY. *A reformkor és az 1848-as forradalom és szabadságharc emlékezete*** (Minimális követelmény: 1 epikus alkotás, 5 lírai alkotás) **3.4.1. Irodalmi művek a X. osztályban tanulmányozott korokból:** Berzsenyi Dániel: *A magyarokhoz I.*; *A magyarokhoz II.*; Kölcsey Ferenc: *Huszt*; *Hymnus*; Vörösmarty Mihály: *Előszó*; *A vén cigány*; *Szózat*; *A Guttenberg-albumba*; *Gondolatok a könyvtárban*; Petőfi Sándor: *Az apostol*; *Nemzeti dal*; *A nép nevében*; *Farkasok dala*; *Négy nap dörgött az ágyú*; *Akasszátok fel a királyokat*; *Béranger legújabb dala*; Jókai Mór: *És mégis mozog a Föld*; *Egy magyar nábob*; *Kárpáthy Zoltán*; *A kőszívű ember fiai*; *Csataképek*; *Az élet komédiásai* **3.4.2. Társítható művek:** **3.4.2.1. Irodalmi alkotások:** Ady Endre: *Harcos Gyulai Pál*; *A márciusi Naphoz*; *A Tűz márciusa*; *Köszvény-ország márciusa*; Tóth Krisztina: *Koravén cigány*; Spiró György: *Padmaly*; Fábián Janka: *Márciusi napló*; Szécsi Noémi: *Nyughatatlanok* **3.4.2.2. Társművészeti alkotások:** Eugène Delacroix: *A szabadság vezeti a népet* (festmény, 1830); Kodály Zoltán, Harsányi Zsolt: *Háry János* (daljáték, 1926); Illés együttes: *Március, 1848.* (beat ballada, 1969); Hobo Blues Band: *Vadászat* (blues-rock-folk album, 1992); Ferenczi György / Rackajam: *Petőfi* (megzenésített versek, 2023); *Elfújta a szél* (romantikus történelmi filmdráma, Victor Fleming: *Gone with the Wind*, 1939); *80 huszár* (filmdráma, Sára Sándor, 1978); *A Hídember* (történelmi

Tartalmi egységek	Tartalmak
	filmdráma, Bereményi Géza, 2002); *Guerilla* (történelmi filmdráma, Kárpáti György Mór, 2019) **3.4.3. Világirodalmi kitekintés:** Heinrich Heine: *1849 októberében*; Henrik Ibsen: *Magyarországhoz*; Thomas Moore: *Ne feledd a tért…*; Victor Hugo: *A nyomorultak* **3.4.4. Visszatekintési lehetőségek:** Balassi Bálint: *Egy katonaének*; Zrínyi Miklós: *Szigeti veszedelem*; Mikes Kelemen: *Törökországi levelek* **3.4.5. Fogalmak (megjelenített értékek, témák, motívumok):** reform, haladás, hazaszeretet, összefogás, erkölcsi kötelesség, forradalmi lelkesedés, szabadságvágy, forradalmi cselekvés, hazafiasság, áldozatvállalás, bátorság, kitartás, nemzeti hősök

XI. osztály

SPECIFIKUS KOMPETENCIÁK ÉS TEVÉKENYSÉGPÉLDÁK

ÁK 1. − Megért különböző típusú szövegeket formális és informális kontextusban azok esztétikai minőségének megítélésével

XI. osztály
SK 1.1. Megkülönbözteti a szépirodalmi és populáris irodalmi szövegeket esztétikai értékeik azonosítása érdekében
- *adott témához kapcsolódó populáris és szépirodalmi szövegek összehasonlítása grafikai szervezők segítségével megadott szempontok alapján (pl. nyelvi igényesség, felépítés, alkotói szándék szórakoztatás/esztétikai élmény nyújtása, a szemléletesség eszközei/poétikai eszközök, konnotatív jelentés)* - *a populáris irodalom műfajainak (sci-fi, fantasy, krimi, horror-thriller) felismerése az alaptörténet, jellegzetes stílusjegyek alapján* - *a megjelenített értékek elkülönítése szépirodalmi és populáris irodalmi szövegekben* - *a klisé, közhely, giccs, képzavar felismerése populáris irodalmi szövegekben* - *a saját megértési folyamat tudatosítása, a megértést akadályozó tényezők felismerése és ezek feloldása kettéosztott napló, gondolattérkép vagy irányított megbeszélés alkalmazásával* - *megértési/értelmezési hibák önálló korrekciója (újraolvasás, reflektálás, problémamegoldás, korrekció)*
SK 1.2. Megért animációkat, színházi előadásokat, művészfilmeket, portrékat, podcasteket, tanulmányokat információszerzés és esztétikai értéklátás céljából
- *animációk, színházi előadások, művészfilmek stb. megnézése előre megadott szempontok mentén (grafikai szervező kitöltése)* - *a különféle multimédiás művek sajátosságainak felismerése és elkülönítése* - *multimédiás és verbális kommunikátumok jelentéslehetőségeinek összevetése* - *a különböző kifejezésmódok (pl. mozgókép és nyelv) közti különbségek megvitatása azonos témájú alkotások esetében* - *filmadaptáció és irodalmi alkotás összehasonlítása megadott szempontok alapján grafikai szervezők segítségével*
SK 1.3. Felismeri különböző típusú szövegek poétikai, narratológiai, műfajelméleti és stílustörténeti sajátosságait
- *különböző irodalmi szövegek műnemének, műfajának meghatározása* - *az epikai, lírai, drámai műnem sajátosságainak megkülönböztetése az olvasott szövegekben* - *különböző stílusú és műfajú elbeszélő szövegek (novellaváltozatok: anekdotikus, lírai, drámai; novellafüzér és regény; fejlődésregény, lélektani regény, társadalmi regény; klasszikus modern, realista és naturalista regény) műfaji sajátosságainak felismerése* - *a lírai beszédmód sajátosságainak azonosítása (vershelyzet, beszédhelyzet; személyesség, személytelenség; önmegszólítás; egyszólamúság, többszólamúság; közvetlenség, közvetettség) grafikai szervezők segítségével (kettéosztott napló, szemponttáblázat, gondolattérkép) különböző lírai szövegekben* - *különböző lírai szövegek (látomásos tájvers, létösszegző vers, gondolati költészet) műfaji sajátosságainak azonosítása és elkülönítése grafikai szervezők (pl. gondolattérkép, szemponttáblázat) segítségével* - *a drámai költemény műfaji sajátosságainak felismerése olvasmányélmények alapján* - *az olvasott művek elhelyezése a stíluskorszakok idővonalán* - *stílustörténeti sajátosságok azonosítása különböző típusú szövegekben* - *poétikai, narratológiai, műfajelméleti és stílustörténeti fogalmak alkalmazása olvasmányélmények alapján*
SK 1.4. Felismeri a megjelenített értékek és a megjelenítés értékei közötti összefüggéseket irodalmi szövegekben
- *az előzetes ismeretek/tapasztalatok beépítése a jelentésteremtés gyakorlatába (pl. műfaji ismeretek, szóképek/alakzatok jelentésképző szerepe) különböző típusú szövegek olvasásakor* - *a lírai, epikus és drámai műfajok/műfajváltozatok sajátosságainak összehasonlítása*

XI. osztály
- *a nyelvi megalkotottság egyediségének vizsgálata különböző típusú szövegekben* - *a poétikai eszközök jelentésteremtő szerepének vizsgálata különböző típusú szövegekben* - *a látvány- és látomásteremtés eljárásainak megkülönböztetése*

ÁK 2. − Szövegértelmezési stratégiákat alkalmaz történeti, kulturális összefüggésben

XI. osztály
SK 2.1. Létrehoz egyéni stratégiákat irodalmi és nem irodalmi szövegek értelmezésére
- *különféle szövegtípusok alkotása megadott szempontok szerint* - *a rím közlésformáló erejének értelmezése* - *vershangulat, verszene kapcsolatának felismerése* - *a szóképek és stilisztikai eszközök művészi erejének felismerése az adott műben* - *esztétikai minőségek szerepének felismerése a jelentésteremtésben* - *epikai közlésformák (leírás, történetmondás, monológ, párbeszéd) változatos alkalmazása irodalmi és nem irodalmi szövegekben* - *egyéni stratégiák alkalmazása a szövegértésben: címmeditáció, brainstorming, jóslás, asszociatív típusú fürtábra, gondolkodástérkép, belső hang megszólaltatása, történetpiramis, ötsoros írása, öt perces esszé, hiányos mondatok, szövegek kiegészítése, szókártyák, történet átírása megadott szempontok alapján (pl. nyelvi regiszterek váltása), történet folytatása*
SK 2.2. Felismeri a nyelvhasználat és társadalmi rétegzettség összefüggéseit különböző nyelvi regiszterekhez tartozó szövegekben
- *különböző beszédszituációk megfigyelése, értelmezése* - *a belső nyelvi kontaktusok (a sztenderd, a nyelvjárások és a szociolektusok érintkezésének) felismerése* - *egy csoport nyelvi attitűdjének felmérése (anyanyelvhez, államnyelvhez, idegen nyelvhez kapcsolódó attitűd) kérdőív alapján* - *a különböző nyelvi regiszterekhez tartozó szövegek dekódolása* - *a nyelvi hiedelmek/babonák kritikája;* - *a beszédhelyzethez illő nyelvi megnyilvánulás, a helyénvalóság megfelelő megítélése*
SK 2.3. Szövegeket hasonlít össze közös kulcsmotívumok, témák, értékek, narratológiai szempontok alapján olvasmányélmények beépítésével
- *irodalmi és nem irodalmi szövegek összehasonlítása kulcsmotívumok, téma és értékek alapján* - *különböző irodalmi szövegek összehasonlítása megadott szempontok (kulcsmotívumok, témák, értékek, narratológiai szempontok) szerint* - *egyéni összefüggések teremtése különböző irodalmi művek között olvasmányélmény alapján*
SK 2.4. Felismeri az eszmetörténeti összefüggéseket különböző korokhoz tartozó szövegekben
- *különböző történelmi korok világképi sajátosságainak felismerése irodalmi művekben* - *eszmetörténeti összefüggések felismerése különböző történelmi korok között* - *társadalmi írott/íratlan szabályok működésének felismerése különböző korokhoz tartozó szövegekben* - *a saját értékrend és a műben megjelenített értékrendek kritikai összevetése*

ÁK 3. − Különböző típusú szövegeket alkot szóban és írásban a nyelvi megformálásra való érzékenységgel és igényességgel

XI. osztály
SK 3.1. Írott szövegtípusokat alkot a szövegtani jellemzők figyelembevételével
- *írott szövegtípusok létrehozása azok szövegtani jellemzőinek alkalmazásával* - *írott szöveg beszéltté/beszélt szöveg írottá alakítása a szövegtani jellemzők figyelembevételével* - *hivatalos és informális üzenetek megfogalmazása szóban és írásban azonos témáról, eltérő kommunikációs helyzetekhez és címzettekhez igazodva (pl. késés, hiányzás, programlemondás, információkérés)* - *címadás, tételmondat köré szervezés, szövegalkotás a kulcsszavak, témahálózat alapján* - *szövegalkotás a szöveg mikro- és makroszerkezetének figyelembevételével* - *a szervezőelvnek (pl. ismétlés, ellentét, párhuzam) megfelelő szöveg alkotása* - *a grammatikai kapcsolóelemek tudatos használatának gyakorlása*
SK 3.2. Alkalmi szövegeket alkot különböző beszédhelyzetekhez igazodva
- *rövid köszöntők fogalmazása különböző ünnepi alkalomra*

XI. osztály
- *ünnepi beszéd (megemlékezés) szerkezeti sémájának alkalmazása* - *búcsúzó beszéd sematikus szerkezeti (tartalmi) vázlatának alkalmazása (köszönetnyilvánítás, az eredmények rövid összegzése, méltatása)* - *az élethelyzetnek megfelelő rövid alkalmi szövegek (pl. gratuláció, részvétnyilvánítás, köszönetnyilvánítás, vallomás) alkotása*
SK 3.3. Funkcionális szövegtípusokat (elismervény, jegyzőkönyv) alkot megadott beszédhelyzethez igazodva
- *elismervény írása hétköznapi helyzetekben* - *visszajelzés osztálytársnak/ tanárnak (pl. óra végi értékelő mozzanatként)* - *jegyzőkönyv készítése (pl. a kooperatív tanulócsoport munkájának nyomon követése, rögzítése érdekében, diáktanács üléséről)*
SK 3.4. Értekezést alkot megadott szempontok alapján
- *címhez/témához igazodó bevezetés gyakorlása, tételmondat, kérdések, hipotézisek megfogalmazása* - *az értekezés szerkezeti szabályai betartásának gyakorlása (pl. bevezetés: témamegjelölés, problémafelvetés, szaktekintélyre hivatkozás, az érvelés menetének vázlata; tárgyalás: előfeltevés, a tételmondat megfogalmazása, érvek/ellenérvek; befejezés: összefoglalás, következtetés levonása, kitekintés, saját vélemény)*
SK 3.5. Komplex multimédiás termékeket (pl. plakát, logó, embléma, arculat, illusztráció) alkot felismerve az összefüggést a szöveg és a vizuális világ között
- *plakát készítése iskolai esemény reklámozásához, figyelve a szöveg és a kép összhangjára* - *osztálytermi berendezés arculatának megtervezése (iskola logójának egységes használata)* - *irodalmi mű plakátjának az elkészítése* - *egy irodalmi mű és/vagy szereplő logójának megtervezése* - *füzetborító tantárgynak megfelelő egyéni tervezése* - *digitális illusztráció készítése egy irodalmi idézethez* - *egy irodalmi vagy kulturális esemény (pl. emléknap, versmaraton) vizuális arculatának megtervezése: plakát, logó, meghívó, szlogen* - Nyissunk könyvesboltot/antikváriumot! *című terv megírása (reklám tervezése, újsághirdetés szövegezése az üzlet köztudatba bevezetése érdekében)* - *fotók, szimbólumok, képek gyűjtése, digitális montázs készítése egy választott szöveg (vers, novella) alapján*

TARTALMAK

Tartalmi egységek	Tartalmak
1. Ajánlott szerzők	**1.1.** Ady Endre **1.2.** Babits Mihály **1.3.** József Attila **1.4.** Juhász Gyula **1.5.** Kosztolányi Dezső **1.6.** Krúdy Gyula **1.7.** Madách Imre **1.8.** Móricz Zsigmond **1.9.** Németh László **1.10.** Pilinszky János **1.11.** Radnóti Miklós **1.12.** Tóth Árpád
2. Fogalmak	**2.1.** populáris irodalom (sci-fi, fantasy, krimi, horror-thriller), szépirodalom **2.2.** közhely, giccs, képzavar **2.3.** stílustörténeti korok, irányzatok: realizmus, naturalizmus, klasszikus modernség, szimbolizmus, impresszionizmus, szecesszió, avantgárd (expresszionizmus, szürrealizmus), újklasszicizmus, kései modernség (tárgyiasság); realista, naturalista, modern emberkép **2.4.** epikus művek olvasása: történetalakítás realista és klasszikus modern művekben (metonimikus, metaforikus történetalakítás; a folytonosság alakzatai: ok-okozatiság, időbeli folytonosság; a megszakítottság alakzatai: elhallgatás, kihagyás, nézőpontváltás); időkezelés (az elbeszélés ideje; az elbeszélt idő: lineáris-kronologikus idő, előreutalás-visszautalás; ciklikus idő, mitikus idő; objektív idő, szubjektív idő; tartam, egyidejűség, emlékezés; külső idő, belső idő); elbeszélői és szereplői szólamok (mindentudó elbeszélő, korlátozott tudású elbeszélő, szereplői elbeszélő; függő beszéd, szabad függő beszéd, monológ); műfajok: a klasszikus modern, realista és naturalista regény változatai, novella (realista, naturalista; anekdotikus, lírai, drámai, lélektani); novellafüzér; paródia **2.5.** lírai művek olvasása: lírai én (a klasszikus modernségben: egyéniségkultusz/az én felnövesztése, az én megsokszorozása, hasonmás; az én háttérbe húzódása; a késő modernségben: az én megsokszorozása; önmegértés, önértelmezés); vershelyzet, beszédhelyzet; személyesség, személytelenség; önmegszólítás; egyszólamúság, többszólamúság; közvetlenség, közvetettség; belső táj, külső táj; dekadencia, hangulatlíra, kozmikusság, filozofikusság, allegorikusság, látomásosság, szimbolikusság, tárgyiasság; a költői hitvallás, látomásos tájvers, létösszegző vers, gondolati költészet **2.6.** drámai művek olvasása: drámai költemény/emberiségköltemény; a cselekmény, a szereplő/hős, a konfliktus, a beszéd átértelmeződése; eszmék a drámában; liberalizmus, pozitivizmus, determinizmus **2.7.** szövegtípusok: animáció, színházi előadás, művészfilm, portré, podcast, tanulmány; alkalmi szövegek (köszöntő, ünnepi beszéd, búcsúzó beszéd, köszönetnyilvánítás, részvétnyilvánítás), funkcionális szövegek (elismervény, jegyzőkönyv, értékelő), multimediális szövegek (plakát, logo, hirdetés, embléma) **2.8.** nyelvi attitűd, nyelvi hiedelmek/babonák, beszédtevékenység, nyelvi regiszter, nyelvi norma, belső kontaktusok, a nyelvművelés problémái, helyénvalóság **2.9.** írott és beszélt szövegek hasonlóságai és különbségei; írott és beszélt szövegtípusok; szövegkoherencia; spontán és tervezett szövegtípusok; a szöveg mikro- és makroszerkezete, szövegszervező elvek
3. Műértelmező műhely	**3.1. NŐI SZEREPLEHETŐSÉGEK** (Minimális követelmény: 2 epikus alkotás, 4 lírai alkotás) **3.1.1. Irodalmi művek a XI. osztályban tanulmányozott korokból:** Kosztolányi Dezső: *Édes Anna*; *Pacsirta*; Németh László: *Iszony*; Móricz Zsigmond: *Az isten háta mögött*; Ady Endre: *Héja-nász az avaron*; *Lédával a bálban*; *Valaki útravált*

Tartalmi egységek	Tartalmak
	belőlünk; *Elbocsátó, szép üzenet*; *Őrizem a szemed*; Juhász Gyula: *Milyen volt…*; *Anna örök*; József Attila: *Óda*; *Mikor az uccán átment a kedves*; *Gyermekké tettél*; *Amit szívedbe rejtesz* **3.1.2. Társítható művek:** **3.1.2.1. Irodalmi alkotások:** bibliai alakok (Éva, Mária alakja); virágénekek; *Énekek éneke*; Mikszáth Kálmán: *A bágyi csoda*; *Tímár Zsófi özvegysége*; Bródy Sándor: *A tanítónő; Asszonyi sors*; Móricz Zsigmond: *Árvácska*; Kaffka Margit: *Színek és évek*; Szerb Antal: *Utas és holdvilág*; Szabó Magda: *Az ajtó*; *Pilátus*; *Mózes egy, huszonkettő*; Visky András: *Kitelepítés*; Tompa Andrea: *Fejtől s lábtól*; Tóth Krisztina: *Pixel*; *Pesztó*; *Ő még csak negyven*; *Tímár Zsófi muskátlija*; Grecsó Krisztián: *Harminc év napsütés*; *Anyám első süteménye*; *Vera*; Závada Pál: *Jadviga párnája* **3.1.2.2. Társművészeti alkotások:** *Mikor az uccán átment a kedves* (megzenésített vers, Kávészünet, 2016); *Kleopátra* (történelmi kalandfilm, Joseph L. Mankiewicz: *Cleopatra*, 1963); *Anna Karenina* (romantikus filmdráma, Lev Tolsztoj regényének adaptációja, Joe Wright: *Anna Karenina*, 2012); *Bridget Jones naplója* (romantikus filmvígjáték, *Bridget Jones's Diary*, Sharon Maguire 2001); *Régimódi történet* (filmdráma, Szabó Magda regényének adaptációja, Beremányi Géza, 2015); *Brilliáns barátnőm* (romantikus dráma, *L'amica geniale*, Saverio Costanzo, 2018) **3.1.3. Világirodalmi kitekintés:** William Shakespeare: *A makrancos hölgy*; Lev Tolsztoj: *Anna Karenina*; Anton Pavlovics Csehov: *Sirály; A három nővér*; Henrik Ibsen: *Nóra*; Gustave Flaubert*: Bovaryné*; Émile Zola: *Hölgyek öröme*; Margaret Atwood: *A szolgálólány meséje*; Annie Ernaux: *Leánytörténet* **3.1.4. Visszatekintési lehetőségek:** *Margit-legenda*; Kármán József: *Fanni hagyományai*; Katona József: *Bánk bán*; Jókai Mór: *Az arany ember, Egy magyar nábob*; Vörösmarty Mihály: *Csongor és Tünde*; Arany János: *Ágnes asszony*; Szabó Magda: *Abigél* **3.1.5. Fogalmak (megjelenített értékek, témák, motívumok):** hőstípusok, nőalakok archetípusai, korszakok nőeszményei, női emancipáció, szerepek változatossága (nő, anya, feleség, testvér), anyahiány, árvaság, kiszolgáltatottság, elnyomás, alávetettség, sorstalanság, előítélet, kitartás, hűség, önfeláldozás, önmegvalósítás, értékteremtés, bűn, bűnhődés **3.2. AZ EGYÉN TÁRSADALMI ÉRVÉNYESÜLÉSÉNEK LEHETŐSÉGEI** (Minimális követelmény: 2 epikus alkotás, 4 lírai alkotás) **3.2.1. Irodalmi művek a XI. osztályban tanulmányozott korokból:** Móricz Zsigmond: *Rokonok*; *Sárarany*; *Tragédia*; Kosztolányi Dezső: *Édes Anna*; *Rendes feltámadás*; *Himnusz egy szamárral*; Ady Endre: *A Hortobágy poétája*; *A magyar Ugaron*; Tóth Árpád: *Körúti hajnal*; Juhász Gyula: *Tápai lagzi*; József Attila: *Tiszta szívvel*; *Holt vidék*; *Külvárosi éj*; *Karóval jöttél*; *Elégia*; *Két hexameter* **3.2.2. Társítható művek:** **3.2.2.1. Irodalmi alkotások:** Kölcsey Ferenc: *Parainesis Kölcsey Kálmánhoz*; *Hymnus*; Vörösmarty Mihály: *Gondolatok a könyvtárban*; Mikszáth Kálmán: *A Noszty fiú esete Tóth Marival*; *Különös házasság*; Móricz Zsigmond: *A fáklya*; Babits Mihály: *Jónás könyve*; Tamási Áron: *Ábel a rengetegben*; Márai Sándor: *Egy polgár vallomásai*; Szilágyi Domokos: *A láz enciklopédiája*; *Hétmérföldes csizma*; *Bartók Amerikában*; Závada Pál: *Jadviga párnája*; Dragomán György: *A fehér király* **3.2.2.2. Társművészeti alkotások:** Ludwig van Beethoven: *III. szimfónia* (szimfónia, 1804); Giuseppe Verdi: *Rigoletto* (opera, 1851); Giacomo Puccini: *Bohémélet* (opera,1896); Kodály Zoltán, *Psalmus Hungaricus* (oratórium, 1923); Kodály Zoltán: *Háry János* (daljáték, 1926); *Édes Anna* (filmdráma, Kosztolányi Dezső regényének adaptációja, Fábri Zoltán, 1958); *Forrest Gump* (filmvígjáték, Robert Zemeckis, 1994); *Good Will Hunting* (filmdráma, Gus Van Sant, 1997); *Üvegtigris* (filmvígjáték, Rudolf Péter, Kapitány Iván, 2001); *Rokonok* (filmdráma Móricz Zsigmond regényének adaptációja, Szabó István, 2006); *Made in Hungária* (zenés filmvígjáték, Fonyó Gergely, 2009)

Tartalmi egységek	Tartalmak
	3.2.3. Világirodalmi kitekintés: Stendhal: *Vörös és fekete*; Charles Dickens: *Copperfield Dávid*; *Twist Oliver*; Émile Zola: *A patkányfogó*; *Germinal*; Sally Rooney: *Normális emberek*; Johann Wolfgang Goethe: *Az ifjú Werther szenvedései*; Honoré de Balzac*: Goriot apó*; Gustave Flaubert*: Bovaryné*; Charles Dickens*: Szép remények*; Henrik Ibsen*: A vadkacsa*; *Nóra (A babaház)*; Franz Kafka*: A per*; Nyikolaj Vasziljevics Gogol*: A revizor*; Thomas Hardy*: Egy tiszta nő; Távol a világ zajától*; Daniel Defoe: *Robinson Crusoe*; Charles Baudelaire: *A romlás virágai* **3.2.4. Visszatekintési lehetőségek:** Mikszáth Kálmán: *A Noszty fiú esete Tóth Marival*; Jókai Mór: *Az arany ember* **3.2.5. Fogalmak (megjelenített értékek, témák, motívumok):** felemelkedés, bukás, kiszolgáltatottság, hatalmi viszonyok, hatalomvágy, korrupció, periféria, központ, társadalmi érvényesülés, szociális igazságtalanság, szegénység, nyomor, az egyén útkeresése, ambíció, torz forma, közösség és individuum, erkölcs és érvényesülés konfliktusa, tisztesség, siker, a hatalommal való szembesülés, kisember, emberi méltóság, elmaradottság, életlehetőségek **3.3. ÉRTÉKRENDEK TALÁLKOZÁSA AZ IRODALOMBAN** (Minimális követelmény: 2 epikus alkotás, 1 drámai alkotás, 3 lírai alkotás) **3.3.1. Irodalmi művek a XI. osztályban tanulmányozott korokból:** Madách Imre: *Az ember tragédiája* (Nádasdy Ádám prózai adaptációja); Krúdy Gyula: *Szindbád*; Ady Endre: *A magyar Ugaron*; *A Tisza-parton*; *A Szajna partján*; *A Hortobágy poétája*; *Új vizeken járok*; *Góg és Magóg fia vagyok én…*; Kosztolányi Dezső: *Esti Kornél*; *Esti Kornél kalandjai*; Móricz Zsigmond: *Az isten háta mögött*; *Sárarany*; Babits Mihály: *Esti kérdés*; *Jónás könyve*; Tóth Árpád: *Orfeumi elégia*; József Attila: *Eszmélet*; *Levegőt!* **3.3.2. Társítható művek:** **3.3.2.1. Irodalmi alkotások:** Karinthy Frigyes: *Az emberke tragédiája*; Székely János: *Caligula helytartója*; Kosztolányi Dezső: *Káin*; Tamási Áron: *Rendes feltámadás*; Sütő András: *Káin és Ábel*; Závada Pál: *Apfelbaum*; Lőrincz Andrea-Nagy Ádám: *Égi megbízás*; Örkény István: *In memoriam Dr. K. H. G.*; Vámos Miklós: *Apák könyve*; Esterházy Péter: *Esti*; Grendel Lajos: *Bőröndök tartalma* **3.3.2.2. Társművészeti alkotások:** *Az ember tragédiája* (animációs film, Jankovics Marcell, 2011); *Az ember tragédiája* művészi illusztrációi; *Az állatfarm* (animációs film, John Halas, Joy Batchelor: *Animal Farm*, 1954); *Az éhezők viadala* (sci-fi-kalandfilm, Gary Ross: *The Hunger Games*, 2012); *A beavatott* (sci-fi akciófilm, Neil Burger: *Divergent,* 2014); *Szindbád* (filmdráma, Krúdy Gyula Szindbád-történeteinek adaptációja, Huszárik Zoltán, 1971) **3.3.3. Világirodalmi kitekintés:** George Orwell: *1984*; Johann Wolfgang Goethe: *Faust*; Aldous Huxley: *Szép új világ*; Mihail Afanaszjevics Bulgakov: *A Mester és Margarita* **3.3.4. Visszatekintési lehetőségek:** Zrínyi Miklós: *Szigeti veszedelem*; Mikes Kelemen: *Törökországi levelek*; Katona József: *Bánk bán*; Arany János: *Szondi két apródja*; Vörösmarty Mihály: *Csongor és Tünde*; Mikszáth Kálmán: *Az a fekete folt*; Jókai Mór: *Egy magyar nábob*; *Az arany ember* **3.3.5. Fogalmak (megjelenített értékek, témák, motívumok):** vitális értékek, érzelmi értékek, szellemi értékek, erkölcsi értékek, anyagi javakkal kapcsolatos értékek, közösségi/társadalmi élettel kapcsolatos értékek, esztétikai értékek, értékrend, értékkonfliktus, értékhierarchia **3.4. HÁBORÚ ÉS HUMÁNUM. A világháborúk emlékezete** (Minimális követelmény: 2 epikus alkotás, 4 lírai alkotás) **3.4.1. Irodalmi művek a XI. osztályban tanulmányozott korokból:** Ady Endre: *Emlékezés egy nyár-éjszakára*; *Az eltévedt lovas*; *A föl-földobott kő*; Babits Mihály: *Húsvét előtt*; József Attila: *Hazám*; Radnóti Miklós: *Ikrek hava*; *A la recherche*; *Hetedik ecloga*; *Levél a hitveshez*; *Nem tudhatom*; *Töredék*; *Razglednicák*;

Tartalmi egységek	Tartalmak
	Erőltetett menet; Pilinszky János: *Ravensbrücki passió*; *Harmadnapon*; *Négysoros*; *Apokrif*; *Harbach 1944*; *KZ-oratórium*; *Terek*; Tamási Áron: *Himnusz egy szamárral*; Kós Károly: *Kiáltó szó* **3.4.2. Társítható művek:** **3.4.2.1. Irodalmi alkotások:** Karácsony Benő: *Napos oldal*; Márai Sándor: *Egy polgár vallomásai*; Kassák Lajos: *Kis könyv haldoklásunk emlékére*; Bánffy Miklós: *Erdélyi történet* (I-III.); Szabó Lőrinc: *Tücsökzene (A Rettenetes Év)*; Kányádi Sándor: *Valaki jár a fák hegyén*; Nádas Péter: *Egy családregény vége*; Dragomán György: *Máglya*; Tompa Andrea: *Sokszor nem halunk meg*; Vida Gábor: *Ahol az ő lelke*; Kuncz Aladár: *Fekete kolostor*; Hervay Gizella: *Tőmondatokban*; Mécs László: *Imádság a nagy Lunátikusért*; Kertész Imre: *Sorstalanság* **3.4.2.2. Társművészeti alkotások:** *Valahol Európában* (filmdráma, Radványi Géza, 1948); *Béketárgyalás, avagy az évszázad csütörtökig tart* (történelmi filmdráma, Balogh Zsolt, 1989); *Schindler listája* (történelmi filmdráma, Steven Spielberg: *Schindler's List*, 1994); *A zongorista* (történelmi filmdráma Roman Polański: *The Pianist*, 2002); *Szabadság, szerelem* (romantikus történelmi filmdráma, Goda Krisztina, 2006); *A napfény íze* (történelmi filmdráma, Szabó István, 1999); *Anyám és más futóbolondok a családból* (filmdráma, Fekete Ibolya, 2015); *Saul fia* (történelmi filmdráma Nemes-Jeles László, 2015); *Napszállta* (történelmi filmdráma Nemes-Jeles László, 2018); *Aurora borealis* (történelmi filmdráma, Mészáros Márta, 2017); *Örök tél* (történelmi filmdráma, Szász Attila, 2017) **3.4.3. Világirodalmi kitekintés:** Ernest Hemingway: *Akiért a harang szól*; Erich Maria Remarque: *Nyugaton a helyzet változatlan*; Hans Fallada: *Mi lesz veled, emberke?*; Ellie Wiesel: *Az éjszaka* **3.4.4. Visszatekintési lehetőségek:** Zrínyi Miklós: *Szigeti veszedelem*; *Anne Frank naplója* **3.4.5. Fogalmak (megjelenített értékek, témák, motívumok):** háború, pusztítás, élet, halál, béke, kiengesztelődés, újjáépítés, szembekerülés a háború borzalmaival, holokauszt, béke iránti vágy, pacifizmus, békekötés, hősiesség, áldozat, tragikum, sorsszerű pusztulás, a háború valósága, szenvedés, rend, káosz, trauma, személyes és kollektív emlékezet

XII. osztály

SPECIFIKUS KOMPETENCIÁK ÉS TEVÉKENYSÉGPÉLDÁK

ÁK 1. − Megért különböző típusú szövegeket formális és informális kontextusban azok esztétikai minőségének megítélésével

XII. osztály
SK 1.1. Alkalmazza a tudatos, értékelő, értelmező és kritikus olvasás technikáit a különböző típusú szövegek befogadásában
- *reflektálás a különböző olvasási stratégiák (extenzív és intenzív) alkalmazásának tapasztalataira* - *az olvasottakra való reflektálás (problémalátás, kérdések megfogalmazása, kiegészítés, megerősítő vagy ellentmondó tapasztalatok megfogalmazása) grafikai szervezők (pl. kettéosztott napló, szemponttáblázat) segítségével* - *érvekkel alátámasztott önálló vélemény kialakítása az olvasott szöveg témájával, műfajával, nyelvi megformáltságával, megjelenített és esztétikai értékeivel kapcsolatban grafikai szervezők (kettéosztott napló, megbeszélés, vita, ötsoros vers formájában) segítségével* - *megértési/értelmezési hibák önálló korrekciója (újraolvasás, reflektálás, problémamegoldás, korrekció)*
SK 1.2. Megért komplexebb metaszövegeket, előadásokat, értekezéseket a több nézőpontú értelmezés elfogadása céljából
- *filmkritikák olvasása, jegyzetelése megadott szempontok mentén* - *ugyanazon film többféle kritikájának összevetése grafikai szervezők segítségével/megadott szempontok alapján* - *a filmkritikák és saját vélemény összehasonlítása grafikai szervezők segítségével* - *színházkritikák olvasása, jegyzetelése megadott szempontok mentén* - *ugyanazon színházi előadás többféle kritikájának összehasonlítása grafikai szervezők segítségével/megadott szempontok alapján* - *értekezések olvasása, jegyzetelése megadott szempontok alapán* - *értekezés és saját vélemény összevetése grafikai szervezők segítségével*
SK 1.3. Összehasonlít szövegeket a poétikai, narratológiai, műfajelméleti és stílustörténeti sajátosságaik alapján
- *az azonos/hasonló témájú/kulcsmotívumú művek összehasonlítása adott szempontok alapján* - *az olvasott művek motívumkészletének összehasonlítása grafikai szervezők segítségével (Venn-diagram, szemponttáblázat)* - *különböző irodalmi szövegek azonos tematikus motívumainak összehasonlítása* - *epikus szövegek összehasonlítása a narratológiai eljárások és stílustörténeti sajátosságok alapján* - *lírai szövegek összehasonlítása poétikai és stílustörténeti sajátosságok alapján*
SK 1.4. Felismeri az irodalomértés tapasztalatában az etikai viszonyokat a szociális érzékenység kialakítása érdekében
- *a szereplők/szerepkörök értékvonatkozásainak megállapítása az olvasott irodalmi alkotásokban* - *az erkölcsi értékkonfliktusok felismerése az irodalomértés tapasztalatában* - *az irodalmi művekben megjelenő szerepek és döntési helyzetek elemzése önismereti reflexióval, a személyes, társadalmi és szakmai életutak tudatos tervezése céljából* - *etikai jellegű szempontok (pl. igazság, tisztelet, méltányosság) elemzése az irodalmi művek értelmezése során, azok intellektuális és kulturális kontextusában* - *etikus és felelős magatartás felvállalása a kultúra, művészet, szellemiség és az épített környezet értékei iránt*
S.K. 1.5. Felismeri a nyelvi udvariasság és agresszió szerepét különböző közlési helyzetekben
- *Grice maximáinak (mennyiség, minőség, mód, relevancia) ismertetése prezentáció formájában* - *a nyelvi udvariassági formák felismerése különböző beszédhelyzetekben* - *a nyelvi agresszió funkcióinak tanulmányozása különböző irodalmi és nem irodalmi szövegekben*

ÁK 2. − Szövegértelmezési stratégiákat alkalmaz történeti, kulturális összefüggésben

XII. osztály
SK 2.1. Egyéni stratégiákat működtet irodalmi és nem irodalmi szövegek értelmezésére kulturális összefüggésben
- *különböző korokban létrejött szövegek párbeszédének megfigyelése* - *a különböző történelmi, művelődéstörténeti korokból származó nyelvi, szövegtípusbeli, műfaji sajátosságok változatainak tudatos kezelése* - *adott téma, motívum, toposz jelentéskörének megfigyelése kulturális összefüggésben* - *a normatív nyelvváltozat és a többi nyelvváltozat funkciója közötti különbség felismerése* - *különböző művészettörténeti korokra jellemző esztétikai minőségek jelentésképző szerepének értelmezése* - *az empátia, a másság elfogadásának gyakorlása a befogadói álláspontban*
SK 2.2. Elemzi a nyelvhasználat és társadalmi rétegzettség összefüggéseit különböző típusú szövegekben
- *különböző beszédszituációk megfigyelése, értelmezése és elemzése a nyelvi viselkedési szabályok figyelembevételével* - *a nyelvi tabuk és az eufemizmusok szerepének felismerése és értelmezése* - *a nyelvi befolyásolás felismerése különböző típusú szövegekben (pl. reklámok, kortesbeszédek, hivatali kommunikációban használt szövegek stb.)* - *a nyelv pragmatikai jegyeinek felismerése a beszédszituációk függvényében*
SK 2.3. Önállóan értelmez irodalmi alkotásokat az esztétikai élmény megtapasztalásának kifejezésére
- *értelmezési szempontok tudatos működtetése* - *önálló vélemény megfogalmazása egy adott irodalmi mű kapcsán* **-** *az egyéni álláspont a szövegre való hivatkozásokkal, idézetekkel és logikusan felépített érvekkel történő alátámasztása* **-** *a tanult nyelvi, történeti, irodalomelméleti és stilisztikai fogalmak szakszerű és kontextusnak megfelelő használata az irodalmi értelmezésben*
SK 2.4. Megkülönbözteti az irodalomtörténeti korszakokat és stílusokat különböző korokhoz tartozó művészi alkotásokban
- *különböző korokhoz tartozó szövegek nyelvi-stiláris jegyeinek megkülönböztetése* - *különböző stílusok és stílusrétegek jegyeinek felismerése* - *művészi alkotások sajátos jegyei alapján történő besorolása művészettörténeti korszakba, stílusba*

ÁK 3. − Különböző típusú szövegeket alkot szóban és írásban a nyelvi megformálásra való érzékenységgel és igényességgel

XII. osztály
SK 3.1. Gyakorolja a nyelvi illem/udvariasság kommunikációs helyzeteit
- *a beszédhelyzetnek megfelelő kulturált nyelvi és nem nyelvi magatartás gyakorlása* - *konfliktuskezelő stratégiák (győztes/vesztes, alkalmazkodó/ elkerülő/problémamegoldó) gyakorlása különböző helyzetgyakorlatokkal, hétköznapi helyzetekben* - *a verbális agresszió nyelvi mintáinak átalakítása a nyelvi udvariasság szabályai szerint* - *fogalmak, gondolatok, vélemények és érzelmek feldolgozása szóban vagy írásban, a szükségletekhez és érdeklődéshez igazodva, különféle kontextusokban (pl. többnyelvűség és interkulturális kommunikáció)* - *pozitív interakció másokkal különféle (pl. szakmai) kontextusokban, a szabályok és eltérő nézőpontok tiszteletben tartásával, bizalommal, empátiával, nyitottsággal a konfliktusok megoldására, a nyilvánosan kifejezett üzenetek hatásának tudatosításával*
SK 3.2. Tudományos kiselőadást tart megadott szempontok alapján
- *a kiselőadáshoz való speciális felkészülés technikáinak alkalmazása (pl. előkészületek: a téma, tárgy, eszme, mondanivaló meghatározása; közönségről szóló ismeretek összegyűjtése, időkorlátok kérdése, elővázlat)* - *anyagyűjtés, cédulázás, kereső programok alkalmazása, az anyag elrendezése* - *a kiselőadás értékelésére vonatkozó szempontok kidolgozása* - *lényegkiemelés, vázlatkészítés gyakorlása tudományos szövegek alapján*

XII. osztály
SK 3.3. Funkcionális szövegtípusokat (Curriculum vitae/Europass típusú önéletrajzok) alkot megadott beszédhelyzethez igazodva
- *rövidített (legfontosabb adatok) és részletes életrajz (személyiség kialakulásának, szakmai, emberi fejlődése) írása* - *szereplők (ön)életrajzának elkészítése*
SK 3.4. Önálló műértelmezést alkot kritikai viszonyulásának kifejezésére
- *műértelmezés írása különböző irodalmi művekről készült metaszövegek idézésével, kritikai viszonyulással* - *szövegekről szóló információk ellenőrzésére vonatkozó gyakorlatok* - *értekezés/esszé írása egy megadott téma alapján* - *műértelmezés írása egy irodalmi műről három problematizáló kérdés mentén* - *összehasonlító elemzés írása megadott szempontok alapján*
SK 3.5. Interjút, riportot készít különböző beszédhelyzetekben
- *különböző kérdéstípusok (zárt, nyílt) alkotása és használata eltérő beszédhelyzetekben* - *interjú- és podcast készítése különböző beszédhelyzetekben (iskolai rendezvény, vendégfogadás)* - *háromlépéses interjúra való felkészülés az olvasói tapasztalatok feltárására vagy az olvasottakhoz fűződő tanulói vélemények, kritikák, kérdések megfogalmazására* - *Kérdezzük a szerzőt! olvasási technika alkalmazása az olvasott szövegek mélyebb megértése érdekében* - *képzelt riport írása egy irodalmi/ történelmi eseményről*

TARTALMAK

Tartalmi egységek	Tartalmak
1. Ajánlott szerzők	**1.1.** Áprily Lajos **1.2.** Dsida Jenő **1.3.** Kányádi Sándor **1.4.** Kertész Imre **1.5.** Kós Károly **1.6.** Kovács András Ferenc **1.7.** Sütő András **1.8.** Tamási Áron **1.9.** Székely János **1.10.** Szilágyi Domokos **1.11.** Ottlik Géza **1.12.** Örkény István **1.13.** Weöres Sándor
2. Fogalmak	**2.1.** értékkonfliktus **2.2.** stílustörténeti korok, irányzatok: késő modernség, posztmodern, misztikus realizmus **2.3.** epikus művek olvasása: az elbeszélő formák játéka: elbeszélői modalitás, beszédmódok, nyelvjáték; areferencialitás, nyelvi világszerűség; töredékesség, intertextualitás, újraírás; műfajok: novella (egyperces novella); regény (nevelődési regény, paraboliszticus regény) **2.4.** lírai művek olvasása: formák/szövegek emlékezete; a lírai én elszemélytelenítése, maszkképzés, sokszólamúság; idézés, rájátszás, utalás **2.5.** drámai művek olvasása: műfajok: tragikomédia; filozófiai dráma; történelmi parabola **2.6.** szövegtípusok: komplex metaszövegek, film- és színházkritikák, előadások, értekezések, vélemény, műértelmezés, reklámok, kortesbeszédek, hivatali kommunikációban használt szövegek, Curriculum vitae/Europass típusú önéletrajzok, kiselőadás, interjú, riport **2.7.** nyelvi udvariasság (köszönés, tegezés/magázás, kérdezés, válaszadás), nyelvi agresszió (trágárság, durva beszéd), együttműködési alapelvek (Grice maximái); a szövegek pragmatikai megformáltsága **2.8.** nyelvi viselkedési szabályok, nyelv és hatalom, nyelvi befolyásolás; meggyőzési és manipulációs stratégiák a nyelvben; nyelvi tabu, PC-beszéd, eufemizmus
3. Műértelmező műhely	**3.1. A KÖZÖSSÉGI SZEREPVÁLLALÁS VÁLTOZATAI A KEZDETEKTŐL A KORTÁRSAKIG** (Minimális követelmény: 10 lírai alkotás) **3.1.1. Irodalmi művek:** Janus Pannonius: *Pannónia dicsérete*; Balassi Bálint: *Egy katonaének*; Csokonai Vitéz Mihály: *Az ember, a poézis első tárgya*; *Az estve*; Berzsenyi Dániel: *Osztályrészem*; *A magyarokhoz*; Kölcsey Ferenc: *Hymnus*; *Vanitatum vanitas*; Vörösmarty: *A vén cigány*; *Szózat*; Petőfi Sándor: *A XIX. század költői*; *Csalogányok és pacsirták*; *A nép nevében*; *Arany Jánoshoz*; *A költészet*; *A költő s a szőlővessző*; Arany János: *Válasz Petőfinek*; *Letészem a lantot*; *Mindvégig*; *Kozmopolita költészet*; *Rendületlenül*; *A vigasztaló; Vojtina-levelek*; *Mi vagyok én?*; *Naturam furca expellas*; *Árkádia-féle*; *Poétai recept*; Ady Endre: *Góg és Magóg fia vagyok én*; *A Hortobágy poétája*; *Új vizeken járok*; *Fölszállott a páva*; *A Szajna partján*; *Az eltévedt lovas*; *Az ős Kaján*; *Kocsi-út az éjszakában*; *Hunn, új legenda*; *A föl-földobott kő*; Babits Mihály: *Húsvét előtt*; *Fortissimo*; *A lírikus epilógja*; *Cigány a siralomházban*; Áprily Lajos: *Vallomás*; *Diogenész lámpája*; *Pisztrángok dala*; *Az irisórai szarvas*; Dsida Jenő: *Psalmus Hungaricus*; *Nagycsütörtök*; *Hulló hajszálak elégiája*; József Attila: *Ars poetica*; *Születésnapomra*; *Külvárosi éj*; *Téli éjszaka*; *Eszmélet*; *A Dunánál*; Radnóti Miklós: *Nem tudhatom*; Weöres Sándor: *Tíz lépcső*; *Vázlat az új líráról*; *Szembe fordított tükrök*; *Egysoros versek*; Szilágyi Domokos: *A próféta*; *Bartók Amerikában*;

Tartalmi egységek	Tartalmak
	Hétmérföldes csizma; Pilinszky János: *Halak a hálóban*; *Négysoros*; *Apokrif*; Kányádi Sándor: *Fától fáig*; Kovács András Ferenc: *Psalmus Transsylvanicus*; *Őszi-téli dallamok*; *Jack Cole daloskönyve*; *Toldott-foldott balladák* **3.1.2. Társítható művek:** **3.1.2.1. Irodalmi alkotások:** Zrínyi Miklós: *Feszületre*; Baróti Szabó Dávid: *A lanthoz*; *Soros jámbus*; Vajda János: *Az üstökös*; *A virrasztók*; *Az őrült költő*; Reviczky Gyula: *Arany Jánosnak*; Faludy György*: Óda a magyar nyelvhez*; Karinthy Frigyes: *Előszó*; Varró Dániel: *Változatok egy gyerekdalra. Ady Endrés változat*; *24 karát*. *Kortárs költők versei Arany János születésének 200. évfordulójára*; Lázáry René Sándor: *Néhány egykori költemény*; Fekete Vince: *Csütörtök*; Tóth Krisztina: *Porhó* **3.1.2.2. Társművészeti alkotások:** Ludwig van Beethoven: *VI. szimfónia* (szimfónia, 1808), Bartók Béla: *Zene húros hangszerekre, ütőkre és cselesztára* (zenemű, 1936), Ligeti György: *Atmosphères* (zenekari darab, 1961); *Arany János* (megzenésített versek, Kaláka: Hangzó Helikon, 2007); *Arany János: Csendes dalok* (megzenésített versek, Musica Historica / Csörsz Rumen István, 2018); *A lejtőn* (megzenésített vers, The Sudras, 2018); *Képzelt riport egy amerikai popfesztiválról* (musical, Déry Tibor regényének adaptációja, Presser Gábor, Adamis Anna, 1973); *Születésnapomra* (József Attila megzenésített verse, Csík zenekar, Kaláka); *https://litera.hu/magazin/tudositas/a-felelossegvallalas-fotoi.html* **3.1.3. Világirodalmi kitekintés:** Horatius: *Ars poetica*; Arisztotelész: *Poétika*; William Wordsworth*: A költő szerepe*; Rainer Maria Rilke: *Archaikus Apolló-torzó*; John Keats: *Óda egy görög vázához*; Alekszandr Szergejevics Puskin: *Próféta*; Friedrich Schiller*: A költészet hatalma*; Federico Garcia Lorca: *A költészet kifejezhetetlensége*; Charles Baudelaire: *Az albatrosz*; Paul Valéry: *A tengerparti temető*; Paul Verlaine: *Költészettan*; *Őszi chanson*; Arthur Rimbaud: *A részeg hajó*; Walt Whitman: *Ének magamról* (részletek); Paul Neruda: *A költészet válasza* **3.1.4. Fogalmak (megjelenített értékek, témák, motívumok):** prófétaszerep, szereplíra, fiktív költő, a költő mint a közösség szószólója, költői öntudat, küldetéstudat, vallomásosság, fennköltség, felelősségvállalás, retorizáltság, értékszembesítés, önreflexió **3.2. EGYÉN ÉS HATALOM KONFLIKTUSA** (Minimális követelmény: 3 epikus alkotás, 1 drámai alkotás) **3.2.1. Irodalmi művek a XII. osztályban tanulmányozott korból:** Örkény István: *Tóték*; *Egyperces novellák*; Kós Károly: *Varju nemzetség*; Ottlik Géza: *Iskola a határon*; Székely János: *Caligula helytartója*; Sütő András: *Egy lócsiszár virágvasárnapja* **3.2.2. Társítható művek:** **3.2.2.1. Irodalmi alkotások:** Tömörkény István: *A mi urunk*; Hajnóczy Péter: *A fűtő*; Nádas Péter: *Biblia*; Madách Imre: *Az ember tragédiája*; Ady Endre: *Dózsa György unokája*; Móricz Zsigmond: *Rokonok*; Illyés Gyula: *Egy mondat a zsarnokságról*; Esterházy Péter: *Harmonia caelestis*; Tóth Krisztina: *A majom szeme*; Vida Gábor: *Egy dadogás története*; Bodor Ádám: *A részleg*; Bodor Ádám: *A börtön szaga*; Dragomán György: *A fehér király* **3.2.2.2. Társművészeti alkotások:** Ludwig van Beethoven: *Egmon-nyitány* (szimfónia, 1810); Ludwig van Beethoven: *Fidelio* (opera,1805); Giuseppe Verdi: *Nabucco* (opera, 1842); Giacomo Puccini: *Tosca* (opera, 1900); Carl Orff: *Carmina burana* (kantáta, 1937); *Mátrix* (sci-fi film, Lana Wachowski, Lilly Wachowski: The Matrix, 1999); *Éhezők viadala* (sci-fi kalandfilm, Gary Ross: *The Hunger Games*, 2012); *Trónok harca* (televíziós fantasy sorozat, Alan Taylor, Daniel Minahan, David Nutter, Brian Kirk: *Game of Throne*, 2011); *Az élet szép* (történelmi filmdráma, Roberto Benigni: *La vita è bella*, 1997); *Schindler listája* (történelmi filmdráma, Steven Spielberg: *Schindler's List*, 1993); *Az ötödik pecsét* (filmdráma, Sánta Ferenc

Tartalmi egységek	Tartalmak
	regényének filmadaptációja, Fábri Zoltán, 1976); *Isten hozta, őrnagy úr!* (filmszatíra, Örkény István: *Tóték* című drámájának adaptációja, Fábri Zoltán, 1970) **3.2.3. Világirodalmi kitekintés:** George Orwell: *1984*; Albert Camus: *A pestis*; Franz Kafka: *A per*; William Shakespeare: *Hamlet*; Szophoklész: *Antigoné*; William Shakespeare: *Macbeth*; *Julius Caesar*; Friedrich Schiller: *Tell Vilmos*; Mihail Bulgakov*: A Mester és Margarita*; Milan Kundera: *A lét elviselhetetlen könnyűsége*; Elie Wiesel: *Éjszaka*; Eugene Ionesco: *A kopasz énekesnő*; Samuel Beckett: *Godot-ra várva*; Lev Tolsztoj*: Háború és béke*; Erich Maria Remarque: *Nyugaton a helyzet változatlan* **3.2.4. Visszatekintési lehetőségek:** Kertész Imre: *Sorstalanság*; Kosztolányi Dezső: *Édes Anna*; Móricz Zsigmond: *Tragédia*; *Sárarany*; Mikszáth Kálmán: *Az a fekete folt*; Tamási Áron: *Ábel a rengetegben*; *Rendes feltámadás* **3.2.5. Fogalmak (megjelenített értékek, témák, motívumok):** konfliktus, egyén és hatalom szembenállása, szabadság, elnyomás, erkölcs, kényszer, antitézis, tragikum, groteszk, abszurd, irónia, lázadó hős, az egyén kiszolgáltatottsága, kistelepülési lét, a történetmondás módozatai, a hősteremtés eljárásai, időkezelés, narrációs eljárások, fikció és valóság viszonya, metaforikusság, metonimikusság, emberi méltóság, emlékezés, trauma feldolgozása, kollektív és egyéni felelősség, a kisember tehetetlensége, a hatalom abszurditása, zsarnokság, ellenállás, alkalmazkodás, morális választások, fegyelem, közösségi kényszer, erkölcsi összeomlás, a hatalom nyomása, irracionalitás, az egyén állásfoglalása, megalkuvás, méltóság

MÓDSZERTANI ÚTMUTATÓ

A1−A2-es, B1−B2-es szint:

1. Alapelvek

A tanterv alkalmazása olyan tanítási és tanulási módszereket feltételez, amelyek:

- a kompetenciák fejlesztésére épülnek (kommunikációs, kognitív, szociális, digitális);
- előtérbe helyezik az inter- és transzdiszciplinaritást, ami a kreativitás, problémamegoldás, döntéshozatal fejlesztését is lehetővé teszi;
- figyelembe veszik a tanulók életkori sajátosságait, előzetes tudását és érdeklődését;
- támogatják az aktív részvételt, az önálló gondolkodást és a reflektív tanulást;
- elősegítik a nyelvi kreativitás, a kritikai gondolkodás, a szövegértés, szövegalkotás és az alkotóképesség fejlődését;
- a komplex személyiségfejlesztésre és az attitűdök fejlesztésére irányulnak;
- lehetővé teszik a differenciált tanulásszervezést és a változatos tanulási utak kialakítását.
- A ***kezdő*** (A1, A2) szintje azt célozza, hogy a diák a tanév végére elérje a középfokú nyelvismeret alsó szintjét, azaz a B1-es szintet. A tanítási módszerek kiválasztásakor figyelembe kell venni a diákok életkori sajátosságait: ezen a szinten a kommunikációközpontú nyelvoktatás dominál. A nyelvi kompetenciafejlesztés célja nem az, hogy a diák fogalmi szinten sajátítsa el a nyelvi kategóriákat, terminusokat, de egy-egy grammatikai kifejezés elsajátítása elengedhetetlen, és hozzátartozik az alapszókincshez (pl. *ige* vagy *múlt idő*).
- a javaslat az, hogy egy-egy témánál először a szókincset alapozzák meg és mélyítsék el: azaz fordítsák le és tanulják meg a szavakat. Ezt kövesse egy rövid, közérthető grammatikai magyarázat ahhoz a témához, amelyet az adott tanulási tevékenység feldolgoz. Harmadik lépésként foglalkozzanak szövegekkel. Itt fontos a különböző szövegértési feladatok (kérdések, hamis mondatok stb.) alkalmazása is, majd negyedik lépésként oldjanak minél változatosabb gyakorlatokat, feladatokat. Bevonható a nyelvoktatásban használt audio-lingvális módszer és a fordítómódszer is, továbbá, hogy minél gyakrabban éljenek az IKT-eszközök használatával.
- érdemes alkalmazni a fokozatos célnyelven való beszédet már a legelső óráktól kezdve, azaz kerüljék a román nyelvű kommunikációt, amennyire csak lehet. Továbbá az aktív tanulási módszer alkalmazása is segíti a nyelvtanulást, amely azt jelenti, hogy a tanórákon egyre kevesebbet beszéljen, kommunikáljon a tanár, és egyre többet szólaljanak meg a nyelvtanulók. A tanári magyarázat, beszéd kevesebb időt vegyen igénybe, mint a diákok beszéltetése, gyakorlatoztatása. A cél, hogy a diák minél aktívabban vegyen részt az órán, a tanár inkább irányítson, keretet biztosítson a megfelelő kommunikációnak.
- Az anyanyelvi nevelés alapelvei ***középhaladó szintnek*** (B2) a játékosság, élményközpontúság, beszédkésztetés.
- Ajánlott a tanulói kiselőadás és a projektmódszer alkalmazása, a tanár és a diák közös munkáján alapuló pedagógiai módszerek, az e-learning tapasztalatainak beépítése a jelenléti/online oktatásba.
- Ezen a szinten különösen fontos a tanulásszervezés módszertani megújulása a differenciált oktatás, azaz az egyéni különbségek figyelembevétele. A pedagógus feladata a tanulók nyelvismeret szintjének megfelelő, a tanulók közötti egyéni eltéréseket illető, ezekhez legjobban alkalmazkodó feladatok megválasztása
- a tanterv sikeres használatához a tanár használja bátran a bibliográfiában feltüntetett kézikönyveket, szaklapokat, honlapokat is.

2. A tanterv felépítése:

A hangsúly az alapkompetenciák kialakításán van, amelyek minden tanuló számára hozzáférhetők, és olyan módszerek választásán, amelyek biztosítják az inkluzív oktatás feltételeit és az esélyegyenlőséget. A tanulási tevékenységek fokozatosan nehezedő, hétköznapi feladatokra és didaktikai játékokra alapoznak.

3. Ajánlott módszerek és munkaformák

Felfedező tanulás (induktív megközelítés)

- Nyelvi jelenségek, szövegszerkezetek önálló megfigyelése és rendszerezése
- Szabályfelfedeztetés példák alapján

Reflektív gondolkodás és metakogníció
- Saját megértési folyamat tudatosítása (pl. kettéosztott napló, gondolattérkép)
- Értelmezési hibák önálló korrekciója, újraolvasás, reflektálás

Differenciált tanulásszervezés
- Választható szövegek, értelmezési utak, feladattípusok
- Tanulói kutatómunka (pl. nyelvváltozatok, családi nyelvhasználat)
- Egyéni, páros és csoportmunka váltakozása

Digitális és multimédiás eszközök használata
- Online szótárak, adattárak, adatbázisok kezelése
- Multimédiás szövegek értelmezése (videó, komment)
- Digitális szövegalkotás: e-mail, hangüzenet, közösségi poszt, pályázati űrlap
- A mesterséges intelligencia értő és kritikus használata

Szerepjáték és szituációs gyakorlatok
- Kommunikációs helyzetek modellezése (formális/informális párbeszéd, vita)
- Beszédhelyzethez illeszkedő szövegalkotás (meghívó, levél, monológ)

4. Értékelési szempontok
- Kompetenciaalapú értékelés: a megszerzett tárgyi tudás változatos problémahelyzetekben való alkalmazása
- Fejlesztő értékelés: folyamatos visszajelzés, tanulási naplók, önértékelés, társértékelés
- Valós élethelyzetekre épített feladatok: valós kommunikációs helyzetek, projekttermékek, kreatív szövegalkotás

C1−C2-es szint:

1. Alapelvek

A tanterv alkalmazása olyan tanítási és tanulási módszereket feltételez, amelyek:
- a kompetenciák fejlesztésére épülnek (kommunikációs, kognitív, szociális, digitális);
- a komplex személyiségfejlesztésre, az értéktudat, az értékfelismerés, az attitűdök fejlesztésére irányulnak;
- előtérbe helyezik az inter- és transzdiszciplináris megközelítéseket, amelyek ösztönzik a kreatív és komplex döntéshozatali folyamatokat, az olvasói kritikai gondolkodást és az önálló értelmezési stratégiák kialakulását;
- figyelembe veszik a tanulók életkori sajátosságait, előzetes tudását és érdeklődését;
- támogatják az aktív részvételt, az önálló gondolkodást és a reflektív tanulást;
- elősegítik a nyelvi kreativitás, a kritikai gondolkodás, a szövegértés, szövegalkotás és az alkotóképesség fejlődését;
- lehetővé teszik a differenciált és csoportos tanulásszervezést, a változatos tanulási utak kialakítását.

2. A tanterv felépítése:

Közös törzsanyag: a hangsúly az alapkompetenciák kialakításán van, amelyek minden tanuló számára hozzáférhetők, és olyan módszerek választásán, amelyek biztosítják az inkluzív oktatás feltételeit és az esélyegyenlőséget. A tanulási tevékenységek fokozatosan nehezedő feladatokra és didaktikai játékokra alapoznak.

3. A műválasztás módja:
- A műértelmező műhely gyakorlataihoz a tanár az osztály érdeklődését és adottságait figyelembe véve választ szövegeket a tantervben javasolt műlistából. Fontos szempont lehet a műválasztásban az össztársadalmi és lokális értékek képviselete is a kulturális sokszínűség jegyében. Erre ad lehetőséget a műértelmező műhelybeli szövegek sokszínűsége, gazdagsága.
- A javasolt témák, problémakörök, problémafelvetések elmélyült vizsgálatához a megadott minimális követelményeken túl a műlista lehetőséget ad a választott szövegek számának növelésére a tanórai tevékenység keretén belül, vagy az egyéni/csoportos kutatómunka (projekt) megvalósításához.
- A tanórára kiválasztott szövegek vagy részletek ne haladják meg az 1500 szót, az ennél hosszabb szövegeket a tanterv otthoni olvasás után tanórai megbeszélésre javasolja.

- A tanulmányozott kor irodalmi alkotásainak a javasolt társítható művekkel való párhuzamos olvasása lehetőség arra, hogy a kortárs szövegek folyamatosan jelen legyenek az olvasói tapasztalatban, és gyakorlattá válhasson a klasszikusoknak a kortársak felől való olvasása. Ebben a szemléletben érthetővé válik, hogy a szövegek keletkezési korából fakadó „másság" feloldható a tematikus összefüggésben, és megfigyelhető az egyes problémakörökhöz való emberi viszonyulás időbeli változása. A választott irodalmi alkotások sora kiegészíthető a témához kötődő nem irodalmi szövegekkel (pl. publicisztikai, metaszövegek).
- **Irodalmi művek a IX−XII. osztályban tanulmányozott korokból:** olyan magyar irodalmi alkotások, amelyeket a tanulmányozott korszakba helyezve stílustörténeti, műfaji szempontból is értelmezésre ajánlunk a tanóra keretén belül.
- **Társítható irodalmi alkotások:** olyan magyar irodalmi alkotások, amelyeket elsősorban tematikusan értelmezünk, és ebből a szempontból állítjuk összefüggésbe a tanulmányozott korszakok magyar irodalmi alkotásaival.
- **Társművészeti alkotások:** olyan festmények, szobrok, zenei, színpadi művek és filmek, amelyek tematikusan kapcsolódnak az ajánlott irodalmi alkotásokhoz, és kiegészítik, árnyalják, elmélyítik az értelmezést, komplex művészi látásmódot fejlesztenek, a korszak, stílus hangulatát érzékeltetik. A terjedelmesebb zenei, színpadi művek és filmek egy-egy, a téma szempontjából releváns részletét ajánljuk tanórán való értelmezésre, a teljes alkotások meghallgatása/megtekintése filmklub, egyéni filmnézés, csoportos projektmunka tárgyát képezik.
- **Világirodalmi kitekintés:** olyan világirodalmi alkotások, amelyek tematikusan kapcsolódnak az ajánlott művekhez. Nem számítanak bele a minimális követelménybe, hanem kiegészítik, formálják a tanulók irodalmi műveltségét, értékrendjét, a magyar irodalmat világirodalmi kontextusba helyezik, jelezve a problémakörök, témák, motívumok egyetemességét. Segíti az összehasonlító szemléletet, párhuzamok, különbségek felfedezését. A tanórán való közös értelmezéshez rövidebb szövegek, szövegrészletek javasoltak.
- **Visszatekintési lehetőségek:** a tanulók reflektálnak olyan irodalmi alkotásokra, amelyeket már korábban megismertek, a rájuk való utalás a problémakörök, témák, értékek, motívumok értelmezése során tágabb kontextusba helyezik a már megszerzett olvasmányélményeket, amelyek által feltárják a korábban tanulmányozott és az újonnan olvasott művek közti kapcsolatokat.
- **Fogalmak:**
  - **Tematikus fogalmak:** a műértelmező műhelyekben javasolt szakkifejezések, megjelenített értékek, témák, motívumok egyben a művek értelmezésének szempontjai is. Ezeket a fogalmakat az értelmezés során a tanulók elsajátítják és működtetik.
  - **Stilisztikai, poétikai, narratológiai, nyelvi fogalmak:** a tematikus fogalmakhoz társulnak a megjelenítés eszközei, azok a stilisztikai, poétikai, narratológiai, nyelvi fogalmak, amelyek az esztétikai élmény megfogalmazásának eszközei. A tantervben javasolt szakkifejezések fogalmi szintű funkcionális működtetése ajánlott.
- **Minimális követelmény:** a tanterv ajánlása a választott művek számának meghatározására. Ezek magyar irodalmi alkotások a tanulmányozott korokból és a társítható irodalmi alkotások közül. A minimális követelmény (pl. 3 epikus alkotás, 3 lírai alkotás) teljes terjedelemben elolvasandó művekre vonatkozik. A minimális keretben egy irodalmi mű a 4 év alatt egyszer választható. Ez nem zárja ki annak a lehetőségét, hogy a minimális kereten felül egy mű több témához kötődően is tanulmányozható legyen. A téma keretén belül választott művek mellett egy-egy, a tantervben ajánlott alkotás vagy annak részlete akár egy feladat, item megfogalmazásában is megjelenhet, melynek nem elvárása a teljes mű ismerete.

A tanterv kronologikus és moduláris szempontokat követ. Nem elvárás a klasszikus értelemben vett irodalomtörténet, életrajz- és életmű tanítása. Olyan műközpontú szemléletet érvényesít, mely megengedi a különböző irodalmi, művészettörténeti, stílustörténeti korszakok közötti átjárást. Az ajánlott szerzők művei a műértelmező műhelyek ajánlatai alapján úgy illeszkednek a tananyagba, hogy azokban érvényesülhessen a tematikus értelmezés és a stílustörténeti, poétikai/narratológiai sajátosságok megfigyelése is.
A tanterv nyelvészeti részdiszciplínákhoz kapcsolódó témái részben az előző ciklusban már megismertek másfajta (tudományos és ismeretterjesztő szövegek általi) megközelítését célozzák a nyelvi jelenségek funkcióinak, szerepének és használatának megértése érdekében, és ezek tágabb kontextusban való gyakorlására adnak alkalmat, így elsősorban ezekhez köthetők; illetve részben olyan problematikákat vetnek

fel, amelyek elsősorban önállóan tárgyalhatók, de, a megfelelő tartalmat figyelembevételével köthetők – az ajánlott – irodalmi művekhez is.

5. A tanóra fókuszai:

- Tematikus fókusz
- Poétikai fókusz
- Szövegértési/értelmezési fókusz
- Szövegalkotási fókusz

6. Ajánlott módszerek és munkaformák

Felfedező tanulás (induktív megközelítés)

- Nyelvi jelenségek, szövegszerkezetek, irodalmi kódok megfigyelése és rendszerezése
- Szabályfelfedeztetés példák alapján (pl. versritmus, narratív szólamok, nyelvváltozatok)

Reflektív gondolkodás és metakogníció

- Saját megértési folyamat tudatosítása (pl. kettéosztott napló, gondolattérkép)
- Értelmezési hibák önálló korrekciója, újraolvasás, reflektálás

Műértelmező műhelymunka

- Különböző korokból származó művek közös projektalapú értelmezése
- Társítás világirodalmi, popkulturális, társművészeti alkotásokkal
- Tanulói portfólió készítése
- Tanulói állásfoglalás, vita, érvelés, alternatív értelmezések kidolgozása

Kooperatív tanulásszervezés

- Irodalmi körök, egy témáról különböző szerepekben, eszmecsere, kerekasztal-forgó, vándorló csoportok, vitaháló, disputa

Differenciált tanulásszervezés

- Választható szövegek, értelmezési utak, feladattípusok
- Tanulói kutatómunka megszervezése, irányítása
- Egyéni, páros és csoportmunka váltakozása

Digitális és multimédiás eszközök használata

- Online szótárak, adattárak, adatbázisok kezelése
- Multimédiás szövegek értelmezése (videó, kampány, komment stb.)
- Digitális szövegalkotás: e-mail, hangüzenet, közösségi médiafelületek szövegei, pályázati űrlap
- A mesterséges intelligencia értő és kritikus használata

Szerepjáték és szituációs gyakorlatok

- Kommunikációs helyzetek modellezése (formális/informális párbeszéd, vita stb.)
- Beszédhelyzethez illeszkedő szövegalkotás (meghívó, levél, monológ stb.)

Tematikus progresszió és motívumalapú tanítás

- Motívumok, értékek, témák követése különböző művekben
- Életproblémák irodalmi megközelítése (pl. beavatás, szerelem, otthonosság, hűség, hősiesség)
- A megismert nyelvi jelenségek progresszív beépítése a szövegalkotásba

7. Értékelési szempontok

- Kompetenciaalapú értékelés: a megszerzett tárgyi tudás változatos problémahelyzetekben való alkalmazása
- Fejlesztő értékelés: folyamatos visszajelzés, tanulási naplók, önértékelés, értékelési táblázat, társértékelés
- Valós élethelyzetekre épített feladatok: valós kommunikációs helyzetek, projekttermékek, kreatív szövegalkotás

SZAKIRODALOM

A1−A2-es, B1−B2-es szint:

Adamikné Jászó Anna 2006. *Az olvasás múltja és jelene. Az olvasás grammatikai, pragmatikai és retorikai megközelítésben.* Trezor Kiadó, Budapest. https://mek.oszk.hu/09400/09498/09498.pdf

Antalné Szabó Ágnes 2019. A szövegértő olvasás fejlesztése magyar nyelven – adaptivitás és motiválás a fejlesztésben In Terbe Erika (szerk): *A szövegértés mint tanulási képesség fejlesztése.* Eötvös Loránd Tudományegyetem, Budapest. pp. 49-80. https://mindenkiiskolaja.elte.hu/wp-content/uploads/2019/09/A-sz%C3%B6veg%C3%A9rt%C3%A9s-mint-tanul%C3%A1si-k%C3%A9pess%C3%A9g-fejleszt%C3%A9s_INTERA.pdf#page=49

Balázs Géza 1994. *Szövegtani gyakorlatok, vázlatok és tanulmányok. (Mai magyar nyelvi gyakorlatok).* Budapest, Nemzeti Tankönyvkiadó.

Balogh Andrea – Magyari Sára 2010. *Nyelvi szintfelmérő tesztgyűjtemény (Culegere de teste de competenţă lingvistică în limba maghiară).* Ed. AEGIS, Timisoara.

Bencze Lóránt 1996. *Mikor, miért, kinek, hogyan. Stílus és értelmezés a nyelvi kommunikációban*. Budapest, Corvinus Kiadó.

Benkes Zsuzsa – Nagy L. János – János – Petőfi S. János 1996. *Szövegtani kaleidoszkóp 1.* Budapest, Nemzeti Tankönyvkiadó.

Benkes Zsuzsa – Petőfi S. János 1996. *Szövegtani kaleidoszkóp 2.* Budapest, Nemzeti Tankönyvkiadó.

Czimer Györgyi – Fűzfa Balázs – Szakály Szilvia (szerk.). 2016. *Élményközpontú irodalomtanítás. Kreativitás, produktivitás, kultúrakezelés a digitális korban*. Szombathely, Savaria University Press.

Cserhalmi Zsuzsanna 2001. *Amit az irodalomtanításról tudni kellene*… Budapest, Korona Kiadó.

Fűzfa Balázs 1998. *Miért szép?* Celldömölk, Pauz-Westermann Könyvkiadó.

Gábor Felicia 2019. *Csángó élet.* Magyar Napló Kiadó.

Gál Noémi 2010. *A nyelvi revitalizáció. Elméletek, módszerek, lehetőségek*. AESZ, Kolozsvár.

Giay Béla – Nádor Orsolya 1998. A magyar mint idegen nyelv. *Hungarológia*. Budapest.

Goretity József – Laczkó Zsuzsa 1997. *Nem csak novellák.* Debreceni Nyári Egyetem.

Gróf Annamária 2013: *Didaktikai segédkönyv a magyar mint környezetnyelv oktatásához*. Maribor.

Hegedűs Rita 2009. *Magyar nyelvtan. Formák, funkciók, összefüggések*. Tinta Könyvkiadó, Budapest.

Hegyi Endre 1991. Hogyan tanítsuk idegen nyelvként a magyart? In: Giay Béla – Ruszinyák Márta (szerk.): *Magyar nyelv külföldieknek*. Budapest.

Kiss Gabriella – Molnár Ilona 2009. *Jó szórakozást magyarul!* Molilla Könyv, Pécs.

Magyari Sára 2017. *A magyar mint idegen nyelv oktatása. Fogalmak, helyzetek, megoldások*. Partium Kiadó, Nagyvárad.

Magyari Sára 2019a. *Hogyan tanítsam?* Szórvány Alapítvány. Temesvár.

Magyari Sára 2019b. *Magyar nyelvlecke román anyanyelvűeknek*. Szórvány Alapítvány. Temesvár.

Magyari Sára 2020. Egy nyelvi revitalizációs program szükségességéről. In: *Acta Universitatis Christianae Partiensis*. Studia culturale 2020/2.

Magyari Sára 2020. Nyelvi revitalizáció a fakultatív oktatás tükrében. In: Istók Béla – Lőrincz Gábor – Lőrincz Julianna – Simon Szabolcs (szerk.): *Tankönyvkutatás – fordított tankönyvek – kétnyelvűség*. Selye János Egyetem Tanárképző Kara Komárom. 99–104.

Nárdor Orsolya 2018. *Tanított (anya)nyelvünk*. KRE, L'Harmattan Kiadó, Budapest.

Németh Dorottya 2006. Kooperatív tanulási formák a magyar mint idegen nyelvi órákon. In: *THL2*, 2006. 113–119.

Szabó Szilvia 2016a. *Magyar mint idegen nyelv*. SZABÓ Nyelviskola és Fordítóiroda Kft. Pécs.

Szabó Szilvia 2016b. *Kulcs a sikeres ECL nyelvvizsgához. Magyar mint idegen nyelv A2, B1, B2, C1 szint.* Szabó Nyelviskola és Fordítóiroda Kft, 2016.

Szita Szilvia – Görbe Tamás 2010. *Gyakorló magyar nyelvtan. A Practical Hungarian Grammar.* Akadémiai Kiadó, Budapest.

Közös Európai Referenciakeret 2002. https://nyak.oh.gov.hu/nyat/doc/ker_2002.asp

https://adatbazisokonline.mnl.gov.hu/

https://www.arcanum.com/hu/

https://digiteka.ro/index/adatbazis

https://helyesiras.mta.hu/helyesiras/default/suggest

https://fakultativ.integratio.ro

www.magyarora.com

https://mnyi.eu/

C1−C2-es szint:

Adamikné Jászó Anna: *Az olvasás múltja és jelene*. *Az olvasás grammatikai, pragmatikai és retorikai megközelítésben.* Trezor Kiadó, Budapest, 2006. https://mek.oszk.hu/09400/09498/09498.pdf

Ady Endre, Weöres Sándor és Kovács András Ferenc költészete – Alter-Tanterv. A XX. századi magyar költészet. https://www.youtube.com/watch?v=9orX-eKXQ5M

Antalné Szabó Ágnes: A szövegértő olvasás fejlesztése magyar nyelven – adaptivitás és motiválás a fejlesztésben. In: Terbe Erika (szerk.): *A szövegértés mint tanulási képesség fejlesztése.* Eötvös Loránd Tudományegyetem, Budapest, 2019: 49–80. https://mindenkiiskolaja.elte.hu/wp-content/uploads/2019/09/A-sz%C3%B6veg%C3%A9rt%C3%A9s-mint-tanul%C3%A1si-k%C3%A9pess%C3%A9g-fejleszt%C3%A9s_INTERA.pdf#page=49

Arany János: *Gvadányi József; Bánk bán tanulmányok.* https://dea.lib.unideb.hu/dea/bitstream/handle/2437/217070/Arany_Janos_Tanulmanyok_es_kritikak_I.pdf

Arató László: Olvasóvá nevelés és irodalomtanítás. In: Fenyő D. György (szerk.): *Dűlő 2017027 — A szöveg vonzásában.* Műút, 2017. 80-88. https://drive.google.com/file/d/1jhq3qTi3tVHHxADJV82-vfJ4GZ3y325P/view

Arisztotelész: *Poétika*. http://mek.oszk.hu/00300/00315/00315.htm

Bakró-Nagy Marianne és mtsai: Nyelvi dokumentáció. *Languages in danger* http://hu.languagesindanger.eu/book-of-knowledge/nyelvi-dokumentacio/

Bakró-Nagy Marianne: A tabu születése. In: Bereczki András – Csepregi Márta – Klima László (szerk.): *Ünnepi írások Havas Ferenc tiszteletére*. Budapest, ELTE Finnugor Tanszék – Numi Tórem Alapítvány, 2008: 69–79. www.academia.edu/14444977/A_tabu_születése_The_birth_of_taboo

Barabási Tünde – Birta-Székely Noémi – Fóris-Ferenczi Rita – Gombos Márta – Péter Lilla – Stark-Nagy Gabriella – Szabó-Thalmeiner Noémi: *Pedagógiai kézikönyv. Az oktatás pedagógiaelméleti alapjai.* Ábel Kiadó, Kolozsvár, 2007.

Bárdossy Ildikó – Dudás Margit – Pethőné Nagy Csilla – Priskinné Rizner Erika: *A kritikai gondolkodás fejlesztése. Az interaktív és reflektív tanulás lehetőségei*. Pécsi Tudományegyetem, Pécs–Budapest, 2022. http://vetesi.hu/portfoliohoz/anyagok/kritikaig_fejl_1.pdf

Basch Éva – Kegyes Erika: *Kreatív írás – elmélet és gyakorlat*. Juhász Gyula Felsőoktatási Kiadó, Szeged, 2024.

Bécsy Tamás: *A dráma esztétikája. A dráma műneme és műfajai*; Kossuth, Budapest, 1988 *(Esztétikai kiskönyvtár)*

Benczédy József: *Retorika. Gyakorlati útmutató.* Tinta Könyvkiadó, Budapest, 2010.

Benkes Zsuzsa – Petőfi S. János: *A vers és próza kreatív-produktív megközelítéséhez. Alapfeladat-típusok*. Országos Közoktatási Szolgáltató Iroda, Budapest, 1993.

Benyovszky Krisztián: Nézőpontok kereszttüzében. *Irodalomtörténet* 2003/3. 479 487.

Béres Judit: *„Azért olvasok, hogy éljek.” Az olvasásnépszerűsítéstől az irodalomterápiáig*. Kronosz Kiadó, Pécs, 2017.

Bertha Zoltán: *Sütő András.* Kalligram Könyvkiadó, Pozsony, 1995.

Bódi Zoltán – Ferenczi Gábor – Pál Helén (szerk.): *A magyar nyelvjárások a XXI. században – nyelvstratégiai megközelítésben*. Magyarságkutató Intézet, Budapest, 2019.

Bókay Antal: *József Attila poétikái*. Bp., Gondolat, 2004.

Chadwick, Owen: *A reformáció.* Osiris, Budapest, 2003.

Czimer Györgyi – Kovács Szilvia – Miklósvölgyi Miklós: *Az irodalomtanítás új útjain*. Debreceni Egyetemi Kiadó, 2015. https://mad-hatter.it.unideb.hu/portal/displayDocument/Szervezeti%20t%C3%A1rak/Egy%C3%A9b%20szervezeti%20egys%C3%A9gek/Tan%C3%A1rk%C3%A9pz%C3%A9si%20K%C3%B6zpont/Kiadv%C3%A1nyt%C3%A1r/28%20%C3%B3r%C3%A1s%20szakm%C3%B3dszertani%20k%C3%A9pz%C3%A9s%20szakk%C3%B6nyvei/irodalomtanitas_uj_utjain.pdf

Csapó Benő: *A képességek fejlődése és iskolai fejlesztése*. Akadémiai Kiadó, Budapest, 2003.

Csörsz Rumen István (szerk.): *Tinódi Sebestyén és a régi magyar verses epika*. Kolozsvár, 2008.

Dávidházi Péter: A Nemzeti dal történelmi beszédaktusa és a toborzó vers poétikája. In: *„Vagy jőni fog” Bibliai minták nemzetiesítése a magyar költészetben.* Ráció Kiadó, Budapest, 2017. 163–225.

Eco, Umberto: *Az új középkor.* Európa könyvkiadó, Budapest, 2008.

Erdélyi Erzsébet: *Anyanyelvi nevelési tanulmányok III.* Iskolakultúra, Kolozsvár, 2008.

Farmati Anna: Hagiografikus beszédmódok – legendakísér(l)tetek? Avagy a szakmai ártalom le- és becsapódása az írás és az olvasás folyamatába. In: Berszán István – Fóris-Ferenczi Rita – Serestély Zalán (szerk.): *Hermész után szabadon. Köszöntőkötet Orbán Gyöngyi tiszteletére.* Egyetemi Műhely Kiadó – Bolyai Társaság, Kolozsvár, Egyetemi Füzetek, 2019. 41. 225–238.

Fazakas Emese: *Bevezetés az általános és magyar nyelvtörténetbe. Nyelvi változások, a magyar helyesírás és szókincs története*. Egyetemi Műhely Kiadó, Kolozsvár, 2017. https://www.bolyait.ro/2017-2/

Fenyő D. György: *Az irodalomtanítás módszertana. Éthosz és praktikák 1–2*. Tea Kiadó, Budapest. 2022.

Forgács Tamás: *Történeti frazeológia, azaz a közmondások története*. Tinta Könyvkiadó, Budapest, 2021.

Fóris Ágota: *Az adatgyűjtés és adatfeldolgozás általános módszerei*. In: Fóris Ágota: *Kutatásról nyelvészeknek*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2008. 113–142. https://mek.oszk.hu/18000/18088/

Fóris Ágota: *Lexikológiai és lexikográfiai ismeretek magyar (mint idegen nyelv) tanároknak*. Károli Gáspár Református Egyetem, L'Harmattan, Budapest, 2018.

Fóris-Ferenczi Rita (szerk.): *Koncepció-javaslat a magyar nyelv és irodalom középiskolai oktatásához*. *Magiszter*, XVIII. évf./2. sz., 2020/tél, 125-162. https://padi.psiedu.ubbcluj.ro/wp-content/uploads/Magiszter-2020_2_125-162.pdf

Fóris-Ferenczi Rita: *Anyanyelv-pedagógia. Kísérlet az elmélet(ek) és a gyakorlat egybehangolására.* Ábel Kiadó, Kolozsvár, 2006.

Fóris-Ferenczi Rita: *Tervezés és értékelés*, Ábel kiadó, Kolozsvár, 2019.

Gáldi László: *Ismerjük meg a versformákat*. Móra, Budapest, 1993.

Gintli Tibor (főszerk.): *Magyar irodalom.* Akadémiai Kiadó, Budapest, 2010.

Gordon Győri János (szerk.): *Irodalomtanítás a világ kilenc oktatási rendszerében*. Pont Kiadó, Budapest, 2003

H. Tomesz Tímea: *A tartalomhoz forma. A tömegkommunikáció szövegfajtái történeti és pragmatikai keretben*. Pandora Könyvek 36., Eger, 2015. https://real.mtak.hu/189312/1/Pandora36H.TomeszTimea.pdf

Hajas Zsuzsa: *Kommunikációs gyakorlatok középiskolásoknak*. Pedellus Tankönyvkiadó, Debrecen, 2000.

Hankiss Elemér: *Az irodalmi mű mint komplex modell*. Magvető Kiadó, Budapest, 1985.

Hansági Ágnes: *Tárca – regény – nyilvánosság. Jókai Mór és a magyar tárcaregény kezdetei*. Ráció Kiadó, Budapest, 2014. https://real.mtak.hu/14459/1/Hansagi-Agnes_Tarca-regeny-nyilvanossag__PDF_LQ.pdf

Horkay Hörcher Ferenc (szerk.): *Fejezetek a kora modern esztétikai gondolkodás történetéből.* L'Harmattan Kiadó, Budapest, 2013.
https://www.academia.edu/5609725/FEJEZETEK_A_KORA_MODERN_ESZT%C3%89TIKAI_GONDOLKOD%C3%81S_T%C3%96RT%C3%89NET%C3%89B%C5%90L_1450_1650_Chapters_from_Early_Modern_Aesthetic_Thought_in_Hungarian_szerk_Horkay_H%C3%B6rcher_Ferenc

Illyés Gyula: A betiltott Petőfi. In *Petőfi koszorúi. Versek, vélekedések, vallomások Petőfiről*. Csanádi Imre válogatása. Magvető Kiadó, 1973. 477–478.

Iser, Wolfgang: Az olvasás aktusa. Az esztétikai hatás elmélete. In: Kiss Attila, Kovács Sándor S. K., Odorics Ferenc (szerk.): *Testeskönyv I.* Szeged: Ictus – JATE Irodalomelmélet Csoport 1996.

Jakobovits Kitti: *Irodalomterápia. A könyvespolcod pszichológusszemmel*. Kulcslyuk Kiadó, Budapest, 2021.

Jankovits László: *Nobilis ingenio. Janus Pannonius költészete. A műértelmezés hagyományai Janus Pannonius költészetében.* Irodalmi Jelen könyvek, Arad, 2012.

Józsa Krisztián – Steklács János (szerk.): *Az olvasás–szövegértés fejlesztése.* Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet, Budapest, 2012.

Kádár Éva – Kádár Zoltán: *Anyanyelv-pedagógia – Egyetemi jegyzet.* Ábel Kiadó, Kolozsvár, 2020.

Kaján Anna – Deme Andrea: Nyelvi attitűdvizsgálat iskolások körében. *Anyanyelv-pedagógia* 2020/3 www.anyanyelv-pedagogia.hu/cikkek.php?id=850

Kálmán László – Trón Viktor: *Bevezetés a nyelvtudományba*. 2., bővített kiadás. Tinta Könyvkiadó, Budapest, 2007. https://archive.nytud.hu/publ/bevezetes_a_nyelvtudomanyba.html

Kálmán László: Mitől változik a nyelv? *Nyelv és Tudomány* 2012 https://www.nyest.hu/hirek/mitol-valtozik-a-nyelv

Kerényi Ferenc: *Madách Imre.* Kalligram, Bp., 2006.
Kerényi Ferenc: *Petőfi Sándor élete és költészete*. Osiris, Budapest, 2008.
Kiefer Ferenc (szerk.): *Magyar nyelv*. Akadémiai Kiadó, Budapest, 2006.
Kiss Jenő: *Társadalom és nyelvhasználat*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 1995.
Kosztolányi Dezső, Dsida Jenő és Pilinszky János költészete – Alter-Tanterv: https://www.youtube.com/watch?v=_T9fylNccsI
Kőszeghy Péter: A régi magyar irodalom történetének írása, avagy mi az az „igazi irodalom”. *ItK*, 2015. 5. 613–624.
Kőszeghy Péter: *Balassi Bálint. Magyar Amphión*, Budapest, 2014.
Kucserka Zsófia: *Könyvbe vésett jellemek. A szereplői karakter Kemény Zsigmondnál és a 19. századi magyar regényben*. Ráció Kiadó, Budapest, 2017.
Láng Gusztáv: *Dsida Jenő költészete*. Bukarest/Kolozsvár, Kriterion, 2000.
Lanstyák István: *A magyar nyelvi váltakozások érzelmi háttere*. Szenci Molnár Albert Egyesület, Pozsony, 2023.
Lénárd Sándor – Rapos Nóra: *Fejlesztő értékelés*. Gondolat Kiadó, Budapest, 2009.
Lőrincz Gábor – Lőrincz Julianna – Török Tamás: A határon túli magyar nyelvváltozatok és a nyelvi variativitás. *Magyar Nyelv* 2022: 257–275. https://ojs.elte.hu/magyarnyelv/article/view/4844/3806
Magassy László – Magassyné Molnár Katalin: *Fogalmazási gyakorlatok 10–16 éveseknek*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2001.
MAGYARADÁS: In memoriam Dsida Jenő https://www.youtube.com/watch?v=5GDlr_J90Yg
MAGYARADÁS: In memoriam Kányádi Sándor https://www.youtube.com/watch?v=N2ZHvZwgCOU
MAGYARADÁS: In memoriam Kovács András Ferenc https://www.youtube.com/watch?v=RewLEmQeKmE
Manguel, Alberto: *Az olvasás története.* Park Kiadó, Budapest, 2001.
Mann Jolán – Sudár Annamária – Kertész Balázs (szerk.): *Magyar nyelvemlékek*. OSZK, 2009. https://nyelvemlekek.oszk.hu
Márai Sándor: Arany. In: *Írók, költők, irodalom*. Helikon Kiadó, 2002. 10–14.
Margócsy István: Petőfi és az irodalmi gépezet: Petőfi mint modern polgári író. In: M. I., *Petőfi Sándor. Kísérlet*. Korona, Budapest, 1999. 48–74.
Margócsy István: *A szerelem országa. Petőfi Sándor szerelmi költészetéről*, 2000, 2013/2.
Medgyesy Norbert: *Énekelt történelem I. Az államalapítás kora Álmos vezértől László király szentté avatásáig* (CD melléklettel). L’Harmattan, Budapest, 2016.
Mozaik: In memoriam Kovács András Ferenc –https://www.youtube.com/watch?v=S1EMlR5RS7w
Nádasdy Ádám: *Miért változik a nyelv?* Előadás a Mindentudás Egyetemén http://www.mindentudas.hu/nadasdy/20031117nadasdy.html
Nagy József: *Az olvasás–megértés fejlesztése.* Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2004.
Nahalka István: *Hogyan alakul ki a tudás a gyerekekben? Konstruktivizmus és pedagógia*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2002.
Nemes Nagy Ágnes: *Film a 18. századból* (Kazinczyról). In: Nemes Nagy Ágnes: *Metszetek*. Magvető Kiadó, Budapest, 1982. 231–242.
Nemes Nagy Ágnes: *A hegyi költő*. Magvető, Budapest, 1984.
Németh Andor: *József Attila*. Kolozsvár, Polis, 2005.
Orbán Gyöngyi: *Megértő irodalomoktatás.* Stúdium Könyvkiadó, Kolozsvár, 1998. https://www.academia.edu/94153774/Orb%C3%A1n_Gy%C3%B6ngyi_Meg%C3%A9rt%C5%91_irodalomoktat%C3%A1s
Orbán Gyöngyi: *Ígéret kertje. A dialógus poétikája felé*. Pro Philosophia – Polis Kiadó, Kolozsvár, 1999. https://mek.oszk.hu/07700/07709/07709.htm
Orbán Gyöngyi: *Háttérelemzések. Esszék a korszerű irodalomtanítás köréből*. KOMP-PRESS Korunk Baráti Társaság Kiadó, Kolozsvár, 2000. https://www.korunk.org/konyvek/letoltkonyvek/z_zOrbanGyongyi_Hatterelemezesek.pdf
Pethőné Nagy Csilla: *Módszertani kézikönyv*. Korona, Budapest, 2007.
Prievara Tibor: *A 21. századi tanár. Digitális pedagógiai kézikönyv.* Neteducatio, Budapest, 2018.
Redl Károly: *Az égi és a földi szépről.* Gondolat, Budapest, 1988.
Reményik Sándor, Áprily Lajos és Tompa László költészete – Alter-Tanterv https://www.youtube.com/watch?v=SEtAIhA9OFk&list=PLjBBg23S0q2TCtJvZRDbUdvJgMb_Q-yL4&index=12

S. Varga Pál: *A nemzeti költészet csarnokai. A nemzeti irodalom fogalmi rendszerei a 19. századi magyar irodalomtörténeti gondolkodásban.* Balassi Kiadó, Budapest, 2005.

S. Varga Pál: *Két világ közt választhatni. Világkép és többszólamúság Az ember tragédiájában.* Argumentum, Budapest, 1997.

Samu Ágnes: *Kreatív írás*, Holnap Kiadó, Budapest, 2004.

Sándor Klára: *Nyelv és társadalom.* Krónika Nova, Budapest, 2016.

Sipos Lajos (szerk.): *Irodalomtanítás I-II.* Pauz Kiadó, 1994.

Sipos Lajos (főszerk.): *Irodalomtanítás a harmadik évezredben*. Krónika Nova Kiadó, 2006. https://mek.oszk.hu/22000/22017/22017.pdf

Sipos Lajos: *Tamási Áron*. Elektra, Bp., 2006.

Steklács János: *A szövegértés tanítása és mérése.* Akadémiai Kiadó, Budapest, 2015.

Steklács János: *Az olvasás–szövegértés pedagógiája.* Dinasztia Kiadó, Budapest, 2009.

Szajbély Mihály: *Intermediális randevúk a 19. században. Arany, Kemény, Jókai & Co. (Exkurzus: Fényképíró úr Nádas Péter).* Pannónia Könyvek, Pécs, 2008.

Szegedy-Maszák Mihály: Radnóti Miklós és a holocaust irodalma. In: Uő: *Irodalmi kánonok*. Debrecen, Csokonai Kiadó, 1998. (digitalizált változata: http://real-j.mtak.hu/1466/1/LITERATURA_1996.pdf)

Szegedy-Maszák Mihály: A regényszerűség meghaladása. 1933: Kosztolányi Dezső: Esti Kornél. In: *A magyar irodalom történetei III*. Gondolat, Budapest, 2007. 230–244. https://ro.scribd.com/document/372454927/2011-0001-542-05-A-magyar-irodalom-tortenetei-3

Szepesi Erika, Szerdahelyi István: *Verstan*. Gondolat, Budapest, 1981.

Szerb Antal: Vörösmarty-tanulmányok. In Szerb Antal: *Gondolatok a könyvtárban*. Magvető Kiadó, Budapest, 1981. 363–447.

Szerdahelyi István: *Műfajelmélet mindenkinek.* Akadémiai Kiadó, Budapest, 1997.

Szikszainé Nagy Irma: *Leíró magyar szövegtan*. Osiris Kiadó, Budapest, 1999.

Szikszainé Nagy Irma: *Szövegértés – szövegelemzés – szövegalkotás*. Budapest, 2000.

Szilágyi Márton: *„Mi vagyok én?" Arany János költészete*. Kalligram, Budapest, 2017.

Szilágyi Zsófia: *Móricz Zsigmond*. Kalligram, Pozsony, 2013.

Szőke-Milinte Enikő: *A kommunikációs kompetencia fejlesztése. Az általános kommunikációs készségek fejlesztésének elmélete és gyakorlata*. Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsészettudományi Kar, Piliscsaba, 2007.

T. Szabó Levente: *Mikszáth, a kételkedő modern. Történelmi és társadalmi reprezentációk Mikszáth Kálmán prózapoétikájában.* L`Harmattan, Budapest, 2007.

T. Szabó Levente: A Vas-úton: az utazás mint látásmód és poétika. In: Szilágyi Márton (szerk.): *Ki vagyok én? Nem mondom meg…*, Petőfi Irodalmi Múzeum, Budapest, 2014. 343–366.

Tamás Menyhért (szerk.): *Zeng a magosság. In memoriam Tamási Áron.* Nap Kiadó, 1997.

Tari Lujza: A romantikus bordal és a Vörösmarty-bordalok korabeli megzenésítései. In *Vörösmarty mai szemmel*. Árgus Kiadó –Vörösmarty Társaság, Székesfehérvár, 2000. 101–128.

Tarjányi Eszter, *Arany János és a parodisztikus hagyomány.* Universitas EditioPrinceps, Budapest, 2013.

Tary Blanka – Fejes József Balázs – Hódi Ágnes – Szenczi Beáta – Vígh Tibor: *Javaslatok a szövegértés tantárgyakba ágyazott fejlesztéséhez – az olvasási stratégiák tanítása I-II. Anyanyelv-pedagógia,* 2002.4.1, 2023.1.1. https://www.anyanyelv-pedagogia.hu/cikkek.php?id=982, https://www.anyanyelv-pedagogia.hu/cikkek.php?id=995

Tasi József (szerk.): *„Merre? Hogyan?" Tanulmányok Pilinszky Jánosról*. Petőfi Irodalmi Múzeum, Budapest, 1997.
https://library.hungaricana.hu/hu/view/ORSZ_PIMU_Pimkonyvei_06_merre/?pg=0&layout=s

Tátrai Szilárd: *Bevezetés a pragmatikába funkcionális kognitív megközelítésben*. Tinta Könyvkiadó, Budapest, 2011.

Temple, C. – Steele, J. L. – Meredith, K. S.: *Hogyan neveljünk gondolkodó olvasókat?* VIII. Tankönyv. A Reading and Writing for Critical Thinking Projekt (A kritikai gondolkodás fejlesztése az olvasási és írás készségen keresztül) számára készült segédanyag. International Reading Association, Open Society Institute, 1998.

Tóth László: *Az olvasás pszichológiai alapjai*. Pedellus Tankönyvkiadó, Debrecen, 2002.

Tóth László: *Az írásbeli szövegalkotás pszichológiai alapjai – módszerek a fejlesztéshez* –. Pedellus Tankönyvkiadó, Debrecen, 2006.

Tóth Szergej – Földes Csaba – Fóris Ágota (szerk.): *Lexikológia és lexikográfiai látkép: problémák, paradigmák, perspektívák.* Generalia, Szeged, 2004. pp. 8–13; 24–43; 71–79; 145–150.

Tóth-Mózer Szilvia – Misley Helga: *Digitális eszközök integrálása az oktatásba*. Eötvös Lóránd Tudományegyetem, Budapest, 2019. https://mindenkiiskolaja.elte.hu/wp-content/uploads/2019/09/Digit%C3%A1lis-eszk%C3%B6z%C3%B6k-integr%C3%A1l%C3%A1sa-az-oktat%C3%A1sba_INTERA.pdf

Wacha Imre: *A korszerű retorika alapjai I-II*. Szemimpex Kiadó, Budapest, 1993.

Zentai Mária: Álmok hármas útján. 1831 Vörösmarty Mihály: Csongor és Tünde In: Szegedy-Maszák Mihály (főszerk.): *A magyar irodalom történetei II. 1800-tól 1919-ig*. Gondolat Kiadó, Budapest, 2007. 169-183. https://f-book.com/mi/index.php?chapter=M209ZENTALMO

https://adatbazisokonline.mnl.gov.hu/

https://www.arcanum.com/hu/

https://digiteka.ro/index/adatbazis

https://www.hungaricana.hu/hu/adatbazisok/leveltari-iratgyujtemeny/

https://helyesiras.mta.hu/helyesiras/default/suggest

MUNKACSOPORT

Név	Fokozat/Tudományos cím	Munkahely/intézmény/település/megye
Deák Magdolna	I-es fokozat	Bod Péter Tanítóképző, Kézdivásárhely, Kovászna megye
Demeter Emőke-Csilla	I-es fokozat	Ady Endre Elméleti Líceum, Nagyvárad, Bihar megye
Farmati Anna	dr., egyetemi adjunktus	Babeș-Bolyai Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar, Kolozsvár, Kolozs megye
Gál Ilona-Gyöngyi	I-es fokozat	Református Gimnázium, Szatmárnémeti, Szatmár megye
Kovács Éva	dr., I-es fokozat	Zilahi Református Wesselényi Kollégium, Szilágy megye
Pupp Réka Maria	dr., egyetemi adjunktus	Bukaresti Egyetem, Bukarest
Siklódi Beáta	I-es fokozat	Bolyai Farkas Elméleti Líceum, Marosvásárhely, Maros megye
Zsemlyei Borbála	dr., egyetemi adjunktus	Babeș-Bolyai Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar, Kolozsvár, Kolozs megye

Szakmai irányítók

Név	Fokozat/Tudományos cím	Intézmény
Fazakas Emese	dr., egyetemi habilitált docens	Babeș-Bolyai Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar, Kolozsvár, Kolozs megye
Váradi Izabella	dr., I-es fokozat	Országos Curriculum és Értékelési Központ, Bukarest

Anexa nr. 7A

Programa școlară
pentru disciplina

Limba și literatura maghiară maternă

Clasele a IX-a – a XII-a

Trunchi comun și Curriculum de Specialitate (TC+CS)
Filiera vocațională, profilul teologic, cultul reformat,
specializarea teologie reformată

Învățământ liceal

− 2026 −

Anexa nr. 7A
Programa școlară pentru disciplina *Limba și literatura maghiară (maternă), clasele a IX-a – a XII-a*, trunchi comun și curriculum de specialitate (TC+CS)

- *Filiera vocațională, profilul teologic, cultul reformat, specializarea teologie reformată*

NOTĂ DE PREZENTARE

Studierea limbii și literaturii maghiare joacă un rol fundamental în dezvoltarea intelectuală și culturală a elevilor de liceu, deoarece contribuie la formarea capacității de înțelegere a fenomenelor lingvistice și literare în contexte culturale mai largi și în evoluția lor istorică. Totodată, disciplina consolidează identitatea, dezvoltă gândirea critică și competențele necesare pentru o raportare reflexivă la societate și la lumea din jurul nostru.

Programa școlară a disciplinei *Limba și literatura maghiară (maternă)* reprezintă oferta curriculară destinată clasei a IX-a și constituie una dintre componentele planului-cadru național. Planul-cadru național este înțeles ca un sistem coerent care reunește ansamblul elementelor ce reglementează activitatea didactică din sistemul de învățământ preuniversitar: planuri-cadru, programe școlare și standarde naționale de evaluare. Programa școlară se bazează pe prevederile planurilor-cadru pentru învățământul liceal în limbile minorităților naționale, aprobate prin Ordinul OMEC nr. 6.932/2025, conform cărora disciplina *Limba și literatura maghiară (maternă)* face parte din trunchiul comun. Elevii din clasele liceelor vocaționale, forma de învățământ zi, profil teologic, cultul reformat, specializarea teologie reformată studiază trunchiul comun cu o frecvență de 3 ore pe săptămână în clasa a IX-a și a X-a și 2 ore în clasele a IX-a și a XII-a, iar curriculumul de specialitate este parcurs cu o frecvență de o oră pe săptămână în clasele a IX-a – a XII-a. Programa școlară reprezintă continuarea programei școlare de *Limba și literatura maghiară (limba maternă*), cu viziune nouă, aprobată prin Ordinul ministrului nr. 3393 / 28.02.2017 pentru clasele V–VIII, și se concentrează pe dezvoltarea și completarea competențelor formate în clasele V–VIII.

Această programă școlară are la bază o serie de documente legislative și de politică educațională, existente la nivel național și internațional: ● Legea Învățământului Preuniversitar nr. 198 din 2023, cu modificările și completările ulterioare, care prevede drept finalitate educațională principală formarea competențelor, înțelese ca ansamblul multifuncțional și transferabil de cunoștințe, abilități și atitudini; ● Profilul de formare al absolventului, aprobat prin OME nr. 6731/2023, deziderat educațional construit pe repere fundamentale de dezvoltare, având la bază cele opt competențe-cheie; ● Repere pentru proiectarea, actualizarea și evaluarea Curriculumului național. Cadrul de referință al Curriculumului național, aprobat prin OME nr. 3239/2021, ce definește cadrul de construcție și de restructurare a curriculumului; ● Recomandarea Consiliului din 22 mai 2018 privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții (Council Recommendation of 22 May 2018 on key competences for lifelong learning)1; ● Cadrul european pentru studiul literaturii în învățământul secundar (LiFT-2); ● Portofoliul european al limbilor (The European Language Portfolio).

Viziunea programei școlare are la bază propunerea conceptuală elaborată de grupul de lucru al departamentelor maghiare din cadrul Facultății de Litere a Universității „Babeș–Bolyai”. Programa școlară în continuare acordă o importanță deosebită înțelegerii diferitelor tipuri de texte, precum și sensibilității și exigenței față de exprimare în producerea orală și scrisă. Acest demers este completat de dezvoltarea unor strategii de interpretare prin care se analizează operele literare în context istoric și cultural.

Programa școlară consideră studierea literaturii ca un mediu al (auto)formării estetice – și, în acest sens, al orientării în lume și al cunoașterii de sine –, al literației, precum și al dobândirii „culturii generale”. Experiența cititorului prin lecturarea literaturii ca artă a limbajului este plasată în centrul procesului educațional, iar elevii sunt pregătiți pentru o exprimare clară, dialog și pentru diverse forme de comunicare orală și scrisă în spațiul public. Accentul orelor de literatură se pune pe crearea situațiilor care ajută ca lectura să fie o experiență estetică. Modelul didactic propus pornește de la recunoașterea legăturii esențiale dintre operă și cititor, adică de la ideea că opera (literară) nu este un obiect al cunoașterii (științifice), ci există ca operă doar în experiența lecturii și receptării.

Parcurgerea disciplinei prin dialogul cu operele studiate – în contrast cu practica monologică, centrată pe transmiterea de cunoștințe – presupune ca scopul să nu fie predarea conținuturilor educaționale (informații de istorie literară și/sau teoria literaturii) și utilizarea lor ca modalități de clasificare, în care operele sunt doar ilustrații ale acestor cunoștințe, ci dimpotrivă: cunoștințele să fie utilizate ca fundal pentru lectura interpretativă a operelor, subordonate dezvoltării experienței estetice, iar conceptele adecvate să fie folosite ca instrumente pentru formarea și îmbogățirea schemelor și codurilor textuale necesare interpretării.

Programa școlară se bazează pe un principiu organizatoric cronologic, fără ca scopul să fie predarea istoriei literare clasice. Practica „atelierului de interpretare a operelor literare” presupune parcurgerea anuală

a patru demersuri interpretative comune, coordonate de profesor, construite pe interpretarea mai multor opere literare sau fragmente din epoci diferite, având o deschidere spre creații din literatura universală, cultura pop, arte conexe, texte documentare și metatexte. Activitatea se bazează pe experiența lecturii lente, care generează trăiri, prin care cititorul poate percepe opera ca problemă existențială. Rolul profesorului nu este doar explicarea și „facilitarea înțelegerii" – întrucât aceasta impune elevului o receptare pasivă –, ci implicarea și inițierea elevului în procesul de interpretare a operei. Din multitudinea operelor literare propuse pentru temele activităților, profesorul va selecta textele sau fragmentele având în vedere interesul și nivelul clasei, respectând cerințele minime prevăzute, având posibilitatea de a le completa cu alte texte sau fragmente recomandate în cadrul temelor.

Accentul pe identificarea și rezolvarea problemelor lingvistice începe în ciclul primar, dar fenomenele care necesită utilizarea unei terminologii mai complexe și mai abstracte sunt introduse și analizate în profunzime în ciclul gimnazial. În ciclul liceal se propune identificarea relațiilor lingvistice complexe, iar punctele de plecare nu se mai limitează la experiențele directe, ci pot include și experiențele acumulate prin lectură, conversație și discuții. Procesul de învățare, având componente ca observarea, sistematizarea și generalizarea, este prezent, însă devin tot mai esențiale discuțiile, argumentarea, gândirea critică și formularea unor explicații alternative. Accentul se mută treptat de la dezvoltarea înțelegerii și producției de texte la studiul problemelor legate de paradigmele lingvistice, dezvoltarea capacității de a interpreta date și informații lingvistice, evaluarea critică a calității surselor alternative și formularea argumentelor, luarea deciziilor și aplicarea abordărilor lingvistice.

Dezvoltarea competențelor lingvistice din cadrul programelor școlare pentru clasele I-VIII are la bază o abordare funcțională, care nu pornește de la o clasificare prestabilită a limbii, ci de la conținutul, situația și contextul tipurilor de comunicare, astfel încât fiecare fenomen să poată fi interpretat în conformitate cu contextul specific de comunicare. În centrul atenției sunt texte care pot fi structurate în moduri diferite, evidențiind multiplele posibilități de reprezentare lingvistică. Programa școlară pentru ciclul liceal urmează parțial orientările bazate pe experiența proprie a elevilor, însă solicită tot mai mult activități inovatoare care, pe lângă exersarea rezolvării de probleme și a cercetării conștiente, urmăresc dezvoltarea sensibilității lingvistice, a gândirii critice și a creativității în utilizarea limbii. Prin implicarea elevilor în diferite tipuri de activități cognitive, profesorul îi orientează către descoperirea independentă a fenomenelor lingvistice. Astfel, și dimensiunea lingvistică a textelor (literare) poate fi abordată ca o problemă care justifică importanța aspectelor pragmatice, diacronice, sociale și cognitive ale utilizării limbajului.

Din punct de vedere metodologic, abordarea curriculumului presupune, de asemenea, utilizarea unor metode de predare și învățare care vizează dezvoltarea competențelor, precum și forme variate de organizare a învățării.

Structura programei școlare:

1. Notă de prezentare;
2. Competențe generale: subsisteme de comunicare și competențe cognitive care vizează dezvoltarea comunicării orale, înțelegerea și interpretarea textelor scrise, a redactării de texte, precum și sensibilitatea și rafinamentul în utilizarea limbajului;
3. Competențe specifice componente și subsisteme ale competențelor de bază (domenii de abilități și competențe dezvoltate ca urmare a învățării, seturi de motivații și atitudini);
4. Domenii de conținut și conținuturi de învățare care contribuie la dezvoltarea competențelor specifice pe baza seturilor de abilități. Domenii de conținut:
   - noțiuni de teoria literaturii (noțiuni de poetică, naratologie, de teoria genului și istoria stilistică)
   - lista autorilor recomandați
   - domenii problematice, teme care provoacă reflecție
   - teme și opere literare recomandate pentru atelierul de interpretare a operelor;
5. Exemple și activități de învățare: exemple recomandate de activități de învățare care contribuie la dezvoltarea competențelor prin integrarea conținuturilor;
6. Sugestii metodologice.

Abrevieri utilizate în programă:

TC = trunchi comun
CG = competență generală
CS = competență specifică
EAI = exemple de activități de învățare
(CS) = curriculum de specialitate

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Înțelege diferite tipuri de texte în contexte formale și informale, apreciind calitatea lor estetică**
CG2	**Aplică strategii de interpretare a textelor în contexte istorice și culturale**
CG3	**Produce oral și în scris diferite tipuri de texte exprimându-se cu sensibilitate și rafinament**

Clasa a IX-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

(TC) CG 1 - Înțelege diferite tipuri de texte în contexte formale și informale, apreciind calitatea lor estetică

Clasa a IX-a
(TC) CS 1.1. Înțelege diferența dintre lectura referențială și lectura literară în receptarea diferitelor tipuri de texte
- *compararea textelor literare și nonliterare pe baza caracteristicilor specifice (de ex. sub formă de tabel sau diagramă Venn)* - *observarea modului de receptare în cazul a două interpretări (referențială și literară) ale aceleiași teme* - *identificarea comunicării obiective și subiective în texte literare și nonliterare* - *adoptarea unei poziții cu privire la una dintre cele două interpretări (referențială și literară) oferite pe baza unui text literar* - *descoperirea rolului codurilor literare în crearea sensului conotativ în texte de diferite genuri* - *conștientizarea propriului proces de înțelegere, a obstacolelor în calea înțelegerii și eliminarea barierelor în calea înțelegerii (de ex. sub forma unui jurnal cu dublă intrare /hărți mentale/discuții)* - *corectarea individuală a erorilor de înțelegere/interpretare (de ex. recitire, reflecție, rezolvare de probleme, corectare)* - *evaluarea rezultatelor învățării în funcție de propriile obiective și așteptări, precum și de așteptările altor persoane*
(TC) CS 1.2. Înțelege conversațiile cotidiene, textele argumentative, textele documentare, textele multimedia și metatextele mai simple pentru a obține informații
- *identificarea informațiilor explicite și implicite în diferite tipuri de texte nonliterare* - *identificarea argumentelor, contraargumentelor și concluziilor în texte argumentative și metatexte simple (de ex. sub formă de model grafic)* - *identificarea informațiilor din texte documentare (de ex. orar, buletin meteorologic, instrucțiuni de utilizare, factură, bilet) în situații reale de viață* - *asocierea diferitelor tipuri de texte nonliterare cu rezumatele acestora* - *observarea textelor multimedia în baza unor criterii sub formă de tabel* - *analiza critică a mesajelor primite în diferite situații de comunicare*
(TC) CS 1.3. Denumește concepte poetice, naratologice, noțiuni legate de teoria a genului și de istoria stilurilor literare în raport cu diferite tipuri de texte
- *identificarea trăsăturilor genului și speciei literare a diferitelor texte* - *așezarea operelor citite pe o axă cronologică a stilurilor literare* - *ilustrarea prin exemple a conceptelor de poetică, naratologie, teorie a genurilor și istorie a stilurilor pe baza experiențelor de lectură* - *exerciții de versificație pentru diferențierea ritmului în versificația accentuată și metrică*
(TC) CS 1.4. Identifică calități valorice în texte literare și non-literare
- *identificarea valorilor comunicaționale și estetice exprimate în texte literare și nonliterare* - *observarea valorilor exprimate în texte multimedia (reclamă, videoclip de campanie, fragment de film)* - *compararea valorilor exprimate în texte literare și nonliterare sub forma unui model grafic* - *identificarea perspectivelor și situațiilor de viață care stau la baza valorilor exprimate* - *aplicarea asumată a propriului sistem de valori*

(TC+CS) CG 2 - Aplică strategii de interpretare a textelor în contexte istorice și culturale

Clasa a IX-a
(TC) CS 2.1. Aplică strategii de interpretare a textului în opere nonliterare, epice și lirice
- *exersarea lecturii expresive, receptive și interpretative* - *identificarea caracteristicilor textelor nonliterare* - *interpretarea caracteristicilor textelor nonliterare conform unor criterii prestabilite* - *identificarea diferențelor între caracterul liric și narativ* - *analiza relației dintre titlu și text* - *interpretarea textelor lirice prin descoperirea valorilor semantice a figurilor de stil și a tropilor* - *identificarea variațiilor de discurs poetic, context liric și mod de exprimare* - *analiza rolului rimei și ritmului în textele lirice*

Clasa a IX-a
- *distincția dintre relatarea acțiunii de către personaje și vocea naratorului în textele epice (discurs direct, discurs indirect, discurs indirect liber)* - *identificarea elementelor de atmosferă și a efectelor acestora în opere lirice și epice* - *interpretarea caracterului parabolic la nivelul acțiunii, personajelor și motivelor*
(TC) CS 2.2. Interpretează date lingvistice pe baza unor criterii specifice
- *familiarizarea cu metodele de colectare a datelor* - *utilizarea practică a fondurilor și bazelor de date, a dicționarelor (online)* - *familiarizarea cu criteriile de căutare a datelor specifice* - *identificarea informațiilor și datelor referitoare la o temă prestabilită* - *clasificarea datelor lingvistice conform unor criterii specificate*
(TC) CS 2.3. Rezumă propria experiența de lectură într-un răspuns scurt, utilizând corect noțiunile acumulate
- *formularea unor ipoteze privind tema operei literare pe baza titlului* - *observarea relației dintre titlu și text* - *descoperirea trăsăturilor de gen ale operelor lirice și epice în cadrul unei opere literare lecturate* - *distincția dintre ficțiune și realitate în operele literare* - *formularea intenției didactice în raport cu valorile exprimate în textele cu caracter parabolic* - *identificarea caracteristicilor lingvistice, stilistice, tonalității și atmosferei textului* - *identificarea calităților estetice ale textului* - *recunoașterea rolului structural și expresiv al ritmului și al rimei în poezie*
(TC) CS 2.4. Recunoaște caracteristicile textelor din diferite epoci literare în vederea dezvoltării perspectivei istorice
- *identificarea și discutarea informațiilor și datelor legate de diferite epoci literare, conform unor criterii prestabilite* - *identificarea caracterului istoric al textului* - *compararea propriilor experiențe existențiale cu cele din lecturile literare* - *identificarea schimbărilor de sistem de valori în opere cu tematică istorică* - *recunoașterea evoluției formelor de exprimare în texte aparținând unor epoci diferite* - *identificarea trăsăturilor stilistice ale textelor literare sub formă de răspunsuri scurte*
(TC) CS 2.5. Interpretează motivele schimbărilor lingvistice în vederea dezvoltării perspectivei istorice
- *căutarea unor informații și date referitoare la anumite cauze ale schimbărilor lingvistice și discutarea acestora pe baza unor criterii prestabilite.* - *descoperirea posibilităților de schimbare în timp a frazemelor și proverbelor* - *analiza trăsăturilor lingvistice (gramaticale) ale textelor literare vechi* - *recunoașterea împrumuturilor lexicale în texte din diferite perioade* - *recunoașterea mecanismelor care facilitează integrarea în limbaj a cuvintelor împrumutate*
(CS) CS 2.6. Realizează conexiuni între narațiunile biblice și adaptările lor în diverse opere literare
- *cunoașterea povestirilor biblice studiate (de ex. Iosif, Iona, Iudita)* - *înțelegerea mesajului moral și teologic al relatărilor biblice* - *analiza rolului motivelor biblice într-o operă literară* - *discutarea apariției credinței și moralei în relatările biblice*

(TC+CS) CG 3 - Produce oral și în scris diferite tipuri de texte cu sensibilitate și rafinament în exprimarea lingvistică

Clasa a IX-a
(TC) CS 3.1. Compune texte adecvate contextului, ținând cont de diferențele regionale și sociale
- *identificarea trăsăturilor propriei variante dialectale/regionale a limbii materne și compararea acestora cu variantele utilizate în alte regiuni dialectale, cu ajutorul hărților digitale* - *compararea textelor formulate în diferite variante ale limbii și evidențierea asemănărilor și diferențelor* - *producerea de texte în diferite variante lingvistice, în funcție de situație, scop, emițător și receptor* - *analiza relației dintre varianta regională a limbii și identitatea personală/culturală, ca rezultat al unei cercetări realizate de elevi (de exemplu: cuvinte și expresii folosite în familie care nu apar în varianta normativă)* - *crearea de texte orale pe baza cuvintelor-cheie și a rețelei tematice* - *producerea de texte cu respectarea micro- și macrostructurii textului* - *redactarea unei povești prin aplicarea progresiei tematice*

Clasa a IX-a
(TC) CS 3.2. Participă la interacțiuni verbale și produce monologuri în diverse situații de comunicare
- *exerciții complexe de tip situațional privind inițierea comunicării (salut, prezentare, adresare), menținerea și încheierea relației de comunicare* - *exersarea dialogului în contexte informale și formale, având în vedere relația dintre interlocutori* - *identificarea factorilor perturbatori în comunicare* - *pregătirea pentru rolul de coordonator al conversației în dialoguri cu mai mulți participanți* - *exersarea metodei ascultării active / atenției receptive* - *utilizarea dialogului și monologului ca procedee caracterologice* - *crearea unui schimb de replici cu caracter umoristic* - *participare responsabilă în diverse interacțiuni, cu respectarea convențiilor comunicative și a principiilor etice, precum și cu aprecierea diversității culturale*
(TC) CS 3.3. Produce tipuri de texte funcționale (scrisoare privată/oficială, invitație, completare de formulare) adaptate unei anumite situații de comunicare
- *exersarea redactării unui enunț tematic în scrisori personale și oficiale* - *redactarea unei invitații în registre stilistice diverse, corespunzătoare unor contexte variate* - *proiectarea unor pliante pentru evenimente literare* - *exersarea respectării regulilor de completare a formularelor de candidatură* - *redactarea unei scrisori de admirație, reale sau fictive, adresate unui artist sau actor preferat, cu aprecierea activității sale artistice.* - *redactarea unei scrisori adresate primăriei pentru soluționarea unei probleme comunitare*
(TC) CS 3.4. Produce texte argumentative mai simple în situații de comunicare cotidiană
- *formularea unor mesaje variate pentru exprimarea opiniilor, gândurilor, emoțiilor, argumentelor și contraargumentelor în contexte formale și informale, prin diverse medii, adaptate situației de comunicare* - *asocierea unor afirmații cu dovezi/argumente și contraziceri/contraargumente* - *exersarea delimitării între fapte și opinii în diferite contexte de comunicare* - *exersarea exprimării unui punct de vedere (într-un text de trei minute sau trei paragrafe)* - *motivarea și explicarea detaliată a unui răspuns la o întrebare* - *integrarea exemplelor și citatelor în texte argumentative* - *exersarea argumentării scurte și eficiente prin teme cotidiene* - *exersarea argumentului derivat dintr-o definiție* - *crearea de discursuri adaptate diferitelor destinatari* - *crearea unor texte scurte, cu caracter comic, în care se formulează scuze și explicații pentru diverse situații*
(TC) CS 3.5. Produce texte jurnalistice, digitale/multimedia (de ex. mesaje text, SMS-uri, mesaje vocale, comentarii, e-mailuri, reclame, crearea de evenimente, texte pentru rețelele de socializare) în diverse situații de comunicare
- *participare conștientă la comunicarea scrisă online, cu aplicarea regulilor de ortografie* - *formularea aceluiași mesaj în moduri diferite, adaptate diverselor situații de comunicare* - *pregătirea unui scenariu detaliat al unor evenimente/zile comemorative* - *exersarea utilizării eficace a resurselor din biblioteci electronice* - *formularea mesajelor vocale într-un mod concis* - *elaborarea de materiale-suport pentru învățare cu sprijinul inteligenței artificiale*
(TC+CS) CS 3.6. Creează texte narative, descriptive, bazate pe experiențe reale sau fictive
(TC) - *transformarea experienței de lectură în reflecție scrisă, cu exprimarea unui mesaj semnificativ, într-un format de jurnal de impresii* - *exersarea tehnicii scrisului reflexiv (de ex. pentru formularea ideilor, opiniilor, argumentelor și întrebărilor personale)* - *integrarea dialogului și monologului într-un text narativ* - *integrarea unui text descriptiv într-un text narativ* - *relatarea unei zi de școală sub forma unui fragment de jurnal, din perspectivă individuală și colectivă* **(CS)** - *redactarea unor scurte povestiri proprii pe baza unui motiv biblic*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Autori recomandați	**(TC)** **1.1.** Balassi Bálint **1.2.** Csokonai Vitéz Mihály **1.3.** Heltai Gáspár **1.4.** Janus Pannonius **1.5.** Mikes Kelemen **1.6.** Zrínyi Miklós
	(CS) **1.7.** Károli Gáspár **1.8.** Tinódi Lantos Sebestyén
2. Noțiuni	**(TC)** **2.1.** lectura referențială vs. lectura literară **2.2.** caracteristicile textului literar: – ficționalitate, construcție lingvistică, caracter istoric, sens conotativ – rolul codurilor și formelor literare în organizarea textului – autor, cronologie, cultură, viziune asupra lumii, istoricitate, epocă literară, stil, stilul caracteristic al unei epoci, curent literar, sinteză stilistică – criterii de interpretare în procesul lecturii – valori și raporturi valorice (în operele literare) – calități estetice (frumos, urât, tragic, comic, sublim, josnic, idilic, elegiac) – tonalități (obiectiv, subiectiv, odic, patetic, tragic, elegiac, umoristic) **2.3.** epoci și curente stilistice: – Antichitate, Evul Mediu, Renaștere, umanism, Reforma protestantă, Baroc, Rococo **2.4.** monumente ale limbii maghiare: – fragmente de texte, texte integrale, glose **2.5.** lectura operelor epice: – epica, povestea, narațiunea, naratorul, perspectiva narativă, vocea narativă, personajul, structura personajelor, tehnici de caracterizare – genuri epice: povestire biblică, parabolă, fabulă cu morală, învățătură, predică, legendă, cronică, legendă istorică, gestă, epopee (propoziție tematică, invocație, in medias res, comparații epice, enumerare, intervenție divină, epitete constante, anticipare narativă), scrisoare literară, nuvelă. – narațiune și învățătură, caracter parabolic **2.6.** lectura operelor lirice: – lirism, eul liric, situația poetică, situația de enunțare, stil de vorbire – genuri lirice: cântece (cântece de ostași, cântece de curuți), epigramă, imn, odă, psalm, lirica trubadurilor, cântece de dragoste cu imagini florale, odă elegiacă, elegie – pictura, sententia – versificație accentuată și metrică (picioare metrice, hexametru, pentametru, distih), versificație simultană, strofă (strofa Balassi), rimă, tipuri de rimă **2.7.** tipuri de texte: – monolog, dialog, texte documentare, metatexte, texte argumentative (argument, contraargument, punct de vedere, teză), scrisoare cu caracter personal, scrisoare oficială, invitație, texte multimedia, sms, mesaj, mesaj vocal, comentariu, e-mail, anunț, creare de eveniment, texte de pe rețelele de socializare **2.8.** fonduri de date, baze de date, tipuri de dicționare: – dicționare monolingve/explicative, multilingve, etimologice, de sinonime, dicționare de specialitate, dicționar ortografic, dicționare istorice ale limbii – articol de dicționar; funcția diferitelor tipuri de dicționare – asemănări și diferențe între fonduri de date, baze de date, dicționare tipărite și online **2.9.** schimbare lingvistică: – diversitatea lingvistică în timp – cauzele schimbărilor lingvistice: • cauze interne – sistemul limbii

Domenii de conținut	Conținuturi
	• cauze externe – schimbările sociale, culturale, influența evenimentelor istorice, contactul cu alte comunități lingvistice **2.10.** variante teritoriale și sociale: – variantă lingvistică, dialect, limbaj comun, standard, limbaje de hobby, variante lingvistice specifice vârstei, limbaje de specialitate
	(CS) **2.11.** Biblia, traducerea Bibliei; relatări despre creație; relatări despre distrugere; povestea căderii în păcat; povestea fratricidului; parabole; relatarea patimilor
3. Atelier de interpretare textuală	**(TC)** **3.1. FORMARE INTELECTUALĂ ȘI EDUCAȚIE** (Cerință minimă: 3 opere epice și 3 opere lirice) **3.1.1. Opere literare din epocile studiate în clasa a IX-a:** *Halotti Beszéd és Könyörgés;* pilde biblice (Semănătorul; Fiul risipitor); *István király intelmei Imre herceghez*; Janus Pannonius: *A veronai Guarinóhoz* (Kérlek téged, e kornak fényessége…); *Vitázik Guarino mentegetőzésével; Guarinóhoz* (Így szóltál, Guarino, míg olvasgattad a könyvem…); Heltai Gáspár: *Száz fabula* (fragment); Mikes Kelemen: *Törökországi levelek* (scrisoarea 62); Csokonai Vitéz Mihály: *Jövendőlés az első oskoláról a Somogyban* **3.1.2. Opere asociabile** **3.1.2.1. Opere literare:** Apáczai Csere János: *Az iskolák fölöttébb szükséges voltáról*; Kosztolányi Dezső: *Halotti beszéd; A kulcs*; *Aranysárkány*; *Házi dolgozat*; *Fürdés; Sakk matt*; Márai Sándor*: Halotti beszéd; Füves könyv*; Kazinczy Ferenc: *A nagy titok*; Kölcsey Ferenc: *Emléklapra; Huszt*; Berzsenyi Dániel: *A magyarokhoz (II.)*; Gárdonyi Géza: *Bűntárgyalás*; Móricz Zsigmond: *Légy jó mindhalálig* (fragmente, scene care ilustrează viața școlară); Szabó Magda: *Abigél*; Karinthy Frigyes: *Tanár úr, kérem*; Vámos Miklós: *Pofon*; Ady Endre: *Üzenet egykori iskolámba*; Kovács András Ferenc: *Erdélyi iskolák falára*; Tóth Krisztina: *Verset állva; Tolltartó; Én csak egy nyugdíjas tanár vagyok*; Ottlik Géza: *Iskola a határon* (fragmente, scene care ilustrează viața școlară); Esterházy Péter: *Pápai vizeken ne kalózkodj!*; Pilinszky János: *A tékozló fiú keresése*; Dragomán György: *Oroszlánkórus*; Tamás Dénes: *Az élő ház*; Gion Nándor: *Sortűz egy fekete bivalyért* (fragmente, figura profesorului Fodó) **3.1.2.2. Opere din domenii artistice conexe:** Fra Angelico: *Predica de pe munte* (pictură, 1442); Raffaello Sanzio: *Școala din Atena* (pictură, 1510); Rembrandt Harmenszoon van Rijn: *Întoarcerea fiului risipitor* (pictură, 1669); *Lecția de anatomie a doctorului Tulp* (pictură, 1632); *Cina din Emmaus* (pictură, 1601); Jean-François Millet: *Semănătorul* (pictură, 1850); Munkácsy Mihály: Colpachi iskola (pictură, 1882); Vincent Van Gogh: *Semănătorul la apus* (pictură, 1888, ambele versiuni); Ferenczy Károly: *Predica de pe munte* (pictură, 1896); Csontváry Kosztka Tivadar*: Marokkói tanító* (pictură, 1908); Caravaggio: *Trișorii* (pictură, 1594); *A Pál utcai fiúk* (dramă cinematografică pentru tineret, adaptare a romanului lui Ferenc Molnár, Fábri Zoltán, 1969); *Cercul poeților dispăruți* (dramă cinematografică pentru tineret, Peter Weir: *Dead Poets Society*, 1989); *Mindenki* (*scurtmetraj,* Deák Kristóf, 2016); *Zâmbet de Mona Lisei* (dramă cinematografică, Mike Newel: *Mona Lisa Smile*, 2003); Cancelaria profesorilor (dramă cinematografică, İlker Çatak: *Teachers' Lounge,* 2023); *Fekete pont* (dramă cinematografică, Szimler Bálint, 2024) **3.1.3. Perspective asupra literaturii universale:** Marcus Aurelius: *Meditații*; *Profesorul și bacul* (poveste populară hindusă); J.D. Salinger: *De veghe în lanul de secară*; J. K. Rowling: *Harry Potter*; Sylvia Plath: *Inițiere*; Ernest Hemingway: *Tabăra indiană*; André Gide: *Întoarcerea fiului risipitor* **3.1.4. Oportunități de analiză retrospectivă:** Molnár Ferenc: *A Pál utcai fiúk* **3.1.5. Noțiuni** (valori, teme, motive reprezentate): păcat originar, cădere în păcat, pedeapsă, Eden, motivul arborelui, limbaj arhaic, strategii de învățare, inițiere, model de urmat, integrare, respectarea normelor, maturizare, implicare personală, tipare de comportament uman, transmiterea valorilor, responsabilitate, conformare, vocație, cunoaștere, principii educaționale, idealuri educaționale, roluri ale profesorului, conflicte școlare, drepturile copilului, protecția copilului

Domenii de conținut	Conținuturi
	3.2. DIMENSIUNI SACRE ȘI PROFANE ALE IUBIRII (Cerință minimă: 2 opere epice și 4 opere lirice) **3.2.1. Opere literare din epocile studiate în clasa a IX-a:** *Margit-legenda*; *Szent Ferenc legendája* (Jókai kódex: *Az fordolt farkasról*); *Szent László legendája*; Balassi Bálint: *Hogy Juliára talála így köszöne néki*; *Juliát hasonlítja a szerelemhez, mely hasonlatosságot a Juúlialia dicséretin kezd el*; *Kiben az kesergő Céliáról ír*; Csokonai Vitéz Mihály: *A boldogság*; *Tartózkodó kérelem*; *A rózsabimbóhoz*; *A Reményhez* **3.2.2. Opere asociabile:** **3.2.2.1. Opere literare:** Dsida Jenő: *Arany és kék szavakkal*; Gárdonyi Géza: *Isten rabjai*; Lackfi János: *Szent Margit legendája*; Szerb Antal: *A szerelem a palackban*; Márai Sándor: *Vendégjáték Bolzanóban*; Csokonai Lili [EsterházyPéter]: *Tizenhét hattyúk*; Kovács András Ferenc: *Júliának különb dicséreti*; *Kiket Júliáról szerzett*; *Júliát az hithez hasonlítja; Magát az planétákhoz méri*; *Julia árnyékáról*; Orbán Ottó: *Melyben Balassi módján fohászkodik*; Nagy Gáspár: *Visszhangzó lépcsők egy eleven Balassi-szoborhoz*; Petri György: *Egy Balassi-strófa*; Varró Dániel: *Változatok egy gyerekdalra: Balassi Bálint* **3.2.2.2 Opere din domenii artistice conexe:** *Ilustrațiile din Codex Manesse care reprezintă dragostea cavalerească* (1305−1340); Jan van Eyck: *Portretul Arnolfini* (pictură, 1434); Sandro Boticelli: *Primăvara* (pictură, 1482); *Venus și Marte* (pictură, 1485); *Nașterea lui Venerei* (pictură, 1486); Hieronymus Bosch: *Grădina desfătărilor umane* (pictură, în jurul anului 1500); Tiziano: *Dragoste pământească și cerească* (pictură, 1512−1516); Peter Paul Rubens: *Grădina iubirii* (pictură, 1630−1632); Giovanni Lorenzo Bernini: *Extazul Sfineti Tereza* (statuie, 1647); François Boucher: *Iubitori în parc* (pictură, 1758); Jean-Honore Fragonard: *Leagănul* (pictură, 1767); Louis-Jean-François Lagrenée: *Amor și Psyché* (pictură, 1767−1771); Antonio Canova: *Amor și Psyche* (statuie, 1796); Gustav Klimt: *Sărutul* (pictură, 1907−1908); Szinyei Merse Pál: *Szerelmespár* (pictură, 1870); René Magritte: *Îndrăgostiții* (pictură, 1928); *Bucură-te, patrie maghiară!*(adaptarea imnului Gaude Mater Hungaria) – Schola Hungarica – Dobszay László; *Lucis cr eator optime* melodia gregoriană; Sator-Quartet – Heidl György și Bognár Szilvia: *Lucis creator optime*; Moniot d'Arras: *Ce fu en mai* (Cântec de vară); formația Kecskés: Gaucelm Faidit: *Cântece de trubaduri din secolele XII–XIII* (Hungaroton,1986); Ludwig van Beethoven: *Simfonia a IX-a* (simfonie, 1824, Partea a IV-a, Oda bucuriei); Richard Wagner: *Tristan și Isolda* (operă, 1859, Liebestod, fragment); Giacomo Puccini: *Turandot* (operă, 1926, „Nessun dorma", Aria lui Calaf, începutul actului III); Richard Wagner: *Inelul Nibelungilor* (ciclu de opere, 1876, „Awakening Scene", „Immolation Scene"); Giuseppe Verdi: *Trubadurul* (operă, 1853); Liszt Ferenc: *Két legenda: Assisi Szent Ferenc prédikál a madaraknak* (compoziție pentru pian, 1862−1863); *Árpád-házi Szent Margit legendája* (spectacol muzical de fantezie istorică prezentat de Trupa itinerantă Déryné din Kaposvár); *Fratele Soare, sora Lună* (dramă cinematografică, Franco Zefirelli: *Fratello sole, sorella luna*, 1972); *Omul care l-a ucis pe Don Quijote* (comedie de aventuri, Terry Gilliam: *The Man Who Killed Don Quixote*, 2018); *Shakespeare îndrăgostit* (comedie romantică, John Madden: *Shakespeare in love,* 1998); *Povestea unui cavaler* (comedie de aventuri cu tematică istorică, Brian Helgeland: *A Knight's Tale,* 2001) **3.2.3. Perspective asupra literaturii universale:** Platon: *Banchetul* (*Symposion*); Francesco Petrarca: *Cântecul*; William Shakespeare: *Sonete; Romeo și Julieta*; Miguel de Cervantes: *Don Quijote*; Umberto Eco: *Numele trandafirului*; Anton Pavlovics Csehov: *Despre dragoste și alte povestiri;* Johann Wolfgang von Goethe*: Faust* (partea I, II); Novalis*: Imnuri către noapte*; Lidia Amejko: *Viața sfinților din cartier* **3.2.4. Oportunități de analiză retrospectivă:** Petőfi Sándor: *János vitéz* **3.2.5. Noțiuni** (valori, teme, motive reprezentate): iubire sacră, iubire cavalerească, poezia trubadurilor, iubire renascentistă, curtare rococo, extaz, transfigurare, iubire platonică, transcendență, profan, cântece de dragoste cu imagini florale, cântece populare de situație, sacru, sfințenie, miracol, catalog de virtuți, literatură monastică, oferirea unui model, caracter educativ, exemplu moral, sacrificiu de sine, jertfă,

Domenii de conținut	Conținuturi
	asceză, slujire, căutarea fericirii, pasiune, dorință, împlinire, trecerea timpului, iubirea ca ideal, antropomorfizare, efemeritatea existenței umane **3.3. EXPERIENȚA APARTENENȚEI ȘI A STRĂINĂTĂȚII** (Cerință minimă: 2 opere epice și 4 opere lirice) **3.3.1. Opere literare din epocile studiate în clasa a IX-a:** Janus Pannonius: *Pannónia dicsérete*; *Egy dunántúli mandulafáról*; *Mikor a táborban megbetegedett*; *Búcsú Váradtól*; Mikes Kelemen: *Törökországi levelek*; Csokonai Vitéz Mihály: *Az estve*; *A tihanyi echóhoz*; *A magánossághoz*; *A pillangóhoz* **3.3.2. Opere asociabile** **3.3.2.1. Opere literare:** Berzsenyi Dániel: *A közelítő tél*; Kazinczy Ferenc: *Fogságom naplója* (fragment); Péterfy Gergely: *Kitömött barbár*; Kosztolányi Dezső: *A szegény kisgyermek panaszai*; *Esti Kornél* (fragment); Márai Sándor: *Napló*; *Béke Ithakában*; Arany János: *Epilógus*; Ady Endre: *Kocsi-út az éjszakában*; *Sem utódja, sem boldog őse…*; *A Tisza-parton*; *A Hortobágy poétája*; *Mátyás bolond diákja*; Karinthy Frigyes: *Előszó; Barabbás*; József Attila: *Levegőt!*; *Külvárosi éj*; Tóth Árpád: *Lélektől lélekig*; Tamási Áron: *Levél Édesanyámhoz Mikes Kelemenről*; Kányádi Sándor: *Fától fáig*; Örkény István: *Az otthon*; Tandori Dezső: *Egy talált tárgy megtisztítása* **3.3.2.2. Opere din domenii artistice conexe:** Kolozsvári Tamás: *Kálvária* (retablu, 1427); Caspar David Friedrich: *Hoinarul deasupra mării de ceață* (pictură, 1818 körül), Edgar Degas: *Consumatorii de absint* (pictură, 1876); Munkácsy Mihály: *Krisztus Pilátus előtt* (pictură, 1881); Edvard Munch: *Țipătul* (pictură, 1893); Edward Hopper: *Automat* (pictură, 1927); Csontváry Kosztka Tivadar: *Magányos cédrus* (pictură, 1907); Ludwig van Beethoven: *Sonata la lumina lunii* (1801); Bródy János: *A magány* (piesă muzicală în stil beat, 1994); Margaret Island: *A rab gólya* (poezie de Arany János adaptată muzical, 2018; *Az emigráns* (film artistic, Szalai Györgyi, Dárday István, 2006); *A Pillangó* (film artistic de comedie dramatic, Philippe Muyl: *Le papillon,* 1973); Várnai György, Jankovics Marcell: *Gusztáv elidegenedik* (animație, 1978), *Acolo unde cântă racii* (thriller criminal, adaptare după romanul Delia Owens, Olivia Newman: *Where the Crawdads Sing*, 2022) **3.3.3. Perspective asupra literaturii universale:** Dante Alighieri:*Divina Comedie*; John Keats: *Singurătate*; *Speranței*; Mihai Eminescu: *Sărmanul Dionis*; *Luceafărul*; Franz Kafka: *Metamorfoza*; Sylvia Plath: *Clopotul de sticlă* **3.3.4. Oportunități de analiză retrospectivă:** Molnár Ferenc: *A Pál utcai fiúk*; Rudyard Kipling: Cartea junglei; Antoine de Saint-Exupéry: *Micul Prinț* **3.3.5. Noțiuni** (valori, teme, motive reprezentate): familiaritate, drum, exil, (e)migrație, dor de casă, atașament personal și cultural, nostalgie, întâlnirea culturilor, dificultăți de integrare, neînțelegere, excludere, înstrăinare, singurătate **3.4. DEVOTAMENT ȘI EROISM. *Ecouri istorice ale invaziei tătare, ale stăpânirii turcești și ale războaielor curuți–lobonți*** (Cerință minimă: 2 opere epice și 4 opere lirice) **3.4.1. Opere literare din epocile studiate în clasa a IX-a:** Balassi Bálint: *Egy katonaének; Ó, én édes hazám, te jó Magyarország*; Zrínyi Miklós: *Szigeti veszedelem* (fragmente); cântece de curuți (*Csínom Palkó*; *Rákóczi-nóta*; *Nagymajtényi síkon letörött a zászló*; *Őszi harmat után)* **3.4.2. Opere asociabile** **3.4.2.1. Opere literare:** Rogerius mester: *Siralmas ének*; Tinódi Lantos Sebestyén: *Cronica* (Egervár viadaljáról); Kodolányi János: *Julianus barát*; *A vas fiai*; Kemény Zsigmond: *Zord idő*; Ady Endre: *Bujdosó kuruc rigmusa; Kurucok így beszélnek; Két kuruc beszélget*; Arany János: *Szondi két apródja*; Gárdonyi Géza: *Egri csillagok*; Jókai Mór: *Török világ Magyarországon*; *A nagyenyedi két fűzfa*; Mikszáth Kálmán: *A fekete város*; *Új Zrínyiász*; Kós Károly: *Varju nemzetség*; Esterházy Péter: *Harmonia Caelestis* (fragmente care evocă atmosfera epocii); Szilágyi István: *Hollóidő*; Makkai Sándor: *Ördögszekér*; Orbán Ottó: *Melyben Balassi módjára fohászkodik*; Lackfi János: *Plaza Balassi*

Domenii de conținut	Conținuturi
	3.4.2.2. Opere din domenii artistice conexe: Hollósy Simon: *Zrínyi kirohanása* (pictură, 1896); Csontváry Kosztka Tivadar: *Zrínyi kirohanása* (pictură, 1903); Feszty Árpád: *Feszty-körkép* (pictură, 1892−1894); Benczúr Gyula: *Budavár visszavétele a töröktől* (pictură, 1686); *Egri csillagok* (musical, Várkonyi Mátyás – Béres Attila, 1996); *Zrínyi 1566* (musical rock, Moravetz Levente, 2017); versiuni ale *Rákóczi-induló* **3.4.3. Perspective asupra literaturii universale:** Homérosz: *Iliada*; Vergilius: *Eneida*; *Cântecul lui Roland*; *Cântecul Nibelungilor*; *Legendele regelui Arthur*; Torquato Tasso: *Ierusalimul eliberat*; Mihai Eminescu: *Scrisoarea a III-a*; Leon Uris: *Exodul* **3.4.4. Oportunități de analiză retrospectivă:** Jókai Mór: *A kőszívű ember fiai*; Arany János: *Toldi*; Gárdonyi Géza: *Egri csillagok* **3.4.5. Noțiuni** (valori, teme, motive reprezentate): identitate națională, sistem de valori creștine, viață de ostaș, loialitate, eroism, ostași de la cetățile de graniță, sacrificiu de sine, imitatio Christi, athleta Christi, viziune dualã asupra lumii, curuți, lobonți, exil, pribegie **(CS)** **3.5. POVESTIRILE BIBLICE FUNDAMENTALE ÎN LITERATURĂ** (Cerință minimă: 2 opere epice/dramatice, 4 opere lirice) **3.5.1. Relatările biblice fundamentale:** povestea creației; relatările despre distrugere; povestea căderii în păcat; povestea fratricidului; povestea lui Iosif; cartea lui Iona; cartea Juditei; viața lui Isus; parabole; relatarea patimilor **3.5.2. Opere asociabile:** **3.5.2.1. Opere literare:** Madách Imre: *Az ember tragédiája* (tablourile de cadru); Petőfi Sándor: *Midőn a földön...*; Sütő András: *Káin és Ábel*; Weöres Sándor: *Ábrahám áldozása*; Babits Mihály: *Jónás könyve*; Ady Endre: *A menekülő Élet*; Kányádi Sándor: *Meghívó*; Traducerea adaptată și ilustrată cu schițe de către András Nyújtódi în Codexul din Odorheiu Secuiesc; Tinódi Lantos Sebestyén: *Judit asszony históriája* (fragmente); Ady Endre: *Húsvét előtt*; József Attila: *A város peremén*; Vörösmarty Mihály: *Gondolatok a könyvtárban*; Ady Endre: *A magyar Ugaron* **3.5.2.2. Opere din domenii artistice conexe:** Michelangelo Buonarroti: *Crearea lui Adam* (pictură, Capela Sixtină, 1508−1512); Lucas Cranach cel Bătrân: *Adam și Eva* (pictură, 1508−1510); Joseph Haydn: *Creația* (oratoriu, 1796); Edward Hicks: *Arca lui Noe* (pictură, 1846); Giovanni Bellini: *Potopul* (operă, 1830); Benjamin Britten: *Arca lui Noe* (operă, 1957); Ferenczy Károly: *Ábrahám áldozata* (pictură, 1901); Mark Chagall: *Avraam și Isaac în drum spre locul jertfei* (pictură, 1931); Pieter Lastman: *Iona și balena* (pictură, 1621); *Medalionul paginii de introitus pascal din Gradualul lui Matei*; Tim Rice − Andrew LLoyd Webber: *Iosif și mantia viselor în culori* (musical, 1968); Rembrandt van Rijn: *Haina lui Iosif ajunge la Iacob* (pictură, 1603); Rembrandt van Rijn: *Întoarcerea fiului risipitor* (pictură, 1669); *Patimile* (dramă cinematografică, Mel Gibson, 2004) **3.5.3. Opere din domenii artistice conexe:** Lev Tolstoi: *Câți oameni trăiesc pe pământ?*; John Milton: *Paradisul pierdut*; C. S. Lewis: *Cronicile din Narnia – Nepotul magicianului*; *Epopeea lui Ghilgameș*; Lord George Gordon Byron: *Cain*; John Steinbeck: *La est de Eden*; Charles Baudelaire: *Abel și Cain*; Herman Melville: *Moby Dick*; Gustave Doré: *Iona în gura balenei* Thomas Mann: Iosif și frații săi (fragmente); André Gide: *Întoarcerea fiului risipitor*; Oscar Wilde: *Fiul*; Rudyard Kipling: *Dacă…* **3.5.4. Noțiuni** (valori, teme, motive reprezentate): simboluri biblice, povestea creației, haos, ordine, destrămarea ordinii divine, cuvântul ca forță creatoare, pierderea inocenței, ispita, prețul libertății, condiția muritoare, păcatul originar, trădarea fratelui, consecințele colective ale păcatului, misiunea profetică, încercarea, perseverența, ucenicii, miracolele, învățătura morală, înțelepciunea, parabola, narațiunea arhetipală, motivul păcatului și al pedepsei, dilema alegerii morale, patimile, toposul ispitei, narațiunea mântuirii, alegerea divină, sacrificiu

Clasa a X-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

(TC) CG 1 - Înțelege diferite tipuri de texte în contexte formale și informale, apreciind calitatea lor estetică

Clasa a X-a
(TC) CS 1.1. Aplică, în procesul de receptare, strategii și moduri de lectură adaptate tipului de text
- *evidențierea informațiilor de bază referitoare la text (tema, tipul textului, genul textual) pe baza unei parcurgeri rapide a textului (titlu, elemente tipografice, construcția textului, elemente grafice)* - *activarea cunoștințelor anterioare și confruntarea lor cu informațiile noi, în diferite tipuri de texte, prin utilizarea tehnicii de notare (INSERT) și a organizatorilor grafici (tabel TTT, tabel de criterii)* - *lectură segmentată cu anticipare, compararea predicțiilor cu textul/segmentul citit, cu ajutorul organizatorilor grafici (tabel T, tabel de criterii)* - *identificarea cuvintelor-cheie și a propozițiilor-teză ale paragrafelor; realizarea unei rețele tematice pentru diferite tipuri de texte* - *însușirea și selectarea adecvată a mai multor tehnici și forme de notare, precum și aplicarea lor autonomă* - *crearea imaginilor senzoriale (vizualizare) pe parcursul lecturii diferitelor tipuri de texte* - *utilizarea suporturilor vizuale (diagramă Venn, schemă tip pânză de păianjen, hartă conceptuală, hartă a trăsăturilor, axă cronologică, cerc-schemă, lanț-schemă etc.) în procesul de realizare a unui plan de idei* - *realizarea unui rezumat pe baza unor opțiuni de răspuns/ a unui tabel de criterii prestabilit* - *conștientizarea propriului proces de înțelegere, a obstacolelor de comprehensiune și depășirea acestora prin jurnal cu dublă intrare / hartă conceptuală/ discuție* - *corectarea autonomă a erorilor de înțelegere/interpretare (recitire, reflecție, rezolvare de probleme, corectare)*
(TC) CS 1.2. Selectează tehnica de argumentare adecvată pentru exprimarea propriului punct de vedere/opinii
- *identificarea tipurilor de argumente (argument bazat pe relația cauză–efect, argument prin comparație, argument prin opoziție, argument bazat pe principiul general–particular, argument bazat pe probabilitate, argument derivat din dovezi – date, fapte) în texte date, cu ajutorul organizatorilor grafici (tabel T, tabel de criterii)* - *observarea și consemnarea mijloacelor de persuasiune și eficiență argumentativă, cu ajutorul organizatorilor grafici, în argumente pe aceeași temă, dar cu niveluri diferite de forță (argument slab, mediu, puternic)* - *identificarea instrumentelor de raționament logic (definiție, inducție, deducție, silogism) în texte argumentative, cu ajutorul jurnalului cu dublă intrare* - *detectarea argumentării eronate prin identificarea tipului de eroare (argumentum ad hominem, circulus vitiosus, prezentarea simultaneității/succesiunii ca relație cauză–efect, argumentum ad misericordiam, argumentum ad populum, apel la autoritate), cu sprijinul organizatorilor grafici* - *recunoașterea deformării, manipulării, populismului și demagogiei în texte cotidiene* - *evaluarea validității și coerenței afirmațiilor referitoare la opinii științifice provenite din surse diferite*
(TC) CS 1.3. Înțelege sensul conceptelor poetice, naratologice, de teorie a genurilor și de istorie a stilurilor în diferite tipuri de texte
- *determinarea speciei și genului diferitelor texte literare* - *identificarea trăsăturilor specifice genului epic, liric și dramatic în diverse tipuri de texte, cu ajutorul unui tabel de criterii* - *diferențierea particularităților de gen ale textelor epice aparținând unor stiluri și specii variate (roman autobiografic, povestire, nuvelă, roman romantic, roman istoric, baladă cultă), utilizând organizatori grafici (de ex. hartă conceptuală, tabel de criterii)* - *diferențierea particularităților de gen ale textelor lirice aparținând unor stiluri și specii variate (odă, imn, elegie, epigramă, poezie descriptivă), utilizând organizatori grafici* - *diferențierea trăsăturilor de gen ale textelor dramatice, utilizând organizatori grafici* - *plasarea operelor studiate pe axa cronologică a perioadelor stilistice* - *identificarea caracteristicilor stilistice în diferite tipuri de texte*

Clasa a X-a
- *ilustrarea conceptelor poetice, naratologice, de teorie a genurilor și de istorie a stilurilor pe baza lecturilor* - *exersarea metricii pentru analiza ritmului poeziilor accentuale și al celor metrice* - *recunoașterea rolului persuasiv al figurilor retorice și a funcției semnificative a tropilor în lectura textelor epice și lirice*
(TC) CS 1.4. Recunoaște diferite categorii de valori și relații valorice în textele literare
- *compararea valorilor și sistemelor de valori transmise de personajele/eroii din text, în diferite tipuri de texte, pe baza unor criterii date sau cu ajutorul organizatorilor grafici (diagramă Venn, schemă tip pânză de păianjen, hartă conceptuală, tabel T)* - *schițarea relațiilor dintre valorile prezentate în diferite tipuri de texte, cu ajutorul unei scheme tip pânză de păianjen sau al unei hărți conceptuale* - *recunoașterea relației dintre vină și ispășire în operele literare citite* - *identificarea ierarhiei valorilor dintr-o operă (de ex. reprezentarea raportului dintre valorile materiale și cele spirituale/morale/afective cu ajutorul unui organizator grafic)* - *analizarea situațiilor sau a problemelor complexe* - *formularea constatărilor bazate pe valori din perspective argumentate*

(TC+CS) CG 2 - Aplică strategii de interpretare a textelor în contexte istorice și culturale

Clasa a X-a
(TC) CS 2.1. Aplică strategii de interpretare a textului în opere nonliterare, epice, lirice și dramatice
- aplicarea caracteristicilor tipului de text pe baza unor criterii date *- aplicarea metodei dezbaterii în interpretarea diferitelor tipuri de texte (informative, științifice, analitice)* *- valorificarea funcției semnificative a trăsăturilor de gen în opere lirice, epice și dramatice* *- compararea particularităților lirismului în texte epice, lirice și dramatice utilizând diagramă Venn* *- recunoașterea variantelor a situațiilor de vorbire și poetică, respectiv mod de exprimare* *- reprezentarea structurii spațiale și temporale în opere epice* *- identificarea structurilor spațiale externe și interne, deschise și închise* *- diferențierea timpului povestirii de timpul povestit* *- recunoașterea particularităților de construcție a narațiunii (metaforică, metonimică)* *- identificarea funcției semnificative a motivelor, toposurilor și arhetipurilor* *- reprezentarea relațiilor dintre personaje* *- determinarea structurii valorice a operelor epice și dramatice* *- compararea valorilor în sistemul relațiilor dintre personaje în texte epice și dramatice* *- recunoașterea trăsăturilor de gen, specie și structură ale dramei* *- identificarea modelelor dramatice (conflictual, centrat, pe două niveluri)* *- observarea rolului acțiunii și al dicțiunii în operele dramatice* *- transformarea dialogului dramatic în stilul indirect sau indirect liber* *- utilizarea jocului de rol în interpretarea conflictului dramatic* *- aplicarea metodei dezbaterii pentru exprimarea experienței personale de lectură* *- trăirea experienței catharsisului pe parcursul unor creații artistice*
(TC) CS 2.2. Examinează statistici, grafice, conținuturi digitale, eseuri și texte științifice în scopul obținerii de informații
- căutarea unor fenomene lingvistice în corpusuri de texte *- analiza computerizată a fenomenelor lingvistice* *- proiectarea pe hartă a datelor dialectale/ale limbii comune regionale* *- fundamentarea concluziilor sau a deciziilor pe baza datelor științifice și a instrumentelor tehnologice* *- compararea informațiilor din diferite texte științifice* *- recunoașterea strategiilor de prezentare a faptelor în texte științifice* *- interpretarea modelelor grafice din textele științifice*
(TC) CS 2.3. Interpretează creații literare integrând experiențe de lectură, pe baza unor criterii date
- recunoașterea conexiunilor tematice și motivice dintre texte literare *- stabilirea relațiilor dintre diferite texte literare (imitație, intertextualitate)* *- interpretarea raporturilor valorice în opere literare* *- interpretarea tipurilor de dramă în context generic și istoric-stilistic* *- interpretarea relației dintre planul istoric de prim-plan și cel de fundal în creații epice și dramatice cu tematică istorică* *- formularea trăirii catharsisului în interpretarea operelor dramatice*

Clasa a X-a
- interpretarea mijloacelor de relatare în ton confesiv, exprimare personală și înțelegere de sine *- activarea autoreflecției (prin confesiune, monolog, joc de rol) pe baza experiențelor de lectură* *- argumentarea și evaluarea reacțiilor legate de opere, activități sau manifestări culturale și artistice, utilizând un vocabular de specialitate și criterii prestabilite*
(TC) CS 2.4. Recunoaște conexiunile culturale ale narațiunilor cu tematică istorică în texte aparținând unor epoci diferite
- recunoașterea caracterului lingvistic specific și unic al diferitelor epoci *- diferențierea dintre ficțiune și realitate în opere cu tematică istorică* *- identificarea păstrării și transformării tradițiilor în opere literare* *- examinarea opoziției dintre vechi și modern în narațiuni cu tematică istorică* *- recunoașterea schimbării modului de exprimare în texte aparținând unor epoci diferite*
(CS) CS 2.5. Interpretează relațiile dintre opere de același gen, create în epoci diferite
- denumirea formelor de literatură biblică (psalm, predică, confesiune) *- recunoașterea formelor de literatură biblică în practica eclezială/liturgică actuală* *- înțelegerea conținutului și scopului unui psalm sau al unei predici* *- identificarea trăsăturilor de gen în interpretarea unui text* *- compararea caracteristicilor stilistice ale diferitelor genuri* *- evaluarea impactului operelor de literatură biblică asupra cititorului și a comunității*

(TC+CS) CG 3 - Produce oral și în scris diferite tipuri de texte cu sensibilitate și rafinament în exprimarea lingvistică

Clasa a X-a
(TC) CS 3.1. Elaborează tipuri de texte orale, ținând cont de direcția și contextele comunicării
- exersarea prezentării de sine în diferite contexte (de ex. la o reuniune de familie, în fața clasei, la televiziune, la o conferință pentru elevi etc.) *- realizarea unor expuneri de trei minute, adaptate așteptărilor profesorului și colegilor* *- exersarea tehnicilor de captare a atenției (de ex. început printr-o referință personală sau istorică)* *- exersarea pregătirii pentru o luare de cuvânt* *- aplicarea schemei structurale a unei intervenții orale (evaluarea temei, recunoașterea importanței ei, aprecierea vorbitorului, exprimarea acordului, completări, idei noi, formularea atentă a unei opinii contrare, mulțumiri)* *- pregătirea pentru participare la o dezbatere (informare privind tema, partenerii de discuție, obiectivele; căutarea relațiilor personale; elaborarea strategiei și tacticii; notarea și organizarea ideilor în timpul dezbaterii)* *- povestirea propriei istorii de viață/istorii familiale*
(TC) CS 3.2. Organizează date în modele grafice pentru a compara diferite valori, concepte și particularități
- realizarea unei linii/diagrame temporale pentru înțelegerea structurii temporale și spațiale a operei, precum și a relațiilor cauză-efect *- utilizarea tabelului T pentru înțelegerea motivațiilor personajelor literare (de ex. Ce face/ce nu face?)* *- folosirea unei scheme tip pânză de păianjen pentru colectarea și fixarea asociațiilor legate de simboluri* *- utilizarea metodei ciorchinelui pentru organizarea ideilor, informațiilor, conceptelor și a relațiilor dintre ele (de ex. meditație asupra titlului)* *- folosirea hărții gândirii în producerea orală și scrisă* *- realizarea unei piramide narative pe baza unor criterii date* *- elaborarea unei hărți de personaje pentru realizarea unei caracterizări complexe, argumentate* *- compararea și contrastarea personajelor cu ajutorul diagramei Venn sau al unei diagrame de mulțimi* *- utilizarea jurnalului cu dublă intrare pentru documentare sau pentru exersarea redactării conștiente* *- realizarea unui portofoliu digital pe o temă dată, în care elevul organizează, vizualizează și interpretează date provenite din surse diverse* *- realizarea unei prezentări interactive sau infografice cu ajutorul instrumentelor digitale, prin organizarea logică a conținutului* *- evaluarea critică a unui conținut digital generat de inteligență artificială referitor la o operă epică sau dramatică studiată* *- utilizarea critică a tehnologiilor digitale prin analizarea oportunităților, limitelor și riscurilor pe care le implică, cu respectarea principiilor etice și juridice, în special privind datele personale și proprietatea intelectuală*

Clasa a X-a
(TC) CS 3.3. Elaborează tipuri de texte funcționale (cerere) adaptate la situația de comunicare
- *redactarea unei cereri într-o situație școlară reală (solicitare de aprobare pentru participare la un concurs, justificarea unei absențe)* - *formularea unei cereri într-un registru lingvistic adecvat (e-mail unui prieten, cerere oficială)* - *completarea unui formular de cerere* - *exersarea argumentării în funcție de tema cererii*
(TC+CS) CS 3.4. Elaborează diferite tipuri de texte narative și argumentative pe baza unor criterii
(TC) - *exersarea redactării schițelor (logice, de conținut, de documentare, tactice) cu ajutorul hărții gândirii exersarea tehnicilor de notare (de ex. marcaje) pentru a facilita propriul proces de învățare* - *redactarea unei relatări despre o personalitate celebră sau un erou literar, verificând informațiile prin aplicarea criticii surselor* - *redactarea unui discurs de deschidere/închidere de an școlar despre instituție adresat elevilor și părinților, respectând structura generală tipică* - *elaborarea textelor argumentative pe diverse teme (de ex. contribuția identității culturale naționale la identitatea europeană; drepturile copilului și ale omului, interculturalitatea, participarea civică, dezvoltarea durabilă la nivel comunitar și global)* - *redactarea textelor argumentative prin interpretarea critică a fenomenelor și a proceselor economice și sociale în texte cotidiene și literare* **(CS)** - *redactarea unei rugăciuni sau unei confesiuni proprii pe o temă aleasă*
(TC) CS 3.5. Elaborează texte publicistice și conținuturi digitale/multimedia (de ex. prezentare, blog, mesaj video, reportaj) în diferite situații de comunicare
- *realizarea unei prezentări în PowerPoint / Canva / Google Slides / Prezi pe o temă literară, istorică sau socială* - *redactarea unei postări de blog despre propria experiență de lectură* - *realizarea unui mesaj video scurt (1–2 minute) pe o temă actuală (de ex. protecția mediului, importanța lecturii, viața școlară)* - *realizarea unui episod de podcast pe o temă comunitară sau culturală (de ex. de ce ne place să citim; utilizarea limbii în viața de zi cu zi) în cadrul unei activități de grup* - *exersarea regulilor redactării unui reportaj în format online (despre viața școlară, teatru, întâlnire cu un scriitor)*
(TC) CS 3.6. Transformă texte narative și descriptive în funcție de criteriile date
- *transformarea unui text descriptiv într-un text narativ* - *transformarea unui monolog într-un dialog* - *transformarea unui monolog într-un text persuasiv / discurs public* - *transformarea unui dialog dramatic în stil indirect (liber)* - *formularea indicațiilor autorului în texte narative pentru a evidenția sentimentele și gândurile personajelor*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Autori recomandați	**(TC)** **1.1.** Arany János **1.2.** Berzsenyi Dániel **1.3.** Jókai Mór **1.4.** Kármán József **1.5.** Katona József **1.6.** Kölcsey Ferenc **1.7.** Mikszáth Kálmán **1.8.** Petőfi Sándor **1.9.** Vörösmarty Mihály
	(CS) **1.10.** Pázmány Péter **1.11.** Szenczi Molnár Albert **1.12.** Vásárhelyi András
2. Noțiuni	**(TC)** **2.1.** informații referitoare la text: temă, tip de text, specie textuală, cuvânt-cheie, paragraf, propoziție-teză, titlu, elemente tipografice, construcția textului, elemente grafice **2.2.** categorii de valori, raporturi valorice **2.3.** motiv, topos, arhetip **2.4.** epoci și curente stilistice: iluminism, clasicism, sentimentalism, romantism, stil folcloric, realism **2.5.** lectura operelor epice: narator (la persoana I, la persoana a III-a, narator omniscient, narator obiectiv); timpul epic; timpul povestirii și timpul povestit; procedee de construire a eroului; narațiune cu tematică istorică; fundal și prim-plan istoric; ficțiune și realitate; roman istoric; narațiuni cu tematică istorică și conexiunile lor culturale; povestire; poem narativ; roman romantic (tipuri de roman: roman anecdotic, roman cu teză, roman social, nuvelă-roman); baladă (baladă populară, baladă cultă, baladă cultă cu tematică istorică, baladă psihologică); nuvelă (nuvelă romantică, nuvelă realistă); narațiune la persoana I (scrisoare, jurnal, roman epistolar, roman sentimental la persoana I) **2.6.** lectura operelor lirice: poezie revoluționară, eul liric romantic (geniu creator, vizionar, profet, alter ego), rapsodie, ars poetica, imn, odă, doină, lirică de rol; principiul imitației: istoricitatea imitației (în opere umaniste, baroce, rococo, clasice); model antic; imitație și prozodie (versificație clasică în măsură); imitație și genuri (odă, elegie, epigramă, epistolă, poem descriptiv); confruntarea temporală și valorică **2.7.** lectura operelor dramatice: dramă; caracterul dramatic; situație dramatică; acțiune dramatică; eroul dramatic; conflict; tipuri de vorbire; genuri dramatice (tragedie, comedie); tipuri dramatice (dramă conflictuală, dramă centrată, dramă pe două niveluri); tipuri dramatice și contextul lor cultural: drama în cult (drama antică); drama pe scenă (drama clasicistă, drama romantică); acțiune și dicțiune; catharsis **2.8.** tipuri de texte: text argumentativ, tipuri de argumente (argument cauzal, argument prin comparație, argument prin opoziție, argument pe baza raportului general-particular, argument al probabilității, argument bazat pe dovezi – date, fapte –, argument slab, mediu, puternic); instrumentele logicii argumentative (definiție, inducție, deducție, silogism); erori de argumentare (argumentum ad hominem, cerc vicios, prezentarea simultaneității/succesiunii ca relație cauzală, argumentum ad misericordiam, argumentum ad populum, apelul la autoritate); tehnici de captare a atenției; distorsionare, manipulare, populism, demagogie; prezentare, răspuns oral de trei minute, cerere, solicitare, reportaj, prezentare, blog, mesaj video, texte publicistice și multimedia **2.9.** tipuri de texte după direcția comunicării (monologice, dialogice); tipuri de texte în funcție de contextul comunicării (conversaționale, oficiale, publice, științifice); particularitățile limbajului vorbit (spontaneitate, ezitare, greșeli de vorbire, accent, intonație, ritm al vorbirii, redundanță, omisiuni)

Domenii de conținut	Conținuturi
	2.10. analiză de date, organizator grafic (diagramă, schemă de proces, grafic), reprezentare statistică, hartă lingvistică
	(CS) **2.11.** psalm, traduceri de psalmi, imn, cateheză, rugăciune, predică, confesiuni
3. Atelier de interpretare textuală	**(TC)** **3.1. IPOSTAZE ALE ROLULUI MASCULIN** (Cerință minimă: 3 opere epice, 2 opere lirice) **3.1.1. Opere literare din epocile studiate în clasa a X-a:** Katona József: *Bánk bán* (Nádasdy Ádám prózai adaptációja); Petőfi Sándor: *Ha férfi vagy, légy férfi…; Az apostol*; Arany János: *Toldi*; Jókai Mór: *Fekete gyémántok*; *Egy magyar nábob*; *Kárpáthy Zoltán*; *A kőszívű ember fiai*; *Az arany ember*; *A lélekidomár*; Mikszáth Kálmán: *Az a fekete folt*; *A bágyi csoda*; *A fekete város*; *Beszterce ostroma*; *Szent Péter esernyője*; *A Noszty fiú esete Tóth Marival*; *Lapaj, a híres dudás* **3.1.2. Opere asociabile:** **3.1.2.1. Opere literare:** Madách Imre: *Az ember tragédiája* (részletek, Ádám szerepei); Móricz Zsigmond: *Sárarany*; *Az isten háta mögött*; *A fáklya*; *Rokonok*; Tabéry Géza: *Szarvasbika*; Németh László: *A két Bolyai*; Láng Zsolt: *Bolyai*; Kosztolányi Dezső: *Pacsirta*; *Édes Anna*; *Esti Kornél*; *Aranysárkány*; Krúdy Gyula: *Szindbád*; Kós Károly: *A Varju nemzetség*; Tamási Áron: *Rendes feltámadás*; József Attila: *Jövendő férfiak*; *Nagyon fáj*; Bartis Attila: *Nyugalom*; Dragomán György: *A fehér király*; Vámos Miklós: *Apák könyve* (részletek); Szabó T. Anna: *Hogy vigyázzon* **3.1.2.2. Opere din domenii artistice conexe:** Richard Wagner: *Tristan și Isolda* (operă, 1859); Egressy Béni − Erkel Ferenc: *Bánk bán* (operă, 1861); Bakonyi Károly, Heltay Jenő, Kacsóh Pongrác: *János vitéz* (muzical, 1904); Tankcsapda: *Szabadon* (piesă hard rock, 1999); *Toldi* (film de animație, pe baza operei Arany János, Jankovics Marcell, Csákovics Lajos, 2022); *Az arany ember* (film romantic, adaptare după romanul lui Jókai Mór, Gertler Viktor, 1962); *Fekete gyémántok* (filmdráma, Jókai Mór regényének adaptációja, Várkonyi Zoltán, 1977); *A kőszívű ember fiai* (dramă cinematografică, adaptare după romanul lui Jókai Mór, Várkonyi Zoltán, 1965); *Egy magyar nábob* (fdramă cinematografică, adaptare după romanul lui Jókai Mór, Várkonyi Zoltán, 1966); *Kárpáthy Zoltán* (dramă cinematografică, adaptare după romanul lui Jókai Mór, Várkonyi Zoltán, 1966); *Beszterce ostroma* (dramă cinematografică, adaptare după romanul lui Mikszáth Kálmán, Keleti Márton, 1948); *A fekete város* (serial de televiziune, adaptare după romanul lui Mikszáth Kálmán, Zsurzs Éva, 1970-71); *Szent Péter esernyője* (film artistic, adaptare după romanul lui Mikszáth Kálmán, Bán Frigyes, Vladislav Pavlovic, 1958); *A Noszty fiú esete Tóth Marival* (satiră cinematografică, adaptare după romanul lui Mikszáth Kálmán, Gertler Viktor, 1960); *Az ember tragédiája* (film de animație, pe baza operei lui Madách Imre, Jankovics Marcell, 2011); *Rokonok* (film artistic, adaptare după romanul lui Móricz Zsigmond, Szabó István, 2006); *Pacsirta* (damă cinematografică, adaptare după romanul lui Kosztolányi Dezső, Ranódy László, 1963); *Édes Anna* (dramă cinemaografică, adaptare după romanul lui Kosztolányi Dezső, Fábri Zoltán, 1958); *Aranysárkány* (dramă cinematografică, adaptare după romanul lui Kosztolányi Dezső, Ranódy László, Gyöngyössy Imre, 1966); *Esti Kornél csodálatos utazása* (dramă cinematografică, adaptare după romanul lui Kosztolányi Dezső, Pacskovszky József, 1995); *Szindbád* (dramă cinematografică, pe baza povestirilor lui Krúdy Gyula despre Szindbád, Huszárik Zoltán, Sára Sándor, 1971); *A két Bolyai* (versiune TV a dramei lui Németh László, Ádám Ottó, 1978); Pablo Picasso: *Álmos iszákos* (The Sleepy Drinker, pictură, 1902) **3.1.3. Perspective asupra literaturii universale:** William Shakespeare: *Hamlet, prințul Danemarcei*; *Othello*; Goethe: *Faust*; Homer: *Iliada*; Homer: *Odiseea*; Vergiliu: *Eneida*; Shakespeare: *Iulius Cezar* **3.1.4. Oportunități de analiză retrospectivă:** *Szent István király intelmei Imre herceghez*; Balassi Bálint: *Hogy Júliára talála így köszöne néki*; Balassi Bálint: *Egy katonaének*; Zrínyi Miklós: *Szigeti veszedelem* (fragmente); Csokonai Vitéz Mihály: *A boldogság*; Arany János: *Toldi*

Domenii de conținut	Conținuturi
	3.1.5. Noțiuni (valori, teme, motive reprezentate): perspectivă externă–internă, tip de erou, arhetipuri ale figurilor masculine, caracterizare, concepția despre rol, idealul masculin al epocii, roluri masculine cotidiene, diversitatea rolurilor (capul familiei, tată, absența tatălui, bunic, soț, rudă, cuceritor, intelectual, explorator, luptător, deținător al puterii, rebel, altruist etc.), erou, asumarea responsabilității, asumarea rolului, intelectual epuizat, poveste a suferinței, simbolistica numelor, lipsă de scop, autodestructivitate, comportament ofensiv/defensiv **3.2. IUBIRE ȘI CONFRUNTARE** (Cerință minimă: 2 opere epice, 1 operă dramatică, 2 opere lirice) **3.2.1. Opere literare din epocile studiate în clasa a X-a:** Kármán József: *Fanni* hagyományai; Vörösmarty Mihály: *Szép Ilonka*; *Ábránd*; *A merengőhöz*; *Csongor és Tünde*; Petőfi Sándor: *Mi a szerelem?*; *Minek nevezzelek?*; *Szeptember végén*; *Reszket a bokor, mert…*; Petőfi Sándor levelei (részletek); Jókai Mór: *Az arany ember*; Mikszáth Kálmán: *Különös házasság* **3.2.2. Opere asociabile:** **3.2.2.1. Opere literare:** Szendrey Júlia naplója, levelei (részletek); Vajda János: *Húsz év múlva*; Márai Sándor: *Az igazi*; Füst Milán: *A feleségem története*; Szabó Lőrinc: *Semmiért egészen*; *A huszonhatodik év*; Weöres Sándor: *Psyché. Egy hajdani költőnő írásai*; Nagy László: *Ki viszi át a szerelmet?*; Hervay Gizella: *Zuhanások*; Garaczi László: *Fanni*; Varró Dániel: *Minek-minek?*; Tóth Krisztina: *Utószezon* **3.2.2.2. Opere din domenii artistice conexe:** Jean Antoine Watteau*: Sărbătoarea iubirii (pictură, 1718–1719)*; Francesco Hayez: *Sărutul* (pictură, 1859); Eugéne Delacroix: *Orfeu și Euridice, Primăvara (pictură, 1862)*; Ford Madox Brown: *Rămas-bunul lui Romeo și Julieta (pictură, 1867)*; Pierre-August Renoir: *Dans la țară (pictură, 1883)*; Frank Dicksee: *Romeo și Julieta (pictură, 1884)*; Silvio Allason: *Sărutul (pictură, 1892)*; Giuseppe Verdi: *La Traviata* (operă, 1853); Giuseppe Verdi: *Aida* (operă, 1871); Giuseppe Verdi: *Rigoletto* (operă, 1851); Georg Bizet: *Carmen* (operă, 1875); Giacomo Puccini: *Tosca* (operă,1900); Wolfgang Amadeus Mozart: *Răpirea din serai (cântec, 1782)*; Felix Mendelssohn: *Visul unei nopți de vară (uvertură, 1826)*; Cântece populare maghiare (*Hej, Dunáról fúj a szél; Tavaszi szél vizet áraszt; A csitári hegyek alatt; Hej, tulipán, tulipán*); *Mândrie și prejudecată (dramă romantică, Joe Wright: Pride and Prejudice, 1995)*; *Jurnalul lui Bridget Jones (comedie romantică, Sharon Maguire: Bridget Jones's Diary, 2001)*; *Marele Gatsby (dramă romantică, Baz Luhrmann: The Great Gatsby, 2013)*; *Marele Gatsby (dramă romantică, Baz Luhrmann: The Great Gatsby, 2013)*; *Kincsem (film romantic de aventuri, Herendi Gábor, 2017)*; *Povestea soției mele (dramă romantică, adaptare după romanul lui Füst Milán, Enyedi Ildikó, 2021)* **3.2.3. Perspective asupra literaturii universale:** Thomas Hardy: *Tess d'Urberville*; *Târgul de femei din Weydon*; Jane Austen: *Mândrie și prejudecată*; *Rațiune și simțire;* Emily Brontë: *La răscruce de vânturi*; Gabriel García Márquez: *Dragoste în vremea holerei*; Byron: *Don Juan*; Alekszandr Szergejevics Puskin: *Eugene Onegin*; Heinrich Heine: *Cartea cântecelor*; Stendhal: *Roșu și negru*; Lev Tolsztoj: *Anna Karenina*; Johann Wolfgang von Goethe: *Suferințele tânărului Werther*; William Shakespeare: *Visul unei nopți de vară* **3.2.4. Oportunități de analiză retrospectivă:** Csokonai Vitéz Mihály: *A Reményhez* **3.2.5. Noțiuni (valori, teme, motive reprezentate):** pasiune, dorință romantică, separare, luptă, loialitate, sacrificiu, iubire, suferință, dorință, obstacole, conflict, emoții, iubire neîmplinită, iubire interzisă, iubit suferind, voce personală, autointerpretare, autodistrugere, agonie, indecizie, dor, pierderea valorii, păstrarea valorii, rațiune, luptă, reguli scrise și nescrise, viață dublă, atașament emoțional, obstacole sociale, constrângeri morale, idealism romantic, îndrăgostire, loialitate, angajament, iubire idealizată, așteptări sociale, datorie, căsătorie forțată, fragilitatea iubirii, moarte, dorința de libertate

Domenii de conținut	Conținuturi
	3.3. VINĂ ȘI ISPĂȘIRE (Cerință minimă: 2 opere epice, 1 operă dramatică, 2 opere lirice) **3.3.1. Opere literare din epocile studiate în clasa a X-a:** Katona József: *Bánk bán*; Berzsenyi Dániel: *A magyarokhoz*; Kölcsey Ferenc: *Hymnus*; Vörösmarty Mihály: *Az emberek*; *Előszó*; *A vén cigány*; Arany János: *Ágnes asszony; Zách Klára; A walesi bárdok; V. László*; *Tetemre hívás*; *Tengeri-hántás*; Jókai Mór: *Az arany ember*; Mikszáth Kálmán: *A fekete város; Az a fekete folt*; *Az a pogány Filcsik*; *Bede Anna tartozása*; *A néhai bárány* **3.3.2. Opere asociabile:** **3.3.2.1. Opere literare:** Kemény Zsigmond: *Özvegy és leánya*; Madách Imre: *Az ember tragédiája*; Jókai Mór: *A lőcsei fehér asszony*; Kosztolányi Dezső: *Édes Anna* (részlet); Móricz Zsigmond: *Barbárok*; Ady Endre: *Nekünk Mohács kell*; József Attila: *A bűn*; Németh László: *Iszony*; Székely János: *Profán passió*; Sütő András: *Káin és Ábel*; Szabó Magda: *Az ajtó*; Nádas Péter: *Egy családregény vége*; Szilágyi István: *Kő hull apadó kútba*; Dragomán György: *Máglya* **3.3.2.2. Opere din domenii artistice conexe:** Hieronymus Bosch: *Grădina desfătărilor (pictură, în jurul anului 1500*); Munkácsy Mihály: *Siralomház* (pictură, 1870); Zichy Mihály*: A rombolás géniuszának diadala* (pictură, 1878); *Ágnes asszony* (desen, 1893); Giuseppe Verdi: *Nabucco* (operă, 1842); Youlì, *Ágnes asszony*, 2018; *Șapte suflete (dramă cinematografică, Gabriele Muccino: Seven Pounds, 2008)*; *Începutul (film SF–acțiune, Christopher Nolan: Inception, 2010)*; *Cerul de vanilie (thriller SF, Cameron Crowe: Vanilla Sky, 2001)*; *Joker* (dramă cinematografică, Todd Phillips: Joker, 2019) **3.3.3. Perspective asupra literaturii universale:** Sophocle: Oedip rege; *Antigona*; Dante Alighieri: *Divina Comedie*; William Shakespeare: *Hamlet, prințul Danemarcei; Romeo și Julieta*; George Gordon Byron: *Cain*; Edgar Allan Poe: *Corbul*; Lev Nyikolajevics Tolsztoj: *Anna Karenina*; Fjodor Mihajlovics Dosztojevszkij: *Crimă și pedeapsă*; *Miorița* (baladă populară românească); Mihail Sadoveanu: *Baltagul* **3.3.4. Oportunități de analiză retrospectivă:** Zrínyi Miklós: *Szigeti veszedelem* (fragmente) **3.3.5. Noțiuni (valori, teme, motive reprezentate):** vină și ispășire, pedeapsă, abatere, păcat originar, ignoranță, cădere în păcat, înclinație spre rău, crimă, complice, victimă, joc de rol, conștiință, remușcare, frământare, norme, moralitate, stigmatizare, judecată **3.4. IUBIRE DE PATRIE ȘI DORINȚĂ DE LIBERTATE. *Memoria epocii reformelor, a revoluției și luptei pentru libertate din 1848*** (Cerință minimă: 1 operă epică, 5 opere lirice) **3.4.1. Opere literare din epocile studiate în clasa a X-a:** Berzsenyi Dániel: *A magyarokhoz I.*; *A magyarokhoz II.*; Kölcsey Ferenc: *Huszt*; *Hymnus*; Vörösmarty Mihály: *Előszó*; *A vén cigány*; *Szózat*; *A Guttenberg-albumba*; *Gondolatok a könyvtárban*; Petőfi Sándor: *Az apostol*; *Nemzeti dal*; *A nép nevében*; *Farkasok dala*; *Négy nap dörgött az ágyú*; *Akasszátok fel a királyokat*; *Béranger legújabb dala*; Jókai Mór: *És mégis mozog a Föld*; *Egy magyar nábob*; *Kárpáthy Zoltán*; *A kőszívű ember fiai*; *Csataképek*; *Az élet komédiásai* **3.4.2. Opere asociabile:** **3.4.2.1. Opere literare:** Ady Endre: *Harcos Gyulai Pál*; *A márciusi Naphoz*; *A Tűz márciusa*; *Köszvény-ország márciusa*; Tóth Krisztina: *Koravén cigány*; Spiró György: *Padmaly*; Fábián Janka: *Márciusi napló*; Szécsi Noémi: *Nyughatatlanok* **3.4.2.2. Opere din domenii artistice conexe:** Eugène Delacroix: *Libertatea conducând poporul (pictură, 1830)*; Kodály Zoltán, Harsányi Zsolt: *Háry János* (joc muzical, 1926); Formația Illés: *Martie, 1848* (baladă beat, 1969); Hobo Blues Band: *Vânătoarea (album blues–rock–folk, 1992)*; Ferenczi György / Rackajam: *Petőfi* (poeme puse pe muzică, 2023); *Pe aripile vântului (dramă romantică istorică, Victor Fleming: Gone with the Wind, 1939)*; *80 huszár* (dramă cinematografică, Sára Sándor, 1978); *A Hídember* (dramă istorică, Beremányi Géza, 2002); *Guerilla* (dramă istorică, Kárpáti György Mór, 2019)

Domenii de conținut	Conținuturi
	3.4.3. Perspective asupra literaturii universale: Heinrich Heine: *În octombrie 1849*; Henrik Ibsen: *Către Ungaria*; Thomas Moore: *Nu uita locul…*; Victor Hugo: *Mizerabilii* **3.4.4. Oportunități de analiză retrospectivă:** Balassi Bálint: *Egy katonaének*; Zrínyi Miklós: *Szigeti veszedelem*; Mikes Kelemen: *Törökországi levelek* **3.4.5. Noțiuni (valori, teme, motive reprezentate):** reformă, progres, iubire de patrie, solidaritate, datorie morală, entuziasm revoluționar, identitate națională, dorință de libertate, acțiune revoluționară, patriotism, asumarea sacrificiului, curaj, perseverență, eroi naționali **(CS)** **3.5. GENURI DE TEXTE BIBLICE ÎN LITERATURĂ** (Cerință minimă: câte 1 operă pe gen și 3 opere literare asociabile fiecărui gen) **3.5.1. Forme de literatură biblică:** psalm, imn, cateheză, rugăciune, predică, confesiuni **3.5.2. Opere asociabile:** **3.5.2.1. Opere literare:** Himnusz – cânt popular religios; Weöres Sándor: *Salve Regina*; Vásárhelyi András: *Angyaloknak nagyságos asszonya és a mai népének*; primele traduceri maghiare ale imnurilor folosite și astăzi sau cele incluse în volumul *Amor Sanctus* al lui Babits; Ambrosius: *Conditor almae siderum* (Döbrentei-kódex: *Húgyak felséges szerzője, Csillagvilágot alkotó*); Veni redemptor gentium; Döbrentei-kódex: *Jöjj nemzeteknek váltója*; celebra traducere a lui Luther (*Ó, népek Megváltója*); Venantius Fortunatus: *Vexilla regis;* Döbrentei-kódex: *Király zászlói terjednek* (Királyi zászló jár elől); Orelans-i Theodulf: *Gloria, laus et honor tibi sit* (Virágvasárnapi ének); textul Kájoni Cantionale (*Dicsőség és dicséret Megváltó királyunk, neked*); Festetics-kódex: *Idvez légy, tengernek húgya* (*Ave Maris stella − Tengernek csillaga*); cânt de cateheză, cânt congregațional: Bormenisza Péter: *Énekecske gyermekek rengetésére* (varianta cântată astăzi); Kecskeméti Vég Mihály: *55. zsoltár*; Kányádi Sándor: *XC. Zsoltár*; Kovács András Ferenc: *Psalmus Transsylvanicus. Szenci Molnár Albert emlékére*; Kányádi Sándor: *Egy csokor orgona mellé*; Balassi Bálint: *Adj már csendességet*; Kölcsey Ferenc: *Himnusz*; Babits Mihály: *Zsoltár férfihangra*; József Attila: *Bukj föl az árból*; Ady Endre: *Az Úr érkezése*; Ady Endre: *Köszönöm, köszönöm, köszönöm*; Pilinszky János: *Apokrif*; Weöres Sándor: *Zsoltár* **3.5.2.2. Opere din domenii artistice conexe:** Kodály Zoltán: *Psalmus Hungaricus* (lucrare oratorică, pe textul Psalmului 55, 1923); Liszt Ferenc: *Via Crucis* (patimă, 1879); Johann Sebastian Bach: *Patimile după Matei* (patimă oratorică, 1727); Georg Friedrich Händel: *Mesia (*oratoriu, 1742*)*; Albrecht Dürer: *Mâini în rugăciune (*desen în peniță și tuș, 1508*)*; Michelangelo Buonarroti: *Pietà* (sculptură, 1499); Ludwig van Beethoven: *Appassionata* (sonată pentru pian, 1807); *La capătul zilei (*dramă cinematografică, Ingmar Bergman, 1957*)* **3.5.3. Perspective asupra literaturii universale:** Dante Alighieri: *Divina Comedie (*fragmente*)*, Imnurile homerice; Friedrich Schiller: *Către bucurie*; John Bunyan: *Călătoria pelerinului*; John Donne: *Sonetele sacre*; Sfântul Augustin: *Confesiuni*; Jean-Jacques Rousseau: *Confesiuni*; Lev Tolstoi: *Spovedania*; John Milton: *Sonetul orbului;*; Rainer Maria Rilke: *Elegii duineze*; Novalis: *Imnuri către noapte*; C. S. Lewis: *Creștinul simplu* **3.5.4. Noțiuni (valori, teme, motive reprezentate):** dialogul dintre Dumnezeu și om, credința comunitară și individuală, laudă, transcendență, învățătură, caracter didactic, rugăciune personală, exprimare comunitară și individuală, autoexaminare spirituală, parcurs spiritual, trăiri personale, lirism, retoricitate, discurs interior, mărturisire de sine, credință și îndoială, lupte omenești, pocăință, promisiunea viitorului, recunoștință, fidelitate, ascultare, pocăință, iertare, convertire, echilibrul dintre comunitate și dimensiunea personală.

Clasa a XI-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

(TC) CG 1 - Înțelege diferite tipuri de texte în contexte formale și informale, apreciind calitatea lor estetică

Clasa a XI-a
(TC) CS 1.1. Distinge textele literare artistice de cele de consum în vederea identificării valorilor estetice ale acestora
- *compararea textelor populare și a celor literare artistice pe o temă dată, cu ajutorul organizatorilor grafici și pe baza unor criterii prestabilite (de ex. exigență lingvistică, structura, intenția autorului – divertisment / experiență estetică –, mijloacele de expresivitate / procedeele poetice, sensul conotativ)* - *identificarea genurilor literaturii de consum (sci-fi, fantasy, polițist, horror-thriller) pe baza temei și a trăsăturilor stilistice caracteristice* - *distingerea valorilor prezentate în textele literare artistice și în cele de consum* - *recunoașterea clișeelor, banalităților, kitsch-ului și a confuziei în textele de consum* - *conștientizarea propriului proces de înțelegere, identificarea factorilor care împiedică înțelegerea și depășirea lor prin jurnal cu dublă intrare, hartă a gândirii sau discuție ghidată* - *corectarea individuală a erorilor de înțelegere/interpretare (recitire, reflecție, rezolvare de probleme, ajustare)*
(TC) CS 1.2. Înțelege animații, spectacole de teatru, filme de artă, portrete, podcasturi și studii în scopul obținerii informațiilor și al formării sensibilității estetice
- *vizionarea animațiilor, spectacolelor de teatru, filmelor de artă etc. pe baza unor criterii prestabilite (completarea unui organizator grafic)* - *identificarea și diferențierea trăsăturilor specifice a diferitelor tipuri de opere multimedia* - *compararea diferitelor sensuri ale comunicatelor multimedia și verbale* - *discutarea diferențelor dintre diversele moduri de expresie (de ex. imagine în mișcare și limbaj) în cazul unor creații pe aceeași temă* - *compararea unei adaptări cinematografice cu opera literară corespunzătoare pe baza unor criterii date, cu ajutorul organizatorilor grafici*
(TC) CS 1.3. Recunoaște particularitățile poetice, naratologice, teoretico-genologice și stilistice ale diferitelor tipuri de texte
- *identificarea genului și a speciei diferitelor texte literare* - *distingerea trăsăturilor specifice genului epic, liric și dramatic în textele citite* - *recunoașterea particularităților de gen ale diverselor tipuri de texte narative (tipuri de nuvelă: anecdotică, lirică, dramatică; ciclu de nuvele și roman; roman al formării, roman psihologic, roman social; roman modern clasic, realist și naturalist)* - *identificarea trăsăturilor specifice discursului liric (discurs poetic, context poetic; personal/impersonal; auto-adresare; monodie, polifonie; direct/mediat) cu ajutorul organizatorilor grafici (jurnal cu dublă intrare, tabel de criterii, hartă a gândirii) în diferite texte lirice* - *identificarea și diferențierea particularităților de gen ale diverselor tipuri de poezii lirice (poezie-viziune despre natură, poezie existențială, poezie reflexivă) cu ajutorul organizatorilor grafici (de ex. hartă a gândirii, tabel de criterii)* - *recunoașterea trăsăturilor genului poemului dramatic pe baza lecturilor* - *organizarea operelor citite pe axa cronologică a epocilor stilistice* - *identificarea trăsăturilor stilistice în diferite tipuri de texte* - *aplicarea conceptelor poetice, naratologice, teoretico-genologice și stilistice în interpretarea lecturilor*
(TC) CS 1.4. Recunoaște relațiile dintre valorile reprezentate în text și valorile modului de reprezentare în opere literare
- *integrarea cunoștințelor și experiențelor anterioare în procesul de generare a sensului (de ex. cunoașterea genurilor, rolul figurilor de stil și al procedeelor retorice în generarea sensului) pe parcursul lecturii diferitelor tipuri de texte* - *compararea trăsăturilor specifice ale genurilor și speciilor literare lirice, epice și dramatice* - *analizarea caracterului unic al construcției lingvistice în diferite tipuri de texte* - *examinarea unicității creativității lingvistice în diferite tipuri de texte* - *diferențierea procedeelor de creare a imaginii vizuale și a viziunii*

(TC+CS) CG 2 - Aplică strategii de interpretare a textelor în contexte istorice și culturale

Clasa a XI-a
(TC) CS 2.1. Elaborează strategii individuale pentru interpretarea textelor literare și nonliterare
- crearea unor tipuri variate de texte pe baza unor criterii prestabilite *- interpretarea puterii comunicative a rimei* *- identificarea relației dintre atmosfera poemului și muzicalitatea versului* *- înțelegerea rolului artistic al figurilor de stil și al mijloacelor stilistice în opera literară* *- identificarea rolului calităților estetice în procesul de construire a sensului* *- utilizarea variată a formelor epice de comunicare (descriere, narațiune, monolog, dialog) în texte literare și nonliterare* *- aplicarea unor strategii individuale de înțelegere a textului: meditație asupra titlului, brainstorming, anticipare, diagramă asociativă de tip „cluster”, hartă a gândirii, activarea „vocii interioare”, piramida narațiunii, scrierea în cinci rânduri, eseu de cinci minute, completarea propozițiilor lacunare, completarea textelor, cartonaș lexical, rescrierea unei povești după criterii date (de ex. schimbarea registrelor lingvistice), continuarea unei povești*
(TC) CS 2.2. Recunoaște relațiile dintre utilizarea limbii și stratificarea socială în texte aparținând diferitelor registre lingvistice
- observarea și interpretarea diferitelor situații de comunicare *- recunoașterea contactelor lingvistice interne (interacțiunea dintre limba standard, dialecte și sociolecte)* *- evaluarea atitudinii lingvistice a unui grup (față de limba maternă, limba oficială, limba străină) pe baza unui chestionar* *- decodarea textelor aparținând diferitelor registre lingvistice* *- analiza critică a credințelor și superstițiilor lingvistice* *- aprecierea adecvării și pertinenței manifestărilor lingvistice în funcție de situația de comunicare*
(TC) CS 2.3. Compară texte pe baza motivelor-cheie, temelor, valorilor și criteriilor naratologice comune, integrând propriile experiențe de lectură
- compararea textelor literare și nonliterare pe baza motivelor-cheie, a temei și a valorilor *- compararea diferitelor texte literare pe baza unor criterii prestabilite (motive-cheie, teme, valori, aspecte naratologice)* *- formularea conexiunilor personale între diverse opere literare pe baza propriilor experiențe de lectură*
(TC) CS 2.4. Recunoaște legăturile dintre diferite perioade din istoria gândirii textelor aparținând unor epoci diferite
- identificarea particularităților de viziune asupra lumii specifice diferitelor epoci istorice în opere literare *- recunoașterea conexiunilor filosofice între texte aparținând unor perioade istorice diferite* *- observarea funcționării regulilor sociale scrise și nescrise în texte din diferite epoci* *- compararea critică a propriului sistem de valori cu valorile reprezentate în operă*
(CS) CS 2.5. Explorează impactul tipăririi cărților asupra stilului și accesibilității operelor literare
- cunoașterea operelor istorice despre literatura reformată *- analizarea semnificației culturale și religioase a tipăritului cărților* *- identificarea legăturii dintre operele tipărite și răspândirea credinței* *- evaluarea rolului autorilor reformați în patrimoniul cultural maghiar (personalități, prezentare, expunere, eseu)* *- realizarea unei prezentări sau a unui poster digital despre impactul tipăritului cărților*

(TC) CG 3 - Produce oral și în scris diferite tipuri de texte cu sensibilitate și rafinament în exprimarea lingvistică

Clasa a XI-a
(TC) CS 3.1. Creează tipuri de texte scrise ținând cont de caracteristicile textuale
- redactarea unor tipuri de texte scrise cu respectarea caracteristicilor lor textuale *- transformarea unui text scris în text oral / a unui text oral în text scris, ținând cont de particularitățile textuale* *- formularea de mesaje oficiale și informale, oral și în scris, pe aceeași temă, adaptate la situații de comunicare și destinatari diferiți (de ex. întârziere, absență, anularea unui program, solicitarea informațiilor)*

Clasa a XI-a
- alegerea titlului, organizarea textului în jurul propoziției-teză, redactarea pe baza cuvintelor-cheie și a rețelei tematice *- redactarea textului cu respectarea micro- și macrostructurii sale* *- crearea unui text conform principiului organizator (de ex. repetiție, opoziție, paralelism)* *- exersarea utilizării conștiente a conectorilor gramaticali*
(TC) CS 3.2. Creează texte ocazionale adecvate situației de viață în diferite contexte de comunicare
- redactarea unor scurte mesaje cu ocazia diferitelor evenimente festive *- aplicarea schemei structurale a unui discurs festiv (de comemorare)* *- utilizarea schiței structurale (de conținut) a unui discurs de rămas-bun (mulțumiri, scurtă prezentare și apreciere a realizărilor)* *- redactarea unor texte ocazionale scurte adecvate situației de viață (de ex. felicitare, exprimarea condoleanțelor, mulțumire, confesiune)*
(TC) CS 3.3. Redactează tipuri de texte funcționale (chitanță, proces-verbal) adaptate situației de comunicare
- redactarea unei dovezi de primire / dovezi de primire în situații cotidiene *- formularea unui feedback pentru un coleg sau profesor (de ex. ca moment de evaluare la finalul orei)* *- întocmirea unui proces-verbal (de ex. pentru urmărirea și consemnarea activității unui grup de învățare cooperativă sau a unei ședințe a consiliului elevilor)*
(TC) CS 3.4 Elaborează un eseu pe baza unor criterii prestabilite
- exersarea redactării unei introduceri adecvate titlului/temei, formularea propoziției-teză, a întrebărilor și a ipotezelor *- exersarea respectării regulilor structurale ale eseului (de ex. introducere: prezentarea temei, formularea problemei, referire la o autoritate de specialitate, schițarea parcursului argumentativ; cuprins: premisă, formularea propoziției-teză, argumente/contraargumente; încheiere: sinteză, formularea concluziei, deschidere spre alte perspective, opinie personală)*
(TC) CS 3.5. Creează produse multimedia complexe (de ex. afiș, logo, emblemă, identitate vizuală, ilustrație), recunoscând relația dintre text și produsul vizual
- realizarea unui afiș pentru promovarea unui eveniment școlar, acordând atenție armoniei dintre text și imagine *- proiectarea identității vizuale a amenajării clasei (utilizarea unitară a siglei școlii)* *- crearea afișului unei opere literare* *- proiectarea unui logo pentru o operă literară și/sau pentru un personaj* *- proiectarea individuală a unei coperte de caiet adecvate disciplinei* *- realizarea unei ilustrații digitale pentru un citat literar* *- proiectarea identității vizuale a unui eveniment literar sau cultural (de ex. zi comemorativă, maraton de poezie): afiș, logo, invitație, slogan* *- redactarea proiectului „Să deschidem o librărie/anticariat!” (elaborarea materialelor publicitare și a textului pentru un comunicat de presă în vederea promovării magazinului)* *- colectarea fotografiilor, simbolurilor și imaginilor în vederea realizării unui montaj digital pe baza unui text ales (poezie, nuvelă)*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Autori recomandați	**(TC)** **1.1.** Ady Endre **1.2.** Babits Mihály **1.3.** József Attila **1.4.** Juhász Gyula **1.5.** Kosztolányi Dezső **1.6.** Krúdy Gyula **1.7.** Madách Imre **1.8.** Móricz Zsigmond **1.9.** Németh László **1.10.** Pilinszky János **1.11.** Radnóti Miklós **1.12.** Tóth Árpád
	(CS) **1.13.** Apáczai Csere János **1.14.** Kazinczy Ferenc
2. Noțiuni	**(TC)** **2.1.** literatură de consum (sci-fi, fantasy, polițistă, horror-thriller), beletristică **2.2.** clișeu, kitsch, confuzie de imagini **2.3.** epoci literare și curente stilistice: realism, naturalism, modernism clasic, simbolism, impresionism, art nouveau, avangardă (expresionism, suprarealism), neoclasicism, modernism târziu (lirică obiectivă); imaginea realistă, naturalistă, modernă a omului **2.4.** lectura operelor epice: modelarea narațiunii în opere realiste și moderniste clasice (modelare metonimică, metaforică; forme ale continuității: cauzalitate, continuitate temporală; forme ale discontinuității: elipsă, omisiune, schimbare de perspectivă); structură temporală (timpul povestirii; timpul povestit: timp liniar-cronologic, anticipare-retrospecție; timp ciclic, timp mitic; timp obiectiv, timp subiectiv; durată, simultaneitate, memorie; timp exterior, timp interior); voci narative și ale personajelor (narator omniscient, narator limitat, narator-martor; discurs indirect, discurs indirect liber, monolog); genuri: variante ale romanului modern clasic, realist și naturalist; nuvela (realistă, naturalistă; anecdotică, lirică, dramatică, psihologică); ciclu de nuvele; parodie **2.5.** lectura operelor lirice: eul liric (în modernismul clasic: cultul individualității/creșterea eului, multiplicarea eului, alter ego liric; retragerea sinelui; în modernismul târziu: multiplicarea sinelui; autocomprehensiune, auto-interpretare); situația lirică, situația discursivă; personal, impersonal; auto-adresare; monodie, polifonie; direct, indirect; viziune lăuntrică, imagine exterioară; decadență, lirica stărilor afective, viziune cosmică, filosofică, alegorică, poezie cu caracter vizionar, simbolic, obiectiv; ars poetica, poezie peisagistică cu caracter vizionar, poezie de sinteză existențială, poezie reflexivă **2.6.** lectura operelor dramatice: poem dramatic/poem al umanității; acțiunea, personajul/eroul, conflictul, reinterpretarea discursului; idei în dramă; liberalism, pozitivism, determinism **2.7.** tipuri de texte: animație, spectacol de teatru, film de artă, portret, podcast, studiu; texte ocazionale (mesaj de salut, discurs festiv, discurs de rămas-bun, mulțumire, exprimarea condoleanțelor); texte funcționale (chitanță, proces-verbal, evaluare); texte multimedia (afiș, logo, reclamă, emblemă) **2.8.** atitudine lingvistică, superstiții lingvistice, activitate verbală, registru lingvistic, normă lingvistică, contacte interne, probleme de cultivare a limbii, limbaj adecvat **2.9.** asemănări și diferențe între texte scrise și orale; tipuri de texte scrise și orale; coerența textului; texte spontane și planificate; micro- și macrostructura textului, principii de organizare textuală
	(CS) **2.10.** puritanism, cartesianism

Domenii de conținut	Conținuturi
3. Atelier de interpretare textuală	**(TC)** **3.1. IPOSTAZE ALE PERSONAJULUI FEMININ** (Cerință minimă: 2 opere epice, 4 opere lirice) **3.1.1. Opere literare din epocile studiate în clasa a XI-a:** Kosztolányi Dezső: *Édes Anna*; *Pacsirta*; Németh László: *Iszony*; Móricz Zsigmond: *Az isten háta mögött*; Ady Endre: *Héja-nász az avaron*; *Lédával a bálban*; *Valaki útravált belőlünk*; *Elbocsátó, szép üzenet*; *Őrizem a szemed*; Juhász Gyula: *Milyen volt…*; *Anna örök*; József Attila: *Óda*; *Mikor az uccán átment a kedves*; *Gyermekké tettél*; *Amit szívedbe rejtesz* **3.1.2. Opere asociabile:** **3.1.2.1. Opere literare:** Bibliai alakok (Éva, Mária alakja); virágénekek; *Énekek éneke*; Mikszáth Kálmán: *A bágyi csoda*; *Tímár Zsófi özvegysége*; Bródy Sándor: *A tanítónő; Asszonyi sors*; Móricz Zsigmond: *Árvácska*; Kaffka Margit: *Színek és évek*; Szerb Antal: *Utas és holdvilág*; Szabó Magda: *Az ajtó*; *Pilátus*; *Mózes egy, huszonkettő*; Visky András: *Kitelepítés*; Tompa Andrea: *Fejtől s lábtól*; Tóth Krisztina: *Pixel*; *Pesztó*; *Ő még csak negyven*; *Tímár Zsófi muskátlija*; Grecsó Krisztián: *Harminc év napsütés*; *Anyám első süteménye*; *Vera*; Závada Pál: *Jadviga párnája* **3.1.2.2. Opere din domenii artistice conexe:** *Mikor az uccán átment a kedves* (poem muzicalizat, Kávészünet, 2016); *Cleopatra (film istoric de aventuri, Joseph L. Mankiewicz: Cleopatra, 1963)*; *Anna Karenina* (dramă romantică, adaptare după romanul lui Lev Tolstoi, Joe Wright: Anna Karenina, 2012); *Jurnalul lui Bridget Jones (comedie romantică, Bridget Jones's Diary, Sharon Maguire, 2001)*); *Régimódi történet* (dramă cinematografică, adaptare după romanul lui Szabó Magda, Bereményi Géza, 2015); *Prietena mea genială (dramă romantică, L'amica geniale, Saverio Costanzo, 2018)* **3.1.3. Perspective asupra literaturii universale:** William Shakespeare: *Îmblânzirea scorpiei*; Lev Tolsztoj: *Anna Karenina*; Anton Pavlovics Csehov: *Pescărușul; Trei surori*; Henrik Ibsen: *Nora*; Gustave Flaubert*: Doamna Bovary*; Émile Zola: *Bucuria doamnelor*; Margaret Atwood: *Povestea slujitoarei*; Annie Ernaux: *Poveste de fată* **3.1.4. Oportunități de analiză retrospectivă:** *Margit-legenda*; Kármán József: *Fanni hagyományai*; Katona József: *Bánk bán*; Jókai Mór: *Az arany ember, Egy magyar nábob*; Vörösmarty Mihály: *Csongor és Tünde*; Arany János: *Ágnes asszony*; Szabó Magda: *Abigél* **3.1.5. Noțiuni (valori, teme, motive reprezentate):** tipuri de eroine, arhetipuri feminine, idealurile feminine ale epocilor, emancipare feminină, diversitatea rolurilor (femeie, mamă, soție, soră), absența mamei, orfanitate, vulnerabilitate, opresiune, subordonare, lipsă de destin, prejudecată, perseverență, loialitate, sacrificiu de sine, auto-realizare, creare de valori, păcat, ispășire **3.2. ȘANSELE DE INTEGRARE ȘI AFIRMARE SOCIALĂ ALE INDIVIDULUI** (Cerință minimă: 2 opere epice, 4 opere lirice) **3.2.1. Opere literare din epocile studiate în clasa a XI-a:** Móricz Zsigmond: *Rokonok*; *Sárarany*; *Tragédia*; Kosztolányi Dezső: *Édes Anna*; *Rendes feltámadás*; *Himnusz egy szamárral*; Ady Endre: *A Hortobágy poétája*; *A magyar Ugaron*; Tóth Árpád: *Körúti hajnal*; Juhász Gyula: *Tápai lagzi*; József Attila: *Tiszta szívvel*; *Holt vidék*; *Külvárosi éj*; *Karóval jöttél*; *Elégia*; *Két hexameter* **3.2.2. Opere asociabile:** **3.2.2.1. Opere literare:** Kölcsey Ferenc: *Parainesis Kölcsey Kálmánhoz*; *Hymnus*; Vörösmarty Mihály: *Gondolatok a könyvtárban*; Mikszáth Kálmán: *A Noszty fiú esete Tóth Marival*; *Különös házasság*; Móricz Zsigmond: *A fáklya*; Babits Mihály: *Jónás könyve*; Tamási Áron: *Ábel a rengetegben*; Márai Sándor: *Egy polgár vallomásai*; Szilágyi Domokos: *A láz enciklopédiája*; *Hétmérföldes csizma*; *Bartók Amerikában*; Závada Pál: *Jadviga párnája*; Dragomán György: *A fehér király* **3.2.2.2. Opere din domenii artistice conexe:** Ludwig van Beethoven: *Simfonia a III-a (simfonie, 1804)*; Giuseppe Verdi: *Rigoletto* (operă, 1851); Giacomo Puccini: *Boema (operă, 1896)*; Kodály Zoltán, *Psalmus Hungaricus* (oratoriu, 1923); Kodály Zoltán: *Háry János* (joc muzical, 1926); *Édes Anna* (dramă cinematografică, adaptare după romanul lui Kosztolányi Dezső, Fábri Zoltán, 1958); *Forrest Gump* (comedie

Domenii de conținut	Conținuturi
	dramatică, Robert Zemeckis, 1994); *Good Will Hunting* (dramă cinematografică, Gus Van Sant, 1997); *Üvegtigris* (comedie, Rudolf Péter, Kapitány Iván, 2001); *Rokonok* (dramă cinematografică, adaptare după romanul lui Móricz Zsigmond, Szabó István, 2006); *Made in Hungária* (comedie muzicală, Fonyó Gergely, 2009) **3.2.3. Perspective asupra literaturii universale:** Stendhal: *Roșu și negru*; Charles Dickens: *David Copperfield; Oliver Twist*; Émile Zola: *Prăvălia cu șobolani*; *Germinal*; Sally Rooney: *Oameni normali*; Johann Wolfgang Goethe: *Suferințele tânărului Werther*; Honoré de Balzac*: Moș Goriot*; Gustave Flaubert*: Doamna Bovary*; Charles Dickens*Marile speranțe*; Henrik Ibsen*: Rața sălbatică*; *Nora (Casa păpușilor)*; Franz Kafka*: Procesul*; Nyikolaj Vasziljevics Gogol*: Revizorul*; Thomas Hardy*: Tess d'Urberville; Departe de lumea dezlănțuită*; Daniel Defoe: *Robinson Crusoe*; Charles Baudelaire: *Florile răului* **3.2.4. Oportunități de analiză retrospectivă:** Mikszáth Kálmán: *A Noszty fiú esete Tóth Marival*; Jókai Mór: *Az arany ember* **3.2.5. Noțiuni (valori, teme, motive reprezentate):** ascensiune, cădere, vulnerabilitate, raporturi de putere, dorință de putere, corupție, periferie, centru, afirmare socială, injustiție socială, sărăcie, mizerie, căutarea drumului propriu, ambiție, personalitate denaturată, comunitate și individ, conflictul dintre moralitate și afirmare, onestitate, succes, confruntarea cu puterea, omul de rând, demnitate umană, înapoiere, șanse de viață **3.3. CONVERGENȚA VALORILOR ÎN LITERATURĂ** (Cerință minimă: 2 opere epice, 1 operă dramatică, 3 opere lirice) **3.3.1. Opere literare din epocile studiate în clasa a XI-a:** Madách Imre: *Az ember tragédiája* (Nádasdy Ádám prózai adaptációja); Krúdy Gyula: *Szindbád*; Ady Endre: *A magyar Ugaron*; *A Tisza-parton*; *A Szajna partján*; *A Hortobágy poétája*; *Új vizeken járok*; *Góg és Magóg fia vagyok én…*; Kosztolányi Dezső: *Esti Kornél*; *Esti Kornél kalandjai*; Móricz Zsigmond: *Az isten háta mögött*; *Sárarany*; Babits Mihály: *Esti kérdés*; *Jónás könyve*; Tóth Árpád: *Orfeumi elégia*; József Attila: *Eszmélet*; *Levegőt!* **3.3.2. Opere asociabile:** **3.3.2.1. Opere literare:** Karinthy Frigyes: *Az emberke tragédiája*; Székely János: *Caligula helytartója*; Kosztolányi Dezső: *Káin*; Tamási Áron: *Rendes feltámadás*; Sütő András: *Káin és Ábel*; Závada Pál: *Apfelbaum*; Lőrincz Andrea-Nagy Ádám: *Égi megbízás*; Örkény István: *In memoriam Dr. K. H. G.*; Vámos Miklós: *Apák könyve*; Esterházy Péter: *Esti*; Grendel Lajos: *Bőröndök tartalma* **3.3.2.2. Opere din domenii artistice conexe:** *Az ember tragédiája* (film de animație, Jankovics Marcell, 2011); *Az ember tragédiája ilustrații artistice*; *Ferma animalelor (film de animație, John Halas, Joy Batchelor: Animal Farm, 1954)*; *Jocurile foamei (film SF de aventuri, Gary Ross: The Hunger Games, 2012)*; *Divergent (film SF de acțiune, Neil Burger: Divergent, 2014)*; *Szindbád* (dramă cinematografică, adaptare după povestirile lui Krúdy Gyula despre Szindbád, Huszárik Zoltán, 1971) **3.3.3. Perspective asupra literaturii universale:** George Orwell: *1984*; Johann Wolfgang Goethe: *Faust*; Aldous Huxley: *Minunata lume nouă*; Mihail Afanaszjevics Bulgakov: *Maestrul și Margareta* **3.3.4. Oportunități de analiză retrospectivă:** Zrínyi Miklós: *Szigeti veszedelem*; Mikes Kelemen: *Törökországi levelek*; Katona József: *Bánk bán*; Arany János: *Szondi két apródja*; Vörösmarty Mihály: *Csongor és Tünde*; *Mikszáth Kálmán: Az a fekete folt*; Jókai Mór: *Egy magyar nábob*; *Az arany ember* **3.3.5. Noțiuni (valori, teme, motive reprezentate):** valori vitale, valori afective, valori spirituale, valori morale, valori legate de bunurile materiale, valori legate de viața comunitară/socială, valori estetice, sistem de valori, conflict de valori, ierarhie a valorilor **3.4. RĂZBOI ȘI UMANISM. *Memoria războaielor mondiale*** (Cerință minimă: 2 opere epice, 4 opere lirice) **3.4.1. Opere literare din epocile studiate în clasa a XI-a:** Ady Endre: *Emlékezés egy nyár-éjszakára*; *Az eltévedt lovas*; *A föl-földobott kő*; Babits Mihály: *Húsvét előtt*;

Domenii de conținut	Conținuturi
	József Attila: *Hazám*; Radnóti Miklós: *Ikrek hava*; *A la recherche*; *Hetedik ecloga*; *Levél a hitveshez*; *Nem tudhatom*; *Töredék*; *Razglednicák*; *Erőltetett menet*; Pilinszky János: *Ravensbrücki passió*; *Harmadnapon*; *Négysoros*; *Apokrif*; *Harbach 1944*; *KZ-oratórium*; *Terek*; Tamási Áron: *Himnusz egy szamárral*; Kós Károly: *Kiáltó szó* **3.4.2. Opere asociabile:** **3.4.2.1. Opere literare:** Karácsony Benő: *Napos oldal*; Márai Sándor: *Egy polgár vallomásai*; Kassák Lajos: *Kis könyv haldoklásunk emlékére*; Bánffy Miklós: *Erdélyi történet* (I-III.); Szabó Lőrinc: *Tücsökzene (A Rettenetes Év)*; Kányádi Sándor: *Valaki jár a fák hegyén*; Nádas Péter: *Egy családregény vége*; Dragomán György: *Máglya*; Tompa Andrea: *Sokszor nem halunk meg*; Vida Gábor: *Ahol az ő lelke*; Kuncz Aladár: *Fekete kolostor*; Hervay Gizella: *Tőmondatokban*; Mécs László: *Imádság a nagy Lunátikusért*; Kertész Imre: *Sorstalanság* **3.4.2.2. Opere din domenii artistice conexe:** *Valahol Európában* (dramă cinematografică, Radványi Géza, 1948); *Béketárgyalás, avagy az évszázad csütörtökig tart* (dramă istorică, Balogh Zsolt, 1989); *Lista lui Schindler (dramă istorică, Steven Spielberg: Schindler's List, 1994)*; *Pianistul (dramă istorică, Roman Polański: The Pianist, 2002)*; *Szabadság, szerelem* (dramă romantică istorică, Goda Krisztina, 2006); *A napfény íze* (dramă istorică, Szabó István, 1999); *Anyám és más futóbolondok a családból* (dramă, Fekete Ibolya, 2015); *Saul fia* (dramă istorică Nemes-Jeles László, 2015); *Napszállta* (dramă istorică Nemes-Jeles László, 2018); *Aurora borealis* (dramă istorică, Mészáros Márta, 2017); *Örök tél* (dramă istorică, Szász Attila, 2017) **3.4.3. Perspective asupra literaturii universale:** Ernest Hemingway: *Pentru cine bat clopotele*; Erich Maria Remarque: *Pe frontul de vest nimic nou*; Hans Fallada: *Ce-o să fie cu tine, omule?*; Ellie Wiesel: *Noaptea* **3.4.4. Oportunități de analiză retrospectivă:** Zrínyi Miklós: *Szigeti veszedelem*; *Anne Frank naplója* **3.4.5. Noțiuni (valori, teme, motive reprezentate):** război, distrugere, viață, moarte, pace, împăcare, reconstrucție, confruntarea cu ororile războiului, Holocaust, dorință de pace, pacifism, încheiere a păcii, eroism, sacrificiu, tragic, distrugere fatală, realitatea războiului, suferință, ordine, haos, traumă, memorie personală și colectivă **(CS)** **3.5. ROLUL TIPĂRITULUI CĂRȚILOR ÎN CULTURĂ** (Cerință minimă: pentru fiecare operă – 1 fragment și 3 opere literare asociabile) **3.5.1. Irodalmi művek:** Válaszuti György: *Debreceni disputa***;** *M. Tótfalusi Kis Miklósnak maga személyének, életének és különös cselekedeteinek mentsége...*; Heltai Gáspár: *Chronica az magyarok dolgairól*; Apáczai Csere János: *Magyar Encyclopaedia*; Kazinczy Ferenc levelei (fragmente despre rolul cărții) **3.5.2. Opere asociabile:** **3.5.2.1. Opere literare:** Tóth-Máthé Miklós: *Én, Károli Gáspár*; Onagy Zoltán: *Misztótfalusi Kis Miklós*; Bán Imre: *Apáczai Csere János*; Áprily Lajos: *Tavasz a házsongárdi temetőben*; Kocsis István: *Bethlen Kata*; Pázmány Péter: *Isteni igazságra vezérlő kalauz*; Luther Márton 95 tétele; Kézai Simon *Gesta Hungarorum*; Kölcsey Ferenc: *Parainesis Kölcsey Kálmánhoz*; Batsányi János: *A franciaországi változásokra* **3.5.2.2. Opere din domenii artistice conexe:** Bertel Thorvaldsen: *Gutenberg* (sculptură, Mainz, 1837); ilustrații de codexuri și cronici (de ex. Cronica pictată – Képes Krónika, în jurul anului 1360); *Numele trandafirului (*dramă istorică, adaptare după romanul lui Umberto Eco, regia Jean-Jacques Annaud, 1986*)*; sculpturile-carte ale lui Barabás Márton; Johann Sebastian Bach: *Clavecinul bine temperat (*Das wohltemperierte Klavier, preludii și fugi, 1722, fragment*)*; Bartók Béla: *Mikrokosmos* (lucrări progresive pentru pian, 1940) **3.5.3. Perspective asupra literaturii universale:** Miguel de Cervantes: *Don Quijote (*fragment, Partea a II-a, capitolul 62*)*; Umberto Eco: *Numele trandafirului*; George Orwell: *1984*; Margaret Atwood: *Povestea slujitoarei*; Victor Hugo: *Notre-Dame din Paris*; Gabriel García Márquez: *O sută de ani de singurătate*

Domenii de conținut	Conținuturi
	3.5.4. Noțiuni (valori, teme, motive reprezentate): „galaxia Gutenberg”, cunoaștere, acumularea și transmiterea cunoașterii, cultură generală, tipăritul cărților ca instrument de acces la cunoaștere, sistematizare, caracter enciclopedic, popularizare a cunoștințelor, memorie colectivă, bibliotecă, formarea viziunii istorice, libertate și cenzură, libertate spirituală, protejarea cuvântului scris, valoare estetică, frumusețea cărții ca obiect, tipografie, vizualitate, dialog intercultural

Clasa a XII-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

(TC) CG 1 - Înțelege diferite tipuri de texte în contexte formale și informale, apreciind calitatea lor estetică

Clasa a XII-a
(TC) CS 1.1. Aplică tehnicile de lectură reflexivă, evaluativă, interpretativă și critică în receptarea diferitelor tipuri de texte
- reflecție asupra experienței de aplicare a diferitelor strategii de lectură (extensivă și intensivă) *- reflecție asupra lecturii textelor (identificarea problemelor, formularea întrebărilor, completări, formularea unor experiențe confirmatoare sau contradictorii) cu ajutorul organizatorilor grafici (de ex. jurnal cu dublă intrare, tabel de criterii)* *- formularea unei opinii proprii argumentate despre tema, genul, construcția lingvistică, valorile reprezentate și valoarea estetică a textului citit cu ajutorul organizatorilor grafici (de ex. de jurnal cu dublă intrare, discuție, dezbatere, poezie în cinci versuri)* *- corectarea autonomă a erorilor de înțelegere/interpretare (recitire, reflecție, rezolvare de probleme, corectare)*
(TC) CS 1.2. Înțelege metatexte, prezentări și eseuri mai complexe, în vederea acceptării interpretărilor din perspective multiple
- lectura și conspectarea unor recenzii de film pe baza unor criterii *- compararea mai multor recenzii ale aceluiași film cu ajutorul organizatorilor grafici / pe baza unor criterii* *- compararea recenziilor de film cu propria opinie cu ajutorul organizatorilor grafici* *- lectura și conspectarea recenziilor de teatru pe baza unor criterii* *- compararea a mai multor recenzii ale aceleiași reprezentații teatrale cu ajutorul organizatorilor grafici / pe baza unor criterii* *- lectura și conspectarea eseurilor pe baza unor criterii* *- compararea unor lucrări științifice cu propria opinie cu ajutorul organizatorilor grafici*
(TC) CS 1.3. Compară texte pe baza particularităților lor poetice, naratologice, de teorie a genurilor și de istorie a stilurilor
- compararea operelor cu teme sau motive-cheie identice/similare pe baza unor criterii *- compararea repertoriului de motive al operelor citite cu ajutorul organizatorilor grafici (diagramă Venn, tabel de criterii)* *- compararea motivelor tematice comune din texte literare diferite* *- compararea textelor epice pe baza procedurilor naratologice și a particularităților stilistice* *- compararea textelor lirice pe baza particularităților poetice și a trăsăturilor stilistice*
(TC) CS 1.4. Recunoaște relațiile etice în procesul înțelegerii textelor literare pentru dezvoltarea sensibilității sociale
- identificarea relațiilor de valoare asociate personajelor / rolurilor din operele literare citite *- recunoașterea conflictelor morale în procesul de înțelegere a textelor literare* *- analizarea rolurilor și a situațiilor de luare a deciziilor în operele literare prin reflecție asupra conștiinței de sine, cu scopul de a planifica în mod conștient parcursul vieții personale, sociale și profesionale* *- analizarea criteriilor de natură etică (de ex. adevăr, respect, echitate) în interpretarea operelor literare, în contextul lor intelectual și cultural* *- asumarea unui comportament etic și responsabil față de valorile culturii, artei, spiritualității și mediului construit*
(TC) CS 1.5. Recunoaște rolul politeții lingvistice și al agresivității verbale în diferite situații de comunicare
- prezentarea maximelor lui Grice (cantitate, calitate, manieră, relevanță) sub formă de prezentare *- identificarea formelor de politețe lingvistică în diferite situații de comunicare* *- studierea funcțiilor agresivității verbale în diverse texte literare și nonliterare*

(TC+CS) CG 2 - Aplică strategii de interpretare a textelor în contexte istorice și culturale

Clasa a XII-a
(TC) CS 2.1. Aplică strategii individuale pentru interpretarea textelor literare și nonliterare în context cultural
- *observarea interferenței dintre texte create în epoci diferite* - *gestionarea conștientă a variațiilor lingvistice, tipologice și de gen provenite din diferite perioade istorice și culturale* - *analizarea semnificațiilor unui anumit subiect, motiv sau topos în context cultural* - *recunoașterea diferenței dintre funcția variantei normative a limbii și cea a celorlalte variante lingvistice* - *interpretarea rolului de creare a sensului al calităților estetice caracteristice diferitelor perioade din istoria artei* - *exersarea empatiei și a acceptării alterității în postura de receptor al textelor*
(TC) CS 2.2. Analizează relațiile dintre utilizarea limbii și stratificarea socială în diferite tipuri de texte
- *observarea, interpretarea și analizarea diferitelor situații de comunicare, ținând cont de regulile comportamentului lingvistic* - *recunoașterea și interpretarea rolului tabu-urilor lingvistice și al eufemismelor* - *identificarea strategiilor de influențare lingvistică în diferite tipuri de texte (de ex. reclame, discursuri electorale, texte utilizate în comunicarea instituțională)* - *recunoașterea trăsăturilor pragmatice ale limbii în funcție de situațiile de comunicare*
(TC) CS 2.3. Interpretează în mod autonom opere literare pentru a exprima trăirea experienței estetice
- *utilizarea conștientă a criteriilor de interpretare* - *formularea unei opinii proprii cu privire la o operă literară* - *susținerea poziției personale prin trimiteri la fragmente de text, citate și argumente construite logic* - *folosirea adecvată și riguroasă a conceptelor lingvistice, istorice, teoretico-literare și stilistice în interpretarea literară*
(TC) CS 2.4. Face distincție între perioadele literare și stilurile din operele artistice aparținând diferitelor epoci
- *distingerea trăsăturilor lingvistice și stilistice ale textelor aparținând unor epoci diferite* - *recunoașterea caracteristicilor diferitelor stiluri și registre stilistice* - *încadrarea operelor artistice într-o epocă sau într-un stil al istoriei artei pe baza trăsăturilor*
(CS) SC 2.5. Evaluează punctul de vedere teologic și moral al operelor literare
- *cunoașterea disputelor teologice specifice epocii* - *înțelegerea reprezentării literare a disputelor* - *raportarea interpretării la contextul istoric* - *examinarea figurilor de stil utilizate în textele care reprezintă conflicte religioase*

(TC+CS) CG 3 - Produce oral și în scris diferite tipuri de texte cu sensibilitate și rafinament în exprimarea lingvistică

Clasa a XII-a
(TC) CS 3.1. Produce texte adecvate comunicării folosind formele de politețe lingvistică
- *exersarea unui comportament lingvistic și nonverbal adecvat situației de comunicare* - *exersarea strategiilor de gestionare a conflictelor (câștigător/învingător, adaptativ/evitant/rezolutiv) prin diferite scenarii și situații cotidiene* - *transformarea modelelor de agresivitate verbală în forme conforme regulilor politeții lingvistice* - *exprimarea și prelucrarea conceptelor, ideilor, opiniilor și emoțiilor în formă orală sau scrisă, adaptate nevoilor și intereselor, în contexte variate (de ex. în situații multilingve și de comunicare interculturală)* - *interacțiune pozitivă în contexte diverse (de ex. profesionale) cu respectarea regulilor și a perspectivelor diferite, manifestând încredere, empatie și deschidere spre soluționarea conflictelor, conștientizând impactul mesajelor exprimate public*

Clasa a XII-a
(TC) CS 3.2. Susține o scurtă prezentare academică pe baza criteriilor date
- aplicarea tehnicilor specifice de pregătire pentru o prezentare științifică (de ex. stabilirea temei, a obiectului, a ideii de bază și a mesajului; colectarea informațiilor despre public; gestionarea limitelor de timp; realizarea unui plan preliminar) *- documentare, luarea de notițe, utilizarea motoarelor de căutare, organizarea materialelor* *- elaborarea criteriilor de evaluare a prezentării științifice* *- exersarea extragerii ideilor esențiale și a redactării unui plan pe baza textelor științifice*
(TC) CS 3.3. Elaborează tipuri de texte funcționale (Curriculum vitae / CV de tip Europass) adaptate situației de comunicare specificate
- redactarea unui CV prescurtat (cu datele esențiale) și a unui CV detaliat (care prezintă formarea personalității, evoluția profesională și umană) *- elaborarea (auto)biografiilor personajelor*
(TC) CS 3.4. Elaborează o interpretare proprie a unei opere pentru a-și exprima poziția critică
- redactarea unei interpretări literare care integrează citate din metatexte despre diverse opere și exprimă o poziție critică *- exerciții de verificare a informațiilor referitoare la texte* *- redactarea unui eseu pe baza unei teme date* *- redactarea unei interpretări literare pornind de la trei întrebări de problematizare* *- redactarea unei analize comparative pe baza unor criterii*
(TC+CS) CS 3.5. Realizează interviuri și reportaje în diverse situații de comunicare
(TC) *- formularea și utilizarea diferitelor tipuri de întrebări (închise, deschise) în situații de comunicare variate* *- realizarea interviurilor și podcasturilor în contexte diferite (eveniment școlar, primirea unui invitat)* *- pregătirea pentru un interviu în trei etape, cu scopul de a explora experiențele de lectură sau de a formula opinii, critici și întrebări legate de textul citit* *- aplicarea tehnicii de lectură „Să-l întrebăm pe autor!” pentru o înțelegere mai profundă a textelor* *- redactarea unui reportaj imaginar despre un eveniment literar sau istoric* **(CS)** *- scrierea unei scene dramatizate pe baza unei dispute religioase*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Autori recomandați	**(TC)** **1.1.** Áprily Lajos **1.2.** Dsida Jenő **1.3.** Kányádi Sándor **1.4.** Kertész Imre **1.5.** Kós Károly **1.6.** Kovács András Ferenc **1.7.** Sütő András **1.8.** Tamási Áron **1.9.** Székely János **1.10.** Szilágyi Domokos **1.11.** Ottlik Géza **1.12.** Örkény István **1.13.** Weöres Sándor
	(CS) **1.14.** Árva Bethlen Kata **1.15.** Kemény Zsigmond
2. Noțiuni	**(TC)** **2.1.** conflict de valori **2.2.** epoci și direcții stilistice: modernism târziu, postmodernism, realism magic **2.3.** lectura operelor epice: jocul formelor narative – modalitate narativă, moduri de discurs, joc lingvistic; areferențialitate, verosimilitate lingvistică; fragmentaritate, intertextualitate, rescriere; genuri: nuvelă (nuvelă-minut), roman (roman al formării, roman parabolic) **2.4.** lectura operelor lirice: memoria formelor/textelor; impersonalizarea eului liric, crearea măștii, polifonie; citare, reluare ludică, aluzie **2.5.** lectura operelor dramatice: genuri – tragicomedie; dramă filozofică; parabolă istorică **2.6.** tipuri de texte: metatexte complexe, recenzii de film și teatru, prezentări, eseuri, opinii, interpretări literare, reclame, discursuri electorale, texte utilizate în comunicarea instituțională, Curriculum vitae / CV Europass, prezentare scurtă, interviu, reportaj **2.7.** politețe lingvistică (salut, adresare informală/formală, formularea unor întrebări, răspunsuri), agresivitate verbală (vulgaritate, violență lingvistică), principiile cooperării (maximele lui Grice); configurarea pragmatică a textelor **2.8.** reguli ale comportamentului lingvistic, limbaj și putere, influențare lingvistică; strategii de persuasiune și manipulare în limbaj; tabu lingvistic, limbaj PC, eufemism
	(CS) **2.9.** dispută, dramă polemică, monolog dramatic, memoriu, proză memorialistică, autobiografie, operă apologetică
3. Atelier de interpretare textuală	**(TC)** **3.1. VARIANTE ALE IMPLICĂRII COMUNITARE DE LA ÎNCEPUTURI PÂNĂ LA CONTEMPORANEITATE** (Cerință minimă: 10 opere lirice) **3.1.1. Opere literare:** Janus Pannonius: *Pannónia dicsérete*; Balassi Bálint: *Egy katonaénekː* Csokonai Vitéz Mihály: *Az ember, a poézis első tárgya*; *Az estve*; Berzsenyi Dániel: *Osztályrészem*; *A magyarokhoz*; Kölcsey Ferenc: *Hymnus*; *Vanitatum vanitas*; Vörösmarty: *A vén cigány*; *Szózat*; Petőfi Sándor: *A XIX. század költői*; *Csalogányok és pacsirták*; *A nép nevében*; *Arany Jánoshoz*; *A költészet*; *A költő s a szőlővessző*; Arany János: *Válasz Petőfinek*; *Letészem a lantot*; *Mindvégig*; *Kozmopolita költészet*; *Rendületlenül*; *A vigasztaló; Vojtina-levelek*; *Mi vagyok én?*; *Naturam furca expellas*; *Árkádia-féle*; *Poétai recept*; Ady Endre: *Góg és Magóg fia vagyok én*; *A Hortobágy poétája*; *Új vizeken járok*; *Fölszállott a páva*; *A Szajna partján*; *Az eltévedt lovas*; *Az ős Kaján*; *Kocsi-út az éjszakában*; *Hunn, új legenda*; *A föl-földobott kő*; Babits Mihály: *Húsvét előtt*; *Fortissimo*; *A lírikus epilógja*; *Cigány a siralomházban*; Áprily Lajos: *Vallomás*; *Diogenész lámpája*; *Pisztrángok kara*; *Az irisórai szarvas*; Dsida Jenő: *Psalmus Hungaricus*; *Nagycsütörtök*; *Hulló hajszálak*

Domenii de conținut	Conținuturi
	elégiája; József Attila: *Ars poetica*; *Születésnapomra*; *Külvárosi éj*; *Téli éjszaka*; *Eszmélet*; *A Dunánál*; Radnóti Miklós: *Nem tudhatom*; Weöres Sándor: *Tíz lépcső*; *Vázlat az új líráról*; *Szembe fordított tükrök*; *Egysoros versek*; Szilágyi Domokos: *A próféta*; *Bartók Amerikában*; *Hétmérföldes csizma*; Pilinszky János: *Halak a hálóban*; *Négysoros*; *Apokrif*; Kányádi Sándor: *Fától fáig*; Kovács András Ferenc: *Psalmus Transsylvanicus*; *Őszi-téli dallamok*; *Jack Cole daloskönyve*; *Toldott-foldott balladák* **3.1.2. Opere asociabile:** **3.1.2.1. Opere literare:** Zrínyi Miklós: *Feszületre*; Baróti Szabó Dávid: *A lanthoz*; *Soros jámbus*; Vajda János: *Az üstökös*; *A virrasztók*; *Az őrült költő*; Reviczky Gyula: *Arany Jánosnak*; Faludy György*: Óda a magyar nyelvhez*; Karinthy Frigyes: *Előszó*; Varró Dániel: *Változatok egy gyerekdalra. Ady Endrés változat*; *24 karát*. *Kortárs költők versei Arany János születésének 200. évfordulójára*; Lázáry René Sándor: *Néhány egykori költemény*; Fekete Vince: *Csütörtök*; Tóth Krisztina: *Porhó* **3.1.2.2. Opere din domenii artistice conexe:** Ludwig van Beethoven: *Simfonia a VI-a (simfonie, 1808)*, Bartók Béla: *Zene húros hangszerekre, ütőkre és cselesztára* (compoziție, 1936), Ligeti György: *Atmosphères* (piesă orchestrală, 1961); *Arany János* (poezii muzicalizate, Kaláka: Hangzó Helikon, 2007); *Arany János: Csendes dalok* (poezii muzicalizate, Musica Historica / Csörsz Rumen István, 2018); *A lejtőn* (poezii muzicalizate, The Sudras, 2018); *Képzelt riport egy amerikai popfesztiválról* (musical, adaptare după romanul lui Déry Tibor, Presser Gábor, Adamis Anna, 1973); *Születésnapomra* (poem de József Attila muzicalizată, Csík zenekar, Kaláka); *https://litera.hu/magazin/tudositas/a-felelossegvallalas-fotoi.html* **3.1.3. Perspective asupra literaturii universale:** Horatius: *Ars poetica*; Aristotel: *Poetica;* William Wordsworth*: Rolul poetului*; Rainer Maria Rilke: *Torso arhaic de Apollo*; John Keats: *Odă unei urne grecești*; Alekszandr Szergejevics Puskin: *Profetul*; Friedrich Schiller*: Puterea poeziei*; *Federico Garcia Lorca: Inefabilul poeziei*; Charles Baudelaire: *Albatrosul*; Paul Valéry: *Cimitirul marin*; Paul Verlaine: *Arta poetică*; *Chanson de toamnă*; Arthur Rimbaud: *Corabia beată*; Walt Whitman: *Cânt despre mine însumi (fragmente)*; Paul Neruda: *Răspunsul poeziei* **3.1.4. Noțiuni (valori, teme, motive reprezentate):** rolul profetic al poetului, liră subiectivă, poet fictiv, poetul ca reprezentant al comunității, conștiință poetică, sentiment al misiunii, caracter confesiv, ton patetic, asumare a responsabilității, retoricitate, confruntare a valorilor, autoreflexivitate **3.2. CONFLICTUL DINTRE INDIVID ȘI PUTERE** (Criterii minime: 3 opere epice, 1 operă dramatică) **3.2.1. Opere literare din epocile studiate în clasa a XII-a:** Örkény István: *Tóték*; *Egyperces novellák*; Kós Károly: *Varju nemzetség*; Ottlik Géza: *Iskola a határon*; Székely János: *Caligula helytartója*; Sütő András: *Egy lócsiszár virágvasárnapja* **3.2.2. Opere asociabile:** **3.2.2.1. Opere literare:** Tömörkény István: *A mi urunk*; Hajnóczy Péter: *A fűtő*; Nádas Péter: *Biblia*; Madách Imre: *Az ember tragédiája*; Ady Endre: *Dózsa György unokája*; Móricz Zsigmond: *Rokonok*; Illyés Gyula: *Egy mondat a zsarnokságról*; Esterházy Péter: *Harmonia caelestis*; Tóth Krisztina: *A majom szeme*; Vida Gábor: *Egy dadogás története*; Bodor Ádám: *A részleg*; Bodor Ádám: *A börtön szaga*; Dragomán György: *A fehér király* **3.2.2.2. Opere din domenii artistice conexe:** Ludwig van Beethoven: *Uvertura Egmont (simfonie, 1810)*; Ludwig van Beethoven: *Fidelio* (operă,1805); Giuseppe Verdi: *Nabucco* (operă, 1842); Giacomo Puccini: *Tosca* (operă, 1900); Carl Orff: *Carmina burana* (cantată, 1937); *Matrix (film SF, Lana Wachowski, Lilly Wachowski: The Matrix, 1999)*; *Jocurile foamei (film SF de aventuri, Gary Ross: The Hunger Games, 2012)*; *Urzeala tronurilor (serial TV fantasy, Alan Taylor, Daniel Minahan, David Nutter, Brian Kirk: Game of Thrones, 2011)*; *Viața e frumoasă (film-dramă istorică, Roberto Benigni: La vita è bella, 1997)*; *Lista lui Schindler (film-dramă istorică, Steven Spielberg: Schindler's List, 1993)*; *Az ötödik pecsét* (film-dramă, adaptare după romanul lui Sánta Ferenc, Fábri Zoltán, 1976); *Isten hozta, őrnagy úr!* (film-satiră, adaptare după drama Tóték de Örkény István, Fábri Zoltán, 1970)

Domenii de conținut	Conținuturi
	3.2.3. Perspective asupra literaturii universale: George Orwell: *1984*; Albert Camus: *Ciuma*; Franz Kafka: *Procesul*; William Shakespeare: *Hamlet*; Sofocle: Antigona; William Shakespeare: *Macbeth*; *Iulius Cezar*; Friedrich Schiller: *Wilhelm Tell*; Mihail Bulgakov*: Maestrul și Margareta*; Milan Kundera: *Insuportabila ușurătate a ființei*; Elie Wiesel: *Noaptea*; Eugene Ionesco: *Cântăreața cheală*; Samuel Beckett: *Așteptându-l pe Godot*; Lev Tolsztoj*: Război și pace*; Erich Maria Remarque: *Pe frontul de vest nimic nou* **3.2.4. Oportunități de analiză retrospectivă:** Kertész Imre: *Sorstalanság*; Kosztolányi Dezső: *Édes Anna*; Móricz Zsigmond: *Tragédia*; *Sárarany*; Mikszáth Kálmán: *Az a fekete folt*; Tamási Áron: *Ábel a rengetegben*; *Rendes feltámadás* **3.2.5. Noțiuni (valori, teme, motive reprezentate):** conflict, opoziția dintre individ și putere, libertate, opresiune, morală, constrângere, antiteză, tragic, grotesc, ironie, erou rebel, vulnerabilitatea individului, viața în comunități/localități mici, modurile povestirii, problematici ale epicului, procedee de construire a eroului, gestionarea timpului narativ, procedee narative, relația dintre ficțiune și realitate, metaforicitate, metonimicitate, demnitatea umană, memorie, procesarea traumei, responsabilitate colectivă și individuală, neputința omului simplu, absurditatea puterii, tiranie, rezistență, adaptare, alegeri morale, disciplină, constrângere comunitară, colaps moral, presiunea puterii, iraționalitate, poziționarea individului, absurd, compromis, demnitate **(CS)** **3.3. DISPUTE TEOLOGICE ȘI CONFLICTE CONFESIONALE ÎN LITERATURĂ** (Cerință minimă: pentru fiecare operă – 1 fragment și 3 opere literare asociabile) **3.3.1. Opere literare** Árva Bethlen Kata: *Önéletírása* (fragment); Kemény Zsigmond: *Özvegy és leánya*; *Rajongók*; Pázmány Péter: *Kalauz* (prefață, fragment din Cartea I); predici (de ex. *Mint kell a keresztyén leányt nevelni*; *A keresztyén ifjak nevelése*; *Mely üdvösséges a magunk ismerése*); Sztárai Mihály: *Igaz papságnak tüköre*; Válaszuti György: *Debreceni disputa* **3.3.2. Opere asociabile:** **3.3.2.1. Opere asociabile:** Kölcsey Ferenc: *Parainesis Kölcsey Kálmánhoz*; Mikszáth Kálmán: *A fekete város* (fragment, viața secretă a lui moș Quendel); Zrínyi Miklós: *Az török áfium ellen való orvosság*; Zrínyi Miklós: *Szigeti veszedelem* (fragmente); Mikes Kelemen: *Törökországi levelek* (scrisorile 1, 37, 82, 181); Gárdonyi Géza: *Egri csillagok*; Móra Ferenc: *Rab ember fiai*; Sütő András: *Káin és Ábel; Csillag a máglyán* **3.3.2.2. Opere din domenii artistice conexe:** *Egri csillagok* (Stelele din Eger, film de aventuri istorice, adaptare după romanul lui Gárdonyi Géza, regia Várkonyi Zoltán, 1968); *Numele trandafirului (*dramă istorică, adaptare după romanul lui Umberto Eco, regia Jean-Jacques Annaud, 1986); Georg Friedrich Händel: *Mesia (*oratoriu, 1742*)*; Than Mór: *Mohácsi csata* (pictură, 1855)*; Luther* (dramă istorică, regia Eric Till, 2003); *Mennyei királyság* (Regatul Cerului / Kingdom of Heaven, film de aventuri istorice, regia Ridley Scott, 2005); Peter Paul Rubens: *Ridicarea crucii (*pictură, 1611*)*; Liszt Ferenc: *Esztergomi mise* (1856) **3.3.3. Perspective asupra literaturii universale:** Jean Calvin: *Institutio*; Martin Luther: *Convorbiri la masă*; Thomas More: *Utopia*; John Bunyan: *Călătoria pelerinului*, Voltaire: *Candide*; *Tratat despre toleranță*; John Milton: *Paradisul pierdut*; Dostoievski: *Frații Karamazov* (fragment, capitolul Marele Inchizitor); Umberto Eco: *Numele trandafirului*; Friedrich Schiller: *Don Carlos* (poem dramatic); Honoré de Balzac: *Preotul din sat*; Bertolt Brecht: *Viața lui Galileo* **3.3.4. Noțiuni (valori, teme, motive reprezentate**): dispută, argumentare teologică, opoziție confesională, conflict religios, apologetică, diferențe dogmatice, fanatism, luciditate, destin individual și comunitar, confruntarea argumentelor teologice, normă morală personală și comunitară, toleranță religioasă, responsabilitate comunitară, erezie, respectarea regulilor religioase, identitate religioasă, conservarea valorilor

SUGESTII METODOLOGICE

1. Principii generale

Aplicarea curriculumului presupune utilizarea unor metode de predare și învățare care:

- se bazează pe dezvoltarea competențelor (comunicative, cognitive, sociale, digitale);
- vizează dezvoltarea complexă a personalității, cultivarea conștiinței valorilor, recunoașterea acestora și formarea atitudinilor;
- valorizează abordările inter- și transdisciplinare, care stimulează procesele decizionale creative și complexe, gândirea critică a cititorului și formarea strategiilor autonome de interpretare;
- țin cont de particularitățile de vârstă ale elevilor, de cunoștințele anterioare și de interesele acestora;
- susțin participarea activă, gândirea autonomă și învățarea reflexivă;
- favorizează dezvoltarea creativității lingvistice, a gândirii critice, a înțelegerii și redactării textelor, precum și a creativității;
- permit organizarea diferențiată și pe grupe a învățării, construirea unor trasee de învățare variate.

2. Structura curriculumului

Trunchi comun: Accentul se pune pe formarea competențelor de bază, accesibile tuturor elevilor, și pe alegerea unor metode care încurajează educația incluzivă și egalitatea de șanse. Activitățile de învățare se bazează pe sarcini cu dificultate progresivă și pe jocuri didactice.

Curriculum de specialitate: presupune utilizarea unor metode care dezvoltă gândirea critică, capacitatea de rezolvare a problemelor, competențele de investigare și cercetare, precum și aprofundarea conținuturilor. În alegerea activităților de învățare sunt recomandate proiectele inter- și transdisciplinare, aplicațiile în domenii profesionale și utilizarea unor programe software specializate.

3. Modalitatea selecției operelor literare

- Pentru activitățile atelierului de interpretare textuală, cadrul didactic selectează textele din lista de opere recomandate în curriculum, ținând cont de interesele și particularitățile clasei. Un criteriu important în alegerea operelor poate fi reprezentarea valorilor sociale generale și locale, în spiritul diversității culturale. Această abordare este susținută de varietatea, diversitatea și bogăția textelor propuse în cadrul atelierului de interpretare.
- Pentru analiza aprofundată a temelor, problematicilor și subiectelor propuse, lista de opere oferă posibilitatea extinderii numărului de texte alese, dincolo de cerințele minime, fie în cadrul activităților de la clasă, fie în cadrul cercetării individuale/pe grupe (proiect).
- Textele sau fragmentele selectate pentru activitatea de la clasă nu trebuie să depășească 1500 de cuvinte; textele mai ample sunt recomandate pentru lectură individuală acasă, urmată de discuții în cadrul orei.
- Lectura în oglindă a operelor literare din epoca studiată și a textelor asociate recomandate oferă oportunitatea ca textele contemporane să fie prezente constant în experiența de lectură, iar lectura clasicilor din perspectiva contemporanilor să devină actuală. În această viziune, „alteritatea" textelor din diferite epoci poate fi depășită prin conexiuni tematice, iar raportarea umană la diverse problematici poate fi observată în dinamica sa istorică. Lista operelor literare selectate poate fi completată cu texte non-literare relevante tematic (ex. texte publicistice, metatexte).
- **Opere literare din epocile studiate în clasa a IX-a − a XII-a:** opere literare maghiare recomandate pentru interpretare în cadrul orei, provenite în epoca studiată și propuse spre analiză din perspectiva stilisticii și genului literar.
- **Opere literare asociate:** opere literare maghiare interpretate din punct de vedere tematic, puse în relație cu operele din epocile studiate.
- **Opere din domenii artistice conexe:** picturi, sculpturi, creații muzicale, teatrale și cinematografice care se leagă tematic de operele literare recomandate, completând, nuanțând și aprofundând interpretarea, dezvoltând o viziune artistică complexă și sugerând atmosfera epocii și stilului. Din operele muzicale, teatrale și cinematografice mai ample se recomandă interpretarea unor fragmente relevante în cadrul orei; audierea/vizionarea integrală poate fi realizată în cadrul unui club de cinematografie, vizionare individuală sau proiect de grup.
- **Perspective asupra literaturii universale:** opere din literatura universală care se leagă tematic de cele recomandate. Acestea nu fac parte din cerințele minime, ci le completează, contribuind la formarea culturii literare și a sistemului de valori al elevilor, plasând literatura maghiară într-un context internațional și evidențiind caracterul universal al temelor, motivelor și problematicilor. Sprijină

perspectiva comparativă și permite identificarea de analogii și diferențe. Pentru interpretarea la clasă se recomandă texte scurte sau fragmente.

- **Retrospectivă:** opere literare cunoscute anterior de către elevi, la care se face referire în procesul de interpretare a temelor, problematicilor și motivelor, oferind un cadru mai larg pentru experiențele de lectură dobândite anterior. Astfel, elevul poate identifica legături între operele studiate și cele nou lecturate.
- **Noțiuni:**
  - **Noțiuni tematice:** termeni de specialitate, valori, teme, valori și motive recomandate în cadrul atelierelor de interpretare textuală, care constituie totodată repere pentru interpretarea operelor. Elevii le asimilează și le aplică în procesul de analiză.
  - **Noțiuni stilistice, poetice, naratologice și lingvistice:** asociate conceptelor tematice, acestea reprezintă mijloacele de expresie artistică – termeni de stilistică, poetică, naratologie și lingvistică – care permit exprimarea experienței estetice. Se recomandă utilizarea funcțională, la nivel conceptual, a termenilor propuși în curriculum.
- **Cerință minimă:** recomandarea privind numărul operelor selectate. Acestea sunt opere literare maghiare din epocile studiate și din lista operelor asociate. Cerința minimă (de ex. 3 opere epice, 3 opere lirice) se referă la opere care vor fi citite integral. În cadrul cerinței minime, o operă literară poate fi selectată o singură dată pe parcursul celor 4 ani. Astfel nu se exclude posibilitatea ca, peste cerința minimă, o operă să fie studiată asociată cu mai multe teme. Pe lângă operele selectate în cadrul temei, o creație recomandată în curriculum sau un fragment al acesteia poate fi utilizat în formularea unei sarcini sau item, fără a fi necesară cunoașterea integrală a operei.

4. Structurarea conținuturilor

Curriculumul urmează criterii cronologice și modulare. Nu se impune predarea istoriei literare, biografiilor sau operei complete în sensul clasic. Se promovează o abordare centrată pe operă, care favorizează mobilitatea interpretativă între epoci literare, istorico-culturale și stilistice. Operele autorilor recomandați sunt integrate în conținuturi conform sugestiilor atelierelor de interpretare textuală, astfel încât să permită interpretarea tematică și observarea particularităților stilistice, poetice și naratologice.

Temele din programa școlară care se raportează la subdisciplinele lingvistice urmăresc, pe de o parte, o abordare diferită – prin texte științifice și informative – a fenomenelor lingvistice abordate în ciclul anterior, pentru a facilita înțelegerea funcțiilor, rolului și utilizării acestora și pentru a oferi oportunități de exersare într-un context mai larg, fiind astfel asociate în principal acestor domenii; iar pe de altă parte, ridică problematici care pot fi tratate în mod independent, dar care, în funcție de conținutul adecvat, pot fi corelate și cu operele literare recomandate.

5. Focalizările orei

- Focalizare tematică
- Focalizare poetică
- Focalizare pe înțelegerea și interpretarea textului
- Focalizare pe redactarea textului

6. Metode și forme de lucru recomandate

Învățare exploratorie (abordare inductivă)

- Observarea și sistematizarea autonomă a fenomenelor lingvistice, structurilor textuale și codurilor literare
- Descoperirea regulilor pe baza exemplelor (de ex. ritmul versului, vocile narative, varietăți lingvistice)

Gândire reflexivă și metacogniție

- Conștientizarea propriului proces de înțelegere (de ex. organizator grafic, hartă conceptuală)
- Corectarea autonomă a erorilor de interpretare, recitire, reflecție

Atelier de interpretare textuală

- Interpretare colectivă, bazată pe proiecte, a operelor din diferite epoci
- Asociere cu opere din literatura universală, cultura pop, arte conexe
- Realizarea portofoliului elevului
- Declarație de poziție, dezbatere, elaborarea unor interpretări alternative

Abordare didactică bazată pe cooperare

- Cercuri literare pe o temă comună, cu roluri diferite, schimb de idei, rotație la masa rotundă, grupuri itinerante, rețea de dezbatere, dispută

Organizarea diferențiată a învățării

- Texte multiple, diverse metode de interpretare și tipuri de sarcini
- Organizarea și coordonarea activității de cercetare a elevilor
- Alternarea muncii individuale, în perechi și pe grupe

Utilizarea instrumentelor digitale și multimedia

- Utilizarea dicționarelor online, arhivelor și bazelor de date
- Interpretarea textelor multimedia (video, campanii, comentarii)
- Redactare digitală: e-mail, mesaj vocal, texte postate pe rețele de socializare, formular de candidatură
- Înțelegerea regulilor de utilizare și atitudine critică privind inteligența artificială

Jocuri de rol și exerciții de tip situațional

- Modelarea situațiilor de comunicare (dialog formal/informal, dezbatere)
- Redactarea de texte adaptate contextului de comunicare (invitație, scrisoare, monolog)

Progresie tematică și abordare centrată pe motive tematice

- Identificarea motivelor, valorilor și temelor în diferite opere
- Abordarea literară a problemelor existențiale (de ex. inițiere, iubire, familiaritate, loialitate, eroism)
- Integrarea progresivă a fenomenelor lingvistice însușite anterior în procesul de redactare.

7. Criterii de evaluare

- Evaluare bazată pe competențe: aplicarea cunoștințelor dobândite în situații problematice variate
- Evaluare formativă: feedback continuu, jurnale de învățare, autoevaluare, fișă de evaluare, evaluare între colegi
- Sarcini bazate pe situații reale: contexte reale de comunicare, produse de proiect, redactare creativă

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

Adamikné Jászó Anna: *Az olvasás múltja és jelene*. *Az olvasás grammatikai, pragmatikai és retorikai megközelítésben.* Trezor Kiadó, Budapest, 2006. https://mek.oszk.hu/09400/09498/09498.pdf

Ady Endre, Weöres Sándor és Kovács András Ferenc költészete – Alter-Tanterv. A XX. századi magyar költészet. https://www.youtube.com/watch?v=9orX-eKXQ5M

Antalné Szabó Ágnes: A szövegértő olvasás fejlesztése magyar nyelven – adaptivitás és motiválás a fejlesztésben. In: Terbe Erika (szerk.): *A szövegértés mint tanulási képesség fejlesztése.* Eötvös Loránd Tudományegyetem, Budapest, 2019: 49–80. https://mindenkiiskolaja.elte.hu/wp-content/uploads/2019/09/A-sz%C3%B6veg%C3%A9rt%C3%A9s-mint-tanul%C3%A1si-k%C3%A9pess%C3%A9g-fejleszt%C3%A9s_INTERA.pdf#page=49

Arany János: *Gvadányi József; Bánk bán tanulmányok.* https://dea.lib.unideb.hu/dea/bitstream/handle/2437/217070/Arany_Janos_Tanulmanyok_es_kritikak_I.pdf

Arató László: Olvasóvá nevelés és irodalomtanítás. In: Fenyő D. György (szerk.): *Dűlő 2017027 — A szöveg vonzásában.* Műút, 2017. 80-88. https://drive.google.com/file/d/1jhq3qTi3tVHHxADJV82-vfJ4GZ3y325P/view

Arisztotelész: *Poétika*. http://mek.oszk.hu/00300/00315/00315.htm

Bakró-Nagy Marianne és mtsai: Nyelvi dokumentáció. *Languages in danger* http://hu.languagesindanger.eu/book-of-knowledge/nyelvi-dokumentacio/

Bakró-Nagy Marianne: A tabu születése. In: Bereczki András – Csepregi Márta – Klima László (szerk.): *Ünnepi írások Havas Ferenc tiszteletére*. Budapest, ELTE Finnugor Tanszék – Numi Tórem Alapítvány, 2008: 69–79. www.academia.edu/14444977/A_tabu_születése_The_birth_of_taboo

Barabási Tünde – Birta-Székely Noémi – Fóris-Ferenczi Rita – Gombos Márta – Péter Lilla – Stark-Nagy Gabriella – Szabó-Thalmeiner Noémi: *Pedagógiai kézikönyv. Az oktatás pedagógiaelméleti alapjai.* Ábel Kiadó, Kolozsvár, 2007.

Bárdossy Ildikó – Dudás Margit – Pethőné Nagy Csilla – Priskinné Rizner Erika: *A kritikai gondolkodás fejlesztése. Az interaktív és reflektív tanulás lehetőségei*. Pécsi Tudományegyetem, Pécs–Budapest, 2022. http://vetesi.hu/portfoliohoz/anyagok/kritikaig_fejl_1.pdf

Basch Éva – Kegyes Erika: *Kreatív írás – elmélet és gyakorlat*. Juhász Gyula Felsőoktatási Kiadó, Szeged, 2024.

Bécsy Tamás: *A dráma esztétikája. A dráma műneme és műfajai*; Kossuth, Budapest, 1988 *(Esztétikai kiskönyvtár)*

Benczédy József: *Retorika. Gyakorlati útmutató.* Tinta Könyvkiadó, Budapest, 2010.

Benkes Zsuzsa – Petőfi S. János: *A vers és próza kreatív-produktív megközelítéséhez. Alapfeladat-típusok*. Országos Közoktatási Szolgáltató Iroda, Budapest, 1993.

Benyovszky Krisztián: Nézőpontok kereszttüzében. *Irodalomtörténet* 2003/3. 479 487.

Béres Judit: *„Azért olvasok, hogy éljek.” Az olvasásnépszerűsítéstől az irodalomterápiáig*. Kronosz Kiadó, Pécs, 2017.

Bertha Zoltán: *Sütő András.* Kalligram Könyvkiadó, Pozsony, 1995.

Bódi Zoltán – Ferenczi Gábor – Pál Helén (szerk.): *A magyar nyelvjárások a XXI. században – nyelvstratégiai megközelítésben*. Magyarságkutató Intézet, Budapest, 2019.

Bókay Antal: *József Attila poétikái*. Bp., Gondolat, 2004.

Chadwick, Owen: *A reformáció.* Osiris, Budapest, 2003.

Czimer Györgyi – Kovács Szilvia – Miklósvölgyi Miklós: *Az irodalomtanítás új útjain*. Debreceni Egyetemi Kiadó, 2015. https://mad-hatter.it.unideb.hu/portal/displayDocument/Szervezeti%20t%C3%A1rak/Egy%C3%A9b%20szervezeti%20egys%C3%A9gek/Tan%C3%A1rk%C3%A9pz%C3%A9si%20K%C3%B6zpont/Kiadv%C3%A1nyt%C3%A1r/28%20%C3%B3r%C3%A1s%20szakm%C3%B3dszertani%20k%C3%A9pz%C3%A9s%20szakk%C3%B6nyvei/irodalomtanitas_uj_utjain.pdf

Csapó Benő: *A képességek fejlődése és iskolai fejlesztése*. Akadémiai Kiadó, Budapest, 2003.

Csörsz Rumen István (szerk.): *Tinódi Sebestyén és a régi magyar verses epika*. Kolozsvár, 2008.

Dávidházi Péter: A Nemzeti dal történelmi beszédaktusa és a toborzó vers poétikája. In: *„Vagy jőni fog” Bibliai minták nemzetiesítése a magyar költészetben.* Ráció Kiadó, Budapest, 2017. 163–225.

Dér Katalin: *Biblia és irodalom*, Kairosz Kiadó, Budapest 2019.

Eco, Umberto: *Az új középkor.* Európa könyvkiadó, Budapest, 2008.

Erdélyi Erzsébet: *Anyanyelvi nevelési tanulmányok III.* Iskolakultúra, Kolozsvár, 2008.

Farmati Anna: Hagiografikus beszédmódok – legendakísér(l)tetek? Avagy a szakmai ártalom le- és becsapódása az írás és az olvasás folyamatába. In: Berszán István – Fóris-Ferenczi Rita – Serestély

Zalán (szerk.): *Hermész után szabadon. Köszöntőkötet Orbán Gyöngyi tiszteletére.* Egyetemi Műhely Kiadó – Bolyai Társaság, Kolozsvár, Egyetemi Füzetek, 2019. 41. 225–238.

Fazakas Emese: *Bevezetés az általános és magyar nyelvtörténetbe. Nyelvi változások, a magyar helyesírás és szókincs története*. Egyetemi Műhely Kiadó, Kolozsvár, 2017. https://www.bolyait.ro/2017-2/

Fenyő D. György: *Az irodalomtanítás módszertana. Éthosz és praktikák 1–2*. Tea Kiadó, Budapest. 2022.

Forgács Tamás: *Történeti frazeológia, azaz a közmondások története*. Tinta Könyvkiadó, Budapest, 2021.

Fóris Ágota: *Az adatgyűjtés és adatfeldolgozás általános módszerei*. In: Fóris Ágota: *Kutatásról nyelvészeknek*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2008. 113–142. https://mek.oszk.hu/18000/18088/

Fóris Ágota: *Lexikológiai és lexikográfiai ismeretek magyar (mint idegen nyelv) tanároknak*. Károli Gáspár Református Egyetem, L'Harmattan, Budapest, 2018.

Fóris-Ferenczi Rita (szerk.): *Koncepció-javaslat a magyar nyelv és irodalom középiskolai oktatásához*. *Magiszter*, XVIII. évf./2. sz., 2020/tél, 125-162. https://padi.psiedu.ubbcluj.ro/wp-content/uploads/Magiszter-2020_2_125-162.pdf

Fóris-Ferenczi Rita: *Anyanyelv-pedagógia. Kísérlet az elmélet(ek) és a gyakorlat egybehangolására.* Ábel Kiadó, Kolozsvár, 2006.

Fóris-Ferenczi Rita: *Tervezés és értékelés*, Ábel kiadó, Kolozsvár, 2019.

Gábor Csilla (szerk.): *Keresztyéni felelet. Hitviták a 16–17. századból*. Kolozsvár, 2013.

Gábor Csilla: *Laus et polemia.* Debrecen–Kolozsvár, 2015.

Gáldi László: *Ismerjük meg a versformákat*. Móra, Budapest, 1993.

Gintli Tibor (főszerk.): *Magyar irodalom.* Akadémiai Kiadó, Budapest, 2010.

Gordon Győri János (szerk.): *Irodalomtanítás a világ kilenc oktatási rendszerében*. Pont Kiadó, Budapest, 2003

H. Tomesz Tímea: *A tartalomhoz forma. A tömegkommunikáció szövegfajtái történeti és pragmatikai keretben*. Pandora Könyvek 36., Eger, 2015. https://real.mtak.hu/189312/1/Pandora36H.TomeszTimea.pdf

Hajas Zsuzsa: *Kommunikációs gyakorlatok középiskolásoknak*. Pedellus Tankönyvkiadó, Debrecen, 2000.

Hankiss Elemér: *Az irodalmi mű mint komplex modell*. Magvető Kiadó, Budapest, 1985.

Hansági Ágnes: *Tárca – regény – nyilvánosság. Jókai Mór és a magyar tárcaregény kezdetei*. Ráció Kiadó, Budapest, 2014. https://real.mtak.hu/14459/1/Hansagi-Agnes_Tarca-regeny-nyilvanossag__PDF_LQ.pdf

Hargittay Emil: *Pázmány Péter írói módszere: a Kalauz és a vitairatok újraírása*. Bp., 2019.

Heltai János, Tasi Réka (szerk.): *„Tenger az igaz hitrül való egyenetlenségek vitatásának eláradott özöne …" Tanulmányok XVI–XIX. századi hitvitáinkról.* Miskolc, 2005.

Horkay Hörcher Ferenc (szerk.): *Fejezetek a kora modern esztétikai gondolkodás történetéből.* L'Harmattan Kiadó, Budapest, 2013.
https://www.academia.edu/5609725/FEJEZETEK_A_KORA_MODERN_ESZT%C3%89TIKAI_GONDOLKOD%C3%81S_T%C3%96RT%C3%89NET%C3%89B%C5%90L_1450_1650_Chapters_from_Early_Modern_Aesthetic_Thought_in_Hungarian_szerk_Horkay_H%C3%B6rcher_Ferenc

Illyés Gyula: A betiltott Petőfi. In *Petőfi koszorúi. Versek, vélekedések, vallomások Petőfiről*. Csanádi Imre válogatása. Magvető Kiadó, 1973. 477–478.

Iser, Wolfgang: Az olvasás aktusa. Az esztétikai hatás elmélete. In: Kiss Attila, Kovács Sándor S. K., Odorics Ferenc (szerk.): *Testeskönyv I.* Szeged: Ictus – JATE Irodalomelmélet Csoport 1996.

Jakobovits Kitti: *Irodalomterápia. A könyvespolcod pszichológusszemmel*. Kulcslyuk Kiadó, Budapest, 2021.

Jankovits László: *Nobilis ingenio. Janus Pannonius költészete. A műértelmezés hagyományai Janus Pannonius költészetében.* Irodalmi Jelen könyvek, Arad, 2012.

Józsa Krisztián – Steklács János (szerk.): *Az olvasás–szövegértés fejlesztése.* Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet, Budapest, 2012.

Kádár Éva – Kádár Zoltán: *Anyanyelv-pedagógia – Egyetemi jegyzet.* Ábel Kiadó, Kolozsvár, 2020.

Kaján Anna – Deme Andrea: Nyelvi attitűdvizsgálat iskolások körében. *Anyanyelv-pedagógia* 2020/3 www.anyanyelv-pedagogia.hu/cikkek.php?id=850

Kálmán László – Trón Viktor: *Bevezetés a nyelvtudományba*. 2., bővített kiadás. Tinta Könyvkiadó, Budapest, 2007. https://archive.nytud.hu/publ/bevezetes_a_nyelvtudomanyba.html

Kálmán László: Mitől változik a nyelv? *Nyelv és Tudomány* 2012 https://www.nyest.hu/hirek/mitol-valtozik-a-nyelv

Kerényi Ferenc: *Madách Imre.* Kalligram, Bp., 2006.

Kerényi Ferenc: *Petőfi Sándor élete és költészete*. Osiris, Budapest, 2008.
Kiefer Ferenc (szerk.): *Magyar nyelv*. Akadémiai Kiadó, Budapest, 2006.
Kiss Jenő: *Társadalom és nyelvhasználat*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 1995.
Kosztolányi Dezső, Dsida Jenő és Pilinszky János költészete – Alter-Tanterv: https://www.youtube.com/watch?v=_T9fylNccsI
Kőszeghy Péter: A régi magyar irodalom történetének írása, avagy mi az az „igazi irodalom”. *ItK*, 2015. 5. 613–624.
Kőszeghy Péter: *Balassi Bálint. Magyar Amphión*, Budapest, 2014.
Kucserka Zsófia: *Könyvbe vésett jellemek. A szereplői karakter Kemény Zsigmondnál és a 19. századi magyar regényben*. Ráció Kiadó, Budapest, 2017.
Láng Gusztáv: *Dsida Jenő költészete*. Bukarest/Kolozsvár, Kriterion, 2000.
Lanstyák István: *A magyar nyelvi váltakozások érzelmi háttere*. Szenci Molnár Albert Egyesület, Pozsony, 2023.
Lénárd Sándor – Rapos Nóra: *Fejlesztő értékelés*. Gondolat Kiadó, Budapest, 2009.
Lőrincz Gábor – Lőrincz Julianna – Török Tamás: A határon túli magyar nyelvváltozatok és a nyelvi variativitás. *Magyar Nyelv* 2022: 257–275. https://ojs.elte.hu/magyarnyelv/article/view/4844/3806
Magassy László – Magassyné Molnár Katalin: *Fogalmazási gyakorlatok 10–16 éveseknek*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2001.
MAGYARADÁS: In memoriam Dsida Jenő https://www.youtube.com/watch?v=5GDlr_J90Yg
MAGYARADÁS: In memoriam Kányádi Sándor https://www.youtube.com/watch?v=N2ZHvZwgCOU
MAGYARADÁS: In memoriam Kovács András Ferenc https://www.youtube.com/watch?v=RewLEmQeKmE
Manguel, Alberto: *Az olvasás története.* Park Kiadó, Budapest, 2001.
Mann Jolán – Sudár Annamária – Kertész Balázs (szerk.): *Magyar nyelvemlékek*. OSZK, 2009. https://nyelvemlekek.oszk.hu
Márai Sándor: Arany. In: *Írók, költők, irodalom*. Helikon Kiadó, 2002. 10–14.
Margócsy István: Petőfi és az irodalmi gépezet: Petőfi mint modern polgári író. In: M. I., *Petőfi Sándor. Kísérlet*. Korona, Budapest, 1999. 48–74.
Margócsy István: *A szerelem országa. Petőfi Sándor szerelmi költészetéről*, 2000, 2013/2.
Medgyesy Norbert: *Énekelt történelem I. Az államalapítás kora Álmos vezértől László király szentté avatásáig* (CD melléklettel). L’Harmattan, Budapest, 2016.
Mozaik: In memoriam Kovács András Ferenc –https://www.youtube.com/watch?v=S1EMlR5RS7w
Nádasdy Ádám: *Miért változik a nyelv?* Előadás a Mindentudás Egyetemén http://www.mindentudas.hu/nadasdy/20031117nadasdy.html
Nagy József: *Az olvasás–megértés fejlesztése.* Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2004.
Nahalka István: *Hogyan alakul ki a tudás a gyerekekben? Konstruktivizmus és pedagógia*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2002.
Nemes Nagy Ágnes: *Film a 18. századból* (Kazinczyról). In: Nemes Nagy Ágnes: *Metszetek*. Magvető Kiadó, Budapest, 1982. 231–242.
Nemes Nagy Ágnes: *A hegyi költő*. Magvető, Budapest, 1984.
Németh Andor: *József Attila*. Kolozsvár, Polis, 2005.
Orbán Gyöngyi: *Megértő irodalomoktatás.* Stúdium Könyvkiadó, Kolozsvár, 1998. https://www.academia.edu/94153774/Orb%C3%A1n_Gy%C3%B6ngyi_Meg%C3%A9rt%C5%91_irodalomoktat%C3%A1s
Orbán Gyöngyi: *Ígéret kertje. A dialógus poétikája felé*. Pro Philosophia – Polis Kiadó, Kolozsvár, 1999. https://mek.oszk.hu/07700/07709/07709.htm
Orbán Gyöngyi: *Háttérelemzések. Esszék a korszerű irodalomtanítás köréből*. KOMP-PRESS Korunk Baráti Társaság Kiadó, Kolozsvár, 2000. https://www.korunk.org/konyvek/letoltkonyvek/z_zOrbanGyongyi_Hatterelemezesek.pdf
Pethőné Nagy Csilla: *Módszertani kézikönyv*. Korona, Budapest, 2007.
Prievara Tibor: *A 21. századi tanár. Digitális pedagógiai kézikönyv.* Neteducatio, Budapest, 2018.
Rapcsányi László (szerk.): *A Biblia világa.* MRT-Minerva, Budapest, 1972.
Redl Károly: *Az égi és a földi szépről.* Gondolat, Budapest, 1988.
Reményik Sándor, Áprily Lajos és Tompa László költészete – Alter-Tanterv https://www.youtube.com/watch?v=SEtAIhA9OFk&list=PLjBBg23S0q2TCtJvZRDbUdvJgMb_Q-yL4&index=12
S. Varga Pál: *A nemzeti költészet csarnokai. A nemzeti irodalom fogalmi rendszerei a 19. századi magyar irodalomtörténeti gondolkodásban.* Balassi Kiadó, Budapest, 2005.

S. Varga Pál: *Két világ közt választhatni. Világkép és többszólamúság Az ember tragédiájában.* Argumentum, Budapest, 1997.

Samu Ágnes: *Kreatív írás*, Holnap Kiadó, Budapest, 2004.

Sándor Klára: *Nyelv és társadalom.* Krónika Nova, Budapest, 2016.

Sipos Lajos (szerk.): *Irodalomtanítás I-II.* Pauz Kiadó, 1994.

Sipos Lajos (főszerk.): *Irodalomtanítás a harmadik évezredben*. Krónika Nova Kiadó, 2006. https://mek.oszk.hu/22000/22017/22017.pdf

Sipos Lajos: *Tamási Áron*. Elektra, Bp., 2006.

Steklács János: *A szövegértés tanítása és mérése.* Akadémiai Kiadó, Budapest, 2015.

Steklács János: *Az olvasás–szövegértés pedagógiája.* Dinasztia Kiadó, Budapest, 2009.

Szajbély Mihály: *Intermediális randevúk a 19. században. Arany, Kemény, Jókai & Co. (Exkurzus: Fényképíró úr Nádas Péter).* Pannónia Könyvek, Pécs, 2008.

Szegedy-Maszák Mihály: Radnóti Miklós és a holocaust irodalma. In: Uő: *Irodalmi kánonok*. Debrecen, Csokonai Kiadó, 1998. (digitalizált változata: http://real-j.mtak.hu/1466/1/LITERATURA_1996.pdf)

Szegedy-Maszák Mihály: A regényszerűség meghaladása. 1933: Kosztolányi Dezső: Esti Kornél. In: *A magyar irodalom történetei III*. Gondolat, Budapest, 2007. 230–244. https://ro.scribd.com/document/372454927/2011-0001-542-05-A-magyar-irodalom-tortenetei-3

Szepesi Erika, Szerdahelyi István: *Verstan*. Gondolat, Budapest, 1981.

Szerb Antal: Vörösmarty-tanulmányok. In Szerb Antal: *Gondolatok a könyvtárban*. Magvető Kiadó, Budapest, 1981. 363–447.

Szerdahelyi István: *Műfajelmélet mindenkinek.* Akadémiai Kiadó, Budapest, 1997.

Szikszainé Nagy Irma: *Leíró magyar szövegtan*. Osiris Kiadó, Budapest, 1999.

Szikszainé Nagy Irma: *Szövegértés – szövegelemzés – szövegalkotás*. Budapest, 2000.

Szilágyi Márton: *„Mi vagyok én?" Arany János költészete*. Kalligram, Budapest, 2017.

Szilágyi Zsófia: *Móricz Zsigmond*. Kalligram, Pozsony, 2013.

Szőke-Milinte Enikő: *A kommunikációs kompetencia fejlesztése. Az általános kommunikációs készségek fejlesztésének elmélete és gyakorlata*. Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsészettudományi Kar, Piliscsaba, 2007.

T. Szabó Levente: *Mikszáth, a kételkedő modern. Történelmi és társadalmi reprezentációk Mikszáth Kálmán prózapoétikájában.* L`Harmattan, Budapest, 2007.

T. Szabó Levente: A Vas-úton: az utazás mint látásmód és poétika. In: Szilágyi Márton (szerk.): *Ki vagyok én? Nem mondom meg…*, Petőfi Irodalmi Múzeum, Budapest, 2014. 343–366.

Tamás Menyhért (szerk.): *Zeng a magosság. In memoriam Tamási Áron.* Nap Kiadó, 1997.

Tari Lujza: A romantikus bordal és a Vörösmarty-bordalok korabeli megzenésítései. In *Vörösmarty mai szemmel*. Árgus Kiadó –Vörösmarty Társaság, Székesfehérvár, 2000. 101–128.

Tarjányi Eszter, *Arany János és a parodisztikus hagyomány.* Universitas EditioPrinceps, Budapest, 2013.

Tary Blanka – Fejes József Balázs – Hódi Ágnes – Szenczi Beáta – Vígh Tibor: *Javaslatok a szövegértés tantárgyakba ágyazott fejlesztéséhez – az olvasási stratégiák tanítása I-II. Anyanyelv-pedagógia,* 2002.4.1, 2023.1.1. https://www.anyanyelv-pedagogia.hu/cikkek.php?id=982, https://www.anyanyelv-pedagogia.hu/cikkek.php?id=995

Tasi József (szerk.): *„Merre? Hogyan?" Tanulmányok Pilinszky Jánosról*. Petőfi Irodalmi Múzeum, Budapest, 1997.
https://library.hungaricana.hu/hu/view/ORSZ_PIMU_Pimkonyvei_06_merre/?pg=0&layout=s

Tátrai Szilárd: *Bevezetés a pragmatikába funkcionális kognitív megközelítésben*. Tinta Könyvkiadó, Budapest, 2011.

Temple, C. – Steele, J. L. – Meredith, K. S.: *Hogyan neveljünk gondolkodó olvasókat?* VIII. Tankönyv. A Reading and Writing for Critical Thinking Projekt (A kritikai gondolkodás fejlesztése az olvasási és írás készségen keresztül) számára készült segédanyag. International Reading Association, Open Society Institute, 1998.

Tóth László: *Az olvasás pszichológiai alapjai*. Pedellus Tankönyvkiadó, Debrecen, 2002.

Tóth László: *Az írásbeli szövegalkotás pszichológiai alapjai – módszerek a fejlesztéshez* –. Pedellus Tankönyvkiadó, Debrecen, 2006.

Tóth Szergej – Földes Csaba – Fóris Ágota (szerk.): *Lexikológia és lexikográfiai látkép: problémák, paradigmák, perspektívák.* Generalia, Szeged, 2004. pp. 8–13; 24–43; 71–79; 145–150.

Tóth-Mózer Szilvia – Misley Helga: *Digitális eszközök integrálása az oktatásba*. Eötvös Lóránd Tudományegyetem, Budapest, 2019. https://mindenkiiskolaja.elte.hu/wp-content/uploads/2019/09/Digit%C3%A1lis-eszk%C3%B6z%C3%B6k-integr%C3%A1l%C3%A1sa-az-oktat%C3%A1sba_INTERA.pdf

Wacha Imre: *A korszerű retorika alapjai I-II*. Szemimpex Kiadó, Budapest, 1993.

Zentai Mária: Álmok hármas útján. 1831 Vörösmarty Mihály: Csongor és Tünde In: Szegedy-Maszák Mihály (főszerk.): *A magyar irodalom történetei II. 1800-tól 1919-ig*. Gondolat Kiadó, Budapest, 2007. 169-183. https://f-book.com/mi/index.php?chapter=M209ZENTALMO

Zvara Edina: *„Az keresztyén olvasóknak". Magyar nyelvű bibliafordítások és kiadások előszavai és ajánlásai a 16–17. században*. Budapest, 2003.

https://adatbazisokonline.mnl.gov.hu/

https://www.arcanum.com/hu/

https://digiteka.ro/index/adatbazis

https://www.hungaricana.hu/hu/adatbazisok/leveltari-iratgyujtemeny/

https://helyesiras.mta.hu/helyesiras/default/suggest

https://enekeskonyv.reformatus.hu/digitalis-reformatus-enekeskonyv/enek/247

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Grad didactic/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
Deák Magdolna	gr. I.	Liceul Pedagogic „Bod Péter”, Târgu Secuiesc, județul Covasna
Demeter Emőke-Csilla	gr. I.	Liceul Teoretic „Ady Endre”, Oradea, județul Bihor
Gál Ilona-Gyöngyi	gr. I.	Liceul Reformat, Satu Mare, județul Satu Mare
Farmati Anna	dr., lector universitar	Universitatea „Babeș-Bolyai”, Facultatea de Litere, Cluj-Napoca, județul Cluj
Kovács Éva	dr., gr. I.	Liceul Reformat „Wesselényi” Zalău, județul Sălaj
Siklódi Beáta	gr. I.	Liceul Teoretic „Bolyai Farkas”, Târgu Mureș, județul Mureș
Zsemlyei Borbála	dr., lector universitar	Universitatea „Babeș-Bolyai”, Facultatea de Litere, Cluj-Napoca, județul Cluj

COORDONATORI/RESPONSABILI/CONSULTANȚI ȘTIINȚIFICI(15)

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență
Fazakas Emese	conferențiar universitar doctor habilitat	Universitatea „Babeș-Bolyai”, Facultatea de Litere, Cluj-Napoca, județul Cluj
Váradi Izabella	dr., gr. I.	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare, București

Anexa nr. 7B

A *Magyar nyelv és irodalom (anyanyelv)* tantárgy tanterve

IX−XII. osztály

Közös törzsanyag és Szakspecifikus curriculum
vokacionális szakirány, teológiai tagozat, református szak

− 2026 −

Anexa nr. 7B
A *Magyar nyelv és irodalom (anyanyelv),* tantárgy tanterve
IX−XII. Osztály, Közös törzsanyag és Szakspecifikus curriculum

- *Vokacionális szakirány, teológiai tagozat, református szak*

BEVEZETÉS

A középiskolás tanulók szellemi és kulturális fejlődésében a *Magyar nyelv és irodalom (anyanyelv)* tantárgy alapvető szerepet tölt be, mivel képes a nyelvi és irodalmi jelenségek megértését tágabb kulturális összefüggésben és történeti alakulásukban fejleszteni. Ugyanakkor a tantárgy erősíti az identitástudatot, fejleszti a kritikai gondolkodást és azokat a készségeket, amelyek a társadalomhoz és a körülöttünk lévő világhoz való reflexív viszonyuláshoz szükségesek.

A *Magyar nyelv és irodalom (anyanyelv)* tanterv a IX−XII. osztály számára készült tantervi kínálatot jelenti, a nemzeti alaptanterv egyik összetevője. A nemzeti alaptanterv olyan koherens rendszerként értendő, amely a közoktatási rendszerben folyó tanítási tevékenységet szabályozó elemek összességét foglalja magában: kerettantervek, tantárgyi programok és országos értékelési standardok. A tanterv az OMEC 6.932/2025. számú rendelettel jóváhagyott, a nemzeti kisebbségek nyelvén folyó középiskolai oktatás kerettanterveinek előírásaira épül, amelynek megfelelően a *Magyar nyelv és irodalom (anyanyelv)* tantárgy törzsanyagát a nappali tagozatos vokacionális líceumok református szakos teológiai osztályaiba járó tanulók IX. és X. osztályban heti három, XI. és XII. osztályban heti két órában, a szakspecifikus curriculumot pedig IX−XII. osztályban heti egy órában tanulják.

A tanterv a 3393 / 28.02.2017 számú miniszteri rendelettel az V−VIII. osztály számára jóváhagyott, új szemléletű *Magyar nyelv és irodalom (anyanyelv) tantárgyi program* folytatása, az V−VIII. osztályban kialakított kompetenciák továbbfejlesztésére és kiegészítésére összpontosít.

A tanterv több, országos és nemzetközi szinten érvényben lévő jogszabályra és oktatáspolitikai dokumentumra épül: ● A 2023/198-as számú Közoktatási törvényre, annak későbbi módosításaival és kiegészítéseivel, amely az oktatás fő céljaként a kompetenciák kialakítását határozza meg, a kompetenciákat pedig a tudás, készségek és attitűdök multifunkcionális és transzferálható együtteseiként értelmezi; ● A végzősök képzési profiljára, amelyet az OME 6731/2023. számú rendelete hagyott jóvá, és amely alapvető fejlődési mérföldkövekre épül, középpontban a nyolc kulcskompetenciával; ● A Nemzeti alaptanterv tervezésére, frissítésére és értékelésére vonatkozó irányelvekre. A Nemzeti alaptanterv referenciakeretére, amelyet az OME 3239/2021. számú rendelete hagyott jóvá, és amely meghatározza a tanterv kialakításának és átalakításának kereteit; ● Az Európai Tanács 2018. május 22-i ajánlására az egész életen át tartó tanuláshoz szükséges kulcskompetenciákról (Council Recommendation of 22 May 2018 on key competences for lifelong learning); ● A LiFT-2, azaz az európai keretdokumentumra, amely a középfokú oktatásban folyó irodalomtanulmányokat szabályozza; ● Az Európai Nyelvi Portfólióra (The European Language Portfolio).

Szemléletében a tanterv a BBTE Bölcsészettudományi Kara magyar intézeteinek munkacsoportja által javasolt középiskolai tanterv koncepció-javaslatára épül. Továbbra is kiemelt hangsúlyt helyez a különböző típusú szövegek értésére, valamint a nyelvi megformálás iránti érzékenységre és igényességre a szóbeli és írásbeli szövegalkotásban. Ezt olyan szövegértelmezési stratégiák kialakítása egészíti ki, amelyek az irodalmi alkotások történeti és kulturális összefüggéseinek feltárására irányulnak.

A tanterv az irodalom tanítására úgy tekint, mint az esztétikai (ön)nevelésnek – és ezzel összefüggésben a személyiség világban való tájékozódása és az önmegismerése –, az írni-olvasni tanulásnak és a „műveltség”-nek egyik közegére. Az irodalomnak mint nyelvi művészetnek az olvasói tapasztalatát helyezi középpontba, ugyanakkor felkészíti a diákokat a pontos önkifejezésre, a párbeszédre és a nyilvánosság előtti különféle beszéd- és írásmódokra. Az irodalomórák súlypontja az olvasás mint esztétikai megtapasztalás helyzeteinek kidolgozására helyeződik át. Az irodalomoktatásnak ez a modellje mű és befogadója létszerű összetartozásának elismeréséből indul ki, vagyis abból, hogy az (irodalmi) mű nem a (tudományos) megismerés tárgya, hanem csakis az olvasása, befogadása tapasztalatában létezik műként.

A művekkel való dialogikus találkozásokban megvalósuló irodalomoktatás – az ismeretátadó, monologikus irodalomtanítás gyakorlatával szemben – feltételezi, hogy ne az oktatási tartalmak – irodalomtörténeti és/vagy elméleti-poétikai ismeretek – megtanítása és besorolási kategóriákként való működtetése legyen a cél, ahol a művek csak az ismeretek illusztrációi, hanem fordítva: a művek értő olvasásának hátttereként működtessük az ismereteket, az esztétikai tapasztalat kibontakoztatásának eszközeiként rendeljük alá a megfelelő fogalmakat, hogy ennek megfeleltetve formálódjanak, gazdagodjanak az értelmezéshez szükséges korábbi szövegsémák és -kódok.

A tanterv kronológiai szervezőelvre épül anélkül, hogy célja a klasszikus irodalomtörténet tanítása lenne. A műértelmező műhely gyakorlata azt feltételezi, hogy évente négy olyan közös, tanári irányítással vezetett értelmezési gyakorlat jön létre, mely több, különböző korokban íródott szépirodalmi alkotás vagy szövegrészlet értelmezésére épül, kitekintéssel a hozzájuk rendelt világirodalmi, popkulturális, társművészeti alkotásokra, dokumentumszövegekre, metaszövegekre. A munkafolyamat az elidőző, élményt adó olvasás tapasztalatára épül, melynek során lehetővé válik, hogy az olvasó életproblémaként érzékelje a művet. A tanár feladata nem elsődlegesen a magyarázat és a „megértetés” – hiszen a tanulók számára ez a passzív tudomásulvétel feladatát írja elő –, hanem a tanulóknak a mű megértésébe való bevonása, beavatása. A témákhoz ajánlott irodalmi alkotások közül a tanár az osztály érdeklődési köréhez, adottságaihoz illő műveket választ, figyelembe véve a megadott minimális követelményeket, ezeket kiegészítheti a téma keretén belül ajánlott más szövegekkel vagy azok részleteivel.

A nyelvi problémák azonosítására és megoldására való összpontosítás az általános iskolában kezdődik, de a bonyolultabb és elvontabb terminológia használatát igénylő jelenségeket a középiskolában ismerik meg és vizsgálják mélyebben a diákok. Ebben a szakaszban már lehetséges a komplex nyelvi összefüggések feltárása, és a kiindulási pontok már nem korlátozódnak a közvetlen tapasztalatokra, hanem magukban foglalhatják az olvasás, a beszélgetés és a vita során felhalmozott tapasztalatokat is. A tanulási folyamat, amelynek része a megfigyelés, a rendszerezés és az általánosítás, továbbra is alapvető fontosságú, de egyre nagyobb hangsúlyt kap a vita, az érvelés, a kritikus gondolkodás és az alternatív magyarázatok megfogalmazása. A hangsúly fokozatosan helyeződik át a megértés fejlesztéséről és a szövegalkotásról a nyelvi paradigmákkal kapcsolatos problémakörök tanulmányozására, a nyelvi adatok és információk értelmezési képességének fejlesztésére, az alternatív források minőségének kritikus értékelésére, valamint érvek megfogalmazására, döntések meghozatalára és nyelvi megközelítések alkalmazására.

Az I–VIII. osztályos tantervek nyelvi alapja funkcionális megközelítésen nyugszik, amely nem a nyelv előre meghatározott osztályozásából indul ki, hanem a kommunikáció típusainak tartalmából, helyzetéből és kontextusából, így minden jelenség a konkrét kommunikációs kontextusnak megfelelően értelmezhető. A hangsúly a különböző módon strukturálható szövegeken van, kiemelve ezzel a nyelvi ábrázolás többféle lehetőségét. A középiskolai tanterv részben követi a saját tapasztalatra támaszkodó kiindulópontok figyelembevételét, azonban mindinkább innovatív tevékenységeket követel meg, amelyek a problémamegoldás és a tudatos kutatás gyakorlása mellett a nyelvi érzékelés, a kritikus gondolkodás és a nyelvhasználat kreativitásának fejlesztését is célul tűzik ki. Azzal, hogy a tanár különböző típusú kognitív műveletekbe vonja be a diákokat, a nyelvi jelenségek önálló felfedezésére irányítja őket. Így az irodalmi szövegek nyelvi dimenziója is olyan problémaként közelíthető meg, ami indokolja a nyelvhasználatban megjelenő pragmatikus, diakronikus, valamint társadalmi és kognitív aspektusok fokozottabb hangsúlyozását.

Módszertani szempontból a tanterv szemlélete a kompetenciafejlesztést célzó tanítási és tanulási módszerek, a differenciált tanulásszervezési eljárások alkalmazását feltételezi.

A tanterv szerkezete:

1. Bevezetés

2. Általános kompetenciák: a kommunikációs és kognitív kompetencia részrendszerei, amelyek a szóbeli kommunikáció, az írott szövegek megértése és értelmezése, az írásbeli szövegalkotás, valamint a nyelvi megformálás iránti érzékenység és igényesség fejlesztését szolgálják

3. Specifikus kompetenciák és tanulási tevékenységek: az alapkompetenciák komponensei, részrendszerei (a tanulás eredményeként kialakuló képesség- és készségterületek, motiváció- és attitűdkészletek); a tanulási tevékenységek ajánlott tevékenységpéldák, amelyek a tartalmak beépülésével hozzájárulnak a specifikus kompetenciák fejlődéséhez

4. Tanulási tartalmak, amelyek a képességrendszerekbe épülve hozzájárulnak a kompetenciák fejlődéséhez. Tartalmi egységek:

- poétikai, narratológiai, műfajelméleti és stílustörténeti fogalmak
- ajánlott szerzők
- problémakörök, problémafelvető kérdések
- műértelmező műhely

5. Módszertani útmutató

A tantervben használt rövidítések:

KT = közös törzsanyag
ÁK = általános kompetencia
SK = specifikus kompetencia
TP = tevékenységpélda

ÁLTALÁNOS KOMPETENCIÁK

ÁK 1.	**Megért különböző típusú szövegeket formális és informális kontextusban azok esztétikai minőségének megítélésével**
ÁK 2.	**Szövegértelmezési stratégiákat alkalmaz történeti, kulturális összefüggésben**
ÁK 3.	**Különböző típusú szövegeket alkot szóban és írásban a nyelvi megformálásra való érzékenységgel és igényességgel**

IX. osztály

SPECIFIKUS KOMPETENCIÁK ÉS TEVÉKENYSÉGPÉLDÁK

(KT) ÁK 1. − Megért különböző típusú szövegeket formális és informális kontextusban azok esztétikai minőségének megítélésével

IX. osztály
(KT) SK 1.1. Megérti a referenciális olvasás és az irodalomként olvasás közötti különbséget a különböző típusú szövegek befogadásában
- *irodalmi és nem irodalmi szövegek összehasonlítása sajátosságaik alapján (pl. szemponttáblázat, Venn-diagram formájában)* - *a befogadás módjának megfigyelése ugyanannak a témának kétféle (referenciális és irodalmi) interpretációja esetén* - *objektív és szubjektív közlések azonosítása irodalmi és nem irodalmi szövegekben* - *egy irodalmi szöveg alapján felkínált kétféle értelmezés (referenciális és irodalmi) egyike melletti állásfoglalás* - *irodalmi kódok szerepének felfedezése a konnotatív jelentés megteremtésében különböző műfajú szövegekben* - *a saját megértés folyamatának, a megértés akadályainak tudatosítása és a megértés gátjainak feloldása (pl. kettéosztott napló/ gondolattérkép/ megbeszélés segítségével)* - *megértési/értelmezési hibák önálló korrekciója (pl. újraolvasás, reflektálás, problémamegoldás, korrekció)* - *tanulási eredményeinek értékelése, saját céljainak és elvárásainak, valamint mások várakozásainak függvényében*
(KT) SK 1.2. Megért köznapi beszélgetéseket, érvelő szövegeket, dokumentumszövegeket, multimédiás szövegeket, egyszerűbb metaszövegeket információszerzés céljából
- *explicit és implicit információk azonosítása különböző típusú nem irodalmi szövegekben* - *érvelő szövegek és egyszerűbb metaszövegek érveinek, ellenérveinek, következtetéseinek azonosítása (pl. grafikai modell formájában)* - *dokumentumszövegek (pl. menetrend, időjárásjelentés, használati utasítás, számla, jegy) információinak azonosítása valós élethelyzetekben* - *különböző típusú nem irodalmi szövegek társítása rövidített (zanzásított) változataikkal* - *multimédiás szövegek megfigyelése szemponttáblázat segítségével* - *a különböző kommunikációs helyzetekben kapott üzenetek reflektív, forráskritikai és médiatudatos elemzése*
(KT) SK 1.3. Megnevez poétikai, narratológiai, műfajelméleti és stílustörténeti fogalmakat különböző típusú szövegekre vonatkozóan
- *különböző irodalmi szövegek műnemi és műfaji jegyeinek azonosítása* - *az olvasott művek elhelyezése stíluskorszakok idővonalán* - *poétikai, narratológiai, műfajelméleti és stílustörténeti fogalmak példákkal való szemléltetése olvasmányélmények alapján* - *verstani gyakorlatok végzése ütemhangsúlyos és időmértékes versek ritmusának megkülönböztetésére*
(KT) SK 1.4. Azonosít különböző értékminőségeket irodalmi és nem irodalmi szövegekben
- *irodalmi és nem irodalmi szövegekben megjelenített értékminőségek felismerése* - *multimédiás szövegek (pl. reklám, kampányvideó, filmrészlet) kommunikációs és esztétikai értékeinek megfigyelése* - *irodalmi és nem irodalmi szövegekben megjelenített értékminőségek összehasonlítása megadott grafikai modell segítségével* - *az értékek hátterében álló nézőpontok, élethelyzetek felismerése* - *a személyes értékrend felelős alkalmazása*

(KT+SZC) ÁK 2. − Szövegértelmezési stratégiákat alkalmaz történeti, kulturális összefüggésben

IX. osztály
(KT) SK 2.1. Szövegértelmezési stratégiákat alkalmaz nem irodalmi, epikus és lírai művekben
- *kifejező, értő, értelmező olvasás gyakorlása* - *a nem irodalmi szövegek sajátosságainak felismerése* - *a nem irodalmi szövegek sajátosságainak értelmezése megadott szempontok szerint* - *líraiság és elbeszélő jelleg megkülönböztetése* - *cím és szöveg összefüggésének vizsgálata* - *lírai szövegek értelmezése a szóképek, stílusalakzatok jelentésteremtő erejének felfedezésével* - *versbeszéd, beszédhelyzet, beszédmód változatainak felismerése* - *a rím, ritmus vizsgálata a lírai szövegek jelentésének megteremtésében* - *szereplői és elbeszélői szólamok megkülönböztetése epikus szövegekben (egyenes beszéd, függő beszéd, szabad függő beszéd)* - *hangulati elemek és azok hatásainak azonosítása lírai és epikus művekben* - *a példázatosság jegyeinek értelmezése a cselekmény, a szereplők és a motívumok szintjén*
(KT) SK 2.2. Nyelvi adatokat értelmez megadott szempontok szerint
- *adatgyűjtési módok megismerése* - *adattárak, adatbázisok, (online) szótárak kezelése, gyakorlatban való használata* - *keresési szempontok megismerése* - *információk, adatok kikeresése megadott téma alapján* - *a nyelvi adatok megadott szempontok szerinti csoportosítása*
(KT) SK 2.3. Rövid válasz formájában fogalmazza meg olvasói élményét az irodalmi műről a tanult fogalmak helyes használatával
- *előfeltevések megfogalmazása az irodalmi mű címe alapján a mű lehetséges témájáról* - *cím és szöveg közötti összefüggések megfigyelése* - *lírai, epikai művek műfaji sajátosságainak felfedezése adott irodalmi műben* - *fikció és valóság elkülönítése az irodalmi művekben* - *a példázatos szövegek tanítói szándékának értelmezése értékalapú megközelítésben* - *nyelvi megalkotottság, stiláris sajátosságok, hangnem, hangulatiság megfogalmazása* - *esztétikai minőségek megnevezése* - *ritmus és rím versszervező és hangulatteremtő erejének felismerése*
(KT) SK 2.4. Felismeri a különböző korokhoz tartozó szövegek sajátosságait a történeti érzék kialakulása céljából
- *az egyes korokhoz kapcsolódóan információk, adatok kikeresése és ezek megbeszélése adott szempontok szerint* - *a szöveg történeti meghatározottságának felismerése* - *saját léttapasztalatok összehasonlítása olvasmányélményekkel* - *értékrendek változásának felismerése történeti tárgyú művekben* - *történelmi háttér és előtér felismerése a történelmi tárgyú művekben* - *önkifejezési formák alakulásának felismerése különböző korokhoz tartozó szövegekben* - *különböző stílusok sajátosságainak azonosítása irodalmi szövegekben rövid válasz formájában*
(KT) SK 2.5. Értelmezi a nyelvi változások okait a történeti érzék kialakulása érdekében
- *az egyes okokhoz kapcsolódóan információk, adatok kikeresése és ezek megbeszélése adott szempontok szerint* - *szólások és közmondások időbeli változásának felfedezése* - *régi irodalmi szövegek nyelvi (grammatikai) sajátosságainak vizsgálata* - *jövevényszavak felismerése különböző korú szövegekben* - *a jövevényszavak beilleszkedését segítő mechanizmusok felismerése*
(SZC) SK 2.6. Kapcsolatot teremt a bibliai történetek és feldolgozásaik között különböző irodalmi szövegekben
- *a bibliai történetek (pl. József, Jónás, Judit) megismerése* - *a bibliai történetek erkölcsi és teológiai üzenetének megértése* - *a bibliai motívumok szerepének vizsgálata egy irodalmi műben* - *a hit és erkölcs megjelenésének megvitatása a bibliai történetekben*

(KT+SZC) ÁK 3. − Különböző típusú szövegeket alkot szóban és írásban a nyelvi megformálásra való érzékenységgel és igényességgel

IX. osztály
(KT) SK 3.1. Beszédhelyzetnek megfelelő szövegeket alkot a területi és társadalmi változatok figyelembevételével
- *saját anyanyelvjárás/anyanyelvváltozat sajátosságainak kikeresése és összevetése a többi nyelvjárási régióban használt változatokkal digitális térképek segítségével* - *különböző nyelvváltozatokban megfogalmazott szövegek összevetése és hasonlóságok/különbségek kiemelése* - *szövegalkotás különböző nyelvváltozatokban (a helyzet, cél, az adó és a vevő függvényében)* - *területi nyelvváltozat és személyes/kulturális identitás összefüggésének vizsgálata tanulói kutatómunka eredményeképpen (pl. családban használt szavak, kifejezések, melyek hiányoznak a normatív nyelvváltozatból)* - *beszélt szövegek alkotása a kulcsszavak, témahálózat alapján* - *szövegalkotás a szöveg mikro- és makroszerkezetének figyelembevételével* - *történetmesélés a tematikus progresszió alkalmazásával*
(KT) SK 3.2. Párbeszédet, monológot alkot különböző kommunikációs helyzetekben
- *a kapcsolatfelvételre (köszönés, bemutatás, bemutatkozás, megszólítás), a kapcsolat tartására és a kapcsolat lezárására vonatkozó komplex helyzetgyakorlatok* - *párbeszéd gyakorlása informális és formális helyzetekben a beszélők közötti viszonyok figyelembevételével* - *a kommunikációt akadályozó tényezők felismerése* - *felkészülés a beszélgetést irányító szerepére többszereplős párbeszédben* - *az aktív hallgatás/értő figyelem módszerének gyakorlása* - *a párbeszéd és monológ jellemzésbeli eljárásként való alkalmazása* - *feleselő, csattanóra kihegyezett párbeszéd alkotása* - *felelősségteljes részvétel különféle interakciókban, a kommunikációs konvenciók és etikai elvek tiszteletben tartásával, valamint a kulturális sokszínűség megbecsülésével*
(KT) SK 3.3. Funkcionális szövegtípusokat (magánlevél/hivatalos levél, meghívó, űrlap) alkot megadott beszédhelyzethez igazodva
- *egy téma magán- és hivatalos levélben való megfogalmazásának gyakorlása* - *meghívók írása különböző alkalmakra és stílusokban* - *irodalmi programok műsorfüzeteinek megtervezése* - *pályázati űrlapok kitöltésére vonatkozó szabályok betartásának gyakorlása* - *valós vagy fiktív rajongói levél írása egy kedvenc művésznek vagy színésznek művészi munkásságának értékelésével* - *hivatalos levél írása az önkormányzatnak egy lakossági probléma megoldása érdekében*
(KT) SK 3.4. Egyszerűbb érvelő szövegeket alkot köznapi beszédhelyzetekben
- *vélemények, gondolatok, érzelmek, érvek és ellenérvek kifejezésére szolgáló változatos üzenetek megfogalmazása formális és informális kontextusokban, különféle médiumokon keresztül, a kommunikációs helyzethez igazított formában* - *megadott tételmondatokhoz bizonyítékok/érvek és cáfolatok/ellenérvek kapcsolása* - *tények és vélemények elkülönítésének gyakorlása különböző beszédhelyzetekben* - *álláspont kifejtésének gyakorlása (három perces/három bekezdésnyi szövegben)* - *megadott kérdésre adott válasz részletes indoklása, magyarázata* - *példák, idézetek beépítése az érvelésbe* - *a rövid és hatásos érvelés gyakorlása hétköznapi témákon keresztül* - *meghatározásból levezetett érv gyakorlása* - *különböző címzetthez igazodó beszédek alkotása* - *humoros kifogások, mentegetőzés írása különböző szituációban*
(KT) SK 3.5. Publicisztikai, digitális/multimédiás szövegeket (pl. sms, üzenet, hangüzenet, komment, e-mail, hirdetés, esemény létrehozása, közösségi médiafelületek szövegei) alkot különböző beszédhelyzetekben
- *tudatos részvétel az online írott kommunikációban a helyesírási szabályok alkalmazásával* - *egy közlés többféle módon való megfogalmazása különböző kommunikációs helyzetekben* - *emléknapok/rendezvények részletes forgatókönyvének előkészítése* - *az elektronikus könyvtárakban való tájékozódás gyakorlása* - *hangüzenetek tömör, lényegkiemelő megfogalmazása*

IX. osztály
- *tanulási segédanyag létrehozása a mesterséges intelligencia eszközeinek bevonásával*
(KT+SZC) SK 3.6. Elbeszélő, leíró szövegeket alkot megélt vagy fiktív élményei alapján
(KT) - *az olvasói élmény megszólaltatása általános érdekű és értékű mondanivalóval, élménybeszámoló formájában* - *az „írás saját magunk számára” technika alkalmazása (pl. a saját gondolatok, vélemények, érvek és kérdések reflexív, önreflexív megfogalmazására)* - *párbeszéd és monológ beillesztése elbeszélő szövegbe* - *leíró szöveg beépítése elbeszélő szövegbe* - *egy iskolai nap elbeszélése naplórészlet formájában, egyéni és osztályközösségi nézőpontból* **(SZC)** - *saját rövid történetek írása egy bibliai motívum alapján*

TARTALMAK

Tartalmi egységek	Tartalmak
1. Ajánlott szerzők	**(KT)** **1.1.** Balassi Bálint **1.2.** Csokonai Vitéz Mihály **1.3.** Heltai Gáspár **1.4.** Janus Pannonius **1.5.** Mikes Kelemen **1.6.** Zrínyi Miklós
	(SZC) **1.7.** Károli Gáspár **1.8.** Tinódi Lantos Sebestyén
2. Fogalmak	**(KT)** **2.1.** referenciális olvasás és irodalomként olvasás **2.2.** az irodalmi szöveg jellemzői: • fikcionalitás, nyelvi megalkotottság, történetiség, konnotatív jelentés az irodalmi kódok és formák szövegszerveződésben betöltött szerepe • író, kronológia, kultúra, világkép, történetiség, irodalmi korszak, stílus, korstílus, stílusirányzat, stílusszintézis • értelmezési szempontok az olvasás folyamatában • értékek, értékviszonyok (adott irodalmi művekben) • esztétikai minőségek (szép, rút, tragikus, komikus, fenséges, alantas, idilli, elégikus) • hangnemek (objektív, szubjektív, ódai, patetikus, tragikus, elégikus, humoros) **2.3.** stílustörténeti korok, irányzatok: ókor, középkor, reneszánsz, humanizmus, reformáció, barokk, felvilágosodás, rokokó, klasszicizmus, szentimentalizmus **2.4.** nyelvemlékek: szórványemlék, szövegemlék, glossza **2.5.** epikus művek olvasása: • epikum, történet, történetmondás, elbeszélő (narrátor), elbeszélői nézőpont, elbeszélői szólam, szereplő, szereplők rendszere, jellemábrázolási technikák • epikai műfajok: bibliai történet, példázat, tanmese, intelem, prédikáció, legenda, krónika, monda, gesta, eposz (propozíció, invokáció, in medias res, epikus hasonlatok, enumeráció, isteni beavatkozás, állandó jelzők, előreutalás), irodalmi levél, novella • elbeszélés, tanítás, példázatosság **2.6.** lírai művek olvasása: • líraiság, lírai én, vershelyzet, beszédhelyzet, beszédmód • lírai műfajok: dal (katonadal, kurucdal, helyzetdal), epigramma, himnusz, óda, zsoltár, trubadúr énekek, virágénekek, elégiko-óda, elégia • pictura, sententia • ütemhangsúlyos és időmértékes verselés (verslábak, hexameter, pentameter, disztichon), szimultán verselés, strófa (Balassi-strófa), rím, rímtípusok, refrén **2.7.** szövegtípusok: monológ, párbeszéd, dokumentumszövegek, metaszövegek, érvelő szövegek (érv, cáfolat, álláspont, tételmondat), magánlevél, hivatalos levél, meghívó; multimédiás szövegek, sms, üzenet, hangüzenet, komment, e-mail, hirdetés, esemény létrehozása, közösségi médiafelületek szövegei **2.8.** adattár, adatbázis, szótártípusok (egynyelvű/értelmező, többnyelvű, etimológiai, szótörténeti, szinonima, szakszótárak, helyesírási szótár), szócikk; a szótártípusok funkciója; hasonlóságok és különbségek az adattárak, adatbázisok, nyomtatott és online szótárak között **2.9.** nyelvi változás: a nyelvi változatosság időben; a nyelvi változások okai (belső okok, a nyelv rendszerszerűsége; külső okok: a társadalom, kultúra változásai, a történelmi események hatása; más nyelvi közösségekkel való érintkezés) **2.10.** területi és társadalmi változatok; nyelvváltozat, nyelvjárás, köznyelv, standard, szleng, hobbinyelvek, életkori nyelvváltozatok, szaknyelvek

Tartalmi egységek	Tartalmak
	(SZC) **2.11.** Biblia, bibliafordítás; teremtéstörténetek; pusztulástörténetek; a bűnbeesés története; a testvérgyilkosság története; példázatok; passiótörténet
3. Műértelmező műhely	**(KT)** **3.1. TANÍTÁS, NEVELÉS** (Minimális követelmény: 3 epikus alkotás, 3 lírai alkotás) **3.1.1. Irodalmi művek a IX. osztályban tanulmányozott korokból:** *Halotti Beszéd és Könyörgés;* bibliai példázatok (A magvető; A tékozló fiú); *Szent István király intelmei Imre herceghez*; Janus Pannonius: *A veronai Guarinóhoz* (Kérlek téged, e kornak fényessége…); *Vitázik Guarino mentegetőzésével; Guarinóhoz* (Így szóltál, Guarino, míg olvasgattad a könyvem…); Heltai Gáspár: *Száz fabula* (részlet); Mikes Kelemen: *Törökországi levelek* (62. levél); Csokonai Vitéz Mihály: *Jövendőlés az első oskoláról a Somogyban* **3.1.2. Társítható művek:** **3.1.2.1. Irodalmi alkotások:** Apáczai Csere János: *Az iskolák fölöttébb szükséges voltáról*; Kosztolányi Dezső: *Halotti beszéd; A kulcs*; *Aranysárkány*; *Házi dolgozat*; *Fürdés; Sakk-matt*; Márai Sándor*: Halotti beszéd; Füves könyv*; Kazinczy Ferenc: *A nagy titok*; Kölcsey Ferenc: *Emléklapra; Huszt*; Berzsenyi Dániel: *A magyarokhoz (II.)*; Jókai Mór: *És mégis mozog a Föld* (részletek, az iskolai életet ábrázoló jelenetek); Gárdonyi Géza: *Bűntárgyalás*; Móricz Zsigmond: *Légy jó mindhalálig* (részletek, az iskolai életet ábrázoló jelenetek); Szabó Magda: *Abigél*; Karinthy Frigyes: *Tanár úr kérem*; Vámos Miklós: *Pofon*; Ady Endre: *Üzenet egykori iskolámba*; Kovács András Ferenc: *Erdélyi iskolák falára*; Tóth Krisztina: *Verset állva; Tolltartó; Én csak egy nyugdíjas tanár vagyok*; Ottlik Géza: *Iskola a határon* (részletek, iskolai jelenetek); Esterházy Péter: *Pápai vizeken ne kalózkodj!*; Pilinszky János: *A tékozló fiú keresése*; Dragomán György: *Oroszlánkórus*; Tamás Dénes: *Az élő ház*; Gion Nándor: *Sortűz egy fekete bivalyért* (részlet, Fodó tanár úr alakja) **3.1.2.2. Társművészeti alkotások:** Fra Angelico: *A hegyi beszéd* (festmény, 1442); Raffaello Santi: *Az athéni iskola* (festmény, 1510); Rembrandt: *A tékozló fiú hazatérése* (festmény, 1669); *Dr. Tulp anatómiája* (festmény, 1632); *Emmausi vacsora* (festmény, 1601); Jean-François Millet: *A magvető* (festmény, 1850); Munkácsy Mihály: *Colpachi iskola* (festmény, 1882); Vincent Van Gogh: *A magvető* (festmény, 1888, mindkét változat); Ferenczy Károly: *A hegyi beszéd* (festmény, 1896); Csontváry Kosztka Tivadar: *Marokkói tanító* (festmény, 1908); Caravaggio: *Hamiskártyások* (festmény, 1594); *A Pál utcai fiúk* (ifjúsági filmdráma Molnár Ferenc regényének adaptációja, Fábri Zoltán, 1969); *Holt költők társasága* (ifjúsági filmdráma, Peter Weir: *Dead Poets Society*, 1989); *Mindenki* (rövidfilm, Deák Kristóf, 2016); *Mona Lisa mosolya* (filmdráma, Mike Newel: *Mona Lisa Smile*, 2003); *Tanári szoba* (filmdráma, İlker Çatak: *Teachers' Lounge,* 2023); *Fekete pont* (filmdráma, Szimler Bálint, 2024) **3.1.3. Világirodalmi kitekintés:** Marcus Aurelius: *Elmélkedések*; *A professzor és a révész* (hindu népmese); J. D. Salinger: *Zabhegyező (Rozsban a fogó)*; J. K. Rowling: *Harry Potter*; Sylvia Plath: *Beavatás*; Ernest Hemingway: *Indián tábor*; André Gide: *A tékozló fiú visszatérése* **3.1.4. Visszatekintési lehetőségek:** Molnár Ferenc: *A Pál utcai fiúk* **3.1.5. Fogalmak (megjelenített értékek, témák, motívumok):** eredendő bűn, bűnbeesés, bűnhődés, Éden, famotívum, archaikus nyelvezet, tanulási stratégiák, beavatás, példakép, beilleszkedés, normakövetés, felnőtté válás, személyes érintettség, emberi magatartásminták, értékátadás, felelősség, megfelelés, hivatás, tudás, nevelési elvek, nevelési eszmények, tanárszerepek, iskolai konfliktusok, gyermekjogok, gyermekvédelem **3.2. A TRANSZCENDENS ÉS VILÁGI SZERELEM** (Minimális követelmény: 2 epikus alkotás, 4 lírai alkotás)

Tartalmi egységek	Tartalmak
	3.2.1. Irodalmi művek a IX. osztályban tanulmányozott korokból: *Ómagyar Mária-siralom*; *Margit-legenda*; *Szent Ferenc legendája* (Jókai kódex: *Az fordolt farkasról*); *Szent László legendája*; Balassi Bálint: *Hogy Júliára talála, így köszöne néki*; *Júliát hasonlítja a szerelemhez, mely hasonlatosságot a Júlia dicséretin kezd el*; *Kiben az kesergő Céliáról ír*; Csokonai Vitéz Mihály: *A boldogság*; *Tartózkodó kérelem*; *A rózsabimbóhoz*; *A Reményhez* **3.2.2. Társítható művek:** **3.2.2.1. Irodalmi alkotások:** Dsida Jenő: *Arany és kék szavakkal*; Gárdonyi Géza: *Isten rabjai*; Lackfi János: *Szent Margit legendája*; Szerb Antal: *A szerelem a palackban*; Márai Sándor: *Vendégjáték Bolzanóban*; Csokonai Lili [EsterházyPéter]: *Tizenhét hattyúk*; Kovács András Ferenc: *Júliának különb dicséreti*; *Kiket Júliáról szerzett*; *Júliát az hithez hasonlítja; Magát az planétákhoz méri*; *Júlia árnyékáról*; Orbán Ottó: *Melyben Balassi módján fohászkodik*; Nagy Gáspár: *Visszhangzó lépcsők egy eleven Balassi-szoborhoz*; Petri György: *Egy Balassi-strófa*; Varró Dániel: *Változatok egy gyerekdalra: Balassi Bálint* **3.2.2.2 Társművészeti alkotások:** A Manesse-kódex lovagi szerelmet ábrázoló illusztrációi (1305−1340); Jan van Eyck: *Az Arnolfini-házaspár* (festmény, 1434); Sandro Botticelli: *A tavasz* (festmény, 1482); *Vénusz és Mars* (festmény, 1485); *Vénusz születése* (festmény, 1486); Hieronymus Bosch: *Gyönyörök kertje* (festmény, 1500 körül); Tiziano: *Égi és földi szerelem* (festmény, 1512−1516); Peter Paul Rubens: *A szerelem kertje* (festmény, 1630−1632); Giovanni Lorenzo Bernini: *Szent Teréz extázisa* (szobor, 1647); François Boucher: *Szeretők a parkban* (festmény, 1758); Jean-Honore Fragonard: *A hinta* (festmény, 1767); Louis-Jean-François Lagrenée: *Ámor és Psyché* (festmény, 1767−1771); Antonio Canova: *Ámor és Psyche* (szobor, 1796); Gustav Klimt: *A csók* (festmény, 1907−1908); Szinyei Merse Pál: *Szerelmespár* (festmény, 1870); René Magritte: *Szerelmesek* (festmény, 1928); *Örvendj magyar hon, jó anya* (a Gaude mater Hungaria himnusz feldolgozása) – Schola Hungarica – Dobszay László; *Lucis creator optime* gregorián dallama; Sator-Quartet – Heidl György és Bognár Szilvia: *Lucis creator optime*; Moniot d'Arras: *Ce fu en mai* (Nyári ének); Kecskés együttes: Gaucelm Faidit: *Trubadúr énekek a 12−13. századból* (Hungaroton,1986); Ludwig van Beethoven: *IX. szimfónia* (szimfónia, 1824, IV. tétel, Örömóda); Richard Wagner: *Trisztán és Izolda* (opera, 1859, Liebestod, részlet); Giacomo Puccini: *Turandot* (opera, 1926, „Nessun dorma", Kalaf áriája, III. felvonás eleje); Richard Wagner: *A Nibelung gyűrűje* (operaciklus, 1876, „Awakening Scene", „Immolation Scene"); Giuseppe Verdi: *A trubadúr* (opera, 1853); Liszt Ferenc: *Két legenda: Assisi Szent Ferenc prédikál a madaraknak* (zongoramű, 1862−1863); *Árpád-házi Szent Margit legendája* (zenés történelmi fantáziajáték a kaposvári Déryné Vándorszíntársulat előadása); *Napfivér, holdnővér* (filmdráma, Franco Zefirelli: *Fratello sole, sorella luna*, 1972); *Az ember, aki megölte Don Quijotét* (kaland-vígjáték, Terry Gilliam: *The Man Who Killed Don Quixote*, 2018); *Szerelmes Shakespeare* (romantikus vígjáték, John Madden: *Shakespeare in love,* 1998); *Lovagregény* (történelmi kalandfilm-vígjáték, Brian Helgeland: *A Knight's Tale,* 2001) **3.2.3. Világirodalmi kitekintés:** Platón: *Lakoma* (*Symposion*); Francesco Petrarca: *Daloskönyv*; William Shakespeare: *Szonettek*; *Rómeó és Júlia*; Miguel de Cervantes: *Don Quijote*; Umberto Eco: *A rózsa neve*; Anton Pavlovics Csehov: *A szerelemről és más történetek*; Johann Wolfgang von Goethe*: Faust* (I., II. rész); Novalis*: Himnuszok az éjszakához*; Lidia Amejko: *A telepi szentek élete* **3.2.4. Visszatekintési lehetőségek:** Petőfi Sándor: *János vitéz* **3.2.5. Fogalmak (megjelenített értékek, témák, motívumok):** szent szerelem (amor sanctus), lovagi szerelem, trubadúrköltészet, reneszánsz szerelem, rokokó udvarlás, elragadtatás, átlényegülés, plátói szerelem, transzcendencia, profán, virágénekek, népies helyzetdalok, szent, szentség, csoda, erénykatalógus, kolostori irodalom, példaadás, tanító jelleg, erkölcsi példa, önfeláldozás, áldozat, aszkézis, szolgálat, boldogságkeresés, szenvedély, vágy, beteljesülés, elmúlás, a szerelem mint ideál, antropomorfizáció, az emberi lét mulandósága **3.3. OTTHONOSSÁG ÉS IDEGENSÉGÉRZET** (Minimális követelmény: 2 epikus alkotás, 4 lírai alkotás)

Tartalmi egységek	Tartalmak
	3.3.1. Irodalmi művek a IX. osztályban tanulmányozott korokból: Janus Pannonius: *Pannónia dicsérete*; *Egy dunántúli mandulafáról*; *Mikor a táborban megbetegedett*; *Búcsú Váradtól*; Mikes Kelemen: *Törökországi levelek* (részlet); Csokonai Vitéz Mihály: *Az estve*; *A tihanyi ekhóhoz*; *A magánossághoz*; *A pillangóhoz* **3.3.2. Társítható művek:** **3.3.2.1. Irodalmi alkotások:** Berzsenyi Dániel: *A közelítő tél*; Kazinczy Ferenc: *Fogságom naplója* (részlet); Péterfy Gergely: *Kitömött barbár*; Kosztolányi Dezső: *A szegény kisgyermek panaszai*; *Esti Kornél* (részlet); Márai Sándor: *Napló*; *Béke Ithakában*; Arany János: *Epilógus*; Ady Endre: *Kocsi-út az éjszakában*; *Sem utódja, sem boldog őse…*; *A Tisza-parton*; *A Hortobágy poétája*; *Mátyás bolond diákja*; Karinthy Frigyes: *Előszó; Barabbás*; József Attila: *Levegőt!*; *Külvárosi éj*; Tóth Árpád: *Lélektől lélekig*; Tamási Áron: *Levél Édesanyámhoz Mikes Kelemenről*; Kányádi Sándor: *Fától fáig*; Örkény István: *Az otthon*; Tandori Dezső: *Egy talált tárgy megtisztítása* **3.3.2.2.Társművészeti alkotások:** Kolozsvári Tamás: *Kálvária* (oltárkép, 1427); Caspar David Friedrich: *Vándor a ködtenger fölött* (festmény, 1818 körül), Edgar Degas: *Abszintivók* (festmény, 1876); Munkácsy Mihály: *Krisztus Pilátus előtt* (festmény, 1881); Edvard Munch: *A sikoly* (festmény, 1893); Edward Hopper: *Automata* (festmény, 1927); Csontváry Kosztka Tivadar: *Magányos cédrus* (festmény, 1907); Ludwig van Beethoven: *Holdfény szonáta* (1801); Bródy János: *A magány* (beatdal, 1994); Margaret Island: *A rab gólya* (Arany János megzenésített verse, 2018) ; *Az emigráns* (játékfilm, Szalai Györgyi, Dárday István, 2006); *A Pillangó* (filmvígjáték-dráma, Philippe Muyl: *Le papillon,* 1973); Várnai György, Jankovics Marcell: *Gusztáv elidegenedik* (animációs film, 1978), *Ahol a folyami rákok énekelnek* (bűnügyi thriller, Delia Owens regényének adaptációja, Olivia Newman: *Where the Crawdads Sing*, 2022) **3.3.3. Világirodalmi kitekintés:** Dante Alighieri: *Isteni színjáték* (Nádasdy Ádám fordítása); John Keats: *A magányhoz*; *A reményhez*; Mihai Eminescu: *Szegény Dionis*; *Az esthajnalcsillag*; Franz Kafka: *Átváltozás*; Sylvia Plath: *Az üvegbura* **3.3.4. Visszatekintési lehetőségek:** Molnár Ferenc: *A Pál utcai fiúk*; Rudyard Kipling: *A dzsungel könyve*; Antoine de Saint-Exupéry: *A kis herceg* **3.3.5. Fogalmak (megjelenített értékek, témák, motívumok):** otthonosság, út, száműzetés, (e)migráció, honvágy, személyes és kulturális kötődés, nosztalgia, kultúrák találkozása, a beilleszkedés nehézségei, megnemértettség, kirekesztettség, idegenség, elidegenedés, magány **3.4. HŰSÉG ÉS HŐSIESSÉG. *A tatárjárás, a törökvilág és a kuruc-labanc harcok emlékezete*** (Minimális követelmény: 2 epikus alkotás, 4 lírai alkotás) **3.4.1. Irodalmi művek a IX. osztályban tanulmányozott korokból:** Balassi Bálint: *Egy katonaének; Ó, én édes hazám, te jó Magyarország*; Zrínyi Miklós: *Szigeti veszedelem* (részletek); kuruc dalok (*Csínom Palkó*; *Rákóczi-nóta*; *Nagymajtényi síkon letörött a zászló*; *Őszi harmat után)* **3.4.2.Társítható művek:** **3.4.2.1. Irodalmi alkotások:** Rogerius mester: *Siralmas ének*; Tinódi Lantos Sebestyén: *Cronica* (Egervár viadaljáról); Kodolányi János: *Julianus barát*; *A vas fiai*; Kemény Zsigmond: *Zord idő*; Ady Endre: *Bujdosó kuruc rigmusa; Kurucok így beszélnek; Két kuruc beszélget*; Arany János: *Szondi két apródja*; Gárdonyi Géza: *Egri csillagok*; Jókai Mór: *Török világ Magyarországon*; *A nagyenyedi két fűzfa*; Mikszáth Kálmán: *A fekete város*; *Új Zrínyiász*; Kós Károly: *Varju nemzetség*; Esterházy Péter: *Harmonia Caelestis* (a kor hangulatát idéző részletek); Szilágyi István: *Hollóidő*; Makkai Sándor: *Ördögszekér*; Orbán Ottó: *Melyben Balassi módjára fohászkodik*; Lackfi János: *Plaza Balassi* **3.4.2.2.Társművészeti alkotások:** Hollósy Simon: *Zrínyi kirohanása* (festmény, 1896); Csontváry Kosztka Tivadar: *Zrínyi kirohanása* (festmény, 1903); Feszty Árpád: *Feszty-körkép* (festmény, 1892−1894); Benczúr Gyula: *Budavár visszavétele a törököktől* (festmény, 1686); *Egri csillagok* (musical, Várkonyi Mátyás – Béres Attila,

Tartalmi egységek	Tartalmak
	1996); *Zrínyi 1566* (rockmusical, Moravetz Levente, 2017); a *Rákóczi-induló* változatai **3.4.3. Világirodalmi kitekintés:** Homérosz: *Íliász*; Vergilius: *Aeneis*; *Roland-ének*; *Nibelung-ének*; az *Artúr-mondakör* feldolgozásai; Torquato Tasso: *A megszabadított Jeruzsálem*; Mihai Eminescu: *Harmadik levél*; Leon Uris: *Exodus* **3.4.4. Visszatekintési lehetőségek:** Jókai Mór: *A kőszívű ember fiai*; Arany János: *Toldi*; Gárdonyi Géza: *Egri csillagok* **3.4.5. Fogalmak (megjelenített értékek, témák, motívumok):** nemzeti identitás, keresztény értékrend, vitézi élet, hűség, hősiesség, hazaszeretet, végvári vitézek, önfeláldozás, imitatio Christi, athleta Christi, duális világkép, kuruc, labanc, száműzetés, bujdosás **(SZC)** **3.5. BIBLIAI ALAPTÖRTÉNETEK AZ IRODALOMBAN** (Minimális követelmény: 2 epikus/drámai alkotás, 4 lírai alkotás) **3.5.1. Bibliai alaptörténetek:** teremtéstörténet; pusztulástörténetek; a bűnbeesés története; a testvérgyilkosság története; József története; Jónás könyve; Judit könyve; Jézus élettörténete; példázatok; passiótörténet **3.5.2. Társítható művek:** **3.5.2.1. Irodalmi alkotások:** Madách Imre: *Az ember tragédiája* (keretszínek); Petőfi Sándor: *Midőn a földön...*; Sütő András: *Káin és Ábel*; Weöres Sándor: *Ábrahám áldozása*; Babits Mihály: *Jónás könyve*; Ady Endre: *A menekülő Élet*; Kányádi Sándor: *Meghívó*; Nyújtódi András adaptált és firkákkal illusztrált fordítása a Székelyudvarhelyi kódexben; Tinódi Lantos Sebestyén: *Judit asszony históriája* (részletek); Ady Endre: *Húsvét előtt*; József Attila: *A város peremén*; Vörösmarty Mihály: *Gondolatok a könyvtárban*; Ady Endre: *A magyar Ugaron* **3.5.2.2. Társművészeti alkotások:** Michelangelo Buonarroti: *Ádám teremtése* (festmény, Sixtus-kápolna, 1508−1512); Lucas Cranach az Idősebb: *Ádám és Éva* (festmény, 1508−1510); Joseph Haydn: *A Teremtés* (oratórium, 1796); Edward Hicks: *Noé bárkája* (festmény, 1846); Giovanni Bellini: *Az özönvíz* (opera, 1830); Benjamin Britten: *Noé bárkája* (opera, 1957); Ferenczy Károly: *Ábrahám áldozata* (festmény, 1901); Mark Chagall: *Ábrahám és Izsák útban az áldozat helyszínére* (festmény, 1931); Pieter Lastman: *Jónás és a cethal* (festmény, 1621); a Mátyás-graduál húsvéti introitus-oldalának medalionja; Tim Rice − Andrew LLoyd Webber: *József és a szélesvásznú álomkabát* (musical, 1968); Rembrandt: *József kabátja Jákobhoz kerül* (festmény, 1603); Rembrandt van Rijn: *A tékozló fiú hazatérése* (festmény, 1669); *Passió* (filmdráma, Mel Gibson, 2004) **3.5.3. Világirodalmi kitekintés:** Lev Tolsztoj: *Hányan élnek a földön?*; John Milton: *Elveszett paradicsom*; C. S. Lewis: *Narnia krónikái – A varázsló unokaöccse*; *Gilgames-eposz*; Lord George Gordon Byron: *Káin*; John Steinbeck: *Édentől keletre*; Charles Baudelaire: *Ábel és Káin*; Herman Melville: *Moby Dick*; Gustave Doré: *Jónás a cethal szájában*; Thomas Mann: *József és testvérei* (részletek); André Gide: *A tékozló fiú hazatérése*; Oscar Wilde: *A fia*; Rudyard Kipling: *Ha…* **3.5.4. Fogalmak (megjelenített értékek, témák, motívumok):** bibliai jelképek, teremtéstörténet, Édenkert, káosz, rend, az isteni rend megbomlása, a szó mint teremtő erő, az ártatlanság elvesztése, kísértés, a szabadság ára, halandóság, ősbűn, testvérárulás, a bűn kollektív következményei, prófétai küldetés, próbatétel, állhatatosság, tanítványok, csodák, erkölcsi tanulság, bölcsesség, példázat (parabola), archetipikus narratíva, bűn és bűnhődés motívuma, erkölcsi választás dilemmája, passió, kísértés toposza, megváltás narratívája, kiválasztottság, áldozat

X. osztály

SPECIFIKUS KOMPETENCIÁK ÉS TEVÉKENYSÉGPÉLDÁK

(KT) ÁK 1. − Megért különböző típusú szövegeket formális és informális kontextusban azok esztétikai minőségének megítélésével

X. osztály
(KT) SK 1.1. Olvasási stratégiákat, olvasási módokat alkalmaz a különböző típusú szövegek befogadásában
- *a szövegre vonatkozó alapvető információk (téma, szövegtípus, szövegműfaj) kiemelése a szöveg gyors áttekintése (cím, tipográfiai elemek, szövegkonstrukció, grafikai elemek) alapján* - *az előzetes tudás mozgósítása és a szöveg új információival való szembesítése különböző típusú szövegekben a jelöléstechnika (INSERT) és grafikai szervezők (TTT-táblázat, szemponttáblázat) alkalmazásával* - *szakaszos olvasás jóslással, a jóslatok és az elolvasott szöveg/szövegrész összehasonlítása grafikai szervezők (T-táblázat, szemponttáblázat) segítségével* - *kulcsszavak, bekezdések tételmondatainak kiemelése, témahálózat készítése különböző szövegtípusok esetén* - *többféle jegyzetelési technika, forma elsajátítása és a célnak megfelelő kiválasztása, önálló alkalmazása* - *érzéki képek alkotása (vizualizálás) különböző típusú szövegek olvasásakor* - *vizuális segédlet alkalmazása (Venn-diagram, pókhálóábra, gondolattérkép, jellemtérkép, idővonal, vázlatkör, vázlatlánc stb.) vázlatkészítéskor* - *összefoglalás készítése előre megadott válaszlehetőségek/szemponttábla alapján* - *a saját megértés folyamatának, a megértés akadályainak tudatosítása és a megértés gátjainak feloldása kettéosztott napló/ gondolattérkép/ megbeszélés segítségével* - *megértési/értelmezési hibák önálló korrekciója (újraolvasás, reflektálás, problémamegoldás, korrekció)*
(KT) SK 1.2. Kiválasztja az alkalmas érvelési technikát személyes álláspontja/véleménye kifejezése céljából
- *az érvtípusok (ok-okozati összefüggésből származó érv, összehasonlításon alapuló érv, ellentéten alapuló érv, az általános-egyes elvén alapuló érv, valószínűségen alapuló érv, bizonyítékokból – adatokból, tényekből – származtatott érv) azonosítása adott szövegekben grafikai szervezők (T-táblázat, szemponttáblázat) segítségével* - *a meggyőzés és hatásosság eszközeinek megfigyelése (rögzítése grafikai szervezők segítségével) azonos témájú, de eltérő erősségű érvekben (gyenge, közepes, erős érv)* - *a logikai érvelés eszköztárának azonosítása (meghatározás, indukció, dedukció, szillogizmus) érvelő szövegekben kettéosztott napló segítségével* - *a hibás érvelés kiszűrése a hiba (argumentum ad hominem, circulus vitiosus, ok-okozati viszonyként feltüntetni az egyidejűséget/egymásutániságot, argumentum ad misericordiam, argumentum ad populum, tekintélyelvűség) felfedezésével grafikai szervezők segítségével* - *a csúsztatás, manipuláció, populizmus, demagógia felismerése közéleti szövegekben* - *a különböző forrásokból származó tudományos véleményekre vonatkozó állítások érvényességének és koherenciájának értékelése*
(KT) SK 1.3. Megérti a poétikai, narratológiai, műfajelméleti és stílustörténeti fogalmak jelentését különböző típusú szövegekben
- *különböző irodalmi szövegek műnemének, műfajának meghatározása* - *az epikai, lírai, drámai műnem sajátosságainak azonosítása különböző típusú szövegekben szemponttáblázat segítségével* - *különböző stílusú és műfajú elbeszélő szövegek (énregény, elbeszélés, novella, romantikus regény, történelmi regény, műballada), műfaji sajátosságainak elkülönítése grafikai szervezők (pl. gondolattérkép, szemponttáblázat) segítségével* - *különböző stílusú és műfajú lírai szövegek (óda, himnusz, elégia, epigramma, leíró költemény), műfaji sajátosságainak elkülönítése grafikai szervezők (pl. gondolattérkép, szemponttáblázat) segítségével* - *drámai szövegek műfaji sajátosságainak elkülönítése grafikai szervezők (pl. gondolattérkép, szemponttáblázat) segítségével* - *az olvasott művek elhelyezése a stíluskorszakok idővonalán* - *stílustörténeti sajátosságok azonosítása különböző típusú szövegekben*

X. osztály
- *poétikai, narratológiai, műfajelméleti és stílustörténeti fogalmak példázása olvasmányélmények alapján* - *verstani gyakorlatok végzése ütemhangsúlyos és időmértékes versek ritmusának megkülönböztetésére* - *a retorikai alakzatok meggyőző, a szóképek jelentésteremtő szerepének felismerése az elbeszélő szövegek és a lírai alkotások olvasásakor*
(KT) SK 1.4. Felismer különböző értékosztályokat és értékviszonyokat irodalmi szövegekben
- *a szövegben szereplő személyek/hősök által közvetített értékek/értékrendek összehasonlítása különböző típusú szövegekben megadott szempontok alapján/grafikai szervezők segítségével (Venn-diagram, pókhálóábra, gondolattérkép, T-táblázat)* - *a különböző típusú szövegekben megjelenített értékek viszonyrendszerének felvázolása pókhálóábra/gondolattérkép segítségével* - *az erkölcsi vétség és bűnhődés kapcsolatának felismerése az olvasott irodalmi művekben* - *a mű értékhierarchiájának azonosítása (pl. anyagi és szellemi/ erkölcsi/ érzelmi értékek egymáshoz való viszonyának ábrázolása grafikai szervezővel)* - *összetett helyzetek vagy problémák elemzése* - *értékalapú megállapítások megfogalmazása és értékelése megalapozott nézőpontok alapján*

(KT+SZC) ÁK 2. − Szövegértelmezési stratégiákat alkalmaz történeti, kulturális összefüggésben

X. osztály
(KT) SK 2.1. Szövegértelmezési stratégiákat működtet nem irodalmi, epikus, lírai és drámai művekben
- *a szövegtípus sajátosságainak működtetése megadott szempontok szerint* - *a vita módszerének alkalmazása különböző típusú (ismeretközlő, tudományos, elemző) szövegek értelmezésében* - *műfaji jegyek jelentésképző erejének működtetése lírai, epikus, drámai művekben* - *líraiság sajátosságainak összehasonlítása epikus, lírai, drámai szövegekben Venn-diagram segítségével* - *versbeszéd, beszédhelyzet, beszédmód változatainak felismerése* - *epikus művek tér- és időszerkezetének ábrázolása* - *külső és belső, nyílt és zárt térszerkezet felismerése* - *az elbeszélés ideje és az elbeszélt idő elkülönítése* - *a történetalakítás sajátosságainak felismerése (metaforikus, metonimikus)* - *motívumok, toposzok, archetípusok jelentésképző erejének a felismerése* - *szereplők viszonyrendszerének ábrázolása* - *epikus, drámai alkotások értékszerkezetének meghatározása* - *értékek összehasonlítása a szereplők viszonyrendszerében epikus és drámai szövegekben* - *a dráma műnemi, műfaji, szerkezeti sajátosságainak felismerése* - *drámamodellek (konfliktusos, középpontos, kétszintes) felismerése* - *akció és dikció szerepének a megfigyelése a drámai művekben* - *drámai dialógus átalakítása függő, szabad függő beszéddé* - *szerepjáték alkalmazása a drámai konfliktus értelmezésében* - *vita módszerének alkalmazása a személyes olvasmányélmény kifejezésére* - *katarzisélmény átélése művészi alkotások alapján*
(KT) SK 2.2. Statisztikákat, grafikonokat, digitális tartalmakat, értekezéseket, ismeretterjesztő szövegeket vizsgál információszerzés céljából
- *bizonyos nyelvi jelenségekre való rákeresés szövegkorpuszokban* - *nyelvi jelenségek számítógépes elemzése* - *nyelvjárási/regionális köznyelvi adatok térképre vetítése* - *következtetések vagy döntések megalapozása tudományos adatok és technológiai eszközök felhasználásával* - *különböző (tudományos, ismeretterjesztő) szövegek információinak összevetése* - *különböző (tudományos, ismeretterjesztő) szövegek tényközlési stratégiáinak felismerése* - *tudományos és ismeretterjesztő szövegek grafikai modelleinek értelmezése*
(KT) SK 2.3. Irodalmi alkotásokat értelmez olvasmányélmények beépítésével, megadott szempontok alapján

X. osztály
- *irodalmi szövegek tematikus, motivikus kapcsolódásának felismerése* - *összefüggések teremtése különböző irodalmi szövegek között (imitáció, szövegköziség)* - *értékviszonyok értelmezése irodalmi művekben* - *drámatípusok értelmezése műfaji és stílustörténeti kontextusban* - *történelmi előtér és háttér összefüggéseinek értelmezése történelmi tárgyú epikus és drámai alkotásokban* - *katarzisélmény megfogalmazása drámai alkotások értelmezésekor* - *vallomásosság, személyesség, önmegértés eszközeinek értelmezése* - *önreflexió működtetése (vallomás, monológ, szerepjáték formájában) az olvasmányélmények alapján* - *műalkotásokkal, kulturális- és művészeti tevékenységekkel vagy megnyilvánulásokkal kapcsolatos reakciók indoklása és (ön)értékelése, sajátos szakszókincs alkalmazásával, meghatározott szempontok alapján*
(KT) SK 2.4. Felismeri a történeti tárgyú elbeszélések kulturális összefüggéseit különböző korokhoz tartozó szövegekben
- *különböző korok különleges, egyedi nyelvi megalkotottságának felismerése* - *fikció és valóság megkülönböztetése történeti tárgyú művekben* - *a hagyományok továbbélésének, átalakulásának felismerése irodalmi művekben* - *régi és modern szembenállásának vizsgálata történeti tárgyú elbeszélésekben* - *beszédmód változásának felismerése különböző korokhoz tartozó szövegekben*
(SZC) SK 2.5. Értelmezi a különböző korokban alkotott, hasonló műfajú művek közötti összefüggéseket
- *a bibliai műfajok (zsoltár, prédikáció, vallomás) megnevezése* - *a bibliai műfajok felismerése a mai egyházi/liturgikus gyakorlatban* - *egy zsoltár vagy prédikáció tartalmának és céljának megértése* - *a műfaji jellemzők felismerése egy szöveg értelmezésében* - *a különböző műfajok stilisztikai jegyeinek összehasonlítása* - *a műfajok hatásának értékelése az olvasóra és a közösségre*

(KT+SZC) ÁK 3. − Különböző típusú szövegeket alkot szóban és írásban a nyelvi megformálásra való érzékenységgel és igényességgel

X. osztály
(KT) SK 3.1. Beszélt szövegtípusokat alkot a kommunikáció irányultsága és színterei figyelembevételével
- *a bemutatkozás gyakorlása különböző színtereken (pl. családi összejövetelen, osztály előtt, televízióban, diákkonferencián stb.)* - *a háromperces felelés alkotása a tanár és osztálytársak elvárásaihoz igazítva* - *az érdeklődésfelkeltés technikáinak gyakorlása (pl. személyes, történelmi hivatkozással való indítás stb.)* - *felszólalásra való felkészülés gyakorlása* - *hozzászólás szerkezeti sémájának alkalmazása (téma értékelése, fontosságának elismerése, az előadó méltatása, az egyetértés kifejezése, kiegészítések, új gondolatok, nyelvileg körültekintően megfogalmazott ellenvélemény, köszönetnyilvánítás)* - *felkészülés a vitában való részvételre (tájékozódás a témát, vitapartnereket, célokat illetően, személyes vonatkozások keresése, stratégia és taktika készítése; jegyzetelés, csoportosítás a vita folyamán)* - *saját élettörténet/családtörténet elbeszélése*
(KT) SK 3.2. Adatokat helyez el grafikai modellekben különböző értékek, fogalmak, sajátosságok összehasonlítása érdekében
- *idővonal/idődiagram készítése a mű idő- és térstruktúrájának, ok-okozati összefüggéseinek megértése érdekében* - *T-táblázat használata az irodalmi szereplők indítékainak megértése érdekében (pl. Mit tesz/mit nem?)* - *pókhálóábra használata jelképekhez kapcsolható asszociációk elsődleges összegyűjtéséhez és rögzítéséhez* - *fürtábra használata gondolatok, információk, fogalmak, a köztük levő kapcsolatok, összefüggések feltárására (pl. címmeditáció)* - *gondolkodástérkép szóbeli és írásbeli szövegalkotásban való használata* - *történetpiramis készítése megadott szempontok alapján*

X. osztály
- *a szereplők jellemtérképének megrajzolása több szempontú, érvekkel alátámasztott jellemrajz megfogalmazása céljából* - *szereplők szembeállítása, összehasonlítása Venn-diagram, halmazábra segítségével* - *kettéosztott napló használata az anyaggyűjtéshez vagy az írott szövegek tudatos megszerkesztésének gyakorlására* - *digitális portfólió készítése egy megadott témáról, ahol a tanuló különböző forrásokból származó adatokat rendszerez, vizualizál és értelmez* - *interaktív prezentáció vagy infografika készítése digitális eszközökkel, a tartalom logikus szervezésével* - *valamely tanulmányozott epikus, drámai alkotásra vonatkozó, MI (AI) által generált digitális tartalomnak kritikai értékelése* - *a digitális technológiák kritikus használata az általuk kínált lehetőségek, korlátok, kockázatok elemzésével és az etikai és jogi elvek tiszteletben tartásával, különös tekintettel a személyes adatokra és a szellemi tulajdonra*
(KT) SK 3.3. Funkcionális szövegtípusokat (kérvény) alkot megadott beszédhelyzethez igazodva
- *kérvény írása valós iskolai helyzetben (engedélykérés versenyen való részvételhez, hiányzás igazolására)* - *kérvény, kérés megfogalmazása különböző nyelvi regiszterben (baráti e-mail, hivatalos forma)* - *kérvényminta kitöltése* - *az érvelés gyakorlása kérvény témájához igazodva*
(KT+SZC) SK 3.4. Különböző típusú elbeszélő, érvelő szövegeket alkot megadott szempontok alapján
(KT) - *vázlatírás gyakorlása (logikai, tartalmi, dokumentációs, taktikai vázlat) gondolattérkép segítségével* - *a jegyzetelés technikáinak gyakorlása (pl. jelölés) saját tanulási folyamatának megkönnyítése érdekében* - *tudósítás írása egy médiában szereplő személyiségről/irodalmi hősről, az információk ellenőrzése forráskritika alkalmazásával* - *tanévnyitó-/záró beszéd írása az intézményről, a jelenlévő diákokról/diákokhoz, szülőkhöz, alkalmazva az általános, sémaszerű felépítését* - *érvelő szövegek alkotása különböző témák alapján (pl. hogyan járul hozzá a nemzeti kulturális identitás az európai identitáshoz; a gyermek- és emberi jogokról, az interkulturalitásról, a civil részvételről és a közösségi, illetve globális szintű fenntartható fejlődésről)* - *érvelő szövegek alkotása gazdasági, társadalmi jelenségek és folyamatok kritikus értelmezésével köznapi és irodalmi szövegekben* **(SZC)** - *saját imádság vagy vallomás írása egy választott témában*
(KT) SK 3.5. Publicisztikai, digitális/multimédiás szövegeket (pl. prezentáció, blog, videóüzenet, tudósítás) alkot különböző beszédhelyzetekben
- *PowerPoint / Canva / Google Slides / Prezi prezentáció készítése irodalmi, történelmi vagy társadalmi témáról* - *blogbejegyzés írása saját olvasmányélményről* - *rövid (1–2 perces) videóüzenet készítése egy aktuális témáról (pl. környezetvédelem, olvasás fontossága, iskolaélet)* - *rövid podcast-epizód készítése egy közösségi vagy kulturális témáról (pl. miért szeretünk olvasni?; a nyelvhasználat a mindennapokban) csoportmunkában* - *az írásban történő tudósítás szabályainak gyakorlása online felületen (iskolai életről, színházélményről, író-olvasó találkozóról)*
(KT) SK 3.6. Elbeszélő, leíró szövegeket transzformál megadott szempontoknak megfelelően
- *leíró szöveg elbeszélő szöveggé alakítása* - *monológ párbeszéddé alakítása* - *monológ meggyőző szöveggé/nyilvános beszéddé alakítása* - *drámai dialógus átalakítása (szabad) függő beszéddé* - *szerzői utasítások megfogalmazása elbeszélő szövegekben a szereplők érzéseinek, gondolatainak kihangosítására*

TARTALMAK

Tartalmi egységek	Tartalmak
1. Ajánlott szerzők	**(KT)** **1.1.** Arany János **1.2.** Berzsenyi Dániel **1.3.** Jókai Mór **1.4.** Kármán József **1.5.** Katona József **1.6.** Kölcsey Ferenc **1.7.** Mikszáth Kálmán **1.8.** Petőfi Sándor **1.9.** Vörösmarty Mihály
	(SZC) **1.10.** Pázmány Péter **1.11.** Szenczi Molnár Albert **1.12.** Vásárhelyi András
2. Fogalmak	**(KT)** **2.1.** a szövegre vonatkozó információk: téma, szövegtípus, szövegműfaj, kulcsszó, bekezdés, tételmondat, cím, tipográfiai elemek, szövegkonstrukció, grafikai elemek **2.2.** értékosztályok, értékviszonyok **2.3.** motívum, toposz, archetípus **2.4.** stílustörténeti korok, irányzatok: felvilágosodás, klasszicizmus, szentimentalizmus, romantika, népiesség, realizmus **2.5.** epikus művek olvasása: elbeszélő (első személyű, harmadik személyű, mindentudó, objektív narrátor); epikus idő; az elbeszélés ideje, az elbeszélt idő; a hősteremtés eljárásai; történeti tárgyú elbeszélés; történelmi háttér és előtér; fikció és valóság; történelmi regény; történeti tárgyú elbeszélések és kulturális összefüggésük; elbeszélés; elbeszélő költemény; romantikus regény (regénytípusok: anekdotikus regény, irányregény, társadalmi regény, kisregény), ballada (népballada, műballada, történeti tárgyú műballada, lélektani ballada), novella (romantikus, realista novella); énelbeszélés (levél, napló, levélregény, szentimentalista énregény) **2.6.** lírai művek olvasása: forradalmi költészet, romantikus lírai én (teremtő zseni, látnok, vátesz, hasonmás), rapszódia, ars poetica, himnusz, óda, dal, szereplíra; imitációelv: az imitációelv történetisége (imitáció humanista, barokk, rokokó, klasszicista művekben); antik minta; imitáció és verselés (klasszikus időmértékes verselés); imitáció és műfajok (óda, elégia, epigramma, episztola, leíró költemény); idő- és értékszembesítés **2.7.** drámai művek olvasása: dráma; a drámaiság; drámai szituáció; drámai cselekmény; a drámai hős; konfliktus; beszédfajták; drámai műfajok (tragédia, komédia); drámaváltozatok, drámamodellek (konfliktusos, középpontos, kétszintes dráma); drámaváltozatok és kulturális hátterük: dráma a kultuszban (antik dráma); dráma a színpadon (klasszicista dráma, romantikus dráma), akció és dikció, katarzis **2.8.** szövegtípusok: érvelő szöveg, érvtípusok (ok-okozati összefüggésből származó érv, összehasonlításon alapuló érv, ellentéten alapuló érv, az általános-egyes elvén alapuló érv, valószínűségen alapuló érv, bizonyítékokból – adatokból, tényekből – származtatott érv, gyenge, közepes, erős érv); a logikai érvelés eszköztára (meghatározás, indukció, dedukció, szillogizmus); érvelési hibák (argumentum ad hominem, circulus vitiosus, ok-okozati viszonyként feltüntetni az egyidejűséget/egymásutániságot, argumentum ad misericordiam, argumentum ad populum, tekintélyelvűség), az érdeklődés felkeltésének technikái; a csúsztatás, manipuláció, populizmus, demagógia; bemutatkozás, háromperces felelés, kérvény, kérés, tudósítás, prezentáció, blog, videóüzenet, publicisztikai, multimediális szövegek **2.9.** a kommunikáció irányultsága szerinti szövegtípusok (monologikus, dialogikus); a kommunikáció színterei szerinti szövegtípusok (társalgási, hivatalos, közéleti, tudományos); a beszélt nyelv sajátosságai (spontaneitás, megakadás, nyelvbotlások, hangsúly, hanglejtés, beszédtempó, redundancia, hiány)

Tartalmi egységek	Tartalmak
	2.10. adatelemzés, grafikai modell (diagram, folyamatábra, grafikon), statisztikai ábra, nyelvi térkép
	(SZC) **2.11.** psalmus, zsoltár, zsoltárfordítások, himnusz, katekézisének, imádság, prédikáció, vallomások
3. Műértelmező műhely	**(KT)** **3.1. FÉRFI SZEREPLEHETŐSÉGEK** (Minimális követelmény: 3 epikus alkotás, 2 lírai alkotás) **3.1.1. Irodalmi művek a X. osztályban tanulmányozott korokból:** Katona József: *Bánk bán* (Nádasdy Ádám prózai adaptációja); Petőfi Sándor: *Ha férfi vagy, légy férfi…; Az apostol*; Arany János: *Toldi*; Jókai Mór: *Fekete gyémántok*; *Egy magyar nábob*; *Kárpáthy Zoltán*; *A kőszívű ember fiai*; *Az arany ember*; *A lélekidomár*; Mikszáth Kálmán: *Az a fekete folt*; *A bágyi csoda*; *A fekete város*; *Beszterce ostroma*; *Szent Péter esernyője*; *A Noszty fiú esete Tóth Marival*; *Lapaj, a híres dudás* **3.1.2. Társítható művek:** **3.1.2.1. Irodalmi alkotások:** Madách Imre: *Az ember tragédiája* (részletek, Ádám szerepei); Móricz Zsigmond: *Sárarany*; *Az isten háta mögött*; *A fáklya*; *Rokonok*; Tabéry Géza: *Szarvasbika*; Németh László: *A két Bolyai*; Láng Zsolt: *Bolyai*; Kosztolányi Dezső: *Pacsirta*; *Édes Anna*; *Esti Kornél*; *Aranysárkány*; Krúdy Gyula: *Szindbád*; Kós Károly: *A Varju nemzetség*; Tamási Áron: *Rendes feltámadás*; József Attila: *Jövendő férfiak*; *Nagyon fáj*; Bartis Attila: *Nyugalom*; Dragomán György: *A fehér király*; Vámos Miklós: *Apák könyve* (részletek); Szabó T. Anna: *Hogy vigyázzon* **3.1.2.2. Társművészeti alkotások:** Richard Wagner: *Trisztán és Izolda* (opera, 1859); Egressy Béni − Erkel Ferenc: *Bánk bán* (opera, 1861); Bakonyi Károly, Heltay Jenő, Kacsóh Pongrác: *János vitéz* (daljáték, 1904); Tankcsapda: *Szabadon* (hard rock dal, 1999); *Toldi* (animációs film, Arany János műve alapján, Jankovics Marcell, Csákovics Lajos, 2022); *Az arany ember* (romantikus film, Jókai Mór regényének adaptációja, Gertler Viktor, 1962); *Fekete gyémántok* (filmdráma, Jókai Mór regényének adaptációja, Várkonyi Zoltán, 1977); *A kőszívű ember fiai* (filmdráma, Jókai Mór regényének adaptációja, Várkonyi Zoltán, 1965); *Egy magyar nábob* (filmdráma, Jókai Mór regényének adaptációja, Várkonyi Zoltán, 1966); *Kárpáthy Zoltán* (filmdráma, Jókai Mór regényének adaptációja, Várkonyi Zoltán, 1966); *Beszterce ostroma* (filmdráma, Mikszáth Kálmán regényének adaptációja, Keleti Márton, 1948); *A fekete város* (filmsorozat, Mikszáth Kálmán regényének adaptációja, Zsurzs Éva, 1970-71); *Szent Péter esernyője* (játékfilm, Mikszáth Kálmán regényének adaptációja, Bán Frigyes, Vladislav Pavlovic, 1958); *A Noszty fiú esete Tóth Marival* (filmszatíra, Mikszáth Kálmán regényének adaptációja, Gertler Viktor, 1960); *Az ember tragédiája* (animációs film, Madách Imre műve alapján, Jankovics Marcell, 2011); *Rokonok* (játékfilm, Móricz Zsigmond regényének adaptációja, Szabó István, 2006); *Pacsirta* (filmdráma, Kosztolányi Dezső regényének adaptációja, Ranódy László, 1963); *Édes Anna* (filmdráma, Kosztolányi Dezső regényének adaptációja, Fábri Zoltán, 1958); *Aranysárkány* (filmdráma, Kosztolányi Dezső regényének adaptációja, Ranódy László, Gyöngyössy Imre, 1966); *Esti Kornél csodálatos utazása* (filmdráma, Kosztolányi Dezső művének adaptációja, Pacskovszky József, 1995); *Szindbád* (filmdráma, Krúdy Gyula Szindbád-történeteinek felhasználásával, Huszárik Zoltán, Sára Sándor, 1971); *A két Bolyai* (Németh László drámájának tévéváltozata, Ádám Ottó, 1978); Pablo Picasso: *Álmos iszákos* (The Sleepy Drinker, festmény, 1902) **3.1.3. Világirodalmi kitekintés:** William Shakespeare: *Hamlet, dán királyfi*; *Othello*; Goethe: *Faust*; Homérosz: *Iliász*; Homérosz: *Odüsszeia*; Vergilius: *Aeneis*; Shakespeare: *Julius Caesar*; Shakespeare: *Hamlet* **3.1.4. Visszatekintési lehetőségek:** *Szent István király intelmei Imre herceghez*; Balassi Bálint: *Hogy Júliára talála így köszöne néki*; Balassi Bálint: *Egy katonaének*;

Tartalmi egységek	Tartalmak
	Zrínyi Miklós: *Szigeti veszedelem*; Csokonai Vitéz Mihály: *A boldogság*; Arany János: *Toldi* **3.1.5. Fogalmak (megjelenített értékek, témák, motívumok):** külső-belső nézőpont, hőstípus, férfialakok archetípusai, karakterábrázolás, szerepfelfogás, a kor férfieszménye, hétköznapi férfiszerepek, szerepek változatossága (családfő, apa, nagyapa, férj, rokon, hódító, értelmiségi, felfedező, harcos, hatalom letéteményese, lázadó, önfeláldozó stb.), apahiány, hős, felelősségvállalás, szerepvállalás, kiégett értelmiségi, szenvedéstörténet, névszimbolika, céltalanság, önpusztítás, offenzív/defenzív magatartás **3.2. SZERELEM ÉS KÜZDÉS** (Minimális követelmény: 2 epikus alkotás, 1 drámai alkotás, 2 lírai alkotás) **3.2.1. Irodalmi művek a X. osztályban tanulmányozott korokból:** Kármán József: *Fanni* hagyományai; Vörösmarty Mihály: *Szép Ilonka*; *Ábránd*; *A merengőhöz*; *Csongor és Tünde*; Petőfi Sándor: *Mi a szerelem?*; *Minek nevezzelek?*; *Szeptember végén*; *Reszket a bokor, mert…*; Petőfi Sándor levelei (részletek); Jókai Mór: *Az arany ember*; Mikszáth Kálmán: *Különös házasság* **3.2.2. Társítható művek:** **3.2.2.1. Irodalmi alkotások:** Szendrey Júlia naplója, levelei (részletek); Vajda János: *Húsz év múlva*; Márai Sándor: *Az igazi*; Füst Milán: *A feleségem története*; Szabó Lőrinc: *Semmiért egészen*; *A huszonhatodik év*; Weöres Sándor: *Psyché. Egy hajdani költőnő írásai*; Nagy László: *Ki viszi át a szerelmet?*; Hervay Gizella: *Zuhanások*; Garaczi László: *Fanni*; Varró Dániel: *Minek-minek?*; Tóth Krisztina: *Utószezon* **3.2.2.2. Társművészeti alkotások:** Jean Antoine Watteau*: A szerelem ünnepe* (festmény, 1718-1719); Francesco Hayez: *A csók* (festmény, 1859); Eugéne Delacroix: *Orpheusz és Eurüdiké, Tavasz* (festmény 1862); Ford Madox Brown: *Rómeó és Júlia búcsúja* (festmény, 1867); Pierre-August Renoir: *Vidéki tánc* (festmény, 1883); Frank Dicksee: *Rómeó és Júlia* (festmény, 1884); Silvio Allason: *A csók* (festmény, 1892); Giuseppe Verdi: *La Traviata* (opera, 1853); Giuseppe Verdi: *Aida* (opera, 1871); Giuseppe Verdi: *Rigoletto* (opera, 1851); Georg Bizet: *Carmen* (opera, 1875); Giacomo Puccini: *Tosca* (opera,1900); Wolfgang Amadeus Mozart: *Szöktetés a szerájból* (dalmű, 1782); Felix Mendelssohn: *Szentiványéji álom* (nyitány, 1826); Magyar népdalok (*Hej, Dunáról fúj a szél; Tavaszi szél vizet áraszt; A csitári hegyek alatt; Hej, tulipán, tulipán*); *Büszkeség és balítélet* (romantikus filmdráma, Joe Wright: *Pride and Prejudice,* 1995); *Bridget Jones naplója* (romantikus filmvígjáték, Sharon Maguire: *Bridget Jones's Diary*, 2001); *A nagy Gatsby* (romantikus dráma. Baz Luhrmann: *The Great Gatsby,* 2013); *Hajnali láz* (történelmi dráma, Gárdos Péter, 2015); *Kincsem* (romantikus kalandfilm, Herendi Gábor, 2017); *A feleségem története* (romantikus filmdráma, Füst Milán regényének adaptációja, Enyedi Ildikó, 2021) **3.2.3. Világirodalmi kitekintés:** Thomas Hardy: *Egy tiszta nő*; *A weydoni asszonyvásár*; Jane Austen: *Büszkeség és balítélet*; *Értelem és érzelem*; Emily Brontë: *Üvöltő szelek*; Gabriel García Márquez: *Szerelem a kolera idején*; Byron: *Don Juan*; Alekszandr Szergejevics Puskin: *Anyegin*; Heinrich Heine: *Dalok könyve*; Stendhal: *Vörös és fekete*; Lev Tolsztoj: *Anna Karenina*; Johann Wolfgang von Goethe: *Az ifjú Werther szenvedései*; William Shakespeare: *Szentiványéji álom* **3.2.4. Visszatekintési lehetőségek:** Csokonai Vitéz Mihály: *A Reményhez* **3.2.5. Fogalmak (megjelenített értékek, témák, motívumok):** szenvedély, szerelmi vágy, elválás, küzdelem, hűség, áldozat, szerelem, szenvedés, vágy, akadály, konfliktus, érzelmek, beteljesületlen szerelem, tiltott szerelem, szenvedő szerelmes, személyes hang, önértelmezés, önpusztítás, vívódás, döntésképtelenség, elvágyódás, értékvesztés, értékmentés, ráció, küzdelem, írott és íratlan szabályok, kettős élet, érzelmi kötődés, társadalmi akadály, erkölcsi korlát, romantikus idealizmus, rajongás, hűség, elköteleződés, idealizált szerelem, társadalmi elvárások, kötelesség, kényszerházasság, a szerelem törékenysége, halál, szabadságvágy

Tartalmi egységek	Tartalmak
	3.3. BŰN ÉS BŰNHŐDÉS (Minimális követelmény: 2 epikus alkotás, 1 drámai alkotás, 2 lírai alkotás) **3.3.1. Irodalmi művek a X. osztályban tanulmányozott korokból:** Katona József: *Bánk bán*; Berzsenyi Dániel: *A magyarokhoz*; Kölcsey Ferenc: *Hymnus*; Vörösmarty Mihály: *Az emberek*; *Előszó*; *A vén cigány*; Arany János: *Ágnes asszony; Zách Klára; A walesi bárdok; V. László*; *Tetemre hívás*; *Tengeri-hántás*; Jókai Mór: *Az arany ember*; Mikszáth Kálmán: *A fekete város; Az a fekete folt*; *Az a pogány Filcsik*; *Bede Anna tartozása*; *A néhai bárány* **3.3.2. Társítható művek:** **3.3.2.1. Irodalmi alkotások:** Kemény Zsigmond: *Özvegy és leánya*; Madách Imre: *Az ember tragédiája*; Jókai Mór: *A lőcsei fehér asszony*; Kosztolányi Dezső: *Édes Anna* (részlet); Móricz Zsigmond: *Barbárok*; Ady Endre: *Nekünk Mohács kell*; József Attila: *A bűn*; Németh László: *Iszony*; Székely János: *Profán passió*; Sütő András: *Káin és Ábel*; Szabó Magda: *Az ajtó*; Nádas Péter: *Egy családregény vége*; Szilágyi István: *Kő hull apadó kútba*; Dragomán György: *Máglya* **3.3.2.2. Társművészeti alkotások:** Hieronymus Bosch: *Gyönyörök kertje* (festmény, 1500 körül); Munkácsy Mihály: *Siralomház* (festmény, 1870); Zichy Mihály*: A rombolás géniuszának diadala* (festmény, 1878); *Ágnes asszony* (rajz, 1893); Giuseppe Verdi: *Nabucco* (opera, 1842); Youlï, *Ágnes asszony*, 2018; *Hét élet* (filmdráma, Gabriele Mucino: *Seven Pounds*, 2008); *Eredet* (sci-fi−akciófilm, Cristopher Nolan: *Inception*, 2010); *Vanília égbolt* (sci-fi thrillerfilm, Cameron Crowe: *Vanilla Sky*, 2001); *Joker* (filmdráma, Todd Phillips: *Joker*, 2019) **3.3.3. Világirodalmi kitekintés:** Szophoklész: *Oidipusz király*; *Antigoné*; Dante Alighieri: *Isteni színjáték*; William Shakespeare: *Hamlet, dán királyfi; Rómeó és Júlia*; George Gordon Byron: *Káin*; Edgar Allan Poe: *A Holló*; Lev Nyikolajevics Tolsztoj: *Anna Karenina*; Fjodor Mihajlovics Dosztojevszkij: *Bűn és bűnhődés*; *Bárányka* (*Mioriţa*, román népballada); Mihail Sadoveanu: *A balta* (*Baltagul*) **3.3.4. Visszatekintési lehetőségek:** Zrínyi Miklós: *Szigeti veszedelem* **3.3.5. Fogalmak (megjelenített értékek, témák, motívumok):** bűn és bűnhődés, büntetés, vétség, eredendő bűn, tudatlanság, bűnbeesés, rosszra való hajlam, bűntett, bűnrészes, áldozat, szerepjáték, lelkiismeret, lelkifurdalás, vívódás, normák, erkölcsösség, megbélyegzés, ítélet **3.4. HAZASZERETET ÉS SZABADSÁGVÁGY. *A reformkor és az 1848-as forradalom és szabadságharc emlékezete*** (Minimális követelmény: 1 epikus alkotás, 5 lírai alkotás) **3.4.1. Irodalmi művek a X. osztályban tanulmányozott korokból:** Berzsenyi Dániel: *A magyarokhoz I.*; *A magyarokhoz II.*; Kölcsey Ferenc: *Huszt*; *Hymnus*; Vörösmarty Mihály: *Előszó*; *A vén cigány*; *Szózat*; *A Guttenberg-albumba*; *Gondolatok a könyvtárban*; Petőfi Sándor: *Az apostol*; *Nemzeti dal*; *A nép nevében*; *Farkasok dala*; *Négy nap dörgött az ágyú*; *Akasszátok fel a királyokat*; *Béranger legújabb dala*; Jókai Mór: *És mégis mozog a Föld*; *Egy magyar nábob*; *Kárpáthy Zoltán*; *A kőszívű ember fiai*; *Csataképek*; *Az élet komédiásai* **3.4.2. Társítható művek:** **3.4.2.1. Irodalmi alkotások:** Ady Endre: *Harcos Gyulai Pál*; *A márciusi Naphoz*; *A Tűz márciusa*; *Köszvény-ország márciusa*; Tóth Krisztina: *Koravén cigány*; Spiró György: *Padmaly*; Fábián Janka: *Márciusi napló*; Szécsi Noémi: *Nyughatatlanok* **3.4.2.2. Társművészeti alkotások:** Eugène Delacroix: *A szabadság vezeti a népet* (festmény, 1830); Kodály Zoltán, Harsányi Zsolt: *Háry János* (daljáték, 1926); Illés együttes: *Március, 1848.* (beat ballada, 1969); Hobo Blues Band: *Vadászat* (blues-rock-folk album, 1992); Ferenczi György / Rackajam: *Petőfi* (megzenésített versek, 2023); *Elfújta a szél* (romantikus történelmi filmdráma, Victor Fleming: *Gone with the Wind*, 1939); *80 huszár* (filmdráma, Sára Sándor, 1978); *A Hídember* (történelmi filmdráma, Bereményi Géza, 2002); *Guerilla* (történelmi filmdráma, Kárpáti György Mór, 2019)

Tartalmi egységek	Tartalmak
	3.4.3. Világirodalmi kitekintés: Heinrich Heine: *1849 októberében*; Henrik Ibsen: *Magyarországhoz*; Thomas Moore: *Ne feledd a tért…*; Victor Hugo: *A nyomorultak* **3.4.4. Visszatekintési lehetőségek:** Balassi Bálint: *Egy katonaének*; Zrínyi Miklós: *Szigeti veszedelem*; Mikes Kelemen: *Törökországi levelek* **3.4.5. Fogalmak (megjelenített értékek, témák, motívumok):** reform, haladás, hazaszeretet, összefogás, erkölcsi kötelesség, forradalmi lelkesedés, nemzeti öntudat, nemzeti egység, szabadságvágy, forradalmi cselekvés, hazafiasság, áldozatvállalás, bátorság, kitartás, nemzeti hősök **(SZC)** **3.5. BIBLIAI MŰFAJOK AZ IRODALOMBAN** (Minimális követelmény: műfajonként 1 mű, 3 társítható irodalmi alkotás) **3.5.1. Bibliai műfajok:** zsoltár, himnusz, katekézisének, imádság, prédikáció, vallomások **3.5.2. Társítható művek:** **3.5.2.1. Irodalmi alkotások:** Himnusz – népének; Weöres Sándor: *Salve Regina*; Vásárhelyi András: *Angyaloknak nagyságos asszonya és a mai népének*; ma is használt himnuszok első magyar fordításai vagy Babits Amor Sanctus-kötetében lévő fordításokkal: Ambrosius: *Conditor almae siderum* (Döbrentei-kódex: *Húgyak felséges szerzője, Csillagvilágot alkotó*); Veni redemptor gentium; Döbrentei-kódex: *Jöjj nemzeteknek váltója*; Luther híres fordítása (*Ó, népek Megváltója*); Venantius Fortunatus: *Vexilla regis;* Döbrentei-kódex: *Király zászlói terjednek* (Királyi zászló jár elől); Orelans-i Theodulf: *Gloria, laus et honor tibi sit* (Virágvasárnapi ének); Kájoni Cantionale szövege (*Dicsőség és dicséret Megváltó királyunk, neked*); Festetics-kódex: *Idevezlégy, tengernek húgya* (*Ave Maris stella − Tengernek csillaga*); katekézis-ének; gyülekezti ének: Bormenisza Péter: *Énekecske gyermekek rengetésére* (mai változata); Kecskeméti Vég Mihály: *55. zsoltár*; Kányádi Sándor: *XC. Zsoltár*; Kovács András Ferenc: *Psalmus Transsylvanicus. Szenci Molnár Albert emlékére*; Kányádi Sándor: *Egy csokor orgona mellé*; Balassi Bálint: *Adj már csendességet*; Kölcsey Ferenc: *Himnusz*; Babits Mihály: *Zsoltár férfihangra*; József Attila: *Bukj föl az árból*; Ady Endre: *Az Úr érkezése*; Ady Endre: *Köszönöm, köszönöm, köszönöm*; Pilinszky János: *Apokrif*; Weöres Sándor: *Zsoltár* **3.5.2.2. Társművészeti alkotások:** Kodály Zoltán: *Psalmus Hungaricus* (oratorikus mű, a 55. zsoltár szövegére, 1923); Liszt Ferenc: *Via Crucis* (passió, 1879); Johann Sebastian Bach: *Máté passió* (oratorikus passió, 1727); Georg Friedrich Händel: *Messiás* (oratórium, 1742); Albrecht Dürer: *Imádkozó kezek* (toll- és tusrajz, 1508); Michelangelo Buonarroti: *Pietà* (szobor, 1499); Ludwig van Beethoven: *Appassionata* (zongoraszonáta, 1807); *A nap vége* (filmdráma, Ingmar Bergman, 1957) **3.5.3. Világirodalmi kitekintés:** Dante Alighieri: *Isteni színjáték* (részletek), Homéroszi himnuszok; Friedrich Schiller: *Az örömhöz*; John Bunyan: *A zarándok útja*; John Donne: *Szent szonettek*; Szent Ágoston: *Vallomások*; Jean-Jacques Rousseau: *Vallomások*; Lev Tolsztoj: *Gyónás*; John Milton: *A vak szonettje*; Rainer Maria Rilke: *Duinói elégiák*; Novalis: *Himnuszok az éjszakához*; C. S. Lewis: *Keresztény vagyok* **3.5.4. Fogalmak (megjelenített értékek, témák, motívumok):** Isten-ember párbeszéd, közösségi és egyéni hit, dicsőítés, transzcendencia, tanítás, didaktikus jelleg, személyes könyörgés, közösségi és egyéni megszólalás, önvizsgálat, lelki út, személyes érzelmek, líraiság, retorikusság, belső beszéd, önvallomás, hit és kétely, emberi küzdelmek, bűnbánat, a jövő ígérete, hála, hűség, engedelmesség, bűnbánat, megbocsátás, megtérés, közösség és személyesség egyensúlya

XI. osztály

SPECIFIKUS KOMPETENCIÁK ÉS TEVÉKENYSÉGPÉLDÁK

(KT) ÁK 1. − Megért különböző típusú szövegeket formális és informális kontextusban azok esztétikai minőségének megítélésével

XI. osztály
(KT) SK 1.1. Megkülönbözteti a szépirodalmi és populáris irodalmi szövegeket esztétikai értékeik azonosítása érdekében
- *adott témához kapcsolódó populáris és szépirodalmi szövegek összehasonlítása grafikai szervezők segítségével megadott szempontok alapján (pl. nyelvi igényesség, felépítés, alkotói szándék szórakoztatás/esztétikai élmény nyújtása, a szemléletesség eszközei/poétikai eszközök, konnotatív jelentés)* - *a populáris irodalom műfajainak (sci-fi, fantasy, krimi, horror-thriller) felismerése az alaptörténet, jellegzetes stílusjegyek alapján* - *a megjelenített értékek elkülönítése szépirodalmi és populáris irodalmi szövegekben* - *a klisé, közhely, giccs, képzavar felismerése populáris irodalmi szövegekben* - *a saját megértési folyamat tudatosítása, a megértést akadályozó tényezők felismerése és ezek feloldása kettéosztott napló, gondolattérkép vagy irányított megbeszélés alkalmazásával* - *megértési/értelmezési hibák önálló korrekciója (újraolvasás, reflektálás, problémamegoldás, korrekció)*
(KT) SK 1.2. Megért animációkat, színházi előadásokat, művészfilmeket, portrékat, podcasteket, tanulmányokat információszerzés és esztétikai értéklátás céljából
- *animációk, színházi előadások, művészfilmek stb. megnézése előre megadott szempontok mentén (grafikai szervező kitöltése)* - *a különféle multimédiás művek sajátosságainak felismerése és elkülönítése* - *multimédiás és verbális kommunikátumok jelentéslehetőségeinek összevetése* - *a különböző kifejezésmódok (pl. mozgókép és nyelv) közti különbségek megvitatása azonos témájú alkotások esetében* - *filmadaptáció és irodalmi alkotás összehasonlítása megadott szempontok alapján grafikai szervezők segítségével*
(KT) SK 1.3. Felismeri különböző típusú szövegek poétikai, narratológiai, műfajelméleti és stílustörténeti sajátosságait
- *különböző irodalmi szövegek műnemének, műfajának meghatározása* - *az epikai, lírai, drámai műnem sajátosságainak megkülönböztetése az olvasott szövegekben* - *különböző stílusú és műfajú elbeszélő szövegek (novellaváltozatok: anekdotikus, lírai, drámai; novellafüzér és regény; fejlődésregény, lélektani regény, társadalmi regény; klasszikus modern, realista és naturalista regény) műfaji sajátosságainak felismerése* - *a lírai beszédmód sajátosságainak azonosítása (vershelyzet, beszédhelyzet; személyesség, személytelenség; önmegszólítás; egyszólamúság, többszólamúság; közvetlenség, közvetettség) grafikai szervezők segítségével (kettéosztott napló, szemponttáblázat, gondolattérkép) különböző lírai szövegekben* - *különböző lírai szövegek (látomásos tájvers, létösszegző vers, gondolati költészet) műfaji sajátosságainak azonosítása és elkülönítése grafikai szervezők (pl. gondolattérkép, szemponttáblázat) segítségével* - *a drámai költemény műfaji sajátosságainak felismerése olvasmányélmények alapján* - *az olvasott művek elhelyezése a stíluskorszakok idővonalán* - *stílustörténeti sajátosságok azonosítása különböző típusú szövegekben* - *poétikai, narratológiai, műfajelméleti és stílustörténeti fogalmak alkalmazása olvasmányélmények alapján*
(KT) SK 1.4. Felismeri a megjelenített értékek és a megjelenítés értékei közötti összefüggéseket irodalmi szövegekben
- *az előzetes ismeretek/tapasztalatok beépítése a jelentésteremtés gyakorlatába (pl. műfaji ismeretek, szóképek/alakzatok jelentésképző szerepe) különböző típusú szövegek olvasásakor* - *a lírai, epikus és drámai műfajok/műfajváltozatok sajátosságainak összehasonlítása* - *a nyelvi megalkotottság egyediségének vizsgálata különböző típusú szövegekben* - *a poétikai eszközök jelentésteremtő szerepének vizsgálata különböző típusú szövegekben* - *a látvány- és látomásteremtés eljárásainak megkülönböztetése*

(KT+SZC) ÁK 2. − Szövegértelmezési stratégiákat alkalmaz történeti, kulturális összefüggésben

XI. osztály
(KT) SK 2.1. Létrehoz egyéni stratégiákat irodalmi és nem irodalmi szövegek értelmezésére
- *különféle szövegtípusok alkotása megadott szempontok szerint* - *a rím közlésformáló erejének értelmezése* - *vershangulat, verszene kapcsolatának felismerése* - *a szóképek és stilisztikai eszközök művészi erejének felismerése az adott műben* - *esztétikai minőségek szerepének felismerése a jelentésteremtésben* - *epikai közlésformák (leírás, történetmondás, monológ, párbeszéd) változatos alkalmazása irodalmi és nem irodalmi szövegekben* - *egyéni stratégiák alkalmazása a szövegértésben: címmeditáció, brainstorming, jóslás, asszociatív típusú fürtábra, gondolkodástérkép, belső hang megszólaltatása, történetpiramis, ötsoros írása, öt perces esszé, hiányos mondatok, szövegek kiegészítése, szókártyák, történet átírása megadott szempontok alapján (pl. nyelvi regiszterek váltása), történet folytatása*
(KT) SK 2.2. Felismeri a nyelvhasználat és társadalmi rétegzettség összefüggéseit különböző nyelvi regiszterekhez tartozó szövegekben
- *különböző beszédszituációk megfigyelése, értelmezése* - *a belső nyelvi kontaktusok (a sztenderd, a nyelvjárások és a szociolektusok érintkezésének) felismerése* - *egy csoport nyelvi attitűdjének felmérése (anyanyelvhez, államnyelvhez, idegen nyelvhez kapcsolódó attitűd) kérdőív alapján* - *a különböző nyelvi regiszterekhez tartozó szövegek dekódolása* - *a nyelvi hiedelmek/babonák kritikája;* - *a beszédhelyzethez illő nyelvi megnyilvánulás, a helyénvalóság megfelelő megítélése*
(KT) SK 2.3. Szövegeket hasonlít össze közös kulcsmotívumok, témák, értékek, narratológiai szempontok alapján olvasmányélmények beépítésével
- *irodalmi és nem irodalmi szövegek összehasonlítása kulcsmotívumok, téma és értékek alapján* - *különböző irodalmi szövegek összehasonlítása megadott szempontok (kulcsmotívumok, témák, értékek, narratológiai szempontok) szerint* - *egyéni összefüggések teremtése különböző irodalmi művek között olvasmányélmény alapján*
(KT) SK 2.4. Felismeri az eszmetörténeti összefüggéseket különböző korokhoz tartozó szövegekben
- *különböző történelmi korok világképi sajátosságainak felismerése irodalmi művekben* - *eszmetörténeti összefüggések felismerése különböző történelmi korok között* - *társadalmi írott/íratlan szabályok működésének felismerése különböző korokhoz tartozó szövegekben* - *a saját értékrend és a műben megjelenített értékrendek kritikai összevetése*
(SZC) SK 2.5. Felfedezi a könyvnyomtatás hatását az irodalmi művek stílusára és elérhetőségére
- *a református irodalomhoz kapcsolódó történeti művek megismerése* - *a könyvnyomtatás kulturális és vallási jelentőségének vizsgálata* - *a nyomtatott művek és a hit terjedése közötti kapcsolat felismerése* - *a református szerzők szerepének értékelése a magyar kulturális örökségben (ki kicsoda, prezentáció, kiselőadás, értekezés)* - *prezentáció vagy digitális poszter készítése a könyvnyomtatás hatásáról*

(KT) ÁK 3. − Különböző típusú szövegeket alkot szóban és írásban a nyelvi megformálásra való érzékenységgel és igényességgel

XI. osztály
(KT) SK 3.1. Írott szövegtípusokat alkot a szövegtani jellemzők figyelembevételével
- *írott szövegtípusok létrehozása azok szövegtani jellemzőinek alkalmazásával* - *írott szöveg beszéltté/beszélt szöveg írottá alakítása a szövegtani jellemzők figyelembevételével* - *hivatalos és informális üzenetek megfogalmazása szóban és írásban azonos témáról, eltérő kommunikációs helyzetekhez és címzettekhez igazodva (pl. késés, hiányzás, programlemondás, információkérés)* - *címadás, tételmondat köré szervezés, szövegalkotás a kulcsszavak, témahálózat alapján* - *szövegalkotás a szöveg mikro- és makroszerkezetének figyelembevételével* - *a szervezőelvnek (pl. ismétlés, ellentét, párhuzam) megfelelő szöveg alkotása* - *a grammatikai kapcsolóelemek tudatos használatának gyakorlása*
(KT) SK 3.2. Alkalmi szövegeket alkot különböző beszédhelyzetekhez igazodva
- *rövid köszöntők fogalmazása különböző ünnepi alkalomra*

XI. osztály
- *ünnepi beszéd (megemlékezés) szerkezeti sémájának alkalmazása* - *búcsúzó beszéd sematikus szerkezeti (tartalmi) vázlatának alkalmazása (köszönetnyilvánítás, az eredmények rövid összegzése, méltatása)* - *az élethelyzetnek megfelelő rövid alkalmi szövegek (pl. gratuláció, részvétnyilvánítás, köszönetnyilvánítás, vallomás) alkotása*
(KT) SK 3.3. Funkcionális szövegtípusokat (elismervény, jegyzőkönyv) alkot megadott beszédhelyzethez igazodva
- *elismervény írása hétköznapi helyzetekben* - *visszajelzés osztálytársnak/ tanárnak (pl. óra végi értékelő mozzanatként)* - *jegyzőkönyv készítése (pl. a kooperatív tanulócsoport munkájának nyomon követése, rögzítése érdekében, diáktanács üléséről)*
(KT) SK 3.4. Értekezést alkot megadott szempontok alapján
- *címhez/témához igazodó bevezetés gyakorlása, tételmondat, kérdések, hipotézisek megfogalmazása* - *az értekezés szerkezeti szabályai betartásának gyakorlása (pl. bevezetés: témamegjelölés, problémafelvetés, szaktekintélyre hivatkozás, az érvelés menetének vázlata; tárgyalás: előfeltevés, a tételmondat megfogalmazása, érvek/ellenérvek; befejezés: összefoglalás, következtetés levonása, kitekintés, saját vélemény)*
(KT) SK 3.5. Komplex multimédiás termékeket (pl. plakát, logó, embléma, arculat, illusztráció) alkot felismerve az összefüggést a szöveg és a vizuális világ között
- *plakát készítése iskolai esemény reklámozásához, figyelve a szöveg és a kép összhangjára* - *osztálytermi berendezés arculatának megtervezése (iskola logójának egységes használata)* - *irodalmi mű plakátjának az elkészítése* - *egy irodalmi mű és/vagy szereplő logójának megtervezése* - *füzetborító tantárgynak megfelelő egyéni tervezése* - *digitális illusztráció készítése egy irodalmi idézethez* - *egy irodalmi vagy kulturális esemény (pl. emléknap, versmaraton) vizuális arculatának megtervezése: plakát, logó, meghívó, szlogen* - *Nyissunk könyvesboltot/antikváriumot! című terv megírása (reklám tervezése, újsághirdetés szövegezése az üzlet köztudatba bevezetése érdekében)* - *fotók, szimbólumok, képek gyűjtése, digitális montázs készítése egy választott szöveg (vers, novella) alapján*

TARTALMAK

Tartalmi egységek	Tartalmak
1. Ajánlott szerzők	**(KT)** **1.1.** Ady Endre **1.2.** Babits Mihály **1.3.** József Attila **1.4.** Juhász Gyula **1.5.** Kosztolányi Dezső **1.6.** Krúdy Gyula **1.7.** Madách Imre **1.8.** Móricz Zsigmond **1.9.** Németh László **1.10.** Pilinszky János **1.11.** Radnóti Miklós **1.12.** Tóth Árpád
	(SZC) **1.13.** Apáczai Csere János **1.14.** Kazinczy Ferenc
2. Fogalmak	**(KT)** **2.1.** populáris irodalom (sci-fi, fantasy, krimi, horror-thriller), szépirodalom **2.2.** közhely, giccs, képzavar **2.3.** stílustörténeti korok, irányzatok: realizmus, naturalizmus, klasszikus modernség, szimbolizmus, impresszionizmus, szecesszió, avantgárd (expresszionizmus, szürrealizmus), újklasszicizmus, kései modernség (tárgyiasság); realista, naturalista, modern emberkép **2.4.** epikus művek olvasása: történetalakítás realista és klasszikus modern művekben (metonimikus, metaforikus történetalakítás; a folytonosság alakzatai: ok-okozatiság, időbeli folytonosság; a megszakítottság alakzatai: elhallgatás, kihagyás, nézőpontváltás); időkezelés (az elbeszélés ideje; az elbeszélt idő: lineáris-kronologikus idő, előreutalás-visszautalás; ciklikus idő, mitikus idő; objektív idő, szubjektív idő; tartam, egyidejűség, emlékezés; külső idő, belső idő); elbeszélői és szereplői szólamok (mindentudó elbeszélő, korlátozott tudású elbeszélő, szereplői elbeszélő; függő beszéd, szabad függő beszéd, monológ); műfajok: a klasszikus modern, realista és naturalista regény változatai, novella (realista, naturalista; anekdotikus, lírai, drámai, lélektani); novellafüzér; paródia **2.5.** lírai művek olvasása: lírai én (a klasszikus modernségben: egyéniségkultusz/az én felnövesztése, az én megsokszorozása, hasonmás; az én háttérbe húzódása; a késő modernségben: az én megsokszorozása; önmegértés, önértelmezés); vershelyzet, beszédhelyzet; személyesség, személytelenség; önmegszólítás; egyszólamúság, többszólamúság; közvetlenség, közvetettség; belső táj, külső táj; dekadencia, hangulatlíra, kozmikusság, filozofikusság, allegorikusság, látomásosság, szimbolikusság, tárgyiasság; a költői hitvallás, látomásos tájvers, létösszegző vers, gondolati költészet **2.6.** drámai művek olvasása: drámai költemény/emberiségköltemény; a cselekmény, a szereplő/hős, a konfliktus, a beszéd átértelmeződése; eszmék a drámában; liberalizmus, pozitivizmus, determinizmus **2.7.** szövegtípusok: animáció, színházi előadás, művészfilm, portré, podcast, tanulmány; alkalmi szövegek (köszöntő, ünnepi beszéd, búcsúzó beszéd, köszönetnyilvánítás, részvétnyilvánítás), funkcionális szövegek (elismervény, jegyzőkönyv, értékelő), multimediális szövegek (plakát, logó, hirdetés, embléma) **2.8.** nyelvi attitűd, nyelvi hiedelmek/babonák, beszédtevékenység, nyelvi regiszter, nyelvi norma, belső kontaktusok, a nyelvművelés problémái, helyénvalóság **2.9.** írott és beszélt szövegek hasonlóságai és különbségei; írott és beszélt szövegtípusok; szövegkoherencia; spontán és tervezett szövegtípusok; a szöveg mikro- és makroszerkezete, szövegszervező elvek

Tartalmi egységek	Tartalmak
	(SZC) **2.10.** puritanizmus, kartezianizmus
3. Műértelmező műhely	**(KT)** **3.1. NŐI SZEREPLEHETŐSÉGEK** (Minimális követelmény: 2 epikus alkotás, 4 lírai alkotás) **3.1.1. Irodalmi művek a XI. osztályban tanulmányozott korokból:** Kosztolányi Dezső: *Édes Anna*; *Pacsirta*; Németh László: *Iszony*; Móricz Zsigmond: *Az isten háta mögött*; Ady Endre: *Héja-nász az avaron*; *Lédával a bálban*; *Valaki útravált belőlünk*; *Elbocsátó, szép üzenet*; *Őrizem a szemed*; Juhász Gyula: *Milyen volt…*; *Anna örök*; József Attila: *Óda*; *Mikor az uccán átment a kedves*; *Gyermekké tettél*; *Amit szívedbe rejtesz* **3.1.2. Társítható művek:** **3.1.2.1. Irodalmi alkotások:** bibliai alakok (Éva, Mária alakja); virágénekek; *Énekek éneke*; Mikszáth Kálmán: *A bágyi csoda*; *Tímár Zsófi özvegysége*; Bródy Sándor: *A tanítónő; Asszonyi sors*; Móricz Zsigmond: *Árvácska*; Kaffka Margit: *Színek és évek*; Szerb Antal: *Utas és holdvilág*; Szabó Magda: *Az ajtó*; *Pilátus*; *Mózes egy, huszonkettő*; Visky András: *Kitelepítés*; Tompa Andrea: *Fejtől s lábtól*; Tóth Krisztina: *Pixel*; *Pesztó*; *Ő még csak negyven*; *Tímár Zsófi muskátlija*; Grecsó Krisztián: *Harminc év napsütés*; *Anyám első süteménye*; *Vera*; Závada Pál: *Jadviga párnája* **3.1.2.2. Társművészeti alkotások:** *Mikor az uccán átment a kedves* (megzenésített vers, Kávészünet, 2016); *Kleopátra* (történelmi kalandfilm, Joseph L. Mankiewicz: *Cleopatra*, 1963); *Anna Karenina* (romantikus filmdráma, Lev Tolsztoj regényének adaptációja, Joe Wright: *Anna Karenina*, 2012); *Bridget Jones naplója* (romantikus filmvígjáték, *Bridget Jones's Diary*, Sharon Maguire 2001); *Régimódi történet* (filmdráma, Szabó Magda regényének adaptációja, Beremányi Géza, 2015); *Brilliáns barátnőm* (romantikus dráma, *L'amica geniale*, Saverio Costanzo, 2018) **3.1.3. Világirodalmi kitekintés:** William Shakespeare: *A makrancos hölgy*; Lev Tolsztoj: *Anna Karenina*; Anton Pavlovics Csehov: *Sirály; A három nővér*; Henrik Ibsen: *Nóra*; Gustave Flaubert*: Bovaryné*; Émile Zola: *Hölgyek öröme*; Margaret Atwood: *A szolgálólány meséje*; Annie Ernaux: *Leánytörténet* **3.1.4. Visszatekintési lehetőségek:** *Margit-legenda*; Kármán József: *Fanni hagyományai*; Katona József: *Bánk bán*; Jókai Mór: *Az arany ember, Egy magyar nábob*; Vörösmarty Mihály: *Csongor és Tünde*; Arany János: *Ágnes asszony*; Szabó Magda: *Abigél* **3.1.5. Fogalmak (megjelenített értékek, témák, motívumok):** hőstípusok, nőalakok archetípusai, korszakok nőeszményei, női emancipáció, szerepek változatossága (nő, anya, feleség, testvér), anyahiány, árvaság, kiszolgáltatottság, elnyomás, alávetettség, sorstalanság, előítélet, kitartás, hűség, önfeláldozás, önmegvalósítás, értékteremtés, bűn, bűnhődés **3.2. AZ EGYÉN TÁRSADALMI ÉRVÉNYESÜLÉSÉNEK LEHETŐSÉGEI** (Minimális követelmény: 2 epikus alkotás, 4 lírai alkotás) **3.2.1. Irodalmi művek a XI. osztályban tanulmányozott korokból:** Móricz Zsigmond: *Rokonok*; *Sárarany*; *Tragédia*; Kosztolányi Dezső: *Édes Anna*; *Rendes feltámadás*; *Himnusz egy szamárral*; Ady Endre: *A Hortobágy poétája*; *A magyar Ugaron*; Tóth Árpád: *Körúti hajnal*; Juhász Gyula: *Tápai lagzi*; József Attila: *Tiszta szívvel*; *Holt vidék*; *Külvárosi éj*; *Karóval jöttél*; *Elégia*; *Két hexameter* **3.2.2. Társítható művek:** **3.2.2.1. Irodalmi alkotások:** Kölcsey Ferenc: *Parainesis Kölcsey Kálmánhoz*; *Hymnus*; Vörösmarty Mihály: *Gondolatok a könyvtárban*; Mikszáth Kálmán: *A Noszty fiú esete Tóth Marival*; *Különös házasság*; Móricz Zsigmond: *A fáklya*; Babits Mihály: *Jónás könyve*; Tamási Áron: *Ábel a rengetegben*; Márai Sándor: *Egy polgár vallomásai*; Szilágyi Domokos: *A láz enciklopédiája*; *Hétmérföldes csizma*; *Bartók Amerikában*; Závada Pál: *Jadviga párnája*; Dragomán György: *A fehér király* **3.2.2.2. Társművészeti alkotások:** Ludwig van Beethoven: *III. szimfónia* (szimfónia, 1804); Giuseppe Verdi: *Rigoletto* (opera, 1851); Giacomo Puccini:

Tartalmi egységek	Tartalmak
	Bohémélet (opera,1896); Kodály Zoltán, *Psalmus Hungaricus* (oratórium, 1923); Kodály Zoltán: *Háry János* (daljáték, 1926); *Édes Anna* (filmdráma, Kosztolányi Dezső regényének adaptációja, Fábri Zoltán, 1958); *Forrest Gump* (filmvígjáték, Robert Zemeckis, 1994); *Good Will Hunting* (filmdráma, Gus Van Sant, 1997); *Üvegtigris* (filmvígjáték, Rudolf Péter, Kapitány Iván, 2001); *Rokonok* (filmdráma Móricz Zsigmond regényének adaptációja, Szabó István, 2006); *Made in Hungária* (zenés filmvígjáték, Fonyó Gergely, 2009) **3.2.3. Világirodalmi kitekintés:** Stendhal: *Vörös és fekete*; Charles Dickens: *Copperfield Dávid*; *Twist Oliver*; Émile Zola: *A patkányfogó*; *Germinal*; Sally Rooney: *Normális emberek*; Johann Wolfgang Goethe: *Az ifjú Werther szenvedései*; Honoré de Balzac*: Goriot apó*; Gustave Flaubert*: Bovaryné*; Charles Dickens*: Szép remények*; Henrik Ibsen*: A vadkacsa*; *Nóra (A babaház)*; Franz Kafka*: A per*; Nyikolaj Vasziljevics Gogol*: A revizor*; Thomas Hardy*: Egy tiszta nő; Távol a világ zajától*; Daniel Defoe: *Robinson Crusoe*; Charles Baudelaire: *A romlás virágai* **3.2.4. Visszatekintési lehetőségek:** Mikszáth Kálmán: *A Noszty fiú esete Tóth Marival*; Jókai Mór: *Az arany ember* **3.2.5. Fogalmak (megjelenített értékek, témák, motívumok):** felemelkedés, bukás, kiszolgáltatottság, hatalmi viszonyok, hatalomvágy, korrupció, periféria, központ, társadalmi érvényesülés, szociális igazságtalanság, szegénység, nyomor, az egyén útkeresése, ambíció, torz forma, közösség és individuum, erkölcs és érvényesülés konfliktusa, tisztesség, siker, a hatalommal való szembesülés, kisember, emberi méltóság, elmaradottság, életlehetőségek **3.3. ÉRTÉKRENDEK TALÁLKOZÁSA AZ IRODALOMBAN** (Minimális követelmény: 2 epikus alkotás, 1 drámai alkotás, 3 lírai alkotás) **3.3.1. Irodalmi művek a XI. osztályban tanulmányozott korokból:** Madách Imre: *Az ember tragédiája* (Nádasdy Ádám prózai adaptációja); Krúdy Gyula: *Szindbád*; Ady Endre: *A magyar Ugaron*; *A Tisza-parton*; *A Szajna partján*; *A Hortobágy poétája*; *Új vizeken járok*; *Góg és Magóg fia vagyok én…*; Kosztolányi Dezső: *Esti Kornél*; *Esti Kornél kalandjai*; Móricz Zsigmond: *Az isten háta mögött*; *Sárarany*; Babits Mihály: *Esti kérdés*; *Jónás könyve*; Tóth Árpád: *Orfeumi elégia*; József Attila: *Eszmélet*; *Levegőt!* **3.3.2. Társítható művek:** **3.3.2.1. Irodalmi alkotások:** Karinthy Frigyes: *Az emberke tragédiája*; Székely János: *Caligula helytartója*; Kosztolányi Dezső: *Káin*; Tamási Áron: *Rendes feltámadás*; Sütő András: *Káin és Ábel*; Závada Pál: *Apfelbaum*; Lőrincz Andrea-Nagy Ádám: *Égi megbízás*; Örkény István: *In memoriam Dr. K. H. G.*; Vámos Miklós: *Apák könyve*; Esterházy Péter: *Esti*; Grendel Lajos: *Bőröndök tartalma* **3.3.2.2. Társművészeti alkotások:** *Az ember tragédiája* (animációs film, Jankovics Marcell, 2011); *Az ember tragédiája* művészi illusztrációi; *Az állatfarm* (animációs film, John Halas, Joy Batchelor: *Animal Farm*, 1954); *Az éhezők viadala* (sci-fi-kalandfilm, Gary Ross: *The Hunger Games*, 2012); *A beavatott* (sci-fi akciófilm, Neil Burger: *Divergent,* 2014); *Szindbád* (filmdráma, Krúdy Gyula Szindbád-történeteinek adaptációja, Huszárik Zoltán, 1971) **3.3.3. Világirodalmi kitekintés:** George Orwell: *1984*; Johann Wolfgang Goethe: *Faust*; Aldous Huxley: *Szép új világ*; Mihail Afanaszjevics Bulgakov: *A Mester és Margarita* **3.3.4. Visszatekintési lehetőségek:** Zrínyi Miklós: *Szigeti veszedelem*; Mikes Kelemen: *Törökországi levelek*; Katona József: *Bánk bán*; Arany János: *Szondi két apródja*; Vörösmarty Mihály: *Csongor és Tünde*; Mikszáth Kálmán: *Az a fekete folt*; Jókai Mór: *Egy magyar nábob*; *Az arany ember* **3.3.5. Fogalmak (megjelenített értékek, témák, motívumok):** vitális értékek, érzelmi értékek, szellemi értékek, erkölcsi értékek, anyagi javakkal kapcsolatos értékek, közösségi/társadalmi élettel kapcsolatos értékek, esztétikai értékek, értékrend, értékkonfliktus, értékhierarchia **3.4. HÁBORÚ ÉS HUMÁNUM. A világháborúk emlékezete**

Tartalmi egységek	Tartalmak
	(Minimális követelmény: 2 epikus alkotás, 4 lírai alkotás) **3.4.1. Irodalmi művek a XI. osztályban tanulmányozott korokból:** Ady Endre: *Emlékezés egy nyár-éjszakára*; *Az eltévedt lovas*; *A föl-földobott kő*; Babits Mihály: *Húsvét előtt*; József Attila: *Hazám*; Radnóti Miklós: *Ikrek hava*; *A la recherche*; *Hetedik ecloga*; *Levél a hitveshez*; *Nem tudhatom*; *Töredék*; *Razglednicák*; *Erőltetett menet*; Pilinszky János: *Ravensbrücki passió*; *Harmadnapon*; *Négysoros*; *Apokrif*; *Harbach 1944*; *KZ-oratórium*; *Terek*; Tamási Áron: *Himnusz egy szamárral*; Kós Károly: *Kiáltó szó* **3.4.2. Társítható művek:** **3.4.2.1. Irodalmi alkotások:** Karácsony Benő: *Napos oldal*; Márai Sándor: *Egy polgár vallomásai*; Kassák Lajos: *Kis könyv haldoklásunk emlékére*; Bánffy Miklós: *Erdélyi történet* (I-III.); Szabó Lőrinc: *Tücsökzene (A Rettenetes Év)*; Kányádi Sándor: *Valaki jár a fák hegyén*; Nádas Péter: *Egy családregény vége*; Dragomán György: *Máglya*; Tompa Andrea: *Sokszor nem halunk meg*; Vida Gábor: *Ahol az ő lelke*; Kuncz Aladár: *Fekete kolostor*; Hervay Gizella: *Tőmondatokban*; Mécs László: *Imádság a nagy Lunátikusért*; Kertész Imre: *Sorstalanság* **3.4.2.2. Társművészeti alkotások:** *Valahol Európában* (filmdráma, Radványi Géza, 1948); *Béketárgyalás, avagy az évszázad csütörtökig tart* (történelmi filmdráma, Balogh Zsolt, 1989); *Schindler listája* (történelmi filmdráma, Steven Spielberg: *Schindler's List*, 1994); *A zongorista* (történelmi filmdráma Roman Polański: *The Pianist*, 2002); *Szabadság, szerelem* (romantikus történelmi filmdráma, Goda Krisztina, 2006); *A napfény íze* (történelmi filmdráma, Szabó István, 1999); *Anyám és más futóbolondok a családból* (filmdráma, Fekete Ibolya, 2015); *Saul fia* (történelmi filmdráma Nemes-Jeles László, 2015); *Napszállta* (történelmi filmdráma Nemes-Jeles László, 2018); *Aurora borealis* (történelmi filmdráma, Mészáros Márta, 2017); *Örök tél* (történelmi filmdráma, Szász Attila, 2017) **3.4.3. Világirodalmi kitekintés:** Ernest Hemingway: *Akiért a harang szól*; Erich Maria Remarque: *Nyugaton a helyzet változatlan*; Hans Fallada: *Mi lesz veled, emberke?*; Ellie Wiesel: *Az éjszaka* **3.4.4. Visszatekintési lehetőségek:** Zrínyi Miklós: *Szigeti veszedelem*; *Anne Frank naplója* **3.4.5. Fogalmak (megjelenített értékek, témák, motívumok):** háború, pusztítás, élet, halál, béke, kiengesztelődés, újjáépítés, szembekerülés a háború borzalmaival, holokauszt, béke iránti vágy, pacifizmus, békekötés, hősiesség, áldozat, tragikum, sorsszerű pusztulás, a háború valósága, szenvedés, rend, káosz, trauma, személyes és kollektív emlékezet **(SZC)** **3.5. A KÖNYVNYOMTATÁS SZEREPE A KULTÚRÁBAN** (Minimális követelmény: művenként 1 részlet, 3 társítható irodalmi alkotás) **3.5.1. Irodalmi művek:** Válaszuti György: *Debreceni disputa***;** *M. Tótfalusi Kis Miklósnak maga személyének, életének és különös cselekedeteinek mentsége...*; Heltai Gáspár: *Chronica az magyarok dolgairól*; Apáczai Csere János: *Magyar Encyclopaedia*; Kazinczy Ferenc levelei (részletek a könyv szerepéről) **3.5.2. Társítható művek:** **3.5.2.1. Irodalmi alkotások:** Tóth-Máthé Miklós: *Én, Károli Gáspár*; Onagy Zoltán: *Misztótfalusi Kis Miklós*; Bán Imre: *Apáczai Csere János*; Áprily Lajos: *Tavasz a házsongárdi temetőben*; Kocsis István: *Bethlen Kata*; Pázmány Péter: *Isteni igazságra vezérlő kalauz*; Luther Márton 95 tétele; Kézai Simon *Gesta Hungarorum*; Kölcsey Ferenc: *Parainesis Kölcsey Kálmánhoz*; Batsányi János: *A franciaországi változásokra* **3.5.2.2. Társművészeti alkotások:** Bertel Thorvaldsen: Gutenberg (szobor, Mainz, 1837); kódex- és krónikaillusztrációk (pl. Képes Krónika, 1360 körül); *A rózsa neve* (történelmi filmdráma, Umberto Eco regényének feldolgozása, Jean-Jacques Annaud, 1986); Barabás Márton könyvszobrai; Johann Sebastian Bach: *Das wohltemperierte Klavier* (prelúdium és fúgák, 1722, részlet); Bartók Béla: *Mikrokosmos* (progresszív zongoraművek, 1940)

Tartalmi egységek	Tartalmak
	3.5.3. Világirodalmi kitekintés: Miguel de Cervantes: *Don Quijote* (részlet, II. rész, 62. fejezet); Umberto Eco: *A rózsa neve*; George Orwell: *1984*; Margaret Atwood: *A szolgálólány meséje*; Victor Hugo: *A párizsi Notre-Dame*; Gabriel García Márquez: *Száz év magány* **3.5.4. Fogalmak (megjelenített értékek, témák, motívumok):** „Gutenberg-galaxis”, tudás, tudás összegyűjtése és átadása, műveltség, a könyvnyomtatás mint a tudás hozzáférhetővé tételének eszköze, rendszerezés, enciklopédikusság, ismeretterjesztés, kollektív emlékezet, könyvtár, történelmi tudat formálása, szabadság és cenzúra, szellemi szabadság, az írott szó védelme, esztétikai érték, a könyv mint tárgy szépsége, tipográfia, vizualitás, kultúrák közötti párbeszéd

XII. osztály

SPECIFIKUS KOMPETENCIÁK ÉS TEVÉKENYSÉGPÉLDÁK

(KT) ÁK 1. − Megért különböző típusú szövegeket formális és informális kontextusban azok esztétikai minőségének megítélésével

XII. osztály
(KT) SK 1.1. Alkalmazza a tudatos, értékelő, értelmező és kritikus olvasás technikáit a különböző típusú szövegek befogadásában
- *reflektálás a különböző olvasási stratégiák (extenzív és intenzív) alkalmazásának tapasztalataira* - *az olvasottakra való reflektálás (problémalátás, kérdések megfogalmazása, kiegészítés, megerősítő vagy ellentmondó tapasztalatok megfogalmazása) grafikai szervezők (pl. kettéosztott napló, szemponttáblázat) segítségével* - *érvekkel alátámasztott önálló vélemény kialakítása az olvasott szöveg témájával, műfajával, nyelvi megformáltságával, megjelenített és esztétikai értékeivel kapcsolatban grafikai szervezők (kettéosztott napló, megbeszélés, vita, ötsoros vers formájában) segítségével* - *megértési/értelmezési hibák önálló korrekciója (újraolvasás, reflektálás, problémamegoldás, korrekció)*
(KT) SK 1.2. Megért komplexebb metaszövegeket, előadásokat, értekezéseket a több nézőpontú értelmezés elfogadása céljából
- *filmkritikák olvasása, jegyzetelése megadott szempontok mentén* - *ugyanazon film többféle kritikájának összevetése grafikai szervezők segítségével/megadott szempontok alapján* - *a filmkritikák és saját vélemény összehasonlítása grafikai szervezők segítségével* - *színházkritikák olvasása, jegyzetelése megadott szempontok mentén* - *ugyanazon színházi előadás többféle kritikájának összehasonlítása grafikai szervezők segítségével/megadott szempontok alapján* - *értekezések olvasása, jegyzetelése megadott szempontok alapán* - *értekezés és saját vélemény összevetése grafikai szervezők segítségével*
(KT) SK 1.3. Összehasonlít szövegeket a poétikai, narratológiai, műfajelméleti és stílustörténeti sajátosságaik alapján
- *az azonos/hasonló témájú/kulcsmotívumú művek összehasonlítása adott szempontok alapján* - *az olvasott művek motívumkészletének összehasonlítása grafikai szervezők segítségével (Venn-diagram, szemponttáblázat)* - *különböző irodalmi szövegek azonos tematikus motívumainak összehasonlítása* - *epikus szövegek összehasonlítása a narratológiai eljárások és stílustörténeti sajátosságok alapján* - *lírai szövegek összehasonlítása poétikai és stílustörténeti sajátosságok alapján*
(KT) SK 1.4. Felismeri az irodalomértés tapasztalatában az etikai viszonyokat a szociális érzékenység kialakítása érdekében
- *a szereplők/szerepkörök értékvonatkozásainak megállapítása az olvasott irodalmi alkotásokban* - *az erkölcsi értékkonfliktusok felismerése az irodalomértés tapasztalatában* - *az irodalmi művekben megjelenő szerepek és döntési helyzetek elemzése önismereti reflexióval, a személyes, társadalmi és szakmai életutak tudatos tervezése céljából* - *etikai jellegű szempontok (pl. igazság, tisztelet, méltányosság) elemzése az irodalmi művek értelmezése során, azok intellektuális és kulturális kontextusában* - *etikus és felelős magatartás felvállalása a kultúra, művészet, szellemiség és az épített környezet értékei iránt*
(KT) S.K. 1.5. Felismeri a nyelvi udvariasság és agresszió szerepét különböző közlési helyzetekben
- *Grice maximáinak (mennyiség, minőség, mód, relevancia) ismertetése prezentáció formájában* - *a nyelvi udvariassági formák felismerése különböző beszédhelyzetekben* - *a nyelvi agresszió funkcióinak tanulmányozása különböző irodalmi és nem irodalmi szövegekben*

(KT+SZC) ÁK 2. − Szövegértelmezési stratégiákat alkalmaz történeti, kulturális összefüggésben

XII. osztály
(KT) SK 2.1. Egyéni stratégiákat működtet irodalmi és nem irodalmi szövegek értelmezésére kulturális összefüggésben
- *különböző korokban létrejött szövegek párbeszédének megfigyelése* - *a különböző történelmi, művelődéstörténeti korokból származó nyelvi, szövegtípusbeli, műfaji sajátosságok változatainak tudatos kezelése* - *adott téma, motívum, toposz jelentéskörének megfigyelése kulturális összefüggésben* - *a normatív nyelvváltozat és a többi nyelvváltozat funkciója közötti különbség felismerése* - *különböző művészettörténeti korokra jellemző esztétikai minőségek jelentésképző szerepének értelmezése* - *az empátia, a másság elfogadásának gyakorlása a befogadói álláspontban*
(KT) SK 2.2. Elemzi a nyelvhasználat és társadalmi rétegzettség összefüggéseit különböző típusú szövegekben
- *különböző beszédszituációk megfigyelése, értelmezése és elemzése a nyelvi viselkedési szabályok figyelembevételével* - *a nyelvi tabuk és az eufemizmusok szerepének felismerése és értelmezése* - *a nyelvi befolyásolás felismerése különböző típusú szövegekben (pl. reklámok, kortesbeszédek, hivatali kommunikációban használt szövegek stb.)* - *a nyelv pragmatikai jegyeinek felismerése a beszédszituációk függvényében*
(KT) SK 2.3. Önállóan értelmez irodalmi alkotásokat az esztétikai élmény megtapasztalásának kifejezésére
- *értelmezési szempontok tudatos működtetése* - *önálló vélemény megfogalmazása egy adott irodalmi mű kapcsán* - *az egyéni álláspont a szövegre való hivatkozásokkal, idézetekkel és logikusan felépített érvekkel történő alátámasztása* - *a tanult nyelvi, történeti, irodalomelméleti és stilisztikai fogalmak szakszerű és kontextusnak megfelelő használata az irodalmi értelmezésben*
(KT) SK 2.4. Megkülönbözteti az irodalomtörténeti korszakokat és stílusokat különböző korokhoz tartozó művészi alkotásokban
- *különböző korokhoz tartozó szövegek nyelvi-stiláris jegyeinek megkülönböztetése* - *különböző stílusok és stílusrétegek jegyeinek felismerése* - *művészi alkotások sajátos jegyei alapján történő besorolása művészettörténeti korszakba, stílusba*
(SZC) S.K. 2.5. Értékeli az irodalmi művek teológiai és erkölcsi állásfoglalását
- *a korszakhoz kapcsolódó hitviták megismerése* - *a hitviták irodalmi megjelenítésének megértése* - *a történelmi kontextus figyelembevétele a műértelmezésben* - *a vallási konfliktusokat reprezentáló szövegek retorikai eszközeinek vizsgálata*

(KT+SZC) ÁK 3. − Különböző típusú szövegeket alkot szóban és írásban a nyelvi megformálásra való érzékenységgel és igényességgel

XII. osztály
(KT) SK 3.1. Gyakorolja a nyelvi illem/udvariasság kommunikációs helyzeteit
- *a beszédhelyzetnek megfelelő kulturált nyelvi és nem nyelvi magatartás gyakorlása* - *konfliktuskezelő stratégiák (győztes/vesztes, alkalmazkodó/ elkerülő/problémamegoldó) gyakorlása különböző helyzetgyakorlatokkal, hétköznapi helyzetekben* - *a verbális agresszió nyelvi mintáinak átalakítása a nyelvi udvariasság szabályai szerint* - *fogalmak, gondolatok, vélemények és érzelmek feldolgozása szóban vagy írásban, a szükségletekhez és érdeklődéshez igazodva, különféle kontextusokban (pl. többnyelvűség és interkulturális kommunikáció)* - *pozitív interakció másokkal különféle (pl. szakmai) kontextusokban, a szabályok és eltérő nézőpontok tiszteletben tartásával, bizalommal, empátiával, nyitottsággal a konfliktusok megoldására, a nyilvánosan kifejezett üzenetek hatásának tudatosításával*
(KT) SK 3.2. Tudományos kiselőadást tart megadott szempontok alapján
- *a kiselőadáshoz való speciális felkészülés technikáinak alkalmazása (pl. előkészületek: a téma, tárgy, eszme, mondanivaló meghatározása; közönségről szóló ismeretek összegyűjtése, időkorlátok kérdése, elővázlat)* - *anyagyűjtés, cédulázás, kereső programok alkalmazása, az anyag elrendezése* - *a kiselőadás értékelésére vonatkozó szempontok kidolgozása*

XII. osztály
- *lényegkiemelés, vázlatkészítés gyakorlása tudományos szövegek alapján*
(KT) SK 3.3. Funkcionális szövegtípusokat (Curriculum vitae/Europass típusú önéletrajzok) alkot megadott beszédhelyzethez igazodva
- *rövidített (legfontosabb adatok) és részletes életrajz (személyiség kialakulásának, szakmai, emberi fejlődése) írása* - *szereplők (ön)életrajzának elkészítése*
(KT) SK 3.4. Önálló műértelmezést alkot kritikai viszonyulásának kifejezésére
- *műértelmezés írása különböző irodalmi művekről készült metaszövegek idézésével, kritikai viszonyulással* - *szövegekről szóló információk ellenőrzésére vonatkozó gyakorlatok* - *értekezés/esszé írása egy megadott téma alapján* - *műértelmezés írása egy irodalmi műről három problematizáló kérdés mentén* - *összehasonlító elemzés írása megadott szempontok alapján*
(KT+SZC) SK 3.5. Interjút, riportot készít különböző beszédhelyzetekben
(KT) - *különböző kérdéstípusok (zárt, nyílt) alkotása és használata eltérő beszédhelyzetekben* - *interjú- és podcast készítése különböző beszédhelyzetekben (iskolai rendezvény, vendégfogadás)* - *háromlépéses interjúra való felkészülés az olvasói tapasztalatok feltárására vagy az olvasottakhoz fűződő tanulói vélemények, kritikák, kérdések megfogalmazására* - *Kérdezzük a szerzőt! olvasási technika alkalmazása az olvasott szövegek mélyebb megértése érdekében* - *képzelt riport írása egy irodalmi/ történelmi eseményről* **(SZC)** - *dramatizált jelenet megírása egy hitvita alapján*

TARTALMAK

Tartalmi egységek	Tartalmak
1. Ajánlott szerzők	**(KT)** **1.1.** Áprily Lajos **1.2.** Dsida Jenő **1.3.** Kányádi Sándor **1.4.** Kertész Imre **1.5.** Kós Károly **1.6.** Kovács András Ferenc **1.7.** Sütő András **1.8.** Tamási Áron **1.9.** Székely János **1.10.** Szilágyi Domokos **1.11.** Ottlik Géza **1.12.** Örkény István **1.13.** Weöres Sándor
	(SZC) **1.14.** Árva Bethlen Kata **1.15.** Kemény Zsigmond
2. Fogalmak	**(KT)** **2.1.** értékkonfliktus **2.2.** stílustörténeti korok, irányzatok: késő modernség, posztmodern, misztikus realizmus **2.3.** epikus művek olvasása: az elbeszélő formák játéka: elbeszélői modalitás, beszédmódok, nyelvjáték; areferencialitás, nyelvi világszerűség; töredékesség, intertextualitás, újraírás; műfajok: novella (egyperces novella); regény (nevelődési regény, parabolisztikus regény) **2.4.** lírai művek olvasása: formák/szövegek emlékezete; a lírai én elszemélytelenítése, maszkképzés, sokszólamúság; idézés, rájátszás, utalás **2.5.** drámai művek olvasása: műfajok: tragikomédia; filozófiai dráma; történelmi parabola **2.6.** szövegtípusok: komplex metaszövegek, film- és színházkritikák, előadások, értekezések, vélemény, műértelmezés, reklámok, kortesbeszédek, hivatali kommunikációban használt szövegek, Curriculum vitae/Europass típusú önéletrajzok, kiselőadás, interjú, riport **2.7.** nyelvi udvariasság (köszönés, tegezés/magázás, kérdezés, válaszadás), nyelvi agresszió (trágárság, durva beszéd), együttműködési alapelvek (Grice maximái); a szövegek pragmatikai megformáltsága **2.8.** nyelvi viselkedési szabályok, nyelv és hatalom, nyelvi befolyásolás; meggyőzési és manipulációs stratégiák a nyelvben; nyelvi tabu, PC-beszéd, eufemizmus
	(SZC) **2.9.** disputa, hitvitázó dráma, drámai monológ, emlékirat, emlékező próza, önéletírás, apologetikus mű
3. Műértelmező műhely	**(KT)** **3.1. A KÖZÖSSÉGI SZEREPVÁLLALÁS VÁLTOZATAI A KEZDETEKTŐL A KORTÁRSAKIG** (Minimális követelmény: 10 lírai alkotás) **3.1.1. Irodalmi művek:** Janus Pannonius: *Pannónia dicsérete*; Balassi Bálint: *Egy katonaének*; Csokonai Vitéz Mihály: *Az ember, a poézis első tárgya*; *Az estve*; Berzsenyi Dániel: *Osztályrészem*; *A magyarokhoz*; Kölcsey Ferenc: *Hymnus*; *Vanitatum vanitas*; Vörösmarty: *A vén cigány*; *Szózat*; Petőfi Sándor: *A XIX. század költői*; *Csalogányok és pacsirták*; *A nép nevében*; *Arany Jánoshoz*; *A költészet*; *A költő s a szőlővessző*; Arany János: *Válasz Petőfinek*; *Letészem a lantot*; *Mindvégig*; *Kozmopolita költészet*; *Rendületlenül*; *A vigasztaló; Vojtina-levelek*; *Mi vagyok én?*; *Naturam furca expellas*; *Árkádia-féle*; *Poétai recept*; Ady Endre: *Góg és Magóg fia vagyok én*; *A Hortobágy poétája*; *Új vizeken járok*; *Fölszállott a páva*; *A Szajna*

Tartalmi egységek	Tartalmak
	partján; *Az eltévedt lovas*; *Az ős Kaján*; *Kocsi-út az éjszakában*; *Hunn, új legenda*; *A föl-földobott kő*; Babits Mihály: *Húsvét előtt*; *Fortissimo*; *A lírikus epilógja*; *Cigány a siralomházban*; Áprily Lajos: *Vallomás*; *Diogenész lámpája*; *Pisztrángok dala*; *Az irisórai szarvas*; Dsida Jenő: *Psalmus Hungaricus*; *Nagycsütörtök*; *Hulló hajszálak elégiája*; József Attila: *Ars poetica*; *Születésnapomra*; *Külvárosi éj*; *Téli éjszaka*; *Eszmélet*; *A Dunánál*; Radnóti Miklós: *Nem tudhatom*; Weöres Sándor: *Tíz lépcső*; *Vázlat az új líráról*; *Szembe fordított tükrök*; *Egysoros versek*; Szilágyi Domokos: *A próféta*; *Bartók Amerikában*; *Hétmérföldes csizma*; Pilinszky János: *Halak a hálóban*; *Négysoros*; *Apokrif*; Kányádi Sándor: *Fától fáig*; Kovács András Ferenc: *Psalmus Transsylvanicus*; *Őszi-téli dallamok*; *Jack Cole daloskönyve*; *Toldott-foldott balladák* **3.1.2. Társítható művek:** **3.1.2.1. Irodalmi alkotások:** Zrínyi Miklós: *Feszületre*; Baróti Szabó Dávid: *A lanthoz*; *Soros jámbus*; Vajda János: *Az üstökös*; *A virrasztók*; *Az őrült költő*; Reviczky Gyula: *Arany Jánosnak*; Faludy György*: Óda a magyar nyelvhez*; Karinthy Frigyes: *Előszó*; Varró Dániel: *Változatok egy gyerekdalra. Ady Endrés változat*; *24 karát*. *Kortárs költők versei Arany János születésének 200. évfordulójára*; Lázáry René Sándor: *Néhány egykori költemény*; Fekete Vince: *Csütörtök*; Tóth Krisztina: *Porhó* **3.1.2.2. Társművészeti alkotások:** Ludwig van Beethoven: *VI. szimfónia* (szimfónia, 1808), Bartók Béla: *Zene húros hangszerekre, ütőkre és cselesztára* (zenemű, 1936), Ligeti György: *Atmosphères* (zenekari darab, 1961); *Arany János* (megzenésített versek, Kaláka: Hangzó Helikon, 2007); *Arany János: Csendes dalok* (megzenésített versek, Musica Historica / Csörsz Rumen István, 2018); *A lejtőn* (megzenésített vers, The Sudras, 2018); *Képzelt riport egy amerikai popfesztiválról* (musical, Déry Tibor regényének adaptációja, Presser Gábor, Adamis Anna, 1973); *Születésnapomra* (József Attila megzenésített verse, Csík zenekar, Kaláka); *https://litera.hu/magazin/tudositas/a-felelossegvallalas-fotoi.html* **3.1.3. Világirodalmi kitekintés:** Horatius: *Ars poetica*; Arisztotelész: *Poétika*; William Wordsworth*: A költő szerepe*; Rainer Maria Rilke: *Archaikus Apolló-torzó*; John Keats: *Óda egy görög vázához*; Alekszandr Szergejevics Puskin: *Próféta*; Friedrich Schiller*: A költészet hatalma*; Federico Garcia Lorca: *A költészet kifejezhetetlensége*; Charles Baudelaire: *Az albatrosz*; Paul Valéry: *A tengerparti temető*; Paul Verlaine: *Költészettan*; *Őszi chanson*; Arthur Rimbaud: *A részeg hajó*; Walt Whitman: *Ének magamról* (részletek); Paul Neruda: *A költészet válasza* **3.1.4. Fogalmak (megjelenített értékek, témák, motívumok):** prófétaszerep, szereplíra, fiktív költő, a költő mint a közösség szószólója, költői öntudat, küldetéstudat, vallomásosság, fennköltség, felelősségvállalás, retorizáltság, értékszembesítés, önreflexió **3.2. EGYÉN ÉS HATALOM KONFLIKTUSA** (Minimális követelmény: 3 epikus alkotás, 1 drámai alkotás) **3.2.1. Irodalmi művek a XII. osztályban tanulmányozott korból:** Örkény István: *Tóték*; *Egyperces novellák*; Kós Károly: *Varju nemzetség*; Ottlik Géza: *Iskola a határon*; Székely János: *Caligula helytartója*; Sütő András: *Egy lócsiszár virágvasárnapja* **3.2.2. Társítható művek:** **3.2.2.1. Irodalmi alkotások:** Tömörkény István: *A mi urunk*; Hajnóczy Péter: *A fűtő*; Nádas Péter: *Biblia*; Madách Imre: *Az ember tragédiája*; Ady Endre: *Dózsa György unokája*; Móricz Zsigmond: *Rokonok*; Illyés Gyula: *Egy mondat a zsarnokságról*; Esterházy Péter: *Harmonia caelestis*; Tóth Krisztina: *A majom szeme*; Vida Gábor: *Egy dadogás története*; Bodor Ádám: *A részleg*; Bodor Ádám: *A börtön szaga*; Dragomán György: *A fehér király* **3.2.2.2. Társművészeti alkotások:** Ludwig van Beethoven: *Egmon-nyitány* (szimfónia, 1810); Ludwig van Beethoven: *Fidelio* (opera,1805); Giuseppe Verdi: *Nabucco* (opera, 1842); Giacomo Puccini: *Tosca* (opera, 1900); Carl Orff: *Carmina burana* (kantáta, 1937); *Mátrix* (sci-fi film, Lana Wachowski, Lilly Wachowski: The

Tartalmi egységek	Tartalmak
	Matrix, 1999); *Éhezők viadala* (sci-fi kalandfilm, Gary Ross: *The Hunger Games*, 2012); *Trónok harca* (televíziós fantasy sorozat, Alan Taylor, Daniel Minahan, David Nutter, Brian Kirk: *Game of Throne*, 2011); *Az élet szép* (történelmi filmdráma, Roberto Benigni: *La vita è bella*, 1997); *Schindler listája* (történelmi filmdráma, Steven Spielberg: *Schindler's List*, 1993); *Az ötödik pecsét* (filmdráma, Sánta Ferenc regényének filmadaptációja, Fábri Zoltán, 1976); *Isten hozta, őrnagy úr!* (filmszatíra, Örkény István: *Tóték* című drámájának adaptációja, Fábri Zoltán, 1970) **3.2.3. Világirodalmi kitekintés:** George Orwell: *1984*; Albert Camus: *A pestis*; Franz Kafka: *A per*; William Shakespeare: *Hamlet*; Szophoklész: *Antigoné*; William Shakespeare: *Macbeth*; *Julius Caesar*; Friedrich Schiller: *Tell Vilmos*; Mihail Bulgakov*: A Mester és Margarita*; Milan Kundera: *A lét elviselhetetlen könnyűsége*; Elie Wiesel: *Éjszaka*; Eugene Ionesco: *A kopasz énekesnő*; Samuel Beckett: *Godot-ra várva*; Lev Tolsztoj*: Háború és béke*; Erich Maria Remarque: *Nyugaton a helyzet változatlan* **3.2.4. Visszatekintési lehetőségek:** Kertész Imre: *Sorstalanság*; Kosztolányi Dezső: *Édes Anna*; Móricz Zsigmond: *Tragédia*; *Sárarany*; Mikszáth Kálmán: *Az a fekete folt*; Tamási Áron: *Ábel a rengetegben*; *Rendes feltámadás* **3.2.5. Fogalmak (megjelenített értékek, témák, motívumok):** konfliktus, egyén és hatalom szembenállása, szabadság, elnyomás, erkölcs, kényszer, antitézis, tragikum, groteszk, abszurd, irónia, lázadó hős, az egyén kiszolgáltatottsága, kistelepülési lét, a történetmondás módozatai, a hősteremtés eljárásai, időkezelés, narrációs eljárások, fikció és valóság viszonya, metaforikusság, metonimikusság, emberi méltóság, emlékezés, trauma feldolgozása, kollektív és egyéni felelősség, a kisember tehetetlensége, a hatalom abszurditása, zsarnokság, ellenállás, alkalmazkodás, morális választások, fegyelem, közösségi kényszer, erkölcsi összeomlás, a hatalom nyomása, irracionalitás, az egyén állásfoglalása, megalkuvás, méltóság **(SZC)** **3.3. HITVITÁK ÉS VALLÁSHÁBORÚK AZ IRODALOMBAN** (Minimális követelmény: művenként 1 részlet, 3 társítható irodalmi alkotás) **3.3.1. Irodalmi művek:** Árva Bethlen Kata: *Önéletírása* (részlet); Kemény Zsigmond: *Özvegy és leánya*; *Rajongók*; Pázmány Péter: *Kalauz* (előszó, részlet az I. könyvből); prédikációk (pl. *Mint kell a keresztyén leányt nevelni*; *A keresztyén ifjak nevelése*; *Mely üdvösséges a magunk ismerése*); Sztárai Mihály: *Igaz papságnak tüköre*; Válaszuti György: *Debreceni disputa* **3.3.2. Társítható művek:** **3.3.2.1. Irodalmi alkotások:** Kölcsey Ferenc: *Parainesis Kölcsey Kálmánhoz*; Mikszáth Kálmán: *A fekete város (részlet, Quendel apó kettős élete)*; Zrínyi Miklós: *Az török áfium ellen való orvosság*; Zrínyi Miklós: *Szigeti veszedelem* (részletek); Mikes Kelemen: *Törökországi levelek (1., 37., 82., 181. levél)*; Gárdonyi Géza: *Egri csillagok*; Móra Ferenc: *Rab ember fiai*; Sütő András: *Káin és Ábel; Csillag a máglyán* **3.3.2.2. Társművészeti alkotások:** *Egri csillagok* (történelmi kalandfilm, Gárdonyi Géza regényének feldolgozása, Várkonyi Zoltán, 1968); *A rózsa neve* (történelmi filmdráma, Umberto Eco regényének feldolgozása, Jean-Jacques Annaud, 1986); Georg Friedrich Händel: *Messiás* (oratórium, 1742); Than Mór: *Mohácsi csata* (festmény 1855)*; Luther* (történelmi filmdráma, Eric Till, 2003); *Mennyei királyság* (történelmi kalandfilm, *Kingdom of Heaven*, Ridley Scott, 2005); Peter Paul Rubens: *A kereszt felállítása* (festmény, 1611); Liszt Ferenc: *Esztergomi mise* (1856) **3.3.3. Világirodalmi kitekintés:** Kálvin János: *Institutio*; Luther Márton: *Asztali beszélgetések*; Thomas More: *Utópia*; John Bunyan: *A zarándok útja*, Voltaire: *Candide*; *Értekezés a türelemről*; John Milton: *Elveszett paradicsom*; Dosztojevszkij: *A Karamazov testvérek* (részlet, a *Nagy inkvizítor* című fejezet); Umberto Eco: *A rózsa neve*; Friedrich Schiller: *Don Carlos* (drámai költemény); Honoré de Balzac: *A falusi plébános*; Bertolt Brecht: *Galilei élete*

Tartalmi egységek	Tartalmak
	3.3.4. Fogalmak (megjelenített értékek, témák, motívumok): hitvita/disputa, teológiai érvelés, felekezeti ellentét, vallási konfliktus, hitvédelem, dogmatikai különbségek, fanatizmus, józanság, egyéni és közösségi sors, teológiai érvek ütköztetése, személyes és közösségi erkölcsi norma, vallási türelem, közösségi felelősség, eretnekség, vallási szabályok tisztelete, vallási identitás, értékőrzés

MÓDSZERTANI ÚTMUTATÓ

1. Alapelvek

A tanterv alkalmazása olyan tanítási és tanulási módszereket feltételez, amelyek:

- a kompetenciák fejlesztésére épülnek (kommunikációs, kognitív, szociális, digitális);
- a komplex személyiségfejlesztésre, az értéktudat, az értékfelismerés, az attitűdök fejlesztésére irányulnak;
- előtérbe helyezik az inter- és transzdiszciplináris megközelítéseket, amelyek ösztönzik a kreatív és komplex döntéshozatali folyamatokat, az olvasói kritikai gondolkodást és az önálló értelmezési stratégiák kialakulását;
- figyelembe veszik a tanulók életkori sajátosságait, előzetes tudását és érdeklődését;
- támogatják az aktív részvételt, az önálló gondolkodást és a reflektív tanulást;
- elősegítik a nyelvi kreativitás, a kritikai gondolkodás, a szövegértés, szövegalkotás és az alkotóképesség fejlődését;
- lehetővé teszik a differenciált és csoportos tanulásszervezést, a változatos tanulási utak kialakítását.

2. A tanterv felépítése:

- **Közös törzsanyag:** a hangsúly az alapkompetenciák kialakításán van, amelyek minden tanuló számára hozzáférhetők, és olyan módszerek választásán, amelyek biztosítják az inkluzív oktatás feltételeit és az esélyegyenlőséget. A tanulási tevékenységek fokozatosan nehezedő feladatokra és didaktikai játékokra alapoznak.
- **Szakspecifikus curriculum:** olyan módszerek alkalmazását feltételezi, amelyek fejlesztik a kritikai gondolkodást, a problémamegoldó készség, a vizsgálódás, kutatás kompetenciáját, valamint a tartalmak elmélyítését. A tanulási tevékenységek választásában ajánlott az inter- és transzdiszciplináris projektek, szakmai területeken való alkalmazások, speciális szoftverek használata.

3. A műválasztás módja:

- A műértelmező műhely gyakorlataihoz a tanár az osztály érdeklődését és adottságait figyelembe véve választ szövegeket a tantervben javasolt műlistából. Fontos szempont lehet a műválasztásban az össztársadalmi és lokális értékek képviselete is a kulturális sokszínűség jegyében. Erre ad lehetőséget a műértelmező műhelybeli szövegek sokszínűsége, gazdagsága.
- A javasolt témák, problémakörök, problémafelvetések elmélyült vizsgálatához a megadott minimális követelményeken túl a műlista lehetőséget ad a választott szövegek számának növelésére a tanórai tevékenység keretén belül, vagy az egyéni/csoportos kutatómunka (projekt) megvalósításához.
- A tanórára kiválasztott szövegek vagy részletek ne haladják meg az 1500 szót, az ennél hosszabb szövegeket a tanterv otthoni olvasás után tanórai megbeszélésre javasolja.
- A tanulmányozott kor irodalmi alkotásainak a javasolt társítható művekkel való párhuzamos olvasása lehetőség arra, hogy a kortárs szövegek folyamatosan jelen legyenek az olvasói tapasztalatban, és gyakorlattá válhasson a klasszikusoknak a kortársak felől való olvasása. Ebben a szemléletben érthetővé válik, hogy a szövegek keletkezési korából fakadó „másság” feloldható a tematikus összefüggésben, és megfigyelhető az egyes problémakörökhöz való emberi viszonyulás időbeli változása. A választott irodalmi alkotások sora kiegészíthető a témához kötődő nem irodalmi szövegekkel (pl. publicisztikai, metaszövegek).
- **Irodalmi művek a IX−XII. osztályban tanulmányozott korokból:** olyan magyar irodalmi alkotások, amelyeket a tanulmányozott korszakba helyezve stílustörténeti, műfaji szempontból is értelmezésre ajánlunk a tanóra keretén belül.
- **Társítható irodalmi alkotások:** olyan magyar irodalmi alkotások, amelyeket elsősorban tematikusan értelmezünk, és ebből a szempontból állítjuk összefüggésbe a tanulmányozott korszakok magyar irodalmi alkotásaival.
- **Társművészeti alkotások:** olyan festmények, szobrok, zenei, színpadi művek és filmek, amelyek tematikusan kapcsolódnak az ajánlott irodalmi alkotásokhoz, és kiegészítik, árnyalják, elmélyítik az értelmezést, komplex művészi látásmódot fejlesztenek, a korszak, stílus hangulatát érzékeltetik. A terjedelmesebb zenei, színpadi művek és filmek egy-egy, a téma szempontjából releváns részletét ajánljuk tanórán való értelmezésre, a teljes alkotások meghallgatása/megtekintése filmklub, egyéni filmnézés, csoportos projektmunka tárgyát képezik.

- **Világirodalmi kitekintés:** olyan világirodalmi alkotások, amelyek tematikusan kapcsolódnak az ajánlott művekhez. Nem számítanak bele a minimális követelménybe, hanem kiegészítik, formálják a tanulók irodalmi műveltségét, értékrendjét, a magyar irodalmat világirodalmi kontextusba helyezik, jelezve a problémakörök, témák, motívumok egyetemességét. Segíti az összehasonlító szemléletet, párhuzamok, különbségek felfedezését. A tanórán való közös értelmezéshez rövidebb szövegek, szövegrészletek javasoltak.
- **Visszatekintés:** a tanulók reflektálnak olyan irodalmi alkotásokra, amelyeket már korábban megismertek, a rájuk való utalás a problémakörök, témák, értékek, motívumok értelmezése során tágabb kontextusba helyezik a már megszerzett olvasmányélményeket, amelyek által feltárják a korábban tanulmányozott és az újonnan olvasott művek közti kapcsolatokat.
- **Fogalmak:**
  - **Tematikus fogalmak:** a műértelmező műhelyekben javasolt szakkifejezések, megjelenített értékek, témák, motívumok egyben a művek értelmezésének szempontjai is. Ezeket a fogalmakat az értelmezés során a tanulók elsajátítják és működtetik.
  - **Stilisztikai, poétikai, narratológiai, nyelvi fogalmak:** a tematikus fogalmakhoz társulnak a megjelenítés eszközei, azok a stilisztikai, poétikai, narratológiai, nyelvi fogalmak, amelyek az esztétikai élmény megfogalmazásának eszközei. A tantervben javasolt szakkifejezések fogalmi szintű funkcionális működtetése ajánlott.
- **Minimális követelmény:** a tanterv ajánlása a választott művek számának meghatározására. Ezek magyar irodalmi alkotások a tanulmányozott korokból és a társítható irodalmi alkotások közül. A minimális követelmény (pl. 3 epikus alkotás, 3 lírai alkotás) teljes terjedelemben elolvasandó művekre vonatkozik. A minimális keretben egy irodalmi mű a 4 év alatt egyszer választható. Ez nem zárja ki annak a lehetőségét, hogy a minimális kereten felül egy mű több témához kötődően is tanulmányozható legyen. A téma keretén belül választott művek mellett egy-egy, a tantervben ajánlott alkotás vagy annak részlete akár egy feladat, item megfogalmazásában is megjelenhet, melynek nem elvárása a teljes mű ismerete.

A tanterv kronologikus és moduláris szempontokat követ. Nem elvárás a klasszikus értelemben vett irodalomtörténet, életrajz- és életmű tanítása. Olyan működközpontú szemléletet érvényesít, mely megengedi a különböző irodalmi, művészettörténeti, stílustörténeti korszakok közötti átjárást. Az ajánlott szerzők művei a műértelmező műhelyek ajánlatai alapján úgy illeszkednek a tananyagba, hogy azokban érvényesülhessen a tematikus értelmezés és a stílustörténeti, poétikai/narratológiai sajátosságok megfigyelése is.
A tanterv nyelvészeti részdiszciplínákhoz kapcsolódó témái részben az előző ciklusban már megismertek másfajta (tudományos és ismeretterjesztő szövegek általi) megközelítését célozzák a nyelvi jelenségek funkcióinak, szerepének és használatának megértése érdekében, és ezek tágabb kontextusban való gyakorlására adnak alkalmat, így elsősorban ezekhez köthetők; illetve részben olyan problematikákat vetnek fel, amelyek elsősorban önállóan tárgyalhatók, de, a megfelelő tartalmat figyelembevételével köthetők – az ajánlott – irodalmi művekhez is.

5. A tanóra fókuszai:

- Tematikus fókusz
- Poétikai fókusz
- Szövegértési/értelmezési fókusz
- Szövegalkotási fókusz

6. Ajánlott módszerek és munkaformák

Felfedező tanulás (induktív megközelítés)

- Nyelvi jelenségek, szövegszerkezetek, irodalmi kódok megfigyelése és rendszerezése
- Szabályfelfedeztetés példák alapján (pl. versritmus, narratív szólamok, nyelvváltozatok)

Reflektív gondolkodás és metakogníció

- Saját megértési folyamat tudatosítása (pl. kettéosztott napló, gondolattérkép)
- Értelmezési hibák önálló korrekciója, újraolvasás, reflektálás

Műértelmező műhelymunka

- Különböző korokból származó művek közös projektalapú értelmezése
- Társítás világirodalmi, popkulturális, társművészeti alkotásokkal
- Tanulói portfólió készítése
- Tanulói állásfoglalás, vita, érvelés, alternatív értelmezések kidolgozása

Kooperatív tanulásszervezés

- Irodalmi körök, egy témáról különböző szerepekben, eszmecsere, kerekasztal-forgó, vándorló csoportok, vitaháló, disputa

Differenciált tanulásszervezés

- Választható szövegek, értelmezési utak, feladattípusok
- Tanulói kutatómunka megszervezése, irányítása
- Egyéni, páros és csoportmunka váltakozása

Digitális és multimédiás eszközök használata

- Online szótárak, adattárak, adatbázisok kezelése
- Multimédiás szövegek értelmezése (videó, kampány, komment stb.)
- Digitális szövegalkotás: e-mail, hangüzenet, közösségi médiafelületek szövegei, pályázati űrlap
- A mesterséges intelligencia értő és kritikus használata

Szerepjáték és szituációs gyakorlatok

- Kommunikációs helyzetek modellezése (formális/informális párbeszéd, vita stb.)
- Beszédhelyzethez illeszkedő szövegalkotás (meghívó, levél, monológ stb.)

Tematikus progresszió és motívumalapú tanítás

- Motívumok, értékek, témák követése különböző művekben
- Életproblémák irodalmi megközelítése (pl. beavatás, szerelem, otthonosság, hűség, hősiesség)
- A megismert nyelvi jelenségek progresszív beépítése a szövegalkotásba

7. Értékelési szempontok

- Kompetenciaalapú értékelés: a megszerzett tárgyi tudás változatos problémahelyzetekben való alkalmazása
- Fejlesztő értékelés: folyamatos visszajelzés, tanulási naplók, önértékelés, értékelési táblázat, társértékelés
- Valós élethelyzetekre épített feladatok: valós kommunikációs helyzetek, projekttermékek, kreatív szövegalkotás

SZAKIRODALOM

Adamikné Jászó Anna: *Az olvasás múltja és jelene*. *Az olvasás grammatikai, pragmatikai és retorikai megközelítésben.* Trezor Kiadó, Budapest, 2006. https://mek.oszk.hu/09400/09498/09498.pdf

Ady Endre, Weöres Sándor és Kovács András Ferenc költészete – Alter-Tanterv. A XX. századi magyar költészet. https://www.youtube.com/watch?v=9orX-eKXQ5M

Antalné Szabó Ágnes: A szövegértő olvasás fejlesztése magyar nyelven – adaptivitás és motiválás a fejlesztésben. In: Terbe Erika (szerk.): *A szövegértés mint tanulási képesség fejlesztése.* Eötvös Loránd Tudományegyetem, Budapest, 2019: 49–80. https://mindenkiiskolaja.elte.hu/wp-content/uploads/2019/09/A-sz%C3%B6veg%C3%A9rt%C3%A9s-mint-tanul%C3%A1si-k%C3%A9pess%C3%A9g-fejleszt%C3%A9s_INTERA.pdf#page=49

Arany János: *Gvadányi József; Bánk bán tanulmányok.* https://dea.lib.unideb.hu/dea/bitstream/handle/2437/217070/Arany_Janos_Tanulmanyok_es_kritikak_I.pdf

Arató László: Olvasóvá nevelés és irodalomtanítás. In: Fenyő D. György (szerk.): *Dűlő 2017027 — A szöveg vonzásában.* Műút, 2017. 80-88. https://drive.google.com/file/d/1jhq3qTi3tVHHxADJV82-vfJ4GZ3y325P/view

Arisztotelész: *Poétika*. http://mek.oszk.hu/00300/00315/00315.htm

Bakró-Nagy Marianne és mtsai: Nyelvi dokumentáció. *Languages in danger* http://hu.languagesindanger.eu/book-of-knowledge/nyelvi-dokumentacio/

Bakró-Nagy Marianne: A tabu születése. In: Bereczki András – Csepregi Márta – Klima László (szerk.): *Ünnepi írások Havas Ferenc tiszteletére*. Budapest, ELTE Finnugor Tanszék – Numi Tórem Alapítvány, 2008: 69–79. www.academia.edu/14444977/A_tabu_születése_The_birth_of_taboo

Barabási Tünde – Birta-Székely Noémi – Fóris-Ferenczi Rita – Gombos Márta – Péter Lilla – Stark-Nagy Gabriella – Szabó-Thalmeiner Noémi: *Pedagógiai kézikönyv. Az oktatás pedagógiaelméleti alapjai.* Ábel Kiadó, Kolozsvár, 2007.

Bárdossy Ildikó – Dudás Margit – Pethőné Nagy Csilla – Priskinné Rizner Erika: *A kritikai gondolkodás fejlesztése. Az interaktív és reflektív tanulás lehetőségei*. Pécsi Tudományegyetem, Pécs–Budapest, 2022. http://vetesi.hu/portfoliohoz/anyagok/kritikaig_fejl_1.pdf

Basch Éva – Kegyes Erika: *Kreatív írás – elmélet és gyakorlat*. Juhász Gyula Felsőoktatási Kiadó, Szeged, 2024.

Bécsy Tamás: *A dráma esztétikája. A dráma műneme és műfajai*; Kossuth, Budapest, 1988 *(Esztétikai kiskönyvtár)*

Benczédy József: *Retorika. Gyakorlati útmutató.* Tinta Könyvkiadó, Budapest, 2010.

Benkes Zsuzsa – Petőfi S. János: *A vers és próza kreatív-produktív megközelítéséhez. Alapfeladat-típusok*. Országos Közoktatási Szolgáltató Iroda, Budapest, 1993.

Benyovszky Krisztián: Nézőpontok kereszttüzében. *Irodalomtörténet* 2003/3. 479 487.

Béres Judit: *„Azért olvasok, hogy éljek.” Az olvasásnépszerűsítéstől az irodalomterápiáig*. Kronosz Kiadó, Pécs, 2017.

Bertha Zoltán: *Sütő András.* Kalligram Könyvkiadó, Pozsony, 1995.

Bódi Zoltán – Ferenczi Gábor – Pál Helén (szerk.): *A magyar nyelvjárások a XXI. században – nyelvstratégiai megközelítésben*. Magyarságkutató Intézet, Budapest, 2019.

Bókay Antal: *József Attila poétikái*. Bp., Gondolat, 2004.

Chadwick, Owen: *A reformáció.* Osiris, Budapest, 2003.

Czimer Györgyi – Kovács Szilvia – Miklósvölgyi Miklós: *Az irodalomtanítás új útjain*. Debreceni Egyetemi Kiadó, 2015. https://mad-hatter.it.unideb.hu/portal/displayDocument/Szervezeti%20t%C3%A1rak/Egy%C3%A9b%20szervezeti%20egys%C3%A9gek/Tan%C3%A1rk%C3%A9pz%C3%A9si%20K%C3%B6zpont/Kiadv%C3%A1nyt%C3%A1r/28%20%C3%B3r%C3%A1s%20szakm%C3%B3dszertani%20k%C3%A9pz%C3%A9s%20szakk%C3%B6nyvei/irodalomtanitas_uj_utjain.pdf

Csapó Benő: *A képességek fejlődése és iskolai fejlesztése*. Akadémiai Kiadó, Budapest, 2003.

Csörsz Rumen István (szerk.): *Tinódi Sebestyén és a régi magyar verses epika*. Kolozsvár, 2008.

Dávidházi Péter: A Nemzeti dal történelmi beszédaktusa és a toborzó vers poétikája. In: *„Vagy jőni fog” Bibliai minták nemzetiesítése a magyar költészetben.* Ráció Kiadó, Budapest, 2017. 163–225.

Dér Katalin: *Biblia és irodalom*, Kairosz Kiadó, Budapest 2019.

Eco, Umberto: *Az új középkor.* Európa könyvkiadó, Budapest, 2008.

Erdélyi Erzsébet: *Anyanyelvi nevelési tanulmányok III.* Iskolakultúra, Kolozsvár, 2008.

Farmati Anna: Hagiografikus beszédmódok – legendakísér(l)tetek? Avagy a szakmai ártalom le- és becsapódása az írás és az olvasás folyamatába. In: Berszán István – Fóris-Ferenczi Rita – Serestély

Zalán (szerk.): *Hermész után szabadon. Köszöntőkötet Orbán Gyöngyi tiszteletére.* Egyetemi Műhely Kiadó – Bolyai Társaság, Kolozsvár, Egyetemi Füzetek, 2019. 41. 225–238.

Fazakas Emese: *Bevezetés az általános és magyar nyelvtörténetbe. Nyelvi változások, a magyar helyesírás és szókincs története*. Egyetemi Műhely Kiadó, Kolozsvár, 2017. https://www.bolyait.ro/2017-2/

Fenyő D. György: *Az irodalomtanítás módszertana. Éthosz és praktikák 1–2*. Tea Kiadó, Budapest. 2022.

Forgács Tamás: *Történeti frazeológia, azaz a közmondások története*. Tinta Könyvkiadó, Budapest, 2021.

Fóris Ágota: *Az adatgyűjtés és adatfeldolgozás általános módszerei*. In: Fóris Ágota: *Kutatásról nyelvészeknek*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2008. 113–142. https://mek.oszk.hu/18000/18088/

Fóris Ágota: *Lexikológiai és lexikográfiai ismeretek magyar (mint idegen nyelv) tanároknak*. Károli Gáspár Református Egyetem, L'Harmattan, Budapest, 2018.

Fóris-Ferenczi Rita (szerk.): *Koncepció-javaslat a magyar nyelv és irodalom középiskolai oktatásához*. *Magiszter*, XVIII. évf./2. sz., 2020/tél, 125-162. https://padi.psiedu.ubbcluj.ro/wp-content/uploads/Magiszter-2020_2_125-162.pdf

Fóris-Ferenczi Rita: *Anyanyelv-pedagógia. Kísérlet az elmélet(ek) és a gyakorlat egybehangolására.* Ábel Kiadó, Kolozsvár, 2006.

Fóris-Ferenczi Rita: *Tervezés és értékelés*, Ábel kiadó, Kolozsvár, 2019.

Gábor Csilla (szerk.): *Keresztyéni felelet. Hitviták a 16–17. századból*. Kolozsvár, 2013.

Gábor Csilla: *Laus et polemia.* Debrecen–Kolozsvár, 2015.

Gáldi László: *Ismerjük meg a versformákat*. Móra, Budapest, 1993.

Gintli Tibor (főszerk.): *Magyar irodalom.* Akadémiai Kiadó, Budapest, 2010.

Gordon Győri János (szerk.): *Irodalomtanítás a világ kilenc oktatási rendszerében*. Pont Kiadó, Budapest, 2003

H. Tomesz Tímea: *A tartalomhoz forma. A tömegkommunikáció szövegfajtái történeti és pragmatikai keretben*. Pandora Könyvek 36., Eger, 2015. https://real.mtak.hu/189312/1/Pandora36H.TomeszTimea.pdf

Hajas Zsuzsa: *Kommunikációs gyakorlatok középiskolásoknak*. Pedellus Tankönyvkiadó, Debrecen, 2000.

Hankiss Elemér: *Az irodalmi mű mint komplex modell*. Magvető Kiadó, Budapest, 1985.

Hansági Ágnes: *Tárca – regény – nyilvánosság. Jókai Mór és a magyar tárcaregény kezdetei*. Ráció Kiadó, Budapest, 2014. https://real.mtak.hu/14459/1/Hansagi-Agnes_Tarca-regeny-nyilvanossag__PDF_LQ.pdf

Hargittay Emil: *Pázmány Péter írói módszere: a Kalauz és a vitairatok újraírása*. Bp., 2019.

Heltai János, Tasi Réka (szerk.): *„Tenger az igaz hitrül való egyenetlenségek vitatásának eláradott özöne …" Tanulmányok XVI–XIX. századi hitvitáinkról.* Miskolc, 2005.

Horkay Hörcher Ferenc (szerk.): *Fejezetek a kora modern esztétikai gondolkodás történetéből.* L'Harmattan Kiadó, Budapest, 2013.
https://www.academia.edu/5609725/FEJEZETEK_A_KORA_MODERN_ESZT%C3%89TIKAI_GONDOLKOD%C3%81S_T%C3%96RT%C3%89NET%C3%89B%C5%90L_1450_1650_Chapters_from_Early_Modern_Aesthetic_Thought_in_Hungarian_szerk_Horkay_H%C3%B6rcher_Ferenc

Illyés Gyula: A betiltott Petőfi. In *Petőfi koszorúi. Versek, vélekedések, vallomások Petőfiről*. Csanádi Imre válogatása. Magvető Kiadó, 1973. 477–478.

Iser, Wolfgang: Az olvasás aktusa. Az esztétikai hatás elmélete. In: Kiss Attila, Kovács Sándor S. K., Odorics Ferenc (szerk.): *Testeskönyv I.* Szeged: Ictus – JATE Irodalomelmélet Csoport 1996.

Jakobovits Kitti: *Irodalomterápia. A könyvespolcod pszichológusszemmel*. Kulcslyuk Kiadó, Budapest, 2021.

Jankovits László: *Nobilis ingenio. Janus Pannonius költészete. A műértelmezés hagyományai Janus Pannonius költészetében.* Irodalmi Jelen könyvek, Arad, 2012.

Józsa Krisztián – Steklács János (szerk.): *Az olvasás–szövegértés fejlesztése.* Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet, Budapest, 2012.

Kádár Éva – Kádár Zoltán: *Anyanyelv-pedagógia – Egyetemi jegyzet.* Ábel Kiadó, Kolozsvár, 2020.

Kaján Anna – Deme Andrea: Nyelvi attitűdvizsgálat iskolások körében. *Anyanyelv-pedagógia* 2020/3 www.anyanyelv-pedagogia.hu/cikkek.php?id=850

Kálmán László – Trón Viktor: *Bevezetés a nyelvtudományba*. 2., bővített kiadás. Tinta Könyvkiadó, Budapest, 2007. https://archive.nytud.hu/publ/bevezetes_a_nyelvtudomanyba.html

Kálmán László: Mitől változik a nyelv? *Nyelv és Tudomány* 2012 https://www.nyest.hu/hirek/mitol-valtozik-a-nyelv

Kerényi Ferenc: *Madách Imre.* Kalligram, Bp., 2006.
Kerényi Ferenc: *Petőfi Sándor élete és költészete*. Osiris, Budapest, 2008.
Kiefer Ferenc (szerk.): *Magyar nyelv*. Akadémiai Kiadó, Budapest, 2006.
Kiss Jenő: *Társadalom és nyelvhasználat*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 1995.
Kosztolányi Dezső, Dsida Jenő és Pilinszky János költészete – Alter-Tanterv: https://www.youtube.com/watch?v=_T9fylNccsI
Kőszeghy Péter: A régi magyar irodalom történetének írása, avagy mi az az „igazi irodalom”. *ItK*, 2015. 5. 613–624.
Kőszeghy Péter: *Balassi Bálint. Magyar Amphión*, Budapest, 2014.
Kucserka Zsófia: *Könyvbe vésett jellemek. A szereplői karakter Kemény Zsigmondnál és a 19. századi magyar regényben*. Ráció Kiadó, Budapest, 2017.
Láng Gusztáv: *Dsida Jenő költészete*. Bukarest/Kolozsvár, Kriterion, 2000.
Lanstyák István: *A magyar nyelvi váltakozások érzelmi háttere*. Szenci Molnár Albert Egyesület, Pozsony, 2023.
Lénárd Sándor – Rapos Nóra: *Fejlesztő értékelés*. Gondolat Kiadó, Budapest, 2009.
Lőrincz Gábor – Lőrincz Julianna – Török Tamás: A határon túli magyar nyelvváltozatok és a nyelvi variativitás. *Magyar Nyelv* 2022: 257–275. https://ojs.elte.hu/magyarnyelv/article/view/4844/3806
Magassy László – Magassyné Molnár Katalin: *Fogalmazási gyakorlatok 10–16 éveseknek*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2001.
MAGYARADÁS: In memoriam Dsida Jenő https://www.youtube.com/watch?v=5GDlr_J90Yg
MAGYARADÁS: In memoriam Kányádi Sándor https://www.youtube.com/watch?v=N2ZHvZwgCOU
MAGYARADÁS: In memoriam Kovács András Ferenc https://www.youtube.com/watch?v=RewLEmQeKmE
Manguel, Alberto: *Az olvasás története.* Park Kiadó, Budapest, 2001.
Mann Jolán – Sudár Annamária – Kertész Balázs (szerk.): *Magyar nyelvemlékek*. OSZK, 2009. https://nyelvemlekek.oszk.hu
Márai Sándor: Arany. In: *Írók, költők, irodalom*. Helikon Kiadó, 2002. 10–14.
Margócsy István: Petőfi és az irodalmi gépezet: Petőfi mint modern polgári író. In: M. I., *Petőfi Sándor. Kísérlet*. Korona, Budapest, 1999. 48–74.
Margócsy István: *A szerelem országa. Petőfi Sándor szerelmi költészetéről*, 2000, 2013/2.
Medgyesy Norbert: *Énekelt történelem I. Az államalapítás kora Álmos vezértől László király szentté avatásáig* (CD melléklettel). L’Harmattan, Budapest, 2016.
Mozaik: In memoriam Kovács András Ferenc –https://www.youtube.com/watch?v=S1EMlR5RS7w
Nádasdy Ádám: *Miért változik a nyelv?* Előadás a Mindentudás Egyetemén http://www.mindentudas.hu/nadasdy/20031117nadasdy.html
Nagy József: *Az olvasás–megértés fejlesztése.* Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2004.
Nahalka István: *Hogyan alakul ki a tudás a gyerekekben? Konstruktivizmus és pedagógia*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2002.
Nemes Nagy Ágnes: *Film a 18. századból* (Kazinczyról). In: Nemes Nagy Ágnes: *Metszetek*. Magvető Kiadó, Budapest, 1982. 231–242.
Nemes Nagy Ágnes: *A hegyi költő*. Magvető, Budapest, 1984.
Németh Andor: *József Attila*. Kolozsvár, Polis, 2005.
Orbán Gyöngyi: *Megértő irodalomoktatás.* Stúdium Könyvkiadó, Kolozsvár, 1998. https://www.academia.edu/94153774/Orb%C3%A1n_Gy%C3%B6ngyi_Meg%C3%A9rt%C5%91_irodalomoktat%C3%A1s
Orbán Gyöngyi: *Ígéret kertje. A dialógus poétikája felé*. Pro Philosophia – Polis Kiadó, Kolozsvár, 1999. https://mek.oszk.hu/07700/07709/07709.htm
Orbán Gyöngyi: *Háttérelemzések. Esszék a korszerű irodalomtanítás köréből*. KOMP-PRESS Korunk Baráti Társaság Kiadó, Kolozsvár, 2000. https://www.korunk.org/konyvek/letoltkonyvek/z_zOrbanGyongyi_Hatterelemezesek.pdf
Pethőné Nagy Csilla: *Módszertani kézikönyv*. Korona, Budapest, 2007.
Prievara Tibor: *A 21. századi tanár. Digitális pedagógiai kézikönyv.* Neteducatio, Budapest, 2018.
Rapcsányi László (szerk.): *A Biblia világa.* MRT-Minerva, Budapest, 1972.
Redl Károly: *Az égi és a földi szépről.* Gondolat, Budapest, 1988.
Reményik Sándor, Áprily Lajos és Tompa László költészete – Alter-Tanterv https://www.youtube.com/watch?v=SEtAIhA9OFk&list=PLjBBg23S0q2TCtJvZRDbUdvJgMb_Q-yL4&index=12

S. Varga Pál: *A nemzeti költészet csarnokai. A nemzeti irodalom fogalmi rendszerei a 19. századi magyar irodalomtörténeti gondolkodásban.* Balassi Kiadó, Budapest, 2005.

S. Varga Pál: *Két világ közt választhatni. Világkép és többszólamúság Az ember tragédiájában.* Argumentum, Budapest, 1997.

Samu Ágnes: *Kreatív írás*, Holnap Kiadó, Budapest, 2004.

Sándor Klára: *Nyelv és társadalom.* Krónika Nova, Budapest, 2016.

Sipos Lajos (szerk.): *Irodalomtanítás I-II.* Pauz Kiadó, 1994.

Sipos Lajos (főszerk.): *Irodalomtanítás a harmadik évezredben*. Krónika Nova Kiadó, 2006. https://mek.oszk.hu/22000/22017/22017.pdf

Sipos Lajos: *Tamási Áron*. Elektra, Bp., 2006.

Steklács János: *A szövegértés tanítása és mérése.* Akadémiai Kiadó, Budapest, 2015.

Steklács János: *Az olvasás–szövegértés pedagógiája.* Dinasztia Kiadó, Budapest, 2009.

Szajbély Mihály: *Intermediális randevúk a 19. században. Arany, Kemény, Jókai & Co. (Exkurzus: Fényképíró úr Nádas Péter).* Pannónia Könyvek, Pécs, 2008.

Szegedy-Maszák Mihály: Radnóti Miklós és a holocaust irodalma. In: Uő: *Irodalmi kánonok*. Debrecen, Csokonai Kiadó, 1998. (digitalizált változata: http://real-j.mtak.hu/1466/1/LITERATURA_1996.pdf)

Szegedy-Maszák Mihály: A regényszerűség meghaladása. 1933: Kosztolányi Dezső: Esti Kornél. In: *A magyar irodalom történetei III*. Gondolat, Budapest, 2007. 230–244. https://ro.scribd.com/document/372454927/2011-0001-542-05-A-magyar-irodalom-tortenetei-3

Szepesi Erika, Szerdahelyi István: *Verstan*. Gondolat, Budapest, 1981.

Szerb Antal: Vörösmarty-tanulmányok. In Szerb Antal: *Gondolatok a könyvtárban*. Magvető Kiadó, Budapest, 1981. 363–447.

Szerdahelyi István: *Műfajelmélet mindenkinek.* Akadémiai Kiadó, Budapest, 1997.

Szikszainé Nagy Irma: *Leíró magyar szövegtan*. Osiris Kiadó, Budapest, 1999.

Szikszainé Nagy Irma: *Szövegértés – szövegelemzés – szövegalkotás*. Budapest, 2000.

Szilágyi Márton: *„Mi vagyok én?" Arany János költészete*. Kalligram, Budapest, 2017.

Szilágyi Zsófia: *Móricz Zsigmond*. Kalligram, Pozsony, 2013.

Szőke-Milinte Enikő: *A kommunikációs kompetencia fejlesztése. Az általános kommunikációs készségek fejlesztésének elmélete és gyakorlata*. Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsészettudományi Kar, Piliscsaba, 2007.

T. Szabó Levente: *Mikszáth, a kételkedő modern. Történelmi és társadalmi reprezentációk Mikszáth Kálmán prózapoétikájában.* L`Harmattan, Budapest, 2007.

T. Szabó Levente: A Vas-úton: az utazás mint látásmód és poétika. In: Szilágyi Márton (szerk.): *Ki vagyok én? Nem mondom meg…*, Petőfi Irodalmi Múzeum, Budapest, 2014. 343–366.

Tamás Menyhért (szerk.): *Zeng a magosság. In memoriam Tamási Áron.* Nap Kiadó, 1997.

Tari Lujza: A romantikus bordal és a Vörösmarty-bordalok korabeli megzenésítései. In *Vörösmarty mai szemmel*. Árgus Kiadó –Vörösmarty Társaság, Székesfehérvár, 2000. 101–128.

Tarjányi Eszter, *Arany János és a parodisztikus hagyomány.* Universitas EditioPrinceps, Budapest, 2013.

Tary Blanka – Fejes József Balázs – Hódi Ágnes – Szenczi Beáta – Vígh Tibor: *Javaslatok a szövegértés tantárgyakba ágyazott fejlesztéséhez – az olvasási stratégiák tanítása I-II. Anyanyelv-pedagógia,* 2002.4.1, 2023.1.1. https://www.anyanyelv-pedagogia.hu/cikkek.php?id=982, https://www.anyanyelv-pedagogia.hu/cikkek.php?id=995

Tasi József (szerk.): *„Merre? Hogyan?" Tanulmányok Pilinszky Jánosról*. Petőfi Irodalmi Múzeum, Budapest, 1997.
https://library.hungaricana.hu/hu/view/ORSZ_PIMU_Pimkonyvei_06_merre/?pg=0&layout=s

Tátrai Szilárd: *Bevezetés a pragmatikába funkcionális kognitív megközelítésben*. Tinta Könyvkiadó, Budapest, 2011.

Temple, C. – Steele, J. L. – Meredith, K. S.: *Hogyan neveljünk gondolkodó olvasókat?* VIII. Tankönyv. A Reading and Writing for Critical Thinking Projekt (A kritikai gondolkodás fejlesztése az olvasási és írás készségen keresztül) számára készült segédanyag. International Reading Association, Open Society Institute, 1998.

Tóth László: *Az olvasás pszichológiai alapjai*. Pedellus Tankönyvkiadó, Debrecen, 2002.

Tóth László: *Az írásbeli szövegalkotás pszichológiai alapjai – módszerek a fejlesztéshez –*. Pedellus Tankönyvkiadó, Debrecen, 2006.

Tóth Szergej – Földes Csaba – Fóris Ágota (szerk.): *Lexikológia és lexikográfiai látkép: problémák, paradigmák, perspektívák.* Generalia, Szeged, 2004. pp. 8–13; 24–43; 71–79; 145–150.

Tóth-Mózer Szilvia – Misley Helga: *Digitális eszközök integrálása az oktatásba*. Eötvös Lóránd Tudományegyetem, Budapest, 2019. https://mindenkiiskolaja.elte.hu/wp-content/uploads/2019/09/Digit%C3%A1lis-eszk%C3%B6z%C3%B6k-integr%C3%A1l%C3%A1sa-az-oktat%C3%A1sba_INTERA.pdf

Wacha Imre: *A korszerű retorika alapjai I-II*. Szemimpex Kiadó, Budapest, 1993.

Zentai Mária: Álmok hármas útján. 1831 Vörösmarty Mihály: Csongor és Tünde In: Szegedy-Maszák Mihály (főszerk.): *A magyar irodalom történetei II. 1800-tól 1919-ig*. Gondolat Kiadó, Budapest, 2007. 169-183. https://f-book.com/mi/index.php?chapter=M209ZENTALMO

Zvara Edina: *„Az keresztyén olvasóknak". Magyar nyelvű bibliafordítások és kiadások előszavai és ajánlásai a 16–17. században*. Budapest, 2003.

https://adatbazisokonline.mnl.gov.hu/

https://www.arcanum.com/hu/

https://digiteka.ro/index/adatbazis

https://www.hungaricana.hu/hu/adatbazisok/leveltari-iratgyujtemeny/

https://helyesiras.mta.hu/helyesiras/default/suggest

https://enekeskonyv.reformatus.hu/digitalis-reformatus-enekeskonyv/enek/247

MUNKACSOPORT

Név	Fokozat/Tudományos cím	Munkahely/intézmény/település/megye
Deák Magdolna	I-es fokozat	Bod Péter Tanítóképző, Kézdivásárhely, Kovászna megye
Demeter Emőke-Csilla	I-es fokozat	Ady Endre Elméleti Líceum, Nagyvárad, Bihar megye
Farmati Anna	dr., egyetemi adjunktus	Babeș-Bolyai Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar, Kolozsvár, Kolozs megye
Gál Ilona-Gyöngyi	I-es fokozat	Református Gimnázium, Szatmárnémeti, Szatmár megye
Kovács Éva	dr., I-es fokozat	Zilahi Református Wesselényi Kollégium, Szilágy megye
Siklódi Beáta	I-es fokozat	Bolyai Farkas Elméleti Líceum, Marosvásárhely, Maros megye
Zsemlyei Borbála	dr., egyetemi adjunktus	Babeș-Bolyai Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar, Kolozsvár, Kolozs megye

Szakmai irányítók

Név	Fokozat/Tudományos cím	Intézmény
Fazakas Emese	dr., egyetemi habilitált docens	Babeș-Bolyai Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar, Kolozsvár, Kolozs megye
Váradi Izabella	dr., I-es fokozat	Országos Curriculum és Értékelési Központ, Bukarest

Anexa nr. 8A

Programa școlară
pentru disciplina

Limba și literatura maghiară maternă

Clasele a IX-a – a XII-a
Trunchi comun și curriculum de specialitate (TC+CS)

Filiera vocațională, profilul teologic, cultul romano-catolic, specializarea teologie romano-catolică

Învățământ liceal

− 2026 –

Anexa nr. 8A
Programa școlară pentru disciplina *Limba și literatura maghiară (maternă), clasele a IX-a – a XII-a*, trunchi comun și curriculum de specialitate (TC+CS)

- *Filiera vocațională, profilul teologic, cultul romano-catolic, specializarea teologie romano-catolică*

NOTĂ DE PREZENTARE

Studierea limbii și literaturii maghiare joacă un rol fundamental în dezvoltarea intelectuală și culturală a elevilor de liceu, deoarece contribuie la formarea capacității de înțelegere a fenomenelor lingvistice și literare în contexte culturale mai largi și în evoluția lor istorică. Totodată, disciplina consolidează identitatea, dezvoltă gândirea critică și competențele necesare pentru o raportare reflexivă la societate și la lumea din jurul nostru.

Programa școlară a disciplinei *Limba și literatura maghiară (maternă)* reprezintă oferta curriculară destinată clasei a IX-a și constituie una dintre componentele planului-cadru național. Planul-cadru național este înțeles ca un sistem coerent care reunește ansamblul elementelor ce reglementează activitatea didactică din sistemul de învățământ preuniversitar: planuri-cadru, programe școlare și standarde naționale de evaluare. Programa școlară se bazează pe prevederile planurilor-cadru pentru învățământul liceal în limbile minorităților naționale, aprobate prin Ordinul OMEC nr. 6.932/2025, conform cărora disciplina *Limba și literatura maghiară (maternă)* face parte din trunchiul comun. Elevii din clasele liceelor vocaționale, forma de învățământ zi, profil teologic, cultul romano-catolic, specializarea teologie romano-catolică studiază trunchiul comun cu o frecvență de 3 ore pe săptămână în clasa a IX-a și a X-a și 2 ore în clasele a IX-a și a XII-a, iar curriculumul de specialitate este parcurs cu o frecvență de o oră pe săptămână în clasele a IX-a – a XII-a. Programa școlară reprezintă continuarea programei școlare de *Limba și literatura maghiară (limba maternă*), cu viziune nouă, aprobată prin Ordinul ministrului nr. 3393 / 28.02.2017 pentru clasele V–VIII, și se concentrează pe dezvoltarea și completarea competențelor formate în clasele V–VIII.

Această programă școlară are la bază o serie de documente legislative și de politică educațională, existente la nivel național și internațional: ● Legea Învățământului Preuniversitar nr. 198 din 2023, cu modificările și completările ulterioare, care prevede drept finalitate educațională principală formarea competențelor, înțelese ca ansamblul multifuncțional și transferabil de cunoștințe, abilități și atitudini; ● Profilul de formare al absolventului, aprobat prin OME nr. 6731/2023, deziderat educațional construit pe repere fundamentale de dezvoltare, având la bază cele opt competențe-cheie; ● Repere pentru proiectarea, actualizarea și evaluarea Curriculumului național. Cadrul de referință al Curriculumului național, aprobat prin OME nr. 3239/2021, ce definește cadrul de construcție și de restructurare a curriculumului; ● Recomandarea Consiliului din 22 mai 2018 privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții (Council Recommendation of 22 May 2018 on key competences for lifelong learning)1; ● Cadrul european pentru studiul literaturii în învățământul secundar (LiFT-2); ● Portofoliul european al limbilor (The European Language Portfolio).

Viziunea programei școlare are la bază propunerea conceptuală elaborată de grupul de lucru al departamentelor maghiare din cadrul Facultății de Litere a Universității „Babeș–Bolyai”. Programa școlară în continuare acordă o importanță deosebită înțelegerii diferitelor tipuri de texte, precum și sensibilității și exigenței față de exprimare în producerea orală și scrisă. Acest demers este completat de dezvoltarea unor strategii de interpretare prin care se analizează operele literare în context istoric și cultural.

Programa școlară consideră studierea literaturii ca un mediu al (auto)formării estetice – și, în acest sens, al orientării în lume și al cunoașterii de sine –, al literației, precum și al dobândirii „culturii generale”. Experiența cititorului prin lecturarea literaturii ca artă a limbajului este plasată în centrul procesului educațional, iar elevii sunt pregătiți pentru o exprimare clară, dialog și pentru diverse forme de comunicare orală și scrisă în spațiul public. Accentul orelor de literatură se pune pe crearea situațiilor care ajută ca lectura să fie o experiență estetică. Modelul didactic propus pornește de la recunoașterea legăturii esențiale dintre operă și cititor, adică de la ideea că opera (literară) nu este un obiect al cunoașterii (științifice), ci există ca operă doar în experiența lecturii și receptării.

Parcurgerea disciplinei prin dialogul cu operele studiate – în contrast cu practica monologică, centrată pe transmiterea de cunoștințe – presupune ca scopul să nu fie predarea conținuturilor educaționale (informații de istorie literară și/sau teoria literaturii) și utilizarea lor ca modalități de clasificare, în care operele sunt doar ilustrații ale acestor cunoștințe, ci dimpotrivă: cunoștințele să fie utilizate ca fundal pentru lectura interpretativă a operelor, subordonate dezvoltării experienței estetice, iar conceptele adecvate să fie folosite ca instrumente pentru formarea și îmbogățirea schemelor și codurilor textuale necesare interpretării.

Programa școlară se bazează pe un principiu organizatoric cronologic, fără ca scopul să fie predarea istoriei literare clasice. Practica „atelierului de interpretare a operelor literare” presupune parcurgerea anuală a patru demersuri interpretative comune, coordonate de profesor, construite pe interpretarea mai multor

opere literare sau fragmente din epoci diferite, având o deschidere spre creații din literatura universală, cultura pop, arte conexe, texte documentare și metatexte. Activitatea se bazează pe experiența lecturii lente, care generează trăiri, prin care cititorul poate percepe opera ca problemă existențială. Rolul profesorului nu este doar explicarea și „facilitarea înțelegerii" – întrucât aceasta impune elevului o receptare pasivă –, ci implicarea și inițierea elevului în procesul de interpretare a operei. Din multitudinea operelor literare propuse pentru temele activităților, profesorul va selecta textele sau fragmentele având în vedere interesul și nivelul clasei, respectând cerințele minime prevăzute, având posibilitatea de a le completa cu alte texte sau fragmente recomandate în cadrul temelor.

Accentul pe identificarea și rezolvarea problemelor lingvistice începe în ciclul primar, dar fenomenele care necesită utilizarea unei terminologii mai complexe și mai abstracte sunt introduse și analizate în profunzime în ciclul gimnazial. În ciclul liceal se propune identificarea relațiilor lingvistice complexe, iar punctele de plecare nu se mai limitează la experiențele directe, ci pot include și experiențele acumulate prin lectură, conversație și discuții. Procesul de învățare, având componente ca observarea, sistematizarea și generalizarea, este prezent, însă devin tot mai esențiale discuțiile, argumentarea, gândirea critică și formularea unor explicații alternative. Accentul se mută treptat de la dezvoltarea înțelegerii și producției de texte la studiul problemelor legate de paradigmele lingvistice, dezvoltarea capacității de a interpreta date și informații lingvistice, evaluarea critică a calității surselor alternative și formularea argumentelor, luarea deciziilor și aplicarea abordărilor lingvistice.

Dezvoltarea competențelor lingvistice din cadrul programelor școlare pentru clasele I-VIII are la bază o abordare funcțională, care nu pornește de la o clasificare prestabilită a limbii, ci de la conținutul, situația și contextul tipurilor de comunicare, astfel încât fiecare fenomen să poată fi interpretat în conformitate cu contextul specific de comunicare. În centrul atenției sunt texte care pot fi structurate în moduri diferite, evidențiind multiplele posibilități de reprezentare lingvistică. Programa școlară pentru ciclul liceal urmează parțial orientările bazate pe experiența proprie a elevilor, însă solicită tot mai mult activități inovatoare care, pe lângă exersarea rezolvării de probleme și a cercetării conștiente, urmăresc dezvoltarea sensibilității lingvistice, a gândirii critice și a creativității în utilizarea limbii. Prin implicarea elevilor în diferite tipuri de activități cognitive, profesorul îi orientează către descoperirea independentă a fenomenelor lingvistice. Astfel, și dimensiunea lingvistică a textelor (literare) poate fi abordată ca o problemă care justifică importanța aspectelor pragmatice, diacronice, sociale și cognitive ale utilizării limbajului.

Din punct de vedere metodologic, abordarea curriculumului presupune, de asemenea, utilizarea unor metode de predare și învățare care vizează dezvoltarea competențelor, precum și forme variate de organizare a învățării.

Structura programei școlare:

1. Notă de prezentare;
2. Competențe generale: subsisteme de comunicare și competențe cognitive care vizează dezvoltarea comunicării orale, înțelegerea și interpretarea textelor scrise, a redactării de texte, precum și sensibilitatea și rafinamentul în utilizarea limbajului;
3. Competențe specifice componente și subsisteme ale competențelor de bază (domenii de abilități și competențe dezvoltate ca urmare a învățării, seturi de motivații și atitudini);
4. Domenii de conținut și conținuturi de învățare care contribuie la dezvoltarea competențelor specifice pe baza seturilor de abilități. Domenii de conținut:
   - noțiuni de teoria literaturii (noțiuni de poetică, naratologie, de teoria genului și istoria stilistică)
   - lista autorilor recomandați
   - domenii problematice, teme care provoacă reflecție
   - teme și opere literare recomandate pentru atelierul de interpretare a operelor;
5. Exemple și activități de învățare: exemple recomandate de activități de învățare care contribuie la dezvoltarea competențelor prin integrarea conținuturilor;
6. Sugestii metodologice.

Abrevieri utilizate în programă:

TC = trunchi comun
CG = competență generală
CS = competență specifică
EAI = exemple de activități de învățare
(CS) = curriculum de specialitate

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Înțelege diferite tipuri de texte în contexte formale și informale, apreciind calitatea lor estetică**
CG2	**Aplică strategii de interpretare a textelor în contexte istorice și culturale**
CG3	**Produce oral și în scris diferite tipuri de texte exprimându-se cu sensibilitate și rafinament**

Clasa a IX-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

(TC) CG 1 - Înțelege diferite tipuri de texte în contexte formale și informale, apreciind calitatea lor estetică

Clasa a IX-a
(TC) CS 1.1. Înțelege diferența dintre lectura referențială și lectura literară în receptarea diferitelor tipuri de texte
- *compararea textelor literare și nonliterare pe baza caracteristicilor specifice (de ex. sub formă de tabel sau diagramă Venn)* - *observarea modului de receptare în cazul a două interpretări (referențială și literară) ale aceleiași teme* - *identificarea comunicării obiective și subiective în texte literare și nonliterare* - *adoptarea unei poziții cu privire la una dintre cele două interpretări (referențială și literară) oferite pe baza unui text literar* - *descoperirea rolului codurilor literare în crearea sensului conotativ în texte de diferite genuri* - *conștientizarea propriului proces de înțelegere, a obstacolelor în calea înțelegerii și eliminarea barierelor în calea înțelegerii (de ex. sub forma unui jurnal cu dublă intrare /hărți mentale/discuții)* - *corectarea individuală a erorilor de înțelegere/interpretare (de ex. recitire, reflecție, rezolvare de probleme, corectare)* - *evaluarea rezultatelor învățării în funcție de propriile obiective și așteptări, precum și de așteptările altor persoane*
(TC) CS 1.2. Înțelege conversațiile cotidiene, textele argumentative, textele documentare, textele multimedia și metatextele mai simple pentru a obține informații
- *identificarea informațiilor explicite și implicite în diferite tipuri de texte nonliterare* - *identificarea argumentelor, contraargumentelor și concluziilor în texte argumentative și metatexte simple (de ex. sub formă de model grafic)* - *identificarea informațiilor din texte documentare (de ex. orar, buletin meteorologic, instrucțiuni de utilizare, factură, bilet) în situații reale de viață* - *asocierea diferitelor tipuri de texte nonliterare cu rezumatele acestora* - *observarea textelor multimedia în baza unor criterii sub formă de tabel* - *analiza critică a mesajelor primite în diferite situații de comunicare*
(TC) CS 1.3. Denumește concepte poetice, naratologice, noțiuni legate de teoria a genului și de istoria stilurilor literare în raport cu diferite tipuri de texte
- *identificarea trăsăturilor genului și speciei literare a diferitelor texte* - *așezarea operelor citite pe o axă cronologică a stilurilor literare* - *ilustrarea prin exemple a conceptelor de poetică, naratologie, teorie a genurilor și istorie a stilurilor pe baza experiențelor de lectură* - *exerciții de versificație pentru diferențierea ritmului în versificația accentuată și metrică*
(TC) CS 1.4. Identifică calități valorice în texte literare și non-literare
- *identificarea valorilor comunicaționale și estetice exprimate în texte literare și nonliterare* - *observarea valorilor exprimate în texte multimedia (reclamă, videoclip de campanie, fragment de film)* - *compararea valorilor exprimate în texte literare și nonliterare sub forma unui model grafic* - *identificarea perspectivelor și situațiilor de viață care stau la baza valorilor exprimate* - *aplicarea asumată a propriului sistem de valori*

(TC+CS) CG 2 - Aplică strategii de interpretare a textelor în contexte istorice și culturale

Clasa a IX-a
(TC) CS 2.1. Aplică strategii de interpretare a textului în opere nonliterare, epice și lirice
- *exersarea lecturii expresive, receptive și interpretative* - *identificarea caracteristicilor textelor nonliterare* - *interpretarea caracteristicilor textelor nonliterare conform unor criterii prestabilite* - *identificarea diferențelor între caracterul liric și narativ* - *analiza relației dintre titlu și text* - *interpretarea textelor lirice prin descoperirea valorilor semantice a figurilor de stil și a tropilor* - *identificarea variațiilor de discurs poetic, context liric și mod de exprimare* - *analiza rolului rimei și ritmului în textele lirice*

Clasa a IX-a
- *distincția dintre relatarea acțiunii de către personaje și vocea naratorului în textele epice (discurs direct, discurs indirect, discurs indirect liber)* - *identificarea elementelor de atmosferă și a efectelor acestora în opere lirice și epice* - *interpretarea caracterului parabolic la nivelul acțiunii, personajelor și motivelor*
(TC) CS 2.2. Interpretează date lingvistice pe baza unor criterii specifice
- *familiarizarea cu metodele de colectare a datelor* - *utilizarea practică a fondurilor și bazelor de date, a dicționarelor (online)* - *familiarizarea cu criteriile de căutare a datelor specifice* - *identificarea informațiilor și datelor referitoare la o temă prestabilită* - *clasificarea datelor lingvistice conform unor criterii specificate*
(TC) CS 2.3. Rezumă propria experiența de lectură într-un răspuns scurt, utilizând corect noțiunile acumulate
- *formularea unor ipoteze privind tema operei literare pe baza titlului* - *observarea relației dintre titlu și text* - *descoperirea trăsăturilor de gen ale operelor lirice și epice în cadrul unei opere literare lecturate* - *distincția dintre ficțiune și realitate în operele literare* - *formularea intenției didactice în raport cu valorile exprimate în textele cu caracter parabolic* - *identificarea caracteristicilor lingvistice, stilistice, tonalității și atmosferei textului* - *identificarea calităților estetice ale textului* - *recunoașterea rolului structural și expresiv al ritmului și al rimei în poezie*
(TC) CS 2.4. Recunoaște caracteristicile textelor din diferite epoci literare în vederea dezvoltării perspectivei istorice
- *identificarea și discutarea informațiilor și datelor legate de diferite epoci literare, conform unor criterii prestabilite* - *identificarea caracterului istoric al textului* - *compararea propriilor experiențe existențiale cu cele din lecturile literare* - *identificarea schimbărilor de sistem de valori în opere cu tematică istorică* - *recunoașterea evoluției formelor de exprimare în texte aparținând unor epoci diferite* - *identificarea trăsăturilor stilistice ale textelor literare sub formă de răspunsuri scurte*
(TC) CS 2.5. Interpretează motivele schimbărilor lingvistice în vederea dezvoltării perspectivei istorice
- *căutarea unor informații și date referitoare la anumite cauze ale schimbărilor lingvistice și discutarea acestora pe baza unor criterii prestabilite.* - *descoperirea posibilităților de schimbare în timp a frazemelor și proverbelor* - *analiza trăsăturilor lingvistice (gramaticale) ale textelor literare vechi* - *recunoașterea împrumuturilor lexicale în texte din diferite perioade* - *recunoașterea mecanismelor care facilitează integrarea în limbaj a cuvintelor împrumutate*
(CS) CS 2.6. Realizează conexiuni între narațiunile biblice și adaptările lor în diverse opere literare
- *cunoașterea povestirilor biblice studiate (de ex. Iosif, Iona, Iudita)* - *înțelegerea mesajului moral și teologic al relatărilor biblice* - *analiza rolului motivelor biblice într-o operă literară* - *discutarea apariției credinței și moralei în relatările biblice*

(TC+CS) CG 3 - Produce oral și în scris diferite tipuri de texte cu sensibilitate și rafinament în exprimarea lingvistică

Clasa a IX-a
(TC) CS 3.1. Compune texte adecvate contextului, ținând cont de diferențele regionale și sociale
- *identificarea trăsăturilor propriei variante dialectale/regionale a limbii materne și compararea acestora cu variantele utilizate în alte regiuni dialectale, cu ajutorul hărților digitale* - *compararea textelor formulate în diferite variante ale limbii și evidențierea asemănărilor și diferențelor* - *producerea de texte în diferite variante lingvistice, în funcție de situație, scop, emițător și receptor* - *analiza relației dintre varianta regională a limbii și identitatea personală/culturală, ca rezultat al unei cercetări realizate de elevi (de exemplu: cuvinte și expresii folosite în familie care nu apar în varianta normativă)* - *crearea de texte orale pe baza cuvintelor-cheie și a rețelei tematice* - *producerea de texte cu respectarea micro- și macrostructurii textului* - *redactarea unei povești prin aplicarea progresiei tematice*

Clasa a IX-a
(TC) CS 3.2. Participă la interacțiuni verbale și produce monologuri în diverse situații de comunicare
- *exerciții complexe de tip situațional privind inițierea comunicării (salut, prezentare, adresare), menținerea și încheierea relației de comunicare* - *exersarea dialogului în contexte informale și formale, având în vedere relația dintre interlocutori* - *identificarea factorilor perturbatori în comunicare* - *pregătirea pentru rolul de coordonator al conversației în dialoguri cu mai mulți participanți* - *exersarea metodei ascultării active / atenției receptive* - *utilizarea dialogului și monologului ca procedee caracterologice* - *crearea unui schimb de replici cu caracter umoristic* - *participare responsabilă în diverse interacțiuni, cu respectarea convențiilor comunicative și a principiilor etice, precum și cu aprecierea diversității culturale*
(TC) CS 3.3. Produce tipuri de texte funcționale (scrisoare privată/oficială, invitație, completare de formulare) adaptate unei anumite situații de comunicare
- *exersarea redactării unui enunț tematic în scrisori personale și oficiale* - *redactarea unei invitații în registre stilistice diverse, corespunzătoare unor contexte variate* - *proiectarea unor pliante pentru evenimente literare* - *exersarea respectării regulilor de completare a formularelor de candidatură* - *redactarea unei scrisori de admirație, reale sau fictive, adresate unui artist sau actor preferat, cu aprecierea activității sale artistice.* - *redactarea unei scrisori adresate primăriei pentru soluționarea unei probleme comunitare*
(TC) CS 3.4. Produce texte argumentative mai simple în situații de comunicare cotidiană
- *formularea unor mesaje variate pentru exprimarea opiniilor, gândurilor, emoțiilor, argumentelor și contraargumentelor în contexte formale și informale, prin diverse medii, adaptate situației de comunicare* - *asocierea unor afirmații cu dovezi/argumente și contraziceri/contraargumente* - *exersarea delimitării între fapte și opinii în diferite contexte de comunicare* - *exersarea exprimării unui punct de vedere (într-un text de trei minute sau trei paragrafe)* - *motivarea și explicarea detaliată a unui răspuns la o întrebare* - *integrarea exemplelor și citatelor în texte argumentative* - *exersarea argumentării scurte și eficiente prin teme cotidiene* - *exersarea argumentului derivat dintr-o definiție* - *crearea de discursuri adaptate diferitelor destinatari* - *crearea unor texte scurte, cu caracter comic, în care se formulează scuze și explicații pentru diverse situații*
(TC) CS 3.5. Produce texte jurnalistice, digitale/multimedia (de ex. mesaje text, SMS-uri, mesaje vocale, comentarii, e-mailuri, reclame, crearea de evenimente, texte pentru rețelele de socializare) în diverse situații de comunicare
- *participare conștientă la comunicarea scrisă online, cu aplicarea regulilor de ortografie* - *formularea aceluiași mesaj în moduri diferite, adaptate diverselor situații de comunicare* - *pregătirea unui scenariu detaliat al unor evenimente/zile comemorative* - *exersarea utilizării eficace a resurselor din biblioteci electronice* - *formularea mesajelor vocale într-un mod concis* - *elaborarea de materiale-suport pentru învățare cu sprijinul inteligenței artificiale*
(TC+CS) CS 3.6. Creează texte narative, descriptive, bazate pe experiențe reale sau fictive
(TC) - *transformarea experienței de lectură în reflecție scrisă, cu exprimarea unui mesaj semnificativ, într-un format de jurnal de impresii* - *exersarea tehnicii scrisului reflexiv (de ex. pentru formularea ideilor, opiniilor, argumentelor și întrebărilor personale)* - *integrarea dialogului și monologului într-un text narativ* - *integrarea unui text descriptiv într-un text narativ* - *relatarea unei zi de școală sub forma unui fragment de jurnal, din perspectivă individuală și colectivă* **(CS)** - *redactarea unor scurte povestiri proprii pe baza unui motiv biblic*
CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Autori recomandați	**(TC)** **1.1.** Balassi Bálint **1.2.** Csokonai Vitéz Mihály **1.3.** Heltai Gáspár **1.4.** Janus Pannonius **1.5.** Mikes Kelemen **1.6.** Zrínyi Miklós
	(CS) **1.7.** Káldi György **1.8.** Tinódi Lantos Sebestyén
2. Noțiuni	**(TC)** **2.1.** lectura referențială vs. lectura literară **2.2.** caracteristicile textului literar: – ficționalitate, construcție lingvistică, caracter istoric, sens conotativ – rolul codurilor și formelor literare în organizarea textului – autor, cronologie, cultură, viziune asupra lumii, istoricitate, epocă literară, stil, stilul caracteristic al unei epoci, curent literar, sinteză stilistică – criterii de interpretare în procesul lecturii – valori și raporturi valorice (în operele literare) – calități estetice (frumos, urât, tragic, comic, sublim, josnic, idilic, elegiac) – tonalități (obiectiv, subiectiv, odic, patetic, tragic, elegiac, umoristic) **2.3.** epoci și curente stilistice: – Antichitate, Evul Mediu, Renaștere, umanism, Reforma protestantă, Baroc, Rococo **2.4.** monumente ale limbii maghiare: – fragmente de texte, texte integrale, glose **2.5.** lectura operelor epice: – epica, povestea, narațiunea, naratorul, perspectiva narativă, vocea narativă, personajul, structura personajelor, tehnici de caracterizare – genuri epice: povestire biblică, parabolă, fabulă cu morală, învățătură, predică, legendă, cronică, legendă istorică, gestă, epopee (propoziție tematică, invocație, in medias res, comparații epice, enumerare, intervenție divină, epitete constante, anticipare narativă), scrisoare literară, nuvelă. – narațiune și învățătură, caracter parabolic **2.6.** lectura operelor lirice: – lirism, eul liric, situația poetică, situația de enunțare, stil de vorbire – genuri lirice: cântece (cântece de ostași, cântece de curuți), epigramă, imn, odă, psalm, lirica trubadurilor, cântece de dragoste cu imagini florale, odă elegiacă, elegie – pictura, sententia – versificație accentuată și metrică (picioare metrice, hexametru, pentametru, distih), versificație simultană, strofă (strofa Balassi), rimă, tipuri de rimă **2.7.** tipuri de texte: – monolog, dialog, texte documentare, metatexte, texte argumentative (argument, contraargument, punct de vedere, teză), scrisoare cu caracter personal, scrisoare oficială, invitație, texte multimedia, sms, mesaj, mesaj vocal, comentariu, e-mail, anunț, creare de eveniment, texte de pe rețelele de socializare **2.8.** fonduri de date, baze de date, tipuri de dicționare: – dicționare monolingve/explicative, multilingve, etimologice, de sinonime, dicționare de specialitate, dicționar ortografic, dicționare istorice ale limbii – articol de dicționar; funcția diferitelor tipuri de dicționare – asemănări și diferențe între fonduri de date, baze de date, dicționare tipărite și online **2.9.** schimbare lingvistică: – diversitatea lingvistică în timp – cauzele schimbărilor lingvistice: • cauze interne – sistemul limbii • cauze externe – schimbările sociale, culturale, influența evenimentelor istorice, contactul cu alte comunități lingvistice

Domenii de conținut	Conținuturi
	2.10. variante teritoriale și sociale: – variantă lingvistică, dialect, limbaj comun, standard, limbaje de hobby, variante lingvistice specifice vârstei, limbaje de specialitate
	(CS) **2.11.** Biblia, traducerea Bibliei; relatări despre creație; relatări despre distrugere; povestea căderii în păcat; povestea fratricidului; parabole; relatarea patimilor
3. Atelier de interpretare textuală	**(TC)** **3.1. FORMARE INTELECTUALĂ ȘI EDUCAȚIE** (Cerință minimă: 3 opere epice și 3 opere lirice) **3.1.1. Opere literare din epocile studiate în clasa a IX-a:** *Halotti Beszéd és Könyörgés;* pilde biblice (Semănătorul; Fiul risipitor); *István király intelmei Imre herceghez*; Janus Pannonius: *A veronai Guarinóhoz* (Kérlek téged, e kornak fényessége…); *Vitázik Guarino mentegetőzésével; Guarinóhoz* (Így szóltál, Guarino, míg olvasgattad a könyvem…); Heltai Gáspár: *Száz fabula* (fragment); Mikes Kelemen: *Törökországi levelek* (scrisoarea 62); Csokonai Vitéz Mihály: *Jövendőlés az első oskoláról a Somogyban* **3.1.2. Opere asociabile** **3.1.2.1. Opere literare:** Apáczai Csere János: *Az iskolák fölöttébb szükséges voltáról*; Kosztolányi Dezső: *Halotti beszéd; A kulcs*; *Aranysárkány*; *Házi dolgozat*; *Fürdés; Sakk matt*; Márai Sándor*: Halotti beszéd; Füves könyv*; Kazinczy Ferenc: *A nagy titok*; Kölcsey Ferenc: *Emléklapra; Huszt*; Berzsenyi Dániel: *A magyarokhoz (II.)*; Gárdonyi Géza: *Bűntárgyalás*; Móricz Zsigmond: *Légy jó mindhalálig* (fragmente, scene care ilustrează viața școlară); Szabó Magda: *Abigél*; Karinthy Frigyes: *Tanár úr, kérem*; Vámos Miklós: *Pofon*; Ady Endre: *Üzenet egykori iskolámba*; Kovács András Ferenc: *Erdélyi iskolák falára*; Tóth Krisztina: *Verset állva; Tolltartó; Én csak egy nyugdíjas tanár vagyok*; Ottlik Géza: *Iskola a határon* (fragmente, scene care ilustrează viața școlară); Esterházy Péter: *Pápai vizeken ne kalózkodj!*; Pilinszky János: *A tékozló fiú keresése*; Dragomán György: *Oroszlánkórus*; Tamás Dénes: *Az élő ház*; Gion Nándor: *Sortűz egy fekete bivalyért* (fragmente, figura profesorului Fodó) **3.1.2.2. Opere din domenii artistice conexe:** Fra Angelico: *Predica de pe munte* (pictură, 1442); Raffaello Sanzio: *Școala din Atena* (pictură, 1510); Rembrandt Harmenszoon van Rijn: *Întoarcerea fiului risipitor* (pictură, 1669); *Lecția de anatomie a doctorului Tulp* (pictură, 1632); *Cina din Emmaus* (pictură, 1601); Jean-François Millet: *Semănătorul* (pictură, 1850); Munkácsy Mihály: Colpachi iskola (pictură, 1882); Vincent Van Gogh: *Semănătorul la apus* (pictură, 1888, ambele versiuni); Ferenczy Károly: *Predica de pe munte* (pictură, 1896); Csontváry Kosztka Tivadar*: Marokkói tanító* (pictură, 1908); Caravaggio: *Trișorii* (pictură, 1594); *A Pál utcai fiúk* (dramă cinematografică pentru tineret, adaptare a romanului lui Ferenc Molnár, Fábri Zoltán, 1969); *Cercul poeților dispăruți* (dramă cinematografică pentru tineret, Peter Weir: *Dead Poets Society*, 1989); *Mindenki* (*scurtmetraj,* Deák Kristóf, 2016); *Zâmbet de Mona Lisei* (dramă cinematografică, Mike Newel: *Mona Lisa Smile*, 2003); Cancelaria profesorilor (dramă cinematografică, İlker Çatak: *Teachers' Lounge,* 2023); *Fekete pont* (dramă cinematografică, Szimler Bálint, 2024) **3.1.3. Perspective asupra literaturii universale:** Marcus Aurelius: *Meditații*; *Profesorul și bacul* (poveste populară hindusă); J.D. Salinger: *De veghe în lanul de secară*; J. K. Rowling: *Harry Potter*; Sylvia Plath: *Inițiere*; Ernest Hemingway: *Tabăra indiană*; André Gide: *Întoarcerea fiului risipitor* **3.1.4. Oportunități de analiză retrospectivă:** Molnár Ferenc: *A Pál utcai fiúk* **3.1.5. Noțiuni** (valori, teme, motive reprezentate): păcat originar, cădere în păcat, pedeapsă, Eden, motivul arborelui, limbaj arhaic, strategii de învățare, inițiere, model de urmat, integrare, respectarea normelor, maturizare, implicare personală, tipare de comportament uman, transmiterea valorilor, responsabilitate, conformare, vocație, cunoaștere, principii educaționale, idealuri educaționale, roluri ale profesorului, conflicte școlare, drepturile copilului, protecția copilului **3.2. DIMENSIUNI SACRE ȘI PROFANE ALE IUBIRII** (Cerință minimă: 2 opere epice și 4 opere lirice)

Domenii de conținut	Conținuturi
	3.2.1. Opere literare din epocile studiate în clasa a IX-a: *Margit-legenda*; *Szent Ferenc legendája* (Jókai kódex: *Az fordolt farkasról*); *Szent László legendája*; Balassi Bálint: *Hogy Juliára talála így köszöne néki*; *Juliát hasonlítja a szerelemhez, mely hasonlatosságot a Juúlialia dicséretin kezd el*; *Kiben az kesergő Céliáról ír*; Csokonai Vitéz Mihály: *A boldogság*; *Tartózkodó kérelem*; *A rózsabimbóhoz*; *A Reményhez* **3.2.2. Opere asociabile:** **3.2.2.1. Opere literare:** Dsida Jenő: *Arany és kék szavakkal*; Gárdonyi Géza: *Isten rabjai*; Lackfi János: *Szent Margit legendája*; Szerb Antal: *A szerelem a palackban*; Márai Sándor: *Vendégjáték Bolzanóban*; Csokonai Lili [EsterházyPéter]: *Tizenhét hattyúk*; Kovács András Ferenc: *Júliának különb dicséreti*; *Kiket Júliáról szerzett*; *Júliát az hithez hasonlítja; Magát az planétákhoz méri*; *Julia árnyékáról*; Orbán Ottó: *Melyben Balassi módján fohászkodik*; Nagy Gáspár: *Visszhangzó lépcsők egy eleven Balassi-szoborhoz*; Petri György: *Egy Balassi-strófa*; Varró Dániel: *Változatok egy gyerekdalra: Balassi Bálint* **3.2.2.2 Opere din domenii artistice conexe:** *Ilustrațiile din Codex Manesse care reprezintă dragostea cavalerească* (1305−1340); Jan van Eyck: *Portretul Arnolfini* (pictură, 1434); Sandro Boticelli: *Primăvara* (pictură, 1482); *Venus și Marte* (pictură, 1485); *Nașterea lui Venerei* (pictură, 1486); Hieronymus Bosch: *Grădina desfătărilor umane* (pictură, în jurul anului 1500); Tiziano: *Dragoste pământească și cerească* (pictură, 1512−1516); Peter Paul Rubens: *Grădina iubirii* (pictură, 1630−1632); Giovanni Lorenzo Bernini: *Extazul Sfineti Tereza* (statuie, 1647); François Boucher: *Iubitori în parc* (pictură, 1758); Jean-Honore Fragonard: *Leagănul* (pictură, 1767); Louis-Jean-François Lagrenée: *Amor și Psyché* (pictură, 1767−1771); Antonio Canova: *Amor și Psyche* (statuie, 1796); Gustav Klimt: *Sărutul* (pictură, 1907−1908); Szinyei Merse Pál: *Szerelmespár* (pictură, 1870); René Magritte: *Îndrăgostiții* (pictură, 1928); *Bucură-te, patrie maghiară!*(adaptarea imnului Gaude Mater Hungaria) – Schola Hungarica – Dobszay László; *Lucis cr eator optime* melodia gregoriană; Sator-Quartet – Heidl György și Bognár Szilvia: *Lucis creator optime*; Moniot d'Arras: *Ce fu en mai* (Cântec de vară); formația Kecskés: Gaucelm Faidit: *Cântece de trubaduri din secolele XII–XIII* (Hungaroton,1986); Ludwig van Beethoven: *Simfonia a IX-a* (simfonie, 1824, Partea a IV-a, Oda bucuriei); Richard Wagner: *Tristan și Isolda* (operă, 1859, Liebestod, fragment); Giacomo Puccini: *Turandot* (operă, 1926, „Nessun dorma", Aria lui Calaf, începutul actului III); Richard Wagner: *Inelul Nibelungilor* (ciclu de opere, 1876, „Awakening Scene", „Immolation Scene"); Giuseppe Verdi: *Trubadurul* (operă, 1853); Liszt Ferenc: *Két legenda: Assisi Szent Ferenc prédikál a madaraknak* (compoziție pentru pian, 1862−1863); *Árpád-házi Szent Margit legendája* (spectacol muzical de fantezie istorică prezentat de Trupa itinerantă Déryné din Kaposvár); *Fratele Soare, sora Lună* (dramă cinematografică, Franco Zefirelli: *Fratello sole, sorella luna*, 1972); *Omul care l-a ucis pe Don Quijote* (comedie de aventuri, Terry Gilliam: *The Man Who Killed Don Quixote*, 2018); *Shakespeare îndrăgostit* (comedie romantică, John Madden: *Shakespeare in love,* 1998); *Povestea unui cavaler* (comedie de aventuri cu tematică istorică, Brian Helgeland: *A Knight's Tale,* 2001) **3.2.3. Perspective asupra literaturii universale:** Platon: *Banchetul* (*Symposion*); Francesco Petrarca: *Cântecul*; William Shakespeare: *Sonete; Romeo și Julieta*; Miguel de Cervantes: *Don Quijote*; Umberto Eco: *Numele trandafirului*; Anton Pavlovics Csehov: *Despre dragoste și alte povestiri;* Johann Wolfgang von Goethe*: Faust* (partea I, II); Novalis*: Imnuri către noapte*; Lidia Amejko: *Viața sfinților din cartier* **3.2.4. Oportunități de analiză retrospectivă:** Petőfi Sándor: *János vitéz* **3.2.5. Noțiuni** (valori, teme, motive reprezentate): iubire sacră, iubire cavalerească, poezia trubadurilor, iubire renascentistă, curtare rococo, extaz, transfigurare, iubire platonică, transcendență, profan, cântece de dragoste cu imagini florale, cântece populare de situație, sacru, sfințenie, miracol, catalog de virtuți, literatură monastică, oferirea unui model, caracter educativ, exemplu moral, sacrificiu de sine, jertfă, asceză, slujire, căutarea fericirii, pasiune, dorință, împlinire, trecerea timpului, iubirea ca ideal, antropomorfizare, efemeritatea existenței umane **3.3. EXPERIENȚA APARTENENȚEI ȘI A STRĂINĂTĂȚII**

Domenii de conținut	Conținuturi
	(Cerință minimă: 2 opere epice și 4 opere lirice) **3.3.1. Opere literare din epocile studiate în clasa a IX-a:** Janus Pannonius: *Pannónia dicsérete*; *Egy dunántúli mandulafáról*; *Mikor a táborban megbetegedett*; *Búcsú Váradtól*; Mikes Kelemen: *Törökországi levelek*; Csokonai Vitéz Mihály: *Az estve*; *A tihanyi echóhoz*; *A magánossághoz*; *A pillangóhoz* **3.3.2. Opere asociabile** **3.3.2.1. Opere literare:** Berzsenyi Dániel: *A közelítő tél*; Kazinczy Ferenc: *Fogságom naplója* (fragment); Péterfy Gergely: *Kitömött barbár*; Kosztolányi Dezső: *A szegény kisgyermek panaszai*; *Esti Kornél* (fragment); Márai Sándor: *Napló*; *Béke Ithakában*; Arany János: *Epilógus*; Ady Endre: *Kocsi-út az éjszakában*; *Sem utódja, sem boldog őse…*; *A Tisza-parton*; *A Hortobágy poétája*; *Mátyás bolond diákja*; Karinthy Frigyes: *Előszó; Barabbás*; József Attila: *Levegőt!*; *Külvárosi éj*; Tóth Árpád: *Lélektől lélekig*; Tamási Áron: *Levél Édesanyámhoz Mikes Kelemenről*; Kányádi Sándor: *Fától fáig*; Örkény István: *Az otthon*; Tandori Dezső: *Egy talált tárgy megtisztítása* **3.3.2.2. Opere din domenii artistice conexe:** Kolozsvári Tamás: *Kálvária* (retablu, 1427); Caspar David Friedrich: *Hoinarul deasupra mării de ceață* (pictură, 1818 körül), Edgar Degas: *Consumatorii de absint* (pictură, 1876); Munkácsy Mihály: *Krisztus Pilátus előtt* (pictură, 1881); Edvard Munch: *Țipătul* (pictură, 1893); Edward Hopper: *Automat* (pictură, 1927); Csontváry Kosztka Tivadar: *Magányos cédrus* (pictură, 1907); Ludwig van Beethoven: *Sonata la lumina lunii* (1801); Bródy János: *A magány* (piesă muzicală în stil beat, 1994); Margaret Island: *A rab gólya* (poezie de Arany János adaptată muzical, 2018; *Az emigráns* (film artistic, Szalai Györgyi, Dárday István, 2006); *A Pillangó* (film artistic de comedie dramatic, Philippe Muyl: *Le papillon,* 1973); Várnai György, Jankovics Marcell: *Gusztáv elidegenedik* (animație, 1978), *Acolo unde cântă racii* (thriller criminal, adaptare după romanul Delia Owens, Olivia Newman: *Where the Crawdads Sing*, 2022) **3.3.3. Perspective asupra literaturii universale:** Dante Alighieri:*Divina Comedie*; John Keats: *Singurătate*; *Speranței*; Mihai Eminescu: *Sărmanul Dionis*; *Luceafărul*; Franz Kafka: *Metamorfoza*; Sylvia Plath: *Clopotul de sticlă* **3.3.4. Oportunități de analiză retrospectivă:** Molnár Ferenc: *A Pál utcai fiúk*; Rudyard Kipling: Cartea junglei; Antoine de Saint-Exupéry: *Micul Prinț* **3.3.5. Noțiuni** (valori, teme, motive reprezentate): familiaritate, drum, exil, (e)migrație, dor de casă, atașament personal și cultural, nostalgie, întâlnirea culturilor, dificultăți de integrare, neînțelegere, excludere, înstrăinare, singurătate **3.4. DEVOTAMENT ȘI EROISM. *Ecouri istorice ale invaziei tătare, ale stăpânirii turcești și ale războaielor curuți–lobonți*** (Cerință minimă: 2 opere epice și 4 opere lirice) **3.4.1. Opere literare din epocile studiate în clasa a IX-a:** Balassi Bálint: *Egy katonaének; Ó, én édes hazám, te jó Magyarország*; Zrínyi Miklós: *Szigeti veszedelem* (fragmente); cântece de curuți (*Csínom Palkó*; *Rákóczi-nóta*; *Nagymajtényi síkon letörött a zászló*; *Őszi harmat után)* **3.4.2. Opere asociabile** **3.4.2.1. Opere literare:** Rogerius mester: *Siralmas ének*; Tinódi Lantos Sebestyén: *Cronica* (Egervár viadaljáról); Kodolányi János: *Julianus barát*; *A vas fiai*; Kemény Zsigmond: *Zord idő*; Ady Endre: *Bujdosó kuruc rigmusa; Kurucok így beszélnek; Két kuruc beszélget*; Arany János: *Szondi két apródja*; Gárdonyi Géza: *Egri csillagok*; Jókai Mór: *Török világ Magyarországon*; *A nagyenyedi két fűzfa*; Mikszáth Kálmán: *A fekete város*; *Új Zrínyiász*; Kós Károly: *Varju nemzetség*; Esterházy Péter: *Harmonia Caelestis* (fragmente care evocă atmosfera epocii); Szilágyi István: *Hollóidő*; Makkai Sándor: *Ördögszekér*; Orbán Ottó: *Melyben Balassi módjára fohászkodik*; Lackfi János: *Plaza Balassi* **3.4.2.2. Opere din domenii artistice conexe:** Hollósy Simon: *Zrínyi kirohanása* (pictură, 1896); Csontváry Kosztka Tivadar: *Zrínyi kirohanása* (pictură, 1903); Feszty Árpád: *Feszty-körkép* (pictură, 1892−1894); Benczúr Gyula: *Budavár visszavétele a töröktől* (pictură, 1686); *Egri csillagok* (musical, Várkonyi Mátyás – Béres Attila, 1996); *Zrínyi 1566* (musical rock, Moravetz Levente, 2017); versiuni ale *Rákóczi-induló*

Domenii de conținut	Conținuturi
	3.4.3. Perspective asupra literaturii universale: Homérosz: *Iliada*; Vergilius: *Eneida*; *Cântecul lui Roland*; *Cântecul Nibelungilor*; *Legendele regelui Arthur*; Torquato Tasso: *Ierusalimul eliberat*; Mihai Eminescu: *Scrisoarea a III-a*; Leon Uris: *Exodul* **3.4.4. Oportunități de analiză retrospectivă:** Jókai Mór: *A kőszívű ember fiai*; Arany János: *Toldi*; Gárdonyi Géza: *Egri csillagok* **3.4.5. Noțiuni** (valori, teme, motive reprezentate): identitate națională, sistem de valori creștine, viață de ostaș, loialitate, eroism, ostași de la cetățile de graniță, sacrificiu de sine, imitatio Christi, athleta Christi, viziune dualã asupra lumii, curuți, lobonți, exil, pribegie **(CS)** **3.5. POVESTIRILE BIBLICE FUNDAMENTALE ÎN LITERATURĂ** (Cerință minimă: 2 opere epice/dramatice, 4 opere lirice) **3.5.1. Relatările biblice fundamentale:** povestea creației; relatările despre distrugere; povestea căderii în păcat; povestea fratricidului; povestea lui Iosif; cartea lui Iona; cartea Juditei; viața lui Isus; parabole; relatarea patimilor **3.5.2. Opere asociabile:** **3.5.2.1. Opere literare:** Madách Imre: *Az ember tragédiája* (tablourile de cadru); Petőfi Sándor: *Midőn a földön...*; Sütő András: *Káin és Ábel*; Weöres Sándor: *Ábrahám áldozása*; Babits Mihály: *Jónás könyve*; Ady Endre: *A menekülő Élet*; Kányádi Sándor: *Meghívó*; Traducerea adaptată și ilustrată cu schițe de către András Nyújtódi în Codexul din Odorheiu Secuiesc; Tinódi Lantos Sebestyén: *Judit asszony históriája* (fragmente); Ady Endre: *Húsvét előtt*; József Attila: *A város peremén*; Vörösmarty Mihály: *Gondolatok a könyvtárban*; Ady Endre: *A magyar Ugaron* **3.5.2.2. Opere din domenii artistice conexe:** Michelangelo Buonarroti: *Crearea lui Adam* (pictură, Capela Sixtină, 1508−1512); Lucas Cranach cel Bătrân: *Adam și Eva* (pictură, 1508−1510); Joseph Haydn: *Creația* (oratoriu, 1796); Edward Hicks: *Arca lui Noe* (pictură, 1846); Giovanni Bellini: *Potopul* (operă, 1830); Benjamin Britten: *Arca lui Noe* (operă, 1957); Ferenczy Károly: *Ábrahám áldozata* (pictură, 1901); Mark Chagall: *Avraam și Isaac în drum spre locul jertfei* (pictură, 1931); Pieter Lastman: *Iona și balena* (pictură, 1621); *Medalionul paginii de introitus pascal din Gradualul lui Matei*; Tim Rice − Andrew LLoyd Webber: *Iosif și mantia viselor în culori* (musical, 1968); Rembrandt van Rijn: *Haina lui Iosif ajunge la Iacob* (pictură, 1603); Rembrandt van Rijn: *Întoarcerea fiului risipitor* (pictură, 1669); *Patimile* (dramă cinematografică, Mel Gibson, 2004) **3.5.3. Opere din domenii artistice conexe:** Lev Tolstoi: *Câți oameni trăiesc pe pământ?*; John Milton: *Paradisul pierdut*; C. S. Lewis: *Cronicile din Narnia – Nepotul magicianului*; *Epopeea lui Ghilgameș*; Lord George Gordon Byron: *Cain*; John Steinbeck: *La est de Eden*; Charles Baudelaire: *Abel și Cain*; Herman Melville: *Moby Dick*; Gustave Doré: *Iona în gura balenei* Thomas Mann: Iosif și frații săi (fragmente); André Gide: *Întoarcerea fiului risipitor*; Oscar Wilde: *Fiul*; Rudyard Kipling: *Dacă…* **3.5.4. Noțiuni** (valori, teme, motive reprezentate): simboluri biblice, povestea creației, haos, ordine, destrămarea ordinii divine, cuvântul ca forță creatoare, pierderea inocenței, ispita, prețul libertății, condiția muritoare, păcatul originar, trădarea fratelui, consecințele colective ale păcatului, misiunea profetică, încercarea, perseverența, ucenicii, miracolele, învățătura morală, înțelepciunea, parabola, narațiunea arhetipală, motivul păcatului și al pedepsei, dilema alegerii morale, patimile, toposul ispitei, narațiunea mântuirii, alegerea divină, sacrificiu

Clasa a X-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

(TC) CG 1 - Înțelege diferite tipuri de texte în contexte formale și informale, apreciind calitatea lor estetică

Clasa a X-a
(TC) CS 1.1. Aplică, în procesul de receptare, strategii și moduri de lectură adaptate tipului de text
- *evidențierea informațiilor de bază referitoare la text (tema, tipul textului, genul textual) pe baza unei parcurgeri rapide a textului (titlu, elemente tipografice, construcția textului, elemente grafice)* - *activarea cunoștințelor anterioare și confruntarea lor cu informațiile noi, în diferite tipuri de texte, prin utilizarea tehnicii de notare (INSERT) și a organizatorilor grafici (tabel TTT, tabel de criterii)* - *lectură segmentată cu anticipare, compararea predicțiilor cu textul/segmentul citit, cu ajutorul organizatorilor grafici (tabel T, tabel de criterii)* - *identificarea cuvintelor-cheie și a propozițiilor-teză ale paragrafelor; realizarea unei rețele tematice pentru diferite tipuri de texte* - *însușirea și selectarea adecvată a mai multor tehnici și forme de notare, precum și aplicarea lor autonomă* - *crearea imaginilor senzoriale (vizualizare) pe parcursul lecturii diferitelor tipuri de texte* - *utilizarea suporturilor vizuale (diagramă Venn, schemă tip pânză de păianjen, hartă conceptuală, hartă a trăsăturilor, axă cronologică, cerc-schemă, lanț-schemă etc.) în procesul de realizare a unui plan de idei* - *realizarea unui rezumat pe baza unor opțiuni de răspuns/ a unui tabel de criterii prestabilit* - *conștientizarea propriului proces de înțelegere, a obstacolelor de comprehensiune și depășirea acestora prin jurnal cu dublă intrare / hartă conceptuală/ discuție* - *corectarea autonomă a erorilor de înțelegere/interpretare (recitire, reflecție, rezolvare de probleme, corectare)*
(TC) CS 1.2. Selectează tehnica de argumentare adecvată pentru exprimarea propriului punct de vedere/opinii
- *identificarea tipurilor de argumente (argument bazat pe relația cauză–efect, argument prin comparație, argument prin opoziție, argument bazat pe principiul general–particular, argument bazat pe probabilitate, argument derivat din dovezi – date, fapte) în texte date, cu ajutorul organizatorilor grafici (tabel T, tabel de criterii)* - *observarea și consemnarea mijloacelor de persuasiune și eficiență argumentativă, cu ajutorul organizatorilor grafici, în argumente pe aceeași temă, dar cu niveluri diferite de forță (argument slab, mediu, puternic)* - *identificarea instrumentelor de raționament logic (definiție, inducție, deducție, silogism) în texte argumentative, cu ajutorul jurnalului cu dublă intrare* - *detectarea argumentării eronate prin identificarea tipului de eroare (argumentum ad hominem, circulus vitiosus, prezentarea simultaneității/succesiunii ca relație cauză–efect, argumentum ad misericordiam, argumentum ad populum, apel la autoritate), cu sprijinul organizatorilor grafici* - *recunoașterea deformării, manipulării, populismului și demagogiei în texte cotidiene* - *evaluarea validității și coerenței afirmațiilor referitoare la opinii științifice provenite din surse diferite*
(TC) CS 1.3. Înțelege sensul conceptelor poetice, naratologice, de teorie a genurilor și de istorie a stilurilor în diferite tipuri de texte
- *determinarea speciei și genului diferitelor texte literare* - *identificarea trăsăturilor specifice genului epic, liric și dramatic în diverse tipuri de texte, cu ajutorul unui tabel de criterii* - *diferențierea particularităților de gen ale textelor epice aparținând unor stiluri și specii variate (roman autobiografic, povestire, nuvelă, roman romantic, roman istoric, baladă cultă), utilizând organizatori grafici (de ex. hartă conceptuală, tabel de criterii)* - *diferențierea particularităților de gen ale textelor lirice aparținând unor stiluri și specii variate (odă, imn, elegie, epigramă, poezie descriptivă), utilizând organizatori grafici* - *diferențierea trăsăturilor de gen ale textelor dramatice, utilizând organizatori grafici* - *plasarea operelor studiate pe axa cronologică a perioadelor stilistice* - *identificarea caracteristicilor stilistice în diferite tipuri de texte*

Clasa a X-a
- *ilustrarea conceptelor poetice, naratologice, de teorie a genurilor și de istorie a stilurilor pe baza lecturilor* - *exersarea metricii pentru analiza ritmului poeziilor accentuale și al celor metrice* - *recunoașterea rolului persuasiv al figurilor retorice și a funcției semnificative a tropilor în lectura textelor epice și lirice*
(TC) CS 1.4. Recunoaște diferite categorii de valori și relații valorice în textele literare
- *compararea valorilor și sistemelor de valori transmise de personajele/eroii din text, în diferite tipuri de texte, pe baza unor criterii date sau cu ajutorul organizatorilor grafici (diagramă Venn, schemă tip pânză de păianjen, hartă conceptuală, tabel T)* - *schițarea relațiilor dintre valorile prezentate în diferite tipuri de texte, cu ajutorul unei scheme tip pânză de păianjen sau al unei hărți conceptuale* - *recunoașterea relației dintre vină și ispășire în operele literare citite* - *identificarea ierarhiei valorilor dintr-o operă (de ex. reprezentarea raportului dintre valorile materiale și cele spirituale/morale/afective cu ajutorul unui organizator grafic)* - *analizarea situațiilor sau a problemelor complexe* - *formularea constatărilor bazate pe valori din perspective argumentate*

(TC+CS) CG 2 - Aplică strategii de interpretare a textelor în contexte istorice și culturale

Clasa a X-a
(TC) CS 2.1. Aplică strategii de interpretare a textului în opere nonliterare, epice, lirice și dramatice
- aplicarea caracteristicilor tipului de text pe baza unor criterii date *- aplicarea metodei dezbaterii în interpretarea diferitelor tipuri de texte (informative, științifice, analitice)* *- valorificarea funcției semnificative a trăsăturilor de gen în opere lirice, epice și dramatice* *- compararea particularităților lirismului în texte epice, lirice și dramatice utilizând diagramă Venn* *- recunoașterea variantelor a situațiilor de vorbire și poetică, respectiv mod de exprimare* *- reprezentarea structurii spațiale și temporale în opere epice* *- identificarea structurilor spațiale externe și interne, deschise și închise* *- diferențierea timpului povestirii de timpul povestit* *- recunoașterea particularităților de construcție a narațiunii (metaforică, metonimică)* *- identificarea funcției semnificative a motivelor, toposurilor și arhetipurilor* *- reprezentarea relațiilor dintre personaje* *- determinarea structurii valorice a operelor epice și dramatice* *- compararea valorilor în sistemul relațiilor dintre personaje în texte epice și dramatice* *- recunoașterea trăsăturilor de gen, specie și structură ale dramei* *- identificarea modelelor dramatice (conflictual, centrat, pe două niveluri)* *- observarea rolului acțiunii și al dicțiunii în operele dramatice* *- transformarea dialogului dramatic în stilul indirect sau indirect liber* *- utilizarea jocului de rol în interpretarea conflictului dramatic* *- aplicarea metodei dezbaterii pentru exprimarea experienței personale de lectură* *- trăirea experienței catharsisului pe parcursul unor creații artistice*
(TC) CS 2.2. Examinează statistici, grafice, conținuturi digitale, eseuri și texte științifice în scopul obținerii de informații
- căutarea unor fenomene lingvistice în corpusuri de texte *- analiza computerizată a fenomenelor lingvistice* *- proiectarea pe hartă a datelor dialectale/ale limbii comune regionale* *- fundamentarea concluziilor sau a deciziilor pe baza datelor științifice și a instrumentelor tehnologice* *- compararea informațiilor din diferite texte științifice* *- recunoașterea strategiilor de prezentare a faptelor în texte științifice* *- interpretarea modelelor grafice din textele științifice*
(TC) CS 2.3. Interpretează creații literare integrând experiențe de lectură, pe baza unor criterii date
- recunoașterea conexiunilor tematice și motivice dintre texte literare *- stabilirea relațiilor dintre diferite texte literare (imitație, intertextualitate)* *- interpretarea raporturilor valorice în opere literare* *- interpretarea tipurilor de dramă în context generic și istoric-stilistic* *- interpretarea relației dintre planul istoric de prim-plan și cel de fundal în creații epice și dramatice cu tematică istorică* *- formularea trăirii catharsisului în interpretarea operelor dramatice*

Clasa a X-a
- interpretarea mijloacelor de relatare în ton confesiv, exprimare personală și înțelegere de sine *- activarea autoreflecției (prin confesiune, monolog, joc de rol) pe baza experiențelor de lectură* *- argumentarea și evaluarea reacțiilor legate de opere, activități sau manifestări culturale și artistice, utilizând un vocabular de specialitate și criterii prestabilite*
(TC) CS 2.4. Recunoaște conexiunile culturale ale narațiunilor cu tematică istorică în texte aparținând unor epoci diferite
- recunoașterea caracterului lingvistic specific și unic al diferitelor epoci *- diferențierea dintre ficțiune și realitate în opere cu tematică istorică* *- identificarea păstrării și transformării tradițiilor în opere literare* *- examinarea opoziției dintre vechi și modern în narațiuni cu tematică istorică* *- recunoașterea schimbării modului de exprimare în texte aparținând unor epoci diferite*
(CS) CS 2.5. Interpretează relațiile dintre opere de același gen, create în epoci diferite
- denumirea formelor de literatură biblică (psalm, predică, confesiune) *- recunoașterea formelor de literatură biblică în practica eclezială/liturgică actuală* *- înțelegerea conținutului și scopului unui psalm sau al unei predici* *- identificarea trăsăturilor de gen în interpretarea unui text* *- compararea caracteristicilor stilistice ale diferitelor genuri* *- evaluarea impactului operelor de literatură biblică asupra cititorului și a comunității*

(TC+CS) CG 3 - Produce oral și în scris diferite tipuri de texte cu sensibilitate și rafinament în exprimarea lingvistică

Clasa a X-a
(TC) CS 3.1. Elaborează tipuri de texte orale, ținând cont de direcția și contextele comunicării
- exersarea prezentării de sine în diferite contexte (de ex. la o reuniune de familie, în fața clasei, la televiziune, la o conferință pentru elevi etc.) *- realizarea unor expuneri de trei minute, adaptate așteptărilor profesorului și colegilor* *- exersarea tehnicilor de captare a atenției (de ex. început printr-o referință personală sau istorică)* *- exersarea pregătirii pentru o luare de cuvânt* *- aplicarea schemei structurale a unei intervenții orale (evaluarea temei, recunoașterea importanței ei, aprecierea vorbitorului, exprimarea acordului, completări, idei noi, formularea atentă a unei opinii contrare, mulțumiri)* *- pregătirea pentru participare la o dezbatere (informare privind tema, partenerii de discuție, obiectivele; căutarea relațiilor personale; elaborarea strategiei și tacticii; notarea și organizarea ideilor în timpul dezbaterii)* *- povestirea propriei istorii de viață/istorii familiale*
(TC) CS 3.2. Organizează date în modele grafice pentru a compara diferite valori, concepte și particularități
- realizarea unei linii/diagrame temporale pentru înțelegerea structurii temporale și spațiale a operei, precum și a relațiilor cauză-efect *- utilizarea tabelului T pentru înțelegerea motivațiilor personajelor literare (de ex. Ce face/ce nu face?)* *- folosirea unei scheme tip pânză de păianjen pentru colectarea și fixarea asociațiilor legate de simboluri* *- utilizarea metodei ciorchinelui pentru organizarea ideilor, informațiilor, conceptelor și a relațiilor dintre ele (de ex. meditație asupra titlului)* *- folosirea hărții gândirii în producerea orală și scrisă* *- realizarea unei piramide narative pe baza unor criterii date* *- elaborarea unei hărți de personaje pentru realizarea unei caracterizări complexe, argumentate* *- compararea și contrastarea personajelor cu ajutorul diagramei Venn sau al unei diagrame de mulțimi* *- utilizarea jurnalului cu dublă intrare pentru documentare sau pentru exersarea redactării conștiente* *- realizarea unui portofoliu digital pe o temă dată, în care elevul organizează, vizualizează și interpretează date provenite din surse diverse* *- realizarea unei prezentări interactive sau infografice cu ajutorul instrumentelor digitale, prin organizarea logică a conținutului* *- evaluarea critică a unui conținut digital generat de inteligență artificială referitor la o operă epică sau dramatică studiată* *- utilizarea critică a tehnologiilor digitale prin analizarea oportunităților, limitelor și riscurilor pe care le implică, cu respectarea principiilor etice și juridice, în special privind datele personale și proprietatea intelectuală*

Clasa a X-a
(TC) CS 3.3. Elaborează tipuri de texte funcționale (cerere) adaptate la situația de comunicare
- *redactarea unei cereri într-o situație școlară reală (solicitare de aprobare pentru participare la un concurs, justificarea unei absențe)* - *formularea unei cereri într-un registru lingvistic adecvat (e-mail unui prieten, cerere oficială)* - *completarea unui formular de cerere* - *exersarea argumentării în funcție de tema cererii*
(TC+CS) CS 3.4. Elaborează diferite tipuri de texte narative și argumentative pe baza unor criterii
(TC) - *exersarea redactării schițelor (logice, de conținut, de documentare, tactice) cu ajutorul hărții gândirii exersarea tehnicilor de notare (de ex. marcaje) pentru a facilita propriul proces de învățare* - *redactarea unei relatări despre o personalitate celebră sau un erou literar, verificând informațiile prin aplicarea criticii surselor* - *redactarea unui discurs de deschidere/închidere de an școlar despre instituție adresat elevilor și părinților, respectând structura generală tipică* - *elaborarea textelor argumentative pe diverse teme (de ex. contribuția identității culturale naționale la identitatea europeană; drepturile copilului și ale omului, interculturalitatea, participarea civică, dezvoltarea durabilă la nivel comunitar și global)* - *redactarea textelor argumentative prin interpretarea critică a fenomenelor și a proceselor economice și sociale în texte cotidiene și literare* **(CS)** - *redactarea unei rugăciuni sau unei confesiuni proprii pe o temă aleasă*
(TC) CS 3.5. Elaborează texte publicistice și conținuturi digitale/multimedia (de ex. prezentare, blog, mesaj video, reportaj) în diferite situații de comunicare
- *realizarea unei prezentări în PowerPoint / Canva / Google Slides / Prezi pe o temă literară, istorică sau socială* - *redactarea unei postări de blog despre propria experiență de lectură* - *realizarea unui mesaj video scurt (1–2 minute) pe o temă actuală (de ex. protecția mediului, importanța lecturii, viața școlară)* - *realizarea unui episod de podcast pe o temă comunitară sau culturală (de ex. de ce ne place să citim; utilizarea limbii în viața de zi cu zi) în cadrul unei activități de grup* - *exersarea regulilor redactării unui reportaj în format online (despre viața școlară, teatru, întâlnire cu un scriitor)*
(TC) CS 3.6. Transformă texte narative și descriptive în funcție de criteriile date
- *transformarea unui text descriptiv într-un text narativ* - *transformarea unui monolog într-un dialog* - *transformarea unui monolog într-un text persuasiv / discurs public* - *transformarea unui dialog dramatic în stil indirect (liber)* - *formularea indicațiilor autorului în texte narative pentru a evidenția sentimentele și gândurile personajelor*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Autori recomandați	**(TC)** **1.1.** Arany János **1.2.** Berzsenyi Dániel **1.3.** Jókai Mór **1.4.** Kármán József **1.5.** Katona József **1.6.** Kölcsey Ferenc **1.7.** Mikszáth Kálmán **1.8.** Petőfi Sándor **1.9.** Vörösmarty Mihály
	(CS) **1.10.** Pázmány Péter **1.11.** Szenczi Molnár Albert **1.12.** Vásárhelyi András
2. Noțiuni	**(TC)** **2.1.** informații referitoare la text: temă, tip de text, specie textuală, cuvânt-cheie, paragraf, propoziție-teză, titlu, elemente tipografice, construcția textului, elemente grafice **2.2.** categorii de valori, raporturi valorice **2.3.** motiv, topos, arhetip **2.4.** epoci și curente stilistice: iluminism, clasicism, sentimentalism, romantism, stil folcloric, realism **2.5.** lectura operelor epice: narator (la persoana I, la persoana a III-a, narator omniscient, narator obiectiv); timpul epic; timpul povestirii și timpul povestit; procedee de construire a eroului; narațiune cu tematică istorică; fundal și prim-plan istoric; ficțiune și realitate; roman istoric; narațiuni cu tematică istorică și conexiunile lor culturale; povestire; poem narativ; roman romantic (tipuri de roman: roman anecdotic, roman cu teză, roman social, nuvelă-roman); baladă (baladă populară, baladă cultă, baladă cultă cu tematică istorică, baladă psihologică); nuvelă (nuvelă romantică, nuvelă realistă); narațiune la persoana I (scrisoare, jurnal, roman epistolar, roman sentimental la persoana I) **2.6.** lectura operelor lirice: poezie revoluționară, eul liric romantic (geniu creator, vizionar, profet, alter ego), rapsodie, ars poetica, imn, odă, doină, lirică de rol; principiul imitației: istoricitatea imitației (în opere umaniste, baroce, rococo, clasice); model antic; imitație și prozodie (versificație clasică în măsură); imitație și genuri (odă, elegie, epigramă, epistolă, poem descriptiv); confruntarea temporală și valorică **2.7.** lectura operelor dramatice: dramă; caracterul dramatic; situație dramatică; acțiune dramatică; eroul dramatic; conflict; tipuri de vorbire; genuri dramatice (tragedie, comedie); tipuri dramatice (dramă conflictuală, dramă centrată, dramă pe două niveluri); tipuri dramatice și contextul lor cultural: drama în cult (drama antică); drama pe scenă (drama clasicistă, drama romantică); acțiune și dicțiune; catharsis **2.8.** tipuri de texte: text argumentativ, tipuri de argumente (argument cauzal, argument prin comparație, argument prin opoziție, argument pe baza raportului general-particular, argument al probabilității, argument bazat pe dovezi – date, fapte –, argument slab, mediu, puternic); instrumentele logicii argumentative (definiție, inducție, deducție, silogism); erori de argumentare (argumentum ad hominem, cerc vicios, prezentarea simultaneității/succesiunii ca relație cauzală, argumentum ad misericordiam, argumentum ad populum, apelul la autoritate); tehnici de captare a atenției; distorsionare, manipulare, populism, demagogie; prezentare, răspuns oral de trei minute, cerere, solicitare, reportaj, prezentare, blog, mesaj video, texte publicistice și multimedia **2.9.** tipuri de texte după direcția comunicării (monologice, dialogice); tipuri de texte în funcție de contextul comunicării (conversaționale, oficiale, publice, științifice); particularitățile limbajului vorbit (spontaneitate, ezitare, greșeli de vorbire, accent, intonație, ritm al vorbirii, redundanță, omisiuni)

Domenii de conținut	Conținuturi
	2.10. analiză de date, organizator grafic (diagramă, schemă de proces, grafic), reprezentare statistică, hartă lingvistică
	(CS) **2.11.** psalm, traduceri de psalmi, imn, cateheză, rugăciune, predică, confesiuni
3. Atelier de interpretare textuală	**(TC)** **3.1. IPOSTAZE ALE ROLULUI MASCULIN** (Cerință minimă: 3 opere epice, 2 opere lirice) **3.1.1. Opere literare din epocile studiate în clasa a X-a:** Katona József: *Bánk bán* (Nádasdy Ádám prózai adaptációja); Petőfi Sándor: *Ha férfi vagy, légy férfi…; Az apostol*; Arany János: *Toldi*; Jókai Mór: *Fekete gyémántok*; *Egy magyar nábob*; *Kárpáthy Zoltán*; *A kőszívű ember fiai*; *Az arany ember*; *A lélekidomár*; Mikszáth Kálmán: *Az a fekete folt*; *A bágyi csoda*; *A fekete város*; *Beszterce ostroma*; *Szent Péter esernyője*; *A Noszty fiú esete Tóth Marival*; *Lapaj, a híres dudás* **3.1.2. Opere asociabile:** **3.1.2.1. Opere literare:** Madách Imre: *Az ember tragédiája* (részletek, Ádám szerepei); Móricz Zsigmond: *Sárarany*; *Az isten háta mögött*; *A fáklya*; *Rokonok*; Tabéry Géza: *Szarvasbika*; Németh László: *A két Bolyai*; Láng Zsolt: *Bolyai*; Kosztolányi Dezső: *Pacsirta*; *Édes Anna*; *Esti Kornél*; *Aranysárkány*; Krúdy Gyula: *Szindbád*; Kós Károly: *A Varju nemzetség*; Tamási Áron: *Rendes feltámadás*; József Attila: *Jövendő férfiak*; *Nagyon fáj*; Bartis Attila: *Nyugalom*; Dragomán György: *A fehér király*; Vámos Miklós: *Apák könyve* (részletek); Szabó T. Anna: *Hogy vigyázzon* **3.1.2.2. Opere din domenii artistice conexe:** Richard Wagner: *Tristan și Isolda* (operă, 1859); Egressy Béni − Erkel Ferenc: *Bánk bán* (operă, 1861); Bakonyi Károly, Heltay Jenő, Kacsóh Pongrác: *János vitéz* (muzical, 1904); Tankcsapda: *Szabadon* (piesă hard rock, 1999); *Toldi* (film de animație, pe baza operei Arany János, Jankovics Marcell, Csákovics Lajos, 2022); *Az arany ember* (film romantic, adaptare după romanul lui Jókai Mór, Gertler Viktor, 1962); *Fekete gyémántok* (filmdráma, Jókai Mór regényének adaptációja, Várkonyi Zoltán, 1977); *A kőszívű ember fiai* (dramă cinematografică, adaptare după romanul lui Jókai Mór, Várkonyi Zoltán, 1965); *Egy magyar nábob* (fdramă cinematografică, adaptare după romanul lui Jókai Mór, Várkonyi Zoltán, 1966); *Kárpáthy Zoltán* (dramă cinematografică, adaptare după romanul lui Jókai Mór, Várkonyi Zoltán, 1966); *Beszterce ostroma* (dramă cinematografică, adaptare după romanul lui Mikszáth Kálmán, Keleti Márton, 1948); *A fekete város* (serial de televiziune, adaptare după romanul lui Mikszáth Kálmán, Zsurzs Éva, 1970-71); *Szent Péter esernyője* (film artistic, adaptare după romanul lui Mikszáth Kálmán, Bán Frigyes, Vladislav Pavlovic, 1958); *A Noszty fiú esete Tóth Marival* (satiră cinematografică, adaptare după romanul lui Mikszáth Kálmán, Gertler Viktor, 1960); *Az ember tragédiája* (film de animație, pe baza operei lui Madách Imre, Jankovics Marcell, 2011); *Rokonok* (film artistic, adaptare după romanul lui Móricz Zsigmond, Szabó István, 2006); *Pacsirta* (damă cinematografică, adaptare după romanul lui Kosztolányi Dezső, Ranódy László, 1963); *Édes Anna* (dramă cinemaografică, adaptare după romanul lui Kosztolányi Dezső, Fábri Zoltán, 1958); *Aranysárkány* (dramă cinematografică, adaptare după romanul lui Kosztolányi Dezső, Ranódy László, Gyöngyössy Imre, 1966); *Esti Kornél csodálatos utazása* (dramă cinematografică, adaptare după romanul lui Kosztolányi Dezső, Pacskovszky József, 1995); *Szindbád* (dramă cinematografică, pe baza povestirilor lui Krúdy Gyula despre Szindbád, Huszárik Zoltán, Sára Sándor, 1971); *A két Bolyai* (versiune TV a dramei lui Németh László, Ádám Ottó, 1978); Pablo Picasso: *Álmos iszákos* (The Sleepy Drinker, pictură, 1902) **3.1.3. Perspective asupra literaturii universale:** William Shakespeare: *Hamlet, prințul Danemarcei*; *Othello*; Goethe: *Faust*; Homer: *Iliada*; Homer: *Odiseea*; Vergiliu: *Eneida*; Shakespeare: *Iulius Cezar* **3.1.4. Oportunități de analiză retrospectivă:** *Szent István király intelmei Imre herceghez*; Balassi Bálint: *Hogy Júliára talála így köszöne néki*; Balassi Bálint: *Egy katonaének*; Zrínyi Miklós: *Szigeti veszedelem* (fragmente); Csokonai Vitéz Mihály: *A boldogság*; Arany János: *Toldi*

Domenii de conținut	Conținuturi
	3.1.5. Noțiuni (valori, teme, motive reprezentate): perspectivă externă–internă, tip de erou, arhetipuri ale figurilor masculine, caracterizare, concepția despre rol, idealul masculin al epocii, roluri masculine cotidiene, diversitatea rolurilor (capul familiei, tată, absența tatălui, bunic, soț, rudă, cuceritor, intelectual, explorator, luptător, deținător al puterii, rebel, altruist etc.), erou, asumarea responsabilității, asumarea rolului, intelectual epuizat, poveste a suferinței, simbolistica numelor, lipsă de scop, autodestructivitate, comportament ofensiv/defensiv **3.2. IUBIRE ȘI CONFRUNTARE** (Cerință minimă: 2 opere epice, 1 operă dramatică, 2 opere lirice) **3.2.1. Opere literare din epocile studiate în clasa a X-a:** Kármán József: *Fanni* hagyományai; Vörösmarty Mihály: *Szép Ilonka*; *Ábránd*; *A merengőhöz*; *Csongor és Tünde*; Petőfi Sándor: *Mi a szerelem?*; *Minek nevezzelek?*; *Szeptember végén*; *Reszket a bokor, mert…*; Petőfi Sándor levelei (részletek); Jókai Mór: *Az arany ember*; Mikszáth Kálmán: *Különös házasság* **3.2.2. Opere asociabile:** **3.2.2.1. Opere literare:** Szendrey Júlia naplója, levelei (részletek); Vajda János: *Húsz év múlva*; Márai Sándor: *Az igazi*; Füst Milán: *A feleségem története*; Szabó Lőrinc: *Semmiért egészen*; *A huszonhatodik év*; Weöres Sándor: *Psyché. Egy hajdani költőnő írásai*; Nagy László: *Ki viszi át a szerelmet?*; Hervay Gizella: *Zuhanások*; Garaczi László: *Fanni*; Varró Dániel: *Minek-minek?*; Tóth Krisztina: *Utószezon* **3.2.2.2. Opere din domenii artistice conexe:** Jean Antoine Watteau*: Sărbătoarea iubirii (pictură, 1718–1719)*; Francesco Hayez: *Sărutul* (pictură, 1859); Eugéne Delacroix: *Orfeu și Euridice, Primăvara (pictură, 1862)*; Ford Madox Brown: *Rămas-bunul lui Romeo și Julieta (pictură, 1867)*; Pierre-August Renoir: *Dans la țară (pictură, 1883)*; Frank Dicksee: *Romeo și Julieta (pictură, 1884)*; Silvio Allason: *Sărutul (pictură, 1892)*; Giuseppe Verdi: *La Traviata* (operă, 1853); Giuseppe Verdi: *Aida* (operă, 1871); Giuseppe Verdi: *Rigoletto* (operă, 1851); Georg Bizet: *Carmen* (operă, 1875); Giacomo Puccini: *Tosca* (operă,1900); Wolfgang Amadeus Mozart: *Răpirea din serai (cântec, 1782)*; Felix Mendelssohn: *Visul unei nopți de vară (uvertură, 1826)*; Cântece populare maghiare (*Hej, Dunáról fúj a szél; Tavaszi szél vizet áraszt; A csitári hegyek alatt; Hej, tulipán, tulipán*); *Mândrie și prejudecată (dramă romantică, Joe Wright: Pride and Prejudice, 1995)*; *Jurnalul lui Bridget Jones (comedie romantică, Sharon Maguire: Bridget Jones's Diary, 2001)*; *Marele Gatsby (dramă romantică, Baz Luhrmann: The Great Gatsby, 2013)*; *Marele Gatsby (dramă romantică, Baz Luhrmann: The Great Gatsby, 2013)*; *Kincsem (film romantic de aventuri, Herendi Gábor, 2017)*; *Povestea soției mele (dramă romantică, adaptare după romanul lui Füst Milán, Enyedi Ildikó, 2021)* **3.2.3. Perspective asupra literaturii universale:** Thomas Hardy: *Tess d'Urberville*; *Târgul de femei din Weydon*; Jane Austen: *Mândrie și prejudecată*; *Rațiune și simțire;* Emily Brontë: *La răscruce de vânturi*; Gabriel García Márquez: *Dragoste în vremea holerei*; Byron: *Don Juan*; Alekszandr Szergejevics Puskin: *Eugene Onegin*; Heinrich Heine: *Cartea cântecelor*; Stendhal: *Roșu și negru*; Lev Tolsztoj: *Anna Karenina*; Johann Wolfgang von Goethe: *Suferințele tânărului Werther*; William Shakespeare: *Visul unei nopți de vară* **3.2.4. Oportunități de analiză retrospectivă:** Csokonai Vitéz Mihály: *A Reményhez* **3.2.5. Noțiuni (valori, teme, motive reprezentate):** pasiune, dorință romantică, separare, luptă, loialitate, sacrificiu, iubire, suferință, dorință, obstacole, conflict, emoții, iubire neîmplinită, iubire interzisă, iubit suferind, voce personală, autointerpretare, autodistrugere, agonie, indecizie, dor, pierderea valorii, păstrarea valorii, rațiune, luptă, reguli scrise și nescrise, viață dublă, atașament emoțional, obstacole sociale, constrângeri morale, idealism romantic, îndrăgostire, loialitate, angajament, iubire idealizată, așteptări sociale, datorie, căsătorie forțată, fragilitatea iubirii, moarte, dorința de libertate **3.3. VINĂ ȘI ISPĂȘIRE** (Cerință minimă: 2 opere epice, 1 operă dramatică, 2 opere lirice)

Domenii de conținut	Conținuturi
	3.3.1. Opere literare din epocile studiate în clasa a X-a: Katona József: *Bánk bán*; Berzsenyi Dániel: *A magyarokhoz*; Kölcsey Ferenc: *Hymnus*; Vörösmarty Mihály: *Az emberek*; *Előszó*; *A vén cigány*; Arany János: *Ágnes asszony; Zách Klára; A walesi bárdok; V. László*; *Tetemre hívás*; *Tengeri-hántás*; Jókai Mór: *Az arany ember*; Mikszáth Kálmán: *A fekete város; Az a fekete folt*; *Az a pogány Filcsik*; *Bede Anna tartozása*; *A néhai bárány* **3.3.2. Opere asociabile:** **3.3.2.1. Opere literare:** Kemény Zsigmond: *Özvegy és leánya*; Madách Imre: *Az ember tragédiája*; Jókai Mór: *A lőcsei fehér asszony*; Kosztolányi Dezső: *Édes Anna* (részlet); Móricz Zsigmond: *Barbárok*; Ady Endre: *Nekünk Mohács kell*; József Attila: *A bűn*; Németh László: *Iszony*; Székely János: *Profán passió*; Sütő András: *Káin és Ábel*; Szabó Magda: *Az ajtó*; Nádas Péter: *Egy családregény vége*; Szilágyi István: *Kő hull apadó kútba*; Dragomán György: *Máglya* **3.3.2.2. Opere din domenii artistice conexe:** Hieronymus Bosch: *Grădina desfătărilor (pictură, în jurul anului 1500*); Munkácsy Mihály: *Siralomház* (pictură, 1870); Zichy Mihály*: A rombolás géniuszának diadala* (pictură, 1878); *Ágnes asszony* (desen, 1893); Giuseppe Verdi: *Nabucco* (operă, 1842); Youlî, *Ágnes asszony*, 2018; *Șapte suflete (dramă cinematografică, Gabriele Muccino: Seven Pounds, 2008)*; *Începutul (film SF–acțiune, Christopher Nolan: Inception, 2010)*; *Cerul de vanilie (thriller SF, Cameron Crowe: Vanilla Sky, 2001)*; *Joker* (dramă cinematografică, Todd Phillips: Joker, 2019) **3.3.3. Perspective asupra literaturii universale:** Sophocle: Oedip rege; *Antigona*; Dante Alighieri: *Divina Comedie*; William Shakespeare: *Hamlet, prințul Danemarcei; Romeo și Julieta*; George Gordon Byron: *Cain*; Edgar Allan Poe: *Corbul*; Lev Nyikolajevics Tolsztoj: *Anna Karenina*; Fjodor Mihajlovics Dosztojevszkij: *Crimă și pedeapsă*; *Miorița* (baladă populară românească); Mihail Sadoveanu: *Baltagul* **3.3.4. Oportunități de analiză retrospectivă:** Zrínyi Miklós: *Szigeti veszedelem* (fragmente) **3.3.5. Noțiuni (valori, teme, motive reprezentate):** vină și ispășire, pedeapsă, abatere, păcat originar, ignoranță, cădere în păcat, înclinație spre rău, crimă, complice, victimă, joc de rol, conștiință, remușcare, frământare, norme, moralitate, stigmatizare, judecată **3.4. IUBIRE DE PATRIE ȘI DORINȚĂ DE LIBERTATE. *Memoria epocii reformelor, a revoluției și luptei pentru libertate din 1848*** (Cerință minimă: 1 operă epică, 5 opere lirice) **3.4.1. Opere literare din epocile studiate în clasa a X-a:** Berzsenyi Dániel: *A magyarokhoz I.*; *A magyarokhoz II.*; Kölcsey Ferenc: *Huszt*; *Hymnus*; Vörösmarty Mihály: *Előszó*; *A vén cigány*; *Szózat*; *A Guttenberg-albumba*; *Gondolatok a könyvtárban*; Petőfi Sándor: *Az apostol*; *Nemzeti dal*; *A nép nevében*; *Farkasok dala*; *Négy nap dörgött az ágyú*; *Akasszátok fel a királyokat*; *Béranger legújabb dala*; Jókai Mór: *És mégis mozog a Föld*; *Egy magyar nábob*; *Kárpáthy Zoltán*; *A kőszívű ember fiai*; *Csataképek*; *Az élet komédiásai* **3.4.2. Opere asociabile:** **3.4.2.1. Opere literare:** Ady Endre: *Harcos Gyulai Pál*; *A márciusi Naphoz*; *A Tűz márciusa*; *Köszvény-ország márciusa*; Tóth Krisztina: *Koravén cigány*; Spiró György: *Padmaly*; Fábián Janka: *Márciusi napló*; Szécsi Noémi: *Nyughatatlanok* **3.4.2.2. Opere din domenii artistice conexe:** Eugène Delacroix: *Libertatea conducând poporul (pictură, 1830)*; Kodály Zoltán, Harsányi Zsolt: *Háry János* (joc muzical, 1926); Formația Illés: *Martie, 1848* (baladă beat, 1969); Hobo Blues Band: *Vânătoarea (album blues–rock–folk, 1992)*; Ferenczi György / Rackajam: *Petőfi* (poeme puse pe muzică, 2023); *Pe aripile vântului (dramă romantică istorică, Victor Fleming: Gone with the Wind, 1939)*; *80 huszár* (dramă cinematografică, Sára Sándor, 1978); *A Hídember* (dramă istorică, Bereményi Géza, 2002); *Guerilla* (dramă istorică, Kárpáti György Mór, 2019) **3.4.3. Perspective asupra literaturii universale:** Heinrich Heine: *În octombrie 1849*; Henrik Ibsen: *Către Ungaria*; Thomas Moore: *Nu uita locul…*; Victor Hugo: *Mizerabilii*

Domenii de conținut	Conținuturi
	3.4.4. Oportunități de analiză retrospectivă: Balassi Bálint: *Egy katonaénék*; Zrínyi Miklós: *Szigeti veszedelem*; Mikes Kelemen: *Törökországi levelek* **3.4.5. Noțiuni (valori, teme, motive reprezentate):** reformă, progres, iubire de patrie, solidaritate, datorie morală, entuziasm revoluționar, identitate națională, dorință de libertate, acțiune revoluționară, patriotism, asumarea sacrificiului, curaj, perseverență, eroi naționali **(CS)** **3.5. GENURI DE TEXTE BIBLICE ÎN LITERATURĂ** (Cerință minimă: câte 1 operă pe gen și 3 opere literare asociabile fiecărui gen) **3.5.1. Forme de literatură biblică:** psalm, imn, cateheză, rugăciune, predică, confesiuni **3.5.2. Opere asociabile:** **3.5.2.1. Opere literare:** Himnusz – cânt popular religios; Weöres Sándor: *Salve Regina*; Vásárhelyi András: *Angyaloknak nagyságos asszonya és a mai népének*; primele traduceri maghiare ale imnurilor folosite și astăzi sau cele incluse în volumul *Amor Sanctus* al lui Babits; Ambrosius: *Conditor almae siderum* (Döbrentei-kódex: *Húgyak felséges szerzője, Csillagvilágot alkotó*); Veni redemptor gentium; Döbrentei-kódex: *Jöjj nemzeteknek váltója*; celebra traducere a lui Luther (*Ó, népek Megváltója*); Venantius Fortunatus: *Vexilla regis;* Döbrentei-kódex: *Király zászlói terjednek* (Királyi zászló jár elől); Orelans-i Theodulf: *Gloria, laus et honor tibi sit* (Virágvasárnapi ének); textul Kájoni Cantionale (*Dicsőség és dicséret Megváltó királyunk, neked*); Festetics-kódex: *Idvez légy, tengernek húgya* (*Ave Maris stella − Tengernek csillaga*); cânt de cateheză, cânt congregațional: Bormenisza Péter: *Énekecske gyermekek rengetésére* (varianta cântată astăzi); Kecskeméti Vég Mihály: *55. zsoltár*; Kányádi Sándor: *XC. Zsoltár*; Kovács András Ferenc: *Psalmus Transsylvanicus. Szenci Molnár Albert emlékére*; Kányádi Sándor: *Egy csokor orgona mellé*; Balassi Bálint: *Adj már csendességet*; Kölcsey Ferenc: *Himnusz*; Babits Mihály: *Zsoltár férfihangra*; József Attila: *Bukj föl az árból*; Ady Endre: *Az Úr érkezése*; Ady Endre: *Köszönöm, köszönöm, köszönöm*; Pilinszky János: *Apokrif*; Weöres Sándor: *Zsoltár* **3.5.2.2. Opere din domenii artistice conexe:** Kodály Zoltán: *Psalmus Hungaricus* (lucrare oratorică, pe textul Psalmului 55, 1923); Liszt Ferenc: *Via Crucis* (patimă, 1879); Johann Sebastian Bach: *Patimile după Matei* (patimă oratorică, 1727); Georg Friedrich Händel: *Mesia (*oratoriu, 1742*)*; Albrecht Dürer: *Mâini în rugăciune (*desen în peniță și tuș, 1508*)*; Michelangelo Buonarroti: *Pietà* (sculptură, 1499); Ludwig van Beethoven: *Appassionata* (sonată pentru pian, 1807); *La capătul zilei (*dramă cinematografică, Ingmar Bergman, 1957*)* **3.5.3. Perspective asupra literaturii universale:** Dante Alighieri: *Divina Comedie (*fragmente*)*, Imnurile homerice; Friedrich Schiller: *Către bucurie*; John Bunyan: *Călătoria pelerinului*; John Donne: *Sonetele sacre*; Sfântul Augustin: *Confesiuni*; Jean-Jacques Rousseau: *Confesiuni*; Lev Tolstoi: *Spovedania*; John Milton: *Sonetul orbului;*; Rainer Maria Rilke: *Elegii duineze*; Novalis: *Imnuri către noapte*; C. S. Lewis: *Creștinul simplu* **3.5.4. Noțiuni (valori, teme, motive reprezentate):** dialogul dintre Dumnezeu și om, credința comunitară și individuală, laudă, transcendență, învățătură, caracter didactic, rugăciune personală, exprimare comunitară și individuală, autoexaminare spirituală, parcurs spiritual, trăiri personale, lirism, retoricitate, discurs interior, mărturisire de sine, credință și îndoială, lupte omenești, pocăință, promisiunea viitorului, recunoștință, fidelitate, ascultare, pocăință, iertare, convertire, echilibrul dintre comunitate și dimensiunea personală.

Clasa a XI-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

(TC) CG 1 - Înțelege diferite tipuri de texte în contexte formale și informale, apreciind calitatea lor estetică

Clasa a XI-a
(TC) CS 1.1. Distinge textele literare artistice de cele de consum în vederea identificării valorilor estetice ale acestora
- *compararea textelor populare și a celor literare artistice pe o temă dată, cu ajutorul organizatorilor grafici și pe baza unor criterii prestabilite (de ex. exigență lingvistică, structura, intenția autorului – divertisment / experiență estetică –, mijloacele de expresivitate / procedeele poetice, sensul conotativ)* - *identificarea genurilor literaturii de consum (sci-fi, fantasy, polițist, horror-thriller) pe baza temei și a trăsăturilor stilistice caracteristice* - *distingerea valorilor prezentate în textele literare artistice și în cele de consum* - *recunoașterea clișeelor, banalităților, kitsch-ului și a confuziei în textele de consum* - *conștientizarea propriului proces de înțelegere, identificarea factorilor care împiedică înțelegerea și depășirea lor prin jurnal cu dublă intrare, hartă a gândirii sau discuție ghidată* - *corectarea individuală a erorilor de înțelegere/interpretare (recitire, reflecție, rezolvare de probleme, ajustare)*
(TC) CS 1.2. Înțelege animații, spectacole de teatru, filme de artă, portrete, podcasturi și studii în scopul obținerii informațiilor și al formării sensibilității estetice
- *vizionarea animațiilor, spectacolelor de teatru, filmelor de artă etc. pe baza unor criterii prestabilite (completarea unui organizator grafic)* - *identificarea și diferențierea trăsăturilor specifice a diferitelor tipuri de opere multimedia* - *compararea diferitelor sensuri ale comunicatelor multimedia și verbale* - *discutarea diferențelor dintre diversele moduri de expresie (de ex. imagine în mișcare și limbaj) în cazul unor creații pe aceeași temă* - *compararea unei adaptări cinematografice cu opera literară corespunzătoare pe baza unor criterii date, cu ajutorul organizatorilor grafici*
(TC) CS 1.3. Recunoaște particularitățile poetice, naratologice, teoretico-genologice și stilistice ale diferitelor tipuri de texte
- *identificarea genului și a speciei diferitelor texte literare* - *distingerea trăsăturilor specifice genului epic, liric și dramatic în textele citite* - *recunoașterea particularităților de gen ale diverselor tipuri de texte narative (tipuri de nuvelă: anecdotică, lirică, dramatică; ciclu de nuvele și roman; roman al formării, roman psihologic, roman social; roman modern clasic, realist și naturalist)* - *identificarea trăsăturilor specifice discursului liric (discurs poetic, context poetic; personal/impersonal; auto-adresare; monodie, polifonie; direct/mediat) cu ajutorul organizatorilor grafici (jurnal cu dublă intrare, tabel de criterii, hartă a gândirii) în diferite texte lirice* - *identificarea și diferențierea particularităților de gen ale diverselor tipuri de poezii lirice (poezie-viziune despre natură, poezie existențială, poezie reflexivă) cu ajutorul organizatorilor grafici (de ex. hartă a gândirii, tabel de criterii)* - *recunoașterea trăsăturilor genului poemului dramatic pe baza lecturilor* - *organizarea operelor citite pe axa cronologică a epocilor stilistice* - *identificarea trăsăturilor stilistice în diferite tipuri de texte* - *aplicarea conceptelor poetice, naratologice, teoretico-genologice și stilistice în interpretarea lecturilor*
(TC) CS 1.4. Recunoaște relațiile dintre valorile reprezentate în text și valorile modului de reprezentare în opere literare
- *integrarea cunoștințelor și experiențelor anterioare în procesul de generare a sensului (de ex. cunoașterea genurilor, rolul figurilor de stil și al procedeelor retorice în generarea sensului) pe parcursul lecturii diferitelor tipuri de texte* - *compararea trăsăturilor specifice ale genurilor și speciilor literare lirice, epice și dramatice* - *analizarea caracterului unic al construcției lingvistice în diferite tipuri de texte* - *examinarea unicității creativității lingvistice în diferite tipuri de texte* - *diferențierea procedeelor de creare a imaginii vizuale și a viziunii*

(TC+CS) CG 2 - Aplică strategii de interpretare a textelor în contexte istorice și culturale

Clasa a XI-a
(TC) CS 2.1. Elaborează strategii individuale pentru interpretarea textelor literare și nonliterare
- *crearea unor tipuri variate de texte pe baza unor criterii prestabilite* - *interpretarea puterii comunicative a rimei*

Clasa a XI-a
- identificarea relației dintre atmosfera poemului și muzicalitatea versului *- înțelegerea rolului artistic al figurilor de stil și al mijloacelor stilistice în opera literară* *- identificarea rolului calităților estetice în procesul de construire a sensului* *- utilizarea variată a formelor epice de comunicare (descriere, narațiune, monolog, dialog) în texte literare și nonliterare* *- aplicarea unor strategii individuale de înțelegere a textului: meditație asupra titlului, brainstorming, anticipare, diagramă asociativă de tip „cluster", hartă a gândirii, activarea „vocii interioare", piramida narațiunii, scrierea în cinci rânduri, eseu de cinci minute, completarea propozițiilor lacunare, completarea textelor, cartonaș lexical, rescrierea unei povești după criterii date (de ex. schimbarea registrelor lingvistice), continuarea unei povești*
(TC) CS 2.2. Recunoaște relațiile dintre utilizarea limbii și stratificarea socială în texte aparținând diferitelor registre lingvistice
- observarea și interpretarea diferitelor situații de comunicare *- recunoașterea contactelor lingvistice interne (interacțiunea dintre limba standard, dialecte și sociolecte)* *- evaluarea atitudinii lingvistice a unui grup (față de limba maternă, limba oficială, limba străină) pe baza unui chestionar* *- decodarea textelor aparținând diferitelor registre lingvistice* *- analiza critică a credințelor și superstițiilor lingvistice* *- aprecierea adecvării și pertinenței manifestărilor lingvistice în funcție de situația de comunicare*
(TC) CS 2.3. Compară texte pe baza motivelor-cheie, temelor, valorilor și criteriilor naratologice comune, integrând propriile experiențe de lectură
- compararea textelor literare și nonliterare pe baza motivelor-cheie, a temei și a valorilor *- compararea diferitelor texte literare pe baza unor criterii prestabilite (motive-cheie, teme, valori, aspecte naratologice)* *- formularea conexiunilor personale între diverse opere literare pe baza propriilor experiențe de lectură*
(TC) CS 2.4. Recunoaște legăturile dintre diferite perioade din istoria gândirii textelor aparținând unor epoci diferite
- identificarea particularităților de viziune asupra lumii specifice diferitelor epoci istorice în opere literare *- recunoașterea conexiunilor filosofice între texte aparținând unor perioade istorice diferite* *- observarea funcționării regulilor sociale scrise și nescrise în texte din diferite epoci* *- compararea critică a propriului sistem de valori cu valorile reprezentate în operă*
(CS) CS 2.5. Corelează textele codicelor cu literatura creștină apărută ulterior
- cunoașterea principalelor piese ale literaturii codicologice (HBK, ÓMS, Codexul Festetics) *- înțelegerea importanței manuscriptelor* *- analizarea relației dintre elementele vizuale și textuale (de ex. miniaturi)* *- identificarea relației dintre cărțile tipărite și răspândirea credinței* *- proiectarea unei „pagini de codex" pe o temă biblică la alegere*

(TC) CG 3 - Produce oral și în scris diferite tipuri de texte cu sensibilitate și rafinament în exprimarea lingvistică

Clasa a XI-a
(TC) CS 3.1. Creează tipuri de texte scrise ținând cont de caracteristicile textuale
- redactarea unor tipuri de texte scrise cu respectarea caracteristicilor lor textuale *- transformarea unui text scris în text oral / a unui text oral în text scris, ținând cont de particularitățile textuale* *- formularea de mesaje oficiale și informale, oral și în scris, pe aceeași temă, adaptate la situații de comunicare și destinatari diferiți (de ex. întârziere, absență, anularea unui program, solicitarea informațiilor)* *- alegerea titlului, organizarea textului în jurul propoziției-teză, redactarea pe baza cuvintelor-cheie și a rețelei tematice* *- redactarea textului cu respectarea micro- și macrostructurii sale* *- crearea unui text conform principiului organizator (de ex. repetiție, opoziție, paralelism)* *- exersarea utilizării conștiente a conectorilor gramaticali*
(TC) CS 3.2. Creează texte ocazionale adecvate situației de viață în diferite contexte de comunicare
- redactarea unor scurte mesaje cu ocazia diferitelor evenimente festive

Clasa a XI-a
- *aplicarea schemei structurale a unui discurs festiv (de comemorare)* - *utilizarea schiței structurale (de conținut) a unui discurs de rămas-bun (mulțumiri, scurtă prezentare și apreciere a realizărilor)* - *redactarea unor texte ocazionale scurte adecvate situației de viață (de ex. felicitare, exprimarea condoleanțelor, mulțumire, confesiune)*
(TC) CS 3.3. Redactează tipuri de texte funcționale (chitanță, proces-verbal) adaptate situației de comunicare
- *redactarea unei dovezi de primire / dovezi de primire în situații cotidiene* - *formularea unui feedback pentru un coleg sau profesor (de ex. ca moment de evaluare la finalul orei)* - *întocmirea unui proces-verbal (de ex. pentru urmărirea și consemnarea activității unui grup de învățare cooperativă sau a unei ședințe a consiliului elevilor)*
(TC) CS 3.4 Elaborează un eseu pe baza unor criterii prestabilite
- *exersarea redactării unei introduceri adecvate titlului/temei, formularea propoziției-teză, a întrebărilor și a ipotezelor* - *exersarea respectării regulilor structurale ale eseului (de ex. introducere: prezentarea temei, formularea problemei, referire la o autoritate de specialitate, schițarea parcursului argumentativ; cuprins: premisă, formularea propoziției-teză, argumente/contraargumente; încheiere: sinteză, formularea concluziei, deschidere spre alte perspective, opinie personală)*
(TC) CS 3.5. Creează produse multimedia complexe (de ex. afiș, logo, emblemă, identitate vizuală, ilustrație), recunoscând relația dintre text și produsul vizual
- *realizarea unui afiș pentru promovarea unui eveniment școlar, acordând atenție armoniei dintre text și imagine* - *proiectarea identității vizuale a amenajării clasei (utilizarea unitară a siglei școlii)* - *crearea afișului unei opere literare* - *proiectarea unui logo pentru o operă literară și/sau pentru un personaj* - *proiectarea individuală a unei coperte de caiet adecvate disciplinei* - *realizarea unei ilustrații digitale pentru un citat literar* - *proiectarea identității vizuale a unui eveniment literar sau cultural (de ex. zi comemorativă, maraton de poezie): afiș, logo, invitație, slogan* - *redactarea proiectului „Să deschidem o librărie/anticariat!” (elaborarea materialelor publicitare și a textului pentru un comunicat de presă în vederea promovării magazinului)* - *colectarea fotografiilor, simbolurilor și imaginilor în vederea realizării unui montaj digital pe baza unui text ales (poezie, nuvelă)*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Autori recomandați	**(TC)** **1.1.** Ady Endre **1.2.** Babits Mihály **1.3.** József Attila **1.4.** Juhász Gyula **1.5.** Kosztolányi Dezső **1.6.** Krúdy Gyula **1.7.** Madách Imre **1.8.** Móricz Zsigmond **1.9.** Németh László **1.10.** Pilinszky János **1.11.** Radnóti Miklós **1.12.** Tóth Árpád
	(CS) **1.13.** Apáczai Csere János **1.14.** Kazinczy Ferenc
2. Noțiuni	**(TC)** **2.1.** literatură de consum (sci-fi, fantasy, polițistă, horror-thriller), beletristică **2.2.** clișeu, kitsch, confuzie de imagini **2.3.** epoci literare și curente stilistice: realism, naturalism, modernism clasic, simbolism, impresionism, art nouveau, avangardă (expresionism, suprarealism), neoclasicism, modernism târziu (lirică obiectivă); imaginea realistă, naturalistă, modernă a omului **2.4.** lectura operelor epice: modelarea narațiunii în opere realiste și moderniste clasice (modelare metonimică, metaforică; forme ale continuității: cauzalitate, continuitate temporală; forme ale discontinuității: elipsă, omisiune, schimbare de perspectivă); structură temporală (timpul povestirii; timpul povestit: timp liniar-cronologic, anticipare-retrospecție; timp ciclic, timp mitic; timp obiectiv, timp subiectiv; durată, simultaneitate, memorie; timp exterior, timp interior); voci narative și ale personajelor (narator omniscient, narator limitat, narator-martor; discurs indirect, discurs indirect liber, monolog); genuri: variante ale romanului modern clasic, realist și naturalist; nuvela (realistă, naturalistă; anecdotică, lirică, dramatică, psihologică); ciclu de nuvele; parodie **2.5.** lectura operelor lirice: eul liric (în modernismul clasic: cultul individualității/creșterea eului, multiplicarea eului, alter ego liric; retragerea sinelui; în modernismul târziu: multiplicarea sinelui; autocomprehensiune, auto-interpretare); situația lirică, situația discursivă; personal, impersonal; auto-adresare; monodie, polifonie; direct, indirect; viziune lăuntrică, imagine exterioară; decadență, lirica stărilor afective, viziune cosmică, filosofică, alegorică, poezie cu caracter vizionar, simbolic, obiectiv; ars poetica, poezie peisagistică cu caracter vizionar, poezie de sinteză existențială, poezie reflexivă **2.6.** lectura operelor dramatice: poem dramatic/poem al umanității; acțiunea, personajul/eroul, conflictul, reinterpretarea discursului; idei în dramă; liberalism, pozitivism, determinism **2.7.** tipuri de texte: animație, spectacol de teatru, film de artă, portret, podcast, studiu; texte ocazionale (mesaj de salut, discurs festiv, discurs de rămas-bun, mulțumire, exprimarea condoleanțelor); texte funcționale (chitanță, proces-verbal, evaluare); texte multimedia (afiș, logo, reclamă, emblemă) **2.8.** atitudine lingvistică, superstiții lingvistice, activitate verbală, registru lingvistic, normă lingvistică, contacte interne, probleme de cultivare a limbii, limbaj adecvat **2.9.** asemănări și diferențe între texte scrise și orale; tipuri de texte scrise și orale; coerența textului; texte spontane și planificate; micro- și macrostructura textului, principii de organizare textuală
	(CS) **2.10.** codex, miniatură, inițială ornamentată, scriptorium

Domenii de conținut	Conținuturi
3. Atelier de interpretare textuală	**(TC)** **3.1. IPOSTAZE ALE PERSONAJULUI FEMININ** (Cerință minimă: 2 opere epice, 4 opere lirice) **3.1.1. Opere literare din epocile studiate în clasa a XI-a:** Kosztolányi Dezső: *Édes Anna*; *Pacsirta*; Németh László: *Iszony*; Móricz Zsigmond: *Az isten háta mögött*; Ady Endre: *Héja-nász az avaron*; *Lédával a bálban*; *Valaki útravált belőlünk*; *Elbocsátó, szép üzenet*; *Őrizem a szemed*; Juhász Gyula: *Milyen volt…*; *Anna örök*; József Attila: *Óda*; *Mikor az uccán átment a kedves*; *Gyermekké tettél*; *Amit szívedbe rejtesz* **3.1.2. Opere asociabile:** **3.1.2.1. Opere literare:** Bibliai alakok (Éva, Mária alakja); virágénekek; *Énekek éneke*; Mikszáth Kálmán: *A bágyi csoda*; *Tímár Zsófi özvegysége*; Bródy Sándor: *A tanítónő; Asszonyi sors*; Móricz Zsigmond: *Árvácska*; Kaffka Margit: *Színek és évek*; Szerb Antal: *Utas és holdvilág*; Szabó Magda: *Az ajtó*; *Pilátus*; *Mózes egy, huszonkettő*; Visky András: *Kitelepítés*; Tompa Andrea: *Fejtől s lábtól*; Tóth Krisztina: *Pixel*; *Pesztó*; *Ő még csak negyven*; *Tímár Zsófi muskátlija*; Grecsó Krisztián: *Harminc év napsütés*; *Anyám első süteménye*; *Vera*; Závada Pál: *Jadviga párnája* **3.1.2.2. Opere din domenii artistice conexe:** *Mikor az uccán átment a kedves* (poem muzicalizat, Kávészünet, 2016); *Cleopatra (film istoric de aventuri, Joseph L. Mankiewicz: Cleopatra, 1963)*; *Anna Karenina* (dramă romantică, adaptare după romanul lui Lev Tolstoi, Joe Wright: Anna Karenina, 2012); *Jurnalul lui Bridget Jones (comedie romantică, Bridget Jones's Diary, Sharon Maguire, 2001)*); *Régimódi történet* (dramă cinematografică, adaptare după romanul lui Szabó Magda, Bereményi Géza, 2015); *Prietena mea genială (dramă romantică, L'amica geniale, Saverio Costanzo, 2018)* **3.1.3. Perspective asupra literaturii universale:** William Shakespeare: *Îmblânzirea scorpiei*; Lev Tolsztoj: *Anna Karenina*; Anton Pavlovics Csehov: *Pescărușul; Trei surori*; Henrik Ibsen: *Nora*; Gustave Flaubert*: Doamna Bovary*; Émile Zola: *Bucuria doamnelor*; Margaret Atwood: *Povestea slujitoarei*; Annie Ernaux: *Poveste de fată* **3.1.4. Oportunități de analiză retrospectivă:** *Margit-legenda*; Kármán József: *Fanni hagyományai*; Katona József: *Bánk bán*; Jókai Mór: *Az arany ember, Egy magyar nábob*; Vörösmarty Mihály: *Csongor és Tünde*; Arany János: *Ágnes asszony*; Szabó Magda: *Abigél* **3.1.5. Noțiuni (valori, teme, motive reprezentate):** tipuri de eroine, arhetipuri feminine, idealurile feminine ale epocilor, emancipare feminină, diversitatea rolurilor (femeie, mamă, soție, soră), absența mamei, orfanitate, vulnerabilitate, opresiune, subordonare, lipsă de destin, prejudecată, perseverență, loialitate, sacrificiu de sine, auto-realizare, creare de valori, păcat, ispășire **3.2. ȘANSELE DE INTEGRARE ȘI AFIRMARE SOCIALĂ ALE INDIVIDULUI** (Cerință minimă: 2 opere epice, 4 opere lirice) **3.2.1. Opere literare din epocile studiate în clasa a XI-a:** Móricz Zsigmond: *Rokonok*; *Sárarany*; *Tragédia*; Kosztolányi Dezső: *Édes Anna*; *Rendes feltámadás*; *Himnusz egy szamárral*; Ady Endre: *A Hortobágy poétája*; *A magyar Ugaron*; Tóth Árpád: *Körúti hajnal*; Juhász Gyula: *Tápai lagzi*; József Attila: *Tiszta szívvel*; *Holt vidék*; *Külvárosi éj*; *Karóval jöttél*; *Elégia*; *Két hexameter* **3.2.2. Opere asociabile:** **3.2.2.1. Opere literare:** Kölcsey Ferenc: *Parainesis Kölcsey Kálmánhoz*; *Hymnus*; Vörösmarty Mihály: *Gondolatok a könyvtárban*; Mikszáth Kálmán: *A Noszty fiú esete Tóth Marival*; *Különös házasság*; Móricz Zsigmond: *A fáklya*; Babits Mihály: *Jónás könyve*; Tamási Áron: *Ábel a rengetegben*; Márai Sándor: *Egy polgár vallomásai*; Szilágyi Domokos: *A láz enciklopédiája*; *Hétmérföldes csizma*; *Bartók Amerikában*; Závada Pál: *Jadviga párnája*; Dragomán György: *A fehér király* **3.2.2.2. Opere din domenii artistice conexe:** Ludwig van Beethoven: *Simfonia a III-a (simfonie, 1804)*; Giuseppe Verdi: *Rigoletto* (operă, 1851); Giacomo Puccini: *Boema (operă, 1896)*; Kodály Zoltán, *Psalmus Hungaricus* (oratoriu, 1923); Kodály Zoltán: *Háry János* (joc muzical, 1926); *Édes Anna* (dramă cinematografică, adaptare după romanul lui Kosztolányi Dezső, Fábri Zoltán, 1958); *Forrest Gump* (comedie

Domenii de conținut	Conținuturi
	dramatică, Robert Zemeckis, 1994); *Good Will Hunting* (dramă cinematografică, Gus Van Sant, 1997); *Üvegtigris* (comedie, Rudolf Péter, Kapitány Iván, 2001); *Rokonok* (dramă cinematografică, adaptare după romanul lui Móricz Zsigmond, Szabó István, 2006); *Made in Hungária* (comedie muzicală, Fonyó Gergely, 2009) **3.2.3. Perspective asupra literaturii universale:** Stendhal: *Roșu și negru*; Charles Dickens: *David Copperfield; Oliver Twist*; Émile Zola: *Prăvălia cu șobolani*; *Germinal*; Sally Rooney: *Oameni normali*; Johann Wolfgang Goethe: *Suferințele tânărului Werther*; Honoré de Balzac*: Moș Goriot*; Gustave Flaubert*: Doamna Bovary*; Charles Dickens*Marile speranțe*; Henrik Ibsen*: Rața sălbatică*; *Nora (Casa păpușilor)*; Franz Kafka*: Procesul*; Nyikolaj Vasziljevics Gogol*: Revizorul*; Thomas Hardy*: Tess d'Urberville; Departe de lumea dezlănțuită*; Daniel Defoe: *Robinson Crusoe*; Charles Baudelaire: *Florile răului* **3.2.4. Oportunități de analiză retrospectivă:** Mikszáth Kálmán: *A Noszty fiú esete Tóth Marival*; Jókai Mór: *Az arany ember* **3.2.5. Noțiuni (valori, teme, motive reprezentate):** ascensiune, cădere, vulnerabilitate, raporturi de putere, dorință de putere, corupție, periferie, centru, afirmare socială, injustiție socială, sărăcie, mizerie, căutarea drumului propriu, ambiție, personalitate denaturată, comunitate și individ, conflictul dintre moralitate și afirmare, onestitate, succes, confruntarea cu puterea, omul de rând, demnitate umană, înapoiere, șanse de viață **3.3. CONVERGENȚA VALORILOR ÎN LITERATURĂ** (Cerință minimă: 2 opere epice, 1 operă dramatică, 3 opere lirice) **3.3.1. Opere literare din epocile studiate în clasa a XI-a:** Madách Imre: *Az ember tragédiája* (Nádasdy Ádám prózai adaptációja); Krúdy Gyula: *Szindbád*; Ady Endre: *A magyar Ugaron*; *A Tisza-parton*; *A Szajna partján*; *A Hortobágy poétája*; *Új vizeken járok*; *Góg és Magóg fia vagyok én…*; Kosztolányi Dezső: *Esti Kornél*; *Esti Kornél kalandjai*; Móricz Zsigmond: *Az isten háta mögött*; *Sárarany*; Babits Mihály: *Esti kérdés*; *Jónás könyve*; Tóth Árpád: *Orfeumi elégia*; József Attila: *Eszmélet*; *Levegőt!* **3.3.2. Opere asociabile:** **3.3.2.1. Opere literare:** Karinthy Frigyes: *Az emberke tragédiája*; Székely János: *Caligula helytartója*; Kosztolányi Dezső: *Káin*; Tamási Áron: *Rendes feltámadás*; Sütő András: *Káin és Ábel*; Závada Pál: *Apfelbaum*; Lőrincz Andrea-Nagy Ádám: *Égi megbízás*; Örkény István: *In memoriam Dr. K. H. G.*; Vámos Miklós: *Apák könyve*; Esterházy Péter: *Esti*; Grendel Lajos: *Bőröndök tartalma* **3.3.2.2. Opere din domenii artistice conexe:** *Az ember tragédiája* (film de animație, Jankovics Marcell, 2011); *Az ember tragédiája ilustrații artistice*; *Ferma animalelor (film de animație, John Halas, Joy Batchelor: Animal Farm, 1954)*; *Jocurile foamei (film SF de aventuri, Gary Ross: The Hunger Games, 2012)*; *Divergent (film SF de acțiune, Neil Burger: Divergent, 2014)*; *Szindbád* (dramă cinematografică, adaptare după povestirile lui Krúdy Gyula despre Szindbád, Huszárik Zoltán, 1971) **3.3.3. Perspective asupra literaturii universale:** George Orwell: *1984*; Johann Wolfgang Goethe: *Faust*; Aldous Huxley: *Minunata lume nouă*; Mihail Afanaszjevics Bulgakov: *Maestrul și Margareta* **3.3.4. Oportunități de analiză retrospectivă:** Zrínyi Miklós: *Szigeti veszedelem*; Mikes Kelemen: *Törökországi levelek*; Katona József: *Bánk bán*; Arany János: *Szondi két apródja*; Vörösmarty Mihály: *Csongor és Tünde*; *Mikszáth Kálmán: Az a fekete folt*; Jókai Mór: *Egy magyar nábob*; *Az arany ember* **3.3.5. Noțiuni (valori, teme, motive reprezentate):** valori vitale, valori afective, valori spirituale, valori morale, valori legate de bunurile materiale, valori legate de viața comunitară/socială, valori estetice, sistem de valori, conflict de valori, ierarhie a valorilor **3.4. RĂZBOI ȘI UMANISM. *Memoria războaielor mondiale*** (Cerință minimă: 2 opere epice, 4 opere lirice)

Domenii de conținut	Conținuturi
	3.4.1. Opere literare din epocile studiate în clasa a XI-a: Ady Endre: *Emlékezés egy nyár-éjszakára*; *Az eltévedt lovas*; *A föl-földobott kő*; Babits Mihály: *Húsvét előtt*; József Attila: *Hazám*; Radnóti Miklós: *Ikrek hava*; *A la recherche*; *Hetedik ecloga*; *Levél a hitveshez*; *Nem tudhatom*; *Töredék*; *Razglednicák*; *Erőltetett menet*; Pilinszky János: *Ravensbrücki passió*; *Harmadnapon*; *Négysoros*; *Apokrif*; *Harbach 1944*; *KZ-oratórium*; *Terek*; Tamási Áron: *Himnusz egy szamárral*; Kós Károly: *Kiáltó szó* **3.4.2. Opere asociabile:** **3.4.2.1. Opere literare:** Karácsony Benő: *Napos oldal*; Márai Sándor: *Egy polgár vallomásai*; Kassák Lajos: *Kis könyv haldoklásunk emlékére*; Bánffy Miklós: *Erdélyi történet* (I-III.); Szabó Lőrinc: *Tücsökzene (A Rettenetes Év)*; Kányádi Sándor: *Valaki jár a fák hegyén*; Nádas Péter: *Egy családregény vége*; Dragomán György: *Máglya*; Tompa Andrea: *Sokszor nem halunk meg*; Vida Gábor: *Ahol az ő lelke*; Kuncz Aladár: *Fekete kolostor*; Hervay Gizella: *Tőmondatokban*; Mécs László: *Imádság a nagy Lunátikusért*; Kertész Imre: *Sorstalanság* **3.4.2.2. Opere din domenii artistice conexe:** *Valahol Európában* (dramă cinematografică, Radványi Géza, 1948); *Béketárgyalás, avagy az évszázad csütörtökig tart* (dramă istorică, Balogh Zsolt, 1989); *Lista lui Schindler (dramă istorică, Steven Spielberg: Schindler's List, 1994)*; *Pianistul (dramă istorică, Roman Polański: The Pianist, 2002)*; *Szabadság, szerelem* (dramă romantică istorică, Goda Krisztina, 2006); *A napfény íze* (dramă istorică, Szabó István, 1999); *Anyám és más futóbolondok a családból* (dramă, Fekete Ibolya, 2015); *Saul fia* (dramă istorică Nemes-Jeles László, 2015); *Napszállta* (dramă istorică Nemes-Jeles László, 2018); *Aurora borealis* (dramă istorică, Mészáros Márta, 2017); *Örök tél* (dramă istorică, Szász Attila, 2017) **3.4.3. Perspective asupra literaturii universale:** Ernest Hemingway: *Pentru cine bat clopotele*; Erich Maria Remarque: *Pe frontul de vest nimic nou*; Hans Fallada: *Ce-o să fie cu tine, omule?*; Ellie Wiesel: *Noaptea* **3.4.4. Oportunități de analiză retrospectivă:** Zrínyi Miklós: *Szigeti veszedelem*; *Anne Frank naplója* **3.4.5. Noțiuni (valori, teme, motive reprezentate):** război, distrugere, viață, moarte, pace, împăcare, reconstrucție, confruntarea cu ororile războiului, Holocaust, dorință de pace, pacifism, încheiere a păcii, eroism, sacrificiu, tragic, distrugere fatală, realitatea războiului, suferință, ordine, haos, traumă, memorie personală și colectivă **(SZC)** **3.5. ÎNCEPUTURILE ARTEI SCRIERII** (Cerință minimă: 1 fragment din fiecare operă, 3 opere literare asociabile) **3.5.1. Literatura manuscrisă medievală:** *Halotti beszéd és könyörgés*; *Ómagyar Mária-siralom*; *Festetics-kódex*; *Képes Krónika*; *Anjou legendárium* (miniaturi) **3.5.2. Opere asociabile:** **3.5.2.1. Opere literare:** Anonymus*: Gesta Hungarorum*; Kézai Simon*: Gesta Hungarorum*; Arany János: *Rege a csodaszarvasról*; Arany János: *Buda halála*; Babits Mihály: *Húsvét előtt*; Ady Endre: *Krisztus-kereszt az erdőn*; Ady Endre*: A Sion-hegy alatt*; Juhász Ferenc**:** *A szarvassá változott fiú kiáltozása a titkok kapujából*; Pilinszky János*: Introitusz*; Márai Sándor*: Halotti beszéd*; Weöres Sándor*: Mária siralma*; Lackfi János: *Nyelv híján való siralom*; Dsida Jenő: *Arany és kék szavakkal*; *Templomablak* **3.5.2.2. Opere din domenii artistice conexe:** HBK, ÓMS – videoclipuri: lectura textului original, interpretare, iar în cazul ÓMS, melodia reconstituită; Miniaturile Legendariumului angevin*; Povești din istoria Ungariei* (serial de animație, Jankovics Marcell, 1986–1988); *Cronica pictată* (Képes Krónika – iconografie istorică și religioasă*); Cartea din Kells* (simboluri creștine*); Catedrala (*serial TV, The Pillars of the Earth, Sergio Mimica-Gezzan, 2010*)* – fragmente; Carl Orff: Carmina Burana (cantată, 1937; film de balet, Odesa, 2020)*; Numele trandafirului (*dramă istorică, adaptare după romanul lui Umberto Eco, regia Jean-Jacques Annaud, 1986*)* **3.5.3. Perspective asupra literaturii universale:** Umberto Eco: *Numele trandafirului*; Umberto Eco: *Pendulul lui Foucault*; Stefan Zweig: *Istoria cărții*; Richard de Burry:

Domenii de conținut	Conținuturi
	*Philobiblon (*fragmente*)*; Jacopone da Todi: *Stabat mater (*Imn despre o mamă îndurerată*)*; Geoffrey Chaucer: *Poveștile din Canterbury*; Victor Hugo: *Notre-Dame din Paris*; Italo Calvino: *Dacă într-o noapte de iarnă un călător*; Dante Alighieri: *Divina Comedie* (fragmente) **3.5.4. Noțiuni (valori, teme, motive reprezentate):** codexuri, arta scrisului, cultura manuscriselor, era pre-tipografică, scrisul ca activitate sacră, scrisul ca slujire, limba latină ecleziastică, caligrafie, miniatură, inițiale, ilustrații, scrisul ca activitate de formare a identității, viziunea creștinului asupra lumii, meditație, contemplație spirituală, „memento mori” – fragilitatea vieții omenești, efemeritatea existenței pământești, speranța vieții de apoi, model moral, cartea ca obiect de valoare, cartea ca mijloc de conservare a cunoștințelor, memorie comunitară

Clasa a XII-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

(TC) CG 1 - Înțelege diferite tipuri de texte în contexte formale și informale, apreciind calitatea lor estetică

Clasa a XII-a
(TC) CS 1.1. Aplică tehnicile de lectură reflexivă, evaluativă, interpretativă și critică în receptarea diferitelor tipuri de texte
- reflecție asupra experienței de aplicare a diferitelor strategii de lectură (extensivă și intensivă) *- reflecție asupra lecturii textelor (identificarea problemelor, formularea întrebărilor, completări, formularea unor experiențe confirmatoare sau contradictorii) cu ajutorul organizatorilor grafici (de ex. jurnal cu dublă intrare, tabel de criterii)* *- formularea unei opinii proprii argumentate despre tema, genul, construcția lingvistică, valorile reprezentate și valoarea estetică a textului citit cu ajutorul organizatorilor grafici (de ex. de jurnal cu dublă intrare, discuție, dezbatere, poezie în cinci versuri)* *- corectarea autonomă a erorilor de înțelegere/interpretare (recitire, reflecție, rezolvare de probleme, corectare)*
(TC) CS 1.2. Înțelege metatexte, prezentări și eseuri mai complexe, în vederea acceptării interpretărilor din perspective multiple
- lectura și conspectarea unor recenzii de film pe baza unor criterii *- compararea mai multor recenzii ale aceluiași film cu ajutorul organizatorilor grafici / pe baza unor criterii* *- compararea recenziilor de film cu propria opinie cu ajutorul organizatorilor grafici* *- lectura și conspectarea recenziilor de teatru pe baza unor criterii* *- compararea a mai multor recenzii ale aceleiași reprezentații teatrale cu ajutorul organizatorilor grafici / pe baza unor criterii* *- lectura și conspectarea eseurilor pe baza unor criterii* *- compararea unor lucrări științifice cu propria opinie cu ajutorul organizatorilor grafici*
(TC) CS 1.3. Compară texte pe baza particularităților lor poetice, naratologice, de teorie a genurilor și de istorie a stilurilor
- compararea operelor cu teme sau motive-cheie identice/similare pe baza unor criterii *- compararea repertoriului de motive al operelor citite cu ajutorul organizatorilor grafici (diagramă Venn, tabel de criterii)* *- compararea motivelor tematice comune din texte literare diferite* *- compararea textelor epice pe baza procedurilor naratologice și a particularităților stilistice* *- compararea textelor lirice pe baza particularităților poetice și a trăsăturilor stilistice*
(TC) CS 1.4. Recunoaște relațiile etice în procesul înțelegerii textelor literare pentru dezvoltarea sensibilității sociale
- identificarea relațiilor de valoare asociate personajelor / rolurilor din operele literare citite *- recunoașterea conflictelor morale în procesul de înțelegere a textelor literare* *- analizarea rolurilor și a situațiilor de luare a deciziilor în operele literare prin reflecție asupra conștiinței de sine, cu scopul de a planifica în mod conștient parcursul vieții personale, sociale și profesionale* *- analizarea criteriilor de natură etică (de ex. adevăr, respect, echitate) în interpretarea operelor literare, în contextul lor intelectual și cultural* *- asumarea unui comportament etic și responsabil față de valorile culturii, artei, spiritualității și mediului construit*
(TC) CS 1.5. Recunoaște rolul politeții lingvistice și al agresivității verbale în diferite situații de comunicare
- prezentarea maximelor lui Grice (cantitate, calitate, manieră, relevanță) sub formă de prezentare *- identificarea formelor de politețe lingvistică în diferite situații de comunicare* *- studierea funcțiilor agresivității verbale în diverse texte literare și nonliterare*

(TC+CS) CG 2 - Aplică strategii de interpretare a textelor în contexte istorice și culturale

Clasa a XII-a
(TC) CS 2.1. Aplică strategii individuale pentru interpretarea textelor literare și nonliterare în context cultural
- *observarea interferenței dintre texte create în epoci diferite* - *gestionarea conștientă a variațiilor lingvistice, tipologice și de gen provenite din diferite perioade istorice și culturale* - *analizarea semnificațiilor unui anumit subiect, motiv sau topos în context cultural* - *recunoașterea diferenței dintre funcția variantei normative a limbii și cea a celorlalte variante lingvistice* - *interpretarea rolului de creare a sensului al calităților estetice caracteristice diferitelor perioade din istoria artei* - *exersarea empatiei și a acceptării alterității în postura de receptor al textelor*
(TC) CS 2.2. Analizează relațiile dintre utilizarea limbii și stratificarea socială în diferite tipuri de texte
- *observarea, interpretarea și analizarea diferitelor situații de comunicare, ținând cont de regulile comportamentului lingvistic* - *recunoașterea și interpretarea rolului tabu-urilor lingvistice și al eufemismelor* - *identificarea strategiilor de influențare lingvistică în diferite tipuri de texte (de ex. reclame, discursuri electorale, texte utilizate în comunicarea instituțională)* - *recunoașterea trăsăturilor pragmatice ale limbii în funcție de situațiile de comunicare*
(TC) CS 2.3. Interpretează în mod autonom opere literare pentru a exprima trăirea experienței estetice
- *utilizarea conștientă a criteriilor de interpretare* - *formularea unei opinii proprii cu privire la o operă literară* - *susținerea poziției personale prin trimiteri la fragmente de text, citate și argumente construite logic* - *folosirea adecvată și riguroasă a conceptelor lingvistice, istorice, teoretico-literare și stilistice în interpretarea literară*
(TC) CS 2.4. Face distincție între perioadele literare și stilurile din operele artistice aparținând diferitelor epoci
- *distingerea trăsăturilor lingvistice și stilistice ale textelor aparținând unor epoci diferite* - *recunoașterea caracteristicilor diferitelor stiluri și registre stilistice* - *încadrarea operelor artistice într-o epocă sau într-un stil al istoriei artei pe baza trăsăturilor*
(CS) SC 2.5. Evaluează punctul de vedere teologic și moral al operelor literare
- *cunoașterea disputelor teologice specifice epocii* - *înțelegerea reprezentării literare a disputelor* - *raportarea interpretării la contextul istoric* - *examinarea figurilor de stil utilizate în textele care reprezintă conflicte religioase*

(TC+CS) CG 3 - Produce oral și în scris diferite tipuri de texte cu sensibilitate și rafinament în exprimarea lingvistică

Clasa a XII-a
(TC) CS 3.1. Produce texte adecvate comunicării folosind formele de politețe lingvistică
- *exersarea unui comportament lingvistic și nonverbal adecvat situației de comunicare* - *exersarea strategiilor de gestionare a conflictelor (câștigător/învingător, adaptativ/evitant/rezolutiv) prin diferite scenarii și situații cotidiene* - *transformarea modelelor de agresivitate verbală în forme conforme regulilor politeții lingvistice* - *exprimarea și prelucrarea conceptelor, ideilor, opiniilor și emoțiilor în formă orală sau scrisă, adaptate nevoilor și intereselor, în contexte variate (de ex. în situații multilingve și de comunicare interculturală)* - *interacțiune pozitivă în contexte diverse (de ex. profesionale) cu respectarea regulilor și a perspectivelor diferite, manifestând încredere, empatie și deschidere spre soluționarea conflictelor, conștientizând impactul mesajelor exprimate public*
(TC) CS 3.2. Susține o scurtă prezentare academică pe baza criteriilor date

Clasa a XII-a
- *aplicarea tehnicilor specifice de pregătire pentru o prezentare științifică (de ex. stabilirea temei, a obiectului, a ideii de bază și a mesajului; colectarea informațiilor despre public; gestionarea limitelor de timp; realizarea unui plan preliminar)* - *documentare, luarea de notițe, utilizarea motoarelor de căutare, organizarea materialelor* - *elaborarea criteriilor de evaluare a prezentării științifice* - *exersarea extragerii ideilor esențiale și a redactării unui plan pe baza textelor științifice*
(TC) CS 3.3. Elaborează tipuri de texte funcționale (Curriculum vitae / CV de tip Europass) adaptate situației de comunicare specificate
- *redactarea unui CV prescurtat (cu datele esențiale) și a unui CV detaliat (care prezintă formarea personalității, evoluția profesională și umană)* - *elaborarea (auto)biografiilor personajelor*
(TC) CS 3.4. Elaborează o interpretare proprie a unei opere pentru a-și exprima poziția critică
- *redactarea unei interpretări literare care integrează citate din metatexte despre diverse opere și exprimă o poziție critică* - *exerciții de verificare a informațiilor referitoare la texte* - *redactarea unui eseu pe baza unei teme date* - *redactarea unei interpretări literare pornind de la trei întrebări de problematizare* - *redactarea unei analize comparative pe baza unor criterii*
(TC+CS) CS 3.5. Realizează interviuri și reportaje în diverse situații de comunicare
(TC) - *formularea și utilizarea diferitelor tipuri de întrebări (închise, deschise) în situații de comunicare variate* - *realizarea interviurilor și podcasturilor în contexte diferite (eveniment școlar, primirea unui invitat)* - *pregătirea pentru un interviu în trei etape, cu scopul de a explora experiențele de lectură sau de a formula opinii, critici și întrebări legate de textul citit* - *aplicarea tehnicii de lectură „Să-l întrebăm pe autor!” pentru o înțelegere mai profundă a textelor* - *redactarea unui reportaj imaginar despre un eveniment literar sau istoric* **(CS)** - *scrierea unei scene dramatizate pe baza unei dispute religioase*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Autori recomandați	**(TC)** **1.1.** Áprily Lajos **1.2.** Dsida Jenő **1.3.** Kányádi Sándor **1.4.** Kertész Imre **1.5.** Kós Károly **1.6.** Kovács András Ferenc **1.7.** Sütő András **1.8.** Tamási Áron **1.9.** Székely János **1.10.** Szilágyi Domokos **1.11.** Ottlik Géza **1.12.** Örkény István **1.13.** Weöres Sándor
	(CS) **1.14.** Árva Bethlen Kata **1.15.** Kemény Zsigmond
2. Noțiuni	**(TC)** **2.1.** conflict de valori **2.2.** epoci și direcții stilistice: modernism târziu, postmodernism, realism magic **2.3.** lectura operelor epice: jocul formelor narative – modalitate narativă, moduri de discurs, joc lingvistic; areferențialitate, verosimilitate lingvistică; fragmentaritate, intertextualitate, rescriere; genuri: nuvelă (nuvelă-minut), roman (roman al formării, roman parabolic) **2.4.** lectura operelor lirice: memoria formelor/textelor; impersonalizarea eului liric, crearea măștii, polifonie; citare, reluare ludică, aluzie **2.5.** lectura operelor dramatice: genuri – tragicomedie; dramă filozofică; parabolă istorică **2.6.** tipuri de texte: metatexte complexe, recenzii de film și teatru, prezentări, eseuri, opinii, interpretări literare, reclame, discursuri electorale, texte utilizate în comunicarea instituțională, Curriculum vitae / CV Europass, prezentare scurtă, interviu, reportaj **2.7.** politețe lingvistică (salut, adresare informală/formală, formularea unor întrebări, răspunsuri), agresivitate verbală (vulgaritate, violență lingvistică), principiile cooperării (maximele lui Grice); configurarea pragmatică a textelor **2.8.** reguli ale comportamentului lingvistic, limbaj și putere, influențare lingvistică; strategii de persuasiune și manipulare în limbaj; tabu lingvistic, limbaj PC, eufemism
	(CS) **2.9.** dispută, dramă polemică, monolog dramatic, memoriu, proză memorialistică, autobiografie, operă apologetică
3. Atelier de interpretare textuală	**(TC)** **3.1. VARIANTE ALE IMPLICĂRII COMUNITARE DE LA ÎNCEPUTURI PÂNĂ LA CONTEMPORANEITATE** (Cerință minimă: 10 opere lirice) **3.1.1. Opere literare:** Janus Pannonius: *Pannónia dicsérete*; Balassi Bálint: *Egy katonaénekː* Csokonai Vitéz Mihály: *Az ember, a poézis első tárgya*; *Az estve*; Berzsenyi Dániel: *Osztályrészem*; *A magyarokhoz*; Kölcsey Ferenc: *Hymnus*; *Vanitatum vanitas*; Vörösmarty: *A vén cigány*; *Szózat*; Petőfi Sándor: *A XIX. század költői*; *Csalogányok és pacsirták*; *A nép nevében*; *Arany Jánoshoz*; *A költészet*; *A költő s a szőlővessző*; Arany János: *Válasz Petőfinek*; *Letészem a lantot*; *Mindvégig*; *Kozmopolita költészet*; *Rendületlenül*; *A vigasztaló; Vojtina-levelek*; *Mi vagyok én?*; *Naturam furca expellas*; *Árkádia-féle*; *Poétai recept*; Ady Endre: *Góg és Magóg fia vagyok én*; *A Hortobágy poétája*; *Új vizeken járok*; *Fölszállott a páva*; *A Szajna partján*; *Az eltévedt lovas*; *Az ős Kaján*; *Kocsi-út az éjszakában*; *Hunn, új legenda*; *A föl-földobott kő*; Babits Mihály: *Húsvét előtt*; *Fortissimo*; *A lírikus epilógja*; *Cigány a siralomházban*; Áprily Lajos: *Vallomás*; *Diogenész lámpája*; *Pisztrángok kara*; *Az irisórai szarvas*; Dsida Jenő: *Psalmus Hungaricus*; *Nagycsütörtök*; *Hulló hajszálak*

Domenii de conținut	Conținuturi
	elégiája; József Attila: *Ars poetica*; *Születésnapomra*; *Külvárosi éj*; *Téli éjszaka*; *Eszmélet*; *A Dunánál*; Radnóti Miklós: *Nem tudhatom*; Weöres Sándor: *Tíz lépcső*; *Vázlat az új líráról*; *Szembe fordított tükrök*; *Egysoros versek*; Szilágyi Domokos: *A próféta*; *Bartók Amerikában*; *Hétmérföldes csizma*; Pilinszky János: *Halak a hálóban*; *Négysoros*; *Apokrif*; Kányádi Sándor: *Fától fáig*; Kovács András Ferenc: *Psalmus Transsylvanicus*; *Őszi-téli dallamok*; *Jack Cole daloskönyve*; *Toldott-foldott balladák* **3.1.2. Opere asociabile:** **3.1.2.1. Opere literare:** Zrínyi Miklós: *Feszületre*; Baróti Szabó Dávid: *A lanthoz*; *Soros jámbus*; Vajda János: *Az üstökös*; *A virrasztók*; *Az őrült költő*; Reviczky Gyula: *Arany Jánosnak*; Faludy György*: Óda a magyar nyelvhez*; Karinthy Frigyes: *Előszó*; Varró Dániel: *Változatok egy gyerekdalra. Ady Endrés változat*; *24 karát*. *Kortárs költők versei Arany János születésének 200. évfordulójára*; Lázáry René Sándor: *Néhány egykori költemény*; Fekete Vince: *Csütörtök*; Tóth Krisztina: *Porhó* **3.1.2.2. Opere din domenii artistice conexe:** Ludwig van Beethoven: *Simfonia a VI-a (simfonie, 1808)*, Bartók Béla: *Zene húros hangszerekre, ütőkre és cselesztára* (compoziție, 1936), Ligeti György: *Atmosphères* (piesă orchestrală, 1961); *Arany János* (poezii muzicalizate, Kaláka: Hangzó Helikon, 2007); *Arany János: Csendes dalok* (poezii muzicalizate, Musica Historica / Csörsz Rumen István, 2018); *A lejtőn* (poezii muzicalizate, The Sudras, 2018); *Képzelt riport egy amerikai popfesztiválról* (musical, adaptare după romanul lui Déry Tibor, Presser Gábor, Adamis Anna, 1973); *Születésnapomra* (poem de József Attila muzicalizată, Csík zenekar, Kaláka); *https://litera.hu/magazin/tudositas/a-felelossegvallalas-fotoi.html* **3.1.3. Perspective asupra literaturii universale:** Horatius: *Ars poetica*; Aristotel: *Poetica;* William Wordsworth*: Rolul poetului*; Rainer Maria Rilke: *Torso arhaic de Apollo*; John Keats: *Odă unei urne grecești*; Alekszandr Szergejevics Puskin: *Profetul*; Friedrich Schiller*: Puterea poeziei*; *Federico Garcia Lorca: Inefabilul poeziei*; Charles Baudelaire: *Albatrosul*; Paul Valéry: *Cimitirul marin*; Paul Verlaine: *Arta poetică*; *Chanson de toamnă*; Arthur Rimbaud: *Corabia beată*; Walt Whitman: *Cânt despre mine însumi (fragmente)*; Paul Neruda: *Răspunsul poeziei* **3.1.4. Noțiuni (valori, teme, motive reprezentate):** rolul profetic al poetului, liră subiectivă, poet fictiv, poetul ca reprezentant al comunității, conștiință poetică, sentiment al misiunii, caracter confesiv, ton patetic, asumare a responsabilității, retoricitate, confruntare a valorilor, autoreflexivitate **3.2. CONFLICTUL DINTRE INDIVID ȘI PUTERE** (Criterii minime: 3 opere epice, 1 operă dramatică) **3.2.1. Opere literare din epocile studiate în clasa a XII-a:** Örkény István: *Tóték*; *Egyperces novellák*; Kós Károly: *Varju nemzetség*; Ottlik Géza: *Iskola a határon*; Székely János: *Caligula helytartója*; Sütő András: *Egy lócsiszár virágvasárnapja* **3.2.2. Opere asociabile:** **3.2.2.1. Opere literare:** Tömörkény István: *A mi urunk*; Hajnóczy Péter: *A fűtő*; Nádas Péter: *Biblia*; Madách Imre: *Az ember tragédiája*; Ady Endre: *Dózsa György unokája*; Móricz Zsigmond: *Rokonok*; Illyés Gyula: *Egy mondat a zsarnokságról*; Esterházy Péter: *Harmonia caelestis*; Tóth Krisztina: *A majom szeme*; Vida Gábor: *Egy dadogás története*; Bodor Ádám: *A részleg*; Bodor Ádám: *A börtön szaga*; Dragomán György: *A fehér király* **3.2.2.2. Opere din domenii artistice conexe:** Ludwig van Beethoven: *Uvertura Egmont (simfonie, 1810)*; Ludwig van Beethoven: *Fidelio* (operă,1805); Giuseppe Verdi: *Nabucco* (operă, 1842); Giacomo Puccini: *Tosca* (operă, 1900); Carl Orff: *Carmina burana* (cantată, 1937); *Matrix (film SF, Lana Wachowski, Lilly Wachowski: The Matrix, 1999)*; *Jocurile foamei (film SF de aventuri, Gary Ross: The Hunger Games, 2012)*; *Urzeala tronurilor (serial TV fantasy, Alan Taylor, Daniel Minahan, David Nutter, Brian Kirk: Game of Thrones, 2011)*; *Viața e frumoasă (film-dramă istorică, Roberto Benigni: La vita è bella, 1997)*; *Lista lui Schindler (film-dramă istorică, Steven Spielberg: Schindler's List, 1993)*; *Az ötödik pecsét* (film-dramă, adaptare după romanul lui Sánta Ferenc, Fábri Zoltán, 1976); *Isten hozta, őrnagy úr!* (film-satiră, adaptare după drama Tóték de Örkény István, Fábri Zoltán, 1970)

Domenii de conținut	Conținuturi
	3.2.3. Perspective asupra literaturii universale: George Orwell: *1984*; Albert Camus: *Ciuma*; Franz Kafka: *Procesul*; William Shakespeare: *Hamlet*; Sofocle: Antigona; William Shakespeare: *Macbeth*; *Iulius Cezar*; Friedrich Schiller: *Wilhelm Tell*; Mihail Bulgakov*: Maestrul și Margareta*; Milan Kundera: *Insuportabila ușurătate a ființei*; Elie Wiesel: *Noaptea*; Eugene Ionesco: *Cântăreața cheală*; Samuel Beckett: *Așteptându-l pe Godot*; Lev Tolsztoj*: Război și pace*; Erich Maria Remarque: *Pe frontul de vest nimic nou* **3.2.4. Oportunități de analiză retrospectivă:** Kertész Imre: *Sorstalanság*; Kosztolányi Dezső: *Édes Anna*; Móricz Zsigmond: *Tragédia*; *Sárarany*; Mikszáth Kálmán: *Az a fekete folt*; Tamási Áron: *Ábel a rengetegben*; *Rendes feltámadás* **3.2.5. Noțiuni (valori, teme, motive reprezentate):** conflict, opoziția dintre individ și putere, libertate, opresiune, morală, constrângere, antiteză, tragic, grotesc, ironie, erou rebel, vulnerabilitatea individului, viața în comunități/localități mici, modurile povestirii, problematici ale epicului, procedee de construire a eroului, gestionarea timpului narativ, procedee narative, relația dintre ficțiune și realitate, metaforicitate, metonimicitate, demnitatea umană, memorie, procesarea traumei, responsabilitate colectivă și individuală, neputința omului simplu, absurditatea puterii, tiranie, rezistență, adaptare, alegeri morale, disciplină, constrângere comunitară, colaps moral, presiunea puterii, iraționalitate, poziționarea individului, absurd, compromis, demnitate **(CS)** **3.3. DISPUTE TEOLOGICE ȘI CONFLICTE CONFESIONALE ÎN LITERATURĂ** (Cerință minimă: pentru fiecare operă – 1 fragment și 3 opere literare asociabile) **3.3.1. Opere literare** Árva Bethlen Kata: *Önéletírása* (fragment); Kemény Zsigmond: *Özvegy és leánya*; *Rajongók*; Pázmány Péter: *Kalauz* (prefață, fragment din Cartea I); predici (de ex. *Mint kell a keresztyén leányt nevelni*; *A keresztyén ifjak nevelése*; *Mely üdvösséges a magunk ismerése*); Sztárai Mihály: *Igaz papságnak tüköre*; Válaszuti György: *Debreceni disputa* **3.3.2. Opere asociabile:** **3.3.2.1. Opere asociabile:** Kölcsey Ferenc: *Parainesis Kölcsey Kálmánhoz*; Mikszáth Kálmán: *A fekete város* (fragment, viața secretă a lui moș Quendel); Zrínyi Miklós: *Az török áfium ellen való orvosság*; Zrínyi Miklós: *Szigeti veszedelem* (fragmente); Mikes Kelemen: *Törökországi levelek* (scrisorile 1, 37, 82, 181); Gárdonyi Géza: *Egri csillagok*; Móra Ferenc: *Rab ember fiai*; Sütő András: *Káin és Ábel; Csillag a máglyán* **3.3.2.2. Opere din domenii artistice conexe:** *Egri csillagok* (Stelele din Eger, film de aventuri istorice, adaptare după romanul lui Gárdonyi Géza, regia Várkonyi Zoltán, 1968); *Numele trandafirului (*dramă istorică, adaptare după romanul lui Umberto Eco, regia Jean-Jacques Annaud, 1986); Georg Friedrich Händel: *Mesia (*oratoriu, 1742*)*; Than Mór: *Mohácsi csata* (pictură, 1855)*; Luther* (dramă istorică, regia Eric Till, 2003); *Mennyei királyság* (Regatul Cerului / Kingdom of Heaven, film de aventuri istorice, regia Ridley Scott, 2005); Peter Paul Rubens: *Ridicarea crucii (*pictură, 1611*)*; Liszt Ferenc: *Esztergomi mise* (1856) **3.3.3. Perspective asupra literaturii universale:** Jean Calvin: *Institutio*; Martin Luther: *Convorbiri la masă*; Thomas More: *Utopia*; John Bunyan: *Călătoria pelerinului*, Voltaire: *Candide*; *Tratat despre toleranță*; John Milton: *Paradisul pierdut*; Dostoievski: *Frații Karamazov* (fragment, capitolul Marele Inchizitor); Umberto Eco: *Numele trandafirului*; Friedrich Schiller: *Don Carlos* (poem dramatic); Honoré de Balzac: *Preotul din sat*; Bertolt Brecht: *Viața lui Galileo* **3.3.4. Noțiuni (valori, teme, motive reprezentate**): dispută, argumentare teologică, opoziție confesională, conflict religios, apologetică, diferențe dogmatice, fanatism, luciditate, destin individual și comunitar, confruntarea argumentelor teologice, normă morală personală și comunitară, toleranță religioasă, responsabilitate comunitară, erezie, respectarea regulilor religioase, identitate religioasă, conservarea valorilor
SUGESTII METODOLOGICE	

1. Principii generale

Aplicarea curriculumului presupune utilizarea unor metode de predare și învățare care:

- se bazează pe dezvoltarea competențelor (comunicative, cognitive, sociale, digitale);
- vizează dezvoltarea complexă a personalității, cultivarea conștiinței valorilor, recunoașterea acestora și formarea atitudinilor;
- valorizează abordările inter- și transdisciplinare, care stimulează procesele decizionale creative și complexe, gândirea critică a cititorului și formarea strategiilor autonome de interpretare;
- țin cont de particularitățile de vârstă ale elevilor, de cunoștințele anterioare și de interesele acestora;
- susțin participarea activă, gândirea autonomă și învățarea reflexivă;
- favorizează dezvoltarea creativității lingvistice, a gândirii critice, a înțelegerii și redactării textelor, precum și a creativității;
- permit organizarea diferențiată și pe grupe a învățării, construirea unor trasee de învățare variate.

2. Structura curriculumului

Trunchi comun: Accentul se pune pe formarea competențelor de bază, accesibile tuturor elevilor, și pe alegerea unor metode care încurajează educația incluzivă și egalitatea de șanse. Activitățile de învățare se bazează pe sarcini cu dificultate progresivă și pe jocuri didactice.

Curriculum de specialitate: presupune utilizarea unor metode care dezvoltă gândirea critică, capacitatea de rezolvare a problemelor, competențele de investigare și cercetare, precum și aprofundarea conținuturilor. În alegerea activităților de învățare sunt recomandate proiectele inter- și transdisciplinare, aplicațiile în domenii profesionale și utilizarea unor programe software specializate.

3. Modalitatea selecției operelor literare

- Pentru activitățile atelierului de interpretare textuală, cadrul didactic selectează textele din lista de opere recomandate în curriculum, ținând cont de interesele și particularitățile clasei. Un criteriu important în alegerea operelor poate fi reprezentarea valorilor sociale generale și locale, în spiritul diversității culturale. Această abordare este susținută de varietatea, diversitatea și bogăția textelor propuse în cadrul atelierului de interpretare.
- Pentru analiza aprofundată a temelor, problematicilor și subiectelor propuse, lista de opere oferă posibilitatea extinderii numărului de texte alese, dincolo de cerințele minime, fie în cadrul activităților de la clasă, fie în cadrul cercetării individuale/pe grupe (proiect).
- Textele sau fragmentele selectate pentru activitatea de la clasă nu trebuie să depășească 1500 de cuvinte; textele mai ample sunt recomandate pentru lectură individuală acasă, urmată de discuții în cadrul orei.
- Lectura în oglindă a operelor literare din epoca studiată și a textelor asociate recomandate oferă oportunitatea ca textele contemporane să fie prezente constant în experiența de lectură, iar lectura clasicilor din perspectiva contemporanilor să devină actuală. În această viziune, „alteritatea" textelor din diferite epoci poate fi depășită prin conexiuni tematice, iar raportarea umană la diverse problematici poate fi observată în dinamica sa istorică. Lista operelor literare selectate poate fi completată cu texte non-literare relevante tematic (ex. texte publicistice, metatexte).
- **Opere literare din epocile studiate în clasa a IX-a − a XII-a:** opere literare maghiare recomandate pentru interpretare în cadrul orei, provenite în epoca studiată și propuse spre analiză din perspectiva stilisticii și genului literar.
- **Opere literare asociate:** opere literare maghiare interpretate din punct de vedere tematic, puse în relație cu operele din epocile studiate.
- **Opere din domenii artistice conexe:** picturi, sculpturi, creații muzicale, teatrale și cinematografice care se leagă tematic de operele literare recomandate, completând, nuanțând și aprofundând interpretarea, dezvoltând o viziune artistică complexă și sugerând atmosfera epocii și stilului. Din operele muzicale, teatrale și cinematografice mai ample se recomandă interpretarea unor fragmente relevante în cadrul orei; audierea/vizionarea integrală poate fi realizată în cadrul unui club de cinematografie, vizionare individuală sau proiect de grup.
- **Perspective asupra literaturii universale:** opere din literatura universală care se leagă tematic de cele recomandate. Acestea nu fac parte din cerințele minime, ci le completează, contribuind la formarea culturii literare și a sistemului de valori al elevilor, plasând literatura maghiară într-un context internațional și evidențiind caracterul universal al temelor, motivelor și problematicilor. Sprijină perspectiva comparativă și permite identificarea de analogii și diferențe. Pentru interpretarea la clasă se recomandă texte scurte sau fragmente.

- **Retrospectivă:** opere literare cunoscute anterior de către elevi, la care se face referire în procesul de interpretare a temelor, problematicilor și motivelor, oferind un cadru mai larg pentru experiențele de lectură dobândite anterior. Astfel, elevul poate identifica legături între operele studiate și cele nou lecturate.
- **Noțiuni:**
  - **Noțiuni tematice:** termeni de specialitate, valori, teme, valori și motive recomandate în cadrul atelierelor de interpretare textuală, care constituie totodată repere pentru interpretarea operelor. Elevii le asimilează și le aplică în procesul de analiză.
  - **Noțiuni stilistice, poetice, naratologice și lingvistice:** asociate conceptelor tematice, acestea reprezintă mijloacele de expresie artistică – termeni de stilistică, poetică, naratologie și lingvistică – care permit exprimarea experienței estetice. Se recomandă utilizarea funcțională, la nivel conceptual, a termenilor propuși în curriculum.
- **Cerință minimă:** recomandarea privind numărul operelor selectate. Acestea sunt opere literare maghiare din epocile studiate și din lista operelor asociate. Cerința minimă (de ex. 3 opere epice, 3 opere lirice) se referă la opere care vor fi citite integral. În cadrul cerinței minime, o operă literară poate fi selectată o singură dată pe parcursul celor 4 ani. Astfel nu se exclude posibilitatea ca, peste cerința minimă, o operă să fie studiată asociată cu mai multe teme. Pe lângă operele selectate în cadrul temei, o creație recomandată în curriculum sau un fragment al acesteia poate fi utilizat în formularea unei sarcini sau item, fără a fi necesară cunoașterea integrală a operei.

4. Structurarea conținuturilor

Curriculumul urmează criterii cronologice și modulare. Nu se impune predarea istoriei literare, biografiilor sau operei complete în sensul clasic. Se promovează o abordare centrată pe operă, care favorizează mobilitatea interpretativă între epoci literare, istorico-culturale și stilistice. Operele autorilor recomandați sunt integrate în conținuturi conform sugestiilor atelierelor de interpretare textuală, astfel încât să permită interpretarea tematică și observarea particularităților stilistice, poetice și naratologice.

Temele din programa școlară care se raportează la subdisciplinele lingvistice urmăresc, pe de o parte, o abordare diferită – prin texte științifice și informative – a fenomenelor lingvistice abordate în ciclul anterior, pentru a facilita înțelegerea funcțiilor, rolului și utilizării acestora și pentru a oferi oportunități de exersare într-un context mai larg, fiind astfel asociate în principal acestor domenii; iar pe de altă parte, ridică problematici care pot fi tratate în mod independent, dar care, în funcție de conținutul adecvat, pot fi corelate și cu operele literare recomandate.

5. Focalizările orei

- Focalizare tematică
- Focalizare poetică
- Focalizare pe înțelegerea și interpretarea textului
- Focalizare pe redactarea textului

6. Metode și forme de lucru recomandate

Învățare exploratorie (abordare inductivă)

- Observarea și sistematizarea autonomă a fenomenelor lingvistice, structurilor textuale și codurilor literare
- Descoperirea regulilor pe baza exemplelor (de ex. ritmul versului, vocile narative, varietăți lingvistice)

Gândire reflexivă și metacogniție

- Conștientizarea propriului proces de înțelegere (de ex. organizator grafic, hartă conceptuală)
- Corectarea autonomă a erorilor de interpretare, recitire, reflecție

Atelier de interpretare textuală

- Interpretare colectivă, bazată pe proiecte, a operelor din diferite epoci
- Asociere cu opere din literatura universală, cultura pop, arte conexe
- Realizarea portofoliului elevului
- Declarație de poziție, dezbatere, elaborarea unor interpretări alternative

Abordare didactică bazată pe cooperare

- Cercuri literare pe o temă comună, cu roluri diferite, schimb de idei, rotație la masa rotundă, grupuri itinerante, rețea de dezbatere, dispută

Organizarea diferențiată a învățării

- Texte multiple, diverse metode de interpretare și tipuri de sarcini
- Organizarea și coordonarea activității de cercetare a elevilor

• Alternarea muncii individuale, în perechi și pe grupe

Utilizarea instrumentelor digitale și multimedia

• Utilizarea dicționarelor online, arhivelor și bazelor de date

• Interpretarea textelor multimedia (video, campanii, comentarii)

• Redactare digitală: e-mail, mesaj vocal, texte postate pe rețele de socializare, formular de candidatură

• Înțelegerea regulilor de utilizare și atitudine critică privind inteligența artificială

Jocuri de rol și exerciții de tip situațional

• Modelarea situațiilor de comunicare (dialog formal/informal, dezbatere)

• Redactarea de texte adaptate contextului de comunicare (invitație, scrisoare, monolog)

Progresie tematică și abordare centrată pe motive tematice

• Identificarea motivelor, valorilor și temelor în diferite opere

• Abordarea literară a problemelor existențiale (de ex. inițiere, iubire, familiaritate, loialitate, eroism)

• Integrarea progresivă a fenomenelor lingvistice însușite anterior în procesul de redactare.

7. Criterii de evaluare

• Evaluare bazată pe competențe: aplicarea cunoștințelor dobândite în situații problematice variate

• Evaluare formativă: feedback continuu, jurnale de învățare, autoevaluare, fișă de evaluare, evaluare între colegi

• Sarcini bazate pe situații reale: contexte reale de comunicare, produse de proiect, redactare creativă

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

Adamikné Jászó Anna: *Az olvasás múltja és jelene*. *Az olvasás grammatikai, pragmatikai és retorikai megközelítésben.* Trezor Kiadó, Budapest, 2006. https://mek.oszk.hu/09400/09498/09498.pdf

Ady Endre, Weöres Sándor és Kovács András Ferenc költészete – Alter-Tanterv. A XX. századi magyar költészet. https://www.youtube.com/watch?v=9orX-eKXQ5M

Antalné Szabó Ágnes: A szövegértő olvasás fejlesztése magyar nyelven – adaptivitás és motiválás a fejlesztésben. In: Terbe Erika (szerk.): *A szövegértés mint tanulási képesség fejlesztése.* Eötvös Loránd Tudományegyetem, Budapest, 2019: 49–80. https://mindenkiiskolaja.elte.hu/wp-content/uploads/2019/09/A-sz%C3%B6veg%C3%A9rt%C3%A9s-mint-tanul%C3%A1si-k%C3%A9pess%C3%A9g-fejleszt%C3%A9s_INTERA.pdf#page=49

Arany János: *Gvadányi József; Bánk bán tanulmányok.* https://dea.lib.unideb.hu/dea/bitstream/handle/2437/217070/Arany_Janos_Tanulmanyok_es_kritikak_I.pdf

Arató László: Olvasóvá nevelés és irodalomtanítás. In: Fenyő D. György (szerk.): *Dűlő 2017027 — A szöveg vonzásában.* Műút, 2017. 80-88. https://drive.google.com/file/d/1jhq3qTi3tVHHxADJV82-vfJ4GZ3y325P/view

Arisztotelész: *Poétika*. http://mek.oszk.hu/00300/00315/00315.htm

Bakró-Nagy Marianne és mtsai: Nyelvi dokumentáció. *Languages in danger* http://hu.languagesindanger.eu/book-of-knowledge/nyelvi-dokumentacio/

Bakró-Nagy Marianne: A tabu születése. In: Bereczki András – Csepregi Márta – Klima László (szerk.): *Ünnepi írások Havas Ferenc tiszteletére*. Budapest, ELTE Finnugor Tanszék – Numi Tórem Alapítvány, 2008: 69–79. www.academia.edu/14444977/A_tabu_születése_The_birth_of_taboo

Barabási Tünde – Birta-Székely Noémi – Fóris-Ferenczi Rita – Gombos Márta – Péter Lilla – Stark-Nagy Gabriella – Szabó-Thalmeiner Noémi: *Pedagógiai kézikönyv. Az oktatás pedagógiaelméleti alapjai.* Ábel Kiadó, Kolozsvár, 2007.

Bárdossy Ildikó – Dudás Margit – Pethőné Nagy Csilla – Priskinné Rizner Erika: *A kritikai gondolkodás fejlesztése. Az interaktív és reflektív tanulás lehetőségei*. Pécsi Tudományegyetem, Pécs–Budapest, 2022. http://vetesi.hu/portfoliohoz/anyagok/kritikaig_fejl_1.pdf

Basch Éva – Kegyes Erika: *Kreatív írás – elmélet és gyakorlat*. Juhász Gyula Felsőoktatási Kiadó, Szeged, 2024.

Bécsy Tamás: *A dráma esztétikája. A dráma műneme és műfajai*; Kossuth, Budapest, 1988 *(Esztétikai kiskönyvtár)*

Benczédy József: *Retorika. Gyakorlati útmutató.* Tinta Könyvkiadó, Budapest, 2010.

Benkes Zsuzsa – Petőfi S. János: *A vers és próza kreatív-produktív megközelítéséhez. Alapfeladat-típusok*. Országos Közoktatási Szolgáltató Iroda, Budapest, 1993.

Benyovszky Krisztián: Nézőpontok kereszttüzében. *Irodalomtörténet* 2003/3. 479 487.

Béres Judit: *„Azért olvasok, hogy éljek.” Az olvasásnépszerűsítéstől az irodalomterápiáig*. Kronosz Kiadó, Pécs, 2017.

Bertha Zoltán: *Sütő András.* Kalligram Könyvkiadó, Pozsony, 1995.

Bódi Zoltán – Ferenczi Gábor – Pál Helén (szerk.): *A magyar nyelvjárások a XXI. században – nyelvstratégiai megközelítésben*. Magyarságkutató Intézet, Budapest, 2019.

Bókay Antal: *József Attila poétikái*. Bp., Gondolat, 2004.

Chadwick, Owen: *A reformáció.* Osiris, Budapest, 2003.

Czimer Györgyi – Kovács Szilvia – Miklósvölgyi Miklós: *Az irodalomtanítás új útjain*. Debreceni Egyetemi Kiadó, 2015. https://mad-hatter.it.unideb.hu/portal/displayDocument/Szervezeti%20t%C3%A1rak/Egy%C3%A9b%20szervezeti%20egys%C3%A9gek/Tan%C3%A1rk%C3%A9pz%C3%A9si%20K%C3%B6zpont/Kiadv%C3%A1nyt%C3%A1r/28%20%C3%B3r%C3%A1s%20szakm%C3%B3dszertani%20k%C3%A9pz%C3%A9s%20szakk%C3%B6nyvei/irodalomtanitas_uj_utjain.pdf

Csapó Benő: *A képességek fejlődése és iskolai fejlesztése*. Akadémiai Kiadó, Budapest, 2003.

Csörsz Rumen István (szerk.): *Tinódi Sebestyén és a régi magyar verses epika*. Kolozsvár, 2008.

Dávidházi Péter: A Nemzeti dal történelmi beszédaktusa és a toborzó vers poétikája. In: *„Vagy jőni fog” Bibliai minták nemzetiesítése a magyar költészetben.* Ráció Kiadó, Budapest, 2017. 163–225.

Dér Katalin: *Biblia és irodalom*, Kairosz Kiadó, Budapest 2019.

Eco, Umberto: *Az új középkor.* Európa könyvkiadó, Budapest, 2008.

Erdélyi Erzsébet: *Anyanyelvi nevelési tanulmányok III.* Iskolakultúra, Kolozsvár, 2008.

Farmati Anna: Hagiografikus beszédmódok – legendakísér(l)tetek? Avagy a szakmai ártalom le- és becsapódása az írás és az olvasás folyamatába. In: Berszán István – Fóris-Ferenczi Rita – Serestély

Zalán (szerk.): *Hermész után szabadon. Köszöntőkötet Orbán Gyöngyi tiszteletére.* Egyetemi Műhely Kiadó – Bolyai Társaság, Kolozsvár, Egyetemi Füzetek, 2019. 41. 225–238.

Fazakas Emese: *Bevezetés az általános és magyar nyelvtörténetbe. Nyelvi változások, a magyar helyesírás és szókincs története*. Egyetemi Műhely Kiadó, Kolozsvár, 2017. https://www.bolyait.ro/2017-2/

Fenyő D. György: *Az irodalomtanítás módszertana. Éthosz és praktikák 1–2*. Tea Kiadó, Budapest. 2022.

Forgács Tamás: *Történeti frazeológia, azaz a közmondások története*. Tinta Könyvkiadó, Budapest, 2021.

Fóris Ágota: *Az adatgyűjtés és adatfeldolgozás általános módszerei*. In: Fóris Ágota: *Kutatásról nyelvészeknek*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2008. 113–142. https://mek.oszk.hu/18000/18088/

Fóris Ágota: *Lexikológiai és lexikográfiai ismeretek magyar (mint idegen nyelv) tanároknak*. Károli Gáspár Református Egyetem, L'Harmattan, Budapest, 2018.

Fóris-Ferenczi Rita (szerk.): *Koncepció-javaslat a magyar nyelv és irodalom középiskolai oktatásához*. *Magiszter*, XVIII. évf./2. sz., 2020/tél, 125-162. https://padi.psiedu.ubbcluj.ro/wp-content/uploads/Magiszter-2020_2_125-162.pdf

Fóris-Ferenczi Rita: *Anyanyelv-pedagógia. Kísérlet az elmélet(ek) és a gyakorlat egybehangolására.* Ábel Kiadó, Kolozsvár, 2006.

Fóris-Ferenczi Rita: *Tervezés és értékelés*, Ábel kiadó, Kolozsvár, 2019.

Gábor Csilla (szerk.): *Keresztyéni felelet. Hitviták a 16–17. századból*. Kolozsvár, 2013.

Gábor Csilla: *Laus et polemia.* Debrecen–Kolozsvár, 2015.

Gáldi László: *Ismerjük meg a versformákat*. Móra, Budapest, 1993.

Gintli Tibor (főszerk.): *Magyar irodalom.* Akadémiai Kiadó, Budapest, 2010.

Gordon Győri János (szerk.): *Irodalomtanítás a világ kilenc oktatási rendszerében*. Pont Kiadó, Budapest, 2003

H. Tomesz Tímea: *A tartalomhoz forma. A tömegkommunikáció szövegfajtái történeti és pragmatikai keretben*. Pandora Könyvek 36., Eger, 2015. https://real.mtak.hu/189312/1/Pandora36H.TomeszTimea.pdf

Hajas Zsuzsa: *Kommunikációs gyakorlatok középiskolásoknak*. Pedellus Tankönyvkiadó, Debrecen, 2000.

Hankiss Elemér: *Az irodalmi mű mint komplex modell*. Magvető Kiadó, Budapest, 1985.

Hansági Ágnes: *Tárca – regény – nyilvánosság. Jókai Mór és a magyar tárcaregény kezdetei*. Ráció Kiadó, Budapest, 2014. https://real.mtak.hu/14459/1/Hansagi-Agnes_Tarca-regeny-nyilvanossag__PDF_LQ.pdf

Hargittay Emil: *Pázmány Péter írói módszere: a Kalauz és a vitairatok újraírása*. Bp., 2019.

Heltai János, Tasi Réka (szerk.): *„Tenger az igaz hitrül való egyenetlenségek vitatásának eláradott özöne …" Tanulmányok XVI–XIX. századi hitvitáinkról.* Miskolc, 2005.

Horkay Hörcher Ferenc (szerk.): *Fejezetek a kora modern esztétikai gondolkodás történetéből.* L'Harmattan Kiadó, Budapest, 2013.
https://www.academia.edu/5609725/FEJEZETEK_A_KORA_MODERN_ESZT%C3%89TIKAI_GONDOLKOD%C3%81S_T%C3%96RT%C3%89NET%C3%89B%C5%90L_1450_1650_Chapters_from_Early_Modern_Aesthetic_Thought_in_Hungarian_szerk_Horkay_H%C3%B6rcher_Ferenc

Illyés Gyula: A betiltott Petőfi. In *Petőfi koszorúi. Versek, vélekedések, vallomások Petőfiről*. Csanádi Imre válogatása. Magvető Kiadó, 1973. 477–478.

Iser, Wolfgang: Az olvasás aktusa. Az esztétikai hatás elmélete. In: Kiss Attila, Kovács Sándor S. K., Odorics Ferenc (szerk.): *Testeskönyv I.* Szeged: Ictus – JATE Irodalomelmélet Csoport 1996.

Jakobovits Kitti: *Irodalomterápia. A könyvespolcod pszichológusszemmel*. Kulcslyuk Kiadó, Budapest, 2021.

Jankovits László: *Nobilis ingenio. Janus Pannonius költészete. A műértelmezés hagyományai Janus Pannonius költészetében.* Irodalmi Jelen könyvek, Arad, 2012.

Józsa Krisztián – Steklács János (szerk.): *Az olvasás–szövegértés fejlesztése.* Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet, Budapest, 2012.

Kádár Éva – Kádár Zoltán: *Anyanyelv-pedagógia – Egyetemi jegyzet.* Ábel Kiadó, Kolozsvár, 2020.

Kaján Anna – Deme Andrea: Nyelvi attitűdvizsgálat iskolások körében. *Anyanyelv-pedagógia* 2020/3 www.anyanyelv-pedagogia.hu/cikkek.php?id=850

Kálmán László – Trón Viktor: *Bevezetés a nyelvtudományba*. 2., bővített kiadás. Tinta Könyvkiadó, Budapest, 2007. https://archive.nytud.hu/publ/bevezetes_a_nyelvtudomanyba.html

Kálmán László: Mitől változik a nyelv? *Nyelv és Tudomány* 2012 https://www.nyest.hu/hirek/mitol-valtozik-a-nyelv

Kerényi Ferenc: *Madách Imre.* Kalligram, Bp., 2006.

Kerényi Ferenc: *Petőfi Sándor élete és költészete*. Osiris, Budapest, 2008.
Kiefer Ferenc (szerk.): *Magyar nyelv*. Akadémiai Kiadó, Budapest, 2006.
Kiss Jenő: *Társadalom és nyelvhasználat*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 1995.
Kosztolányi Dezső, Dsida Jenő és Pilinszky János költészete – Alter-Tanterv: https://www.youtube.com/watch?v=_T9fylNccsI
Kőszeghy Péter: A régi magyar irodalom történetének írása, avagy mi az az „igazi irodalom”. *ItK*, 2015. 5. 613–624.
Kőszeghy Péter: *Balassi Bálint. Magyar Amphión*, Budapest, 2014.
Kucserka Zsófia: *Könyvbe vésett jellemek. A szereplői karakter Kemény Zsigmondnál és a 19. századi magyar regényben*. Ráció Kiadó, Budapest, 2017.
Láng Gusztáv: *Dsida Jenő költészete*. Bukarest/Kolozsvár, Kriterion, 2000.
Lanstyák István: *A magyar nyelvi váltakozások érzelmi háttere*. Szenci Molnár Albert Egyesület, Pozsony, 2023.
Lénárd Sándor – Rapos Nóra: *Fejlesztő értékelés*. Gondolat Kiadó, Budapest, 2009.
Lőrincz Gábor – Lőrincz Julianna – Török Tamás: A határon túli magyar nyelvváltozatok és a nyelvi variativitás. *Magyar Nyelv* 2022: 257–275. https://ojs.elte.hu/magyarnyelv/article/view/4844/3806
Magassy László – Magassyné Molnár Katalin: *Fogalmazási gyakorlatok 10–16 éveseknek*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2001.
MAGYARADÁS: In memoriam Dsida Jenő https://www.youtube.com/watch?v=5GDlr_J90Yg
MAGYARADÁS: In memoriam Kányádi Sándor https://www.youtube.com/watch?v=N2ZHvZwgCOU
MAGYARADÁS: In memoriam Kovács András Ferenc https://www.youtube.com/watch?v=RewLEmQeKmE
Manguel, Alberto: *Az olvasás története.* Park Kiadó, Budapest, 2001.
Mann Jolán – Sudár Annamária – Kertész Balázs (szerk.): *Magyar nyelvemlékek*. OSZK, 2009. https://nyelvemlekek.oszk.hu
Márai Sándor: Arany. In: *Írók, költők, irodalom*. Helikon Kiadó, 2002. 10–14.
Margócsy István: Petőfi és az irodalmi gépezet: Petőfi mint modern polgári író. In: M. I., *Petőfi Sándor. Kísérlet*. Korona, Budapest, 1999. 48–74.
Margócsy István: *A szerelem országa. Petőfi Sándor szerelmi költészetéről*, 2000, 2013/2.
Medgyesy Norbert: *Énekelt történelem I. Az államalapítás kora Álmos vezértől László király szentté avatásáig* (CD melléklettel). L’Harmattan, Budapest, 2016.
Mozaik: In memoriam Kovács András Ferenc –https://www.youtube.com/watch?v=S1EMlR5RS7w
Nádasdy Ádám: *Miért változik a nyelv?* Előadás a Mindentudás Egyetemén http://www.mindentudas.hu/nadasdy/20031117nadasdy.html
Nagy József: *Az olvasás–megértés fejlesztése.* Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2004.
Nahalka István: *Hogyan alakul ki a tudás a gyerekekben? Konstruktivizmus és pedagógia*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2002.
Nemes Nagy Ágnes: *Film a 18. századból* (Kazinczyról). In: Nemes Nagy Ágnes: *Metszetek*. Magvető Kiadó, Budapest, 1982. 231–242.
Nemes Nagy Ágnes: *A hegyi költő*. Magvető, Budapest, 1984.
Németh Andor: *József Attila*. Kolozsvár, Polis, 2005.
Orbán Gyöngyi: *Megértő irodalomoktatás.* Stúdium Könyvkiadó, Kolozsvár, 1998. https://www.academia.edu/94153774/Orb%C3%A1n_Gy%C3%B6ngyi_Meg%C3%A9rt%C5%91_irodalomoktat%C3%A1s
Orbán Gyöngyi: *Ígéret kertje. A dialógus poétikája felé*. Pro Philosophia – Polis Kiadó, Kolozsvár, 1999. https://mek.oszk.hu/07700/07709/07709.htm
Orbán Gyöngyi: *Háttérelemzések. Esszék a korszerű irodalomtanítás köréből*. KOMP-PRESS Korunk Baráti Társaság Kiadó, Kolozsvár, 2000. https://www.korunk.org/konyvek/letoltkonyvek/z_zOrbanGyongyi_Hatterelemezesek.pdf
Pethőné Nagy Csilla: *Módszertani kézikönyv*. Korona, Budapest, 2007.
Prievara Tibor: *A 21. századi tanár. Digitális pedagógiai kézikönyv.* Neteducatio, Budapest, 2018.
Rapcsányi László (szerk.): *A Biblia világa.* MRT-Minerva, Budapest, 1972.
Redl Károly: *Az égi és a földi szépről.* Gondolat, Budapest, 1988.
Reményik Sándor, Áprily Lajos és Tompa László költészete – Alter-Tanterv https://www.youtube.com/watch?v=SEtAIhA9OFk&list=PLjBBg23S0q2TCtJvZRDbUdvJgMb_Q-yL4&index=12
S. Varga Pál: *A nemzeti költészet csarnokai. A nemzeti irodalom fogalmi rendszerei a 19. századi magyar irodalomtörténeti gondolkodásban.* Balassi Kiadó, Budapest, 2005.

S. Varga Pál: *Két világ közt választhatni. Világkép és többszólamúság Az ember tragédiájában.* Argumentum, Budapest, 1997.

Samu Ágnes: *Kreatív írás*, Holnap Kiadó, Budapest, 2004.

Sándor Klára: *Nyelv és társadalom.* Krónika Nova, Budapest, 2016.

Sipos Lajos (szerk.): *Irodalomtanítás I-II.* Pauz Kiadó, 1994.

Sipos Lajos (főszerk.): *Irodalomtanítás a harmadik évezredben*. Krónika Nova Kiadó, 2006. https://mek.oszk.hu/22000/22017/22017.pdf

Sipos Lajos: *Tamási Áron*. Elektra, Bp., 2006.

Steklács János: *A szövegértés tanítása és mérése.* Akadémiai Kiadó, Budapest, 2015.

Steklács János: *Az olvasás–szövegértés pedagógiája.* Dinasztia Kiadó, Budapest, 2009.

Szajbély Mihály: *Intermediális randevúk a 19. században. Arany, Kemény, Jókai & Co. (Exkurzus: Fényképíró úr Nádas Péter).* Pannónia Könyvek, Pécs, 2008.

Szegedy-Maszák Mihály: Radnóti Miklós és a holocaust irodalma. In: Uő: *Irodalmi kánonok*. Debrecen, Csokonai Kiadó, 1998. (digitalizált változata: http://real-j.mtak.hu/1466/1/LITERATURA_1996.pdf)

Szegedy-Maszák Mihály: A regényszerűség meghaladása. 1933: Kosztolányi Dezső: Esti Kornél. In: *A magyar irodalom történetei III*. Gondolat, Budapest, 2007. 230–244. https://ro.scribd.com/document/372454927/2011-0001-542-05-A-magyar-irodalom-tortenetei-3

Szepesi Erika, Szerdahelyi István: *Verstan*. Gondolat, Budapest, 1981.

Szerb Antal: Vörösmarty-tanulmányok. In Szerb Antal: *Gondolatok a könyvtárban*. Magvető Kiadó, Budapest, 1981. 363–447.

Szerdahelyi István: *Műfajelmélet mindenkinek.* Akadémiai Kiadó, Budapest, 1997.

Szikszainé Nagy Irma: *Leíró magyar szövegtan*. Osiris Kiadó, Budapest, 1999.

Szikszainé Nagy Irma: *Szövegértés – szövegelemzés – szövegalkotás*. Budapest, 2000.

Szilágyi Márton: *„Mi vagyok én?" Arany János költészete*. Kalligram, Budapest, 2017.

Szilágyi Zsófia: *Móricz Zsigmond*. Kalligram, Pozsony, 2013.

Szőke-Milinte Enikő: *A kommunikációs kompetencia fejlesztése. Az általános kommunikációs készségek fejlesztésének elmélete és gyakorlata*. Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsészettudományi Kar, Piliscsaba, 2007.

T. Szabó Levente: *Mikszáth, a kételkedő modern. Történelmi és társadalmi reprezentációk Mikszáth Kálmán prózapoétikájában.* L`Harmattan, Budapest, 2007.

T. Szabó Levente: A Vas-úton: az utazás mint látásmód és poétika. In: Szilágyi Márton (szerk.): *Ki vagyok én? Nem mondom meg…*, Petőfi Irodalmi Múzeum, Budapest, 2014. 343–366.

Tamás Menyhért (szerk.): *Zeng a magosság. In memoriam Tamási Áron.* Nap Kiadó, 1997.

Tari Lujza: A romantikus bordal és a Vörösmarty-bordalok korabeli megzenésítései. In *Vörösmarty mai szemmel*. Árgus Kiadó –Vörösmarty Társaság, Székesfehérvár, 2000. 101–128.

Tarjányi Eszter, *Arany János és a parodisztikus hagyomány.* Universitas EditioPrinceps, Budapest, 2013.

Tary Blanka – Fejes József Balázs – Hódi Ágnes – Szenczi Beáta – Vígh Tibor: *Javaslatok a szövegértés tantárgyakba ágyazott fejlesztéséhez – az olvasási stratégiák tanítása I-II. Anyanyelv-pedagógia,* 2002.4.1, 2023.1.1. https://www.anyanyelv-pedagogia.hu/cikkek.php?id=982, https://www.anyanyelv-pedagogia.hu/cikkek.php?id=995

Tasi József (szerk.): *„Merre? Hogyan?" Tanulmányok Pilinszky Jánosról*. Petőfi Irodalmi Múzeum, Budapest, 1997.
https://library.hungaricana.hu/hu/view/ORSZ_PIMU_Pimkonyvei_06_merre/?pg=0&layout=s

Tátrai Szilárd: *Bevezetés a pragmatikába funkcionális kognitív megközelítésben*. Tinta Könyvkiadó, Budapest, 2011.

Temple, C. – Steele, J. L. – Meredith, K. S.: *Hogyan neveljünk gondolkodó olvasókat?* VIII. Tankönyv. A Reading and Writing for Critical Thinking Projekt (A kritikai gondolkodás fejlesztése az olvasási és írás készségen keresztül) számára készült segédanyag. International Reading Association, Open Society Institute, 1998.

Tóth László: *Az olvasás pszichológiai alapjai*. Pedellus Tankönyvkiadó, Debrecen, 2002.

Tóth László: *Az írásbeli szövegalkotás pszichológiai alapjai – módszerek a fejlesztéshez* –. Pedellus Tankönyvkiadó, Debrecen, 2006.

Tóth Szergej – Földes Csaba – Fóris Ágota (szerk.): *Lexikológia és lexikográfiai látkép: problémák, paradigmák, perspektívák.* Generalia, Szeged, 2004. pp. 8–13; 24–43; 71–79; 145–150.

Tóth-Mózer Szilvia – Misley Helga: *Digitális eszközök integrálása az oktatásba*. Eötvös Lóránd Tudományegyetem, Budapest, 2019. https://mindenkiiskolaja.elte.hu/wp-content/uploads/2019/09/Digit%C3%A1lis-eszk%C3%B6z%C3%B6k-integr%C3%A1l%C3%A1sa-az-oktat%C3%A1sba_INTERA.pdf

Wacha Imre: *A korszerű retorika alapjai I-II*. Szemimpex Kiadó, Budapest, 1993.

Zentai Mária: Álmok hármas útján. 1831 Vörösmarty Mihály: Csongor és Tünde In: Szegedy-Maszák Mihály (főszerk.): *A magyar irodalom történetei II. 1800-tól 1919-ig*. Gondolat Kiadó, Budapest, 2007. 169-183. https://f-book.com/mi/index.php?chapter=M209ZENTALMO

Zvara Edina: *„Az keresztyén olvasóknak". Magyar nyelvű bibliafordítások és kiadások előszavai és ajánlásai a 16–17. században*. Budapest, 2003.

https://adatbazisokonline.mnl.gov.hu/

https://www.arcanum.com/hu/

https://digiteka.ro/index/adatbazis

https://www.hungaricana.hu/hu/adatbazisok/leveltari-iratgyujtemeny/

https://helyesiras.mta.hu/helyesiras/default/suggest

https://enekeskonyv.reformatus.hu/digitalis-reformatus-enekeskonyv/enek/247

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Grad didactic/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
Deák Magdolna	gr. I.	Liceul Pedagogic „Bod Péter”, Târgu Secuiesc, județul Covasna
Demeter Emőke-Csilla	gr. I.	Liceul Teoretic „Ady Endre”, Oradea, județul Bihor
Farmati Anna	dr., lector universitar	Universitatea „Babeș-Bolyai”, Facultatea de Litere, Cluj-Napoca, județul Cluj
Gál Ilona-Gyöngyi	gr. I.	Liceul Reformat, Satu Mare, județul Satu Mare
Kovács Éva	dr., gr. I.	Liceul Reformat „Wesselényi” Zalău, județul Sălaj
Siklódi Beáta	gr. I.	Liceul Teoretic „Bolyai Farkas”, Târgu Mureș, județul Mureș
Zsemlyei Borbála	dr., lector universitar	Universitatea „Babeș-Bolyai”, Facultatea de Litere, Cluj-Napoca, județul Cluj

COORDONATORI/RESPONSABILI/CONSULTANȚI ȘTIINȚIFICI(15)

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență
Fazakas Emese	conferențiar universitar doctor habilitat	Universitatea „Babeș-Bolyai”, Facultatea de Litere, Cluj-Napoca, județul Cluj
Váradi Izabella	dr., gr. I.	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare, București

Anexa nr. 8B

A *Magyar nyelv és irodalom (anyanyelv)* tantárgy tanterve

IX−XII. osztály

Közös törzsanyag és Szakspecifikus curriculum
vokacionális szakirány, teológiai tagozat, római katolikus szak

− 2026 −

Anexa nr. 8B
A *Magyar nyelv és irodalom (anyanyelv),* tantárgy tanterve
IX−XII. Osztály, Közös törzsanyag és Szakspecifikus curriculum

- *Vokacionális szakirány, teológiai tagozat, római katolikus szak*

BEVEZETÉS

A középiskolás tanulók szellemi és kulturális fejlődésében a *Magyar nyelv és irodalom (anyanyelv)* tantárgy alapvető szerepet tölt be, mivel képes a nyelvi és irodalmi jelenségek megértését tágabb kulturális összefüggésben és történeti alakulásukban fejleszteni. Ugyanakkor a tantárgy erősíti az identitástudatot, fejleszti a kritikai gondolkodást és azokat a készségeket, amelyek a társadalomhoz és a körülöttünk lévő világhoz való reflexív viszonyuláshoz szükségesek.

A *Magyar nyelv és irodalom (anyanyelv)* tanterv a IX. osztály számára készült tantervi kínálatot jelenti, a nemzeti alaptanterv egyik összetevője. A nemzeti alaptanterv olyan koherens rendszerként értendő, amely a közoktatási rendszerben folyó tanítási tevékenységet szabályozó elemek összességét foglalja magában: kerettantervek, tantárgyi programok és országos értékelési standardok. A tanterv az OMEC 6.932/2025. számú rendelettel jóváhagyott, a nemzeti kisebbségek nyelvén folyó középiskolai oktatás kerettanterveinek előírásaira épül, amelynek megfelelően a *Magyar nyelv és irodalom (anyanyelv)* tantárgy törzsanyagát a nappali tagozatos vokacionális líceumok római katolikus szakos teológiai osztályaiba járó tanulók IX. és X. osztályban heti három, XI. és XII. osztályban heti két órában, a szakspecifikus curriculumot pedig IX−XII. osztályban heti egy órában tanulják.

A tanterv a 3393 / 28.02.2017 számú miniszteri rendelettel az V−VIII. osztály számára jóváhagyott, új szemléletű *Magyar nyelv és irodalom (anyanyelv) tantárgyi program* folytatása, az V−VIII. osztályban kialakított kompetenciák továbbfejlesztésére és kiegészítésére összpontosít.

A tanterv több, országos és nemzetközi szinten érvényben lévő jogszabályra és oktatáspolitikai dokumentumra épül: ● A 2023/198-as számú Közoktatási törvényre, annak későbbi módosításaival és kiegészítéseivel, amely az oktatás fő céljaként a kompetenciák kialakítását határozza meg, a kompetenciákat pedig a tudás, készségek és attitűdök multifunkcionális és transzferálható együtteseiként értelmezi; ● A végzősök képzési profiljára, amelyet az OME 6731/2023. számú rendelete hagyott jóvá, és amely alapvető fejlődési mérföldkövekre épül, középpontban a nyolc kulcskompetenciával; ● A Nemzeti alaptanterv tervezésére, frissítésére és értékelésére vonatkozó irányelvekre. A Nemzeti alaptanterv referenciakeretére, amelyet az OME 3239/2021. számú rendelete hagyott jóvá, és amely meghatározza a tanterv kialakításának és átalakításának kereteit; ● Az Európai Tanács 2018. május 22-i ajánlására az egész életen át tartó tanuláshoz szükséges kulcskompetenciákról (Council Recommendation of 22 May 2018 on key competences for lifelong learning); ● A LiFT-2, azaz az európai keretdokumentumra, amely a középfokú oktatásban folyó irodalomtanulmányokat szabályozza; ● Az Európai Nyelvi Portfólióra (The European Language Portfolio).

Szemléletében a tanterv a BBTE Bölcsészettudományi Kara magyar intézeteinek munkacsoportja által javasolt középiskolai tanterv koncepció-javaslatára épül. Továbbra is kiemelt hangsúlyt helyez a különböző típusú szövegek értésére, valamint a nyelvi megformálás iránti érzékenységre és igényességre a szóbeli és írásbeli szövegalkotásban. Ezt olyan szövegértelmezési stratégiák kialakítása egészíti ki, amelyek az irodalmi alkotások történeti és kulturális összefüggéseinek feltárására irányulnak.

A tanterv az irodalom tanítására úgy tekint, mint az esztétikai (ön)nevelésnek – és ezzel összefüggésben a személyiség világban való tájékozódása és az önmegismerése –, az írni-olvasni tanulásnak és a „műveltség”-nek egyik közegére. Az irodalomnak mint nyelvi művészetnek az olvasói tapasztalatát helyezi középpontba, ugyanakkor felkészíti a diákokat a pontos önkifejezésre, a párbeszédre és a nyilvánosság előtti különféle beszéd- és írásmódokra. Az irodalomórák súlypontja az olvasás mint esztétikai megtapasztalás helyzeteinek kidolgozására helyeződik át. Az irodalomoktatásnak ez a modellje mű és befogadója létszerű összetartozásának elismeréséből indul ki, vagyis abból, hogy az (irodalmi) mű nem a (tudományos) megismerés tárgya, hanem csakis az olvasása, befogadása tapasztalatában létezik műként.

A művekkel való dialogikus találkozásokban megvalósuló irodalomoktatás – az ismeretátadó, monologikus irodalomtanítás gyakorlatával szemben – feltételezi, hogy ne az oktatási tartalmak – irodalomtörténeti és/vagy elméleti-poétikai ismeretek – megtanítása és besorolási kategóriákként való működtetése legyen a cél, ahol a művek csak az ismeretek illusztrációi, hanem fordítva: a művek értő

olvasásának hátttereként működtessük az ismereteket, az esztétikai tapasztalat kibontakoztatásának eszközeiként rendeljük alá a megfelelő fogalmakat, hogy ennek megfeleltetve formálódjanak, gazdagodjanak az értelmezéshez szükséges korábbi szövegsémák és -kódok.

A tanterv kronológiai szervezőelvre épül anélkül, hogy célja a klasszikus irodalomtörténet tanítása lenne. A műértelmező műhely gyakorlata azt feltételezi, hogy évente négy olyan közös, tanári irányítással vezetett értelmezési gyakorlat jön létre, mely több, különböző korokban íródott szépirodalmi alkotás vagy szövegrészlet értelmezésére épül, kitekintéssel a hozzájuk rendelt világirodalmi, popkulturális, társművészeti alkotásokra, dokumentumszövegekre, metaszövegekre. A munkafolyamat az elidőző, élményt adó olvasás tapasztalatára épül, melynek során lehetővé válik, hogy az olvasó életproblémaként érzékelje a művet. A tanár feladata nem elsődlegesen a magyarázat és a „megértetés” – hiszen a tanulók számára ez a passzív tudomásulvétel feladatát írja elő –, hanem a tanulóknak a mű megértésébe való bevonása, beavatása. A témákhoz ajánlott irodalmi alkotások közül a tanár az osztály érdeklődési köréhez, adottságaihoz illő műveket választ, figyelembe véve a megadott minimális követelményeket, ezeket kiegészítheti a téma keretén belül ajánlott más szövegekkel vagy azok részleteivel.

A nyelvi problémák azonosítására és megoldására való összpontosítás az általános iskolában kezdődik, de a bonyolultabb és elvontabb terminológia használatát igénylő jelenségeket a középiskolában ismerik meg és vizsgálják mélyebben a diákok. Ebben a szakaszban már lehetséges a komplex nyelvi összefüggések feltárása, és a kiindulási pontok már nem korlátozódnak a közvetlen tapasztalatokra, hanem magukban foglalhatják az olvasás, a beszélgetés és a vita során felhalmozott tapasztalatokat is. A tanulási folyamat, amelynek része a megfigyelés, a rendszerezés és az általánosítás, továbbra is alapvető fontosságú, de egyre nagyobb hangsúlyt kap a vita, az érvelés, a kritikus gondolkodás és az alternatív magyarázatok megfogalmazása. A hangsúly fokozatosan helyeződik át a megértés fejlesztéséről és a szövegalkotásról a nyelvi paradigmákkal kapcsolatos problémakörök tanulmányozására, a nyelvi adatok és információk értelmezési képességének fejlesztésére, az alternatív források minőségének kritikus értékelésére, valamint érvek megfogalmazására, döntések meghozatalára és nyelvi megközelítések alkalmazására.

Az I–VIII. osztályos tantervek nyelvi alapja funkcionális megközelítésen nyugszik, amely nem a nyelv előre meghatározott osztályozásából indul ki, hanem a kommunikáció típusainak tartalmából, helyzetéből és kontextusából, így minden jelenség a konkrét kommunikációs kontextusnak megfelelően értelmezhető. A hangsúly a különböző módon strukturálható szövegeken van, kiemelve ezzel a nyelvi ábrázolás többféle lehetőségét. A középiskolai tanterv részben követi a saját tapasztalatra támaszkodó kiindulópontok figyelembevételét, azonban mindinkább innovatív tevékenységeket követel meg, amelyek a problémamegoldás és a tudatos kutatás gyakorlása mellett a nyelvi érzékelés, a kritikus gondolkodás és a nyelvhasználat kreativitásának fejlesztését is célul tűzik ki. Azzal, hogy a tanár különböző típusú kognitív műveletekbe vonja be a diákokat, a nyelvi jelenségek önálló felfedezésére irányítja őket. Így az irodalmi szövegek nyelvi dimenziója is olyan problémaként közelíthető meg, ami indokolja a nyelvhasználatban megjelenő pragmatikus, diakronikus, valamint társadalmi és kognitív aspektusok fokozottabb hangsúlyozását.

Módszertani szempontból a tanterv szemlélete a kompetenciafejlesztést célzó tanítási és tanulási módszerek, a differenciált tanulásszervezési eljárások alkalmazását feltételezi.

A tanterv szerkezete:

1. Bevezetés

2. Általános kompetenciák: a kommunikációs és kognitív kompetencia részrendszerei, amelyek a szóbeli kommunikáció, az írott szövegek megértése és értelmezése, az írásbeli szövegalkotás, valamint a nyelvi megformálás iránti érzékenység és igényesség fejlesztését szolgálják

3. Specifikus kompetenciák és tanulási tevékenységek: az alapkompetenciák komponensei, részrendszerei (a tanulás eredményeként kialakuló képesség- és készségterületek, motiváció- és attitűdkészletek); a tanulási tevékenységek ajánlott tevékenységpéldák, amelyek a tartalmak beépülésével hozzájárulnak a specifikus kompetenciák fejlődéséhez

4. Tanulási tartalmak, amelyek a képességrendszerekbe épülve hozzájárulnak a kompetenciák fejlődéséhez. Tartalmi egységek:

- poétikai, narratológiai, műfajelméleti és stílustörténeti fogalmak
- ajánlott szerzők
- problémakörök, problémafelvető kérdések
- műértelmező műhely

5. Módszertani útmutató

A tantervben használt rövidítések:
KT = közös törzsanyag
ÁK = általános kompetencia
SK = specifikus kompetencia
TP = tevékenységpélda

ÁLTALÁNOS KOMPETENCIÁK

ÁK 1.	**Megért különböző típusú szövegeket formális és informális kontextusban azok esztétikai minőségének megítélésével**
ÁK 2.	**Szövegértelmezési stratégiákat alkalmaz történeti, kulturális összefüggésben**
ÁK 3.	**Különböző típusú szövegeket alkot szóban és írásban a nyelvi megformálásra való érzékenységgel és igényességgel**

IX. osztály

SPECIFIKUS KOMPETENCIÁK ÉS TEVÉKENYSÉGPÉLDÁK

(KT) ÁK 1. − Megért különböző típusú szövegeket formális és informális kontextusban azok esztétikai minőségének megítélésével

IX. osztály
(KT) SK 1.1. Megérti a referenciális olvasás és az irodalomként olvasás közötti különbséget a különböző típusú szövegek befogadásában
- *irodalmi és nem irodalmi szövegek összehasonlítása sajátosságaik alapján (pl. szemponttáblázat, Venn-diagram formájában)* - *a befogadás módjának megfigyelése ugyanannak a témának kétféle (referenciális és irodalmi) interpretációja esetén* - *objektív és szubjektív közlések azonosítása irodalmi és nem irodalmi szövegekben* - *egy irodalmi szöveg alapján felkínált kétféle értelmezés (referenciális és irodalmi) egyike melletti állásfoglalás* - *irodalmi kódok szerepének felfedezése a konnotatív jelentés megteremtésében különböző műfajú szövegekben* - *a saját megértés folyamatának, a megértés akadályainak tudatosítása és a megértés gátjainak feloldása (pl. kettéosztott napló/ gondolattérkép/ megbeszélés segítségével)* - *megértési/értelmezési hibák önálló korrekciója (pl. újraolvasás, reflektálás, problémamegoldás, korrekció)* - *tanulási eredményeinek értékelése, saját céljainak és elvárásainak, valamint mások várakozásainak függvényében*
(KT) SK 1.2. Megért köznapi beszélgetéseket, érvelő szövegeket, dokumentumszövegeket, multimédiás szövegeket, egyszerűbb metaszövegeket információszerzés céljából
- *explicit és implicit információk azonosítása különböző típusú nem irodalmi szövegekben* - *érvelő szövegek és egyszerűbb metaszövegek érveinek, ellenérveinek, következtetéseinek azonosítása (pl. grafikai modell formájában)* - *dokumentumszövegek (pl. menetrend, időjárásjelentés, használati utasítás, számla, jegy) információinak azonosítása valós élethelyzetekben* - *különböző típusú nem irodalmi szövegek társítása rövidített (zanzásított) változataikkal* - *multimédiás szövegek megfigyelése szemponttáblázat segítségével* - *a különböző kommunikációs helyzetekben kapott üzenetek reflektív, forráskritikai és médiatudatos elemzése*
(KT) SK 1.3. Megnevez poétikai, narratológiai, műfajelméleti és stílustörténeti fogalmakat különböző típusú szövegekre vonatkozóan
- *különböző irodalmi szövegek műnemi és műfaji jegyeinek azonosítása* - *az olvasott művek elhelyezése stíluskorszakok idővonalán* - *poétikai, narratológiai, műfajelméleti és stílustörténeti fogalmak példákkal való szemléltetése olvasmányélmények alapján* - *verstani gyakorlatok végzése ütemhangsúlyos és időmértékes versek ritmusának megkülönböztetésére*
(KT) SK 1.4. Azonosít különböző értékminőségeket irodalmi és nem irodalmi szövegekben
- *irodalmi és nem irodalmi szövegekben megjelenített értékminőségek felismerése* - *multimédiás szövegek (pl. reklám, kampányvideó, filmrészlet) kommunikációs és esztétikai értékeinek megfigyelése* - *irodalmi és nem irodalmi szövegekben megjelenített értékminőségek összehasonlítása megadott grafikai modell segítségével* - *az értékek hátterében álló nézőpontok, élethelyzetek felismerése* - *a személyes értékrend felelős alkalmazása*

(KT+SZC) ÁK 2. − Szövegértelmezési stratégiákat alkalmaz történeti, kulturális összefüggésben

IX. osztály
(KT) SK 2.1. Szövegértelmezési stratégiákat alkalmaz nem irodalmi, epikus és lírai művekben
- *kifejező, értő, értelmező olvasás gyakorlása* - *a nem irodalmi szövegek sajátosságainak felismerése* - *a nem irodalmi szövegek sajátosságainak értelmezése megadott szempontok szerint* - *líraiság és elbeszélő jelleg megkülönböztetése* - *cím és szöveg összefüggésének vizsgálata* - *lírai szövegek értelmezése a szóképek, stílusalakzatok jelentésteremtő erejének felfedezésével* - *versbeszéd, beszédhelyzet, beszédmód változatainak felismerése* - *a rím, ritmus vizsgálata a lírai szövegek jelentésének megteremtésében* - *szereplői és elbeszélői szólamok megkülönböztetése epikus szövegekben (egyenes beszéd, függő beszéd, szabad függő beszéd)* - *hangulati elemek és azok hatásainak azonosítása lírai és epikus művekben* - *a példázatosság jegyeinek értelmezése a cselekmény, a szereplők és a motívumok szintjén*
(KT) SK 2.2. Nyelvi adatokat értelmez megadott szempontok szerint
- *adatgyűjtési módok megismerése* - *adattárak, adatbázisok, (online) szótárak kezelése, gyakorlatban való használata* - *keresési szempontok megismerése* - *információk, adatok kikeresése megadott téma alapján* - *a nyelvi adatok megadott szempontok szerinti csoportosítása*
(KT) SK 2.3. Rövid válasz formájában fogalmazza meg olvasói élményét az irodalmi műről a tanult fogalmak helyes használatával
- *előfeltevések megfogalmazása az irodalmi mű címe alapján a mű lehetséges témájáról* - *cím és szöveg közötti összefüggések megfigyelése* - *lírai, epikai művek műfaji sajátosságainak felfedezése adott irodalmi műben* - *fikció és valóság elkülönítése az irodalmi művekben* - *a példázatos szövegek tanítói szándékának értelmezése értékalapú megközelítésben* - *nyelvi megalkotottság, stiláris sajátosságok, hangnem, hangulatiság megfogalmazása* - *esztétikai minőségek megnevezése* - *ritmus és rím versszervező és hangulatteremtő erejének felismerése*
(KT) SK 2.4. Felismeri a különböző korokhoz tartozó szövegek sajátosságait a történeti érzék kialakulása céljából
- *az egyes korokhoz kapcsolódóan információk, adatok kikeresése és ezek megbeszélése adott szempontok szerint* - *a szöveg történeti meghatározottságának felismerése* - *saját léttapasztalatok összehasonlítása olvasmányélményekkel* - *értékrendek változásának felismerése történeti tárgyú művekben* - *történelmi háttér és előtér felismerése a történelmi tárgyú művekben* - *önkifejezési formák alakulásának felismerése különböző korokhoz tartozó szövegekben* - *különböző stílusok sajátosságainak azonosítása irodalmi szövegekben rövid válasz formájában*
(KT) SK 2.5. Értelmezi a nyelvi változások okait a történeti érzék kialakulása érdekében
- *az egyes okokhoz kapcsolódóan információk, adatok kikeresése és ezek megbeszélése adott szempontok szerint* - *szólások és közmondások időbeli változásának felfedezése* - *régi irodalmi szövegek nyelvi (grammatikai) sajátosságainak vizsgálata* - *jövevényszavak felismerése különböző korú szövegekben* - *a jövevényszavak beilleszkedését segítő mechanizmusok felismerése*
(SZC) SK 2.6. Kapcsolatot teremt a bibliai történetek és feldolgozásaik között különböző irodalmi szövegekben
- *a bibliai történetek (pl. József, Jónás, Judit) megismerése* - *a bibliai történetek erkölcsi és teológiai üzenetének megértése* - *a bibliai motívumok szerepének vizsgálata egy irodalmi műben* - *a hit és erkölcs megjelenésének megvitatása a bibliai történetekben* *saját rövid történetek írása egy bibliai motívum alapján*

(KT+SZC) ÁK 3. − Különböző típusú szövegeket alkot szóban és írásban a nyelvi megformálásra való érzékenységgel és igényességgel

IX. osztály
(KT) SK 3.1. Beszédhelyzetnek megfelelő szövegeket alkot a területi és társadalmi változatok figyelembevételével
- *saját anyanyelvjárás/anyanyelvváltozat sajátosságainak kikeresése és összevetése a többi nyelvjárási régióban használt változatokkal digitális térképek segítségével* - *különböző nyelvváltozatokban megfogalmazott szövegek összevetése és hasonlóságok/különbségek kiemelése* - *szövegalkotás különböző nyelvváltozatokban (a helyzet, cél, az adó és a vevő függvényében)* - *területi nyelvváltozat és személyes/kulturális identitás összefüggésének vizsgálata tanulói kutatómunka eredményeképpen (pl. családban használt szavak, kifejezések, melyek hiányoznak a normatív nyelvváltozatból)* - *beszélt szövegek alkotása a kulcsszavak, témahálózat alapján* - *szövegalkotás a szöveg mikro- és makroszerkezetének figyelembevételével* - *történetmesélés a tematikus progresszió alkalmazásával*
(KT) SK 3.2. Párbeszédet, monológot alkot különböző kommunikációs helyzetekben
- *a kapcsolatfelvételre (köszönés, bemutatás, bemutatkozás, megszólítás), a kapcsolat tartására és a kapcsolat lezárására vonatkozó komplex helyzetgyakorlatok* - *párbeszéd gyakorlása informális és formális helyzetekben a beszélők közötti viszonyok figyelembevételével* - *a kommunikációt akadályozó tényezők felismerése* - *felkészülés a beszélgetést irányító szerepére többszereplős párbeszédben* - *az aktív hallgatás/értő figyelem módszerének gyakorlása* - *a párbeszéd és monológ jellemzésbeli eljárásként való alkalmazása* - *feleselő, csattanóra kihegyezett párbeszéd alkotása* - *felelősségteljes részvétel különféle interakciókban, a kommunikációs konvenciók és etikai elvek tiszteletben tartásával, valamint a kulturális sokszínűség megbecsülésével*
(KT) SK 3.3. Funkcionális szövegtípusokat (magánlevél/hivatalos levél, meghívó, űrlap) alkot megadott beszédhelyzethez igazodva
- *egy téma magán- és hivatalos levélben való megfogalmazásának gyakorlása* - *meghívók írása különböző alkalmakra és stílusokban* - *irodalmi programok műsorfüzeteinek megtervezése* - *pályázati űrlapok kitöltésére vonatkozó szabályok betartásának gyakorlása* - *valós vagy fiktív rajongói levél írása egy kedvenc művésznek vagy színésznek művészi munkásságának értékelésével* - *hivatalos levél írása az önkormányzatnak egy lakossági probléma megoldása érdekében*
(KT) SK 3.4. Egyszerűbb érvelő szövegeket alkot köznapi beszédhelyzetekben
- *vélemények, gondolatok, érzelmek, érvek és ellenérvek kifejezésére szolgáló változatos üzenetek megfogalmazása formális és informális kontextusokban, különféle médiumokon keresztül, a kommunikációs helyzethez igazított formában* - *megadott tételmondatokhoz bizonyítékok/érvek és cáfolatok/ellenérvek kapcsolása* - *tények és vélemények elkülönítésének gyakorlása különböző beszédhelyzetekben* - *álláspont kifejtésének gyakorlása (három perces/három bekezdésnyi szövegben)* - *megadott kérdésre adott válasz részletes indoklása, magyarázata* - *példák, idézetek beépítése az érvelésbe* - *a rövid és hatásos érvelés gyakorlása hétköznapi témákon keresztül* - *meghatározásból levezetett érv gyakorlása* - *különböző címzetthez igazodó beszédek alkotása* - *humoros kifogások, mentegetőzés írása különböző szituációban*
(KT) SK 3.5. Publicisztikai, digitális/multimédiás szövegeket (pl. sms, üzenet, hangüzenet, komment, e-mail, hirdetés, esemény létrehozása, közösségi médiafelületek szövegei) alkot különböző beszédhelyzetekben
- *tudatos részvétel az online írott kommunikációban a helyesírási szabályok alkalmazásával* - *egy közlés többféle módon való megfogalmazása különböző kommunikációs helyzetekben* - *emléknapok/rendezvények részletes forgatókönyvének előkészítése* - *az elektronikus könyvtárakban való tájékozódás gyakorlása*

IX. osztály
- *hangüzenetek tömör, lényegkiemelő megfogalmazása* - *tanulási segédanyag létrehozása a mesterséges intelligencia eszközeinek bevonásával*
(KT+SZC) SK 3.6. Elbeszélő, leíró szövegeket alkot megélt vagy fiktív élményei alapján
(KT) - *az olvasói élmény megszólaltatása általános érdekű és értékű mondanivalóval, élménybeszámoló formájában* - *az „írás saját magunk számára” technika alkalmazása (pl. a saját gondolatok, vélemények, érvek és kérdések reflexív, önreflexív megfogalmazására)* - *párbeszéd és monológ beillesztése elbeszélő szövegbe* - *leíró szöveg beépítése elbeszélő szövegbe* - *egy iskolai nap elbeszélése naplórészlet formájában, egyéni és osztályközösségi nézőpontból* **(SZC)** - *saját rövid történetek írása egy bibliai motívum alapján*

TARTALMAK

Tartalmi egységek	Tartalmak
1. Ajánlott szerzők	**(KT)** **1.1.** Balassi Bálint **1.2.** Csokonai Vitéz Mihály **1.3.** Heltai Gáspár **1.4.** Janus Pannonius **1.5.** Mikes Kelemen **1.6.** Zrínyi Miklós
	(SZC) **1.7.** Káldi György **1.8.** Tinódi Lantos Sebestyén
2. Fogalmak	**(KT)** **2.1.** referenciális olvasás és irodalomként olvasás **2.2.** az irodalmi szöveg jellemzői: • fikcionalitás, nyelvi megalkotottság, történetiség, konnotatív jelentés az irodalmi kódok és formák szövegszerveződésben betöltött szerepe • író, kronológia, kultúra, világkép, történetiség, irodalmi korszak, stílus, korstílus, stílusirányzat, stílusszintézis • értelmezési szempontok az olvasás folyamatában • értékek, értékviszonyok (adott irodalmi művekben) • esztétikai minőségek (szép, rút, tragikus, komikus, fenséges, alantas, idilli, elégikus) • hangnemek (objektív, szubjektív, ódai, patetikus, tragikus, elégikus, humoros) **2.3.** stílustörténeti korok, irányzatok: ókor, középkor, reneszánsz, humanizmus, reformáció, barokk, felvilágosodás, rokokó, klasszicizmus, szentimentalizmus **2.4.** nyelvemlékek: szórványemlék, szövegemlék, glossza **2.5.** epikus művek olvasása: • epikum, történet, történetmondás, elbeszélő (narrátor), elbeszélői nézőpont, elbeszélői szólam, szereplő, szereplők rendszere, jellemábrázolási technikák • epikai műfajok: bibliai történet, példázat, tanmese, intelem, prédikáció, legenda, krónika, monda, gesta, eposz (propozíció, invokáció, in medias res, epikus hasonlatok, enumeráció, isteni beavatkozás, állandó jelzők, előreutalás), irodalmi levél, novella • elbeszélés, tanítás, példázatosság **2.6.** lírai művek olvasása: • líraiság, lírai én, vershelyzet, beszédhelyzet, beszédmód • lírai műfajok: dal (katonadal, kurucdal, helyzetdal), epigramma, himnusz, óda, zsoltár, trubadúr énekek, virágénekek, elégiko-óda, elégia • pictura, sententia • ütemhangsúlyos és időmértékes verselés (verslábak, hexameter, pentameter, disztichon), szimultán verselés, strófa (Balassi-strófa), rím, rímtípusok, refrén **2.7.** szövegtípusok: monológ, párbeszéd, dokumentumszövegek, metaszövegek, érvelő szövegek (érv, cáfolat, álláspont, tételmondat), magánlevél, hivatalos levél, meghívó; multimédiás szövegek, sms, üzenet, hangüzenet, komment, e-mail, hirdetés, esemény létrehozása, közösségi médiafelületek szövegei **2.8.** adattár, adatbázis, szótártípusok (egynyelvű/értelmező, többnyelvű, etimológiai, szótörténeti, szinonima, szakszótárak, helyesírási szótár), szócikk; a szótártípusok funkciója; hasonlóságok és különbségek az adattárak, adatbázisok, nyomtatott és online szótárak között **2.9.** nyelvi változás: a nyelvi változatosság időben; a nyelvi változások okai (belső okok, a nyelv rendszerszerűsége; külső okok: a társadalom, kultúra változásai, a történelmi események hatása; más nyelvi közösségekkel való érintkezés)

Tartalmi egységek	Tartalmak
	2.10. területi és társadalmi változatok; nyelvváltozat, nyelvjárás, köznyelv, standard, szleng, hobbinyelvek, életkori nyelvváltozatok, szaknyelvek
	(SZC) **2.11.** Biblia, bibliafordítás; teremtéstörténetek; pusztulástörténetek; a bűnbeesés története; a testvérgyilkosság története; példázatok; passiótörténet
3. Műértelmező műhely	**(KT)** **3.1. TANÍTÁS, NEVELÉS** (Minimális követelmény: 3 epikus alkotás, 3 lírai alkotás) **3.1.1. Irodalmi művek a IX. osztályban tanulmányozott korokból:** *Halotti Beszéd és Könyörgés;* bibliai példázatok (A magvető; A tékozló fiú); *Szent István király intelmei Imre herceghez*; Janus Pannonius: *A veronai Guarinóhoz* (Kérlek téged, e kornak fényessége…); *Vitázik Guarino mentegetőzésével; Guarinóhoz* (Így szóltál, Guarino, míg olvasgattad a könyvem…); Heltai Gáspár: *Száz fabula* (részlet); Mikes Kelemen: *Törökországi levelek* (62. levél); Csokonai Vitéz Mihály: *Jövendőlés az első oskoláról a Somogyban* **3.1.2. Társítható művek:** **3.1.2.1. Irodalmi alkotások:** Apáczai Csere János: *Az iskolák fölöttébb szükséges voltáról*; Kosztolányi Dezső: *Halotti beszéd; A kulcs*; *Aranysárkány*; *Házi dolgozat*; *Fürdés; Sakk-matt*; Márai Sándor*: Halotti beszéd; Füves könyv*; Kazinczy Ferenc: *A nagy titok*; Kölcsey Ferenc: *Emléklapra; Huszt*; Berzsenyi Dániel: *A magyarokhoz (II.)*; Jókai Mór: *És mégis mozog a Föld* (részletek, az iskolai életet ábrázoló jelenetek); Gárdonyi Géza: *Bűntárgyalás*; Móricz Zsigmond: *Légy jó mindhalálig* (részletek, az iskolai életet ábrázoló jelenetek); Szabó Magda: *Abigél*; Karinthy Frigyes: *Tanár úr kérem*; Vámos Miklós: *Pofon*; Ady Endre: *Üzenet egykori iskolámba*; Kovács András Ferenc: *Erdélyi iskolák falára*; Tóth Krisztina: *Verset állva; Tolltartó; Én csak egy nyugdíjas tanár vagyok*; Ottlik Géza: *Iskola a határon* (részletek, iskolai jelenetek); Esterházy Péter: *Pápai vizeken ne kalózkodj!*; Pilinszky János: *A tékozló fiú keresése*; Dragomán György: *Oroszlánkórus*; Tamás Dénes: *Az élő ház*; Gion Nándor: *Sortűz egy fekete bivalyért* (részlet, Fodó tanár úr alakja) **3.1.2.2. Társművészeti alkotások:** Fra Angelico: *A hegyi beszéd* (festmény, 1442); Raffaello Santi: *Az athéni iskola* (festmény, 1510); Rembrandt: *A tékozló fiú hazatérése* (festmény, 1669); *Dr. Tulp anatómiája* (festmény, 1632); *Emmausi vacsora* (festmény, 1601); Jean-François Millet: *A magvető* (festmény, 1850); Munkácsy Mihály: *Colpachi iskola* (festmény, 1882); Vincent Van Gogh: *A magvető* (festmény, 1888, mindkét változat); Ferenczy Károly: *A hegyi beszéd* (festmény, 1896); Csontváry Kosztka Tivadar: *Marokkói tanító* (festmény, 1908); Caravaggio: *Hamiskártyások* (festmény, 1594); *A Pál utcai fiúk* (ifjúsági filmdráma Molnár Ferenc regényének adaptációja, Fábri Zoltán, 1969); *Holt költők társasága* (ifjúsági filmdráma, Peter Weir: *Dead Poets Society*, 1989); *Mindenki* (rövidfilm, Deák Kristóf, 2016); *Mona Lisa mosolya* (filmdráma, Mike Newel: *Mona Lisa Smile*, 2003); *Tanári szoba* (filmdráma, İlker Çatak: *Teachers' Lounge,* 2023); *Fekete pont* (filmdráma, Szimler Bálint, 2024) **3.1.3. Világirodalmi kitekintés:** Marcus Aurelius: *Elmélkedések*; *A professzor és a révész* (hindu népmese); J. D. Salinger: *Zabhegyező (Rozsban a fogó)*; J. K. Rowling: *Harry Potter*; Sylvia Plath: *Beavatás*; Ernest Hemingway: *Indián tábor*; André Gide: *A tékozló fiú visszatérése* **3.1.4. Visszatekintési lehetőségek:** Molnár Ferenc: *A Pál utcai fiúk* **3.1.5. Fogalmak (megjelenített értékek, témák, motívumok):** eredendő bűn, bűnbeesés, bűnhődés, Éden, famotívum, archaikus nyelvezet, tanulási stratégiák, beavatás, példakép, beilleszkedés, normakövetés, felnőtté válás, személyes érintettség, emberi magatartásminták, értékátadás, felelősség, megfelelés, hivatás, tudás, nevelési elvek, nevelési eszmények, tanárszerepek, iskolai konfliktusok, gyermekjogok, gyermekvédelem

Tartalmi egységek	Tartalmak
	3.2. A TRANSZCENDENS ÉS VILÁGI SZERELEM (Minimális követelmény: 2 epikus alkotás, 4 lírai alkotás) **3.2.1. Irodalmi művek a IX. osztályban tanulmányozott korokból:** *Ómagyar Mária-siralom*; *Margit-legenda*; *Szent Ferenc legendája* (Jókai kódex: *Az fordolt farkasról*); *Szent László legendája*; Balassi Bálint: *Hogy Júliára talála, így köszöne néki*; *Júliát hasonlítja a szerelemhez, mely hasonlatosságot a Júlia dicséretin kezd el*; *Kiben az kesergő Céliáról ír*; Csokonai Vitéz Mihály: *A boldogság*; *Tartózkodó kérelem*; *A rózsabimbóhoz*; *A Reményhez* **3.2.2. Társítható művek:** **3.2.2.1. Irodalmi alkotások:** Dsida Jenő: *Arany és kék szavakkal*; Gárdonyi Géza: *Isten rabjai*; Lackfi János: *Szent Margit legendája*; Szerb Antal: *A szerelem a palackban*; Márai Sándor: *Vendégjáték Bolzanóban*; Csokonai Lili [EsterházyPéter]: *Tizenhét hattyúk*; Kovács András Ferenc: *Júliának különb dicséreti*; *Kiket Júliáról szerzett*; *Júliát az hithez hasonlítja; Magát az planétákhoz méri*; *Júlia árnyékáról*; Orbán Ottó: *Melyben Balassi módján fohászkodik*; Nagy Gáspár: *Visszhangzó lépcsők egy eleven Balassi-szoborhoz*; Petri György: *Egy Balassi-strófa*; Varró Dániel: *Változatok egy gyerekdalra: Balassi Bálint* **3.2.2.2 Társművészeti alkotások:** A Manesse-kódex lovagi szerelmet ábrázoló illusztrációi (1305−1340); Jan van Eyck: *Az Arnolfini-házaspár* (festmény, 1434); Sandro Botticelli: *A tavasz* (festmény, 1482); *Vénusz és Mars* (festmény, 1485); *Vénusz születése* (festmény, 1486); Hieronymus Bosch: *Gyönyörök kertje* (festmény, 1500 körül); Tiziano: *Égi és földi szerelem* (festmény, 1512−1516); Peter Paul Rubens: *A szerelem kertje* (festmény, 1630−1632); Giovanni Lorenzo Bernini: *Szent Teréz extázisa* (szobor, 1647); François Boucher: *Szeretők a parkban* (festmény, 1758); Jean-Honore Fragonard: *A hinta* (festmény, 1767); Louis-Jean-François Lagrenée: *Ámor és Psyché* (festmény, 1767−1771); Antonio Canova: *Ámor és Psyche* (szobor, 1796); Gustav Klimt: *A csók* (festmény, 1907−1908); Szinyei Merse Pál: *Szerelmespár* (festmény, 1870); René Magritte: *Szerelmesek* (festmény, 1928); *Örvendj magyar hon, jó anya* (a Gaude mater Hungaria himnusz feldolgozása) – Schola Hungarica – Dobszay László; *Lucis creator optime* gregorián dallama; Sator-Quartet – Heidl György és Bognár Szilvia: *Lucis creator optime*; Moniot d'Arras: *Ce fu en mai* (Nyári ének); Kecskés együttes: Gaucelm Faidit: *Trubadúr énekek a 12−13. századból* (Hungaroton,1986); Ludwig van Beethoven: *IX. szimfónia* (szimfónia, 1824, IV. tétel, Örömóda); Richard Wagner: *Trisztán és Izolda* (opera, 1859, Liebestod, részlet); Giacomo Puccini: *Turandot* (opera, 1926, „Nessun dorma", Kalaf áriája, III. felvonás eleje); Richard Wagner: *A Nibelung gyűrűje* (operaciklus, 1876, „Awakening Scene", „Immolation Scene"); Giuseppe Verdi: *A trubadúr* (opera, 1853); Liszt Ferenc: *Két legenda: Assisi Szent Ferenc prédikál a madaraknak* (zongoramű, 1862−1863); *Árpád-házi Szent Margit legendája* (zenés történelmi fantáziajáték a kaposvári Déryné Vándorszíntársulat előadása); *Napfivér, holdnővér* (filmdráma, Franco Zefirelli: *Fratello sole, sorella luna*, 1972); *Az ember, aki megölte Don Quijotét* (kaland-vígjáték, Terry Gilliam: *The Man Who Killed Don Quixote*, 2018); *Szerelmes Shakespeare* (romantikus vígjáték, John Madden: *Shakespeare in love,* 1998); *Lovagregény* (történelmi kalandfilm-vígjáték, Brian Helgeland: *A Knight's Tale,* 2001) **3.2.3. Világirodalmi kitekintés:** Platón: *Lakoma* (*Symposion*); Francesco Petrarca: *Daloskönyv*; William Shakespeare: *Szonettek*; *Rómeó és Júlia*; Miguel de Cervantes: *Don Quijote*; Umberto Eco: *A rózsa neve*; Anton Pavlovics Csehov: *A szerelemről és más történetek*; Johann Wolfgang von Goethe*: Faust* (I., II. rész); Novalis*: Himnuszok az éjszakához*; Lidia Amejko: *A telepi szentek élete* **3.2.4. Visszatekintési lehetőségek:** Petőfi Sándor: *János vitéz* **3.2.5. Fogalmak (megjelenített értékek, témák, motívumok):** szent szerelem (amor sanctus), lovagi szerelem, trubadúrköltészet, reneszánsz szerelem, rokokó udvarlás, elragadtatás, átlényegülés, plátói szerelem, transzcendencia, profán, virágénekek, népies helyzetdalok, szent, szentség, csoda, erénykatalógus, kolostori irodalom, példaadás, tanító jelleg, erkölcsi példa, önfeláldozás, áldozat, aszkézis,

Tartalmi egységek	Tartalmak
	szolgálat, boldogságkeresés, szenvedély, vágy, beteljesülés, elmúlás, a szerelem mint ideál, antropomorfizáció, az emberi lét mulandósága **3.3. OTTHONOSSÁG ÉS IDEGENSÉGÉRZET** (Minimális követelmény: 2 epikus alkotás, 4 lírai alkotás) **3.3.1. Irodalmi művek a IX. osztályban tanulmányozott korokból:** Janus Pannonius: *Pannónia dicsérete*; *Egy dunántúli mandulafáról*; *Mikor a táborban megbetegedett*; *Búcsú Váradtól*; Mikes Kelemen: *Törökországi levelek* (részlet); Csokonai Vitéz Mihály: *Az estve*; *A tihanyi ekhóhoz*; *A magánossághoz*; *A pillangóhoz* **3.3.2. Társítható művek:** **3.3.2.1. Irodalmi alkotások:** Berzsenyi Dániel: *A közelítő tél*; Kazinczy Ferenc: *Fogságom naplója* (részlet); Péterfy Gergely: *Kitömött barbár*; Kosztolányi Dezső: *A szegény kisgyermek panaszai*; *Esti Kornél* (részlet); Márai Sándor: *Napló*; *Béke Ithakában*; Arany János: *Epilógus*; Ady Endre: *Kocsi-út az éjszakában*; *Sem utódja, sem boldog őse…*; *A Tisza-parton*; *A Hortobágy poétája*; *Mátyás bolond diákja*; Karinthy Frigyes: *Előszó; Barabbás*; József Attila: *Levegőt!*; *Külvárosi éj*; Tóth Árpád: *Lélektől lélekig*; Tamási Áron: *Levél Édesanyámhoz Mikes Kelemenről*; Kányádi Sándor: *Fától fáig*; Örkény István: *Az otthon*; Tandori Dezső: *Egy talált tárgy megtisztítása* **3.3.2.2.Társművészeti alkotások:** Kolozsvári Tamás: *Kálvária* (oltárkép, 1427); Caspar David Friedrich: *Vándor a ködtenger fölött* (festmény, 1818 körül), Edgar Degas: *Abszintivók* (festmény, 1876); Munkácsy Mihály: *Krisztus Pilátus előtt* (festmény, 1881); Edvard Munch: *A sikoly* (festmény, 1893); Edward Hopper: *Automata* (festmény, 1927); Csontváry Kosztka Tivadar: *Magányos cédrus* (festmény, 1907); Ludwig van Beethoven: *Holdfény szonáta* (1801); Bródy János: *A magány* (beatdal, 1994); Margaret Island: *A rab gólya* (Arany János megzenésített verse, 2018) ; *Az emigráns* (játékfilm, Szalai Györgyi, Dárday István, 2006); *A Pillangó* (filmvígjáték-dráma, Philippe Muyl: *Le papillon,* 1973); Várnai György, Jankovics Marcell: *Gusztáv elidegenedik* (animációs film, 1978), *Ahol a folyami rákok énekelnek* (bűnügyi thriller, Delia Owens regényének adaptációja, Olivia Newman: *Where the Crawdads Sing*, 2022) **3.3.3. Világirodalmi kitekintés:** Dante Alighieri: *Isteni színjáték* (Nádasdy Ádám fordítása); John Keats: *A magányhoz*; *A reményhez*; Mihai Eminescu: *Szegény Dionis*; *Az esthajnalcsillag*; Franz Kafka: *Átváltozás*; Sylvia Plath: *Az üvegbura* **3.3.4. Visszatekintési lehetőségek:** Molnár Ferenc: *A Pál utcai fiúk*; Rudyard Kipling: *A dzsungel könyve*; Antoine de Saint-Exupéry: *A kis herceg* **3.3.5. Fogalmak (megjelenített értékek, témák, motívumok):** otthonosság, út, száműzetés, (e)migráció, honvágy, személyes és kulturális kötődés, nosztalgia, kultúrák találkozása, a beilleszkedés nehézségei, megnemértettség, kirekesztettség, idegenség, elidegenedés, magány **3.4. HŰSÉG ÉS HŐSIESSÉG. *A tatárjárás, a törökvilág és a kuruc-labanc harcok emlékezete*** (Minimális követelmény: 2 epikus alkotás, 4 lírai alkotás) **3.4.1. Irodalmi művek a IX. osztályban tanulmányozott korokból:** Balassi Bálint: *Egy katonaének; Ó, én édes hazám, te jó Magyarország*; Zrínyi Miklós: *Szigeti veszedelem* (részletek); kuruc dalok (*Csínom Palkó*; *Rákóczi-nóta*; *Nagymajtényi síkon letörött a zászló*; *Őszi harmat után)* **3.4.2.Társítható művek:** **3.4.2.1. Irodalmi alkotások:** Rogerius mester: *Siralmas ének*; Tinódi Lantos Sebestyén: *Cronica* (Egervár viadaljáról); Kodolányi János: *Julianus barát*; *A vas fiai*; Kemény Zsigmond: *Zord idő*; Ady Endre: *Bujdosó kuruc rigmusa; Kurucok így beszélnek; Két kuruc beszélget*; Arany János: *Szondi két apródja*; Gárdonyi Géza: *Egri csillagok*; Jókai Mór: *Török világ Magyarországon*; *A nagyenyedi két fűzfa*; Mikszáth Kálmán: *A fekete város*; *Új Zrínyiász*; Kós Károly: *Varju nemzetség*; Esterházy Péter: *Harmonia Caelestis* (a kor hangulatát idéző részletek); Szilágyi

Tartalmi egységek	Tartalmak
	István: *Hollóidő*; Makkai Sándor: *Ördögszekér*; Orbán Ottó: *Melyben Balassi módjára fohászkodik*; Lackfi János: *Plaza Balassi* **3.4.2.2.Társművészeti alkotások:** Hollósy Simon: *Zrínyi kirohanása* (festmény, 1896); Csontváry Kosztka Tivadar: *Zrínyi kirohanása* (festmény, 1903); Feszty Árpád: *Feszty-körkép* (festmény, 1892−1894); Benczúr Gyula: *Budavár visszavétele a törököktől* (festmény, 1686); *Egri csillagok* (musical, Várkonyi Mátyás – Béres Attila, 1996); *Zrínyi 1566* (rockmusical, Moravetz Levente, 2017); a *Rákóczi-induló* változatai **3.4.3. Világirodalmi kitekintés:** Homérosz: *Íliász*; Vergilius: *Aeneis*; *Roland-ének*; *Nibelung-ének*; az *Artúr-mondakör* feldolgozásai; Torquato Tasso: *A megszabadított Jeruzsálem*; Mihai Eminescu: *Harmadik levél*; Leon Uris: *Exodus* **3.4.4. Visszatekintési lehetőségek:** Jókai Mór: *A kőszívű ember fiai*; Arany János: *Toldi*; Gárdonyi Géza: *Egri csillagok* **3.4.5. Fogalmak (megjelenített értékek, témák, motívumok):** nemzeti identitás, keresztény értékrend, vitézi élet, hűség, hősiesség, hazaszeretet, végvári vitézek, önfeláldozás, imitatio Christi, athleta Christi, duális világkép, kuruc, labanc, száműzetés, bujdosás **(SZC)** **3.5. BIBLIAI ALAPTÖRTÉNETEK AZ IRODALOMBAN** (Minimális követelmény: 2 epikus alkotás, 4 lírai alkotás) **3.5.1. Bibliai alaptörténetek:** teremtéstörténet; pusztulástörténetek; a bűnbeesés története; a testvérgyilkosság története; József története; Jónás könyve; Judit könyve; Jézus élettörténete; példázatok; passiótörténet **3.5.2. Társítható művek:** **3.5.2.1. Irodalmi alkotások:** Madách Imre: *Az ember tragédiája* (keretszínek); Petőfi Sándor: *Midőn a földön...*; Sütő András: *Káin és Ábel*; Weöres Sándor: *Ábrahám áldozása*; Babits Mihály: *Jónás könyve*; Ady Endre: *A menekülő Élet*; Kányádi Sándor: *Meghívó*; Nyújtódi András adaptált és firkákkal illusztrált fordítása a Székelyudvarhelyi kódexben; Tinódi Lantos Sebestyén: *Judit asszony históriája* (részletek); Ady Endre: *Húsvét előtt*; József Attila: *A város peremén*; Vörösmarty Mihály: *Gondolatok a könyvtárban*; Ady Endre: *A magyar Ugaron* **3.5.2.2. Társművészeti alkotások:** Michelangelo Buonarroti: *Ádám teremtése* (festmény, Sixtus-kápolna, 1508−1512); Lucas Cranach az Idősebb: *Ádám és Éva* (festmény, 1508−1510); Joseph Haydn: *A Teremtés* (oratórium, 1796); Edward Hicks: *Noé bárkája* (festmény, 1846); Giovanni Bellini: *Az özönvíz* (opera, 1830); Benjamin Britten: *Noé bárkája* (opera, 1957); Ferenczy Károly: *Ábrahám áldozata* (festmény, 1901); Mark Chagall: *Ábrahám és Izsák útban az áldozat helyszínére* (festmény, 1931); Pieter Lastman: *Jónás és a cethal* (festmény, 1621); a Mátyás-graduál húsvéti introitus-oldalának medalionja; Tim Rice − Andrew LLoyd Webber: *József és a szélesvásznú álomkabát* (musical, 1968); Rembrandt: *József kabátja Jákobhoz kerül* (festmény, 1603); Rembrandt van Rijn: *A tékozló fiú hazatérése* (festmény, 1669); *Passió* (filmdráma, Mel Gibson, 2004) **3.5.3. Világirodalmi kitekintés:** Lev Tolsztoj: *Hányan élnek a földön?*; John Milton: *Elveszett paradicsom*; C. S. Lewis: *Narnia krónikái – A varázsló unokaöccse*; *Gilgames-eposz*; Lord George Gordon Byron: *Káin*; John Steinbeck: *Édentől keletre*; Charles Baudelaire: *Ábel és Káin*; Herman Melville: *Moby Dick*; Gustave Doré: *Jónás a cethal szájában*; Thomas Mann: *József és testvérei* (részletek); André Gide: *A tékozló fiú hazatérése*; Oscar Wilde: *A fia*; Rudyard Kipling: *Ha…* **3.5.4. Fogalmak (megjelenített értékek, témák, motívumok):** bibliai jelképek, teremtéstörténet, Édenkert, káosz, rend, az isteni rend megbomlása, a szó mint teremtő erő, az ártatlanság elvesztése, kísértés, a szabadság ára, halandóság, ősbűn, testvérárulás, a bűn kollektív következményei, prófétai küldetés, próbatétel, állhatatosság, tanítványok, csodák, erkölcsi tanulság, bölcsesség, példázat (parabola), archetipikus narratíva, bűn és bűnhődés motívuma, erkölcsi választás dilemmája, passió, kísértés toposza, megváltás narratívája, kiválasztottság, áldozat

X. osztály

SPECIFIKUS KOMPETENCIÁK ÉS TEVÉKENYSÉGPÉLDÁK

(KT) ÁK 1. − Megért különböző típusú szövegeket formális és informális kontextusban azok esztétikai minőségének megítélésével

X. osztály
(KT) SK 1.1. Olvasási stratégiákat, olvasási módokat alkalmaz a különböző típusú szövegek befogadásában
- *a szövegre vonatkozó alapvető információk (téma, szövegtípus, szövegműfaj) kiemelése a szöveg gyors áttekintése (cím, tipográfiai elemek, szövegkonstrukció, grafikai elemek) alapján* - *az előzetes tudás mozgósítása és a szöveg új információival való szembesítése különböző típusú szövegekben a jelöléstechnika (INSERT) és grafikai szervezők (TTT-táblázat, szemponttáblázat) alkalmazásával* - *szakaszos olvasás jóslással, a jóslatok és az elolvasott szöveg/szövegrész összehasonlítása grafikai szervezők (T-táblázat, szemponttáblázat) segítségével* - *kulcsszavak, bekezdések tételmondatainak kiemelése, témahálózat készítése különböző szövegtípusok esetén* - *többféle jegyzetelési technika, forma elsajátítása és a célnak megfelelő kiválasztása, önálló alkalmazása* - *érzéki képek alkotása (vizualizálás) különböző típusú szövegek olvasásakor* - *vizuális segédlet alkalmazása (Venn-diagram, pókhálóábra, gondolattérkép, jellemtérkép, idővonal, vázlatkör, vázlatlánc stb.) vázlatkészítéskor* - *összefoglalás készítése előre megadott válaszlehetőségek/szemponttábla alapján* - *a saját megértés folyamatának, a megértés akadályainak tudatosítása és a megértés gátjainak feloldása kettéosztott napló/ gondolattérkép/ megbeszélés segítségével* - *megértési/értelmezési hibák önálló korrekciója (újraolvasás, reflektálás, problémamegoldás, korrekció)*
(KT) SK 1.2. Kiválasztja az alkalmas érvelési technikát személyes álláspontja/véleménye kifejezése céljából
- *az érvtípusok (ok-okozati összefüggésből származó érv, összehasonlításon alapuló érv, ellentéten alapuló érv, az általános-egyes elvén alapuló érv, valószínűségen alapuló érv, bizonyítékokból – adatokból, tényekből – származtatott érv) azonosítása adott szövegekben grafikai szervezők (T-táblázat, szemponttáblázat) segítségével* - *a meggyőzés és hatásosság eszközeinek megfigyelése (rögzítése grafikai szervezők segítségével) azonos témájú, de eltérő erősségű érvekben (gyenge, közepes, erős érv)* - *a logikai érvelés eszköztárának azonosítása (meghatározás, indukció, dedukció, szillogizmus) érvelő szövegekben kettéosztott napló segítségével* - *a hibás érvelés kiszűrése a hiba (argumentum ad hominem, circulus vitiosus, ok-okozati viszonyként feltüntetni az egyidejűséget/egymásutániságot, argumentum ad misericordiam, argumentum ad populum, tekintélyelvűség) felfedezésével grafikai szervezők segítségével* - *a csúsztatás, manipuláció, populizmus, demagógia felismerése közéleti szövegekben* - *a különböző forrásokból származó tudományos véleményekre vonatkozó állítások érvényességének és koherenciájának értékelése*
(KT) SK 1.3. Megérti a poétikai, narratológiai, műfajelméleti és stílustörténeti fogalmak jelentését különböző típusú szövegekben
- *különböző irodalmi szövegek műnemének, műfajának meghatározása* - *az epikai, lírai, drámai műnem sajátosságainak azonosítása különböző típusú szövegekben szemponttáblázat segítségével* - *különböző stílusú és műfajú elbeszélő szövegek (énregény, elbeszélés, novella, romantikus regény, történelmi regény, műballada), műfaji sajátosságainak elkülönítése grafikai szervezők (pl. gondolattérkép, szemponttáblázat) segítségével* - *különböző stílusú és műfajú lírai szövegek (óda, himnusz, elégia, epigramma, leíró költemény), műfaji sajátosságainak elkülönítése grafikai szervezők (pl. gondolattérkép, szemponttáblázat) segítségével* - *drámai szövegek műfaji sajátosságainak elkülönítése grafikai szervezők (pl. gondolattérkép, szemponttáblázat) segítségével* - *az olvasott művek elhelyezése a stíluskorszakok idővonalán* - *stílustörténeti sajátosságok azonosítása különböző típusú szövegekben*

X. osztály
- *poétikai, narratológiai, műfajelméleti és stílustörténeti fogalmak példázása olvasmányélmények alapján* - *verstani gyakorlatok végzése ütemhangsúlyos és időmértékes versek ritmusának megkülönböztetésére* - *a retorikai alakzatok meggyőző, a szóképek jelentésteremtő szerepének felismerése az elbeszélő szövegek és a lírai alkotások olvasásakor*
(KT) SK 1.4. Felismer különböző értékosztályokat és értékviszonyokat irodalmi szövegekben
- *a szövegben szereplő személyek/hősök által közvetített értékek/értékrendek összehasonlítása különböző típusú szövegekben megadott szempontok alapján/grafikai szervezők segítségével (Venn-diagram, pókhálóábra, gondolattérkép, T-táblázat)* - *a különböző típusú szövegekben megjelenített értékek viszonyrendszerének felvázolása pókhálóábra/gondolattérkép segítségével* - *az erkölcsi vétség és bűnhődés kapcsolatának felismerése az olvasott irodalmi művekben* - *a mű értékhierarchiájának azonosítása (pl. anyagi és szellemi/ erkölcsi/ érzelmi értékek egymáshoz való viszonyának ábrázolása grafikai szervezővel)* - *összetett helyzetek vagy problémák elemzése* - *értékalapú megállapítások megfogalmazása és értékelése megalapozott nézőpontok alapján*

(KT+SZC) ÁK 2. − Szövegértelmezési stratégiákat alkalmaz történeti, kulturális összefüggésben

X. osztály
(KT) SK 2.1. Szövegértelmezési stratégiákat működtet nem irodalmi, epikus, lírai és drámai művekben
- *a szövegtípus sajátosságainak működtetése megadott szempontok szerint* - *a vita módszerének alkalmazása különböző típusú (ismeretközlő, tudományos, elemző) szövegek értelmezésében* - *műfaji jegyek jelentésképző erejének működtetése lírai, epikus, drámai művekben* - *líraiság sajátosságainak összehasonlítása epikus, lírai, drámai szövegekben Venn-diagram segítségével* - *versbeszéd, beszédhelyzet, beszédmód változatainak felismerése* - *epikus művek tér- és időszerkezetének ábrázolása* - *külső és belső, nyílt és zárt térszerkezet felismerése* - *az elbeszélés ideje és az elbeszélt idő elkülönítése* - *a történetalakítás sajátosságainak felismerése (metaforikus, metonimikus)* - *motívumok, toposzok, archetípusok jelentésképző erejének a felismerése* - *szereplők viszonyrendszerének ábrázolása* - *epikus, drámai alkotások értékszerkezetének meghatározása* - *értékek összehasonlítása a szereplők viszonyrendszerében epikus és drámai szövegekben* - *a dráma műnemi, műfaji, szerkezeti sajátosságainak felismerése* - *drámamodellek (konfliktusos, középpontos, kétszintes) felismerése* - *akció és dikció szerepének a megfigyelése a drámai művekben* - *drámai dialógus átalakítása függő, szabad függő beszéddé* - *szerepjáték alkalmazása a drámai konfliktus értelmezésében* - *vita módszerének alkalmazása a személyes olvasmányélmény kifejezésére* - *katarzisélmény átélése művészi alkotások alapján*
(KT) SK 2.2. Statisztikákat, grafikonokat, digitális tartalmakat, értekezéseket, ismeretterjesztő szövegeket vizsgál információszerzés céljából
- *bizonyos nyelvi jelenségekre való rákeresés szövegkorpuszokban* - *nyelvi jelenségek számítógépes elemzése* - *nyelvjárási/regionális köznyelvi adatok térképre vetítése* - *következtetések vagy döntések megalapozása tudományos adatok és technológiai eszközök felhasználásával* - *különböző (tudományos, ismeretterjesztő) szövegek információinak összevetése* - *különböző (tudományos, ismeretterjesztő) szövegek tényközlési stratégiáinak felismerése* - *tudományos és ismeretterjesztő szövegek grafikai modelleinek értelmezése*

X. osztály
(KT) SK 2.3. Irodalmi alkotásokat értelmez olvasmányélmények beépítésével, megadott szempontok alapján
- *irodalmi szövegek tematikus, motivikus kapcsolódásának felismerése* - *összefüggések teremtése különböző irodalmi szövegek között (imitáció, szövegköziség)* - *értékviszonyok értelmezése irodalmi művekben* - *drámatípusok értelmezése műfaji és stílustörténeti kontextusban* - *történelmi előtér és háttér összefüggéseinek értelmezése történelmi tárgyú epikus és drámai alkotásokban* - *katarzisélmény megfogalmazása drámai alkotások értelmezésekor* - *vallomásosság, személyesség, önmegértés eszközeinek értelmezése* - *önreflexió működtetése (vallomás, monológ, szerepjáték formájában) az olvasmányélmények alapján* - *műalkotásokkal, kulturális- és művészeti tevékenységekkel vagy megnyilvánulásokkal kapcsolatos reakciók indoklása és (ön)értékelése, sajátos szakszókincs alkalmazásával, meghatározott szempontok alapján*
(KT) SK 2.4. Felismeri a történeti tárgyú elbeszélések kulturális összefüggéseit különböző korokhoz tartozó szövegekben
- *különböző korok különleges, egyedi nyelvi megalkotottságának felismerése* - *fikció és valóság megkülönböztetése történeti tárgyú művekben* - *a hagyományok továbbélésének, átalakulásának felismerése irodalmi művekben* - *régi és modern szembenállásának vizsgálata történeti tárgyú elbeszélésekben* - *beszédmód változásának felismerése különböző korokhoz tartozó szövegekben*
(SZC) SK 2.5. Értelmezi a különböző korokban született, hasonló műfajú művek közötti összefüggéseket
- *a bibliai műfajok (zsoltár, prédikáció, vallomás) megnevezése* - *a bibliai műfajok felismerése a mai egyházi/liturgikus gyakorlatban* - *egy zsoltár vagy prédikáció tartalmának és céljának megértése* - *a műfaji jellemzők alkalmazása egy szöveg értelmezésében* - *a különböző műfajok stilisztikai jegyeinek összehasonlítása* - *a műfajok hatásának értékelése az olvasóra és a közösségre*

(KT+SZC) ÁK 3. − Különböző típusú szövegeket alkot szóban és írásban a nyelvi megformálásra való érzékenységgel és igényességgel

X. osztály
(KT) SK 3.1. Beszélt szövegtípusokat alkot a kommunikáció irányultsága és színterei figyelembevételével
- *a bemutatkozás gyakorlása különböző színtereken (pl. családi összejövetelen, osztály előtt, televízióban, diákkonferencián stb.)* - *a háromperces felelés alkotása a tanár és osztálytársak elvárásaihoz igazítva* - *az érdeklődésfelkeltés technikáinak gyakorlása (pl. személyes, történelmi hivatkozással való indítás stb.)* - *felszólalásra való felkészülés gyakorlása* - *hozzászólás szerkezeti sémájának alkalmazása (téma értékelése, fontosságának elismerése, az előadó méltatása, az egyetértés kifejezése, kiegészítések, új gondolatok, nyelvileg körültekintően megfogalmazott ellenvélemény, köszönetnyilvánítás)* - *felkészülés a vitában való részvételre (tájékozódás a témát, vitapartnereket, célokat illetően, személyes vonatkozások keresése, stratégia és taktika készítése; jegyzetelés, csoportosítás a vita folyamán)* - *saját élettörténet/családtörténet elbeszélése*
(KT) SK 3.2. Adatokat helyez el grafikai modellekben különböző értékek, fogalmak, sajátosságok összehasonlítása érdekében
- *idővonal/idődiagram készítése a mű idő- és térstruktúrájának, ok-okozati összefüggéseinek megértése érdekében* - *T-táblázat használata az irodalmi szereplők indítékainak megértése érdekében (pl. Mit tesz/mit nem?)* - *pókhálóábra használata jelképekhez kapcsolható asszociációk elsődleges összegyűjtéséhez és rögzítéséhez*

X. osztály
- *fürtábra használata gondolatok, információk, fogalmak, a köztük levő kapcsolatok, összefüggések feltárására (pl. címmeditáció)* - *gondolkodástérkép szóbeli és írásbeli szövegalkotásban való használata* - *történetpiramis készítése megadott szempontok alapján* - *a szereplők jellemtérképének megrajzolása több szempontú, érvekkel alátámasztott jellemrajz megfogalmazása céljából* - *szereplők szembeállítása, összehasonlítása Venn-diagram, halmazábra segítségével* - *kettéosztott napló használata az anyaggyűjtéshez vagy az írott szövegek tudatos megszerkesztésének gyakorlására* - *digitális portfólió készítése egy megadott témáról, ahol a tanuló különböző forrásokból származó adatokat rendszerez, vizualizál és értelmez* - *interaktív prezentáció vagy infografika készítése digitális eszközökkel, a tartalom logikus szervezésével* - *valamely tanulmányozott epikus, drámai alkotásra vonatkozó, MI (AI) által generált digitális tartalomnak kritikai értékelése* - *a digitális technológiák kritikus használata az általuk kínált lehetőségek, korlátok, kockázatok elemzésével és az etikai és jogi elvek tiszteletben tartásával, különös tekintettel a személyes adatokra és a szellemi tulajdonra*
(KT) SK 3.3. Funkcionális szövegtípusokat (kérvény) alkot megadott beszédhelyzethez igazodva
- *kérvény írása valós iskolai helyzetben (engedélykérés versenyen való részvételhez, hiányzás igazolására)* - *kérvény, kérés megfogalmazása különböző nyelvi regiszterben (baráti e-mail, hivatalos forma)* - *kérvényminta kitöltése* - *az érvelés gyakorlása kérvény témájához igazodva*
(KT+SZC) SK 3.4. Különböző típusú elbeszélő, érvelő szövegeket alkot megadott szempontok alapján
(KT) - *vázlatírás gyakorlása (logikai, tartalmi, dokumentációs, taktikai vázlat) gondolattérkép segítségével* - *a jegyzetelés technikáinak gyakorlása (pl. jelölés) saját tanulási folyamatának megkönnyítése érdekében* - *tudósítás írása egy médiában szereplő személyiségről/irodalmi hősről, az információk ellenőrzése forráskritika alkalmazásával* - *tanévnyitó-/záró beszéd írása az intézményről, a jelenlévő diákokról/diákokhoz, szülőkhöz, alkalmazva az általános, sémaszerű felépítését* - *érvelő szövegek alkotása különböző témák alapján (pl. hogyan járul hozzá a nemzeti kulturális identitás az európai identitáshoz; a gyermek- és emberi jogokról, az interkulturalitásról, a civil részvételről és a közösségi, illetve globális szintű fenntartható fejlődésről)* - *érvelő szövegek alkotása gazdasági, társadalmi jelenségek és folyamatok kritikus értelmezésével köznapi és irodalmi szövegekben* **(SZC)** - *saját imádság vagy vallomás írása egy választott témában*
(KT) SK 3.5. Publicisztikai, digitális/multimédiás szövegeket (pl. prezentáció, blog, videóüzenet, tudósítás) alkot különböző beszédhelyzetekben
- *PowerPoint / Canva / Google Slides / Prezi prezentáció készítése irodalmi, történelmi vagy társadalmi témáról* - *blogbejegyzés írása saját olvasmányélményről* - *rövid (1–2 perces) videóüzenet készítése egy aktuális témáról (pl. környezetvédelem, olvasás fontossága, iskolaélet)* - *rövid podcast-epizód készítése egy közösségi vagy kulturális témáról (pl. miért szeretünk olvasni?; a nyelvhasználat a mindennapokban) csoportmunkában* - *az írásban történő tudósítás szabályainak gyakorlása online felületen (iskolai életről, színházélményről, író-olvasó találkozóról)*

X. osztály
(KT) SK 3.6. Elbeszélő, leíró szövegeket transzformál megadott szempontoknak megfelelően
- *leíró szöveg elbeszélő szöveggé alakítása* - *monológ párbeszéddé alakítása* - *monológ meggyőző szöveggé/nyilvános beszéddé alakítása* - *drámai dialógus átalakítása (szabad) függő beszéddé* - *szerzői utasítások megfogalmazása elbeszélő szövegekben a szereplők érzéseinek, gondolatainak kihangosítására*

TARTALMAK

Tartalmi egységek	Tartalmak
1. Ajánlott szerzők	**(KT)** **1.1.** Arany János **1.2.** Berzsenyi Dániel **1.3.** Jókai Mór **1.4.** Kármán József **1.5.** Katona József **1.6.** Kölcsey Ferenc **1.7.** Mikszáth Kálmán **1.8.** Petőfi Sándor **1.9.** Vörösmarty Mihály
	(SZC) **1.10.** Pázmány Péter **1.11.** Szenczi Molnár Albert **1.12.** Vásárhelyi András
2. Fogalmak	**(KT)** **2.1.** a szövegre vonatkozó információk: téma, szövegtípus, szövegműfaj, kulcsszó, bekezdés, tételmondat, cím, tipográfiai elemek, szövegkonstrukció, grafikai elemek **2.2.** értékosztályok, értékviszonyok **2.3.** motívum, toposz, archetípus **2.4.** stílustörténeti korok, irányzatok: felvilágosodás, klasszicizmus, szentimentalizmus, romantika, népiesség, realizmus **2.5.** epikus művek olvasása: elbeszélő (első személyű, harmadik személyű, mindentudó, objektív narrátor); epikus idő; az elbeszélés ideje, az elbeszélt idő; a hősteremtés eljárásai; történeti tárgyú elbeszélés; történelmi háttér és előtér; fikció és valóság; történelmi regény; történeti tárgyú elbeszélések és kulturális összefüggésük; elbeszélés; elbeszélő költemény; romantikus regény (regénytípusok: anekdotikus regény, irányregény, társadalmi regény, kisregény), ballada (népballada, műballada, történeti tárgyú műballada, lélektani ballada), novella (romantikus, realista novella); énelbeszélés (levél, napló, levélregény, szentimentalista énregény) **2.6.** lírai művek olvasása: forradalmi költészet, romantikus lírai én (teremtő zseni, látnok, vátesz, hasonmás), rapszódia, ars poetica, himnusz, óda, dal, szereplíra; imitációelv: az imitációelv történetisége (imitáció humanista, barokk, rokokó, klasszicista művekben); antik minta; imitáció és verselés (klasszikus időmértékes verselés); imitáció és műfajok (óda, elégia, epigramma, episztola, leíró költemény); idő- és értékszembesítés **2.7.** drámai művek olvasása: dráma; a drámaiság; drámai szituáció; drámai cselekmény; a drámai hős; konfliktus; beszédfajták; drámai műfajok (tragédia, komédia); drámaváltozatok, drámamodellek (konfliktusos, középpontos, kétszintes dráma); drámaváltozatok és kulturális hátterük: dráma a kultuszban (antik dráma); dráma a színpadon (klasszicista dráma, romantikus dráma), akció és dikció, katarzis **2.8.** szövegtípusok: érvelő szöveg, érvtípusok (ok-okozati összefüggésből származó érv, összehasonlításon alapuló érv, ellentéten alapuló érv, az általános-egyes elvén alapuló érv, valószínűségen alapuló érv, bizonyítékokból – adatokból, tényekből – származtatott érv, gyenge, közepes, erős érv); a logikai érvelés eszköztára (meghatározás, indukció, dedukció, szillogizmus); érvelési hibák (argumentum ad hominem, circulus vitiosus, ok-okozati viszonyként feltüntetni az egyidejűséget/egymásutániságot, argumentum ad misericordiam, argumentum ad populum, tekintélyelvűség), az érdeklődés felkeltésének technikái; a csúsztatás, manipuláció, populizmus, demagógia; bemutatkozás, háromperces felelés, kérvény, kérés, tudósítás, prezentáció, blog, videóüzenet, publicisztikai, multimediális szövegek **2.9.** a kommunikáció irányultsága szerinti szövegtípusok (monologikus, dialogikus); a kommunikáció színterei szerinti szövegtípusok (társalgási, hivatalos, közéleti, tudományos); a beszélt nyelv sajátosságai (spontaneitás, megakadás, nyelvbotlások, hangsúly, hanglejtés, beszédtempó, redundancia, hiány)

Tartalmi egységek	Tartalmak
	2.10. adatelemzés, grafikai modell (diagram, folyamatábra, grafikon), statisztikai ábra, nyelvi térkép
	(SZC) **2.11.** psalmus, zsoltár, zsoltárfordítások, himnusz, katekézisének, imádság, prédikáció, vallomások
3. Műértelmező műhely	**(KT)** **3.1. FÉRFI SZEREPLEHETŐSÉGEK** (Minimális követelmény: 3 epikus alkotás, 2 lírai alkotás) **3.1.1. Irodalmi művek a X. osztályban tanulmányozott korokból:** Katona József: *Bánk bán* (Nádasdy Ádám prózai adaptációja); Petőfi Sándor: *Ha férfi vagy, légy férfi…; Az apostol*; Arany János: *Toldi*; Jókai Mór: *Fekete gyémántok*; *Egy magyar nábob*; *Kárpáthy Zoltán*; *A kőszívű ember fiai*; *Az arany ember*; *A lélekidomár*; Mikszáth Kálmán: *Az a fekete folt*; *A bágyi csoda*; *A fekete város*; *Beszterce ostroma*; *Szent Péter esernyője*; *A Noszty fiú esete Tóth Marival*; *Lapaj, a híres dudás* **3.1.2. Társítható művek:** **3.1.2.1. Irodalmi alkotások:** Madách Imre: *Az ember tragédiája* (részletek, Ádám szerepei); Móricz Zsigmond: *Sárarany*; *Az isten háta mögött*; *A fáklya*; *Rokonok*; Tabéry Géza: *Szarvasbika*; Németh László: *A két Bolyai*; Láng Zsolt: *Bolyai*; Kosztolányi Dezső: *Pacsirta*; *Édes Anna*; *Esti Kornél*; *Aranysárkány*; Krúdy Gyula: *Szindbád*; Kós Károly: *A Varju nemzetség*; Tamási Áron: *Rendes feltámadás*; József Attila: *Jövendő férfiak*; *Nagyon fáj*; Bartis Attila: *Nyugalom*; Dragomán György: *A fehér király*; Vámos Miklós: *Apák könyve* (részletek); Szabó T. Anna: *Hogy vigyázzon* **3.1.2.2. Társművészeti alkotások:** Richard Wagner: *Trisztán és Izolda* (opera, 1859); Egressy Béni − Erkel Ferenc: *Bánk bán* (opera, 1861); Bakonyi Károly, Heltay Jenő, Kacsóh Pongrác: *János vitéz* (daljáték, 1904); Tankcsapda: *Szabadon* (hard rock dal, 1999); *Toldi* (animációs film, Arany János műve alapján, Jankovics Marcell, Csákovics Lajos, 2022); *Az arany ember* (romantikus film, Jókai Mór regényének adaptációja, Gertler Viktor, 1962); *Fekete gyémántok* (filmdráma, Jókai Mór regényének adaptációja, Várkonyi Zoltán, 1977); *A kőszívű ember fiai* (filmdráma, Jókai Mór regényének adaptációja, Várkonyi Zoltán, 1965); *Egy magyar nábob* (filmdráma, Jókai Mór regényének adaptációja, Várkonyi Zoltán, 1966); *Kárpáthy Zoltán* (filmdráma, Jókai Mór regényének adaptációja, Várkonyi Zoltán, 1966); *Beszterce ostroma* (filmdráma, Mikszáth Kálmán regényének adaptációja, Keleti Márton, 1948); *A fekete város* (filmsorozat, Mikszáth Kálmán regényének adaptációja, Zsurzs Éva, 1970-71); *Szent Péter esernyője* (játékfilm, Mikszáth Kálmán regényének adaptációja, Bán Frigyes, Vladislav Pavlovic, 1958); *A Noszty fiú esete Tóth Marival* (filmszatíra, Mikszáth Kálmán regényének adaptációja, Gertler Viktor, 1960); *Az ember tragédiája* (animációs film, Madách Imre műve alapján, Jankovics Marcell, 2011); *Rokonok* (játékfilm, Móricz Zsigmond regényének adaptációja, Szabó István, 2006); *Pacsirta* (filmdráma, Kosztolányi Dezső regényének adaptációja, Ranódy László, 1963); *Édes Anna* (filmdráma, Kosztolányi Dezső regényének adaptációja, Fábri Zoltán, 1958); *Aranysárkány* (filmdráma, Kosztolányi Dezső regényének adaptációja, Ranódy László, Gyöngyössy Imre, 1966); *Esti Kornél csodálatos utazása* (filmdráma, Kosztolányi Dezső művének adaptációja, Pacskovszky József, 1995); *Szindbád* (filmdráma, Krúdy Gyula Szindbád-történeteinek felhasználásával, Huszárik Zoltán, Sára Sándor, 1971); *A két Bolyai* (Németh László drámájának tévéváltozata, Ádám Ottó, 1978); Pablo Picasso: *Álmos iszákos* (The Sleepy Drinker, festmény, 1902) **3.1.3. Világirodalmi kitekintés:** William Shakespeare: *Hamlet, dán királyfi*; *Othello*; Goethe: *Faust*; Homérosz: *Iliász*; Homérosz: *Odüsszeia*; Vergilius: *Aeneis*; Shakespeare: *Julius Caesar*; Shakespeare: *Hamlet* **3.1.4. Visszatekintési lehetőségek:** *Szent István király intelmei Imre herceghez*; Balassi Bálint: *Hogy Júliára talála így köszöne néki*; Balassi Bálint: *Egy katonaének*;

Tartalmi egységek	Tartalmak
	Zrínyi Miklós: *Szigeti veszedelem*; Csokonai Vitéz Mihály: *A boldogság*; Arany János: *Toldi* **3.1.5. Fogalmak (megjelenített értékek, témák, motívumok):** külső-belső nézőpont, hőstípus, férfialakok archetípusai, karakterábrázolás, szerepfelfogás, a kor férfieszménye, hétköznapi férfiszerepek, szerepek változatossága (családfő, apa, nagyapa, férj, rokon, hódító, értelmiségi, felfedező, harcos, hatalom letéteményese, lázadó, önfeláldozó stb.), apahiány, hős, felelősségvállalás, szerepvállalás, kiégett értelmiségi, szenvedéstörténet, névszimbolika, céltalanság, önpusztítás, offenzív/defenzív magatartás **3.2. SZERELEM ÉS KÜZDÉS** (Minimális követelmény: 2 epikus alkotás, 1 drámai alkotás, 2 lírai alkotás) **3.2.1. Irodalmi művek a X. osztályban tanulmányozott korokból:** Kármán József: *Fanni* hagyományai; Vörösmarty Mihály: *Szép Ilonka*; *Ábránd*; *A merengőhöz*; *Csongor és Tünde*; Petőfi Sándor: *Mi a szerelem?*; *Minek nevezzelek?*; *Szeptember végén*; *Reszket a bokor, mert…*; Petőfi Sándor levelei (részletek); Jókai Mór: *Az arany ember*; Mikszáth Kálmán: *Különös házasság* **3.2.2. Társítható művek:** **3.2.2.1. Irodalmi alkotások:** Szendrey Júlia naplója, levelei (részletek); Vajda János: *Húsz év múlva*; Márai Sándor: *Az igazi*; Füst Milán: *A feleségem története*; Szabó Lőrinc: *Semmiért egészen*; *A huszonhatodik év*; Weöres Sándor: *Psyché. Egy hajdani költőnő írásai*; Nagy László: *Ki viszi át a szerelmet?*; Hervay Gizella: *Zuhanások*; Garaczi László: *Fanni*; Varró Dániel: *Minek-minek?*; Tóth Krisztina: *Utószezon* **3.2.2.2. Társművészeti alkotások:** Jean Antoine Watteau*: A szerelem ünnepe* (festmény, 1718-1719); Francesco Hayez: *A csók* (festmény, 1859); Eugéne Delacroix: *Orpheusz és Eurüdiké, Tavasz* (festmény 1862); Ford Madox Brown: *Rómeó és Júlia búcsúja* (festmény, 1867); Pierre-August Renoir: *Vidéki tánc* (festmény, 1883); Frank Dicksee: *Rómeó és Júlia* (festmény, 1884); Silvio Allason: *A csók* (festmény, 1892); Giuseppe Verdi: *La Traviata* (opera, 1853); Giuseppe Verdi: *Aida* (opera, 1871); Giuseppe Verdi: *Rigoletto* (opera, 1851); Georg Bizet: *Carmen* (opera, 1875); Giacomo Puccini: *Tosca* (opera,1900); Wolfgang Amadeus Mozart: *Szöktetés a szerájból* (dalmű, 1782); Felix Mendelssohn: *Szentiványéji álom* (nyitány, 1826); Magyar népdalok (*Hej, Dunáról fúj a szél; Tavaszi szél vizet áraszt; A csitári hegyek alatt; Hej, tulipán, tulipán*); *Büszkeség és balítélet* (romantikus filmdráma, Joe Wright: *Pride and Prejudice,* 1995); *Bridget Jones naplója* (romantikus filmvígjáték, Sharon Maguire: *Bridget Jones's Diary*, 2001); *A nagy Gatsby* (romantikus dráma. Baz Luhrmann: *The Great Gatsby,* 2013); *Hajnali láz* (történelmi dráma, Gárdos Péter, 2015); *Kincsem* (romantikus kalandfilm, Herendi Gábor, 2017); *A feleségem története* (romantikus filmdráma, Füst Milán regényének adaptációja, Enyedi Ildikó, 2021) **3.2.3. Világirodalmi kitekintés:** Thomas Hardy: *Egy tiszta nő*; *A weydoni asszonyvásár*; Jane Austen: *Büszkeség és balítélet*; *Értelem és érzelem*; Emily Brontë: *Üvöltő szelek*; Gabriel García Márquez: *Szerelem a kolera idején*; Byron: *Don Juan*; Alekszandr Szergejevics Puskin: *Anyegin*; Heinrich Heine: *Dalok könyve*; Stendhal: *Vörös és fekete*; Lev Tolsztoj: *Anna Karenina*; Johann Wolfgang von Goethe: *Az ifjú Werther szenvedései*; William Shakespeare: *Szentiványéji álom* **3.2.4. Visszatekintési lehetőségek:** Csokonai Vitéz Mihály: *A Reményhez* **3.2.5. Fogalmak (megjelenített értékek, témák, motívumok):** szenvedély, szerelmi vágy, elválás, küzdelem, hűség, áldozat, szerelem, szenvedés, vágy, akadály, konfliktus, érzelmek, beteljesületlen szerelem, tiltott szerelem, szenvedő szerelmes, személyes hang, önértelmezés, önpusztítás, vívódás, döntésképtelenség, elvágyódás, értékvesztés, értékmentés, ráció, küzdelem, írott és íratlan szabályok, kettős élet, érzelmi kötődés, társadalmi akadály, erkölcsi korlát, romantikus idealizmus, rajongás, hűség, elköteleződés, idealizált szerelem,

Tartalmi egységek	Tartalmak
	társadalmi elvárások, kötelesség, kényszerházasság, a szerelem törékenysége, halál, szabadságvágy **3.3. BŰN ÉS BŰNHŐDÉS** (Minimális követelmény: 2 epikus alkotás, 1 drámai alkotás, 2 lírai alkotás) **3.3.1. Irodalmi művek a X. osztályban tanulmányozott korokból:** Katona József: *Bánk bán*; Berzsenyi Dániel: *A magyarokhoz*; Kölcsey Ferenc: *Hymnus*; Vörösmarty Mihály: *Az emberek*; *Előszó*; *A vén cigány*; Arany János: *Ágnes asszony; Zách Klára; A walesi bárdok; V. László*; *Tetemre hívás*; *Tengeri-hántás*; Jókai Mór: *Az arany ember*; Mikszáth Kálmán: *A fekete város; Az a fekete folt*; *Az a pogány Filcsik*; *Bede Anna tartozása*; *A néhai bárány* **3.3.2. Társítható művek:** **3.3.2.1. Irodalmi alkotások:** Kemény Zsigmond: *Özvegy és leánya*; Madách Imre: *Az ember tragédiája*; Jókai Mór: *A lőcsei fehér asszony*; Kosztolányi Dezső: *Édes Anna* (részlet); Móricz Zsigmond: *Barbárok*; Ady Endre: *Nekünk Mohács kell*; József Attila: *A bűn*; Németh László: *Iszony*; Székely János: *Profán passió*; Sütő András: *Káin és Ábel*; Szabó Magda: *Az ajtó*; Nádas Péter: *Egy családregény vége*; Szilágyi István: *Kő hull apadó kútba*; Dragomán György: *Máglya* **3.3.2.2. Társművészeti alkotások:** Hieronymus Bosch: *Gyönyörök kertje* (festmény, 1500 körül); Munkácsy Mihály: *Siralomház* (festmény, 1870); Zichy Mihály*: A rombolás géniuszának diadala* (festmény, 1878); *Ágnes asszony* (rajz, 1893); Giuseppe Verdi: *Nabucco* (opera, 1842); Youlì, *Ágnes asszony*, 2018; *Hét élet* (filmdráma, Gabriele Mucino: *Seven Pounds*, 2008); *Eredet* (sci-fi−akciófilm, Cristopher Nolan: *Inception*, 2010); *Vanília égbolt* (sci-fi thrillerfilm, Cameron Crowe: *Vanilla Sky*, 2001); *Joker* (filmdráma, Todd Phillips: *Joker*, 2019) **3.3.3. Világirodalmi kitekintés:** Szophoklész: *Oidipusz király*; *Antigoné*; Dante Alighieri: *Isteni színjáték*; William Shakespeare: *Hamlet, dán királyfi; Rómeó és Júlia*; George Gordon Byron: *Káin*; Edgar Allan Poe: *A Holló*; Lev Nyikolajevics Tolsztoj: *Anna Karenina*; Fjodor Mihajlovics Dosztojevszkij: *Bűn és bűnhődés*; *Bárányka* (*Mioriṭa*, román népballada); Mihail Sadoveanu: *A balta* (*Baltagul*) **3.3.4. Visszatekintési lehetőségek:** Zrínyi Miklós: *Szigeti veszedelem* **3.3.5. Fogalmak (megjelenített értékek, témák, motívumok):** bűn és bűnhődés, büntetés, vétség, eredendő bűn, tudatlanság, bűnbeesés, rosszra való hajlam, bűntett, bűnrészes, áldozat, szerepjáték, lelkiismeret, lelkifurdalás, vívódás, normák, erkölcsösség, megbélyegzés, ítélet **3.4. HAZASZERETET ÉS SZABADSÁGVÁGY. *A reformkor és az 1848-as forradalom és szabadságharc emlékezete*** (Minimális követelmény: 1 epikus alkotás, 5 lírai alkotás) **3.4.1. Irodalmi művek a X. osztályban tanulmányozott korokból:** Berzsenyi Dániel: *A magyarokhoz I.*; *A magyarokhoz II.*; Kölcsey Ferenc: *Huszt*; *Hymnus*; Vörösmarty Mihály: *Előszó*; *A vén cigány*; *Szózat*; *A Guttenberg-albumba*; *Gondolatok a könyvtárban*; Petőfi Sándor: *Az apostol*; *Nemzeti dal*; *A nép nevében*; *Farkasok dala*; *Négy nap dörgött az ágyú*; *Akasszátok fel a királyokat*; *Béranger legújabb dala*; Jókai Mór: *És mégis mozog a Föld*; *Egy magyar nábob*; *Kárpáthy Zoltán*; *A kőszívű ember fiai*; *Csataképek*; *Az élet komédiásai* **3.4.2. Társítható művek:** **3.4.2.1. Irodalmi alkotások:** Ady Endre: *Harcos Gyulai Pál*; *A márciusi Naphoz*; *A Tűz márciusa*; *Köszvény-ország márciusa*; Tóth Krisztina: *Koravén cigány*; Spiró György: *Padmaly*; Fábián Janka: *Márciusi napló*; Szécsi Noémi: *Nyughatatlanok* **3.4.2.2. Társművészeti alkotások:** Eugène Delacroix: *A szabadság vezeti a népet* (festmény, 1830); Kodály Zoltán, Harsányi Zsolt: *Háry János* (daljáték, 1926); Illés együttes: *Március, 1848.* (beat ballada, 1969); Hobo Blues Band: *Vadászat* (blues-rock-folk album, 1992); Ferenczi György / Rackajam: *Petőfi* (megzenésített versek, 2023); *Elfújta a szél* (romantikus történelmi filmdráma, Victor Fleming: *Gone with the*

Tartalmi egységek	Tartalmak
	Wind, 1939); *80 huszár* (filmdráma, Sára Sándor, 1978); *A Hídember* (történelmi filmdráma, Bereményi Géza, 2002); *Guerilla* (történelmi filmdráma, Kárpáti György Mór, 2019) **3.4.3. Világirodalmi kitekintés:** Heinrich Heine: *1849 októberében*; Henrik Ibsen: *Magyarországhoz*; Thomas Moore: *Ne feledd a tért…*; Victor Hugo: *A nyomorultak* **3.4.4. Visszatekintési lehetőségek:** Balassi Bálint: *Egy katonaének*; Zrínyi Miklós: *Szigeti veszedelem*; Mikes Kelemen: *Törökországi levelek* **3.4.5. Fogalmak (megjelenített értékek, témák, motívumok):** reform, haladás, hazaszeretet, összefogás, erkölcsi kötelesség, forradalmi lelkesedés, nemzeti öntudat, nemzeti egység, szabadságvágy, forradalmi cselekvés, hazafiasság, áldozatvállalás, bátorság, kitartás, nemzeti hősök **(SZC)** **3.5. BIBLIAI MŰFAJOK AZ IRODALOMBAN** (Minimális követelmény: műfajonként 1 mű, 3 társítható irodalmi alkotás) **3.5.1. Bibliai műfajok:** zsoltár, himnusz, katekézisének, imádság, prédikáció, vallomások **3.5.2. Társítható művek:** **3.5.2.1. Irodalmi alkotások:** Himnusz – népének; Weöres Sándor: *Salve Regina*; Vásárhelyi András: *Angyaloknak nagyságos asszonya és a mai népének*; ma is használt himnuszok első magyar fordításai vagy Babits Amor Sanctus-kötetében lévő fordításokkal: Ambrosius: *Conditor almae siderum* (Döbrentei-kódex: *Húgyak felséges szerzője, Csillagvilágot alkotó*); Veni redemptor gentium; Döbrentei-kódex: *Jöjj nemzeteknek váltója*; Luther híres fordítása (*Ó, népek Megváltója*); Venantius Fortunatus: *Vexilla regis;* Döbrentei-kódex: *Király zászlói terjednek* (Királyi zászló jár elől); Orelans-i Theodulf: *Gloria, laus et honor tibi sit* (Virágvasárnapi ének); Kájoni Cantionale szövege (*Dicsőség és dicséret Megváltó királyunk, neked*); Festetics-kódex: *Idevzlégy, tengernek húgya* (*Ave Maris stella − Tengernek csillaga*); katekézis-ének; gyülekezeti ének: Bornemisza Péter: *Énekecske gyermekek rengetésére* (mai változata); Kecskeméti Vég Mihály: *55. zsoltár*; Kányádi Sándor: *XC. Zsoltár*; Kovács András Ferenc: *Psalmus Transsylvanicus. Szenci Molnár Albert emlékére*; Kányádi Sándor: *Egy csokor orgona mellé*; Balassi Bálint: *Adj már csendességet*; Kölcsey Ferenc: *Himnusz*; Babits Mihály: *Zsoltár férfihangra*; József Attila: *Bukj föl az árból*; Ady Endre: *Az Úr érkezése*; Ady Endre: *Köszönöm, köszönöm, köszönöm*; Pilinszky János: *Apokrif*; Weöres Sándor: *Zsoltár* **3.5.2.2. Társművészeti alkotások:** Kodály Zoltán: *Psalmus Hungaricus* (oratorikus mű, a 55. zsoltár szövegére, 1923); Liszt Ferenc: *Via Crucis* (passió, 1879); Johann Sebastian Bach: *Máté passió* (oratorikus passió, 1727); Georg Friedrich Händel: *Messiás* (oratórium, 1742); Albrecht Dürer: *Imádkozó kezek* (toll- és tusrajz, 1508); Michelangelo Buonarroti: *Pietà* (szobor, 1499); Ludwig van Beethoven: *Appassionata* (zongoraszonáta, 1807); *A nap vége* (filmdráma, Ingmar Bergman, 1957) **3.5.3. Világirodalmi kitekintés:** Dante Alighieri: *Isteni színjáték* (részletek), Homéroszi himnuszok; Friedrich Schiller: *Az örömhöz*; John Bunyan: *A zarándok útja*; John Donne: *Szent szonettek*; Szent Ágoston: *Vallomások*; Jean-Jacques Rousseau: *Vallomások*; Lev Tolsztoj: *Gyónás*; John Milton: *A vak szonettje*; Rainer Maria Rilke: *Duinói elégiák*; Novalis: *Himnuszok az éjszakához*; C. S. Lewis: *Keresztény vagyok* **3.5.4. Fogalmak (megjelenített értékek, témák, motívumok):** Isten-ember párbeszéd, közösségi és egyéni hit, dicsőítés, transzcendencia, tanítás, didaktikus jelleg, személyes könyörgés, közösségi és egyéni megszólalás, önvizsgálat, lelki út, személyes érzelmek, líraiság, retorikusság, belső beszéd, önvallomás, hit és kétely, emberi küzdelmek, bűnbánat, megtérés, a jövő ígérete, hála, dicsőítés, hűség, engedelmesség, bűnbánat, megbocsátás, megtérés, közösség és személyesség egyensúlya

XI. osztály

SPECIFIKUS KOMPETENCIÁK ÉS TEVÉKENYSÉGPÉLDÁK

(KT) ÁK 1. − Megért különböző típusú szövegeket formális és informális kontextusban azok esztétikai minőségének megítélésével

XI. osztály
(KT) SK 1.1. Megkülönbözteti a szépirodalmi és populáris irodalmi szövegeket esztétikai értékeik azonosítása érdekében
- *adott témához kapcsolódó populáris és szépirodalmi szövegek összehasonlítása grafikai szervezők segítségével megadott szempontok alapján (pl. nyelvi igényesség, felépítés, alkotói szándék szórakoztatás/esztétikai élmény nyújtása, a szemléletesség eszközei/poétikai eszközök, konnotatív jelentés)* - *a populáris irodalom műfajainak (sci-fi, fantasy, krimi, horror-thriller) felismerése az alaptörténet, jellegzetes stílusjegyek alapján* - *a megjelenített értékek elkülönítése szépirodalmi és populáris irodalmi szövegekben* - *a klisé, közhely, giccs, képzavar felismerése populáris irodalmi szövegekben* - *a saját megértési folyamat tudatosítása, a megértést akadályozó tényezők felismerése és ezek feloldása kettéosztott napló, gondolattérkép vagy irányított megbeszélés alkalmazásával* - *megértési/értelmezési hibák önálló korrekciója (újraolvasás, reflektálás, problémamegoldás, korrekció)*
(KT) SK 1.2. Megért animációkat, színházi előadásokat, művészfilmeket, portrékat, podcasteket, tanulmányokat információszerzés és esztétikai értéklátás céljából
- *animációk, színházi előadások, művészfilmek stb. megnézése előre megadott szempontok mentén (grafikai szervező kitöltése)* - *a különféle multimédiás művek sajátosságainak felismerése és elkülönítése* - *multimédiás és verbális kommunikátumok jelentéslehetőségeinek összevetése* - *a különböző kifejezésmódok (pl. mozgókép és nyelv) közti különbségek megvitatása azonos témájú alkotások esetében* - *filmadaptáció és irodalmi alkotás összehasonlítása megadott szempontok alapján grafikai szervezők segítségével*
(KT) SK 1.3. Felismeri különböző típusú szövegek poétikai, narratológiai, műfajelméleti és stílustörténeti sajátosságait
- *különböző irodalmi szövegek műnemének, műfajának meghatározása* - *az epikai, lírai, drámai műnem sajátosságainak megkülönböztetése az olvasott szövegekben* - *különböző stílusú és műfajú elbeszélő szövegek (novellaváltozatok: anekdotikus, lírai, drámai; novellafüzér és regény; fejlődésregény, lélektani regény, társadalmi regény; klasszikus modern, realista és naturalista regény) műfaji sajátosságainak felismerése* - *a lírai beszédmód sajátosságainak azonosítása (vershelyzet, beszédhelyzet; személyesség, személytelenség; önmegszólítás; egyszólamúság, többszólamúság; közvetlenség, közvetettség) grafikai szervezők segítségével (kettéosztott napló, szemponttáblázat, gondolattérkép) különböző lírai szövegekben* - *különböző lírai szövegek (látomásos tájvers, létösszegző vers, gondolati költészet) műfaji sajátosságainak azonosítása és elkülönítése grafikai szervezők (pl. gondolattérkép, szemponttáblázat) segítségével* - *a drámai költemény műfaji sajátosságainak felismerése olvasmányélmények alapján* - *az olvasott művek elhelyezése a stíluskorszakok idővonalán* - *stílustörténeti sajátosságok azonosítása különböző típusú szövegekben* - *poétikai, narratológiai, műfajelméleti és stílustörténeti fogalmak alkalmazása olvasmányélmények alapján*
(KT) SK 1.4. Felismeri a megjelenített értékek és a megjelenítés értékei közötti összefüggéseket irodalmi szövegekben
- *az előzetes ismeretek/tapasztalatok beépítése a jelentésteremtés gyakorlatába (pl. műfaji ismeretek, szóképek/alakzatok jelentésképző szerepe) különböző típusú szövegek olvasásakor* - *a lírai, epikus és drámai műfajok/műfajváltozatok sajátosságainak összehasonlítása* - *a nyelvi megalkotottság egyediségének vizsgálata különböző típusú szövegekben* - *a poétikai eszközök jelentésteremtő szerepének vizsgálata különböző típusú szövegekben* - *a látvány- és látomásteremtés eljárásainak megkülönböztetése*

(KT+SZC) ÁK 2. − Szövegértelmezési stratégiákat alkalmaz történeti, kulturális összefüggésben

XI. osztály
(KT) SK 2.1. Létrehoz egyéni stratégiákat irodalmi és nem irodalmi szövegek értelmezésére
- *különféle szövegtípusok alkotása megadott szempontok szerint* - *a rím közlésformáló erejének értelmezése* - *vershangulat, verszene kapcsolatának felismerése* - *a szóképek és stilisztikai eszközök művészi erejének felismerése az adott műben* - *esztétikai minőségek szerepének felismerése a jelentésteremtésben* - *epikai közlésformák (leírás, történetmondás, monológ, párbeszéd) változatos alkalmazása irodalmi és nem irodalmi szövegekben* - *egyéni stratégiák alkalmazása a szövegértésben: címmeditáció, brainstorming, jóslás, asszociatív típusú fürtábra, gondolkodástérkép, belső hang megszólaltatása, történetpiramis, ötsoros írása, öt perces esszé, hiányos mondatok, szövegek kiegészítése, szókártyák, történet átírása megadott szempontok alapján (pl. nyelvi regiszterek váltása), történet folytatása*
(KT) SK 2.2. Felismeri a nyelvhasználat és társadalmi rétegzettség összefüggéseit különböző nyelvi regiszterekhez tartozó szövegekben
- *különböző beszédszituációk megfigyelése, értelmezése* - *a belső nyelvi kontaktusok (a sztenderd, a nyelvjárások és a szociolektusok érintkezésének) felismerése* - *egy csoport nyelvi attitűdjének felmérése (anyanyelvhez, államnyelvhez, idegen nyelvhez kapcsolódó attitűd) kérdőív alapján* - *a különböző nyelvi regiszterekhez tartozó szövegek dekódolása* - *a nyelvi hiedelmek/babonák kritikája;* - *a beszédhelyzethez illő nyelvi megnyilvánulás, a helyénvalóság megfelelő megítélése*
(KT) SK 2.3. Szövegeket hasonlít össze közös kulcsmotívumok, témák, értékek, narratológiai szempontok alapján olvasmányélmények beépítésével
- *irodalmi és nem irodalmi szövegek összehasonlítása kulcsmotívumok, téma és értékek alapján* - *különböző irodalmi szövegek összehasonlítása megadott szempontok (kulcsmotívumok, témák, értékek, narratológiai szempontok) szerint* - *egyéni összefüggések teremtése különböző irodalmi művek között olvasmányélmény alapján*
(KT) SK 2.4. Felismeri az eszmetörténeti összefüggéseket különböző korokhoz tartozó szövegekben
- *különböző történelmi korok világképi sajátosságainak felismerése irodalmi művekben* - *eszmetörténeti összefüggések felismerése különböző történelmi korok között* - *társadalmi írott/íratlan szabályok működésének felismerése különböző korokhoz tartozó szövegekben* - *a saját értékrend és a műben megjelenített értékrendek kritikai összevetése*
(SZC) SK 2.5. Kapcsolatot teremt a kódexek szövegei és a későbbi, keresztény tematikájú irodalom között
- *a kódexirodalom főbb darabjainak (HBK, ÓMS, Festetics-kódex) megismerése* - *a kéziratos kultúra jelentőségének megértése* - *a vizuális és szöveges elemek kapcsolatának elemzése (pl. miniatúrák)* - *a nyomtatott művek és a hit terjedése közötti kapcsolat felismerése* - *saját „kódexoldalt” tervez egy választott bibliai témára*

(KT) ÁK 3. − Különböző típusú szövegeket alkot szóban és írásban a nyelvi megformálásra való érzékenységgel és igényességgel

XI. osztály
(KT) SK 3.1. Írott szövegtípusokat alkot a szövegtani jellemzők figyelembevételével
- *írott szövegtípusok létrehozása azok szövegtani jellemzőinek alkalmazásával* - *írott szöveg beszéltté/beszélt szöveg írottá alakítása a szövegtani jellemzők figyelembevételével* - *hivatalos és informális üzenetek megfogalmazása szóban és írásban azonos témáról, eltérő kommunikációs helyzetekhez és címzettekhez igazodva (pl. késés, hiányzás, programlemondás, információkérés)* - *címadás, tételmondat köré szervezés, szövegalkotás a kulcsszavak, témahálózat alapján* - *szövegalkotás a szöveg mikro- és makroszerkezetének figyelembevételével* - *a szervezőelvnek (pl. ismétlés, ellentét, párhuzam) megfelelő szöveg alkotása*

XI. osztály
- *a grammatikai kapcsolóelemek tudatos használatának gyakorlása*
(KT) SK 3.2. Alkalmi szövegeket alkot különböző beszédhelyzetekhez igazodva
- *rövid köszöntők fogalmazása különböző ünnepi alkalomra* - *ünnepi beszéd (megemlékezés) szerkezeti sémájának alkalmazása* - *búcsúzó beszéd sematikus szerkezeti (tartalmi) vázlatának alkalmazása (köszönetnyilvánítás, az eredmények rövid összegzése, méltatása)* - *az élethelyzetnek megfelelő rövid alkalmi szövegek (pl. gratuláció, részvétnyilvánítás, köszönetnyilvánítás, vallomás) alkotása*
(KT) SK 3.3. Funkcionális szövegtípusokat (elismervény, jegyzőkönyv) alkot megadott beszédhelyzethez igazodva
- *elismervény írása hétköznapi helyzetekben* - *visszajelzés osztálytársnak/ tanárnak (pl. óra végi értékelő mozzanatként)* - *jegyzőkönyv készítése (pl. a kooperatív tanulócsoport munkájának nyomon követése, rögzítése érdekében, diáktanács üléséről)*
(KT) SK 3.4. Értekezést alkot megadott szempontok alapján
- *címhez/témához igazodó bevezetés gyakorlása, tételmondat, kérdések, hipotézisek megfogalmazása* - *az értekezés szerkezeti szabályai betartásának gyakorlása (pl. bevezetés: témamegjelölés, problémafelvetés, szaktekintélyre hivatkozás, az érvelés menetének vázlata; tárgyalás: előfeltevés, a tételmondat megfogalmazása, érvek/ellenérvek; befejezés: összefoglalás, következtetés levonása, kitekintés, saját vélemény)*
(KT) SK 3.5. Komplex multimédiás termékeket (pl. plakát, logó, embléma, arculat, illusztráció) alkot felismerve az összefüggést a szöveg és a vizuális világ között
- *plakát készítése iskolai esemény reklámozásához, figyelve a szöveg és a kép összhangjára* - *osztálytermi berendezés arculatának megtervezése (iskola logójának egységes használata)* - *irodalmi mű plakátjának az elkészítése* - *egy irodalmi mű és/vagy szereplő logójának megtervezése* - *füzetborító tantárgynak megfelelő egyéni tervezése* - *digitális illusztráció készítése egy irodalmi idézethez* - *egy irodalmi vagy kulturális esemény (pl. emléknap, versmaraton) vizuális arculatának megtervezése: plakát, logó, meghívó, szlogen* - Nyissunk könyvesboltot/antikváriumot! *című terv megírása (reklám tervezése, újsághirdetés szövegezése az üzlet köztudatba bevezetése érdekében)* - *fotók, szimbólumok, képek gyűjtése, digitális montázs készítése egy választott szöveg (vers, novella) alapján*

TARTALMAK

Tartalmi egységek	Tartalmak
1. Ajánlott szerzők	**(KT)** **1.1.** Ady Endre **1.2.** Babits Mihály **1.3.** József Attila **1.4.** Juhász Gyula **1.5.** Kosztolányi Dezső **1.6.** Krúdy Gyula **1.7.** Madách Imre **1.8.** Móricz Zsigmond **1.9.** Németh László **1.10.** Pilinszky János **1.11.** Radnóti Miklós **1.12.** Tóth Árpád
	(SZC) **1.13.** Apáczai Csere János **1.14.** Kazinczy Ferenc
2. Fogalmak	**(KT)** **2.1.** populáris irodalom (sci-fi, fantasy, krimi, horror-thriller), szépirodalom **2.2.** közhely, giccs, képzavar **2.3.** stílustörténeti korok, irányzatok: realizmus, naturalizmus, klasszikus modernség, szimbolizmus, impresszionizmus, szecesszió, avantgárd (expresszionizmus, szürrealizmus), újklasszicizmus, kései modernség (tárgyiasság); realista, naturalista, modern emberkép **2.4.** epikus művek olvasása: történetalakítás realista és klasszikus modern művekben (metonimikus, metaforikus történetalakítás; a folytonosság alakzatai: ok-okozatiság, időbeli folytonosság; a megszakítottság alakzatai: elhallgatás, kihagyás, nézőpontváltás); időkezelés (az elbeszélés ideje; az elbeszélt idő: lineáris-kronologikus idő, előreutalás-visszautalás; ciklikus idő, mitikus idő; objektív idő, szubjektív idő; tartam, egyidejűség, emlékezés; külső idő, belső idő); elbeszélői és szereplői szólamok (mindentudó elbeszélő, korlátozott tudású elbeszélő, szereplői elbeszélő; függő beszéd, szabad függő beszéd, monológ); műfajok: a klasszikus modern, realista és naturalista regény változatai, novella (realista, naturalista; anekdotikus, lírai, drámai, lélektani); novellafüzér; paródia **2.5.** lírai művek olvasása: lírai én (a klasszikus modernségben: egyéniségkultusz/az én felnövesztése, az én megsokszorozása, hasonmás; az én háttérbe húzódása; a késő modernségben: az én megsokszorozása; önmegértés, önértelmezés); vershelyzet, beszédhelyzet; személyesség, személytelenség; önmegszólítás; egyszólamúság, többszólamúság; közvetlenség, közvetettség; belső táj, külső táj; dekadencia, hangulatlíra, kozmikusság, filozofikusság, allegorikusság, látomásosság, szimbolikusság, tárgyiasság; a költői hitvallás, látomásos tájvers, létösszegző vers, gondolati költészet **2.6.** drámai művek olvasása: drámai költemény/emberiségköltemény; a cselekmény, a szereplő/hős, a konfliktus, a beszéd átértelmeződése; eszmék a drámában; liberalizmus, pozitivizmus, determinizmus **2.7.** szövegtípusok: animáció, színházi előadás, művészfilm, portré, podcast, tanulmány; alkalmi szövegek (köszöntő, ünnepi beszéd, búcsúzó beszéd, köszönetnyilvánítás, részvétnyilvánítás), funkcionális szövegek (elismervény, jegyzőkönyv, értékelő), multimediális szövegek (plakát, logó, hirdetés, embléma) **2.8.** nyelvi attitűd, nyelvi hiedelmek/babonák, beszédtevékenység, nyelvi regiszter, nyelvi norma, belső kontaktusok, a nyelvművelés problémái, helyénvalóság **2.9.** írott és beszélt szövegek hasonlóságai és különbségei; írott és beszélt szövegtípusok; szövegkoherencia; spontán és tervezett szövegtípusok; a szöveg mikro- és makroszerkezete, szövegszervező elvek

Tartalmi egységek	Tartalmak
	(SZC) **2.10.** kódex, miniatúra, iniciálé, scriptorium
3. Műértelmező műhely	**(KT)** **3.1. NŐI SZEREPLEHETŐSÉGEK** (Minimális követelmény: 2 epikus alkotás, 4 lírai alkotás) **3.1.1. Irodalmi művek a XI. osztályban tanulmányozott korokból:** Kosztolányi Dezső: *Édes Anna*; *Pacsirta*; Németh László: *Iszony*; Móricz Zsigmond: *Az isten háta mögött*; Ady Endre: *Héja-nász az avaron*; *Lédával a bálban*; *Valaki útravált belőlünk*; *Elbocsátó, szép üzenet*; *Őrizem a szemed*; Juhász Gyula: *Milyen volt…*; *Anna örök*; József Attila: *Óda*; *Mikor az uccán átment a kedves*; *Gyermekké tettél*; *Amit szívedbe rejtesz* **3.1.2. Társítható művek:** **3.1.2.1. Irodalmi alkotások:** bibliai alakok (Éva, Mária alakja); virágénekek; *Énekek éneke*; Mikszáth Kálmán: *A bágyi csoda*; *Tímár Zsófi özvegysége*; Bródy Sándor: *A tanítónő; Asszonyi sors*; Móricz Zsigmond: *Árvácska*; Kaffka Margit: *Színek és évek*; Szerb Antal: *Utas és holdvilág*; Szabó Magda: *Az ajtó*; *Pilátus*; *Mózes egy, huszonkettő*; Visky András: *Kitelepítés*; Tompa Andrea: *Fejtől s lábtól*; Tóth Krisztina: *Pixel*; *Pesztó*; *Ő még csak negyven*; *Tímár Zsófi muskátlija*; Grecsó Krisztián: *Harminc év napsütés*; *Anyám első süteménye*; *Vera*; Závada Pál: *Jadviga párnája* **3.1.2.2. Társművészeti alkotások:** *Mikor az uccán átment a kedves* (megzenésített vers, Kávészünet, 2016); *Kleopátra* (történelmi kalandfilm, Joseph L. Mankiewicz: *Cleopatra*, 1963); *Anna Karenina* (romantikus filmdráma, Lev Tolsztoj regényének adaptációja, Joe Wright: *Anna Karenina*, 2012); *Bridget Jones naplója* (romantikus filmvígjáték, *Bridget Jones's Diary*, Sharon Maguire 2001); *Régimódi történet* (filmdráma, Szabó Magda regényének adaptációja, Bereményi Géza, 2015); *Brilliáns barátnőm* (romantikus dráma, *L'amica geniale*, Saverio Costanzo, 2018) **3.1.3. Világirodalmi kitekintés:** William Shakespeare: *A makrancos hölgy*; Lev Tolsztoj: *Anna Karenina*; Anton Pavlovics Csehov: *Sirály; A három nővér*; Henrik Ibsen: *Nóra*; Gustave Flaubert*: Bovaryné*; Émile Zola: *Hölgyek öröme*; Margaret Atwood: *A szolgálólány meséje*; Annie Ernaux: *Leánytörténet* **3.1.4. Visszatekintési lehetőségek:** *Margit-legenda*; Kármán József: *Fanni hagyományai*; Katona József: *Bánk bán*; Jókai Mór: *Az arany ember, Egy magyar nábob*; Vörösmarty Mihály: *Csongor és Tünde*; Arany János: *Ágnes asszony*; Szabó Magda: *Abigél* **3.1.5. Fogalmak (megjelenített értékek, témák, motívumok):** hőstípusok, nőalakok archetípusai, korszakok nőeszményei, női emancipáció, szerepek változatossága (nő, anya, feleség, testvér), anyahiány, árvaság, kiszolgáltatottság, elnyomás, alávetettség, sorstalanság, előítélet, kitartás, hűség, önfeláldozás, önmegvalósítás, értékteremtés, bűn, bűnhődés **3.2. AZ EGYÉN TÁRSADALMI ÉRVÉNYESÜLÉSÉNEK LEHETŐSÉGEI** (Minimális követelmény: 2 epikus alkotás, 4 lírai alkotás) **3.2.1. Irodalmi művek a XI. osztályban tanulmányozott korokból:** Móricz Zsigmond: *Rokonok*; *Sárarany*; *Tragédia*; Kosztolányi Dezső: *Édes Anna*; *Rendes feltámadás*; *Himnusz egy szamárral*; Ady Endre: *A Hortobágy poétája*; *A magyar Ugaron*; Tóth Árpád: *Körúti hajnal*; Juhász Gyula: *Tápai lagzi*; József Attila: *Tiszta szívvel*; *Holt vidék*; *Külvárosi éj*; *Karóval jöttél*; *Elégia*; *Két hexameter* **3.2.2. Társítható művek:** **3.2.2.1. Irodalmi alkotások:** Kölcsey Ferenc: *Parainesis Kölcsey Kálmánhoz*; *Hymnus*; Vörösmarty Mihály: *Gondolatok a könyvtárban*; Mikszáth Kálmán: *A Noszty fiú esete Tóth Marival*; *Különös házasság*; Móricz Zsigmond: *A fáklya*; Babits Mihály: *Jónás könyve*; Tamási Áron: *Ábel a rengetegben*; Márai Sándor: *Egy polgár vallomásai*; Szilágyi Domokos: *A láz enciklopédiája*; *Hétmérföldes csizma*; *Bartók Amerikában*; Závada Pál: *Jadviga párnája*; Dragomán György: *A fehér király*

Tartalmi egységek	Tartalmak
	3.2.2.2. Társművészeti alkotások: Ludwig van Beethoven: *III. szimfónia* (szimfónia, 1804); Giuseppe Verdi: *Rigoletto* (opera, 1851); Giacomo Puccini: *Bohémélet* (opera,1896); Kodály Zoltán, *Psalmus Hungaricus* (oratórium, 1923); Kodály Zoltán: *Háry János* (daljáték, 1926); *Édes Anna* (filmdráma, Kosztolányi Dezső regényének adaptációja, Fábri Zoltán, 1958); *Forrest Gump* (filmvígjáték, Robert Zemeckis, 1994); *Good Will Hunting* (filmdráma, Gus Van Sant, 1997); *Üvegtigris* (filmvígjáték, Rudolf Péter, Kapitány Iván, 2001); *Rokonok* (filmdráma Móricz Zsigmond regényének adaptációja, Szabó István, 2006); *Made in Hungária* (zenés filmvígjáték, Fonyó Gergely, 2009) **3.2.3. Világirodalmi kitekintés:** Stendhal: *Vörös és fekete*; Charles Dickens: *Copperfield Dávid*; *Twist Oliver*; Émile Zola: *A patkányfogó*; *Germinal*; Sally Rooney: *Normális emberek*; Johann Wolfgang Goethe: *Az ifjú Werther szenvedései*; Honoré de Balzac*: Goriot apó*; Gustave Flaubert*: Bovaryné*; Charles Dickens*: Szép remények*; Henrik Ibsen*: A vadkacsa*; *Nóra (A babaház)*; Franz Kafka*: A per*; Nyikolaj Vasziljevics Gogol*: A revizor*; Thomas Hardy*: Egy tiszta nő; Távol a világ zajától*; Daniel Defoe: *Robinson Crusoe*; Charles Baudelaire: *A romlás virágai* **3.2.4. Visszatekintési lehetőségek:** Mikszáth Kálmán: *A Noszty fiú esete Tóth Marival*; Jókai Mór: *Az arany ember* **3.2.5. Fogalmak (megjelenített értékek, témák, motívumok):** felemelkedés, bukás, kiszolgáltatottság, hatalmi viszonyok, hatalomvágy, korrupció, periféria, központ, társadalmi érvényesülés, szociális igazságtalanság, szegénység, nyomor, az egyén útkeresése, ambíció, torz forma, közösség és individuum, erkölcs és érvényesülés konfliktusa, tisztesség, siker, a hatalommal való szembesülés, kisember, emberi méltóság, elmaradottság, életlehetőségek **3.3. ÉRTÉKRENDEK TALÁLKOZÁSA AZ IRODALOMBAN** (Minimális követelmény: 2 epikus alkotás, 1 drámai alkotás, 3 lírai alkotás) **3.3.1. Irodalmi művek a XI. osztályban tanulmányozott korokból:** Madách Imre: *Az ember tragédiája* (Nádasdy Ádám prózai adaptációja); Krúdy Gyula: *Szindbád*; Ady Endre: *A magyar Ugaron*; *A Tisza-parton*; *A Szajna partján*; *A Hortobágy poétája*; *Új vizeken járok*; *Góg és Magóg fia vagyok én…*; Kosztolányi Dezső: *Esti Kornél*; *Esti Kornél kalandjai*; Móricz Zsigmond: *Az isten háta mögött*; *Sárarany*; Babits Mihály: *Esti kérdés*; *Jónás könyve*; Tóth Árpád: *Orfeumi elégia*; József Attila: *Eszmélet*; *Levegőt!* **3.3.2. Társítható művek:** **3.3.2.1. Irodalmi alkotások:** Karinthy Frigyes: *Az emberke tragédiája*; Székely János: *Caligula helytartója*; Kosztolányi Dezső: *Káin*; Tamási Áron: *Rendes feltámadás*; Sütő András: *Káin és Ábel*; Závada Pál: *Apfelbaum*; Lőrincz Andrea-Nagy Ádám: *Égi megbízás*; Örkény István: *In memoriam Dr. K. H. G.*; Vámos Miklós: *Apák könyve*; Esterházy Péter: *Esti*; Grendel Lajos: *Bőröndök tartalma* **3.3.2.2. Társművészeti alkotások:** *Az ember tragédiája* (animációs film, Jankovics Marcell, 2011); *Az ember tragédiája* művészi illusztrációi; *Az állatfarm* (animációs film, John Halas, Joy Batchelor: *Animal Farm*, 1954); *Az éhezők viadala* (sci-fi-kalandfilm, Gary Ross: *The Hunger Games*, 2012); *A beavatott* (sci-fi akciófilm, Neil Burger: *Divergent,* 2014); *Szindbád* (filmdráma, Krúdy Gyula Szindbád-történeteinek adaptációja, Huszárik Zoltán, 1971) **3.3.3. Világirodalmi kitekintés:** George Orwell: *1984*; Johann Wolfgang Goethe: *Faust*; Aldous Huxley: *Szép új világ*; Mihail Afanaszjevics Bulgakov: *A Mester és Margarita* **3.3.4. Visszatekintési lehetőségek:** Zrínyi Miklós: *Szigeti veszedelem*; Mikes Kelemen: *Törökországi levelek*; Katona József: *Bánk bán*; Arany János: *Szondi két apródja*; Vörösmarty Mihály: *Csongor és Tünde*; Mikszáth Kálmán: *Az a fekete folt*; Jókai Mór: *Egy magyar nábob*; *Az arany ember* **3.3.5. Fogalmak (megjelenített értékek, témák, motívumok):** vitális értékek, érzelmi értékek, szellemi értékek, erkölcsi értékek, anyagi javakkal kapcsolatos

Tartalmi egységek	Tartalmak
	értékek, közösségi/társadalmi élettel kapcsolatos értékek, esztétikai értékek, értékrend, értékkonfliktus, értékhierarchia **3.4. HÁBORÚ ÉS HUMÁNUM. A világháborúk emlékezete** (Minimális követelmény: 2 epikus alkotás, 4 lírai alkotás) **3.4.1. Irodalmi művek a XI. osztályban tanulmányozott korokból:** Ady Endre: *Emlékezés egy nyár-éjszakára*; *Az eltévedt lovas*; *A föl-földobott kő*; Babits Mihály: *Húsvét előtt*; József Attila: *Hazám*; Radnóti Miklós: *Ikrek hava*; *A la recherche*; *Hetedik ecloga*; *Levél a hitveshez*; *Nem tudhatom*; *Töredék*; *Razglednicák*; *Erőltetett menet*; Pilinszky János: *Ravensbrücki passió*; *Harmadnapon*; *Négysoros*; *Apokrif*; *Harbach 1944*; *KZ-oratórium*; *Terek*; Tamási Áron: *Himnusz egy szamárral*; Kós Károly: *Kiáltó szó* **3.4.2. Társítható művek:** **3.4.2.1. Irodalmi alkotások:** Karácsony Benő: *Napos oldal*; Márai Sándor: *Egy polgár vallomásai*; Kassák Lajos: *Kis könyv haldoklásunk emlékére*; Bánffy Miklós: *Erdélyi történet* (I-III.); Szabó Lőrinc: *Tücsökzene (A Rettenetes Év)*; Kányádi Sándor: *Valaki jár a fák hegyén*; Nádas Péter: *Egy családregény vége*; Dragomán György: *Máglya*; Tompa Andrea: *Sokszor nem halunk meg*; Vida Gábor: *Ahol az ő lelke*; Kuncz Aladár: *Fekete kolostor*; Hervay Gizella: *Tőmondatokban*; Mécs László: *Imádság a nagy Lunátikusért*; Kertész Imre: *Sorstalanság* **3.4.2.2. Társművészeti alkotások:** *Valahol Európában* (filmdráma, Radványi Géza, 1948); *Béketárgyalás, avagy az évszázad csütörtökig tart* (történelmi filmdráma, Balogh Zsolt, 1989); *Schindler listája* (történelmi filmdráma, Steven Spielberg: *Schindler's List*, 1994); *A zongorista* (történelmi filmdráma Roman Polański: *The Pianist*, 2002); *Szabadság, szerelem* (romantikus történelmi filmdráma, Goda Krisztina, 2006); *A napfény íze* (történelmi filmdráma, Szabó István, 1999); *Anyám és más futóbolondok a családból* (filmdráma, Fekete Ibolya, 2015); *Saul fia* (történelmi filmdráma Nemes-Jeles László, 2015); *Napszállta* (történelmi filmdráma Nemes-Jeles László, 2018); *Aurora borealis* (történelmi filmdráma, Mészáros Márta, 2017); *Örök tél* (történelmi filmdráma, Szász Attila, 2017) **3.4.3. Világirodalmi kitekintés:** Ernest Hemingway: *Akiért a harang szól*; Erich Maria Remarque: *Nyugaton a helyzet változatlan*; Hans Fallada: *Mi lesz veled, emberke?*; Ellie Wiesel: *Az éjszaka* **3.4.4. Visszatekintési lehetőségek:** Zrínyi Miklós: *Szigeti veszedelem*; *Anne Frank naplója* **3.4.5. Fogalmak (megjelenített értékek, témák, motívumok):** háború, pusztítás, élet, halál, béke, kiengesztelődés, újjáépítés, szembekerülés a háború borzalmaival, holokauszt, béke iránti vágy, pacifizmus, békekötés, hősiesség, áldozat, tragikum, sorsszerű pusztulás, a háború valósága, szenvedés, rend, káosz, trauma, személyes és kollektív emlékezet **(SZC)** **3.5. AZ ÍRÁS MŰVÉSZETÉNEK KEZDETEI** (Minimális követelmény: művenként 1 részlet, 3 társítható irodalmi alkotás) **3.5.1. Kódexirodalom:***Halotti beszéd és könyörgés*; *Ómagyar Mária-siralom*; *Festetics-kódex*; *Képes Krónika*; *Anjou legendárium (miniatúrák)* **3.5.2. Társítható művek:** **3.5.2.1. Irodalmi alkotások:** Anonymus*: Gesta Hungarorum*; Kézai Simon*: Gesta Hungarorum*; Arany János: *Rege a csodaszarvasról*; Arany János: *Buda halála*; Babits Mihály: *Húsvét előtt*; Ady Endre: *Krisztus-kereszt az erdőn*; Ady Endre*: A Sion-hegy alatt*; Juhász Ferenc**:** *A szarvassá változott fiú kiáltozása a titkok kapujából*; Pilinszky János*: Introitusz*; Márai Sándor*: Halotti beszéd*; Weöres Sándor*: Mária siralma*; Lackfi János: *Nyelv híján való siralom*; Dsida Jenő: *Arany és kék szavakkal*; *Templomablak* **3.5.2.2. Társművészeti alkotások:** HBK, ÓMS – videók: az eredeti szöveg felolvasása, értelmezés, az ÓMS esetében a valószínűsített dallam; Az Anjou

Tartalmi egységek	Tartalmak
	legendárium miniatúrái*; Mondák a magyar történelemből* (animációs sorozat, Jankovics Marcell, 1986-1988)*; Képes Krónika* (történelmi és vallási ikonográfia)*; Kells-kódex* (keresztény szimbólumok)*; A katedrális* (televíziós sorozat, The Pillars of the Earth, Sergio Mimica-Gezzan, 2010) – részletek; Carl Orff: *Carmina Burana* (kantáta, 1937; balettfilm, Odessa, 2020)*; A rózsa neve* (történelmi filmdráma, Umberto Eco regényének feldolgozása, Jean-Jacques Annaud, 1986) **3.5.3. Világirodalmi kitekintés:** Umberto Eco: *A rózsa neve*; Umberto Eco: *A Foucault-inga*; Stefan Zweig: *A könyv története*; Richard de Burry: *Philobiblon* (részletek); Jacopone da Todi: *Stabat mater (Himnusz egy fájdalmas anyáról)*; Geoffrey Chaucer: *Canterbury mesék*; Victor Hugo: *A párizsi Notre-Dame*; Italo Calvino: *Ha egy téli éjszakán egy utazó*; Dante Alighieri: *Isteni színjáték* (részletek) **3.5.4. Fogalmak (megjelenített értékek, témák, motívumok):** kódexek, az írás művészete, a kézzel írott kultúra, nyomtatás előtti korszak, az írás mint szakrális tevékenység, az írás mint szolgálat, latin egyházi nyelv, kalligráfia, miniatúra, iniciálék, illusztrációk, az írás mint identitásképző erő, a keresztény ember világképe, elmélkedés, lelki elmélyülés, „memento mori” – az emberi élet törékenysége, a földi lét átmenetisége, a túlvilág reménye, erkölcsi minta, a könyv mint kincs, a könyv mint a tudás megőrzése, közösségi emlékezet

XII. osztály

SPECIFIKUS KOMPETENCIÁK ÉS TEVÉKENYSÉGPÉLDÁK

(KT) ÁK 1. − Megért különböző típusú szövegeket formális és informális kontextusban azok esztétikai minőségének megítélésével

XII. osztály
(KT) SK 1.1. Alkalmazza a tudatos, értékelő, értelmező és kritikus olvasás technikáit a különböző típusú szövegek befogadásában
- *reflektálás a különböző olvasási stratégiák (extenzív és intenzív) alkalmazásának tapasztalataira* - *az olvasottakra való reflektálás (problémalátás, kérdések megfogalmazása, kiegészítés, megerősítő vagy ellentmondó tapasztalatok megfogalmazása) grafikai szervezők (pl. kettéosztott napló, szemponttáblázat) segítségével* - *érvekkel alátámasztott önálló vélemény kialakítása az olvasott szöveg témájával, műfajával, nyelvi megformáltságával, megjelenített és esztétikai értékeivel kapcsolatban grafikai szervezők (kettéosztott napló, megbeszélés, vita, ötsoros vers formájában) segítségével* - *megértési/értelmezési hibák önálló korrekciója (újraolvasás, reflektálás, problémamegoldás, korrekció)*
(KT) SK 1.2. Megért komplexebb metaszövegeket, előadásokat, értekezéseket a több nézőpontú értelmezés elfogadása céljából
- *filmkritikák olvasása, jegyzetelése megadott szempontok mentén* - *ugyanazon film többféle kritikájának összevetése grafikai szervezők segítségével/megadott szempontok alapján* - *a filmkritikák és saját vélemény összehasonlítása grafikai szervezők segítségével* - *színházkritikák olvasása, jegyzetelése megadott szempontok mentén* - *ugyanazon színházi előadás többféle kritikájának összehasonlítása grafikai szervezők segítségével/megadott szempontok alapján* - *értekezések olvasása, jegyzetelése megadott szempontok alapán* - *értekezés és saját vélemény összevetése grafikai szervezők segítségével*
(KT) SK 1.3. Összehasonlít szövegeket a poétikai, narratológiai, műfajelméleti és stílustörténeti sajátosságaik alapján
- *az azonos/hasonló témájú/kulcsmotívumú művek összehasonlítása adott szempontok alapján* - *az olvasott művek motívumkészletének összehasonlítása grafikai szervezők segítségével (Venn-diagram, szemponttáblázat)* - *különböző irodalmi szövegek azonos tematikus motívumainak összehasonlítása* - *epikus szövegek összehasonlítása a narratológiai eljárások és stílustörténeti sajátosságok alapján* - *lírai szövegek összehasonlítása poétikai és stílustörténeti sajátosságok alapján*
(KT) SK 1.4. Felismeri az irodalomértés tapasztalatában az etikai viszonyokat a szociális érzékenység kialakítása érdekében
- *a szereplők/szerepkörök értékvonatkozásainak megállapítása az olvasott irodalmi alkotásokban* - *az erkölcsi értékkonfliktusok felismerése az irodalomértés tapasztalatában* - *az irodalmi művekben megjelenő szerepek és döntési helyzetek elemzése önismereti reflexióval, a személyes, társadalmi és szakmai életutak tudatos tervezése céljából* - *etikai jellegű szempontok (pl. igazság, tisztelet, méltányosság) elemzése az irodalmi művek értelmezése során, azok intellektuális és kulturális kontextusában* - *etikus és felelős magatartás felvállalása a kultúra, művészet, szellemiség és az épített környezet értékei iránt*
(KT) S.K. 1.5. Felismeri a nyelvi udvariasság és agresszió szerepét különböző közlési helyzetekben
- *Grice maximáinak (mennyiség, minőség, mód, relevancia) ismertetése prezentáció formájában* - *a nyelvi udvariassági formák felismerése különböző beszédhelyzetekben* - *a nyelvi agresszió funkcióinak tanulmányozása különböző irodalmi és nem irodalmi szövegekben*

(KT+SZC) ÁK 2. − Szövegértelmezési stratégiákat alkalmaz történeti, kulturális összefüggésben

XII. osztály
(KT) SK 2.1. Egyéni stratégiákat működtet irodalmi és nem irodalmi szövegek értelmezésére kulturális összefüggésben
- *különböző korokban létrejött szövegek párbeszédének megfigyelése* - *a különböző történelmi, művelődéstörténeti korokból származó nyelvi, szövegtípusbeli, műfaji sajátosságok változatainak tudatos kezelése* - *adott téma, motívum, toposz jelentéskörének megfigyelése kulturális összefüggésben* - *a normatív nyelvváltozat és a többi nyelvváltozat funkciója közötti különbség felismerése* - *különböző művészettörténeti korokra jellemző esztétikai minőségek jelentésképző szerepének értelmezése* - *az empátia, a másság elfogadásának gyakorlása a befogadói álláspontban*
(KT) SK 2.2. Elemzi a nyelvhasználat és társadalmi rétegzettség összefüggéseit különböző típusú szövegekben
- *különböző beszédszituációk megfigyelése, értelmezése és elemzése a nyelvi viselkedési szabályok figyelembevételével* - *a nyelvi tabuk és az eufemizmusok szerepének felismerése és értelmezése* - *a nyelvi befolyásolás felismerése különböző típusú szövegekben (pl. reklámok, kortesbeszédek, hivatali kommunikációban használt szövegek stb.)* - *a nyelv pragmatikai jegyeinek felismerése a beszédszituációk függvényében*
(KT) SK 2.3. Önállóan értelmez irodalmi alkotásokat az esztétikai élmény megtapasztalásának kifejezésére
- *értelmezési szempontok tudatos működtetése* - *önálló vélemény megfogalmazása egy adott irodalmi mű kapcsán* *- az egyéni álláspont a szövegre való hivatkozásokkal, idézetekkel és logikusan felépített érvekkel történő alátámasztása* *- a tanult nyelvi, történeti, irodalomelméleti és stilisztikai fogalmak szakszerű és kontextusnak megfelelő használata az irodalmi értelmezésben*
(KT) SK 2.4. Megkülönbözteti az irodalomtörténeti korszakokat és stílusokat különböző korokhoz tartozó művészi alkotásokban
- *különböző korokhoz tartozó szövegek nyelvi-stiláris jegyeinek megkülönböztetése* - *különböző stílusok és stílusrétegek jegyeinek felismerése* - *művészi alkotások sajátos jegyei alapján történő besorolása művészettörténeti korszakba, stílusba*
(SZC) S.K. 2.5. Értékeli az irodalmi művek teológiai és erkölcsi állásfoglalását
- *a korszakhoz kapcsolódó hitviták megismerése* - *a hitviták irodalmi megjelenítésének megértése* - *a történelmi kontextus alkalmazása a műértelmezésben.* - *a vallási konfliktusokat reprezentáló szövegek retorikai eszközeinek vizsgálata*

(KT+SZC) ÁK 3. − Különböző típusú szövegeket alkot szóban és írásban a nyelvi megformálásra való érzékenységgel és igényességgel

XII. osztály
(KT) SK 3.1. Gyakorolja a nyelvi illem/udvariasság kommunikációs helyzeteit
- *a beszédhelyzetnek megfelelő kulturált nyelvi és nem nyelvi magatartás gyakorlása* - *konfliktuskezelő stratégiák (győztes/vesztes, alkalmazkodó/ elkerülő/problémamegoldó) gyakorlása különböző helyzetgyakorlatokkal, hétköznapi helyzetekben* - *a verbális agresszió nyelvi mintáinak átalakítása a nyelvi udvariasság szabályai szerint* - *fogalmak, gondolatok, vélemények és érzelmek feldolgozása szóban vagy írásban, a szükségletekhez és érdeklődéshez igazodva, különféle kontextusokban (pl. többnyelvűség és interkulturális kommunikáció)* - *pozitív interakció másokkal különféle (pl. szakmai) kontextusokban, a szabályok és eltérő nézőpontok tiszteletben tartásával, bizalommal, empátiával, nyitottsággal a konfliktusok megoldására, a nyilvánosan kifejezett üzenetek hatásának tudatosításával*

XII. osztály
(KT) SK 3.2. Tudományos kiselőadást tart megadott szempontok alapján
- *a kiselőadáshoz való speciális felkészülés technikáinak alkalmazása (pl. előkészületek: a téma, tárgy, eszme, mondanivaló meghatározása; közönségről szóló ismeretek összegyűjtése, időkorlátok kérdése, elővázlat)* - *anyagyűjtés, cédulázás, kereső programok alkalmazása, az anyag elrendezése* - *a kiselőadás értékelésére vonatkozó szempontok kidolgozása* - *lényegkiemelés, vázlatkészítés gyakorlása tudományos szövegek alapján*
(KT) SK 3.3. Funkcionális szövegtípusokat (Curriculum vitae/Europass típusú önéletrajzok) alkot megadott beszédhelyzethez igazodva
- *rövidített (legfontosabb adatok) és részletes életrajz (személyiség kialakulásának, szakmai, emberi fejlődése) írása* - *szereplők (ön)életrajzának elkészítése*
(KT) SK 3.4. Önálló műértelmezést alkot kritikai viszonyulásának kifejezésére
- *műértelmezés írása különböző irodalmi művekről készült metaszövegek idézésével, kritikai viszonyulással* - *szövegekről szóló információk ellenőrzésére vonatkozó gyakorlatok* - *értekezés/esszé írása egy megadott téma alapján* - *műértelmezés írása egy irodalmi műről három problematizáló kérdés mentén* - *összehasonlító elemzés írása megadott szempontok alapján*
(KT+SZC) SK 3.5. Interjút, riportot készít különböző beszédhelyzetekben
(KT) - *különböző kérdéstípusok (zárt, nyílt) alkotása és használata eltérő beszédhelyzetekben* - *interjú- és podcast készítése különböző beszédhelyzetekben (iskolai rendezvény, vendégfogadás)* - *háromlépéses interjúra való felkészülés az olvasói tapasztalatok feltárására vagy az olvasottakhoz fűződő tanulói vélemények, kritikák, kérdések megfogalmazására* - *Kérdezzük a szerzőt! olvasási technika alkalmazása az olvasott szövegek mélyebb megértése érdekében* - *képzelt riport írása egy irodalmi/ történelmi eseményről* **(SZC)** - *dramatizált jelenet megírása egy hitvita alapján*

TARTALMAK

Tartalmi egységek	Tartalmak
1. Ajánlott szerzők	**(KT)** **1.1.** Áprily Lajos **1.2.** Dsida Jenő **1.3.** Kányádi Sándor **1.4.** Kertész Imre **1.5.** Kós Károly **1.6.** Kovács András Ferenc **1.7.** Sütő András **1.8.** Tamási Áron **1.9.** Székely János **1.10.** Szilágyi Domokos **1.11.** Ottlik Géza **1.12.** Örkény István **1.13.** Weöres Sándor
	(SZC) **1.14.** Árva Bethlen Kata **1.15.** Kemény Zsigmond
2. Fogalmak	**(KT)** **2.1.** értékkonfliktus **2.2.** stílustörténeti korok, irányzatok: késő modernség, posztmodern, misztikus realizmus **2.3.** epikus művek olvasása: az elbeszélő formák játéka: elbeszélői modalitás, beszédmódok, nyelvjáték; areferencialitás, nyelvi világszerűség; töredékesség, intertextualitás, újraírás; műfajok: novella (egyperces novella); regény (nevelődési regény, parabolisztikus regény) **2.4.** lírai művek olvasása: formák/szövegek emlékezete; a lírai én elszemélytelenítése, maszkképzés, sokszólamúság; idézés, rájátszás, utalás **2.5.** drámai művek olvasása: műfajok: tragikomédia; filozófiai dráma; történelmi parabola **2.6.** szövegtípusok: komplex metaszövegek, film- és színházkritikák, előadások, értekezések, vélemény, műértelmezés, reklámok, kortesbeszédek, hivatali kommunikációban használt szövegek, Curriculum vitae/Europass típusú önéletrajzok, kiselőadás, interjú, riport **2.7.** nyelvi udvariasság (köszönés, tegezés/magázás, kérdezés, válaszadás), nyelvi agresszió (trágárság, durva beszéd), együttműködési alapelvek (Grice maximái); a szövegek pragmatikai megformáltsága **2.8.** nyelvi viselkedési szabályok, nyelv és hatalom, nyelvi befolyásolás; meggyőzési és manipulációs stratégiák a nyelvben; nyelvi tabu, PC-beszéd, eufemizmus
	(SZC) **2.9.** disputa, hitvitázó dráma, drámai monológ, emlékirat, emlékező próza, önéletírás, apologetikus mű
3. Műértelmező műhely	**(KT)** **3.1. A KÖZÖSSÉGI SZEREPVÁLLALÁS VÁLTOZATAI A KEZDETEKTŐL A KORTÁRSAKIG** (Minimális követelmény: 10 lírai alkotás) **3.1.1. Irodalmi művek:** Janus Pannonius: *Pannónia dicsérete*; Balassi Bálint: *Egy katonaének*; Csokonai Vitéz Mihály: *Az ember, a poézis első tárgya*; *Az estve*; Berzsenyi Dániel: *Osztályrészem*; *A magyarokhoz*; Kölcsey Ferenc: *Hymnus*; *Vanitatum vanitas*; Vörösmarty: *A vén cigány*; *Szózat*; Petőfi Sándor: *A XIX. század költői*; *Csalogányok és pacsirták*; *A nép nevében*; *Arany Jánoshoz*; *A költészet*; *A költő s a szőlővessző*; Arany János: *Válasz Petőfinek*; *Letészem a lantot*; *Mindvégig*; *Kozmopolita költészet*; *Rendületlenül*; *A vigasztaló; Vojtina-levelek*; *Mi vagyok én?*; *Naturam furca expellas*; *Árkádia-féle*; *Poétai recept*; Ady Endre: *Góg és Magóg fia*

Tartalmi egységek	Tartalmak
	vagyok én; *A Hortobágy poétája*; *Új vizeken járok*; *Fölszállott a páva*; *A Szajna partján*; *Az eltévedt lovas*; *Az ős Kaján*; *Kocsi-út az éjszakában*; *Hunn, új legenda*; *A föl-földobott kő*; Babits Mihály: *Húsvét előtt*; *Fortissimo*; *A lírikus epilógja*; *Cigány a siralomházban*; Áprily Lajos: *Vallomás*; *Diogenész lámpája*; *Pisztrángok dala*; *Az irisórai szarvas*; Dsida Jenő: *Psalmus Hungaricus*; *Nagycsütörtök*; *Hulló hajszálak elégiája*; József Attila: *Ars poetica*; *Születésnapomra*; *Külvárosi éj*; *Téli éjszaka*; *Eszmélet*; *A Dunánál*; Radnóti Miklós: *Nem tudhatom*; Weöres Sándor: *Tíz lépcső*; *Vázlat az új líráról*; *Szembe fordított tükrök*; *Egysoros versek*; Szilágyi Domokos: *A próféta*; *Bartók Amerikában*; *Hétmérföldes csizma*; Pilinszky János: *Halak a hálóban*; *Négysoros*; *Apokrif*; Kányádi Sándor: *Fától fáig*; Kovács András Ferenc: *Psalmus Transsylvanicus*; *Őszi-téli dallamok*; *Jack Cole daloskönyve*; *Toldott-foldott balladák* **3.1.2. Társítható művek:** **3.1.2.1. Irodalmi alkotások:** Zrínyi Miklós: *Feszületre*; Baróti Szabó Dávid: *A lanthoz*; *Soros jámbus*; Vajda János: *Az üstökös*; *A virrasztók*; *Az őrült költő*; Reviczky Gyula: *Arany Jánosnak*; Faludy György*: Óda a magyar nyelvhez*; Karinthy Frigyes: *Előszó*; Varró Dániel: *Változatok egy gyerekdalra. Ady Endrés változat*; *24 karát*. *Kortárs költők versei Arany János születésének 200. évfordulójára*; Lázáry René Sándor: *Néhány egykori költemény*; Fekete Vince: *Csütörtök*; Tóth Krisztina: *Porhó* **3.1.2.2. Társművészeti alkotások:** Ludwig van Beethoven: *VI. szimfónia* (szimfónia, 1808), Bartók Béla: *Zene húros hangszerekre, ütőkre és cselesztára* (zenemű, 1936), Ligeti György: *Atmosphères* (zenekari darab, 1961); *Arany János* (megzenésített versek, Kaláka: Hangzó Helikon, 2007); *Arany János: Csendes dalok* (megzenésített versek, Musica Historica / Csörsz Rumen István, 2018); *A lejtőn* (megzenésített vers, The Sudras, 2018); *Képzelt riport egy amerikai popfesztiválról* (musical, Déry Tibor regényének adaptációja, Presser Gábor, Adamis Anna, 1973); *Születésnapomra* (József Attila megzenésített verse, Csík zenekar, Kaláka); *https://litera.hu/magazin/tudositas/a-felelossegvallalas-fotoi.html* **3.1.3. Világirodalmi kitekintés:** Horatius: *Ars poetica*; Arisztotelész: *Poétika*; William Wordsworth*: A költő szerepe*; Rainer Maria Rilke: *Archaikus Apolló-torzó*; John Keats: *Óda egy görög vázához*; Alekszandr Szergejevics Puskin: *Próféta*; Friedrich Schiller*: A költészet hatalma*; Federico Garcia Lorca: *A költészet kifejezhetetlensége*; Charles Baudelaire: *Az albatrosz*; Paul Valéry: *A tengerparti temető*; Paul Verlaine: *Költészettan*; *Őszi chanson*; Arthur Rimbaud: *A részeg hajó*; Walt Whitman: *Ének magamról* (részletek); Paul Neruda: *A költészet válasza* **3.1.4. Fogalmak (megjelenített értékek, témák, motívumok):** prófétaszerep, szereplíra, fiktív költő, a költő mint a közösség szószólója, költői öntudat, küldetéstudat, vallomásosság, fennköltség, felelősségvállalás, retorizáltság, értékszembesítés, önreflexió **3.2. EGYÉN ÉS HATALOM KONFLIKTUSA** (Minimális követelmény: 3 epikus alkotás, 1 drámai alkotás) **3.2.1. Irodalmi művek a XII. osztályban tanulmányozott korból:** Örkény István: *Tóték*; *Egyperces novellák*; Kós Károly: *Varju nemzetség*; Ottlik Géza: *Iskola a határon*; Székely János: *Caligula helytartója*; Sütő András: *Egy lócsiszár virágvasárnapja* **3.2.2. Társítható művek:** **3.2.2.1. Irodalmi alkotások:** Tömörkény István: *A mi urunk*; Hajnóczy Péter: *A fűtő*; Nádas Péter: *Biblia*; Madách Imre: *Az ember tragédiája*; Ady Endre: *Dózsa György unokája*; Móricz Zsigmond: *Rokonok*; Illyés Gyula: *Egy mondat a zsarnokságról*; Esterházy Péter: *Harmonia caelestis*; Tóth Krisztina: *A majom szeme*; Vida Gábor: *Egy dadogás története*; Bodor Ádám: *A részleg*; Bodor Ádám: *A börtön szaga*; Dragomán György: *A fehér király* **3.2.2.2. Társművészeti alkotások:** Ludwig van Beethoven: *Egmon-nyitány* (szimfónia, 1810); Ludwig van Beethoven: *Fidelio* (opera,1805); Giuseppe Verdi:

Tartalmi egységek	Tartalmak
	Nabucco (opera, 1842); Giacomo Puccini: *Tosca* (opera, 1900); Carl Orff: *Carmina burana* (kantáta, 1937); *Mátrix* (sci-fi film, Lana Wachowski, Lilly Wachowski: The Matrix, 1999); *Éhezők viadala* (sci-fi kalandfilm, Gary Ross: *The Hunger Games*, 2012); *Trónok harca* (televíziós fantasy sorozat, Alan Taylor, Daniel Minahan, David Nutter, Brian Kirk: *Game of Throne*, 2011); *Az élet szép* (történelmi filmdráma, Roberto Benigni: *La vita è bella*, 1997); *Schindler listája* (történelmi filmdráma, Steven Spielberg: *Schindler's List*, 1993); *Az ötödik pecsét* (filmdráma, Sánta Ferenc regényének filmadaptációja, Fábri Zoltán, 1976); *Isten hozta, őrnagy úr!* (filmszatíra, Örkény István: *Tóték* című drámájának adaptációja, Fábri Zoltán, 1970) **3.2.3. Világirodalmi kitekintés:** George Orwell: *1984*; Albert Camus: *A pestis*; Franz Kafka: *A per*; William Shakespeare: *Hamlet*; Szophoklész: *Antigoné*; William Shakespeare: *Macbeth*; *Julius Caesar*; Friedrich Schiller: *Tell Vilmos*; Mihail Bulgakov*: A Mester és Margarita*; Milan Kundera: *A lét elviselhetetlen könnyűsége*; Elie Wiesel: *Éjszaka*; Eugene Ionesco: *A kopasz énekesnő*; Samuel Beckett: *Godot-ra várva*; Lev Tolsztoj*: Háború és béke*; Erich Maria Remarque: *Nyugaton a helyzet változatlan* **3.2.4. Visszatekintési lehetőségek:** Kertész Imre: *Sorstalanság*; Kosztolányi Dezső: *Édes Anna*; Móricz Zsigmond: *Tragédia*; *Sárarany*; Mikszáth Kálmán: *Az a fekete folt*; Tamási Áron: *Ábel a rengetegben*; *Rendes feltámadás* **3.2.5. Fogalmak (megjelenített értékek, témák, motívumok):** konfliktus, egyén és hatalom szembenállása, szabadság, elnyomás, erkölcs, kényszer, antitézis, tragikum, groteszk, abszurd, irónia, lázadó hős, az egyén kiszolgáltatottsága, kistelepülési lét, a történetmondás módozatai, a hősteremtés eljárásai, időkezelés, narrációs eljárások, fikció és valóság viszonya, metaforikusság, metonimikusság, emberi méltóság, emlékezés, trauma feldolgozása, kollektív és egyéni felelősség, a kisember tehetetlensége, a hatalom abszurditása, zsarnokság, ellenállás, alkalmazkodás, morális választások, fegyelem, közösségi kényszer, erkölcsi összeomlás, a hatalom nyomása, irracionalitás, az egyén állásfoglalása, megalkuvás, méltóság **(SZC)** **3.3. HITVITÁK ÉS VALLÁSHÁBORÚK AZ IRODALOMBAN** (Minimális követelmény: művenként 1 részlet, 3 társítható irodalmi alkotás) **3.3.1. Irodalmi művek:** Árva Bethlen Kata: *Önéletírása* (részlet); Kemény Zsigmond: *Özvegy és leánya*; *Rajongók*; Pázmány Péter: *Kalauz* (előszó, részlet az I. könyvből); prédikációk (pl. *Mint kell a keresztyén leányt nevelni*; *A keresztyén ifjak nevelése*; *Mely üdvösséges a magunk ismerése*); Sztárai Mihály: *Igaz papságnak tüköre*; Válaszuti György: *Debreceni disputa* **3.3.2. Társítható művek:** **3.3.2.1. Irodalmi alkotások:** Kölcsey Ferenc: *Parainesis Kölcsey Kálmánhoz*; Mikszáth Kálmán: *A fekete város (részlet, Quendel apó kettős élete)*; Zrínyi Miklós: *Az török áfium ellen való orvosság*; Zrínyi Miklós: *Szigeti veszedelem* (részletek); Mikes Kelemen: *Törökországi levelek (1., 37., 82., 181. levél)*; Gárdonyi Géza: *Egri csillagok*; Móra Ferenc: *Rab ember fiai*; Sütő András: *Káin és Ábel; Csillag a máglyán* **3.3.2.2. Társművészeti alkotások:** *Egri csillagok* (történelmi kalandfilm, Gárdonyi Géza regényének feldolgozása, Várkonyi Zoltán, 1968); *A rózsa neve* (történelmi filmdráma, Umberto Eco regényének feldolgozása, Jean-Jacques Annaud, 1986); Georg Friedrich Händel: *Messiás* (oratórium, 1742); Than Mór: *Mohácsi csata* (festmény 1855)*; Luther* (történelmi filmdráma, Eric Till, 2003); *Mennyei királyság* (történelmi kalandfilm, *Kingdom of Heaven*, Ridley Scott, 2005); Peter Paul Rubens: *A kereszt felállítása* (festmény, 1611); Liszt Ferenc: *Esztergomi mise* (1856) **3.3.3. Világirodalmi kitekintés:** Kálvin János: *Institutio*; Luther Márton: *Asztali beszélgetések*; Thomas More: *Utópia*; John Bunyan: *A zarándok útja*, Voltaire: *Candide*; *Értekezés a türelemről*; John Milton: *Elveszett paradicsom*; Dosztojevszkij: *A Karamazov testvérek* (részlet, a *Nagy inkvizítor* című fejezet); Umberto Eco: *A*

Tartalmi egységek	Tartalmak
	rózsa neve; Friedrich Schiller: *Don Carlos* (drámai költemény); Honoré de Balzac: *A falusi plébános*; Bertolt Brecht: *Galilei élete* **3.3.4. Fogalmak (megjelenített értékek, témák, motívumok):** hitvita/disputa, teológiai érvelés, felekezeti ellentét, vallási konfliktus, hitvédelem, dogmatikai különbségek, fanatizmus, józanság, egyéni és közösségi sors, teológiai érvek ütköztetése, személyes és közösségi erkölcsi norma, vallási türelem, közösségi felelősség, eretnekség, vallási szabályok tisztelete, vallási identitás, értékőrzés

MÓDSZERTANI ÚTMUTATÓ

1. Alapelvek

A tanterv alkalmazása olyan tanítási és tanulási módszereket feltételez, amelyek:

- a kompetenciák fejlesztésére épülnek (kommunikációs, kognitív, szociális, digitális);
- a komplex személyiségfejlesztésre, az értéktudat, az értékfelismerés, az attitűdök fejlesztésére irányulnak;
- előtérbe helyezik az inter- és transzdiszciplináris megközelítéseket, amelyek ösztönzik a kreatív és komplex döntéshozatali folyamatokat, az olvasói kritikai gondolkodást és az önálló értelmezési stratégiák kialakulását;
- figyelembe veszik a tanulók életkori sajátosságait, előzetes tudását és érdeklődését;
- támogatják az aktív részvételt, az önálló gondolkodást és a reflektív tanulást;
- elősegítik a nyelvi kreativitás, a kritikai gondolkodás, a szövegértés, szövegalkotás és az alkotóképesség fejlődését;
- lehetővé teszik a differenciált és csoportos tanulásszervezést, a változatos tanulási utak kialakítását.

2. A tanterv felépítése:

- **Közös törzsanyag:** a hangsúly az alapkompetenciák kialakításán van, amelyek minden tanuló számára hozzáférhetők, és olyan módszerek választásán, amelyek biztosítják az inkluzív oktatás feltételeit és az esélyegyenlőséget. A tanulási tevékenységek fokozatosan nehezedő feladatokra és didaktikai játékokra alapoznak.
- **Szakspecifikus curriculum:** olyan módszerek alkalmazását feltételezi, amelyek fejlesztik a kritikai gondolkodást, a problémamegoldó készség, a vizsgálódás, kutatás kompetenciáját, valamint a tartalmak elmélyítését. A tanulási tevékenységek választásában ajánlott az inter- és transzdiszciplináris projektek, szakmai területeken való alkalmazások, speciális szoftverek használata.

3. A műválasztás módja:

- A műértelmező műhely gyakorlataihoz a tanár az osztály érdeklődését és adottságait figyelembe véve választ szövegeket a tantervben javasolt műlistából. Fontos szempont lehet a műválasztásban az össztársadalmi és lokális értékek képviselete is a kulturális sokszínűség jegyében. Erre ad lehetőséget a műértelmező műhelybeli szövegek sokszínűsége, gazdagsága.
- A javasolt témák, problémakörök, problémafelvetések elmélyült vizsgálatához a megadott minimális követelményeken túl a műlista lehetőséget ad a választott szövegek számának növelésére a tanórai tevékenység keretén belül, vagy az egyéni/csoportos kutatómunka (projekt) megvalósításához.
- A tanórára kiválasztott szövegek vagy részletek ne haladják meg az 1500 szót, az ennél hosszabb szövegeket a tanterv otthoni olvasás után tanórai megbeszélésre javasolja.
- A tanulmányozott kor irodalmi alkotásainak a javasolt társítható művekkel való párhuzamos olvasása lehetőség arra, hogy a kortárs szövegek folyamatosan jelen legyenek az olvasói tapasztalatban, és gyakorlattá válhasson a klasszikusoknak a kortársak felől való olvasása. Ebben a szemléletben érthetővé válik, hogy a szövegek keletkezési korából fakadó „másság” feloldható a tematikus összefüggésben, és megfigyelhető az egyes problémakörökhöz való emberi viszonyulás időbeli változása. A választott irodalmi alkotások sora kiegészíthető a témához kötődő nem irodalmi szövegekkel (pl. publicisztikai, metaszövegek).
- **Irodalmi művek a IX−XII. osztályban tanulmányozott korokból:** olyan magyar irodalmi alkotások, amelyeket a tanulmányozott korszakba helyezve stílustörténeti, műfaji szempontból is értelmezésre ajánlunk a tanóra keretén belül.
- **Társítható irodalmi alkotások:** olyan magyar irodalmi alkotások, amelyeket elsősorban tematikusan értelmezünk, és ebből a szempontból állítjuk összefüggésbe a tanulmányozott korszakok magyar irodalmi alkotásaival.
- **Társművészeti alkotások:** olyan festmények, szobrok, zenei, színpadi művek és filmek, amelyek tematikusan kapcsolódnak az ajánlott irodalmi alkotásokhoz, és kiegészítik, árnyalják, elmélyítik az értelmezést, komplex művészi látásmódot fejlesztenek, a korszak, stílus hangulatát érzékeltetik. A terjedelmesebb zenei, színpadi művek és filmek egy-egy, a téma szempontjából releváns részletét ajánljuk tanórán való értelmezésre, a teljes alkotások meghallgatása/megtekintése filmklub, egyéni filmnézés, csoportos projektmunka tárgyát képezik.

- **Világirodalmi kitekintés:** olyan világirodalmi alkotások, amelyek tematikusan kapcsolódnak az ajánlott művekhez. Nem számítanak bele a minimális követelménybe, hanem kiegészítik, formálják a tanulók irodalmi műveltségét, értékrendjét, a magyar irodalmat világirodalmi kontextusba helyezik, jelezve a problémakörök, témák, motívumok egyetemességét. Segíti az összehasonlító szemléletet, párhuzamok, különbségek felfedezését. A tanórán való közös értelmezéshez rövidebb szövegek, szövegrészletek javasoltak.
- **Visszatekintés:** a tanulók reflektálnak olyan irodalmi alkotásokra, amelyeket már korábban megismertek, a rájuk való utalás a problémakörök, témák, értékek, motívumok értelmezése során tágabb kontextusba helyezik a már megszerzett olvasmányélményeket, amelyek által feltárják a korábban tanulmányozott és az újonnan olvasott művek közti kapcsolatokat.
- **Fogalmak:**
  - **Tematikus fogalmak:** a műértelmező műhelyekben javasolt szakkifejezések, megjelenített értékek, témák, motívumok egyben a művek értelmezésének szempontjai is. Ezeket a fogalmakat az értelmezés során a tanulók elsajátítják és működtetik.
  - **Stilisztikai, poétikai, narratológiai, nyelvi fogalmak:** a tematikus fogalmakhoz társulnak a megjelenítés eszközei, azok a stilisztikai, poétikai, narratológiai, nyelvi fogalmak, amelyek az esztétikai élmény megfogalmazásának eszközei. A tantervben javasolt szakkifejezések fogalmi szintű funkcionális működtetése ajánlott.
- **Minimális követelmény:** a tanterv ajánlása a választott művek számának meghatározására. Ezek magyar irodalmi alkotások a tanulmányozott korokból és a társítható irodalmi alkotások közül. A minimális követelmény (pl. 3 epikus alkotás, 3 lírai alkotás) teljes terjedelemben elolvasandó művekre vonatkozik. A minimális keretben egy irodalmi mű a 4 év alatt egyszer választható. Ez nem zárja ki annak a lehetőségét, hogy a minimális kereten felül egy mű több témához kötődően is tanulmányozható legyen. A téma keretén belül választott művek mellett egy-egy, a tantervben ajánlott alkotás vagy annak részlete akár egy feladat, item megfogalmazásában is megjelenhet, melynek nem elvárása a teljes mű ismerete.

A tanterv kronologikus és moduláris szempontokat követ. Nem elvárás a klasszikus értelemben vett irodalomtörténet, életrajz- és életmű tanítása. Olyan működpontú szemléletet érvényesít, mely megengedi a különböző irodalmi, művészettörténeti, stílustörténeti korszakok közötti átjárást. Az ajánlott szerzők művei a műértelmező műhelyek ajánlatai alapján úgy illeszkednek a tananyagba, hogy azokban érvényesülhessen a tematikus értelmezés és a stílustörténeti, poétikai/narratológiai sajátosságok megfigyelése is.
A tanterv nyelvészeti részdiszciplínákhoz kapcsolódó témái részben az előző ciklusban már megismertek másfajta (tudományos és ismeretterjesztő szövegek általi) megközelítését célozzák a nyelvi jelenségek funkcióinak, szerepének és használatának megértése érdekében, és ezek tágabb kontextusban való gyakorlására adnak alkalmat, így elsősorban ezekhez köthetők; illetve részben olyan problematikákat vetnek fel, amelyek elsősorban önállóan tárgyalhatók, de, a megfelelő tartalmat figyelembevételével köthetők – az ajánlott – irodalmi művekhez is.

5. A tanóra fókuszai:

- Tematikus fókusz
- Poétikai fókusz
- Szövegértési/értelmezési fókusz
- Szövegalkotási fókusz

6. Ajánlott módszerek és munkaformák

Felfedező tanulás (induktív megközelítés)

- Nyelvi jelenségek, szövegszerkezetek, irodalmi kódok megfigyelése és rendszerezése
- Szabályfelfedeztetés példák alapján (pl. versritmus, narratív szólamok, nyelvváltozatok)

Reflektív gondolkodás és metakogníció

- Saját megértési folyamat tudatosítása (pl. kettéosztott napló, gondolattérkép)
- Értelmezési hibák önálló korrekciója, újraolvasás, reflektálás

Műértelmező műhelymunka

- Különböző korokból származó művek közös projektalapú értelmezése
- Társítás világirodalmi, popkulturális, társművészeti alkotásokkal
- Tanulói portfólió készítése
- Tanulói állásfoglalás, vita, érvelés, alternatív értelmezések kidolgozása

Kooperatív tanulásszervezés

- Irodalmi körök, egy témáról különböző szerepekben, eszmecsere, kerekasztal-forgó, vándorló csoportok, vitaháló, disputa

Differenciált tanulásszervezés

- Választható szövegek, értelmezési utak, feladattípusok
- Tanulói kutatómunka megszervezése, irányítása
- Egyéni, páros és csoportmunka váltakozása

Digitális és multimédiás eszközök használata

- Online szótárak, adattárak, adatbázisok kezelése
- Multimédiás szövegek értelmezése (videó, kampány, komment stb.)
- Digitális szövegalkotás: e-mail, hangüzenet, közösségi médiafelületek szövegei, pályázati űrlap
- A mesterséges intelligencia értő és kritikus használata

Szerepjáték és szituációs gyakorlatok

- Kommunikációs helyzetek modellezése (formális/informális párbeszéd, vita stb.)
- Beszédhelyzethez illeszkedő szövegalkotás (meghívó, levél, monológ stb.)

Tematikus progresszió és motívumalapú tanítás

- Motívumok, értékek, témák követése különböző művekben
- Életproblémák irodalmi megközelítése (pl. beavatás, szerelem, otthonosság, hűség, hősiesség)
- A megismert nyelvi jelenségek progresszív beépítése a szövegalkotásba

7. Értékelési szempontok

- Kompetenciaalapú értékelés: a megszerzett tárgyi tudás változatos problémahelyzetekben való alkalmazása
- Fejlesztő értékelés: folyamatos visszajelzés, tanulási naplók, önértékelés, értékelési táblázat, társértékelés
- Valós élethelyzetekre épített feladatok: valós kommunikációs helyzetek, projekttermékek, kreatív szövegalkotás

SZAKIRODALOM

Adamikné Jászó Anna: *Az olvasás múltja és jelene*. *Az olvasás grammatikai, pragmatikai és retorikai megközelítésben.* Trezor Kiadó, Budapest, 2006. https://mek.oszk.hu/09400/09498/09498.pdf

Ady Endre, Weöres Sándor és Kovács András Ferenc költészete – Alter-Tanterv. A XX. századi magyar költészet. https://www.youtube.com/watch?v=9orX-eKXQ5M

Antalné Szabó Ágnes: A szövegértő olvasás fejlesztése magyar nyelven – adaptivitás és motiválás a fejlesztésben. In: Terbe Erika (szerk.): *A szövegértés mint tanulási képesség fejlesztése.* Eötvös Loránd Tudományegyetem, Budapest, 2019: 49–80. https://mindenkiiskolaja.elte.hu/wp-content/uploads/2019/09/A-sz%C3%B6veg%C3%A9rt%C3%A9s-mint-tanul%C3%A1si-k%C3%A9pess%C3%A9g-fejleszt%C3%A9s_INTERA.pdf#page=49

Arany János: *Gvadányi József; Bánk bán tanulmányok.* https://dea.lib.unideb.hu/dea/bitstream/handle/2437/217070/Arany_Janos_Tanulmanyok_es_kritikak_I.pdf

Arató László: Olvasóvá nevelés és irodalomtanítás. In: Fenyő D. György (szerk.): *Dűlő 2017027 — A szöveg vonzásában.* Műút, 2017. 80-88. https://drive.google.com/file/d/1jhq3qTi3tVHHxADJV82-vfJ4GZ3y325P/view

Arisztotelész: *Poétika*. http://mek.oszk.hu/00300/00315/00315.htm

Bakró-Nagy Marianne és mtsai: Nyelvi dokumentáció. *Languages in danger* http://hu.languagesindanger.eu/book-of-knowledge/nyelvi-dokumentacio/

Bakró-Nagy Marianne: A tabu születése. In: Bereczki András – Csepregi Márta – Klima László (szerk.): *Ünnepi írások Havas Ferenc tiszteletére*. Budapest, ELTE Finnugor Tanszék – Numi Tórem Alapítvány, 2008: 69–79. www.academia.edu/14444977/A_tabu_születése_The_birth_of_taboo

Barabási Tünde – Birta-Székely Noémi – Fóris-Ferenczi Rita – Gombos Márta – Péter Lilla – Stark-Nagy Gabriella – Szabó-Thalmeiner Noémi: *Pedagógiai kézikönyv. Az oktatás pedagógiaelméleti alapjai.* Ábel Kiadó, Kolozsvár, 2007.

Bárdossy Ildikó – Dudás Margit – Pethőné Nagy Csilla – Priskinné Rizner Erika: *A kritikai gondolkodás fejlesztése. Az interaktív és reflektív tanulás lehetőségei*. Pécsi Tudományegyetem, Pécs–Budapest, 2022. http://vetesi.hu/portfoliohoz/anyagok/kritikaig_fejl_1.pdf

Basch Éva – Kegyes Erika: *Kreatív írás – elmélet és gyakorlat*. Juhász Gyula Felsőoktatási Kiadó, Szeged, 2024.

Bécsy Tamás: *A dráma esztétikája. A dráma műneme és műfajai*; Kossuth, Budapest, 1988 *(Esztétikai kiskönyvtár)*

Benczédy József: *Retorika. Gyakorlati útmutató.* Tinta Könyvkiadó, Budapest, 2010.

Benkes Zsuzsa – Petőfi S. János: *A vers és próza kreatív-produktív megközelítéséhez. Alapfeladat-típusok*. Országos Közoktatási Szolgáltató Iroda, Budapest, 1993.

Benyovszky Krisztián: Nézőpontok kereszttüzében. *Irodalomtörténet* 2003/3. 479 487.

Béres Judit: *„Azért olvasok, hogy éljek.” Az olvasásnépszerűsítéstől az irodalomterápiáig*. Kronosz Kiadó, Pécs, 2017.

Bertha Zoltán: *Sütő András.* Kalligram Könyvkiadó, Pozsony, 1995.

Bódi Zoltán – Ferenczi Gábor – Pál Helén (szerk.): *A magyar nyelvjárások a XXI. században – nyelvstratégiai megközelítésben*. Magyarságkutató Intézet, Budapest, 2019.

Bókay Antal: *József Attila poétikái*. Bp., Gondolat, 2004.

Chadwick, Owen: *A reformáció.* Osiris, Budapest, 2003.

Czimer Györgyi – Kovács Szilvia – Miklósvölgyi Miklós: *Az irodalomtanítás új útjain*. Debreceni Egyetemi Kiadó, 2015. https://mad-hatter.it.unideb.hu/portal/displayDocument/Szervezeti%20t%C3%A1rak/Egy%C3%A9b%20szervezeti%20egys%C3%A9gek/Tan%C3%A1rk%C3%A9pz%C3%A9si%20K%C3%B6zpont/Kiadv%C3%A1nyt%C3%A1r/28%20%C3%B3r%C3%A1s%20szakm%C3%B3dszertani%20k%C3%A9pz%C3%A9s%20szakk%C3%B6nyvei/irodalomtanitas_uj_utjain.pdf

Csapó Benő: *A képességek fejlődése és iskolai fejlesztése*. Akadémiai Kiadó, Budapest, 2003.

Csörsz Rumen István (szerk.): *Tinódi Sebestyén és a régi magyar verses epika*. Kolozsvár, 2008.

Dávidházi Péter: A Nemzeti dal történelmi beszédaktusa és a toborzó vers poétikája. In: *„Vagy jőni fog” Bibliai minták nemzetiesítése a magyar költészetben.* Ráció Kiadó, Budapest, 2017. 163–225.

Dér Katalin: *Biblia és irodalom*, Kairosz Kiadó, Budapest 2019.

Eco, Umberto: *Az új középkor.* Európa könyvkiadó, Budapest, 2008.

Erdélyi Erzsébet: *Anyanyelvi nevelési tanulmányok III.* Iskolakultúra, Kolozsvár, 2008.

Farmati Anna: Hagiografikus beszédmódok – legendakísér(l)tetek? Avagy a szakmai ártalom le- és becsapódása az írás és az olvasás folyamatába. In: Berszán István – Fóris-Ferenczi Rita – Serestély Zalán (szerk.): *Hermész után szabadon. Köszöntőkötet Orbán Gyöngyi tiszteletére.* Egyetemi Műhely Kiadó – Bolyai Társaság, Kolozsvár, Egyetemi Füzetek, 2019. 41. 225–238.

Fazakas Emese: *Bevezetés az általános és magyar nyelvtörténetbe. Nyelvi változások, a magyar helyesírás és szókincs története*. Egyetemi Műhely Kiadó, Kolozsvár, 2017. https://www.bolyait.ro/2017-2/

Fenyő D. György: *Az irodalomtanítás módszertana. Éthosz és praktikák 1–2*. Tea Kiadó, Budapest. 2022.

Forgács Tamás: *Történeti frazeológia, azaz a közmondások története*. Tinta Könyvkiadó, Budapest, 2021.

Fóris Ágota: *Az adatgyűjtés és adatfeldolgozás általános módszerei*. In: Fóris Ágota: *Kutatásról nyelvészeknek*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2008. 113–142. https://mek.oszk.hu/18000/18088/

Fóris Ágota: *Lexikológiai és lexikográfiai ismeretek magyar (mint idegen nyelv) tanároknak*. Károli Gáspár Református Egyetem, L'Harmattan, Budapest, 2018.

Fóris-Ferenczi Rita (szerk.): *Koncepció-javaslat a magyar nyelv és irodalom középiskolai oktatásához*. *Magiszter*, XVIII. évf./2. sz., 2020/tél, 125-162. https://padi.psiedu.ubbcluj.ro/wp-content/uploads/Magiszter-2020_2_125-162.pdf

Fóris-Ferenczi Rita: *Anyanyelv-pedagógia. Kísérlet az elmélet(ek) és a gyakorlat egybehangolására.* Ábel Kiadó, Kolozsvár, 2006.

Fóris-Ferenczi Rita: *Tervezés és értékelés*, Ábel kiadó, Kolozsvár, 2019.

Gábor Csilla (szerk.): *Keresztyéni felelet. Hitviták a 16–17. századból*. Kolozsvár, 2013.

Gábor Csilla: *Laus et polemia.* Debrecen–Kolozsvár, 2015.

Gáldi László: *Ismerjük meg a versformákat*. Móra, Budapest, 1993.

Gintli Tibor (főszerk.): *Magyar irodalom.* Akadémiai Kiadó, Budapest, 2010.

Gordon Győri János (szerk.): *Irodalomtanítás a világ kilenc oktatási rendszerében*. Pont Kiadó, Budapest, 2003

H. Tomesz Tímea: *A tartalomhoz forma. A tömegkommunikáció szövegfajtái történeti és pragmatikai keretben*. Pandora Könyvek 36., Eger, 2015. https://real.mtak.hu/189312/1/Pandora36H.TomeszTimea.pdf

Hajas Zsuzsa: *Kommunikációs gyakorlatok középiskolásoknak*. Pedellus Tankönyvkiadó, Debrecen, 2000.

Hankiss Elemér: *Az irodalmi mű mint komplex modell*. Magvető Kiadó, Budapest, 1985.

Hansági Ágnes: *Tárca – regény – nyilvánosság. Jókai Mór és a magyar tárcaregény kezdetei*. Ráció Kiadó, Budapest, 2014. https://real.mtak.hu/14459/1/Hansagi-Agnes_Tarca-regeny-nyilvanossag__PDF_LQ.pdf

Hargittay Emil: *Pázmány Péter írói módszere: a Kalauz és a vitairatok újraírása*. Bp., 2019.

Heltai János, Tasi Réka (szerk.): *„Tenger az igaz hitrül való egyenetlenségek vitatásának eláradott özöne …" Tanulmányok XVI–XIX. századi hitvitáinkról.* Miskolc, 2005.

Horkay Hörcher Ferenc (szerk.): *Fejezetek a kora modern esztétikai gondolkodás történetéből.* L'Harmattan Kiadó, Budapest, 2013. https://www.academia.edu/5609725/FEJEZETEK_A_KORA_MODERN_ESZT%C3%89TIKAI_GONDOLKOD%C3%81S_T%C3%96RT%C3%89NET%C3%89B%C5%90L_1450_1650_Chapters_from_Early_Modern_Aesthetic_Thought_in_Hungarian_szerk_Horkay_H%C3%B6rcher_Ferenc

Illyés Gyula: A betiltott Petőfi. In *Petőfi koszorúi. Versek, vélekedések, vallomások Petőfiről*. Csanádi Imre válogatása. Magvető Kiadó, 1973. 477–478.

Iser, Wolfgang: Az olvasás aktusa. Az esztétikai hatás elmélete. In: Kiss Attila, Kovács Sándor S. K., Odorics Ferenc (szerk.): *Testeskönyv I.* Szeged: Ictus – JATE Irodalomelmélet Csoport 1996.

Jakobovits Kitti: *Irodalomterápia. A könyvespolcod pszichológusszemmel*. Kulcslyuk Kiadó, Budapest, 2021.

Jankovits László: *Nobilis ingenio. Janus Pannonius költészete. A műértelmezés hagyományai Janus Pannonius költészetében.* Irodalmi Jelen könyvek, Arad, 2012.

Józsa Krisztián – Steklács János (szerk.): *Az olvasás–szövegértés fejlesztése.* Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet, Budapest, 2012.

Kádár Éva – Kádár Zoltán: *Anyanyelv-pedagógia – Egyetemi jegyzet.* Ábel Kiadó, Kolozsvár, 2020.

Kaján Anna – Deme Andrea: Nyelvi attitűdvizsgálat iskolások körében. *Anyanyelv-pedagógia* 2020/3 www.anyanyelv-pedagogia.hu/cikkek.php?id=850

Kálmán László – Trón Viktor: *Bevezetés a nyelvtudományba*. 2., bővített kiadás. Tinta Könyvkiadó, Budapest, 2007. https://archive.nytud.hu/publ/bevezetes_a_nyelvtudomanyba.html

Kálmán László: Mitől változik a nyelv? *Nyelv és Tudomány* 2012 https://www.nyest.hu/hirek/mitol-valtozik-a-nyelv

Kerényi Ferenc: *Madách Imre.* Kalligram, Bp., 2006.

Kerényi Ferenc: *Petőfi Sándor élete és költészete*. Osiris, Budapest, 2008.

Kiefer Ferenc (szerk.): *Magyar nyelv*. Akadémiai Kiadó, Budapest, 2006.

Kiss Jenő: *Társadalom és nyelvhasználat*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 1995.

Kosztolányi Dezső, Dsida Jenő és Pilinszky János költészete – Alter-Tanterv: https://www.youtube.com/watch?v=_T9fylNccsI

Kőszeghy Péter: A régi magyar irodalom történetének írása, avagy mi az az „igazi irodalom". *ItK*, 2015. 5. 613–624.

Kőszeghy Péter: *Balassi Bálint. Magyar Amphión*, Budapest, 2014.

Kucserka Zsófia: *Könyvbe vésett jellemek. A szereplői karakter Kemény Zsigmondnál és a 19. századi magyar regényben*. Ráció Kiadó, Budapest, 2017.

Láng Gusztáv: *Dsida Jenő költészete*. Bukarest/Kolozsvár, Kriterion, 2000.

Lanstyák István: *A magyar nyelvi váltakozások érzelmi háttere*. Szenci Molnár Albert Egyesület, Pozsony, 2023.

Lénárd Sándor – Rapos Nóra: *Fejlesztő értékelés*. Gondolat Kiadó, Budapest, 2009.

Lőrincz Gábor – Lőrincz Julianna – Török Tamás: A határon túli magyar nyelvváltozatok és a nyelvi variativitás. *Magyar Nyelv* 2022: 257–275. https://ojs.elte.hu/magyarnyelv/article/view/4844/3806

Magassy László – Magassyné Molnár Katalin: *Fogalmazási gyakorlatok 10–16 éveseknek*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2001.

MAGYARADÁS: In memoriam Dsida Jenő https://www.youtube.com/watch?v=5GDlr_J90Yg

MAGYARADÁS: In memoriam Kányádi Sándor https://www.youtube.com/watch?v=N2ZHvZwgCOU

MAGYARADÁS: In memoriam Kovács András Ferenc https://www.youtube.com/watch?v=RewLEmQeKmE

Manguel, Alberto: *Az olvasás története.* Park Kiadó, Budapest, 2001.

Mann Jolán – Sudár Annamária – Kertész Balázs (szerk.): *Magyar nyelvemlékek*. OSZK, 2009. https://nyelvemlekek.oszk.hu

Márai Sándor: Arany. In: *Írók, költők, irodalom*. Helikon Kiadó, 2002. 10–14.

Margócsy István: Petőfi és az irodalmi gépezet: Petőfi mint modern polgári író. In: M. I., *Petőfi Sándor. Kísérlet*. Korona, Budapest, 1999. 48–74.

Margócsy István: *A szerelem országa. Petőfi Sándor szerelmi költészetéről*, 2000, 2013/2.

Medgyesy Norbert: *Énekelt történelem I. Az államalapítás kora Álmos vezértől László király szentté avatásáig* (CD melléklettel). L'Harmattan, Budapest, 2016.

Mozaik: In memoriam Kovács András Ferenc –https://www.youtube.com/watch?v=S1EMlR5RS7w

Nádasdy Ádám: *Miért változik a nyelv?* Előadás a Mindentudás Egyetemén http://www.mindentudas.hu/nadasdy/20031117nadasdy.html

Nagy József: *Az olvasás–megértés fejlesztése.* Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2004.

Nahalka István: *Hogyan alakul ki a tudás a gyerekekben? Konstruktivizmus és pedagógia*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2002.

Nemes Nagy Ágnes: *Film a 18. századból* (Kazinczyról). In: Nemes Nagy Ágnes: *Metszetek*. Magvető Kiadó, Budapest, 1982. 231–242.

Nemes Nagy Ágnes: *A hegyi költő*. Magvető, Budapest, 1984.

Németh Andor: *József Attila*. Kolozsvár, Polis, 2005.

Orbán Gyöngyi: *Megértő irodalomoktatás.* Stúdium Könyvkiadó, Kolozsvár, 1998. https://www.academia.edu/94153774/Orb%C3%A1n_Gy%C3%B6ngyi_Meg%C3%A9rt%C5%91_irodalomoktat%C3%A1s

Orbán Gyöngyi: *Ígéret kertje. A dialógus poétikája felé*. Pro Philosophia – Polis Kiadó, Kolozsvár, 1999. https://mek.oszk.hu/07700/07709/07709.htm

Orbán Gyöngyi: *Háttérelemzések. Esszék a korszerű irodalomtanítás köréből*. KOMP-PRESS Korunk Baráti Társaság Kiadó, Kolozsvár, 2000. https://www.korunk.org/konyvek/letoltkonyvek/z_zOrbanGyongyi_Hatterelemezesek.pdf

Pethőné Nagy Csilla: *Módszertani kézikönyv*. Korona, Budapest, 2007.

Prievara Tibor: *A 21. századi tanár. Digitális pedagógiai kézikönyv.* Neteducatio, Budapest, 2018.

Rapcsányi László (szerk.): *A Biblia világa.* MRT-Minerva, Budapest, 1972.

Redl Károly: *Az égi és a földi szépről.* Gondolat, Budapest, 1988.

Reményik Sándor, Áprily Lajos és Tompa László költészete – Alter-Tanterv https://www.youtube.com/watch?v=SEtAIhA9OFk&list=PLjBBg23S0q2TCtJvZRDbUdvJgMb_Q-yL4&index=12

S. Varga Pál: *A nemzeti költészet csarnokai. A nemzeti irodalom fogalmi rendszerei a 19. századi magyar irodalomtörténeti gondolkodásban.* Balassi Kiadó, Budapest, 2005.

S. Varga Pál: *Két világ közt választhatni. Világkép és többszólamúság Az ember tragédiájában.* Argumentum, Budapest, 1997.

Samu Ágnes: *Kreatív írás*, Holnap Kiadó, Budapest, 2004.

Sándor Klára: *Nyelv és társadalom.* Krónika Nova, Budapest, 2016.

Sipos Lajos (szerk.): *Irodalomtanítás I-II.* Pauz Kiadó, 1994.

Sipos Lajos (főszerk.): *Irodalomtanítás a harmadik évezredben*. Krónika Nova Kiadó, 2006. https://mek.oszk.hu/22000/22017/22017.pdf

Sipos Lajos: *Tamási Áron*. Elektra, Bp., 2006.

Steklács János: *A szövegértés tanítása és mérése.* Akadémiai Kiadó, Budapest, 2015.

Steklács János: *Az olvasás–szövegértés pedagógiája.* Dinasztia Kiadó, Budapest, 2009.

Szajbély Mihály: *Intermediális randevúk a 19. században. Arany, Kemény, Jókai & Co. (Exkurzus: Fényképíró úr Nádas Péter).* Pannónia Könyvek, Pécs, 2008.

Szegedy-Maszák Mihály: Radnóti Miklós és a holocaust irodalma. In: Uő: *Irodalmi kánonok*. Debrecen, Csokonai Kiadó, 1998. (digitalizált változata: http://real-j.mtak.hu/1466/1/LITERATURA_1996.pdf)

Szegedy-Maszák Mihály: A regényszerűség meghaladása. 1933: Kosztolányi Dezső: Esti Kornél. In: *A magyar irodalom történetei III*. Gondolat, Budapest, 2007. 230–244. https://ro.scribd.com/document/372454927/2011-0001-542-05-A-magyar-irodalom-tortenetei-3

Szepesi Erika, Szerdahelyi István: *Verstan*. Gondolat, Budapest, 1981.

Szerb Antal: Vörösmarty-tanulmányok. In Szerb Antal: *Gondolatok a könyvtárban*. Magvető Kiadó, Budapest, 1981. 363–447.

Szerdahelyi István: *Műfajelmélet mindenkinek.* Akadémiai Kiadó, Budapest, 1997.

Szikszainé Nagy Irma: *Leíró magyar szövegtan*. Osiris Kiadó, Budapest, 1999.

Szikszainé Nagy Irma: *Szövegértés – szövegelemzés – szövegalkotás*. Budapest, 2000.

Szilágyi Márton: *„Mi vagyok én?" Arany János költészete*. Kalligram, Budapest, 2017.

Szilágyi Zsófia: *Móricz Zsigmond*. Kalligram, Pozsony, 2013.

Szőke-Milinte Enikő: *A kommunikációs kompetencia fejlesztése. Az általános kommunikációs készségek fejlesztésének elmélete és gyakorlata*. Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsészettudományi Kar, Piliscsaba, 2007.

T. Szabó Levente: *Mikszáth, a kételkedő modern. Történelmi és társadalmi reprezentációk Mikszáth Kálmán prózapoétikájában.* L`Harmattan, Budapest, 2007.

T. Szabó Levente: A Vas-úton: az utazás mint látásmód és poétika. In: Szilágyi Márton (szerk.): *Ki vagyok én? Nem mondom meg…*, Petőfi Irodalmi Múzeum, Budapest, 2014. 343–366.

Tamás Menyhért (szerk.): *Zeng a magosság. In memoriam Tamási Áron.* Nap Kiadó, 1997.

Tari Lujza: A romantikus bordal és a Vörösmarty-bordalok korabeli megzenésítései. In *Vörösmarty mai szemmel*. Árgus Kiadó –Vörösmarty Társaság, Székesfehérvár, 2000. 101–128.

Tarjányi Eszter, *Arany János és a parodisztikus hagyomány.* Universitas EditioPrinceps, Budapest, 2013.

Tary Blanka – Fejes József Balázs – Hódi Ágnes – Szenczi Beáta – Vígh Tibor: *Javaslatok a szövegértés tantárgyakba ágyazott fejlesztéséhez – az olvasási stratégiák tanítása I-II. Anyanyelv-pedagógia,* 2002.4.1, 2023.1.1. https://www.anyanyelv-pedagogia.hu/cikkek.php?id=982, https://www.anyanyelv-pedagogia.hu/cikkek.php?id=995

Tasi József (szerk.): *„Merre? Hogyan?" Tanulmányok Pilinszky Jánosról*. Petőfi Irodalmi Múzeum, Budapest, 1997.
https://library.hungaricana.hu/hu/view/ORSZ_PIMU_Pimkonyvei_06_merre/?pg=0&layout=s

Tátrai Szilárd: *Bevezetés a pragmatikába funkcionális kognitív megközelítésben*. Tinta Könyvkiadó, Budapest, 2011.

Temple, C. – Steele, J. L. – Meredith, K. S.: *Hogyan neveljünk gondolkodó olvasókat?* VIII. Tankönyv. A Reading and Writing for Critical Thinking Projekt (A kritikai gondolkodás fejlesztése az olvasási és írás készségen keresztül) számára készült segédanyag. International Reading Association, Open Society Institute, 1998.

Tóth László: *Az olvasás pszichológiai alapjai*. Pedellus Tankönyvkiadó, Debrecen, 2002.

Tóth László: *Az írásbeli szövegalkotás pszichológiai alapjai – módszerek a fejlesztéshez* –. Pedellus Tankönyvkiadó, Debrecen, 2006.

Tóth Szergej – Földes Csaba – Fóris Ágota (szerk.): *Lexikológia és lexikográfiai látkép: problémák, paradigmák, perspektívák.* Generalia, Szeged, 2004. pp. 8–13; 24–43; 71–79; 145–150.

Tóth-Mózer Szilvia – Misley Helga: *Digitális eszközök integrálása az oktatásba*. Eötvös Lóránd Tudományegyetem, Budapest, 2019. https://mindenkiiskolaja.elte.hu/wp-content/uploads/2019/09/Digit%C3%A1lis-eszk%C3%B6z%C3%B6k-integr%C3%A1l%C3%A1sa-az-oktat%C3%A1sba_INTERA.pdf

Wacha Imre: *A korszerű retorika alapjai I-II*. Szemimpex Kiadó, Budapest, 1993.

Zentai Mária: Álmok hármas útján. 1831 Vörösmarty Mihály: Csongor és Tünde In: Szegedy-Maszák Mihály (főszerk.): *A magyar irodalom történetei II. 1800-tól 1919-ig*. Gondolat Kiadó, Budapest, 2007. 169-183. https://f-book.com/mi/index.php?chapter=M209ZENTALMO

Zvara Edina: *„Az keresztyén olvasóknak". Magyar nyelvű bibliafordítások és kiadások előszavai és ajánlásai a 16–17. században*. Budapest, 2003.

https://adatbazisokonline.mnl.gov.hu/

https://www.arcanum.com/hu/

https://digiteka.ro/index/adatbazis

https://www.hungaricana.hu/hu/adatbazisok/leveltari-iratgyujtemeny/

https://helyesiras.mta.hu/helyesiras/default/suggest

https://enekeskonyv.reformatus.hu/digitalis-reformatus-enekeskonyv/enek/247

MUNKACSOPORT

Név	Fokozat/Tudományos cím	Munkahely/intézmény/település /megye
Deák Magdolna	I-es fokozat	Bod Péter Tanítóképző, Kézdivásárhely, Kovászna megye
Demeter Emőke-Csilla	I-es fokozat	Ady Endre Elméleti Líceum, Nagyvárad, Bihar megye
Farmati Anna	dr., egyetemi adjunktus	Babeș-Bolyai Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar, Kolozsvár, Kolozs megye
Gál Ilona-Gyöngyi	I-es fokozat	Református Gimnázium, Szatmárnémeti, Szatmár megye
Kovács Éva	dr., I-es fokozat	Zilahi Református Wesselényi Kollégium, Szilágy megye
Siklódi Beáta	I-es fokozat	Bolyai Farkas Elméleti Líceum, Marosvásárhely, Maros megye
Zsemlyei Borbála	dr., egyetemi adjunktus	Babeș-Bolyai Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar, Kolozsvár, Kolozs megye

Szakmai irányítók

Név	Fokozat/Tudományos cím	Intézmény
Fazakas Emese	dr., egyetemi habilitált docens	Babeș-Bolyai Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar, Kolozsvár, Kolozs megye
Váradi Izabella	dr., I-es fokozat	Országos Curriculum és Értékelési Központ, Bukarest

Anexa nr. 9A

Programa școlară
pentru disciplina

Limba și literatura maghiară maternă

Clasele a IX-a – a XII-a
Trunchi comun și curriculum de specialitate (TC+CS)

Filiera vocațională, profilul teologic, cultul unitarian, specializarea teologie unitariană

Învățământ liceal

− 2026 −

Anexa nr. 9A
Programa școlară pentru disciplina *Limba și literatura maghiară (maternă), clasele a IX-a – a XII-a*, trunchi comun și curriculum de specialitate (TC+CS)

- *Filiera vocațională, profilul teologic, cultul unitarian, specializarea teologie unitariană*

NOTĂ DE PREZENTARE

Studierea limbii și literaturii maghiare joacă un rol fundamental în dezvoltarea intelectuală și culturală a elevilor de liceu, deoarece contribuie la formarea capacității de înțelegere a fenomenelor lingvistice și literare în contexte culturale mai largi și în evoluția lor istorică. Totodată, disciplina consolidează identitatea, dezvoltă gândirea critică și competențele necesare pentru o raportare reflexivă la societate și la lumea din jurul nostru.

Programa școlară a disciplinei *Limba și literatura maghiară (maternă)* reprezintă oferta curriculară destinată clasei a IX-a și constituie una dintre componentele planului-cadru național. Planul-cadru național este înțeles ca un sistem coerent care reunește ansamblul elementelor ce reglementează activitatea didactică din sistemul de învățământ preuniversitar: planuri-cadru, programe școlare și standarde naționale de evaluare. Programa școlară se bazează pe prevederile planurilor-cadru pentru învățământul liceal în limbile minorităților naționale, aprobate prin Ordinul OMEC nr. 6.932/2025, conform cărora disciplina *Limba și literatura maghiară (maternă)* face parte din trunchiul comun. Elevii din clasele liceelor vocaționale, forma de învățământ zi, profil teologic, cultul unitarian, specializarea teologie unitariană studiază trunchiul comun cu o frecvență de 3 ore pe săptămână în clasa a IX-a și a X-a și 2 ore în clasele a IX-a și a XII-a, iar curriculumul de specialitate este parcurs cu o frecvență de o oră pe săptămână în clasele a IX-a – a XII-a. Programa școlară reprezintă continuarea programei școlare de *Limba și literatura maghiară (limba maternă*), cu viziune nouă, aprobată prin Ordinul ministrului nr. 3393 / 28.02.2017 pentru clasele V–VIII, și se concentrează pe dezvoltarea și completarea competențelor formate în clasele V–VIII.

Această programă școlară are la bază o serie de documente legislative și de politică educațională, existente la nivel național și internațional: ● Legea Învățământului Preuniversitar nr. 198 din 2023, cu modificările și completările ulterioare, care prevede drept finalitate educațională principală formarea competențelor, înțelese ca ansamblul multifuncțional și transferabil de cunoștințe, abilități și atitudini; ● Profilul de formare al absolventului, aprobat prin OME nr. 6731/2023, deziderat educațional construit pe repere fundamentale de dezvoltare, având la bază cele opt competențe-cheie; ● Repere pentru proiectarea, actualizarea și evaluarea Curriculumului național. Cadrul de referință al Curriculumului național, aprobat prin OME nr. 3239/2021, ce definește cadrul de construcție și de restructurare a curriculumului; ● Recomandarea Consiliului din 22 mai 2018 privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții (Council Recommendation of 22 May 2018 on key competences for lifelong learning)1; ● Cadrul european pentru studiul literaturii în învățământul secundar (LiFT-2); ● Portofoliul european al limbilor (The European Language Portfolio).

Viziunea programei școlare are la bază propunerea conceptuală elaborată de grupul de lucru al departamentelor maghiare din cadrul Facultății de Litere a Universității „Babeș–Bolyai”. Programa școlară în continuare acordă o importanță deosebită înțelegerii diferitelor tipuri de texte, precum și sensibilității și exigenței față de exprimare în producerea orală și scrisă. Acest demers este completat de dezvoltarea unor strategii de interpretare prin care se analizează operele literare în context istoric și cultural.

Programa școlară consideră studierea literaturii ca un mediu al (auto)formării estetice – și, în acest sens, al orientării în lume și al cunoașterii de sine –, al literației, precum și al dobândirii „culturii generale”. Experiența cititorului prin lecturarea literaturii ca artă a limbajului este plasată în centrul procesului educațional, iar elevii sunt pregătiți pentru o exprimare clară, dialog și pentru diverse forme de comunicare orală și scrisă în spațiul public. Accentul orelor de literatură se pune pe crearea situațiilor care ajută ca lectura să fie o experiență estetică. Modelul didactic propus pornește de la recunoașterea legăturii esențiale dintre operă și cititor, adică de la ideea că opera (literară) nu este un obiect al cunoașterii (științifice), ci există ca operă doar în experiența lecturii și receptării.

Parcurgerea disciplinei prin dialogul cu operele studiate – în contrast cu practica monologică, centrată pe transmiterea de cunoștințe – presupune ca scopul să nu fie predarea conținuturilor educaționale (informații de istorie literară și/sau teoria literaturii) și utilizarea lor ca modalități de clasificare, în care operele sunt doar ilustrații ale acestor cunoștințe, ci dimpotrivă: cunoștințele să fie utilizate ca fundal pentru lectura interpretativă a operelor, subordonate dezvoltării experienței estetice, iar conceptele adecvate să fie folosite ca instrumente pentru formarea și îmbogățirea schemelor și codurilor textuale necesare interpretării.

Programa școlară se bazează pe un principiu organizatoric cronologic, fără ca scopul să fie predarea istoriei literare clasice. Practica „atelierului de interpretare a operelor literare” presupune parcurgerea anuală a patru demersuri interpretative comune, coordonate de profesor, construite pe interpretarea mai multor opere literare sau fragmente din epoci diferite, având o deschidere spre creații din literatura universală, cultura pop, arte conexe, texte documentare și metatexte. Activitatea se bazează pe experiența lecturii lente, care generează trăiri, prin care cititorul poate percepe opera ca problemă existențială. Rolul profesorului nu este doar explicarea și „facilitarea înțelegerii” – întrucât aceasta impune elevului o receptare pasivă –, ci implicarea și inițierea elevului în procesul de interpretare a operei. Din multitudinea operelor literare propuse pentru temele activităților, profesorul va selecta textele sau fragmentele având în vedere interesul și nivelul clasei, respectând cerințele minime prevăzute, având posibilitatea de a le completa cu alte texte sau fragmente recomandate în cadrul temelor.

Accentul pe identificarea și rezolvarea problemelor lingvistice începe în ciclul primar, dar fenomenele care necesită utilizarea unei terminologii mai complexe și mai abstracte sunt introduse și analizate în profunzime în ciclul gimnazial. În ciclul liceal se propune identificarea relațiilor lingvistice complexe, iar punctele de plecare nu se mai limitează la experiențele directe, ci pot include și experiențele acumulate prin lectură, conversație și discuții. Procesul de învățare, având componente ca observarea, sistematizarea și generalizarea, este prezent, însă devin tot mai esențiale discuțiile, argumentarea, gândirea critică și formularea unor explicații alternative. Accentul se mută treptat de la dezvoltarea înțelegerii și producției de texte la studiul problemelor legate de paradigmele lingvistice, dezvoltarea capacității de a interpreta date și informații lingvistice, evaluarea critică a calității surselor alternative și formularea argumentelor, luarea deciziilor și aplicarea abordărilor lingvistice.

Dezvoltarea competențelor lingvistice din cadrul programelor școlare pentru clasele I-VIII are la bază o abordare funcțională, care nu pornește de la o clasificare prestabilită a limbii, ci de la conținutul, situația și contextul tipurilor de comunicare, astfel încât fiecare fenomen să poată fi interpretat în conformitate cu contextul specific de comunicare. În centrul atenției sunt texte care pot fi structurate în moduri diferite, evidențiind multiplele posibilități de reprezentare lingvistică. Programa școlară pentru ciclul liceal urmează parțial orientările bazate pe experiența proprie a elevilor, însă solicită tot mai mult activități inovatoare care, pe lângă exersarea rezolvării de probleme și a cercetării conștiente, urmăresc dezvoltarea sensibilității lingvistice, a gândirii critice și a creativității în utilizarea limbii. Prin implicarea elevilor în diferite tipuri de activități cognitive, profesorul îi orientează către descoperirea independentă a fenomenelor lingvistice. Astfel, și dimensiunea lingvistică a textelor (literare) poate fi abordată ca o problemă care justifică importanța aspectelor pragmatice, diacronice, sociale și cognitive ale utilizării limbajului.

Din punct de vedere metodologic, abordarea curriculumului presupune, de asemenea, utilizarea unor metode de predare și învățare care vizează dezvoltarea competențelor, precum și forme variate de organizare a învățării.

Structura programei școlare:

1. Notă de prezentare;
2. Competențe generale: subsisteme de comunicare și competențe cognitive care vizează dezvoltarea comunicării orale, înțelegerea și interpretarea textelor scrise, a redactării de texte, precum și sensibilitatea și rafinamentul în utilizarea limbajului;
3. Competențe specifice componente și subsisteme ale competențelor de bază (domenii de abilități și competențe dezvoltate ca urmare a învățării, seturi de motivații și atitudini);
4. Domenii de conținut și conținuturi de învățare care contribuie la dezvoltarea competențelor specifice pe baza seturilor de abilități. Domenii de conținut:
   - noțiuni de teoria literaturii (noțiuni de poetică, naratologie, de teoria genului și istoria stilistică)
   - lista autorilor recomandați
   - domenii problematice, teme care provoacă reflecție
   - teme și opere literare recomandate pentru atelierul de interpretare a operelor;
5. Exemple și activități de învățare: exemple recomandate de activități de învățare care contribuie la dezvoltarea competențelor prin integrarea conținuturilor;
6. Sugestii metodologice.

Abrevieri utilizate în programă:

TC = trunchi comun
CG = competență generală
CS = competență specifică
EAI = exemple de activități de învățare
(CS) = curriculum de specialitate

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Înțelege diferite tipuri de texte în contexte formale și informale, apreciind calitatea lor estetică**
CG2	**Aplică strategii de interpretare a textelor în contexte istorice și culturale**
CG3	**Produce oral și în scris diferite tipuri de texte exprimându-se cu sensibilitate și rafinament**

Clasa a IX-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

(TC) CG 1 - Înțelege diferite tipuri de texte în contexte formale și informale, apreciind calitatea lor estetică

Clasa a IX-a
(TC) CS 1.1. Înțelege diferența dintre lectura referențială și lectura literară în receptarea diferitelor tipuri de texte
- *compararea textelor literare și nonliterare pe baza caracteristicilor specifice (de ex. sub formă de tabel sau diagramă Venn)* - *observarea modului de receptare în cazul a două interpretări (referențială și literară) ale aceleiași teme* - *identificarea comunicării obiective și subiective în texte literare și nonliterare* - *adoptarea unei poziții cu privire la una dintre cele două interpretări (referențială și literară) oferite pe baza unui text literar* - *descoperirea rolului codurilor literare în crearea sensului conotativ în texte de diferite genuri* - *conștientizarea propriului proces de înțelegere, a obstacolelor în calea înțelegerii și eliminarea barierelor în calea înțelegerii (de ex. sub forma unui jurnal cu dublă intrare /hărți mentale/discuții)* - *corectarea individuală a erorilor de înțelegere/interpretare (de ex. recitire, reflecție, rezolvare de probleme, corectare)* - *evaluarea rezultatelor învățării în funcție de propriile obiective și așteptări, precum și de așteptările altor persoane*
(TC) CS 1.2. Înțelege conversațiile cotidiene, textele argumentative, textele documentare, textele multimedia și metatextele mai simple pentru a obține informații
- *identificarea informațiilor explicite și implicite în diferite tipuri de texte nonliterare* - *identificarea argumentelor, contraargumentelor și concluziilor în texte argumentative și metatexte simple (de ex. sub formă de model grafic)* - *identificarea informațiilor din texte documentare (de ex. orar, buletin meteorologic, instrucțiuni de utilizare, factură, bilet) în situații reale de viață* - *asocierea diferitelor tipuri de texte nonliterare cu rezumatele acestora* - *observarea textelor multimedia în baza unor criterii sub formă de tabel* - *analiza critică a mesajelor primite în diferite situații de comunicare*
(TC) CS 1.3. Denumește concepte poetice, naratologice, noțiuni legate de teoria a genului și de istoria stilurilor literare în raport cu diferite tipuri de texte
- *identificarea trăsăturilor genului și speciei literare a diferitelor texte* - *așezarea operelor citite pe o axă cronologică a stilurilor literare* - *ilustrarea prin exemple a conceptelor de poetică, naratologie, teorie a genurilor și istorie a stilurilor pe baza experiențelor de lectură* - *exerciții de versificație pentru diferențierea ritmului în versificația accentuată și metrică*
(TC) CS 1.4. Identifică calități valorice în texte literare și non-literare
- *identificarea valorilor comunicaționale și estetice exprimate în texte literare și nonliterare* - *observarea valorilor exprimate în texte multimedia (reclamă, videoclip de campanie, fragment de film)* - *compararea valorilor exprimate în texte literare și nonliterare sub forma unui model grafic* - *identificarea perspectivelor și situațiilor de viață care stau la baza valorilor exprimate* - *aplicarea asumată a propriului sistem de valori*

(TC+CS) CG 2 - Aplică strategii de interpretare a textelor în contexte istorice și culturale

Clasa a IX-a
(TC) CS 2.1. Aplică strategii de interpretare a textului în opere nonliterare, epice și lirice
- *exersarea lecturii expresive, receptive și interpretative* - *identificarea caracteristicilor textelor nonliterare* - *interpretarea caracteristicilor textelor nonliterare conform unor criterii prestabilite* - *identificarea diferențelor între caracterul liric și narativ* - *analiza relației dintre titlu și text* - *interpretarea textelor lirice prin descoperirea valorilor semantice a figurilor de stil și a tropilor* - *identificarea variațiilor de discurs poetic, context liric și mod de exprimare*

Clasa a IX-a
- *analiza rolului rimei și ritmului în textele lirice* - *distincția dintre relatarea acțiunii de către personaje și vocea naratorului în textele epice (discurs direct, discurs indirect, discurs indirect liber)* - *identificarea elementelor de atmosferă și a efectelor acestora în opere lirice și epice* - *interpretarea caracterului parabolic la nivelul acțiunii, personajelor și motivelor*
(TC) CS 2.2. Interpretează date lingvistice pe baza unor criterii specifice
- *familiarizarea cu metodele de colectare a datelor* - *utilizarea practică a fondurilor și bazelor de date, a dicționarelor (online)* - *familiarizarea cu criteriile de căutare a datelor specifice* - *identificarea informațiilor și datelor referitoare la o temă prestabilită* - *clasificarea datelor lingvistice conform unor criterii specificate*
(TC) CS 2.3. Rezumă propria experiența de lectură într-un răspuns scurt, utilizând corect noțiunile acumulate
- *formularea unor ipoteze privind tema operei literare pe baza titlului* - *observarea relației dintre titlu și text* - *descoperirea trăsăturilor de gen ale operelor lirice și epice în cadrul unei opere literare lecturate* - *distincția dintre ficțiune și realitate în operele literare* - *formularea intenției didactice în raport cu valorile exprimate în textele cu caracter parabolic* - *identificarea caracteristicilor lingvistice, stilistice, tonalității și atmosferei textului* - *identificarea calităților estetice ale textului* - *recunoașterea rolului structural și expresiv al ritmului și al rimei în poezie*
(TC) CS 2.4. Recunoaște caracteristicile textelor din diferite epoci literare în vederea dezvoltării perspectivei istorice
- *identificarea și discutarea informațiilor și datelor legate de diferite epoci literare, conform unor criterii prestabilite* - *identificarea caracterului istoric al textului* - *compararea propriilor experiențe existențiale cu cele din lecturile literare* - *identificarea schimbărilor de sistem de valori în opere cu tematică istorică* - *recunoașterea evoluției formelor de exprimare în texte aparținând unor epoci diferite* - *identificarea trăsăturilor stilistice ale textelor literare sub formă de răspunsuri scurte*
(TC) CS 2.5. Interpretează motivele schimbărilor lingvistice în vederea dezvoltării perspectivei istorice
- *căutarea unor informații și date referitoare la anumite cauze ale schimbărilor lingvistice și discutarea acestora pe baza unor criterii prestabilite.* - *descoperirea posibilităților de schimbare în timp a frazemelor și proverbelor* - *analiza trăsăturilor lingvistice (gramaticale) ale textelor literare vechi* - *recunoașterea împrumuturilor lexicale în texte din diferite perioade* - *recunoașterea mecanismelor care facilitează integrarea în limbaj a cuvintelor împrumutate*
(CS) CS 2.6. Realizează conexiuni între narațiunile biblice și adaptările lor în diverse opere literare
- *cunoașterea povestirilor biblice studiate (de ex. Iosif, Iona, Iudita)* - *înțelegerea mesajului moral și teologic al relatărilor biblice* - *analiza rolului motivelor biblice într-o operă literară* - *discutarea apariției credinței și moralei în relatările biblice*

(TC+CS) CG 3 - Produce oral și în scris diferite tipuri de texte cu sensibilitate și rafinament în exprimarea lingvistică

Clasa a IX-a
(TC) CS 3.1. Compune texte adecvate contextului, ținând cont de diferențele regionale și sociale
- *identificarea trăsăturilor propriei variante dialectale/regionale a limbii materne și compararea acestora cu variantele utilizate în alte regiuni dialectale, cu ajutorul hărților digitale* - *compararea textelor formulate în diferite variante ale limbii și evidențierea asemănărilor și diferențelor* - *producerea de texte în diferite variante lingvistice, în funcție de situație, scop, emițător și receptor* - *analiza relației dintre varianta regională a limbii și identitatea personală/culturală, ca rezultat al unei cercetări realizate de elevi (de exemplu: cuvinte și expresii folosite în familie care nu apar în varianta normativă)* - *crearea de texte orale pe baza cuvintelor-cheie și a rețelei tematice* - *producerea de texte cu respectarea micro- și macrostructurii textului*

Clasa a IX-a
- *redactarea unei povești prin aplicarea progresiei tematice*
(TC) CS 3.2. Participă la interacțiuni verbale și produce monologuri în diverse situații de comunicare
- *exerciții complexe de tip situațional privind inițierea comunicării (salut, prezentare, adresare), menținerea și încheierea relației de comunicare* - *exersarea dialogului în contexte informale și formale, având în vedere relația dintre interlocutori* - *identificarea factorilor perturbatori în comunicare* - *pregătirea pentru rolul de coordonator al conversației în dialoguri cu mai mulți participanți* - *exersarea metodei ascultării active / atenției receptive* - *utilizarea dialogului și monologului ca procedee caracterologice* - *crearea unui schimb de replici cu caracter umoristic* - *participare responsabilă în diverse interacțiuni, cu respectarea convențiilor comunicative și a principiilor etice, precum și cu aprecierea diversității culturale*
(TC) CS 3.3. Produce tipuri de texte funcționale (scrisoare privată/oficială, invitație, completare de formulare) adaptate unei anumite situații de comunicare
- *exersarea redactării unui enunț tematic în scrisori personale și oficiale* - *redactarea unei invitații în registre stilistice diverse, corespunzătoare unor contexte variate* - *proiectarea unor pliante pentru evenimente literare* - *exersarea respectării regulilor de completare a formularelor de candidatură* - *redactarea unei scrisori de admirație, reale sau fictive, adresate unui artist sau actor preferat, cu aprecierea activității sale artistice.* - *redactarea unei scrisori adresate primăriei pentru soluționarea unei probleme comunitare*
(TC) CS 3.4. Produce texte argumentative mai simple în situații de comunicare cotidiană
- *formularea unor mesaje variate pentru exprimarea opiniilor, gândurilor, emoțiilor, argumentelor și contraargumentelor în contexte formale și informale, prin diverse medii, adaptate situației de comunicare* - *asocierea unor afirmații cu dovezi/argumente și contraziceri/contraargumente* - *exersarea delimitării între fapte și opinii în diferite contexte de comunicare* - *exersarea exprimării unui punct de vedere (într-un text de trei minute sau trei paragrafe)* - *motivarea și explicarea detaliată a unui răspuns la o întrebare* - *integrarea exemplelor și citatelor în texte argumentative* - *exersarea argumentării scurte și eficiente prin teme cotidiene* - *exersarea argumentului derivat dintr-o definiție* - *crearea de discursuri adaptate diferitelor destinatari* - *crearea unor texte scurte, cu caracter comic, în care se formulează scuze și explicații pentru diverse situații*
(TC) CS 3.5. Produce texte jurnalistice, digitale/multimedia (de ex. mesaje text, SMS-uri, mesaje vocale, comentarii, e-mailuri, reclame, crearea de evenimente, texte pentru rețelele de socializare) în diverse situații de comunicare
- *participare conștientă la comunicarea scrisă online, cu aplicarea regulilor de ortografie* - *formularea aceluiași mesaj în moduri diferite, adaptate diverselor situații de comunicare* - *pregătirea unui scenariu detaliat al unor evenimente/zile comemorative* - *exersarea utilizării eficace a resurselor din biblioteci electronice* - *formularea mesajelor vocale într-un mod concis* - *elaborarea de materiale-suport pentru învățare cu sprijinul inteligenței artificiale*
(TC+CS) CS 3.6. Creează texte narative, descriptive, bazate pe experienţe reale sau fictive
(TC) - *transformarea experienței de lectură în reflecție scrisă, cu exprimarea unui mesaj semnificativ, într-un format de jurnal de impresii* - *exersarea tehnicii scrisului reflexiv (de ex. pentru formularea ideilor, opiniilor, argumentelor și întrebărilor personale)* - *integrarea dialogului și monologului într-un text narativ* - *integrarea unui text descriptiv într-un text narativ* - *relatarea unei zi de școală sub forma unui fragment de jurnal, din perspectivă individuală și colectivă* **(CS)** - *redactarea unor scurte povestiri proprii pe baza unui motiv biblic*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Autori recomandați	**(TC)** **1.1.** Balassi Bálint **1.2.** Csokonai Vitéz Mihály **1.3.** Heltai Gáspár **1.4.** Janus Pannonius **1.5.** Mikes Kelemen **1.6.** Zrínyi Miklós
	(CS) **1.7.** Károli Gáspár **1.8.** Tinódi Lantos Sebestyén
2. Noțiuni	**(TC)** **2.1.** lectura referențială vs. lectura literară **2.2.** caracteristicile textului literar: – ficționalitate, construcție lingvistică, caracter istoric, sens conotativ – rolul codurilor și formelor literare în organizarea textului – autor, cronologie, cultură, viziune asupra lumii, istoricitate, epocă literară, stil, stilul caracteristic al unei epoci, curent literar, sinteză stilistică – criterii de interpretare în procesul lecturii – valori și raporturi valorice (în operele literare) – calități estetice (frumos, urât, tragic, comic, sublim, josnic, idilic, elegiac) – tonalități (obiectiv, subiectiv, odic, patetic, tragic, elegiac, umoristic) **2.3.** epoci și curente stilistice: – Antichitate, Evul Mediu, Renaștere, umanism, Reforma protestantă, Baroc, Rococo **2.4.** monumente ale limbii maghiare: – fragmente de texte, texte integrale, glose **2.5.** lectura operelor epice: – epica, povestea, narațiunea, naratorul, perspectiva narativă, vocea narativă, personajul, structura personajelor, tehnici de caracterizare – genuri epice: povestire biblică, parabolă, fabulă cu morală, învățătură, predică, legendă, cronică, legendă istorică, gestă, epopee (propoziție tematică, invocație, in medias res, comparații epice, enumerare, intervenție divină, epitete constante, anticipare narativă), scrisoare literară, nuvelă. – narațiune și învățătură, caracter parabolic **2.6.** lectura operelor lirice: – lirism, eul liric, situația poetică, situația de enunțare, stil de vorbire – genuri lirice: cântece (cântece de ostași, cântece de curuți), epigramă, imn, odă, psalm, lirica trubadurilor, cântece de dragoste cu imagini florale, odă elegiacă, elegie – pictura, sententia – versificație accentuată și metrică (picioare metrice, hexametru, pentametru, distih), versificație simultană, strofă (strofa Balassi), rimă, tipuri de rimă **2.7.** tipuri de texte: – monolog, dialog, texte documentare, metatexte, texte argumentative (argument, contraargument, punct de vedere, teză), scrisoare cu caracter personal, scrisoare oficială, invitație, texte multimedia, sms, mesaj, mesaj vocal, comentariu, e-mail, anunț, creare de eveniment, texte de pe rețelele de socializare **2.8.** fonduri de date, baze de date, tipuri de dicționare: – dicționare monolingve/explicative, multilingve, etimologice, de sinonime, dicționare de specialitate, dicționar ortografic, dicționare istorice ale limbii – articol de dicționar; funcția diferitelor tipuri de dicționare – asemănări și diferențe între fonduri de date, baze de date, dicționare tipărite și online **2.9.** schimbare lingvistică: – diversitatea lingvistică în timp – cauzele schimbărilor lingvistice:

Domenii de conținut	Conținuturi
	• cauze interne – sistemul limbii • cauze externe – schimbările sociale, culturale, influența evenimentelor istorice, contactul cu alte comunități lingvistice **2.10.** variante teritoriale și sociale: – variantă lingvistică, dialect, limbaj comun, standard, limbaje de hobby, variante lingvistice specifice vârstei, limbaje de specialitate
	(CS) **2.11.** Biblia, traducerea Bibliei; relatări despre creație; relatări despre distrugere; povestea căderii în păcat; povestea fratricidului; parabole; relatarea patimilor
3. Atelier de interpretare textuală	**(TC)** **3.1. FORMARE INTELECTUALĂ ȘI EDUCAȚIE** (Cerință minimă: 3 opere epice și 3 opere lirice) **3.1.1. Opere literare din epocile studiate în clasa a IX-a:** *Halotti Beszéd és Könyörgés;* pilde biblice (Semănătorul; Fiul risipitor); *István király intelmei Imre herceghez*; Janus Pannonius: *A veronai Guarinóhoz* (Kérlek téged, e kornak fényessége…); *Vitázik Guarino mentegetőzésével; Guarinóhoz* (Így szóltál, Guarino, míg olvasgattad a könyvem…); Heltai Gáspár: *Száz fabula* (fragment); Mikes Kelemen: *Törökországi levelek* (scrisoarea 62); Csokonai Vitéz Mihály: *Jövendőlés az első oskoláról a Somogyban* **3.1.2. Opere asociabile** **3.1.2.1. Opere literare:** Apáczai Csere János: *Az iskolák fölöttébb szükséges voltáról*; Kosztolányi Dezső: *Halotti beszéd; A kulcs*; *Aranysárkány*; *Házi dolgozat*; *Fürdés; Sakk matt*; Márai Sándor*: Halotti beszéd; Füves könyv*; Kazinczy Ferenc: *A nagy titok*; Kölcsey Ferenc: *Emléklapra; Huszt*; Berzsenyi Dániel: *A magyarokhoz (II.)*; Gárdonyi Géza: *Bűntárgyalás*; Móricz Zsigmond: *Légy jó mindhalálig* (fragmente, scene care ilustrează viața școlară); Szabó Magda: *Abigél*; Karinthy Frigyes: *Tanár úr, kérem*; Vámos Miklós: *Pofon*; Ady Endre: *Üzenet egykori iskolámba*; Kovács András Ferenc: *Erdélyi iskolák falára*; Tóth Krisztina: *Verset állva; Tolltartó; Én csak egy nyugdíjas tanár vagyok*; Ottlik Géza: *Iskola a határon* (fragmente, scene care ilustrează viața școlară); Esterházy Péter: *Pápai vizeken ne kalózkodj!*; Pilinszky János: *A tékozló fiú keresése*; Dragomán György: *Oroszlánkórus*; Tamás Dénes: *Az élő ház*; Gion Nándor: *Sortűz egy fekete bivalyért* (fragmente, figura profesorului Fodó) **3.1.2.2. Opere din domenii artistice conexe:** Fra Angelico: *Predica de pe munte* (pictură, 1442); Raffaello Sanzio: *Școala din Atena* (pictură, 1510); Rembrandt Harmenszoon van Rijn: *Întoarcerea fiului risipitor* (pictură, 1669); *Lecția de anatomie a doctorului Tulp* (pictură, 1632); *Cina din Emmaus* (pictură, 1601); Jean-François Millet: *Semănătorul* (pictură, 1850); Munkácsy Mihály: Colpachi iskola (pictură, 1882); Vincent Van Gogh: *Semănătorul la apus* (pictură, 1888, ambele versiuni); Ferenczy Károly: *Predica de pe munte* (pictură, 1896); Csontváry Kosztka Tivadar*: Marokkói tanító* (pictură, 1908); Caravaggio: *Trișorii* (pictură, 1594); *A Pál utcai fiúk* (dramă cinematografică pentru tineret, adaptare a romanului lui Ferenc Molnár, Fábri Zoltán, 1969); *Cercul poeților dispăruți* (dramă cinematografică pentru tineret, Peter Weir: *Dead Poets Society*, 1989); *Mindenki* (*scurtmetraj,* Deák Kristóf, 2016); *Zâmbet de Mona Lisei* (dramă cinematografică, Mike Newel: *Mona Lisa Smile*, 2003); Cancelaria profesorilor (dramă cinematografică, İlker Çatak: *Teachers' Lounge,* 2023); *Fekete pont* (dramă cinematografică, Szimler Bálint, 2024) **3.1.3. Perspective asupra literaturii universale:** Marcus Aurelius: *Meditații*; *Profesorul și bacul* (poveste populară hindusă); J.D. Salinger: *De veghe în lanul de secară*; J. K. Rowling: *Harry Potter*; Sylvia Plath: *Inițiere*; Ernest Hemingway: *Tabăra indiană*; André Gide: *Întoarcerea fiului risipitor* **3.1.4. Oportunități de analiză retrospectivă:** Molnár Ferenc: *A Pál utcai fiúk* **3.1.5. Noțiuni** (valori, teme, motive reprezentate): păcat originar, cădere în păcat, pedeapsă, Eden, motivul arborelui, limbaj arhaic, strategii de învățare, inițiere, model de urmat, integrare, respectarea normelor, maturizare, implicare personală, tipare de comportament uman, transmiterea valorilor, responsabilitate, conformare, vocație,

Domenii de conținut	Conținuturi
	cunoaștere, principii educaționale, idealuri educaționale, roluri ale profesorului, conflicte școlare, drepturile copilului, protecția copilului **3.2. DIMENSIUNI SACRE ȘI PROFANE ALE IUBIRII** (Cerință minimă: 2 opere epice și 4 opere lirice) **3.2.1. Opere literare din epocile studiate în clasa a IX-a:** *Margit-legenda***;** *Szent Ferenc legendája* (Jókai kódex: *Az fordolt farkasról*); *Szent László legendája*; Balassi Bálint: *Hogy Juliára talála így köszöne néki*; *Juliát hasonlítja a szerelemhez, mely hasonlatosságot a Juúlialia dicséretin kezd el*; *Kiben az kesergő Céliáról ír*; Csokonai Vitéz Mihály: *A boldogság*; *Tartózkodó kérelem*; *A rózsabimbóhoz*; *A Reményhez* **3.2.2. Opere asociabile:** **3.2.2.1. Opere literare:** Dsida Jenő: *Arany és kék szavakkal*; Gárdonyi Géza: *Isten rabjai*; Lackfi János: *Szent Margit legendája*; Szerb Antal: *A szerelem a palackban*; Márai Sándor: *Vendégjáték Bolzanóban*; Csokonai Lili [EsterházyPéter]: *Tizenhét hattyúk*; Kovács András Ferenc: *Júliának különb dicséreti*; *Kiket Júliáról szerzett*; *Júliát az hithez hasonlítja; Magát az planétákhoz méri*; *Julia árnyékáról*; Orbán Ottó: *Melyben Balassi módján fohászkodik*; Nagy Gáspár: *Visszhangzó lépcsők egy eleven Balassi-szoborhoz*; Petri György: *Egy Balassi-strófa*; Varró Dániel: *Változatok egy gyerekdalra: Balassi Bálint* **3.2.2.2 Opere din domenii artistice conexe:** *Ilustrațiile din Codex Manesse care reprezintă dragostea cavalerească* (1305−1340); Jan van Eyck: *Portretul Arnolfini* (pictură, 1434); Sandro Boticelli: *Primăvara* (pictură, 1482); *Venus și Marte* (pictură, 1485); *Nașterea lui Venerei* (pictură, 1486); Hieronymus Bosch: *Grădina desfătărilor umane* (pictură, în jurul anului 1500); Tiziano: *Dragoste pământească și cerească* (pictură, 1512−1516); Peter Paul Rubens: *Grădina iubirii* (pictură, 1630−1632); Giovanni Lorenzo Bernini: *Extazul Sfineti Tereza* (statuie, 1647); François Boucher: *Iubitori în parc* (pictură, 1758); Jean-Honore Fragonard: *Leagănul* (pictură, 1767); Louis-Jean-François Lagrenée: *Amor și Psyché* (pictură, 1767−1771); Antonio Canova: *Amor și Psyche* (statuie, 1796); Gustav Klimt: *Sărutul* (pictură, 1907−1908); Szinyei Merse Pál: *Szerelmespár* (pictură, 1870); René Magritte: *Îndrăgostiții* (pictură, 1928); *Bucură-te, patrie maghiară!*(adaptarea imnului Gaude Mater Hungaria) – Schola Hungarica – Dobszay László; *Lucis cr eator optime* melodia gregoriană; Sator-Quartet – Heidl György și Bognár Szilvia: *Lucis creator optime*; Moniot d'Arras: *Ce fu en mai* (Cântec de vară); formația Kecskés: Gaucelm Faidit: *Cântece de trubaduri din secolele XII–XIII* (Hungaroton,1986); Ludwig van Beethoven: *Simfonia a IX-a* (simfonie, 1824, Partea a IV-a, Oda bucuriei); Richard Wagner: *Tristan și Isolda* (operă, 1859, Liebestod, fragment); Giacomo Puccini: *Turandot* (operă, 1926, „Nessun dorma", Aria lui Calaf, începutul actului III); Richard Wagner: *Inelul Nibelungilor* (ciclu de opere, 1876, „Awakening Scene", „Immolation Scene"); Giuseppe Verdi: *Trubadurul* (operă, 1853); Liszt Ferenc: *Két legenda: Assisi Szent Ferenc prédikál a madaraknak* (compoziție pentru pian, 1862−1863); *Árpád-házi Szent Margit legendája* (spectacol muzical de fantezie istorică prezentat de Trupa itinerantă Déryné din Kaposvár); *Fratele Soare, sora Lună* (dramă cinematografică, Franco Zefirelli: *Fratello sole, sorella luna*, 1972); *Omul care l-a ucis pe Don Quijote* (comedie de aventuri, Terry Gilliam: *The Man Who Killed Don Quixote*, 2018); *Shakespeare îndrăgostit* (comedie romantică, John Madden: *Shakespeare in love,* 1998); *Povestea unui cavaler* (comedie de aventuri cu tematică istorică, Brian Helgeland: *A Knight's Tale,* 2001) **3.2.3. Perspective asupra literaturii universale:** Platon: *Banchetul* (*Symposion*); Francesco Petrarca: *Cântecul*; William Shakespeare: *Sonete; Romeo și Julieta*; Miguel de Cervantes: *Don Quijote*; Umberto Eco: *Numele trandafirului*; Anton Pavlovics Csehov: *Despre dragoste și alte povestiri;* Johann Wolfgang von Goethe*: Faust* (partea I, II); Novalis*: Imnuri către noapte*; Lidia Amejko: *Viața sfinților din cartier* **3.2.4. Oportunități de analiză retrospectivă:** Petőfi Sándor: *János vitéz* **3.2.5. Noțiuni** (valori, teme, motive reprezentate): iubire sacră, iubire cavalerească, poezia trubadurilor, iubire renascentistă, curtare rococo, extaz, transfigurare, iubire platonică, transcendență, profan, cântece de dragoste cu imagini florale, cântece

Domenii de conținut	Conținuturi
	populare de situație, sacru, sfințenie, miracol, catalog de virtuți, literatură monastică, oferirea unui model, caracter educativ, exemplu moral, sacrificiu de sine, jertfă, asceză, slujire, căutarea fericirii, pasiune, dorință, împlinire, trecerea timpului, iubirea ca ideal, antropomorfizare, efemeritatea existenței umane **3.3. EXPERIENȚA APARTENENȚEI ȘI A STRĂINĂTĂȚII** (Cerință minimă: 2 opere epice și 4 opere lirice) **3.3.1. Opere literare din epocile studiate în clasa a IX-a:** Janus Pannonius: *Pannónia dicsérete*; *Egy dunántúli mandulafáról*; *Mikor a táborban megbetegedett*; *Búcsú Váradtól*; Mikes Kelemen: *Törökországi levelek*; Csokonai Vitéz Mihály: *Az estve*; *A tihanyi echóhoz*; *A magánossághoz*; *A pillangóhoz* **3.3.2. Opere asociabile** **3.3.2.1. Opere literare:** Berzsenyi Dániel: *A közelítő tél*; Kazinczy Ferenc: *Fogságom naplója* (fragment); Péterfy Gergely: *Kitömött barbár*; Kosztolányi Dezső: *A szegény kisgyermek panaszai*; *Esti Kornél* (fragment); Márai Sándor: *Napló*; *Béke Ithakában*; Arany János: *Epilógus*; Ady Endre: *Kocsi-út az éjszakában*; *Sem utódja, sem boldog őse…*; *A Tisza-parton*; *A Hortobágy poétája*; *Mátyás bolond diákja*; Karinthy Frigyes: *Előszó; Barabbás*; József Attila: *Levegőt!*; *Külvárosi éj*; Tóth Árpád: *Lélektől lélekig*; Tamási Áron: *Levél Édesanyámhoz Mikes Kelemenről*; Kányádi Sándor: *Fától fáig*; Örkény István: *Az otthon*; Tandori Dezső: *Egy talált tárgy megtisztítása* **3.3.2.2. Opere din domenii artistice conexe:** Kolozsvári Tamás: *Kálvária* (retablu, 1427); Caspar David Friedrich: *Hoinarul deasupra mării de ceață* (pictură, 1818 körül), Edgar Degas: *Consumatorii de absint* (pictură, 1876); Munkácsy Mihály: *Krisztus Pilátus előtt* (pictură, 1881); Edvard Munch: *Țipătul* (pictură, 1893); Edward Hopper: *Automat* (pictură, 1927); Csontváry Kosztka Tivadar: *Magányos cédrus* (pictură, 1907); Ludwig van Beethoven: *Sonata la lumina lunii* (1801); Bródy János: *A magány* (piesă muzicală în stil beat, 1994); Margaret Island: *A rab gólya* (poezie de Arany János adaptată muzical, 2018; *Az emigráns* (film artistic, Szalai Györgyi, Dárday István, 2006); *A Pillangó* (film artistic de comedie dramatic, Philippe Muyl: *Le papillon,* 1973); Várnai György, Jankovics Marcell: *Gusztáv elidegenedik* (animație, 1978), *Acolo unde cântă racii* (thriller criminal, adaptare după romanul Delia Owens, Olivia Newman: *Where the Crawdads Sing*, 2022) **3.3.3. Perspective asupra literaturii universale:** Dante Alighieri:*Divina Comedie*; John Keats: *Singurătate*; *Speranței*; Mihai Eminescu: *Sărmanul Dionis*; *Luceafărul*; Franz Kafka: *Metamorfoza*; Sylvia Plath: *Clopotul de sticlă* **3.3.4. Oportunități de analiză retrospectivă:** Molnár Ferenc: *A Pál utcai fiúk*; Rudyard Kipling: Cartea junglei; Antoine de Saint-Exupéry: *Micul Prinț* **3.3.5. Noțiuni** (valori, teme, motive reprezentate): familiaritate, drum, exil, (e)migrație, dor de casă, atașament personal și cultural, nostalgie, întâlnirea culturilor, dificultăți de integrare, neînțelegere, excludere, înstrăinare, singurătate **3.4. DEVOTAMENT ȘI EROISM. *Ecouri istorice ale invaziei tătare, ale stăpânirii turcești și ale războaielor curuți–lobonți*** (Cerință minimă: 2 opere epice și 4 opere lirice) **3.4.1. Opere literare din epocile studiate în clasa a IX-a:** Balassi Bálint: *Egy katonaének; Ó, én édes hazám, te jó Magyarország*; Zrínyi Miklós: *Szigeti veszedelem* (fragmente); cântece de curuți (*Csínom Palkó*; *Rákóczi-nóta*; *Nagymajtényi síkon letörött a zászló*; *Őszi harmat után)* **3.4.2. Opere asociabile** **3.4.2.1. Opere literare:** Rogerius mester: *Siralmas ének*; Tinódi Lantos Sebestyén: *Cronica* (Egervár viadaljáról); Kodolányi János: *Julianus barát*; *A vas fiai*; Kemény Zsigmond: *Zord idő*; Ady Endre: *Bujdosó kuruc rigmusa; Kurucok így beszélnek; Két kuruc beszélget*; Arany János: *Szondi két apródja*; Gárdonyi Géza: *Egri csillagok*; Jókai Mór: *Török világ Magyarországon*; *A nagyenyedi két fűzfa*; Mikszáth Kálmán: *A fekete város*; *Új Zrínyiász*; Kós Károly: *Varju nemzetség*; Esterházy Péter: *Harmonia Caelestis* (fragmente care evocă atmosfera epocii); Szilágyi István: *Hollóidő*; Makkai Sándor: *Ördögszekér*; Orbán Ottó: *Melyben Balassi módjára fohászkodik*; Lackfi János: *Plaza Balassi*

Domenii de conținut	Conținuturi
	3.4.2.2. Opere din domenii artistice conexe: Hollósy Simon: *Zrínyi kirohanása* (pictură, 1896); Csontváry Kosztka Tivadar: *Zrínyi kirohanása* (pictură, 1903); Feszty Árpád: *Feszty-körkép* (pictură, 1892−1894); Benczúr Gyula: *Budavár visszavétele a törököktől* (pictură, 1686); *Egri csillagok* (musical, Várkonyi Mátyás – Béres Attila, 1996); *Zrínyi 1566* (musical rock, Moravetz Levente, 2017); versiuni ale *Rákóczi-induló* **3.4.3. Perspective asupra literaturii universale:** Homérosz: *Iliada*; Vergilius: *Eneida*; *Cântecul lui Roland*; *Cântecul Nibelungilor*; *Legendele regelui Arthur*; Torquato Tasso: *Ierusalimul eliberat*; Mihai Eminescu: *Scrisoarea a III-a*; Leon Uris: *Exodul* **3.4.4. Oportunități de analiză retrospectivă:** Jókai Mór: *A kőszívű ember fiai*; Arany János: *Toldi*; Gárdonyi Géza: *Egri csillagok* **3.4.5. Noțiuni** (valori, teme, motive reprezentate): identitate națională, sistem de valori creștine, viață de ostaș, loialitate, eroism, ostași de la cetățile de graniță, sacrificiu de sine, imitatio Christi, athleta Christi, viziune dualã asupra lumii, curuți, lobonți, exil, pribegie **(CS)** **3.5. POVESTIRILE BIBLICE FUNDAMENTALE ÎN LITERATURĂ** (Cerință minimă: 2 opere epice, 4 opere lirice) **3.5.1. Relatările biblice fundamentale:** povestea creației; relatările despre distrugere; povestea căderii în păcat; povestea fratricidului; povestea lui Iosif; cartea lui Iona; cartea Juditei; viața lui Isus; parabole; relatarea patimilor **3.5.2. Opere asociabile:** **3.5.2.1. Opere literare:** Madách Imre: *Az ember tragédiája* (tablourile de cadru); Petőfi Sándor: *Midőn a földön...*; Sütő András: *Káin és Ábel*; Weöres Sándor: *Ábrahám áldozása*; Babits Mihály: *Jónás könyve*; Ady Endre: *A menekülő Élet*; Kányádi Sándor: *Meghívó*; Traducerea adaptată și ilustrată cu schițe de către András Nyújtódi în Codexul din Odorheiu Secuiesc; Tinódi Lantos Sebestyén: *Judit asszony históriája* (fragmente); Ady Endre: *Húsvét előtt*; József Attila: *A város peremén*; Vörösmarty Mihály: *Gondolatok a könyvtárban*; Ady Endre: *A magyar Ugaron* **3.5.2.2. Opere din domenii artistice conexe:** Michelangelo Buonarroti: *Crearea lui Adam* (pictură, Capela Sixtină, 1508−1512); Lucas Cranach cel Bătrân: *Adam și Eva* (pictură, 1508−1510); Joseph Haydn: *Creația* (oratoriu, 1796); Edward Hicks: *Arca lui Noe* (pictură, 1846); Giovanni Bellini: *Potopul* (operă, 1830); Benjamin Britten: *Arca lui Noe* (operă, 1957); Ferenczy Károly: *Ábrahám áldozata* (pictură, 1901); Mark Chagall: *Avraam și Isaac în drum spre locul jertfei* (pictură, 1931); Pieter Lastman: *Iona și balena* (pictură, 1621); *Medalionul paginii de introitus pascal din Gradualul lui Matei*; Tim Rice − Andrew LLoyd Webber: *Iosif și mantia viselor în culori* (musical, 1968); Rembrandt van Rijn: *Haina lui Iosif ajunge la Iacob* (pictură, 1603); Rembrandt van Rijn: *Întoarcerea fiului risipitor* (pictură, 1669); *Patimile* (dramă cinematografică, Mel Gibson, 2004) **3.5.3. Opere din domenii artistice conexe:** Lev Tolstoi: *Câți oameni trăiesc pe pământ?*; John Milton: *Paradisul pierdut*; C. S. Lewis: *Cronicile din Narnia – Nepotul magicianului*; *Epopeea lui Ghilgameș*; Lord George Gordon Byron: *Cain*; John Steinbeck: *La est de Eden*; Charles Baudelaire: *Abel și Cain*; Herman Melville: *Moby Dick*; Gustave Doré: *Iona în gura balenei* Thomas Mann: Iosif și frații săi (fragmente); André Gide: *Întoarcerea fiului risipitor*; Oscar Wilde: *Fiul*; Rudyard Kipling: *Dacă…* **3.5.4. Noțiuni** (valori, teme, motive reprezentate): simboluri biblice, povestea creației, haos, ordine, destrămarea ordinii divine, cuvântul ca forță creatoare, pierderea inocenței, ispita, prețul libertății, condiția muritoare, păcatul originar, trădarea fratelui, consecințele colective ale păcatului, misiunea profetică, încercarea, perseverența, ucenicii, miracolele, învățătura morală, înțelepciunea, parabola, narațiunea arhetipală, motivul păcatului și al pedepsei, dilema alegerii morale, patimile, toposul ispitei, narațiunea mântuirii, alegerea divină, sacrificiu

Clasa a X-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

(TC) CG 1 - Înțelege diferite tipuri de texte în contexte formale și informale, apreciind calitatea lor estetică

Clasa a X-a
(TC) CS 1.1. Aplică, în procesul de receptare, strategii și moduri de lectură adaptate tipului de text
- *evidențierea informațiilor de bază referitoare la text (tema, tipul textului, genul textual) pe baza unei parcurgeri rapide a textului (titlu, elemente tipografice, construcția textului, elemente grafice)* - *activarea cunoștințelor anterioare și confruntarea lor cu informațiile noi, în diferite tipuri de texte, prin utilizarea tehnicii de notare (INSERT) și a organizatorilor grafici (tabel TTT, tabel de criterii)* - *lectură segmentată cu anticipare, compararea predicțiilor cu textul/segmentul citit, cu ajutorul organizatorilor grafici (tabel T, tabel de criterii)* - *identificarea cuvintelor-cheie și a propozițiilor-teză ale paragrafelor; realizarea unei rețele tematice pentru diferite tipuri de texte* - *însușirea și selectarea adecvată a mai multor tehnici și forme de notare, precum și aplicarea lor autonomă* - *crearea imaginilor senzoriale (vizualizare) pe parcursul lecturii diferitelor tipuri de texte* - *utilizarea suporturilor vizuale (diagramă Venn, schemă tip pânză de păianjen, hartă conceptuală, hartă a trăsăturilor, axă cronologică, cerc-schemă, lanț-schemă etc.) în procesul de realizare a unui plan de idei* - *realizarea unui rezumat pe baza unor opțiuni de răspuns/ a unui tabel de criterii prestabilit* - *conștientizarea propriului proces de înțelegere, a obstacolelor de comprehensiune și depășirea acestora prin jurnal cu dublă intrare / hartă conceptuală/ discuție* - *corectarea autonomă a erorilor de înțelegere/interpretare (recitire, reflecție, rezolvare de probleme, corectare)*
(TC) CS 1.2. Selectează tehnica de argumentare adecvată pentru exprimarea propriului punct de vedere/opinii
- *identificarea tipurilor de argumente (argument bazat pe relația cauză–efect, argument prin comparație, argument prin opoziție, argument bazat pe principiul general–particular, argument bazat pe probabilitate, argument derivat din dovezi – date, fapte) în texte date, cu ajutorul organizatorilor grafici (tabel T, tabel de criterii)* - *observarea și consemnarea mijloacelor de persuasiune și eficiență argumentativă, cu ajutorul organizatorilor grafici, în argumente pe aceeași temă, dar cu niveluri diferite de forță (argument slab, mediu, puternic)* - *identificarea instrumentelor de raționament logic (definiție, inducție, deducție, silogism) în texte argumentative, cu ajutorul jurnalului cu dublă intrare* - *detectarea argumentării eronate prin identificarea tipului de eroare (argumentum ad hominem, circulus vitiosus, prezentarea simultaneității/succesiunii ca relație cauză–efect, argumentum ad misericordiam, argumentum ad populum, apel la autoritate), cu sprijinul organizatorilor grafici* - *recunoașterea deformării, manipulării, populismului și demagogiei în texte cotidiene* - *evaluarea validității și coerenței afirmațiilor referitoare la opinii științifice provenite din surse diferite*
(TC) CS 1.3. Înțelege sensul conceptelor poetice, naratologice, de teorie a genurilor și de istorie a stilurilor în diferite tipuri de texte
- *determinarea speciei și genului diferitelor texte literare* - *identificarea trăsăturilor specifice genului epic, liric și dramatic în diverse tipuri de texte, cu ajutorul unui tabel de criterii* - *diferențierea particularităților de gen ale textelor epice aparținând unor stiluri și specii variate (roman autobiografic, povestire, nuvelă, roman romantic, roman istoric, baladă cultă), utilizând organizatori grafici (de ex. hartă conceptuală, tabel de criterii)* - *diferențierea particularităților de gen ale textelor lirice aparținând unor stiluri și specii variate (odă, imn, elegie, epigramă, poezie descriptivă), utilizând organizatori grafici* - *diferențierea trăsăturilor de gen ale textelor dramatice, utilizând organizatori grafici* - *plasarea operelor studiate pe axa cronologică a perioadelor stilistice* - *identificarea caracteristicilor stilistice în diferite tipuri de texte*

Clasa a X-a
- *ilustrarea conceptelor poetice, naratologice, de teorie a genurilor și de istorie a stilurilor pe baza lecturilor* - *exersarea metricii pentru analiza ritmului poeziilor accentuale și al celor metrice* - *recunoașterea rolului persuasiv al figurilor retorice și a funcției semnificative a tropilor în lectura textelor epice și lirice*
(TC) CS 1.4. Recunoaște diferite categorii de valori și relații valorice în textele literare
- *compararea valorilor și sistemelor de valori transmise de personajele/eroii din text, în diferite tipuri de texte, pe baza unor criterii date sau cu ajutorul organizatorilor grafici (diagramă Venn, schemă tip pânză de păianjen, hartă conceptuală, tabel T)* - *schițarea relațiilor dintre valorile prezentate în diferite tipuri de texte, cu ajutorul unei scheme tip pânză de păianjen sau al unei hărți conceptuale* - *recunoașterea relației dintre vină și ispășire în operele literare citite* - *identificarea ierarhiei valorilor dintr-o operă (de ex. reprezentarea raportului dintre valorile materiale și cele spirituale/morale/afective cu ajutorul unui organizator grafic)* - *analizarea situațiilor sau a problemelor complexe* - *formularea constatărilor bazate pe valori din perspective argumentate*

(TC+CS) CG 2 - Aplică strategii de interpretare a textelor în contexte istorice și culturale

Clasa a X-a
(TC) CS 2.1. Aplică strategii de interpretare a textului în opere nonliterare, epice, lirice și dramatice
- *aplicarea caracteristicilor tipului de text pe baza unor criterii date* - *aplicarea metodei dezbaterii în interpretarea diferitelor tipuri de texte (informative, științifice, analitice)* - *valorificarea funcției semnificative a trăsăturilor de gen în opere lirice, epice și dramatice* - *compararea particularităților lirismului în texte epice, lirice și dramatice utilizând diagramă Venn* - *recunoașterea variantelor a situațiilor de vorbire și poetică, respectiv mod de exprimare* - *reprezentarea structurii spațiale și temporale în opere epice* - *identificarea structurilor spațiale externe și interne, deschise și închise* - *diferențierea timpului povestirii de timpul povestit* - *recunoașterea particularităților de construcție a narațiunii (metaforică, metonimică)* - *identificarea funcției semnificative a motivelor, toposurilor și arhetipurilor* - *reprezentarea relațiilor dintre personaje* - *determinarea structurii valorice a operelor epice și dramatice* - *compararea valorilor în sistemul relațiilor dintre personaje în texte epice și dramatice* - *recunoașterea trăsăturilor de gen, specie și structură ale dramei* - *identificarea modelelor dramatice (conflictual, centrat, pe două niveluri)* - *observarea rolului acțiunii și al dicțiunii în operele dramatice* - *transformarea dialogului dramatic în stilul indirect sau indirect liber* - *utilizarea jocului de rol în interpretarea conflictului dramatic* - *aplicarea metodei dezbaterii pentru exprimarea experienței personale de lectură* - *trăirea experienței catharsisului pe parcursul unor creații artistice*
(TC) CS 2.2. Examinează statistici, grafice, conținuturi digitale, eseuri și texte științifice în scopul obținerii de informații
- *căutarea unor fenomene lingvistice în corpusuri de texte* - *analiza computerizată a fenomenelor lingvistice* - *proiectarea pe hartă a datelor dialectale/ale limbii comune regionale* - *fundamentarea concluziilor sau a deciziilor pe baza datelor științifice și a instrumentelor tehnologice* - *compararea informațiilor din diferite texte științifice* - *recunoașterea strategiilor de prezentare a faptelor în texte științifice* - *interpretarea modelelor grafice din textele științifice*
(TC) CS 2.3. Interpretează creații literare integrând experiențe de lectură, pe baza unor criterii date
- *recunoașterea conexiunilor tematice și motivice dintre texte literare* - *stabilirea relațiilor dintre diferite texte literare (imitație, intertextualitate)* - *interpretarea raporturilor valorice în opere literare* - *interpretarea tipurilor de dramă în context generic și istoric-stilistic* - *interpretarea relației dintre planul istoric de prim-plan și cel de fundal în creații epice și dramatice cu tematică istorică*

Clasa a X-a
- formularea trăirii catharsisului în interpretarea operelor dramatice *- interpretarea mijloacelor de relatare în ton confesiv, exprimare personală și înțelegere de sine* *- activarea autoreflecției (prin confesiune, monolog, joc de rol) pe baza experiențelor de lectură* *- argumentarea și evaluarea reacțiilor legate de opere, activități sau manifestări culturale și artistice, utilizând un vocabular de specialitate și criterii prestabilite*
(TC) CS 2.4. Recunoaște conexiunile culturale ale narațiunilor cu tematică istorică în texte aparținând unor epoci diferite
- recunoașterea caracterului lingvistic specific și unic al diferitelor epoci *- diferențierea dintre ficțiune și realitate în opere cu tematică istorică* *- identificarea păstrării și transformării tradițiilor în opere literare* *- examinarea opoziției dintre vechi și modern în narațiuni cu tematică istorică* *- recunoașterea schimbării modului de exprimare în texte aparținând unor epoci diferite*
(CS) CS 2.5. Interpretează relațiile dintre opere de același gen, create în epoci diferite
- denumirea formelor de literatură biblică (psalm, predică, confesiune) *- recunoașterea formelor de literatură biblică în practica eclezială/liturgică actuală* *- înțelegerea conținutului și scopului unui psalm sau al unei predici* *- identificarea trăsăturilor de gen în interpretarea unui text* *- compararea caracteristicilor stilistice ale diferitelor genuri* *- evaluarea impactului operelor de literatură biblică asupra cititorului și a comunității*

(TC+CS) CG 3 - Produce oral și în scris diferite tipuri de texte cu sensibilitate și rafinament în exprimarea lingvistică

Clasa a X-a
(TC) CS 3.1. Elaborează tipuri de texte orale, ținând cont de direcția și contextele comunicării
- exersarea prezentării de sine în diferite contexte (de ex. la o reuniune de familie, în fața clasei, la televiziune, la o conferință pentru elevi etc.) *- realizarea unor expuneri de trei minute, adaptate așteptărilor profesorului și colegilor* *- exersarea tehnicilor de captare a atenției (de ex. început printr-o referință personală sau istorică)* *- exersarea pregătirii pentru o luare de cuvânt* *- aplicarea schemei structurale a unei intervenții orale (evaluarea temei, recunoașterea importanței ei, aprecierea vorbitorului, exprimarea acordului, completări, idei noi, formularea atentă a unei opinii contrare, mulțumiri)* *- pregătirea pentru participare la o dezbatere (informare privind tema, partenerii de discuție, obiectivele; căutarea relațiilor personale; elaborarea strategiei și tacticii; notarea și organizarea ideilor în timpul dezbaterii)* *- povestirea propriei istorii de viață/istorii familiale*
(TC) CS 3.2. Organizează date în modele grafice pentru a compara diferite valori, concepte și particularități
- realizarea unei linii/diagrame temporale pentru înțelegerea structurii temporale și spațiale a operei, precum și a relațiilor cauză-efect *- utilizarea tabelului T pentru înțelegerea motivațiilor personajelor literare (de ex. Ce face/ce nu face?)* *- folosirea unei scheme tip pânză de păianjen pentru colectarea și fixarea asociațiilor legate de simboluri* *- utilizarea metodei ciorchinelui pentru organizarea ideilor, informațiilor, conceptelor și a relațiilor dintre ele (de ex. meditație asupra titlului)* *- folosirea hărții gândirii în producerea orală și scrisă* *- realizarea unei piramide narative pe baza unor criterii date* *- elaborarea unei hărți de personaje pentru realizarea unei caracterizări complexe, argumentate* *- compararea și contrastarea personajelor cu ajutorul diagramei Venn sau al unei diagrame de mulțimi* *- utilizarea jurnalului cu dublă intrare pentru documentare sau pentru exersarea redactării conștiente* *- realizarea unui portofoliu digital pe o temă dată, în care elevul organizează, vizualizează și interpretează date provenite din surse diverse* *- realizarea unei prezentări interactive sau infografice cu ajutorul instrumentelor digitale, prin organizarea logică a conținutului* *- evaluarea critică a unui conținut digital generat de inteligență artificială referitor la o operă epică sau dramatică studiată*

Clasa a X-a
- *utilizarea critică a tehnologiilor digitale prin analizarea oportunităților, limitelor și riscurilor pe care le implică, cu respectarea principiilor etice și juridice, în special privind datele personale și proprietatea intelectuală*
(TC) CS 3.3. Elaborează tipuri de texte funcționale (cerere) adaptate la situația de comunicare
- *redactarea unei cereri într-o situație școlară reală (solicitare de aprobare pentru participare la un concurs, justificarea unei absențe)* - *formularea unei cereri într-un registru lingvistic adecvat (e-mail unui prieten, cerere oficială)* - *completarea unui formular de cerere* - *exersarea argumentării în funcție de tema cererii*
(TC+CS) CS 3.4. Elaborează diferite tipuri de texte narative și argumentative pe baza unor criterii
(TC) - *exersarea redactării schițelor (logice, de conținut, de documentare, tactice) cu ajutorul hărții gândirii exersarea tehnicilor de notare (de ex. marcaje) pentru a facilita propriul proces de învățare* - *redactarea unei relatări despre o personalitate celebră sau un erou literar, verificând informațiile prin aplicarea criticii surselor* - *redactarea unui discurs de deschidere/închidere de an școlar despre instituție adresat elevilor și părinților, respectând structura generală tipică* - *elaborarea textelor argumentative pe diverse teme (de ex. contribuția identității culturale naționale la identitatea europeană; drepturile copilului și ale omului, interculturalitatea, participarea civică, dezvoltarea durabilă la nivel comunitar și global)* - *redactarea textelor argumentative prin interpretarea critică a fenomenelor și a proceselor economice și sociale în texte cotidiene și literare* **(CS)** - *redactarea unei rugăciuni sau unei confesiuni proprii pe o temă aleasă*
(TC) CS 3.5. Elaborează texte publicistice și conținuturi digitale/multimedia (de ex. prezentare, blog, mesaj video, reportaj) în diferite situații de comunicare
- *realizarea unei prezentări în PowerPoint / Canva / Google Slides / Prezi pe o temă literară, istorică sau socială* - *redactarea unei postări de blog despre propria experiență de lectură* - *realizarea unui mesaj video scurt (1–2 minute) pe o temă actuală (de ex. protecția mediului, importanța lecturii, viața școlară)* - *realizarea unui episod de podcast pe o temă comunitară sau culturală (de ex. de ce ne place să citim; utilizarea limbii în viața de zi cu zi) în cadrul unei activități de grup* - *exersarea regulilor redactării unui reportaj în format online (despre viața școlară, teatru, întâlnire cu un scriitor)*
(TC) CS 3.6. Transformă texte narative și descriptive în funcție de criteriile date
- *transformarea unui text descriptiv într-un text narativ* - *transformarea unui monolog într-un dialog* - *transformarea unui monolog într-un text persuasiv / discurs public* - *transformarea unui dialog dramatic în stil indirect (liber)* - *formularea indicațiilor autorului în texte narative pentru a evidenția sentimentele și gândurile personajelor*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Autori recomandați	**(TC)** **1.1.** Arany János **1.2.** Berzsenyi Dániel **1.3.** Jókai Mór **1.4.** Kármán József **1.5.** Katona József **1.6.** Kölcsey Ferenc **1.7.** Mikszáth Kálmán **1.8.** Petőfi Sándor **1.9.** Vörösmarty Mihály
	(CS) **1.10.** Pázmány Péter **1.11.** Szenczi Molnár Albert **1.12.** Vásárhelyi András
2. Noțiuni	**(TC)** **2.1.** informații referitoare la text: temă, tip de text, specie textuală, cuvânt-cheie, paragraf, propoziție-teză, titlu, elemente tipografice, construcția textului, elemente grafice **2.2.** categorii de valori, raporturi valorice **2.3.** motiv, topos, arhetip **2.4.** epoci și curente stilistice: iluminism, clasicism, sentimentalism, romantism, stil folcloric, realism **2.5.** lectura operelor epice: narator (la persoana I, la persoana a III-a, narator omniscient, narator obiectiv); timpul epic; timpul povestirii și timpul povestit; procedee de construire a eroului; narațiune cu tematică istorică; fundal și prim-plan istoric; ficțiune și realitate; roman istoric; narațiuni cu tematică istorică și conexiunile lor culturale; povestire; poem narativ; roman romantic (tipuri de roman: roman anecdotic, roman cu teză, roman social, nuvelă-roman); baladă (baladă populară, baladă cultă, baladă cultă cu tematică istorică, baladă psihologică); nuvelă (nuvelă romantică, nuvelă realistă); narațiune la persoana I (scrisoare, jurnal, roman epistolar, roman sentimental la persoana I) **2.6.** lectura operelor lirice: poezie revoluționară, eul liric romantic (geniu creator, vizionar, profet, alter ego), rapsodie, ars poetica, imn, odă, doină, lirică de rol; principiul imitației: istoricitatea imitației (în opere umaniste, baroce, rococo, clasice); model antic; imitație și prozodie (versificație clasică în măsură); imitație și genuri (odă, elegie, epigramă, epistolă, poem descriptiv); confruntarea temporală și valorică **2.7.** lectura operelor dramatice: dramă; caracterul dramatic; situație dramatică; acțiune dramatică; eroul dramatic; conflict; tipuri de vorbire; genuri dramatice (tragedie, comedie); tipuri dramatice (dramă conflictuală, dramă centrată, dramă pe două niveluri); tipuri dramatice și contextul lor cultural: drama în cult (drama antică); drama pe scenă (drama clasicistă, drama romantică); acțiune și dicțiune; catharsis **2.8.** tipuri de texte: text argumentativ, tipuri de argumente (argument cauzal, argument prin comparație, argument prin opoziție, argument pe baza raportului general-particular, argument al probabilității, argument bazat pe dovezi – date, fapte –, argument slab, mediu, puternic); instrumentele logicii argumentative (definiție, inducție, deducție, silogism); erori de argumentare (argumentum ad hominem, cerc vicios, prezentarea simultaneității/succesiunii ca relație cauzală, argumentum ad misericordiam, argumentum ad populum, apelul la autoritate); tehnici de captare a atenției; distorsionare, manipulare, populism, demagogie; prezentare, răspuns oral de trei minute, cerere, solicitare, reportaj, prezentare, blog, mesaj video, texte publicistice și multimedia **2.9.** tipuri de texte după direcția comunicării (monologice, dialogice); tipuri de texte în funcție de contextul comunicării (conversaționale, oficiale, publice, științifice); particularitățile limbajului vorbit (spontaneitate, ezitare, greșeli de vorbire, accent, intonație, ritm al vorbirii, redundanță, omisiuni)

Domenii de conținut	Conținuturi
	2.10. analiză de date, organizator grafic (diagramă, schemă de proces, grafic), reprezentare statistică, hartă lingvistică
	(CS) **2.11.** psalm, traduceri de psalmi, imn, cateheză, rugăciune, predică, confesiuni
3. Atelier de interpretare textuală	**(TC)** **3.1. IPOSTAZE ALE ROLULUI MASCULIN** (Cerință minimă: 3 opere epice, 2 opere lirice) **3.1.1. Opere literare din epocile studiate în clasa a X-a:** Katona József: *Bánk bán* (Nádasdy Ádám prózai adaptációja); Petőfi Sándor: *Ha férfi vagy, légy férfi…; Az apostol*; Arany János: *Toldi*; Jókai Mór: *Fekete gyémántok*; *Egy magyar nábob*; *Kárpáthy Zoltán*; *A kőszívű ember fiai*; *Az arany ember*; *A lélekidomár*; Mikszáth Kálmán: *Az a fekete folt*; *A bágyi csoda*; *A fekete város*; *Beszterce ostroma*; *Szent Péter esernyője*; *A Noszty fiú esete Tóth Marival*; *Lapaj, a híres dudás* **3.1.2. Opere asociabile:** **3.1.2.1. Opere literare:** Madách Imre: *Az ember tragédiája* (részletek, Ádám szerepei); Móricz Zsigmond: *Sárarany*; *Az isten háta mögött*; *A fáklya*; *Rokonok*; Tabéry Géza: *Szarvasbika*; Németh László: *A két Bolyai*; Láng Zsolt: *Bolyai*; Kosztolányi Dezső: *Pacsirta*; *Édes Anna*; *Esti Kornél*; *Aranysárkány*; Krúdy Gyula: *Szindbád*; Kós Károly: *A Varju nemzetség*; Tamási Áron: *Rendes feltámadás*; József Attila: *Jövendő férfiak*; *Nagyon fáj*; Bartis Attila: *Nyugalom*; Dragomán György: *A fehér király*; Vámos Miklós: *Apák könyve* (részletek); Szabó T. Anna: *Hogy vigyázzon* **3.1.2.2. Opere din domenii artistice conexe:** Richard Wagner: *Tristan și Isolda* (operă, 1859); Egressy Béni − Erkel Ferenc: *Bánk bán* (operă, 1861); Bakonyi Károly, Heltay Jenő, Kacsóh Pongrác: *János vitéz* (muzical, 1904); Tankcsapda: *Szabadon* (piesă hard rock, 1999); *Toldi* (film de animație, pe baza operei Arany János, Jankovics Marcell, Csákovics Lajos, 2022); *Az arany ember* (film romantic, adaptare după romanul lui Jókai Mór, Gertler Viktor, 1962); *Fekete gyémántok* (filmdráma, Jókai Mór regényének adaptációja, Várkonyi Zoltán, 1977); *A kőszívű ember fiai* (dramă cinematografică, adaptare după romanul lui Jókai Mór, Várkonyi Zoltán, 1965); *Egy magyar nábob* (fdramă cinematografică, adaptare după romanul lui Jókai Mór, Várkonyi Zoltán, 1966); *Kárpáthy Zoltán* (dramă cinematografică, adaptare după romanul lui Jókai Mór, Várkonyi Zoltán, 1966); *Beszterce ostroma* (dramă cinematografică, adaptare după romanul lui Mikszáth Kálmán, Keleti Márton, 1948); *A fekete város* (serial de televiziune, adaptare după romanul lui Mikszáth Kálmán, Zsurzs Éva, 1970-71); *Szent Péter esernyője* (film artistic, adaptare după romanul lui Mikszáth Kálmán, Bán Frigyes, Vladislav Pavlovic, 1958); *A Noszty fiú esete Tóth Marival* (satiră cinematografică, adaptare după romanul lui Mikszáth Kálmán, Gertler Viktor, 1960); *Az ember tragédiája* (film de animație, pe baza operei lui Madách Imre, Jankovics Marcell, 2011); *Rokonok* (film artistic, adaptare după romanul lui Móricz Zsigmond, Szabó István, 2006); *Pacsirta* (damă cinematografică, adaptare după romanul lui Kosztolányi Dezső, Ranódy László, 1963); *Édes Anna* (dramă cinemaografică, adaptare după romanul lui Kosztolányi Dezső, Fábri Zoltán, 1958); *Aranysárkány* (dramă cinematografică, adaptare după romanul lui Kosztolányi Dezső, Ranódy László, Gyöngyössy Imre, 1966); *Esti Kornél csodálatos utazása* (dramă cinematografică, adaptare după romanul lui Kosztolányi Dezső, Pacskovszky József, 1995); *Szindbád* (dramă cinematografică, pe baza povestirilor lui Krúdy Gyula despre Szindbád, Huszárik Zoltán, Sára Sándor, 1971); *A két Bolyai* (versiune TV a dramei lui Németh László, Ádám Ottó, 1978); Pablo Picasso: *Álmos iszákos* (The Sleepy Drinker, pictură, 1902) **3.1.3. Perspective asupra literaturii universale:** William Shakespeare: *Hamlet, prințul Danemarcei*; *Othello*; Goethe: *Faust*; Homer: *Iliada*; Homer: *Odiseea*; Vergiliu: *Eneida*; Shakespeare: *Iulius Cezar* **3.1.4. Oportunități de analiză retrospectivă:** *Szent István király intelmei Imre herceghez*; Balassi Bálint: *Hogy Júliára talála így köszöne néki*; Balassi Bálint: *Egy katonaének*; Zrínyi Miklós: *Szigeti veszedelem* (fragmente); Csokonai Vitéz Mihály: *A boldogság*; Arany János: *Toldi*

Domenii de conținut	Conținuturi
	3.1.5. Noțiuni (valori, teme, motive reprezentate): perspectivă externă–internă, tip de erou, arhetipuri ale figurilor masculine, caracterizare, concepția despre rol, idealul masculin al epocii, roluri masculine cotidiene, diversitatea rolurilor (capul familiei, tată, absența tatălui, bunic, soț, rudă, cuceritor, intelectual, explorator, luptător, deținător al puterii, rebel, altruist etc.), erou, asumarea responsabilității, asumarea rolului, intelectual epuizat, poveste a suferinței, simbolistica numelor, lipsă de scop, autodestructivitate, comportament ofensiv/defensiv **3.2. IUBIRE ȘI CONFRUNTARE** (Cerință minimă: 2 opere epice, 1 operă dramatică, 2 opere lirice) **3.2.1. Opere literare din epocile studiate în clasa a X-a:** Kármán József: *Fanni* hagyományai; Vörösmarty Mihály: *Szép Ilonka*; *Ábránd*; *A merengőhöz*; *Csongor és Tünde*; Petőfi Sándor: *Mi a szerelem?*; *Minek nevezzelek?*; *Szeptember végén*; *Reszket a bokor, mert…*; Petőfi Sándor levelei (részletek); Jókai Mór: *Az arany ember*; Mikszáth Kálmán: *Különös házasság* **3.2.2. Opere asociabile:** **3.2.2.1. Opere literare:** Szendrey Júlia naplója, levelei (részletek); Vajda János: *Húsz év múlva*; Márai Sándor: *Az igazi*; Füst Milán: *A feleségem története*; Szabó Lőrinc: *Semmiért egészen*; *A huszonhatodik év*; Weöres Sándor: *Psyché. Egy hajdani költőnő írásai*; Nagy László: *Ki viszi át a szerelmet?*; Hervay Gizella: *Zuhanások*; Garaczi László: *Fanni*; Varró Dániel: *Minek-minek?*; Tóth Krisztina: *Utószezon* **3.2.2.2. Opere din domenii artistice conexe:** Jean Antoine Watteau*: Sărbătoarea iubirii (pictură, 1718–1719)*; Francesco Hayez: *Sărutul* (pictură, 1859); Eugéne Delacroix: *Orfeu și Euridice, Primăvara (pictură, 1862)*; Ford Madox Brown: *Rămas-bunul lui Romeo și Julieta (pictură, 1867)*; Pierre-August Renoir: *Dans la țară (pictură, 1883)*; Frank Dicksee: *Romeo și Julieta (pictură, 1884)*; Silvio Allason: *Sărutul (pictură, 1892)*; Giuseppe Verdi: *La Traviata* (operă, 1853); Giuseppe Verdi: *Aida* (operă, 1871); Giuseppe Verdi: *Rigoletto* (operă, 1851); Georg Bizet: *Carmen* (operă, 1875); Giacomo Puccini: *Tosca* (operă,1900); Wolfgang Amadeus Mozart: *Răpirea din serai (cântec, 1782)*; Felix Mendelssohn: *Visul unei nopți de vară (uvertură, 1826)*; Cântece populare maghiare (*Hej, Dunáról fúj a szél; Tavaszi szél vizet áraszt; A csitári hegyek alatt; Hej, tulipán, tulipán*); *Mândrie și prejudecată (dramă romantică, Joe Wright: Pride and Prejudice, 1995)*; *Jurnalul lui Bridget Jones (comedie romantică, Sharon Maguire: Bridget Jones's Diary, 2001)*; *Marele Gatsby (dramă romantică, Baz Luhrmann: The Great Gatsby, 2013)*; *Marele Gatsby (dramă romantică, Baz Luhrmann: The Great Gatsby, 2013)*; *Kincsem (film romantic de aventuri, Herendi Gábor, 2017)*; *Povestea soției mele (dramă romantică, adaptare după romanul lui Füst Milán, Enyedi Ildikó, 2021)* **3.2.3. Perspective asupra literaturii universale:** Thomas Hardy: *Tess d'Urberville*; *Târgul de femei din Weydon*; Jane Austen: *Mândrie și prejudecată*; *Rațiune și simțire;* Emily Brontë: *La răscruce de vânturi*; Gabriel García Márquez: *Dragoste în vremea holerei*; Byron: *Don Juan*; Alekszandr Szergejevics Puskin: *Eugene Onegin*; Heinrich Heine: *Cartea cântecelor*; Stendhal: *Roșu și negru*; Lev Tolsztoj: *Anna Karenina*; Johann Wolfgang von Goethe: *Suferințele tânărului Werther*; William Shakespeare: *Visul unei nopți de vară* **3.2.4. Oportunități de analiză retrospectivă:** Csokonai Vitéz Mihály: *A Reményhez* **3.2.5. Noțiuni (valori, teme, motive reprezentate):** pasiune, dorință romantică, separare, luptă, loialitate, sacrificiu, iubire, suferință, dorință, obstacole, conflict, emoții, iubire neîmplinită, iubire interzisă, iubit suferind, voce personală, autointerpretare, autodistrugere, agonie, indecizie, dor, pierderea valorii, păstrarea valorii, rațiune, luptă, reguli scrise și nescrise, viață dublă, atașament emoțional, obstacole sociale, constrângeri morale, idealism romantic, îndrăgostire, loialitate, angajament, iubire idealizată, așteptări sociale, datorie, căsătorie forțată, fragilitatea iubirii, moarte, dorința de libertate

Domenii de conținut	Conținuturi
	3.3. VINĂ ȘI ISPĂȘIRE (Cerință minimă: 2 opere epice, 1 operă dramatică, 2 opere lirice) **3.3.1. Opere literare din epocile studiate în clasa a X-a:** Katona József: *Bánk bán*; Berzsenyi Dániel: *A magyarokhoz*; Kölcsey Ferenc: *Hymnus*; Vörösmarty Mihály: *Az emberek*; *Előszó*; *A vén cigány*; Arany János: *Ágnes asszony; Zách Klára; A walesi bárdok; V. László*; *Tetemre hívás*; *Tengeri-hántás*; Jókai Mór: *Az arany ember*; Mikszáth Kálmán: *A fekete város; Az a fekete folt*; *Az a pogány Filcsik*; *Bede Anna tartozása*; *A néhai bárány* **3.3.2. Opere asociabile:** **3.3.2.1. Opere literare:** Kemény Zsigmond: *Özvegy és leánya*; Madách Imre: *Az ember tragédiája*; Jókai Mór: *A lőcsei fehér asszony*; Kosztolányi Dezső: *Édes Anna* (részlet); Móricz Zsigmond: *Barbárok*; Ady Endre: *Nekünk Mohács kell*; József Attila: *A bűn*; Németh László: *Iszony*; Székely János: *Profán passió*; Sütő András: *Káin és Ábel*; Szabó Magda: *Az ajtó*; Nádas Péter: *Egy családregény vége*; Szilágyi István: *Kő hull apadó kútba*; Dragomán György: *Máglya* **3.3.2.2. Opere din domenii artistice conexe:** Hieronymus Bosch: *Grădina desfătărilor (pictură, în jurul anului 1500*); Munkácsy Mihály: *Siralomház* (pictură, 1870); Zichy Mihály*: A rombolás géniuszának diadala* (pictură, 1878); *Ágnes asszony* (desen, 1893); Giuseppe Verdi: *Nabucco* (operă, 1842); Youlì, *Ágnes asszony*, 2018; *Șapte suflete (dramă cinematografică, Gabriele Muccino: Seven Pounds, 2008)*; *Începutul (film SF–acțiune, Christopher Nolan: Inception, 2010)*; *Cerul de vanilie (thriller SF, Cameron Crowe: Vanilla Sky, 2001)*; *Joker* (dramă cinematografică, Todd Phillips: Joker, 2019) **3.3.3. Perspective asupra literaturii universale:** Sophocle: Oedip rege; *Antigona*; Dante Alighieri: *Divina Comedie*; William Shakespeare: *Hamlet, prințul Danemarcei; Romeo și Julieta*; George Gordon Byron: *Cain*; Edgar Allan Poe: *Corbul*; Lev Nyikolajevics Tolsztoj: *Anna Karenina*; Fjodor Mihajlovics Dosztojevszkij: *Crimă și pedeapsă*; *Miorița* (baladă populară românească); Mihail Sadoveanu: *Baltagul* **3.3.4. Oportunități de analiză retrospectivă:** Zrínyi Miklós: *Szigeti veszedelem* (fragmente) **3.3.5. Noțiuni (valori, teme, motive reprezentate):** vină și ispășire, pedeapsă, abatere, păcat originar, ignoranță, cădere în păcat, înclinație spre rău, crimă, complice, victimă, joc de rol, conștiință, remușcare, frământare, norme, moralitate, stigmatizare, judecată **3.4. IUBIRE DE PATRIE ȘI DORINȚĂ DE LIBERTATE. *Memoria epocii reformelor, a revoluției și luptei pentru libertate din 1848*** (Cerință minimă: 1 operă epică, 5 opere lirice) **3.4.1. Opere literare din epocile studiate în clasa a X-a:** Berzsenyi Dániel: *A magyarokhoz I.*; *A magyarokhoz II.*; Kölcsey Ferenc: *Huszt*; *Hymnus*; Vörösmarty Mihály: *Előszó*; *A vén cigány*; *Szózat*; *A Guttenberg-albumba*; *Gondolatok a könyvtárban*; Petőfi Sándor: *Az apostol*; *Nemzeti dal*; *A nép nevében*; *Farkasok dala*; *Négy nap dörgött az ágyú*; *Akasszátok fel a királyokat*; *Béranger legújabb dala*; Jókai Mór: *És mégis mozog a Föld*; *Egy magyar nábob*; *Kárpáthy Zoltán*; *A kőszívű ember fiai*; *Csataképek*; *Az élet komédiásai* **3.4.2. Opere asociabile:** **3.4.2.1. Opere literare:** Ady Endre: *Harcos Gyulai Pál*; *A márciusi Naphoz*; *A Tűz márciusa*; *Köszvény-ország márciusa*; Tóth Krisztina: *Koravén cigány*; Spiró György: *Padmaly*; Fábián Janka: *Márciusi napló*; Szécsi Noémi: *Nyughatatlanok* **3.4.2.2. Opere din domenii artistice conexe:** Eugène Delacroix: *Libertatea conducând poporul (pictură, 1830)*; Kodály Zoltán, Harsányi Zsolt: *Háry János* (joc muzical, 1926); Formația Illés: *Martie, 1848* (baladă beat, 1969); Hobo Blues Band: *Vânătoarea (album blues–rock–folk, 1992)*; Ferenczi György / Rackajam: *Petőfi* (poeme puse pe muzică, 2023); *Pe aripile vântului (dramă romantică istorică, Victor Fleming: Gone with the Wind, 1939)*; *80 huszár* (dramă cinematografică, Sára Sándor,

Domenii de conținut	Conținuturi
	1978); *A Hídember* (dramă istorică, Bereményi Géza, 2002); *Guerilla* (dramă istorică, Kárpáti György Mór, 2019) **3.4.3. Perspective asupra literaturii universale:** Heinrich Heine: *În octombrie 1849*; Henrik Ibsen: *Către Ungaria*; Thomas Moore: *Nu uita locul…*; Victor Hugo: *Mizerabilii* **3.4.4. Oportunități de analiză retrospectivă:** Balassi Bálint: *Egy katonaénekː*; Zrínyi Miklós: *Szigeti veszedelem*; Mikes Kelemen: *Törökországi levelek* **3.4.5. Noțiuni (valori, teme, motive reprezentate):** reformă, progres, iubire de patrie, solidaritate, datorie morală, entuziasm revoluționar, identitate națională, dorință de libertate, acțiune revoluționară, patriotism, asumarea sacrificiului, curaj, perseverență, eroi naționali **(CS)** **3.5. GENURI DE TEXTE BIBLICE ÎN LITERATURĂ** (Cerință minimă: câte 1 operă pe gen și 3 opere literare asociabile fiecărui gen) **3.5.1. Forme de literatură biblică:** psalm, imn, catehеză, rugăciune, predică, confesiuni **3.5.2. Opere asociabile:** **3.5.2.1. Opere literare:** Himnusz – cânt popular religios; Weöres Sándor: *Salve Regina*; Vásárhelyi András: *Angyaloknak nagyságos asszonya és a mai népének*; primele traduceri maghiare ale imnurilor folosite și astăzi sau cele incluse în volumul *Amor Sanctus* al lui Babits; Ambrosius: *Conditor almae siderum* (Döbrentei-kódex: *Húgyak felséges szerzője, Csillagvilágot alkotó*); Veni redemptor gentium; Döbrentei-kódex: *Jöjj nemzeteknek váltója*; celebra traducere a lui Luther (*Ó, népek Megváltója*); Venantius Fortunatus: *Vexilla regis;* Döbrentei-kódex: *Király zászlói terjednek* (Királyi zászló jár elől); Orelans-i Theodulf: *Gloria, laus et honor tibi sit* (Virágvasárnapi ének); textul Kájoni Cantionale (*Dicsőség és dicséret Megváltó királyunk, neked*); Festetics-kódex: *Idvez légy, tengernek húgya* (*Ave Maris stella − Tengernek csillaga*); cânt de catehеză, cânt congregațional: Bormenisza Péter: *Énekecske gyermekek rengetésére* (varianta cântată astăzi); Kecskeméti Vég Mihály: *55. zsoltár*; Kányádi Sándor: *XC. Zsoltár*; Kovács András Ferenc: *Psalmus Transsylvanicus. Szenci Molnár Albert emlékére*; Kányádi Sándor: *Egy csokor orgona mellé*; Balassi Bálint: *Adj már csendességet*; Kölcsey Ferenc: *Himnusz*; Babits Mihály: *Zsoltár férfihangra*; József Attila: *Bukj föl az árból*; Ady Endre: *Az Úr érkezése*; Ady Endre: *Köszönöm, köszönöm, köszönöm*; Pilinszky János: *Apokrif*; Weöres Sándor: *Zsoltár* **3.5.2.2. Opere din domenii artistice conexe:** Kodály Zoltán: *Psalmus Hungaricus* (lucrare oratorică, pe textul Psalmului 55, 1923); Liszt Ferenc: *Via Crucis* (patimă, 1879); Johann Sebastian Bach: *Patimile după Matei* (patimă oratorică, 1727); Georg Friedrich Händel: *Mesia (*oratoriu, 1742*)*; Albrecht Dürer: *Mâini în rugăciune (*desen în peniță și tuș, 1508*)*; Michelangelo Buonarroti: *Pietà* (sculptură, 1499); Ludwig van Beethoven: *Appassionata* (sonată pentru pian, 1807); *La capătul zilei (*dramă cinematografică, Ingmar Bergman, 1957*)* **3.5.3. Perspective asupra literaturii universale:** Dante Alighieri: *Divina Comedie (*fragmente*)*, Imnurile homerice; Friedrich Schiller: *Către bucurie*; John Bunyan: *Călătoria pelerinului*; John Donne: *Sonetele sacre*; Sfântul Augustin: *Confesiuni*; Jean-Jacques Rousseau: *Confesiuni*; Lev Tolstoi: *Spovedania*; John Milton: *Sonetul orbului;*; Rainer Maria Rilke: *Elegii duineze*; Novalis: *Imnuri către noapte*; C. S. Lewis: *Creștinul simplu* **3.5.4. Noțiuni (valori, teme, motive reprezentate):** dialogul dintre Dumnezeu și om, credința comunitară și individuală, laudă, transcendență, învățătură, caracter didactic, rugăciune personală, exprimare comunitară și individuală, autoexaminare spirituală, parcurs spiritual, trăiri personale, lirism, retoricitate, discurs interior, mărturisire de sine, credință și îndoială, lupte omenești, pocăință, promisiunea viitorului, recunoștință, fidelitate, ascultare, pocăință, iertare, convertire, echilibrul dintre comunitate și dimensiunea personală.

Clasa a XI-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

(TC) CG 1 - Înțelege diferite tipuri de texte în contexte formale și informale, apreciind calitatea lor estetică

Clasa a XI-a
(TC) CS 1.1. Distinge textele literare artistice de cele de consum în vederea identificării valorilor estetice ale acestora
- *compararea textelor populare și a celor literare artistice pe o temă dată, cu ajutorul organizatorilor grafici și pe baza unor criterii prestabilite (de ex. exigență lingvistică, structura, intenția autorului – divertisment / experiență estetică –, mijloacele de expresivitate / procedeele poetice, sensul conotativ)* - *identificarea genurilor literaturii de consum (sci-fi, fantasy, polițist, horror-thriller) pe baza temei și a trăsăturilor stilistice caracteristice* - *distingerea valorilor prezentate în textele literare artistice și în cele de consum* - *recunoașterea clișeelor, banalităților, kitsch-ului și a confuziei în textele de consum* - *conștientizarea propriului proces de înțelegere, identificarea factorilor care împiedică înțelegerea și depășirea lor prin jurnal cu dublă intrare, hartă a gândirii sau discuție ghidată* - *corectarea individuală a erorilor de înțelegere/interpretare (recitire, reflecție, rezolvare de probleme, ajustare)*
(TC) CS 1.2. Înțelege animații, spectacole de teatru, filme de artă, portrete, podcasturi și studii în scopul obținerii informațiilor și al formării sensibilității estetice
- *vizionarea animațiilor, spectacolelor de teatru, filmelor de artă etc. pe baza unor criterii prestabilite (completarea unui organizator grafic)* - *identificarea și diferențierea trăsăturilor specifice a diferitelor tipuri de opere multimedia* - *compararea diferitelor sensuri ale comunicatelor multimedia și verbale* - *discutarea diferențelor dintre diversele moduri de expresie (de ex. imagine în mișcare și limbaj) în cazul unor creații pe aceeași temă* - *compararea unei adaptări cinematografice cu opera literară corespunzătoare pe baza unor criterii date, cu ajutorul organizatorilor grafici*
(TC) CS 1.3. Recunoaște particularitățile poetice, naratologice, teoretico-genologice și stilistice ale diferitelor tipuri de texte
- *identificarea genului și a speciei diferitelor texte literare* - *distingerea trăsăturilor specifice genului epic, liric și dramatic în textele citite* - *recunoașterea particularităților de gen ale diverselor tipuri de texte narative (tipuri de nuvelă: anecdotică, lirică, dramatică; ciclu de nuvele și roman; roman al formării, roman psihologic, roman social; roman modern clasic, realist și naturalist)* - *identificarea trăsăturilor specifice discursului liric (discurs poetic, context poetic; personal/impersonal; auto-adresare; monodie, polifonie; direct/mediat) cu ajutorul organizatorilor grafici (jurnal cu dublă intrare, tabel de criterii, hartă a gândirii) în diferite texte lirice* - *identificarea și diferențierea particularităților de gen ale diverselor tipuri de poezii lirice (poezie-viziune despre natură, poezie existențială, poezie reflexivă) cu ajutorul organizatorilor grafici (de ex. hartă a gândirii, tabel de criterii)* - *recunoașterea trăsăturilor genului poemului dramatic pe baza lecturilor* - *organizarea operelor citite pe axa cronologică a epocilor stilistice* - *identificarea trăsăturilor stilistice în diferite tipuri de texte* - *aplicarea conceptelor poetice, naratologice, teoretico-genologice și stilistice în interpretarea lecturilor*
(TC) CS 1.4. Recunoaște relațiile dintre valorile reprezentate în text și valorile modului de reprezentare în opere literare
- *integrarea cunoștințelor și experiențelor anterioare în procesul de generare a sensului (de ex. cunoașterea genurilor, rolul figurilor de stil și al procedeelor retorice în generarea sensului) pe parcursul lecturii diferitelor tipuri de texte* - *compararea trăsăturilor specifice ale genurilor și speciilor literare lirice, epice și dramatice* - *analizarea caracterului unic al construcției lingvistice în diferite tipuri de texte* - *examinarea unicității creativității lingvistice în diferite tipuri de texte* - *diferențierea procedeelor de creare a imaginii vizuale și a viziunii*

(TC+CS) CG 2 - Aplică strategii de interpretare a textelor în contexte istorice și culturale

Clasa a XI-a
(TC) CS 2.1. Elaborează strategii individuale pentru interpretarea textelor literare și nonliterare
- crearea unor tipuri variate de texte pe baza unor criterii prestabilite *- interpretarea puterii comunicative a rimei* *- identificarea relației dintre atmosfera poemului și muzicalitatea versului* *- înțelegerea rolului artistic al figurilor de stil și al mijloacelor stilistice în opera literară* *- identificarea rolului calităților estetice în procesul de construire a sensului* *- utilizarea variată a formelor epice de comunicare (descriere, narațiune, monolog, dialog) în texte literare și nonliterare* *- aplicarea unor strategii individuale de înțelegere a textului: meditație asupra titlului, brainstorming, anticipare, diagramă asociativă de tip „cluster”, hartă a gândirii, activarea „vocii interioare”, piramida narațiunii, scrierea în cinci rânduri, eseu de cinci minute, completarea propozițiilor lacunare, completarea textelor, cartonaș lexical, rescrierea unei povești după criterii date (de ex. schimbarea registrelor lingvistice), continuarea unei povești*
(TC) CS 2.2. Recunoaște relațiile dintre utilizarea limbii și stratificarea socială în texte aparținând diferitelor registre lingvistice
- observarea și interpretarea diferitelor situații de comunicare *- recunoașterea contactelor lingvistice interne (interacțiunea dintre limba standard, dialecte și sociolecte)* *- evaluarea atitudinii lingvistice a unui grup (față de limba maternă, limba oficială, limba străină) pe baza unui chestionar* *- decodarea textelor aparținând diferitelor registre lingvistice* *- analiza critică a credințelor și superstițiilor lingvistice* *- aprecierea adecvării și pertinenței manifestărilor lingvistice în funcție de situația de comunicare*
(TC) CS 2.3. Compară texte pe baza motivelor-cheie, temelor, valorilor și criteriilor naratologice comune, integrând propriile experiențe de lectură
- compararea textelor literare și nonliterare pe baza motivelor-cheie, a temei și a valorilor *- compararea diferitelor texte literare pe baza unor criterii prestabilite (motive-cheie, teme, valori, aspecte naratologice)* *- formularea conexiunilor personale între diverse opere literare pe baza propriilor experiențe de lectură*
(TC) CS 2.4. Recunoaște legăturile dintre diferite perioade din istoria gândirii textelor aparținând unor epoci diferite
- identificarea particularităților de viziune asupra lumii specifice diferitelor epoci istorice în opere literare *- recunoașterea conexiunilor filosofice între texte aparținând unor perioade istorice diferite* *- observarea funcționării regulilor sociale scrise și nescrise în texte din diferite epoci* *- compararea critică a propriului sistem de valori cu valorile reprezentate în operă*
(CS) CS 2.5. Explorează impactul tipăririi cărților asupra stilului și accesibilității operelor literare
- cunoașterea operelor istorice despre literatura reformată *- analizarea semnificației culturale și religioase a tipăritului cărților* *- identificarea legăturii dintre operele tipărite și răspândirea credinței* *- evaluarea rolului autorilor reformați în patrimoniul cultural maghiar (personalități, prezentare, expunere, eseu)* *- realizarea unei prezentări sau a unui poster digital despre impactul tipăritului cărților*

(TC) CG 3 - Produce oral și în scris diferite tipuri de texte cu sensibilitate și rafinament în exprimarea lingvistică

Clasa a XI-a
(TC) CS 3.1. Creează tipuri de texte scrise ținând cont de caracteristicile textuale
- redactarea unor tipuri de texte scrise cu respectarea caracteristicilor lor textuale *- transformarea unui text scris în text oral / a unui text oral în text scris, ținând cont de particularitățile textuale* *- formularea de mesaje oficiale și informale, oral și în scris, pe aceeași temă, adaptate la situații de comunicare și destinatari diferiți (de ex. întârziere, absență, anularea unui program, solicitarea informațiilor)*

Clasa a XI-a
- alegerea titlului, organizarea textului în jurul propoziției-teză, redactarea pe baza cuvintelor-cheie și a rețelei tematice *- redactarea textului cu respectarea micro- și macrostructurii sale* *- crearea unui text conform principiului organizator (de ex. repetiție, opoziție, paralelism)* *- exersarea utilizării conștiente a conectorilor gramaticali*
(TC) CS 3.2. Creează texte ocazionale adecvate situației de viață în diferite contexte de comunicare
- redactarea unor scurte mesaje cu ocazia diferitelor evenimente festive *- aplicarea schemei structurale a unui discurs festiv (de comemorare)* *- utilizarea schiței structurale (de conținut) a unui discurs de rămas-bun (mulțumiri, scurtă prezentare și apreciere a realizărilor)* *- redactarea unor texte ocazionale scurte adecvate situației de viață (de ex. felicitare, exprimarea condoleanțelor, mulțumire, confesiune)*
(TC) CS 3.3. Redactează tipuri de texte funcționale (chitanță, proces-verbal) adaptate situației de comunicare
- redactarea unei dovezi de primire / dovezi de primire în situații cotidiene *- formularea unui feedback pentru un coleg sau profesor (de ex. ca moment de evaluare la finalul orei)* *- întocmirea unui proces-verbal (de ex. pentru urmărirea și consemnarea activității unui grup de învățare cooperativă sau a unei ședințe a consiliului elevilor)*
(TC) CS 3.4 Elaborează un eseu pe baza unor criterii prestabilite
- exersarea redactării unei introduceri adecvate titlului/temei, formularea propoziției-teză, a întrebărilor și a ipotezelor *- exersarea respectării regulilor structurale ale eseului (de ex. introducere: prezentarea temei, formularea problemei, referire la o autoritate de specialitate, schițarea parcursului argumentativ; cuprins: premisă, formularea propoziției-teză, argumente/contraargumente; încheiere: sinteză, formularea concluziei, deschidere spre alte perspective, opinie personală)*
(TC) CS 3.5. Creează produse multimedia complexe (de ex. afiș, logo, emblemă, identitate vizuală, ilustrație), recunoscând relația dintre text și produsul vizual
- realizarea unui afiș pentru promovarea unui eveniment școlar, acordând atenție armoniei dintre text și imagine *- proiectarea identității vizuale a amenajării clasei (utilizarea unitară a siglei școlii)* *- crearea afișului unei opere literare* *- proiectarea unui logo pentru o operă literară și/sau pentru un personaj* *- proiectarea individuală a unei coperte de caiet adecvate disciplinei* *- realizarea unei ilustrații digitale pentru un citat literar* *- proiectarea identității vizuale a unui eveniment literar sau cultural (de ex. zi comemorativă, maraton de poezie): afiș, logo, invitație, slogan* *- redactarea proiectului „Să deschidem o librărie/anticariat!” (elaborarea materialelor publicitare și a textului pentru un comunicat de presă în vederea promovării magazinului)* *- colectarea fotografiilor, simbolurilor și imaginilor în vederea realizării unui montaj digital pe baza unui text ales (poezie, nuvelă)*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Autori recomandați	**(TC)** **1.1.** Ady Endre **1.2.** Babits Mihály **1.3.** József Attila **1.4.** Juhász Gyula **1.5.** Kosztolányi Dezső **1.6.** Krúdy Gyula **1.7.** Madách Imre **1.8.** Móricz Zsigmond **1.9.** Németh László **1.10.** Pilinszky János **1.11.** Radnóti Miklós **1.12.** Tóth Árpád
	(CS) **1.13.** Apáczai Csere János **1.14.** Kazinczy Ferenc
2. Noțiuni	**(TC)** **2.1.** literatură de consum (sci-fi, fantasy, polițistă, horror-thriller), beletristică **2.2.** clișeu, kitsch, confuzie de imagini **2.3.** epoci literare și curente stilistice: realism, naturalism, modernism clasic, simbolism, impresionism, art nouveau, avangardă (expresionism, suprarealism), neoclasicism, modernism târziu (lirică obiectivă); imaginea realistă, naturalistă, modernă a omului **2.4.** lectura operelor epice: modelarea narațiunii în opere realiste și moderniste clasice (modelare metonimică, metaforică; forme ale continuității: cauzalitate, continuitate temporală; forme ale discontinuității: elipsă, omisiune, schimbare de perspectivă); structură temporală (timpul povestirii; timpul povestit: timp liniar-cronologic, anticipare-retrospecție; timp ciclic, timp mitic; timp obiectiv, timp subiectiv; durată, simultaneitate, memorie; timp exterior, timp interior); voci narative și ale personajelor (narator omniscient, narator limitat, narator-martor; discurs indirect, discurs indirect liber, monolog); genuri: variante ale romanului modern clasic, realist și naturalist; nuvela (realistă, naturalistă; anecdotică, lirică, dramatică, psihologică); ciclu de nuvele; parodie **2.5.** lectura operelor lirice: eul liric (în modernismul clasic: cultul individualității/creșterea eului, multiplicarea eului, alter ego liric; retragerea sinelui; în modernismul târziu: multiplicarea sinelui; autocomprehensiune, auto-interpretare); situația lirică, situația discursivă; personal, impersonal; auto-adresare; monodie, polifonie; direct, indirect; viziune lăuntrică, imagine exterioară; decadență, lirica stărilor afective, viziune cosmică, filosofică, alegorică, poezie cu caracter vizionar, simbolic, obiectiv; ars poetica, poezie peisagistică cu caracter vizionar, poezie de sinteză existențială, poezie reflexivă **2.6.** lectura operelor dramatice: poem dramatic/poem al umanității; acțiunea, personajul/eroul, conflictul, reinterpretarea discursului; idei în dramă; liberalism, pozitivism, determinism **2.7.** tipuri de texte: animație, spectacol de teatru, film de artă, portret, podcast, studiu; texte ocazionale (mesaj de salut, discurs festiv, discurs de rămas-bun, mulțumire, exprimarea condoleanțelor); texte funcționale (chitanță, proces-verbal, evaluare); texte multimedia (afiș, logo, reclamă, emblemă) **2.8.** atitudine lingvistică, superstiții lingvistice, activitate verbală, registru lingvistic, normă lingvistică, contacte interne, probleme de cultivare a limbii, limbaj adecvat **2.9.** asemănări și diferențe între texte scrise și orale; tipuri de texte scrise și orale; coerența textului; texte spontane și planificate; micro- și macrostructura textului, principii de organizare textuală
	(CS) **2.10.** puritanism, cartesianism

Domenii de conținut	Conținuturi
3. Atelier de interpretare textuală	**(TC)** **3.1. IPOSTAZE ALE PERSONAJULUI FEMININ** (Cerință minimă: 2 opere epice, 4 opere lirice) **3.1.1. Opere literare din epocile studiate în clasa a XI-a:** Kosztolányi Dezső: *Édes Anna*; *Pacsirta*; Németh László: *Iszony*; Móricz Zsigmond: *Az isten háta mögött*; Ady Endre: *Héja-nász az avaron*; *Lédával a bálban*; *Valaki útravált belőlünk*; *Elbocsátó, szép üzenet*; *Őrizem a szemed*; Juhász Gyula: *Milyen volt…*; *Anna örök*; József Attila: *Óda*; *Mikor az uccán átment a kedves*; *Gyermekké tettél*; *Amit szívedbe rejtesz* **3.1.2. Opere asociabile:** **3.1.2.1. Opere literare:** Bibliai alakok (Éva, Mária alakja); virágénekek; *Énekek éneke*; Mikszáth Kálmán: *A bágyi csoda*; *Tímár Zsófi özvegysége*; Bródy Sándor: *A tanítónő; Asszonyi sors*; Móricz Zsigmond: *Árvácska*; Kaffka Margit: *Színek és évek*; Szerb Antal: *Utas és holdvilág*; Szabó Magda: *Az ajtó*; *Pilátus*; *Mózes egy, huszonkettő*; Visky András: *Kitelepítés*; Tompa Andrea: *Fejtől s lábtól*; Tóth Krisztina: *Pixel*; *Pesztó*; *Ő még csak negyven*; *Tímár Zsófi muskátlija*; Grecsó Krisztián: *Harminc év napsütés*; *Anyám első süteménye*; *Vera*; Závada Pál: *Jadviga párnája* **3.1.2.2. Opere din domenii artistice conexe:** *Mikor az uccán átment a kedves* (poem muzicalizat, Kávészünet, 2016); *Cleopatra (film istoric de aventuri, Joseph L. Mankiewicz: Cleopatra, 1963)*; *Anna Karenina* (dramă romantică, adaptare după romanul lui Lev Tolstoi, Joe Wright: Anna Karenina, 2012); *Jurnalul lui Bridget Jones (comedie romantică, Bridget Jones's Diary, Sharon Maguire, 2001)*); *Régimódi történet* (dramă cinematografică, adaptare după romanul lui Szabó Magda, Bereményi Géza, 2015); *Prietena mea genială (dramă romantică, L'amica geniale, Saverio Costanzo, 2018)* **3.1.3. Perspective asupra literaturii universale:** William Shakespeare: *Îmblânzirea scorpiei*; Lev Tolsztoj: *Anna Karenina*; Anton Pavlovics Csehov: *Pescărușul; Trei surori*; Henrik Ibsen: *Nora*; Gustave Flaubert*: Doamna Bovary*; Émile Zola: *Bucuria doamnelor*; Margaret Atwood: *Povestea slujitoarei*; Annie Ernaux: *Poveste de fată* **3.1.4. Oportunități de analiză retrospectivă:** *Margit-legenda*; Kármán József: *Fanni hagyományai*; Katona József: *Bánk bán*; Jókai Mór: *Az arany ember, Egy magyar nábob*; Vörösmarty Mihály: *Csongor és Tünde*; Arany János: *Ágnes asszony*; Szabó Magda: *Abigél* **3.1.5. Noțiuni (valori, teme, motive reprezentate):** tipuri de eroine, arhetipuri feminine, idealurile feminine ale epocilor, emancipare feminină, diversitatea rolurilor (femeie, mamă, soție, soră), absența mamei, orfanitate, vulnerabilitate, opresiune, subordonare, lipsă de destin, prejudecată, perseverență, loialitate, sacrificiu de sine, auto-realizare, creare de valori, păcat, ispășire **3.2. ȘANSELE DE INTEGRARE ȘI AFIRMARE SOCIALĂ ALE INDIVIDULUI** (Cerință minimă: 2 opere epice, 4 opere lirice) **3.2.1. Opere literare din epocile studiate în clasa a XI-a:** Móricz Zsigmond: *Rokonok*; *Sárarany*; *Tragédia*; Kosztolányi Dezső: *Édes Anna*; *Rendes feltámadás*; *Himnusz egy szamárral*; Ady Endre: *A Hortobágy poétája*; *A magyar Ugaron*; Tóth Árpád: *Körúti hajnal*; Juhász Gyula: *Tápai lagzi*; József Attila: *Tiszta szívvel*; *Holt vidék*; *Külvárosi éj*; *Karóval jöttél*; *Elégia*; *Két hexameter* **3.2.2. Opere asociabile:** **3.2.2.1. Opere literare:** Kölcsey Ferenc: *Parainesis Kölcsey Kálmánhoz*; *Hymnus*; Vörösmarty Mihály: *Gondolatok a könyvtárban*; Mikszáth Kálmán: *A Noszty fiú esete Tóth Marival*; *Különös házasság*; Móricz Zsigmond: *A fáklya*; Babits Mihály: *Jónás könyve*; Tamási Áron: *Ábel a rengetegben*; Márai Sándor: *Egy polgár vallomásai*; Szilágyi Domokos: *A láz enciklopédiája*; *Hétmérföldes csizma*; *Bartók Amerikában*; Závada Pál: *Jadviga párnája*; Dragomán György: *A fehér király* **3.2.2.2. Opere din domenii artistice conexe:** Ludwig van Beethoven: *Simfonia a III-a (simfonie, 1804)*; Giuseppe Verdi: *Rigoletto* (operă, 1851); Giacomo Puccini: *Boema (operă, 1896)*; Kodály Zoltán, *Psalmus Hungaricus* (oratoriu, 1923); Kodály Zoltán: *Háry János* (joc muzical, 1926); *Édes Anna* (dramă cinematografică, adaptare după

Domenii de conținut	Conținuturi
	romanul lui Kosztolányi Dezső, Fábri Zoltán, 1958); *Forrest Gump* (comedie dramatică, Robert Zemeckis, 1994); *Good Will Hunting* (dramă cinematografică, Gus Van Sant, 1997); *Üvegtigris* (comedie, Rudolf Péter, Kapitány Iván, 2001); *Rokonok* (dramă cinematografică, adaptare după romanul lui Móricz Zsigmond, Szabó István, 2006); *Made in Hungária* (comedie muzicală, Fonyó Gergely, 2009) **3.2.3. Perspective asupra literaturii universale:** Stendhal: *Roșu și negru*; Charles Dickens: *David Copperfield; Oliver Twist*; Émile Zola: *Prăvălia cu șobolani*; *Germinal*; Sally Rooney: *Oameni normali*; Johann Wolfgang Goethe: *Suferințele tânărului Werther*; Honoré de Balzac*: Moș Goriot*; Gustave Flaubert*: Doamna Bovary*; Charles Dickens*Marile speranțe*; Henrik Ibsen*: Rața sălbatică*; *Nora (Casa păpușilor)*; Franz Kafka*: Procesul*; Nyikolaj Vasziljevics Gogol*: Revizorul*; Thomas Hardy*: Tess d'Urberville; Departe de lumea dezlănțuită*; Daniel Defoe: *Robinson Crusoe*; Charles Baudelaire: *Florile răului* **3.2.4. Oportunități de analiză retrospectivă:** Mikszáth Kálmán: *A Noszty fiú esete Tóth Marival*; Jókai Mór: *Az arany ember* **3.2.5. Noțiuni (valori, teme, motive reprezentate):** ascensiune, cădere, vulnerabilitate, raporturi de putere, dorință de putere, corupție, periferie, centru, afirmare socială, injustiție socială, sărăcie, mizerie, căutarea drumului propriu, ambiție, personalitate denaturată, comunitate și individ, conflictul dintre moralitate și afirmare, onestitate, succes, confruntarea cu puterea, omul de rând, demnitate umană, înapoiere, șanse de viață **3.3. CONVERGENȚA VALORILOR ÎN LITERATURĂ** (Cerință minimă: 2 opere epice, 1 operă dramatică, 3 opere lirice) **3.3.1. Opere literare din epocile studiate în clasa a XI-a:** Madách Imre: *Az ember tragédiája* (Nádasdy Ádám prózai adaptációja); Krúdy Gyula: *Szindbád*; Ady Endre: *A magyar Ugaron*; *A Tisza-parton*; *A Szajna partján*; *A Hortobágy poétája*; *Új vizeken járok*; *Góg és Magóg fia vagyok én…*; Kosztolányi Dezső: *Esti Kornél*; *Esti Kornél kalandjai*; Móricz Zsigmond: *Az isten háta mögött*; *Sárarany*; Babits Mihály: *Esti kérdés*; *Jónás könyve*; Tóth Árpád: *Orfeumi elégia*; József Attila: *Eszmélet*; *Levegőt!* **3.3.2. Opere asociabile:** **3.3.2.1. Opere literare:** Karinthy Frigyes: *Az emberke tragédiája*; Székely János: *Caligula helytartója*; Kosztolányi Dezső: *Káin*; Tamási Áron: *Rendes feltámadás*; Sütő András: *Káin és Ábel*; Závada Pál: *Apfelbaum*; Lőrincz Andrea-Nagy Ádám: *Égi megbízás*; Örkény István: *In memoriam Dr. K. H. G.*; Vámos Miklós: *Apák könyve*; Esterházy Péter: *Esti*; Grendel Lajos: *Bőröndök tartalma* **3.3.2.2. Opere din domenii artistice conexe:** *Az ember tragédiája* (film de animație, Jankovics Marcell, 2011); *Az ember tragédiája ilustrații artistice*; *Ferma animalelor (film de animație, John Halas, Joy Batchelor: Animal Farm, 1954)*; *Jocurile foamei (film SF de aventuri, Gary Ross: The Hunger Games, 2012)*; *Divergent (film SF de acțiune, Neil Burger: Divergent, 2014)*; *Szindbád* (dramă cinematografică, adaptare după povestirile lui Krúdy Gyula despre Szindbád, Huszárik Zoltán, 1971) **3.3.3. Perspective asupra literaturii universale:** George Orwell: *1984*; Johann Wolfgang Goethe: *Faust*; Aldous Huxley: *Minunata lume nouă*; Mihail Afanaszjevics Bulgakov: *Maestrul și Margareta* **3.3.4. Oportunități de analiză retrospectivă:** Zrínyi Miklós: *Szigeti veszedelem*; Mikes Kelemen: *Törökországi levelek*; Katona József: *Bánk bán*; Arany János: *Szondi két apródja*; Vörösmarty Mihály: *Csongor és Tünde*; *Mikszáth Kálmán: Az a fekete folt*; Jókai Mór: *Egy magyar nábob*; *Az arany ember* **3.3.5. Noțiuni (valori, teme, motive reprezentate):** valori vitale, valori afective, valori spirituale, valori morale, valori legate de bunurile materiale, valori legate de viața comunitară/socială, valori estetice, sistem de valori, conflict de valori, ierarhie a valorilor

Domenii de conținut	Conținuturi
	3.4. RĂZBOI ȘI UMANISM. *Memoria războaielor mondiale* (Cerință minimă: 2 opere epice, 4 opere lirice) **3.4.1. Opere literare din epocile studiate în clasa a XI-a:** Ady Endre: *Emlékezés egy nyár-éjszakára*; *Az eltévedt lovas*; *A föl-földobott kő*; Babits Mihály: *Húsvét előtt*; József Attila: *Hazám*; Radnóti Miklós: *Ikrek hava*; *A la recherche*; *Hetedik ecloga*; *Levél a hitveshez*; *Nem tudhatom*; *Töredék*; *Razglednicák*; *Erőltetett menet*; Pilinszky János: *Ravensbrücki passió*; *Harmadnapon*; *Négysoros*; *Apokrif*; *Harbach 1944*; *KZ-oratórium*; *Terek*; Tamási Áron: *Himnusz egy szamárral*; Kós Károly: *Kiáltó szó* **3.4.2. Opere asociabile:** **3.4.2.1. Opere literare:** Karácsony Benő: *Napos oldal*; Márai Sándor: *Egy polgár vallomásai*; Kassák Lajos: *Kis könyv haldoklásunk emlékére*; Bánffy Miklós: *Erdélyi történet* (I-III.); Szabó Lőrinc: *Tücsökzene (A Rettenetes Év)*; Kányádi Sándor: *Valaki jár a fák hegyén*; Nádas Péter: *Egy családregény vége*; Dragomán György: *Máglya*; Tompa Andrea: *Sokszor nem halunk meg*; Vida Gábor: *Ahol az ő lelke*; Kuncz Aladár: *Fekete kolostor*; Hervay Gizella: *Tőmondatokban*; Mécs László: *Imádság a nagy Lunátikusért*; Kertész Imre: *Sorstalanság* **3.4.2.2. Opere din domenii artistice conexe:** *Valahol Európában* (dramă cinematografică, Radványi Géza, 1948); *Béketárgyalás, avagy az évszázad csütörtökig tart* (dramă istorică, Balogh Zsolt, 1989); *Lista lui Schindler (dramă istorică, Steven Spielberg: Schindler's List, 1994)*; *Pianistul (dramă istorică, Roman Polański: The Pianist, 2002)*; *Szabadság, szerelem* (dramă romantică istorică, Goda Krisztina, 2006); *A napfény íze* (dramă istorică, Szabó István, 1999); *Anyám és más futóbolondok a családból* (dramă, Fekete Ibolya, 2015); *Saul fia* (dramă istorică Nemes-Jeles László, 2015); *Napszállta* (dramă istorică Nemes-Jeles László, 2018); *Aurora borealis* (dramă istorică, Mészáros Márta, 2017); *Örök tél* (dramă istorică, Szász Attila, 2017) **3.4.3. Perspective asupra literaturii universale:** Ernest Hemingway: *Pentru cine bat clopotele*; Erich Maria Remarque: *Pe frontul de vest nimic nou*; Hans Fallada: *Ce-o să fie cu tine, omule?*; Ellie Wiesel: *Noaptea* **3.4.4. Oportunități de analiză retrospectivă:** Zrínyi Miklós: *Szigeti veszedelem*; *Anne Frank naplója* **3.4.5. Noțiuni (valori, teme, motive reprezentate):** război, distrugere, viață, moarte, pace, împăcare, reconstrucție, confruntarea cu ororile războiului, Holocaust, dorință de pace, pacifism, încheiere a păcii, eroism, sacrificiu, tragic, distrugere fatală, realitatea războiului, suferință, ordine, haos, traumă, memorie personală și colectivă **(CS)** **3.5. ROLUL TIPĂRITULUI CĂRȚILOR ÎN CULTURĂ** (Cerință minimă: pentru fiecare operă – 1 fragment și 3 opere literare asociabile) **3.5.1. Irodalmi művek:** Válaszuti György: *Debreceni disputa***;** *M. Tótfalusi Kis Miklósnak maga személyének, életének és különös cselekedeteinek mentsége...*; Heltai Gáspár: *Chronica az magyarok dolgairól*; Apáczai Csere János: *Magyar Encyclopaedia*; Kazinczy Ferenc levelei (fragmente despre rolul cărții) **3.5.2. Opere asociabile:** **3.5.2.1. Opere literare:** Tóth-Máthé Miklós: *Én, Károli Gáspár*; Onagy Zoltán: *Misztótfalusi Kis Miklós*; Bán Imre: *Apáczai Csere János*; Áprily Lajos: *Tavasz a házsongárdi temetőben*; Kocsis István: *Bethlen Kata*; Pázmány Péter: *Isteni igazságra vezérlő kalauz*; Luther Márton 95 tétele; Kézai Simon *Gesta Hungarorum*; Kölcsey Ferenc: *Parainesis Kölcsey Kálmánhoz*; Batsányi János: *A franciaországi változásokra* **3.5.2.2. Opere din domenii artistice conexe:** Bertel Thorvaldsen: *Gutenberg* (sculptură, Mainz, 1837); ilustrații de codexuri și cronici (de ex. Cronica pictată – Képes Krónika, în jurul anului 1360); *Numele trandafirului (*dramă istorică, adaptare după romanul lui Umberto Eco, regia Jean-Jacques Annaud, 1986*)*; sculpturile-carte ale lui Barabás Márton; Johann Sebastian Bach: *Clavecinul bine temperat (*Das

Domenii de conținut	Conținuturi
	wohltemperierte Klavier, preludii și fugi, 1722, fragment*)*; Bartók Béla: *Mikrokosmos* (lucrări progresive pentru pian, 1940) **3.5.3. Perspective asupra literaturii universale:** Miguel de Cervantes: *Don Quijote (*fragment, Partea a II-a, capitolul 62*)*; Umberto Eco: *Numele trandafirului*; George Orwell: *1984*; Margaret Atwood: *Povestea slujitoarei*; Victor Hugo: *Notre-Dame din Paris*; Gabriel García Márquez: *O sută de ani de singurătate* **3.5.4. Noțiuni (valori, teme, motive reprezentate):** „galaxia Gutenberg", cunoaștere, acumularea și transmiterea cunoașterii, cultură generală, tipăritul cărților ca instrument de acces la cunoaștere, sistematizare, caracter enciclopedic, popularizare a cunoștințelor, memorie colectivă, bibliotecă, formarea viziunii istorice, libertate și cenzură, libertate spirituală, protejarea cuvântului scris, valoare estetică, frumusețea cărții ca obiect, tipografie, vizualitate, dialog intercultural

Clasa a XII-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

(TC) CG 1 - Înțelege diferite tipuri de texte în contexte formale și informale, apreciind calitatea lor estetică

Clasa a XII-a
(TC) CS 1.1. Aplică tehnicile de lectură reflexivă, evaluativă, interpretativă și critică în receptarea diferitelor tipuri de texte
- reflecție asupra experienței de aplicare a diferitelor strategii de lectură (extensivă și intensivă) *- reflecție asupra lecturii textelor (identificarea problemelor, formularea întrebărilor, completări, formularea unor experiențe confirmatoare sau contradictorii) cu ajutorul organizatorilor grafici (de ex. jurnal cu dublă intrare, tabel de criterii)* *- formularea unei opinii proprii argumentate despre tema, genul, construcția lingvistică, valorile reprezentate și valoarea estetică a textului citit cu ajutorul organizatorilor grafici (de ex. de jurnal cu dublă intrare, discuție, dezbatere, poezie în cinci versuri)* *- corectarea autonomă a erorilor de înțelegere/interpretare (recitire, reflecție, rezolvare de probleme, corectare)*
(TC) CS 1.2. Înțelege metatexte, prezentări și eseuri mai complexe, în vederea acceptării interpretărilor din perspective multiple
- lectura și conspectarea unor recenzii de film pe baza unor criterii *- compararea mai multor recenzii ale aceluiași film cu ajutorul organizatorilor grafici / pe baza unor criterii* *- compararea recenziilor de film cu propria opinie cu ajutorul organizatorilor grafici* *- lectura și conspectarea recenziilor de teatru pe baza unor criterii* *- compararea a mai multor recenzii ale aceleiași reprezentații teatrale cu ajutorul organizatorilor grafici / pe baza unor criterii* *- lectura și conspectarea eseurilor pe baza unor criterii* *- compararea unor lucrări științifice cu propria opinie cu ajutorul organizatorilor grafici*
(TC) CS 1.3. Compară texte pe baza particularităților lor poetice, naratologice, de teorie a genurilor și de istorie a stilurilor
- compararea operelor cu teme sau motive-cheie identice/similare pe baza unor criterii *- compararea repertoriului de motive al operelor citite cu ajutorul organizatorilor grafici (diagramă Venn, tabel de criterii)* *- compararea motivelor tematice comune din texte literare diferite* *- compararea textelor epice pe baza procedurilor naratologice și a particularităților stilistice* *- compararea textelor lirice pe baza particularităților poetice și a trăsăturilor stilistice*
(TC) CS 1.4. Recunoaște relațiile etice în procesul înțelegerii textelor literare pentru dezvoltarea sensibilității sociale
- identificarea relațiilor de valoare asociate personajelor / rolurilor din operele literare citite *- recunoașterea conflictelor morale în procesul de înțelegere a textelor literare* *- analizarea rolurilor și a situațiilor de luare a deciziilor în operele literare prin reflecție asupra conștiinței de sine, cu scopul de a planifica în mod conștient parcursul vieții personale, sociale și profesionale* *- analizarea criteriilor de natură etică (de ex. adevăr, respect, echitate) în interpretarea operelor literare, în contextul lor intelectual și cultural* *- asumarea unui comportament etic și responsabil față de valorile culturii, artei, spiritualității și mediului construit*
(TC) CS 1.5. Recunoaște rolul politeții lingvistice și al agresivității verbale în diferite situații de comunicare
- prezentarea maximelor lui Grice (cantitate, calitate, manieră, relevanță) sub formă de prezentare *- identificarea formelor de politețe lingvistică în diferite situații de comunicare* *- studierea funcțiilor agresivității verbale în diverse texte literare și nonliterare*

(TC+CS) CG 2 - Aplică strategii de interpretare a textelor în contexte istorice și culturale

Clasa a XII-a
(TC) CS 2.1. Aplică strategii individuale pentru interpretarea textelor literare și nonliterare în context cultural
- *observarea interferenței dintre texte create în epoci diferite* - *gestionarea conștientă a variațiilor lingvistice, tipologice și de gen provenite din diferite perioade istorice și culturale* - *analizarea semnificațiilor unui anumit subiect, motiv sau topos în context cultural* - *recunoașterea diferenței dintre funcția variantei normative a limbii și cea a celorlalte variante lingvistice* - *interpretarea rolului de creare a sensului al calităților estetice caracteristice diferitelor perioade din istoria artei* - *exersarea empatiei și a acceptării alterității în postura de receptor al textelor*
(TC) CS 2.2. Analizează relațiile dintre utilizarea limbii și stratificarea socială în diferite tipuri de texte
- *observarea, interpretarea și analizarea diferitelor situații de comunicare, ținând cont de regulile comportamentului lingvistic* - *recunoașterea și interpretarea rolului tabu-urilor lingvistice și al eufemismelor* - *identificarea strategiilor de influențare lingvistică în diferite tipuri de texte (de ex. reclame, discursuri electorale, texte utilizate în comunicarea instituțională)* - *recunoașterea trăsăturilor pragmatice ale limbii în funcție de situațiile de comunicare*
(TC) CS 2.3. Interpretează în mod autonom opere literare pentru a exprima trăirea experienței estetice
- *utilizarea conștientă a criteriilor de interpretare* - *formularea unei opinii proprii cu privire la o operă literară* - *susținerea poziției personale prin trimiteri la fragmente de text, citate și argumente construite logic* - *folosirea adecvată și riguroasă a conceptelor lingvistice, istorice, teoretico-literare și stilistice în interpretarea literară*
(TC) CS 2.4. Face distincție între perioadele literare și stilurile din operele artistice aparținând diferitelor epoci
- *distingerea trăsăturilor lingvistice și stilistice ale textelor aparținând unor epoci diferite* - *recunoașterea caracteristicilor diferitelor stiluri și registre stilistice* - *încadrarea operelor artistice într-o epocă sau într-un stil al istoriei artei pe baza trăsăturilor*
(CS) SC 2.5. Evaluează punctul de vedere teologic și moral al operelor literare
- *cunoașterea disputelor teologice specifice epocii* - *înțelegerea reprezentării literare a disputelor* - *raportarea interpretării la contextul istoric* - *examinarea figurilor de stil utilizate în textele care reprezintă conflicte religioase*

(TC+CS) CG 3 - Produce oral și în scris diferite tipuri de texte cu sensibilitate și rafinament în exprimarea lingvistică

Clasa a XII-a
(TC) CS 3.1. Produce texte adecvate comunicării folosind formele de politețe lingvistică
- *exersarea unui comportament lingvistic și nonverbal adecvat situației de comunicare* - *exersarea strategiilor de gestionare a conflictelor (câștigător/învingător, adaptativ/evitant/rezolutiv) prin diferite scenarii și situații cotidiene* - *transformarea modelelor de agresivitate verbală în forme conforme regulilor politeții lingvistice* - *exprimarea și prelucrarea conceptelor, ideilor, opiniilor și emoțiilor în formă orală sau scrisă, adaptate nevoilor și intereselor, în contexte variate (de ex. în situații multilingve și de comunicare interculturală)* - *interacțiune pozitivă în contexte diverse (de ex. profesionale) cu respectarea regulilor și a perspectivelor diferite, manifestând încredere, empatie și deschidere spre soluționarea conflictelor, conștientizând impactul mesajelor exprimate public*

Clasa a XII-a
(TC) CS 3.2. Susține o scurtă prezentare academică pe baza criteriilor date
- *aplicarea tehnicilor specifice de pregătire pentru o prezentare științifică (de ex. stabilirea temei, a obiectului, a ideii de bază și a mesajului; colectarea informațiilor despre public; gestionarea limitelor de timp; realizarea unui plan preliminar)* - *documentare, luarea de notițe, utilizarea motoarelor de căutare, organizarea materialelor* - *elaborarea criteriilor de evaluare a prezentării științifice* - *exersarea extragerii ideilor esențiale și a redactării unui plan pe baza textelor științifice*
(TC) CS 3.3. Elaborează tipuri de texte funcționale (Curriculum vitae / CV de tip Europass) adaptate situației de comunicare specificate
- *redactarea unui CV prescurtat (cu datele esențiale) și a unui CV detaliat (care prezintă formarea personalității, evoluția profesională și umană)* - *elaborarea (auto)biografiilor personajelor*
(TC) CS 3.4. Elaborează o interpretare proprie a unei opere pentru a-și exprima poziția critică
- *redactarea unei interpretări literare care integrează citate din metatexte despre diverse opere și exprimă o poziție critică* - *exerciții de verificare a informațiilor referitoare la texte* - *redactarea unui eseu pe baza unei teme date* - *redactarea unei interpretări literare pornind de la trei întrebări de problematizare* - *redactarea unei analize comparative pe baza unor criterii*
(TC+CS) CS 3.5. Realizează interviuri și reportaje în diverse situații de comunicare
(TC) - *formularea și utilizarea diferitelor tipuri de întrebări (închise, deschise) în situații de comunicare variate* - *realizarea interviurilor și podcasturilor în contexte diferite (eveniment școlar, primirea unui invitat)* - *pregătirea pentru un interviu în trei etape, cu scopul de a explora experiențele de lectură sau de a formula opinii, critici și întrebări legate de textul citit* - *aplicarea tehnicii de lectură „Să-l întrebăm pe autor!” pentru o înțelegere mai profundă a textelor* - *redactarea unui reportaj imaginar despre un eveniment literar sau istoric* **(CS)** - *scrierea unei scene dramatizate pe baza unei dispute religioase*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Autori recomandați	**(TC)** **1.1.** Áprily Lajos **1.2.** Dsida Jenő **1.3.** Kányádi Sándor **1.4.** Kertész Imre **1.5.** Kós Károly **1.6.** Kovács András Ferenc **1.7.** Sütő András **1.8.** Tamási Áron **1.9.** Székely János **1.10.** Szilágyi Domokos **1.11.** Ottlik Géza **1.12.** Örkény István **1.13.** Weöres Sándor
	(CS) **1.15.** Árva Bethlen Kata **1.16.** Dávid Ferenc **1.15.** Kemény Zsigmond
2. Noțiuni	**(TC)** **2.1.** conflict de valori **2.2.** epoci și direcții stilistice: modernism târziu, postmodernism, realism magic **2.3.** lectura operelor epice: jocul formelor narative – modalitate narativă, moduri de discurs, joc lingvistic; areferențialitate, verosimilitate lingvistică; fragmentaritate, intertextualitate, rescriere; genuri: nuvelă (nuvelă-minut), roman (roman al formării, roman parabolic) **2.4.** lectura operelor lirice: memoria formelor/textelor; impersonalizarea eului liric, crearea măștii, polifonie; citare, reluare ludică, aluzie **2.5.** lectura operelor dramatice: genuri – tragicomedie; dramă filozofică; parabolă istorică **2.6.** tipuri de texte: metatexte complexe, recenzii de film și teatru, prezentări, eseuri, opinii, interpretări literare, reclame, discursuri electorale, texte utilizate în comunicarea instituțională, Curriculum vitae / CV Europass, prezentare scurtă, interviu, reportaj **2.7.** politețe lingvistică (salut, adresare informală/formală, formularea unor întrebări, răspunsuri), agresivitate verbală (vulgaritate, violență lingvistică), principiile cooperării (maximele lui Grice); configurarea pragmatică a textelor **2.8.** reguli ale comportamentului lingvistic, limbaj și putere, influențare lingvistică; strategii de persuasiune și manipulare în limbaj; tabu lingvistic, limbaj PC, eufemism
	(CS) **2.9.** dispută, dramă polemică, monolog dramatic, memoriu, proză memorialistică, autobiografie, operă apologetică
3. Atelier de interpretare textuală	**(TC)** **3.1. VARIANTE ALE IMPLICĂRII COMUNITARE DE LA ÎNCEPUTURI PÂNĂ LA CONTEMPORANEITATE** (Cerință minimă: 10 opere lirice) **3.1.1. Opere literare:** Janus Pannonius: *Pannónia dicsérete*; Balassi Bálint: *Egy katonaének*; Csokonai Vitéz Mihály: *Az ember, a poézis első tárgya*; *Az estve*; Berzsenyi Dániel: *Osztályrészem*; *A magyarokhoz*; Kölcsey Ferenc: *Hymnus*; *Vanitatum vanitas*; Vörösmarty: *A vén cigány*; *Szózat*; Petőfi Sándor: *A XIX. század költői*; *Csalogányok és pacsirták*; *A nép nevében*; *Arany Jánoshoz*; *A költészet*; *A költő s a szőlővessző*; Arany János: *Válasz Petőfinek*; *Letészem a lantot*; *Mindvégig*; *Kozmopolita költészet*; *Rendületlenül*; *A vigasztaló; Vojtina-levelek*; *Mi vagyok én?*; *Naturam furca expellas*; *Árkádia-féle*; *Poétai recept*; Ady Endre: *Góg és Magóg fia vagyok én*; *A Hortobágy poétája*; *Új vizeken járok*; *Fölszállott a páva*; *A Szajna partján*; *Az eltévedt lovas*; *Az ős Kaján*; *Kocsi-út az éjszakában*; *Hunn, új legenda*; *A föl-földobott kő*; Babits Mihály: *Húsvét előtt*; *Fortissimo*; *A lírikus epilógja*; *Cigány a*

Domenii de conținut	Conținuturi
	siralomházban; Áprily Lajos: *Vallomás*; *Diogenész lámpája*; *Pisztrángok kara*; *Az irisórai szarvas*; Dsida Jenő: *Psalmus Hungaricus*; *Nagycsütörtök*; *Hulló hajszálak elégiája*; József Attila: *Ars poetica*; *Születésnapomra*; *Külvárosi éj*; *Téli éjszaka*; *Eszmélet*; *A Dunánál*; Radnóti Miklós: *Nem tudhatom*; Weöres Sándor: *Tíz lépcső*; *Vázlat az új líráról*; *Szembe fordított tükrök*; *Egysoros versek*; Szilágyi Domokos: *A próféta*; *Bartók Amerikában*; *Hétmérföldes csizma*; Pilinszky János: *Halak a hálóban*; *Négysoros*; *Apokrif*; Kányádi Sándor: *Fától fáig*; Kovács András Ferenc: *Psalmus Transsylvanicus*; *Őszi-téli dallamok*; *Jack Cole daloskönyve*; *Toldott-foldott balladák* **3.1.2. Opere asociabile:** **3.1.2.1. Opere literare:** Zrínyi Miklós: *Feszületre*; Baróti Szabó Dávid: *A lanthoz*; *Soros jámbus*; Vajda János: *Az üstökös*; *A virrasztók*; *Az őrült költő*; Reviczky Gyula: *Arany Jánosnak*; Faludy György*: Óda a magyar nyelvhez*; Karinthy Frigyes: *Előszó*; Varró Dániel: *Változatok egy gyerekdalra. Ady Endrés változat*; *24 karát*. *Kortárs költők versei Arany János születésének 200. évfordulójára*; Lázáry René Sándor: *Néhány egykori költemény*; Fekete Vince: *Csütörtök*; Tóth Krisztina: *Porhó* **3.1.2.2. Opere din domenii artistice conexe:** Ludwig van Beethoven: *Simfonia a VI-a (simfonie, 1808)*, Bartók Béla: *Zene húros hangszerekre, ütőkre és cselesztára* (compoziție, 1936), Ligeti György: *Atmosphères* (piesă orchestrală, 1961); *Arany János* (poezii muzicalizate, Kaláka: Hangzó Helikon, 2007); *Arany János: Csendes dalok* (poezii muzicalizate, Musica Historica / Csörsz Rumen István, 2018); *A lejtőn* (poezii muzicalizate, The Sudras, 2018); *Képzelt riport egy amerikai popfesztiválról* (musical, adaptare după romanul lui Déry Tibor, Presser Gábor, Adamis Anna, 1973); *Születésnapomra* (poem de József Attila muzicalizată, Csík zenekar, Kaláka); *https://litera.hu/magazin/tudositas/a-felelossegvallalas-fotoi.html* **3.1.3. Perspective asupra literaturii universale:** Horatius: *Ars poetica*; Aristotel: *Poetica;* William Wordsworth*: Rolul poetului*; Rainer Maria Rilke: *Torso arhaic de Apollo*; John Keats: *Odă unei urne grecești*; Alekszandr Szergejevics Puskin: *Profetul*; Friedrich Schiller*: Puterea poeziei*; *Federico Garcia Lorca: Inefabilul poeziei*; Charles Baudelaire: *Albatrosul*; Paul Valéry: *Cimitirul marin*; Paul Verlaine: *Arta poetică*; *Chanson de toamnă*; Arthur Rimbaud: *Corabia beată*; Walt Whitman: *Cânt despre mine însumi (fragmente)*; Paul Neruda: *Răspunsul poeziei* **3.1.4. Noțiuni (valori, teme, motive reprezentate):** rolul profetic al poetului, lira subiectivă, poet fictiv, poetul ca reprezentant al comunității, conștiință poetică, sentiment al misiunii, caracter confesiv, ton patetic, asumare a responsabilității, retoricitate, confruntare a valorilor, autoreflexivitate **3.2. CONFLICTUL DINTRE INDIVID ŞI PUTERE** (Criterii minime: 3 opere epice, 1 operă dramatică) **3.2.1. Opere literare din epocile studiate în clasa a XII-a:** Örkény István: *Tóték*; *Egyperces novellák*; Kós Károly: *Varju nemzetség*; Ottlik Géza: *Iskola a határon*; Székely János: *Caligula helytartója*; Sütő András: *Egy lócsiszár virágvasárnapja* **3.2.2. Opere asociabile:** **3.2.2.1. Opere literare:** Tömörkény István: *A mi urunk*; Hajnóczy Péter: *A fűtő*; Nádas Péter: *Biblia*; Madách Imre: *Az ember tragédiája*; Ady Endre: *Dózsa György unokája*; Móricz Zsigmond: *Rokonok*; Illyés Gyula: *Egy mondat a zsarnokságról*; Esterházy Péter: *Harmonia caelestis*; Tóth Krisztina: *A majom szeme*; Vida Gábor: *Egy dadogás története*; Bodor Ádám: *A részleg*; Bodor Ádám: *A börtön szaga*; Dragomán György: *A fehér király* **3.2.2.2. Opere din domenii artistice conexe:** Ludwig van Beethoven: *Uvertura Egmont (simfonie, 1810)*; Ludwig van Beethoven: *Fidelio* (operă,1805); Giuseppe Verdi: *Nabucco* (operă, 1842); Giacomo Puccini: *Tosca* (operă, 1900); Carl Orff: *Carmina burana* (cantată, 1937); *Matrix (film SF, Lana Wachowski, Lilly Wachowski: The Matrix, 1999)*; *Jocurile foamei (film SF de aventuri, Gary Ross: The Hunger Games, 2012)*; *Urzeala tronurilor (serial TV fantasy, Alan Taylor, Daniel Minahan, David Nutter, Brian Kirk: Game of Thrones, 2011)*; *Viața e frumoasă (film-dramă istorică, Roberto Benigni: La vita è bella, 1997)*; *Lista lui Schindler (film-dramă istorică,*

Domenii de conținut	Conținuturi
	Steven Spielberg: Schindler's List, 1993); *Az ötödik pecsét* (film-dramă, adaptare după romanul lui Sánta Ferenc, Fábri Zoltán, 1976); *Isten hozta, őrnagy úr!* (film-satiră, adaptare după drama Tóték de Örkény István, Fábri Zoltán, 1970) **3.2.3. Perspective asupra literaturii universale:** George Orwell: *1984*; Albert Camus: *Ciuma*; Franz Kafka: *Procesul*; William Shakespeare: *Hamlet*; Sofocle: Antigona; William Shakespeare: *Macbeth*; *Iulius Cezar*; Friedrich Schiller: *Wilhelm Tell*; Mihail Bulgakov*: Maestrul și Margareta*; Milan Kundera: *Insuportabila ușurătate a ființei*; Elie Wiesel: *Noaptea*; Eugene Ionesco: *Cântăreața chelă*; Samuel Beckett: *Așteptându-l pe Godot*; Lev Tolsztoj*: Război și pace*; Erich Maria Remarque: *Pe frontul de vest nimic nou* **3.2.4. Oportunități de analiză retrospectivă:** Kertész Imre: *Sorstalanság*; Kosztolányi Dezső: *Édes Anna*; Móricz Zsigmond: *Tragédia*; *Sárarany*; Mikszáth Kálmán: *Az a fekete folt*; Tamási Áron: *Ábel a rengetegben*; *Rendes feltámadás* **3.2.5. Noțiuni (valori, teme, motive reprezentate):** conflict, opoziția dintre individ și putere, libertate, opresiune, morală, constrângere, antiteză, tragic, grotesc, ironie, erou rebel, vulnerabilitatea individului, viața în comunități/localități mici, modurile povestirii, problematici ale epicului, procedee de construire a eroului, gestionarea timpului narativ, procedee narative, relația dintre ficțiune și realitate, metaforicitate, metonimicitate, demnitatea umană, memorie, procesarea traumei, responsabilitate colectivă și individuală, neputința omului simplu, absurditatea puterii, tiranie, rezistență, adaptare, alegeri morale, disciplină, constrângere comunitară, colaps moral, presiunea puterii, iraționalitate, poziționarea individului, absurd, compromis, demnitate **(CS)** **3.3. DISPUTE TEOLOGICE ȘI CONFLICTE CONFESIONALE ÎN LITERATURĂ** (Cerință minimă: pentru fiecare operă – 1 fragment și 3 opere literare asociabile) **3.5.1. Opere literare** Árva Bethlen Kata: *Önéletírása* (fragment); Kemény Zsigmond: *Özvegy és leánya*; *Rajongók*; Pázmány Péter: *Kalauz* (prefață, fragment din Cartea I); predici (de ex. *Mint kell a keresztyén leányt nevelni*; *A keresztyén ifjak nevelése*; *Mely üdvösséges a magunk ismerése*); Sztárai Mihály: *Igaz papságnak tüköre*; Válaszuti György: *Debreceni disputa; Jakobus Palaeologus: Catechesis Christianae dies XII; Disputatio scholastica; Dávid Ferenc: Rövid magyarázat*; *Sütő András: Csillag a máglyán*; *Páskándi Géza: Vendégség*; *Balázs Ferenc: Bejárom a kerek világot* **3.3.2. Opere asociabile:** **3.3.2.1. Opere asociabile:** Kölcsey Ferenc: *Parainesis Kölcsey Kálmánhoz*; Mikszáth Kálmán: *A fekete város* (fragment, viața secretă a lui moș Quendel); Zrínyi Miklós: *Az török áfium ellen való orvosság*; Zrínyi Miklós: *Szigeti veszedelem* (fragmente); Mikes Kelemen: *Törökországi levelek* (scrisorile 1, 37, 82, 181); Gárdonyi Géza: *Egri csillagok*; Móra Ferenc: *Rab ember fiai*; Sütő András: *Káin és Ábel; Csillag a máglyán* **3.3.2.2. Opere din domenii artistice conexe:** *Egri csillagok* (Stelele din Eger, film de aventuri istorice, adaptare după romanul lui Gárdonyi Géza, regia Várkonyi Zoltán, 1968); *Numele trandafirului (*dramă istorică, adaptare după romanul lui Umberto Eco, regia Jean-Jacques Annaud, 1986); Georg Friedrich Händel: *Mesia (*oratoriu, 1742*)*; Than Mór: *Mohácsi csata* (pictură, 1855)*; Luther* (dramă istorică, regia Eric Till, 2003); *Mennyei királyság* (Regatul Cerului / Kingdom of Heaven, film de aventuri istorice, regia Ridley Scott, 2005); Peter Paul Rubens: *Ridicarea crucii (*pictură, 1611*)*; Liszt Ferenc: *Esztergomi mise* (1856) **3.3.3. Perspective asupra literaturii universale:** Jean Calvin: *Institutio*; Martin Luther: *Convorbiri la masă*; Thomas More: *Utopia*; John Bunyan: *Călătoria pelerinului*, Voltaire: *Candide*; *Tratat despre toleranță*; John Milton: *Paradisul pierdut*; Dostoievski: *Frații Karamazov* (fragment, capitolul Marele Inchizitor); Umberto Eco: *Numele trandafirului*; Friedrich Schiller: *Don Carlos* (poem dramatic); Honoré de Balzac: *Preotul din sat*; Bertolt Brecht: *Viața lui Galileo*

Domenii de conținut	Conținuturi
	3.3.4. Noțiuni (valori, teme, motive reprezentate): dispută, argumentare teologică, opoziție confesională, conflict religios, apologetică, diferențe dogmatice, fanatism, luciditate, destin individual și comunitar, confruntarea argumentelor teologice, normă morală personală și comunitară, toleranță religioasă, responsabilitate comunitară, erezie, respectarea regulilor religioase, identitate religioasă, conservarea valorilor

SUGESTII METODOLOGICE

1. Principii generale

Aplicarea curriculumului presupune utilizarea unor metode de predare și învățare care:

- se bazează pe dezvoltarea competențelor (comunicative, cognitive, sociale, digitale);
- vizează dezvoltarea complexă a personalității, cultivarea conștiinței valorilor, recunoașterea acestora și formarea atitudinilor;
- valorizează abordările inter- și transdisciplinare, care stimulează procesele decizionale creative și complexe, gândirea critică a cititorului și formarea strategiilor autonome de interpretare;
- țin cont de particularitățile de vârstă ale elevilor, de cunoștințele anterioare și de interesele acestora;
- susțin participarea activă, gândirea autonomă și învățarea reflexivă;
- favorizează dezvoltarea creativității lingvistice, a gândirii critice, a înțelegerii și redactării textelor, precum și a creativității;
- permit organizarea diferențiată și pe grupe a învățării, construirea unor trasee de învățare variate.

2. Structura curriculumului

Trunchi comun: Accentul se pune pe formarea competențelor de bază, accesibile tuturor elevilor, și pe alegerea unor metode care încurajează educația incluzivă și egalitatea de șanse. Activitățile de învățare se bazează pe sarcini cu dificultate progresivă și pe jocuri didactice.

Curriculum de specialitate: presupune utilizarea unor metode care dezvoltă gândirea critică, capacitatea de rezolvare a problemelor, competențele de investigare și cercetare, precum și aprofundarea conținuturilor. În alegerea activităților de învățare sunt recomandate proiectele inter- și transdisciplinare, aplicațiile în domenii profesionale și utilizarea unor programe software specializate.

3. Modalitatea selecției operelor literare

- Pentru activitățile atelierului de interpretare textuală, cadrul didactic selectează textele din lista de opere recomandate în curriculum, ținând cont de interesele și particularitățile clasei. Un criteriu important în alegerea operelor poate fi reprezentarea valorilor sociale generale și locale, în spiritul diversității culturale. Această abordare este susținută de varietatea, diversitatea și bogăția textelor propuse în cadrul atelierului de interpretare.
- Pentru analiza aprofundată a temelor, problematicilor și subiectelor propuse, lista de opere oferă posibilitatea extinderii numărului de texte alese, dincolo de cerințele minime, fie în cadrul activităților de la clasă, fie în cadrul cercetării individuale/pe grupe (proiect).
- Textele sau fragmentele selectate pentru activitatea de la clasă nu trebuie să depășească 1500 de cuvinte; textele mai ample sunt recomandate pentru lectură individuală acasă, urmată de discuții în cadrul orei.
- Lectura în oglindă a operelor literare din epoca studiată și a textelor asociate recomandate oferă oportunitatea ca textele contemporane să fie prezente constant în experiența de lectură, iar lectura clasicilor din perspectiva contemporanilor să devină actuală. În această viziune, „alteritatea" textelor din diferite epoci poate fi depășită prin conexiuni tematice, iar raportarea umană la diverse problematici poate fi observată în dinamica sa istorică. Lista operelor literare selectate poate fi completată cu texte non-literare relevante tematic (ex. texte publicistice, metatexte).
- **Opere literare din epocile studiate în clasa a IX-a − a XII-a:** opere literare maghiare recomandate pentru interpretare în cadrul orei, provenite în epoca studiată și propuse spre analiză din perspectiva stilisticii și genului literar.
- **Opere literare asociate:** opere literare maghiare interpretate din punct de vedere tematic, puse în relație cu operele din epocile studiate.
- **Opere din domenii artistice conexe:** picturi, sculpturi, creații muzicale, teatrale și cinematografice care se leagă tematic de operele literare recomandate, completând, nuanțând și aprofundând interpretarea, dezvoltând o viziune artistică complexă și sugerând atmosfera epocii și stilului. Din operele muzicale, teatrale și cinematografice mai ample se recomandă interpretarea unor fragmente relevante în cadrul orei; audierea/vizionarea integrală poate fi realizată în cadrul unui club de cinematografie, vizionare individuală sau proiect de grup.
- **Perspective asupra literaturii universale:** opere din literatura universală care se leagă tematic de cele recomandate. Acestea nu fac parte din cerințele minime, ci le completează, contribuind la formarea culturii literare și a sistemului de valori al elevilor, plasând literatura maghiară într-un context internațional și evidențiind caracterul universal al temelor, motivelor și problematicilor. Sprijină

perspectiva comparativă și permite identificarea de analogii și diferențe. Pentru interpretarea la clasă se recomandă texte scurte sau fragmente.

- **Retrospectivă:** opere literare cunoscute anterior de către elevi, la care se face referire în procesul de interpretare a temelor, problematicilor și motivelor, oferind un cadru mai larg pentru experiențele de lectură dobândite anterior. Astfel, elevul poate identifica legături între operele studiate și cele nou lecturate.
- **Noțiuni:**
  - **Noțiuni tematice:** termeni de specialitate, valori, teme, valori și motive recomandate în cadrul atelierelor de interpretare textuală, care constituie totodată repere pentru interpretarea operelor. Elevii le asimilează și le aplică în procesul de analiză.
  - **Noțiuni stilistice, poetice, naratologice și lingvistice:** asociate conceptelor tematice, acestea reprezintă mijloacele de expresie artistică – termeni de stilistică, poetică, naratologie și lingvistică – care permit exprimarea experienței estetice. Se recomandă utilizarea funcțională, la nivel conceptual, a termenilor propuși în curriculum.
- **Cerință minimă:** recomandarea privind numărul operelor selectate. Acestea sunt opere literare maghiare din epocile studiate și din lista operelor asociate. Cerința minimă (de ex. 3 opere epice, 3 opere lirice) se referă la opere care vor fi citite integral. În cadrul cerinței minime, o operă literară poate fi selectată o singură dată pe parcursul celor 4 ani. Astfel nu se exclude posibilitatea ca, peste cerința minimă, o operă să fie studiată asociată cu mai multe teme. Pe lângă operele selectate în cadrul temei, o creație recomandată în curriculum sau un fragment al acesteia poate fi utilizat în formularea unei sarcini sau item, fără a fi necesară cunoașterea integrală a operei.

4. Structurarea conținuturilor

Curriculumul urmează criterii cronologice și modulare. Nu se impune predarea istoriei literare, biografiilor sau operei complete în sensul clasic. Se promovează o abordare centrată pe operă, care favorizează mobilitatea interpretativă între epoci literare, istorico-culturale și stilistice. Operele autorilor recomandați sunt integrate în conținuturi conform sugestiilor atelierelor de interpretare textuală, astfel încât să permită interpretarea tematică și observarea particularităților stilistice, poetice și naratologice.

Temele din programa școlară care se raportează la subdisciplinele lingvistice urmăresc, pe de o parte, o abordare diferită – prin texte științifice și informative – a fenomenelor lingvistice abordate în ciclul anterior, pentru a facilita înțelegerea funcțiilor, rolului și utilizării acestora și pentru a oferi oportunități de exersare într-un context mai larg, fiind astfel asociate în principal acestor domenii; iar pe de altă parte, ridică problematici care pot fi tratate în mod independent, dar care, în funcție de conținutul adecvat, pot fi corelate și cu operele literare recomandate.

5. Focalizările orei

- Focalizare tematică
- Focalizare poetică
- Focalizare pe înțelegerea și interpretarea textului
- Focalizare pe redactarea textului

6. Metode și forme de lucru recomandate

Învățare exploratorie (abordare inductivă)

- Observarea și sistematizarea autonomă a fenomenelor lingvistice, structurilor textuale și codurilor literare
- Descoperirea regulilor pe baza exemplelor (de ex. ritmul versului, vocile narative, varietăți lingvistice)

Gândire reflexivă și metacogniție

- Conștientizarea propriului proces de înțelegere (de ex. organizator grafic, hartă conceptuală)
- Corectarea autonomă a erorilor de interpretare, recitire, reflecție

Atelier de interpretare textuală

- Interpretare colectivă, bazată pe proiecte, a operelor din diferite epoci
- Asociere cu opere din literatura universală, cultura pop, arte conexe
- Realizarea portofoliului elevului
- Declarație de poziție, dezbatere, elaborarea unor interpretări alternative

Abordare didactică bazată pe cooperare

• Cercuri literare pe o temă comună, cu roluri diferite, schimb de idei, rotație la masa rotundă, grupuri itinerante, rețea de dezbatere, dispută

Organizarea diferențiată a învățării

• Texte multiple, diverse metode de interpretare și tipuri de sarcini
• Organizarea și coordonarea activității de cercetare a elevilor
• Alternarea muncii individuale, în perechi și pe grupe

Utilizarea instrumentelor digitale și multimedia

• Utilizarea dicționarelor online, arhivelor și bazelor de date
• Interpretarea textelor multimedia (video, campanii, comentarii)
• Redactare digitală: e-mail, mesaj vocal, texte postate pe rețele de socializare, formular de candidatură
• Înțelegerea regulilor de utilizare și atitudine critică privind inteligența artificială

Jocuri de rol și exerciții de tip situațional

• Modelarea situațiilor de comunicare (dialog formal/informal, dezbatere)
• Redactarea de texte adaptate contextului de comunicare (invitație, scrisoare, monolog)

Progresie tematică și abordare centrată pe motive tematice

• Identificarea motivelor, valorilor și temelor în diferite opere
• Abordarea literară a problemelor existențiale (de ex. inițiere, iubire, familiaritate, loialitate, eroism)
• Integrarea progresivă a fenomenelor lingvistice însușite anterior în procesul de redactare.

7. Criterii de evaluare

• Evaluare bazată pe competențe: aplicarea cunoștințelor dobândite în situații problematice variate
• Evaluare formativă: feedback continuu, jurnale de învățare, autoevaluare, fișă de evaluare, evaluare între colegi
• Sarcini bazate pe situații reale: contexte reale de comunicare, produse de proiect, redactare creativă

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

Adamikné Jászó Anna: *Az olvasás múltja és jelene*. *Az olvasás grammatikai, pragmatikai és retorikai megközelítésben.* Trezor Kiadó, Budapest, 2006. https://mek.oszk.hu/09400/09498/09498.pdf

Ady Endre, Weöres Sándor és Kovács András Ferenc költészete – Alter-Tanterv. A XX. századi magyar költészet. https://www.youtube.com/watch?v=9orX-eKXQ5M

Antalné Szabó Ágnes: A szövegértő olvasás fejlesztése magyar nyelven – adaptivitás és motiválás a fejlesztésben. In: Terbe Erika (szerk.): *A szövegértés mint tanulási képesség fejlesztése.* Eötvös Loránd Tudományegyetem, Budapest, 2019: 49–80. https://mindenkiiskolaja.elte.hu/wp-content/uploads/2019/09/A-sz%C3%B6veg%C3%A9rt%C3%A9s-mint-tanul%C3%A1si-k%C3%A9pess%C3%A9g-fejleszt%C3%A9s_INTERA.pdf#page=49

Arany János: *Gvadányi József; Bánk bán tanulmányok.* https://dea.lib.unideb.hu/dea/bitstream/handle/2437/217070/Arany_Janos_Tanulmanyok_es_kritikak_I.pdf

Arató László: Olvasóvá nevelés és irodalomtanítás. In: Fenyő D. György (szerk.): *Dűlő 2017027 — A szöveg vonzásában.* Műút, 2017. 80-88. https://drive.google.com/file/d/1jhq3qTi3tVHHxADJV82-vfJ4GZ3y325P/view

Arisztotelész: *Poétika*. http://mek.oszk.hu/00300/00315/00315.htm

Bakró-Nagy Marianne és mtsai: Nyelvi dokumentáció. *Languages in danger* http://hu.languagesindanger.eu/book-of-knowledge/nyelvi-dokumentacio/

Bakró-Nagy Marianne: A tabu születése. In: Bereczki András – Csepregi Márta – Klima László (szerk.): *Ünnepi írások Havas Ferenc tiszteletére*. Budapest, ELTE Finnugor Tanszék – Numi Tórem Alapítvány, 2008: 69–79. www.academia.edu/14444977/A_tabu_születése_The_birth_of_taboo

Barabási Tünde – Birta-Székely Noémi – Fóris-Ferenczi Rita – Gombos Márta – Péter Lilla – Stark-Nagy Gabriella – Szabó-Thalmeiner Noémi: *Pedagógiai kézikönyv. Az oktatás pedagógiaelméleti alapjai.* Ábel Kiadó, Kolozsvár, 2007.

Bárdossy Ildikó – Dudás Margit – Pethőné Nagy Csilla – Priskinné Rizner Erika: *A kritikai gondolkodás fejlesztése. Az interaktív és reflektív tanulás lehetőségei*. Pécsi Tudományegyetem, Pécs–Budapest, 2022. http://vetesi.hu/portfoliohoz/anyagok/kritikaig_fejl_1.pdf

Basch Éva – Kegyes Erika: *Kreatív írás – elmélet és gyakorlat*. Juhász Gyula Felsőoktatási Kiadó, Szeged, 2024.

Bécsy Tamás: *A dráma esztétikája. A dráma műneme és műfajai*; Kossuth, Budapest, 1988 *(Esztétikai kiskönyvtár)*

Benczédy József: *Retorika. Gyakorlati útmutató.* Tinta Könyvkiadó, Budapest, 2010.

Benkes Zsuzsa – Petőfi S. János: *A vers és próza kreatív-produktív megközelítéséhez. Alapfeladat-típusok*. Országos Közoktatási Szolgáltató Iroda, Budapest, 1993.

Benyovszky Krisztián: Nézőpontok kereszttüzében. *Irodalomtörténet* 2003/3. 479 487.

Béres Judit: *„Azért olvasok, hogy éljek." Az olvasásnépszerűsítéstől az irodalomterápiáig*. Kronosz Kiadó, Pécs, 2017.

Bertha Zoltán: *Sütő András.* Kalligram Könyvkiadó, Pozsony, 1995.

Bódi Zoltán – Ferenczi Gábor – Pál Helén (szerk.): *A magyar nyelvjárások a XXI. században – nyelvstratégiai megközelítésben*. Magyarságkutató Intézet, Budapest, 2019.

Bókay Antal: *József Attila poétikái*. Bp., Gondolat, 2004.

Chadwick, Owen: *A reformáció.* Osiris, Budapest, 2003.

Czimer Györgyi – Kovács Szilvia – Miklósvölgyi Miklós: *Az irodalomtanítás új útjain*. Debreceni Egyetemi Kiadó, 2015. https://mad-hatter.it.unideb.hu/portal/displayDocument/Szervezeti%20t%C3%A1rak/Egy%C3%A9b%20szervezeti%20egys%C3%A9gek/Tan%C3%A1rk%C3%A9pz%C3%A9si%20K%C3%B6zpont/Kiadv%C3%A1nyt%C3%A1r/28%20%C3%B3r%C3%A1s%20szakm%C3%B3dszertani%20k%C3%A9pz%C3%A9s%20szakk%C3%B6nyvei/irodalomtanitas_uj_utjain.pdf

Csapó Benő: *A képességek fejlődése és iskolai fejlesztése*. Akadémiai Kiadó, Budapest, 2003.

Csörsz Rumen István (szerk.): *Tinódi Sebestyén és a régi magyar verses epika*. Kolozsvár, 2008.

Dávidházi Péter: A Nemzeti dal történelmi beszédaktusa és a toborzó vers poétikája. In: *„Vagy jőni fog" Bibliai minták nemzetiesítése a magyar költészetben.* Ráció Kiadó, Budapest, 2017. 163–225.

Dér Katalin: *Biblia és irodalom*, Kairosz Kiadó, Budapest 2019.

Eco, Umberto: *Az új középkor.* Európa könyvkiadó, Budapest, 2008.

Erdélyi Erzsébet: *Anyanyelvi nevelési tanulmányok III.* Iskolakultúra, Kolozsvár, 2008.

Farmati Anna: Hagiografikus beszédmódok – legendakísér(l)tetek? Avagy a szakmai ártalom le- és becsapódása az írás és az olvasás folyamatába. In: Berszán István – Fóris-Ferenczi Rita – Serestély Zalán (szerk.): *Hermész után szabadon. Köszöntőkötet Orbán Gyöngyi tiszteletére.* Egyetemi Műhely Kiadó – Bolyai Társaság, Kolozsvár, Egyetemi Füzetek, 2019. 41. 225–238.

Fazakas Emese: *Bevezetés az általános és magyar nyelvtörténetbe. Nyelvi változások, a magyar helyesírás és szókincs története*. Egyetemi Műhely Kiadó, Kolozsvár, 2017. https://www.bolyait.ro/2017-2/

Fenyő D. György: *Az irodalomtanítás módszertana. Éthosz és praktikák 1–2*. Tea Kiadó, Budapest. 2022.

Forgács Tamás: *Történeti frazeológia, azaz a közmondások története*. Tinta Könyvkiadó, Budapest, 2021.

Fóris Ágota: *Az adatgyűjtés és adatfeldolgozás általános módszerei*. In: Fóris Ágota: *Kutatásról nyelvészeknek*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2008. 113–142. https://mek.oszk.hu/18000/18088/

Fóris Ágota: *Lexikológiai és lexikográfiai ismeretek magyar (mint idegen nyelv) tanároknak*. Károli Gáspár Református Egyetem, L'Harmattan, Budapest, 2018.

Fóris-Ferenczi Rita (szerk.): *Koncepció-javaslat a magyar nyelv és irodalom középiskolai oktatásához*. *Magiszter*, XVIII. évf./2. sz., 2020/tél, 125-162. https://padi.psiedu.ubbcluj.ro/wp-content/uploads/Magiszter-2020_2_125-162.pdf

Fóris-Ferenczi Rita: *Anyanyelv-pedagógia. Kísérlet az elmélet(ek) és a gyakorlat egybehangolására.* Ábel Kiadó, Kolozsvár, 2006.

Fóris-Ferenczi Rita: *Tervezés és értékelés*, Ábel kiadó, Kolozsvár, 2019.

Gábor Csilla (szerk.): *Keresztyéni felelet. Hitviták a 16–17. századból*. Kolozsvár, 2013.

Gábor Csilla: *Laus et polemia.* Debrecen–Kolozsvár, 2015.

Gáldi László: *Ismerjük meg a versformákat*. Móra, Budapest, 1993.

Gintli Tibor (főszerk.): *Magyar irodalom.* Akadémiai Kiadó, Budapest, 2010.

Gordon Győri János (szerk.): *Irodalomtanítás a világ kilenc oktatási rendszerében*. Pont Kiadó, Budapest, 2003

H. Tomesz Tímea: *A tartalomhoz forma. A tömegkommunikáció szövegfajtái történeti és pragmatikai keretben*. Pandora Könyvek 36., Eger, 2015. https://real.mtak.hu/189312/1/Pandora36H.TomeszTimea.pdf

Hajas Zsuzsa: *Kommunikációs gyakorlatok középiskolásoknak*. Pedellus Tankönyvkiadó, Debrecen, 2000.

Hankiss Elemér: *Az irodalmi mű mint komplex modell*. Magvető Kiadó, Budapest, 1985.

Hansági Ágnes: *Tárca – regény – nyilvánosság. Jókai Mór és a magyar tárcaregény kezdetei*. Ráció Kiadó, Budapest, 2014. https://real.mtak.hu/14459/1/Hansagi-Agnes_Tarca-regeny-nyilvanossag__PDF_LQ.pdf

Hargittay Emil: *Pázmány Péter írói módszere: a Kalauz és a vitairatok újraírása*. Bp., 2019.

Heltai János, Tasi Réka (szerk.): *„Tenger az igaz hitrül való egyenetlenségek vitatásának eláradott özöne …" Tanulmányok XVI–XIX. századi hitvitáinkról.* Miskolc, 2005.

Horkay Hörcher Ferenc (szerk.): *Fejezetek a kora modern esztétikai gondolkodás történetéből.* L'Harmattan Kiadó, Budapest, 2013.
https://www.academia.edu/5609725/FEJEZETEK_A_KORA_MODERN_ESZT%C3%89TIKAI_GONDOLKOD%C3%81S_T%C3%96RT%C3%89NET%C3%89B%C5%90L_1450_1650_Chapters_from_Early_Modern_Aesthetic_Thought_in_Hungarian_szerk_Horkay_H%C3%B6rcher_Ferenc

Illyés Gyula: A betiltott Petőfi. In *Petőfi koszorúi. Versek, vélekedések, vallomások Petőfiről*. Csanádi Imre válogatása. Magvető Kiadó, 1973. 477–478.

Iser, Wolfgang: Az olvasás aktusa. Az esztétikai hatás elmélete. In: Kiss Attila, Kovács Sándor S. K., Odorics Ferenc (szerk.): *Testeskönyv I.* Szeged: Ictus – JATE Irodalomelmélet Csoport 1996.

Jakobovits Kitti: *Irodalomterápia. A könyvespolcod pszichológusszemmel*. Kulcslyuk Kiadó, Budapest, 2021.

Jankovits László: *Nobilis ingenio. Janus Pannonius költészete. A műértelmezés hagyományai Janus Pannonius költészetében.* Irodalmi Jelen könyvek, Arad, 2012.

Józsa Krisztián – Steklács János (szerk.): *Az olvasás–szövegértés fejlesztése.* Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet, Budapest, 2012.

Kádár Éva – Kádár Zoltán: *Anyanyelv-pedagógia – Egyetemi jegyzet.* Ábel Kiadó, Kolozsvár, 2020.

Kaján Anna – Deme Andrea: Nyelvi attitűdvizsgálat iskolások körében. *Anyanyelv-pedagógia* 2020/3 www.anyanyelv-pedagogia.hu/cikkek.php?id=850

Kálmán László – Trón Viktor: *Bevezetés a nyelvtudományba*. 2., bővített kiadás. Tinta Könyvkiadó, Budapest, 2007. https://archive.nytud.hu/publ/bevezetes_a_nyelvtudomanyba.html

Kálmán László: Mitől változik a nyelv? *Nyelv és Tudomány* 2012 https://www.nyest.hu/hirek/mitol-valtozik-a-nyelv

Kerényi Ferenc: *Madách Imre.* Kalligram, Bp., 2006.

Kerényi Ferenc: *Petőfi Sándor élete és költészete*. Osiris, Budapest, 2008.

Kiefer Ferenc (szerk.): *Magyar nyelv*. Akadémiai Kiadó, Budapest, 2006.

Kiss Jenő: *Társadalom és nyelvhasználat*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 1995.

Kosztolányi Dezső, Dsida Jenő és Pilinszky János költészete – Alter-Tanterv: https://www.youtube.com/watch?v=_T9fylNccsI

Kőszeghy Péter: A régi magyar irodalom történetének írása, avagy mi az az „igazi irodalom”. *ItK*, 2015. 5. 613–624.

Kőszeghy Péter: *Balassi Bálint. Magyar Amphión*, Budapest, 2014.

Kucserka Zsófia: *Könyvbe vésett jellemek. A szereplői karakter Kemény Zsigmondnál és a 19. századi magyar regényben*. Ráció Kiadó, Budapest, 2017.

Láng Gusztáv: *Dsida Jenő költészete*. Bukarest/Kolozsvár, Kriterion, 2000.

Lanstyák István: *A magyar nyelvi váltakozások érzelmi háttere*. Szenci Molnár Albert Egyesület, Pozsony, 2023.

Lénárd Sándor – Rapos Nóra: *Fejlesztő értékelés*. Gondolat Kiadó, Budapest, 2009.

Lőrincz Gábor – Lőrincz Julianna – Török Tamás: A határon túli magyar nyelvváltozatok és a nyelvi variativitás. *Magyar Nyelv* 2022: 257–275. https://ojs.elte.hu/magyarnyelv/article/view/4844/3806

Magassy László – Magassyné Molnár Katalin: *Fogalmazási gyakorlatok 10–16 éveseknek*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2001.

MAGYARADÁS: In memoriam Dsida Jenő https://www.youtube.com/watch?v=5GDlr_J90Yg

MAGYARADÁS: In memoriam Kányádi Sándor https://www.youtube.com/watch?v=N2ZHvZwgCOU

MAGYARADÁS: In memoriam Kovács András Ferenc https://www.youtube.com/watch?v=RewLEmQeKmE

Manguel, Alberto: *Az olvasás története.* Park Kiadó, Budapest, 2001.

Mann Jolán – Sudár Annamária – Kertész Balázs (szerk.): *Magyar nyelvemlékek*. OSZK, 2009. https://nyelvemlekek.oszk.hu

Márai Sándor: Arany. In: *Írók, költők, irodalom*. Helikon Kiadó, 2002. 10–14.

Margócsy István: Petőfi és az irodalmi gépezet: Petőfi mint modern polgári író. In: M. I., *Petőfi Sándor. Kísérlet*. Korona, Budapest, 1999. 48–74.

Margócsy István: *A szerelem országa. Petőfi Sándor szerelmi költészetéről*, 2000, 2013/2.

Medgyesy Norbert: *Énekelt történelem I. Az államalapítás kora Álmos vezértől László király szentté avatásáig* (CD melléklettel). L’Harmattan, Budapest, 2016.

Mozaik: In memoriam Kovács András Ferenc –https://www.youtube.com/watch?v=S1EMlR5RS7w

Nádasdy Ádám: *Miért változik a nyelv?* Előadás a Mindentudás Egyetemén http://www.mindentudas.hu/nadasdy/20031117nadasdy.html

Nagy József: *Az olvasás–megértés fejlesztése.* Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2004.

Nahalka István: *Hogyan alakul ki a tudás a gyerekekben? Konstruktivizmus és pedagógia*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2002.

Nemes Nagy Ágnes: *Film a 18. századból* (Kazinczyról). In: Nemes Nagy Ágnes: *Metszetek*. Magvető Kiadó, Budapest, 1982. 231–242.

Nemes Nagy Ágnes: *A hegyi költő*. Magvető, Budapest, 1984.

Németh Andor: *József Attila*. Kolozsvár, Polis, 2005.

Orbán Gyöngyi: *Megértő irodalomoktatás.* Stúdium Könyvkiadó, Kolozsvár, 1998. https://www.academia.edu/94153774/Orb%C3%A1n_Gy%C3%B6ngyi_Meg%C3%A9rt%C5%91_irodalomoktat%C3%A1s

Orbán Gyöngyi: *Ígéret kertje. A dialógus poétikája felé*. Pro Philosophia – Polis Kiadó, Kolozsvár, 1999. https://mek.oszk.hu/07700/07709/07709.htm

Orbán Gyöngyi: *Háttérelemzések. Esszék a korszerű irodalomtanítás köréből*. KOMP-PRESS Korunk Baráti Társaság Kiadó, Kolozsvár, 2000. https://www.korunk.org/konyvek/letoltkonyvek/z_zOrbanGyongyi_Hatterelemezesek.pdf

Pethőné Nagy Csilla: *Módszertani kézikönyv*. Korona, Budapest, 2007.

Prievara Tibor: *A 21. századi tanár. Digitális pedagógiai kézikönyv.* Neteducatio, Budapest, 2018.

Rapcsányi László (szerk.): *A Biblia világa.* MRT-Minerva, Budapest, 1972.

Redl Károly: *Az égi és a földi szépről.* Gondolat, Budapest, 1988.

Reményik Sándor, Áprily Lajos és Tompa László költészete – Alter-Tanterv

https://www.youtube.com/watch?v=SEtAIhA9OFk&list=PLjBBg23S0q2TCtJvZRDbUdvJgMb_Q-yL4&index=12

S. Varga Pál: *A nemzeti költészet csarnokai. A nemzeti irodalom fogalmi rendszerei a 19. századi magyar irodalomtörténeti gondolkodásban.* Balassi Kiadó, Budapest, 2005.

S. Varga Pál: *Két világ közt választhatni. Világkép és többszólamúság Az ember tragédiájában.* Argumentum, Budapest, 1997.

Samu Ágnes: *Kreatív írás*, Holnap Kiadó, Budapest, 2004.

Sándor Klára: *Nyelv és társadalom.* Krónika Nova, Budapest, 2016.

Sipos Lajos (szerk.): *Irodalomtanítás I-II.* Pauz Kiadó, 1994.

Sipos Lajos (főszerk.): *Irodalomtanítás a harmadik évezredben*. Krónika Nova Kiadó, 2006. https://mek.oszk.hu/22000/22017/22017.pdf

Sipos Lajos: *Tamási Áron*. Elektra, Bp., 2006.

Steklács János: *A szövegértés tanítása és mérése.* Akadémiai Kiadó, Budapest, 2015.

Steklács János: *Az olvasás–szövegértés pedagógiája.* Dinasztia Kiadó, Budapest, 2009.

Szajbély Mihály: *Intermediális randevúk a 19. században. Arany, Kemény, Jókai & Co. (Exkurzus: Fényképíró úr Nádas Péter).* Pannónia Könyvek, Pécs, 2008.

Szegedy-Maszák Mihály: Radnóti Miklós és a holocaust irodalma. In: Uő: *Irodalmi kánonok*. Debrecen, Csokonai Kiadó, 1998. (digitalizált változata: http://real-j.mtak.hu/1466/1/LITERATURA_1996.pdf)

Szegedy-Maszák Mihály: A regényszerűség meghaladása. 1933: Kosztolányi Dezső: Esti Kornél. In: *A magyar irodalom története III*. Gondolat, Budapest, 2007. 230–244. https://ro.scribd.com/document/372454927/2011-0001-542-05-A-magyar-irodalom-tortenetei-3

Szepesi Erika, Szerdahelyi István: *Verstan*. Gondolat, Budapest, 1981.

Szerb Antal: Vörösmarty-tanulmányok. In Szerb Antal: *Gondolatok a könyvtárban*. Magvető Kiadó, Budapest, 1981. 363–447.

Szerdahelyi István: *Műfajelmélet mindenkinek.* Akadémiai Kiadó, Budapest, 1997.

Szikszainé Nagy Irma: *Leíró magyar szövegtan*. Osiris Kiadó, Budapest, 1999.

Szikszainé Nagy Irma: *Szövegértés – szövegelemzés – szövegalkotás*. Budapest, 2000.

Szilágyi Márton: *„Mi vagyok én?" Arany János költészete*. Kalligram, Budapest, 2017.

Szilágyi Zsófia: *Móricz Zsigmond*. Kalligram, Pozsony, 2013.

Szőke-Milinte Enikő: *A kommunikációs kompetencia fejlesztése. Az általános kommunikációs készségek fejlesztésének elmélete és gyakorlata*. Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsészettudományi Kar, Piliscsaba, 2007.

T. Szabó Levente: *Mikszáth, a kételkedő modern. Történelmi és társadalmi reprezentációk Mikszáth Kálmán prózapoétikájában.* L`Harmattan, Budapest, 2007.

T. Szabó Levente: A Vas-úton: az utazás mint látásmód és poétika. In: Szilágyi Márton (szerk.): *Ki vagyok én? Nem mondom meg…*, Petőfi Irodalmi Múzeum, Budapest, 2014. 343–366.

Tamás Menyhért (szerk.): *Zeng a magosság. In memoriam Tamási Áron.* Nap Kiadó, 1997.

Tari Lujza: A romantikus bordal és a Vörösmarty-bordalok korabeli megzenésítései. In *Vörösmarty mai szemmel*. Árgus Kiadó –Vörösmarty Társaság, Székesfehérvár, 2000. 101–128.

Tarjányi Eszter, *Arany János és a parodisztikus hagyomány.* Universitas EditioPrinceps, Budapest, 2013.

Tary Blanka – Fejes József Balázs – Hódi Ágnes – Szenczi Beáta – Vígh Tibor: *Javaslatok a szövegértés tantárgyakba ágyazott fejlesztéséhez – az olvasási stratégiák tanítása I-II. Anyanyelv-pedagógia,* 2002.4.1, 2023.1.1. https://www.anyanyelv-pedagogia.hu/cikkek.php?id=982, https://www.anyanyelv-pedagogia.hu/cikkek.php?id=995

Tasi József (szerk.): *„Merre? Hogyan?" Tanulmányok Pilinszky Jánosról*. Petőfi Irodalmi Múzeum, Budapest, 1997.
https://library.hungaricana.hu/hu/view/ORSZ_PIMU_Pimkonyvei_06_merre/?pg=0&layout=s

Tátrai Szilárd: *Bevezetés a pragmatikába funkcionális kognitív megközelítésben*. Tinta Könyvkiadó, Budapest, 2011.

Temple, C. – Steele, J. L. – Meredith, K. S.: *Hogyan neveljünk gondolkodó olvasókat?* VIII. Tankönyv. A Reading and Writing for Critical Thinking Projekt (A kritikai gondolkodás fejlesztése az olvasási és írás készségen keresztül) számára készült segédanyag. International Reading Association, Open Society Institute, 1998.

Tóth László: *Az olvasás pszichológiai alapjai*. Pedellus Tankönyvkiadó, Debrecen, 2002.

Tóth László: *Az írásbeli szövegalkotás pszichológiai alapjai – módszerek a fejlesztéshez –*. Pedellus Tankönyvkiadó, Debrecen, 2006.

Tóth Szergej – Földes Csaba – Fóris Ágota (szerk.): *Lexikológia és lexikográfiai látkép: problémák, paradigmák, perspektívák.* Generalia, Szeged, 2004. pp. 8–13; 24–43; 71–79; 145–150.

Tóth-Mózer Szilvia – Misley Helga: *Digitális eszközök integrálása az oktatásba*. Eötvös Lóránd Tudományegyetem, Budapest, 2019. https://mindenkiiskolaja.elte.hu/wp-content/uploads/2019/09/Digit%C3%A1lis-eszk%C3%B6z%C3%B6k-integr%C3%A1l%C3%A1sa-az-oktat%C3%A1sba_INTERA.pdf

Wacha Imre: *A korszerű retorika alapjai I-II*. Szemimpex Kiadó, Budapest, 1993.

Zentai Mária: Álmok hármas útján. 1831 Vörösmarty Mihály: Csongor és Tünde In: Szegedy-Maszák Mihály (főszerk.): *A magyar irodalom történetei II. 1800-tól 1919-ig*. Gondolat Kiadó, Budapest, 2007. 169-183. https://f-book.com/mi/index.php?chapter=M209ZENTALMO

Zvara Edina: *„Az keresztyén olvasóknak". Magyar nyelvű bibliafordítások és kiadások előszavai és ajánlásai a 16–17. században*. Budapest, 2003.

https://adatbazisokonline.mnl.gov.hu/

https://www.arcanum.com/hu/

https://digiteka.ro/index/adatbazis

https://www.hungaricana.hu/hu/adatbazisok/leveltari-iratgyujtemeny/

https://helyesiras.mta.hu/helyesiras/default/suggest

https://enekeskonyv.reformatus.hu/digitalis-reformatus-enekeskonyv/enek/247

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Grad didactic/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
Deák Magdolna	gr. I.	Liceul Pedagogic „Bod Péter”, Târgu Secuiesc, județul Covasna
Demeter Emőke-Csilla	gr. I.	Liceul Teoretic „Ady Endre”, Oradea, județul Bihor
Farmati Anna	dr., lector universitar	Universitatea „Babeș-Bolyai”, Facultatea de Litere, Cluj-Napoca, județul Cluj
Gál Ilona-Gyöngyi	gr. I.	Liceul Reformat, Satu Mare, județul Satu Mare
Kovács Éva	dr., gr. I.	Liceul Reformat „Wesselényi” Zalău, județul Sălaj
Siklódi Beáta	gr. I.	Liceul Teoretic „Bolyai Farkas”, Târgu Mureș, județul Mureș
Zsemlyei Borbála	dr., lector universitar	Universitatea „Babeș-Bolyai”, Facultatea de Litere, Cluj-Napoca, județul Cluj

COORDONATORI/RESPONSABILI/CONSULTANȚI ȘTIINȚIFICI(15)

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență
Fazakas Emese	conferențiar universitar doctor habilitat	Universitatea „Babeș-Bolyai”, Facultatea de Litere, Cluj-Napoca, județul Cluj
Váradi Izabella	dr., gr. I.	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare, București

Anexa nr. 9B

A *Magyar nyelv és irodalom (anyanyelv)* tantárgy tanterve

IX−XII. osztály

Közös törzsanyag és Szakspecifikus curriculum
vokacionális szakirány, teológiai tagozat, unitárius szak

− 2026 −

Anexa nr. 9B
A *Magyar nyelv és irodalom (anyanyelv),* tantárgy tanterve
IX−XII. Osztály, Közös törzsanyag és Szakspecifikus curriculum

- *Vokacionális szakirány, teológiai tagozat, unitárius szak*

BEVEZETÉS

A középiskolás tanulók szellemi és kulturális fejlődésében a *Magyar nyelv és irodalom (anyanyelv)* tantárgy alapvető szerepet tölt be, mivel képes a nyelvi és irodalmi jelenségek megértését tágabb kulturális összefüggésben és történeti alakulásukban fejleszteni. Ugyanakkor a tantárgy erősíti az identitástudatot, fejleszti a kritikai gondolkodást és azokat a készségeket, amelyek a társadalomhoz és a körülöttünk lévő világhoz való reflexív viszonyuláshoz szükségesek.

A *Magyar nyelv és irodalom (anyanyelv)* tanterv a IX−XII. osztály számára készült tantervi kínálatot jelenti, a nemzeti alaptanterv egyik összetevője. A nemzeti alaptanterv olyan koherens rendszerként értendő, amely a közoktatási rendszerben folyó tanítási tevékenységet szabályozó elemek összességét foglalja magában: kerettantervek, tantárgyi programok és országos értékelési standardok. A tanterv az OMEC 6.932/2025. számú rendelettel jóváhagyott, a nemzeti kisebbségek nyelvén folyó középiskolai oktatás kerettanterveinek előírásaira épül, amelynek megfelelően a *Magyar nyelv és irodalom (anyanyelv)* tantárgy törzsanyagát a nappali tagozatos vokacionális líceumok unitárius szakos teológiai osztályaiba járó tanulók IX. és X. osztályban heti három, XI. és XII. osztályban heti két órában, a szakspecifikus curriculumot pedig IX−XII. osztályban heti egy órában tanulják.

A tanterv a 3393 / 28.02.2017 számú miniszteri rendelettel az V−VIII. osztály számára jóváhagyott, új szemléletű *Magyar nyelv és irodalom (anyanyelv) tantárgyi program* folytatása, az V−VIII. osztályban kialakított kompetenciák továbbfejlesztésére és kiegészítésére összpontosít.

A tanterv több, országos és nemzetközi szinten érvényben lévő jogszabályra és oktatáspolitikai dokumentumra épül: ● A 2023/198-as számú Közoktatási törvényre, annak későbbi módosításaival és kiegészítéseivel, amely az oktatás fő céljaként a kompetenciák kialakítását határozza meg, a kompetenciákat pedig a tudás, készségek és attitűdök multifunkcionális és transzferálható együtteseiként értelmezi; ● A végzősök képzési profiljára, amelyet az OME 6731/2023. számú rendelete hagyott jóvá, és amely alapvető fejlődési mérföldkövekre épül, középpontban a nyolc kulcskompetenciával; ● A Nemzeti alaptanterv tervezésére, frissítésére és értékelésére vonatkozó irányelvekre. A Nemzeti alaptanterv referenciakeretére, amelyet az OME 3239/2021. számú rendelete hagyott jóvá, és amely meghatározza a tanterv kialakításának és átalakításának kereteit; ● Az Európai Tanács 2018. május 22-i ajánlására az egész életen át tartó tanuláshoz szükséges kulcskompetenciákról (Council Recommendation of 22 May 2018 on key competences for lifelong learning); ● A LiFT-2, azaz az európai keretdokumentumra, amely a középfokú oktatásban folyó irodalomtanulmányokat szabályozza; ● Az Európai Nyelvi Portfólióra (The European Language Portfolio).

Szemléletében a tanterv a BBTE Bölcsészettudományi Kara magyar intézeteinek munkacsoportja által javasolt középiskolai tanterv koncepció-javaslatára épül. Továbbra is kiemelt hangsúlyt helyez a különböző típusú szövegek értésére, valamint a nyelvi megformálás iránti érzékenységre és igényességre a szóbeli és írásbeli szövegalkotásban. Ezt olyan szövegértelmezési stratégiák kialakítása egészíti ki, amelyek az irodalmi alkotások történeti és kulturális összefüggéseinek feltárására irányulnak.

A tanterv az irodalom tanítására úgy tekint, mint az esztétikai (ön)nevelésnek – és ezzel összefüggésben a személyiség világban való tájékozódása és az önmegismerése –, az írni-olvasni tanulásnak és a „műveltség”-nek egyik közegére. Az irodalomnak mint nyelvi művészetnek az olvasói tapasztalatát helyezi középpontba, ugyanakkor felkészíti a diákokat a pontos önkifejezésre, a párbeszédre és a nyilvánosság előtti különféle beszéd- és írásmódokra. Az irodalomórák súlypontja az olvasás mint esztétikai megtapasztalás helyzeteinek kidolgozására helyeződik át. Az irodalomoktatásnak ez a modellje mű és befogadója létszerű összetartozásának elismeréséből indul ki, vagyis abból, hogy az (irodalmi) mű nem a (tudományos) megismerés tárgya, hanem csakis az olvasása, befogadása tapasztalatában létezik műként.

A művekkel való dialogikus találkozásokban megvalósuló irodalomoktatás – az ismeretátadó, monologikus irodalomtanítás gyakorlatával szemben – feltételezi, hogy ne az oktatási tartalmak – irodalomtörténeti és/vagy elméleti-poétikai ismeretek – megtanítása és besorolási kategóriákként való működtetése legyen a cél, ahol a művek csak az ismeretek illusztrációi, hanem fordítva: a művek értő

olvasásának hátttereként működtessük az ismereteket, az esztétikai tapasztalat kibontakoztatásának eszközeiként rendeljük alá a megfelelő fogalmakat, hogy ennek megfeleltetve formálódjanak, gazdagodjanak az értelmezéshez szükséges korábbi szövegsémák és -kódok.

A tanterv kronológiai szervezőelvre épül anélkül, hogy célja a klasszikus irodalomtörténet tanítása lenne. A műértelmező műhely gyakorlata azt feltételezi, hogy évente négy olyan közös, tanári irányítással vezetett értelmezési gyakorlat jön létre, mely több, különböző korokban íródott szépirodalmi alkotás vagy szövegrészlet értelmezésére épül, kitekintéssel a hozzájuk rendelt világirodalmi, popkulturális, társművészeti alkotásokra, dokumentumszövegekre, metaszövegekre. A munkafolyamat az elidőző, élményt adó olvasás tapasztalatára épül, melynek során lehetővé válik, hogy az olvasó életproblémaként érzékelje a művet. A tanár feladata nem elsődlegesen a magyarázat és a „megértetés” – hiszen a tanulók számára ez a passzív tudomásulvétel feladatát írja elő –, hanem a tanulóknak a mű megértésébe való bevonása, beavatása. A témákhoz ajánlott irodalmi alkotások közül a tanár az osztály érdeklődési köréhez, adottságaihoz illő műveket választ, figyelembe véve a megadott minimális követelményeket, ezeket kiegészítheti a téma keretén belül ajánlott más szövegekkel vagy azok részleteivel.

A nyelvi problémák azonosítására és megoldására való összpontosítás az általános iskolában kezdődik, de a bonyolultabb és elvontabb terminológia használatát igénylő jelenségeket a középiskolában ismerik meg és vizsgálják mélyebben a diákok. Ebben a szakaszban már lehetséges a komplex nyelvi összefüggések feltárása, és a kiindulási pontok már nem korlátozódnak a közvetlen tapasztalatokra, hanem magukban foglalhatják az olvasás, a beszélgetés és a vita során felhalmozott tapasztalatokat is. A tanulási folyamat, amelynek része a megfigyelés, a rendszerezés és az általánosítás, továbbra is alapvető fontosságú, de egyre nagyobb hangsúlyt kap a vita, az érvelés, a kritikus gondolkodás és az alternatív magyarázatok megfogalmazása. A hangsúly fokozatosan helyeződik át a megértés fejlesztéséről és a szövegalkotásról a nyelvi paradigmákkal kapcsolatos problémakörök tanulmányozására, a nyelvi adatok és információk értelmezési képességének fejlesztésére, az alternatív források minőségének kritikus értékelésére, valamint érvek megfogalmazására, döntések meghozatalára és nyelvi megközelítések alkalmazására.

Az I–VIII. osztályos tantervek nyelvi alapja funkcionális megközelítésen nyugszik, amely nem a nyelv előre meghatározott osztályozásából indul ki, hanem a kommunikáció típusainak tartalmából, helyzetéből és kontextusából, így minden jelenség a konkrét kommunikációs kontextusnak megfelelően értelmezhető. A hangsúly a különböző módon strukturálható szövegeken van, kiemelve ezzel a nyelvi ábrázolás többféle lehetőségét. A középiskolai tanterv részben követi a saját tapasztalatra támaszkodó kiindulópontok figyelembevételét, azonban mindinkább innovatív tevékenységeket követel meg, amelyek a problémamegoldás és a tudatos kutatás gyakorlása mellett a nyelvi érzékelés, a kritikus gondolkodás és a nyelvhasználat kreativitásának fejlesztését is célul tűzik ki. Azzal, hogy a tanár különböző típusú kognitív műveletekbe vonja be a diákokat, a nyelvi jelenségek önálló felfedezésére irányítja őket. Így az irodalmi szövegek nyelvi dimenziója is olyan problémaként közelíthető meg, ami indokolja a nyelvhasználatban megjelenő pragmatikus, diakronikus, valamint társadalmi és kognitív aspektusok fokozottabb hangsúlyozását.

Módszertani szempontból a tanterv szemlélete a kompetenciafejlesztést célzó tanítási és tanulási módszerek, a differenciált tanulásszervezési eljárások alkalmazását feltételezi.

A tanterv szerkezete:

1. Bevezetés

2. Általános kompetenciák: a kommunikációs és kognitív kompetencia részrendszerei, amelyek a szóbeli kommunikáció, az írott szövegek megértése és értelmezése, az írásbeli szövegalkotás, valamint a nyelvi megformálás iránti érzékenység és igényesség fejlesztését szolgálják

3. Specifikus kompetenciák és tanulási tevékenységek: az alapkompetenciák komponensei, részrendszerei (a tanulás eredményeként kialakuló képesség- és készségterületek, motiváció- és attitűdkészletek); a tanulási tevékenységek ajánlott tevékenységpéldák, amelyek a tartalmak beépülésével hozzájárulnak a specifikus kompetenciák fejlődéséhez

4. Tanulási tartalmak, amelyek a képességrendszerekbe épülve hozzájárulnak a kompetenciák fejlődéséhez. Tartalmi egységek:

- poétikai, narratológiai, műfajelméleti és stílustörténeti fogalmak
- ajánlott szerzők
- problémakörök, problémafelvető kérdések
- műértelmező műhely

5. Módszertani útmutató

A tantervben használt rövidítések:
KT = közös törzsanyag
ÁK = általános kompetencia
SK = specifikus kompetencia
TP = tevékenységpélda

ÁLTALÁNOS KOMPETENCIÁK

ÁK 1.	**Megért különböző típusú szövegeket formális és informális kontextusban azok esztétikai minőségének megítélésével**
ÁK 2.	**Szövegértelmezési stratégiákat alkalmaz történeti, kulturális összefüggésben**
ÁK 3.	**Különböző típusú szövegeket alkot szóban és írásban a nyelvi megformálásra való érzékenységgel és igényességgel**

IX. osztály

SPECIFIKUS KOMPETENCIÁK ÉS TEVÉKENYSÉGPÉLDÁK

(KT) ÁK 1. − Megért különböző típusú szövegeket formális és informális kontextusban azok esztétikai minőségének megítélésével

IX. osztály
(KT) SK 1.1. Megérti a referenciális olvasás és az irodalomként olvasás közötti különbséget a különböző típusú szövegek befogadásában
- *irodalmi és nem irodalmi szövegek összehasonlítása sajátosságaik alapján (pl. szemponttáblázat, Venn-diagram formájában)* - *a befogadás módjának megfigyelése ugyanannak a témának kétféle (referenciális és irodalmi) interpretációja esetén* - *objektív és szubjektív közlések azonosítása irodalmi és nem irodalmi szövegekben* - *egy irodalmi szöveg alapján felkínált kétféle értelmezés (referenciális és irodalmi) egyike melletti állásfoglalás* - *irodalmi kódok szerepének felfedezése a konnotatív jelentés megteremtésében különböző műfajú szövegekben* - *a saját megértés folyamatának, a megértés akadályainak tudatosítása és a megértés gátjainak feloldása (pl. kettéosztott napló/ gondolattérkép/ megbeszélés segítségével)* - *megértési/értelmezési hibák önálló korrekciója (pl. újraolvasás, reflektálás, problémamegoldás, korrekció)* - *tanulási eredményeinek értékelése, saját céljainak és elvárásainak, valamint mások várakozásainak függvényében*
(KT) SK 1.2. Megért köznapi beszélgetéseket, érvelő szövegeket, dokumentumszövegeket, multimédiás szövegeket, egyszerűbb metaszövegeket információszerzés céljából
- *explicit és implicit információk azonosítása különböző típusú nem irodalmi szövegekben* - *érvelő szövegek és egyszerűbb metaszövegek érveinek, ellenérveinek, következtetéseinek azonosítása (pl. grafikai modell formájában)* - *dokumentumszövegek (pl. menetrend, időjárásjelentés, használati utasítás, számla, jegy) információinak azonosítása valós élethelyzetekben* - *különböző típusú nem irodalmi szövegek társítása rövidített (zanzásított) változataikkal* - *multimédiás szövegek megfigyelése szemponttáblázat segítségével* - *a különböző kommunikációs helyzetekben kapott üzenetek reflektív, forráskritikai és médiatudatos elemzése*
(KT) SK 1.3. Megnevez poétikai, narratológiai, műfajelméleti és stílustörténeti fogalmakat különböző típusú szövegekre vonatkozóan
- *különböző irodalmi szövegek műnemi és műfaji jegyeinek azonosítása* - *az olvasott művek elhelyezése stíluskorszakok idővonalán* - *poétikai, narratológiai, műfajelméleti és stílustörténeti fogalmak példákkal való szemléltetése olvasmányélmények alapján* - *verstani gyakorlatok végzése ütemhangsúlyos és időmértékes versek ritmusának megkülönböztetésére*
(KT) SK 1.4. Azonosít különböző értékminőségeket irodalmi és nem irodalmi szövegekben
- *irodalmi és nem irodalmi szövegekben megjelenített értékminőségek felismerése* - *multimédiás szövegek (pl. reklám, kampányvideó, filmrészlet) kommunikációs és esztétikai értékeinek megfigyelése* - *irodalmi és nem irodalmi szövegekben megjelenített értékminőségek összehasonlítása megadott grafikai modell segítségével* - *az értékek hátterében álló nézőpontok, élethelyzetek felismerése* - *a személyes értékrend felelős alkalmazása*

(KT+SZC) ÁK 2. − Szövegértelmezési stratégiákat alkalmaz történeti, kulturális összefüggésben

IX. osztály
(KT) SK 2.1. Szövegértelmezési stratégiákat alkalmaz nem irodalmi, epikus és lírai művekben
- *kifejező, értő, értelmező olvasás gyakorlása* - *a nem irodalmi szövegek sajátosságainak felismerése* - *a nem irodalmi szövegek sajátosságainak értelmezése megadott szempontok szerint* - *líraiság és elbeszélő jelleg megkülönböztetése* - *cím és szöveg összefüggésének vizsgálata* - *lírai szövegek értelmezése a szóképek, stílusalakzatok jelentésteremtő erejének felfedezésével* - *versbeszéd, beszédhelyzet, beszédmód változatainak felismerése* - *a rím, ritmus vizsgálata a lírai szövegek jelentésének megteremtésében* - *szereplői és elbeszélői szólamok megkülönböztetése epikus szövegekben (egyenes beszéd, függő beszéd, szabad függő beszéd)* - *hangulati elemek és azok hatásainak azonosítása lírai és epikus művekben* - *a példázatosság jegyeinek értelmezése a cselekmény, a szereplők és a motívumok szintjén*
(KT) SK 2.2. Nyelvi adatokat értelmez megadott szempontok szerint
- *adatgyűjtési módok megismerése* - *adattárak, adatbázisok, (online) szótárak kezelése, gyakorlatban való használata* - *keresési szempontok megismerése* - *információk, adatok kikeresése megadott téma alapján* - *a nyelvi adatok megadott szempontok szerinti csoportosítása*
(KT) SK 2.3. Rövid válasz formájában fogalmazza meg olvasói élményét az irodalmi műről a tanult fogalmak helyes használatával
- *előfeltevések megfogalmazása az irodalmi mű címe alapján a mű lehetséges témájáról* - *cím és szöveg közötti összefüggések megfigyelése* - *lírai, epikai művek műfaji sajátosságainak felfedezése adott irodalmi műben* - *fikció és valóság elkülönítése az irodalmi művekben* - *a példázatos szövegek tanítói szándékának értelmezése értékalapú megközelítésben* - *nyelvi megalkotottság, stiláris sajátosságok, hangnem, hangulatiság megfogalmazása* - *esztétikai minőségek megnevezése* - *ritmus és rím versszervező és hangulatteremtő erejének felismerése*
(KT) SK 2.4. Felismeri a különböző korokhoz tartozó szövegek sajátosságait a történeti érzék kialakulása céljából
- *az egyes korokhoz kapcsolódóan információk, adatok kikeresése és ezek megbeszélése adott szempontok szerint* - *a szöveg történeti meghatározottságának felismerése* - *saját léttapasztalatok összehasonlítása olvasmányélményekkel* - *értékrendek változásának felismerése történeti tárgyú művekben* - *történelmi háttér és előtér felismerése a történelmi tárgyú művekben* - *önkifejezési formák alakulásának felismerése különböző korokhoz tartozó szövegekben* - *különböző stílusok sajátosságainak azonosítása irodalmi szövegekben rövid válasz formájában*
(KT) SK 2.5. Értelmezi a nyelvi változások okait a történeti érzék kialakulása érdekében
- *az egyes okokhoz kapcsolódóan információk, adatok kikeresése és ezek megbeszélése adott szempontok szerint* - *szólások és közmondások időbeli változásának felfedezése* - *régi irodalmi szövegek nyelvi (grammatikai) sajátosságainak vizsgálata* - *jövevényszavak felismerése különböző korú szövegekben* - *a jövevényszavak beilleszkedését segítő mechanizmusok felismerése*
(SZC) SK 2.6. Kapcsolatot teremt a bibliai történetek és feldolgozásaik között különböző irodalmi szövegekben
- *a bibliai történetek (pl. József, Jónás, Judit) megismerése* - *a bibliai történetek erkölcsi és teológiai üzenetének megértése* - *a bibliai motívumok szerepének vizsgálata egy irodalmi műben* - *a hit és erkölcs megjelenésének megvitatása a bibliai történetekben*

(KT+SZC) ÁK 3. − Különböző típusú szövegeket alkot szóban és írásban a nyelvi megformálásra való érzékenységgel és igényességgel

IX. osztály
(KT) SK 3.1. Beszédhelyzetnek megfelelő szövegeket alkot a területi és társadalmi változatok figyelembevételével
- *saját anyanyelvjárás/anyanyelvváltozat sajátosságainak kikeresése és összevetése a többi nyelvjárási régióban használt változatokkal digitális térképek segítségével* - *különböző nyelvváltozatokban megfogalmazott szövegek összevetése és hasonlóságok/különbségek kiemelése* - *szövegalkotás különböző nyelvváltozatokban (a helyzet, cél, az adó és a vevő függvényében)* - *területi nyelvváltozat és személyes/kulturális identitás összefüggésének vizsgálata tanulói kutatómunka eredményeképpen (pl. családban használt szavak, kifejezések, melyek hiányoznak a normatív nyelvváltozatból)* - *beszélt szövegek alkotása a kulcsszavak, témahálózat alapján* - *szövegalkotás a szöveg mikro- és makroszerkezetének figyelembevételével* - *történetmesélés a tematikus progresszió alkalmazásával*
(KT) SK 3.2. Párbeszédet, monológot alkot különböző kommunikációs helyzetekben
- *a kapcsolatfelvételre (köszönés, bemutatás, bemutatkozás, megszólítás), a kapcsolat tartására és a kapcsolat lezárására vonatkozó komplex helyzetgyakorlatok* - *párbeszéd gyakorlása informális és formális helyzetekben a beszélők közötti viszonyok figyelembevételével* - *a kommunikációt akadályozó tényezők felismerése* - *felkészülés a beszélgetést irányító szerepére többszereplős párbeszédben* - *az aktív hallgatás/értő figyelem módszerének gyakorlása* - *a párbeszéd és monológ jellemzésbeli eljárásként való alkalmazása* - *feleselő, csattanóra kihegyezett párbeszéd alkotása* - *felelősségteljes részvétel különféle interakciókban, a kommunikációs konvenciók és etikai elvek tiszteletben tartásával, valamint a kulturális sokszínűség megbecsülésével*
(KT) SK 3.3. Funkcionális szövegtípusokat (magánlevél/hivatalos levél, meghívó, űrlap) alkot megadott beszédhelyzethez igazodva
- *egy téma magán- és hivatalos levélben való megfogalmazásának gyakorlása* - *meghívók írása különböző alkalmakra és stílusokban* - *irodalmi programok műsorfüzeteinek megtervezése* - *pályázati űrlapok kitöltésére vonatkozó szabályok betartásának gyakorlása* - *valós vagy fiktív rajongói levél írása egy kedvenc művésznek vagy színésznek művészi munkásságának értékelésével* - *hivatalos levél írása az önkormányzatnak egy lakossági probléma megoldása érdekében*
(KT) SK 3.4. Egyszerűbb érvelő szövegeket alkot köznapi beszédhelyzetekben
- *vélemények, gondolatok, érzelmek, érvek és ellenérvek kifejezésére szolgáló változatos üzenetek megfogalmazása formális és informális kontextusokban, különféle médiumokon keresztül, a kommunikációs helyzethez igazított formában* - *megadott tételmondatokhoz bizonyítékok/érvek és cáfolatok/ellenérvek kapcsolása* - *tények és vélemények elkülönítésének gyakorlása különböző beszédhelyzetekben* - *álláspont kifejtésének gyakorlása (három perces/három bekezdésnyi szövegben)* - *megadott kérdésre adott válasz részletes indoklása, magyarázata* - *példák, idézetek beépítése az érvelésbe* - *a rövid és hatásos érvelés gyakorlása hétköznapi témákon keresztül* - *meghatározásból levezetett érv gyakorlása* - *különböző címzetthez igazodó beszédek alkotása* - *humoros kifogások, mentegetőzés írása különböző szituációban*
(KT) SK 3.5. Publicisztikai, digitális/multimédiás szövegeket (pl. sms, üzenet, hangüzenet, komment, e-mail, hirdetés, esemény létrehozása, közösségi médiafelületek szövegei) alkot különböző beszédhelyzetekben
- *tudatos részvétel az online írott kommunikációban a helyesírási szabályok alkalmazásával* - *egy közlés többféle módon való megfogalmazása különböző kommunikációs helyzetekben* - *emléknapok/rendezvények részletes forgatókönyvének előkészítése*

IX. osztály
- *az elektronikus könyvtárakban való tájékozódás gyakorlása* - *hangüzenetek tömör, lényegkiemelő megfogalmazása* - *tanulási segédanyag létrehozása a mesterséges intelligencia eszközeinek bevonásával*
(KT+SZC) SK 3.6. Elbeszélő, leíró szövegeket alkot megélt vagy fiktív élményei alapján
(KT) - *az olvasói élmény megszólaltatása általános érdekű és értékű mondanivalóval, élménybeszámoló formájában* - *az „írás saját magunk számára” technika alkalmazása (pl. a saját gondolatok, vélemények, érvek és kérdések reflexív, önreflexív megfogalmazására)* - *párbeszéd és monológ beillesztése elbeszélő szövegbe* - *leíró szöveg beépítése elbeszélő szövegbe* - *egy iskolai nap elbeszélése naplórészlet formájában, egyéni és osztályközösségi nézőpontból* **(SZC)** - *saját rövid történetek írása egy bibliai motívum alapján*

TARTALMAK

Tartalmi egységek	Tartalmak
1. Ajánlott szerzők	**(KT)** **1.1.** Balassi Bálint **1.2.** Csokonai Vitéz Mihály **1.3.** Heltai Gáspár **1.4.** Janus Pannonius **1.5.** Mikes Kelemen **1.6.** Zrínyi Miklós
	(SZC) **1.7.** Károli Gáspár **1.8.** Tinódi Lantos Sebestyén
2. Fogalmak	**(KT)** **2.1.** referenciális olvasás és irodalomként olvasás **2.2.** az irodalmi szöveg jellemzői: • fikcionalitás, nyelvi megalkotottság, történetiség, konnotatív jelentés az irodalmi kódok és formák szövegszerveződésben betöltött szerepe • író, kronológia, kultúra, világkép, történetiség, irodalmi korszak, stílus, korstílus, stílusirányzat, stílusszintézis • értelmezési szempontok az olvasás folyamatában • értékek, értékviszonyok (adott irodalmi művekben) • esztétikai minőségek (szép, rút, tragikus, komikus, fenséges, alantas, idilli, elégikus) • hangnemek (objektív, szubjektív, patetikus, tragikus, elégikus, humoros) **2.3.** stílustörténeti korok, irányzatok: ókor, középkor, reneszánsz, humanizmus, reformáció, barokk, felvilágosodás, rokokó, klasszicizmus, szentimentalizmus **2.4.** nyelvemlékek: szórványemlék, szövegemlék, glossza **2.5.** epikus művek olvasása: • epikum, történet, történetmondás, elbeszélő (narrátor), elbeszélői nézőpont, elbeszélői szólam, szereplő, szereplők rendszere, jellemábrázolási technikák • epikai műfajok: bibliai történet, példázat, tanmese, intelem, prédikáció, legenda, krónika, monda, gesta, eposz (propozíció, invokáció, in medias res, epikus hasonlatok, enumeráció, isteni beavatkozás, állandó jelzők, előreutalás), irodalmi levél, novella • elbeszélés, tanítás, példázatosság **2.6.** lírai művek olvasása: • líraiság, lírai én, vershelyzet, beszédhelyzet, beszédmód • lírai műfajok: dal (katonadal, kurucdal, helyzetdal), epigramma, himnusz, óda, zsoltár, trubadúr énekek, virágénekek, elégiko-óda, elégia • pictura, sententia • ütemhangsúlyos és időmértékes verselés (verslábak, hexameter, pentameter, disztichon), szimultán verselés, strófa (Balassi-strófa), rím, rímtípusok, refrén **2.7.** szövegtípusok: monológ, párbeszéd, dokumentumszövegek, metaszövegek, érvelő szövegek (érv, cáfolat, álláspont, tételmondat), magánlevél, hivatalos levél, meghívó; multimédiás szövegek, sms, üzenet, hangüzenet, komment, e-mail, hirdetés, esemény létrehozása, közösségi médiafelületek szövegei **2.8.** adattár, adatbázis, szótártípusok (egynyelvű/értelmező, többnyelvű, etimológiai, szótörténeti, szinonima, szakszótárak, helyesírási szótár), szócikk; a szótártípusok funkciója; hasonlóságok és különbségek az adattárak, adatbázisok, nyomtatott és online szótárak között **2.9.** nyelvi változás: a nyelvi változatosság időben; a nyelvi változások okai (belső okok, a nyelv rendszerszerűsége; külső okok: a társadalom, kultúra változásai, a történelmi események hatása; más nyelvi közösségekkel való érintkezés)

Tartalmi egységek	Tartalmak
	2.10. területi és társadalmi változatok; nyelvváltozat, nyelvjárás, köznyelv, standard, szleng, hobbinyelvek, életkori nyelvváltozatok, szaknyelvek
	(SZC) **2.11.** Biblia, bibliafordítás; teremtéstörténetek; pusztulástörténetek; a bűnbeesés története; a testvérgyilkosság története; példázatok; passiótörténet
3. Műértelmező műhely	**(KT)** **3.1. TANÍTÁS, NEVELÉS** (Minimális követelmény: 3 epikus alkotás, 3 lírai alkotás) **3.1.1. Irodalmi művek a IX. osztályban tanulmányozott korokból:** *Halotti Beszéd és Könyörgés;* bibliai példázatok (A magvető; A tékozló fiú); *Szent István király intelmei Imre herceghez*; Janus Pannonius: *A veronai Guarinóhoz* (Kérlek téged, e kornak fényessége…); *Vitázik Guarino mentegetőzésével; Guarinóhoz* (Így szóltál, Guarino, míg olvasgattad a könyvem…); Heltai Gáspár: *Száz fabula* (részlet); Mikes Kelemen: *Törökországi levelek* (62. levél); Csokonai Vitéz Mihály: *Jövendőlés az első oskoláról a Somogyban* **3.1.2. Társítható művek:** **3.1.2.1. Irodalmi alkotások:** Apáczai Csere János: *Az iskolák fölöttébb szükséges voltáról*; Kosztolányi Dezső: *Halotti beszéd; A kulcs*; *Aranysárkány*; *Házi dolgozat*; *Fürdés; Sakk-matt*; Márai Sándor*: Halotti beszéd; Füves könyv*; Kazinczy Ferenc: *A nagy titok*; Kölcsey Ferenc: *Emléklapra; Huszt*; Berzsenyi Dániel: *A magyarokhoz (II.)*; Jókai Mór: *És mégis mozog a Föld* (részletek, az iskolai életet ábrázoló jelenetek); Gárdonyi Géza: *Bűntárgyalás*; Móricz Zsigmond: *Légy jó mindhalálig* (részletek, az iskolai életet ábrázoló jelenetek); Szabó Magda: *Abigél*; Karinthy Frigyes: *Tanár úr kérem*; Vámos Miklós: *Pofon*; Ady Endre: *Üzenet egykori iskolámba*; Kovács András Ferenc: *Erdélyi iskolák falára*; Tóth Krisztina: *Verset állva; Tolltartó; Én csak egy nyugdíjas tanár vagyok*; Ottlik Géza: *Iskola a határon* (részletek, iskolai jelenetek); Esterházy Péter: *Pápai vizeken ne kalózkodj!*; Pilinszky János: *A tékozló fiú keresése*; Dragomán György: *Oroszlánkórus*; Tamás Dénes: *Az élő ház*; Gion Nándor: *Sortűz egy fekete bivalyért* (részlet, Fodó tanár úr alakja) **3.1.2.2. Társművészeti alkotások:** Fra Angelico: *A hegyi beszéd* (festmény, 1442); Raffaello Santi: *Az athéni iskola* (festmény, 1510); Rembrandt: *A tékozló fiú hazatérése* (festmény, 1669); *Dr. Tulp anatómiája* (festmény, 1632); *Emmausi vacsora* (festmény, 1601); Jean-François Millet: *A magvető* (festmény, 1850); Munkácsy Mihály: *Colpachi iskola* (festmény, 1882); Vincent Van Gogh: *A magvető* (festmény, 1888, mindkét változat); Ferenczy Károly: *A hegyi beszéd* (festmény, 1896); Csontváry Kosztka Tivadar: *Marokkói tanító* (festmény, 1908); Caravaggio: *Hamiskártyások* (festmény, 1594); *A Pál utcai fiúk* (ifjúsági filmdráma Molnár Ferenc regényének adaptációja, Fábri Zoltán, 1969); *Holt költők társasága* (ifjúsági filmdráma, Peter Weir: *Dead Poets Society*, 1989); *Mindenki* (rövidfilm, Deák Kristóf, 2016); *Mona Lisa mosolya* (filmdráma, Mike Newel: *Mona Lisa Smile*, 2003); *Tanári szoba* (filmdráma, İlker Çatak: *Teachers' Lounge,* 2023); *Fekete pont* (filmdráma, Szimler Bálint, 2024) **3.1.3. Világirodalmi kitekintés:** Marcus Aurelius: *Elmélkedések*; *A professzor és a révész* (hindu népmese); J. D. Salinger: *Zabhegyező (Rozsban a fogó)*; J. K. Rowling: *Harry Potter*; Sylvia Plath: *Beavatás*; Ernest Hemingway: *Indián tábor*; André Gide: *A tékozló fiú visszatérése* **3.1.4. Visszatekintési lehetőségek:** Molnár Ferenc: *A Pál utcai fiúk* **3.1.5. Fogalmak (megjelenített értékek, témák, motívumok):** eredendő bűn, bűnbeesés, bűnhődés, Éden, famotívum, archaikus nyelvezet, tanulási stratégiák, beavatás, példakép, beilleszkedés, normakövetés, felnőtté válás, személyes érintettség, emberi magatartásminták, értékátadás, felelősség, megfelelés, hivatás, tudás, nevelési elvek, nevelési eszmények, tanárszerepek, iskolai konfliktusok, gyermekjogok, gyermekvédelem

Tartalmi egységek	Tartalmak
	3.2. A TRANSZCENDENS ÉS VILÁGI SZERELEM (Minimális követelmény: 2 epikus alkotás, 4 lírai alkotás) **3.2.1. Irodalmi művek a IX. osztályban tanulmányozott korokból:** *Ómagyar Mária-siralom*; *Margit-legenda*; *Szent Ferenc legendája* (Jókai kódex: *Az fordolt farkasról*); *Szent László legendája*; Balassi Bálint: *Hogy Júliára talála, így köszöne néki*; *Júliát hasonlítja a szerelemhez, mely hasonlatosságot a Júlia dicséretin kezd el*; *Kiben az kesergő Céliáról ír*; Csokonai Vitéz Mihály: *A boldogság*; *Tartózkodó kérelem*; *A rózsabimbóhoz*; *A Reményhez* **3.2.2. Társítható művek:** **3.2.2.1. Irodalmi alkotások:** Dsida Jenő: *Arany és kék szavakkal*; Gárdonyi Géza: *Isten rabjai*; Lackfi János: *Szent Margit legendája*; Szerb Antal: *A szerelem a palackban*; Márai Sándor: *Vendégjáték Bolzanóban*; Csokonai Lili [EsterházyPéter]: *Tizenhét hattyúk*; Kovács András Ferenc: *Júliának különb dicséreti*; *Kiket Júliáról szerzett*; *Júliát az hithez hasonlítja; Magát az planétákhoz méri*; *Júlia árnyékáról*; Orbán Ottó: *Melyben Balassi módján fohászkodik*; Nagy Gáspár: *Visszhangzó lépcsők egy eleven Balassi-szoborhoz*; Petri György: *Egy Balassi-strófa*; Varró Dániel: *Változatok egy gyerekdalra: Balassi Bálint* **3.2.2.2 Társművészeti alkotások:** A Manesse-kódex lovagi szerelmet ábrázoló illusztrációi (1305−1340); Jan van Eyck: *Az Arnolfini-házaspár* (festmény, 1434); Sandro Botticelli: *A tavasz* (festmény, 1482); *Vénusz és Mars* (festmény, 1485); *Vénusz születése* (festmény, 1486); Hieronymus Bosch: *Gyönyörök kertje* (festmény, 1500 körül); Tiziano: *Égi és földi szerelem* (festmény, 1512−1516); Peter Paul Rubens: *A szerelem kertje* (festmény, 1630−1632); Giovanni Lorenzo Bernini: *Szent Teréz extázisa* (szobor, 1647); François Boucher: *Szeretők a parkban* (festmény, 1758); Jean-Honore Fragonard: *A hinta* (festmény, 1767); Louis-Jean-François Lagrenée: *Ámor és Psyché* (festmény, 1767−1771); Antonio Canova: *Ámor és Psyche* (szobor, 1796); Gustav Klimt: *A csók* (festmény, 1907−1908); Szinyei Merse Pál: *Szerelmespár* (festmény, 1870); René Magritte: *Szerelmesek* (festmény, 1928); *Örvendj magyar hon, jó anya* (a Gaude mater Hungaria himnusz feldolgozása) – Schola Hungarica – Dobszay László; *Lucis creator optime* gregorián dallama; Sator-Quartet – Heidl György és Bognár Szilvia: *Lucis creator optime*; Moniot d'Arras: *Ce fu en mai* (Nyári ének); Kecskés együttes: Gaucelm Faidit: *Trubadúr énekek a 12−13. századból* (Hungaroton,1986); Ludwig van Beethoven: *IX. szimfónia* (szimfónia, 1824, IV. tétel, Örömóda); Richard Wagner: *Trisztán és Izolda* (opera, 1859, Liebestod, részlet); Giacomo Puccini: *Turandot* (opera, 1926, „Nessun dorma", Kalaf áriája, III. felvonás eleje); Richard Wagner: *A Nibelung gyűrűje* (operaciklus, 1876, „Awakening Scene", „Immolation Scene"); Giuseppe Verdi: *A trubadúr* (opera, 1853); Liszt Ferenc: *Két legenda: Assisi Szent Ferenc prédikál a madaraknak* (zongoramű, 1862−1863); *Árpád-házi Szent Margit legendája* (zenés történelmi fantáziajáték a kaposvári Déryné Vándorszíntársulat előadása); *Napfivér, holdnővér* (filmdráma, Franco Zefirelli: *Fratello sole, sorella luna*, 1972); *Az ember, aki megölte Don Quijotét* (kaland-vígjáték, Terry Gilliam: *The Man Who Killed Don Quixote*, 2018); *Szerelmes Shakespeare* (romantikus vígjáték, John Madden: *Shakespeare in love,* 1998); *Lovagregény* (történelmi kalandfilm-vígjáték, Brian Helgeland: *A Knight's Tale,* 2001) **3.2.3. Világirodalmi kitekintés:** Platón: *Lakoma* (*Symposion*); Francesco Petrarca: *Daloskönyv*; William Shakespeare: *Szonettek*; *Rómeó és Júlia*; Miguel de Cervantes: *Don Quijote*; Umberto Eco: *A rózsa neve*; Anton Pavlovics Csehov: *A szerelemről és más történetek*; Johann Wolfgang von Goethe*: Faust* (I., II. rész); Novalis*: Himnuszok az éjszakához*; Lidia Amejko: *A telepi szentek élete* **3.2.4. Visszatekintési lehetőségek:** Petőfi Sándor: *János vitéz* **3.2.5. Fogalmak (megjelenített értékek, témák, motívumok):** szent szerelem (amor sanctus), lovagi szerelem, trubadúrköltészet, reneszánsz szerelem, rokokó udvarlás, elragadtatás, átlényegülés, plátói szerelem, transzcendencia, profán, virágénekek, népies helyzetdalok, szent, szentség, csoda, erénykatalógus, kolostori irodalom, példaadás, tanító jelleg, erkölcsi példa, önfeláldozás, áldozat, aszkézis,

Tartalmi egységek	Tartalmak
	szolgálat, boldogságkeresés, szenvedély, vágy, beteljesülés, elmúlás, a szerelem mint ideál, antropomorfizáció, az emberi lét mulandósága **3.3. OTTHONOSSÁG ÉS IDEGENSÉGÉRZET** (Minimális követelmény: 2 epikus alkotás, 4 lírai alkotás) **3.3.1. Irodalmi művek a IX. osztályban tanulmányozott korokból:** Janus Pannonius: *Pannónia dicsérete*; *Egy dunántúli mandulafáról*; *Mikor a táborban megbetegedett*; *Búcsú Váradtól*; Mikes Kelemen: *Törökországi levelek* (részlet); Csokonai Vitéz Mihály: *Az estve*; *A tihanyi ekhóhoz*; *A magánossághoz*; *A pillangóhoz* **3.3.2. Társítható művek:** **3.3.2.1. Irodalmi alkotások:** Berzsenyi Dániel: *A közelítő tél*; Kazinczy Ferenc: *Fogságom naplója* (részlet); Péterfy Gergely: *Kitömött barbár*; Kosztolányi Dezső: *A szegény kisgyermek panaszai*; *Esti Kornél* (részlet); Márai Sándor: *Napló*; *Béke Ithakában*; Arany János: *Epilógus*; Ady Endre: *Kocsi-út az éjszakában*; *Sem utódja, sem boldog őse…*; *A Tisza-parton*; *A Hortobágy poétája*; *Mátyás bolond diákja*; Karinthy Frigyes: *Előszó; Barabbás*; József Attila: *Levegőt!*; *Külvárosi éj*; Tóth Árpád: *Lélektől lélekig*; Tamási Áron: *Levél Édesanyámhoz Mikes Kelemenről*; Kányádi Sándor: *Fától fáig*; Örkény István: *Az otthon*; Tandori Dezső: *Egy talált tárgy megtisztítása* **3.3.2.2.Társművészeti alkotások:** Kolozsvári Tamás: *Kálvária* (oltárkép, 1427); Caspar David Friedrich: *Vándor a ködtenger fölött* (festmény, 1818 körül), Edgar Degas: *Abszintivók* (festmény, 1876); Munkácsy Mihály: *Krisztus Pilátus előtt* (festmény, 1881); Edvard Munch: *A sikoly* (festmény, 1893); Edward Hopper: *Automata* (festmény, 1927); Csontváry Kosztka Tivadar: *Magányos cédrus* (festmény, 1907); Ludwig van Beethoven: *Holdfény szonáta* (1801); Bródy János: *A magány* (beatdal, 1994); Margaret Island: *A rab gólya* (Arany János megzenésített verse, 2018) ; *Az emigráns* (játékfilm, Szalai Györgyi, Dárday István, 2006); *A Pillangó* (filmvígjáték-dráma, Philippe Muyl: *Le papillon,* 1973); Várnai György, Jankovics Marcell: *Gusztáv elidegenedik* (animációs film, 1978), *Ahol a folyami rákok énekelnek* (bűnügyi thriller, Delia Owens regényének adaptációja, Olivia Newman: *Where the Crawdads Sing*, 2022) **3.3.3. Világirodalmi kitekintés:** Dante Alighieri: *Isteni színjáték* (Nádasdy Ádám fordítása); John Keats: *A magányhoz*; *A reményhez*; Mihai Eminescu: *Szegény Dionis*; *Az esthajnalcsillag*; Franz Kafka: *Átváltozás*; Sylvia Plath: *Az üvegbura* **3.3.4. Visszatekintési lehetőségek:** Molnár Ferenc: *A Pál utcai fiúk*; Rudyard Kipling: *A dzsungel könyve*; Antoine de Saint-Exupéry: *A kis herceg* **3.3.5. Fogalmak (megjelenített értékek, témák, motívumok):** otthonosság, út, száműzetés, (e)migráció, honvágy, személyes és kulturális kötődés, nosztalgia, kultúrák találkozása, a beilleszkedés nehézségei, megnemértettség, kirekesztettség, idegenség, elidegenedés, magány **3.4. HŰSÉG ÉS HŐSIESSÉG. *A tatárjárás, a törökvilág és a kuruc-labanc harcok emlékezete*** (Minimális követelmény: 2 epikus alkotás, 4 lírai alkotás) **3.4.1. Irodalmi művek a IX. osztályban tanulmányozott korokból:** Balassi Bálint: *Egy katonaének; Ó, én édes hazám, te jó Magyarország*; Zrínyi Miklós: *Szigeti veszedelem* (részletek); kuruc dalok (*Csínom Palkó*; *Rákóczi-nóta*; *Nagymajtényi síkon letörött a zászló*; *Őszi harmat után)* **3.4.2.Társítható művek:** **3.4.2.1. Irodalmi alkotások:** Rogerius mester: *Siralmas ének*; Tinódi Lantos Sebestyén: *Cronica* (Egervár viadaljáról); Kodolányi János: *Julianus barát*; *A vas fiai*; Kemény Zsigmond: *Zord idő*; Ady Endre: *Bujdosó kuruc rigmusa; Kurucok így beszélnek; Két kuruc beszélget*; Arany János: *Szondi két apródja*; Gárdonyi Géza: *Egri csillagok*; Jókai Mór: *Török világ Magyarországon*; *A nagyenyedi két fűzfa*; Mikszáth Kálmán: *A fekete város*; *Új Zrínyiász*; Kós Károly: *Varju nemzetség*; Esterházy Péter: *Harmonia Caelestis* (a kor hangulatát idéző részletek); Szilágyi

Tartalmi egységek	Tartalmak
	István: *Hollóidő*; Makkai Sándor: *Ördögszekér*; Orbán Ottó: *Melyben Balassi módjára fohászkodik*; Lackfi János: *Plaza Balassi* **3.4.2.2.Társművészeti alkotások:** Hollósy Simon: *Zrínyi kirohanása* (festmény, 1896); Csontváry Kosztka Tivadar: *Zrínyi kirohanása* (festmény, 1903); Feszty Árpád: *Feszty-körkép* (festmény, 1892−1894); Benczúr Gyula: *Budavár visszavétele a törököktől* (festmény, 1686); *Egri csillagok* (musical, Várkonyi Mátyás – Béres Attila, 1996); *Zrínyi 1566* (rockmusical, Moravetz Levente, 2017); a *Rákóczi-induló* változatai **3.4.3. Világirodalmi kitekintés:** Homérosz: *Íliász*; Vergilius: *Aeneis*; *Roland-ének*; *Nibelung-ének*; az *Artúr-mondakör* feldolgozásai; Torquato Tasso: *A megszabadított Jeruzsálem*; Mihai Eminescu: *Harmadik levél*; Leon Uris: *Exodus* **3.4.4. Visszatekintési lehetőségek:** Jókai Mór: *A kőszívű ember fiai*; Arany János: *Toldi*; Gárdonyi Géza: *Egri csillagok* **3.4.5. Fogalmak (megjelenített értékek, témák, motívumok):** nemzeti identitás, keresztény értékrend, vitézi élet, hűség, hősiesség, hazaszeretet, végvári vitézek, önfeláldozás, imitatio Christi, athleta Christi, duális világkép, kuruc, labanc, száműzetés, bujdosás **(SZC)** **3.5. BIBLIAI ALAPTÖRTÉNETEK AZ IRODALOMBAN** (Minimális követelmény: 2 epikus/drámai alkotás, 4 lírai alkotás) **3.5.1. Bibliai alaptörténetek:** teremtéstörténet; pusztulástörténetek; a bűnbeesés története; a testvérgyilkosság története; József története; Jónás könyve; Judit könyve; Jézus élettörténete; példázatok; passiótörténet **3.5.2. Társítható művek:** **3.5.2.1. Irodalmi alkotások:** Madách Imre: *Az ember tragédiája* (keretszínek); Petőfi Sándor: *Midőn a földön...*; Sütő András: *Káin és Ábel*; Weöres Sándor: *Ábrahám áldozása*; Babits Mihály: *Jónás könyve*; Ady Endre: *A menekülő Élet*; Kányádi Sándor: *Meghívó*; Nyújtódi András adaptált és firkákkal illusztrált fordítása a Székelyudvarhelyi kódexben; Tinódi Lantos Sebestyén: *Judit asszony históriája* (részletek); Ady Endre: *Húsvét előtt*; József Attila: *A város peremén*; Vörösmarty Mihály: *Gondolatok a könyvtárban*; Ady Endre: *A magyar Ugaron* **3.5.2.2. Társművészeti alkotások:** Michelangelo Buonarroti: *Ádám teremtése* (festmény, Sixtus-kápolna, 1508−1512); Lucas Cranach az Idősebb: *Ádám és Éva* (festmény, 1508−1510); Joseph Haydn: *A Teremtés* (oratórium, 1796); Edward Hicks: *Noé bárkája* (festmény, 1846); Giovanni Bellini: *Az özönvíz* (opera, 1830); Benjamin Britten: *Noé bárkája* (opera, 1957); Ferenczy Károly: *Ábrahám áldozata* (festmény, 1901); Mark Chagall: *Ábrahám és Izsák útban az áldozat helyszínére* (festmény, 1931); Pieter Lastman: *Jónás és a cethal* (festmény, 1621); a Mátyás-graduál húsvéti introitus-oldalának medalionja; Tim Rice − Andrew LLoyd Webber: *József és a szélesvásznú álomkabát* (musical, 1968); Rembrandt: *József kabátja Jákobhoz kerül* (festmény, 1603); Rembrandt van Rijn: *A tékozló fiú hazatérése* (festmény, 1669); *Passió* (filmdráma, Mel Gibson, 2004) **3.5.3. Világirodalmi kitekintés:** Lev Tolsztoj: *Hányan élnek a földön?*; John Milton: *Elveszett paradicsom*; C. S. Lewis: *Narnia krónikái – A varázsló unokaöccse*; *Gilgames-eposz*; Lord George Gordon Byron: *Káin*; John Steinbeck: *Édentől keletre*; Charles Baudelaire: *Ábel és Káin*; Herman Melville: *Moby Dick*; Gustave Doré: *Jónás a cethal szájában*; Thomas Mann: *József és testvérei* (részletek); André Gide: *A tékozló fiú hazatérése*; Oscar Wilde: *A fia*; Rudyard Kipling: *Ha…* **3.5.4. Fogalmak (megjelenített értékek, témák, motívumok):** bibliai jelképek, teremtéstörténet, Édenkert, káosz, rend, az isteni rend megbomlása, a szó mint teremtő erő, az ártatlanság elvesztése, kísértés, a szabadság ára, halandóság, ősbűn, testvérárulás, a bűn kollektív következményei, prófétai küldetés, próbatétel, állhatatosság, tanítványok, csodák, erkölcsi tanulság, bölcsesség, példázat (parabola), archetipikus narratíva, bűn és bűnhődés motívuma, erkölcsi választás dilemmája, passió, kísértés toposza, megváltás narratívája, kiválasztottság, áldozat

X. osztály

SPECIFIKUS KOMPETENCIÁK ÉS TEVÉKENYSÉGPÉLDÁK

(KT) ÁK 1. − Megért különböző típusú szövegeket formális és informális kontextusban azok esztétikai minőségének megítélésével

X. osztály
(KT) SK 1.1. Olvasási stratégiákat, olvasási módokat alkalmaz a különböző típusú szövegek befogadásában
- *a szövegre vonatkozó alapvető információk (téma, szövegtípus, szövegműfaj) kiemelése a szöveg gyors áttekintése (cím, tipográfiai elemek, szövegkonstrukció, grafikai elemek) alapján* - *az előzetes tudás mozgósítása és a szöveg új információival való szembesítése különböző típusú szövegekben a jelöléstechnika (INSERT) és grafikai szervezők (TTT-táblázat, szemponttáblázat) alkalmazásával* - *szakaszos olvasás jóslással, a jóslatok és az elolvasott szöveg/szövegrész összehasonlítása grafikai szervezők (T-táblázat, szemponttáblázat) segítségével* - *kulcsszavak, bekezdések tételmondatainak kiemelése, témahálózat készítése különböző szövegtípusok esetén* - *többféle jegyzetelési technika, forma elsajátítása és a célnak megfelelő kiválasztása, önálló alkalmazása* - *érzéki képek alkotása (vizualizálás) különböző típusú szövegek olvasásakor* - *vizuális segédlet alkalmazása (Venn-diagram, pókhálóábra, gondolattérkép, jellemtérkép, idővonal, vázlatkör, vázlatlánc stb.) vázlatkészítéskor* - *összefoglalás készítése előre megadott válaszlehetőségek/szemponttábla alapján* - *a saját megértés folyamatának, a megértés akadályainak tudatosítása és a megértés gátjainak feloldása kettéosztott napló/ gondolattérkép/ megbeszélés segítségével* - *megértési/értelmezési hibák önálló korrekciója (újraolvasás, reflektálás, problémamegoldás, korrekció)*
(KT) SK 1.2. Kiválasztja az alkalmas érvelési technikát személyes álláspontja/véleménye kifejezése céljából
- *az érvtípusok (ok-okozati összefüggésből származó érv, összehasonlításon alapuló érv, ellentéten alapuló érv, az általános-egyes elvén alapuló érv, valószínűségen alapuló érv, bizonyítékokból – adatokból, tényekből – származtatott érv) azonosítása adott szövegekben grafikai szervezők (T-táblázat, szemponttáblázat) segítségével* - *a meggyőzés és hatásosság eszközeinek megfigyelése (rögzítése grafikai szervezők segítségével) azonos témájú, de eltérő erősségű érvekben (gyenge, közepes, erős érv)* - *a logikai érvelés eszköztárának azonosítása (meghatározás, indukció, dedukció, szillogizmus) érvelő szövegekben kettéosztott napló segítségével* - *a hibás érvelés kiszűrése a hiba (argumentum ad hominem, circulus vitiosus, ok-okozati viszonyként feltüntetni az egyidejűséget/egymásutániságot, argumentum ad misericordiam, argumentum ad populum, tekintélyelvűség) felfedezésével grafikai szervezők segítségével* - *a csúsztatás, manipuláció, populizmus, demagógia felismerése közéleti szövegekben* - *a különböző forrásokból származó tudományos véleményekre vonatkozó állítások érvényességének és koherenciájának értékelése*
(KT) SK 1.3. Megérti a poétikai, narratológiai, műfajelméleti és stílustörténeti fogalmak jelentését különböző típusú szövegekben
- *különböző irodalmi szövegek műnemének, műfajának meghatározása* - *az epikai, lírai, drámai műnem sajátosságainak azonosítása különböző típusú szövegekben szemponttáblázat segítségével* - *különböző stílusú és műfajú elbeszélő szövegek (énregény, elbeszélés, novella, romantikus regény, történelmi regény, műballada), műfaji sajátosságainak elkülönítése grafikai szervezők (pl. gondolattérkép, szemponttáblázat) segítségével* - *különböző stílusú és műfajú lírai szövegek (óda, himnusz, elégia, epigramma, leíró költemény), műfaji sajátosságainak elkülönítése grafikai szervezők (pl. gondolattérkép, szemponttáblázat) segítségével* - *drámai szövegek műfaji sajátosságainak elkülönítése grafikai szervezők (pl. gondolattérkép, szemponttáblázat) segítségével* - *az olvasott művek elhelyezése a stíluskorszakok idővonalán* - *stílustörténeti sajátosságok azonosítása különböző típusú szövegekben*

X. osztály
- *poétikai, narratológiai, műfajelméleti és stílustörténeti fogalmak példázása olvasmányélmények alapján* - *verstani gyakorlatok végzése ütemhangsúlyos és időmértékes versek ritmusának megkülönböztetésére* - *a retorikai alakzatok meggyőző, a szóképek jelentésteremtő szerepének felismerése az elbeszélő szövegek és a lírai alkotások olvasásakor*
(KT) SK 1.4. Felismer különböző értékosztályokat és értékviszonyokat irodalmi szövegekben
- *a szövegben szereplő személyek/hősök által közvetített értékek/értékrendek összehasonlítása különböző típusú szövegekben megadott szempontok alapján/grafikai szervezők segítségével (Venn-diagram, pókhálóábra, gondolattérkép, T-táblázat)* - *a különböző típusú szövegekben megjelenített értékek viszonyrendszerének felvázolása pókhálóábra/gondolattérkép segítségével* - *az erkölcsi vétség és bűnhődés kapcsolatának felismerése az olvasott irodalmi művekben* - *a mű értékhierarchiájának azonosítása (pl. anyagi és szellemi/ erkölcsi/ érzelmi értékek egymáshoz való viszonyának ábrázolása grafikai szervezővel)* - *összetett helyzetek vagy problémák elemzése* - *értékalapú megállapítások megfogalmazása és értékelése megalapozott nézőpontok alapján*

(KT+SZC) ÁK 2. − Szövegértelmezési stratégiákat alkalmaz történeti, kulturális összefüggésben

X. osztály
(KT) SK 2.1. Szövegértelmezési stratégiákat működtet nem irodalmi, epikus, lírai és drámai művekben
- *a szövegtípus sajátosságainak működtetése megadott szempontok szerint* - *a vita módszerének alkalmazása különböző típusú (ismeretközlő, tudományos, elemző) szövegek értelmezésében* - *műfaji jegyek jelentésképző erejének működtetése lírai, epikus, drámai művekben* - *líraiság sajátosságainak összehasonlítása epikus, lírai, drámai szövegekben Venn-diagram segítségével* - *versbeszéd, beszédhelyzet, beszédmód változatainak felismerése* - *epikus művek tér- és időszerkezetének ábrázolása* - *külső és belső, nyílt és zárt térszerkezet felismerése* - *az elbeszélés ideje és az elbeszélt idő elkülönítése* - *a történetalakítás sajátosságainak felismerése (metaforikus, metonimikus)* - *motívumok, toposzok, archetípusok jelentésképző erejének a felismerése* - *szereplők viszonyrendszerének ábrázolása* - *epikus, drámai alkotások értékszerkezetének meghatározása* - *értékek összehasonlítása a szereplők viszonyrendszerében epikus és drámai szövegekben* - *a dráma műnemi, műfaji, szerkezeti sajátosságainak felismerése* - *drámamodellek (konfliktusos, középpontos, kétszintes) felismerése* - *akció és dikció szerepének a megfigyelése a drámai művekben* - *drámai dialógus átalakítása függő, szabad függő beszéddé* - *szerepjáték alkalmazása a drámai konfliktus értelmezésében* - *vita módszerének alkalmazása a személyes olvasmányélmény kifejezésére* - *katarzisélmény átélése művészi alkotások alapján*
(KT) SK 2.2. Statisztikákat, grafikonokat, digitális tartalmakat, értekezéseket, ismeretterjesztő szövegeket vizsgál információszerzés céljából
- *bizonyos nyelvi jelenségekre való rákeresés szövegkorpuszokban* - *nyelvi jelenségek számítógépes elemzése* - *nyelvjárási/regionális köznyelvi adatok térképre vetítése* - *következtetések vagy döntések megalapozása tudományos adatok és technológiai eszközök felhasználásával* - *különböző (tudományos, ismeretterjesztő) szövegek információinak összevetése* - *különböző (tudományos, ismeretterjesztő) szövegek tényközlési stratégiáinak felismerése* - *tudományos és ismeretterjesztő szövegek grafikai modelleinek értelmezése*

X. osztály
(KT) SK 2.3. Irodalmi alkotásokat értelmez olvasmányélmények beépítésével, megadott szempontok alapján
- *irodalmi szövegek tematikus, motivikus kapcsolódásának felismerése* - *összefüggések teremtése különböző irodalmi szövegek között (imitáció, szövegköziség)* - *értékviszonyok értelmezése irodalmi művekben* - *drámatípusok értelmezése műfaji és stílustörténeti kontextusban* - *történelmi előtér és háttér összefüggéseinek értelmezése történelmi tárgyú epikus és drámai alkotásokban* - *katarzisélmény megfogalmazása drámai alkotások értelmezésekor* - *vallomásosság, személyesség, önmegértés eszközeinek értelmezése* - *önreflexió működtetése (vallomás, monológ, szerepjáték formájában) az olvasmányélmények alapján* - *műalkotásokkal, kulturális- és művészeti tevékenységekkel vagy megnyilvánulásokkal kapcsolatos reakciók indoklása és (ön)értékelése, sajátos szakszókincs alkalmazásával, meghatározott szempontok alapján*
(KT) SK 2.4. Felismeri a történeti tárgyú elbeszélések kulturális összefüggéseit különböző korokhoz tartozó szövegekben
- *különböző korok különleges, egyedi nyelvi megalkotottságának felismerése* - *fikció és valóság megkülönböztetése történeti tárgyú művekben* - *a hagyományok továbbélésének, átalakulásának felismerése irodalmi művekben* - *régi és modern szembenállásának vizsgálata történeti tárgyú elbeszélésekben* - *beszédmód változásának felismerése különböző korokhoz tartozó szövegekben*
(SZC) SK 2.5. Értelmezi a különböző korokban alkotott, hasonló műfajú művek közötti összefüggéseket
- *a bibliai műfajok (zsoltár, prédikáció, vallomás) megnevezése* - *a bibliai műfajok felismerése a mai egyházi/liturgikus gyakorlatban* - *egy zsoltár vagy prédikáció tartalmának és céljának megértése* - *a műfaji jellemzők felismerése egy szöveg értelmezésében* - *a különböző műfajok stilisztikai jegyeinek összehasonlítása* - *a műfajok hatásának az értékelése az olvasóra és a közösségre*

(KT+SZC) ÁK 3. − Különböző típusú szövegeket alkot szóban és írásban a nyelvi megformálásra való érzékenységgel és igényességgel

X. osztály
(KT) SK 3.1. Beszélt szövegtípusokat alkot a kommunikáció irányultsága és színterei figyelembevételével
- *a bemutatkozás gyakorlása különböző színtereken (pl. családi összejövetelen, osztály előtt, televízióban, diákkonferencián stb.)* - *a háromperces felelés alkotása a tanár és osztálytársak elvárásaihoz igazítva* - *az érdeklődésfelkeltés technikáinak gyakorlása (pl. személyes, történelmi hivatkozással való indítás stb.)* - *felszólalásra való felkészülés gyakorlása* - *hozzászólás szerkezeti sémájának alkalmazása (téma értékelése, fontosságának elismerése, az előadó méltatása, az egyetértés kifejezése, kiegészítések, új gondolatok, nyelvileg körültekintően megfogalmazott ellenvélemény, köszönetnyilvánítás)* - *felkészülés a vitában való részvételre (tájékozódás a témát, vitapartnereket, célokat illetően, személyes vonatkozások keresése, stratégia és taktika készítése; jegyzetelés, csoportosítás a vita folyamán)* - *saját élettörténet/családtörténet elbeszélése*
(KT) SK 3.2. Adatokat helyez el grafikai modellekben különböző értékek, fogalmak, sajátosságok összehasonlítása érdekében
- *idővonal/idődiagram készítése a mű idő- és térstruktúrájának, ok-okozati összefüggéseinek megértése érdekében* - *T-táblázat használata az irodalmi szereplők indítékainak megértése érdekében (pl. Mit tesz/mit nem?)* - *pókhálóábra használata jelképekhez kapcsolható asszociációk elsődleges összegyűjtéséhez és rögzítéséhez*

X. osztály
- *fürtábra használata gondolatok, információk, fogalmak, a köztük levő kapcsolatok, összefüggések feltárására (pl. címmeditáció)* - *gondolkodástérkép szóbeli és írásbeli szövegalkotásban való használata* - *történetpiramis készítése megadott szempontok alapján* - *a szereplők jellemtérképének megrajzolása több szempontú, érvekkel alátámasztott jellemrajz megfogalmazása céljából* - *szereplők szembeállítása, összehasonlítása Venn-diagram, halmazábra segítségével* - *kettéosztott napló használata az anyaggyűjtéshez vagy az írott szövegek tudatos megszerkesztésének gyakorlására* - *digitális portfólió készítése egy megadott témáról, ahol a tanuló különböző forrásokból származó adatokat rendszerez, vizualizál és értelmez* - *interaktív prezentáció vagy infografika készítése digitális eszközökkel, a tartalom logikus szervezésével* - *valamely tanulmányozott epikus, drámai alkotásra vonatkozó, MI (AI) által generált digitális tartalomnak kritikai értékelése* - *a digitális technológiák kritikus használata az általuk kínált lehetőségek, korlátok, kockázatok elemzésével és az etikai és jogi elvek tiszteletben tartásával, különös tekintettel a személyes adatokra és a szellemi tulajdonra*
(KT) SK 3.3. Funkcionális szövegtípusokat (kérvény) alkot megadott beszédhelyzethez igazodva
- *kérvény írása valós iskolai helyzetben (engedélykérés versenyen való részvételhez, hiányzás igazolására)* - *kérvény, kérés megfogalmazása különböző nyelvi regiszterben (baráti e-mail, hivatalos forma)* - *kérvényminta kitöltése* - *az érvelés gyakorlása kérvény témájához igazodva*
(KT+SZC) SK 3.4. Különböző típusú elbeszélő, érvelő szövegeket alkot megadott szempontok alapján
(KT) - *vázlatírás gyakorlása (logikai, tartalmi, dokumentációs, taktikai vázlat) gondolattérkép segítségével* - *a jegyzetelés technikáinak gyakorlása (pl. jelölés) saját tanulási folyamatának megkönnyítése érdekében* - *tudósítás írása egy médiában szereplő személyiségről/irodalmi hősről, az információk ellenőrzése forráskritika alkalmazásával* - *tanévnyitó-/záró beszéd írása az intézményről, a jelenlévő diákokról/diákokhoz, szülőkhöz, alkalmazva az általános, sémaszerű felépítését* - *érvelő szövegek alkotása különböző témák alapján (pl. hogyan járul hozzá a nemzeti kulturális identitás az európai identitáshoz; a gyermek- és emberi jogokról, az interkulturalitásról, a civil részvételről és a közösségi, illetve globális szintű fenntartható fejlődésről)* - *érvelő szövegek alkotása gazdasági, társadalmi jelenségek és folyamatok kritikus értelmezésével köznapi és irodalmi szövegekben* **(SZC)** - *saját imádság vagy vallomás írása egy választott témában*
(KT) SK 3.5. Publicisztikai, digitális/multimédiás szövegeket (pl. prezentáció, blog, videóüzenet, tudósítás) alkot különböző beszédhelyzetekben
- *PowerPoint / Canva / Google Slides / Prezi prezentáció készítése irodalmi, történelmi vagy társadalmi témáról* - *blogbejegyzés írása saját olvasmányélményről* - *rövid (1–2 perces) videóüzenet készítése egy aktuális témáról (pl. környezetvédelem, olvasás fontossága, iskolaélet)* - *rövid podcast-epizód készítése egy közösségi vagy kulturális témáról (pl. miért szeretünk olvasni?; a nyelvhasználat a mindennapokban) csoportmunkában* - *az írásban történő tudósítás szabályainak gyakorlása online felületen (iskolai életről, színházélményről, író-olvasó találkozóról)*
(KT) SK 3.6. Elbeszélő, leíró szövegeket transzformál megadott szempontoknak megfelelően
- *leíró szöveg elbeszélő szöveggé alakítása* - *monológ párbeszéddé alakítása* - *monológ meggyőző szöveggé/nyilvános beszéddé alakítása*

X. osztály
- *drámai dialógus átalakítása (szabad) függő beszéddé* - *szerzői utasítások megfogalmazása elbeszélő szövegekben a szereplők érzéseinek, gondolatainak kihangosítására*

TARTALMAK

Tartalmi egységek	Tartalmak
1. Ajánlott szerzők	**(KT)** **1.1.** Arany János **1.2.** Berzsenyi Dániel **1.3.** Jókai Mór **1.4.** Kármán József **1.5.** Katona József **1.6.** Kölcsey Ferenc **1.7.** Mikszáth Kálmán **1.8.** Petőfi Sándor **1.9.** Vörösmarty Mihály
	(SZC) **1.10.** Pázmány Péter **1.11.** Szenczi Molnár Albert **1.12.** Vásárhelyi András
2. Fogalmak	**(KT)** **2.1.** a szövegre vonatkozó információk: téma, szövegtípus, szövegműfaj, kulcsszó, bekezdés, tételmondat, cím, tipográfiai elemek, szövegkonstrukció, grafikai elemek **2.2.** értékosztályok, értékviszonyok **2.3.** motívum, toposz, archetípus **2.4.** stílustörténeti korok, irányzatok: felvilágosodás, klasszicizmus, szentimentalizmus, romantika, népiesség, realizmus **2.5.** epikus művek olvasása: elbeszélő (első személyű, harmadik személyű, mindentudó, objektív narrátor); epikus idő; az elbeszélés ideje, az elbeszélt idő; a hősteremtés eljárásai; történeti tárgyú elbeszélés; történelmi háttér és előtér; fikció és valóság; történelmi regény; történeti tárgyú elbeszélések és kulturális összefüggésük; elbeszélés; elbeszélő költemény; romantikus regény (regénytípusok: anekdotikus regény, irányregény, társadalmi regény, kisregény), ballada (népballada, műballada, történeti tárgyú műballada, lélektani ballada), novella (romantikus, realista novella); énelbeszélés (levél, napló, levélregény, szentimentalista énregény) **2.6.** lírai művek olvasása: forradalmi költészet, romantikus lírai én (teremtő zseni, látnok, vátesz, hasonmás), rapszódia, ars poetica, himnusz, óda, dal, szereplíra; imitációelv: az imitációelv történetisége (imitáció humanista, barokk, rokokó, klasszicista művekben); antik minta; imitáció és verselés (klasszikus időmértékes verselés); imitáció és műfajok (óda, elégia, epigramma, episztola, leíró költemény); idő- és értékszembesítés **2.7.** drámai művek olvasása: dráma; a drámaiság; drámai szituáció; drámai cselekmény; a drámai hős; konfliktus; beszédfajták; drámai műfajok (tragédia, komédia); drámaváltozatok, drámamodellek (konfliktusos, középpontos, kétszintes dráma); drámaváltozatok és kulturális hátterük: dráma a kultuszban (antik dráma); dráma a színpadon (klasszicista dráma, romantikus dráma), akció és dikció, katarzis **2.8.** szövegtípusok: érvelő szöveg, érvtípusok (ok-okozati összefüggésből származó érv, összehasonlításon alapuló érv, ellentéten alapuló érv, az általános-egyes elvén alapuló érv, valószínűségen alapuló érv, bizonyítékokból – adatokból, tényekből – származtatott érv, gyenge, közepes, erős érv); a logikai érvelés eszköztára (meghatározás, indukció, dedukció, szillogizmus); érvelési hibák (argumentum ad hominem, circulus vitiosus, ok-okozati viszonyként feltüntetni az egyidejűséget/egymásutániságot, argumentum ad misericordiam, argumentum ad populum, tekintélyelvűség), az érdeklődés felkeltésének technikái; a csúsztatás, manipuláció, populizmus, demagógia; bemutatkozás, háromperces felelés, kérvény, kérés, tudósítás, prezentáció, blog, videóüzenet, publicisztikai, multimediális szövegek **2.9.** a kommunikáció irányultsága szerinti szövegtípusok (monologikus, dialogikus); a kommunikáció színterei szerinti szövegtípusok (társalgási, hivatalos, közéleti,

Tartalmi egységek	Tartalmak
	tudományos); a beszélt nyelv sajátosságai (spontaneitás, megakadás, nyelvbotlások, hangsúly, hanglejtés, beszédtempó, redundancia, hiány) **2.10.** adatelemzés, grafikai modell (diagram, folyamatábra, grafikon), statisztikai ábra, nyelvi térkép
	(SZC) **2.11.** psalmus, zsoltár, zsoltárfordítások, himnusz, katekézisének, imádság, prédikáció, vallomások
3. Műértelmező műhely	**(KT)** **3.1. FÉRFI SZEREPLEHETŐSÉGEK** (Minimális követelmény: 3 epikus alkotás, 2 lírai alkotás) **3.1.1. Irodalmi művek a X. osztályban tanulmányozott korokból:** Katona József: *Bánk bán* (Nádasdy Ádám prózai adaptációja); Petőfi Sándor: *Ha férfi vagy, légy férfi…; Az apostol*; Arany János: *Toldi*; Jókai Mór: *Fekete gyémántok*; *Egy magyar nábob*; *Kárpáthy Zoltán*; *A kőszívű ember fiai*; *Az arany ember*; *A lélekidomár*; Mikszáth Kálmán: *Az a fekete folt*; *A bágyi csoda*; *A fekete város*; *Beszterce ostroma*; *Szent Péter esernyője*; *A Noszty fiú esete Tóth Marival*; *Lapaj, a híres dudás* **3.1.2. Társítható művek:** **3.1.2.1. Irodalmi alkotások:** Madách Imre: *Az ember tragédiája* (részletek, Ádám szerepei); Móricz Zsigmond: *Sárarany*; *Az isten háta mögött*; *A fáklya*; *Rokonok*; Tabéry Géza: *Szarvasbika*; Németh László: *A két Bolyai*; Láng Zsolt: *Bolyai*; Kosztolányi Dezső: *Pacsirta*; *Édes Anna*; *Esti Kornél*; *Aranysárkány*; Krúdy Gyula: *Szindbád*; Kós Károly: *A Varju nemzetség*; Tamási Áron: *Rendes feltámadás*; József Attila: *Jövendő férfiak*; *Nagyon fáj*; Bartis Attila: *Nyugalom*; Dragomán György: *A fehér király*; Vámos Miklós: *Apák könyve* (részletek); Szabó T. Anna: *Hogy vigyázzon* **3.1.2.2. Társművészeti alkotások:** Richard Wagner: *Trisztán és Izolda* (opera, 1859); Egressy Béni − Erkel Ferenc: *Bánk bán* (opera, 1861); Bakonyi Károly, Heltay Jenő, Kacsóh Pongrác: *János vitéz* (daljáték, 1904); Tankcsapda: *Szabadon* (hard rock dal, 1999); *Toldi* (animációs film, Arany János műve alapján, Jankovics Marcell, Csákovics Lajos, 2022); *Az arany ember* (romantikus film, Jókai Mór regényének adaptációja, Gertler Viktor, 1962); *Fekete gyémántok* (filmdráma, Jókai Mór regényének adaptációja, Várkonyi Zoltán, 1977); *A kőszívű ember fiai* (filmdráma, Jókai Mór regényének adaptációja, Várkonyi Zoltán, 1965); *Egy magyar nábob* (filmdráma, Jókai Mór regényének adaptációja, Várkonyi Zoltán, 1966); *Kárpáthy Zoltán* (filmdráma, Jókai Mór regényének adaptációja, Várkonyi Zoltán, 1966); *Beszterce ostroma* (filmdráma, Mikszáth Kálmán regényének adaptációja, Keleti Márton, 1948); *A fekete város* (filmsorozat, Mikszáth Kálmán regényének adaptációja, Zsurzs Éva, 1970-71); *Szent Péter esernyője* (játékfilm, Mikszáth Kálmán regényének adaptációja, Bán Frigyes, Vladislav Pavlovic, 1958); *A Noszty fiú esete Tóth Marival* (filmszatíra, Mikszáth Kálmán regényének adaptációja, Gertler Viktor, 1960); *Az ember tragédiája* (animációs film, Madách Imre műve alapján, Jankovics Marcell, 2011); *Rokonok* (játékfilm, Móricz Zsigmond regényének adaptációja, Szabó István, 2006); *Pacsirta* (filmdráma, Kosztolányi Dezső regényének adaptációja, Ranódy László, 1963); *Édes Anna* (filmdráma, Kosztolányi Dezső regényének adaptációja, Fábri Zoltán, 1958); *Aranysárkány* (filmdráma, Kosztolányi Dezső regényének adaptációja, Ranódy László, Gyöngyössy Imre, 1966); *Esti Kornél csodálatos utazása* (filmdráma, Kosztolányi Dezső művének adaptációja, Pacskovszky József, 1995); *Szindbád* (filmdráma, Krúdy Gyula Szindbád-történeteinek felhasználásával, Huszárik Zoltán, Sára Sándor, 1971); *A két Bolyai* (Németh László drámájának tévéváltozata, Ádám Ottó, 1978); Pablo Picasso: *Álmos iszákos* (The Sleepy Drinker, festmény, 1902) **3.1.3. Világirodalmi kitekintés:** William Shakespeare: *Hamlet, dán királyfi*; *Othello*; Goethe: *Faust*; Homérosz: *Iliász*; Homérosz: *Odüsszeia*; Vergilius: *Aeneis*; Shakespeare: *Julius Caesar*; Shakespeare: *Hamlet*

Tartalmi egységek	Tartalmak
	3.1.4. Visszatekintési lehetőségek: *Szent István király intelmei Imre herceghez*; Balassi Bálint: *Hogy Júliára talála így köszöne néki*; Balassi Bálint: *Egy katonaének*; Zrínyi Miklós: *Szigeti veszedelem*; Csokonai Vitéz Mihály: *A boldogság*; Arany János: *Toldi* **3.1.5. Fogalmak (megjelenített értékek, témák, motívumok):** külső-belső nézőpont, hőstípus, férfialakok archetípusai, karakterábrázolás, szerepfelfogás, a kor férfieszménye, hétköznapi férfiszerepek, szerepek változatossága (családfő, apa, nagyapa, férj, rokon, hódító, értelmiségi, felfedező, harcos, hatalom letéteményese, lázadó, önfeláldozó stb.), apahiány, hős, felelősségvállalás, szerepvállalás, kiégett értelmiségi, szenvedéstörténet, névszimbolika, céltalanság, önpusztítás, offenzív/defenzív magatartás **3.2. SZERELEM ÉS KÜZDÉS** (Minimális követelmény: 2 epikus alkotás, 1 drámai alkotás, 2 lírai alkotás) **3.2.1. Irodalmi művek a X. osztályban tanulmányozott korokból:** Kármán József: *Fanni* hagyományai; Vörösmarty Mihály: *Szép Ilonka*; *Ábránd*; *A merengőhöz*; *Csongor és Tünde*; Petőfi Sándor: *Mi a szerelem?*; *Minek nevezzelek?*; *Szeptember végén*; *Reszket a bokor, mert…*; Petőfi Sándor levelei (részletek); Jókai Mór: *Az arany ember*; Mikszáth Kálmán: *Különös házasság* **3.2.2. Társítható művek:** **3.2.2.1. Irodalmi alkotások:** Szendrey Júlia naplója, levelei (részletek); Vajda János: *Húsz év múlva*; Márai Sándor: *Az igazi*; Füst Milán: *A feleségem története*; Szabó Lőrinc: *Semmiért egészen*; *A huszonhatodik év*; Weöres Sándor: *Psyché. Egy hajdani költőnő írásai*; Nagy László: *Ki viszi át a szerelmet?*; Hervay Gizella: *Zuhanások*; Garaczi László: *Fanni*; Varró Dániel: *Minek-minek?*; Tóth Krisztina: *Utószezon* **3.2.2.2. Társművészeti alkotások:** Jean Antoine Watteau*: A szerelem ünnepe* (festmény, 1718-1719); Francesco Hayez: *A csók* (festmény, 1859); Eugéne Delacroix: *Orpheusz és Eurüdiké, Tavasz* (festmény 1862); Ford Madox Brown: *Rómeó és Júlia búcsúja* (festmény, 1867); Pierre-August Renoir: *Vidéki tánc* (festmény, 1883); Frank Dicksee: *Rómeó és Júlia* (festmény, 1884); Silvio Allason: *A csók* (festmény, 1892); Giuseppe Verdi: *La Traviata* (opera, 1853); Giuseppe Verdi: *Aida* (opera, 1871); Giuseppe Verdi: *Rigoletto* (opera, 1851); Georg Bizet: *Carmen* (opera, 1875); Giacomo Puccini: *Tosca* (opera,1900); Wolfgang Amadeus Mozart: *Szöktetés a szerájból* (dalmű, 1782); Felix Mendelssohn: *Szentiványéji álom* (nyitány, 1826); Magyar népdalok (*Hej, Dunáról fúj a szél; Tavaszi szél vizet áraszt; A csitári hegyek alatt; Hej, tulipán, tulipán*); *Büszkeség és balítélet* (romantikus filmdráma, Joe Wright: *Pride and Prejudice,* 1995); *Bridget Jones naplója* (romantikus filmvígjáték, Sharon Maguire: *Bridget Jones's Diary*, 2001); *A nagy Gatsby* (romantikus dráma. Baz Luhrmann: *The Great Gatsby,* 2013); *Hajnali láz* (történelmi dráma, Gárdos Péter, 2015); *Kincsem* (romantikus kalandfilm, Herendi Gábor, 2017); *A feleségem története* (romantikus filmdráma, Füst Milán regényének adaptációja, Enyedi Ildikó, 2021) **3.2.3. Világirodalmi kitekintés:** Thomas Hardy: *Egy tiszta nő*; *A weydoni asszonyvásár*; Jane Austen: *Büszkeség és balítélet*; *Értelem és érzelem*; Emily Brontë: *Üvöltő szelek*; Gabriel García Márquez: *Szerelem a kolera idején*; Byron: *Don Juan*; Alekszandr Szergejevics Puskin: *Anyegin*; Heinrich Heine: *Dalok könyve*; Stendhal: *Vörös és fekete*; Lev Tolsztoj: *Anna Karenina*; Johann Wolfgang von Goethe: *Az ifjú Werther szenvedései*; William Shakespeare: *Szentiványéji álom* **3.2.4. Visszatekintési lehetőségek:** Csokonai Vitéz Mihály: *A Reményhez* **3.2.5. Fogalmak (megjelenített értékek, témák, motívumok):** szenvedély, szerelmi vágy, elválás, küzdelem, hűség, áldozat, szerelem, szenvedés, vágy, akadály, konfliktus, érzelmek, beteljesületlen szerelem, tiltott szerelem, szenvedő szerelmes, személyes hang, önértelmezés, önpusztítás, vívódás, döntésképtelenség, elvágyódás, értékvesztés, értékmentés, ráció, küzdelem, írott és íratlan szabályok, kettős élet, érzelmi kötődés, társadalmi akadály, erkölcsi korlát,

Tartalmi egységek	Tartalmak
	romantikus idealizmus, rajongás, hűség, elköteleződés, idealizált szerelem, társadalmi elvárások, kötelesség, kényszerházasság, a szerelem törékenysége, halál, szabadságvágy **3.3. BŰN ÉS BŰNHŐDÉS** (Minimális követelmény: 2 epikus alkotás, 1 drámai alkotás, 2 lírai alkotás) **3.3.1. Irodalmi művek a X. osztályban tanulmányozott korokból:** Katona József: *Bánk bán*; Berzsenyi Dániel: *A magyarokhoz*; Kölcsey Ferenc: *Hymnus*; Vörösmarty Mihály: *Az emberek*; *Előszó*; *A vén cigány*; Arany János: *Ágnes asszony; Zách Klára; A walesi bárdok; V. László*; *Tetemre hívás*; *Tengeri-hántás*; Jókai Mór: *Az arany ember*; Mikszáth Kálmán: *A fekete város; Az a fekete folt*; *Az a pogány Filcsik*; *Bede Anna tartozása*; *A néhai bárány* **3.3.2. Társítható művek:** **3.3.2.1. Irodalmi alkotások:** Kemény Zsigmond: *Özvegy és leánya*; Madách Imre: *Az ember tragédiája*; Jókai Mór: *A lőcsei fehér asszony*; Kosztolányi Dezső: *Édes Anna* (részlet); Móricz Zsigmond: *Barbárok*; Ady Endre: *Nekünk Mohács kell*; József Attila: *A bűn*; Németh László: *Iszony*; Székely János: *Profán passió*; Sütő András: *Káin és Ábel*; Szabó Magda: *Az ajtó*; Nádas Péter: *Egy családregény vége*; Szilágyi István: *Kő hull apadó kútba*; Dragomán György: *Máglya* **3.3.2.2. Társművészeti alkotások:** Hieronymus Bosch: *Gyönyörök kertje* (festmény, 1500 körül); Munkácsy Mihály: *Siralomház* (festmény, 1870); Zichy Mihály*: A rombolás géniuszának diadala* (festmény, 1878); *Ágnes asszony* (rajz, 1893); Giuseppe Verdi: *Nabucco* (opera, 1842); Youlì, *Ágnes asszony*, 2018; *Hét élet* (filmdráma, Gabriele Mucino: *Seven Pounds*, 2008); *Eredet* (sci-fi−akciófilm, Cristopher Nolan: *Inception*, 2010); *Vanília égbolt* (sci-fi thrillerfilm, Cameron Crowe: *Vanilla Sky*, 2001); *Joker* (filmdráma, Todd Phillips: *Joker*, 2019) **3.3.3. Világirodalmi kitekintés:** Szophoklész: *Oidipusz király*; *Antigoné*; Dante Alighieri: *Isteni színjáték*; William Shakespeare: *Hamlet, dán királyfi; Rómeó és Júlia*; George Gordon Byron: *Káin*; Edgar Allan Poe: *A Holló*; Lev Nyikolajevics Tolsztoj: *Anna Karenina*; Fjodor Mihajlovics Dosztojevszkij: *Bűn és bűnhődés*; *Bárányka* (*Mioriţa*, román népballada); Mihail Sadoveanu: *A balta* (*Baltagul*) **3.3.4. Visszatekintési lehetőségek:** Zrínyi Miklós: *Szigeti veszedelem* **3.3.5. Fogalmak (megjelenített értékek, témák, motívumok):** bűn és bűnhődés, büntetés, vétség, eredendő bűn, tudatlanság, bűnbeesés, rosszra való hajlam, bűntett, bűnrészes, áldozat, szerepjáték, lelkiismeret, lelkifurdalás, vívódás, normák, erkölcsösség, megbélyegzés, ítélet **3.4. HAZASZERETET ÉS SZABADSÁGVÁGY. *A reformkor és az 1848-as forradalom és szabadságharc emlékezete*** (Minimális követelmény: 1 epikus alkotás, 5 lírai alkotás) **3.4.1. Irodalmi művek a X. osztályban tanulmányozott korokból:** Berzsenyi Dániel: *A magyarokhoz I.*; *A magyarokhoz II.*; Kölcsey Ferenc: *Huszt*; *Hymnus*; Vörösmarty Mihály: *Előszó*; *A vén cigány*; *Szózat*; *A Guttenberg-albumba*; *Gondolatok a könyvtárban*; Petőfi Sándor: *Az apostol*; *Nemzeti dal*; *A nép nevében*; *Farkasok dala*; *Négy nap dörgött az ágyú*; *Akasszátok fel a királyokat*; *Béranger legújabb dala*; Jókai Mór: *És mégis mozog a Föld*; *Egy magyar nábob*; *Kárpáthy Zoltán*; *A kőszívű ember fiai*; *Csataképek*; *Az élet komédiásai* **3.4.2. Társítható művek:** **3.4.2.1. Irodalmi alkotások:** Ady Endre: *Harcos Gyulai Pál*; *A márciusi Naphoz*; *A Tűz márciusa*; *Köszvény-ország márciusa*; Tóth Krisztina: *Koravén cigány*; Spiró György: *Padmaly*; Fábián Janka: *Márciusi napló*; Szécsi Noémi: *Nyughatatlanok* **3.4.2.2. Társművészeti alkotások:** Eugène Delacroix: *A szabadság vezeti a népet* (festmény, 1830); Kodály Zoltán, Harsányi Zsolt: *Háry János* (daljáték, 1926); Illés együttes: *Március, 1848.* (beat ballada, 1969); Hobo Blues Band: *Vadászat* (blues-rock-folk album, 1992); Ferenczi György / Rackajam: *Petőfi* (megzenésített versek, 2023); *Elfújta a szél* (romantikus történelmi filmdráma, Victor Fleming: *Gone with the*

Tartalmi egységek	Tartalmak
	Wind, 1939); *80 huszár* (filmdráma, Sára Sándor, 1978); *A Hídember* (történelmi filmdráma, Bereményi Géza, 2002); *Guerilla* (történelmi filmdráma, Kárpáti György Mór, 2019) **3.4.3. Világirodalmi kitekintés:** Heinrich Heine: *1849 októberében*; Henrik Ibsen: *Magyarországhoz*; Thomas Moore: *Ne feledd a tért…*; Victor Hugo: *A nyomorultak* **3.4.4. Visszatekintési lehetőségek:** Balassi Bálint: *Egy katonaének*; Zrínyi Miklós: *Szigeti veszedelem*; Mikes Kelemen: *Törökországi levelek* **3.4.5. Fogalmak (megjelenített értékek, témák, motívumok):** reform, haladás, hazaszeretet, összefogás, erkölcsi kötelesség, forradalmi lelkesedés, nemzeti öntudat, nemzeti egység, szabadságvágy, forradalmi cselekvés, hazafiasság, áldozatvállalás, bátorság, kitartás, nemzeti hősök **(SZC)** **3.5. BIBLIAI MŰFAJOK AZ IRODALOMBAN** (Minimális követelmény: műfajonként 1 mű, 3 társítható irodalmi alkotás) **3.5.1. Bibliai műfajok:** zsoltár, himnusz, katekézisének, imádság, prédikáció, vallomások **3.5.2. Társítható művek:** **3.5.2.1. Irodalmi alkotások:** Himnusz – népének; Weöres Sándor: *Salve Regina*; Vásárhelyi András: *Angyaloknak nagyságos asszonya és a mai népének*; ma is használt himnuszok első magyar fordításai vagy Babits Amor Sanctus-kötetében lévő fordításokkal: Ambrosius: *Conditor almae siderum* (Döbrentei-kódex: *Húgyak felséges szerzője, Csillagvilágot alkotó*); Veni redemptor gentium; Döbrentei-kódex: *Jöjj nemzeteknek váltója*; Luther híres fordítása (*Ó, népek Megváltója*); Venantius Fortunatus: *Vexilla regis;* Döbrentei-kódex: *Király zászlói terjednek* (Királyi zászló jár elől); Orelans-i Theodulf: *Gloria, laus et honor tibi sit* (Virágvasárnapi ének); Kájoni Cantionale szövege (*Dicsőség és dicséret Megváltó királyunk, neked*); Festetics-kódex: *Idvezlégy, tengernek húgya* (*Ave Maris stella − Tengernek csillaga*); katekézis-ének; gyülekezeti ének: *Bornemisza Péter: Énekecske gyermekek rengetésére* (mai változata); Kecskeméti Vég Mihály: *55. zsoltár*; Kányádi Sándor: *XC. Zsoltár*; Kovács András Ferenc: *Psalmus Transsylvanicus. Szenci Molnár Albert emlékére*; Kányádi Sándor: *Egy csokor orgona mellé*; Balassi Bálint: *Adj már csendességet*; Kölcsey Ferenc: *Himnusz*; Babits Mihály: *Zsoltár férfihangra*; József Attila: *Bukj föl az árból*; Ady Endre: *Az Úr érkezése*; Ady Endre: *Köszönöm, köszönöm, köszönöm*; Pilinszky János: *Apokrif*; Weöres Sándor: *Zsoltár* **3.5.2.2. Társművészeti alkotások:** Kodály Zoltán: *Psalmus Hungaricus* (oratorikus mű, a 55. zsoltár szövegére, 1923); Liszt Ferenc: *Via Crucis* (passió, 1879); Johann Sebastian Bach: *Máté passió* (oratorikus passió, 1727); Georg Friedrich Händel: *Messiás* (oratórium, 1742); Albrecht Dürer: *Imádkozó kezek* (toll- és tusrajz, 1508); Michelangelo Buonarroti: *Pietà* (szobor, 1499); Ludwig van Beethoven: *Appassionata* (zongoraszonáta, 1807); *A nap vége* (filmdráma, Ingmar Bergman, 1957) **3.5.3. Világirodalmi kitekintés:** Dante Alighieri: *Isteni színjáték* (részletek), Homéroszi himnuszok; Friedrich Schiller: *Az örömhöz*; John Bunyan: *A zarándok útja*; John Donne: *Szent szonettek*; Szent Ágoston: *Vallomások*; Jean-Jacques Rousseau: *Vallomások*; Lev Tolsztoj: *Gyónás*; John Milton: *A vak szonettje*; Rainer Maria Rilke: *Duinói elégiák*; Novalis: *Himnuszok az éjszakához*; C. S. Lewis: *Keresztény vagyok* **3.5.4. Fogalmak (megjelenített értékek, témák, motívumok):** Isten-ember párbeszéd, közösségi és egyéni hit, dicsőítés, transzcendencia, tanítás, didaktikus jelleg, személyes könyörgés, közösségi és egyéni megszólalás, önvizsgálat, lelki út, személyes érzelmek, líraiság, retorikusság, belső beszéd, önvallomás, hit és kétely, emberi küzdelmek, bűnbánat, megtérés, a jövő ígérete, hála, dicsőítés, hűség, engedelmesség, bűnbánat, megbocsátás, megtérés, közösség és személyesség egyensúlya

XI. osztály

SPECIFIKUS KOMPETENCIÁK ÉS TEVÉKENYSÉGPÉLDÁK

(KT) ÁK 1. − Megért különböző típusú szövegeket formális és informális kontextusban azok esztétikai minőségének megítélésével

XI. osztály
(KT) SK 1.1. Megkülönbözteti a szépirodalmi és populáris irodalmi szövegeket esztétikai értékeik azonosítása érdekében
- *adott témához kapcsolódó populáris és szépirodalmi szövegek összehasonlítása grafikai szervezők segítségével megadott szempontok alapján (pl. nyelvi igényesség, felépítés, alkotói szándék szórakoztatás/esztétikai élmény nyújtása, a szemléletesség eszközei/poétikai eszközök, konnotatív jelentés)* - *a populáris irodalom műfajainak (sci-fi, fantasy, krimi, horror-thriller) felismerése az alaptörténet, jellegzetes stílusjegyek alapján* - *a megjelenített értékek elkülönítése szépirodalmi és populáris irodalmi szövegekben* - *a klisé, közhely, giccs, képzavar felismerése populáris irodalmi szövegekben* - *a saját megértési folyamat tudatosítása, a megértést akadályozó tényezők felismerése és ezek feloldása kettéosztott napló, gondolattérkép vagy irányított megbeszélés alkalmazásával* - *megértési/értelmezési hibák önálló korrekciója (újraolvasás, reflektálás, problémamegoldás, korrekció)*
(KT) SK 1.2. Megért animációkat, színházi előadásokat, művészfilmeket, portrékat, podcasteket, tanulmányokat információszerzés és esztétikai értéklátás céljából
- *animációk, színházi előadások, művészfilmek stb. megnézése előre megadott szempontok mentén (grafikai szervező kitöltése)* - *a különféle multimédiás művek sajátosságainak felismerése és elkülönítése* - *multimédiás és verbális kommunikátumok jelentéslehetőségeinek összevetése* - *a különböző kifejezésmódok (pl. mozgókép és nyelv) közti különbségek megvitatása azonos témájú alkotások esetében* - *filmadaptáció és irodalmi alkotás összehasonlítása megadott szempontok alapján grafikai szervezők segítségével*
(KT) SK 1.3. Felismeri különböző típusú szövegek poétikai, narratológiai, műfajelméleti és stílustörténeti sajátosságait
- *különböző irodalmi szövegek műnemének, műfajának meghatározása* - *az epikai, lírai, drámai műnem sajátosságainak megkülönböztetése az olvasott szövegekben* - *különböző stílusú és műfajú elbeszélő szövegek (novellaváltozatok: anekdotikus, lírai, drámai; novellafüzér és regény; fejlődésregény, lélektani regény, társadalmi regény; klasszikus modern, realista és naturalista regény) műfaji sajátosságainak felismerése* - *a lírai beszédmód sajátosságainak azonosítása (vershelyzet, beszédhelyzet; személyesség, személytelenség; önmegszólítás; egyszólamúság, többszólamúság; közvetlenség, közvetettség) grafikai szervezők segítségével (kettéosztott napló, szemponttáblázat, gondolattérkép) különböző lírai szövegekben* - *különböző lírai szövegek (látomásos tájvers, létösszegző vers, gondolati költészet) műfaji sajátosságainak azonosítása és elkülönítése grafikai szervezők (pl. gondolattérkép, szemponttáblázat) segítségével* - *a drámai költemény műfaji sajátosságainak felismerése olvasmányélmények alapján* - *az olvasott művek elhelyezése a stíluskorszakok idővonalán* - *stílustörténeti sajátosságok azonosítása különböző típusú szövegekben* - *poétikai, narratológiai, műfajelméleti és stílustörténeti fogalmak alkalmazása olvasmányélmények alapján*
(KT) SK 1.4. Felismeri a megjelenített értékek és a megjelenítés értékei közötti összefüggéseket irodalmi szövegekben
- *az előzetes ismeretek/tapasztalatok beépítése a jelentésteremtés gyakorlatába (pl. műfaji ismeretek, szóképek/alakzatok jelentésképző szerepe) különböző típusú szövegek olvasásakor* - *a lírai, epikus és drámai műfajok/műfajváltozatok sajátosságainak összehasonlítása* - *a nyelvi megalkotottság egyediségének vizsgálata különböző típusú szövegekben* - *a poétikai eszközök jelentésteremtő szerepének vizsgálata különböző típusú szövegekben* - *a látvány- és látomásteremtés eljárásainak megkülönböztetése*

(KT+SZC) ÁK 2. − Szövegértelmezési stratégiákat alkalmaz történeti, kulturális összefüggésben

XI. osztály
(KT) SK 2.1. Létrehoz egyéni stratégiákat irodalmi és nem irodalmi szövegek értelmezésére
- *különféle szövegtípusok alkotása megadott szempontok szerint* - *a rím közlésformáló erejének értelmezése* - *vershangulat, verszene kapcsolatának felismerése* - *a szóképek és stilisztikai eszközök művészi erejének felismerése az adott műben* - *esztétikai minőségek szerepének felismerése a jelentésteremtésben* - *epikai közlésformák (leírás, történetmondás, monológ, párbeszéd) változatos alkalmazása irodalmi és nem irodalmi szövegekben* - *egyéni stratégiák alkalmazása a szövegértésben: címmeditáció, brainstorming, jóslás, asszociatív típusú fürtábra, gondolkodástérkép, belső hang megszólaltatása, történetpiramis, ötsoros írása, öt perces esszé, hiányos mondatok, szövegek kiegészítése, szókártyák, történet átírása megadott szempontok alapján (pl. nyelvi regiszterek váltása), történet folytatása*
(KT) SK 2.2. Felismeri a nyelvhasználat és társadalmi rétegzettség összefüggéseit különböző nyelvi regiszterekhez tartozó szövegekben
- *különböző beszédszituációk megfigyelése, értelmezése* - *a belső nyelvi kontaktusok (a sztenderd, a nyelvjárások és a szociolektusok érintkezésének) felismerése* - *egy csoport nyelvi attitűdjének felmérése (anyanyelvhez, államnyelvhez, idegen nyelvhez kapcsolódó attitűd) kérdőív alapján* - *a különböző nyelvi regiszterekhez tartozó szövegek dekódolása* - *a nyelvi hiedelmek/babonák kritikája;* - *a beszédhelyzethez illő nyelvi megnyilvánulás, a helyénvalóság megfelelő megítélése*
(KT) SK 2.3. Szövegeket hasonlít össze közös kulcsmotívumok, témák, értékek, narratológiai szempontok alapján olvasmányélmények beépítésével
- *irodalmi és nem irodalmi szövegek összehasonlítása kulcsmotívumok, téma és értékek alapján* - *különböző irodalmi szövegek összehasonlítása megadott szempontok (kulcsmotívumok, témák, értékek, narratológiai szempontok) szerint* - *egyéni összefüggések teremtése különböző irodalmi művek között olvasmányélmény alapján*
(KT) SK 2.4. Felismeri az eszmetörténeti összefüggéseket különböző korokhoz tartozó szövegekben
- *különböző történelmi korok világképi sajátosságainak felismerése irodalmi művekben* - *eszmetörténeti összefüggések felismerése különböző történelmi korok között* - *társadalmi írott/íratlan szabályok működésének felismerése különböző korokhoz tartozó szövegekben* - *a saját értékrend és a műben megjelenített értékrendek kritikai összevetése*
(SZC) SK 2.5. Felfedezi a könyvnyomtatás hatását az irodalmi művek stílusára és elérhetőségére
- *a református irodalomhoz kapcsolódó történeti művek megismerése* - *a könyvnyomtatás kulturális és vallási jelentőségének vizsgálata* - *a nyomtatott művek és a hit terjedése közötti kapcsolat felismerése* - *a református szerzők szerepének értékelése a magyar kulturális örökségben (ki kicsoda, prezentáció, kiselőadás, értekezés)* - *prezentáció vagy digitális poszter készítése a könyvnyomtatás hatásáról*

(KT) ÁK 3. − Különböző típusú szövegeket alkot szóban és írásban a nyelvi megformálásra való érzékenységgel és igényességgel

XI. osztály
(KT) SK 3.1. Írott szövegtípusokat alkot a szövegtani jellemzők figyelembevételével
- *írott szövegtípusok létrehozása azok szövegtani jellemzőinek alkalmazásával* - *írott szöveg beszéltté/beszélt szöveg írottá alakítása a szövegtani jellemzők figyelembevételével* - *hivatalos és informális üzenetek megfogalmazása szóban és írásban azonos témáról, eltérő kommunikációs helyzetekhez és címzettekhez igazodva (pl. késés, hiányzás, programlemondás, információkérés)* - *címadás, tételmondat köré szervezés, szövegalkotás a kulcsszavak, témahálózat alapján* - *szövegalkotás a szöveg mikro- és makroszerkezetének figyelembevételével* - *a szervezőelvnek (pl. ismétlés, ellentét, párhuzam) megfelelő szöveg alkotása* - *a grammatikai kapcsolóelemek tudatos használatának gyakorlása*

XI. osztály
(KT) SK 3.2. Alkalmi szövegeket alkot különböző beszédhelyzetekhez igazodva
- *rövid köszöntők fogalmazása különböző ünnepi alkalomra* - *ünnepi beszéd (megemlékezés) szerkezeti sémájának alkalmazása* - *búcsúzó beszéd sematikus szerkezeti (tartalmi) vázlatának alkalmazása (köszönetnyilvánítás, az eredmények rövid összegzése, méltatása)* - *az élethelyzetnek megfelelő rövid alkalmi szövegek (pl. gratuláció, részvétnyilvánítás, köszönetnyilvánítás, vallomás) alkotása*
(KT) SK 3.3. Funkcionális szövegtípusokat (elismervény, jegyzőkönyv) alkot megadott beszédhelyzethez igazodva
- *elismervény írása hétköznapi helyzetekben* - *visszajelzés osztálytársnak/ tanárnak (pl. óra végi értékelő mozzanatként)* - *jegyzőkönyv készítése (pl. a kooperatív tanulócsoport munkájának nyomon követése, rögzítése érdekében, diáktanács üléséről)*
(KT) SK 3.4. Értekezést alkot megadott szempontok alapján
- *címhez/témához igazodó bevezetés gyakorlása, tételmondat, kérdések, hipotézisek megfogalmazása* - *az értekezés szerkezeti szabályai betartásának gyakorlása (pl. bevezetés: témamegjelölés, problémafelvetés, szaktekintélyre hivatkozás, az érvelés menetének vázlata; tárgyalás: előfeltevés, a tételmondat megfogalmazása, érvek/ellenérvek; befejezés: összefoglalás, következtetés levonása, kitekintés, saját vélemény)*
(KT) SK 3.5. Komplex multimédiás termékeket (pl. plakát, logó, embléma, arculat, illusztráció) alkot felismerve az összefüggést a szöveg és a vizuális világ között
- *plakát készítése iskolai esemény reklámozásához, figyelve a szöveg és a kép összhangjára* - *osztálytermi berendezés arculatának megtervezése (iskola logójának egységes használata)* - *irodalmi mű plakátjának az elkészítése* - *egy irodalmi mű és/vagy szereplő logójának megtervezése* - *füzetborító tantárgynak megfelelő egyéni tervezése* - *digitális illusztráció készítése egy irodalmi idézethez* - *egy irodalmi vagy kulturális esemény (pl. emléknap, versmaraton) vizuális arculatának megtervezése: plakát, logó, meghívó, szlogen* - *Nyissunk könyvesboltot/antikváriumot! című terv megírása (reklám tervezése, újsághirdetés szövegezése az üzlet köztudatba bevezetése érdekében)* - *fotók, szimbólumok, képek gyűjtése, digitális montázs készítése egy választott szöveg (vers, novella) alapján*

TARTALMAK

Tartalmi egységek	Tartalmak
1. Ajánlott szerzők	**(KT)** **1.1.** Ady Endre **1.2.** Babits Mihály **1.3.** József Attila **1.4.** Juhász Gyula **1.5.** Kosztolányi Dezső **1.6.** Krúdy Gyula **1.7.** Madách Imre **1.8.** Móricz Zsigmond **1.9.** Németh László **1.10.** Pilinszky János **1.11.** Radnóti Miklós **1.12.** Tóth Árpád
	(SZC) **1.13.** Apáczai Csere János **1.14.** Kazinczy Ferenc
2. Fogalmak	**(KT)** **2.1.** populáris irodalom (sci-fi, fantasy, krimi, horror-thriller), szépirodalom **2.2.** közhely, giccs, képzavar **2.3.** stílustörténeti korok, irányzatok: realizmus, naturalizmus, klasszikus modernség, szimbolizmus, impresszionizmus, szecesszió, avantgárd (expresszionizmus, szürrealizmus), újklasszicizmus, kései modernség (tárgyiasság); realista, naturalista, modern emberkép **2.4.** epikus művek olvasása: történetalakítás realista és klasszikus modern művekben (metonimikus, metaforikus történetalakítás; a folytonosság alakzatai: ok-okozatiság, időbeli folytonosság; a megszakítottság alakzatai: elhallgatás, kihagyás, nézőpontváltás); időkezelés (az elbeszélés ideje; az elbeszélt idő: lineáris-kronologikus idő, előreutalás-visszautalás; ciklikus idő, mitikus idő; objektív idő, szubjektív idő; tartam, egyidejűség, emlékezés; külső idő, belső idő); elbeszélői és szereplői szólamok (mindentudó elbeszélő, korlátozott tudású elbeszélő, szereplői elbeszélő; függő beszéd, szabad függő beszéd, monológ); műfajok: a klasszikus modern, realista és naturalista regény változatai, novella (realista, naturalista; anekdotikus, lírai, drámai, lélektani); novellafüzér; paródia **2.5.** lírai művek olvasása: lírai én (a klasszikus modernségben: egyéniségkultusz/az én felnövesztése, az én megsokszorozása, hasonmás; az én háttérbe húzódása; a késő modernségben: az én megsokszorozása; önmegértés, önértelmezés); vershelyzet, beszédhelyzet; személyesség, személytelenség; önmegszólítás; egyszólamúság, többszólamúság; közvetlenség, közvetettség; belső táj, külső táj; dekadencia, hangulatlíra, kozmikusság, filozofikusság, allegorikusság, látomásosság, szimbolikusság, tárgyiasság; a költői hitvallás, látomásos tájvers, létösszegző vers, gondolati költészet **2.6.** drámai művek olvasása: drámai költemény/emberiségköltemény; a cselekmény, a szereplő/hős, a konfliktus, a beszéd átértelmeződése; eszmék a drámában; liberalizmus, pozitivizmus, determinizmus **2.7.** szövegtípusok: animáció, színházi előadás, művészfilm, portré, podcast, tanulmány; alkalmi szövegek (köszöntő, ünnepi beszéd, búcsúzó beszéd, köszönetnyilvánítás, részvétnyilvánítás), funkcionális szövegek (elismervény, jegyzőkönyv, értékelő), multimediális szövegek (plakát, logó, hirdetés, embléma) **2.8.** nyelvi attitűd, nyelvi hiedelmek/babonák, beszédtevékenység, nyelvi regiszter, nyelvi norma, belső kontaktusok, a nyelvművelés problémái, helyénvalóság **2.9.** írott és beszélt szövegek hasonlóságai és különbségei; írott és beszélt szövegtípusok; szövegkoherencia; spontán és tervezett szövegtípusok; a szöveg mikro- és makroszerkezete, szövegszervező elvek

Tartalmi egységek	Tartalmak
	(SZC) **2.10.** puritanizmus, kartezianizmus
3. Műértelmező műhely	**(KT)** **3.1. NŐI SZEREPLEHETŐSÉGEK** (Minimális követelmény: 2 epikus alkotás, 4 lírai alkotás) **3.1.1. Irodalmi művek a XI. osztályban tanulmányozott korokból:** Kosztolányi Dezső: *Édes Anna*; *Pacsirta*; Németh László: *Iszony*; Móricz Zsigmond: *Az isten háta mögött*; Ady Endre: *Héja-nász az avaron*; *Lédával a bálban*; *Valaki útravált belőlünk*; *Elbocsátó, szép üzenet*; *Őrizem a szemed*; Juhász Gyula: *Milyen volt…*; *Anna örök*; József Attila: *Óda*; *Mikor az uccán átment a kedves*; *Gyermekké tettél*; *Amit szívedbe rejtesz* **3.1.2. Társítható művek:** **3.1.2.1. Irodalmi alkotások:** bibliai alakok (Éva, Mária alakja); virágénekek; *Énekek éneke*; Mikszáth Kálmán: *A bágyi csoda*; *Tímár Zsófi özvegysége*; Bródy Sándor: *A tanítónő; Asszonyi sors*; Móricz Zsigmond: *Árvácska*; Kaffka Margit: *Színek és évek*; Szerb Antal: *Utas és holdvilág*; Szabó Magda: *Az ajtó*; *Pilátus*; *Mózes egy, huszonkettő*; Visky András: *Kitelepítés*; Tompa Andrea: *Fejtől s lábtól*; Tóth Krisztina: *Pixel*; *Pesztó*; *Ő még csak negyven*; *Tímár Zsófi muskátlija*; Grecsó Krisztián: *Harminc év napsütés*; *Anyám első süteménye*; *Vera*; Závada Pál: *Jadviga párnája* **3.1.2.2. Társművészeti alkotások:** *Mikor az uccán átment a kedves* (megzenésített vers, Kávészünet, 2016); *Kleopátra* (történelmi kalandfilm, Joseph L. Mankiewicz: *Cleopatra*, 1963); *Anna Karenina* (romantikus filmdráma, Lev Tolsztoj regényének adaptációja, Joe Wright: *Anna Karenina*, 2012); *Bridget Jones naplója* (romantikus filmvígjáték, *Bridget Jones's Diary*, Sharon Maguire 2001); *Régimódi történet* (filmdráma, Szabó Magda regényének adaptációja, Beremányi Géza, 2015); *Brilliáns barátnőm* (romantikus dráma, *L'amica geniale*, Saverio Costanzo, 2018) **3.1.3. Világirodalmi kitekintés:** William Shakespeare: *A makrancos hölgy*; Lev Tolsztoj: *Anna Karenina*; Anton Pavlovics Csehov: *Sirály; A három nővér*; Henrik Ibsen: *Nóra*; Gustave Flaubert*: Bovaryné*; Émile Zola: *Hölgyek öröme*; Margaret Atwood: *A szolgálólány meséje*; Annie Ernaux: *Leánytörténet* **3.1.4. Visszatekintési lehetőségek:** *Margit-legenda*; Kármán József: *Fanni hagyományai*; Katona József: *Bánk bán*; Jókai Mór: *Az arany ember, Egy magyar nábob*; Vörösmarty Mihály: *Csongor és Tünde*; Arany János: *Ágnes asszony*; Szabó Magda: *Abigél* **3.1.5. Fogalmak (megjelenített értékek, témák, motívumok):** hőstípusok, nőalakok archetípusai, korszakok nőeszményei, női emancipáció, szerepek változatossága (nő, anya, feleség, testvér), anyahiány, árvaság, kiszolgáltatottság, elnyomás, alávetettség, sorstalanság, előítélet, kitartás, hűség, önfeláldozás, önmegvalósítás, értékteremtés, bűn, bűnhődés **3.2. AZ EGYÉN TÁRSADALMI ÉRVÉNYESÜLÉSÉNEK LEHETŐSÉGEI** (Minimális követelmény: 2 epikus alkotás, 4 lírai alkotás) **3.2.1. Irodalmi művek a XI. osztályban tanulmányozott korokból:** Móricz Zsigmond: *Rokonok*; *Sárarany*; *Tragédia*; Kosztolányi Dezső: *Édes Anna*; *Rendes feltámadás*; *Himnusz egy szamárral*; Ady Endre: *A Hortobágy poétája*; *A magyar Ugaron*; Tóth Árpád: *Körúti hajnal*; Juhász Gyula: *Tápai lagzi*; József Attila: *Tiszta szívvel*; *Holt vidék*; *Külvárosi éj*; *Karóval jöttél*; *Elégia*; *Két hexameter* **3.2.2. Társítható művek:** **3.2.2.1. Irodalmi alkotások:** Kölcsey Ferenc: *Parainesis Kölcsey Kálmánhoz*; *Hymnus*; Vörösmarty Mihály: *Gondolatok a könyvtárban*; Mikszáth Kálmán: *A Noszty fiú esete Tóth Marival*; *Különös házasság*; Móricz Zsigmond: *A fáklya*; Babits Mihály: *Jónás könyve*; Tamási Áron: *Ábel a rengetegben*; Márai Sándor: *Egy polgár vallomásai*; Szilágyi Domokos: *A láz enciklopédiája*; *Hétmérföldes csizma*; *Bartók Amerikában*; Závada Pál: *Jadviga párnája*; Dragomán György: *A fehér király* **3.2.2.2. Társművészeti alkotások:** Ludwig van Beethoven: *III. szimfónia* (szimfónia, 1804); Giuseppe Verdi: *Rigoletto* (opera, 1851); Giacomo Puccini:

Tartalmi egységek	Tartalmak
	Bohémélet (opera,1896); Kodály Zoltán, *Psalmus Hungaricus* (oratórium, 1923); Kodály Zoltán: *Háry János* (daljáték, 1926); *Édes Anna* (filmdráma, Kosztolányi Dezső regényének adaptációja, Fábri Zoltán, 1958); *Forrest Gump* (filmvígjáték, Robert Zemeckis, 1994); *Good Will Hunting* (filmdráma, Gus Van Sant, 1997); *Üvegtigris* (filmvígjáték, Rudolf Péter, Kapitány Iván, 2001); *Rokonok* (filmdráma Móricz Zsigmond regényének adaptációja, Szabó István, 2006); *Made in Hungária* (zenés filmvígjáték, Fonyó Gergely, 2009) **3.2.3. Világirodalmi kitekintés:** Stendhal: *Vörös és fekete*; Charles Dickens: *Copperfield Dávid*; *Twist Oliver*; Émile Zola: *A patkányfogó*; *Germinal*; Sally Rooney: *Normális emberek*; Johann Wolfgang Goethe: *Az ifjú Werther szenvedései*; Honoré de Balzac*: Goriot apó*; Gustave Flaubert*: Bovaryné*; Charles Dickens*: Szép remények*; Henrik Ibsen*: A vadkacsa*; *Nóra (A babaház)*; Franz Kafka*: A per*; Nyikolaj Vasziljevics Gogol*: A revizor*; Thomas Hardy*: Egy tiszta nő; Távol a világ zajától*; Daniel Defoe: *Robinson Crusoe*; Charles Baudelaire: *A romlás virágai* **3.2.4. Visszatekintési lehetőségek:** Mikszáth Kálmán: *A Noszty fiú esete Tóth Marival*; Jókai Mór: *Az arany ember* **3.2.5. Fogalmak (megjelenített értékek, témák, motívumok):** felemelkedés, bukás, kiszolgáltatottság, hatalmi viszonyok, hatalomvágy, korrupció, periféria, központ, társadalmi érvényesülés, szociális igazságtalanság, szegénység, nyomor, az egyén útkeresése, ambíció, torz forma, közösség és individuum, erkölcs és érvényesülés konfliktusa, tisztesség, siker, a hatalommal való szembesülés, kisember, emberi méltóság, elmaradottság, életlehetőségek **3.3. ÉRTÉKRENDEK TALÁLKOZÁSA AZ IRODALOMBAN** (Minimális követelmény: 2 epikus alkotás, 1 drámai alkotás, 3 lírai alkotás) **3.3.1. Irodalmi művek a XI. osztályban tanulmányozott korokból:** Madách Imre: *Az ember tragédiája* (Nádasdy Ádám prózai adaptációja); Krúdy Gyula: *Szindbád*; Ady Endre: *A magyar Ugaron*; *A Tisza-parton*; *A Szajna partján*; *A Hortobágy poétája*; *Új vizeken járok*; *Góg és Magóg fia vagyok én…*; Kosztolányi Dezső: *Esti Kornél*; *Esti Kornél kalandjai*; Móricz Zsigmond: *Az isten háta mögött*; *Sárarany*; Babits Mihály: *Esti kérdés*; *Jónás könyve*; Tóth Árpád: *Orfeumi elégia*; József Attila: *Eszmélet*; *Levegőt!* **3.3.2. Társítható művek:** **3.3.2.1. Irodalmi alkotások:** Karinthy Frigyes: *Az emberke tragédiája*; Székely János: *Caligula helytartója*; Kosztolányi Dezső: *Káin*; Tamási Áron: *Rendes feltámadás*; Sütő András: *Káin és Ábel*; Závada Pál: *Apfelbaum*; Lőrincz Andrea-Nagy Ádám: *Égi megbízás*; Örkény István: *In memoriam Dr. K. H. G.*; Vámos Miklós: *Apák könyve*; Esterházy Péter: *Esti*; Grendel Lajos: *Bőröndök tartalma* **3.3.2.2. Társművészeti alkotások:** *Az ember tragédiája* (animációs film, Jankovics Marcell, 2011); *Az ember tragédiája* művészi illusztrációi; *Az állatfarm* (animációs film, John Halas, Joy Batchelor: *Animal Farm*, 1954); *Az éhezők viadala* (sci-fi-kalandfilm, Gary Ross: *The Hunger Games*, 2012); *A beavatott* (sci-fi akciófilm, Neil Burger: *Divergent,* 2014); *Szindbád* (filmdráma, Krúdy Gyula Szindbád-történeteinek adaptációja, Huszárik Zoltán, 1971) **3.3.3. Világirodalmi kitekintés:** George Orwell: *1984*; Johann Wolfgang Goethe: *Faust*; Aldous Huxley: *Szép új világ*; Mihail Afanaszjevics Bulgakov: *A Mester és Margarita* **3.3.4. Visszatekintési lehetőségek:** Zrínyi Miklós: *Szigeti veszedelem*; Mikes Kelemen: *Törökországi levelek*; Katona József: *Bánk bán*; Arany János: *Szondi két apródja*; Vörösmarty Mihály: *Csongor és Tünde*; Mikszáth Kálmán: *Az a fekete folt*; Jókai Mór: *Egy magyar nábob*; *Az arany ember* **3.3.5. Fogalmak (megjelenített értékek, témák, motívumok):** vitális értékek, érzelmi értékek, szellemi értékek, erkölcsi értékek, anyagi javakkal kapcsolatos értékek, közösségi/társadalmi élettel kapcsolatos értékek, esztétikai értékek, értékrend, értékkonfliktus, értékhierarchia

Tartalmi egységek	Tartalmak
	3.4. HÁBORÚ ÉS HUMÁNUM. A világháborúk emlékezete (Minimális követelmény: 2 epikus alkotás, 4 lírai alkotás) **3.4.1. Irodalmi művek a XI. osztályban tanulmányozott korokból:** Ady Endre: *Emlékezés egy nyár-éjszakára*; *Az eltévedt lovas*; *A föl-földobott kő*; Babits Mihály: *Húsvét előtt*; József Attila: *Hazám*; Radnóti Miklós: *Ikrek hava*; *A la recherche*; *Hetedik ecloga*; *Levél a hitveshez*; *Nem tudhatom*; *Töredék*; *Razglednicák*; *Erőltetett menet*; Pilinszky János: *Ravensbrücki passió*; *Harmadnapon*; *Négysoros*; *Apokrif*; *Harbach 1944*; *KZ-oratórium*; *Terek*; Tamási Áron: *Himnusz egy szamárral*; Kós Károly: *Kiáltó szó* **3.4.2. Társítható művek:** **3.4.2.1. Irodalmi alkotások:** Karácsony Benő: *Napos oldal*; Márai Sándor: *Egy polgár vallomásai*; Kassák Lajos: *Kis könyv haldoklásunk emlékére*; Bánffy Miklós: *Erdélyi történet* (I-III.); Szabó Lőrinc: *Tücsökzene (A Rettenetes Év)*; Kányádi Sándor: *Valaki jár a fák hegyén*; Nádas Péter: *Egy családregény vége*; Dragomán György: *Máglya*; Tompa Andrea: *Sokszor nem halunk meg*; Vida Gábor: *Ahol az ő lelke*; Kuncz Aladár: *Fekete kolostor*; Hervay Gizella: *Tőmondatokban*; Mécs László: *Imádság a nagy Lunátikusért*; Kertész Imre: *Sorstalanság* **3.4.2.2. Társművészeti alkotások:** *Valahol Európában* (filmdráma, Radványi Géza, 1948); *Béketárgyalás, avagy az évszázad csütörtökig tart* (történelmi filmdráma, Balogh Zsolt, 1989); *Schindler listája* (történelmi filmdráma, Steven Spielberg: *Schindler's List*, 1994); *A zongorista* (történelmi filmdráma Roman Polański: *The Pianist*, 2002); *Szabadság, szerelem* (romantikus történelmi filmdráma, Goda Krisztina, 2006); *A napfény íze* (történelmi filmdráma, Szabó István, 1999); *Anyám és más futóbolondok a családból* (filmdráma, Fekete Ibolya, 2015); *Saul fia* (történelmi filmdráma Nemes-Jeles László, 2015); *Napszállta* (történelmi filmdráma Nemes-Jeles László, 2018); *Aurora borealis* (történelmi filmdráma, Mészáros Márta, 2017); *Örök tél* (történelmi filmdráma, Szász Attila, 2017) **3.4.3. Világirodalmi kitekintés:** Ernest Hemingway: *Akiért a harang szól*; Erich Maria Remarque: *Nyugaton a helyzet változatlan*; Hans Fallada: *Mi lesz veled, emberke?*; Ellie Wiesel: *Az éjszaka* **3.4.4. Visszatekintési lehetőségek:** Zrínyi Miklós: *Szigeti veszedelem*; *Anne Frank naplója* **3.4.5. Fogalmak (megjelenített értékek, témák, motívumok):** háború, pusztítás, élet, halál, béke, kiengesztelődés, újjáépítés, szembekerülés a háború borzalmaival, holokauszt, béke iránti vágy, pacifizmus, békekötés, hősiesség, áldozat, tragikum, sorsszerű pusztulás, a háború valósága, szenvedés, rend, káosz, trauma, személyes és kollektív emlékezet **(SZC)** **3.5. A KÖNYVNYOMTATÁS SZEREPE A KULTÚRÁBAN** (Minimális követelmény: művenként 1 részlet, 3 társítható irodalmi alkotás) **3.5.1. Irodalmi művek:** Válaszuti György: *Debreceni disputa***;** *M. Tótfalusi Kis Miklósnak maga személyének, életének és különös cselekedeteinek mentsége...*; Heltai Gáspár: *Chronica az magyarok dolgairól*; Apáczai Csere János: *Magyar Encyclopaedia*; Kazinczy Ferenc levelei (részletek a könyv szerepéről) **3.5.2. Társítható művek:** **3.5.2.1. Irodalmi alkotások:** Tóth-Máthé Miklós: *Én, Károli Gáspár*; Onagy Zoltán: *Misztótfalusi Kis Miklós*; Bán Imre: *Apáczai Csere János*; Áprily Lajos: *Tavasz a házsongárdi temetőben*; Kocsis István: *Bethlen Kata*; Pázmány Péter: *Isteni igazságra vezérlő kalauz*; Luther Márton 95 tétele; Kézai Simon *Gesta Hungarorum*; Kölcsey Ferenc: *Parainesis Kölcsey Kálmánhoz*; Batsányi János: *A franciaországi változásokra* **3.5.2.2. Társművészeti alkotások:** Bertel Thorvaldsen: Gutenberg (szobor, Mainz, 1837); kódex- és krónikaillusztrációk (pl. Képes Krónika, 1360 körül); *A rózsa neve* (történelmi filmdráma, Umberto Eco regényének feldolgozása, Jean-Jacques Annaud, 1986); Barabás Márton könyvszobrai; Johann Sebastian Bach: *Das*

Tartalmi egységek	Tartalmak
	wohltemperierte Klavier (prelúdium és fúgák, 1722, részlet); Bartók Béla: *Mikrokosmos* (progresszív zongoraművek, 1940) **3.5.3. Világirodalmi kitekintés:** Miguel de Cervantes: *Don Quijote* (részlet, II. rész, 62. fejezet); Umberto Eco: *A rózsa neve*; George Orwell: *1984*; Margaret Atwood: *A szolgálólány meséje*; Victor Hugo: *A párizsi Notre-Dame*; Gabriel García Márquez: *Száz év magány* **3.5.4. Fogalmak (megjelenített értékek, témák, motívumok):** Gutenberg-galaxis, tudás, tudás összegyűjtése és átadása, műveltség, a könyvnyomtatás mint a tudás hozzáférhetővé tételének eszköze, rendszerezés, enciklopédikusság, ismeretterjesztés, kollektív emlékezet, könyvtár, történelmi tudat formálása, szabadság és cenzúra, szellemi szabadság, az írott szó védelme, esztétikai érték, a könyv mint tárgy szépsége, tipográfia, vizualitás, kultúrák közötti párbeszéd

XII. osztály

SPECIFIKUS KOMPETENCIÁK ÉS TEVÉKENYSÉGPÉLDÁK

(KT) ÁK 1. − Megért különböző típusú szövegeket formális és informális kontextusban azok esztétikai minőségének megítélésével

XII. osztály
(KT) SK 1.1. Alkalmazza a tudatos, értékelő, értelmező és kritikus olvasás technikáit a különböző típusú szövegek befogadásában
- *reflektálás a különböző olvasási stratégiák (extenzív és intenzív) alkalmazásának tapasztalataira* - *az olvasottakra való reflektálás (problémalátás, kérdések megfogalmazása, kiegészítés, megerősítő vagy ellentmondó tapasztalatok megfogalmazása) grafikai szervezők (pl. kettéosztott napló, szemponttáblázat) segítségével* - *érvekkel alátámasztott önálló vélemény kialakítása az olvasott szöveg témájával, műfajával, nyelvi megformáltságával, megjelenített és esztétikai értékeivel kapcsolatban grafikai szervezők (kettéosztott napló, megbeszélés, vita, ötsoros vers formájában) segítségével* - *megértési/értelmezési hibák önálló korrekciója (újraolvasás, reflektálás, problémamegoldás, korrekció)*
(KT) SK 1.2. Megért komplexebb metaszövegeket, előadásokat, értekezéseket a több nézőpontú értelmezés elfogadása céljából
- *filmkritikák olvasása, jegyzetelése megadott szempontok mentén* - *ugyanazon film többféle kritikájának összevetése grafikai szervezők segítségével/megadott szempontok alapján* - *a filmkritikák és saját vélemény összehasonlítása grafikai szervezők segítségével* - *színházkritikák olvasása, jegyzetelése megadott szempontok mentén* - *ugyanazon színházi előadás többféle kritikájának összehasonlítása grafikai szervezők segítségével/megadott szempontok alapján* - *értekezések olvasása, jegyzetelése megadott szempontok alapán* - *értekezés és saját vélemény összevetése grafikai szervezők segítségével*
(KT) SK 1.3. Összehasonlít szövegeket a poétikai, narratológiai, műfajelméleti és stílustörténeti sajátosságaik alapján
- *az azonos/hasonló témájú/kulcsmotívumú művek összehasonlítása adott szempontok alapján* - *az olvasott művek motívumkészletének összehasonlítása grafikai szervezők segítségével (Venn-diagram, szemponttáblázat)* - *különböző irodalmi szövegek azonos tematikus motívumainak összehasonlítása* - *epikus szövegek összehasonlítása a narratológiai eljárások és stílustörténeti sajátosságok alapján* - *lírai szövegek összehasonlítása poétikai és stílustörténeti sajátosságok alapján*
(KT) SK 1.4. Felismeri az irodalomértés tapasztalatában az etikai viszonyokat a szociális érzékenység kialakítása érdekében
- *a szereplők/szerepkörök értékvonatkozásainak megállapítása az olvasott irodalmi alkotásokban* - *az erkölcsi értékkonfliktusok felismerése az irodalomértés tapasztalatában* - *az irodalmi művekben megjelenő szerepek és döntési helyzetek elemzése önismereti reflexióval, a személyes, társadalmi és szakmai életutak tudatos tervezése céljából* - *etikai jellegű szempontok (pl. igazság, tisztelet, méltányosság) elemzése az irodalmi művek értelmezése során, azok intellektuális és kulturális kontextusában* - *etikus és felelős magatartás felvállalása a kultúra, művészet, szellemiség és az épített környezet értékei iránt*
(KT) S.K. 1.5. Felismeri a nyelvi udvariasság és agresszió szerepét különböző közlési helyzetekben
- *Grice maximáinak (mennyiség, minőség, mód, relevancia) ismertetése prezentáció formájában* - *a nyelvi udvariassági formák felismerése különböző beszédhelyzetekben* - *a nyelvi agresszió funkcióinak tanulmányozása különböző irodalmi és nem irodalmi szövegekben*

(KT+SZC) ÁK 2. − Szövegértelmezési stratégiákat alkalmaz történeti, kulturális összefüggésben

XII. osztály
(KT) SK 2.1. Egyéni stratégiákat működtet irodalmi és nem irodalmi szövegek értelmezésére kulturális összefüggésben
- *különböző korokban létrejött szövegek párbeszédének megfigyelése* - *a különböző történelmi, művelődéstörténeti korokból származó nyelvi, szövegtípusbeli, műfaji sajátosságok változatainak tudatos kezelése* - *adott téma, motívum, toposz jelentéskörének megfigyelése kulturális összefüggésben* - *a normatív nyelvváltozat és a többi nyelvváltozat funkciója közötti különbség felismerése* - *különböző művészettörténeti korokra jellemző esztétikai minőségek jelentésképző szerepének értelmezése* - *az empátia, a másság elfogadásának gyakorlása a befogadói álláspontban*
(KT) SK 2.2. Elemzi a nyelvhasználat és társadalmi rétegzettség összefüggéseit különböző típusú szövegekben
- *különböző beszédszituációk megfigyelése, értelmezése és elemzése a nyelvi viselkedési szabályok figyelembevételével* - *a nyelvi tabuk és az eufemizmusok szerepének felismerése és értelmezése* - *a nyelvi befolyásolás felismerése különböző típusú szövegekben (pl. reklámok, kortesbeszédek, hivatali kommunikációban használt szövegek stb.)* - *a nyelv pragmatikai jegyeinek felismerése a beszédszituációk függvényében*
(KT) SK 2.3. Önállóan értelmez irodalmi alkotásokat az esztétikai élmény megtapasztalásának kifejezésére
- *értelmezési szempontok tudatos működtetése* - *önálló vélemény megfogalmazása egy adott irodalmi mű kapcsán* *- az egyéni álláspont a szövegre való hivatkozásokkal, idézetekkel és logikusan felépített érvekkel történő alátámasztása* *- a tanult nyelvi, történeti, irodalomelméleti és stilisztikai fogalmak szakszerű és kontextusnak megfelelő használata az irodalmi értelmezésben*
(KT) SK 2.4. Megkülönbözteti az irodalomtörténeti korszakokat és stílusokat különböző korokhoz tartozó művészi alkotásokban
- *különböző korokhoz tartozó szövegek nyelvi-stiláris jegyeinek megkülönböztetése* - *különböző stílusok és stílusrétegek jegyeinek felismerése* - *művészi alkotások sajátos jegyei alapján történő besorolása művészettörténeti korszakba, stílusba*
(SZC) S.K. 2.5. Értékeli az irodalmi művek teológiai és erkölcsi állásfoglalását
- *a korszakhoz kapcsolódó hitviták megismerése* - *a hitviták irodalmi megjelenítésének megértése* - *a történelmi kontextus alkalmazása a műértelmezésben.* - *a vallási konfliktusokat reprezentáló szövegek retorikai eszközeinek vizsgálata*

(KT) ÁK 3. − Különböző típusú szövegeket alkot szóban és írásban a nyelvi megformálásra való érzékenységgel és igényességgel

XII. osztály
(KT) SK 3.1. Gyakorolja a nyelvi illem/udvariasság kommunikációs helyzeteit
- *a beszédhelyzetnek megfelelő kulturált nyelvi és nem nyelvi magatartás gyakorlása* - *konfliktuskezelő stratégiák (győztes/vesztes, alkalmazkodó/ elkerülő/problémamegoldó) gyakorlása különböző helyzetgyakorlatokkal, hétköznapi helyzetekben)* - *a verbális agresszió nyelvi mintáinak átalakítása a nyelvi udvariasság szabályai szerint* - *fogalmak, gondolatok, vélemények és érzelmek feldolgozása szóban vagy írásban, a szükségletekhez és érdeklődéshez igazodva, különféle kontextusokban (pl. többnyelvűség és interkulturális kommunikáció)* - *pozitív interakció másokkal különféle (pl. szakmai) kontextusokban, a szabályok és eltérő nézőpontok tiszteletben tartásával, bizalommal, empátiával, nyitottsággal a konfliktusok megoldására, a nyilvánosan kifejezett üzenetek hatásának tudatosításával*

XII. osztály
(KT) SK 3.2. Tudományos kiselőadást tart megadott szempontok alapján
- *a kiselőadáshoz való speciális felkészülés technikáinak alkalmazása (pl. előkészületek: a téma, tárgy, eszme, mondanivaló meghatározása; közönségről szóló ismeretek összegyűjtése, időkorlátok kérdése, elővázlat* - *anyagyűjtés, cédulázás, kereső programok alkalmazása, az anyag elrendezése* - *a kiselőadás értékelésére vonatkozó szempontok kidolgozása* - *lényegkiemelés, vázlatkészítés gyakorlása tudományos szövegek alapján*
(KT) SK 3.3. Funkcionális szövegtípusokat (Curriculum vitae/Europass típusú önéletrajzok) alkot megadott beszédhelyzethez igazodva
- *rövidített (legfontosabb adatok) és részletes életrajz (személyiség kialakulásának, szakmai, emberi fejlődése) írása* - *szereplők (ön)életrajzának elkészítése*
(KT) SK 3.4. Önálló műértelmezést alkot kritikai viszonyulásának kifejezésére
- *műértelmezés írása különböző irodalmi művekről készült metaszövegek idézésével, kritikai viszonyulással* - *szövegekről szóló információk ellenőrzésére vonatkozó gyakorlatok* - *értekezés/esszé írása egy megadott téma alapján* - *műértelmezés írása egy irodalmi műről három problematizáló kérdés mentén* - *összehasonlító elemzés írása megadott szempontok alapján*
(KT+SZC) SK 3.5. Interjút, riportot készít különböző beszédhelyzetekben
(KT) - *különböző kérdéstípusok (zárt, nyílt) alkotása és használata eltérő beszédhelyzetekben* - *interjú- és podcast készítése különböző beszédhelyzetekben (iskolai rendezvény, vendégfogadás)* - *háromlépéses interjúra való felkészülés az olvasói tapasztalatok feltárására vagy az olvasottakhoz fűződő tanulói vélemények, kritikák, kérdések megfogalmazására* - *Kérdezzük a szerzőt! olvasási technika alkalmazása az olvasott szövegek mélyebb megértése érdekében* - *képzelt riport írása egy irodalmi/ történelmi eseményről* **(SZC)** - *dramatizált jelenet megírása egy hitvita alapján*

TARTALMAK

Tartalmi egységek	Tartalmak
1. Ajánlott szerzők	**(KT)** **1.1.** Áprily Lajos **1.2.** Dsida Jenő **1.3.** Kányádi Sándor **1.4.** Kertész Imre **1.5.** Kós Károly **1.6.** Kovács András Ferenc **1.7.** Sütő András **1.8.** Tamási Áron **1.9.** Székely János **1.10.** Szilágyi Domokos **1.11.** Ottlik Géza **1.12.** Örkény István **1.13.** Weöres Sándor
	(SZC) **1.14.** Árva Bethlen Kata **1.15.** Dávid Ferenc **1.16.** Kemény Zsigmond
2. Fogalmak	**(KT)** **2.1.** értékkonfliktus **2.2.** stílustörténeti korok, irányzatok: késő modernség, posztmodern, misztikus realizmus **2.3.** epikus művek olvasása: az elbeszélő formák játéka: elbeszélői modalitás, beszédmódok, nyelvjáték; areferencialitás, nyelvi világszerűség; töredékesség, intertextualitás, újraírás; műfajok: novella (egyperces novella); regény (nevelődési regény, parabolisztikus regény) **2.4.** lírai művek olvasása: formák/szövegek emlékezete; a lírai én elszemélytelenítése, maszkképzés, sokszólamúság; idézés, rájátszás, utalás **2.5.** drámai művek olvasása: műfajok: tragikomédia; filozófiai dráma; történelmi parabola **2.6.** szövegtípusok: komplex metaszövegek, film- és színházkritikák, előadások, értekezések, vélemény, műértelmezés, reklámok, kortesbeszédek, hivatali kommunikációban használt szövegek, Curriculum vitae/Europass típusú önéletrajzok, kiselőadás, interjú, riport **2.7.** nyelvi udvariasság (köszönés, tegezés/magázás, kérdezés, válaszadás), nyelvi agresszió (trágárság, durva beszéd), együttműködési alapelvek (Grice maximái); a szövegek pragmatikai megformáltsága **2.8.** nyelvi viselkedési szabályok, nyelv és hatalom, nyelvi befolyásolás; meggyőzési és manipulációs stratégiák a nyelvben; nyelvi tabu, PC-beszéd, eufemizmus
	(SZC) **2.9.** disputa, hitvitázó dráma, drámai monológ, emlékirat, emlékező próza, önéletírás, apologetikus mű
3. Műértelmező műhely	**(KT)** **3.1. A KÖZÖSSÉGI SZEREPVÁLLALÁS VÁLTOZATAI A KEZDETEKTŐL A KORTÁRSAKIG** (Minimális követelmény: 10 lírai alkotás) **3.1.1. Irodalmi művek:** Janus Pannonius: *Pannónia dicsérete*; Balassi Bálint: *Egy katonaének*; Csokonai Vitéz Mihály: *Az ember, a poézis első tárgya*; *Az estve*; Berzsenyi Dániel: *Osztályrészem*; *A magyarokhoz*; Kölcsey Ferenc: *Hymnus*; *Vanitatum vanitas*; Vörösmarty: *A vén cigány*; *Szózat*; Petőfi Sándor: *A XIX. század költői*; *Csalogányok és pacsirták*; *A nép nevében*; *Arany Jánoshoz*; *A költészet*; *A költő s a szőlővessző*; Arany János: *Válasz Petőfinek*; *Letészem a lantot*; *Mindvégig*; *Kozmopolita költészet*; *Rendületlenül*; *A vigasztaló; Vojtina-levelek*; *Mi vagyok én?*;

Tartalmi egységek	Tartalmak
	Naturam furca expellas; *Árkádia-féle*; *Poétai recept*; Ady Endre: *Góg és Magóg fia vagyok én*; *A Hortobágy poétája*; *Új vizeken járok*; *Fölszállott a páva*; *A Szajna partján*; *Az eltévedt lovas*; *Az ős Kaján*; *Kocsi-út az éjszakában*; *Hunn, új legenda*; *A föl-földobott kő*; Babits Mihály: *Húsvét előtt*; *Fortissimo*; *A lírikus epilógja*; *Cigány a siralomházban*; Áprily Lajos: *Vallomás*; *Diogenész lámpája*; *Pisztrángok dala*; *Az irisórai szarvas*; Dsida Jenő: *Psalmus Hungaricus*; *Nagycsütörtök*; *Hulló hajszálak elégiája*; József Attila: *Ars poetica*; *Születésnapomra*; *Külvárosi éj*; *Téli éjszaka*; *Eszmélet*; *A Dunánál*; Radnóti Miklós: *Nem tudhatom*; Weöres Sándor: *Tíz lépcső*; *Vázlat az új líráról*; *Szembe fordított tükrök*; *Egysoros versek*; Szilágyi Domokos: *A próféta*; *Bartók Amerikában*; *Hétmérföldes csizma*; Pilinszky János: *Halak a hálóban*; *Négysoros*; *Apokrif*; Kányádi Sándor: *Fától fáig*; Kovács András Ferenc: *Psalmus Transsylvanicus*; *Őszi-téli dallamok*; *Jack Cole daloskönyve*; *Toldott-foldott balladák* **3.1.2. Társítható művek:** **3.1.2.1. Irodalmi alkotások:** Zrínyi Miklós: *Feszületre*; Baróti Szabó Dávid: *A lanthoz*; *Soros jámbus*; Vajda János: *Az üstökös*; *A virrasztók*; *Az őrült költő*; Reviczky Gyula: *Arany Jánosnak*; Faludy György*: Óda a magyar nyelvhez*; Karinthy Frigyes: *Előszó*; Varró Dániel: *Változatok egy gyerekdalra. Ady Endrés változat*; *24 karát*. *Kortárs költők versei Arany János születésének 200. évfordulójára*; Lázáry René Sándor: *Néhány egykori költemény*; Fekete Vince: *Csütörtök*; Tóth Krisztina: *Porhó* **3.1.2.2. Társművészeti alkotások:** Ludwig van Beethoven: *VI. szimfónia* (szimfónia, 1808), Bartók Béla: *Zene húros hangszerekre, ütőkre és cselesztára* (zenemű, 1936), Ligeti György: *Atmosphères* (zenekari darab, 1961); *Arany János* (megzenésített versek, Kaláka: Hangzó Helikon, 2007); *Arany János: Csendes dalok* (megzenésített versek, Musica Historica / Csörsz Rumen István, 2018); *A lejtőn* (megzenésített vers, The Sudras, 2018); *Képzelt riport egy amerikai popfesztiválról* (musical, Déry Tibor regényének adaptációja, Presser Gábor, Adamis Anna, 1973); *Születésnapomra* (József Attila megzenésített verse, Csík zenekar, Kaláka); *https://litera.hu/magazin/tudositas/a-felelossegvallalas-fotoi.html* **3.1.3. Világirodalmi kitekintés:** Horatius: *Ars poetica*; Arisztotelész: *Poétika*; William Wordsworth*: A költő szerepe*; Rainer Maria Rilke: *Archaikus Apolló-torzó*; John Keats: *Óda egy görög vázához*; Alekszandr Szergejevics Puskin: *Próféta*; Friedrich Schiller*: A költészet hatalma*; Federico Garcia Lorca: *A költészet kifejezhetetlensége*; Charles Baudelaire: *Az albatrosz*; Paul Valéry: *A tengerparti temető*; Paul Verlaine: *Költészettan*; *Őszi chanson*; Arthur Rimbaud: *A részeg hajó*; Walt Whitman: *Ének magamról* (részletek); Paul Neruda: *A költészet válasza* **3.1.4. Fogalmak (megjelenített értékek, témák, motívumok):** prófétaszerep, szereplíra, fiktív költő, a költő mint a közösség szószólója, költői öntudat, küldetéstudat, vallomásosság, fennköltség, felelősségvállalás, retorizáltság, értékszembesítés, önreflexió **3.2. EGYÉN ÉS HATALOM KONFLIKTUSA** (Minimális követelmény: 3 epikus alkotás, 1 drámai alkotás) **3.2.1. Irodalmi művek a XII. osztályban tanulmányozott korból:** Örkény István: *Tóték*; *Egyperces novellák*; Kós Károly: *Varju nemzetség*; Ottlik Géza: *Iskola a határon*; Székely János: *Caligula helytartója*; Sütő András: *Egy lócsiszár virágvasárnapja* **3.2.2. Társítható művek:** **3.2.2.1. Irodalmi alkotások:** Tömörkény István: *A mi urunk*; Hajnóczy Péter: *A fűtő*; Nádas Péter: *Biblia*; Madách Imre: *Az ember tragédiája*; Ady Endre: *Dózsa György unokája*; Móricz Zsigmond: *Rokonok*; Illyés Gyula: *Egy mondat a zsarnokságról*; Esterházy Péter: *Harmonia caelestis*; Tóth Krisztina: *A majom szeme*; Vida Gábor: *Egy dadogás története*; Bodor Ádám: *A részleg*; Bodor Ádám: *A börtön szaga*; Dragomán György: *A fehér király*

Tartalmi egységek	Tartalmak
	3.2.2.2. Társművészeti alkotások: Ludwig van Beethoven: *Egmon-nyitány* (szimfónia, 1810); Ludwig van Beethoven: *Fidelio* (opera,1805); Giuseppe Verdi: *Nabucco* (opera, 1842); Giacomo Puccini: *Tosca* (opera, 1900); Carl Orff: *Carmina burana* (kantáta, 1937); *Mátrix* (sci-fi film, Lana Wachowski, Lilly Wachowski: The Matrix, 1999); *Éhezők viadala* (sci-fi kalandfilm, Gary Ross: *The Hunger Games*, 2012); *Trónok harca* (televíziós fantasy sorozat, Alan Taylor, Daniel Minahan, David Nutter, Brian Kirk: *Game of Throne*, 2011); *Az élet szép* (történelmi filmdráma, Roberto Benigni: *La vita è bella*, 1997); *Schindler listája* (történelmi filmdráma, Steven Spielberg: *Schindler's List*, 1993); *Az ötödik pecsét* (filmdráma, Sánta Ferenc regényének filmadaptációja, Fábri Zoltán, 1976); *Isten hozta, őrnagy úr!* (filmszatíra, Örkény István: *Tóték* című drámájának adaptációja, Fábri Zoltán, 1970) **3.2.3. Világirodalmi kitekintés:** George Orwell: *1984*; Albert Camus: *A pestis*; Franz Kafka: *A per*; William Shakespeare: *Hamlet*; Szophoklész: *Antigoné*; William Shakespeare: *Macbeth*; *Julius Caesar*; Friedrich Schiller: *Tell Vilmos*; Mihail Bulgakov*: A Mester és Margarita*; Milan Kundera: *A lét elviselhetetlen könnyűsége*; Elie Wiesel: *Éjszaka*; Eugene Ionesco: *A kopasz énekesnő*; Samuel Beckett: *Godot-ra várva*; Lev Tolsztoj*: Háború és béke*; Erich Maria Remarque: *Nyugaton a helyzet változatlan* **3.2.4. Visszatekintési lehetőségek:** Kertész Imre: *Sorstalanság*; Kosztolányi Dezső: *Édes Anna*; Móricz Zsigmond: *Tragédia*; *Sárarany*; Mikszáth Kálmán: *Az a fekete folt*; Tamási Áron: *Ábel a rengetegben*; *Rendes feltámadás* **3.2.5. Fogalmak (megjelenített értékek, témák, motívumok):** konfliktus, egyén és hatalom szembenállása, szabadság, elnyomás, erkölcs, kényszer, antitézis, tragikum, groteszk, abszurd, irónia, lázadó hős, az egyén kiszolgáltatottsága, kistelepülési lét, a történetmondás módozatai, a hősteremtés eljárásai, időkezelés, narrációs eljárások, fikció és valóság viszonya, metaforikusság, metonimikusság, emberi méltóság, emlékezés, trauma feldolgozása, kollektív és egyéni felelősség, a kisember tehetetlensége, a hatalom abszurditása, zsarnokság, ellenállás, alkalmazkodás, morális választások, fegyelem, közösségi kényszer, erkölcsi összeomlás, a hatalom nyomása, irracionalitás, az egyén állásfoglalása, megalkuvás, méltóság **(SZC)** **3.3. HITVITÁK ÉS VALLÁSHÁBORÚK AZ IRODALOMBAN** (Minimális követelmény: művenként 1 részlet, 3 társítható irodalmi alkotás) **3.3.1. Irodalmi művek:** Árva Bethlen Kata: *Önéletírása* (részlet); Kemény Zsigmond: *Özvegy és leánya*; *Rajongók*; Pázmány Péter: *Kalauz* (előszó, részlet az I. könyvből); prédikációk (pl. *Mint kell a keresztyén leányt nevelni*; *A keresztyén ifjak nevelése*; *Mely üdvösséges a magunk ismerése*); Válaszuti György: *Debreceni disputa; Jakobus Palaeologus: Catechesis Christianae dies XII; Disputatio scholastica; Dávid Ferenc: Rövid magyarázat*; *Sütő András: Csillag a máglyán*; *Páskándi Géza: Vendégség*; *Balázs Ferenc: Bejárom a kerek világot* **3.3.2. Társítható művek:** **3.3.2.1. Irodalmi alkotások:** Kölcsey Ferenc: *Parainesis Kölcsey Kálmánhoz*; Mikszáth Kálmán: *A fekete város (részlet, Quendel apó kettős élete)*; Zrínyi Miklós: *Az török áfium ellen való orvosság*; Zrínyi Miklós: *Szigeti veszedelem* (részletek); Mikes Kelemen: *Törökországi levelek (1., 37., 82., 181. levél)*; Gárdonyi Géza: *Egri csillagok*; Móra Ferenc: *Rab ember fiai*; Sütő András: *Káin és Ábel; Csillag a máglyán* **3.3.2.2. Társművészeti alkotások:** *Egri csillagok* (történelmi kalandfilm, Gárdonyi Géza regényének feldolgozása, Várkonyi Zoltán, 1968); *A rózsa neve* (történelmi filmdráma, Umberto Eco regényének feldolgozása, Jean-Jacques Annaud, 1986); Georg Friedrich Händel: *Messiás* (oratórium, 1742); Than Mór: *Mohácsi csata* (festmény 1855)*; Luther* (történelmi filmdráma, Eric Till, 2003); *Mennyei királyság* (történelmi kalandfilm, *Kingdom of Heaven*, Ridley Scott, 2005); Peter Paul Rubens: *A kereszt felállítása* (festmény, 1611); Liszt Ferenc: *Esztergomi mise* (1856)

Tartalmi egységek	Tartalmak
	3.3.3. Világirodalmi kitekintés: Kálvin János: *Institutio*; Luther Márton: *Asztali beszélgetések*; Thomas More: *Utópia*; John Bunyan: *A zarándok útja*, Voltaire: *Candide*; *Értekezés a türelemről*; John Milton: *Elveszett paradicsom*; Dosztojevszkij: *A Karamazov testvérek* (részlet, a *Nagy inkvizítor* című fejezet); Umberto Eco: *A rózsa neve*; Friedrich Schiller: *Don Carlos* (drámai költemény); Honoré de Balzac: *A falusi plébános*; Bertolt Brecht: *Galilei élete* **3.3.4. Fogalmak (megjelenített értékek, témák, motívumok):** hitvita/disputa, teológiai érvelés, felekezeti ellentét, vallási konfliktus, hitvédelem, dogmatikai különbségek, fanatizmus, józanság, egyéni és közösségi sors, teológiai érvek ütköztetése, személyes és közösségi erkölcsi norma, vallási türelem, közösségi felelősség, eretnekség, vallási szabályok tisztelete, vallási identitás, értékőrzés

MÓDSZERTANI ÚTMUTATÓ

1. Alapelvek

A tanterv alkalmazása olyan tanítási és tanulási módszereket feltételez, amelyek:

- a kompetenciák fejlesztésére épülnek (kommunikációs, kognitív, szociális, digitális);
- a komplex személyiségfejlesztésre, az értéktudat, az értékfelismerés, az attitűdök fejlesztésére irányulnak;
- előtérbe helyezik az inter- és transzdiszciplináris megközelítéseket, amelyek ösztönzik a kreatív és komplex döntéshozatali folyamatokat, az olvasói kritikai gondolkodást és az önálló értelmezési stratégiák kialakulását;
- figyelembe veszik a tanulók életkori sajátosságait, előzetes tudását és érdeklődését;
- támogatják az aktív részvételt, az önálló gondolkodást és a reflektív tanulást;
- elősegítik a nyelvi kreativitás, a kritikai gondolkodás, a szövegértés, szövegalkotás és az alkotóképesség fejlődését;
- lehetővé teszik a differenciált és csoportos tanulásszervezést, a változatos tanulási utak kialakítását.

2. A tanterv felépítése:

- **Közös törzsanyag:** a hangsúly az alapkompetenciák kialakításán van, amelyek minden tanuló számára hozzáférhetők, és olyan módszerek választásán, amelyek biztosítják az inkluzív oktatás feltételeit és az esélyegyenlőséget. A tanulási tevékenységek fokozatosan nehezedő feladatokra és didaktikai játékokra alapoznak.
- **Szakspecifikus curriculum:** olyan módszerek alkalmazását feltételezi, amelyek fejlesztik a kritikai gondolkodást, a problémamegoldó készség, a vizsgálódás, kutatás kompetenciáját, valamint a tartalmak elmélyítését. A tanulási tevékenységek választásában ajánlott az inter- és transzdiszciplináris projektek, szakmai területeken való alkalmazások, speciális szoftverek használata.

3. A műválasztás módja:

- A műértelmező műhely gyakorlataihoz a tanár az osztály érdeklődését és adottságait figyelembe véve választ szövegeket a tantervben javasolt műlistából. Fontos szempont lehet a műválasztásban az össztársadalmi és lokális értékek képviselete is a kulturális sokszínűség jegyében. Erre ad lehetőséget a műértelmező műhelybeli szövegek sokszínűsége, gazdagsága.
- A javasolt témák, problémakörök, problémafelvetések elmélyült vizsgálatához a megadott minimális követelményeken túl a műlista lehetőséget ad a választott szövegek számának növelésére a tanórai tevékenység keretén belül, vagy az egyéni/csoportos kutatómunka (projekt) megvalósításához.
- A tanórára kiválasztott szövegek vagy részletek ne haladják meg az 1500 szót, az ennél hosszabb szövegeket a tanterv otthoni olvasás után tanórai megbeszélésre javasolja.
- A tanulmányozott kor irodalmi alkotásainak a javasolt társítható művekkel való párhuzamos olvasása lehetőség arra, hogy a kortárs szövegek folyamatosan jelen legyenek az olvasói tapasztalatban, és gyakorlattá válhasson a klasszikusoknak a kortársak felől való olvasása. Ebben a szemléletben érthetővé válik, hogy a szövegek keletkezési korából fakadó „másság” feloldható a tematikus összefüggésben, és megfigyelhető az egyes problémakörökhöz való emberi viszonyulás időbeli változása. A választott irodalmi alkotások sora kiegészíthető a témához kötődő nem irodalmi szövegekkel (pl. publicisztikai, metaszövegek).
- **Irodalmi művek a IX−XII. osztályban tanulmányozott korokból:** olyan magyar irodalmi alkotások, amelyeket a tanulmányozott korszakba helyezve stílustörténeti, műfaji szempontból is értelmezésre ajánlunk a tanóra keretén belül.
- **Társítható irodalmi alkotások:** olyan magyar irodalmi alkotások, amelyeket elsősorban tematikusan értelmezünk, és ebből a szempontból állítjuk összefüggésbe a tanulmányozott korszakok magyar irodalmi alkotásaival.
- **Társművészeti alkotások:** olyan festmények, szobrok, zenei, színpadi művek és filmek, amelyek tematikusan kapcsolódnak az ajánlott irodalmi alkotásokhoz, és kiegészítik, árnyalják, elmélyítik az értelmezést, komplex művészi látásmódot fejlesztenek, a korszak, stílus hangulatát érzékeltetik. A terjedelmesebb zenei, színpadi művek és filmek egy-egy, a téma szempontjából releváns részletét ajánljuk tanórán való értelmezésre, a teljes alkotások meghallgatása/megtekintése filmklub, egyéni filmnézés, csoportos projektmunka tárgyát képezik.

- **Világirodalmi kitekintés:** olyan világirodalmi alkotások, amelyek tematikusan kapcsolódnak az ajánlott művekhez. Nem számítanak bele a minimális követelménybe, hanem kiegészítik, formálják a tanulók irodalmi műveltségét, értékrendjét, a magyar irodalmat világirodalmi kontextusba helyezik, jelezve a problémakörök, témák, motívumok egyetemességét. Segíti az összehasonlító szemléletet, párhuzamok, különbségek felfedezését. A tanórán való közös értelmezéshez rövidebb szövegek, szövegrészletek javasoltak.
- **Visszatekintés:** a tanulók reflektálnak olyan irodalmi alkotásokra, amelyeket már korábban megismertek, a rájuk való utalás a problémakörök, témák, értékek, motívumok értelmezése során tágabb kontextusba helyezik a már megszerzett olvasmányélményeket, amelyek által feltárják a korábban tanulmányozott és az újonnan olvasott művek közti kapcsolatokat.
- **Fogalmak:**
  - **Tematikus fogalmak:** a műértelmező műhelyekben javasolt szakkifejezések, megjelenített értékek, témák, motívumok egyben a művek értelmezésének szempontjai is. Ezeket a fogalmakat az értelmezés során a tanulók elsajátítják és működtetik.
  - **Stilisztikai, poétikai, narratológiai, nyelvi fogalmak:** a tematikus fogalmakhoz társulnak a megjelenítés eszközei, azok a stilisztikai, poétikai, narratológiai, nyelvi fogalmak, amelyek az esztétikai élmény megfogalmazásának eszközei. A tantervben javasolt szakkifejezések fogalmi szintű funkcionális működtetése ajánlott.
- **Minimális követelmény:** a tanterv ajánlása a választott művek számának meghatározására. Ezek magyar irodalmi alkotások a tanulmányozott korokból és a társítható irodalmi alkotások közül. A minimális követelmény (pl. 3 epikus alkotás, 3 lírai alkotás) teljes terjedelemben elolvasandó művekre vonatkozik. A minimális keretben egy irodalmi mű a 4 év alatt egyszer választható. Ez nem zárja ki annak a lehetőségét, hogy a minimális kereten felül egy mű több témához kötődően is tanulmányozható legyen. A téma keretén belül választott művek mellett egy-egy, a tantervben ajánlott alkotás vagy annak részlete akár egy feladat, item megfogalmazásában is megjelenhet, melynek nem elvárása a teljes mű ismerete.

A tanterv kronologikus és moduláris szempontokat követ. Nem elvárás a klasszikus értelemben vett irodalomtörténet, életrajz- és életmű tanítása. Olyan működközpontú szemléletet érvényesít, mely megengedi a különböző irodalmi, művészettörténeti, stílustörténeti korszakok közötti átjárást. Az ajánlott szerzők művei a műértelmező műhelyek ajánlatai alapján úgy illeszkednek a tananyagba, hogy azokban érvényesülhessen a tematikus értelmezés és a stílustörténeti, poétikai/narratológiai sajátosságok megfigyelése is.
A tanterv nyelvészeti részdiszciplínákhoz kapcsolódó témái részben az előző ciklusban már megismertek másfajta (tudományos és ismeretterjesztő szövegek általi) megközelítését célozzák a nyelvi jelenségek funkcióinak, szerepének és használatának megértése érdekében, és ezek tágabb kontextusban való gyakorlására adnak alkalmat, így elsősorban ezekhez köthetők; illetve részben olyan problematikákat vetnek fel, amelyek elsősorban önállóan tárgyalhatók, de, a megfelelő tartalmat figyelembevételével köthetők – az ajánlott – irodalmi művekhez is.

5. A tanóra fókuszai:

- Tematikus fókusz
- Poétikai fókusz
- Szövegértési/értelmezési fókusz
- Szövegalkotási fókusz

6. Ajánlott módszerek és munkaformák

Felfedező tanulás (induktív megközelítés)

- Nyelvi jelenségek, szövegszerkezetek, irodalmi kódok megfigyelése és rendszerezése
- Szabályfelfedeztetés példák alapján (pl. versritmus, narratív szólamok, nyelvváltozatok)

Reflektív gondolkodás és metakogníció

- Saját megértési folyamat tudatosítása (pl. kettéosztott napló, gondolattérkép)
- Értelmezési hibák önálló korrekciója, újraolvasás, reflektálás

Műértelmező műhelymunka

- Különböző korokból származó művek közös projektalapú értelmezése
- Társítás világirodalmi, popkulturális, társművészeti alkotásokkal
- Tanulói portfólió készítése
- Tanulói állásfoglalás, vita, érvelés, alternatív értelmezések kidolgozása

Kooperatív tanulásszervezés

- Irodalmi körök, egy témáról különböző szerepekben, eszmecsere, kerekasztal-forgó, vándorló csoportok, vitaháló, disputa

Differenciált tanulásszervezés

- Választható szövegek, értelmezési utak, feladattípusok
- Tanulói kutatómunka megszervezése, irányítása
- Egyéni, páros és csoportmunka váltakozása

Digitális és multimédiás eszközök használata

- Online szótárak, adattárak, adatbázisok kezelése
- Multimédiás szövegek értelmezése (videó, kampány, komment stb.)
- Digitális szövegalkotás: e-mail, hangüzenet, közösségi médiafelületek szövegei, pályázati űrlap
- A mesterséges intelligencia értő és kritikus használata

Szerepjáték és szituációs gyakorlatok

- Kommunikációs helyzetek modellezése (formális/informális párbeszéd, vita stb.)
- Beszédhelyzethez illeszkedő szövegalkotás (meghívó, levél, monológ stb.)

Tematikus progresszió és motívumalapú tanítás

- Motívumok, értékek, témák követése különböző művekben
- Életproblémák irodalmi megközelítése (pl. beavatás, szerelem, otthonosság, hűség, hősiesség)
- A megismert nyelvi jelenségek progresszív beépítése a szövegalkotásba

7. Értékelési szempontok

- Kompetenciaalapú értékelés: a megszerzett tárgyi tudás változatos problémahelyzetekben való alkalmazása
- Fejlesztő értékelés: folyamatos visszajelzés, tanulási naplók, önértékelés, értékelési táblázat, társértékelés
- Valós élethelyzetekre épített feladatok: valós kommunikációs helyzetek, projekttermékek, kreatív szövegalkotás

SZAKIRODALOM

Adamikné Jászó Anna: *Az olvasás múltja és jelene*. *Az olvasás grammatikai, pragmatikai és retorikai megközelítésben.* Trezor Kiadó, Budapest, 2006. https://mek.oszk.hu/09400/09498/09498.pdf

Ady Endre, Weöres Sándor és Kovács András Ferenc költészete – Alter-Tanterv. A XX. századi magyar költészet. https://www.youtube.com/watch?v=9orX-eKXQ5M

Antalné Szabó Ágnes: A szövegértő olvasás fejlesztése magyar nyelven – adaptivitás és motiválás a fejlesztésben. In: Terbe Erika (szerk.): *A szövegértés mint tanulási képesség fejlesztése.* Eötvös Loránd Tudományegyetem, Budapest, 2019: 49–80. https://mindenkiiskolaja.elte.hu/wp-content/uploads/2019/09/A-sz%C3%B6veg%C3%A9rt%C3%A9s-mint-tanul%C3%A1si-k%C3%A9pess%C3%A9g-fejleszt%C3%A9s_INTERA.pdf#page=49

Arany János: *Gvadányi József; Bánk bán tanulmányok.* https://dea.lib.unideb.hu/dea/bitstream/handle/2437/217070/Arany_Janos_Tanulmanyok_es_kritikak_I.pdf

Arató László: Olvasóvá nevelés és irodalomtanítás. In: Fenyő D. György (szerk.): *Dűlő 2017027 — A szöveg vonzásában.* Műút, 2017. 80-88. https://drive.google.com/file/d/1jhq3qTi3tVHHxADJV82-vfJ4GZ3y325P/view

Arisztotelész: *Poétika*. http://mek.oszk.hu/00300/00315/00315.htm

Bakró-Nagy Marianne és mtsai: Nyelvi dokumentáció. *Languages in danger* http://hu.languagesindanger.eu/book-of-knowledge/nyelvi-dokumentacio/

Bakró-Nagy Marianne: A tabu születése. In: Bereczki András – Csepregi Márta – Klima László (szerk.): *Ünnepi írások Havas Ferenc tiszteletére*. Budapest, ELTE Finnugor Tanszék – Numi Tórem Alapítvány, 2008: 69–79. www.academia.edu/14444977/A_tabu_születése_The_birth_of_taboo

Barabási Tünde – Birta-Székely Noémi – Fóris-Ferenczi Rita – Gombos Márta – Péter Lilla – Stark-Nagy Gabriella – Szabó-Thalmeiner Noémi: *Pedagógiai kézikönyv. Az oktatás pedagógiaelméleti alapjai.* Ábel Kiadó, Kolozsvár, 2007.

Bárdossy Ildikó – Dudás Margit – Pethőné Nagy Csilla – Priskinné Rizner Erika: *A kritikai gondolkodás fejlesztése. Az interaktív és reflektív tanulás lehetőségei*. Pécsi Tudományegyetem, Pécs–Budapest, 2022. http://vetesi.hu/portfoliohoz/anyagok/kritikaig_fejl_1.pdf

Basch Éva – Kegyes Erika: *Kreatív írás – elmélet és gyakorlat*. Juhász Gyula Felsőoktatási Kiadó, Szeged, 2024.

Bécsy Tamás: *A dráma esztétikája. A dráma műneme és műfajai*; Kossuth, Budapest, 1988 *(Esztétikai kiskönyvtár)*

Benczédy József: *Retorika. Gyakorlati útmutató.* Tinta Könyvkiadó, Budapest, 2010.

Benkes Zsuzsa – Petőfi S. János: *A vers és próza kreatív-produktív megközelítéséhez. Alapfeladat-típusok*. Országos Közoktatási Szolgáltató Iroda, Budapest, 1993.

Benyovszky Krisztián: Nézőpontok kereszttüzében. *Irodalomtörténet* 2003/3. 479 487.

Béres Judit: *„Azért olvasok, hogy éljek.” Az olvasásnépszerűsítéstől az irodalomterápiáig*. Kronosz Kiadó, Pécs, 2017.

Bertha Zoltán: *Sütő András.* Kalligram Könyvkiadó, Pozsony, 1995.

Bódi Zoltán – Ferenczi Gábor – Pál Helén (szerk.): *A magyar nyelvjárások a XXI. században – nyelvstratégiai megközelítésben*. Magyarságkutató Intézet, Budapest, 2019.

Bókay Antal: *József Attila poétikái*. Bp., Gondolat, 2004.

Chadwick, Owen: *A reformáció.* Osiris, Budapest, 2003.

Czimer Györgyi – Kovács Szilvia – Miklósvölgyi Miklós: *Az irodalomtanítás új útjain*. Debreceni Egyetemi Kiadó, 2015. https://mad-hatter.it.unideb.hu/portal/displayDocument/Szervezeti%20t%C3%A1rak/Egy%C3%A9b%20szervezeti%20egys%C3%A9gek/Tan%C3%A1rk%C3%A9pz%C3%A9si%20K%C3%B6zpont/Kiadv%C3%A1nyt%C3%A1r/28%20%C3%B3r%C3%A1s%20szakm%C3%B3dszertani%20k%C3%A9pz%C3%A9s%20szakk%C3%B6nyvei/irodalomtanitas_uj_utjain.pdf

Csapó Benő: *A képességek fejlődése és iskolai fejlesztése*. Akadémiai Kiadó, Budapest, 2003.

Csörsz Rumen István (szerk.): *Tinódi Sebestyén és a régi magyar verses epika*. Kolozsvár, 2008.

Dávidházi Péter: A Nemzeti dal történelmi beszédaktusa és a toborzó vers poétikája. In: *„Vagy jőni fog” Bibliai minták nemzetiesítése a magyar költészetben.* Ráció Kiadó, Budapest, 2017. 163–225.

Dér Katalin: *Biblia és irodalom*, Kairosz Kiadó, Budapest 2019.

Eco, Umberto: *Az új középkor.* Európa könyvkiadó, Budapest, 2008.

Erdélyi Erzsébet: *Anyanyelvi nevelési tanulmányok III.* Iskolakultúra, Kolozsvár, 2008.

Farmati Anna: Hagiografikus beszédmódok – legendakísér(l)tetek? Avagy a szakmai ártalom le- és becsapódása az írás és az olvasás folyamatába. In: Berszán István – Fóris-Ferenczi Rita – Serestély Zalán (szerk.): *Hermész után szabadon. Köszöntőkötet Orbán Gyöngyi tiszteletére.* Egyetemi Műhely Kiadó – Bolyai Társaság, Kolozsvár, Egyetemi Füzetek, 2019. 41. 225–238.

Fazakas Emese: *Bevezetés az általános és magyar nyelvtörténetbe. Nyelvi változások, a magyar helyesírás és szókincs története*. Egyetemi Műhely Kiadó, Kolozsvár, 2017. https://www.bolyait.ro/2017-2/

Fenyő D. György: *Az irodalomtanítás módszertana. Éthosz és praktikák 1–2*. Tea Kiadó, Budapest. 2022.

Forgács Tamás: *Történeti frazeológia, azaz a közmondások története*. Tinta Könyvkiadó, Budapest, 2021.

Fóris Ágota: *Az adatgyűjtés és adatfeldolgozás általános módszerei*. In: Fóris Ágota: *Kutatásról nyelvészeknek*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2008. 113–142. https://mek.oszk.hu/18000/18088/

Fóris Ágota: *Lexikológiai és lexikográfiai ismeretek magyar (mint idegen nyelv) tanároknak*. Károli Gáspár Református Egyetem, L'Harmattan, Budapest, 2018.

Fóris-Ferenczi Rita (szerk.): *Koncepció-javaslat a magyar nyelv és irodalom középiskolai oktatásához*. *Magiszter*, XVIII. évf./2. sz., 2020/tél, 125-162. https://padi.psiedu.ubbcluj.ro/wp-content/uploads/Magiszter-2020_2_125-162.pdf

Fóris-Ferenczi Rita: *Anyanyelv-pedagógia. Kísérlet az elmélet(ek) és a gyakorlat egybehangolására.* Ábel Kiadó, Kolozsvár, 2006.

Fóris-Ferenczi Rita: *Tervezés és értékelés*, Ábel kiadó, Kolozsvár, 2019.

Gábor Csilla (szerk.): *Keresztyéni felelet. Hitviták a 16–17. századból*. Kolozsvár, 2013.

Gábor Csilla: *Laus et polemia.* Debrecen–Kolozsvár, 2015.

Gáldi László: *Ismerjük meg a versformákat*. Móra, Budapest, 1993.

Gintli Tibor (főszerk.): *Magyar irodalom.* Akadémiai Kiadó, Budapest, 2010.

Gordon Győri János (szerk.): *Irodalomtanítás a világ kilenc oktatási rendszerében*. Pont Kiadó, Budapest, 2003

H. Tomesz Tímea: *A tartalomhoz forma. A tömegkommunikáció szövegfajtái történeti és pragmatikai keretben*. Pandora Könyvek 36., Eger, 2015. https://real.mtak.hu/189312/1/Pandora36H.TomeszTimea.pdf

Hajas Zsuzsa: *Kommunikációs gyakorlatok középiskolásoknak*. Pedellus Tankönyvkiadó, Debrecen, 2000.

Hankiss Elemér: *Az irodalmi mű mint komplex modell*. Magvető Kiadó, Budapest, 1985.

Hansági Ágnes: *Tárca – regény – nyilvánosság. Jókai Mór és a magyar tárcaregény kezdetei*. Ráció Kiadó, Budapest, 2014. https://real.mtak.hu/14459/1/Hansagi-Agnes_Tarca-regeny-nyilvanossag__PDF_LQ.pdf

Hargittay Emil: *Pázmány Péter írói módszere: a Kalauz és a vitairatok újraírása*. Bp., 2019.

Heltai János, Tasi Réka (szerk.): *„Tenger az igaz hitrül való egyenetlenségek vitatásának eláradott özöne …" Tanulmányok XVI–XIX. századi hitvitáinkról.* Miskolc, 2005.

Horkay Hörcher Ferenc (szerk.): *Fejezetek a kora modern esztétikai gondolkodás történetéből.* L'Harmattan Kiadó, Budapest, 2013. https://www.academia.edu/5609725/FEJEZETEK_A_KORA_MODERN_ESZT%C3%89TIKAI_GONDOLKOD%C3%81S_T%C3%96RT%C3%89NET%C3%89B%C5%90L_1450_1650_Chapters_from_Early_Modern_Aesthetic_Thought_in_Hungarian_szerk_Horkay_H%C3%B6rcher_Ferenc

Illyés Gyula: A betiltott Petőfi. In *Petőfi koszorúi. Versek, vélekedések, vallomások Petőfiről*. Csanádi Imre válogatása. Magvető Kiadó, 1973. 477–478.

Iser, Wolfgang: Az olvasás aktusa. Az esztétikai hatás elmélete. In: Kiss Attila, Kovács Sándor S. K., Odorics Ferenc (szerk.): *Testeskönyv I.* Szeged: Ictus – JATE Irodalomelmélet Csoport 1996.

Jakobovits Kitti: *Irodalomterápia. A könyvespolcod pszichológusszemmel*. Kulcslyuk Kiadó, Budapest, 2021.

Jankovits László: *Nobilis ingenio. Janus Pannonius költészete. A műértelmezés hagyományai Janus Pannonius költészetében.* Irodalmi Jelen könyvek, Arad, 2012.

Józsa Krisztián – Steklács János (szerk.): *Az olvasás–szövegértés fejlesztése.* Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet, Budapest, 2012.

Kádár Éva – Kádár Zoltán: *Anyanyelv-pedagógia – Egyetemi jegyzet.* Ábel Kiadó, Kolozsvár, 2020.

Kaján Anna – Deme Andrea: Nyelvi attitűdvizsgálat iskolások körében. *Anyanyelv-pedagógia* 2020/3 www.anyanyelv-pedagogia.hu/cikkek.php?id=850

Kálmán László – Trón Viktor: *Bevezetés a nyelvtudományba*. 2., bővített kiadás. Tinta Könyvkiadó, Budapest, 2007. https://archive.nytud.hu/publ/bevezetes_a_nyelvtudomanyba.html

Kálmán László: Mitől változik a nyelv? *Nyelv és Tudomány* 2012 https://www.nyest.hu/hirek/mitol-valtozik-a-nyelv

Kerényi Ferenc: *Madách Imre.* Kalligram, Bp., 2006.

Kerényi Ferenc: *Petőfi Sándor élete és költészete*. Osiris, Budapest, 2008.

Kiefer Ferenc (szerk.): *Magyar nyelv*. Akadémiai Kiadó, Budapest, 2006.

Kiss Jenő: *Társadalom és nyelvhasználat*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 1995.

Kosztolányi Dezső, Dsida Jenő és Pilinszky János költészete – Alter-Tanterv: https://www.youtube.com/watch?v=_T9fylNccsI

Kőszeghy Péter: A régi magyar irodalom történetének írása, avagy mi az az „igazi irodalom”. *ItK*, 2015. 5. 613–624.

Kőszeghy Péter: *Balassi Bálint. Magyar Amphión*, Budapest, 2014.

Kucserka Zsófia: *Könyvbe vésett jellemek. A szereplői karakter Kemény Zsigmondnál és a 19. századi magyar regényben*. Ráció Kiadó, Budapest, 2017.

Láng Gusztáv: *Dsida Jenő költészete*. Bukarest/Kolozsvár, Kriterion, 2000.

Lanstyák István: *A magyar nyelvi váltakozások érzelmi háttere*. Szenci Molnár Albert Egyesület, Pozsony, 2023.

Lénárd Sándor – Rapos Nóra: *Fejlesztő értékelés*. Gondolat Kiadó, Budapest, 2009.

Lőrincz Gábor – Lőrincz Julianna – Török Tamás: A határon túli magyar nyelvváltozatok és a nyelvi variativitás. *Magyar Nyelv* 2022: 257–275. https://ojs.elte.hu/magyarnyelv/article/view/4844/3806

Magassy László – Magassyné Molnár Katalin: *Fogalmazási gyakorlatok 10–16 éveseknek*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2001.

MAGYARADÁS: In memoriam Dsida Jenő https://www.youtube.com/watch?v=5GDlr_J90Yg

MAGYARADÁS: In memoriam Kányádi Sándor https://www.youtube.com/watch?v=N2ZHvZwgCOU

MAGYARADÁS: In memoriam Kovács András Ferenc https://www.youtube.com/watch?v=RewLEmQeKmE

Manguel, Alberto: *Az olvasás története.* Park Kiadó, Budapest, 2001.

Mann Jolán – Sudár Annamária – Kertész Balázs (szerk.): *Magyar nyelvemlékek*. OSZK, 2009. https://nyelvemlekek.oszk.hu

Márai Sándor: Arany. In: *Írók, költők, irodalom*. Helikon Kiadó, 2002. 10–14.

Margócsy István: Petőfi és az irodalmi gépezet: Petőfi mint modern polgári író. In: M. I., *Petőfi Sándor. Kísérlet*. Korona, Budapest, 1999. 48–74.

Margócsy István: *A szerelem országa. Petőfi Sándor szerelmi költészetéről*, 2000, 2013/2.

Medgyesy Norbert: *Énekelt történelem I. Az államalapítás kora Álmos vezértől László király szentté avatásáig* (CD melléklettel). L’Harmattan, Budapest, 2016.

Mozaik: In memoriam Kovács András Ferenc –https://www.youtube.com/watch?v=S1EMlR5RS7w

Nádasdy Ádám: *Miért változik a nyelv?* Előadás a Mindentudás Egyetemén http://www.mindentudas.hu/nadasdy/20031117nadasdy.html

Nagy József: *Az olvasás–megértés fejlesztése.* Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2004.

Nahalka István: *Hogyan alakul ki a tudás a gyerekekben? Konstruktivizmus és pedagógia*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2002.

Nemes Nagy Ágnes: *Film a 18. századból* (Kazinczyról). In: Nemes Nagy Ágnes: *Metszetek*. Magvető Kiadó, Budapest, 1982. 231–242.

Nemes Nagy Ágnes: *A hegyi költő*. Magvető, Budapest, 1984.

Németh Andor: *József Attila*. Kolozsvár, Polis, 2005.

Orbán Gyöngyi: *Megértő irodalomoktatás.* Stúdium Könyvkiadó, Kolozsvár, 1998. https://www.academia.edu/94153774/Orb%C3%A1n_Gy%C3%B6ngyi_Meg%C3%A9rt%C5%91_irodalomoktat%C3%A1s

Orbán Gyöngyi: *Ígéret kertje. A dialógus poétikája felé*. Pro Philosophia – Polis Kiadó, Kolozsvár, 1999. https://mek.oszk.hu/07700/07709/07709.htm

Orbán Gyöngyi: *Háttérelemzések. Esszék a korszerű irodalomtanítás köréből*. KOMP-PRESS Korunk Baráti Társaság Kiadó, Kolozsvár, 2000. https://www.korunk.org/konyvek/letoltkonyvek/z_zOrbanGyongyi_Hatterelemezesek.pdf

Pethőné Nagy Csilla: *Módszertani kézikönyv*. Korona, Budapest, 2007.

Prievara Tibor: *A 21. századi tanár. Digitális pedagógiai kézikönyv.* Neteducatio, Budapest, 2018.

Rapcsányi László (szerk.): *A Biblia világa.* MRT-Minerva, Budapest, 1972.

Redl Károly: *Az égi és a földi szépről.* Gondolat, Budapest, 1988.

Reményik Sándor, Áprily Lajos és Tompa László költészete – Alter-Tanterv https://www.youtube.com/watch?v=SEtAIhA9OFk&list=PLjBBg23S0q2TCtJvZRDbUdvJgMb_Q-yL4&index=12

S. Varga Pál: *A nemzeti költészet csarnokai. A nemzeti irodalom fogalmi rendszerei a 19. századi magyar irodalomtörténeti gondolkodásban.* Balassi Kiadó, Budapest, 2005.

S. Varga Pál: *Két világ közt választhatni. Világkép és többszólamúság Az ember tragédiájában.* Argumentum, Budapest, 1997.

Samu Ágnes: *Kreatív írás*, Holnap Kiadó, Budapest, 2004.

Sándor Klára: *Nyelv és társadalom.* Krónika Nova, Budapest, 2016.

Sipos Lajos (szerk.): *Irodalomtanítás I-II.* Pauz Kiadó, 1994.

Sipos Lajos (főszerk.): *Irodalomtanítás a harmadik évezredben*. Krónika Nova Kiadó, 2006. https://mek.oszk.hu/22000/22017/22017.pdf

Sipos Lajos: *Tamási Áron*. Elektra, Bp., 2006.

Steklács János: *A szövegértés tanítása és mérése.* Akadémiai Kiadó, Budapest, 2015.

Steklács János: *Az olvasás–szövegértés pedagógiája.* Dinasztia Kiadó, Budapest, 2009.

Szajbély Mihály: *Intermediális randevúk a 19. században. Arany, Kemény, Jókai & Co. (Exkurzus: Fényképíró úr Nádas Péter).* Pannónia Könyvek, Pécs, 2008.

Szegedy-Maszák Mihály: Radnóti Miklós és a holocaust irodalma. In: Uő: *Irodalmi kánonok*. Debrecen, Csokonai Kiadó, 1998. (digitalizált változata: http://real-j.mtak.hu/1466/1/LITERATURA_1996.pdf)

Szegedy-Maszák Mihály: A regényszerűség meghaladása. 1933: Kosztolányi Dezső: Esti Kornél. In: *A magyar irodalom történetei III*. Gondolat, Budapest, 2007. 230–244. https://ro.scribd.com/document/372454927/2011-0001-542-05-A-magyar-irodalom-tortenetei-3

Szepesi Erika, Szerdahelyi István: *Verstan*. Gondolat, Budapest, 1981.

Szerb Antal: Vörösmarty-tanulmányok. In Szerb Antal: *Gondolatok a könyvtárban*. Magvető Kiadó, Budapest, 1981. 363–447.

Szerdahelyi István: *Műfajelmélet mindenkinek.* Akadémiai Kiadó, Budapest, 1997.

Szikszainé Nagy Irma: *Leíró magyar szövegtan*. Osiris Kiadó, Budapest, 1999.

Szikszainé Nagy Irma: *Szövegértés – szövegelemzés – szövegalkotás*. Budapest, 2000.

Szilágyi Márton: *„Mi vagyok én?" Arany János költészete*. Kalligram, Budapest, 2017.

Szilágyi Zsófia: *Móricz Zsigmond*. Kalligram, Pozsony, 2013.

Szőke-Milinte Enikő: *A kommunikációs kompetencia fejlesztése. Az általános kommunikációs készségek fejlesztésének elmélete és gyakorlata*. Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsészettudományi Kar, Piliscsaba, 2007.

T. Szabó Levente: *Mikszáth, a kételkedő modern. Történelmi és társadalmi reprezentációk Mikszáth Kálmán prózapoétikájában.* L`Harmattan, Budapest, 2007.

T. Szabó Levente: A Vas-úton: az utazás mint látásmód és poétika. In: Szilágyi Márton (szerk.): *Ki vagyok én? Nem mondom meg…*, Petőfi Irodalmi Múzeum, Budapest, 2014. 343–366.

Tamás Menyhért (szerk.): *Zeng a magosság. In memoriam Tamási Áron.* Nap Kiadó, 1997.

Tari Lujza: A romantikus bordal és a Vörösmarty-bordalok korabeli megzenésítései. In *Vörösmarty mai szemmel*. Árgus Kiadó –Vörösmarty Társaság, Székesfehérvár, 2000. 101–128.

Tarjányi Eszter, *Arany János és a parodisztikus hagyomány.* Universitas EditioPrinceps, Budapest, 2013.

Tary Blanka – Fejes József Balázs – Hódi Ágnes – Szenczi Beáta – Vígh Tibor: *Javaslatok a szövegértés tantárgyakba ágyazott fejlesztéséhez – az olvasási stratégiák tanítása I-II. Anyanyelv-pedagógia,* 2002.4.1, 2023.1.1. https://www.anyanyelv-pedagogia.hu/cikkek.php?id=982, https://www.anyanyelv-pedagogia.hu/cikkek.php?id=995

Tasi József (szerk.): *„Merre? Hogyan?" Tanulmányok Pilinszky Jánosról*. Petőfi Irodalmi Múzeum, Budapest, 1997.
https://library.hungaricana.hu/hu/view/ORSZ_PIMU_Pimkonyvei_06_merre/?pg=0&layout=s

Tátrai Szilárd: *Bevezetés a pragmatikába funkcionális kognitív megközelítésben*. Tinta Könyvkiadó, Budapest, 2011.

Temple, C. – Steele, J. L. – Meredith, K. S.: *Hogyan neveljünk gondolkodó olvasókat?* VIII. Tankönyv. A Reading and Writing for Critical Thinking Projekt (A kritikai gondolkodás fejlesztése az olvasási és írás készségen keresztül) számára készült segédanyag. International Reading Association, Open Society Institute, 1998.

Tóth László: *Az olvasás pszichológiai alapjai*. Pedellus Tankönyvkiadó, Debrecen, 2002.

Tóth László: *Az írásbeli szövegalkotás pszichológiai alapjai – módszerek a fejlesztéshez* –. Pedellus Tankönyvkiadó, Debrecen, 2006.

Tóth Szergej – Földes Csaba – Fóris Ágota (szerk.): *Lexikológia és lexikográfiai látkép: problémák, paradigmák, perspektívák.* Generalia, Szeged, 2004. pp. 8–13; 24–43; 71–79; 145–150.

Tóth-Mózer Szilvia – Misley Helga: *Digitális eszközök integrálása az oktatásba*. Eötvös Lóránd Tudományegyetem, Budapest, 2019. https://mindenkiiskolaja.elte.hu/wp-content/uploads/2019/09/Digit%C3%A1lis-eszk%C3%B6z%C3%B6k-integr%C3%A1l%C3%A1sa-az-oktat%C3%A1sba_INTERA.pdf

Wacha Imre: *A korszerű retorika alapjai I-II*. Szemimpex Kiadó, Budapest, 1993.

Zentai Mária: Álmok hármas útján. 1831 Vörösmarty Mihály: Csongor és Tünde In: Szegedy-Maszák Mihály (főszerk.): *A magyar irodalom történetei II. 1800-tól 1919-ig*. Gondolat Kiadó, Budapest, 2007. 169-183. https://f-book.com/mi/index.php?chapter=M209ZENTALMO

Zvara Edina: *„Az keresztyén olvasóknak". Magyar nyelvű bibliafordítások és kiadások előszavai és ajánlásai a 16–17. században*. Budapest, 2003.

https://adatbazisokonline.mnl.gov.hu/

https://www.arcanum.com/hu/

https://digiteka.ro/index/adatbazis

https://www.hungaricana.hu/hu/adatbazisok/leveltari-iratgyujtemeny/

https://helyesiras.mta.hu/helyesiras/default/suggest

https://enekeskonyv.reformatus.hu/digitalis-reformatus-enekeskonyv/enek/247

MUNKACSOPORT

Név	Fokozat/Tudományos cím	Munkahely/intézmény/település /megye
Deák Magdolna	I-es fokozat	Bod Péter Tanítóképző, Kézdivásárhely, Kovászna megye
Demeter Emőke-Csilla	I-es fokozat	Ady Endre Elméleti Líceum, Nagyvárad, Bihar megye
Farmati Anna	dr., egyetemi adjunktus	Babeș-Bolyai Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar, Kolozsvár, Kolozs megye
Gál Ilona-Gyöngyi	I-es fokozat	Református Gimnázium, Szatmárnémeti, Szatmár megye
Kovács Éva	dr., I-es fokozat	Zilahi Református Wesselényi Kollégium, Szilágy megye
Siklódi Beáta	I-es fokozat	Bolyai Farkas Elméleti Líceum, Marosvásárhely, Maros megye
Zsemlyei Borbála	dr., egyetemi adjunktus	Babeș-Bolyai Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar, Kolozsvár, Kolozs megye

Szakmai irányítók

Név	Fokozat/Tudományos cím	Intézmény
Fazakas Emese	dr., egyetemi habilitált docens	Babeș-Bolyai Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar, Kolozsvár, Kolozs megye
Váradi Izabella	dr., I-es fokozat	Országos Curriculum és Értékelési Központ, Bukarest

Anexa nr. 10A

Programa școlară
pentru disciplina

Limba și literatura maghiară maternă

Clasele a IX-a – a XII-a
Trunchi comun și curriculum de specialitate (TC+CS)

Filiera teoretică, profilul uman,
specializarea filologie

Învățământ liceal

− 2026 −

Anexa nr. 10A
Programa școlară pentru disciplina *Limba și literatura maghiară maternă, clasele a IX-a – a XII-a*, trunchi comun și curriculum de specialitate (TC+CS)

- *Filiera teoretică, profilul uman, specializarea filologie*

NOTĂ DE PREZENTARE

Studierea limbii și literaturii maghiare joacă un rol fundamental în dezvoltarea intelectuală și culturală a elevilor de liceu, deoarece contribuie la formarea capacității de înțelegere a fenomenelor lingvistice și literare în contexte culturale mai largi și în evoluția lor istorică. Totodată, disciplina consolidează identitatea, dezvoltă gândirea critică și competențele necesare pentru o raportare reflexivă la societate și la lumea din jurul nostru.

Programa școlară a disciplinei *Limba și literatura maghiară (maternă)* reprezintă oferta curriculară destinată clasei a IX-a și constituie una dintre componentele planului-cadru național. Planul-cadru național este înțeles ca un sistem coerent care reunește ansamblul elementelor ce reglementează activitatea didactică din sistemul de învățământ preuniversitar: planuri-cadru, programe școlare și standarde naționale de evaluare. Programa școlară se bazează pe prevederile planurilor-cadru pentru învățământul liceal în limbile minorităților naționale, aprobate prin Ordinul OMEC nr. 6.932/2025, conform cărora disciplina *Limba și literatura maghiară (maternă)* face parte din trunchiul comun. Elevii din clasele liceelor teoretice, forma de învățământ zi, profil uman, specializarea filologie studiază trunchiul comun cu o frecvență de 3 ore pe săptămână în clasa a IX-a și a X-a și 2 ore în clasele a XI-a și a XII-a, iar curriculumul de specialitate este parcurs cu o frecvență de 2 ore pe săptămână în clasele a IX-a – a XII-a. Programa școlară reprezintă continuarea programei școlare de *Limba și literatura maghiară (limba maternă*), cu viziune nouă, aprobată prin Ordinul ministrului nr. 3393 / 28.02.2017 pentru clasele V–VIII, și se concentrează pe dezvoltarea și completarea competențelor formate în clasele V–VIII.

Această programă școlară are la bază o serie de documente legislative și de politică educațională, existente la nivel național și internațional: ● Legea Învățământului Preuniversitar nr. 198 din 2023, cu modificările și completările ulterioare, care prevede drept finalitate educațională principală formarea competențelor, înțelese ca ansamblul multifuncțional și transferabil de cunoștințe, abilități și atitudini; ● Profilul de formare al absolventului, aprobat prin OME nr. 6731/2023, deziderat educațional construit pe repere fundamentale de dezvoltare, având la bază cele opt competențe-cheie; ● Repere pentru proiectarea, actualizarea și evaluarea Curriculumului național. Cadrul de referință al Curriculumului național, aprobat prin OME nr. 3239/2021, ce definește cadrul de construcție și de restructurare a curriculumului; ● Recomandarea Consiliului din 22 mai 2018 privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții (Council Recommendation of 22 May 2018 on key competences for lifelong learning)1; ● Cadrul european pentru studiul literaturii în învățământul secundar (LiFT-2); ● Portofoliul european al limbilor (The European Language Portfolio).

Viziunea programei școlare are la bază propunerea conceptuală elaborată de grupul de lucru al departamentelor maghiare din cadrul Facultății de Litere a Universității „Babeș–Bolyai”. Programa școlară în continuare acordă o importanță deosebită înțelegerii diferitelor tipuri de texte, precum și sensibilității și exigenței față de exprimare în producerea orală și scrisă. Acest demers este completat de dezvoltarea unor strategii de interpretare prin care se analizează operele literare în context istoric și cultural.

Programa școlară consideră studierea literaturii ca un mediu al (auto)formării estetice – și, în acest sens, al orientării în lume și al cunoașterii de sine –, al literației, precum și al dobândirii „culturii generale”. Experiența cititorului prin lecturarea literaturii ca artă a limbajului este plasată în centrul procesului educațional, iar elevii sunt pregătiți pentru o exprimare clară, dialog și pentru diverse forme de comunicare orală și scrisă în spațiul public. Accentul orelor de literatură se pune pe crearea situațiilor care ajută ca lectura să fie o experiență estetică. Modelul didactic propus pornește de la recunoașterea legăturii esențiale dintre operă și cititor, adică de la ideea că opera (literară) nu este un obiect al cunoașterii (științifice), ci există ca operă doar în experiența lecturii și receptării.

Parcurgerea disciplinei prin dialogul cu operele studiate – în contrast cu practica monologică, centrată pe transmiterea de cunoștințe – presupune ca scopul să nu fie predarea conținuturilor educaționale (informații de istorie literară și/sau teoria literaturii) și utilizarea lor ca modalități de clasificare, în care operele sunt doar ilustrații ale acestor cunoștințe, ci dimpotrivă: cunoștințele să fie utilizate ca fundal pentru lectura interpretativă a operelor, subordonate dezvoltării experienței estetice, iar conceptele adecvate să fie folosite ca instrumente pentru formarea și îmbogățirea schemelor și codurilor textuale necesare interpretării.

Programa școlară se bazează pe un principiu organizatoric cronologic, fără ca scopul să fie predarea istoriei literare clasice. Practica „atelierului de interpretare a operelor literare” presupune parcurgerea anuală a patru demersuri interpretative comune, coordonate de profesor, construite pe interpretarea mai multor opere literare sau fragmente din epoci diferite, având o deschidere spre creații din literatura universală, cultura pop, arte conexe, texte documentare și metatexte. Activitatea se bazează pe experiența lecturii lente, care generează trăiri, prin care cititorul poate percepe opera ca problemă existențială. Rolul profesorului nu este doar explicarea și „facilitarea înțelegerii” – întrucât aceasta impune elevului o receptare pasivă –, ci implicarea și inițierea elevului în procesul de interpretare a operei. Din multitudinea operelor literare propuse pentru temele activităților, profesorul va selecta textele sau fragmentele având în vedere interesul și nivelul clasei, respectând cerințele minime prevăzute, având posibilitatea de a le completa cu alte texte sau fragmente recomandate în cadrul temelor.

Accentul pe identificarea și rezolvarea problemelor lingvistice începe în ciclul primar, dar fenomenele care necesită utilizarea unei terminologii mai complexe și mai abstracte sunt introduse și analizate în profunzime în ciclul gimnazial. În ciclul liceal se propune identificarea relațiilor lingvistice complexe, iar punctele de plecare nu se mai limitează la experiențele directe, ci pot include și experiențele acumulate prin lectură, conversație și discuții. Procesul de învățare, având componente ca observarea, sistematizarea și generalizarea, este prezent, însă devin tot mai esențiale discuțiile, argumentarea, gândirea critică și formularea unor explicații alternative. Accentul se mută treptat de la dezvoltarea înțelegerii și producției de texte la studiul problemelor legate de paradigmele lingvistice, dezvoltarea capacității de a interpreta date și informații lingvistice, evaluarea critică a calității surselor alternative și formularea argumentelor, luarea deciziilor și aplicarea abordărilor lingvistice.

Dezvoltarea competențelor lingvistice din cadrul programelor școlare pentru clasele I-VIII are la bază o abordare funcțională, care nu pornește de la o clasificare prestabilită a limbii, ci de la conținutul, situația și contextul tipurilor de comunicare, astfel încât fiecare fenomen să poată fi interpretat în conformitate cu contextul specific de comunicare. În centrul atenției sunt texte care pot fi structurate în moduri diferite, evidențiind multiplele posibilități de reprezentare lingvistică. Programa școlară pentru ciclul liceal urmează parțial orientările bazate pe experiența proprie a elevilor, însă solicită tot mai mult activități inovatoare care, pe lângă exersarea rezolvării de probleme și a cercetării conștiente, urmăresc dezvoltarea sensibilității lingvistice, a gândirii critice și a creativității în utilizarea limbii. Prin implicarea elevilor în diferite tipuri de activități cognitive, profesorul îi orientează către descoperirea independentă a fenomenelor lingvistice. Astfel, și dimensiunea lingvistică a textelor (literare) poate fi abordată ca o problemă care justifică importanța aspectelor pragmatice, diacronice, sociale și cognitive ale utilizării limbajului.

Din punct de vedere metodologic, abordarea curriculumului presupune, de asemenea, utilizarea unor metode de predare și învățare care vizează dezvoltarea competențelor, precum și forme variate de organizare a învățării.

Structura programei școlare:

1. Notă de prezentare;

2. Competențe generale: subsisteme de comunicare și competențe cognitive care vizează dezvoltarea comunicării orale, înțelegerea și interpretarea textelor scrise, a redactării de texte, precum și sensibilitatea și rafinamentul în utilizarea limbajului;

3. Competențe specifice componente și subsisteme ale competențelor de bază (domenii de abilități și competențe dezvoltate ca urmare a învățării, seturi de motivații și atitudini);

4. Domenii de conținut și conținuturi de învățare care contribuie la dezvoltarea competențelor specifice pe baza seturilor de abilități. Domenii de conținut:

- noțiuni de teoria literaturii (noțiuni de poetică, naratologie, de teoria genului și istoria stilistică)
- lista autorilor recomandați
- domenii problematice, teme care provoacă reflecție
- teme și opere literare recomandate pentru atelierul de interpretare a operelor;

5. Exemple și activități de învățare: exemple recomandate de activități de învățare care contribuie la dezvoltarea competențelor prin integrarea conținuturilor;

6. Sugestii metodologice.

Abrevieri utilizate în programă:

TC = trunchi comun
CG = competență generală
CS = competență specifică
EAI = exemple de activități de învățare
(CS) = curriculum de specialitate

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Înțelege diferite tipuri de texte în contexte formale și informale, apreciind calitatea lor estetică**
CG2	**Aplică strategii de interpretare a textelor în contexte istorice și culturale**
CG3	**Produce oral și în scris diferite tipuri de texte exprimându-se cu sensibilitate și rafinament**

Clasa a IX-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

(TC) CG 1 - Înțelege diferite tipuri de texte în contexte formale și informale, apreciind calitatea lor estetică

Clasa a IX-a
(TC) CS 1.1. Înțelege diferența dintre lectura referențială și lectura literară în receptarea diferitelor tipuri de texte
- *compararea textelor literare și nonliterare pe baza caracteristicilor specifice (de ex. sub formă de tabel sau diagramă Venn)* - *observarea modului de receptare în cazul a două interpretări (referențială și literară) ale aceleiași teme* - *identificarea comunicării obiective și subiective în texte literare și nonliterare* - *adoptarea unei poziții cu privire la una dintre cele două interpretări (referențială și literară) oferite pe baza unui text literar* - *descoperirea rolului codurilor literare în crearea sensului conotativ în texte de diferite genuri* - *conștientizarea propriului proces de înțelegere, a obstacolelor în calea înțelegerii și eliminarea barierelor în calea înțelegerii (de ex. sub forma unui jurnal cu dublă intrare /hărți mentale/discuții)* - *corectarea individuală a erorilor de înțelegere/interpretare (de ex. recitire, reflecție, rezolvare de probleme, corectare)* - *evaluarea rezultatelor învățării în funcție de propriile obiective și așteptări, precum și de așteptările altor persoane*
(TC) CS 1.2. Înțelege conversațiile cotidiene, textele argumentative, textele documentare, textele multimedia și metatextele mai simple pentru a obține informații
- *identificarea informațiilor explicite și implicite în diferite tipuri de texte nonliterare* - *identificarea argumentelor, contraargumentelor și concluziilor în texte argumentative și metatexte simple (de ex. sub formă de model grafic)* - *identificarea informațiilor din texte documentare (de ex. orar, buletin meteorologic, instrucțiuni de utilizare, factură, bilet) în situații reale de viață* - *asocierea diferitelor tipuri de texte nonliterare cu rezumatele acestora* - *observarea textelor multimedia în baza unor criterii sub formă de tabel* - *analiza critică a mesajelor primite în diferite situații de comunicare*
(TC) CS 1.3. Denumește concepte poetice, naratologice, noțiuni legate de teoria a genului și de istoria stilurilor literare în raport cu diferite tipuri de texte
- *identificarea trăsăturilor genului și speciei literare a diferitelor texte* - *așezarea operelor citite pe o axă cronologică a stilurilor literare* - *ilustrarea prin exemple a conceptelor de poetică, naratologie, teorie a genurilor și istorie a stilurilor pe baza experiențelor de lectură* - *exerciții de versificație pentru diferențierea ritmului în versificația accentuată și metrică*
(TC) CS 1.4. Identifică calități valorice în texte literare și non-literare
- *identificarea valorilor comunicaționale și estetice exprimate în texte literare și nonliterare* - *observarea valorilor exprimate în texte multimedia (reclamă, videoclip de campanie, fragment de film)* - *compararea valorilor exprimate în texte literare și nonliterare sub forma unui model grafic* - *identificarea perspectivelor și situațiilor de viață care stau la baza valorilor exprimate* - *aplicarea asumată a propriului sistem de valori*

(TC+CS) CG 2 - Aplică strategii de interpretare a textelor în contexte istorice și culturale

Clasa a IX-a
(TC) CS 2.1. Aplică strategii de interpretare a textului în opere nonliterare, epice și lirice
- *exersarea lecturii expresive, receptive și interpretative* - *identificarea caracteristicilor textelor nonliterare* - *interpretarea caracteristicilor textelor nonliterare conform unor criterii prestabilite* - *identificarea diferențelor între caracterul liric și narativ* - *analiza relației dintre titlu și text* - *interpretarea textelor lirice prin descoperirea valorilor semantice a figurilor de stil și a tropilor* - *identificarea variațiilor de discurs poetic, context liric și mod de exprimare*

Clasa a IX-a
- *analiza rolului rimei și ritmului în textele lirice* - *distincția dintre relatarea acțiunii de către personaje și vocea naratorului în textele epice (discurs direct, discurs indirect, discurs indirect liber)* - *identificarea elementelor de atmosferă și a efectelor acestora în opere lirice și epice* - *interpretarea caracterului parabolic la nivelul acțiunii, personajelor și motivelor*
(TC) CS 2.2. Interpretează date lingvistice pe baza unor criterii specifice
- *familiarizarea cu metodele de colectare a datelor* - *utilizarea practică a fondurilor și bazelor de date, a dicționarelor (online)* - *familiarizarea cu criteriile de căutare a datelor specifice* - *identificarea informațiilor și datelor referitoare la o temă prestabilită* - *clasificarea datelor lingvistice conform unor criterii specificate*
(TC) CS 2.3. Rezumă propria experiența de lectură într-un răspuns scurt, utilizând corect noțiunile acumulate
- *formularea unor ipoteze privind tema operei literare pe baza titlului* - *observarea relației dintre titlu și text* - *descoperirea trăsăturilor de gen ale operelor lirice și epice în cadrul unei opere literare lecturate* - *distincția dintre ficțiune și realitate în operele literare* - *formularea intenției didactice în raport cu valorile exprimate în textele cu caracter parabolic* - *identificarea caracteristicilor lingvistice, stilistice, tonalității și atmosferei textului* - *identificarea calităților estetice ale textului* - *recunoașterea rolului structural și expresiv al ritmului și al rimei în poezie*
(TC) CS 2.4. Recunoaște caracteristicile textelor din diferite epoci literare în vederea dezvoltării perspectivei istorice
- *identificarea și discutarea informațiilor și datelor legate de diferite epoci literare, conform unor criterii prestabilite* - *identificarea caracterului istoric al textului* - *compararea propriilor experiențe existențiale cu cele din lecturile literare* - *identificarea schimbărilor de sistem de valori în opere cu tematică istorică* - *recunoașterea evoluției formelor de exprimare în texte aparținând unor epoci diferite* - *identificarea trăsăturilor stilistice ale textelor literare sub formă de răspunsuri scurte*
(TC+CS) CS 2.5. Interpretează motivele schimbărilor lingvistice în vederea dezvoltării perspectivei istorice
(TC) - *căutarea unor informații și date referitoare la anumite cauze ale schimbărilor lingvistice și discutarea acestora pe baza unor criterii prestabilite.* - *descoperirea posibilităților de schimbare în timp a frazemelor și proverbelor* - *analiza trăsăturilor lingvistice (gramaticale) ale textelor literare vechi* - *recunoașterea împrumuturilor lexicale în texte din diferite perioade* - *recunoașterea mecanismelor care facilitează integrarea în limbaj a cuvintelor împrumutate* **(CS)** - *analiza evoluției limbii maghiare prin compararea formei sale din monumentele lingvistice timpurii și codexuri medievale cu limba maghiară contemporană* - *analiza asemănărilor și diferențelor în raport cu limba maghiară contemporană*

(TC) CG 3 - Produce oral și în scris diferite tipuri de texte cu sensibilitate și rafinament în exprimarea lingvistică

Clasa a IX-a
(TC) CS 3.1. Compune texte adecvate contextului, ținând cont de diferențele regionale și sociale
- *identificarea trăsăturilor propriei variante dialectale/regionale a limbii materne și compararea acestora cu variantele utilizate în alte regiuni dialectale, cu ajutorul hărților digitale* - *compararea textelor formulate în diferite variante ale limbii și evidențierea asemănărilor și diferențelor* - *producerea de texte în diferite variante lingvistice, în funcție de situație, scop, emițător și receptor* - *analiza relației dintre varianta regională a limbii și identitatea personală/culturală, ca rezultat al unei cercetări realizate de elevi (de exemplu: cuvinte și expresii folosite în familie care nu apar în varianta normativă)* - *crearea de texte orale pe baza cuvintelor-cheie și a rețelei tematice* - *producerea de texte cu respectarea micro- și macrostructurii textului*

Clasa a IX-a
- *redactarea unei povești prin aplicarea progresiei tematice*
(TC) CS 3.2. Participă la interacțiuni verbale și produce monologuri în diverse situații de comunicare
- *exerciții complexe de tip situațional privind inițierea comunicării (salut, prezentare, adresare), menținerea și încheierea relației de comunicare* - *exersarea dialogului în contexte informale și formale, având în vedere relația dintre interlocutori* - *identificarea factorilor perturbatori în comunicare* - *pregătirea pentru rolul de coordonator al conversației în dialoguri cu mai mulți participanți* - *exersarea metodei ascultării active / atenției receptive* - *utilizarea dialogului și monologului ca procedee caracterologice* - *crearea unui schimb de replici cu caracter umoristic* - *participare responsabilă în diverse interacțiuni, cu respectarea convențiilor comunicative și a principiilor etice, precum și cu aprecierea diversității culturale*
(TC) CS 3.3. Produce tipuri de texte funcționale (scrisoare privată/oficială, invitație, completare de formulare) adaptate unei anumite situații de comunicare
- *exersarea redactării unui enunț tematic în scrisori personale și oficiale* - *redactarea unei invitații în registre stilistice diverse, corespunzătoare unor contexte variate* - *proiectarea unor pliante pentru evenimente literare* - *exersarea respectării regulilor de completare a formularelor de candidatură* - *redactarea unei scrisori de admirație, reale sau fictive, adresate unui artist sau actor preferat, cu aprecierea activității sale artistice.* - *redactarea unei scrisori adresate primăriei pentru soluționarea unei probleme comunitare*
(TC) CS 3.4. Produce texte argumentative mai simple în situații de comunicare cotidiană
- *formularea unor mesaje variate pentru exprimarea opiniilor, gândurilor, emoțiilor, argumentelor și contraargumentelor în contexte formale și informale, prin diverse medii, adaptate situației de comunicare* - *asocierea unor afirmații cu dovezi/argumente și contraziceri/contraargumente* - *exersarea delimitării între fapte și opinii în diferite contexte de comunicare* - *exersarea exprimării unui punct de vedere (într-un text de trei minute sau trei paragrafe)* - *motivarea și explicarea detaliată a unui răspuns la o întrebare* - *integrarea exemplelor și citatelor în texte argumentative* - *exersarea argumentării scurte și eficiente prin teme cotidiene* - *exersarea argumentului derivat dintr-o definiție* - *crearea de discursuri adaptate diferitelor destinatari* - *crearea unor texte scurte, cu caracter comic, în care se formulează scuze și explicații pentru diverse situații*
(TC) CS 3.5. Produce texte jurnalistice, digitale/multimedia (de ex. mesaje text, SMS-uri, mesaje vocale, comentarii, e-mailuri, reclame, crearea de evenimente, texte pentru rețelele de socializare) în diverse situații de comunicare
- *participare conștientă la comunicarea scrisă online, cu aplicarea regulilor de ortografie* - *formularea aceluiași mesaj în moduri diferite, adaptate diverselor situații de comunicare* - *pregătirea unui scenariu detaliat al unor evenimente/zile comemorative* - *exersarea utilizării eficace a resurselor din biblioteci electronice* - *formularea mesajelor vocale într-un mod concis* - *elaborarea de materiale-suport pentru învățare cu sprijinul inteligenței artificiale*
(TC) CS 3.6. Creează texte narative, descriptive, bazate pe experiențe reale sau fictive
- *transformarea experienței de lectură în reflecție scrisă, cu exprimarea unui mesaj semnificativ, într-un format de jurnal de impresii* - *exersarea tehnicii scrisului reflexiv (de ex. pentru formularea ideilor, opiniilor, argumentelor și întrebărilor personale)* - *integrarea dialogului și monologului într-un text narativ* - *integrarea unui text descriptiv într-un text narativ* - *relatarea unei zi de școală sub forma unui fragment de jurnal, din perspectivă individuală și colectivă*
(CS) CS 3.7. Creează texte creative pe baza unor texte literare
- *crearea unei parabole / pilde într-o situație inversată (de ex. copil către părinte, elev către profesor, elev către elev)*

Clasa a IX-a
- *compunerea unor mituri de origine pe baza unei teme date (de ex. Povestea coborârii mele în lumea de dincolo* - *redactarea unei scrisori de răspuns (de exemplu: la scrisoarea 62 a lui Mikes Kelemen)* - *redactarea unui text argumentativ pe baza unor enunțuri extrase din opere literare* - *continuarea enunțurilor inițiale în moduri stilistice diverse (de ex. Cel mai important lucru pe care l-am învățat vreodată…)* - *crearea unui lanț narativ pornind de la titluri de opere literare studiate (în grupuri de trei, poveste în trei părți)* - *redactarea unui discurs consultativ adresat unui personaj dintr-o operă literară studiată (de ex. cu utilizarea limbajului și modului de gândire specifice epocii operei sau cu evidențierea distanței temporale prin limbaj și gândire specifice secolului XXI)* - *redactarea unei însemnări de jurnal din perspectiva unui personaj „excentric” dintr-o operă literară, în care acesta mărturisește cum percepe relația dintre sine și mediul înconjurător* - *rescrierea unui fragment ales dintr-o operă literară studiată din perspectiva personajului excentric* - *redactarea unui monolog în care personajul excentric își motivează alegerea unui comportament sau traseu diferit de cel al comunității* - *elaborarea unei argumentații despre relevanța personajelor excentrice în epoca modernă*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Autori recomandați	**(TC)** **1.1.** Balassi Bálint **1.2.** Csokonai Vitéz Mihály **1.3.** Heltai Gáspár **1.4.** Janus Pannonius **1.5.** Mikes Kelemen **1.6.** Zrínyi Miklós
2. Noțiuni	**(TC)** **2.1.** lectura referențială vs. lectura literară **2.1.** caracteristicile textului literar: – ficționalitate, construcție lingvistică, caracter istoric, sens conotativ – rolul codurilor și formelor literare în organizarea textului – autor, cronologie, cultură, viziune asupra lumii, istoricitate, epocă literară, stil, stilul caracteristic al unei epoci, curent literar, sinteză stilistică – criterii de interpretare în procesul lecturii – valori și raporturi valorice (în operele literare) – calități estetice (frumos, urât, tragic, comic, sublim, josnic, idilic, elegiac) – tonalități (obiectiv, subiectiv, odic, patetic, tragic, elegiac, umoristic) **2.3.** epoci și curente stilistice: – Antichitate, Evul Mediu, Renaștere, umanism, Reforma protestantă, Baroc, Rococo **2.4.** monumente ale limbii maghiare: – fragmente de texte, texte integrale, glose **2.5.** lectura operelor epice: – epica, povestea, narațiunea, naratorul, perspectiva narativă, vocea narativă, personajul, structura personajelor, tehnici de caracterizare – genuri epice: povestire biblică, parabolă, fabulă cu morală, învățătură, predică, legendă, cronică, legendă istorică, gestă, epopee (propoziție tematică, invocație, in medias res, comparații epice, enumerare, intervenție divină, epitete constante, anticipare narativă), scrisoare literară, nuvelă. – narațiune și învățătură, caracter parabolic **2.6.** lectura operelor lirice: – lirism, eul liric, situația poetică, situația de enunțare, stil de vorbire – genuri lirice: cântece (cântece de ostași, cântece de curuți), epigramă, imn, odă, psalm, lirica trubadurilor, cântece de dragoste cu imagini florale, odă elegiacă, elegie – pictura, sententia – versificație accentuată și metrică (picioare metrice, hexametru, pentametru, distih), versificație simultană, strofă (strofa Balassi), rimă, tipuri de rimă **2.7.** tipuri de texte: – monolog, dialog, texte documentare, metatexte, texte argumentative (argument, contraargument, punct de vedere, teză), scrisoare cu caracter personal, scrisoare oficială, invitație, texte multimedia, sms, mesaj, mesaj vocal, comentariu, e-mail, anunț, creare de eveniment, texte de pe rețelele de socializare **2.8.** fonduri de date, baze de date, tipuri de dicționare: – dicționare monolingve/explicative, multilingve, etimologice, de sinonime, dicționare de specialitate, dicționar ortografic, dicționare istorice ale limbii – articol de dicționar; funcția diferitelor tipuri de dicționare – asemănări și diferențe între fonduri de date, baze de date, dicționare tipărite și online **2.9.** schimbare lingvistică: – diversitatea lingvistică în timp – cauzele schimbărilor lingvistice: • cauze interne – sistemul limbii • cauze externe – schimbările sociale, culturale, influența evenimentelor istorice, contactul cu alte comunități lingvistice **2.10.** variante teritoriale și sociale:

Domenii de conținut	Conținuturi
	– variantă lingvistică, dialect, limbaj comun, standard, limbaje de hobby, variante lingvistice specifice vârstei, limbaje de specialitate
	(CS) **2.11.** mit, mitologie, legendă, mit de origine, povestea creației, povești despre distrugere, cântec ritualic al ursului, baladă eroică **2.12.** sursele istoriei limbii (texte manuscrise și tipărite din epoci diferite) **2.13.** permanența limbii în ciuda schimbărilor (transmiterea experiențelor și cunoștințelor între generații, cvasi-stabilitatea sistemului gramatical)
3. Atelier de interpretare textuală	**(TC)** **3.1. FORMARE INTELECTUALĂ ȘI EDUCAȚIE** (Cerință minimă: 3 opere epice și 3 opere lirice) **3.1.1. Opere literare din epocile studiate în clasa a IX-a:** *Halotti Beszéd és Könyörgés;* pilde biblice (Semănătorul; Fiul risipitor); *István király intelmei Imre herceghez*; Janus Pannonius: *A veronai Guarinóhoz* (Kérlek téged, e kornak fényessége…); *Vitázik Guarino mentegetőzésével; Guarinóhoz* (Így szóltál, Guarino, míg olvasgattad a könyvem…); Heltai Gáspár: *Száz fabula* (fragment); Mikes Kelemen: *Törökországi levelek* (scrisoarea 62); Csokonai Vitéz Mihály: *Jövendőlés az első oskoláról a Somogyban* **3.1.2. Opere asociabile** **3.1.2.1. Opere literare:** Apáczai Csere János: *Az iskolák fölöttébb szükséges voltáról*; Kosztolányi Dezső: *Halotti beszéd; A kulcs*; *Aranysárkány*; *Házi dolgozat*; *Fürdés; Sakk matt*; Márai Sándor*: Halotti beszéd; Füves könyv*; Kazinczy Ferenc: *A nagy titok*; Kölcsey Ferenc: *Emléklapra; Huszt*; Berzsenyi Dániel: *A magyarokhoz (II.)*; Gárdonyi Géza: *Bűntárgyalás*; Móricz Zsigmond: *Légy jó mindhalálig* (fragmente, scene care ilustrează viața școlară); Szabó Magda: *Abigél*; Karinthy Frigyes: *Tanár úr, kérem*; Vámos Miklós: *Pofon*; Ady Endre: *Üzenet egykori iskolámba*; Kovács András Ferenc: *Erdélyi iskolák falára*; Tóth Krisztina: *Verset állva; Tolltartó; Én csak egy nyugdíjas tanár vagyok*; Ottlik Géza: *Iskola a határon* (fragmente, scene care ilustrează viața școlară); Esterházy Péter: *Pápai vizeken ne kalózkodj!*; Pilinszky János: *A tékozló fiú keresése*; Dragomán György: *Oroszlánkórus*; Tamás Dénes: *Az élő ház*; Gion Nándor: *Sortűz egy fekete bivalyért* (fragmente, figura profesorului Fodó) **3.1.2.2. Opere din domenii artistice conexe:** Fra Angelico: *Predica de pe munte* (pictură, 1442); Raffaello Sanzio: *Școala din Atena* (pictură, 1510); Rembrandt Harmenszoon van Rijn: *Întoarcerea fiului risipitor* (pictură, 1669); *Lecția de anatomie a doctorului Tulp* (pictură, 1632); *Cina din Emmaus* (pictură, 1601); Jean-François Millet: *Semănătorul* (pictură, 1850); Munkácsy Mihály: Colpachi iskola (pictură, 1882); Vincent Van Gogh: *Semănătorul la apus* (pictură, 1888, ambele versiuni); Ferenczy Károly: *Predica de pe munte* (pictură, 1896); Csontváry Kosztka Tivadar*: Marokkói tanító* (pictură, 1908); Caravaggio: *Trișorii* (pictură, 1594); *A Pál utcai fiúk* (dramă cinematografică pentru tineret, adaptare a romanului lui Ferenc Molnár, Fábri Zoltán, 1969); *Cercul poeților dispăruți* (dramă cinematografică pentru tineret, Peter Weir: *Dead Poets Society*, 1989); *Mindenki* (*scurtmetraj,* Deák Kristóf, 2016); *Zâmbet de Mona Lisei* (dramă cinematografică, Mike Newel: *Mona Lisa Smile*, 2003); Cancelaria profesorilor (dramă cinematografică, İlker Çatak: *Teachers' Lounge,* 2023); *Fekete pont* (dramă cinematografică, Szimler Bálint, 2024) **3.1.3. Perspective asupra literaturii universale:** Marcus Aurelius: *Meditații*; *Profesorul și bacul* (poveste populară hindusă); J.D. Salinger: *De veghe în lanul de secară*; J. K. Rowling: *Harry Potter*; Sylvia Plath: *Inițiere*; Ernest Hemingway: *Tabăra indiană*; André Gide: *Întoarcerea fiului risipitor* **3.1.4. Oportunități de analiză retrospectivă:** Molnár Ferenc: *A Pál utcai fiúk* **3.1.5. Noțiuni** (valori, teme, motive reprezentate): păcat originar, cădere în păcat, pedeapsă, Eden, motivul arborelui, limbaj arhaic, strategii de învățare, inițiere, model de urmat, integrare, respectarea normelor, maturizare, implicare personală, tipare de comportament uman, transmiterea valorilor, responsabilitate, conformare, vocație, cunoaștere, principii educaționale, idealuri educaționale, roluri ale profesorului, conflicte școlare, drepturile copilului, protecția copilului

Domenii de conținut	Conținuturi
	3.2. DIMENSIUNI SACRE ȘI PROFANE ALE IUBIRII (Cerință minimă: 2 opere epice și 4 opere lirice) **3.2.1. Opere literare din epocile studiate în clasa a IX-a:** *Margit-legenda***;** *Szent Ferenc legendája* (Jókai kódex: *Az fordolt farkasról*); *Szent László legendája*; Balassi Bálint: *Hogy Juliára talála így köszöne néki*; *Juliát hasonlítja a szerelemhez, mely hasonlatosságot a Juúlialia dicséretin kezd el*; *Kiben az kesergő Céliáról ír*; Csokonai Vitéz Mihály: *A boldogság*; *Tartózkodó kérelem*; *A rózsabimbóhoz*; *A Reményhez* **3.2.2. Opere asociabile:** **3.2.2.1. Opere literare:** Dsida Jenő: *Arany és kék szavakkal*; Gárdonyi Géza: *Isten rabjai*; Lackfi János: *Szent Margit legendája*; Szerb Antal: *A szerelem a palackban*; Márai Sándor: *Vendégjáték Bolzanóban*; Csokonai Lili [EsterházyPéter]: *Tizenhét hattyúk*; Kovács András Ferenc: *Júliának különb dicséreti*; *Kiket Júliáról szerzett*; *Júliát az hithez hasonlítja; Magát az planétákhoz méri*; *Julia árnyékáról*; Orbán Ottó: *Melyben Balassi módján fohászkodik*; Nagy Gáspár: *Visszhangzó lépcsők egy eleven Balassi-szoborhoz*; Petri György: *Egy Balassi-strófa*; Varró Dániel: *Változatok egy gyerekdalra: Balassi Bálint* **3.2.2.2 Opere din domenii artistice conexe:** *Ilustrațiile din Codex Manesse care reprezintă dragostea cavaleresca* (1305−1340); Jan van Eyck: *Portretul Arnolfini* (pictură, 1434); Sandro Boticelli: *Primăvara* (pictură, 1482); *Venus și Marte* (pictură, 1485); *Nașterea lui Venerei* (pictură, 1486); Hieronymus Bosch: *Grădina desfătărilor umane* (pictură, în jurul anului 1500); Tiziano: *Dragoste pământească și cerească* (pictură, 1512−1516); Peter Paul Rubens: *Grădina iubirii* (pictură, 1630−1632); Giovanni Lorenzo Bernini: *Extazul Sfineti Tereza* (statuie, 1647); François Boucher: *Iubitori în parc* (pictură, 1758); Jean-Honore Fragonard: *Leagănul* (pictură, 1767); Louis-Jean-François Lagrenée: *Amor și Psyché* (pictură, 1767−1771); Antonio Canova: *Amor și Psyche* (statuie, 1796); Gustav Klimt: *Sărutul* (pictură, 1907−1908); Szinyei Merse Pál: *Szerelmespár* (pictură, 1870); René Magritte: *Îndrăgostiții* (pictură, 1928); *Bucură-te, patrie maghiară!*(adaptarea imnului Gaude Mater Hungaria) – Schola Hungarica – Dobszay László; *Lucis cr eator optime* melodia gregoriană; Sator-Quartet – Heidl György și Bognár Szilvia: *Lucis creator optime*; Moniot d'Arras: *Ce fu en mai* (Cântec de vară); formația Kecskés: Gaucelm Faidit: *Cântece de trubaduri din secolele XII–XIII* (Hungaroton,1986); Ludwig van Beethoven: *Simfonia a IX-a* (simfonie, 1824, Partea a IV-a, Oda bucuriei); Richard Wagner: *Tristan și Isolda* (operă, 1859, Liebestod, fragment); Giacomo Puccini: *Turandot* (operă, 1926, „Nessun dorma", Aria lui Calaf, începutul actului III); Richard Wagner: *Inelul Nibelungilor* (ciclu de opere, 1876, „Awakening Scene", „Immolation Scene"); Giuseppe Verdi: *Trubadurul* (operă, 1853); Liszt Ferenc: *Két legenda: Assisi Szent Ferenc prédikál a madaraknak* (compoziție pentru pian, 1862−1863); *Árpád-házi Szent Margit legendája* (spectacol muzical de fantezie istorică prezentat de Trupa itinerantă Déryné din Kaposvár); *Fratele Soare, sora Lună* (dramă cinematografică, Franco Zefirelli: *Fratello sole, sorella luna*, 1972); *Omul care l-a ucis pe Don Quijote* (comedie de aventuri, Terry Gilliam: *The Man Who Killed Don Quixote*, 2018); *Shakespeare îndrăgostit* (comedie romantică, John Madden: *Shakespeare in love,* 1998); *Povestea unui cavaler* (comedie de aventuri cu tematică istorică, Brian Helgeland: *A Knight's Tale,* 2001) **3.2.3. Perspective asupra literaturii universale:** Platon: *Banchetul* (*Symposion*); Francesco Petrarca: *Cântecul*; William Shakespeare: *Sonete; Romeo și Julieta*; Miguel de Cervantes: *Don Quijote*; Umberto Eco: *Numele trandafirului*; Anton Pavlovics Csehov: *Despre dragoste și alte povestiri;* Johann Wolfgang von Goethe*: Faust* (partea I, II); Novalis*: Imnuri către noapte*; Lidia Amejko: *Viața sfinților din cartier* **3.2.4. Oportunități de analiză retrospectivă:** Petőfi Sándor: *János vitéz* **3.2.5. Noțiuni** (valori, teme, motive reprezentate): iubire sacră, iubire cavalerească, poezia trubadurilor, iubire renascentistă, curtare rococo, extaz, transfigurare, iubire platonică, transcendență, profan, cântece de dragoste cu imagini florale, cântece populare de situație, sacru, sfințenie, miracol, catalog de virtuți, literatură monastică, oferirea unui model, caracter educativ, exemplu moral, sacrificiu de sine, jertfă,

Domenii de conținut	Conținuturi
	asceză, slujire, căutarea fericirii, pasiune, dorință, împlinire, trecerea timpului, iubirea ca ideal, antropomorfizare, efemeritatea existenței umane **3.3. EXPERIENȚA APARTENENȚEI ȘI A STRĂINĂTĂȚII** (Cerință minimă: 2 opere epice și 4 opere lirice) **3.3.1. Opere literare din epocile studiate în clasa a IX-a:** Janus Pannonius: *Pannónia dicsérete*; *Egy dunántúli mandulafáról*; *Mikor a táborban megbetegedett*; *Búcsú Váradtól*; Mikes Kelemen: *Törökországi levelek*; Csokonai Vitéz Mihály: *Az estve*; *A tihanyi echóhoz*; *A magánossághoz*; *A pillangóhoz* **3.3.2. Opere asociabile** **3.3.2.1. Opere literare:** Berzsenyi Dániel: *A közelítő tél*; Kazinczy Ferenc: *Fogságom naplója* (fragment); Péterfy Gergely: *Kitömött barbár*; Kosztolányi Dezső: *A szegény kisgyermek panaszai*; *Esti Kornél* (fragment); Márai Sándor: *Napló*; *Béke Ithakában*; Arany János: *Epilógus*; Ady Endre: *Kocsi-út az éjszakában*; *Sem utódja, sem boldog őse…*; *A Tisza-parton*; *A Hortobágy poétája*; *Mátyás bolond diákja*; Karinthy Frigyes: *Előszó; Barabbás*; József Attila: *Levegőt!*; *Külvárosi éj*; Tóth Árpád: *Lélektől lélekig*; Tamási Áron: *Levél Édesanyámhoz Mikes Kelemenről*; Kányádi Sándor: *Fától fáig*; Örkény István: *Az otthon*; Tandori Dezső: *Egy talált tárgy megtisztítása* **3.3.2.2. Opere din domenii artistice conexe:** Kolozsvári Tamás: *Kálvária* (retablu, 1427); Caspar David Friedrich: *Hoinarul deasupra mării de ceață* (pictură, 1818 körül), Edgar Degas: *Consumatorii de absint* (pictură, 1876); Munkácsy Mihály: *Krisztus Pilátus előtt* (pictură, 1881); Edvard Munch: *Țipătul* (pictură, 1893); Edward Hopper: *Automat* (pictură, 1927); Csontváry Kosztka Tivadar: *Magányos cédrus* (pictură, 1907); Ludwig van Beethoven: *Sonata la lumina lunii* (1801); Bródy János: *A magány* (piesă muzicală în stil beat, 1994); Margaret Island: *A rab gólya* (poezie de Arany János adaptată muzical, 2018; *Az emigráns* (film artistic, Szalai Györgyi, Dárday István, 2006); *A Pillangó* (film artistic de comedie dramatic, Philippe Muyl: *Le papillon,* 1973); Várnai György, Jankovics Marcell: *Gusztáv elidegenedik* (animație, 1978), *Acolo unde cântă racii* (thriller criminal, adaptare după romanul Delia Owens, Olivia Newman: *Where the Crawdads Sing*, 2022) **3.3.3. Perspective asupra literaturii universale:** Dante Alighieri:*Divina Comedie*; John Keats: *Singurătate*; *Speranței*; Mihai Eminescu: *Sărmanul Dionis*; *Luceafărul*; Franz Kafka: *Metamorfoza*; Sylvia Plath: *Clopotul de sticlă* **3.3.4. Oportunități de analiză retrospectivă:** Molnár Ferenc: *A Pál utcai fiúk*; Rudyard Kipling: Cartea junglei; Antoine de Saint-Exupéry: *Micul Prinț* **3.3.5. Noțiuni** (valori, teme, motive reprezentate): familiaritate, drum, exil, (e)migrație, dor de casă, atașament personal și cultural, nostalgie, întâlnirea culturilor, dificultăți de integrare, neînțelegere, excludere, înstrăinare, singurătate **3.4. DEVOTAMENT ȘI EROISM. *Ecouri istorice ale invaziei tătare, ale stăpânirii turcești și ale războaielor curuți–lobonți*** (Cerință minimă: 2 opere epice și 4 opere lirice) **3.4.1. Opere literare din epocile studiate în clasa a IX-a:** Balassi Bálint: *Egy katonaének; Ó, én édes hazám, te jó Magyarország*; Zrínyi Miklós: *Szigeti veszedelem* (fragmente); cântece de curuți (*Csínom Palkó*; *Rákóczi-nóta*; *Nagymajtényi síkon letörött a zászló*; *Őszi harmat után)* **3.4.2. Opere asociabile** **3.4.2.1. Opere literare:** Rogerius mester: *Siralmas ének*; Tinódi Lantos Sebestyén: *Cronica* (Egervár viadaljáról); Kodolányi János: *Julianus barát*; *A vas fiai*; Kemény Zsigmond: *Zord idő*; Ady Endre: *Bujdosó kuruc rigmusa; Kurucok így beszélnek; Két kuruc beszélget*; Arany János: *Szondi két apródja*; Gárdonyi Géza: *Egri csillagok*; Jókai Mór: *Török világ Magyarországon*; *A nagyenyedi két fűzfa*; Mikszáth Kálmán: *A fekete város*; *Új Zrínyiász*; Kós Károly: *Varju nemzetség*; Esterházy Péter: *Harmonia Caelestis* (fragmente care evocă atmosfera epocii); Szilágyi István: *Hollóidő*; Makkai Sándor: *Ördögszekér*; Orbán Ottó: *Melyben Balassi módjára fohászkodik*; Lackfi János: *Plaza Balassi*

Domenii de conținut	Conținuturi
	3.4.2.2. Opere din domenii artistice conexe: Hollósy Simon: *Zrínyi kirohanása* (pictură, 1896); Csontváry Kosztka Tivadar: *Zrínyi kirohanása* (pictură, 1903); Feszty Árpád: *Feszty-körkép* (pictură, 1892−1894); Benczúr Gyula: *Budavár visszavétele a töröktől* (pictură, 1686); *Egri csillagok* (musical, Várkonyi Mátyás – Béres Attila, 1996); *Zrínyi 1566* (musical rock, Moravetz Levente, 2017); versiuni ale *Rákóczi-induló* **3.4.3. Perspective asupra literaturii universale:** Homérosz: *Iliada*; Vergilius: *Eneida*; *Cântecul lui Roland*; *Cântecul Nibelungilor*; *Legendele regelui Arthur*; Torquato Tasso: *Ierusalimul eliberat*; Mihai Eminescu: *Scrisoarea a III-a*; Leon Uris: *Exodul* **3.4.4. Oportunități de analiză retrospectivă:** Jókai Mór: *A kőszívű ember fiai*; Arany János: *Toldi*; Gárdonyi Géza: *Egri csillagok* **3.4.5. Noțiuni** (valori, teme, motive reprezentate): identitate națională, sistem de valori creștine, viață de ostaș, loialitate, eroism, ostași de la cetățile de graniță, sacrificiu de sine, imitatio Christi, athleta Christi, viziune dualã asupra lumii, curuți, lobonți, exil, pribegie **(CS)** **3.5. ECOUL MITURILOR FUNDAMENTALE ÎN LITERATURĂ** (Cerință minimă: 6 narațiuni fundamentale din mitologie, 4 opere literare asociabile) **3.5.1. 1. Opere literare din epocile studiate în clasa a IX-a:** **3.5.1.1.1. Mitologia greco-romană – narațiuni fundamentale:** Nașterea zeilor, Prometeu și crearea omului, Povestea Minotaurului, Eros și Psyche, Orfeu și Euridice, Războiul troian (povestea lui Paris, răpirea Elenei), Povestea Pandorei, Povestea muzelor, Daphne și Apollo, Arachne, metamorfoza lui Narcis **3.5.1.1.2. Mitologia fino-ugrică – narațiuni fundamentale:** Visul lui Emese, pasărea turul și cucerirea patriei, legenda Calului Alb, tradiția tăltoșilor și șamanilor, cerbul miraculos, Kalevala (fragment, povestea lui Aino), cântece ale ursului din tradiția vogulă și ostiacă **3.5.2. Opere asociabile:** **3.5.2.1. Opere literare:** Lázár Ervin: *Tűz*; Kosztolányi Dezső: *A kulcs*; Arany János: *Rege a csodaszarvasról*; *Fehérlófia*; *Az égig érő paszuly* (basm popular); *Jelképtár* (Hoppál Mihály, Szemadám György, Nagy András, Jankovics Marcell); Zrínyi Miklós: *Szigeti veszedelem* (fragmente, figura lui Mars, Minerva); Márai Sándor: *Béke Ithakában;* Karinthy Frigyes: *A cirkusz* **3.5.2.2. Opere din domenii artistice conexe:** Akseli Gallen Kallela: *Făurirea Sampo-ului*; *Väinämöinen părăsește Finlanda*; *Apărătorii Sampo-ului*; *Fratricidul*; *Mama lui Lemminkäinen; Blestemul lui Kullervo*; *Tripticul Aino*; *Kullervo pleacă la război* (picturi 1893−1901); Gustave Moreau: *Jupiter și Semele* (pictură în ulei, 1895); José de Ribera: *Prometeu înlănțiut* (pictură în ulei, 1637); George Frederic Watts: *Minotaurul* (pictură în ulei, 1885); Pablo Picasso: *Minotauromahia* (gravură în cupru, 1935); William-Adolphe Bouguereau: *Răpirea lui Psyche* (pictură în ulei, 1895); François Gérard: *Eros și Psyche* (pictură în ulei, 1798); Jean-Baptiste-Camille Corot: *Orfeu o conduce pe Euridice din lumea de jos* (pictură în ulei, 1861); Peter Paul Rubens: *Orfeu și Euridice* (pictură în ulei, 1636–1637); Jacques-Louis David: *Judecata lui Paris* (pictură în ulei, 1788); Gavin Hamilton: *Salvarea Elenei de către Venus* (pictură în ulei, 1785 körül); John William Waterhouse: *Pandora* (pictură în ulei, 1896); Lawrence Alma-Tadema: *Pandora* (pictură în ulei, 1889); Gustave Moreau: *Hesiod și Muza* (pictură în ulei, 1891); Anton Raphael Mengs: *Parnassus* (frescă, 1761), Gian Lorenzo Bernini: *Apollo și Daphne* (statuie din marmură, 1622–1625); Diego Velázquez: *Țesătoarele* (pictură în ulei, 1657); Caravaggio: *Narcis* (pictură în ulei, 1597–1599); Jean Sibelius: *Finlandia* (poem simfonic); *Troia* (dramă cinematografică istorică, Wolfgang Petersen, 2004); *Firul Ariadnei* (animație, Bertóti Attila, 2009); Ludwig van Beethoven: *Uvertura Prometeu* (uverturnă simfonică, 1801); Christoph Willibald Gluck: *Orfeu și Euridice* (operă, 1762); Kodály Zoltán: *Galathea tánca* (fragment din suită, 1907); Wolfgang Amadeus Mozart: *Simfonia Jupiter*– Simfonia nr. 41 în Do major, KV 551 (simfonie, 1788); Maurice Ravel: *Daphnis și Chloe* (balet, 1912)

Domenii de conținut	Conținuturi
	3.5.3. Perspective asupra literaturii universale: Sofocle: *Oedip rege*; Ovidiu: *Metamorfoze*, Franz Kafka: Metamorfoza; Oscar Wilde: *Portretul lui Dorian Gray*; Mihail Bulgakov: *Maestrul și Margareta* (fragmente); Jorge Luis Borges: *Grădina potecilor ce se bifurcă*; J. K. Rowling: *Harry Potter* **3.5.4. Retrospectivă:** legende etiologice, basme populare **3.5.5. Noțiuni** (valori, teme, motive reprezentate): creația lumii, ordine și haos, ierarhia divină, totemism, tăltoș, șaman, pasărea turul, dorința de cunoaștere, răzvrătire, progresul uman, sacrificiu de sine, labirint, labirintul ca parcurs existențial, rătăcirile sufletului omenesc, monstru, iubire, încercare, inițiere, puterea artei, frumusețe, pasiune, destin, curiozitate, inspirație, grație divină, evadare, metamorfoză, narcisism, pedeapsă, origine, vis, misiune divină, jertfă, cunoaștere supranaturală, rol de mediator, călătoria sufletului, renaștere, întoarcerea la natură, respect pentru natură, ciclicitate, transformare **3.6. FIGURA EXCENTRICULUI ÎN LITERATURĂ** (Cerință minimă: 4 opere epice/dramatice) **3.6.1. Opere literare din epocile studiate în clasa a IX-a:***Margit-legenda*; Ilosvai Selymes Péter: *Az híres neves Toldi Miklósnak jeles cselekedetiről és bajnokságáról való história*; Csokonai Vitéz Mihály: *Dorottya*; *Rút ábrázat s szép ész* **3.6.2. Opere asociabile:** **3.6.2.1. Opere literare:** Arany János: *Bolond Istók*; *Toldi*; *Toldi estéje*; Jókai Mór: *A kráó*; *Névtelen vár*; Mikszáth Kálmán: *Beszterce ostroma*; Petelei István: *Klasszi*; Cholnoky László: *Prikk mennyei útja*; Gárdonyi Géza: *Az öreg tekintetes*; Kosztolányi Dezső: *Nero, a véres költő*; *Esti Kornél*; Tersánszky Józsi Jenő: *Kakuk Marci*; Füst Milán: *A feleségem története* **3.6.2.2. Opere din domenii artistice conexe:** Edvard Munch: *Țipătul* (pictură, 1893); Frida Kahlo: *Autoportret cu colier de spini* (pictură, 1940); Salvador Dalí: *Persistența memoriei* (pictură, 1931); Marc Chagall: *Violonistul verde* (pictură, 1923–1924); Frank Zappa: *We're Only in It for the Money* (album, 1968), *The Yellow Shark* (album, 1993); Alberto Giacometti: *Omul care merge* (statuie, 1960); Duane Hanson: *Doamna de la supermarket* (statuie, 1970); Antony Gormley: *Îngerul Nordului* (statuie, 1998); Louise Bourgeois: *Mama* (statuie, 1999); *Fabuloasa poveste a lui Amélie Poulain* (comedie romantică, Jean-Pierre Jeunet, 2001); *Harold și Maude* (tragicomedie, Hal Ashby, 1971); *Homarul* (dramă absurdă, Yorgos Lanthimos, 2015), *Joker* (dramă psihologică/thriller, Todd Phillips, 2019); *Forrest Gump* (dramă cinematografică, Robert Zemeckis, 1994) **3.6.3. Perspective asupra literaturii universale:** Victor Hugo: *Omul care râde*; Miguel de Cervantes: *Don Quijote*; Jaroslav Hašek: *Svejk, a derék katona* **3.6.4. Retrospectivă:** Lázár Ervin: *A Négyszögletű Kerek Erdő* (Dömdödöm); Molnár Ferenc: *A Pál utcai fiúk* (Nemecsek Ernő) **3.6.5. Noțiuni** (valori, teme, motive reprezentate): asceză, sacrificiu de sine, viață dedicată lui Dumnezeu, existență în afara comunității, renunțare de sine, excentric divin, vocație divină, onoare, serviciu comunitar, morală populară, simț al dreptății, simplitate, excentricul romantic, eroul solitar, individualism, demnitate, excludere, căutarea identității personale, autocontrol, excentric marginalizat social, caricatură, critică socială, excentricul modern, visător rupt de realitate, anacronism, iluzie, nostalgie, opoziția dintre modernitate și trecut, căutarea idealului, loialitate

Clasa a X-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

(TC) CG 1 - Înțelege diferite tipuri de texte în contexte formale și informale, apreciind calitatea lor estetică

Clasa a X-a
(TC) CS 1.1. Aplică, în procesul de receptare, strategii și moduri de lectură adaptate tipului de text
- *evidențierea informațiilor de bază referitoare la text (tema, tipul textului, genul textual) pe baza unei parcurgeri rapide a textului (titlu, elemente tipografice, construcția textului, elemente grafice)* - *activarea cunoștințelor anterioare și confruntarea lor cu informațiile noi, în diferite tipuri de texte, prin utilizarea tehnicii de notare (INSERT) și a organizatorilor grafici (tabel TTT, tabel de criterii)* - *lectură segmentată cu anticipare, compararea predicțiilor cu textul/segmentul citit, cu ajutorul organizatorilor grafici (tabel T, tabel de criterii)* - *identificarea cuvintelor-cheie și a propozițiilor-teză ale paragrafelor; realizarea unei rețele tematice pentru diferite tipuri de texte* - *însușirea și selectarea adecvată a mai multor tehnici și forme de notare, precum și aplicarea lor autonomă* - *crearea imaginilor senzoriale (vizualizare) pe parcursul lecturii diferitelor tipuri de texte* - *utilizarea suporturilor vizuale (diagramă Venn, schemă tip pânză de păianjen, hartă conceptuală, hartă a trăsăturilor, axă cronologică, cerc-schemă, lanț-schemă etc.) în procesul de realizare a unui plan de idei* - *realizarea unui rezumat pe baza unor opțiuni de răspuns/ a unui tabel de criterii prestabilit* - *conștientizarea propriului proces de înțelegere, a obstacolelor de comprehensiune și depășirea acestora prin jurnal cu dublă intrare / hartă conceptuală/ discuție* - *corectarea autonomă a erorilor de înțelegere/interpretare (recitire, reflecție, rezolvare de probleme, corectare)*
(TC) CS 1.2. Selectează tehnica de argumentare adecvată pentru exprimarea propriului punct de vedere/opinii
- *identificarea tipurilor de argumente (argument bazat pe relația cauză–efect, argument prin comparație, argument prin opoziție, argument bazat pe principiul general–particular, argument bazat pe probabilitate, argument derivat din dovezi – date, fapte) în texte date, cu ajutorul organizatorilor grafici (tabel T, tabel de criterii)* - *observarea și consemnarea mijloacelor de persuasiune și eficiență argumentativă, cu ajutorul organizatorilor grafici, în argumente pe aceeași temă, dar cu niveluri diferite de forță (argument slab, mediu, puternic)* - *identificarea instrumentelor de raționament logic (definiție, inducție, deducție, silogism) în texte argumentative, cu ajutorul jurnalului cu dublă intrare* - *detectarea argumentării eronate prin identificarea tipului de eroare (argumentum ad hominem, circulus vitiosus, prezentarea simultaneității/succesiunii ca relație cauză–efect, argumentum ad misericordiam, argumentum ad populum, apel la autoritate), cu sprijinul organizatorilor grafici* - *recunoașterea deformării, manipulării, populismului și demagogiei în texte cotidiene* - *evaluarea validității și coerenței afirmațiilor referitoare la opinii științifice provenite din surse diferite*
(TC) CS 1.3. Înțelege sensul conceptelor poetice, naratologice, de teorie a genurilor și de istorie a stilurilor în diferite tipuri de texte
- *determinarea speciei și genului diferitelor texte literare* - *identificarea trăsăturilor specifice genului epic, liric și dramatic în diverse tipuri de texte, cu ajutorul unui tabel de criterii* - *diferențierea particularităților de gen ale textelor epice aparținând unor stiluri și specii variate (roman autobiografic, povestire, nuvelă, roman romantic, roman istoric, baladă cultă), utilizând organizatori grafici (de ex. hartă conceptuală, tabel de criterii)* - *diferențierea particularităților de gen ale textelor lirice aparținând unor stiluri și specii variate (odă, imn, elegie, epigramă, poezie descriptivă), utilizând organizatori grafici* - *diferențierea trăsăturilor de gen ale textelor dramatice, utilizând organizatori grafici* - *plasarea operelor studiate pe axa cronologică a perioadelor stilistice* - *identificarea caracteristicilor stilistice în diferite tipuri de texte*

Clasa a X-a
- *ilustrarea conceptelor poetice, naratologice, de teorie a genurilor și de istorie a stilurilor pe baza lecturilor* - *exersarea metricii pentru analiza ritmului poeziilor accentuale și al celor metrice* - *recunoașterea rolului persuasiv al figurilor retorice și a funcției semnificative a tropilor în lectura textelor epice și lirice*
(TC) CS 1.4. Recunoaște diferite categorii de valori și relații valorice în textele literare
- *compararea valorilor și sistemelor de valori transmise de personajele/eroii din text, în diferite tipuri de texte, pe baza unor criterii date sau cu ajutorul organizatorilor grafici (diagramă Venn, schemă tip pânză de păianjen, hartă conceptuală, tabel T)* - *schițarea relațiilor dintre valorile prezentate în diferite tipuri de texte, cu ajutorul unei scheme tip pânză de păianjen sau al unei hărți conceptuale* - *recunoașterea relației dintre vină și ispășire în operele literare citite* - *identificarea ierarhiei valorilor dintr-o operă (de ex. reprezentarea raportului dintre valorile materiale și cele spirituale/morale/afective cu ajutorul unui organizator grafic)* - *analizarea situațiilor sau a problemelor complexe* - *formularea constatărilor bazate pe valori din perspective argumentate*

(TC+CS) CG 2 - Aplică strategii de interpretare a textelor în contexte istorice și culturale

Clasa a X-a
(TC) CS 2.1. Aplică strategii de interpretare a textului în opere nonliterare, epice, lirice și dramatice
- aplicarea caracteristicilor tipului de text pe baza unor criterii date *- aplicarea metodei dezbaterii în interpretarea diferitelor tipuri de texte (informative, științifice, analitice)* *- valorificarea funcției semnificative a trăsăturilor de gen în opere lirice, epice și dramatice* *- compararea particularităților lirismului în texte epice, lirice și dramatice utilizând diagramă Venn* *- recunoașterea variantelor a situațiilor de vorbire și poetică, respectiv mod de exprimare* *- reprezentarea structurii spațiale și temporale în opere epice* *- identificarea structurilor spațiale externe și interne, deschise și închise* *- diferențierea timpului povestirii de timpul povestit* *- recunoașterea particularităților de construcție a narațiunii (metaforică, metonimică)* *- identificarea funcției semnificative a motivelor, toposurilor și arhetipurilor* *- reprezentarea relațiilor dintre personaje* *- determinarea structurii valorice a operelor epice și dramatice* *- compararea valorilor în sistemul relațiilor dintre personaje în texte epice și dramatice* *- recunoașterea trăsăturilor de gen, specie și structură ale dramei* *- identificarea modelelor dramatice (conflictual, centrat, pe două niveluri)* *- observarea rolului acțiunii și al dicțiunii în operele dramatice* *- transformarea dialogului dramatic în stilul indirect sau indirect liber* *- utilizarea jocului de rol în interpretarea conflictului dramatic* *- aplicarea metodei dezbaterii pentru exprimarea experienței personale de lectură* *- trăirea experienței catharsisului pe parcursul unor creații artistice*
(TC) CS 2.2. Examinează statistici, grafice, conținuturi digitale, eseuri și texte științifice în scopul obținerii de informații
- căutarea unor fenomene lingvistice în corpusuri de texte *- analiza computerizată a fenomenelor lingvistice* *- proiectarea pe hartă a datelor dialectale/ale limbii comune regionale* *- fundamentarea concluziilor sau a deciziilor pe baza datelor științifice și a instrumentelor tehnologice* *- compararea informațiilor din diferite texte științifice* *- recunoașterea strategiilor de prezentare a faptelor în texte științifice* *- interpretarea modelelor grafice din textele științifice*
(TC) CS 2.3. Interpretează creații literare integrând experiențe de lectură, pe baza unor criterii date
- recunoașterea conexiunilor tematice și motivice dintre texte literare *- stabilirea relațiilor dintre diferite texte literare (imitație, intertextualitate)* *- interpretarea raporturilor valorice în opere literare* *- interpretarea tipurilor de dramă în context generic și istoric-stilistic* *- interpretarea relației dintre planul istoric de prim-plan și cel de fundal în creații epice și dramatice cu tematică istorică* *- formularea trăirii catharsisului în interpretarea operelor dramatice*

Clasa a X-a
- interpretarea mijloacelor de relatare în ton confesiv, exprimare personală și înțelegere de sine *- activarea autoreflecției (prin confesiune, monolog, joc de rol) pe baza experiențelor de lectură* *- argumentarea și evaluarea reacțiilor legate de opere, activități sau manifestări culturale și artistice, utilizând un vocabular de specialitate și criterii prestabilite*
(TC) CS 2.4. Recunoaște conexiunile culturale ale narațiunilor cu tematică istorică în texte aparținând unor epoci diferite
- recunoașterea caracterului lingvistic specific și unic al diferitelor epoci *- diferențierea dintre ficțiune și realitate în opere cu tematică istorică* *- identificarea păstrării și transformării tradițiilor în opere literare* *- examinarea opoziției dintre vechi și modern în narațiuni cu tematică istorică* *- recunoașterea schimbării modului de exprimare în texte aparținând unor epoci diferite*
(CS) CS 2.5. Aplică tehnologii lingvistice
- utilizarea instrumentelor de tehnologie lingvistică *- căutarea fenomenelor lingvistice în corpusuri textuale* *- identificarea și analizarea fenomenelor lingvistice* *- analiza computerizată a fenomenelor lingvistice* *- prelucrarea computerizată a datelor textuale* *- proiectarea pe hartă a datelor dialectale / ale limbii comune regionale* *- utilizarea tehnicii informatice pentru analiza exemplelor lingvistice* *- construirea unei baze de date*

(TC+CS) CG 3 - Produce oral și în scris diferite tipuri de texte cu sensibilitate și rafinament în exprimarea lingvistică

Clasa a X-a
(TC) CS 3.1. Elaborează tipuri de texte orale, ținând cont de direcția și contextele comunicării
- exersarea prezentării de sine în diferite contexte (de ex. la o reuniune de familie, în fața clasei, la televiziune, la o conferință pentru elevi etc.) *- realizarea unor expuneri de trei minute, adaptate așteptărilor profesorului și colegilor* *- exersarea tehnicilor de captare a atenției (de ex. început printr-o referință personală sau istorică)* *- exersarea pregătirii pentru o luare de cuvânt* *- aplicarea schemei structurale a unei intervenții orale (evaluarea temei, recunoașterea importanței ei, aprecierea vorbitorului, exprimarea acordului, completări, idei noi, formularea atentă a unei opinii contrare, mulțumiri)* *- pregătirea pentru participare la o dezbatere (informare privind tema, partenerii de discuție, obiectivele; căutarea relațiilor personale; elaborarea strategiei și tacticii; notarea și organizarea ideilor în timpul dezbaterii)* *- povestirea propriei istorii de viață/istorii familiale*
(TC) CS 3.2. Organizează date în modele grafice pentru a compara diferite valori, concepte și particularități
- realizarea unei linii/diagrame temporale pentru înțelegerea structurii temporale și spațiale a operei, precum și a relațiilor cauză-efect *- utilizarea tabelului T pentru înțelegerea motivațiilor personajelor literare (de ex. Ce face/ce nu face?)* *- folosirea unei scheme tip pânză de păianjen pentru colectarea și fixarea asociațiilor legate de simboluri* *- utilizarea metodei ciorchinelui pentru organizarea ideilor, informațiilor, conceptelor și a relațiilor dintre ele (de ex. meditație asupra titlului)* *- folosirea hărții gândirii în producerea orală și scrisă* *- realizarea unei piramide narative pe baza unor criterii date* *- elaborarea unei hărți de personaje pentru realizarea unei caracterizări complexe, argumentate* *- compararea și contrastarea personajelor cu ajutorul diagramei Venn sau al unei diagrame de mulțimi* *- utilizarea jurnalului cu dublă intrare pentru documentare sau pentru exersarea redactării conștiente* *- realizarea unui portofoliu digital pe o temă dată, în care elevul organizează, vizualizează și interpretează date provenite din surse diverse* *- realizarea unei prezentări interactive sau infografice cu ajutorul instrumentelor digitale, prin organizarea logică a conținutului* *- evaluarea critică a unui conținut digital generat de inteligență artificială referitor la o operă epică sau dramatică studiată*

Clasa a X-a
- *utilizarea critică a tehnologiilor digitale prin analizarea oportunităților, limitelor și riscurilor pe care le implică, cu respectarea principiilor etice și juridice, în special privind datele personale și proprietatea intelectuală*
(TC) CS 3.3. Elaborează tipuri de texte funcționale (cerere) adaptate la situația de comunicare
- *redactarea unei cereri într-o situație școlară reală (solicitare de aprobare pentru participare la un concurs, justificarea unei absențe)* - *formularea unei cereri într-un registru lingvistic adecvat (e-mail unui prieten, cerere oficială)* - *completarea unui formular de cerere* - *exersarea argumentării în funcție de tema cererii* -
(TC) CS 3.4. Elaborează diferite tipuri de texte narative și argumentative pe baza unor criterii
- *exersarea redactării schițelor (logice, de conținut, de documentare, tactice) cu ajutorul hărții gândirii exersarea tehnicilor de notare (de ex. marcaje) pentru a facilita propriul proces de învățare* - *redactarea unei relatări despre o personalitate celebră sau un erou literar, verificând informațiile prin aplicarea criticii surselor* - *redactarea unui discurs de deschidere/închidere de an școlar despre instituție adresat elevilor și părinților, respectând structura generală tipică* - *elaborarea textelor argumentative pe diverse teme (de ex. contribuția identității culturale naționale la identitatea europeană; drepturile copilului și ale omului, interculturalitatea, participarea civică, dezvoltarea durabilă la nivel comunitar și global)* - *redactarea textelor argumentative prin interpretarea critică a fenomenelor și a proceselor economice și sociale în texte cotidiene și literare*
(TC) CS 3.5. Elaborează texte publicistice și conținuturi digitale/multimedia (de ex. prezentare, blog, mesaj video, reportaj) în diferite situații de comunicare
- *realizarea unei prezentări în PowerPoint / Canva / Google Slides / Prezi pe o temă literară, istorică sau socială* - *redactarea unei postări de blog despre propria experiență de lectură* - *realizarea unui mesaj video scurt (1–2 minute) pe o temă actuală (de ex. protecția mediului, importanța lecturii, viața școlară)* - *realizarea unui episod de podcast pe o temă comunitară sau culturală (de ex. de ce ne place să citim; utilizarea limbii în viața de zi cu zi) în cadrul unei activități de grup* - *exersarea regulilor redactării unui reportaj în format online (despre viața școlară, teatru, întâlnire cu un scriitor)*
(TC) CS 3.6. Transformă texte narative și descriptive în funcție de criteriile date
- *transformarea unui text descriptiv într-un text narativ* - *transformarea unui monolog într-un dialog* - *transformarea unui monolog într-un text persuasiv / discurs public* - *transformarea unui dialog dramatic în stil indirect (liber)* - *formularea indicațiilor autorului în texte narative pentru a evidenția sentimentele și gândurile personajelor*
(CS) CS 3.7. Elaborează texte creative pe baza unor criterii
- *„Cine sunt eu?” – realizarea unei creații artistice care să prezinte propria identitate (de ex. colaj, poezie, performance)* - *evaluarea relevanței produselor și manifestărilor cultural-artistice create sau adaptate, în raport cu propria persoană și în contexte sociale și economice* - *transformarea unui text pe baza unor criterii (de ex. transformarea unui text în stil sentimentalist într-un text romantic)* - *„O zi din viața mea” – redactarea unei însemnări de jurnal sau a unui monolog din perspectiva unui haiduc* - *redactarea unei știri de presă care informează despre sosirea haiducilor în oraș/sat* - *redactarea unei compuneri/confesiuni cu titlul „Am avut strămoși curuți”* - *descrierea și prezentarea unui nou erou maghiar contemporan, care trăiește în prezent ca urmaș al curuților, haiducilor sau husarilor*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Autori recomandați	**(TC)** **1.1.** Arany János **1.2.** Berzsenyi Dániel **1.3.** Jókai Mór **1.4.** Kármán József **1.5.** Katona József **1.6.** Kölcsey Ferenc **1.7.** Mikszáth Kálmán **1.8.** Petőfi Sándor **1.9.** Vörösmarty Mihály
	(CS) **1.10.** Gárdonyi Géza **1.11.** Fazekas Mihály **1.12.** Kazinczy Ferenc **1.13.** Vajda János
2. Noțiuni	**(TC)** **2.1.** informații referitoare la text: temă, tip de text, specie textuală, cuvânt-cheie, paragraf, propoziție-teză, titlu, elemente tipografice, construcția textului, elemente grafice **2.2.** categorii de valori, raporturi valorice **2.3.** motiv, topos, arhetip **2.4.** epoci și curente stilistice: iluminism, clasicism, sentimentalism, romantism, stil folcloric, realism **2.5.** lectura operelor epice: narator (la persoana I, la persoana a III-a, narator omniscient, narator obiectiv); timpul epic; timpul povestirii și timpul povestit; procedee de construire a eroului; narațiune cu tematică istorică; fundal și prim-plan istoric; ficțiune și realitate; roman istoric; narațiuni cu tematică istorică și conexiunile lor culturale; povestire; poem narativ; roman romantic (tipuri de roman: roman anecdotic, roman cu teză, roman social, nuvelă-roman); baladă (baladă populară, baladă cultă, baladă cultă cu tematică istorică, baladă psihologică); nuvelă (nuvelă romantică, nuvelă realistă); narațiune la persoana I (scrisoare, jurnal, roman epistolar, roman sentimental la persoana I) **2.6.** lectura operelor lirice: poezie revoluționară, eul liric romantic (geniu creator, vizionar, profet, alter ego), rapsodie, ars poetica, imn, odă, doină, lirică de rol; principiul imitației: istoricitatea imitației (în opere umaniste, baroce, rococo, clasice); model antic; imitație și prozodie (versificație clasică în măsură); imitație și genuri (odă, elegie, epigramă, epistolă, poem descriptiv); confruntarea temporală și valorică **2.7.** lectura operelor dramatice: dramă; caracterul dramatic; situație dramatică; acțiune dramatică; eroul dramatic; conflict; tipuri de vorbire; genuri dramatice (tragedie, comedie); tipuri dramatice (dramă conflictuală, dramă centrată, dramă pe două niveluri); tipuri dramatice și contextul lor cultural: drama în cult (drama antică); drama pe scenă (drama clasicistă, drama romantică); acțiune și dicțiune; catharsis **2.8.** tipuri de texte: text argumentativ, tipuri de argumente (argument cauzal, argument prin comparație, argument prin opoziție, argument pe baza raportului general-particular, argument al probabilității, argument bazat pe dovezi – date, fapte –, argument slab, mediu, puternic); instrumentele logicii argumentative (definiție, inducție, deducție, silogism); erori de argumentare (argumentum ad hominem, cerc vicios, prezentarea simultaneității/succesiunii ca relație cauzală, argumentum ad misericordiam, argumentum ad populum, apelul la autoritate); tehnici de captare a atenției; distorsionare, manipulare, populism, demagogie; prezentare, răspuns oral de trei minute, cerere, solicitare, reportaj, prezentare, blog, mesaj video, texte publicistice și multimedia **2.9.** tipuri de texte după direcția comunicării (monologice, dialogice); tipuri de texte în funcție de contextul comunicării (conversaționale, oficiale, publice, științifice);

Domenii de conținut	Conținuturi
	particularitățile limbajului vorbit (spontaneitate, ezitare, greșeli de vorbire, accent, intonație, ritm al vorbirii, redundanță, omisiuni) **2.10.** analiză de date, organizator grafic (diagramă, schemă de proces, grafic), reprezentare statistică, hartă lingvistică
	(CS) **2.11.** jurnal de călătorie, epopee romantică, roman de aventuri, roman al formării (bildungsroman) **2.12.** tehnici specifice de caracterizare (accentuare/simplificare extremă, caricatură, satiră) **2.13.** tehnologie lingvistică, instrument de tehnologie lingvistică, dată lingvistică, corpus textual, motor de căutare, hartă digitală, bază de date
3. Atelier de interpretare textuală	**(TC)** **3.1. IPOSTAZE ALE ROLULUI MASCULIN** (Cerință minimă: 3 opere epice, 2 opere lirice) **3.1.1. Opere literare din epocile studiate în clasa a X-a:** Katona József: *Bánk bán* (Nádasdy Ádám prózai adaptációja); Petőfi Sándor: *Ha férfi vagy, légy férfi…; Az apostol*; Arany János: *Toldi*; Jókai Mór: *Fekete gyémántok*; *Egy magyar nábob*; *Kárpáthy Zoltán*; *A kőszívű ember fiai*; *Az arany ember*; *A lélekidomár*; Mikszáth Kálmán: *Az a fekete folt*; *A bágyi csoda*; *A fekete város*; *Beszterce ostroma*; *Szent Péter esernyője*; *A Noszty fiú esete Tóth Marival*; *Lapaj, a híres dudás* **3.1.2. Opere asociabile:** **3.1.2.1. Opere literare:** Madách Imre: *Az ember tragédiája* (részletek, Ádám szerepei); Móricz Zsigmond: *Sárarany*; *Az isten háta mögött*; *A fáklya*; *Rokonok*; Tabéry Géza: *Szarvasbika*; Németh László: *A két Bolyai*; Láng Zsolt: *Bolyai*; Kosztolányi Dezső: *Pacsirta*; *Édes Anna*; *Esti Kornél*; *Aranysárkány*; Krúdy Gyula: *Szindbád*; Kós Károly: *A Varju nemzetség*; Tamási Áron: *Rendes feltámadás*; József Attila: *Jövendő férfiak*; *Nagyon fáj*; Bartis Attila: *Nyugalom*; Dragomán György: *A fehér király*; Vámos Miklós: *Apák könyve* (részletek); Szabó T. Anna: *Hogy vigyázzon* **3.1.2.2. Opere din domenii artistice conexe:** Richard Wagner: *Tristan și Isolda* (operă, 1859); Egressy Béni − Erkel Ferenc: *Bánk bán* (operă, 1861); Bakonyi Károly, Heltay Jenő, Kacsóh Pongrác: *János vitéz* (muzical, 1904); Tankcsapda: *Szabadon* (piesă hard rock, 1999); *Toldi* (film de animație, pe baza operei Arany János, Jankovics Marcell, Csákovics Lajos, 2022); *Az arany ember* (film romantic, adaptare după romanul lui Jókai Mór, Gertler Viktor, 1962); *Fekete gyémántok* (filmdráma, Jókai Mór regényének adaptációja, Várkonyi Zoltán, 1977); *A kőszívű ember fiai* (dramă cinematografică, adaptare după romanul lui Jókai Mór, Várkonyi Zoltán, 1965); *Egy magyar nábob* (fdramă cinematografică, adaptare după romanul lui Jókai Mór, Várkonyi Zoltán, 1966); *Kárpáthy Zoltán* (dramă cinematografică, adaptare după romanul lui Jókai Mór, Várkonyi Zoltán, 1966); *Beszterce ostroma* (dramă cinematografică, adaptare după romanul lui Mikszáth Kálmán, Keleti Márton, 1948); *A fekete város* (serial de televiziune, adaptare după romanul lui Mikszáth Kálmán, Zsurzs Éva, 1970-71); *Szent Péter esernyője* (film artistic, adaptare după romanul lui Mikszáth Kálmán, Bán Frigyes, Vladislav Pavlovic, 1958); *A Noszty fiú esete Tóth Marival* (satiră cinematografică, adaptare după romanul lui Mikszáth Kálmán, Gertler Viktor, 1960); *Az ember tragédiája* (film de animație, pe baza operei lui Madách Imre, Jankovics Marcell, 2011); *Rokonok* (film artistic, adaptare după romanul lui Móricz Zsigmond, Szabó István, 2006); *Pacsirta* (damă cinematografică, adaptare după romanul lui Kosztolányi Dezső, Ranódy László, 1963); *Édes Anna* (dramă cinemaografică, adaptare după romanul lui Kosztolányi Dezső, Fábri Zoltán, 1958); *Aranysárkány* (dramă cinematografică, adaptare după romanul lui Kosztolányi Dezső, Ranódy László, Gyöngyössy Imre, 1966); *Esti Kornél csodálatos utazása* (dramă cinematografică, adaptare după romanul lui Kosztolányi Dezső, Pacskovszky József, 1995); *Szindbád* (dramă cinematografică, pe baza povestirilor lui Krúdy Gyula despre Szindbád, Huszárik Zoltán, Sára Sándor, 1971); *A két Bolyai* (versiune TV a dramei lui Németh László, Ádám Ottó, 1978); Pablo Picasso: *Álmos iszákos* (The Sleepy Drinker, pictură, 1902)

Domenii de conținut	Conținuturi
	3.1.3. Perspective asupra literaturii universale: William Shakespeare: *Hamlet, prințul Danemarcei*; *Othello*; Goethe: *Faust*; Homer: *Iliada*; Homer: *Odiseea*; Vergiliu: *Eneida*; Shakespeare: *Iulius Cezar* **3.1.4. Oportunități de analiză retrospectivă:** *Szent István király intelmei Imre herceghez*; Balassi Bálint: *Hogy Júliára talála így köszöne néki*; Balassi Bálint: *Egy katonaének*; Zrínyi Miklós: *Szigeti veszedelem* (fragmente); Csokonai Vitéz Mihály: *A boldogság*; Arany János: *Toldi* **3.1.5. Noțiuni (valori, teme, motive reprezentate):** perspectivă externă–internă, tip de erou, arhetipuri ale figurilor masculine, caracterizare, concepția despre rol, idealul masculin al epocii, roluri masculine cotidiene, diversitatea rolurilor (capul familiei, tată, absența tatălui, bunic, soț, rudă, cuceritor, intelectual, explorator, luptător, deținător al puterii, rebel, altruist etc.), erou, asumarea responsabilității, asumarea rolului, intelectual epuizat, poveste a suferinței, simbolistica numelor, lipsă de scop, autodestructivitate, comportament ofensiv/defensiv **3.2. IUBIRE ȘI CONFRUNTARE** (Cerință minimă: 2 opere epice, 1 operă dramatică, 2 opere lirice) **3.2.1. Opere literare din epocile studiate în clasa a X-a:** Kármán József: *Fanni* hagyományai; Vörösmarty Mihály: *Szép Ilonka*; *Ábránd*; *A merengőhöz*; *Csongor és Tünde*; Petőfi Sándor: *Mi a szerelem?*; *Minek nevezzelek?*; *Szeptember végén*; *Reszket a bokor, mert…*; Petőfi Sándor levelei (részletek); Jókai Mór: *Az arany ember*; Mikszáth Kálmán: *Különös házasság* **3.2.2. Opere asociabile:** **3.2.2.1. Opere literare:** Szendrey Júlia naplója, levelei (részletek); Vajda János: *Húsz év múlva*; Márai Sándor: *Az igazi*; Füst Milán: *A feleségem története*; Szabó Lőrinc: *Semmiért egészen*; *A huszonhatodik év*; Weöres Sándor: *Psyché. Egy hajdani költőnő írásai*; Nagy László: *Ki viszi át a szerelmet?*; Hervay Gizella: *Zuhanások*; Garaczi László: *Fanni*; Varró Dániel: *Minek-minek?*; Tóth Krisztina: *Utószezon* **3.2.2.2. Opere din domenii artistice conexe:** Jean Antoine Watteau*: Sărbătoarea iubirii (pictură, 1718–1719)*; Francesco Hayez: *Sărutul* (pictură, 1859); Eugéne Delacroix: *Orfeu și Euridice, Primăvara (pictură, 1862)*; Ford Madox Brown: *Rămas-bunul lui Romeo și Julieta (pictură, 1867)*; Pierre-August Renoir: *Dans la țară (pictură, 1883)*; Frank Dicksee: *Romeo și Julieta (pictură, 1884)*; Silvio Allason: *Sărutul (pictură, 1892)*; Giuseppe Verdi: *La Traviata* (operă, 1853); Giuseppe Verdi: *Aida* (operă, 1871); Giuseppe Verdi: *Rigoletto* (operă, 1851); Georg Bizet: *Carmen* (operă, 1875); Giacomo Puccini: *Tosca* (operă,1900); Wolfgang Amadeus Mozart: *Răpirea din serai (cântec, 1782)*; Felix Mendelssohn: *Visul unei nopți de vară (uvertură, 1826)*; Cântece populare maghiare (*Hej, Dunáról fúj a szél; Tavaszi szél vizet áraszt; A csitári hegyek alatt; Hej, tulipán, tulipán*); *Mândrie și prejudecată (dramă romantică, Joe Wright: Pride and Prejudice, 1995)*; *Jurnalul lui Bridget Jones (comedie romantică, Sharon Maguire: Bridget Jones's Diary, 2001)*; *Marele Gatsby (dramă romantică, Baz Luhrmann: The Great Gatsby, 2013)*; *Marele Gatsby (dramă romantică, Baz Luhrmann: The Great Gatsby, 2013)*; *Kincsem (film romantic de aventuri, Herendi Gábor, 2017)*; *Povestea soției mele (dramă romantică, adaptare după romanul lui Füst Milán, Enyedi Ildikó, 2021)* **3.2.3. Perspective asupra literaturii universale:** Thomas Hardy: *Tess d'Urberville*; *Târgul de femei din Weydon*; Jane Austen: *Mândrie și prejudecată*; *Rațiune și simțire;* Emily Brontë: *La răscruce de vânturi*; Gabriel García Márquez: *Dragoste în vremea holerei*; Byron: *Don Juan*; Alekszandr Szergejevics Puskin: *Eugene Onegin*; Heinrich Heine: *Cartea cântecelor*; Stendhal: *Roșu și negru*; Lev Tolsztoj: *Anna Karenina*; Johann Wolfgang von Goethe: *Suferințele tânărului Werther*; William Shakespeare: *Visul unei nopți de vară* **3.2.4. Oportunități de analiză retrospectivă:** Csokonai Vitéz Mihály: *A Reményhez* **3.2.5. Noțiuni (valori, teme, motive reprezentate):** pasiune, dorință romantică, separare, luptă, loialitate, sacrificiu, iubire, suferință, dorință, obstacole, conflict, emoții, iubire neîmplinită, iubire interzisă, iubit suferind, voce personală, autointerpretare, autodistrugere, agonie, indecizie, dor, pierderea valorii, păstrarea

Domenii de conținut	Conținuturi
	valorii, rațiune, luptă, reguli scrise și nescrise, viață dublă, atașament emoțional, obstacole sociale, constrângeri morale, idealism romantic, îndrăgostire, loialitate, angajament, iubire idealizată, așteptări sociale, datorie, căsătorie forțată, fragilitatea iubirii, moarte, dorința de libertate **3.3. VINĂ ȘI ISPĂȘIRE** (Cerință minimă: 2 opere epice, 1 operă dramatică, 2 opere lirice) **3.3.1. Opere literare din epocile studiate în clasa a X-a:** Katona József: *Bánk bán*; Berzsenyi Dániel: *A magyarokhoz*; Kölcsey Ferenc: *Hymnus*; Vörösmarty Mihály: *Az emberek*; *Előszó*; *A vén cigány*; Arany János: *Ágnes asszony; Zách Klára; A walesi bárdok; V. László*; *Tetemre hívás*; *Tengeri-hántás*; Jókai Mór: *Az arany ember*; Mikszáth Kálmán: *A fekete város; Az a fekete folt*; *Az a pogány Filcsik*; *Bede Anna tartozása*; *A néhai bárány* **3.3.2. Opere asociabile:** **3.3.2.1. Opere literare:** Kemény Zsigmond: *Özvegy és leánya*; Madách Imre: *Az ember tragédiája*; Jókai Mór: *A lőcsei fehér asszony*; Kosztolányi Dezső: *Édes Anna* (részlet); Móricz Zsigmond: *Barbárok*; Ady Endre: *Nekünk Mohács kell*; József Attila: *A bűn*; Németh László: *Iszony*; Székely János: *Profán passió*; Sütő András: *Káin és Ábel*; Szabó Magda: *Az ajtó*; Nádas Péter: *Egy családregény vége*; Szilágyi István: *Kő hull apadó kútba*; Dragomán György: *Máglya* **3.3.2.2. Opere din domenii artistice conexe:** Hieronymus Bosch: *Grădina desfătărilor (pictură, în jurul anului 1500*); Munkácsy Mihály: *Siralomház* (pictură, 1870); Zichy Mihály*: A rombolás géniuszának diadala* (pictură, 1878); *Ágnes asszony* (desen, 1893); Giuseppe Verdi: *Nabucco* (operă, 1842); Youlì, *Ágnes asszony*, 2018; *Șapte suflete (dramă cinematografică, Gabriele Muccino: Seven Pounds, 2008)*; *Începutul (film SF–acțiune, Christopher Nolan: Inception, 2010)*; *Cerul de vanilie (thriller SF, Cameron Crowe: Vanilla Sky, 2001)*; *Joker* (dramă cinematografică, Todd Phillips: Joker, 2019) **3.3.3. Perspective asupra literaturii universale:** Sophocle: Oedip rege; *Antigona*; Dante Alighieri: *Divina Comedie*; William Shakespeare: *Hamlet, prințul Danemarcei; Romeo și Julieta*; George Gordon Byron: *Cain*; Edgar Allan Poe: *Corbul*; Lev Nyikolajevics Tolsztoj: *Anna Karenina*; Fjodor Mihajlovics Dosztojevszkij: *Crimă și pedeapsă*; *Miorița* (baladă populară românească); Mihail Sadoveanu: *Baltagul* **3.3.4. Oportunități de analiză retrospectivă:** Zrínyi Miklós: *Szigeti veszedelem* (fragmente) **3.3.5. Noțiuni (valori, teme, motive reprezentate):** vină și ispășire, pedeapsă, abatere, păcat originar, ignoranță, cădere în păcat, înclinație spre rău, crimă, complice, victimă, joc de rol, conștiință, remușcare, frământare, norme, moralitate, stigmatizare, judecată **3.4. IUBIRE DE PATRIE ȘI DORINȚĂ DE LIBERTATE. *Memoria epocii reformelor, a revoluției și luptei pentru libertate din 1848*** (Cerință minimă: 1 operă epică, 5 opere lirice) **3.4.1. Opere literare din epocile studiate în clasa a X-a:** Berzsenyi Dániel: *A magyarokhoz I.*; *A magyarokhoz II.*; Kölcsey Ferenc: *Huszt*; *Hymnus*; Vörösmarty Mihály: *Előszó*; *A vén cigány*; *Szózat*; *A Guttenberg-albumba*; *Gondolatok a könyvtárban*; Petőfi Sándor: *Az apostol*; *Nemzeti dal*; *A nép nevében*; *Farkasok dala*; *Négy nap dörgött az ágyú*; *Akasszátok fel a királyokat*; *Béranger legújabb dala*; Jókai Mór: *És mégis mozog a Föld*; *Egy magyar nábob*; *Kárpáthy Zoltán*; *A kőszívű ember fiai*; *Csataképek*; *Az élet komédiásai* **3.4.2. Opere asociabile:** **3.4.2.1. Opere literare:** Ady Endre: *Harcos Gyulai Pál*; *A márciusi Naphoz*; *A Tűz márciusa*; *Köszvény-ország márciusa*; Tóth Krisztina: *Koravén cigány*; Spiró György: *Padmaly*; Fábián Janka: *Márciusi napló*; Szécsi Noémi: *Nyughatatlanok*

Domenii de conținut	Conținuturi
	3.4.2.2. Opere din domenii artistice conexe: Eugène Delacroix: *Libertatea conducând poporul (pictură, 1830)*; Kodály Zoltán, Harsányi Zsolt: *Háry János* (joc muzical, 1926); Formația Illés: *Martie, 1848* (baladă beat, 1969); Hobo Blues Band: *Vânătoarea (album blues–rock–folk, 1992)*; Ferenczi György / Rackajam: *Petőfi* (poeme puse pe muzică, 2023); *Pe aripile vântului (dramă romantică istorică, Victor Fleming: Gone with the Wind, 1939)*; *80 huszár* (dramă cinematografică, Sára Sándor, 1978); *A Hídember* (dramă istorică, Bereményi Géza, 2002); *Guerilla* (dramă istorică, Kárpáti György Mór, 2019) **3.4.3. Perspective asupra literaturii universale:** Heinrich Heine: *În octombrie 1849*; Henrik Ibsen: *Către Ungaria*; Thomas Moore: *Nu uita locul…*; Victor Hugo: *Mizerabilii* **3.4.4. Oportunități de analiză retrospectivă:** Balassi Bálint: *Egy katonaének*; Zrínyi Miklós: *Szigeti veszedelem*; Mikes Kelemen: *Törökországi levelek* **3.4.5. Noțiuni (valori, teme, motive reprezentate):** reformă, progres, iubire de patrie, solidaritate, datorie morală, entuziasm revoluționar, identitate națională, dorință de libertate, acțiune revoluționară, patriotism, asumarea sacrificiului, curaj, perseverență, eroi naționali **(CS)** **3.5. TOPOSUL CĂLĂTORIEI ÎN LITERATURĂ** (Cerințe minime: 3 opere epice, 2 opere lirice) **3.5.1. Opere literare din epocile studiate în clasa a X-a:** Berzsenyi Dániel: *Osztályrészem*; Petőfi Sándor: *Úti levelek Kerényi Frigyeshez*; *Úti dal*; *Utazás az Alföldön*; *Tündérálom*; Madách Imre: *Az ember tragédiája* (fragmente); Jókai Mór: *A jövő század regénye*; *Az arany ember* (fragment, *A dunai hajós*); *A kőszívű ember fiai* (fragment, călătoria lui Ödön și Leonin); *Egy magyar nábob*; *Fekete gyémántok*; Vörösmarty Mihály: *Csongor és Tünde*; *Zalán futása*; Arany János: *Epilógus*; *Bolond Istók*; *Rege a csodaszarvasról*; *Az örök zsidó*; *A lejtőn*; Mikszáth Kálmán: *A Noszty fiú esete Tóth Marival*; *Különös házasság* **3.5.2. Opere asociabile:** **3.5.2.1. Opere literare:** Janus Pannonius: *Búcsú Váradtól*; Bessenyei György: *Tariménes utazása*; Kosztolányi Dezső: *Pacsirta*; *Esti Kornél utazásai*; Krúdy Gyula: *Szindbád*; Pilinszky János: *Senkiföldjén*; Babits Mihály: *Messze, messze*; *Jónás könyve*; Korda István: *A nagy út*; Ady Endre: *Az eltévedt lovas*; *Kocsi-út az éjszakában*; Karinthy Frigyes: *Utazás a koponyám körül*; Szerb Antal: *Utas és holdvilág;* Esterházy Péter: *Hahn-hahn grófnő pillantása;* Takács Zsuzsa: *Üdvözlégy utazás*; *A kivezető úton*; Oravecz Imre: *Kedves John – Levelek Kaliforniába* **3.5.2.2. Opere din domenii artistice conexe:** Giotto di Bondone: *Călătoria celor trei magi (pictură, secolul al XIV-lea)*; Caspar David Friedrich: *Călătorul deasupra mării de ceață (pictură, 1818)*; *Julianus barát* (film de aventuri istorice, după romanul lui János Kodolányi, regia: Gábor Koltay, 1991); *Sose halunk meg* (comedie, regia: Róbert Koltai, 1993); *În sălbăticie* (road movie, regia: Dennis Hopper, 1969); *Into the Wild (dramă biografică, regia: Sean Penn, 2007)*; *Mănâncă, roagă-te, iubește* (dramă romantică, regia: Ryan Murphy, 2010); *Calea deșertului* (film de aventuri biografic, regia: John Curran, 2013); *Rătăciți printre cuvinte* (dramă romantică, regia: Sofia Coppola, 2003); Presser Gábor: *Nagy utazás (piesă pop, 1993);* Fonográf: *Utazás* (country rock, 1973) **3.5.3. Perspective asupra literaturii universale:** Homer: *Odiseea*; Publius Vergilius Maro: *Eneida*; Dante Alighieri: *Divina Comedie*; Daniel Defoe: *Robinson Crusoe*; Jonathan Swift: *Călătoriile lui Gulliver*; Miguel de Cervantes: *Don Quijote*; Voltaire: *Candide*; Thomas More: *Utopia*; Johann Wolfgang Goethe: *Faust*; Franz Kafka*: America*; James Joyce: *Ulise*; Jules Verne: *Ocolul Pământului în 80 de zile*; *Călătorie spre centrul Pământului*; Mark Twain: *Un yankeu la curtea regelui Arthur*; *Călătorie pe Mississippi*; Thomas Stearns Eliot*: Călătoria celor trei magi* (*The Journey of the Magi*); Charles Baudelaire: *Călătoria;* Jack Kerouac: *Pe drum* (*On the Road*) **3.5.4. Oportunități de analiză retrospectivă:** A trójai háború története; *Orpheus és Eurydiké*; Mikes Kelemen: *Törökországi levelek*; Petőfi Sándor*: János vitéz*; Arany János: *Toldi*

Domenii de conținut	Conținuturi
	3.5.5. Noțiuni (valori, teme, motive reprezentate): călătorie, traseul vieții, destin, căutarea sensului/scopului existenței, călătorie interioară/spirituală, călătorie fizică, călătorie istorică, semnificația călătoriei existențiale, acumulare de experiențe, dezvoltare personală, transformarea caracterului, decizie, incertitudine, cunoaștere de sine, autoreflecție, căutarea identității, evoluție spirituală, căutarea unui loc al propriei apartenențe, inițiere, maturizare, creștere, dor de evadare, rătăcire și căutarea drumului **3.6. STEREOTIPURILE IDENTITARE. *Figura curuțului, a husarului, a haiducului, a păstorului, a nobilului rustic și a gentilomului în literatura maghiară*** (Cerințe minime: 3 opere epice/dramatice, 2 opere lirice) **3.6.1. Opere literare din epocile studiate în clasa a X-a:** Jókai Mór: *A kőszívű ember fiai*; *Sárga rózsa*; Petőfi Sándor: *Megy a juhász szamáron; Az Alföld*; Népdalok és katonadalok (de ex. *Huszárgyerek, huszárgyerek, szereti a táncot*; *Elment két huszár három napra; Csikós gyerek vagyok én; Gulyásgyerek, jól megrakva a szekér*); Cântece de curuți (figura lui Vak Bottyán, Bercsényi); Balade populare (balade despre Rózsa Sándor, Angyal Bandi, Sobri Jóska); Legende populare (despre Rózsa Sándor, Angyal Bandi, Pintye Gligor); Mikszáth Kálmán: *A gavallérok; A Noszty fiú esete Tóth Marival*; Fazekas Mihály: *Lúdas Matyi*; Petőfi Sándor: *Pató Pál úr*; Jókai Mór: *És mégis mozog a föld, Egy magyar nábob; A kőszívű ember fiai* (fragmente, figura lui Baradlay Richárd și Ödön); *A lőcsei fehér asszony*; Gárdonyi Géza: *A bor* **3.6.2. Opere asociabile:** **3.6.2.1. Opere literare:** Gvadányi József: *Egy falusi nótáriusnak budai utazása*; Tömörkény István: *Pusztai élet*; *Tanyák a hó alatt*; Móricz Zsigmond: *A betyár*; *Rózsa Sándor a lovát ugratja*; *Barbárok*; *A ló; Úri muri; Rokonok*; Tersánszky Józsi Jenő: *Kakuk Marci*; Áprily Lajos: *Tetőn*; Illyés Gyula: *Puszták népe* **3.6.2.2. Opere din domenii artistice conexe:** *Sobri* (film de aventuri, regia: Emil Novák, 2002); *Rózsa Sándor* (serial istoric, regia: Szinetár Miklós, 1971); Ferenczi György és a Rackajam: *Jáger Jóska balladája;* Kodály Zoltán: *Háry János* (joc muzical, 1926); *80 huszár* (dramă istorică, regia: Sándor Sára, 1978); *Hadik* (dramă istorică, regia: János Szikora, 2003); *A Noszty fiú esete Tóth Marival* (film satiric, adaptare după romanul lui Zsigmond Móricz, regia: Viktor Gertler, 1960); *Rokonok* (dramă, adaptare după romanul lui Zsigmond Móricz, regia: István Szabó, 2006); *Magyar vándor* (comedie, regia: Gábor Herendi, 2004); *A tanú* (comedie satirică, regia: Péter Bacsó, 1979) **3.6.3. Oportunități de analiză retrospectivă:** Csokonai Vitéz Mihály: *Zsugori uram*; Fazekas Mihály: *Lúdas Matyi*; Petőfi Sándor: *János vitéz* **3.6.4. Noțiuni (valori, teme, motive reprezentate):** erou popular, aventură, loialitate, libertate, perseverență, puritate, apropiere de natură, identitate comunitară, patriotism, bărbăție, eroism, nostalgie, asuprire, curaj, camaraderie, dor de libertate, onoare, romantism haiducesc, revoltă, căutarea adevărului, justiție exercitată de comunitate, apărarea săracilor, conștiință țărănească, mândrie țărănească, egalitate socială, răzbunare, șiretenie, independență, inerție, amânare, autoironie, straturi sociale, modernizare, idealism, mască socială, interes personal, identitate falsă, confruntarea straturilor sociale, ispită

Clasa a XI-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

(TC) CG 1 - Înțelege diferite tipuri de texte în contexte formale și informale, apreciind calitatea lor estetică

Clasa a XI-a
(TC) CS 1.1. Distinge textele literare artistice de cele de consum în vederea identificării valorilor estetice ale acestora
- *compararea textelor populare și a celor literare artistice pe o temă dată, cu ajutorul organizatorilor grafici și pe baza unor criterii prestabilite (de ex. exigență lingvistică, structura, intenția autorului – divertisment / experiență estetică –, mijloacele de expresivitate / procedeele poetice, sensul conotativ)* - *identificarea genurilor literaturii de consum (sci-fi, fantasy, polițist, horror-thriller) pe baza temei și a trăsăturilor stilistice caracteristice* - *distingerea valorilor prezentate în textele literare artistice și în cele de consum* - *recunoașterea clișeelor, banalităților, kitsch-ului și a confuziei în textele de consum* - *conștientizarea propriului proces de înțelegere, identificarea factorilor care împiedică înțelegerea și depășirea lor prin jurnal cu dublă intrare, hartă a gândirii sau discuție ghidată* - *corectarea individuală a erorilor de înțelegere/interpretare (recitire, reflecție, rezolvare de probleme, ajustare)*
(TC) CS 1.2. Înțelege animații, spectacole de teatru, filme de artă, portrete, podcasturi și studii în scopul obținerii informațiilor și al formării sensibilității estetice
- *vizionarea animațiilor, spectacolelor de teatru, filmelor de artă etc. pe baza unor criterii prestabilite (completarea unui organizator grafic)* - *identificarea și diferențierea trăsăturilor specifice a diferitelor tipuri de opere multimedia* - *compararea diferitelor sensuri ale comunicatelor multimedia și verbale* - *discutarea diferențelor dintre diversele moduri de expresie (de ex. imagine în mișcare și limbaj) în cazul unor creații pe aceeași temă* - *compararea unei adaptări cinematografice cu opera literară corespunzătoare pe baza unor criterii date, cu ajutorul organizatorilor grafici*
(TC) CS 1.3. Recunoaște particularitățile poetice, naratologice, teoretico-genologice și stilistice ale diferitelor tipuri de texte
- *identificarea genului și a speciei diferitelor texte literare* - *distingerea trăsăturilor specifice genului epic, liric și dramatic în textele citite* - *recunoașterea particularităților de gen ale diverselor tipuri de texte narative (tipuri de nuvelă: anecdotică, lirică, dramatică; ciclu de nuvele și roman; roman al formării, roman psihologic, roman social; roman modern clasic, realist și naturalist)* - *identificarea trăsăturilor specifice discursului liric (discurs poetic, context poetic; personal/impersonal; auto-adresare; monodie, polifonie; direct/mediat) cu ajutorul organizatorilor grafici (jurnal cu dublă intrare, tabel de criterii, hartă a gândirii) în diferite texte lirice* - *identificarea și diferențierea particularităților de gen ale diverselor tipuri de poezii lirice (poezie-viziune despre natură, poezie existențială, poezie reflexivă) cu ajutorul organizatorilor grafici (de ex. hartă a gândirii, tabel de criterii)* - *recunoașterea trăsăturilor genului poemului dramatic pe baza lecturilor* - *organizarea operelor citite pe axa cronologică a epocilor stilistice* - *identificarea trăsăturilor stilistice în diferite tipuri de texte* - *aplicarea conceptelor poetice, naratologice, teoretico-genologice și stilistice în interpretarea lecturilor*
(TC) CS 1.4. Recunoaște relațiile dintre valorile reprezentate în text și valorile modului de reprezentare în opere literare
- *integrarea cunoștințelor și experiențelor anterioare în procesul de generare a sensului (de ex. cunoașterea genurilor, rolul figurilor de stil și al procedeelor retorice în generarea sensului) pe parcursul lecturii diferitelor tipuri de texte* - *compararea trăsăturilor specifice ale genurilor și speciilor literare lirice, epice și dramatice* - *analizarea caracterului unic al construcției lingvistice în diferite tipuri de texte* - *examinarea unicității creativității lingvistice în diferite tipuri de texte* - *diferențierea procedeelor de creare a imaginii vizuale și a viziunii*

(TC+CS) CG 2 - Aplică strategii de interpretare a textelor în contexte istorice și culturale

Clasa a XI-a
(TC) CS 2.1. Elaborează strategii individuale pentru interpretarea textelor literare și nonliterare
- crearea unor tipuri variate de texte pe baza unor criterii prestabilite *- interpretarea puterii comunicative a rimei* *- identificarea relației dintre atmosfera poemului și muzicalitatea versului* *- înțelegerea rolului artistic al figurilor de stil și al mijloacelor stilistice în opera literară* *- identificarea rolului calităților estetice în procesul de construire a sensului* *- utilizarea variată a formelor epice de comunicare (descriere, narațiune, monolog, dialog) în texte literare și nonliterare* *- aplicarea unor strategii individuale de înțelegere a textului: meditație asupra titlului, brainstorming, anticipare, diagramă asociativă de tip „cluster”, hartă a gândirii, activarea „vocii interioare”, piramida narațiunii, scrierea în cinci rânduri, eseu de cinci minute, completarea propozițiilor lacunare, completarea textelor, cartonaș lexical, rescrierea unei povești după criterii date (de ex. schimbarea registrelor lingvistice), continuarea unei povești*
(TC+CS) CS 2.2. Recunoaște relațiile dintre utilizarea limbii și stratificarea socială în texte aparținând diferitelor registre lingvistice
(TC) *- observarea și interpretarea diferitelor situații de comunicare* *- recunoașterea contactelor lingvistice interne (interacțiunea dintre limba standard, dialecte și sociolecte)* *- evaluarea atitudinii lingvistice a unui grup (față de limba maternă, limba oficială, limba străină) pe baza unui chestionar* *- decodarea textelor aparținând diferitelor registre lingvistice* *- analiza critică a credințelor și superstițiilor lingvistice* *- aprecierea adecvării și pertinenței manifestărilor lingvistice în funcție de situația de comunicare* **(CS)** *- colectarea datelor despre situațiile de discriminare legate de utilizarea limbii cu ajutorul interviurilor/chestionarelor* *- interpretarea respectului lingvistic în texte* *- analiza contactelor interne în diferite texte literare (de ex. literatură populară, literatură pentru tineret, literatură maghiară clasică)*
(TC) CS 2.3. Compară texte pe baza motivelor-cheie, temelor, valorilor și criteriilor naratologice comune, integrând propriile experiențe de lectură
- compararea textelor literare și nonliterare pe baza motivelor-cheie, a temei și a valorilor *- compararea diferitelor texte literare pe baza unor criterii prestabilite (motive-cheie, teme, valori, aspecte naratologice)* *- formularea conexiunilor personale între diverse opere literare pe baza propriilor experiențe de lectură*
(TC) CS 2.4. Recunoaște legăturile dintre diferite perioade din istoria gândirii textelor aparținând unor epoci diferite
- identificarea particularităților de viziune asupra lumii specifice diferitelor epoci istorice în opere literare *- recunoașterea conexiunilor filosofice între texte aparținând unor perioade istorice diferite* *- observarea funcționării regulilor sociale scrise și nescrise în texte din diferite epoci* *- compararea critică a propriului sistem de valori cu valorile reprezentate în operă*

(TC+CS) CG 3 - Produce oral și în scris diferite tipuri de texte cu sensibilitate și rafinament în exprimarea lingvistică

Clasa a XI-a
(TC) CS 3.1. Creează tipuri de texte scrise ținând cont de caracteristicile textuale
- redactarea unor tipuri de texte scrise cu respectarea caracteristicilor lor textuale *- transformarea unui text scris în text oral / a unui text oral în text scris, ținând cont de particularitățile textuale* *- formularea de mesaje oficiale și informale, oral și în scris, pe aceeași temă, adaptate la situații de comunicare și destinatari diferiți (de ex. întârziere, absență, anularea unui program, solicitarea informațiilor)* *- alegerea titlului, organizarea textului în jurul propoziției-teză, redactarea pe baza cuvintelor-cheie și a rețelei tematice* *- redactarea textului cu respectarea micro- și macrostructurii sale* *- crearea unui text conform principiului organizator (de ex. repetiție, opoziție, paralelism)* *- exersarea utilizării conștiente a conectorilor gramaticali*
(TC) CS 3.2. Creează texte ocazionale adecvate situației de viață în diferite contexte de comunicare
- redactarea unor scurte mesaje cu ocazia diferitelor evenimente festive *- aplicarea schemei structurale a unui discurs festiv (de comemorare)* *- utilizarea schiței structurale (de conținut) a unui discurs de rămas-bun (mulțumiri, scurtă prezentare și apreciere a realizărilor)* *- redactarea unor texte ocazionale scurte adecvate situației de viață (de ex. felicitare, exprimarea condoleanțelor, mulțumire, confesiune)*
(TC) CS 3.3. Redactează tipuri de texte funcționale (chitanță, proces-verbal) adaptate situației de comunicare
- redactarea unei dovezi de primire / dovezi de primire în situații cotidiene *- formularea unui feedback pentru un coleg sau profesor (de ex. ca moment de evaluare la finalul orei)* *- întocmirea unui proces-verbal (de ex. pentru urmărirea și consemnarea activității unui grup de învățare cooperativă sau a unei ședințe a consiliului elevilor)*
(TC) CS 3.4 Elaborează un eseu pe baza unor criterii prestabilite
- exersarea redactării unei introduceri adecvate titlului/temei, formularea propoziției-teză, a întrebărilor și a ipotezelor *- exersarea respectării regulilor structurale ale eseului (de ex. introducere: prezentarea temei, formularea problemei, referire la o autoritate de specialitate, schițarea parcursului argumentativ; cuprins: premisă, formularea propoziției-teză, argumente/contraargumente; încheiere: sinteză, formularea concluziei, deschidere spre alte perspective, opinie personală)*
(TC) CS 3.5. Creează produse multimedia complexe (de ex. afiș, logo, emblemă, identitate vizuală, ilustrație), recunoscând relația dintre text și produsul vizual
- realizarea unui afiș pentru promovarea unui eveniment școlar, acordând atenție armoniei dintre text și imagine *- proiectarea identității vizuale a amenajării clasei (utilizarea unitară a siglei școlii)* *- crearea afișului unei opere literare* *- proiectarea unui logo pentru o operă literară și/sau pentru un personaj* *- proiectarea individuală a unei coperte de caiet adecvate disciplinei* *- realizarea unei ilustrații digitale pentru un citat literar* *- proiectarea identității vizuale a unui eveniment literar sau cultural (de ex. zi comemorativă, maraton de poezie): afiș, logo, invitație, slogan* *- redactarea proiectului „Să deschidem o librărie/anticariat!” (elaborarea materialelor publicitare și a textului pentru un comunicat de presă în vederea promovării magazinului)* *- colectarea fotografiilor, simbolurilor și imaginilor în vederea realizării unui montaj digital pe baza unui text ales (poezie, nuvelă)*
(CS) CS 3.6. Elaborează texte narative și descriptive, în versuri și/sau în proză, în conformitate cu criteriile date
- scrierea unei narațiuni scurte despre un eveniment din mai multe perspective (de ex. tânăr, vârstnic, martor ocular, făptaș) *- redactarea unui text descriptiv expresiv în stiluri diferite* *- scrierea unei fabule / povești cu animale* *- compunerea unui poem scurt pe baza unui cuvânt-cheie / enunț / titlu* *- crearea unei poezii în cinci versuri inspirat dintr-o operă literară* *- scrierea unor poeme-titlu folosind titluri de ziare sau titluri de opere literare*

Clasa a XI-a
- compunerea de poeme prin înlănțuirea cuvintelor astfel încât ultima literă a unui cuvânt să coincidă cu prima literă a următorului *- crearea poemelor ludice, a poemelor „sus-jos”, a acrostihurilor, a poemelor vizuale* *- scrierea unei narațiuni creative, în stiluri diferite, pornind de la întrebarea/ideea/tema „Ce ar fi dacă…?”* *- redactarea unui text construit în jurul unor propoziții*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Autori recomandați	**(TC)** **1.1.** Ady Endre **1.2.** Babits Mihály **1.3.** József Attila **1.4.** Juhász Gyula **1.5.** Kosztolányi Dezső **1.6.** Krúdy Gyula **1.7.** Madách Imre **1.8.** Móricz Zsigmond **1.9.** Németh László **1.10.** Pilinszky János **1.11.** Radnóti Miklós **1.12.** Tóth Árpád
	(CS) **1.13.** Karácsony Benő **1.14.** Karinthy Frigyes **1.15.** Petelei István **1.16.** Szabó Lőrinc
2. Noțiuni	**(TC)** **2.1.** literatură de consum (sci-fi, fantasy, polițistă, horror-thriller), beletristică **2.2.** clișeu, kitsch, confuzie de imagini **2.3.** epoci literare și curente stilistice: realism, naturalism, modernism clasic, simbolism, impresionism, art nouveau, avangardă (expresionism, suprarealism), neoclasicism, modernism târziu (lirică obiectivă); imaginea realistă, naturalistă, modernă a omului **2.4.** lectura operelor epice: modelarea narațiunii în opere realiste și moderniste clasice (modelare metonimică, metaforică; forme ale continuității: cauzalitate, continuitate temporală; forme ale discontinuității: elipsă, omisiune, schimbare de perspectivă); structură temporală (timpul povestirii; timpul povestit: timp liniar-cronologic, anticipare-retrospecție; timp ciclic, timp mitic; timp obiectiv, timp subiectiv; durată, simultaneitate, memorie; timp exterior, timp interior); voci narative și ale personajelor (narator omniscient, narator limitat, narator-martor; discurs indirect, discurs indirect liber, monolog); genuri: variante ale romanului modern clasic, realist și naturalist; nuvela (realistă, naturalistă; anecdotică, lirică, dramatică, psihologică); ciclu de nuvele; parodie **2.5.** lectura operelor lirice: eul liric (în modernismul clasic: cultul individualității/creșterea eului, multiplicarea eului, alter ego liric; retragerea sinelui; în modernismul târziu: multiplicarea sinelui; autocomprehensiune, auto-interpretare); situația lirică, situația discursivă; personal, impersonal; auto-adresare; monodie, polifonie; direct, indirect; viziune lăuntrică, imagine exterioară; decadență, lirica stărilor afective, viziune cosmică, filosofică, alegorică, poezie cu caracter vizionar, simbolic, obiectiv; ars poetica, poezie peisagistică cu caracter vizionar, poezie de sinteză existențială, poezie reflexivă **2.6.** lectura operelor dramatice: poem dramatic/poem al umanității; acțiunea, personajul/eroul, conflictul, reinterpretarea discursului; idei în dramă; liberalism, pozitivism, determinism **2.7.** tipuri de texte: animație, spectacol de teatru, film de artă, portret, podcast, studiu; texte ocazionale (mesaj de salut, discurs festiv, discurs de rămas-bun, mulțumire, exprimarea condoleanțelor); texte funcționale (chitanță, proces-verbal, evaluare); texte multimedia (afiș, logo, reclamă, emblemă) **2.8.** atitudine lingvistică, superstiții lingvistice, activitate verbală, registru lingvistic, normă lingvistică, contacte interne, probleme de cultivare a limbii, limbaj adecvat **2.9.** asemănări și diferențe între texte scrise și orale; tipuri de texte scrise și orale; coerența textului; texte spontane și planificate; micro- și macrostructura textului, principii de organizare textuală
	(CS)

Domenii de conținut	Conținuturi
	2.10. variante ale romanului modern clasic, realist și naturalist (roman psihologic, roman al formării/bildungsroman, roman existențial, roman de flux al conștiinței, roman-eseu) **2.11.** formele umorului și instrumentele sale (comic de situație, comic de caracter, comic de limbaj, satiră, caricatură, ironie) **2.12.** ecopoezie **2.13.** lingvicism, reguli de comportament lingvistic în funcție de diferite variabile sociale, contacte interne (între limba comună, limba comună regională, dialecte, limbaje de grup), alternanță de coduri (code-switching)
3. Atelier de interpretare textuală	**(TC)** **3.1. IPOSTAZE ALE PERSONAJULUI FEMININ** (Cerință minimă: 2 opere epice, 4 opere lirice) **3.1.1. Opere literare din epocile studiate în clasa a XI-a:** Kosztolányi Dezső: *Édes Anna*; *Pacsirta*; Németh László: *Iszony*; Móricz Zsigmond: *Az isten háta mögött*; Ady Endre: *Héja-nász az avaron*; *Lédával a bálban*; *Valaki útravált belőlünk*; *Elbocsátó, szép üzenet*; *Őrizem a szemed*; Juhász Gyula: *Milyen volt…*; *Anna örök*; József Attila: *Óda*; *Mikor az uccán átment a kedves*; *Gyermekké tettél*; *Amit szívedbe rejtesz* **3.1.2. Opere asociabile:** **3.1.2.1. Opere literare:** Bibliai alakok (Éva, Mária alakja); virágénekek; *Énekek éneke*; Mikszáth Kálmán: *A bágyi csoda*; *Tímár Zsófi özvegysége*; Bródy Sándor: *A tanítónő; Asszonyi sors*; Móricz Zsigmond: *Árvácska*; Kaffka Margit: *Színek és évek*; Szerb Antal: *Utas és holdvilág*; Szabó Magda: *Az ajtó*; *Pilátus*; *Mózes egy, huszonkettő*; Visky András: *Kitelepítés*; Tompa Andrea: *Fejtől s lábtól*; Tóth Krisztina: *Pixel*; *Pesztó*; *Ő még csak negyven*; *Tímár Zsófi muskátlija*; Grecsó Krisztián: *Harminc év napsütés*; *Anyám első süteménye*; *Vera*; Závada Pál: *Jadviga párnája* **3.1.2.2. Opere din domenii artistice conexe:** *Mikor az uccán átment a kedves* (poem muzicalizat, Kávészünet, 2016); *Cleopatra (film istoric de aventuri, Joseph L. Mankiewicz: Cleopatra, 1963)*; *Anna Karenina* (dramă romantică, adaptare după romanul lui Lev Tolstoi, Joe Wright: Anna Karenina, 2012); *Jurnalul lui Bridget Jones (comedie romantică, Bridget Jones's Diary, Sharon Maguire, 2001)*); *Régimódi történet* (dramă cinematografică, adaptare după romanul lui Szabó Magda, Bereményi Géza, 2015); *Prietena mea genială (dramă romantică, L'amica geniale, Saverio Costanzo, 2018)* **3.1.3. Perspective asupra literaturii universale:** William Shakespeare: *Îmblânzirea scorpiei*; Lev Tolsztoj: *Anna Karenina*; Anton Pavlovics Csehov: *Pescărușul; Trei surori*; Henrik Ibsen: *Nora*; Gustave Flaubert*: Doamna Bovary*; Émile Zola: *Bucuria doamnelor*; Margaret Atwood: *Povestea slujitoarei*; Annie Ernaux: *Poveste de fată* **3.1.4. Oportunități de analiză retrospectivă:** *Margit-legenda*; Kármán József: *Fanni hagyományai*; Katona József: *Bánk bán*; Jókai Mór: *Az arany ember, Egy magyar nábob*; Vörösmarty Mihály: *Csongor és Tünde*; Arany János: *Ágnes asszony*; Szabó Magda: *Abigél* **3.1.5. Noțiuni (valori, teme, motive reprezentate):** tipuri de eroine, arhetipuri feminine, idealurile feminine ale epocilor, emancipare feminină, diversitatea rolurilor (femeie, mamă, soție, soră), absența mamei, orfanitate, vulnerabilitate, opresiune, subordonare, lipsă de destin, prejudecată, perseverență, loialitate, sacrificiu de sine, auto-realizare, creare de valori, păcat, ispășire **3.2. ȘANSELE DE INTEGRARE ȘI AFIRMARE SOCIALĂ ALE INDIVIDULUI** (Cerință minimă: 2 opere epice, 4 opere lirice) **3.2.1. Opere literare din epocile studiate în clasa a XI-a:** Móricz Zsigmond: *Rokonok*; *Sárarany*; *Tragédia*; Kosztolányi Dezső: *Édes Anna*; *Rendes feltámadás*; *Himnusz egy szamárral*; Ady Endre: *A Hortobágy poétája*; *A magyar Ugaron*; Tóth Árpád: *Körúti hajnal*; Juhász Gyula: *Tápai lagzi*; József Attila: *Tiszta szívvel*; *Holt vidék*; *Külvárosi éj*; *Karóval jöttél*; *Elégia*; *Két hexameter* **3.2.2. Opere asociabile:**

Domenii de conținut	Conținuturi
	3.2.2.1. Opere literare: Kölcsey Ferenc: *Parainesis Kölcsey Kálmánhoz*; *Hymnus*; Vörösmarty Mihály: *Gondolatok a könyvtárban*; Mikszáth Kálmán: *A Noszty fiú esete Tóth Marival*; *Különös házasság*; Móricz Zsigmond: *A fáklya*; Babits Mihály: *Jónás könyve*; Tamási Áron: *Ábel a rengetegben*; Márai Sándor: *Egy polgár vallomásai*; Szilágyi Domokos: *A láz enciklopédiája*; *Hétmérföldes csizma*; *Bartók Amerikában*; Závada Pál: *Jadviga párnája*; Dragomán György: *A fehér király* **3.2.2.2. Opere din domenii artistice conexe:** Ludwig van Beethoven: *Simfonia a III-a (simfonie, 1804)*; Giuseppe Verdi: *Rigoletto* (operă, 1851); Giacomo Puccini: *Boema (operă, 1896)*; Kodály Zoltán, *Psalmus Hungaricus* (oratoriu, 1923); Kodály Zoltán: *Háry János* (joc muzical, 1926); *Édes Anna* (dramă cinematografică, adaptare după romanul lui Kosztolányi Dezső, Fábri Zoltán, 1958); *Forrest Gump* (comedie dramatică, Robert Zemeckis, 1994); *Good Will Hunting* (dramă cinematografică, Gus Van Sant, 1997); *Üvegtigris* (comedie, Rudolf Péter, Kapitány Iván, 2001); *Rokonok* (dramă cinematografică, adaptare după romanul lui Móricz Zsigmond, Szabó István, 2006); *Made in Hungária* (comedie muzicală, Fonyó Gergely, 2009) **3.2.3. Perspective asupra literaturii universale:** Stendhal: *Roșu și negru*; Charles Dickens: *David Copperfield; Oliver Twist*; Émile Zola: *Prăvălia cu șobolani*; *Germinal*; Sally Rooney: *Oameni normali*; Johann Wolfgang Goethe: *Suferințele tânărului Werther*; Honoré de Balzac*: Moș Goriot*; Gustave Flaubert*: Doamna Bovary*; Charles Dickens*Marile speranțe*; Henrik Ibsen*: Rața sălbatică*; *Nora (Casa păpușilor)*; Franz Kafka*: Procesul*; Nyikolaj Vasziljevics Gogol*: Revizorul*; Thomas Hardy*: Tess d'Urberville; Departe de lumea dezlănțuită*; Daniel Defoe: *Robinson Crusoe*; Charles Baudelaire: *Florile răului* **3.2.4. Oportunități de analiză retrospectivă:** Mikszáth Kálmán: *A Noszty fiú esete Tóth Marival*; Jókai Mór: *Az arany ember* **3.2.5. Noțiuni (valori, teme, motive reprezentate):** ascensiune, cădere, vulnerabilitate, raporturi de putere, dorință de putere, corupție, periferie, centru, afirmare socială, injustiție socială, sărăcie, mizerie, căutarea drumului propriu, ambiție, personalitate denaturată, comunitate și individ, conflictul dintre moralitate și afirmare, onestitate, succes, confruntarea cu puterea, omul de rând, demnitate umană, înapoiere, șanse de viață **3.3. CONVERGENȚA VALORILOR ÎN LITERATURĂ** (Cerință minimă: 2 opere epice, 1 operă dramatică, 3 opere lirice) **3.3.1. Opere literare din epocile studiate în clasa a XI-a:** Madách Imre: *Az ember tragédiája* (Nádasdy Ádám prózai adaptációja); Krúdy Gyula: *Szindbád*; Ady Endre: *A magyar Ugaron*; *A Tisza-parton*; *A Szajna partján*; *A Hortobágy poétája*; *Új vizeken járok*; *Góg és Magóg fia vagyok én…*; Kosztolányi Dezső: *Esti Kornél*; *Esti Kornél kalandjai*; Móricz Zsigmond: *Az isten háta mögött*; *Sárarany*; Babits Mihály: *Esti kérdés*; *Jónás könyve*; Tóth Árpád: *Orfeumi elégia*; József Attila: *Eszmélet*; *Levegőt!* **3.3.2. Opere asociabile:** **3.3.2.1. Opere literare:** Karinthy Frigyes: *Az emberke tragédiája*; Székely János: *Caligula helytartója*; Kosztolányi Dezső: *Káin*; Tamási Áron: *Rendes feltámadás*; Sütő András: *Káin és Ábel*; Závada Pál: *Apfelbaum*; Lőrincz Andrea-Nagy Ádám: *Égi megbízás*; Örkény István: *In memoriam Dr. K. H. G.*; Vámos Miklós: *Apák könyve*; Esterházy Péter: *Esti*; Grendel Lajos: *Bőröndök tartalma* **3.3.2.2. Opere din domenii artistice conexe:** *Az ember tragédiája* (film de animație, Jankovics Marcell, 2011); *Az ember tragédiája ilustrații artistice*; *Ferma animalelor (film de animație, John Halas, Joy Batchelor: Animal Farm, 1954)*; *Jocurile foamei (film SF de aventuri, Gary Ross: The Hunger Games, 2012)*; *Divergent (film SF de acțiune, Neil Burger: Divergent, 2014)*; *Szindbád* (dramă cinematografică, adaptare după povestirile lui Krúdy Gyula despre Szindbád, Huszárik Zoltán, 1971) **3.3.3. Perspective asupra literaturii universale:** George Orwell: *1984*; Johann Wolfgang Goethe: *Faust*; Aldous Huxley: *Minunata lume nouă*; Mihail Afanaszjevics Bulgakov: *Maestrul și Margareta* **3.3.4. Oportunități de analiză retrospectivă:** Zrínyi Miklós: *Szigeti veszedelem*; Mikes Kelemen: *Törökországi levelek*; Katona József: *Bánk bán*; Arany János: *Szondi*

Domenii de conținut	Conținuturi
	két apródja; Vörösmarty Mihály: *Csongor és Tünde*; *Mikszáth Kálmán: Az a fekete folt*; Jókai Mór: *Egy magyar nábob*; *Az arany ember* **3.3.5. Noțiuni (valori, teme, motive reprezentate):** valori vitale, valori afective, valori spirituale, valori morale, valori legate de bunurile materiale, valori legate de viața comunitară/socială, valori estetice, sistem de valori, conflict de valori, ierarhie a valorilor **3.4. RĂZBOI ȘI UMANISM. *Memoria războaielor mondiale*** (Cerință minimă: 2 opere epice, 4 opere lirice) **3.4.1. Opere literare din epocile studiate în clasa a XI-a:** Ady Endre: *Emlékezés egy nyár-éjszakára*; *Az eltévedt lovas*; *A föl-földobott kő*; Babits Mihály: *Húsvét előtt*; József Attila: *Hazám*; Radnóti Miklós: *Ikrek hava*; *A la recherche*; *Hetedik ecloga*; *Levél a hitveshez*; *Nem tudhatom*; *Töredék*; *Razglednicák*; *Erőltetett menet*; Pilinszky János: *Ravensbrücki passió*; *Harmadnapon*; *Négysoros*; *Apokrif*; *Harbach 1944*; *KZ-oratórium*; *Terek*; Tamási Áron: *Himnusz egy szamárral*; Kós Károly: *Kiáltó szó* **3.4.2. Opere asociabile:** **3.4.2.1. Opere literare:** Karácsony Benő: *Napos oldal*; Márai Sándor: *Egy polgár vallomásai*; Kassák Lajos: *Kis könyv haldoklásunk emlékére*; Bánffy Miklós: *Erdélyi történet* (I-III.); Szabó Lőrinc: *Tücsökzene (A Rettenetes Év)*; Kányádi Sándor: *Valaki jár a fák hegyén*; Nádas Péter: *Egy családregény vége*; Dragomán György: *Máglya*; Tompa Andrea: *Sokszor nem halunk meg*; Vida Gábor: *Ahol az ő lelke*; Kuncz Aladár: *Fekete kolostor*; Hervay Gizella: *Tőmondatokban*; Mécs László: *Imádság a nagy Lunátikusért*; Kertész Imre: *Sorstalanság* **3.4.2.2. Opere din domenii artistice conexe:** *Valahol Európában* (dramă cinematografică, Radványi Géza, 1948); *Béketárgyalás, avagy az évszázad csütörtökig tart* (dramă istorică, Balogh Zsolt, 1989); *Lista lui Schindler (dramă istorică, Steven Spielberg: Schindler's List, 1994)*; *Pianistul (dramă istorică, Roman Polański: The Pianist, 2002)*; *Szabadság, szerelem* (dramă romantică istorică, Goda Krisztina, 2006); *A napfény íze* (dramă istorică, Szabó István, 1999); *Anyám és más futóbolondok a családból* (dramă, Fekete Ibolya, 2015); *Saul fia* (dramă istorică Nemes-Jeles László, 2015); *Napszállta* (dramă istorică Nemes-Jeles László, 2018); *Aurora borealis* (dramă istorică, Mészáros Márta, 2017); *Örök tél* (dramă istorică, Szász Attila, 2017) **3.4.3. Perspective asupra literaturii universale:** Ernest Hemingway: *Pentru cine bat clopotele*; Erich Maria Remarque: *Pe frontul de vest nimic nou*; Hans Fallada: *Ce-o să fie cu tine, omule?*; Ellie Wiesel: *Noaptea* **3.4.4. Oportunități de analiză retrospectivă:** Zrínyi Miklós: *Szigeti veszedelem*; *Anne Frank naplója* **3.4.5. Noțiuni (valori, teme, motive reprezentate):** război, distrugere, viață, moarte, pace, împăcare, reconstrucție, confruntarea cu ororile războiului, Holocaust, dorință de pace, pacifism, încheiere a păcii, eroism, sacrificiu, tragic, distrugere fatală, realitatea războiului, suferință, ordine, haos, traumă, memorie personală și colectivă **(CS)** **3.5. TIPURILE UMORULUI ÎN LITERATURĂ** (Cerință minimă: 3 opere epice/dramatice, 2 opere lirice) **3.5.1. Opere literare din epocile studiate în clasa a XI-a:** Petőfi Sándor: *A helység kalapácsa*; Mikszáth Kálmán: *Kísértet Lublón*; *A fekete város* (fragment, figura bătrânului Quendel); Jókai Mór: *A nagyenyedi két fűzfa*; *A kőszívű ember fiai* (fragment, figura lui Tallérossy Zebulon); *A cigánybáró*; Petelei István: *A tiszta ház*; *A beteg*; Karinthy Frigyes: *Így írtok ti*; *Tanár úr, kérem; Tamási Áron: A hazug sün*; *Legendás disznótor*; *Bambuc ördög*; *A legényfa kivirágzik*; *Ördögváltozás Csíkban*; Karácsony Benő: *Pillanatnyi segély; Elszívják a szivaromat; Dinnyebefőtt* **3.5.2. Opere asociabile:** **3.5.2.1. Opere literare:** Rejtő Jenő: *A három testőr Afrikában*; *Elveszett cirkáló*; *Piszkos Fred, a kapitány*; Spiró György: *Prah*; Varró Dániel: *Bögre azúr*; *A szomorú*

Domenii de conținut	Conținuturi
	kacsa; Méhes György: *Kolozsvári milliomosok*; Bajor Andor: *Toldi szaktárs munkabalesete*; Romhányi József: *Szamárfül*; Bödőcs Tibor: *Addig se iszik*; Lackfi János: *A költő nagy gazember!*; *A zigazság kiderül*; *Tiltakozás*; *Perelnek a lazacok; Domestos-dal; Vers a madárságról*; *Graffiti a kéz öt ujjáról*; *A szúnyog és a plazmatévé*; *A kutya és a költő*; *A tehén és a filozófus* **3.5.2.2. Opere din domenii artistice conexe:** William Hogarth: *Căsătoria la modă (*pictură, 1743–1745*)*; Honoré Daumier: *Deliberarea judecătorilor (*pictură, în jurul anului 1860*)*; René Magritte: *Fiul omului (*pictură, 1936*)*; Fernando Botero: *Dans în parc (*pictură, anii 1980*)*; Banksy: *Laugh Now* (street art, 2003); Josef Haydn: *Simfonia despărțirii (*1772*)*; Gioachino Rossini: *Bărbierul din Sevilla (*operă, 1816*)*; "Weird Al" Yankovic - Eat It (parodii după hituri pop, 1984)); *A három testőr Afrikában* (comedie, regia: István Bujtor, 1996); *Hyppolit, a lakáj* (comedie, regia: Barna Kabay, Katalin Peténi, 1999); *Trei oameni într-o barcă (*comedie, Three Men in a Boat, după romanul lui Jerome K. Jerome, regia: Stephen Frears, 1975*)*; *Măgarul lui Don Quijote (*comedie animată, 2007*)*; *Candide sau optimismul secolului XX (*comedie satirică, regia: Norbert Carbonnaux, 1960*)*; *Mézga család* (animație, regia: József Nepp, 1968); *Szaffi* (animație, după romanul lui Mór Jókai, regia: Attila Dargay, 1985); *Lúdas Matyi* (animație, adaptare după poemul narativ al lui Mihály Fazekas, regia: Attila Dargay, 1977); *Fred și Barney, sau cei doi tipi din epoca de piatră (*animație, Joseph Barbera, William Hanna, 1960 – textul maghiar: József Romhányi*)* **3.5.3. Perspective asupra literaturii universale:** William Shakespeare: *Cum vă place*; *Visul unei nopți de vară*; Miguel de Cervantes: *Don Quijote*; Moliére: *Tartuffe*; Oscar Wilde: *Bunbury*; *Evantaiul doamnei Windermere*; P. G. Wodehouse: *Povestirile cu Jeeves*; Laurence Sterne: *Viața și opiniile lui Tristram Shandy, gentleman* **3.5.4. Oportunități de analiză retrospectivă:** Csokonai Vitéz Mihály: *Zsugori uram, Dorottya, Szerelemdal a csikóbőrös kulacshoz*; Fazekas Mihály: *Lúdas Matyi*; Petőfi Sándor: *A helység kalapácsa*; Arany János: *A tudós macskája* **3.5.5. Noțiuni (valori, teme, motive reprezentate):** parodie, ipostază eroică, autoironie, exagerare, joc de limbaj, prezentarea deformată a vieții comunitare, voie bună, autocritică sănătoasă, bucuria de a trăi, ironie blândă, portret moral, slăbiciune omenească, înțelepciune senină, simț al umorului, moderație, înțelegere față de greșeli, caricatură de caracter, patriotism, slăbiciune omenească, alternanța dintre micimea și măreția omului, învățătură morală, ironie fină, realism psihologic, situații grotesce, reprimare, puritate morală, ipocrizie, măști sociale, empatie, absurd, umor intelectual, autoironie, comicul cotidian, autoreflecție, libertate spirituală, cunoaștere de sine **3.6. REPREZENTAREA RESPONSABILITĂȚII FAȚĂ DE MEDIUL NATURAL ÎN LITERATURĂ** (Cerință minimă: 2 opere epice/dramatice, 3 opere lirice) **3.6.1. Opere literare din epocile studiate în clasa a XI-a:** Petőfi Sándor: *Az alföld*; *A Tisza*; Vörösmarty Mihály: *A vén cigány*; Arany János: *Családi kör*; Madách Imre: *Az ember tragédiája* (fragmente, tabloul eschimos și tablourile utopice); Babits Mihály: *Esti kérdés*; Kosztolányi Dezső: *Esti Kornél* (fragment, conflictul natură-civilizație); Szabó Lőrinc: *Tücsökzene*; József Attila: *A Dunánál*; *Eszmélet*; *A kutya*; *Bánat*; Áprily Lajos: *Pisztrángok kara*; Juhász Gyula: *Azt álmodtam* **3.6.2. Opere asociabile:** **3.6.2.1. Opere literare:** Fekete Vince: *Védett vidék*; *Szélhárfa*; Pilinszky János: *Fabula*; Hervay Gizella: *Szögesdrótkerítés*; *A piszkos zöld paradicsomban*; *Gyalogmadár*; Farkas Árpád: *Határátkelés*; *Avaron*; *Kőgörgető*; *Nyitott égbolt*; *Jómadárdal*; Nemes Nagy Ágnes: *Bodzavirág*; *Nyári rajz*; Weöres Sándor: *Galagonya*; Tamás Dénes: *A lazac testamentuma*; *A tó*; Krasznahorkai László: *Északról hegy, délről tó, nyugatról utak, keletről folyó*; Parti Nagy Lajos: *Hal éji éneke*; *Halk, talmi vers az irodalom házához*; Takács Zsuzsa: *Kutyák és farkasok*; *Hasonlat*; *Üdvözlégy, utazás*; *A kivezető úton*; *A tüzes korona*; *Vad hely*; Lackfi János: *Ökoballada a pulykákról*

Domenii de conținut	Conținuturi
	3.6.2.2. Opere din domenii artistice conexe: *Jocurile foamei (*film, The Hunger Games, regia: Gary Ross, 2012*)*; *Profesia celestă (*film, The Celestine Prophecy, regia: Armand Mastroianni, 2006*)*; *Wall-E* (film de animație, Wall-E, regia: Andrew Stanton, 2008); *Epoca de gheață (*film de animație, Ice Age, regia: Chris Wedge, 2002*)*; *Avatar* (film SF de animație, Avatar, regia: James Cameron, 2009); *Ferma animalelor* (film de animație, Animal Farm, regia: Joy Batchelor și John Halas, 1954) **3.6.3. Perspective asupra literaturii universale:** Walt Whitman: *Fire de iarbă*; Rainer Maria Rilke: *Elegiile din Duino* (fragmente); Rachel Carson: *Primăvara tăcută*; Margaret Atwood: *Oryx and Crake* (distopie eco-postapocaliptică); Richard Powers: Povestea copacilor; J. R. R. Tolkien: *Stăpânul Inelelor*; Christian Morgenstern: *Cântecul nocturn al peștelui*; Lev Nyikolajevics Tolsztoj: *Lupul și câinele* **3.6.4. Oportunități de analiză retrospectivă:** Csokonai Vitéz Mihály: *Az estve*; A vízözön története; Deukalión és Pyrrha története **3.6.5. Noțiuni (valori, teme, motive reprezentate):** armonie, idilă, sentiment de familiaritate (unitatea dintre om și natură); transcendență, imagine sacră a naturii; degradare, distrugere, criză ecologică; responsabilitate, grijă, sustenabilitate; natura ca refugiu, natura ca amenințare; recunoștință față de natură, peisaj idealizat, catastrofă naturală, responsabilitate morală, vinovăție, viziune apocaliptică, apocalipsă, ciclicitate, judecata de apoi, orgoliu omenesc, conștiința micimii omului, urbanizare, alienare, nostalgie

Clasa a XII-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

(TC) CG 1 - Înțelege diferite tipuri de texte în contexte formale și informale, apreciind calitatea lor estetică

Clasa a XII-a
(TC) CS 1.1. Aplică tehnicile de lectură reflexivă, evaluativă, interpretativă și critică în receptarea diferitelor tipuri de texte
- reflecție asupra experienței de aplicare a diferitelor strategii de lectură (extensivă și intensivă) *- reflecție asupra lecturii textelor (identificarea problemelor, formularea întrebărilor, completări, formularea unor experiențe confirmatoare sau contradictorii) cu ajutorul organizatorilor grafici (de ex. jurnal cu dublă intrare, tabel de criterii)* *- formularea unei opinii proprii argumentate despre tema, genul, construcția lingvistică, valorile reprezentate și valoarea estetică a textului citit cu ajutorul organizatorilor grafici (de ex. de jurnal cu dublă intrare, discuție, dezbatere, poezie în cinci versuri)* *- corectarea autonomă a erorilor de înțelegere/interpretare (recitire, reflecție, rezolvare de probleme, corectare)*
(TC) CS 1.2. Înțelege metatexte, prezentări și eseuri mai complexe, în vederea acceptării interpretărilor din perspective multiple
- lectura și conspectarea unor recenzii de film pe baza unor criterii *- compararea mai multor recenzii ale aceluiași film cu ajutorul organizatorilor grafici / pe baza unor criterii* *- compararea recenziilor de film cu propria opinie cu ajutorul organizatorilor grafici* *- lectura și conspectarea recenziilor de teatru pe baza unor criterii* *- compararea a mai multor recenzii ale aceleiași reprezentații teatrale cu ajutorul organizatorilor grafici / pe baza unor criterii* *- lectura și conspectarea eseurilor pe baza unor criterii* *- compararea unor lucrări științifice cu propria opinie cu ajutorul organizatorilor grafici*
(TC) CS 1.3. Compară texte pe baza particularităților lor poetice, naratologice, de teorie a genurilor și de istorie a stilurilor
- compararea operelor cu teme sau motive-cheie identice/similare pe baza unor criterii *- compararea repertoriului de motive al operelor citite cu ajutorul organizatorilor grafici (diagramă Venn, tabel de criterii)* *- compararea motivelor tematice comune din texte literare diferite* *- compararea textelor epice pe baza procedurilor naratologice și a particularităților stilistice* *- compararea textelor lirice pe baza particularităților poetice și a trăsăturilor stilistice*
(TC) CS 1.4. Recunoaște relațiile etice în procesul înțelegerii textelor literare pentru dezvoltarea sensibilității sociale
- identificarea relațiilor de valoare asociate personajelor / rolurilor din operele literare citite *- recunoașterea conflictelor morale în procesul de înțelegere a textelor literare* *- analizarea rolurilor și a situațiilor de luare a deciziilor în operele literare prin reflecție asupra conștiinței de sine, cu scopul de a planifica în mod conștient parcursul vieții personale, sociale și profesionale* *- analizarea criteriilor de natură etică (de ex. adevăr, respect, echitate) în interpretarea operelor literare, în contextul lor intelectual și cultural* *- asumarea unui comportament etic și responsabil față de valorile culturii, artei, spiritualității și mediului construit*
(TC) CS 1.5. Recunoaște rolul politeții lingvistice și al agresivității verbale în diferite situații de comunicare
- prezentarea maximelor lui Grice (cantitate, calitate, manieră, relevanță) sub formă de prezentare *- identificarea formelor de politețe lingvistică în diferite situații de comunicare* *- studierea funcțiilor agresivității verbale în diverse texte literare și nonliterare*

(TC+CS) CG 2 - Aplică strategii de interpretare a textelor în contexte istorice și culturale

Clasa a XII-a
(TC) CS 2.1. Aplică strategii individuale pentru interpretarea textelor literare și nonliterare în context cultural
- observarea interferenței dintre texte create în epoci diferite *- gestionarea conștientă a variațiilor lingvistice, tipologice și de gen provenite din diferite perioade istorice și culturale* *- analizarea semnificațiilor unui anumit subiect, motiv sau topos în context cultural* *- recunoașterea diferenței dintre funcția variantei normative a limbii și cea a celorlalte variante lingvistice* *- interpretarea rolului de creare a sensului al calităților estetice caracteristice diferitelor perioade din istoria artei* *- exersarea empatiei și a acceptării alterității în postura de receptor al textelor*
(TC) CS 2.2. Analizează relațiile dintre utilizarea limbii și stratificarea socială în diferite tipuri de texte
- observarea, interpretarea și analizarea diferitelor situații de comunicare, ținând cont de regulile comportamentului lingvistic *- recunoașterea și interpretarea rolului tabu-urilor lingvistice și al eufemismelor* *- identificarea strategiilor de influențare lingvistică în diferite tipuri de texte (de ex. reclame, discursuri electorale, texte utilizate în comunicarea instituțională)* *- recunoașterea trăsăturilor pragmatice ale limbii în funcție de situațiile de comunicare*
(TC) CS 2.3. Interpretează în mod autonom opere literare pentru a exprima trăirea experienței estetice
- utilizarea conștientă a criteriilor de interpretare *- formularea unei opinii proprii cu privire la o operă literară* *- susținerea poziției personale prin trimiteri la fragmente de text, citate și argumente construite logic* *- folosirea adecvată și riguroasă a conceptelor lingvistice, istorice, teoretico-literare și stilistice în interpretarea literară*
(TC) CS 2.4. Face distincție între perioadele literare și stilurile din operele artistice aparținând diferitelor epoci
- distingerea trăsăturilor lingvistice și stilistice ale textelor aparținând unor epoci diferite *- recunoașterea caracteristicilor diferitelor stiluri și registre stilistice* *- încadrarea operelor artistice într-o epocă sau într-un stil al istoriei artei pe baza trăsăturilor*
(CS) CS 2.5. Recunoaște criteriile înrudirii lingvistice pentru a conștientiza diferența dintre înrudirea lingvistică și cea genetică
- familiarizarea cu principalele criterii ale comparării limbilor *- distingerea înrudirii lingvistice de înrudirea genetică* *- identificarea factorilor care influențează înrudirea culturală (de ex. conviețuirea îndelungată într-o regiune)*

(TC+CS) CG 3 - Produce oral și în scris diferite tipuri de texte cu sensibilitate și rafinament în exprimarea lingvistică

Clasa a XII-a
(TC) CS 3.1. Produce texte adecvate comunicării folosind formele de politețe lingvistică
- exersarea unui comportament lingvistic și nonverbal adecvat situației de comunicare *- exersarea strategiilor de gestionare a conflictelor (câștigător/învingător, adaptativ/evitant/rezolutiv) prin diferite scenarii și situații cotidiene* *- transformarea modelelor de agresivitate verbală în forme conforme regulilor politeții lingvistice* *- exprimarea și prelucrarea conceptelor, ideilor, opiniilor și emoțiilor în formă orală sau scrisă, adaptate nevoilor și intereselor, în contexte variate (de ex. în situații multilingve și de comunicare interculturală)* *- interacțiune pozitivă în contexte diverse (de ex. profesionale) cu respectarea regulilor și a perspectivelor diferite, manifestând încredere, empatie și deschidere spre soluționarea conflictelor, conștientizând impactul mesajelor exprimate public*
(TC) CS 3.2. Susține o scurtă prezentare academică pe baza criteriilor date

Clasa a XII-a
- *aplicarea tehnicilor specifice de pregătire pentru o prezentare științifică (de ex. stabilirea temei, a obiectului, a ideii de bază și a mesajului; colectarea informațiilor despre public; gestionarea limitelor de timp; realizarea unui plan preliminar)* - *documentare, luarea de notițe, utilizarea motoarelor de căutare, organizarea materialelor* - *elaborarea criteriilor de evaluare a prezentării științifice* - *exersarea extragerii ideilor esențiale și a redactării unui plan pe baza textelor științifice*
(TC) CS 3.3. Elaborează tipuri de texte funcționale (Curriculum vitae / CV de tip Europass) adaptate situației de comunicare specificate
- *redactarea unui CV prescurtat (cu datele esențiale) și a unui CV detaliat (care prezintă formarea personalității, evoluția profesională și umană)* - *elaborarea (auto)biografiilor personajelor*
(TC) CS 3.4. Elaborează o interpretare proprie a unei opere pentru a-și exprima poziția critică
- *redactarea unei interpretări literare care integrează citate din metatexte despre diverse opere și exprimă o poziție critică* - *exerciții de verificare a informațiilor referitoare la texte* - *redactarea unui eseu pe baza unei teme date* - *redactarea unei interpretări literare pornind de la trei întrebări de problematizare* - *redactarea unei analize comparative pe baza unor criterii*
(TC) CS 3.5. Realizează interviuri și reportaje în diverse situații de comunicare
- *formularea și utilizarea diferitelor tipuri de întrebări (închise, deschise) în situații de comunicare variate* - *realizarea interviurilor și podcasturilor în contexte diferite (eveniment școlar, primirea unui invitat)* - *pregătirea pentru un interviu în trei etape, cu scopul de a explora experiențele de lectură sau de a formula opinii, critici și întrebări legate de textul citit* - *aplicarea tehnicii de lectură „Să-l întrebăm pe autor!” pentru o înțelegere mai profundă a textelor* - *redactarea unui reportaj imaginar despre un eveniment literar sau istoric*
(CS) CS 3.6. Elaborează texte din genuri variate, în conformitate cu criteriile date
- *redactarea unei știri și a unei relatări despre un eveniment școlar din perspectivă obiectivă și subiectivă* - *transformarea unui fragment dintr-o operă cunoscută într-un alt gen (de ex. transformarea unei poezii în narațiune, a unei nuvele în dialog, jurnal sau articol de presă)* - *realizarea de note de subsol pentru explicarea unor cuvinte și expresii* - *scrierea unei critici literare pe baza a trei întrebări problematizatoare*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Autori recomandați	**(TC)** **1.1.** Áprily Lajos **1.2.** Dsida Jenő **1.3.** Kányádi Sándor **1.4.** Kertész Imre **1.5.** Kós Károly **1.6.** Kovács András Ferenc **1.7.** Sütő András **1.8.** Tamási Áron **1.9.** Székely János **1.10.** Szilágyi Domokos **1.11.** Ottlik Géza **1.12.** Örkény István **1.13.** Weöres Sándor
	(CS) **1.14.** Esterházy Péter **1.15.** Kassák Lajos **1.16.** Kuncz Aladár **1.17.** Parti Nagy Lajos
2. Noțiuni	**(TC)** **2.1.** conflict de valori **2.2.** epoci și direcții stilistice: modernism târziu, postmodernism, realism magic **2.3.** lectura operelor epice: jocul formelor narative – modalitate narativă, moduri de discurs, joc lingvistic; areferențialitate, verosimilitate lingvistică; fragmentaritate, intertextualitate, rescriere; genuri: nuvelă (nuvelă-minut), roman (roman al formării, roman parabolic) **2.4.** lectura operelor lirice: memoria formelor/textelor; impersonalizarea eului liric, crearea măștii, polifonie; citare, reluare ludică, aluzie **2.5.** lectura operelor dramatice: genuri – tragicomedie; dramă filozofică; parabolă istorică **2.6.** tipuri de texte: metatexte complexe, recenzii de film și teatru, prezentări, eseuri, opinii, interpretări literare, reclame, discursuri electorale, texte utilizate în comunicarea instituțională, Curriculum vitae / CV Europass, prezentare scurtă, interviu, reportaj **2.7.** politețe lingvistică (salut, adresare informală/formală, formularea unor întrebări, răspunsuri), agresivitate verbală (vulgaritate, violență lingvistică), principiile cooperării (maximele lui Grice); configurarea pragmatică a textelor **2.8.** reguli ale comportamentului lingvistic, limbaj și putere, influențare lingvistică; strategii de persuasiune și manipulare în limbaj; tabu lingvistic, limbaj PC, eufemism
	(CS) **2.9.** absurd, grotesc, intelectualism obiectivant **2.10.** dans macabru, nuvelă-minut, dramă absurdă **2.11.** vers liber, poem vizual, poem-manifest / poem-poster **2.12.** psihanaliză, asociație liberă a reprezentărilor **2.13.** metoda comparativ-istorică, înrudire lingvistică, înrudire genetică, înrudire culturală; arbore genealogic; caracterul fino-ugric al limbii maghiare
3. Atelier de interpretare textuală	**(TC)** **3.1. VARIANTE ALE IMPLICĂRII COMUNITARE DE LA ÎNCEPUTURI PÂNĂ LA CONTEMPORANEITATE** (Cerință minimă: 10 opere lirice) **3.1.1. Opere literare:** Janus Pannonius: *Pannónia dicsérete*; Balassi Bálint: *Egy katonaének*; Csokonai Vitéz Mihály: *Az ember, a poézis első tárgya*; *Az estve*; Berzsenyi Dániel: *Osztályrészem*; *A magyarokhoz*; Kölcsey Ferenc: *Hymnus*; *Vanitatum vanitas*; Vörösmarty: *A vén cigány*; *Szózat*; Petőfi Sándor: *A XIX. század költői*; *Csalogányok és pacsirták*; *A nép nevében*; *Arany Jánoshoz*; *A költészet*; *A költő s a szőlővessző*; Arany János: *Válasz Petőfinek*; *Letészem a lantot*; *Mindvégig*; *Kozmopolita költészet*; *Rendületlenül*; *A vigasztaló; Vojtina-levelek*; *Mi vagyok én?*;

Domenii de conținut	Conținuturi
	Naturam furca expellas; *Árkádia-féle*; *Poétai recept*; Ady Endre: *Góg és Magóg fia vagyok én*; *A Hortobágy poétája*; *Új vizeken járok*; *Fölszállott a páva*; *A Szajna partján*; *Az eltévedt lovas*; *Az ős Kaján*; *Kocsi-út az éjszakában*; *Hunn, új legenda*; *A föl-földobott kő*; Babits Mihály: *Húsvét előtt*; *Fortissimo*; *A lírikus epilógja*; *Cigány a siralomházban*; Áprily Lajos: *Vallomás*; *Diogenész lámpája*; *Pisztrángok kara*; *Az irisórai szarvas*; Dsida Jenő: *Psalmus Hungaricus*; *Nagycsütörtök*; *Hulló hajszálak elégiája*; József Attila: *Ars poetica*; *Születésnapomra*; *Külvárosi éj*; *Téli éjszaka*; *Eszmélet*; *A Dunánál*; Radnóti Miklós: *Nem tudhatom*; Weöres Sándor: *Tíz lépcső*; *Vázlat az új líráról*; *Szembe fordított tükrök*; *Egysoros versek*; Szilágyi Domokos: *A próféta*; *Bartók Amerikában*; *Hétmérföldes csizma*; Pilinszky János: *Halak a hálóban*; *Négysoros*; *Apokrif*; Kányádi Sándor: *Fától fáig*; Kovács András Ferenc: *Psalmus Transsylvanicus*; *Őszi-téli dallamok*; *Jack Cole daloskönyve*; *Toldott-foldott balladák* **3.1.2. Opere asociabile:** **3.1.2.1. Opere literare:** Zrínyi Miklós: *Feszületre*; Baróti Szabó Dávid: *A lanthoz*; *Soros jámbus*; Vajda János: *Az üstökös*; *A virrasztók*; *Az őrült költő*; Reviczky Gyula: *Arany Jánosnak*; Faludy György*: Óda a magyar nyelvhez*; Karinthy Frigyes: *Előszó*; Varró Dániel: *Változatok egy gyerekdalra. Ady Endrés változat*; *24 karát*. *Kortárs költők versei Arany János születésének 200. évfordulójára*; Lázáry René Sándor: *Néhány egykori költemény*; Fekete Vince: *Csütörtök*; Tóth Krisztina: *Porhó* **3.1.2.2. Opere din domenii artistice conexe:** Ludwig van Beethoven: *Simfonia a VI-a (simfonie, 1808)*, Bartók Béla: *Zene húros hangszerekre, ütőkre és cselesztára* (compoziție, 1936), Ligeti György: *Atmosphères* (piesă orchestrală, 1961); *Arany János* (poezii muzicalizate, Kaláka: Hangzó Helikon, 2007); *Arany János: Csendes dalok* (poezii muzicalizate, Musica Historica / Csörsz Rumen István, 2018); *A lejtőn* (poezii muzicalizate, The Sudras, 2018); *Képzelt riport egy amerikai popfesztiválról* (musical, adaptare după romanul lui Déry Tibor, Presser Gábor, Adamis Anna, 1973); *Születésnapomra* (poem de József Attila muzicalizată, Csík zenekar, Kaláka); *https://litera.hu/magazin/tudositas/a-felelossegvallalas-fotoi.html* **3.1.3. Perspective asupra literaturii universale:** Horatius: *Ars poetica*; Aristotel: *Poetica;* William Wordsworth*: Rolul poetului*; Rainer Maria Rilke: *Torso arhaic de Apollo*; John Keats: *Odă unei urne grecești*; Alekszandr Szergejevics Puskin: *Profetul*; Friedrich Schiller*: Puterea poeziei*; *Federico Garcia Lorca: Inefabilul poeziei*; Charles Baudelaire: *Albatrosul*; Paul Valéry: *Cimitirul marin*; Paul Verlaine: *Arta poetică*; *Chanson de toamnă*; Arthur Rimbaud: *Corabia beată*; Walt Whitman: *Cânt despre mine însumi (fragmente)*; Paul Neruda: *Răspunsul poeziei* **3.1.4. Noțiuni (valori, teme, motive reprezentate):** rolul profetic al poetului, liră subiectivă, poet fictiv, poetul ca reprezentant al comunității, conștiință poetică, sentiment al misiunii, caracter confesiv, ton patetic, asumare a responsabilității, retoricitate, confruntare a valorilor, autoreflexivitate **3.2. CONFLICTUL DINTRE INDIVID ŞI PUTERE** (Criterii minime: 3 opere epice, 1 operă dramatică) **3.2.1. Opere literare din epocile studiate în clasa a XII-a:** Örkény István: *Tóték*; *Egyperces novellák*; Kós Károly: *Varju nemzetség*; Ottlik Géza: *Iskola a határon*; Székely János: *Caligula helytartója*; Sütő András: *Egy lócsiszár virágvasárnapja* **3.2.2. Opere asociabile:** **3.2.2.1. Opere literare:** Tömörkény István: *A mi urunk*; Hajnóczy Péter: *A fűtő*; Nádas Péter: *Biblia*; Madách Imre: *Az ember tragédiája*; Ady Endre: *Dózsa György unokája*; Móricz Zsigmond: *Rokonok*; Illyés Gyula: *Egy mondat a zsarnokságról*; Esterházy Péter: *Harmonia caelestis*; Tóth Krisztina: *A majom szeme*; Vida Gábor: *Egy dadogás története*; Bodor Ádám: *A részleg*; Bodor Ádám: *A börtön szaga*; Dragomán György: *A fehér király* **3.2.2.2. Opere din domenii artistice conexe:** Ludwig van Beethoven: *Uvertura Egmont (simfonie, 1810)*; Ludwig van Beethoven: *Fidelio* (operă,1805); Giuseppe Verdi: *Nabucco* (operă, 1842); Giacomo Puccini: *Tosca* (operă, 1900); Carl Orff: *Carmina burana* (cantată, 1937); *Matrix (film SF, Lana Wachowski, Lilly Wachowski: The Matrix, 1999)*; *Jocurile foamei (film SF de aventuri, Gary Ross: The Hunger*

Domenii de conținut	Conținuturi
	Games, 2012); *Urzeala tronurilor (serial TV fantasy, Alan Taylor, Daniel Minahan, David Nutter, Brian Kirk: Game of Thrones, 2011)*; *Viața e frumoasă (film-dramă istorică, Roberto Benigni: La vita è bella, 1997)*; *Lista lui Schindler (film-dramă istorică, Steven Spielberg: Schindler's List, 1993)*; *Az ötödik pecsét* (film-dramă, adaptare după romanul lui Sánta Ferenc, Fábri Zoltán, 1976); *Isten hozta, őrnagy úr!* (film-satiră, adaptare după drama Tóték de Örkény István, Fábri Zoltán, 1970) **3.2.3. Perspective asupra literaturii universale:** George Orwell: *1984*; Albert Camus: *Ciuma*; Franz Kafka: *Procesul*; William Shakespeare: *Hamlet*; Sofocle: Antigona; William Shakespeare: *Macbeth*; *Iulius Cezar*; Friedrich Schiller: *Wilhelm Tell*; Mihail Bulgakov*: Maestrul și Margareta*; Milan Kundera: *Insuportabila ușurătate a ființei*; Elie Wiesel: *Noaptea*; Eugene Ionesco: *Cântăreața chelă*; Samuel Beckett: *Așteptându-l pe Godot*; Lev Tolsztoj*: Război și pace*; Erich Maria Remarque: *Pe frontul de vest nimic nou* **3.2.4. Oportunități de analiză retrospectivă:** Kertész Imre: *Sorstalanság*; Kosztolányi Dezső: *Édes Anna*; Móricz Zsigmond: *Tragédia*; *Sárarany*; Mikszáth Kálmán: *Az a fekete folt*; Tamási Áron: *Ábel a rengetegben*; *Rendes feltámadás* **3.2.5. Noțiuni (valori, teme, motive reprezentate):** conflict, opoziția dintre individ și putere, libertate, opresiune, morală, constrângere, antiteză, tragic, grotesc, ironie, erou rebel, vulnerabilitatea individului, viața în comunități/localități mici, modurile povestirii, problematici ale epicului, procedee de construire a eroului, gestionarea timpului narativ, procedee narative, relația dintre ficțiune și realitate, metaforicitate, metonimicitate, demnitatea umană, memorie, procesarea traumei, responsabilitate colectivă și individuală, neputința omului simplu, absurditatea puterii, tiranie, rezistență, adaptare, alegeri morale, disciplină, constrângere comunitară, colaps moral, presiunea puterii, iraționalitate, poziționarea individului, absurd, compromis, demnitate **(CS)** **3.3. VIZIUNEA ABSURDĂ ȘI GROTESCĂ ASUPRA LUMII ÎN LITERATURĂ** (Cerință minimă: 3 opere epice/dramatice, 2 opere lirice) **3.3.1. Opere literare din epocile studiate în clasa a XII-a:** Kassák Lajos: *A ló meghal a madarak kirepülnek*; Örkény István: *Egyperces novellák*; *Tóték*; Karinthy Frigyes*: Capillaria*; Parti Nagy Lajos: *Szódalovaglás*; *Ibusár*; Petri György: *Kétségbeesés gyakorlatok; Apokrifek*; Esterházy Péter: *Fuharosok*; Eörsi István: *Kérem én még nem játszottam*; Bertók László: *A szélütött kert*; Darvasi László: *A könnymutatványosok legendája*; Tóth Krisztina: *Porhó* **3.3.2. Opere asociabile:** **3.3.2.1. Opere literare:** Szakács Péter István: *A flört*; Lackfi János: *Bejgliköztársaság*; Cserna Szabó András: *Szíved helyén épül már a Halálcsillag*; Déry Tibor: *G. A. úr X-ben; A rózsák*; Bodor Ádám: *Egy barátkozás lehetőségei*; *Sofőrünk egy rosszabb napja*; *Fülledt reggel*; *És akkor majd látjuk egymást*; *Sinistra körzet*; Tandori Dezső: *Medvék minden mennyiségben*; *A világos és a sötét közt* **3.3.2.2. Opere din domenii artistice conexe:** Hieronymus Bosch: *Grădina desfătărilor (*triptic, în jurul anului 1490*)*; *Corabia nebunilor* (pictură alegorică, în jurul anului 1490); Pieter Bruegel cel Bătrân: *Triumful Morții* (scenă alegorică, 1562); *Orbul conduce orbul* (pictură în ulei, 1568); Francis Bacon: *Studiu după portretul Papei Inocențiu al X-lea de Velázquez (*portret, 1953*)*; Francisco Goya: *Saturn își devorează fiul* (scenă mitologică, 1819–1823); Francisco Goya: *Grozăviile războiului* (serie grafică, 1810–1820); Salvador Dalí: *Persistența memoriei* (pictură suprarealistă, 1931); *Structurile moi* (compoziție suprarealistă, 1936); Zdzisław Beksiński: *Fără titlu* (pictură suprarealistă, anii 1970); George Condo: *The Insane Clown* (portret grotesc, 2005); Igor Stravinsky: *Povestea soldatului* (cameră-operă, 1918); *Posibilitățile unei prietenii* (film dramatic, după nuvelele lui Ádám Bodor, regia: Gábor Ferenczi, 2006); *Povești de un minut* (film TV, regia: István Szabó, 1973); *Szerelem* (film dramatic, după nuvelele lui Tibor Déry, regia: Károly Makk, 1971); *Isten hozta, őrnagy úr* (film dramatic, după piesa lui István Örkény, regia: Zoltán Fábri, 1969); *Szürkület* (film dramatic, regia: Ildikó Enyedi, 1990)

Domenii de conținut	Conținuturi
	3.3.3. Perspective asupra literaturii universale: Nyikolaj Vasziljevics Gogol: *Nasul*; Lewis Carroll: *Alice în Țara Minunilor*; Jaroslav Hašek: *Soldatul Švejk*; Mihail Bulgakov: *Maestrul și Margareta*; Franz Kafka: *Metamorfoza*; *Procesul*; *Castelul*; Samuel Beckett: *Așteptându-l pe Godot*; Albert Camus: *Străinul*; *Ciuma*; *Mitul lui Sisif*; Eugen Ionesco: *Cântăreața cheală*; Jean Genet: *Slujnicele*; Kurt Vonnegut: *Abatorul cinci* **3.3.4. Oportunități de analiză retrospectivă:** Lázár Ervin: *A Négyszögletű Kerek Erdő*; Varró Dániel: *Túl a Maszat-hegyen* **3.3.5. Noțiuni (valori, teme, motive reprezentate):** vis oniric, fragmentare, iraționalitate, existență modernă, alienare, dor de libertate, căutarea identității, independență interioară, demnitate umană într-o lume lipsită de sens, grotesc, absurd, iraționalitatea cotidiană, micitatea omului, putere, adaptare, tragicomic, umanitate, luciditate, supraviețuire, perspectivă critică, autoironie, lume izolată, vulnerabilitate, reguli absurde, putere birocratică, relativism moral, păstrarea caracterului personal, tăcere, perseverență, integritate interioară, libertatea ca stare lăuntrică, autoreflecție, gândire critică, ironie, căutarea măsurii umane **3.4. VIAȚA CA VIS** (Cerință minimă: 2 opere epice/dramatice, 3 opere lirice) **3.4.1. Opere literare din epocile studiate în clasa a XII-a:** Ady Endre: *Vízió a lápon*; *Vörös szekér a tengeren*; *A vár fehér asszonya*; *A hajnalok madara*; *A platánfa álma*; *A fekete zongora*; *A fehér lótuszok*; *Az eltévedt lovas*; Tóth Árpád: *Esti sugárkoszorú*; Krúdy Gyula: *A hídon*; Babits Mihály: *A gólyakalifa*; Szabó Lőrinc: *Dzsuang-Dszi álma*; *Az Egy álmai*; *Tücsökzene*; Kosztolányi Dezső: *Mostan színes tintákról álmodom*; *Esti Kornél*; *Hajnali részegség*; *Az utolsó fölolvasás*; *Világ vége*; Dsida Jenő: *Templomablak*; József Attila: *Medáliák*; *Reménytelenül*; *Eszmélet*; *Altató*; *Indiában, hol éjjel a vadak…*; Radnóti Miklós: *Hetedik ecloga*; *Levél a hitveshez*; Weöres Sándor: *Rongyszőnyeg* (fragmente); Csáth Géza: *A varázsló kertje* **3.4.2. Opere asociabile:** **3.4.2.1. Opere literare:** Petőfi Sándor: *Tündérálom*; Esterházy Péter: *Esti*; Karinthy Frigyes: *Találkozás egy fiatalemberrel, Együgyű lexikon* (A freudizmus), *A cirkusz*; Krúdy Gyula: *Álmoskönyv*; Szakács Péter István: *Csempészáru*; Szerb Antal: *A Pendragon-legenda*; Tamási Áron: *Jégtörő Mátyás* **3.4.2.2. Opere din domenii artistice conexe:** Gustav Klimt: *Danaë* (pictură, 1907), *Arborele vieții* (pictură, 1905–1909); Salvador Dali: *Persistența memoriei* (1931), *Girafa în flăcări* (1937), Vis despre o albină zburând în jurul unui rodie (1944), Lebede care reflectă elefanți (1937); *Testről és lélekről* (film, regia: Ildikó Enyedi, 2017); *Ce vise pot veni* (Vincent Ward, *What Dreams May Come,* 1998); *Începutul* (Christopher Nolan, *Inception,* 2010); *Matrix* (Lana Wachowski, Lilly Wachowski: The Matrix, 1999); *Ultima sesiune de psihanaliză* (Matthew Brown: *Freud's Last Session*, 2023); *Waking Life* (film de animație, eseu filozofic, regia: Richard Linklater, 2001) **3.4.3. Perspective asupra literaturii universale:** William Shakespeare: *Visul unei nopți de vară*; Franz Kafka: *Metamorfoza*; Gabriel García Márquez: *Un veac de singurătate*; Mihail Afanaszjevics Bulgakov: *Maestrul și Margareta*; Marcel Proust: *În căutarea timpului pierdut*; Italo Svevo: *Conștiința lui Zeno* **3.4.4. Oportunități de analiză retrospectivă:** Vörösmarty Mihály: *Csongor és Tünde*; *Előszó* **3.4.5. Noțiuni (valori, teme, motive reprezentate):** vis și realitate, viziune, evadare, mister, fantastic, misticism, inconștient, subconștient, teamă, coșmar, noapte, ceață, oglindă, mască, singurătate, atemporalitate, plutire între trecut și prezent, limita dintre vis și realitate, nostalgie, autocunoaștere, asumarea responsabilității, armonie interioară, pace lăuntrică, acceptare, conștiență, arta ca vis, frumusețe, ludic, iluzie, confruntarea cu sine, libertate interioară

SUGESTII METODOLOGICE

1. Principii generale

Aplicarea curriculumului presupune utilizarea unor metode de predare și învățare care:

- se bazează pe dezvoltarea competențelor (comunicative, cognitive, sociale, digitale);
- vizează dezvoltarea complexă a personalității, cultivarea conștiinței valorilor, recunoașterea acestora și formarea atitudinilor;
- valorizează abordările inter- și transdisciplinare, care stimulează procesele decizionale creative și complexe, gândirea critică a cititorului și formarea strategiilor autonome de interpretare;
- țin cont de particularitățile de vârstă ale elevilor, de cunoștințele anterioare și de interesele acestora;
- susțin participarea activă, gândirea autonomă și învățarea reflexivă;
- favorizează dezvoltarea creativității lingvistice, a gândirii critice, a înțelegerii și redactării textelor, precum și a creativității;
- permit organizarea diferențiată și pe grupe a învățării, construirea unor trasee de învățare variate.

2. Structura curriculumului

Trunchi comun: Accentul se pune pe formarea competențelor de bază, accesibile tuturor elevilor, și pe alegerea unor metode care încurajează educația incluzivă și egalitatea de șanse. Activitățile de învățare se bazează pe sarcini cu dificultate progresivă și pe jocuri didactice.

Curriculum de specialitate: presupune utilizarea unor metode care dezvoltă gândirea critică, capacitatea de rezolvare a problemelor, competențele de investigare și cercetare, precum și aprofundarea conținuturilor. În alegerea activităților de învățare sunt recomandate proiectele inter- și transdisciplinare, aplicațiile în domenii profesionale și utilizarea unor programe software specializate.

3. Modalitatea selecției operelor literare

- Pentru activitățile atelierului de interpretare textuală, cadrul didactic selectează textele din lista de opere recomandate în curriculum, ținând cont de interesele și particularitățile clasei. Un criteriu important în alegerea operelor poate fi reprezentarea valorilor sociale generale și locale, în spiritul diversității culturale. Această abordare este susținută de varietatea, diversitatea și bogăția textelor propuse în cadrul atelierului de interpretare.
- Pentru analiza aprofundată a temelor, problematicilor și subiectelor propuse, lista de opere oferă posibilitatea extinderii numărului de texte alese, dincolo de cerințele minime, fie în cadrul activităților de la clasă, fie în cadrul cercetării individuale/pe grupe (proiect).
- Textele sau fragmentele selectate pentru activitatea de la clasă nu trebuie să depășească 1500 de cuvinte; textele mai ample sunt recomandate pentru lectură individuală acasă, urmată de discuții în cadrul orei.
- Lectura în oglindă a operelor literare din epoca studiată și a textelor asociate recomandate oferă oportunitatea ca textele contemporane să fie prezente constant în experiența de lectură, iar lectura clasicilor din perspectiva contemporanilor să devină actuală. În această viziune, „alteritatea" textelor din diferite epoci poate fi depășită prin conexiuni tematice, iar raportarea umană la diverse problematici poate fi observată în dinamica sa istorică. Lista operelor literare selectate poate fi completată cu texte non-literare relevante tematic (ex. texte publicistice, metatexte).
- **Opere literare din epocile studiate în clasa a IX-a – a XII-a:** opere literare maghiare recomandate pentru interpretare în cadrul orei, provenite în epoca studiată și propuse spre analiză din perspectiva stilisticii și genului literar.
- **Opere literare asociate:** opere literare maghiare interpretate din punct de vedere tematic, puse în relație cu operele din epocile studiate.
- **Opere din domenii artistice conexe:** picturi, sculpturi, creații muzicale, teatrale și cinematografice care se leagă tematic de operele literare recomandate, completând, nuanțând și aprofundând interpretarea, dezvoltând o viziune artistică complexă și sugerând atmosfera epocii și stilului. Din operele muzicale, teatrale și cinematografice mai ample se recomandă interpretarea unor fragmente relevante în cadrul orei; audierea/vizionarea integrală poate fi realizată în cadrul unui club de cinematografie, vizionare individuală sau proiect de grup.
- **Perspective asupra literaturii universale:** opere din literatura universală care se leagă tematic de cele recomandate. Acestea nu fac parte din cerințele minime, ci le completează, contribuind la formarea culturii literare și a sistemului de valori al elevilor, plasând literatura maghiară într-un context internațional și evidențiind caracterul universal al temelor, motivelor și problematicilor. Sprijină perspectiva comparativă și permite identificarea de analogii și diferențe. Pentru interpretarea la clasă se recomandă texte scurte sau fragmente.

- **Oportunități de analiză retrospectivă:** opere literare cunoscute anterior de către elevi, la care se face referire în procesul de interpretare a temelor, problematicilor și motivelor, oferind un cadru mai larg pentru experiențele de lectură dobândite anterior. Astfel, elevul poate identifica legături între operele studiate și cele nou lecturate.
- **Noțiuni:**
  - **Noțiuni tematice:** termeni de specialitate, valori, teme, valori și motive recomandate în cadrul atelierelor de interpretare textuală, care constituie totodată repere pentru interpretarea operelor. Elevii le asimilează și le aplică în procesul de analiză.
  - **Noțiuni stilistice, poetice, naratologice și lingvistice:** asociate conceptelor tematice, acestea reprezintă mijloacele de expresie artistică – termeni de stilistică, poetică, naratologie și lingvistică – care permit exprimarea experienței estetice. Se recomandă utilizarea funcțională, la nivel conceptual, a termenilor propuși în curriculum.
- **Cerință minimă:** recomandarea privind numărul operelor selectate. Acestea sunt opere literare maghiare din epocile studiate și din lista operelor asociate. Cerința minimă (de ex. 3 opere epice, 3 opere lirice) se referă la opere care vor fi citite integral. În cadrul cerinței minime, o operă literară poate fi selectată o singură dată pe parcursul celor 4 ani. Astfel nu se exclude posibilitatea ca, peste cerința minimă, o operă să fie studiată asociată cu mai multe teme. Pe lângă operele selectate în cadrul temei, o creație recomandată în curriculum sau un fragment al acesteia poate fi utilizat în formularea unei sarcini sau item, fără a fi necesară cunoașterea integrală a operei.

4. Structurarea conținuturilor

Curriculumul urmează criterii cronologice și modulare. Nu se impune predarea istoriei literare, biografiilor sau operei complete în sensul clasic. Se promovează o abordare centrată pe operă, care favorizează mobilitatea interpretativă între epoci literare, istorico-culturale și stilistice. Operele autorilor recomandați sunt integrate în conținuturi conform sugestiilor atelierelor de interpretare textuală, astfel încât să permită interpretarea tematică și observarea particularităților stilistice, poetice și naratologice.

Temele din programa școlară care se raportează la subdisciplinele lingvistice urmăresc, pe de o parte, o abordare diferită – prin texte științifice și informative – a fenomenelor lingvistice abordate în ciclul anterior, pentru a facilita înțelegerea funcțiilor, rolului și utilizării acestora și pentru a oferi oportunități de exersare într-un context mai larg, fiind astfel asociate în principal acestor domenii; iar pe de altă parte, ridică problematici care pot fi tratate în mod independent, dar care, în funcție de conținutul adecvat, pot fi corelate și cu operele literare recomandate.

5. Focalizările orei

- Focalizare tematică
- Focalizare poetică
- Focalizare pe înțelegerea și interpretarea textului
- Focalizare pe redactarea textului

6. Metode și forme de lucru recomandate

Învățare exploratorie (abordare inductivă)

- Observarea și sistematizarea autonomă a fenomenelor lingvistice, structurilor textuale și codurilor literare
- Descoperirea regulilor pe baza exemplelor (de ex. ritmul versului, vocile narative, varietăți lingvistice)

Gândire reflexivă și metacogniție

- Conștientizarea propriului proces de înțelegere (de ex. organizator grafic, hartă conceptuală)
- Corectarea autonomă a erorilor de interpretare, recitire, reflecție

Atelier de interpretare textuală

- Interpretare colectivă, bazată pe proiecte, a operelor din diferite epoci
- Asociere cu opere din literatura universală, cultura pop, arte conexe
- Realizarea portofoliului elevului
- Declarație de poziție, dezbatere, elaborarea unor interpretări alternative

Abordare didactică bazată pe cooperare

- Cercuri literare pe o temă comună, cu roluri diferite, schimb de idei, rotație la masa rotundă, grupuri itinerante, rețea de dezbatere, dispută

Organizarea diferențiată a învățării

- Texte multiple, diverse metode de interpretare și tipuri de sarcini
- Organizarea și coordonarea activității de cercetare a elevilor

• Alternarea muncii individuale, în perechi și pe grupe

Utilizarea instrumentelor digitale și multimedia

• Utilizarea dicționarelor online, arhivelor și bazelor de date

• Interpretarea textelor multimedia (video, campanii, comentarii)

• Redactare digitală: e-mail, mesaj vocal, texte postate pe rețele de socializare, formular de candidatură

• Înțelegerea regulilor de utilizare și atitudine critică privind inteligența artificială

Jocuri de rol și exerciții de tip situațional

• Modelarea situațiilor de comunicare (dialog formal/informal, dezbatere)

• Redactarea de texte adaptate contextului de comunicare (invitație, scrisoare, monolog)

Progresie tematică și abordare centrată pe motive tematice

• Identificarea motivelor, valorilor și temelor în diferite opere

• Abordarea literară a problemelor existențiale (de ex. inițiere, iubire, familiaritate, loialitate, eroism)

• Integrarea progresivă a fenomenelor lingvistice însușite anterior în procesul de redactare.

7. Criterii de evaluare

• Evaluare bazată pe competențe: aplicarea cunoștințelor dobândite în situații problematice variate

• Evaluare formativă: feedback continuu, jurnale de învățare, autoevaluare, fișă de evaluare, evaluare între colegi

• Sarcini bazate pe situații reale: contexte reale de comunicare, produse de proiect, redactare creativă

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

Adamikné Jászó Anna: *Az olvasás múltja és jelene*. *Az olvasás grammatikai, pragmatikai és retorikai megközelítésben.* Trezor Kiadó, Budapest, 2006. https://mek.oszk.hu/09400/09498/09498.pdf

Ady Endre, Weöres Sándor és Kovács András Ferenc költészete – Alter-Tanterv. A XX. századi magyar költészet. https://www.youtube.com/watch?v=9orX-eKXQ5M

Antalné Szabó Ágnes: A szövegértő olvasás fejlesztése magyar nyelven – adaptivitás és motiválás a fejlesztésben. In: Terbe Erika (szerk.): *A szövegértés mint tanulási képesség fejlesztése.* Eötvös Loránd Tudományegyetem, Budapest, 2019: 49–80. https://mindenkiiskolaja.elte.hu/wp-content/uploads/2019/09/A-sz%C3%B6veg%C3%A9rt%C3%A9s-mint-tanul%C3%A1si-k%C3%A9pess%C3%A9g-fejleszt%C3%A9s_INTERA.pdf#page=49

Arany János: *Gvadányi József; Bánk bán tanulmányok.* https://dea.lib.unideb.hu/dea/bitstream/handle/2437/217070/Arany_Janos_Tanulmanyok_es_kritikak_I.pdf

Arató László: Olvasóvá nevelés és irodalomtanítás. In: Fenyő D. György (szerk.): *Dűlő 2017027 — A szöveg vonzásában.* Műút, 2017. 80-88. https://drive.google.com/file/d/1jhq3qTi3tVHHxADJV82-vfJ4GZ3y325P/view

Arisztotelész: *Poétika*. http://mek.oszk.hu/00300/00315/00315.htm

Bakró-Nagy Marianne és mtsai: Nyelvi dokumentáció. *Languages in danger* http://hu.languagesindanger.eu/book-of-knowledge/nyelvi-dokumentacio/

Bakró-Nagy Marianne: A tabu születése. In: Bereczki András – Csepregi Márta – Klima László (szerk.): *Ünnepi írások Havas Ferenc tiszteletére*. Budapest, ELTE Finnugor Tanszék – Numi Tórem Alapítvány, 2008: 69–79. www.academia.edu/14444977/A_tabu_születése_The_birth_of_taboo

Balajthy Ágnes: *„Egy eredendő máshol…" Az utazás művészete a közelmúlt magyar irodalmában.* Debreceni Egyetemi Kiadó, Debrecen, 2019. https://www.academia.edu/41028207/_Egy_eredend%C5%91_M%C3%A1shol_Az_utaz%C3%A1s_m%C5%B1v%C3%A9szete_a_k%C3%B6zelm%C3%BAlt_magyar_irodalm%C3%A1ban

Barabási Tünde – Birta-Székely Noémi – Fóris-Ferenczi Rita – Gombos Márta – Péter Lilla – Stark-Nagy Gabriella – Szabó-Thalmeiner Noémi: *Pedagógiai kézikönyv. Az oktatás pedagógiaelméleti alapjai.* Ábel Kiadó, Kolozsvár, 2007.

Bárdossy Ildikó – Dudás Margit – Pethőné Nagy Csilla – Priskinné Rizner Erika: *A kritikai gondolkodás fejlesztése. Az interaktív és reflektív tanulás lehetőségei*. Pécsi Tudományegyetem, Pécs–Budapest, 2022. http://vetesi.hu/portfoliohoz/anyagok/kritikaig_fejl_1.pdf

Basch Éva – Kegyes Erika: *Kreatív írás – elmélet és gyakorlat*. Juhász Gyula Felsőoktatási Kiadó, Szeged, 2024.

Bécsy Tamás: *A dráma esztétikája. A dráma műneme és műfajai*; Kossuth, Budapest, 1988 *(Esztétikai kiskönyvtár)*

Benczédy József: *Retorika. Gyakorlati útmutató.* Tinta Könyvkiadó, Budapest, 2010.

Benkes Zsuzsa – Petőfi S. János: *A vers és próza kreatív-produktív megközelítéséhez. Alapfeladat-típusok*. Országos Közoktatási Szolgáltató Iroda, Budapest, 1993.

Benyovszky Krisztián: Nézőpontok kereszttüzében. *Irodalomtörténet* 2003/3. 479 487.

Benyovszky Krisztián: *Megközelítési szempontok a populáris irodalom és kultúra tanulmányozásához.* Nyitra, 2019. http://www.umjl.fss.ukf.sk/wp-content/uploads/2019/11/Benyovszky_Krisztian_Megkozelitesi_szempontok.pdf

Béres Judit: *„Azért olvasok, hogy éljek." Az olvasásnépszerűsítéstől az irodalomterápiáig*. Kronosz Kiadó, Pécs, 2017.

Bertha Zoltán: *Sütő András.* Kalligram Könyvkiadó, Pozsony, 1995.

Bódi Zoltán – Ferenczi Gábor – Pál Helén (szerk.): *A magyar nyelvjárások a XXI. században – nyelvstratégiai megközelítésben*. Magyarságkutató Intézet, Budapest, 2019.

Bókay Antal: *József Attila poétikái*. Bp., Gondolat, 2004.

Chadwick, Owen: *A reformáció.* Osiris, Budapest, 2003.

Czimer Györgyi – Kovács Szilvia – Miklósvölgyi Miklós: *Az irodalomtanítás új útjain*. Debreceni Egyetemi Kiadó, 2015. https://mad-hatter.it.unideb.hu/portal/displayDocument/Szervezeti%20t%C3%A1rak/Egy%C3%A9b%20szervezeti%20egys%C3%A9gek/Tan%C3%A1rk%C3%A9pz%C3%A9si%20K%C3%B6zpont/Kiadv%C3%A1nyt%C3%A1r/28%20%C3%B3r%C3%A1s%20szakm%C3%B3dszertani%20k%C3%A9pz%C3%A9s%20szakk%C3%B6nyvei/irodalomtanitas_uj_utjain.pdf

Csapó Benő: *A képességek fejlődése és iskolai fejlesztése*. Akadémiai Kiadó, Budapest, 2003.

Csörsz Rumen István (szerk.): *Tinódi Sebestyén és a régi magyar verses epika*. Kolozsvár, 2008.

Csörsz Rumen István (szerk.): *Fazekas Mihály.* Studia Litteraria különszám. 2000/3–4. https://ojs.lib.unideb.hu/studia/issue/view/591/80

Dávidházi Péter: A Nemzeti dal történelmi beszédaktusa és a toborzó vers poétikája. In: *„Vagy jőni fog" Bibliai minták nemzetiesítése a magyar költészetben.* Ráció Kiadó, Budapest, 2017. 163–225.

Domokos Péter (szerk.): *Medveének. A keleti finnugor népek irodalmának kistükre.* Európa Könyvkiadó, Budapest, 1975.

Dömötör Sándor: *A betyárromantika.* Különlenyomat a *Népélet – Ethnographia* 1930. évi 1–2. számából. Budapest, 1930. https://acta.bibl.u-szeged.hu/45397/1/neprajzi_int_002.pdf

Eco, Umberto: *Az új középkor.* Európa könyvkiadó, Budapest, 2008.

Erdélyi Erzsébet: *Anyanyelvi nevelési tanulmányok III.* Iskolakultúra, Kolozsvár, 2008.

Farmati Anna: Hagiografikus beszédmódok – legendakísér(l)tetek? Avagy a szakmai ártalom le- és becsapódása az írás és az olvasás folyamatába. In: Berszán István – Fóris-Ferenczi Rita – Serestély Zalán (szerk.): *Hermész után szabadon. Köszöntőkötet Orbán Gyöngyi tiszteletére.* Egyetemi Műhely Kiadó – Bolyai Társaság, Kolozsvár, Egyetemi Füzetek, 2019. 41. 225–238.

Fazakas Emese: *Bevezetés az általános és magyar nyelvtörténetbe. Nyelvi változások, a magyar helyesírás és szókincs története*. Egyetemi Műhely Kiadó, Kolozsvár, 2017. https://www.bolyait.ro/2017-2/

Fenyő D. György: *Az irodalomtanítás módszertana. Éthosz és praktikák 1–2*. Tea Kiadó, Budapest. 2022.

Forgács Tamás: *Történeti frazeológia, azaz a közmondások története*. Tinta Könyvkiadó, Budapest, 2021.

Fóris Ágota: *Az adatgyűjtés és adatfeldolgozás általános módszerei*. In: Fóris Ágota: *Kutatásról nyelvészeknek*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2008. 113–142. https://mek.oszk.hu/18000/18088/

Fóris Ágota: *Lexikológiai és lexikográfiai ismeretek magyar (mint idegen nyelv) tanároknak*. Károli Gáspár Református Egyetem, L'Harmattan, Budapest, 2018.

Fóris-Ferenczi Rita (szerk.): *Koncepció-javaslat a magyar nyelv és irodalom középiskolai oktatásához*. *Magiszter*, XVIII. évf./2. sz., 2020/tél, 125-162. https://padi.psiedu.ubbcluj.ro/wp-content/uploads/Magiszter-2020_2_125-162.pdf

Fóris-Ferenczi Rita: *Anyanyelv-pedagógia. Kísérlet az elmélet(ek) és a gyakorlat egybehangolására.* Ábel Kiadó, Kolozsvár, 2006.

Fóris-Ferenczi Rita: *Tervezés és értékelés*, Ábel kiadó, Kolozsvár, 2019.

Gáldi László: *Ismerjük meg a versformákat*. Móra, Budapest, 1993.

Gintli Tibor (főszerk.): *Magyar irodalom.* Akadémiai Kiadó, Budapest, 2010.

Gordon Győri János (szerk.): *Irodalomtanítás a világ kilenc oktatási rendszerében*. Pont Kiadó, Budapest, 2003

Graves, Robert: *A görög mítoszok 1–2.* Európa Könykiadó, Budapest, 1981.

H. Tomesz Tímea: *A tartalomhoz forma. A tömegkommunikáció szövegfajtái történeti és pragmatikai keretben*. Pandora Könyvek 36., Eger, 2015. https://real.mtak.hu/189312/1/Pandora36H.TomeszTimea.pdf

Hajas Zsuzsa: *Kommunikációs gyakorlatok középiskolásoknak*. Pedellus Tankönyvkiadó, Debrecen, 2000.

Hankiss Elemér: *Az irodalmi mű mint komplex modell*. Magvető Kiadó, Budapest, 1985.

Hansági Ágnes: *Tárca – regény – nyilvánosság. Jókai Mór és a magyar tárcaregény kezdetei*. Ráció Kiadó, Budapest, 2014. https://real.mtak.hu/14459/1/Hansagi-Agnes_Tarca-regeny-nyilvanossag__PDF_LQ.pdf

Hoppál Mihály (szerk.): *A Tejút fiai. Tanulmányok a finnugor népek hitvilágáról.* Budapest, 1980.

Hoppál Mihály, Szemadám György, Nagy András, Jankovics Marcell (szerk.): *Jelképtár.* Helikon, Budapest, 2010

Horkay Hörcher Ferenc (szerk.): *Fejezetek a kora modern esztétikai gondolkodás történetéből.* L'Harmattan Kiadó, Budapest, 2013. https://www.academia.edu/5609725/FEJEZETEK_A_KORA_MODERN_ESZT%C3%89TIKAI_GONDOLKOD%C3%81S_T%C3%96RT%C3%89NET%C3%89B%C5%90L_1450_1650_Chapters_from_Early_Modern_Aesthetic_Thought_in_Hungarian_szerk_Horkay_H%C3%B6rcher_Ferenc

Illyés Gyula: A betiltott Petőfi. In *Petőfi koszorúi. Versek, vélekedések, vallomások Petőfiről*. Csanádi Imre válogatása. Magvető Kiadó, 1973. 477–478.

Iser, Wolfgang: Az olvasás aktusa. Az esztétikai hatás elmélete. In: Kiss Attila, Kovács Sándor S. K., Odorics Ferenc (szerk.): *Testeskönyv I.* Szeged: Ictus – JATE Irodalomelmélet Csoport 1996.

Jakobovits Kitti: *Irodalomterápia. A könyvespolcod pszichológusszemmel*. Kulcslyuk Kiadó, Budapest, 2021.

Jankovits László: *Nobilis ingenio. Janus Pannonius költészete. A műértelmezés hagyományai Janus Pannonius költészetében.* Irodalmi Jelen könyvek, Arad, 2012.

Józsa Krisztián – Steklács János (szerk.): *Az olvasás–szövegértés fejlesztése.* Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet, Budapest, 2012.

Julow Viktor: *Fazekas Mihály.* Szépirodalmi Könyvkiadó, Budapest, 1982.

Kádár Éva – Kádár Zoltán: *Anyanyelv-pedagógia – Egyetemi jegyzet.* Ábel Kiadó, Kolozsvár, 2020.

Kaján Anna – Deme Andrea: Nyelvi attitűdvizsgálat iskolások körében. *Anyanyelv-pedagógia* 2020/3 www.anyanyelv-pedagogia.hu/cikkek.php?id=850

Kálmán László – Trón Viktor: *Bevezetés a nyelvtudományba*. 2., bővített kiadás. Tinta Könyvkiadó, Budapest, 2007. https://archive.nytud.hu/publ/bevezetes_a_nyelvtudomanyba.html

Kálmán László: Mitől változik a nyelv? *Nyelv és Tudomány* 2012 https://www.nyest.hu/hirek/mitol-valtozik-a-nyelv

Kerényi Ferenc: *Madách Imre.* Kalligram, Bp., 2006.

Kerényi Ferenc: *Petőfi Sándor élete és költészete*. Osiris, Budapest, 2008.

Kiefer Ferenc (szerk.): *Magyar nyelv*. Akadémiai Kiadó, Budapest, 2006.

Kiss Jenő: *Társadalom és nyelvhasználat*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 1995.

Klima László: Az uráli népek hitvilága. In: Klima László (szerk.): *Finnugrisztikai alapismeretek.* Budapest, 2006.
https://gepeskonyv.btk.elte.hu/adatok/Magyar/5Klima/Fgrsagismsegedanyagok/Hitvilag/hitvilag.htm

Komlós Aladár: *Vajda János.* Akadémiai Kiadó, Budapest, 1954.

Kosztolányi Dezső, Dsida Jenő és Pilinszky János költészete – Alter-Tanterv:
https://www.youtube.com/watch?v=_T9fylNccsI

Kőszeghy Péter: A régi magyar irodalom történetének írása, avagy mi az az „igazi irodalom”. *ItK*, 2015. 5. 613–624.

Kőszeghy Péter: *Balassi Bálint. Magyar Amphión*, Budapest, 2014.

Kucserka Zsófia: *Könyvbe vésett jellemek. A szereplői karakter Kemény Zsigmondnál és a 19. századi magyar regényben*. Ráció Kiadó, Budapest, 2017.

Láng Gusztáv: *Dsida Jenő költészete*. Bukarest/Kolozsvár, Kriterion, 2000.

Lanstyák István: *A magyar nyelvi váltakozások érzelmi háttere*. Szenci Molnár Albert Egyesület, Pozsony, 2023.

Lénárd Sándor – Rapos Nóra: *Fejlesztő értékelés*. Gondolat Kiadó, Budapest, 2009.

Lőrincz Gábor – Lőrincz Julianna – Török Tamás: A határon túli magyar nyelvváltozatok és a nyelvi variativitás. *Magyar Nyelv* 2022: 257–275. https://ojs.elte.hu/magyarnyelv/article/view/4844/3806

Magassy László – Magassyné Molnár Katalin: *Fogalmazási gyakorlatok 10–16 éveseknek*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2001.

MAGYARADÁS: In memoriam Dsida Jenő https://www.youtube.com/watch?v=5GDlr_J90Yg

MAGYARADÁS: In memoriam Kányádi Sándor https://www.youtube.com/watch?v=N2ZHvZwgCOU

MAGYARADÁS: In memoriam Kovács András Ferenc
https://www.youtube.com/watch?v=RewLEmQeKmE

Manguel, Alberto: *Az olvasás története.* Park Kiadó, Budapest, 2001.

Mann Jolán – Sudár Annamária – Kertész Balázs (szerk.): *Magyar nyelvemlékek*. OSZK, 2009. https://nyelvemlekek.oszk.hu

Márai Sándor: Arany. In: *Írók, költők, irodalom*. Helikon Kiadó, 2002. 10–14.

Margócsy István: Petőfi és az irodalmi gépezet: Petőfi mint modern polgári író. In: M. I., *Petőfi Sándor. Kísérlet*. Korona, Budapest, 1999. 48–74.

Margócsy István: *A szerelem országa. Petőfi Sándor szerelmi költészetéről*, 2000, 2013/2.

Medgyesy Norbert: *Énekelt történelem I. Az államalapítás kora Álmos vezértől László király szentté avatásáig* (CD melléklettel). L’Harmattan, Budapest, 2016.

Mercs István (szerk.): *Kuruc(kodó) irodalom: Tanulmányok a kuruc kor irodalmáról és az irodalmi kurucokról*, Móricz Zsigmond Kulturális Egyesület, Nyíregyháza, 2013.

Mills, Alice: *Mitológia.* Kossuth Kiadó, Budapest, 2024.

Mozaik: In memoriam Kovács András Ferenc –https://www.youtube.com/watch?v=S1EMlR5RS7w

Nádasdy Ádám: *Miért változik a nyelv?* Előadás a Mindentudás Egyetemén http://www.mindentudas.hu/nadasdy/20031117nadasdy.html

Nagy József: *Az olvasás–megértés fejlesztése.* Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2004.

Nahalka István: *Hogyan alakul ki a tudás a gyerekekben? Konstruktivizmus és pedagógia*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2002.

Nemes Nagy Ágnes: Film a 18. századból (Kazinczyról). In: Nemes Nagy Ágnes: *Metszetek*. Magvető Kiadó, Budapest, 1982. 231–242. – az első cím nem dőltbetűs (a többi szakirodalomban is)

Nemes Nagy Ágnes: *A hegyi költő*. Magvető, Budapest, 1984.

Németh Andor: *József Attila*. Kolozsvár, Polis, 2005.

Orbán Gyöngyi: *Megértő irodalomoktatás.* Stúdium Könyvkiadó, Kolozsvár, 1998. https://www.academia.edu/94153774/Orb%C3%A1n_Gy%C3%B6ngyi_Meg%C3%A9rt%C5%91_irodalomoktat%C3%A1s

Orbán Gyöngyi: *Ígéret kertje. A dialógus poétikája felé*. Pro Philosophia – Polis Kiadó, Kolozsvár, 1999. https://mek.oszk.hu/07700/07709/07709.htm

Orbán Gyöngyi: *Háttérelemzések. Esszék a korszerű irodalomtanítás köréből*. KOMP-PRESS Korunk Baráti Társaság Kiadó, Kolozsvár, 2000. https://www.korunk.org/konyvek/letoltkonyvek/z_zOrbanGyongyi_Hatterelemezesek.pdf

Pethőné Nagy Csilla: *Módszertani kézikönyv*. Korona, Budapest, 2007.

Prievara Tibor: *A 21. századi tanár. Digitális pedagógiai kézikönyv.* Neteducatio, Budapest, 2018.

Redl Károly: *Az égi és a földi szépről.* Gondolat, Budapest, 1988.

Reményik Sándor, Áprily Lajos és Tompa László költészete – Alter-Tanterv

https://www.youtube.com/watch?v=SEtAIhA9OFk&list=PLjBBg23S0q2TCtJvZRDbUdvJgMb_Q-yL4&index=12

S. Varga Pál: *A nemzeti költészet csarnokai. A nemzeti irodalom fogalmi rendszerei a 19. századi magyar irodalomtörténeti gondolkodásban.* Balassi Kiadó, Budapest, 2005.

S. Varga Pál: *Két világ közt választhatni. Világkép és többszólamúság Az ember tragédiájában.* Argumentum, Budapest, 1997.

Samu Ágnes: *Kreatív írás*, Holnap Kiadó, Budapest, 2004.

Sándor Klára: *Nyelv és társadalom.* Krónika Nova, Budapest, 2016.

Sipos Lajos (szerk.): *Irodalomtanítás I-II.* Pauz Kiadó, 1994.

Sipos Lajos (főszerk.): *Irodalomtanítás a harmadik évezredben*. Krónika Nova Kiadó, 2006. https://mek.oszk.hu/22000/22017/22017.pdf

Sipos Lajos: *Tamási Áron*. Elektra, Bp., 2006.

Steklács János: *A szövegértés tanítása és mérése.* Akadémiai Kiadó, Budapest, 2015.

Steklács János: *Az olvasás–szövegértés pedagógiája.* Dinasztia Kiadó, Budapest, 2009.

Szajbély Mihály: *Intermediális randevúk a 19. században. Arany, Kemény, Jókai & Co. (Exkurzus: Fényképíró úr Nádas Péter).* Pannónia Könyvek, Pécs, 2008.

Szajbély Mihály: *Jókai Mór.* Pesti Kalligramm Kft., 2010.

Szegedy-Maszák Mihály: Radnóti Miklós és a holocaust irodalma. In: Uő: *Irodalmi kánonok*. Debrecen, Csokonai Kiadó, 1998. (digitalizált változata: http://real-j.mtak.hu/1466/1/LITERATURA_1996.pdf)

Szegedy-Maszák Mihály: A regényszerűség meghaladása. 1933: Kosztolányi Dezső: Esti Kornél. In: *A magyar irodalom története III*. Gondolat, Budapest, 2007. 230–244. https://ro.scribd.com/document/372454927/2011-0001-542-05-A-magyar-irodalom-tortenetei-3

Szepesi Erika, Szerdahelyi István: *Verstan*. Gondolat, Budapest, 1981.

Szerb Antal: Vörösmarty-tanulmányok. In Szerb Antal: *Gondolatok a könyvtárban*. Magvető Kiadó, Budapest, 1981. 363–447.

Szerdahelyi István: *Műfajelmélet mindenkinek.* Akadémiai Kiadó, Budapest, 1997.

Szikszainé Nagy Irma: *Leíró magyar szövegtan*. Osiris Kiadó, Budapest, 1999.

Szikszainé Nagy Irma: *Szövegértés – szövegelemzés – szövegalkotás*. Budapest, 2000.

Szilágyi Márton: *Forrásérték és poétika: Kazinczy Ferenc: Fogságom naplója.* Irodalomtörténeti füzetek, 177. Budapest, 2017. https://www.mek.oszk.hu/19500/19588/19588.pdf

Szilágyi Márton: *„Mi vagyok én?" Arany János költészete*. Kalligram, Budapest, 2017.

Szilágyi Zsófia: *Móricz Zsigmond*. Kalligram, Pozsony, 2013.

Szirák Péter: *Ki említ megérkezést? – A régi és a két világháború közötti magyar irodalmi útirajzról,* Ráció Kiadó, Budapest, 2016.

Szőke-Milinte Enikő: *A kommunikációs kompetencia fejlesztése. Az általános kommunikációs készségek fejlesztésének elmélete és gyakorlata*. Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsészettudományi Kar, Piliscsaba, 2007.

T. Szabó Levente: *Mikszáth, a kételkedő modern. Történelmi és társadalmi reprezentációk Mikszáth Kálmán prózapoétikájában.* L`Harmattan, Budapest, 2007.

T. Szabó Levente: A Vas-úton: az utazás mint látásmód és poétika. In: Szilágyi Márton (szerk.): *Ki vagyok én? Nem mondom meg…*, Petőfi Irodalmi Múzeum, Budapest, 2014. 343–366.

Tamás Menyhért (szerk.): *Zeng a magosság. In memoriam Tamási Áron.* Nap Kiadó, 1997.

Tapodi Zsuzsa: Imagológia: kérdések, módszerek, törekvések. In: Tapodi Zsuzsa (szerk.): *Imagológiai olvasókönyv.* Scientia Kiadó, Kolozsvár, 2016. 17–28.

Tari Lujza: A romantikus bordal és a Vörösmarty-bordalok korabeli megzenésítései. In *Vörösmarty mai szemmel*. Árgus Kiadó –Vörösmarty Társaság, Székesfehérvár, 2000. 101–128.

Tarjányi Eszter: A dzsentri exhumálása. *Valóság.* 49. évf. 2003. 5. szám. 38–64.

Tarjányi Eszter: *Arany János és a parodisztikus hagyomány.* Universitas EditioPrinceps, Budapest, 2013. – a szerző neve után kettőspont a vessző helyett (koncepcióból került át, nem vettem eddig észre), a többi szakirodalomban is

Tary Blanka – Fejes József Balázs – Hódi Ágnes – Szenczi Beáta – Vígh Tibor: *Javaslatok a szövegértés tantárgyakba ágyazott fejlesztéséhez – az olvasási stratégiák tanítása I-II. Anyanyelv-pedagógia,* 2002.4.1, 2023.1.1. https://www.anyanyelv-pedagogia.hu/cikkek.php?id=982, https://www.anyanyelv-pedagogia.hu/cikkek.php?id=995

Tasi József (szerk.): *„Merre? Hogyan?" Tanulmányok Pilinszky Jánosról*. Petőfi Irodalmi Múzeum, Budapest, 1997.
https://library.hungaricana.hu/hu/view/ORSZ_PIMU_Pimkonyvei_06_merre/?pg=0&layout=s

Tátrai Szilárd: *Bevezetés a pragmatikába funkcionális kognitív megközelítésben*. Tinta Könyvkiadó, Budapest, 2011.

Temple, C. – Steele, J. L. – Meredith, K. S.: *Hogyan neveljünk gondolkodó olvasókat?* VIII. Tankönyv. A Reading and Writing for Critical Thinking Projekt (A kritikai gondolkodás fejlesztése az olvasási és írás készségen keresztül) számára készült segédanyag. International Reading Association, Open Society Institute, 1998.

Tokarev, Sz. A. (szerk.): *Mitológiai enciklopédia I–II.* Gondolat Kiadó, Budapest, 1988.

Tóth László: *Az olvasás pszichológiai alapjai*. Pedellus Tankönyvkiadó, Debrecen, 2002.

Tóth László: *Az írásbeli szövegalkotás pszichológiai alapjai – módszerek a fejlesztéshez –*. Pedellus Tankönyvkiadó, Debrecen, 2006.

Tóth Szergej – Földes Csaba – Fóris Ágota (szerk.): *Lexikológia és lexikográfiai látkép: problémák, paradigmák, perspektívák.* Generalia, Szeged, 2004. pp. 8–13; 24–43; 71–79; 145–150.

Tóth-Mózer Szilvia – Misley Helga: *Digitális eszközök integrálása az oktatásba*. Eötvös Lóránd Tudományegyetem, Budapest, 2019. https://mindenkiiskolaja.elte.hu/wp-content/uploads/2019/09/Digit%C3%A1lis-eszk%C3%B6z%C3%B6k-integr%C3%A1l%C3%A1sa-az-oktat%C3%A1sba_INTERA.pdf

Trencsényi-Waldapfel Imre: *Mitológia.* Gondolat Kiadó, Budapest, 1983. http://users.atw.hu/gasztonlaci/mitologia/index.htm

Wacha Imre: *A korszerű retorika alapjai I-II*. Szemimpex Kiadó, Budapest, 1993.

Zentai Mária: Álmok hármas útján. 1831 Vörösmarty Mihály: Csongor és Tünde In: Szegedy-Maszák Mihály (főszerk.): *A magyar irodalom történetei II. 1800-tól 1919-ig*. Gondolat Kiadó, Budapest, 2007. 169-183. https://f-book.com/mi/index.php?chapter=M209ZENTALMO

https://adatbazisokonline.mnl.gov.hu/
https://www.arcanum.com/hu/
https://digiteka.ro/index/adatbazis
https://www.hungaricana.hu/hu/adatbazisok/leveltari-iratgyujtemeny/
https://helyesiras.mta.hu/helyesiras/default/suggest

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Grad didactic/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
Deák Magdolna	gr. I.	Liceul Pedagogic „Bod Péter”, Târgu Secuiesc, județul Covasna
Demeter Emőke-Csilla	gr. I.	Liceul Teoretic „Ady Endre”, Oradea, județul Bihor
Farmati Anna	dr., lector universitar	Universitatea „Babeș-Bolyai”, Facultatea de Litere, Cluj-Napoca, județul Cluj
Gál Ilona-Gyöngyi	gr. I.	Liceul Reformat, Satu Mare, județul Satu Mare
Kovács Éva	dr., gr. I.	Liceul Reformat „Wesselényi” Zalău, județul Sălaj
Siklódi Beáta	gr. I.	Liceul Teoretic „Bolyai Farkas”, Târgu Mureș, județul Mureș
Zsemlyei Borbála	dr., lector universitar	Universitatea „Babeș-Bolyai”, Facultatea de Litere, Cluj-Napoca, județul Cluj

COORDONATORI/RESPONSABILI/CONSULTANȚI ȘTIINȚIFICI(15)

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență
Fazakas Emese	conferențiar universitar doctor habilitat	Universitatea „Babeș-Bolyai”, Facultatea de Litere, Cluj-Napoca, județul Cluj
Váradi Izabella	dr., gr. I.	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare, București

Anexa nr. 10B

A *Magyar nyelv és irodalom (anyanyelv)* tantárgy tanterve

IX−XII. osztály

Közös törzsanyag és Szakspecifikus curriculum
elméleti szakirány, humán tagozat, filológia szak

− 2026 −

Anexa nr. 10B
A *Magyar nyelv és irodalom (anyanyelv),* tantárgy tanterve
IX−XII. Osztály, Közös törzsanyag és Szakspecifikus curriculum

- *Elméleti szakirány, humán tagozat, filológia szak*

BEVEZETÉS

A középiskolás tanulók szellemi és kulturális fejlődésében a *Magyar nyelv és irodalom (anyanyelv)* tantárgy alapvető szerepet tölt be, mivel képes a nyelvi és irodalmi jelenségek megértését tágabb kulturális összefüggésben és történeti alakulásukban fejleszteni. Ugyanakkor a tantárgy erősíti az identitástudatot, fejleszti a kritikai gondolkodást és azokat a készségeket, amelyek a társadalomhoz és a körülöttünk lévő világhoz való reflexív viszonyuláshoz szükségesek.

A *Magyar nyelv és irodalom (anyanyelv)* tanterv a IX−XII. osztály számára készült tantervi kínálatot jelenti, a nemzeti alaptanterv egyik összetevője. A nemzeti alaptanterv olyan koherens rendszerként értendő, amely a közoktatási rendszerben folyó tanítási tevékenységet szabályozó elemek összességét foglalja magában: kerettantervek, tantárgyi programok és országos értékelési standardok. A tanterv az OMEC 6.932/2025. számú rendelettel jóváhagyott, a nemzeti kisebbségek nyelvén folyó középiskolai oktatás kerettanterveinek előírásaira épül, amelynek megfelelően a *Magyar nyelv és irodalom (anyanyelv)* tantárgy törzsanyagát a nappali tagozatos elméleti líceumok filológia szakos humán osztályaiba járó tanulók IX. és X. osztályban heti három, XI. és XII. osztályban heti két órában, a szakspecifikus curriculumot pedig IX−XII. osztályban heti két órában tanulják.

A tanterv a 3393 / 28.02.2017 számú miniszteri rendelettel az V−VIII. osztály számára jóváhagyott, új szemléletű *Magyar nyelv és irodalom (anyanyelv) tantárgyi program* folytatása, az V−VIII. osztályban kialakított kompetenciák továbbfejlesztésére és kiegészítésére összpontosít.

A tanterv több, országos és nemzetközi szinten érvényben lévő jogszabályra és oktatáspolitikai dokumentumra épül: ● A 2023/198-as számú Közoktatási törvényre, annak későbbi módosításaival és kiegészítéseivel, amely az oktatás fő céljaként a kompetenciák kialakítását határozza meg, a kompetenciákat pedig a tudás, készségek és attitűdök multifunkcionális és transzferálható együtteseiként értelmezi; ● A végzősök képzési profiljára, amelyet az OME 6731/2023. számú rendelete hagyott jóvá, és amely alapvető fejlődési mérföldkövekre épül, középpontban a nyolc kulcskompetenciával; ● A Nemzeti alaptanterv tervezésére, frissítésére és értékelésére vonatkozó irányelvekre. A Nemzeti alaptanterv referenciakeretére, amelyet az OME 3239/2021. számú rendelete hagyott jóvá, és amely meghatározza a tanterv kialakításának és átalakításának kereteit; ● Az Európai Tanács 2018. május 22-i ajánlására az egész életen át tartó tanuláshoz szükséges kulcskompetenciákról (Council Recommendation of 22 May 2018 on key competences for lifelong learning); ● A LiFT-2, azaz az európai keretdokumentumra, amely a középfokú oktatásban folyó irodalomtanulmányokat szabályozza; ● Az Európai Nyelvi Portfólióra (The European Language Portfolio).

Szemléletében a tanterv a BBTE Bölcsészettudományi Kara magyar intézeteinek munkacsoportja által javasolt középiskolai tanterv koncepció-javaslatára épül. Továbbra is kiemelt hangsúlyt helyez a különböző típusú szövegek értésére, valamint a nyelvi megformálás iránti érzékenységre és igényességre a szóbeli és írásbeli szövegalkotásban. Ezt olyan szövegértelmezési stratégiák kialakítása egészíti ki, amelyek az irodalmi alkotások történeti és kulturális összefüggéseinek feltárására irányulnak.

A tanterv az irodalom tanítására úgy tekint, mint az esztétikai (ön)nevelésnek – és ezzel összefüggésben a személyiség világban való tájékozódása és az önmegismerése –, az írni-olvasni tanulásnak és a „műveltség”-nek egyik közegére. Az irodalomnak mint nyelvi művészetnek az olvasói tapasztalatát helyezi középpontba, ugyanakkor felkészíti a diákokat a pontos önkifejezésre, a párbeszédre és a nyilvánosság előtti különféle beszéd- és írásmódokra. Az irodalomórák súlypontja az olvasás mint esztétikai megtapasztalás helyzeteinek kidolgozására helyeződik át. Az irodalomoktatásnak ez a modellje mű és befogadója létszerű összetartozásának elismeréséből indul ki, vagyis abból, hogy az (irodalmi) mű nem a (tudományos) megismerés tárgya, hanem csakis az olvasása, befogadása tapasztalatában létezik műként.

A művekkel való dialogikus találkozásokban megvalósuló irodalomoktatás – az ismeretátadó, monologikus irodalomtanítás gyakorlatával szemben – feltételezi, hogy ne az oktatási tartalmak – irodalomtörténeti és/vagy elméleti-poétikai ismeretek – megtanítása és besorolási kategóriákként való működtetése legyen a cél, ahol a művek csak az ismeretek illusztrációi, hanem fordítva: a művek értő

olvasásának hátttereként működtessük az ismereteket, az esztétikai tapasztalat kibontakoztatásának eszközeiként rendeljük alá a megfelelő fogalmakat, hogy ennek megfeleltetve formálódjanak, gazdagodjanak az értelmezéshez szükséges korábbi szövegsémák és -kódok.

A tanterv kronológiai szervezőelvre épül anélkül, hogy célja a klasszikus irodalomtörténet tanítása lenne. A műértelmező műhely gyakorlata azt feltételezi, hogy évente négy olyan közös, tanári irányítással vezetett értelmezési gyakorlat jön létre, mely több, különböző korokban íródott szépirodalmi alkotás vagy szövegrészlet értelmezésére épül, kitekintéssel a hozzájuk rendelt világirodalmi, popkulturális, társművészeti alkotásokra, dokumentumszövegekre, metaszövegekre. A munkafolyamat az elidőző, élményt adó olvasás tapasztalatára épül, melynek során lehetővé válik, hogy az olvasó életproblémaként érzékelje a művet. A tanár feladata nem elsődlegesen a magyarázat és a „megértetés" – hiszen a tanulók számára ez a passzív tudomásulvétel feladatát írja elő –, hanem a tanulóknak a mű megértésébe való bevonása, beavatása. A témákhoz ajánlott irodalmi alkotások közül a tanár az osztály érdeklődési köréhez, adottságaihoz illő műveket választ, figyelembe véve a megadott minimális követelményeket, ezeket kiegészítheti a téma keretén belül ajánlott más szövegekkel vagy azok részleteivel.

A nyelvi problémák azonosítására és megoldására való összpontosítás az általános iskolában kezdődik, de a bonyolultabb és elvontabb terminológia használatát igénylő jelenségeket a középiskolában ismerik meg és vizsgálják mélyebben a diákok. Ebben a szakaszban már lehetséges a komplex nyelvi összefüggések feltárása, és a kiindulási pontok már nem korlátozódnak a közvetlen tapasztalatokra, hanem magukban foglalhatják az olvasás, a beszélgetés és a vita során felhalmozott tapasztalatokat is. A tanulási folyamat, amelynek része a megfigyelés, a rendszerezés és az általánosítás, továbbra is alapvető fontosságú, de egyre nagyobb hangsúlyt kap a vita, az érvelés, a kritikus gondolkodás és az alternatív magyarázatok megfogalmazása. A hangsúly fokozatosan helyeződik át a megértés fejlesztéséről és a szövegalkotásról a nyelvi paradigmákkal kapcsolatos problémakörök tanulmányozására, a nyelvi adatok és információk értelmezési képességének fejlesztésére, az alternatív források minőségének kritikus értékelésére, valamint érvek megfogalmazására, döntések meghozatalára és nyelvi megközelítések alkalmazására.

Az I–VIII. osztályos tantervek nyelvi alapja funkcionális megközelítésen nyugszik, amely nem a nyelv előre meghatározott osztályozásából indul ki, hanem a kommunikáció típusainak tartalmából, helyzetéből és kontextusából, így minden jelenség a konkrét kommunikációs kontextusnak megfelelően értelmezhető. A hangsúly a különböző módon strukturálható szövegeken van, kiemelve ezzel a nyelvi ábrázolás többféle lehetőségét. A középiskolai tanterv részben követi a saját tapasztalatra támaszkodó kiindulópontok figyelembevételét, azonban mindinkább innovatív tevékenységeket követel meg, amelyek a problémamegoldás és a tudatos kutatás gyakorlása mellett a nyelvi érzékelés, a kritikus gondolkodás és a nyelvhasználat kreativitásának fejlesztését is célul tűzik ki. Azzal, hogy a tanár különböző típusú kognitív műveletekbe vonja be a diákokat, a nyelvi jelenségek önálló felfedezésére irányítja őket. Így az irodalmi szövegek nyelvi dimenziója is olyan problémaként közelíthető meg, ami indokolja a nyelvhasználatban megjelenő pragmatikus, diakronikus, valamint társadalmi és kognitív aspektusok fokozottabb hangsúlyozását.

Módszertani szempontból a tanterv szemlélete a kompetenciafejlesztést célzó tanítási és tanulási módszerek, a differenciált tanulásszervezési eljárások alkalmazását feltételezi.

A tanterv szerkezete:

1. Bevezetés
2. Általános kompetenciák: a kommunikációs és kognitív kompetencia részrendszerei, amelyek a szóbeli kommunikáció, az írott szövegek megértése és értelmezése, az írásbeli szövegalkotás, valamint a nyelvi megformálás iránti érzékenység és igényesség fejlesztését szolgálják
3. Specifikus kompetenciák és tanulási tevékenységek: az alapkompetenciák komponensei, részrendszerei (a tanulás eredményeként kialakuló képesség- és készségterületek, motiváció- és attitűdkészletek); a tanulási tevékenységek ajánlott tevékenységpéldák, amelyek a tartalmak beépülésével hozzájárulnak a specifikus kompetenciák fejlődéséhez
4. Tanulási tartalmak, amelyek a képességrendszerekbe épülve hozzájárulnak a kompetenciák fejlődéséhez. Tartalmi egységek:
    - poétikai, narratológiai, műfajelméleti és stílustörténeti fogalmak
    - ajánlott szerzők
    - problémakörök, problémafelvető kérdések
    - műértelmező műhely
5. Módszertani útmutató

A tantervben használt rövidítések:
KT = közös törzsanyag
ÁK = általános kompetencia
SK = specifikus kompetencia
TP = tevékenységpélda

ÁLTALÁNOS KOMPETENCIÁK

ÁK 1.	**Megért különböző típusú szövegeket formális és informális kontextusban azok esztétikai minőségének megítélésével**
ÁK 2.	**Szövegértelmezési stratégiákat alkalmaz történeti, kulturális összefüggésben**
ÁK 3.	**Különböző típusú szövegeket alkot szóban és írásban a nyelvi megformálásra való érzékenységgel és igényességgel**

IX. osztály

SPECIFIKUS KOMPETENCIÁK ÉS TEVÉKENYSÉGPÉLDÁK

(KT) ÁK 1. − Megért különböző típusú szövegeket formális és informális kontextusban azok esztétikai minőségének megítélésével

IX. osztály
(KT) SK 1.1. Megérti a referenciális olvasás és az irodalomként olvasás közötti különbséget a különböző típusú szövegek befogadásában
- *irodalmi és nem irodalmi szövegek összehasonlítása sajátosságaik alapján (pl. szemponttáblázat, Venn-diagram formájában)* - *a befogadás módjának megfigyelése ugyanannak a témának kétféle (referenciális és irodalmi) interpretációja esetén* - *objektív és szubjektív közlések azonosítása irodalmi és nem irodalmi szövegekben* - *egy irodalmi szöveg alapján felkínált kétféle értelmezés (referenciális és irodalmi) egyike melletti állásfoglalás* - *irodalmi kódok szerepének felfedezése a konnotatív jelentés megteremtésében különböző műfajú szövegekben* - *a saját megértés folyamatának, a megértés akadályainak tudatosítása és a megértés gátjainak feloldása (pl. kettéosztott napló/ gondolattérkép/ megbeszélés segítségével)* - *megértési/értelmezési hibák önálló korrekciója (pl. újraolvasás, reflektálás, problémamegoldás, korrekció)* - *tanulási eredményeinek értékelése, saját céljainak és elvárásainak, valamint mások várakozásainak függvényében*
(KT) SK 1.2. Megért köznapi beszélgetéseket, érvelő szövegeket, dokumentumszövegeket, multimédiás szövegeket, egyszerűbb metaszövegeket információszerzés céljából
- *explicit és implicit információk azonosítása különböző típusú nem irodalmi szövegekben* - *érvelő szövegek és egyszerűbb metaszövegek érveinek, ellenérveinek, következtetéseinek azonosítása (pl. grafikai modell formájában)* - *dokumentumszövegek (pl. menetrend, időjárásjelentés, használati utasítás, számla, jegy) információinak azonosítása valós élethelyzetekben* - *különböző típusú nem irodalmi szövegek társítása rövidített (zanzásított) változataikkal* - *multimédiás szövegek megfigyelése szemponttáblázat segítségével* - *a különböző kommunikációs helyzetekben kapott üzenetek reflektív, forráskritikai és médiatudatos elemzése*
(KT) SK 1.3. Megnevez poétikai, narratológiai, műfajelméleti és stílustörténeti fogalmakat különböző típusú szövegekre vonatkozóan
- *különböző irodalmi szövegek műnemi és műfaji jegyeinek azonosítása* - *az olvasott művek elhelyezése stíluskorszakok idővonalán* - *poétikai, narratológiai, műfajelméleti és stílustörténeti fogalmak példákkal való szemléltetése olvasmányélmények alapján* - *verstani gyakorlatok végzése ütemhangsúlyos és időmértékes versek ritmusának megkülönböztetésére*
(KT) SK 1.4. Azonosít különböző értékminőségeket irodalmi és nem irodalmi szövegekben
- *irodalmi és nem irodalmi szövegekben megjelenített értékminőségek felismerése* - *multimédiás szövegek (pl. reklám, kampányvideó, filmrészlet) kommunikációs és esztétikai értékeinek megfigyelése* - *irodalmi és nem irodalmi szövegekben megjelenített értékminőségek összehasonlítása megadott grafikai modell segítségével* - *az értékek hátterében álló nézőpontok, élethelyzetek felismerése* - *a személyes értékrend felelős alkalmazása*

(KT+SZC) ÁK 2. − Szövegértelmezési stratégiákat alkalmaz történeti, kulturális összefüggésben

IX. osztály
(KT) SK 2.1. Szövegértelmezési stratégiákat alkalmaz nem irodalmi, epikus és lírai művekben
- *kifejező, értő, értelmező olvasás gyakorlása* - *a nem irodalmi szövegek sajátosságainak felismerése* - *a nem irodalmi szövegek sajátosságainak értelmezése megadott szempontok szerint* - *líraiság és elbeszélő jelleg megkülönböztetése* - *cím és szöveg összefüggésének vizsgálata* - *lírai szövegek értelmezése a szóképek, stílusalakzatok jelentésteremtő erejének felfedezésével* - *versbeszéd, beszédhelyzet, beszédmód változatainak felismerése* - *a rím, ritmus vizsgálata a lírai szövegek jelentésének megteremtésében* - *szereplői és elbeszélői szólamok megkülönböztetése epikus szövegekben (egyenes beszéd, függő beszéd, szabad függő beszéd)* - *hangulati elemek és azok hatásainak azonosítása lírai és epikus művekben* - *a példázatosság jegyeinek értelmezése a cselekmény, a szereplők és a motívumok szintjén*
(KT) SK 2.2. Nyelvi adatokat értelmez megadott szempontok szerint
- *adatgyűjtési módok megismerése* - *adattárak, adatbázisok, (online) szótárak kezelése, gyakorlatban való használata* - *keresési szempontok megismerése* - *információk, adatok kikeresése megadott téma alapján* - *a nyelvi adatok megadott szempontok szerinti csoportosítása*
(KT) SK 2.3. Rövid válasz formájában fogalmazza meg olvasói élményét az irodalmi műről a tanult fogalmak helyes használatával
- *előfeltevések megfogalmazása az irodalmi mű címe alapján a mű lehetséges témájáról* - *cím és szöveg közötti összefüggések megfigyelése* - *lírai, epikai művek műfaji sajátosságainak felfedezése adott irodalmi műben* - *fikció és valóság elkülönítése az irodalmi művekben* - *a példázatos szövegek tanítói szándékának értelmezése értékalapú megközelítésben* - *nyelvi megalkotottság, stiláris sajátosságok, hangnem, hangulatiság megfogalmazása* - *esztétikai minőségek megnevezése* - *ritmus és rím versszervező és hangulatteremtő erejének felismerése*
(KT) SK 2.4. Felismeri a különböző korokhoz tartozó szövegek sajátosságait a történeti érzék kialakulása céljából
- *az egyes korokhoz kapcsolódóan információk, adatok kikeresése és ezek megbeszélése adott szempontok szerint* - *a szöveg történeti meghatározottságának felismerése* - *saját léttapasztalatok összehasonlítása olvasmányélményekkel* - *értékrendek változásának felismerése történeti tárgyú művekben* - *történelmi háttér és előtér felismerése a történelmi tárgyú művekben* - *önkifejezési formák alakulásának felismerése különböző korokhoz tartozó szövegekben* - *különböző stílusok sajátosságainak azonosítása irodalmi szövegekben rövid válasz formájában*
(KT+SZC) SK 2.5. Értelmezi a nyelvi változások okait a történeti érzék kialakulása érdekében
(KT) - *az egyes okokhoz kapcsolódóan információk, adatok kikeresése és ezek megbeszélése adott szempontok szerint* - *szólások és közmondások időbeli változásának felfedezése* - *régi irodalmi szövegek nyelvi (grammatikai) sajátosságainak vizsgálata* - *jövevényszavak felismerése különböző korú szövegekben* *a jövevényszavak beilleszkedését segítő mechanizmusok felismerése* **(SZC)** - *korai szövegemlékek és kódexek szövegeiből kirajzolódó nyelvállapot összehasonlítása a mai magyar nyelvvel* - *a mai magyar nyelvvel való hasonlóságok és ettől való eltérések értelmezése*

(KT+SZC) ÁK 3. − Különböző típusú szövegeket alkot szóban és írásban a nyelvi megformálásra való érzékenységgel és igényességgel

IX. osztály
(KT) SK 3.1. Beszédhelyzetnek megfelelő szövegeket alkot a területi és társadalmi változatok figyelembevételével
- *saját anyanyelvjárás/anyanyelvváltozat sajátosságainak kikeresése és összevetése a többi nyelvjárási régióban használt változatokkal digitális térképek segítségével* - *különböző nyelvváltozatokban megfogalmazott szövegek összevetése és hasonlóságok/különbségek kiemelése* - *szövegalkotás különböző nyelvváltozatokban (a helyzet, cél, az adó és a vevő függvényében)* - *területi nyelvváltozat és személyes/kulturális identitás összefüggésének vizsgálata tanulói kutatómunka eredményeképpen (pl. családban használt szavak, kifejezések, melyek hiányoznak a normatív nyelvváltozatból)* - *beszélt szövegek alkotása a kulcsszavak, témahálózat alapján* - *szövegalkotás a szöveg mikro- és makroszerkezetének figyelembevételével* - *történetmesélés a tematikus progresszió alkalmazásával*
(KT) SK 3.2. Párbeszédet, monológot alkot különböző kommunikációs helyzetekben
- *a kapcsolatfelvételre (köszönés, bemutatás, bemutatkozás, megszólítás), a kapcsolat tartására és a kapcsolat lezárására vonatkozó komplex helyzetgyakorlatok* - *párbeszéd gyakorlása informális és formális helyzetekben a beszélők közötti viszonyok figyelembevételével* - *a kommunikációt akadályozó tényezők felismerése* - *felkészülés a beszélgetést irányító szerepére többszereplős párbeszédben* - *az aktív hallgatás/értő figyelem módszerének gyakorlása* - *a párbeszéd és monológ jellemzésbeli eljárásként való alkalmazása* - *feleselő, csattanóra kihegyezett párbeszéd alkotása* - *felelősségteljes részvétel különféle interakciókban, a kommunikációs konvenciók és etikai elvek tiszteletben tartásával, valamint a kulturális sokszínűség megbecsülésével*
(KT) SK 3.3. Funkcionális szövegtípusokat (magánlevél/hivatalos levél, meghívó, űrlap) alkot megadott beszédhelyzethez igazodva
- *egy téma magán- és hivatalos levélben való megfogalmazásának gyakorlása* - *meghívók írása különböző alkalmakra és stílusokban* - *irodalmi programok műsorfüzeteinek megtervezése* - *pályázati űrlapok kitöltésére vonatkozó szabályok betartásának gyakorlása* - *valós vagy fiktív rajongói levél írása egy kedvenc művésznek vagy színésznek művészi munkásságának értékelésével* - *hivatalos levél írása az önkormányzatnak egy lakossági probléma megoldása érdekében*
(KT) SK 3.4. Egyszerűbb érvelő szövegeket alkot köznapi beszédhelyzetekben
- *vélemények, gondolatok, érzelmek, érvek és ellenérvek kifejezésére szolgáló változatos üzenetek megfogalmazása formális és informális kontextusokban, különféle médiumokon keresztül, a kommunikációs helyzethez igazított formában* - *megadott tételmondatokhoz bizonyítékok/érvek és cáfolatok/ellenérvek kapcsolása* - *tények és vélemények elkülönítésének gyakorlása különböző beszédhelyzetekben* - *álláspont kifejtésének gyakorlása (három perces/három bekezdésnyi szövegben)* - *megadott kérdésre adott válasz részletes indoklása, magyarázata* - *példák, idézetek beépítése az érvelésbe* - *a rövid és hatásos érvelés gyakorlása hétköznapi témákon keresztül* - *meghatározásból levezetett érv gyakorlása* - *különböző címzetthez igazodó beszédek alkotása* - *humoros kifogások, mentegetőzés írása különböző szituációban*
(KT) SK 3.5. Publicisztikai, digitális/multimédiás szövegeket (pl. sms, üzenet, hangüzenet, komment, e-mail, hirdetés, esemény létrehozása, közösségi médiafelületek szövegei) alkot különböző beszédhelyzetekben
- *tudatos részvétel az online írott kommunikációban a helyesírási szabályok alkalmazásával* - *egy közlés többféle módon való megfogalmazása különböző kommunikációs helyzetekben* - *emléknapok/rendezvények részletes forgatókönyvének előkészítése* - *az elektronikus könyvtárakban való tájékozódás gyakorlása*

IX. osztály
- *hangüzenetek tömör, lényegkiemelő megfogalmazása* - *tanulási segédanyag létrehozása a mesterséges intelligencia eszközeinek bevonásával*
(KT) SK 3.6. Elbeszélő, leíró szövegeket alkot megélt vagy fiktív élményei alapján
- *az olvasói élmény megszólaltatása általános érdekű és értékű mondanivalóval, élménybeszámoló formájában* - *az „írás saját magunk számára” technika alkalmazása (pl. a saját gondolatok, vélemények, érvek és kérdések reflexív, önreflexív megfogalmazására)* - *párbeszéd és monológ beillesztése elbeszélő szövegbe* - *leíró szöveg beépítése elbeszélő szövegbe* - *egy iskolai nap elbeszélése naplórészlet formájában, egyéni és osztályközösségi nézőpontból*
(SZC) SK 3.7. Kreatív szövegeket alkot irodalmi szövegek alapján
- *tanmese/intelem alkotása különböző, fordított szituációban (pl. gyerek−szülőnek, diák–tanárnak, diák–diáknak)* - *eredettörténetek írása megadott téma alapján (pl. Képzeletbeli alvilágjárásom)* - *válaszlevél fogalmazása (pl. Mikes Kelemen 62. levelére)* - *érvelő szöveg írása irodalmi művekből kiemelt mondatok alapján* - *szövegindító mondatok folytatása különböző stílusban (pl. A legfontosabb dolog, amit valaha tanultam…)* - *történetlánc alkotása tanult irodalmi művek címeiből kiindulva (három fős csoportban, három részből álló történet)* - *tanácsadó beszéd írása egy tanult irodalmi mű szereplőjének (pl. a mű korába illeszkedő nyelvhasználattal, gondolkodásmóddal vagy az időbeli távolság érzékeltetésével, a 21. századi nyelvhasználattal, gondolkodásmóddal)* - *naplóbejegyzés írása egy irodalmi mű „különc” alakja nézőpontjából, melyben arról vall, hogyan látja önmaga és környezete viszonyát* - *a tanult irodalmi mű egy kiválasztott részletének átírása a különc nézőpontjából* - *monológ írása, melyben a különc megindokolja, miért választja a közösségtől eltérő utat, viselkedést* - *érvelő szöveg alkotása, melyben indokolja és/vagy cáfolja, miért van ma is szükség különcökre*

TARTALMAK

Tartalmi egységek	Tartalmak
1. Ajánlott szerzők	**(KT)** **1.1.** Balassi Bálint **1.2.** Csokonai Vitéz Mihály **1.3.** Heltai Gáspár **1.4.** Janus Pannonius **1.5.** Mikes Kelemen **1.6.** Zrínyi Miklós
2. Fogalmak	**(KT)** **2.1.** referenciális olvasás és irodalomként olvasás **2.2.** az irodalmi szöveg jellemzői: • fikcionalitás, nyelvi megalkotottság, történetiség, konnotatív jelentés az irodalmi kódok és formák szövegszerveződésben betöltött szerepe • író, kronológia, kultúra, világkép, történetiség, irodalmi korszak, stílus, korstílus, stílusirányzat, stílusszintézis • értelmezési szempontok az olvasás folyamatában • értékek, értékviszonyok (adott irodalmi művekben) • esztétikai minőségek (szép, rút, tragikus, komikus, fenséges, alantas, idilli, elégikus) • hangnemek (objektív, szubjektív, ódai, patetikus, tragikus, elégikus, humoros) **2.3.** stílustörténeti korok, irányzatok: ókor, középkor, reneszánsz, humanizmus, reformáció, barokk, felvilágosodás, rokokó, klasszicizmus, szentimentalizmus **2.4.** nyelvemlékek: szórványemlék, szövegemlék, glossza **2.5.** epikus művek olvasása: • epikum, történet, történetmondás, elbeszélő (narrátor), elbeszélői nézőpont, elbeszélői szólam, szereplő, szereplők rendszere, jellemábrázolási technikák • epikai műfajok: bibliai történet, példázat, tanmese, intelem, prédikáció, legenda, krónika, monda, gesta, eposz (propozíció, invokáció, in medias res, epikus hasonlatok, enumeráció, isteni beavatkozás, állandó jelzők, előreutalás), irodalmi levél, novella • elbeszélés, tanítás, példázatosság **2.6.** lírai művek olvasása: • líraiság, lírai én, vershelyzet, beszédhelyzet, beszédmód • lírai műfajok: dal (katonadal, kurucdal, helyzetdal), epigramma, himnusz, óda, zsoltár, trubadúr énekek, virágénekek, elégiko-óda, elégia • pictura, sententia • ütemhangsúlyos és időmértékes verselés (verslábak, hexameter, pentameter, disztichon), szimultán verselés, strófa (Balassi-strófa), rím, rímtípusok, refrén **2.7.** szövegtípusok: monológ, párbeszéd, dokumentumszövegek, metaszövegek, érvelő szövegek (érv, cáfolat, álláspont, tételmondat), magánlevél, hivatalos levél, meghívó; multimédiás szövegek, sms, üzenet, hangüzenet, komment, e-mail, hirdetés, esemény létrehozása, közösségi médiafelületek szövegei **2.8.** adattár, adatbázis, szótártípusok (egynyelvű/értelmező, többnyelvű, etimológiai, szótörténeti, szinonima, szakszótárak, helyesírási szótár), szócikk; a szótártípusok funkciója; hasonlóságok és különbségek az adattárak, adatbázisok, nyomtatott és online szótárak között **2.9.** nyelvi változás: a nyelvi változatosság időben; a nyelvi változások okai (belső okok, a nyelv rendszerszerűsége; külső okok: a társadalom, kultúra változásai, a történelmi események hatása; más nyelvi közösségekkel való érintkezés) **2.10.** területi és társadalmi változatok; nyelvváltozat, nyelvjárás, köznyelv, standard, szleng, hobbinyelvek, életkori nyelvváltozatok, szaknyelvek

Tartalmi egységek	Tartalmak
	(SZC) **2.11.** históriás énekek, mítosz, mitológia, monda, eredetmonda, teremtéstörténetek, pusztulástörténetek, medveének, vígeposz **2.12.** a nyelv történetének forrásai (a különböző korok kéziratos és nyomtatott szövegei) a nyelv állandósága a változás mellett (a tapasztalatok, ismeretek átadása generációkon keresztül, a grammatikai rendszer kvázi változatlansága)
3. Műértelmező műhely	**(KT)** **3.1. TANÍTÁS, NEVELÉS** (Minimális követelmény: 3 epikus alkotás, 3 lírai alkotás) **3.1.1. Irodalmi művek a IX. osztályban tanulmányozott korokból:** *Halotti Beszéd és Könyörgés;* bibliai példázatok (A magvető; A tékozló fiú); *Szent István király intelmei Imre herceghez*; Janus Pannonius: *A veronai Guarinóhoz* (Kérlek téged, e kornak fényessége…); *Vitázik Guarino mentegetőzésével; Guarinóhoz* (Így szóltál, Guarino, míg olvasgattad a könyvem…); Heltai Gáspár: *Száz fabula* (részlet); Mikes Kelemen: *Törökországi levelek* (62. levél); Csokonai Vitéz Mihály: *Jövendőlés az első oskoláról a Somogyban* **3.1.2. Társítható művek:** **3.1.2.1. Irodalmi alkotások:** Apáczai Csere János: *Az iskolák fölöttébb szükséges voltáról*; Kosztolányi Dezső: *Halotti beszéd; A kulcs*; *Aranysárkány*; *Házi dolgozat*; *Fürdés; Sakk-matt*; Márai Sándor*: Halotti beszéd; Füves könyv*; Kazinczy Ferenc: *A nagy titok*; Kölcsey Ferenc: *Emléklapra; Huszt*; Berzsenyi Dániel: *A magyarokhoz (II.)*; Jókai Mór: *És mégis mozog a Föld* (részletek, az iskolai életet ábrázoló jelenetek); Gárdonyi Géza: *Bűntárgyalás*; Móricz Zsigmond: *Légy jó mindhalálig* (részletek, az iskolai életet ábrázoló jelenetek); Szabó Magda: *Abigél*; Karinthy Frigyes: *Tanár úr kérem*; Vámos Miklós: *Pofon*; Ady Endre: *Üzenet egykori iskolámba*; Kovács András Ferenc: *Erdélyi iskolák falára*; Tóth Krisztina: *Verset állva; Tolltartó; Én csak egy nyugdíjas tanár vagyok*; Ottlik Géza: *Iskola a határon* (részletek, iskolai jelenetek); Esterházy Péter: *Pápai vizeken ne kalózkodj!*; Pilinszky János: *A tékozló fiú keresése*; Dragomán György: *Oroszlánkórus*; Tamás Dénes: *Az élő ház*; Gion Nándor: *Sortűz egy fekete bivalyért* (részlet, Fodó tanár úr alakja) **3.1.2.2. Társművészeti alkotások:** Fra Angelico: *A hegyi beszéd* (festmény, 1442); Raffaello Santi: *Az athéni iskola* (festmény, 1510); Rembrandt: *A tékozló fiú hazatérése* (festmény, 1669); *Dr. Tulp anatómiája* (festmény, 1632); *Emmausi vacsora* (festmény, 1601); Jean-François Millet: *A magvető* (festmény, 1850); Munkácsy Mihály: *Colpachi iskola* (festmény, 1882); Vincent Van Gogh: *A magvető* (festmény, 1888, mindkét változat); Ferenczy Károly: *A hegyi beszéd* (festmény, 1896); Csontváry Kosztka Tivadar: *Marokkói tanító* (festmény, 1908); Caravaggio: *Hamiskártyások* (festmény, 1594); *A Pál utcai fiúk* (ifjúsági filmdráma Molnár Ferenc regényének adaptációja, Fábri Zoltán, 1969); *Holt költők társasága* (ifjúsági filmdráma, Peter Weir: *Dead Poets Society*, 1989); *Mindenki* (rövidfilm, Deák Kristóf, 2016); *Mona Lisa mosolya* (filmdráma, Mike Newel: *Mona Lisa Smile*, 2003); *Tanári szoba* (filmdráma, İlker Çatak: *Teachers' Lounge,* 2023); *Fekete pont* (filmdráma, Szimler Bálint, 2024) **3.1.3. Világirodalmi kitekintés:** Marcus Aurelius: *Elmélkedések*; *A professzor és a révész* (hindu népmese); J. D. Salinger: *Zabhegyező (Rozsban a fogó)*; J. K. Rowling: *Harry Potter*; Sylvia Plath: *Beavatás*; Ernest Hemingway: *Indián tábor*; André Gide: *A tékozló fiú visszatérése* **3.1.4. Visszatekintési lehetőségek:** Molnár Ferenc: *A Pál utcai fiúk* **3.1.5. Fogalmak (megjelenített értékek, témák, motívumok):** eredendő bűn, bűnbeesés, bűnhődés, Éden, famotívum, archaikus nyelvezet, tanulási stratégiák, beavatás, példakép, beilleszkedés, normakövetés, felnőtté válás, személyes érintettség, emberi magatartásminták, értékátadás, felelősség, megfelelés, hivatás, tudás, nevelési elvek, nevelési eszmények, tanárszerepek, iskolai konfliktusok, gyermekjogok, gyermekvédelem

Tartalmi egységek	Tartalmak
	3.2. A TRANSZCENDENS ÉS VILÁGI SZERELEM (Minimális követelmény: 2 epikus alkotás, 4 lírai alkotás) **3.2.1. Irodalmi művek a IX. osztályban tanulmányozott korokból:** *Ómagyar Mária-siralom*; *Margit-legenda*; *Szent Ferenc legendája* (Jókai kódex: *Az fordolt farkasról*); *Szent László legendája*; Balassi Bálint: *Hogy Juliára talála, így köszöne néki*; *Júliát hasonlítja a szerelemhez, mely hasonlatosságot a Júlia dicséretin kezd el*; *Kiben az kesergő Céliáról ír*; Csokonai Vitéz Mihály: *A boldogság*; *Tartózkodó kérelem*; *A rózsabimbóhoz*; *A Reményhez* **3.2.2. Társítható művek:** **3.2.2.1. Irodalmi alkotások:** Dsida Jenő: *Arany és kék szavakkal*; Gárdonyi Géza: *Isten rabjai*; Lackfi János: *Szent Margit legendája*; Szerb Antal: *A szerelem a palackban*; Márai Sándor: *Vendégjáték Bolzanóban*; Csokonai Lili [EsterházyPéter]: *Tizenhét hattyúk*; Kovács András Ferenc: *Júliának különb dicséreti*; *Kiket Júliáról szerzett*; *Júliát az hithez hasonlítja; Magát az planétákhoz méri*; *Júlia árnyékáról*; Orbán Ottó: *Melyben Balassi módján fohászkodik*; Nagy Gáspár: *Visszhangzó lépcsők egy eleven Balassi-szoborhoz*; Petri György: *Egy Balassi-strófa*; Varró Dániel: *Változatok egy gyerekdalra: Balassi Bálint* **3.2.2.2 Társművészeti alkotások:** A Manesse-kódex lovagi szerelmet ábrázoló illusztrációi (1305−1340); Jan van Eyck: *Az Arnolfini-házaspár* (festmény, 1434); Sandro Botticelli: *A tavasz* (festmény, 1482); *Vénusz és Mars* (festmény, 1485); *Vénusz születése* (festmény, 1486); Hieronymus Bosch: *Gyönyörök kertje* (festmény, 1500 körül); Tiziano: *Égi és földi szerelem* (festmény, 1512−1516); Peter Paul Rubens: *A szerelem kertje* (festmény, 1630−1632); Giovanni Lorenzo Bernini: *Szent Teréz extázisa* (szobor, 1647); François Boucher: *Szeretők a parkban* (festmény, 1758); Jean-Honore Fragonard: *A hinta* (festmény, 1767); Louis-Jean-François Lagrenée: *Ámor és Psyché* (festmény, 1767−1771); Antonio Canova: *Ámor és Psyche* (szobor, 1796); Gustav Klimt: *A csók* (festmény, 1907−1908); Szinyei Merse Pál: *Szerelmespár* (festmény, 1870); René Magritte: *Szerelmesek* (festmény, 1928); *Örvendj magyar hon, jó anya* (a Gaude mater Hungaria himnusz feldolgozása) – Schola Hungarica – Dobszay László; *Lucis creator optime* gregorián dallama; Sator-Quartet – Heidl György és Bognár Szilvia: *Lucis creator optime*; Moniot d'Arras: *Ce fu en mai* (Nyári ének); Kecskés együttes: Gaucelm Faidit: *Trubadúr énekek a 12−13. századból* (Hungaroton,1986); Ludwig van Beethoven: *IX. szimfónia* (szimfónia, 1824, IV. tétel, Örömóda); Richard Wagner: *Trisztán és Izolda* (opera, 1859, Liebestod, részlet); Giacomo Puccini: *Turandot* (opera, 1926, „Nessun dorma", Kalaf áriája, III. felvonás eleje); Richard Wagner: *A Nibelung gyűrűje* (operaciklus, 1876, „Awakening Scene", „Immolation Scene"); Giuseppe Verdi: *A trubadúr* (opera, 1853); Liszt Ferenc: *Két legenda: Assisi Szent Ferenc prédikál a madaraknak* (zongoramű, 1862−1863); *Árpád-házi Szent Margit legendája* (zenés történelmi fantáziajáték a kaposvári Déryné Vándorszíntársulat előadása); *Napfivér, holdnővér* (filmdráma, Franco Zefirelli: *Fratello sole, sorella luna*, 1972); *Az ember, aki megölte Don Quijotét* (kaland-vígjáték, Terry Gilliam: *The Man Who Killed Don Quixote*, 2018); *Szerelmes Shakespeare* (romantikus vígjáték, John Madden: *Shakespeare in love,* 1998); *Lovagregény* (történelmi kalandfilm-vígjáték, Brian Helgeland: *A Knight's Tale,* 2001) **3.2.3. Világirodalmi kitekintés:** Platón: *Lakoma* (*Symposion*); Francesco Petrarca: *Daloskönyv*; William Shakespeare: *Szonettek*; *Rómeó és Júlia*; Miguel de Cervantes: *Don Quijote*; Umberto Eco: *A rózsa neve*; Anton Pavlovics Csehov: *A szerelemről és más történetek*; Johann Wolfgang von Goethe*: Faust* (I., II. rész); Novalis*: Himnuszok az éjszakához*; Lidia Amejko: *A telepi szentek élete* **3.2.4. Visszatekintési lehetőségek:** Petőfi Sándor: *János vitéz* **3.2.5. Fogalmak (megjelenített értékek, témák, motívumok):** szent szerelem (amor sanctus), lovagi szerelem, trubadúrköltészet, reneszánsz szerelem, rokokó udvarlás, elragadtatás, átlényegülés, plátói szerelem, transzcendencia, profán, virágénekek, népies helyzetdalok, szent, szentség, csoda, erénykatalógus, kolostori irodalom, példaadás, tanító jelleg, erkölcsi példa, önfeláldozás, áldozat, aszkézis,

Tartalmi egységek	Tartalmak
	szolgálat, boldogságkeresés, szenvedély, vágy, beteljesülés, elmúlás, a szerelem mint ideál, antropomorfizáció, az emberi lét mulandósága **3.3. OTTHONOSSÁG ÉS IDEGENSÉGÉRZET** (Minimális követelmény: 2 epikus alkotás, 4 lírai alkotás) **3.3.1. Irodalmi művek a IX. osztályban tanulmányozott korokból:** Janus Pannonius: *Pannónia dicsérete*; *Egy dunántúli mandulafáról*; *Mikor a táborban megbetegedett*; *Búcsú Váradtól*; Mikes Kelemen: *Törökországi levelek* (részlet); Csokonai Vitéz Mihály: *Az estve*; *A tihanyi ekhóhoz*; *A magánossághoz*; *A pillangóhoz* **3.3.2. Társítható művek:** **3.3.2.1. Irodalmi alkotások:** Berzsenyi Dániel: *A közelítő tél*; Kazinczy Ferenc: *Fogságom naplója* (részlet); Péterfy Gergely: *Kitömött barbár*; Kosztolányi Dezső: *A szegény kisgyermek panaszai*; *Esti Kornél* (részlet); Márai Sándor: *Napló*; *Béke Ithakában*; Arany János: *Epilógus*; Ady Endre: *Kocsi-út az éjszakában*; *Sem utódja, sem boldog őse…*; *A Tisza-parton*; *A Hortobágy poétája*; *Mátyás bolond diákja*; Karinthy Frigyes: *Előszó; Barabbás*; József Attila: *Levegőt!*; *Külvárosi éj*; Tóth Árpád: *Lélektől lélekig*; Tamási Áron: *Levél Édesanyámhoz Mikes Kelemenről*; Kányádi Sándor: *Fától fáig*; Örkény István: *Az otthon*; Tandori Dezső: *Egy talált tárgy megtisztítása* **3.3.2.2.Társművészeti alkotások:** Kolozsvári Tamás: *Kálvária* (oltárkép, 1427); Caspar David Friedrich: *Vándor a ködtenger fölött* (festmény, 1818 körül), Edgar Degas: *Abszintivók* (festmény, 1876); Munkácsy Mihály: *Krisztus Pilátus előtt* (festmény, 1881); Edvard Munch: *A sikoly* (festmény, 1893); Edward Hopper: *Automata* (festmény, 1927); Csontváry Kosztka Tivadar: *Magányos cédrus* (festmény, 1907); Ludwig van Beethoven: *Holdfény szonáta* (1801); Bródy János: *A magány* (beatdal, 1994); Margaret Island: *A rab gólya* (Arany János megzenésített verse, 2018) ; *Az emigráns* (játékfilm, Szalai Györgyi, Dárday István, 2006); *A Pillangó* (filmvígjáték-dráma, Philippe Muyl: *Le papillon,* 1973); Várnai György, Jankovics Marcell: *Gusztáv elidegenedik* (animációs film, 1978), *Ahol a folyami rákok énekelnek* (bűnügyi thriller, Delia Owens regényének adaptációja, Olivia Newman: *Where the Crawdads Sing*, 2022) **3.3.3. Világirodalmi kitekintés:** Dante Alighieri: *Isteni színjáték* (Nádasdy Ádám fordítása); John Keats: *A magányhoz*; *A reményhez*; Mihai Eminescu: *Szegény Dionis*; *Az esthajnalcsillag*; Franz Kafka: *Átváltozás*; Sylvia Plath: *Az üvegbura* **3.3.4. Visszatekintési lehetőségek:** Molnár Ferenc: *A Pál utcai fiúk*; Rudyard Kipling: *A dzsungel könyve*; Antoine de Saint-Exupéry: *A kis herceg* **3.3.5. Fogalmak (megjelenített értékek, témák, motívumok):** otthonosság, út, száműzetés, (e)migráció, honvágy, személyes és kulturális kötődés, nosztalgia, kultúrák találkozása, a beilleszkedés nehézségei, megnemértettség, kirekesztettség, idegenség, elidegenedés, magány **3.4. HŰSÉG ÉS HŐSIESSÉG. *A tatárjárás, a törökvilág és a kuruc-labanc harcok emlékezete*** (Minimális követelmény: 2 epikus alkotás, 4 lírai alkotás) **3.4.1. Irodalmi művek a IX. osztályban tanulmányozott korokból:** Balassi Bálint: *Egy katonaének; Ó, én édes hazám, te jó Magyarország*; Zrínyi Miklós: *Szigeti veszedelem* (részletek); kuruc dalok (*Csínom Palkó*; *Rákóczi-nóta*; *Nagymajtényi síkon letörött a zászló*; *Őszi harmat után)* **3.4.2.Társítható művek:** **3.4.2.1. Irodalmi alkotások:** Rogerius mester: *Siralmas ének*; Tinódi Lantos Sebestyén: *Cronica* (Egervár viadaljáról); Kodolányi János: *Julianus barát*; *A vas fiai*; Kemény Zsigmond: *Zord idő*; Ady Endre: *Bujdosó kuruc rigmusa; Kurucok így beszélnek; Két kuruc beszélget*; Arany János: *Szondi két apródja*; Gárdonyi Géza: *Egri csillagok*; Jókai Mór: *Török világ Magyarországon*; *A nagyenyedi két fűzfa*; Mikszáth Kálmán: *A fekete város*; *Új Zrínyiász*; Kós Károly: *Varju nemzetség*;

Tartalmi egységek	Tartalmak
	Esterházy Péter: *Harmonia Caelestis* (a kor hangulatát idéző részletek); Szilágyi István: *Hollóidő*; Makkai Sándor: *Ördögszekér*; Orbán Ottó: *Melyben Balassi módjára fohászkodik*; Lackfi János: *Plaza Balassi* **3.4.2.2.Társművészeti alkotások:** Hollósy Simon: *Zrínyi kirohanása* (festmény, 1896); Csontváry Kosztka Tivadar: *Zrínyi kirohanása* (festmény, 1903); Feszty Árpád: *Feszty-körkép* (festmény, 1892−1894); Benczúr Gyula: *Budavár visszavétele a töröktől* (festmény, 1686); *Egri csillagok* (musical, Várkonyi Mátyás – Béres Attila, 1996); *Zrínyi 1566* (rockmusical, Moravetz Levente, 2017); a *Rákóczi-induló* változatai **3.4.3. Világirodalmi kitekintés:** Homérosz: *Íliász*; Vergilius: *Aeneis*; *Roland-ének*; *Nibelung-ének*; az *Artúr-mondakör* feldolgozásai; Torquato Tasso: *A megszabadított Jeruzsálem*; Mihai Eminescu: *Harmadik levél*; Leon Uris: *Exodus* **3.4.4. Visszatekintési lehetőségek:** Jókai Mór: *A kőszívű ember fiai*; Arany János: *Toldi*; Gárdonyi Géza: *Egri csillagok* **3.4.5. Fogalmak (megjelenített értékek, témák, motívumok):** nemzeti identitás, keresztény értékrend, vitézi élet, hűség, hősiesség, hazaszeretet, végvári vitézek, önfeláldozás, imitatio Christi, athleta Christi, duális világkép, kuruc, labanc, száműzetés, bujdosás **(SZC)** **3.5. MITOLÓGIAI ALAPTÖRTÉNETEK TOVÁBBÉLÉSE AZ IRODALOMBAN** (Minimális követelmény: 6 mitológiai történet, 4 társítható irodalmi alkotás) **3.5.1. 1. Irodalmi művek a IX. osztályban tanulmányozott korokból:** **3.5.1.1.1. Görög-római mitológia:** Az istenek születése; Prométheusz és az ember teremtése; A Minótaurusz története; Érosz és Pszükhé; Orpheus és Eurydiké; A trójai háború (Párisz története, Heléna elrablása); Pandóra története; A múzsák története; Daphné és Apollón; Arachne, Narcissus átváltozása **3.5.1.1.2. Finnugor mitológia:** *Emese álma*; a turulmadár és a honfoglalás; Fehérló-monda; táltos- és sámánhagyomány; *A csodaszarvas*; *Kalevala* (részlet, Aino története); vogul és osztják medveénekek **3.5.2. Társítható művek:** **3.5.2.1. Irodalmi alkotások:** Lázár Ervin: *Tűz*; Kosztolányi Dezső: *A kulcs*; Arany János: *Rege a csodaszarvasról*; *Fehérlófia*; *Az égig érő paszuly* (népmese); *Jelképtár* (Hoppál Mihály, Szemadám György, Nagy András, Jankovics Marcell); Zrínyi Miklós: *Szigeti veszedelem* (részletek, Mars, Minerva alakja); Márai Sándor: *Béke Ithakában*; Karinthy Frigyes: *A cirkusz* **3.5.2.2. Társművészeti alkotások:** Akseli Gallen Kallela: *A szampó kovácsolása*; *Vejnemöjnen elhagyja Finnországot*; *A szampó védői*; *A testvérgyilkos*; *Lemminkejnen anyja*; *Kullervó átka*; *Aino triptichon*; *Kullervó háborúba indul* (festmények 1893−1901); Gustave Moreau: *Jupiter és Szemelé* (festmény, 1895); José de Ribera: *Prométheusz megkötözve* (festmény, 1637); George Frederic Watts: *A Minótaurosz* (festmény, 1885); Pablo Picasso: *Minótauromachia* (rézkarc, 1935); William-Adolphe Bouguereau: *Pszükhé elrablása* (festmény, 1895); François Gérard: *Érosz és Pszükhé* (festmény, 1798); Jean-Baptiste-Camille Corot: *Orpheusz vezeti Eurüdikét az alvilágból* (festmény, 1861); Peter Paul Rubens: *Orpheusz és Eurüdiké* (festmény, 1636–1637); Jacques-Louis David: *Párisz ítélete* (festmény, 1788); Gavin Hamilton: *Heléna megmentése Vénusz által* (festmény, 1785 körül); John William Waterhouse: *Pandóra* (festmény, 1896); Lawrence Alma-Tadema: *Pandóra* (festmény, 1889), Gustave Moreau: *Hésziodosz és a múzsa* (festmény, 1891); Anton Raphael Mengs: *Parnasszus* (freskó, 1761), Gian Lorenzo Bernini: *Apollón és Daphné* (márványszobor, 1622–1625); Diego Velázquez: *Az orsósok* (festmény, 1657); Caravaggio: *Narkisszosz* (festmény, 1597–1599); Jean Sibelius: *Finlandia* (szimfonikus költemény); *Trója* (történelmi filmdráma, Wolfgang Petersen, 2004); *Ariadne fonala* (animáció, Bertóti Attila, 2009); Ludwig van Beethoven: *Prométheusz nyitány* (szimfonikus nyitány, 1801); Christoph Willibald Gluck: *Orpheus és Euridiké* (opera, 1762); Kodály Zoltán: *Galathea tánca* (szvit részlet,

Tartalmi egységek	Tartalmak
	1907); Wolfgang Amadeus Mozart: *Jupiter szimfónia* – Szimfónia No. 41 C-dúr, KV 551 (szimfónia, 1788); Maurice Ravel: *Daphnis és Chloé* (balett, 1912) **3.5.3. Világirodalmi kitekintés:** Szophoklész: *Oidipusz király*; Ovidius: *Átváltozások*, Franz Kafka: *Átváltozás*; Oscar Wilde: *Dorian Gray arcképe*; Mihail Bulgakov: *Mester és Margarita* (részletek); Jorge Luis Borges: *Az elágazó ösvények kertje*; J. K. Rowling: *Harry Potter* **3.5.4. Visszatekintési lehetőségek:** eredetmondák, népmesék **3.5.5. Fogalmak (megjelenített értékek, témák, motívumok):** világteremtés, rend és káosz, isteni hierarchia, totemizmus, táltos, sámán, turulmadár, tudásvágy, lázadás, emberi haladás, önfeláldozás, labirintus, labirintus mint életút, emberi lélek útvesztője, szörnyeteg, szerelem, próbatétel, beavatás, művészet ereje, szépség, szenvedély, végzet, kíváncsiság, ihlet, isteni kegy, menekülés, átváltozás (metamorfózis), önimádat, nárcizmus, bűnhődés, eredet, álom, isteni küldetés, áldozat, természetfeletti tudás, közvetítő szerep, lélekutazás, újjászületés, természethez való visszatérés, természet tisztelete, körforgás **3.6. A KÜLÖNC ALAKJA AZ IRODALOMBAN** (Minimális követelmény: 4 epikus/drámai alkotás) **3.6.1. Irodalmi művek a IX. osztályban tanulmányozott korokból:** *Margit-legenda*; Ilosvai Selymes Péter: *Az híres neves Tholdi Miklósnak jeles cselekedetiről és bajnokságáról való história*; Csokonai Vitéz Mihály: *Dorottya*; *Rút ábrázat s szép ész* **3.6.2. Társítható művek:** **3.6.2.1. Irodalmi alkotások:** Arany János: *Bolond Istók*; *Toldi*; *Toldi estéje*; Jókai Mór: *A kráó*; *Névtelen vár*; Mikszáth Kálmán: *Beszterce ostroma*; Petelei István: *Klasszi*; Cholnoky László: *Prikk mennyei útja*; Gárdonyi Géza: *Az öreg tekintetes*; Kosztolányi Dezső: *Nero, a véres költő*; *Esti Kornél*; Tersánszky Józsi Jenő: *Kakuk Marci*; Füst Milán: *A feleségem története* **3.6.2.2. Társművészeti alkotások:** Edvard Munch: *A sikoly* (festmény, 1893); Frida Kahlo: *Önarckép tövises nyaklánccal* (festmény, 1940); Salvador Dalí: *Az emlékezet állandósága* (festmény, 1931); Marc Chagall: *Zöld hegedűs* (festmény, 1923–1924); Frank Zappa: *We're Only in It for the Money* (album, 1968), *The Yellow Shark* (album, 1993); Alberto Giacometti: *Lépő ember* (szobor, 1960); Duane Hanson: *Supermarket Lady* (szobor, 1970); Antony Gormley: *Angel of the North* (szobor, 1998); Louise Bourgeois: *Maman* (szobor, 1999); *Amélie csodálatos élete* (romantikus vígjáték, Jean-Pierre Jeunet, 2001); *Harold és Maude* (tragikomédia, Hal Ashby, 1971); *A homár* (abszurd dráma, Yorgos Lanthimos, 2015), *Joker* (pszichológiai dráma/thriller, Todd Phillips, 2019); *Forrest Gump* (filmdráma, Robert Zemeckis, 1994) **3.6.3. Világirodalmi kitekintés:** Victor Hugo: *A nevető ember*; Miguel de Cervantes: *Don Quijote*; Jaroslav Hašek: *Svejk, a derék katona* **3.6.4. Visszatekintési lehetőségek:** Lázár Ervin: *A Négyszögletű Kerek Erdő* (Dömdödöm); Molnár Ferenc: *A Pál utcai fiúk* (Nemecsek Ernő) **3.6.5. Fogalmak (megjelenített értékek, témák, motívumok):** aszkézis, önfeláldozás, Istennek élés, közösségen kívüliség, önmegtagadás, isteni különc, isteni elhivatottság, becsület, közösségi szolgálat, népi erkölcs, igazságérzet, egyszerűség, a romantikus különc, a magányos hős, individualizmus, önérzet, kirekesztettség, önazonosság keresése, önuralom, a társadalom peremére szorult különc, karikatúra, társadalmi kritika, a modern különc, a valóságtól elszakadó álmodozó, anakronizmus, illúzió, nosztalgia, modernség és múlt ellentéte, eszménykeresés, hűség

X. osztály

SPECIFIKUS KOMPETENCIÁK ÉS TEVÉKENYSÉGPÉLDÁK

(KT) ÁK 1. − Megért különböző típusú szövegeket formális és informális kontextusban azok esztétikai minőségének megítélésével

X. osztály
(KT) SK 1.1. Olvasási stratégiákat, olvasási módokat alkalmaz a különböző típusú szövegek befogadásában
- *a szövegre vonatkozó alapvető információk (téma, szövegtípus, szövegműfaj) kiemelése a szöveg gyors áttekintése (cím, tipográfiai elemek, szövegkonstrukció, grafikai elemek) alapján* - *az előzetes tudás mozgósítása és a szöveg új információival való szembesítése különböző típusú szövegekben a jelöléstechnika (INSERT) és grafikai szervezők (TTT-táblázat, szemponttáblázat) alkalmazásával* - *szakaszos olvasás jóslással, a jóslatok és az elolvasott szöveg/szövegrész összehasonlítása grafikai szervezők (T-táblázat, szemponttáblázat) segítségével* - *kulcsszavak, bekezdések tételmondatainak kiemelése, témahálózat készítése különböző szövegtípusok esetén* - *többféle jegyzetelési technika, forma elsajátítása és a célnak megfelelő kiválasztása, önálló alkalmazása* - *érzéki képek alkotása (vizualizálás) különböző típusú szövegek olvasásakor* - *vizuális segédlet alkalmazása (Venn-diagram, pókhálóábra, gondolattérkép, jellemtérkép, idővonal, vázlatkör, vázlatlánc stb.) vázlatkészítéskor* - *összefoglalás készítése előre megadott válaszlehetőségek/szemponttábla alapján* - *a saját megértés folyamatának, a megértés akadályainak tudatosítása és a megértés gátjainak feloldása kettéosztott napló/ gondolattérkép/ megbeszélés segítségével* - *megértési/értelmezési hibák önálló korrekciója (újraolvasás, reflektálás, problémamegoldás, korrekció)*
(KT) SK 1.2. Kiválasztja az alkalmas érvelési technikát személyes álláspontja/véleménye kifejezése céljából
- *az érvtípusok (ok-okozati összefüggésből származó érv, összehasonlításon alapuló érv, ellentéten alapuló érv, az általános-egyes elvén alapuló érv, valószínűségen alapuló érv, bizonyítékokból – adatokból, tényekből – származtatott érv) azonosítása adott szövegekben grafikai szervezők (T-táblázat, szemponttáblázat) segítségével* - *a meggyőzés és hatásosság eszközeinek megfigyelése (rögzítése grafikai szervezők segítségével) azonos témájú, de eltérő erősségű érvekben (gyenge, közepes, erős érv)* - *a logikai érvelés eszköztárának azonosítása (meghatározás, indukció, dedukció, szillogizmus) érvelő szövegekben kettéosztott napló segítségével* - *a hibás érvelés kiszűrése a hiba (argumentum ad hominem, circulus vitiosus, ok-okozati viszonyként feltüntetni az egyidejűséget/egymásutániságot, argumentum ad misericordiam, argumentum ad populum, tekintélyelvűség) felfedezésével grafikai szervezők segítségével* - *a csúsztatás, manipuláció, populizmus, demagógia felismerése közéleti szövegekben* - *a különböző forrásokból származó tudományos véleményekre vonatkozó állítások érvényességének és koherenciájának értékelése*
(KT) SK 1.3. Megérti a poétikai, narratológiai, műfajelméleti és stílustörténeti fogalmak jelentését különböző típusú szövegekben
- *különböző irodalmi szövegek műnemének, műfajának meghatározása* - *az epikai, lírai, drámai műnem sajátosságainak azonosítása különböző típusú szövegekben szemponttáblázat segítségével* - *különböző stílusú és műfajú elbeszélő szövegek (énregény, elbeszélés, novella, romantikus regény, történelmi regény, műballada), műfaji sajátosságainak elkülönítése grafikai szervezők (pl. gondolattérkép, szemponttáblázat) segítségével* - *különböző stílusú és műfajú lírai szövegek (óda, himnusz, elégia, epigramma, leíró költemény), műfaji sajátosságainak elkülönítése grafikai szervezők (pl. gondolattérkép, szemponttáblázat) segítségével* - *drámai szövegek műfaji sajátosságainak elkülönítése grafikai szervezők (pl. gondolattérkép, szemponttáblázat) segítségével*

X. osztály
- *az olvasott művek elhelyezése a stíluskorszakok idővonalán* - *stílustörténeti sajátosságok azonosítása különböző típusú szövegekben* - *poétikai, narratológiai, műfajelméleti és stílustörténeti fogalmak példázása olvasmányélmények alapján* - *verstani gyakorlatok végzése ütemhangsúlyos és időmértékes versek ritmusának megkülönböztetésére* - *a retorikai alakzatok meggyőző, a szóképek jelentésteremtő szerepének felismerése az elbeszélő szövegek és a lírai alkotások olvasásakor*
(KT) SK 1.4. Felismer különböző értékosztályokat és értékviszonyokat irodalmi szövegekben
- *a szövegben szereplő személyek/hősök által közvetített értékek/értékrendek összehasonlítása különböző típusú szövegekben megadott szempontok alapján/grafikai szervezők segítségével (Venn-diagram, pókhálóábra, gondolattérkép, T-táblázat)* - *a különböző típusú szövegekben megjelenített értékek viszonyrendszerének felvázolása pókhálóábra/gondolattérkép segítségével* - *az erkölcsi vétség és bűnhődés kapcsolatának felismerése az olvasott irodalmi művekben* - *a mű értékhierarchiájának azonosítása (pl. anyagi és szellemi/ erkölcsi/ érzelmi értékek egymáshoz való viszonyának ábrázolása grafikai szervezővel)* - *összetett helyzetek vagy problémák elemzése* - *értékalapú megállapítások megfogalmazása és értékelése megalapozott nézőpontok alapján*

(KT+SZC) ÁK 2. − Szövegértelmezési stratégiákat alkalmaz történeti, kulturális összefüggésben

X. osztály
(KT) SK 2.1. Szövegértelmezési stratégiákat működtet nem irodalmi, epikus, lírai és drámai művekben
- *a szövegtípus sajátosságainak működtetése megadott szempontok szerint* - *a vita módszerének alkalmazása különböző típusú (ismeretközlő, tudományos, elemző) szövegek értelmezésében* - *műfaji jegyek jelentésképző erejének működtetése lírai, epikus, drámai művekben* - *líraiság sajátosságainak összehasonlítása epikus, lírai, drámai szövegekben Venn-diagram segítségével* - *versbeszéd, beszédhelyzet, beszédmód változatainak felismerése* - *epikus művek tér- és időszerkezetének ábrázolása* - *külső és belső, nyílt és zárt térszerkezet felismerése* - *az elbeszélés ideje és az elbeszélt idő elkülönítése* - *a történetalakítás sajátosságainak felismerése (metaforikus, metonimikus)* - *motívumok, toposzok, archetípusok jelentésképző erejének a felismerése* - *szereplők viszonyrendszerének ábrázolása* - *epikus, drámai alkotások értékszerkezetének meghatározása* - *értékek összehasonlítása a szereplők viszonyrendszerében epikus és drámai szövegekben* - *a dráma műnemi, műfaji, szerkezeti sajátosságainak felismerése* - *drámamodellek (konfliktusos, középpontos, kétszintes) felismerése* - *akció és dikció szerepének a megfigyelése a drámai művekben* - *drámai dialógus átalakítása függő, szabad függő beszéddé* - *szerepjáték alkalmazása a drámai konfliktus értelmezésében* - *vita módszerének alkalmazása a személyes olvasmányélmény kifejezésére* - *katarzisélmény átélése művészi alkotások alapján*
(KT) SK 2.2. Statisztikákat, grafikonokat, digitális tartalmakat, értekezéseket, ismeretterjesztő szövegeket vizsgál információszerzés céljából
- *bizonyos nyelvi jelenségekre való rákeresés szövegkorpuszokban* - *nyelvi jelenségek számítógépes elemzése* - *nyelvjárási/regionális köznyelvi adatok térképre vetítése* - *következtetések vagy döntések megalapozása tudományos adatok és technológiai eszközök felhasználásával* - *különböző (tudományos, ismeretterjesztő) szövegek információinak összevetése* - *különböző (tudományos, ismeretterjesztő) szövegek tényközlési stratégiáinak felismerése* - *tudományos és ismeretterjesztő szövegek grafikai modelleinek értelmezése*

X. osztály
(KT) SK 2.3. Irodalmi alkotásokat értelmez olvasmányélmények beépítésével, megadott szempontok alapján
- *irodalmi szövegek tematikus, motivikus kapcsolódásának felismerése* - *összefüggések teremtése különböző irodalmi szövegek között (imitáció, szövegköziség)* - *értékviszonyok értelmezése irodalmi művekben* - *drámatípusok értelmezése műfaji és stílustörténeti kontextusban* - *történelmi előtér és háttér összefüggéseinek értelmezése történelmi tárgyú epikus és drámai alkotásokban* - *katarzisélmény megfogalmazása drámai alkotások értelmezésekor* - *vallomásosság, személyesség, önmegértés eszközeinek értelmezése* - *önreflexió működtetése (vallomás, monológ, szerepjáték formájában) az olvasmányélmények alapján* - *műalkotásokkal, kulturális- és művészeti tevékenységekkel vagy megnyilvánulásokkal kapcsolatos reakciók indoklása és (ön)értékelése, sajátos szakszókincs alkalmazásával, meghatározott szempontok alapján*
(KT) SK 2.4. Felismeri a történeti tárgyú elbeszélések kulturális összefüggéseit különböző korokhoz tartozó szövegekben
- *különböző korok különleges, egyedi nyelvi megalkotottságának felismerése* - *fikció és valóság megkülönböztetése történeti tárgyú művekben* - *a hagyományok továbbélésének, átalakulásának felismerése irodalmi művekben* - *régi és modern szembenállásának vizsgálata történeti tárgyú elbeszélésekben* - *beszédmód változásának felismerése különböző korokhoz tartozó szövegekben*
(SZC) SK 2.5. Nyelvtechnológiákat alkalmaz
- *nyelvtechnológiai eszközök használata* - *nyelvi jelenségekre való rákeresés szövegkorpuszokban* - *nyelvi jelenségek keresése és elemzése* - *nyelvi jelenségek számítógépes elemzése* - *szöveges adatok gépi feldolgozása* - *nyelvjárási/regionális köznyelvi adatok térképre vetítése* - *számítógépes technika alkalmazása nyelvi példák elemzésére* - *adattár építése*

(KT+SZC) ÁK 3. − Különböző típusú szövegeket alkot szóban és írásban a nyelvi megformálásra való érzékenységgel és igényességgel

X. osztály
(KT) SK 3.1. Beszélt szövegtípusokat alkot a kommunikáció irányultsága és színterei figyelembevételével
- *a bemutatkozás gyakorlása különböző színtereken (pl. családi összejövetelen, osztály előtt, televízióban, diákkonferencián stb.)* - *a háromperces felelés alkotása a tanár és osztálytársak elvárásaihoz igazítva* - *az érdeklődésfelkeltés technikáinak gyakorlása (pl. személyes, történelmi hivatkozással való indítás stb.)* - *felszólalásra való felkészülés gyakorlása* - *hozzászólás szerkezeti sémájának alkalmazása (téma értékelése, fontosságának elismerése, az előadó méltatása, az egyetértés kifejezése, kiegészítések, új gondolatok, nyelvileg körültekintően megfogalmazott ellenvélemény, köszönetnyilvánítás)* - *felkészülés a vitában való részvételre (tájékozódás a témát, vitapartnereket, célokat illetően, személyes vonatkozások keresése, stratégia és taktika készítése; jegyzetelés, csoportosítás a vita folyamán)* - *saját élettörténet/családtörténet elbeszélése*
(KT) SK 3.2. Adatokat helyez el grafikai modellekben különböző értékek, fogalmak, sajátosságok összehasonlítása érdekében
- *idővonal/idődiagram készítése a mű idő- és térstruktúrájának, ok-okozati összefüggéseinek megértése érdekében* - *T-táblázat használata az irodalmi szereplők indítékainak megértése érdekében (pl. Mit tesz/mit nem?)* - *pókhálóábra használata jelképekhez kapcsolható asszociációk elsődleges összegyűjtéséhez és rögzítéséhez*

X. osztály
- *fürtábra használata gondolatok, információk, fogalmak, a köztük levő kapcsolatok, összefüggések feltárására (pl. címmeditáció)* - *gondolkodástérkép szóbeli és írásbeli szövegalkotásban való használata* - *történetpiramis készítése megadott szempontok alapján* - *a szereplők jellemtérképének megrajzolása több szempontú, érvekkel alátámasztott jellemrajz megfogalmazása céljából* - *szereplők szembeállítása, összehasonlítása Venn-diagram, halmazábra segítségével* - *kettéosztott napló használata az anyaggyűjtéshez vagy az írott szövegek tudatos megszerkesztésének gyakorlására* - *digitális portfólió készítése egy megadott témáról, ahol a tanuló különböző forrásokból származó adatokat rendszerez, vizualizál és értelmez* - *interaktív prezentáció vagy infografika készítése digitális eszközökkel, a tartalom logikus szervezésével* - *valamely tanulmányozott epikus, drámai alkotásra vonatkozó, MI (AI) által generált digitális tartalomnak kritikai értékelése* - *a digitális technológiák kritikus használata az általuk kínált lehetőségek, korlátok, kockázatok elemzésével és az etikai és jogi elvek tiszteletben tartásával, különös tekintettel a személyes adatokra és a szellemi tulajdonra*
(KT) SK 3.3. Funkcionális szövegtípusokat (kérvény) alkot megadott beszédhelyzethez igazodva
- *kérvény írása valós iskolai helyzetben (engedélykérés versenyen való részvételhez, hiányzás igazolására)* - *kérvény, kérés megfogalmazása különböző nyelvi regiszterben (baráti e-mail, hivatalos forma)* - *kérvényminta kitöltése* - *az érvelés gyakorlása kérvény témájához igazodva*
(KT) SK 3.4. Különböző típusú elbeszélő, érvelő szövegeket alkot megadott szempontok alapján
- *vázlatírás gyakorlása (logikai, tartalmi, dokumentációs, taktikai vázlat) gondolattérkép segítségével* - *a jegyzetelés technikáinak gyakorlása (pl. jelölés) saját tanulási folyamatának megkönnyítése érdekében* - *tudósítás írása egy médiában szereplő személyiségről/irodalmi hősről, az információk ellenőrzése forráskritika alkalmazásával* - *tanévnyitó-/záró beszéd írása az intézményről, a jelenlévő diákokról/diákokhoz, szülőkhöz, alkalmazva az általános, sémaszerű felépítését* - *érvelő szövegek alkotása különböző témák alapján (pl. hogyan járul hozzá a nemzeti kulturális identitás az európai identitáshoz; a gyermek- és emberi jogokról, az interkulturalitásról, a civil részvételről és a közösségi, illetve globális szintű fenntartható fejlődésről)* - *érvelő szövegek alkotása gazdasági, társadalmi jelenségek és folyamatok kritikus értelmezésével köznapi és irodalmi szövegekben*
(KT) SK 3.5. Publicisztikai, digitális/multimédiás szövegeket (pl. prezentáció, blog, videóüzenet, tudósítás) alkot különböző beszédhelyzetekben
- *PowerPoint / Canva / Google Slides / Prezi prezentáció készítése irodalmi, történelmi vagy társadalmi témáról* - *blogbejegyzés írása saját olvasmányélményről* - *rövid (1–2 perces) videóüzenet készítése egy aktuális témáról (pl. környezetvédelem, olvasás fontossága, iskolaélet)* - *rövid podcast-epizód készítése egy közösségi vagy kulturális témáról (pl. miért szeretünk olvasni?; a nyelvhasználat a mindennapokban) csoportmunkában* - *az írásban történő tudósítás szabályainak gyakorlása online felületen (iskolai életről, színházélményről, író-olvasó találkozóról)*
(KT) SK 3.6. Elbeszélő, leíró szövegeket transzformál megadott szempontoknak megfelelően
- *leíró szöveg elbeszélő szöveggé alakítása* - *monológ párbeszéddé alakítása* - *monológ meggyőző szöveggé/nyilvános beszéddé alakítása* - *drámai dialógus átalakítása (szabad) függő beszéddé* - *szerzői utasítások megfogalmazása elbeszélő szövegekben a szereplők érzéseinek, gondolatainak kihangosítására*

X. osztály
(SZC) SK 3.7. Kreatív szövegeket alkot megadott szempontok alapján
- Ki vagyok én? – *saját identitásukat bemutató művészeti alkotás létrehozása (pl. kollázs, vers, performansz)* - *a létrehozott vagy alakított kulturális-művészeti termékek és megnyilvánulások relevanciájának értékelése saját személye, valamint társadalmi, gazdasági és politikai kontextusok tükrében* - *szövegtranszformáció megadott szempontok szerint (pl. a szentimentalista stílusú szöveg romantikus szöveggé való alakítása)* - Egy nap az életemből – *naplóbejegyzés vagy monológ írása a betyár nézőpontjából* - *újsághír írása, melyben arról tájékoztat, hogy betyárok érkeztek a városba/faluba* - Kuruc őseim voltak *címmel fogalmazás/vallomás írása* - *egy új, mai magyar hős leírása, bemutatása, aki a kurucok, betyárok vagy huszárok örököseként él a jelenkorban*

TARTALMAK

Tartalmi egységek	Tartalmak
1. Ajánlott szerzők	**(KT)** **1.1.** Arany János **1.2.** Berzsenyi Dániel **1.3.** Jókai Mór **1.4.** Kármán József **1.5.** Katona József **1.6.** Kölcsey Ferenc **1.7.** Mikszáth Kálmán **1.8.** Petőfi Sándor **1.9.** Vörösmarty Mihály
	(SZC) **1.10.** Gárdonyi Géza **1.11.** Fazekas Mihály **1.12.** Kazinczy Ferenc **1.13.** Vajda János
2. Fogalmak	**(KT)** **2.1.** a szövegre vonatkozó információk: téma, szövegtípus, szövegműfaj, kulcsszó, bekezdés, tételmondat, cím, tipográfiai elemek, szövegkonstrukció, grafikai elemek **2.2.** értékosztályok, értékviszonyok **2.3.** motívum, toposz, archetípus **2.4.** stílustörténeti korok, irányzatok: felvilágosodás, klasszicizmus, szentimentalizmus, romantika, népiesség, realizmus **2.5.** epikus művek olvasása: elbeszélő (első személyű, harmadik személyű, mindentudó, objektív narrátor); epikus idő; az elbeszélés ideje, az elbeszélt idő; a hősteremtés eljárásai; történeti tárgyú elbeszélés; történelmi háttér és előtér; fikció és valóság; történelmi regény; történeti tárgyú elbeszélések és kulturális összefüggésük; elbeszélés; elbeszélő költemény; romantikus regény (regénytípusok: anekdotikus regény, irányregény, társadalmi regény, kisregény), ballada (népballada, műballada, történeti tárgyú műballada, lélektani ballada), novella (romantikus, realista novella); énelbeszélés (levél, napló, levélregény, szentimentalista énregény) **2.6.** lírai művek olvasása: forradalmi költészet, romantikus lírai én (teremtő zseni, látnok, vátesz, hasonmás), rapszódia, ars poetica, himnusz, óda, dal, szereplíra; imitációelv: az imitációelv történetisége (imitáció humanista, barokk, rokokó, klasszicista művekben); antik minta; imitáció és verselés (klasszikus időmértékes verselés); imitáció és műfajok (óda, elégia, epigramma, episztola, leíró költemény); idő- és értékszembesítés **2.7.** drámai művek olvasása: dráma; a drámaiság; drámai szituáció; drámai cselekmény; a drámai hős; konfliktus; beszédfajták; drámai műfajok (tragédia, komédia); drámaváltozatok, drámamodellek (konfliktusos, középpontos, kétszintes dráma); drámaváltozatok és kulturális hátterük: dráma a kultuszban (antik dráma); dráma a színpadon (klasszicista dráma, romantikus dráma), akció és dikció, katarzis **2.8.** szövegtípusok: érvelő szöveg, érvtípusok (ok-okozati összefüggésből származó érv, összehasonlításon alapuló érv, ellentéten alapuló érv, az általános-egyes elvén alapuló érv, valószínűségen alapuló érv, bizonyítékokból – adatokból, tényekből – származtatott érv, gyenge, közepes, erős érv); a logikai érvelés eszköztára (meghatározás, indukció, dedukció, szillogizmus); érvelési hibák (argumentum ad hominem, circulus vitiosus, ok-okozati viszonyként feltüntetni az egyidejűséget/egymásutániságot, argumentum ad misericordiam, argumentum ad populum, tekintélyelvűség), az érdeklődés felkeltésének technikái; a csúsztatás, manipuláció, populizmus, demagógia; bemutatkozás, háromperces felelés, kérvény, kérés, tudósítás, prezentáció, blog, videóüzenet, publicisztikai, multimediális szövegek **2.9.** a kommunikáció irányultsága szerinti szövegtípusok (monologikus, dialogikus); a kommunikáció színterei szerinti szövegtípusok (társalgási, hivatalos, közéleti,

Tartalmi egységek	Tartalmak
	tudományos); a beszélt nyelv sajátosságai (spontaneitás, megakadás, nyelvbotlások, hangsúly, hanglejtés, beszédtempó, redundancia, hiány) **2.10.** adatelemzés, grafikai modell (diagram, folyamatábra, grafikon), statisztikai ábra, nyelvi térkép
	(SZC) **2.11.** útirajz, romantikus eposz, kalandregény, fejlődésregény **2.12**. a jellemábrázolás sajátos technikái (sarkítás, karikatúra, szatíra) **2.13.** nyelvtechnológia, nyelvtechnológiai eszköz, nyelvi adat, szövegkorpusz, keresőfelület, digitális térkép, adattár
3. Műértelmező műhely	**(KT)** **3.1. FÉRFI SZEREPLEHETŐSÉGEK** (Minimális követelmény: 3 epikus alkotás, 2 lírai alkotás) **3.1.1. Irodalmi művek a X. osztályban tanulmányozott korokból:** Katona József: *Bánk bán* (Nádasdy Ádám prózai adaptációja); Petőfi Sándor: *Ha férfi vagy, légy férfi…; Az apostol*; Arany János: *Toldi*; Jókai Mór: *Fekete gyémántok*; *Egy magyar nábob*; *Kárpáthy Zoltán*; *A kőszívű ember fiai*; *Az arany ember*; *A lélekidomár*; Mikszáth Kálmán: *Az a fekete folt*; *A bágyi csoda*; *A fekete város*; *Beszterce ostroma*; *Szent Péter esernyője*; *A Noszty fiú esete Tóth Marival*; *Lapaj, a híres dudás* **3.1.2. Társítható művek:** **3.1.2.1. Irodalmi alkotások:** Madách Imre: *Az ember tragédiája* (részletek, Ádám szerepei); Móricz Zsigmond: *Sárarany*; *Az isten háta mögött*; *A fáklya*; *Rokonok*; Tabéry Géza: *Szarvasbika*; Németh László: *A két Bolyai*; Láng Zsolt: *Bolyai*; Kosztolányi Dezső: *Pacsirta*; *Édes Anna*; *Esti Kornél*; *Aranysárkány*; Krúdy Gyula: *Szindbád*; Kós Károly: *A Varju nemzetség*; Tamási Áron: *Rendes feltámadás*; József Attila: *Jövendő férfiak*; *Nagyon fáj*; Bartis Attila: *A nyugalom*; Dragomán György: *A fehér király*; Vámos Miklós: *Apák könyve* (részletek); Szabó T. Anna: *Hogy vigyázzon* **3.1.2.2. Társművészeti alkotások:** Richard Wagner: *Trisztán és Izolda* (opera, 1859); Egressy Béni − Erkel Ferenc: *Bánk bán* (opera, 1861); Bakonyi Károly, Heltay Jenő, Kacsóh Pongrác: *János vitéz* (daljáték, 1904); Tankcsapda: *Szabadon* (hard rock dal, 1999); *Toldi* (animációs film, Arany János műve alapján, Jankovics Marcell, Csákovics Lajos, 2022); *Az arany ember* (romantikus film, Jókai Mór regényének adaptációja, Gertler Viktor, 1962); *Fekete gyémántok* (filmdráma, Jókai Mór regényének adaptációja, Várkonyi Zoltán, 1977); *A kőszívű ember fiai* (filmdráma, Jókai Mór regényének adaptációja, Várkonyi Zoltán, 1965); *Egy magyar nábob* (filmdráma, Jókai Mór regényének adaptációja, Várkonyi Zoltán, 1966); *Kárpáthy Zoltán* (filmdráma, Jókai Mór regényének adaptációja, Várkonyi Zoltán, 1966); *Beszterce ostroma* (filmdráma, Mikszáth Kálmán regényének adaptációja, Keleti Márton, 1948); *A fekete város* (filmsorozat, Mikszáth Kálmán regényének adaptációja, Zsurzs Éva, 1970-71); *Szent Péter esernyője* (játékfilm, Mikszáth Kálmán regényének adaptációja, Bán Frigyes, Vladislav Pavlovic, 1958); *A Noszty fiú esete Tóth Marival* (filmszatíra, Mikszáth Kálmán regényének adaptációja, Gertler Viktor, 1960); *Az ember tragédiája* (animációs film, Madách Imre műve alapján, Jankovics Marcell, 2011); *Rokonok* (játékfilm, Móricz Zsigmond regényének adaptációja, Szabó István, 2006); *Pacsirta* (filmdráma, Kosztolányi Dezső regényének adaptációja, Ranódy László, 1963); *Édes Anna* (filmdráma, Kosztolányi Dezső regényének adaptációja, Fábri Zoltán, 1958); *Aranysárkány* (filmdráma, Kosztolányi Dezső regényének adaptációja, Ranódy László, Gyöngyössy Imre, 1966); *Esti Kornél csodálatos utazása* (filmdráma, Kosztolányi Dezső művének adaptációja, Pacskovszky József, 1995); *Szindbád* (filmdráma, Krúdy Gyula Szindbád-történeteinek felhasználásával, Huszárik Zoltán, Sára Sándor, 1971); *A két Bolyai* (Németh László drámájának tévéváltozata, Ádám Ottó, 1978); Pablo Picasso: *Álmos iszákos* (The Sleepy Drinker, festmény, 1902)

Tartalmi egységek	Tartalmak
	3.1.3. Világirodalmi kitekintés: William Shakespeare: *Hamlet, dán királyfi*; *Othello*; Goethe: *Faust*; Homérosz: *Iliász*; Homérosz: *Odüsszeia*; Vergilius: *Aeneis*; Shakespeare: *Julius Caesar*; Shakespeare: *Hamlet* **3.1.4. Visszatekintési lehetőségek:** *Szent István király intelmei Imre herceghez*; Balassi Bálint: *Hogy Juliára talála így köszöne néki*; Balassi Bálint: *Egy katonaének*; Zrínyi Miklós: *Szigeti veszedelem*; Csokonai Vitéz Mihály: *A boldogság*; Arany János: *Toldi* **3.1.5. Fogalmak (megjelenített értékek, témák, motívumok):** külső-belső nézőpont, hőstípus, férfialakok archetípusai, karakterábrázolás, szerepfelfogás, a kor férfieszménye, hétköznapi férfiszerepek, szerepek változatossága (családfő, apa, nagyapa, férj, rokon, hódító, értelmiségi, felfedező, harcos, hatalom letéteményese, lázadó, önfeláldozó stb.), apahiány, hős, felelősségvállalás, szerepvállalás, kiégett értelmiségi, szenvedéstörténet, névszimbolika, céltalanság, önpusztítás, offenzív/defenzív magatartás **3.2. SZERELEM ÉS KÜZDÉS** (Minimális követelmény: 2 epikus alkotás, 1 drámai alkotás, 2 lírai alkotás) **3.2.1. Irodalmi művek a X. osztályban tanulmányozott korokból:** Kármán József: *Fanni* hagyományai; Vörösmarty Mihály: *Szép Ilonka*; *Ábránd*; *A merengőhöz*; *Csongor és Tünde*; Petőfi Sándor: *Mi a szerelem?*; *Minek nevezzelek?*; *Szeptember végén*; *Reszket a bokor, mert…*; Petőfi Sándor levelei (részletek); Jókai Mór: *Az arany ember*; Mikszáth Kálmán: *Különös házasság* **3.2.2. Társítható művek:** **3.2.2.1. Irodalmi alkotások:** Szendrey Júlia naplója, levelei (részletek); Vajda János: *Húsz év múlva*; Márai Sándor: *Az igazi*; Füst Milán: *A feleségem története*; Szabó Lőrinc: *Semmiért egészen*; *A huszonhatodik év*; Weöres Sándor: *Psyché. Egy hajdani költőnő írásai*; Nagy László: *Ki viszi át a szerelmet?*; Hervay Gizella: *Zuhanások*; Garaczi László: *Fanni*; Varró Dániel: *Minek-minek?*; Tóth Krisztina: *Utószezon* **3.2.2.2. Társművészeti alkotások:** Jean Antoine Watteau*: A szerelem ünnepe* (festmény, 1718-1719); Francesco Hayez: *A csók* (festmény, 1859); Eugéne Delacroix: *Orpheusz és Eurüdiké, Tavasz* (festmény 1862); Ford Madox Brown: *Rómeó és Júlia búcsúja* (festmény, 1867); Pierre-August Renoir: *Vidéki tánc* (festmény, 1883); Frank Dicksee: *Rómeó és Júlia* (festmény, 1884); Silvio Allason: *A csók* (festmény, 1892); Giuseppe Verdi: *La Traviata* (opera, 1853); Giuseppe Verdi: *Aida* (opera, 1871); Giuseppe Verdi: *Rigoletto* (opera, 1851); Georg Bizet: *Carmen* (opera, 1875); Giacomo Puccini: *Tosca* (opera,1900); Wolfgang Amadeus Mozart: *Szöktetés a szerájból* (dalmű, 1782); Felix Mendelssohn: *Szentiványéji álom* (nyitány, 1826); Magyar népdalok (*Hej, Dunáról fúj a szél; Tavaszi szél vizet áraszt; A csitári hegyek alatt; Hej, tulipán, tulipán*); *Büszkeség és balítélet* (romantikus filmdráma, Joe Wright: *Pride and Prejudice,* 1995); *Bridget Jones naplója* (romantikus filmvígjáték, Sharon Maguire: *Bridget Jones's Diary*, 2001); *A nagy Gatsby* (romantikus dráma. Baz Luhrmann: *The Great Gatsby,* 2013); *Hajnali láz* (történelmi dráma, Gárdos Péter, 2015); *Kincsem* (romantikus kalandfilm, Herendi Gábor, 2017); *A feleségem története* (romantikus filmdráma, Füst Milán regényének adaptációja, Enyedi Ildikó, 2021) **3.2.3. Világirodalmi kitekintés:** Thomas Hardy: *Egy tiszta nő*; *A weydoni asszonyvásár*; Jane Austen: *Büszkeség és balítélet*; *Értelem és érzelem*; Emily Brontë: *Üvöltő szelek*; Gabriel García Márquez: *Szerelem a kolera idején*; Byron: *Don Juan*; Alekszandr Szergejevics Puskin: *Anyegin*; Heinrich Heine: *Dalok könyve*; Stendhal: *Vörös és fekete*; Lev Tolsztoj: *Anna Karenina*; Johann Wolfgang von Goethe: *Az ifjú Werther szenvedései*; William Shakespeare: *Szentiványéji álom* **3.2.4. Visszatekintési lehetőségek:** Csokonai Vitéz Mihály: *A Reményhez* **3.2.5. Fogalmak (megjelenített értékek, témák, motívumok):** szenvedély, szerelmi vágy, elválás, küzdelem, hűség, áldozat, szerelem, szenvedés, vágy, akadály, konfliktus, érzelmek, beteljesületlen szerelem, tiltott szerelem, szenvedő

Tartalmi egységek	Tartalmak
	szerelmes, személyes hang, önértelmezés, önpusztítás, vívódás, döntésképtelenség, elvágyódás, értékvesztés, értékmentés, ráció, küzdelem, írott és íratlan szabályok, kettős élet, érzelmi kötődés, társadalmi akadály, erkölcsi korlát, romantikus idealizmus, rajongás, hűség, elköteleződés, idealizált szerelem, társadalmi elvárások, kötelesség, kényszerházasság, a szerelem törékenysége, halál, szabadságvágy **3.3. BŰN ÉS BŰNHŐDÉS** (Minimális követelmény: 2 epikus alkotás, 1 drámai alkotás, 2 lírai alkotás) **3.3.1. Irodalmi művek a X. osztályban tanulmányozott korokból:** Katona József: *Bánk bán*; Berzsenyi Dániel: *A magyarokhoz*; Kölcsey Ferenc: *Hymnus*; Vörösmarty Mihály: *Az emberek*; *Előszó*; *A vén cigány*; Arany János: *Ágnes asszony; Zách Klára; A walesi bárdok; V. László*; *Tetemre hívás*; *Tengeri-hántás*; Jókai Mór: *Az arany ember*; Mikszáth Kálmán: *A fekete város; Az a fekete folt*; *Az a pogány Filcsik*; *Bede Anna tartozása*; *A néhai bárány* **3.3.2. Társítható művek:** **3.3.2.1. Irodalmi alkotások:** Kemény Zsigmond: *Özvegy és leánya*; Madách Imre: *Az ember tragédiája*; Jókai Mór: *A lőcsei fehér asszony*; Kosztolányi Dezső: *Édes Anna* (részlet); Móricz Zsigmond: *Barbárok*; Ady Endre: *Nekünk Mohács kell*; József Attila: *A bűn*; Németh László: *Iszony*; Székely János: *Profán passió*; Sütő András: *Káin és Ábel*; Szabó Magda: *Az ajtó*; Nádas Péter: *Egy családregény vége*; Szilágyi István: *Kő hull apadó kútba*; Dragomán György: *Máglya* **3.3.2.2. Társművészeti alkotások:** Hieronymus Bosch: *Gyönyörök kertje* (festmény, 1500 körül); Munkácsy Mihály: *Siralomház* (festmény, 1870); Zichy Mihály*: A rombolás géniuszának diadala* (festmény, 1878); *Ágnes asszony* (rajz, 1893); Giuseppe Verdi: *Nabucco* (opera, 1842); Youlì, *Ágnes asszony*, 2018; *Hét élet* (filmdráma, Gabriele Mucino: *Seven Pounds*, 2008); *Eredet* (sci-fi−akciófilm, Cristopher Nolan: *Inception*, 2010); *Vanília égbolt* (sci-fi thrillerfilm, Cameron Crowe: *Vanilla Sky*, 2001); *Joker* (filmdráma, Todd Phillips: *Joker*, 2019) **3.3.3. Világirodalmi kitekintés:** Szophoklész: *Oidipusz király*; *Antigoné*; Dante Alighieri: *Isteni színjáték*; William Shakespeare: *Hamlet, dán királyfi; Rómeó és Júlia*; George Gordon Byron: *Káin*; Edgar Allan Poe: *A Holló*; Lev Nyikolajevics Tolsztoj: *Anna Karenina*; Fjodor Mihajlovics Dosztojevszkij: *Bűn és bűnhődés*; *Bárányka* (*Mioriṭa*, román népballada); Mihail Sadoveanu: *A balta* (*Baltagul*) **3.3.4. Visszatekintési lehetőségek:** Zrínyi Miklós: *Szigeti veszedelem* **3.3.5. Fogalmak (megjelenített értékek, témák, motívumok):** bűn és bűnhődés, büntetés, vétség, eredendő bűn, tudatlanság, bűnbeesés, rosszra való hajlam, bűntett, bűnrészes, áldozat, szerepjáték, lelkiismeret, lelkifurdalás, vívódás, normák, erkölcsösség, megbélyegzés, ítélet **3.4. HAZASZERETET ÉS SZABADSÁGVÁGY. *A reformkor és az 1848-as forradalom és szabadságharc emlékezete*** (Minimális követelmény: 1 epikus alkotás, 5 lírai alkotás) **3.4.1. Irodalmi művek a X. osztályban tanulmányozott korokból:** Berzsenyi Dániel: *A magyarokhoz I.*; *A magyarokhoz II.*; Kölcsey Ferenc: *Huszt*; *Hymnus*; Vörösmarty Mihály: *Előszó*; *A vén cigány*; *Szózat*; *A Guttenberg-albumba*; *Gondolatok a könyvtárban*; Petőfi Sándor: *Az apostol*; *Nemzeti dal*; *A nép nevében*; *Farkasok dala*; *Négy nap dörgött az ágyú*; *Akasszátok fel a királyokat*; *Béranger legújabb dala*; Jókai Mór: *És mégis mozog a Föld*; *Egy magyar nábob*; *Kárpáthy Zoltán*; *A kőszívű ember fiai*; *Csataképek*; *Az élet komédiásai* **3.4.2. Társítható művek:** **3.4.2.1. Irodalmi alkotások:** Ady Endre: *Harcos Gyulai Pál*; *A márciusi Naphoz*; *A Tűz márciusa*; *Köszvény-ország márciusa*; Tóth Krisztina: *Koravén cigány*; Spiró György: *Padmaly*; Fábián Janka: *Márciusi napló*; Szécsi Noémi: *Nyughatatlanok* **3.4.2.2. Társművészeti alkotások:** Eugène Delacroix: *A szabadság vezeti a népet* (festmény, 1830); Kodály Zoltán, Harsányi Zsolt: *Háry János* (daljáték, 1926); Illés

Tartalmi egységek	Tartalmak
	együttes: *Március, 1848.* (beat ballada, 1969); Hobo Blues Band: *Vadászat* (blues-rock-folk album, 1992); Ferenczi György / Rackajam: *Petőfi* (megzenésített versek, 2023); *Elfújta a szél* (romantikus történelmi filmdráma, Victor Fleming: *Gone with the Wind*, 1939); *80 huszár* (filmdráma, Sára Sándor, 1978); *A Hídember* (történelmi filmdráma, Beremányi Géza, 2002); *Guerilla* (történelmi filmdráma, Kárpáti György Mór, 2019) **3.4.3. Világirodalmi kitekintés:** Heinrich Heine: *1849 októberében*; Henrik Ibsen: *Magyarországhoz*; Thomas Moore: *Ne feledd a tért…*; Victor Hugo: *A nyomorultak* **3.4.4. Visszatekintési lehetőségek:** Balassi Bálint: *Egy katonaének*; Zrínyi Miklós: *Szigeti veszedelem*; Mikes Kelemen: *Törökországi levelek* **3.4.5. Fogalmak (megjelenített értékek, témák, motívumok):** reform, haladás, hazaszeretet, összefogás, erkölcsi kötelesség, forradalmi lelkesedés, nemzeti öntudat, nemzeti egység, szabadságvágy, forradalmi cselekvés, hazafiasság, áldozatvállalás, bátorság, kitartás, nemzeti hősök **(SZC)** **3.5. AZ UTAZÁS TOPOSZA AZ IRODALOMBAN** (Minimális követelmény: 3 epikus alkotás, 2 lírai alkotás) **3.5.1. Irodalmi művek a X. osztályban tanulmányozott korokból:** Berzsenyi Dániel: *Osztályrészem*; Petőfi Sándor: *Úti levelek Kerényi Frigyeshez*; *Úti dal*; *Utazás az Alföldön*; *Tündérálom*; Madách Imre: *Az ember tragédiája* (részletek); Jókai Mór: *A jövő század regénye*; *Az arany ember* (részlet, *A dunai hajós*); *A kőszívű ember fiai* (részlet, Ödön és Leonin utazása); *Egy magyar nábob*; *Fekete gyémántok*; Vörösmarty Mihály: *Csongor és Tünde*; *Zalán futása*; Arany János: *Epilógus*; *Bolond Istók*; *Rege a csodaszarvasról*; *Az örök zsidó*; *A lejtőn*; Mikszáth Kálmán: *A Noszty fiú esete Tóth Marival*; *Különös házasság* **3.5.2. Társítható művek:** **3.5.2.1. Irodalmi alkotások:** Janus Pannonius: *Búcsú Váradtól*; Bessenyei György: *Tariménes utazása*; Kosztolányi Dezső: *Pacsirta*; *Esti Kornél utazásai*; Krúdy Gyula: *Szindbád*; Pilinszky János: *Senkiföldjén*; Babits Mihály: *Messze, messze*; *Jónás könyve*; Korda István: *A nagy út*; Ady Endre: *Az eltévedt lovas*; *Kocsi-út az éjszakában*; Karinthy Frigyes: *Utazás a koponyám körül*; Szerb Antal: *Utas és holdvilág;* Esterházy Péter: *Hahn-hahn grófnő pillantása;* Takács Zsuzsa: *Üdvözlégy utazás*; *A kivezető úton*; Oravecz Imre: *Kedves John – Levelek Kaliforniába* **3.5.2.2. Társművészeti alkotások:** Giotto di Bondone: *A háromkirályok utazása (festmény, 14. század)*; Caspar David Friedrich: *Vándor a ködtenger felett (festmény, 1818)*; *Julianus barát* (történelmi kalandfilm, Kodolányi János regénye alapján, Koltay Gábor, 1991); *Sose halunk meg* (filmvígjáték, *Koltai Róbert,* 1993); *Szelíd motorosok* (Road movie, Easy Rider, Dennis Hopper, 1969); *Út a vadonba* (életrajzi dráma, Into the Wild, Sean Penn, 2007); *Ízek, imák, szerelmek* (romantikus dráma, Eat Pray Love, Ryan Murphy, 2010); *Nyomok* (életrajzi kalandfilm, Tracks, John Curran, 2013); *Elveszett jelentés* (romantikus dráma, Lost in Translation, Sofia Coppola, 2003); Presser Gábor: *Nagy utazás (popdal, 1993);* Fonográf: *Utazás* (country rock, 1973) **3.5.3. Világirodalmi kitekintés:** Homérosz: *Odüsszeia*; Publius Vergilius Maro: *Aeneis*; Dante Alighieri: *Isteni színjáték*; Daniel Defoe: *Robinson Crusoe*; Jonathan Swift: *Gulliver utazásai*; Miguel de Cervantes: *Don Quijote*; Voltaire: *Candide*; Morus Tamás: *Utopia*; Johann Wolfgang Goethe: *Faust*; Franz Kafka*: Amerika*; James Joyce: *Ulysses*; Jules Verne: *Nyolcvan nap alatt a Föld körül*; *Utazás a Föld középpontja felé*; Mark Twain: *Egy jenki Artúr király udvarában*; *Utazás a Mississippin*; Thomas Stearns Eliot*: A háromkirályok utazása* (*The Journey of the Magi*); Charles Baudelaire: *Az utazás;* Jack Kerouac: *Úton* (*On the Road*) **3.5.4. Visszatekintési lehetőségek:** A trójai háború története; *Orpheus és Eurydiké*; Mikes Kelemen: *Törökországi levelek*; Petőfi Sándor*: János vitéz*; Arany János: *Toldi*

Tartalmi egységek	Tartalmak
	3.5.5. Fogalmak (megjelenített értékek, témák, motívumok): utazás, életút, sors/végzet, az élet értelmének/céljának keresése, belső/spirituális utazás, fizikai utazás, történelmi utazás, az úton levés jelentősége, tapasztalatszerzés, személyiségfejlődés, jellemváltozás, döntés, bizonytalanság, önismeret, önreflexió, identitáskeresés, lelki fejlődés, otthonkeresés, beavatás, fejlődés, lelki érés, menekülés/elvágyódás, útkeresés **3.6. AZ IDENTITÁS SZTEREOTÍPIÁI. *A kuruc, a huszár, a betyár, a pásztor, a parlagi nemes, a dzsentri alakja a magyar irodalomban*** (Minimális követelmény: 3 epikus/drámai alkotás, 2 lírai alkotás) **3.6.1. Irodalmi művek a X. osztályban tanulmányozott korokból:** Jókai Mór: *A kőszívű ember fiai*; *Sárga rózsa*; Petőfi Sándor: *Megy a juhász szamáron; Az Alföld*; Népdalok és katonadalok (*pl. Huszárgyerek, huszárgyerek, szereti a táncot*; *Elment két huszár három napra; Csikós gyerek vagyok én; Gulyásgyerek, jól megrakva a szekér*); Kuruc dalok (Vak Bottyán, Bercsényi alakja); Népballadák (Rózsa Sándor, Angyal Bandi, Sobri Jóska balladái); Népmondák (Rózsa Sándorról, Angyal Bandiról, Pintye Gligorról); Mikszáth Kálmán: *A gavallérok; A Noszty fiú esete Tóth Marival*; Fazekas Mihály: *Lúdas Matyi*; Petőfi Sándor: *Pató Pál úr*; Jókai Mór: *És mégis mozog a föld, Egy magyar nábob; A kőszívű ember fiai* (részletek, Baradlay Richárd és Ödön alakja); *A lőcsei fehér asszony*; Gárdonyi Géza: *A bor* **3.6.2. Társítható művek:** **3.6.2.1. Irodalmi alkotások:** Gvadányi József: *Egy falusi nótáriusnak budai utazása*; Tömörkény István: *Pusztai élet*; *Tanyák a hó alatt*; Móricz Zsigmond: *A betyár*; *Rózsa Sándor a lovát ugratja*; *Barbárok*; *A ló; Úri muri; Rokonok*; Tersánszky Józsi Jenő: *Kakuk Marci*; Áprily Lajos: *Tetőn*; Illyés Gyula: *Puszták népe* **3.6.2.2. Társművészeti alkotások:** *Sobri* (kalandfilm, Novák Emil, 2002); *Rózsa Sándor* (történelmi filmsorozat, Szinetár Miklós, 1971); Ferenczi György és a Rackajam: *Jáger Jóska balladája;* Kodály Zoltán: *Háry János* (daljáték, 1926); *80 huszár* (történelmi filmdráma, Sára Sándor, 1978); *Hadik* (történelmi filmdráma, Szikora János, 2003); *A Noszty fiú esete Tóth Marival* (filmszatíra, Móricz Zsigmond regényének adaptációja, Gertler Viktor, 1960); *Rokonok* (filmdráma Móricz Zsigmond regényének adaptációja, Szabó István, 2006); *Magyar vándor* (filmvígjáték, Herendi Gábor, 2004); *A tanú* (szatirikus filmvígjáték, Bacsó Péter, 1979) **3.6.3. Visszatekintési lehetőségek:** Csokonai Vitéz Mihály: *Zsugori uram*; Fazekas Mihály: *Lúdas Matyi*; Petőfi Sándor: *János vitéz* **3.6.4. Fogalmak (megjelenített értékek, témák, motívumok):** népi hős, kaland, hűség, szabadság, kitartás, tisztaszívűség, természetközeliség, közösségi identitás, hazaszeretet, férfiasság, hősiesség, nosztalgia, elnyomás, bátorság, bajtársiasság, szabadságvágy, becsület, betyárromantika, lázadás, igazságkeresés, népi igazságszolgáltatás, a szegények védelme, paraszti öntudat, paraszti büszkeség, társadalmi egyenlőség, bosszú, furfang, önállóság, tétlenség, halogatás, önirónia, társadalmi rétegek, modernizáció, idealizmus, társadalmi álarc, önérdek, hamis identitás, társadalmi rétegek ütközése, kísértés

XI. osztály

SPECIFIKUS KOMPETENCIÁK ÉS TEVÉKENYSÉGPÉLDÁK

(KT) ÁK 1. − Megért különböző típusú szövegeket formális és informális kontextusban azok esztétikai minőségének megítélésével

XI. osztály
(KT) SK 1.1. Megkülönbözteti a szépirodalmi és populáris irodalmi szövegeket esztétikai értékeik azonosítása érdekében
- *adott témához kapcsolódó populáris és szépirodalmi szövegek összehasonlítása grafikai szervezők segítségével megadott szempontok alapján (pl. nyelvi igényesség, felépítés, alkotói szándék szórakoztatás/esztétikai élmény nyújtása, a szemléletesség eszközei/poétikai eszközök, konnotatív jelentés)* - *a populáris irodalom műfajainak (sci-fi, fantasy, krimi, horror-thriller) felismerése az alaptörténet, jellegzetes stílusjegyek alapján* - *a megjelenített értékek elkülönítése szépirodalmi és populáris irodalmi szövegekben* - *a klisé, közhely, giccs, képzavar felismerése populáris irodalmi szövegekben* - *a saját megértési folyamat tudatosítása, a megértést akadályozó tényezők felismerése és ezek feloldása kettéosztott napló, gondolattérkép vagy irányított megbeszélés alkalmazásával* - *megértési/értelmezési hibák önálló korrekciója (újraolvasás, reflektálás, problémamegoldás, korrekció)*
(KT) SK 1.2. Megért animációkat, színházi előadásokat, művészfilmeket, portrékat, podcasteket, tanulmányokat információszerzés és esztétikai értéklátás céljából
- *animációk, színházi előadások, művészfilmek stb. megnézése előre megadott szempontok mentén (grafikai szervező kitöltése)* - *a különféle multimédiás művek sajátosságainak felismerése és elkülönítése* - *multimédiás és verbális kommunikátumok jelentéslehetőségeinek összevetése* - *a különböző kifejezésmódok (pl. mozgókép és nyelv) közti különbségek megvitatása azonos témájú alkotások esetében* - *filmadaptáció és irodalmi alkotás összehasonlítása megadott szempontok alapján grafikai szervezők segítségével*
(KT) SK 1.3. Felismeri különböző típusú szövegek poétikai, narratológiai, műfajelméleti és stílustörténeti sajátosságait
- *különböző irodalmi szövegek műnemének, műfajának meghatározása* - *az epikai, lírai, drámai műnem sajátosságainak megkülönböztetése az olvasott szövegekben* - *különböző stílusú és műfajú elbeszélő szövegek (novellaváltozatok: anekdotikus, lírai, drámai; novellafüzér és regény; fejlődésregény, lélektani regény, társadalmi regény; klasszikus modern, realista és naturalista regény) műfaji sajátosságainak felismerése* - *a lírai beszédmód sajátosságainak azonosítása (vershelyzet, beszédhelyzet; személyesség, személytelenség; önmegszólítás; egyszólamúság, többszólamúság; közvetlenség, közvetettség) grafikai szervezők segítségével (kettéosztott napló, szemponttáblázat, gondolattérkép) különböző lírai szövegekben* - *különböző lírai szövegek (látomásos tájvers, létösszegző vers, gondolati költészet) műfaji sajátosságainak azonosítása és elkülönítése grafikai szervezők (pl. gondolattérkép, szemponttáblázat) segítségével* - *a drámai költemény műfaji sajátosságainak felismerése olvasmányélmények alapján* - *az olvasott művek elhelyezése a stíluskorszakok idővonalán* - *stílustörténeti sajátosságok azonosítása különböző típusú szövegekben* - *poétikai, narratológiai, műfajelméleti és stílustörténeti fogalmak alkalmazása olvasmányélmények alapján*
(KT) SK 1.4. Felismeri a megjelenített értékek és a megjelenítés értékei közötti összefüggéseket irodalmi szövegekben
- *az előzetes ismeretek/tapasztalatok beépítése a jelentésteremtés gyakorlatába (pl. műfaji ismeretek, szóképek/alakzatok jelentésképző szerepe) különböző típusú szövegek olvasásakor* - *a lírai, epikus és drámai műfajok/műfajváltozatok sajátosságainak összehasonlítása* - *a nyelvi megalkotottság egyediségének vizsgálata különböző típusú szövegekben* - *a poétikai eszközök jelentésteremtő szerepének vizsgálata különböző típusú szövegekben* - *a látvány- és látomásteremtés eljárásainak megkülönböztetése*

(KT+SZC) ÁK 2. − Szövegértelmezési stratégiákat alkalmaz történeti, kulturális összefüggésben

XI. osztály
(KT) SK 2.1. Létrehoz egyéni stratégiákat irodalmi és nem irodalmi szövegek értelmezésére
- *különféle szövegtípusok alkotása megadott szempontok szerint* - *a rím közlésformáló erejének értelmezése* - *vershangulat, verszene kapcsolatának felismerése* - *a szóképek és stilisztikai eszközök művészi erejének felismerése az adott műben* - *esztétikai minőségek szerepének felismerése a jelentésteremtésben* - *epikai közlésformák (leírás, történetmondás, monológ, párbeszéd) változatos alkalmazása irodalmi és nem irodalmi szövegekben* - *egyéni stratégiák alkalmazása a szövegértésben: címmeditáció, brainstorming, jóslás, asszociatív típusú fürtábra, gondolkodástérkép, belső hang megszólaltatása, történetpiramis, ötsoros írása, öt perces esszé, hiányos mondatok, szövegek kiegészítése, szókártyák, történet átírása megadott szempontok alapján (pl. nyelvi regiszterek váltása), történet folytatása*
(KT+SZC) SK 2.2. Felismeri a nyelvhasználat és társadalmi rétegzettség összefüggéseit különböző nyelvi regiszterekhez tartozó szövegekben
(KT) - *különböző beszédszituációk megfigyelése, értelmezése* - *a belső nyelvi kontaktusok (a sztenderd, a nyelvjárások és a szociolektusok érintkezésének) felismerése* - *egy csoport nyelvi attitűdjének felmérése (anyanyelvhez, államnyelvhez, idegen nyelvhez kapcsolódó attitűd) kérdőív alapján* - *a különböző nyelvi regiszterekhez tartozó szövegek dekódolása* - *a nyelvi hiedelmek/babonák kritikája;* - *a beszédhelyzethez illő nyelvi megnyilvánulás, a helyénvalóság megfelelő megítélése* **(SZC)** - *adatok gyűjtése a nyelvhasználathoz kapcsolódó diszkrimináció helyzeteiről interjúk/kérdőívek segítségével* - *a nyelvi tiszteletadás értelmezése szövegekben* - *belső kontaktusok vizsgálata különböző irodalmi szövegekben (pl. populáris irodalom, ifjúsági irodalom, klasszikus magyar irodalom)*
(KT) SK 2.3. Szövegeket hasonlít össze közös kulcsmotívumok, témák, értékek, narratológiai szempontok alapján olvasmányélmények beépítésével
- *irodalmi és nem irodalmi szövegek összehasonlítása kulcsmotívumok, téma és értékek alapján* - *különböző irodalmi szövegek összehasonlítása megadott szempontok (kulcsmotívumok, témák, értékek, narratológiai szempontok) szerint* - *egyéni összefüggések teremtése különböző irodalmi művek között olvasmányélmény alapján*
(KT) SK 2.4. Felismeri az eszmetörténeti összefüggéseket különböző korokhoz tartozó szövegekben
- *különböző történelmi korok világképi sajátosságainak felismerése irodalmi művekben* - *eszmetörténeti összefüggések felismerése különböző történelmi korok között* - *társadalmi írott/íratlan szabályok működésének felismerése különböző korokhoz tartozó szövegekben* - *a saját értékrend és a műben megjelenített értékrendek kritikai összevetése*

(KT+SZC) ÁK 3. − Különböző típusú szövegeket alkot szóban és írásban a nyelvi megformálásra való érzékenységgel és igényességgel

XI. osztály
(KT) SK 3.1. Írott szövegtípusokat alkot a szövegtani jellemzők figyelembevételével
- *írott szövegtípusok létrehozása azok szövegtani jellemzőinek alkalmazásával* - *írott szöveg beszéltté/beszélt szöveg írottá alakítása a szövegtani jellemzők figyelembevételével* - *hivatalos és informális üzenetek megfogalmazása szóban és írásban azonos témáról, eltérő kommunikációs helyzetekhez és címzettekhez igazodva (pl. késés, hiányzás, programlemondás, információkérés)* - *címadás, tételmondat köré szervezés, szövegalkotás a kulcsszavak, témahálózat alapján* - *szövegalkotás a szöveg mikro- és makroszerkezetének figyelembevételével* - *a szervezőelvnek (pl. ismétlés, ellentét, párhuzam) megfelelő szöveg alkotása*

XI. osztály
- *a grammatikai kapcsolóelemek tudatos használatának gyakorlása*
(KT) SK 3.2. Alkalmi szövegeket alkot különböző beszédhelyzetekhez igazodva
- *rövid köszöntők fogalmazása különböző ünnepi alkalomra* - *ünnepi beszéd (megemlékezés) szerkezeti sémájának alkalmazása* - *búcsúzó beszéd sematikus szerkezeti (tartalmi) vázlatának alkalmazása (köszönetnyilvánítás, az eredmények rövid összegzése, méltatása)* - *az élethelyzetnek megfelelő rövid alkalmi szövegek (pl. gratuláció, részvétnyilvánítás, köszönetnyilvánítás, vallomás) alkotása*
(KT) SK 3.3. Funkcionális szövegtípusokat (elismervény, jegyzőkönyv) alkot megadott beszédhelyzethez igazodva
- *elismervény írása hétköznapi helyzetekben* - *visszajelzés osztálytársnak/ tanárnak (pl. óra végi értékelő mozzanatként)* - *jegyzőkönyv készítése (pl. a kooperatív tanulócsoport munkájának nyomon követése, rögzítése érdekében, diáktanács üléséről)*
(KT) SK 3.4. Értekezést alkot megadott szempontok alapján
- *címhez/témához igazodó bevezetés gyakorlása, tételmondat, kérdések, hipotézisek megfogalmazása* - *az értekezés szerkezeti szabályai betartásának gyakorlása (pl. bevezetés: témamegjelölés, problémafelvetés, szaktekintélyre hivatkozás, az érvelés menetének vázlata; tárgyalás: előfeltevés, a tételmondat megfogalmazása, érvek/ellenérvek; befejezés: összefoglalás, következtetés levonása, kitekintés, saját vélemény)*
(KT) SK 3.5. Komplex multimédiás termékeket (pl. plakát, logó, embléma, arculat, illusztráció) alkot felismerve az összefüggést a szöveg és a vizuális világ között
- *plakát készítése iskolai esemény reklámozásához, figyelve a szöveg és a kép összhangjára* - *osztálytermi berendezés arculatának megtervezése (iskola logójának egységes használata)* - *irodalmi mű plakátjának az elkészítése* - *egy irodalmi mű és/vagy szereplő logójának megtervezése* - *füzetborító tantárgynak megfelelő egyéni tervezése* - *digitális illusztráció készítése egy irodalmi idézethez* - *egy irodalmi vagy kulturális esemény (pl. emléknap, versmaraton) vizuális arculatának megtervezése: plakát, logó, meghívó, szlogen* - *Nyissunk könyvesboltot/antikváriumot! című terv megírása (reklám tervezése, újsághirdetés szövegezése az üzlet köztudatba bevezetése érdekében)* - *fotók, szimbólumok, képek gyűjtése, digitális montázs készítése egy választott szöveg (vers, novella) alapján*
(SZC) S.K. 3.6. Elbeszélő, leíró szövegeket alkot versben és/vagy prózában megadott szempontoknak megfelelően
- *rövid elbeszélés írása egy eseményről több nézőpontból (pl. fiatal, idős, szemtanú, elkövető)* - *érzékletes leíró szöveg írása különböző stílusban* - *állatmese írása* - *rövid vers írása megadott kulcsszó/mondat/cím alapján* - *ötsoros vers alkotása egy irodalmi mű alapján* - *címversek írása újságcímek vagy irodalmi művek címeinek felhasználásával* - *szófűzéses versek írása úgy, hogy az egymást követő szavak utolsó, illetve első betűinek azonosaknak kell lenniük* - *játékos versek, fent-lent találkozó versek, akrosztichonos versek, képversek alkotása* - Mi lenne, ha…? *szövegindító kérdésre, gondolatra, témára épülő kreatív elbeszélő írás alkotása különböző stílusban* - *beillesztésre váró mondatok köré írt szöveg alkotása*

TARTALMAK

Tartalmi egységek	Tartalmak
1. Ajánlott szerzők	**(KT)** **1.1.** Ady Endre **1.2.** Babits Mihály **1.3.** József Attila **1.4.** Juhász Gyula **1.5.** Kosztolányi Dezső **1.6.** Krúdy Gyula **1.7.** Madách Imre **1.8.** Móricz Zsigmond **1.9.** Németh László **1.10.** Pilinszky János **1.11.** Radnóti Miklós **1.12.** Tóth Árpád
	(SZC) **1.13.** Karácsony Benő **1.14.** Karinthy Frigyes **1.15.** Petelei István **1.16.** Szabó Lőrinc
2. Fogalmak	**(KT)** **2.1.** populáris irodalom (sci-fi, fantasy, krimi, horror-thriller), szépirodalom **2.2.** közhely, giccs, képzavar **2.3.** stílustörténeti korok, irányzatok: realizmus, naturalizmus, klasszikus modernség, szimbolizmus, impresszionizmus, szecesszió, avantgárd (expresszionizmus, szürrealizmus), újklasszicizmus, kései modernség (tárgyiasság); realista, naturalista, modern emberkép **2.4.** epikus művek olvasása: történetalakítás realista és klasszikus modern művekben (metonimikus, metaforikus történetalakítás; a folytonosság alakzatai: ok-okozatiság, időbeli folytonosság; a megszakítottság alakzatai: elhallgatás, kihagyás, nézőpontváltás); időkezelés (az elbeszélés ideje; az elbeszélt idő: lineáris-kronologikus idő, előreutalás-visszautalás; ciklikus idő, mitikus idő; objektív idő, szubjektív idő; tartam, egyidejűség, emlékezés; külső idő, belső idő); elbeszélői és szereplői szólamok (mindentudó elbeszélő, korlátozott tudású elbeszélő, szereplői elbeszélő; függő beszéd, szabad függő beszéd, monológ); műfajok: a klasszikus modern, realista és naturalista regény változatai, novella (realista, naturalista; anekdotikus, lírai, drámai, lélektani); novellafüzér; paródia **2.5.** lírai művek olvasása: lírai én (a klasszikus modernségben: egyéniségkultusz/az én felnövesztése, az én megsokszorozása, hasonmás; az én háttérbe húzódása; a késő modernségben: az én megsokszorozása; önmegértés, önértelmezés); vershelyzet, beszédhelyzet; személyesség, személytelenség; önmegszólítás; egyszólamúság, többszólamúság; közvetlenség, közvetettség; belső táj, külső táj; dekadencia, hangulatlíra, kozmikusság, filozofikusság, allegorikusság, látomásosság, szimbolikusság, tárgyiasság; a költői hitvallás, látomásos tájvers, létösszegző vers, gondolati költészet **2.6.** drámai művek olvasása: drámai költemény/emberiségköltemény; a cselekmény, a szereplő/hős, a konfliktus, a beszéd átértelmeződése; eszmék a drámában; liberalizmus, pozitivizmus, determinizmus **2.7.** szövegtípusok: animáció, színházi előadás, művészfilm, portré, podcast, tanulmány; alkalmi szövegek (köszöntő, ünnepi beszéd, búcsúzó beszéd, köszönetnyilvánítás, részvétnyilvánítás), funkcionális szövegek (elismervény, jegyzőkönyv, értékelő), multimediális szövegek (plakát, logó, hirdetés, embléma) **2.8.** nyelvi attitűd, nyelvi hiedelmek/babonák, beszédtevékenység, nyelvi regiszter, nyelvi norma, belső kontaktusok, a nyelvművelés problémái, helyénvalóság

Tartalmi egységek	Tartalmak
	2.9. írott és beszélt szövegek hasonlóságai és különbségei; írott és beszélt szövegtípusok; szövegkoherencia; spontán és tervezett szövegtípusok; a szöveg mikro- és makroszerkezete, szövegszervező elvek
	(SZC) **2.10.** a klasszikus modern, realista és naturalista regény változatai (lélektani regény, fejlődésregény, egzisztenciális regény, tudatregény, esszéregény) **2.11.** a humor változatai, eszköztára (helyzetkomikum, jellemkomikum, nyelvi komikum, szatíra, karikatúra, irónia) **2.12.** ökoköltészet **2.13.** lingvicizmus, nyelvi viselkedési szabályok különböző társadalmi változók tükrében, belső kontaktusok (köznyelv, regionális köznyelv, nyelvjárás, csoportnyelvek között), kódváltás
3. Műértelmező műhely	**(KT)** **3.1. NŐI SZEREPLEHETŐSÉGEK** (Minimális követelmény: 2 epikus alkotás, 4 lírai alkotás) **3.1.1. Irodalmi művek a XI. osztályban tanulmányozott korokból:** Kosztolányi Dezső: *Édes Anna*; *Pacsirta*; Németh László: *Iszony*; Móricz Zsigmond: *Az isten háta mögött*; Ady Endre: *Héja-nász az avaron*; *Lédával a bálban*; *Valaki útravált belőlünk*; *Elbocsátó, szép üzenet*; *Őrizem a szemed*; Juhász Gyula: *Milyen volt…*; *Anna örök*; József Attila: *Óda*; *Mikor az uccán átment a kedves*; *Gyermekké tettél*; *Amit szívedbe rejtesz* **3.1.2. Társítható művek:** **3.1.2.1. Irodalmi alkotások:** bibliai alakok (Éva, Mária alakja); virágénekek; *Énekek éneke*; Mikszáth Kálmán: *A bágyi csoda*; *Tímár Zsófi özvegysége*; Bródy Sándor: *A tanítónő; Asszonyi sors*; Móricz Zsigmond: *Árvácska*; Kaffka Margit: *Színek és évek*; Szerb Antal: *Utas és holdvilág*; Szabó Magda: *Az ajtó*; *Pilátus*; *Mózes egy, huszonkettő*; Visky András: *Kitelepítés*; Tompa Andrea: *Fejtől s lábtól*; Tóth Krisztina: *Pixel*; *Pesztó*; *Ő még csak negyven*; *Tímár Zsófi muskátlija*; Grecsó Krisztián: *Harminc év napsütés*; *Anyám első süteménye*; *Vera*; Závada Pál: *Jadviga párnája* **3.1.2.2. Társművészeti alkotások:** *Mikor az uccán átment a kedves* (megzenésített vers, Kávészünet, 2016); *Kleopátra* (történelmi kalandfilm, Joseph L. Mankiewicz: *Cleopatra*, 1963); *Anna Karenina* (romantikus filmdráma, Lev Tolsztoj regényének adaptációja, Joe Wright: *Anna Karenina*, 2012); *Bridget Jones naplója* (romantikus filmvígjáték, *Bridget Jones's Diary*, Sharon Maguire 2001); *Régimódi történet* (filmdráma, Szabó Magda regényének adaptációja, Beremányi Géza, 2015); *Brilliáns barátnőm* (romantikus dráma, *L'amica geniale*, Saverio Costanzo, 2018) **3.1.3. Világirodalmi kitekintés:** William Shakespeare: *A makrancos hölgy*; Lev Tolsztoj: *Anna Karenina*; Anton Pavlovics Csehov: *Sirály; A három nővér*; Henrik Ibsen: *Nóra*; Gustave Flaubert*: Bovaryné*; Émile Zola: *Hölgyek öröme*; Margaret Atwood: *A szolgálólány meséje*; Annie Ernaux: *Leánytörténet* **3.1.4. Visszatekintési lehetőségek:** *Margit-legenda*; Kármán József: *Fanni hagyományai*; Katona József: *Bánk bán*; Jókai Mór: *Az arany ember, Egy magyar nábob*; Vörösmarty Mihály: *Csongor és Tünde*; Arany János: *Ágnes asszony*; Szabó Magda: *Abigél* **3.1.5. Fogalmak (megjelenített értékek, témák, motívumok):** hőstípusok, nőalakok archetípusai, korszakok nőeszményei, női emancipáció, szerepek változatossága (nő, anya, feleség, testvér), anyahiány, árvaság, kiszolgáltatottság, elnyomás, alávetettség, sorstalanság, előítélet, kitartás, hűség, önfeláldozás, önmegvalósítás, értékteremtés, bűn, bűnhődés **3.2. AZ EGYÉN TÁRSADALMI ÉRVÉNYESÜLÉSÉNEK LEHETŐSÉGEI** (Minimális követelmény: 2 epikus alkotás, 4 lírai alkotás) **3.2.1. Irodalmi művek a XI. osztályban tanulmányozott korokból:** Móricz Zsigmond: *Rokonok*; *Sárarany*; *Tragédia*; Kosztolányi Dezső: *Édes Anna*; *Rendes feltámadás*; *Himnusz egy szamárral*; Ady Endre: *A Hortobágy poétája*; *A magyar*

Tartalmi egységek	Tartalmak
	Ugaron; Tóth Árpád: *Körúti hajnal*; Juhász Gyula: *Tápai lagzi*; József Attila: *Tiszta szívvel*; *Holt vidék*; *Külvárosi éj*; *Karóval jöttél*; *Elégia*; *Két hexameter* **3.2.2. Társítható művek:** **3.2.2.1. Irodalmi alkotások:** Kölcsey Ferenc: *Parainesis Kölcsey Kálmánhoz*; *Hymnus*; Vörösmarty Mihály: *Gondolatok a könyvtárban*; Mikszáth Kálmán: *A Noszty fiú esete Tóth Marival*; *Különös házasság*; Móricz Zsigmond: *A fáklya*; Babits Mihály: *Jónás könyve*; Tamási Áron: *Ábel a rengetegben*; Márai Sándor: *Egy polgár vallomásai*; Szilágyi Domokos: *A láz enciklopédiája*; *Hétmérföldes csizma*; *Bartók Amerikában*; Závada Pál: *Jadviga párnája*; Dragomán György: *A fehér király* **3.2.2.2. Társművészeti alkotások:** Ludwig van Beethoven: *III. szimfónia* (szimfónia, 1804); Giuseppe Verdi: *Rigoletto* (opera, 1851); Giacomo Puccini: *Bohémélet* (opera,1896); Kodály Zoltán, *Psalmus Hungaricus* (oratórium, 1923); Kodály Zoltán: *Háry János* (daljáték, 1926); *Édes Anna* (filmdráma, Kosztolányi Dezső regényének adaptációja, Fábri Zoltán, 1958); *Forrest Gump* (filmvígjáték, Robert Zemeckis, 1994); *Good Will Hunting* (filmdráma, Gus Van Sant, 1997); *Üvegtigris* (filmvígjáték, Rudolf Péter, Kapitány Iván, 2001); *Rokonok* (filmdráma Móricz Zsigmond regényének adaptációja, Szabó István, 2006); *Made in Hungária* (zenés filmvígjáték, Fonyó Gergely, 2009) **3.2.3. Világirodalmi kitekintés:** Stendhal: *Vörös és fekete*; Charles Dickens: *Copperfield Dávid*; *Twist Oliver*; Émile Zola: *A patkányfogó*; *Germinal*; Sally Rooney: *Normális emberek*; Johann Wolfgang Goethe: *Az ifjú Werther szenvedései*; Honoré de Balzac*: Goriot apó*; Gustave Flaubert*: Bovaryné*; Charles Dickens*: Szép remények*; Henrik Ibsen*: A vadkacsa*; *Nóra (A babaház)*; Franz Kafka*: A per*; Nyikolaj Vasziljevics Gogol*: A revizor*; Thomas Hardy*: Egy tiszta nő; Távol a világ zajától*; Daniel Defoe: *Robinson Crusoe*; Charles Baudelaire: *A romlás virágai* **3.2.4. Visszatekintési lehetőségek:** Mikszáth Kálmán: *A Noszty fiú esete Tóth Marival*; Jókai Mór: *Az arany ember* **3.2.5. Fogalmak (megjelenített értékek, témák, motívumok):** felemelkedés, bukás, kiszolgáltatottság, hatalmi viszonyok, hatalomvágy, korrupció, periféria, központ, társadalmi érvényesülés, szociális igazságtalanság, szegénység, nyomor, az egyén útkeresése, ambíció, torz forma, közösség és individuum, erkölcs és érvényesülés konfliktusa, tisztesség, siker, a hatalommal való szembesülés, kisember, emberi méltóság, elmaradottság, életlehetőségek **3.3. ÉRTÉKRENDEK TALÁLKOZÁSA AZ IRODALOMBAN** (Minimális követelmény: 2 epikus alkotás, 1 drámai alkotás, 3 lírai alkotás) **3.3.1. Irodalmi művek a XI. osztályban tanulmányozott korokból:** Madách Imre: *Az ember tragédiája* (Nádasdy Ádám prózai adaptációja); Krúdy Gyula: *Szindbád*; Ady Endre: *A magyar Ugaron*; *A Tisza-parton*; *A Szajna partján*; *A Hortobágy poétája*; *Új vizeken járok*; *Góg és Magóg fia vagyok én…*; Kosztolányi Dezső: *Esti Kornél*; *Esti Kornél kalandjai*; Móricz Zsigmond: *Az isten háta mögött*; *Sárarany*; Babits Mihály: *Esti kérdés*; *Jónás könyve*; Tóth Árpád: *Orfeumi elégia*; József Attila: *Eszmélet*; *Levegőt!* **3.3.2. Társítható művek:** **3.3.2.1. Irodalmi alkotások:** Karinthy Frigyes: *Az emberke tragédiája*; Székely János: *Caligula helytartója*; Kosztolányi Dezső: *Káin*; Tamási Áron: *Rendes feltámadás*; Sütő András: *Káin és Ábel*; Závada Pál: *Apfelbaum*; Lőrincz Andrea-Nagy Ádám: *Égi megbízás*; Örkény István: *In memoriam Dr. K. H. G.*; Vámos Miklós: *Apák könyve*; Esterházy Péter: *Esti*; Grendel Lajos: *Bőröndök tartalma* **3.3.2.2. Társművészeti alkotások:** *Az ember tragédiája* (animációs film, Jankovics Marcell, 2011); *Az ember tragédiája* művészi illusztrációi; *Az állatfarm* (animációs film, John Halas, Joy Batchelor: *Animal Farm*, 1954); *Az éhezők viadala* (sci-fi-kalandfilm, Gary Ross: *The Hunger Games*, 2012); *A beavatott* (sci-fi akciófilm, Neil Burger: *Divergent,* 2014); *Szindbád* (filmdráma, Krúdy Gyula Szindbád-történeteinek adaptációja, Huszárik Zoltán, 1971)

Tartalmi egységek	Tartalmak
	3.3.3. Világirodalmi kitekintés: George Orwell: *1984*; Johann Wolfgang Goethe: *Faust*; Aldous Huxley: *Szép új világ*; Mihail Afanaszjevics Bulgakov: *A Mester és Margarita* **3.3.4. Visszatekintési lehetőségek:** Zrínyi Miklós: *Szigeti veszedelem*; Mikes Kelemen: *Törökországi levelek*; Katona József: *Bánk bán*; Arany János: *Szondi két apródja*; Vörösmarty Mihály: *Csongor és Tünde*; Mikszáth Kálmán: *Az a fekete folt*; Jókai Mór: *Egy magyar nábob*; *Az arany ember* **3.3.5. Fogalmak (megjelenített értékek, témák, motívumok):** vitális értékek, érzelmi értékek, szellemi értékek, erkölcsi értékek, anyagi javakkal kapcsolatos értékek, közösségi/társadalmi élettel kapcsolatos értékek, esztétikai értékek, értékrend, értékkonfliktus, értékhierarchia **3.4. HÁBORÚ ÉS HUMÁNUM. A világháborúk emlékezete** (Minimális követelmény: 2 epikus alkotás, 4 lírai alkotás) **3.4.1. Irodalmi művek a XI. osztályban tanulmányozott korokból:** Ady Endre: *Emlékezés egy nyár-éjszakára*; *Az eltévedt lovas*; *A föl-földobott kő*; Babits Mihály: *Húsvét előtt*; József Attila: *Hazám*; Radnóti Miklós: *Ikrek hava*; *A la recherche*; *Hetedik ecloga*; *Levél a hitveshez*; *Nem tudhatom*; *Töredék*; *Razglednicák*; *Erőltetett menet*; Pilinszky János: *Ravensbrücki passió*; *Harmadnapon*; *Négysoros*; *Apokrif*; *Harbach 1944*; *KZ-oratórium*; *Terek*; Tamási Áron: *Himnusz egy szamárral*; Kós Károly: *Kiáltó szó* **3.4.2. Társítható művek:** **3.4.2.1. Irodalmi alkotások:** Karácsony Benő: *Napos oldal*; Márai Sándor: *Egy polgár vallomásai*; Kassák Lajos: *Kis könyv haldoklásunk emlékére*; Bánffy Miklós: *Erdélyi történet* (I-III.); Szabó Lőrinc: *Tücsökzene (A Rettenetes Év)*; Kányádi Sándor: *Valaki jár a fák hegyén*; Nádas Péter: *Egy családregény vége*; Dragomán György: *Máglya*; Tompa Andrea: *Sokszor nem halunk meg*; Vida Gábor: *Ahol az ő lelke*; Kuncz Aladár: *Fekete kolostor*; Hervay Gizella: *Tőmondatokban*; Mécs László: *Imádság a nagy Lunátikusért*; Kertész Imre: *Sorstalanság* **3.4.2.2. Társművészeti alkotások:** *Valahol Európában* (filmdráma, Radványi Géza, 1948); *Béketárgyalás, avagy az évszázad csütörtökig tart* (történelmi filmdráma, Balogh Zsolt, 1989); *Schindler listája* (történelmi filmdráma, Steven Spielberg: *Schindler's List*, 1994); *A zongorista* (történelmi filmdráma Roman Polański: *The Pianist*, 2002); *Szabadság, szerelem* (romantikus történelmi filmdráma, Goda Krisztina, 2006); *A napfény íze* (történelmi filmdráma, Szabó István, 1999); *Anyám és más futóbolondok a családból* (filmdráma, Fekete Ibolya, 2015); *Saul fia* (történelmi filmdráma Nemes-Jeles László, 2015); *Napszállta* (történelmi filmdráma Nemes-Jeles László, 2018); *Aurora borealis* (történelmi filmdráma, Mészáros Márta, 2017); *Örök tél* (történelmi filmdráma, Szász Attila, 2017) **3.4.3. Világirodalmi kitekintés:** Ernest Hemingway: *Akiért a harang szól*; Erich Maria Remarque: *Nyugaton a helyzet változatlan*; Hans Fallada: *Mi lesz veled, emberke?*; Ellie Wiesel: *Az éjszaka* **3.4.4. Visszatekintési lehetőségek:** Zrínyi Miklós: *Szigeti veszedelem*; *Anne Frank naplója* **3.4.5. Fogalmak (megjelenített értékek, témák, motívumok):** háború, pusztítás, élet, halál, béke, kiengesztelődés, újjáépítés, szembekerülés a háború borzalmaival, holokauszt, béke iránti vágy, pacifizmus, békekötés, hősiesség, áldozat, tragikum, sorsszerű pusztulás, a háború valósága, szenvedés, rend, káosz, trauma, személyes és kollektív emlékezet **(SZC)** **3.5. A HUMOR VÁLTOZATAI AZ IRODALOMBAN** (Minimális követelmény: 3 epikus/drámai alkotás, 2 lírai alkotás) **3.5.1. Irodalmi művek a XI. osztályban tanulmányozott korokból:** Petőfi Sándor: *A helység kalapácsa*; Mikszáth Kálmán: *Kísértet Lublón*; *A fekete város* (részlet, Quendel apó alakja); Jókai Mór: *A nagyenyedi két fűzfa*; *A kőszívű ember fiai*

Tartalmi egységek	Tartalmak
	(részlet, Tallérossy Zebulon alakja); *A cigánybáró*; Petelei István: *A tiszta ház*; *A beteg*; Karinthy Frigyes: *Így írtok ti*; *Tanár úr, kérem; Tamási Áron: A hazug sün*; *Legendás disznótor*; *Bambuc ördög*; *A legényfa kivirágzik*; *Ördögváltozás Csíkban*; Karácsony Benő: *Pillanatnyi segély; Elszívják a szivaromat; Dinnyebefőtt* **3.5.2. Társítható művek:** **3.5.2.1. Irodalmi alkotások:** Rejtő Jenő: *A három testőr Afrikában*; *Elveszett cirkáló*; *Piszkos Fred, a kapitány*; Spiró György: *Prah*; Varró Dániel: *Bögre azúr*; *A szomorú kacsa*; Méhes György: *Kolozsvári milliomosok*; Bajor Andor: *Toldi szaktárs munkabalesete*; Romhányi József: *Szamárfül*; Bödőcs Tibor: *Addig se iszik*; Lackfi János: *A költő nagy gazember!*; *A zigazság kiderül*; *Tiltakozás*; *Perelnek a lazacok; Domestos-dal; Vers a madárságról*; *Graffiti a kéz öt ujjáról*; *A szúnyog és a plazmatévé*; *A kutya és a költő*; *A tehén és a filozófus* **3.5.2.2. Társművészeti alkotások:** William Hogarth: *A divat házassága* (festmény, 1743–1745); Honoré Daumier: *A bírók tanácskozása* (festmény, 1860 körül); René Magritte: *Az ember fia* (festmény, 1936); Fernando Botero: *Tánc a parkban* (festmény, 1980-as évek); Banksy: *Laugh Now* (street art, 2003); Josef Haydn: *A búcsúszimfónia* (1772); Gioachino Rossini: *A sevillai borbély* (opera 1816); "Weird Al" Yankovic - Eat It (paródiák popslágerekre, 1984); *A három testőr Afrikában* (filmvígjáték, Bujtor István, 1996); *Hyppolit, a lakáj* (filmvígjáték, Kabay Barna, Petényi Katalin, 1999); *Három ember egy csónakban* (filmvígjáték, Three Men in a Boat, Jerome K. Jerome regénye alapján, Stephen Frears, 1975); *Don Quijote szamarancsa* (2007, animációs vígjáték); *Candide, avagy a XX. század optimizmusa* (szatirikus filmvígjáték, Norbert Carbonnaux, 1960) ; *Mézga család* (animáció, Nepp József, 1968); *Szaffi* (animáció, Jókai Mór regénye alapján, Dargay Attila, 1985); *Lúdas Matyi* (animáció, Fazekas Mihály elbeszélő költeményének feldolgozása, Dargay Attila, 1977); *Frédi és Béni, avagy a két kőkorszaki szaki* (animáció, Joseph Barbera, William Hanna,1960 – Romhányi József magyar szövege) **3.5.3. Világirodalmi kitekintés:** William Shakespeare: *Ahogy tetszik*; *Szentiványéji álom*; Miguel de Cervantes: *Don Quijote*; Moliére: *Tartuffe*; Oscar Wilde: *Bunbury*; *Lady Windermere legyezője*; P. G. Wodehouse: *Jeeves-történetek*; Laurence Sterne: *Tristram Shandy úr élete és gondolatai* **3.5.4. Visszatekintési lehetőségek:** Csokonai Vitéz Mihály: *Zsugori uram, Dorottya, Szerelemdal a csikóbőrös kulacshoz*; Fazekas Mihály: *Lúdas Matyi*; Petőfi Sándor: *A helység kalapácsa*; Arany János: *A tudós macskája* **3.5.5. Fogalmak (megjelenített értékek, témák, motívumok):** paródia, hősies póz, önirónia, túlzás, nyelvi játék, a közösségi élet görbe tükre, jókedv, egészséges önkritika, életöröm, szelíd irónia, jellemrajz, emberi gyarlóság, derűs bölcsesség, humorérzék, mértéktartás, a hibák iránti megértés, jellemkarikatúra, hazafiság, emberi gyarlóság, emberi kicsinyesség és nagyság váltakozása, morális tanulság, finom irónia, lélektani realizmus, groteszk helyzetek, elfojtás, erkölcsi tisztaság, képmutatás, társadalmi álarcok, empátia, abszurd, intellektuális humor, önirónia, hétköznapi komikum, önreflexió, szellemi szabadság, önismeret **3.6. A TERMÉSZETI KÖRNYEZET IRÁNTI FELELŐSSÉG MEGJELENÍTÉSE AZ IRODALOMBAN** (Minimális követelmény: 2 epikus/drámai alkotás, 3 lírai alkotás) **3.6.1. Irodalmi művek a XI. osztályban tanulmányozott korokból:** Petőfi Sándor: *Az alföld*; *A Tisza*; Vörösmarty Mihály: *A vén cigány*; Arany János: *Családi kör*; Madách Imre: *Az ember tragédiája* (részlet, eszkimó-szín és az utópisztikus színek); Babits Mihály: *Esti kérdés*; Kosztolányi Dezső: *Esti Kornél* (részletek, természet–civilizáció konfliktusa) konkrétan a fejezet?; Szabó Lőrinc: *Tücsökzene*; József Attila: *A Dunánál*; *Eszmélet*; *A kutya*; *Bánat*; Áprily Lajos: *Pisztrángok kara*; Juhász Gyula: *Azt álmodtam*

Tartalmi egységek	Tartalmak
	3.6.2. Társítható művek: **3.6.2.1. Irodalmi alkotások:** Fekete Vince: *Védett vidék*; *Szélhárfa*; Pilinszky János: *Fabula*; Hervay Gizella: *Szögesdrótkerítés*; *A piszkos zöld paradicsomban*; *Gyalogmadár*; Farkas Árpád: *Határátkelés*; *Avaron*; *Kőgörgető*; *Nyitott égbolt*; *Jómadárdal*; Nemes Nagy Ágnes: *Bodzavirág*; *Nyári rajz*; Weöres Sándor: *Galagonya*; Tamás Dénes: *A lazac testamentuma*; *A tó*; Krasznahorkai László: *Északról hegy, délről tó, nyugatról utak, keletről folyó*; Parti Nagy Lajos: *Hal éji éneke*; *Halk, talmi vers az irodalom házához*; Takács Zsuzsa: *Kutyák és farkasok*; *Hasonlat*; *Üdvözlégy, utazás*; *A kivezető úton*; *A tüzes korona*; *Vad hely*; Lackfi János: *Ökoballada a pulykákról* **3.6.2.2. Társművészeti alkotások:** *Éhezők viadala* (film, *The Hunger* Games, Gary Ross, 2012); *A mennyei prófécia* (film, *The Celestine Prophecy*, Armand Mastroianni, 2006); *Wall-E* (animációs film, *Wall-E*, Andrew Stanton, 2008); *Jégkorszak* (animációs film, *Ice Age*, Chris Wedge, 2002); *Avatar* (animációs sci-fi film, *Avatar*, James Cameron, 2009); *Az állatfarm* (animációs film, *Animal Farm*, Joy Batchelor és John Halas, 1954) **3.6.3. Világirodalmi kitekintés:** Walt Whitman: *Fűszálak*; Rainer Maria Rilke: *Duinói elégiák* (részletek); Rachel Carson: *Néma tavasz*; Margaret Atwood: *Oryx and Crake* (posztapokaliptikus öko-dystopia); Richard Powers: *The Overstory* ; J. R. R. Tolkien: *A Gyűrűk Ura* ; Christian Morgenstern: *A hal éji éneke*; Lev Nyikolajevics Tolsztoj: *A farkas és a kutya* **3.6.4. Visszatekintési lehetőségek:** Csokonai Vitéz Mihály: *Az estve*; A vízözön története; Deukalión és Pyrrha története **3.6.5. Fogalmak (megjelenített értékek, témák, motívumok):** harmónia, idill, otthonosság (ember és természet egysége); transzcendencia, szakrális természetkép; romlás, pusztulás, ökológiai válság; felelősség, gondoskodás, fenntarthatóság; a természet mint menedék, a természet mint fenyegetés; természet iránti hála, idealizált táj, természeti katasztrófa, erkölcsi felelősség, bűntudat, világvégi vízió, apokalipszis, körforgás, végítélet, emberi gőg, az ember kicsinységének tudata, városiasodás, elidegenedés, nosztalgia

XII. osztály

SPECIFIKUS KOMPETENCIÁK ÉS TEVÉKENYSÉGPÉLDÁK

(KT) ÁK 1. − Megért különböző típusú szövegeket formális és informális kontextusban azok esztétikai minőségének megítélésével

XII. osztály
(KT) SK 1.1. Alkalmazza a tudatos, értékelő, értelmező és kritikus olvasás technikáit a különböző típusú szövegek befogadásában
- *reflektálás a különböző olvasási stratégiák (extenzív és intenzív) alkalmazásának tapasztalataira* - *az olvasottakra való reflektálás (problémalátás, kérdések megfogalmazása, kiegészítés, megerősítő vagy ellentmondó tapasztalatok megfogalmazása) grafikai szervezők (pl. kettéosztott napló, szemponttáblázat) segítségével* - *érvekkel alátámasztott önálló vélemény kialakítása az olvasott szöveg témájával, műfajával, nyelvi megformáltságával, megjelenített és esztétikai értékeivel kapcsolatban grafikai szervezők (kettéosztott napló, megbeszélés, vita, ötsoros vers formájában) segítségével* - *megértési/értelmezési hibák önálló korrekciója (újraolvasás, reflektálás, problémamegoldás, korrekció)*
(KT) SK 1.2. Megért komplexebb metaszövegeket, előadásokat, értekezéseket a több nézőpontú értelmezés elfogadása céljából
- *filmkritikák olvasása, jegyzetelése megadott szempontok mentén* - *ugyanazon film többféle kritikájának összevetése grafikai szervezők segítségével/megadott szempontok alapján* - *a filmkritikák és saját vélemény összehasonlítása grafikai szervezők segítségével* - *színházkritikák olvasása, jegyzetelése megadott szempontok mentén* - *ugyanazon színházi előadás többféle kritikájának összehasonlítása grafikai szervezők segítségével/megadott szempontok alapján* - *értekezések olvasása, jegyzetelése megadott szempontok alapán* - *értekezés és saját vélemény összevetése grafikai szervezők segítségével*
(KT) SK 1.3. Összehasonlít szövegeket a poétikai, narratológiai, műfajelméleti és stílustörténeti sajátosságaik alapján
- *az azonos/hasonló témájú/kulcsmotívumú művek összehasonlítása adott szempontok alapján* - *az olvasott művek motívumkészletének összehasonlítása grafikai szervezők segítségével (Venn-diagram, szemponttáblázat)* - *különböző irodalmi szövegek azonos tematikus motívumainak összehasonlítása* - *epikus szövegek összehasonlítása a narratológiai eljárások és stílustörténeti sajátosságok alapján* - *lírai szövegek összehasonlítása poétikai és stílustörténeti sajátosságok alapján*
(KT) SK 1.4. Felismeri az irodalomértés tapasztalatában az etikai viszonyokat a szociális érzékenység kialakítása érdekében
- *a szereplők/szerepkörök értékvonatkozásainak megállapítása az olvasott irodalmi alkotásokban* - *az erkölcsi értékkonfliktusok felismerése az irodalomértés tapasztalatában* - *az irodalmi művekben megjelenő szerepek és döntési helyzetek elemzése önismereti reflexióval, a személyes, társadalmi és szakmai életutak tudatos tervezése céljából* - *etikai jellegű szempontok (pl. igazság, tisztelet, méltányosság) elemzése az irodalmi művek értelmezése során, azok intellektuális és kulturális kontextusában* - *etikus és felelős magatartás felvállalása a kultúra, művészet, szellemiség és az épített környezet értékei iránt*
(KT) S.K. 1.5. Felismeri a nyelvi udvariasság és agresszió szerepét különböző közlési helyzetekben
- *Grice maximáinak (mennyiség, minőség, mód, relevancia) ismertetése prezentáció formájában* - *a nyelvi udvariassági formák felismerése különböző beszédhelyzetekben* - *a nyelvi agresszió funkcióinak tanulmányozása különböző irodalmi és nem irodalmi szövegekben*

(KT+SZC) ÁK 2. − Szövegértelmezési stratégiákat alkalmaz történeti, kulturális összefüggésben

XII. osztály
(KT) SK 2.1. Egyéni stratégiákat működtet irodalmi és nem irodalmi szövegek értelmezésére kulturális összefüggésben
- *különböző korokban létrejött szövegek párbeszédének megfigyelése* - *a különböző történelmi, művelődéstörténeti korokból származó nyelvi, szövegtípusbeli, műfaji sajátosságok változatainak tudatos kezelése* - *adott téma, motívum, toposz jelentéskörének megfigyelése kulturális összefüggésben* - *a normatív nyelvváltozat és a többi nyelvváltozat funkciója közötti különbség felismerése* - *különböző művészettörténeti korokra jellemző esztétikai minőségek jelentésképző szerepének értelmezése* - *az empátia, a másság elfogadásának gyakorlása a befogadói álláspontban*
(KT) SK 2.2. Elemzi a nyelvhasználat és társadalmi rétegzettség összefüggéseit különböző típusú szövegekben
- *különböző beszédszituációk megfigyelése, értelmezése és elemzése a nyelvi viselkedési szabályok figyelembevételével* - *a nyelvi tabuk és az eufemizmusok szerepének felismerése és értelmezése* - *a nyelvi befolyásolás felismerése különböző típusú szövegekben (pl. reklámok, kortesbeszédek, hivatali kommunikációban használt szövegek stb.)* - *a nyelv pragmatikai jegyeinek felismerése a beszédszituációk függvényében*
(KT) SK 2.3. Önállóan értelmez irodalmi alkotásokat az esztétikai élmény megtapasztalásának kifejezésére
- *értelmezési szempontok tudatos működtetése* - *önálló vélemény megfogalmazása egy adott irodalmi mű kapcsán* *- az egyéni álláspont a szövegre való hivatkozásokkal, idézetekkel és logikusan felépített érvekkel történő alátámasztása* *- a tanult nyelvi, történeti, irodalomelméleti és stilisztikai fogalmak szakszerű és kontextusnak megfelelő használata az irodalmi értelmezésben*
(KT) SK 2.4. Megkülönbözteti az irodalomtörténeti korszakokat és stílusokat különböző korokhoz tartozó művészi alkotásokban
- *különböző korokhoz tartozó szövegek nyelvi-stiláris jegyeinek megkülönböztetése* - *különböző stílusok és stílusrétegek jegyeinek felismerése* - *művészi alkotások sajátos jegyei alapján történő besorolása művészettörténeti korszakba, stílusba*
(SZC) S.K. 2.5. Felismeri a nyelvrokonság kritériumait a nyelvi és genetikai rokonság közti különbség tudatosítása érdekében
- *a nyelvhasonlítás fő kritériumainak megismerése* - *a nyelvi rokonság és a genetikai rokonság szétválasztása* - *a kulturális rokonságot befolyásoló tényezők (pl. huzamosabb együttélés egy régióban) felismerése*

(KT+SZC) ÁK 3. − Különböző típusú szövegeket alkot szóban és írásban a nyelvi megformálásra való érzékenységgel és igényességgel

XII. osztály
(KT) SK 3.1. Gyakorolja a nyelvi illem/udvariasság kommunikációs helyzeteit
- *a beszédhelyzetnek megfelelő kulturált nyelvi és nem nyelvi magatartás gyakorlása* - *konfliktuskezelő stratégiák (győztes/vesztes, alkalmazkodó/ elkerülő/problémamegoldó) gyakorlása különböző helyzetgyakorlatokkal, hétköznapi helyzetekben)* - *a verbális agresszió nyelvi mintáinak átalakítása a nyelvi udvariasság szabályai szerint* - *fogalmak, gondolatok, vélemények és érzelmek feldolgozása szóban vagy írásban, a szükségletekhez és érdeklődéshez igazodva, különféle kontextusokban (pl. többnyelvűség és interkulturális kommunikáció)* - *pozitív interakció másokkal különféle (pl. szakmai) kontextusokban, a szabályok és eltérő nézőpontok tiszteletben tartásával, bizalommal, empátiával, nyitottsággal a konfliktusok megoldására, a nyilvánosan kifejezett üzenetek hatásának tudatosításával*

XII. osztály
(KT) SK 3.2. Tudományos kiselőadást tart megadott szempontok alapján
- *a kiselőadáshoz való speciális felkészülés technikáinak alkalmazása (pl. előkészületek: a téma, tárgy, eszme, mondanivaló meghatározása; közönségről szóló ismeretek összegyűjtése, időkorlátok kérdése, elővázlat* - *anyagyűjtés, cédulázás, kereső programok alkalmazása, az anyag elrendezése* - *a kiselőadás értékelésére vonatkozó szempontok kidolgozása* - *lényegkiemelés, vázlatkészítés gyakorlása tudományos szövegek alapján*
(KT) SK 3.3. Funkcionális szövegtípusokat (Curriculum vitae/Europass típusú önéletrajzok) alkot megadott beszédhelyzethez igazodva
- *rövidített (legfontosabb adatok) és részletes életrajz (személyiség kialakulásának, szakmai, emberi fejlődése) írása* - *szereplők (ön)életrajzának elkészítése*
(KT) SK 3.4. Önálló műértelmezést alkot kritikai viszonyulásának kifejezésére
- *műértelmezés írása különböző irodalmi művekről készült metaszövegek idézésével, kritikai viszonyulással* - *szövegekről szóló információk ellenőrzésére vonatkozó gyakorlatok* - *értekezés/esszé írása egy megadott téma alapján* - *műértelmezés írása egy irodalmi műről három problematizáló kérdés mentén* - *összehasonlító elemzés írása megadott szempontok alapján*
(KT) SK 3.5. Interjút, riportot készít különböző beszédhelyzetekben
- *különböző kérdéstípusok (zárt, nyílt) alkotása és használata eltérő beszédhelyzetekben* - *interjú- és podcast készítése különböző beszédhelyzetekben (iskolai rendezvény, vendégfogadás)* - *háromlépéses interjúra való felkészülés az olvasói tapasztalatok feltárására vagy az olvasottakhoz fűződő tanulói vélemények, kritikák, kérdések megfogalmazására* - *Kérdezzük a szerzőt! olvasási technika alkalmazása az olvasott szövegek mélyebb megértése érdekében* - *képzelt riport írása egy irodalmi/ történelmi eseményről*
(SZC) SK 3.6. Változatos műfajú szövegeket alkot megadott szempontoknak megfelelően
- *hír és tudósítás írása egy iskolai eseményről objektív és szubjektív nézőpontból* - *egy ismert mű részletének újraalkotása más műfajban: pl. versből elbeszélés, novella párbeszéddé, naplóvá vagy újságcikké alakítása* - *lábjegyzetek készítése szavak, kifejezések magyarázása céljából* - *kritika írása egy irodalmi műről három problematizáló kérdés mentén*

TARTALMAK

Tartalmi egységek	Tartalmak
1. Ajánlott szerzők	**(KT)** **1.1.** Áprily Lajos **1.2.** Dsida Jenő **1.3.** Kányádi Sándor **1.4.** Kertész Imre **1.5.** Kós Károly **1.6.** Kovács András Ferenc **1.7.** Sütő András **1.8.** Tamási Áron **1.9.** Székely János **1.10.** Szilágyi Domokos **1.11.** Ottlik Géza **1.12.** Örkény István **1.13.** Weöres Sándor
	(SZC) **1.14.** Esterházy Péter **1.15.** Kassák Lajos **1.16.** Kuncz Aladár **1.17.** Parti Nagy Lajos
2. Fogalmak	**(KT)** **2.1.** értékkonfliktus **2.2.** stílustörténeti korok, irányzatok: késő modernség, posztmodern, misztikus realizmus **2.3.** epikus művek olvasása: az elbeszélő formák játéka: elbeszélői modalitás, beszédmódok, nyelvjáték; areferencialitás, nyelvi világszerűség; töredékesség, intertextualitás, újraírás; műfajok: novella (egyperces novella); regény (nevelődési regény, parabolisztikus regény) **2.4.** lírai művek olvasása: formák/szövegek emlékezete; a lírai én elszemélytelenítése, maszkképzés, sokszólamúság; idézés, rájátszás, utalás **2.5.** drámai művek olvasása: műfajok: tragikomédia; filozófiai dráma; történelmi parabola **2.6.** szövegtípusok: komplex metaszövegek, film- és színházkritikák, előadások, értekezések, vélemény, műértelmezés, reklámok, kortesbeszédek, hivatali kommunikációban használt szövegek, Curriculum vitae/Europass típusú önéletrajzok, kiselőadás, interjú, riport **2.7.** nyelvi udvariasság (köszönés, tegezés/magázás, kérdezés, válaszadás), nyelvi agresszió (trágárság, durva beszéd), együttműködési alapelvek (Grice maximái); a szövegek pragmatikai megformáltsága **2.8.** nyelvi viselkedési szabályok, nyelv és hatalom, nyelvi befolyásolás; meggyőzési és manipulációs stratégiák a nyelvben; nyelvi tabu, PC-beszéd, eufemizmus
	(SZC) **2.9.** abszurd, groteszk, tárgyias intellektualizmus **2.10.** haláltánc, egyperces novella, abszurd dráma **2.11.** szabadvers, képvers, plakátvers **2.12.** pszichoanalízis, asszociatív képzettársítás **2.13.** nyelvhasonlítás, nyelvrokonság, genetikai rokonság, kulturális rokonság; családfa; a magyar nyelv finnugor jellege
3. Műértelmező műhely	**(KT)** **3.1. A KÖZÖSSÉGI SZEREPVÁLLALÁS VÁLTOZATAI A KEZDETEKTŐL A KORTÁRSAKIG** (Minimális követelmény: 10 lírai alkotás) **3.1.1. Irodalmi művek:** Janus Pannonius: *Pannónia dicsérete*; Balassi Bálint: *Egy katonaének*; Csokonai Vitéz Mihály: *Az ember, a poézis első tárgya*; *Az estve*;

Tartalmi egységek	Tartalmak
	Berzsenyi Dániel: *Osztályrészem*; *A magyarokhoz*; Kölcsey Ferenc: *Hymnus*; *Vanitatum vanitas*; Vörösmarty: *A vén cigány*; *Szózat*; Petőfi Sándor: *A XIX. század költői*; *Csalogányok és pacsirták*; *A nép nevében*; *Arany Jánoshoz*; *A költészet*; *A költő s a szőlővessző*; Arany János: *Válasz Petőfinek*; *Letészem a lantot*; *Mindvégig*; *Kozmopolita költészet*; *Rendületlenül*; *A vigasztaló; Vojtina-levelek*; *Mi vagyok én?*; *Naturam furca expellas*; *Árkádia-féle*; *Poétai recept*; Ady Endre: *Góg és Magóg fia vagyok én*; *A Hortobágy poétája*; *Új vizeken járok*; *Fölszállott a páva*; *A Szajna partján*; *Az eltévedt lovas*; *Az ős Kaján*; *Kocsi-út az éjszakában*; *Hunn, új legenda*; *A föl-földobott kő*; Babits Mihály: *Húsvét előtt*; *Fortissimo*; *A lírikus epilógja*; *Cigány a siralomházban*; Áprily Lajos: *Vallomás*; *Diogenész lámpája*; *Pisztrángok kara*; *Az irisórai szarvas*; Dsida Jenő: *Psalmus Hungaricus*; *Nagycsütörtök*; *Hulló hajszálak elégiája*; József Attila: *Ars poetica*; *Születésnapomra*; *Külvárosi éj*; *Téli éjszaka*; *Eszmélet*; *A Dunánál*; Radnóti Miklós: *Nem tudhatom*; Weöres Sándor: *Tíz lépcső*; *Vázlat az új líráról*; *Szembe fordított tükrök*; *Egysoros versek*; Szilágyi Domokos: *A próféta*; *Bartók Amerikában*; *Hétmérföldes csizma*; Pilinszky János: *Halak a hálóban*; *Négysoros*; *Apokrif*; Kányádi Sándor: *Fától fáig*; Kovács András Ferenc: *Psalmus Transsylvanicus*; *Őszi-téli dallamok*; *Jack Cole daloskönyve*; *Toldott-foldott balladák* **3.1.2. Társítható művek:** **3.1.2.1. Irodalmi alkotások:** Zrínyi Miklós: *Feszületre*; Baróti Szabó Dávid: *A lanthoz*; *Soros jámbus*; Vajda János: *Az üstökös*; *A virrasztók*; *Az őrült költő*; Reviczky Gyula: *Arany Jánosnak*; Faludy György*: Óda a magyar nyelvhez*; Karinthy Frigyes: *Előszó*; Varró Dániel: *Változatok egy gyerekdalra. Ady Endrés változat*; *24 karát. Kortárs költők versei Arany János születésének 200. évfordulójára*; Lázáry René Sándor: *Néhány egykori költemény*; Fekete Vince: *Csütörtök*; Tóth Krisztina: *Porhó* **3.1.2.2. Társművészeti alkotások:** Ludwig van Beethoven: *VI. szimfónia* (szimfónia, 1808), Bartók Béla: *Zene húros hangszerekre, ütőkre és cselesztára* (zenemű, 1936), Ligeti György: *Atmosphères* (zenekari darab, 1961); *Arany János* (megzenésített versek, Kaláka: Hangzó Helikon, 2007); *Arany János: Csendes dalok* (megzenésített versek, Musica Historica / Csörsz Rumen István, 2018); *A lejtőn* (megzenésített vers, The Sudras, 2018); *Képzelt riport egy amerikai popfesztiválról* (musical, Déry Tibor regényének adaptációja, Presser Gábor, Adamis Anna, 1973); *Születésnapomra* (József Attila megzenésített verse, Csík zenekar, Kaláka); *https://litera.hu/magazin/tudositas/a-felelossegvallalas-fotoi.html* **3.1.3. Világirodalmi kitekintés:** Horatius: *Ars poetica*; Arisztotelész: *Poétika*; William Wordsworth*: A költő szerepe*; Rainer Maria Rilke: *Archaikus Apolló-torzó*; John Keats: *Óda egy görög vázához*; Alekszandr Szergejevics Puskin: *Próféta*; Friedrich Schiller*: A költészet hatalma*; Federico Garcia Lorca: *A költészet kifejezhetetlensége*; Charles Baudelaire: *Az albatrosz*; Paul Valéry: *A tengerparti temető*; Paul Verlaine: *Költészettan*; *Őszi chanson*; Arthur Rimbaud: *A részeg hajó*; Walt Whitman: *Ének magamról* (részletek); Paul Neruda: *A költészet válasza* **3.1.4. Fogalmak (megjelenített értékek, témák, motívumok):** prófétaszerep, szereplíra, fiktív költő, a költő mint a közösség szószólója, költői öntudat, küldetéstudat, vallomásosság, fennköltség, felelősségvállalás, retorizáltság, értékszembesítés, önreflexió **3.2. EGYÉN ÉS HATALOM KONFLIKTUSA** (Minimális követelmény: 3 epikus alkotás, 1 drámai alkotás) **3.2.1. Irodalmi művek a XII. osztályban tanulmányozott korból:** Örkény István: *Tóték*; *Egyperces novellák*; Kós Károly: *Varju nemzetség*; Ottlik Géza: *Iskola a határon*; Székely János: *Caligula helytartója*; Sütő András: *Egy lócsiszár virágvasárnapja* **3.2.2. Társítható művek:** **3.2.2.1. Irodalmi alkotások:** Tömörkény István: *A mi urunk*; Hajnóczy Péter: *A fűtő*; Nádas Péter: *Biblia*; Madách Imre: *Az ember tragédiája*; Ady Endre: *Dózsa György*

Tartalmi egységek	Tartalmak
	unokája; Móricz Zsigmond: *Rokonok*; Illyés Gyula: *Egy mondat a zsarnokságról*; Esterházy Péter: *Harmonia caelestis*; Tóth Krisztina: *A majom szeme*; Vida Gábor: *Egy dadogás története*; Bodor Ádám: *A részleg*; Bodor Ádám: *A börtön szaga*; Dragomán György: *A fehér király* **3.2.2.2. Társművészeti alkotások:** Ludwig van Beethoven: *Egmon-nyitány* (szimfónia, 1810); Ludwig van Beethoven: *Fidelio* (opera,1805); Giuseppe Verdi: *Nabucco* (opera, 1842); Giacomo Puccini: *Tosca* (opera, 1900); Carl Orff: *Carmina burana* (kantáta, 1937); *Mátrix* (sci-fi film, Lana Wachowski, Lilly Wachowski: The Matrix, 1999); *Éhezők viadala* (sci-fi kalandfilm, Gary Ross: *The Hunger Games*, 2012); *Trónok harca* (televíziós fantasy sorozat, Alan Taylor, Daniel Minahan, David Nutter, Brian Kirk: *Game of Throne*, 2011); *Az élet szép* (történelmi filmdráma, Roberto Benigni: *La vita è bella*, 1997); *Schindler listája* (történelmi filmdráma, Steven Spielberg: *Schindler's List*, 1993); *Az ötödik pecsét* (filmdráma, Sánta Ferenc regényének filmadaptációja, Fábri Zoltán, 1976); *Isten hozta, őrnagy úr!* (filmszatíra, Örkény István: *Tóték* című drámájának adaptációja, Fábri Zoltán, 1970) **3.2.3. Világirodalmi kitekintés:** George Orwell: *1984*; Albert Camus: *A pestis*; Franz Kafka: *A per*; William Shakespeare: *Hamlet*; Szophoklész: *Antigoné*; William Shakespeare: *Macbeth*; *Julius Caesar*; Friedrich Schiller: *Tell Vilmos*; Mihail Bulgakov*: A Mester és Margarita*; Milan Kundera: *A lét elviselhetetlen könnyűsége*; Elie Wiesel: *Éjszaka*; Eugene Ionesco: *A kopasz énekesnő*; Samuel Beckett: *Godot-ra várva*; Lev Tolsztoj*: Háború és béke*; Erich Maria Remarque: *Nyugaton a helyzet változatlan* **3.2.4. Visszatekintési lehetőségek:** Kertész Imre: *Sorstalanság*; Kosztolányi Dezső: *Édes Anna*; Móricz Zsigmond: *Tragédia*; *Sárarany*; Mikszáth Kálmán: *Az a fekete folt*; Tamási Áron: *Ábel a rengetegben*; *Rendes feltámadás* **3.2.5. Fogalmak (megjelenített értékek, témák, motívumok):** konfliktus, egyén és hatalom szembenállása, szabadság, elnyomás, erkölcs, kényszer, antitézis, tragikum, groteszk, abszurd, irónia, lázadó hős, az egyén kiszolgáltatottsága, kistelepülési lét, a történetmondás módozatai, a hősteremtés eljárásai, időkezelés, narrációs eljárások, fikció és valóság viszonya, metaforikusság, metonimikusság, emberi méltóság, emlékezés, trauma feldolgozása, kollektív és egyéni felelősség, a kisember tehetetlensége, a hatalom abszurditása, zsarnokság, ellenállás, alkalmazkodás, morális választások, fegyelem, közösségi kényszer, erkölcsi összeomlás, a hatalom nyomása, irracionalitás, az egyén állásfoglalása, megalkuvás, méltóság **(SZC)** **3.3. AZ ABSZURD, GROTESZK VILÁGLÁTÁS AZ IRODALOMBAN** (Minimális követelmény: 3 epikus/drámai alkotás, 2 lírai alkotás) **3.3.1. Irodalmi művek a XII. osztályban tanulmányozott korokból:** Kassák Lajos: *A ló meghal a madarak kirepülnek*; Örkény István: *Egyperces novellák*; *Tóték*; Karinthy Frigyes*: Capillaria*; Parti Nagy Lajos: *Szódalovaglás*; *Ibusár*; Petri György: *Kétségbeesés gyakorlatok; Apokrifek*; Esterházy Péter: *Fuharosok*; Eörsi István: *Kérem én még nem játszottam*; Bertók László: *A szélütött kert*; Darvasi László: *A könnymutatványosok legendája*; Tóth Krisztina: *Porhó* **3.3.2. Társítható művek:** **3.3.2.1. Irodalmi alkotások:** Szakács Péter István: *A flört*; Lackfi János: *Bejgliköztársaság*; Cserna Szabó András: *Szíved helyén épül már a Halálcsillag*; Déry Tibor: *G. A. úr X-ben; A rózsák*; Bodor Ádám: *Egy barátkozás lehetőségei*; *Sofőrünk egy rosszabb napja*; *Fülledt reggel*; *És akkor majd látjuk egymást*; *Sinistra körzet*; Tandori Dezső: *Medvék minden mennyiségben*; *A világos és a sötét közt* **3.3.2.2. Társművészeti alkotások:** Hieronymus Bosch: *A gyönyörök kertje* (triptichon, 1490 körül); *A bolondok hajója* (allegorikus festmény, 1490 körül); Pieter Bruegel (idősebb) – *Halál diadala* (allegorikus jelenet, 1562); *Vak vezet világtalant* (olajfestmény, 1568); Francis Bacon: *Tanulmány Velázquez pápa Innoszentről* (portré, 1953); Francisco Goya: *Saturnus felfalja fiát* (mitológiai jelenet, 1819–1823);

Tartalmi egységek	Tartalmak
	Francisco Goya: *A háború borzalmai* (grafikai sorozat, 1810–1820); Salvador Dalí: *Az emlékezet állandósága* (szürrealista festmény, 1931); *A lágy szerkezetek* (szürrealista kompozíció, 1936); Zdzisław Beksiński: *Cím nélküli* (szürreális festmény, 1970-es évek); George Condo: *The Insane Clown* (groteszk portré, 2005); Igor Stravinsky: *A katona története* (kamaraopera, 1918); *Egy barátkozás lehetőségei* (filmdráma, Bodor Ádám novellái alapján, Ferenczi Gábor, 2006); *Egypercesek* (tévéfilm, Szabó István, 1973); *Szerelem* (filmdráma, Déry Tibor novellái alapján, Makk Károly, 1971); *Isten hozta, őrnagy úr* (filmdráma, Örkény István drámája alapján, Fábri Zoltán, 1969); *Szürkület* (filmdráma, Enyedi Ildikó, 1990) **3.3.3. Világirodalmi kitekintés:** Nyikolaj Vasziljevics Gogol: *Az orr*; Lewis Carroll: *Alice Csodaországban*; Jaroslav Hašek: *Svejk*; Mihail Bulgakov: *A Mester és Margarita*; Franz Kafka: *Az átváltozás*; *A per*; *A kastély*; Samuel Beckett: *Godot-ra várva*; Albert Camus: *A közöny*; *A pestis*; *Sziszüphos mítosza*; Eugen Ionesco: *A kopasz énekesnő*; Jean Genet: *A cselédek*; Kurt Vonnegut: *Az ötös számú vágóhíd* **3.3.4. Visszatekintési lehetőségek:** Lázár Ervin: *A Négyszögletű Kerek Erdő*; Varró Dániel: *Túl a Maszat-hegyen* **3.3.5. Fogalmak (megjelenített értékek, témák, motívumok):** álomszerűség, széttöredezettség, irracionalitás, modern lét, elidegenedés, szabadságvágy, önazonosság keresése, belső függetlenség, emberi méltóság az értelmetlen világban, groteszk, abszurd, hétköznapi irracionalitás, kisember, hatalom, alkalmazkodás, tragikomikum, emberség, józanság, túlélés, kritikai szemlélet, önirónia, zárt világ, kiszolgáltatottság, abszurd rend, bürokratikus hatalom, erkölcsi relativizmus, személyesség megőrzése, hallgatás, kitartás, belső integritás, szabadság mint belső állapot, önreflexió, kritikai gondolkodás, irónia, emberi mérték keresése **3.4. AZ ÉLET ÁLOM** (Minimális követelmény: 2 epikus/drámai alkotás, 3 lírai alkotás) **3.4.1. Irodalmi művek a XII. osztályban tanulmányozott korokból:** Ady Endre: *Vízió a lápon*; *Vörös szekér a tengeren*; *A vár fehér asszonya*; *A hajnalok madara*; *A platánfa álma*; *A fekete zongora*; *A fehér lótuszok*; *Az eltévedt lovas*; Tóth Árpád: *Esti sugárkoszorú*; Krúdy Gyula: *A hídon*; Babits Mihály: *A gólyakalifa*; Szabó Lőrinc: *Dzsuang-Dszi álma*; *Az Egy álmai*; *Tücsökzene*; Kosztolányi Dezső: *Mostan színes tintákról álmodom*; *Esti Kornél*; *Hajnali részegség*; *Az utolsó fölolvasás*; *Világ vége*; Dsida Jenő: *Templomablak*; József Attila: *Medáliák*; *Reménytelenül*; *Eszmélet*; *Altató*; *Indiában, hol éjjel a vadak…*; Radnóti Miklós: *Hetedik ecloga*; *Levél a hitveshez*; Weöres Sándor: *Rongyszőnyeg* (részletek); Csáth Géza: *A varázsló kertje* **3.4.2. Társítható művek:** **3.4.2.1. Irodalmi alkotások:** Petőfi Sándor: *Tündérálom*; Esterházy Péter: *Esti*; Karinthy Frigyes: *Találkozás egy fiatalemberrel, Együgyű lexikon* (A freudizmus), *A cirkusz*; Krúdy Gyula: *Álmoskönyv*; Szakács Péter István: *Csempészáru*; Szerb Antal: *A Pendragon-legenda*; Tamási Áron: *Jégtörő Mátyás* **3.4.2.2. Társművészeti alkotások:** Gustav Klimt: *Danaé* (festmény, 1907), *Az élet fája* (festmény, 1905-1909); Salvador Dali: *Az emlékezet állandósága* (1931), *Az égő zsiráf* (1937), Álom egy gránátalmafa körül repkedő méhről (1944), Elefántokat tükröző hattyúk (1937); *Testről és lélekről* (Enyedi Ildikó, 2017); *Csodás álmok jönnek* (Vincent Ward, *What Dreams May Come,* 1998); *Eredet* (Christopher Nolan, *Inception,* 2010); *Mátrix* (*Lana Wachowski, Lilly Wachowski: The Matrix, 1999)*; *Az utolsó pszichoanalízis* (Matthew Brown: *Freud's Last Session*, 2023); *Waking Life* (animáció, filozófiai esszé, Richard Linklater, 2001) **3.4.3. Világirodalmi kitekintés:** William Shakespeare: *Szentivánéji álom*; Franz Kafka: *Az átváltozás*; Gabriel García Márquez: *Száz év magány*; Mihail Afanaszjevics Bulgakov: *A Mester és Margarita*; Marcel Proust: *Az eltűnt idő nyomában*; Italo Svevo: *Zeno tudata*

Tartalmi egységek	Tartalmak
	3.4.4. Visszatekintési lehetőségek: Vörösmarty Mihály: *Csongor és Tünde*; *Előszó* **3.4.5. Fogalmak (megjelenített értékek, témák, motívumok):** álom és valóság, vízió, menekülés, titok, fantasztikum, misztikum, tudattalan, tudatalatti, félelem, lidércnyomás, éjszaka, köd, tükör, álarc, magány, időnkívüliség, lebegés a múlt és jelen között, álom-valóság határa, nosztalgia, önismeret, felelősségvállalás, belső harmónia, belső béke, elfogadás, tudatosság, művészet mint álom, szépség, játékosság, illúzió, önmagunkkal való szembenézés, belső szabadság

MÓDSZERTANI ÚTMUTATÓ

1. Alapelvek

A tanterv alkalmazása olyan tanítási és tanulási módszereket feltételez, amelyek:

- a kompetenciák fejlesztésére épülnek (kommunikációs, kognitív, szociális, digitális);
- a komplex személyiségfejlesztésre, az értéktudat, az értékfelismerés, az attitűdök fejlesztésére irányulnak;
- előtérbe helyezik az inter- és transzdiszciplináris megközelítéseket, amelyek ösztönzik a kreatív és komplex döntéshozatali folyamatokat, az olvasói kritikai gondolkodást és az önálló értelmezési stratégiák kialakulását;
- figyelembe veszik a tanulók életkori sajátosságait, előzetes tudását és érdeklődését;
- támogatják az aktív részvételt, az önálló gondolkodást és a reflektív tanulást;
- elősegítik a nyelvi kreativitás, a kritikai gondolkodás, a szövegértés, szövegalkotás és az alkotóképesség fejlődését;
- lehetővé teszik a differenciált és csoportos tanulásszervezést, a változatos tanulási utakkialakítását.

2. A tanterv felépítése:

- **Közös törzsanyag:** a hangsúly az alapkompetenciák kialakításán van, amelyek minden tanuló számára hozzáférhetők, és olyan módszerek választásán, amelyek biztosítják az inkluzív oktatás feltételeit és az esélyegyenlőséget. A tanulási tevékenységek fokozatosan nehezedő feladatokra és didaktikai játékokra alapoznak.
- **Szakspecifikus curriculum:** olyan módszerek alkalmazását feltételezi, amelyek fejlesztik a kritikai gondolkodást, a problémamegoldó készség, a vizsgálódás, kutatás kompetenciáját, valamint a tartalmak elmélyítését. A tanulási tevékenységek választásában ajánlott az inter- és transzdiszciplináris projektek, szakmai területeken való alkalmazások, speciális szoftverek használata.

3. A műválasztás módja:

- A műértelmező műhely gyakorlataihoz a tanár az osztály érdeklődését és adottságait figyelembe véve választ szövegeket a tantervben javasolt műlistából. Fontos szempont lehet a műválasztásban az össztársadalmi és lokális értékek képviselete is a kulturális sokszínűség jegyében. Erre ad lehetőséget a műértelmező műhelybeli szövegek sokszínűsége, gazdagsága.
- A javasolt témák, problémakörök, problémafelvetések elmélyült vizsgálatához a megadott minimális követelményeken túl a műlista lehetőséget ad a választott szövegek számának növelésére a tanórai tevékenység keretén belül, vagy az egyéni/csoportos kutatómunka (projekt) megvalósításához.
- A tanórára kiválasztott szövegek vagy részletek ne haladják meg az 1500 szót, az ennél hosszabb szövegeket a tanterv otthoni olvasás után tanórai megbeszélésre javasolja.
- A tanulmányozott kor irodalmi alkotásainak a javasolt társítható művekkel való párhuzamos olvasása lehetőség arra, hogy a kortárs szövegek folyamatosan jelen legyenek az olvasói tapasztalatban, és gyakorlattá válhasson a klasszikusoknak a kortársak felől való olvasása. Ebben a szemléletben érthetővé válik, hogy a szövegek keletkezési korából fakadó „másság” feloldható a tematikus összefüggésben, és megfigyelhető az egyes problémakörökhöz való emberi viszonyulás időbeli változása. A választott irodalmi alkotások sora kiegészíthető a témához kötődő nem irodalmi szövegekkel (pl. publicisztikai, metaszövegek).
- **Irodalmi művek a IX−XII. osztályban tanulmányozott korokból:** olyan magyar irodalmi alkotások, amelyeket a tanulmányozott korszakba helyezve stílustörténeti, műfaji szempontból is értelmezésre ajánlunk a tanóra keretén belül.
- **Társítható irodalmi alkotások:** olyan magyar irodalmi alkotások, amelyeket elsősorban tematikusan értelmezünk, és ebből a szempontból állítjuk összefüggésbe a tanulmányozott korszakok magyar irodalmi alkotásaival.
- **Társművészeti alkotások:** olyan festmények, szobrok, zenei, színpadi művek és filmek, amelyek tematikusan kapcsolódnak az ajánlott irodalmi alkotásokhoz, és kiegészítik, árnyalják, elmélyítik az értelmezést, komplex művészi látásmódot fejlesztenek, a korszak, stílus hangulatát érzékeltetik. A terjedelmesebb zenei, színpadi művek és filmek egy-egy, a téma szempontjából releváns részletét ajánljuk tanórán való értelmezésre, a teljes alkotások meghallgatása/megtekintése filmklub, egyéni filmnézés, csoportos projektmunka tárgyát képezik.

- **Világirodalmi kitekintés:** olyan világirodalmi alkotások, amelyek tematikusan kapcsolódnak az ajánlott művekhez. Nem számítanak bele a minimális követelménybe, hanem kiegészítik, formálják a tanulók irodalmi műveltségét, értékrendjét, a magyar irodalmat világirodalmi kontextusba helyezik, jelezve a problémakörök, témák, motívumok egyetemességét. Segíti az összehasonlító szemléletet, párhuzamok, különbségek felfedezését. A tanórán való közös értelmezéshez rövidebb szövegek, szövegrészletek javasoltak.
- **Visszatekintés:** a tanulók reflektálnak olyan irodalmi alkotásokra, amelyeket már korábban megismertek, a rájuk való utalás a problémakörök, témák, értékek, motívumok értelmezése során tágabb kontextusba helyezik a már megszerzett olvasmányélményeket, amelyek által feltárják a korábban tanulmányozott és az újonnan olvasott művek közti kapcsolatokat.
- **Fogalmak:**
  - **Tematikus fogalmak:** a műértelmező műhelyekben javasolt szakkifejezések, megjelenített értékek, témák, motívumok egyben a művek értelmezésének szempontjai is. Ezeket a fogalmakat az értelmezés során a tanulók elsajátítják és működtetik.
  - **Stilisztikai, poétikai, narratológiai, nyelvi fogalmak:** a tematikus fogalmakhoz társulnak a megjelenítés eszközei, azok a stilisztikai, poétikai, narratológiai, nyelvi fogalmak, amelyek az esztétikai élmény megfogalmazásának eszközei. A tantervben javasolt szakkifejezések fogalmi szintű funkcionális működtetése ajánlott.
- **Minimális követelmény:** a tanterv ajánlása a választott művek számának meghatározására. Ezek magyar irodalmi alkotások a tanulmányozott korokból és a társítható irodalmi alkotások közül. A minimális követelmény (pl. 3 epikus alkotás, 3 lírai alkotás) teljes terjedelemben elolvasandó művekre vonatkozik. A minimális keretben egy irodalmi mű a 4 év alatt egyszer választható. Ez nem zárja ki annak a lehetőségét, hogy a minimális kereten felül egy mű több témához kötődően is tanulmányozható legyen. A téma keretén belül választott művek mellett egy-egy, a tantervben ajánlott alkotás vagy annak részlete akár egy feladat, item megfogalmazásában is megjelenhet, melynek nem elvárása a teljes mű ismerete.

A tanterv kronologikus és moduláris szempontokat követ. Nem elvárás a klasszikus értelemben vett irodalomtörténet, életrajz- és életmű tanítása. Olyan működpontú szemléletet érvényesít, mely megengedi a különböző irodalmi, művészettörténeti, stílustörténeti korszakok közötti átjárást. Az ajánlott szerzők művei a műértelmező műhelyek ajánlatai alapján úgy illeszkednek a tananyagba, hogy azokban érvényesülhessen a tematikus értelmezés és a stílustörténeti, poétikai/narratológiai sajátosságok megfigyelése is.
A tanterv nyelvészeti részdiszciplínákhoz kapcsolódó témái részben az előző ciklusban már megismertek másfajta (tudományos és ismeretterjesztő szövegek általi) megközelítését célozzák a nyelvi jelenségek funkcióinak, szerepének és használatának megértése érdekében, és ezek tágabb kontextusban való gyakorlására adnak alkalmat, így elsősorban ezekhez köthetők; illetve részben olyan problematikákat vetnek fel, amelyek elsősorban önállóan tárgyalhatók, de, a megfelelő tartalmat figyelembevételével köthetők – az ajánlott – irodalmi művekhez is.

5. A tanóra fókuszai:

- Tematikus fókusz
- Poétikai fókusz
- Szövegértési/értelmezési fókusz
- Szövegalkotási fókusz

6. Ajánlott módszerek és munkaformák

Felfedező tanulás (induktív megközelítés)

- Nyelvi jelenségek, szövegszerkezetek, irodalmi kódok megfigyelése és rendszerezése
- Szabályfelfedeztetés példák alapján (pl. versritmus, narratív szólamok, nyelvváltozatok)

Reflektív gondolkodás és metakogníció

- Saját megértési folyamat tudatosítása (pl. kettéosztott napló, gondolattérkép)
- Értelmezési hibák önálló korrekciója, újraolvasás, reflektálás

Műértelmező műhelymunka

- Különböző korokból származó művek közös projektalapú értelmezése
- Társítás világirodalmi, popkulturális, társművészeti alkotásokkal
- Tanulói portfólió készítése
- Tanulói állásfoglalás, vita, érvelés, alternatív értelmezések kidolgozása

Kooperatív tanulásszervezés

- Irodalmi körök, egy témáról különböző szerepekben, eszmecsere, kerekasztal-forgó, vándorló csoportok, vitaháló, disputa

Differenciált tanulásszervezés

- Választható szövegek, értelmezési utak, feladattípusok
- Tanulói kutatómunka megszervezése, irányítása
- Egyéni, páros és csoportmunka váltakozása

Digitális és multimédiás eszközök használata

- Online szótárak, adattárak, adatbázisok kezelése
- Multimédiás szövegek értelmezése (videó, kampány, komment stb.)
- Digitális szövegalkotás: e-mail, hangüzenet, közösségi médiafelületek szövegei, pályázati űrlap
- A mesterséges intelligencia értő és kritikus használata

Szerepjáték és szituációs gyakorlatok

- Kommunikációs helyzetek modellezése (formális/informális párbeszéd, vita stb.)
- Beszédhelyzethez illeszkedő szövegalkotás (meghívó, levél, monológ stb.)

Tematikus progresszió és motívumalapú tanítás

- Motívumok, értékek, témák követése különböző művekben
- Életproblémák irodalmi megközelítése (pl. beavatás, szerelem, otthonosság, hűség, hősiesség)
- A megismert nyelvi jelenségek progresszív beépítése a szövegalkotásba

7. Értékelési szempontok

- Kompetenciaalapú értékelés: a megszerzett tárgyi tudás változatos problémahelyzetekben való alkalmazása
- Fejlesztő értékelés: folyamatos visszajelzés, tanulási naplók, önértékelés, értékelési táblázat, társértékelés
- Valós élethelyzetekre épített feladatok: valós kommunikációs helyzetek, projekttermékek, kreatív szövegalkotás

SZAKIRODALOM

Adamikné Jászó Anna: *Az olvasás múltja és jelene*. *Az olvasás grammatikai, pragmatikai és retorikai megközelítésben.* Trezor Kiadó, Budapest, 2006. https://mek.oszk.hu/09400/09498/09498.pdf

Ady Endre, Weöres Sándor és Kovács András Ferenc költészete – Alter-Tanterv. A XX. századi magyar költészet. https://www.youtube.com/watch?v=9orX-eKXQ5M

Antalné Szabó Ágnes: A szövegértő olvasás fejlesztése magyar nyelven – adaptivitás és motiválás a fejlesztésben. In: Terbe Erika (szerk.): *A szövegértés mint tanulási képesség fejlesztése.* Eötvös Loránd Tudományegyetem, Budapest, 2019: 49–80. https://mindenkiiskolaja.elte.hu/wp-content/uploads/2019/09/A-sz%C3%B6veg%C3%A9rt%C3%A9s-mint-tanul%C3%A1si-k%C3%A9pess%C3%A9g-fejleszt%C3%A9s_INTERA.pdf#page=49

Arany János: *Gvadányi József; Bánk bán tanulmányok.* https://dea.lib.unideb.hu/dea/bitstream/handle/2437/217070/Arany_Janos_Tanulmanyok_es_kritikak_I.pdf

Arató László: Olvasóvá nevelés és irodalomtanítás. In: Fenyő D. György (szerk.): *Dűlő 2017027 — A szöveg vonzásában.* Műút, 2017. 80-88. https://drive.google.com/file/d/1jhq3qTi3tVHHxADJV82-vfJ4GZ3y325P/view

Arisztotelész: *Poétika*. http://mek.oszk.hu/00300/00315/00315.htm

Bakró-Nagy Marianne és mtsai: Nyelvi dokumentáció. *Languages in danger* http://hu.languagesindanger.eu/book-of-knowledge/nyelvi-dokumentacio/

Bakró-Nagy Marianne: A tabu születése. In: Bereczki András – Csepregi Márta – Klima László (szerk.): *Ünnepi írások Havas Ferenc tiszteletére*. Budapest, ELTE Finnugor Tanszék – Numi Tórem Alapítvány, 2008: 69–79. www.academia.edu/14444977/A_tabu_születése_The_birth_of_taboo

Balajthy Ágnes: *„Egy eredendő máshol…" Az utazás művészete a közelmúlt magyar irodalmában.* Debreceni Egyetemi Kiadó, Debrecen, 2019. https://www.academia.edu/41028207/_Egy_eredend%C5%91_M%C3%A1shol_Az_utaz%C3%A1s_m%C5%B1v%C3%A9szete_a_k%C3%B6zelm%C3%BAlt_magyar_irodalm%C3%A1ban

Barabási Tünde – Birta-Székely Noémi – Fóris-Ferenczi Rita – Gombos Márta – Péter Lilla – Stark-Nagy Gabriella – Szabó-Thalmeiner Noémi: *Pedagógiai kézikönyv. Az oktatás pedagógiaelméleti alapjai.* Ábel Kiadó, Kolozsvár, 2007.

Bárdossy Ildikó – Dudás Margit – Pethőné Nagy Csilla – Priskinné Rizner Erika: *A kritikai gondolkodás fejlesztése. Az interaktív és reflektív tanulás lehetőségei*. Pécsi Tudományegyetem, Pécs–Budapest, 2022. http://vetesi.hu/portfoliohoz/anyagok/kritikaig_fejl_1.pdf

Basch Éva – Kegyes Erika: *Kreatív írás – elmélet és gyakorlat*. Juhász Gyula Felsőoktatási Kiadó, Szeged, 2024.

Bécsy Tamás: *A dráma esztétikája. A dráma műneme és műfajai*; Kossuth, Budapest, 1988 *(Esztétikai kiskönyvtár)*

Benczédy József: *Retorika. Gyakorlati útmutató.* Tinta Könyvkiadó, Budapest, 2010.

Benkes Zsuzsa – Petőfi S. János: *A vers és próza kreatív-produktív megközelítéséhez. Alapfeladat-típusok*. Országos Közoktatási Szolgáltató Iroda, Budapest, 1993.

Benyovszky Krisztián: Nézőpontok kereszttüzében. *Irodalomtörténet* 2003/3. 479 487.

Benyovszky Krisztián: *Megközelítési szempontok a populáris irodalom és kultúra tanulmányozásához.* Nyitra, 2019. http://www.umjl.fss.ukf.sk/wp-content/uploads/2019/11/Benyovszky_Krisztian_Megkozelitesi_szempontok.pdf

Béres Judit: *„Azért olvasok, hogy éljek." Az olvasásnépszerűsítéstől az irodalomterápiáig*. Kronosz Kiadó, Pécs, 2017.

Bertha Zoltán: *Sütő András.* Kalligram Könyvkiadó, Pozsony, 1995.

Bódi Zoltán – Ferenczi Gábor – Pál Helén (szerk.): *A magyar nyelvjárások a XXI. században – nyelvstratégiai megközelítésben*. Magyarságkutató Intézet, Budapest, 2019.

Bókay Antal: *József Attila poétikái*. Bp., Gondolat, 2004.

Chadwick, Owen: *A reformáció.* Osiris, Budapest, 2003.

Czimer Györgyi – Kovács Szilvia – Miklósvölgyi Miklós: *Az irodalomtanítás új útjain*. Debreceni Egyetemi Kiadó, 2015. https://mad-hatter.it.unideb.hu/portal/displayDocument/Szervezeti%20t%C3%A1rak/Egy%C3%A9b%20szervezeti%20egys%C3%A9gek/Tan%C3%A1rk%C3%A9pz%C3%A9si%20K%C3%B6zpont/Kiadv%C3%A1nyt%C3%A1r/28%20%C3%B3r%C3%A1s%20szakm%C3%B3dszertani%20k%C3%A9pz%C3%A9s%20szakk%C3%B6nyvei/irodalomtanitas_uj_utjain.pdf

Csapó Benő: *A képességek fejlődése és iskolai fejlesztése*. Akadémiai Kiadó, Budapest, 2003.

Csörsz Rumen István (szerk.): *Tinódi Sebestyén és a régi magyar verses epika*. Kolozsvár, 2008.

Csörsz Rumen István (szerk.): *Fazekas Mihály.* Studia Litteraria különszám. 2000/3–4. https://ojs.lib.unideb.hu/studia/issue/view/591/80

Dávidházi Péter: A Nemzeti dal történelmi beszédaktusa és a toborzó vers poétikája. In: *„Vagy jőni fog" Bibliai minták nemzetiesítése a magyar költészetben.* Ráció Kiadó, Budapest, 2017. 163–225.

Domokos Péter (szerk.): *Medveének. A keleti finnugor népek irodalmának kistükre.* Európa Könyvkiadó, Budapest, 1975.

Dömötör Sándor: *A betyárromantika.* Különlenyomat a *Népélet – Ethnographia* 1930. évi 1–2. számából. Budapest, 1930. https://acta.bibl.u-szeged.hu/45397/1/neprajzi_int_002.pdf

Eco, Umberto: *Az új középkor.* Európa könyvkiadó, Budapest, 2008.

Erdélyi Erzsébet: *Anyanyelvi nevelési tanulmányok III.* Iskolakultúra, Kolozsvár, 2008.

Farmati Anna: Hagiografikus beszédmódok – legendakísér(l)tetek? Avagy a szakmai ártalom le- és becsapódása az írás és az olvasás folyamatába. In: Berszán István – Fóris-Ferenczi Rita – Serestély Zalán (szerk.): *Hermész után szabadon. Köszöntőkötet Orbán Gyöngyi tiszteletére.* Egyetemi Műhely Kiadó – Bolyai Társaság, Kolozsvár, Egyetemi Füzetek, 2019. 41. 225–238.

Fazakas Emese: *Bevezetés az általános és magyar nyelvtörténetbe. Nyelvi változások, a magyar helyesírás és szókincs története*. Egyetemi Műhely Kiadó, Kolozsvár, 2017. https://www.bolyait.ro/2017-2/

Fenyő D. György: *Az irodalomtanítás módszertana. Éthosz és praktikák 1–2*. Tea Kiadó, Budapest. 2022.

Forgács Tamás: *Történeti frazeológia, azaz a közmondások története*. Tinta Könyvkiadó, Budapest, 2021.

Fóris Ágota: *Az adatgyűjtés és adatfeldolgozás általános módszerei*. In: Fóris Ágota: *Kutatásról nyelvészeknek*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2008. 113–142. https://mek.oszk.hu/18000/18088/

Fóris Ágota: *Lexikológiai és lexikográfiai ismeretek magyar (mint idegen nyelv) tanároknak*. Károli Gáspár Református Egyetem, L'Harmattan, Budapest, 2018.

Fóris-Ferenczi Rita (szerk.): *Koncepció-javaslat a magyar nyelv és irodalom középiskolai oktatásához*. *Magiszter*, XVIII. évf./2. sz., 2020/tél, 125-162. https://padi.psiedu.ubbcluj.ro/wp-content/uploads/Magiszter-2020_2_125-162.pdf

Fóris-Ferenczi Rita: *Anyanyelv-pedagógia. Kísérlet az elmélet(ek) és a gyakorlat egybehangolására.* Ábel Kiadó, Kolozsvár, 2006.

Fóris-Ferenczi Rita: *Tervezés és értékelés*, Ábel kiadó, Kolozsvár, 2019.

Gáldi László: *Ismerjük meg a versformákat*. Móra, Budapest, 1993.

Gintli Tibor (főszerk.): *Magyar irodalom.* Akadémiai Kiadó, Budapest, 2010.

Gordon Győri János (szerk.): *Irodalomtanítás a világ kilenc oktatási rendszerében*. Pont Kiadó, Budapest, 2003

Graves, Robert: *A görög mítoszok 1–2.* Európa Könykiadó, Budapest, 1981.

H. Tomesz Tímea: *A tartalomhoz forma. A tömegkommunikáció szövegfajtái történeti és pragmatikai keretben*. Pandora Könyvek 36., Eger, 2015. https://real.mtak.hu/189312/1/Pandora36H.TomeszTimea.pdf

Hajas Zsuzsa: *Kommunikációs gyakorlatok középiskolásoknak*. Pedellus Tankönyvkiadó, Debrecen, 2000.

Hankiss Elemér: *Az irodalmi mű mint komplex modell*. Magvető Kiadó, Budapest, 1985.

Hansági Ágnes: *Tárca – regény – nyilvánosság. Jókai Mór és a magyar tárcaregény kezdetei*. Ráció Kiadó, Budapest, 2014. https://real.mtak.hu/14459/1/Hansagi-Agnes_Tarca-regeny-nyilvanossag__PDF_LQ.pdf

Hoppál Mihály (szerk.): *A Tejút fiai. Tanulmányok a finnugor népek hitvilágáról.* Budapest, 1980.

Hoppál Mihály, Szemadám György, Nagy András, Jankovics Marcell (szerk.): *Jelképtár.* Helikon, Budapest, 2010

Horkay Hörcher Ferenc (szerk.): *Fejezetek a kora modern esztétikai gondolkodás történetéből.* L'Harmattan Kiadó, Budapest, 2013.
https://www.academia.edu/5609725/FEJEZETEK_A_KORA_MODERN_ESZT%C3%89TIKAI_GONDOLKOD%C3%81S_T%C3%96RT%C3%89NET%C3%89B%C5%90L_1450_1650_Chapters_from_Early_Modern_Aesthetic_Thought_in_Hungarian_szerk_Horkay_H%C3%B6rcher_Ferenc

Illyés Gyula: A betiltott Petőfi. In *Petőfi koszorúi. Versek, vélekedések, vallomások Petőfiről*. Csanádi Imre válogatása. Magvető Kiadó, 1973. 477–478.

Iser, Wolfgang: Az olvasás aktusa. Az esztétikai hatás elmélete. In: Kiss Attila, Kovács Sándor S. K., Odorics Ferenc (szerk.): *Testeskönyv I.* Szeged: Ictus – JATE Irodalomelmélet Csoport 1996.

Jakobovits Kitti: *Irodalomterápia. A könyvespolcod pszichológusszemmel*. Kulcslyuk Kiadó, Budapest, 2021.

Jankovits László: *Nobilis ingenio. Janus Pannonius költészete. A műértelmezés hagyományai Janus Pannonius költészetében.* Irodalmi Jelen könyvek, Arad, 2012.

Józsa Krisztián – Steklács János (szerk.): *Az olvasás–szövegértés fejlesztése.* Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet, Budapest, 2012.

Julow Viktor: *Fazekas Mihály.* Szépirodalmi Könyvkiadó, Budapest, 1982.

Kádár Éva – Kádár Zoltán: *Anyanyelv-pedagógia – Egyetemi jegyzet.* Ábel Kiadó, Kolozsvár, 2020.

Kaján Anna – Deme Andrea: Nyelvi attitűdvizsgálat iskolások körében. *Anyanyelv-pedagógia* 2020/3 www.anyanyelv-pedagogia.hu/cikkek.php?id=850

Kálmán László – Trón Viktor: *Bevezetés a nyelvtudományba*. 2., bővített kiadás. Tinta Könyvkiadó, Budapest, 2007. https://archive.nytud.hu/publ/bevezetes_a_nyelvtudomanyba.html

Kálmán László: Mitől változik a nyelv? *Nyelv és Tudomány* 2012 https://www.nyest.hu/hirek/mitol-valtozik-a-nyelv

Kerényi Ferenc: *Madách Imre.* Kalligram, Bp., 2006.

Kerényi Ferenc: *Petőfi Sándor élete és költészete*. Osiris, Budapest, 2008.

Kiefer Ferenc (szerk.): *Magyar nyelv*. Akadémiai Kiadó, Budapest, 2006.

Kiss Jenő: *Társadalom és nyelvhasználat*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 1995.

Klima László: Az uráli népek hitvilága. In: Klima László (szerk.): *Finnugrisztikai alapismeretek.* Budapest, 2006.
https://gepeskonyv.btk.elte.hu/adatok/Magyar/5Klima/Fgrsagismsegedanyagok/Hitvilag/hitvilag.htm

Komlós Aladár: *Vajda János.* Akadémiai Kiadó, Budapest, 1954.

Kosztolányi Dezső, Dsida Jenő és Pilinszky János költészete – Alter-Tanterv:
https://www.youtube.com/watch?v=_T9fylNccsI

Kőszeghy Péter: A régi magyar irodalom történetének írása, avagy mi az az „igazi irodalom”. *ItK*, 2015. 5. 613–624.

Kőszeghy Péter: *Balassi Bálint. Magyar Amphión*, Budapest, 2014.

Kucserka Zsófia: *Könyvbe vésett jellemek. A szereplői karakter Kemény Zsigmondnál és a 19. századi magyar regényben*. Ráció Kiadó, Budapest, 2017.

Láng Gusztáv: *Dsida Jenő költészete*. Bukarest/Kolozsvár, Kriterion, 2000.

Lanstyák István: *A magyar nyelvi váltakozások érzelmi háttere*. Szenci Molnár Albert Egyesület, Pozsony, 2023.

Lénárd Sándor – Rapos Nóra: *Fejlesztő értékelés*. Gondolat Kiadó, Budapest, 2009.

Lőrincz Gábor – Lőrincz Julianna – Török Tamás: A határon túli magyar nyelvváltozatok és a nyelvi variativitás. *Magyar Nyelv* 2022: 257–275. https://ojs.elte.hu/magyarnyelv/article/view/4844/3806

Magassy László – Magassyné Molnár Katalin: *Fogalmazási gyakorlatok 10–16 éveseknek*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2001.

MAGYARADÁS: In memoriam Dsida Jenő https://www.youtube.com/watch?v=5GDlr_J90Yg

MAGYARADÁS: In memoriam Kányádi Sándor https://www.youtube.com/watch?v=N2ZHvZwgCOU

MAGYARADÁS: In memoriam Kovács András Ferenc
https://www.youtube.com/watch?v=RewLEmQeKmE

Manguel, Alberto: *Az olvasás története.* Park Kiadó, Budapest, 2001.

Mann Jolán – Sudár Annamária – Kertész Balázs (szerk.): *Magyar nyelvemlékek*. OSZK, 2009. https://nyelvemlekek.oszk.hu

Márai Sándor: Arany. In: *Írók, költők, irodalom*. Helikon Kiadó, 2002. 10–14.

Margócsy István: Petőfi és az irodalmi gépezet: Petőfi mint modern polgári író. In: M. I., *Petőfi Sándor. Kísérlet*. Korona, Budapest, 1999. 48–74.

Margócsy István: *A szerelem országa. Petőfi Sándor szerelmi költészetéről*, 2000, 2013/2.

Medgyesy Norbert: *Énekelt történelem I. Az államalapítás kora Álmos vezértől László király szentté avatásáig* (CD melléklettel). L’Harmattan, Budapest, 2016.

Mercs István (szerk.): *Kuruc(kodó) irodalom: Tanulmányok a kuruc kor irodalmáról és az irodalmi kurucokról*, Móricz Zsigmond Kulturális Egyesület, Nyíregyháza, 2013.

Mills, Alice: *Mitológia.* Kossuth Kiadó, Budapest, 2024.

Mozaik: In memoriam Kovács András Ferenc –https://www.youtube.com/watch?v=S1EMlR5RS7w

Nádasdy Ádám: *Miért változik a nyelv?* Előadás a Mindentudás Egyetemén http://www.mindentudas.hu/nadasdy/20031117nadasdy.html

Nagy József: *Az olvasás–megértés fejlesztése.* Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2004.

Nahalka István: *Hogyan alakul ki a tudás a gyerekekben? Konstruktivizmus és pedagógia*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2002.

Nemes Nagy Ágnes: Film a 18. századból (Kazinczyról). In: Nemes Nagy Ágnes: *Metszetek*. Magvető Kiadó, Budapest, 1982. 231–242. – az első cím nem dőltbetűs (a többi szakirodalomban is)

Nemes Nagy Ágnes: *A hegyi költő*. Magvető, Budapest, 1984.

Németh Andor: *József Attila*. Kolozsvár, Polis, 2005.

Orbán Gyöngyi: *Megértő irodalomoktatás.* Stúdium Könyvkiadó, Kolozsvár, 1998. https://www.academia.edu/94153774/Orb%C3%A1n_Gy%C3%B6ngyi_Meg%C3%A9rt%C5%91_irodalomoktat%C3%A1s

Orbán Gyöngyi: *Ígéret kertje. A dialógus poétikája felé*. Pro Philosophia – Polis Kiadó, Kolozsvár, 1999. https://mek.oszk.hu/07700/07709/07709.htm

Orbán Gyöngyi: *Háttérelemzések. Esszék a korszerű irodalomtanítás köréből*. KOMP-PRESS Korunk Baráti Társaság Kiadó, Kolozsvár, 2000. https://www.korunk.org/konyvek/letoltkonyvek/z_zOrbanGyongyi_Hatterelemezesek.pdf

Pethőné Nagy Csilla: *Módszertani kézikönyv*. Korona, Budapest, 2007.

Prievara Tibor: *A 21. századi tanár. Digitális pedagógiai kézikönyv.* Neteducatio, Budapest, 2018.

Redl Károly: *Az égi és a földi szépről.* Gondolat, Budapest, 1988.

Reményik Sándor, Áprily Lajos és Tompa László költészete – Alter-Tanterv https://www.youtube.com/watch?v=SEtAIhA9OFk&list=PLjBBg23S0q2TCtJvZRDbUdvJgMb_Q-yL4&index=12

S. Varga Pál: *A nemzeti költészet csarnokai. A nemzeti irodalom fogalmi rendszerei a 19. századi magyar irodalomtörténeti gondolkodásban.* Balassi Kiadó, Budapest, 2005.

S. Varga Pál: *Két világ közt választhatni. Világkép és többszólamúság Az ember tragédiájában.* Argumentum, Budapest, 1997.

Samu Ágnes: *Kreatív írás*, Holnap Kiadó, Budapest, 2004.

Sándor Klára: *Nyelv és társadalom.* Krónika Nova, Budapest, 2016.

Sipos Lajos (szerk.): *Irodalomtanítás I-II.* Pauz Kiadó, 1994.

Sipos Lajos (főszerk.): *Irodalomtanítás a harmadik évezredben*. Krónika Nova Kiadó, 2006. https://mek.oszk.hu/22000/22017/22017.pdf

Sipos Lajos: *Tamási Áron*. Elektra, Bp., 2006.

Steklács János: *A szövegértés tanítása és mérése.* Akadémiai Kiadó, Budapest, 2015.

Steklács János: *Az olvasás–szövegértés pedagógiája.* Dinasztia Kiadó, Budapest, 2009.

Szajbély Mihály: *Intermediális randevúk a 19. században. Arany, Kemény, Jókai & Co. (Exkurzus: Fényképíró úr Nádas Péter)*. Pannónia Könyvek, Pécs, 2008.

Szajbély Mihály: *Jókai Mór.* Pesti Kalligramm Kft., 2010.

Szegedy-Maszák Mihály: Radnóti Miklós és a holocaust irodalma. In: Uő: *Irodalmi kánonok*. Debrecen, Csokonai Kiadó, 1998. (digitalizált változata: http://real-j.mtak.hu/1466/1/LITERATURA_1996.pdf)

Szegedy-Maszák Mihály: A regényszerűség meghaladása. 1933: Kosztolányi Dezső: Esti Kornél. In: *A magyar irodalom történetei III*. Gondolat, Budapest, 2007. 230–244. https://ro.scribd.com/document/372454927/2011-0001-542-05-A-magyar-irodalom-tortenetei-3

Szepesi Erika, Szerdahelyi István: *Verstan*. Gondolat, Budapest, 1981.

Szerb Antal: Vörösmarty-tanulmányok. In Szerb Antal: *Gondolatok a könyvtárban*. Magvető Kiadó, Budapest, 1981. 363–447.

Szerdahelyi István: *Műfajelmélet mindenkinek.* Akadémiai Kiadó, Budapest, 1997.

Szikszainé Nagy Irma: *Leíró magyar szövegtan*. Osiris Kiadó, Budapest, 1999.

Szikszainé Nagy Irma: *Szövegértés – szövegelemzés – szövegalkotás*. Budapest, 2000.

Szilágyi Márton: *Forrásérték és poétika: Kazinczy Ferenc: Fogságom naplója.* Irodalomtörténeti füzetek, 177. Budapest, 2017. https://www.mek.oszk.hu/19500/19588/19588.pdf

Szilágyi Márton: *„Mi vagyok én?" Arany János költészete*. Kalligram, Budapest, 2017.

Szilágyi Zsófia: *Móricz Zsigmond*. Kalligram, Pozsony, 2013.

Szirák Péter: *Ki említ megérkezést? – A régi és a két világháború közötti magyar irodalmi útirajzról,* Ráció Kiadó, Budapest, 2016.

Szőke-Milinte Enikő: *A kommunikációs kompetencia fejlesztése. Az általános kommunikációs készségek fejlesztésének elmélete és gyakorlata*. Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsészettudományi Kar, Piliscsaba, 2007.

T. Szabó Levente: *Mikszáth, a kételkedő modern. Történelmi és társadalmi reprezentációk Mikszáth Kálmán prózapoétikájában.* L`Harmattan, Budapest, 2007.

T. Szabó Levente: A Vas-úton: az utazás mint látásmód és poétika. In: Szilágyi Márton (szerk.): *Ki vagyok én? Nem mondom meg…*, Petőfi Irodalmi Múzeum, Budapest, 2014. 343–366.

Tamás Menyhért (szerk.): *Zeng a magosság. In memoriam Tamási Áron.* Nap Kiadó, 1997.

Tapodi Zsuzsa: Imagológia: kérdések, módszerek, törekvések. In: Tapodi Zsuzsa (szerk.): *Imagológiai olvasókönyv.* Scientia Kiadó, Kolozsvár, 2016. 17–28.

Tari Lujza: A romantikus bordal és a Vörösmarty-bordalok korabeli megzenésítései. In *Vörösmarty mai szemmel*. Árgus Kiadó –Vörösmarty Társaság, Székesfehérvár, 2000. 101–128.

Tarjányi Eszter: A dzsentri exhumálása. *Valóság.* 49. évf. 2003. 5. szám. 38–64.

Tarjányi Eszter: *Arany János és a parodisztikus hagyomány.* Universitas EditioPrinceps, Budapest, 2013. – a szerző neve után kettőspont a vessző helyett (koncepcióból került át, nem vettem eddig észre), a többi szakirodalomban is

Tary Blanka – Fejes József Balázs – Hódi Ágnes – Szenczi Beáta – Vígh Tibor: *Javaslatok a szövegértés tantárgyakba ágyazott fejlesztéséhez – az olvasási stratégiák tanítása I-II. Anyanyelv-pedagógia,* 2002.4.1, 2023.1.1. https://www.anyanyelv-pedagogia.hu/cikkek.php?id=982, https://www.anyanyelv-pedagogia.hu/cikkek.php?id=995

Tasi József (szerk.): *„Merre? Hogyan?" Tanulmányok Pilinszky Jánosról*. Petőfi Irodalmi Múzeum, Budapest, 1997.
https://library.hungaricana.hu/hu/view/ORSZ_PIMU_Pimkonyvei_06_merre/?pg=0&layout=s

Tátrai Szilárd: *Bevezetés a pragmatikába funkcionális kognitív megközelítésben*. Tinta Könyvkiadó, Budapest, 2011.

Temple, C. – Steele, J. L. – Meredith, K. S.: *Hogyan neveljünk gondolkodó olvasókat?* VIII. Tankönyv. A Reading and Writing for Critical Thinking Projekt (A kritikai gondolkodás fejlesztése az olvasási és írás készségen keresztül) számára készült segédanyag. International Reading Association, Open Society Institute, 1998.

Tokarev, Sz. A. (szerk.): *Mitológiai enciklopédia I–II.* Gondolat Kiadó, Budapest, 1988.

Tóth László: *Az olvasás pszichológiai alapjai*. Pedellus Tankönyvkiadó, Debrecen, 2002.

Tóth László: *Az írásbeli szövegalkotás pszichológiai alapjai – módszerek a fejlesztéshez –*. Pedellus Tankönyvkiadó, Debrecen, 2006.

Tóth Szergej – Földes Csaba – Fóris Ágota (szerk.): *Lexikológia és lexikográfiai látkép: problémák, paradigmák, perspektívák.* Generalia, Szeged, 2004. pp. 8–13; 24–43; 71–79; 145–150.

Tóth-Mózer Szilvia – Misley Helga: *Digitális eszközök integrálása az oktatásba*. Eötvös Lóránd Tudományegyetem, Budapest, 2019. https://mindenkiiskolaja.elte.hu/wp-content/uploads/2019/09/Digit%C3%A1lis-eszk%C3%B6z%C3%B6k-integr%C3%A1l%C3%A1sa-az-oktat%C3%A1sba_INTERA.pdf

Trencsényi-Waldapfel Imre: *Mitológia.* Gondolat Kiadó, Budapest, 1983. http://users.atw.hu/gasztonlaci/mitologia/index.htm

Wacha Imre: *A korszerű retorika alapjai I-II*. Szemimpex Kiadó, Budapest, 1993.

Zentai Mária: Álmok hármas útján. 1831 Vörösmarty Mihály: Csongor és Tünde In: Szegedy-Maszák Mihály (főszerk.): *A magyar irodalom története II. 1800-tól 1919-ig*. Gondolat Kiadó, Budapest, 2007. 169-183. https://f-book.com/mi/index.php?chapter=M209ZENTALMO

https://adatbazisokonline.mnl.gov.hu/
https://www.arcanum.com/hu/
https://digiteka.ro/index/adatbazis
https://www.hungaricana.hu/hu/adatbazisok/leveltari-iratgyujtemeny/
https://helyesiras.mta.hu/helyesiras/default/suggest

MUNKACSOPORT

Név	Fokozat/Tudományos cím	Munkahely/intézmény/település /megye
Deák Magdolna	I-es fokozat	Bod Péter Tanítóképző, Kézdivásárhely, Kovászna megye
Demeter Emőke-Csilla	I-es fokozat	Ady Endre Elméleti Líceum, Nagyvárad, Bihar megye
Farmati Anna	dr., egyetemi adjunktus	Babeș-Bolyai Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar, Kolozsvár, Kolozs megye
Gál Ilona-Gyöngyi	I-es fokozat	Református Gimnázium, Szatmárnémeti, Szatmár megye
Kovács Éva	dr., I-es fokozat	Zilahi Református Wesselényi Kollégium, Szilágy megye
Siklódi Beáta	I-es fokozat	Bolyai Farkas Elméleti Líceum, Marosvásárhely, Maros megye
Zsemlyei Borbála	dr., egyetemi adjunktus	Babeș-Bolyai Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar, Kolozsvár, Kolozs megye

Szakmai irányítók

Név	Fokozat/Tudományos cím	Intézmény
Fazakas Emese	dr., egyetemi habilitált docens	Babeș-Bolyai Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar, Kolozsvár, Kolozs megye
Váradi Izabella	dr., I-es fokozat	Országos Curriculum és Értékelési Központ, Bukarest

Anexa nr. 11A

Programa școlară
pentru disciplina

Limba și literatura maghiară maternă

Clasele a IX-a – a XII-a
Trunchi comun și curriculum de specialitate (TC+CS)
Filiera teoretică, profilul uman,
specializarea științe sociale

Învățământ liceal

− 2026 −

Anexa nr. 11A
Programa școlară pentru disciplina *Limba și literatura maghiară maternă, clasele a IX-a – a XII-a*, trunchi comun și curriculum de specialitate (TC+CS)

- *Filiera teoretică, profilul uman, specializarea științe sociale*

NOTĂ DE PREZENTARE

Studierea limbii și literaturii maghiare joacă un rol fundamental în dezvoltarea intelectuală și culturală a elevilor de liceu, deoarece contribuie la formarea capacității de înțelegere a fenomenelor lingvistice și literare în contexte culturale mai largi și în evoluția lor istorică. Totodată, disciplina consolidează identitatea, dezvoltă gândirea critică și competențele necesare pentru o raportare reflexivă la societate și la lumea din jurul nostru.

Programa școlară a disciplinei *Limba și literatura maghiară (maternă)* reprezintă oferta curriculară destinată clasei a IX-a și constituie una dintre componentele planului-cadru național. Planul-cadru național este înțeles ca un sistem coerent care reunește ansamblul elementelor ce reglementează activitatea didactică din sistemul de învățământ preuniversitar: planuri-cadru, programe școlare și standarde naționale de evaluare. Programa școlară se bazează pe prevederile planurilor-cadru pentru învățământul liceal în limbile minorităților naționale, aprobate prin Ordinul OMEC nr. 6.932/2025, conform cărora disciplina *Limba și literatura maghiară (maternă)* face parte din trunchiul comun. Elevii din clasele liceelor teoretice, forma de învățământ zi, profil uman, specializarea științe sociale studiază trunchiul comun cu o frecvență de trei ore pe săptămână în clasa a IX-a și a X-a, și 2 ore pe săptămână în clasele a XI-a și a XII-a, iar curriculumul de specialitate este parcurs cu o frecvență de 1 oră pe săptămână în clasele a IX-a – a X-a, respectiv 2 ore în clasele a XI-a – a XII-a. Programa școlară reprezintă continuarea programei școlare de *Limba și literatura maghiară (limba maternă*), cu viziune nouă, aprobată prin Ordinul ministrului nr. 3393 / 28.02.2017 pentru clasele V–VIII, și se concentrează pe dezvoltarea și completarea competențelor formate în clasele V–VIII.

Această programă școlară are la bază o serie de documente legislative și de politică educațională, existente la nivel național și internațional: ● Legea Învățământului Preuniversitar nr. 198 din 2023, cu modificările și completările ulterioare, care prevede drept finalitate educațională principală formarea competențelor, înțelese ca ansamblul multifuncțional și transferabil de cunoștințe, abilități și atitudini; ● Profilul de formare al absolventului, aprobat prin OME nr. 6731/2023, deziderat educațional construit pe repere fundamentale de dezvoltare, având la bază cele opt competențe-cheie; ● Repere pentru proiectarea, actualizarea și evaluarea Curriculumului național. Cadrul de referință al Curriculumului național, aprobat prin OME nr. 3239/2021, ce definește cadrul de construcție și de restructurare a curriculumului; ● Recomandarea Consiliului din 22 mai 2018 privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții (Council Recommendation of 22 May 2018 on key competences for lifelong learning)1; ● Cadrul european pentru studiul literaturii în învățământul secundar (LiFT-2); ● Portofoliul european al limbilor (The European Language Portfolio).

Viziunea programei școlare are la bază propunerea conceptuală elaborată de grupul de lucru al departamentelor maghiare din cadrul Facultății de Litere a Universității „Babeș–Bolyai". Programa școlară în continuare acordă o importanță deosebită înțelegerii diferitelor tipuri de texte, precum și sensibilității și exigenței față de exprimare în producerea orală și scrisă. Acest demers este completat de dezvoltarea unor strategii de interpretare prin care se analizează operele literare în context istoric și cultural.

Programa școlară consideră studierea literaturii ca un mediu al (auto)formării estetice – și, în acest sens, al orientării în lume și al cunoașterii de sine –, al literației, precum și al dobândirii „culturii generale". Experiența cititorului prin lecturarea literaturii ca artă a limbajului este plasată în centrul procesului educațional, iar elevii sunt pregătiți pentru o exprimare clară, dialog și pentru diverse forme de comunicare orală și scrisă în spațiul public. Accentul orelor de literatură se pune pe crearea situațiilor care ajută ca lectura să fie o experiență estetică. Modelul didactic propus pornește de la recunoașterea legăturii esențiale dintre operă și cititor, adică de la ideea că opera (literară) nu este un obiect al cunoașterii (științifice), ci există ca operă doar în experiența lecturii și receptării.

Parcurgerea disciplinei prin dialogul cu operele studiate – în contrast cu practica monologică, centrată pe transmiterea de cunoștințe – presupune ca scopul să nu fie predarea conținuturilor educaționale (informații de istorie literară și/sau teoria literaturii) și utilizarea lor ca modalități de clasificare, în care operele sunt doar ilustrații ale acestor cunoștințe, ci dimpotrivă: cunoștințele să fie utilizate ca fundal pentru lectura interpretativă a operelor, subordonate dezvoltării experienței estetice, iar conceptele adecvate să fie folosite ca instrumente pentru formarea și îmbogățirea schemelor și codurilor textuale necesare interpretării.

Programa școlară se bazează pe un principiu organizatoric cronologic, fără ca scopul să fie predarea istoriei literare clasice. Practica „atelierului de interpretare a operelor literare" presupune parcurgerea anuală

a patru demersuri interpretative comune, coordonate de profesor, construite pe interpretarea mai multor opere literare sau fragmente din epoci diferite, având o deschidere spre creații din literatura universală, cultura pop, arte conexe, texte documentare și metatexte. Activitatea se bazează pe experiența lecturii lente, care generează trăiri, prin care cititorul poate percepe opera ca problemă existențială. Rolul profesorului nu este doar explicarea și „facilitarea înțelegerii" – întrucât aceasta impune elevului o receptare pasivă –, ci implicarea și inițierea elevului în procesul de interpretare a operei. Din multitudinea operelor literare propuse pentru temele activităților, profesorul va selecta textele sau fragmentele având în vedere interesul și nivelul clasei, respectând cerințele minime prevăzute, având posibilitatea de a le completa cu alte texte sau fragmente recomandate în cadrul temelor.

Accentul pe identificarea și rezolvarea problemelor lingvistice începe în ciclul primar, dar fenomenele care necesită utilizarea unei terminologii mai complexe și mai abstracte sunt introduse și analizate în profunzime în ciclul gimnazial. În ciclul liceal se propune identificarea relațiilor lingvistice complexe, iar punctele de plecare nu se mai limitează la experiențele directe, ci pot include și experiențele acumulate prin lectură, conversație și discuții. Procesul de învățare, având componente ca observarea, sistematizarea și generalizarea, este prezent, însă devin tot mai esențiale discuțiile, argumentarea, gândirea critică și formularea unor explicații alternative. Accentul se mută treptat de la dezvoltarea înțelegerii și producției de texte la studiul problemelor legate de paradigmele lingvistice, dezvoltarea capacității de a interpreta date și informații lingvistice, evaluarea critică a calității surselor alternative și formularea argumentelor, luarea deciziilor și aplicarea abordărilor lingvistice.

Dezvoltarea competențelor lingvistice din cadrul programelor școlare pentru clasele I-VIII are la bază o abordare funcțională, care nu pornește de la o clasificare prestabilită a limbii, ci de la conținutul, situația și contextul tipurilor de comunicare, astfel încât fiecare fenomen să poată fi interpretat în conformitate cu contextul specific de comunicare. În centrul atenției sunt texte care pot fi structurate în moduri diferite, evidențiind multiplele posibilități de reprezentare lingvistică. Programa școlară pentru ciclul liceal urmează parțial orientările bazate pe experiența proprie a elevilor, însă solicită tot mai mult activități inovatoare care, pe lângă exersarea rezolvării de probleme și a cercetării conștiente, urmăresc dezvoltarea sensibilității lingvistice, a gândirii critice și a creativității în utilizarea limbii. Prin implicarea elevilor în diferite tipuri de activități cognitive, profesorul îi orientează către descoperirea independentă a fenomenelor lingvistice. Astfel, și dimensiunea lingvistică a textelor (literare) poate fi abordată ca o problemă care justifică importanța aspectelor pragmatice, diacronice, sociale și cognitive ale utilizării limbajului.

Din punct de vedere metodologic, abordarea curriculumului presupune, de asemenea, utilizarea unor metode de predare și învățare care vizează dezvoltarea competențelor, precum și forme variate de organizare a învățării.

Structura programei școlare:

1. Notă de prezentare;
2. Competențe generale: subsisteme de comunicare și competențe cognitive care vizează dezvoltarea comunicării orale, înțelegerea și interpretarea textelor scrise, a redactării de texte, precum și sensibilitatea și rafinamentul în utilizarea limbajului;
3. Competențe specifice componente și subsisteme ale competențelor de bază (domenii de abilități și competențe dezvoltate ca urmare a învățării, seturi de motivații și atitudini);
4. Domenii de conținut și conținuturi de învățare care contribuie la dezvoltarea competențelor specifice pe baza seturilor de abilități. Domenii de conținut:
   - noțiuni de teoria literaturii (noțiuni de poetică, naratologie, de teoria genului și istoria stilistică)
   - lista autorilor recomandați
   - domenii problematice, teme care provoacă reflecție
   - teme și opere literare recomandate pentru atelierul de interpretare a operelor;
5. Exemple și activități de învățare: exemple recomandate de activități de învățare care contribuie la dezvoltarea competențelor prin integrarea conținuturilor;
6. Sugestii metodologice.

Abrevieri utilizate în programă:

TC = trunchi comun
CG = competență generală
CS = competență specifică
EAI = exemple de activități de învățare
(CS) = curriculum de specialitate

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Înțelege diferite tipuri de texte în contexte formale și informale, apreciind calitatea lor estetică**
CG2	**Aplică strategii de interpretare a textelor în contexte istorice și culturale**
CG3	**Produce oral și în scris diferite tipuri de texte exprimându-se cu sensibilitate și rafinament**

Clasa a IX-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

(TC) CG 1 - Înțelege diferite tipuri de texte în contexte formale și informale, apreciind calitatea lor estetică

Clasa a IX-a
(TC) CS 1.1. Înțelege diferența dintre lectura referențială și lectura literară în receptarea diferitelor tipuri de texte
- *compararea textelor literare și nonliterare pe baza caracteristicilor specifice (de ex. sub formă de tabel sau diagramă Venn)* - *observarea modului de receptare în cazul a două interpretări (referențială și literară) ale aceleiași teme* - *identificarea comunicării obiective și subiective în texte literare și nonliterare* - *adoptarea unei poziții cu privire la una dintre cele două interpretări (referențială și literară) oferite pe baza unui text literar* - *descoperirea rolului codurilor literare în crearea sensului conotativ în texte de diferite genuri* - *conștientizarea propriului proces de înțelegere, a obstacolelor în calea înțelegerii și eliminarea barierelor în calea înțelegerii (de ex. sub forma unui jurnal cu dublă intrare /hărți mentale/discuții)* - *corectarea individuală a erorilor de înțelegere/interpretare (de ex. recitire, reflecție, rezolvare de probleme, corectare)* - *evaluarea rezultatelor învățării în funcție de propriile obiective și așteptări, precum și de așteptările altor persoane*
(TC) CS 1.2. Înțelege conversațiile cotidiene, textele argumentative, textele documentare, textele multimedia și metatextele mai simple pentru a obține informații
- *identificarea informațiilor explicite și implicite în diferite tipuri de texte nonliterare* - *identificarea argumentelor, contraargumentelor și concluziilor în texte argumentative și metatexte simple (de ex. sub formă de model grafic)* - *identificarea informațiilor din texte documentare (de ex. orar, buletin meteorologic, instrucțiuni de utilizare, factură, bilet) în situații reale de viață* - *asocierea diferitelor tipuri de texte nonliterare cu rezumatele acestora* - *observarea textelor multimedia în baza unor criterii sub formă de tabel* - *analiza critică a mesajelor primite în diferite situații de comunicare*
(TC) CS 1.3. Denumește concepte poetice, naratologice, noțiuni legate de teoria a genului și de istoria stilurilor literare în raport cu diferite tipuri de texte
- *identificarea trăsăturilor genului și speciei literare a diferitelor texte* - *așezarea operelor citite pe o axă cronologică a stilurilor literare* - *ilustrarea prin exemple a conceptelor de poetică, naratologie, teorie a genurilor și istorie a stilurilor pe baza experiențelor de lectură* - *exerciții de versificație pentru diferențierea ritmului în versificația accentuată și metrică*
(TC) CS 1.4. Identifică calități valorice în texte literare și non-literare
- *identificarea valorilor comunicaționale și estetice exprimate în texte literare și nonliterare* - *observarea valorilor exprimate în texte multimedia (reclamă, videoclip de campanie, fragment de film)* - *compararea valorilor exprimate în texte literare și nonliterare sub forma unui model grafic* - *identificarea perspectivelor și situațiilor de viață care stau la baza valorilor exprimate* - *aplicarea asumată a propriului sistem de valori*

(TC+CS) CG 2 - Aplică strategii de interpretare a textelor în contexte istorice și culturale

Clasa a IX-a
(TC) CS 2.1. Aplică strategii de interpretare a textului în opere nonliterare, epice și lirice
- *exersarea lecturii expresive, receptive și interpretative* - *identificarea caracteristicilor textelor nonliterare* - *interpretarea caracteristicilor textelor nonliterare conform unor criterii prestabilite* - *identificarea diferențelor între caracterul liric și narativ* - *analiza relației dintre titlu și text* - *interpretarea textelor lirice prin descoperirea valorilor semantice a figurilor de stil și a tropilor* - *identificarea variațiilor de discurs poetic, context liric și mod de exprimare*

Clasa a IX-a
- *analiza rolului rimei și ritmului în textele lirice* - *distincția dintre relatarea acțiunii de către personaje și vocea naratorului în textele epice (discurs direct, discurs indirect, discurs indirect liber)* - *identificarea elementelor de atmosferă și a efectelor acestora în opere lirice și epice* - *interpretarea caracterului parabolic la nivelul acțiunii, personajelor și motivelor*
(TC) CS 2.2. Interpretează date lingvistice pe baza unor criterii specifice
- *familiarizarea cu metodele de colectare a datelor* - *utilizarea practică a fondurilor și bazelor de date, a dicționarelor (online)* - *familiarizarea cu criteriile de căutare a datelor specifice* - *identificarea informațiilor și datelor referitoare la o temă prestabilită* - *clasificarea datelor lingvistice conform unor criterii specificate*
(TC) CS 2.3. Rezumă propria experiența de lectură într-un răspuns scurt, utilizând corect noțiunile acumulate
- *formularea unor ipoteze privind tema operei literare pe baza titlului* - *observarea relației dintre titlu și text* - *descoperirea trăsăturilor de gen ale operelor lirice și epice în cadrul unei opere literare lecturate* - *distincția dintre ficțiune și realitate în operele literare* - *formularea intenției didactice în raport cu valorile exprimate în textele cu caracter parabolic* - *identificarea caracteristicilor lingvistice, stilistice, tonalității și atmosferei textului* - *identificarea calităților estetice ale textului* - *recunoașterea rolului structural și expresiv al ritmului și al rimei în poezie*
(TC) CS 2.4. Recunoaște caracteristicile textelor din diferite epoci literare în vederea dezvoltării perspectivei istorice
- *identificarea și discutarea informațiilor și datelor legate de diferite epoci literare, conform unor criterii prestabilite* - *identificarea caracterului istoric al textului* - *compararea propriilor experiențe existențiale cu cele din lecturile literare* - *identificarea schimbărilor de sistem de valori în opere cu tematică istorică* - *recunoașterea evoluției formelor de exprimare în texte aparținând unor epoci diferite* - *identificarea trăsăturilor stilistice ale textelor literare sub formă de răspunsuri scurte*
(TC+CS) CS 2.5. Interpretează motivele schimbărilor lingvistice în vederea dezvoltării perspectivei istorice
(TC) - *căutarea unor informații și date referitoare la anumite cauze ale schimbărilor lingvistice și discutarea acestora pe baza unor criterii prestabilite.* - *descoperirea posibilităților de schimbare în timp a frazemelor și proverbelor* - *analiza trăsăturilor lingvistice (gramaticale) ale textelor literare vechi* - *recunoașterea împrumuturilor lexicale în texte din diferite perioade* *recunoașterea mecanismelor care facilitează integrarea în limbaj a cuvintelor împrumutate* **(CS)** - *analiza evoluției limbii maghiare prin compararea formei sale din monumentele lingvistice timpurii și codexuri medievale cu limba maghiară contemporană* - *analiza asemănărilor și diferențelor în raport cu limba maghiară contemporană*

(TC+CS) CG 3 - Produce oral și în scris diferite tipuri de texte cu sensibilitate și rafinament în exprimarea lingvistică

Clasa a IX-a
(TC) CS 3.1. Compune texte adecvate contextului, ținând cont de diferențele regionale și sociale
- *identificarea trăsăturilor propriei variante dialectale/regionale a limbii materne și compararea acestora cu variantele utilizate în alte regiuni dialectale, cu ajutorul hărților digitale* - *compararea textelor formulate în diferite variante ale limbii și evidențierea asemănărilor și diferențelor* - *producerea de texte în diferite variante lingvistice, în funcție de situație, scop, emițător și receptor* - *analiza relației dintre varianta regională a limbii și identitatea personală/culturală, ca rezultat al unei cercetări realizate de elevi (de exemplu: cuvinte și expresii folosite în familie care nu apar în varianta normativă)* - *crearea de texte orale pe baza cuvintelor-cheie și a rețelei tematice* - *producerea de texte cu respectarea micro- și macrostructurii textului*

Clasa a IX-a
- *redactarea unei povești prin aplicarea progresiei tematice*
(TC) CS 3.2. Participă la interacțiuni verbale și produce monologuri în diverse situații de comunicare
- *exerciții complexe de tip situațional privind inițierea comunicării (salut, prezentare, adresare), menținerea și încheierea relației de comunicare* - *exersarea dialogului în contexte informale și formale, având în vedere relația dintre interlocutori* - *identificarea factorilor perturbatori în comunicare* - *pregătirea pentru rolul de coordonator al conversației în dialoguri cu mai mulți participanți* - *exersarea metodei ascultării active / atenției receptive* - *utilizarea dialogului și monologului ca procedee caracterologice* - *crearea unui schimb de replici cu caracter umoristic* - *participare responsabilă în diverse interacțiuni, cu respectarea convențiilor comunicative și a principiilor etice, precum și cu aprecierea diversității culturale*
(TC) CS 3.3. Produce tipuri de texte funcționale (scrisoare privată/oficială, invitație, completare de formulare) adaptate unei anumite situații de comunicare
- *exersarea redactării unui enunț tematic în scrisori personale și oficiale* - *redactarea unei invitații în registre stilistice diverse, corespunzătoare unor contexte variate* - *proiectarea unor pliante pentru evenimente literare* - *exersarea respectării regulilor de completare a formularelor de candidatură* - *redactarea unei scrisori de admirație, reale sau fictive, adresate unui artist sau actor preferat, cu aprecierea activității sale artistice.* - *redactarea unei scrisori adresate primăriei pentru soluționarea unei probleme comunitare*
(TC) CS 3.4. Produce texte argumentative mai simple în situații de comunicare cotidiană
- *formularea unor mesaje variate pentru exprimarea opiniilor, gândurilor, emoțiilor, argumentelor și contraargumentelor în contexte formale și informale, prin diverse medii, adaptate situației de comunicare* - *asocierea unor afirmații cu dovezi/argumente și contraziceri/contraargumente* - *exersarea delimitării între fapte și opinii în diferite contexte de comunicare* - *exersarea exprimării unui punct de vedere (într-un text de trei minute sau trei paragrafe)* - *motivarea și explicarea detaliată a unui răspuns la o întrebare* - *integrarea exemplelor și citatelor în texte argumentative* - *exersarea argumentării scurte și eficiente prin teme cotidiene* - *exersarea argumentului derivat dintr-o definiție* - *crearea de discursuri adaptate diferitelor destinatari* - *crearea unor texte scurte, cu caracter comic, în care se formulează scuze și explicații pentru diverse situații*
(TC) CS 3.5. Produce texte jurnalistice, digitale/multimedia (de ex. mesaje text, SMS-uri, mesaje vocale, comentarii, e-mailuri, reclame, crearea de evenimente, texte pentru rețelele de socializare) în diverse situații de comunicare
- *participare conștientă la comunicarea scrisă online, cu aplicarea regulilor de ortografie* - *formularea aceluiași mesaj în moduri diferite, adaptate diverselor situații de comunicare* - *pregătirea unui scenariu detaliat al unor evenimente/zile comemorative* - *exersarea utilizării eficace a resurselor din biblioteci electronice* - *formularea mesajelor vocale într-un mod concis* - *elaborarea de materiale-suport pentru învățare cu sprijinul inteligenței artificiale*
(TC) CS 3.6. Creează texte narative, descriptive, bazate pe experiențe reale sau fictive
- *transformarea experienței de lectură în reflecție scrisă, cu exprimarea unui mesaj semnificativ, într-un format de jurnal de impresii* - *exersarea tehnicii scrisului reflexiv (de ex. pentru formularea ideilor, opiniilor, argumentelor și întrebărilor personale)* - *integrarea dialogului și monologului într-un text narativ* - *integrarea unui text descriptiv într-un text narativ* - *relatarea unei zi de școală sub forma unui fragment de jurnal, din perspectivă individuală și colectivă*
(CS) CS 3.7. Creează texte creative pe baza unor texte literare
- *crearea unei parabole / pilde într-o situație inversată (de ex. copil către părinte, elev către profesor, elev către elev)*

Clasa a IX-a
- *compunerea unor mituri de origine pe baza unei teme date (de ex. Povestea coborârii mele în lumea de dincolo)* - *redactarea unei scrisori de răspuns (de exemplu: la scrisoarea 62 a lui Mikes Kelemen)* - *redactarea unui text argumentativ pe baza unor enunțuri extrase din opere literare (de exemplu: Mikes Kelemen, scrisoarea 62: „Din toate acestea vedem că învățătura de opt sau nouă ani nu aduce folos nici celui care o face, nici țării.”)* - *continuarea enunțurilor inițiale în moduri stilistice diverse (de ex. Cel mai important lucru pe care l-am învățat vreodată…)* - *crearea unui lanț narativ pornind de la titluri de opere literare studiate (în grupuri de trei, poveste în trei părți)* - *redactarea unui discurs consultativ adresat unui personaj dintr-o operă literară studiată (de ex. cu utilizarea limbajului și modului de gândire specifice epocii operei sau cu evidențierea distanței temporale prin limbaj și gândire specifice secolului XXI)*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Autori recomandați	**(TC)** **1.1.** Balassi Bálint **1.2.** Csokonai Vitéz Mihály **1.3.** Heltai Gáspár **1.4.** Janus Pannonius **1.5.** Mikes Kelemen **1.6.** Zrínyi Miklós
2. Noțiuni	**(TC)** **2.1.** lectura referențială vs. lectura literară **2.1.** caracteristicile textului literar: – ficționalitate, construcție lingvistică, caracter istoric, sens conotativ – rolul codurilor și formelor literare în organizarea textului – autor, cronologie, cultură, viziune asupra lumii, istoricitate, epocă literară, stil, stilul caracteristic al unei epoci, curent literar, sinteză stilistică – criterii de interpretare în procesul lecturii – valori și raporturi valorice (în operele literare) – calități estetice (frumos, urât, tragic, comic, sublim, josnic, idilic, elegiac) – tonalități (obiectiv, subiectiv, odic, patetic, tragic, elegiac, umoristic) **2.3.** epoci și curente stilistice: – Antichitate, Evul Mediu, Renaștere, umanism, Reforma protestantă, Baroc, Rococo **2.4.** monumente ale limbii maghiare: – fragmente de texte, texte integrale, glose **2.5.** lectura operelor epice: – epica, povestea, narațiunea, naratorul, perspectiva narativă, vocea narativă, personajul, structura personajelor, tehnici de caracterizare – genuri epice: povestire biblică, parabolă, fabulă cu morală, învățătură, predică, legendă, cronică, legendă istorică, gestă, epopee (propoziție tematică, invocație, in medias res, comparații epice, enumerare, intervenție divină, epitete constante, anticipare narativă), scrisoare literară, nuvelă. – narațiune și învățătură, caracter parabolic **2.6.** lectura operelor lirice: – lirism, eul liric, situația poetică, situația de enunțare, stil de vorbire – genuri lirice: cântece (cântece de ostași, cântece de curuți), epigramă, imn, odă, psalm, lirica trubadurilor, cântece de dragoste cu imagini florale, odă elegiacă, elegie – pictura, sententia – versificație accentuată și metrică (picioare metrice, hexametru, pentametru, distih), versificație simultană, strofă (strofa Balassi), rimă, tipuri de rimă **2.7.** tipuri de texte: – monolog, dialog, texte documentare, metatexte, texte argumentative (argument, contraargument, punct de vedere, teză), scrisoare cu caracter personal, scrisoare oficială, invitație, texte multimedia, sms, mesaj, mesaj vocal, comentariu, e-mail, anunț, creare de eveniment, texte de pe rețelele de socializare **2.8.** fonduri de date, baze de date, tipuri de dicționare: – dicționare monolingve/explicative, multilingve, etimologice, de sinonime, dicționare de specialitate, dicționar ortografic, dicționare istorice ale limbii – articol de dicționar; funcția diferitelor tipuri de dicționare – asemănări și diferențe între fonduri de date, baze de date, dicționare tipărite și online **2.9.** schimbare lingvistică: – diversitatea lingvistică în timp – cauzele schimbărilor lingvistice: • cauze interne – sistemul limbii • cauze externe – schimbările sociale, culturale, influența evenimentelor istorice, contactul cu alte comunități lingvistice **2.10.** variante teritoriale și sociale:

Domenii de conținut	Conținuturi
	– variantă lingvistică, dialect, limbaj comun, standard, limbaje de hobby, variante lingvistice specifice vârstei, limbaje de specialitate
	(CS) **2.11.** mit, mitologie, legendă, mit de origine, povestea creației, povești despre distrugere, cântec ritualic al ursului, baladă eroică **2.12.** sursele istoriei limbii (texte manuscrise și tipărite din epoci diferite) **2.13.** permanența limbii în ciuda schimbărilor (transmiterea experiențelor și cunoștințelor între generații, cvasi-stabilitatea sistemului gramatical)
3. Atelier de interpretare textuală	**(TC)** **3.1. FORMARE INTELECTUALĂ ȘI EDUCAȚIE** (Cerință minimă: 3 opere epice și 3 opere lirice) **3.1.1. Opere literare din epocile studiate în clasa a IX-a:** *Halotti Beszéd és Könyörgés;* pilde biblice (Semănătorul; Fiul risipitor); *István király intelmei Imre herceghez*; Janus Pannonius: *A veronai Guarinóhoz* (Kérlek téged, e kornak fényessége…); *Vitázik Guarino mentegetőzésével; Guarinóhoz* (Így szóltál, Guarino, míg olvasgattad a könyvem…); Heltai Gáspár: *Száz fabula* (fragment); Mikes Kelemen: *Törökországi levelek* (scrisoarea 62); Csokonai Vitéz Mihály: *Jövendőlés az első oskoláról a Somogyban* **3.1.2. Opere asociabile** **3.1.2.1. Opere literare:** Apáczai Csere János: *Az iskolák fölöttébb szükséges voltáról*; Kosztolányi Dezső: *Halotti beszéd; A kulcs*; *Aranysárkány*; *Házi dolgozat*; *Fürdés; Sakk matt*; Márai Sándor*: Halotti beszéd; Füves könyv*; Kazinczy Ferenc: *A nagy titok*; Kölcsey Ferenc: *Emléklapra; Huszt*; Berzsenyi Dániel: *A magyarokhoz (II.)*; Gárdonyi Géza: *Bűntárgyalás*; Móricz Zsigmond: *Légy jó mindhalálig* (fragmente, scene care ilustrează viața școlară); Szabó Magda: *Abigél*; Karinthy Frigyes: *Tanár úr, kérem*; Vámos Miklós: *Pofon*; Ady Endre: *Üzenet egykori iskolámba*; Kovács András Ferenc: *Erdélyi iskolák falára*; Tóth Krisztina: *Verset állva; Tolltartó; Én csak egy nyugdíjas tanár vagyok*; Ottlik Géza: *Iskola a határon* (fragmente, scene care ilustrează viața școlară); Esterházy Péter: *Pápai vizeken ne kalózkodj!*; Pilinszky János: *A tékozló fiú keresése*; Dragomán György: *Oroszlánkórus*; Tamás Dénes: *Az élő ház*; Gion Nándor: *Sortűz egy fekete bivalyért* (fragmente, figura profesorului Fodó) **3.1.2.2. Opere din domenii artistice conexe:** Fra Angelico: *Predica de pe munte* (pictură, 1442); Raffaello Sanzio: *Școala din Atena* (pictură, 1510); Rembrandt Harmenszoon van Rijn: *Întoarcerea fiului risipitor* (pictură, 1669); *Lecția de anatomie a doctorului Tulp* (pictură, 1632); *Cina din Emmaus* (pictură, 1601); Jean-François Millet: *Semănătorul* (pictură, 1850); Munkácsy Mihály: Colpachi iskola (pictură, 1882); Vincent Van Gogh: *Semănătorul la apus* (pictură, 1888, ambele versiuni); Ferenczy Károly: *Predica de pe munte* (pictură, 1896); Csontváry Kosztka Tivadar*: Marokkói tanító* (pictură, 1908); Caravaggio: *Trișorii* (pictură, 1594); *A Pál utcai fiúk* (dramă cinematografică pentru tineret, adaptare a romanului lui Ferenc Molnár, Fábri Zoltán, 1969); *Cercul poeților dispăruți* (dramă cinematografică pentru tineret, Peter Weir: *Dead Poets Society*, 1989); *Mindenki* (*scurtmetraj,* Deák Kristóf, 2016); *Zâmbet de Mona Lisei* (dramă cinematografică, Mike Newel: *Mona Lisa Smile*, 2003); Cancelaria profesorilor (dramă cinematografică, İlker Çatak: *Teachers' Lounge,* 2023); *Fekete pont* (dramă cinematografică, Szimler Bálint, 2024) **3.1.3. Perspective asupra literaturii universale:** Marcus Aurelius: *Meditații*; *Profesorul și bacul* (poveste populară hindusă); J.D. Salinger: *De veghe în lanul de secară*; J. K. Rowling: *Harry Potter*; Sylvia Plath: *Inițiere*; Ernest Hemingway: *Tabăra indiană*; André Gide: *Întoarcerea fiului risipitor* **3.1.4. Oportunități de analiză retrospectivă:** Molnár Ferenc: *A Pál utcai fiúk* **3.1.5. Noțiuni** (valori, teme, motive reprezentate): păcat originar, cădere în păcat, pedeapsă, Eden, motivul arborelui, limbaj arhaic, strategii de învățare, inițiere, model de urmat, integrare, respectarea normelor, maturizare, implicare personală, tipare de comportament uman, transmiterea valorilor, responsabilitate, conformare, vocație, cunoaștere, principii educaționale, idealuri educaționale, roluri ale profesorului, conflicte școlare, drepturile copilului, protecția copilului

Domenii de conținut	Conținuturi
	3.2. DIMENSIUNI SACRE ȘI PROFANE ALE IUBIRII (Cerință minimă: 2 opere epice și 4 opere lirice) **3.2.1. Opere literare din epocile studiate în clasa a IX-a:** *Margit-legenda***;** *Szent Ferenc legendája* (Jókai kódex: *Az fordolt farkasról*); *Szent László legendája*; Balassi Bálint: *Hogy Juliára talála így köszöne néki*; *Juliát hasonlítja a szerelemhez, mely hasonlatosságot a Juúlialia dicséretin kezd el*; *Kiben az kesergő Céliáról ír*; Csokonai Vitéz Mihály: *A boldogság*; *Tartózkodó kérelem*; *A rózsabimbóhoz*; *A Reményhez* **3.2.2. Opere asociabile:** **3.2.2.1. Opere literare:** Dsida Jenő: *Arany és kék szavakkal*; Gárdonyi Géza: *Isten rabjai*; Lackfi János: *Szent Margit legendája*; Szerb Antal: *A szerelem a palackban*; Márai Sándor: *Vendégjáték Bolzanóban*; Csokonai Lili [EsterházyPéter]: *Tizenhét hattyúk*; Kovács András Ferenc: *Júliának különb dicséreti*; *Kiket Júliáról szerzett*; *Júliát az hithez hasonlítja; Magát az planétákhoz méri*; *Julia árnyékáról*; Orbán Ottó: *Melyben Balassi módján fohászkodik*; Nagy Gáspár: *Visszhangzó lépcsők egy eleven Balassi-szoborhoz*; Petri György: *Egy Balassi-strófa*; Varró Dániel: *Változatok egy gyerekdalra: Balassi Bálint* **3.2.2.2 Opere din domenii artistice conexe:** *Ilustrațiile din Codex Manesse care reprezintă dragostea cavalerească* (1305−1340); Jan van Eyck: *Portretul Arnolfini* (pictură, 1434); Sandro Boticelli: *Primăvara* (pictură, 1482); *Venus și Marte* (pictură, 1485); *Nașterea lui Venerei* (pictură, 1486); Hieronymus Bosch: *Grădina desfătărilor umane* (pictură, în jurul anului 1500); Tiziano: *Dragoste pământească și cerească* (pictură, 1512−1516); Peter Paul Rubens: *Grădina iubirii* (pictură, 1630−1632); Giovanni Lorenzo Bernini: *Extazul Sfineti Tereza* (statuie, 1647); François Boucher: *Iubitori în parc* (pictură, 1758); Jean-Honore Fragonard: *Leagănul* (pictură, 1767); Louis-Jean-François Lagrenée: *Amor și Psyché* (pictură, 1767−1771); Antonio Canova: *Amor și Psyche* (statuie, 1796); Gustav Klimt: *Sărutul* (pictură, 1907−1908); Szinyei Merse Pál: *Szerelmespár* (pictură, 1870); René Magritte: *Îndrăgostiții* (pictură, 1928); *Bucură-te, patrie maghiară!*(adaptarea imnului Gaude Mater Hungaria) – Schola Hungarica – Dobszay László; *Lucis cr eator optime* melodia gregoriană; Sator-Quartet – Heidl György și Bognár Szilvia: *Lucis creator optime*; Moniot d'Arras: *Ce fu en mai* (Cântec de vară); formația Kecskés: Gaucelm Faidit: *Cântece de trubaduri din secolele XII–XIII* (Hungaroton,1986); Ludwig van Beethoven: *Simfonia a IX-a* (simfonie, 1824, Partea a IV-a, Oda bucuriei); Richard Wagner: *Tristan și Isolda* (operă, 1859, Liebestod, fragment); Giacomo Puccini: *Turandot* (operă, 1926, „Nessun dorma", Aria lui Calaf, începutul actului III); Richard Wagner: *Inelul Nibelungilor* (ciclu de opere, 1876, „Awakening Scene", „Immolation Scene"); Giuseppe Verdi: *Trubadurul* (operă, 1853); Liszt Ferenc: *Két legenda: Assisi Szent Ferenc prédikál a madaraknak* (compoziție pentru pian, 1862−1863); *Árpád-házi Szent Margit legendája* (spectacol muzical de fantezie istorică prezentat de Trupa itinerantă Déryné din Kaposvár); *Fratele Soare, sora Lună* (dramă cinematografică, Franco Zefirelli: *Fratello sole, sorella luna*, 1972); *Omul care l-a ucis pe Don Quijote* (comedie de aventuri, Terry Gilliam: *The Man Who Killed Don Quixote*, 2018); *Shakespeare îndrăgostit* (comedie romantică, John Madden: *Shakespeare in love,* 1998); *Povestea unui cavaler* (comedie de aventuri cu tematică istorică, Brian Helgeland: *A Knight's Tale,* 2001) **3.2.3. Perspective asupra literaturii universale:** Platon: *Banchetul* (*Symposion*); Francesco Petrarca: *Cântecul*; William Shakespeare: *Sonete; Romeo și Julieta*; Miguel de Cervantes: *Don Quijote*; Umberto Eco: *Numele trandafirului*; Anton Pavlovics Csehov: *Despre dragoste și alte povestiri;* Johann Wolfgang von Goethe*: Faust* (partea I, II); Novalis*: Imnuri către noapte*; Lidia Amejko: *Viața sfinților din cartier* **3.2.4. Oportunități de analiză retrospectivă:** Petőfi Sándor: *János vitéz* **3.2.5. Noțiuni** (valori, teme, motive reprezentate): iubire sacră, iubire cavalerească, poezia trubadurilor, iubire renascentistă, curtare rococo, extaz, transfigurare, iubire platonică, transcendență, profan, cântece de dragoste cu imagini florale, cântece populare de situație, sacru, sfințenie, miracol, catalog de virtuți, literatură monastică, oferirea unui model, caracter educativ, exemplu moral, sacrificiu de sine, jertfă,

Domenii de conținut	Conținuturi
	asceză, slujire, căutarea fericirii, pasiune, dorință, împlinire, trecerea timpului, iubirea ca ideal, antropomorfizare, efemeritatea existenței umane **3.3. EXPERIENȚA APARTENENȚEI ȘI A STRĂINĂTĂȚII** (Cerință minimă: 2 opere epice și 4 opere lirice) **3.3.1. Opere literare din epocile studiate în clasa a IX-a:** Janus Pannonius: *Pannónia dicsérete*; *Egy dunántúli mandulafáról*; *Mikor a táborban megbetegedett*; *Búcsú Váradtól*; Mikes Kelemen: *Törökországi levelek*; Csokonai Vitéz Mihály: *Az estve*; *A tihanyi echóhoz*; *A magánossághoz*; *A pillangóhoz* **3.3.2. Opere asociabile** **3.3.2.1. Opere literare:** Berzsenyi Dániel: *A közelítő tél*; Kazinczy Ferenc: *Fogságom naplója* (fragment); Péterfy Gergely: *Kitömött barbár*; Kosztolányi Dezső: *A szegény kisgyermek panaszai*; *Esti Kornél* (fragment); Márai Sándor: *Napló*; *Béke Ithakában*; Arany János: *Epilógus*; Ady Endre: *Kocsi-út az éjszakában*; *Sem utódja, sem boldog őse…*; *A Tisza-parton*; *A Hortobágy poétája*; *Mátyás bolond diákja*; Karinthy Frigyes: *Előszó; Barabbás*; József Attila: *Levegőt!*; *Külvárosi éj*; Tóth Árpád: *Lélektől lélekig*; Tamási Áron: *Levél Édesanyámhoz Mikes Kelemenről*; Kányádi Sándor: *Fától fáig*; Örkény István: *Az otthon*; Tandori Dezső: *Egy talált tárgy megtisztítása* **3.3.2.2. Opere din domenii artistice conexe:** Kolozsvári Tamás: *Kálvária* (retablu, 1427); Caspar David Friedrich: *Hoinarul deasupra mării de ceață* (pictură, 1818 körül), Edgar Degas: *Consumatorii de absint* (pictură, 1876); Munkácsy Mihály: *Krisztus Pilátus előtt* (pictură, 1881); Edvard Munch: *Țipătul* (pictură, 1893); Edward Hopper: *Automat* (pictură, 1927); Csontváry Kosztka Tivadar: *Magányos cédrus* (pictură, 1907); Ludwig van Beethoven: *Sonata la lumina lunii* (1801); Bródy János: *A magány* (piesă muzicală în stil beat, 1994); Margaret Island: *A rab gólya* (poezie de Arany János adaptată muzical, 2018; *Az emigráns* (film artistic, Szalai Györgyi, Dárday István, 2006); *A Pillangó* (film artistic de comedie dramatic, Philippe Muyl: *Le papillon,* 1973); Várnai György, Jankovics Marcell: *Gusztáv elidegenedik* (animație, 1978), *Acolo unde cântă racii* (thriller criminal, adaptare după romanul Delia Owens, Olivia Newman: *Where the Crawdads Sing*, 2022) **3.3.3. Perspective asupra literaturii universale:** Dante Alighieri:*Divina Comedie*; John Keats: *Singurătate*; *Speranței*; Mihai Eminescu: *Sărmanul Dionis*; *Luceafărul*; Franz Kafka: *Metamorfoza*; Sylvia Plath: *Clopotul de sticlă* **3.3.4. Oportunități de analiză retrospectivă:** Molnár Ferenc: *A Pál utcai fiúk*; Rudyard Kipling: Cartea junglei; Antoine de Saint-Exupéry: *Micul Prinț* **3.3.5. Noțiuni** (valori, teme, motive reprezentate): familiaritate, drum, exil, (e)migrație, dor de casă, atașament personal și cultural, nostalgie, întâlnirea culturilor, dificultăți de integrare, neînțelegere, excludere, înstrăinare, singurătate **3.4. DEVOTAMENT ȘI EROISM. *Ecouri istorice ale invaziei tătare, ale stăpânirii turcești și ale războaielor curuți–lobonți*** (Cerință minimă: 2 opere epice și 4 opere lirice) **3.4.1. Opere literare din epocile studiate în clasa a IX-a:** Balassi Bálint: *Egy katonaének; Ó, én édes hazám, te jó Magyarország*; Zrínyi Miklós: *Szigeti veszedelem* (fragmente); cântece de curuți (*Csínom Palkó*; *Rákóczi-nóta*; *Nagymajtényi síkon letörött a zászló*; *Őszi harmat után)* **3.4.2. Opere asociabile** **3.4.2.1. Opere literare:** Rogerius mester: *Siralmas ének*; Tinódi Lantos Sebestyén: *Cronica* (Egervár viadaljáról); Kodolányi János: *Julianus barát*; *A vas fiai*; Kemény Zsigmond: *Zord idő*; Ady Endre: *Bujdosó kuruc rigmusa; Kurucok így beszélnek; Két kuruc beszélget*; Arany János: *Szondi két apródja*; Gárdonyi Géza: *Egri csillagok*; Jókai Mór: *Török világ Magyarországon*; *A nagyenyedi két fűzfa*; Mikszáth Kálmán: *A fekete város*; *Új Zrínyiász*; Kós Károly: *Varju nemzetség*; Esterházy Péter: *Harmonia Caelestis* (fragmente care evocă atmosfera epocii); Szilágyi István: *Hollóidő*; Makkai Sándor: *Ördögszekér*; Orbán Ottó: *Melyben Balassi módjára fohászkodik*; Lackfi János: *Plaza Balassi*

Domenii de conținut	Conținuturi
	3.4.2.2. Opere din domenii artistice conexe: Hollósy Simon: *Zrínyi kirohanása* (pictură, 1896); Csontváry Kosztka Tivadar: *Zrínyi kirohanása* (pictură, 1903); Feszty Árpád: *Feszty-körkép* (pictură, 1892−1894); Benczúr Gyula: *Budavár visszavétele a töröktől* (pictură, 1686); *Egri csillagok* (musical, Várkonyi Mátyás – Béres Attila, 1996); *Zrínyi 1566* (musical rock, Moravetz Levente, 2017); versiuni ale *Rákóczi-induló* **3.4.3. Perspective asupra literaturii universale:** Homérosz: *Iliada*; Vergilius: *Eneida*; *Cântecul lui Roland*; *Cântecul Nibelungilor*; *Legendele regelui Arthur*; Torquato Tasso: *Ierusalimul eliberat*; Mihai Eminescu: *Scrisoarea a III-a*; Leon Uris: *Exodul* **3.4.4. Oportunități de analiză retrospectivă:** Jókai Mór: *A kőszívű ember fiai*; Arany János: *Toldi*; Gárdonyi Géza: *Egri csillagok* **3.4.5. Noțiuni** (valori, teme, motive reprezentate): identitate națională, sistem de valori creștine, viață de ostaș, loialitate, eroism, ostași de la cetățile de graniță, sacrificiu de sine, imitatio Christi, athleta Christi, viziune dualã asupra lumii, curuți, lobonți, exil, pribegie **(CS)** **3.5. ECOUL MITURILOR FUNDAMENTALE ÎN LITERATURĂ** (Cerință minimă: 6 narațiuni fundamentale din mitologie, 4 opere literare asociabile) **3.5.1. 1. Opere literare din epocile studiate în clasa a IX-a:** **3.5.1.1.1. Mitologia greco-romană – narațiuni fundamentale:** Nașterea zeilor, Prometeu și crearea omului, Povestea Minotaurului, Eros și Psyche, Orfeu și Euridice, Războiul troian (povestea lui Paris, răpirea Elenei), Povestea Pandorei, Povestea muzelor, Daphne și Apollo, Arachne, metamorfoza lui Narcis **3.5.1.1.2. Mitologia fino-ugrică – narațiuni fundamentale:** Visul lui Emese, pasărea turul și cucerirea patriei, legenda Calului Alb, tradiția tăltoșilor și șamanilor, cerbul miraculos, Kalevala (fragment, povestea lui Aino), cântece ale ursului din tradiția vogulă și ostiacă **3.5.2. Opere asociabile:** **3.5.2.1. Opere literare:** Lázár Ervin: *Tűz*; Kosztolányi Dezső: *A kulcs*; Arany János: *Rege a csodaszarvasról*; *Fehérlófia*; *Az égig érő paszuly* (basm popular); *Jelképtár* (Hoppál Mihály, Szemadám György, Nagy András, Jankovics Marcell); Zrínyi Miklós: *Szigeti veszedelem* (fragmente, figura lui Mars, Minerva); Márai Sándor: *Béke Ithakában,* Karinthy Frigyes: *A cirkusz* **3.5.2.2. Opere din domenii artistice conexe:** Akseli Gallen Kallela: *Făurirea Sampo-ului*; *Väinämöinen părăsește Finlanda*; *Apărătorii Sampo-ului*; *Fratricidul*; *Mama lui Lemminkäinen; Blestemul lui Kullervo*; *Tripticul Aino*; *Kullervo pleacă la război* (picturi 1893−1901); Gustave Moreau: *Jupiter și Semele* (pictură, 1895); José de Ribera: *Prometeu înlănțiut* (pictură, 1637); George Frederic Watts: *Minotaurul* (pictură, 1885); Pablo Picasso: *Minotauromahia* (gravură în cupru, 1935); William-Adolphe Bouguereau: *Răpirea lui Psyche* (pictură, 1895); François Gérard: *Eros și Psyche* (pictură, 1798); Jean-Baptiste-Camille Corot: *Orfeu o conduce pe Euridice din lumea de jos* (pictură, 1861); Peter Paul Rubens: *Orfeu și Euridice* (pictură, 1636–1637); Jacques-Louis David: *Judecata lui Paris* (pictură, 1788); Gavin Hamilton: *Salvarea Elenei de către Venus* (pictură, 1785 körül); John William Waterhouse: *Pandora* (pictură, 1896); Lawrence Alma-Tadema: *Pandora* (pictură, 1889); Gustave Moreau: *Hesiod și Muza* (pictură, 1891); Anton Raphael Mengs: *Parnassus* (frescă, 1761), Gian Lorenzo Bernini: *Apollo și Daphne* (statuie din marmură, 1622–1625); Diego Velázquez: *Țesătoarele* (pictură, 1657); Caravaggio: *Narcis* (pictură, 1597–1599); Jean Sibelius: *Finlandia* (poem simfonic); *Troia* (dramă cinematografică istorică, Wolfgang Petersen, 2004); *Firul Ariadnei* (animație, Bertóti Attila, 2009); Ludwig van Beethoven: *Uvertura Prometeu* (uverturnă simfonică, 1801); Christoph Willibald Gluck: *Orfeu și Euridice* (operă, 1762); Kodály Zoltán: *Galathea tánca* (fragment din suită, 1907); Wolfgang Amadeus Mozart: *Simfonia Jupiter*– Simfonia nr. 41 în Do major, KV 551 (simfonie, 1788); Maurice Ravel: *Daphnis și Chloe* (balet, 1912)

Domenii de conținut	Conținuturi
	3.5.3. Perspective asupra literaturii universale: Sofocle: *Oedip rege*; Ovidiu: *Metamorfoze*, Franz Kafka: Metamorfoza; Oscar Wilde: *Portretul lui Dorian Gray*; Mihail Bulgakov: *Maestrul și Margareta* (fragmente); Jorge Luis Borges: *Grădina potecilor ce se bifurcă*; J. K. Rowling: *Harry Potter* **3.5.4. Retrospectivă:** legende etiologice, basme populare **3.5.5. Noțiuni** (valori, teme, motive reprezentate): creația lumii, ordine și haos, ierarhia divină, dorința de cunoaștere, răzvrătire, progresul uman, sacrificiu de sine, labirint, labirintul ca parcurs existențial, rătăcirile sufletului omenesc, monstru, iubire, încercare, inițiere, puterea artei, frumusețe, pasiune, destin, curiozitate, inspirație, grație divină, evadare, metamorfoză, narcisism, pedeapsă, origine, vis, misiune divină, jertfă, cunoaștere supranaturală, rol de mediator, călătoria sufletului, renaștere, întoarcerea la natură, respect pentru natură, totemism, ciclicitate, transformare

Clasa a X-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

(TC) CG 1 - Înțelege diferite tipuri de texte în contexte formale și informale, apreciind calitatea lor estetică

Clasa a X-a
(TC) CS 1.1. Aplică, în procesul de receptare, strategii și moduri de lectură adaptate tipului de text
- *evidențierea informațiilor de bază referitoare la text (tema, tipul textului, genul textual) pe baza unei parcurgeri rapide a textului (titlu, elemente tipografice, construcția textului, elemente grafice)* - *activarea cunoștințelor anterioare și confruntarea lor cu informațiile noi, în diferite tipuri de texte, prin utilizarea tehnicii de notare (INSERT) și a organizatorilor grafici (tabel TTT, tabel de criterii)* - *lectură segmentată cu anticipare, compararea predicțiilor cu textul/segmentul citit, cu ajutorul organizatorilor grafici (tabel T, tabel de criterii)* - *identificarea cuvintelor-cheie și a propozițiilor-teză ale paragrafelor; realizarea unei rețele tematice pentru diferite tipuri de texte* - *însușirea și selectarea adecvată a mai multor tehnici și forme de notare, precum și aplicarea lor autonomă* - *crearea imaginilor senzoriale (vizualizare) pe parcursul lecturii diferitelor tipuri de texte* - *utilizarea suporturilor vizuale (diagramă Venn, schemă tip pânză de păianjen, hartă conceptuală, hartă a trăsăturilor, axă cronologică, cerc-schemă, lanț-schemă etc.) în procesul de realizare a unui plan de idei* - *realizarea unui rezumat pe baza unor opțiuni de răspuns/ a unui tabel de criterii prestabilit* - *conștientizarea propriului proces de înțelegere, a obstacolelor de comprehensiune și depășirea acestora prin jurnal cu dublă intrare / hartă conceptuală/ discuție* - *corectarea autonomă a erorilor de înțelegere/interpretare (recitire, reflecție, rezolvare de probleme, corectare)*
(TC) CS 1.2. Selectează tehnica de argumentare adecvată pentru exprimarea propriului punct de vedere/opinii
- *identificarea tipurilor de argumente (argument bazat pe relația cauză–efect, argument prin comparație, argument prin opoziție, argument bazat pe principiul general–particular, argument bazat pe probabilitate, argument derivat din dovezi – date, fapte) în texte date, cu ajutorul organizatorilor grafici (tabel T, tabel de criterii)* - *observarea și consemnarea mijloacelor de persuasiune și eficiență argumentativă, cu ajutorul organizatorilor grafici, în argumente pe aceeași temă, dar cu niveluri diferite de forță (argument slab, mediu, puternic)* - *identificarea instrumentelor de raționament logic (definiție, inducție, deducție, silogism) în texte argumentative, cu ajutorul jurnalului cu dublă intrare* - *detectarea argumentării eronate prin identificarea tipului de eroare (argumentum ad hominem, circulus vitiosus, prezentarea simultaneității/succesiunii ca relație cauză–efect, argumentum ad misericordiam, argumentum ad populum, apel la autoritate), cu sprijinul organizatorilor grafici* - *recunoașterea deformării, manipulării, populismului și demagogiei în texte cotidiene* - *evaluarea validității și coerenței afirmațiilor referitoare la opinii științifice provenite din surse diferite*
(TC) CS 1.3. Înțelege sensul conceptelor poetice, naratologice, de teorie a genurilor și de istorie a stilurilor în diferite tipuri de texte
- *determinarea speciei și genului diferitelor texte literare* - *identificarea trăsăturilor specifice genului epic, liric și dramatic în diverse tipuri de texte, cu ajutorul unui tabel de criterii* - *diferențierea particularităților de gen ale textelor epice aparținând unor stiluri și specii variate (roman autobiografic, povestire, nuvelă, roman romantic, roman istoric, baladă cultă), utilizând organizatori grafici (de ex. hartă conceptuală, tabel de criterii)* - *diferențierea particularităților de gen ale textelor lirice aparținând unor stiluri și specii variate (odă, imn, elegie, epigramă, poezie descriptivă), utilizând organizatori grafici* - *diferențierea trăsăturilor de gen ale textelor dramatice, utilizând organizatori grafici* - *plasarea operelor studiate pe axa cronologică a perioadelor stilistice* - *identificarea caracteristicilor stilistice în diferite tipuri de texte*

Clasa a X-a
- *ilustrarea conceptelor poetice, naratologice, de teorie a genurilor și de istorie a stilurilor pe baza lecturilor* - *exersarea metricii pentru analiza ritmului poeziilor accentuale și al celor metrice* - *recunoașterea rolului persuasiv al figurilor retorice și a funcției semnificative a tropilor în lectura textelor epice și lirice*
(TC) CS 1.4. Recunoaște diferite categorii de valori și relații valorice în textele literare
- *compararea valorilor și sistemelor de valori transmise de personajele/eroii din text, în diferite tipuri de texte, pe baza unor criterii date sau cu ajutorul organizatorilor grafici (diagramă Venn, schemă tip pânză de păianjen, hartă conceptuală, tabel T)* - *schițarea relațiilor dintre valorile prezentate în diferite tipuri de texte, cu ajutorul unei scheme tip pânză de păianjen sau al unei hărți conceptuale* - *recunoașterea relației dintre vină și ispășire în operele literare citite* - *identificarea ierarhiei valorilor dintr-o operă (de ex. reprezentarea raportului dintre valorile materiale și cele spirituale/morale/afective cu ajutorul unui organizator grafic)* - *analizarea situațiilor sau a problemelor complexe* - *formularea constatărilor bazate pe valori din perspective argumentate*

(TC+CS) CG 2 - Aplică strategii de interpretare a textelor în contexte istorice și culturale

Clasa a X-a
(TC) CS 2.1. Aplică strategii de interpretare a textului în opere nonliterare, epice, lirice și dramatice
- aplicarea caracteristicilor tipului de text pe baza unor criterii date *- aplicarea metodei dezbaterii în interpretarea diferitelor tipuri de texte (informative, științifice, analitice)* *- valorificarea funcției semnificative a trăsăturilor de gen în opere lirice, epice și dramatice* *- compararea particularităților lirismului în texte epice, lirice și dramatice utilizând diagramă Venn* *- recunoașterea variantelor a situațiilor de vorbire și poetică, respectiv mod de exprimare* *- reprezentarea structurii spațiale și temporale în opere epice* *- identificarea structurilor spațiale externe și interne, deschise și închise* *- diferențierea timpului povestirii de timpul povestit* *- recunoașterea particularităților de construcție a narațiunii (metaforică, metonimică)* *- identificarea funcției semnificative a motivelor, toposurilor și arhetipurilor* *- reprezentarea relațiilor dintre personaje* *- determinarea structurii valorice a operelor epice și dramatice* *- compararea valorilor în sistemul relațiilor dintre personaje în texte epice și dramatice* *- recunoașterea trăsăturilor de gen, specie și structură ale dramei* *- identificarea modelelor dramatice (conflictual, centrat, pe două niveluri)* *- observarea rolului acțiunii și al dicțiunii în operele dramatice* *- transformarea dialogului dramatic în stilul indirect sau indirect liber* *- utilizarea jocului de rol în interpretarea conflictului dramatic* *- aplicarea metodei dezbaterii pentru exprimarea experienței personale de lectură* *- trăirea experienței catharsisului pe parcursul unor creații artistice*
(TC) CS 2.2. Examinează statistici, grafice, conținuturi digitale, eseuri și texte științifice în scopul obținerii de informații
- căutarea unor fenomene lingvistice în corpusuri de texte *- analiza computerizată a fenomenelor lingvistice* *- proiectarea pe hartă a datelor dialectale/ale limbii comune regionale* *- fundamentarea concluziilor sau a deciziilor pe baza datelor științifice și a instrumentelor tehnologice* *- compararea informațiilor din diferite texte științifice* *- recunoașterea strategiilor de prezentare a faptelor în texte științifice* *- interpretarea modelelor grafice din textele științifice*
(TC) CS 2.3. Interpretează creații literare integrând experiențe de lectură, pe baza unor criterii date
- recunoașterea conexiunilor tematice și motivice dintre texte literare *- stabilirea relațiilor dintre diferite texte literare (imitație, intertextualitate)* *- interpretarea raporturilor valorice în opere literare* *- interpretarea tipurilor de dramă în context generic și istoric-stilistic* *- interpretarea relației dintre planul istoric de prim-plan și cel de fundal în creații epice și dramatice cu tematică istorică* *- formularea trăirii catharsisului în interpretarea operelor dramatice*

Clasa a X-a
- interpretarea mijloacelor de relatare în ton confesiv, exprimare personală și înțelegere de sine *- activarea autoreflecției (prin confesiune, monolog, joc de rol) pe baza experiențelor de lectură* *- argumentarea și evaluarea reacțiilor legate de opere, activități sau manifestări culturale și artistice, utilizând un vocabular de specialitate și criterii prestabilite*
(TC) CS 2.4. Recunoaște conexiunile culturale ale narațiunilor cu tematică istorică în texte aparținând unor epoci diferite
- recunoașterea caracterului lingvistic specific și unic al diferitelor epoci *- diferențierea dintre ficțiune și realitate în opere cu tematică istorică* *- identificarea păstrării și transformării tradițiilor în opere literare* *- examinarea opoziției dintre vechi și modern în narațiuni cu tematică istorică* *- recunoașterea schimbării modului de exprimare în texte aparținând unor epoci diferite*
(CS) CS 2.5. Aplică tehnologii lingvistice
- utilizarea instrumentelor de tehnologie lingvistică *- căutarea fenomenelor lingvistice în corpusuri textuale* *- identificarea și analizarea fenomenelor lingvistice* *- analiza computerizată a fenomenelor lingvistice* *- prelucrarea computerizată a datelor textuale* *- proiectarea pe hartă a datelor dialectale / ale limbii comune regionale* *- utilizarea tehnicii informatice pentru analiza exemplelor lingvistice* *- construirea unei baze de date*

(TC+CS) CG 3 - Produce oral și în scris diferite tipuri de texte cu sensibilitate și rafinament în exprimarea lingvistică

Clasa a X-a
(TC) CS 3.1. Elaborează tipuri de texte orale, ținând cont de direcția și contextele comunicării
- exersarea prezentării de sine în diferite contexte (de ex. la o reuniune de familie, în fața clasei, la televiziune, la o conferință pentru elevi etc.) *- realizarea unor expuneri de trei minute, adaptate așteptărilor profesorului și colegilor* *- exersarea tehnicilor de captare a atenției (de ex. început printr-o referință personală sau istorică)* *- exersarea pregătirii pentru o luare de cuvânt* *- aplicarea schemei structurale a unei intervenții orale (evaluarea temei, recunoașterea importanței ei, aprecierea vorbitorului, exprimarea acordului, completări, idei noi, formularea atentă a unei opinii contrare, mulțumiri)* *- pregătirea pentru participare la o dezbatere (informare privind tema, partenerii de discuție, obiectivele; căutarea relațiilor personale; elaborarea strategiei și tacticii; notarea și organizarea ideilor în timpul dezbaterii)* *- povestirea propriei istorii de viață/istorii familiale*
(TC) CS 3.2. Organizează date în modele grafice pentru a compara diferite valori, concepte și particularități
- realizarea unei linii/diagrame temporale pentru înțelegerea structurii temporale și spațiale a operei, precum și a relațiilor cauză-efect *- utilizarea tabelului T pentru înțelegerea motivațiilor personajelor literare (de ex. Ce face/ce nu face?)* *- folosirea unei scheme tip pânză de păianjen pentru colectarea și fixarea asociațiilor legate de simboluri* *- utilizarea metodei ciorchinelui pentru organizarea ideilor, informațiilor, conceptelor și a relațiilor dintre ele (de ex. meditație asupra titlului)* *- folosirea hărții gândirii în producerea orală și scrisă* *- realizarea unei piramide narative pe baza unor criterii date* *- elaborarea unei hărți de personaje pentru realizarea unei caracterizări complexe, argumentate* *- compararea și contrastarea personajelor cu ajutorul diagramei Venn sau al unei diagrame de mulțimi* *- utilizarea jurnalului cu dublă intrare pentru documentare sau pentru exersarea redactării conștiente* *- realizarea unui portofoliu digital pe o temă dată, în care elevul organizează, vizualizează și interpretează date provenite din surse diverse* *- realizarea unei prezentări interactive sau infografice cu ajutorul instrumentelor digitale, prin organizarea logică a conținutului* *- evaluarea critică a unui conținut digital generat de inteligență artificială referitor la o operă epică sau dramatică studiată*

Clasa a X-a
- *utilizarea critică a tehnologiilor digitale prin analizarea oportunităților, limitelor și riscurilor pe care le implică, cu respectarea principiilor etice și juridice, în special privind datele personale și proprietatea intelectuală*
(TC) CS 3.3. Elaborează tipuri de texte funcționale (cerere) adaptate la situația de comunicare
- *redactarea unei cereri într-o situație școlară reală (solicitare de aprobare pentru participare la un concurs, justificarea unei absențe)* - *formularea unei cereri într-un registru lingvistic adecvat (e-mail unui prieten, cerere oficială)* - *completarea unui formular de cerere* - *exersarea argumentării în funcție de tema cererii* -
(TC) CS 3.4. Elaborează diferite tipuri de texte narative și argumentative pe baza unor criterii
- *exersarea redactării schițelor (logice, de conținut, de documentare, tactice) cu ajutorul hărții gândirii exersarea tehnicilor de notare (de ex. marcaje) pentru a facilita propriul proces de învățare* - *redactarea unei relatări despre o personalitate celebră sau un erou literar, verificând informațiile prin aplicarea criticii surselor* - *redactarea unui discurs de deschidere/închidere de an școlar despre instituție adresat elevilor și părinților, respectând structura generală tipică* - *elaborarea textelor argumentative pe diverse teme (de ex. contribuția identității culturale naționale la identitatea europeană; drepturile copilului și ale omului, interculturalitatea, participarea civică, dezvoltarea durabilă la nivel comunitar și global)* - *redactarea textelor argumentative prin interpretarea critică a fenomenelor și a proceselor economice și sociale în texte cotidiene și literare*
(TC) CS 3.5. Elaborează texte publicistice și conținuturi digitale/multimedia (de ex. prezentare, blog, mesaj video, reportaj) în diferite situații de comunicare
- *realizarea unei prezentări în PowerPoint / Canva / Google Slides / Prezi pe o temă literară, istorică sau socială* - *redactarea unei postări de blog despre propria experiență de lectură* - *realizarea unui mesaj video scurt (1–2 minute) pe o temă actuală (de ex. protecția mediului, importanța lecturii, viața școlară)* - *realizarea unui episod de podcast pe o temă comunitară sau culturală (de ex. de ce ne place să citim; utilizarea limbii în viața de zi cu zi) în cadrul unei activități de grup* - *exersarea regulilor redactării unui reportaj în format online (despre viața școlară, teatru, întâlnire cu un scriitor)*
(TC) CS 3.6. Transformă texte narative și descriptive în funcție de criteriile date
- *transformarea unui text descriptiv într-un text narativ* - *transformarea unui monolog într-un dialog* - *transformarea unui monolog într-un text persuasiv / discurs public* - *transformarea unui dialog dramatic în stil indirect (liber)* - *formularea indicațiilor autorului în texte narative pentru a evidenția sentimentele și gândurile personajelor*
(CS) CS 3.7. Elaborează texte creative pe baza unor criterii
- *„Cine sunt eu?” – realizarea unei creații artistice care să prezinte propria identitate (de ex. colaj, poezie, performance)* - *evaluarea relevanței produselor și manifestărilor culturale-artistice create sau modelate, în raport cu propria persoană și cu contexte sociale, economice și politice* - *scrierea unui autoportret pe baza caracterizării personajelor din opera literară citită* - *formularea unei declarații de dragoste cu ajutorul a cinci cuvinte date, în diferite situații de comunicare (de ex. declarația unui bărbat, declarația unei femei)* - *formularea așteptărilor cititorului pe baza calității hârtiei, tipografiei și imaginii de pe coperta cărții* - *scrierea unui mesaj cu titlul „Mesaj în sticlă”, ca o cerere de ajutor de pe o insulă imaginară nelocuită, cu date precise despre loc, climă, flora și fauna zonei* - *scrierea unui jurnal de călătorie despre o călătorie fictivă sau reală, despre căutarea drumului, situații de decizie și despre însoțitorii cu care a fost parcurs drumul* - *realizarea unui dicționar/său a unei liste de cuvinte literare din termenii necunoscuți ai operelor studiate* - *descrierea unui oraș imaginar în care toți locuitorii sunt fericiți și mulțumiți*
CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Autori recomandați	**(TC)** **1.1.** Arany János **1.2.** Berzsenyi Dániel **1.3.** Jókai Mór **1.4.** Kármán József **1.5.** Katona József **1.6.** Kölcsey Ferenc **1.7.** Mikszáth Kálmán **1.8.** Petőfi Sándor **1.9.** Vörösmarty Mihály
	(CS) **1.10.** Kazinczy Ferenc **1.11.** Vajda János
2. Noțiuni	**(TC)** **2.1.** informații referitoare la text: temă, tip de text, specie textuală, cuvânt-cheie, paragraf, propoziție-teză, titlu, elemente tipografice, construcția textului, elemente grafice **2.2.** categorii de valori, raporturi valorice **2.3.** motiv, topos, arhetip **2.4.** epoci și curente stilistice: iluminism, clasicism, sentimentalism, romantism, stil folcloric, realism **2.5.** lectura operelor epice: narator (la persoana I, la persoana a III-a, narator omniscient, narator obiectiv); timpul epic; timpul povestirii și timpul povestit; procedee de construire a eroului; narațiune cu tematică istorică; fundal și prim-plan istoric; ficțiune și realitate; roman istoric; narațiuni cu tematică istorică și conexiunile lor culturale; povestire; poem narativ; roman romantic (tipuri de roman: roman anecdotic, roman cu teză, roman social, nuvelă-roman); baladă (baladă populară, baladă cultă, baladă cultă cu tematică istorică, baladă psihologică); nuvelă (nuvelă romantică, nuvelă realistă); narațiune la persoana I (scrisoare, jurnal, roman epistolar, roman sentimental la persoana I) **2.6.** lectura operelor lirice: poezie revoluționară, eul liric romantic (geniu creator, vizionar, profet, alter ego), rapsodie, ars poetica, imn, odă, doină, lirică de rol; principiul imitației: istoricitatea imitației (în opere umaniste, baroce, rococo, clasice); model antic; imitație și prozodie (versificație clasică în măsură); imitație și genuri (odă, elegie, epigramă, epistolă, poem descriptiv); confruntarea temporală și valorică **2.7.** lectura operelor dramatice: dramă; caracterul dramatic; situație dramatică; acțiune dramatică; eroul dramatic; conflict; tipuri de vorbire; genuri dramatice (tragedie, comedie); tipuri dramatice (dramă conflictuală, dramă centrată, dramă pe două niveluri); tipuri dramatice și contextul lor cultural: drama în cult (drama antică); drama pe scenă (drama clasicistă, drama romantică); acțiune și dicțiune; catharsis **2.8.** tipuri de texte: text argumentativ, tipuri de argumente (argument cauzal, argument prin comparație, argument prin opoziție, argument pe baza raportului general-particular, argument al probabilității, argument bazat pe dovezi – date, fapte –, argument slab, mediu, puternic); instrumentele logicii argumentative (definiție, inducție, deducție, silogism); erori de argumentare (argumentum ad hominem, cerc vicios, prezentarea simultaneității/succesiunii ca relație cauzală, argumentum ad misericordiam, argumentum ad populum, apelul la autoritate); tehnici de captare a atenției; distorsionare, manipulare, populism, demagogie; prezentare, răspuns oral de trei minute, cerere, solicitare, reportaj, prezentare, blog, mesaj video, texte publicistice și multimedia **2.9.** tipuri de texte după direcția comunicării (monologice, dialogice); tipuri de texte în funcție de contextul comunicării (conversaționale, oficiale, publice, științifice); particularitățile limbajului vorbit (spontaneitate, ezitare, greșeli de vorbire, accent, intonație, ritm al vorbirii, redundanță, omisiuni) **2.10.** analiză de date, organizator grafic (diagramă, schemă de proces, grafic), reprezentare statistică, hartă lingvistică
	(CS)

Domenii de conținut	Conținuturi
	2.11. jurnal de călătorie, epopee romantică, roman de aventuri, roman al formării (bildungsroman) **2.12.** tehnologie lingvistică, instrument de tehnologie lingvistică, date lingvistice, corpus textual, motor de căutare, hartă digitală, bază de date
3. Atelier de interpretare textuală	**(TC)** **3.1. IPOSTAZE ALE ROLULUI MASCULIN** (Cerință minimă: 3 opere epice, 2 opere lirice) **3.1.1. Opere literare din epocile studiate în clasa a X-a:** Katona József: *Bánk bán* (Nádasdy Ádám prózai adaptációja); Petőfi Sándor: *Ha férfi vagy, légy férfi…; Az apostol*; Arany János: *Toldi*; Jókai Mór: *Fekete gyémántok*; *Egy magyar nábob*; *Kárpáthy Zoltán*; *A kőszívű ember fiai*; *Az arany ember*; *A lélekidomár*; Mikszáth Kálmán: *Az a fekete folt*; *A bágyi csoda*; *A fekete város*; *Beszterce ostroma*; *Szent Péter esernyője*; *A Noszty fiú esete Tóth Marival*; *Lapaj, a híres dudás* **3.1.2. Opere asociabile:** **3.1.2.1. Opere literare:** Madách Imre: *Az ember tragédiája* (részletek, Ádám szerepei); Móricz Zsigmond: *Sárarany*; *Az isten háta mögött*; *A fáklya*; *Rokonok*; Tabéry Géza: *Szarvasbika*; Németh László: *A két Bolyai*; Láng Zsolt: *Bolyai*; Kosztolányi Dezső: *Pacsirta*; *Édes Anna*; *Esti Kornél*; *Aranysárkány*; Krúdy Gyula: *Szindbád*; Kós Károly: *A Varju nemzetség*; Tamási Áron: *Rendes feltámadás*; József Attila: *Jövendő férfiak*; *Nagyon fáj*; Bartis Attila: *Nyugalom*; Dragomán György: *A fehér király*; Vámos Miklós: *Apák könyve* (részletek); Szabó T. Anna: *Hogy vigyázzon* **3.1.2.2. Opere din domenii artistice conexe:** Richard Wagner: *Tristan și Isolda* (operă, 1859); Egressy Béni − Erkel Ferenc: *Bánk bán* (operă, 1861); Bakonyi Károly, Heltay Jenő, Kacsóh Pongrác: *János vitéz* (muzical, 1904); Tankcsapda: *Szabadon* (piesă hard rock, 1999); *Toldi* (film de animație, pe baza operei Arany János, Jankovics Marcell, Csákovics Lajos, 2022); *Az arany ember* (film romantic, adaptare după romanul lui Jókai Mór, Gertler Viktor, 1962); *Fekete gyémántok* (filmdráma, Jókai Mór regényének adaptációja, Várkonyi Zoltán, 1977); *A kőszívű ember fiai* (dramă cinematografică, adaptare după romanul lui Jókai Mór, Várkonyi Zoltán, 1965); *Egy magyar nábob* (fdramă cinematografică, adaptare după romanul lui Jókai Mór, Várkonyi Zoltán, 1966); *Kárpáthy Zoltán* (dramă cinematografică, adaptare după romanul lui Jókai Mór, Várkonyi Zoltán, 1966); *Beszterce ostroma* (dramă cinematografică, adaptare după romanul lui Mikszáth Kálmán, Keleti Márton, 1948); *A fekete város* (serial de televiziune, adaptare după romanul lui Mikszáth Kálmán, Zsurzs Éva, 1970-71); *Szent Péter esernyője* (film artistic, adaptare după romanul lui Mikszáth Kálmán, Bán Frigyes, Vladislav Pavlovic, 1958); *A Noszty fiú esete Tóth Marival* (satiră cinematografică, adaptare după romanul lui Mikszáth Kálmán, Gertler Viktor, 1960); *Az ember tragédiája* (film de animație, pe baza operei lui Madách Imre, Jankovics Marcell, 2011); *Rokonok* (film artistic, adaptare după romanul lui Móricz Zsigmond, Szabó István, 2006); *Pacsirta* (damă cinematografică, adaptare după romanul lui Kosztolányi Dezső, Ranódy László, 1963); *Édes Anna* (dramă cinemaografică, adaptare după romanul lui Kosztolányi Dezső, Fábri Zoltán, 1958); *Aranysárkány* (dramă cinematografică, adaptare după romanul lui Kosztolányi Dezső, Ranódy László, Gyöngyössy Imre, 1966); *Esti Kornél csodálatos utazása* (dramă cinematografică, adaptare după romanul lui Kosztolányi Dezső, Pacskovszky József, 1995); *Szindbád* (dramă cinematografică, pe baza povestirilor lui Krúdy Gyula despre Szindbád, Huszárik Zoltán, Sára Sándor, 1971); *A két Bolyai* (versiune TV a dramei lui Németh László, Ádám Ottó, 1978); Pablo Picasso: *Álmos iszákos* (The Sleepy Drinker, pictură, 1902) **3.1.3. Perspective asupra literaturii universale:** William Shakespeare: *Hamlet, prințul Danemarcei*; *Othello*; Goethe: *Faust*; Homer: *Iliada*; Homer: *Odiseea*; Vergiliu: *Eneida*; Shakespeare: *Iulius Cezar* **3.1.4. Oportunități de analiză retrospectivă:** *Szent István király intelmei Imre herceghez*; Balassi Bálint: *Hogy Júliára talála így köszöne néki*; Balassi Bálint: *Egy katonaének*; Zrínyi Miklós: *Szigeti veszedelem* (fragmente); Csokonai Vitéz Mihály: *A boldogság*; Arany János: *Toldi*

Domenii de conținut	Conținuturi
	3.1.5. Noțiuni (valori, teme, motive reprezentate): perspectivă externă–internă, tip de erou, arhetipuri ale figurilor masculine, caracterizare, concepția despre rol, idealul masculin al epocii, roluri masculine cotidiene, diversitatea rolurilor (capul familiei, tată, absența tatălui, bunic, soț, rudă, cuceritor, intelectual, explorator, luptător, deținător al puterii, rebel, altruist etc.), erou, asumarea responsabilității, asumarea rolului, intelectual epuizat, poveste a suferinței, simbolistica numelor, lipsă de scop, autodestructivitate, comportament ofensiv/defensiv **3.2. IUBIRE ȘI CONFRUNTARE** (Cerință minimă: 2 opere epice, 1 operă dramatică, 2 opere lirice) **3.2.1. Opere literare din epocile studiate în clasa a X-a:** Kármán József: *Fanni* hagyományai; Vörösmarty Mihály: *Szép Ilonka*; *Ábránd*; *A merengőhöz*; *Csongor és Tünde*; Petőfi Sándor: *Mi a szerelem?*; *Minek nevezzelek?*; *Szeptember végén*; *Reszket a bokor, mert…*; Petőfi Sándor levelei (részletek); Jókai Mór: *Az arany ember*; Mikszáth Kálmán: *Különös házasság* **3.2.2. Opere asociabile:** **3.2.2.1. Opere literare:** Szendrey Júlia naplója, levelei (részletek); Vajda János: *Húsz év múlva*; Márai Sándor: *Az igazi*; Füst Milán: *A feleségem története*; Szabó Lőrinc: *Semmiért egészen*; *A huszonhatodik év*; Weöres Sándor: *Psyché. Egy hajdani költőnő írásai*; Nagy László: *Ki viszi át a szerelmet?*; Hervay Gizella: *Zuhanások*; Garaczi László: *Fanni*; Varró Dániel: *Minek-minek?*; Tóth Krisztina: *Utószezon* **3.2.2.2. Opere din domenii artistice conexe:** Jean Antoine Watteau*: Sărbătoarea iubirii (pictură, 1718–1719)*; Francesco Hayez: *Sărutul* (pictură, 1859); Eugéne Delacroix: *Orfeu și Euridice, Primăvara (pictură, 1862)*; Ford Madox Brown: *Rămas-bunul lui Romeo și Julieta (pictură, 1867)*; Pierre-August Renoir: *Dans la țară (pictură, 1883)*; Frank Dicksee: *Romeo și Julieta (pictură, 1884)*; Silvio Allason: *Sărutul (pictură, 1892)*; Giuseppe Verdi: *La Traviata* (operă, 1853); Giuseppe Verdi: *Aida* (operă, 1871); Giuseppe Verdi: *Rigoletto* (operă, 1851); Georg Bizet: *Carmen* (operă, 1875); Giacomo Puccini: *Tosca* (operă,1900); Wolfgang Amadeus Mozart: *Răpirea din serai (cântec, 1782)*; Felix Mendelssohn: *Visul unei nopți de vară (uvertură, 1826)*; Cântece populare maghiare (*Hej, Dunáról fúj a szél; Tavaszi szél vizet áraszt; A csitári hegyek alatt; Hej, tulipán, tulipán*); *Mândrie și prejudecată (dramă romantică, Joe Wright: Pride and Prejudice, 1995)*; *Jurnalul lui Bridget Jones (comedie romantică, Sharon Maguire: Bridget Jones's Diary, 2001)*; *Marele Gatsby (dramă romantică, Baz Luhrmann: The Great Gatsby, 2013)*; *Marele Gatsby (dramă romantică, Baz Luhrmann: The Great Gatsby, 2013)*; *Kincsem (film romantic de aventuri, Herendi Gábor, 2017)*; *Povestea soției mele (dramă romantică, adaptare după romanul lui Füst Milán, Enyedi Ildikó, 2021)* **3.2.3. Perspective asupra literaturii universale:** Thomas Hardy: *Tess d'Urberville*; *Târgul de femei din Weydon*; Jane Austen: *Mândrie și prejudecată*; *Rațiune și simțire;* Emily Brontë: *La răscruce de vânturi*; Gabriel García Márquez: *Dragoste în vremea holerei*; Byron: *Don Juan*; Alekszandr Szergejevics Puskin: *Eugene Onegin*; Heinrich Heine: *Cartea cântecelor*; Stendhal: *Roșu și negru*; Lev Tolsztoj: *Anna Karenina*; Johann Wolfgang von Goethe: *Suferințele tânărului Werther*; William Shakespeare: *Visul unei nopți de vară* **3.2.4. Oportunități de analiză retrospectivă:** Csokonai Vitéz Mihály: *A Reményhez* **3.2.5. Noțiuni (valori, teme, motive reprezentate):** pasiune, dorință romantică, separare, luptă, loialitate, sacrificiu, iubire, suferință, dorință, obstacole, conflict, emoții, iubire neîmplinită, iubire interzisă, iubit suferind, voce personală, autointerpretare, autodistrugere, agonie, indecizie, dor, pierderea valorii, păstrarea valorii, rațiune, luptă, reguli scrise și nescrise, viață dublă, atașament emoțional, obstacole sociale, constrângeri morale, idealism romantic, îndrăgostire, loialitate, angajament, iubire idealizată, așteptări sociale, datorie, căsătorie forțată, fragilitatea iubirii, moarte, dorința de libertate **3.3. VINĂ ȘI ISPĂȘIRE** (Cerință minimă: 2 opere epice, 1 operă dramatică, 2 opere lirice)

Domenii de conținut	Conținuturi
	3.3.1. Opere literare din epocile studiate în clasa a X-a: Katona József: *Bánk bán*; Berzsenyi Dániel: *A magyarokhoz*; Kölcsey Ferenc: *Hymnus*; Vörösmarty Mihály: *Az emberek*; *Előszó*; *A vén cigány*; Arany János: *Ágnes asszony; Zách Klára; A walesi bárdok; V. László*; *Tetemre hívás*; *Tengeri-hántás*; Jókai Mór: *Az arany ember*; Mikszáth Kálmán: *A fekete város; Az a fekete folt*; *Az a pogány Filcsik*; *Bede Anna tartozása*; *A néhai bárány* **3.3.2. Opere asociabile:** **3.3.2.1. Opere literare:** Kemény Zsigmond: *Özvegy és leánya*; Madách Imre: *Az ember tragédiája*; Jókai Mór: *A lőcsei fehér asszony*; Kosztolányi Dezső: *Édes Anna* (részlet); Móricz Zsigmond: *Barbárok*; Ady Endre: *Nekünk Mohács kell*; József Attila: *A bűn*; Németh László: *Iszony*; Székely János: *Profán passió*; Sütő András: *Káin és Ábel*; Szabó Magda: *Az ajtó*; Nádas Péter: *Egy családregény vége*; Szilágyi István: *Kő hull apadó kútba*; Dragomán György: *Máglya* **3.3.2.2. Opere din domenii artistice conexe:** Hieronymus Bosch: *Grădina desfătărilor (pictură, în jurul anului 1500*); Munkácsy Mihály: *Siralomház* (pictură, 1870); Zichy Mihály*: A rombolás géniuszának diadala* (pictură, 1878); *Ágnes asszony* (desen, 1893); Giuseppe Verdi: *Nabucco* (operă, 1842); Youlì, *Ágnes asszony*, 2018; *Șapte suflete (dramă cinematografică, Gabriele Muccino: Seven Pounds, 2008)*; *Începutul (film SF–acțiune, Christopher Nolan: Inception, 2010)*; *Cerul de vanilie (thriller SF, Cameron Crowe: Vanilla Sky, 2001)*; *Joker* (dramă cinematografică, Todd Phillips: Joker, 2019) **3.3.3. Perspective asupra literaturii universale:** Sophocle: Oedip rege; *Antigona*; Dante Alighieri: *Divina Comedie*; William Shakespeare: *Hamlet, prințul Danemarcei; Romeo și Julieta*; George Gordon Byron: *Cain*; Edgar Allan Poe: *Corbul*; Lev Nyikolajevics Tolsztoj: *Anna Karenina*; Fjodor Mihajlovics Dosztojevszkij: *Crimă și pedeapsă*; *Miorița* (baladă populară românească); Mihail Sadoveanu: *Baltagul* **3.3.4. Oportunități de analiză retrospectivă:** Zrínyi Miklós: *Szigeti veszedelem* (fragmente) **3.3.5. Noțiuni (valori, teme, motive reprezentate):** vină și ispășire, pedeapsă, abatere, păcat originar, ignoranță, cădere în păcat, înclinație spre rău, crimă, complice, victimă, joc de rol, conștiință, remușcare, frământare, norme, moralitate, stigmatizare, judecată **3.4. IUBIRE DE PATRIE ȘI DORINȚĂ DE LIBERTATE. *Memoria epocii reformelor, a revoluției și luptei pentru libertate din 1848*** (Cerință minimă: 1 operă epică, 5 opere lirice) **3.4.1. Opere literare din epocile studiate în clasa a X-a:** Berzsenyi Dániel: *A magyarokhoz I.*; *A magyarokhoz II.*; Kölcsey Ferenc: *Huszt*; *Hymnus*; Vörösmarty Mihály: *Előszó*; *A vén cigány*; *Szózat*; *A Guttenberg-albumba*; *Gondolatok a könyvtárban*; Petőfi Sándor: *Az apostol*; *Nemzeti dal*; *A nép nevében*; *Farkasok dala*; *Négy nap dörgött az ágyú*; *Akasszátok fel a királyokat*; *Béranger legújabb dala*; Jókai Mór: *És mégis mozog a Föld*; *Egy magyar nábob*; *Kárpáthy Zoltán*; *A kőszívű ember fiai*; *Csataképek*; *Az élet komédiásai* **3.4.2. Opere asociabile:** **3.4.2.1. Opere literare:** Ady Endre: *Harcos Gyulai Pál*; *A márciusi Naphoz*; *A Tűz márciusa*; *Köszvény-ország márciusa*; Tóth Krisztina: *Koravén cigány*; Spiró György: *Padmaly*; Fábián Janka: *Márciusi napló*; Szécsi Noémi: *Nyughatatlanok* **3.4.2.2. Opere din domenii artistice conexe:** Eugène Delacroix: *Libertatea conducând poporul (pictură, 1830)*; Kodály Zoltán, Harsányi Zsolt: *Háry János* (joc muzical, 1926); Formația Illés: *Martie, 1848* (baladă beat, 1969); Hobo Blues Band: *Vânătoarea (album blues–rock–folk, 1992)*; Ferenczi György / Rackajam: *Petőfi* (poeme puse pe muzică, 2023); *Pe aripile vântului (dramă romantică istorică, Victor Fleming: Gone with the Wind, 1939)*; *80 huszár* (dramă cinematografică, Sára Sándor, 1978); *A Hídember* (dramă istorică, Bereményi Géza, 2002); *Guerilla* (dramă istorică, Kárpáti György Mór, 2019) **3.4.3. Perspective asupra literaturii universale:** Heinrich Heine: *În octombrie 1849*; Henrik Ibsen: *Către Ungaria*; Thomas Moore: *Nu uita locul…*; Victor Hugo: *Mizerabilii*

Domenii de conținut	Conținuturi
	3.4.4. Oportunități de analiză retrospectivă: Balassi Bálint: *Egy katonaénekˮ*; Zrínyi Miklós: *Szigeti veszedelem*; Mikes Kelemen: *Törökországi levelek* **3.4.5. Noțiuni (valori, teme, motive reprezentate):** reformă, progres, iubire de patrie, solidaritate, datorie morală, entuziasm revoluționar, identitate națională, dorință de libertate, acțiune revoluționară, patriotism, asumarea sacrificiului, curaj, perseverență, eroi naționali **(CS)** **3.5. TOPOSUL CĂLĂTORIEI ÎN LITERATURĂ** (Cerințe minime: 3 opere epice, 2 opere lirice) **3.5.1. Opere literare din epocile studiate în clasa a X-a:** Berzsenyi Dániel: *Osztályrészem*; Petőfi Sándor: *Úti levelek Kerényi Frigyeshez*; *Úti dal*; *Utazás az Alföldön*; *Tündérálom*; Madách Imre: *Az ember tragédiája* (fragmente); Jókai Mór: *A jövő század regénye*; *Az arany ember* (fragment, *A dunai hajós*); *A kőszívű ember fiai* (fragment, călătoria lui Ödön și Leonin); *Egy magyar nábob*; *Fekete gyémántok*; Vörösmarty Mihály: *Csongor és Tünde*; *Zalán futása*; Arany János: *Epilógus*; *Bolond Istók*; *Rege a csodaszarvasról*; *Az örök zsidó*; *A lejtőn*; Mikszáth Kálmán: *A Noszty fiú esete Tóth Marival*; *Különös házasság* **3.5.2. Opere asociabile:** **3.5.2.1. Opere literare:** Janus Pannonius: *Búcsú Váradtól*; Bessenyei György: *Tariménes utazása*; Kosztolányi Dezső: *Pacsirta*; *Esti Kornél utazásai*; Krúdy Gyula: *Szindbád*; Pilinszky János: *Senkiföldjén*; Babits Mihály: *Messze, messze*; *Jónás könyve*; Korda István: *A nagy út*; Ady Endre: *Az eltévedt lovas*; *Kocsi-út az éjszakában*; Karinthy Frigyes: *Utazás a koponyám körül*; Szerb Antal: *Utas és holdvilág;* Esterházy Péter: *Hahn-hahn grófnő pillantása;* Takács Zsuzsa: *Üdvözlégy utazás*; *A kivezető úton*; Oravecz Imre: *Kedves John – Levelek Kaliforniába* **3.5.2.2. Opere din domenii artistice conexe:** Giotto di Bondone: *Călătoria celor trei magi (pictură, secolul al XIV-lea)*; Caspar David Friedrich: *Călătorul deasupra mării de ceață (pictură, 1818)*; *Julianus barát* (film de aventuri istorice, după romanul lui János Kodolányi, regia: Gábor Koltay, 1991); *Sose halunk meg* (comedie, regia: Róbert Koltai, 1993); *În sălbăticie (road movie, regia: Dennis Hopper, 1969)*; *Into the Wild (dramă biografică, regia: Sean Penn, 2007)*; *Mănâncă, roagă-te, iubește* (dramă romantică, regia: Ryan Murphy, 2010); *Calea deșertului* (film de aventuri biografic, regia: John Curran, 2013); *Rătăciți printre cuvinte* (dramă romantică, regia: Sofia Coppola, 2003); Presser Gábor: *Nagy utazás (piesă pop, 1993);* Fonográf: *Utazás* (country rock, 1973) **3.5.3. Perspective asupra literaturii universale:** Homer: *Odiseea*; Publius Vergilius Maro: *Eneida*; Dante Alighieri: *Divina Comedie*; Daniel Defoe: *Robinson Crusoe*; Jonathan Swift: *Călătoriile lui Gulliver*; Miguel de Cervantes: *Don Quijote*; Voltaire: *Candide*; Thomas More: *Utopia*; Johann Wolfgang Goethe: *Faust*; Franz Kafka*: America*; James Joyce: *Ulise*; Jules Verne: *Ocolul Pământului în 80 de zile*; *Călătorie spre centrul Pământului*; Mark Twain: *Un yankeu la curtea regelui Arthur*; *Călătorie pe Mississippi*; Thomas Stearns Eliot*: Călătoria celor trei magi* (*The Journey of the Magi*); Charles Baudelaire: *Călătoria;* Jack Kerouac: *Pe drum* (*On the Road*) **3.5.4. Oportunități de analiză retrospectivă:** A trójai háború története; *Orpheus és Eurydiké*; Mikes Kelemen: *Törökországi levelek*; Petőfi Sándor*: János vitéz*; Arany János: *Toldi* **3.5.5. Noțiuni (valori, teme, motive reprezentate):** călătorie, traseul vieții, destin, căutarea sensului/scopului existenței, călătorie interioară/spirituală, călătorie fizică, călătorie istorică, semnificația călătoriei existențiale, acumulare de experiențe, dezvoltare personală, transformarea caracterului, decizie, incertitudine, cunoaștere de sine, autoreflecție, căutarea identității, evoluție spirituală, căutarea unui loc al propriei apartenențe, inițiere, maturizare, creștere, dor de evadare, rătăcire și căutarea drumului

Clasa a XI-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

(TC) CG 1 - Înțelege diferite tipuri de texte în contexte formale și informale, apreciind calitatea lor estetică

Clasa a XI-a
(TC) CS 1.1. Distinge textele literare artistice de cele de consum în vederea identificării valorilor estetice ale acestora
- *compararea textelor populare și a celor literare artistice pe o temă dată, cu ajutorul organizatorilor grafici și pe baza unor criterii prestabilite (de ex. exigență lingvistică, structura, intenția autorului – divertisment / experiență estetică –, mijloacele de expresivitate / procedeele poetice, sensul conotativ)* - *identificarea genurilor literaturii de consum (sci-fi, fantasy, polițist, horror-thriller) pe baza temei și a trăsăturilor stilistice caracteristice* - *distingerea valorilor prezentate în textele literare artistice și în cele de consum* - *recunoașterea clișeelor, banalităților, kitsch-ului și a confuziei în textele de consum* - *conștientizarea propriului proces de înțelegere, identificarea factorilor care împiedică înțelegerea și depășirea lor prin jurnal cu dublă intrare, hartă a gândirii sau discuție ghidată* - *corectarea individuală a erorilor de înțelegere/interpretare (recitire, reflecție, rezolvare de probleme, ajustare)*
(TC) CS 1.2. Înțelege animații, spectacole de teatru, filme de artă, portrete, podcasturi și studii în scopul obținerii informațiilor și al formării sensibilității estetice
- *vizionarea animațiilor, spectacolelor de teatru, filmelor de artă etc. pe baza unor criterii prestabilite (completarea unui organizator grafic)* - *identificarea și diferențierea trăsăturilor specifice a diferitelor tipuri de opere multimedia* - *compararea diferitelor sensuri ale comunicatelor multimedia și verbale* - *discutarea diferențelor dintre diversele moduri de expresie (de ex. imagine în mișcare și limbaj) în cazul unor creații pe aceeași temă* - *compararea unei adaptări cinematografice cu opera literară corespunzătoare pe baza unor criterii date, cu ajutorul organizatorilor grafici*
(TC) CS 1.3. Recunoaște particularitățile poetice, naratologice, teoretico-genologice și stilistice ale diferitelor tipuri de texte
- *identificarea genului și a speciei diferitelor texte literare* - *distingerea trăsăturilor specifice genului epic, liric și dramatic în textele citite* - *recunoașterea particularităților de gen ale diverselor tipuri de texte narative (tipuri de nuvelă: anecdotică, lirică, dramatică; ciclu de nuvele și roman; roman al formării, roman psihologic, roman social; roman modern clasic, realist și naturalist)* - *identificarea trăsăturilor specifice discursului liric (discurs poetic, context poetic; personal/impersonal; auto-adresare; monodie, polifonie; direct/mediat) cu ajutorul organizatorilor grafici (jurnal cu dublă intrare, tabel de criterii, hartă a gândirii) în diferite texte lirice* - *identificarea și diferențierea particularităților de gen ale diverselor tipuri de poezii lirice (poezie-viziune despre natură, poezie existențială, poezie reflexivă) cu ajutorul organizatorilor grafici (de ex. hartă a gândirii, tabel de criterii)* - *recunoașterea trăsăturilor genului poemului dramatic pe baza lecturilor* - *organizarea operelor citite pe axa cronologică a epocilor stilistice* - *identificarea trăsăturilor stilistice în diferite tipuri de texte* - *aplicarea conceptelor poetice, naratologice, teoretico-genologice și stilistice în interpretarea lecturilor*
(TC) CS 1.4. Recunoaște relațiile dintre valorile reprezentate în text și valorile modului de reprezentare în opere literare
- *integrarea cunoștințelor și experiențelor anterioare în procesul de generare a sensului (de ex. cunoașterea genurilor, rolul figurilor de stil și al procedeelor retorice în generarea sensului) pe parcursul lecturii diferitelor tipuri de texte* - *compararea trăsăturilor specifice ale genurilor și speciilor literare lirice, epice și dramatice* - *analizarea caracterului unic al construcției lingvistice în diferite tipuri de texte* - *examinarea unicității creativității lingvistice în diferite tipuri de texte* - *diferențierea procedeelor de creare a imaginii vizuale și a viziunii*

(TC) CG 2 - Aplică strategii de interpretare a textelor în contexte istorice și culturale

Clasa a XI-a
(TC) CS 2.1. Elaborează strategii individuale pentru interpretarea textelor literare și nonliterare
- crearea unor tipuri variate de texte pe baza unor criterii prestabilite *- interpretarea puterii comunicative a rimei* *- identificarea relației dintre atmosfera poemului și muzicalitatea versului* *- înțelegerea rolului artistic al figurilor de stil și al mijloacelor stilistice în opera literară* *- identificarea rolului calităților estetice în procesul de construire a sensului* *- utilizarea variată a formelor epice de comunicare (descriere, narațiune, monolog, dialog) în texte literare și nonliterare* *- aplicarea unor strategii individuale de înțelegere a textului: meditație asupra titlului, brainstorming, anticipare, diagramă asociativă de tip „cluster”, hartă a gândirii, activarea „vocii interioare”, piramida narațiunii, scrierea în cinci rânduri, eseu de cinci minute, completarea propozițiilor lacunare, completarea textelor, cartonaș lexical, rescrierea unei povești după criterii date (de ex. schimbarea registrelor lingvistice), continuarea unei povești*
(TC) CS 2.2. Recunoaște relațiile dintre utilizarea limbii și stratificarea socială în texte aparținând diferitelor registre lingvistice
(TC) *- observarea și interpretarea diferitelor situații de comunicare* *- recunoașterea contactelor lingvistice interne (interacțiunea dintre limba standard, dialecte și sociolecte)* *- evaluarea atitudinii lingvistice a unui grup (față de limba maternă, limba oficială, limba străină) pe baza unui chestionar* *- decodarea textelor aparținând diferitelor registre lingvistice* *- analiza critică a credințelor și superstițiilor lingvistice* *- aprecierea adecvării și pertinenței manifestărilor lingvistice în funcție de situația de comunicare* **(CS)** *- colectarea de date despre situațiile de discriminare legate de utilizarea limbii cu ajutorul interviurilor/chestionarelor* *- interpretarea respectului lingvistic în texte* *- analiza contactelor interne în diferite texte literare (de ex. literatură populară, literatură pentru tineret, literatură maghiară clasică)*
(TC) CS 2.3. Compară texte pe baza motivelor-cheie, temelor, valorilor și criteriilor naratologice comune, integrând propriile experiențe de lectură
- compararea textelor literare și nonliterare pe baza motivelor-cheie, a temei și a valorilor *- compararea diferitelor texte literare pe baza unor criterii prestabilite (motive-cheie, teme, valori, aspecte naratologice)* *- formularea conexiunilor personale între diverse opere literare pe baza propriilor experiențe de lectură*
(TC) CS 2.4. Recunoaște legăturile dintre diferite perioade din istoria gândirii textelor aparținând unor epoci diferite
- identificarea particularităților de viziune asupra lumii specifice diferitelor epoci istorice în opere literare *- recunoașterea conexiunilor filosofice între texte aparținând unor perioade istorice diferite* *- observarea funcționării regulilor sociale scrise și nescrise în texte din diferite epoci* *- compararea critică a propriului sistem de valori cu valorile reprezentate în operă*

(TC+CS) CG 3 - Produce oral și în scris diferite tipuri de texte cu sensibilitate și rafinament în exprimarea lingvistică

Clasa a XI-a
(TC) CS 3.1. Creează tipuri de texte scrise ținând cont de caracteristicile textuale
- redactarea unor tipuri de texte scrise cu respectarea caracteristicilor lor textuale *- transformarea unui text scris în text oral / a unui text oral în text scris, ținând cont de particularitățile textuale* *- formularea de mesaje oficiale și informale, oral și în scris, pe aceeași temă, adaptate la situații de comunicare și destinatari diferiți (de ex. întârziere, absență, anularea unui program, solicitarea informațiilor)* *- alegerea titlului, organizarea textului în jurul propoziției-teză, redactarea pe baza cuvintelor-cheie și a rețelei tematice* *- redactarea textului cu respectarea micro- și macrostructurii sale* *- crearea unui text conform principiului organizator (de ex. repetiție, opoziție, paralelism)*

Clasa a XI-a
- exersarea utilizării conștiente a conectorilor gramaticali
(TC) CS 3.2. Creează texte ocazionale adecvate situației de viață în diferite contexte de comunicare
- redactarea unor scurte mesaje cu ocazia diferitelor evenimente festive *- aplicarea schemei structurale a unui discurs festiv (de comemorare)* *- utilizarea schiței structurale (de conținut) a unui discurs de rămas-bun (mulțumiri, scurtă prezentare și apreciere a realizărilor)* *- redactarea unor texte ocazionale scurte adecvate situației de viață (de ex. felicitare, exprimarea condoleanțelor, mulțumire, confesiune)*
(TC) CS 3.3. Redactează tipuri de texte funcționale (chitanță, proces-verbal) adaptate situației de comunicare
- redactarea unei dovezi de primire / dovezi de primire în situații cotidiene *- formularea unui feedback pentru un coleg sau profesor (de ex. ca moment de evaluare la finalul orei)* *- întocmirea unui proces-verbal (de ex. pentru urmărirea și consemnarea activității unui grup de învățare cooperativă sau a unei ședințe a consiliului elevilor)*
(TC) CS 3.4 Elaborează un eseu pe baza unor criterii prestabilite
- exersarea redactării unei introduceri adecvate titlului/temei, formularea propoziției-teză, a întrebărilor și a ipotezelor *- exersarea respectării regulilor structurale ale eseului (de ex. introducere: prezentarea temei, formularea problemei, referire la o autoritate de specialitate, schițarea parcursului argumentativ; cuprins: premisă, formularea propoziției-teză, argumente/contraargumente; încheiere: sinteză, formularea concluziei, deschidere spre alte perspective, opinie personală)*
(TC) CS 3.5. Creează produse multimedia complexe (de ex. afiș, logo, emblemă, identitate vizuală, ilustrație), recunoscând relația dintre text și produsul vizual
- realizarea unui afiș pentru promovarea unui eveniment școlar, acordând atenție armoniei dintre text și imagine *- proiectarea identității vizuale a amenajării clasei (utilizarea unitară a siglei școlii)* *- crearea afișului unei opere literare* *- proiectarea unui logo pentru o operă literară și/sau pentru un personaj* *- proiectarea individuală a unei coperte de caiet adecvate disciplinei* *- realizarea unei ilustrații digitale pentru un citat literar* *- proiectarea identității vizuale a unui eveniment literar sau cultural (de ex. zi comemorativă, maraton de poezie): afiș, logo, invitație, slogan* *- redactarea proiectului „Să deschidem o librărie/anticariat!” (elaborarea materialelor publicitare și a textului pentru un comunicat de presă în vederea promovării magazinului)* *- colectarea fotografiilor, simbolurilor și imaginilor în vederea realizării unui montaj digital pe baza unui text ales (poezie, nuvelă)*
(CS) CS 3.6. Elaborează texte narative și descriptive, în versuri și/sau în proză, în conformitate cu criteriile
- scrierea unei narațiuni scurte despre un eveniment din mai multe perspective (de ex. tânăr, vârstnic, martor ocular, făptaș) *- redactarea unui text descriptiv expresiv în stiluri diferite* *- scrierea unei fabule / povești cu animale* *- compunerea unui poem scurt pe baza unui cuvânt-cheie / enunț / titlu* *- crearea unei poezii în cinci versuri inspirat dintr-o operă literară* *- scrierea unor poeme-titlu folosind titluri de ziare sau titluri de opere literare* *- compunerea de poeme prin înlănțuirea cuvintelor astfel încât ultima literă a unui cuvânt să coincidă cu prima literă a următorului* *- crearea poemelor ludice, a poemelor „sus-jos”, a acrostihurilor, a poemelor vizuale* *- scrierea unei narațiuni creative, în stiluri diferite, pornind de la întrebarea/ideea/tema „Ce ar fi dacă…?”* *- redactarea unui text construit în jurul unor propoziții*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Autori recomandați	**(TC)** **1.1.** Ady Endre **1.2.** Babits Mihály **1.3.** József Attila **1.4.** Juhász Gyula **1.5.** Kosztolányi Dezső **1.6.** Krúdy Gyula **1.7.** Madách Imre **1.8.** Móricz Zsigmond **1.9.** Németh László **1.10.** Pilinszky János **1.11.** Radnóti Miklós **1.12.** Tóth Árpád
	(CS) **1.13.** Kaffka Margit **1.14.** Karinthy Frigyes **1.15.** Lázár Ervin **1.16.** Nagy László
2. Noțiuni	**(TC)** **2.1.** literatură de consum (sci-fi, fantasy, polițistă, horror-thriller), beletristică **2.2.** clișeu, kitsch, confuzie de imagini **2.3.** epoci literare și curente stilistice: realism, naturalism, modernism clasic, simbolism, impresionism, art nouveau, avangardă (expresionism, suprarealism), neoclasicism, modernism târziu (lirică obiectivă); imaginea realistă, naturalistă, modernă a omului **2.4.** lectura operelor epice: modelarea narațiunii în opere realiste și moderniste clasice (modelare metonimică, metaforică; forme ale continuității: cauzalitate, continuitate temporală; forme ale discontinuității: elipsă, omisiune, schimbare de perspectivă); structură temporală (timpul povestirii; timpul povestit: timp liniar-cronologic, anticipare-retrospecție; timp ciclic, timp mitic; timp obiectiv, timp subiectiv; durată, simultaneitate, memorie; timp exterior, timp interior); voci narative și ale personajelor (narator omniscient, narator limitat, narator-martor; discurs indirect, discurs indirect liber, monolog); genuri: variante ale romanului modern clasic, realist și naturalist; nuvela (realistă, naturalistă; anecdotică, lirică, dramatică, psihologică); ciclu de nuvele; parodie **2.5.** lectura operelor lirice: eul liric (în modernismul clasic: cultul individualității/creșterea eului, multiplicarea eului, alter ego liric; retragerea sinelui; în modernismul târziu: multiplicarea sinelui; autocomprehensiune, auto-interpretare); situația lirică, situația discursivă; personal, impersonal; auto-adresare; monodie, polifonie; direct, indirect; viziune lăuntrică, imagine exterioară; decadență, lirica stărilor afective, viziune cosmică, filosofică, alegorică, poezie cu caracter vizionar, simbolic, obiectiv; ars poetica, poezie peisagistică cu caracter vizionar, poezie de sinteză existențială, poezie reflexivă **2.6.** lectura operelor dramatice: poem dramatic/poem al umanității; acțiunea, personajul/eroul, conflictul, reinterpretarea discursului; idei în dramă; liberalism, pozitivism, determinism **2.7.** tipuri de texte: animație, spectacol de teatru, film de artă, portret, podcast, studiu; texte ocazionale (mesaj de salut, discurs festiv, discurs de rămas-bun, mulțumire, exprimarea condoleanțelor); texte funcționale (chitanță, proces-verbal, evaluare); texte multimedia (afiș, logo, reclamă, emblemă) **2.8.** atitudine lingvistică, superstiții lingvistice, activitate verbală, registru lingvistic, normă lingvistică, contacte interne, probleme de cultivare a limbii, limbaj adecvat **2.9.** asemănări și diferențe între texte scrise și orale; tipuri de texte scrise și orale; coerența textului; texte spontane și planificate; micro- și macrostructura textului, principii de organizare textuală
	(CS)

Domenii de conținut	Conținuturi
	2.10. variante ale romanului modern clasic, realist și naturalist (roman psihologic, roman al formării/bildungsroman, roman existențial, roman de flux al conștiinței, roman-eseu) **2.11.** discriminare lingvistică, reguli de comportament lingvistic în funcție de diferite variabile sociale, contacte interne (între limba comună, limba comună regională, dialecte, sociolecte), alternanță de coduri (code-switching)
3. Atelier de interpretare textuală	**(TC)** **3.1. IPOSTAZE ALE PERSONAJULUI FEMININ** (Cerință minimă: 2 opere epice, 4 opere lirice) **3.1.1. Opere literare din epocile studiate în clasa a XI-a:** Kosztolányi Dezső: *Édes Anna*; *Pacsirta*; Németh László: *Iszony*; Móricz Zsigmond: *Az isten háta mögött*; Ady Endre: *Héja-nász az avaron*; *Lédával a bálban*; *Valaki útravált belőlünk*; *Elbocsátó, szép üzenet*; *Őrizem a szemed*; Juhász Gyula: *Milyen volt…*; *Anna örök*; József Attila: *Óda*; *Mikor az uccán átment a kedves*; *Gyermekké tettél*; *Amit szívedbe rejtesz* **3.1.2. Opere asociabile:** **3.1.2.1. Opere literare:** Bibliai alakok (Éva, Mária alakja); virágénekek; *Énekek éneke*; Mikszáth Kálmán: *A bágyi csoda*; *Tímár Zsófi özvegysége*; Bródy Sándor: *A tanítónő; Asszonyi sors*; Móricz Zsigmond: *Árvácska*; Kaffka Margit: *Színek és évek*; Szerb Antal: *Utas és holdvilág*; Szabó Magda: *Az ajtó*; *Pilátus*; *Mózes egy, huszonkettő*; Visky András: *Kitelepítés*; Tompa Andrea: *Fejtől s lábtól*; Tóth Krisztina: *Pixel*; *Pesztó*; *Ő még csak negyven*; *Tímár Zsófi muskátlija*; Grecsó Krisztián: *Harminc év napsütés*; *Anyám első süteménye*; *Vera*; Závada Pál: *Jadviga párnája* **3.1.2.2. Opere din domenii artistice conexe:** *Mikor az uccán átment a kedves* (poem muzicalizat, Kávészünet, 2016); *Cleopatra (film istoric de aventuri, Joseph L. Mankiewicz: Cleopatra, 1963)*; *Anna Karenina* (dramă romantică, adaptare după romanul lui Lev Tolstoi, Joe Wright: Anna Karenina, 2012); *Jurnalul lui Bridget Jones (comedie romantică, Bridget Jones's Diary, Sharon Maguire, 2001)*); *Régimódi történet* (dramă cinematografică, adaptare după romanul lui Szabó Magda, Bereményi Géza, 2015); *Prietena mea genială (dramă romantică, L'amica geniale, Saverio Costanzo, 2018)* **3.1.3. Perspective asupra literaturii universale:** William Shakespeare: *Îmblânzirea scorpiei*; Lev Tolsztoj: *Anna Karenina*; Anton Pavlovics Csehov: *Pescărușul; Trei surori*; Henrik Ibsen: *Nora*; Gustave Flaubert*: Doamna Bovary*; Émile Zola: *Bucuria doamnelor*; Margaret Atwood: *Povestea slujitoarei*; Annie Ernaux: *Poveste de fată* **3.1.4. Oportunități de analiză retrospectivă:** *Margit-legenda*; Kármán József: *Fanni hagyományai*; Katona József: *Bánk bán*; Jókai Mór: *Az arany ember, Egy magyar nábob*; Vörösmarty Mihály: *Csongor és Tünde*; Arany János: *Ágnes asszony*; Szabó Magda: *Abigél* **3.1.5. Noțiuni (valori, teme, motive reprezentate):** tipuri de eroine, arhetipuri feminine, idealurile feminine ale epocilor, emancipare feminină, diversitatea rolurilor (femeie, mamă, soție, soră), absența mamei, orfanitate, vulnerabilitate, opresiune, subordonare, lipsă de destin, prejudecată, perseverență, loialitate, sacrificiu de sine, auto-realizare, creare de valori, păcat, ispășire **3.2. ȘANSELE DE INTEGRARE ȘI AFIRMARE SOCIALĂ ALE INDIVIDULUI** (Cerință minimă: 2 opere epice, 4 opere lirice) **3.2.1. Opere literare din epocile studiate în clasa a XI-a:** Móricz Zsigmond: *Rokonok*; *Sárarany*; *Tragédia*; Kosztolányi Dezső: *Édes Anna*; *Rendes feltámadás*; *Himnusz egy szamárral*; Ady Endre: *A Hortobágy poétája*; *A magyar Ugaron*; Tóth Árpád: *Körúti hajnal*; Juhász Gyula: *Tápai lagzi*; József Attila: *Tiszta szívvel*; *Holt vidék*; *Külvárosi éj*; *Karóval jöttél*; *Elégia*; *Két hexameter* **3.2.2. Opere asociabile:** **3.2.2.1. Opere literare:** Kölcsey Ferenc: *Parainesis Kölcsey Kálmánhoz*; *Hymnus*; Vörösmarty Mihály: *Gondolatok a könyvtárban*; Mikszáth Kálmán: *A Noszty fiú esete Tóth Marival*; *Különös házasság*; Móricz Zsigmond: *A fáklya*; Babits Mihály: *Jónás könyve*; Tamási Áron: *Ábel a rengetegben*; Márai Sándor: *Egy polgár vallomásai*; Szilágyi Domokos: *A láz enciklopédiája*; *Hétmérföldes csizma*; *Bartók Amerikában*; Závada Pál: *Jadviga párnája*; Dragomán György: *A fehér király*

Domenii de conținut	Conținuturi
	3.2.2.2. Opere din domenii artistice conexe: Ludwig van Beethoven: *Simfonia a III-a (simfonie, 1804)*; Giuseppe Verdi: *Rigoletto* (operă, 1851); Giacomo Puccini: *Boema (operă, 1896)*; Kodály Zoltán, *Psalmus Hungaricus* (oratoriu, 1923); Kodály Zoltán: *Háry János* (joc muzical, 1926); *Édes Anna* (dramă cinematografică, adaptare după romanul lui Kosztolányi Dezső, Fábri Zoltán, 1958); *Forrest Gump* (comedie dramatică, Robert Zemeckis, 1994); *Good Will Hunting* (dramă cinematografică, Gus Van Sant, 1997); *Üvegtigris* (comedie, Rudolf Péter, Kapitány Iván, 2001); *Rokonok* (dramă cinematografică, adaptare după romanul lui Móricz Zsigmond, Szabó István, 2006); *Made in Hungária* (comedie muzicală, Fonyó Gergely, 2009) **3.2.3. Perspective asupra literaturii universale:** Stendhal: *Roșu și negru*; Charles Dickens: *David Copperfield; Oliver Twist*; Émile Zola: *Prăvălia cu șobolani*; *Germinal*; Sally Rooney: *Oameni normali*; Johann Wolfgang Goethe: *Suferințele tânărului Werther*; Honoré de Balzac*: Moș Goriot*; Gustave Flaubert*: Doamna Bovary*; Charles Dickens*Marile speranțe*; Henrik Ibsen*: Rața sălbatică*; *Nora (Casa păpușilor)*; Franz Kafka*: Procesul*; Nyikolaj Vasziljevics Gogol*: Revizorul*; Thomas Hardy*: Tess d'Urberville; Departe de lumea dezlănțuită*; Daniel Defoe: *Robinson Crusoe*; Charles Baudelaire: *Florile răului* **3.2.4. Oportunități de analiză retrospectivă:** Mikszáth Kálmán: *A Noszty fiú esete Tóth Marival*; Jókai Mór: *Az arany ember* **3.2.5. Noțiuni (valori, teme, motive reprezentate):** ascensiune, cădere, vulnerabilitate, raporturi de putere, dorință de putere, corupție, periferie, centru, afirmare socială, injustiție socială, sărăcie, mizerie, căutarea drumului propriu, ambiție, personalitate denaturată, comunitate și individ, conflictul dintre moralitate și afirmare, onestitate, succes, confruntarea cu puterea, omul de rând, demnitate umană, înapoiere, șanse de viață **3.3. CONVERGENȚA VALORILOR ÎN LITERATURĂ** (Cerință minimă: 2 opere epice, 1 operă dramatică, 3 opere lirice) **3.3.1. Opere literare din epocile studiate în clasa a XI-a:** Madách Imre: *Az ember tragédiája* (Nádasdy Ádám prózai adaptációja); Krúdy Gyula: *Szindbád*; Ady Endre: *A magyar Ugaron*; *A Tisza-parton*; *A Szajna partján*; *A Hortobágy poétája*; *Új vizeken járok*; *Góg és Magóg fia vagyok én…*; Kosztolányi Dezső: *Esti Kornél*; *Esti Kornél kalandjai*; Móricz Zsigmond: *Az isten háta mögött*; *Sárarany*; Babits Mihály: *Esti kérdés*; *Jónás könyve*; Tóth Árpád: *Orfeumi elégia*; József Attila: *Eszmélet*; *Levegőt!* **3.3.2. Opere asociabile:** **3.3.2.1. Opere literare:** Karinthy Frigyes: *Az emberke tragédiája*; Székely János: *Caligula helytartója*; Kosztolányi Dezső: *Káin*; Tamási Áron: *Rendes feltámadás*; Sütő András: *Káin és Ábel*; Závada Pál: *Apfelbaum*; Lőrincz Andrea-Nagy Ádám: *Égi megbízás*; Örkény István: *In memoriam Dr. K. H. G.*; Vámos Miklós: *Apák könyve*; Esterházy Péter: *Esti*; Grendel Lajos: *Bőröndök tartalma* **3.3.2.2. Opere din domenii artistice conexe:** *Az ember tragédiája* (film de animație, Jankovics Marcell, 2011); *Az ember tragédiája ilustrații artistice*; *Ferma animalelor (film de animație, John Halas, Joy Batchelor: Animal Farm, 1954)*; *Jocurile foamei (film SF de aventuri, Gary Ross: The Hunger Games, 2012)*; *Divergent (film SF de acțiune, Neil Burger: Divergent, 2014)*; *Szindbád* (dramă cinematografică, adaptare după povestirile lui Krúdy Gyula despre Szindbád, Huszárik Zoltán, 1971) **3.3.3. Perspective asupra literaturii universale:** George Orwell: *1984*; Johann Wolfgang Goethe: *Faust*; Aldous Huxley: *Minunata lume nouă*; Mihail Afanaszjevics Bulgakov: *Maestrul și Margareta* **3.3.4. Oportunități de analiză retrospectivă:** Zrínyi Miklós: *Szigeti veszedelem*; Mikes Kelemen: *Törökországi levelek*; Katona József: *Bánk bán*; Arany János: *Szondi két apródja*; Vörösmarty Mihály: *Csongor és Tünde*; *Mikszáth Kálmán: Az a fekete folt*; Jókai Mór: *Egy magyar nábob*; *Az arany ember* **3.3.5. Noțiuni (valori, teme, motive reprezentate):** valori vitale, valori afective, valori spirituale, valori morale, valori legate de bunurile materiale, valori legate de viața comunitară/socială, valori estetice, sistem de valori, conflict de valori, ierarhie a valorilor

Domenii de conținut	Conținuturi
	3.4. RĂZBOI ȘI UMANISM. *Memoria războaielor mondiale* (Cerință minimă: 2 opere epice, 4 opere lirice) **3.4.1. Opere literare din epocile studiate în clasa a XI-a:** Ady Endre: *Emlékezés egy nyár-éjszakára*; *Az eltévedt lovas*; *A föl-földobott kő*; Babits Mihály: *Húsvét előtt*; József Attila: *Hazám*; Radnóti Miklós: *Ikrek hava*; *A la recherche*; *Hetedik ecloga*; *Levél a hitveshez*; *Nem tudhatom*; *Töredék*; *Razglednicák*; *Erőltetett menet*; Pilinszky János: *Ravensbrücki passió*; *Harmadnapon*; *Négysoros*; *Apokrif*; *Harbach 1944*; *KZ-oratórium*; *Terek*; Tamási Áron: *Himnusz egy szamárral*; Kós Károly: *Kiáltó szó* **3.4.2. Opere asociabile:** **3.4.2.1. Opere literare:** Karácsony Benő: *Napos oldal*; Márai Sándor: *Egy polgár vallomásai*; Kassák Lajos: *Kis könyv haldoklásunk emlékére*; Bánffy Miklós: *Erdélyi történet* (I-III.); Szabó Lőrinc: *Tücsökzene (A Rettenetes Év)*; Kányádi Sándor: *Valaki jár a fák hegyén*; Nádas Péter: *Egy családregény vége*; Dragomán György: *Máglya*; Tompa Andrea: *Sokszor nem halunk meg*; Vida Gábor: *Ahol az ő lelke*; Kuncz Aladár: *Fekete kolostor*; Hervay Gizella: *Tőmondatokban*; Mécs László: *Imádság a nagy Lunátikusért*; Kertész Imre: *Sorstalanság* **3.4.2.2. Opere din domenii artistice conexe:** *Valahol Európában* (dramă cinematografică, Radványi Géza, 1948); *Béketárgyalás, avagy az évszázad csütörtökig tart* (dramă istorică, Balogh Zsolt, 1989); *Lista lui Schindler (dramă istorică, Steven Spielberg: Schindler's List, 1994)*; *Pianistul (dramă istorică, Roman Polański: The Pianist, 2002)*; *Szabadság, szerelem* (dramă romantică istorică, Goda Krisztina, 2006); *A napfény íze* (dramă istorică, Szabó István, 1999); *Anyám és más futóbolondok a családból* (dramă, Fekete Ibolya, 2015); *Saul fia* (dramă istorică Nemes-Jeles László, 2015); *Napszállta* (dramă istorică Nemes-Jeles László, 2018); *Aurora borealis* (dramă istorică, Mészáros Márta, 2017); *Örök tél* (dramă istorică, Szász Attila, 2017) **3.4.3. Perspective asupra literaturii universale:** Ernest Hemingway: *Pentru cine bat clopotele*; Erich Maria Remarque: *Pe frontul de vest nimic nou*; Hans Fallada: *Ce-o să fie cu tine, omule?*; Ellie Wiesel: *Noaptea* **3.4.4. Oportunități de analiză retrospectivă:** Zrínyi Miklós: *Szigeti veszedelem*; *Anne Frank naplója* **3.4.5. Noțiuni (valori, teme, motive reprezentate):** război, distrugere, viață, moarte, pace, împăcare, reconstrucție, confruntarea cu ororile războiului, Holocaust, dorință de pace, pacifism, încheiere a păcii, eroism, sacrificiu, tragic, distrugere fatală, realitatea războiului, suferință, ordine, haos, traumă, memorie personală și colectivă **(CS)** **3.5.REPREZENTAREA OMULUI MARGINALIZAT SOCIAL ÎN LITERATURĂ** (Cerință minimă: 2 opere epice/dramatice, 3 opere lirice) **3.5.1. Opere literare din epocile studiate în clasa a XI-a:** József Attila: *Kedves Jocó*; *Aki szegény, az a legszegényebb*; *A város peremén*; *Holt vidék*; *Eszmélet*; *Külvárosi éj*; *Csoszogi, az öreg suszter*; Pilinszky János: *Apokrif; Szegények*; Weöres Sándor: *Hajléktalanok dalai* (fragmente); Nagy László: *Hajnalcsillag*; Bródy Sándor: *A dada*; Móricz Zsigmond: *Árvácska*; *Szegény emberek*; *Tragédia*; *Barbárok*; *Sárarany*; Gárdonyi Géza: *Az öreg tekintetes* **3.5.2. Opere asociabile:** **3.5.2.1. Opere literare:** Faludy György: *Koldusdal*; Márai Sándor: A *gyertyák csonkig égnek* (részletek); Borbély Szilárd: *Nincstelenek*; Tar Sándor: *A mi utcánk*; Szilasi László: *A harmadik híd*; Röhrig Géza: *Angyalvakond*; Petri György: *Hajléktalan*; Dsida Jenő: *Az utcaseprő*; *Öreg postás a város végén*; *Krisztus*; Kiss Tibor Noé: *Aludnod kellene*; Bartis Attila: *A nyugalom*; Szilágyi Domokos: *Öregek könyve*; Sántha Ferenc: *Sokan voltunk*; Kun Árpád*: Boldog Észak*; Péterfy Gergely: *Kitömött barbár*; Kertész Imre: *Sorstalanság*; Tompa Andrea: *Omerta*; Illyés Gyula: *Egy mondat a zsarnokságról*; Ottlik Géza: *Iskola a határon*; Eötvös József: *Magyarország 1514-ben*; Petőfi Sándor: *Palota és kunyhó*; Arany János: *A szegény jobbágy*; Illyés Gyula:

Domenii de conținut	Conținuturi
	Puszták népe; Sántha Ferenc: *Sokan voltunk*; Hervay Gizella: *A leckét megtanultam;* Krasznahorkai László: *Sátántangó* **3.5.2.2. Opere din domenii artistice conexe:** Bob Dylan: *Hard Times in New York Town*; Ed Sheeran*: The A Team*; Shameless (US, 2011–2021); Homeless: The Movie filme documentare; *Toxikóma* (dramă bazată pe autobiografia lui Szabó Győző, regia: Herendi Gábor, 2021); Szederkényi Júlia: *Barlang* (film documentar, 2009); *Baltagul* (dramă inspirată din romanul lui Mihail Sadoveanu, regia: Mircea Mureșan, 1969); *Șoareci și oameni (*Of Mice and Men, adaptare cinematografică după romanul lui John Steinbeck, dramă, scenariu: Horton Foote, 1992*)*; *Sorstalanság* (dramă bazată pe romanul lui Kertész Imre, regia: Koltai Lajos, 2005*); Germinal* (dramă inspirată din romanul lui Émile Zola, regia: Claude Berri, 1993); *Sátántangó* (dramă, regia: Tarr Béla, 1994) **3.5.3. Perspective asupra literaturii universale:** John Steinbeck: *Șoareci și oameni*; Mihail Sadoveanu: *Baltagul*; Victor Hugo: *Mizerabilii*; Charles Dickens: *Oliver Twist*; *Colind de Crăciun*; François Villon: *Balada fiului nimănui*; Guy de Maupassant: *Bucățica de seu* **3.5.4. Oportunități de analiză retrospectivă:** Kármán József: *Fanni hagyományai* (figura baronesei L-né); Katona József: *Bánk bán* (figura lui Tiborc); Petőfi Sándor: *Az apostol; A nép nevében*; Arany János: *A tudós macskája*; Mikszáth Kálmán: *Lapaj, a híres dudás* **3.5.5. Noțiuni (valori, teme, motive reprezentate):** excludere, pierderea identității, lipsă de speranță, nedreptate socială; vulnerabilitate economică: lipsa hranei, lipsa locuinței, șomaj; vulnerabilitate spirituală: marginalizare, singurătate, depresie; marginalizare socială: excludere, prejudecăți, lipsa adăpostului; perseverență, relații umane, speranță, lupta pentru supraviețuire; dileme morale, probleme etice și menținerea existenței **3.6. REPREZENTAREA DREPTURILOR OMULUI ȘI ALE ANIMALELOR ÎN LITERATURĂ** (Cerință minimă: 3 opere epice/dramatice, 2 opere lirice) **3.6.1. Opere literare din epocile studiate în clasa a XI-a:** Kaffka Margit: *A verébfióka*; Babits Mihály: *Ádáz kutyám*; Kosztolányi Dezső: *Hattyú halála, Alfa*; Krúdy Gyula: *A rókavadász elbeszélése*; Karinthy Frigyes: *Tomi kutya emlékezete*; Dsida Jenő: *Kóborló délután kedves kutyámmal*; Weöres Sándor: *Állati ABC; Bóbita*; Márai Sándor: *A gyertyák csonkig égnek* (fragment, Henrik és Bakter viszonya); Lázár Ervin: *A fehér tigris*; Tamási Áron: *Ábel a rengetegben* (fragmente, relația lui Ábel și a lui Surgyelán cu animalele); József Attila: *Bánat*; *A kutya*; Pilinszky János: *Fabula* **3.6.2. Opere asociabile:** **3.6.2.1. Opere literare:** Jókai Mór: *A háromszínű macska*; Petőfi Sándor: *A kutyák dala; Farkasok dala*; Széchenyi Zsigmond: *Afrikai vadásznapló*; Déry Tibor: *Niki*; Karinthy Ferenc: *Hol vagy, Zsiga?*; Nemes Nagy Ágnes: *A macskák bátorsága; Védd meg!*; Mészöly Miklós: *Vadászat; Jelentés öt egérről; Állatok, emberek; Magasiskola*; Krasznahorkai László – Max Neumann*: ÁllatVanBent*; Krasznahorkai László: *Az utolsó farkas*; Zilahi Anna: *A bálna nem motívum*; Láng Zsolt: *Az emberek meséje (a méhek társadalma)*; Csányi Vilmos: *Marci, a beszélő kutya*; Selyem Zsuzsa: *Moszkvában esik*; Takács Zsuzsa: *Kutyák és farkasok*; Hervay Gizella: *Emberi hangon*; Demény Péter: *Kutya*; Örkény István: *Jellempróba* **3.6.2.2. Opere din domenii artistice conexe:** Pablo Picasso: *Guernica (*pictură în ulei, 1937*)*; William Blake: *Tigrul* (poem ilustrat, 1794); Matt Kish: *Seria de ilustrații Moby Dick (*tehnică mixtă, 2011*)*; Susan Herbert: *Parafraze cu pisici (*serie de picturi, anii 1990*)*; David Shrigley: *I'm Dead* (sculptură conceptuală, 2007); *Testről és lélekről* (Enyedi Ildikó, 2017); *Kérem a következőt* (Nepp József, Ternovszky Béla, Hernádi Oszkár, Haui József, 1974); *Cartea junglei* (musical, Geszti Péter – Dés László, 1996*)*; *Ferma animalelor* (alegorie politică, Animal Farm, regia: John Stephenson, 1999); *Dominion* (film documentar, regia: Chris Delforce, 2018); *Earthlings* (film documentar, Earthlings, Shaun Monson, 2005); *Okja* (dramă satirică, regia: Bong Joon-ho, 2017); *Viața lui Pi* (film de aventuri, adaptare după romanul lui Yann Martel, regia: Ang Lee,

Domenii de conținut	Conținuturi
	2012*)*; *Apă pentru elefanți (*dramă romantică, adaptare după romanul Sarei Gruen, regia: Francis Lawrence, 2011*)*; Beatrice: *Nagyvárosi farkas*; El Kazovszkij: *Animal rătăcitor* **3.6.3. Perspective asupra literaturii universale:** Byron: *Moartea lupului*; Jack London: *Colț Alb; Chemarea străbunilor*; Marie von Ebner-Eschenbach: *Krambambuli*; Eric Knight: *Lassie se întoarce acasă*; J. M. Coetzee: *Elizabeth Costello*; Franz Kafka: *Investigațiile unui câine*; Anna Sewell: *Frumusețe Neagră*; Richard Adams: *Castor, întemeietorul*; Marguerite Yourcenar: *Ogarul negru*; William Blake: *Tigrul*; Edgar Allan Poe: *Pisica neagră*; Rudyard Kipling: *Cartea junglei* **3.6.4. Oportunități de analiză retrospectivă:** Fekete István: *Vuk*; *Kele*; *Bogáncs*; *Lutra*; Tersánszky Józsi Jenő: *Misi mókus kalandjai*; Mikszáth Kálmán: *A fekete város* (fragment, relația dintre Görgey și Fityke); Arany János: *Toldi* (fragment, aventura cu lupii, îmblânzirea taurului); Fabulák (de ex. Heltai Gáspár: *A békáról és ökörről*; *Az oroszlánról és a pásztorról*; *A lóról és a szamárról*; *A farkasról és komondorról*; Jean de La Fontaine: *A farkas és a bárány*; *A macska és a madarak*) **3.6.5. Noțiuni (valori, teme, motive reprezentate):** empatie, libertate, demnitate animală, independență, curaj moral, responsabilitate, protejarea naturii, vulnerabilitate, compasiune, putere, agresiune, brutalitate umană, distrugerea naturii, experiment, observație, obiectivare, lipsă de etică, coexistență, perspectivă ecologică, ierarhie, disciplină, relații de subordonare, pierderea libertății, continuitatea dintre existența umană și cea animală, instinct, izolare, anxietate, etică ambientală, conștiință ecologică, gândire postumană, limbaj și responsabilitate, existență colectivă, ordine socială, paralelism om–animal, etică comunitară, încălcarea limitelor

Clasa a XII-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

(TC) CG 1 - Înțelege diferite tipuri de texte în contexte formale și informale, apreciind calitatea lor estetică

Clasa a XII-a
(TC) CS 1.1. Aplică tehnicile de lectură reflexivă, evaluativă, interpretativă și critică în receptarea diferitelor tipuri de texte
- reflecție asupra experienței de aplicare a diferitelor strategii de lectură (extensivă și intensivă) *- reflecție asupra lecturii textelor (identificarea problemelor, formularea întrebărilor, completări, formularea unor experiențe confirmatoare sau contradictorii) cu ajutorul organizatorilor grafici (de ex. jurnal cu dublă intrare, tabel de criterii)* *- formularea unei opinii proprii argumentate despre tema, genul, construcția lingvistică, valorile reprezentate și valoarea estetică a textului citit cu ajutorul organizatorilor grafici (de ex. de jurnal cu dublă intrare, discuție, dezbatere, poezie în cinci versuri)* *- corectarea autonomă a erorilor de înțelegere/interpretare (recitire, reflecție, rezolvare de probleme, corectare)*
(TC) CS 1.2. Înțelege metatexte, prezentări și eseuri mai complexe, în vederea acceptării interpretărilor din perspective multiple
- lectura și conspectarea unor recenzii de film pe baza unor criterii *- compararea mai multor recenzii ale aceluiași film cu ajutorul organizatorilor grafici / pe baza unor criterii* *- compararea recenziilor de film cu propria opinie cu ajutorul organizatorilor grafici* *- lectura și conspectarea recenziilor de teatru pe baza unor criterii* *- compararea a mai multor recenzii ale aceleiași reprezentații teatrale cu ajutorul organizatorilor grafici / pe baza unor criterii* *- lectura și conspectarea eseurilor pe baza unor criterii* *- compararea unor lucrări științifice cu propria opinie cu ajutorul organizatorilor grafici*
(TC) CS 1.3. Compară texte pe baza particularităților lor poetice, naratologice, de teorie a genurilor și de istorie a stilurilor
- compararea operelor cu teme sau motive-cheie identice/similare pe baza unor criterii *- compararea repertoriului de motive al operelor citite cu ajutorul organizatorilor grafici (diagramă Venn, tabel de criterii)* *- compararea motivelor tematice comune din texte literare diferite* *- compararea textelor epice pe baza procedurilor naratologice și a particularităților stilistice* *- compararea textelor lirice pe baza particularităților poetice și a trăsăturilor stilistice*
(TC) CS 1.4. Recunoaște relațiile etice în procesul înțelegerii textelor literare pentru dezvoltarea sensibilității sociale
- identificarea relațiilor de valoare asociate personajelor / rolurilor din operele literare citite *- recunoașterea conflictelor morale în procesul de înțelegere a textelor literare* *- analizarea rolurilor și a situațiilor de luare a deciziilor în operele literare prin reflecție asupra conștiinței de sine, cu scopul de a planifica în mod conștient parcursul vieții personale, sociale și profesionale* *- analizarea criteriilor de natură etică (de ex. adevăr, respect, echitate) în interpretarea operelor literare, în contextul lor intelectual și cultural* *- asumarea unui comportament etic și responsabil față de valorile culturii, artei, spiritualității și mediului construit*
(TC) CS 1.5. Recunoaște rolul politeții lingvistice și al agresivității verbale în diferite situații de comunicare
- prezentarea maximelor lui Grice (cantitate, calitate, manieră, relevanță) sub formă de prezentare *- identificarea formelor de politețe lingvistică în diferite situații de comunicare* *- studierea funcțiilor agresivității verbale în diverse texte literare și nonliterare*

(TC+CS) CG 2 - Aplică strategii de interpretare a textelor în contexte istorice și culturale

Clasa a XII-a
(TC) CS 2.1. Aplică strategii individuale pentru interpretarea textelor literare și nonliterare în context cultural
- observarea interferenței dintre texte create în epoci diferite *- gestionarea conștientă a variațiilor lingvistice, tipologice și de gen provenite din diferite perioade istorice și culturale* *- analizarea semnificațiilor unui anumit subiect, motiv sau topos în context cultural* *- recunoașterea diferenței dintre funcția variantei normative a limbii și cea a celorlalte variante lingvistice* *- interpretarea rolului de creare a sensului al calităților estetice caracteristice diferitelor perioade din istoria artei* *- exersarea empatiei și a acceptării alterității în postura de receptor al textelor*
(TC) CS 2.2. Analizează relațiile dintre utilizarea limbii și stratificarea socială în diferite tipuri de texte
- observarea, interpretarea și analizarea diferitelor situații de comunicare, ținând cont de regulile comportamentului lingvistic *- recunoașterea și interpretarea rolului tabu-urilor lingvistice și al eufemismelor* *- identificarea strategiilor de influențare lingvistică în diferite tipuri de texte (de ex. reclame, discursuri electorale, texte utilizate în comunicarea instituțională)* *- recunoașterea trăsăturilor pragmatice ale limbii în funcție de situațiile de comunicare*
(TC) CS 2.3. Interpretează în mod autonom opere literare pentru a exprima trăirea experienței estetice
- utilizarea conștientă a criteriilor de interpretare *- formularea unei opinii proprii cu privire la o operă literară* *- susținerea poziției personale prin trimiteri la fragmente de text, citate și argumente construite logic* *- folosirea adecvată și riguroasă a conceptelor lingvistice, istorice, teoretico-literare și stilistice în interpretarea literară*
(TC) CS 2.4. Face distincție între perioadele literare și stilurile din operele artistice aparținând diferitelor epoci
- distingerea trăsăturilor lingvistice și stilistice ale textelor aparținând unor epoci diferite *- recunoașterea caracteristicilor diferitelor stiluri și registre stilistice* *- încadrarea operelor artistice într-o epocă sau într-un stil al istoriei artei pe baza trăsăturilor*
(CS) CS 2.5. Recunoaște criteriile înrudirii lingvistice pentru a conștientiza diferența dintre înrudirea lingvistică și cea genetică
- familiarizarea cu principalele criterii ale comparării limbilor *- distingerea înrudirii lingvistice de înrudirea genetică* *- identificarea factorilor care influențează înrudirea culturală (de ex. conviețuirea îndelungată într-o regiune)*

(TC+CS) CG 3 - Produce oral și în scris diferite tipuri de texte cu sensibilitate și rafinament în exprimarea lingvistică

Clasa a XII-a
(TC) CS 3.1. Produce texte adecvate comunicării folosind formele de politețe lingvistică
- exersarea unui comportament lingvistic și nonverbal adecvat situației de comunicare *- exersarea strategiilor de gestionare a conflictelor (câștigător/învingător, adaptativ/evitant/rezolutiv) prin diferite scenarii și situații cotidiene* *- transformarea modelelor de agresivitate verbală în forme conforme regulilor politeții lingvistice* *- exprimarea și prelucrarea conceptelor, ideilor, opiniilor și emoțiilor în formă orală sau scrisă, adaptate nevoilor și intereselor, în contexte variate (de ex. în situații multilingve și de comunicare interculturală)* *- interacțiune pozitivă în contexte diverse (de ex. profesionale) cu respectarea regulilor și a perspectivelor diferite, manifestând încredere, empatie și deschidere spre soluționarea conflictelor, conștientizând impactul mesajelor exprimate public*
(TC) CS 3.2. Susține o scurtă prezentare academică pe baza criteriilor date

Clasa a XII-a
- *aplicarea tehnicilor specifice de pregătire pentru o prezentare științifică (de ex. stabilirea temei, a obiectului, a ideii de bază și a mesajului; colectarea informațiilor despre public; gestionarea limitelor de timp; realizarea unui plan preliminar)* - *documentare, luarea de notițe, utilizarea motoarelor de căutare, organizarea materialelor* - *elaborarea criteriilor de evaluare a prezentării științifice* - *exersarea extragerii ideilor esențiale și a redactării unui plan pe baza textelor științifice*
(TC) CS 3.3. Elaborează tipuri de texte funcționale (Curriculum vitae / CV de tip Europass) adaptate situației de comunicare specificate
- *redactarea unui CV prescurtat (cu datele esențiale) și a unui CV detaliat (care prezintă formarea personalității, evoluția profesională și umană)* - *elaborarea (auto)biografiilor personajelor*
(TC) CS 3.4. Elaborează o interpretare proprie a unei opere pentru a-și exprima poziția critică
- *redactarea unei interpretări literare care integrează citate din metatexte despre diverse opere și exprimă o poziție critică* - *exerciții de verificare a informațiilor referitoare la texte* - *redactarea unui eseu pe baza unei teme date* - *redactarea unei interpretări literare pornind de la trei întrebări de problematizare* - *redactarea unei analize comparative pe baza unor criterii*
(TC) CS 3.5. Realizează interviuri și reportaje în diverse situații de comunicare
- *formularea și utilizarea diferitelor tipuri de întrebări (închise, deschise) în situații de comunicare variate* - *realizarea interviurilor și podcasturilor în contexte diferite (eveniment școlar, primirea unui invitat)* - *pregătirea pentru un interviu în trei etape, cu scopul de a explora experiențele de lectură sau de a formula opinii, critici și întrebări legate de textul citit* - *aplicarea tehnicii de lectură „Să-l întrebăm pe autor!” pentru o înțelegere mai profundă a textelor* - *redactarea unui reportaj imaginar despre un eveniment literar sau istoric*
(CS) CS 3.6. Elaborează texte din genuri variate, în conformitate cu criterii date
- *redactarea unei știri și a unei relatări despre un eveniment școlar din perspectivă obiectivă și subiectivă* - *transformarea unui fragment dintr-o operă cunoscută într-un alt gen (de ex. transformarea unei poezii în narațiune, a unei nuvele în dialog, jurnal sau articol de presă)* - *realizarea de note de subsol pentru explicarea cuvintelor și expresiilor*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Autori recomandați	**(TC)** **1.1.** Áprily Lajos **1.2.** Dsida Jenő **1.3.** Kányádi Sándor **1.4.** Kertész Imre **1.5.** Kós Károly **1.6.** Kovács András Ferenc **1.7.** Sütő András **1.8.** Tamási Áron **1.9.** Székely János **1.10.** Szilágyi Domokos **1.11.** Ottlik Géza **1.12.** Örkény István **1.13.** Weöres Sándor
	(CS) **1.14.** Márai Sándor **1.15.** Szabó Lőrinc **1.16.** Faludy György
2. Noțiuni	**(TC)** **2.1.** conflict de valori **2.2.** epoci și direcții stilistice: modernism târziu, postmodernism, realism magic **2.3.** lectura operelor epice: jocul formelor narative – modalitate narativă, moduri de discurs, joc lingvistic; areferențialitate, verosimilitate lingvistică; fragmentaritate, intertextualitate, rescriere; genuri: nuvelă (nuvelă-minut), roman (roman al formării, roman parabolic) **2.4.** lectura operelor lirice: memoria formelor/textelor; impersonalizarea eului liric, crearea măștii, polifonie; citare, reluare ludică, aluzie **2.5.** lectura operelor dramatice: genuri – tragicomedie; dramă filozofică; parabolă istorică **2.6.** tipuri de texte: metatexte complexe, recenzii de film și teatru, prezentări, eseuri, opinii, interpretări literare, reclame, discursuri electorale, texte utilizate în comunicarea instituțională, Curriculum vitae / CV Europass, prezentare scurtă, interviu, reportaj **2.7.** politețe lingvistică (salut, adresare informală/formală, formularea unor întrebări, răspunsuri), agresivitate verbală (vulgaritate, violență lingvistică), principiile cooperării (maximele lui Grice); configurarea pragmatică a textelor **2.8.** reguli ale comportamentului lingvistic, limbaj și putere, influențare lingvistică; strategii de persuasiune și manipulare în limbaj; tabu lingvistic, limbaj PC, eufemism
	(CS) compararea limbilor, înrudire lingvistică, înrudire genetică, înrudire culturală; arbore genealogic; caracterul fino-ugric al limbii maghiare
3. Atelier de interpretare textuală	**(TC)** **3.1. VARIANTE ALE IMPLICĂRII COMUNITARE DE LA ÎNCEPUTURI PÂNĂ LA CONTEMPORANEITATE** (Cerință minimă: 10 opere lirice) **3.1.1. Opere literare:** Janus Pannonius: *Pannónia dicsérete*; Balassi Bálint: *Egy katonaének*; Csokonai Vitéz Mihály: *Az ember, a poézis első tárgya*; *Az estve*; Berzsenyi Dániel: *Osztályrészem*; *A magyarokhoz*; Kölcsey Ferenc: *Hymnus*; *Vanitatum vanitas*; Vörösmarty: *A vén cigány*; *Szózat*; Petőfi Sándor: *A XIX. század költői*; *Csalogányok és pacsirták*; *A nép nevében*; *Arany Jánoshoz*; *A költészet*; *A költő s a szőlővessző*; Arany János: *Válasz Petőfinek*; *Letészem a lantot*; *Mindvégig*; *Kozmopolita költészet*; *Rendületlenül*; *A vigasztaló; Vojtina-levelek*; *Mi vagyok én?*; *Naturam furca expellas*; *Árkádia-féle*; *Poétai recept*; Ady Endre: *Góg és Magóg fia vagyok én*; *A Hortobágy poétája*; *Új vizeken járok*; *Fölszállott a páva*; *A Szajna partján*; *Az eltévedt lovas*; *Az ős Kaján*; *Kocsi-út az éjszakában*; *Hunn, új legenda*; *A föl-földobott kő*; Babits Mihály: *Húsvét előtt*; *Fortissimo*; *A lírikus epilógja*; *Cigány a siralomházban*; Áprily Lajos: *Vallomás*; *Diogenész lámpája*; *Pisztrángok kara*; *Az*

Domenii de conținut	Conținuturi
	irisórai szarvas; Dsida Jenő: *Psalmus Hungaricus*; *Nagycsütörtök*; *Hulló hajszálak elégiája*; József Attila: *Ars poetica*; *Születésnapomra*; *Külvárosi éj*; *Téli éjszaka*; *Eszmélet*; *A Dunánál*; Radnóti Miklós: *Nem tudhatom*; Weöres Sándor: *Tíz lépcső*; *Vázlat az új líráról*; *Szembe fordított tükrök*; *Egysoros versek*; Szilágyi Domokos: *A próféta*; *Bartók Amerikában*; *Hétmérföldes csizma*; Pilinszky János: *Halak a hálóban*; *Négysoros*; *Apokrif*; Kányádi Sándor: *Fától fáig*; Kovács András Ferenc: *Psalmus Transsylvanicus*; *Őszi-téli dallamok*; *Jack Cole daloskönyve*; *Toldott-foldott balladák* **3.1.2. Opere asociabile:** **3.1.2.1. Opere literare:** Zrínyi Miklós: *Feszületre*; Baróti Szabó Dávid: *A lanthoz*; *Soros jámbus*; Vajda János: *Az üstökös*; *A virrasztók*; *Az őrült költő*; Reviczky Gyula: *Arany Jánosnak*; Faludy György*: Óda a magyar nyelvhez*; Karinthy Frigyes: *Előszó*; Varró Dániel: *Változatok egy gyerekdalra. Ady Endrés változat*; *24 karát*. *Kortárs költők versei Arany János születésének 200. évfordulójára*; Lázáry René Sándor: *Néhány egykori költemény*; Fekete Vince: *Csütörtök*; Tóth Krisztina: *Porhó* **3.1.2.2. Opere din domenii artistice conexe:** Ludwig van Beethoven: *Simfonia a VI-a (simfonie, 1808)*, Bartók Béla: *Zene húros hangszerekre, ütőkre és cselesztára* (compoziție, 1936), Ligeti György: *Atmosphères* (piesă orchestrală, 1961); *Arany János* (poezii muzicalizate, Kaláka: Hangzó Helikon, 2007); *Arany János: Csendes dalok* (poezii muzicalizate, Musica Historica / Csörsz Rumen István, 2018); *A lejtőn* (poezii muzicalizate, The Sudras, 2018); *Képzelt riport egy amerikai popfesztiválról* (musical, adaptare după romanul lui Déry Tibor, Presser Gábor, Adamis Anna, 1973); *Születésnapomra* (poem de József Attila muzicalizată, Csík zenekar, Kaláka); https://litera.hu/magazin/tudositas/a-felelossegvallalas-fotoi.html **3.1.3. Perspective asupra literaturii universale:** Horatius: *Ars poetica*; Aristotel: *Poetica;* William Wordsworth*: Rolul poetului*; Rainer Maria Rilke: *Torso arhaic de Apollo*; John Keats: *Odă unei urne grecești*; Alekszandr Szergejevics Puskin: *Profetul*; Friedrich Schiller*: Puterea poeziei*; *Federico Garcia Lorca: Inefabilul poeziei*; Charles Baudelaire: *Albatrosul*; Paul Valéry: *Cimitirul marin*; Paul Verlaine: *Arta poetică*; *Chanson de toamnă*; Arthur Rimbaud: *Corabia beată*; Walt Whitman: *Cânt despre mine însumi (fragmente)*; Paul Neruda: *Răspunsul poeziei* **3.1.4. Noțiuni (valori, teme, motive reprezentate):** rolul profetic al poetului, liră subiectivă, poet fictiv, poetul ca reprezentant al comunității, conștiință poetică, sentiment al misiunii, caracter confesiv, ton patetic, asumare a responsabilității, retoricitate, confruntare a valorilor, autoreflexivitate **3.2. CONFLICTUL DINTRE INDIVID ȘI PUTERE** (Criterii minime: 3 opere epice, 1 operă dramatică) **3.2.1. Opere literare din epocile studiate în clasa a XII-a:** Örkény István: *Tóték*; *Egyperces novellák*; Kós Károly: *Varju nemzetség*; Ottlik Géza: *Iskola a határon*; Székely János: *Caligula helytartója*; Sütő András: *Egy lócsiszár virágvasárnapja* **3.2.2. Opere asociabile:** **3.2.2.1. Opere literare:** Tömörkény István: *A mi urunk*; Hajnóczy Péter: *A fűtő*; Nádas Péter: *Biblia*; Madách Imre: *Az ember tragédiája*; Ady Endre: *Dózsa György unokája*; Móricz Zsigmond: *Rokonok*; Illyés Gyula: *Egy mondat a zsarnokságról*; Esterházy Péter: *Harmonia caelestis*; Tóth Krisztina: *A majom szeme*; Vida Gábor: *Egy dadogás története*; Bodor Ádám: *A részleg*; Bodor Ádám: *A börtön szaga*; Dragomán György: *A fehér király* **3.2.2.2. Opere din domenii artistice conexe:** Ludwig van Beethoven: *Uvertura Egmont (simfonie, 1810)*; Ludwig van Beethoven: *Fidelio* (operă,1805); Giuseppe Verdi: *Nabucco* (operă, 1842); Giacomo Puccini: *Tosca* (operă, 1900); Carl Orff: *Carmina burana* (cantată, 1937); *Matrix (film SF, Lana Wachowski, Lilly Wachowski: The Matrix, 1999)*; *Jocurile foamei (film SF de aventuri, Gary Ross: The Hunger Games, 2012)*; *Urzeala tronurilor (serial TV fantasy, Alan Taylor, Daniel Minahan, David Nutter, Brian Kirk: Game of Thrones, 2011)*; *Viața e frumoasă (film-dramă istorică, Roberto Benigni: La vita è bella, 1997)*; *Lista lui Schindler (film-dramă istorică, Steven Spielberg: Schindler's List, 1993)*; *Az ötödik pecsét* (film-dramă, adaptare după

Domenii de conținut	Conținuturi
	romanul lui Sánta Ferenc, Fábri Zoltán, 1976); *Isten hozta, őrnagy úr!* (film-satiră, adaptare după drama Tóték de Örkény István, Fábri Zoltán, 1970) **3.2.3. Perspective asupra literaturii universale:** George Orwell: *1984*; Albert Camus: *Ciuma*; Franz Kafka: *Procesul*; William Shakespeare: *Hamlet*; Sofocle: Antigona; William Shakespeare: *Macbeth*; *Iulius Cezar*; Friedrich Schiller: *Wilhelm Tell*; Mihail Bulgakov*: Maestrul și Margareta*; Milan Kundera: *Insuportabila ușurătate a ființei*; Elie Wiesel: *Noaptea*; Eugene Ionesco: *Cântăreața chelă*; Samuel Beckett: *Așteptându-l pe Godot*; Lev Tolsztoj*: Război și pace*; Erich Maria Remarque: *Pe frontul de vest nimic nou* **3.2.4. Oportunități de analiză retrospectivă:** Kertész Imre: *Sorstalanság*; Kosztolányi Dezső: *Édes Anna*; Móricz Zsigmond: *Tragédia*; *Sárarany*; Mikszáth Kálmán: *Az a fekete folt*; Tamási Áron: *Ábel a rengetegben*; *Rendes feltámadás* **3.2.5. Noțiuni (valori, teme, motive reprezentate):** conflict, opoziția dintre individ și putere, libertate, opresiune, morală, constrângere, antiteză, tragic, grotesc, ironie, erou rebel, vulnerabilitatea individului, viața în comunități/localități mici, modurile povestirii, problematici ale epicului, procedee de construire a eroului, gestionarea timpului narativ, procedee narative, relația dintre ficțiune și realitate, metaforicitate, metonimicitate, demnitatea umană, memorie, procesarea traumei, responsabilitate colectivă și individuală, neputința omului simplu, absurditatea puterii, tiranie, rezistență, adaptare, alegeri morale, disciplină, constrângere comunitară, colaps moral, presiunea puterii, iraționalitate, poziționarea individului, absurd, compromis, demnitate **(CS)** **3.3. IDEI FILOSOFICE ÎN LITERATURĂ** (Cerință minimă: 1 operă epică/dramatică, 4 opere lirice) **3.3.1. Opere literare din epocile studiate în clasa a XII-a:** Ady Endre: *Kocsi-út az éjszakában*; *Harc a Nagyúrral*; József Attila: *Eszmélet*; *A Dunánál*; Babits Mihály: *Esti kérdés*; *Húnyt szemmel*; Pilinszky János: *Apokrif*; *Harmadnapon*; *A szerelem sivataga*; Weöres Sándor: *A teljesség felé*; *Egysoros versek*; Márai Sándor: *A gyertyák csonkig égnek* (fragmente); *Füves könyv*; Lázár Ervin: *A bolond kútásó*; Szabó Lőrinc: *Semmiért egészen*; *Azután* **3.3.2. Opere asociabile:** **3.3.2.1. Opere literare:** Weöres Sándor: *Istár pokoljárása*; Krusovszky Dénes: *Akik már nem leszünk sosem*; Krasznahorkai László: *Háború és háború*; Erdély Miklós: *Számozottak* **3.3.2.2. Opere din domenii artistice conexe:** Auguste Rodin: *Gânditorul (sculptură în bronz, 1880)*; Marton László: *József Attila* (sculptură, 1980); *Matrix* (sci-fi, thriller filozofic, The Matrix, Lana și Lilly Wachowski, 1999); *Truman Show* (alegorie filozofică, The Truman Show, regia: Peter Weir, 1998); *Copacul vieții (meditație filozofică, The Tree of Life, regia: Terrence Malick, 2011)*; *Solaris* (sci-fi, Andrej Tarkovszkij 1972); *A șaptea pecete* (allegorie filozofică, Det sjunde inseglet, Ingmar Bergman, 1957); *Dark City* (thriller filozofic, Alex Proyas, 1998); *Gattaca* (thriller filozofic, Andrew Niccol 1997); *A gyertyák csonkig égnek* (dramă, adaptare după romanul lui Márai Sándor, regia: Iglódi István, 2005) **3.3.3. Perspective asupra literaturii universale:** Dante Alighieri: *Divina Comedie*; Johann Wolfgang Goethe: *Faust*; Jean-Paul Sartre: *Greața*; Milan Kundera: *nsuportabila ușurătate a ființei*; Bulgakov: *Maestrul și Margareta*; Jón Kalman Stefánsson: *Gânduri despre sequoia și despre timp*; *Absența ta este însăși întunericul*; Samuel Beckett: *Așteptându-l pe Godot* **3.3.4. Oportunități de analiză retrospectivă:** Csokonai Vitéz Mihály: *Az estve*; Berzsenyi Dániel: *A közelítő tél*; Kölcsey Ferenc: *Vanitatum vanitas*; Vörösmarty Mihály: *Gondolatok a könyvtárban*; *Csongor és Tünde*; Petőfi Sándor: *Az apostol*; Arany János*: A tölgyek alatt*; Kosztolányi Dezső: *Szeretet*; *Sorsunk*; *Hajnali részegség*; Madách Imre: *Az ember tragédiája*; Szilágyi Domokos: *Bartók Amerikában*; *A próféta*; *Játékok I, II*; Kányádi Sándor: *Fától fáig*

Domenii de conținut	Conținuturi
	3.3.5. Noțiuni (valori, teme, motive reprezentate): reflecție, existență, aruncare-în-lume (Geworfenheit), neființă, efemeritate, moarte, transcendență, credință în Dumnezeu, valori creștine, mântuire, umanitate, omenie, prietenie, tovarăș, iubire, dragoste, apartenență, luptă, pace, împăcare, destin, predestinare, plenitudine, împlinire, timp (prezent, trecut, viitor), atemporalitate, utopie, fantezie; motive, toposuri: lumină, umbră, elemente primordiale, arborele vieții, crucea, drumul, călătoria, cronotopuri (anotimp, moment al zilei) **3.4.EFEMERITATEA EXISTENȚEI UMANE** (Cerință minimă: 2 opere epice/dramatice, 3 opere lirice) **3.4.1. Opere literare din epocile studiate în clasa a XII-a:** Ady Endre: *Az utolsó mosoly*; *A vár fehér asszonya*; *Lédával a bálban*; *A tó nevetett*; *Kocsi-út az éjszakában*; *Párisban járt az Ősz*; *A ködbe-fúlt hajók*; Kosztolányi Dezső: *Őszi reggeli*; *Vörös hervadás; Az utolsó fölolvasás*; *Halotti beszéd*; *Esti és a halál*; József Attila: *Születésnapomra*; *A fán a levelek…*; *Kész a leltár*; *Talán eltünök hirtelen…*; *Ime, hát megleltem hazámat…*; Radnóti Miklós: *Mint a halál; À la recherche*; *Erőltetett menet; Járkálj csak, halálraitélt*; *Négysoros*; *Ravensbrücki passió*; Pilinszky János: *Apokrif*; Dsida Jenő: *Psalmus Hungaricus*; *Hulló hajszálak elégiája*; *Nagycsütörtök*; Márai Sándor: *Halotti beszéd*; Faludy György: *Haláltánc-ballada*; Sántha Ferenc: *Sokan voltunk*; Kányádi Sándor: *Fától fáig*; *Valaki jár a fák hegyén*; Szilágyi Domokos: *Halál árnyéka*; *Haláltánc-szvit*; *Kényszerleszállás*; *Napforduló; Öregek könyve*; Weöres Sándor: *Talizmán*; Kertész Imre: *Sorstalanság* **3.4.2. Opere asociabile:** **3.4.2.1. Opere din domenii artistice conexe:** *Haláltánc* (Példák könyve); Janus Pannonius: *Gyászdal anyjának, Barbarának halálára*; *Amikor a táborban megbetegedett*; Arany János: *Híd-avatás*; *Az örök zsidó*; *Az ünneprontók*; Cholnoky László: *Prikk mennyei útja*; Lázáry René Sándor (KAF): *Makabeus táncza*; Tóth Krisztina: *Vogymuk*; *Porhó*; Laczkó Vass Róbert: *Planctus ante nescia*; Balla Zsófia: *A szünet csodája; Ameddig élsz* **3.4.2.2. Opere din domenii artistice conexe:** Jan van Eyck: *Judecata de Apoi (*pictură, 1441*)*; Hans Holbein cel Tânăr: *Danse Macabre* (gravuri, 1524–1526*)*; Tiziano: *Alegoria timpului* (pictură în ulei, cca 1560*)*; Michelangelo Buonarotti: *Judecata de Apoi (*frescă, 1536–1541*)*; Arnold Böcklin: *Autoportret cu Moartea cântând la vioară (*pictură, 1872*)*; Zichy Mihály: *Az ünneprontók* (ilustrație, 1893), *Hídavatás* (ilustrație, 1892); Gustav Klimt: *Cele trei vârste ale femeii (*pictură, 1905*); Moartea și viața (*pictură, 1910–1915*)*; Liszt Ferenc: *Danse macabre* (compoziție muzicală, 1876); Kárpátia: *Halotti beszéd*; Hobo: *Haláltánc-ballada* (Villon-Faludy); *The Whale* (dráma, *The Whale*, Darren Aronofsky, 2022); *Viva La Vida* (piesă muzicală, Viva La Vida, Coldplay, 2008); *Cuvântul* (dramă religioasă, Ordet, regia: Carl Theodor Dreyer, 1955); *Synecdoche, New York* (dramă / metaficțiune, regia: Charlie Kaufman, 2008*)*; *Zgomotul alb (*dramă satirică / sci-fi filozofic, White Noise, regia: Noah Baumbach, 2022*)* **3.4.3. Perspective asupra literaturii universale:** Francois Villon: *Plângere despre moartea care pe toți îi doboară*; Dante Alighieri: *Divina Comedie*; Lev Tolsztoj: *Moartea lui Ivan Ilici*; Edgar Allan Poe: *Masca Morții Roșii*; Charles Baudelaire: *Dansul morții* **3.4.4. Oportunități de analiză retrospectivă:** *Halotti beszéd és Könyörgés*; *Ómagyar Mária-siralom*; Balassi Bálint: *Egy katonaének*; Kölcsey Ferenc: *Vanitatum vanitas*; Madách Imre: *Az ember tragédiája* **3.4.5. Noțiuni (valori, teme, motive reprezentate):** pierdere a valorilor, incertitudine, zădărnicie, timp trecător, finitudine, transcendent, eternitate, amintire, uitare, memento mori, iubire și trecere, timp, singurătate, conștiința morții, dualitatea dintre frumusețe și destrucție, efemeritate, intimitate, lumină și dispariție, transcendență, viața cotidiană și proximitatea morții, fericire trecătoare, fragilitatea existenței, bilanț, conștiință de sine, resemnare, destin uman, sinteză existențială, război, vulnerabilitate, memorie, demnitate umană, păcat, mântuire, suferință, goliciunea existenței umane, absența divinului, fragilitate umană, speranța în înviere, pierderea

Domenii de conținut	Conținuturi
	identității, moarte culturală, exil, afirmarea vieții, sărăcie, vulnerabilitate socială, singurătate, situație-limită între viață și moarte, absurd, tragic, lupta pentru existență, moartea ca experiență absurdă, supraviețuire

SUGESTII METODOLOGICE

1. Principii generale

Aplicarea curriculumului presupune utilizarea unor metode de predare și învățare care:

- se bazează pe dezvoltarea competențelor (comunicative, cognitive, sociale, digitale);
- vizează dezvoltarea complexă a personalității, cultivarea conștiinței valorilor, recunoașterea acestora și formarea atitudinilor;
- valorizează abordările inter- și transdisciplinare, care stimulează procesele decizionale creative și complexe, gândirea critică a cititorului și formarea strategiilor autonome de interpretare;
- țin cont de particularitățile de vârstă ale elevilor, de cunoștințele anterioare și de interesele acestora;
- susțin participarea activă, gândirea autonomă și învățarea reflexivă;
- favorizează dezvoltarea creativității lingvistice, a gândirii critice, a înțelegerii și redactării textelor, precum și a creativității;
- permit organizarea diferențiată și pe grupe a învățării, construirea unor trasee de învățare variate.

2. Structura curriculumului

Trunchi comun: Accentul se pune pe formarea competențelor de bază, accesibile tuturor elevilor, și pe alegerea unor metode care încurajează educația incluzivă și egalitatea de șanse. Activitățile de învățare se bazează pe sarcini cu dificultate progresivă și pe jocuri didactice.

Curriculum de specialitate: presupune utilizarea unor metode care dezvoltă gândirea critică, capacitatea de rezolvare a problemelor, competențele de investigare și cercetare, precum și aprofundarea conținuturilor. În alegerea activităților de învățare sunt recomandate proiectele inter- și transdisciplinare, aplicațiile în domenii profesionale și utilizarea unor programe software specializate.

3. Modalitatea selecției operelor literare

- Pentru activitățile atelierului de interpretare textuală, cadrul didactic selectează textele din lista de opere recomandate în curriculum, ținând cont de interesele și particularitățile clasei. Un criteriu important în alegerea operelor poate fi reprezentarea valorilor sociale generale și locale, în spiritul diversității culturale. Această abordare este susținută de varietatea, diversitatea și bogăția textelor propuse în cadrul atelierului de interpretare.
- Pentru analiza aprofundată a temelor, problematicilor și subiectelor propuse, lista de opere oferă posibilitatea extinderii numărului de texte alese, dincolo de cerințele minime, fie în cadrul activităților de la clasă, fie în cadrul cercetării individuale/pe grupe (proiect).
- Textele sau fragmentele selectate pentru activitatea de la clasă nu trebuie să depășească 1500 de cuvinte; textele mai ample sunt recomandate pentru lectură individuală acasă, urmată de discuții în cadrul orei.
- Lectura în oglindă a operelor literare din epoca studiată și a textelor asociate recomandate oferă oportunitatea ca textele contemporane să fie prezente constant în experiența de lectură, iar lectura clasicilor din perspectiva contemporanilor să devină actuală. În această viziune, „alteritatea" textelor din diferite epoci poate fi depășită prin conexiuni tematice, iar raportarea umană la diverse problematici poate fi observată în dinamica sa istorică. Lista operelor literare selectate poate fi completată cu texte non-literare relevante tematic (ex. texte publicistice, metatexte).
- **Opere literare din epocile studiate în clasa a IX-a – a XII-a:** opere literare maghiare recomandate pentru interpretare în cadrul orei, provenite în epoca studiată și propuse spre analiză din perspectiva stilisticii și genului literar.
- **Opere literare asociate:** opere literare maghiare interpretate din punct de vedere tematic, puse în relație cu operele din epocile studiate.
- **Opere din domenii artistice conexe:** picturi, sculpturi, creații muzicale, teatrale și cinematografice care se leagă tematic de operele literare recomandate, completând, nuanțând și aprofundând interpretarea, dezvoltând o viziune artistică complexă și sugerând atmosfera epocii și stilului. Din operele muzicale, teatrale și cinematografice mai ample se recomandă interpretarea unor fragmente relevante în cadrul orei; audierea/vizionarea integrală poate fi realizată în cadrul unui club de cinematografie, vizionare individuală sau proiect de grup.
- **Perspective asupra literaturii universale:** opere din literatura universală care se leagă tematic de cele recomandate. Acestea nu fac parte din cerințele minime, ci le completează, contribuind la formarea culturii literare și a sistemului de valori al elevilor, plasând literatura maghiară într-un context internațional și evidențiind caracterul universal al temelor, motivelor și problematicilor. Sprijină

perspectiva comparativă și permite identificarea de analogii și diferențe. Pentru interpretarea la clasă se recomandă texte scurte sau fragmente.

- **Oportunități de analiză retrospectivă:** opere literare cunoscute anterior de către elevi, la care se face referire în procesul de interpretare a temelor, problematicilor și motivelor, oferind un cadru mai larg pentru experiențele de lectură dobândite anterior. Astfel, elevul poate identifica legături între operele studiate și cele nou lecturate.
- **Noțiuni:**
  - **Noțiuni tematice:** termeni de specialitate, valori, teme, valori și motive recomandate în cadrul atelierelor de interpretare textuală, care constituie totodată repere pentru interpretarea operelor. Elevii le asimilează și le aplică în procesul de analiză.
  - **Noțiuni stilistice, poetice, naratologice și lingvistice:** asociate conceptelor tematice, acestea reprezintă mijloacele de expresie artistică – termeni de stilistică, poetică, naratologie și lingvistică – care permit exprimarea experienței estetice. Se recomandă utilizarea funcțională, la nivel conceptual, a termenilor propuși în curriculum.
- **Cerință minimă:** recomandarea privind numărul operelor selectate. Acestea sunt opere literare maghiare din epocile studiate și din lista operelor asociate. Cerința minimă (de ex. 3 opere epice, 3 opere lirice) se referă la opere care vor fi citite integral. În cadrul cerinței minime, o operă literară poate fi selectată o singură dată pe parcursul celor 4 ani. Astfel nu se exclude posibilitatea ca, peste cerința minimă, o operă să fie studiată asociată cu mai multe teme. Pe lângă operele selectate în cadrul temei, o creație recomandată în curriculum sau un fragment al acesteia poate fi utilizat în formularea unei sarcini sau item, fără a fi necesară cunoașterea integrală a operei.

4. Structurarea conținuturilor

Curriculumul urmează criterii cronologice și modulare. Nu se impune predarea istoriei literare, biografiilor sau operei complete în sensul clasic. Se promovează o abordare centrată pe operă, care favorizează mobilitatea interpretativă între epoci literare, istorico-culturale și stilistice. Operele autorilor recomandați sunt integrate în conținuturi conform sugestiilor atelierelor de interpretare textuală, astfel încât să permită interpretarea tematică și observarea particularităților stilistice, poetice și naratologice.

Temele din programa școlară care se raportează la subdisciplinele lingvistice urmăresc, pe de o parte, o abordare diferită – prin texte științifice și informative – a fenomenelor lingvistice abordate în ciclul anterior, pentru a facilita înțelegerea funcțiilor, rolului și utilizării acestora și pentru a oferi oportunități de exersare într-un context mai larg, fiind astfel asociate în principal acestor domenii; iar pe de altă parte, ridică problematici care pot fi tratate în mod independent, dar care, în funcție de conținutul adecvat, pot fi corelate și cu operele literare recomandate.

5. Focalizările orei

- Focalizare tematică
- Focalizare poetică
- Focalizare pe înțelegerea și interpretarea textului
- Focalizare pe redactarea textului

6. Metode și forme de lucru recomandate

Învățare exploratorie (abordare inductivă)

- Observarea și sistematizarea autonomă a fenomenelor lingvistice, structurilor textuale și codurilor literare
- Descoperirea regulilor pe baza exemplelor (de ex. ritmul versului, vocile narative, varietăți lingvistice)

Gândire reflexivă și metacogniție

- Conștientizarea propriului proces de înțelegere (de ex. organizator grafic, hartă conceptuală)
- Corectarea autonomă a erorilor de interpretare, recitire, reflecție

Atelier de interpretare textuală

- Interpretare colectivă, bazată pe proiecte, a operelor din diferite epoci
- Asociere cu opere din literatura universală, cultura pop, arte conexe
- Realizarea portofoliului elevului
- Declarație de poziție, dezbatere, elaborarea unor interpretări alternative

Abordare didactică bazată pe cooperare

• Cercuri literare pe o temă comună, cu roluri diferite, schimb de idei, rotație la masa rotundă, grupuri itinerante, rețea de dezbatere, dispută

Organizarea diferențiată a învățării

• Texte multiple, diverse metode de interpretare și tipuri de sarcini
• Organizarea și coordonarea activității de cercetare a elevilor
• Alternarea muncii individuale, în perechi și pe grupe

Utilizarea instrumentelor digitale și multimedia

• Utilizarea dicționarelor online, arhivelor și bazelor de date
• Interpretarea textelor multimedia (video, campanii, comentarii)
• Redactare digitală: e-mail, mesaj vocal, texte postate pe rețele de socializare, formular de candidatură
• Înțelegerea regulilor de utilizare și atitudine critică privind inteligența artificială

Jocuri de rol și exerciții de tip situațional

• Modelarea situațiilor de comunicare (dialog formal/informal, dezbatere)
• Redactarea de texte adaptate contextului de comunicare (invitație, scrisoare, monolog)

Progresie tematică și abordare centrată pe motive tematice

• Identificarea motivelor, valorilor și temelor în diferite opere
• Abordarea literară a problemelor existențiale (de ex. inițiere, iubire, familiaritate, loialitate, eroism)
• Integrarea progresivă a fenomenelor lingvistice însușite anterior în procesul de redactare.

7. Criterii de evaluare

• Evaluare bazată pe competențe: aplicarea cunoștințelor dobândite în situații problematice variate
• Evaluare formativă: feedback continuu, jurnale de învățare, autoevaluare, fișă de evaluare, evaluare între colegi
• Sarcini bazate pe situații reale: contexte reale de comunicare, produse de proiect, redactare creativă

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

Adamikné Jászó Anna: *Az olvasás múltja és jelene*. *Az olvasás grammatikai, pragmatikai és retorikai megközelítésben.* Trezor Kiadó, Budapest, 2006. https://mek.oszk.hu/09400/09498/09498.pdf

Ady Endre, Weöres Sándor és Kovács András Ferenc költészete – Alter-Tanterv. A XX. századi magyar költészet. https://www.youtube.com/watch?v=9orX-eKXQ5M

Antalné Szabó Ágnes: A szövegértő olvasás fejlesztése magyar nyelven – adaptivitás és motiválás a fejlesztésben. In: Terbe Erika (szerk.): *A szövegértés mint tanulási képesség fejlesztése.* Eötvös Loránd Tudományegyetem, Budapest, 2019: 49–80. https://mindenkiiskolaja.elte.hu/wp-content/uploads/2019/09/A-sz%C3%B6veg%C3%A9rt%C3%A9s-mint-tanul%C3%A1si-k%C3%A9pess%C3%A9g-fejleszt%C3%A9s_INTERA.pdf#page=49

Arany János: *Gvadányi József; Bánk bán tanulmányok.* https://dea.lib.unideb.hu/dea/bitstream/handle/2437/217070/Arany_Janos_Tanulmanyok_es_kritikak_I.pdf

Arató László: Olvasóvá nevelés és irodalomtanítás. In: Fenyő D. György (szerk.): *Dűlő 2017027 — A szöveg vonzásában.* Műút, 2017. 80-88. https://drive.google.com/file/d/1jhq3qTi3tVHHxADJV82-vfJ4GZ3y325P/view

Arisztotelész: *Poétika*. http://mek.oszk.hu/00300/00315/00315.htm

Bakró-Nagy Marianne és mtsai: Nyelvi dokumentáció. *Languages in danger* http://hu.languagesindanger.eu/book-of-knowledge/nyelvi-dokumentacio/

Bakró-Nagy Marianne: A tabu születése. In: Bereczki András – Csepregi Márta – Klima László (szerk.): *Ünnepi írások Havas Ferenc tiszteletére*. Budapest, ELTE Finnugor Tanszék – Numi Tórem Alapítvány, 2008: 69–79. www.academia.edu/14444977/A_tabu_születése_The_birth_of_taboo

Balajthy Ágnes: *„Egy eredendő máshol…" Az utazás művészete a közelmúlt magyar irodalmában.* Debreceni Egyetemi Kiadó, Debrecen, 2019. https://www.academia.edu/41028207/_Egy_eredend%C5%91_M%C3%A1shol_Az_utaz%C3%A1s_m%C5%B1v%C3%A9szete_a_k%C3%B6zelm%C3%BAlt_magyar_irodalm%C3%A1ban

Barabási Tünde – Birta-Székely Noémi – Fóris-Ferenczi Rita – Gombos Márta – Péter Lilla – Stark-Nagy Gabriella – Szabó-Thalmeiner Noémi: *Pedagógiai kézikönyv. Az oktatás pedagógiaelméleti alapjai.* Ábel Kiadó, Kolozsvár, 2007.

Bárdossy Ildikó – Dudás Margit – Pethőné Nagy Csilla – Priskinné Rizner Erika: *A kritikai gondolkodás fejlesztése. Az interaktív és reflektív tanulás lehetőségei*. Pécsi Tudományegyetem, Pécs–Budapest, 2022. http://vetesi.hu/portfoliohoz/anyagok/kritikaig_fejl_1.pdf

Basch Éva – Kegyes Erika: *Kreatív írás – elmélet és gyakorlat*. Juhász Gyula Felsőoktatási Kiadó, Szeged, 2024.

Bécsy Tamás: *A dráma esztétikája. A dráma műneme és műfajai*; Kossuth, Budapest, 1988 *(Esztétikai kiskönyvtár)*

Benczédy József: *Retorika. Gyakorlati útmutató.* Tinta Könyvkiadó, Budapest, 2010.

Benkes Zsuzsa – Petőfi S. János: *A vers és próza kreatív-produktív megközelítéséhez. Alapfeladat-típusok*. Országos Közoktatási Szolgáltató Iroda, Budapest, 1993.

Benyovszky Krisztián: Nézőpontok kereszttüzében. *Irodalomtörténet* 2003/3. 479 487.

Benyovszky Krisztián: *Megközelítési szempontok a populáris irodalom és kultúra tanulmányozásához.* Nyitra, 2019. http://www.umjl.fss.ukf.sk/wp-content/uploads/2019/11/Benyovszky_Krisztian_Megkozelitesi_szempontok.pdf

Béres Judit: *„Azért olvasok, hogy éljek." Az olvasásnépszerűsítéstől az irodalomterápiáig*. Kronosz Kiadó, Pécs, 2017.

Bertha Zoltán: *Sütő András.* Kalligram Könyvkiadó, Pozsony, 1995.

Bódi Zoltán – Ferenczi Gábor – Pál Helén (szerk.): *A magyar nyelvjárások a XXI. században – nyelvstratégiai megközelítésben*. Magyarságkutató Intézet, Budapest, 2019.

Bókay Antal: *József Attila poétikái*. Bp., Gondolat, 2004.

Chadwick, Owen: *A reformáció.* Osiris, Budapest, 2003.

Czimer Györgyi – Kovács Szilvia – Miklósvölgyi Miklós: *Az irodalomtanítás új útjain*. Debreceni Egyetemi Kiadó, 2015. https://mad-hatter.it.unideb.hu/portal/displayDocument/Szervezeti%20t%C3%A1rak/Egy%C3%A9b%20szervezeti%20egys%C3%A9gek/Tan%C3%A1rk%C3%A9pz%C3%A9si%20K%C3%B6zpont/Kiadv%C3%A1nyt%C3%A1r/28%20%C3%B3r%C3%A1s%20szakm%C3%B3dszertani%20k%C3%A9pz%C3%A9s%20szakk%C3%B6nyvei/irodalomtanitas_uj_utjain.pdf

Csapó Benő: *A képességek fejlődése és iskolai fejlesztése*. Akadémiai Kiadó, Budapest, 2003.

Csörsz Rumen István (szerk.): *Tinódi Sebestyén és a régi magyar verses epika*. Kolozsvár, 2008.

Csörsz Rumen István (szerk.): *Fazekas Mihály.* Studia Litteraria különszám. 2000/3–4. https://ojs.lib.unideb.hu/studia/issue/view/591/80

Dávidházi Péter: A Nemzeti dal történelmi beszédaktusa és a toborzó vers poétikája. In: *„Vagy jőni fog" Bibliai minták nemzetiesítése a magyar költészetben.* Ráció Kiadó, Budapest, 2017. 163–225.

Domokos Péter (szerk.): *Medveének. A keleti finnugor népek irodalmának kistükre.* Európa Könyvkiadó, Budapest, 1975.

Eco, Umberto: *Az új középkor.* Európa könyvkiadó, Budapest, 2008.

Erdélyi Erzsébet: *Anyanyelvi nevelési tanulmányok III.* Iskolakultúra, Kolozsvár, 2008.

Farmati Anna: Hagiografikus beszédmódok – legendakísér(l)tetek? Avagy a szakmai ártalom le- és becsapódása az írás és az olvasás folyamatába. In: Berszán István – Fóris-Ferenczi Rita – Serestély Zalán (szerk.): *Hermész után szabadon. Köszöntőkötet Orbán Gyöngyi tiszteletére.* Egyetemi Műhely Kiadó – Bolyai Társaság, Kolozsvár, Egyetemi Füzetek, 2019. 41. 225–238.

Fazakas Emese: *Bevezetés az általános és magyar nyelvtörténetbe. Nyelvi változások, a magyar helyesírás és szókincs története*. Egyetemi Műhely Kiadó, Kolozsvár, 2017. https://www.bolyait.ro/2017-2/

Fenyő D. György: *Az irodalomtanítás módszertana. Éthosz és praktikák 1–2*. Tea Kiadó, Budapest. 2022.

Forgács Tamás: *Történeti frazeológia, azaz a közmondások története*. Tinta Könyvkiadó, Budapest, 2021.

Fóris Ágota: *Az adatgyűjtés és adatfeldolgozás általános módszerei*. In: Fóris Ágota: *Kutatásról nyelvészeknek*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2008. 113–142. https://mek.oszk.hu/18000/18088/

Fóris Ágota: *Lexikológiai és lexikográfiai ismeretek magyar (mint idegen nyelv) tanároknak*. Károli Gáspár Református Egyetem, L'Harmattan, Budapest, 2018.

Fóris-Ferenczi Rita (szerk.): *Koncepció-javaslat a magyar nyelv és irodalom középiskolai oktatásához*. *Magiszter*, XVIII. évf./2. sz., 2020/tél, 125-162. https://padi.psiedu.ubbcluj.ro/wp-content/uploads/Magiszter-2020_2_125-162.pdf

Fóris-Ferenczi Rita: *Anyanyelv-pedagógia. Kísérlet az elmélet(ek) és a gyakorlat egybehangolására.* Ábel Kiadó, Kolozsvár, 2006.

Fóris-Ferenczi Rita: *Tervezés és értékelés*, Ábel kiadó, Kolozsvár, 2019.

Gáldi László: *Ismerjük meg a versformákat*. Móra, Budapest, 1993.

Gintli Tibor (főszerk.): *Magyar irodalom.* Akadémiai Kiadó, Budapest, 2010.

Gordon Győri János (szerk.): *Irodalomtanítás a világ kilenc oktatási rendszerében*. Pont Kiadó, Budapest, 2003

Graves, Robert: *A görög mítoszok 1–2.* Európa Könykiadó, Budapest, 1981.

H. Tomesz Tímea: *A tartalomhoz forma. A tömegkommunikáció szövegfajtái történeti és pragmatikai keretben*. Pandora Könyvek 36., Eger, 2015. https://real.mtak.hu/189312/1/Pandora36H.TomeszTimea.pdf

Hajas Zsuzsa: *Kommunikációs gyakorlatok középiskolásoknak*. Pedellus Tankönyvkiadó, Debrecen, 2000.

Hankiss Elemér: *Az irodalmi mű mint komplex modell*. Magvető Kiadó, Budapest, 1985.

Hansági Ágnes: *Tárca – regény – nyilvánosság. Jókai Mór és a magyar tárcaregény kezdetei*. Ráció Kiadó, Budapest, 2014. https://real.mtak.hu/14459/1/Hansagi-Agnes_Tarca-regeny-nyilvanossag__PDF_LQ.pdf

Hoppál Mihály (szerk.): *A Tejút fiai. Tanulmányok a finnugor népek hitvilágáról.* Budapest, 1980.

Hoppál Mihály, Szemadám György, Nagy András, Jankovics Marcell (szerk.): *Jelképtár.* Helikon, Budapest, 2010

Horkay Hörcher Ferenc (szerk.): *Fejezetek a kora modern esztétikai gondolkodás történetéből.* L'Harmattan Kiadó, Budapest, 2013.
https://www.academia.edu/5609725/FEJEZETEK_A_KORA_MODERN_ESZT%C3%89TIKAI_GONDOLKOD%C3%81S_T%C3%96RT%C3%89NET%C3%89B%C5%90L_1450_1650_Chapters_from_Early_Modern_Aesthetic_Thought_in_Hungarian_szerk_Horkay_H%C3%B6rcher_Ferenc

Illyés Gyula: A betiltott Petőfi. In *Petőfi koszorúi. Versek, vélekedések, vallomások Petőfiről*. Csanádi Imre válogatása. Magvető Kiadó, 1973. 477–478.

Iser, Wolfgang: Az olvasás aktusa. Az esztétikai hatás elmélete. In: Kiss Attila, Kovács Sándor S. K., Odorics Ferenc (szerk.): *Testeskönyv I.* Szeged: Ictus – JATE Irodalomelmélet Csoport 1996.

Jakobovits Kitti: *Irodalomterápia. A könyvespolcod pszichológusszemmel*. Kulcslyuk Kiadó, Budapest, 2021.

Jankovits László: *Nobilis ingenio. Janus Pannonius költészete. A műértelmezés hagyományai Janus Pannonius költészetében.* Irodalmi Jelen könyvek, Arad, 2012.

Józsa Krisztián – Steklács János (szerk.): *Az olvasás–szövegértés fejlesztése.* Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet, Budapest, 2012.

Julow Viktor: *Fazekas Mihály.* Szépirodalmi Könyvkiadó, Budapest, 1982.

Kádár Éva – Kádár Zoltán: *Anyanyelv-pedagógia – Egyetemi jegyzet.* Ábel Kiadó, Kolozsvár, 2020.

Kaján Anna – Deme Andrea: Nyelvi attitűdvizsgálat iskolások körében. *Anyanyelv-pedagógia* 2020/3 www.anyanyelv-pedagogia.hu/cikkek.php?id=850

Kálmán László – Trón Viktor: *Bevezetés a nyelvtudományba*. 2., bővített kiadás. Tinta Könyvkiadó, Budapest, 2007. https://archive.nytud.hu/publ/bevezetes_a_nyelvtudomanyba.html

Kálmán László: Mitől változik a nyelv? *Nyelv és Tudomány* 2012 https://www.nyest.hu/hirek/mitol-valtozik-a-nyelv

Kerényi Ferenc: *Madách Imre.* Kalligram, Bp., 2006.

Kerényi Ferenc: *Petőfi Sándor élete és költészete*. Osiris, Budapest, 2008.

Kiefer Ferenc (szerk.): *Magyar nyelv*. Akadémiai Kiadó, Budapest, 2006.

Kiss Jenő: *Társadalom és nyelvhasználat*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 1995.

Klima László: Az uráli népek hitvilága. In: Klima László (szerk.): *Finnugrisztikai alapismeretek.* Budapest, 2006.
https://gepeskonyv.btk.elte.hu/adatok/Magyar/5Klima/Fgrsagismsegedanyagok/Hitvilag/hitvilag.htm

Komlós Aladár: *Vajda János.* Akadémiai Kiadó, Budapest, 1954.

Kosztolányi Dezső, Dsida Jenő és Pilinszky János költészete – Alter-Tanterv:
https://www.youtube.com/watch?v=_T9fylNccsI

Kőszeghy Péter: A régi magyar irodalom történetének írása, avagy mi az az „igazi irodalom”. *ItK*, 2015. 5. 613–624.

Kőszeghy Péter: *Balassi Bálint. Magyar Amphión*, Budapest, 2014.

Kucserka Zsófia: *Könyvbe vésett jellemek. A szereplői karakter Kemény Zsigmondnál és a 19. századi magyar regényben*. Ráció Kiadó, Budapest, 2017.

Láng Gusztáv: *Dsida Jenő költészete*. Bukarest/Kolozsvár, Kriterion, 2000.

Lanstyák István: *A magyar nyelvi váltakozások érzelmi háttere*. Szenci Molnár Albert Egyesület, Pozsony, 2023.

Lénárd Sándor – Rapos Nóra: *Fejlesztő értékelés*. Gondolat Kiadó, Budapest, 2009.

Lőrincz Gábor – Lőrincz Julianna – Török Tamás: A határon túli magyar nyelvváltozatok és a nyelvi variativitás. *Magyar Nyelv* 2022: 257–275. https://ojs.elte.hu/magyarnyelv/article/view/4844/3806

Magassy László – Magassyné Molnár Katalin: *Fogalmazási gyakorlatok 10–16 éveseknek*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2001.

MAGYARADÁS: In memoriam Dsida Jenő https://www.youtube.com/watch?v=5GDlr_J90Yg

MAGYARADÁS: In memoriam Kányádi Sándor https://www.youtube.com/watch?v=N2ZHvZwgCOU

MAGYARADÁS: In memoriam Kovács András Ferenc
https://www.youtube.com/watch?v=RewLEmQeKmE

Manguel, Alberto: *Az olvasás története.* Park Kiadó, Budapest, 2001.

Mann Jolán – Sudár Annamária – Kertész Balázs (szerk.): *Magyar nyelvemlékek*. OSZK, 2009. https://nyelvemlekek.oszk.hu

Márai Sándor: Arany. In: *Írók, költők, irodalom*. Helikon Kiadó, 2002. 10–14.

Margócsy István: Petőfi és az irodalmi gépezet: Petőfi mint modern polgári író. In: M. I., *Petőfi Sándor. Kísérlet*. Korona, Budapest, 1999. 48–74.

Margócsy István: *A szerelem országa. Petőfi Sándor szerelmi költészetéről*, 2000, 2013/2.

Medgyesy Norbert: *Énekelt történelem I. Az államalapítás kora Álmos vezértől László király szentté avatásáig* (CD melléklettel). L’Harmattan, Budapest, 2016.

Mills, Alice: *Mitológia.* Kossuth Kiadó, Budapest, 2024.

Mozaik: In memoriam Kovács András Ferenc –https://www.youtube.com/watch?v=S1EMlR5RS7w

Nádasdy Ádám: *Miért változik a nyelv?* Előadás a Mindentudás Egyetemén http://www.mindentudas.hu/nadasdy/20031117nadasdy.html

Nagy József: *Az olvasás–megértés fejlesztése.* Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2004.

Nahalka István: *Hogyan alakul ki a tudás a gyerekekben? Konstruktivizmus és pedagógia*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2002.

Nemes Nagy Ágnes: Film a 18. századból (Kazinczyról). In: Nemes Nagy Ágnes: *Metszetek*. Magvető Kiadó, Budapest, 1982. 231–242.

Nemes Nagy Ágnes: *A hegyi költő*. Magvető, Budapest, 1984.

Németh Andor: *József Attila*. Kolozsvár, Polis, 2005.

Orbán Gyöngyi: *Megértő irodalomoktatás.* Stúdium Könyvkiadó, Kolozsvár, 1998. https://www.academia.edu/94153774/Orb%C3%A1n_Gy%C3%B6ngyi_Meg%C3%A9rt%C5%91_irodalomoktat%C3%A1s

Orbán Gyöngyi: *Ígéret kertje. A dialógus poétikája felé*. Pro Philosophia – Polis Kiadó, Kolozsvár, 1999. https://mek.oszk.hu/07700/07709/07709.htm

Orbán Gyöngyi: *Háttérelemzések. Esszék a korszerű irodalomtanítás köréből*. KOMP-PRESS Korunk Baráti Társaság Kiadó, Kolozsvár, 2000. https://www.korunk.org/konyvek/letoltkonyvek/z_zOrbanGyongyi_Hatterelemezesek.pdf

Pethőné Nagy Csilla: *Módszertani kézikönyv*. Korona, Budapest, 2007.

Prievara Tibor: *A 21. századi tanár. Digitális pedagógiai kézikönyv.* Neteducatio, Budapest, 2018.

Redl Károly: *Az égi és a földi szépről.* Gondolat, Budapest, 1988.

Reményik Sándor, Áprily Lajos és Tompa László költészete – Alter-Tanterv https://www.youtube.com/watch?v=SEtAIhA9OFk&list=PLjBBg23S0q2TCtJvZRDbUdvJgMb_Q-yL4&index=12

Rolston, Holmes: A környezeti etika időszerű kérdései. In Lányi András, Jávor Benedek (szerk.): *Környezet és etika. Szöveggyűjtemény*. L'Harmattan, Bp. 2005. 85–111.

S. Varga Pál: *A nemzeti költészet csarnokai. A nemzeti irodalom fogalmi rendszerei a 19. századi magyar irodalomtörténeti gondolkodásban.* Balassi Kiadó, Budapest, 2005.

S. Varga Pál: *Két világ közt választhatni. Világkép és többszólamúság Az ember tragédiájában.* Argumentum, Budapest, 1997.

Samu Ágnes: *Kreatív írás*, Holnap Kiadó, Budapest, 2004.

Sándor Klára: *Nyelv és társadalom.* Krónika Nova, Budapest, 2016.

Sipos Lajos (szerk.): *Irodalomtanítás I-II.* Pauz Kiadó, 1994.

Sipos Lajos (főszerk.): *Irodalomtanítás a harmadik évezredben*. Krónika Nova Kiadó, 2006. https://mek.oszk.hu/22000/22017/22017.pdf

Sipos Lajos: *Tamási Áron*. Elektra, Bp., 2006.

Steklács János: *A szövegértés tanítása és mérése.* Akadémiai Kiadó, Budapest, 2015.

Steklács János: *Az olvasás–szövegértés pedagógiája.* Dinasztia Kiadó, Budapest, 2009.

Szajbély Mihály: *Intermediális randevúk a 19. században. Arany, Kemény, Jókai & Co. (Exkurzus: Fényképíró úr Nádas Péter).* Pannónia Könyvek, Pécs, 2008.

Szajbély Mihály: *Jókai Mór.* Pesti Kalligramm Kft., 2010.

Szegedy-Maszák Mihály: Radnóti Miklós és a holocaust irodalma. In: Uő: *Irodalmi kánonok*. Debrecen, Csokonai Kiadó, 1998. (digitalizált változata: http://real-j.mtak.hu/1466/1/LITERATURA_1996.pdf)

Szegedy-Maszák Mihály: A regényszerűség meghaladása. 1933: Kosztolányi Dezső: Esti Kornél. In: *A magyar irodalom története III*. Gondolat, Budapest, 2007. 230–244. https://ro.scribd.com/document/372454927/2011-0001-542-05-A-magyar-irodalom-tortenetei-3

Szepesi Erika, Szerdahelyi István: *Verstan*. Gondolat, Budapest, 1981.

Szerb Antal: Vörösmarty-tanulmányok. In Szerb Antal: *Gondolatok a könyvtárban*. Magvető Kiadó, Budapest, 1981. 363–447.

Szerdahelyi István: *Műfajelmélet mindenkinek.* Akadémiai Kiadó, Budapest, 1997.

Szikszainé Nagy Irma: *Leíró magyar szövegtan*. Osiris Kiadó, Budapest, 1999.

Szikszainé Nagy Irma: *Szövegértés – szövegelemzés – szövegalkotás*. Budapest, 2000.

Szilágyi Márton: *Forrásérték és poétika: Kazinczy Ferenc: Fogságom naplója.* Irodalomtörténeti füzetek, 177. Budapest, 2017. https://www.mek.oszk.hu/19500/19588/19588.pdf

Szilágyi Márton: *„Mi vagyok én?" Arany János költészete*. Kalligram, Budapest, 2017.

Szilágyi Zsófia: *Móricz Zsigmond*. Kalligram, Pozsony, 2013.

Szirák Péter: *Ki említ megérkezést? – A régi és a két világháború közötti magyar irodalmi útirajzról,* Ráció Kiadó, Budapest, 2016.

Szőke-Milinte Enikő: *A kommunikációs kompetencia fejlesztése. Az általános kommunikációs készségek fejlesztésének elmélete és gyakorlata*. Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsészettudományi Kar, Piliscsaba, 2007.

T. Szabó Levente: *Mikszáth, a kételkedő modern. Történelmi és társadalmi reprezentációk Mikszáth Kálmán prózapoétikájában.* L`Harmattan, Budapest, 2007.

T. Szabó Levente: A Vas-úton: az utazás mint látásmód és poétika. In: Szilágyi Márton (szerk.): *Ki vagyok én? Nem mondom meg…*, Petőfi Irodalmi Múzeum, Budapest, 2014. 343–366.

Tamás Menyhért (szerk.): *Zeng a magosság. In memoriam Tamási Áron.* Nap Kiadó, 1997.

Tapodi Zsuzsa: Imagológia: kérdések, módszerek, törekvések. In: Tapodi Zsuzsa (szerk.): *Imagológiai olvasókönyv.* Scientia Kiadó, Kolozsvár, 2016. 17–28.

Tari Lujza: A romantikus bordal és a Vörösmarty-bordalok korabeli megzenésítései. In *Vörösmarty mai szemmel*. Árgus Kiadó –Vörösmarty Társaság, Székesfehérvár, 2000. 101–128.

Tarjányi Eszter: A dzsentri exhumálása. *Valóság.* 49. évf. 2003. 5. szám. 38–64.

Tarjányi Eszter: *Arany János és a parodisztikus hagyomány.* Universitas EditioPrinceps, Budapest, 2013.

Tary Blanka – Fejes József Balázs – Hódi Ágnes – Szenczi Beáta – Vígh Tibor: *Javaslatok a szövegértés tantárgyakba ágyazott fejlesztéséhez – az olvasási stratégiák tanítása I-II. Anyanyelv-pedagógia,* 2002.4.1, 2023.1.1. https://www.anyanyelv-pedagogia.hu/cikkek.php?id=982, https://www.anyanyelv-pedagogia.hu/cikkek.php?id=995

Tasi József (szerk.): *„Merre? Hogyan?" Tanulmányok Pilinszky Jánosról*. Petőfi Irodalmi Múzeum, Budapest, 1997.
https://library.hungaricana.hu/hu/view/ORSZ_PIMU_Pimkonyvei_06_merre/?pg=0&layout=s

Tátrai Szilárd: *Bevezetés a pragmatikába funkcionális kognitív megközelítésben*. Tinta Könyvkiadó, Budapest, 2011.

Temple, C. – Steele, J. L. – Meredith, K. S.: *Hogyan neveljünk gondolkodó olvasókat?* VIII. Tankönyv. A Reading and Writing for Critical Thinking Projekt (A kritikai gondolkodás fejlesztése az olvasási és írás készségen keresztül) számára készült segédanyag. International Reading Association, Open Society Institute, 1998.

Tokarev, Sz. A. (szerk.): *Mitológiai enciklopédia I–II.* Gondolat Kiadó, Budapest, 1988.

Tóth László: *Az olvasás pszichológiai alapjai*. Pedellus Tankönyvkiadó, Debrecen, 2002.

Tóth László: *Az írásbeli szövegalkotás pszichológiai alapjai – módszerek a fejlesztéshez* –. Pedellus Tankönyvkiadó, Debrecen, 2006.

Tóth Szergej – Földes Csaba – Fóris Ágota (szerk.): *Lexikológia és lexikográfiai látkép: problémák, paradigmák, perspektívák.* Generalia, Szeged, 2004. pp. 8–13; 24–43; 71–79; 145–150.

Tóth-Mózer Szilvia – Misley Helga: *Digitális eszközök integrálása az oktatásba*. Eötvös Lóránd Tudományegyetem, Budapest, 2019. https://mindenkiiskolaja.elte.hu/wp-content/uploads/2019/09/Digit%C3%A1lis-eszk%C3%B6z%C3%B6k-integr%C3%A1l%C3%A1sa-az-oktat%C3%A1sba_INTERA.pdf

Trencsényi-Waldapfel Imre: *Mitológia.* Gondolat Kiadó, Budapest, 1983. http://users.atw.hu/gasztonlaci/mitologia/index.htm

Wacha Imre: *A korszerű retorika alapjai I-II*. Szemimpex Kiadó, Budapest, 1993.

Zentai Mária: Álmok hármas útján. 1831 Vörösmarty Mihály: Csongor és Tünde In: Szegedy-Maszák Mihály (főszerk.): *A magyar irodalom történetei II. 1800-tól 1919-ig*. Gondolat Kiadó, Budapest, 2007. 169-183. https://f-book.com/mi/index.php?chapter=M209ZENTALMO

https://adatbazisokonline.mnl.gov.hu/
https://www.arcanum.com/hu/
https://digiteka.ro/index/adatbazis
https://www.hungaricana.hu/hu/adatbazisok/leveltari-iratgyujtemeny/
https://helyesiras.mta.hu/helyesiras/default/suggest

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Grad didactic/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
Deák Magdolna	gr. I.	Liceul Pedagogic „Bod Péter”, Târgu Secuiesc, județul Covasna
Demeter Emőke-Csilla	gr. I.	Liceul Teoretic „Ady Endre”, Oradea, județul Bihor
Farmati Anna	dr., lector universitar	Universitatea „Babeș-Bolyai”, Facultatea de Litere, Cluj-Napoca, județul Cluj
Gál Ilona-Gyöngyi	gr. I.	Liceul Reformat, Satu Mare, județul Satu Mare
Kovács Éva	dr., gr. I.	Liceul Reformat „Wesselényi” Zalău, județul Sălaj
Siklódi Beáta	gr. I.	Liceul Teoretic „Bolyai Farkas”, Târgu Mureș, județul Mureș
Zsemlyei Borbála	dr., lector universitar	Universitatea „Babeș-Bolyai”, Facultatea de Litere, Cluj-Napoca, județul Cluj

COORDONATORI/RESPONSABILI/CONSULTANȚI ȘTIINȚIFICI(15)

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență
Fazakas Emese	conferențiar universitar doctor habilitat	Universitatea „Babeș-Bolyai”, Facultatea de Litere, Cluj-Napoca, județul Cluj
Váradi Izabella	dr., gr. I.	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare, București

Anexa nr. 11B

A *Magyar nyelv és irodalom (anyanyelv)* tantárgy tanterve

IX−XII. osztály

Közös törzsanyag és Szakspecifikus curriculum
elméleti szakirány, humán tagozat, társadalomtudományok szak

− 2026 −

Anexa nr. 11B
A *Magyar nyelv és irodalom (anyanyelv),* tantárgy tanterve
IX−XII. Osztály, Közös törzsanyag és Szakspecifikus curriculum

- *elméleti szakirány, humán tagozat, társadalomtudományok szak*

BEVEZETÉS

A középiskolás tanulók szellemi és kulturális fejlődésében a *Magyar nyelv és irodalom (anyanyelv)* tantárgy alapvető szerepet tölt be, mivel képes a nyelvi és irodalmi jelenségek megértését tágabb kulturális összefüggésben és történeti alakulásukban fejleszteni. Ugyanakkor a tantárgy erősíti az identitástudatot, fejleszti a kritikai gondolkodást és azokat a készségeket, amelyek a társadalomhoz és a körülöttünk lévő világhoz való reflexív viszonyuláshoz szükségesek.

A *Magyar nyelv és irodalom (anyanyelv)* tanterv a IX−XII. osztály számára készült tantervi kínálatot jelenti, a nemzeti alaptanterv egyik összetevője. A nemzeti alaptanterv olyan koherens rendszerként értendő, amely a közoktatási rendszerben folyó tanítási tevékenységet szabályozó elemek összességét foglalja magában: kerettantervek, tantárgyi programok és országos értékelési standardok. A tanterv az OMEC 6.932/2025. számú rendelettel jóváhagyott, a nemzeti kisebbségek nyelvén folyó középiskolai oktatás kerettanterveinek előírásaira épül, amelynek megfelelően a *Magyar nyelv és irodalom (anyanyelv)* tantárgy törzsanyagát a nappali tagozatos elméleti líceumok társadalomtudományok szakos humán osztályaiba járó tanulók IX. és X. osztályban heti három, XI. és XII. osztályban heti két órában, a szakspecifikus curriculumot pedig IX. és X. osztályban heti egy, XI. és XII. osztályban heti 2 órában tanulják.

A tanterv a 3393 / 28.02.2017 számú miniszteri rendelettel az V−VIII. osztály számára jóváhagyott, új szemléletű *Magyar nyelv és irodalom (anyanyelv) tantárgyi program* folytatása, az V−VIII. osztályban kialakított kompetenciák továbbfejlesztésére és kiegészítésére összpontosít.

A tanterv több, országos és nemzetközi szinten érvényben lévő jogszabályra és oktatáspolitikai dokumentumra épül: ● A 2023/198-as számú Közoktatási törvényre, annak későbbi módosításaival és kiegészítéseivel, amely az oktatás fő céljaként a kompetenciák kialakítását határozza meg, a kompetenciákat pedig a tudás, készségek és attitűdök multifunkcionális és transzferálható együtteseiként értelmezi; ● A végzősök képzési profiljára, amelyet az OME 6731/2023. számú rendelete hagyott jóvá, és amely alapvető fejlődési mérföldkövekre épül, középpontban a nyolc kulcskompetenciával; ● A Nemzeti alaptanterv tervezésére, frissítésére és értékelésére vonatkozó irányelvekre. A Nemzeti alaptanterv referenciakeretére, amelyet az OME 3239/2021. számú rendelete hagyott jóvá, és amely meghatározza a tanterv kialakításának és átalakításának kereteit; ● Az Európai Tanács 2018. május 22-i ajánlására az egész életen át tartó tanuláshoz szükséges kulcskompetenciákról (Council Recommendation of 22 May 2018 on key competences for lifelong learning); ● A LiFT-2, azaz az európai keretdokumentumra, amely a középfokú oktatásban folyó irodalomtanulmányokat szabályozza; ● Az Európai Nyelvi Portfólióra (The European Language Portfolio).

Szemléletében a tanterv a BBTE Bölcsészettudományi Kara magyar intézeteinek munkacsoportja által javasolt középiskolai tanterv koncepció-javaslatára épül. Továbbra is kiemelt hangsúlyt helyez a különböző típusú szövegek értésére, valamint a nyelvi megformálás iránti érzékenységre és igényességre a szóbeli és írásbeli szövegalkotásban. Ezt olyan szövegértelmezési stratégiák kialakítása egészíti ki, amelyek az irodalmi alkotások történeti és kulturális összefüggéseinek feltárására irányulnak.

A tanterv az irodalom tanítására úgy tekint, mint az esztétikai (ön)nevelésnek – és ezzel összefüggésben a személyiség világban való tájékozódása és az önmegismerése –, az írni-olvasni tanulásnak és a „műveltség”-nek egyik közegére. Az irodalomnak mint nyelvi művészetnek az olvasói tapasztalatát helyezi középpontba, ugyanakkor felkészíti a diákokat a pontos önkifejezésre, a párbeszédre és a nyilvánosság előtti különféle beszéd- és írásmódokra. Az irodalomórák súlypontja az olvasás mint esztétikai megtapasztalás helyzeteinek kidolgozására helyeződik át. Az irodalomoktatásnak ez a modellje mű és befogadója létszerű összetartozásának elismeréséből indul ki, vagyis abból, hogy az (irodalmi) mű nem a (tudományos) megismerés tárgya, hanem csakis az olvasása, befogadása tapasztalatában létezik műként.

A művekkel való dialogikus találkozásokban megvalósuló irodalomoktatás – az ismeretátadó, monologikus irodalomtanítás gyakorlatával szemben – feltételezi, hogy ne az oktatási tartalmak – irodalomtörténeti és/vagy elméleti-poétikai ismeretek – megtanítása és besorolási kategóriákként való működtetése legyen a cél, ahol a művek csak az ismeretek illusztrációi, hanem fordítva: a művek értő

olvasásának hátttereként működtessük az ismereteket, az esztétikai tapasztalat kibontakoztatásának eszközeiként rendeljük alá a megfelelő fogalmakat, hogy ennek megfeleltetve formálódjanak, gazdagodjanak az értelmezéshez szükséges korábbi szövegsémák és -kódok.

A tanterv kronológiai szervezőelvre épül anélkül, hogy célja a klasszikus irodalomtörténet tanítása lenne. A műértelmező műhely gyakorlata azt feltételezi, hogy évente négy olyan közös, tanári irányítással vezetett értelmezési gyakorlat jön létre, mely több, különböző korokban íródott szépirodalmi alkotás vagy szövegrészlet értelmezésére épül, kitekintéssel a hozzájuk rendelt világirodalmi, popkulturális, társművészeti alkotásokra, dokumentumszövegekre, metaszövegekre. A munkafolyamat az elidőző, élményt adó olvasás tapasztalatára épül, melynek során lehetővé válik, hogy az olvasó életproblémaként érzékelje a művet. A tanár feladata nem elsődlegesen a magyarázat és a „megértetés” – hiszen a tanulók számára ez a passzív tudomásulvétel feladatát írja elő –, hanem a tanulóknak a mű megértésébe való bevonása, beavatása. A témákhoz ajánlott irodalmi alkotások közül a tanár az osztály érdeklődési köréhez, adottságaihoz illő műveket választ, figyelembe véve a megadott minimális követelményeket, ezeket kiegészítheti a téma keretén belül ajánlott más szövegekkel vagy azok részleteivel.

A nyelvi problémák azonosítására és megoldására való összpontosítás az általános iskolában kezdődik, de a bonyolultabb és elvontabb terminológia használatát igénylő jelenségeket a középiskolában ismerik meg és vizsgálják mélyebben a diákok. Ebben a szakaszban már lehetséges a komplex nyelvi összefüggések feltárása, és a kiindulási pontok már nem korlátozódnak a közvetlen tapasztalatokra, hanem magukban foglalhatják az olvasás, a beszélgetés és a vita során felhalmozott tapasztalatokat is. A tanulási folyamat, amelynek része a megfigyelés, a rendszerezés és az általánosítás, továbbra is alapvető fontosságú, de egyre nagyobb hangsúlyt kap a vita, az érvelés, a kritikus gondolkodás és az alternatív magyarázatok megfogalmazása. A hangsúly fokozatosan helyeződik át a megértés fejlesztéséről és a szövegalkotásról a nyelvi paradigmákkal kapcsolatos problémakörök tanulmányozására, a nyelvi adatok és információk értelmezési képességének fejlesztésére, az alternatív források minőségének kritikus értékelésére, valamint érvek megfogalmazására, döntések meghozatalára és nyelvi megközelítések alkalmazására.

Az I–VIII. osztályos tantervek nyelvi alapja funkcionális megközelítésen nyugszik, amely nem a nyelv előre meghatározott osztályozásából indul ki, hanem a kommunikáció típusainak tartalmából, helyzetéből és kontextusából, így minden jelenség a konkrét kommunikációs kontextusnak megfelelően értelmezhető. A hangsúly a különböző módon strukturálható szövegeken van, kiemelve ezzel a nyelvi ábrázolás többféle lehetőségét. A középiskolai tanterv részben követi a saját tapasztalatra támaszkodó kiindulópontok figyelembevételét, azonban mindinkább innovatív tevékenységeket követel meg, amelyek a problémamegoldás és a tudatos kutatás gyakorlása mellett a nyelvi érzékelés, a kritikus gondolkodás és a nyelvhasználat kreativitásának fejlesztését is célul tűzik ki. Azzal, hogy a tanár különböző típusú kognitív műveletekbe vonja be a diákokat, a nyelvi jelenségek önálló felfedezésére irányítja őket. Így az irodalmi szövegek nyelvi dimenziója is olyan problémaként közelíthető meg, ami indokolja a nyelvhasználatban megjelenő pragmatikus, diakronikus, valamint társadalmi és kognitív aspektusok fokozottabb hangsúlyozását.

Módszertani szempontból a tanterv szemlélete a kompetenciafejlesztést célzó tanítási és tanulási módszerek, a differenciált tanulásszervezési eljárások alkalmazását feltételezi.

A tanterv szerkezete:

1. Bevezetés

2. Általános kompetenciák: a kommunikációs és kognitív kompetencia részrendszerei, amelyek a szóbeli kommunikáció, az írott szövegek megértése és értelmezése, az írásbeli szövegalkotás, valamint a nyelvi megformálás iránti érzékenység és igényesség fejlesztését szolgálják

3. Specifikus kompetenciák és tanulási tevékenységek: az alapkompetenciák komponensei, részrendszerei (a tanulás eredményeként kialakuló képesség- és készségterületek, motiváció- és attitűdkészletek); a tanulási tevékenységek ajánlott tevékenységpéldák, amelyek a tartalmak beépülésével hozzájárulnak a specifikus kompetenciák fejlődéséhez

4. Tanulási tartalmak, amelyek a képességrendszerekbe épülve hozzájárulnak a kompetenciák fejlődéséhez. Tartalmi egységek:

- poétikai, narratológiai, műfajelméleti és stílustörténeti fogalmak
- ajánlott szerzők
- problémakörök, problémafelvető kérdések
- műértelmező műhely

5. Módszertani útmutató

A tantervben használt rövidítések:
KT = közös törzsanyag
ÁK = általános kompetencia
SK = specifikus kompetencia
TP = tevékenységpélda

ÁLTALÁNOS KOMPETENCIÁK

ÁK 1.	**Megért különböző típusú szövegeket formális és informális kontextusban azok esztétikai minőségének megítélésével**
ÁK 2.	**Szövegértelmezési stratégiákat alkalmaz történeti, kulturális összefüggésben**
ÁK 3.	**Különböző típusú szövegeket alkot szóban és írásban a nyelvi megformálásra való érzékenységgel és igényességgel**

IX. osztály

SPECIFIKUS KOMPETENCIÁK ÉS TEVÉKENYSÉGPÉLDÁK

(KT) ÁK 1. − Megért különböző típusú szövegeket formális és informális kontextusban azok esztétikai minőségének megítélésével

IX. osztály
(KT) SK 1.1. Megérti a referenciális olvasás és az irodalomként olvasás közötti különbséget a különböző típusú szövegek befogadásában
- *irodalmi és nem irodalmi szövegek összehasonlítása sajátosságaik alapján (pl. szemponttáblázat, Venn-diagram formájában)* - *a befogadás módjának megfigyelése ugyanannak a témának kétféle (referenciális és irodalmi) interpretációja esetén* - *objektív és szubjektív közlések azonosítása irodalmi és nem irodalmi szövegekben* - *egy irodalmi szöveg alapján felkínált kétféle értelmezés (referenciális és irodalmi) egyike melletti állásfoglalás* - *irodalmi kódok szerepének felfedezése a konnotatív jelentés megteremtésében különböző műfajú szövegekben* - *a saját megértés folyamatának, a megértés akadályainak tudatosítása és a megértés gátjainak feloldása (pl. kettéosztott napló/ gondolattérkép/ megbeszélés segítségével)* - *megértési/értelmezési hibák önálló korrekciója (pl. újraolvasás, reflektálás, problémamegoldás, korrekció)* - *tanulási eredményeinek értékelése, saját céljainak és elvárásainak, valamint mások várakozásainak függvényében*
(KT) SK 1.2. Megért köznapi beszélgetéseket, érvelő szövegeket, dokumentumszövegeket, multimédiás szövegeket, egyszerűbb metaszövegeket információszerzés céljából
- *explicit és implicit információk azonosítása különböző típusú nem irodalmi szövegekben* - *érvelő szövegek és egyszerűbb metaszövegek érveinek, ellenérveinek, következtetéseinek azonosítása (pl. grafikai modell formájában)* - *dokumentumszövegek (pl. menetrend, időjárásjelentés, használati utasítás, számla, jegy) információinak azonosítása valós élethelyzetekben* - *különböző típusú nem irodalmi szövegek társítása rövidített (zanzásított) változataikkal* - *multimédiás szövegek megfigyelése szemponttáblázat segítségével* - *a különböző kommunikációs helyzetekben kapott üzenetek reflektív, forráskritikai és médiatudatos elemzése*
(KT) SK 1.3. Megnevez poétikai, narratológiai, műfajelméleti és stílustörténeti fogalmakat különböző típusú szövegekre vonatkozóan
- *különböző irodalmi szövegek műnemi és műfaji jegyeinek azonosítása* - *az olvasott művek elhelyezése stíluskorszakok idővonalán* - *poétikai, narratológiai, műfajelméleti és stílustörténeti fogalmak példákkal való szemléltetése olvasmányélmények alapján* - *verstani gyakorlatok végzése ütemhangsúlyos és időmértékes versek ritmusának megkülönböztetésére*
(KT) SK 1.4. Azonosít különböző értékminőségeket irodalmi és nem irodalmi szövegekben
- *irodalmi és nem irodalmi szövegekben megjelenített értékminőségek felismerése* - *multimédiás szövegek (pl. reklám, kampányvideó, filmrészlet) kommunikációs és esztétikai értékeinek megfigyelése* - *irodalmi és nem irodalmi szövegekben megjelenített értékminőségek összehasonlítása megadott grafikai modell segítségével* - *az értékek hátterében álló nézőpontok, élethelyzetek felismerése* - *a személyes értékrend felelős alkalmazása*

(KT+SZC) ÁK 2. − Szövegértelmezési stratégiákat alkalmaz történeti, kulturális összefüggésben

IX. osztály
(KT) SK 2.1. Szövegértelmezési stratégiákat alkalmaz nem irodalmi, epikus és lírai művekben
- *kifejező, értő, értelmező olvasás gyakorlása* - *a nem irodalmi szövegek sajátosságainak felismerése* - *a nem irodalmi szövegek sajátosságainak értelmezése megadott szempontok szerint* - *líraiság és elbeszélő jelleg megkülönböztetése* - *cím és szöveg összefüggésének vizsgálata* - *lírai szövegek értelmezése a szóképek, stílusalakzatok jelentésteremtő erejének felfedezésével* - *versbeszéd, beszédhelyzet, beszédmód változatainak felismerése* - *a rím, ritmus vizsgálata a lírai szövegek jelentésének megteremtésében* - *szereplői és elbeszélői szólamok megkülönböztetése epikus szövegekben (egyenes beszéd, függő beszéd, szabad függő beszéd)* - *hangulati elemek és azok hatásainak azonosítása lírai és epikus művekben* - *a példázatosság jegyeinek értelmezése a cselekmény, a szereplők és a motívumok szintjén*
(KT) SK 2.2. Nyelvi adatokat értelmez megadott szempontok szerint
- *adatgyűjtési módok megismerése* - *adattárak, adatbázisok, (online) szótárak kezelése, gyakorlatban való használata* - *keresési szempontok megismerése* - *információk, adatok kikeresése megadott téma alapján* - *a nyelvi adatok megadott szempontok szerinti csoportosítása*
(KT) SK 2.3. Rövid válasz formájában fogalmazza meg olvasói élményét az irodalmi műről a tanult fogalmak helyes használatával
- *előfeltevések megfogalmazása az irodalmi mű címe alapján a mű lehetséges témájáról* - *cím és szöveg közötti összefüggések megfigyelése* - *lírai, epikai művek műfaji sajátosságainak felfedezése adott irodalmi műben* - *fikció és valóság elkülönítése az irodalmi művekben* - *a példázatos szövegek tanítói szándékának értelmezése értékalapú megközelítésben* - *nyelvi megalkotottság, stiláris sajátosságok, hangnem, hangulatiság megfogalmazása* - *esztétikai minőségek megnevezése* - *ritmus és rím versszervező és hangulatteremtő erejének felismerése*
(KT) SK 2.4. Felismeri a különböző korokhoz tartozó szövegek sajátosságait a történeti érzék kialakulása céljából
- *az egyes korokhoz kapcsolódóan információk, adatok kikeresése és ezek megbeszélése adott szempontok szerint* - *a szöveg történeti meghatározottságának felismerése* - *saját léttapasztalatok összehasonlítása olvasmányélményekkel* - *értékrendek változásának felismerése történeti tárgyú művekben* - *történelmi háttér és előtér felismerése a történelmi tárgyú művekben* - *önkifejezési formák alakulásának felismerése különböző korokhoz tartozó szövegekben* - *különböző stílusok sajátosságainak azonosítása irodalmi szövegekben rövid válasz formájában*
(KT+SZC) SK 2.5. Értelmezi a nyelvi változások okait a történeti érzék kialakulása érdekében
(KT) - *az egyes okokhoz kapcsolódóan információk, adatok kikeresése és ezek megbeszélése adott szempontok szerint* - *szólások és közmondások időbeli változásának felfedezése* - *régi irodalmi szövegek nyelvi (grammatikai) sajátosságainak vizsgálata* - *jövevényszavak felismerése különböző korú szövegekben* - *a jövevényszavak beilleszkedését segítő mechanizmusok felismerése* **(SZC)** - *korai szövegemlékek és kódexek szövegeiből kirajzolódó nyelvállapot összehasonlítása a mai magyar nyelvvel* - *a mai magyar nyelvvel való hasonlóságok és ettől való eltérések értelmezése*

(KT+SZC) ÁK 3. − Különböző típusú szövegeket alkot szóban és írásban a nyelvi megformálásra való érzékenységgel és igényességgel

IX. osztály
(KT) SK 3.1. Beszédhelyzetnek megfelelő szövegeket alkot a területi és társadalmi változatok figyelembevételével
- *saját anyanyelvjárás/anyanyelvváltozat sajátosságainak kikeresése és összevetése a többi nyelvjárási régióban használt változatokkal digitális térképek segítségével* - *különböző nyelvváltozatokban megfogalmazott szövegek összevetése és hasonlóságok/különbségek kiemelése* - *szövegalkotás különböző nyelvváltozatokban (a helyzet, cél, az adó és a vevő függvényében)* - *területi nyelvváltozat és személyes/kulturális identitás összefüggésének vizsgálata tanulói kutatómunka eredményeképpen (pl. családban használt szavak, kifejezések, melyek hiányoznak a normatív nyelvváltozatból)* - *beszélt szövegek alkotása a kulcsszavak, témahálózat alapján* - *szövegalkotás a szöveg mikro- és makroszerkezetének figyelembevételével* - *történetmesélés a tematikus progresszió alkalmazásával*
(KT) SK 3.2. Párbeszédet, monológot alkot különböző kommunikációs helyzetekben
- *a kapcsolatfelvételre (köszönés, bemutatás, bemutatkozás, megszólítás), a kapcsolat tartására és a kapcsolat lezárására vonatkozó komplex helyzetgyakorlatok* - *párbeszéd gyakorlása informális és formális helyzetekben a beszélők közötti viszonyok figyelembevételével* - *a kommunikációt akadályozó tényezők felismerése* - *felkészülés a beszélgetést irányító szerepére többszereplős párbeszédben* - *az aktív hallgatás/értő figyelem módszerének gyakorlása* - *a párbeszéd és monológ jellemzésbeli eljárásként való alkalmazása* - *feleselő, csattanóra kihegyezett párbeszéd alkotása* - *felelősségteljes részvétel különféle interakciókban, a kommunikációs konvenciók és etikai elvek tiszteletben tartásával, valamint a kulturális sokszínűség megbecsülésével*
(KT) SK 3.3. Funkcionális szövegtípusokat (magánlevél/hivatalos levél, meghívó, űrlap) alkot megadott beszédhelyzethez igazodva
- *egy téma magán- és hivatalos levélben való megfogalmazásának gyakorlása* - *meghívók írása különböző alkalmakra és stílusokban* - *irodalmi programok műsorfüzeteinek megtervezése* - *pályázati űrlapok kitöltésére vonatkozó szabályok betartásának gyakorlása* - *valós vagy fiktív rajongói levél írása egy kedvenc művésznek vagy színésznek művészi munkásságának értékelésével* - *hivatalos levél írása az önkormányzatnak egy lakossági probléma megoldása érdekében*
(KT) SK 3.4. Egyszerűbb érvelő szövegeket alkot köznapi beszédhelyzetekben
- *vélemények, gondolatok, érzelmek, érvek és ellenérvek kifejezésére szolgáló változatos üzenetek megfogalmazása formális és informális kontextusokban, különféle médiumokon keresztül, a kommunikációs helyzethez igazított formában* - *megadott tételmondatokhoz bizonyítékok/érvek és cáfolatok/ellenérvek kapcsolása* - *tények és vélemények elkülönítésének gyakorlása különböző beszédhelyzetekben* - *álláspont kifejtésének gyakorlása (három perces/három bekezdésnyi szövegben)* - *megadott kérdésre adott válasz részletes indoklása, magyarázata* - *példák, idézetek beépítése az érvelésbe* - *a rövid és hatásos érvelés gyakorlása hétköznapi témákon keresztül* - *meghatározásból levezetett érv gyakorlása* - *különböző címzetthez igazodó beszédek alkotása* - *humoros kifogások, mentegetőzés írása különböző szituációban*
(KT) SK 3.5. Publicisztikai, digitális/multimédiás szövegeket (pl. sms, üzenet, hangüzenet, komment, e-mail, hirdetés, esemény létrehozása, közösségi médiafelületek szövegei) alkot különböző beszédhelyzetekben
- *tudatos részvétel az online írott kommunikációban a helyesírási szabályok alkalmazásával* - *egy közlés többféle módon való megfogalmazása különböző kommunikációs helyzetekben*

IX. osztály
- *emléknapok/rendezvények részletes forgatókönyvének előkészítése* - *az elektronikus könyvtárakban való tájékozódás gyakorlása* - *hangüzenetek tömör, lényegkiemelő megfogalmazása* - *tanulási segédanyag létrehozása a mesterséges intelligencia eszközeinek bevonásával*
(KT) SK 3.6. Elbeszélő, leíró szövegeket alkot megélt vagy fiktív élményei alapján
- *az olvasói élmény megszólaltatása általános érdekű és értékű mondanivalóval, élménybeszámoló formájában* - *az „írás saját magunk számára” technika alkalmazása (pl. a saját gondolatok, vélemények, érvek és kérdések reflexív, önreflexív megfogalmazására)* - *párbeszéd és monológ beillesztése elbeszélő szövegbe* - *leíró szöveg beépítése elbeszélő szövegbe* - *egy iskolai nap elbeszélése naplórészlet formájában, egyéni és osztályközösségi nézőpontból*
(SZC) SK 3.7. Kreatív szövegeket alkot irodalmi szövegek alapján
- *tanmese/ intelem alkotása különböző, fordított szituációban (pl. gyerek−szülőnek, diák–tanárnak, diák–diáknak)* - *eredettörténetek írása megadott téma alapján (pl. Képzeletbeli alvilágjárásom)* - *válaszlevél fogalmazása (pl. Mikes Kelemen 62. levelére)* - *fogalmazás, érvelő szöveg írása irodalmi művekből kiemelt mondatok alapján (pl. a mondat: Mikes Kelemen 62. levél: „Mindezekből látjuk, hogy a nyolc vagy kilenc esztendeig való tanulásnak, se maga, se az ország hasznát nem veszi.”)* - *szövegindító mondatok folytatása különböző stílusban (pl. A legfontosabb dolog, amit valaha tanultam…)* - *történetlánc alkotása tanult irodalmi művek címeiből kiindulva (három fős csoportban, három részből álló történet)* - *tanácsadó beszéd írása egy tanult irodalmi mű szereplőjének (pl. a mű korába illeszkedő nyelvhasználattal, gondolkodásmóddal vagy az időbeli távolság érzékeltetésével, a 21. századi nyelvhasználattal, gondolkodásmóddal)*

TARTALMAK

Tartalmi egységek	Tartalmak
1. Ajánlott szerzők	**(KT)** **1.1.** Balassi Bálint **1.2.** Csokonai Vitéz Mihály **1.3.** Heltai Gáspár **1.4.** Janus Pannonius **1.5.** Mikes Kelemen **1.6.** Zrínyi Miklós
2. Fogalmak	**(KT)** **2.1.** referenciális olvasás és irodalomként olvasás **2.2.** az irodalmi szöveg jellemzői: • fikcionalitás, nyelvi megalkotottság, történetiség, konnotatív jelentés az irodalmi kódok és formák szövegszerveződésben betöltött szerepe • író, kronológia, kultúra, világkép, történetiség, irodalmi korszak, stílus, korstílus, stílusirányzat, stílusszintézis • értelmezési szempontok az olvasás folyamatában • értékek, értékviszonyok (adott irodalmi művekben) • esztétikai minőségek (szép, rút, tragikus, komikus, fenséges, alantas, idilli, elégikus) • hangnemek (objektív, szubjektív, ódai, patetikus, tragikus, elégikus, humoros) **2.3.** stílustörténeti korok, irányzatok: ókor, középkor, reneszánsz, humanizmus, reformáció, barokk, felvilágosodás, rokokó, klasszicizmus, szentimentalizmus **2.4.** nyelvemlékek: szórványemlék, szövegemlék, glossza **2.5.** epikus művek olvasása: • epikum, történet, történetmondás, elbeszélő (narrátor), elbeszélői nézőpont, elbeszélői szólam, szereplő, szereplők rendszere, jellemábrázolási technikák • epikai műfajok: bibliai történet, példázat, tanmese, intelem, prédikáció, legenda, krónika, monda, gesta, eposz (propozíció, invokáció, in medias res, epikus hasonlatok, enumeráció, isteni beavatkozás, állandó jelzők, előreutalás), irodalmi levél, novella • elbeszélés, tanítás, példázatosság **2.6.** lírai művek olvasása: • líraiság, lírai én, vershelyzet, beszédhelyzet, beszédmód • lírai műfajok: dal (katonadal, kurucdal, helyzetdal), epigramma, himnusz, óda, zsoltár, trubadúr énekek, virágénekek, elégiko-óda, elégia • pictura, sententia • ütemhangsúlyos és időmértékes verselés (verslábak, hexameter, pentameter, disztichon), szimultán verselés, strófa (Balassi-strófa), rím, rímtípusok, refrén **2.7.** szövegtípusok: monológ, párbeszéd, dokumentumszövegek, metaszövegek, érvelő szövegek (érv, cáfolat, álláspont, tételmondat), magánlevél, hivatalos levél, meghívó; multimédiás szövegek, sms, üzenet, hangüzenet, komment, e-mail, hirdetés, esemény létrehozása, közösségi médiafelületek szövegei **2.8.** adattár, adatbázis, szótártípusok (egynyelvű/értelmező, többnyelvű, etimológiai, szótörténeti, szinonima, szakszótárak, helyesírási szótár), szócikk; a szótártípusok funkciója; hasonlóságok és különbségek az adattárak, adatbázisok, nyomtatott és online szótárak között **2.9.** nyelvi változás: a nyelvi változatosság időben; a nyelvi változások okai (belső okok, a nyelv rendszerszerűsége; külső okok: a társadalom, kultúra változásai, a történelmi események hatása; más nyelvi közösségekkel való érintkezés) **2.10.** területi és társadalmi változatok; nyelvváltozat, nyelvjárás, köznyelv, standard, szleng, hobbinyelvek, életkori nyelvváltozatok, szaknyelvek

Tartalmi egységek	Tartalmak
	(SZC) **2.11.** mítosz, mitológia, monda, eredetmonda, teremtéstörténetek, pusztulástörténetek, medveének, rege **2.12.** a nyelv történetének forrásai (a különböző korok kéziratos és nyomtatott szövegei) **2.13.** a nyelv állandósága a változás mellett (a tapasztalatok, ismeretek átadása generációkon keresztül, a grammatikai rendszer kvázi változatlansága)
3. Műértelmező műhely	**(KT)** **3.1. TANÍTÁS, NEVELÉS** (Minimális követelmény: 3 epikus alkotás, 3 lírai alkotás) **3.1.1. Irodalmi művek a IX. osztályban tanulmányozott korokból:** *Halotti Beszéd és Könyörgés;* bibliai példázatok (A magvető; A tékozló fiú); *Szent István király intelmei Imre herceghez*; Janus Pannonius: *A veronai Guarinóhoz* (Kérlek téged, e kornak fényessége…); *Vitázik Guarino mentegetőzésével; Guarinóhoz* (Így szóltál, Guarino, míg olvasgattad a könyvem…); Heltai Gáspár: *Száz fabula* (részlet); Mikes Kelemen: *Törökországi levelek* (62. levél); Csokonai Vitéz Mihály: *Jövendőlés az első oskoláról a Somogyban* **3.1.2. Társítható művek:** **3.1.2.1. Irodalmi alkotások:** Apáczai Csere János: *Az iskolák fölöttébb szükséges voltáról*; Kosztolányi Dezső: *Halotti beszéd; A kulcs*; *Aranysárkány*; *Házi dolgozat*; *Fürdés; Sakk-matt*; Márai Sándor*: Halotti beszéd; Füves könyv*; Kazinczy Ferenc: *A nagy titok*; Kölcsey Ferenc: *Emléklapra; Huszt*; Berzsenyi Dániel: *A magyarokhoz (II.)*; Jókai Mór: *És mégis mozog a Föld* (részletek, az iskolai életet ábrázoló jelenetek); Gárdonyi Géza: *Bűntárgyalás*; Móricz Zsigmond: *Légy jó mindhalálig* (részletek, az iskolai életet ábrázoló jelenetek); Szabó Magda: *Abigél*; Karinthy Frigyes: *Tanár úr kérem*; Vámos Miklós: *Pofon*; Ady Endre: *Üzenet egykori iskolámba*; Kovács András Ferenc: *Erdélyi iskolák falára*; Tóth Krisztina: *Verset állva; Tolltartó; Én csak egy nyugdíjas tanár vagyok*; Ottlik Géza: *Iskola a határon* (részletek, iskolai jelenetek); Esterházy Péter: *Pápai vizeken ne kalózkodj!*; Pilinszky János: *A tékozló fiú keresése*; Dragomán György: *Oroszlánkórus*; Tamás Dénes: *Az élő ház*; Gion Nándor: *Sortűz egy fekete bivalyért* (részlet, Fodó tanár úr alakja) **3.1.2.2. Társművészeti alkotások:** Fra Angelico: *A hegyi beszéd* (festmény, 1442); Raffaello Santi: *Az athéni iskola* (festmény, 1510); Rembrandt: *A tékozló fiú hazatérése* (festmény, 1669); *Dr. Tulp anatómiája* (festmény, 1632); *Emmausi vacsora* (festmény, 1601); Jean-François Millet: *A magvető* (festmény, 1850); Munkácsy Mihály: *Colpachi iskola* (festmény, 1882); Vincent Van Gogh: *A magvető* (festmény, 1888, mindkét változat); Ferenczy Károly: *A hegyi beszéd* (festmény, 1896); Csontváry Kosztka Tivadar: *Marokkói tanító* (festmény, 1908); Caravaggio: *Hamiskártyások* (festmény, 1594); *A Pál utcai fiúk* (ifjúsági filmdráma Molnár Ferenc regényének adaptációja, Fábri Zoltán, 1969); *Holt költők társasága* (ifjúsági filmdráma, Peter Weir: *Dead Poets Society*, 1989); *Mindenki* (rövidfilm, Deák Kristóf, 2016); *Mona Lisa mosolya* (filmdráma, Mike Newel: *Mona Lisa Smile*, 2003); *Tanári szoba* (filmdráma, İlker Çatak: *Teachers' Lounge,* 2023); *Fekete pont* (filmdráma, Szimler Bálint, 2024) **3.1.3. Világirodalmi kitekintés:** Marcus Aurelius: *Elmélkedések*; *A professzor és a révész* (hindu népmese); J. D. Salinger: *Zabhegyező (Rozsban a fogó)*; J. K. Rowling: *Harry Potter*; Sylvia Plath: *Beavatás*; Ernest Hemingway: *Indián tábor*; André Gide: *A tékozló fiú visszatérése* **3.1.4. Visszatekintési lehetőségek:** Molnár Ferenc: *A Pál utcai fiúk* **3.1.5. Fogalmak (megjelenített értékek, témák, motívumok):** eredendő bűn, bűnbeesés, bűnhődés, Éden, famotívum, archaikus nyelvezet, tanulási stratégiák, beavatás, példakép, beilleszkedés, normakövetés, felnőtté válás, személyes érintettség, emberi magatartásminták, értékátadás, felelősség, megfelelés, hivatás, tudás, nevelési elvek, nevelési eszmények, tanárszerepek, iskolai konfliktusok, gyermekjogok, gyermekvédelem

Tartalmi egységek	Tartalmak
	3.2. A TRANSZCENDENS ÉS VILÁGI SZERELEM (Minimális követelmény: 2 epikus alkotás, 4 lírai alkotás) **3.2.1. Irodalmi művek a IX. osztályban tanulmányozott korokból:** *Ómagyar Mária-siralom*; *Margit-legenda*; *Szent Ferenc legendája* (Jókai kódex: *Az fordolt farkasról*); *Szent László legendája*; Balassi Bálint: *Hogy Júliára talála, így köszöne néki*; *Júliát hasonlítja a szerelemhez, mely hasonlatosságot a Júlia dicséretin kezd el*; *Kiben az kesergő Céliáról ír*; Csokonai Vitéz Mihály: *A boldogság*; *Tartózkodó kérelem*; *A rózsabimbóhoz*; *A Reményhez* **3.2.2. Társítható művek:** **3.2.2.1. Irodalmi alkotások:** Dsida Jenő: *Arany és kék szavakkal*; Gárdonyi Géza: *Isten rabjai*; Lackfi János: *Szent Margit legendája*; Szerb Antal: *A szerelem a palackban*; Márai Sándor: *Vendégjáték Bolzanóban*; Csokonai Lili [EsterházyPéter]: *Tizenhét hattyúk*; Kovács András Ferenc: *Júliának különb dicséreti*; *Kiket Júliáról szerzett*; *Júliát az hithez hasonlítja; Magát az planétákhoz méri*; *Júlia árnyékáról*; Orbán Ottó: *Melyben Balassi módján fohászkodik*; Nagy Gáspár: *Visszhangzó lépcsők egy eleven Balassi-szoborhoz*; Petri György: *Egy Balassi-strófa*; Varró Dániel: *Változatok egy gyerekdalra: Balassi Bálint* **3.2.2.2 Társművészeti alkotások:** A Manesse-kódex lovagi szerelmet ábrázoló illusztrációi (1305−1340); Jan van Eyck: *Az Arnolfini-házaspár* (festmény, 1434); Sandro Botticelli: *A tavasz* (festmény, 1482); *Vénusz és Mars* (festmény, 1485); *Vénusz születése* (festmény, 1486); Hieronymus Bosch: *Gyönyörök kertje* (festmény, 1500 körül); Tiziano: *Égi és földi szerelem* (festmény, 1512−1516); Peter Paul Rubens: *A szerelem kertje* (festmény, 1630−1632); Giovanni Lorenzo Bernini: *Szent Teréz extázisa* (szobor, 1647); François Boucher: *Szeretők a parkban* (festmény, 1758); Jean-Honore Fragonard: *A hinta* (festmény, 1767); Louis-Jean-François Lagrenée: *Ámor és Psyché* (festmény, 1767−1771); Antonio Canova: *Ámor és Psyche* (szobor, 1796); Gustav Klimt: *A csók* (festmény, 1907−1908); Szinyei Merse Pál: *Szerelmespár* (festmény, 1870); René Magritte: *Szerelmesek* (festmény, 1928); *Örvendj magyar hon, jó anya* (a Gaude mater Hungaria himnusz feldolgozása) – Schola Hungarica – Dobszay László; *Lucis creator optime* gregorián dallama; Sator-Quartet – Heidl György és Bognár Szilvia: *Lucis creator optime*; Moniot d'Arras: *Ce fu en mai* (Nyári ének); Kecskés együttes: Gaucelm Faidit: *Trubadúr énekek a 12−13. századból* (Hungaroton,1986); Ludwig van Beethoven: *IX. szimfónia* (szimfónia, 1824, IV. tétel, Örömóda); Richard Wagner: *Trisztán és Izolda* (opera, 1859, Liebestod, részlet); Giacomo Puccini: *Turandot* (opera, 1926, „Nessun dorma", Kalaf áriája, III. felvonás eleje); Richard Wagner: *A Nibelung gyűrűje* (operaciklus, 1876, „Awakening Scene", „Immolation Scene"); Giuseppe Verdi: *A trubadúr* (opera, 1853); Liszt Ferenc: *Két legenda: Assisi Szent Ferenc prédikál a madaraknak* (zongoramű, 1862−1863); *Árpád-házi Szent Margit legendája* (zenés történelmi fantáziajáték a kaposvári Déryné Vándorszíntársulat előadása); *Napfivér, holdnővér* (filmdráma, Franco Zefirelli: *Fratello sole, sorella luna*, 1972); *Az ember, aki megölte Don Quijotét* (kaland-vígjáték, Terry Gilliam: *The Man Who Killed Don Quixote*, 2018); *Szerelmes Shakespeare* (romantikus vígjáték, John Madden: *Shakespeare in love,* 1998); *Lovagregény* (történelmi kalandfilm-vígjáték, Brian Helgeland: *A Knight's Tale,* 2001) **3.2.3. Világirodalmi kitekintés:** Platón: *Lakoma* (*Symposion*); Francesco Petrarca: *Daloskönyv*; William Shakespeare: *Szonettek*; *Rómeó és Júlia*; Miguel de Cervantes: *Don Quijote*; Umberto Eco: *A rózsa neve*; Anton Pavlovics Csehov: *A szerelemről és más történetek*; Johann Wolfgang von Goethe*: Faust* (I., II. rész); Novalis*: Himnuszok az éjszakához*; Lidia Amejko: *A telepi szentek élete* **3.2.4. Visszatekintési lehetőségek:** Petőfi Sándor: *János vitéz* **3.2.5. Fogalmak (megjelenített értékek, témák, motívumok):** szent szerelem (amor sanctus), lovagi szerelem, trubadúrköltészet, reneszánsz szerelem, rokokó udvarlás, elragadtatás, átlényegülés, plátói szerelem, transzcendencia, profán, virágénekek, népies helyzetdalok, szent, szentség, csoda, erénykatalógus, kolostori

Tartalmi egységek	Tartalmak
	irodalom, példaadás, tanító jelleg, erkölcsi példa, önfeláldozás, áldozat, aszkézis, szolgálat, boldogságkeresés, szenvedély, vágy, beteljesülés, elmúlás, a szerelem mint ideál, antropomorfizáció, az emberi lét mulandósága **3.3. OTTHONOSSÁG ÉS IDEGENSÉGÉRZET** (Minimális követelmény: 2 epikus alkotás, 4 lírai alkotás) **3.3.1. Irodalmi művek a IX. osztályban tanulmányozott korokból:** Janus Pannonius: *Pannónia dicsérete*; *Egy dunántúli mandulafáról*; *Mikor a táborban megbetegedett*; *Búcsú Váradtól*; Mikes Kelemen: *Törökországi levelek* (részlet); Csokonai Vitéz Mihály: *Az estve*; *A tihanyi ekhóhoz*; *A magánossághoz*; *A pillangóhoz* **3.3.2. Társítható művek:** **3.3.2.1. Irodalmi alkotások:** Berzsenyi Dániel: *A közelítő tél*; Kazinczy Ferenc: *Fogságom naplója* (részlet); Péterfy Gergely: *Kitömött barbár*; Kosztolányi Dezső: *A szegény kisgyermek panaszai*; *Esti Kornél* (részlet); Márai Sándor: *Napló*; *Béke Ithakában*; Arany János: *Epilógus*; Ady Endre: *Kocsi-út az éjszakában*; *Sem utódja, sem boldog őse…*; *A Tisza-parton*; *A Hortobágy poétája*; *Mátyás bolond diákja*; Karinthy Frigyes: *Előszó; Barabbás*; József Attila: *Levegőt!*; *Külvárosi éj*; Tóth Árpád: *Lélektől lélekig*; Tamási Áron: *Levél Édesanyámhoz Mikes Kelemenről*; Kányádi Sándor: *Fától fáig*; Örkény István: *Az otthon*; Tandori Dezső: *Egy talált tárgy megtisztítása* **3.3.2.2.Társművészeti alkotások:** Kolozsvári Tamás: *Kálvária* (oltárkép, 1427); Caspar David Friedrich: *Vándor a ködtenger fölött* (festmény, 1818 körül), Edgar Degas: *Abszintivók* (festmény, 1876); Munkácsy Mihály: *Krisztus Pilátus előtt* (festmény, 1881); Edvard Munch: *A sikoly* (festmény, 1893); Edward Hopper: *Automata* (festmény, 1927); Csontváry Kosztka Tivadar: *Magányos cédrus* (festmény, 1907); Ludwig van Beethoven: *Holdfény szonáta* (1801); Bródy János: *A magány* (beatdal, 1994); Margaret Island: *A rab gólya* (Arany János megzenésített verse, 2018) ; *Az emigráns* (játékfilm, Szalai Györgyi, Dárday István, 2006); *A Pillangó* (filmvígjáték-dráma, Philippe Muyl: *Le papillon,* 1973); Várnai György, Jankovics Marcell: *Gusztáv elidegenedik* (animációs film, 1978), *Ahol a folyami rákok énekelnek* (bűnügyi thriller, Delia Owens regényének adaptációja, Olivia Newman: *Where the Crawdads Sing*, 2022) **3.3.3. Világirodalmi kitekintés:** Dante Alighieri: *Isteni színjáték* (Nádasdy Ádám fordítása); John Keats: *A magányhoz*; *A reményhez*; Mihai Eminescu: *Szegény Dionis*; *Az esthajnalcsillag*; Franz Kafka: *Átváltozás*; Sylvia Plath: *Az üvegbura* **3.3.4. Visszatekintési lehetőségek:** Molnár Ferenc: *A Pál utcai fiúk*; Rudyard Kipling: *A dzsungel könyve*; Antoine de Saint-Exupéry: *A kis herceg* **3.3.5. Fogalmak (megjelenített értékek, témák, motívumok):** otthonosság, út, száműzetés, (e)migráció, honvágy, személyes és kulturális kötődés, nosztalgia, kultúrák találkozása, a beilleszkedés nehézségei, megnemértettség, kirekesztettség, idegenség, elidegenedés, magány **3.4. HŰSÉG ÉS HŐSIESSÉG. *A tatárjárás, a törökvilág és a kuruc-labanc harcok emlékezete*** (Minimális követelmény: 2 epikus alkotás, 4 lírai alkotás) **3.4.1. Irodalmi művek a IX. osztályban tanulmányozott korokból:** Balassi Bálint: *Egy katonaének; Ó, én édes hazám, te jó Magyarország*; Zrínyi Miklós: *Szigeti veszedelem* (részletek); kuruc dalok (*Csínom Palkó*; *Rákóczi-nóta*; *Nagymajtényi síkon letörött a zászló*; *Őszi harmat után)* **3.4.2.Társítható művek:** **3.4.2.1. Irodalmi alkotások:** Rogerius mester: *Siralmas ének*; Tinódi Lantos Sebestyén: *Cronica* (Egervár viadaljáról); Kodolányi János: *Julianus barát*; *A vas fiai*; Kemény Zsigmond: *Zord idő*; Ady Endre: *Bujdosó kuruc rigmusa; Kurucok így beszélnek; Két kuruc beszélget*; Arany János: *Szondi két apródja*; Gárdonyi Géza: *Egri csillagok*; Jókai Mór: *Török világ Magyarországon*; *A nagyenyedi két fűzfa*;

Tartalmi egységek	Tartalmak
	Mikszáth Kálmán: *A fekete város*; *Új Zrínyiász*; Kós Károly: *Varju nemzetség*; Esterházy Péter: *Harmonia Caelestis* (a kor hangulatát idéző részletek); Szilágyi István: *Hollóidő*; Makkai Sándor: *Ördögszekér*; Orbán Ottó: *Melyben Balassi módjára fohászkodik*; Lackfi János: *Plaza Balassi* **3.4.2.2.Társművészeti alkotások:** Hollósy Simon: *Zrínyi kirohanása* (festmény, 1896); Csontváry Kosztka Tivadar: *Zrínyi kirohanása* (festmény, 1903); Feszty Árpád: *Feszty-körkép* (festmény, 1892−1894); Benczúr Gyula: *Budavár visszavétele a törököktől* (festmény, 1686); *Egri csillagok* (musical, Várkonyi Mátyás – Béres Attila, 1996); *Zrínyi 1566* (rockmusical, Moravetz Levente, 2017); a *Rákóczi-induló* változatai **3.4.3. Világirodalmi kitekintés:** Homérosz: *Íliász*; Vergilius: *Aeneis*; *Roland-ének*; *Nibelung-ének*; az *Artúr-mondakör* feldolgozásai; Torquato Tasso: *A megszabadított Jeruzsálem*; Mihai Eminescu: *Harmadik levél*; Leon Uris: *Exodus* **3.4.4. Visszatekintési lehetőségek:** Jókai Mór: *A kőszívű ember fiai*; Arany János: *Toldi*; Gárdonyi Géza: *Egri csillagok* **3.4.5. Fogalmak (megjelenített értékek, témák, motívumok):** nemzeti identitás, keresztény értékrend, vitézi élet, hűség, hősiesség, hazaszeretet, végvári vitézek, önfeláldozás, imitatio Christi, athleta Christi, duális világkép, kuruc, labanc, száműzetés, bujdosás **(SZC)** **3.5. MITOLÓGIAI ALAPTÖRTÉNETEK TOVÁBBÉLÉSE AZ IRODALOMBAN** (Minimális követelmény: 6 mitológiai történet, 4 társítható irodalmi alkotás) **3.5.1. 1. Irodalmi művek a IX. osztályban tanulmányozott korokból:** **3.5.1.1.1. Görög-római mitológia:** Az istenek születése; Prométheusz és az ember teremtése; A Minótaurusz története; Érosz és Pszükhé; Orpheus és Eurydiké; A trójai háború (Párisz története, Heléna elrablása); Pandóra története; A múzsák története; Daphné és Apollón; Arachne, Narcissus átváltozása **3.5.1.1.2. Finnugor mitológia:** *Emese álma*; a turulmadár és a honfoglalás; Fehérló-monda; táltos- és sámánhagyomány; *A csodaszarvas*; *Kalevala* (részlet, Aino története); vogul és osztják medveénekek **3.5.2. Társítható művek:** **3.5.2.1. Irodalmi alkotások:** Lázár Ervin: *Tűz*; Kosztolányi Dezső: *A kulcs*; Arany János: *Rege a csodaszarvasról*; *Fehérlófia*; *Az égig érő paszuly* (népmese); Zrínyi Miklós: *Szigeti veszedelem* (részletek, Mars, Minerva alakja); Márai Sándor: *Béke Ithakában*; Karinthy Frigyes: *A cirkusz* **3.5.2.2. Társművészeti alkotások:** Akseli Gallen Kallela: *A szampó kovácsolása*; *Vejnemöjnen elhagyja Finnországot*; *A szampó védői*; *A testvérgyilkos*; *Lemminkejnen anyja*; *Kullervó átka*; *Aino triptichon*; *Kullervó háborúba indul* (festmények 1893−1901); Gustave Moreau: *Jupiter és Szemelé* (festmény, 1895); José de Ribera: *Prométheusz megkötözve* (festmény, 1637); George Frederic Watts: *A Minótaurosz* (festmény, 1885); Pablo Picasso: *Minótauromachia* (rézkarc, 1935); William-Adolphe Bouguereau: *Pszükhé elrablása* (festmény, 1895); François Gérard: *Érosz és Pszükhé* (festmény, 1798); Jean-Baptiste-Camille Corot: *Orpheusz vezeti Eurüdikét az alvilágból* (festmény, 1861); Peter Paul Rubens: *Orpheusz és Eurüdiké* (festmény, 1636–1637); Jacques-Louis David: *Párisz ítélete* (festmény, 1788); Gavin Hamilton: *Heléna megmentése Vénusz által* (festmény, 1785 körül); John William Waterhouse: *Pandóra* (festmény, 1896); Lawrence Alma-Tadema: *Pandóra* (festmény, 1889), Gustave Moreau: *Hésziodosz és a múzsa* (festmény, 1891); Anton Raphael Mengs: *Parnasszus* (freskó, 1761), Gian Lorenzo Bernini: *Apollón és Daphné* (márványszobor, 1622–1625); Diego Velázquez: *Az orsósok* (festmény, 1657); Caravaggio: *Narkisszosz* (festmény, 1597–1599); Jean Sibelius: *Finlandia* (szimfonikus költemény); *Trója* (történelmi filmdráma, Wolfgang Petersen, 2004); *Ariadne fonala* (animáció, Bertóti Attila, 2009); Ludwig van Beethoven: *Prométheusz nyitány* (szimfonikus nyitány, 1801); Christoph Willibald Gluck: *Orpheus és Euridiké* (opera, 1762); Kodály Zoltán: *Galathea tánca* (szvitrészlet,

Tartalmi egységek	Tartalmak
	1907); Wolfgang Amadeus Mozart: *Jupiter szimfónia* – Szimfónia No. 41 C-dúr, KV 551 (szimfónia, 1788); Maurice Ravel: *Daphnis és Chloé* (balett, 1912) **3.5.3. Világirodalmi kitekintés:** Szophoklész: *Oidipusz király*; Ovidius: *Átváltozások*, Franz Kafka: *Átváltozás*; Oscar Wilde: *Dorian Gray arcképe*; Mihail Bulgakov: *Mester és Margarita* (részletek); Jorge Luis Borges: *Az elágazó ösvények kertje*; J. K. Rowling: *Harry Potter* **3.5.4. Visszatekintési lehetőségek:** eredetmondák, népmesék **3.5.5. Fogalmak (megjelenített értékek, témák, motívumok):** világteremtés, rend és káosz, isteni hierarchia, totemizmus, táltos, sámán, turulmadár, tudásvágy, lázadás, emberi haladás, önfeláldozás, labirintus, labirintus mint életút, emberi lélek útvesztője, szörnyeteg, szerelem, próbatétel, beavatás, művészet ereje, szépség, szenvedély, végzet, kíváncsiság, ihlet, isteni kegy, menekülés, átváltozás (metamorfózis), önimádat, nárcizmus, bűnhődés, eredet, álom, isteni küldetés, áldozat, természetfeletti tudás, közvetítő szerep, lélekutazás, újjászületés, természethez való visszatérés, természet tisztelete, körforgás

X. osztály

SPECIFIKUS KOMPETENCIÁK ÉS TEVÉKENYSÉGPÉLDÁK

(KT) ÁK 1. − Megért különböző típusú szövegeket formális és informális kontextusban azok esztétikai minőségének megítélésével

X. osztály
(KT) SK 1.1. Olvasási stratégiákat, olvasási módokat alkalmaz a különböző típusú szövegek befogadásában
- *a szövegre vonatkozó alapvető információk (téma, szövegtípus, szövegműfaj) kiemelése a szöveg gyors áttekintése (cím, tipográfiai elemek, szövegkonstrukció, grafikai elemek) alapján* - *az előzetes tudás mozgósítása és a szöveg új információival való szembesítése különböző típusú szövegekben a jelöléstechnika (INSERT) és grafikai szervezők (TTT-táblázat, szemponttáblázat) alkalmazásával* - *szakaszos olvasás jóslással, a jóslatok és az elolvasott szöveg/szövegrész összehasonlítása grafikai szervezők (T-táblázat, szemponttáblázat) segítségével* - *kulcsszavak, bekezdések tételmondatainak kiemelése, témahálózat készítése különböző szövegtípusok esetén* - *többféle jegyzetelési technika, forma elsajátítása és a célnak megfelelő kiválasztása, önálló alkalmazása* - *érzéki képek alkotása (vizualizálás) különböző típusú szövegek olvasásakor* - *vizuális segédlet alkalmazása (Venn-diagram, pókhálóábra, gondolattérkép, jellemtérkép, idővonal, vázlatkör, vázlatlánc stb.) vázlatkészítéskor* - *összefoglalás készítése előre megadott válaszlehetőségek/szemponttábla alapj* - *a saját megértés folyamatának, a megértés akadályainak tudatosítása és a megértés gátjainak feloldása kettéosztott napló/ gondolattérkép/ megbeszélés segítségével* - *megértési/értelmezési hibák önálló korrekciója (újraolvasás, reflektálás, problémamegoldás, korrekció)*
(KT) SK 1.2. Kiválasztja az alkalmas érvelési technikát személyes álláspontja/véleménye kifejezése céljából
- *az érvtípusok (ok-okozati összefüggésből származó érv, összehasonlításon alapuló érv, ellentéten alapuló érv, az általános-egyes elvén alapuló érv, valószínűségen alapuló érv, bizonyítékokból – adatokból, tényekből – származtatott érv) azonosítása adott szövegekben grafikai szervezők (T-táblázat, szemponttáblázat) segítségével* - *a meggyőzés és hatásosság eszközeinek megfigyelése (rögzítése grafikai szervezők segítségével) azonos témájú, de eltérő erősségű érvekben (gyenge, közepes, erős érv)* - *a logikai érvelés eszköztárának azonosítása (meghatározás, indukció, dedukció, szillogizmus) érvelő szövegekben kettéosztott napló segítségével* - *a hibás érvelés kiszűrése a hiba (argumentum ad hominem, circulus vitiosus, ok-okozati viszonyként feltüntetni az egyidejűséget/egymásutániságot, argumentum ad misericordiam, argumentum ad populum, tekintélyelvűség) felfedezésével grafikai szervezők segítségével* - *a csúsztatás, manipuláció, populizmus, demagógia felismerése közéleti szövegekben* - *a különböző forrásokból származó tudományos véleményekre vonatkozó állítások érvényességének és koherenciájának értékelése*
(KT) SK 1.3. Megérti a poétikai, narratológiai, műfajelméleti és stílustörténeti fogalmak jelentését különböző típusú szövegekben
- *különböző irodalmi szövegek műnemének, műfajának meghatározása* - *az epikai, lírai, drámai műnem sajátosságainak azonosítása különböző típusú szövegekben szemponttáblázat segítségével* - *különböző stílusú és műfajú elbeszélő szövegek (énregény, elbeszélés, novella, romantikus regény, történelmi regény, műballada), műfaji sajátosságainak elkülönítése grafikai szervezők (pl. gondolattérkép, szemponttáblázat) segítségével* - *különböző stílusú és műfajú lírai szövegek (óda, himnusz, elégia, epigramma, leíró költemény), műfaji sajátosságainak elkülönítése grafikai szervezők (pl. gondolattérkép, szemponttáblázat) segítségével* - *drámai szövegek műfaji sajátosságainak elkülönítése grafikai szervezők (pl. gondolattérkép, szemponttáblázat) segítségével*

X. osztály
- *az olvasott művek elhelyezése a stíluskorszakok idővonalán* - *stílustörténeti sajátosságok azonosítása különböző típusú szövegekben* - *poétikai, narratológiai, műfajelméleti és stílustörténeti fogalmak példázása olvasmányélmények alapján* - *verstani gyakorlatok végzése ütemhangsúlyos és időmértékes versek ritmusának megkülönböztetésére* - *a retorikai alakzatok meggyőző, a szóképek jelentésteremtő szerepének felismerése az elbeszélő szövegek és a lírai alkotások olvasásakor*
(KT) SK 1.4. Felismer különböző értékosztályokat és értékviszonyokat irodalmi szövegekben
- *a szövegben szereplő személyek/hősök által közvetített értékek/értékrendek összehasonlítása különböző típusú szövegekben megadott szempontok alapján/grafikai szervezők segítségével (Venn-diagram, pókhálóábra, gondolattérkép, T-táblázat)* - *a különböző típusú szövegekben megjelenített értékek viszonyrendszerének felvázolása pókhálóábra/gondolattérkép segítségével* - *az erkölcsi vétség és bűnhődés kapcsolatának felismerése az olvasott irodalmi művekben* - *a mű értékhierarchiájának azonosítása (pl. anyagi és szellemi/ erkölcsi/ érzelmi értékek egymáshoz való viszonyának ábrázolása grafikai szervezővel)* - *összetett helyzetek vagy problémák elemzése* - *értékalapú megállapítások megfogalmazása és értékelése megalapozott nézőpontok alapján*

(KT+SZC) ÁK 2. − Szövegértelmezési stratégiákat alkalmaz történeti, kulturális összefüggésben

X. osztály
(KT) SK 2.1. Szövegértelmezési stratégiákat működtet nem irodalmi, epikus, lírai és drámai művekben
- *a szövegtípus sajátosságainak működtetése megadott szempontok szerint* - *a vita módszerének alkalmazása különböző típusú (ismeretközlő, tudományos, elemző) szövegek értelmezésében* - *műfaji jegyek jelentésképző erejének működtetése lírai, epikus, drámai művekben* - *líraiság sajátosságainak összehasonlítása epikus, lírai, drámai szövegekben Venn-diagram segítségével* - *versbeszéd, beszédhelyzet, beszédmód változatainak felismerése* - *epikus művek tér- és időszerkezetének ábrázolása* - *külső és belső, nyílt és zárt térszerkezet felismerése* - *az elbeszélés ideje és az elbeszélt idő elkülönítése* - *a történetalakítás sajátosságainak felismerése (metaforikus, metonimikus)* - *motívumok, toposzok, archetípusok jelentésképző erejének a felismerése* - *szereplők viszonyrendszerének ábrázolása* - *epikus, drámai alkotások értékszerkezetének meghatározása* - *értékek összehasonlítása a szereplők viszonyrendszerében epikus és drámai szövegekben* - *a dráma műnemi, műfaji, szerkezeti sajátosságainak felismerése* - *drámamodellek (konfliktusos, középpontos, kétszintes) felismerése* - *akció és dikció szerepének a megfigyelése a drámai művekben* - *drámai dialógus átalakítása függő, szabad függő beszéddé* - *szerepjáték alkalmazása a drámai konfliktus értelmezésében* - *vita módszerének alkalmazása a személyes olvasmányélmény kifejezésére* - *katarzisélmény átélése művészi alkotások alapján*
(KT) SK 2.2. Statisztikákat, grafikonokat, digitális tartalmakat, értekezéseket, ismeretterjesztő szövegeket vizsgál információszerzés céljából
- *bizonyos nyelvi jelenségekre való rákeresés szövegkorpuszokban* - *nyelvi jelenségek számítógépes elemzése* - *nyelvjárási/regionális köznyelvi adatok térképre vetítése* - *következtetések vagy döntések megalapozása tudományos adatok és technológiai eszközök felhasználásával* - *különböző (tudományos, ismeretterjesztő) szövegek információinak összevetése* - *különböző (tudományos, ismeretterjesztő) szövegek tényközlési stratégiáinak felismerése* - *tudományos és ismeretterjesztő szövegek grafikai modelleinek értelmezése*

X. osztály
(KT) SK 2.3. Irodalmi alkotásokat értelmez olvasmányélmények beépítésével, megadott szempontok alapján
- *irodalmi szövegek tematikus, motivikus kapcsolódásának felismerése* - *összefüggések teremtése különböző irodalmi szövegek között (imitáció, szövegköziség)* - *értékviszonyok értelmezése irodalmi művekben* - *drámatípusok értelmezése műfaji és stílustörténeti kontextusban* - *történelmi előtér és háttér összefüggéseinek értelmezése történelmi tárgyú epikus és drámai alkotásokban* - *katarzisélmény megfogalmazása drámai alkotások értelmezésekor* - *vallomásosság, személyesség, önmegértés eszközeinek értelmezése* - *önreflexió működtetése (vallomás, monológ, szerepjáték formájában) az olvasmányélmények alapján* - *műalkotásokkal, kulturális- és művészeti tevékenységekkel vagy megnyilvánulásokkal kapcsolatos reakciók indoklása és (ön)értékelése, sajátos szakszókincs alkalmazásával, meghatározott szempontok alapján*
(KT) SK 2.4. Felismeri a történeti tárgyú elbeszélések kulturális összefüggéseit különböző korokhoz tartozó szövegekben
- *különböző korok különleges, egyedi nyelvi megalkotottságának felismerése* - *fikció és valóság megkülönböztetése történeti tárgyú művekben* - *a hagyományok továbbélésének, átalakulásának felismerése irodalmi művekben* - *régi és modern szembenállásának vizsgálata történeti tárgyú elbeszélésekben* - *beszédmód változásának felismerése különböző korokhoz tartozó szövegekben*
(SZC) SK 2.5. Nyelvtechnológiákat alkalmaz
-*nyelvtechnológiai eszközök használata* -*nyelvi jelenségekre való rákeresés szövegkorpuszokban* -*nyelvi jelenségek keresése és elemzése* -*nyelvi jelenségek számítógépes elemzése* -*szöveges adatok gépi feldolgozása* -*nyelvjárási/regionális köznyelvi adatok térképre vetítése* -*számítógépes technika alkalmazása nyelvi példák elemzésére* -*adattár építése*

(KT+SZC) ÁK 3. − Különböző típusú szövegeket alkot szóban és írásban a nyelvi megformálásra való érzékenységgel és igényességgel

X. osztály
(KT) SK 3.1. Beszélt szövegtípusokat alkot a kommunikáció irányultsága és színterei figyelembevételével
- *a bemutatkozás gyakorlása különböző színtereken (pl. családi összejövetelen, osztály előtt, televízióban, diákkonferencián stb.)* - *a háromperces felelés alkotása a tanár és osztálytársak elvárásaihoz igazítva* - *az érdeklődésfelkeltés technikáinak gyakorlása (pl. személyes, történelmi hivatkozással való indítás stb.)* - *felszólalásra való felkészülés gyakorlása* - *hozzászólás szerkezeti sémájának alkalmazása (téma értékelése, fontosságának elismerése, az előadó méltatása, az egyetértés kifejezése, kiegészítések, új gondolatok, nyelvileg körültekintően megfogalmazott ellenvélemény, köszönetnyilvánítás)* - *felkészülés a vitában való részvételre (tájékozódás a témát, vitapartnereket, célokat illetően, személyes vonatkozások keresése, stratégia és taktika készítése; jegyzetelés, csoportosítás a vita folyamán)* - *saját élettörténet/családtörténet elbeszélése*
(KT) SK 3.2. Adatokat helyez el grafikai modellekben különböző értékek, fogalmak, sajátosságok összehasonlítása érdekében
- *idővonal/idődiagram készítése a mű idő- és térstruktúrájának, ok-okozati összefüggéseinek megértése érdekében* - *T-táblázat használata az irodalmi szereplők indítékainak megértése érdekében (pl. Mit tesz/mit nem?)*

X. osztály
- *pókhálóábra használata jelképekhez kapcsolható asszociációk elsődleges összegyűjtéséhez és rögzítéséhez* - *fürtábra használata gondolatok, információk, fogalmak, a köztük levő kapcsolatok, összefüggések feltárására (pl. címmeditáció)* - *gondolkodástérkép szóbeli és írásbeli szövegalkotásban való használata* - *történetpiramis készítése megadott szempontok alapján* - *a szereplők jellemtérképének megrajzolása több szempontú, érvekkel alátámasztott jellemrajz megfogalmazása céljából* - *szereplők szembeállítása, összehasonlítása Venn-diagram, halmazábra segítségével* - *kettéosztott napló használata az anyaggyűjtéshez vagy az írott szövegek tudatos megszerkesztésének gyakorlására* - *digitális portfólió készítése egy megadott témáról, ahol a tanuló különböző forrásokból származó adatokat rendszerez, vizualizál és értelmez* - *interaktív prezentáció vagy infografika készítése digitális eszközökkel, a tartalom logikus szervezésével* - *valamely tanulmányozott epikus, drámai alkotásra vonatkozó, MI (AI) által generált digitális tartalomnak kritikai értékelése* - *a digitális technológiák kritikus használata az általuk kínált lehetőségek, korlátok, kockázatok elemzésével és az etikai és jogi elvek tiszteletben tartásával, különös tekintettel a személyes adatokra és a szellemi tulajdonra*
(KT) SK 3.3. Funkcionális szövegtípusokat (kérvény) alkot megadott beszédhelyzethez igazodva
- *kérvény írása valós iskolai helyzetben (engedélykérés versenyen való részvételhez, hiányzás igazolására)* - *kérvény, kérés megfogalmazása különböző nyelvi regiszterben (baráti e-mail, hivatalos forma)* - *kérvényminta kitöltése* - *az érvelés gyakorlása kérvény témájához igazodva*
(KT) SK 3.4. Különböző típusú elbeszélő, érvelő szövegeket alkot megadott szempontok alapján
- *vázlatírás gyakorlása (logikai, tartalmi, dokumentációs, taktikai vázlat) gondolattérkép segítségével* - *a jegyzetelés technikáinak gyakorlása (pl. jelölés) saját tanulási folyamatának megkönnyítése érdekében* - *tudósítás írása egy médiában szereplő személyiségről/irodalmi hősről, az információk ellenőrzése forráskritika alkalmazásával* - *tanévnyitó-/záró beszéd írása az intézményről, a jelenlévő diákokról/diákokhoz, szülőkhöz, alkalmazva az általános, sémaszerű felépítését* - *érvelő szövegek alkotása különböző témák alapján (pl. hogyan járul hozzá a nemzeti kulturális identitás az európai identitáshoz; a gyermek- és emberi jogokról, az interkulturalitásról, a civil részvételről és a közösségi, illetve globális szintű fenntartható fejlődésről)* - *érvelő szövegek alkotása gazdasági, társadalmi jelenségek és folyamatok kritikus értelmezésével köznapi és irodalmi szövegekben*
(KT) SK 3.5. Publicisztikai, digitális/multimédiás szövegeket (pl. prezentáció, blog, videóüzenet, tudósítás) alkot különböző beszédhelyzetekben
- *PowerPoint / Canva / Google Slides / Prezi prezentáció készítése irodalmi, történelmi vagy társadalmi témáról* - *blogbejegyzés írása saját olvasmányélményről* - *rövid (1–2 perces) videóüzenet készítése egy aktuális témáról (pl. környezetvédelem, olvasás fontossága, iskolaélet)* - *rövid podcast-epizód készítése egy közösségi vagy kulturális témáról (pl. miért szeretünk olvasni?; a nyelvhasználat a mindennapokban) csoportmunkában* - *az írásban történő tudósítás szabályainak gyakorlása online felületen (iskolai életről, színházélményről, író-olvasó találkozóról)*
(KT) SK 3.6. Elbeszélő, leíró szövegeket transzformál megadott szempontoknak megfelelően
- *leíró szöveg elbeszélő szöveggé alakítása* - *monológ párbeszéddé alakítása* - *monológ meggyőző szöveggé/nyilvános beszéddé alakítása* - *drámai dialógus átalakítása (szabad) függő beszéddé*

X. osztály
- *szerzői utasítások megfogalmazása elbeszélő szövegekben a szereplők érzéseinek, gondolatainak kihangosítására*
(SZC) SK 3.7. Kreatív szövegeket alkot megadott szempontok alapján
- Ki vagyok én? – *saját identitásukat bemutató művészeti alkotás létrehozása (pl. kollázs, vers, performansz)* - *a létrehozott vagy alakított kulturális-művészeti termékek és megnyilvánulások relevanciájának értékelése saját személye, valamint társadalmi, gazdasági és politikai kontextusok tükrében* - *önarckép írása az olvasott irodalmi mű szereplőinek jellemzése nyomán* - *szerelmi vallomás fogalmazása megadott öt szó segítségével, különböző beszédhelyzetben (pl. férfi, nő vallomása)* - *olvasói elvárások megfogalmazása a könyvborító papírminősége, betűtípusa, képe alapján* - Üzenet a palackban *címmel egy elképzelt, lakatlan szigetről szóló üzenet, segélykérés megírása pontos adatokkal a hely, az éghajlat, növény- és állatvilág leírásával* - *úti napló írása fiktív vagy valós utazásról, útkeresésről, döntéshelyzetről, útitársakról, akikkel együtt tették meg az utat* - *emlékfelidéző, visszatekintő fogalmazás írása egyes szám harmadik személyben a megtett életútról* - *irodalmi szótár/szó-lista készítése a tanult művek ismeretlen szavaiból* - *egy olyan elképzelt város leírása, ahol mindenki boldog és elégedett*

TARTALMAK

Tartalmi egységek	Tartalmak
1. Ajánlott szerzők	**(KT)** **1.1.** Arany János **1.2.** Berzsenyi Dániel **1.3.** Jókai Mór **1.4.** Kármán József **1.5.** Katona József **1.6.** Kölcsey Ferenc **1.7.** Mikszáth Kálmán **1.8.** Petőfi Sándor **1.9.** Vörösmarty Mihály
	(SZC) **1.10.** Kazinczy Ferenc **1.11.** Vajda János
2. Fogalmak	**(KT)** **2.1.** a szövegre vonatkozó információk: téma, szövegtípus, szövegműfaj, kulcsszó, bekezdés, tételmondat, cím, tipográfiai elemek, szövegkonstrukció, grafikai elemek **2.2.** értékosztályok, értékviszonyok **2.3.** motívum, toposz, archetípus **2.4.** stílustörténeti korok, irányzatok: felvilágosodás, klasszicizmus, szentimentalizmus, romantika, népiesség, realizmus **2.5.** epikus művek olvasása: elbeszélő (első személyű, harmadik személyű, mindentudó, objektív narrátor); epikus idő; az elbeszélés ideje, az elbeszélt idő; a hősteremtés eljárásai; történeti tárgyú elbeszélés; történelmi háttér és előtér; fikció és valóság; történelmi regény; történeti tárgyú elbeszélések és kulturális összefüggésük; elbeszélés; elbeszélő költemény; romantikus regény (regénytípusok: anekdotikus regény, irányregény, társadalmi regény, kisregény), ballada (népballada, műballada, történeti tárgyú műballada, lélektani ballada), novella (romantikus, realista novella); énelbeszélés (levél, napló, levélregény, szentimentalista énregény) **2.6.** lírai művek olvasása: forradalmi költészet, romantikus lírai én (teremtő zseni, látnok, vátesz, hasonmás), rapszódia, ars poetica, himnusz, óda, dal, szereplíra; imitációelv: az imitációelv történetisége (imitáció humanista, barokk, rokokó, klasszicista művekben); antik minta; imitáció és verselés (klasszikus időmértékes verselés); imitáció és műfajok (óda, elégia, epigramma, episztola, leíró költemény); idő- és értékszembesítés **2.7.** drámai művek olvasása: dráma; a drámaiság; drámai szituáció; drámai cselekmény; a drámai hős; konfliktus; beszédfajták; drámai műfajok (tragédia, komédia); drámaváltozatok, drámamodellek (konfliktusos, középpontos, kétszintes dráma); drámaváltozatok és kulturális hátterük: dráma a kultuszban (antik dráma); dráma a színpadon (klasszicista dráma, romantikus dráma), akció és dikció, katarzis **2.8.** szövegtípusok: érvelő szöveg, érvtípusok (ok-okozati összefüggésből származó érv, összehasonlításon alapuló érv, ellentéten alapuló érv, az általános-egyes elvén alapuló érv, valószínűségen alapuló érv, bizonyítékokból – adatokból, tényekből – származtatott érv, gyenge, közepes, erős érv); a logikai érvelés eszköztára (meghatározás, indukció, dedukció, szillogizmus); érvelési hibák (argumentum ad hominem, circulus vitiosus, ok-okozati viszonyként feltüntetni az egyidejűséget/egymásutániságot, argumentum ad misericordiam, argumentum ad populum, tekintélyelvűség), az érdeklődés felkeltésének technikái; a csúsztatás, manipuláció, populizmus, demagógia; bemutatkozás, háromperces felelés, kérvény, kérés, tudósítás, prezentáció, blog, videóüzenet, publicisztikai, multimediális szövegek **2.9.** a kommunikáció irányultsága szerinti szövegtípusok (monologikus, dialogikus); a kommunikáció színterei szerinti szövegtípusok (társalgási, hivatalos, közéleti, tudományos); a beszélt nyelv sajátosságai (spontaneitás, megakadás, nyelvbotlások, hangsúly, hanglejtés, beszédtempó, redundancia, hiány)

Tartalmi egységek	Tartalmak
	2.10. adatelemzés, grafikai modell (diagram, folyamatábra, grafikon), statisztikai ábra, nyelvi térkép
	(SZC) **2.11.** útirajz, romantikus eposz, kalandregény, fejlődésregény **2.12.** nyelvtechnológia, nyelvtechnológiai eszköz, nyelvi adat, szövegkorpusz, keresőfelület, digitális térkép, adattár
3. Műértelmező műhely	**(KT)** **3.1. FÉRFI SZEREPLEHETŐSÉGEK** (Minimális követelmény: 3 epikus alkotás, 2 lírai alkotás) **3.1.1. Irodalmi művek a X. osztályban tanulmányozott korokból:** Katona József: *Bánk bán* (Nádasdy Ádám prózai adaptációja); Petőfi Sándor: *Ha férfi vagy, légy férfi…; Az apostol*; Arany János: *Toldi*; Jókai Mór: *Fekete gyémántok*; *Egy magyar nábob*; *Kárpáthy Zoltán*; *A kőszívű ember fiai*; *Az arany ember*; *A lélekidomár*; Mikszáth Kálmán: *Az a fekete folt*; *A bágyi csoda*; *A fekete város*; *Beszterce ostroma*; *Szent Péter esernyője*; *A Noszty fiú esete Tóth Marival*; *Lapaj, a híres dudás* **3.1.2. Társítható művek:** **3.1.2.1. Irodalmi alkotások:** Madách Imre: *Az ember tragédiája* (részletek, Ádám szerepei); Móricz Zsigmond: *Sárarany*; *Az isten háta mögött*; *A fáklya*; *Rokonok*; Tabéry Géza: *Szarvasbika*; Németh László: *A két Bolyai*; Láng Zsolt: *Bolyai*; Kosztolányi Dezső: *Pacsirta*; *Édes Anna*; *Esti Kornél*; *Aranysárkány*; Krúdy Gyula: *Szindbád*; Kós Károly: *A Varju nemzetség*; Tamási Áron: *Rendes feltámadás*; József Attila: *Jövendő férfiak*; *Nagyon fáj*; Bartis Attila: *Nyugalom*; Dragomán György: *A fehér király*; Vámos Miklós: *Apák könyve* (részletek); Szabó T. Anna: *Hogy vigyázzon* **3.1.2.2. Társművészeti alkotások:** Richard Wagner: *Trisztán és Izolda* (opera, 1859); Egressy Béni − Erkel Ferenc: *Bánk bán* (opera, 1861); Bakonyi Károly, Heltay Jenő, Kacsóh Pongrác: *János vitéz* (daljáték, 1904); Tankcsapda: *Szabadon* (hard rock dal, 1999); *Toldi* (animációs film, Arany János műve alapján, Jankovics Marcell, Csákovics Lajos, 2022); *Az arany ember* (romantikus film, Jókai Mór regényének adaptációja, Gertler Viktor, 1962); *Fekete gyémántok* (filmdráma, Jókai Mór regényének adaptációja, Várkonyi Zoltán, 1977); *A kőszívű ember fiai* (filmdráma, Jókai Mór regényének adaptációja, Várkonyi Zoltán, 1965); *Egy magyar nábob* (filmdráma, Jókai Mór regényének adaptációja, Várkonyi Zoltán, 1966); *Kárpáthy Zoltán* (filmdráma, Jókai Mór regényének adaptációja, Várkonyi Zoltán, 1966); *Beszterce ostroma* (filmdráma, Mikszáth Kálmán regényének adaptációja, Keleti Márton, 1948); *A fekete város* (filmsorozat, Mikszáth Kálmán regényének adaptációja, Zsurzs Éva, 1970-71); *Szent Péter esernyője* (játékfilm, Mikszáth Kálmán regényének adaptációja, Bán Frigyes, Vladislav Pavlovic, 1958); *A Noszty fiú esete Tóth Marival* (filmszatíra, Mikszáth Kálmán regényének adaptációja, Gertler Viktor, 1960); *Az ember tragédiája* (animációs film, Madách Imre műve alapján, Jankovics Marcell, 2011); *Rokonok* (játékfilm, Móricz Zsigmond regényének adaptációja, Szabó István, 2006); *Pacsirta* (filmdráma, Kosztolányi Dezső regényének adaptációja, Ranódy László, 1963); *Édes Anna* (filmdráma, Kosztolányi Dezső regényének adaptációja, Fábri Zoltán, 1958); *Aranysárkány* (filmdráma, Kosztolányi Dezső regényének adaptációja, Ranódy László, Gyöngyössy Imre, 1966); *Esti Kornél csodálatos utazása* (filmdráma, Kosztolányi Dezső művének adaptációja, Pacskovszky József, 1995); *Szindbád* (filmdráma, Krúdy Gyula Szindbád-történeteinek felhasználásával, Huszárik Zoltán, Sára Sándor, 1971); *A két Bolyai* (Németh László drámájának tévéváltozata, Ádám Ottó, 1978); Pablo Picasso: *Álmos iszákos* (The Sleepy Drinker, festmény, 1902)

Tartalmi egységek	Tartalmak
	3.1.3. Világirodalmi kitekintés: William Shakespeare: *Hamlet, dán királyfi*; *Othello*; Goethe: *Faust*; Homérosz: *Iliász*; Homérosz: *Odüsszeia*; Vergilius: *Aeneis*; Shakespeare: *Julius Caesar*; Shakespeare: *Hamlet* **3.1.4. Visszatekintési lehetőségek:** *Szent István király intelmei Imre herceghez*; Balassi Bálint: *Hogy Júliára talála így köszöne néki*; Balassi Bálint: *Egy katonaének*; Zrínyi Miklós: *Szigeti veszedelem*; Csokonai Vitéz Mihály: *A boldogság*; Arany János: *Toldi* **3.1.5. Fogalmak (megjelenített értékek, témák, motívumok):** külső-belső nézőpont, hőstípus, férfialakok archetípusai, karakterábrázolás, szerepfelfogás, a kor férfieszménye, hétköznapi férfiszerepek, szerepek változatossága (családfő, apa, nagyapa, férj, rokon, hódító, értelmiségi, felfedező, harcos, hatalom letéteményese, lázadó, önfeláldozó stb.), apahiány, hős, felelősségvállalás, szerepvállalás, kiégett értelmiségi, szenvedéstörténet, névszimbolika, céltalanság, önpusztítás, offenzív/defenzív magatartás **3.2. SZERELEM ÉS KÜZDÉS** (Minimális követelmény: 2 epikus alkotás, 1 drámai alkotás, 2 lírai alkotás) **3.2.1. Irodalmi művek a X. osztályban tanulmányozott korokból:** Kármán József: *Fanni* hagyományai; Vörösmarty Mihály: *Szép Ilonka*; *Ábránd*; *A merengőhöz*; *Csongor és Tünde*; Petőfi Sándor: *Mi a szerelem?*; *Minek nevezzelek?*; *Szeptember végén*; *Reszket a bokor, mert…*; Petőfi Sándor levelei (részletek); Jókai Mór: *Az arany ember*; Mikszáth Kálmán: *Különös házasság* **3.2.2. Társítható művek:** **3.2.2.1. Irodalmi alkotások:** Szendrey Júlia naplója, levelei (részletek); Vajda János: *Húsz év múlva*; Márai Sándor: *Az igazi*; Füst Milán: *A feleségem története*; Szabó Lőrinc: *Semmiért egészen*; *A huszonhatodik év*; Weöres Sándor: *Psyché. Egy hajdani költőnő írásai*; Nagy László: *Ki viszi át a szerelmet?*; Hervay Gizella: *Zuhanások*; Garaczi László: *Fanni*; Varró Dániel: *Minek-minek?*; Tóth Krisztina: *Utószezon* **3.2.2.2. Társművészeti alkotások:** Jean Antoine Watteau*: A szerelem ünnepe* (festmény, 1718-1719); Francesco Hayez: *A csók* (festmény, 1859); Eugéne Delacroix: *Orpheusz és Eurüdiké, Tavasz* (festmény 1862); Ford Madox Brown: *Rómeó és Júlia búcsúja* (festmény, 1867); Pierre-August Renoir: *Vidéki tánc* (festmény, 1883); Frank Dicksee: *Rómeó és Júlia* (festmény, 1884); Silvio Allason: *A csók* (festmény, 1892); Giuseppe Verdi: *La Traviata* (opera, 1853); Giuseppe Verdi: *Aida* (opera, 1871); Giuseppe Verdi: *Rigoletto* (opera, 1851); Georg Bizet: *Carmen* (opera, 1875); Giacomo Puccini: *Tosca* (opera,1900); Wolfgang Amadeus Mozart: *Szöktetés a szerájból* (dalmű, 1782); Felix Mendelssohn: *Szentiványéji álom* (nyitány, 1826); Magyar népdalok (*Hej, Dunáról fúj a szél; Tavaszi szél vizet áraszt; A csitári hegyek alatt; Hej, tulipán, tulipán*); *Büszkeség és balítélet* (romantikus filmdráma, Joe Wright: *Pride and Prejudice,* 1995); *Bridget Jones naplója* (romantikus filmvígjáték, Sharon Maguire: *Bridget Jones's Diary*, 2001); *A nagy Gatsby* (romantikus dráma. Baz Luhrmann: *The Great Gatsby,* 2013); *Hajnali láz* (történelmi dráma, Gárdos Péter, 2015); *Kincsem* (romantikus kalandfilm, Herendi Gábor, 2017); *A feleségem története* (romantikus filmdráma, Füst Milán regényének adaptációja, Enyedi Ildikó, 2021) **3.2.3. Világirodalmi kitekintés:** Thomas Hardy: *Egy tiszta nő*; *A weydoni asszonyvásár*; Jane Austen: *Büszkeség és balítélet*; *Értelem és érzelem*; Emily Brontë: *Üvöltő szelek*; Gabriel García Márquez: *Szerelem a kolera idején*; Byron: *Don Juan*; Alekszandr Szergejevics Puskin: *Anyegin*; Heinrich Heine: *Dalok könyve*; Stendhal: *Vörös és fekete*; Lev Tolsztoj: *Anna Karenina*; Johann Wolfgang von Goethe: *Az ifjú Werther szenvedései*; William Shakespeare: *Szentiványéji álom* **3.2.4. Visszatekintési lehetőségek:** Csokonai Vitéz Mihály: *A Reményhez* **3.2.5. Fogalmak (megjelenített értékek, témák, motívumok):** szenvedély, szerelmi vágy, elválás, küzdelem, hűség, áldozat, szerelem, szenvedés, vágy, akadály, konfliktus, érzelmek, beteljesületlen szerelem, tiltott szerelem, szenvedő

Tartalmi egységek	Tartalmak
	szerelmes, személyes hang, önértelmezés, önpusztítás, vívódás, döntésképtelenség, elvágyódás, értékvesztés, értékmentés, ráció, küzdelem, írott és íratlan szabályok, kettős élet, érzelmi kötődés, társadalmi akadály, erkölcsi korlát, romantikus idealizmus, rajongás, hűség, elköteleződés, idealizált szerelem, társadalmi elvárások, kötelesség, kényszerházasság, a szerelem törékenysége, halál, szabadságvágy **3.3. BŰN ÉS BŰNHŐDÉS** (Minimális követelmény: 2 epikus alkotás, 1 drámai alkotás, 2 lírai alkotás) **3.3.1. Irodalmi művek a X. osztályban tanulmányozott korokból:** Katona József: *Bánk bán*; Berzsenyi Dániel: *A magyarokhoz*; Kölcsey Ferenc: *Hymnus*; Vörösmarty Mihály: *Az emberek*; *Előszó*; *A vén cigány*; Arany János: *Ágnes asszony; Zách Klára; A walesi bárdok; V. László*; *Tetemre hívás*; *Tengeri-hántás*; Jókai Mór: *Az arany ember*; Mikszáth Kálmán: *A fekete város; Az a fekete folt*; *Az a pogány Filcsik*; *Bede Anna tartozása*; *A néhai bárány* **3.3.2. Társítható művek:** **3.3.2.1. Irodalmi alkotások:** Kemény Zsigmond: *Özvegy és leánya*; Madách Imre: *Az ember tragédiája*; Jókai Mór: *A lőcsei fehér asszony*; Kosztolányi Dezső: *Édes Anna* (részlet); Móricz Zsigmond: *Barbárok*; Ady Endre: *Nekünk Mohács kell*; József Attila: *A bűn*; Németh László: *Iszony*; Székely János: *Profán passió*; Sütő András: *Káin és Ábel*; Szabó Magda: *Az ajtó*; Nádas Péter: *Egy családregény vége*; Szilágyi István: *Kő hull apadó kútba*; Dragomán György: *Máglya* **3.3.2.2. Társművészeti alkotások:** Hieronymus Bosch: *Gyönyörök kertje* (festmény, 1500 körül); Munkácsy Mihály: *Siralomház* (festmény, 1870); Zichy Mihály*: A rombolás géniuszának diadala* (festmény, 1878); *Ágnes asszony* (rajz, 1893); Giuseppe Verdi: *Nabucco* (opera, 1842); Youlï, *Ágnes asszony*, 2018; *Hét élet* (filmdráma, Gabriele Mucino: *Seven Pounds*, 2008); *Eredet* (sci-fi−akciófilm, Cristopher Nolan: *Inception*, 2010); *Vanília égbolt* (sci-fi thrillerfilm, Cameron Crowe: *Vanilla Sky*, 2001); *Joker* (filmdráma, Todd Phillips: *Joker*, 2019) **3.3.3. Világirodalmi kitekintés:** Szophoklész: *Oidipusz király*; *Antigoné*; Dante Alighieri: *Isteni színjáték*; William Shakespeare: *Hamlet, dán királyfi; Rómeó és Júlia*; George Gordon Byron: *Káin*; Edgar Allan Poe: *A Holló*; Lev Nyikolajevics Tolsztoj: *Anna Karenina*; Fjodor Mihajlovics Dosztojevszkij: *Bűn és bűnhődés*; *Bárányka* (*Mioriţa*, román népballada); Mihail Sadoveanu: *A balta* (*Baltagul*) **3.3.4. Visszatekintési lehetőségek:** Zrínyi Miklós: *Szigeti veszedelem* **3.3.5. Fogalmak (megjelenített értékek, témák, motívumok):** bűn és bűnhődés, büntetés, vétség, eredendő bűn, tudatlanság, bűnbeesés, rosszra való hajlam, bűntett, bűnrészes, áldozat, szerepjáték, lelkiismeret, lelkifurdalás, vívódás, normák, erkölcsösség, megbélyegzés, ítélet **3.4. HAZASZERETET ÉS SZABADSÁGVÁGY. *A reformkor és az 1848-as forradalom és szabadságharc emlékezete*** (Minimális követelmény: 1 epikus alkotás, 5 lírai alkotás) **3.4.1. Irodalmi művek a X. osztályban tanulmányozott korokból:** Berzsenyi Dániel: *A magyarokhoz I.*; *A magyarokhoz II.*; Kölcsey Ferenc: *Huszt*; *Hymnus*; Vörösmarty Mihály: *Előszó*; *A vén cigány*; *Szózat*; *A Guttenberg-albumba*; *Gondolatok a könyvtárban*; Petőfi Sándor: *Az apostol*; *Nemzeti dal*; *A nép nevében*; *Farkasok dala*; *Négy nap dörgött az ágyú*; *Akasszátok fel a királyokat*; *Béranger legújabb dala*; Jókai Mór: *És mégis mozog a Föld*; *Egy magyar nábob*; *Kárpáthy Zoltán*; *A kőszívű ember fiai*; *Csataképek*; *Az élet komédiásai* **3.4.2. Társítható művek:** **3.4.2.1. Irodalmi alkotások:** Ady Endre: *Harcos Gyulai Pál*; *A márciusi Naphoz*; *A Tűz márciusa*; *Köszvény-ország márciusa*; Tóth Krisztina: *Koravén cigány*; Spiró György: *Padmaly*; Fábián Janka: *Márciusi napló*; Szécsi Noémi: *Nyughatatlanok*

Tartalmi egységek	Tartalmak
	3.4.2.2. Társművészeti alkotások: Eugène Delacroix: *A szabadság vezeti a népet* (festmény, 1830); Kodály Zoltán, Harsányi Zsolt: *Háry János* (daljáték, 1926); Illés együttes: *Március, 1848.* (beat ballada, 1969); Hobo Blues Band: *Vadászat* (blues-rock-folk album, 1992); Ferenczi György / Rackajam: *Petőfi* (megzenésített versek, 2023); *Elfújta a szél* (romantikus történelmi filmdráma, Victor Fleming: *Gone with the Wind*, 1939); *80 huszár* (filmdráma, Sára Sándor, 1978); *A Hídember* (történelmi filmdráma, Bereményi Géza, 2002); *Guerilla* (történelmi filmdráma, Kárpáti György Mór, 2019) **3.4.3. Világirodalmi kitekintés:** Heinrich Heine: *1849 októberében*; Henrik Ibsen: *Magyarországhoz*; Thomas Moore: *Ne feledd a tért…*; Victor Hugo: *A nyomorultak* **3.4.4. Visszatekintési lehetőségek:** Balassi Bálint: *Egy katonaének*; Zrínyi Miklós: *Szigeti veszedelem*; Mikes Kelemen: *Törökországi levelek* **3.4.5. Fogalmak (megjelenített értékek, témák, motívumok):** reform, haladás, hazaszeretet, összefogás, erkölcsi kötelesség, forradalmi lelkesedés, nemzeti öntudat, nemzeti egység, szabadságvágy, forradalmi cselekvés, hazafiasság, áldozatvállalás, bátorság, kitartás, nemzeti hősök **(SZC)** **3.5. AZ UTAZÁS TOPOSZA AZ IRODALOMBAN** (Minimális követelmény: 3 epikus alkotás, 2 lírai alkotás) **3.5.1. Irodalmi művek a X. osztályban tanulmányozott korokból:** Berzsenyi Dániel: *Osztályrészem*; Petőfi Sándor: *Úti levelek Kerényi Frigyeshez*; *Úti dal*; *Utazás az Alföldön*; *Tündérálom*; Madách Imre: *Az ember tragédiája* (részletek); Jókai Mór: *A jövő század regénye*; *Az arany ember* (részlet, *A dunai hajós*); *A kőszívű ember fiai* (részlet, Ödön és Leonin utazása); *Egy magyar nábob*; *Fekete gyémántok*; Vörösmarty Mihály: *Csongor és Tünde*; *Zalán futása*; Arany János: *Epilógus*; *Bolond Istók*; *Rege a csodaszarvasról*; *Az örök zsidó*; *A lejtőn*; Mikszáth Kálmán: *A Noszty fiú esete Tóth Marival*; *Különös házasság* **3.5.2. Társítható művek:** **3.5.2.1. Irodalmi alkotások:** Janus Pannonius: *Búcsú Váradtól*; Bessenyei György: *Tariménes utazása*; Kosztolányi Dezső: *Pacsirta*; *Esti Kornél utazásai*; Krúdy Gyula: *Szindbád*; Pilinszky János: *Senkiföldjén*; Babits Mihály: *Messze, messze*; *Jónás könyve*; Korda István: *A nagy út*; Ady Endre: *Az eltévedt lovas*; *Kocsi-út az éjszakában*; Karinthy Frigyes: *Utazás a koponyám körül*; Szerb Antal: *Utas és holdvilág;* Esterházy Péter: *Hahn-hahn grófnő pillantása;* Takács Zsuzsa: *Üdvözlégy utazás*; *A kivezető úton*; Oravecz Imre: *Kedves John – Levelek Kaliforniába* **3.5.2.2. Társművészeti alkotások:** Giotto di Bondone: *A háromkirályok utazása (festmény, 14. század)*; Caspar David Friedrich: *Vándor a ködtenger felett (festmény, 1818)*; *Julianus barát* (történelmi kalandfilm, Kodolányi János regénye alapján, Koltay Gábor, 1991); *Sose halunk meg* (filmvígjáték, *Koltai Róbert,* 1993); *Szelíd motorosok* (Road movie, Easy Rider, Dennis Hopper, 1969); *Út a vadonba* (életrajzi dráma, Into the Wild, Sean Penn, 2007); *Ízek, imák, szerelmek* (romantikus dráma, Eat Pray Love, Ryan Murphy, 2010); *Nyomok* (életrajzi kalandfilm, Tracks, John Curran, 2013); *Elveszett jelentés* (romantikus dráma, Lost in Translation, Sofia Coppola, 2003); Presser Gábor: *Nagy utazás (popdal, 1993);* Fonográf: *Utazás* (country rock, 1973) **3.5.3. Világirodalmi kitekintés:** Homérosz: *Odüsszeia*; Publius Vergilius Maro: *Aeneis*; Dante Alighieri: *Isteni színjáték*; Daniel Defoe: *Robinson Crusoe*; Jonathan Swift: *Gulliver utazásai*; Miguel de Cervantes: *Don Quijote*; Voltaire: *Candide*; Morus Tamás: *Utopia*; Johann Wolfgang Goethe: *Faust*; Franz Kafka*: Amerika*; James Joyce: *Ulysses*; Jules Verne: *Nyolcvan nap alatt a Föld körül*; *Utazás a Föld középpontja felé*; Mark Twain: *Egy jenki Artúr király udvarában*; *Utazás a Mississippin*; Thomas Stearns Eliot*: A háromkirályok utazása* (*The Journey of the Magi*); Charles Baudelaire: *Az utazás;* Jack Kerouac: *Úton* (*On the Road*)

Tartalmi egységek	Tartalmak
	3.5.4. Visszatekintési lehetőségek: A trójai háború története; *Orpheus és Eurydiké*; Mikes Kelemen: *Törökországi levelek*; Petőfi Sándor*: János vitéz*; Arany János: *Toldi* **3.5.5. Fogalmak (megjelenített értékek, témák, motívumok):** utazás, életút, sors/végzet, az élet értelmének/céljának keresése, belső/spirituális utazás, fizikai utazás, történelmi utazás, az úton levés jelentősége, tapasztalatszerzés, személyiségfejlődés, jellemváltozás, döntés, bizonytalanság, önismeret, önreflexió, identitáskeresés, lelki fejlődés, otthonkeresés, beavatás, fejlődés, lelki érés, menekülés/elvágyódás, útkeresés

XI. osztály

SPECIFIKUS KOMPETENCIÁK ÉS TEVÉKENYSÉGPÉLDÁK

(KT) ÁK 1. − Megért különböző típusú szövegeket formális és informális kontextusban azok esztétikai minőségének megítélésével

XI. osztály
(KT) SK 1.1. Megkülönbözteti a szépirodalmi és populáris irodalmi szövegeket esztétikai értékeik azonosítása érdekében
- *adott témához kapcsolódó populáris és szépirodalmi szövegek összehasonlítása grafikai szervezők segítségével megadott szempontok alapján (pl. nyelvi igényesség, felépítés, alkotói szándék szórakoztatás/esztétikai élmény nyújtása, a szemléletesség eszközei/poétikai eszközök, konnotatív jelentés)* - *a populáris irodalom műfajainak (sci-fi, fantasy, krimi, horror-thriller) felismerése az alaptörténet, jellegzetes stílusjegyek alapján* - *a megjelenített értékek elkülönítése szépirodalmi és populáris irodalmi szövegekben* - *a klisé, közhely, giccs, képzavar felismerése populáris irodalmi szövegekben* - *a saját megértési folyamat tudatosítása, a megértést akadályozó tényezők felismerése és ezek feloldása kettéosztott napló, gondolattérkép vagy irányított megbeszélés alkalmazásával* - *megértési/értelmezési hibák önálló korrekciója (újraolvasás, reflektálás, problémamegoldás, korrekció)*
(KT) SK 1.2. Megért animációkat, színházi előadásokat, művészfilmeket, portrékat, podcasteket, tanulmányokat információszerzés és esztétikai értéklátás céljából
- *animációk, színházi előadások, művészfilmek stb. megnézése előre megadott szempontok mentén (grafikai szervező kitöltése)* - *a különféle multimédiás művek sajátosságainak felismerése és elkülönítése* - *multimédiás és verbális kommunikátumok jelentéslehetőségeinek összevetése* - *a különböző kifejezésmódok (pl. mozgókép és nyelv) közti különbségek megvitatása azonos témájú alkotások esetében* - *filmadaptáció és irodalmi alkotás összehasonlítása megadott szempontok alapján grafikai szervezők segítségével*
(KT) SK 1.3. Felismeri különböző típusú szövegek poétikai, narratológiai, műfajelméleti és stílustörténeti sajátosságait
- *különböző irodalmi szövegek műnemének, műfajának meghatározása* - *az epikai, lírai, drámai műnem sajátosságainak megkülönböztetése az olvasott szövegekben* - *különböző stílusú és műfajú elbeszélő szövegek (novellaváltozatok: anekdotikus, lírai, drámai; novellafüzér és regény; fejlődésregény, lélektani regény, társadalmi regény; klasszikus modern, realista és naturalista regény) műfaji sajátosságainak felismerése* - *a lírai beszédmód sajátosságainak azonosítása (vershelyzet, beszédhelyzet; személyesség, személytelenség; önmegszólítás; egyszólamúság, többszólamúság; közvetlenség, közvetettség) grafikai szervezők segítségével (kettéosztott napló, szemponttáblázat, gondolattérkép) különböző lírai szövegekben* - *különböző lírai szövegek (látomásos tájvers, létösszegző vers, gondolati költészet) műfaji sajátosságainak azonosítása és elkülönítése grafikai szervezők (pl. gondolattérkép, szemponttáblázat) segítségével* - *a drámai költemény műfaji sajátosságainak felismerése olvasmányélmények alapján* - *az olvasott művek elhelyezése a stíluskorszakok idővonalán* - *stílustörténeti sajátosságok azonosítása különböző típusú szövegekben* - *poétikai, narratológiai, műfajelméleti és stílustörténeti fogalmak alkalmazása olvasmányélmények alapján*
(KT) SK 1.4. Felismeri a megjelenített értékek és a megjelenítés értékei közötti összefüggéseket irodalmi szövegekben
- *az előzetes ismeretek/tapasztalatok beépítése a jelentésteremtés gyakorlatába (pl. műfaji ismeretek, szóképek/alakzatok jelentésképző szerepe) különböző típusú szövegek olvasásakor* - *a lírai, epikus és drámai műfajok/műfajváltozatok sajátosságainak összehasonlítása* - *a nyelvi megalkotottság egyediségének vizsgálata különböző típusú szövegekben* - *a poétikai eszközök jelentésteremtő szerepének vizsgálata különböző típusú szövegekben*

XI. osztály
- *a látvány- és látomásteremtés eljárásainak megkülönböztetése*

(KT+SZC) ÁK 2. − Szövegértelmezési stratégiákat alkalmaz történeti, kulturális összefüggésben

XI. osztály
(KT) SK 2.1. Létrehoz egyéni stratégiákat irodalmi és nem irodalmi szövegek értelmezésére
- *különféle szövegtípusok alkotása megadott szempontok szerint* - *a rím közlésformáló erejének értelmezése* - *vershangulat, verszene kapcsolatának felismerése* - *a szóképek és stilisztikai eszközök művészi erejének felismerése az adott műben* - *esztétikai minőségek szerepének felismerése a jelentésteremtésben* - *epikai közlésformák (leírás, történetmondás, monológ, párbeszéd) változatos alkalmazása irodalmi és nem irodalmi szövegekben* - *egyéni stratégiák alkalmazása a szövegértésben: címmeditáció, brainstorming, jóslás, asszociatív típusú fürtábra, gondolkodástérkép, belső hang megszólaltatása, történetpiramis, ötsoros írása, öt perces esszé, hiányos mondatok, szövegek kiegészítése, szókártyák, történet átírása megadott szempontok alapján (pl. nyelvi regiszterek váltása), történet folytatása*
(KT+SZC) SK 2.2. Felismeri a nyelvhasználat és társadalmi rétegzettség összefüggéseit különböző nyelvi regiszterekhez tartozó szövegekben
(KT) - *különböző beszédszituációk megfigyelése, értelmezése* - *a belső nyelvi kontaktusok (a sztenderd, a nyelvjárások és a szociolektusok érintkezésének) felismerése* - *egy csoport nyelvi attitűdjének felmérése (anyanyelvhez, államnyelvhez, idegen nyelvhez kapcsolódó attitűd) kérdőív alapján* - *a különböző nyelvi regiszterekhez tartozó szövegek dekódolása* - *a nyelvi hiedelmek/babonák kritikája;* - *a beszédhelyzethez illő nyelvi megnyilvánulás, a helyénvalóság megfelelő megítélése* **(SZC)** - *adatok gyűjtése a nyelvhasználathoz kapcsolódó diszkrimináció helyzeteiről interjúk/kérdőívek segítségével* - *a nyelvi tiszteletadás értelmezése szövegekben* - *belső kontaktusok vizsgálata különböző irodalmi szövegekben (pl. populáris irodalom, ifjúsági irodalom, klasszikus magyar irodalom)*
(KT) SK 2.3. Szövegeket hasonlít össze közös kulcsmotívumok, témák, értékek, narratológiai szempontok alapján olvasmányélmények beépítésével
- *irodalmi és nem irodalmi szövegek összehasonlítása kulcsmotívumok, téma és értékek alapján* - *különböző irodalmi szövegek összehasonlítása megadott szempontok (kulcsmotívumok, témák, értékek, narratológiai szempontok) szerint* - *egyéni összefüggések teremtése különböző irodalmi művek között olvasmányélmény alapján*
(KT) SK 2.4. Felismeri az eszmetörténeti összefüggéseket különböző korokhoz tartozó szövegekben
- *különböző történelmi korok világképi sajátosságainak felismerése irodalmi művekben* - *eszmetörténeti összefüggések felismerése különböző történelmi korok között* - *társadalmi írott/íratlan szabályok működésének felismerése különböző korokhoz tartozó szövegekben* - *a saját értékrend és a műben megjelenített értékrendek kritikai összevetése*

(KT+SZC) ÁK 3. − Különböző típusú szövegeket alkot szóban és írásban a nyelvi megformálásra való érzékenységgel és igényességgel

XI. osztály
(KT) SK 3.1. Írott szövegtípusokat alkot a szövegtani jellemzők figyelembevételével
- *írott szövegtípusok létrehozása azok szövegtani jellemzőinek alkalmazásával* - *írott szöveg beszéltté/beszélt szöveg írottá alakítása a szövegtani jellemzők figyelembevételével* - *hivatalos és informális üzenetek megfogalmazása szóban és írásban azonos témáról, eltérő kommunikációs helyzetekhez és címzettekhez igazodva (pl. késés, hiányzás, programlemondás, információkérés)* - *címadás, tételmondat köré szervezés, szövegalkotás a kulcsszavak, témahálózat alapján*

XI. osztály
- *szövegalkotás a szöveg mikro- és makroszerkezetének figyelembevételével* - *a szervezőelvnek (pl. ismétlés, ellentét, párhuzam) megfelelő szöveg alkotása* - *a grammatikai kapcsolóelemek tudatos használatának gyakorlása*
(KT) SK 3.2. Alkalmi szövegeket alkot különböző beszédhelyzetekhez igazodva
- *rövid köszöntők fogalmazása különböző ünnepi alkalomra* - *ünnepi beszéd (megemlékezés) szerkezeti sémájának alkalmazása* - *búcsúzó beszéd sematikus szerkezeti (tartalmi) vázlatának alkalmazása (köszönetnyilvánítás, az eredmények rövid összegzése, méltatása)* - *az élethelyzetnek megfelelő rövid alkalmi szövegek (pl. gratuláció, részvétnyilvánítás, köszönetnyilvánítás, vallomás) alkotása*
(KT) SK 3.3. Funkcionális szövegtípusokat (elismervény, jegyzőkönyv) alkot megadott beszédhelyzethez igazodva
- *elismervény írása hétköznapi helyzetekben* - *visszajelzés osztálytársnak/ tanárnak (pl. óra végi értékelő mozzanatként)* - *jegyzőkönyv készítése (pl. a kooperatív tanulócsoport munkájának nyomon követése, rögzítése érdekében, diáktanács üléséről)*
(KT) SK 3.4. Értekezést alkot megadott szempontok alapján
- *címhez/témához igazodó bevezetés gyakorlása, tételmondat, kérdések, hipotézisek megfogalmazása* - *az értekezés szerkezeti szabályai betartásának gyakorlása (pl. bevezetés: témamegjelölés, problémafelvetés, szaktekintélyre hivatkozás, az érvelés menetének vázlata; tárgyalás: előfeltevés, a tételmondat megfogalmazása, érvek/ellenérvek; befejezés: összefoglalás, következtetés levonása, kitekintés, saját vélemény)*
(KT) SK 3.5. Komplex multimédiás termékeket (pl. plakát, logó, embléma, arculat, illusztráció) alkot felismerve az összefüggést a szöveg és a vizuális világ között
- *plakát készítése iskolai esemény reklámozásához, figyelve a szöveg és a kép összhangjára* - *osztálytermi berendezés arculatának megtervezése (iskola logójának egységes használata)* - *irodalmi mű plakátjának az elkészítése* - *egy irodalmi mű és/vagy szereplő logójának megtervezése* - *füzetborító tantárgynak megfelelő egyéni tervezése* - *digitális illusztráció készítése egy irodalmi idézethez* - *egy irodalmi vagy kulturális esemény (pl. emléknap, versmaraton) vizuális arculatának megtervezése: plakát, logó, meghívó, szlogen* - *Nyissunk könyvesboltot/antikváriumot! című terv megírása (reklám tervezése, újsághirdetés szövegezése az üzlet köztudatba bevezetése érdekében)* - *fotók, szimbólumok, képek gyűjtése, digitális montázs készítése egy választott szöveg (vers, novella) alapján*
(SZC) S.K. 3.6. Elbeszélő, leíró szövegeket alkot versben és/vagy prózában megadott szempontoknak megfelelően
- *rövid elbeszélés írása egy eseményről több nézőpontból (pl. fiatal, idős, szemtanú, elkövető)* - *érzékletes leíró szöveg írása különböző stílusban* - *állatmese írása* - *rövid vers írása megadott kulcsszó/mondat/cím alapján* - *ötsoros vers alkotása egy irodalmi mű alapján* - *címversek írása újságcímek vagy irodalmi művek címeinek felhasználásával* - *szófűzéses versek írása úgy, hogy az egymást követő szavak utolsó, illetve első betűinek azonosaknak kell lenniük* - *játékos versek, fent-lent találkozó versek, akrosztichonos versek, képversek alkotása* - *Mi lenne, ha…? szövegindító kérdésre, gondolatra, témára épülő kreatív elbeszélő írás alkotása különböző stílusban* - *beillesztésre váró mondatok köré írt szöveg alkotása*

TARTALMAK

Tartalmi egységek	Tartalmak
1. Ajánlott szerzők	**(KT)** **1.1.** Ady Endre **1.2.** Babits Mihály **1.3.** József Attila **1.4.** Juhász Gyula **1.5.** Kosztolányi Dezső **1.6.** Krúdy Gyula **1.7.** Madách Imre **1.8.** Móricz Zsigmond **1.9.** Németh László **1.10.** Pilinszky János **1.11.** Radnóti Miklós **1.12.** Tóth Árpád
	(SZC) **1.13.** Kaffka Margit **1.14.** Karinthy Frigyes **1.15.** Lázár Ervin **1.16.** Nagy László
2. Fogalmak	**(KT)** **2.1.** populáris irodalom (sci-fi, fantasy, krimi, horror-thriller), szépirodalom **2.2.** közhely, giccs, képzavar **2.3.** stílustörténeti korok, irányzatok: realizmus, naturalizmus, klasszikus modernség, szimbolizmus, impresszionizmus, szecesszió, avantgárd (expresszionizmus, szürrealizmus), újklasszicizmus, kései modernség (tárgyiasság); realista, naturalista, modern emberkép **2.4.** epikus művek olvasása: történetalakítás realista és klasszikus modern művekben (metonimikus, metaforikus történetalakítás; a folytonosság alakzatai: ok-okozatiság, időbeli folytonosság; a megszakítottság alakzatai: elhallgatás, kihagyás, nézőpontváltás); időkezelés (az elbeszélés ideje; az elbeszélt idő: lineáris-kronologikus idő, előreutalás-visszautalás; ciklikus idő, mitikus idő; objektív idő, szubjektív idő; tartam, egyidejűség, emlékezés; külső idő, belső idő); elbeszélői és szereplői szólamok (mindentudó elbeszélő, korlátozott tudású elbeszélő, szereplői elbeszélő; függő beszéd, szabad függő beszéd, monológ); műfajok: a klasszikus modern, realista és naturalista regény változatai, novella (realista, naturalista; anekdotikus, lírai, drámai, lélektani); novellafüzér; paródia **2.5.** lírai művek olvasása: lírai én (a klasszikus modernségben: egyéniségkultusz/az én felnövesztése, az én megsokszorozása, hasonmás; az én háttérbe húzódása; a késő modernségben: az én megsokszorozása; önmegértés, önértelmezés); vershelyzet, beszédhelyzet; személyesség, személytelenség; önmegszólítás; egyszólamúság, többszólamúság; közvetlenség, közvetettség; belső táj, külső táj; dekadencia, hangulatlíra, kozmikusság, filozofikusság, allegorikusság, látomásosság, szimbolikusság, tárgyiasság; a költői hitvallás, látomásos tájvers, létösszegző vers, gondolati költészet **2.6.** drámai művek olvasása: drámai költemény/emberiségköltemény; a cselekmény, a szereplő/hős, a konfliktus, a beszéd átértelmeződése; eszmék a drámában; liberalizmus, pozitivizmus, determinizmus **2.7.** szövegtípusok: animáció, színházi előadás, művészfilm, portré, podcast, tanulmány; alkalmi szövegek (köszöntő, ünnepi beszéd, búcsúzó beszéd, köszönetnyilvánítás, részvétnyilvánítás), funkcionális szövegek (elismervény, jegyzőkönyv, értékelő), multimediális szövegek (plakát, logó, hirdetés, embléma) **2.8.** nyelvi attitűd, nyelvi hiedelmek/babonák, beszédtevékenység, nyelvi regiszter, nyelvi norma, belső kontaktusok, a nyelvművelés problémái, helyénvalóság

Tartalmi egységek	Tartalmak
	2.9. írott és beszélt szövegek hasonlóságai és különbségei; írott és beszélt szövegtípusok; szövegkoherencia; spontán és tervezett szövegtípusok; a szöveg mikro- és makroszerkezete, szövegszervező elvek
	(SZC) **2.10.** a klasszikus modern, realista és naturalista regény változatai (lélektani regény, fejlődésregény, egzisztenciális regény, tudatregény, esszéregény) **2.11.** lingvicizmus, nyelvi viselkedési szabályok különböző társadalmi változók tükrében, belső kontaktusok (köznyelv, regionális köznyelv, nyelvjárás, csoportnyelvek között), kódváltás
3. Műértelmező műhely	**(KT)** **3.1. NŐI SZEREPLEHETŐSÉGEK** (Minimális követelmény: 2 epikus alkotás, 4 lírai alkotás) **3.1.1. Irodalmi művek a XI. osztályban tanulmányozott korokból:** Kosztolányi Dezső: *Édes Anna*; *Pacsirta*; Németh László: *Iszony*; Móricz Zsigmond: *Az isten háta mögött*; Ady Endre: *Héja-nász az avaron*; *Lédával a bálban*; *Valaki útravált belőlünk*; *Elbocsátó, szép üzenet*; *Őrizem a szemed*; Juhász Gyula: *Milyen volt…*; *Anna örök*; József Attila: *Óda*; *Mikor az uccán átment a kedves*; *Gyermekké tettél*; *Amit szívedbe rejtesz* **3.1.2. Társítható művek:** **3.1.2.1. Irodalmi alkotások:** bibliai alakok (Éva, Mária alakja); virágénekek; *Énekek éneke*; Mikszáth Kálmán: *A bágyi csoda*; *Tímár Zsófi özvegysége*; Bródy Sándor: *A tanítónő; Asszonyi sors*; Móricz Zsigmond: *Árvácska*; Kaffka Margit: *Színek és évek*; Szerb Antal: *Utas és holdvilág*; Szabó Magda: *Az ajtó*; *Pilátus*; *Mózes egy, huszonkettő*; Visky András: *Kitelepítés*; Tompa Andrea: *Fejtől s lábtól*; Tóth Krisztina: *Pixel*; *Pesztó*; *Ő még csak negyven*; *Tímár Zsófi muskátlija*; Grecsó Krisztián: *Harminc év napsütés*; *Anyám első süteménye*; *Vera*; Závada Pál: *Jadviga párnája* **3.1.2.2. Társművészeti alkotások:** *Mikor az uccán átment a kedves* (megzenésített vers, Kávészünet, 2016); *Kleopátra* (történelmi kalandfilm, Joseph L. Mankiewicz: *Cleopatra*, 1963); *Anna Karenina* (romantikus filmdráma, Lev Tolsztoj regényének adaptációja, Joe Wright: *Anna Karenina*, 2012); *Bridget Jones naplója* (romantikus filmvígjáték, *Bridget Jones's Diary*, Sharon Maguire 2001); *Régimódi történet* (filmdráma, Szabó Magda regényének adaptációja, Bereményi Géza, 2015); *Brilliáns barátnőm* (romantikus dráma, *L'amica geniale*, Saverio Costanzo, 2018) **3.1.3. Világirodalmi kitekintés:** William Shakespeare: *A makrancos hölgy*; Lev Tolsztoj: *Anna Karenina*; Anton Pavlovics Csehov: *Sirály; A három nővér*; Henrik Ibsen: *Nóra*; Gustave Flaubert*: Bovaryné*; Émile Zola: *Hölgyek öröme*; Margaret Atwood: *A szolgálólány meséje*; Annie Ernaux: *Leánytörténet* **3.1.4. Visszatekintési lehetőségek:** *Margit-legenda*; Kármán József: *Fanni hagyományai*; Katona József: *Bánk bán*; Jókai Mór: *Az arany ember, Egy magyar nábob*; Vörösmarty Mihály: *Csongor és Tünde*; Arany János: *Ágnes asszony*; Szabó Magda: *Abigél* **3.1.5. Fogalmak (megjelenített értékek, témák, motívumok):** hőstípusok, nőalakok archetípusai, korszakok nőeszményei, női emancipáció, szerepek változatossága (nő, anya, feleség, testvér), anyahiány, árvaság, kiszolgáltatottság, elnyomás, alávetettség, sorstalanság, előítélet, kitartás, hűség, önfeláldozás, önmegvalósítás, értékteremtés, bűn, bűnhődés **3.2. AZ EGYÉN TÁRSADALMI ÉRVÉNYESÜLÉSÉNEK LEHETŐSÉGEI** (Minimális követelmény: 2 epikus alkotás, 4 lírai alkotás) **3.2.1. Irodalmi művek a XI. osztályban tanulmányozott korokból:** Móricz Zsigmond: *Rokonok*; *Sárarany*; *Tragédia*; Kosztolányi Dezső: *Édes Anna*; *Rendes feltámadás*; *Himnusz egy szamárral*; Ady Endre: *A Hortobágy poétája*; *A magyar Ugaron*; Tóth Árpád: *Körúti hajnal*; Juhász Gyula: *Tápai lagzi*; József Attila: *Tiszta szívvel*; *Holt vidék*; *Külvárosi éj*; *Karóval jöttél*; *Elégia*; *Két hexameter* **3.2.2. Társítható művek:**

Tartalmi egységek	Tartalmak
	3.2.2.1. Irodalmi alkotások: Kölcsey Ferenc: *Parainesis Kölcsey Kálmánhoz*; *Hymnus*; Vörösmarty Mihály: *Gondolatok a könyvtárban*; Mikszáth Kálmán: *A Noszty fiú esete Tóth Marival*; *Különös házasság*; Móricz Zsigmond: *A fáklya*; Babits Mihály: *Jónás könyve*; Tamási Áron: *Ábel a rengetegben*; Márai Sándor: *Egy polgár vallomásai*; Szilágyi Domokos: *A láz enciklopédiája*; *Hétmérföldes csizma*; *Bartók Amerikában*; Závada Pál: *Jadviga párnája*; Dragomán György: *A fehér király* **3.2.2.2. Társművészeti alkotások:** Ludwig van Beethoven: *III. szimfónia* (szimfónia, 1804); Giuseppe Verdi: *Rigoletto* (opera, 1851); Giacomo Puccini: *Bohémélet* (opera,1896); Kodály Zoltán, *Psalmus Hungaricus* (oratórium, 1923); Kodály Zoltán: *Háry János* (daljáték, 1926); *Édes Anna* (filmdráma, Kosztolányi Dezső regényének adaptációja, Fábri Zoltán, 1958); *Forrest Gump* (filmvígjáték, Robert Zemeckis, 1994); *Good Will Hunting* (filmdráma, Gus Van Sant, 1997); *Üvegtigris* (filmvígjáték, Rudolf Péter, Kapitány Iván, 2001); *Rokonok* (filmdráma Móricz Zsigmond regényének adaptációja, Szabó István, 2006); *Made in Hungária* (zenés filmvígjáték, Fonyó Gergely, 2009) **3.2.3. Világirodalmi kitekintés:** Stendhal: *Vörös és fekete*; Charles Dickens: *Copperfield Dávid*; *Twist Oliver*; Émile Zola: *A patkányfogó*; *Germinal*; Sally Rooney: *Normális emberek*; Johann Wolfgang Goethe: *Az ifjú Werther szenvedései*; Honoré de Balzac*: Goriot apó*; Gustave Flaubert*: Bovaryné*; Charles Dickens*: Szép remények*; Henrik Ibsen*: A vadkacsa*; *Nóra (A babaház)*; Franz Kafka*: A per*; Nyikolaj Vasziljevics Gogol*: A revizor*; Thomas Hardy*: Egy tiszta nő; Távol a világ zajától*; Daniel Defoe: *Robinson Crusoe*; Charles Baudelaire: *A romlás virágai* **3.2.4. Visszatekintési lehetőségek:** Mikszáth Kálmán: *A Noszty fiú esete Tóth Marival*; Jókai Mór: *Az arany ember* **3.2.5. Fogalmak (megjelenített értékek, témák, motívumok):** felemelkedés, bukás, kiszolgáltatottság, hatalmi viszonyok, hatalomvágy, korrupció, periféria, központ, társadalmi érvényesülés, szociális igazságtalanság, szegénység, nyomor, az egyén útkeresése, ambíció, torz forma, közösség és individuum, erkölcs és érvényesülés konfliktusa, tisztesség, siker, a hatalommal való szembesülés, kisember, emberi méltóság, elmaradottság, életlehetőségek **3.3. ÉRTÉKRENDEK TALÁLKOZÁSA AZ IRODALOMBAN** (Minimális követelmény: 2 epikus alkotás, 1 drámai alkotás, 3 lírai alkotás) **3.3.1. Irodalmi művek a XI. osztályban tanulmányozott korokból:** Madách Imre: *Az ember tragédiája* (Nádasdy Ádám prózai adaptációja); Krúdy Gyula: *Szindbád*; Ady Endre: *A magyar Ugaron*; *A Tisza-parton*; *A Szajna partján*; *A Hortobágy poétája*; *Új vizeken járok*; *Góg és Magóg fia vagyok én…*; Kosztolányi Dezső: *Esti Kornél*; *Esti Kornél kalandjai*; Móricz Zsigmond: *Az isten háta mögött*; *Sárarany*; Babits Mihály: *Esti kérdés*; *Jónás könyve*; Tóth Árpád: *Orfeumi elégia*; József Attila: *Eszmélet*; *Levegőt!* **3.3.2. Társítható művek:** **3.3.2.1. Irodalmi alkotások:** Karinthy Frigyes: *Az emberke tragédiája*; Székely János: *Caligula helytartója*; Kosztolányi Dezső: *Káin*; Tamási Áron: *Rendes feltámadás*; Sütő András: *Káin és Ábel*; Závada Pál: *Apfelbaum*; Lőrincz Andrea-Nagy Ádám: *Égi megbízás*; Örkény István: *In memoriam Dr. K. H. G.*; Vámos Miklós: *Apák könyve*; Esterházy Péter: *Esti*; Grendel Lajos: *Bőröndök tartalma* **3.3.2.2. Társművészeti alkotások:** *Az ember tragédiája* (animációs film, Jankovics Marcell, 2011); *Az ember tragédiája* művészi illusztrációi; *Az állatfarm* (animációs film, John Halas, Joy Batchelor: *Animal Farm*, 1954); *Az éhezők viadala* (sci-fi-kalandfilm, Gary Ross: *The Hunger Games*, 2012); *A beavatott* (sci-fi akciófilm, Neil Burger: *Divergent,* 2014); *Szindbád* (filmdráma, Krúdy Gyula Szindbád-történeteinek adaptációja, Huszárik Zoltán, 1971) **3.3.3. Világirodalmi kitekintés:** George Orwell: *1984*; Johann Wolfgang Goethe: *Faust*; Aldous Huxley: *Szép új világ*; Mihail Afanaszjevics Bulgakov: *A Mester és Margarita*

Tartalmi egységek	Tartalmak
	3.3.4. Visszatekintési lehetőségek: Zrínyi Miklós: *Szigeti veszedelem*; Mikes Kelemen: *Törökországi levelek*; Katona József: *Bánk bán*; Arany János: *Szondi két apródja*; Vörösmarty Mihály: *Csongor és Tünde*; Mikszáth Kálmán: *Az a fekete folt*; Jókai Mór: *Egy magyar nábob*; *Az arany ember* **3.3.5. Fogalmak (megjelenített értékek, témák, motívumok):** vitális értékek, érzelmi értékek, szellemi értékek, erkölcsi értékek, anyagi javakkal kapcsolatos értékek, közösségi/társadalmi élettel kapcsolatos értékek, esztétikai értékek, értékrend, értékkonfliktus, értékhierarchia **3.4. HÁBORÚ ÉS HUMÁNUM. A világháborúk emlékezete** (Minimális követelmény: 2 epikus alkotás, 4 lírai alkotás) **3.4.1. Irodalmi művek a XI. osztályban tanulmányozott korokból:** Ady Endre: *Emlékezés egy nyár-éjszakára*; *Az eltévedt lovas*; *A föl-földobott kő*; Babits Mihály: *Húsvét előtt*; József Attila: *Hazám*; Radnóti Miklós: *Ikrek hava*; *A la recherche*; *Hetedik ecloga*; *Levél a hitveshez*; *Nem tudhatom*; *Töredék*; *Razglednicák*; *Erőltetett menet*; Pilinszky János: *Ravensbrücki passió*; *Harmadnapon*; *Négysoros*; *Apokrif*; *Harbach 1944*; *KZ-oratórium*; *Terek*; Tamási Áron: *Himnusz egy szamárral*; Kós Károly: *Kiáltó szó* **3.4.2. Társítható művek:** **3.4.2.1. Irodalmi alkotások:** Karácsony Benő: *Napos oldal*; Márai Sándor: *Egy polgár vallomásai*; Kassák Lajos: *Kis könyv haldoklásunk emlékére*; Bánffy Miklós: *Erdélyi történet* (I-III.); Szabó Lőrinc: *Tücsökzene (A Rettenetes Év)*; Kányádi Sándor: *Valaki jár a fák hegyén*; Nádas Péter: *Egy családregény vége*; Dragomán György: *Máglya*; Tompa Andrea: *Sokszor nem halunk meg*; Vida Gábor: *Ahol az ő lelke*; Kuncz Aladár: *Fekete kolostor*; Hervay Gizella: *Tőmondatokban*; Mécs László: *Imádság a nagy Lunátikusért*; Kertész Imre: *Sorstalanság* **3.4.2.2. Társművészeti alkotások:** *Valahol Európában* (filmdráma, Radványi Géza, 1948); *Béketárgyalás, avagy az évszázad csütörtökig tart* (történelmi filmdráma, Balogh Zsolt, 1989); *Schindler listája* (történelmi filmdráma, Steven Spielberg: *Schindler's List*, 1994); *A zongorista* (történelmi filmdráma Roman Polański: *The Pianist*, 2002); *Szabadság, szerelem* (romantikus történelmi filmdráma, Goda Krisztina, 2006); *A napfény íze* (történelmi filmdráma, Szabó István, 1999); *Anyám és más futóbolondok a családból* (filmdráma, Fekete Ibolya, 2015); *Saul fia* (történelmi filmdráma Nemes-Jeles László, 2015); *Napszállta* (történelmi filmdráma Nemes-Jeles László, 2018); *Aurora borealis* (történelmi filmdráma, Mészáros Márta, 2017); *Örök tél* (történelmi filmdráma, Szász Attila, 2017) **3.4.3. Világirodalmi kitekintés:** Ernest Hemingway: *Akiért a harang szól*; Erich Maria Remarque: *Nyugaton a helyzet változatlan*; Hans Fallada: *Mi lesz veled, emberke?*; Ellie Wiesel: *Az éjszaka* **3.4.4. Visszatekintési lehetőségek:** Zrínyi Miklós: *Szigeti veszedelem*; *Anne Frank naplója* **3.4.5. Fogalmak (megjelenített értékek, témák, motívumok):** háború, pusztítás, élet, halál, béke, kiengesztelődés, újjáépítés, szembekerülés a háború borzalmaival, holokauszt, béke iránti vágy, pacifizmus, békekötés, hősiesség, áldozat, tragikum, sorsszerű pusztulás, a háború valósága, szenvedés, rend, káosz, trauma, személyes és kollektív emlékezet **(SZC)** **3.5. A TÁRSADALOM PEREMÉN ÉLŐ EMBER ÁBRÁZOLÁSA AZ IRODALOMBAN** (Minimális követelmény: 2 epikus/drámai alkotás, 3 lírai alkotás) **3.5.1. Irodalmi művek a XI. osztályban tanulmányozott korokból:** József Attila: *Kedves Jocó*; *Aki szegény, az a legszegényebb*; *A város peremén*; *Holt vidék*; *Eszmélet*; *Külvárosi éj*; *Csoszogi, az öreg suszter*; Pilinszky János: *Apokrif; Szegények*; Weöres Sándor: *Hajléktalanok dalai* (részletek); Nagy László: *Hajnalcsillag*; Bródy Sándor: *A dada*; Móricz Zsigmond: *Árvácska*; *Szegény emberek*; *Tragédia*; *Barbárok*; *Sárarany*; Gárdonyi Géza: *Az öreg tekintetes*

Tartalmi egységek	Tartalmak
	3.5.2. Társítható művek: **3.5.2.1. Irodalmi alkotások:** Faludy György: *Koldusdal*; Márai Sándor: A *gyertyák csonkig égnek* (részletek); Borbély Szilárd: *Nincstelenek*; Tar Sándor: *A mi utcánk*; Szilasi László: *A harmadik híd*; Röhrig Géza: *Angyalvakond*; Petri György: *Hajléktalan*; Dsida Jenő: *Az utcaseprő*; *Öreg postás a város végén*; *Krisztus*; Kiss Tibor Noé: *Aludnod kellene*; Bartis Attila: *A nyugalom*; Szilágyi Domokos: *Öregek könyve*; Sántha Ferenc: *Sokan voltunk*; Kun Árpád*: Boldog Észak*; Péterfy Gergely: *Kitömött barbár*; Kertész Imre: *Sorstalanság*; Tompa Andrea: *Omerta*; Illyés Gyula: *Egy mondat a zsarnokságról*; Ottlik Géza: *Iskola a határon*; Eötvös József: *Magyarország 1514-ben*; Petőfi Sándor: *Palota és kunyhó*; Arany János: *A szegény jobbágy*; Illyés Gyula: *Puszták népe*; Sántha Ferenc: *Sokan voltunk*; Hervay Gizella: *A leckét megtanultam;* Krasznahorkai László: *Sátántangó* **3.5.2.2. Társművészeti alkotások:** Bob Dylan: *Hard Times in New York Town*; Ed Sheeran*: The A Team*; Shameless (US, 2011–2021); Homeless: The Movie / Hajléktalan dokumentumfilmek; *Toxikóma* (filmdráma Szabó Győző önéletrajzi írása alapján, Herendi Gábor, 2021); Szederkényi Júlia: *Barlang* (dokumentumfilm, 2009); *Baltagul* (filmdráma, Mihail Sadoveanu regénye alapján, Mircea Mureșan, 1969); *Egerek és emberek* (irodalmi adaptáció John Steinbeck regénye alapján, filmdráma, Horton Foote, 1992); *Sorstalanság* (filmdráma, Kertész Imre regénye alapján, Koltai Lajos, 2005)*; Germinal* (filmdráma, Emile Zola regénye alapján, Claude Berri, 1993); Sátántangó (filmdráma, Tarr Béla, 1994) **3.5.3. Világirodalmi kitekintés:** John Steinbeck: *Egerek és emberek*; Mihail Sadoveanu: *A balta*; Victor Hugo: *A nyomorultak*; Charles Dickens: *Twist Olivér*; *Karácsonyi ének*; François Villon: *Ballada a senki fiáról*; Guy de Maupassant: *Gömböc* **3.5.4. Visszatekintési lehetőségek:** Kármán József: *Fanni hagyományai* (báró L-né alakja); Katona József: *Bánk bán* (Tiborc alakja); Petőfi Sándor: *Az apostol; A nép nevében*; Arany János: *A tudós macskája*; Mikszáth Kálmán: *Lapaj, a híres dudás* **3.5.5. Fogalmak (megjelenített értékek, témák, motívumok):** kitaszítottság, identitásvesztés, reménytelenség, társadalmi igazságtalanság, anyagi szegénység: élelem, lakhatás hiánya, munkanélküliség, lelki szegénység: kitaszítottság, magány, depresszió; társadalmi marginalizáció: kirekesztés, előítéletek, hajléktalanság, kitartás, emberi kapcsolatok, remény, túlélési küzdelem; erkölcsi dilemmák, etikai problémák és létfenntartás **3.6. EMBERI ÉS ÁLLATI JOGOK MEGJELENÍTÉSE AZ IRODALOMBAN** (Minimális követelmény: 3 epikus/drámai alkotás, 2 lírai alkotás) **3.6.1. Irodalmi művek a XI. osztályban tanulmányozott korokból:** Kaffka Margit: *A verébfióka*; Babits Mihály: *Ádáz kutyám*; Kosztolányi Dezső: *Hattyú halála, Alfa*; Krúdy Gyula: *A rókavadász elbeszélése*; Karinthy Frigyes: *Tomi kutya emlékezete*; Dsida Jenő: *Kóborló délután kedves kutyámmal*; Weöres Sándor: *Állati ABC; Bóbita*; Márai Sándor: *A gyertyák csonkig égnek* (részlet, Henrik és Bakter viszonya); Lázár Ervin: *A fehér tigris*; Tamási Áron: *Ábel a rengetegben* (Részletek, Ábel és Surgyelán állatokhoz fűződő viszonya); József Attila: *Bánat*; *A kutya*; Pilinszky János: *Fabula* **3.6.2. Társítható művek:** **3.6.2.1. Irodalmi alkotások:** Jókai Mór: *A háromszínű macska*; Petőfi Sándor: *A kutyák dala; Farkasok dala*; Széchenyi Zsigmond: *Afrikai vadásznapló*; Déry Tibor: *Niki*; Karinthy Ferenc: *Hol vagy, Zsiga?*; Nemes Nagy Ágnes: *A macskák bátorsága; Védd meg!*; Mészöly Miklós: *Vadászat; Jelentés öt egérről; Állatok, emberek; Magasiskola*; Krasznahorkai László – Max Neumann*: ÁllatVanBent*; Krasznahorkai László: *Az utolsó farkas*; Zilahi Anna: *A bálna nem motívum*; Láng Zsolt: *Az emberek meséje (a méhek társadalma)*; Csányi Vilmos: *Marci, a beszélő kutya*; Selyem Zsuzsa: *Moszkvában esik*; Takács Zsuzsa: *Kutyák és farkasok*; Hervay Gizella: *Emberi hangon*; Demény Péter: *Kutya*; Örkény István: *Jellempróba*

Tartalmi egységek	Tartalmak
	3.6.2.2. Társművészeti alkotások: Pablo Picasso: *Guernica* (olajfestmény, 1937); William Blake: *A tigris* (illusztrált vers, 1794); Matt Kish: *Moby Dick illusztrációs sorozat* (vegyes technika, 2011); Susan Herbert: *Macska-parafrázisok* (festménysorozat, 1990-es évek); David Shrigley: *I'm Dead* (konceptuális szobor, 2007); *Testről és lélekről* (Enyedi Ildikó, 2017); *Kérem a következőt* (Nepp József, Ternovszky Béla, Hernádi Oszkár, Haui József, 1974); *A dzsungel könyve* (musical, Geszti Péter-Dés László, 1996); *Állatfarm* (politikai allegória, *Animal Farm*, John Stephenson, 1999); *Dominion* (dokumentumfilm, *Dominion*, Chris Delforce, 2018); *Earthlings* (dokumentumfilm, Earthlings, Shaun Monson, 2005); *Okja* (szatirikus dráma, Okja, Bong Joon-ho, 2017); *Pi élete* (kalandfilm, Yann Martel regényének feldolgozása, *Life of Pi*, Ang Lee, 2012); *Vizet az elefántoknak* (romantikus dráma, Sara Gruen regényének feldolgozása, *Water for Elephants*, Francis Lawrence, 2011); Beatrice: *Nagyvárosi farkas*; El Kazovszkij: *Vándor állat* **3.6.3. Világirodalmi kitekintés:** Byron: *A farkas halála*; Jack London: *Fehér Agyar; A vadon szava*; Marie von Ebner-Eschenbach: *Krambambuli*; Eric Knight: *Lassie hazatér*; J. M. Coetzee: *Elizabeth Costello*; Franz Kafka: *Egy kutya kutatásai*; Anna Sewell: *Fekete szépség*; Richard Adams: *Gesztenye, a honalapító*; Marguerite Yourcenar: *A fekete agár*; William Blake: *A tigris*; Edgar Allan Poe: *A fekete macska*; Rudyard Kipling: *A dzsungel könyve* **3.6.4. Visszatekintési lehetőségek:** Fekete István: *Vuk*; *Kele*; *Bogáncs*; *Lutra*; Tersánszky Józsi Jenő: *Misi mókus kalandjai*; Mikszáth Kálmán: *A fekete város* (részlet, Görgey és Fityke viszonya); Arany János: *Toldi* (részlet, a farkaskaland, a bika megfékezése); Fabulák (pl. Heltai Gáspár: *A békáról és ökörről*; *Az oroszlánról és a pásztorról*; *A lóról és a szamárról*; *A farkasról és komondorról*; Jean de La Fontaine: *A farkas és a bárány*; *A macska és a madarak*) **3.6.5. Fogalmak (megjelenített értékek, témák, motívumok):** empátia, szabadság, állati méltóság, függetlenség, morális bátorság, felelősség, természet védelme, kiszolgáltatottság, együttérzés, hatalom, agresszió, emberi brutalitás, természet elpusztítása, kísérlet, megfigyelés, tárgyiasítás, etikátlanság, együttélés, ökológiai szemlélet, hierarchia, fegyelem, alá-fölérendeltség, szabadság elvesztése, emberi és állati lét határtalansága, ösztön, elszigeteltség, szorongás, környezeti etika, ökotudat, poszthumán gondolkodás, nyelv és felelősség, kollektív lét, társadalmi rend, ember–állat párhuzam, közösségi etika, határátlépés

XII. osztály

SPECIFIKUS KOMPETENCIÁK ÉS TEVÉKENYSÉGPÉLDÁK

(KT) ÁK 1. − Megért különböző típusú szövegeket formális és informális kontextusban azok esztétikai minőségének megítélésével

XII. osztály
(KT) SK 1.1. Alkalmazza a tudatos, értékelő, értelmező és kritikus olvasás technikáit a különböző típusú szövegek befogadásában
- *reflektálás a különböző olvasási stratégiák (extenzív és intenzív) alkalmazásának tapasztalataira* - *az olvasottakra való reflektálás (problémalátás, kérdések megfogalmazása, kiegészítés, megerősítő vagy ellentmondó tapasztalatok megfogalmazása) grafikai szervezők (pl. kettéosztott napló, szemponttáblázat) segítségével* - *érvekkel alátámasztott önálló vélemény kialakítása az olvasott szöveg témájával, műfajával, nyelvi megformáltságával, megjelenített és esztétikai értékeivel kapcsolatban grafikai szervezők (kettéosztott napló, megbeszélés, vita, ötsoros vers formájában) segítségével* - *megértési/értelmezési hibák önálló korrekciója (újraolvasás, reflektálás, problémamegoldás, korrekció)*
(KT) SK 1.2. Megért komplexebb metaszövegeket, előadásokat, értekezéseket a több nézőpontú értelmezés elfogadása céljából
- *filmkritikák olvasása, jegyzetelése megadott szempontok mentén* - *ugyanazon film többféle kritikájának összevetése grafikai szervezők segítségével/megadott szempontok alapján* - *a filmkritikák és saját vélemény összehasonlítása grafikai szervezők segítségével* - *színházkritikák olvasása, jegyzetelése megadott szempontok mentén* - *ugyanazon színházi előadás többféle kritikájának összehasonlítása grafikai szervezők segítségével/megadott szempontok alapján* - *értekezések olvasása, jegyzetelése megadott szempontok alapán* - *értekezés és saját vélemény összevetése grafikai szervezők segítségével*
(KT) SK 1.3. Összehasonlít szövegeket a poétikai, narratológiai, műfajelméleti és stílustörténeti sajátosságaik alapján
- *az azonos/hasonló témájú/kulcsmotívumú művek összehasonlítása adott szempontok alapján* - *az olvasott művek motívumkészletének összehasonlítása grafikai szervezők segítségével (Venn-diagram, szemponttáblázat)* - *különböző irodalmi szövegek azonos tematikus motívumainak összehasonlítása* - *epikus szövegek összehasonlítása a narratológiai eljárások és stílustörténeti sajátosságok alapján* - *lírai szövegek összehasonlítása poétikai és stílustörténeti sajátosságok alapján*
(KT) SK 1.4. Felismeri az irodalomértés tapasztalatában az etikai viszonyokat a szociális érzékenység kialakítása érdekében
- *a szereplők/szerepkörök értékvonatkozásainak megállapítása az olvasott irodalmi alkotásokban* - *az erkölcsi értékkonfliktusok felismerése az irodalomértés tapasztalatában* - *az irodalmi művekben megjelenő szerepek és döntési helyzetek elemzése önismereti reflexióval, a személyes, társadalmi és szakmai életutak tudatos tervezése céljából* - *etikai jellegű szempontok (pl. igazság, tisztelet, méltányosság) elemzése az irodalmi művek értelmezése során, azok intellektuális és kulturális kontextusában* - *etikus és felelős magatartás felvállalása a kultúra, művészet, szellemiség és az épített környezet értékei iránt*
(KT) S.K. 1.5. Felismeri a nyelvi udvariasság és agresszió szerepét különböző közlési helyzetekben
- *Grice maximáinak (mennyiség, minőség, mód, relevancia) ismertetése prezentáció formájában* - *a nyelvi udvariassági formák felismerése különböző beszédhelyzetekben* - *a nyelvi agresszió funkcióinak tanulmányozása különböző irodalmi és nem irodalmi szövegekben*

(KT+SZC) ÁK 2. − Szövegértelmezési stratégiákat alkalmaz történeti, kulturális összefüggésben

XII. osztály
(KT) SK 2.1. Egyéni stratégiákat működtet irodalmi és nem irodalmi szövegek értelmezésére kulturális összefüggésben
- *különböző korokban létrejött szövegek párbeszédének megfigyelése* - *a különböző történelmi, művelődéstörténeti korokból származó nyelvi, szövegtípusbeli, műfaji sajátosságok változatainak tudatos kezelése* - *adott téma, motívum, toposz jelentéskörének megfigyelése kulturális összefüggésben* - *a normatív nyelvváltozat és a többi nyelvváltozat funkciója közötti különbség felismerése* - *különböző művészettörténeti korokra jellemző esztétikai minőségek jelentésképző szerepének értelmezése* - *az empátia, a másság elfogadásának gyakorlása a befogadói álláspontban*
(KT) SK 2.2. Elemzi a nyelvhasználat és társadalmi rétegzettség összefüggéseit különböző típusú szövegekben
- *különböző beszédszituációk megfigyelése, értelmezése és elemzése a nyelvi viselkedési szabályok figyelembevételével* - *a nyelvi tabuk és az eufemizmusok szerepének felismerése és értelmezése* - *a nyelvi befolyásolás felismerése különböző típusú szövegekben (pl. reklámok, kortesbeszédek, hivatali kommunikációban használt szövegek stb.)* - *a nyelv pragmatikai jegyeinek felismerése a beszédszituációk függvényében*
(KT) SK 2.3. Önállóan értelmez irodalmi alkotásokat az esztétikai élmény megtapasztalásának kifejezésére
- *értelmezési szempontok tudatos működtetése* - *önálló vélemény megfogalmazása egy adott irodalmi mű kapcsán* *- az egyéni álláspont a szövegre való hivatkozásokkal, idézetekkel és logikusan felépített érvekkel történő alátámasztása* *- a tanult nyelvi, történeti, irodalomelméleti és stilisztikai fogalmak szakszerű és kontextusnak megfelelő használata az irodalmi értelmezésben*
(KT) SK 2.4. Megkülönbözteti az irodalomtörténeti korszakokat és stílusokat különböző korokhoz tartozó művészi alkotásokban
- *különböző korokhoz tartozó szövegek nyelvi-stiláris jegyeinek megkülönböztetése* - *különböző stílusok és stílusrétegek jegyeinek felismerése* - *művészi alkotások sajátos jegyei alapján történő besorolása művészettörténeti korszakba, stílusba*
(SZC) S.K. 2.5. Felismeri a nyelvrokonság kritériumait a nyelvi és genetikai rokonság közti különbség tudatosítása érdekében
- *a nyelvhasonlítás fő kritériumainak megismerése* - *a nyelvi rokonság és a genetikai rokonság szétválasztása* - *a kulturális rokonságot befolyásoló tényezők (pl. huzamosabb együttélés egy régióban) felismerése*

(KT+SZC) ÁK 3. − Különböző típusú szövegeket alkot szóban és írásban a nyelvi megformálásra való érzékenységgel és igényességgel

XII. osztály
(KT) SK 3.1. Gyakorolja a nyelvi illem/udvariasság kommunikációs helyzeteit
- *a beszédhelyzetnek megfelelő kulturált nyelvi és nem nyelvi magatartás gyakorlása* - *konfliktuskezelő stratégiák (győztes/vesztes, alkalmazkodó/ elkerülő/problémamegoldó) gyakorlása különböző helyzetgyakorlatokkal, hétköznapi helyzetekben)* - *a verbális agresszió nyelvi mintáinak átalakítása a nyelvi udvariasság szabályai szerint* - *fogalmak, gondolatok, vélemények és érzelmek feldolgozása szóban vagy írásban, a szükségletekhez és érdeklődéshez igazodva, különféle kontextusokban (pl. többnyelvűség és interkulturális kommunikáció)* - *pozitív interakció másokkal különféle (pl. szakmai) kontextusokban, a szabályok és eltérő nézőpontok tiszteletben tartásával, bizalommal, empátiával, nyitottsággal a konfliktusok megoldására, a nyilvánosan kifejezett üzenetek hatásának tudatosításával*

XII. osztály
(KT) SK 3.2. Tudományos kiselőadást tart megadott szempontok alapján
- *a kiselőadáshoz való speciális felkészülés technikáinak alkalmazása (pl. előkészületek: a téma, tárgy, eszme, mondanivaló meghatározása; közönségről szóló ismeretek összegyűjtése, időkorlátok kérdése, elővázlat* - *anyagyűjtés, cédulázás, kereső programok alkalmazása, az anyag elrendezése* - *a kiselőadás értékelésére vonatkozó szempontok kidolgozása* - *lényegkiemelés, vázlatkészítés gyakorlása tudományos szövegek alapján*
(KT) SK 3.3. Funkcionális szövegtípusokat (Curriculum vitae/Europass típusú önéletrajzok) alkot megadott beszédhelyzethez igazodva
- *rövidített (legfontosabb adatok) és részletes életrajz (személyiség kialakulásának, szakmai, emberi fejlődése) írása* - *szereplők (ön)életrajzának elkészítése*
(KT) SK 3.4. Önálló műértelmezést alkot kritikai viszonyulásának kifejezésére
- *műértelmezés írása különböző irodalmi művekről készült metaszövegek idézésével, kritikai viszonyulással* - *szövegekről szóló információk ellenőrzésére vonatkozó gyakorlatok* - *értekezés/esszé írása egy megadott téma alapján* - *műértelmezés írása egy irodalmi műről három problematizáló kérdés mentén* - *összehasonlító elemzés írása megadott szempontok alapján*
(KT) SK 3.5. Interjút, riportot készít különböző beszédhelyzetekben
- *különböző kérdéstípusok (zárt, nyílt) alkotása és használata eltérő beszédhelyzetekben* - *interjú- és podcast készítése különböző beszédhelyzetekben (iskolai rendezvény, vendégfogadás)* - *háromlépéses interjúra való felkészülés az olvasói tapasztalatok feltárására vagy az olvasottakhoz fűződő tanulói vélemények, kritikák, kérdések megfogalmazására* - *Kérdezzük a szerzőt! olvasási technika alkalmazása az olvasott szövegek mélyebb megértése érdekében* - *képzelt riport írása egy irodalmi/ történelmi eseményről*
(SZC) SK 3.6. Változatos műfajú szövegeket alkot megadott szempontoknak megfelelően
- *hír és tudósítás írása egy iskolai eseményről objektív és szubjektív nézőpontból* - *egy ismert mű részletének újraalkotása más műfajban: pl. versből elbeszélés, novella párbeszéddé, naplóvá vagy újságcikké alakítása* - *lábjegyzetek készítése szavak, kifejezések magyarázása céljából*

TARTALMAK

Tartalmi egységek	Tartalmak
1. Ajánlott szerzők	**(KT)** **1.1.** Áprily Lajos **1.2.** Dsida Jenő **1.3.** Kányádi Sándor **1.4.** Kertész Imre **1.5.** Kós Károly **1.6.** Kovács András Ferenc **1.7.** Sütő András **1.8.** Tamási Áron **1.9.** Székely János **1.10.** Szilágyi Domokos **1.11.** Ottlik Géza **1.12.** Örkény István **1.13.** Weöres Sándor
	(SZC) **1.14.** Márai Sándor **1.15.** Szabó Lőrinc **1.16.** Faludy György
2. Fogalmak	**(KT)** **2.1.** értékkonfliktus **2.2.** stílustörténeti korok, irányzatok: késő modernség, posztmodern, misztikus realizmus **2.3.** epikus művek olvasása: az elbeszélő formák játéka: elbeszélői modalitás, beszédmódok, nyelvjáték; areferencialitás, nyelvi világszerűség; töredékesség, intertextualitás, újraírás; műfajok: novella (egyperces novella); regény (nevelődési regény, parabolisztikus regény) **2.4.** lírai művek olvasása: formák/szövegek emlékezete; a lírai én elszemélytelenítése, maszkképzés, sokszólamúság; idézés, rájátszás, utalás **2.5.** drámai művek olvasása: műfajok: tragikomédia; filozófiai dráma; történelmi parabola **2.6.** szövegtípusok: komplex metaszövegek, film- és színházkritikák, előadások, értekezések, vélemény, műértelmezés, reklámok, kortesbeszédek, hivatali kommunikációban használt szövegek, Curriculum vitae/Europass típusú önéletrajzok, kiselőadás, interjú, riport **2.7.** nyelvi udvariasság (köszönés, tegezés/magázás, kérdezés, válaszadás), nyelvi agresszió (trágárság, durva beszéd), együttműködési alapelvek (Grice maximái); a szövegek pragmatikai megformáltsága **2.8.** nyelvi viselkedési szabályok, nyelv és hatalom, nyelvi befolyásolás; meggyőzési és manipulációs stratégiák a nyelvben; nyelvi tabu, PC-beszéd, eufemizmus
	(SZC) **2.9.** nyelvhasonlítás, nyelvrokonság, genetikai rokonság, kulturális rokonság; családfa; a magyar nyelv finnugor jellege
3. Műértelmező műhely	**(KT)** **3.1. A KÖZÖSSÉGI SZEREPVÁLLALÁS VÁLTOZATAI A KEZDETEKTŐL A KORTÁRSAKIG** (Minimális követelmény: 10 lírai alkotás) **3.1.1. Irodalmi művek:** Janus Pannonius: *Pannónia dicsérete*; Balassi Bálint: *Egy katonaének*; Csokonai Vitéz Mihály: *Az ember, a poézis első tárgya*; *Az estve*; Berzsenyi Dániel: *Osztályrészem*; *A magyarokhoz*; Kölcsey Ferenc: *Hymnus*; *Vanitatum vanitas*; Vörösmarty: *A vén cigány*; *Szózat*; Petőfi Sándor: *A XIX. század költői*; *Csalogányok és pacsirták*; *A nép nevében*; *Arany Jánoshoz*; *A költészet*; *A költő s a szőlővessző*; Arany János: *Válasz Petőfinek*; *Letészem a lantot*; *Mindvégig*; *Kozmopolita költészet*; *Rendületlenül*; *A vigasztaló; Vojtina-levelek*; *Mi vagyok én?*;

Tartalmi egységek	Tartalmak
	Naturam furca expellas; *Árkádia-féle*; *Poétai recept*; Ady Endre: *Góg és Magóg fia vagyok én*; *A Hortobágy poétája*; *Új vizeken járok*; *Fölszállott a páva*; *A Szajna partján*; *Az eltévedt lovas*; *Az ős Kaján*; *Kocsi-út az éjszakában*; *Hunn, új legenda*; *A föl-földobott kő*; Babits Mihály: *Húsvét előtt*; *Fortissimo*; *A lírikus epilógja*; *Cigány a siralomházban*; Áprily Lajos: *Vallomás*; *Diogenész lámpája*; *Pisztrángok kara*; *Az irisórai szarvas*; Dsida Jenő: *Psalmus Hungaricus*; *Nagycsütörtök*; *Hulló hajszálak elégiája*; József Attila: *Ars poetica*; *Születésnapomra*; *Külvárosi éj*; *Téli éjszaka*; *Eszmélet*; *A Dunánál*; Radnóti Miklós: *Nem tudhatom*; Weöres Sándor: *Tíz lépcső*; *Vázlat az új líráról*; *Szembe fordított tükrök*; *Egysoros versek*; Szilágyi Domokos: *A próféta*; *Bartók Amerikában*; *Hétmérföldes csizma*; Pilinszky János: *Halak a hálóban*; *Négysoros*; *Apokrif*; Kányádi Sándor: *Fától fáig*; Kovács András Ferenc: *Psalmus Transsylvanicus*; *Őszi-téli dallamok*; *Jack Cole daloskönyve*; *Toldott-foldott balladák* **3.1.2. Társítható művek:** **3.1.2.1. Irodalmi alkotások:** Zrínyi Miklós: *Feszületre*; Baróti Szabó Dávid: *A lanthoz*; *Soros jámbus*; Vajda János: *Az üstökös*; *A virrasztók*; *Az őrült költő*; Reviczky Gyula: *Arany Jánosnak*; Faludy György*: Óda a magyar nyelvhez*; Karinthy Frigyes: *Előszó*; Varró Dániel: *Változatok egy gyerekdalra. Ady Endrés változat*; *24 karát*. *Kortárs költők versei Arany János születésének 200. évfordulójára*; Lázáry René Sándor: *Néhány egykori költemény*; Fekete Vince: *Csütörtök*; Tóth Krisztina: *Porhó* **3.1.2.2. Társművészeti alkotások:** Ludwig van Beethoven: *VI. szimfónia* (szimfónia, 1808), Bartók Béla: *Zene húros hangszerekre, ütőkre és cselesztára* (zenemű, 1936), Ligeti György: *Atmosphères* (zenekari darab, 1961); *Arany János* (megzenésített versek, Kaláka: Hangzó Helikon, 2007); *Arany János: Csendes dalok* (megzenésített versek, Musica Historica / Csörsz Rumen István, 2018); *A lejtőn* (megzenésített vers, The Sudras, 2018); *Képzelt riport egy amerikai popfesztiválról* (musical, Déry Tibor regényének adaptációja, Presser Gábor, Adamis Anna, 1973); *Születésnapomra* (József Attila megzenésített verse, Csík zenekar, Kaláka); *https://litera.hu/magazin/tudositas/a-felelossegvallalas-fotoi.html* **3.1.3. Világirodalmi kitekintés:** Horatius: *Ars poetica*; Arisztotelész: *Poétika*; William Wordsworth*: A költő szerepe*; Rainer Maria Rilke: *Archaikus Apolló-torzó*; John Keats: *Óda egy görög vázához*; Alekszandr Szergejevics Puskin: *Próféta*; Friedrich Schiller*: A költészet hatalma*; Federico Garcia Lorca: *A költészet kifejezhetetlensége*; Charles Baudelaire: *Az albatrosz*; Paul Valéry: *A tengerparti temető*; Paul Verlaine: *Költészettan*; *Őszi chanson*; Arthur Rimbaud: *A részeg hajó*; Walt Whitman: *Ének magamról* (részletek); Paul Neruda: *A költészet válasza* **3.1.4. Fogalmak (megjelenített értékek, témák, motívumok):** prófétaszerep, szereplíra, fiktív költő, a költő mint a közösség szószólója, költői öntudat, küldetéstudat, vallomásosság, fennköltség, felelősségvállalás, retorizáltság, értékszembesítés, önreflexió **3.2. EGYÉN ÉS HATALOM KONFLIKTUSA** (Minimális követelmény: 3 epikus alkotás, 1 drámai alkotás) **3.2.1. Irodalmi művek a XII. osztályban tanulmányozott korból:** Örkény István: *Tóték*; *Egyperces novellák*; Kós Károly: *Varju nemzetség*; Ottlik Géza: *Iskola a határon*; Székely János: *Caligula helytartója*; Sütő András: *Egy lócsiszár virágvasárnapja* **3.2.2. Társítható művek:** **3.2.2.1. Irodalmi alkotások:** Tömörkény István: *A mi urunk*; Hajnóczy Péter: *A fűtő*; Nádas Péter: *Biblia*; Madách Imre: *Az ember tragédiája*; Ady Endre: *Dózsa György unokája*; Móricz Zsigmond: *Rokonok*; Illyés Gyula: *Egy mondat a zsarnokságról*; Esterházy Péter: *Harmonia caelestis*; Tóth Krisztina: *A majom szeme*; Vida Gábor: *Egy dadogás története*; Bodor Ádám: *A részleg*; Bodor Ádám: *A börtön szaga*; Dragomán György: *A fehér király*

Tartalmi egységek	Tartalmak
	3.2.2.2. Társművészeti alkotások: Ludwig van Beethoven: *Egmon-nyitány* (szimfónia, 1810); Ludwig van Beethoven: *Fidelio* (opera,1805); Giuseppe Verdi: *Nabucco* (opera, 1842); Giacomo Puccini: *Tosca* (opera, 1900); Carl Orff: *Carmina burana* (kantáta, 1937); *Mátrix* (sci-fi film, Lana Wachowski, Lilly Wachowski: The Matrix, 1999); *Éhezők viadala* (sci-fi kalandfilm, Gary Ross: *The Hunger Games*, 2012); *Trónok harca* (televíziós fantasy sorozat, Alan Taylor, Daniel Minahan, David Nutter, Brian Kirk: *Game of Throne*, 2011); *Az élet szép* (történelmi filmdráma, Roberto Benigni: *La vita è bella*, 1997); *Schindler listája* (történelmi filmdráma, Steven Spielberg: *Schindler's List*, 1993); *Az ötödik pecsét* (filmdráma, Sánta Ferenc regényének filmadaptációja, Fábri Zoltán, 1976); *Isten hozta, őrnagy úr!* (filmszatíra, Örkény István: *Tóték* című drámájának adaptációja, Fábri Zoltán, 1970) **3.2.3. Világirodalmi kitekintés:** George Orwell: *1984*; Albert Camus: *A pestis*; Franz Kafka: *A per*; William Shakespeare: *Hamlet*; Szophoklész: *Antigoné*; William Shakespeare: *Macbeth*; *Julius Caesar*; Friedrich Schiller: *Tell Vilmos*; Mihail Bulgakov*: A Mester és Margarita*; Milan Kundera: *A lét elviselhetetlen könnyűsége*; Elie Wiesel: *Éjszaka*; Eugene Ionesco: *A kopasz énekesnő*; Samuel Beckett: *Godot-ra várva*; Lev Tolsztoj*: Háború és béke*; Erich Maria Remarque: *Nyugaton a helyzet változatlan* **3.2.4. Visszatekintési lehetőségek:** Kertész Imre: *Sorstalanság*; Kosztolányi Dezső: *Édes Anna*; Móricz Zsigmond: *Tragédia*; *Sárarany*; Mikszáth Kálmán: *Az a fekete folt*; Tamási Áron: *Ábel a rengetegben*; *Rendes feltámadás* **3.2.5. Fogalmak (megjelenített értékek, témák, motívumok):** konfliktus, egyén és hatalom szembenállása, szabadság, elnyomás, erkölcs, kényszer, antitézis, tragikum, groteszk, abszurd, irónia, lázadó hős, az egyén kiszolgáltatottsága, kistelepülési lét, a történetmondás módozatai, a hősteremtés eljárásai, időkezelés, narrációs eljárások, fikció és valóság viszonya, metaforikusság, metonimikusság, emberi méltóság, emlékezés, trauma feldolgozása, kollektív és egyéni felelősség, a kisember tehetetlensége, a hatalom abszurditása, zsarnokság, ellenállás, alkalmazkodás, morális választások, fegyelem, közösségi kényszer, erkölcsi összeomlás, a hatalom nyomása, irracionalitás, az egyén állásfoglalása, megalkuvás, méltóság **(SZC)** **3.3. BÖLCSELETI KÉRDÉSEK AZ IRODALOMBAN** (Minimális követelmény: 1 epikus alkotás, 4 lírai alkotás) **3.3.1. Irodalmi művek a XII. osztályban tanulmányozott korokból:** Ady Endre: *Kocsi-út az éjszakában*; *Harc a Nagyúrral*; József Attila: *Eszmélet*; *A Dunánál*; Babits Mihály: *Esti kérdés*; *Húnyt szemmel*; Pilinszky János: *Apokrif*; *Harmadnapon*; *A szerelem sivataga*; Weöres Sándor: *A teljesség felé*; *Egysoros versek*; Márai Sándor: *A gyertyák csonkig égnek* (részletek); *Füves könyv*; Lázár Ervin: *A bolond kútásó*; Szabó Lőrinc: *Semmiért egészen*; *Azután* **3.3.2. Társítható művek:** **3.3.2.1. Irodalmi alkotások:** Weöres Sándor: *Istár pokoljárása*; Krusovszky Dénes: *Akik már nem leszünk sosem*; Krasznahorkai László: *Háború és háború*; Erdély Miklós: *Számozottak* **3.3.2.2. Társművészeti alkotások:** Auguste Rodin: *A gondolkodó* (bronzszobor, 1880); Marton László: *József Attila* (szobor, 1980); *Mátrix* (sci-fi, filozófiai thriller, The Matrix, Lana és Lilly Wachowski 1999); *Truman Show* (filozófiai allegória The Truman Show, Peter Weir, 1998); *Életfa* (filozófiai meditáció, The Tree of Life, Terrence Malick, 2011); *Solaris* (sci-fi, Andrej Tarkovszkij 1972); *A hetedik pecsét* (filozófiai allegória, Det sjunde inseglet, Ingmar Bergman, 1957); *Dark City* (filozófiai thriller, Alex Proyas, 1998); *Gattaca* (filozófiai thriller, Andrew Niccol 1997); *A gyertyák csonkig égnek* (filmdráma, Márai Sándor regénye alapján, Iglódi István, 2005) **3.3.3. Világirodalmi kitekintés:** Dante Alighieri: *Isteni színjáték*; Johann Wolfgang Goethe: *Faust*; Jean-Paul Sartre: *Az undor*; Milan Kundera: *A lét elviselhetetlen*

Tartalmi egységek	Tartalmak
	könnyűsége; Bulgakov: *Mester és Margarita*; Jón Kalman Stefánsson: *Gondolatok a mamutfenyőkről és az időről*; *Hiányod maga a sötétség*; Samuel Beckett: *Godot-ra várva* **3.3.4. Visszatekintési lehetőségek:** Csokonai Vitéz Mihály: *Az estve*; Berzsenyi Dániel: *A közelítő tél*; Kölcsey Ferenc: *Vanitatum vanitas*; Vörösmarty Mihály: *Gondolatok a könyvtárban*; *Csongor és Tünde*; Petőfi Sándor: *Az apostol*; Arany János*: A tölgyek alatt*; Kosztolányi Dezső: *Szeretet*; *Sorsunk*; *Hajnali részegség*; Madách Imre: *Az ember tragédiája*; Szilágyi Domokos: *Bartók Amerikában*; *A próféta*; *Játékok I, II*; Kányádi Sándor: *Fától fáig* **3.3.5. Fogalmak (megjelenített értékek, témák, motívumok):** eszmélkedés, lét, létbevetettség, nemlét, elmúlás, halál, transzcendencia, istenhit, keresztény értékrend, megváltás, emberiség, emberség, barátság, társ, szerelem, szeretet, összetartozás, harc, béke, megbékélés, sors, sorsszerűség, teljesség, kiteljesedés, idő (jelen, múlt, jövő), időtlenség, utópia, fantázia; motívumok, toposzok: fény, árnyék, őselemek, életfa, kereszt, út, utazás, kronotoposzok (évszak, napszak) **3.4. AZ EMBERI LÉT MULANDÓSÁGA** (Minimális követelmény: 2 epikus/drámai alkotás, 3 lírai alkotás) **3.4.1. Irodalmi művek a XII. osztályban tanulmányozott korokból:** Ady Endre: *Az utolsó mosoly*; *A vár fehér asszonya*; *Lédával a bálban*; *A tó nevetett*; *Kocsi-út az éjszakában*; *Párisban járt az Ősz*; *A ködbe-fúlt hajók*; Kosztolányi Dezső: *Őszi reggeli*; *Vörös hervadás; Az utolsó fölolvasás*; *Halotti beszéd*; *Esti és a halál*; József Attila: *Születésnapomra*; *A fán a levelek…*; *Kész a leltár*; *Talán eltünök hirtelen…*; *Ime, hát megleltem hazámat…*; Radnóti Miklós: *Mint a halál; À la recherche*; *Erőltetett menet; Járkálj csak, halálraitélt*; *Négysoros*; *Ravensbrücki passió*; Pilinszky János: *Apokrif*; Dsida Jenő: *Psalmus Hungaricus*; *Hulló hajszálak elégiája*; *Nagycsütörtök*; Márai Sándor: *Halotti beszéd*; Faludy György: *Haláltánc-ballada*; Sántha Ferenc: *Sokan voltunk*; Kányádi Sándor: *Fától fáig*; *Valaki jár a fák hegyén*; Szilágyi Domokos: *Halál árnyéka*; *Haláltánc-szvit*; *Kényszerleszállás*; *Napforduló; Öregek könyve*; Weöres Sándor: *Talizmán*; Kertész Imre: *Sorstalanság* **3.4.2. Társítható művek:** **3.4.2.1. Irodalmi alkotások:** *Haláltánc* (Példák könyve); Janus Pannonius: *Gyászdal anyjának, Barbarának halálára*; *Amikor a táborban megbetegedett*; Arany János: *Híd-avatás*; *Az örök zsidó*; *Az ünneprontók*; Cholnoky László: *Prikk mennyei útja*; Lázáry René Sándor (KAF): *Makabeus táncza*; Tóth Krisztina: *Vogymuk*; *Porhó*; Laczkó Vass Róbert: *Planctus ante nescia*; Balla Zsófia: *A szünet csodája; Ameddig élsz* **3.4.2.2. Társművészeti alkotások:** Jan van Eyck: *Az utolsó ítélet* (festmény, 1441); Ifj. Hans Holbein: *Danse Macabre* (metszetek, 1524−26); Tiziano: *Az idő allegóriája* (olajfestmény, 1560 körül); Michelangelo Buonarotti: *Utolsó ítélet* (freskó, 1536-1541); Arnold Böcklin: *Önarckép hegedülő halállal* (festmény, 1872); Zichy Mihály: *Az ünneprontók* (illusztráció, 1893), *Hídavatás* (illusztráció, 1892); Gustav Klimt: *A nő három életkora* (festmény, 1905), *Halál és élet* (festmény, 1910-15); Liszt Ferenc: *Danse macabre* (zenemű, 1876); Kárpátia: *Halotti beszéd*; Hobo: *Haláltánc-ballada* (Villon-Faludy); *The Whale* (dráma, *The Whale*, Darren Aronofsky, 2022); *Viva La Vida* (dal, Viva La Vida, Coldplay, 2008); *A szó* (vallási dráma, *Ordet*, Carl Theodor Dreyer, 1955); *Synecdoche, New York* (dráma / metafikció, *Synecdoche, New York*, Charlie Kaufman, 2008); *A fehér zaj* (szatirikus dráma / filozófiai sci-fi, *White Noise*, rendező: Noah Baumbach, 2022) **3.4.3. Világirodalmi kitekintés:** Francois Villon: *Panasz a mindeneket lebíró halálról*; Dante Alighieri: *Isteni színjáték*; Lev Tolsztoj: *Ivan Iljics halála*; Edgar Allan Poe: *A vörös halál álarca*; Charles Baudelaire: *Haláltánc* **3.4.4. Visszatekintési lehetőségek:** *Halotti beszéd és Könyörgés*; *Ómagyar Mária-siralom*; Balassi Bálint: *Egy katonaének*; Kölcsey Ferenc: *Vanitatum vanitas*; Madách Imre: *Az ember tragédiája*

Tartalmi egységek	Tartalmak
	3.4.5. Fogalmak (megjelenített értékek, témák, motívumok): értékvesztés, bizonytalanság, hiábavalóság, múló idő, végesség, transzcendens, öröklét, emlékezés, felejtés, memento mori, szerelem és elmúlás, idő, magány, haláltudat, szépség és pusztulás kettőssége, pillanatnyiság, meghittség, fény és elmúlás, transzcendencia, mindennapi élet és halálközelség, mulandó boldogság, az élet törékenysége, számvetés, öntudat, beletörődés, emberi sors, létösszegzés, háború, kiszolgáltatottság, emlékezet, emberi méltóság, bűn, megváltás, szenvedés, emberi lét üressége, isteni távollét, emberi törékenység, feltámadás reménye, identitásvesztés, kulturális halál, száműzetés, életigenlés, szegénység, társadalmi kiszolgáltatottság, magány, élet-halál határhelyzet, abszurd, tragikum, létküzdelem, halál mint abszurd tapasztalat, túlélés

MÓDSZERTANI ÚTMUTATÓ

1. Alapelvek

A tanterv alkalmazása olyan tanítási és tanulási módszereket feltételez, amelyek:

- a kompetenciák fejlesztésére épülnek (kommunikációs, kognitív, szociális, digitális);
- a komplex személyiségfejlesztésre, az értéktudat, az értékfelismerés, az attitűdök fejlesztésére irányulnak;
- előtérbe helyezik az inter- és transzdiszciplináris megközelítéseket, amelyek ösztönzik a kreatív és komplex döntéshozatali folyamatokat, az olvasói kritikai gondolkodást és az önálló értelmezési stratégiák kialakulását;
- figyelembe veszik a tanulók életkori sajátosságait, előzetes tudását és érdeklődését;
- támogatják az aktív részvételt, az önálló gondolkodást és a reflektív tanulást;
- elősegítik a nyelvi kreativitás, a kritikai gondolkodás, a szövegértés, szövegalkotás és az alkotóképesség fejlődését;
- lehetővé teszik a differenciált és csoportos tanulásszervezést, a változatos tanulási utak kialakítását.

2. A tanterv felépítése:

- **Közös törzsanyag:** a hangsúly az alapkompetenciák kialakításán van, amelyek minden tanuló számára hozzáférhetők, és olyan módszerek választásán, amelyek biztosítják az inkluzív oktatás feltételeit és az esélyegyenlőséget. A tanulási tevékenységek fokozatosan nehezedő feladatokra és didaktikai játékokra alapoznak.
- **Szakspecifikus curriculum:** olyan módszerek alkalmazását feltételezi, amelyek fejlesztik a kritikai gondolkodást, a problémamegoldó készség, a vizsgálódás, kutatás kompetenciáját, valamint a tartalmak elmélyítését. A tanulási tevékenységek választásában ajánlott az inter- és transzdiszciplináris projektek, szakmai területeken való alkalmazások, speciális szoftverek használata.

3. A műválasztás módja:

- A műértelmező műhely gyakorlataihoz a tanár az osztály érdeklődését és adottságait figyelembe véve választ szövegeket a tantervben javasolt műlistából. Fontos szempont lehet a műválasztásban az össztársadalmi és lokális értékek képviselete is a kulturális sokszínűség jegyében. Erre ad lehetőséget a műértelmező műhelybeli szövegek sokszínűsége, gazdagsága.
- A javasolt témák, problémakörök, problémafelvetések elmélyült vizsgálatához a megadott minimális követelményeken túl a műlista lehetőséget ad a választott szövegek számának növelésére a tanórai tevékenység keretén belül, vagy az egyéni/csoportos kutatómunka (projekt) megvalósításához.
- A tanórára kiválasztott szövegek vagy részletek ne haladják meg az 1500 szót, az ennél hosszabb szövegeket a tanterv otthoni olvasás után tanórai megbeszélésre javasolja.
- A tanulmányozott kor irodalmi alkotásainak a javasolt társítható művekkel való párhuzamos olvasása lehetőség arra, hogy a kortárs szövegek folyamatosan jelen legyenek az olvasói tapasztalatban, és gyakorlattá válhasson a klasszikusoknak a kortársak felől való olvasása. Ebben a szemléletben érthetővé válik, hogy a szövegek keletkezési korából fakadó „másság” feloldható a tematikus összefüggésben, és megfigyelhető az egyes problémakörökhöz való emberi viszonyulás időbeli változása. A választott irodalmi alkotások sora kiegészíthető a témához kötődő nem irodalmi szövegekkel (pl. publicisztikai, metaszövegek).
- **Irodalmi művek a IX-XII. osztályban tanulmányozott korokból:** olyan magyar irodalmi alkotások, amelyeket a tanulmányozott korszakba helyezve stílustörténeti, műfaji szempontból is értelmezésre ajánlunk a tanóra keretén belül.
- **Társítható irodalmi alkotások:** olyan magyar irodalmi alkotások, amelyeket elsősorban tematikusan értelmezünk, és ebből a szempontból állítjuk összefüggésbe a tanulmányozott korszakok magyar irodalmi alkotásaival.
- **Társművészeti alkotások:** olyan festmények, szobrok, zenei, színpadi művek és filmek, amelyek tematikusan kapcsolódnak az ajánlott irodalmi alkotásokhoz, és kiegészítik, árnyalják, elmélyítik az értelmezést, komplex művészi látásmódot fejlesztenek, a korszak, stílus hangulatát érzékeltetik. A terjedelmesebb zenei, színpadi művek és filmek egy-egy, a téma szempontjából releváns részletét

ajánljuk tanórán való értelmezésre, a teljes alkotások meghallgatása/megtekintése filmklub, egyéni filmnézés, csoportos projektmunka tárgyát képezik.

- **Világirodalmi kitekintés:** olyan világirodalmi alkotások, amelyek tematikusan kapcsolódnak az ajánlott művekhez. Nem számítanak bele a minimális követelménybe, hanem kiegészítik, formálják a tanulók irodalmi műveltségét, értékrendjét, a magyar irodalmat világirodalmi kontextusba helyezik, jelezve a problémakörök, témák, motívumok egyetemességét. Segíti az összehasonlító szemléletet, párhuzamok, különbségek felfedezését. A tanórán való közös értelmezéshez rövidebb szövegek, szövegrészletek javasoltak.
- **Visszatekintés:** a tanulók reflektálnak olyan irodalmi alkotásokra, amelyeket már korábban megismertek, a rájuk való utalás a problémakörök, témák, értékek, motívumok értelmezése során tágabb kontextusba helyezik a már megszerzett olvasmányélményeket, amelyek által feltárják a korábban tanulmányozott és az újonnan olvasott művek közti kapcsolatokat.
- **Fogalmak:**
  - **Tematikus fogalmak:** a műértelmező műhelyekben javasolt szakkifejezések, megjelenített értékek, témák, motívumok egyben a művek értelmezésének szempontjai is. Ezeket a fogalmakat az értelmezés során a tanulók elsajátítják és működtetik.
  - **Stilisztikai, poétikai, narratológiai, nyelvi fogalmak:** a tematikus fogalmakhoz társulnak a megjelenítés eszközei, azok a stilisztikai, poétikai, narratológiai, nyelvi fogalmak, amelyek az esztétikai élmény megfogalmazásának eszközei. A tantervben javasolt szakkifejezések fogalmi szintű funkcionális működtetése ajánlott.
- **Minimális követelmény:** a tanterv ajánlása a választott művek számának meghatározására. Ezek magyar irodalmi alkotások a tanulmányozott korokból és a társítható irodalmi alkotások közül. A minimális követelmény (pl. 3 epikus alkotás, 3 lírai alkotás) teljes terjedelemben elolvasandó művekre vonatkozik. A minimális keretben egy irodalmi mű a 4 év alatt egyszer választható. Ez nem zárja ki annak a lehetőségét, hogy a minimális kereten felül egy mű több témához kötődően is tanulmányozható legyen. A téma keretén belül választott művek mellett egy-egy, a tantervben ajánlott alkotás vagy annak részlete akár egy feladat, item megfogalmazásában is megjelenhet, melynek nem elvárása a teljes mű ismerete.

A tanterv kronologikus és moduláris szempontokat követ. Nem elvárás a klasszikus értelemben vett irodalomtörténet, életrajz- és életmű tanítása. Olyan működpontú szemléletet érvényesít, mely megengedi a különböző irodalmi, művészettörténeti, stílustörténeti korszakok közötti átjárást. Az ajánlott szerzők művei a műértelmező műhelyek ajánlatai alapján úgy illeszkednek a tananyagba, hogy azokban érvényesülhessen a tematikus értelmezés és a stílustörténeti, poétikai/narratológiai sajátosságok megfigyelése is.
A tanterv nyelvészeti részdiszciplínákhoz kapcsolódó témái részben az előző ciklusban már megismertek másfajta (tudományos és ismeretterjesztő szövegek általi) megközelítését célozzák a nyelvi jelenségek funkcióinak, szerepének és használatának megértése érdekében, és ezek tágabb kontextusban való gyakorlására adnak alkalmat, így elsősorban ezekhez köthetők; illetve részben olyan problematikákat vetnek fel, amelyek elsősorban önállóan tárgyalhatók, de, a megfelelő tartalmat figyelembevételével köthetők – az ajánlott – irodalmi művekhez is.

5. A tanóra fókuszai:

- Tematikus fókusz
- Poétikai fókusz
- Szövegértési/értelmezési fókusz
- Szövegalkotási fókusz

6. Ajánlott módszerek és munkaformák

Felfedező tanulás (induktív megközelítés)

- Nyelvi jelenségek, szövegszerkezetek, irodalmi kódok megfigyelése és rendszerezése
- Szabályfelfedeztetés példák alapján (pl. versritmus, narratív szólamok, nyelvváltozatok)

Reflektív gondolkodás és metakogníció

- Saját megértési folyamat tudatosítása (pl. kettéosztott napló, gondolattérkép)
- Értelmezési hibák önálló korrekciója, újraolvasás, reflektálás

Műértelmező műhelymunka

- Különböző korokból származó művek közös projektalapú értelmezése
- Társítás világirodalmi, popkulturális, társművészeti alkotásokkal

- Tanulói portfólió készítése
- Tanulói állásfoglalás, vita, érvelés, alternatív értelmezések kidolgozása

Kooperatív tanulásszervezés

- Irodalmi körök, egy témáról különböző szerepekben, eszmecsere, kerekasztal-forgó, vándorló csoportok, vitaháló, disputa

Differenciált tanulásszervezés

- Választható szövegek, értelmezési utak, feladattípusok
- Tanulói kutatómunka megszervezése, irányítása
- Egyéni, páros és csoportmunka váltakozása

Digitális és multimédiás eszközök használata

- Online szótárak, adattárak, adatbázisok kezelése
- Multimédiás szövegek értelmezése (videó, kampány, komment stb.)
- Digitális szövegalkotás: e-mail, hangüzenet, közösségi médiafelületek szövegei, pályázati űrlap
- A mesterséges intelligencia értő és kritikus használata

Szerepjáték és szituációs gyakorlatok

- Kommunikációs helyzetek modellezése (formális/informális párbeszéd, vita stb.)
- Beszédhelyzethez illeszkedő szövegalkotás (meghívó, levél, monológ stb.)

Tematikus progresszió és motívumalapú tanítás

- Motívumok, értékek, témák követése különböző művekben
- Életproblémák irodalmi megközelítése (pl. beavatás, szerelem, otthonosság, hűség, hősiesség)
- A megismert nyelvi jelenségek progresszív beépítése a szövegalkotásba

7. Értékelési szempontok

- Kompetenciaalapú értékelés: a megszerzett tárgyi tudás változatos problémahelyzetekben való alkalmazása
- Fejlesztő értékelés: folyamatos visszajelzés, tanulási naplók, önértékelés, értékelési táblázat, társértékelés
- Valós élethelyzetekre épített feladatok: valós kommunikációs helyzetek, projekttermékek, kreatív szövegalkotás

SZAKIRODALOM

Adamikné Jászó Anna: *Az olvasás múltja és jelene*. *Az olvasás grammatikai, pragmatikai és retorikai megközelítésben.* Trezor Kiadó, Budapest, 2006. https://mek.oszk.hu/09400/09498/09498.pdf

Ady Endre, Weöres Sándor és Kovács András Ferenc költészete – Alter-Tanterv. A XX. századi magyar költészet. https://www.youtube.com/watch?v=9orX-eKXQ5M

Antalné Szabó Ágnes: A szövegértő olvasás fejlesztése magyar nyelven – adaptivitás és motiválás a fejlesztésben. In: Terbe Erika (szerk.): *A szövegértés mint tanulási képesség fejlesztése.* Eötvös Loránd Tudományegyetem, Budapest, 2019: 49–80. https://mindenkiiskolaja.elte.hu/wp-content/uploads/2019/09/A-sz%C3%B6veg%C3%A9rt%C3%A9s-mint-tanul%C3%A1si-k%C3%A9pess%C3%A9g-fejleszt%C3%A9s_INTERA.pdf#page=49

Arany János: *Gvadányi József; Bánk bán tanulmányok.* https://dea.lib.unideb.hu/dea/bitstream/handle/2437/217070/Arany_Janos_Tanulmanyok_es_kritikak_I.pdf

Arató László: Olvasóvá nevelés és irodalomtanítás. In: Fenyő D. György (szerk.): *Dűlő 2017027 — A szöveg vonzásában.* Műút, 2017. 80-88. https://drive.google.com/file/d/1jhq3qTi3tVHHxADJV82-vfJ4GZ3y325P/view

Arisztotelész: *Poétika*. http://mek.oszk.hu/00300/00315/00315.htm

Bakró-Nagy Marianne és mtsai: Nyelvi dokumentáció. *Languages in danger* http://hu.languagesindanger.eu/book-of-knowledge/nyelvi-dokumentacio/

Bakró-Nagy Marianne: A tabu születése. In: Bereczki András – Csepregi Márta – Klima László (szerk.): *Ünnepi írások Havas Ferenc tiszteletére*. Budapest, ELTE Finnugor Tanszék – Numi Tórem Alapítvány, 2008: 69–79. www.academia.edu/14444977/A_tabu_születése_The_birth_of_taboo

Balajthy Ágnes: *„Egy eredendő máshol…" Az utazás művészete a közelmúlt magyar irodalmában.* Debreceni Egyetemi Kiadó, Debrecen, 2019. https://www.academia.edu/41028207/_Egy_eredend%C5%91_M%C3%A1shol_Az_utaz%C3%A1s_m%C5%B1v%C3%A9szete_a_k%C3%B6zelm%C3%BAlt_magyar_irodalm%C3%A1ban

Barabási Tünde – Birta-Székely Noémi – Fóris-Ferenczi Rita – Gombos Márta – Péter Lilla – Stark-Nagy Gabriella – Szabó-Thalmeiner Noémi: *Pedagógiai kézikönyv. Az oktatás pedagógiaelméleti alapjai.* Ábel Kiadó, Kolozsvár, 2007.

Bárdossy Ildikó – Dudás Margit – Pethőné Nagy Csilla – Priskinné Rizner Erika: *A kritikai gondolkodás fejlesztése. Az interaktív és reflektív tanulás lehetőségei*. Pécsi Tudományegyetem, Pécs–Budapest, 2022. http://vetesi.hu/portfoliohoz/anyagok/kritikaig_fejl_1.pdf

Basch Éva – Kegyes Erika: *Kreatív írás – elmélet és gyakorlat*. Juhász Gyula Felsőoktatási Kiadó, Szeged, 2024.

Bécsy Tamás: *A dráma esztétikája. A dráma műneme és műfajai*; Kossuth, Budapest, 1988 *(Esztétikai kiskönyvtár)*

Benczédy József: *Retorika. Gyakorlati útmutató.* Tinta Könyvkiadó, Budapest, 2010.

Benkes Zsuzsa – Petőfi S. János: *A vers és próza kreatív-produktív megközelítéséhez. Alapfeladat-típusok*. Országos Közoktatási Szolgáltató Iroda, Budapest, 1993.

Benyovszky Krisztián: Nézőpontok kereszttüzében. *Irodalomtörténet* 2003/3. 479 487.

Benyovszky Krisztián: *Megközelítési szempontok a populáris irodalom és kultúra tanulmányozásához.* Nyitra, 2019. http://www.umjl.fss.ukf.sk/wp-content/uploads/2019/11/Benyovszky_Krisztian_Megkozelitesi_szempontok.pdf

Béres Judit: *„Azért olvasok, hogy éljek." Az olvasásnépszerűsítéstől az irodalomterápiáig*. Kronosz Kiadó, Pécs, 2017.

Bertha Zoltán: *Sütő András.* Kalligram Könyvkiadó, Pozsony, 1995.

Bódi Zoltán – Ferenczi Gábor – Pál Helén (szerk.): *A magyar nyelvjárások a XXI. században – nyelvstratégiai megközelítésben*. Magyarságkutató Intézet, Budapest, 2019.

Bókay Antal: *József Attila poétikái*. Bp., Gondolat, 2004.

Chadwick, Owen: *A reformáció.* Osiris, Budapest, 2003.

Czimer Györgyi – Kovács Szilvia – Miklósvölgyi Miklós: *Az irodalomtanítás új útjain*. Debreceni Egyetemi Kiadó, 2015. https://mad-hatter.it.unideb.hu/portal/displayDocument/Szervezeti%20t%C3%A1rak/Egy%C3%A9b%20szervezeti%20egys%C3%A9gek/Tan%C3%A1rk%C3%A9pz%C3%A9si%20K%C3%B6zpont/Kiadv%C3%A1nyt%C3%A1r/28%20%C3%B3r%C3%A1s%20szakm%C3%B3dszertani%20k%C3%A9pz%C3%A9s%20szakk%C3%B6nyvei/irodalomtanitas_uj_utjain.pdf

Csapó Benő: *A képességek fejlődése és iskolai fejlesztése*. Akadémiai Kiadó, Budapest, 2003.

Csörsz Rumen István (szerk.): *Tinódi Sebestyén és a régi magyar verses epika*. Kolozsvár, 2008.

Csörsz Rumen István (szerk.): *Fazekas Mihály.* Studia Litteraria különszám. 2000/3–4. https://ojs.lib.unideb.hu/studia/issue/view/591/80

Dávidházi Péter: A Nemzeti dal történelmi beszédaktusa és a toborzó vers poétikája. In: *„Vagy jőni fog" Bibliai minták nemzetiesítése a magyar költészetben.* Ráció Kiadó, Budapest, 2017. 163–225.

Domokos Péter (szerk.): *Medveének. A keleti finnugor népek irodalmának kistükre.* Európa Könyvkiadó, Budapest, 1975.

Eco, Umberto: *Az új középkor.* Európa könyvkiadó, Budapest, 2008.

Erdélyi Erzsébet: *Anyanyelvi nevelési tanulmányok III.* Iskolakultúra, Kolozsvár, 2008.

Farmati Anna: Hagiografikus beszédmódok – legendakísér(l)tetek? Avagy a szakmai ártalom le- és becsapódása az írás és az olvasás folyamatába. In: Berszán István – Fóris-Ferenczi Rita – Serestély Zalán (szerk.): *Hermész után szabadon. Köszöntőkötet Orbán Gyöngyi tiszteletére.* Egyetemi Műhely Kiadó – Bolyai Társaság, Kolozsvár, Egyetemi Füzetek, 2019. 41. 225–238.

Fazakas Emese: *Bevezetés az általános és magyar nyelvtörténetbe. Nyelvi változások, a magyar helyesírás és szókincs története*. Egyetemi Műhely Kiadó, Kolozsvár, 2017. https://www.bolyait.ro/2017-2/

Fenyő D. György: *Az irodalomtanítás módszertana. Éthosz és praktikák 1–2*. Tea Kiadó, Budapest. 2022.

Forgács Tamás: *Történeti frazeológia, azaz a közmondások története*. Tinta Könyvkiadó, Budapest, 2021.

Fóris Ágota: *Az adatgyűjtés és adatfeldolgozás általános módszerei*. In: Fóris Ágota: *Kutatásról nyelvészeknek*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2008. 113–142. https://mek.oszk.hu/18000/18088/

Fóris Ágota: *Lexikológiai és lexikográfiai ismeretek magyar (mint idegen nyelv) tanároknak*. Károli Gáspár Református Egyetem, L'Harmattan, Budapest, 2018.

Fóris-Ferenczi Rita (szerk.): *Koncepció-javaslat a magyar nyelv és irodalom középiskolai oktatásához*. *Magiszter*, XVIII. évf./2. sz., 2020/tél, 125-162. https://padi.psiedu.ubbcluj.ro/wp-content/uploads/Magiszter-2020_2_125-162.pdf

Fóris-Ferenczi Rita: *Anyanyelv-pedagógia. Kísérlet az elmélet(ek) és a gyakorlat egybehangolására.* Ábel Kiadó, Kolozsvár, 2006.

Fóris-Ferenczi Rita: *Tervezés és értékelés*, Ábel kiadó, Kolozsvár, 2019.

Gáldi László: *Ismerjük meg a versformákat*. Móra, Budapest, 1993.

Gintli Tibor (főszerk.): *Magyar irodalom.* Akadémiai Kiadó, Budapest, 2010.

Gordon Győri János (szerk.): *Irodalomtanítás a világ kilenc oktatási rendszerében*. Pont Kiadó, Budapest, 2003

Graves, Robert: *A görög mítoszok 1–2.* Európa Könykiadó, Budapest, 1981.

H. Tomesz Tímea: *A tartalomhoz forma. A tömegkommunikáció szövegfajtái történeti és pragmatikai keretben*. Pandora Könyvek 36., Eger, 2015. https://real.mtak.hu/189312/1/Pandora36H.TomeszTimea.pdf

Hajas Zsuzsa: *Kommunikációs gyakorlatok középiskolásoknak*. Pedellus Tankönyvkiadó, Debrecen, 2000.

Hankiss Elemér: *Az irodalmi mű mint komplex modell*. Magvető Kiadó, Budapest, 1985.

Hansági Ágnes: *Tárca – regény – nyilvánosság. Jókai Mór és a magyar tárcaregény kezdetei*. Ráció Kiadó, Budapest, 2014. https://real.mtak.hu/14459/1/Hansagi-Agnes_Tarca-regeny-nyilvanossag__PDF_LQ.pdf

Hoppál Mihály (szerk.): *A Tejút fiai. Tanulmányok a finnugor népek hitvilágáról.* Budapest, 1980.

Hoppál Mihály, Szemadám György, Nagy András, Jankovics Marcell (szerk.): *Jelképtár.* Helikon, Budapest, 2010

Horkay Hörcher Ferenc (szerk.): *Fejezetek a kora modern esztétikai gondolkodás történetéből.* L'Harmattan Kiadó, Budapest, 2013. https://www.academia.edu/5609725/FEJEZETEK_A_KORA_MODERN_ESZT%C3%89TIKAI_GONDOLKOD%C3%81S_T%C3%96RT%C3%89NET%C3%89B%C5%90L_1450_1650_Chapters_from_Early_Modern_Aesthetic_Thought_in_Hungarian_szerk_Horkay_H%C3%B6rcher_Ferenc

Illyés Gyula: A betiltott Petőfi. In *Petőfi koszorúi. Versek, vélekedések, vallomások Petőfiről*. Csanádi Imre válogatása. Magvető Kiadó, 1973. 477–478.

Iser, Wolfgang: Az olvasás aktusa. Az esztétikai hatás elmélete. In: Kiss Attila, Kovács Sándor S. K., Odorics Ferenc (szerk.): *Testeskönyv I.* Szeged: Ictus – JATE Irodalomelmélet Csoport 1996.

Jakobovits Kitti: *Irodalomterápia. A könyvespolcod pszichológusszemmel*. Kulcslyuk Kiadó, Budapest, 2021.

Jankovits László: *Nobilis ingenio. Janus Pannonius költészete. A műértelmezés hagyományai Janus Pannonius költészetében.* Irodalmi Jelen könyvek, Arad, 2012.

Józsa Krisztián – Steklács János (szerk.): *Az olvasás–szövegértés fejlesztése.* Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet, Budapest, 2012.

Julow Viktor: *Fazekas Mihály.* Szépirodalmi Könyvkiadó, Budapest, 1982.

Kádár Éva – Kádár Zoltán: *Anyanyelv-pedagógia – Egyetemi jegyzet.* Ábel Kiadó, Kolozsvár, 2020.

Kaján Anna – Deme Andrea: Nyelvi attitűdvizsgálat iskolások körében. *Anyanyelv-pedagógia* 2020/3 www.anyanyelv-pedagogia.hu/cikkek.php?id=850

Kálmán László – Trón Viktor: *Bevezetés a nyelvtudományba*. 2., bővített kiadás. Tinta Könyvkiadó, Budapest, 2007. https://archive.nytud.hu/publ/bevezetes_a_nyelvtudomanyba.html

Kálmán László: Mitől változik a nyelv? *Nyelv és Tudomány* 2012 https://www.nyest.hu/hirek/mitol-valtozik-a-nyelv

Kerényi Ferenc: *Madách Imre.* Kalligram, Bp., 2006.

Kerényi Ferenc: *Petőfi Sándor élete és költészete*. Osiris, Budapest, 2008.

Kiefer Ferenc (szerk.): *Magyar nyelv*. Akadémiai Kiadó, Budapest, 2006.

Kiss Jenő: *Társadalom és nyelvhasználat*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 1995.

Klima László: Az uráli népek hitvilága. In: Klima László (szerk.): *Finnugrisztikai alapismeretek.* Budapest, 2006.
https://gepeskonyv.btk.elte.hu/adatok/Magyar/5Klima/Fgrsagismsegedanyagok/Hitvilag/hitvilag.htm

Komlós Aladár: *Vajda János.* Akadémiai Kiadó, Budapest, 1954.

Kosztolányi Dezső, Dsida Jenő és Pilinszky János költészete – Alter-Tanterv:
https://www.youtube.com/watch?v=_T9fylNccsI

Kőszeghy Péter: A régi magyar irodalom történetének írása, avagy mi az az „igazi irodalom”. *ItK*, 2015. 5. 613–624.

Kőszeghy Péter: *Balassi Bálint. Magyar Amphión*, Budapest, 2014.

Kucserka Zsófia: *Könyvbe vésett jellemek. A szereplői karakter Kemény Zsigmondnál és a 19. századi magyar regényben*. Ráció Kiadó, Budapest, 2017.

Láng Gusztáv: *Dsida Jenő költészete*. Bukarest/Kolozsvár, Kriterion, 2000.

Lanstyák István: *A magyar nyelvi váltakozások érzelmi háttere*. Szenci Molnár Albert Egyesület, Pozsony, 2023.

Lénárd Sándor – Rapos Nóra: *Fejlesztő értékelés*. Gondolat Kiadó, Budapest, 2009.

Lőrincz Gábor – Lőrincz Julianna – Török Tamás: A határon túli magyar nyelvváltozatok és a nyelvi variativitás. *Magyar Nyelv* 2022: 257–275. https://ojs.elte.hu/magyarnyelv/article/view/4844/3806

Magassy László – Magassyné Molnár Katalin: *Fogalmazási gyakorlatok 10–16 éveseknek*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2001.

MAGYARADÁS: In memoriam Dsida Jenő https://www.youtube.com/watch?v=5GDlr_J90Yg

MAGYARADÁS: In memoriam Kányádi Sándor https://www.youtube.com/watch?v=N2ZHvZwgCOU

MAGYARADÁS: In memoriam Kovács András Ferenc
https://www.youtube.com/watch?v=RewLEmQeKmE

Manguel, Alberto: *Az olvasás története.* Park Kiadó, Budapest, 2001.

Mann Jolán – Sudár Annamária – Kertész Balázs (szerk.): *Magyar nyelvemlékek*. OSZK, 2009. https://nyelvemlekek.oszk.hu

Márai Sándor: Arany. In: *Írók, költők, irodalom*. Helikon Kiadó, 2002. 10–14.

Margócsy István: Petőfi és az irodalmi gépezet: Petőfi mint modern polgári író. In: M. I., *Petőfi Sándor. Kísérlet*. Korona, Budapest, 1999. 48–74.

Margócsy István: *A szerelem országa. Petőfi Sándor szerelmi költészetéről*, 2000, 2013/2.

Medgyesy Norbert: *Énekelt történelem I. Az államalapítás kora Álmos vezértől László király szentté avatásáig* (CD melléklettel). L’Harmattan, Budapest, 2016.

Mills, Alice: *Mitológia.* Kossuth Kiadó, Budapest, 2024.

Mozaik: In memoriam Kovács András Ferenc –https://www.youtube.com/watch?v=S1EMlR5RS7w

Nádasdy Ádám: *Miért változik a nyelv?* Előadás a Mindentudás Egyetemén http://www.mindentudas.hu/nadasdy/20031117nadasdy.html

Nagy József: *Az olvasás–megértés fejlesztése.* Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2004.

Nahalka István: *Hogyan alakul ki a tudás a gyerekekben? Konstruktivizmus és pedagógia*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2002.

Nemes Nagy Ágnes: Film a 18. századból (Kazinczyról). In: Nemes Nagy Ágnes: *Metszetek*. Magvető Kiadó, Budapest, 1982. 231–242.

Nemes Nagy Ágnes: *A hegyi költő*. Magvető, Budapest, 1984.

Németh Andor: *József Attila*. Kolozsvár, Polis, 2005.

Orbán Gyöngyi: *Megértő irodalomoktatás.* Stúdium Könyvkiadó, Kolozsvár, 1998. https://www.academia.edu/94153774/Orb%C3%A1n_Gy%C3%B6ngyi_Meg%C3%A9rt%C5%91_irodalomoktat%C3%A1s

Orbán Gyöngyi: *Ígéret kertje. A dialógus poétikája felé*. Pro Philosophia – Polis Kiadó, Kolozsvár, 1999. https://mek.oszk.hu/07700/07709/07709.htm

Orbán Gyöngyi: *Háttérelemzések. Esszék a korszerű irodalomtanítás köréből*. KOMP-PRESS Korunk Baráti Társaság Kiadó, Kolozsvár, 2000. https://www.korunk.org/konyvek/letoltkonyvek/z_zOrbanGyongyi_Hatterelemezesek.pdf

Pethőné Nagy Csilla: *Módszertani kézikönyv*. Korona, Budapest, 2007.

Prievara Tibor: *A 21. századi tanár. Digitális pedagógiai kézikönyv.* Neteducatio, Budapest, 2018.

Redl Károly: *Az égi és a földi szépről.* Gondolat, Budapest, 1988.

Reményik Sándor, Áprily Lajos és Tompa László költészete – Alter-Tanterv https://www.youtube.com/watch?v=SEtAIhA9OFk&list=PLjBBq23S0q2TCtJvZRDbUdvJgMb_Q-yL4&index=12

Rolston, Holmes: A környezeti etika időszerű kérdései. In Lányi András, Jávor Benedek (szerk.): *Környezet és etika. Szöveggyűjtemény*. L'Harmattan, Bp. 2005. 85–111.

S. Varga Pál: *A nemzeti költészet csarnokai. A nemzeti irodalom fogalmi rendszerei a 19. századi magyar irodalomtörténeti gondolkodásban.* Balassi Kiadó, Budapest, 2005.

S. Varga Pál: *Két világ közt választhatni. Világkép és többszólamúság Az ember tragédiájában.* Argumentum, Budapest, 1997.

Samu Ágnes: *Kreatív írás*, Holnap Kiadó, Budapest, 2004.

Sándor Klára: *Nyelv és társadalom.* Krónika Nova, Budapest, 2016.

Sipos Lajos (szerk.): *Irodalomtanítás I-II.* Pauz Kiadó, 1994.

Sipos Lajos (főszerk.): *Irodalomtanítás a harmadik évezredben*. Krónika Nova Kiadó, 2006. https://mek.oszk.hu/22000/22017/22017.pdf

Sipos Lajos: *Tamási Áron*. Elektra, Bp., 2006.

Steklács János: *A szövegértés tanítása és mérése.* Akadémiai Kiadó, Budapest, 2015.

Steklács János: *Az olvasás–szövegértés pedagógiája.* Dinasztia Kiadó, Budapest, 2009.

Szajbély Mihály: *Intermediális randevúk a 19. században. Arany, Kemény, Jókai & Co. (Exkurzus: Fényképíró úr Nádas Péter).* Pannónia Könyvek, Pécs, 2008.

Szajbély Mihály: *Jókai Mór.* Pesti Kalligramm Kft., 2010.

Szegedy-Maszák Mihály: Radnóti Miklós és a holocaust irodalma. In: Uő: *Irodalmi kánonok*. Debrecen, Csokonai Kiadó, 1998. (digitalizált változata: http://real-j.mtak.hu/1466/1/LITERATURA_1996.pdf)

Szegedy-Maszák Mihály: A regényszerűség meghaladása. 1933: Kosztolányi Dezső: Esti Kornél. In: *A magyar irodalom történetei III*. Gondolat, Budapest, 2007. 230–244. https://ro.scribd.com/document/372454927/2011-0001-542-05-A-magyar-irodalom-tortenetei-3

Szepesi Erika, Szerdahelyi István: *Verstan*. Gondolat, Budapest, 1981.

Szerb Antal: Vörösmarty-tanulmányok. In Szerb Antal: *Gondolatok a könyvtárban*. Magvető Kiadó, Budapest, 1981. 363–447.

Szerdahelyi István: *Műfajelmélet mindenkinek.* Akadémiai Kiadó, Budapest, 1997.

Szikszainé Nagy Irma: *Leíró magyar szövegtan*. Osiris Kiadó, Budapest, 1999.

Szikszainé Nagy Irma: *Szövegértés – szövegelemzés – szövegalkotás*. Budapest, 2000.

Szilágyi Márton: *Forrásérték és poétika: Kazinczy Ferenc: Fogságom naplója.* Irodalomtörténeti füzetek, 177. Budapest, 2017. https://www.mek.oszk.hu/19500/19588/19588.pdf

Szilágyi Márton: *„Mi vagyok én?" Arany János költészete*. Kalligram, Budapest, 2017.

Szilágyi Zsófia: *Móricz Zsigmond*. Kalligram, Pozsony, 2013.

Szirák Péter: *Ki említ megérkezést? – A régi és a két világháború közötti magyar irodalmi útirajzról,* Ráció Kiadó, Budapest, 2016.

Szőke-Milinte Enikő: *A kommunikációs kompetencia fejlesztése. Az általános kommunikációs készségek fejlesztésének elmélete és gyakorlata*. Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsészettudományi Kar, Piliscsaba, 2007.

T. Szabó Levente: *Mikszáth, a kételkedő modern. Történelmi és társadalmi reprezentációk Mikszáth Kálmán prózapoétikájában.* L`Harmattan, Budapest, 2007.

T. Szabó Levente: A Vas-úton: az utazás mint látásmód és poétika. In: Szilágyi Márton (szerk.): *Ki vagyok én? Nem mondom meg…*, Petőfi Irodalmi Múzeum, Budapest, 2014. 343–366.

Tamás Menyhért (szerk.): *Zeng a magosság. In memoriam Tamási Áron.* Nap Kiadó, 1997.

Tapodi Zsuzsa: Imagológia: kérdések, módszerek, törekvések. In: Tapodi Zsuzsa (szerk.): *Imagológiai olvasókönyv.* Scientia Kiadó, Kolozsvár, 2016. 17–28.

Tari Lujza: A romantikus bordal és a Vörösmarty-bordalok korabeli megzenésítései. In *Vörösmarty mai szemmel*. Árgus Kiadó –Vörösmarty Társaság, Székesfehérvár, 2000. 101–128.

Tarjányi Eszter: A dzsentri exhumálása. *Valóság.* 49. évf. 2003. 5. szám. 38–64.

Tarjányi Eszter: *Arany János és a parodisztikus hagyomány.* Universitas EditioPrinceps, Budapest, 2013.

Tary Blanka – Fejes József Balázs – Hódi Ágnes – Szenczi Beáta – Vígh Tibor: *Javaslatok a szövegértés tantárgyakba ágyazott fejlesztéséhez – az olvasási stratégiák tanítása I-II. Anyanyelv-pedagógia,* 2002.4.1, 2023.1.1. https://www.anyanyelv-pedagogia.hu/cikkek.php?id=982, https://www.anyanyelv-pedagogia.hu/cikkek.php?id=995

Tasi József (szerk.): *„Merre? Hogyan?" Tanulmányok Pilinszky Jánosról*. Petőfi Irodalmi Múzeum, Budapest, 1997.
https://library.hungaricana.hu/hu/view/ORSZ_PIMU_Pimkonyvei_06_merre/?pg=0&layout=s

Tátrai Szilárd: *Bevezetés a pragmatikába funkcionális kognitív megközelítésben*. Tinta Könyvkiadó, Budapest, 2011.

Temple, C. – Steele, J. L. – Meredith, K. S.: *Hogyan neveljünk gondolkodó olvasókat?* VIII. Tankönyv. A Reading and Writing for Critical Thinking Projekt (A kritikai gondolkodás fejlesztése az olvasási és írás készségen keresztül) számára készült segédanyag. International Reading Association, Open Society Institute, 1998.

Tokarev, Sz. A. (szerk.): *Mitológiai enciklopédia I–II.* Gondolat Kiadó, Budapest, 1988.

Tóth László: *Az olvasás pszichológiai alapjai*. Pedellus Tankönyvkiadó, Debrecen, 2002.

Tóth László: *Az írásbeli szövegalkotás pszichológiai alapjai – módszerek a fejlesztéshez –*. Pedellus Tankönyvkiadó, Debrecen, 2006.

Tóth Szergej – Földes Csaba – Fóris Ágota (szerk.): *Lexikológia és lexikográfiai látkép: problémák, paradigmák, perspektívák.* Generalia, Szeged, 2004. pp. 8–13; 24–43; 71–79; 145–150.

Tóth-Mózer Szilvia – Misley Helga: *Digitális eszközök integrálása az oktatásba*. Eötvös Lóránd Tudományegyetem, Budapest, 2019. https://mindenkiiskolaja.elte.hu/wp-content/uploads/2019/09/Digit%C3%A1lis-eszk%C3%B6z%C3%B6k-integr%C3%A1l%C3%A1sa-az-oktat%C3%A1sba_INTERA.pdf

Trencsényi-Waldapfel Imre: *Mitológia.* Gondolat Kiadó, Budapest, 1983. http://users.atw.hu/gasztonlaci/mitologia/index.htm

Wacha Imre: *A korszerű retorika alapjai I-II*. Szemimpex Kiadó, Budapest, 1993.

Zentai Mária: Álmok hármas útján. 1831 Vörösmarty Mihály: Csongor és Tünde In: Szegedy-Maszák Mihály (főszerk.): *A magyar irodalom történetei II. 1800-tól 1919-ig*. Gondolat Kiadó, Budapest, 2007. 169-183. https://f-book.com/mi/index.php?chapter=M209ZENTALMO

https://adatbazisokonline.mnl.gov.hu/

https://www.arcanum.com/hu/

https://digiteka.ro/index/adatbazis

https://www.hungaricana.hu/hu/adatbazisok/leveltari-iratgyujtemeny/

https://helyesiras.mta.hu/helyesiras/default/suggest

MUNKACSOPORT

Név	Fokozat/Tudományos cím	Munkahely/intézmény/település /megye
Deák Magdolna	I-es fokozat	Bod Péter Tanítóképző, Kézdivásárhely, Kovászna megye
Demeter Emőke-Csilla	I-es fokozat	Ady Endre Elméleti Líceum, Nagyvárad, Bihar megye
Farmati Anna	dr., egyetemi adjunktus	Babeș-Bolyai Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar, Kolozsvár, Kolozs megye
Gál Ilona-Gyöngyi	I-es fokozat	Református Gimnázium, Szatmárnémeti, Szatmár megye
Kovács Éva	dr., I-es fokozat	Zilahi Református Wesselényi Kollégium, Szilágy megye
Siklódi Beáta	I-es fokozat	Bolyai Farkas Elméleti Líceum, Marosvásárhely, Maros megye
Zsemlyei Borbála	dr., egyetemi adjunktus	Babeș-Bolyai Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar, Kolozsvár, Kolozs megye

Szakmai irányítók

Név	Fokozat/Tudományos cím	Intézmény
Fazakas Emese	dr., egyetemi habilitált docens	Babeș-Bolyai Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar, Kolozsvár, Kolozs megye
Váradi Izabella	dr., I-es fokozat	Országos Curriculum és Értékelési Központ, Bukarest

Anexa nr. 12

Programa școlară
pentru disciplina

LIMBA ȘI LITERATURA UCRAINEANĂ MATERNĂ

Clasa a IX-a
Trunchi comun și curriculum de specialitate (TC+CS)
Filiera teoretică, profil umanist, specializarea filologie

Învățământ liceal

- 2026 -

Anexa nr. 12
Programa școlară pentru disciplina *Limba și literatura ucraineană maternă*, clasa a IX-a, trunchi comun și curriculum de specialitate (TC+CS)

- *Filiera teoretică, profil umanist, specializarea filologie*

NOTĂ DE PREZENTARE

Programa școlară pentru disciplina Limba și literatura ucraineană maternă, destinată profilului filologie, este elaborată în concordanță cu prevederile Legii învățământului preuniversitar nr. 198/2023 și cu documentele curriculare de referință aflate în vigoare.

Potrivit planurilor-cadru aprobate prin OMEC nr. 6.932/2025 privind aprobarea planurilor-cadru pentru învățământul liceal cu predare în limbile minorităților naționale, publicat în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 5 bis din 8 ianuarie 2026, disciplina Limba și literatura ucraineană maternă se studiază, în filiera teoretică, profilul umanist, specializarea filologie, 5 ore săptămânal în clasele a IX-a în structura trunchi comun și curriculum de specialitate.

Finalitățile disciplinei se reflectă nemijlocit în competențele generale și în setul de valori asumate prin prezenta programă, din care derivă întreaga structură curriculară: competențe specifice, conținuturi ale învățării, exemple de activități de învățare și sugestii metodologice.

Programa școlară răspunde nevoii de adaptare curriculară la contextul actual al educației, având ca scop formarea competențelor de comunicare în limba maternă ucraineană, dezvoltarea gândirii critice și a capacității de receptare, analiză și producere a mesajelor, precum și înțelegerea valorilor culturale și identitare specifice comunității ucrainene din România, în context multicultural și european. Aceasta contribuie la dezvoltarea identității lingvistice și culturale a elevilor, oferind un cadru coerent pentru aprofundarea și consolidarea cunoștințelor de limbă și literatură ucraineană.

Profilul filologic promovează o abordare integrată limbă–literatură–cultură, orientată spre dezvoltarea competențelor de receptare și producere a mesajelor, de analiză și interpretare a textelor, precum și spre valorizarea patrimoniului cultural ucrainean. Curriculumul se bazează pe dezvoltarea competențelor, urmărind echilibrul între dimensiunea lingvistică și cea literară și aplicarea strategiilor de interpretare a textelor în contexte culturale și istorice relevante.

Orele de Limba și literatura ucraineană maternă la liceu sunt concepute ca un atelier complex de formare a personalității. Ele urmăresc deplasarea accentului de la simpla achiziționare la cunoștințe pe structurarea de capacități, competențe și atitudini. Prin textele literare studiate, elevii descoperă valori și repere morale care susțin dezvoltarea respectului față de propria identitate și față de diversitatea culturală. Dezvoltarea gândirii critice constituie un pilon central al demersului educațional, vizând capacitatea elevilor de a analiza contexte, de a evalua informații și de a formula puncte de vedere argumentate.

Curriculumul este organizat preponderent pe principiul cronologic, fără a urmări rigid o abordare tradițională de istorie literară, operele moderne și contemporane fiind corelate cu cele aparținând perioadelor studiate, în funcție de legături tematice, motivice și axiologice.

Orele de Limba și literatura maternă ucraineană sunt concepute ca un spațiu de formare integrată a competențelor, în care accentul se deplasează de la acumularea de informații la formarea de capacități, competențe și atitudini. Activitățile de tip Ateliere de creație și contactul cu scriitori și oameni de cultură contemporani susțin dezvoltarea competențelor lingvistice, consolidarea identității culturale și deschiderea către dimensiunea profesională a utilizării limbii materne.

Programa școlară pentru disciplina Limba și literatura maternă ucraineană este structurată pe următoarele componente:

1. *Notă de prezentare;*
2. *Competențe generale;*
3. *Competențe specifice;*
4. *Domenii de conținut și conținuturi de învățare;*
5. *Exemple de activități de învățare;*
6. *Sugestii metodologice;*
7. *Referințe bibliografice.*

În ansamblu, programa școlară pentru disciplina Limba și literatura ucraineană (limbă maternă) – profil filologie – constituie un document curricular coerent și funcțional, care asigură continuitatea parcursului educațional liceal, valorifică specificul identitar, cultural și lingvistic al comunității ucrainene din România. Prin structura sa, prin

orientarea spre formarea competențelor-cheie și prin deschiderea către contexte culturale și sociale relevante, programa oferă cadrul necesar pentru o formare echilibrată a elevilor, în spiritul valorilor democratice, al dialogului intercultural și al apartenenței la spațiul educațional european.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Receptarea mesajului oral și scris în diferite situații de comunicare.**
CG2	**Utilizarea corectă și conștientă a limbii materne în contexte funcționale și culturale.**
CG3	**Interacțiunea orală și scrisă în contexte cotidiene, școlare și culturale.**
CG4	**Aplicarea corectă și funcțională a regulilor limbii, folosind un vocabular adecvat și structuri variate.**

CLASA a IX-a
COMPETENȚE SPECIFICE ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE

CG 1 - Receptarea mesajului oral și scris în diferite situații de comunicare.

Clasa a IX-a

CS 1.1. Identificarea ideilor, structurii și mijloacelor lingvistico-stilistice ale textelor, pentru a sprijini propria scriere.

Trunchiul comun (TC):
- *recunoașterea scopului comunicării, a tipului de text și a intenției emițătorului;*
- *identificarea structurilor comune și a diferențelor dintre două texte (informativ, narativ, argumentativ) și a cadrului comunicativ;*
- *formularea ideilor principale și diferențierea detaliilor;*
- *stabilirea legăturilor logice (succesiune, cauză–efect, opoziție);*
- *exprimarea unei concluzii sintetice asupra mesajului receptat.*

Curriculum de specialitate (CS):
- *activarea cunoștințelor anterioare și clarificarea așteptărilor prin întrebări-ghid;*
- *identificarea ideilor principale și a expresiilor-cheie în texte audio/video;*
- *recunoașterea elementelor verbale, nonverbale și paraverbale și explicarea rolului lor în înțelegerea mesajului.*

CS 1.2. Selectarea și organizarea informațiilor relevante în funcție de scopul comunicării.

Trunchiul comun (TC):
- *extragerea informațiilor semnificative pentru rezumat, fișă sau prezentare;*
- *organizarea informațiilor în tabele, diagrame și hărți conceptuale;*
- *selectarea citatelor și argumentelor utile din surse diferite (text, imagine, audio-video);*
- *compararea informațiilor din mai multe surse și structurarea lor într-un plan logic.*

Curriculum de specialitate (CS):
- *susținerea unor prezentări scurte structurate pe baza unei fișe, a unui plan sau a unui suport vizual;*
- *descrierea și interpretarea unui grafic sau a unei imagini în relație cu textul analizat;*
- *utilizarea adecvată a elementelor de expresivitate orală (voce, ritm, gesturi, postură) pentru claritate și coerență.*

CS 1.3. Recunoașterea elementelor de coeziune, a intenției comunicative și a atitudinii autorului.

Trunchiul comun (TC):
- *identificarea conectorilor, pronumelor anaforice, repetițiilor, sinonimelor și marcatorilor temporali;*
- *examinarea tonului și a atitudinii autorului;*
- *recunoașterea mijloacelor lingvistice care susțin intenția de comunicare (informare, convingere, critică, ironie);*
- *compararea modului în care autori diferiți exprimă idei sau emoții similare;*
- *redactarea unei scurte analize privind relația dintre limbaj și efectul asupra receptorului.*

Curriculum de specialitate (CS):
- *identificarea strategiilor de comunicare incorectă (inclusiv în mass-media);*
- *adecvarea tonului și a limbajului la intenția comunicativă în răspunsuri analitice scurte.*

CS 1.4. Înțelegerea mesajelor media (audio, video, digitale) pentru a înțelege scopul, tonul și impactul acestora.

Trunchiul comun (TC):
- *identificarea scopului și tipului de mesaj (informativ, persuasiv, educativ, publicitar);*
- *observarea mijloacelor vizuale și sonore care susțin sensul;*
- *recunoașterea intenției emițătorului;*
- *compararea unui text scris cu versiunea sa multimedia;*
- *exprimarea opiniei personale privind impactul emoțional și social al mesajului.*

Curriculum de specialitate (CS):
- *oferirea și integrarea feedback-ului constructiv, pe baza unor criterii clare (claritate, ton, argumente, limbaj);*
- *recunoașterea influenței elementelor verbale și nonverbale (voce, gesturi, structură) asupra impactului mesajului;*
- *realizarea unui mesaj educativ în format digital (prezentare/clip) însoțit de autoanaliză.*

CG 2 - Utilizarea corectă și conștientă a limbii materne în contexte funcționale și culturale.

Clasa a IX-a
CS 2.1. Formularea de enunțuri clare și corecte, adaptate contextului și interlocutorului.
Trunchiul comun (TC): – *identificarea și aplicarea corectă a structurilor gramaticale și a vocabularului adecvat contextului;* – *formularea de mesaje clare și coerente, cu respectarea convențiilor de politețe și adaptarea la interlocutor;* – *utilizarea unui limbaj adecvat în funcție de vârstă, statut, rol și situație;* – *exprimarea emoțiilor și opiniilor prin mijloace lingvistice și nonverbale adecvate contextului social și cultural;* – *reformularea ideilor pentru asigurarea înțelegerii corecte a mesajului transmis.* ***Curriculum de specialitate (CS):*** – *folosirea mijloacelor de coeziune în redactare sau în discursul pregătit, pentru claritate și unitate;* – *analiza ideilor și a argumentelor, cu formularea unor răspunsuri adecvate situației;* – *evidențierea rolului paragrafelor (introducere, cuprins, concluzie) în organizarea logică a unui text sau discurs.*
CS 2.2. Redactarea de texte funcționale, descriptive, narative, argumentative și reflexive.
Trunchiul comun (TC): – *aplicarea etapelor procesului de scriere (planificare, redactare, revizuire);* – *redactarea textelor uzuale (scrisoare, mesaj, anunț, articol, postare informativă);* – *elaborarea de compuneri narative și descriptive cu structură clară și logică;* – *scrierea de texte argumentative simple, cu idei susținute prin exemple și justificări;* – *valorificarea experienței personale și a lecturilor în redactarea textelor reflexive.* ***Curriculum de specialitate (CS):*** – *rescrierea textelor prin modificarea registrului (formal ↔ informal) pentru adecvare la context;* – *realizarea unor texte creative pe baza unui suport vizual sau literar (imagine, citat, poem clasic);* – *integrarea elementelor vizuale (hărți ale ideilor, schițe, suport vizual) ca suport de planificare și organizare a scrierii.*
CS 2.3. Exprimarea creativă și expresivă în texte narative și reflexive.
Trunchiul comun (TC): – *identificarea și folosirea figurilor de stil potrivite scopului comunicării;* – *adaptarea tonului, ritmului și vocabularului la publicul și mesajul vizat;* – *exprimarea originală a trăirilor și atitudinilor prin combinații narative și descriptive;* – *utilizarea expresivă a limbii în contexte creative (poezie, jurnal, monolog interior, text liber).* ***Curriculum de specialitate (CS):*** – *dezvoltarea expresivității prin utilizarea conștientă a figurilor de stil în formulări personale;* – *adaptarea tonului și a ritmului discursului pentru a evidenția intenția comunicativă și nuanțele emoționale în producții orale sau scrise.*
CS 2.4. Utilizarea resurselor diverse (dicționare, surse online, materiale media) pentru îmbogățirea și perfecționarea propriilor texte.
Trunchiul comun (TC): – *identificarea și selectarea surselor variate de informații (dicționare, platforme online, materiale media) adecvate scopului comunicativ;* – *aplicarea informațiilor preluate din surse diferite pentru îmbogățirea și clarificarea textelor proprii;* – *redarea și parafrazarea conținuturilor preluate, cu menționarea sursei;* – *elaborarea unui text informativ scurt, bazat pe informații din surse media, cu respectarea normelor lingvistice și a coerenței mesajului.* ***Curriculum de specialitate (CS):*** – *utilizarea informațiilor preluate din surse variate pentru a completa și clarifica un mesaj propriu;* – *exprimarea unor idei personale prin selectarea adecvată a resurselor lingvistice și culturale disponibile.*

CG 3 - Interacțiunea orală și scrisă în contexte cotidiene, școlare și culturale.

Clasa a IX-a
CS 3.1. Participarea activă la conversații, dezbateri, interviuri și proiecte colaborative.
Trunchiul comun (TC): – *recunoașterea regulilor de bază ale conversației și a formulelor de adresare adecvate în diverse contexte;* – *explicarea rolului regulilor conversației și al formulelor de adresare în eficiența dialogului;*

Clasa a IX-a
– *implicarea activă în dialoguri tematice, cu respectarea normelor conversației și a adresării adecvate contextului;* – *ascultarea activă și formularea punctelor de vedere în cadrul dialogului, cu identificarea relațiilor dintre idei și argumente;* – *colaborarea eficientă în realizarea unor sarcini comune (proiecte, prezentări, interviuri) și formularea de concluzii colective sau decizii;* – *evaluarea procesului de colaborare și a modului în care au fost respectate regulile de comunicare.* ***Curriculum de specialitate (CS):*** – *ancorarea intervențiilor în contextul istoric/cultural al textelor discutate (exemple scurte).*
CS 3.2. Ascultarea activă și formularea de răspunsuri, întrebări, clarificări și reformulări.
Trunchiul comun (TC): – *identificarea întrebărilor necesare pentru clarificarea unui mesaj și a expresiilor de gestionare a conversației (introducere, reluare, încheiere);* – *explicarea rolului întrebărilor pentru clarificare și al reformulării în îmbunătățirea comunicării;* – *utilizarea întrebărilor de clarificare și a reformulării ideilor interlocutorului pentru menținerea unui dialog fluent;* – *oferirea de feedback constructiv, cu aprecierea modului în care răspunsurile contribuie la o comunicare cooperantă;* – *formularea de răspunsuri argumentate, în ton cooperant, cu utilizarea strategiilor de gestionare a conversației (introducere, reluare, încheiere);* ***Curriculum de specialitate (CS):*** – *strategii de reluare/încheiere a conversației;* – *depășirea dificultăților de înțelegere.*
CS 3.3. Formularea punctelor de vedere, a acordului sau dezacordului, în mod argumentat și adaptat situației de comunicare.
Trunchiul comun (TC): – *identificarea formulărilor și structurilor pentru exprimarea opiniilor, acordului și dezacordului, precum și a conectorilor logici și a tranzițiilor;* – *explicarea rolului argumentelor și contraargumentelor echilibrate în construcția unui discurs coerent și logic;* – *utilizarea unui ton respectuos și constructiv în formularea opiniilor și argumentelor, susținute prin exemple relevante;* – *analiza argumentelor și contraargumentelor, cu evidențierea relațiilor logice dintre ele;* – *formularea și susținerea unui punct de vedere sau a unei concluzii, cu utilizarea de exemple clare și conectori logici;* – *evaluarea structurii unui discurs sau argument, cu aprecierea echilibrului între argumente și contraargumente și a relevanței exemplelor.* ***Curriculum de specialitate (CS):*** – *stabilirea legăturilor dintre text și contextul istoric sau cultural, pentru înțelegerea profundă a sensului;* – *identificarea tiparelor culturale, a asemănărilor și deosebirilor și formularea mesajului-cheie sau a moralei textului în raport cu relevanța actuală;* – *identificarea stereotipurilor și formularea de contraargumente fundamentate pe surse credibile, în scopul dezvoltării gândirii critice.*
CS 3.4. Adaptarea limbajului la diferite registre (formal, colocvial, academic, media).
Trunchiul comun (TC): – *alegerea limbajului adecvat scopului comunicativ și interlocutorului, pentru transmiterea clară și coerentă a mesajului;* – *identificarea și diferențierea stilurilor de comunicare (formal, colocvial, academic) în funcție de context;* – *ajustarea limbajului și a tonului la mediul educațional, profesional sau digital;* – *aplicarea regulilor de etichetă și de comunicare responsabilă în mediul online;* – *integrarea elementelor culturale și interculturale în exprimarea orală și scrisă.* ***Curriculum de specialitate (CS):*** – *rescrierea unui mesaj scurt, adaptându-l la un registru formal sau informal, în funcție de publicul vizat.*

CG 4. Aplicarea corectă și funcțională a regulilor limbii, folosind un vocabular adecvat și structuri variate.

Clasa a IX-a
CS 4.1. Aplicarea corectă a normelor gramaticale, ortografice și de punctuație în contexte orale și scrise.
Trunchiul comun (TC): – *aplicarea corectă a regulilor de ortografie și punctuație în toate textele;* – *utilizarea corectă a structurilor gramaticale, incluzând acordurile și timpurile verbale;* – *respectarea regulilor de scriere privind formatarea și punctuația;* – *identificarea și corectarea greșelilor frecvente de scriere;* – *explicarea normelor gramaticale și de punctuație prin exemple clare.* ***Curriculum de specialitate (CS):*** – *aplicarea regulilor de formatare a unui text (titlu, alineat, listă) pentru claritate și organizare;* – *realizarea unor corecturi tipografice de bază, în acord cu modelul oferit.*
CS 4.2. Identificarea și explicarea structurilor lingvistice și a valorii expresive a acestora.
Trunchiul comun (TC): – *identificarea categoriilor gramaticale și a structurii sintactice a propozițiilor;* – *explicarea modului în care elementele gramaticale contribuie la claritatea și semnificația propoziției;* – *analizarea efectului stilistic al diferitelor structuri gramaticale în texte;* – *identificarea variațiilor de vocabular și a modului în care acestea susțin intenția comunicativă;* – *corelarea structurii gramaticale și lexicale cu mesajul și efectul estetic al textului.* ***Curriculum de specialitate (CS):*** – *analiza modului în care structurile gramaticale influențează sensul textelor;* – *explorarea variațiilor de vocabular (sinonime, antonime, câmpuri lexicale) pentru a înțelege nuanțele stilistice și pentru a formula interpretări mai clare.*
CS 4.3. Utilizarea conștientă, corectă și expresivă a resurselor lingvistice în producerea și revizuirea mesajelor orale și scrise.
Trunchiul comun (TC): – *selectarea cuvintelor și a structurilor care asigură un mesaj clar, coerent și cu impact;* – *utilizarea expresiilor idiomatice, a sinonimelor și a neologismelor într-un mod adecvat;* – *respectarea normelor gramaticale și stilistice pentru menținerea preciziei și corectitudinii textelor orale și scrise;* – *corectarea și îmbunătățirea textelor pe baza feedback-ului primit;* – *evaluarea progresului în abilitățile lingvistice și stilistice, cu identificarea punctelor forte și a aspectelor ce necesită îmbunătățiri.* ***Curriculum de specialitate (CS):*** – *revizuire colegială ghidată (rubrică: coerență, coeziune, adecvare).*
CS 4.4. Interpretarea și valorificarea elementelor culturale și interculturale în contexte literare, sociale și creative.
Trunchiul comun (TC): – *recunoașterea și analizarea valorilor reflectate în texte literare și nonliterare, legate de aspecte culturale, morale și sociale;* – *compararea tematicii și motivelor culturale din literatura ucraineană cu cele din literatura română sau europeană;* – *crearea de texte și proiecte care reflectă și promovează identitatea culturală și diversitatea;* – *folosirea limbajului și a formelor de expresie culturală pentru a manifesta respectul față de alte culturi și pentru a susține cooperarea interculturală.* ***Curriculum de specialitate (CS):*** – *analiza prejudecăților/distorsiunilor media și efectul asupra percepției publice.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Clasa a IX-a

Domenii de conținut	Conținuturi trunchi comun	Conținuturi curriculum de specialitate
Comunicare orală	· Fundamentele comunicării orale: emițător – mesaj – receptor – cod – canal – context; tipuri de comunicare (formală/informală; verbală/nonverbală/ paraverbală); funcțiile comunicării în interacțiunea cotidiană. · Exprimarea opiniilor și atitudinilor: formule de opinie, acord/dezacord; justificare simplă a punctului de vedere; exprimarea emoțiilor prin mijloace verbale și nonverbale. · Participarea la conversații și discuții: inițierea, menținerea și încheierea dialogului; conversații tematice despre școală, familie, tradiții, comunitate; mini-dezbateri și discuții ghidate; întrebări pentru clarificare și reformulare. · Registre, adecvare și etichetă conversațională: limbaj adecvat interlocutorului și situației; reguli de politețe (salut, adresare, mulțumire, scuză, felicitare); adecvarea limbajului la context școlar, familial, digital. · Mesaje orale – tipuri și funcții: relatare și descriere orală; argumentare simplă; prezentări scurte cu tematică culturală ucraineană. · Texte-suport și interacțiuni: dialoguri autentice, interviuri scurte, fragmente audio/video (povești, cântece, tradiții, reportaje); conversație cotidiană, discuție ghidată, mini-dezbatere, prezentare orală, activități de colaborare. *Observații: Activitățile vizează dezvoltarea comunicării în situații reale, folosind noțiuni de bază privind intenția, tonul și structura mesajului. Interacțiunile se construiesc gradual (dialog – conversație ghidată – mini-dezbateri), cu integrarea contextelor digitale. Nu se urmăresc modele retorice complexe.*	· Exerciții de înțelegere orală globală/selectivă/detaliată pe: cântece, audiobook-uri, piese radiofonice, reportaje, podcasturi (luare de notițe, cuvinte-cheie). · Semnale verbale, nonverbale și paraverbale în interacțiune (articulație, intonație, ritm, timbru; gesturi, mimică, postură, contact vizual; pauze, volum). · Structurarea intervențiilor orale și utilizarea limbii standard în conversații de clasă, lucru în grup, discuții formalizate; notițe scurte/abrevieri în timpul ascultării. · Citire expresivă; prezentări scurte; dramatizare/punere în scenă a unei scene-cheie sau poezii. · Feedback bazat pe criterii (conținut/structură/verbal/nonverbal): autoevaluare, evaluare între colegi, conversație critică constructivă.
Scriere și redactare	· Funcțiile scrierii: transmiterea informației, descrierea unei situații, persoane sau tradiții, relatarea de evenimente, exprimarea unei opinii sau impresii, formularea de cereri și comunicări practice. · Etapele redactării: planificare (idei-cheie, schiță, structură), redactare (paragraf clar), revizuire (limbaj, coerență, ortografie), forma finală (claritate, organizare, lizibilitate). Tipuri de texte scrise: texte funcționale (mesaj, e-mail, anunț, invitație, cerere), texte școlare (compunere descriptivă / narativă, rezumat, caracterizare, comentariu scurt), texte argumentative simple (opinie + justificare), texte	· Analiza textului ca model de scriere: structură (introducere–cuprins–încheiere), paragrafe, coeziune/coerență (conectori, reluări), mijloace stilistice și efectul lor. · Utilizarea resurselor variate pentru documentare: presă, enciclopedii, baze de date online, dicționare digitale, e-book-uri; utilizare critică și corectă a surselor. · Tipuri de texte nonliterare: informative (raport, știre, e-mail/SMS/chat), apelative (publicitar/

Domenii de conținut	Conținuturi trunchi comun	Conținuturi curriculum de specialitate
	culturale (fișă de lectură, jurnal de lectură, prezentare culturală). · Constituirea textului: conectori simpli (ordine, cauză–efect, opoziție), paragrafe logice, vocabular adecvat temei și contextului, coeziune prin reluări, pronume, marcatori temporali. · Norme de scriere: reguli de ortografie și punctuație de bază; despărțirea în silabe; scrierea corectă a cuvintelor uzuale și culturale; folosirea majusculei; formulări clare și precise. · Integrarea surselor în scriere: extragerea informațiilor din texte scurte, completarea tabelelor / listelor / hărților conceptuale, parafrază simplă, citare elementară (autor–titlu); texte-suport literare și nonliterare, modele de cerere, e-mail, fișă, jurnal, postare și comentariu digital. *Observații: Redactarea urmărește claritate, coerență și adecvare, fără eseuri complexe sau tehnici avansate. Activitățile includ modele, reorganizări și rescrieri adaptate nivelului funcțional.*	flyer/ afiș), instructive (instrucțiuni/descriere de produs). · Exerciții de rescriere cu schimbare de registru (formal ↔ informal); conștientizarea efectului produs de text. · Multiperspectivitate în redactare și argumentare (integrarea opiniilor personale, adaptarea la destinatar/context).
Lectură	· Strategii de lectură: lectură globală (tema generală și situația), lectură selectivă (informații relevante), lectură detaliată (indicii lingvistice și narative), identificarea ideilor principale și secundare, hărți conceptuale pentru organizarea informației. · Tema, mesajul și intenția autorului: teme fundamentale (adolescență, familie, tradiție, iubire, natură), mesaj central (moral, emoțional, social), intenția autorului (a emoționa, a descrie, a provoca reflecție), public-țintă. · Elemente de analiză ale textelor: structură simplă (introducere – dezvoltare – final), personaje (roluri, trăsături explicite / implicite), spațiu, timp, conflict simplu, marcatori de coeziune, tonul textului. · Compararea informațiilor din surse diferite: text literar ↔ imagine / grafic / material video; asemănări și diferențe; mini-portofolii de comparații. · Analiza mesajelor media: scop comunicativ, mijloace vizuale și sonore, tehnici persuasive de bază, credibilitatea sursei. · Opinie personală argumentată: interpretare proprie, motive și exemple, conectori simpli, respectarea altor puncte de vedere. · Sinteze și rezumate scurte, extragerea elementelor esențiale, hărți de idei, diagrame Venn, mini-postere cu idei principale. *Observații: analiza vizează recunoașterea și descrierea, fără terminologie teoretică avansată; accent pe legătura text–elev–experiență.*	· Tehnici de lectură: lectură globală/diagonală/selectivă/detaliată; secvențe „înainte–în timpul–după” (activare cunoștințe, cuvinte-cheie, rezumat). · Texte resursă: literare (acțiune, narator, personaje, conflict, elemente de teorie a dramei); nonliterare continue și discontinue (scheme, hărți conceptuale). · Media pentru lectură și analiză: film/scurtmetraj/ecranizare, piese radiofonice/ audiobook, media online și tipărită; analiză de imagine (denotație/conotație), cameră/ perspectivă/ iluminare/ montaj, nivel auditiv (dialoguri, muzică, efecte). · Analize interculturale ale textelor/filmului; conexiuni ucrainean–român în lecturi cu accent pe interculturalitate; prelucrarea rezultatelor în produse (afiș, prezentare, eseu).

Domenii de conținut	Conținuturi trunchi comun	Conținuturi curriculum de specialitate
Elemente de construcție a comunicării	· Norme de ortografie și punctuație (nivel funcțional): scrierea corectă a vocalelor și consoanelor specifice limbii ucrainene; utilizarea semnelor de punctuație în propoziții simple; scrierea corectă a numelor proprii, sărbătorilor, toponimelor; despărțirea în silabe; folosirea apostrofului și a semnelor speciale. · Structuri morfologice și sintactice de bază: părți de vorbire uzuale; acorduri fundamentale; timpuri verbale de bază; propoziția simplă și funcțiile principale; fraze scurte cu conectori simpli. · Coeziune și coerență: conectori de bază (ordine, cauză–efect, opoziție); reluarea informației prin pronume și sinonime; organizarea paragrafului (idee principală + detalii); secvențialitate logică în texte scurte. Resurse lexicale și semantice: sinonime, antonime, cuvinte polisemantice, expresii idiomatice și cuvinte afective; diferențierea sensului literal/ figurat; utilizarea adecvată a neologismelor. · Mijloace stilistice uzuale: metafora simplă, comparația, personificarea, epitetele afective, rolul expresiv al repetiției. · Planificarea – redactarea – revizuirea textului și integrarea informațiilor din surse variate (text, imagine, audio). *Observații: nivel funcțional, orientat spre folosirea corectă a limbii în situații reale, fără terminologie lingvistică avansată.*	· Observarea coeziunii/coerenței în texte-model (conectori, reluări, repetiții semnificative) și raportarea la propria scriere. · Studierea mijloacelor lingvistico-stilistice (figuri, registru, ritm, punctuație expresivă) și a efectului asupra receptorului. · Analiza tipurilor de texte (narativ, descriptiv, argumentativ) pentru identificarea particularităților de structură și expresivitate; transfer în redactare. · Etape de scriere aplicate pe texte nonliterare (tip, structură, fir logic, construcție lingvistică).
Elemente de interculturalitate	· Elemente culturale, istorice și sociale reflectate în texte: repere culturale ucrainene (familie, tradiții, simboluri, spații culturale), valori și atitudini transmise prin folclor, literatură și texte nonliterare; elemente de patrimoniu (*рушник, хата, калина, Десна, козацтво*); legătura tradiție–identitate personală. · Comparații între teme și motive culturale: asemănări și diferențe între motive din literatura ucraineană și română/europeană (familia, copilăria, natura, eroismul); exemple din folclor ucrainean și românesc. · Identitate, perspectivă și puncte de vedere multiple: ton narativ și poziționarea autorului; comparații între perspectiva copilului, adultului, naratorului-observator; plasarea textelor în contextul comunității ucrainene din România. · Respect și deschidere față de diversitate: situații de diversitate etnică, lingvistică, religioasă; limbaj adecvat dialogului intercultural; empatie și valorizarea celorlalte culturi; rolul limbii materne în păstrarea identității.	· Identitate culturală ucraineană: sărbători/obiceiuri reprezentative; specificul comunicării nonverbale; muzică și dans – texte/fragmente suport. · Texte literare pe teme universale și civice (prietenie, democrație, drepturi); proverbe/zicători/anecdote ca reflectare a mentalității. · Schimb de informații despre specificul cultural (descrierea unei sărbători/eveniment de familie), evitarea stereotipiilor; identificarea și deconstrucția stereotipurilor. · Analiza critică a reprezentărilor culturii ucrainene în mass-media: tipuri de prejudecăți/distorsiuni; articol de analiză culturală bazat pe fapte; efectele discursului media asupra percepției; texte care cultivă etica, empatia, respectul.

Domenii de conținut	Conținuturi trunchi comun	Conținuturi curriculum de specialitate
	· Proiecte și produse culturale simple: prezentări despre tradiții ucrainene; mini-expoziții de simboluri; pagini de blog sau postări despre sărbători; podcasturi scurte despre obiceiuri de familie; explorarea patrimoniului local și european; utilizarea responsabilă a resurselor media pentru promovarea culturii. · *Observații: nivel descriptiv și aplicat; accent pe identificare, observare, comparație simplă și reflecție personală.*	

Detalierea Conținuturilor Clasa a IX-a:

Textele literare propuse pentru studiu provin atât din literatura clasică, cât și din literatura modernă, aparținând scriitorilor ucraineni din Ucraina și scriitorilor ucraineni din România. Se va asigura reprezentarea tuturor genurilor literare – liric, epic și dramatic – în vederea dezvoltării competențelor de receptare, interpretare și valorificare a diverselor forme de expresie artistică.

Pentru facilitarea înțelegerii și aprofundării conținutului artistic, anumite opere pot fi corelate cu ecranizările existente, disponibile pe platforme online (YouTube, prin linkuri incluse). Aceste resurse audiovizuale contribuie la formarea unei perspective interdisciplinare și la stimularea interesului pentru lectură.

Criterii de selecție a textelor:

- accesibilitatea conținutului în raport cu nivelul de dezvoltare intelectuală și culturală al elevilor;
- atractivitatea tematicii și a limbajului artistic;
- valoarea literară și estetică a textelor;
- varietatea autorilor și a curentelor literare reprezentate;
- echilibrul între volumul de lecturi propuse și timpul disponibil pe parcursul anului școlar.

Pe parcursul clasei a IX-a se vor studia, integral sau fragmentar, **cel puțin douăsprezece texte literare**, selectate din toate cele trei genuri literare – epic, liric și dramatic – de preferință din epoci diferite și reprezentative pentru evoluția literaturii ucrainene și a literaturii ucrainene din România. Pentru fiecare temă propusă, se recomandă studierea a cel puțin două opere literare, cu posibilitatea extinderii, la alegerea profesorului. Profesorul are libertatea de a extinde numărul de texte propuse și de a include texte suplimentare cu caracter ilustrativ, în funcție de particularitățile colectivului de elevi. În cadrul temei „Înțelepciunea populară în creațiile folclorice ucrainene", pot fi realizate comparații între folclorul ucrainean din Ucraina și cel al ucrainenilor din România, urmărindu-se asemănările și diferențele de tematică și expresie artistică.

Sugestii clasa a IX-a

I. LITERATURĂ

Teme propuse:

* La alegere: Adolescenţa sau Joc şi joacă
* La alegere: Familia sau Şcoala
* La alegere: Iubirea sau Scene din viaţa de ieri şi de azi
* La alegere: Aventură, călătorie sau Lumi fantastice (inclusiv SF)
* La alegere: Cum citim pentru a înțelege – strategii eficiente de lectură sau Textele care ne inspiră – descoperirea valorilor prin lectură.
* La alegere: Autorul și lumea lui – contextul social și cultural al unui text sau Literatura și realitatea – oglindirea societății în opere.

Se vor studia, integral sau fragmentar, 1-2 texte literare pentru fiecare temă, de preferinţă din epoci diferite. Se vor alege, în ansamblu, atât scrieri în proză, cât şi în versuri.

- **Literatura pentru adolescenți**
  - Т. Г. Шевченко: «Мені тринадцятий минало», «Причинна», «Тополя»
  - О. Довженко, «Зачарована Десна»
  - І. Нечуй-Левицький, «Кайдашева сім'я»
  - Г. Тютюнник, «Климко», «Вогник далеко в степу»
- **Povestiri scurte**
  - В. Сухомлинський, «А серце тобі нічого не наказало?»
  - Г. Сковорода, «Сліпий та зрячий»
- **Narațiuni**

- Г.Квітка-Основ‘яненко, «Маруся»
- М. Вовчок, «Кармелюк»
- Г. Квітка-Основ’яненко, «Конотопська відьма»
- І. Франко, «Красне писання»
- М. Коцюбинський, «Intermezzo» (скорочено)

- **Poezie (lirică)**
  - А. Малишко, «Пісня про рушник»
  - Т. Г. Шевченко, «Садок вишневий коло хати»
  - І. Франко, «Чого являєшся мені?»
  - В. Сосюра, «Білі акації», «Коли потяг у даль загуркоче»
  - П. Тичина, «Ви знаєте, як липа шелестить?»
  - Л. Українка, «Сім струн»
- **Scriitori ucraineni din România**
  - М. Михайлюк, «Гвавт»
  - М. Волощук, «Наказ матері»
  - І. Ковач, «Спасибі»
  - І. Арделіян, «Рушничок що від мами»
- **Texte dramatice**
  - Г. Квітка-Основ‘яненко, «Сватання на Гончарівці»
  - Л. Українка, «Лісова пісня»

Exemple orientative de corelare texte – teme:

- **Pentru tema *Adolescența*:**
  - Т. Шевченко, «Мені тринадцятий минало»;
  - П.о Тичина, «Ви знаєте, як липа шелестить»; etc.
- **Pentru tema *Joc și joacă*:**
  - fragmente din «Місяцелік» de V. Skurativkyi;
  - tradiții și obiceiuri populare: *веснянки*, obiceiuri de Sf. Ivan Kupala, colinde, șezători (українські вечорниці), ședrivky, vertep;
  - culegeri de folclor;
  - Г. Квітка-Основ’яненко, «Сватання на Гончарівці»; etc.
- **Pentru tema *Familia*:**
  - Т. Шевченко, «Садок вишневий коло хати»;
  - А. Малишко, «Пісня про рушник»;
  - І. Нечуй-Левицький, «Кайдашева сім’я» (fragment, adaptat);
  - simboluri și obiceiuri familiale: casa tradițională ucraineană, рушникul, cuptorul, apa sfințită, figura mamei; etc.
- **Pentru tema *Școala*:**
  - І. Франко, «Красне писання»
  - Л. Українка, «Сім струн»; etc.
- **Pentru tema *Iubirea*:**
  - Т. Шевченко, «Тополя», «Причинна» (fragment, adaptat);
  - В. Сосюра, «Білі акації»
  - І. Франко, «Чого являєшся мені у сні»; etc.
- **Pentru tema *Scene din viața de ieri și de azi*:**
  - texte cu tematică istorică (Cazacii, Zaporojska Sici etc.);
  - М. Вовчок, «Кармелюк»; etc.
- **Pentru tema *Aventură, călătorie*:**
  - Г. Квітка-Основ’яненко, «Конотопська відьма»;
  - М. Коцюбинський, «Intermezzo» (fragment, adaptat); etc.
- **Pentru tema *Lumi fantastice*:**
  - Л. Українка, «Лісова пісня»; etc.

Integrarea textelor nonliterare

În completarea studiului textelor literare, se vor integra texte nonliterare, organizate în jurul următoarelor domenii tematice:

Temele propuse sunt formulate astfel încât să dezvolte competențe de înțelegere, analiză critică, exprimare argumentativă și reflecție interculturală.

- **Comunicarea și identitatea personală**

Analiza textelor nonliterare (articole, interviuri, bloguri) care evidențiază importanța limbii și comunicării în formarea personalității.

- **Mass-media și influența asupra societății**

Studierea modului în care presa, rețelele sociale și publicitatea formează opinii și comportamente.

- **Tineretul și valorile contemporane**

Interpretarea textelor argumentative, jurnalistice sau eseistice despre idealurile tinereții, educație, prietenie și responsabilitate socială.

- **Protecția mediului și responsabilitatea față de natură**

Lectura și interpretarea articolelor de opinie, textelor informative și campaniilor ecologice.

- **Drepturile omului și libertatea de exprimare**

Studierea textelor publicistice și civice care promovează toleranța, egalitatea și demnitatea umană.

II. LIMBĂ ȘI COMUNICARE

1. Producerea mesajelor orale și scrise

1.1 Exprimarea orală

- Dialogul
- tipuri: discuția argumentativă, conversația cotidiană, dialogul formal/instituțional;
- reguli ale dialogului: respectarea partenerului, ascultarea activă, alternarea replicilor, respectarea temei discuției;
- tehnici ale dialogului eficient: formularea întrebărilor, clarificarea, reformularea, rezumatul;
- adecvarea la situația de comunicare (partener, relație, context, canal);
- adecvarea la scopul comunicării (informare, negociere, persuasiune, dezbatere);
- structura dialogului: replica, perechi de replici, secvențe dialogate;
- argumentare și contraargumentare în dialog.
- Monologul
- tipuri: relatare orală, descriere, prezentare, expunere argumentativă;
- reguli ale monologului: contact vizual, claritatea ideilor, respectarea timpului, adaptarea la public;
- tehnici ale monologului eficient: organizarea logică, utilizarea exemplelor, marcatori discursivi;
- adecvarea la situația de comunicare și scop (informare, convingere, divertisment);
- structura: introducere, cuprins, încheiere.

1.2 Exprimarea scrisă

- tipuri de texte: relatarea experienței personale, descriere, caracterizare, rezumat, eseu argumentativ structurat, jurnal de lectură, fișă de lectură, povestire, scrisoare, e-mail, text informativ, text publicitar, știre, anunț, cerere, completarea formularelor;
- etapele redactării: documentarea, planul de idei, redactarea, revizuirea, forma finală;
- reguli generale: coerență și coeziune, adecvare la temă, registru adecvat, respectarea normelor ortografice, organizarea paragrafelor;
- reguli specifice în funcție de tipul de text (intenție comunicativă, structură, marcatori lingvistici).

1.3 Niveluri de constituire a mesajului

- Fonetic
- pronunțarea corectă a cuvintelor ucrainene și a neologismelor;
- accentul în limba ucraineană: rol, poziționare, particularități;
- despărțirea în silabe;
- elemente paraverbale în comunicarea orală.
- Ortografic
- folosirea corectă a majusculei;
- regulile scrierii cu apostrof, cratima, litere dublate;
- punctuația — utilizare și funcții în comunicare.
- Morfosintactic
- părțile de vorbire flexibile: substantiv (gen, număr, caz, funcții sintactice), articol, adjectiv, pronume, numeral, verb (moduri, timpuri, aspect, diateze);
- părțile de vorbire neflexibile: adverb, prepoziție, conjuncție, particulă, interjecție;
- acordul gramatical în propoziție;
- construcții corecte și evitarea calcurilor lingvistice;

– sintaxa propoziției și a frazei (părți principale și secundare ale propoziției; clasificarea propozițiilor după structură, scop, modalitate; coordonarea și subordonarea în frază; marcatori ai relațiilor sintactice; punctuația în structuri sintactice complexe).

● Lexico-semantic
– sensul cuvintelor, câmpuri semantice;
– sinonime, antonime, omonime, polisemia;
– neologisme, arhaisme, regionalisme;
– îmbogățirea vocabularului: derivare, compunere, împrumuturi;
– utilizarea adecvată a cuvintelor în contexte comunicative;
– evitarea pleonasmelor și confuziilor paronimice.

● Stilistico-textual
– registre stilistice: standard, colocvial, artistic, administrativ, științific, jurnalistic;
– coerență și coeziune în discurs;
– adecvarea stilului la situația de comunicare;
– figuri de stil și rolul lor în exprimare;

2. Receptarea mesajelor orale și scrise

● **Receptarea diverselor tipuri de mesaje**
– schema comunicării (emitent, destinatar, mesaj, cod, canal, context, feedback;)
– funcțiile limbajului;
– receptarea mesajelor din mass-media — factori favorizanți și perturbatori;
– strategii de ascultare activă și lectură eficientă.

● **Niveluri ale receptării**
– fonetic, ortografic, morfo-sintactic, lexical, stilistic;
– identificarea ideilor principale și secundare;
– relația între intenția autorului și mijloacele de exprimare;
– diferențierea mesajelor ficționale și nonficționale;
– interpretarea elementelor nonverbale și paraverbale;

SUGESTII METODOLOGICE

Procesul de predare–învățare–evaluare pentru disciplina Limba și literatura maternă ucraineană, clasa a IX-a, se bazează pe dezvoltarea competențelor generale și specifice, cu accent pe utilizarea funcțională a limbii materne, pe formarea gândirii critice și pe valorizarea identității culturale ucrainene în context multicultural.

1. Principii generale de organizare a demersului didactic

Se recomandă ca activitatea didactică să aibă la bază următoarele principii:

● abordare comunicativ-funcțională a limbii: situații reale sau verosimile de comunicare, în care elevii folosesc limba maternă ucraineană pentru a înțelege, a exprima, a negocia și a crea sens;
● integrarea limbă–literatură–cultură, prin selectarea de texte (literare și nonliterare) care permit dezvoltarea simultană a competențelor de receptare, producere și reflexie asupra valorilor culturale;
● centrul pus pe elev: elevii sunt puși în situații de explorare, discuție, realizare de produse, negociere de sens, nu doar de reproducere de informații;
● progresie și diferențiere: activitățile se planifică în trepte (de la sarcini de identificare/descriere la interpretare și argumentare), ținând cont de ritmul de învățare și de nivelul de competență al elevilor;
● contextualizare culturală și interculturală: textele și sarcinile de lucru pornesc de la experiența comunității ucrainene din România, plasând-o în dialog cu spațiul românesc și european.

Trunchiul comun vizează nivelul funcțional, accesibil tuturor elevilor, în timp ce curriculumul de specialitate permite aprofundarea aspectelor lingvistice și literare, adecvate profilului filologic.

2. Strategii de abordare a domeniilor de conținut

a) Comunicare orală

- Se recomandă organizarea unor situații autentice de comunicare (conversații tematice, interviuri, dezbateri simple, prezentări scurte) care să valorifice temele de interes pentru adolescenți: școală, familie, prietenie, identitate, comunitate.
- Pentru dezvoltarea ascultării active și a exprimării orale, profesorul va alterna:
  - activități frontale (discuții dirijate, brainstorming),
  - activități în perechi și în grup (jocuri de rol, micro-dezbateri, simulări de interviuri).
- Se sugerează utilizarea constantă a resurselor audio/video (fragmente de emisiuni, podcasturi, poezie recitată, cântece), cu sarcini clare: notarea ideilor esențiale, identificarea tonului, a registrelor, a elementelor nonverbale.

b) Scriere și redactare

- Scrierea se abordează ca proces, nu doar ca produs final: planificare – redactare – revizuire – prezentare.
- Profesorul va utiliza texte model (scrisori, mesaje, articole, compuneri narative/descriptive, texte argumentative simple) pentru a evidenția:
  - structura (introducere–cuprins–încheiere),
  - coeziunea (conectori, reluări),
  - adecvarea vocabularului la situația de comunicare.
- Se recomandă combinarea sarcinilor de scriere funcțională (cerere, e-mail, anunț, mesaj digital) cu sarcini de scriere creativă (jurnal, monolog interior, minieseu reflexiv, rescriere de final, schimbare de perspectivă).
- Revizuirea textului se poate realiza prin:
  - autoevaluare ghidată (liste de verificare simple),
  - evaluare între colegi, pe criterii clare (claritate, coerență, corectitudine).

c) Lectură și interpretarea textului

- Se recomandă folosirea unor strategii variate de lectură (globală, selectivă, detaliată), pe texte literare și nonliterare, cu sarcini adaptate competențelor specifice:
  - identificarea ideilor principale și secundare;
  - completarea de tabele, hărți conceptuale, diagrame Venn;
  - formularea opiniilor personale, sprijinite pe exemple din text.
- Analiza textelor literare propuse (Shevchenko, Dovjenko, Nechui-Levyțki, Franko, Lesia Ukrainka, scriitori ucraineni din România) va pune accent pe:
  - teme și motive apropiate de experiența elevilor (adolescență, familie, natură, identitate, destin);
  - structuri narative simple (personaje, conflict, punct de vedere, spațiu, timp);
  - valori morale și culturale, discutate în raport cu realitatea actuală.
- Se recomandă activități care să transforme elevul din receptor pasiv în cititor activ:
  - întrebări deschise;
  - fișe de lectură;
  - discuții în cerc;
  - adaptări dramatizate;
  - minipostere/infografice cu ideile principale.

d) Elemente de construcție a comunicării

- Conținuturile de gramatică, lexic și ortografie se recomandă a fi integrate contextual, pornind de la textele citite sau produse de elevi, nu ca liste de reguli izolate.
- Se vor utiliza:
  - exerciții de observare și descoperire a regulilor (inductiv),
  - sarcini de corectare ghidată a unor texte cu greșeli frecvente,
  - activități de transformare a enunțurilor (schimbarea timpului, persoanei, registrului, structurii frazei).
- Mijloacele stilistice se abordează la nivel funcțional (Ce efect produce metafora? Cum schimbă tonul o anumită comparație?), fără teoretizare excesivă.

e) Elemente de interculturalitate

- Textele selectate vor urmări reflectarea identității culturale ucrainene (familie, tradiții, simboluri, spații culturale, scriitori ucraineni din România) și plasarea acesteia în dialog cu alte culturi.
- Se recomandă:
  - activități comparative (text ucrainean ↔ text românesc/european pe aceeași temă);
  - proiecte culturale simple (expoziții de simboluri, prezentări despre sărbători, rubrici digitale dedicate comunității);
  - discuții ghidate privind stereotipurile și modul în care acestea pot fi deconstruite critic, cu ajutorul textelor și al resurselor media.

3. Rolul atelierelor de creație și al întâlnirilor cu scriitori

Componenta de ateliere de creație va fi gândită ca spațiu de sinteză și aplicare a competențelor dobândite:

- realizarea anuală a cel puțin două proiecte (individuale sau de grup), care să integreze:
  - lectură și interpretare de texte,
  - scriere creativă,
  - prezentare orală,
  - elemente de documentare culturală.
- Întâlnirile cu poeți, prozatori, jurnaliști, traducători sau alți oameni de cultură ucraineni vor fi pregătite prin:
  - documentare prealabilă (fișe de autor, interviuri, fragmente de operă),
  - formularea de întrebări de către elevi,
  - realizarea ulterioară de produse (eseuri reflexive, cronici, interviuri scrise, înregistrări audio/video).

Aceste activități au rolul de a transforma elevii din consumatori de text în creatori și mediatori de cultură, evidențiind potențialul profesional al limbii materne (scriitor, traducător, jurnalist, editor, profesor, mediator cultural).

4. Utilizarea resurselor digitale și media

Pentru dezvoltarea competențelor digitale și media, se recomandă:

- integrarea resurselor digitale (platforme educaționale, biblioteci online, arhive media) în sarcinile de lectură, documentare și scriere;
- utilizarea de instrumente digitale simple pentru:
  - realizarea de prezentări (slideshow-uri, afișe digitale),
  - podcasturi scurte,
  - postări și comentarii în medii controlate (blog de clasă, padlet, revistă digitală a clasei/școlii);
- abordarea critică a mesajelor media:
  - identificarea intenției emițătorului;
  - analiza credibilității surselor;
  - recunoașterea prejudecăților, a distorsiunilor și a stereotipurilor culturale.

5. Diferentiere și sprijin pentru învățare

Având în vedere heterogenitatea clasei, se recomandă:

- varietate de sarcini (de dificultate crescătoare), astfel încât elevii cu ritm diferit de învățare să poată reuși și progresa;
- utilizarea unor suporturi vizuale și grafice (scheme, hărți de idei, tabele comparative) pentru elevii care au nevoie de sprijin suplimentar;
- încurajarea elevilor cu performanțe ridicate să participe la:
  - activități extinse (lecturi suplimentare, proiecte culturale),
  - concursuri, cercuri de lectură, reviste școlare.

6. Evaluare

Evaluarea se va realiza în mod continuu și echilibrat, prin:

- evaluare formativă:
  - întrebări și discuții în timpul activităților,
  - fișe de lucru,
  - autoevaluare și evaluare între colegi;
- evaluare sumativă:
  - lucrări scrise (texte funcționale, compuneri, interpretări de text, eseuri scurte),
  - probe orale (lectură expresivă, prezentare, argumentare),
  - produse realizate în cadrul atelierelor de creație și al proiectelor culturale.

Se recomandă utilizarea unor criterii clare și comunicate elevilor (rubrici, grile) care să ia în considerare:

- corectitudinea lingvistică;
- coerența și adecvarea mesajului;
- capacitatea de argumentare;
- creativitatea și implicarea în activitățile de învățare.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

1. Авраменко, Олександр, *Українська мова - Теорія в таблицях для НМТ, ЗНО*, Editura «Грамота», Kiev, 2023.
2. Авраменко, Олександр, Блажко, Марія, *Українська мова та література*, Editura «Грамота», Київ, 2022.
3. Бондаренко, Л. М., *Уроки української мови: нові технології в навчанні*. Editura Освіта 2017
4. Витвицька, Світлана, *Українська література – комплексна підготовка до ЗНО*, Editura Підручники і посібники, Тернопіль, 2022.
5. Глазова О.П., Дика Н.М., *Українська мова - підготовка до ЗНО,* Видавничий дім Освіта, 2019.
6. Гончаренко, С., *Сучасні методи навчання української мови у школі*. Editura Молодь, 2019.
7. Заболотний Олександр, Заболотний Віктор, *Правильне мовлення*, Editura Літера, Київ, 2020.
8. Золочевська, Н.В., *Українська література – зошит інтенсив*, Editura Аксіома, Кам'янець-Подільський, 2020.
9. Кідещук, Іван, *Українська мова – посібник для IX-~~ого~~ класу*, Editura RCR Editorial, București, 2013.
10. Коваль, Анна, Суржук, Тетяна, *Методика викладання української мови. Навчальний посібник*, Editura Навчальна книга - Богдан, 2010.
11. Коваль Г.П., Деркач Н.І, Наумчук М.М., *Методика викладання української мови*, Видавництво Астон, Тернопіль, 2011.
12. Кочергіна, Н. Г., *Методика навчання української мови*. Editura Знання, 2015.
13. Морар, О., *Стандарти освіти в Україні: особливості викладання української мови*. Editura Освіта, 2020.
14. Орищин, Раїса, Залюбовська, Людмила, *Українська література, 9 клас*, Editura «Підручники і посібники», Тернопіль, 2021.
15. Олексієнко, Л.П., *Українська література –підготовка до ЗНО*, Editura Освіта, Kiev, 2022.
16. Починок, Юлія, *Методика викладання української літератури у світовому контексті. 5-11 класи*, Editura Навчальна книга - Богдан, 2020.
17. Пультер, Станіслав, Лісовський, Антон, *Методика викладання української літератури*, Editura Підручники і посібники, Тернопіль, 2011.
18. Радченко, О.І., Орлова, О.М., Орлова, *Українська література – ДПА+ЗНО*, Editura Літера, Kiev, 2020.
19. Сокол, Т. В., *Педагогічні аспекти викладання української мови*. Editura Педагогіка, 2016.
20. Шевченко, О. В., *Культура мовлення і стилістика української мови*. Editura Наукова думка, 2018.

Resurse online

1. **Dovidka – dicționar și resurse lingvistice ucrainești**, disponibil la: *https://dovidka.biz.ua* (accesat la 20.01.2026).
2. **ZNO – material educațional**, pagina resursă *https://zno.if.ua/?p=6481* (accesat la 20.01.2026).
3. **UKRLib – Bibliotecă digitală de literatură ucraineană**, disponibil la: *https://www.ukrlib.com.ua* (accesat la 20.01.2026).
4. **UKRTVORY – Creații literare ucrainene**, disponibil la: *https://www.ukrtvory.com.ua* (accesat la 20.01.2026).
5. **Naurok – Resurse educaționale pentru învățământ**, disponibil la: *https://naurok.com.ua* (accesat la 20.01.2026).
6. **Vseosvita – Portal educațional**, disponibil la: *https://vseosvita.ua* (accesat la 20.01.2026).
7. **LMS e-school – Platformă de învățare digitală**, disponibil la: *https://lms.e-school.net.ua* (accesat la 20.01.2026).
8. **SchoolLife – Resurse educaționale și școlare**, disponibil la: *https://www.schoollife.org.ua* (accesat la 20.01.2026).
9. **FilologUkrayne – Resurse filologice și lingvistice ucrainene**, disponibil la: *https://filologukraine.ucoz.ua* (accesat la 20.01.2026).

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Grad didactic/ Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
CRAINICIUC ANTONETA CORNELIA	Prof., grad didactic I	Colegiul Tehnic „Lațcu Vodă” Siret, Suceava
COVACI ANA-MARIA	Prof., grad didactic I	Inspectoratul Școlar Județean Maramureș
MANZUR VIOLETA	Prof., grad didactic I	Liceul Teoretic „Iulia Hașdeu” Lugoj, Timiș
KRAUCSUK MIHAELA	Prof., grad didactic I	Liceul Pedagogic „Taras Șevcenko” – Sighetu Marmației, Maramureș
SAUCIUC ILIE	Prof., grad didactic I	Inspectoratul Școlar Județean Suceava
MARTINEAC DELIA MIHAELA	Prof., grad didactic I	Colegiul Național „Mihai Eminescu” Suceava
SZABO-CONDREI MARIA	Prof., grad didactic I	Inspectoratul Școlar Județean Timiș
ȘTIUBIANU ANCA MARIANA	Prof., grad didactic I	Școala Gimnazială Bălcăuți, Suceava
BOBIC LIVIA	Prof., grad didactic I	Școala Gimnazială Sacu, Caraș-Severin
BOBIC MIHAI	Prof., grad didactic I	Liceul Tehnologic „Decebal” Caraș-Severin

ȘTEFAN MARIA	Prof., grad didactic I	Școala Gimnazială Remeți, Maramureș

COORDONATORI/RESPONSABILI/CONSULTANȚI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	**Funcție/Titlu științific**	**Instituție de apartenență**
BILICI MARIANA	Consilier, prof.	Ministerul Educației și Cercetării
NISTOR CONSTANTIN-CIPRIAN	Consilier, prof. Dr.	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare
BIVOLARU ALIONA	Conf. Univ. Dr.	Universitatea din București

Anexa nr. 13

Programa școlară
pentru disciplina

LIMBA ȘI LITERATURA UCRAINEANĂ MATERNĂ

clasa a IX-a

Trunchi comun (TC)

pentru școlile, clasele sau grupele cu elevi aparținând minorității naționale ucrainene care studiază în limba română

pentru toate filierele, profilurile și specializările

– 2026 –

Anexa nr. 13
Programa școlară pentru disciplina *Limba și literatura ucraineană maternă*, clasa a IX-a, trunchi comun (TC)

- *Pentru școlile, clasele sau grupele cu elevi aparținând minorității naționale ucrainene care studiază în limba română*
- *Pentru toate filierele, profilurile și specializările*

NOTĂ DE PREZENTARE

Programa școlară pentru disciplina Limba și literatura ucraineană maternă, destinată elevilor școlarizați în unități/clase cu predare în limba română, este elaborată în conformitate cu prevederile Legii învățământului preuniversitar nr. 198/2023, precum și cu planurile-cadru aprobate prin O.M.E.C. nr. 6.932/2025. Studiul disciplinei se realizează conform alocării orare prevăzute de planul-cadru aplicabil filierei/profilului/specializării, disciplina având același număr de ore ca Limba și literatura română, în trunchiul comun și, după caz, în curriculumul de specialitate.

Studiul disciplinei Limba și literatura ucraineană maternă în școlile și clasele cu predare în limba română are ca *scop principal* formarea și dezvoltarea competenței de comunicare în limba maternă, consolidarea identității lingvistice și culturale a elevilor aparținând comunității ucrainene, precum și promovarea dialogului intercultural și a respectului pentru diversitatea etnică și lingvistică din România.

Un obiectiv esențial al predării limbii și culturii ucrainene, conform prezentei programă, îl reprezintă revitalizarea și valorificarea limbii materne, formarea unor tineri care doresc să comunice în limba ucraineană și o pot utiliza eficient în contexte variate de comunicare. În consecință, programa promovează o abordare funcțional-comunicativă a limbii, înlocuind accentul exclusiv pe structurile lingvistice cu dezvoltarea competenței de comunicare ca obiectiv central al învățării.

Învățarea bazată pe comunicare presupune dezvoltarea simultană a abilităților productive (vorbire, scriere) și receptive (ascultare, citire), având la bază utilizarea limbii materne ca mijloc de comunicare autentică. În cadrul procesului didactic se urmărește crearea unor situații reale de comunicare, în care elevii să-și exerseze capacitatea de exprimare, înțelegere și reacție spontană, adaptată la context.

Demersul didactic se bazează pe abordarea contrastivă, pornind de la cunoașterea limbii române, fapt ce facilitează învățarea și conștientizarea diferențelor și asemănărilor între cele două sisteme lingvistice. Programa prevede familiarizarea treptată a elevilor cu o varietate de situații de comunicare orală și scrisă, prin lectura și interpretarea de texte literare și nonliterare, în vederea dezvoltării competențelor de comunicare și a sensibilității culturale.

În consecință, *principiile care fundamentează această programă* sunt:
- dezvoltarea capacității de a utiliza limba ucraineană în contexte autentice de comunicare;
- aplicarea unei abordări funcționale și comunicative a limbii;
- formarea unei exprimări orale și scrise clare, corecte și expresive;
- selecția unor conținuturi adaptate vârstei și intereselor elevilor.

Recomandări pentru aplicarea curriculumului și evaluarea elevilor. Nivelul de cunoaștere a limbii ucrainene este stabilit prin *evaluări inițiale*, în baza cărora pot fi organizate grupe sau clase omogene din punct de vedere lingvistic. În situațiile în care organizarea pe niveluri nu este posibilă, se recomandă aplicarea metodelor de învățare diferențiată, care să permită valorificarea potențialului fiecărui elev. Planificarea individuală (planificarea calendaristică, proiectarea unităților de învățare, elaborarea instrumentelor de evaluare continuă și sumativă) trebuie să respecte cerințele curriculare privind competențele vizate și conținuturile aferente. Ordinea parcurgerii competențelor și conținuturilor poate fi adaptată de profesor, cu condiția ca până la finalul nivelului să fie atinse toate cerințele curriculare.

Pentru eficientizarea procesului de predare-învățare, profesorii vor ține cont de următoarele recomandări:
- utilizarea metodelor interactive și centrate pe elev, care stimulează implicarea activă și comunicarea autentică;
- selectarea temelor pentru acasă astfel încât timpul necesar rezolvării lor să fie proporțional cu activitățile similare din clasă;
- elaborarea instrumentelor de evaluare în concordanță strictă cu obiectivele și conținuturile programei.

Structura programei de Limba și literatura ucraineană maternă (clasa a IX-a) pentru elevii care frecventează clasele cu predare în limba română:

1. *Notă de prezentare.*
2. *Competențe generale.*
3. *Competențe specifice.*
4. *Domenii de conținut și conținuturi ale învățării.*
5. *Sugestii metodologice.*
6. *Referințe bibliografice.*

Prin conținuturile și orientările metodologice propuse, programa sprijină formarea unui parcurs educațional coerent și flexibil, care valorifică limba maternă ca resursă identitară, culturală și educațională, contribuind la dezvoltarea personală a elevilor și la integrarea lor activă într-un context educațional și social plurilingv și intercultural.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Receptarea mesajului oral și scris în diferite situații de comunicare.**
CG2	**Utilizarea corectă și conștientă a limbii materne în contexte funcționale și culturale.**
CG3	**Interacțiunea orală și scrisă în contexte cotidiene, școlare și culturale.**
CG4	**Aplicarea corectă și funcțională a regulilor limbii, folosind un vocabular adecvat și structuri variate.**

Clasa A IX-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 – Receptarea mesajului oral și scris în diferite situații de comunicare.

Clasa a IX-a

CS 1.1. Identificarea ideilor, structurii și mijloacelor lingvistico-stilistice ale textelor, pentru a sprijini propria scriere.

Trunchiul comun (TC)

- *recunoașterea scopului comunicării, a tipului de text și a intenției emițătorului;*
- *identificarea structurilor comune și a diferențelor dintre două texte (informativ, narativ, argumentativ) și a cadrului comunicativ;*
- *formularea ideilor principale și diferențierea detaliilor;*
- *stabilirea legăturilor logice (succesiune, cauză–efect, opoziție);*
- *exprimarea unei concluzii sintetice asupra mesajului receptat.*

Activități de aprofundare

- *participarea la exerciții de ascultare reflexivă („ce ai înțeles?”, „ce emoții transmite?”);*
- *analizarea situațiilor de comunicare în care ascultarea activă contribuie la cooperare și înțelegere.*

CS 1.2. Selectarea informațiilor relevante și structurarea lor în funcție de scopul comunicării.

Trunchiul comun (TC)

- *extragerea informațiilor semnificative pentru rezumat, fișă sau prezentare;*
- *organizarea informațiilor în tabele, diagrame și hărți conceptuale;*
- *selectarea citatelor și argumentelor utile din surse diferite (text, imagine, audio-video);*
- *compararea informațiilor din mai multe surse și structurarea lor într-un plan logic.*

Activități de aprofundare

- *ordonarea fragmentelor dezorganizate ale unui text pentru refacerea logicii narative;*
- *evaluarea coerenței unui text propriu sau al colegilor, pe baza criteriilor convenite în grup.*

CS 1.3. Recunoașterea elementelor de coeziune, a intenției comunicative și a atitudinii autorului.

Trunchiul comun (TC)

- *identificarea conectorilor, pronumelor anaforice, repetițiilor, sinonimelor și marcatorilor temporali;*
- *analiza tonului și a atitudinii autorului;*
- *observarea mijloacelor lingvistice care susțin intenția de comunicare (informare, convingere, critică, ironie);*
- *compararea modului în care autori diferiți exprimă idei sau emoții similare;*
- *redactarea unei scurte analize privind relația dintre limbaj și efectul asupra receptorului.*

Activități de aprofundare

- *analizarea felului în care descrierea contribuie la construirea atmosferei în text;*
- *explicarea rolului dialogului în dinamizarea acțiunii.*

CS 1.4. Înțelegerea mesajelor media (audio, video, digitale) pentru a înțelege scopul, tonul și impactul acestora.

Trunchiul comun (TC)

- *identificarea scopului și tipului de mesaj (informativ, persuasiv, educativ, publicitar);*
- *observarea mijloacelor vizuale și sonore care susțin sensul;*
- *evaluarea credibilității sursei și a intenției emițătorului;*
- *compararea unui text scris cu versiunea sa multimedia;*
- *exprimarea opiniei personale privind impactul emoțional și social al mesajului.*

Activități de aprofundare

- *analizarea exemplelor de greșeli pragmatice și propunerea modalităților de corectare.*

CG 2 – Utilizarea corectă și conștientă a limbii materne în contexte funcționale și culturale.

Clasa a IX-a

CS 2.1. Formularea de enunțuri clare și corecte, adaptate contextului și interlocutorului.

Trunchiul comun (TC)

- *identificarea și aplicarea corectă a structurilor gramaticale și a vocabularului adecvat contextului;*
- *formularea de mesaje clare și coerente, cu respectarea convențiilor de politețe și adaptarea la interlocutor;*
- *utilizarea unui limbaj adecvat în funcție de vârstă, statut, rol și situație;*
- *exprimarea emoțiilor și opiniilor prin mijloace lingvistice și nonverbale adecvate contextului social și cultural;*
- *reformularea ideilor pentru asigurarea înțelegerii corecte a mesajului transmis.*

Activități de aprofundare

- *identificarea formulelor de adresare și politețe din texte orale autentice (interviuri, reportaje, emisiuni);*
- *elaborarea unor dialoguri scurte care respectă regulile de etichetă lingvistică ucraineană;*

Clasa a IX-a

- *participarea la jocuri de rol („la bibliotecă”, „la primărie”, „în excursie”) pentru exersarea limbajului adecvat contextului;*
- *exersarea exprimării emoțiilor și atitudinilor prin ton și vocabular adecvat (exerciții de dicție, intonație).*

CS 2.2. Redactarea de texte funcționale, descriptive, narative, argumentative și reflexive.

Trunchiul comun (TC)

- *aplicarea etapelor procesului de scriere (planificare, redactare, revizuire);*
- *redactarea textelor uzuale (scrisoare, mesaj, anunț, articol, postare informativă);*
- *elaborarea de compuneri narative și descriptive cu structură clară și logică;*
- *scrierea de texte argumentative simple, cu idei susținute prin exemple și justificări;*
- *valorificarea experienței personale și a lecturilor în redactarea textelor reflexive.*

Activități de aprofundare

- *crearea de texte proprii scurte, cu structură clară și adaptată scopului comunicării;*
- *participarea la activități de revizuire colegială, pentru îmbunătățirea textelor prin feedback din partea colegilor;*
- *completarea exercițiilor de punctuație contextualizate, pentru exersarea regulilor în situații reale de comunicare.*

CS 2.3. Exprimarea creativă și expresivă în texte narative și reflexive.

Trunchiul comun (TC)

- *identificarea și folosirea figurilor de stil potrivite scopului comunicării;*
- *adaptarea tonului, ritmului și vocabularului la publicul și mesajul vizat;*
- *exprimarea originală a trăirilor și atitudinilor prin combinații narative și descriptive;*
- *utilizarea expresivă a limbii în contexte creative (poezie, jurnal, monolog interior, text liber).*

Activități de aprofundare

- *crearea unor texte imaginative scurte (poeme, monologuri, scrisori creative) care valorifică expresivitatea limbajului;*
- *experimentarea tonurilor diferite în redactare (informativ, descriptiv, afectiv, ironic) pentru a evidenția varietatea expresivă;*
- *analiza unor fragmente literare ca model de expresivitate și transferul trăsăturilor identificate în redactările proprii.*

CS 2.4. Utilizarea resurselor diverse (dicționare, surse online, materiale media) pentru îmbogățirea și perfecționarea propriilor texte.

Trunchiul comun (TC)

- *identificarea și selectarea surselor variate de informații (dicționare, platforme online, materiale media) adecvate scopului comunicativ;*
- *aplicarea informațiilor preluate din surse diferite pentru îmbogățirea și clarificarea textelor proprii;*
- *redarea și parafrazarea conținuturilor preluate, cu menționarea sursei;*
- *elaborarea unui text informativ scurt, bazat pe informații din surse media, cu respectarea normelor lingvistice și a coerenței mesajului.*

Activități de aprofundare

- *selectarea informațiilor din două surse diferite (dicționar + articol scurt) pentru completarea și clarificarea unui paragraf propriu;*
- *parafrazarea unui fragment informativ preluat dintr-o sursă media, cu menționarea sursei.*

CG 3 – Interacțiunea orală și scrisă în contexte cotidiene, școlare și culturale.

Clasa a IX-a

CS 3.1. Participarea activă la conversații, dezbateri, interviuri și proiecte colaborative.

Trunchiul comun (TC)

- *recunoașterea regulilor de bază ale conversației și a formulelor de adresare adecvate în diverse contexte;*
- *explicarea rolului regulilor conversației și al formulelor de adresare în eficiența dialogului;*
- *implicarea activă în dialoguri tematice, cu respectarea normelor conversației și a adresării adecvate contextului;*
- *ascultarea activă și formularea punctelor de vedere în cadrul dialogului, cu identificarea relațiilor dintre idei și argumente;*
- *colaborarea eficientă în realizarea unor sarcini comune (proiecte, prezentări, interviuri) și formularea de concluzii colective sau decizii;*
- *evaluarea procesului de colaborare și a modului în care au fost respectate regulile de comunicare.*

Clasa a IX-a
Activități de aprofundare
– *participarea la o discuție ghidată despre un text literar sau nonliterar, cu formularea clară a propriilor opinii și respectarea regulilor conversației (adresare, ton, rândul la cuvânt);*
– *realizarea în grup a unui scurt dialog sau scenetă, în care elevii aplică formule de adresare adecvate și colaborează pentru transmiterea unui mesaj coerent.*
CS 3.2. Ascultarea activă și formularea de răspunsuri, întrebări, clarificări și reformulări.
Trunchiul comun (TC)
– *identificarea întrebărilor necesare pentru clarificarea unui mesaj și a expresiilor de gestionare a conversației (introducere, reluare, încheiere);*
– *explicarea rolului întrebărilor pentru clarificare și al reformulării în îmbunătățirea comunicării;*
– *utilizarea întrebărilor de clarificare și a reformulării ideilor interlocutorului pentru menținerea unui dialog fluent;*
– *oferirea de feedback constructiv, cu aprecierea modului în care răspunsurile contribuie la o comunicare cooperantă;*
– *formularea de răspunsuri argumentate, în ton cooperant, cu utilizarea strategiilor de gestionare a conversației (introducere, reluare, încheiere);*
– *evaluarea procesului de comunicare, cu identificarea punctelor forte și a aspectelor de îmbunătățit în gestionarea conversației și a feedback-ului.*
Activități de aprofundare
– *înregistrarea unei conversații și analizarea modului propriu de exprimare și ascultare;*
– *primirea feedback-ului constructiv de la colegi și profesor asupra unei intervenții orale;*
– *reflecția în jurnalul lingvistic personal asupra progreselor în ascultare și vorbire.*
CS 3.3. Formularea punctelor de vedere, a acordului sau dezacordului, în mod argumentat și adaptat situației de comunicare.
Trunchiul comun (TC)
– *identificarea formulărilor și structurilor pentru exprimarea opiniilor, acordului și dezacordului, precum și a conectorilor logici și a tranzițiilor;*
– *explicarea rolului argumentelor și contraargumentelor echilibrate în construcția unui discurs coerent și logic;*
– *utilizarea unui ton respectuos și constructiv în formularea opiniilor și argumentelor, susținute prin exemple relevante;*
– *analiza argumentelor și contraargumentelor, cu evidențierea relațiilor logice dintre ele;*
– *formularea și susținerea unui punct de vedere sau a unei concluzii, cu utilizarea de exemple clare și conectori logici;*
Activități de aprofundare
– *analizarea modalităților de exprimare a acordului și dezacordului în conversațiile autentice;*
– *propunerea regulilor pentru o comunicare eficientă și respectuoasă în clasă și în comunitate;*
– *reacționarea constructivă la situațiile de discriminare sau prejudecată în mediul școlar.*
CS 3.4. Adaptarea limbajului la diferite registre (formal, colocvial, academic, media).
Trunchiul comun (TC)
– *alegerea limbajului adecvat scopului comunicativ și interlocutorului, pentru transmiterea clară și coerentă a mesajului;*
– *identificarea și diferențierea stilurilor de comunicare (formal, colocvial, academic) în funcție de context;*
– *ajustarea limbajului și a tonului la mediul educațional, profesional sau digital;*
– *aplicarea regulilor de etichetă și de comunicare responsabilă în mediul online;*
– *integrarea elementelor culturale și interculturale în exprimarea orală și scrisă.*
Activități de aprofundare
– *adaptarea unui text scris (anunț, invitație, mesaj) pentru prezentare orală, în funcție de publicul țintă;*
– *realizarea prezentărilor orale cu sprijin vizual (diapozitive, fișe, imagini) pentru susținerea ideilor proprii.*

CG 4 – Aplicarea corectă și funcțională a regulilor limbii, folosind un vocabular adecvat și structuri variate.

Clasa a IX-a
CS 4.1. Aplicarea corectă a normelor gramaticale, ortografice și de punctuație în contexte orale și scrise.
Trunchiul comun (TC)
– *aplicarea corectă a regulilor de ortografie și punctuație în toate textele;*
– *utilizarea corectă a structurilor gramaticale, incluzând acordurile și timpurile verbale;*

Clasa a IX-a
– *respectarea regulilor de scriere privind formatarea și punctuația;* – *identificarea și corectarea greșelilor frecvente de scriere;* – *explicarea normelor gramaticale și de punctuație prin exemple clare.* ***Activități de aprofundare*** – *elaborarea fișelor de recapitulare a regulilor ortografice și de punctuație;* – *exersarea aplicării regulilor ortografice prin dictări tematice sau exerciții interactive digitale.*
CS 4.2. Identificarea și explicarea structurilor lingvistice și a valorii expresive a acestora.
Trunchiul comun (TC) – *identificarea categoriilor gramaticale și a structurii sintactice a propozițiilor;* – *explicarea modului în care elementele gramaticale contribuie la claritatea și semnificația propoziției;* – *analizarea efectului stilistic al diferitelor structuri gramaticale în texte;* – *identificarea variațiilor de vocabular și a modului în care acestea susțin intenția comunicativă;* – *corelarea structurii gramaticale și lexicale cu mesajul și efectul estetic al textului.* ***Activități de aprofundare*** – *interpretarea valorii expresive a formelor verbale în textele poetice sau narative și a adjectivelor în textele descriptive.*
CS 4.3. Utilizarea conștientă, corectă și expresivă a resurselor lingvistice în producerea și revizuirea mesajelor orale și scrise.
Trunchiul comun (TC) – *selectarea cuvintelor și a structurilor care asigură un mesaj clar, coerent și cu impact;* – *utilizarea expresiilor idiomatice, a sinonimelor și a neologismelor într-un mod adecvat;* – *respectarea normelor gramaticale și stilistice pentru menținerea preciziei și corectitudinii textelor orale și scrise;* – *corectarea și îmbunătățirea textelor pe baza feedback-ului primit;* – *evaluarea progresului în abilitățile lingvistice și stilistice, cu identificarea punctelor forte și a aspectelor ce necesită îmbunătățiri.* ***Activități de aprofundare*** – *participarea la jocuri lingvistice de tip „dicționar viu” sau „laborator de expresivitate”, pentru explorarea creativă a vocabularului;* – *identificarea cuvintelor noi în texte literare și nonliterare și explicarea sensului lor pe baza contextului;* – *transformarea propozițiilor prin înlocuirea unor cuvinte obișnuite cu termeni expresivi, pentru a îmbogăți stilul personal.*
CS 4.4. Interpretarea și valorificarea elementelor culturale și interculturale în contexte literare, sociale și creative.
Trunchiul comun (TC) – *recunoașterea și analizarea valorilor reflectate în texte literare și nonliterare, legate de aspecte culturale, morale și sociale;* – *compararea tematicii și motivelor culturale din literatura ucraineană cu cele din literatura română sau europeană;* – *crearea de texte și proiecte care reflectă și promovează identitatea culturală și diversitatea;* – *folosirea limbajului și a formelor de expresie culturală pentru a manifesta respectul față de alte culturi și pentru a susține cooperarea interculturală* ***Activități de aprofundare*** – *analizarea semnificației simbolurilor și motivelor tradiționale din folclorul ucrainean (de ex. рушник, калина, хата).* – *realizarea unei prezentări multimedia despre o personalitate sau un simbol cultural ucrainean (scriitor, pictor, sărbătoare).* – *compararea unui cântec sau colind ucrainean cu unul românesc, identificând teme comune și diferențele culturale.* – *redactarea unui text reflexiv scurt despre rolul limbii materne în identitatea personală.* – *participarea la o activitate interculturală simplă (ex.: afiș tematic, poster, mini-expoziție) care promovează toleranța și respectul.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Clasa a IX-a

Domenii de conținut	Conținuturi trunchi comun	Conținuturi curriculum de aprofundare
Comunicare orală	· Fundamentele comunicării orale: emițător – mesaj – receptor – cod – canal – context; tipuri de comunicare (formală / informală; verbală / nonverbală / paraverbală); funcțiile comunicării în interacțiunea cotidiană. · Exprimarea opiniilor și atitudinilor: formule de opinie, acord / dezacord; justificare simplă a punctului de vedere; exprimarea emoțiilor prin mijloace verbale și nonverbale. · Participarea la conversații și discuții: inițierea, menținerea și încheierea dialogului; conversații tematice despre școală, familie, tradiții, comunitate; mini-dezbateri și discuții ghidate; întrebări pentru clarificare și reformulare. · Registre, adecvare și etichetă conversațională: limbaj adecvat interlocutorului și situației; reguli de politețe (salut, adresare, mulțumire, scuză, felicitare); adecvarea limbajului la context școlar, familial, digital. · Mesaje orale – tipuri și funcții: relatare și descriere orală; argumentare simplă; prezentări scurte cu tematică culturală ucraineană. · Texte-suport și interacțiuni: dialoguri autentice, interviuri scurte, fragmente audio/video (povești, cântece, tradiții, reportaje); conversație cotidiană, discuție ghidată, mini-dezbatere, prezentare orală, activități de colaborare. *Observații: Activitățile vizează dezvoltarea comunicării în situații reale, folosind noțiuni de bază privind intenția, tonul și structura mesajului. Interacțiunile se construiesc gradual (dialog – conversație ghidată – mini-dezbateri), cu integrarea contextelor digitale. Nu se urmăresc modele retorice complexe.*	· Strategii de ascultare activă: contact vizual, gesturi de atenție, reformulare, clarificare. · Identificarea ideilor principale și secundare din enunțuri și discursuri orale. · Reacții adecvate la mesajul interlocutorului: acord, dezacord, completare, solicitare de explicații. · Semnale paraverbale: ton, intonație, ritm, volum, pauze. · Roluri de comunicare: emițător, receptor, mediator. · Tipuri de situații de comunicare: formală, informală, educațională, culturală. · Formule de adresare, salut și politețe în limba ucraineană. · Structurarea intervenției orale: introducere, dezvoltare, concluzie. · Claritatea și coerența exprimării: folosirea conectorilor logici și a marcatorilor discursivi. · Adaptarea vocabularului și a tonului la interlocutor, scop și context. · Tipuri de dialog: conversație cotidiană, interviu, discuție dirijată, dezbatere. · Tehnici de argumentare orală: formularea punctului de vedere, oferirea de exemple, contraargumentarea. · Reguli ale conversației: alternanța rolurilor, respectul față de opinia celuilalt, ascultarea fără întrerupere. · Strategii de gestionare a conflictelor de opinie prin comunicare constructivă. · Activități colaborative de vorbire: discuții în perechi, proiecte de grup, prezentări colective. · Analiza propriilor intervenții orale: claritate, coerență, expresivitate, atitudine. · Utilizarea feedbackului pentru îmbunătățirea performanței comunicative. · Elaborarea unui jurnal al vorbirii și ascultării active (autoobservare, progres, obiective personale). · Exerciții de recunoaștere și corectare a greșelilor de pronunție și intonație. · Atitudini și valori: respect, empatie, răbdare, spirit de cooperare, deschidere culturală
Scriere și redactare	· Funcțiile scrierii: transmiterea informației, descrierea unei situații, persoane sau tradiții, relatarea de evenimente, exprimarea unei opinii sau impresii, formularea de cereri și comunicări practice.	· Elaborarea de texte coerente și coezive prin utilizarea conectorilor logici. · Utilizarea corectă a paragrafelor și a semnelor de punctuație pentru claritate și expresivitate.

Domenii de conținut	Conținuturi trunchi comun	Conținuturi curriculum de aprofundare
	· Etapele redactării: planificare (idei-cheie, schiță, structură), redactare (paragraf clar), revizuire (limbaj, coerență, ortografie), forma finală (claritate, organizare, lizibilitate). Tipuri de texte scrise: texte funcționale (mesaj, e-mail, anunț, invitație, cerere), texte școlare (compunere descriptivă / narativă, rezumat, caracterizare, comentariu scurt), texte argumentative simple (opinie + justificare), texte culturale (fișă de lectură, jurnal de lectură, prezentare culturală). · Constituirea textului: conectori simpli (ordine, cauză–efect, opoziție), paragrafe logice, vocabular adecvat temei și contextului, coeziune prin reluări, pronume, marcatori temporali. · Norme de scriere: reguli de ortografie și punctuație de bază; despărțirea în silabe; scrierea corectă a cuvintelor uzuale și culturale; folosirea majusculei; formulări clare și precise. · Integrarea surselor în scriere: extragerea informațiilor din texte scurte, completarea tabelelor / listelor / hărților conceptuale, parafrază simplă, citare elementară (autor – titlu); texte-suport literare și nonliterare, modele de cerere, e-mail, fișă, jurnal, postare și comentariu digital. *Observații: Redactarea urmărește claritate, coerență și adecvare, fără eseuri complexe sau tehnici avansate. Activitățile includ modele, reorganizări și rescrieri adaptate nivelului funcțional*	· Redactarea de texte funcționale (cerere, invitație, anunț, e-mail, jurnal, raport). · Redactarea de texte expresive (descriere, povestire, scrisoare, reflecție personală). · Folosirea mijloacelor artistice și a figurilor de stil pentru accentuarea expresivității. · Exersarea limbajului conotativ și a tonului adecvat intenției comunicative. · Experimentarea unor registre stilistice variate (formal, familiar, poetic). · Transpunerea emoțiilor și atitudinilor personale prin limbaj scris creativ. · Revizuirea textului propriu pe baza criteriilor de claritate, corectitudine, concizie și coerență. · Corectarea greșelilor ortografice, gramaticale și de punctuație. · Reformularea expresiilor pentru îmbunătățirea stilului și a expresivității. · Utilizarea resurselor digitale și colaborative (blog, portofoliu, platforme educaționale) pentru redactarea și publicarea textelor.
Lectură	· Strategii de lectură: lectură globală (tema generală și situația), lectură selectivă (informații relevante), lectură detaliată (indicii lingvistice și narative), identificarea ideilor principale și secundare, hărți conceptuale pentru organizarea informației. · Tema, mesajul și intenția autorului: teme fundamentale (adolescență, familie, tradiție, iubire, natură), mesaj central (moral, emoțional, social), intenția autorului (a emoționa, a descrie, a provoca reflecție), public-țintă. · Elemente de analiză ale textelor: structură simplă (introducere – dezvoltare – final), personaje (roluri, trăsături explicite / implicite), spațiu, timp, conflict simplu, marcatori de coeziune, tonul textului. · Compararea informațiilor din surse diferite: text literar ↔ imagine / grafic / material video; asemănări și diferențe; mini-portofolii de comparații.	· Specificul comunicării scrise și orale. · Observarea structurii textului: introducere, cuprins, încheiere; paragrafe și organizare logică. · Analiza coeziunii și a coerenței (conectori, reluări, repetiții semnificative). · Studierea mijloacelor lingvistico-stilistice (tropi, figuri de stil, nivel lexical, registru, ritm, punctuație expresivă) și efectele lor asupra cititorului. · Compararea diferitelor tipuri de texte (narativ, descriptiv, argumentativ) pentru a identifica particularități de structură și expresivitate. · Recunoașterea genurilor și speciilor literare ucrainene (liric-poezia, imnul, elegia; epic – povestea, povestirea, nuvela, romanul; lirico-epic – fabula, balada, poemul; dramatic – tragedia și comedia). · Identificarea și analiza elementelor de versificație: rimă, ritm, măsură, strofa

Domenii de conținut	Conținuturi trunchi comun	Conținuturi curriculum de aprofundare
	· Analiza mesajelor media: scop comunicativ, mijloace vizuale și sonore, tehnici persuasive de bază, credibilitatea sursei. · Opinie personală argumentată: interpretare proprie, motive și exemple, conectori simpli, respectarea altor puncte de vedere. · Sinteze și rezumate scurte, extragerea elementelor esențiale, hărți de idei, diagrame Venn, mini-postere cu idei principale. *Observații: analiza vizează recunoașterea și descrierea, fără terminologie teoretică avansată; accent pe legătura text–elev–experiență.*	· Identificarea temei, motivelor, ideilor principale și secundare din texte. · Observarea structurii narative și compoziționale (expozițiune, desfășurarea acțiunii, deznodământ). · Încadrarea operei în curentul literar din care face parte (romantism, realism, simbolism, modernism, expresionism s.a.) · Recunoașterea personajelor, a conflictului și a rolului acestora în construcția sensului. · Analiza textelor complete (mai scurte: poezie, proză scurtă) și/ sau a fragmentelor din opere integrale (roman pentru adolescenți, dramă). · Epica: temă, perspectivă narativă. · Dramatica: structură, temă, analiza scenelor. · Lirica: temă, formă, structură, mijloace retorice (comparație, personificare, enumerare, repetiție, hiperbolă, metaforă), eul liric/naratorul. · Texte nonliterare: tip, structură, fir logic, construcție lingvistică. · Identificarea surselor de informare relevante în limba ucraineană (articole, știri, materiale audio/video). · Compararea și evaluarea informațiilor din surse multiple pentru a detecta opinii, fapte și prejudecăți. · Analizarea mesajelor media pentru a recunoaște intențiile autorului și tehnicile persuasive folosite. · Formularea de opinii proprii pe baza informațiilor colectate, cu argumentare logică și coerentă. · Exersarea exprimării critice prin comentarii, rezumate, prezentări sau postări digitale privind subiecte din media.
Elemente de construcție a comunicării	· Norme de ortografie și punctuație (nivel funcțional): scrierea corectă a vocalelor și consoanelor specifice limbii ucrainene; utilizarea semnelor de punctuație în propoziții simple; scrierea corectă a numelor proprii, sărbătorilor, toponimelor; despărțirea în silabe; folosirea apostrofului și a semnelor speciale. · Structuri morfologice și sintactice de bază: părți de vorbire uzuale; acorduri fundamentale; timpuri verbale de bază; propoziția simplă și funcțiile principale; fraze scurte cu conectori simpli. · Coeziune și coerență: conectori de bază (ordine, cauză–efect, opoziție); reluarea informației prin pronume și sinonime;	· Sunetele limbii ucrainene: vocale, consoane– clasificare și pronunție corectă. · Accentul și intonația – rolul lor în comunicarea orală. · Fenomene fonetice: asimilarea, palatalizarea, alternanțele fonetice de bază. · Ortoepie: respectarea normelor de pronunție în vorbirea curentă și în lectura expresivă. · Relația dintre sunet și literă; corectitudinea fonematică și ortografică a mesajelor orale și scrise. · Părțile de vorbire: substantive, adjective, verbe, pronume, adverbe, prepoziții, conjuncții, interjecții – recunoaștere și utilizare corectă

Domenii de conținut	Conținuturi trunchi comun	Conținuturi curriculum de aprofundare
	organizarea paragrafului (idee principală + detalii); secvențialitate logică în texte scurte. Resurse lexicale și semantice: sinonime, antonime, cuvinte polisemantice, expresii idiomatice și cuvinte afective; diferențierea sensului literal / figurat; utilizarea adecvată a neologismelor. · Mijloace stilistice uzuale: metafora simplă, comparația, personificarea, epitetele afective, rolul expresiv al repetiției. · Planificarea – redactarea – revizuirea textului și integrarea informațiilor din surse variate (text, imagine, audio). *Observații: nivel funcțional, orientat spre folosirea corectă a limbii în situații reale, fără terminologie lingvistică avansată.*	· Tipuri de cuvinte după origine (autohtone, împrumuturi, regionalisme, neologisme). · Formarea cuvintelor: prefixare, sufixare, compunere. · Polisemie, sinonimie, antonimie, omonimie – utilizare contextuală corectă. · Selectarea vocabularului adecvat intenției comunicative și registrului stilistic. · Îmbogățirea expresivității prin utilizarea expresiilor frazeologice și a proverbelor ucrainene.
Elemente de interculturalitate	· Elemente culturale, istorice și sociale reflectate în texte: repere culturale ucrainene (familie, tradiții, simboluri, spații culturale), valori și atitudini transmise prin folclor, literatură și texte nonliterare; elemente de patrimoniu (рушник, хата, калина, Десна, козацтво); legătura tradiție–identitate personală. · Comparații între teme și motive culturale: asemănări și diferențe între motive din literatura ucraineană și română/europeană (familia, copilăria, natura, eroismul); exemple din folclor ucrainean și românesc. · Identitate, perspectivă și puncte de vedere multiple: ton narativ și poziționarea autorului; comparații între perspectiva copilului, adultului, naratorului-observator; plasarea textelor în contextul comunității ucrainene din România. · Respect și deschidere față de diversitate: situații de diversitate etnică, lingvistică, religioasă; limbaj adecvat dialogului intercultural; empatie și valorizarea celorlalte culturi; rolul limbii materne în păstrarea identității. · Proiecte și produse culturale simple: prezentări despre tradiții ucrainene; mini-expoziții de simboluri; pagini de blog sau postări despre sărbători; podcasturi scurte despre obiceiuri de familie; explorarea patrimoniului local și european; utilizarea responsabilă a resurselor media pentru promovarea culturii. · *Observații: nivel descriptiv și aplicat; accent pe identificare, observare, comparație simplă și reflecție personală.*	· Implicarea elevilor în activități și proiecte culturale dedicate limbii, literaturii și tradițiilor ucrainene din Ucraina și România. · Organizarea și participarea la evenimente artistice (recitări, expoziții, concursuri culturale, spectacole). · Explorarea manifestărilor culturale contemporane (muzică, artă vizuală, literatură modernă). · Promovarea inițiativelor culturale școlare în mediul digital sau comunitar. · Identificarea elementelor definitorii ale culturii ucrainene (folclor, literatură, arte, simboluri). · Analiza textelor, cântecelor și creațiilor artistice care reflectă identitatea culturală ucraineană. · Lectura comparativă a unor texte literare ucrainene și române sau din literatura universală pentru evidențierea temelor, motivelor și valorilor comune (patriotism, libertate, iubire, natură, familie). · Crearea de materiale (texte, postere, eseuri) care promovează patrimoniul cultural ucrainean. · Explorarea valorilor umane și culturale comune diverselor comunități. · Promovarea comportamentelor de respect, empatie și toleranță în interacțiunile școlare. · Participarea la activități comune cu elevii altor etnii sau limbi. · Exersarea limbajului pozitiv și constructiv în situații interculturale. · Exprimarea sentimentului de apartenență la cultura ucraineană și la spațiul multicultural românesc. · Redactarea unor texte reflexive despre identitatea personală și valorile culturale proprii.

Domenii de conținut	Conținuturi trunchi comun	Conținuturi curriculum de aprofundare
		· Autoevaluarea progresului în dezvoltarea competenței interculturale.

Detalierea Conținuturilor Clasa a IX-a:

Textele literare propuse pentru studiu provin atât din literatura clasică, cât și din literatura modernă, aparținând scriitorilor ucraineni din Ucraina și scriitorilor ucraineni din România. Se va asigura reprezentarea tuturor genurilor literare – liric, epic și dramatic – în vederea dezvoltării competențelor de receptare, interpretare și valorificare a diverselor forme de expresie artistică.

Pentru facilitarea înțelegerii și aprofundării conținutului artistic, anumite opere pot fi corelate cu ecranizările existente, disponibile pe platforme online (YouTube, prin linkuri incluse). Aceste resurse audiovizuale contribuie la formarea unei perspective interdisciplinare și la stimularea interesului pentru lectură.

Criterii de selecție a textelor:

- accesibilitatea conținutului în raport cu nivelul de dezvoltare intelectuală și culturală al elevilor;
- atractivitatea tematicii și a limbajului artistic;
- valoarea literară și estetică a textelor;
- varietatea autorilor și a curentelor literare reprezentate;
- echilibrul între volumul de lecturi propuse și timpul disponibil pe parcursul anului școlar.

Pe parcursul clasei a IX-a se vor studia, integral sau fragmentar, cel puțin doisprezece texte literare, selectate din toate cele trei genuri literare – epic, liric și dramatic – de preferință din epoci diferite și reprezentative pentru evoluția literaturii ucrainene și a literaturii ucrainene din România. Pentru fiecare temă propusă, se recomandă studierea a cel puțin două opere literare, cu posibilitatea extinderii, la alegerea profesorului. Profesorul are libertatea de a extinde numărul de texte propuse și de a include texte suplimentare cu caracter ilustrativ, în funcție de particularitățile colectivului de elevi. În cadrul temei „Înțelepciunea populară în creațiile folclorice ucrainene", pot fi realizate comparații între folclorul ucrainean din Ucraina și cel al ucrainenilor din România, urmărindu-se asemănările și diferențele de tematică și expresie artistică.

1. **Înțelepciunea populară în creațiile folclorice ucrainene**
   «Місяць на небі зіроньки сяють» https://www.youtube.com/watch?v=sKIA1qjAEso
   «Цвіте терен, цвіте терен» https://www.youtube.com/watch?v=7myqZuEFyhM
   «Ой під вишнею, під черешнею» https://www.youtube.com/watch?v=k1yB73ok5IE
   «Ой на горі та й женці жнуть» Історична пісня
2. **File de istorie și imaginea eroului național în literatura ucraineană**
   «Мій перший вірш написаний в окопі» Ліна Костенко
   «Кармелюк» Марко Вовчок
   «De libertate» Григорій Сковорода
3. **Idealurile tinereții și experiența iubirii**
   «Мені тринадцятий минало» - Тарас Г. Шевченко
   «Причинна» - Тарас Г. Шевченко
   «Тополя» - Тарас Г. Шевченко
   «Наталка Полтавка», Іван Котляревський/ film «Наталка Полтавка», (1978)
   https://www.youtube.com/watch?v=JFII3_BuUS8
   «Чого являєшся мені?» - Іван Франко
   «Коли потяг у даль загуркоче» - Володимир Сосюра
   «Рибалка» Петро Гулак-Артемовський
4. **Valorile familiale în raport cu societatea**
   «Кайдашева сім'я» Іван Нечуй-Левицький/ film «Кайдашева сім'я» (1993)
   https://www.youtube.com/watch?v=N1OI-_nmOUM&t=805s
   «Маруся» Григорій Квітка-Основ'яненко
   «Садок вишневий коло хати» Тарас Г. Шевченко
   «Сватання на Гончарівці» Григорій Квітка-Основ'яненко
   «Сто тисяч» Іван Карпенко-Карий/ film «Сто тисяч» (1958)
   https://www.youtube.com/watch?v=Vm8h6vadvpk&t=282s

«Сліпий та зрячий» - Григорій Сковорода
«Прозичений кіт», «Гвавт» - Михайло Михайлюк
«Наказ матері» - Михайло Волощук
«Спасибі» - Іван Ковач
«Рушничок що від мами» - Іван Арделіян

5. **Natura ca sursă de inspirație și simbol al sufletului ucrainean**
«Пісня про рушник» Андрій Малишко
«Білі акації» Володимир Сосюра
«Лісова пісня» Леся Українка/ film «Лісова пісня» (1981) https://www.youtube.com/watch?v=z8pRPVrTjLE
«Ви знаєте, як липа шелестить?» Павло Тичина
«Зачарована Десна» Олександр Довженко/ film «Зачарована Десна» (1964)
https://www.youtube.com/watch?v=2Zi71IvGuPw
6. **Dialog intercultural – valori comune în literatura ucraineană și literatura română**
Studiu comparativ: «Заповіт» Тарас Шевченко
«Mai am un singur dor» Mihai Eminescu (traducere în limba ucraineană)
Studiu comparativ: «Гей, рум'яні мої небокраї …» Володимир Сосюра
«Oaspeții primăverii» Vasile Alecsandri (traducere în limba ucraineană)

Texte nonliterare

Temele propuse sunt formulate astfel încât să dezvolte competențe de înțelegere, analiză critică, exprimare argumentativă și reflecție interculturală.

1. Comunicarea și identitatea personală
Analiza textelor nonliterare (articole, interviuri, bloguri) care evidențiază importanța limbii și comunicării în formarea personalității.

2. Mass-media și influența asupra societății
Studierea modului în care presa, rețelele sociale și publicitatea formează opinii și comportamente.

3. Tineretul și valorile contemporane
Interpretarea textelor argumentative, jurnalistice sau eseistice despre idealurile tinereții, educație, prietenie și responsabilitate socială.

4. Protecția mediului și responsabilitatea față de natură
Lectura și interpretarea articolelor de opinie, textelor informative și campaniilor ecologice.

5. Drepturile omului și libertatea de exprimare
Studierea textelor publicistice și civice care promovează toleranța, egalitatea și demnitatea umană.

SUGESTII METODOLOGICE

Sugestiile metodologice oferă profesorului repere de lucru pentru predarea disciplinei Limba și literatura ucraineană maternă, clasa a IX-a, în unități/clase cu predare în limba română. Acestea au caracter orientativ și permit adaptarea demersului didactic la nivelul de competență al elevilor, stabilit prin evaluare inițială, la specificul clasei și la resursele disponibile, având ca obiectiv principal dezvoltarea comunicării funcționale în limba ucraineană și valorizarea identității culturale.

În acest context educațional, predarea limbii ucrainene presupune gestionarea unor niveluri de competență diferite, precum și crearea unor situații de învățare care să încurajeze utilizarea activă a limbii, în contexte semnificative pentru elevi. Demersul metodologic este orientat spre formarea progresivă a competențelor de receptare, producere și interacțiune, prin activități care valorifică experiența de viață a elevilor, mediul cultural de apartenență și resursele comunității.

În proiectarea și implementarea activităților se urmărește coerența dintre:

- competențele vizate (CG/CS);
- situațiile de comunicare (autentice, relevante pentru vârsta elevilor);

– activitățile de învățare (receptare – producere – interacțiune, integrate);
– evaluarea (monitorizare a progresului și reglare a demersului didactic).

Se recomandă ca profesorul să pornească, în planificare, de la întrebarea: „Ce trebuie să poată face elevul, prin utilizarea limbii și literaturii ucrainene materne, în mod realist, la finalul unității de învățare?”. În continuare, sunt stabilite produsele de învățare (de exemplu: mesaj, dialog, mini-prezentare, rezumat, text funcțional, jurnal de lectură) și criteriile de reușită, iar apoi sunt selectate conținuturile și activitățile adecvate. Această abordare asigură coerența dintre predare, învățare și evaluare și menține disciplina ancorată în comunicare.

I. Repere metodologice pentru predarea limbii ucrainene în clase cu predare în limba română

1. Predare centrată pe comunicare funcțională

Procesul didactic este eficient atunci când limba ucraineană este trăită ca instrument de comunicare, nu doar ca obiect de studiu. De aceea, se recomandă organizarea învățării în jurul unor contexte apropiate elevilor: școală, familie, comunitate, tradiții, spațiul digital, media, proiecte culturale. Accentul cade pe sens, intenție și adecvare (cine vorbește, cu cine, unde, de ce), nu pe memorarea izolată de termeni sau reguli.

În acest demers, rolul profesorului este de facilitator al comunicării și de mediator al învățării, care creează contexte autentice de utilizare a limbii, sprijină formularea mesajelor și ghidează elevii în alegerea formelor lingvistice adecvate situației de comunicare. Profesorul valorifică experiențele lingvistice anterioare ale elevilor, oferă modele funcționale de exprimare, sprijin gradual (scaffold) și feedback orientat spre claritate, coerență și adecvare, încurajând inițiativa, exprimarea personală și interacțiunea.

Exemple de sarcini funcționale:
– „Spune pe scurt ce ai înțeles dintr-un mesaj audio și pune o întrebare de clarificare.”
– „Redactează o invitație/mesaj pentru un eveniment al comunității.”
– „Formulează acord/dezacord și motivează în 2–3 propoziții.”

2. Integrarea receptării cu producerea

Activitățile de ascultare și lectură sunt organizate astfel încât să conducă natural către vorbire și scriere, în secvențe clare și predictibile pentru elevi: *ascult / citesc → extrag idei → discut / clarific → produc (oral/scris) → revizuiesc*. Această succesiune sprijină construirea sensului, dezvoltarea competențelor de comunicare și utilizarea limbii ucrainene ca limbă de exprimare personală și culturală.

În specificul disciplinei Limba și literatura ucraineană maternă, receptarea vizează atât înțelegerea mesajului, cât și contactul cu limba literară, expresivitatea textului și valorile culturale și identitare transmise. Textele literare și nonliterare constituie puncte de plecare pentru dezvoltarea vocabularului, a sensibilității lingvistice și a capacității de a formula opinii și interpretări în limba maternă.

Rolul profesorului este acela de mediator între elev, text și limbă, prin ghidarea înțelegerii mesajului, evidențierea elementelor relevante de limbaj și oferirea unui sprijin lingvistic gradual (structuri-model, expresii funcționale, formule specifice discursului literar și funcțional). Prin sarcini progresive și feedback orientat, profesorul facilitează trecerea de la receptare la producere, adaptând demersul didactic la nivelul de competență al elevilor.

Rolul elevului este de participant activ la procesul de construire a sensului și de exprimare în limba ucraineană. Elevul interpretează texte, relaționează mesajele cu experiența personală și culturală, formulează puncte de vedere și creează produse orale sau scrise care reflectă atât înțelegerea textului, cât și identitatea sa lingvistică.

În practică, textele sunt utilizate ca *„material viu”*, generator de reacții, reflecții și creații personale: rezumat interpretativ, comentariu scurt, dialog pe baza textului, poster tematic, mini-prezentare sau jurnal de lectură. Aceste produse susțin integrarea dimensiunii lingvistice cu cea literară și culturală a disciplinei.

Revizuirea este abordată ca etapă firească a învățării, orientată spre claritatea mesajului, coerența ideilor și adecvarea expresiei lingvistice, contribuind la formarea conștiinței limbii și la dezvoltarea autonomiei elevului în utilizarea limbii ucrainene materne.

3. Evoluția în învățarea limbii ucrainene și adaptarea ritmului de lucru

În clasele cu predare în limba română, nivelul de competență în limba ucraineană este adesea neuniform, ca urmare a diferențelor de expunere lingvistică, de mediu familial și de experiență școlară anterioară. Din acest motiv, demersul didactic urmărește un progres gradat, structurat în pași accesibili și orientat spre rezultate vizibile pentru elev.

Progresul nu este definit prin acumularea accelerată de noțiuni, ci prin consolidarea funcțională a unor structuri și expresii de bază (lexicale, gramaticale și discursive), utilizate inițial în contexte familiare și extinse treptat către situații de comunicare mai complexe. Aceeași structură lingvistică este reluată în contexte diferite – oral, scris, literar și funcțional – pentru a sprijini transferul și automatizarea.

Rolul profesorului este de a doza conținuturile și sarcinile, de a oferi sprijin diferențiat și de a crea trasee de învățare flexibile, care să permită fiecărui elev să avanseze în ritm propriu. Profesorul valorifică obiectivele unităților de învățare ca repere clare și transparente, astfel încât elevii să înțeleagă ce se așteaptă de la ei și ce au de îmbunătățit.

Rolul elevului este de a participa activ la propria progresie, prin utilizarea limbii în sarcini adaptate nivelului său, prin asumarea graduală a exprimării în limba ucraineană și prin conștientizarea propriilor achiziții. Experiența reușitei, chiar și în pași mici, contribuie la creșterea încrederii și la menținerea motivației pentru învățare.

În acest cadru, diferențierea nu este percepută ca o separare rigidă, ci ca o adaptare firească a cerințelor: sarcini comune cu niveluri diferite de complexitate, suport lingvistic variabil și produse de învățare alternative. Această abordare susține echitatea, progresul real și formarea unei relații pozitive cu limba ucraineană maternă.

II. Stabilirea nivelului: evaluare inițială și utilizare didactică

La începutul anului școlar se recomandă aplicarea unei evaluări inițiale (diagnostic), cu rol de orientare. Aceasta poate avea formă flexibilă (teste scurte, probe orale, sarcini integrate) și urmărește patru dimensiuni:

- înțelegere orală (dialog/mesaj audio scurt);
- înțelegere scrisă (text accesibil, literar sau nonliterar);
- producere scrisă (mesaj, descriere sau opinie scurtă);
- interacțiune orală (dialog ghidat/joc de rol).

Rezultatele se utilizează pentru:

- constituirea de grupe de nivel (dacă este posibil) sau stabilirea unor rute diferențiate în aceeași clasă;
- identificarea interferențelor română–ucraineană și planificarea consolidărilor;
- stabilirea intervențiilor remediale (pentru elevii care au nevoie de sprijin) și a sarcinilor de extindere (pentru elevii avansați).

Este recomandabil ca profesorul să păstreze o „hartă simplă a clasei” (ex.: A–B–C: sprijin / standard / extindere), revizuită periodic pe baza evaluării formative.

III. Abordarea contrastivă română–ucraineană: practică și utilă

Demersul contrastiv se recomandă ca sprijin firesc pentru elevi: limba română devine puncte de ancorare, iar ucraineana se clarifică prin comparații funcționale, aplicate direct în comunicare.

Se pot urmări, gradual:

- diferențe de grafie, pronunție, accent, intonație (zone cu risc de confuzie);
- structuri uzuale (ordine a cuvintelor, acorduri, forme verbale frecvente);
- vocabular prin familii de cuvinte și contexte (evitând traducerea mecanică).

Important: comparațiile nu se tratează ca lecții teoretice separate, ci apar atunci când elevul are nevoie să înțeleagă „de ce spune așa” și cum poate folosi corect forma în mesajul său.

IV. Conținuturi și texte: caracter orientativ și selecție responsabilă

Textele, temele și exemplele propuse în programă au rol de reper. Se subliniază caracterul orientativ al selecțiilor: profesorul alege și adaptează în funcție de:

- nivelul elevilor (conform diagnozei);
- interesul colectivului și relevanța culturală;
- resursele disponibile.

Se recomandă menținerea unui echilibru:

- literar / nonliterar;
- clasic / contemporan;
- autori din Ucraina / autori ucraineni din România;
- texte pentru identitate culturală / texte pentru competență de comunicare actuală (media, spațiul digital, texte funcționale).

V. Strategii didactice recomandate (centrate pe vorbire, încredere și sens)

Strategiile didactice utilizate în predarea disciplinei Limba și literatura ucraineană maternă urmăresc plasarea elevului în situații reale sau verosimile de comunicare, în care utilizarea limbii are un scop clar și un sens recognoscibil. Accentul cade pe vorbire și interacțiune, pe construirea încrederii în exprimare și pe valorificarea limbii ucrainene ca instrument de relaționare, reflecție și exprimare culturală.

În acest demers, profesorul creează contexte de comunicare sigure și structurate, în care elevii pot experimenta limba fără teama de eroare, iar greșeala este tratată ca etapă firească a învățării. Strategiile sunt alese astfel încât să faciliteze trecerea de la sprijin ghidat la exprimare autonomă, în funcție de nivelul de competență al elevilor.

Sunt recomandate:

- conversația ghidată și întrebările-punte („Ce ai înțeles?”, „De ce crezi asta?”, „Ce ai întreba?”), pentru activarea receptării și stimularea exprimării orale;
- jocul de rol, plasat în contexte concrete (școală, bibliotecă, excursie, eveniment cultural), care permite exersarea limbajului funcțional și a formulelor de interacțiune;
- interviul și mini-reportajul, realizate în perechi sau grupuri, ca modalitate de integrare a vorbirii, ascultării și redactării;
- mini-dezbaterile, susținute de suport lingvistic explicit (liste de formule pentru acord/dezacord, exprimarea opiniilor), care dezvoltă argumentarea și exprimarea punctului de vedere;

- lectura activă, sprijinită de organizatori grafici (hărți conceptuale, diagrame Venn, tabele „fapte/opinii”), pentru structurarea înțelegerii și pregătirea producției;
- scrierea pe etape (planificare – redactare – revizuire), cu feedback colegial ghidat, care contribuie la claritatea mesajului și la formarea competenței de redactare;
- proiectele scurte (poster cultural, mini-podcast, prezentare multimedia, portofoliu, inclusiv digital), care integrează dimensiunea lingvistică, literară și culturală a disciplinei.

În clasele eterogene, strategiile sunt adaptate prin sarcini gradate (nivel minim – standard – extindere), prin utilizarea de suporturi de învățare (glosare, „bancă de expresii”, șabloane de text, exemple-model) și prin oferirea de alternative de produs (oral, scris, vizual). Criteriile de reușită rămân comune și explicite, asigurând coerența evaluării și echitatea demersului didactic.

Resursele digitale sunt integrate ca instrumente de sprijin, nu ca scop în sine. Ele susțin ascultarea și receptarea mesajului oral, exersarea vocabularului, redactarea colaborativă și realizarea de produse finale. Utilizarea acestora este însoțită de formarea unor conduite responsabile: verificarea credibilității surselor, respectarea regulilor elementare de citare, conduită online adecvată și protecția datelor personale.

VI. Evaluarea ca sprijin pentru progres (nu doar ca verificare)

Evaluarea este abordată ca sprijin pentru învățare, cu echilibru între:

- evaluare formativă (pe parcurs, orientată spre progres și reglare);
- evaluare sumativă (la final de unitate, pe produse de învățare).

Se recomandă:

- criterii comunicate dinainte (rubrici/grile simple);
- feedback descriptiv, orientat spre îmbunătățire (ce a reușit elevul + ce poate face concret data viitoare);
- portofoliu (inclusiv digital) ca instrument de urmărire a progresului (texte, înregistrări scurte, fișe de lectură, reflecții).

În evaluare, accentul cade pe competențele de comunicare (înțelegere, exprimare, interacțiune, adecvare), iar cunoștințele despre limbă sunt valorizate prin utilizarea lor funcțională în mesajele elevilor.

În ansamblu, sugestiile metodologice conturează un demers didactic flexibil și coerent, centrat pe elev și pe utilizarea funcțională a limbii ucrainene materne, care sprijină dezvoltarea progresivă a competențelor de comunicare, valorizarea identității lingvistice și culturale și formarea unei relații pozitive cu limba. Adaptarea acestor repere la realitățile concrete ale clasei rămâne responsabilitatea profesorului, în acord cu nivelul de competență al elevilor și cu contextul educațional specific.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

1. Авраменко, Олександр, *Українська мова – теорія в таблицях для НМТ, ЗНО*, Editura «Грамота», Київ, 2023.
2. Авраменко, Олександр; Блажко, Марія, *Українська мова та література*, Editura «Грамота», Київ, 2022.
3. Бондаренко, Л. М., *Уроки української мови: нові технології в навчанні*, Editura «Освіта», Київ, 2017.
4. Витвицька, Світлана, *Українська література – комплексна підготовка до ЗНО*, Editura «Підручники і посібники», Тернопіль, 2022.
5. Глазова, О. П.; Дика, Н. М., *Українська мова – підготовка до ЗНО*, Видавничий дім «Освіта», Київ, 2019.
6. Гончаренко, С., *Сучасні методи навчання української мови у школі*, Editura «Молодь», Київ, 2019.
7. Заболотний, Олександр; Заболотний, Віктор, *Правильне мовлення*, Editura «Літера», Київ, 2020.
8. Золочевська, Н. В., *Українська література – зошит інтенсив*, Editura «Аксіома», Кам'янець-Подільський, 2020.
9. Кідещук, Іван, *Українська мова – посібник для IX класу*, Editura RCR Editorial, București, 2013.
10. Коваль, Анна; Суржук, Тетяна, *Методика викладання української мови*, Editura «Навчальна книга – Богдан», Тернопіль, 2010.
11. Коваль, Г. П.; Деркач, Н. І.; Наумчук, М. М., *Методика викладання української мови*, Видавництво «Астон», Тернопіль, 2011.
12. Кочергіна, Н. Г., *Методика навчання української мови*, Editura «Знання», Київ, 2015.
13. Морар, О., *Стандарти освіти в Україні: особливості викладання української мови*, Editura «Освіта», Київ, 2020.
14. Орищин, Раїса; Залюбовська, Людміла, *Українська література. 9 клас*, Editura «Підручники і посібники», Тернопіль, 2021.
15. Олексієнко, Л. П., *Українська література – підготовка до ЗНО*, Editura «Освіта», Київ, 2022.
16. Починок, Юлія, *Методика викладання української літератури у світовому контексті. 5–11 класи*, Editura «Навчальна книга – Богдан», Тернопіль, 2020.
17. Пультер, Станіслав; Лісовський, Антон, *Методика викладання української літератури*, Editura «Підручники і посібники», Тернопіль, 2011.
18. Радченко, О. І.; Орлова, О. М., *Українська література – ДПА + ЗНО*, Editura «Літера», Київ, 2020.
19. Сокол, Т. В., *Педагогічні аспекти викладання української мови*, Editura «Педагогіка», Київ, 2016.
20. Шевченко, О. В., *Культура мовлення і стилістика української мови*, Editura «Наукова думка», Київ, 2018.

Resurse web

1. **Dovidka.biz.ua** – Portal de resurse lingvistice şi culturale ucrainene. Disponibil la: https://dovidka.biz.ua (accesat la 20.01.2026).
2. **ZNO.if.ua – Materiale didactice şi teste** https://zno.if.ua/?p=6481 (accesat la 20.01.2026).
3. **Ukrlib.com.ua** – Bibliotecă digitală de texte ucrainene. Disponibil la: https://www.ukrlib.com.ua (accesat la 20.01.2026).
4. **Ukrtvory.com.ua** – Portal de creații literare ucrainene. Disponibil la: https://www.ukrtvory.com.ua (accesat la 20.01.2026).
5. **Naurok.com.ua** – Platformă educațională pentru profesori și elevi. Disponibil la: https://naurok.com.ua (accesat la 20.01.2026).
6. **Vseosvita.ua** – Resurse și materiale didactice pentru școală. Disponibil la: https://vseosvita.ua (accesat la 20.01.2026).
7. **LMS e-school.net.ua** – Platformă de învățare electronică. Disponibil la: https://lms.e-school.net.ua (accesat la 20.01.2026).
8. **Schoollife.org.ua** – Portal cu resurse pentru școală și educație. Disponibil la: https://www.schoollife.org.ua (accesat la 20.01.2026).
9. **Filologukraine.ucoz.ua** – Resurse lingvistice şi filologice ucrainene. Disponibil la: https://filologukraine.ucoz.ua (accesat la 20.01.2026).

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Grad didactic/ Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
CRAINICIUC ANTONETA CORNELIA	Prof., grad didactic I	Colegiul Tehnic „Lațcu Vodă” Siret, Suceava
COVACI ANA-MARIA	Prof., grad didactic I	Inspectoratul Școlar Județean Maramureș
MANZUR VIOLETA	Prof., grad didactic I	Liceul Teoretic „Iulia Hașdeu” Lugoj, Timiș
KRAUCSUK MIHAELA	Prof., grad didactic I	Liceul Pedagogic „Taras Șevcenko” – Sighetu Marmației, Maramureș
SAUCIUC ILIE	Prof., grad didactic I	Inspectoratul Școlar Județean Suceava
MARTINEAC DELIA MIHAELA	Prof., grad didactic I	Colegiul Național „Mihai Eminescu” Suceava
SZABO-CONDREI MARIA	Prof., grad didactic I	Inspectoratul Școlar Județean Timiș
STIUBIANU ANCA MARIANA	Prof., grad didactic I	Școala Gimnazială Bălcăuți, Suceava
BOBIC LIVIA	Prof., grad didactic I	Școala Gimnazială Sacu, Caraș-Severin
BOBIC MIHAI	Prof., grad didactic I	Liceul Tehnologic "Decebal" Caraș-Severin
ȘTEFAN MARIA	Prof., grad didactic I	Școala Gimnazială Remeți, Maramureș

COORDONATORI/RESPONSABILI/CONSULTANȚI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență
BILICI MARIANA	Consilier, prof.	Ministerul Educației și Cercetării
NISTOR CONSTANTIN-CIPRIAN	Consilier, prof. Dr.	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare
BIVOLARU ALIONA	Conf. Univ. Dr.	Universitatea din București

Anexa nr. 14

Programa școlară
pentru disciplina

LIMBA ȘI LITERATURA UCRAINEANĂ MATERNĂ

Clasa a IX-a
Trunchi comun și curriculum de specialitate (TC+CS)
Filiera vocațională, profilul pedagogic, specializarea educație timpurie

Învățământ liceal

– 2026 –

Anexa nr. 14
Programa școlară pentru disciplina *Limba și literatura ucraineană maternă*, clasa a IX-a, trunchi comun și curriculum de specialitate (TC+CS)

- *Filiera vocațională, profilul pedagogic, specializarea educație timpurie*

NOTĂ DE PREZENTARE

Programa școlară pentru disciplina Limba și literatura ucraineană maternă, clasa a IX-a, filiera vocațională, profilul pedagogic, specializarea educație timpurie, este elaborată în conformitate cu prevederile Legii învățământului preuniversitar nr. 198/2023 și cu planurile-cadru pentru învățământul liceal, filiera vocațională, profil pedagogic, aprobate prin Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 6.932/2025 privind aprobarea planurilor-cadru pentru învățământul liceal cu predare în limbile minorităților naționale, publicat în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 5 bis din 8 ianuarie 2026, precum și în acord cu documentele de politică educațională privind formarea competențelor profesionale în domeniul educației timpurii.

Scopul programei școlare este formarea și dezvoltarea competențelor de receptare, exprimare și interacțiune în limba ucraineană maternă, precum și valorizarea literaturii și culturii ucrainene, în contexte funcționale, școlare și profesionale specifice profilului pedagogic (educație timpurie).

Programa este orientată spre formarea competențelor necesare proiectării, organizării și valorificării activităților educaționale specifice educației timpurii, prin conținuturi și activități de învățare adaptate nivelului liceal și profilului pedagogic, având ca repere formative finalitățile educației timpurii, valorificate din perspectivă didactică și metodologică în procesul de formare a viitorilor educatori.

În elaborarea prezentului document s-a ținut cont de tendințele actuale în pedagogie, de evoluțiile din domeniul educației timpurii din ultimii ani (deschidere către metoda proiectelor, activități integrate, metode interactive de grup etc.), de aspecte identificate în practica educațională (dificultăți și soluții întâlnite în activitatea la grupă), precum și de specificul formării inițiale a elevilor din profilul pedagogic și de evoluțiile din domeniul informației și tehnologiilor moderne. În același timp, este avut în vedere rolul educației timpurii în raport cu celelalte trepte ale sistemului de învățământ, ca etapă fundamentală pentru dezvoltarea ulterioară a copilului.

Programa are în vedere dezvoltarea profesională inițială a elevilor, oferindu-le cunoștințe teoretice și abilități practice pentru:

- *înțelegerea particularităților de dezvoltare ale copilului mic;*
- *planificarea și organizarea activităților educaționale în grădiniță;*
- *utilizarea metodelor interactive și a jocului didactic;*
- *comunicarea eficientă cu copiii, părinții și colegii;*
- *respectarea principiilor de incluziune, diversitate culturală și educație multiculturală.*

Curriculumul de specialitate aprofundează și extinde competențele de comunicare și cultură literară în limba ucraineană maternă, prin sarcini și contexte de aplicare specifice profilului pedagogic (educație timpurie), contribuind la formarea unui viitor educator capabil să utilizeze limba maternă corect, expresiv și adecvat în situații educative, în comunicarea cu copiii și familiile acestora și în proiecte culturale ale comunității.

Programa are în vedere specificul cultural și lingvistic al comunității ucrainene din România, promovând:

- *integrarea elementelor de cultură, tradiție și spiritualitate ucraineană în activitățile educaționale;*
- *formarea competențelor interculturale, în spiritul respectului reciproc și al diversității;*
- *adaptarea resurselor didactice la nevoile elevilor vorbitori de limba ucraineană.*

Structura programei cuprinde următoarele componente:

- *Notă de prezentare;*
- *Competențe generale și competențe specifice (însoțite de exemple de activități de învățare);*
- *Domenii de conținut și conținuturi ale învățării;*
- *Bibliografie orientativă.*

Prin intermediul acestei programe se urmărește formarea unui profil profesional complex, în care competențele cognitive, emoționale și sociale se integrează cu competențele pedagogice și morale, necesare exercitării responsabile a rolului educativ în domeniul educației timpurii. Programa sprijină dezvoltarea capacității de comunicare adecvată în relația adult–copil, de adaptare a limbajului la particularitățile de vârstă și context, precum și de utilizare conștientă și expresivă a limbii materne în situații educaționale diverse. În acest cadru, viitorul educator este format ca profesionist empatic, creativ și responsabil, capabil să valorifice dimensiunea lingvistică și culturală a educației timpurii în procesul de formare și dezvoltare a copilului.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Receptarea mesajului oral și scris în diferite situații de comunicare.**
CG2	**Utilizarea corectă și conștientă a limbii materne în contexte funcționale și culturale.**
CG3	**Interacțiunea orală și scrisă în contexte cotidiene, școlare și culturale.**
CG4	**Aplicarea corectă și funcțională a regulilor limbii, folosind un vocabular adecvat și structuri variate.**

CLASA a IX-a
COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 – Receptarea mesajului oral și scris în diferite situații de comunicare.

Clasa a IX-a

CS 1.1. Identificarea ideilor, structurii și mijloacelor lingvistico-stilistice ale textelor, pentru a sprijini propria scriere.

Trunchiul comun (TC)

- *recunoașterea scopului comunicării, a tipului de text și a intenției emițătorului;*
- *identificarea structurilor comune și a diferențelor dintre două texte (informativ, narativ, argumentativ) și a cadrului comunicativ;*
- *formularea ideilor principale și diferențierea detaliilor;*
- *stabilirea legăturilor logice (succesiune, cauză–efect, opoziție);*
- *exprimarea unei concluzii sintetice asupra mesajului receptat.*

Curriculum de specialitate (CS):

- *analizarea și rescrierea unui text narativ scurt prin adaptarea structurii și a vocabularului la un registru adecvat comunicării educative;*
- *compararea a două texte (un fragment literar și un text informativ) din perspectiva intenției comunicative și a mijloacelor expresive specifice limbii ucrainene;*
- *redactarea unui text descriptiv sau narativ scurt, pe o temă cotidiană, cu respectarea coerenței, clarității și unității ideatice.*

CS 1.2. Selectarea informațiilor relevante și structurarea lor în funcție de scopul comunicării.

Trunchiul comun (TC)

- *extragerea informațiilor semnificative pentru rezumat, fișă sau prezentare;*
- *organizarea informațiilor în tabele, diagrame și hărți conceptuale;*
- *selectarea citatelor și argumentelor utile din surse diferite (text, imagine, audio-video);*
- *compararea informațiilor din mai multe surse și structurarea lor într-un plan logic.*

Curriculum de specialitate (CS):

- *selectarea informațiilor esențiale din texte educative sau artistice pentru copii și sintetizarea acestora într-un plan de idei sau într-o fișă tematică;*
- *organizarea datelor extrase din texte, imagini sau materiale audio-video în tabele, hărți conceptuale sau diagrame, cu evidențierea relațiilor logice dintre idei;*
- *compararea a două surse pe aceeași temă (text scris și material video sau imagini), prin identificarea diferențelor de expresie și de impact asupra receptorului.*

CS 1.3. Recunoașterea elementelor de coeziune, a intenției comunicative și a atitudinii autorului.

Trunchiul comun (TC)

- *identificarea conectorilor, pronumelor anaforice, repetițiilor, sinonimelor și marcatorilor temporali;*
- *analiza tonului și a atitudinii autorului;*
- *observarea mijloacelor lingvistice care susțin intenția de comunicare (informare, convingere, critică, ironie);*
- *compararea modului în care autori diferiți exprimă idei sau emoții similare;*
- *redactarea unei scurte analize privind relația dintre limbaj și efectul asupra receptorului.*

Curriculum de specialitate (CS):

- *analizarea și adaptarea textelor literare sau informative în vederea utilizării acestora în activități educative destinate preșcolarilor;*
- *exersarea exprimării intențiilor comunicative (informare, convingere, povestire, joc de rol) în contexte educaționale, prin utilizarea unui ton, ritm și a unei expresivități adecvate relației adult–copil;*
- *compararea și valorificarea fragmentelor din opere literare, folclorice sau educative pentru copii (basme, poezii, cântece), cu evidențierea modului în care limbajul exprimă emoții, atitudini și valori morale transmise prin discurs.*

CS 1.4. Înțelegerea mesajelor media (audio, video, digitale) în vederea identificării scopului, tonului și impactului acestora.

Trunchiul comun (TC)

- *identificarea scopului și tipului de mesaj (informativ, persuasiv, educativ, publicitar);*
- *observarea mijloacelor vizuale și sonore care susțin sensul;*
- *evaluarea credibilității sursei și a intenției emițătorului;*
- *compararea unui text scris cu versiunea sa multimedia;*

Clasa a IX-a

– *argumentarea opiniei personale privind impactul emoțional și social al mesajului.*

Curriculum de specialitate (CS):

– *selectarea a două surse de informare (text scris și material video) pe o temă comună și compararea modului de transmitere a mesajului;*
– *redactarea unui scurt text argumentativ (5–6 rânduri) în care elevii își exprimă opinia asupra unui mesaj media;*
– *realizarea, individual sau în perechi, a unui produs de sinteză (tabel „asemănări–diferențe”, afiș, poster digital sau prezentare scurtă) care reflectă interpretarea personală a mesajului analizat.*

CG 2 – Utilizarea corectă și conștientă a limbii materne în contexte funcționale și culturale.

Clasa a IX-a

CS 2.1. Formularea de enunțuri clare și corecte, adaptate contextului și interlocutorului.

Trunchiul comun (TC)

– *identificarea și aplicarea corectă a structurilor gramaticale și a vocabularului adecvat contextului;*
– *formularea de mesaje clare și coerente, cu respectarea convențiilor de politețe și adaptarea la interlocutor;*
– *utilizarea unui limbaj adecvat în funcție de vârstă, statut, rol și situație;*
– *exprimarea emoțiilor și opiniilor prin mijloace lingvistice și nonverbale adecvate contextului social și cultural;*
– *reformularea ideilor pentru asigurarea înțelegerii corecte a mesajului transmis.*

Curriculum de specialitate (CS):

– *redactarea unor texte scurte (descrieri, narațiuni, argumentări) pe teme din universul copilăriei și al activităților educative;*
– *redactarea unor texte scurte inspirate din teme familiale, școlare sau educative, aplicând structuri lingvistice și conectori adecvați;*
– *realizarea unor scurte prezentări orale sau digitale, în care utilizează corect conectori logici.*

CS 2.2. Redactarea de texte funcționale, descriptive, narative, argumentative și reflexive.

Trunchiul comun (TC)

– *aplicarea etapelor procesului de scriere (planificare, redactare, revizuire);*
– *redactarea textelor uzuale (scrisoare, mesaj, anunț, articol, postare informativă);*
– *elaborarea de compuneri narative și descriptive cu structură clară și logică;*
– *scrierea de texte argumentative simple, cu idei susținute prin exemple și justificări;*
– *valorificarea experienței personale și a lecturilor în redactarea textelor reflexive.*

Curriculum de specialitate (CS):

– *elaborarea unui text narativ pe baza unui plan oferit, respectând structura și logica secvențelor;*
– *utilizarea conectorilor logici adecvați pentru asigurarea coeziunii și coerenței în redactarea unui text propriu;*
– *transformarea unui text narativ într-un text informativ (știre/ notă), prin adaptarea registrului, a structurii și a intenției comunicative.*

CS 2.3. Exprimarea creativă și expresivă în texte narative și reflexive.

Trunchiul comun (TC)

– *identificarea și folosirea figurilor de stil potrivite scopului comunicării;*
– *adaptarea tonului, ritmului și vocabularului la publicul și mesajul vizat;*
– *exprimarea originală a trăirilor și atitudinilor prin combinații narative și descriptive;*
– *utilizarea expresivă a limbii în contexte creative (poezie, jurnal, monolog interior, text liber).*

Curriculum de specialitate (CS):

– *elaborarea planului de idei (introducere–cuprins–încheiere) necesar construcției unui text narativ sau reflexiv cu temă personală;*
– *redactarea textelor narative scurte pornind de la un plan stabilit anterior;*
– *revizuirea textelor proprii, cu accent pe claritate, coeziune și expresivitate lingvistică.*

CS 2.4. Utilizarea resurselor diverse (dicționare, surse online, materiale media) pentru îmbogățirea și perfecționarea propriilor texte.

Trunchiul comun (TC)

– *identificarea și selectarea surselor variate de informații (dicționare, platforme online, materiale media) adecvate scopului comunicativ;*
– *aplicarea informațiilor preluate din surse diferite pentru îmbogățirea și clarificarea textelor proprii;*
– *redarea și parafrazarea conținuturilor preluate, cu menționarea sursei;*

Clasa a IX-a

- *elaborarea unui text informativ scurt, bazat pe informații din surse media, cu respectarea normelor lingvistice și a coerenței mesajului.*

Curriculum de specialitate (CS):

- *utilizarea dicționarului și a surselor online pentru selectarea informațiilor esențiale și rescrierea unui paragraf scurt, cu varietate lexicală, adaptat publicului școlar.*
- *compararea unei știri scrise cu un material video pe aceeași temă, pentru analiza clarității și credibilității mesajului.*
- *redactarea, în grup, a unui paragraf informativ coerent, pe baza unor surse diverse (text, imagine, material video).*

CG 3 – Interacțiunea orală și scrisă în contexte cotidiene, școlare și culturale.

Clasa a IX-a

CS 3.1. Participarea activă la conversații, dezbateri, interviuri și proiecte colaborative.

Trunchiul comun (TC)

- *recunoașterea regulilor de bază ale conversației și a formulelor de adresare adecvate în diverse contexte;*
- *explicarea rolului regulilor conversației și al formulelor de adresare în eficiența dialogului;*
- *implicarea activă în dialoguri tematice, cu respectarea normelor conversației și a adresării adecvate contextului;*
- *ascultarea activă și formularea punctelor de vedere în cadrul dialogului, cu identificarea relațiilor dintre idei și argumente;*
- *colaborarea eficientă în realizarea unor sarcini comune (proiecte, prezentări, interviuri) și formularea de concluzii colective sau decizii;*
- *evaluarea procesului de colaborare și a modului în care au fost respectate regulile de comunicare.*

Curriculum de specialitate (CS):

- *aplicarea regulilor conversației și a formulelor de adresare în contexte educaționale simulate (dialog adult–copil, discuție între colegi, mini-interviu);*
- *participarea activă la schimburi de idei și dezbateri pe teme educative, demonstrând ascultare activă, empatie și cooperare;*
- *organizarea, în grup, a unei prezentări sau activități colaborative, cu formularea de concluzii și evaluarea modului de comunicare și colaborare.*

CS 3.2. Ascultarea activă și formularea de răspunsuri, întrebări, clarificări și reformulări.

Trunchiul comun (TC)

- *identificarea întrebărilor necesare pentru clarificarea unui mesaj și a expresiilor de gestionare a conversației (introducere, reluare, încheiere);*
- *explicarea rolului întrebărilor pentru clarificare și al reformulării în îmbunătățirea comunicării;*
- *utilizarea întrebărilor de clarificare și a reformulării ideilor interlocutorului pentru menținerea unui dialog fluent;*
- *oferirea de feedback constructiv, cu aprecierea modului în care răspunsurile contribuie la o comunicare cooperantă;*
- *formularea de răspunsuri argumentate, în ton cooperant, cu utilizarea strategiilor de gestionare a conversației (introducere, reluare, încheiere);*

Curriculum de specialitate (CS):

- *exersarea ascultării active și a reformulării mesajelor în contexte educaționale simulate (dialog adult–copil, discuție în echipă, situații de rezolvare a conflictelor minore), pentru dezvoltarea empatiei și clarității comunicării;*
- *formularea de întrebări și răspunsuri adecvate în conversații pedagogice, demonstrând interes față de interlocutor și capacitatea de clarificare a sensului mesajului;*
- *participarea la activități colaborative și jocuri de rol, oferind feedback constructiv și menținând tonul cooperant în cadrul comunicării educative.*

CS 3.3. Exprimarea acordului și dezacordului într-o manieră argumentată și respectuoasă.

Trunchiul comun (TC)

- *identificarea formulărilor și structurilor pentru exprimarea opiniilor, acordului și dezacordului, precum și a conectorilor logici și a tranzițiilor;*
- *explicarea rolului argumentelor și contraargumentelor echilibrate în construcția unui discurs coerent și logic;*

Clasa a IX-a

- *utilizarea unui ton respectuos și constructiv în formularea opiniilor și argumentelor, susținute prin exemple relevante;*
- *analiza argumentelor și contraargumentelor, cu evidențierea relațiilor logice dintre ele;*
- *formularea și susținerea unui punct de vedere sau a unei concluzii, cu utilizarea de exemple clare și conectori logici;*
- *evaluarea structurii unui discurs sau argument, cu aprecierea echilibrului între argumente și contraargumente și a relevanței exemplelor.*

Curriculum de specialitate (CS):

- *formularea și susținerea opiniilor personale în contexte educaționale simulate (discuții despre comportamente, reguli, valori), folosind argumente clare și exemple adaptate mediului preșcolar;*
- *participarea la dialoguri și scurte dezbateri pedagogice, exersând exprimarea acordului și dezacordului într-o manieră constructivă, în raport cu ideile colegilor;*
- *analizarea situațiilor de comunicare din mediul educațional (conflicte, neînțelegeri, discuții cu părinții sau colegii) și propunerea de formulări potrivite pentru exprimarea respectuoasă a opiniilor și soluțiilor.*

CS 3.4. Adaptarea limbajului la diferite registre (formal, colocvial, academic, media).

Trunchiul comun (TC)

- *alegerea limbajului adecvat scopului comunicativ și interlocutorului, pentru transmiterea clară și coerentă a mesajului;*
- *identificarea și diferențierea stilurilor de comunicare (formal, colocvial, academic) în funcție de context;*
- *ajustarea limbajului și a tonului la mediul educațional, profesional sau digital;*
- *aplicarea regulilor de etichetă și de comunicare responsabilă în mediul online;*
- *integrarea elementelor culturale și interculturale în exprimarea orală și scrisă.*

Curriculum de specialitate (CS):

- *exersarea adaptării limbajului la diferite contexte educaționale și sociale (comunicarea cu copiii, colegii, părinții sau partenerii instituționali), prin simulări de dialoguri și prezentări;*
- *analizarea diferențelor dintre limbajul formal, colocvial și academic și aplicarea lor în activități specifice mediului preșcolar (ședințe, activități de joc, comunicarea cu familia);*
- *redactarea și prezentarea unor mesaje educative pentru copii sau pentru părinți, utilizând registre lingvistice și tonuri adaptate scopului comunicativ și publicului.*

CG 4 – Aplicarea corectă și funcțională a regulilor limbii, folosind un vocabular adecvat și structuri variate.

Clasa a IX-a

CS 4.1. Aplicarea corectă a normelor gramaticale, ortografice și de punctuație în contexte orale și scrise.

Trunchiul comun (TC)

- *aplicarea corectă a regulilor de ortografie și punctuație în toate textele;*
- *utilizarea corectă a structurilor gramaticale, incluzând acordurile și timpurile verbale;*
- *respectarea regulilor de scriere privind formatarea și punctuația;*
- *identificarea și corectarea greșelilor frecvente de scriere;*
- *explicarea normelor gramaticale și de punctuație prin exemple clare.*

Curriculum de specialitate (CS):

- *revizuirea textelor proprii, cu evidențierea și corectarea greșelilor de ortografie și punctuație în contexte variate;*
- *construirea de propoziții complexe pornind de la enunțuri simple;*
- *completarea unor mesaje educaționale scurte, respectând regulile gramaticale și de politețe.*

CS 4.2. Identificarea și explicarea structurilor lingvistice și a valorii expresive a acestora.

Trunchiul comun (TC)

- *identificarea categoriilor gramaticale și a structurii sintactice a propozițiilor;*
- *explicarea modului în care elementele gramaticale contribuie la claritatea și semnificația propoziției;*
- *analizarea efectului stilistic al diferitelor structuri gramaticale în texte;*
- *identificarea variațiilor de vocabular și a modului în care acestea susțin intenția comunicativă;*
- *corelarea structurii gramaticale și lexicale cu mesajul și efectul estetic al textului.*

Curriculum de specialitate (CS):

- *analizarea structurilor lingvistice și gramaticale din texte educative sau povestiri pentru copii, explicând modul în care acestea contribuie la claritate, expresivitate și înțelegerea mesajului;*
- *exersarea utilizării corecte și variate a conectorilor și a expresiilor specifice limbajului educativ, în redactarea sau prezentarea unor texte scurte (descrierea unei activități, povestirea unui eveniment);*

Clasa a IX-a
– *îmbunătățirea expresivității unui text propriu sau a unui mesaj oral, prin reformulări, înlocuirea repetițiilor și folosirea unor structuri lexicale și gramaticale potrivite contextului comunicativ.*
CS 4.3. Utilizarea conștientă, corectă și expresivă a resurselor lingvistice în producerea și revizuirea mesajelor orale și scrise.
Trunchiul comun (TC)
– *selectarea cuvintelor și a structurilor care asigură un mesaj clar, coerent și cu impact;*
– *utilizarea expresiilor idiomatice, a sinonimelor și a neologismelor într-un mod adecvat;*
– *respectarea normelor gramaticale și stilistice pentru menținerea preciziei și corectitudinii textelor orale și scrise;*
– *corectarea și îmbunătățirea textelor pe baza feedback-ului primit;*
– *evaluarea progresului în abilitățile lingvistice și stilistice, cu identificarea punctelor forte și a aspectelor ce necesită îmbunătățiri.*
Curriculum de specialitate (CS):
– *redactarea și revizuirea unor texte educative scurte (anunțuri, mesaje pentru părinți, descrieri de activități), respectând normele gramaticale și adaptând limbajul la publicul vizat (copii, părinți, colegi);*
– *exersarea utilizării corecte și expresive a limbii în contexte orale (prezentarea unei activități, povestirea unei întâmplări, explicarea unei reguli), prin aplicarea feedback-ului colegilor și al cadrului didactic;*
– *corectarea și îmbogățirea unui mesaj propriu sau al unui coleg, prin înlocuirea repetițiilor, folosirea sinonimelor potrivite și adaptarea tonului la scopul comunicativ și la contextul educațional.*
CS 4.4. Interpretarea și valorificarea elementelor culturale și interculturale în contexte literare, sociale și creative.
Trunchiul comun (TC)
– *recunoașterea și analizarea valorilor reflectate în texte literare și nonliterare, legate de aspecte culturale, morale și sociale;*
– *compararea tematicii și motivelor culturale din literatura ucraineană cu cele din literatura română sau europeană;*
– *crearea de texte și proiecte care reflectă și promovează identitatea culturală și diversitatea;*
– *folosirea limbajului și a formelor de expresie culturală pentru a manifesta respectul față de alte culturi și pentru a susține cooperarea interculturală.*
Curriculum de specialitate (CS):
– *analizarea și valorificarea elementelor culturale și tradiționale ucrainene și române (obiceiuri, sărbători, simboluri) prin realizarea unor prezentări, colaje sau postere care reflectă respectul față de diversitate;*
– *compararea valorilor morale și culturale din texte literare și populare pentru copii (ucraineană – română – europeană) și discutarea modului în care acestea pot fi transmise prin activități educative;*
– *crearea, în grup, a unui produs cultural-educativ (eseu, poezie, afiș, spectacol, clip video) care promovează identitatea proprie, toleranța și dialogul intercultural în comunitate.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Clasa a IX-a

Domenii de conținut	Conținuturi trunchi comun	Conținuturi curriculum de specialitate
Comunicare orală	· Fundamentele comunicării orale: emițător – mesaj – receptor – cod – canal – context; tipuri de comunicare (formală / informală; verbală / nonverbală / paraverbală); funcțiile comunicării în interacțiunea cotidiană. · Exprimarea opiniilor și atitudinilor: formule de opinie, acord / dezacord; justificare simplă a punctului de vedere; exprimarea emoțiilor prin mijloace verbale și nonverbale. · Participarea la conversații și discuții: inițierea, menținerea și încheierea dialogului; conversații tematice despre școală, familie, tradiții, comunitate; mini-dezbateri și discuții ghidate; întrebări pentru clarificare și reformulare. · Registre, adecvare și etichetă conversațională: limbaj adecvat interlocutorului și situației; reguli de politețe (salut, adresare, mulțumire, scuză, felicitare); adecvarea limbajului la context școlar, familial, digital. · Mesaje orale – tipuri și funcții: relatare și descriere orală; argumentare simplă; prezentări scurte cu tematică culturală ucraineană. · Texte-suport și interacțiuni: dialoguri autentice, interviuri scurte, fragmente audio/video (povești, cântece, tradiții, reportaje); conversație cotidiană, discuție ghidată, mini-dezbatere, prezentare orală, activități de colaborare. *Observații: Activitățile vizează dezvoltarea comunicării în situații reale, folosind noțiuni de bază privind intenția, tonul și structura mesajului. Interacțiunile se construiesc gradual (dialog – conversație ghidată – mini-dezbateri), cu integrarea contextelor digitale. Nu se urmăresc modele retorice complexe.*	· Comunicarea orală în contexte extinse: interviuri culturale, dezbateri tematice, prezentări orale elaborate despre identitate, tradiții, comunitate. · Analiza nuanțată a tonului, ritmului și atitudinii în dialoguri literare și dramatice. · Argumentarea opiniilor în contexte culturale și sociale (limbă maternă, migrație, viața comunității). · Situații simulate de comunicare formală (prezentare publică, discurs, moderarea unei discuții). · Proiecte colaborative cu prezentare publică (momente culturale, evenimente școlare) și utilizarea tehnologiilor digitale ca suport (prezentări, înregistrări audio-video).
Scriere și redactare	· Funcțiile scrierii: transmiterea informației, descrierea unei situații, persoane sau tradiții, relatarea de evenimente, exprimarea unei opinii sau impresii, formularea de cereri și comunicări practice. · Etapele redactării: planificare (idei-cheie, schiță, structură), redactare (paragraf clar), revizuire (limbaj, coerență, ortografie), forma finală (claritate, organizare, lizibilitate). Tipuri de texte scrise: texte funcționale (mesaj, e-mail, anunț, invitație, cerere), texte școlare (compunere descriptivă	· Scriere avansată: eseu structurat, recenzie, portret de autor, texte culturale complexe (fișă de operă, prezentare de eveniment, text informativ cultural). · Strategii de redactare: paragrafe tematice, rescriere și îmbunătățire, selecție și filtrare a informațiilor, coerență narativă și logică. · Tipuri de texte: recenzii și eseuri culturale despre rolul limbii ucrainene, identitate, literatură; texte argumentative cu structură teză–argumente–concluzie; CV literar sau prezentare de autor.

Domenii de conținut	Conținuturi trunchi comun	Conținuturi curriculum de specialitate
	/ narativă, rezumat, caracterizare, comentariu scurt), texte argumentative simple (opinie + justificare), texte culturale (fișă de lectură, jurnal de lectură, prezentare culturală). · Constituirea textului: conectori simpli (ordine, cauză–efect, opoziție), paragrafe logice, vocabular adecvat temei și contextului, coeziune prin reluări, pronume, marcatori temporali. · Norme de scriere: reguli de ortografie și punctuație de bază; despărțirea în silabe; scrierea corectă a cuvintelor uzuale și culturale; folosirea majusculei; formulări clare și precise. · Integrarea surselor în scriere: extragerea informațiilor din texte scurte, completarea tabelelor / listelor / hărților conceptuale, parafrază simplă, citare elementară (autor – titlu); texte-suport literare și nonliterare, modele de cerere, e-mail, fișă, jurnal, postare și comentariu digital. *Observații: Redactarea urmărește claritate, coerență și adecvare, fără eseuri complexe sau tehnici avansate. Activitățile includ modele, reorganizări și rescrieri adaptate nivelului funcțional*	· Utilizarea resurselor documentare variate (presă, baze de date, dicționare, surse digitale) și integrarea critică a acestora în propriile texte.
Lectură	· Strategii de lectură: lectură globală (tema generală și situația), lectură selectivă (informații relevante), lectură detaliată (indicii lingvistice și narative), identificarea ideilor principale și secundare, hărți conceptuale pentru organizarea informației. · Tema, mesajul și intenția autorului: teme fundamentale (adolescență, familie, tradiție, iubire, natură), mesaj central (moral, emoțional, social), intenția autorului (a emoționa, a descrie, a provoca reflecție), public-țintă. · Elemente de analiză ale textelor: structură simplă (introducere – dezvoltare – final), personaje (roluri, trăsături explicite / implicite), spațiu, timp, conflict simplu, marcatori de coeziune, tonul textului. · Compararea informațiilor din surse diferite: text literar ↔ imagine / grafic / material video; asemănări și diferențe; mini-portofolii de comparații. · Analiza mesajelor media: scop comunicativ, mijloace vizuale și sonore, tehnici persuasive de bază, credibilitatea sursei. · Opinie personală argumentată: interpretare proprie, motive și exemple,	· Aplicarea strategiilor de lectură pe opere literare reprezentative (proză, poezie, text dramatic) și pe texte nonliterare variate. · Realizarea de fișe și jurnale de lectură pentru texte ucrainene și universale; sinteze și prezentări ale lecturilor. · Analiza motivelor, simbolurilor și valorilor în operele studiate; observarea rolului naratorului și al perspectivei narative. · Hărți conceptuale pentru personaje, conflicte, relații între personaje și teme. · Compararea interpretărilor proprii cu interpretări critice (adaptate nivelului), discuții despre rolul literaturii în formarea identității și a valorilor.

Domenii de conținut	Conținuturi trunchi comun	Conținuturi curriculum de specialitate
	conectori simpli, respectarea altor puncte de vedere. · Sinteze și rezumate scurte, extragerea elementelor esențiale, hărți de idei, diagrame Venn, mini-postere cu idei principale. *Observații: analiza vizează recunoașterea și descrierea, fără terminologie teoretică avansată; accent pe legătura text–elev–experiență.*	
Elemente de construcție a comunicării	· Norme de ortografie și punctuație (nivel funcțional): scrierea corectă a vocalelor și consoanelor specifice limbii ucrainene; utilizarea semnelor de punctuație în propoziții simple; scrierea corectă a numelor proprii, sărbătorilor, toponimelor; despărțirea în silabe; folosirea apostrofului și a semnelor speciale. · Structuri morfologice și sintactice de bază: părți de vorbire uzuale; acorduri fundamentale; timpuri verbale de bază; propoziția simplă și funcțiile principale; fraze scurte cu conectori simpli. · Coeziune și coerență: conectori de bază (ordine, cauză–efect, opoziție); reluarea informației prin pronume și sinonime; organizarea paragrafului (idee principală + detalii); secvențialitate logică în texte scurte. · Resurse lexicale și semantice: sinonime, antonime, cuvinte polisemantice, expresii idiomatice și cuvinte afective; diferențierea sensului literal / figurat; utilizarea adecvată a neologismelor. · Mijloace stilistice uzuale: metafora simplă, comparația, personificarea, epitetele afective, rolul expresiv al repetiției. · Planificarea – redactarea – revizuirea textului și integrarea informațiilor din surse variate (text, imagine, audio). *Observații: nivel funcțional, orientat spre folosirea corectă a limbii în situații reale, fără terminologie lingvistică avansată.*	· Aplicarea normelor de ortografie, punctuație și gramatică în redactarea și rescrierea textelor proprii și ale colegilor. · Analiza structurilor morfologice și sintactice în fragmente literare și nonliterare, cu rescrieri care modifică registrul sau perspectiva. · Identificarea și interpretarea mijloacelor lexicale și stilistice (figuri de stil, registru, ritm, punctuație expresivă) și transferul lor în propriile texte. · Exerciții de îmbunătățire a coeziunii și coerenței (alegerea conectorilor, organizarea paragrafelor, compararea unor texte mai clar / mai puțin clar redactate). · Activități de reflecție asupra limbii ca instrument de expresie estetică, culturală și profesională.
Elemente de interculturalitate	· Elemente culturale, istorice și sociale reflectate în texte: repere culturale ucrainene (familie, tradiții, simboluri, spații culturale), valori și atitudini transmise prin folclor, literatură și texte nonliterare; elemente de patrimoniu (рушник, хата, калина, Десна, козацтво); legătura tradiție–identitate personală. · Comparații între teme și motive culturale: asemănări și diferențe între motive din literatura ucraineană și română/europeană (familia, copilăria, natura, eroismul); exemple din folclor ucrainean și românesc.	· Proiecte culturale comparative Ucraina–România / Europa (simboluri, sărbători, obiceiuri, forme de artă). · Eseuri și prezentări despre identitate, interculturalitate, rolul limbii materne și al literaturii în păstrarea identității. · Dezbateri despre stereotipuri, conviețuire și diversitate; analiza critică a reprezentărilor culturii ucrainene în mass-media. · Studiul autorilor ucraineni din România și al modului în care operele lor reflectă identitatea comunității.

Domenii de conținut	Conținuturi trunchi comun	Conținuturi curriculum de specialitate
	· Identitate, perspectivă și puncte de vedere multiple: ton narativ și poziționarea autorului; comparații între perspectiva copilului, adultului, naratorului-observator; plasarea textelor în contextul comunității ucrainene din România. · Respect și deschidere față de diversitate: situații de diversitate etnică, lingvistică, religioasă; limbaj adecvat dialogului intercultural; empatie și valorizarea celorlalte culturi; rolul limbii materne în păstrarea identității. · Proiecte și produse culturale simple: prezentări despre tradiții ucrainene; mini-expoziții de simboluri; pagini de blog sau postări despre sărbători; podcasturi scurte despre obiceiuri de familie; explorarea patrimoniului local și european; utilizarea responsabilă a resurselor media pentru promovarea culturii. · *Observații: nivel descriptiv și aplicat; accent pe identificare, observare, comparație simplă și reflecție personală.*	· Produse culturale complexe (campanii media pozitive, scenete, expoziții tematice) care promovează respectul, empatia și dialogul intercultural.

Detalierea Conținuturilor Clasa a IX-a:

I. LITERATURĂ

Teme propuse:

- La alegere: Adolescenţa sau Joc şi joacă
- La alegere: Familia sau Şcoala
- La alegere: Iubirea sau Scene din viaţa de ieri şi de azi
- La alegere: Aventură, călătorie sau Lumi fantastice (inclusiv SF)
- La alegere: Cum citim pentru a înțelege – strategii eficiente de lectură sau Textele care ne inspiră – descoperirea valorilor prin lectură.
- La alegere: Autorul și lumea lui – contextul social și cultural al unui text sau Literatura și realitatea – oglindirea societății în opere.

Se vor studia, integral sau fragmentar, 1-2 texte literare pentru fiecare temă, de preferinţă din epoci diferite. Se vor alege, în ansamblu, atât scrieri în proză, cât şi în versuri.

- **Romane pentru adolescenți**
  - Г. Тютюнник, «Климко», «Вогник далеко в степу»;
- **Povestiri scurte**
  -В. Сухомлинський, «А серце тобі нічого не наказало?», «Білка і добра людина», «Бо я — людина»;
  - Г. Сковорода «Сліпий і зрячий» (притча);
- **Narațiuni**
  - І. Н. Левицький, «Кайдашева сім’ я» (повість);
  - Г. К. Основ'яненко «Маруся», (повість);
  - М. Вовчок, «Кармелюк»,(повість);
  - Г. К. Основ'яненко «Конотопська відьма», (сатирично-фантастична повість);
  - О. Довженко «Зачарована Десна», (автобіографічна повість);
  - І. Франко, «Красне писання»; Михайло Коцюбинський, «Intermezzo» (скорочено);
- **Romane grafice**
  - М. Богдановський, «Княжа воля» (графічна новела);
- **Poezie (lirică)**
  - Т. Шевченко, «Садок вишневий коло хати»;
  - А. Малишко, «Пісня про рушник»;
  - І. Франко, «Чого являєшся мені у сні?»;

- В. Сосюра, «Білі акації», «Коли потяг у даль загуркоче»;
- П. Тичина, «Ви знаєте, як липа шелестить...»
- Т. Шевченко, «Мені тринадцятий минало...», «Тополя», «Причинна»;

- **Autori ucraineni din România**
  - М. Волощук, «Наказ матері»;
  - І. Ковач, «Спасибі»;
  - І. Арделян, «Рушничок що від мами»;
- **Texte dramatice**
  - Л. Українка, «Лісова пісня»;
  - Г. К. Основ'яненко, «Сватання на Гончарівці»;

Integrarea textelor nonliterare

Exemple orientative de corelare texte–teme

- ***Tema: Adolescența***
  - *Т. Шевченко, «Мені тринадцятий минало»;*
  - *П. Тичина, «Ви знаєте, як липа шелестить».*
- ***Tema: Joc și joacă***
  - *В. Скуратівський, «Місяцелік» (уривки);*
  - *традиції і звичаї: веснянки, обряди на св. Івана Купала, колядки, фольклорні збірки, щедрівки, вертеп, українські вечорниці;*
  - *Г. Квітка-Основ'яненко, «Сватання на Гончарівці».*
- ***Tema: Familia***
  - *Т. Шевченко, «Садок вишневий коло хати»;*
  - *А. Малишко, «Пісня про рушник»;*
  - *І. Н. Левицький, «Кайдашева сім'я» (скорочено);*
  - *Сімейні обереги: українська хата, рушник, піч, свячена вода, мати; etc.*
- ***Tema: Școala***
  - *І. Франко, «Красне писання»;*
  - *Л. Українка, «Сім струн».*
- ***Tema: Iubirea***
  - *Т. Шевченко, «Тополя», «Причинна» (скорочено);*
  - *В. Сосюра, «Білі акації»;*
  - *І. Франко, «Чого являєшся мені у сні?»;etc.*
- ***Tema: Scene din viața de ieri și de azi***
  - *Історичні тексти (Козацтво, Запорозька Січ etc.);*
  - *М. Вовчок, «Кармелюк»;*
- ***Tema: Aventură, călătorie***
  - *Г. Квітка-Основ'яненко, «Конотопська відьма»;*
  - *М. Коцюбинський, «Intermezzo» (fragmentar).*
- ***Tema: Lumi fantastice***
  - *Л. Українка, «Лісова пісня».*

II. LIMBĂ ŞI COMUNICARE

1. Producerea mesajelor orale şi scrise

Teme posibile

- La alegere: Comunicarea între adolescenți sau Comunicarea în familie
- La alegere: Școala sau Profesorii și elevii
- La alegere: Dialogul și respectul sau Reguli de conviețuire
- La alegere: Mediul digital sau Mass-media și viața de zi cu zi
- La alegere: Limbajul formal și informal sau Texte funcționale utile în viața cotidiană (cerere, CV, anunț etc.)
- La alegere: Carieră și viitor sau Meserii de ieri și de azi
- La alegere: Viața sănătoasă sau Mediul înconjurător

1.1. Exprimarea orală

• Dialogul

- tipuri: conversația cotidiană, discuția argumentativă;
- reguli ale dialogului (atenția acordată partenerului, preluarea și cedarea cuvântului la momentul oportun, dozarea participării la dialog);
- tehnici de comunicare eficientă în dialog;
- adecvarea la situația de comunicare (partener, context);
- adecvarea la scopul comunicării (informare, argumentare și persuasiune);
- structura dialogului (replica, perechi de replici, grupaje de replici);
- argumentarea și contraargumentarea în dialog.

• Monologul

- tipuri: povestirea sau relatarea orală, descrierea orală, argumentarea;
- reguli ale monologului (contactul vizual cu auditoriul, raportarea la reacțiile acestuia);
- tehnici de comunicare eficientă în monolog;
- adecvarea la situația de comunicare (auditoriu, context);
- adecvarea la scopul comunicării (informare, argumentare și persuasiune, divertisment);
- structura monologului (introducerea, cuprinsul, încheierea).

1.2 Exprimarea scrisă

• Tipuri de texte

- texte narative și descriptive (relatarea unei experiențe personale, povestirea, descrierea);
- texte de analiză și interpretare (caracterizare de personaj, fișă de lectură, jurnal de lectură, rezumat);
- texte argumentative și reflexive (argumentare, eseu structurat, referat);
- texte funcționale și informative (știre, anunț publicitar, corespondență, formulare tipizate).

• Procesul de redactare a textului scris

- etapele redactării: documentarea, alcătuirea planului de idei, redactarea propriu-zisă, revizuirea și corectarea, forma finală;
- reguli generale de redactare: structurarea textului, adecvarea la temă și la situația de comunicare, respectarea limitei de spațiu, adecvarea stilistică, așezarea în pagină și lizibilitatea;
- reguli și convenții specifice de redactare, în funcție de tipul de text și de intenția comunicativă.

1.3 Niveluri de constituire a mesajului

• Fonetic (ortoepic)

- pronunțarea corectă a cuvintelor ucrainene și a neologismelor;
- alternarea și asimilarea consoanelor;
- pronunțarea corectă a vocalelor *e* și *u*;
- accentul în limba ucraineană și rolul său în comunicare;
- elemente paraverbale în comunicarea orală.

• Ortografic și de punctuație

- scrierea corectă cu majusculă;
- despărțirea cuvintelor în silabe;
- folosirea corectă a semnelor de ortografie;
- utilizarea semnelor de punctuație în funcție de intenția comunicativă și structura enunțului.

• Morfosintactic

- folosirea corectă a formelor flexionare (articularea substantivului, forme cazuale);
- acordul gramatical între părțile de propoziție;
- structuri sintactice corecte la nivelul propoziției și al frazei;
- evitarea calcurilor și a construcțiilor neconforme normei limbii ucrainene.

• Lexico-semantic

- cunoașterea și utilizarea sensului corect al cuvintelor, în special al neologismelor;
- folosirea adecvată a vocabularului în contexte comunicative diverse;
- identificarea și evitarea erorilor semantice (pleonasm, confuzie paronimică);
- utilizarea derivării și compunerii în îmbogățirea vocabularului;
- cunoașterea și valorificarea relațiilor semantice (sinonimie, antonimie, polisemie, omonimie).

• Stilistico-textual

- adecvarea registrelor stilistice (standard, colocvial, artistic, administrativ etc.) la situația de comunicare;
- asigurarea coerenței și coeziunii în exprimarea orală și scrisă;
- utilizarea conștientă a mijloacelor stilistice în funcție de intenția comunicativă.

2. Receptarea mesajelor orale şi scrise

Teme posibile:

- La alegere: *Gramatica în acțiune – cum construim propoziții corecte* sau *Acordul corect – cheia unei exprimări clare*.
- La alegere: *Conectorii logici – cum legăm ideile pentru coerență* sau *Ortografia contează – scrierea corectă a cuvintelor.*
- La alegere: *Vorbim și scriem corect – exerciții de exprimare funcțională* sau *De la greșeală la formă corectă – autocorectarea în comunicare*.
- La alegere*: Particularitățile limbii ucrainene comparate cu limba română* sau *Cuvinte care seamănă, dar înseamnă altceva – falșii prieteni între limbi.*
- La alegere: *Evaluarea propriilor competențe – ce știu și ce mai am de învățat* sau *Gramatica și stilul – armonia dintre formă și expresie.*

2.1. Receptarea diverselor tipuri de mesaje

- schema comunicării concepută de Roman Jakobson (componentele şi funcțiile actului de comunicare);
- informația verbală în mass-media – factori care înlesnesc sau perturbă receptarea (codul, canalul, contextul);
- principiile ascultării active.

2.2. Niveluri ale receptării

• Fonetic, ortografic și de punctuație

- influența elementelor paraverbale asupra înțelegerii mesajului oral;
- rolul pronunției și al accentului în receptarea mesajului;
- rolul semnelor ortografice și de punctuație în înțelegerea mesajelor scrise;
- utilizarea semnelor speciale în alfabetul ucrainean (apostroful, accentul).

• Morfosintactic

- **Părți de vorbire flexibile**
  - substantivul (fel, număr, gen, cazuri, funcții sintactice);
  - articolul (clasificare);
  - adjectivul (flexiune, grade de comparație, funcții sintactice, ortografiere);
  - pronumele (tipuri, adjective pronominale, funcții sintactice, ortografierea formelor pronominale);
  - numeralul (clasificare, cazuri, funcții sintactice, ortografierea numeralelor);
  - verbul (diateze, moduri, timpuri, funcții sintactice).
- **Părți de vorbire neflexibile**
  - adverbul (clasificare, grade de comparație, funcții sintactice, ortografiere);
  - conjuncția (clasificare);
  - prepoziția;
  - interjecția (clasificare, funcții sintactice, valori expresive, punctuația interjecției).

• Lexico-semantic

- cuvântul: structură;
- categorii semantice: sinonime, antonime, omonime;
- neologisme, regionalisme, arhaisme;
- vocabularul limbii ucrainene;
- mijloace de îmbogățire a vocabularului:
  - interne (derivarea, compunerea);
  - externe (împrumuturile și neologismele).

• Stilistico-textual

- rolul figurilor de stil și al procedeelor artistice;
- rolul elementelor arhaice și regionale în text;
- receptarea mesajului în funcție de tipurile de texte (ficționale și nonficționale);
- receptarea mesajului în raport cu genurile și speciile literare.

• Nonverbal și paraverbal

- influența elementelor nonverbale și paraverbale asupra înțelegerii mesajului oral.

• Sintaxa propoziției

- părțile de propoziție: principale și secundare;
- acordul gramatical între predicat și subiect;
- acordul atributului cu partea de vorbire determinată.

• **Sintaxa frazei**
  – propoziția – criterii de clasificare;
  – felul propozițiilor.

SUGESTII METODOLOGICE

1. Comunicare orală

Metode de predare:
- Dialoguri ghidate: organizarea de discuții pe teme educaționale și culturale, în care elevii aplică formule de adresare adecvate și exersează ascultarea activă (ex.: *Respectul în educația timpurie*; *Importanța diversității în educație*).
- Exerciții de argumentare: participarea la scurte dezbateri pe teme din educația timpurie, cu formularea de argumente clare și concise (ex.: *De ce este esențial ca educația timpurie să fie adaptată diversității culturale?*).
- Simulări de interviuri educaționale: realizarea de simulări în care elevii își asumă roluri diferite (educator–copil), pentru observarea dinamicii limbajului și a atitudinii în relația educațională.

Texte-suport: dialoguri autentice, interviuri educaționale, fragmente de radio/podcast, discursuri scurte, scene de film, reportaje culturale.

2. Scriere și redactare
Metode de predare:
- Redactarea de texte funcționale: elaborarea de mesaje educaționale (invitații pentru activități educaționale, mesaje adresate părinților), cu respectarea normelor gramaticale și adaptarea la publicul-țintă.
- Construirea argumentării: redactarea de texte argumentative pe structura *teză – motive – exemple – concluzie*, pe teme educaționale (ex.: integrarea limbii ucrainene în educația timpurie).
- Revizuirea textelor: aplicarea feedbackului colegial în procesul de revizuire a textelor proprii, cu accent pe coerență, claritate și adecvare stilistică.

Texte-suport: texte literare scurte (poezii, micro-proză), texte funcționale (anunțuri, invitații, cereri), articole educaționale.

3. Lectură și analiză
Metode de predare:
- Lectura ghidată: aplicarea strategiilor de lectură globală, selectivă și detaliată; identificarea ideilor principale și secundare, a intenției autorului și a elementelor de structură ale textului.
- Compararea surselor: analiza comparativă a unor surse diferite (text literar și material video) pe aceeași temă (ex.: *Importanța jocului în educația timpurie*).
- Sinteza textului: realizarea de hărți conceptuale și sinteze pentru organizarea coerentă a informațiilor.

Texte-suport: poezii, texte de proză, articole educaționale, materiale multimedia.

4. Elemente de construcție a comunicării
Metode de predare:
- Corectarea textelor: exerciții de identificare și corectare a greșelilor de ortografie și punctuație în texte educaționale.
- Exerciții de construcție a propozițiilor: formularea de propoziții simple și complexe, cu respectarea corectitudinii sintactice (ex.: enunțuri despre comportamentele copiilor în educația timpurie).
- Redactarea textelor educaționale: elaborarea de mesaje scurte adresate părinților sau copiilor, utilizând un limbaj adecvat și corect din punct de vedere gramatical.

Texte-suport: texte educaționale (mesaje pentru părinți și copii), articole educaționale, exemple din literatura educațională.

5. Elemente de interculturalitate
Metode de predare:
- Proiecte interculturale: realizarea de postere, afișe sau prezentări despre tradițiile ucrainene și românești, în vederea promovării respectului pentru diversitate.
- Dezbateri interculturale: discutarea rolului educației interculturale în educația timpurie și a modalităților prin care copiii pot fi familiarizați cu diversitatea culturală.

- Compararea valorilor culturale: analiza comparativă a textelor literare din literatura ucraineană și română, cu identificarea temelor și valorilor transmise prin educație.

Texte-suport: texte literare și folclorice ucrainene și românești, materiale educaționale privind diversitatea culturală.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

Clasa a IX-a

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Дорошенко, С. І. (1989). *Методика викладання української мови*. Київ: Видавництво «Вища школа».
2. Антологія української поезії. (1984). Київ.
3. Українська поезія кінця XX – початку XXI століття. Antologie literară. Київ.
4. Пасічник, Є. А. (2000). *Методика викладання української літератури в середніх навчальних закладах*. Київ: Ленвіт.
5. Наукові основи методики літератури. (2002). За ред. Н. Волошиної. Київ.
6. Савченко, О. Я. (1997). *Дидактика початкової школи: підручник для студентів педагогічних факультетів*. Київ: Абрис.
7. Заєць, В. Г. (2016). *Методика навчання української мови на текстовій основі (8–9 класи з поглибленим вивченням)*. Київ.
8. Порядченко, Л. А. (2017). *Методика навчання української мови*. Київ.
9. Stakhiv, M. O.; Krochmalna, H. I. (2015). *Сучасна українська літературна мова з практикумом*. Львів.
10. Методика навчання каліграфії в сучасній початковій школі. (1–4 класи). Харків: Видавництво «Ранок».
11. Троян, І. *Як за допомогою сучасних художніх текстів розвивати в учнів навички письма та цікавість до читання*. Articol de specialitate.

СПИСОК ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСІВ

1. Allbest – Knowledge Base – Platformă cu materiale educaționale și lucrări tematice. Disponibil la: https://knowledge.allbest.ru/ (accesat la 20.01.2026).
2. Vseosvita.ua – Dialog funcțional „У магазині. Діалог з продавцем”. Disponibil la: https://vseosvita.ua/library/u-magazini-dialog-z-prodavcem-257087.html (accesat la 20.01.2026).
3. Osvita.ua – Resursă educațională pentru studiul literaturii. Disponibil la: https://osvita.ua/school/literature/f/76477/ (accesat la 20.01.2026).
4. 8next.com – Material didactic pentru limba ucraineană. Disponibil la: http://8next.com/umova3/8674-tv_ukrl3_34.html (accesat la 20.01.2026).
5. UkrLib – Rezumat literar (variantă tipărită online). Disponibil la: https://www.ukrlib.com.ua/styslo/printit.php?tid=3339 (accesat la 20.01.2026).

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Grad didactic/ Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
CRAINICIUC ANTONETA CORNELIA	Prof., grad didactic I	Colegiul Tehnic „Lațcu Vodă” Siret, Suceava
COVACI ANA-MARIA	Prof., grad didactic I	Inspectoratul Școlar Județean Maramureș
MANZUR VIOLETA	Prof., grad didactic I	Liceul Teoretic „Iulia Hașdeu” Lugoj, Timiș
KRAUCSUK MIHAELA	Prof., grad didactic I	Liceul Pedagogic „Taras Șevcenko” – Sighetu Marmației, Maramureș
SAUCIUC ILIE	Prof., grad didactic I	Inspectoratul Școlar Județean Suceava
MARTINEAC DELIA MIHAELA	Prof., grad didactic I	Colegiul Național „Mihai Eminescu” Suceava
SZABO-CONDREI MARIA	Prof., grad didactic I	Inspectoratul Școlar Județean Timiș
STIUBIANU ANCA MARIANA	Prof., grad didactic I	Școala Gimnazială Bălcăuți, Suceava
BOBIC LIVIA	Prof., grad didactic I	Școala Gimnazială Sacu, Caraș-Severin
BOBIC MIHAI	Prof., grad didactic I	Liceul Tehnologic "Decebal" Caraș-Severin
ȘTEFAN MARIA	Prof., grad didactic I	Școala Gimnazială Remeți, Maramureș

COORDONATORI/RESPONSABILI/CONSULTANȚI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență
BILICI MARIANA	Consilier, prof.	Ministerul Educației și Cercetării
NISTOR CONSTANTIN-CIPRIAN	Consilier, prof. Dr.	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare
BIVOLARU ALIONA	Conf. Univ. Dr.	Universitatea din București

Anexa nr. 15

Programa școlară
pentru disciplina

LIMBA ȘI LITERATURA MATERNĂ UCRAINEANĂ

Clasa a IX-a
Trunchi comun și curriculum de specialitate (TC+CS)
Filiera vocațională, profilul pedagogic, specializarea pedagogia învățământului primar

Învățământ liceal

- 2026 –

Anexa nr. 15
Programa școlară pentru disciplina *Limba și literatura ucraineană maternă*, clasa a IX-a, trunchi comun și curriculum de specialitate (TC+CS)

- *Filiera vocațională, profilul pedagogic, specializarea pedagogia învățământului primar*

NOTĂ DE PREZENTARE

Programa de Limba și literatura ucraineană (ca limbă maternă) pentru clasa a IX-a este fundamentată pe Recomandarea 2006/962/CE privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții, precum și pe planul-cadru prin ordin al ministrului educației și cercetării. Documentul curricular reflectă orientările educaționale europene și naționale actuale, integrând dimensiunile comunicativă, culturală și formativă ale studierii limbii materne. În acest context, disciplina contribuie la dezvoltarea competențelor de comunicare și de gândire critică, esențiale pentru formarea unei personalități autonome și reflexive.

Potrivit Planului-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, cu predare în limbile minorităților naționale, aprobat prin Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 6.932/2025, publicat în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 5 bis din 8 ianuarie 2026, disciplina Limba și literatura ucraineană (limbă maternă) se studiază în filiera vocațională, profilul pedagogic, specializarea Pedagogia învățământului primar, cu următorul regim de ore: 5 ore săptămânal în clasa a IX-a (3 ore trunchi comun și 2 ore curriculum de specialitate), 4 ore săptămânal în clasa a X-a (3 ore trunchi comun și 1 oră curriculum de specialitate) și 3 ore săptămânal în clasele a XI-a și a XII-a (2 ore trunchi comun și 1 oră curriculum de specialitate). Acest cadru orar permite o abordare echilibrată între teoria limbii, lectura literară și dezvoltarea competențelor de exprimare personală și profesională.

Programa actuală continuă și aprofundează formarea inițiată în ciclul gimnazial (OMEN nr. 3393/2017), urmărind să consolideze competențele de comunicare, lectură critică și învățare autonomă. Elevii sunt încurajați să dezvolte o atitudine reflexivă și responsabilă față de limbă și literatură, valorificându-le ca instrumente de cunoaștere de sine și de deschidere către lume.

Demersul educațional propus are ca scop formarea integrală a elevului, prin dezvoltarea competențelor de:

– înțelegere, analiză și interpretare a textelor variate, literare și nonliterare;
– exprimare corectă, fluentă și expresivă, orală și scrisă, în limba maternă;
– gândire critică și creativă, prin raportarea textului literar la contexte culturale, istorice și existențiale;
– conștientizare a valorilor morale și estetice transmise prin literatură și cultură.

Literatura ucraineană este abordată ca formă de educație estetică, morală și culturală, dar și ca mijloc de dezvoltare a sensibilității și a empatiei. Prin contactul cu operele literare, elevii sunt invitați să-și descopere identitatea, să înțeleagă diversitatea culturală și să învețe să respecte valorile universale ale umanității. În acest sens, studiul literaturii devine o cale de dialog între generații și culturi. Predarea literaturii se bazează pe experiența directă a elevului, dialog și interpretare critică, evitând abordarea strict teoretică. Experiența lecturii este esențială: opera literară capătă viață prin contactul direct cu cititorul, iar actul interpretării devine o formă de dialog între text, elev și lume. Profesorul devine mediator între text și elev, ghidând procesul de descoperire a sensurilor, de interpretare și valorizare a operei literare. Prin metode moderne – lectura reflexivă, portofolii, dezbateri, proiecte interdisciplinare – elevii sunt încurajați să-și exprime opiniile, să argumenteze și să facă legături între literatură și viața reală.

Curriculumul respectă principiul cronologic al studierii literaturii, dar în același timp promovează relaționarea între opere clasice, moderne și contemporane, pentru a scoate în evidență continuitatea valorilor și temelor universale, precum: libertatea, demnitatea, dragostea, dreptatea, condiția umană. Astfel, elevii sunt încurajați să perceapă literatura ca pe un spațiu viu al reflecției și să descopere actualitatea și relevanța textelor literare în raport cu experiențele proprii.

Un aspect important al programei este flexibilitatea listei de lecturi, care permite adaptarea selecției la specificul clasei, la nivelul de competență și la interesele elevilor. Profesorul are libertatea de a alege texte reprezentative din literatura ucraineană și universală, care să stimuleze curiozitatea și dorința de lectură.

Studiul limbii ucrainene în liceu urmărește dezvoltarea competențelor de analiză, reflecție și aplicare conștientă a normelor lingvistice. Elevii învață să identifice și să explice fenomenele gramaticale complexe, să folosească terminologia de specialitate, să formuleze mesaje clare, coerente și argumentate. Limbajul devine nu doar instrument de comunicare, ci și mijloc de gândire și de formare a identității personale și culturale.

De asemenea, programa valorifică legătura dintre limbă, literatură și alte domenii: istorie, arte, educație civică, informatică, științe sociale. Activitățile interdisciplinare contribuie la înțelegerea contextului cultural al textului și la dezvoltarea competențelor intercurriculare – colaborare, gândire critică, creativitate și rezolvare de probleme.

Procesul de învățare se sprijină pe metode active, centrate pe elev: conversația euristică, studiul de caz, învățarea prin proiecte, dezbaterile, atelierele de creație și lectura reflexivă. Acestea stimulează motivația, participarea activă și formarea competențelor de comunicare, reflecție și analiză. Evaluarea se realizează continuu, prin instrumente variate – portofoliu, autoevaluare, prezentări, teste aplicative –, orientând elevii către progres personal și autonomie în învățare.

Structura programei include: Notă de prezentare; Competențe generale; Competențe specifice; Conținuturi ale învățării; Bibliografie.

Programa de Limba și literatura ucraineană pentru clasa a IX-a oferă un cadru modern, echilibrat și deschis, centrat pe dezvoltarea competențelor de comunicare, lectură critică și reflecție culturală. Prin echilibrul dintre componenta lingvistică și cea literară, prin dialogul dintre tradiție și modernitate, documentul susține formarea unui profil de absolvent activ, empatic și creativ și promovează o viziune deschisă și integrată asupra limbii și culturii ucrainene.

Studiul limbii materne devine o experiență de autocunoaștere și afirmare identitară, un mijloc de a înțelege lumea și de a comunica valorile propriei culturi în context european. În acest sens, programa contribuie nu doar la formarea competențelor școlare, ci și la construirea unei conștiințe culturale și civice, întărind legătura dintre educație, patrimoniu și societate.

În concluzie, disciplina Limba și literatura ucraineană depășește granițele simplei instruiri lingvistice, devenind un spațiu al dialogului intercultural, al reflecției estetice și al gândirii libere. Prin intermediul acestei programe, elevii sunt pregătiți să devină cetățeni activi, conștienți de valorile propriei culturi și deschiși spre diversitate, capabili să contribuie responsabil și creativ la viața comunității și a lumii contemporane.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Receptarea mesajului oral și scris în diferite situații de comunicare.**
CG2	**Utilizarea corectă și conștientă a limbii materne în contexte funcționale și culturale.**
CG3	**Interacțiunea orală și scrisă în contexte cotidiene, școlare și culturale.**
CG4	**Aplicarea corectă și funcțională a regulilor limbii, folosind un vocabular adecvat și structuri variate.**

Clasa a IX-a
COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Receptarea mesajului oral și scris în diferite situații de comunicare.

Clasa a IX-a
CS 1.1. Identificarea ideilor, structurii și mijloacelor lingvistico-stilistice ale textelor, pentru a sprijini propria scriere.
Trunchiul comun (TC) – *recunoașterea scopului comunicării, a tipului de text și a intenției emițătorului;* – *identificarea structurilor comune și a diferențelor dintre două texte (informativ, narativ, argumentativ) și a cadrului comunicativ;* – *formularea ideilor principale și diferențierea detaliilor;* – *stabilirea legăturilor logice (succesiune, cauză–efect, opoziție);* – *exprimarea unei concluzii sintetice asupra mesajului receptat.* ***Curriculum de specialitate (CS):*** – *aplicarea strategiilor de lectură pentru identificarea structurii, ideilor principale și mesajului textelor literare și nonliterare, demonstrând înțelegerea conținutului acestora;* – *organizarea informațiilor din texte prin utilizarea de scheme, tabele sau alte instrumente pedagogice, evidențiind relațiile dintre idei și facilitând înțelegerea conținutului;* – *formularea și argumentarea interpretărilor personale ale textelor studiate, utilizând exemple și explicații relevante pentru a demonstra înțelegerea și analiza conținutului.*
CS 1.2. Selectarea informațiilor relevante și structurarea lor în funcție de scopul comunicării.
Trunchiul comun (TC) – *extragerea informațiilor semnificative pentru rezumat/fișă/prezentare;* – *organizarea în tabele, diagrame, hărți conceptuale;* – *selectarea citatelor/argumentelor utile din surse diferite (text, imagine, audio-video);* – *compararea informațiilor din mai multe surse și structurarea într-un plan logic.* ***Curriculum de specialitate (CS):*** – *identificarea și evaluarea resurselor media relevante (video, audio, infografice), analizând credibilitatea, scopul și mesajul acestora în raport cu un subiect de studiu;* – *realizarea de prezentări și proiecte în care sunt utilizate adecvat materialele media selectate pentru a susține exprimarea personală și pentru a transmite clar informații și idei;* – *utilizarea resurselor media pentru a argumenta opinii în dezbateri sau eseuri și pentru a reflecta asupra modului în care acestea au sprijinit învățarea și exprimarea personală.*
CS 1.3. Recunoașterea elementelor de coeziune, a intenției comunicative și a atitudinii autorului.
Trunchiul comun (TC) – *identificarea conectorilor, pronumelor anaforice, repetițiilor, sinonimelor, marcatorilor temporali;* – *analiza tonului și atitudinii autorului;* – *observarea mijloacelor lingvistice ale intenției (informare, convingere, critică, ironie);* – *compararea modului în care autori diferiți exprimă idei/emoții similare;* – *redactarea unei scurte analize limbaj–efect asupra receptorului.* ***Curriculum de specialitate (CS):*** – *analizarea influenței contextului istoric și cultural asupra conținutului, temelor și limbajului textelor literare și interpretarea personajelor și situațiilor pentru a înțelege realitățile sociale și culturale ale epocii;* – *exprimarea și redactarea opiniilor personale asupra mesajelor și valorilor transmise de text, evidențiind legătura acestora cu contextul social și cultural;* – *compararea textelor din epoci și culturi diferite pentru identificarea influenței contextului asupra temelor, stilului și modului de prezentare a ideilor, utilizând aceste observații în interpretarea literară.*
CS 1.4. Înțelegerea mesajelor media (audio, video, digitale) pentru a înțelege scopul, tonul și impactul acestora.
Trunchiul comun (TC) – *identificarea scopului și tipului de mesaj (informativ, persuasiv, educativ, publicitar);* – *observarea mijloacelor vizuale și sonore ce susțin sensul;*

Clasa a IX-a
– *evaluarea credibilității sursei și a intenției emițătorului;* – *compararea textului scris cu versiunea multimedia;* – *argumentarea opiniei personale privind impactul emoțional/social.* ***Curriculum de specialitate (CS):*** – *selectarea, compararea și sintetizarea informațiilor din surse diverse, în vederea construirii unei opinii argumentate;* – *exprimarea și susținerea opiniilor personale în cadrul interacțiunilor argumentative, utilizând informații și perspective extrase din surse variate pentru fundamentarea punctului de vedere;* – *elaborarea textelor și materialelor integratoare (eseuri, prezentări, articole) care integrează informații și perspective provenite din surse multiple, demonstrând capacitatea de a argumenta coerent și de a susține propriile idei.*

CG 2 - Utilizarea corectă și conștientă a limbii materne în contexte funcționale și culturale.

Clasa a IX-a
CS.2.1. Formularea de enunțuri clare și corecte, adaptate contextului și interlocutorului.
Trunchiul comun (TC) – *identificarea și aplicarea corectă a structurilor gramaticale și a vocabularului adecvat contextului;* – *formularea de mesaje clare și coerente, cu respectarea convențiilor de politețe și adaptarea la interlocutor;* – *utilizarea unui limbaj adecvat în funcție de vârstă, statut, rol și situație;* – *exprimarea emoțiilor și opiniilor prin mijloace lingvistice și nonverbale adecvate contextului social și cultural;* – *reformularea ideilor pentru asigurarea înțelegerii corecte a mesajului transmis.* ***Curriculum de specialitate (CS):*** – *utilizarea întrebărilor pentru explorarea structurii și mesajului textelor literare și nonliterare și pentru formularea de ipoteze privind conținutul acestora, verificate în timpul lecturii;* – *organizarea logică a ideilor și informațiilor din texte prin realizarea de scheme, tabele sau alte instrumente de sinteză care evidențiază structura și sensurile principale;* – *discuțiile și argumentarea în grup pe baza textelor, aplicând strategii de interpretare și analiză critică, precum și reformularea informațiilor pentru verificarea înțelegerii și interpretării corecte a conținutului.*
CS 2.2. Redactarea de texte funcționale, descriptive, narative, argumentative și reflexive.
Trunchiul comun (TC) – *aplicarea etapelor procesului de scriere (planificare, redactare, revizuire);* – *redactarea textelor uzuale (scrisoare, mesaj, anunț, articol, postare informativă);* – *elaborarea de compuneri narative și descriptive cu structură clară și logică;* – *scrierea de texte argumentative simple, cu idei susținute prin exemple și justificări;* – *valorificarea experienței personale și a lecturilor în texte reflexive.* ***Curriculum de specialitate (CS):*** – *redactarea textelor narative după un plan dat și rescrierea lor sub formă de texte informative, respectând structura și coerența ideilor;* – *identificarea și utilizarea conectorilor logici în propriile texte pentru a asigura claritatea, coerența și continuitatea discursului scris;* – *verificarea și crearea textelor prin corectarea greșelilor gramaticale și de ortografie și elaborarea de texte cu limită de cuvinte, menținând coerența și corectitudinea expresiei.*
CS 2.3. Exprimarea creativă și expresivă în texte narative și reflexive.
Trunchiul comun (TC) – *identificarea și folosirea figurilor de stil potrivite scopului comunicării;* – *adaptarea tonului, ritmului și vocabularului la publicul și mesajul vizat;* – *exprimarea originală a trăirilor și atitudinilor prin combinații narative și descriptive;* – *utilizarea expresivă a limbii în contexte creative (poezie, jurnal, monolog interior, text liber).* ***Curriculum de specialitate (CS):*** – *elaborarea scheletului de text (introducere, cuprins, încheiere) și a unui text complet, urmată de îmbunătățirea acestuia prin revizuire, în urma feedback-ului primit;* – *crearea și aplicarea unor liste de criterii pentru autoevaluarea și evaluarea textelor, dezvoltând capacitatea viitorilor învățători de a oferi feedback formativ și de a ghida progresul lingvistic al elevilor;*

Clasa a IX-a
– *notarea procesului de scriere prin înregistrarea pașilor parcurși și a dificultăților întâlnite, pentru a facilita reflecția asupra propriei activități de redactare.*
CS 2.4. Utilizarea resurselor diverse (dicționare, surse online, materiale media) pentru îmbogățirea și perfecționarea propriilor texte.
Trunchiul comun (TC) – *identificarea și selectarea surselor variate de informații (dicționare, platforme online, materiale media) adecvate scopului comunicativ;* – *aplicarea informațiilor preluate din surse diferite pentru îmbogățirea și clarificarea textelor proprii;* – *redarea și parafrazarea conținuturilor preluate, cu menționarea sursei;* – *elaborarea unui text informativ scurt, bazat pe informații din surse media, cu respectarea normelor lingvistice și a coerenței mesajului.* ***Curriculum de specialitate (CS):*** – *colectarea informațiilor din mai multe surse pentru redactarea de texte informative și compararea acestora pentru evaluarea credibilității și relevanței datelor;* – *exersarea utilizării dicționarului pentru identificarea sinonimelor și asigurarea corectitudinii ortografice, precum și folosirea corectă a citatelor sau datelor statistice în texte argumentative;* – *transformarea și elaborarea textelor prin adaptarea știrilor audio/video în articole scrise și integrarea informațiilor colectate în scopul susținerii unor texte coerente și bine fundamentate.*

CG3 – Interacțiunea orală și scrisă în contexte cotidiene, școlare și culturale.

Clasa a IX-a
CS 3.1. Participarea activă la conversații, dezbateri, interviuri și proiecte colaborative.
Trunchiul comun (TC) – *recunoașterea regulilor de bază ale conversației și a formulelor de adresare adecvate în diverse contexte;* – *explicarea rolului regulilor conversației și al formulelor de adresare în eficiența dialogului;* – *implicarea activă în dialoguri tematice, cu respectarea normelor conversației și a adresării adecvate contextului;* – *ascultarea activă și formularea punctelor de vedere în cadrul dialogului, cu identificarea relațiilor dintre idei și argumente;* – *colaborarea eficientă în realizarea unor sarcini comune (proiecte, prezentări, interviuri) și formularea de concluzii colective sau decizii;* – *evaluarea procesului de colaborare și a modului în care au fost respectate regulile de comunicare.* ***Curriculum de specialitate (CS):*** – *identificarea și redarea ideilor principale și secundare din mesaje orale prin formulări proprii și concise, selectând informațiile esențiale pentru susținerea înțelegerii globale și detaliate;* – *participarea la dezbateri și exprimarea opiniilor prin formularea de întrebări, comentarii și clarificări adecvate contextului comunicativ și prin demonstrarea înțelegerii mesajului oral prin reformulare, parafrazare și interpretare;* – *analizarea mesajelor orale prin identificarea intenției, tonului și contextului, pentru interpretarea sensului global și a atitudinii comunicatorului.*
CS 3.2. Ascultarea activă și formularea de răspunsuri, întrebări, clarificări și reformulări.
Trunchiul comun (TC) – *identificarea întrebărilor necesare pentru clarificarea unui mesaj și a expresiilor de gestionare a conversației (introducere, reluare, încheiere);* – *explicarea rolului întrebărilor pentru clarificare și al reformulării în îmbunătățirea comunicării;* – *utilizarea întrebărilor de clarificare și a reformulării ideilor interlocutorului pentru menținerea unui dialog fluent;* – *oferirea de feedback constructiv, cu aprecierea modului în care răspunsurile contribuie la o comunicare cooperantă;* – *formularea de răspunsuri argumentate, în ton cooperant, cu utilizarea strategiilor de gestionare a conversației (introducere, reluare, încheiere);*

Clasa a IX-a
Curriculum de specialitate (CS): – *participarea la discuții și interacțiuni tematice adaptând limbajul, tonul și argumentele la interlocutor și la contextul comunicativ, precum și realizarea unor situații cotidiene simulate pentru exersarea acestor abilități;* – *realizarea interacțiunilor variate prin comunicarea clară și adaptată, ținând cont de destinatar și de contextul situației, și reformularea mesajelor ascultate prin ajustarea vocabularului, tonului și structurii la situația de comunicare;* – *susținerea prezentărilor orale structurate prin adaptarea conținutului și a exprimării la tipul de public și la scopul comunicării, evidențiind capacitatea de a transmite clar informațiile și de a menține coerența discursului.*
CS 3.3. Exprimarea acordului și dezacordului într-o manieră argumentată și respectuoasă.
Trunchiul comun (TC) – *identificarea formulărilor și structurilor pentru exprimarea opiniilor, acordului și dezacordului, precum și a conectorilor logici și a tranzițiilor;* – *explicarea rolului argumentelor și contraargumentelor echilibrate în construcția unui discurs coerent și logic;* – *utilizarea unui ton respectuos și constructiv în formularea opiniilor și argumentelor, susținute prin exemple relevante;* – *analiza argumentelor și contraargumentelor, cu evidențierea relațiilor logice dintre ele;* – *formularea și susținerea unui punct de vedere sau a unei concluzii, cu utilizarea de exemple clare și conectori logici;* – *evaluarea structurii unui discurs sau argument, cu aprecierea echilibrului între argumente și contraargumente și a relevanței exemplelor.* ***Curriculum de specialitate (CS):*** – *pregătirea și susținerea discursurilor orale pe teme alese, concentrându-se pe claritate, structură și expresivitate, și organizarea de prezentări simulate urmate de sesiuni de feedback pentru îmbunătățirea stilului;* – *gestionarea emoțiilor și a limbajului nonverbal în exprimarea orală și aplicarea tehnicilor de comunicare eficientă observate în prezentări model;* – *elaborarea și prezentarea discursurilor tematice într-un mod clar și expresiv, adaptând conținutul și exprimarea la contextul comunicativ și la publicul căruia i se adresează;*
CS 3.4. Adaptarea limbajului la diferite registre (formal, colocvial, academic, media).
Trunchiul comun (TC) – *alegerea limbajului adecvat scopului comunicativ și interlocutorului, pentru transmiterea clară și coerentă a mesajului;* – *identificarea și diferențierea stilurilor de comunicare (formal, colocvial, academic) în funcție de context;* – *ajustarea limbajului și a tonului la mediul educațional, profesional sau digital;* – *aplicarea regulilor de etichetă și de comunicare responsabilă în mediul online;* – *integrarea elementelor culturale și interculturale în exprimarea orală și scrisă.* ***Curriculum de specialitate (CS):*** – *realizarea și interpretarea improvizațiilor scenice pe teme alese, pentru exprimarea ideilor și emoțiilor, și reproducerea unor situații din viața reală sau ficționale pentru exersarea abilităților scenice;* – *crearea și interpretarea personajelor diferite, explorând trăirile și motivațiile acestora pentru a transmite emoții autentice și pentru a evidenția mesajul artistic;* – *elaborarea și prezentarea monologurilor sau scenelor scurte prin joc scenic concentrat, analizând și reinterpretând scene celebre pentru transmiterea clară a ideilor și a trăirilor profunde.*

CG 4.Aplicarea corectă și funcțională a regulilor limbii, folosind un vocabular adecvat și structuri variate.

Clasa a IX-a
CS 4.1. Aplicarea corectă a normelor gramaticale, ortografice și de punctuație în contexte orale și scrise.
Trunchiul comun (TC) – *aplicarea corectă a regulilor de ortografie și punctuație în toate textele;* – *utilizarea corectă a structurilor gramaticale, incluzând acordurile și timpurile verbale;* – *respectarea regulilor de scriere privind formatarea și punctuația;*

Clasa a IX-a
– *identificarea și corectarea greșelilor frecvente de scriere;* – *explicarea normelor gramaticale și de punctuație prin exemple clare.* ***Curriculum de specialitate (CS):*** – *identificarea și corectarea greșelilor de ortografie, punctuație și gramatică în propoziții și texte scurte;* – *rescrierea corectă a propozițiilor sau textelor, prin aplicarea regulilor gramaticale și ortografice;* – *construirea și completarea propozițiilor sau textelor, inclusiv transformarea enunțurilor simple în structuri complexe corecte.*
CS 4.2. Identificarea și explicarea structurilor lingvistice și a valorii expresive a acestora.
Trunchiul comun (TC) – *identificarea categoriilor gramaticale și a structurii sintactice a propozițiilor;* – *explicarea modului în care elementele gramaticale contribuie la claritatea și semnificația propoziției;* – *analizarea efectului stilistic al diferitelor structuri gramaticale în texte;* – *identificarea variațiilor de vocabular și a modului în care acestea susțin intenția comunicativă;* – *corelarea structurii gramaticale și lexicale cu mesajul și efectul estetic al textului.* ***Curriculum de specialitate (CS):*** – *selectarea și utilizarea corectă a conectorilor logici pentru completarea și organizarea unui text lacunar;* – *reorganizarea unui text scurt prin scheme (introducere–dezvoltare–încheiere) și prin introducerea marcatorilor de coeziune necesari;* – *analizarea diferențelor dintre un text coerent și unul incoerent, urmată de reformularea orală sau scrisă a versiunii incoerente..*
CS 4.3. Utilizarea conștientă, corectă și expresivă a resurselor lingvistice în producerea și revizuirea mesajelor orale și scrise.
Trunchiul comun (TC) – *selectarea cuvintelor și a structurilor care asigură un mesaj clar, coerent și cu impact;* – *utilizarea expresiilor idiomatice, a sinonimelor și a neologismelor într-un mod adecvat;* – *respectarea normelor gramaticale și stilistice pentru menținerea preciziei și corectitudinii textelor orale și scrise;* – *corectarea și îmbunătățirea textelor pe baza feedback-ului primit;* – *evaluarea progresului în abilitățile lingvistice și stilistice, cu identificarea punctelor forte și a aspectelor ce necesită îmbunătățiri.* ***Curriculum de specialitate (CS):*** – *aplicarea corectă a regulilor ortografice, a articolelor, declinărilor și formelor verbale în scrierea de texte și exerciții;* – *identificarea și corectarea greșelilor în propriile texte sau în textele altora pentru respectarea normelor lingvistice;* – *redactarea de paragrafe și texte scurte, respectând regulile ortografice și gramaticale învățate;*
CS 4.4. Interpretarea și valorificarea elementelor culturale și interculturale în contexte literare, sociale și creative.
Trunchiul comun (TC) – *recunoașterea și analizarea valorilor reflectate în texte literare și nonliterare, legate de aspecte culturale, morale și sociale;* – *compararea tematicii și motivelor culturale din literatura ucraineană cu cele din literatura română sau europeană;* – *crearea de texte și proiecte care reflectă și promovează identitatea culturală și diversitatea;* – *folosirea limbajului și a formelor de expresie culturală pentru a manifesta respectul față de alte culturi și pentru a susține cooperarea interculturală.* ***Curriculum de specialitate (CS):*** – *compararea și analizarea fenomenelor lingvistice (gramaticale și lexicale) între ucraineană, română și alte limbi studiate;* – *traducerea și interpretarea textelor scurte, observând diferențele de structură și de exprimare între limbi;* – *crearea și utilizarea resurselor lingvistice (glosare, exemple) pentru a înțelege influența limbajului asupra exprimării ideilor.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Clasa a IX-a

Domenii de conținut	Conținuturi trunchi comun	Conținuturi curriculum de specialitate
Comunicare orală	· Fundamentele comunicării orale: emițător – mesaj – receptor – cod – canal – context; tipuri de comunicare (formală / informală; verbală / nonverbală / paraverbală); funcțiile comunicării în interacțiunea cotidiană. · Exprimarea opiniilor și atitudinilor: formule de opinie, acord / dezacord; justificare simplă a punctului de vedere; exprimarea emoțiilor prin mijloace verbale și nonverbale. · Participarea la conversații și discuții: inițierea, menținerea și încheierea dialogului; conversații tematice despre școală, familie, tradiții, comunitate; mini-dezbateri și discuții ghidate; întrebări pentru clarificare și reformulare. · Registre, adecvare și etichetă conversațională: limbaj adecvat interlocutorului și situației; reguli de politețe (salut, adresare, mulțumire, scuză, felicitare); adecvarea limbajului la context școlar, familial, digital. · Mesaje orale – tipuri și funcții: relatare și descriere orală; argumentare simplă; prezentări scurte cu tematică culturală ucraineană. · Texte-suport și interacțiuni: dialoguri autentice, interviuri scurte, fragmente audio/video (povești, cântece, tradiții, reportaje); conversație cotidiană, discuție ghidată, mini-dezbatere, prezentare orală, activități de colaborare. *Observații: Activitățile vizează dezvoltarea comunicării în situații reale, folosind noțiuni de bază privind intenția, tonul și structura mesajului. Interacțiunile se construiesc gradual (dialog – conversație ghidată – mini-dezbateri), cu integrarea contextelor digitale. Nu se urmăresc modele retorice complexe.*	· Redactarea unui text narativ scurt despre o activitate didactică desfășurată la ciclul primar, evidențiind modul în care se aplică competențele de comunicare în limba ucraineană. · Participarea la dezbateri pe teme educaționale specifice învățământului primar, utilizând argumente clare, concise și adecvate rolului de viitor învățător. · Împărtășirea experiențelor personale legate de interacțiunea cu elevii mici, într-un mod structurat, prin discuții ghidate sau interviuri simulate. · Analizarea unui dialog educațional între învățător și elevi pentru observarea modului de utilizare a limbajului, a strategiilor de comunicare și a atitudinii în contextul clasei primare.
Scriere și redactare	· Funcțiile scrierii: transmiterea informației, descrierea unei situații, persoane sau tradiții, relatarea de evenimente, exprimarea unei opinii sau impresii, formularea de cereri și comunicări practice. · Etapele redactării: planificare (idei-cheie, schiță, structură), redactare (paragraf clar), revizuire (limbaj, coerență, ortografie), forma finală (claritate, organizare, lizibilitate). Tipuri de texte scrise: texte funcționale (mesaj, e-mail, anunț, invitație, cerere), texte școlare (compunere descriptivă / narativă, rezumat, caracterizare, comentariu scurt), texte argumentative simple (opinie + justificare), texte culturale (fișă de lectură, jurnal de lectură, prezentare culturală). · Constituirea textului: conectori simpli (ordine, cauză–efect, opoziție), paragrafe logice, vocabular	· Aplicarea etapelor procesului de scriere (planificare–redactare–revizuire) în redactarea textelor școlare și funcționale, folosind tehnici precum schema, notarea ideilor și rezumatul. · Redactarea unui eseu educativ despre un subiect relevant în învățământul primar (ex.: „Rolul jocului didactic în învățarea elevilor mici”). · Utilizarea unui plan de învățare pentru structurarea unui text argumentativ privind integrarea limbii ucrainene în activitățile din ciclul primar. · Completarea unui CV formativ pentru un cadru didactic debutant din

Domenii de conținut	Conținuturi trunchi comun	Conținuturi curriculum de specialitate
	adecvat temei și contextului, coeziune prin reluări, pronume, marcatori temporali. · Norme de scriere: reguli de ortografie și punctuație de bază; despărțirea în silabe; scrierea corectă a cuvintelor uzuale și culturale; folosirea majusculei; formulări clare și precise. · Integrarea surselor în scriere: extragerea informațiilor din texte scurte, completarea tabelelor / listelor / hărților conceptuale, parafrază simplă, citare elementară (autor – titlu); texte-suport literare și nonliterare, modele de cerere, e-mail, fișă, jurnal, postare și comentariu digital. *Observații: Redactarea urmărește claritate, coerență și adecvare, fără eseuri complexe sau tehnici avansate. Activitățile includ modele, reorganizări și rescrieri adaptate nivelului funcțional*	învățământul primar, incluzând exemple de activități educative realizate la clasă. · Realizarea unui text informativ despre un eveniment cultural local la care participă elevii (ex.: tradiții și sărbători ucrainene celebrate în comunitate).
Lectură	· Strategii de lectură: lectură globală (tema generală și situația), lectură selectivă (informații relevante), lectură detaliată (indicii lingvistice și narative), identificarea ideilor principale și secundare, hărți conceptuale pentru organizarea informației. · Tema, mesajul și intenția autorului: teme fundamentale (adolescență, familie, tradiție, iubire, natură), mesaj central (moral, emoțional, social), intenția autorului (a emoționa, a descrie, a provoca reflecție), public-țintă. · Elemente de analiză ale textelor: structură simplă (introducere – dezvoltare – final), personaje (roluri, trăsături explicite / implicite), spațiu, timp, conflict simplu, marcatori de coeziune, tonul textului. · Compararea informațiilor din surse diferite: text literar ↔ imagine / grafic / material video; asemănări și diferențe; mini-portofolii de comparații. · Analiza mesajelor media: scop comunicativ, mijloace vizuale și sonore, tehnici persuasive de bază, credibilitatea sursei. · Opinie personală argumentată: interpretare proprie, motive și exemple, conectori simpli, respectarea altor puncte de vedere. · Sinteze și rezumate scurte, extragerea elementelor esențiale, hărți de idei, diagrame Venn, mini-postere cu idei principale. *Observații: analiza vizează recunoașterea și descrierea, fără terminologie teoretică avansată; accent pe legătura text–elev–experiență.*	· Realizarea unui rezumat al unui text educativ destinat elevilor din ciclul primar, cu accent pe tema dezvoltării sociale și emoționale. · Compararea a două surse – un text despre învățarea la nivel primar și un material video despre activități/jocuri educative – pentru evidențierea ideilor principale. · Crearea unei hărți conceptuale pentru un text literar ucrainean utilizat la orele din ciclul primar, în scopul înțelegerii structurii și mesajului. · Elaborarea unei sinteze a unui articol despre importanța învățării limbii materne, adaptată contextului educațional din învățământul primar.
Elemente de construcție a comunicării	· Norme de ortografie și punctuație (nivel funcțional): scrierea corectă a vocalelor și consoanelor specifice limbii ucrainene; utilizarea semnelor de punctuație în propoziții simple; scrierea corectă a numelor proprii, sărbătorilor, toponimelor;	· Aplicarea normelor de ortografie și punctuație în redactarea mesajelor simple și funcționale.

Domenii de conținut	Conținuturi trunchi comun	Conținuturi curriculum de specialitate
	despărțirea în silabe; folosirea apostrofului și a semnelor speciale. · Structuri morfologice și sintactice de bază: părți de vorbire uzuale; acorduri fundamentale; timpuri verbale de bază; propoziția simplă și funcțiile principale; fraze scurte cu conectori simpli. · Coeziune și coerență: conectori de bază (ordine, cauză–efect, opoziție); reluarea informației prin pronume și sinonime; organizarea paragrafului (idee principală + detalii); secvențialitate logică în texte scurte. · Resurse lexicale și semantice: sinonime, antonime, cuvinte polisemantice, expresii idiomatice și cuvinte afective; diferențierea sensului literal / figurat; utilizarea adecvată a neologismelor. · Mijloace stilistice uzuale: metafora simplă, comparația, personificarea, epitetele afective, rolul expresiv al repetiției. · Planificarea – redactarea – revizuirea textului și integrarea informațiilor din surse variate (text, imagine, audio). *Observații: nivel funcțional, orientat spre folosirea corectă a limbii în situații reale, fără terminologie lingvistică avansată.*	· Utilizarea structurilor morfologice și sintactice de bază în situații de comunicare specifice mediului școlar. · Redactarea unor texte educaționale scurte adresate părinților și elevilor din ciclul primar, cu accent pe corectitudinea gramaticală și claritatea mesajului. · Revizuirea textelor proprii prin identificarea și corectarea greșelilor de punctuație și ortografie, precum și formularea de sugestii de îmbunătățire. · Analizarea limbajului dintr-un text educativ și adaptarea acestuia la nivelul de înțelegere al elevilor mici. · Transformarea textelor educaționale prin rescriere sau simplificare, în funcție de scopul comunicării și de publicul-țintă (elevi, părinți). · Dezvoltarea vocabularului activ prin sinonime, antonime, expresii uzuale și neologisme, cu accent pe adecvare și precizie
Elemente de interculturalitate	· Elemente culturale, istorice și sociale reflectate în texte: repere culturale ucrainene (familie, tradiții, simboluri, spații culturale), valori și atitudini transmise prin folclor, literatură și texte nonliterare; elemente de patrimoniu (рушник, хата, калина, Десна, козацтво); legătura tradiție–identitate personală. · Comparații între teme și motive culturale: asemănări și diferențe între motive din literatura ucraineană și română/europeană (familia, copilăria, natura, eroismul); exemple din folclor ucrainean și românesc. · Identitate, perspectivă și puncte de vedere multiple: ton narativ și poziționarea autorului; comparații între perspectiva copilului, adultului, naratorului-observator; plasarea textelor în contextul comunității ucrainene din România. · Respect și deschidere față de diversitate: situații de diversitate etnică, lingvistică, religioasă; limbaj adecvat dialogului intercultural; empatie și valorizarea celorlalte culturi; rolul limbii materne în păstrarea identității. · Proiecte și produse culturale simple: prezentări despre tradiții ucrainene; mini-expoziții de simboluri; pagini de blog sau postări despre sărbători; podcasturi scurte despre obiceiuri de familie; explorarea patrimoniului local și european;	· Identitate culturală ucraineană: sărbători/ obiceiuri reprezentative; specificul comunicării nonverbale; muzică și dans – texte/fragmente suport. · Realizarea unui proiect cultural despre sărbătorile tradiționale ucrainene și românești, comparând obiceiurile și simbolurile și prezentându-le elevilor din ciclul primar. · Scrierea unui eseu despre rolul educației interculturale în dezvoltarea competențelor sociale și emoționale ale elevilor mici. · Participarea la dezbateri pe teme de respect și diversitate culturală, din perspectiva unui viitor învățător. · Elaborarea de materiale educative care promovează respectul față de diversitate și incluziunea culturală în activitățile școlare.

Domenii de conținut	Conținuturi trunchi comun	Conținuturi curriculum de specialitate
	utilizarea responsabilă a resurselor media pentru promovarea culturii. · *Observații: nivel descriptiv și aplicat; accent pe identificare, observare, comparație simplă și reflecție personală.*	

Detalierea Conținuturilor Clasa a IX-a:

I. LITERATURĂ

1. Teme propuse

La alegere:

1. Adolescența sau Joc și joacă
2. Familia sau Școala
3. Iubirea sau Scene din viața de ieri și de azi
4. Aventură, călătorie sau Lumi fantastice (inclusiv SF)
5. Cum citim pentru a înțelege – strategii eficiente de lectură sau Textele care ne inspiră – descoperirea valorilor prin lectură
6. Autorul și lumea lui – contextul social și cultural al unui text sau Literatura și realitatea – oglindirea societății în opere

Se vor studia, integral sau fragmentar, **1–2 texte literare pentru fiecare temă**, de preferință din epoci diferite. Se vor alege, în ansamblu, atât scrieri în proză, cât și în versuri.

2. Tipuri de texte literare

2.1. Romane pentru adolescenți

- Г. Тютюнник, «Климко», «Вогник далеко в степу»;

2.2. Povestiri scurte

- В. Сухомлинський, «А серце тобі нічого не наказало?», «Білка і добра людина», «Бо я — людина»;
- Г. Сковорода, «Сліпий і зрячий» (притча);

2.3. Narațiuni

- І. Н. Левицький, «Кайдашева сім’я» (повість);
- Г. К. Основ'яненко, «Маруся» (повість);
- М. Вовчок, «Кармелюк» (повість);
- Г. К. Основ'яненко, «Конотопська відьма» (сатирично-фантастична повість);
- О. Довженко, «Зачарована Десна» (автобіографічна повість);
- І. Франко, «Красне писання»;
- М. Коцюбинський, «Intermezzo» (скорочено);

2.4. Romane grafice

- М. Богдановський, «Княжа воля» (графічна новела);

2.5. Poezie (lirică)

- Т. Шевченко, «Садок вишневий коло хати»;
- А. Малишко, «Пісня про рушник»;
- І. Франко, «Чого являєшся мені у сні?»;
- В. Сосюра, «Білі акації», «Коли потяг у даль загуркоче»;
- П. Тичина, «Ви знаєте, як липа шелестить...»
- Т. Шевченко, «Мені тринадцятий минало...», «Тополя», «Причинна»;
- Л. Українка, «Сім струн»;

2.6. Autori ucraineni din România

- М. Волощук, «Наказ матері»;
- І. Ковач, «Спасибі»;
- І. Арделян, «Рушничок що від мами»;

2.7. Texte dramatice

- Леся Українка, «Лісова пісня»;
- Г. К. Основ’яненко, «Сватання на Гончарівці»;

3. Texte nonliterare

Exemple orientative de corelare texte – teme:

- ***pentru tema Adolescența:***
  - *Т. Шевченко, «Мені тринадцятий минало...»;*
  - *П. Тичина, «Ви знаєте, як липа шелестить...»; etc.*
- ***pentru tema Joc şi joacă:***
  - *В. Скуратівський, «Місяцелік» (uryвки);*
  - *традиції і звичаї: веснянки, обряди на св. Івана Купала, колядки, фольклорні збірки, щедрівки, вертеп, українські вечорниці;*
  - *Г. К. Основ'яненко, «Сватання на Гончарівці»; etc.*
- ***pentru tema Familia:***
  - *Т. Шевченко, «Садок вишневий коло хати»;*
  - *А. Малишко, «Пісня про рушник»;*
  - *І. Н. Левицький, «Кайдашева сім'я» (скорочено);*
  - *Сімейні обереги: українська хата, рушник, піч, свячена вода, мати; etc.*
- ***pentru tema Şcoala:***
  - *І. Франко, «Красне писання»;*
  - *Л. Українка, «Сім струн»; etc.*
- ***pentru tema Iubirea:***
  - *Т. Шевченко, «Тополя», «Причинна» (скорочено);*
  - *В. Сосюра, «Білі акації»;*
  - *І. Франко, «Чого являєшся мені у сні?»; etc.*
- ***pentru tema Scene din viața de ieri şi de azi:***
  - *Історичні тексти (Козацтво, Запорозька Січ etc.);*
  - *М. Вовчок, «Кармелюк»;*
- ***pentru tema Aventură, călătorie:***
  - *Г. К. Основ'яненко, «Конотопська відьма»;*
  - *М. Коцюбинський, «Intermezzo» (скорочено); etc.*
- ***pentru tema Lumi fantastice:***
  - *Л. Українка, «Лісова пісня»; etc.*

II. LIMBĂ ŞI COMUNICARE

1. Producerea mesajelor orale şi scrise

1.1. Teme posibile

La alegere:

- Comunicarea între adolescenți sau Comunicarea în familie
- Școala sau Profesorii și elevii
- Dialogul și respectul sau Reguli de conviețuire
- Mediul digital sau Mass-media și viața de zi cu zi
- Limbajul formal și informal sau Texte funcționale utile în viața cotidiană (cerere, CV, anunț etc.)
- Carieră și viitor sau Meserii de ieri și de azi
- Viața sănătoasă sau Mediul înconjurător

1.2. Exprimarea orală

• **Dialogul**

- tipuri: conversația cotidiană, discuția argumentativă;
- reguli ale dialogului (atenția acordată partenerului, preluarea/cedarea cuvântului la momentul oportun, dozarea participării la dialog etc.);
- tehnici ale dialogului eficient;
- adecvarea la situația de comunicare (partener, context etc.);
- adecvarea la scopul comunicării (informare, argumentare/persuasiune etc.);
- structura dialogului (replica, perechi de replici, grupaje de replici etc.);
- argumentare și contraargumentare în dialog

• **Monologul**

- tipuri: povestirea/relatarea orală, descrierea orală, argumentarea;
- reguli ale monologului (contactul vizual cu auditoriul, raportarea la reacțiile auditoriului etc.);
- tehnici ale monologului eficient; adecvarea la situația de comunicare (auditoriu, context);
- adecvarea la scopul comunicării (informare, argumentare/persuasiune, divertisment etc.);

- structura monologului (introducerea, cuprinsul, încheierea)

1.3. Exprimarea scrisă

- tipuri de texte (relatarea unei experienţe personale, descriere, argumentare, rezumat, caracterizare de personaj, povestire, fişe de lectură, jurnal de lectură, referat, eseu structurat; ştiri, anunţuri publicitare, tipuri de corespondenţă, formulare tipizate)
- Niveluri de constituire a textului scris:
  - etapele redactării (pregătirea/documentarea, alcătuirea planului de idei, redactarea, verificarea şi corectarea, forma finală);
  - reguli generale în redactare (structurarea textului, adecvare la situaţie – de ex. cerinţele privind tema textului, limita de spaţiu etc. – adecvare stilistică, aşezare în pagină, lizibilitate);
  - etape şi reguli specifice de redactare în funcţie de tipul de text.

1.4. Niveluri de constituire a mesajului

- fonetic
  - pronunţarea corectă a neologismelor;
  - alternarea şi asimilarea consoanelor;
  - pronunţarea şi scrierea vocalelor e şi и;
  - scrierea cu majusculă; despărţirea cuvintelor în silabe;
  - folosirea corectă a semnelor de ortografie şi de punctuaţie
- morfosintactic
  - folosirea corectă a formelor flexionare (articularea substantivelor, forme cazuale);
  - acordul între predicat şi subiect;
  - determinant şi determinat
- lexico-semantic
  - cunoaşterea sensului corect al cuvintelor (în special al neologismelor);
  - folosirea adecvată a cuvintelor în context; erori semantice (pleonasmul, confuzia paronimică);
  - utilizarea corectă a derivatelor şi a compuselor;
  - schimbarea categoriei gramaticale;
  - relaţii semantice (sinonimie, antonimie, polisemie, omonimie) şi actualizarea lor în context
- stilistico-textual
  - adecvarea registrelor stilistice (standard, colocvial, specializat etc.) la situaţia de comunicare;
  - coerenţă în exprimarea orală şi scrisă

2. Receptarea mesajelor orale şi scrise

2.1. Teme posibile

La alegere:

- Gramatica în acţiune – *Cum construim propoziţii corecte?* sau *Acordul corect – cheia unei exprimări clare*
- Conectorii logici – *Cum legăm ideile pentru coerenţă?* sau *Ortografia contează – scrierea corectă a cuvintelor”*
- Vorbim şi scriem corect – *exerciţii de exprimare funcţională* sau *De la greşeală la formă corectă – autocorectarea în comunicare*
- Particularităţile limbii ucrainene *comparate cu limba română* sau *Cuvinte care seamănă, dar înseamnă altceva – falşii prieteni între limbi*
- Evaluarea propriilor competenţe – *Ce ştiu şi ce mai am de învăţat?* sau *Gramatica şi stilul – armonia dintre formă şi expresie*

2.2. Receptarea diverselor tipuri de mesaje

- schema comunicării concepută de Roman Jakobson (componentele şi funcţiile actului de comunicare)
- informaţia verbală în mass media – factori care înlesnesc sau perturbă receptarea (codul, canalul, contextul)
- principiile ascultării active

2.3. Niveluri ale receptării

- fonetic, ortografic şi de punctuaţie
- influenţa elementelor paraverbale asupra înţelegerii mesajului oral;
- rolul semnelor ortografice şi de punctuaţie în înţelegerea mesajelor scrise
- morfosintactic
- părţile de vorbire flexibile: substantivul; articolul; adjectivul; pronumele; numeralul; verbul;
- părţile de vorbire neflexibile: adverbul; conjuncţia; prepoziţia; interjecţia
- lexico-semantic
  - cuvântul, structura;

  - categorii semantice;
  - neologisme, regionalisme, arhaisme;
  - vocabularul limbii ucrainene;
  - mijloace de îmbogăţire a vocabularului;
  - accentul în limba ucraineană;
  - semne speciale (apostrof, accent)
- stilistico-textual
  - rolul figurilor de stil, al procedeelor artistice, al elementelor arhaice şi regionale;
  - receptarea în funcție de tipurile de texte și genuri literare
- nonverbal și paraverbal
  - influența elementelor nonverbale şi paraverbale asupra înțelegerii mesajului oral
- sintaxa propoziției (părți de propoziție; acorduri gramaticale)
- sintaxa frazei (propoziția – criterii de clasificare, felul propozițiilor)

SUGESTII METODOLOGICE

Aplicarea prezentei programe școlare se realizează în conformitate cu principiile abordării comunicativ-funcționale, ale învățării centrate pe elev și ale dezvoltării progresive a competențelor prevăzute în documentele curriculare naționale și europene de referință.

Demersul didactic urmărește formarea competențelor de receptare, producere și interacțiune verbală, prin integrarea coerentă a conținuturilor de limbă și literatură, în acord cu specificul filierei vocaționale, profilul pedagogic, specializarea pedagogia învățământului primar.

I. Producerea mesajelor orale și scrise

Dezvoltarea abilității de a formula mesaje clare, coerente și argumentate în contexte funcționale și culturale.

1.1. Exprimarea orală

Exemple de activități:

- Dialoguri tematice: Organizați dialoguri între elevi pe teme precum „Adolescența” sau „Joc și joacă”, pentru a încuraja utilizarea unui vocabular specific și pentru a stimula gândirea critică. Ex.:
  - *„Що таке підлітковий вік для тебе? Які важливі події у твоєму житті визначили твій підлітковий вік?”* (Ce reprezintă adolescența pentru tine? Care evenimente importante din viața ta au marcat adolescența ta?)
  - *„Чи є у тебе улюблені дитячі ігри? Як вони змінюються з роками?”* (Ai jocuri preferate din copilărie? Cum s-au schimbat ele de-a lungul anilor?)
- Mini-dezbateri: În cadrul dezbaterilor, elevii pot susține puncte de vedere diferite privind tema „Familia vs. Școala”, argumentând în favoarea unui concept sau altul. Ex.:
  - *„Що важливіше для розвитку дитини: родина чи школа? Поясніть свою думку.”* (Ce este mai important pentru dezvoltarea unui copil: familia sau școala? Explicați-vă punctul de vedere.)

1.2. Exprimarea scrisă

Exemple de activități:

- Redactarea unui text narativ sau descriptiv: Elevii vor scrie un text descriptiv despre o tradiție ucraineană, exemplificând prin descrierea unei sărbători sau obiceiuri din familie. Ex.:
  - *„Опишіть свою улюблену українську традицію, розкажіть, як її святкує ваша родина.”* (Descrieți tradiția ucraineană preferată și explicați cum o sărbătoriți în familia voastră.)
- Redactarea unui eseu argumentativ: Elevii vor redacta un eseu pe tema „Iubirea și familia în literatură” folosind exemple din textele studiate. Ex.:
  - *„У якому творі української літератури найяскравіше описана тема любові? Доведіть це своїми аргументами.”* (În ce operă din literatura ucraineană este descrisă cel mai clar tema iubirii? Justificați prin argumentele dumneavoastră.)

II. Receptarea mesajelor orale și scrise

Dezvoltarea abilității de a înțelege și interpreta texte literare și nonliterare, utilizând tehnici de lectură critică.

2.1. Receptarea diverselor tipuri de mesaje

Exemple de activități:

- Lectura unui text literar: După lectura unui text, elevii vor identifica ideile principale și secundare, ex.:
  - *„Прочитайте вірш Тараса Шевченка „Мені тринадцятий минало” та визначте основну думку твору.”* (Citiți poezia lui Taras Șevcenko „Meni trinadtsiatyy mynalo” și identificați ideea principală a operei.)

- Compararea unui text cu o sursă media: Elevii vor compara un text literar cu un material video care ilustrează aceeași temă. Ex.:
    - *„Перегляньте відео про свято Івана Купала та порівняйте його з тим, як ця тема описана в українському фольклорі.”* (Vizionați un video despre sărbătoarea Iarovită și comparați-l cu modul în care acest subiect este descris în folclorul ucrainean.)

2.2. Analizarea mesajelor media (audio, video, digitale)

Exemple de activități:

- Analiza unui reportaj video: Elevii vor analiza un reportaj despre o sărbătoare ucraineană și vor discuta despre scopul și impactul mesajului transmis. Ex.:
    - *„Прослухайте радіо інтерв'ю про свято Великдень і визначте основні ідеї цього матеріалу.”* (Ascultați un interviu la radio despre sărbătoarea Paștelui și identificați ideile principale ale materialului.)

III. Utilizarea corectă și conștientă a limbii materne în contexte funcționale și culturale

Îmbunătățirea utilizării limbii ucrainene în diverse contexte de comunicare, folosind un vocabular adecvat.

3.1. Participarea activă la conversații

Exemple de activități:

- Jocuri de rol: Elevii vor participa la jocuri de rol unde vor simula discuții între profesori și elevi despre teme de educație, ex.:
    - *„Рольова гра: ви – вчитель, я – учень. Обговоріть важливість використання мови в сучасному світі.”* (Joc de rol: tu ești profesor, eu sunt elev. Discută despre importanța folosirii limbii în lumea contemporană.)

3.2. Exprimarea acordului și dezacordului într-o manieră argumentată

Exemple de activități:

- Dezbateri: Elevii vor argumenta în favoarea sau împotriva unei teme literare, ex.:
    - *„Чи погоджуєтесь ви з ідеєю, що література може змінити світ? Доведіть свою думку.”* (Sunteți de acord cu ideea că literatura poate schimba lumea? Justificați-vă opinia.)

IV. Elemente de interculturalitate

Promovarea înțelegerii și respectului față de diversitatea culturală, utilizând limba ca mijloc de comunicare interculturală.

4.1. Elemente culturale, istorice și sociale reflectate în texte

Exemple de activități:

- Comparații între culturi: Elevii vor compara tradițiile ucrainene cu cele românești, discutând despre semnificația acestora în comunitățile respective. Ex.:
    - *„Порівняйте традиції святкування Різдва в Україні та в Румунії. Як ці традиції відображають культуру народів?”* (Comparați tradițiile Crăciunului în Ucraina și România. Cum reflectă aceste tradiții cultura popoarelor?)

Posibile provocări și cum să le depășești

• Lipsa materialelor didactice (texte autentice, manuale de nivel avansat, dicționare, materiale audio/video). Soluții: colectare și adaptare de texte din presă / internet; colaborare cu biblioteci; folosirea internetului / tehnologii; proiecte cu comunitatea ucraineană.

• Diversitatea nivelurilor de competență între elevi. Soluții: grupare diferențiată; materiale de sprijin suplimentar; mentorat; tutorat; elevi avansați să funcționeze ca „resurse” pentru cei mai slabi.

• Motive de motivare scăzută dacă elevii nu văd utilitatea limbii (dacă mediul lor nu o folosește activ). Soluții: conexiune cu cultura ucraineană, invitați, proiecte interculturale, folosirea limbii și în afară de clasă (școală, comunitate, media socială), integrarea de teme care interesează adolescenții.

• Evaluare: dacă evaluarea rămâne doar test centrat pe gramatică sau vocabular, nu se susține dezvoltarea competențelor de comunicare. Soluții: evaluare formativă + sumativă; rubrici de evaluare clare pentru competențe (scriere, vorbire etc.); auto-evaluare; proiecte care contează pentru nota finală.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

- Грушевський, Михайло. *Історія української літератури*. Т. 1–6. Scanare și prelucrare digitală. Disponibil la: http://litopys.kiev.ua/ ; http://litopys.org.ua/ (accesat la 03.10.2025).
- Чередниченко, Д.; Кирпа, Г.; Смолоскип, К. (1997). *Український садочок: Читанка*. Київ: Видавництво «Смолоскип».
- Reboșapcă, I. (1997). *Antologie de literatură ucraineană*. București: Editura Didactică și Pedagogică.
- Kideșciuk, I. (2013). *Limba ucraineană. Manual pentru clasa a IX-a*. București: RCR Editorial.
- Consiliul Europei. (2003). *Cadrul european comun de referință pentru limbi: Învățare, predare, evaluare*. Strasbourg. Traducere coordonată și revizuită de G. Moldovanu. Chișinău: Tipografia Centrală.
- Council of Europe. (2018). *Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment – Companion Volume with New Descriptors*. Strasbourg. Disponibil la: https://rm.coe.int/cefr-companion-volume-with-new-descriptors-2018/1680787989 (accesat la 15.01.2026).
- Literary Framework for Teachers (LiFT-2). *Cadrul european pentru studiul literaturii în învățământul secundar*. Disponibil la: http://ro.literaryframework.eu (accesat la 15.01.2026).
- Consiliul Europei. *Cadrul de referință al competențelor pentru cultură democratică*. Disponibil la: https://ccd.intercultural.ro (accesat la 15.01.2026).
- Ministerul Educației. *CRED – Curriculum relevant, educație deschisă pentru toți*, parte a Strategiei Europa 2020.
- Ministerul Educației, Cercetării și Tineretului. (2004). *Programă școlară pentru clasa a IX-a – ciclul inferior al liceului*. Aprobată prin Ordinul nr. 3458/09.03.2004.
- Міністерство освіти і науки України. (2006). *Програма загальноосвітньої школи для учнів 1–4 класів*. Disponibil la: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v-546290-08#Text (accesat la 15.01.2026).
- Сухомлинський, В. О. *Вибрані твори* (în 5 volume), vol. 1. Київ: Радянська школа. Disponibil la: https://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/ukr0011662 (accesat la 15.01.2026).
- Савченко, О. Я. (2007). *Методика читання у початкових класах: Посібник для вчителя*. Київ: Освіта. Disponibil la: https://school7.koha.org.ua/bib/286 (accesat la 15.01.2026).
- Савченко, О. Я. (1997). *Дидактика початкової школи*. Київ: Абрис. Disponibil la: https://ualibrarium.narod.ru/human/pedagogics/09/savchenko-dydaktyka-pochatkova-shkola.html (accesat la 15.01.2026).

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Grad didactic/ Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
CRAINICIUC ANTONETA CORNELIA	Prof., grad didactic I	Colegiul Tehnic „Lațcu Vodă” Siret, Suceava
COVACI ANA-MARIA	Prof., grad didactic I	Inspectoratul Școlar Județean Maramureș
MANZUR VIOLETA	Prof., grad didactic I	Liceul Teoretic „Iulia Hașdeu” Lugoj, Timiș
KRAUCSUK MIHAELA	Prof., grad didactic I	Liceul Pedagogic „Taras Șevcenko” – Sighetu Marmației, Maramureș
SAUCIUC ILIE	Prof., grad didactic I	Inspectoratul Școlar Județean Suceava
MARTINEAC DELIA MIHAELA	Prof., grad didactic I	Colegiul Național „Mihai Eminescu” Suceava
SZABO-CONDREI MARIA	Prof., grad didactic I	Inspectoratul Școlar Județean Timiș
STIUBIANU ANCA MARIANA	Prof., grad didactic I	Școala Gimnazială Bălcăuți, Suceava
BOBIC LIVIA	Prof., grad didactic I	Școala Gimnazială Sacu, Caraș-Severin
BOBIC MIHAI	Prof., grad didactic I	Liceul Tehnologic "Decebal" Caraș-Severin
ȘTEFAN MARIA	Prof., grad didactic I	Școala Gimnazială Remeți, Maramureș

COORDONATORI/RESPONSABILI/CONSULTANȚI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență
BILICI MARIANA	Consilier, prof.	Ministerul Educației și Cercetării
NISTOR CONSTANTIN-CIPRIAN	Consilier, prof. Dr.	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare
BIVOLARU ALIONA	Conf. Univ. Dr.	Universitatea din București

Anexa nr. 16A

Programa școlară pentru disciplina

LIMBA ȘI LITERATURA TURCĂ MATERNĂ

Clasa a IX-a

Trunchi comun și curriculum de specialitate (TC+CS)
Toate filierele, profilurile, specializările

Învățământ liceal

- 2026 -

Anexa nr. 16A
Programa școlară pentru disciplina *Limba şi literatura turcă maternă*, clasa a IX-a, trunchi comun și curriculum de specialitate (TC+CS)

- *Toate filierele, profilurile, specializările*

NOTĂ DE PREZENTARE

Programa de **Limba şi literatura turcă maternă pentru clasele IX–XII** constituie un cadru modern şi flexibil, care valorifică patrimoniul lingvistic şi cultural al comunității turce din România şi îl conectează la spațiul educațional european.

Programa de Limba şi literatura turcă maternă reprezintă oferta curriculară pentru clasele a IX-a – a XII-a de tip **TC + CS** (Trunchi comun + Curriculum de specialitate), diferențierea realizându-se la nivelul conținuturilor programei şcolare. Potrivit noilor planuri de învățământ, disciplina *Limba şi literatura turcă* este inclusă în trunchiul comun la toate profilurile şi specializările .

Nr.anexă OM. 4350/2025	Filieră,profil specializare	Clasa aIX-a	Clasa aX-a	Clasa aXI-a	Clasa aXII-a
Anexa 1	Învățământ liceal forma cu frecvență zi	3 TC	3 TC	2 TC	2 TC
Anexa 2	Învățământ liceal cu frecvență zi, filiera teoretică, profil real, specializarea matematică- informatică	3 TC	3 TC	2 TC	2 TC
Anexa 3	Învățământ liceal cu frecvență zi, filiera teoretică, profil real, specializarea Ştiințe ale Naturii	3 TC	3 TC	2 TC	2 TC
Anexa 4	Învățământ liceal cu frecvență zi, filiera teoretică, profil umanist, specializarea Ştiințe Sociale	3 TC 1CS	3 TC 1CS	2TC 2 CS	2 TC 2 CS
Anexa 5	Învățământ liceal cu frecvență zi, filiera teoretică, profil umanist, specializarea Filologie	3 TC 2 CS	3 TC 2CS	2TC 2 CS	2 TC 2 CS
Anexa 6	Învățământ liceal cu frecvență zi, filiera tehnologică, profil tehnic, toate calificările profesionale	3 TC	3 TC	2 TC	2 TC
Anexa 15	Învățământ liceal cu frecvență zi, filiera vocațională, profil artistic, specializarea Arta Actorului	3 TC	3 TC	2 TC	2 TC
Anexa 16	Învățământ liceal cu frecvență zi, filiera vocațională, profil militar, specializarea Matematică – Informatică militară	3 TC	3 TC	2 TC	2 TC
Anexa 17	Învățământ liceal cu frecvență zi, filiera vocațională, profil pedagogic, specializarea Pedagogia Educației Timpurii	3 TC 1 CS	3 TC 1 CS	2 TC 1 CS	2 TC 1 CS
Anexa 18	Învățământ liceal cu frecvență zi, filiera vocațională, profil pedagogic, specializarea Pedagogia Învățământului Primar	3 TC 2 CS	3 TC 1 CS	2 TC 1 CS	2 TC 1 CS
Anexa 22	Învățământ liceal cu frecvență zi, filiera vocațională, profil sportiv, toate specializările	3 TC	3 TC	2 TC	2 TC
Anexa 36	Învățământ liceal cu frecvență zi, filiera vocațională, profil teologic, specializarea Teologie Musulmană	3 TC	3 TC	2 TC	2 TC

Programa școlară pentru disciplina Limba turcă maternă are la bază principiile educației interculturale, plurilingve și europene, vizând dezvoltarea competențelor de comunicare în limba maternă, ca element esențial al formării identității personale și culturale.

Programa este construită pe modelul comunicativ-funcțional al învățării limbilor, în acord cu Cadrul European Comun de Referință pentru Limbi (CECRL) și urmărește formarea de competențe generale și specifice.

Disciplina *Limba şi literatura turcă* are un rol deosebit de important în formarea personalităţii elevilor, în formarea unor deprinderi şi abilităţi necesare „pentru a face faţă cerinţelor ***societăţii şi economiei bazate pe cunoaştere*** şi pentru a le facilita accesul post-şcolar la învăţarea pe toată durata vieţii“ (*Memorandumul asupra învăţării permanente,* 2002/*Recomandările Consiliului Uniunii Europene (2018) privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții*).

Achiziţia, actualizarea continuă şi ridicarea nivelului de cunoaştere, deprinderi şi competenţe sunt considerate o condiţie preliminară pentru dezvoltarea tuturor cetăţenilor în vederea participării acestora în *societatea învăţării,* de la cetăţenia activă la integrarea pe piaţa muncii (cf. *European Report on Quality Indicators of Lifelong Learning - Fifteen Quality Indicators,* 2002).

Programa este conformă prevederilor *Legii învățământului preuniversitar nr. 198/2023* și a fost elaborată în concordanță cu dispozițiile instrumentelor juridice internaționale ratificate de România, respectiv Convenția-cadru pentru protecția minorităților naționale (1 februarie 1995) și Carta europeană a limbilor regionale sau minoritare (5 noiembrie 1992), precum și cu ansamblul normativ european privind protecția și promovarea limbilor minoritare. La acestea se adaugă *Repere pentru proiectarea, actualizarea și evaluarea Curriculumului național. Cadrul de referință al Curriculumului național*, aprobat prin OME nr. 3239/2021 și *Profilul de formare al absolventului*, aprobat prin OME nr. 6731/2023;

Pe parcursul învăţământului obligatoriu, prin studiul limbii materne elevii îşi formează în primul rând, competenţele de comunicare indispensabile pentru orice tip de activitate profesională, de exprimare corectă, clară şi coerentă în limba maternă, de ascultare, înţelegere şi producere de mesaje orale şi scrise, în diverse contexte de comunicare și, în al doilea rând, competențele de relaționare, toleranță, participare la activitățile comunității .

Studiul limbii şi al literaturii turce materne are de asemenea o contribuţie esenţială la creionarea personalităţii autonome a elevilor, capabile de discernământ şi de spirit critic, apte să-şi argumenteze propriile opţiuni, dotată cu sensibilitate estetică, având conştiinţa propriei identităţi culturale şi manifestând interes pentru varietatea formelor de expresie artistică în baza principiului diversității culturale și lingvistice ce caracterizează societatea transformațională contemporană.

Valențele formative ale studiului limbii materne turce la nivel liceal contribuie la :

- formarea identității culturale și lingvistice a elevului;
- dezvoltarea atitudinilor de respect și deschidere față de alte limbi și culturi;
- integrarea în comunități plurilingve, prin empatie și toleranță;
- consolidarea abilităților transversale: gândire critică, creativitate, colaborare, competențe digitale și comunicative.

Abordarea didactică reliefează:

- învățarea activă și reflexivă, centrată pe elev;
- integrarea competențelor lingvistice, culturale și digitale;
- utilizarea resurselor autentice (texte literare, media, materiale vizuale, documente din diverse arrii);
- realizarea de proiecte interdisciplinare și interculturale, care încurajează autonomia și cooperarea;
- evaluare formativă și autentică, orientată spre progresul elevului și valorizarea produselor culturale proprii (texte, prezentări, podcasturi, portofolii).

Finalităţile disciplinei se reflectă nemijlocit în competenţele generale pliate pe valori şi atitudini, din care derivă întreaga structură curriculară; îşi găsesc corespondent în principal în domeniul *Comunicare în limba maternă*,

aşa cum apare acesta definit în documentele Uniunii Europene (*Anexa 2 a Memorandumului*), cât şi în competenţele transversale, menţionate în acelaşi document, din domeniile *Cultură antreprenorială, Competenţe civice şi de relaţionare interpersonală, A învăţa să înveţi, Sensibilizare la cultură.*

Limba este un vehicul care stimulează capacitatea de analiză critică, argumentare, reflecție în procesul de autocunoaștere, un mijlocitor al formării competențelor media care articulează imaginația, creativitata și deschiderea perspectivală spre tehnologia informatică.

Studiul operelor literare ca oglindă a realității în care transgresăm cu ajutorul simțurilor dezvoltă capacități de lucru cognitiv, deprinderi de utilizare a limbii în mediu liber și orientat, precum și atitudini pozitive.

La finalul învățământului liceal, elevii vor avea un instrumentar diversificat de competențe lingvistice, literare și comunicative, își vor canaliza eforturile spre identificarea capacităților proprii de relaționare în comunitate .

Paradigma programelor de limba şi literatura turcă (pentru gimnaziu şi pentru învăţământul liceal) este una comunicativ-funcţională. Aceasta presupune studiul integrat al limbii, al comunicării şi al textului literar. Principiile actualului model sunt:

- conștientizarea rolului limbii materne ca vehicul al identității și al dialogului intercultural;
- dezvoltarea competențelor de mediere lingvistică și culturală, esențiale într-un areal plurilingv, precum cel european;
- acumularea unui set autentic, unitar şi coerent de finalităţi ale studiului disciplinei pe parcurs liceal;
- cultivarea gândirii critice, prin analiza, argumentarea și interpretarea textelor literare și nonliterare din patrimoniul cultural turc, românesc și universal;
- stimularea creativității și sensibilității estetice prin contactul cu opere literare reprezentative;
- adoptarea unui model didactic coerent, cu accent în progresie pe achiziții de cunoştinţe, pe structurarea de capacităţi, competenţe şi atitudini, cu valenţe ulterioare de actualizare şi de extindere;
- asigurarea unei baze conceptuale pentru adoptarea unei perspective consecvent comunicative, reliefând aspectele concrete ale utilizării limbii ;
- diversificarea strategiilor, a ofertelor şi a situaţiilor de învăţare şi adaptarea acestora la media;
- asigurarea caracterului flexibil şi actual al studierii limbii turce materne prin conectarea sa la realităţile vieţii cotidiene;

Domeniile în care vor fi contextualizate activităţile de învăţare pentru studierea limbii şi a literaturii turce sunt:

a. Limbă şi comunicare;
b. Literatură.

Specificul acestui segment de şcolaritate poate fi configurat în trei dimensiuni: valorificarea achiziţiilor lingvistice anterioare în producerea şi în receptarea textelor / sistematizarea achiziţiilor lingvistice la filiera vocaţională; focalizarea pe formarea deprinderilor şi competenţelor de documentare ale elevilor; formarea competenţelor de lectură ale cititorului avizat, capabil să sintetizeze trăsăturile definitorii ale unei epoci culturale / ale unui curent cultural sau literar şi capabil să contextualizeze, să încadreze într-un context cultural larg textele studiate, să identifice apropierile dintre un text literar şi curentele / doctrinele estetice la care poate fi raportat sau particularităţile care-l individualizează în raport cu acestea. În clasele din ciclul inferior al liceului, textele literare sunt studiate preponderent din perspectivă structurală.

Pe parcursul ciclului superior al liceului (segment aparţinând învăţământului postobligatoriu), Programa şcolară cuprinde:

Notă de prezentare;

1. Competențe generale, care urmăresc formarea și dezvoltarea competențelor elevilor în patru domenii fundamentale;

2. Competențe specifice, componente și subsisteme ale competențelor de bază (domenii de abilități și competențe dezvoltate ca urmare a învățării, seturi de motivații și atitudini);
3. Exemple și activități de învățare, care pot contribui la dezvoltarea competențelor specifice prin integrarea conținutului;
4. Conținuturi de învățare, care contribuie la dezvoltarea competențelor specifice pe baza seturilor de abilități, asociate competențelor generale și celor specifice, precum și sugestiilor metodologice; Prin conținuturi și abordările metodologice propuse, se face distincția dintre orele din TC și cele din CS. Conținuturile din TC vizează elemente de cunoaștere care se adresează tuturor; conținuturile din CS merg spre specializare și complexitate avansată.
6. Opere literare recomandate și teme principale pentru textele nonliterare.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Utilizarea corectă şi adecvată a limbii turce în receptarea şi producerea mesajelor în situaţii contextuale de comunicare**
CG2	**Comprehensiunea şi interpretarea textelor literare, nonliterare receptate prin instrumentar de analiză tematică, structurală şi stilistică**
CG3	**Argumentarea orală sau în scris a unor opinii privind situarea în contextul epocii sau curentului literar/cultural a textelor studiate și media**
CG4	**Identificarea și valorizarea elementelor de mediere lingvistică și culturală în areal plurilingv și pluricultural**

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 Utilizarea corectă şi adecvată a limbii turce în receptarea şi producerea mesajelor în situaţii contextuale de comunicare.

Clasa a IX-a
CS 1.1. Utilizarea adecvată a achizițiilor lingvistice în receptarea diverselor texte
- Identificarea informației generale și de detaliu dintr-un material audio-video, podcast sau emisiune televizată; - Selectarea elementelor unui mesaj pe listinguri tematice despre evenimente culturale; - Generarea întrebărilor de pre-ascultare: „ce aşteptăm să auzim?”, „ce vocabular credem că vom întâlni?”; - Extragerea informațiilor factuale care susțin înțelegerea sensului global al mesajului audiat; - Realizare unui comentariu colaborativ tip PADLET extras dintr-un articol sau interviu pe baza nivelurilor de receptare textuală : fonetic, ortografic şi de punctuaţie, morfosintactic, lexico-semantic, stilistico-textual, nonverbal şi paraverbal; - Deducerea contextuală a sensului unui cuvânt in texte ficţionale; texte nonficţionale: care reflectă o experienţă personală, jurnalistice, juridic-administrative sau ştiinţifice; - Dezbatere privind reprezentarea personajelor feminine în literatură și media.
CS 1.2. Exprimarea orală sau în scris a propriilor reacții și opinii privind textele receptare
- Identificarea formulelor de adresare, de iniţiere, de menţinere şi de închidere a contractului verbal în monolog şi dialog; - Exprimarea în scris a reacţiilor şi a opiniilor faţă de texte literare şi nonliterare, filme, documentare (jurnal de lectură, eseu structurat); - Redactarea de Email-uri formale (ex. cerere de informații) și a mesajelor informal (către un prieten), respectând convențiile de redactare; - Realizarea unor schimburi verbale simple în contexte de comunicare libere sau orientate; - Aprecierea rolului conectorilor în argumentarea impactului emoțional și moral al unui fragment literar .
CS 1.3. Utilizarea corectă și adecvată a formelor exprimării orale și scrise în diverse situații de comunicare
- Relatarea unei experienţe personale structurate pe normele limbii literare ; - Identificarea și corectarea erorilor de sintaxă sau ortografie în texte precum rezumatul, povestirea, elaborate de colegi; - Utilizarea timpurilor verbale adecvate situației de comunicare în descrieri, caracterizări de personaj; - Exemplificarea convențiilor în cadrul știrilor, anunţurilor publicitare, corespondenţei private şi oficiale, formularelor tipizate; - Alcătuirea unor referate cu respectarea normelor limbii literare la toate nivelurile (fonetic, ortografic şi de punctuaţie, morfosintactic, lexico-semantic, stilistico-textual); - compararea elementelor unui dialog formal (ex. cu un profesor/funcționar) și a unuia informal (cu un prieten), punând accent pe diferențe de adresare, context, ținută lingvistică.
CS 1.4. Participarea la interacțiuni orale și schimburi de mesaje simple, inclusiv în contexte de comunicare digitală.
- *Utilizarea regulilor şi tehnicilor de construire a monologului (povestire/relatare orală, descriere orală, argumentare orală);* - *Crearea unei povești colective folosind Storybird sau Padlet;* - *Identificarea și aplicarea regulilor și tehnicilor de construire a dialogului (conversație, discuție argumentativă);*

Clasa a IX-a
- *Identificarea rolului elementelor verbale, paraverbale şi nonverbale în comunicarea orală;* - *Schimb de mesaje simple cu un coleg pe o platformă digitală, folosind limbajul adecvat (inclusiv abrevieri comune).* - *Simularea unui interviu scurt, cu răspunsuri la întrebări standard: joc de rol.* - *Argumentarea empatică a prezenței feminine și mascline în literatură și media*

CG 2 Comprehensiunea şi interpretarea textelor literare, nonliterare receptate prin instrumentar de analiză tematică, structurală şi stilistică.

Clasa a IX-a
CS 2.1. Identificarea temelor și a ideilor principale, explicând sensul global și detaliile relevante din textele literare și nonliterare studiate.
- Realizarea unei hărți mentale care să ilustreze tema principală și subtemele unui text (ex. onoare, artă, mediu); - Exemplificarea câmpurilor semantice dominante dintr-un text ficțional; - Stabilirea elementelor simbolice și a relațiilor acestora cu ideile principale; - Listarea cuvintelor cheie sau pivot care contribuie la definirea mesajului; - Identificarea scopului comunicării și a contextului cultural, social, educațional în texte literare și nonliterare
CS 2.2. Aplicarea conceptelor de structură (ex. narațiune, descriere, dialog) pentru analiza textelor scurte sau a fragmentelor.
- Argumentarea temei, motivului și a viziunii despre lume în textele orientate; - Selectarea și listarea speciilor și genurilor literare (epic, liric, dramatic); - Clasificarea elementelor structurale: narațiunea (narațiunea la persoana a III-a şi la persoana I; momentele subiectului; timpul și spațiul în narațiune); - Analiza tipologiei personajelor bazată pe atmosfera în care acestea se dezvoltă și pe alte indicii structurale (descriere directă/indirectă, dialog); - Justificarea utilizării modurilor de expunere în diferite texte; - Identificarea autorului, naratorului, eu - lui liric, cititorului și a cheii de lectură; - Identificarea prin negociere a sensului cuvintelor; - Jocuri de vocabular pe Kahoot sau Quizizz.
CS 2.3. Diferențierea registrelor și a stilurilor (literar, nonliterar, publicistic) în textele receptate, motivând alegerea de vocabular.
- Identificarea modului de reflectare a unei idei sau a unei teme în mai multe opere literare (aparţinând unor genuri sau epoci diferite sau unor arii culturale diferite); - Rescrierea unui paragraf dintr-un text literar (registru elevat) într-un registru familiar (colocvial); - Compararea și listarea vocabularului folosit într-un text literar cu cel dintr-un text publicistic pe aceeași temă; - Identificarea și explicarea figurilor de stil (personificare, comparaţie, enumeraţie, repetiţie, antiteză, metaforă, alegorie); - Analiza limbajului discriminatoriu și transformarea lui într-un limbaj incluziv.
CS 2.4. Explorarea relației dintre textul literar și contextul cultural inițial de producere (ex. tradiții, obiceiuri).
- *Realizarea unui comentariu colectiv de tip PADLET prin analiza elementelor: ficţiune, imaginaţie, invenţie, realitate, adevăr;* - *Descrierea scopului comunicării (informare, delectare, divertisment etc.);* - *Exemplificarea reacțiilor receptorului (cititor, ascultător);* - *Analiza relației „eu real” și „eu ficțional”, text ficțional, text nonficțional;* - *Demonstrarea raportului text-imagine în societatea consumului ;* - *Explicarea limbajul cinematografic în raport cu limbajul literaturii (materialul de expresie specific, posibilități de prelucrare a acestuia, impact asupra publicului) și a conceptelor specifice cinematografiei: regie, scenariu, imagine, coloană sonoră, interpretare actoricească;* - *Compararea componentelor structurale şi expresive (elemente de construcţie a subiectului şi a personajelor în texte epice; simboluri centrale în texte lirice; figuri de stil);* - *Realizarea unei vizite virtuale (cu resurse online) a locului descris în text pentru a conecta spațiul cu narațiunea;* - *Realizarea unui proiect: text și context socio-cultural la un autor studiat.*

CG 3 Argumentarea orală sau în scris a unor opinii privind situarea în contextul epocii sau curentului literar / cultural a textelor studiate și media.

Clasa a IX-a
CS 3.1. Formularea de opinii personale privind mesajul, acțiunile personajelor sau elementele de limbaj din textele studiate.
- Identificarea constructului discursului argumentativ; - Utilizarea tehnicii argumentării în redactarea unei scrisori către un personaj, prin care se exprimă dezacordul sau admirația față de turnura unui eveniment; - Adecvarea discursului argumentativ oral și scris la elementele de limbaj textual; - Identificarea unor fragmente literare în care apar situații discriminatoare sau abuzive și rescrierea acestora în limbaj nonconflictual; - Organizarea de ateliere de redactare articole.
CS 3.2. Argumentarea orală a unei opinii, susținută cu exemple clare sau citate relevante din text.
- Compararea unor argumente diferite în vederea formulării unor judecăţi proprii pe baza unor exemple; - Interpretare și judecăți de valoare privind tipologia personajelor; - Dezbatere "Personajul principal pozitiv versus negativ"; - Argumentarea opiniilor pe baza unor citate din textele studiate pe baza relației text- cititor-cheie de lectură; - Susținerea unei scurte pledoarii (2 minute) privind utilizarea unui simbol recurent în întregul text; - Realizarea unui organizator grafic cu argumente pro și contra pe o temă dată, bazate pe exemple din text.
CS 3.3. Situarea sumară a textelor studiate în contextul cultural general al epocii de referință (ex. folclor vs. texte culte).
- Plasarea autorilor și textelor studiate pe o axă a timpului, raportată la evenimentele culturale majore din comunitate; - Compararea a două texte aparținând epocilor diferite, identificând diferențele și asemănările existente; - Formularea unei prezentări scurte despre atmosfera culturală a unei epoci relevante pentru text; - Definirea conceptelor de bază: Halk Edebiyatı (Literatura populară) vs. Divan Edebiyatı (Literatura de curte).
CS 3.4. Analiza impactului media și a tehnologiei asupra formelor de comunicare și de expresie culturală în limba turcă.
- *Compararea limbajului folosit într-o postare pe o rețea socială populară din Turcia cu cel dintr-un articol de ziar;* - *Analizarea modului în care o operă literară clasică turcă a fost adaptată sau promovată în mediul digital (ex. film, serial)- studiu de caz;* - *Identificarea și argumentarea, în scris, a motivelor pentru care o știre dintr-un website turc ar putea fi falsă;* - *Realiarea unui portofoliu de texte în care situațiile conflictuale au fost soluționate pozitiv .*

CG 4 Identificarea și valorizarea elementelor de mediere lingvistică și culturală în areal plurilingv și pluricultural.

Clasa a IX-a
CS 4.1. Identificarea elementelor de identitate personală și culturală (specificul comunității turce) în textele și mesajele receptate.
- Scrierea unui scurt jurnal în care elevul reflectează asupra modului în care limba turcă maternă îi definește identitatea culturală; - Identificarea în texte a temelor specifice vieții comunității turce din România (ex. școala, sărbătorile religioase comune;. - Crearea unei galerii de portrete reprezentative ale membrilor comunității; - Listarea și evidențierea în podcasturi scurte a rolului limbii, specificului artei, tradițiilor, dansurilor, produselor culinare, vestimentației în viața lor; - Recunoașterea și explicarea semnificației unui simbol cultural specific (ex. Nazar Boncuğu) menționat în texte; - Selectarea unor reprezentări culturale care să contribuie la dezvoltarea conştiinţei identitare; - Argumentarea textelor literare din perspectiva altor personaje care evidențiază toleranța, empatia, înșelegerea diversității.

Clasa a IX-a
CS 4.2. Receptarea mesajelor și textelor care conțin referințe la alte culturi sau limbi, manifestând deschidere și curiozitate.
- Compararea elementelor de cultură şi civilizaţie turcă cu elemente de civilizaţie ale altor popoare turcice în textele studiate; - Descrierea unei teme culturale comune (ex. ospitalitatea) în tradiția mai multor popoare), pe baza textelor; - Identificarea în text a cuvintelor de origine străină (ex. arabă, persană, franceză, engleză) și discutarea modului în care au fost împrumutate; - Identificarea elementelor unei noi culturi într-o călătorie virtuală.
CS 4.3. Medierea unor informații simple, clare și concise între limba maternă turcă și limba română (sau o altă limbă cunoscută).
- Traducerea unor spoturi publicitare sau titluri de știri simple din turcă în română și invers, păstrând sensul; - Rezumarea orală a unui text scurt în limba turcă pentru un coleg care înțelege doar limba română; - Crearea unui ghid turistic simplu din două coloane (turcă și română), conținând informații esențiale; - Creionarea unui glosar de cuvinte care susțin respectul și demnitatea umană .
CS 4.4. Valorizarea dialogului intercultural și a plurilingvismului ca resurse esențiale în comunicarea europeană.
- *Organizare de dezbatere: Cunoașterea limbii turce, vehicul facilitator al comunicării cu alte popoare din zona Mării Negre;* - *Elaborarea de materiale (citate, imagini) care ilustrează beneficiile plurilingvismului;* - *Realizarea de referate scurte "Limba maternă ca punte către Europa";* - *Analiza unor citate celebre despre limbi și culturi (în turcă sau traduse) și reflectarea asupra mesajului lor;* - *Realizarea de proiect: Plurilingvism și mediere culturală.*

***Competenţele specifice şi exemplele de activităţi de învăţare scrise cu italice aparţin curriculumului de specialitate şi se adresează numai claselor de liceu care au prevăzută 1 oră în curriculumul de specialitate în planul-cadru.**

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Clasa a IX-a

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Limbă și Comunicare Orală și Scrisă	**Exprimare orală** ❖ Forme ale exprimării orale: a) Dialogul - tipuri: conversaţia cotidiană, discuţia argumentativă - reguli ale dialogului (atenţia acordată partenerului, preluarea/cedarea cuvântului la momentul oportun, dozarea participării la dialog, etc.) - tehnici ale dialogului eficient: adecvarea la situaţia de comunicare (partener, context, etc.), adecvarea la scopul comunicării (informare, argumentare/persuasiune, etc.) - structura dialogului (replica; perechi de replici; grupaje de replici, etc.) b) Monologul - tipuri: povestirea/relatarea orală, descrierea orală, argumentarea orală - reguli ale monologului (contactul vizual cu auditorul, raportarea la reacţiile auditoriului, etc.) - tehnici ale monologului eficient: adecvarea la situaţia de comunicare (auditoriu, context) şi adecvarea la scopul comunicării (informare, argumentare / persuasiune, divertisment, etc.) - structura monologului (introducere, cuprins şi încheiere) - discurs mediatic asupra rolurilor de gen şi a rolurilor sociale - comportamente, atitutudini ❖ Niveluri de constituire a mesajului oral a)Fonetic - pronunţarea corectă (accent, tonalitate) b)Morfosintactic - folosirea corectă a formelor flexionare - acord între subiect şi predicat pentru fiinţe, lipsa acordului între subiect şi predicat la non-fiinţe c)Lexico-semantic - cunoaşterea sensului cuvintelor - folosirea adecvată a cuvintelor în context - utilizarea corectă a derivatelor şi a compuselor (sufixe, prefixoide) - schimbarea categoriei gramaticale - cunoaşterea relaţiilor semantice şi actualizarea lor în context d)Stilistico-textual - adecvarea registrelor stilistice la situaţia de comunicare - coerenţă şi coeziune în exprimarea orală e)Nonverbal şi paraverbal - gesturi, mimică, poziţia corpului, tonalitate, accent, pauze în vorbire, ritm **Exprimarea scrisă** - redactarea de texte (relatarea unei experienţe personale, descriere, argumentare, rezumat, caracterizare de personaj, povestire, fişe de lectură, jurnal de lectură, referat,

Domenii de conținut	Conținuturi
	eseu structurat; ştiri, anunţuri publicitare, corespondenţă privată şi oficială, formulare tipizate) - etapele redactării (pregătirea/documentarea, alcătuirea planului de idei, redactarea, verificarea şi corectarea, forma finală) - reguli generale de redactare (structurarea textului, adecvarea la situaţie – de exemplu cerinţele privind tema textului, limita de spaţiu, etc. – adecvare stilistică, aşezare în pagină, lizibilitate) - etape şi reguli specifice de redactare în funcţie de tipul de text ❖ Niveluri de constituire a textului scris Ortografic şi de punctuaţie - scrierea corectă a cuvintelor - scrierea cu majuscule - despărţirea cuvintelor în silabe - folosirea corectă a semnelor de ortografie - folosirea corectă a semnelor de punctuaţie Morfosintactic - folosirea corectă a formelor flexionare şi non-flexionare - acord între subiect şi predicat pentru fiinţe, lipsa acordului între subiect şi predicat la non-fiinţe Lexico-semantic - cunoaşterea sensului cuvintelor - folosirea adecvată a cuvintelor în context - utilizarea corectă a derivatelor şi a compuselor (sufixe, prefixoide) - cunoaşterea relaţiilor semantice şi actualizarea lor în context Stilistico-textual - adecvarea registrelor stilistice la situaţia de comunicare - coerenţă şi coeziune în exprimarea scrisă **Receptarea mesajelor orale şi scrise** ❖ Receptarea diverselor tipuri de texte - schema comunicării concepută de Roman Jacobson (componentele şi funcţiile actului de comunicare) - informaţia verbală în mass-media audio-vizuale (ştiri radio, ştiri TV) - factori care înlesnesc/perturbă receptarea (cod, canal, context) - principiile ascultării active ❖ Niveluri ale receptării Fonetic, ortografic şi de punctuaţie - dificultăţi de înţelegere a mesajului cauzate de forme incorecte de pronunţare - rolul semnelor ortografice şi de punctuaţie în înţelegerea mesajelor scrise Morfosintactic - ambiguităţi morfosintactice care îngreunează înţelegerea mesajului Lexico-semantic - interpretarea sensului cuvintelor în context - rolul câmpurilor semantice în interpretarea mesajelor scrise şi orale Stilistico-textual - rolul figurilor de stil şi al procedeelor artistice - rolul elementelor arhaice şi regionale în receptarea mesajelorreceptarea în funcţie de tipurile de texte (ficţionale/ nonficţionale) - receptarea în raport cu genurile şi speciile literare în care se încadrează textele respective Nonverbal şi paraverbal - influenţa elementelor nonverbale şi paraverbale asupra înţelegerii mesajului oral

Domenii de conținut	Conținuturi
2. Textul Literar: Structură și Interpretare	**PROZĂ** - formule de adresare, de iniţiere, de menţinere şi de închidere a contractului verbal în monolog şi dialog -reguli şi tehnici de construire a dialogului (conversaţie, discuţie argumentativă) - conectorilor în argumentare - ortografie şi punctuaţie, nivel morfosintactic, lexico-semantic, stilistico-textual) - reguli şi tehnici de construire a monologului (povestire/relatare orală, descriere orală, argumentare orală) - rolul elementelor verbale, paraverbale şi nonverbale în comunicarea orală - relatarea unei experienţe personale, descriere, argumentare, rezumat, caracterizare de personaj, povestire, fişe de lectură, referat; ştiri, anunţuri publicitare, corespondenţă privată şi oficială, formulare tipizate - adjective și timpuri verbale în descriere - ideilor principale, rezumat - identificarea câmpurilor semantice dominante dintr-un text - componente structurale şi expresive (elemente de construcţie a subiectului şi a personajelor în texte epice; - „eu real” şi „eu ficţional”, text ficţional, text nonficţional - genuri literare (epic, liric, dramatic) - specii literare - autor, narator, eu liric, cititor; - moduri de expunere - naraţiunea (naraţiunea la persoana a III-a şi la persoana I; momentele subiectului; timpul şi spaţiul în naraţiune) - descrierea (portretul literar, tabloul) - dialogul (mijloc de caracterizare a personajelor) - personajul (caracterizarea personajului, portretul fizic şi portretul moral) - figuri de stil (personificare, comparaţie, enumeraţie, repetiţie, antiteză, metaforă, alegorie) **POEZIE** - simboluri centrale în texte lirice; figuri de stil) temă, motiv, viziune despre lume - structură prozodică
3. Contextualizare Culturală, Argumentare și Media	❖ Contextualizare Culturală: Situarea textelor în contextul general al folclorului și al literaturii culte. Teme relevante în epocă. Dialog literatura - societate**.** ❖ Evoluție literară. Globalizare și hibridizare culturală ❖ Norme, valori și mituri în contexte mediatice ❖ Impactul mass-media asupra opiniei publice ❖ Formarea cadrului narativ (framing) în presă ❖ Fake news, dezinformare și verificarea informației ❖ Argumentarea mediatică în contexte multiculturale ❖ Analiza textelor și a surselor media din perspectiva echității și egalității de gen
4. Identitate, Mediere și Plurilingvism	❖ Identitate culturală şi reprezentare socială. Rolul tradițiilor și mentalităților în interpretarea mesajelor ❖ Identitate individuală vs. identitate colectivă ❖ Construcția identității prin limbaj ❖ Identitate culturală, etnică și socială ❖ Identitatea narativă (cum povestea de sine modelează individul) ❖ Valori umane și relații interpersonale în diaogul social și cultural ❖ Contactul dintre limbi: împrumuturi, calcuri, influențe ❖ Plurilingvism și integrare socială ❖ Plurilingvismul European: Valorizarea limbii materne ca resursă și element de dialog intercultural.

Domenii de conținut	Conținuturi

SUGESTII METODOLOGICE

Sugestii Metodologice pentru Implementarea Curriculumului de Limba și Literatura Turcă Maternă

I. Fundamentele Abordării Didactice

Curriculumul de Limba și Literatura Turcă Maternă pentru ciclul liceal adoptă o paradigmă **comunicativ-funcțională**, aliniată la principiile Cadrului European Comun de Referință pentru Limbi (CECRL). Demersul didactic vizează integrarea holistică a celor patru domenii de competență, punând accentul pe învățarea activă, reflexivă și pe dimensiunea **interculturală**. Predarea nu se limitează la transferul de cunoștințe gramaticale, ci se concentrează pe dezvoltarea capacității elevului de a utiliza limba ca instrument de cunoaștere, comunicare eficientă și afirmare identitară. Metodele și tehnicile propuse urmăresc stimularea gândirii critice, a creativității și a competențelor transversale, esențiale pentru formarea profilului absolventului.

II. Linii Metodologice pe Axe de Competență

A. Achiziția și Aplicarea Limbii în Context (Vizând CG I)

Metodologia se axează pe tranziția de la cunoștințele lingvistice de bază la **măiestria contextuală**.

1. **Învățarea Bazată pe Sarcini (Task-Based Learning):** Se recomandă utilizarea extinsă a **simulărilor** și a **jocurilor de rol** care reproduc contexte de comunicare autentice (formale, informale, profesionale). Elevii vor exersa **negocierea sensului** și adaptarea registrelor lingvistice.
2. **Focus pe Acuratețe și Fluență:** Se utilizează **corectura reciprocă** (*peer review*) și **ateliere de redactare** funcțională (e-mailuri, rapoarte, articole), subliniind importanța normei lingvistice (ortografie, sintaxă) în paralel cu dezvoltarea fluidității orale.
3. **Competențe Digitale:** Integrarea instrumentelor și resurselor digitale pentru producerea și receptarea de mesaje, incluzând analiza și crearea de conținut specific mediului online.

B. Dezvoltarea Competențelor de Lectură și Interpretare (Vizând CG II)

Metodele urmăresc dezvoltarea unui cititor critic, capabil să realizeze analiza structurală și stilistică aprofundată a textelor literare și nonliterare.

1. **Lectura Analitică și Exploratorie:** Elevii vor fi ghidați să aplice instrumentarul de analiză tematică și structurală. Se utilizează **schematizarea logică** și **hărțile mentale** pentru a vizualiza structura textelor complexe.
2. **Analiza Stilistică Aprofundată:** Se recurge la tehnica **Close Reading** pentru a explora funcția conținutului lexical, a expresiilor idiomatice și a figurilor de stil, asigurând înțelegerea sensului global și a nuanțelor interpretative.
3. **Contextualizare Text-Cultură:** Explorarea sistematică a relației dintre textul studiat și contextul socio-cultural de producere (ex. **Halk Edebiyatı** *vs.* literatura modernă), integrând referințe la tradițiile și valorile turcești.

C. Argumentarea și Conștientizarea Contextului Socio-Cultural (Vizând CG III)

Metodologia se axează pe consolidarea capacității elevului de a formula opinii pertinente și de a le susține cu dovezi extrase din text și din contextul cultural.

1. **Dezbaterea Structurată:** Organizarea de **discuții critice și dezbateri** pe teme relevante (etice, sociale, culturale), impunând elevilor să își fundamenteze opiniile cu **argumente clare și citate** din operele studiate.
2. **Cercetarea Contextuală:** Implementarea de **proiecte de cercetare** care leagă textul literar de epoca și curentul cultural/istoric din care provine, dezvoltând competența de **situație în context**.
3. **Educație Media:** Utilizarea resurselor media autentice pentru a analiza critic impactul tehnologiei și a limbajului digital asupra comunicării și a formelor de expresie artistică.

D. Medierea Lingvistică și Valorizarea Identității (Vizând CG IV)

Acest palier metodologic vizează rolul limbii turce ca punte de legătură între culturi și ca fundament al identității personale.

1. **Ateliere de Mediere:** Exerciții practice de **mediere lingvistică** (rezumarea, explicarea sau transferul de informații concise) între limba turcă și limba română (sau o altă limbă străină), dezvoltând capacitatea de sinteză.
2. **Reflecția Identitară:** Încurajarea elevilor să reflecteze asupra propriei identități culturale și lingvistice, utilizând instrumente precum **jurnalul de reflecție** sau **portofoliul plurilingv**.
3. **Proiecte Interculturale:** Conceperea și realizarea de proiecte care promovează **dialogul intercultural** și valorizează **plurilingvismul** ca resursă esențială în spațiul european.

III. Evaluarea Competențelor

Evaluarea va fi **formativă și autentică**, orientată spre progresul individual al elevului. Se recomandă utilizarea următoarelor instrumente: **Portofoliul** (ce include eseuri, proiecte de cercetare, texte funcționale și reflecții personale), **Testele de Competență** (care evaluează acuratețea și comprehensiunea), **Observarea Sistematică a Activității** (în special în cadrul dezbaterilor și jocurilor de rol) și **Probe de Evaluare Integrată** (care combină analiza textuală cu argumentarea).

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

- Nevzat Kösoğlu, *Türk Dünyası Tarihi ve Türk Medeniyeti Üzerine Düşünceler,* ÖtükenNeşriyat A,Ş,1990
- Mehmet Kaplan , *Türk Edebiyatı Üzerinde Araştırmalar*, Dergah Yayınları,1997
- Ahmet Hamdi Tanpınar,19 uncu Asır *Türk Edebiyatı Tarihi,* Çağlayan Kitabevi, 1997
- Mahir Ünlü, Ömer Özcan, *20. Yüzyıl Türk Edebiyatı,* İnkilap Kitabevi, 1988
- Cevdet Kudret, *Örneklerle Edebiyat Bilgileri*, I. ve II. Cilt, İnkilap Kitabevi, 1980
- Sezai Güneş , *Türk Dili Bilgisi*, İzmir 1997
- Aksan, Doğan. *Her Yönüyle Dil Ana Çizgileriyle Dilbilim*. TDK Yayınları, 2015.
- Consiliul Europei. *Cadrul European Comun de Referință pentru Limbi*, Editura RAO, 2003.
- *Dede Korkut Hikâyeleri*,Yapı Kredi Yayınları / Humanitas, 2018.
- Güntekin, Reşat Nuri. *Çalıkuşu*, İnkılâp Kitabevi / Univers, 2017.
- Halit Ziya Uşaklıgil. *Aşk-ı Memnu*, İletişim Yayınları / Polirom, 2020.
- Kabaklı, Ahmet. *Türk Edebiyatı* (Vol. I-V). Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları, Diverse.
- Kemal, Yaşar. *İnce Memed*, Yapı Kredi Yayınları / Polirom, 2019.
- Köprülü, Fuat. *Türk Edebiyatı Tarihi*. Ötüken Neşriyat, 2016.
- Korkmaz, Zeynep. *Türkiye Türkçesi Grameri (Şekil Bilgisi)*. TDK Yayınları, 2017.
- Moran, Berna. *Türk Romanına Eleştirel Bir Bakış* (Vol. I-III). İletişim Yayınları, 2018.
- Nazım Hikmet Ran, Yapı Kredi Yayınları / Cartea Românească, Diverse.
- Pamuk, Orhan. *Benim Adım Kırmızı*, İletişim Yayınları / Polirom, 2022.
- Şinasi, İbrahim. *Şair Evlenmesi*, TDK Yayınları, 2012.
- Türk Dil Kurumu (TDK). *Yazım Kılavuzu*, TDK Yayınları, Ediție curentă.
- Yunus Emre. *Yunus Emre Divanı*, Kültür Bakanlığı Yayınları, 2015.
- Arif Ay, *Türk Edebiyatından ÇocuklaraŞiirler Antolojisi*, Akçağ Yayınları, 2001
- Saim Sakaoğlu, *Anadolu Efsaneleri,* Akçağ Yayınları, 2020
- Gülten Dayıoğlu, *Tuna'dan Uçan Kuş,* Altın Kitaplar, 2017
- Ömer Seyfettin, *Hikâyeler 1, Hikâyeler 3, Hikâyeler 4*, Dergâh Yayınları, 2012
- Ömer Seyfettin, *Başını Vermeyen Şehit,* Akçağ Yayınları, 2005
- Ömer Seyfettin, *Kaşağı*, Üner Yayınları, 2001
- Orhan Kemal, *Eskici ve Oğulları*, Everest Yayınları, 2024
- Reşat Nuri Güntekin, *Çalıkuşu,* İnkılâp Yayınevi, 2018
- Münire Daniş, *Keloğlan Masalları*, Timaş, 2012
- Cevdet Kudret, *Ortaoyunu* (Kutulu 2 Cilt), YKY, 2019
- Mehmet Başaran, *Aç Kapıyı Bezirganbaşı,* Özyğrek yayınları, 2008
- Emel Emin, *Hanımeli,* Kriterion Yayınları, 2003
- Mustafa Kutlu, *Yıldız Tozu,* Erdem Yayınları, 2018
- Hasan Demir, *Devlet Ağacı,* Akçağ Yayınları, 2014
- Amil Çelebioğlu, Yusuf Ziya Öksüz, *Türk Bilmeceler Hazinesi*, Kitabevi Yayınları, 1995
- Selim Günduzalp, *Deyimler ve Öyküleri*, Zafer Yayınları, 2008
- Ata Çatıkkaş, *Maniler,* MEB Yayınları, 1996
- Cahit Zarifoğlu, *Kuşların Dili,* Beyan Yayınları, 2022
- Cahit Zarifoğlu, *Motorlu Kuş,* Beyan Yayınları, 2015

- Cahit Zarifoğlu, *Serçekuş,* Beyan Yayınları, 2015
- Cahit Zarifoğlu, *Yürekdede ile Padişah,* Beyan Yayınları, 2022
- Rasim Özdenören, *Gül Yetiştiren Adam,* Iz Yayıncılık, 2023
- Dr. Doğan Kaya, *Anonim Halk Şiiri*, Akçağ Yayınları, 2021
- Mustafa Ruhi Şirin, *Kar Altında Bir Kelebek,* Beyan Yayınları, 2008

https://www.eba.gov.tr/
https://piktes.gov.tr/cms/Home/DersKitaplari
https://www.turkcedersi.net/
https://dinogretimi.meb.gov.tr/
https://yyegm.meb.gov.tr/www/cizgi-roman/icerik/629#

https://yyegm.meb.gov.tr/www/ogretmenler-icin/icerik/632

https://dersedebiyat.com/

http://www.edebiyatbilgileri.com/23/ders-sunulari

https://turuz.com/

https://yyegm.meb.gov.tr/www/etkilesimli-oyunlar/icerik/636

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Grad didactic/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
ANEFI ICBAL	Grad didactic I/dr.	ISJ CONSTANȚA
ENE ULGEAN	Grad didactic I	ȘCOALA GIMNAZIALĂ „AV RĂDULESCU” MURFATLAR
FEIZI AISEL	Grad didactic I	COLEGIUL NAȚIONAL „CONSTANTIN BRĂTESCU” CONSTANȚA
IOMER SUBIHAN	Grad didactic II	COLEGIUL NAȚIONAL „MIRCEA CEL BĂTRÂN” CONSTANȚA
USTUNDAG MELIA VILDAN	Grad didactic II	ȘCOALA GIMNAZIALĂ NR. 1 VALU LUI TRAIAN
IBRAIM ERVIN	Grad didactic I	ȘCOALA GIMNAZIALA NR. 40 „AUREL VLAICU” CONSTANȚA

COORDONATORI/RESPONSABILI/CONSULTANȚI ȘTIINȚIFICI(15)

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență
BORMAMBET VILDAN	Consilier/dr.	MEC
HASAN NERIMAN	Conf. univ. dr.	UNIVERSITATEA „OVIDIUS” CONSTANȚA

Anexa nr. 16B

TÜRKÇE (ANA DİL) DERSİ
9. SINIF ÖĞRETİM PROGRAMI

Ortak Çekirdek Program (OÇP) ve
Alan/Dal Öğretim Programı (ADÖP)

Türkçenin Öğretimi İçin
Tüm Okul Türleri, Alanlar ve Dallar İçin Geçerlidir

- 2026-

Anexa nr. 16B
Programa şcolară pentru disciplina *Limba şi literatura turcă maternă*, clasa a IX-a, trunchi comun şi curriculum de specialitate (TC+CS)

- *Toate filierele, profilurile, specializările*

GİRİŞ

9–12. sınıflar için hazırlanan **Ana Dil Olarak Türkçe Dersi Öğretim Programı**, Romanya'daki Türk toplumunun dilsel ve kültürel mirasını esas alan; bu mirası korumayı, geliştirmeyi ve Avrupa eğitim alanı ile bütünleştirmeyi amaçlayan çağdaş ve esnek bir çerçeve sunmaktadır. Program, öğrencilerin ana dil yeterliklerini çok yönlü olarak geliştirmeyi, kültürel kimlik bilincini güçlendirmeyi ve evrensel değerlerle uyumlu bireyler yetiştirmeyi hedeflemektedir.

Ana Dil Olarak Türk Dili ve Edebiyatı Dersi Öğretim Programı, 9–12. sınıflar için **Ortak Çekirdek Program (OÇP) ve Alan/Dal Öğretim Programı (ADÖP)** esasına dayalı olarak yapılandırılmıştır. Programdaki farklılaşma, öğretim programının içerik boyutunda gerçekleştirilmiştir.

Yürürlükteki öğretim planları doğrultusunda **Türk Dili ve Edebiyatı dersi**, tüm okul türleri, alanlar ve dallarda ortak çekirdek kapsamında yer almaktadır.

Ek No: BO. 4350/2025	**Okul Türü – Alan – Dal**	**9. Sınıf**	**10.Sınıf**	**11.Sınıf**	**12.Sınıf**
Ek-1	Gündüz örgün lise eğitimi	3 OÇP	3OÇP	2ADÖP	2ADÖP
Ek-2	Lise Eğitimi (Örgün Eğitim), Genel Lise (Teorik), Fen Bilimleri Alanı, Matematik-Bilişim Dalı	3 OÇP	3 OÇP	2 OÇP	2 OÇP
Ek-3	Lise Eğitimi (Örgün Eğitim), Genel Lise (Teorik), Fen Bilimleri Alanı, Matematik-Bilişim Dalı	3 OÇP	3 OÇP	2 OÇP	2 OÇP
Ek-4	Lise Eğitimi (Örgün Eğitim), Genel Lise (Teorik), Sosyal Bilimler Alanı, Sosyal Bilimler Dalı	3 OÇP 1ADÖP	3 OÇP 1ADÖP	2 OÇP 2ADÖP	2 OÇP 2ADÖP
Ek-5	Lise Eğitimi (Örgün Eğitim), Genel Lise (Teorik), Sosyal Bilimler Alanı, Dil ve Edebiyat (Filoloji) Dalı	3 OÇP 2ADÖP	3 OÇP 2ADÖP	2 OÇP 2ADÖP	2 OÇP 2ADÖP
Ek-6	Lise Eğitimi (Örgün Eğitim), Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi (Teknolojik), Teknik Alanlar, Tüm Mesleki Yeterlilikler	3 OÇP	3 OÇP	2 OÇP	2 OÇP
Ek-15	Lise Eğitimi (Örgün Eğitim), Güzel Sanatlar Lisesi (Mesleki/Vokasyonel), Sahne Sanatları Alanı, Oyunculuk Sanatı Dalı	3 OÇP	3 OÇP	2 OÇP	2 OÇP
Ek-16	Lise Eğitimi (Örgün Eğitim), Askerî Lise (Mesleki/Vokasyonel), Matematik ve Fen Bilimleri Alanı, Askerî Matematik–Bilişim Dalı	3 OÇP	3 OÇP	2 OÇP	2 OÇP
Ek-17	Lise Eğitimi (Örgün Eğitim), Anadolu Öğretmen Lisesi (Mesleki/Vokasyonel), Eğitim Bilimleri Alanı, Erken Çocukluk Eğitimi Pedagojisi Dalı	3 OÇP 1ADÖP	3OÇP 1ADÖP	2 OÇP 1ADÖP	2 OÇP 1ADÖP
Ek-18	Lise Eğitimi (Örgün Eğitim), Anadolu Öğretmen Lisesi (Mesleki/Vokasyonel), Eğitim Bilimleri Alanı, Sınıf Öğretmenliği Pedagojisi Dalı	3 OÇP 2ADÖP	3 OÇP 1ADÖP	2 OÇP 1ADÖP	2 OÇP 1ADÖP
Ek-22	Lise Eğitimi (Örgün Eğitim), Spor Lisesi (Mesleki/Vokasyonel), Spor Bilimleri Alanı, Tüm Dallar	3 OÇP	3 OÇP	2 OÇP	2 OÇP
Ek-36	Lise Eğitimi (Örgün Eğitim), İmam Hatip Lisesi (Mesleki/Vokasyonel), Dinî İlimler Alanı, İslam Teolojisi Dalı	3 OÇP	3 OÇP	2 OÇP	2 OÇP

Ana Dil Olarak Türkçe Dersi Öğretim Programı; kültürlerarası, çok dilliliğe dayalı ve Avrupa odaklı eğitim ilkelerini esas almakta olup öğrencilerin ana dillerinde iletişim yeterliklerini geliştirmeyi hedeflemektedir. Ana dilde iletişim becerilerinin geliştirilmesi, bireyin kişisel ve kültürel kimliğinin oluşumunda temel bir unsur olarak değerlendirilmektedir. Bu bağlamda program, öğrencilerin dil bilinci kazanmalarını, kültürel mirasın farkına varmalarını ve çok kültürlü toplumsal yapıya uyum sağlayabilmelerini amaçlamaktadır.

Program, dil öğretiminde iletişimsel ve işlevsel yaklaşımı temel almakta olup Common European Framework of Reference for Languages (CECRL) ile uyumlu olarak hazırlanmıştır. Bu doğrultuda öğretim süreci, öğrencilerin genel yeterliklerini ve derse özgü özel kazanımlarını geliştirmeye yönelik olarak yapılandırılmıştır.

Türk Dili ve Edebiyatı dersi, öğrencilerin kişilik gelişiminde önemli bir işleve sahiptir. Ders; öğrencilerin **bilgiye dayalı toplum ve ekonomi düzeninin gerektirdiği beceri ve yetkinlikleri kazanmalarını**, okul sonrası süreçte yaşam boyu öğrenmeye erişimlerini kolaylaştırmayı amaçlamaktadır. Bu yaklaşım, Council of the European Union tarafından 2018 yılında kabul edilen Yaşam Boyu Öğrenme için Anahtar Yetkinlikler Tavsiye Kararı ile ve 2002 tarihli Yaşam Boyu Öğrenme Memorandumu ile uyumludur.

Bilgi, beceri ve yetkinliklerin edinilmesi, sürekli güncellenmesi ve geliştirilmesi; bireylerin öğrenen toplum içinde etkin yurttaşlık bilinci kazanmaları ve iş gücü piyasasına uyum sağlamaları açısından temel bir ön koşul olarak değerlendirilmektedir. Bu çerçevede program, 2002 tarihli Avrupa Yaşam Boyu Öğrenme Kalite Göstergeleri Raporu'nda belirtilen kalite ölçütleriyle örtüşen bir anlayışa dayanmaktadır.

Öğretim Programı; Romanya'nın taraf olduğu ulusal ve uluslararası mevzuat hükümleri doğrultusunda hazırlanmıştır. Program; 198/2023 sayılı Romanya Okul Öncesi ve Zorunlu Eğitim Kanunu hükümleri ile uyumlu olup, Framework Convention for the Protection of National Minorities (1995) ve European Charter for Regional or Minority Languages (1992) başta olmak üzere, azınlık dillerinin korunması ve geliştirilmesine yönelik Avrupa normatif çerçevesi ile de uyum içerisindedir.

Ayrıca program; Ulusal Müfredatın Tasarımı, Güncellenmesi ve Değerlendirilmesine İlişkin Temel İlkeler, Ulusal Müfredat Referans Çerçevesi ve Mezun Profiline ilişkin düzenlemeler esas alınarak yapılandırılmıştır.

Ana Dil Olarak Türkçenin ortaöğretim düzeyinde öğretimi; öğrencilerin bilişsel, duyuşsal ve sosyal gelişimlerine çok yönlü katkı sağlamaktadır. Bu bağlamda dersin kazandırdığı başlıca formasyonel nitelikler şunlardır:

Lise düzeyinde ana dili olarak Türkçenin eğitsel işlevleri şunları kapsamaktadır:

- Öğrencinin kültürel ve dilsel kimliğinin oluşumuna katkı sağlamak;
- Diğer dil ve kültürlere karşı saygı ve açıklık tutumlarının geliştirilmesi;
- Empati ve hoşgörü yoluyla çok dilli topluluklara entegrasyon sağlamak;
- Eleştirel düşünme, yaratıcılık, iş birliği, dijital ve iletişim becerileri gibi disiplinlerüstü yetkinlikleri güçlendirmek.

Öğretim yaklaşımı şunları vurgular:

- Öğrenci merkezli, aktif ve yansıtıcı öğrenme;
- Dilsel, kültürel ve dijital yeterliklerin bütünleşik olarak kullanımı;
- Özgün kaynakların kullanımı (edebî metinler, medya içerikleri, görsel materyaller, çeşitli alanlardan belgeler);
- Özerkliği ve iş birliğini teşvik eden disiplinlerarası ve kültürlerarası projelerin gerçekleştirilmesi;
- Öğrencinin ilerlemesini ve kendi kültürel ürünlerini (metinler, sunumlar, podcastler, portfolyolar) değerlendirmeye alan, biçimlendirici ve özgün değerlendirme yöntemleri.

Söz konusu yeterlikler, Avrupa Birliği belgelerinde tanımlanan anahtar yeterlikler ile uyum göstermektedir. Özellikle ana dilde iletişim yeterliği ile doğrudan ilişkilidir; bunun yanı sıra girişimcilik kültürü, yurttaşlık ve kişiler arası ilişkiler yeterlikleri, öğrenmeyi öğrenme ve kültürel farkındalık alanlarında belirtilen aktarılabilir (transversal) yeterliklerle de örtüşmektedir. Bu yaklaşım, Council of the European Union tarafından kabul edilen yaşam boyu öğrenme çerçevesi ile paralellik arz etmektedir.

Dil; eleştirel analiz yapma, akıl yürütme ve temellendirme becerilerini geliştiren; bireyin öz farkındalık sürecinde düşünme ve yansıtma kapasitesini güçlendiren temel bir araçtır. Aynı zamanda medya okuryazarlığı yeterliklerinin oluşumunda aracılık eden; hayal gücünü, yaratıcılığı ve bilişim teknolojilerine yönelik çok boyutlu bakış açısını destekleyen dinamik bir öğrenme alanı olarak değerlendirilmektedir

Edebî eserlerin, bireyin duyusal ve bilişsel deneyimleri aracılığıyla anlamlandırdığı gerçekliğin bir yansıması olarak incelenmesi; öğrencilerin bilişsel çalışma kapasitelerini geliştirmekte, dili serbest ve yönlendirilmiş bağlamlarda etkili biçimde kullanma becerilerini güçlendirmekte ve olumlu tutumların oluşumuna katkı sağlamaktadır.

Lise öğretimi sürecinin sonunda öğrencilerin; dilsel, edebî ve iletişimsel yeterliklerden oluşan çok boyutlu bir beceri repertuvarına sahip olmaları; toplumsal yaşam içinde etkili iletişim kurma ve sağlıklı ilişkiler geliştirme kapasitelerini bilinçli biçimde değerlendirmeleri hedeflenmektedir.

Türk Dili ve Edebiyatı öğretim programlarının (ortaokul ve lise düzeyi) paradigması iletişimsel-işlevsel bir yaklaşıma dayanmaktadır. Bu yaklaşım, dilin, iletişimin ve edebî metnin bütünleşik biçimde incelenmesini öngörür. Mevcut modelin temel ilkeleri şunlardır:

- Ana dilin kimliğin inşasında ve kültürlerarası diyaloğun geliştirilmesinde bir araç olduğu bilincinin kazandırılması;
- Avrupa gibi çok dilli bir coğrafyada gerekli olan dilsel ve kültürel arabuluculuk yeterliklerinin geliştirilmesi;
- Lise süreci boyunca disipline ilişkin özgün, bütüncül ve tutarlı kazanımlar bütününün yapılandırılması;
- Türk, Romen ve dünya kültür mirasına ait edebî ve edebî olmayan metinlerin çözümleme, yorumlama ve temellendirme yoluyla eleştirel düşünmenin geliştirilmesi amacıyla incelenmesi;
- Temsil niteliği taşıyan edebî eserlerle etkileşim yoluyla yaratıcılığın ve estetik duyarlılığın desteklenmesi;
- Bilgi edinimi, beceri ve yeterliklerin yapılandırılması ile tutum geliştirme süreçlerini aşamalı ve ilerlemeye dayalı bir anlayışla ele alan tutarlı bir öğretim modelinin benimsenmesi; kazanımların güncellenebilir ve genişletilebilir nitelikte kurgulanması;
- Dilin somut kullanım boyutlarını öne çıkaran, tutarlı bir iletişimsel perspektife dayalı kavramsal bir çerçevenin oluşturulması;
- Öğrenme stratejilerinin, öğretim uygulamalarının ve öğrenme ortamlarının çeşitlendirilmesi ve bunların medya bağlamlarına uyarlanması;
- Ana dili olarak Türkçenin öğretiminde esnek ve güncel bir yaklaşım benimsenerek dersin gündelik yaşam gerçeklikleriyle ilişkilendirilmesi.

Türk dili ve edebiyatının öğretimine yönelik öğrenme etkinliklerinin bağlamsallaştırılacağı alanlar şunlardır:

a) Dil ve İletişim

b) Edebiyat

Bu eğitim kademesinin özgünlüğü üç temel boyutta yapılandırılabilir:

- Önceki dilsel kazanımların metin üretimi ve alımlanmasında etkin biçimde değerlendirilmesi / mesleki-vokasyonel filyerde dilsel kazanımların sistemleştirilmesi;
- Öğrencilerin araştırma, kaynak tarama ve belgeleme beceri ve yeterliklerinin geliştirilmesine odaklanılması;
- Kültürel bir dönemin ya da edebî/kültürel bir akımın ayırt edici özelliklerini sentezleyebilen; incelenen metinleri geniş bir kültürel bağlama yerleştirebilen; bir edebî metin ile ilişkilendirilebileceği estetik akımlar/doktrinler arasındaki yakınlıkları ya da onu özgün kılan özellikleri belirleyebilen bilinçli bir okur

profiline yönelik okuma yeterliklerinin geliştirilmesi. Lisenin alt kademelerinde edebî metinler ağırlıklı olarak yapısal bir perspektiften incelenmektedir.

Lisenin üst kademesi boyunca (zorunlu eğitim sonrası döneme ait bölümde) öğretim programı şunları içermektedir:

- **Sunum Notu;**

1. Öğrencilerin dört temel alanda yeterliklerinin oluşturulmasını ve geliştirilmesini hedefleyen **Genel Yeterlikler**;
2. Temel yeterliklerin bileşenleri ve alt sistemleri olan **Özel Yeterlikler** (öğrenme sonucunda geliştirilen beceri ve yeterlik alanları ile motivasyon ve tutumlar bütünü);
3. İçeriğin bütünleştirilmesi yoluyla özel yeterliklerin geliştirilmesine katkı sağlayabilecek **örnek öğrenme etkinlikleri**;
4. Genel ve özel yeterliklerle ilişkilendirilmiş beceri setlerine ve yöntemsel önerilere dayalı olarak özel yeterliklerin geliştirilmesine katkı sağlayan **öğrenme içerikleri**.

Önerilen içerik ve yöntemsel yaklaşımlar çerçevesinde, **TC (Ortak Çekirdek)** ders saatleri ile **CS (Uzmanlık Alanı)** ders saatleri arasında ayrım yapılmaktadır. TC kapsamındaki içerikler herkese yönelik temel bilgi unsurlarını içerirken, CS kapsamındaki içerikler uzmanlaşma ve ileri düzey karmaşıklık doğrultusunda yapılandırılmıştır.

5. Önerilen edebî eserler ve edebî olmayan metinler için temel temalar.

GENEL YETERLİKLER (GY)

GY1	**Türkçeyi, farklı iletişim bağlamlarında iletileri anlama ve üretme süreçlerinde doğru, etl amaca uygun biçimde kullanma.**
GY2	**Edebî ve edebî olmayan metinleri; tematik, yapısal ve üslupsal çözümleme araçlarını kulla anlama ve yorumlama**
GY3	**İncelenen metinlerin ve medya içeriklerinin ait oldukları dönem, edebî akım veya kültürel b içerisindeki konumlarına ilişkin görüşleri sözlü ve yazılı olarak temellendirme.**
GY4	**Çok dilli ve çok kültürlü ortamlarda dilsel ve kültürel arabuluculuk unsurlarını belirleme ve değerini kavrama.**

ÖZEL YETERLİKLER (ÖY)
VE
ÖĞRENME ETKİNLİKLERİ ÖRNEKLERİ (ÖEÖ)

GY 1 Türkçeyi, farklı iletişim bağlamlarında iletileri anlama ve üretme süreçlerinde doğru, etkili ve bağlama uygun biçimde kullanma.

9. Sınıf
ÖY 1.1. Dilsel kazanımları, farklı türdeki metinlerin alımlanması sürecinde doğru ve etkili biçimde kullanma.
- Sesli-görsel bir materyal, podcast veya televizyon programından genel ve ayrıntılı bilgilerin belirlenmesi, - Kültürel etkinliklere ilişkin tematik listeler üzerinden bir iletinin temel unsurlarının seçilmesi, - Dinleme öncesi hazırlık sorularının oluşturulması (örneğin: "Ne duymayı bekliyoruz?", "Hangi kelime dağarcığıyla karşılaşabileceğimizi düşünüyoruz?"), - Dinlenen iletinin genel anlamını destekleyen olgusal bilgilerin çıkarılması, - Bir makale ya da röportajdan hareketle, metnin alımlama düzeyleri (fonetik; yazım ve noktalama; biçim bilgisel-sözdizimsel; sözcüksel-anlamsal; üslup ve metinsellik; sözsüz ve söz ötesi ögeler) temel alınarak iş birlikli bir dijital yorum çalışmasının (örneğin Padlet uygulaması üzerinden) gerçekleştirilmesi, - Kurgusal metinlerde ve kişisel deneyimi yansıtan, gazetecilik, hukukî-idarî veya bilimsel nitelikteki kurgusal olmayan metinlerde bir sözcüğün anlamının bağlamdan hareketle çıkarılması, - Edebiyat ve medya bağlamında kadın karakterlerin temsiline ilişkin tartışma ve değerlendirme etkinliklerinin yürütülmesi.
ÖY 1.2. Alımlanan metinlere ilişkin kişisel tepki ve görüşleri sözlü ve yazılı olarak açık, tutarlı ve temellendirilmiş biçimde ifade etme.
- Monolog ve diyaloglarda sözlü etkileşimin başlatılması, sürdürülmesi ve sonlandırılmasına ilişkin hitap, giriş ve kapanış ifadelerinin belirlenmesi, - Edebî ve edebî olmayan metinler, film ve belgeseller üzerine yazılı tepki ve görüşlerin oluşturulması (okuma günlüğü, yapılandırılmış kompozisyon/deneme vb.), - Resmî e-posta (örneğin bilgi talebi) ve samimi/informel mesajların (örneğin bir arkadaşa yazılan ileti) yazım kurallarına ve metin türünün geleneklerine uygun biçimde hazırlanması, - Serbest veya yönlendirilmiş iletişim bağlamlarında basit sözlü etkileşimlerin gerçekleştirilmesi, - Bir edebî metin parçasının duygusal ve ahlaki etkisinin temellendirilmesinde bağlaçların ve metin içi bağlantı unsurlarının rolünün değerlendirilmesi.
ÖY 1.3. Sözlü ve yazılı anlatım biçimlerini farklı iletişim durumlarında doğru, etkili ve bağlama uygun şekilde kullanma.
- Kişisel bir deneyimi, yazı dili kurallarına uygun ve yapılandırılmış biçimde aktarma; - Özet ve hikâye gibi metinlerde sözdizimi veya yazım yanlışlarını belirleme ve düzeltme; - Betimleme ve karakter çözümlemelerinde iletişim bağlamına uygun fiil zamanlarını kullanma; - Haber metinleri, reklam ilanları, özel ve resmî yazışmalar ile standart formlarda metin türüne özgü yazım ve biçimsel sözleşmeleri örneklendirme; - Fonetik, yazım ve noktalama, morfosentaktik, leksik-semantik ve stilistik-metinsel düzeylerde yazı dili kurallarına uygun rapor/metin hazırlama; - Resmî bir diyalog (örneğin öğretmen ya da görevli ile) ile gayriresmî bir diyalogu (örneğin bir arkadaşla) hitap biçimleri, bağlam ve dilsel üslup açısından karşılaştırma.

9. Sınıf
ÖY 1.4 Basit sözlü etkileşimlere ve mesaj alışverişlerine, dijital iletişim bağlamları da dâhil olmak üzere, katılım sağlama.
- *Monolog oluşturma kural ve tekniklerini kullanma (sözlü anlatım/olay aktarma, sözlü betimleme, sözlü tartışma);* - *Storybird veya Padlet gibi dijital araçlar kullanarak ortak bir hikâye oluşturma;* - *Diyalog oluşturma kural ve tekniklerini (sohbet, tartışma) belirleme ve uygulama;* - *Sözlü iletişimde sözlü, sözsüz ve paraverbal unsurların rolünü belirleme;* - *Bir dijital platform üzerinden uygun dil kullanarak (yaygın kısaltmalar dâhil) bir arkadaşla basit mesaj alışverişi yapma;* - *Standart sorulara yanıt verilen kısa bir mülakatın canlandırılması (rol yapma);* - *Edebiyat ve medyada kadın ve erkek temsillerinin varlığını empatik bir yaklaşımla gerekçelendirme.*

GY 2 Edebî ve edebî olmayan metinleri; tematik, yapısal ve üslupsal çözümleme araçlarını kullanarak anlama ve yorumlama

9. Sınıf
ÖY 2.1. Identificarea temelor şi a ideilor principale, explicând sensul global şi detaliile relevante din textele literare şi nonliterare studiate.
- Bir metnin ana temasını ve alt temalarını (ör. onur, sanat, çevre) gösteren bir zihin haritası oluşturma; - Kurmaca bir metindeki baskın anlam alanlarını örneklendirme; - Sembolik unsurları ve bunların temel fikirlerle ilişkilerini belirleme; - Mesajın tanımlanmasına katkı sağlayan anahtar ya da odak sözcükleri listeleme; - Edebî ve edebî olmayan metinlerde iletişim amacını ve kültürel, toplumsal, eğitsel bağlamı belirleme.
ÖY 2.2. Kısa metinlerin veya metin parçalarının çözümlenmesinde yapı kavramlarını (ör. anlatı, betimleme, diyalog) uygulama.
- Yönlendirilmiş metinlerde temayı, motifi ve dünya görüşünü gerekçelendirme; - Edebî tür ve türcükleri (epik, lirik, dramatik) seçme ve listeleme; - Yapısal unsurları sınıflandırma: anlatı (üçüncü şahıs ve birinci şahıs anlatımı; olay örgüsünün aşamaları; anlatıda zaman ve mekân); - Karakter tipolojisini, geliştiği atmosfer ve yapısal ipuçlarına (doğrudan/dolaylı betimleme, diyalog) dayalı olarak çözümleme; - Farklı metinlerde anlatım biçimlerinin kullanımını gerekçelendirme; - Yazar, anlatıcı, lirik ben, okur ve okuma anahtarını belirleme; - Sözcük anlamlarını müzakere yoluyla belirleme; - Kahoot veya Quizizz gibi dijital platformlarda kelime oyunları gerçekleştirme**.**
ÖY 2.3. Alımlanan metinlerde üslup ve dil düzeylerini (edebî, edebî olmayan, gazetecilik) ayırt etme ve söz varlığı tercihini gerekçelendirme.
- Bir düşüncenin ya da temanın farklı edebî eserlerde (farklı türlere, dönemlere veya kültürel alanlara ait) nasıl yansıtıldığını belirleme; - Edebî bir metinden (yüksek/elevated üslup) bir paragrafı gündelik (kolokyal) dile yeniden yazma; - Aynı tema üzerine yazılmış bir edebî metin ile bir gazetecilik metninde kullanılan söz varlığını karşılaştırma ve listeleme; - Söz sanatlarını (kişileştirme, benzetme, sıralama, tekrar, karşıtlık, metafor, alegori) belirleme ve açıklama; - Ayrımcı dil kullanımını çözümleme ve kapsayıcı bir dile dönüştürme.
ÖY 2.4 Edebî metin ile üretildiği ilk kültürel bağlam (ör. gelenekler, görenekler) arasındaki ilişkinin incelenmesi.
- *Kurgu, hayal gücü, icat, gerçeklik ve hakikat unsurlarının çözümlenmesine dayalı olarak PADLET türünde ortak bir yorum hazırlama;*

9. Sınıf
- *İletişim amacını (bilgilendirme, estetik haz, eğlendirme vb.) açıklama;* - *Alıcının (okur, dinleyici) tepkilerini örneklendirme;* - *"Gerçek ben" ile "kurmaca ben" arasındaki ilişkiyi; kurmaca ve kurmaca dışı metin bağlamında çözümleme;* - *Tüketim toplumunda metin–görsel ilişkisini ortaya koyma;* - *Sinema dilini edebiyat diliyle karşılaştırarak açıklama (kendine özgü anlatım malzemesi, işleme olanakları, izleyici üzerindeki etkisi) ve sinemaya özgü kavramları tanımlama (yönetmenlik, senaryo, görüntü, film müziği, oyunculuk);* - *Yapısal ve anlatımsal bileşenleri karşılaştırma (epik metinlerde olay örgüsü ve karakter inşası; lirik metinlerde merkezî semboller; söz sanatları);* - *Metinde betimlenen mekân ile anlatı arasındaki bağlantıyı kurmak amacıyla çevrim içi kaynaklar aracılığıyla sanal bir ziyaret gerçekleştirme;* - *İncelenen bir yazara ilişkin "metin ve sosyo-kültürel bağlam" konulu bir proje hazırlama.*

GY 3 İncelenen metinlerin ve medya içeriklerinin ait oldukları dönem, edebî akım veya kültürel bağlam içerisindeki konumlarına ilişkin görüşleri sözlü ve yazılı olarak temellendirme.

9. Sınıf
ÖY 3.1. İncelenen metinlerdeki mesaj, karakterlerin eylemleri veya dil unsurlarına ilişkin kişisel görüşler oluşturma ve ifade etme.
- Argümantatif söylemin yapısını belirleme; - Bir olayın gelişimine yönelik hayranlık ya da karşıtlık ifade eden bir mektubu, bir karaktere hitaben argümantasyon tekniğini kullanarak yazma; - Sözlü ve yazılı argümantatif söylemi metinsel dil unsurlarına uygun biçimde düzenleme; - Ayrımcı veya istismara dayalı durumların yer aldığı edebî parçaları belirleme ve bunları çatışmasız bir dille yeniden yazma; - Makale yazım atölyeleri düzenleme.
ÖY 3.2 Bir görüşü, metinden açık örnekler veya uygun alıntılarla destekleyerek sözlü olarak gerekçelendirme.
- Farklı argümanları karşılaştırarak örneklere dayalı kişisel yargılar oluşturma; - Karakter tipolojisine ilişkin yorum ve değer yargıları geliştirme; - "Olumlu başkahraman – olumsuz başkahraman" konulu bir münazara düzenleme; - Metin–okur–okuma anahtarı ilişkisi temelinde, incelenen metinlerden alıntılarla görüşleri gerekçelendirme; - Metin boyunca yinelenen bir sembolün kullanımına ilişkin kısa bir sözlü savunma (2 dakika) yapma; - Belirli bir tema üzerine, metinden örneklere dayalı olarak lehte ve aleyhte argümanları içeren bir grafik düzenleyici hazırlama.
ÖY 3.3. İncelenen metinlerin, ait oldukları dönemin genel kültürel bağlamı içinde kısa bir şekilde konumlandırılması (ör. halk edebiyatı vs. klasik metinler).
- Yazarları ve incelenen metinleri, topluluktaki önemli kültürel olaylara dayalı olarak bir zaman ekseninde konumlandırma; - Farklı dönemlere ait iki metni karşılaştırarak mevcut farkları ve benzerlikleri belirleme; - Metinle ilgili döneme ait kültürel atmosferi tanıtan kısa bir sunum hazırlama; - Temel kavramları tanımlama: Halk Edebiyatı (Halk Edebiyatı) vs. Divan Edebiyatı (Saray Edebiyatı).
ÖY 3.4. Medya ve teknolojinin Türkçede iletişim biçimleri ile kültürel ifade tarzları üzerindeki etkisini analiz etme.
- *Türkiye'de popüler bir sosyal medya paylaşımında kullanılan dil ile bir gazete makalesinde kullanılan dili karşılaştırma* - *Klasik bir Türk edebî eserinin dijital ortamda nasıl uyarlandığını ya da tanıtıldığını inceleme (ör. film, dizi) – vaka analizi;*

9. Sınıf
- *Türkçe bir internet sitesindeki haberin neden sahte olabileceğine ilişkin gerekçeleri yazılı olarak belirleme ve temellendirme;* - *Çatışmalı durumların olumlu biçimde çözümlendiği metinlerden oluşan bir portfolyo hazırlama.*

GY 4 Çok dilli ve çok kültürlü ortamlarda dilsel ve kültürel arabuluculuk unsurlarını belirleme ve değerini kavrama.

9. Sınıf
ÖY 4.1. Alımlanan metin ve iletilerde kişisel ve kültürel kimlik unsurlarını (Türk topluluğuna özgü özellikleri) belirleme.
- Öğrencinin ana dili olarak Türkçenin kendi kültürel kimliğini nasıl şekillendirdiğine ilişkin düşüncelerini yansıttığı kısa bir günlük yazması; - Metinlerde Romanya'daki Türk topluluğunun yaşamına özgü temaları (ör. okul, ortak dinî bayramlar vb.) belirleme; - Topluluk üyelerine ait temsili portrelerden oluşan bir galeri oluşturma; - Kısa podcastler aracılığıyla dilin, sanatın özgünlüğünün, geleneklerin, halk oyunlarının, mutfak kültürünün ve giyim tarzının kendi yaşamlarındaki rolünü listeleme ve vurgulama - Metinlerde geçen belirli bir kültürel sembolün (ör. Nazar Boncuğu) anlamını tanıma ve açıklama; - Kimlik bilincinin gelişimine katkı sağlayan kültürel temsilleri seçme; - Hoşgörü, empati ve çeşitliliğin anlaşılmasını öne çıkaran başka karakterlerin bakış açısından edebî metinleri gerekçelendirme.
ÖY 4.2. Başka kültürlere veya dillere göndermeler içeren mesaj ve metinleri, açıklık ve merak tutumu göstererek alımlama.
- İncelenen metinlerde Türk kültür ve medeniyetine ait unsurları, diğer Türk halklarının medeniyet unsurlarıyla karşılaştırma; - Metinlerden hareketle birden fazla halkın geleneğinde ortak olan kültürel bir temayı (ör. misafirperverlik) betimleme; - Metinde yer alan yabancı kökenli sözcükleri (ör. Arapça, Farsça, Fransızca, İngilizce) belirleme ve bunların dile nasıl geçtiğini tartışma; - Sanal bir gezi aracılığıyla yeni bir kültüre ait unsurları belirleme.
ÖY 4.3. Ana dili Türkçe ile Romence (ya da bilinen başka bir dil) arasında basit, açık ve öz bilgileri aracılık ederek aktarma.
- Basit reklam spotlarını veya haber başlıklarını anlamı koruyarak Türkçeden Romence'ye ve tersine çevirme; - Yalnızca Romence anlayan bir sınıf arkadaşı için kısa bir Türkçe metni sözlü olarak özetleme; - Temel bilgileri içeren iki sütunlu (Türkçe ve Romence) basit bir turistik rehber hazırlama; - Saygı ve insan onurunu destekleyen sözcüklerden oluşan bir sözlükçe oluşturma.
ÖY 4.4. Kültürlerarası diyaloğu ve çok dilliliği, Avrupa iletişiminde temel kaynaklar olarak değerlendirme ve değerini kavrama.
- *Bir münazara düzenleme: Türkçeyi bilmenin Karadeniz bölgesindeki diğer halklarla iletişimi kolaylaştıran bir araç olup olmadığı;* - *Çok dilliliğin faydalarını gösteren materyaller (alıntılar, görseller) hazırlama;* - *"Ana dil Avrupa'ya açılan bir köprü olarak" konulu kısa sunumlar hazırlama;* - *Diller ve kültürler üzerine söylenmiş ünlü sözleri (Türkçe veya çeviri) analiz etme ve iletileri üzerine düşünme;* - *"Çok dillilik ve kültürel arabuluculuk" konulu bir proje hazırlama.*

*** İtalik yazılmış özel yeterlikler ve öğrenme etkinliği örnekleri, alan (uzmanlık) müfredatına aittir ve çerçeve öğretim planında alan müfredatı kapsamında haftada 1 ders saati öngörülen lise sınıflarına yöneliktir.**

ÖĞRENME İÇERİKLERİ

9.Sınıf

İçerik Alanları	İçerikler
1. Dil ve Sözlü ve Yazılı İletişim	Sözlü Anlatım ❖ Sözlü Anlatım Biçimleri a) Diyalog • Türleri: gündelik konuşma, tartışmacı (argümantatif) diyalog • Diyalog kuralları (muhataba dikkat gösterme, sözü uygun zamanda alma/bırakma, diyaloğa katılımı dengeleme vb.) • Etkili diyalog teknikleri: iletişim durumuna uygunluk (muhatap, bağlam vb.), iletişim amacına uygunluk (bilgilendirme, tartışma/ikna vb.) • Diyaloğun yapısı (replik; replik çiftleri; replik grupları vb.) b) Monolog • Türleri: sözlü anlatı/olay aktarma, sözlü betimleme, sözlü tartışma • Monolog kuralları (dinleyiciyle göz teması kurma, dinleyici tepkilerine göre uyarlama vb.) • Etkili monolog teknikleri: iletişim durumuna (dinleyici, bağlam) ve iletişim amacına (bilgilendirme, tartışma/ikna, eğlendirme vb.) uygunluk • Monoloğun yapısı (giriş, gelişme, sonuç) • Toplumsal cinsiyet ve sosyal roller üzerine medya söylemi – davranışlar, tutumlar ❖ Sözlü Mesajın Oluşum Düzeyleri a) Fonetik • Doğru telaffuz (vurgu, tonlama) b) Morfosentaktik • Çekimli biçimlerin doğru kullanımı • Özn e–yüklem uyumu (canlı varlıklarda uyum; cansız varlıklarda uyumun olmaması) c) Leksik-semantik • Sözcük anlamlarını bilme • Sözcükleri bağlama uygun kullanma • Türemiş ve birleşik sözcükleri doğru kullanma (ekler, önek benzeri yapılar) • Sözcük türü değiştirme • Anlamsal ilişkileri bilme ve bağlam içinde kullanma d) Stilistik-metinsel • Üslup düzeylerini iletişim durumuna uygun kullanma • Sözlü anlatımda tutarlılık ve bağlaşıklık e) Sözsüz ve paraverbal • Jestler, mimikler, beden duruşu, tonlama, vurgu, konuşma içi duraklamalar, ritim Yazılı Anlatım • Metin yazımı (kişisel deneyim aktarma, betimleme, tartışma, özet, karakter çözümlemesi, hikâye, okuma fişi, okuma günlüğü, rapor, yapılandırılmış deneme; haber, reklam ilanı, özel ve resmî yazışmalar, standart formlar) • Yazma aşamaları (hazırlık/araştırma, taslak plan oluşturma, yazma, gözden geçirme ve düzeltme, son biçim) • Genel yazım kuralları (metnin yapılandırılması, duruma uygunluk – ör. konu gereklilikleri, sayfa sınırı vb. – üslup uygunluğu, sayfa düzeni, okunabilirlik) • Metin türüne göre özel yazım aşamaları ve kuralları ❖ Yazılı Metnin Oluşum Düzeyleri Ortografik ve Noktalama • Sözcüklerin doğru yazımı • Büyük harf kullanımı • Heceleme • Yazım işaretlerinin doğru kullanımı

İçerik Alanları	İçerikler
	• Noktalama işaretlerinin doğru kullanımı Morfosentaktik • Çekimli ve çekimsiz biçimlerin doğru kullanımı • Özne–yüklem uyumu (canlılarda uyum; cansızlarda uyumsuzluk) Leksik-semantik • Sözcük anlamlarını bilme • Sözcükleri bağlama uygun kullanma • Türemiş ve birleşik sözcükleri doğru kullanma • Anlamsal ilişkileri bilme ve bağlam içinde kullanma Stilistik-metinsel • Üslup düzeylerini iletişim durumuna uygun kullanma • Yazılı anlatımda tutarlılık ve bağlaşıklık Sözlü ve Yazılı Mesajların Alımlanması ❖ Farklı Metin Türlerinin Alımlanması • Roman Jakobson'un iletişim şeması (iletişim eyleminin bileşenleri ve işlevleri) • Görsel-işitsel medyada sözlü bilgi (radyo haberleri, TV haberleri) • Alımlamayı kolaylaştıran/engelleyen faktörler (kod, kanal, bağlam) • Etkin dinleme ilkeleri ❖ Alımlama Düzeyleri Fonetik, Ortografik ve Noktalama • Yanlış telaffuzdan kaynaklanan anlama güçlükleri • Yazım ve noktalama işaretlerinin yazılı mesajı anlamadaki rolü Morfosentaktik • Mesajın anlaşılmasını zorlaştıran morfosentaktik belirsizlikler Leksik-semantik • Sözcük anlamlarını bağlam içinde yorumlama • Anlam alanlarının sözlü ve yazılı mesajların yorumlanmasındaki rolü Stilistik-metinsel • Söz sanatlarının ve edebî tekniklerin rolü • Arkaik ve bölgesel unsurların mesajın alımlanmasındaki rolü • Metin türüne göre alımlama (kurmaca / kurmaca dışı) • Metnin ait olduğu edebî tür ve türcükler bağlamında alımlama Sözsüz ve Paraverbal • Sözsüz ve paraverbal unsurların sözlü mesajın anlaşılması üzerindeki etkisi
2. Edebî Metin: Yapı ve Yorum	DÜZYAZI (PROZĂ) • Monolog ve diyalogda hitap, başlatma, sürdürme ve sözlü iletişimi sonlandırma kalıpları • Diyalog kurma kural ve teknikleri (günlük konuşma, tartışma ve kanıtlayıcı/argümantatif konuşma) • Argümantasyonda bağlaçların kullanımı • Yazım ve noktalama kuralları; morfosentaktik, leksiko-semantik ve stilistik-metin düzeyi • Monolog oluşturma kural ve teknikleri (sözlü anlatım/olay aktarma, sözlü betimleme, sözlü tartışma) • Sözlü iletişimde sözlü, paraverbal ve sözsüz unsurların rolü • Kişisel deneyim anlatımı, betimleme, argümantasyon, özet, karakter tahlili, hikâye yazımı, okuma fişleri, rapor; haber metni, reklam ilanı, özel ve resmî yazışmalar, doldurulacak formlar • Betimlemede sıfatlar ve fiil zamanları • Ana fikirlerin belirlenmesi, özet çıkarma • Bir metindeki baskın anlam alanlarının (semantik alanların) tespiti • Yapısal ve anlatımsal unsurlar (epik metinlerde olay örgüsü ve karakter inşası) • "Gerçek ben" ve "kurmaca ben"; kurmaca ve kurmaca dışı metin • Edebî türler (epik, lirik, dramatik)

İçerik Alanları	İçerikler
	• Edebî türlerin alt türleri • Yazar, anlatıcı, lirik ben, okur • Anlatım biçimleri • Anlatı (I. kişi ve III. kişi anlatım; olay örgüsünün aşamaları; anlatıda zaman ve mekân) • Betimleme (edebî portre, tasvir/tablo) • Diyalog (karakterleri tanıtma ve geliştirme aracı olarak) • Karakter (karakterin tanıtımı; fiziksel ve ruhsal/moral portre) • Söz sanatları (kişileştirme, benzetme, sıralama, tekrar, karşıtlık, metafor, alegori) ŞİİR (POEZIE) • Lirik metinlerde temel semboller; söz sanatları • Tema, motif, dünya görüşü • Prozodik yapı (ölçü, kafiye, nazım birimi vb.)
3. Kültürel Bağlamlandırma, Argümantasyon ve Medya	❖ Kültürel bağlamlandırma ❖ Edebî gelişim ❖ Medya bağlamında normlar, değerler ve mitler ❖ Kitle iletişim araçlarının kamuoyu üzerindeki etkisi ❖ Basında çerçeveleme (framing) ❖ Sahte haber (fake news), dezenformasyon ve bilgi doğrulama ❖ Çok kültürlü ortamlarda medyatik argümantasyon ❖ Metin ve medya kaynaklarının eşitlik ve toplumsal cinsiyet perspektifinden analizi
4. Kimlik, Arabuluculuk ve Çok Dillilik	❖ Kültürel Kimlik ve Toplumsal Temsil ❖ Bireysel Kimlik ve Kolektif Kimlik ❖ Dil Yoluyla Kimlik İnşası ❖ Kültürel, Etnik ve Sosyal Kimlik ❖ Anlatısal Kimlik ❖ Toplumsal ve Kültürel Diyalogda İnsani Değerler ve Kişilerarası İlişkiler ❖ Diller Arası Etkileşim ❖ Çok Dillilik ve Toplumsal Entegrasyon ❖ Avrupa'da Çok Dillilik

METODOLOJİK ÖNERİLER

Türkçe Ana Dili ve Edebiyatı Öğretim Programının Uygulanmasına Yönelik Metodolojik Öneriler

I. Öğretim Yaklaşımının Temelleri

Lise düzeyi için hazırlanan Türkçe Ana Dili ve Edebiyatı Öğretim Programı, Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Programı (CEFR) ilkeleriyle uyumlu, iletişimsel-işlevsel bir yaklaşımı benimser.

Öğretim süreci, dört temel dil becerisinin bütüncül biçimde geliştirilmesini hedefler; aktif, yansıtıcı öğrenmeye ve kültürlerarası boyuta özel önem verir.

Dil öğretimi yalnızca dilbilgisel bilgilerin aktarımıyla sınırlı değildir; öğrencinin dili bir bilgi edinme, etkili iletişim kurma ve kimliğini ifade etme aracı olarak kullanabilmesini geliştirmeyi amaçlar.

Önerilen yöntem ve teknikler; eleştirel düşünme, yaratıcılık ve mezun profilinin oluşumunda temel olan disiplinler arası (transversal) becerilerin geliştirilmesini destekler.

II. Yeterlik Eksenlerine Göre Metodolojik Çizgiler

A. Bağlam İçinde Dil Edinimi ve Uygulaması (GY I doğrultusunda)

Bu eksen, temel dil bilgilerinden bağlamsal ustalığa geçişi hedefler.

1. **Görev Temelli Öğrenme (Task-Based Learning)**
   - Gerçek iletişim bağlamlarını (resmî, gayriresmî, mesleki) yansıtan simülasyonlar ve rol yapma etkinlikleri
   - Anlam müzakeresi ve dilsel kayıt (resmî/gündelik) uyarlama çalışmaları
2. **Doğruluk ve Akıcılık Dengesi**
   - Akran değerlendirmesi (peer review)
   - İşlevsel yazma atölyeleri (e-posta, rapor, makale vb.)
   - Yazım ve sözdizimi kurallarına dikkat ederken sözlü akıcılığın geliştirilmesi
3. **Dijital Yeterlikler**
   - Dijital araç ve kaynakların kullanımı
   - Çevrim içi içerik üretimi ve çözümlemesi
   - Dijital iletişim dilinin incelenmesi

B. Okuma ve Yorumlama Becerilerinin Geliştirilmesi (GY II doğrultusunda)

Amaç, edebî ve edebî olmayan metinleri derinlemesine çözümleyebilen eleştirel bir okur yetiştirmektir.

1. **Analitik ve Keşfedici Okuma**
   - Tematik ve yapısal çözümleme araçlarının kullanımı
   - Mantıksal şemalar ve zihin haritaları ile metin yapısının görselleştirilmesi
2. **Derinlemesine Üslup Çözümlemesi (Close Reading)**
   - Sözcük seçimi, deyimler ve söz sanatlarının işlevinin incelenmesi
   - Metnin genel anlamı ve yorum inceliklerinin kavranması
3. **Metin-Kültür Bağlamlandırması**
   - Metnin üretildiği sosyo-kültürel bağlamın incelenmesi
   - Halk edebiyatı ile modern edebiyatın karşılaştırılması
   - Türk kültürel değer ve geleneklerine göndermelerin değerlendirilmesi

C. Argümantasyon ve Sosyo-Kültürel Bağlam Bilinci (GY III doğrultusunda)

Bu alan, öğrencinin görüş oluşturma ve bu görüşü metinsel ve kültürel kanıtlarla temellendirme becerisini güçlendirmeyi amaçlar.

1. **Yapılandırılmış Tartışma**
   - Etik, toplumsal ve kültürel konularda eleştirel tartışmalar
   - Görüşlerin açık argümanlar ve metin alıntılarıyla desteklenmesi
2. **Bağlamsal Araştırma**
   - Edebî metni ait olduğu tarihsel dönem ve kültürel akımla ilişkilendiren projeler
   - Metni bağlam içinde konumlandırma becerisinin geliştirilmesi
3. **Medya Eğitimi**
   - Özgün medya kaynaklarının eleştirel analizi
   - Dijital dilin ve teknolojinin iletişim üzerindeki etkisinin incelenmesi

D. Dilsel Arabuluculuk ve Kimliğin Değerlenmesi (GY IV doğrultusunda)

Bu düzey, Türkçenin kültürler arası bir köprü ve kişisel kimliğin temeli olarak rolünü vurgular.

1. **Arabuluculuk Atölyeleri**
   - Türkçe ile Romence (veya başka bir yabancı dil) arasında özetleme, açıklama ve bilgi aktarımı çalışmaları
   - Özlü ve anlamı koruyan aktarım becerisinin geliştirilmesi
2. **Kimlik Üzerine Yansıtma**
   - Öğrencilerin kendi kültürel ve dilsel kimlikleri üzerine düşünmeleri
   - Yansıtma günlüğü ve çok dilli portfolyo kullanımı
3. **Kültürlerarası Projeler**
   - Kültürlerarası diyaloğu teşvik eden çalışmalar
   - Avrupa bağlamında çok dilliliğin değerini vurgulayan projeler

III. Yeterliklerin Değerlendirilmesi

Değerlendirme süreci biçimlendirici (formative) ve özgün (authentic) olmalı; öğrencinin bireysel gelişimine odaklanmalıdır.

Önerilen araçlar:

- Portfolyo: denemeler, araştırma projeleri, işlevsel metinler ve kişisel yansımalar
- Yeterlik Testleri: doğruluk ve anlama düzeyini ölçen değerlendirmeler
- Sistematik Gözlem: özellikle tartışma ve rol yapma etkinliklerinde
- Bütünleşik Değerlendirme Görevleri: metin çözümlemesi ile argümantasyonu birleştiren uygulamalar

Bu metodolojik çerçeve, öğrencinin dili yalnızca akademik bir disiplin olarak değil, aynı zamanda kültürel kimliğin ve toplumsal etkileşimin temel bir aracı olarak içselleştirmesini hedefler.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

- Nevzat Kösoğlu, *Türk Dünyası Tarihi ve Türk Medeniyeti Üzerine Düşünceler,* ÖtükenNeşriyat A,Ş,1990
- Mehmet Kaplan , *Türk Edebiyatı Üzerinde Araştırmalar*, Dergah Yayınları,1997
- Ahmet Hamdi Tanpınar,19 uncu Asır *Türk Edebiyatı Tarihi,* Çağlayan Kitabevi, 1997
- Mahir Ünlü, Ömer Özcan, *20. Yüzyıl Türk Edebiyatı,* İnkilap Kitabevi, 1988
- Cevdet Kudret, *Örneklerle Edebiyat Bilgileri*, I. ve II. Cilt, İnkilap Kitabevi, 1980
- Sezai Güneş , *Türk Dili Bilgisi*, İzmir 1997
- Aksan, Doğan. *Her Yönüyle Dil Ana Çizgileriyle Dilbilim*. TDK Yayınları, 2015.
- Consiliul Europei. *Cadrul European Comun de Referință pentru Limbi*, Editura RAO, 2003.
- *Dede Korkut Hikâyeleri*,Yapı Kredi Yayınları / Humanitas, 2018.
- Güntekin, Reşat Nuri. *Çalıkuşu*, İnkılâp Kitabevi / Univers, 2017.
- Halit Ziya Uşaklıgil. *Aşk-ı Memnu*, İletişim Yayınları / Polirom, 2020.
- Kabaklı, Ahmet. *Türk Edebiyatı* (Vol. I-V). Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları, Diverse.
- Kemal, Yaşar. *İnce Memed*, Yapı Kredi Yayınları / Polirom, 2019.
- Köprülü, Fuat. *Türk Edebiyatı Tarihi*. Ötüken Neşriyat, 2016.
- Korkmaz, Zeynep. *Türkiye Türkçesi Grameri (Şekil Bilgisi)*. TDK Yayınları, 2017.
- Moran, Berna. *Türk Romanına Eleştirel Bir Bakış* (Vol. I-III). İletişim Yayınları, 2018.
- Nazım Hikmet Ran, Yapı Kredi Yayınları / Cartea Românească, Diverse.
- Pamuk, Orhan. *Benim Adım Kırmızı*, İletişim Yayınları / Polirom, 2022.
- Şinasi, İbrahim. *Şair Evlenmesi*, TDK Yayınları, 2012.
- Türk Dil Kurumu (TDK). *Yazım Kılavuzu*, TDK Yayınları, Ediție curentă.
- Yunus Emre. *Yunus Emre Divanı*, Kültür Bakanlığı Yayınları, 2015.
- Arif Ay, *Türk Edebiyatından ÇocuklaraŞiirler Antolojisi*, Akçağ Yayınları, 2001
- Saim Sakaoğlu, *Anadolu Efsaneleri,* Akçağ Yayınları, 2020
- Gülten Dayıoğlu, *Tuna'dan Uçan Kuş,* Altın Kitaplar, 2017
- Ömer Seyfettin, *Hikâyeler 1, Hikâyeler 3, Hikâyeler 4*, Dergâh Yayınları, 2012
- Ömer Seyfettin, *Başını Vermeyen Şehit,* Akçağ Yayınları, 2005
- Ömer Seyfettin, *Kaşağı*, Üner Yayınları, 2001
- Orhan Kemal, *Eskici ve Oğulları*, Everest Yayınları, 2024
- Reşat Nuri Güntekin, *Çalıkuşu,* İnkılâp Yayınevi, 2018
- Münire Daniş, *Keloğlan Masalları*, Timaş, 2012
- Cevdet Kudret, *Ortaoyunu* (Kutulu 2 Cilt), YKY, 2019
- Mehmet Başaran, *Aç Kapıyı Bezirganbaşı,* Özyğrek yayınları, 2008
- Emel Emin, *Hanımeli,* Kriterion Yayınları, 2003
- Mustafa Kutlu, *Yıldız Tozu,* Erdem Yayınları, 2018
- Hasan Demir, *Devlet Ağacı,* Akçağ Yayınları, 2014
- Amil Çelebioğlu, Yusuf Ziya Öksüz, *Türk Bilmeceler Hazinesi*, Kitabevi Yayınları, 1995
- Selim Günduzalp, *Deyimler ve Öyküleri*, Zafer Yayınları, 2008
- Ata Çatıkkaş, *Maniler,* MEB Yayınları, 1996
- Cahit Zarifoğlu, *Kuşların Dili,* Beyan Yayınları, 2022
- Cahit Zarifoğlu, *Motorlu Kuş,* Beyan Yayınları, 2015
- Cahit Zarifoğlu, *Serçekuş,* Beyan Yayınları, 2015
- Cahit Zarifoğlu, *Yürekdede ile Padişah,* Beyan Yayınları, 2022
- Rasim Özdenören, *Gül Yetiştiren Adam,* Iz Yayıncılık, 2023
- Dr. Doğan Kaya, *Anonim Halk Şiiri*, Akçağ Yayınları, 2021
- Mustafa Ruhi Şirin, *Kar Altında Bir Kelebek,* Beyan Yayınları, 2008

https://www.eba.gov.tr/
https://piktes.gov.tr/cms/Home/DersKitaplari
https://www.turkcedersi.net/
https://dinogretimi.meb.gov.tr/
https://yyegm.meb.gov.tr/www/cizgi-roman/icerik/629#

https://yyegm.meb.gov.tr/www/ogretmenler-icin/icerik/632
https://dersedebiyat.com/
http://www.edebiyatbilgileri.com/23/ders-sunulari
https://turuz.com/
https://yyegm.meb.gov.tr/www/etkilesimli-oyunlar/icerik/636

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Grad didactic/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
ANEFI ICBAL	Grad didactic I/dr.	ISJ CONSTANȚA
ENE ULGEAN	Grad didactic I	ȘCOALA GIMNAZIALĂ „AV RĂDULESCU” MURFATLAR
FEIZI AISEL	Grad didactic I	COLEGIUL NAȚIONAL „CONSTANTIN BRĂTESCU” CONSTANȚA
IOMER SUBIHAN	Grad didactic II	COLEGIUL NAȚIONAL „MIRCEA CEL BĂTRÂN” CONSTANȚA
USTUNDAG MELIA VILDAN	Grad didactic II	ȘCOALA GIMNAZIALĂ NR. 1 VALU LUI TRAIAN
IBRAIM ERVIN	Grad didactic I	ȘCOALA GIMNAZIALA NR. 40 „AUREL VLAICU” CONSTANȚA

COORDONATORI/RESPONSABILI/CONSULTANȚI ȘTIINȚIFICI(15)

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență
BORMAMBET VILDAN	Consilier/dr.	MEC
HASAN NERIMAN	Conf. univ. dr.	UNIVERSITATEA „OVIDIUS” CONSTANȚA

Anexa nr. 17

Programa școlară pentru disciplina

LIMBA RROMANI MATERNĂ
Clasele a IX-a – a XII-a

Trunchi comun și curriculum de specialitate (TC+CS)

pentru toate filierele, profilurile, specializările

Învățământ liceal

- 2026 –

Anexa nr. 17
Programa școlară pentru disciplina *Limba și literatura rromani maternă*, clasele a IX-a – a XII-a, trunchi comun și curriculum de specialitate (TC+CS)

- *Toate filierele, profilurile, specializările*

NOTĂ DE PREZENTARE

Programa școlară destinată disciplinei Limba și literatura rromani maternă pentru școlile și secțiile cu predare în limba română este realizată pe baza Planurilor-cadru pentru învățământul liceal cu predare în limbile minorităților naționale aprobate prin Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 6.932/2025.

Conform art. 60, alin (5) din Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023, cu modificările și completările ulterioare, elevilor aparținând minorităților naționale care sunt școlarizați în unități de învățământ cu predare în limba română sau în altă limbă decât cea maternă li se asigură, la cerere și în condițiile legii, studiul limbii și literaturii materne, cu același număr de ore alocat studiului limbii și literaturii române, în trunchiul comun și, după caz, în curriculumul de specialitate.Programa de Limba și literatura rromani maternă reprezintă oferta curriculară pentru clasele a IX-a – a XII-a. În ceea ce privește abordarea sa, aceasta are în vedere respectarea prevederilor Legii învățământului preuniversitar nr. 198/2023 și a fost elaborată în concordanță cu dispozițiile instrumentelor juridice internaționale ratificate de România, respectiv Convenția-cadru pentru protecția minorităților naționale (1 februarie 1995) și Carta europeană a limbilor regionale sau minoritare (5 noiembrie 1992), precum și cu ansamblul normativ european privind protecția și promovarea limbilor minoritare. Se promovează respectarea principiului diversității culturale și lingvistice, precum și exercitarea drepturilor minorităților naționale la afirmarea identității și la participare egală în procesul educațional.

Programa școlară pentru nivelul liceal, clasele a IX-a – a XII-a, este de tip **TC + CS** (Trunchi comun + Curriculum de specialitate), diferențierea realizându-se la nivelul conținuturilor programei școlare.

Curriculumul vizează continuarea dezvoltării competențelor școlare pentru disciplina limba și literatura rromani maternă formate pe parcursul învățământului gimnazial.

Disciplina Limba și literatura rromani maternă aduce o contribuție esențială la realizarea obiectivelor educaționale și la dezvoltarea competențelor elevilor până la absolvirea liceului. Importanța acestei contribuții rezultă din faptul că în centrul disciplinei se află limba ca principal mijloc de comunicare și element identitar. O utilizarea limbii materne, atât orală, cât și scrisă, facilitează procesul de autodeterminare, raportarea empatică la culturile de contact și participarea la viața culturală, socială și politică contemporană.

Orele de limbă și literatură rromani maternă din învățământul liceal urmăresc lărgirea, diferențierea și aprofundarea competențelor lingvistice ale elevilor. Aceștia înțeleg și folosesc limba maternă în formă orală și scrisă ca mijloc de exprimare și comunicare reflectând-o ca instrument și obiect al gândirii. Ei descoperă faptul că utilizarea limbii contribuie și la formarea identității personale.

În plus, disciplina Limba și literatura rromani maternă dezvoltă capacitatea de analiză critică, argumentare și reflecție și contribuie la formarea competențelor media. Disciplina dezvoltă capacitatea de percepție și exprimare și contribuie la educația estetică. Ea stimulează imaginația și creativitatea și valorifică potențialul elevilor.

Textele literare și provocările pe care le conțin sunt în mod deosebit potrivite pentru a oferi sprijin în procesul de autocunoaștere și pentru a promova înțelegerea altor poziții și perspective. Elevii percep literatura ca pe un spațiu estetic simulat, respectiv ca pe o alternativă la realitate și, în acest fel, ca pe o

posibilitate de formare a identității individuale şi culturale. În acest demers, ei îşi analizează propriile atitudini, comportamente şi valori.

Orele de limba şi literatură rromani maternă dezvoltă capacitatea de lucru cognitiv şi creativ, prin transmiterea tehnicilor de dobândire şi prelucrare a informațiilor, esențiale în şcoală, studii şi profesie: înțelegerea şi redactarea textelor orale şi scrise, utilizarea sigură şi responsabilă a diferitelor medii de comunicare, precum şi aplicarea orientată spre scop a metodelor de lucru. La finalul învățământului liceal, elevii dispun astfel de competențe lingvistice, literare şi comunicative diferențiate. Limba şi literatura rromani maternă, ca disciplină şcolară, oferă educație literară, cunoştințe culturale şi abilități necesare pentru toate disciplinele şcolii, pentru studii, formarea profesională şi o activitate de succes, bazată pe valori, în profesie şi în societate.

Predarea limbii şi literaturii rromani materne la nivel liceal este orientată spre o formare durabilă a cunoştințelor şi competențelor. Rezolvarea conştientă a sarcinilor situaționale şi aplicative, autonomia şi responsabilitatea individuală, individualizarea şi abordarea interdisciplinară solicită o interconectare strânsă a tuturor domeniilor disciplinei. Predarea este concepută în mod integrat, pentru a se putea sprijini pe cunoştințele şi abilitățile deja dobândite şi pentru a le dezvolta constructiv în vederea provocărilor viitoare. Exersarea funcțională şi formarea rutinelor, în special în redactarea şi revizuirea textelor proprii, au un rol central în acest proces.

Din punct de vedere metodologic, abordarea curriculumului presupune, de asemenea, utilizarea unor metode active de predare şi învățare care vizează dezvoltarea competențelor, precum şi proceduri diferențiate de organizare a învățării.

Programa şcolară pentru disciplina Limba şi literatura rromani maternă are următoarea structură:

- Notă de prezentare;
- Competențe generale, care urmăresc formarea şi dezvoltarea competențelor elevilor în patru domenii fundamentale;
- Competențe specifice, componente şi subsisteme ale competențelor de bază (domenii de abilități şi competențe dezvoltate ca urmare a învățării, seturi de motivații şi atitudini);
- Exemple şi activități de învățare, care pot contribui la dezvoltarea competențelor specifice prin integrarea conținutului;
- Conținuturi de învățare, care contribuie la dezvoltarea competențelor specifice pe baza seturilor de abilități, asociate competențelor generale şi celor specifice, precum şi sugestiilor metodologice; Prin conținuturi şi abordările metodologice propuse, se face distincția dintre orele din TC şi cele din CS. Conținuturile din TC vizează elemente de cunoaştere care se adresează tuturor; conținuturile din CS merg spre specializare şi complexitate avansată.
- Opere literare recomandate şi teme principale pentru textele nonliterare.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

- **C.G.1 Receptarea mesajului oral și scris în diferite situații de comunicare**
- **C.G.2 Producerea mesajului oral și scris în diferite situații de comunicare**
- **C.G.3 Interacțiunea orală și scrisă**
- **C.G.4 Medierea culturală în context plurilingv și pluricurricular**

CLASA a IX-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G. 1 - Receptarea mesajului oral și scris în diferite situații de comunicare

CS. 1.1. Înțelegerea globală a mesajului oral sau scris, formulat în limba rromani maternă, pe teme familiare și de interes general

- *Audierea și înțelegerea unor texte orale (dialoguri, relatări, interviuri, discursuri scurte) pe teme din viața cotidiană, școlară și culturală;*
- *Selectarea informațiilor relevante pentru construirea unei imagini de ansamblu asupra textului;*
- *Raportarea mesajului la experiența personală și la realitățile comunității rrome;*
- *Identificarea ideilor principale și secundare în texte orale și scrise;*
- *Prezentare a unui punct de vedere, folosind tehnologia digitală, pentru a surprinde corect mesajele unor texte diferite, având o temă comună;*
- *Ierarhizarea informațiilor în funcție de relevanța lor pentru înțelegerea globală a textului și pentru formarea unei opinii personale.*

Activități de aprofundare / profil (CS)

- *Analiza comparativă a două texte (literar și nonliterar) cu temă comună;*
- *Realizarea unui colaj digital ilustrând ideile principale ale unei opere.*

Prezentare orală: „Ce emoții transmite autorul și prin ce mijloace lingvistice?”

CS. 1.2. Identificarea informațiilor de detaliu dintr-un mesaj oral sau scris, formulat în limba rromani maternă

- *Selectarea cuvintelor și expresiilor dintr-un text audiat/scris care aparțin aceleiași arii tematice (familie, tradiții, sănătate, educație etc.);*
- *Extragerea informațiilor relevante dintr-un text pentru un anumit scop (rezumat, prezentare)*
- *Identificarea locului, timpului și cauzelor evenimentelor din texte literare și nonliterare;*
- *Evidențierea elementelor lingvistice și stilistice care asigură coeziunea și coerența discursului (ipoteză, concluzie, punct de referință, excepție).*

Activități de aprofundare / profil (CS)

- *Exerciții de completare și transformare a textelor*
- *Activitate de tip „detectiv lingvistic” – căutarea detaliilor implicite în text*

Redactarea unei fișe de lectură punând accent pe expresivitatea mesajului

CS. 1.3. Sesizarea atitudinii și a opiniei vorbitorului față de mesajul oral sau scris, în limba rromani maternă

- *Înțelegerea atitudinii vorbitorului pe baza elementelor para- și nonverbale (intonare, ritm, registru lingvistic, gesturi)*
- *Identificarea opiniilor exprimate explicit sau implicit*
- *Corelarea atitudinilor din text cu valorile și experiențele proprii comunității rrome.*

Activități de aprofundare / profil (CS)

- *Analiză de atitudini și valori culturale reflectate în texte*
- *Înregistrare audio în care elevii exprimă opinii similare/diferite față de text*

Dezbatere: „Influența rețelelor sociale asupra modului de comunicare”
CS.1.4. Recunoașterea registrului în care este formulat mesajul oral sau scris - *Identificarea elementelor specifice registrului lingvistic în care este formulat mesajul oral sau scris (formal/informal; politicos/nepoliticos; colocvial/cult, popular);* - *Recunoașterea unităților fonologice, lexicale, morfologice sau sintactice.* **Activități de aprofundare / profil (CS)** *Realizarea unei prezentări grafice care explică diferențele între limbaj formal și informal*

C.G. 2 **- Producerea mesajului oral și scris în diferite situații de comunicare**

CS.2.1. Susținerea unui monolog în limba rromani: descrierea experiențelor, oferirea de informații, argumentarea unui punct de vedere, pe o temă familiară - *Prezentarea clară și detaliată a unor subiecte legate de viața comunității rrome (sărbători, obiceiuri, tradiții);* - *Exprimarea și explicarea sentimentelor și reacțiilor la evenimente colective (festivaluri, activități culturale);* - *Descrierea unor activități cotidiene;* - *Argumentarea unui punct de vedere prin exemple din experiența personală și tradițiile comunității;* - *Descrierea unor obiceiuri culinare tradiționale rrome.* **Activități de aprofundare / profil (CS)** - *Prezentări multimedia despre viața culturală a rromilor* - *Discursuri scurte cu suport vizual* - *Relatarea unor evenimente produse într-un context cultural/intercultural.*
CS.2.2. Producerea unui text scris în limba rromani: scriere creativă și redactarea de eseuri - *Redactarea de descrieri și texte detaliate despre experiențe personale sau comunitare;* - *Scrierea de eseuri scurte, pe teme familiare sau de lectură;* - *Utilizarea limbajului simplu și clar în exprimarea ideilor;* - *Sintetizarea informațiilor din surse diverse pentru realizarea unui text argumentativ;* - *Redactarea de texte narative: povești personale, legende rrome, întâmplări reale sau imaginare.* **Activități de aprofundare / profil (CS)** - *Crearea de articole pentru revista școlii;* - *Compunerea unui text argumentativ despre valori comunitare.*
CS.2.3. Utilizarea strategiilor de producere orală și scrisă în limba rromani - *Planificarea mesajului oral sau scris, ținând cont de scopul comunicării și de contextul cultural, social sau educațional, inclusiv în situații legate de viața și tradițiile comunității rrome;* - *Utilizarea strategiilor compensatorii în diferite situații de comunicare;* - *Obținerea informațiilor din surse diferite, compararea, selectarea și prelucrarea acestora;* - *Redactarea unor texte cu ajutorul planurilor de idei, schițelor, structurilor de text.* **Activități de aprofundare / profil (CS)** - *Scriere colaborativă (în perechi/grupuri);* - *Transformarea unui text narativ într-un dialog.*

CS.2.4. Utilizarea corectă a normelor gramaticale și ortografice

- *Identificarea și corectarea greșelilor gramaticale și de ortografie din texte date;*
- *Dictarea de texte literare sau informative care trebuie scrise corect respectând regulile de ortografie, gramaticale și de punctuație;*
- *Rescrierea unui text simplu prin aplicarea regulilor gramaticale și de ortografie, eventual transformarea stilului din informal în formal și invers;*
- *Redactarea unui eseu sau a unei compuneri și revizuirea textului pentru a corecta greșelile de ortografie și gramaticale;*
- *Exerciții în echipă de identificare a greșelilor dintr-un text și corectarea lor punctând fiecare greșeală corectată.*

Activități de aprofundare / profil (CS)

- *Producerea unui text formal (cerere, CV, scrisoare de intenție);*
- *Redactarea unui text formal și rescrierea lui în registru colocvial.*

C.G. 3 - Interacțiunea orală și scrisă

CS. 3.1. Participarea la interacțiuni orale în situații cotidiene de viață sau pornind de la textele citite

- *Participarea la conversații informale și formale în diferite contexte (școală, familie, comunitate);*
- *Cooperarea centrată pe obiective precise, în diverse contexte;*
- *Implicarea într-un schimb de informații, cu diferite tipuri de interlocutori, pe teme de interes personal, educațional sau cultural;*
- *Acordarea/luarea de interviuri pe teme culturale, comunitare sau personale;*
- *Utilizarea mijloacelor moderne de comunicare (telefon, platforme online) pentru o comunicare eficientă în scop educațional sau personal, cu respectarea normelor de conduită lingvistică și etică*
- *Formularea de concluzii colective sau decizii comune*

Activități de aprofundare / profil (CS)

- *Participarea activă la dezbateri pe teme date, formulând puncte de vedere și/sau continuând ideile celorlalți*
- *Proiect „Tradiții din comunitatea rromă” – Interviuri cu membri ai comunității*

CS. 3.2. Participarea la interacțiuni scrise în situații cotidiene de viață sau pornind de la textele citite

- *Elaborarea unor note și mesaje, precum și completarea formularelor necesare în diferite situații cotidiene (de exemplu: cereri, invitații, înscrieri la evenimente comunitare sau școlare);*
- *-Redactarea corespondenței tradiționale și on-line, pe teme de interes personal, cultural sau din domeniul educațional;*
- *Participarea la conversații scrise online (în diverse platforme digitale) în registre adecvate situației de comunicare;*
- *Aplicarea principiilor eticii redactării în mediul virtual.*

Activități de aprofundare / profil (CS)

- *Crearea unei conversații scrise, online, pornind de la o temă preluată din situații cotidiene de viață sau pornind de la textele citite*

CS.3.3. Utilizarea strategiilor de interacțiune orală și scrisă

- *Implicarea în dialoguri și discuții tematice cu respectarea regulilor conversației în perechi sau grup;*
- *Folosirea strategiilor de cooperare în activități de echipă, în diverse situații de comunicare;*
- *Clarificarea și reformularea mesajului propriu pentru asigurarea înțelegerii reciproce;*
- *Selectarea vocabularului și structurilor potrivite registrului comunicativ;*
- *Practicarea dialogului intercultural și a ascultării active.*

Activități de aprofundare / profil (CS)

- *Dezbatere ghidată pe o temă civică (Ex:„Respectul față de interlocutor”)*

C.G. 4 - Medierea culturală în context plurilingv și pluricultural

CS. 4.1. Stabilirea unor legături între experiența de lectură și experiența de viață, pentru clarificarea propriilor principii și valori

- *identificarea, în operele citite, vizionate sau audiate, a unor experiențe, sentimente, valori și atitudini comune cu cele personale;*
- *corelarea unor valori transmise de personaje din filme artistice/ spectacole de teatru etc. cu valori importante pentru elev și/sau cu cele universal-umane*
- *verbalizarea unei reacții de empatie față de sentimentele sau stările unei persoane/unui personaj.*

Activități de aprofundare / profil (CS)

- *Identificarea și analiza unor texte literare în raport cu propriul dialect sau limba rromani comună*
- *Redactarea unui eseu cu tema: Cu ce personaj literar mă identifici?*

CS. 4.2. Valorificarea valențelor cultural-identitare ale limbii în diverse contexte:

- *interpretarea unor texte literare/nonliterare sau a unor materiale audiovideo sugestive cu scopul sublinierii aspectelor identitare (apartenența la o anumită clasă de vârstă/regiune/etnie/cultură etc.);*
- *identificarea aspectelor culturale care explică o anumită expresie în limba română și găsirea unor valori/ expresii corespondente în limba maternă;*
- *selectarea valorilor comune identificate în texte epistolare aparținând culturii române, maghiare, universale;*
- *exprimarea unei opinii personale față de texte, din literatura română, maghiară sau universală, definitorii pentru construirea identității, bazate pe toleranță și respect, atât la nivelul conținutului, cât și al limbajului;*

Activități de aprofundare / profil (CS)

- *elaborarea de documente pentru portofoliul lingvistic personal, relevante pentru conceptul de identitate culturală, în dimensiunea sa lingvistică*
- *identificarea și analiza unor expresii care exprimă emoțiile și relațiile intraculturale rrome*
- *realizarea de jocuri de rol/ scurte piese de teatru care valorifică elementele rromanipenului: pakiv, phralipen, baxt, uźipen.*

CS. 4.3. Facilitarea comunicării în contexte care actualizează puncte de vedere divergente, urmărindu-se asigurarea consensului

- exprimarea adecvată a propriului punct de vedere într-o situație de divergență, în vederea obținerii unui compromis/a unui acord;

- *- formularea unor argumente convingătoare, pe un ton corespunzător, în dialoguri derulate în diferite spații publice: magazine, restaurante, cinema, teatru etc.;*
- *realizarea unui proiect cu tema „Cultura rromă – între tradiție și prezent”*
- *rezolvarea unor dezacorduri apărute în interacțiuni cotidiene (la școală, în familie, în cercul de prieteni etc.).*

Activități de aprofundare / profil (CS)

- *Analiza unui proiect multimedia despre rromi*
- *Afișe și prezentări comparative*
- *Dezbatere cu tema: „Rrom - Țigan”*
- *Dezbatere pe tema: „Cum percepem diversitatea culturală?”*

CS. 4.4. Manifestarea sensibilității, a empatiei și a respectului față de diversitatea culturală

- *realizarea unor studii de caz, pornind de la exemple de bună practică, legate de acceptarea diversității lingvistice și culturale și de cultivarea ideii de empatie și respect reciproc;*
- *organizarea de dezbateri/mese rotunde pe teme care actualizează ideea de deschidere față de diversitate din mai multe perspective (etnică, religioasă etc.);*
- *elaborarea unui raport de documentare pentru un proiect pe teme culturale, care valorifică ideea de diversitate culturală.*

Activități de aprofundare / profil (CS)

- *Dezbatere: „Ce înseamnă să fii empatic?”*
- *Organizarea unei expoziții sau a unui eveniment intercultural*
- *Participarea la activități educative locale (expoziții, festivaluri, întâlniri comunitare) care valorifică ideea de diversitate culturală*

CLASA a IX-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Comunicare orală	- Modalități de exprimare a opiniei, acordului și dezacordului. - Participarea la conversații tematice (școală, familie, tradiții, mass-media, viață culturală). - Argumentarea punctului de vedere în dialoguri. - Exprimarea emoțiilor, a atitudinilor și a intențiilor comunicative. - Formule de salut, adresare, cerere, mulțumire, felicitare, scuză. - Inițierea și încheierea unui schimb verbal. - Descrierea evenimentelor, a acțiunilor și a persoanelor. - Utilizarea registrelor de limbă (formal/neformal). Texte-suport: dialoguri autentice, interviuri, fragmente de piese radiofonice, discursuri scurte, scene de film, reportaje culturale.
Receptarea și producerea textului scris	- Identificarea și redarea ideilor principale și secundare. - Analiza structurii compoziționale a textului. - Redactarea textelor narative, descriptive și argumentative. - Comentarea fragmentelor literare și nonliterare. - Completarea și transformarea textelor (rezumat, parafrazare). - Crearea de texte proprii pe teme culturale sau personale. - Aplicarea conștientă a regulilor gramaticale, ortografice și de punctuație Texte recomandate: - Marcel Courthiade, adaptare Micul print după Antoine de Saint-Exupery - Vasile Alecsandri, Istoria unui galbăn - Matéo Maximoff, Pe-l droma; - Rajko Djuric, E dajeaqe jakha - Romka Demeter, Mure Dadesqe - Delia Grigore, Rromanipen - Ionel Cordovan, Te rodas - Luminita Mihai Cioaba, Tara indepartata - Vasile Alecsandri, Porojan - Paun Ghe.Ialomiteanu, Arzoaica a stat la masă cu dracul - Jupter Borcoi, O baśavno - Cristian Pădure, K-o xulavimos e dromenqo - Sorin Sandu, Volum de poezii „Transgresiune” - povestiri moderne despre viața școlară și alegerea valorilor; - texte tematice despre identitate, diversitate, empatie. **CS - aprofundare** - Analiza tonului și a atitudinii vorbitorului în funcție de contextul cultural - Interpretarea orală a textelor literare (recitări, dramatizări, podcast-uri)

Domenii de conținut	Conținuturi
	- Realizarea de interviuri și reportaje culturale despre comunitatea romă - Prezentări multimodale (text, sunet, imagine) despre teme culturale rrome. - Redactarea de eseuri interpretative: teme, valori, simboluri. - Exerciții de stil: rescrierea unui fragment din altă perspectivă narativă.
Elemente de construcție a comunicării	**Ortografie și punctuație**: reguli actualizate; utilizarea semnelor de punctuație în texte literare și funcționale. **Lexicul**: - Vocabularul fundamental și masa vocabularului. - Sensul propriu și sensul figurat. - Relații semantice între cuvinte (sinonime, antonime, omonime). - Structura lexicală a limbii rromani comune. - Lexicul rrom: indian, prebalcanic (elemente afgane, persane, armenești, osete, gruzine, kurde), balcanic (elemente turcești, grecești, sud-slave / bulgărești și sârbești, românești), neologic. - Modalăți de îmbogățire a lexicului limbii rromani comune **Fonetică**: noțiuni de bază (actualizare) - Alfabetul oficial al limbii rromani. Sistemul vocalic și consonantic al limbii rromani. - Transformări (accidente, alterări) fonetice: afereza, apocopa, metateza, pierderea aspirației, proteza, sincopa ș.a. - Trecerea lui v în semiconsoana w și efectele sale. - Trecerea grupurilor -vn- și -pn- în -m- și efectele sale. - Trecerea, în dialectul rromilor căldărari, a vocalei -i- în varianta fonetică -ï-, respectiv, trecerea lui -e- în -ë-. - Opozițiile ćh / ś și ʒ / ź. - Valorile semantice ale vocalelor a și o în dihotomia „apropiere/depărtare”. **Morfologia**: recapitularea și extinderea categoriilor gramaticale: - Părțile de vorbire flexibile: articolul (hotărât și nehotărât); substantivul: tipuri de substantive; adjectivul: tipuri de adjective; pronumele: tipuri de pronume; numeral: tipuri de numerale; verbul: conjugarea verbului (moduri, timpuri, persoane, număr), conjugarea verbelor împrumutate, ce conțin suf. - isar-; - Părți de vorbire parțial flexibile: adverbul; - Părți de vorbire neflexibile: postpoziția, prepoziția, - conjuncția, interjecția. - Verbe compuse, reflexive, modale în contexte variate. - Substantive abstracte și derivate – declinare completă. (tip dilipen vs diljaripen) - Supinul și relația lui cu substantivul abstract - Flexiunea numerelor - Cliticul în limba rromani - Adverbul negativ – prohibitiv – privativ **Sintaxa**: propoziția simplă și complexă; topică; acorduri; raporturi între propoziții principale și subordonate. **CS - aprofundare**

Domenii de conținut	Conținuturi
	- Analiza expresivității lexicale și a registrului stilistic în texte literare. - Transformarea unui text literar în registru jurnalistic sau colocvial. - Mini-ateliere de traducere comparată (română–rromani) pentru dezvoltarea sensibilității lingvistice.
Elemente de interculturalitate	- Tradiții, obiceiuri și sărbători ale comunității rrome. - Simboluri, personalități și valori ale culturii rrome. - Elemente de cultură și civilizație rromă (viață cotidiană, educație, artă, gastronomie). - Activități de promovare a diversității culturale prin proiecte școlare, campanii sau expoziții tematice. - Compararea valorilor culturale rrome și românești. - Analiza textelor multimodale: articole, afișe, materiale video, reclame. **CS – aprofundare:** - Analiza relației dintre literatură și alte arte (muzică, pictură, film). - Organizarea de expoziții, scenete, podcasturi, videoproiecte pe teme de identitate culturală. - Cercetare aplicată: valorile morale și civice în literatura rromani și relevanța lor astăzi.

Notă:

Activitățile de aprofundare (CS) se realizează în cadrul orelor de profil și vizează dezvoltarea competențelor de analiză, reflecție culturală și exprimare creativă, în acord cu identitatea lingvistică și culturală a elevilor aparținând comunității rrome.

SUGESTII METODOLOGICE

Prezenta programă de limba şi literatura maternă rromani îşi propune să asigure dezvoltarea competenţelor de utilizare a limbii rromani de către elevii din învăţământul liceal, pornind de la statutul de limbă maternă şi de disciplină de studiu. În acest sens, competenţele dobândite în cadrul acestei discipline au un caracter instrumental, pe de-o parte, sprijinind procesul de înţelegere şi de învăţare formală, informală şi nonformală, iar, pe de altă parte, pe termen lung, acestea asigură dezvoltarea competenţei cheie „a învăţa să înveţi”.

Ca limbă maternă, limba rromani se va studia pornind de la practica raţională şi funcţională, raportarea la normă fiind mijlocul de corecţie a erorilor, în scopul asigurării unei comunicări eficiente. Uzul raţional şi structurat al limbii rromani reprezintă, deopotrivă, un instrument necesar codării/ decodării mesajului din texte de diverse tipuri (orale şi/ sau scrise; continue/ discontinue/ mixte; ficţionale/ nonficţionale), dar şi una dintre finalităţile disciplinei, ceea ce conferă limbii materne rolul de instrument principal de acces la cunoaştere şi de învăţare pe tot parcursul vieţii. De asemenea, în calitatea sa de disciplină de studiu, Limba şi literatura maternă rromani se află în centrul construcţiei identitare, prin apelul la valorile culturale naţionale şi, prin studiul acestora, la modelul rrom al fiinţei, corelat însă cu valorile europene, interculturale şi multiculturale.

Finalitatea urmărită de programă este formarea unui individ capabil să utilizeze limba rromani comună în scopul învăţării, atât în cursul şcolarităţii, cât şi pe tot parcursul vieţii; formarea, aşadar, a unui individ capabil să utilizeze limba rromani în scopul inserţiei sociale, ca limbă a schimburilor comerciale, sociale etc.; formarea unei persoane care îşi asumă propria identitate lingvistică şi culturală, fiind, în acelaşi timp, sensibilă la valorile interculturale şi multiculturale, în contextul (auto)descoperirii şi al (auto)construirii.

În procesul de predare-învăţare-evaluare, se face trecerea progresivă de la nivelul intermediar de deţinere a competenţelor cheie (de la ciclul gimnazial) la nivelul avansat în liceu, asigurându-se construirea nivelului funcţional din ciclul secundar inferior/ superior, respectându-se principiul gradualităţii achiziţiilor.

Situarea elevului în centrul activităţilor destinate formării sale favorizează dobândirea de cunoştinţe şi abilităţi de operare cu acestea, cultivând atitudini care asigură adaptarea, controlul asupra propriei formări, respectiv, monitorizarea acesteia. Competenţele specifice reprezintă trepte în structurarea comunicării orale şi scrise/a redactării, astfel încât absolventul de liceu să facă din limba maternă instrumentul principal de:

- căutare, colectare, procesare de informaţii şi receptare de opinii, idei, sentimente într-o varietate de mesaje/ texte ascultate/ texte citite;
- exprimare a unor informaţii, opinii, idei, sentimente, în mesaje orale sau scrise, prin adaptarea la situaţia de comunicare;
- participare la interacţiuni verbale în diverse contexte şcolare şi extraşcolare, în cadrul unui dialog proactiv;
- integrare a valorilor identitare, comunitare şi estetice.

În lectura programei se propune să se ţină cont de faptul că la nivelul fiecărei clase se indică numai conţinuturile noi şi modul lor de abordare (intuitiv, aplicativ şi/ sau prin teoretizare). Reactualizările conţinuturilor anterior însuşite se subînţeleg.

Conţinutul prevăzut în această programă propune un demers achiziţional progresiv, „în spirală”, ceea ce presupune permanenta corelare pragmatică şi funcţională dintre vechi şi nou. Structurarea tematică a conţinutului permite exersarea unui vocabular şi a unor acte de vorbire indispensabile dintr-o cultură comunicaţională cotidiană, eficientă.

Profesorii vor avea ca reper nevoile reale ale elevilor adaptându-şi demersurile didactice în funcţie de acestea. Finalităţile disciplinei se pot realiza eficient prin centrarea pe procesul învăţării, pe activitatea elevului. Aceste aspecte presupun desfăşurarea la nivel de disciplină a unor activităţi didactice de tip formativ şi performativ. Programa şcolară va fi instrumentul după care se vor ghida profesorii în activitatea la clasă, iar ca instrumente de lucru vor folosi materiale editate în colecţia Biblioteca rroma şi Rromani didaktika, precum şi alte resurse care au tratat teme asemănătoare cu cele din tematica propusă în actuala programa. Opţiunea pentru selectarea temelor şi a textelor propuse se

poate baza pe chestionare de evaluare a capacităților și a intereselor de studiu ale elevilor, care trebuie considerați parteneri în procesul predării-învățării.

Caracterul funcțional, practic, aplicativ al predării-învățării. Având în vedere că programa are la bază competențele generale și cele specifice, conținuturile apar, în acest context, drept mijloace de realizare a finalităților disciplinei. Structura modulară permite profesorilor libertate in organizarea planificărilor, conținuturile și temele propuse pot fi reluate în contexte diferite. Pentru sugestii și exemple de activități de învățare, se poate consulta Ghidurile metodice de predare a limbii rromani, Editura Printexpert, Oradea, 2024.

Textele literare propuse la o anumită temă pot fi folosite și în abordarea altor teme. Profesorii pot solicita elevii să traducă un text de mică întindere din literatura universală în limba rromani, care apoi să devină text-suport pentru o anumită temă propusă în programă.

Principiul fundamental care trebuie să ghideze proiectarea întregului demers didactic este acela de a integra formarea competenței lingvistice unui scop mai larg, *comunicativ-funcțional* și *acțional.*

Așadar, *gramatica și vocabularul* reprezintă doar niște *mijloace lingvistice* pentru obținerea unor performanțe cât mai bune în comunicarea orală sau scrisă. De aceea, în explicarea noțiunilor gramaticale, metalimbajul va fi redus la maximum, pentru fixarea structurilor gramaticale utilizându-se, de preferință, exerciții *structurale* (pe bază de model) sau *funcționale* (scrierea formei corecte a unor cuvinte, pe baza contextului în care acestea sunt integrate). Având în vedere că scopul urmărit este însușirea unei limbi funcționale, și predarea literaturii va avea în vedere, pe lângă formarea unei culturi literare de bază și pe lângă dezvoltarea plăcerii de a citi, și valorificarea textelor literare în scopul îmbunătățirii competenței comunicative generale**.**

Anexa nr. 18A

Programa școlară
pentru disciplina

LIMBA ȘI LITERATURA MATERNĂ SLOVACĂ

Clasa a IX-a

Trunchi comun (TC)

pentru școlile, clasele sau grupele cu elevi aparținând minorității naționale slovace care studiază în limba română

pentru toate filierele, profilurile și specializările

Învățământ liceal

- 2026 -

Anexa nr. 18A

Programa școlară pentru disciplina *Limba și literatura maternă slovacă, clasa a IX-a, trunchi comun (TC)*

- *Pentru școlile, clasele sau grupele cu elevi aparținând minorității naționale slovace care studiază în limba română*
- *Pentru toate filierele, profilurile și specializările*

NOTĂ DE PREZENTARE

Limba și literatura maternă slovacă este o disciplină educațională fundamentală, cu un nivel conceptual specific domeniului limbajului, comunicării și culturii, având un caracter unitar, formativ și identitar. Prin studiul limbii și literaturii slovace, disciplina contribuie la dezvoltarea competențelor de comunicare, a gândirii critice și reflexive, precum și a sensibilității estetice, facilitând înțelegerea relației dintre limbaj, cultură și experiența umană. Limba slovacă este abordată atât ca instrument principal al comunicării, cât și ca obiect al reflecției și al gândirii, sprijinind dezvoltarea capacităților cognitive și metacognitive ale elevilor.

Programa școlară pentru disciplina Limba și literatura maternă slovacă, destinată elevilor aparținând minorității naționale slovace care studiază în unități de învățământ sau în clase cu predare în limba română, este elaborată în conformitate cu prevederile Legii învățământului preuniversitar nr. 198/2023, precum și cu planurile-cadru aprobate prin O.M.E.C. nr. 6.932/2025. Studiul disciplinei se realizează conform alocării orare prevăzute de planul-cadru aplicabil filierei/profilului/ specializării, disciplina având același număr de ore ca Limba și literatura română, în trunchiul comun și, după caz, în curriculumul de specialitate.

Elaborarea programei școlare are în vedere respectarea dispozițiilor instrumentelor juridice internaționale ratificate de România, respectiv Convenția-cadru pentru protecția minorităților naționale (1 februarie 1995) și Carta europeană a limbilor regionale sau minoritare (5 noiembrie 1992), precum și a ansamblului normativ european privind protecția și promovarea limbilor minoritare. În acest context, se promovează respectarea principiului diversității culturale și lingvistice, precum și exercitarea drepturilor minorităților naționale la afirmarea identității proprii și la participarea egală în procesul educațional.

Studiul disciplinei Limba și literatura maternă slovacă în școlile și clasele cu predare în limba română are ca scop principal formarea și dezvoltarea competenței de comunicare în limba maternă, consolidarea identității lingvistice și culturale a elevilor aparținând comunității slovace, precum și promovarea dialogului intercultural și a respectului pentru diversitatea etnică și lingvistică din România.

Un obiectiv esențial al predării limbii și literaturi slovace, conform prezentei programe, îl reprezintă revitalizarea și valorificarea limbii materne, formarea unor tineri care doresc să comunice în limba slovacă și o pot utiliza eficient în contexte variate de comunicare. În consecință, programa promovează o abordare funcțional-comunicativă a limbii, înlocuind accentul exclusiv pe structurile lingvistice cu dezvoltarea competenței de comunicare ca obiectiv central al învățării.

Învățarea bazată pe comunicare presupune dezvoltarea simultană a abilităților productive (vorbire, scriere) și receptive (ascultare, citire), având la bază utilizarea limbii materne ca mijloc de comunicare autentică. În cadrul procesului didactic se urmărește crearea unor situații reale de comunicare, în care elevii să-și exerseze capacitatea de exprimare, înțelegere și reacție spontană, adaptată la context.

Demersul didactic se bazează pe abordarea contrastivă, pornind de la cunoașterea limbii române, fapt ce facilitează învățarea și conștientizarea diferențelor și asemănărilor între cele două sisteme lingvistice. Programa prevede familiarizarea treptată a elevilor cu o varietate de situații de comunicare orală și scrisă, prin lectura și interpretarea de texte literare și nonliterare, în vederea dezvoltării competențelor de comunicare și a sensibilității culturale.

În consecință, principiile care fundamentează această programă sunt: dezvoltarea capacității de a utiliza limba slovacă în contexte autentice de comunicare; aplicarea unei abordări funcționale și comunicative a limbii; formarea unei exprimări orale și scrise clare, corecte și expresive; selecția unor conținuturi adaptate vârstei și intereselor elevilor.

Recomandări pentru aplicarea curriculumului și evaluarea elevilor. Nivelul de cunoaștere a limbii slovace este stabilit prin evaluări inițiale, în baza cărora pot fi organizate grupe sau clase omogene din punct de vedere al nivelului de cunoaștere al limbii. În situațiile în care organizarea pe niveluri nu este posibilă, se recomandă aplicarea metodelor de învățare diferențiată, care să permită valorificarea potențialului fiecărui elev. Planificarea individuală (planificarea calendaristică, proiectarea unităților de învățare, elaborarea instrumentelor de evaluare continuă și sumativă) trebuie să respecte cerințele curriculare privind

competențele vizate și conținuturile aferente. Ordinea parcurgerii competențelor și conținuturilor poate fi adaptată de profesor, cu condiția ca până la finalul nivelului să fie atinse toate cerințele curriculare.

Pentru eficientizarea procesului de predare-învățare, profesorii vor ține cont de următoarele recomandări: utilizarea metodelor interactive și centrate pe elev, care stimulează implicarea activă și comunicarea autentică; selectarea temelor pentru acasă astfel încât timpul necesar rezolvării lor să fie proporțional cu activitățile similare din clasă; elaborarea instrumentelor de evaluare în concordanță strictă cu obiectivele și conținuturile programei.

Structura programei de Limba și literatura maternă slovacă pentru școlile, clasele sau grupele cu elevi aparținând minorității naționale slovace care studiază în limba română (clasa a IX-a) este următoarea: notă de prezentare, competențe generale, competențe specifice, domenii de conținut și conținuturi ale învățării, sugestii metodologice și referințe bibliografice.

Limba și literatura maternă slovacă are un pronunțat caracter formativ și aplicativ, punând accent pe utilizarea limbii în contexte autentice de comunicare și pe valorificarea cunoștințelor lingvistice și literare în situații variate de viață educațională, socială și culturală. Competențele dezvoltate în cadrul disciplinei au un caracter transferabil, sprijinind integrarea elevilor în parcursuri educaționale și profesionale diverse și susținând învățarea pe tot parcursul vieții.

Disciplina contribuie la dezvoltarea competențelor digitale și a competențelor media, prin utilizarea responsabilă a resurselor tehnologice moderne, în vederea producerii, interpretării și evaluării mesajelor în format digital, precum și prin formarea unor atitudini adecvate privind etica și securitatea în mediul online.

Competența civică și cea interculturală sunt asumate de programa școlară prin abordarea valorilor culturale, a diversității lingvistice și identitare și prin promovarea respectului față de diferențele socio-culturale.

Prin oferirea unor contexte de învățare autonomă și reflexivă, disciplina sprijină dezvoltarea competențelor personale și sociale și a competenței „a învăța să înveți”, cultivând responsabilitatea și implicarea activă în viața comunității. Din perspectiva profilului absolventului, disciplina Limba și literatura maternă slovacă contribuie la formarea unui tânăr comunicativ, reflexiv, creativ și responsabil, capabil să își exprime ideile argumentat și să participe activ la o societate democratică și pluralistă.

O finalitate majoră a studiului limbii și literaturii materne slovace este înțelegerea rolului limbajului și al literaturii în construirea identității personale și culturale, precum și formarea unei viziuni deschise, critice și etice asupra lumii contemporane, în acord cu valorile societății democratice și cu principiile învățării pe tot parcursul vieții.

Prin conținuturile și orientările metodologice propuse, programa sprijină formarea unui parcurs educațional coerent și flexibil, care valorifică limba maternă ca resursă identitară, culturală și educațională, contribuind la dezvoltarea personală a elevilor și la integrarea lor activă într-un context educațional și social plurilingv și intercultural.

COMPETENȚE GENERALE

1.	**Comunică eficient și adecvat în situații orale și scrise variate, valorificând intenția comunicativă, contextul și relația dintre interlocutori**
2.	**Aplică conștient normele limbii slovace pentru a construi mesaje orale și scrise corecte, coerente și funcționale, adaptate scopului comunicării**
3.	**Interpretează texte literare și nonliterare pentru a construi sensuri, a identifica valori și emoții și a-și forma o atitudine critică față de mesajul scris**
4.	**Valorifică relația dintre limbă, literatură și cultură pentru înțelegerea identității culturale și a diversității interculturale**

CLASA a IX-a
COMPETENȚE SPECIFICE ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE

1. Comunică eficient și adecvat în situații orale și scrise variate, valorificând intenția comunicativă, contextul și relația dintre interlocutori

Clasa a IX-a
1.1. Identifică informațiile esențiale din mesaje orale și texte multimodale simple, în funcție de intenția comunicativă și de context
Trunchi comun: - *redactarea unui rezumat concis (5–6 rânduri) pe baza unui podcast/știri radio scurte, folosind cuvinte-cheie și marcatori de structurare a ideilor* - *compararea unui organizator 4W/5W (Cine? Ce? Unde? Când? De ce?) pentru un mesaj multimodal (anunț/afiș/infografic simplu), cu focalizare pe informația relevantă* - *stabilirea relației text–imagine într-un material vizual (titlu/legendă + fotografie/grafic), prin completarea unui tabel cu rolurile fiecărui element (explică/completează/contrazice)* - *descrierea modului în care elemente vizuale de bază (culori, fonturi, simboluri) sprijină decodarea rapidă a mesajului într-un text multimodal dat, prin formularea a 2–3 enunțuri explicative* Activitati de aprofundare: - *identificarea mesajului implicit și a publicului-țintă într-un anunț vizual în limba slovacă, pe baza unor indicatori de limbaj și design (simboluri, culori, fonturi, poziționare)* - *compararea a două texte multimodale (ex. două afișe) din perspectiva selecției informațiilor și a eficienței comunicative, printr-un paragraf comparativ*
1.2. Realizează schimburi orale uzuale, adaptând actele de vorbire la roluri, relații și context, cu manifestarea atenției și empatiei
Trunchi comun: - *simularea unor dialoguri scurte (întrebare–răspuns, invitație–accept/refuz, cerere–răspuns), cu rotația rolurilor vorbitor/ascultător și utilizarea formulelor adecvate contextului* - *aplicarea strategiilor de ascultare activă într-o conversație ghidată (clarificare, reformulare, confirmarea înțelegerii prin elemente paraverbale/nonverbale), pe baza unei fișe de auto-monitorizare* - *gestionarea unui obstacol comunicativ (neînțelegere, informație incompletă, reacție emoțională) într-un joc de rol, prin alegerea unei strategii potrivite (cerere de clarificare, reformulare, schimbare de registru)* Activitati de aprofundare: - *analizarea adecvării unui dialog (transcriere scurtă) la relația dintre interlocutori (egalitate/autoritate, formal/informal), prin evidențierea actelor de vorbire și a marcatorilor de politețe* - *construirea unui mini-scenariu de interacțiune (ex. solicitare de informații, recomandare), cu opțiuni alternative de răspuns (accept/refuz), pentru contexte diferite*
1.3. Elaborează texte scrise scurte, coerente și adecvate contextului, utilizând etapele scrierii și convențiile de prezentare
Trunchi comun: - *planificarea unui text scurt (de exemplu: listă de idei, schemă simplă) pentru o temă apropiată de universul elevului – preferințe, experiențe, opinii* - *redactarea unui text funcțional scurt (de exemplu: mesaj, cerere, recomandare, felicitare), adaptat situației și destinatarului* - *editarea și prezentarea unui text, respectând dispunerea în pagină și inserarea unui element vizual simplu atunci când sprijină mesajul* Activitati de aprofundare: - *formularea unei opinii argumentate (6–8 rânduri) despre un subiect de interes (școală, timp liber, comunitate), cu marcatori elementari de coerență* - *adaptarea aceluiași mesaj pentru doi destinatari diferiți (coleg vs. adult), urmărind modificările de registru și formulele de adresare*
1.4. Revizuiește corectitudinea gramaticală, ortografică și de punctuație a textelor scurte, pentru a crește claritatea și credibilitatea mesajului
Trunchi comun: - *revizuirea unui text scurt, propriu sau dat, prin corectarea erorilor de ortografie, punctuație și acorduri de bază, cu notarea regulii aplicate*

Clasa a IX-a
- *constituirea unui portofoliu personal de revizie (greșeală frecventă – regulă – exemplu corect), actualizat pe parcursul procesului de predare-învățare* - *identificarea și corectarea erorilor din texte autentice (de exemplu: postări, anunțuri, notițe), cu justificare minimală a intervenției* Activitati de aprofundare: - *explicarea unei reguli încălcate într-un set scurt de exemple, pentru consolidarea atenției ortografice* - *compararea unor convenții grafice între limba slovacă și o altă limbă studiată (ex. diacritice), într-o prezentare digitală scurtă*

2. Aplică conștient normele limbii slovace pentru a construi mesaje orale și scrise corecte, coerente și funcționale, adaptate scopului comunicării

Clasa a IX-a
2.1. Aplică normele de ortografie și ortoepie ale limbii slovace pentru a realiza mesaje orale și scrise corecte în contexte uzuale de comunicare
Trunchi comun: - *exersarea corespondenței sunet–literă și a alfabetului slovac prin completarea unui set de itemi scurți (dictare de silabe/cuvinte + transcriere), cu produs: fișă corectată și auto-corectare pe baza cheii* - *exersarea pronunției diftongilor și a opozițiilor vocalice/consonantice uzuale prin citire ghidată (listă de 10–12 cuvinte, respectiv 6 enunțuri)* - *aplicarea regulii de pronunție și scriere a consoanelor ď, ť, ň, ľ urmate de e, i, í prin completarea unui set de 12–15 itemi prin dictare – completare și integrarea a 5–6 cuvinte într-un mini-text* - *aplicarea diacriticelor și a regulilor de ortografie pentru cuvinte uzuale și înrudite prin redactarea unui text scurt pe o temă familiară, cu produs: text final editat după o listă de verificare* - *modelarea intonației și a accentului în enunțuri enunțiative/interogative prin înregistrarea a 6–8 propoziții (2 afirmative, 2 interogative, 2 imperative) și produs: audio și marcarea accentului/silabei și a curbei intonaționale pe fișă* Activitati de aprofundare: - *consolidarea pronunției sunetelor dificile și a ritmului/intonației în contexte uzuale prin mini-dialoguri simulate (restaurant, sănătate, vreme) pe baza fișei autoevaluare și feedback colegial* - *transcrierea unui mesaj audio scurt în limba slovacă (20–30 secunde) prin aplicarea regulilor de sunet–literă, diacritice și ortografia cuvintelor uzuale, cu produs*
2.2. Utilizează vocabularul și relațiile semantice de bază pentru a formula mesaje coerente și funcționale, adecvate scopului comunicării în situații cotidiene și școlare
Trunchi comun: - *construirea câmpurilor lexicale tematice (ex. „Familia”, „Mâncare”, „Timpul liber”) prin organizarea cuvintelor în rețele (categorie–subcategorie–exemple)* - *clarificarea sensului cuvintelor în context prin completarea unor enunțuri scurte cu opțiuni multiple (sens corect / sens nepotrivit)* - *utilizarea sinonimelor și antonimelor pentru îmbunătățirea coerenței unui text prin rescrierea unui text scurt (80–100 cuvinte) astfel încât să evite repetițiile* - *elaborarea unui set de „carduri de vocabular” tematice (10–12 termeni) care să includă forma cuvântului, sensul în context și un sinonim/antonim* Activitati de aprofundare: - *folosirea dicționarului și a articolului de dicționar pentru rezolvarea unor sarcini de precizare a sensului și a formei (gen, pronunție, exemple) utilizate apoi într-un mini-text* - *analiza structurii a 5 cuvinte din text (rădăcină și elemente de formare, dacă e cazul) și explicarea modului în care forma influențează sensul în context*
2.3. Construiește enunțuri și texte scurte corecte gramatical, pe baza categoriilor morfologice de bază, în contexte curente de comunicare uzuală
Trunchi comun: - *aplicarea acuzativului în contexte uzuale (verbe cu acuzativ și pronume în acuzativ) prin completarea a 10 enunțuri și rescrierea a 5 enunțuri cu substituție nominal - pronume* - *aplicarea instrumentalului cu prepoziții uzuale și pronume la instrumental prin completarea a 8 itemi și redactarea a 4 replici într-un mini-dialog (cu cine? cu ce?)* - *aplicarea locativului cu prepoziții uzuale și pronume la locativ prin completarea a 8 itemi și redactarea a 4 enunțuri (unde? despre ce?)*

Clasa a IX-a
- *utilizarea negației și a dublei negații în enunțuri scurte prin transformarea a 6 enunțuri afirmative în negative și completarea a 6 enunțuri cu pronume/forme negative* - *utilizarea verbelor modale în contexte cotidiene prin rescrierea a 6 enunțuri (introducerea unui verb modal păstrând sensul) și formularea a 2 enunțuri proprii* - *consolidarea verbelor neregulate (byť, ísť, stať, stať sa) în contexte uzuale prin completarea a 8 itemi și redactarea unui mini-paragraf (4–5 enunțuri) folosind cel puțin 2 verbe neregulate* - *exersarea numeralelor (cardinale/radicale), inclusiv 2, 3, 4 și exprimarea datei prin redactarea unui mesaj funcțional (program/întâlnire) care include dată, oră și cel puțin 4 numerale* - *identificarea tiparelor de conjugare la verbe uzuale (nivel introductiv, pe modele) prin gruparea a 12 verbe după forma de prezent și completarea a 6 enunțuri (câte 2 din 3 grupuri)* Activitati de aprofundare: - *redactarea unui text funcțional scurt (invitație / mesaj / cerere simplă) care să includă: pronume posesiv, numeral (dată/ora), un adjectiv comparativ sau superlativ și o conjuncție din listă* - *compararea unui text scris corect cu o variantă scrisă incorect, pentru a evidenția impactul erorilor ortografice și de punctuație asupra clarității mesajului, prin redactarea unui paragraf explicativ*
2.4. Adaptează structura propozițiilor la intenția comunicativă pentru a asigura coerența și adecvarea mesajului în registre uzuale (formal/informal), în contexte școlare și interdisciplinare
Trunchi comun: - *transformarea propozițiilor între tipuri (afirmativ/interogativ/imperativ/conjunctiv) plecând de la același conținut (ex. „tema pentru mâine”)* - *construirea dialogurilor scurte cu subiect exprimat și neexprimat (2 situații: la școală / la magazin) rezultând un dialog (8–10 replici) jucat oral sau înregistrat* - *revizuirea coerenței textului prin ordonarea logică a propozițiilor rezultând un puzzle de text: 8–10 enunțuri amestecate cu marcarea conectorilor (și, dar, nebo, než etc.)* - *formularea unui set de întrebări și răspunsuri pentru un mini-sondaj, urmărind structura propoziției interogative și diferențierea intenției (informare/clarificare/c onfirmare)* - *utilizarea lui „ešte” și „už” în propoziții uzuale prin completarea a 8 enunțuri și rescrierea a 4 enunțuri schimbând reperul temporal (încă/deja)* Activitati de aprofundare: - *adaptarea registrului formal/informal în două variante ale aceluiași mesaj (ex. e-mail către profesor vs. mesaj către coleg) marcâmd listă de diferențe (formule de adresare, structuri interogative/imperative)* - *interpretarea variației stilistice și regionale în exemple scurte (arhaisme/istorisme/regionalisme, limbaj popular) prin asocierea termen–context–sens*

3. Interpretează texte literare și nonliterare pentru a construi sensuri, a identifica valori și emoții și a-și forma o atitudine critică față de mesajul scris

Clasa a IX-a
3.1. Aplică strategii de înțelegere a textelor literare și nonliterare, participând la discuții pentru clarificarea sensului și exprimarea reacțiilor de lectură
Trunchi comun: - *identificarea tipului/genului unui microtext (epic/liric; fabulă/legendă/basm; poem/ghicitoare/rimă/proverb/ pranostic), cu justificarea în 2 indicii (structură, prezența personajelor, ritm/imagini etc.)* - *extragerea a 5 cuvinte-cheie și formularea ideii principale (1 propoziție) și a temei (1 sintagmă) dintr-un text citit, cu prezentarea orală a rezultatului în 30–45 secunde, folosind minimum 2 conectori* - *realizarea unui plan simplu de idei (4 puncte) pentru un text narativ scurt și relatarea orală (40–60 secunde) păstrând ordinea ideilor și coerența minimală* - *formularea de predicții și concluzii simple în timpul lecturii unui text (ex.: „Cred că… deoarece…”, „Rezultă că…”), cu verificarea predicției după final și exprimarea impresiei de lectură* - *descrierea unei reprezentări mentale generate de un fragment (ex.: „ce văd/ce aud/ce simt”), pentru a evidenția modul în care textul construiește atmosferă și emoție* - *identificarea informațiilor esențiale dintr-un text explicativ aplicativ (instrucțiuni/ghid scurt), prin extragerea a 3 pași/idei și reformularea lor într-un plan de idei* Activitati de aprofundare: - *susținerea unei opinii într-o mini-dezbatere pe mesajul textului, utilizând conectori logici simpli și includând un contraargument și un răspuns, pentru coerența minimală a argumentării*

Clasa a IX-a
- *interpretarea unui text multimodal (bandă desenată) prin identificarea a două informații din imagine și a două informații din replici/text, formulând o concluzie orală scurtă despre sensul global* - *compararea unui text descriptiv literar cu unul non-literar (ex. descriere de spațiu vs fișă turistică), prin identificarea a 3 trăsături specifice și a 2 exemple din fiecare text*
3.2. Interpretează texte narative și lirice pentru a formula aprecieri argumentate și a recomanda lecturi, adaptând discursul la public
Trunchi comun: - *încadrarea unui text citit într-un tip/gen (epic/liric; fabulă/legendă/basm; poem etc.), cu justificarea în 2–3 indicii, pe baza unui fragment scurt* - *elaborarea unei fișe de lectură pentru un text narativ literar, prin identificarea intrigii (2–3 enunțuri), a personajelor, a timpului și a spațiului, plus cuvinte-cheie, temă, idee principală* - *distingerea între narativ literar și narativ non-literar pe baza a două texte scurte, prin completarea unui tabel (scop, tip de informație, marcatori de ficțiune/fapte) și formularea unei concluzii* - *redactarea unei recomandări scrise a unei cărți în două registre (informal și formal), adaptând vocabularul și tonul la public, cu minimum trei argumente (temă, stil/limbaj, personaje) și o concluzie evaluativă* - *susținerea unei prezentări orale despre o carte/fragment, pe baza unui plan simplu de idei (4–5 puncte), selectând informații relevante pentru un public-țintă precizat* - *formularea unei relaționări cu experiențe proprii (2–3 propoziții) pornind de la un pasaj-cheie: „Textul îmi amintește de…/Mă face să cred că…”* Activitati de aprofundare: - *identificarea și explicarea a 2–3 expresii cu valoare figurată dintr-un fragment literar, cu formularea unei interpretări simple a mesajului artistic (3–4 propoziții) care să fie integrată în recomandare* - *compararea a două texte cu aceeași temă (un text liric și unul epic scurt), prin evidențierea diferențelor de limbaj și efect asupra cititorului, cu 2 argumente pentru fiecare* - *simularea unei interacțiuni într-o librărie/bibliotecă, în care elevul recomandă o carte unui „client” cu profil clar, adresând două întrebări de clarificare și oferind două opțiuni justificate prin gen/temă/stil*
3.3. Interpretează registrul și intenția comunicativă în texte funcționale și produce mesaje orale/scrise adecvate interlocutorului
Trunchi comun: - *identificarea formulelor de adresare și de încheiere din 3 texte-model (dialoguri/e-mailuri), clasificându-le pe oral vs. scris și pe formal vs. informal, cu justificarea alegerii prin 1–2 criterii* - *completarea unui tabel de clasificare pentru formule adecvate profesor/coleg/persoană în vârstă, adăugând pentru fiecare categorie o formulare de evitat și explicând de ce este nepotrivită* - *rescrierea aceluiași mesaj în două variante (formal către profesor / informal către coleg), adaptând subiectul, salutul, organizarea pe paragrafe și formulele de cerere/mulțumire* - *simularea a trei interacțiuni orale scurte (salut–cerere–mulțumire) adresate succesiv profesor/coleg/ persoană în vârstă, cu reformularea imediată a aceleiași intenții în alt registru, menținând sensul* - *interpretarea unui text explicativ aplicativ (ex. reguli/norme de comunicare, instrucțiuni), prin identificarea conectorilor cauză–efect și reformularea conținutului în 3 reguli sau 3 pași (produs scris)* Activitati de aprofundare: - *simularea unui exercițiu de tip role-play care presupune schimbarea rapidă a registrului de limbaj, în funcție de interlocutorul, urmărind adecvarea formulelor și coerența replicilor* - *analiza pragmatică a unui dialog scurt (intenție: solicitare/refuz/negociere), prin identificarea indiciilor de politețe și a efectului asupra relației dintre interlocutori, cu o concluzie (3 propoziții)* - *redactarea unui paragraf (6–8 rânduri) pe o situație interculturală, pornind de la un scurt text informativ (norme de politețe într-o comunitate/cultură), explicând cum vârsta și statutul influențează formulele de adresare, cu un exemplu concret*
3.4. Interpretează texte folclorice și mărturii culturale ale minorității slovace pentru a identifica valori identitare și a argumenta importanța conservării graiului
Trunchi comun: - *cercetarea unui obicei sau a unei tradiții specifice minorității slovace din România, prin selectarea informațiilor relevante și a unor termeni autentici din grai* - *prezentarea orală (1–2 minute) a obiceiului sau tradiției cercetate, cu utilizarea termenilor autentici din grai* - *analizarea unui fragment de folclor (cântec sau poveste) în limba slovacă sau în grai, pentru identificarea elementelor care reflectă identitatea și memoria culturală, prin formularea unei concluzii scrise scurte*

Clasa a IX-a
- *identificarea a 1–2 expresii figurate/arhaisme din fragmentul folcloric, cu explicarea rolului lor în construirea atmosferei și în marcarea identității culturale* - *transformarea informației culese într-un text narativ non-literar, prin organizarea faptelor într-un plan și redactarea a 8–10 enunțuri coerente* Activitati de aprofundare: - *elaborarea unui mesaj de conștientizare (afiș sau postare online) care promovează importanța conservării graiului slovac local ca patrimoniu lingvistic* - *intervievarea (simulată sau reală) a unui vorbitor nativ de grai, pentru a identifica contexte de utilizare și percepții privind valoarea acestuia, prin completarea unei fișe de interviu* - *redactarea unei argumentații scurte privind necesitatea susținerii limbilor minoritare în mediul școlar și social*

4. Valorifică relația dintre limbă, literatură și cultură pentru înțelegerea identității culturale și a diversității interculturale

Clasa a IX-a
4.1. Analizează formule de politețe și expresii lingvistice din limba slovacă, pentru a evidenția valorile sociale, relațiile de ierarhie și distanța socială în contexte educaționale și sociale
Trunchi comun: - *extragerea și clasificarea a cel puțin cinci formule de politețe (salut, mulțumire, scuză, adresare) din texte slovace literare sau funcționale, în funcție de nivelul de formalitate* - *identificarea în dialoguri scrise sau audiate a expresiilor lingvistice care indică distanța socială sau apropierea dintre interlocutori (forme de tu/dumneavoastră), cu explicarea alegerii* - *analizarea unor expresii idiomatice sau proverbe slovace, pentru a evidenția valori sociale sau moduri de gândire specifice culturii* - *compararea modului de formulare a unei cereri în limba slovacă cu cel din limba română, pentru a identifica diferențe culturale privind respectul și ierarhia, utilizând expresii de atenuare* Activitati de aprofundare: - *simularea unor situații sociale diferite (de exemplu, o cină în familie și o întâlnire de afaceri), cu utilizarea adecvată a formulelor de politețe, în acord cu contextul* - *crearea unui mini-ghid de etichetă lingvistică, care sintetizează regulile de adresare (pán/pani vs. prenume), justificate prin valori sociale* - *redactarea unei argumentații scurte privind rolul formulelor de politețe ca marcatori ai identității culturale și ai bunei-creșteri*
4.2. Recunoaște rolul tradițiilor și al elementelor de folclor în opere literare slovace, pentru a explica contribuția acestora la construirea identității culturale
Trunchi comun: - *identificarea a cel puțin trei elemente folclorice (motive, personaje mitologice, obiceiuri) într-un text literar slovac, cu descrierea semnificației acestora* - *analizarea unui fragment de operă literară care face referire la o tradiție specifică (sărbătoare, ritual), pentru a explica rolul acesteia în construirea atmosferei sau a acțiunii* - *extragerea din texte literare a unor expresii lingvistice sau forme de limbaj arhaic provenite din folclor, cu justificarea rolului lor în păstrarea identității culturale a personajelor sau a spațiului* - *compararea unui personaj literar cu un personaj folcloric (din basme sau legende), pentru a argumenta modul în care textul literar preia și adaptează trăsături identitare* Activitati de aprofundare: - *redactarea unei scurte argumentații (5–7 propoziții) privind rolul literaturii ca instrument de conservare a tradițiilor, pe baza unei opere studiate* - *cercetarea și descrierea modului în care o zonă geografică este reflectată în texte literare, identificând elemente de folclor care îi conferă specificitate*
4.3. Stabilește legături între experiența lingvistică personală și sentimentul de apartenență culturală, pentru a reflecta asupra rolului limbii materne în definirea identității proprii
Trunchi comun: - *identificarea a cinci cuvinte sau expresii din limba maternă (slovacă sau grai local) utilizate în familie sau comunitate, cu explicarea sentimentului de apartenență pe care îl generează*

Clasa a IX-a
- *redactarea unui scurt jurnal reflexiv (5–7 rânduri) privind o situație în care utilizarea limbii materne sau a graiului a consolidat legătura cu familia sau cu o tradiție culturală* - *compararea trăirilor asociate utilizării limbii slovace standard cu cele asociate folosirii graiului local, pentru a descrie legătura dintre limbaj și identitatea personală* Activitati de aprofundare: - *elaborarea unei hărți conceptuale simple care conectează o sărbătoare sau un obicei cultural (de exemplu, mâncare tradițională, cântec) cu expresii lingvistice specifice contextului* - *susținerea unei mărturii orale de aproximativ 1 minut privind importanța limbii materne sau a graiului în menținerea identității culturale* - *analizarea unor nume de familie sau prenume specifice culturii slovace, pentru a justifica modul în care acestea reflectă tradiția și apartenența la comunitate* - *realizarea unui colaj vizual sau a unei planșe care ilustrează un moment de comunicare în limba maternă, însoțită de un titlu care exprimă mândria culturală*

CLASA a IX-a
CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

<table>
<tr><th>DOMENII DE CONȚINUT</th><th>CONȚINUTURI</th></tr>
<tr><td>1.
Comunicare</td><td>Trunchi comun
• Roluri în comunicare: vorbitor, ascultător.
• Unități de comunicare: acte lingvistice (confirmare, întrebare, cerere, recomandare, felicitare, declarație).
• Perechi de vecinătate: întrebare-răspuns, invitație - acceptarea/refuzul invitației, reproș - acceptarea/neacceptarea reproșului, compliment - reacția la compliment).
• Structura simplă a ideilor.
• Strategii de ascultare activă: ascultarea atentă a partenerului fără întreruperi, memorarea corectă a informațiilor, clarificarea întrebărilor, reformularea pasajelor, confirmarea atenției acordate partenerului prin mijloace nonverbale sau paraverbale.
• Atitudini de comunicare: atenție, empatie.
• Exprimarea adecvată a emoțiilor.
• Strategii pentru depășirea obstacolelor comunicative.
• Etapele scrierii: generarea de idei, planificare, scriere: - descoperirea temelor cunoscute, - compunerea de texte pe teme date sau proprii.
• Scrierea de mână, editarea pe computer.

Conținuturi de aprofundare
• Stil: corectitudine gramaticală, respectarea convențiilor ortografice și de punctuație.
• Prezentarea textului: manuscris, dispunerea textului pe pagină, inserarea de desene, grafice, fotografii.
• Exprimarea scrisă a propriilor opinii, preferințe.
• Căutarea pasajelor în textele date, identificarea emoțiilor.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Material propus pentru ascultare/analiză:
● Textele pentru ascultare și analiză vor include exemple autentice de comunicare, precum discuții informale, dezbateri publice sau mesaje administrative, pentru a ilustra clar diferențele dintre stiluri și tipurile de limbaj.
● Materialele audio selectate vor evidenția elemente precum tonul, intenția comunicativă, registrul și structura discursului, astfel încât elevii să poată identifica trăsăturile comunicării verbale și nonverbale în contexte reale.

Tipuri de interacțiune propuse:
● Interacțiunile propuse vor avea în vedere activități colaborative, argumentative și situaționale, pentru a permite exersarea comunicării asertive și a diferitelor registre lingvistice în contexte autentice.
● Se recomandă integrarea formelor de interacțiune spontane și digitale, precum discuțiile online sau conversațiile nestructurate, în vederea consolidării flexibilității comunicării orale și a dezvoltării capacității de adaptare la o varietate de contexte sociale.</td></tr>
<tr><td>2.
Elemente de construcție a comunicării</td><td>Trunchi comun
• Ortoepie și ortografie:
- alfabetul limbii slovace;
- corespondenţa sunet-literă;
- semne diacritice;
- sunetele: sistemul de vocale, consoane, diftongi;
- ortografia celor mai uzuale cuvinte și a celor înrudite;
- accentul, silaba; intonația propoziției enunțiative și interogative: construcția propoziției interogative;
- pronunția și scrierea consoanelor ď, ť, ň, ľ urmate de vocala e, i, í.
• Vocabular:
- structura cuvântului; cuvântul, unitate de bază a vocabularului;
- cuvântul și contextul; forma şi sensul cuvintelor;
- categorii semantice: sinonime, antonime;
- lexicul, câmpul lexical (din următoarele teme de conversație recomandate: Cunoaștere și profesie, Școala, rechizite școlare, Mâncare, restaurant, Familia, Locuința, Ziua mea, Corp și sănătate, Vremea, Îmbrăcămintea, Timpul liber).
- dicţionarul; articolul de dicționar.</td></tr>
</table>

DOMENII DE CONȚINUT	CONȚINUTURI
	• **Morfologie**: - substantive: gen (masculin, feminin, neutru), caz: nominativ, acuzativ *(verbe cu acuzativ, acuzativ – pronume, acuzativ – prepoziții)*, instrumental *(instrumental – pronume, instrumental – prepoziții)*, locativ *(locativ – prepoziții, locativ – pronume)*; - adjective: adjective posesive, adjective opuse (antonime), adjective în predicat; - verbe: clasa de conjugare I–IV *(volať sa, hovoriť, študovať, rozumieť)*; clasa de conjugare V–VII *(pozvať, žiť, niesť)*; clasa de conjugare VIII–X *(spať, stretnúť, vidieť)*; - verbe neregulate: byť, stať, ísť, stať sa; - negația verbelor, negație dublă; - verbe modale, preteritum; verbe reflexive; - pronume: personale și posesive; pronume čí? aký? ktorý?; - numerale: cardinale și ordinale, numeralele 2, 3, 4, *pluralia tantum*, data. • **Sintaxa**: - structuri de bază ale propozițiilor; - propoziții simple cu subiectul exprimat și neexprimat; - tipuri de propoziții: afirmative, interogative, conjunctive, imperative; - *„ešte”*, *„už”* – formarea propozițiilor. **Conținuturi de aprofundare** • Variație stilistică. • Categorii de termeni bazate pe factori de timp, spațiu și uz social: arhaismele, istorismele şi regionalismele. • Limbaj popular. Variaţie regională a limbii.
Modalități de operare a conținuturilor: ● În studierea acestor conținuturi se va urmări în mod constant respectarea aspectelor normative, ortoepice, ortografice, morfologice și de punctuație, prin utilizarea sistematică a lucrărilor fundamentale ale limbii slovace, precum și a diverselor dicționare și îndreptare. ● Activitățile de învățare vor pune accent pe aplicarea practică a conținuturilor, prin exerciții de analiză fonetică și ortografică, redactare de texte conforme normelor lingvistice, identificarea relațiilor semantice dintre cuvinte și exersarea procedeelor de îmbogățire a vocabularului, astfel încât elevii să își dezvolte competențe funcționale de comunicare în contexte reale.	
3. Lectură	**Trunchi comun** • Tipuri și genuri literare: - epic (fabulă, legendă, basm); - liric (poem, ghicitori, rime, proverbe, pranostice). • Cuvinte cheie, idee principală, temă. • Plan simplu de idei. • Text narativ: - text narativ literar. Intriga, personaj, timp, spațiu; - text narativ non-literar; - text narativ în texte multimodale (text și imagine – benzi desenate). • Text descriptiv (literar/non-literar). • Text explicativ (aplicativ). • Strategii de înțelegere: - concluzii simple, predicții, reprezentări mentale, reacții afective; - împărtășirea impresiilor din lectură. **Conținuturi de aprofundare** • Strategii de interpretare: - interpretarea limbajului figurat prin identificarea și explicarea sensului expresiilor cu valoare figurată; - formularea de interpretări simple ale mesajului artistic. • Interesul cititorului față de text: - exprimarea opiniilor personale despre text; - formularea de aprecieri argumentate și relaționarea conținutului cu experiențele proprii.

<table>
<tr><th>DOMENII DE CONȚINUT</th><th>CONȚINUTURI</th></tr>
<tr><td colspan="2">Sugestie de abordare a conținuturilor acestui domeni:
Se recomandă ca profesorul să selecteze fragmente literare relevante, în acord cu interesele elevilor și cu temele specifice comunicării cotidiene. În acest context, se va avea în vedere abordarea echilibrată a principalelor genuri literare, precum:
● genul epic (povestire, schiță, basm, legendă, jurnal, texte memorialistice), pentru analiza structurii narative, a construcției personajelor și a perspectivei narative;
● genul liric (poezie clasică și modernă), pentru interpretarea limbajului figurat, a expresivității și a dimensiunii afective a textului;
● genul dramatic (fragmente de teatru), pentru înțelegerea dialogului, a conflictului și a relației dintre text și reprezentarea scenică.
Textele pot proveni atât din literatura slovacă canonică, cât și din creația autorilor slovaci contemporani sau din literatura slovacilor din diaspora, favorizând realizarea de conexiuni culturale și comparative.</td></tr>
<tr><td>4.
Elemente de interculturalitate</td><td>Trunchi comun
• Elemente de cultură materială și spirituală în literatură slovacă și în creația literară a etnicilor slovaci din România.
• Repere geografice și istorice ale comunității slovace din România.
• Elemente de comparație culturală la nivel intercomunitar.
• Tehnici de comparare și metode de descriere culturală.

Conținuturi de aprofundare
• Valori tradiționale și practici culturale reflectate în opere literare și viața culturală a slovacilor din România și alte regiuni ale diasporei.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Observații privind abordarea tematici propuse:
● Selectarea unor texte cu descrieri de tradiții, simboluri, port, structuri comunitare în vederea identificării și discutării reperelor culturale recurente.
● Alegerea unor fragmente din textele literare/nonliterare/științifice referitoare la ritualuri, valori comunitare, artă populară cu scopul de a orienta elevii spre înțelegerea funcției identitare a elementelor culturale.
● Utilizarea a 2–3 texte din regiuni diferite ale diasporei; ghidarea elevilor spre observații comparative privind teme comune (satul, migrația, tradiția).</td></tr>
</table>

SUGESTII METODOLOGICE

1. Semnificații și rol (ancorare curriculară)

Sugestiile metodologice pentru disciplina Limba și literatura maternă slovacă au rolul de a orienta și sprijini cadrele didactice în aplicarea programei școlare, fără a avea caracter prescriptiv. Acestea pot fi utilizate ca repere de lucru menite să faciliteze transpunerea intențiilor curriculare în practici didactice adaptate contextului educațional concret.

Cadrul didactic poate urmări asigurarea coerenței dintre competențele generale și competențele specifice prin: (a) selectarea și corelarea conținuturilor de învățare cu situații de comunicare autentice; (b) proiectarea unor activități de învățare centrate pe dezvoltarea competențelor de receptare și de producere a mesajelor orale și scrise; (c) utilizarea evaluării ca instrument de reglare a demersului didactic și de sprijinire a progresului elevilor.

Prin modul de formulare, prezentele sugestii metodologice se recomandă a fi abordate ca instrumente cu caracter aplicativ, centrate pe procesul de predare–învățare–evaluare, prin: alegerea și combinarea metodelor didactice active (de exemplu: conversația, lectura dirijată, exercițiul, lucrul pe text); adaptarea strategiilor didactice la nivelul de vârstă, ritmul de învățare și interesele elevilor; integrarea reflecției asupra limbii și literaturii în activități concrete de comunicare.

În funcție de experiența profesională, cadrele didactice pot valorifica prezentele sugestii metodologice în mod diferențiat, de exemplu: ca repere de orientare în proiectarea lecțiilor și în structurarea activităților de învățare, în cazul profesorilor debutanți, respectiv ca punct de plecare pentru adaptare, diversificare și inovare metodologică, în cazul profesorilor cu experiență.

În vederea creșterii caracterului aplicativ și a coerenței interne a demersului curricular, cadrul didactic poate utiliza, în proiectare, un demers de tip „înapoi spre înainte” (backward design), pornind de la competențele specifice și de la produse de învățare așteptate, pentru a selecta conținuturile și activitățile adecvate, precum și criteriile de evaluare asociate.

2. Principii generale (cadrul normativ)

Principiile generale care fundamentează demersul didactic la disciplina Limba și literatura maternă slovacă oferă cadrul de referință pentru proiectarea, desfășurarea și evaluarea activităților de predare–învățare, în acord cu finalitățile educației liceale și cu profilul de formare al absolventului. Aceste principii au un caracter orientativ și normativ, susținând aplicarea flexibilă a programei școlare și adaptarea acesteia la contexte educaționale diverse, fără a afecta unitatea și coerența disciplinei.

(2.1.) Demersul de predare–învățare este **centrat pe elev**, considerat participant activ la construirea propriilor achiziții lingvistice, literare și culturale. Activitățile de învățare sunt concepute astfel încât să favorizeze implicarea activă, reflecția personală și învățarea prin descoperire, prin raportarea conținuturilor la experiențele de viață, interesele și nivelul de dezvoltare al elevilor. În acest sens, procesul didactic stimulează autonomia, responsabilitatea și capacitatea de autoevaluare, valorificând situații autentice de comunicare și interpretare a mesajelor.

(2.2.) Procesul didactic valorifică o **diversitate de metode și tehnici** de predare–învățare–evaluare, adecvate competențelor vizate și specificului disciplinei. Sunt utilizate, în mod echilibrat, metode tradiționale, interactive, experiențiale și digitale, precum lectura ghidată și critică, conversația euristică, studiul de caz, dezbaterea, învățarea prin proiect sau utilizarea resurselor digitale. Această diversitate metodologică susține dezvoltarea competențelor de comunicare funcțională și stimulează interesul pentru învățare și gândirea critică.

(2.3.) Demersul didactic este conceput într-o manieră **flexibilă și adaptabilă**, prin raportare la nivelul de pregătire al clasei, la dinamica grupului de elevi și la resursele educaționale disponibile. Cadrul didactic poate ajusta strategiile de predare, ritmul de parcurgere a conținuturilor, formele de organizare a activităților și modalitățile de evaluare, astfel încât să răspundă nevoilor reale de învățare și să asigure progresul fiecărui elev. Adaptabilitatea vizează, totodată, integrarea mediului digital și valorificarea situațiilor educaționale emergente.

(2.4.) Procesul de predare–învățare se realizează prin strategii de diferențiere și personalizare, care permit valorificarea potențialului fiecărui elev și sprijinirea progresului individual. Activitățile pot fi proiectate cu sarcini gradate, niveluri diferite de complexitate și produse finale variate, în funcție de competențele, interesele și stilurile de învățare ale elevilor, contribuind la asigurarea echității educaționale și la răspunsul adecvat la nevoi educaționale diverse. În completarea strategiilor de diferențiere, se recomandă explicitarea unor măsuri de sprijin pentru situații de învățare specifice (remediere, accelerare, elevi bilingvi, elevi cu dificultăți de literație sau cu cerințe educaționale speciale), prin adaptarea sarcinilor, a suporturilor de lucru, a timpului, a modului de prezentare a conținuturilor și a criteriilor de evaluare, astfel încât să fie asigurată participarea reală și progresul fiecărui elev.

(2.5.) Integrarea interdisciplinară vizează corelarea conținuturilor disciplinei Limba și literatura maternă slovacă cu alte domenii de studiu, în vederea construirii unei viziuni coerente asupra cunoașterii. Activitățile de învățare pot valorifica teme și contexte comune cu alte discipline, favorizând transferul competențelor și aplicarea cunoștințelor în situații variate. Această abordare contribuie la dezvoltarea competențelor transversale și la înțelegerea rolului limbii și literaturii în interpretarea realității culturale și sociale.

(2.6.) Evaluarea la disciplina Limba și literatura maternă slovacă se recomandă a fi concepută ca parte integrantă a procesului de predare–învățare–evaluare, având rolul de a sprijini dezvoltarea competențelor de comunicare ale elevilor, în contexte de receptare, producere și interacțiune orală și scrisă, precum și formarea unei atitudini reflexive față de propria învățare.

Procesul de evaluare, ca parte integrantă a procesului de predare–învățare, are în vedere următoarele principii:

a) Echilibrul între evaluarea formativă și evaluarea sumativă – îmbinarea evaluării formative (desfășurată pe parcurs, orientată spre progres și reglare) cu evaluarea sumativă (la finalul unităților, cu rol de certificare). Evaluarea formativă sprijină adaptarea demersului didactic, iar evaluarea sumativă valorifică produsele finale ale învățării (texte scrise, proiecte, portofolii).
b) Transparența și utilizarea unor criterii explicite – realizarea evaluării pe baza unor criterii clare, comunicate anterior îndeplinirii sarcinilor de lucru. Criteriile explicite facilitează autoevaluarea, autoreglarea și asumarea responsabilității față de propriul progres.
c) Evaluarea competențelor de comunicare – focalizarea evaluării cu prioritate asupra competențelor de comunicare (înțelegere, interpretare, producere de mesaje adecvate contextului), și nu asupra reproducerii izolate a unor cunoștințe despre limbă sau literatură. Cunoștințele despre limbă sunt valorizate prin utilizarea lor funcțională, în situații autentice de comunicare.
d) Evaluarea produsului și a procesului de realizare – luarea în considerare, în evaluarea producțiilor orale și scrise, atât a produsului final, cât și a procesului de realizare (planificare, redactare, revizuire, prezentare). Această abordare sprijină conștientizarea strategiilor de lucru și asumarea progresului realizat.
e) Feedback descriptiv, constructiv și orientat spre progres – formularea unui feedback specific, descriptiv și orientat spre îmbunătățire, oferit verbal sau în scris, inclusiv în format digital, și structurat prin rubrici și grile de evaluare (de exemplu: „Ai formulat corect ideea principală, însă argumentarea poate fi dezvoltată prin exemple suplimentare din text.”; „Structura este clară; în următoarea redactare, încearcă să diversifici conectorii logici.”). Se recomandă și feedback reflexiv, formulat prin întrebări de tipul: „Ce ai reușit?”, „Ce ai modifica data viitoare?”, „Ce vei face diferit?”.
f) Implicarea elevilor în evaluare – participarea activă a elevilor la procesul de evaluare, prin autoevaluare și evaluare colegială (peer-to-peer), utilizând jurnale de lectură și de învățare, reflecții scrise, portofolii și grile de evaluare. Aceste practici contribuie la dezvoltarea gândirii critice, a responsabilității și a capacității de analiză reflexivă.

În proiectarea demersului evaluativ, cadrul didactic poate avea în vedere următoarele întrebări orientative:

De ce evaluez? – pentru a înțelege progresul elevilor, a susține învățarea și a adapta procesul didactic;

Ce evaluez? – competențele specifice stabilite prin programa școlară la disciplina Limba și literatura maternă slovacă;

Cum evaluez? – prin metode și instrumente variate, adaptate competențelor vizate și tipului de evaluare;

Cât de bine măsor? – prin instrumente valide, fiabile și transparente, bazate pe criterii clare, comunicate anterior elevilor;

Ce feedback ofer? – feedback descriptiv, orientat spre progres și integrat în procesul de învățare;

Ce decizii iau în urma evaluării? – ajustarea strategiilor de predare și oferirea unui sprijin individualizat elevilor, în funcție de nevoile identificate.

Demersul evaluativ vizează diversificarea metodelor și instrumentelor de evaluare, prin:

- evaluarea prin proiecte, care pot integra competențe de lectură, scriere, documentare și interpretare culturală;
- evaluarea colegială (peer-to-peer), aplicată produselor activității elevilor (texte argumentative, prezentări, proiecte tematice);
- autoevaluarea, prin instrumente care sprijină conștientizarea progresului personal și dezvoltarea competențelor metacognitive.

Evaluarea poate fi realizată și prin portofolii, probe scrise și orale, fișe de observație, rubrici și grile de evaluare, teste de progres cu itemi variați, jurnale de lectură, scale de autoevaluare și evaluare colegială. Procesul de evaluare se recomandă a fi înțeles ca parte integrantă a învățării, orientat spre dezvoltarea competențelor comunicative, a gândirii critice și a unei atitudini reflexive și responsabile față de propriul parcurs de dezvoltare lingvistică și culturală. Pentru a crește validitatea și comparabilitatea evaluării, se

recomandă utilizarea consecventă a rubricilor analitice (criterii/descriptorii pe niveluri) pentru producțiile scrise și orale, precum și arhivarea selectivă a produselor în portofolii (inclusiv digitale), ca bază pentru evaluarea progresului și pentru dialogul educațional elev–profesor–familie.

3. Orientări metodologice generale (operaționalizare)

Predarea–învățarea disciplinei Limba și literatura slovacă se întemeiază pe principii pedagogice moderne, orientate spre elev și spre dezvoltarea competențelor-cheie. Conținuturile lingvistice, literare și culturale sunt selectate și organizate în relație cu experiența de viață a elevilor, cu dinamica mediului digital și cu specificul comunității slovace din România și din diaspora. Demersul didactic vizează formarea progresivă a competențelor de comunicare, analiză, interpretare și exprimare critică, în acord cu particularitățile de vârstă și cu cerințele societății contemporane. Structura curriculumului asigură continuitatea și coerența dezvoltării competențelor, de la utilizarea funcțională a limbii slovace și respectarea normei standard, până la înțelegerea stilurilor de comunicare, evaluarea critică a mesajelor orale și scrise, stăpânirea discursului argumentativ și realizarea unor texte explicative, reflexive și eseistice. În acest cadru, profesorul proiectează și implementează activități didactice integrate, care corelează, în mod sistematic cu cele patru domenii de conținut.

(3.1.) Ca principiu central al demersului metodologic, **învățarea activă** se realizează prin activități care solicită participarea directă, conștientă și reflexivă a elevilor. Astfel, elevii sunt implicați în analiza unor situații autentice de comunicare, observarea și interpretarea elementelor verbale, nonverbale și paraverbale, identificarea și explicarea trăsăturilor stilistice ale textelor, analiza structurii narative și a personajelor, evaluarea credibilității mesajelor media, interpretarea motivelor și temelor literare sau construirea relațiilor logice și cauzale în texte explicative și eseistice. Dezbaterile, studiile de caz, simulările de discursuri (retorice, publicistice, argumentative), investigațiile textuale și culturale și exercițiile de transformare a textelor contribuie la dezvoltarea gândirii critice și a competențelor de comunicare funcțională.

(3.2.) În completarea acesteia, **dimensiunea colaborativă a învățării** este valorificată sistematic și promovată prin activități de grup și de tip peer-to-peer, care facilitează învățarea prin interacțiune și negociere de sens. Activitățile de învățare vizează: realizarea de hărți conceptuale și tabele comparative, completarea de fișe de analiză (structură, stil, personaje, motive, contexte), redactarea colaborativă de texte (știri, interviuri, recenzii, discursuri, eseuri), precum și evaluarea colegială a produselor realizate. Mentoratul între elevi este recomandat în special pentru activitățile de redactare, revizuire și interpretare, sprijinind diferențierea învățării și consolidarea competențelor lingvistice și literare.

(3.3.) O formă integratoare a învățării active și colaborative este **învățarea prin proiect**, care reprezintă o modalitate eficientă de organizare a activităților de învățare, permițând integrarea conținuturilor programei în contexte tematice complexe, cu relevanță socială, culturală și identitară. Activitățile de învățare pot fi organizate sub forma unor proiecte care vizează: comunicarea responsabilă în mediul digital, realizarea de produse publicistice, analiza discursului retoric, interpretarea curentelor literare în context istoric, investigarea memoriei colective sau promovarea patrimoniului cultural slovac. Proiectele includ activități de documentare, analiză, redactare, selecție de surse, realizare de produse culturale și prezentare publică, contribuind la dezvoltarea competențelor transversale, a autonomiei în învățare și a capacității de transfer și aplicare a cunoștințelor în contexte autentice.

(3.4.) Demersul didactic este susținut și prin valorificarea **învățării digitale**, care completează și susține utilizarea strategiilor didactice, prin folosirea resurselor și instrumentelor digitale adecvate, în concordanță cu competențele vizate de programă. Aceste activități pot include: exerciții interactive de clasificare și asociere, organizatoare grafice digitale, storyboard-uri pentru narațiune, platforme colaborative pentru redactare și feedback, realizarea de prezentări multimedia, podcasturi, bloguri școlare, colaje interpretative sau portofolii digitale. Activitățile digitale facilitează analiza critică a informațiilor, dezvoltarea competențelor media și exersarea normelor de citare și utilizare responsabilă a surselor. În utilizarea resurselor digitale, se recomandă explicitarea unor reguli de lucru privind credibilitatea surselor, citarea corectă, protecția datelor personale și conduita etică în mediul online, astfel încât competența digitală să fie dezvoltată integrat cu competența de literație și cu cea civică.

(3.5.) În vederea asigurării **relevanței și semnificației învățării**, activitățile didactice sunt proiectate în manieră **autentică**, conectând conținuturile disciplinei cu realitatea cotidiană și cu viața comunității, favorizând transferul învățării în contexte relevante. Activitățile pot valorifica situații reale de comunicare (texte funcționale, discursuri publice, intervenții argumentative), precum și analiza reprezentărilor culturale ale slovacilor din România și din diaspora. Analiza acestor reprezentări în texte literare, corelarea lor cu artefacte culturale, tradiții, sărbători sau mărturii comunitare contribuie la dezvoltarea competențelor interculturale și la formarea unui comportament etic față de patrimoniul cultural.

(3.6.) Adaptarea demersului didactic la contextul educațional concret este realizată prin **învățarea contextualizată**, care presupune adaptarea strategiilor didactice la nivelul de competență al elevilor, la

specificul clasei, al școlii și al comunității locale, precum și la resursele disponibile. Programa permite proiectarea unor activități diferențiate, cu sarcini gradate, produse finale variate și forme flexibile de evaluare, astfel încât fiecare elev să poată progresa în funcție de propriul ritm și potențial. Valorificarea experienței lingvistice și culturale a elevilor și a resurselor locale contribuie la creșterea relevanței și eficienței procesului de învățare. În vederea asigurării incluziunii și a echității, se recomandă planificarea explicită a măsurilor de accesibilizare (suport vizual, organizatori grafici, secvențierea sarcinilor, timp suplimentar, alternative de produs), precum și a intervențiilor remediale pe baza rezultatelor evaluării formative.

Prin aplicarea sistematică a acestor orientări metodologice generale, disciplina Limba și literatura maternă slovacă devine un spațiu educațional dinamic, relevant și formativ, care sprijină dezvoltarea comunicării funcționale, a gândirii critice, a sensibilității literare și a identității culturale a elevilor.

4. Adaptări metodologice în funcție de tipul de programă (contextualizare curriculară)

Programa pentru disciplina Limba și literatura maternă slovacă, structurată pe trunchiul comun, permite configurarea unui demers didactic flexibil și adaptabil, în acord cu diversitatea nivelurilor de pregătire, a intereselor și a ritmurilor de învățare ale elevilor. În acest context, demersul curricular poate fi valorificat diferențiat, prin ajustarea strategiilor didactice și a activităților de învățare, fără a afecta coerența și unitatea disciplinei.

La nivelul trunchiului comun, demersul didactic este orientat prioritar spre formarea și exersarea competențelor de bază în comunicare, cu accent pe utilizarea funcțională a limbii slovace (maternă) în contexte variate de receptare și producere de mesaje orale și scrise. Activitățile de învățare pot viza înțelegerea și interpretarea textelor literare și nonliterare, precum și exersarea exprimării coerente și corecte, în acord cu norma limbii standard. Strategiile didactice sprijină accesibilizarea conținuturilor, progresul gradual și participarea activă a tuturor elevilor.

În cadrul trunchiului comun, profesorul poate proiecta activități de învățare diferențiate, care să permită aprofundarea, extinderea sau consolidarea competențelor, în funcție de nivelul de formare al elevilor și de interesele acestora. Activitățile pot include sarcini gradate, abordări analitice cu niveluri diferite de complexitate, precum și produse de învățare variate, care să favorizeze implicarea activă, autonomia și progresul individual.

Adaptările metodologice sunt realizate în raport cu competențele-cheie și cu profilul de formare al absolventului, având în vedere principiile echității, incluziunii și relevanței educaționale. Profesorul poate ajusta selecția conținuturilor, strategiile didactice, formele de organizare a activității și modalitățile de evaluare, astfel încât demersul educațional să rămână centrat pe elev și orientat spre formarea unor absolvenți autonomi, reflexivi și responsabili.

Pentru asigurarea coerenței și a eficienței demersului didactic, se recomandă planificarea pe unități de învățare care includ explicit: competențe specifice comune tuturor elevilor, componente de aprofundare sau extindere pentru elevii interesați sau avansați, precum și componente remediale, stabilite pe baza diagnozei inițiale și a evaluării formative. Prin această abordare, demersul educațional la disciplina Limba și literatura maternă slovacă își menține unitatea curriculară, asigurând flexibilitatea necesară pentru a răspunde diversității contextelor educaționale și pentru a susține parcursuri de învățare relevante și coerente în învățământul liceal.

5. Ancorare în profilul de formare al absolventului (finalitate)

La nivelul disciplinei Limba și literatura maternă slovacă, sugestiile metodologice vizează organizarea procesului de predare–învățare–evaluare astfel încât activitățile propuse să contribuie direct la realizarea profilului de formare al absolventului învățământului liceal, cu focalizare pe aria curriculară „Limbă și comunicare”. Demersurile didactice sunt orientate spre dezvoltarea competențelor-cheie, formarea atributelor prioritare ale absolventului și integrarea temelor transversale prevăzute de cadrul legislativ în vigoare.

(5.1.) În activitatea didactică, profesorii pot propune situații de învățare care să favorizeze **dezvoltarea competențelor-cheie**, prin:

- organizarea de activități de receptare, interpretare și producere de texte orale și scrise, literare și nonliterare, în contexte variate de comunicare, utilizarea lecturii ghidate și critice, a exercițiilor de analiză și interpretare textuală, precum și a redactării de texte funcționale, reflexive și creative, care să sprijine înțelegerea mesajului, exprimarea coerentă și argumentarea pentru consolidarea **competenței de literație** (citire, scriere și înțelegere a mesajului);
- valorificarea limbii slovace ca limbă maternă în relație cu alte limbi cunoscute de elevi, prin comparații lingvistice, exerciții de traducere și mediere, precum și reflecții asupra rolului limbii materne în construirea identității personale și culturale în vederea dezvoltării **competenței de multilingvism** și a conștiinței interculturale;

- explorarea patrimoniului literar și cultural slovac, din România și din alte spații culturale, prin analiza unor texte reprezentative, realizarea de proiecte tematice și produse creative, precum și raportarea acestora la experiențele elevilor și la contexte culturale mai largi, pentru dezvoltarea **competenței de sensibilizare și exprimare culturală**;
- utilizarea resurselor digitale pentru documentare, comunicare și realizarea de produse de învățare (prezentări, portofolii, texte colaborative), cu respectarea normelor de etică și siguranță online, în vederea dezvoltării **competenței digitale**;
- desfășurarea de activități individuale și colaborative care încurajează reflecția asupra propriei învățări, autonomia, cooperarea, reziliența și asumarea responsabilității, pentru dezvoltarea **competenței personale, sociale și de a învăța să înveți**;
- analiza mesajelor publice, a discursurilor sociale și a textelor cu tematică civică sau ecologică, în scopul formării unor atitudini de participare responsabilă, respect pentru valori democratice, diversitate culturală și mediu, contribuind la dezvoltarea **competenței civice, juridice și de protejare a mediului**;
- realizarea de proiecte culturale și educaționale (portofolii tematice, produse creative, activități de grup), care stimulează inițiativa, creativitatea, asumarea de roluri și transformarea ideilor în acțiuni cu valoare culturală și socială, în vederea dezvoltării **competenței antreprenoriale**.

(5.2.) Prin strategiile didactice utilizate, disciplina Limba și literatura maternă slovacă contribuie la **formarea atributelor prioritare** unui absolvent care:

- comunică eficient în limba slovacă, adaptându-și discursul la diferite contexte personale, educaționale și culturale *(comunicativ)*;
- manifestă gândire reflexivă și spirit critic în analiza mesajelor, textelor și situațiilor de comunicare *(reflexiv)*;
- valorifică creativ limbajul, prin interpretări personale și exprimare originală *(creativ)*;
- utilizează responsabil și etic limbajul și resursele digitale în spațiul public și privat *(responsabil și etic)*;
- își asumă progresiv responsabilitatea pentru propria învățare și dezvoltare personal *(autonom)*;
- colaborează eficient în activități de grup și în contexte de învățare cooperativă *(colaborativ)*;
- gestionează situații de învățare provocatoare și se adaptează la contexte educaționale diverse *(rezilient)*;
- reflectează asupra propriului parcurs educațional, cultural și profesional, manifestând deschidere către planificarea viitorului *(prospectiv)*.

(5.3.) Integrarea temelor transversale, prevăzute de cadrul legislativ în vigoare, este recomandată în activitățile de predare–învățare, în corelare cu competențele-cheie, astfel:

- **educația pentru mediu**, corelată cu competența de literație și cea de sensibilizare culturală, prin analiza unor texte care abordează relația om–natură;
- **digitalizarea**, corelată cu competența digitală și competența de comunicare, prin utilizarea tehnologiei în realizarea produselor de învățare;
- **educația pentru sănătate**, corelată cu competența personală și socială, prin promovarea comunicării asertive și a relațiilor interpersonale echilibrate;
- **educația pentru patrimoniu**, corelată cu competența de sensibilizare și exprimare culturală, prin explorarea limbii, literaturii și identității culturale slovace.

Prin aceste orientări metodologice, disciplina Limba și literatura maternă slovacă contribuie în mod sistematic și coerent la formarea unui absolvent capabil să valorifice competențele dobândite în contexte reale de viață, să reflecteze critic asupra realității și să participe activ și responsabil la viața culturală și socială.

Prezenta programă pentru disciplina Limba și literatura maternă slovacă stabilește cadrul curricular de referință pentru predarea, învățarea și evaluarea disciplinei la nivel liceal, în acord cu profilul de formare al absolventului. Prin structura și orientările sale, programă sprijină aplicarea coerentă și flexibilă a demersului didactic, oferind repere pentru adaptarea acestuia la contexte educaționale diverse.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

BALÁŽ, Anton a kol., *Medzi dvoma domovmi 1: Antológia slovenskej poézie v zahraničí*. Bratislava: Literárne informačné centrum : Svetové združenie Slovákov v zahraničí, Martin: Matica slovenská, 2008, 389 s. ISBN 978-80-89222-56-8.

BENŽA, Mojmír a kol., *Atlas tradičnej kultúry slovenských menšín v strednej a južnej Európe: venované pamiatke dr. Jána Siráckeho*. Nadlak: Vydavateľstvo Ivan Krasko, 2006, 282 s. ISBN 973-107-002-8.

BUZÁSSYOVÁ, Klára - JAROŠOVÁ, Alexandra et al., *Slovník súčasného slovenského jazyka: 1. zväzok, A-G.* Bratislava: Veda, vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 2006, 1134 s. ISBN 80-224-0932-4.

BUZÁSSYOVÁ, Klára - JAROŠOVÁ, Alexandra et al., *Slovník súčasného slovenského jazyka: 2. zväzok, H-L.* Bratislava: Veda, vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 2011, 1087 s. ISBN 978-80-224-1172-1.

DEMÁK, Miroslav a kol., *Medzi dvomi domovami 2: Antológia slovenskej krátkej prózy v zahraničí*. Bratislava: Literárne informačné centrum : Svetové združenie Slovákov v zahraničí, Martin: Matica slovenská, 2009, 270 s. ISBN 978-80-89222-80-3.

DOLNÍK, Juraj, *Morfologické aspekty súčasnej slovenčiny*. Bratislava: Veda, 2010, 464 s. ISBN 978-80-224-1159-2.

DOLNÍK, Juraj, *Teória spisovného jazyka : so zreteľom na spisovnú slovenčinu.* Bratislava: Veda, 2010, 299 s. ISBN 978-80-224-1119-6.

DOLNÍK, Juraj, *Všeobecná jazykoveda : opis a vysvetľovanie jazyka*. Bratislava: Veda, 2009, 375 s. ISBN 978-80-224-1078-6.

DOLNÍK, Juraj, *Lexikológia. 2. nezm. vyd.* Bratislava: Univerzita Komenského, 2007, 236 s. ISBN 978-80-223-2308-6.

DVONČ, Ladislav a kol., *Morfológia slovenského jazyka.* Bratislava: Veda, vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 1966, 895 s. Dostupné na: https://www.juls.savba.sk/ediela/msj/msj-hg.pdf *(17.1.2026)*

FINDRA, Ján, *Štylistika súčasnej slovenčiny*. Martin: Vyd. Osveta, 2013, 319 s. ISBN 978-80-8063-404-9.

FINDRA, Ján, *Jazyková komunikácia a kultúra vyjadrovania.* Martin: Vydavateľstvo Osveta, 2013, 240 s. ISBN 978-80-8063-385-1.

FURDÍK, Juraj, *Slovenská slovotvorba (teória, opis, cvičenia).* Prešov:Náuka, 2004, 200 s. ISBN 80-89038-28-X.

FURDÍK, Juraj, *Teória motivácie v lexikálnej zásobe.* Košice: LG, 2008, 95 s. ISBN 978-80-969760-7-2.

HARPÁŇ, Michal a kol., *Medzi dvomi domovami 3: Antológia slovenskej eseje v zahraničí*. Bratislava: Literárne informačné centrum: Svetové združenie Slovákov v zahraničí, 2010, 319 s. ISBN 978-80-8119-034-6.

JAROŠOVÁ, Alexandra et al., *Slovník súčasného slovenského jazyka: 3. zväzok, M-N.* Bratislava: Veda, vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 2015, 1103 s. ISBN 978-80-224-1485-2.

JAROŠOVÁ, Alexandra et al., *Slovník súčasného slovenského jazyka: 4. zväzok, O-Pn.* Bratislava: Veda, vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 2021, 1127 s. ISBN 978-80-224-1901-7.

KAČALA, Ján, *Skladba slovenského jazyka*. Martin: Matica slovenská, 2025, 875 s. ISBN 978-80-8128-315-2.

KRALČÁK, Ľubomír, *Dynamika stratifikačnej štruktúry súčasnej slovenčiny: In: Slovenský jazyk na začiatku 21. storočia.* Nitra: Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre, 2007, 47 s. ISBN 978-80-8094-249-6.

KRÁĽ, Ábel, *Pravidlá slovenskej : systematika a ortoepický slovník*. Martin: Matica slovenská, 2005, 423 s. ISBN 80-7090-790-8.

MISTRÍK, Jozef, *Štylistika. 3. uprav. vyd.* Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1997, 598 s. ISBN 80-08-02529-8.

ONDREJOVIČ, Slavomír et al., *Pravidlá slovenského pravopisu. 4. nezmenené vyd.* Bratislava: Veda, 2013, 590 s. ISBN 978-80-224-1331-2.

ONDRUS, Pavel a kol., *Súčasný slovenský spisovný jazyk. Lexikológia.* Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1980, 231 s.

ORAVEC, Ján – BAJZÍKOVÁ, Eugénia, *Súčasný slovenský spisovný jazyk : syntax.* Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1982, 261 s.

ORAVEC, Ján a kol., *Súčasný slovenský spisovný jazyk : morfológia. 2. vyd.* Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1988, 227 s.

PAULÍNY, Eugen, *Krátka gramatika slovenská. 5. preprac. a dopl. vyd.* Bratislava: Národné literárne centrum, 1997, 211 s. ISBN 978-80-224-1159-2.

REZNÍK, Jaroslav, *Túry do literatúry : po literárnych stopách Slovenska. 2. rozš. a preprac. vyd.* Bratislava: Slovart, 2012, 623 s. ISBN 978-80-556-0498-5.

ŠTEFANKO, Ondrej (zodpovedný redaktor), *Atlas ľudovej kultúry Slovákov v Rumunsku*. Nadlak: Vydavateľstvo Kultúrnej a vedeckej spoločnosti Ivana Krasku, 1998, 487 s. ISBN 973-9292-35-6.

ŽILKA, Tibor, *Poetický slovník. 2. dopl. vyd.* Bratislava: Tatran, 1987, 439 s.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Grad didactic/ Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
GUBANI IANKO	Grad didactic II / Doctorat	Liceul Teoretic „Jozef Gregor Tajovsky” Nădlac, Arad
ăNEMETH MARIANA	Grad didactic I	Școala Gimnazială Peregu Mare, Arad
KOBAU MARIA	Grad didactic I	Liceul Teoretic „Traian Lalescu” Orșova, Mehedinți
PANTEA MARIA IARMILA	Grad didactic I	Liceul Teoretic „Jozef Gregor Tajovský” Nădlac, Arad
SOMRAK LUDMILA	Grad didactic I	Liceul Teoretic „Jozef Gregor Tajovský” Nădlac, Arad

COORDONATORI/RESPONSABILI/CONSULTANȚI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență
GUBANI IANKO	Consilier, prof. Dr.	Ministerul Educației și Cercetării
NISTOR CONSTANTIN-CIPRIAN	Consilier, prof. Dr.	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare
LUȚĂ MARILENA FELICIA	Conf. Univ. Dr.	Universitatea din București, Facultatea de Limbi și Literaturi străine

Anexa nr. 18B

Učebné osnovy
pre vyučovací predmet

SLOVENSKÝ JAZYK A LITERATÚRA (materinský jazyk)

9. ročník

Spoločný vzdelávací základ

pre školy, vyučovacie triedy alebo skupiny so žiakmi slovenskej národnostnej menšiny, ktorí sa vzdelávajú v rumunskom vyučovacom jazyku

pre všetky vzdelávacie zamerania, profily a študijne odbory

Stredoškolské vzdelávanie

- 2026 -

Anexa nr. 18B

Programa școlară pentru disciplina *Limba și literatura maternă slovacă, clasa a IX-a, trunchi comun (TC)*

- *Pentru școlile, clasele sau grupele cu elevi aparținând minorității naționale slovace care studiază în limba română*
- *Pentru toate filierele, profilurile și specializările*

ÚVODNÁ POZNÁMKA

Slovenský jazyk a literatúra (materinský jazyk) predstavuje základný vyučovací predmet so špecifickou koncepčnou úrovňou v oblasti jazyka, komunikácie a kultúry, pričom má jednotný, formatívny a identitotvorný charakter. Prostredníctvom systematického štúdia slovenského jazyka a literatúry vyučovací predmet prispieva k rozvoju komunikačných kompetencií, kritického a reflexívneho myslenia, ako aj estetickej senzitivity žiakov, čím napomáha porozumeniu vzťahu medzi jazykom, kultúrou a ľudskou skúsenosťou. Slovenský jazyk je chápaný ako primárny prostriedok komunikácie, ale aj ako predmet jazykovej reflexie a myslenia, čím podporuje rozvoj kognitívnych a metakognitívnych schopností žiakov.

Učebné osnovy pre vyučovací predmet Slovenský materinský jazyk a literatúra, určený pre žiakov patriacich k slovenskej národnostnej menšine, ktorí sa vzdelávajú v školách alebo triedach s vyučovaním s vyučovacím jazykom rumunským, sú vypracované v súlade s ustanoveniami zákona o preduniverzitnom vzdelávaní č. 198/2023, ako aj s rámcovými učebnými plánmi schválenými vyhláškou ministra školstva a výskumu č. 6.932/2025. Štúdium predmetu sa realizuje podľa hodinovej dotácie stanovenej príslušným rámcovým učebným plánom pre dané zameranie/profil/špecializáciu; predmet má rovnaký počet hodín ako Rumunský jazyk a literatúra, a to v spoločnom vzdelávacom základe a podľa potreby aj v odbornom kurikule.

Vypracovanie Učebných osnov pre vyučovací predmet Slovenský jazyk a literatúra (materinský jazyk) vychádza z dodržiavania záväzkov vyplývajúcich z medzinárodných právnych nástrojov ratifikovaných Rumunskom, konkrétne Rámcového dohovoru o ochrane národnostných menšín (1.2.1995) a Európskej charty regionálnych alebo menšinových jazykov (5. 11. 1992), ako aj z celkového európskeho normatívneho rámca v oblasti ochrany a podpory menšinových jazykov. V tomto kontexte sa presadzuje rešpektovanie princípu kultúrnej a jazykovej rozmanitosti, ako aj uplatňovanie práv národnostných menšín na zachovanie a rozvíjanie vlastnej identity, ako aj na rovnakú účasť vo výchovno-vzdelávacom procese.

Štúdium vyučovacieho predmetu Slovenský jazyk a literatúra (materinský jazyk) v školách, vyučovacích triedach alebo skupinách so žiakmi slovenskej národnostnej menšiny, ktorí sa vzdelávajú v rumunskom vyučovacom jazyku má ako hlavný cieľ formovanie a rozvoj komunikačnej kompetencie v materinskom jazyku, upevňovanie jazykovej a kultúrnej identity žiakov patriacich k slovenskej komunite, ako aj podporu interkultúrneho dialógu a rešpektu voči etnickej a jazykovej rozmanitosti v Rumunsku.

Za kľúčový cieľ vyučovania slovenského jazyka a literatúry podľa týchto učebných osnov sa považuje revitalizácia a zhodnocovanie materinského jazyka a výchova mladých ľudí, ktorí chcú komunikovať po slovensky a dokážu slovenský jazyk efektívne využívať v rozmanitých komunikačných situáciách. Z tohto dôvodu program podporuje funkčno-komunikačný prístup k jazyku, ktorý nahrádza výlučný dôraz na jazykové štruktúry rozvojom komunikačnej kompetencie ako centrálneho cieľa učenia sa.

Komunikačne orientované učenie predpokladá súbežný rozvoj produktívnych zručností (hovorenie, písanie) a recepčných zručností (počúvanie, čítanie), pričom vychádza z používania materinského jazyka ako prostriedku autentickej komunikácie. V didaktickom procese sa kladie dôraz na vytváranie reálnych komunikačných situácií, v ktorých si žiaci precvičujú schopnosť vyjadrovania, porozumenia a spontánnej reakcie primeranej kontextu.

Didaktický postup sa opiera o kontrastívny prístup, ktorý vychádza zo znalosti rumunského jazyka, čo uľahčuje učenie a uvedomovanie si rozdielov a podobností medzi oboma jazykovými systémami. Učebné osnovy zohľadňujú postupné oboznamovanie žiakov s rozmanitými situáciami ústnej a písomnej komunikácie prostredníctvom čítania a interpretácie literárnych i neliterárnych textov s cieľom rozvíjať komunikačné kompetencie a kultúrnu senzitivitu.

Z toho vyplýva, že základné princípy, na ktorých sú predmetné učebné osnovy vybudované, sú: rozvoj schopnosti používať slovenský jazyk v autentických komunikačných situáciách; uplatňovanie funkčného a komunikačného prístupu k jazyku; formovanie jasného, správneho a expresívneho ústneho aj písomného prejavu; výber obsahov primeraných veku a záujmom žiakov.

Odporúčania na implementáciu kurikula a hodnotenie žiakov: úroveň ovládania slovenského jazyka sa stanovuje vstupnými hodnoteniami, na základe ktorých možno organizovať skupiny alebo triedy homogénne z hľadiska jazykovej úrovne. Ak organizácia podľa úrovní nie je možná, odporúča sa uplatňovať metódy diferencovaného učenia, ktoré umožnia rozvíjať potenciál každého žiaka. Individuálne plánovanie (kalendárne plánovanie, projektovanie učebných jednotiek, tvorba nástrojov priebežného a sumatívneho hodnotenia) musí rešpektovať kurikulárne požiadavky na cieľové kompetencie a súvisiace obsahy. Poradie preberania kompetencií a vyučovacích obsahov môže učiteľ prispôsobiť, pod podmienkou, že do konca príslušnej úrovne budú splnené všetky kurikulárne požiadavky.

Na zefektívnenie vyučovacieho procesu sa odporúča, aby učitelia zohľadnili najmä tieto aspekty: využívanie interaktívnych metód zameraných na žiaka, ktoré podporujú aktívne zapojenie a autentickú komunikáciu; výber domácich úloh tak, aby čas potrebný na ich vypracovanie bol primeraný podobným aktivitám realizovaným na vyučovaní; tvorba hodnotiacich nástrojov v prísnom súlade s cieľmi a obsahmi programu.

Učebné osnovy pre vyučovací predmet Slovenský jazyk a literatúra (materinský jazyk) pre školy, vyučovacie triedy alebo skupiny so žiakmi slovenskej národnostnej menšiny, ktorí sa vzdelávajú v rumunskom vyučovacom jazyku pre 9. ročník sú štruktúrované takto: úvodná poznámka, všeobecné kompetencie, špecifické kompetencie a príklady učebných aktivít, vzdelávacie obsahy a metodické odporúčania doplnené o bibliografické odkazy.

Vyučovací predmet Slovenský jazyk a literatúra (materinský jazyk) má výrazný formatívny a aplikačný charakter, pričom kladie dôraz na používanie jazyka v autentických komunikačných situáciách a na funkčné uplatňovanie jazykových a literárnych poznatkov v rozmanitých edukačných, spoločenských a kultúrnych kontextoch. Kompetencie rozvíjané v rámci predmetu majú prenosný charakter, čím podporujú uplatnenie žiakov v rôznorodých vzdelávacích a profesijných dráhach a prispievajú k celoživotnému učeniu.

Vyučovací predmet prispieva k rozvoju digitálnych a mediálnych kompetencií prostredníctvom zodpovedného využívania moderných technologických prostriedkov na tvorbu, interpretáciu a hodnotenie správ v digitálnom prostredí, ako aj prostredníctvom formovania primeraných postojov v oblasti etiky a bezpečnosti v online prostredí.

Občianska a interkultúrna kompetencia je v Učebných osnovách pre vyučovací predmet Slovenský jazyk a literatúra (materinský jazyk) uplatňovaná prostredníctvom tematizácie kultúrnych hodnôt, jazykovej a identitnej rozmanitosti a podpory rešpektu k sociokultúrnym odlišnostiam.

Vytváraním podmienok pre autonómne a reflexívne učenie vyučovací predmet podporuje rozvoj osobnostných a sociálnych kompetencií, ako aj kompetencie *učiť sa učiť*, pričom rozvíja zodpovednosť a aktívnu angažovanosť žiakov v živote komunity. Z hľadiska Profilu absolventa vyučovací predmet Slovenský jazyk a literatúra (materinský jazyk) prispieva k formovaniu mladého človeka, ktorý je komunikatívny, reflexívny, tvorivý a zodpovedný, je schopný argumentovane vyjadrovať svoje názory a aktívne sa zapájať do života demokratickej a pluralitnej spoločnosti.

Jedným z hlavných cieľov štúdia slovenského jazyka a literatúry je porozumenie úlohe jazyka a literatúry pri utváraní osobnej a kultúrnej identity, ako aj formovanie otvoreného, kritického a eticky ukotveného pohľadu na súčasný svet v súlade s hodnotami demokratickej spoločnosti a princípmi celoživotného vzdelávania.

Navrhované obsahy a metodické východiská podporujú tvorbu koherentnej a flexibilnej vzdelávacej trajektórie, ktorá využíva materinský jazyk ako identitný, kultúrny a vzdelávací zdroj, prispieva k osobnostnému rozvoju žiakov a k ich aktívnej integrácii do viacjazyčného a interkultúrneho vzdelávacieho a spoločenského kontextu.

VŠEOBECNÉ KOMPETENCIE

1.	**Komunikuje efektívne a primerane v rôznych ústnych a písomných situáciách, pričom využíva komunikačný zámer, kontext a vzťah medzi účastníkmi komunikácie**
2.	**Uplatňuje normy slovenského jazyka pri tvorbe správnych, súdržných a funkčných ústnych aj písomných prejavov, prispôsobených cieľu komunikácie**
3.	**Interpretuje literárne a neliterárne texty s cieľom vytvárať významy, identifikovať hodnoty a emócie a formovať si kritický postoj k obsahu textu**
4.	**Využíva vzťah medzi jazykom, literatúrou a kultúrou na porozumenie kultúrnej identite a interkultúrnej rozmanitosti**

9. ROČNÍK
ŠPECIFICKÉ KOMPETENCIE A PRÍKLADY UČEBNÝCH AKTIVÍT

1. Komunikuje efektívne a primerane v rôznych ústnych a písomných situáciách, pričom využíva komunikačný zámer, kontext a vzťah medzi účastníkmi komunikácie

9. ročník
1.1. Identifikuje podstatné informácie z ústnych prejavov a jednoduchých multimodálnych textov v závislosti od komunikačného zámeru a kontextu
Spoločný vzdelávací základ: - *vypracovanie stručného zhrnutia (5–6 riadkov) na základe podcastu/krátkych rozhlasových správ s využitím kľúčových slov a markerov na štruktúrovanie myšlienok* - *vyplnenie a porovnanie organizéra 4W/5W (Kto? Čo? Kde? Kedy? Prečo?) pre multimodálne posolstvo (oznam/plagát/jednoduchá infografika) so zameraním na relevantné informácie* - *určenie vzťahu text – obraz vo vizuálnom materiáli (názov/popis + fotografia/graf) doplnením tabuľky s rolami jednotlivých prvkov (vysvetľuje / dopĺňa / protirečí)* - *opisanie toho, ako základné vizuálne prvky (farby, písma, symboly) podporujú rýchle dekódovanie posolstva v danom multimodálnom texte, formulovaním 2–3 vysvetľujúcich viet* Rozširujúca zložka spoločného vzdelávacieho základu: - *identifikácia implicitného posolstva a cieľovej skupiny vo vizuálnom oznámení v slovenskom jazyku na základe jazykových a dizajnových indikátorov (symboly, farby, písma, umiestnenie)* - *porovnanie dvoch multimodálnych textov (napr. dvoch plagátov) z hľadiska výberu informácií a komunikačnej účinnosti formou porovnávacieho odseku*
1.2. Realizuje bežné ústne interakcie, prispôsobujúc rečové akty rolám, vzťahom a kontextu, prejavuje pozornosť a empatiu
Spoločný vzdelávací základ: - *simulácia krátkych dialógov (otázka – odpoveď, pozvanie – prijatie/odmietnutie, prosba/žiadosť – odpoveď) so striedaním rolí hovoriaci/počúvajúci a s použitím formulácií primeraných kontextu* - *uplatňovanie stratégií aktívneho počúvania v riadenej konverzácii (objasnenie, parafrázovanie, potvrdenie porozumenia pomocou paraverbálnych/neverbálnych prostriedkov) na základe hárku sebasledovania* - *zvládnutie komunikačnej prekážky (neporozumenie, neúplná informácia, emocionálna reakcia) v rolovej hre výberom vhodnej stratégie (žiadosť o objasnenie, parafrázovanie, zmena registra)* Rozširujúca zložka spoločného vzdelávacieho základu: - *analýza primeranosti dialógu (krátky prepis) vzhľadom na vzťah medzi účastníkmi komunikácie (rovnocennosť/autorita, formálne/neformálne) vyznačením rečových aktov a zdvorilostných markerov* - *tvorba mini-scenára interakcie (napr. žiadosť o informácie, odporúčanie) s alternatívnymi možnosťami odpovede (prijatie/odmietnutie) pre rôzne kontexty*
1.3. Tvorí krátke, súdržné a kontextovo primerané písomné texty, pričom využíva etapy písania a prezentačné konvencie
Spoločný vzdelávací základ: - *plánovanie krátkeho textu (napr. zoznam nápadov, jednoduchá schéma) k téme blízkej svetu žiaka – preferencie, skúsenosti, názory* - *napísanie krátkeho funkčného textu (napr. správa, žiadosť, odporúčanie, blahoželanie) prispôsobeného situácii a adresátovi* - *úprava a prezentácia textu s dodržaním rozloženia na strane a s vložením jednoduchého vizuálneho prvku, ak podporuje posolstvo* Rozširujúca zložka spoločného vzdelávacieho základu: - *formulovanie argumentovaného názoru (6–8 riadkov) na tému záujmu (škola, voľný čas, komunita) s použitím základných kohezívnych/koherenčných markerov* - *prispôsobenie toho istého posolstva dvom rôznym adresátom (spolužiak vs. dospelý) so zameraním na zmeny registra a oslovenia*
1.4. Reviduje gramatickú, pravopisnú a interpunkčnú správnosť krátkych textov s cieľom zvýšiť zrozumiteľnosť a dôveryhodnosť správy
Spoločný vzdelávací základ: - *revízia krátkeho vlastného alebo zadaného textu opravou pravopisných, interpunkčných chýb a základných chýb v zhode, s uvedením (zapísaním) použitého pravidla*

9. ročník
- *tvorba osobného revízneho portfólia (častá chyba – pravidlo – správny príklad), priebežne aktualizovaného počas vyučovacieho procesu* - *identifikácia a oprava chýb v autentických textoch (napr. príspevky, oznamy, poznámky) s minimálnym odôvodnením zásahu* Rozširujúca zložka spoločného vzdelávacieho základu: - *vysvetlenie porušeného pravidla v krátkom súbore príkladov na upevnenie pravopisnej pozornosti* - *porovnanie grafických konvencií medzi slovenským jazykom a iným študovaným jazykom (napr. diakritika) v krátkej digitálnej prezentácii*

2. Uplatňuje normy slovenského jazyka pri tvorbe správnych, súdržných a funkčných ústnych aj písomných prejavov, prispôsobených cieľu komunikácie

9. ročník
2.1. Uplatňuje pravidlá pravopisu a ortoepie slovenského jazyka, aby vytváral správne ústne a písomné prejavy v bežných komunikačných situáciách
Spoločný vzdelávací základ: - *precvičovanie korešpondencie hláska – písmeno a slovenskej abecedy dopĺňaním krátkych úloh (diktát slabík/slov + prepis), výstup: opravený pracovný list a autocontrola podľa kľúča* - *precvičovanie výslovnosti diftongov a bežných vokálových/konsonantických opozícií prostredníctvom riadeného čítania (zoznam 10–12 slov, resp. 6 viet)* - *uplatňovanie pravidiel výslovnosti a písania spoluhlások ď, ť, ň, ľ pred e, i, í dopĺňaním 12–15 úloh (diktát – doplňovanie) a následným začlenením 5–6 slov do krátkeho textu* - *uplatňovanie diakritiky a pravopisných pravidiel pri bežných a príbuzných slovách napísaním krátkeho textu na známu tému, výstup: finálny text upravený podľa kontrolného zoznamu* - *modelovanie intonácie a prízvuku v oznamovacích a opytovacích vetách nahraním 6–8 viet (2 oznamovacie, 2 opytovacie, 2 rozkazovacie), výstup: audiozáznam a vyznačenie prízvuku/slabiky a intonačnej krivky v pracovnom liste* Rozširujúca zložka spoločného vzdelávacieho základu: - *upevňovanie výslovnosti náročnejších hlások a rytmu/intonácie v bežných situáciách prostredníctvom simulovaných mini-dialógov (reštaurácia, zdravie, počasie) na základe sebahodnotiaceho hárku a rovesníckej spätnej väzby* - *prepis krátkej zvukovej správy v slovenskom jazyku (20–30 sekúnd) s uplatnením pravidiel hláska – písmeno, diakritiky a pravopisu bežných slov, výstup: písomný prepis (transkript)*
2.2. Využíva slovnú zásobu a základné sémantické vzťahy na formulovanie súdržných a funkčných prejavov primeraných cieľu komunikácie v každodenných a školských situáciách
Spoločný vzdelávací základ: - *tvorba tematických lexikálnych polí (napr. „Rodina“, „Jedlo“, „Voľný čas“) usporiadaním slov do sietí (kategória – podkategória – príklady)* - *objasňovanie významu slov v kontexte dopĺňaním krátkych viet s výberom možností (správny význam / nevhodný význam)* - *používanie synoným a antonym na zlepšenie súdržnosti textu prepisom krátkeho textu (80–100 slov) tak, aby sa predišlo opakovaniu* - *vytvorenie tematických „slovníkových kartičiek“ (10–12 pojmov), ktoré obsahujú tvar slova, význam v kontexte a jedno synonymum/antonymum* Rozširujúca zložka spoločného vzdelávacieho základu: - *používanie slovníka a slovníkového hesla na riešenie úloh zameraných na spresnenie významu a tvaru (rod, výslovnosť, príklady), následne využitých v krátkom texte* - *analýza štruktúry 5 slov z textu (slovotvorný základ/koreň a prípadné slovotvorné prvky) a vysvetlenie, ako forma ovplyvňuje význam v kontexte*
2.3. Tvorí gramaticky správne vety a krátke texty na základe základných morfologických kategórií v bežných komunikačných situáciách
Spoločný vzdelávací základ: - *uplatňovanie akuzatívu v bežných kontextoch (slovesá s akuzatívom a zámená v akuzatíve) doplnením 10 viet a prepísaním 5 viet so substitúciou podstatné meno – zámeno* - *uplatňovanie inštrumentálu s bežnými predložkami a zámenami v inštrumentáli doplnením 8 úloh a vytvorením 4 replík v mini-dialógu (s kým? s čím?)*

9. ročník
- *uplatňovanie lokálu s bežnými predložkami a zámenami v lokáli doplnením 8 úloh a vytvorením 4 viet (kde? o čom?)* - *používanie negácie a dvojitej negácie v krátkych vetách transformáciou 6 kladných viet na záporné a doplnením 6 viet zápornými zámenami/zápornými tvarmi* - *používanie modálnych slovies v každodenných kontextoch prepísaním 6 viet (vloženie modálneho slovesa pri zachovaní významu) a vytvorením 2 vlastných viet* - *upevňovanie nepravidelných slovies (byť, ísť, stať, stať sa) v bežných kontextoch doplnením 8 úloh a napísaním mini-odseku (4–5 viet) s použitím aspoň 2 nepravidelných slovies* - *precvičovanie číslovieok (základných/radových), vrátane 2, 3, 4, a vyjadrenia dátumu napísaním funkčnej správy (program/stretnutie), ktorá obsahuje dátum, čas a aspoň 4 číslovky* - *identifikácia časovacích (konjugačných) vzorov pri bežných slovesách (úvodná úroveň, podľa modelov) zoskupením 12 slovies podľa tvaru v prézente a doplnením 6 viet (po 2 z 3 skupín)* Rozširujúca zložka spoločného vzdelávacieho základu: - *napísanie krátkeho funkčného textu (pozvanie / správa / jednoduchá žiadosť), ktorý obsahuje: privlastňovacie zámeno, číslovku (dátum/čas), komparatív alebo superlatív prídavného mena a jednu spojku zo zoznamu* - *porovnanie pravopisne správneho textu s nesprávnou verziou s cieľom ukázať vplyv pravopisných a interpunkčných chýb na zrozumiteľnosť posolstva, formou vysvetľujúceho odseku*
2.4. Prispôsobuje štruktúru vety komunikačnému zámeru tak, aby zabezpečil súdržnosť a primeranosť spravy v bežných registroch (formálny/neformálny) v školských a medzipredmetových kontextoch
Spoločný vzdelávací základ: - *transformácia viet medzi typmi (oznamovacia/opýtacia/rozkazovacia/podmieňovacia) na základe rovnakého obsahu (napr. „domáca úloha na zajtra“)* - *tvorba krátkych dialógov s vyjadreným aj nevyjadreným podmetom (2 situácie: v škole / v obchode) – výsledkom je dialóg (8–10 replík) hraný ústne alebo nahratý* - *revízia súdržnosti textu logickým usporiadaním viet – „textové puzzle“: 8–10 pomiešaných viet s vyznačením konektorov (a, ale, alebo, než atď.)* - *formulovanie súboru otázok a odpovedí pre mini-anketu so zameraním na štruktúru opýtacej vety a rozlíšenie zámeru (získanie informácie / objasnenie / potvrdenie)* - *používanie slov „ešte“ a „už“ v bežných vetách doplnením 8 viet a prepísaním 4 viet so zmenou časového východiska* Rozširujúca zložka spoločného vzdelávacieho základu: - *prispôsobenie formálneho/neformálneho registra v dvoch variantoch toho istého posolstva (napr. e-mail učiteľovi vs. správa spolužiakovi) s vyznačením zoznamu rozdielov (oslovenie, vetné štruktúry v otázkach/rozkazoch)* - *interpretácia štylistickej a regionálnej variácie v krátkych ukážkach (archaizmy/historizmy/regionalizmy, hovorový/ľudový jazyk) prostredníctvom priradenia termín – kontext – význam*

3. Interpretuje literárne a neliterárne texty s cieľom vytvárať významy, identifikovať hodnoty a emócie a formovať si kritický postoj k obsahu textu

9. ročník
3.1. Uplatňuje stratégie porozumenia literárnym a neliterárnym textom, zapája sa do diskusií na objasnenie významu a vyjadruje čitateľské reakcie
Spoločný vzdelávací základ: - *určenie typu/žánru mikrotextu (epický/lyrický; bájka/povesť/rozprávka; báseň/hádanka/riekanka/príslovie/ pranostika) s odôvodnením na základe 2 indícií (štruktúra, prítomnosť postáv, rytmus/obrazy atď.)* - *výber 5 kľúčových slov a formulovanie hlavnej myšlienky (1 veta) a témy (1 slovné spojenie) z prečítaného textu; ústna prezentácia výsledku (30–45 sekúnd) s použitím minimálne 2 konektorov* - *vytvorenie jednoduchého osnovného plánu (4 body) pre krátky naratívny text a ústne prerozprávanie (40–60 sekúnd) pri zachovaní poradia myšlienok a minimálnej súdržnosti* - *formulovanie jednoduchých predpokladov a záverov počas čítania (napr. „Myslím si, že… pretože…“, „Vyplýva z toho, že…“), overenie predpokladu po dočítaní a vyjadrenie čitateľského dojmu* - *opis mentálnej predstavy vyvolanej úryvkom (napr. „čo vidím/čo počujem/čo cítim“) s cieľom ukázať, ako text vytvára atmosféru a emóciu*

9. ročník

- *identifikácia podstatných informácií v jednoduchom výkladovo-aplikačnom texte (návod/krátky sprievodca) vybratím 3 krokov/ideí a ich parafrázovaním do osnovy*

Rozširujúca zložka spoločného vzdelávacieho základu:

- *obhájenie názoru v mini-diskusii o posolstve textu s využitím jednoduchých logických konektorov; zahrnutie protiargumentu a reakcie naň pre minimálnu súdržnosť argumentácie*
- *interpretácia multimodálneho textu (komiks) identifikovaním 2 informácií z obrazu a 2 informácií z replík/textu; formulovanie krátkeho ústneho záveru o celkovom význame*
- *porovnanie literárneho opisného textu s neliterárnym (napr. opis priestoru vs. turistická informácia/leták) určením 3 typických znakov a uvedením 2 príkladov z každého textu*

3.2. Interpretuje epické a lyrické texty s cieľom formulovať odôvodnené hodnotenia a odporúčať čítanie, pričom prispôsobuje prejav publiku

Spoločný vzdelávací základ:

- *zaradenie prečítaného textu do typu/žánru (epický/lyrický; bájka/povesť/rozprávka; báseň atď.) s odôvodnením na základe 2–3 indícií podľa krátkeho úryvku*
- *vypracovanie čitateľského záznamu k literárnemu naratívnemu textu: určenie zápletky (2–3 vety), postáv, času a priestoru; doplnenie kľúčových slov, témy a hlavnej myšlienky*
- *rozlíšenie literárneho a neliterárneho rozprávania na základe dvoch krátkych textov vyplnením tabuľky (cieľ, typ informácií, znaky fikcie/faktov) a formulovanie záveru*
- *napísanie písomného odporúčania knihy v dvoch registroch (neformálny a formálny), s prispôsobením slovnej zásoby a tónu publiku; minimálne tri argumenty (téma, štýl/jazyk, postavy) a hodnotiaci záver*
- *realizácia ústnej prezentácie o knihe/úryvku podľa jednoduchého plánu (4–5 bodov) s výberom relevantných informácií pre určenú cieľovú skupinu*
- *prepojenie textu s vlastnou skúsenosťou (2–3 vety) na základe kľúčového úryvku: „Text mi pripomína… / Vedie ma to k myšlienke, že…“*

Rozširujúca zložka spoločného vzdelávacieho základu:

- *identifikácia a vysvetlenie 2–3 obrazných (figuratívnych) výrazov v literárnom úryvku a jednoduchá interpretácia umeleckého posolstva (3–4 vety), ktorá sa začlení do odporúčania*
- *porovnanie dvoch textov s rovnakou témou (jeden lyrický a jeden krátky epický) so zvýraznením rozdielov v jazyku a účinku na čitateľa; 2 argumenty pre každý text*
- *simulácia interakcie v kníhkupectve/knižnici, kde žiak odporúča knihu „zákazníkovi“ s jasným profilom; položí 2 objasňujúce otázky a ponúkne 2 možnosti s odôvodnením podľa žánru/témy/štýlu*

3.3. Rozpoznáva register a komunikačný zámer vo funkčných textoch a tvorí ústne/písomné prejavy primerané adresátovi

Spoločný vzdelávací základ:

- *identifikácia oslovení a záverečných formuliek v 3 modelových textoch (dialógy/e-maily) a ich klasifikácia podľa osi ústne vs. písomné a formálne vs. neformálne, s odôvodnením výberu 1–2 kritériami*
- *doplnenie triediacej tabuľky vhodných formuliek pre učiteľa / spolužiaka / staršiu osobu, pričom ku každej kategórii sa doplní aj formulácia, ktorej sa treba vyhnúť, a vysvetlí sa, prečo je nevhodná*
- *prepísanie toho istého posolstva do dvoch verzií (formálne pre učiteľa / neformálne pre spolužiaka) so zmenou predmetu, pozdravu, členenia na odseky a formuliek prosby/poďakovania*
- *simulácia troch krátkych ústnych interakcií (pozdrav – prosba – poďakovanie) adresovaných postupne učiteľovi/spolužiakovi/staršej osobe, s okamžitým preformulovaním tej istej intencie do iného registra pri zachovaní významu*
- *interpretácia výkladovo-aplikačného textu (napr. pravidlá/normy komunikácie, inštrukcie) identifikáciou konektorov príčina – dôsledok a parafrázovaním obsahu do 3 pravidiel alebo 3 krokov (písomný výstup)*

Rozširujúca zložka spoločného vzdelávacieho základu:

- *rolová hra vyžadujúca rýchlu zmenu jazykového registra podľa adresáta so zameraním na primeranosť formuliek a súdržnosť replík*
- *pragmatická analýza krátkeho dialógu (zámer: žiadosť/odmietnutie/vyjednávanie) určením zdvorilostných signálov a ich vplyvu na vzťah medzi účastníkmi komunikácie; záver v 3 vetách*
- *napísanie odseku (6–8 riadkov) o interkultúrnej situácii na základe krátkeho informatívneho textu (normy zdvorilosti v komunite/kultúre) s vysvetlením, ako vek a status ovplyvňujú oslovenia, konkrétny príklad*

3.4. Interpretuje folklórne texty a kultúrne svedectvá Slovákov z Rumunska s cieľom identifikovať identitné hodnoty a argumentovať význam zachovania miestneho slovenského nárečia

9. ročník
Spoločný vzdelávací základ: - *skúmanie jedneho zvyku alebo tradície typickej pre slovenskú menšinu, výber relevantných informácií a autentických nárečových výrazov* - *ústna prezentácia (1–2 minúty) o skúmanom zvyku alebo tradícii s použitím autentických nárečových výrazov* - *analýzovanie úryvku folklóru (pieseň alebo príbeh) v spisovnej slovenčine alebo v nárečí s cieľom identifikovať prvky odrážajúce identitu a kultúrnu pamäť; formulovanie krátkeho písomného záveru* - *identifikovanie 1–2 obrazných vyjadrení/archaizmov z folklórneho úryvku a vysvetlenie ich úlohy pri vytváraní atmosféry a pri zvýraznení kultúrnej identity* - *spracovanie zozbieraných informácií do neliterárneho naratívneho textu: usporiadanie faktov do osnovy a napísanie 8–10 súdržných viet* Rozširujúca zložka spoločného vzdelávacieho základu: - *vytvorenie osvetového posolstva (plagát alebo online príspevok), ktoré propaguje význam zachovania miestneho slovenského nárečia ako jazykového dedičstva* - *rozhovor (simulovaný alebo reálny) s rodeným hovoriacim nárečia s cieľom zistiť kontexty používania a postoje k jeho hodnote; vyplnenie interviewového hárku* - *napísanie krátkej argumentácie o potrebe podpory menšinových jazykov v školskom a spoločenskom prostredí*

4. Využíva vzťah medzi jazykom, literatúrou a kultúrou na porozumenie kultúrnej identite a interkultúrnej rozmanitosti

9. ročník
4.1. Analyzuje zdvorilostné formulky a jazykové prostriedky v slovenčine, aby poukázal na spoločenské hodnoty, hierarchické vzťahy a sociálny odstup v školsk a spoločenských kontextoch
Spoločný vzdelávací základ: - *vyhľadanie a klasifikácia aspoň piatich zdvorilostných formuliek (pozdrav, poďakovanie, ospravedlnenie, oslovenie) zo slovenských literárnych alebo funkčných textov podľa stupňa formálnosti* - *identifikácia jazykových prostriedkov v písaných alebo počutých dialógoch, ktoré signalizujú sociálny odstup alebo blízkosť medzi účastníkmi (tykanie/vykanie), s vysvetlením voľby* - *analýza slovenských frazeologizmov alebo prísloví s cieľom poukázať na spoločenské hodnoty a spôsoby uvažovania typické pre kultúru* - *porovnanie formulovania prosby v slovenčine a v rumunčine (Rumunsko) s cieľom identifikovať kultúrne rozdiely v oblasti rešpektu a hierarchie, s využitím zmierňujúcich výrazov (napr. „prosím“, „mohli by ste…“, „bolo by možné…“)* Rozširujúca zložka spoločného vzdelávacieho základu: - *simulácia rôznych spoločenských situácií (napr. rodinná večera a pracovné stretnutie) s primeraným použitím zdvorilostných formuliek v súlade s kontextom* - *vytvorenie mini-príručky jazykovej etikety, ktorá zhrnie pravidlá oslovovania (pán/pani vs. krstné meno) a odôvodní ich spoločenskými hodnotami* - *napísanie krátkej argumentácie o úlohe zdvorilostných formuliek ako ukazovateľov kultúrnej identity a slušného správania*
4.2. Rozpoznáva úlohu tradícií a folklórnych prvkov v slovenskej literatúre, aby vysvetlil ich prínos pri utváraní kultúrnej identity
Spoločný vzdelávací základ: - *identifikácia aspoň troch folklórnych prvkov (motívy, mytologické postavy, zvyky) v slovenskom literárnom texte s opisom ich významu* - *analýza úryvku literárneho diela s odkazom na konkrétnu tradíciu (sviatok, rituál) s cieľom vysvetliť jej úlohu pri budovaní atmosféry alebo deja* - *vyhľadanie jazykových výrazov alebo archaických foriem pochádzajúcich z folklóru v literárnych textoch a odôvodnenie ich úlohy pri zachovaní kultúrnej identity postáv alebo prostredia* - *porovnanie literárnej postavy s folklórnou postavou (z rozprávok alebo povestí) a argumentácia, ako literárny text preberá a prispôsobuje identitné črty* Rozširujúca zložka spoločného vzdelávacieho základu:

9. ročník
- *napísanie krátkej argumentácie (5–7 viet) o úlohe literatúry ako nástroja uchovávania tradícií na základe preberaného diela* - *výskum a opis toho, ako sa konkrétna geografická oblasť odráža v literárnych textoch, s identifikáciou folklórnych prvkov, ktoré jej dávajú osobitosť*
4.3. Prepája vlastnú jazykovú skúsenosť s pocitom kultúrnej príslušnosti, aby reflektoval úlohu materinského jazyka pri formovaní vlastnej identity
Spoločný vzdelávací základ: - *identifikácia piatich slov alebo výrazov z materinského jazyka (slovenčina alebo miestne nárečie) používaných v rodine alebo v komunite, s vysvetlením pocitu príslušnosti, ktorý vyvolávajú* - *napísanie krátkeho reflexívneho denníkového záznamu (5–7 riadkov) o situácii, v ktorej používanie materinského jazyka alebo nárečia posilnilo väzbu na rodinu alebo na kultúrnu tradíciu* - *porovnanie prežívania spojeného s používaním spisovnej slovenčiny s prežívaním spojeným s používaním miestneho nárečia s cieľom opísať vzťah medzi jazykom a osobnou identitou* Rozširujúca zložka spoločného vzdelávacieho základu: - *vytvorenie jednoduchej pojmovej mapy, ktorá prepája sviatok alebo kultúrny zvyk (napr. tradičné jedlo, pieseň) so špecifickými jazykovými výrazmi typickými pre daný kontext* - *ústne svedectvo (približne 1 minúta) o význame materinského jazyka alebo nárečia pri udržiavaní kultúrnej identity* - *analýza priezvisk alebo krstných mien typických pre slovenskú kultúru s odôvodnením, ako odrážajú tradíciu a príslušnosť ku komunite* - *vytvorenie vizuálneho koláže alebo plagátu zachytávajúceho moment komunikácie v materinskom jazyku, doplneného názvom vyjadrujúcim kultúrnu hrdosť*

9. ROČNÍK
VZDELÁVACIE OBSAHY

<table>
<tr><th>PREDMETOVÉ KOMPONENTY</th><th>VZDELÁVACIE OBSAHY</th></tr>
<tr><td>1.
Komunikácia</td><td>Spoločný vzdelávací základ
• Ulohy v komunikácii: hovoriaci, poslucháč.
• Komunikačné jednotky: rečové akty (potvrdenie, otázka, prosba/žiadosť, odporúčanie, blahoželanie, vyhlásenie).
• Otázka – odpoveď; pozvanie – prijatie/odmietnutie pozvania; výčitka – prijatie/ neprijatie výčitky; kompliment – reakcia na kompliment.
• Jednoduchá štruktúra myšlienok.
• Stratégie aktívneho počúvania: pozorné počúvanie partnera bez prerušovania, správne zapamätanie informácií, objasňovanie otázok, parafrázovanie úsekov, potvrdzovanie pozornosti venovanej partnerovi neverbálnymi alebo paraverbálnymi prostriedkami.
• Komunikačné postoje: pozornosť, empatia.
• Primerané vyjadrovanie emócií.
• Stratégie na prekonávanie komunikačných prekážok.
• Etapy písania: generovanie nápadov, plánovanie, písanie – objavovanie známych tém, tvorba textov na zadané alebo vlastné témy.
• Ručné písanie, úprava textu na počítači.
Rozširujúca zložka spoločného vzdelávacieho základu
• Štýl: gramatická správnosť, dodržiavanie pravopisných a interpunkčných konvencií.
• Prezentácia textu: rukopis, rozvrhnutie textu na strane, vkladanie kresieb, grafov, fotografií.
• Písomné vyjadrenie vlastných názorov a preferencií.
• Vyhľadávanie úsekov v zadaných textoch, identifikácia emócií.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Navrhovaný materiál zameraný na počúvanie/analýzu:
● Texty určené na počúvanie a analýzu budú zahŕňať autentické príklady komunikácie, ako sú neformálne rozhovory, verejné debaty alebo administratívne oznamy, aby jasne ilustrovali rozdiely medzi štýlmi a typmi jazyka.
● Vybrané zvukové materiály zvýraznia prvky ako tón, komunikačný zámer, jazykový register a štruktúra prejavu, aby žiaci mohli identifikovať charakteristiky verbálnej aj neverbálnej komunikácie v reálnych situáciách.

Navrhované typy interakcií:
● Navrhované interakcie budú zohľadňovať kolaboratívne, argumentačné a situačné aktivity, aby umožnili precvičovanie asertívnej komunikácie a rôznych jazykových registrov v autentických kontextoch.
● Odporúča sa integrovať spontánne a digitálne formy interakcie, ako sú online diskusie alebo neštruktúrované rozhovory, s cieľom posilniť flexibilitu ústnej komunikácie a rozvíjať schopnosť prispôsobiť sa rôznym spoločenským situáciám.</td></tr>
<tr><td>2.
Jazykové prostriedky komunikácie</td><td>Spoločný vzdelávací základ
• Pravopis a výslovnosť:
- abeceda slovenského jazyka;
- korešpondencia hláska – písmeno;
- diakritické znamienka;
- hlásky: systém samohlások, spoluhlások, dvojhlások (diftongov);
- pravopis najbežnejších slov a príbuzných (odvodených) slov;
- prízvuk, slabika; intonácia oznamovacej a opytovacej vety; tvorba opytovacej vety;
- výslovnosť a písanie spoluhlások ď, ť, ň, ľ pred samohláskami e, i, í.
• Slovná zásoba:
- štruktúra slova; slovo ako základná jednotka slovnej zásoby;
- slovo a kontext; forma a význam slov;
- sémantické kategórie: synonymá, antonymá;
- lexika, lexikálne pole (z odporúčaných konverzačných okruhov: Poznávanie a povolanie, Škola, školské potreby, Jedlo, reštaurácia, Rodina, Bývanie, Môj deň, Telo a zdravie, Počasie, Oblečenie, Voľný čas);
- slovník; slovníkové heslo.</td></tr>
</table>

PREDMETOVÉ KOMPONENTY	VZDELÁVACIE OBSAHY
	• **Morfológia**: - substantíva: rod *(maskulína, feminína, neutrá)*, pád: nominatív, akuzatív *(verbá s akuzatívnom, akuzatív – pronomína, akuzatív – prepozície)*, inštrumentál *(inštrumentál – pronominá, inštrumentál – prepozície)*, lokál *(lokál – prepozície, lokál – pronominá)*; - adjektíva: posesívne adjektíva, adjektíva opozitá, adjektíva v predikáte; - verbá: I. – IV. konjugačná trieda *(volať sa, hovoriť, študovať, rozumieť)*; V. – VII. konjugačná trieda *(pozvať, žiť, niesť)*; VIII. – X. konjugačná trieda *(spať, stretnúť, vidieť)*; - nepravidelné verbá: byť, stať, ísť, stať sa; - negácia verb, dvojitá negácia; - modálne verbá, préteritum; reflexívne verbá; - pronominá: personálne a posesívne, pronominá čí? aký? ktorý?; - numeráliá: základné a radové, numeráliá 2, 3, 4, plurália tantum, dátum. • **Syntax**: - základné vetné štruktúry; - jednoduché vety s vyjadreným aj nevyjadreným podmetom; - typy viet: oznamovacie, opytovacie, podmieňovacie, rozkazovacie; - *„ešte“, „už“ – tvorenie viet*. **Rozširujúca zložka spoločného vzdelávacieho základu** • Štylistická variácia. • Kategórie výrazov podľa času, priestoru a spoločenského úzu: archaizmy, historizmy a regionalizmy. • Ľudový (hovorový) jazyk. Regionálna variácia jazyka.
***Spôsoby práce s obsahmi vyučovania*:** ● *Pri štúdiu týchto obsahov sa bude dôsledne sledovať dodržiavanie normatívnych, ortoepických, pravopisných, morfologických a interpunkčných aspektov prostredníctvom systematického využívania základných jazykových príručiek slovenského jazyka.* ● *Vzdelávacie aktivity budú klásť dôraz na praktické uplatnenie obsahov prostredníctvom cvičení z fonetickej a pravopisnej analýzy, písania textov v súlade s jazykovými normami, identifikácie sémantických vzťahov medzi slovami a precvičovania postupov obohacovania slovnej zásoby, aby si žiaci rozvíjali funkčné komunikačné kompetencie v reálnych situáciách*.	
3. Literatúra a zážitková recepcia	**Spoločný vzdelávací základ** • Literárne druhy a žánre: - epika (bájka, povesť, rozprávka); - lyrika (báseň, hádanky, riekanky, príslovia, pranostiky). • Kľúčové slová, hlavná myšlienka, téma. • Jednoduchý plán myšlienok. • Naratívny text (rozprávanie): - literárny naratívny text: zápletka, postava, čas, priestor; - neliterárny naratívny text; - naratívny text v multimodálnych textoch (text a obraz – komiksy). • Opisný text (literárny/neliterárny). • Výkladový (aplikatívny) text. • Stratégie porozumenia: - jednoduché závery, predpovede, mentálne predstavy, afektívne reakcie; - zdieľanie čitateľských dojmov. **Rozširujúca zložka spoločného vzdelávacieho základu** • Interpretačne stratégie: - interpretácia obrazného jazyka prostredníctvom identifikácie a vysvetlenia významu obrazných výrazov; - formulovanie jednoduchých interpretácií umeleckého zážitku/odkazu. • Čitateľský záujem o text: - vyjadrovanie osobných názorov na text; - formulovanie odôvodnených hodnotení a prepájanie obsahu s vlastnými skúsenosťami.

PREDMETOVÉ KOMPONENTY	VZDELÁVACIE OBSAHY
***Poznámky na margo prístupu k navrhnutým obsahom vyučovania*:** Odporúča sa, aby učiteľ vyberal relevantné literárne úryvky v súlade so záujmami žiakov a s témami typickými pre každodennú komunikáciu. V tomto kontexte je potrebné dbať na vyvážené spracovanie hlavných literárnych žánrov, napríklad: ● epika (poviedka, črta, rozprávka, povesť, denník, memoárové texty) – na analýzu naratívnej štruktúry, budovania postáv a rozprávačskej perspektívy; ● lyrika (klasická a moderná poézia) – na interpretáciu obrazného jazyka, expresívnosti a citovej/afektívnej roviny textu; ● dráma (úryvky divadelných hier) – na porozumenie dialógu, konfliktu a vzťahu medzi textom a javiskovým stvárnením. Texty môžu pochádzať zo slovenskej kanonickej literatúry, z tvorby súčasných slovenských autorov, ako aj z literatúry Slovákov v diaspóre, čím sa podporuje vytváranie kultúrnych a komparatívnych prepojení.	
4. **Prvky interkulturality**	**Spoločný vzdelávací základ** • Prvky materiálnej a duchovnej kultúry v slovenskej literatúre a v literárnej tvorbe etnických Slovákov v Rumunsko. • Geografické a historické východiská slovenskej komunity v Rumunskoa. • Prvky kultúrneho porovnávania na medzikomunitnej úrovni. • Techniky porovnávania a metódy kultúrneho opisu. ***Rozširujúca zložka spoločného vzdelávacieho základu*** • Tradičné hodnoty a kultúrne praktiky odrážajúce sa v literárnych dielach a v kultúrnom živote Slovákov v Rumunsko a v iných regiónoch v zahraničí.
***Poznámky na margo prístupu k navrhnutým obsahom vyučovania*:** ● *Výber textov s opismi tradícií, symbolov, kroja a komunitných štruktúr s cieľom identifikovať a diskutovať opakujúce sa kultúrne prvky*. ● *Voľba úryvkov z literárnych, neliterárnych a vedeckých textov týkajúcich sa rituálov, hodnôt komunity a ľudového umenia s cieľom nasmerovania žiakov k pochopeniu identitnej funkcie kultúrnych prvkov*. ● *Použitie 2–3 textov z rôznych regiónov slovenského zahraničia; usmernenie žiakov k porovnávacím pozorovaniam týkajúcim sa spoločných tém (dedina, migrácia, tradícia*).	

METODICKÉ ODPORÚČANIA

1. Významy a úloha (kurikulárne ukotvenie)

Metodické odporúčania pre vyučovací predmet Slovenský jazyk a literatúra (materinský jazyk) majú za cieľ usmerňovať a podporovať pedagogických pracovníkov pri uplatňovaní školského vzdelávacieho programu, pričom nemajú predpisový charakter. Môžu sa využívať ako pracovné východiská určené na uľahčenie premietnutia kurikulárnych zámerov do didaktickej praxe prispôsobenej konkrétnemu vzdelávaciemu kontextu.

Pedagogický pracovník môže zabezpečovať koherenciu medzi všeobecnými kompetenciami a špecifickými kompetenciami prostredníctvom: (a) výberu a vzájomného prepojenia učebného obsahu s autentickými komunikačnými situáciami; (b) projektovania vzdelávacích aktivít zameraných na rozvoj kompetencií recepcie a produkcie ústnych a písomných komunikátov; (c) využívania hodnotenia ako nástroja regulácie didaktického postupu a podpory vzdelávacieho pokroku žiakov.

Svojím spôsobom formulácie sa tieto metodické odporúčania odporúča chápať ako nástroje aplikačného charakteru, zamerané na proces vyučovania – učenia sa – hodnotenia, a to prostredníctvom výberu a kombinovania aktivizujúcich didaktických metód (napríklad rozhovor, riadené čítanie, cvičenie, práca s textom); prispôsobenia didaktických stratégií vekovej úrovni, tempu učenia sa a záujmom žiakov; a integrácie reflexie o jazyku a literatúre do konkrétnych komunikačných činností.

V závislosti od profesijných skúseností môžu pedagogickí pracovníci využívať tieto metodické odporúčania diferencovaným spôsobom, napríklad: ako orientačné východiská pri projektovaní vyučovacích hodín a štruktúrovaní vzdelávacích aktivít v prípade začínajúcich učiteľov, resp. ako východiskový bod pre adaptáciu, diverzifikáciu a metodickú inováciu v prípade skúsených učiteľov.

S cieľom zvýšiť aplikačný charakter a vnútornú koherenciu kurikulárneho postupu môže pedagogický pracovník pri projektovaní využiť postup typu „od konca k začiatku“ (backward design), vychádzajúc zo špecifických kompetencií a očakávaných výsledkov učenia sa, na základe ktorých následne volí primeraný učebný obsah a vzdelávacie aktivity, ako aj k nim prislúchajúce kritériá hodnotenia.

2. Všeobecné princípy (normatívny rámec)

Všeobecné princípy, ktoré tvoria východisko didaktického postupu vo vyučovacom predmete Slovenský jazyk a literatúra (materinský jazyk), poskytujú referenčný rámec pre projektovanie, realizáciu a hodnotenie vyučovacích a vzdelávacích aktivít v súlade s cieľmi stredoškolského vzdelávania a s profilom absolventa. Tieto princípy majú orientačný a normatívny charakter a podporujú flexibilnú aplikáciu vyučovacích osnov, ako aj ich prispôsobenie rozmanitým vzdelávacím kontextom bez narušenia jednoty a koherencie vyučovacieho predmetu.

(2.1.) Proces vyučovania a učenia sa je **orientovaný na žiaka**, ktorý je vnímaný ako aktívny účastník budovania vlastných jazykových, literárnych a kultúrnych kompetencií. Vzdelávacie aktivity sú koncipované tak, aby podporovali aktívne zapájanie sa, osobnú reflexiu a učenie sa prostredníctvom objavovania, a to prostredníctvom prepájania učebného obsahu so životnými skúsenosťami, záujmami a úrovňou rozvoja žiakov. V tomto zmysle didaktický proces rozvíja autonómiu, zodpovednosť a schopnosť sebahodnotenia, pričom využíva autentické komunikačné situácie a interpretáciu rôznych typov komunikátov.

(2.2.) Didaktický proces zhodnocuje **rozmanitosť metód a techník** vyučovania – učenia sa – hodnotenia, primeraných cieľovým kompetenciám a špecifikám vyučovacieho predmetu. Vyvážene sa uplatňujú tradičné, interaktívne, skúsenostné a digitálne metódy, ako napríklad riadené a kritické čítanie, heuristický rozhovor, prípadová štúdia, diskusia, projektové vyučovanie alebo využívanie digitálnych zdrojov. Táto metodologická rozmanitosť podporuje rozvoj funkčných komunikačných kompetencií a stimuluje záujem o učenie sa i kritické myslenie.

(2.3.) Didaktický postup je koncipovaný **flexibilne a adaptabilne** s ohľadom na úroveň pripravenosti školskej triedy, dynamiku skupiny žiakov a dostupné vzdelávacie zdroje. Vyučujúci môže upravovať vyučovacie stratégie, tempo osvojovania učebného obsahu, organizačné formy vzdelávacích aktivít a spôsoby hodnotenia tak, aby reagoval na reálne vzdelávacie potreby a zabezpečil pokrok každého žiaka. Adaptabilita zároveň zahŕňa integráciu digitálneho prostredia a efektívne využívanie priebežne sa vynárajúcich / aktuálnych vzdelávacích situácií

(2.4.) Proces vyučovania a učenia sa je realizovaný prostredníctvom **stratégií diferenciácie a personalizácie**, ktoré umožňujú rozvíjať potenciál každého žiaka a podporovať jeho individuálny pokrok. Vzdelávacie aktivity možno projektovať so stupňovanými úlohami, rôznou mierou náročnosti a rozmanitými výstupnými produktmi v závislosti od kompetencií, záujmov a štýlov učenia sa žiakov, čím sa prispieva k zabezpečeniu rovnosti vo vzdelávaní a k adekvátnej reakcii na rozmanité vzdelávacie potreby. Ako doplnenie stratégií diferenciácie sa odporúča explicitne vymedziť podporné opatrenia pre špecifické vzdelávacie

situácie (nápravné vzdelávanie, akcelerácia, bilingválni žiaci, žiaci s ťažkosťami v oblasti gramotnosti alebo so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami), a to prostredníctvom úpravy úloh, pracovných podporných materiálov, časovej dotácie, spôsobu prezentácie učiva a kritérií hodnotenia tak, aby bola zabezpečená reálna participácia a pokrok každého žiaka.

(2.5.) Interdisciplinárna integrácia sa zameriava na prepájanie učebného obsahu vyučovacieho predmetu Slovenský jazyk a literatúra (materinský jazyk) s inými vzdelávacími oblasťami s cieľom vytvárať koherentnú predstavu o poznaní. Vzdelávacie aktivity môžu využívať spoločné témy a kontexty s inými vyučovacími predmetmi, čím sa podporuje transfer kompetencií a aplikácia poznatkov v rozmanitých situáciách. Tento prístup prispieva k rozvoju prierezových kompetencií a k hlbšiemu porozumeniu úlohy jazyka a literatúry pri interpretácii kultúrnej a spoločenskej reality.

(2.6.) Hodnotenie vo vyučovacom predmete Slovenský jazyk a literatúra (materinský jazyk) sa odporúča koncipovať ako integrálnu súčasť procesu vyučovania – učenia sa – hodnotenia, s cieľom podporovať rozvoj komunikačných kompetencií žiakov v kontextoch recepcie, produkcie a ústnej a písomnej interakcie, ako aj formovanie reflexívneho postoja k vlastnému učeniu sa.

Proces hodnotenia ako integrálna súčasť procesu vyučovania a učenia sa zohľadňuje tieto princípy:

a) Rovnováha medzi formatívnym a sumatívnym hodnotením – prepájanie formatívneho hodnotenia (realizovaného priebežne, zameraného na pokrok a reguláciu učenia sa) so sumatívnym hodnotením (uskutočňovaným na záver tematických celkov, s certifikačnou funkciou). Formatívne hodnotenie podporuje prispôsobovanie didaktického postupu, zatiaľ čo sumatívne hodnotenie zhodnocuje výstupné produkty učenia sa (písomné texty, projekty, portfóliá).
b) Transparentnosť a využívanie explicitných kritérií – realizácia hodnotenia na základe jasných kritérií, ktoré sú žiakom oznámené pred plnením pracovných úloh. Explicitné kritériá uľahčujú sebahodnotenie, sebareguláciu a preberanie zodpovednosti za vlastný pokrok.
c) Hodnotenie komunikačných kompetencií – zameranie hodnotenia prednostne na komunikačné kompetencie (porozumenie, interpretáciu a tvorbu kontextovo primeraných komunikátov), a nie na izolovanú reprodukciu poznatkov o jazyku alebo literatúre. Poznatky o jazyku sa zhodnocujú prostredníctvom ich funkčného využitia v autentických komunikačných situáciách.
d) Hodnotenie produktu a procesu jeho tvorby – zohľadňovanie pri hodnotení ústnych a písomných výstupov tak finálneho produktu, ako aj procesu jeho vzniku (plánovanie, písanie/redigovanie, revízia, prezentácia). Tento prístup podporuje uvedomovanie si pracovných stratégií a preberanie zodpovednosti za dosiahnutý pokrok.
e) Deskriptívna, konštruktívna a na pokrok orientovaná spätná väzba – poskytovanie špecifickej, opisnej a konštruktívnej spätnej väzby, a to ústnou alebo písomnou formou, vrátane digitálneho prostredia, štruktúrovanej prostredníctvom hodnotiacich rubrík a kritériových mriežok (napr.: „Hlavnú myšlienku si formuloval správne, argumentáciu však možno rozvinúť ďalšími príkladmi z textu.“; „Štruktúra je prehľadná; pri ďalšom písaní sa pokús diverzifikovať logické spojovacie výrazy.“). Odporúča sa aj reflexívna spätná väzba formulovaná prostredníctvom otázok typu: „Čo sa ti podarilo?“, „Čo by si nabudúce zmenil?“, „Čo urobíš inak?“.
f) Zapájanie žiakov do hodnotenia – aktívna účasť žiakov na procese hodnotenia prostredníctvom sebahodnotenia a rovesníckeho hodnotenia, s využitím čitateľských a učebných denníkov, písomných reflexií, portfólií a hodnotiacich mriežok. Tieto postupy prispievajú k rozvoju kritického myslenia, zodpovednosti a schopnosti reflexívnej analýzy.

Pri projektovaní hodnotiaceho postupu môže pedagogický pracovník zohľadniť tieto orientačné otázky:

Prečo hodnotím? – s cieľom porozumieť pokroku žiakov, podporovať učenie sa a prispôsobovať didaktický proces;

Čo hodnotím? – špecifické kompetencie stanovené učebnými osnovami vo vyučovacom predmete Slovenský jazyk a literatúra (materinský jazyk);

Ako hodnotím? – prostredníctvom rozmanitých metód a nástrojov prispôsobených cieľovým kompetenciám a typu hodnotenia;

Ako presne meriam? – pomocou validných, spoľahlivých a transparentných nástrojov založených na jasných kritériách, ktoré sú žiakom vopred sprostredkované;

Akú spätnú väzbu poskytujem? – deskriptívnu spätnú väzbu orientovanú na pokrok a integrovanú do procesu učenia sa;

Aké rozhodnutia prijímam na základe hodnotenia? – úpravu vyučovacích stratégií a poskytovanie individualizovanej podpory žiakom v závislosti od identifikovaných potrieb.

Hodnotiaci postup sa zameriava na diverzifikáciu metód a nástrojov hodnotenia prostredníctvom:

- projektového hodnotenia, ktoré môže integrovať kompetencie čítania, písania, vyhľadávania informácií a kultúrnej interpretácie;

- rovesníckeho hodnotenia, uplatňovaného na výstupy činnosti žiakov (argumentačné texty, prezentácie, tematické projekty);
- sebahodnotenia, realizovaného prostredníctvom nástrojov, ktoré podporujú uvedomovanie si osobného pokroku a rozvoj metakognitívnych kompetencií.

Hodnotenie možno realizovať aj prostredníctvom portfólií, písomných a ústnych skúšok, pozorovacích hárkov, hodnotiacich rubrík a mriežok, progresových testov s rôznorodými typmi položiek, čitateľských denníkov, škál sebahodnotenia a rovesníckeho hodnotenia. Proces hodnotenia sa odporúča chápať ako integrálnu súčasť učenia sa, orientovanú na rozvoj komunikačných kompetencií, kritického myslenia a reflexívneho, zodpovedného postoja k vlastnej jazykovej a kultúrnej rozvojovej trajektórii. Na zvýšenie validity a porovnateľnosti hodnotenia sa odporúča dôsledné využívanie analytických rubrík (kritériá/deskriptory podľa úrovní) pri písomných a ústnych výstupoch, ako aj selektívna archivácia výstupných produktov v portfóliách (vrátane digitálnych) ako východisko pre hodnotenie pokroku a pre edukačný dialóg medzi žiakom, učiteľom a rodičmi.

3. Všeobecné metodologické usmernenia (operacionalizácia)

Vyučovanie a učenie sa slovenského jazyka a literatúry (materinský jazyk) sa zakladá na moderných pedagogických princípoch orientovaných na žiaka a na rozvoj kľúčových kompetencií. Jazykové, literárne a kultúrne obsahy sa vyberajú a usporadúvajú vo vzťahu k životným skúsenostiam žiakov, k dynamike digitálneho prostredia a k špecifikám slovenskej komunity v Rumunsku a v zahraničí. Didaktický postup sa zameriava na postupné formovanie komunikačných kompetencií, analýzy, interpretácie a kritického vyjadrovania v súlade s vekovými osobitosťami žiakov a s požiadavkami súčasnej spoločnosti. Štruktúra učebných osnov zabezpečuje kontinuitu a koherenciu rozvoja kompetencií – od funkčného používania slovenského jazyka a dodržiavania spisovnej normy až po porozumenie komunikačným štýlom, kritické hodnotenie ústnych a písomných komunikátov, zvládnutie argumentačného prejavu a tvorbu explikatívnych, reflexívnych a esejistických textov. V tomto rámci učiteľ projektuje a realizuje integrované didaktické aktivity, ktoré systematicky prepájajú všetky štyri predmetové komponenty/obsahové oblasti.

(3.1.) Ako ústredný princíp metodologického postupu sa **aktívne učenie** uskutočňuje prostredníctvom činností, ktoré vyžadujú priamu, uvedomelú a reflexívnu participáciu žiakov. Žiaci sú zapájaní do analýzy autentických komunikačných situácií, pozorovania a interpretácie verbálnych, neverbálnych a paraverbálnych prvkov, identifikácie a vysvetľovania štylistických znakov textov, analýzy naratívnej štruktúry a postáv, interpretácie literárnych motívov a tém s prioritným dôrazom na porozumenie posolstvu a komunikačnú funkciu textu, hodnotenia dôveryhodnosti mediálnych komunikátov, ako aj do vytvárania logických a kauzálnych vzťahov v explikatívnych a esejistických textoch, interpretácie literárnych motívov a tém, ako aj do vytvárania logických a kauzálnych vzťahov v explikatívnych a esejistických textoch. Diskusie, prípadové štúdie, simulácie prejavov (rečníckych, publicistických, argumentačných), textové a kultúrne investigácie a cvičenia zamerané na transformáciu textov prispievajú k rozvoju kritického myslenia a funkčných komunikačných kompetencií, so zameraním na explikatívne a argumentačné texty, funkčné prejavy a na logickú analýzu posolstva.

(3.2.) Ako doplnenie aktívneho učenia sa systematicky uplatňuje a podporuje **kolaboratívna dimenzia učenia** prostredníctvom skupinových a rovesníckych hodnotiacich aktivít, ktoré umožňujú učenie sa prostredníctvom interakcie a vyjednávania významu. Vzdelávacie aktivity sú zamerané na tvorbu myšlienkových máp a porovnávacích tabuliek, vypĺňanie analytických pracovných listov (štruktúra, štýl, postavy, motívy, kontexty), kolaboratívne písanie textov (správy, rozhovory, recenzie, prejavy, eseje), ako aj na rovesnícke hodnotenie vytvorených výstupov. Vzájomné mentorstvo medzi žiakmi sa odporúča najmä pri aktivitách písania, revízie a interpretácie, keďže podporuje diferenciáciu učenia sa a upevňovanie jazykových a literárnych kompetencií.

(3.3.) Integračnou formou aktívneho a kolaboratívneho učenia sa je **projektové vyučovanie**, ktoré predstavuje efektívny spôsob organizácie vzdelávacích aktivít a umožňuje prepájanie učebného obsahu do komplexných tematických kontextov so spoločenskou, kultúrnou a identitnou relevanciou. Vzdelávacie aktivity môžu byť organizované vo forme projektov zameraných na zodpovednú komunikáciu v digitálnom prostredí, tvorbu publicistických výstupov, analýzu rečníckeho prejavu, analýzu mediálnych posolstiev, projekty digitálnej komunikácie a interdisciplinárne projekty prepájajúce jazyk s využívaním technológií, interpretáciu literárnych smerov v historickom kontexte, skúmanie kolektívnej pamäti alebo prezentáciu a propagáciu slovenského kultúrneho dedičstva. Projekty zahŕňajú činnosti zamerané na vyhľadávanie a spracovanie informácií, analýzu, písanie, výber zdrojov, tvorbu kultúrnych výstupov a verejnú prezentáciu, čím prispievajú k rozvoju transverzálnych kompetencií, autonómie v učení sa a schopnosti transferu a aplikácie poznatkov v autentických situáciách.

(3.4.) Didaktický postup je podporovaný aj prostredníctvom cielenej integrácie **digitálneho učenia**, ktoré dopĺňa a posilňuje uplatňovanie didaktických stratégií využívaním primeraných digitálnych zdrojov a nástrojov v súlade s kompetenciami stanovenými učebnými osnovami. Vzdelávacie aktivity môžu zahŕňať interaktívne cvičenia zamerané na triedenie a asociáciu, digitálne grafické organizéry, storyboardy pre naratívne texty, kolaboratívne platformy na písanie a poskytovanie spätnej väzby, tvorbu multimediálnych prezentácií, podcastov, školských blogov, interpretačných koláží alebo digitálnych portfólií. Digitálne aktivity uľahčujú kritickú analýzu informácií, rozvoj mediálnej gramotnosti a nácvik dodržiavania pravidiel citovania a zodpovedného využívania zdrojov. Pri práci s digitálnymi zdrojmi sa odporúča explicitne formulovať pracovné pravidlá týkajúce sa dôveryhodnosti zdrojov, správneho citovania, ochrany osobných údajov a etického správania v online prostredí tak, aby sa digitálna kompetencia rozvíjala integrovaným spôsobom spolu s čitateľskou gramotnosťou a občianskou kompetenciou.

(3.5.) S cieľom zabezpečiť **relevantnosť a zmysluplnosť učenia sa** sú didaktické aktivity koncipované **autentickým** spôsobom, ktorý prepája učebný obsah s každodennou realitou a so životom komunity, čím sa podporuje transfer učenia do významných kontextov. Aktivity môžu vychádzať z reálnych komunikačných situácií (funkčné texty, verejné prejavy, argumentačné vystúpenia), ako aj z analýzy kultúrnych reprezentácií Slovákov v Rumunsku a v zahraničí. Analýza týchto reprezentácií v literárnych textoch, ich prepájanie s kultúrnymi artefaktmi, tradíciami, sviatkami alebo komunitnými svedectvami prispieva k rozvoju interkultúrnych kompetencií a k formovaniu etického postoja k kultúrnemu dedičstvu.

(3.6.) Prispôsobovanie didaktického postupu konkrétnemu vzdelávaciemu kontextu sa uskutočňuje prostredníctvom **kontextualizovaného učenia**, ktoré predpokladá adaptáciu didaktických stratégií podľa úrovne kompetencií žiakov, špecifík triedy, školy a miestnej komunity, ako aj podľa dostupných zdrojov. Učebné osnovy umožňujú projektovanie diferencovaných aktivít so stupňovanými úlohami, rozmanitými výstupnými produktmi a flexibilnými formami hodnotenia tak, aby každý žiak mohol napredovať v súlade s vlastným tempom a potenciálom. Využívanie jazykových a kultúrnych skúseností žiakov a miestnych zdrojov prispieva k zvýšeniu relevantnosti a efektívnosti vzdelávacieho procesu. Na zabezpečenie inklúzie a rovnosti sa odporúča explicitné plánovanie opatrení na zvyšovanie prístupnosti (vizuálna podpora, grafické organizéry, sekvenovanie úloh, navýšenie časovej dotácie, alternatívne formy výstupov), ako aj realizácia nápravných intervencií na základe výsledkov formatívneho hodnotenia.

Systematickým uplatňovaním predmetných všeobecných metodických usmernení sa vyučovací predmet Slovenský jazyk a literatúra (materinský jazyk) stáva dynamickým, relevantným a formujúcim vzdelávacím priestorom, ktorý podporuje rozvoj funkčnej komunikácie, kritického myslenia, literárnej senzitivity a kultúrnej identity žiakov.

4. Metodické adaptácie podľa typu učebných osnov (kurikulárna kontextualizácia)

Učebné osnovy vyučovacieho predmetu Slovenský jazyk a literatúra (materinský jazyk), štruktúrované na spoločný vzdelávací základ, umožňujú nastaviť flexibilný a adaptabilný didaktický postup v súlade s rozmanitosťou úrovní pripravenosti, záujmov a tempa učenia sa žiakov. V tomto kontexte možno kurikulárny postup diferencovane využívať prostredníctvom úprav didaktických stratégií a učebných aktivít bez narušenia koherencie a jednoty predmetu.

Na úrovni spoločného vzdelávacieho základu je didaktický postup prioritne zameraný na formovanie a precvičovanie základných komunikačných kompetencií, s dôrazom na funkčné používanie slovenského (materinského) jazyka v rozmanitých situáciách recepcie a produkcie ústnych a písomných prejavov. Učebné aktivity môžu smerovať k porozumeniu a interpretácii literárnych aj neliterárnych textov, ako aj k rozvíjaniu súdržného a správneho vyjadrovania v súlade s normou spisovného jazyka. Didaktické stratégie podporujú sprístupnenie obsahov, postupný pokrok a aktívnu participáciu všetkých žiakov.

V rámci spoločného vzdelávacieho základu môže učiteľ navrhovať diferencované učebné aktivity, ktoré umožnia prehlbovanie, rozširovanie alebo upevňovanie kompetencií v závislosti od úrovne rozvinutia kompetencií a záujmov žiakov. Aktivity môžu zahŕňať stupňované úlohy, analytické prístupy s rôznou mierou komplexnosti, ako aj rozmanité výstupy učenia sa, ktoré podporujú aktívne zapojenie, autonómiu a individuálny progres.

Metodické adaptácie sa realizujú vo vzťahu ku kľúčovým kompetenciám a k profilu absolventa, so zohľadnením princípov spravodlivosti, inklúzie a edukačnej relevancie. Učiteľ môže upravovať výber obsahov, didaktické stratégie, formy organizácie činnosti a spôsoby hodnotenia tak, aby edukačný proces zostal orientovaný na žiaka a smeroval k formovaniu autonómnych, reflexívnych a zodpovedných absolventov.

Na zabezpečenie koherencie a efektívnosti didaktického postupu sa odporúča plánovanie v jednotkách učenia, ktoré explicitne zahŕňajú: špecifické kompetencie spoločné pre všetkých žiakov, zložky prehlbovania alebo rozširovania pre motivovaných či pokročilejších žiakov, ako aj remediálne zložky stanovené na základe

vstupnej diagnostiky a formatívneho hodnotenia. Takýto prístup umožňuje, aby si edukačný proces v predmete Slovenský materinský jazyk a literatúra zachoval kurikulárnu jednotu a zároveň poskytoval potrebnú flexibilitu na reagovanie na rozmanitosť edukačných kontextov a na podporu relevantných a koherentných učebných trajektórií v stredoškolskom vzdelávaní.

5. Ukotvenie v rámci profilu absolventa (vzdelávacie ciele)

Na úrovni vyučovacieho predmetu Slovenský jazyk a literatúra (materinský jazyk) sú metodické odporúčania zamerané na organizáciu procesu vyučovania – učenia sa – hodnotenia tak, aby navrhované aktivity priamo prispievali k napĺňaniu profilu absolventa stredoškolského vzdelávania, so zameraním na vzdelávaciu oblasť „Jazyk a komunikácia“. Didaktické postupy sú orientované na rozvoj kľúčových kompetencií, formovanie prioritných atribútov absolventa a integráciu prierezových tém stanovených platným legislatívnym rámcom, s dôrazom na koherentné, presné a kontextovo primerané vyjadrovanie v akademických a profesijných situáciách špecifických pre reálny profil.

(5.1.) V didaktickej činnosti môžu učitelia navrhovať vzdelávacie situácie, ktoré podporujú **rozvoj kľúčových kompetencií** prostredníctvom:

- organizovania aktivít zameraných na recepciu, interpretáciu a produkciu ústnych a písomných textov, literárnych aj neliterárnych, v rôznorodých komunikačných kontextoch, vrátane využívania riadeného a kritického čítania, cvičení na textovú analýzu a interpretáciu, ako aj tvorby funkčných, reflexívnych a tvorivých textov, s prioritným zameraním na explikatívne a argumentačné texty, ktoré podporujú porozumenie významu, koherentné vyjadrovanie a argumentáciu s cieľom upevňovať **čitateľskú gramotnosť** (čítanie, písanie a porozumenie komunikátu);
- zhodnocovania slovenského jazyka ako materinského jazyka vo vzťahu k ďalším jazykom, ktoré žiaci ovládajú, prostredníctvom jazykových porovnaní, prekladových a mediačných cvičení, ako aj reflexie o úlohe materinského jazyka pri formovaní osobnej a kultúrnej identity, s cieľom rozvíjať **kompetenciu viacjazyčnosti** a **interkultúrne povedomie**;
- skúmania slovenského literárneho a kultúrneho dedičstva v Rumunsku aj v širších kultúrnych priestoroch prostredníctvom analýzy reprezentatívnych textov, realizácie tematických projektov a tvorivých výstupov, s dôrazom na funkčné a interpretačné uplatnenie týchto výstupov, ako aj ich prepájania so skúsenosťami žiakov a so širšími kultúrnymi kontextmi, s cieľom rozvíjať **kompetenciu kultúrneho uvedomovania a vyjadrovania**;
- využívania digitálnych zdrojov na vyhľadávanie informácií, komunikáciu a tvorbu vzdelávacích výstupov (prezentácie, portfóliá, kolaboratívne texty) pri dodržiavaní zásad online etiky a bezpečnosti, s cieľom rozvíjať **digitálnu kompetenciu** a **metakognitívne kompetencie**;
- realizovania individuálnych a kolaboratívnych aktivít, ktoré podporujú reflexiu nad vlastným učením sa, autonómiu, spoluprácu, prispôsobivosť a preberanie zodpovednosti, s cieľom rozvíjať **osobnú, sociálnu kompetenciu a kompetenciu učiť sa učiť**;
- analýzy verejných komunikátov, spoločenských diskurzov a textov s občianskou alebo environmentálnou tematikou s cieľom formovať postoje zodpovednej participácie, rešpektu k demokratickým hodnotám, kultúrnej rozmanitosti a životnému prostrediu, čím sa prispieva k rozvoju **občianskej, právnej a environmentálnej kompetencie**;
- realizovania kultúrnych a vzdelávacích projektov (tematické portfóliá, tvorivé výstupy, skupinové aktivity), ktoré stimulujú iniciatívu, funkčne a aplikačne orientovanú kreativitu, preberanie rolí a pretváranie myšlienok na činnosti s kultúrnou a spoločenskou hodnotou, s cieľom rozvíjať **podnikateľskú kompetenciu**.

(5.2.) Prostredníctvom uplatňovaných didaktických stratégií vyučovací predmet Slovenský jazyk a literatúra (materinský jazyk) prispieva k **formovaniu prioritných atribútov** absolventa, ktorý:

- komunikuje efektívne v slovenskom jazyku, prispôsobuje svoj prejav rôznym osobným, vzdelávacím a kultúrnym kontextom, prejavuje pritom zrozumiteľnosť, koherentnosť a presnosť vo vyjadrovaní *(komunikatívny)*;
- prejavuje reflexívne myslenie a kritický prístup pri analýze komunikátov, textov a komunikačných situácií *(reflexívny)*;
- tvorivo využíva jazyk prostredníctvom osobitých interpretácií a originálneho vyjadrovania v kontextoch primeraných komunikačnému cieľu *(kreatívny)*;
- používa jazyk a digitálne zdroje zodpovedne a eticky vo verejnom aj súkromnom priestore *(zodpovedný a etický)*;
- postupne preberá zodpovednosť za vlastné učenie sa a osobnostný rozvoj *(autonómny)*;
- efektívne spolupracuje v skupinových aktivitách a v kooperatívnych vzdelávacích kontextoch *(spolupracujúci)*;

- zvláda náročné vzdelávacie situácie a prispôsobuje sa rozmanitým edukačným kontextom *(prispôsobivý)*;
- reflektuje vlastnú vzdelávaciu, kultúrnu a profesijnú dráhu a prejavuje otvorenosť k plánovaniu budúcnosti *(prospektívny)*.

(5.3.) Integrácia prierezových tém stanovených platným legislatívnym rámcom sa odporúča realizovať vo vyučovacích a vzdelávacích aktivitách v korelácii s kľúčovými kompetenciami, a to nasledovne:

- **environmentálna výchova,** prepojená s čitateľskou gramotnosťou a kultúrnym uvedomovaním prostredníctvom analýzy textov tematizujúcich vzťah človeka a prírody;
- **digitalizácia,** v korelácii s digitálnou kompetenciou a komunikačnou kompetenciou prostredníctvom využívania technológií pri tvorbe vzdelávacích výstupov;
- **výchova k zdraviu,** prepojená s osobnou a sociálnou kompetenciou prostredníctvom podpory asertívnej komunikácie a vyvážených medziľudských vzťahov;
- **výchova k ochrane kultúrneho dedičstva,** v korelácii s kompetenciou kultúrneho uvedomovania a vyjadrovania prostredníctvom skúmania slovenského jazyka, literatúry a kultúrnej identity.

Prostredníctvom týchto metodických usmernení vyučovací predmet Slovenský jazyk a literatúra (materinský jazyk) systematicky a koherentne prispieva k formovaniu absolventa schopného uplatňovať nadobudnuté kompetencie v reálnych životných situáciách, kriticky reflektovať realitu a aktívne a zodpovedne sa zapájať do kultúrneho a spoločenského života.

Predkladané učebné osnovy pre vyučovací predmet Slovenský jazyk a literatúra (materinský jazyk) stanovujú referenčný kurikulárny rámec pre vyučovanie, učenie sa a hodnotenie predmetu na stredoškolskej úrovni v súlade s profilom absolventa. Svojou štruktúrou a metodickými odporučeniami podporujú koherentné a flexibilné uplatňovanie didaktického postupu a poskytujú východiská na jeho prispôsobenie rozmanitým vzdelávacím kontextom.

BIBLIOGRAFIA

BALÁŽ, Anton a kol., *Medzi dvoma domovmi 1: Antológia slovenskej poézie v zahraničí*. Bratislava: Literárne informačné centrum : Svetové združenie Slovákov v zahraničí, Martin: Matica slovenská, 2008, 389 s. ISBN 978-80-89222-56-8.

BENŽA, Mojmír a kol., *Atlas tradičnej kultúry slovenských menšín v strednej a južnej Európe: venované pamiatke dr. Jána Siráckeho*. Nadlak: Vydavateľstvo Ivan Krasko, 2006, 282 s. ISBN 973-107-002-8.

BUZÁSSYOVÁ, Klára - JAROŠOVÁ, Alexandra et al., *Slovník súčasného slovenského jazyka: 1. zväzok, A-G.* Bratislava: Veda, vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 2006, 1134 s. ISBN 80-224-0932-4.

BUZÁSSYOVÁ, Klára - JAROŠOVÁ, Alexandra et al., *Slovník súčasného slovenského jazyka: 2. zväzok, H-L.* Bratislava: Veda, vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 2011, 1087 s. ISBN 978-80-224-1172-1.

DEMÁK, Miroslav a kol., *Medzi dvomi domovami 2: Antológia slovenskej krátkej prózy v zahraničí*. Bratislava: Literárne informačné centrum : Svetové združenie Slovákov v zahraničí, Martin: Matica slovenská, 2009, 270 s. ISBN 978-80-89222-80-3.

DOLNÍK, Juraj, *Morfologické aspekty súčasnej slovenčiny*. Bratislava: Veda, 2010, 464 s. ISBN 978-80-224-1159-2.

DOLNÍK, Juraj, *Teória spisovného jazyka : so zreteľom na spisovnú slovenčinu.* Bratislava: Veda, 2010, 299 s. ISBN 978-80-224-1119-6.

DOLNÍK, Juraj, *Všeobecná jazykoveda : opis a vysvetľovanie jazyka*. Bratislava: Veda, 2009, 375 s. ISBN 978-80-224-1078-6.

DOLNÍK, Juraj, *Lexikológia. 2. nezm. vyd.* Bratislava: Univerzita Komenského, 2007, 236 s. ISBN 978-80-223-2308-6.

DVONČ, Ladislav a kol., *Morfológia slovenského jazyka.* Bratislava: Veda, vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 1966, 895 s. Dostupné na: https://www.juls.savba.sk/ediela/msj/msj-hg.pdf *(17.1.2026)*

FINDRA, Ján, *Štylistika súčasnej slovenčiny*. Martin: Vyd. Osveta, 2013, 319 s. ISBN 978-80-8063-404-9.

FINDRA, Ján, *Jazyková komunikácia a kultúra vyjadrovania.* Martin: Vydavateľstvo Osveta, 2013, 240 s. ISBN 978-80-8063-385-1.

FURDÍK, Juraj, *Slovenská slovotvorba (teória, opis, cvičenia).* Prešov:Náuka, 2004, 200 s. ISBN 80-89038-28-X.

FURDÍK, Juraj, *Teória motivácie v lexikálnej zásobe.* Košice: LG, 2008, 95 s. ISBN 978-80-969760-7-2.

HARPÁŇ, Michal a kol., *Medzi dvomi domovami 3: Antológia slovenskej eseje v zahraničí*. Bratislava: Literárne informačné centrum: Svetové združenie Slovákov v zahraničí, 2010, 319 s. ISBN 978-80-8119-034-6.

JAROŠOVÁ, Alexandra et al., *Slovník súčasného slovenského jazyka: 3. zväzok, M-N.* Bratislava: Veda, vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 2015, 1103 s. ISBN 978-80-224-1485-2.

JAROŠOVÁ, Alexandra et al., *Slovník súčasného slovenského jazyka: 4. zväzok, O-Pn.* Bratislava: Veda, vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 2021, 1127 s. ISBN 978-80-224-1901-7.
KAČALA, Ján, *Skladba slovenského jazyka*. Martin: Matica slovenská, 2025, 875 s. ISBN 978-80-8128-315-2.
KRALČÁK, Ľubomír, *Dynamika stratifikačnej štruktúry súčasnej slovenčiny: In: Slovenský jazyk na začiatku 21. storočia.* Nitra: Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre, 2007, 47 s. ISBN 978-80-8094-249-6.
KRÁĽ, Ábel, *Pravidlá slovenskej : systematika a ortoepický slovník*. Martin: Matica slovenská, 2005, 423 s. ISBN 80-7090-790-8.
MISTRÍK, Jozef, *Štylistika. 3. uprav. vyd.* Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1997, 598 s. ISBN 80-08-02529-8.
ONDREJOVIČ, Slavomír et al., *Pravidlá slovenského pravopisu. 4. nezmenené vyd.* Bratislava: Veda, 2013, 590 s. ISBN 978-80-224-1331-2.
ONDRUS, Pavel a kol., *Súčasný slovenský spisovný jazyk. Lexikológia.* Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1980, 231 s.
ORAVEC, Ján – BAJZÍKOVÁ, Eugénia, *Súčasný slovenský spisovný jazyk : syntax.* Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1982, 261 s.
ORAVEC, Ján a kol., *Súčasný slovenský spisovný jazyk : morfológia. 2. vyd.* Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1988, 227 s.
PAULÍNY, Eugen, *Krátka gramatika slovenská. 5. preprac. a dopl. vyd.* Bratislava: Národné literárne centrum, 1997, 211 s. ISBN 978-80-224-1159-2.
REZNÍK, Jaroslav, *Túry do literatúry : po literárnych stopách Slovenska. 2. rozš. a preprac. vyd.* Bratislava: Slovart, 2012, 623 s. ISBN 978-80-556-0498-5.
ŠTEFANKO, Ondrej (zodpovedný redaktor), *Atlas ľudovej kultúry Slovákov v Rumunsku*. Nadlak: Vydavateľstvo Kultúrnej a vedeckej spoločnosti Ivana Krasku, 1998, 487 s. ISBN 973-9292-35-6.
ŽILKA, Tibor, *Poetický slovník. 2. dopl. vyd.* Bratislava: Tatran, 1987, 439 s.

PRACOVNÁ SKUPINA

Meno a priezvisko	Pedagogická hodnosť / Vedecký titul	Názov inštitúcie, obec, okres
IANKO GUBANI	II. kvalifikačný stupeň Doktorát (PhD.)	Liceul Teoretic „Jozef Gregor Tajovsky” Nădlac, Arad
LUDMILA SOMRAK	I. kvalifikačný stupeň	Liceul Teoretic „Jozef Gregor Tajovský” Nădlac, Arad
MARIA KOBAU	I. kvalifikačný stupeň	Liceul Teoretic „Traian Lalescu” Orșova, Mehedinți
MARIA IARMILA PANTEA	I. kvalifikačný stupeň	Liceul Teoretic „Jozef Gregor Tajovský” Nădlac, Arad
MARIANA NEMETH	I. kvalifikačný stupeň	Școala Gimnazială Peregu Mare, Arad

KOORDINÁTORI / ZODPOVEDNÍ RIEŠITELIA / VEDECKÍ KONZULTANTI

Meno a priezvisko	Funkcia/Vedecký titul	Názov inštitúcie
GUBANI IANKO	Consilier, prof. Dr.	Ministerul Educației și Cercetării
NISTOR CONSTANTIN-CIPRIAN	Consilier, prof. Dr.	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare
LUȚĂ MARILENA FELICIA	Conf. Univ. Dr.	Universitatea din București, Facultatea de Limbi și Literaturi străine

Anexa nr. 19A

Programa școlară
pentru disciplina

LIMBA ȘI LITERATURA MATERNĂ SLOVACĂ

Clasele a IX-a - a XII-a

Trunchi comun (TC)
Filiera teoretică, profilul real, specializarea matematică-informatică

Învățământ liceal

- 2026 -

Anexa nr. 19A
Programa școlară pentru disciplina *Limba și literatura maternă slovacă, clasele a IX-a – a XII-a, trunchi comun (TC)*

- *Filiera teoretică, profilul real, specializarea matematică-informatică*

NOTĂ DE PREZENTARE

Limba și literatura maternă slovacă este o disciplină educațională fundamentală, cu un nivel conceptual specific domeniului limbajului, comunicării și culturii, având un caracter unitar, formativ și identitar. Prin studiul limbii și literaturii slovace, disciplina contribuie la dezvoltarea competențelor de comunicare, a gândirii critice și reflexive, precum și a sensibilității estetice, facilitând înțelegerea relației dintre limbaj, cultură și experiența umană. Limba slovacă este abordată atât ca instrument principal al comunicării, cât și ca obiect al reflecției și al gândirii, sprijinind dezvoltarea capacităților cognitive și metacognitive ale elevilor.

Disciplină obligatorie în trunchiul comun al învățământului liceal, conform Planurilor-cadru aprobate prin Ordinul Ministrului Educației și Cercetării nr. 6.932/2025, Limba și literatura maternă slovacă este inclusă în aria curriculară „Limbă și comunicare” și contribuie în mod esențial la formarea și fundamentarea profilului absolventului învățământului liceal. Prin conținuturile și competențele sale, disciplina sprijină formarea unei capacități de comunicare adecvate în contexte personale, sociale și culturale diverse, precum și a unei identități culturale asumate, susținând exercitarea dreptului la afirmarea identității lingvistice și culturale și participarea activă la viața socială și culturală contemporană.

Elaborarea programei școlare are în vedere respectarea prevederilor Legii învățământului preuniversitar nr. 198/2023, precum și a dispozițiilor instrumentelor juridice internaționale ratificate de România, respectiv Convenția-cadru pentru protecția minorităților naționale (1 februarie 1995) și Carta europeană a limbilor regionale sau minoritare (5 noiembrie 1992), precum și a ansamblului normativ european privind protecția și promovarea limbilor minoritare. În acest context, se promovează respectarea principiului diversității culturale și lingvistice, precum și exercitarea drepturilor minorităților naționale la afirmarea identității proprii și la participarea egală în procesul educațional.

Conform OMEC nr. 6.932/2025, Anexa nr. 1/B/1.1., curriculumul pentru Limba și literatura maternă slovacă, ca disciplină școlară în învățământul liceal cu profil real, specializarea matematică-informatică constă din trunchiul comun (TC) care vizează formarea competențelor de bază și este parcurs de toți elevii, indiferent de filieră, profil sau specializare. Elevii din cadrul profilului real, specializarea matematică-informatică studiează trunchiul comun cu o frecvență de trei ore pe săptămână în clasele a IX-a și a X-a și două ore pe săptămână în clasele a XI-a și a XII-a.

Programa școlară de limba și literatura maternă slovacă pentru clasele a IX-a – a XII-a este structurată astfel: nota de prezentare, competențe generale, competențe specifice și exemple de activități de învățare, conținuturi și sugestii metodologice completate cu referințe bibliografice.

Nota de prezentare evidențiază specificul disciplinei de studiu în învățământul liceal, rolul acesteia în dezvoltarea competențelor-cheie și contribuția sa la formarea profilului absolventului.

Competențele generale sunt asumate ca finalități ale studierii disciplinei Limba și literatura maternă slovacă în învățământul liceal, în continuarea logică a achizițiilor dobândite la nivel gimnazial, așa cum sunt dezvoltate în Programa de Limba și literatura maternă slovacă pentru clasele a V-a – a VIII-a, aprobată prin OMEN nr. 3.393/28.02.2017, care fundamentează competențele lingvistice și culturale de bază. Acestea sunt corelate cu atributele prioritare ale profilului de formare al absolventului, așa cum este definit în Profilul absolventului învățământului liceal, aprobat prin Ordinul Ministrului Educației nr. 6.731/28.11.2023, și vizează dezvoltarea competenței de comunicare orală și scrisă, valorificarea structurilor și mecanismelor limbii slovace în vederea construirii unor mesaje corecte, coerente și expresive, competența de lectură și interpretare a textelor literare și nonliterare, precum și capacității de reflecție culturală și interculturală.

Competențele specifice derivă din competențele generale și reprezintă etape progresive în dobândirea acestora. Fiecărei competențe specifice îi sunt asociate exemple de activități de învățare.

Activitățile de învățare, ca parte fundamentală a curriculumului, sunt elaborate ca experiențe de învățare centrate pe elev, desfășurate în contexte variate și relevante. Acestea sunt abordate din perspectiva contextualizării învățării și a cadrului optim pentru formarea competențelor specifice. Activitățile de învățare

elaborate pentru fiecare competență specifică au caracter orientativ și pot fi adaptate de către cadrul didactic în funcție de particularitățile clasei, de nivelul de competență al elevilor și de contextul educațional.

Conținuturile învățării reprezintă informații fundamentale din domeniul limbii și literaturii slovace, validate prin tradiția culturală și științifică, și sunt abordate ca bază de operare pentru formarea competențelor generale și specifice. Selectarea și organizarea conținuturilor au avut în vedere asigurarea continuității cu ciclul gimnazial, dimensionarea optimă a informației și evitarea supraîncărcării cognitive, asigurând o progresie coerentă de la clasa a IX-a la clasa a XII-a. Conținuturile sunt structurate pe domenii precum comunicare, elemente de construcție a comunicării, lectură literară și elemente de interculturalitate.

Sugestiile metodologice orientează profesorii de limba și literatura maternă slovacă în utilizarea programei școlare pentru un proces coerent și eficient de predare–învățare–evaluare, fiind susținute de referințe bibliografice de specialitate.

Programa școlară pentru disciplina Limba și literatura maternă slovacă are caracter reglator și orientativ, oferind un cadru de referință pentru proiectarea, implementarea și evaluarea demersului didactic. Competențele generale și specifice reprezintă repere obligatorii ale învățării, în timp ce conținuturile și exemplele de activități de învățare sunt propuse ca bază de operare și ca sugestii pentru realizarea acestora. Ordinea parcurgerii conținuturilor ale învățării aferente anului de studiu, selecția și adaptarea activităților de învățare, precum și alegerea strategiilor didactice și a resurselor educaționale revin cadrului didactic, în funcție de specificul clasei și de nevoile de formare ale elevilor.

Prin natura sa interdisciplinară, limba și literatura maternă slovacă facilitează învățarea activă, investigativă și contextualizată, oferind oportunități multiple pentru formarea competențelor transversale și pentru conectarea conținuturilor școlare cu realitățile contemporane. Disciplina favorizează realizarea de conexiuni cu alte domenii de studiu, precum istoria, geografia, educația civică, artele și educația digitală, contribuind la dezvoltarea unei perspective integrate asupra limbajului și culturii.

Prin structurarea verticală a conținuturilor de la clasa a IX-a la clasa a XII-a și corelarea acestora cu competențele generale și specifice, din perspectiva sarcinii cognitive a elevilor, programa școlară se caracterizează prin echilibru, optimizare și adaptare la particularitățile de vârstă ale elevilor și la atributele profilului absolventului.

Limba și literatura maternă slovacă are un pronunțat caracter formativ și aplicativ, punând accent pe utilizarea limbii în contexte autentice de comunicare și pe valorificarea cunoștințelor lingvistice și literare în situații variate de viață educațională, socială și culturală. Competențele dezvoltate în cadrul disciplinei au un caracter transferabil, sprijinind integrarea elevilor în parcursuri educaționale și profesionale diverse și susținând învățarea pe tot parcursul vieții.

Disciplina contribuie la dezvoltarea competențelor digitale și a competențelor media, prin utilizarea responsabilă a resurselor tehnologice moderne, în vederea producerii, interpretării și evaluării mesajelor în format digital, precum și prin formarea unor atitudini adecvate privind etica și securitatea în mediul online.

Competența civică și cea interculturală sunt asumate de programa școlară prin abordarea valorilor culturale, a diversității lingvistice și identitare și prin promovarea respectului față de diferențele socio-culturale. În acest context, este valorizată literatura slovacă creată de etnici slovaci din România, Serbia și Ungaria, ca parte integrantă a patrimoniului cultural slovac. Studierea acestor creații literare contribuie la consolidarea identității culturale și lingvistice și la lărgirea orizonturilor de dialog intercultural, oferind elevilor contexte pentru analizarea propriilor valori, atitudini și comportamente în raport cu perspective culturale diverse.

Prin oferirea unor contexte de învățare autonomă și reflexivă, disciplina sprijină dezvoltarea competențelor personale și sociale și a competenței „a învăța să înveți”, cultivând responsabilitatea și implicarea activă în viața comunității. Din perspectiva profilului absolventului, disciplina Limba și literatura maternă slovacă contribuie la formarea unui tânăr comunicativ, reflexiv, creativ și responsabil, capabil să își exprime ideile argumentat și să participe activ la o societate democratică și pluralistă.

O finalitate majoră a studiului limbii și literaturii materne slovace este înțelegerea rolului limbajului și al literaturii în construirea identității personale și culturale, precum și formarea unei viziuni deschise, critice și etice asupra lumii contemporane, în acord cu valorile societății democratice și cu principiile învățării pe tot parcursul vieții.

COMPETENȚE GENERALE

1.	**Comunică eficient și responsabil în contexte variate, adaptând mesajul pentru cooperare, argumentare și exprimarea clară a propriilor idei.**
2.	**Valorifică structurile și mecanismele limbii slovace pentru a construi mesaje corecte, coerente și expresive în contexte de învățare și de viață.**
3.	**Interpretează textele literare în contexte culturale, istorice și estetice pentru a dezvolta gândirea critică, sensibilitatea literară și aprecierea valorilor artistice.**
4.	**Analizează patrimoniul cultural slovac din România și din diaspora pentru a dezvolta identitatea culturală, dialogul intercultural și un comportament etic față de cultură.**

CLASA a IX-a
COMPETENȚE SPECIFICE ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE

1. Comunică eficient și responsabil în contexte variate, adaptând mesajul pentru cooperare, argumentare și exprimarea clară a propriilor idei

Clasa a IX-a
1.1. Identifică elementele și etapele lanțului comunicațional pentru a înțelege funcționarea comunicării în contexte cotidiene și educaționale
- *analizarea unor situații reale sau simulate (dialog, anunț, conversație online) în vederea identificării elementelor lanțului comunicațional și formulării unei concluzii privind funcționarea acestuia* - *completarea unei scheme digitale a procesului de comunicare, utilizând un exemplu concret (ex. conversație online sau mesaj formal)* - *construirea unei hărți conceptuale digitale care sintetizează etapele procesului de comunicare și relațiile dintre acestea* - *analizarea unui mesaj oral, scris sau audiovizual pentru identificarea emițătorului, receptorului și canalului de transmitere a mesajului* - *descrierea unei situații de comunicare reale și explicarea rolului feedback-ului în asigurarea eficienței comunicării* - *compararea a două situații de comunicare (eficientă și neeficientă) pentru identificarea cauzelor neînțelegerilor și formularea unor recomandări de îmbunătățire* - *aplicarea exercițiului „Detectivul comunicării” pentru identificarea și corectarea erorilor dintr-o conversație dată* - *formularea unei concluzii argumentate, în scris sau oral, privind rolul fiecărui element al procesului comunicațional în realizarea unei comunicări eficiente* - *completarea jurnalului reflexiv „Cum am comunicat eficient astăzi?”, prin autoanaliza unei situații proprii de comunicare și identificarea punctelor forte și a aspectelor de îmbunătățit*
1.2. Analizează formele de comunicare verbală și nonverbală pentru a aprecia eficiența mesajului în interacțiuni interpersonale, publice și digitale
- *observarea și descrierea elementelor nonverbale (gesturi, mimică, postură) în înregistrări video sau conversații simulate, pentru identificarea intențiilor comunicative* - *compararea mesajelor verbale și nonverbale în exemple date, pentru evidențierea concordanțelor și contradicțiilor dintre acestea* - *interpretarea unui mesaj transmis exclusiv nonverbal (mimică, gesturi, postură) și formularea unei concluzii argumentate privind intenția comunicativă* - *înregistrarea unei conversații scurte (2–3 minute) și autoevaluarea comportamentului nonverbal propriu printr-o fișă de observare* - *elaborarea unui ghid vizual digital intitulat „Do & Don’t în comunicarea nonverbală”, care sintetizează comportamentele adecvate și inadecvate în interacțiuni cotidiene* - *analizarea unui dialog scris (chat, e-mail, postare online) pentru identificarea trăsăturilor comunicării digitale (claritate, ton, concizie, emoji-uri, reacții etc.)*
1.3. Aplică strategii de comunicare asertivă pentru a gestiona eficient situații de cooperare sau conflict în mediul școlar și online
- *recunoașterea diferențelor dintre comunicarea pasivă, agresivă și asertivă în exemple date (dialoguri, situații cotidiene) și formularea unor concluzii privind efectele fiecărui tip de comunicare* - *reformularea unor mesaje conflictuale (scrise sau orale) în variante asertive, evidențiind schimbarea tonului și a intenției comunicative* - *participarea la simulări de comunicare inspirate din viața reală (negociere, cerere de ajutor, soluționarea de conflicte), cu aplicarea tehnicilor de comunicare asertivă* - *organizarea unei campanii de clasă intitulată „Săptămâna comunicării pozitive”, cu realizarea de afișe, mesaje și activități care promovează comportamentele asertive* - *redactarea de mesaje scrise în mediul digital (e-mail, comentariu, răspuns online), respectând principiile comunicării respectuoase și ale eticii digitale* - *crearea proiectului digital „Netiquette – reguli pentru comunicarea online responsabilă”, care propune un set de reguli și exemple de comportamente pozitive în mediul online*

Clasa a IX-a
1.4. Elaborează texte orale și scrise aparținând stilurilor funcționale de bază pentru a comunica clar în contexte personale și educaționale
- *redactarea de texte scurte în registre diferite (e-mail informal, cerere formală, anunț, felicitare), pentru exersarea adecvării limbajului și tonului la contextul de comunicare* - *transformarea aceluiași mesaj din stil conversațional în stil administrativ, în cadrul atelierului „Text în transformare”, pentru conștientizarea diferențelor de registre și norme lingvistice* - *completarea și redactarea de formulare și documente simple (cerere, CV, scrisoare de intenție), respectând normele standard de redactare administrativă* - *realizarea unei scrieri colaborative online a unui text funcțional, cu integrarea feedback-ului colegilor* - *elaborarea unui proces-verbal al unei activități de grup, respectând structura și formulările specifice stilului administrativ* - *evaluarea reciprocă a textelor colegilor pe baza unor criterii prestabilite de coerență, corectitudine și adecvare la registrul comunicării*
1.5. Evaluează calitatea și relevanța informațiilor provenite din surse diferite pentru a le utiliza critic și responsabil în procesul de învățare și în comunicarea scrisă și orală
- *selectarea informațiilor relevante din surse variate (articole, site-uri, materiale video) pentru documentarea unui subiect dat și justificarea alegerii surselor utilizate* - *realizarea unui mini-proiect interdisciplinar (ex.: muzică–literatură) care demonstrează verificarea și integrarea critică a surselor de informare* - *compararea informațiilor provenite din surse diferite pentru identificarea discrepanțelor, erorilor sau a perspectivelor subiective* - *elaborarea unei fișe de sinteză care prezintă informațiile verificate și reformulate în propriile cuvinte, cu indicarea surselor consultate* - *crearea unei mini-enciclopedii digitale de clasă care reunește articole scurte, documentate corect și citate conform regulilor academice de bază*

2. Valorifică structurile și mecanismele limbii slovace pentru a construi mesaje corecte, coerente și expresive în contexte de învățare și de viață

Clasa a IX-a
2.1. Aplică elementele grafice, ortografice și diacritice ale limbii slovace pentru a asigura o scriere clară și precisă
- *realizarea unui set de exerciții de scriere dirijată, prin completarea și corectarea unor texte scurte care conțin greșeli de scriere, urmată de formularea regulilor ortografice identificate* - *analizarea greșelilor ortografice din texte autentice (ex.: postări online), prin explicarea regulilor încălcate și rescrierea formelor corecte* - *redactarea unei compuneri scurte (100–150 de cuvinte) pe o temă cotidiană („O zi de școală”), aplicând corect diacriticele și semnele de punctuație, cu revizuirea finală în perechi* - *construirea unui portofoliu ortografic care să includă exemple, reguli, excepții și auto-corecturi din activitățile proprii* - *compararea normelor ortografice din limba slovacă și dintr-o altă limbă de studiu, prin realizarea unei prezentări PowerPoint scurte care evidențiază asemănări și diferențe în scrierea diacriticelor*
2.2. Aplică regulile de pronunție ale limbii slovace pentru a obține o exprimare orală corectă și fluentă
- *exersarea pronunției corecte prin lectura expresivă a unor texte scurte, cu accent pe fenomenele de tip „spodobovanie” și pe pronunția grupurilor consonantice* - *înregistrarea unui fragment citit și autoanalizarea propriei pronunții în vederea identificării abaterilor de la norma standard și formularea unui plan personal de corectare a pronunției* - *compararea formelor de pronunție din înregistrări diferite (standard și regionale), discutând efectul asupra înțelegerii mesajului* - *realizarea unui exercițiu de pronunție colaborativ, în perechi, prin corectarea reciprocă și justificarea variantelor corecte*

Clasa a IX-a
- *analizarea pronunției cuvintelor de origine străină prin audierea și compararea modelelor de vorbire și discutarea integrării lor în limba slovacă standard*
2.3. Analizează relațiile semantice dintre cuvinte pentru a construi mesaje clare și expresive
- *realizarea unui exercițiu de clasificare a cuvintelor dintr-un text în funcție de relațiile semantice (sinonime, antonime, omonime), urmată de formularea unei concluzii privind sensul global al textului* - *rescrierea unui paragraf scurt utilizând sinonime potrivite contextului pentru a îmbunătăți expresivitatea mesajului și pentru a demonstra înțelegerea sensurilor* - *analizarea sensurilor figurate din proverbe și expresii populare, prin discutarea efectului de sens și a intenției comunicative* - *construirea unei hărți semantice a unui câmp lexical dintr-un text literar sau nonliterar studiat* - *realizarea unui miniatelier „Cuvintele care își schimbă sensul”, prin aplicații digitale*
2.4. Selectează unități lexicale adecvate în funcție de context și de criterii stilistice pentru a adapta limbajul la situația de comunicare
- *compararea limbajului familiar și formal prin rescrierea unui dialog între prieteni într-o formă adecvată unei situații oficiale* - *analizarea vocabularului din texte de stiluri diferite (articol de presă, mesaj electronic, scrisoare formală), cu evidențierea expresiilor care marchează tonul și registrul conversației* - *redactarea unei invitații oficiale sau a unui mesaj administrativ (pentru o activitate școlară), aplicând selecția adecvată a lexicului și formulelor de adresare* - *exersarea adaptării lexicului prin jocuri de rol (ex.: profesor – elev, jurnalist – invitat)* - *analizarea expresivității lexicale într-un articol publicistic, urmată de redactarea unei recenzii critice scurte*
2.5. Utilizează procedeele de îmbogățire a vocabularului pentru a crea exprimări originale și nuanțate
- *observarea proceselor de formare a cuvintelor prin derivare și compunere, completând familii lexicale* - *crearea de termeni noi pornind de la rădăcini date și justificarea semnificației lor* - *crearea unei povești scurte care conține minimum zece cuvinte formate prin derivare sau compunere, urmată de prezentarea proceselor de formare utilizate* - *exersarea formării expresiilor polilexicale, prin asocieri creative în contexte variate* - *participarea la jocul „Inventăm cuvinte noi”, în care elevii propun denumiri pentru concepte actuale, argumentând alegerea elementelor lexicale*
2.6. Aplică convențiile ortografice ale limbii slovace în redactarea textelor pentru a respecta normele comunicării scrise
- *redactarea unui text informativ (150–200 de cuvinte) despre un eveniment școlar, aplicând regulile de aranjare în pagină, diacritice, majuscule și semne de punctuație* - *corectarea și revizuirea unui text dat (o știre scurtă), identificând și notând tipurile de erori ortografice corectate* - *participarea la un atelier practic de redactare corectă și estetică a unui text școlar*

3. Interpretează textele literare în contexte culturale, istorice și estetice pentru a dezvolta gândirea critică, sensibilitatea literară și aprecierea valorilor artistice

Clasa a IX-a
3.1. Analizează procesul comunicării literare (autor–text–cititor–realitate) pentru a înțelege construcția și receptarea sensului operei literare
- *analizarea lanțului comunicării literare prin completarea unei diagrame conceptuale digitale și formularea unei scurte concluzii privind rolul fiecărui element în transmiterea sensului* - *compararea modurilor de receptare a unui text în epoci diferite prin redactarea unui paragraf argumentativ (100–120 cuvinte) care evidențiază diferențele de interpretare* - *clasificarea funcțiilor literaturii (estetică, formativă, cognitivă) raportat la două fragmente și formularea unei concluzii privind impactul acestora asupra cititorului*

Clasa a IX-a
- *construirea unei hărți conceptuale autor–operă–context pentru a demonstra modul în care realitatea modelează procesul de creație și sensul operei* - *redactarea unei reflecții scurte („Ce înseamnă pentru mine un text valoros?”), pentru a evidenția rolul lecturii ca formă de comunicare culturală*
3.2. Descrie structura textului literar pentru a explica organizarea sensului și unitatea compozițională a operei
- *analizarea planului narativ al unei nuvele prin completarea unei scheme (expozițiune–intrigă–punct culminant–deznodământ) și formularea unei concluzii privind coerența acțiunii* - *descrierea planului semnificațional prin redactarea unei fișe tematice care evidențiază relațiile dintre elementele centrale ale textului* - *compararea construcției intrigii în două texte aparținând unor epoci literare diferite prin redactarea unui scurt paragraf care ilustrează evoluția stilului narativ* - *reprezentarea grafică a compoziției unui poem sau a unui text epic sub formă de hartă narativă care evidențiază unitățile textului literar* - *analizarea rolului elementelor de compoziție (descriere, dialog, monolog interior) în susținerea temei, prin completarea unei fișe explicative*
3.3. Examinează personajele și tipurile de naratori pentru a interpreta perspectiva narativă și construcția lumii ficționale
- *caracterizarea unui personaj prin completarea unei fișe care evidențiază construcția portretului literar* - *analizarea tipului de narator într-un text epic prin identificarea indiciilor de perspectivă și explicarea rolului acestuia în prezentarea lumii ficționale* - *compararea portretizării unui erou realist și a unuia simbolic prin redactarea unui paragraf care evidențiază diferențele de viziune asupra lumii* - *realizarea unei hărți relaționale între personaje pentru a ilustra rolurile narative și modul în care conflictele determină evoluția acțiunii* - *redactarea unei reflecții scurte despre modul în care perspectiva naratorului influențează percepția cititorului asupra evenimentelor*
3.4. Interpretează mijloacele artistice (tropi, figuri de stil, simboluri) pentru a evidenția expresivitatea și valoarea estetică a textului literar
- *identificarea tropilor și figurilor de stil într-un text liric care indică efectul estetic al textului literar* - *compararea expresivității poetice în două texte prin redactarea unui paragraf argumentativ axat pe diferențele de construcție artistică* - *corelarea imaginii poetice cu tema centrală din textul literar prin realizarea unei fișe vizuale (imagine–simbol–sens) care sintetizează semnificația* - *analizarea funcției estetice a repetiției și contrastului prin completarea unei fișe de observație (citat–efect–intenție artistică)* - *crearea unei miniantologii de expresivitate literară cu comentarii scurte care explică valoarea estetică a fragmentelor selectate dintr-un text literar*
3.5. Analizează relația dintre textul literar și contextul său istoric, cultural și estetic pentru a explica semnificațiile operei
- *plasarea unei opere literare în context istoric și cultural prin realizarea unei linii cronologice ilustrate care evidențiază reperele esențiale* - *analizarea valorilor sociale și morale reflectate într-o operă din perioada realismului literar slovac prin redactarea unei sinteze interpretative* - *compararea viziunilor estetice ale două epoci (ex.: romantism–modernism) prin redactarea unui eseu scurt care evidențiază diferențele de sensibilitate artistică* - *prezentarea relației dintre autor și epocă prin realizarea unui colaj interdisciplinar (literatură – istorie – artă) în format fizic sau digital* - *analizarea influenței contextului estetic asupra stilului operei prin completarea unei fișe analitice care indică principalele trăsături ale curentului*
3.6. Elaborează interpretări personale argumentate asupra textelor literare pentru a dezvolta gândirea critică și sensibilitatea estetică

Clasa a IX-a
- *redactarea unei recenzii personale asupra unei opere literare studiate, cu argumente textuale clare* - *participarea la o dezbatere literară urmată de redactarea unei concluzii de grup care sintetizează pozițiile exprimate* - *construirea unui portofoliu personal de lectură cu fișe de reflecție și conexiuni interdisciplinare care stimulează percepția esteticului în textul literar* - *redactarea unei reflecții metaliterare privind semnificația lecturii unei opere clasice în formarea gustului estetic („Ce înseamnă pentru mine lectura unei opere clasice?”)* - *prezentarea orală a unei interpretări personale susținute de un suport vizual care clarifică argumentele principale*

4. Analizează patrimoniul cultural slovac din România și din diaspora pentru a dezvolta identitatea culturală, dialogul intercultural și un comportament etic față de cultură

Clasa a IX-a
4.1. Identifică elemente culturale și identitare ale slovacilor din România și din diaspora pentru construirea unei baze de înțelegere a diversității intraetnice
- *identificarea elementelor culturale (simboluri, tradiții, repere geografice) într-un fragment literar slovac din diaspora, prin completarea unui tabel tematic* - *analizarea referințelor la spațiul geografic într-un text literar prin localizarea pe hartă și explicarea relației dintre loc și narativ* - *analizarea motivului migrației în două texte scurte, prin identificarea pasajelor relevante și elaborarea unei diagrame Venn care evidențiază diferențele culturale* - *clasificarea elementelor identitare (personaje, obiceiuri și spații comunitare) într-o hartă conceptuală colaborativă, construită pornind de la două fragmente literare din comunități slovace diferite* - *compararea temelor identitare din două fragmente literare, prin completarea unui tabel tematic și formularea unei concluzii privind asemănările culturale* - *compararea elementelor culturale extrase din opere ale slovacilor din România și din Serbia, prin redactarea unui raport analitic*
4.2. Descrie valori, practici și forme de expresie artistică slovacă din diverse comunități (precum România, Serbia și Ungaria) pentru a evidenția diversitatea culturală a slovacilor
- *descrierea unei practici culturale (obicei, ritual, tradiție) prezentate într-un fragment literar, prin redactarea unui paragraf explicativ care integrează citate relevante* - *evidențierea unei forme de expresie artistică (muzicală, plastică sau performativă) reflectată indirect în text, prin realizarea unei fișe ilustrate cu citate și imagini corespunzătoare* - *documentarea diversității culturale slovace, prin integrarea citatelor literare și a referințelor etnografice într-un portofoliu tematic dedicat unei comunități slovace din diaspora* - *construirea unui poster analitic care sintetizează motivele culturale comune și distincte din opere literare slovace transfrontaliere, integrând citate și repere istorice* - *interpretarea unei reprezentări artistice descrise în literatură prin raportare la un artefact cultural real (fotografie, obiect etnografic), finalizată într-o prezentare digitală argumentată*

CLASA a IX-a
CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
	Trunchi comun
1. Comunicare	• Comunicarea și lanțul comunicațional. • Tipuri de comunicare: verbală – nonverbală; privată – publică; interactivă; asertivă – devalorizantă. • Mijloacele de comunicare. • Informația și sursele de informare. • Prelucrarea informațiilor. • Utilizarea informațiilor, învățarea. • Etapele redactării unui text. • Factorii stilistici. • Stilul lingvistic. • Procedee stilistice și tipuri de texte/genuri. • Stilul colocvial – trăsături și tipuri de text și discurs. • Forme de exprimare orală ale stilului colocvial: discuție pe internet; dezbatere; ceartă; anecdotă. • Forme de exprimare scrisă ale stilului colocvial: e-mail; mesaj scurt; anunț; felicitare. • Stilul administrativ – trăsături și tipuri de texte ale stilului administrativ. • Comunicare oficială: notificare; scuză oficială; cerere; scrisoare de intenție; CV. • Comunicare profesională – proces-verbal.
Material propus pentru ascultare/analiză**:* ● *Textele pentru ascultare și analiză includ exemple autentice de comunicare, precum discuții informale, dezbateri publice sau mesaje administrative, pentru a ilustra clar diferențele dintre stiluri și tipurile de limbaj.* ● *Materialele audio selectate vor evidenția elemente precum tonul, intenția comunicativă, registrul și structura discursului, astfel încât elevii să poată identifica trăsăturile comunicării verbale și nonverbale în contexte reale.* ***Tipuri de interacțiune propuse: ● *Interacțiunile propuse vor avea în vedere activități colaborative, argumentative și situaționale, pentru a permite exersarea comunicării asertive și a diferitelor registre lingvistice în contexte autentice.* ● *Se recomandă integrarea formelor de interacțiune spontană și digitală, precum discuțiile online sau conversațiile nestructurate, în vederea consolidării flexibilității comunicării orale și a dezvoltării capacității de adaptare la o varietate de contexte sociale.*	
2. Elemente de construcție a comunicării	• Limba și scrierea. • Diacritica și semnele diacritice; punctuația și semnele de punctuație. • Practică ortografică: - scrierea vocalelor „*i/í*”, și „*y/ý*” în morfemele autohtone; - scrierea vocalei „*ä*”; - scrierea vocalelor în anumite sufixe; - scrierea consoanelor „*ď* ”, „*ť* ”, ”*ň*”, „*ľ* ”; - scrierea consoanelor în prefixe; - scrierea consoanei „*v*”; - despărțirea cuvintelor (la limita silabelor și în cazul cuvintelor compuse); - regula scurtării ritmice și excepțiile de la regula scurtării ritmice. • Pronunția literară: asimilarea; pronunția grupurilor de sunete. • Cuvântul: sensul lexical și sensul gramatical al cuvântului. • Relațiile dintre sensurile lexicale ale cuvintelor: omonimie, sinonimie, antonimie. • Vocabularul: tipuri de vocabular, sistemul vocabularului – cuvintele în funcție de marcajul stilistic, caracterul literar (standard), încărcătura afectivă. • Îmbogățirea vocabularului: derivarea, compunerea și abrevierea cuvintelor, formarea denumirilor polilexicale.

Domenii de conținut	Conținuturi Trunchi comun
Modalități de operare a conținuturilor: ● *În studierea acestor conținuturi se va urmări în mod constant respectarea aspectelor normative, ortoepice, ortografice, morfologice și de punctuație, prin utilizarea sistematică a lucrărilor fundamentale ale limbii slovace, precum și a diverselor dicționare și îndreptare de specialitate.* ● *Activitățile de învățare vor pune accent pe aplicarea practică a conținuturilor, prin exerciții de analiză fonetică și ortografică, redactare de texte conforme normelor lingvistice, identificarea relațiilor semantice dintre cuvinte și exersarea procedeelor de îmbogățire a vocabularului, astfel încât elevii să își dezvolte competențe funcționale de comunicare în contexte reale.*	
3. **Lectură**	• Literatura și subsistemele literaturii. • Lanțul comunicării literare (autor – operă – receptor – realitate). • Contextul operei literare (social-istoric, estetic, literar, contextul autorului). • Funcțiile operei literare (estetică, educativă, formativă). • Structura operei literare: planul narativ al operei literare (acțiunea, povestea); planul semantic al operei literare (tema, motivul, ideea principală și concluzia). • Forma literară și compoziția operei literare. • Structurarea textului epic literar (planul naratorului, planul personajului). • Tipuri de discurs în textul artistic: vorbire directă și enunț introductiv; vorbire indirectă; monolog interior. • Naratorul. Tipuri de narator (omniscient, personal, narator la persoana I, narator „*ochiul camerei*”; narator nesigur). • Personajul literar. Tipuri de personaje în opera literară (principal, secundar, fictiv, real și istoric, alegoric, personaj din lumea animală). • Caracterizarea personajului literar (caracterizare interioară și exterioară; directă și indirectă). • Genul literar liric: trăsăturile liricii, tipuri de lirică și specii literare selectate (odă, elegie, sonet, epitaf, epigramă, caligramă). • Genul literar epic: trăsăturile epicii, tipuri de epică și specii literare selectate (legendă, baladă, povestire, nuvelă, roman). • Genul literar dramatic: trăsăturile dramei și specii literare selectate (comedie, tragedie, činohra). • Mijloace expresive ale literaturii artistice: - tropi: metaforă, metonimie, hiperbolă, comparație, epitet, personificare; - figuri: anaforă, epiforă, epizeuxă, epanastrofă, oxymoron. • Periodizarea literaturii slovace. • Creația literară slovacă din România, Serbia și Ungaria – „Dolnozemský literárny fenomén”.

Domenii de conținut	Conținuturi Trunchi comun
Texte literare recomandate: *Veľké myšlienky malého človeka – Daniel Hevier; Mama – Milan Rúfus; Zuzana – Milan Rúfus; Studňa lásky – Jozef Horák; Žltá ľalia – Ján Botto; Mamka Pôstková – Jozef Gregor Tajovský; Žofine trápenie – Štefan Dovál'; Studňa lásky – Jožo Nižňánsky; Statky zmätky – Jozef Gregor Tajovský, Trhlina – Jozef Karika; Princezná z Izmiru – Jana Pronská.* ***Observații privind benzile de profunzime:*** ● *Activitățile de învățare se raportează la nivelul operațional al analizei și interpretării textului literar, în concordanță cu nivelul cognitiv și de dezvoltare intelectuală specific elevului de clasa a IX-a, aflat în etapa de tranziție către gândirea abstractă și reflexivă, fără extinderea către concepte teoretice avansate.* ● *Analiza vizează relațiile fundamentale dintre autor, text și cititor în contexte de lectură concrete. Nu include abordări teoretice avansate (semiotică, estetica receptării). Se recomandă focalizarea pe funcțiile literaturii și pe rolul cititorului activ în construcția sensului. (Ref.: competența specifică 3.1.)* ● *Studiul se axează pe recunoașterea și descrierea structurii narative, tematice și compoziționale de bază. Nu include analiza metrică, stilistică sau simbolică aprofundată. Se recomandă trecerea treptată de la identificarea elementelor la corelarea planurilor de semnificație (narativ, tematic, simbolic). (Ref.: competența specifică 3.2.)* ● *Analiza vizează identificarea tipurilor de naratori și caracterizarea personajelor prin mijloace directe și indirecte. Nu include terminologia naratologică specializată (focalizare internă/externă, narator necredibil). Se recomandă accentuarea relației narator–personaj–cititor și a efectului perspectivei narative asupra sensului operei. (Ref.: competența specifică 3.3)* ● *Activitățile de învățare vizează identificarea, descrierea și interpretarea efectelor expresive ale limbajului artistic. Nu se solicită clasificarea retorică sau analiza filologică a figurilor și simbolurilor. Se recomandă corelarea mijloacelor expresive cu mesajul estetic și emoțional al textului. (Ref.: competența specifică 3.4.)* ● *Studiul vizează înțelegerea conexiunilor dintre operă și epoca sa, fără aplicarea teoriilor istoriei literare avansate. Nu include abordări interdisciplinare complexe. Se recomandă compararea valorilor și viziunilor artistice în raport cu epocile și curentele literare. (Ref.: competența specifică 3.5.)* ● *Activitățile urmăresc exprimarea reflecțiilor personale și argumentarea pe baza textului. Nu se solicită utilizarea terminologiei academice avansate sau a teoriilor critice. Se recomandă integrarea dimensiunilor estetice, etice și culturale în interpretarea proprie. (Ref.: competența specifică 3.6.)*
4. Elemente de interculturalitate	• Elemente de cultură materială și spirituală în creația literară a etnicilor slovaci din România, Serbia și Ungaria. • Repere geografice și istorice ale comunităților slovace din România, Serbia și Ungaria.
	• Valori tradiționale și practici culturale reflectate în opere literare și viața culturală a slovacilor din diaspora. • Elemente de comparație culturală la nivel intercomunitar. Tehnici de comparare și metode de descriere culturală.
Observații privind abordarea tematicii propuse*:* ● *Selectarea unor texte cu descrieri de tradiții, simboluri, port, structuri comunitare în vederea identificării și discutării reperelor culturale recurente.* ● *Alegerea unor fragmente din texte literare, nonliterare și științifice referitoare la ritualuri, valori comunitare, artă populară cu scopul de a orienta elevii spre înțelegerea funcției identitare a elementelor culturale.* ● *Utilizarea a două–trei texte din regiuni diferite ale diasporei și ghidarea elevilor spre observații comparative privind teme comune (satul, migrația, tradiția).*	

CLASA a X-a
COMPETENȚE SPECIFICE ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE

1. Comunică eficient și responsabil în contexte variate, adaptând mesajul pentru cooperare, argumentare și exprimarea clară a propriilor idei

Clasa a X-a
1.1. Identifică particularități stilistice ale textelor artistice și publicistice pentru a înțelege intenția comunicativă în contexte școlare și cotidiene
- *analizarea trăsăturilor expresive în două fragmente de text artistic prin realizarea unei fișe, pentru a observa mijloacele artistice și nivelul de subiectivitate* - *clasificarea unor fragmente furnizate în funcție de stilul artistic ori publicistic și de tipul de text, folosind o activitate digitală de tip „drag-and-drop” pentru consolidarea criteriilor* - *identificarea elementelor specifice narațiunii artistice prin realizarea unei hărți conceptuale care ordonează secvențele narative din două opere literare selectate* - *distinguerea între tipurile de descriere, atât statică, cât și dinamică, precum și obiectivă ori subiectivă, printr-o discuție colaborativă argumentată pe baza unor criterii stabilite anterior* - *recunoașterea indicatorilor specifici stilului publicistic într-un set variat de texte prin completarea unui tabel comparativ care evidențiază elementele definitorii*
1.2. Analizează structuri narative, descriptive și de caracterizare utilizate în genurile publicistice pentru a adapta producerea textelor la cerințele stilistice ale diverselor contexte
- *analizarea unui text literar narativ contemporan sau canonic prin reconstituirea firului epic sub forma unui „storyboard” digital care evidențiază logica succesiunii evenimentelor* - *exersarea redactării unei descrieri statice sau dinamice pornind de la o imagine, cu accent pe coerență, adecvare stilistică și selecția detaliilor semnificative* - *construirea unei caracterizări obiective sau subiective pe baza unui portret literar sau a unui personaj prezentat într-un material audio-video scurt, argumentând trăsăturile alese* - *compararea descrierii cu caracterizarea prin completarea unei diagrame Venn și discutarea diferențelor identificate, conform unui set clar de criterii predefinite* - *reformularea unui paragraf narativ extras dintr-o operă literară, într-un stil publicistic concis*
1.3. Evaluează credibilitatea mesajelor din mass-media tradițională și din cea digitală pentru a dezvolta gândirea critică în contexte civice și cotidiene
- *analizarea unui set de știri reale și a unor exemple de dezinformare pentru identificarea indicatorilor unui text manipulator, precum titlurile exagerate sau lipsa surselor* - *compararea caracteristicilor mass-media tradiționale și ale celei dezinformaționale într-un tabel, pentru a evidenția diferențele de structură și intenție* - *evaluarea veridicității unui articol bazat pe două surse diferite prin redactarea unei justificări clare, care explică nivelul de credibilitate* - *detectarea tehnicilor de influențare utilizate în reclame și în afișe printr-o analiză de imagini realizată în grupuri mici de elevi, cu argumentarea efectelor identificate* - *selectarea informațiilor credibile dintr-un flux media divers, conținând postări, titluri și bannere, într-o activitate digitală de filtrare orientată pe criterii clare ale stilului publicistic*
1.4. Produce texte adecvate stilistic, în special texte publicistice, pentru a comunica eficient în situații școlare, sociale și media
- *redactarea unei narațiuni artistice scurte care să integreze armonios secvențe de descriere și caracterizare, respectând coerența și expresivitatea stilului* - *realizarea unui miniinterviu format din cinci întrebări adresate unui coleg, urmat de redactarea formei finale într-un stil adecvat publicării* - *crearea unei recenzii de carte sau film adaptate unui blog școlar, respectând structura textului critic și adecvând limbajul publicului țintă* - *crearea unui minireportaj de tip portret despre o persoană cunoscută, combinând observația directă cu elemente narative relevante pentru prezentare*

Clasa a X-a
1.5. Aplică strategii de comunicare colaborativă pentru a construi mesaje eficiente în proiecte, dezbateri și contexte interdisciplinare
- *planificarea unei prezentări în grup despre tipurile de stiluri artistice și publicistice, implicând împărțirea rolurilor și coordonarea etapelor de realizare* - *construirea unui afiș informativ pe o temă școlară, formulând un mesaj clar și argumentat pentru publicul vizat* - *realizarea unei reclame persuasive pentru un produs imaginar, discutând în echipă efectele tehnicilor de persuasiune utilizate în mesajul transmis* - *organizarea unei dezbateri regulate pe tema eficienței stilurilor comunicative în mediul digital, folosind argumente extrase din textele studiate anterior*

2. Valorifică structurile și mecanismele limbii slovace pentru a construi mesaje corecte, coerente și expresive în contexte de învățare și de viață

Clasa a X-a
2.1. Analizează structura morfologică a cuvintelor pentru a interpreta corect sensurile și funcțiile lor în mediul școlar și în contexte cotidiene
- *analizarea structurii cuvintelor prin identificarea bazei formative și a formantului în fragmente literare unde modificările morfologice influențează clar sensul expresiv* - *examinarea apartenenței cuvintelor la părți de vorbire prin clasificarea cuvintelor cu sens lexical deplin și fără sens lexical deplin în contexte autentice din texte informative diverse* - *compararea formelor flexionare ale substantivelor din cele trei genuri pentru a observa variațiile gramaticale ale genului, numărului și cazului* - *identificarea corectă a sufixelor gramaticale variabile în exerciții de rescriere contextualizată, explicând efectul acestor variații asupra sensului substantivului* - *interpretarea funcțională a declinării și conjugării prin fragmentarea și reconstruirea unor enunțuri pentru a demonstra coerența morfologică a mesajului transmis* - *analizarea modului în care schimbarea terminației sau a formantului influențează funcția sintactică a substantivului în propoziții scurte, evidențiind corelația dintre formă și rol gramatical al lexemului* - *identificarea cuvintelor derivate prin sufixare într-un text dat și explicarea modificării de sens determinate de formantul derivativ*
2.2. Aplică regulile de ortografie specifice părților de vorbire flexionare și neflexionare pentru a produce texte corecte în contexte formale și profesionale
- *aplicarea regulilor de scriere a denumirilor proprii formate din mai multe cuvinte (viacslovné vlastné pomenovania) prin completarea unor enunțuri formale* - *exersarea scrierii corecte a grafemelor „y”/„ý” în substantive* - *corectarea ortografică a adjectivelor în exerciții dedicate scrierii grafemelor „i”/„y”, utilizând exemple din comunicarea administrativă* - *stabilirea formei corecte a pronumelor prin analizarea unor fragmente dialogate* - *editarea unor texte cu caracter formal în care elevii aplică regulile de scriere a numeralelor cu cratimă* - *corectarea formelor verbale în exerciții dedicate scrierii grafemelor „i”/„y” la modul imperativ și grafemelor „í”/„ý” în participiul pasiv, explicând regulile aplicate în fiecare transformare* - *analizarea adverbelor într-un text scurt și rescrierea lor corectă conform regulilor de scriere, incluzând utilizarea adecvată a adverbului „treba”* - *verificarea scrierii prepozițiilor vocalizate și a celor nevocalizate într-un set de enunțuri unde se evidențiază diferențele dintre formele prepozițiilor „s”/„so”, „k”/„ku”, „z”/„zo”* - *editarea unor texte descriptive în care elevii corectează scrierea conjuncțiilor și particulelor, justificând folosirea formelor cu cratimă, împreună sau separat* - *identificarea și rescrierea corectă a interjecțiilor într-un dialog scurt, evidențiind folosirea semnelor de punctuație aferente*
2.3. Utilizează formele verbale ca parte esențială a sistemului morfologic pentru a exprima relații temporale, modale și acționale în situații variate de comunicare

Clasa a X-a
- *analizarea formelor verbale simple și compuse prin clasificarea formelor personale și nepersonale (určité/neurčité) în seturi de propoziții* - *compararea verbelor reflexive în contexte cotidiene și narative pentru a observa modificările de sens* - *transformarea enunțurilor active în enunțuri pasive prin utilizarea participiului pasiv, explicând efectul asupra focalizării enunțului* - *aplicarea creativă a formelor verbale nepersonale în descrieri ale unor acțiuni succesive* - *investigarea regulii scurtării ritmice (rytmické krátenie) în perechi de forme verbale* - *exersarea scrierii grafemelor „i”/„y” în mod imperativ, prin rescrierea unor instrucțiuni practice* - *exersarea utilizării morfemei „by” în enunțuri ipotetice, prin transformarea propozițiilor declarative în construcții condiționale, evidențiind modificarea valorii modale* - *identificarea și utilizarea substantivului verbal în enunțuri care descriu acțiuni abstracte, explicând rolul acestei forme nepersonale în condensarea informației*
2.4. Utilizează adecvat părțile de vorbire flexionare și neflexionare pentru a construi enunțuri coerente și expresive în contexte reale de comunicare
- *compararea formelor de gradare a adverbelor în contexte descriptive pentru a observa modificarea intensității* - *exersarea scrierii adverbelor cu cratimă prin redactarea unor texte scurte cu structuri complexe* - *analizarea pronunției prepozițiilor, observând efectul vocalizării asupra fluenței orale* - *stabilirea relațiilor logice dintre propoziții prin utilizarea corectă a conjuncțiilor* - *reformularea enunțurilor cu scopul de a evidenția rolul particulelor în nuanțarea mesajului și în marcarea subiectivității* - *identificarea și utilizarea corectă a prepozițiilor cu și fără substantiv în enunțuri date, explicând diferențele de construcție și sens* - *completarea unui scurt dialog cu interjecții adecvate contextului comunicativ, justificând efectul expresiv și pragmatic al fiecărei forme*
2.5. Analizează funcțiile sintactice ale părților de vorbire pentru a structura mesaje clare, coerente și eficient organizate în comunicarea orală și scrisă
- *analizarea funcției substantivelor și adjectivelor în propoziție pentru a evidenția relația dintre termenul regent și determinanții săi* - *identificarea rolului pronumelor în menținerea coeziunii textului și a referinței corecte* - *evaluarea funcției numeralelor în texte expozitive pentru a observa contribuția lor la precizia informației* - *observarea funcțiilor adverbelor într-un text descriptiv (literar sau nonliterar), delimitând elementele ce clarifică locul, timpul sau modul acțiunii* - *reorganizarea enunțurilor complexe prin utilizarea corectă a conjuncțiilor și prepozițiilor* - *analizarea modului în care numeralele influențează acordul dintre subiect și predicat în propoziții cu structuri complexe, explicând variațiile de formă*
2.6. Valorifică resursele morfologice și stilistice pentru a construi enunțuri coerente și expresive adecvate contextelor școlare și civice
- *redactarea unui text descriptiv integrând adjective în diferite grade de comparație pentru a evidenția expresivitatea* - *producerea unui text funcțional scurt (cerere, e-mail formal) aplicând corect regulile ortografice ale substantivelor, pronumelor și verbelor* - *elaborarea unui comentariu scris folosind numerale în structuri argumentative pentru susținerea datelor* - *construirea unui text narativ în care prepozițiile și conjuncțiile creează tranziții coerente* - *rescrierea unui paragraf explicativ prin integrarea adverbelor și particulelor cu funcție de nuanțare* - *utilizarea corectă a modelelor de declinare ale adjectivelor în redactarea unui paragraf descriptiv, explicând impactul lor asupra coerenței textului*

3. Interpretează textele literare în contexte culturale, istorice și estetice pentru a dezvolta gândirea critică, sensibilitatea literară și aprecierea valorilor artistice

Clasa a X-a
3.1. Analizează trăsăturile definitorii ale perioadelor și curentelor literare slovace pentru a explica evoluția temelor, motivelor și genurilor în raport cu contextul istoric și cultural al epocii

Clasa a X-a
- *analizarea relației dintre contextul cultural al unei perioade și formele literare dominante prin realizarea unei sinteze grafice care vizualizează corespondențele dintre teme, motive și genuri* - *identificarea elementelor tematice, stilistice și compoziționale caracteristice unei perioade literare în fragmente selectate, prin completarea unei fișe analitice care corelează trăsăturile textuale cu contextul istoric al epocii* - *compararea a două fragmente literare aparținând unor perioade literare diferite prin elaborarea unei hărți comparative care evidențiază evoluția motivelor și a procedurilor de construcție artistică* - *clasificarea textelor literare în funcție de apartenența la un curent sau o epocă prin organizarea unor criterii de diferențiere într-un tabel comparativ justificat pe baza fragmentelor*
3.2. Examinează structura narativă, compozițională și caracterologică a textelor literare pentru a interpreta modul în care organizarea operei susține viziunea artistică a autorului
- *analizarea modului de organizare a acțiunii prin realizarea unui grafic narativ care evidențiază succesiunea secvențelor și funcția lor în construcția sensului operei* - *descrierea trăsăturilor personajelor principale și secundare prin completarea unei fișe de caracterizare care corelează comportamente, relații și roluri în evoluția conflictului* - *compararea perspectivelor narative în două fragmente prin elaborarea unui tabel explicativ care indică diferențele dintre focalizare, voce narativă și efectele interpretative* - *examinarea funcției incipitului și finalului în vederea explicării rolului acestora în orientarea cititorului și în conturarea semnificațiilor*
3.3. Interpretează funcțiile procedeelor stilistice și sonore pentru a evidenția expresivitatea și intenția estetică a textelor literare
- *identificarea mijloacelor artistice dintr-un fragment literar prin completarea unei fișe de elemente expresive care explică rolul fiecărui procedeu în construcția atmosferei textului* - *analizarea efectelor stilistice ale unor procedee precum metafora, anafora, simbolul sau hiperbola prin redactarea unei explicații asupra modului în care acestea structurează tonul și ritmul textului* - *compararea utilizării aceluiași procedeu stilistic în două fragmente literare prin completarea unui tabel care evidențiază diferențele de intenție artistică* - *interpretarea limbajului poetic prin formularea unui comentariu care justifică relația dintre mijloacele expresive și tema centrală a textului*
3.4. Analizează reprezentarea personajelor literare, inclusiv tipuri idealizate și sociale, pentru a explica rolul acestora în construcția semnificațiilor operei
- *identificarea tipurilor de personaje prin completarea unei fișe care explică rolul acestora în dezvoltarea conflictului literar* - *compararea reprezentării personajelor din perioade diferite prin realizarea unei hărți conceptuale care evidențiază evoluția modalităților de construcție artistică* - *analizarea relațiilor dintre personaje prin formularea unui comentariu argumentat (100–200 de cuvinte) asupra modului în care interacțiunile modelează acțiunea din textul literar* - *argumentarea funcției unui personaj în ilustrarea temei centrale a textului* - *descrierea trăsăturilor unui personaj idealizat preromantic prin elaborarea unei fișe sintetice care pune în evidență caracterul simbolic al acestuia* - *analizarea funcționării personajului realist ca tip social prin conectarea comportamentului său la contextul istoric și cultural reprezentat în textul operei literare*
3.5. Interpretează texte literare prin identificarea dominantului motivic pentru a formula concluzii asupra temei, atmosferei și perspectivei autorului
- *identificarea motivului central al unui text prin completarea unei fișe tematice care explică rolul acestuia în structurarea atmosferei din opera literară* - *selectarea elementelor textuale relevante pentru justificarea motivului dominant* - *compararea textelor în funcție de motivul dominant prin realizarea unei hărți comparative care evidențiază diferențele de viziune a autorilor* - *elaborarea unei hărți semantice care arată relația dintre motivul central, motivele secundare și tema generală a operei literare*
3.6. Elaborează interpretări critice, comparative și interdisciplinare pentru a exprima perspective personale argumentate asupra textelor literare slovace

Clasa a X-a
- *redactarea unei interpretări argumentate pe baza unui fragment din literatura slovacă, prin integrarea citatelor relevante din opera literară într-o structură coerentă* - *elaborarea unei recenzii asupra unui text literar prin formularea unei opinii bazate pe analiza elementelor tematice și stilistice* - *compararea a două texte literare slovace studiate, din curente literare diferite, prin redactarea unui comentariu care evidențiază diferențele tematice și compoziționale* - *elaborarea unui eseu argumentativ scurt privind influența contextului istoric asupra sensurilor unui text*

4. Analizează patrimoniul cultural slovac din România și din diaspora pentru a dezvolta identitatea culturală, dialogul intercultural și un comportament etic față de cultură

Clasa a X-a
4.1. Analizează reprezentări culturale literare, vizuale și etnologice ale slovacilor din diaspora pentru a interpreta modurile de construire a identității comunitare
- *analizarea descrierilor culturale (port, locuințe, ritualuri) dintr-un fragment literar slovac din diaspora, prin completarea unei fișe de observație care identifică elementele identitare prezentate* - *corelarea imaginilor culturale din text cu fotografii sau documente reale ale comunității, prin realizarea unei prezentări digitale cu note interpretative* - *interpretarea reprezentărilor vizuale evocate în operă (simboluri, gesturi, obiecte tradiționale), prin formularea unei concluzii scrise despre contribuția lor la construirea identității comunitare* - *prezentarea orală a motivelor și obiectelor tradiționale din arta naivă slovacă din Serbia, cu evidențierea legăturii lor cu identitatea zonei geografice* - *justificarea impactului unei valori sau a unui motiv identitar într-o operă literară slovacă, printr-o scurtă prezentare orală bazată pe citate și pe criterii estetico-culturale*
4.2. Corelează artefacte culturale (texte literare, pictură, tradiții, elemente etnologice) pentru a evidenția mărcile culturale ale slovacilor din diaspora
- *corelarea descrierilor unui obiect cultural slovac dintr-un fragment literar cu imagini autentice ale acestuia, prin realizarea unui colaj digital interpretativ* - *asocierea unui motiv literar legat de portul popular cu fotografii sau desene istorice* - *compararea unei tradiții reflectate în text cu o mărturie orală sau vizuală contemporană, prin redactarea unui paragraf de interpretare culturală* - *construirea unei hărți tematice care plasează fragmente literare și artefacte culturale pe regiuni diasporice, cu menționarea specificului cultural local*

CLASA a X-a
CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
	Trunchi comun
1. Comunicare	***La conținuturile din clasa a IX-a (actualizate) se vor adăuga următoarele:*** • Stilul artistic: - trăsături și mijloace expresive ale stilului artistic; - tipuri de texte ale stilului artistic. • Procedeu narativ – narațiune, narațiune artistică. • Descriere: statică – dinamică, obiectivă – subiectivă, descriere simplă. • Caracterizare: obiectivă – subiectivă; directă – indirectă; individuală – colectivă. • Stilul publicistic: - trăsături și mijloace expresive ale stilului publicistic; - tipuri de texte și discursuri ale stilului publicistic. • Forme informative publicistice: știre simplă (scurtă), interviu. • Forme analitice publicistice: recenzie, blog. • Forme beletristice publicistice: reportaj (reportaj radio și video-reportaj), pamflet. • Forme publicitare ale stilului publicistic: reclamă, afiș. • Adevărul în mass-media: - caracteristicile textului suspect în mass-media; - mass-media tradițională versus mass-media dezinformativă.

***Material propus pentru ascultare/analiză**:*

- *Materialele pentru ascultare și analiză vor integra fragmente autentice din stilul artistic și din stilul publicistic, astfel încât elevii să poată observa trăsăturile, mijloacele expresive și structurile specifice diferitelor tipuri de texte.*
- *Materialele audio vor ilustra organizarea narațiunii artistice și structura textelor jurnalistice, incluzând totodată comparații între sursele tradiționale și cele dezinformative, pentru a facilita recunoașterea elementelor manipulatoare sau neverificate.*

Tipuri de interacțiune propuse:

- *Activități colaborative de redactare vor implica redactarea, adaptarea și compararea diferitelor tipuri de compuneri, oferind elevilor oportunitatea de a exersa flexibilitatea stilistică și adecvarea limbajului la scopul comunicativ.*
- *Exerciții practice vor include simulări de reportaj, în care elevii observă, descriu și relatează situații reale, pentru a înțelege diferențele dintre reportajul simplu, cel investigativ și reportajul-portret.*
- *Interacțiuni spontane și digitale vor integra discuții online, dezbateri și conversații nestructurate, prin care elevii analizează texte suspecte, compară surse media și își dezvoltă abilitățile de interpretare critică.*

Domenii de conținut	Conținuturi
	Trunchi comun
2. Elemente de construcție a comunicării	***La conținuturile din clasa a IX-a (actualizate) se vor adăuga următoarele:*** • Forma gramaticală a cuvântului, rădăcina formativă, formantul. • Părțile de vorbire: - apartenența la părțile de vorbire; - părți de vorbire cu sens lexical propriu și fără sens lexical propriu; - declinarea, conjugarea. • Substantive (prezentare generală): - modele de declinare pentru substantivele de gen masculin, feminin și neutru; - sufixe gramaticale variante; - ortografia substantivelor: denumiri proprii compuse; substantive proprii din terminologia creștină; nume de personalități importante; scrierea lui „y”. • Adjective (prezentare generală): - gradarea adjectivelor: regulată, neregulată; - modele de declinare: „pekný”, „cudzí”, „páví”, „otcov”, „matkin”; - ortografia adjectivelor: scrierea lui „i”/„y”; a adjectivelor compuse; scrierea adjectivelor cu majusculă; scrierea adjectivului „rád”. • Pronume (prezentare generală): - pronunția pronumelor (personale de bază; personale posesive; demonstrative; interogative); - pronunția prepozițiilor cu pronumele personal; - declinarea și ortografia pronumelor: pronume cu gen/fără gen; pronume posesive; pronume „vymedzovacie” și pronume reflexive „sa/seba”. • Numerale (prezentare generală):
	- forma substantivală, adjectivală și adverbială a numeralelor; declinarea numeralelor; - ortografia numeralelor: scrierea „i”/„í”, „y”/„ý”; scrierea numeralelor cu cratimă, separat sau împreună. • Verbe (prezentare generală): - forme verbale: forme simple, forme compuse, forme determinate și nedeterminate; - verbe reflexive; diateza verbală; - ortografia verbelor: scrierea lui „i”/„y” în imperativ și „í”/„ý” în participiul pasiv; morfema „by” în modul condițional; regula scurtării ritmice. • Adverbe (prezentare generală): - gradarea adverbelor (regulată, neregulată, analitică/descriptivă); - ortografia adverbelor: scrierea adverbelor cu cratimă, separat sau împreună; scrierea adverbului „treba”. • Prepoziții (prezentare generală): - adaptarea prepozițiilor *„s”, „so”, „z”, „zo”, „k”, „ku”*; - construcții cu și fără prepoziție; - ortografia și pronunția: vocalizarea prepozițiilor; forma vocalizată și nevocalizată a prepozițiilor. • Conjuncții (prezentare generală). Scrierea conjuncțiilor și folosirea virgulei. • Particule (prezentare generală): - ortografia particulelor: folosirea virgulei în propoziția care conține o particulă; scrierea particulelor cu cratimă, separat sau împreună. • Interjecții (prezentare generală): - ortografia interjecțiilor.

Modalități de operare cu conținuturile studiate:

- *În studierea acestor conținuturi se va urmări în mod constant respectarea aspectelor normative, ortoepice, ortografice, morfologice și de punctuație, prin utilizarea sistematică a lucrărilor fundamentale ale limbii slovace, precum și a diverselor dicționare și îndreptare.*
- *Activitățile de învățare vor integra aplicarea practică a categoriilor gramaticale prin exerciții de analiză, identificare și utilizare corectă a formelor flexionare și a regulilor de scriere având în vedere particularitățile fiecărei clase de cuvinte.*
- *Comunicarea funcțională va fi exersată prin redactarea de enunțuri și texte conforme normei, prin integrarea adecvată a valorilor stilistice ale părților de vorbire în situații reale de comunicare.*

Domenii de conținut	Conținuturi
	Trunchi comun
3. Lectură	***La conținuturile din clasa a IX-a (actualizate) se vor adăuga următoarele:*** • Literatura umanistă și renascentistă pe teritoriul Slovaciei: - context social și istoric; trăsături și specii: poezie de dragoste, compoziție poetică. • Literatura barocă pe teritoriul Slovaciei: - context social și istoric; - mijloace artistice: contrast, simbol, alegorie, hiperbolă; - trăsături și specii literare: tratat filosofic, cântare religioasă, poezie moralizatoare. • Literatura clasicistă pe teritoriul Slovaciei: - context social și istoric, periodizare; - trăsături și specii: roman iluminist, comedie. • Literatura preromantică pe teritoriul Slovaciei: - context social și istoric al literaturii preromantice slovace; - trăsături și specii ale literaturii preromantice: compoziție poetică, elegie; - mijloace artistice: alegorie, contrast. • Literatura romantică slovacă: - context social și istoric al formării romantismului literar slovac; - trăsături ale literaturii romantice slovace; - specii literare ale literaturii romantice slovace: cântec, imn, compoziție poetică, baladă, poezie eroică, povestire, legenda istorică și nuvelă istorică; - mijloace artistice: alegorie, anaforă, antiteză, întrebare retorică, elipsă, epanastrofă, eufonie, gradație, hiperbolă, inversiune, contrast, litotă, paralelism, simbol, sinecdocă, diminutive • Literatura realistă slovacă: - context social și istoric al formării literaturii realiste slovace; - trăsături ale literaturii realiste slovace;
	- periodizarea literaturii realiste slovace: prima generație fondatoare a realismului slovac (realism descriptiv); a doua generație a realismului târziu (realism critic); - specii literare ale literaturii realiste slovace: sonet, compoziție lirico-epică, roman social, nuvelă psihologică; - mijloace artistice caracteristice formelor literare epice și lirico-epice ale realismului slovac; - elemente de construcție ale povestirii din perioada realismului slovac; - nuvela în perioada realismului critic.

Texte literare recomandate:

- ***Literatura medievală pe teritoriul Slovaciei:*** *Moravsko-panónské legendy (Život Konštantína – Kliment; Život Metoda – Gorazd); Legenda o sv. Svoradovi a Benediktovi – Maurus; Svätoštefanské legendy (Väčšia legenda svätého kráľa Štefana; Menšia legenda svätého kráľa Štefana; Hartvikova legenda); Gesta Romanorum (1 exemplum podľa výberu); Anonymova kronika (fragmenty vzťahujúce sa na slovenské územie); Proglas – Konštantín Filozof; Spišské modlitby (1 text podľa vlastného výberu, napr.: Otčenáš).*
- ***Literatura umanistă și renascentistă pe teritoriul Slovaciei:*** *Kódex Jána Jóba de Fanchaliho (text: Pane Bože milý, tobeť se žaluji); Knižka o spoločenských vrstvách v štáte a príčinách prevratov v kráľovstvách a cisarstvách – Martin Rakovský.*
- ***Literatura barocă pe teritoriul Slovaciei:*** *Labyrint sveta a raj srdca – Ján Amos Komenský; Valaská škola mravúv stodola – Hugolín Gavlovič; Citara svätých (Cithara sanctorum) – Juraj Tranovský; Katolícky spevník (Cantus catholici) – Benedikt Szöllösi. (Z každého z predpísaných diel, vyučujúci preberie jeden až tri texty, podľa vlastného výberu).*
- ***Literatura clasicistă pe teritoriul Slovaciei:*** *René mláďenca príhodï a skúsenostï – Jozef Ignác Bajza; Kocourkovo aneb Jen abychom v janbě nezustali – Ján Chalupka.*
- ***Literatura preromantică:*** *Slávy dcera – Ján Kollár.*
- ***Literatura romantică slovacă:*** *Jarná prieseň – Janko Kráľ; Nad Tatrou sa blýska – Janko Matúška; Marína – Andrej Sládkovič; Detvan – Andrej Sládkovič; Smrť Jánošíkova – Ján Botto; Zakliata panna vo Váhu a divný Janko – Janko Kráľ; Žltá ľalia – Ján Botto; Mor ho! – Samo Chalupka; Púť lásky – Ján Kalinčiak.*
- ***Literatura realistă slovacă:*** *Krvavé sonety – Pavol Országh-Hviezdoslav (1 - 2 sonety podľa vlastného výberu); Hájnikova žena – Pavol Országh-Hviezdoslav; Dom v stráni – Martin Kukučin; Neprebudený – Martin Kukučin; Do konca – Jozef Gregor Tajovský; Ťapákovci – Božena Slančíková-Timrava; Sirota Podhradských – Terézia Vansova.*

Domenii de conținut	Conținuturi
	Trunchi comun
4. Elemente de interculturalitate	***La conținuturile din clasa a IX-a (actualizate) se vor adăuga următoarele:*** • Reprezentări culturale în creația literară a etnicilor slovaci din România, Serbia și Ungaria: - elemente etnografice în narațiune; - spații, obiecte și practici culturale. • Eseistică culturală și interpretare literară. • Interpretări antropologice aplicate literaturii. • Artefacte culturale și interpretare multimodală: - port, obiecte, arhitectură; - mărturie orală, imagine, text.
***Observații privind abordarea tematicii propuse**:* ● *Selectarea fragmentelor cu imagini culturale (spații, obiecte, roluri tradiționale) cu scopul de a analiza modul în care acestea susțin identitatea comunitară.* ● *Utilizarea unor imagini, fotografii, obiecte tradiționale în vederea ghidării elevilor în asocierea acestora cu fragmente literare tematice.* ● *Exersarea redactării argumentative prin formularea de interpretări culturale pornind de la modele scurte și clare.*	

CLASA a XI-a
COMPETENȚE SPECIFICE ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE

1. Comunică eficient și responsabil în contexte variate, adaptând mesajul pentru cooperare, argumentare și exprimarea clară a propriilor idei

Clasa a XI-a
1.1. Identifică trăsăturile stilului retoric și etapele elaborării discursului pentru a înțelege structura și funcția principalelor tipuri de comunicare orală
- *analizarea trăsăturilor stilului retoric în discursuri scurte, folosind o fișă de lucru care include elemente lingvistice, structurale și expresive, și discutând relevanța acestora pentru intenția comunicativă* - *compararea etapelor de construire a unui discurs prin ordonarea unor fragmente oferite și justificarea succesiunii într-o discuție de grup, evidențiind rolul fiecărei etape în realizarea mesajului* - *identificarea părților unui discurs în exemple provenite din contexte diferite (ex.: școala, mediul public)* - *realizarea unei fișe digitale despre etapele construirii unui discurs prin extragerea informațiilor din resurse multimedia și organizarea lor într-un format structurat (schiță, tabel, diagramă)*
1.2. Analizează eficiența mijloacelor expresive, lingvistice și nonverbale din discursul retoric pentru a interpreta intenția comunicativă și impactul mesajului
- *analizarea limbajului nonverbal dintr-un discurs vizionat, completând o grilă de observație care urmărește gesturile, mimica, postura și tonul, și prezentând concluziile într-o discuție de grup* - *compararea expresivității dintre două discursuri prin identificarea diferențelor de formulare, ritm și impact, redactând o scurtă analiză argumentată privind efectele acestora asupra publicului* - *evaluarea intenției comunicative într-un text oral sau scris prin identificarea strategiilor persuasive folosite și discutarea lor în cadrul unei activități de tip „think-pair-share”* - *examinarea mijloacelor paraverbale (intonare, ritm, volum) în exemple profesioniste, analizând în ce măsură contribuie la claritatea și forța mesajului și realizând un scurt raport oral*
1.3. Elaborează diferite tipuri de discursuri retorice utilizând structuri compoziționale adecvate pentru a adapta mesajul la scop, temă și public
- *redactarea unui discurs ocazional scurt folosind un șablon de structură și exersând adaptarea tonului și limbajului la publicul vizat* - *construirea unei prezentări informative pe baza unui organizator grafic, selectând informațiile relevante și proiectând un material vizual simplu pentru susținerea orală* - *adaptarea unui text scris într-un discurs persuasiv concis, sintetizând ideile esențiale, stabilind o strategie de captare a atenției și prezentând rezultatul în fața colegilor* - *înregistrarea unui mini-discurs video pentru un context real sau simulat, aplicând principii de expresivitate orală și analizând în grup eficiența comunicării*
1.4. Argumentează un punct de vedere în forme persuasive pentru a participa responsabil la dezbateri și activități de colaborare
- *construirea unei argumentări scurte pe baza a două surse, formulând o teză și două argumente, apoi prezentându-le în cadrul unei mini-dezbateri cu întrebări din partea colegilor* - *analizarea unui set de argumente pentru identificarea punctelor tari și slabe, apoi reformularea unuia dintre argumente pentru sporirea clarității și relevanței* - *adaptarea unui mesaj argumentativ pentru un public diferit, discutând schimbările necesare de ton, vocabular și structură* - *redactarea unei intervenții polemice pornind de la un text controversat, integrând exemple, contraargumente și o concluzie fermă, în conformitate cu etica retoricii*
1.5. Evaluează un discurs prin identificarea tehnicilor de manipulare și a erorilor argumentative pentru a comunica responsabil și critic
- *identificarea erorilor argumentative într-un text scurt prin completarea unei matrice de analiză, discutând în perechi posibilele efecte asupra publicului*

Clasa a XI-a
- *compararea a două mesaje publice (afișe, comunicate, anunțuri) pentru a evalua tehnicile de manipulare prin limbaj și formularea unor concluzii argumentate* - *evaluarea unei postări online din perspectiva corectitudinii argumentării, discutând în grup modul în care formulările pot influența opinia publică* - *analizarea unui spot publicitar pentru identificarea tehnicilor persuasive, a distorsiunilor cognitive și a eventualelor manipulări*

2. Valorifică structurile și mecanismele limbii slovace pentru a construi mesaje corecte, coerente și expresive în contexte de învățare și de viață

Clasa a XI-a
2.1. Identifică funcțiile părților principale și secundare ale propoziției pentru a înțelege structura de bază a enunțului
- *analizarea funcțiilor părților principale și secundare ale propoziției în enunțuri simple, prin evidențierea elementelor relevante și justificarea încadrării într-o discuție de grup* - *compararea rolurilor subiectului, predicatului și determinanților în propoziții extrase din texte cotidiene, utilizând o schemă grafică pentru organizarea observațiilor* - *identificarea părților de propoziție într-un set de enunțuri autentice (din media, conversații, texte scurte) și prezentarea concluziilor într-un tabel comun* - *compararea structurii enunțurilor dezvoltate cu aceea a celor simple, prin analiză sintactică ghidată și formularea unor concluzii despre diferențele de funcție*
2.2. Utilizează corect părțile principale și secundare ale propoziției pentru a construi enunțuri dezvoltate, corecte și coerente
- *construirea unor enunțuri dezvoltate pornind de la situații comunicative reale, selectând deliberat determinanți adecvați și explicând felul în care aceștia contribuie la precizie, coerență și nuanțare* - *transformarea unor enunțuri simple în variante dezvoltate, justificând în scris îmbogățirea semantică și funcțională, apoi comparând rezultatele în grupuri pentru a observa diversitatea soluțiilor* - *formularea de mesaje scurte cu rol informativ sau descriptiv, integrând determinanți relevanți și revizuind formulările pentru claritate și adecvarea la contextul de utilizare* - *rescrierea unor texte scurte transformând propozițiile simple în variante dezvoltate, cu justificarea alegerilor sintactice într-o scurtă reflecție individuală*
2.3. Clasifică tipurile de propoziții după structură și mod de exprimare pentru a interpreta corect organizarea și sensul mesajului
- *clasificarea propozițiilor după structură (simple verbale, nonverbale; complete, incomplete) în fragmente variate, organizând rezultatele într-un tabel comparativ și discutând implicațiile pentru sensul comunicării* - *analizarea intenției comunicative în enunțuri provenite din conversații cotidiene, identificând tipul propoziției (enunțiativă, interogativă, imperativă, desiderativă) și justificând funcția pragmatică într-o discuție ghidată* - *compararea unor replici din dialoguri pentru a observa modul în care tipul propoziției influențează tonul, atitudinea și interpretarea situațiilor de comunicare* - *construirea unei grile de criterii pentru identificarea tipurilor de propoziții și aplicarea acesteia pe un corp de texte variate*
2.4. Aplică regulile de punctuație specifice propoziției simple pentru a asigura corectitudinea comunicațională în mesaje scrise
- *corectarea punctuației într-o serie de enunțuri, analizând fiecare caz prin raportare la regulile limbii slovace, justificând modificările și discutând în perechi impactul asupra clarității mesajului* - *redactarea unor scurte texte (anunț, descriere, instrucțiune) aplicând corect virgula în propoziția simplă, urmată de o etapă de revizuire colaborativă*

Clasa a XI-a
- *compararea versiunilor inițiale și revizuite ale unui text pentru a observa modul în care punctuația corectă influențează coerența și interpretarea* - *analizarea virgulei în fragmente literare pentru a evidenția funcția ritmică și logică a punctuației, explicând modul în care aceasta susține structura internă a propoziției*
2.5. Analizează structurile modificate ale propoziției în limba slovacă pentru a interpreta valoarea stilistică și expresivă a comunicării
- *identificarea structurilor modificate în fragmente de dialog sau texte, explicând rolul lor în accentuarea unei informații și în modelarea intenției comunicative* - *compararea unor enunțuri standard cu variante modificate, analizând efectul asupra ritmului, expresivității și asupra focalizării mesajului* - *analizarea unor fragmente de dialog pentru a identifica elipsa, întreruperea și inciza, justificând efectul stilistic al fiecărei structuri* - *examinarea elipsei, incizei și enunțului neîncheiat în comunicarea orală spontană, interpretând efectele stilistice sau emoționale produse*
2.6. Valorifică structurile sintactice complexe ale propoziției dezvoltate pentru a construi enunțuri concise, expresive și stilistic adecvate
- *construirea unor enunțuri dezvoltate și coerente, integrate în texte scurte, prin utilizarea determinanților multipli și ajustarea structurii pentru a obține claritate și expresivitate* - *rescrierea unui text simplificat într-o versiune stilistic îmbunătățită, aplicând structuri sintactice dezvoltate și analizând în grup diferențele rezultate* - *crearea unui text scurt (descriere, povestire sau opinie) în care elevii valorifică propoziții dezvoltate pentru a transmite un mesaj clar și expresiv* - *revizuirea unui text propriu, aplicând criterii sintactice și stilistice pentru optimizarea ritmului, clarității și expresivității*

3. Interpretează textele literare în contexte culturale, istorice și estetice pentru a dezvolta gândirea critică, sensibilitatea literară și aprecierea valorilor artistice

Clasa a XI-a
3.1. Identifică teme și motive dominante ale curentelor literare pentru a înțelege direcțiile estetice ale literaturii slovace
- *identificarea temelor și motivelor curentelor literare într-un fragment din opera literară prin completarea unei fișe tematice care explică legătura dintre motive și perspectiva socială a curentului* - *analizarea motivelor literare dintr-o poezie prin redactarea unei scurte explicații privind rolul imaginilor poetice în transmiterea sensului textului* - *compararea motivelor din două poeme din diferite curente literare prin completarea unui tabel care evidențiază diferențele de intenție estetică* - *interpretarea motivelor dominante dintr-o poezie prin formularea unui comentariu care explică relația dintre temă și expresivitatea textului*
3.2. Analizează structurile narative și modurile de reprezentare a personajelor pentru a explica viziunea artistică asupra condiției umane în operele literare studiate
- *analizarea structurii narative prin completarea unei fișe cu momentele acțiunii și rolul lor în construirea temei textului literar* - *identificarea modurilor de caracterizare prin extragerea indiciilor din text și formularea unei sinteze despre imaginea personajului din opera literară studiată* - *compararea strategiilor narative prin completarea unui tabel care evidențiază diferențele de perspectivă și funcția narativă* - *interpretarea evoluției unui personaj printr-un comentariu care explică relația dintre trăsături și tema centrală a operei literare studiate*
3.3. Interpretează textele literare în relație cu contextul lor istoric și social pentru a evidenția modul în care literatura exprimă experiențe colective și valori comunitare

Clasa a XI-a
- *interpretarea unui fragment din opera literară prin completarea unei fișe care corelează tema textului cu contextul istoric și social al epocii* - *analizarea unui text liric modernist printr-un comentariu scurt cu citate corespunzătoare care explică relația dintre imaginile poetice și atmosfera culturală a perioadei* - *corelarea temelor poeziei moderne cu contextul epocii* - *interpretarea unui episod expresionist printr-o explicație succintă asupra modului în care contextul modelează tensiunile colective din text*
3.4. Compară reprezentările estetice și motivice din texte aparținând diferitelor curente pentru a evidenția continuitățile și diferențele de viziune asupra realității
- *compararea reprezentării naturii în două fragmente aparținând unor curente diferite prin completarea unui tabel care evidențiază diferențele estetice* - *analizarea motivului dominant în două texte literare distincte printr-o explicație concisă asupra diferențelor de ton și perspectivă cu citate corespunzătoare din texte literare* - *compararea imaginilor poetice în două texte lirice din literatura slovacă modernistă printr-o hartă vizuală a motivelor însoțite de exemple din textul literar* - *interpretarea reprezentărilor societății în două fragmente printr-un comentariu scurt care explică diferențele de viziune literară*
3.5. Evaluează funcția mijloacelor expresive în construirea efectului estetic pentru a argumenta valoarea artistică a textului
- *evaluarea funcției metaforei și simbolului într-un text literar epic sau liric prin completarea unei fișe care explică efectele lor estetice* - *analizarea efectului unui procedeu expresiv printr-o explicație scurtă privind contribuția lui la crearea atmosferei textului literar epic sau liric* - *compararea funcției aceluiași procedeu expresiv în două texte prin completarea unui tabel evaluativ* - *interpretarea efectului expresiv dintr-un fragment printr-un comentariu scurt care evidențiază rolul său în intensificarea tensiunii narative*
3.6. Elaborează interpretări personale integrate, valorificând teme, motive, context și procedee expresive pentru a dezvolta sensibilitatea literară și autonomia de lectură
- *elaborarea unui comentariu personal asupra unui fragment din opera literară prin corelarea temei, personajului și expresivității textului* - *formularea unei interpretări personale asupra unui text liric prin completarea unei fișe de reflecție care integrează motive și imagini poetice* - *construirea unei analize personale asupra unui text epic prin asocierea motivelor cu procedeele expresive ale autorului* - *redactarea unui eseu scurt (200–250 de cuvinte) care formulează o interpretare integrată asupra unei teme literare, justificată prin exemple din opera literară studiată*

4. Analizează patrimoniul cultural slovac din România și din diaspora pentru a dezvolta identitatea culturală, dialogul intercultural și un comportament etic față de cultură

Clasa a XI-a
4.1. Interpretează relațiile dintre memorie colectivă, istorie locală și creația cultural-artistică pentru a explica evoluția comunităților slovace în contexte sociale și politice variate
- *interpretarea modului în care un fragment literar reflectă un eveniment istoric local, prin realizarea unei scurte analize explicative* - *corelarea evocărilor memoriei colective din text cu mărturii comunitare (interviuri, fotografii), prin construirea unei hărți narative care surprinde evoluția comunității* - *analizarea unui personaj sau motiv literar asociat unui moment istoric, prin redactarea unei interpretări concis-argumentate privind rolul său în păstrarea identității slovace* - *constituirea unui (mini)dosar tematic despre evoluția unei comunități slovace, bazat pe texte literare și surse istorice locale, prezentat în format digital*
4.2. Evaluează rolul manifestărilor cultural-artistice slovace, precum festivaluri, sărbători, arte vizuale, literatură, pentru a aprecia relevanța lor în conturarea identității personale și de grup

Clasa a XI-a
- *evaluarea reprezentării unei sărbători slovace descrise într-un fragment literar din diaspora, prin redactarea unui paragraf argumentat despre rolul ei în comunitatea slovacă* - *analizarea modului în care un festival sau ritual slovac apare în text, prin crearea unei prezentări digitale ce compară descrierea literară cu informații culturale reale* - *compararea importanței manifestărilor artistice slovace din două texte diasporice, prin completarea unui tabel sintetic cu funcțiile lor identitare* - *elaborarea unei analize critice care investighează rolul unei manifestări culturale slovace reflectate într-o operă literară, integrând surse etnografice citate corespunzător și observații proprii*

CLASA a XI-a
CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

<table>
<tr><th>Domenii de conținut</th><th>Conținuturi
Trunchi comun</th></tr>
<tr><td>1. Comunicare</td><td>La conținuturile din clasa a X-a (actualizate) se vor adăuga următoarele:
• Stilul retoric – trăsăturile stilului retoric.
• Etapele elaborării discursului retoric. Compoziția discursului retoric.
• Stilizarea discursului retoric.
• Pregătirea pentru susținerea discursului retoric.
• Forme ocazionale ale stilului retoric: discurs de curtoazie, discurs festiv și discurs privat.
• Forme informative ale stilului retoric: referatul, prezentarea.
• Forme persuasive ale stilului retoric: intervenție discursivă și intervenție polemică.
• Manipularea în discursurile retorice: manipularea limbajului, erori de argumentare.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Material propus pentru ascultare/analiză:
● Materialele audio vor include exemple autentice de discursuri retorice (informative, persuasive, festive, polemice și agitaționale), pentru a evidenția trăsăturile stilului oratoric, structura discursului și mijloacele expresive utilizate.
● Fragmentele selectate vor ilustra etapele construirii unui discurs, tehnici de comunicare eficientă și exemple de manipulare lingvistică, argumentare greșită și biasuri cognitive, pentru dezvoltarea capacității de analiză critică a mesajelor publice.
● Analiza va permite compararea diferitelor tipuri de discurs: referat, prezentare, intervenție într-o discuție, discurs polemic, discurs festiv sau spot publicitar.
Tipuri de interacțiune propuse:
● Activități de redactare și adaptare a unor discursuri ocazionale, informative, persuasive sau agitaționale, orientate spre exersarea stilizării și a adecvării limbajului la tema discursului, contextul și auditoriul.
● Exerciții practice de construire și prezentare a discursului: structurare, argumentare, utilizarea mijloacelor expresive și exersarea vorbirii în fața publicului.
● Dezbateri și discuții (inclusiv digitale) pentru recunoașterea argumentărilor eronate, tehnicilor manipulative și identificarea elementelor care afectează obiectivitatea actului comunicațional.</td></tr>
<tr><td>2. Elemente de construcție a comunicării</td><td>La conținuturile din clasa a X-a (actualizate) se vor adăuga următoarele:
• Partea de propoziție: părțile principale ale propoziției – subiectul, predicatul, nucleul propoziției.
• Propoziția și enunțul:
- propoziții după structură: propoziție simplă (verbală, nonverbală), propoziție bimembră (completă, incompletă);
- propoziții după conținut și modalitate (enunțiativă, imperativă, interogativă, optativă).
• Virgula în propoziția simplă.
• Modificarea structurii propoziției:
- parte de propoziție evidențiată, parte de propoziție adăugată, parte de propoziție izolată; elipsa, enunțul nefinalizat, inciza.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Modalități de operare cu conținuturile studiate:
● În studierea acestor conținuturi se va urmări în mod constant respectarea aspectelor normative, ortoepice, ortografice, morfologice și de punctuație, prin utilizarea sistematică a lucrărilor fundamentale ale limbii slovace, precum și a diverselor dicționare și îndreptare.
● Activitățile de învățare vor integra aplicarea practică a categoriilor sintactice prin exerciții de identificare, analiză și utilizare corectă a funcțiilor propoziționale, a tipurilor de propoziții și a regulilor privind folosirea virgulei.
● Comunicarea funcțională va fi exersată prin redactarea de enunțuri și texte conforme normei, valorificând adecvat modificările structurii propoziției și funcția lor stilistică în situații reale de comunicare.</td></tr>
</table>

<table>
<tr><th>Domenii de conținut</th><th>Conținuturi
Trunchi comun</th></tr>
<tr><td>3.
Lectură</td><td>La conținuturile din clasa a X-a (actualizate) se vor adăuga următoarele:
• Naturalismul:
- contextul literar și social al formării naturalismului slovac, trăsăturile naturalismului;
- specii literare ale prozei naturaliste: roman cu elemente biografice; roman istoric.
• Modernismul literar slovac:
- contextul social și istoric;
- simbolismul și impresionismul; trăsăturile simbolismului și impresionismului literar;
- specii literare: lirică pură, lirică a naturii, lirică socială, lirică descriptivă, lirică personală și intimă, lirică de dragoste;
- mijloace artistice: onomatopee, simbol, asociere, asociativitate, eufonie, contrast.
• Poezia modernă slovacă:
- contextul socio-istoric;</td></tr>
<tr><td></td><td>- neosimbolism și vitalism; trăsături ale neosimbolismului și vitalismului literar;
- specii literare: poezie manifest, poezie lirică cu aluzii epice, poezie alegorică.
• Avangarda slovacă – context literar și social. Trăsături ale avangardei.
• Expresionismul în literatura slovacă:
- contextul literar și cultural-istoric;
- trăsături ale expresionismului în epică;
- specii literare: roman social-psihologic, roman unanimist, nuvelă psihologică, povestire psihologică;
- arta expresionistă, plastică și literară.
• Modernismul catolic:
- contextul literar și cultural-social;
- trăsături ale modernismului catolic;
- specii literare: poezie pură, poezie lirică, poezie-rugăciune, „pásmo”.
• Naturismul în literatura slovacă:
- contextul literar și cultural-istoric;
- trăsături ale naturismului în epică;
- specii literare: povestire, nuvelă, nuvelă de tip roman;
- mijloace artistice: paralelism sintactic, animizare, sinestezie, lirizarea limbajului.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Texte literare recomandate:
● Naturalismul: Cesta životom; Adam Šangala – Ladislav Nádaši Jégé.
● Modernismul literar slovac: Nox et solitudo (básne: Otcova roľa; Topole; Vesper dominicae); Verše (báseň: Pieseň) – Ivan Krasko; Verše (báseň: Romantika) – Janko Jesenský.
● Poezia modernă slovacă: Cválajúce dni (básne: Dievča v rozkvete; Cválajúce dni) – Ján Smrek; Spoveď (báseň: Dravý pocit) – Emil Boleslav Lukáč.
● Expresionismul: Jozef Mak – Jozef Cíger Hronský; Editino očko – Gejza Vámoš; Za Vyšným mlynom; Živý bič – Milo Urban.
● Modernismul catolic: Začarovaný kruh (báseň: Básnikova modlitba) – Pavol Gašparovič-Hlbina; Mladý svadobník – Rudolf Dilong; Úbohá duša na zemi (báseň: Lipa v zime spieva) – Janko Silan.
● Naturismul: Drak sa vracia – Dobroslav Chrobák; Tri gaštanové kone – Margita Figuli; Nevesta hôľ; Stretnutie; Malka – František Švantner.

Activitățile de învățare vor pune accent pe analiza și interpretarea practică a textelor literare prin identificarea temelor dominante, a motivelor, a trăsăturilor curentelor literare, a genurilor specifice și a mijloacelor artistice. O componentă importantă va fi și conexiunea operei literare cu alte domenii ale artei, precum artele vizuale, muzica sau alte forme de expresie estetică. Opera va fi raportată în mod constant la contextul istoric și cultural, iar metodele aplicative de lucru cu textul literar vor fi exersate sistematic.</td></tr>
<tr><td>4.
Elemente de interculturalitate</td><td>La conținuturile din clasa a X-a (actualizate) se vor adăuga următoarele:
• Literatura ca expresie a memoriei colective a comunităților slovace în condițiile conviețuirii multiculturale.
• Memoria istorică și elemente de istorie locală în literatura slovacă din diaspora.
• Conexiuni literatură–identitate–istorie în contextul comunităților slovace din România și diaspora.</td></tr>
</table>

Domenii de conținut	Conținuturi
	Trunchi comun
***Observații privind abordarea tematicii propuse**:* ● *Alegerea textelor literare, nonliterare și științifice care evocă trecutul comunității cu scopul de a explica elevilor relația dintre experiență, istorie și identitate.* ● *Conectarea sărbătorilor și tradițiilor reprezentate literar la contextul real al comunității slovace.* ● *Exersarea regulilor de citare și discutarea responsabilității față de patrimoniul cultural minoritar.*	

CLASA a XII-a
COMPETENȚE SPECIFICE ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE

1. Comunică eficient și responsabil în contexte variate, adaptând mesajul pentru cooperare, argumentare și exprimarea clară a propriilor idei

Clasa a XII-a
1.1. Analizează caracteristicile stilului științific și eseistic, structura textelor explicative și reflexive pentru a înțelege modul de organizare și transmitere a cunoașterii în contexte școlare și culturale
- *analizarea trăsăturilor stilului științific în fragmente de texte explicative și informative, utilizând o fișă de lucru cu indicatori lingvistici, structurali și semantici, și discutând rolul acestora în transmiterea cunoașterii* - *compararea structurii unui text explicativ și a unui text reflexiv prin identificarea elementelor comune și diferențiatoare și formularea unor concluzii privind intenția comunicativă* - *identificarea componentelor compoziționale ale eseului și ale textului explicativ în exemple provenite din manuale, articole sau texte culturale, cu evidențierea rolului fiecărei componente*
1.2. Aplică strategii de lectură studială și criterii de evaluare a calității textului de specialitate pentru a selecta și utiliza critic informațiile relevante în activități de documentare și învățare autonomă
- *aplicarea unor strategii de lectură orientată (ex.: anticipare, clarificare, sinteză) asupra unui text explicativ, pentru identificarea ideilor principale și a scopului comunicativ* - *extragerea informațiilor esențiale dintr-un referat sau text de specialitate, prin realizarea unei fișe de sinteză structurate* - *organizarea informațiilor dintr-un text explicativ într-o schemă logică (ex.: hartă conceptuală, tabel), pentru clarificarea relațiilor dintre idei*
1.3. Utilizează corect relațiile logice și cauzale, precum și procedee argumentative adecvate pentru a construi explicații și interpretări coerente în texte explicative și reflexive
- *identificarea relațiilor logice și cauzale într-un text explicativ, prin sublinierea conectorilor și discutarea rolului acestora în coerența mesajului* - *analizarea structurii argumentative a unui text reflexiv, cu evidențierea ideii centrale și a argumentelor de susținere* - *completarea unor secvențe explicative lacunare prin integrarea corectă a relațiilor de cauzalitate*
1.4. Elaborează texte explicative, reflexive și eseistice, respectând convențiile stilistice și compoziționale specifice, pentru a exprima idei personale fundamentate în contexte școlare și culturale
- *redactarea unui text explicativ pe o temă de interes școlar, respectând structura și trăsăturile stilului științific* - *elaborarea unui text reflexiv pornind de la o temă culturală sau educațională, cu respectarea compoziției și a mijloacelor de expresie specifice* - *restructurarea unui text explicativ dat, prin îmbunătățirea coerenței și clarității mesajului*
1.5. Evaluează comparativ utilizarea elementelor stilului științific, artistic și publicistic în texte eseistice și reflexive, pentru a-și ajusta discursul scris în funcție de scopul comunicării și publicul-țintă
- *analizarea comparativă a două texte reflexive sau eseistice din perspectiva adecvării stilistice și a eficienței comunicative* - *identificarea funcției evaluative a eseului prin discutarea poziției autorului și a relației cu publicul-țintă* - *aprecierea gradului de claritate și coerență a unui text explicativ sau eseistic, pe baza unor criterii formulate în comun* - *evaluarea modului de integrare a elementelor stilistice diferite într-un eseu, utilizând criterii clare de apreciere*

2. Valorifică structurile și mecanismele limbii slovace pentru a construi mesaje corecte, coerente și expresive în contexte de învățare și de viață

Clasa a XII-a
2.1. Analizează structura și tipologia frazei pentru a înțelege relațiile sintactice și logice dintre propoziții în comunicarea scrisă și orală

Clasa a XII-a
- *clasificarea frazelor în coordonate, subordonate și mixte, pe baza unor fragmente variate, organizând rezultatele într-un tabel sintetic și discutând relațiile logice dintre propoziții* - *analizarea tipurilor de relații sintactice (coordonare, subordonare) în fraze simple și complexe, prin identificarea propozițiilor componente și a rolului acestora în construcția sensului* - *compararea structurii unor fraze cu tipuri diferite de subordonare, evidențiind funcția propozițiilor subordonate în dezvoltarea mesajului* - *identificarea tipului de frază în texte funcționale și literare, prin delimitarea propozițiilor componente și justificarea încadrării pe baza relațiilor sintactice dintre acestea*
2.2. Aplică regulile de punctuație specifice frazei coordonate, subordonate și compuse pentru a asigura corectitudinea și lizibilitatea mesajelor scrise în contexte formale și academice
- *identificarea semnelor de punctuație utilizate în fraze coordonate și subordonate, prin raportare la structura frazei și explicarea rolului acestora în clarificarea sensului și organizarea logică a mesajului* - *analizarea unor fraze punctuate diferit, pentru a observa modificările de sens și de lizibilitate ale mesajului* - *completarea unor fraze lacunare prin inserarea corectă a semnelor de punctuație, justificând opțiunile alese* - *compararea variantelor corecte și incorecte de punctuație în fraze complexe, discutând efectele asupra comunicării*
2.3. Utilizează ordinea cuvintelor și modificările structurii frazei pentru a construi enunțuri coerente, clare și expresive, adaptate intenției comunicative
- *identificarea ordinii cuvintelor în fraze standard, analizând relația dintre structura sintactică și claritatea mesajului în contexte de comunicare diferite* - *compararea unor fraze cu ordine diferită a cuvintelor, pentru a observa modificările de accent informațional* - *reformularea unor fraze prin schimbarea ordinii cuvintelor, discutând efectele asupra sensului și expresivității frazelor* - *analizarea relației dintre structură sintactică și intenția comunicativă în enunțuri variate*
2.4. Valorifică fraza coordonată, subordonată și mixtă pentru a organiza logic și nuanțat ideile în texte funcționale, explicative și argumentative
- *identificarea tipurilor de frază utilizate în texte explicative și argumentative, discutând rolul acestora în organizarea ideilor* - *analizarea modului în care fraza coordonată și subordonată contribuie la coerența textului* - *compararea fragmentelor textuale cu structuri sintactice diferite, evidențiind avantajele fiecăreia în transmiterea mesajului* - *selectarea tipului adecvat de frază pentru exprimarea unor relații logice date, justificând alegerea prin raportare la scopul comunicării și structura textului*
2.5. Evaluează rolul stilistic și expresiv al frazei complexe în diferite tipuri de texte pentru a adapta discursul la scop, context și public
- *analizarea valorii expresive a frazelor complexe în texte variate, identificând efectele stilistice produse* - *compararea utilizării frazei simple și complexe în același context comunicativ, discutând impactul asupra expresivității* - *identificarea relației dintre structura sintactică și stilul textului, prin raportare la tipul de discurs și efectele expresive urmărite* - *aprecierea adecvării structurii frazei la scopul comunicării, pe baza unor criterii formulate în comun* - *evaluarea efectelor expresive ale modificării structurii frazei, în funcție de intenția autorului și contextul stilistic al textului*
2.6. Analizează evoluția, formele și statutul limbii slovace în context național și european pentru a înțelege funcția identitară, culturală și civică a limbajului
- *analizarea etapelor de evoluție și codificare a limbii slovace, prin organizarea informațiilor într-o schemă cronologică* - *compararea perioadelor din evoluția limbii slovace, evidențiind elementele de continuitate și schimbare* - *identificarea tipurilor de limbi și a relațiilor dintre acestea, cu accent pe limba slovacă*

Clasa a XII-a
- *discutarea rolului limbii slovace în formarea identității culturale, prin raportare la evoluția istorică și funcțiile sociale ale limbii*

3. Interpretează textele literare în contexte culturale, istorice și estetice pentru a dezvolta gândirea critică, sensibilitatea literară și aprecierea valorilor artistice

Clasa a XII-a
3.1. Analizează trăsăturile realismului social, social-psihologic, neorealist și socialist pentru a explica relația dintre literatura slovacă și contextul socio-istoric al secolului al XX-lea
- *analizarea contextului socio-istoric al secolului al XX-lea prin completarea unei axe cronologice și discutarea legăturii dintre context și orientarea realistă* - *identificarea trăsăturilor realismului social și social-psihologic în fragmente epice, folosind o fișă de lucru cu indicatori, și formularea unei concluzii privind viziunea asupra realității* - *compararea realismului social, neorealismului și realismului socialist prin organizarea observațiilor într-un tabel comparativ și justificarea diferențelor într-o discuție ghidată* - *analizarea literaturii în condiții totalitare pe baza unor exemple de texte și paratexte, evidențiind raportul dintre mesaj artistic și presiune ideologică*
3.2. Interpretează temele și motivele dominante din proza realistă și social-psihologică pentru a evidenția reprezentarea individului și a comunității în literatura slovacă modernă
- *identificarea temelor dominante în fragmente de roman social și social-psihologic, prin completarea unei fișe și discutarea relevanței tematice* - *analizarea motivelor recurente în secvențe epice, organizând rezultatele într-un tabel „motiv–funcție–secvență”* - *compararea reprezentării individului și a comunității în două texte realiste, prin evidențierea diferențelor de focalizare și formularea unor concluzii privind perspectiva autorului* - *interpretarea relației temă–motiv–atmosferă în fragmente narative, prin selectarea expresiilor-cheie și redactarea unei sinteze scurte cu argumente din text*
3.3. Analizează strategiile narative și construcția personajelor în romanele sociale și social-psihologice pentru a explica modalitățile de reflectare a transformărilor sociale și mentale
- *identificarea strategiilor narative în fragmente epice, prin completarea unei fișe de analiză și argumentarea funcției acestora pentru sens* - *analizarea construcției personajului prin extragerea secvențelor de caracterizare și organizarea lor într-un tabel „indicator–dovadă–interpretare”* - *compararea tipologiilor de personaje în două texte, evidențiind rolul lor în reflectarea realității sociale* - *examinarea evoluției personajului în raport cu presiunea mediului social, prin realizarea unei diagrame „situație–reacție–schimbare” pe baza secvențelor-cheie*
3.4. Evaluează modalitățile de afirmare a identității autorului în literatura slovacă din perioada totalitară pentru a înțelege raportul dintre creația literară, ideologie și libertatea artistică
- *analizarea condițiilor de creație literară în regim totalitar prin interpretarea unor note de context (repere istorice, instituții, cenzură) și formularea unei sinteze explicative* - *identificarea strategiilor de „camuflare” artistică în fragmente literare (aluzie, simbol, ambiguitate), folosind o fișă de recunoaștere și justificând alegerile* - *compararea discursului literar oficial și a discursului alternativ prin organizarea diferențelor într-un tabel* - *evaluarea impactului ideologiei asupra valorii estetice a textului aplicând grila pe exemple studiate* - *interpretarea manifestelor Osamelých bežcov prin extragerea ideilor-cheie și organizarea lor într-o schemă „principiu–argument–implicație artistică”* - *examinarea contextului grupărilor Konkretisti și Osamelí bežci prin realizarea unei fișe de context (teme, estetici, poziționări) și discutarea rolului lor cultural*
3.5. Interpretează specificul estetic al realismului magic și al postmodernismului slovac pentru a evidenția diversitatea formelor de reprezentare artistică a realității
- *identificarea trăsăturilor realismului magic în fragmente selectate, utilizând o fișă (real cotidian–element fantastic–efect asupra sensului) și discutând funcția lor estetică* - *analizarea modului de integrare a elementului fantastic în realitatea narativă, prin evidențierea strategiilor de „naturalizare” și formularea unei explicații scurte*

Clasa a XII-a
- *compararea realismului magic și postmodernismului prin completarea unui tabel (viziune asupra realității, tehnici, rolul naratorului, efect asupra cititorului)* - *interpretarea trăsăturilor postmoderne în proză sau teatru, prin identificarea semnelor de fragmentarism, ironie și joc intertextual în secvențe reprezentative*
3.6. Analizează temele dominante ale literaturii slovace contemporane pentru a formula interpretări personale argumentate asupra relației dintre literatură, societate și identitatea culturală actuală
- *identificarea contextului socio-istoric al literaturii slovace contemporane prin completarea unei fișe de context (repere, transformări, teme sociale) și discutarea relevanței culturale* - *analizarea temelor actuale în fragmente contemporane, prin organizarea observațiilor într-un tabel „temă–problemă–perspectivă–dovadă”* - *compararea direcțiilor tematice contemporane cu cele din etapele anterioare (realism și postmodernism), evidențiind continuități și rupturi într-o schemă sintetică*

4. Analizează patrimoniul cultural slovac din România și din diaspora pentru a dezvolta identitatea culturală, dialogul intercultural și un comportament etic față de cultură

Clasa a XII-a
4.1. Integrează perspective literare, istorice și artistice pentru a construi interpretări originale asupra identității slovace în spațiul central-european
- *integrarea elementelor literare și istorice dintr-un fragment slovac din diaspora, prin realizarea unei hărți conceptuale care evidențiază relațiile dintre motive și context comunitar* - *analizarea unei scene literare în corelație cu o imagine vizuală sau un artefact cultural real, prin redactarea unei interpretări care explică modul în care acestea construiesc identitatea comunității* - *compararea perspectivelor artistice și culturale din două fragmente literare, într-un tabel argumentat care evidențiază modul de reprezentare a identității slovace* - *realizarea unui portofoliu tematic cu interpretări personale asupra identității slovace, integrate pe baza unei selecții de texte literare, documente istorice și repere artistice din diaspora*
4.2. Creează produse culturale, precum texte creative, prezentări, analize comparative, proiecte artistice, pentru a contribui activ la promovarea patrimoniului slovac în comunitatea școlară și locală
- *crearea unui text narativ scurt inspirat dintr-un motiv cultural identificat într-un fragment literar slovac din diaspora, prin redactarea unei mini-narațiuni integrate într-un portofoliu tematic* - *realizarea unui colaj vizual cu citate și simboluri culturale extrase din opere literare, prin utilizarea unui instrument digital colaborativ* - *realizarea unui afiș digital despre un motiv cultural slovac identificat în text, prin integrarea citatelor literare și a reperelor identitare într-un design coerent* - *elaborarea unui portofoliu tematic de promovare a patrimoniului slovac, prin analizarea fragmentelor literare și prin selecția unor reprezentări vizuale complementare*

CLASA a XII-a
CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
	Trunchi comun
1. Comunicare	***La conținuturile din clasa a XI-a (actualizate) se vor adăuga următoarele:*** • Stilul științific – trăsături și mijloace de expresie. • Procedeele stilistice ale stilului științific și compoziția textului științific. • Demersuri logice în textele explicative. Argumentare. • Texte explicative: referat, lucrări de specialitate în mediul școlar, interpretarea unui text. • Texte reflexive: mijloace expresive, compoziție. • Texte eseistice: eseul – compoziția și trăsăturile eseului clasic și academic.
Material propus pentru ascultare/analiză**:* ● *Materialele utilizate vor include texte autentice de tip științific, științifico-didactic, publicistic și eseistic, în vederea identificării caracteristicilor stilului științific, a mijloacelor de expresivitate specifice, a procedurilor de expunere și argumentare, precum și a relațiilor dintre stilul științific, artistic și publicistic.* ● *Textele selectate vor ilustra etapele lecturii de studiu ale textului de specialitate, structura și compoziția textului științific, criteriile de sevaluare a calității unui text informativ, precum și relațiile logice caracteristice discursului explicativ și reflexiv.* ***Tipuri de interacțiune propuse: ● *Activități de lectură dirijată, analiză critică și analiză comparativă a textelor explicative, argumentative și eseistice, orientate spre identificarea procedurilor de gândire logică, a strategiilor argumentative și a coerenței și coeziunii textuale.* ● *Exerciții de redactare și adaptare a textelor, cu accent pe respectarea structurii specifice tipului de text, exprimarea relațiilor cauză–efect, calitatea argumentării și adecvarea discursului la scopul comunicativ și la context.*	
2. Elemente de construcție a comunicării	***La conținuturile din clasa a XI-a (actualizate) se vor adăuga următoarele:*** • Fraza și topica. • Fraza simplă coordonată: copulativă, adversativă, disjunctivă, gradativă. • Fraza simplă subordonată cu propoziție subordonată subiectivă, predicativă, completivă, atributivă, circumstanțială. • Fraza compusă – coordonată, subordonată, mixtă. • Limba. Tipuri de limbi. Originea limbilor (cu accent pe limba slovacă*)*. • Evoluția și codificarea limbii slovace (perioada preliterară, perioada limbii literare, limba slovacă contemporană*)*.
Modalități de operare cu conținuturile studiate: ● *În studierea acestor conținuturi se va urmări în mod constant respectarea aspectelor normative, ortoepice, ortografice, morfologice și de punctuație, prin utilizarea sistematică a lucrărilor fundamentale ale limbii slovace.* ● *Activitățile de învățare vor viza identificarea și utilizarea corectă a frazei coordonate și subordonate, a tipurilor de propoziții subordonate și a regulilor de folosire a virgulei în structuri simple, complexe și mixte.* ● *Comunicarea funcțională va fi exersată prin redactarea de enunțuri conforme normei, valorificând ordinea cuvintelor, structura frazei și funcția lor stilistică, precum și prin conștientizarea rolului limbii și a diversității lingvistice în context istoric și sociocultural.*	

Domenii de conținut	Conținuturi
	Trunchi comun
3. Lectură	***La conținuturile din clasa a XI-a (actualizate) se vor adăuga următoarele:*** • Continuarea tradițiilor realismului critic, social și psihologic: - situația socio-istorică; - contextul artistic și literar; - trăsături ale realismului social, socio-psihologic și ale neorealismului; - specii literare: roman social, roman generațional, saga multigenerațională, roman-cronică, roman socio-psihologic. • Literatura în condiții totalitare. • Realismul socialist: - situația socio-istorică; - trăsături ale realismului socialist; - specii literare: povestirea în realismul socialist. • Efortul de a păstra identitatea autorului: - trăsături ale literaturii care urmărește menținerea identității autorului; - context artistic: Concretiști și „Osamelí bežci"; - reviste literare: Mladá tvorba, Revue svetovej literatúry, Kultúrny život, Romboid. • Realismul magic: - context artistic, trăsături și genuri literare (roman-cronică, povestire magică).
	• Literatura postmodernistă: - situația socio-istorică; - trăsături ale postmodernismului și specii literare (povestire postmodernă, teatru postmodern). • Literatura slovacă contemporană: - situația socio-istorică; - context artistic și literar.
Texte literare recomandate: ● ***Continuarea tradițiilor realismului critic, social și psihologic:*** *Červené víno – František Hečko.* ● ***Realismul socialist:*** *Na rozhraní (poviedka: Skaliny) – Vladimír Mináč.* ● ***Efortul de a păstra identitatea autorului:*** *Až dozrieme (básne: Verše; Katreny) – Milan Rúfus; Dotyky (básne: Jablko; S hlavou v ohni; Dotyky); Milovanie v husej koži (básne: Skľúčenosť; Len tak; Óda na lásku; Óda na večnosť; Z absolútneho denníka I) – Miroslav Válek; Posunok s kvetom (báseň: Kameň) – Ján Ondruš; Jediný slaný domov (básne: Sonet o vtákovi čátakovi; Šansón na nedeľu) – Ľubomír Feldek; Tristan tára – Ivan Štrpka. Sme príbuzní na začiatku – Ivan Laučík.* ● ***Realismul magic:*** *Tisícročná včela – Peter Jaroš; Bude to pekný pohreb – Václav Pankovčín.* ● ***Literatura postmodernistă:*** *Kufor na sny (poviedky: Spolužiaci; Rýchlik) – Dušan Dušek; Soirée – Milan Lasica - Július Satinský. Jáánošíík – Stanislav Štepka.* ● ***Literatura slovacă contemporană:*** *podľa vlastného výberu (napr.: Lovci a zberači; Dunaj v Amerike – Michal Hvorecký; Habúchov lusk – Juraj Štubner; Keď sa pes smeje – Juraj Šebesta; Vtáctvo nebeské – Ján Litvák; Biele miesta – Monika Kompaníková a iné literárne diela zo súčasnej slovenskej literatúry).* *Activitățile de învățare vor pune accent pe analiza și interpretarea practică a textelor literare prin identificarea temelor dominante, a motivelor, a trăsăturilor curentelor literare, a genurilor specifice și a mijloacelor artistice. O componentă importantă va fi și conexiunea operei literare cu alte domenii ale artei, precum artele vizuale, muzica sau alte forme de expresie estetică. Opera va fi raportată în mod constant la contextul istoric și cultural, iar metodele aplicative de lucru cu textul literar vor fi exersate sistematic.*	
4. Elemente de interculturalitate	***La conținuturile din clasa a XI-a (actualizate) se vor adăuga următoarele:*** • Promovarea culturii slovace din România prin text literar, nonliterar și științific: - reviste literare și traducerea textelor literare, - rolul traducătorului în păstrarea identității culturale. • Perspective literar–istorice–artistice: analiză comparativă între tipuri de reprezentări: - forme moderne de expresie (proză scurtă, publicistică, interviuri culturale).
Observații privind abordarea tematicii propuse*:* ● *Ghidarea elevilor în utilizarea fragmentelor literare pentru realizarea de produse culturale (afișe, portofolii, expoziții).* ● *Introducerea unor activități interdisciplinare (literatură + istorie + artă) pentru interpretarea identității slovace.* ● *Propunerea unor exerciții creative: texte originale, proiecte vizuale bazate pe motive literare.*	

SUGESTII METODOLOGICE

1. Semnificații și rol (ancorare curriculară)

Sugestiile metodologice pentru disciplina Limba și literatura maternă slovacă au rolul de a orienta și sprijini cadrele didactice în aplicarea programei școlare, fără a avea caracter prescriptiv. Acestea pot fi utilizate ca repere de lucru menite să faciliteze transpunerea intențiilor curriculare în practici didactice adaptate contextului educațional concret și profilului real, cu accent pe claritate, structurare logică, argumentare și utilizare funcțională a limbajului.

Cadrul didactic poate urmări asigurarea coerenței dintre competențele generale și competențele specifice prin: (a) selectarea și corelarea conținuturilor de învățare cu situații de comunicare autentice; (b) proiectarea unor activități de învățare centrate pe dezvoltarea competențelor de receptare și de producere a mesajelor orale și scrise; (c) utilizarea evaluării ca instrument de reglare a demersului didactic și de sprijinire a progresului elevilor.

Prin modul de formulare, prezentele sugestii metodologice se recomandă a fi abordate ca instrumente cu caracter aplicativ, centrate pe procesul de predare–învățare–evaluare, prin: alegerea și combinarea metodelor didactice active (de exemplu: conversația, lectura dirijată, exercițiul, lucrul pe text); adaptarea strategiilor didactice la nivelul de vârstă, ritmul de învățare și interesele elevilor; integrarea reflecției asupra limbii și literaturii în activități concrete de comunicare.

În funcție de experiența profesională, cadrele didactice pot valorifica prezentele sugestii metodologice în mod diferențiat, de exemplu: ca repere de orientare în proiectarea lecțiilor și în structurarea activităților de învățare, în cazul profesorilor debutanți, respectiv ca punct de plecare pentru adaptare, diversificare și inovare metodologică, în cazul profesorilor cu experiență .

Având în vedere structura programei pentru disciplina Limba și literatura maternă slovacă, organizată pe trunchi comun, sugestiile metodologice pot fi valorificate pentru gestionarea coerentă a cadrului curricular integrat. În acest context, profesorul poate proiecta (a) activități orientate spre formarea competențelor de bază; (b) diferențiate, destinate aprofundării, extinderii sau recuperării, în funcție de nivelul de formare și de interesele elevilor, prin prioritizarea unor sarcini de comunicare funcțională, argumentare, interpretare și redactare de texte explicative și argumentative, adecvate profilului real.

În vederea creșterii caracterului aplicativ și a coerenței interne a demersului curricular, cadrul didactic poate utiliza, în proiectare, un demers de tip „înapoi spre înainte” (backward design), pornind de la competențele specifice și de la produse de învățare așteptate, pentru a selecta conținuturile și activitățile adecvate, precum și criteriile de evaluare asociate.

2. Principii generale (cadrul normativ)

Principiile generale care fundamentează demersul didactic la disciplina Limba și literatura maternă slovacă oferă cadrul de referință pentru proiectarea, desfășurarea și evaluarea activităților de predare–învățare, în acord cu finalitățile educației liceale și cu profilul de formare al absolventului. Aceste principii au un caracter orientativ și normativ, susținând aplicarea flexibilă a programei școlare și adaptarea acesteia la contexte educaționale diverse, fără a afecta unitatea și coerența disciplinei.

(2.1.) Demersul de predare–învățare este centrat pe elev, considerat participant activ la construirea propriilor achiziții lingvistice, literare și culturale. Activitățile de învățare sunt concepute astfel încât să favorizeze implicarea activă, reflecția personală și învățarea prin descoperire, prin raportarea conținuturilor la experiențele de viață, interesele și nivelul de dezvoltare al elevilor. În acest sens, procesul didactic stimulează autonomia, responsabilitatea și capacitatea de autoevaluare, valorificând situații autentice de comunicare și interpretare a mesajelor.

(2.2.) Procesul didactic valorifică o diversitate de metode și tehnici de predare–învățare–evaluare, adecvate competențelor vizate și specificului disciplinei. Sunt utilizate, în mod echilibrat, metode tradiționale, interactive, experiențiale și digitale, precum lectura ghidată și critică, conversația euristică, studiul de caz, dezbaterea, învățarea prin proiect sau utilizarea resurselor digitale, cu prioritizarea studiului de caz, a analizei textelor funcționale și a proiectelor tematice aplicative, precum și cu reducerea ponderii dezbaterilor literare extinse sau a analizelor teoretice sofisticate. Această diversitate metodologică susține dezvoltarea competențelor de comunicare funcțională și stimulează interesul pentru învățare și gândirea critică.

(2.3.) Demersul didactic este conceput într-o manieră flexibilă și adaptabilă, prin raportare la nivelul de pregătire al clasei, la dinamica grupului de elevi și la resursele educaționale disponibile. Cadrul didactic poate ajusta strategiile de predare, ritmul de parcurgere a conținuturilor, formele de organizare a activităților și modalitățile de evaluare, astfel încât să răspundă nevoilor reale de învățare și să asigure progresul fiecărui

elev. Adaptabilitatea vizează, totodată, integrarea mediului digital și valorificarea situațiilor educaționale emergente.

(2.4.) Procesul de predare–învățare se realizează prin strategii de diferențiere și personalizare, care permit valorificarea potențialului fiecărui elev și sprijinirea progresului individual. Activitățile pot fi proiectate cu sarcini gradate, niveluri diferite de complexitate și produse finale variate, în funcție de competențele, interesele și stilurile de învățare ale elevilor, contribuind la asigurarea echității educaționale și la răspunsul adecvat la nevoi educaționale diverse. În completarea strategiilor de diferențiere, se recomandă explicitarea unor măsuri de sprijin pentru situații de învățare specifice (remediere, accelerare, elevi bilingvi, elevi cu dificultăți de literație sau cu cerințe educaționale speciale), prin adaptarea sarcinilor, a suporturilor de lucru, a timpului, a modului de prezentare a conținuturilor și a criteriilor de evaluare, astfel încât să fie asigurată participarea reală și progresul fiecărui elev.

(2.5.) Integrarea interdisciplinară vizează corelarea conținuturilor disciplinei Limba și literatura maternă slovacă cu alte domenii de studiu, în vederea construirii unei viziuni coerente asupra cunoașterii. Activitățile de învățare pot valorifica teme și contexte comune cu alte discipline, favorizând transferul competențelor și aplicarea cunoștințelor în situații variate, inclusiv prin corelări cu disciplinele din aria STEM, în special cu matematica, informatica și științele exacte, pentru dezvoltarea gândirii logice, a preciziei limbajului și a competenței de comunicare academică. Această abordare contribuie la dezvoltarea competențelor transversale și la înțelegerea rolului limbii și literaturii în interpretarea realității culturale și sociale.

(2.6.) Evaluarea la disciplina Limba și literatura maternă slovacă se recomandă a fi concepută ca parte integrantă a procesului de predare–învățare–evaluare, având rolul de a sprijini dezvoltarea competențelor de comunicare ale elevilor, în contexte de receptare, producere și interacțiune orală și scrisă, precum și formarea unei atitudini reflexive față de propria învățare.

Procesul de evaluare, ca parte integrantă a procesului de predare–învățare–evaluare, are în vedere următoarele principii:

a) Echilibrul între evaluarea formativă și evaluarea sumativă – îmbinarea evaluării formative (desfășurată pe parcurs, orientată spre progres și reglare) cu evaluarea sumativă (la finalul unităților, cu rol de certificare). Evaluarea formativă sprijină adaptarea demersului didactic, iar evaluarea sumativă valorifică produsele finale ale învățării (texte scrise, proiecte, portofolii).
b) Transparența și utilizarea unor criterii explicite – realizarea evaluării pe baza unor criterii clare, comunicate anterior îndeplinirii sarcinilor de lucru. Criteriile explicite facilitează autoevaluarea, autoreglarea și asumarea responsabilității față de propriul progres.
c) Evaluarea competențelor de comunicare – focalizarea evaluării cu prioritate asupra competențelor de comunicare (înțelegere, interpretare, producere de mesaje adecvate contextului) și nu asupra reproducerii izolate a unor cunoștințe despre limbă sau literatură. Cunoștințele despre limbă sunt valorizate prin utilizarea lor funcțională, în situații autentice de comunicare.
d) Evaluarea produsului și a procesului de realizare – luarea în considerare, în evaluarea producțiilor orale și scrise, atât a produsului final, cât și a procesului de realizare (planificare, redactare, revizuire, prezentare). Această abordare sprijină conștientizarea strategiilor de lucru și asumarea progresului realizat.
e) Feedback descriptiv, constructiv și orientat spre progres – formularea unui feedback specific, descriptiv și orientat spre îmbunătățire, oferit verbal sau în scris, inclusiv în format digital, și structurat prin rubrici și grile de evaluare (de exemplu: „Ai formulat corect ideea principală, însă argumentarea poate fi dezvoltată prin exemple suplimentare din text.”; „Structura este clară; în următoarea redactare, încearcă să diversifici conectorii logici.”). Se recomandă și feedback reflexiv, formulat prin întrebări de tipul: „Ce ai reușit?”, „Ce ai modifica data viitoare?”, „Ce vei face diferit?”.
f) Implicarea elevilor în evaluare – participarea activă a elevilor la procesul de evaluare, prin autoevaluare și evaluare colegială (*peer-to-peer*), utilizând jurnale de lectură și de învățare, reflecții scrise, portofolii și grile de evaluare. Aceste practici contribuie la dezvoltarea gândirii critice, a responsabilității și a capacității de analiză reflexivă.

În proiectarea demersului evaluativ, cadrul didactic poate avea în vedere următoarele întrebări orientative:

De ce evaluez? – pentru a înțelege progresul elevilor, a susține învățarea și a adapta procesul didactic;

Ce evaluez? – competențele specifice stabilite prin programa școlară la disciplina Limba și literatura maternă slovacă;

Cum evaluez? – prin metode și instrumente variate, adaptate competențelor vizate și tipului de evaluare;

Cât de bine măsor? – prin instrumente valide, fiabile și transparente, bazate pe criterii clare, comunicate anterior elevilor;

Ce feedback ofer? – feedback descriptiv, orientat spre progres și integrat în procesul de învățare;

Ce decizii iau în urma evaluării? – ajustarea strategiilor de predare și oferirea unui sprijin individualizat elevilor, în funcție de nevoile identificate.

Demersul evaluativ vizează diversificarea metodelor și instrumentelor de evaluare, prin:
- evaluarea prin proiecte, care pot integra competențe de lectură, scriere, documentare și interpretare culturală;
- evaluarea colegială (peer-to-peer), aplicată produselor activității elevilor (texte argumentative, prezentări, proiecte tematice);
- autoevaluarea, prin instrumente care sprijină conștientizarea progresului personal și dezvoltarea competențelor metacognitive.

Evaluarea poate fi realizată și prin portofolii, probe scrise și orale, fișe de observație, rubrici și grile de evaluare, teste de progres cu itemi variați, jurnale de lectură, scale de autoevaluare și evaluare colegială. Procesul de evaluare se recomandă a fi înțeles ca parte integrantă a învățării, orientat spre dezvoltarea competențelor comunicative, a gândirii critice și a unei atitudini reflexive și responsabile față de propriul parcurs de dezvoltare lingvistică și culturală. Pentru a crește validitatea și comparabilitatea evaluării, se recomandă utilizarea consecventă a rubricilor analitice (criterii/descriptorii pe niveluri) pentru producțiile scrise și orale, precum și arhivarea selectivă a produselor în portofolii (inclusiv digitale), ca bază pentru evaluarea progresului și pentru dialogul educațional elev – profesor – familie.

3. Orientări metodologice generale (operaționalizare)

Predarea–învățarea disciplinei Limba și literatura maternă slovacă se întemeiază pe principii pedagogice moderne, orientate spre elev și spre dezvoltarea competențelor-cheie. Conținuturile lingvistice, literare și culturale sunt selectate și organizate în relație cu experiența de viață a elevilor, cu dinamica mediului digital și cu specificul comunității slovace din România și din diaspora. Demersul didactic vizează formarea progresivă a competențelor de comunicare, analiză, interpretare și exprimare critică, în acord cu particularitățile de vârstă și cu cerințele societății contemporane. Structura curriculumului asigură continuitatea și coerența dezvoltării competențelor, de la utilizarea funcțională a limbii slovace și respectarea normei standard, până la înțelegerea stilurilor de comunicare, evaluarea critică a mesajelor orale și scrise, stăpânirea discursului argumentativ și realizarea unor texte explicative, reflexive și eseistice. În acest cadru, profesorul proiectează și implementează activități didactice integrate, care corelează, în mod sistematic, activitățile cu cele patru domenii de conținut.

(3.1.) Ca principiu central al demersului metodologic, **învățarea activă** se realizează prin activități care solicită participarea directă, conștientă și reflexivă a elevilor. Astfel, elevii sunt implicați în analiza unor situații autentice de comunicare, observarea și interpretarea elementelor verbale, nonverbale și paraverbale, identificarea și explicarea trăsăturilor stilistice ale textelor, analiza structurii narative și a personajelor, interpretarea motivelor și temelor literare, valorificate cu accent prioritar pe înțelegerea mesajului și pe funcția comunicativă a textului, evaluarea credibilității mesajelor media, interpretarea motivelor și temelor literare sau construirea relațiilor logice și cauzale în texte explicative și eseistice. Dezbaterile, studiile de caz, simulările de discursuri (retorice, publicistice, argumentative), investigațiile textuale și culturale și exercițiile de transformare a textelor contribuie la dezvoltarea gândirii critice și a competențelor de comunicare funcțională, cu focalizare pe texte explicative, argumentative și pe discursuri funcționale, precum și pe analiza logică a mesajului.

(3.2.) În completarea acesteia, **dimensiunea colaborativă a învățării** este valorificată sistematic și promovată prin activități de grup și de tip peer-to-peer, care facilitează învățarea prin interacțiune și negociere de sens. Activitățile de învățare vizează: realizarea de hărți conceptuale și tabele comparative, completarea de fișe de analiză (structură, stil, personaje, motive, contexte), redactarea colaborativă de texte (știri, interviuri, recenzii, discursuri, eseuri), precum și evaluarea colegială a produselor realizate. Mentoratul între elevi este recomandat în special pentru activitățile de redactare, revizuire și interpretare, sprijinind diferențierea învățării și consolidarea competențelor lingvistice și literare.

(3.3.) O formă integratoare a învățării active și colaborative este **învățarea prin proiect**, care reprezintă o modalitate eficientă de organizare a activităților de învățare, permițând integrarea conținuturilor programei în contexte tematice complexe, cu relevanță socială, culturală și identitară. Activitățile de învățare pot fi organizate sub forma unor proiecte care vizează: comunicarea responsabilă în mediul digital, realizarea de produse publicistice, analiza discursului retoric, analiza mesajelor media, proiecte de comunicare digitală și proiecte interdisciplinare care corelează limbajul cu utilizarea tehnologiei, investigarea memoriei colective sau promovarea patrimoniului cultural slovac. Proiectele includ activități de documentare, analiză, redactare, selecție de surse, realizare de produse culturale și prezentare publică, contribuind la dezvoltarea

competențelor transversale, a autonomiei în învățare și a capacității de transfer și aplicare a cunoștințelor în contexte autentice.

(3.4.) Demersul didactic este susținut și prin valorificarea **învățării digitale**, care completează și susține utilizarea strategiilor didactice, prin folosirea resurselor și instrumentelor digitale adecvate, în concordanță cu competențele vizate de programă. Aceste activități pot include: exerciții interactive de clasificare și asociere, organizatoare grafice digitale, storyboarduri pentru narațiune, platforme colaborative pentru redactare și feedback, realizarea de prezentări multimedia, podcasturi, bloguri școlare, colaje interpretative sau portofolii digitale. Activitățile digitale facilitează analiza critică a informațiilor, dezvoltarea competențelor media și exersarea normelor de citare și utilizare responsabilă a surselor. În utilizarea resurselor digitale, se recomandă explicitarea unor reguli de lucru privind credibilitatea surselor, citarea corectă, protecția datelor personale și conduita etică în mediul online, astfel încât competența digitală să fie dezvoltată integrat cu competența de literație și cu cea civică.

(3.5.) În vederea asigurării **relevanței și semnificației învățării**, activitățile didactice sunt proiectate în manieră **autentică**, conectând conținuturile disciplinei cu realitatea cotidiană și cu viața comunității, favorizând transferul învățării în contexte relevante. Activitățile pot valorifica situații reale de comunicare (texte funcționale, discursuri publice, intervenții argumentative), precum și analiza reprezentărilor culturale ale slovacilor din România și din diaspora. Analiza acestor reprezentări în texte literare, corelarea lor cu artefacte culturale, tradiții, sărbători sau mărturii comunitare contribuie la dezvoltarea competențelor interculturale și la formarea unui comportament etic față de patrimoniul cultural.

(3.6.) Adaptarea demersului didactic la contextul educațional concret este realizată prin **învățarea contextualizată**, care presupune adaptarea strategiilor didactice la nivelul de competență al elevilor, la specificul clasei, al școlii și al comunității locale, precum și la resursele disponibile. Programa permite proiectarea unor activități diferențiate, cu sarcini gradate, produse finale variate și forme flexibile de evaluare, astfel încât fiecare elev să poată progresa în funcție de propriul ritm și potențial. Valorificarea experienței lingvistice și culturale a elevilor și a resurselor locale contribuie la creșterea relevanței și eficienței procesului de învățare. În vederea asigurării incluziunii și a echității, se recomandă planificarea explicită a măsurilor de accesibilizare (suport vizual, organizatori grafici, secvențierea sarcinilor, timp suplimentar, alternative de produs), precum și a intervențiilor remediale pe baza rezultatelor evaluării formative.

Prin aplicarea sistematică a acestor orientări metodologice generale, disciplina Limba și literatura maternă slovacă devine un spațiu educațional dinamic, relevant și formativ, care sprijină dezvoltarea comunicării funcționale, a gândirii critice, a sensibilității literare și a identității culturale a elevilor.

4. Adaptări metodologice în funcție de tipul de programă (contextualizare curriculară)

Programa pentru disciplina Limba și literatura maternă slovacă, structurată pe trunchiul comun, permite configurarea unui demers didactic flexibil și adaptabil, în acord cu diversitatea nivelurilor de pregătire, a intereselor și a ritmurilor de învățare ale elevilor. În acest context, demersul curricular poate fi valorificat diferențiat, prin ajustarea strategiilor didactice și a activităților de învățare, fără a afecta coerența și unitatea disciplinei.

La nivelul trunchiului comun, demersul didactic este orientat prioritar spre formarea și exersarea competențelor de bază în comunicare, cu accent pe utilizarea funcțională a limbii slovace în contexte variate de receptare și producere de mesaje orale și scrise. Activitățile de învățare pot viza dezvoltarea competenței de literație, înțelegerea și interpretarea textelor literare și nonliterare, precum și exersarea exprimării coerente și corecte, în acord cu norma limbii standard. Strategiile didactice sprijină accesibilizarea conținuturilor, progresul gradual și participarea activă a tuturor elevilor.

În cadrul trunchiului comun, profesorul poate proiecta activități de învățare diferențiate, care să permită aprofundarea, extinderea sau consolidarea competențelor, în funcție de nivelul de formare al elevilor și de interesele acestora. Activitățile pot include sarcini gradate, abordări analitice cu niveluri diferite de complexitate, precum și produse de învățare variate, care să favorizeze implicarea activă, autonomia și progresul individual.

Adaptările metodologice sunt realizate în raport cu competențele-cheie și cu profilul de formare al absolventului, având în vedere principiile echității, incluziunii și relevanței educaționale. Profesorul poate ajusta selecția conținuturilor, strategiile didactice, formele de organizare a activității și modalitățile de evaluare, astfel încât demersul educațional să rămână centrat pe elev și orientat spre formarea unor absolvenți autonomi, reflexivi și responsabili.

Pentru asigurarea coerenței și a eficienței demersului didactic, se recomandă planificarea pe unități de învățare care includ explicit: competențe specifice comune tuturor elevilor, componente de aprofundare sau extindere pentru elevii interesați sau avansați, precum și componente remediale, stabilite pe baza diagnozei

inițiale și a evaluării formative. Prin această abordare, demersul educațional la disciplina Limba și literatura maternă slovacă își menține unitatea curriculară, asigurând flexibilitatea necesară pentru a răspunde diversității contextelor educaționale și pentru a susține parcursuri de învățare relevante și coerente în învățământul liceal.

5. Ancorare în profilul de formare al absolventului (finalitate)

La nivelul disciplinei Limba și literatura maternă slovacă, sugestiile metodologice vizează organizarea procesului de predare–învățare–evaluare astfel încât activitățile propuse să contribuie direct la realizarea profilului de formare al absolventului învățământului liceal, cu focalizare pe aria curriculară „Limbă și comunicare”. Demersurile didactice sunt orientate spre dezvoltarea competențelor-cheie, formarea atributelor prioritare ale absolventului și integrarea temelor transversale prevăzute de cadrul legislativ în vigoare, cu accent pe exprimare coerentă, riguroasă și adecvată contextelor academice și profesionale specifice profilului real

(5.1.) În activitatea didactică, profesorii pot propune situații de învățare care să favorizeze **dezvoltarea competențelor-cheie**, prin:

- organizarea de activități de receptare, interpretare și producere de texte orale și scrise, literare și nonliterare, în contexte variate de comunicare, utilizarea lecturii ghidate și critice, a exercițiilor de analiză și interpretare textuală, precum și a redactării de texte funcționale, reflexive și creative, cu prioritate pentru texte explicative și argumentative, care să sprijine înțelegerea mesajului, exprimarea coerentă și argumentarea pentru consolidarea **competenței de literație** (citire, scriere și înțelegere a mesajului);
- valorificarea limbii slovace ca limbă maternă în relație cu alte limbi cunoscute de elevi, prin comparații lingvistice, exerciții de traducere și mediere, precum și reflecții asupra rolului limbii materne în construirea identității personale și culturale în vederea dezvoltării **competenței de multilingvism** și a conștiinței interculturale;
- explorarea patrimoniului literar și cultural slovac, din România și din alte spații culturale, prin analiza unor texte reprezentative, realizarea de proiecte tematice și produse creative, valorificând dimensiunea funcțională și interpretativă a acestora, precum și raportarea acestora la experiențele elevilor și la contexte culturale mai largi, pentru dezvoltarea **competenței de sensibilizare și exprimare culturală**;
- utilizarea resurselor digitale pentru documentare, comunicare și realizarea de produse de învățare (prezentări, portofolii, texte colaborative), cu respectarea normelor de etică și siguranță online, în vederea dezvoltării **competenței digitale** și a **competențelor metacognitive**;
- desfășurarea de activități individuale și colaborative care încurajează reflecția asupra propriei învățări, autonomia, cooperarea, reziliența și asumarea responsabilității, pentru dezvoltarea **competenței personale, sociale și de a învăța să înveți**;
- analiza mesajelor publice, a discursurilor sociale și a textelor cu tematică civică sau ecologică, în scopul formării unor atitudini de participare responsabilă, respect pentru valori democratice, diversitate culturală și mediu, contribuind la dezvoltarea **competenței civice, juridice și de protejare a mediului**;
- realizarea de proiecte culturale și educaționale (portofolii tematice, produse creative, activități de grup), care stimulează inițiativa, creativitatea în sens funcțional și aplicativ, asumarea de roluri și transformarea ideilor în acțiuni cu valoare culturală și socială, în vederea dezvoltării **competenței antreprenoriale**.

(5.2.) Prin strategiile didactice utilizate, disciplina Limba și literatura maternă slovacă contribuie la **formarea atributelor prioritare** unui absolvent care:

- comunică eficient în limba slovacă, adaptându-și discursul la diferite contexte personale, educaționale și culturale, manifestând claritate, coerență și precizie în exprimare *(comunicativ)*;
- manifestă gândire reflexivă și spirit critic în analiza mesajelor, textelor și situațiilor de comunicare *(reflexiv)*;
- valorifică creativ limbajul, prin interpretări personale și exprimare originală, în contexte adecvate scopului comunicării *(creativ)*;
- utilizează responsabil și etic limbajul și resursele digitale în spațiul public și privat *(responsabil și etic)*;
- își asumă progresiv responsabilitatea pentru propria învățare și dezvoltare personală *(autonom)*;
- colaborează eficient în activități de grup și în contexte de învățare cooperativă *(colaborativ)*;
- gestionează situații de învățare provocatoare și se adaptează la contexte educaționale diverse *(rezilient)*;

- reflectează asupra propriului parcurs educațional, cultural și profesional, manifestând deschidere către planificarea viitorului *(prospectiv)*.

(5.3.) Integrarea temelor transversale, prevăzute de cadrul legislativ în vigoare, este recomandată în activitățile de predare–învățare, în corelare cu competențele-cheie, astfel:

- **educația pentru mediu**, corelată cu competența de literație și cea de sensibilizare culturală, prin analiza unor texte care abordează relația om–natură;
- **digitalizarea**, corelată cu competența digitală și competența de comunicare, prin utilizarea tehnologiei în realizarea produselor de învățare;
- **educația pentru sănătate**, corelată cu competența personală și socială, prin promovarea comunicării asertive și a relațiilor interpersonale echilibrate;
- **educația pentru patrimoniu**, corelată cu competența de sensibilizare și exprimare culturală, prin explorarea limbii, literaturii și identității culturale slovace.

Prin aceste orientări metodologice, disciplina Limba și literatura maternă slovacă contribuie în mod sistematic și coerent la formarea unui absolvent capabil să valorifice competențele dobândite în contexte reale de viață, să reflecteze critic asupra realității și să participe activ și responsabil la viața culturală și socială.

Prezenta programă pentru disciplina Limba și literatura maternă slovacă stabilește cadrul curricular de referință pentru predarea, învățarea și evaluarea disciplinei la nivel liceal, în acord cu profilul de formare al absolventului. Prin structura și orientările sale, programa sprijină aplicarea coerentă și flexibilă a demersului didactic, oferind repere pentru adaptarea acesteia la contexte educaționale diverse.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

ANDRUŠKA, Peter, *Literárna tvorba Slovákov z Dolnej zeme*. 2. preprac. a rozš. vyd. Šaľa: A-klub, 2013, 212 s. ISBN 978-80-971403-7-3.

ANDRUŠKA, Peter, *Súčasní slovenskí spisovatelia z Rumunska*. Nitra: Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre, 2009, 135 s. ISBN 978-80-8094-483-4.

ANDRUŠKA, Peter, *Súčasní slovenskí spisovatelia z Vojvodiny: vybrané kapitoly.* Nitra: Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre, 2010, 154 s. ISBN 978-80-8094-616-6.

ANDRUŠKA, Peter, *Súčasní slovenskí spisovatelia z Maďarska.* Nitra: Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre, 2008, 106 s. ISBN 978-80-8094-429-2.

ANOCA, Dagmar Mária, *Slovenská literatúra v Rumunsku. 2. dop. vyd.* Nadlak: Vydavateľstvo Ivan Krasko, 2010, 319 s. ISBN 978-973-107-060-5.

BALÁŽ, Anton a kol., *Medzi dvoma domovmi 1: Antológia slovenskej poézie v zahraničí*. Bratislava: Literárne informačné centrum : Svetové združenie Slovákov v zahraničí, Martin: Matica slovenská, 2008, 389 s. ISBN 978-80-89222-56-8.

BENŽA, Mojmír a kol., *Atlas tradičnej kultúry slovenských menšín v strednej a južnej Európe: venované pamiatke dr. Jána Siráckeho*. Nadlak: Vydavateľstvo Ivan Krasko, 2006, 282 s. ISBN 973-107-002-8.

BLAGOJEVIĆ, Gordana, *Slovenské insitné výtvarné umenie v Srbsku : etnologicko-antropologická štúdia prejavov identít. 2. dop. vyd.*, 2023, 273 s. ISBN 978-86-82035-15-2.

BUZÁSSYOVÁ, Klára - JAROŠOVÁ, Alexandra et al., *Slovník súčasného slovenského jazyka: 1. zväzok, A-G.* Bratislava: Veda, vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 2006, 1134 s. ISBN 80-224-0932-4.

BUZÁSSYOVÁ, Klára - JAROŠOVÁ, Alexandra et al., *Slovník súčasného slovenského jazyka: 2. zväzok, H-L.* Bratislava: Veda, vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 2011, 1087 s. ISBN 978-80-224-1172-1.

ČÁNI, Ladislav a kol., *Nikam a späť: Antológia poézie dolnozemských Slovákov*. Bratislava: Dom zahraničných Slovákov, 2005, 148 s. ISBN 80-88841-23-2.

DEMÁK, Miroslav a kol., *Medzi dvomi domovami 2: Antológia slovenskej krátkej prózy v zahraničí*. Bratislava: Literárne informačné centrum : Svetové združenie Slovákov v zahraničí, Martin: Matica slovenská, 2009, 270 s. ISBN 978-80-89222-80-3.

DOLNÍK, Juraj, *Morfologické aspekty súčasnej slovenčiny*. Bratislava: Veda, 2010, 464 s. ISBN 978-80-224-1159-2.

DOLNÍK, Juraj, *Teória spisovného jazyka : so zreteľom na spisovnú slovenčinu.* Bratislava: Veda, 2010, 299 s. ISBN 978-80-224-1119-6.

DOLNÍK, Juraj, *Všeobecná jazykoveda : opis a vysvetľovanie jazyka*. Bratislava: Veda, 2009, 375 s. ISBN 978-80-224-1078-6.

DOLNÍK, Juraj, *Lexikológia. 2. nezm. vyd.* Bratislava: Univerzita Komenského, 2007, 236 s. ISBN 978-80-223-2308-6.

DVONČ, Ladislav a kol., *Morfológia slovenského jazyka.* Bratislava: Veda, vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 1966, 895 s. Dostupné na: *https://www.juls.savba.sk/ediela/msj/msj-hq.pdf (17.1.2026)*
FINDRA, Ján, *Štylistika súčasnej slovenčiny*. Martin: Vyd. Osveta, 2013, 319 s. ISBN 978-80-8063-404-9.
FINDRA, Ján, *Jazyková komunikácia a kultúra vyjadrovania.* Martin: Vydavateľstvo Osveta, 2013, 240 s. ISBN 978-80-8063-385-1.
FURDÍK, Juraj, *Slovenská slovotvorba (teória, opis, cvičenia).* Prešov:Náuka, 2004, 200 s. ISBN 80-89038-28-X.
FURDÍK, Juraj, *Teória motivácie v lexikálnej zásobe.* Košice: LG, 2008, 95 s. ISBN 978-80-969760-7-2.
HARPÁŇ, Michal a kol., *Medzi dvomi domovami 3: Antológia slovenskej eseje v zahraničí*. Bratislava: Literárne informačné centrum: Svetové združenie Slovákov v zahraničí, 2010, 319 s. ISBN 978-80-8119-034-6.
HARPÁŇ, Michal, *Teória literatúry. 3. vyd.* Bratislava: ESA, 2009, 283 s. ISBN 978-80-85684-69-8.
HOLIČ, Štefan, *Rétorika.* Nitra: Enigma, 2002, 86 s. ISBN 80-85471-99-X.
JAROŠOVÁ, Alexandra et al., *Slovník súčasného slovenského jazyka: 3. zväzok, M-N.* Bratislava: Veda, vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 2015, 1103 s. ISBN 978-80-224-1485-2.
JAROŠOVÁ, Alexandra et al., *Slovník súčasného slovenského jazyka: 4. zväzok, O-Pn.* Bratislava: Veda, vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 2021, 1127 s. ISBN 978-80-224-1901-7.
KAČALA, Ján, *Skladba slovenského jazyka*. Martin: Matica slovenská, 2025, 875 s. ISBN 978-80-8128-315-2.
KRALČÁK, Ľubomír, *Dynamika stratifikačnej štruktúry súčasnej slovenčiny: In: Slovenský jazyk na začiatku 21. storočia.* Nitra: Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre, 2007, 47 s. ISBN 978-80-8094-249-6.
KRÁĽ, Ábel, *Pravidlá slovenskej : systematika a ortoepický slovník*. Martin: Matica slovenská, 2005, 423 s. ISBN 80-7090-790-8.
MARČOK, Viliam a kol. *Dejiny slovenskej literatúry III: Cesty slovenskej literatúry druhou polovicou 20. storočia*. *2. rozš. vyd.* Bratislava: Literárne informačné centrum, 2006, 496 s. ISBN 80-89222-08-0.
MISTRÍK, Jozef, *Štylistika. 3. uprav. vyd.* Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1997, 598 s. ISBN 80-08-02529-8.
ONDREJOVIČ, Slavomír et al., *Pravidlá slovenského pravopisu. 4. nezmenené vyd.* Bratislava: Veda, 2013, 590 s. ISBN 978-80-224-1331-2.
ONDRUS, Pavel a kol., *Súčasný slovenský spisovný jazyk. Lexikológia.* Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1980, 231 s.
ORAVEC, Ján – BAJZÍKOVÁ, Eugénia, *Súčasný slovenský spisovný jazyk : syntax.* Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1982, 261 s.
ORAVEC, Ján a kol., *Súčasný slovenský spisovný jazyk : morfológia. 2. vyd.* Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1988, 227 s.
PAULÍNY, Eugen, *Krátka gramatika slovenská. 5. preprac. a dopl. vyd.* Bratislava: Národné literárne centrum, 1997, 211 s. ISBN 978-80-224-1159-2.
REZNÍK, Jaroslav, *Túry do literatúry : po literárnych stopách Slovenska. 2. rozš. a preprac. vyd.* Bratislava: Slovart, 2012, 623 s. ISBN 978-80-556-0498-5.
SEDLÁK, Imrich et al., *Dejiny slovenskej literatúry I.* Martin: Matica slovenská - Bratislava: Literárne informačné centrum, 2009, 596 s. ISBN 978-80-7090-935-5.
SEDLÁK, Imrich et al., *Dejiny slovenskej literatúry II. Martin*: Matica slovenská - Bratislava: Literárne informačné centrum, 2009, 785 s. ISBN 978-80-7090-945-5.
ŠENKÁR, Patrik, *Novodobá prozaická tvorba Slovákov v Rumunsku: (1976-2019)*. Nadlak: Vydavateľstvo Ivan Krasko, 2019, 338 s. ISBN 978-973-107-142-8.
ŠENKÁR, Patrik, *Próza Slovákov z Rumunska: (z rokov 1853-1953)*. Nadlak: Vydavateľstvo Ivan Krasko, 2018, 233 s. ISBN 978-973-107-129-9.
ŠENKÁR, Patrik, *Súradnice básnickej polyfónie Slovákov z Rumunska*. Nadlak: Vydavateľstvo Ivan Krasko, 2016, 221 s. ISBN 978-973-107-116-9.
ŠMATLÁK, Stanislav, *Dejiny slovenskej literatúry I (9. - 18. storočie)*. *3. preprac. vyd.* Bratislava: Literárne informačné centrum, 2007, 345 s. ISBN 978-80-89222-28-5.
ŠMATLÁK, Stanislav, *Dejiny slovenskej literatúry II (19. storočie a prvá polovica 20. storočia)*. *3. preprac. vyd.* Bratislava: Literárne informačné centrum, 2007, 533 s. ISBN 978-80-89222-29-2.
ŠTEFANKO, Ondrej (zodpovedný redaktor), *Atlas ľudovej kultúry Slovákov v Rumunsku*. Nadlak: Vydavateľstvo Kultúrnej a vedeckej spoločnosti Ivana Krasku, 1998, 487 s. ISBN 973-9292-35-6.
ŠTRAUS, František, *Slovník poetiky.* Bratislava: Literárne informačné centrum, 2007, 280 s. ISBN 978-80-89222-27-8.
VALENTÍK, Vladimír, *Kroky výtvarného života Slovákov v Srbsku*. Nadlak: Vydavateľstvo Ivan Krasko, 2020, 165 s. ISBN 978-973-107-166-4.
VAŇKO, Juraj – KRALČÁK, Ľubomír – KRÁĽ, Ábel, *Slovenský jazyk na začiatku 21. storočia.* Nitra: Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre, 2007, 47 s. ISBN 978-80-8094-249-6.

ŽILKA, Tibor, *Poetický slovník. 2. dopl. vyd.* Bratislava: Tatran, 1987, 439 s.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Grad didactic/ Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
CHRAPAN MIHAIELA CLAUDIA	Grad didactic II	Liceul Teoretic „Jozef Gregor Tajovský” Nădlac, Arad
GUBANI IANKO	Grad didactic II Doctorat	Liceul Teoretic „Jozef Gregor Tajovský” Nădlac, Arad
HECKEL IARMINCA	Grad didactic I	Liceul Teoretic „Jozef Gregor Tajovský” Nădlac, Arad
JUCAN IOANA- CRISTINA	Definitivat	Liceul Teoretic „Jozef Gregor Tajovský” Nădlac, Arad
KARKUȘ MIROSLAVA BLAZENA	Grad didactic I	Liceul Teoretic „Gheorghe Lazăr” Pecica, Arad
LAȘAK RUJANCA	Definitivat Doctorat	Liceul Teoretic „Jozef Kozáček” Budoi, Bihor
NEMETH MARIANA	Grad didactic I	Școala Gimnazială Peregu Mare, Arad
PANTEA MARIA IARMILA	Grad didactic I	Liceul Teoretic „Jozef Gregor Tajovský” Nădlac, Arad
SOMRAK LUDMILA	Grad didactic I	Liceul Teoretic „Jozef Gregor Tajovský” Nădlac, Arad

COORDONATORI/RESPONSABILI/CONSULTANȚI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/ Titlu științific	Instituție de apartenență
GUBANI IANKO	Consilier, prof. Dr.	Ministerul Educației și Cercetării
NISTOR CONSTANTIN-CIPRIAN	Consilier, prof. Dr.	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare
LUȚĂ MARILENA FELICIA	Conf. Univ. Dr.	Universitatea din București, Facultatea de Limbi și Literaturi străine

Anexa nr. 19B

Učebné osnovy
pre vyučovací predmet

SLOVENSKÝ JAZYK A LITERATÚRA (materinský jazyk)

9. – 12. ročník

Spoločný vzdelávací základ
pre teoretické vzdelávacie zameranie, prírodovedný profil, študijný odbor matematika – informatika

Stredoškolské vzdelávanie

- 2026 -

Anexa nr. 19B
Programa școlară pentru disciplina *Limba și literatura maternă slovacă, clasele a IX-a – a XII-a, trunchi comun (TC)*

- *Filiera teoretică, profilul real, specializarea matematică-informatică*

ÚVODNÁ POZNÁMKA

Slovenský jazyk a literatúra (materinský jazyk) predstavuje základný vyučovací predmet so špecifickou koncepčnou úrovňou v oblasti jazyka, komunikácie a kultúry, pričom má jednotný, formatívny a identitotvorný charakter. Prostredníctvom systematického štúdia slovenského jazyka a literatúry vyučovací predmet prispieva k rozvoju komunikačných kompetencií, kritického a reflexívneho myslenia, ako aj estetickej senzitivity žiakov, čím napomáha porozumeniu vzťahu medzi jazykom, kultúrou a ľudskou skúsenosťou. Slovenský jazyk je chápaný ako primárny prostriedok komunikácie, ale aj ako predmet jazykovej reflexie a myslenia, čím podporuje rozvoj kognitívnych a metakognitívnych schopností žiakov.

Ako povinný predmet v spoločnom vzdelávacom základe stredoškolského vzdelávania je Slovenský jazyk a literatúra (materinský jazyk), v súlade s Rámcovými učebnými plánmi schválenými vyhláškou ministra školstva a výskumu č. 6.932/2025, zaradený do vzdelávacej oblasti Jazyk a komunikácia a významnou mierou prispieva k formovaniu a ukotveniu profilu absolventa stredoškolského vzdelávania. Prostredníctvom svojich vzdelávacích obsahov a rozvíjaných kompetencií predmet podporuje rozvoj primeranej komunikačnej schopnosti v rôznorodých osobných, sociálnych a kultúrnych kontextoch, ako aj formovanie vedome prijatej kultúrnej identity. Zároveň napomáha uplatňovaniu práva na zachovanie a rozvíjanie jazykovej a kultúrnej identity a podporuje aktívnu účasť žiakov na súčasnom spoločenskom a kultúrnom živote.

Vypracovanie Učebných osnov pre vyučovací predmet Slovenský jazyk a literatúra (materinský jazyk) vychádza z rešpektovania ustanovení zákona o preduniverzitnom vzdelávaní č. 198/2023, ako aj z dodržiavania záväzkov vyplývajúcich z medzinárodných právnych nástrojov ratifikovaných Rumunskom, konkrétne Rámcového dohovoru o ochrane národnostných menšín (1.2.1995) a Európskej charty regionálnych alebo menšinových jazykov (5. 11. 1992), ako aj z celkového európskeho normatívneho rámca v oblasti ochrany a podpory menšinových jazykov. V tomto kontexte sa presadzuje rešpektovanie princípu kultúrnej a jazykovej rozmanitosti, ako aj uplatňovanie práv národnostných menšín na zachovanie a rozvíjanie vlastnej identity, ako aj na rovnakú účasť vo výchovno-vzdelávacom procese.

V súlade s vyhláškou ministra školstva a výskumu č. 6.932/2025, prílohou č. 1/B/1.1. a prílohou č. 1/B/1.4., kurikulum pre vyučovací predmet Slovenský jazyk a literatúra (materinský jazyk) v stredoškolskom vzdelávaní v prírodovednom profile, v študijnom odbore matematika – informatika, pozostávajú zo spoločného vzdelávacieho základu, ktorý je zameraný na formovanie základných kompetencií a absolvujú ho všetci žiaci bez ohľadu na vzdelávaciu vetvu, profil alebo špecializáciu. Žiaci prírodovedného profilu, špecializácia matematika – informatika, študujú spoločný vzdelávací základ s časovou dotáciou tri vyučovacie hodiny týždenne v 9. a 10. ročníku a dve vyučovacie hodiny týždenne v 11. a 12. ročníku.

Učebné osnovy pre vyučovací predmet Slovenský jazyk a literatúra (materinský jazyk) pre 9. – 12. ročník sú štruktúrované takto: úvodná poznámka, všeobecné kompetencie, špecifické kompetencie a príklady učebných aktivít, vzdelávacie obsahy a metodické odporúčania doplnené o bibliografické odkazy.

Úvodná poznámka poukazuje na špecifiká vyučovacieho predmetu v stredoškolskom vzdelávaní, jeho úlohu pri rozvíjaní kľúčových kompetencií a jeho príspevok k formovaniu profilu absolventa.

Všeobecné kompetencie sú vymedzené ako ciele vzdelávania v rámci vyučovacieho predmetu Slovenský jazyk a literatúra (materinský jazyk) v stredoškolskom vzdelávaní a nadväzujú na poznatky a zručnosti získané na 2. stupni základnej školy, rozpracované v Učebných osnovách pre vyučovací predmet Slovenský jazyk a literatúra (materinský jazyk) pre 5. – 8. ročník, schválených vyhláškou ministra školstva č. 3393/28.02.2017, ktoré vytvárajú základ jazykových a kultúrnych kompetencií. Tieto kompetencie sú zosúladené s prioritnými atribútmi profilu absolventa, tak ako sú vymedzené v dokumente Profil absolventa stredoškolského vzdelávania, schválenom vyhláškou ministra školstva č. 6731/28.11.2023, a sú zamerané na rozvoj ústnej a písomnej komunikačnej kompetencie, funkčné využívanie jazykových štruktúr a mechanizmov slovenského jazyka pri tvorbe správnych, koherentných a výrazovo primeraných textov, rozvoj čitateľskej kompetencie a interpretačných schopností pri práci s literárnymi aj neliterárnymi textami, ako aj na rozvoj schopnosti kultúrnej a interkultúrnej reflexie.

Špecifické kompetencie vychádzajú zo všeobecných kompetencií a predstavujú postupné etapy ich osvojovania. Ku každej špecifickej kompetencii sú priradené príklady učebných aktivít.

Učebné aktivity ako základná súčasť implementovaného kurikula sú koncipované na princípe učenia zameraného na žiaka a realizujú sa v rozmanitých a zmysluplných kontextoch. Sú formulované z hľadiska kontextualizácie učenia a vytvárania optimálneho prostredia pre rozvoj špecifických kompetencií. Učebné aktivity navrhnuté ku každej špecifickej kompetencii majú orientačný charakter a vyučujúci ich môže flexibilne prispôsobovať špecifikám triedy, úrovni kompetencií žiakov a konkrétnemu edukačnému kontextu.

Vzdelávacie obsahy predstavujú základné poznatky z oblasti slovenského jazyka a literatúry, overené kultúrnou a vedeckou tradíciou, a slúžia ako východisko pre rozvoj všeobecných a špecifických kompetencií. Pri výbere a usporiadaní vzdelávacích obsahov sa zohľadnila nadväznosť na 2. stupeň základnej školy, optimálne rozsahové vymedzenie informácií a prevencia kognitívneho preťaženia, pričom je zabezpečená logická a súvislá progresia od 9. po 12. ročník. Vzdelávacie obsahy sú členené do predmetových komponentov, ako sú komunikácia, jazykové prostriedky komunikácie, literárna a zážitková recepcia a prvky interkulturality.

Metodické odporúčania usmerňujú učiteľov slovenského jazyka a literatúry (materinského jazyka) pri používaní učebných osnov s cieľom zabezpečiť ucelený a efektívny proces vyučovania – učenia sa – hodnotenia, pričom sú doplnené odbornými bibliografickými zdrojmi.

Učebné osnovy pre vyučovací predmet Slovenský jazyk a literatúra (materinský jazyk) majú regulačný a orientačný charakter a poskytujú referenčný rámec pre plánovanie, realizáciu a hodnotenie vyučovacieho procesu. Všeobecné a špecifické kompetencie predstavujú záväzné východiská vyučovania, zatiaľ čo vzdelávacie obsahy a príklady učebných aktivít sú koncipované ako základ práce a metodická opora pri ich realizácii. Poradie realizácie vyučovacích obsahov príslušného ročníka, výber a úprava vzdelávacích aktivít, ako aj voľba didaktických stratégií a edukačných zdrojov je v kompetencii vyučujúceho, a to v závislosti od špecifík triedy a vzdelávacích potrieb žiakov.

Vzhľadom na svoj interdisciplinárny charakter vyučovací predmet Slovenský jazyk a literatúra (materinský jazyk) podporuje aktívne, bádateľské a kontextualizované učenie a vytvára mnohoraké príležitosti na rozvoj prierezových kompetencií, ako aj na prepájanie vzdelávacích obsahov so súčasnou realitou. Vyučovací predmet umožňuje nadväzovanie vzťahov s ďalšími vzdelávacími disciplínami, ako sú dejepis, geografia, občianska výchova, výtvarná a hudobná výchova a digitálne vzdelávanie, a prispieva k formovaniu integrovanej perspektívy na jazyk a kultúru.

Vertikálnym usporiadaním vzdelávacích obsahov od 9. po 12. ročník a ich prepojením so všeobecnými a špecifickými kompetenciami z hľadiska kognitívnej záťaže sa školský vzdelávací program vyznačuje vyváženosťou, optimalizáciou a prispôsobením vekovým osobitostiam žiakov, ako aj atribútom Profilu absolventa.

Vyučovací predmet Slovenský jazyk a literatúra (materinský jazyk) má výrazný formatívny a aplikačný charakter, pričom kladie dôraz na používanie jazyka v autentických komunikačných situáciách a na funkčné uplatňovanie jazykových a literárnych poznatkov v rozmanitých edukačných, spoločenských a kultúrnych kontextoch. Kompetencie rozvíjané v rámci predmetu majú prenosný charakter, čím podporujú uplatnenie žiakov v rôznorodých vzdelávacích a profesijných dráhach a prispievajú k celoživotnému učeniu.

Vyučovací predmet prispieva k rozvoju digitálnych a mediálnych kompetencií prostredníctvom zodpovedného využívania moderných technologických prostriedkov na tvorbu, interpretáciu a hodnotenie správ v digitálnom prostredí, ako aj prostredníctvom formovania primeraných postojov v oblasti etiky a bezpečnosti v online prostredí.

Občianska a interkultúrna kompetencia je v Učebných osnovách pre vyučovací predmet Slovenský jazyk a literatúra (materinský jazyk) uplatňovaná prostredníctvom tematizácie kultúrnych hodnôt, jazykovej a identitnej rozmanitosti a podporou rešpektu k sociokultúrnym odlišnostiam. V tomto kontexte sa zdôrazňuje význam slovenskej literárnej tvorby autorov slovenskej národnosti žijúcich v Rumunsku, Srbsku a Maďarsku ako neoddeliteľnej súčasti slovenského kultúrneho dedičstva. Štúdium týchto literárnych diel prispieva k upevňovaniu kultúrnej a jazykovej identity a k rozširovaniu priestoru pre interkultúrny dialóg, pričom žiakom poskytuje príležitosti na reflexiu vlastných hodnôt, postojov a správania vo vzťahu k rozmanitým kultúrnym perspektívam.

Vytváraním podmienok pre autonómne a reflexívne učenie vyučovací predmet podporuje rozvoj osobnostných a sociálnych kompetencií, ako aj kompetencie *učiť sa učiť*, pričom rozvíja zodpovednosť a aktívnu angažovanosť žiakov v živote komunity. Z hľadiska Profilu absolventa vyučovací predmet Slovenský jazyk a literatúra (materinský jazyk) prispieva k formovaniu mladého človeka, ktorý je komunikatívny, reflexívny, tvorivý a zodpovedný, je schopný argumentovane vyjadrovať svoje názory a aktívne sa zapájať do života demokratickej a pluralitnej spoločnosti.

Jedným z hlavných cieľov štúdia slovenského jazyka a literatúry je porozumenie úlohe jazyka a literatúry pri utváraní osobnej a kultúrnej identity, ako aj formovanie otvoreného, kritického a eticky ukotveného pohľadu na súčasný svet v súlade s hodnotami demokratickej spoločnosti a princípmi celoživotného vzdelávania.

VŠEOBECNÉ KOMPETENCIE

1.	**Komunikuje efektívne a zodpovedne v rôznych kontextoch, pričom prispôsobuje svoj prejav spolupráci, argumentácii a jasnému vyjadreniu vlastných myšlienok**
2.	**Využíva štruktúry a mechanizmy slovenského jazyka na tvorbu správnych, koherentných a výrazovo primeraných výpovedí v učebných aj životných situáciách**
3.	**Interpretuje literárne texty v kultúrnych, historických a estetických súvislostiach s cieľom rozvíjať kritické myslenie, literárnu vnímavosť a estetickú hodnotu diel**
4.	**Analyzuje slovenské kultúrne dedičstvo v Rumunsku a v zahraničí s cieľom rozvíjať kultúrnu identitu, interkultúrny dialóg a etické správanie voči kultúre**

9. ROČNÍK
ŠPECIFICKÉ KOMPETENCIE A PRÍKLADY UČEBNÝCH AKTIVÍT

1. Komunikuje efektívne a zodpovedne v rôznych kontextoch, pričom prispôsobuje svoj prejav spolupráci, argumentácii a jasnému vyjadreniu vlastných myšlienok

9. ročník
1.1. Identifikuje prvky a etapy komunikačného reťazca s cieľom porozumieť fungovaniu komunikácie v každodenných a vzdelávacích kontextoch
- *analyzovanie reálnych alebo simulovaných situácií (dialóg, oznam, online konverzácia) s cieľom identifikovať prvky komunikačného reťazca a formulovať závery o jeho fungovaní* - *doplnenie digitálnej schémy komunikačného procesu s využitím konkrétneho príkladu (napr. online konverzácia alebo formálna správa)* - *tvorenie digitálnej pojmovej mapy, ktorá syntetizuje etapy komunikačného procesu a vzťahy medzi nimi* - *analyzovanie ústnej, písomnej alebo audiovizuálnej správy na identifikáciu odosielateľa, prijímateľa a komunikačného kanála* - *opísanie reálnej komunikačnej situácie a vysvetlenie úlohy spätnej väzby pri zabezpečení efektívnej komunikácie* - *porovnanie dvoch komunikačných situácií (efektívnej a neefektívnej) s cieľom identifikovať príčiny nedorozumení a formulovať odporúčania na zlepšenie* - *uplatnenie cvičenia „Komunikačný detektív“ na identifikáciu a opravu chýb v danej konverzácii* - *formulovanie argumentovaného záveru, písomne alebo ústne, o úlohe jednotlivých prvkov komunikačného procesu pri dosahovaní efektívnej komunikácie* - *vyplnenie reflexívneho denníka „Ako som dnes komunikoval, efektívne?“ prostredníctvom autoanalýzy vlastnej komunikačnej situácie a identifikácie silných stránok a oblastí na zlepšenie*
1.2. Analyzuje formy verbálnej a neverbálnej komunikácie s cieľom posúdiť efektívnosť obsahu správy v interpersonálnych, verejných a digitálnych kontextoch
- *pozorovanie a opis neverbálnych prvkov (gestá, mimika, držanie tela) vo videozáznamoch alebo simulovaných rozhovoroch s cieľom identifikovať komunikačné zámery* - *porovnávanie verbálnych a neverbálnych správ v zadaných príkladoch na zdôraznenie súladu a rozporov medzi nimi* - *interpretácia správy sprostredkovanej výlučne neverbálne (mimika, gestá, držanie tela) a formulovanie argumentovaného záveru o komunikačnom zámere* - *nahrávanie krátkeho rozhovoru (2–3 minúty) a sebahodnotenie vlastného neverbálneho správania prostredníctvom pozorovacieho hárka* - *vypracovanie digitálneho vizuálneho sprievodcu s názvom „Čo robiť a čomu sa vyhnúť v neverbálnej komunikácii“, ktorý syntetizuje vhodné a nevhodné správania v každodenných interakciách* - *analyzovanie písaného dialógu (chat, e-mail, online príspevok) na identifikáciu znakov digitálnej komunikácie (jasnosť, tón, stručnosť, emotikony/emoji, reakcie a pod.)*
1.3. Uplatňuje stratégie asertívnej komunikácie na efektívne zvládanie situácií spolupráce alebo konfliktu v školskom aj online prostredí
- *rozpoznávanie rozdielov medzi pasívnou, agresívnou a asertívnou komunikáciou v zadaných príkladoch (dialógy, každodenné situácie) a formulovanie záverov o účinkoch každého typu komunikácie* - *preformulovanie konfliktných správ (písomných alebo ústnych) do asertívnych variantov so zameraním na zmenu tónu a komunikačného zámeru* - *zúčastňovanie sa na simuláciách komunikácie inšpirovaných reálnym životom (vyjednávanie, žiadosť o pomoc, riešenie konfliktu) s uplatnením techník asertívnej komunikácie* - *organizovanie triednej kampane s názvom „Týždeň pozitívnej komunikácie“, zahŕňajúcej tvorbu plagátov, správ a aktivít podporujúcich asertívne správanie* - *písanie správ v digitálnom prostredí (e-mail, komentár, online odpoveď) s rešpektovaním zásad slušnej komunikácie a digitálnej etiky* - *vytvorenie digitálneho projektu „Netiketa – pravidlá zodpovednej online komunikácie“, ktorý navrhuje súbor pravidiel a príkladov pozitívneho správania v online prostredí*

9. ročník
1.4. Vytvára hovorené a písané texty základných funkčných štýlov, aby jasne komunikoval v osobných a vzdelávacích kontextoch
- *písanie krátkych textov v rôznych registroch (neformálny e-mail, formálna žiadosť, oznam, blahoželanie) na precvičenie primeranosti jazyka a tónu ku komunikačnému kontextu* - *transformovanie toho istého odkazu z konverzačného štýlu do administratívneho v rámci workshopu „Text v premenách“ s cieľom uvedomiť si rozdiely medzi registrami a jazykovými normami* - *doplnenie a vypracovanie jednoduchých formulárov a dokumentov (žiadosť, životopis, motivačný list) v súlade so štandardnými normami administratívneho písania* - *vytvorenie kolaboratívneho online písomného textu s využitím spätnej väzby spolužiakov* - *vypracovanie zápisnice zo skupinovej aktivity so zachovaním štruktúry a formulácií typických pre administratívny štýl* - *vzájomné hodnotenie textov spolužiakov na základe vopred stanovených kritérií koherencie, správnosti a primeranosti komunikačného registra*
1.5. Hodnotí kvalitu a relevantnosť informácií pochádzajúcich z rôznych zdrojov, aby ich mohol kriticky a zodpovedne využívať v procese učenia sa a v písomnej či ústnej komunikácii
- *excerpcia relevantných informácií z rôznych zdrojov (články, webové stránky, videomateriály) na spracovanie zadanej témy a odôvodnenie výberu použitých zdrojov* - *realizácia malého interdisciplinárneho projektu (napr. hudba–literatúra), ktorý preukazuje overovanie a kritickú integráciu informačných zdrojov* - *porovnávanie informácií z rôznych zdrojov s cieľom identifikovať nezrovnalosti, chýb alebo subjektívnych pohľadov* - *vypracovanie syntetizačného hárka, ktorý prezentuje overené informácie preformulované vlastnými slovami s uvedením konzultovaných zdrojov* - *vytvorenie digitálnej triednej mini-encyklopédie, ktorá zhromažďuje krátke články správne zdokumentované a citované podľa základných akademických pravidiel*

2. Využíva štruktúry a mechanizmy slovenského jazyka na tvorbu správnych, koherentných a výrazovo primeraných výpovedí v učebných aj životných situáciách

9. ročník
2.1. Uplatňuje grafické, pravopisné a diakritické znamienka slovenského jazyka na zabezpečenie jasného a presného písania
- *vypracovanie súboru cvičení riadeného písania dopĺňaním a opravovaním krátkych textov, ktoré obsahujú pravopisné chyby a následným formulovaním zistených pravopisných pravidiel* - *analýza pravopisných chýb v autentických textoch (napr. online príspevky) prostredníctvom vysvetlenia porušených pravidiel a prepísania správnych foriem* - *napísanie krátkej slohovej práce (100–150 slov) na bežnú tému („Školský deň“), s správnym použitím diakritiky a interpunkcie, vrátane záverečnej revízie vo dvojiciach* - *vytvorenie pravopisného portfólia, ktoré obsahuje príklady, pravidlá, výnimky a samostatné opravy z vlastných aktivít* - *porovnanie pravopisných noriem slovenského jazyka s iným študovaným jazykom prostredníctvom krátkej prezentácie v PowerPointe, ktorá zvýrazňuje podobnosti a rozdiely v používaní diakritiky*
2.2. Uplatňuje pravidlá výslovnosti slovenského jazyka na dosiahnutie správneho a plynulého ústneho prejavu
- *precvičovanie správnej výslovnosti prostredníctvom expresívneho čítania krátkych textov so zameraním na javy spodobovania a výslovnosť spoluhláskových skupín* - *nahratie prečítaného úryvku a sebaanalýza výslovnosti na identifikáciu odchýlok od spisovnej normy a vytvorenie osobného plánu korekcie* - *porovnanie výslovnostných foriem z rôznych nahrávok (štandardná/regionálna) a diskusia o ich vplyve na porozumenie obsahu správy* - *uskutočnenie spoločného výslovnostného cvičenia vo dvojiciach prostredníctvom vzájomnej korekcie a odôvodnenia správnych variantov* - *analýza výslovnosti slov cudzieho pôvodu počúvaním a porovnávaním vzorov hovoreného prejavu a diskusiou o ich začlenení do spisovnej slovenčiny*

9. ročník
2.3. Analyzuje sémantické vzťahy medzi slovami, aby vytváral jasné a expresívne výpovede
- *vypracovanie cvičenia na triedenie slov z textu podľa sémantických vzťahov (synonymá, antonymá, homonymá), nasledované formulovaním záveru o celkovom význame textu* - *prepísanie krátkeho odseku s použitím synoným vhodných pre kontext s cieľom zlepšiť expresívnosť výpovede a preukázať porozumenie významov* - *analýza prenesených významov v príslovia a ľudových výrokoch prostredníctvom diskusie o význame a komunikačnom zámere* - *vytvorenie sémantickej mapy lexikálneho poľa z literárneho alebo neliterárneho textu* - *uskutočnenie mini-workshopu „Slová, ktoré menia svoj význam“, s využitím digitálnych aktivít*
2.4. Vyberá vhodné lexikálne jednotky podľa kontextu a štylistických kritérií, aby prispôsobil jazyk komunikačnej situácii
- *porovnanie hovorového a formálneho jazyka prostredníctvom prepísania dialógu medzi priateľmi do podoby vhodnej pre oficiálnu situáciu* - *analýza slovnej zásoby v textoch rôznych štýlov (novinový článok, elektronická správa, formálny list) so zvýraznením výrazov, ktoré určujú tón a register kontextovej komunikácie* - *napísanie oficiálnej pozvánky alebo administratívnej správy (na školskú aktivitu) s použitím vhodného lexika a foriem oslovenia* - *precvičovanie prispôsobenia lexiky prostredníctvom rolových hier (učiteľ–žiak, novinár–hosť)* - *analýza lexikálnej expresívnosti v publicistickom článku doplnená následnou formuláciou krátkej kritickej recenzie*
2.5. Využíva postupy obohacovania slovnej zásoby na tvorbu originálnych a jemne nuansovaných vyjadrení
- *pozorovanie procesov tvorenia slov pomocou derivácie a skladania, doplňaním lexikálnych rodín* - *tvorenie nových výrazov na základe zadaných koreňov slov a zdôvodnenie ich významu* - *vytvorenie krátkeho príbehu, ktorý obsahuje aspoň desať slov utvorených deriváciou alebo skladaním, nasledované prezentáciou použitých slovotvorných postupov* - *precvičovanie tvorenia viacslovných spojení prostredníctvom tvorivých asociácií v rôznych kontextoch* - *zúčastňovanie sa hry „Vymýšľame nové slová“, v ktorej žiaci navrhujú pomenovania pre súčasné pojmy a zdôvodňujú výber lexikálnych prvkov*
2.6. Uplatňuje pravopisné pravidlá slovenčiny pri písaní textov s cieľom dodržiavania normy písomnej komunikácie
- *napísanie informatívneho textu (150–200 slov) o školskej udalosti so správnym uplatnením pravidiel úpravy textu na stránke, používania diakritiky, veľkých písmen a interpunkčných znamienok* - *oprava a revízia krátkeho textu identifikovaním a zaznamenaním typov opravených pravopisných chýb* - *účasť na praktickom workshope zameranom na správne a estetické písanie školských textov*

3. Interpretuje literárne texty v kultúrnych, historických a estetických súvislostiach s cieľom rozvíjať kritické myslenie, literárnu vnímavosť a estetickú hodnotu diel

9. ročník
3.1. Analyzuje proces literárnej komunikácie (autor – text – čitateľ – realita), aby porozumel tvorbe a recepcii významu literárneho diela
- *analyzovanie reťazca literárnej komunikácie doplnením digitálneho pojmového diagramu a formulovaním krátkeho záveru o úlohe jednotlivých prvkov pri prenose významu* - *porovnávanie spôsobov recepcie jedného textu v rôznych epochách vypracovaním argumentačného odseku (100–120 slov), ktorý zvýrazňuje rozdiely v interpretácii* - *klasifikovanie funkcií literatúry (estetická, formujúca, kognitívna) na základe dvoch úryvkov a formulovanie záveru o ich účinku na čitateľa* - *vytvorenie pojmovej mapy autor–dielo–kontext na preukázanie toho, ako realita formuje tvorivý proces a význam literárneho textu* - *napísanie krátkej reflexie („Čo pre mňa znamená hodnotný text?“) s cieľom uvedomiť si úlohu čítania ako formy kultúrnej komunikácie*

9. ročník
3.2. Opisuje štruktúru literárneho textu, aby vysvetlil organizáciu významu a kompozičnú jednotu diela
- *analyzovanie dejového plánu novely doplnením schémy (expozícia–zápletka–vyvrcholenie–rozuzlenie) a formulovaním záveru o koherencii deja* - *opis významového plánu textu vypracovaním tematického listu, ktorý vystihuje vzťahy medzi centrálnymi prvkami textu* - *porovnávanie konštrukcie zápletky v dvoch textoch z rôznych literárnych období vypracovaním krátkeho odseku ilustrujúceho vývoj rozprávačského štýlu* - *grafické znázornenie kompozície básne alebo epického textu formou naratívnej mapy, ktorá zvýrazňuje jednotky literárneho diela* - *analyzovanie úlohy kompozičných prvkov (opisy, dialóg, vnútorný monológ) vypracovaním vysvetľujúceho listu, ktorý ukazuje ich funkciu pri podpore témy*
3.3. Analyzuje postavy a typy rozprávačov, aby interpretoval naratívnu perspektívu a výstavbu fiktívneho sveta
- *charakterizovanie literárnej postavy doplnením listu, ktorý zvýrazňuje tvorbu portrétu* - *analyzovanie typu rozprávača v epickom texte identifikovaním indícií perspektívy a vysvetlením jeho úlohy pri prezentácii fikčného sveta* - *porovnávanie zobrazenia realistického a symbolického hrdinu vypracovaním odseku zvýrazňujúceho rozdiely vo vízii sveta* - *vytváranie vzťahovej mapy postáv na znázornenie naratívnych rolí a konfliktov, ktoré určujú vývoj deja* - *písanie krátkej reflexie o tom, ako perspektíva rozprávača ovplyvňuje čitateľovo vnímanie udalostí*
3.4. Interpretuje umelecké prostriedky (trópy, figúry, symboly) s cieľom zdôrazniť výrazovosť a estetickú hodnotu literárneho textu
- *identifikovanie trópov a figúr v lyrickom texte, ktoré určujú estetický účinok literárneho textu* - *porovnanie poetickej výrazovosti v dvoch odlišných literárnych textoch (z rôznych období) prostredníctvom písania argumentačného odseku zameraného na umeleckú výstavbu* - *prepojenie poetického obrazu s ústrednou témou prostredníctvom tvorby vizuálnej karty/vizuálneho listu (obraz – symbol – význam)* - *analyzovanie estetickej funkcie opakovania a kontrastu v literárnom texte prostredníctvom doplnenia pozorovacej karty/pozorovacieho hárku (citát – efekt – umelecký zámer)* - *zostavenie miniantológie literárnej expresivity s krátkymi komentármi vysvetľujúcimi estetickú hodnotu vybraných úryvkov z literárneho textu*
3.5. Analyzuje vzťah medzi literárnym textom a jeho historickým, spoločenským a estetickým kontextom s cieľom vysvetlenia významov sprostredkovaných literárnym dielom
- *zaradenie literárneho diela do historického a kultúrneho kontextu prostredníctvom vytvorenia ilustrovanej chronologickej osi so základnými orientačnými medzníkmi* - *analyzovanie spoločenských a morálnych hodnôt odrazených v slovenskom realistickom diele prostredníctvom napísania interpretačnej syntézy* - *porovnanie estetických vízií dvoch literárnych období (napríklad: romantizmus-moderna) v krátkej komparatívnej eseji s dôrazom na estetickú funkciu diel* - *prezentácia vzťahu medzi autorom a literárnym obdobím prostredníctvom realizácie interdisciplinárnej koláže (literatúra – história – umenie) vo fyzickej alebo digitálnej podobe* - *analyzovanie vplyvu estetického kontextu na štýl diela prostredníctvom doplnenia analytickej karty s hlavnými znakmi literárneho smeru*
3.6. Vytvára osobné, argumentované interpretácie literárnych textov s cieľom rozvíjať kritické myslenie a estetickú vnímavosť
- *napísanie osobnej recenzie o vybranom študovanom literárnom diele s uvedením konkrétnych textových argumentov z literárneho diela* - *zúčastnenie sa literárnej diskusie nasledovanej vypracovaním skupinového záveru, ktorý syntetizuje prezentované stanoviská* - *zostavenie osobného čitateľského denníka/portfólia s reflexnými kartami/listami a prepojeniami zameranými interdisciplinárne, ktoré podporujú uchopenie estetickej hodnoty diela* - *napísanie metaliterárnej reflexie o tom, čo znamená čítanie klasického diela pre estetické formovanie čitateľa („Čo pre mňa znamená čítanie klasického diela?“)*

9. ročník
- *ústne prezentovanie vlastnej interpretácie podporenej vizuálnou projekciou, ktorá objasňuje hlavné argumenty*

4. Analyzuje slovenské kultúrne dedičstvo v Rumunsku a v zahraničí s cieľom rozvíjať kultúrnu identitu, interkultúrny dialóg a etické správanie voči kultúre

9. ročník
4.1. Identifikuje kultúrne a identitné prvky Slovákov v Rumunsku a v zahraničí, aby vytvoril základ pre porozumenie vnútroetnickej rozmanitosti
- *identifikovanie kultúrnych prvkov (symboly, tradície, geografické medzníky) v úryvku zo slovenského literárneho diela zo zahraničia prostredníctvom doplnenia tematickej tabuľky* - *analyzovanie odkazov na geografický priestor v literárnom texte prostredníctvom lokalizácie na mape a vysvetlenia vzťahu medzi miestom a naratívom* - *analyzovanie motívu migrácie v dvoch krátkych textoch pomocou identifikácie relevantných pasáží a vytvorenia Vennovho diagramu zvýrazňujúceho kultúrne rozdiely* - *klasifikovanie prvkov identity (postavy, zvyky, komunitné priestory) v kolaboratívnej konceptuálnej mape vytvorenej na základe dvoch literárnych fragmentov z rôznych slovenských komunít* - *porovnávanie motívov identity v dvoch literárnych fragmentoch prostredníctvom doplnenia tematickej tabuľky a formulovania záveru o kultúrnych podobnostiach* - *porovnávanie kultúrnych prvkov extrahovaných z literárnych diel Slovákov v Rumunsku a Slovákov v Srbsku prostredníctvom vypracovania analytického hodnotenia*
4.2. Opisuje hodnoty, tradície a formy umeleckého prejavu slovenských komunít (napríklad v Rumunsku, Srbsku či Maďarsku), aby poukázal na kultúrnu rôznorodosť Slovákov
- *opísanie kultúrnej praktiky (zvyku, rituálu, tradície) prezentovanej v úryvku z literárneho textu prostredníctvom vypracovania vysvetľujúceho odseku, ktorý obsahuje relevantné citáty* - *zvýraznenie formy umeleckého prejavu (hudobného, výtvarného alebo performatívneho) nepriamo odrazenej v texte prostredníctvom tvorby ilustrovanej karty s príslušnými citátmi a obrázkami* - *dokumentovanie slovenskej kultúrnej rozmanitosti integráciou literárnych citátov a etnografických odkazov do tematického portfólia venovaného slovenskej komunite v zahraničí* - *vytvorenie analytického plagátu, ktorý syntetizuje spoločné a odlišné kultúrne motívy v slovenskej cezhraničnej literatúre s integráciou citátov a historických súvislostí* - *interpretácia umeleckého zobrazenia opísaného v literatúre v porovnaní so skutočným kultúrnym artefaktom (fotografia, etnografický predmet), zavŕšená argumentovanou digitálnou prezentáciou*

9. ROČNÍK
VZDELÁVACIE OBSAHY

Predmetové komponenty	Vzdelávacie obsahy Spoločný vzdelávací základ
1. Komunikácia	• Komunikácia a komunikačný reťazec. • Druhy komunikácie: verbálna – neverbálna; súkromná – verejná; interaktívna; asertívna – devalvujúca. • Prostriedky komunikácie. • Informácia a zdroje informácie. • Spracovanie informácií. • Využitie informácií, učenie sa. • Fázy tvorenia textu. • Štýlotvorné činitele. • Jazykový štýl. • Slohové postupy a slohové útvary a žánre. • Hovorový štýl – znaky a útvary hovorového štýlu. • Ústne slohové útvary hovorového štýlu: diskusia na internete; debata; hádka; vtip. • Písané slohové útvary hovorového štýlu: e-mail; krátka správa; oznámenie; blahoželanie; inzerát. • Administratívny štýl – znaky a útvary administratívneho štýlu. • Úradná komunikácia: oznámenie; ospravedlnenie; žiadosť; motivačný list; životopis. • Pracovná komunikácia - zápisnica.
Navrhovaný materiál zameraný na počúvanie/analýzu**:* ● *Texty určené na počúvanie a analýzu budú zahŕňať autentické príklady komunikácie, ako sú neformálne rozhovory, verejné debaty alebo administratívne oznamy, aby jasne ilustrovali rozdiely medzi štýlmi a typmi jazyka.* ● *Vybrané zvukové materiály zvýraznia prvky ako tón, komunikačný zámer, jazykový register a štruktúra prejavu, aby žiaci mohli identifikovať charakteristiky verbálnej aj neverbálnej komunikácie v reálnych situáciách.* ***Navrhované typy interakcií: ● *Navrhované interakcie budú zohľadňovať kolaboratívne, argumentačné a situačné aktivity, aby umožnili precvičovanie asertívnej komunikácie a rôznych jazykových registrov v autentických kontextoch.* ● *Odporúča sa integrovať spontánne a digitálne formy interakcie, ako sú online diskusie alebo neštruktúrované rozhovory, s cieľom posilniť flexibilitu ústnej komunikácie a rozvíjať schopnosť prispôsobiť sa rôznym spoločenským situáciám.*	
2. Jazykové prostriedky komunikácie	• Jazyk a písmo. • Diakritika a diakritické znamienka; interpunkcia a interpunkčné znamienka. • Ortografické praktikum: - písanie samohlások *i (í)*, *y (ý)* v domácich morfémach; - písanie samohlásky *ä*; - písanie samohlások v niektorých príponách; - písanie spoluhlások *ď*, *ť*, *ň*, *ľ*; - písanie spoluhlások v predponách - písanie spoluhlásky *v*; - rozdeľovanie slov (na rozhraní slabík a v prípade zložených slov); - pravidlo o rytmickom krátení a výnimky z pravidla o rytmickom krátení. • Spisovná výslovnosť: spodobovanie, výslovnosť hláskových skupín. • Slovo: lexikálny a gramatický význam slova. • Vzťahy medzi lexikálnymi významami slov: homonymia, synonymia, antonymia. • Slovná zásoba: druhy slovnej zásoby, systém slovnej zásoby - slová podľa štylistického príznaku, podľa spisovnosti, citového zafarbenia. • Obohacovanie slovnej zásoby: odvodzovanie, skladanie a skracovanie slov, tvorenie viacslovných pomenovaní.
Spôsoby práce s obsahmi vyučovania: ● *Pri štúdiu týchto obsahov sa bude dôsledne sledovať dodržiavanie normatívnych, ortoepických, pravopisných, morfologických a interpunkčných aspektov prostredníctvom systematického využívania základných jazykových príručiek slovenského jazyka, ako aj rôznych slovníkov a špecializovaných príručiek.* ● *Vzdelávacie aktivity budú klásť dôraz na praktické uplatnenie obsahov prostredníctvom cvičení z fonetickej a pravopisnej analýzy, písania textov v súlade s jazykovými normami, identifikácie sémantických vzťahov medzi slovami a precvičovania postupov obohacovania slovnej zásoby, aby si žiaci rozvíjali funkčné komunikačné kompetencie v reálnych situáciách.*	

Predmetové komponenty	Vzdelávacie obsahy Spoločný vzdelávací základ
3. Literatúra a zážitková recepcia	• Literatúra a podsystémy literatúry. • Literárny komunikačný reťazec (*autor – dielo – prijímateľ – realita*). • Kontext literárneho diela (*spoločensko-historický, estetický, literárny, autorský*). • Funkcie literárneho diela (*estetická, výchovná, náučná*). • Štruktúra literárneho diela: dejový plán literárneho diela (*dej, príbeh*); významový plán literárneho diela (*téma, motív, hlavná myšlienka, pointa*). • Literárna forma a kompozícia literárneho diela. • Členenie epického literárneho textu (pásmo rozprávača, pásmo postavy). • Druhy reči v umeleckom texte: priama reč a uvádzacia veta; nepriama reč; vnútorný monológ. • Rozprávač. Typy rozprávača (*vševediaci, personálny, priamy, rozprávač "oko kamery"; nespoľahlivý rozprávač*). • Literárna postava. Typy postáv v literárnom diele (*hlavná, vedľajšia, fiktívna, reálna/historická, alegorická, zvieracia*). • Charakteristika literárnej postavy (*vnútorná a vonkajšia charakteristika, priama a nepriama charakteristika*). • Lyrika ako literárny druh: znaky lyriky, druhy lyriky a vybrané literárne žánre (*óda, elégia, sonet, epitaf, epigram, kaligram*). • Epika ako literárny druh: znaky epiky, druhy epiky a vybrané literárne žánre (*povesť, balada, poviedka, novela, román*). • Dráma ako literárny druh: znaky drámy a vybrané literárne žánre (*komédia, tragédia, činohra*). • Výrazové prostriedky umeleckej literatúry: - trópy: metafora, metonymia, hyperbola, prirovnanie, epiteton, personifikácia; - figúry: anafora, epifora, epizeuxa, epanastrofa, oxymoron. • Periodizácia slovenskej literatúry. • Dolnozemský literárny fenomén.
Odporúčané literárne texty: *Veľké myšlienky malého človeka - Daniel Hevier; Mama - Milan Rúfus; Zuzana - Milan Rúfus; Studňa lásky - Jozef Horák; Žltá ľalia - Ján Botto; Mamka Pôstková - Jozef Gregor Tajovský; Žofine trápenie - Štefan Doväľ; Studňa lásky - Jožo Nižnánsky; Statky zmätky - Jozef Gregor Tajovský* ***Poznámky k hĺbke vyučovacích obsahov:*** ● *Učebné aktivity sa vzťahujú na operačnú úroveň analýzy a interpretácie literárneho textu, v súlade s kognitívnou úrovňou a intelektuálnym vývinom žiaka 1. ročníka strednej školy, ktorý sa nachádza v prechodnom štádiu smerom k abstraktnému a reflexívnemu mysleniu, bez rozširovania na pokročilé teoretické koncepty.* ● *Analýza sa zameriava na pochopenie vzťahov medzi autorom, textom a čitateľom v konkrétnych situáciách čítania, bez uplatnenia pokročilých teoretických prístupov, ako sú semiotika či estetika recepcie. Odporúča sa zamerať na funkcie literatúry a úlohu aktívneho čitateľa pri tvorbe významu. (Ref.: špecifická kompetencia 3.1.)* ● *Rozvoj schopnosti rozpoznávať a opisovať základnú naratívnu, tematickú a kompozičnú štruktúru textu je podporený prostredníctvom aktivít, ktoré vedú žiaka od identifikácie prvkov k ich prepájaniu v rámci významových rovín. Nepredpokladá sa hĺbková metrická, štylistická ani symbolická analýza, ale postupné osvojovanie si základných analytických postupov. (Ref.: špecifická kompetencia 3.2.)* ● *Analytické úlohy smerujú k identifikácii typov rozprávačov a charakteristike postáv pomocou priamych a nepriamych prostriedkov. Nepožaduje sa používanie odbornej naratologickej terminológie; dôraz sa kladie na pochopenie vzťahu medzi rozprávačom, postavami a čitateľom a na vnímanie vplyvu rozprávačskej perspektívy na interpretáciu diela. (Ref.: špecifická kompetencia 3.3.)* ● *Pri rozvíjaní schopnosti interpretovať výrazové prostriedky umeleckého jazyka sa žiaci vedú k rozpoznávaniu, opisu a interpretácii ich estetickej a emocionálnej funkcie. Nevyžaduje sa rétorická klasifikácia ani filologická analýza; odporúča sa prepájať jazykové prostriedky s celkovým umeleckým a emocionálnym účinkom textu. (Ref.: špecifická kompetencia 3.4.)* ● *Štúdium literárneho diela sa orientuje na pochopenie väzieb medzi dielom a historicko-kultúrnym kontextom jeho vzniku, bez potreby aplikovať pokročilé teórie literárnych dejín alebo interdisciplinárne prístupy. Odporúča sa porovnávať hodnoty a umelecké vízie v súvislosti s epochami a literárnymi smermi. (Ref.: špecifická kompetencia 3.5.)* ● *Učebné aktivity podporujú schopnosť žiakov vyjadriť vlastné reflexie a argumentovať na základe textu. Nepožaduje sa využívanie akademickej terminológie ani teoretických modelov; odporúča sa integrácia estetických, etických a kultúrnych aspektov do osobnej interpretácie literárneho textu. (Ref.: špecifická kompetencia 3.6.)*	
4. Prvky interkulturality	• Prvky materiálnej a duchovnej kultúry v literárnej tvorbe Slovákov žijúcich v Rumunsku, Srbsku a Maďarsku. • Geografické a historické oporné body slovenských komunít v Rumunsku, Srbsku a Maďarsku.

Predmetové komponenty	Vzdelávacie obsahy
	Spoločný vzdelávací základ
	• Tradičné hodnoty a kultúrne praktiky odrážané v literárnych dielach a kultúrnom živote Slovákov zo zahraničia. • Prvky kultúrneho porovnávania na medzikomunitnej úrovni. Techniky porovnávania a metódy kultúrneho opisu.

***Poznámky na margo prístupu k navrhnutým obsahom vyučovania**:*

- *Výber textov s opismi tradícií, symbolov, kroja a komunitných štruktúr s cieľom identifikovať a diskutovať opakujúce sa kultúrne prvky.*
- *Voľba úryvkov z literárnych, neliterárnych a vedeckých textov týkajúcich sa rituálov, hodnôt komunity a ľudového umenia s cieľom nasmerovania žiakov k pochopeniu identitnej funkcie kultúrnych prvkov.*
- *Použitie 2–3 textov z rôznych regiónov slovenského zahraničia; usmernenie žiakov k porovnávacím pozorovaniam týkajúcim sa spoločných tém (dedina, migrácia, tradícia).*

10. ROČNÍK
ŠPECIFICKÉ KOMPETENCIE A PRÍKLADY UČEBNÝCH AKTIVÍT

1. Komunikuje efektívne a zodpovedne v rôznych kontextoch, pričom prispôsobuje svoj prejav spolupráci, argumentácii a jasnému vyjadreniu vlastných myšlienok

10. ročník
1.1. Identifikuje štylistické osobitosti umeleckých a publicistických textov, aby porozumel komunikačnému zámeru v školských a každodenných kontextoch
- *analyzovanie expresívnych znakov v dvoch ukážkach umeleckého textu vypracovaním porovnávacej pozorovacej tabuľky na sledovanie umeleckých prostriedkov a miery subjektivity* - *klasifikácia poskytnutých ukážok podľa umeleckého alebo publicistického štýlu a podľa typu textu pomocou digitálnej aktivity typu „drag-and-drop“ na upevnenie kritérií* - *identifikácia prvkov umeleckého rozprávania vytvorením pojmovej mapy, ktorá usporadúva naratívne sekvencie z dvoch vybraných literárnych diel* - *rozlišovanie medzi typmi opisu, statickým alebo dynamickým, objektívnym alebo subjektívnym, prostredníctvom kolaboratívnej diskusie založenej na vopred stanovených kritériách* - *rozpoznávanie indikátorov špecifických publicistickému štýlu v rôznych textoch doplnením porovnávacej tabuľky, ktorá zvýrazňuje definujúce prvky*
1.2. Analyzuje naratívne, opisné a charakterizačné štruktúry používané v publicistických žánroch, aby prispôsobil tvorbu textov štýlovým požiadavkám rôznych kontextov
- *analyzovanie naratívneho textu súčasného alebo kanonického literárneho diela rekonštrukciou epickej línie vo forme digitálneho storyboardu, ktorý zvýrazňuje logiku postupnosti udalostí* - *precvičovanie tvorby statického alebo dynamického opisu na základe obrázka s dôrazom na koherenciu, štylistickú primeranosť a výber významových detailov* - *tvorenie objektívnej alebo subjektívnej charakteristiky na základe literárneho portrétu alebo postavy prezentovanej v krátkom audiovizuálnom materiáli s argumentáciou vybraných vlastností* - *porovnanie opisu a charakteristiky vyplnením Vennovho diagramu a diskusia o zistených rozdieloch podľa vopred stanovených kritérií* - *preformulovanie naratívneho odseku z úryvku literárneho diela do stručného publicistického štýlu*
1.3. Posudzuje dôveryhodnosť správ z tradičných a digitálnych médií, aby rozvíjal kritické myslenie v občianskych a každodenných kontextoch
- *analýza súboru reálnych správ a príkladov dezinformácií s cieľom identifikovať indikátory manipulatívneho textu, ako sú prehnané titulky alebo nedostatok zdrojov* - *porovnanie charakteristík tradičných médií a dezinformačných médií v tabuľke, s cieľom zvýrazniť rozdiely v štruktúre a zámere* - *hodnotenie pravdivosti článku založeného na dvoch rôznych zdrojoch napísaním jasného odôvodnenia, ktoré vysvetľuje úroveň dôveryhodnosti* - *identifikácia manipulačných techník používaných v reklamách a plagátoch prostredníctvom analýzy obrázkov v malých skupinách s argumentáciou zistených účinkov* - *vyberanie dôveryhodných informácií z mediálneho toku, pozostávajúceho z príspevkov, titulkov a bannerov, v digitálnej aktivite zameranej na uplatnenie presných kritérií filtrovania mediálneho obsahu*
1.4. Vytvára štýlovo adekvátne texty, najmä publicistické, aby efektívne komunikoval v školských, spoločenských a mediálnych situáciách
- *napísanie krátkeho umeleckého rozprávania, ktoré harmonicky integruje opisné a charakterizačné sekvencie pri zachovaní koherencie a expresívnosti štýlu* - *realizácia minirozhovoru pozostávajúceho z piatich otázok adresovaného spolužiakovi a následná úprava textu do podoby vhodnej na publikovanie* - *vytvorenie recenzie knihy alebo filmu prispôsobenej školskému blogu rešpektujúc štruktúru kritického textu a vhodnú jazykovú primeranosť pre cieľové publikum* - *vytvorenie mini-reportážneho portrétu o známej osobe, ktorý kombinuje priame pozorovanie s prvkami rozprávania relevantnými pre prezentáciu*
1.5. Aplikuje kolaboratívne komunikačné stratégie na tvorbu efektívnych správ v projektoch, debatách a interdisciplinárnych kontextoch
- *plánovanie skupinovej prezentácie o typoch umeleckých a publicistických štýlov s rozdelením rolí a koordináciou jednotlivých krokov realizácie*

10. ročník
- *vytvorenie informačného plagátu na školskú tému, so zrozumiteľným a argumentovaným odkazom pre cieľové publikum* - *vytvorenie presvedčivej reklamy na imaginárny produkt s tímovou diskusiou o účinkoch použitých presvedčovacích techník v sprostredkovanej informácii* - *organizovanie moderovanej debaty o účinnosti komunikačných štýlov v digitálnom prostredí, s využitím argumentov z predtým študovaných textov*

2. Využíva štruktúry a mechanizmy slovenského jazyka na tvorbu správnych, koherentných a výrazovo primeraných výpovedí v učebných aj životných situáciách

10. ročník
2.1. Analyzuje morfologickú štruktúru slov, aby správne interpretoval ich významy a funkcie v školskom prostredí a v každodenných kontextoch
- *analyzovanie štruktúry slov prostredníctvom identifikácie tvarotvorného základu a tvarotvorného formantu v literárnych ukážkach, kde morfologické zmeny výrazne ovplyvňujú expresívny význam* - *skúmanie príslušnosti slov k slovným druhom prostredníctvom klasifikácie plnovýznamové/ neplnovýznamové slová v autentických komunikačných kontextoch a rôznych informačných textov* - *porovnávanie flektívnych tvarov podstatných mien všetkých troch rodov s cieľom sledovať variácie gramatických kategórií rodu, čísla a pádu* - *identifikovanie správnych variantných gramatických prípon v kontextualizovaných prepisových cvičeniach a vysvetlenie vplyvu týchto variácií na význam podstatného mena* - *funkčné interpretovanie skloňovania a časovania prostredníctvom rozkladania a rekonštruovania výpovedí na demonštráciu morfologickej koherencie výpovede* - *analyzovanie toho, ako zmena koncovky alebo formantu ovplyvňuje syntaktickú funkciu podstatného mena v krátkych vetách, so zdôraznením súvislosti medzi formou a gramatickou rolou lexémy* - *identifikovanie derivovaných slov pomocou sufixácie v danom texte a vysvetlenie významovej zmeny určenej derivačným formantom*
2.2. Uplatňuje pravopisné pravidlá pre ohybné a neohybné slovné druhy s cieľom vytvárať správne texty v školskom prostredí a v každodenných kontextoch
- *uplatňovanie pravidiel písania viacslovných vlastných pomenovaní doplňaním formálnych výpovedí* - *precvičovanie správneho písania grafém „y/ý“ v podstatných menách* - *opravovanie prídavných mien v cvičeniach zameraných na písanie grafém „i/y“, s využitím príkladov z administratívnej komunikácie* - *určovanie správnej formy zámen prostredníctvom analýzy dialogických ukážok* - *editovanie formálnych textov, v ktorých žiaci uplatňujú pravidlá písania čísloviek so spojovníkom* - *opravovanie slovesných tvarov v cvičeniach zameraných na písanie grafém „i/y“ v rozkazovacom spôsobe a grafém „í/ý“ v trpnom príčastí, s vysvetlením pravidiel použitého postupu* - *analyzovanie príslovíek v krátkom texte a ich správny prepis podľa pravidiel písania príslovíek spolu, zvlášť alebo so spojovníkom, vrátane vhodného použitia príslovky „treba“* - *kontrolovanie písania vokalizovaných a nevokalizovaných predložiek v súbore viet, ktoré zdôrazňujú rozdiely medzi formami „s/so“, „k/ku“, „z/zo“* - *editovanie opisných textov, v ktorých žiaci opravujú pravopis spojok a častíc, s odôvodnením použitia tvarov so spojovníkom alebo písaných spolu/osobitne* - *identifikovanie a správny prepis citosloviec v krátkom dialógu so zreteľom na použitie príslušných interpunkčných znamienok*
2.3. Používa slovesné tvary ako podstatnú súčasť morfologického systému na vyjadrenie časových, modálnych a akčných vzťahov v rôznych komunikačných situáciách
- *analyzovanie jednoduchých a zložených slovesných tvarov klasifikovaním určitých a neurčitých (osobných a neosobných) foriem v sériách viet* - *porovnávanie zvratných slovies v bežných aj naratívnych kontextoch s cieľom sledovať zmeny významu* - *transformovanie aktívnych výpovedí na pasívne pomocou trpného príčastia, s vysvetlením jeho vplyvu na fokusáciu výpovede* - *uplatňovanie neosobných slovesných foriem (neurčitok, prechodník) pri tvorivom opise postupnosti dejov* - *skúmanie pravidla rytmického krátenia v pároch slovesných tvarov* - *precvičovanie písania grafém „i/y“ v rozkazovacom spôsobe prepisovaním praktických inštrukcií*

10. ročník
- *precvičovanie používania morfémy „by“ v hypotetických výpovediach transformáciou oznamovacích viet na podmienkové konštrukcie so zvýraznením zmeny modálnej hodnoty* - *identifikovanie a používanie slovesného podstatného mena vo výpovediach opisujúcich abstraktné činnosti, s vysvetlením jeho úlohy pri zhustení informácie*
2.4. Používa správne ohybné a neohybné slovné druhy na tvorbu koherentných a expresívnych výpovedí v reálnych komunikačných kontextoch
- *porovnávanie foriem stupňovania prísloviek v opisných kontextoch s cieľom sledovať zmenu intenzity* - *precvičovanie písania prísloviek so spojovníkom prostredníctvom tvorby krátkych textov s komplexnejšími štruktúrami* - *analyzovanie výslovnosti predložiek so sledovaním účinku vokalizácie na plynulosť hovoreného prejavu* - *určovanie logických vzťahov medzi vetami správnym používaním spojok* - *preformulovanie výpovedí s cieľom zvýrazniť úlohu častíc pri významovom zjemňovaní textu a označovaní subjektivity* - *identifikovanie a správne používanie predložiek so substantívom aj bez substantíva v daných vetách, s vysvetlením rozdielov v konštrukcii a význame* - *dopĺňanie krátkeho dialógu adekvátnymi citoslovcami, s odôvodnením ich expresívneho a pragmatického účinku*
2.5. Analyzuje syntaktické funkcie slovných druhov, aby vytváral jasné, koherentné a efektívne usporiadané výpovede v ústnej a písomnej komunikácii
- *analyzovanie funkcie substantív a adjektív vo vete s cieľom zvýrazniť vzťah medzi riadiacim výrazom a jeho determinantmi* - *identifikovanie úlohy zámen pri udržiavaní textovej koherencie a správnej referencie* - *hodnotenie funkcie číslovieok v expozičných textoch so zameraním sa na ich príspevok k presnosti informácie* - *sledovanie funkcií prísloviek v opisnom texte (literárnom alebo funkčnom) so zvýraznením prvkov objasňujúcich miesto, čas alebo spôsob deja* - *reorganizovanie zložených výpovedí pomocou správneho používania spojok a predložiek* - *analyzovanie spôsobu, ktorým číslovky ovplyvňujú zhodu medzi podmetom a prísudkom vo vetách so zložitejšími štruktúrami, s vysvetlením tvarových variácií*
2.6. Používa morfologické a štylistické prostriedky na tvorbu koherentných a expresívnych výpovedí primeraných školským a občianskym kontextom
Spoločný vzdelávací základ: - *vytvorenie opisného textu s použitím prídavných mien v rôznych stupňoch na zvýraznenie expresivity* - *tvorenie krátkeho funkčného textu (žiadosť, formálny e-mail) so správnym uplatnením pravopisných pravidiel pre podstatné mená, zámená a slovesá* - *napísanie komentára s využitím číslovieok v argumentačných štruktúrach na podporu údajov* - *konštruovanie naratívneho textu, v ktorom predložky a spojky vytvárajú koherentné prechody medzi vetnými celkami* - *prepísanie vysvetľovacieho odseku s použitím prísloviek a častíc s funkciou významového zjemnenia* - *správne používanie modelov skloňovania prídavných mien pri tvorbe opisného odseku s vysvetlením ich vplyvu na koherenciu textu*

3. Interpretuje literárne texty v kultúrnych, historických a estetických súvislostiach s cieľom rozvíjať kritické myslenie, literárnu vnímavosť a estetickú hodnotu diel

10. ročník
3.1. Analyzuje určujúce znaky slovenských literárnych období a smerov s cieľom vysvetliť vývin tém, motívov a žánrov vo vzťahu k historickému a kultúrnemu kontextu danej doby
- *analyzovanie vzťahu medzi kultúrnym kontextom obdobia a dominantnými literárnymi formami prostredníctvom tvorby grafickej syntézy, ktorá vizualizuje zodpovedajúce prepojenia medzi témami, motívmi a žánrami* - *identifikovanie tematických, štylistických a kompozičných prvkov charakteristických pre určité literárne obdobie vo vybraných ukážkach prostredníctvom vyplnenia analytického listu, ktorý prepája textové znaky s historickým kontextom doby*

10. ročník
- *porovnanie dvoch literárnych ukážok patriacich do odlišných literárnych období vypracovaním porovnávacej mapy, ktorá zvýrazňuje vývin motívov a postupov umeleckej výstavby* - *klasifikovanie literárnych textov podľa príslušnosti k určitému smeru alebo obdobiu cez usporiadanie rozlišovacích kritérií do porovnávacej tabuľky, odôvodnenej na základe analyzovaných fragmentov*
3.2. Skúma naratívnu, kompozičnú a charakterovú štruktúru literárnych textov s cieľom interpretovať, ako usporiadanie diela podporuje autorovu umeleckú víziu
- *analyzovanie spôsobu organizácie deja prostredníctvom vytvorenia naratívneho grafu, ktorý zvýrazňuje postupnosť sekvencií a ich funkciu v budovaní významu diela* - *opis čŕt hlavných a vedľajších postáv vyplnením charakterizačného listu, ktorý prepája správanie, vzťahy a úlohy v rámci vývoja konfliktu* - *porovnanie naratívnych perspektív v dvoch ukážkach vypracovaním vysvetľujúcej tabuľky, ktorá poukazuje na rozdiely medzi fokalizáciou, rozprávačským hlasom a interpretačnými účinkami* - *skúmanie funkcie incipitu a záveru prostredníctvom štruktúrovania písaného komentára, ktorý objasňuje úlohu týchto sekvencií pri orientovaní čitateľa a pri formovaní významov*
3.3. Interpretuje funkcie štylistických a zvukových prostriedkov, aby zvýraznil expresivitu a estetický zámer literárnych textov
- *identifikovanie umeleckých prostriedkov v literárnom úryvku prostredníctvom vyplnenia listu výrazových prvkov, ktorý vysvetľuje úlohu každého postupu pri budovaní atmosféry textu* - *analyzovanie štylistických účinkov umeleckých prostriedkov (metafora, anafora, symbol, hyperbola), napísaním vysvetlenia o spôsobe, akým tieto prostriedky formujú tón a rytmus literárneho textu* - *porovnanie použitia toho istého štylistického postupu v dvoch literárnych fragmentoch vyplnením tabuľky, ktorá zvýrazňuje rozdiely v umeleckom zámere* - *interpretovanie básnického jazyka vypracovaním komentára, ktorý odôvodňuje vzťah medzi výrazovými prostriedkami a ústrednou témou textu*
3.4. Analyzuje spôsoby zobrazovania literárnych postáv, vrátane idealizovaných a sociálnych typov, s cieľom vysvetliť ich úlohu pri budovaní významov literárneho diela
- *identifikovanie typov postáv vyplnením listu, ktorý vysvetľuje ich úlohu vo vývoji literárneho konfliktu* - *porovnanie reprezentácie postáv z rôznych období vytvorením pojmovej mapy, ktorá zvýrazňuje vývin umeleckých spôsobov konštrukcie* - *analyzovanie vzťahov medzi postavami vypracovaním argumentovaného komentára, v rozsahu 100 – 200 slov, o tom, ako ich interakcie formujú dej literárneho diela* - *argumentovanie funkcie určitej postavy pri ilustrovaní centrálnej témy textu* - *opísanie čŕt preromantickej idealizovanej postavy vypracovaním syntetického listu, ktorý zdôrazňuje jej symbolický charakter* - *analyzovanie fungovania realistickej postavy ako sociálneho typu prepájaním jej správania s historickým a kultúrnym kontextom zobrazeným v literárnom diele*
3.5. Interpretuje literárne texty identifikovaním dominantných motívov, aby formuloval závery o téme, atmosfére a autorovej perspektíve
- *identifikovanie ústredného motívu v literárnom texte vyplnením tematického listu, ktorý vysvetľuje jeho úlohu pri formovaní atmosféry literárneho diela* - *vyberanie relevantných textových prvkov na odôvodnenie dominantného motívu* - *porovnanie literárnych textov na základe dominantného motívu vytvorením porovnávacej mapy, ktorá zvýrazňuje rozdiely vo vízii autorov* - *vypracovanie sémantickej mapy, ktorá zobrazuje vzťah medzi ústredným motívom, vedľajšími motívmi a celkovou témou literárneho diela*
3.6. Vytvára kritické, komparatívne a interdisciplinárne interpretácie, aby vyjadril osobné, argumentované pohľady na slovenské literárne texty
- *vypracovanie argumentovanej interpretácie na základe úryvkov zo slovenskej literatúry integráciou relevantných citátov z literárneho diela do koherentnej štruktúry* - *vypracovanie recenzie literárneho textu vypracovaním názoru založeného na analýze tematických a štylistických prvkov* - *porovnanie dvoch študovaných slovenských literárnych textov z rôznych literárnych smerov vypracovaním komentára, ktorý zvýrazňuje tematické a kompozičné rozdiely* - *vypracovanie krátkej argumentačnej eseje o vplyve historického kontextu na významy textu*

4. Analyzuje slovenské kultúrne dedičstvo v Rumunsku a zahraničí s cieľom rozvíjať kultúrnu identitu, interkultúrny dialóg a etické správanie voči kultúre

10. ročník
4.1. Analyzuje literárne, vizuálne a etnologické kultúrne reprezentácie Slovákov zo zahraničia s cieľom interpretovať spôsoby budovania komunitnej identity
- *analyzovanie kultúrnych opisov (kroj, obydlia) v slovenskom literárnom fragmente zo zahraničia prostredníctvom vyplnenia pozorovacieho hárku, ktorý identifikuje prezentované prvky identity* - *prepájanie kultúrnych obrazov z textu s fotografiami alebo reálnymi dokumentmi vzťahujúcimi sa na komunitu prostredníctvom tvorby digitálnej prezentácie s interpretačnými poznámkami* - *interpretácia vizuálnych reprezentácií evokovaných v diele (symboly, gestá, tradičné predmety) formulovaním písomného záveru o ich príspevku ku formovaniu komunitnej identity* - *ústna prezentácia motívov a tradičných predmetov v slovenskom naivnom umení zo Srbska so zdôraznením ich prepojenia s identitou geografickej oblasti* - *zdôvodnenie vplyvu danej kultúrnej hodnoty alebo motívu identity v slovenskom literárnom diele prostredníctvom krátkej ústnej prezentácie založenej na citátoch a na esteticko-kultúrnych kritériách*
4.2. Prepája kultúrne artefakty, ako literárne texty, maľbu, tradície a etnologické prvky, aby poukázal na kultúrne znaky Slovákov zo zahraničia
- *prepájanie opisov slovenského kultúrneho predmetu z literárneho fragmentu s autentickými obrázkami tohto predmetu prostredníctvom tvorby interpretačnej digitálnej koláže* - *priraďovanie literárneho motívu súvisiaceho s ľudovým krojom k historickým fotografiám alebo kresbám* - *porovnanie tradície opísanej v literárnom texte s dobovým ústnym alebo vizuálnym svedectvom prostredníctvom napísania interpretačného kultúrneho odseku* - *vytvorenie tematickej mapy, ktorá umiestňuje literárne fragmenty a kultúrne artefakty do jednotlivých regiónov slovenského zahraničia so zaznačením miestneho kultúrneho špecifika*

10. ROČNÍK
VZDELÁVACIE OBSAHY

Predmetové komponenty	Vzdelávacie obsahy Spoločný vzdelávací základ
1. Komunikácia	***K aktualizovaným obsahom vyučovania z 9. ročníka sa dopĺňajú nasledujúce učebné obsahy:***
	• Umelecký štýl: - znaky a výrazové prostriedky v umeleckom štýle; - slohové útvary v umeleckom štýle. • Rozprávací slohový postup - rozprávanie, umelecké rozprávanie. • Opis: statický – dynamický, objektívny – subjektívny, jednoduchý opis. • Charakteristika: objektívna – subjektívna; priama – nepriama; individuálna – skupinová. • Publicistický štýl: - znaky a výrazové prostriedky publicistického štýlu; - slohové útvary publicistického štýlu. • Spravodajské útvary publicistického štýlu: jednoduchá (*krátka*) správa, interview. • Analytické útvary publicistického štýlu: recenzia, blog. • Beletristické útvary publicistického štýlu: reportáž (*rozhlasová reportáž a videoreportáž)*, fejtón. • Propagačné útvary publicistického štýlu: reklama, plagát. • Pravda v médiách: - vlastnosti podozrivého textu v médiách; - tradičné verzus dezinformačné médiá.
Navrhovaný materiál zameraný na počúvanie/analýzu**:* ● *Materiály na počúvanie a analýzu budú zahŕňať autentické ukážky umeleckého štýlu a publicistického štýlu, aby žiaci mohli pozorovať ich charakteristické znaky, výrazové prostriedky a špecifické štruktúry rôznych typov textov.* ● *Zvukové materiály budú ilustrovať organizáciu umeleckej narácie a štruktúru publicistických textov, pričom zahrnú aj porovnania medzi tradičnými zdrojmi a zdrojmi šíriacimi dezinformácie, aby sa uľahčilo rozpoznávanie manipulatívnych alebo neoverených prvkov.* ***Navrhované typy interakcií: ● *Kolaboratívne aktivity písania budú zahŕňať tvorbu, úpravu a porovnávanie rôznych typov slohových prác, čím žiakom poskytnú príležitosť precvičovať si štýlovú flexibilitu a prispôsobenie jazyka komunikačnému zámeru.* ● *Praktické cvičenia budú obsahovať simulácie reportáže, v ktorých žiaci pozorujú, opisujú a podávajú správy o reálnych situáciách, aby pochopili rozdiely medzi jednoduchou reportážou, investigatívnou reportážou a reportážnym portrétom.* ● *Spontánne a digitálne interakcie budú zahŕňať online diskusie, debaty a neštruktúrované rozhovory, v ktorých žiaci analyzujú podozrivé texty, porovnávajú mediálne zdroje a rozvíjajú si schopnosti kritickej interpretácie.*	
2. Jazykové prostriedky komunikácie	***K aktualizovaným obsahom vyučovania z 9. ročníka sa dopĺňajú nasledujúce učebné obsahy:***
	• Gramatický tvar slova, tvarotvorný základ, tvarotvorný formant. • Slovné druhy: - slovnodruhová príslušnosť slov; - plnovýznamové a neplnovýznamové slovné druhy; - skloňovanie, časovanie. • Podstatné mená *(všeobecný prehľad)*: - skloňovacie vzory substantív mužského, ženského a stredného rodu; - variantné gramatické prípony; - pravopis podstatných mien: viacslovné vlastné pomenovania; vlastné podstatné mená z kresťanskej terminológie; mená významných osobností; písanie *y*. • Prídavné mená *(všeobecný prehľad)*: - stupňovanie prídavných mien: pravidelné, nepravidelné; - skloňovacie vzory: pekný, cudzí, páví, otcov, matkin; - pravopis prídavných mien: písanie i/y, í/ý; písanie zložených prídavných mien; písanie veľkých písmen; písanie prídavného mena *rád.* • Zámená *(všeobecný prehľad)*: - výslovnosť zámen (*osobné základné; osobné privlastňovacie; ukazovacie; opytovacie*); - výslovnosť predložiek a osobného zámena; - skloňovanie a pravopis zámen: rodové/bezrodové zámená; privlastňovacie zámená; vymedzovacie zámeno a zvratné zámeno sa/seba.

Predmetové komponenty	Vzdelávacie obsahy Spoločný vzdelávací základ
	• Číslovky *(všeobecný prehľad)*: - substantívna, adjektívna a adverbialná podoba číslovieк; skloňovanie číslovieк; - pravopis číslovieк: písanie i/í, y/ý; písanie číslovieк so spojovníkom, osobitne a dovedna. • Slovesá *(všeobecný prehľad)*: - slovesné tvary: jednoduché, zložené a určité; - zvratné slovesá; slovesný rod; - pravopis slovies: písanie *i/y* v tvaroch rozkazovacieho spôsobu a *í/ý* v tvaroch trpného príčastia; morféma *by* v podmieňovacom spôsobe; pravidlo o rytmickom krátení. • Príslovky *(všeobecný prehľad)*: - stupňovanie prísloviek (*pravidelné, nepravidelné, analytické/opisné*); - pravopis prísloviek: písanie prísloviek so spojovníkom, osobitne alebo dovedna; písanie obsahovej/vetnej príslovky *treba*. • Predložky *(všeobecný prehľad)*: - spodobovanie predložiek *s*, *so*, *z*, *zo*, *k*, *ku*; - predložková a bezpredložková väzba; - pravopis a výslovnosť predložiek: vokalizácia predložiek; vokalizovaná a nevokalizovaná podoba predložiek. • Spojky *(všeobecný prehľad)*: - písanie čiarky a pravopisných spojok. • Častice *(všeobecný prehľad)*: - pravopis častíc: písanie čiarky vo vete s časticou; písanie častíc so spojovníkom, osobitne a dovedna. • Citoslovcia (všeobecný prehľad): - pravopis citosloviec.
Spôsoby práce s obsahmi vyučovania: ● *Pri štúdiu týchto obsahov sa bude dôsledne sledovať dodržiavanie normatívnych, ortoepických, pravopisných, morfologických a interpunkčných aspektov prostredníctvom systematického využívania základných jazykových príručiek slovenského jazyka, ako aj rôznych slovníkov a odborných publikácií.* ● *Vzdelávacie aktivity budú integrovať praktické uplatnenie gramatických kategórií prostredníctvom cvičení, analýzy, identifikácie a správneho používania gramatických tvarov a pravopisných pravidiel, so zreteľom na osobitosti jednotlivých slovných druhov.* ● *Funkčná komunikácia sa bude precvičovať prostredníctvom tvorby výpovedí a textov v súlade s jazykovou normou, vhodnou integráciou štylistických prostriedkov daných slovných druhov do reálnych komunikačných situácií.*	
3. Literatúra a zážitková recepcia	***K aktualizovaným obsahom vyučovania z 9. ročníka sa dopĺňajú nasledujúce učebné obsahy:*** • Stredoveká literatúra na území Slovenska: - spoločenský a historický kontext; periodizácia a znaky stredovekej literatúry; - literárne žánre: *legenda, exemplum, kronika*, *hymnus (chválospev), modlitba*. • Humanistická a renesančná literatúra na území Slovenska: - spoločenský a historický kontext; - znaky a žánre: *ľúbostná báseň*, *básnická skladba*. • Baroková literatúra na území Slovenska: - spoločenský a historický kontext; - umelecké prostriedky: protiklad/kontrast, symbol, alegória, hyperbola; - znaky a literárne žánre: *filozofický spis*, *duchovná pieseň, mravoučná báseň*. • Klasicistická literatúra na území Slovenska: - spoločenský a historický kontext, periodizácia; - znaky a žánre: *osvietenský román*, *komédia.* • Preromantická literatúra na území Slovenska: - spoločenský a historický kontext slovenskej preromantickej literatúry; - znaky a žánre preromantickej literatúry: *básnická skladba, žalospev/elégia*; - umelecké prostriedky: alegória, protiklad/kontrast. • Slovenská romantická literatúra: - spoločenský a historický kontext formovania slovenského literárneho romantizmu; - znaky slovenskej romantickej literatúry; - literárne žánre slovenskej romantickej literatúry: *pieseň, hymnická pieseň, básnická skladba*, *balada*, *hrdinská báseň, poviedka, historická povesť, historická novela*;

Predmetové komponenty	Vzdelávacie obsahy Spoločný vzdelávací základ
	- umelecké prostriedky: alegória, inotaj, anafora, antitéza, básnická otázka, elipsa, epanastrofa, eufónia, gradácia, hyperbola, inverzia, kontrast, litotes, paralelizmus, symbol, synekdocha, zdrobnenina. • Slovenská realistická literatúra: - spoločenský a historický kontext formovania slovenskej realistickej literatúry; - periodizácia slovenskej realistickej literatúry: prvá zakladajúca generácia slovenského realizmu (*deskriptívny realizmus*); druhá generácia neskorého realizmu *(kritický realizmus)*; - znaky slovenskej realistickej literatúry; - literárne žánre slovenskej realistickej literatúry: *sonet (žánrová, básnická skladba), lyrickoepická skladba, spoločenský/sociálny román, psychologická novela*; - umelecké prostriedky charakteristické pre epické a lyrickoepické literárne formy literárneho realizmu; - výstavbové prvky poviedky a novely z obdobia slovenského literárneho realizmu.
Odporúčané literárne texty: ● ***Stredoveká literatúra na území Slovenska:*** *Moravsko-panónske legendy (Život Konštantína – Kliment; Život Metoda – Gorazd); Legenda o sv. Svoradovi a Benediktovi – Maurus; Svätoštefanské legendy (Väčšia legenda svätého kráľa Štefana; Menšia legenda svätého kráľa Štefana; Hartvikova legenda); Gesta Romanorum (1 exemplum podľa výberu); Anonymova kronika (fragmenty vzťahujúce sa na slovenské územie); Proglas – Konštantín Filozof; Spišské modlitby (1 text podľa vlastného výberu, napr.: Otčenáš).* ● ***Humanistická a renesančná literatúra na území Slovenska:*** *Kódex Jána Jóba de Fanchaliho (text: Pane Bože milý, tobeť se žalují); Knižka o spoločenských vrstvách v štáte a príčinách prevratov v kráľovstvách a cisárstvach – Martin Rakovský.* ● ***Baroková literatúra na území Slovenska:*** *Labyrint sveta a raj srdca – Ján Amos Komenský; Valaská škola mravúv stodola - Hugolín Gavlovič; Citara svätých (Cithara sanctorum) – Juraj Tranovský; Katolícky spevník (Cantus catholici) – Benedikt Szöllösi. (Z každého z predpísaných diel, vyučujúci preberie jeden až tri texty, podľa vlastného výberu).* ● ***Klasicistická literatúra na území Slovenska:*** *René mláďenca príhoďi a skúsenosťi – Jozef Ignác Bajza; Kocourkovo aneb Jen abychom v hanbě nezustali – Ján Chalupka.* ● ***Preromantická literatúra:*** *Slávy dcera – Ján Kollár.* ● ***Slovenská romantická literatúra:*** *Jarná pieseň – Janko Kráľ; Nad Tatrou sa blýska – Janko Matúška; Marína – Andrej Sládkovič; Detvan – Andrej Sládkovič; Smrť Jánošíkova – Ján Botto; Zakliata panna vo Váhu a divný Janko – Janko Kráľ; Žltá ľalia – Ján Botto; Mor ho! – Samo Chalupka; Púť lásky – Ján Kalinčiak.* ● ***Slovenská realistická literatúra:*** *Krvavé sonety – Pavol Országh-Hviezdoslav (1 – 2 sonety podľa vlastného výberu); Hájnikova žena – Pavol Országh-Hviezdoslav; Dom v stráni – Martin Kukučín; Neprebudený – Martin Kukučín; Do konca – Jozef Gregor Tajovský; Ťapákovci – Božena Slančíková-Timrava; Sirota Podhradských – Terézia Vansová.*	
4. **Prvky interkulturality**	***K aktualizovaným obsahom vyučovania z 9. ročníka sa dopĺňajú nasledujúce učebné obsahy:*** • Kultúrne reprezentácie v literárnej tvorbe Slovákov žijúcich v Rumunsku, Srbsku a v Maďarsku: - etnografické prvky v literárnej tvorbe; - priestor, predmety a kultúrne praktiky. • Kultúrna esejistika a literárna interpretácia. • Antropologické interpretácie aplikované cez literatúru. • Kultúrne artefakty a multimodálna interpretácia: - kroj, etnografické predmety, architektúra; - ústne svedectvo, obraz, text.
Poznámky na margo prístupu k navrhnutým obsahom vyučovania*:* ● *Výber úryvkov s kultúrnymi obrazmi (priestory, predmety, tradičné roly) s cieľom analyzovať spôsob, akým podporujú komunitnú identitu.* ● *Využívanie obrazov, fotografií a tradičných predmetov s cieľom usmernenia žiakov pri ich prepojení s tematickými literárnymi textami.* ● *Tvorba argumentačných textov zameraná na formulovanie kultúrnych interpretácií na základe stručných a jasných modelov.*	

11. ROČNÍK
ŠPECIFICKÉ KOMPETENCIE A PRÍKLADY UČEBNÝCH AKTIVÍT

1. Komunikuje efektívne a zodpovedne v rôznych kontextoch, pričom prispôsobuje svoj prejav spolupráci, argumentácii a jasnému vyjadreniu vlastných myšlienok

11. ročník
1.1. Identifikuje črty rečníckeho štýlu a etapy tvorby rečníckeho prejavu s cieľom porozumieť štruktúre a funkcii hlavných typov ústnej komunikácie
- *analyzovanie čŕt rečníckeho štýlu v krátkych prejavoch pomocou pracovného listu, ktorý obsahuje jazykové, štrukturálne a expresívne prvky, a diskutovanie o ich relevancii pre komunikačný zámer* - *porovnávanie etáp tvorby prejavu usporiadaním ponúknutých úryvkov a zdôvodnením ich poradia v skupinovej diskusii, pričom sa zdôrazňuje úloha jednotlivých etáp pri formovaní výpovede* - *identifikácia častí prejavu na príkladoch pochádzajúcich z rôznych kontextov (napr.: škola, verejné prostredie a pod.)* - *vytvorenie digitálneho pracovného listu o etapách tvorby prejavu extrahovaním informácií z multimediálnych zdrojov a ich usporiadaním do štruktúrovaného formátu (osnova, tabuľka, diagram)*
1.2. Analyzuje účinnosť expresívnych, jazykových verbálnych a neverbálnych prostriedkov v rečníckom prejave s cieľom interpretovať komunikačný zámer a účinok výpovede
- *analyzovanie neverbálnych prostriedkov v sledovanom prejave vyplnením pozorovacej tabuľky, ktorá sleduje gestá, mimiku, postoj a tón hlasu, a prezentovanie záverov v skupinovej diskusii* - *porovnávanie expresivity dvoch prejavov identifikovaním rozdielov vo formulácii, rytme a účinku, pričom sa vypracuje krátka argumentovaná analýza o ich účinku na publikum* - *hodnotenie komunikačného zámeru v hovorenom alebo písomnom texte identifikovaním použitých presviedčacích stratégií a ich diskusiou v rámci metódy „premýšľaj – poraď sa – zdieľaj“* - *skúmanie paraverbálnych prostriedkov (intonácia, rytmus, hlasitosť) na profesionálnych príkladoch, analyzovanie ich prínosu k zrozumiteľnosti a sile výpovede a vypracovanie krátkej ústnej správy*
1.3. Vytvára rozličné typy rečníckych prejavov s využitím vhodných kompozičných štruktúr, aby prispôsobil výpoveď cieľu, téme a publiku
- *vypracovanie krátkeho príležitostného prejavu podľa štruktúrnej šablóny a precvičovanie prispôsobenia tónu a jazyka cieľovej skupine* - *vytvorenie informatívnej prezentácie na základe vizuálnej schémy, výber relevantných informácií a navrhnutie jednoduchého vizuálneho materiálu na podporu ústneho vystúpenia* - *prispôsobenie písaného textu na stručný presvedčovací prejav s využitím stratégií na upútanie pozornosti a jeho prezentovanie pred spolužiakmi* - *nahratie krátkeho videoprejavu pre reálny alebo simulovaný kontext, uplatnením princípov ústnej expresivity a skupinovou analýzou účinnosti komunikácie*
1.4. Argumentuje svoj názor pomocou presvedčovacích foriem, aby zodpovedne participoval na debatách a spolupracujúcich aktivitách
- *vytvorenie krátkej argumentácie na základe dvoch zdrojov, formulovaním tézy a dvoch argumentov a ich prezentovanie v rámci krátkej debaty s otázkami od spolužiakov* - *analyzovanie súboru argumentov s cieľom identifikovať ich silné a slabé stránky a následné preformulovanie jedného z argumentov na zvýšenie jeho jasnosti a relevantnosti* - *prispôsobenie argumentačného textu pre diverzifikované publikum s diskusiou o potrebných zmenách tónu, slovnej zásoby a štruktúry* - *vypracovanie polemickej intervencie na základe kontroverzného textu s integrovaním vhodných príkladov, protiargumentov a jednoznačného záveru v súlade s etikou rečníctva*
1.5. Hodnotí prejav identifikovaním techník manipulácie a argumentačných chýb, aby komunikoval zodpovedne a kriticky
- *identifikovanie argumentačných chýb v krátkom texte vyplnením analytickej matice a diskusia vo dvojiciach o možných účinkoch na publikum* - *porovnanie dvoch verejných odkazov (plagátov, oznámení, správ) s cieľom posúdiť manipulačné techniky v jazyku a formulovať argumentované závery* - *hodnotenie online príspevku z hľadiska správnosti argumentácie a následná skupinová diskusia o tom, ako môžu textové formulácie ovplyvňovať verejnú mienku* - *analýza reklamného spotu na identifikáciu presviedčacích techník, kognitívnych skreslení a možných manipulatívnych prvkov*

2. Využíva štruktúry a mechanizmy slovenského jazyka na tvorbu správnych, koherentných a výrazovo primeraných výpovedí v učebných aj životných situáciách

11. ročník
2.1. Identifikuje funkcie hlavných a vedľajších vetných členov, aby porozumel základnej štruktúre výpovede
- *analyzovanie funkcií základných a rozvíjajúcich vetných členov v jednoduchých vetách zvýraznením relevantných prvkov a zdôvodnením ich zaradenia v skupinovej diskusii* - *porovnávanie úloh podmetu, prísudku a rozvíjajúcich vetných členov vo vetách prevzatých z bežných textov a usporiadanie pozorovaní pomocou grafickej schémy* - *identifikovanie vetných členov v súbore autentických viet prevzatých z médií, rozhovorov, bežnej komunikácie, krátkych textov a pod. a prezentovanie záverov v spoločnej tabuľke* - *porovnávanie stavby rozvitej vety s jednoduchou vetou prostredníctvom usmerňovanej syntaktickej analýzy a formulovanie záverov o rozdieloch vo funkcii*
2.2. Používa správne hlavné a vedľajšie vetné členy, aby vytváral rozvité, správne a koherentné výpovede
- *tvorenie rozvitých viet na základe reálnych komunikačných situácií s vedomým výberom vhodných rozvíjajúcich členov a vysvetlením ich prínosu k presnosti, koherencii a nuansovanosti* - *transformovanie jednoduchých viet na rozvité so stručným písomným zdôvodnením významového a funkčného obohatenia a s následným porovnaním výsledkov v skupine* - *formulovanie krátkych oznamovacích alebo opisných výpovedí s integráciou relevantných rozvíjajúcich vetných členov a revízia formulácií na zvýšenie jasnosti a primeranosť kontextu* - *reformulovanie krátkych textov premenou jednoduchých viet na rozvité so stručnou individuálnou reflexiou syntaktických riešení*
2.3. Klasifikuje typy viet podľa štruktúry a spôsobu vyjadrenia, aby správne interpretoval organizáciu a význam správy
- *klasifikovanie viet podľa stavby (slovesné, neslovesné, holé, rozvité) v rôznorodých ukážkach, usporiadanie výsledkov do porovnávacej tabuľky a diskusia o ich komunikačnom význame* - *analyzovanie komunikačného zámeru vo vetách z každodenných rozhovorov identifikáciou typu vety (oznamovacia, opytovacia, rozkazovacia, želacia) a zdôvodnením pragmatickej funkcie v usmerňovanej diskusii* - *porovnávanie replík z dialógov na pozorovanie vplyvu typu vety na tón, postoj hovoriaceho a interpretáciu komunikačnej situácie* - *tvorenie kritériovej mriežky na identifikáciu typov viet a jej aplikovanie na rôzne textové ukážky*
2.4. Uplatňuje pravidlá interpunkcie charakteristické pre jednoduchú vetu, aby zabezpečil komunikačnú správnosť písaných prejavov
- *opravovanie interpunkcie vo vetách podľa pravidiel slovenského jazyka, zdôvodnenie úprav a diskusia v dvojiciach o vplyve interpunkcie na zrozumiteľnosť textu* - *písanie krátkych textov (oznam, opis, návod) so správnym používaním čiarky v jednoduchej vete doplnené fázou kolektívnej diskusie a revízie* - *porovnávanie pôvodnej a upravenej verzie textu s cieľom sledovať, ako správna interpunkcia ovplyvňuje koherenciu a interpretáciu* - *analyzovanie používania čiarky v literárnych ukážkach s cieľom zvýrazniť jej rytmickú a logickú funkciu a vysvetliť, ako podporuje vnútornú štruktúru vety*
2.5. Analyzuje modifikované vetné štruktúry v slovenskom jazyku, aby interpretoval štylistickú a expresívnu hodnotu komunikácie
- *identifikovanie modifikovaných vetných štruktúr v ukážkach dialógov alebo textov a vysvetlenie ich úlohy pri zdôraznení informácií a formovaní komunikačného zámeru* - *porovnávanie štandardných viet s modifikovanými variantmi a analýza ich účinku na rytmus, expresivitu a zameranie výpovede* - *analyzovanie úryvkov z textov obsahujúcich dialóg s cieľom identifikovať elipsu, prerušenie alebo vsuvky a zdôvodnenie štylistického účinku každej štruktúry* - *skúmanie využitia elipsy, vsuvky a nedokončenej vety v spontánnej ústnej komunikácii s interpretáciou ich štylistických či emocionálnych účinkov*

11. ročník
2.6. Používa komplexné syntaktické štruktúry rozvitej vety, aby tvoril stručné, expresívne a štýlovo adekvátne výpovede
- *tvorenie rozvitých a koherentných viet integrovaných do krátkych textov využívaním viacerých rozvíjajúcich vetných členov a úpravou vetnej štruktúry na zvýšenie jasnosti a expresivity* - *preformulovanie zjednodušeného textu do štylisticky obohatenej verzie uplatnením rozvitých syntaktických štruktúr, doplnené následnou skupinovou analýzou rozdielov* - *napísanie krátkeho textu (opis, rozprávanie alebo názor), v ktorom žiaci cielene využívajú rozvité vety na jasné a expresívne vyjadrenie výpovede* - *preverovanie vlastného textu s využitím syntaktických a štylistických kritérií na optimalizáciu rytmu, jasnosti a expresivity*

3. Interpretuje literárne texty v kultúrnych, historických a estetických súvislostiach s cieľom rozvíjať kritické myslenie, literárnu vnímavosť a estetickú hodnotu diel

11. ročník
3.1. Identifikuje témy a dominantné motívy literárnych smerov, aby porozumel estetickým smerovaniam slovenskej literatúry
- *identifikovanie tém a motívov literárnych smerov v úryvku z literárneho diela prostredníctvom vyplnenia tematického listu, ktorý objasňuje vzťah medzi motívmi a spoločenským kontextom daného smeru* - *analyzovanie literárnych motívov v básni formou krátkej písomnej interpretácie zameranej na úlohu básnických obrazov pri sprostredkovaní významu textu* - *porovnanie motívov v dvoch básňach z dvoch rôznych literárnych smerov pomocou tabuľky, ktorá zvýrazňuje rozdiely v estetickom zámere* - *interpretácia dominantných motívov v básni vypracovaním komentára, ktorý vysvetľuje vzťah medzi témou a expresivitou textu*
3.2. Analyzuje rozprávačské postupy a spôsoby zobrazovania postáv, aby vysvetlil umeleckú víziu o ľudskej existencii v študovaných literárnych dielach
- *analyzovanie naratívnej štruktúry vyplnením pracovného listu s fázami deja a vysvetlením ich úlohy v budovaní témy literárneho textu* - *identifikovanie spôsobov charakterizácie postáv vyhľadaním textových indícií a vypracovaním syntézy o podobe postavy v študovanom literárnom diele* - *porovnávanie rozprávačských stratégií pomocou tabuľky, ktorá zvýrazňuje rozdiely v perspektíve a rozprávačskej funkcii* - *interpretovanie vývoja postavy formou komentára, ktorý objasňuje vzťah medzi jej črtami a ústrednou témou študovaného literárneho diela*
3.3. Interpretuje literárne texty v súvislosti s ich historickým a spoločenským kontextom, aby zvýraznil spôsob, akým literatúra vyjadruje kolektívne skúsenosti a spoločenské hodnoty
- *interpretovanie úryvku z literárneho diela vyplnením tematického listu, ktorý prepája tému textu s historickým a spoločenským kontextom obdobia* - *analyzovanie lyrického textu z obdobia literárnej moderny krátkym komentárom s príslušnými citátmi, ktorý vysvetľuje vzťah medzi básnickými obrazmi a kultúrnou atmosférou danej doby* - *prepájanie tém modernej poézie s kontextom obdobia* - *interpretovanie expresionistického úryvku stručným vysvetlením toho, ako kontext formuje kolektívne napätia v texte*
3.4. Porovnáva estetické a motivické reprezentácie v textoch patriacich k rôznym literárnym smerom, aby zvýraznil kontinuitu a rozdiely v zobrazovaní reality
- *porovnanie zobrazenia prírody v dvoch úryvkoch z odlišných literárnych smerov prostredníctvom tabuľky, ktorá zvýrazňuje estetické rozdiely* - *analyzovanie dominantného motívu v dvoch odlišných literárnych textoch krátkou interpretáciou s príslušnými citátmi, ktorá vysvetľuje rozdiely v tóne a perspektíve* - *porovnanie básnických obrazov v dvoch lyrických textoch slovenskej modernistickej literatúry formou vizuálnej mapy motívov doplnenej príkladmi z textov* - *interpretovanie zobrazenia spoločnosti v dvoch úryvkoch krátkym komentárom, ktorý objasňuje rozdiely v literárnej vízii*

11. ročník
3.5. Hodnotí funkciu expresívnych prostriedkov pri budovaní estetického účinku, aby odôvodňoval umeleckú hodnotu textu
- *hodnotenie funkcie metafory a symbolu v epickom alebo lyrickom texte vyplnením tematického listu, ktorý vysvetľuje ich estetické účinky* - *analyzovanie účinku jedného expresívneho prostriedku krátkou interpretáciou zameranou na jeho prínos k vytváraniu atmosféry epického alebo lyrického textu* - *porovnanie funkcie rovnakého expresívneho prostriedku v dvoch textoch pomocou hodnotiacej tabuľky* - *interpretovanie expresívneho účinku v úryvku formou krátkeho komentára, ktorý zdôrazňuje jeho úlohu pri zintenzívnení naratívneho napätia*
3.6. Vytvára osobité, integrované interpretácie s využitím tém, motívov, kontextu a expresívnych prostriedkov, aby rozvíjal literárnu senzitivitu a čitateľskú autonómiu
- *vypracovanie osobného komentára k úryvku z literárneho diela prepájaním témy, postavy a expresivity umeleckého textu* - *formulovanie vlastnej interpretácie lyrického textu vyplnením reflexívneho listu, ktorý integruje motívy a básnické obrazy* - *vytvorenie osobnej analýzy epického textu prepájaním motívov s expresívnymi postupmi autora* - *napísanie krátkej eseje (200–250 slov), ktorá predkladá integrovanú interpretáciu literárnej témy podloženú príkladmi zo študovaného diela*

4. Analyzuje slovenské kultúrne dedičstvo v Rumunsku a v zahraničí s cieľom rozvíjať kultúrnu identitu, interkultúrny dialóg a etické správanie voči kultúre

11. ročník
4.1. Interpretuje vzťahy medzi kolektívnou pamäťou, lokálnou históriou a kultúrno-umeleckou tvorbou, aby vysvetlil vývoj slovenských komunít v rôznych spoločenských a politických kontextoch
- *interpretovanie spôsobu, akým literárny úryvok odráža miestnu historickú udalosť, formou krátkej vysvetľujúcej analýzy* - *prepájanie prvkov kolektívnej pamäti v texte s komunitnými svedectvami (rozhovory, fotografie) tvorbou naratívnej mapy zachytávajúcej vývoj komunity* - *analyzovanie postavy alebo literárneho motívu spätého s historickým momentom formou stručnej argumentačnej interpretácie, ktorá vysvetľuje jeho úlohu pri uchovávaní slovenskej identity* - *vytvorenie tematického minizložky o vývoji slovenskej komunity na základe literárnych textov a lokálnych historických zdrojov, prezentovaného v digitálnom formáte*
4.2. Hodnotí úlohu slovenských kultúrno-umeleckých prejavov, ako sú festivaly, sviatky, vizuálne umenie či literatúra, aby ocenil ich význam pri formovaní osobnej a skupinovej identity
- *hodnotenie zobrazenia jedného slovenského sviatku v literárnom úryvku formou krátkeho argumentačného odseku o jeho úlohe v slovenskej komunite zo zahraničia* - *analyzovanie spôsobu, akým sa slovenský festival alebo rituál objavuje v literárnom texte, vytvorením digitálnej prezentácie porovnávajúcej literárny opis so skutočnými kultúrnymi informáciami* - *porovnanie významu slovenských umeleckých a kultúrnych prejavov v dvoch slovenských literárnych textoch zo zahraničia pomocou syntetickej tabuľky zachytávajúcej ich identitné funkcie* - *vypracovanie kritickej analýzy skúmajúcej úlohu slovenského kultúrneho prejavu zobrazeného v literárnom diele s využitím etnografických zdrojov a vlastných pozorovaní*

11. ROČNÍK
VZDELÁVACIE OBSAHY

<table>
<tr><th>Predmetové komponenty</th><th>Vzdelávacie obsahy
Spoločný vzdelávací základ</th></tr>
<tr><td>1.
Komunikácia</td><td>K aktualizovaným obsahom vyučovania z 10. ročníka sa dopĺňajú nasledujúce učebné obsahy:
• Rečnícky štýl - znaky rečníckeho štýlu.
• Fázy tvorby rečníckeho prejavu. Kompozícia rečníckeho prejavu.
• Štylizácia rečníckeho prejavu.
• Príprava na prednes rečníckeho prejavu.
• Príležitostné útvary rečníckeho štýlu: zdvorilostný, slávnostný a súkromný prejav.
• Informačné útvary rečníckeho štýlu: referát, prezentácia.
• Presviedčacie útvary rečníckeho štýlu: diskusný a polemický príspevok.
• Manipulácia v rečníckych prejavoch: manipulácia jazykom, argumentačné fauly.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Navrhovaný materiál zameraný na počúvanie/analýzu:
● Zvukové materiály budú obsahovať autentické príklady rétorických prejavov (informatívnych, presvedčovacích, slávnostných, polemických a agitačných), aby sa zvýraznili znaky rečníckeho štýlu, štruktúra prejavu a použité výrazové prostriedky.
● Vybrané ukážky budú ilustrovať etapy tvorby prejavu, techniky efektívnej komunikácie a príklady jazykovej manipulácie, chybných argumentácií a kognitívnych skreslení s cieľom rozvíjať schopnosť kritickej analýzy verejných posolstiev.
● Analýza umožní porovnať rôzne typy prejavov: referát, prezentáciu, príspevok do diskusie, polemický prejav, slávnostný prejav alebo reklamný spot.
Navrhované typy interakcií:
● Aktivity zamerané na tvorbu a úpravu príležitostných, informatívnych, presvedčovacích alebo agitačných prejavov, orientované na precvičovanie štylizácie a prispôsobenia jazykového prejavu téme, kontextu a publiku.
● Praktické cvičenia tvorby a prezentácie prejavu: štruktúrovanie, argumentácia, používanie výrazových prostriedkov a precvičovanie verejného vystupovania.
● Diskusie a debaty (vrátane digitálnych) na rozpoznávanie chybných argumentácií, manipulatívnych techník a identifikáciu prvkov, ktoré narúšajú objektivitu komunikácie.</td></tr>
<tr><td>2.
Jazykové prostriedky komunikácie</td><td>K aktualizovaným obsahom vyučovania z 10. ročníka sa dopĺňajú nasledujúce učebné obsahy:
• Vetný člen:
- základné vetné členy – podmet, prísudok, vetný základ;
• Veta a výpoveď:
- vety podľa členitosti: jednoduchá veta (slovesná, neslovesná), dvojčlenná veta (úplná, neúplná);
- vety podľa obsahu/modálnosti (oznamovacia, rozkazovacia, opytovacia, želacia).
• Čiarka v jednoduchej vete.
• Modifikácia vetnej stavby:
- vytýčený vetný člen, pripojený vetný člen, osamostatnený vetný člen; výpustka, neukončená výpoveď, vsuvka.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Spôsoby práce s obsahmi vyučovania:
● Pri štúdiu týchto obsahov sa bude dôsledne sledovať dodržiavanie normatívnych, ortoepických, pravopisných, morfologických a interpunkčných aspektov prostredníctvom systematického využívania základných jazykových príručiek slovenského jazyka, ako aj rôznych slovníkov a odborných publikácií.
● Učebné aktivity budú integrovať praktické uplatnenie syntaktických kategórií pomocou cvičení zameraných na identifikáciu, analýzu a správne používanie vetných členov, typov viet a pravidiel týkajúcich sa používania čiarky.
● Funkčná komunikácia sa bude precvičovať tvorbou výpovedí a textov v súlade s jazykovou normou, pričom sa bude primerane využívať úprava vetnej stavby a jej štylistická funkcia v reálnych komunikačných situáciách.</td></tr>
<tr><td>3.
Literatúra a zážitková recepcia</td><td>K aktualizovaným obsahom vyučovania z 10. ročníka sa dopĺňajú nasledujúce učebné obsahy:
• Naturalizmus:
- literárny a spoločenský kontext formovania slovenského naturalizmu, znaky naturalizmu;
- literárne žánre slovenskej naturalistickej prózy: román s biografickými prvkami; historický román.
• Slovenská literárna moderna:
- spoločenský a historický kontext;
- slovenský symbolizmus a impresionizmus;
- znaky literárneho symbolizmu a impresionizmu;
- literárne žánre: čistá lyrika, prírodná lyrika, spoločenská lyrika, deskriptívna lyrika, osobná, intímna lyrika, ľúbostná lyrika;</td></tr>
</table>

Predmetové komponenty	Vzdelávacie obsahy Spoločný vzdelávací základ
	- umelecké prostriedky: zvukomaľba, symbol, asociácia, asociatívnosť, eufónia, kontrast. • Moderná slovenská poézia: - spoločensko-historická situácia; - znaky neosymbolizmu a vitalizmu; - literárne žánre: báseň manifest, lyrická báseň s náznakom dejovosti, alegorická báseň. • Slovenská avantgarda – literárny a spoločenský kontext. Znaky avantgardy. • Expresionizmus v slovenskej literatúre: - literárny a kultúrno-historický kontext; - znaky expresionizmu v epike; - literárne žánre: sociálno-psychologický román, unanimistický román, psychologická novela a poviedka; - expresionistické výtvarné a literárne umenie. • Katolícka moderna: - literárny a kultúrno-spoločenský kontext; - znaky katolíckej moderny; - literárne žánre: čistá poézia, lyrická báseň, báseň modlitba, pásmo. • Naturizmus v slovenskej literatúre: - literárny a kultúrno-historický kontext; - znaky naturizmu v epike; - literárne žánre: *poviedka, novela, románová novela*; - umelecké prostriedky: syntaktický paralelizmus, animizácia, synestézia, lyrizácia jazyka.
Odporúčané literárne texty: ● ***Naturalizmus:*** *Cesta životom; Adam Šangala – Ladislav Nádaši Jégé.* ● ***Slovenská literárna moderna:*** *Nox et solitudo (básne: Otcova roľa; Topole; Vesper dominicae); Verše (báseň: Pieseň) – Ivan Krasko; Verše (báseň: Romantika) – Janko Jesenský.* ● ***Moderná slovenská poézia:*** *Cválajúce dni (básne: Dievča v rozkvete; Cválajúce dni) – Ján Smrek; Spoveď (báseň: Dravý pocit) – Emil Boleslav Lukáč.* ● ***Expresionizmus:*** *Jozef Mak – Jozef Cíger Hronský; Editino očko – Gejza Vámoš; Za Vyšným mlynom; Živý bič – Milo Urban.* ● ***Katolícka moderna:*** *Začarovaný kruh (báseň: Básnikova modlitba) – Pavol Gašparovič-Hlbina; Mladý svadobník – Rudolf Dilong; Úbohá duša na zemi (báseň: Lipa v zime spieva) – Janko Silan.* ● ***Naturizmus:*** *Drak sa vracia – Dobroslav Chrobák; Tri gaštanové kone – Margita Figuli; Nevesta hôľ; Stretnutie; Malka – František Švantner.* *Učebné aktivity budú klásť dôraz na analýzu a praktickú interpretáciu literárnych textov prostredníctvom identifikácie dominantných tém, motívov, čŕt literárnych smerov, špecifických žánrov a umeleckých prostriedkov. Súčasťou bude aj prepájanie literárneho diela s ostatnými umeleckými oblasťami, ako sú výtvarné umenie, hudba či iné formy estetickej expresie. Dielo sa bude priebežne vzťahovať na historický a kultúrny kontext a budú sa precvičovať aplikované metódy práce s literárnym textom.*	
4. **Prvky interkulturality**	***K aktualizovaným obsahom vyučovania z 10. ročníka sa dopĺňajú nasledujúce učebné obsahy:*** • Literatúra ako prejav kolektívnej pamäti slovenskej menšiny v zahraničí v podmienkach multikultúrneho spolužitia. • Historická pamäť a prvky miestnej histórie v slovenskej literatúre tvorenej v zahraničí. • Prepojenia literatúra – identita – história v kontexte slovenskej menšiny v Rumunsku a v zahraničí.
Poznámky na margo prístupu k navrhnutým obsahom vyučovania*:* ● *Výber literárnych/neliterárnych/vedeckých textov, ktoré zobrazujú minulosť slovenskej menšiny v zahraničí s cieľom vysvetliť žiakom vzťah medzi skúsenosťou, históriou a identitou.* ● *Prepájanie sviatkov a tradícií zobrazených v literárnych dielach s reálnym kontextom slovenskej komunity.* ● *Precvičovanie pravidiel citovania; diskusia o zodpovednosti voči kultúrnemu dedičstvu menšiny.*	

12. ROČNÍK
ŠPECIFICKÉ KOMPETENCIE A PRÍKLADY UČEBNÝCH AKTIVÍT

1. Komunikuje efektívne a zodpovedne v rôznych kontextoch, pričom prispôsobuje svoj prejav spolupráci, argumentácii a jasnému vyjadreniu vlastných myšlienok

12. ročník
1.1. Analyzuje charakteristiky vedeckého a esejistického štýlu, štruktúru výkladových a reflexívnych textov, aby porozumel spôsobu tvorby a odovzdávania poznatkov v školských a kultúrnych kontextoch
- *analyzovanie znakov vedeckého štýlu v úryvkoch výkladových a informatívnych textov s využitím pracovného listu s jazykovými, štruktúrnymi a sémantickými ukazovateľmi a diskusia o ich úlohe pri sprostredkovaní poznatkov* - *porovnanie štruktúry výkladového textu a reflexívneho textu prostredníctvom identifikácie spoločných a odlišujúcich prvkov a formulovanie záverov týkajúcich sa komunikačného zámeru* - *identifikovanie kompozičných zložiek eseje a výkladového textu na príkladoch z učebníc, článkov alebo kultúrnych textov so zdôraznením funkcie jednotlivých zložiek*
1.2. Uplatňuje stratégie študijného čítania a kritériá hodnotenia kvality odborného textu, aby vyberal a kriticky využíval relevantné informácie pri práci so zdrojmi a v autonómnom učení
- *uplatňovanie stratégií orientovaného čítania (napr. anticipácia, objasňovanie, syntéza) na výkladový text s cieľom identifikovať hlavné myšlienky a komunikačný zámer* - *extrahovanie podstatných informácií z referátu alebo odborného textu prostredníctvom vypracovania štruktúrovanej syntetickej karty* - *usporiadanie informácií z výkladového textu do logickej schémy (napr. pojmová mapa, tabuľka) na objasnenie vzťahov medzi myšlienkami*
1.3. Využíva správne logické a kauzálne vzťahy, ako aj primerané argumentačné postupy, na vytváranie koherentných vysvetlení a interpretácií vo výkladových a reflexívnych textoch
- *identifikovanie logických a kauzálnych vzťahov vo výkladovom texte prostredníctvom vyznačenia konektorov a diskusie o ich úlohe pri zabezpečovaní koherencie výpovede* - *analyzovanie argumentačnej štruktúry reflexívneho textu so zvýraznením centrálnej myšlienky a podporných argumentov* - *dopĺňanie neúplných výkladových sekvencií prostredníctvom správnej integrácie kauzálnych vzťahov*
1.4. Vytvára výkladové, reflexívne a esejistické texty pri dodržiavaní štylistických a kompozičných konvencií s cieľom vyjadriť osobné, odborne podložené názory v školských a kultúrnych kontextoch
- *vypracovanie výkladového textu na tému spojenú so školským prostredím s jasne dodržanou štruktúrou a znakmi vedeckého štýlu* - *písanie reflexívneho textu (úvaha) vychádzajúceho z kultúrnej alebo edukačnej témy s rešpektovaním kompozície a špecifických výrazových prostriedkov* - *preštruktúrovanie výkladového textu prostredníctvom zlepšenia koherencie a zrozumiteľnosti výpovede*
1.5. Hodnotí využívanie prvkov vedeckého, umeleckého a publicistického štýlu v esejistických a reflexívnych textoch, aby adaptoval svoj písomný prejav komunikačnému zámeru a cieľovému publiku
- *komparatívne analyzovanie dvoch reflexívnych alebo esejistických textov z hľadiska štylistickej primeranosti a komunikačnej efektívnosti* - *identifikovanie hodnotiacej funkcie eseje prostredníctvom diskusie o autorskej pozícii a vzťahu k cieľovému publiku* - *posudzovanie miery zrozumiteľnosti a koherencie výkladového alebo esejistického textu na základe spoločne formulovaných kritérií* - *hodnotenie spôsobu integrácie odlišných štylistických prvkov v eseji s využitím jasne stanovených hodnotiacich kritérií*

2. Využíva štruktúry a mechanizmy slovenského jazyka na tvorbu správnych, koherentných a výrazovo primeraných výpovedí v učebných aj životných situáciách

12. ročník
2.1. Analyzuje štruktúru a typológiu súvetia s cieľom porozumieť syntaktickým a logickým vzťahom medzi vetami v písomnej a ústnej komunikácii
- *klasifikácia súvetí na priraďovacie, podraďovacie a zmiešané na základe rôznorodých textových úryvkov, s organizovaním výsledkov do syntetickej tabuľky a diskusiou o logických vzťahoch medzi vetami* - *analyzovanie typov syntaktických vzťahov v jednoduchých a zložených súvetiach prostredníctvom identifikácie jednotlivých viet a ich funkcie pri utváraní významu* - *porovnanie štruktúry súvetí s rôznymi typmi podraďovania so zreteľom na funkciu vedľajších viet pri rozvíjaní výpovede* - *identifikácia typu súvetia vo funkčných a literárnych textoch prostredníctvom vymedzenia jednotlivých viet a zdôvodnenia zaradenia na základe syntaktických vzťahov medzi nimi*
2.2. Uplatňuje pravidlá interpunkcie typické pre priraďovacie, podraďovacie a zložené súvetia s cieľom zabezpečiť správnosť a čitateľnosť písomných prejavov vo formálnych a školských kontextoch
- *identifikovanie interpunkčných znamienok v priraďovacích a podraďovacích súvetiach vo vzťahu k ich štruktúre a vysvetlenie ich funkcie pri objasňovaní významu a logickom usporiadaní výpovede* - *analyzovanie rôzne interpunkčne riešených súvetí s cieľom sledovať zmeny významu a čitateľnosti textu* - *dopĺňanie neúplných súvetí správnym vložením interpunkčných znamienok s odôvodnením zvolených riešení* - *porovnanie správnych a nesprávnych variantov interpunkcie v zložitých súvetiach s diskusiou o ich vplyve na komunikáciu*
2.3. Využíva slovosled a modifikácie vetnej štruktúry na tvorbu koherentných, zrozumiteľných a expresívnych výpovedí prispôsobených komunikačnému zámeru
- *identifikovanie slovosledu v štandardných súvetiach s analýzou vzťahu medzi syntaktickou štruktúrou a zrozumiteľnosťou výpovede v rôznych komunikačných kontextoch* - *porovnávanie súvetí s odlišným slovosledom s cieľom sledovať zmeny informačného zámeru* - *preformulovanie súvetí zmenou slovosledu a doplnené diskusiou o vplyve slovosledu na význam a expresívnosť výpovede* - *analyzovanie vzťahu medzi syntaktickou štruktúrou a komunikačným zámerom v rôznych typoch výpovedí*
2.4. Využíva priraďovacie, podraďovacie a zmiešané súvetia na logické a nuansované usporiadanie myšlienok vo funkčných, výkladových a argumentačných textoch
- *identifikovanie typov súvetí používaných vo výkladových a argumentačných textoch s diskusiou o ich úlohe pri organizácii myšlienok* - *analyzovanie spôsobu, akým priraďovacie a podraďovacie súvetia prispievajú k koherencii textu* - *porovnávanie textových úryvkov s odlišnou syntaktickou štruktúrou so zvýraznením výhod jednotlivých riešení pri sprostredkovaní výpovede* - *výber vhodného typu súvetia na vyjadrenie konkrétnych logických vzťahov, zdôvodnený v súlade s komunikačným cieľom a štruktúrou textu*
2.5. Hodnotí štylistickú a expresívnu funkciu zložitých súvetí v rôznych typoch textov s cieľom prispôsobiť prejav komunikačnému účelu, kontextu a cieľovému publiku
- *analyzovanie expresívnej hodnoty zložitých súvetí v rozmanitých textoch s identifikáciou vytváraných štylistických účinkov* - *porovnanie využívania jednoduchej a zložitej vety v tom istom komunikačnom kontexte s diskusiou o vplyve na mieru expresivity* - *identifikovanie vzťahu medzi syntaktickou štruktúrou a štýlom textu vo vzťahu k typu prejavu a sledovaným expresívnym účinkom* - *posudzovanie primeranosti vetnej štruktúry vzhľadom na komunikačný cieľ na základe spoločne stanovených kritérií* - *hodnotenie expresívnych účinkov zmien vetnej štruktúry v závislosti od autorského zámeru a štylistického kontextu textu*
2.6. Analyzuje vývin, formy a postavenie slovenského jazyka v národnom a európskom kontexte s cieľom porozumieť jeho identitotvornej, kultúrnej a občianskej funkcii
- *analyzovanie etáp vývinu a kodifikácie slovenského jazyka prostredníctvom usporiadania informácií do chronologickej schémy* - *porovnávanie období vo vývine slovenského jazyka so zdôraznením prvkov kontinuity a zmeny*

12. ročník
- *identifikovanie typov jazykov a vzťahov medzi nimi so zameraním na slovenský jazyk* - *diskutovanie o úlohe slovenského jazyka pri formovaní kultúrnej identity vo vzťahu k historickému vývinu a sociálnym funkciám jazyka*

3. Interpretuje literárne texty v kultúrnych, historických a estetických súvislostiach s cieľom rozvíjať kritické myslenie, literárnu vnímavosť a estetickú hodnotu diel

12. ročník
3.1. Analyzuje znaky sociálneho realizmu, sociálno-psychologického realizmu, neorealizmu a socialistického realizmu s cieľom vysvetliť vzťah medzi slovenskou literatúrou a spoločensko-historickým kontextom 20. storočia
- *analyzovanie sociohistorického kontextu 20. storočia prostredníctvom dopĺňania časovej osi a diskusie o vzťahu medzi historickým kontextom a realistickou orientáciou* - *identifikácia znakov sociálneho a sociálno-psychologického realizmu v epických úryvkoch s využitím pracovného listu s ukazovateľmi a formulovanie záveru o videní reality* - *porovnávanie sociálneho realizmu, neorealizmu a socialistického realizmu prostredníctvom usporiadania pozorovaní do porovnávacej tabuľky a zdôvodnenia rozdielov v riadenej diskusii* - *analýza literatúry v totalitných podmienkach na základe vybraných textov so zdôraznením vzťahu medzi umeleckým posolstvom a ideologickým tlakom*
3.2. Interpretuje dominantné témy a motívy realistickej a sociálno-psychologickej prózy s cieľom poukázať na zobrazenie jednotlivca a komunity v modernej slovenskej literatúre
- *identifikovanie dominantných tém v úryvkoch zo sociálneho a sociálno-psychologického románu prostredníctvom vyplnenia pracovného listu a diskusie o ich tematickej relevantnosti* - *analyzovanie opakujúcich sa motívov v epických sekvenciách s usporiadaním zistení do tabuľky „motív – funkcia – sekvencia“* - *porovnanie zobrazenia jednotlivca a komunity v dvoch realistických textoch so zdôraznením rozdielov vo fokalizácii a formulovaním záverov o autorskej perspektíve* - *interpretovanie vzťahu téma – motív – atmosféra v naratívnych úryvkoch prostredníctvom výberu kľúčových výrazov a vypracovania krátkej syntézy s textovými argumentmi*
3.3. Analyzuje naratívne stratégie a konštrukciu postáv v sociálnych a sociálno-psychologických románoch s cieľom vysvetliť spôsoby zobrazenia sociálnych a mentálnych premien
- *identifikovanie naratívnych stratégií v epických úryvkoch prostredníctvom vyplnenia analytického pracovného listu a zdôvodnenia ich významotvornej funkcie* - *analyzovanie konštrukcie postavy prostredníctvom výberu charakterizačných sekvencií a ich usporiadania do tabuľky „indikátor – dôkaz – interpretácia“* - *porovnanie typológií postáv v dvoch textoch so zdôraznením ich úlohy pri odrážaní sociálnej reality* - *skúmanie vývinu postavy vo vzťahu k tlaku sociálneho prostredia prostredníctvom vytvorenia diagramu „situácia – reakcia – zmena“ na základe kľúčových pasáží*
3.4. Hodnotí spôsoby prejavovania autorskej identity v slovenskej literatúre totalitného obdobia s cieľom porozumieť vzťahu medzi literárnou tvorbou, ideológiou a umeleckou slobodou
- *analyzovanie podmienok literárnej tvorby v totalitnom režime prostredníctvom interpretácie kontextových poznámok (historické medzníky, inštitúcie, cenzúra) a vypracovania vysvetľujúcej syntézy* - *identifikovanie stratégií umeleckého „maskovania“ v literárnych úryvkoch (alúzia, symbol, ambiguita) s využitím rozpoznávacieho pracovného listu a zdôvodnením zvolených riešení* - *porovnanie oficiálneho literárneho prejavu a alternatívneho prejavu prostredníctvom usporiadania rozdielov do tabuľky* - *hodnotenie vplyvu ideológie na estetickú hodnotu textu aplikáciou analytickej mriežky na preberané ukážky* - *interpretácia manifestov skupiny Osamelí bežci prostredníctvom identifikácie kľúčových ideí a ich usporiadania do schémy „princíp – argument – umelecká implikácia“* - *skúmanie kontextu skupín Konkretisti a Osamelí bežci prostredníctvom vypracovania kontextového pracovného listu (témy, estetika, pozície) a diskusie o ich kultúrnej úlohe*
3.5. Interpretuje estetické špecifiká magického realizmu a slovenského postmodernizmu s cieľom poukázať na rozmanitosť foriem umeleckého zobrazenia reality

12. ročník
- *identifikovanie znakov magického realizmu vo vybraných úryvkoch s využitím pracovného listu (každodenná realita – fantastický prvok – účinok na význam) a diskusia o ich estetickej funkcii* - *analyzovanie spôsobu integrácie fantastického prvku do naratívnej reality prostredníctvom zvýraznenia stratégií jeho „naturalizácie“ a formulovania stručného vysvetlenia* - *porovnanie magického realizmu a postmodernizmu prostredníctvom vyplnenia tabuľky (pohľad na realitu, techniky, úloha rozprávača, účinok na čitateľa)* - *interpretovanie postmoderných znakov v próze alebo dráme prostredníctvom identifikácie prejavov fragmentárnosti, irónie a intertextuálnej hry v reprezentatívnych pasážach*
3.6. Analyzuje dominantné témy súčasnej slovenskej literatúry, aby formuloval osobné, argumentačne podložené interpretácie vzťahu medzi literatúrou, spoločnosťou a aktuálnou kultúrnou identitou
- *identifikovanie sociohistorického kontextu súčasnej slovenskej literatúry prostredníctvom vyplnenia kontextového pracovného listu (medzníky, premeny, sociálne témy) a diskusie o kultúrnej relevantnosti* - *analyzovanie aktuálnych tém v súčasných úryvkoch prostredníctvom usporiadania pozorovaní do tabuľky „téma – problém – perspektíva – dôkaz“* - *porovnanie súčasných tematických smerovaní s predchádzajúcimi etapami (realizmus, postmodernizmus) so zvýraznením kontinuít a diskontinuít v syntetickej schéme*

4. Analyzuje slovenské kultúrne dedičstvo v Rumunsku a v zahraničí s cieľom rozvíjať kultúrnu identitu, interkultúrny dialóg a etické správanie voči kultúre

12. ročník
4.1. Integruje literárne, historické a umelecké perspektívy, aby vytvoril originálne interpretácie slovenskej identity v stredoeurópskom priestore
- *integrovanie literárnych a historických prvkov zo slovenského fragmentu zo zahraničia prostredníctvom vytvorenia pojmovej mapy, ktorá zvýrazňuje vzťahy medzi motívmi a komunitným kontextom* - *analyzovanie literárnej scény v súvislosti s vizuálnym obrazom alebo reálnym kultúrnym artefaktom prostredníctvom spracovania interpretácie, ktorá vysvetľuje, ako tieto prvky formujú identitu komunity* - *porovnávanie umeleckých a kultúrnych perspektív z dvoch literárnych fragmentov v odôvodnenej tabuľke, ktorá zvýrazňuje spôsob reprezentácie slovenskej identity* - *vypracovanie tematického portfólia s osobnými interpretáciami slovenskej identity, integrovanými na základe výberu literárnych textov, historických dokumentov a slovenských literárnych diel zo zahraničia*
4.2. Tvorí kultúrne produkty, ako kreatívne texty, prezentácie, komparatívne analýzy či umelecké projekty, aby aktívne prispel k propagácii slovenského dedičstva v školskej a miestnej komunite
- *vytvorenie krátkeho naratívneho textu inšpirovaného kultúrnym motívom identifikovaným v slovenskom literárnom fragmente zo zahraničia cez napísanie mini-príbehu začleneného do tematického portfólia* - *vytvorenie vizuálnej koláže s citátmi a kultúrnymi symbolmi vybranými z literárnych diel zo slovenského zahraničia pomocou digitálneho nástroja* - *vytvorenie digitálneho plagátu o slovenskom kultúrnom motíve identifikovanom v texte prostredníctvom integrácie literárnych citátov a identitných prvkov do koherentného dizajnu* - *vypracovanie tematického portfólia na propagáciu slovenského kultúrneho dedičstva prostredníctvom analýzy literárnych fragmentov a výberu komplementárnych vizuálnych reprezentácií*

12. ROČNÍK
VZDELÁVACIE OBSAHY

Predmetové komponenty	Vzdelávacie obsahy Spoločný vzdelávací základ
1. Komunikácia	***K aktualizovaným obsahom vyučovania z 11. ročníka sa dopĺňajú nasledujúce učebné obsahy:***
	• Náučný štýl – znaky a výrazové prostriedky. • Slohové postupy náučného štýlu a kompozícia vedecko-náučného textu. • Myšlienkové postupy vo výkladovom slohovom postupe. Argumentácia. • Výkladové texty: referát, odborné práce v školskom prostredí, interpretácia textu. • Úvahové texty: úvaha – výrazové prostriedky v úvahe, kompozícia úvahy. • Esejistické texty: esej – kompozícia a znaky klasickej a akademickej eseje.
Navrhovaný materiál zameraný na počúvanie/analýzu**:* ● *Použité materiály budú zahŕňať autentické texty vedeckého, vedecko-didaktického, publicistického a esejistického charakteru s cieľom identifikovať charakteristiky vedeckého štýlu, špecifické výrazové prostriedky, postupy výkladu a argumentácie, ako aj vzťahy medzi vedeckým, umeleckým a publicistickým štýlom.* ● *Vybrané texty budú ilustrovať etapy študijného čítania odborného textu, štruktúru a kompozíciu vedeckého textu, kritériá hodnotenia kvality informatívneho textu, ako aj logické vzťahy charakteristické pre vysvetľovací a reflexívny prejav.* ***Navrhované typy interakcií: ● *Aktivity riadeného čítania, kritickej analýzy a komparatívnej analýzy vysvetľovacích, argumentačných a esejistických textov, zamerané na identifikáciu postupov logického myslenia, argumentačných stratégií a textovej koherencie a kohézie.* ● *Cvičenia zamerané na tvorbu a adaptáciu textov s dôrazom na dodržiavanie štruktúry typickej pre daný typ textu, vyjadrenie vzťahov príčina – dôsledok, kvalitu argumentácie a primeranosť prejavu komunikačnému zámeru a kontextu.*	
2. Jazykové prostriedky komunikácie	***K aktualizovaným obsahom vyučovania z 11. ročníka sa dopĺňajú nasledujúce učebné obsahy:***
	• Súvetie a vetosled. • Jednoduché súvetie priraďovacie: zlučovacie, odporovacie, vylučovacie, stupňovacie. • Jednoduché súvetie podraďovacie s vedľajšou vetou podmetovou, prísudkovou, predmetovou, prívlastkovou, príslovkovou. • Zložené súvetie – priraďovacie, podraďovacie, zmiešané. • Jazyk. Druhy jazykov. Pôvod jazykov *(s dôrazom na slovenský jazyk).* • Vývin a kodifikácia slovenského jazyka *(predspisovné obdobie, spisovné obdobie, súčasná slovenčina).*
Spôsoby práce s obsahmi vyučovania: ● *Pri štúdiu týchto obsahov sa bude dôsledne sledovať dodržiavanie normatívnych, ortoepických, pravopisných, morfologických a interpunkčných aspektov prostredníctvom systematického využívania základných jazykových príručiek slovenského jazyka.* ● *Vzdelávacie aktivity budú zamerané na identifikáciu a správne používanie priraďovacích a podraďovacích viet, typov vedľajších viet a pravidiel používania čiarky v jednoduchých, zložených a zmiešaných vetných štruktúrach.* ● *Funkčná komunikácia sa bude rozvíjať prostredníctvom tvorby viet v súlade s jazykovou normou, s využitím slovosledu, vetnej štruktúry a ich štylistickej funkcie, ako aj prostredníctvom uvedomovania si úlohy jazyka a jazykovej rozmanitosti v historickom a sociokultúrnom kontexte.*	
3. Literatúra a zážitková recepcia	***K aktualizovaným obsahom vyučovania z 11. ročníka sa dopĺňajú nasledujúce učebné obsahy:***
	• Pokračovanie v tradíciách kritického, sociálneho a psychologického realizmu: - spoločensko-historická situácia; - umelecko-literárny kontext; - znaky sociálneho a sociálno-psychologického realizmu a neorealizmu; - literárne žánre: spoločenský/sociálny román, generačný román, viacgeneračná sága, román kronika, sociálno-psychologický román. • Literatúra v totalitných podmienkach. • Socialistický realizmus: - spoločensko-historická situácia; - znaky socialistického realizmu; - literárne žánre: socialistickorealistická poviedka. • Snaha o zachovanie autorskej identity: - znaky literatúry so snahou o zachovanie autorskej identity; - umelecký kontext: Konkretisti, Osamelí bežci; - literárne časopisy: Mladá tvorba, Revue svetovej literatúry, Kultúrny život, Romboid.

Predmetové komponenty	Vzdelávacie obsahy Spoločný vzdelávací základ
	• Magický realizmus: - umelecký kontext, znaky a literárne žánre (román kronika, magická poviedka). • Postmodernistická literatúra: - spoločensko-historická situácia; - znaky postmoderny a literárne žánre (postmoderná poviedka, postmoderné divadlo). • Súčasná slovenská literatúra: - spoločensko-historická situácia; - umelecko-literárny kontext.
Odporúčané literárne texty: ● ***Pokračovanie v tradíciách kritického, sociálneho a psychologického realizmu:*** *Červené víno – František Hečko.* ● ***Literatúra socialistického realizmu:*** *Na rozhraní (poviedka: Skaliny) – Vladimír Mináč.* ● ***Snaha o zachovanie autorskej identity:*** *Až dozrieme (básne: Verše; Katreny) – Milan Rúfus; Dotyky (básne: Jablko; S hlavou v ohni; Dotyky); Milovanie v husej koži (básne: Skľúčenosť; Len tak; Óda na lásku; Óda na večnosť; Z absolútneho denníka I; Z absolútneho denníka II) – Miroslav Válek; Posunok s kvetom (báseň: Kameň) – Ján Ondruš; Jediný slaný domov (básne: Sonet o vtákovi čátakovi; Šansón na nedeľu) – Ľubomír Feldek; Tristan tára – Ivan Štrpka. Sme príbuzní na začiatku – Ivan Laučík.* ● ***Magický realizmus:*** *Tisícročná včela – Peter Jaroš; Bude to pekný pohreb – Václav Pankovčín.* ● ***Postmodernistická literatúra:*** *Kufor na sny (poviedky: Spolužiaci; Rýchlik a iné poviedky, podľa vlastného výberu, s charakteristickými postmodernistickými prvkami) – Dušan Dušek; Soirée – Milan Lasica - Július Satinský. Jáánošíík – Stanislav Štepka.* ● ***Súčasná slovenská literatúra****: podľa vlastného výberu (napr.: Lovci a zberači; Dunaj v Amerike – Michal Hvorecký; Habúchov lusk – Juraj Štubner; Keď sa pes smeje – Juraj Šebesta; Vtáctvo nebeské – Ján Litvák; Biele miesta – Monika Kompaníková a iné literárne diela zo súčasnej slovenskej literatúry).* *Učebné aktivity budú klásť dôraz na analýzu a praktickú interpretáciu literárnych textov prostredníctvom identifikácie dominantných tém, motívov, čŕt literárnych smerov, špecifických žánrov a umeleckých prostriedkov. Súčasťou bude aj prepájanie literárneho diela s ostatnými umeleckými oblasťami, ako sú výtvarné umenie, hudba či iné formy estetickej expresie. Dielo sa bude priebežne vzťahovať na historický a kultúrny kontext a budú sa precvičovať aplikované metódy práce s literárnym textom.*	
4. **Prvky interkulturality**	***K aktualizovaným obsahom vyučovania z 11. ročníka sa dopĺňajú nasledujúce učebné obsahy:*** • Zviditeľnenie slovenskej kultúry v Rumunsku prostredníctvom literárnych, publicistických a vedeckých textov: - literárne časopisy, preklad literárnych textov; - úloha prekladateľa pri zachovávaní kultúrnej identity. • Historické a literárno-umelecké perspektívy: - komparatívna analýza typov reprezentácií: - moderné formy umeleckého vyjadrenia (krátka próza, publicistika, kultúrne rozhovory).
Poznámky na margo prístupu k navrhnutým obsahom vyučovania*:* ● *Usmerňovanie žiakov pri využívaní literárnych fragmentov na tvorbu kultúrnych produktov (plagáty, portfóliá, výstavy).* ● *Zavedenie interdisciplinárnych aktivít (napríklad: literatúra, história, umenie) na interpretáciu slovenskej identity.* ● *Navrhovanie kreatívnych cvičení: pôvodné texty, vizuálne projekty založené na literárnych motívoch.*	

METODICKÉ ODPORÚČANIA

1. Významy a úloha (kurikulárne ukotvenie)

Metodické odporúčania pre vyučovací predmet Slovenský jazyk a literatúra (materinský jazyk) majú za cieľ usmerňovať a podporovať pedagogických pracovníkov pri uplatňovaní školského vzdelávacieho programu, pričom nemajú predpisový charakter. Môžu sa využívať ako pracovné východiská určené na uľahčenie premietnutia kurikulárnych zámerov do didaktickej praxe prispôsobenej konkrétnemu vzdelávaciemu kontextu a prírodovednému profilu, s dôrazom na zrozumiteľnosť, logickú štruktúru, argumentáciu a funkčné využívanie jazyka.

Pedagogický pracovník môže zabezpečovať koherenciu medzi všeobecnými kompetenciami a špecifickými kompetenciami prostredníctvom: (a) výberu a vzájomného prepojenia učebného obsahu s autentickými komunikačnými situáciami; (b) projektovania vzdelávacích aktivít zameraných na rozvoj kompetencií recepcie a produkcie ústnych a písomných komunikátov; (c) využívania hodnotenia ako nástroja regulácie didaktického postupu a podpory vzdelávacieho pokroku žiakov.

Svojím spôsobom formulácie sa tieto metodické odporúčania odporúča chápať ako nástroje aplikačného charakteru, zamerané na proces vyučovania – učenia sa – hodnotenia, a to prostredníctvom (1) výberu a kombinovania aktivizujúcich didaktických metód (napríklad rozhovor, riadené čítanie, cvičenie, práca s textom); (2) prispôsobenia didaktických stratégií vekovej úrovni, tempu učenia sa a záujmom žiakov; a (3) integrácie reflexie o jazyku a literatúre do konkrétnych komunikačných činností.

V závislosti od profesijných skúseností môžu pedagogickí pracovníci využívať tieto metodické odporúčania diferencovaným spôsobom, napríklad: ako orientačné východiská pri projektovaní vyučovacích hodín a štruktúrovaní vzdelávacích aktivít v prípade začínajúcich učiteľov, resp. ako východiskový bod pre adaptáciu, diverzifikáciu a metodickú inováciu v prípade skúsených učiteľov.

Vzhľadom na štruktúru učebných osnov pre vyučovací predmet Slovenský jazyk a literatúra (materinský jazyk), organizovanú na spoločný vzdelávací základ, možno metodické odporúčania efektívne využiť na koherentné riadenie integrovaného kurikulárneho rámca. V tomto kontexte učiteľ môže projektovať aktivity: (a) spoločné pre všetkých žiakov, zamerané na formovanie základných kompetencií; (b) diferencované, určené na prehlbovanie, rozširovanie alebo kompenzáciu učiva v závislosti od úrovne vzdelanostného rozvoja a záujmov žiakov, prostredníctvom uprednostňovania úloh zameraných na funkčnú komunikáciu, argumentáciu, interpretáciu a tvorbu vysvetľovacích a argumentačných textov, primeraných prírodovednému profilu.

S cieľom zvýšiť aplikačný charakter a vnútornú koherenciu kurikulárneho postupu môže pedagogický pracovník pri projektovaní využiť postup typu „od konca k začiatku“ (backward design), vychádzajúc zo špecifických kompetencií a očakávaných výsledkov učenia sa, na základe ktorých následne volí primeraný učebný obsah a vzdelávacie aktivity, ako aj k nim prislúchajúce kritériá hodnotenia.

2. Všeobecné princípy (normatívny rámec)

Všeobecné princípy, ktoré tvoria východisko didaktického postupu vo vyučovacom predmete Slovenský jazyk a literatúra (materinský jazyk), poskytujú referenčný rámec pre projektovanie, realizáciu a hodnotenie vyučovacích a vzdelávacích aktivít v súlade s cieľmi stredoškolského vzdelávania a s profilom absolventa. Tieto princípy majú orientačný a normatívny charakter a podporujú flexibilnú aplikáciu vyučovacích osnov, ako aj ich prispôsobenie rozmanitým vzdelávacím kontextom bez narušenia jednoty a koherencie vyučovacieho predmetu.

(2.1.) Proces vyučovania a učenia sa je **orientovaný na žiaka**, ktorý je vnímaný ako aktívny účastník budovania vlastných jazykových, literárnych a kultúrnych kompetencií. Vzdelávacie aktivity sú koncipované tak, aby podporovali aktívne zapájanie sa, osobnú reflexiu a učenie sa prostredníctvom objavovania, a to prostredníctvom prepájania učebného obsahu so životnými skúsenosťami, záujmami a úrovňou rozvoja žiakov. V tomto zmysle didaktický proces rozvíja autonómiu, zodpovednosť a schopnosť sebahodnotenia, pričom využíva autentické komunikačné situácie a interpretáciu rôznych typov komunikátov.

(2.2.) Didaktický proces zhodnocuje **rozmanitosť metód a techník** vyučovania – učenia sa – hodnotenia, primeraných cieľovým kompetenciám a špecifikám vyučovacieho predmetu. Vyvážene sa uplatňujú tradičné, interaktívne, skúsenostné a digitálne metódy, ako napríklad riadené a kritické čítanie, heuristický rozhovor, prípadová štúdia, diskusia, projektové vyučovanie alebo využívanie digitálnych zdrojov, s uprednostňovaním prípadovej štúdie, analýzy funkčných textov a aplikačne orientovaných tematických projektov, ako aj so znižovaním podielu rozsiahlych literárnych diskusií alebo náročných teoretických analýz. Táto metodologická rozmanitosť podporuje rozvoj funkčných komunikačných kompetencií a stimuluje záujem o učenie sa i kritické myslenie.

(2.3.) Didaktický postup je koncipovaný **flexibilne a adaptabilne** s ohľadom na úroveň pripravenosti školskej triedy, dynamiku skupiny žiakov a dostupné vzdelávacie zdroje. Vyučujúci môže upravovať

vyučovacie stratégie, tempo osvojovania učebného obsahu, organizačné formy vzdelávacích aktivít a spôsoby hodnotenia tak, aby reagoval na reálne vzdelávacie potreby a zabezpečil pokrok každého žiaka. Adaptabilita zároveň zahŕňa integráciu digitálneho prostredia a efektívne využívanie priebežne sa vynárajúcich / aktuálnych vzdelávacích situácií.

(2.4.) Proces vyučovania a učenia sa je realizovaný prostredníctvom **stratégií diferenciácie a personalizácie**, ktoré umožňujú rozvíjať potenciál každého žiaka a podporovať jeho individuálny pokrok. Vzdelávacie aktivity možno projektovať so stupňovanými úlohami, rôznou mierou náročnosti a rozmanitými výstupnými produktmi v závislosti od kompetencií, záujmov a štýlov učenia sa žiakov, čím sa prispieva k zabezpečeniu rovnosti vo vzdelávaní a k adekvátnej reakcii na rozmanité vzdelávacie potreby. Ako doplnenie stratégií diferenciácie sa odporúča explicitne vymedziť podporné opatrenia pre špecifické vzdelávacie situácie (nápravné vzdelávanie, akcelerácia, bilingválni žiaci, žiaci s ťažkosťami v oblasti gramotnosti alebo so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami), a to prostredníctvom úpravy úloh, pracovných podporných materiálov, časovej dotácie, spôsobu prezentácie učiva a kritérií hodnotenia tak, aby bola zabezpečená reálna participácia a pokrok každého žiaka.

(2.5.) Interdisciplinárna integrácia sa zameriava na prepájanie učebného obsahu vyučovacieho predmetu Slovenský jazyk a literatúra (materinský jazyk) s inými vzdelávacími oblasťami s cieľom vytvárať koherentnú predstavu o poznaní. Vzdelávacie aktivity môžu využívať spoločné témy a kontexty s inými vyučovacími predmetmi, čím sa podporuje transfer kompetencií a aplikácia poznatkov v rozmanitých situáciách, vrátane prepájania s predmetmi z oblasti STEM, najmä s matematikou, informatikou a exaktnými vedami, s cieľom rozvíjať logické myslenie, presnosť jazykového vyjadrovania a kompetenciu akademickej komunikácie. Tento prístup prispieva k rozvoju prierezových kompetencií a k hlbšiemu porozumeniu úlohy jazyka a literatúry pri interpretácii kultúrnej a spoločenskej reality.

(2.6.) Hodnotenie vo vyučovacom predmete Slovenský jazyk a literatúra (materinský jazyk) sa odporúča koncipovať ako integrálnu súčasť procesu vyučovania – učenia sa – hodnotenia, s cieľom podporovať rozvoj komunikačných kompetencií žiakov v kontextoch recepcie, produkcie a ústnej a písomnej interakcie, ako aj formovanie reflexívneho postoja k vlastnému učeniu sa.

Proces hodnotenia ako integrálna súčasť procesu vyučovania a učenia sa zohľadňuje tieto princípy:

a) Rovnováha medzi formatívnym a sumatívnym hodnotením – prepájanie formatívneho hodnotenia (realizovaného priebežne, zameraného na pokrok a reguláciu učenia sa) so sumatívnym hodnotením (uskutočňovaným na záver tematických celkov, s certifikačnou funkciou). Formatívne hodnotenie podporuje prispôsobovanie didaktického postupu, zatiaľ čo sumatívne hodnotenie zhodnocuje výstupné produkty učenia sa (písomné texty, projekty, portfóliá).
b) Transparentnosť a využívanie explicitných kritérií – realizácia hodnotenia na základe jasných kritérií, ktoré sú žiakom oznámené pred plnením pracovných úloh. Explicitné kritériá uľahčujú sebahodnotenie, sebareguláciu a preberanie zodpovednosti za vlastný pokrok.
c) Hodnotenie komunikačných kompetencií – zameranie hodnotenia prednostne na komunikačné kompetencie (porozumenie, interpretáciu a tvorbu kontextovo primeraných komunikátov), a nie na izolovanú reprodukciu poznatkov o jazyku alebo literatúre. Poznatky o jazyku sa zhodnocujú prostredníctvom ich funkčného využitia v autentických komunikačných situáciách.
d) Hodnotenie produktu a procesu jeho tvorby – zohľadňovanie pri hodnotení ústnych a písomných výstupov tak finálneho produktu, ako aj procesu jeho vzniku (plánovanie, písanie/redigovanie, revízia, prezentácia). Tento prístup podporuje uvedomovanie si pracovných stratégií a preberanie zodpovednosti za dosiahnutý pokrok.
e) Deskriptívna, konštruktívna a na pokrok orientovaná spätná väzba – poskytovanie špecifickej, opisnej a konštruktívnej spätnej väzby, a to ústnou alebo písomnou formou, vrátane digitálneho prostredia, štruktúrovanej prostredníctvom hodnotiacich rubrík a kritériových mriežok (napr.: „Hlavnú myšlienku si formuloval správne, argumentáciu však možno rozvinúť ďalšími príkladmi z textu.“; „Štruktúra je prehľadná; pri ďalšom písaní sa pokús diverzifikovať logické spojovacie výrazy.“). Odporúča sa aj reflexívna spätná väzba formulovaná prostredníctvom otázok typu: „Čo sa ti podarilo?“, „Čo by si nabudúce zmenil?“, „Čo urobíš inak?“.
f) Zapájanie žiakov do hodnotenia – aktívna účasť žiakov na procese hodnotenia prostredníctvom sebahodnotenia a rovesníckeho hodnotenia, s využitím čitateľských a učebných denníkov, písomných reflexií, portfólií a hodnotiacich mriežok. Tieto postupy prispievajú k rozvoju kritického myslenia, zodpovednosti a schopnosti reflexívnej analýzy.

Pri projektovaní hodnotiaceho postupu môže pedagogický pracovník zohľadniť tieto orientačné otázky:

Prečo hodnotím? – s cieľom porozumieť pokroku žiakov, podporovať učenie sa a prispôsobovať didaktický proces;

Čo hodnotím? – špecifické kompetencie stanovené učebnými osnovami vo vyučovacom predmete Slovenský jazyk a literatúra (materinský jazyk);
Ako hodnotím? – prostredníctvom rozmanitých metód a nástrojov prispôsobených cieľovým kompetenciám a typu hodnotenia;
Ako presne meriam? – pomocou validných, spoľahlivých a transparentných nástrojov založených na jasných kritériách, ktoré sú žiakom vopred sprostredkované;
Akú spätnú väzbu poskytujem? – deskriptívnu spätnú väzbu orientovanú na pokrok a integrovanú do procesu učenia sa;
Aké rozhodnutia prijímam na základe hodnotenia? – úpravu vyučovacích stratégií a poskytovanie individualizovanej podpory žiakom v závislosti od identifikovaných potrieb.

Hodnotiaci postup sa zameriava na diverzifikáciu metód a nástrojov hodnotenia prostredníctvom:
- projektového hodnotenia, ktoré môže integrovať kompetencie čítania, písania, vyhľadávania informácií a kultúrnej interpretácie;
- rovesníckeho hodnotenia, uplatňovaného na výstupy činnosti žiakov (argumentačné texty, prezentácie, tematické projekty);
- sebahodnotenia, realizovaného prostredníctvom nástrojov, ktoré podporujú uvedomovanie si osobného pokroku a rozvoj metakognitívnych kompetencií.

Hodnotenie možno realizovať aj prostredníctvom portfólií, písomných a ústnych skúšok, pozorovacích hárkov, hodnotiacich rubrík a mriežok, progresových testov s rôznorodými typmi položiek, čitateľských denníkov, škál sebahodnotenia a rovesníckeho hodnotenia. Proces hodnotenia sa odporúča chápať ako integrálnu súčasť učenia sa, orientovanú na rozvoj komunikačných kompetencií, kritického myslenia a reflexívneho, zodpovedného postoja k vlastnej jazykovej a kultúrnej rozvojovej trajektórii. Na zvýšenie validity a porovnateľnosti hodnotenia sa odporúča dôsledné využívanie analytických rubrík (kritériá/deskriptory podľa úrovní) pri písomných a ústnych výstupoch, ako aj selektívna archivácia výstupných produktov v portfóliách (vrátane digitálnych) ako východisko pre hodnotenie pokroku a pre edukačný dialóg medzi žiakom, učiteľom a rodičmi.

3. Všeobecné metodologické usmernenia (operacionalizácia)

Vyučovanie a učenie sa slovenského jazyka a literatúry (materinský jazyk) sa zakladá na moderných pedagogických princípoch orientovaných na žiaka a na rozvoj kľúčových kompetencií. Jazykové, literárne a kultúrne obsahy sa vyberajú a usporadúvajú vo vzťahu k životným skúsenostiam žiakov, k dynamike digitálneho prostredia a k špecifikám slovenskej komunity v Rumunsku a v zahraničí. Didaktický postup sa zameriava na postupné formovanie komunikačných kompetencií, analýzy, interpretácie a kritického vyjadrovania v súlade s vekovými osobitosťami žiakov a s požiadavkami súčasnej spoločnosti. Štruktúra učebných osnov zabezpečuje kontinuitu a koherenciu rozvoja kompetencií – od funkčného používania slovenského jazyka a dodržiavania spisovnej normy až po porozumenie komunikačným štýlom, kritické hodnotenie ústnych a písomných komunikátov, zvládnutie argumentačného prejavu a tvorbu explikatívnych, reflexívnych a esejistických textov. V tomto rámci učiteľ projektuje a realizuje integrované didaktické aktivity, ktoré systematicky prepájajú všetky štyri predmetové komponenty/obsahové oblasti.

(3.1.) Ako ústredný princíp metodologického postupu sa **aktívne učenie** uskutočňuje prostredníctvom činností, ktoré vyžadujú priamu, uvedomelú a reflexívnu participáciu žiakov. Žiaci sú zapájaní do analýzy autentických komunikačných situácií, pozorovania a interpretácie verbálnych, neverbálnych a paraverbálnych prvkov, identifikácie a vysvetľovania štylistických znakov textov, analýzy naratívnej štruktúry a postáv, interpretácie literárnych motívov a tém s prioritným dôrazom na porozumenie posolstvu a komunikačnú funkciu textu, hodnotenia dôveryhodnosti mediálnych komunikátov, ako aj do vytvárania logických a kauzálnych vzťahov v explikatívnych a esejistických textoch, interpretácie literárnych motívov a tém, ako aj do vytvárania logických a kauzálnych vzťahov v explikatívnych a esejistických textoch. Diskusie, prípadové štúdie, simulácie prejavov (rečníckych, publicistických, argumentačných), textové a kultúrne investigácie a cvičenia zamerané na transformáciu textov prispievajú k rozvoju kritického myslenia a funkčných komunikačných kompetencií, so zameraním na explikatívne a argumentačné texty, funkčné prejavy a na logickú analýzu posolstva.

(3.2.) Ako doplnenie aktívneho učenia sa systematicky uplatňuje a podporuje **kolaboratívna dimenzia učenia** prostredníctvom skupinových a rovesníckych hodnotiacich aktivít, ktoré umožňujú učenie sa prostredníctvom interakcie a vyjednávania významu. Vzdelávacie aktivity sú zamerané na tvorbu myšlienkových máp a porovnávacích tabuliek, vypĺňanie analytických pracovných listov (štruktúra, štýl, postavy, motívy, kontexty), kolaboratívne písanie textov (správy, rozhovory, recenzie, prejavy, eseje), ako aj na rovesnícke hodnotenie vytvorených výstupov. Vzájomné mentorstvo medzi žiakmi sa odporúča najmä pri

aktivitách písania, revízie a interpretácie, keďže podporuje diferenciáciu učenia sa a upevňovanie jazykových a literárnych kompetencií.

(3.3.) Integračnou formou aktívneho a kolaboratívneho učenia sa je **projektové vyučovanie**, ktoré predstavuje efektívny spôsob organizácie vzdelávacích aktivít a umožňuje prepájanie učebného obsahu do komplexných tematických kontextov so spoločenskou, kultúrnou a identitnou relevanciou. Vzdelávacie aktivity môžu byť organizované vo forme projektov zameraných na zodpovednú komunikáciu v digitálnom prostredí, tvorbu publicistických výstupov, analýzu rečníckeho prejavu, analýzu mediálnych posolstiev, projekty digitálnej komunikácie a interdisciplinárne projekty prepájajúce jazyk s využívaním technológií, interpretáciu literárnych smerov v historickom kontexte, skúmanie kolektívnej pamäti alebo prezentáciu a propagáciu slovenského kultúrneho dedičstva. Projekty zahŕňajú činnosti zamerané na vyhľadávanie a spracovanie informácií, analýzu, písanie, výber zdrojov, tvorbu kultúrnych výstupov a verejnú prezentáciu, čím prispievajú k rozvoju transverzálnych kompetencií, autonómie v učení sa a schopnosti transferu a aplikácie poznatkov v autentických situáciách.

(3.4.) Didaktický postup je podporovaný aj prostredníctvom cielenej integrácie **digitálneho učenia**, ktoré dopĺňa a posilňuje uplatňovanie didaktických stratégií využívaním primeraných digitálnych zdrojov a nástrojov v súlade s kompetenciami stanovenými učebnými osnovami. Vzdelávacie aktivity môžu zahŕňať interaktívne cvičenia zamerané na triedenie a asociáciu, digitálne grafické organizéry, storyboardy pre naratívne texty, kolaboratívne platformy na písanie a poskytovanie spätnej väzby, tvorbu multimediálnych prezentácií, podcastov, školských blogov, interpretačných koláží alebo digitálnych portfólií. Digitálne aktivity uľahčujú kritickú analýzu informácií, rozvoj mediálnej gramotnosti a nácvik dodržiavania pravidiel citovania a zodpovedného využívania zdrojov. Pri práci s digitálnymi zdrojmi sa odporúča explicitne formulovať pracovné pravidlá týkajúce sa dôveryhodnosti zdrojov, správneho citovania, ochrany osobných údajov a etického správania v online prostredí tak, aby sa digitálna kompetencia rozvíjala integrovaným spôsobom spolu s čitateľskou gramotnosťou a občianskou kompetenciou.

(3.5.) S cieľom zabezpečiť **relevantnosť a zmysluplnosť učenia sa** sú didaktické aktivity koncipované **autentickým** spôsobom, ktorý prepája učebný obsah s každodennou realitou a so životom komunity, čím sa podporuje transfer učenia do významných kontextov. Aktivity môžu vychádzať z reálnych komunikačných situácií (funkčné texty, verejné prejavy, argumentačné vystúpenia), ako aj z analýzy kultúrnych reprezentácií Slovákov v Rumunsku a v zahraničí. Analýza týchto reprezentácií v literárnych textoch, ich prepájanie s kultúrnymi artefaktmi, tradíciami, sviatkami alebo komunitnými svedectvami prispieva k rozvoju interkultúrnych kompetencií a k formovaniu etického postoja k kultúrnemu dedičstvu.

(3.6.) Prispôsobovanie didaktického postupu konkrétnemu vzdelávaciemu kontextu sa uskutočňuje prostredníctvom **kontextualizovaného učenia**, ktoré predpokladá adaptáciu didaktických stratégií podľa úrovne kompetencií žiakov, špecifík triedy, školy a miestnej komunity, ako aj podľa dostupných zdrojov. Učebné osnovy umožňujú projektovanie diferencovaných aktivít so stupňovanými úlohami, rozmanitými výstupnými produktmi a flexibilnými formami hodnotenia tak, aby každý žiak mohol napredovať v súlade s vlastným tempom a potenciálom. Využívanie jazykových a kultúrnych skúseností žiakov a miestnych zdrojov prispieva k zvýšeniu relevantnosti a efektívnosti vzdelávacieho procesu. Na zabezpečenie inklúzie a rovnosti sa odporúča explicitné plánovanie opatrení na zvyšovanie prístupnosti (vizuálna podpora, grafické organizéry, sekvenovanie úloh, navýšenie časovej dotácie, alternatívne formy výstupov), ako aj realizácia nápravných intervencií na základe výsledkov formatívneho hodnotenia.

Systematickým uplatňovaním predmetných všeobecných metodických usmernení sa vyučovací predmet Slovenský jazyk a literatúra (materinský jazyk) stáva dynamickým, relevantným a formujúcim vzdelávacím priestorom, ktorý podporuje rozvoj funkčnej komunikácie, kritického myslenia, literárnej senzitivity a kultúrnej identity žiakov.

4. Metodické adaptácie podľa typu učebných osnov (kurikulárna kontextualizácia)

Učebné osnovy vyučovacieho predmetu Slovenský jazyk a literatúra (materinský jazyk), štruktúrované na spoločný vzdelávací základ, umožňujú koncipovať flexibilný a adaptabilný didaktický postup v súlade s rozmanitosťou úrovní pripravenosti, záujmov a vzdelávacích rytmov žiakov. V tomto kontexte možno kurikulárny postup diferencovane uplatňovať prostredníctvom úpravy didaktických stratégií a učebných aktivít, bez narušenia koherencie a jednoty vyučovacieho predmetu.

Na úrovni spoločného vzdelávacieho základu je didaktický postup prioritne zameraný na formovanie a rozvíjanie základných komunikačných kompetencií, s dôrazom na funkčné používanie slovenského jazyka v rozmanitých kontextoch recepcie a produkcie ústnych a písomných komunikátov. Vzdelávacie aktivity môžu smerovať k rozvoju čitateľskej gramotnosti, porozumeniu a interpretácii literárnych a neliterárnych textov, ako aj k nácviku koherentného a jazykovo správneho vyjadrovania v súlade so spisovnou jazykovou normou. Didaktické stratégie môžu podporovať sprístupňovanie učiva, postupný pokrok a aktívnu participáciu všetkých žiakov.

V rámci spoločného vzdelávacieho základu môže učiteľ projektovať diferencované vzdelávacie aktivity, ktoré umožňujú prehlbovanie, rozširovanie alebo upevňovanie kompetencií v závislosti od úrovne pripravenosti a záujmov žiakov. Aktivity môžu zahŕňať stupňované učebné úlohy, analytické prístupy s rôznou mierou komplexnosti, ako aj rozmanité vzdelávacie výstupy, ktoré podporujú aktívne zapojenie žiakov, ich autonómiu a individuálny pokrok.

Prispôsobenia aktivít sa realizujú vo vzťahu ku kľúčovým kompetenciám a k profilu formovania absolventa, pričom sa zohľadňujú princípy rovnosti, inklúzie a vzdelávacej relevancie. Učiteľ môže prispôsobovať výber vzdelávacích obsahov, didaktické stratégie, formy organizácie činností aj spôsoby hodnotenia, aby vzdelávací proces zostal zameraný na žiaka a smeroval k formovaniu autonómnych, reflexívnych a zodpovedných absolventov. Vzdelávacie aktivity možno štruktúrovať diferencovane, so stupňovanými úlohami a rozmanitými výstupnými produktmi, čím sa podporuje personalizácia učenia sa a zohľadnenie rozdielov v tempe a štýloch učenia sa.

Na zabezpečenie koherencie a efektívnosti didaktického postupu sa odporúča plánovanie po vzdelávacích jednotkách, ktoré explicitne zahŕňajú špecifické kompetencie spoločné pre všetkých žiakov, komponenty prehlbovania alebo rozširovania určené pre zainteresovaných alebo pokročilých žiakov, ako aj nápravné komponenty stanovené na základe vstupnej diagnostiky a formatívneho hodnotenia. Takto koncipovaný vzdelávací proces vo vyučovacom predmete Slovenský jazyk a literatúra (materinský jazyk) si zachováva kurikulárnu jednotu a zároveň zabezpečuje potrebnú flexibilitu na reagovanie na rozmanitosť vzdelávacích kontextov a na podporu relevantných a koherentných vzdelávacích dráh v stredoškolskom vzdelávaní.

5. Ukotvenie v rámci profilu absolventa (vzdelávacie ciele)

Na úrovni vyučovacieho predmetu Slovenský jazyk a literatúra (materinský jazyk) sú metodické odporúčania zamerané na organizáciu procesu vyučovania – učenia sa – hodnotenia tak, aby navrhované aktivity priamo prispievali k napĺňaniu profilu absolventa stredoškolského vzdelávania, so zameraním na vzdelávaciu oblasť „Jazyk a komunikácia“. Didaktické postupy sú orientované na rozvoj kľúčových kompetencií, formovanie prioritných atribútov absolventa a integráciu prierezových tém stanovených platným legislatívnym rámcom, s dôrazom na koherentné, presné a kontextovo primerané vyjadrovanie v akademických a profesijných situáciách špecifických pre reálny profil.

(5.1.) V didaktickej činnosti môžu učitelia navrhovať vzdelávacie situácie, ktoré podporujú **rozvoj kľúčových kompetencií** prostredníctvom:

- organizovania aktivít zameraných na recepciu, interpretáciu a produkciu ústnych a písomných textov, literárnych aj neliterárnych, v rôznorodých komunikačných kontextoch, vrátane využívania riadeného a kritického čítania, cvičení na textovú analýzu a interpretáciu, ako aj tvorby funkčných, reflexívnych a tvorivých textov, s prioritným zameraním na explikatívne a argumentačné texty, ktoré podporujú porozumenie významu, koherentné vyjadrovanie a argumentáciu s cieľom upevňovať **čitateľskú gramotnosť** (čítanie, písanie a porozumenie komunikátu);
- zhodnocovania slovenského jazyka ako materinského jazyka vo vzťahu k ďalším jazykom, ktoré žiaci ovládajú, prostredníctvom jazykových porovnaní, prekladových a mediačných cvičení, ako aj reflexie o úlohe materinského jazyka pri formovaní osobnej a kultúrnej identity, s cieľom rozvíjať **kompetenciu viacjazyčnosti** a **interkultúrne povedomie**;
- skúmania slovenského literárneho a kultúrneho dedičstva v Rumunsku aj v širších kultúrnych priestoroch prostredníctvom analýzy reprezentatívnych textov, realizácie tematických projektov a tvorivých výstupov, s dôrazom na funkčné a interpretačné uplatnenie týchto výstupov, ako aj ich prepájania so skúsenosťami žiakov a so širšími kultúrnymi kontextmi, s cieľom rozvíjať **kompetenciu kultúrneho uvedomovania a vyjadrovania**;
- využívania digitálnych zdrojov na vyhľadávanie informácií, komunikáciu a tvorbu vzdelávacích výstupov (prezentácie, portfóliá, kolaboratívne texty) pri dodržiavaní zásad online etiky a bezpečnosti, s cieľom rozvíjať **digitálnu kompetenciu** a **metakognitívne kompetencie**;
- realizovania individuálnych a kolaboratívnych aktivít, ktoré podporujú reflexiu nad vlastným učením sa, autonómiu, spoluprácu, prispôsobivosť a preberanie zodpovednosti, s cieľom rozvíjať **osobnú, sociálnu kompetenciu a kompetenciu učiť sa učiť**;
- analýzy verejných komunikátov, spoločenských diskurzov a textov s občianskou alebo environmentálnou tematikou s cieľom formovať postoje zodpovednej participácie, rešpektu k demokratickým hodnotám, kultúrnej rozmanitosti a životnému prostrediu, čím sa prispieva k rozvoju **občianskej, právnej a environmentálnej kompetencie**;
- realizovania kultúrnych a vzdelávacích projektov (tematické portfóliá, tvorivé výstupy, skupinové aktivity), ktoré stimulujú iniciatívu, funkčne a aplikačne orientovanú kreativitu, preberanie rolí a

pretváranie myšlienok na činnosti s kultúrnou a spoločenskou hodnotou, s cieľom rozvíjať **podnikateľskú kompetenciu**.

(5.2.) Prostredníctvom uplatňovaných didaktických stratégií vyučovací predmet Slovenský jazyk a literatúra (materinský jazyk) prispieva k **formovaniu prioritných atribútov** absolventa, ktorý:

- komunikuje efektívne v slovenskom jazyku, prispôsobuje svoj prejav rôznym osobným, vzdelávacím a kultúrnym kontextom, prejavuje pritom zrozumiteľnosť, koherentnosť a presnosť vo vyjadrovaní *(komunikatívny)*;
- prejavuje reflexívne myslenie a kritický prístup pri analýze komunikátov, textov a komunikačných situácií *(reflexívny)*;
- tvorivo využíva jazyk prostredníctvom osobitých interpretácií a originálneho vyjadrovania v kontextoch primeraných komunikačnému cieľu *(kreatívny)*;
- používa jazyk a digitálne zdroje zodpovedne a eticky vo verejnom aj súkromnom priestore *(zodpovedný a etický)*;
- postupne preberá zodpovednosť za vlastné učenie sa a osobnostný rozvoj *(autonómny)*;
- efektívne spolupracuje v skupinových aktivitách a v kooperatívnych vzdelávacích kontextoch *(spolupracujúci)*;
- zvláda náročné vzdelávacie situácie a prispôsobuje sa rozmanitým edukačným kontextom *(prispôsobivý)*;
- reflektuje vlastnú vzdelávaciu, kultúrnu a profesijnú dráhu a prejavuje otvorenosť k plánovaniu budúcnosti *(prospektívny)*.

(5.3.) Integrácia prierezových tém stanovených platným legislatívnym rámcom sa odporúča realizovať vo vyučovacích a vzdelávacích aktivitách v korelácii s kľúčovými kompetenciami, a to nasledovne:

- **environmentálna výchova,** prepojená s čitateľskou gramotnosťou a kultúrnym uvedomovaním prostredníctvom analýzy textov tematizujúcich vzťah človeka a prírody;
- **digitalizácia,** v korelácii s digitálnou kompetenciou a komunikačnou kompetenciou prostredníctvom využívania technológií pri tvorbe vzdelávacích výstupov;
- **výchova k zdraviu,** prepojená s osobnou a sociálnou kompetenciou prostredníctvom podpory asertívnej komunikácie a vyvážených medziľudských vzťahov;
- **výchova k ochrane kultúrneho dedičstva,** v korelácii s kompetenciou kultúrneho uvedomovania a vyjadrovania prostredníctvom skúmania slovenského jazyka, literatúry a kultúrnej identity.

Prostredníctvom týchto metodických usmernení vyučovací predmet Slovenský jazyk a literatúra (materinský jazyk) systematicky a koherentne prispieva k formovaniu absolventa schopného uplatňovať nadobudnuté kompetencie v reálnych životných situáciách, kriticky reflektovať realitu a aktívne a zodpovedne sa zapájať do kultúrneho a spoločenského života.

Predkladané učebné osnovy pre vyučovací predmet Slovenský jazyk a literatúra (materinský jazyk) stanovujú referenčný kurikulárny rámec pre vyučovanie, učenie sa a hodnotenie predmetu na stredoškolskej úrovni v súlade s profilom absolventa. Svojou štruktúrou a metodickými odporučeniami podporujú koherentné a flexibilné uplatňovanie didaktického postupu a poskytujú východiská na jeho prispôsobenie rozmanitým vzdelávacím kontextom.

BIBLIOGRAFIA

ANDRUŠKA, Peter, *Literárna tvorba Slovákov z Dolnej zeme*. 2. preprac. a rozš. vyd. Šaľa: A-klub, 2013, 212 s. ISBN 978-80-971403-7-3.

ANDRUŠKA, Peter, *Súčasní slovenskí spisovatelia z Rumunska*. Nitra: Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre, 2009, 135 s. ISBN 978-80-8094-483-4.

ANDRUŠKA, Peter, *Súčasní slovenskí spisovatelia z Vojvodiny: vybrané kapitoly.* Nitra: Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre, 2010, 154 s. ISBN 978-80-8094-616-6.

ANDRUŠKA, Peter, *Súčasní slovenskí spisovatelia z Maďarska.* Nitra: Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre, 2008, 106 s. ISBN 978-80-8094-429-2.

ANOCA, Dagmar Mária, *Slovenská literatúra v Rumunsku. 2. dop. vyd.* Nadlak: Vydavateľstvo Ivan Krasko, 2010, 319 s. ISBN 978-973-107-060-5.

BALÁŽ, Anton a kol., *Medzi dvoma domovmi 1: Antológia slovenskej poézie v zahraničí*. Bratislava: Literárne informačné centrum : Svetové združenie Slovákov v zahraničí, Martin: Matica slovenská, 2008, 389 s. ISBN 978-80-89222-56-8.

BENŽA, Mojmír a kol., *Atlas tradičnej kultúry slovenských menšín v strednej a južnej Európe: venované pamiatke dr. Jána Siráckeho*. Nadlak: Vydavateľstvo Ivan Krasko, 2006, 282 s. ISBN 973-107-002-8.

BLAGOJEVIĆ, Gordana, *Slovenské insitné výtvarné umenie v Srbsku : etnologicko-antropologická štúdia prejavov identít. 2. dop. vyd.*, 2023, 273 s. ISBN 978-86-82035-15-2.
BUZÁSSYOVÁ, Klára - JAROŠOVÁ, Alexandra et al., *Slovník súčasného slovenského jazyka: 1. zväzok, A-G.* Bratislava: Veda, vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 2006, 1134 s. ISBN 80-224-0932-4.
BUZÁSSYOVÁ, Klára - JAROŠOVÁ, Alexandra et al., *Slovník súčasného slovenského jazyka: 2. zväzok, H-L.* Bratislava: Veda, vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 2011, 1087 s. ISBN 978-80-224-1172-1.
ČÁNI, Ladislav a kol., *Nikam a späť: Antológia poézie dolnozemských Slovákov*. Bratislava: Dom zahraničných Slovákov, 2005, 148 s. ISBN 80-88841-23-2.
DEMÁK, Miroslav a kol., *Medzi dvomi domovami 2: Antológia slovenskej krátkej prózy v zahraničí*. Bratislava: Literárne informačné centrum : Svetové združenie Slovákov v zahraničí, Martin: Matica slovenská, 2009, 270 s. ISBN 978-80-89222-80-3.
DOLNÍK, Juraj, *Morfologické aspekty súčasnej slovenčiny*. Bratislava: Veda, 2010, 464 s. ISBN 978-80-224-1159-2.
DOLNÍK, Juraj, *Teória spisovného jazyka : so zreteľom na spisovnú slovenčinu.* Bratislava: Veda, 2010, 299 s. ISBN 978-80-224-1119-6.
DOLNÍK, Juraj, *Všeobecná jazykoveda : opis a vysvetľovanie jazyka*. Bratislava: Veda, 2009, 375 s. ISBN 978-80-224-1078-6.
DOLNÍK, Juraj, *Lexikológia. 2. nezm. vyd.* Bratislava: Univerzita Komenského, 2007, 236 s. ISBN 978-80-223-2308-6.
DVONČ, Ladislav a kol., *Morfológia slovenského jazyka.* Bratislava: Veda, vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 1966, 895 s. Dostupné na: *https://www.juls.savba.sk/ediela/msj/msj-hq.pdf* (17.1.2026)
FINDRA, Ján, *Štylistika súčasnej slovenčiny*. Martin: Vyd. Osveta, 2013, 319 s. ISBN 978-80-8063-404-9.
FINDRA, Ján, *Jazyková komunikácia a kultúra vyjadrovania.* Martin: Vydavateľstvo Osveta, 2013, 240 s. ISBN 978-80-8063-385-1.
FURDÍK, Juraj, *Slovenská slovotvorba (teória, opis, cvičenia).* Prešov:Náuka, 2004, 200 s. ISBN 80-89038-28-X.
FURDÍK, Juraj, *Teória motivácie v lexikálnej zásobe.* Košice: LG, 2008, 95 s. ISBN 978-80-969760-7-2.
HARPÁŇ, Michal a kol., *Medzi dvomi domovami 3: Antológia slovenskej eseje v zahraničí*. Bratislava: Literárne informačné centrum: Svetové združenie Slovákov v zahraničí, 2010, 319 s. ISBN 978-80-8119-034-6.
HARPÁŇ, Michal, *Teória literatúry. 3. vyd.* Bratislava: ESA, 2009, 283 s. ISBN 978-80-85684-69-8.
HOLIČ, Štefan, *Rétorika.* Nitra: Enigma, 2002, 86 s. ISBN 80-85471-99-X.
JAROŠOVÁ, Alexandra et al., *Slovník súčasného slovenského jazyka: 3. zväzok, M-N.* Bratislava: Veda, vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 2015, 1103 s. ISBN 978-80-224-1485-2.
JAROŠOVÁ, Alexandra et al., *Slovník súčasného slovenského jazyka: 4. zväzok, O-Pn.* Bratislava: Veda, vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 2021, 1127 s. ISBN 978-80-224-1901-7.
KAČALA, Ján, *Skladba slovenského jazyka*. Martin: Matica slovenská, 2025, 875 s. ISBN 978-80-8128-315-2.
KRALČÁK, Ľubomír, *Dynamika stratifikačnej štruktúry súčasnej slovenčiny: In: Slovenský jazyk na začiatku 21. storočia.* Nitra: Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre, 2007, 47 s. ISBN 978-80-8094-249-6.
KRÁĽ, Ábel, *Pravidlá slovenskej : systematika a ortoepický slovník*. Martin: Matica slovenská, 2005, 423 s. ISBN 80-7090-790-8.
MARČOK, Viliam a kol. *Dejiny slovenskej literatúry III: Cesty slovenskej literatúry druhou polovicou 20. storočia*. *2. rozš. vyd.* Bratislava: Literárne informačné centrum, 2006, 496 s. ISBN 80-89222-08-0.
MISTRÍK, Jozef, *Štylistika. 3. uprav. vyd.* Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1997, 598 s. ISBN 80-08-02529-8.
ONDREJOVIČ, Slavomír et al., *Pravidlá slovenského pravopisu. 4. nezmenené vyd.* Bratislava: Veda, 2013, 590 s. ISBN 978-80-224-1331-2.
ONDRUS, Pavel a kol., *Súčasný slovenský spisovný jazyk. Lexikológia.* Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1980, 231 s.
ORAVEC, Ján – BAJZÍKOVÁ, Eugénia, *Súčasný slovenský spisovný jazyk : syntax.* Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1982, 261 s.
ORAVEC, Ján a kol., *Súčasný slovenský spisovný jazyk : morfológia. 2. vyd.* Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1988, 227 s.
PAULÍNY, Eugen, *Krátka gramatika slovenská. 5. preprac. a dopl. vyd.* Bratislava: Národné literárne centrum, 1997, 211 s. ISBN 978-80-224-1159-2.
REZNÍK, Jaroslav, *Túry do literatúry : po literárnych stopách Slovenska. 2. rozš. a preprac. vyd.* Bratislava: Slovart, 2012, 623 s. ISBN 978-80-556-0498-5.
SEDLÁK, Imrich et al., *Dejiny slovenskej literatúry I.* Martin: Matica slovenská - Bratislava: Literárne informačné centrum, 2009, 596 s. ISBN 978-80-7090-935-5.
SEDLÁK, Imrich et al., *Dejiny slovenskej literatúry II. Martin*: Matica slovenská - Bratislava: Literárne informačné centrum, 2009, 785 s. ISBN 978-80-7090-945-5.

ŠENKÁR, Patrik, *Novodobá prozaická tvorba Slovákov v Rumunsku: (1976-2019)*. Nadlak: Vydavateľstvo Ivan Krasko, 2019, 338 s. ISBN 978-973-107-142-8.
ŠENKÁR, Patrik, *Próza Slovákov z Rumunska: (z rokov 1853-1953)*. Nadlak: Vydavateľstvo Ivan Krasko, 2018, 233 s. ISBN 978-973-107-129-9.
ŠENKÁR, Patrik, *Súradnice básnickej polyfónie Slovákov z Rumunska*. Nadlak: Vydavateľstvo Ivan Krasko, 2016, 221 s. ISBN 978-973-107-116-9.
ŠMATLÁK, Stanislav, *Dejiny slovenskej literatúry I (9. - 18. storočie)*. *3. preprac. vyd.* Bratislava: Literárne informačné centrum, 2007, 345 s. ISBN 978-80-89222-28-5.
ŠMATLÁK, Stanislav, *Dejiny slovenskej literatúry II (19. storočie a prvá polovica 20. storočia)*. *3. preprac. vyd.* Bratislava: Literárne informačné centrum, 2007, 533 s. ISBN 978-80-89222-29-2.
ŠTEFANKO, Ondrej (zodpovedný redaktor), *Atlas ľudovej kultúry Slovákov v Rumunsku*. Nadlak: Vydavateľstvo Kultúrnej a vedeckej spoločnosti Ivana Krasku, 1998, 487 s. ISBN 973-9292-35-6.
ŠTRAUS, František, *Slovník poetiky.* Bratislava: Literárne informačné centrum, 2007, 280 s. ISBN 978-80-89222-27-8.
VALENTÍK, Vladimír, *Kroky výtvarného života Slovákov v Srbsku*. Nadlak: Vydavateľstvo Ivan Krasko, 2020, 165 s. ISBN 978-973-107-166-4.
VAŇKO, Juraj – KRALČÁK, Ľubomír – KRÁĽ, Ábel, *Slovenský jazyk na začiatku 21. storočia.* Nitra: Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre, 2007, 47 s. ISBN 978-80-8094-249-6.
ŽILKA, Tibor, *Poetický slovník. 2. dopl. vyd.* Bratislava: Tatran, 1987, 439 s.

PRACOVNÁ SKUPINA

Meno a priezvisko	Pedagogická hodnosť / Vedecký titul	Názov inštitúcie, obec, okres
IANKO GUBANI	II. kvalifikačný stupeň Doktorát (PhD.)	Liceul Teoretic „Jozef Gregor Tajovský” Nădlac, Arad
IARMINCA HECKEL	I. kvalifikačný stupeň	Liceul Teoretic „Jozef Gregor Tajovský” Nădlac, Arad
IOANA-CRISTINA JUCAN	Definitívna skúška	Liceul Teoretic „Jozef Gregor Tajovský” Nădlac, Arad
LUDMILA SOMRAK	I. kvalifikačný stupeň	Liceul Teoretic „Jozef Gregor Tajovský” Nădlac, Arad
MARIA IARMILA PANTEA	I. kvalifikačný stupeň	Liceul Teoretic „Jozef Gregor Tajovský” Nădlac, Arad
MARIANA NEMETH	I. kvalifikačný stupeň	Școala Gimnazială Peregu Mare, Arad
MIHAIELA CLAUDIA CHRAPAN	II. kvalifikačný stupeň	Liceul Teoretic „Jozef Gregor Tajovský” Nădlac, Arad
MIROSLAVA BLAZENA KARKUȘ	I. kvalifikačný stupeň	Liceul Teoretic „Gheorghe Lazăr” Pecica, Arad
RUJANCA LASAK	Definitívna skúška Doktorát (PhD.)	Liceul Teoretic „Jozef Kozáček” Budoi, Bihor

KOORDINÁTORI / ZODPOVEDNÍ RIEŠITELIA / VEDECKÍ KONZULTANTI

Meno a priezvisko	Funkcia/Vedecký titul	Názov inštitúcie
IANKO GUBANI	Consilier, prof. Dr.	Ministerul Educației și Cercetării
CONSTANTIN-CIPRIAN NISTOR	Consilier, prof. Dr.	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare
MARILENA FELICIA LUȚĂ	Conf. Univ. Dr.	Universitatea din București, Facultatea de Limbi și Literaturi străine

Anexa nr. 20A

Programa școlară
pentru disciplina

LIMBA ȘI LITERATURA MATERNĂ SLOVACĂ

Clasele a IX-a - a XII-a

Trunchi comun și curriculum de specialitate (TC+CS)
Filiera teoretică, profilul umanist, specializarea filologie
Filiera teoretică, profilul umanist, specializarea științe sociale

Învățământ liceal

- 2026 -

Anexa nr. 20A
Programa școlară pentru disciplina *Limba și literatura maternă slovacă, clasele a IX-a – a XII-a, trunchi comun și curriculum de specialitate (TC+CS)*

- *Filiera teoretică, profil umanist, specializarea filologie*
- *Filiera teoretică, profil umanist, specializarea științe sociale*

NOTĂ DE PREZENTARE

Limba și literatura maternă slovacă este o disciplină educațională fundamentală, cu un nivel conceptual specific domeniului limbajului, comunicării și culturii, având un caracter unitar, formativ și identitar. Prin studiul limbii și literaturii slovace, disciplina contribuie la dezvoltarea competențelor de comunicare, a gândirii critice și reflexive, precum și a sensibilității estetice, facilitând înțelegerea relației dintre limbaj, cultură și experiența umană. Limba slovacă este abordată atât ca instrument principal al comunicării, cât și ca obiect al reflecției și al gândirii, sprijinind dezvoltarea capacităților cognitive și metacognitive ale elevilor.

Disciplină obligatorie în trunchiul comun al învățământului liceal, conform Planurilor-cadru aprobate prin Ordinul Ministrului Educației și Cercetării nr. 6.932/2025, Limba și literatura maternă slovacă este inclusă în aria curriculară „Limbă și comunicare” și contribuie în mod esențial la formarea și fundamentarea profilului absolventului învățământului liceal. Prin conținuturile și competențele sale, disciplina sprijină formarea unei capacități de comunicare adecvate în contexte personale, sociale și culturale diverse, precum și a unei identități culturale asumate, susținând exercitarea dreptului la afirmarea identității lingvistice și culturale și participarea activă la viața socială și culturală contemporană.

Elaborarea programei școlare are în vedere respectarea prevederilor Legii învățământului preuniversitar nr. 198/2023, precum și a dispozițiilor instrumentelor juridice internaționale ratificate de România, respectiv Convenția-cadru pentru protecția minorităților naționale (1 februarie 1995) și Carta europeană a limbilor regionale sau minoritare (5 noiembrie 1992), precum și a ansamblului normativ european privind protecția și promovarea limbilor minoritare. În acest context, se promovează respectarea principiului diversității culturale și lingvistice, precum și exercitarea drepturilor minorităților naționale la afirmarea identității proprii și la participarea egală în procesul educațional.

Conform OMEC nr. 6.932/2025, Anexa nr. 1/B/1.3. și Anexa nr. 1/B/1.4., curriculumul pentru Limba și literatura maternă slovacă, ca disciplină școlară în învățământul liceal, include următoarele segmente curriculare:

- Trunchiul comun (TC) - vizează formarea competențelor de bază și este parcurs de toți elevii, indiferent de filieră, profil sau specializare, cu o frecvență de trei ore pe săptămână în clasele a IX-a și a X-a și două ore pe săptămână în clasele a XI-a și a XII-a, în cadrul liceelor teoretice, profil umanist.
- Curriculumul de specialitate (CS) - are rolul de a aprofunda și extinde competențele formate în cadrul trunchiului comun. Elevii din cadrul profilului umanist, specializarea filologie, studiază curriculumul de specialitate cu o frecvență de două ore pe săptămână în clasele a IX-a și a XII-a. Elevii din cadrul profilului umanist, specializarea științe sociale, studiază curriculumul de specialitate cu o frecvență de o oră pe săptămână în clasele a IX-a și a X-a, iar în clasele a XI-a și a XII-a vor studia două ore pe săptămână. Aplicarea diferențiată a curriculumului de specialitate vizează atât selecția conținuturilor, cât și nivelul de profunzime al abordării acestora, în acord cu specificul fiecărei specializări.

Programa școlară de limba și literatura maternă slovacă pentru clasele a IX-a – a XII-a este structurată astfel: nota de prezentare, competențe generale, competențe specifice și exemple de activități de învățare, conținuturi și sugestii metodologice completate cu referințe bibliografice.

Nota de prezentare evidențiază specificul disciplinei de studiu în învățământul liceal, rolul acesteia în dezvoltarea competențelor-cheie și contribuția sa la formarea profilului absolventului.

Competențele generale sunt asumate ca finalități ale studierii disciplinei Limba și literatura maternă slovacă în învățământul liceal, în continuarea logică a achizițiilor dobândite la nivel gimnazial, așa cum sunt dezvoltate în Programa de Limba și literatura maternă slovacă pentru clasele a V-a – a VIII-a, aprobată prin OMEN nr. 3.393/28.02.2017, care fundamentează competențele lingvistice și culturale de bază. Acestea sunt corelate cu atributele prioritare ale profilului de formare al absolventului, așa cum este definit în Profilul absolventului învățământului liceal, aprobat prin Ordinul Ministrului Educației nr. 6.731/28.11.2023, și vizează dezvoltarea competenței de comunicare orală și scrisă, valorificarea structurilor și mecanismelor limbii slovace în vederea construirii unor mesaje corecte, coerente și expresive, competența de lectură și interpretare a textelor literare și nonliterare, precum și capacității de reflecție culturală și interculturală.

Competențele specifice derivă din competențele generale și reprezintă etape progresive în dobândirea acestora. Fiecărei competențe specifice îi sunt asociate exemple de activități de învățare.

Activitățile de învățare, ca parte fundamentală a curriculumului, sunt elaborate ca experiențe de învățare centrate pe elev, desfășurate în contexte variate și relevante. Acestea sunt abordate din perspectiva contextualizării învățării și a cadrului optim pentru formarea competențelor specifice. Activitățile de învățare elaborate pentru fiecare competență specifică au caracter orientativ și pot fi adaptate de către cadrul didactic în funcție de particularitățile clasei, de nivelul de competență al elevilor și de contextul educațional.

Conținuturile învățării reprezintă informații fundamentale din domeniul limbii și literaturii slovace, validate prin tradiția culturală și științifică, și sunt abordate ca bază de operare pentru formarea competențelor generale și specifice. Selectarea și organizarea conținuturilor au avut în vedere asigurarea continuității cu ciclul gimnazial, dimensionarea optimă a informației și evitarea supraîncărcării cognitive, asigurând o progresie coerentă de la clasa a IX-a la clasa a XII-a. Conținuturile sunt structurate pe domenii precum comunicare, elemente de construcție a comunicării, lectură literară și elemente de interculturalitate.

Sugestiile metodologice orientează profesorii de limba și literatura maternă slovacă în utilizarea programei școlare pentru un proces coerent și eficient de predare–învățare–evaluare, fiind susținute de referințe bibliografice de specialitate.

Programa școlară pentru disciplina limba și literatura maternă slovacă are caracter reglator și orientativ, oferind un cadru de referință pentru proiectarea, implementarea și evaluarea demersului didactic. Competențele generale și cele specifice reprezintă repere obligatorii ale învățării, în timp ce conținuturile și exemplele de activități de învățare sunt propuse ca bază de operare și ca sugestii pentru realizarea acestora. Ordinea parcurgerii conținuturilor de învățare aferente anului de studiu, selecția și adaptarea activităților de învățare, precum și alegerea strategiilor didactice și a resurselor educaționale revin cadrului didactic, în funcție de specificul clasei și de nevoile de formare ale elevilor. Curriculumul de specialitate se aplică diferențiat, în acord cu specificul fiecărei specializări, urmărindu-se respectarea progresiei competențelor și asigurarea coerenței dintre predare, învățare și evaluare.

Prin natura sa interdisciplinară, limba și literatura maternă slovacă facilitează învățarea activă, investigativă și contextualizată, oferind oportunități multiple pentru formarea competențelor transversale și pentru conectarea conținuturilor școlare cu realitățile contemporane. Disciplina favorizează realizarea de conexiuni cu alte domenii de studiu, precum istoria, geografia, educația civică, artele și educația digitală, contribuind la dezvoltarea unei perspective integrate asupra limbajului și culturii.

Prin structurarea verticală a conținuturilor de la clasa a IX-a la clasa a XII-a și corelarea acestora cu competențele generale și specifice, din perspectiva sarcinii cognitive a elevilor, programa școlară se caracterizează prin echilibru, optimizare și adaptare la particularitățile de vârstă ale elevilor și la atributele profilului absolventului.

Limba și literatura maternă slovacă are un pronunțat caracter formativ și aplicativ, punând accent pe utilizarea limbii în contexte autentice de comunicare și pe valorificarea cunoștințelor lingvistice și literare în situații variate de viață educațională, socială și culturală. Competențele dezvoltate în cadrul disciplinei au un caracter transferabil, sprijinind integrarea elevilor în parcursuri educaționale și profesionale diverse și susținând învățarea pe tot parcursul vieții.

Disciplina contribuie la dezvoltarea competențelor digitale și a competențelor media, prin utilizarea responsabilă a resurselor tehnologice moderne, în vederea producerii, interpretării și evaluării mesajelor în format digital, precum și prin formarea unor atitudini adecvate privind etica și securitatea în mediul online.

Competența civică și cea interculturală sunt asumate de programa școlară prin abordarea valorilor culturale, a diversității lingvistice și identitare și prin promovarea respectului față de diferențele socio-culturale. În acest context, este valorizată literatura slovacă creată de etnici slovaci din România, Serbia și Ungaria, ca parte integrantă a patrimoniului cultural slovac. Studierea acestor creații literare contribuie la consolidarea identității culturale și lingvistice și la lărgirea orizonturilor de dialog intercultural, oferind elevilor contexte pentru analizarea propriilor valori, atitudini și comportamente în raport cu perspective culturale diverse.

Prin oferirea unor contexte de învățare autonomă și reflexivă, disciplina sprijină dezvoltarea competențelor personale și sociale și a competenței „a învăța să înveți”, cultivând responsabilitatea și implicarea activă în viața comunității. Din perspectiva profilului absolventului, disciplina Limba și literatura maternă slovacă contribuie la formarea unui tânăr comunicativ, reflexiv, creativ și responsabil, capabil să își exprime ideile argumentat și să participe activ la o societate democratică și pluralistă.

O finalitate majoră a studiului limbii și literaturii materne slovace este înțelegerea rolului limbajului și al literaturii în construirea identității personale și culturale, precum și formarea unei viziuni deschise, critice și etice asupra lumii contemporane, în acord cu valorile societății democratice și cu principiile învățării pe tot parcursul vieții.

COMPETENȚE GENERALE

1.	**Comunică eficient și responsabil în contexte variate, adaptând mesajul pentru cooperare, argumentare și exprimarea clară a propriilor idei.**
2.	**Valorifică structurile și mecanismele limbii slovace pentru a construi mesaje corecte, coerente și expresive în contexte de învățare și de viață.**
3.	**Interpretează textele literare în contexte culturale, istorice și estetice pentru a dezvolta gândirea critică, sensibilitatea literară și aprecierea valorilor artistice.**
4.	**Analizează patrimoniul cultural slovac din România și din diaspora pentru a dezvolta identitatea culturală, dialogul intercultural și un comportament etic față de cultură.**

CLASA a IX-a
COMPETENȚE SPECIFICE ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE

1. Comunică eficient și responsabil în contexte variate, adaptând mesajul pentru cooperare, argumentare și exprimarea clară a propriilor idei

Clasa a IX-a
1.1. Identifică elementele și etapele lanțului comunicațional pentru a înțelege funcționarea comunicării în contexte cotidiene și educaționale
Trunchi comun: - *analizarea unor situații reale sau simulate (dialog, anunț, conversație online) în vederea identificării elementelor lanțului comunicațional și formulării unei concluzii privind funcționarea acestuia* - *completarea unei scheme digitale a procesului de comunicare, utilizând un exemplu concret (ex. conversație online sau mesaj formal)* - *construirea unei hărți conceptuale digitale care sintetizează etapele procesului de comunicare și relațiile dintre acestea* - *analizarea unui mesaj oral, scris sau audiovizual pentru identificarea emițătorului, receptorului și canalului de transmitere a mesajului* - *descrierea unei situații de comunicare reale și explicarea rolului feedback-ului în asigurarea eficienței comunicării* - *compararea a două situații de comunicare (eficientă și neeficientă) pentru identificarea cauzelor neînțelegerilor și formularea unor recomandări de îmbunătățire* - *aplicarea exercițiului „Detectivul comunicării” pentru identificarea și corectarea erorilor dintr-o conversație dată* - *formularea unei concluzii argumentate, în scris sau oral, privind rolul fiecărui element al procesului comunicațional în realizarea unei comunicări eficiente* - *completarea jurnalului reflexiv „Cum am comunicat eficient astăzi?”, prin autoanaliza unei situații proprii de comunicare și identificarea punctelor forte și a aspectelor de îmbunătățit*
1.2. Analizează formele de comunicare verbală și nonverbală pentru a aprecia eficiența mesajului în interacțiuni interpersonale, publice și digitale
Trunchi comun: - *observarea și descrierea elementelor nonverbale (gesturi, mimică, postură) în înregistrări video sau conversații simulate, pentru identificarea intențiilor comunicative* - *compararea mesajelor verbale și nonverbale în exemple date, pentru evidențierea concordanțelor și contradicțiilor dintre acestea* - *interpretarea unui mesaj transmis exclusiv nonverbal (mimică, gesturi, postură) și formularea unei concluzii argumentate privind intenția comunicativă* - *înregistrarea unei conversații scurte (2–3 minute) și autoevaluarea comportamentului nonverbal propriu printr-o fișă de observare* - *elaborarea unui ghid vizual digital intitulat „Do & Don’t în comunicarea nonverbală”, care sintetizează comportamentele adecvate și inadecvate în interacțiuni cotidiene* - *analizarea unui dialog scris (chat, e-mail, postare online) pentru identificarea trăsăturilor comunicării digitale (claritate, ton, concizie, emoji-uri, reacții etc.)* Curriculum de specialitate: - *evaluarea influenței tonului, expresiei faciale și gesturilor asupra eficienței comunicării în situații interpersonale și publice* - *analizarea fotografiilor care surprind gesturi interculturale și explicarea diferențelor culturale* - *interpretarea scenelor cu variante nonverbale diferite, în cadrul unui atelier de teatru educațional, pentru evidențierea modului în care gesturile și expresiile modifică sensul mesajului*
1.3. Aplică strategii de comunicare asertivă pentru a gestiona eficient situații de cooperare sau conflict în mediul școlar și online
Trunchi comun: - *recunoașterea diferențelor dintre comunicarea pasivă, agresivă și asertivă în exemple date (dialoguri, situații cotidiene) și formularea unor concluzii privind efectele fiecărui tip de comunicare* - *reformularea unor mesaje conflictuale (scrise sau orale) în variante asertive, evidențiind schimbarea tonului și a intenției comunicative*

Clasa a IX-a

- *participarea la simulări de comunicare inspirate din viața reală (negociere, cerere de ajutor, soluționarea de conflicte), cu aplicarea tehnicilor de comunicare asertivă*
- *organizarea unei campanii de clasă intitulată „Săptămâna comunicării pozitive", cu realizarea de afișe, mesaje și activități care promovează comportamentele asertive*
- *redactarea de mesaje scrise în mediul digital (e-mail, comentariu, răspuns online), respectând principiile comunicării respectuoase și ale eticii digitale*
- *crearea proiectului digital „Netiquette – reguli pentru comunicarea online responsabilă", care propune un set de reguli și exemple de comportamente pozitive în mediul online*

Curriculum de specialitate:

- *exersarea tehnicilor de ascultare activă și empatie în contexte simulate, pentru îmbunătățirea relațiilor interpersonale*
- *elaborarea unui ghid de reguli pentru o comunicare asertivă și empatică în cadrul grupului clasei*
- *autoevaluarea stilului propriu de comunicare pe baza unui chestionar sau jurnal reflexiv și elaborarea unui plan personal de îmbunătățire a comunicării*

1.4. Elaborează texte orale și scrise aparținând stilurilor funcționale de bază pentru a comunica clar în contexte personale și educaționale

Trunchi comun:

- *redactarea de texte scurte în registre diferite (e-mail informal, cerere formală, anunț, felicitare), pentru exersarea adecvării limbajului și tonului la contextul de comunicare*
- *transformarea aceluiași mesaj din stil conversațional în stil administrativ, în cadrul atelierului „Text în transformare", pentru conștientizarea diferențelor de registre și norme lingvistice*
- *completarea și redactarea de formulare și documente simple (cerere, CV, scrisoare de intenție), respectând normele standard de redactare administrativă*
- *realizarea unei scrieri colaborative online a unui text funcțional, cu integrarea feedback-ului colegilor*
- *elaborarea unui proces-verbal al unei activități de grup, respectând structura și formulările specifice stilului administrativ*
- *evaluarea reciprocă a textelor colegilor pe baza unor criterii prestabilite de coerență, corectitudine și adecvare la registrul comunicării*

Curriculum de specialitate:

- *analizarea comparativă a textelor din stiluri funcționale diferite (familial, administrativ, publicistic) pentru identificarea diferențelor de limbaj, ton și intenție comunicativă*
- *redactarea de texte funcționale scurte în registre de comunicare familiare (ex.: felicitare, anunț personal, mesaj informal), pentru exprimarea clară și adecvată în contexte personale*
- *redactarea de texte funcționale scurte în registre de comunicare administrativă (ex.: împuternicire, adeverință, chestionar), cu respectarea convențiilor lingvistice și formale specifice*

1.5. Evaluează calitatea și relevanța informațiilor provenite din surse diferite pentru a le utiliza critic și responsabil în procesul de învățare și în comunicarea scrisă și orală

Trunchi comun:

- *selectarea informațiilor relevante din surse variate (articole, site-uri, materiale video) pentru documentarea unui subiect dat și justificarea alegerii surselor utilizate*
- *realizarea unui mini-proiect interdisciplinar (ex.: muzică–literatură) care demonstrează verificarea și integrarea critică a surselor de informare*
- *compararea informațiilor provenite din surse diferite pentru identificarea discrepanțelor, erorilor sau a perspectivelor subiective*
- *elaborarea unei fișe de sinteză care prezintă informațiile verificate și reformulate în propriile cuvinte, cu indicarea surselor consultate*
- *crearea unei mini-enciclopedii digitale de clasă care reunește articole scurte, documentate corect și citate conform regulilor academice de bază*

Curriculum de specialitate:

- *participarea la o dezbatere academică simulată pe tema „Informația online și etica digitală", cu susținerea unei poziții argumentate bazate pe surse verificate*
- *aplicarea criteriilor de validare a surselor (autor, scop, actualitate, acuratețe) pentru evaluarea credibilității informațiilor utilizate*
- *aplicarea tehnicilor de fact-checking pentru verificarea veridicității informațiilor din mass-media și rețelele sociale, cu redactarea unei scurte note explicative*

Clasa a IX-a
- *identificarea semnelor de manipulare sau părtinire în texte mediatice sau postări online și explicarea modului în care acestea pot influența opinia publică*

2. Valorifică structurile și mecanismele limbii slovace pentru a construi mesaje corecte, coerente și expresive în contexte de învățare și de viață

Clasa a IX-a
2.1. Aplică elementele grafice, ortografice și diacritice ale limbii slovace pentru a asigura o scriere clară și precisă
Trunchi comun: - *realizarea unui set de exerciții de scriere dirijată, prin completarea și corectarea unor texte scurte care conțin greșeli de scriere, urmată de formularea regulilor ortografice identificate* - *analizarea greșelilor ortografice din texte autentice (ex.: postări online), prin explicarea regulilor încălcate și rescrierea formelor corecte* - *redactarea unei compuneri scurte (100–150 de cuvinte) pe o temă cotidiană („O zi de școală”), aplicând corect diacriticele și semnele de punctuație, cu revizuirea finală în perechi* - *construirea unui portofoliu ortografic care să includă exemple, reguli, excepții și auto-corecturi din activitățile proprii* - *compararea normelor ortografice din limba slovacă și dintr-o altă limbă de studiu, prin realizarea unei prezentări PowerPoint scurte care evidențiază asemănări și diferențe în scrierea diacriticelor* Curriculum de specialitate: - *aplicarea regulilor ortografice la scrierea cuvintelor de origine străină, prin redactarea unei liste de termeni din texte din media sau din literatura de specialitate și clasificarea acestora în funcție de regula respectată* - *elaborarea unei fișe explicative digitale („Greșeli ortografice frecvente și cum le evităm”) care ilustrează regulile prin exemple din mass-media* - *redactarea unui articol scurt pentru revista școlii, respectând integral normele ortografice și tipografice*
2.2. Aplică regulile de pronunție ale limbii slovace pentru a obține o exprimare orală corectă și fluentă
Trunchi comun: - *exersarea pronunției corecte prin lectura expresivă a unor texte scurte, cu accent pe fenomenele de tip „spodobovanie” și pe pronunția grupurilor consonantice* - *înregistrarea unui fragment citit și autoanalizarea propriei pronunții în vederea identificării abaterilor de la norma standard și formularea unui plan personal de corectare a pronunției* - *compararea formelor de pronunție din înregistrări diferite (standard și regionale), discutând efectul asupra înțelegerii mesajului* - *realizarea unui exercițiu de pronunție colaborativ, în perechi, prin corectarea reciprocă și justificarea variantelor corecte* - *analizarea pronunției cuvintelor de origine străină prin audierea și compararea modelelor de vorbire și discutarea integrării lor în limba slovacă standard* Curriculum de specialitate: - *elaborarea unui mini-podcast de 2–3 minute în care elevii prezintă un subiect de interes școlar, demonstrând aplicarea regulilor ortoepice și controlul dicției* - *compararea pronunției standard și regionale prin realizarea unui material audio care ilustrează diferențele de accent și articulare, urmată de o discuție reflexivă privind valoarea limbii standard* - *prezentarea publică a unei teme culturale, utilizând limbajul standard și pronunție literară adecvată, evaluată prin rubrică prestabilită*
2.3. Analizează relațiile semantice dintre cuvinte pentru a construi mesaje clare și expresive
Trunchi comun: - *realizarea unui exercițiu de clasificare a cuvintelor dintr-un text în funcție de relațiile semantice (sinonime, antonime, omonime), urmată de formularea unei concluzii privind sensul global al textului* - *rescrierea unui paragraf scurt utilizând sinonime potrivite contextului pentru a îmbunătăți expresivitatea mesajului și pentru a demonstra înțelegerea sensurilor* - *analizarea sensurilor figurate din proverbe și expresii populare, prin discutarea efectului de sens și a intenției comunicative*

Clasa a IX-a

- *construirea unei hărți semantice a unui câmp lexical dintr-un text literar sau nonliterar studiat*
- *realizarea unui miniatelier „Cuvintele care își schimbă sensul”, prin aplicații digitale*

Curriculum de specialitate:

- *investigarea fenomenului de polisemie prin analiza mai multor sensuri ale aceluiași cuvânt în texte literare și jurnalistice, cu redactarea unei fișe lexicale comparative*
- *compararea paronimelor în contexte diferite și redactarea unei liste de confuzii lexicale frecvente în limba slovacă contemporană*
- *elaborarea unor sinteze argumentative despre polisemie și paronimie în limba slovacă și limba română, cu exemple din presă*
- *elaborarea unui minieseu lingvistic („Cum influențează alegerea cuvintelor claritatea mesajului?”), utilizând exemple proprii și argumente din observația lingvistică*

2.4. Selectează unități lexicale adecvate în funcție de context și de criterii stilistice pentru a adapta limbajul la situația de comunicare

Trunchi comun:

- *compararea limbajului familiar și formal prin rescrierea unui dialog între prieteni într-o formă adecvată unei situații oficiale*
- *analizarea vocabularului din texte de stiluri diferite (articol de presă, mesaj electronic, scrisoare formală), cu evidențierea expresiilor care marchează tonul și registrul conversației*
- *redactarea unei invitații oficiale sau a unui mesaj administrativ (pentru o activitate școlară), aplicând selecția adecvată a lexicului și formulelor de adresare*
- *exersarea adaptării lexicului prin jocuri de rol (ex.: profesor – elev, jurnalist – invitat)*
- *analizarea expresivității lexicale într-un articol publicistic, urmată de redactarea unei recenzii critice scurte*

Curriculum de specialitate:

- *clasificarea vocabularului după criterii de expresivitate, normativitate și afectivitate, prin analiza unor texte de stiluri diferite (publicistic, artistic, administrativ)*
- *crearea unui „dicționar de stiluri” digital, care conține exemple de termeni și expresii pentru diverse contexte comunicative (formal, colocvial, literar)*
- *simularea unei conferințe de presă în care elevii adoptă registre diferite (oficial, jurnalistic, conversațional), demonstrând adaptarea vocabularului la situația de comunicare*

2.5. Utilizează procedeele de îmbogățire a vocabularului pentru a crea exprimări originale și nuanțate

Trunchi comun:

- *observarea proceselor de formare a cuvintelor prin derivare și compunere, completând familii lexicale*
- *crearea de termeni noi pornind de la rădăcini date și justificarea semnificației lor*
- *crearea unei povești scurte care conține minimum zece cuvinte formate prin derivare sau compunere, urmată de prezentarea proceselor de formare utilizate*
- *exersarea formării expresiilor polilexicale, prin asocieri creative în contexte variate*
- *participarea la jocul „Inventăm cuvinte noi”, în care elevii propun denumiri pentru concepte actuale, argumentând alegerea elementelor lexicale*

Curriculum de specialitate:

- *analizarea fenomenelor de univerbizare și multiverbizare în presa actuală, prin colectarea și clasificarea exemplelor identificate*
- *realizarea unui mini-proiect lingvistic intitulat „Cuvinte noi în limba slovacă contemporană”, care presupune documentare, colectare de exemple și prezentare orală*
- *studierea modului de preluare a împrumuturilor lexicale din alte limbi prin elaborarea unei hărți conceptuale care ilustrează domeniile de influență*

2.6. Aplică convențiile ortografice ale limbii slovace în redactarea textelor pentru a respecta normele comunicării scrise

Trunchi comun:

- *redactarea unui text informativ (150–200 de cuvinte) despre un eveniment școlar, aplicând regulile de aranjare în pagină, diacritice, majuscule și semne de punctuație*
- *corectarea și revizuirea unui text dat (o știre scurtă), identificând și notând tipurile de erori ortografice corectate*
- *participarea la un atelier practic de redactare corectă și estetică a unui text școlar*

Clasa a IX-a
Curriculum de specialitate: - *aplicarea regulilor ortografice avansate în realizarea unei pagini de revistă școlare (titlu, subtitlu, text principal, ilustrații), respectând normele limbii scrise* - *exersarea regulilor de împărțire a cuvintelor la capăt de rând prin corectarea unui text tipărit eronat* - *proiectarea unei broșuri digitale care prezintă activitățile clasei, aplicând consecvent regulile ortografice ale limbii slovace*

3. Interpretează textele literare în contexte culturale, istorice și estetice pentru a dezvolta gândirea critică, sensibilitatea literară și aprecierea valorilor artistice

Clasa a IX-a
3.1. Analizează procesul comunicării literare (autor–text–cititor–realitate) pentru a înțelege construcția și receptarea sensului operei literare
Trunchi comun: - *analizarea lanțului comunicării literare prin completarea unei diagrame conceptuale digitale și formularea unei scurte concluzii privind rolul fiecărui element în transmiterea sensului* - *compararea modurilor de receptare a unui text în epoci diferite prin redactarea unui paragraf argumentativ (100–120 cuvinte) care evidențiază diferențele de interpretare* - *clasificarea funcțiilor literaturii (estetică, formativă, cognitivă) raportat la două fragmente și formularea unei concluzii privind impactul acestora asupra cititorului* - *construirea unei hărți conceptuale autor–operă–context pentru a demonstra modul în care realitatea modelează procesul de creație și sensul operei* - *redactarea unei reflecții scurte („Ce înseamnă pentru mine un text valoros?”), pentru a evidenția rolul lecturii ca formă de comunicare culturală* Curriculum de specialitate: - *analizarea lanțului comunicării literare din perspectiva teoriei receptării, prin identificarea rolului cititorului activ și a conceptului de „orizont de așteptare” într-un text modern* - *interpretarea unui eseu teoretic scurt despre actul lecturii prin elaborarea unei sinteze privind transformarea cititorului în coautor al sensului* - *realizarea unui studiu comparativ asupra modului în care contextul cultural influențează receptarea aceleiași opere în momente istorice diferite*
3.2. Descrie structura textului literar pentru a explica organizarea sensului și unitatea compozițională a operei
Trunchi comun: - *analizarea planului narativ al unei nuvele prin completarea unei scheme (expozițiune–intrigă–punct culminant–deznodământ) și formularea unei concluzii privind coerența acțiunii* - *descrierea planului semnificațional prin redactarea unei fișe tematice care evidențiază relațiile dintre elementele centrale ale textului* - *compararea construcției intrigii în două texte aparținând unor epoci literare diferite prin redactarea unui scurt paragraf care ilustrează evoluția stilului narativ* - *reprezentarea grafică a compoziției unui poem sau a unui text epic sub formă de hartă narativă care evidențiază unitățile textului literar* - *analizarea rolului elementelor de compoziție (descriere, dialog, monolog interior) în susținerea temei, prin completarea unei fișe explicative* Curriculum de specialitate: - *aplicarea conceptului de „kompozičný postup” prin identificarea tipului de construcție dominantă (circulară, paralelă, simetrică) într-un text literar* - *analizarea contribuției structurii formale a operei (strofică, narativă, dramatică) la efectul estetic prin redactarea unui comentariu argumentativ scurt* - *realizarea unui exercițiu comparativ asupra tipurilor de motive (statice și dinamice) și a rolului lor în configurarea sensului textului literar*
3.3. Examinează personajele și tipurile de naratori pentru a interpreta perspectiva narativă și construcția lumii ficționale
Trunchi comun: - *caracterizarea unui personaj prin completarea unei fișe care evidențiază construcția portretului literar*

Clasa a IX-a
- *analizarea tipului de narator într-un text epic prin identificarea indiciilor de perspectivă și explicarea rolului acestuia în prezentarea lumii ficționale* - *compararea portretizării unui erou realist și a unuia simbolic prin redactarea unui paragraf care evidențiază diferențele de viziune asupra lumii* - *realizarea unei hărți relaționale între personaje pentru a ilustra rolurile narative și modul în care conflictele determină evoluția acțiunii* - *redactarea unei reflecții scurte despre modul în care perspectiva naratorului influențează percepția cititorului asupra evenimentelor* Curriculum de specialitate: - *clasificarea tipurilor de personaje (idealizate, sociale, simbolice) în texte aparținând unor curente literare diferite prin realizarea unei fișe de sinteză* - *analizarea tehnicilor narative (flashback, monolog interior, alternanță de planuri) și evaluarea efectului lor asupra ritmului și credibilității acțiunii în textul literar* - *crearea portofoliului digital „Dosarul personajului" incluzând citate, schiță psihologică și simboluri asociate pentru evidențierea rolului artistic*
3.4. Interpretează mijloacele artistice (tropi, figuri de stil, simboluri) pentru a evidenția expresivitatea și valoarea estetică a textului literar
Trunchi comun: - *identificarea tropilor și figurilor de stil într-un text liric care indică efectul estetic al textului literar* - *compararea expresivității poetice în două texte prin redactarea unui paragraf argumentativ axat pe diferențele de construcție artistică* - *corelarea imaginii poetice cu tema centrală din textul literar prin realizarea unei fișe vizuale (imagine–simbol–sens) care sintetizează semnificația* - *analizarea funcției estetice a repetiției și contrastului prin completarea unei fișe de observație (citat–efect–intenție artistică)* - *crearea unei miniantologii de expresivitate literară cu comentarii scurte care explică valoarea estetică a fragmentelor selectate dintr-un text literar* Curriculum de specialitate: - *aplicarea unei grile stilistice (denotativ – conotativ, intensitate, rețea lexicală) pe un fragment poetic și formularea unei concluzii privind tonul textului literar* - *analizarea funcției estetice a metaforei într-un poem prin redactarea unei interpretări structurate* - *crearea unei antologii digitale de figuri și tropi, organizată tematic (emoție, atitudine, viziune), cu scurte note explicative*
3.5. Analizează relația dintre textul literar și contextul său istoric, cultural și estetic pentru a explica semnificațiile operei
Trunchi comun: - *plasarea unei opere literare în context istoric și cultural prin realizarea unei linii cronologice ilustrate care evidențiază reperele esențiale* - *analizarea valorilor sociale și morale reflectate într-o operă din perioada realismului literar slovac prin redactarea unei sinteze interpretative* - *compararea viziunilor estetice ale două epoci (ex.: romantism–modernism) prin redactarea unui eseu scurt care evidențiază diferențele de sensibilitate artistică* - *prezentarea relației dintre autor și epocă prin realizarea unui colaj interdisciplinar (literatură – istorie – artă) în format fizic sau digital* - *analizarea influenței contextului estetic asupra stilului operei prin completarea unei fișe analitice care indică principalele trăsături ale curentului* Curriculum de specialitate: - *cercetarea fenomenului literar „dolnozemský literárny fenomén" prin realizarea unui proiect interdisciplinar în format prezentare digitală/poster/afiș* - *analizarea unui text critic de epocă și aplicarea trăsăturilor estetice în interpretarea unei opere studiate* - *crearea unei hărți conceptuale a curentelor literare și a tendințelor estetice în literatura slovacă, evidențiind continuitățile și influențele culturale majore*
3.6. Elaborează interpretări personale argumentate asupra textelor literare pentru a dezvolta gândirea critică și sensibilitatea estetică

Clasa a IX-a
Trunchi comun: - *redactarea unei recenzii personale asupra unei opere literare studiate, cu argumente textuale clare* - *participarea la o dezbatere literară urmată de redactarea unei concluzii de grup care sintetizează pozițiile exprimate* - *construirea unui portofoliu personal de lectură cu fișe de reflecție și conexiuni interdisciplinare care stimulează percepția esteticului în textul literar* - *redactarea unei reflecții metaliterare privind semnificația lecturii unei opere clasice în formarea gustului estetic („Ce înseamnă pentru mine lectura unei opere clasice?”)* - *prezentarea orală a unei interpretări personale susținute de un suport vizual care clarifică argumentele principale* Curriculum de specialitate: - *elaborarea unui eseu critic scurt aplicând un concept estetic precum tragicul, frumosul sau grotescul* - *prezentarea unei interpretări estetice asupra unui text literar slovac prin utilizarea conceptelor de teorie literară de bază* - *realizarea unui eseu reflexiv despre rolul lecturii în dezvoltarea gândirii critice și a empatiei culturale*

4. Analizează patrimoniul cultural slovac din România și din diaspora pentru a dezvolta identitatea culturală, dialogul intercultural și un comportament etic față de cultură

Clasa a IX-a
4.1. Identifică elemente culturale și identitare ale slovacilor din România și din diaspora pentru construirea unei baze de înțelegere a diversității intraetnice
Trunchi comun: - *identificarea elementelor culturale (simboluri, tradiții, repere geografice) într-un fragment literar slovac din diaspora, prin completarea unui tabel tematic* - *analizarea referințelor la spațiul geografic într-un text literar prin localizarea pe hartă și explicarea relației dintre loc și narativ* - *analizarea motivului migrației în două texte scurte, prin identificarea pasajelor relevante și elaborarea unei diagrame Venn care evidențiază diferențele culturale* - *clasificarea elementelor identitare (personaje, obiceiuri și spații comunitare) într-o hartă conceptuală colaborativă, construită pornind de la două fragmente literare din comunități slovace diferite* - *compararea temelor identitare din două fragmente literare, prin completarea unui tabel tematic și formularea unei concluzii privind asemănările culturale* - *compararea elementelor culturale extrase din opere ale slovacilor din România și din Serbia, prin redactarea unui raport analitic* Curriculum de specialitate: - *inventarierea referințelor culturale slovace dintr-un text literar prin realizarea unui glosar comentat ce include citate reprezentative și interpretarea lor identitară* - *construirea unui poster tematic despre identitatea locală slovacă, folosind fragmente literare și informații istorice comunitare, și prezentarea acestuia în cadrul unei expoziții școlare*
4.2. Descrie valori, practici și forme de expresie artistică slovacă din diverse comunități (precum România, Serbia și Ungaria) pentru a evidenția diversitatea culturală a slovacilor
Trunchi comun: - *descrierea unei practici culturale (obicei, ritual, tradiție) prezentate într-un fragment literar, prin redactarea unui paragraf explicativ care integrează citate relevante* - *evidențierea unei forme de expresie artistică (muzicală, plastică sau performativă) reflectată indirect în text, prin realizarea unei fișe ilustrate cu citate și imagini corespunzătoare* - *documentarea diversității culturale slovace, prin integrarea citatelor literare și a referințelor etnografice într-un portofoliu tematic dedicat unei comunități slovace din diaspora* - *construirea unui poster analitic care sintetizează motivele culturale comune și distincte din opere literare slovace transfrontaliere, integrând citate și repere istorice* - *interpretarea unei reprezentări artistice descrise în literatură prin raportare la un artefact cultural real (fotografie, obiect etnografic), finalizată într-o prezentare digitală argumentată* Curriculum de specialitate: - *compararea valorilor și practicilor culturale reflectate în două opere literare slovace din comunități diferite ale diasporei, prin redactarea unui scurt raport comparativ structurat tematic*

Clasa a IX-a
- *investigarea reprezentării identității duble (slovac/local) în două romane, nuvele și povestiri, prin elaborarea unei diagrame narative și formularea unei interpretări scrise*

CLASA a IX-a
CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi	
	Trunchi comun	**Curriculum de specialitate**
1. Comunicare	Comunicarea și lanțul comunicațional.	
	Tipuri de comunicare: verbală – nonverbală; privată – publică; interactivă; asertivă – devalorizantă.	Normele sociale ale comunicării lingvistice.*
	Mijloacele de comunicare.	
	Informația și sursele de informare.	Documentarea și credibilitatea surselor de informare.*
	Prelucrarea informațiilor.	
	Utilizarea informațiilor, învățarea.	
	Etapele redactării unui text.	
	Factorii stilistici.	
	Stilul lingvistic.	
	Procedee stilistice și tipuri de texte/genuri.	
	Stilul colocvial – trăsături și tipuri de text și discurs.	
	Forme de exprimare orală ale stilului colocvial: discuție pe internet; dezbatere; ceartă; anecdotă.	Forme de exprimare orală ale stilului colocvial: discuție; polemică; povestirea unei întâmplări.*
	Forme de exprimare scrisă ale stilului colocvial: e-mail; mesaj scurt; anunț; felicitare.	Forme de exprimare scrisă ale stilului colocvial: vedere și carte poștală; anunț privat.
	Stilul administrativ – trăsături și tipuri de texte ale stilului administrativ.	
	Comunicare oficială: notificare; scuză oficială; cerere; scrisoare de intenție; CV.	Tipuri de texte în comunicarea oficială: procură; adeverință; chestionar.*
	Comunicare profesională – proces-verbal.	

***Material propus pentru ascultare/analiză**:*

- *Textele pentru ascultare și analiză includ exemple autentice de comunicare, precum discuții informale, dezbateri publice sau mesaje administrative, pentru a ilustra clar diferențele dintre stiluri și tipurile de limbaj.*
- *Materialele audio selectate vor evidenția elemente precum tonul, intenția comunicativă, registrul și structura discursului, astfel încât elevii să poată identifica trăsăturile comunicării verbale și nonverbale în contexte reale.*

Tipuri de interacțiune propuse:

- *Interacțiunile propuse vor avea în vedere activități colaborative, argumentative și situaționale, pentru a permite exersarea comunicării asertive și a diferitelor registre lingvistice în contexte autentice.*
- *Se recomandă integrarea formelor de interacțiune spontană și digitală, precum discuțiile online sau conversațiile nestructurate, în vederea consolidării flexibilității comunicării orale și a dezvoltării capacității de adaptare la o varietate de contexte sociale.*

***Curriculumul de specialitate (CS)** se aplică diferențiat: CS pentru specializarea Filologie include totalitatea conținuturilor de învățare, iar CS pentru specializarea Științe sociale este constituit exclusiv din cele marcate cu asterisc (*).*

2.	Limba și scrierea.	
	Diacritica și semnele diacritice; punctuația și semnele de punctuație.	Reguli tipografice în redactarea textului.

Domenii de conținut	Conținuturi	
	Trunchi comun	**Curriculum de specialitate**
Elemente de construcție a comunicării	Practică ortografică: - scrierea vocalelor „*i/í”*, și „*y/ý”* în morfemele autohtone; - scrierea vocalei „*ä”*; - scrierea vocalelor în anumite sufixe; - scrierea consoanelor „*ď”*, „*ť”*, ”*ň”*, „*ľ”*; - scrierea consoanelor în prefixe; - scrierea consoanei „*v”*; - despărțirea cuvintelor (la limita silabelor și în cazul cuvintelor compuse); - regula scurtării ritmice și excepțiile de la regula scurtării ritmice.	Practică ortografică: - scrierea „*i/y”* în cuvintele de origine străină; - scrierea diftongilor „*ia”*, „*ie”*, „*iu”*; - scrierea consoanelor perechi; - scrierea consoanei „*ľ”*; - despărțirea cuvintelor la limita morfemelor.*****
	Pronunția literară: asimilarea; pronunția grupurilor de sunete.	Pronunția cuvintelor de origine străină.
	Cuvântul: sensul lexical și sensul gramatical al cuvântului.	
	Relațiile dintre sensurile lexicale ale cuvintelor: omonimie, sinonimie, antonimie.	Sensurile lexicale ale cuvintelor: polisemie, paronimie.*****
	Vocabularul: tipuri de vocabular, sistemul vocabularului – cuvintele în funcție de marcajul stilistic, caracterul literar (standard), încărcătura afectivă;	- cuvintele în funcție de origine și de marcajul temporal.
	Îmbogățirea vocabularului: derivarea, compunerea și abrevierea cuvintelor, formarea denumirilor polilexicale.	Univerbizarea și multiverbizarea în limba slovacă. Împrumutul cuvintelor în vocabularul limbii.
Modalități de operare a conținuturilor: ● *În studierea acestor conținuturi se va urmări în mod constant respectarea aspectelor normative, ortoepice, ortografice, morfologice și de punctuație, prin utilizarea sistematică a lucrărilor fundamentale ale limbii slovace, precum și a diverselor dicționare și îndreptare de specialitate.* ● *Activitățile de învățare vor pune accent pe aplicarea practică a conținuturilor, prin exerciții de analiză fonetică și ortografică, redactare de texte conforme normelor lingvistice, identificarea relațiilor semantice dintre cuvinte și exersarea procedeelor de îmbogățire a vocabularului, astfel încât elevii să își dezvolte competențe funcționale de comunicare în contexte reale.* ***Curriculumul de specialitate (CS)** se aplică diferențiat: CS pentru specializarea Filologie include totalitatea conținuturilor de învățare, iar CS pentru specializarea Științe sociale este constituit exclusiv din cele marcate cu asterisc (*).*		
3. Lectură	Literatura și subsistemele literaturii.	Istorie literară, teorie literară, critică literară.
	Lanțul comunicării literare (autor – operă – receptor – realitate).	Tipuri de cititori (naiv, sentimental, reflexiv).***** Întrebări de bază în interpretarea operei literare.*****
	Contextul operei literare (social-istoric, estetic, literar, contextul autorului).	
	Funcțiile operei literare (estetică, educativă, formativă).	
	Structura operei literare: - planul narativ al operei literare (acțiunea, povestea); - planul semantic al operei literare (tema, motivul, ideea principală și concluzia).	Tipuri de motive în opera literară: motiv static (descriptiv, natural, reflexiv); motiv dinamic; motiv principal și secundar.
	Forma literară și compoziția operei literare.	Procedee de compoziție în opera literară.
	Structurarea textului epic literar (planul naratorului, planul personajului).	
	Tipuri de discurs în textul artistic: vorbire directă și enunț introductiv; vorbire indirectă; monolog interior.	
	Naratorul. Tipuri de narator (omniscient, personal, narator la persoana I, narator „*ochiul camerei*”; narator nesigur).	Tehnici și metode narative.*****

Domenii de conținut	Conținuturi	
	Trunchi comun	**Curriculum de specialitate**
	Personajul literar. Tipuri de personaje în opera literară (principal, secundar, fictiv, real și istoric, alegoric, personaj din lumea animală).	Tipuri de personaje în funcție de caracter și statutul social (înalt și scăzut).
	Caracterizarea personajului literar (caracterizare interioară și exterioară; directă și indirectă).	Împărțirea trihotomică a compoziției caracterizării personajului literar.*
	Genul literar liric: trăsăturile liricii, tipuri de lirică și specii literare selectate (odă, elegie, sonet, epitaf, epigramă, caligramă).	Compoziția externă a operelor lirice. Rima și tipurile de rimă.
	Genul literar epic: trăsăturile epicii, tipuri de epică și specii literare selectate (legendă, baladă, povestire, nuvelă, roman).	Compoziția externă a operelor literare epice.
	Genul literar dramatic: trăsăturile dramei și specii literare selectate (comedie, tragedie, cinohra).	Compoziția internă și externă a dramei.
	Mijloace expresive ale literaturii artistice: - tropi: metaforă, metonimie, hiperbolă, comparație, epitet, personificare; - figuri: anaforă, epiforă, epizeuxă, epanastrofă, oxymoron.	Rolul estetic al mijloacelor expresive artistice în opera literară.*
	Periodizarea literaturii slovace.	
	Creația literară slovacă din România, Serbia și Ungaria – „Dolnozemský literárny fenomén”.	
Texte literare recomandate: *Veľké myšlienky malého človeka – Daniel Hevier; Mama – Milan Rúfus; Zuzana – Milan Rúfus; Studňa lásky – Jozef Horák; Žltá ľalia – Ján Botto; Mamka Pôstková – Jozef Gregor Tajovský; Žofine trápenie – Štefan Dovál'; Studňa lásky – Jožo Nižňánsky; Statky zmätky – Jozef Gregor Tajovský, Trhlina – Jozef Karika; Princezná z Izmiru – Jana Pronská.* ***Observații privind benzile de profunzime:*** ● *Activitățile de învățare se raportează la nivelul operațional al analizei și interpretării textului literar, în concordanță cu nivelul cognitiv și de dezvoltare intelectuală specific elevului de clasa a IX-a, aflat în etapa de tranziție către gândirea abstractă și reflexivă, fără extinderea către concepte teoretice avansate.* ● *Analiza vizează relațiile fundamentale dintre autor, text și cititor în contexte de lectură concrete. Nu include abordări teoretice avansate (semiotică, estetica receptării). Se recomandă focalizarea pe funcțiile literaturii și pe rolul cititorului activ în construcția sensului. (Ref.: competența specifică 3.1.)* ● *Studiul se axează pe recunoașterea și descrierea structurii narative, tematice și compoziționale de bază. Nu include analiza metrică, stilistică sau simbolică aprofundată. Se recomandă trecerea treptată de la identificarea elementelor la corelarea planurilor de semnificație (narativ, tematic, simbolic). (Ref.: competența specifică 3.2.)* ● *Analiza vizează identificarea tipurilor de naratori și caracterizarea personajelor prin mijloace directe și indirecte. Nu include terminologia naratologică specializată (focalizare internă/externă, narator necredibil). Se recomandă accentuarea relației narator–personaj–cititor și a efectului perspectivei narative asupra sensului operei. (Ref.: competența specifică 3.3)* ● *Activitățile de învățare vizează identificarea, descrierea și interpretarea efectelor expresive ale limbajului artistic. Nu se solicită clasificarea retorică sau analiza filologică a figurilor și simbolurilor. Se recomandă corelarea mijloacelor expresive cu mesajul estetic și emoțional al textului. (Ref.: competența specifică 3.4.)* ● *Studiul vizează înțelegerea conexiunilor dintre operă și epoca sa, fără aplicarea teoriilor istoriei literare avansate. Nu include abordări interdisciplinare complexe. Se recomandă compararea valorilor și viziunilor artistice în raport cu epocile și curentele literare. (Ref.: competența specifică 3.5.)* ● *Activitățile urmăresc exprimarea reflecțiilor personale și argumentarea pe baza textului. Nu se solicită utilizarea terminologiei academice avansate sau a teoriilor critice. Se recomandă integrarea dimensiunilor estetice, etice și culturale în interpretarea proprie. (Ref.: competența specifică 3.6.)* ***Curriculumul de specialitate (CS)*** *se aplică diferențiat: CS pentru specializarea Filologie include totalitatea conținuturilor de învățare, iar CS pentru specializarea Științe sociale este constituit exclusiv din cele marcate cu asterisc (*).*		
4. Elemente de interculturalitate	Elemente de cultură materială și spirituală în creația literară a etnicilor slovaci din România, Serbia și Ungaria.	Teme și motive culturale în literatura slovacă din diaspora: satul, casa, limba, migrația, frontiera, *genius loci*.
	Repere geografice și istorice ale comunităților slovace din România, Serbia și Ungaria.	
	Valori tradiționale și practici culturale reflectate în opere literare și viața culturală a slovacilor din diaspora.	

Domenii de conținut	Conținuturi	
	Trunchi comun	**Curriculum de specialitate**
	Elemente de comparație culturală la nivel intercomunitar. Tehnici de comparare și metode de descriere culturală.	

***Observații privind abordarea tematicii propuse**:*

- *Selectarea unor texte cu descrieri de tradiții, simboluri, port, structuri comunitare în vederea identificării și discutării reperelor culturale recurente.*
- *Alegerea unor fragmente din texte literare, nonliterare și științifice referitoare la ritualuri, valori comunitare, artă populară cu scopul de a orienta elevii spre înțelegerea funcției identitare a elementelor culturale.*
- *Utilizarea a două–trei texte din regiuni diferite ale diasporei și ghidarea elevilor spre observații comparative privind teme comune (satul, migrația, tradiția).*

CLASA a X-a
COMPETENȚE SPECIFICE ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE

1. Comunică eficient și responsabil în contexte variate, adaptând mesajul pentru cooperare, argumentare și exprimarea clară a propriilor idei

Clasa a X-a
1.1. Identifică particularități stilistice ale textelor artistice și publicistice pentru a înțelege intenția comunicativă în contexte școlare și cotidiene
Trunchi comun: - *analizarea trăsăturilor expresive în două fragmente de text artistic prin realizarea unei fișe, pentru a observa mijloacele artistice și nivelul de subiectivitate* - *clasificarea unor fragmente furnizate în funcție de stilul artistic ori publicistic și de tipul de text, folosind o activitate digitală de tip „drag-and-drop” pentru consolidarea criteriilor* - *identificarea elementelor specifice narațiunii artistice prin realizarea unei hărți conceptuale care ordonează secvențele narative din două opere literare selectate* - *distinguerea între tipurile de descriere, atât statică, cât și dinamică, precum și obiectivă ori subiectivă, printr-o discuție colaborativă argumentată pe baza unor criterii stabilite anterior* - *recunoașterea indicatorilor specifici stilului publicistic într-un set variat de texte prin completarea unui tabel comparativ care evidențiază elementele definitorii* Curriculum de specialitate: - *analizarea structurii interne a unui text de tip „umelecké rozprávanie” prin marcarea clară a elementelor de compoziție, precum expoziția, intriga, punctul culminant și deznodământul* - *compararea tipurilor de descriere artistică și a celei științifice prin redactarea unui minieseu reflexiv care evidențiază funcția comunicativă a fiecărei forme de prezentare* - *identificarea elementelor specifice caricaturii prin asocierea textului cu imaginea (caricatura) corespunzătoare și explicarea efectului stilistic obținut prin deformare și exagerare*
1.2. Analizează structuri narative, descriptive și de caracterizare utilizate în genurile publicistice pentru a adapta producerea textelor la cerințele stilistice ale diverselor contexte
Trunchi comun: - *analizarea unui text literar narativ contemporan sau canonic prin reconstituirea firului epic sub forma unui „storyboard” digital care evidențiază logica succesiunii evenimentelor* - *exersarea redactării unei descrieri statice sau dinamice pornind de la o imagine, cu accent pe coerență, adecvare stilistică și selecția detaliilor semnificative* - *construirea unei caracterizări obiective sau subiective pe baza unui portret literar sau a unui personaj prezentat într-un material audio-video scurt, argumentând trăsăturile alese* - *compararea descrierii cu caracterizarea prin completarea unei diagrame Venn și discutarea diferențelor identificate, conform unui set clar de criterii predefinite* - *reformularea unui paragraf narativ extras dintr-o operă literară, într-un stil publicistic concis* Curriculum de specialitate: - *redactarea unui text care îmbină elemente de descriere artistică și științifică, aplicând criterii precise de selecție a detaliilor relevante din fiecare stil* - *elaborarea unei caracterizări comparative între două personaje aparținând unor opere literare diferite, evidențiind asemănările și deosebirile lor esențiale* - *transformarea unui text artistic într-o caricatură verbală prin evidențierea exagerărilor stilistice și a efectelor comice ale deformării intenționate*
1.3. Evaluează credibilitatea mesajelor din mass-media tradițională și din cea digitală pentru a dezvolta gândirea critică în contexte civice și cotidiene
Trunchi comun: - *analizarea unui set de știri reale și a unor exemple de dezinformare pentru identificarea indicatorilor unui text manipulator, precum titlurile exagerate sau lipsa surselor* - *compararea caracteristicilor mass-media tradiționale și ale celei dezinformaționale într-un tabel, pentru a evidenția diferențele de structură și intenție* - *evaluarea veridicității unui articol bazat pe două surse diferite prin redactarea unei justificări clare, care explică nivelul de credibilitate*

Clasa a X-a
- *detectarea tehnicilor de influențare utilizate în reclame și în afișe printr-o analiză de imagini realizată în grupuri mici de elevi, cu argumentarea efectelor identificate* - *selectarea informațiilor credibile dintr-un flux media divers, conținând postări, titluri și bannere, într-o activitate digitală de filtrare orientată pe criterii clare ale stilului publicistic* Curriculum de specialitate: - *analizarea unei știri extinse și a unei versiuni comentate prin delimitarea părților componente și evaluarea echilibrului informațional dintre fapte și opinii* - *evaluarea structurii și credibilității unei investigații jurnalistice prin discutarea tehnicilor de documentare și a modului în care acestea susțin concluziile prezentate*
1.4. Produce texte adecvate stilistic, în special texte publicistice, pentru a comunica eficient în situații școlare, sociale și media
Trunchi comun: - *redactarea unei narațiuni artistice scurte care să integreze armonios secvențe de descriere și caracterizare, respectând coerența și expresivitatea stilului* - *realizarea unui miniinterviu format din cinci întrebări adresate unui coleg, urmat de redactarea formei finale într-un stil adecvat publicării* - *crearea unei recenzii de carte sau film adaptate unui blog școlar, respectând structura textului critic și adecvând limbajul publicului țintă* - *crearea unui minireportaj de tip portret despre o persoană cunoscută, combinând observația directă cu elemente narative relevante pentru prezentare* Curriculum de specialitate: - *redactarea unei știri extinse cu comentariu, incluzând titlul, perexul, corpul și contextul informativ* - *elaborarea unui editorial sau a unei glosse pe o temă actuală din școală ori comunitate, argumentând perspectiva personală într-un stil publicistic adecvat*
1.5. Aplică strategii de comunicare colaborativă pentru a construi mesaje eficiente în proiecte, dezbateri și contexte interdisciplinare
Trunchi comun: - *planificarea unei prezentări în grup despre tipurile de stiluri artistice și publicistice, implicând împărțirea rolurilor și coordonarea etapelor de realizare* - *construirea unui afiș informativ pe o temă școlară, formulând un mesaj clar și argumentat pentru publicul vizat* - *realizarea unei reclame persuasive pentru un produs imaginar, discutând în echipă efectele tehnicilor de persuasiune utilizate în mesajul transmis* - *organizarea unei dezbateri regulate pe tema eficienței stilurilor comunicative în mediul digital, folosind argumente extrase din textele studiate anterior* Curriculum de specialitate: - *elaborarea unui proiect colaborativ care combină descriere artistică, caracterizare și elemente de caricatură pentru prezentarea unui personaj fictiv sau real* - *conceperea unui pachet media alcătuit dintr-o știre extinsă, o glosă și un poster despre aceeași temă* - *crearea unei scurte investigații jurnalistice în echipă, incluzând documentare, interviuri și redactare, urmată de prezentarea concluziilor într-un format clar*

2. Valorifică structurile și mecanismele limbii slovace pentru a construi mesaje corecte, coerente și expresive în contexte de învățare și de viață

Clasa a X-a
2.1. Analizează structura morfologică a cuvintelor pentru a interpreta corect sensurile și funcțiile lor în mediul școlar și în contexte cotidiene
Trunchi comun: - *analizarea structurii cuvintelor prin identificarea bazei formative și a formantului în fragmente literare unde modificările morfologice influențează clar sensul expresiv* - *examinarea apartenenței cuvintelor la părți de vorbire prin clasificarea cuvintelor cu sens lexical deplin și fără sens lexical deplin în contexte autentice din texte informative diverse*

Clasa a X-a
- *compararea formelor flexionare ale substantivelor din cele trei genuri pentru a observa variațiile gramaticale ale genului, numărului și cazului* - *identificarea corectă a sufixelor gramaticale variabile în exerciții de rescriere contextualizată, explicând efectul acestor variații asupra sensului substantivului* - *interpretarea funcțională a declinării și conjugării prin fragmentarea și reconstruirea unor enunțuri pentru a demonstra coerența morfologică a mesajului transmis* - *analizarea modului în care schimbarea terminației sau a formantului influențează funcția sintactică a substantivului în propoziții scurte, evidențiind corelația dintre formă și rol gramatical al lexemului* - *identificarea cuvintelor derivate prin sufixare într-un text dat și explicarea modificării de sens determinate de formantul derivativ* Curriculum de specialitate: - *analizarea diferențiată a modelelor de declinare „kuli”, „gazdiná” și „pani” în texte de specialitate, explicând impactul formelor asupra structurilor sintactice* - *modelarea funcției substantivului în propoziție prin marcarea rolurilor sintactice și justificarea alegerii formei în funcție de intenția comunicativă* - *explorarea relației dintre gen, număr și caz în redactarea unui paragraf argumentativ* - *identificarea cuvintelor derivate prin prefixare și sufixare într-un text dat și explicarea modificării de sens determinate de formantul derivativ*
2.2. Aplică regulile de ortografie specifice părților de vorbire flexionare și neflexionare pentru a produce texte corecte în contexte formale și profesionale
Trunchi comun: - *aplicarea regulilor de scriere a denumirilor proprii formate din mai multe cuvinte (viacslovné vlastné pomenovania) prin completarea unor enunțuri formale* - *exersarea scrierii corecte a grafemelor „y”/„ý” în substantive* - *corectarea ortografică a adjectivelor în exerciții dedicate scrierii grafemelor „i”/„y”, utilizând exemple din comunicarea administrativă* - *stabilirea formei corecte a pronumelor prin analizarea unor fragmente dialogate* - *editarea unor texte cu caracter formal în care elevii aplică regulile de scriere a numeralelor cu cratimă* - *corectarea formelor verbale în exerciții dedicate scrierii grafemelor „i”/„y” la modul imperativ și grafemelor „í”/„ý” în participiul pasiv, explicând regulile aplicate în fiecare transformare* - *analizarea adverbelor într-un text scurt și rescrierea lor corectă conform regulilor de scriere, incluzând utilizarea adecvată a adverbului „treba”* - *verificarea scrierii prepozițiilor vocalizate și a celor nevocalizate într-un set de enunțuri unde se evidențiază diferențele dintre formele prepozițiilor „s”/„so”, „k”/„ku”, „z”/„zo”* - *editarea unor texte descriptive în care elevii corectează scrierea conjuncțiilor și particulelor, justificând folosirea formelor cu cratimă, împreună sau separat* - *identificarea și rescrierea corectă a interjecțiilor într-un dialog scurt, evidențiind folosirea semnelor de punctuație aferente* Curriculum de specialitate: - *revizuirea unui text de specialitate prin aplicarea corectă a sufixelor substantivale și adjectivale* - *rescrierea unor texte formale, folosind corect pronumele în situații formale* - *reformularea unui text informativ utilizând numeralele scrise corect, justificând regulile ortografice aplicate* - *corectarea unui text de specialitate, în care elevul aplică regulile ortografice pentru prepoziții, conjuncții și adverbe specifice stilului administrativ*
2.3. Utilizează formele verbale ca parte esențială a sistemului morfologic pentru a exprima relații temporale, modale și acționale în situații variate de comunicare
Trunchi comun: - *analizarea formelor verbale simple și compuse prin clasificarea formelor personale și nepersonale (určité/neurčité) în seturi de propoziții* - *compararea verbelor reflexive în contexte cotidiene și narative pentru a observa modificările de sens* - *transformarea enunțurilor active în enunțuri pasive prin utilizarea participiului pasiv, explicând efectul asupra focalizării enunțului* - *aplicarea creativă a formelor verbale nepersonale în descrieri ale unor acțiuni succesive* - *investigarea regulii scurtării ritmice (rytmické krátenie) în perechi de forme verbale* - *exersarea scrierii grafemelor „i”/„y” în mod imperativ, prin rescrierea unor instrucțiuni practice*

Clasa a X-a

- *exersarea utilizării morfemei „by” în enunțuri ipotetice, prin transformarea propozițiilor declarative în construcții condiționale, evidențiind modificarea valorii modale*
- *identificarea și utilizarea substantivului verbal în enunțuri care descriu acțiuni abstracte, explicând rolul acestei forme nepersonale în condensarea informației*

Curriculum de specialitate:

- *experimentarea modurilor și timpilor verbali într-un text narativ scurt, evidențiind intenția stilistică*
- *analizarea comparativă a diatezelor verbale (slovesný rod) în texte argumentative*
- *utilizarea participiului activ în construcții narative scurte, pentru a evidenția expresivitatea acestei forme nepersonale și rolul ei dinamic în descrierea acțiunilor*
- *analizarea valorilor aspectuale ale verbelor într-un text dat, prin compararea formelor perfective și imperfective și discutarea efectului stilistic*

2.4. Utilizează adecvat părțile de vorbire flexionare și neflexionare pentru a construi enunțuri coerente și expresive în contexte reale de comunicare

Trunchi comun:

- *compararea formelor de gradare a adverbelor în contexte descriptive pentru a observa modificarea intensității*
- *exersarea scrierii adverbelor cu cratimă prin redactarea unor texte scurte cu structuri complexe*
- *analizarea pronunției prepozițiilor, observând efectul vocalizării asupra fluenței orale*
- *stabilirea relațiilor logice dintre propoziții prin utilizarea corectă a conjuncțiilor*
- *reformularea enunțurilor cu scopul de a evidenția rolul particulelor în nuanțarea mesajului și în marcarea subiectivității*
- *identificarea și utilizarea corectă a prepozițiilor cu și fără substantiv în enunțuri date, explicând diferențele de construcție și sens*
- *completarea unui scurt dialog cu interjecții adecvate contextului comunicativ, justificând efectul expresiv și pragmatic al fiecărei forme*

Curriculum de specialitate:

- *analizarea expresivității adverbelor de mod, loc și timp în fragmente literare*
- *completarea unor texte specializate cu prepoziții primitive și derivate (prepozície prvotné/druhotné)*
- *reconfigurarea structurii unui text argumentativ prin utilizarea controlată a particulelor pentru modificarea tonului*
- *analizarea efectului stilistic al particulelor în dialoguri literare, explicând modul în care acestea intensifică sau atenuează sensul replicilor*

2.5. Analizează funcțiile sintactice ale părților de vorbire pentru a structura mesaje clare, coerente și eficient organizate în comunicarea orală și scrisă

Trunchi comun:

- *analizarea funcției substantivelor și adjectivelor în propoziție pentru a evidenția relația dintre termenul regent și determinanții săi*
- *identificarea rolului pronumelor în menținerea coeziunii textului și a referinței corecte*
- *evaluarea funcției numeralelor în texte expozitive pentru a observa contribuția lor la precizia informației*
- *observarea funcțiilor adverbelor într-un text descriptiv (literar sau nonliterar), delimitând elementele ce clarifică locul, timpul sau modul acțiunii*
- *reorganizarea enunțurilor complexe prin utilizarea corectă a conjuncțiilor și prepozițiilor*
- *analizarea modului în care numeralele influențează acordul dintre subiect și predicat în propoziții cu structuri complexe, explicând variațiile de formă*

Curriculum de specialitate:

- *construirea unor enunțuri argumentate utilizând pronume și numerale plasate strategic pentru claritatea intenției comunicative*
- *prezentarea orală a unei teme de specialitate folosind interjecții pentru a marca accente afective*
- *examinarea relației dintre adverbe și predicat în argumentare, explicând cum contribuie poziționarea adverbului la claritatea mesajului*

2.6. Valorifică resursele morfologice și stilistice pentru a construi enunțuri coerente și expresive adecvate contextelor școlare și civice

Trunchi comun:

- *redactarea unui text descriptiv integrând adjective în diferite grade de comparație pentru a evidenția expresivitatea*

Clasa a X-a
- *producerea unui text funcțional scurt (cerere, e-mail formal) aplicând corect regulile ortografice ale substantivelor, pronumelor și verbelor* - *elaborarea unui comentariu scris folosind numerale în structuri argumentative pentru susținerea datelor* - *construirea unui text narativ în care prepozițiile și conjuncțiile creează tranziții coerente* - *rescrierea unui paragraf explicativ prin integrarea adverbelor și particulelor cu funcție de nuanțare* - *utilizarea corectă a modelelor de declinare ale adjectivelor în redactarea unui paragraf descriptiv, explicând impactul lor asupra coerenței textului* Curriculum de specialitate: - *redactarea unui minieseu (200–250 cuvinte) valorificând categorii gramaticale verbale și nominale* - *crearea unui text jurnalistic scurt folosind adverbe expresive formate cu prefixele „pra-”, „pre-”, „pri-”* - *realizarea unei scurte prezentări în care se integrează conjuncții și particule pentru a organiza argumentarea și a amplifica expresivitatea*

3. Interpretează textele literare în contexte culturale, istorice și estetice pentru a dezvolta gândirea critică, sensibilitatea literară și aprecierea valorilor artistice

Clasa a X-a
3.1. Analizează trăsăturile definitorii ale perioadelor și curentelor literare slovace pentru a explica evoluția temelor, motivelor și genurilor în raport cu contextul istoric și cultural al epocii
Trunchi comun: - *identificarea elementelor tematice, stilistice și compoziționale caracteristice unei perioade literare în fragmente selectate, prin completarea unei fișe analitice care corelează trăsăturile textuale cu contextul istoric al epocii* - *analizarea relației dintre contextul cultural al unei perioade și formele literare dominante prin realizarea unei sinteze grafice care vizualizează corespondențele dintre teme, motive și genuri* - *compararea a două fragmente literare aparținând unor perioade literare diferite prin elaborarea unei hărți comparative care evidențiază evoluția motivelor și a procedurilor de construcție artistică* - *clasificarea textelor literare în funcție de apartenența la un curent sau o epocă prin organizarea unor criterii de diferențiere într-un tabel comparativ justificat pe baza fragmentelor* Curriculum de specialitate: - *analizarea fragmentelor literare „staroslovienenské pamiatky” prin evidențierea elementelor tematice și culturale specifice* - *compararea unor texte renascentiste în vederea observării evoluției liricii de dragoste prin redactarea unui mini-studiu care urmărește motivele și particularitățile expresive* - *analiza transformării personajului idealizat între preromantism și romantism prin construirea unei hărți conceptuale care sintetizează trăsăturile dominante ale fiecărei perioade* - *realizarea unei sinteze cronologice extinse a etapelor literaturii slovace premoderne prin integrarea datelor istorice și literare într-o schemă explicativă*
3.2. Examinează structura narativă, compozițională și caracterologică a textelor literare pentru a interpreta modul în care organizarea operei susține viziunea artistică a autorului
Trunchi comun: - *analizarea modului de organizare a acțiunii prin realizarea unui grafic narativ care evidențiază succesiunea secvențelor și funcția lor în construcția sensului operei* - *descrierea trăsăturilor personajelor principale și secundare prin completarea unei fișe de caracterizare care corelează comportamente, relații și roluri în evoluția conflictului* - *compararea perspectivelor narative în două fragmente prin elaborarea unui tabel explicativ care indică diferențele dintre focalizare, voce narativă și efectele interpretative* - *examinarea funcției incipitului și finalului în vederea explicării rolului acestora în orientarea cititorului și în conturarea semnificațiilor* Curriculum de specialitate: - *aplicarea tipurilor compoziționale în analiza fragmentelor romantice și realiste prin marcarea structurilor în text și explicarea funcției acestora în dinamica narațiunii* - *elaborarea unei caracterizări concentrate pentru un personaj idealizat sau social care include elemente descriptive, narative și simbolice* - *compararea personajelor-tip din perioade diferite prin redactarea unui comentariu care explică diferențele de construcție literară raportate la contextul cultural al epocii*

Clasa a X-a
- *analiza structurii unei novele realiste prin realizarea unui „schelet narativ” care evidențiază modul în care elementele compoziționale reflectă tensiunile sociale*
3.3. Interpretează funcțiile procedeelor stilistice și sonore pentru a evidenția expresivitatea și intenția estetică a textelor literare
Trunchi comun: - *identificarea mijloacelor artistice dintr-un fragment literar prin completarea unei fișe de elemente expresive care explică rolul fiecărui procedeu în construcția atmosferei textului* - *analizarea efectelor stilistice ale unor procedee precum metafora, anafora, simbolul sau hiperbola prin redactarea unei explicații asupra modului în care acestea structurează tonul și ritmul textului* - *compararea utilizării aceluiași procedeu stilistic în două fragmente literare prin completarea unui tabel care evidențiază diferențele de intenție artistică* - *interpretarea limbajului poetic prin formularea unui comentariu care justifică relația dintre mijloacele expresive și tema centrală a textului* Curriculum de specialitate: - *analizarea funcției procedeelor stilistice complexe în fragmente din romantismul slovac prin structurarea unui comentariu care explică impactul acestora asupra expresivității* - *interpretarea rolului simbolurilor și al alegoriei într-o operă literară prin realizarea unei scheme tematice care corelează imaginile poetice cu semnificațiile textului literar* - *compararea utilizării contrastului în texte baroce și romantice prin redactarea unei analize care explică diferențele de intenție estetică* - *analizarea mijloacelor artistice caracteristice prozei realiste prin completarea unei fișe de expresivitate care evidențiază contribuția acestora la verosimilitatea narațiunii*
3.4. Analizează reprezentarea personajelor literare, inclusiv tipuri idealizate și sociale, pentru a explica rolul acestora în construcția semnificațiilor operei
Trunchi comun: - *identificarea tipurilor de personaje prin completarea unei fișe care explică rolul acestora în dezvoltarea conflictului literar* - *compararea reprezentării personajelor din perioade diferite prin realizarea unei hărți conceptuale care evidențiază evoluția modalităților de construcție artistică* - *analizarea relațiilor dintre personaje prin formularea unui comentariu argumentat (100–200 de cuvinte) asupra modului în care interacțiunile modelează acțiunea din textul literar* - *argumentarea funcției unui personaj în ilustrarea temei centrale a textului* - *descrierea trăsăturilor unui personaj idealizat preromantic prin elaborarea unei fișe sintetice care pune în evidență caracterul simbolic al acestuia* - *analizarea funcționării personajului realist ca tip social prin conectarea comportamentului său la contextul istoric și cultural reprezentat în textul operei literare* Curriculum de specialitate: - *compararea eroului romantic cu personajele realiste prin redactarea unei analize care explică diferențele de intenție literară* - *elaborarea unor portrete literare sintetice prin selecția elementelor semnificative din fragmentele reprezentative pentru diferite curente literare*
3.5. Interpretează texte literare prin identificarea dominantului motivic pentru a formula concluzii asupra temei, atmosferei și perspectivei autorului
Trunchi comun: - *identificarea motivului central al unui text prin completarea unei fișe tematice care explică rolul acestuia în structurarea atmosferei din opera literară* - *selectarea elementelor textuale relevante pentru justificarea motivului dominant* - *compararea textelor în funcție de motivul dominant prin realizarea unei hărți comparative care evidențiază diferențele de viziune a autorilor* - *elaborarea unei hărți semantice care arată relația dintre motivul central, motivele secundare și tema generală a operei literare* Curriculum de specialitate: - *analizarea motivului dominant în fragmente din literatura romantică prin redactarea unui comentariu care explică rolul structurilor poetice în susținerea acestuia*

Clasa a X-a
- *compararea modului de valorificare a motivului central în două poezii prin realizarea unei diagrame tematice detaliate* - *identificarea și explicarea motivelor recurente în proza realistă prin completarea unei fișe tematice axate pe tensiunile sociale reflectate în texte literare studiate* - *interpretarea transformării motivelor dominante în trecerea dintre preromantism, romantism și realism prin redactarea unei sinteze explicative*
3.6. Elaborează interpretări critice, comparative și interdisciplinare pentru a exprima perspective personale argumentate asupra textelor literare slovace
Trunchi comun: - *redactarea unei interpretări argumentate pe baza unui fragment din literatura slovacă, prin integrarea citatelor relevante din opera literară într-o structură coerentă* - *elaborarea unei recenzii asupra unui text literar prin formularea unei opinii bazate pe analiza elementelor tematice și stilistice* - *compararea a două texte literare slovace studiate, din curente literare diferite, prin redactarea unui comentariu care evidențiază diferențele tematice și compoziționale* - *elaborarea unui eseu argumentativ scurt privind influența contextului istoric asupra sensurilor unui text* Curriculum de specialitate: - *elaborarea unui eseu comparativ asupra reprezentării unui motiv central în două texte literare* - *realizarea unei analize interdisciplinare (literatură – arte vizuale sau literatură – istorie) prin corelarea elementelor textuale cu artefacte culturale selectate* - *construirea unei interpretări critice axate pe un motiv central dintr-o operă literară utilizând instrumente literare avansate (structură compozițională, tip de personaj, mijloace artistice)* - *realizarea unui portofoliu critic alcătuit din fișe analitice, comentarii și reflecții asupra operelor literare*

4. Analizează patrimoniul cultural slovac din România și din diaspora pentru a dezvolta identitatea culturală, dialogul intercultural și un comportament etic față de cultură

Clasa a X-a
4.1. Analizează reprezentări culturale literare, vizuale și etnologice ale slovacilor din diaspora pentru a interpreta modurile de construire a identității comunitare
Trunchi comun: - *analizarea descrierilor culturale (port, locuințe, ritualuri) dintr-un fragment literar slovac din diaspora, prin completarea unei fișe de observație care identifică elementele identitare prezentate* - *corelarea imaginilor culturale din text cu fotografii sau documente reale ale comunității, prin realizarea unei prezentări digitale cu note interpretative* - *interpretarea reprezentărilor vizuale evocate în operă (simboluri, gesturi, obiecte tradiționale), prin formularea unei concluzii scrise despre contribuția lor la construirea identității comunitare* - *prezentarea orală a motivelor și obiectelor tradiționale din arta naivă slovacă din Serbia, cu evidențierea legăturii lor cu identitatea zonei geografice* - *justificarea impactului unei valori sau a unui motiv identitar într-o operă literară slovacă, printr-o scurtă prezentare orală bazată pe citate și pe criterii estetico-culturale* Curriculum de specialitate: - *compararea reprezentărilor etnologice din două opere ale slovacilor din diaspora, evidențiind diferențele și convergențele identitare* - *prezentarea orală a unei interpretări estetice asupra unui text literar slovac, utilizând concepte de teorie literară de bază* - *realizarea unei analize literare aprofundate asupra imaginii comunității într-o operă slovacă, prin redactarea unui scurt studiu interpretativ sprijinit de referințe critice minimale*
4.2. Corelează artefacte culturale (texte literare, pictură, tradiții, elemente etnologice) pentru a evidenția mărcile culturale ale slovacilor din diaspora
Trunchi comun: - *corelarea descrierilor unui obiect cultural slovac dintr-un fragment literar cu imagini autentice ale acestuia, prin realizarea unui colaj digital interpretativ* - *asocierea unui motiv literar legat de portul popular cu fotografii sau desene istorice*

Clasa a X-a
- *compararea unei tradiții reflectate în text cu o mărturie orală sau vizuală contemporană, prin redactarea unui paragraf de interpretare culturală* - *construirea unei hărți tematice care plasează fragmente literare și artefacte culturale pe regiuni diasporice, cu menționarea specificului cultural local* Curriculum de specialitate: - *elaborarea unui portofoliu cultural care integrează citate literare, fotografii, fragmente etnografice și o scurtă analiză a coerenței dintre acestea* - *realizarea unui eseu reflexiv despre rolul artefactelor culturale în transmiterea identității culturale (pe baza unor exemple diverse: tradiții, port, arhitectură, literatură)* - *elaborarea unui minieseu cultural (200–250 cuvinte) în care este analizată relevanța unei opere literare slovace din diaspora pentru identitatea unei comunități concrete*

CLASA a X-a
CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi	
	Trunchi comun	**Curriculum de specialitate**
1. Comunicare	***La conținuturile din clasa a IX-a (actualizate) se vor adăuga următoarele:***	
	Stilul artistic: - trăsături și mijloace expresive ale stilului artistic; - tipuri de texte ale stilului artistic.	
	Procedeu narativ – narațiune, narațiune artistică.	Compoziția internă a narațiunii artistice.*
	Descriere: statică – dinamică, obiectivă – subiectivă, descriere simplă.	- caricatură, descriere științifică, descriere artistică.
	Caracterizare: obiectivă – subiectivă; directă – indirectă; individuală – colectivă.	- caracterizare comparativă.*
	Stilul publicistic: - trăsături și mijloace expresive ale stilului publicistic; - tipuri de texte și discursuri ale stilului publicistic.	
	Forme informative publicistice: știre simplă (scurtă), interviu.	- știre extinsă (comentată); părți ale știrii extinse.*
	Forme analitice publicistice: recenzie, blog,	- editorial, glosă.
	Forme beletristice publicistice: reportaj (reportaj radio și video-reportaj), pamflet,	- reportaj de investigație, reportaj-portret.
	Forme publicitare ale stilului publicistic: reclamă, afiș.	
	Adevărul în mass-media: - caracteristicile textului suspect în mass-media; - mass-media tradițională versus mass-media dezinformativă.	
Material propus pentru ascultare/analiză**:* ● *Materialele pentru ascultare și analiză vor integra fragmente autentice din stilul artistic și din stilul publicistic, astfel încât elevii să poată observa trăsăturile, mijloacele expresive și structurile specifice diferitelor tipuri de texte.* ● *Materialele audio vor ilustra organizarea narațiunii artistice și structura textelor jurnalistice, incluzând totodată comparații între sursele tradiționale și cele dezinformative, pentru a facilita recunoașterea elementelor manipulatoare sau neverificate.* ***Tipuri de interacțiune propuse: ● *Activități colaborative de redactare vor implica redactarea, adaptarea și compararea diferitelor tipuri de compuneri, oferind elevilor oportunitatea de a exersa flexibilitatea stilistică și adecvarea limbajului la scopul comunicativ.* ● *Exerciții practice vor include simulări de reportaj, în care elevii observă, descriu și relatează situații reale, pentru a înțelege diferențele dintre reportajul simplu, cel investigativ și reportajul-portret.* ● *Interacțiuni spontane și digitale vor integra discuții online, dezbateri și conversații nestructurate, prin care elevii analizează texte suspecte, compară surse media și își dezvoltă abilitățile de interpretare critică.* ***Curriculumul de specialitate (CS)** se aplică diferențiat: CS pentru specializarea Filologie include totalitatea conținuturilor de învățare, iar CS pentru specializarea Științe sociale este constituit exclusiv din cele marcate cu asterisc (*).*		
2. Elemente de construcție a comunicării	***La conținuturile din clasa a IX-a (actualizate) se vor adăuga următoarele:***	
	Forma gramaticală a cuvântului, rădăcina formativă, formantul.	
	Părțile de vorbire: - apartenența la părțile de vorbire; - părți de vorbire cu sens lexical propriu și fără sens lexical propriu; - declinarea, conjugarea.	Părți de vorbire flexionare și neflexionare (prezentare generală).*

Domenii de conținut	Conținuturi	
	Trunchi comun	**Curriculum de specialitate**
	Substantive (prezentare generală): - modele de declinare pentru substantivele de gen masculin, feminin și neutru; - sufixe gramaticale variante. Ortografia substantivelor: - denumiri proprii compuse; - substantive proprii din terminologia creștină; - nume de personalități importante; scrierea lui „y”.	Funcția substantivelor în propoziție. Modele de declinare a substantivelor: modelul „kuli”, „gazdiná”, „pani”.***** Utilizarea stilistică a substantivelor și a categoriilor lor gramaticale: gen, număr și caz.
	Adjective (prezentare generală): - gradarea adjectivelor: regulată, neregulată; - modele de declinare: „pekný”, „cudzí”, „páví”, „otcov”, „matkin”. Ortografia adjectivelor: - scrierea lui „i”/„y”, a adjectivelor compuse, scrierea adjectivelor cu majusculă, scrierea adjectivului „rád”.	Funcția adjectivelor în propoziție. Gradarea adjectivelor: descriptivă/analitică.***** Utilizarea stilistică a adjectivelor în literatura artistică/științifică și în comunicarea profesională.
	Pronume (prezentare generală): - pronunția pronumelor (personale de bază; personale posesive; demonstrative; interogative); - pronunția prepozițiilor cu pronumele personal. Declinarea și ortografia pronumelor: - pronume cu gen/fără gen; pronume posesive; - pronume „vymedzovacie” și pronume reflexive „sa/seba”.	Funcția pronumelor în propoziție. Utilizarea stilistică a pronumelor.*****
	Numerale (prezentare generală): - forma substantivală, adjectivală și adverbială a numeralelor; declinarea numeralelor. Ortografia numeralelor: scrierea „i”/„í”, „y”/„ý”; scrierea numeralelor cu cratimă, separat sau împreună.	Funcția numeralelor în propoziție. Utilizarea stilistică a numeralelor.*****
	Verbe (prezentare generală): - forme verbale: forme simple, forme compuse, forme determinate și nedeterminate; - verbe reflexive; diateza verbală. Ortografia verbelor: scrierea lui „i”/„y” în imperativ și „í”/„ý” în participiul pasiv; morfema „by” în modul condițional; regula scurtării ritmice.	Funcția verbelor în propoziție. Forme verbale nedeterminate: participiu pasiv, infinitiv, substantiv verbal, gerunziu, participiu activ prezent.***** Utilizarea stilistică a verbelor și a categoriilor lor gramaticale.
	Adverbe (prezentare generală): - gradarea adverbelor (regulată, neregulată, analitică/descriptivă); Ortografia adverbelor: scrierea adverbelor cu cratimă, separat sau împreună; scrierea adverbului „treba”.	Funcția adverbelor în propoziție. Utilizarea stilistică a adverbelor de mod, loc și timp. Expresivitatea în text (prefixele *pra-, pre-, pri-* + adverbe).*****
	Prepoziții (prezentare generală): - adaptarea prepozițiilor *„s”, „so”, „z”, „zo”, „k”, „ku”*; - construcții cu și fără prepoziție. Ortografia și pronunția: vocalizarea prepozițiilor; forma vocalizată și nevocalizată a prepozițiilor.	Utilizarea stilistică a prepozițiilor primare și secundare.*****
	Conjuncții (prezentare generală). Scrierea conjuncțiilor și folosirea virgulei.	Utilizarea stilistică a conjuncțiilor.
	Particule (prezentare generală). Ortografia particulelor: folosirea virgulei în propoziția care conține o particulă; scrierea particulelor cu cratimă, separat sau împreună.	Utilizarea stilistică a particulelor în vederea atenuării exprimării și a evidențierii subiectivității.
	Interjecții (prezentare generală). Ortografia interjecțiilor.	Funcția interjecțiilor în propoziție. Utilizarea stilistică a interjecțiilor.

Domenii de conținut	Conținuturi	
	Trunchi comun	**Curriculum de specialitate**
Modalități de operare cu conținuturile studiate: ● *În studierea acestor conținuturi se va urmări în mod constant respectarea aspectelor normative, ortoepice, ortografice, morfologice și de punctuație, prin utilizarea sistematică a lucrărilor fundamentale ale limbii slovace, precum și a diverselor dicționare și îndreptare.* ● *Activitățile de învățare vor integra aplicarea practică a categoriilor gramaticale prin exerciții de analiză, identificare și utilizare corectă a formelor flexionare și a regulilor de scriere având în vedere particularitățile fiecărei clase de cuvinte.* ● *Comunicarea funcțională va fi exersată prin redactarea de enunțuri și texte conforme normei, prin integrarea adecvată a valorilor stilistice ale părților de vorbire în situații reale de comunicare.* ***Curriculumul de specialitate (CS)** se aplică diferențiat: CS pentru specializarea Filologie include totalitatea conținuturilor de învățare, iar CS pentru specializarea Științe sociale este constituit exclusiv din cele marcate cu asterisc (*).*		
3. Lectură	***La conținuturile din clasa a IX-a (actualizate) se vor adăuga următoarele:***	
	Literatura medievală pe teritoriul Slovaciei: - context social și istoric; - periodizare și trăsături ale literaturii medievale; - specii literare: legendă, exemplum, cronică, imn, rugăciune.	Fragmente din scrierile vechi slavone (scriere, ilustrații și conținutul textului).*****
	Literatura umanistă și renascentistă pe teritoriul Slovaciei: - context social și istoric; trăsături și specii: poezie de dragoste, compoziție poetică.	Opere lirice de dragoste în perioada Renașterii slovace.
	Literatura barocă pe teritoriul Slovaciei: - context social și istoric; - mijloace artistice: contrast, simbol, alegorie, hiperbolă; - trăsături și specii literare: tratat filosofic, cântare religioasă, poezie moralizatoare.	
	Literatura clasicistă pe teritoriul Slovaciei: - context social și istoric, periodizare; - trăsături și specii: roman iluminist, comedie.	Scrieri literare din perioada clasicismului iluminist.
	Literatura preromantică pe teritoriul Slovaciei: - context social și istoric al literaturii preromantice slovace; - trăsături și specii ale literaturii preromantice: compoziție poetică, elegie; - mijloace artistice: alegorie, contrast.	Tipul idealizat de personaj în literatura preromantică.*****
	Literatura romantică slovacă: - context social și istoric al formării romantismului literar slovac; - trăsături ale literaturii romantice slovace; - specii literare ale literaturii romantice slovace: cântec, imn, compoziție poetică, baladă, poezie eroică, povestire, legenda istorică și nuvelă istorică; - mijloace artistice: alegorie, anaforă, antiteză, întrebare retorică, elipsă, epanastrofă, eufonie, gradație, hiperbolă, inversiune, contrast, litotă, paralelism, simbol, sinecdocă, diminutive.	Sincretismul de gen în literatură. Personajul literar în literatura romantică.***** Teme dominante în literatura romantică slovacă.***** Interpretarea operelor literare și a fragmentelor din opere literare.*****

Domenii de conținut	Conținuturi	
	Trunchi comun	**Curriculum de specialitate**
	Literatura realistă slovacă: - context social și istoric al formării literaturii realiste slovace; - periodizarea literaturii realiste slovace: prima generație fondatoare a realismului slovac (realism descriptiv); a doua generație a realismului târziu (realism critic); - trăsături ale literaturii realiste slovace; - specii literare ale literaturii realiste slovace: sonet, compoziție lirico-epică, roman social, nuvelă psihologică; - mijloace artistice caracteristice formelor literare epice și lirico-epice ale realismului slovac; - elemente de construcție ale povestirii din perioada realismului slovac; - nuvela în perioada realismului critic.	Caracterizarea concentrată a personajului literar. Caracterizarea tipului social de personaj.***** Aplicarea procedeelor de compoziție: în lanț, cronologic, retrospectiv. Interpretarea operei literare cu accent pe motivul dominant.*****

Texte literare recomandate:

- ***Literatura medievală pe teritoriul Slovaciei:*** *Moravsko-panónské legendy (Život Konštantína – Kliment; Život Metoda – Gorazd); Legenda o sv. Svoradovi a Benediktovi – Maurus; Svätoštefanské legendy (Väčšia legenda svätého kráľa Štefana; Menšia legenda svätého kráľa Štefana; Hartvikova legenda); Gesta Romanorum (1 exemplum podľa výberu); Anonymova kronika (fragmenty vzťahujúce sa na slovenské územie); Proglas – Konštantín Filozof; Spišské modlitby (1 text podľa vlastného výberu, napr.: Otčenáš).*
- ***Literatura umanistă și renascentistă pe teritoriul Slovaciei:*** *Kódex Jána Jóba de Fanchaliho (text: Pane Bože milý, tobeť se žaluji); Knižka o spoločenských vrstvách v štáte a príčinách prevratov v kráľovstvách a cisarstvách – Martin Rakovský.*
- ***Literatura barocă pe teritoriul Slovaciei:*** *Labyrint sveta a raj srdca – Ján Amos Komenský; Valaská škola mravúv stodola – Hugolín Gavlovič; Citara svätých (Cithara sanctorum) – Juraj Tranovský; Katolícky spevník (Cantus catholici) – Benedikt Szöllösi. (Z každého z predpísaných diel, vyučujúci preberie jeden až tri texty, podľa vlastného výberu).*
- ***Literatura clasicistă pe teritoriul Slovaciei:*** *René mláďenca príhoďi a skúsenosťi – Jozef Ignác Bajza; Kocourkovo aneb Jen abychom v janbě nezustali – Ján Chalupka.*
- ***Literatura preromantică:*** *Slávy dcera – Ján Kollár.*
- ***Literatura romantică slovacă:*** *Jarná prieseň – Janko Kráľ; Nad Tatrou sa blýska – Janko Matúška; Marína – Andrej Sládkovič; Detvan – Andrej Sládkovič; Smrť Jánošíkova – Ján Botto; Zakliata panna vo Váhu a divný Janko – Janko Kráľ; Žltá ľalia – Ján Botto; Mor ho! – Samo Chalupka; Púť lásky – Ján Kalinčiak.*
- ***Literatura realistă slovacă:*** *Krvavé sonety – Pavol Országh-Hviezdoslav (1 - 2 sonety podľa vlastného výberu); Hájnikova žena – Pavol Országh-Hviezdoslav; Dom v stráni – Martin Kukučin; Neprebudený – Martin Kukučin; Do konca – Jozef Gregor Tajovský; Ťapákovci – Božena Slančíková-Timrava; Sirota Podhradských – Terézia Vansova.*

Curriculumul de specialitate (CS) *se aplică diferențiat: CS pentru specializarea Filologie include totalitatea conținuturilor de învățare, iar CS pentru specializarea Științe sociale este constituit exclusiv din cele marcate cu asterisc (*).*

4. Elemente de interculturalitate	***La conținuturile din clasa a IX-a (actualizate) se vor adăuga următoarele:***	
	Reprezentări culturale în creația literară a etnicilor slovaci din România, Serbia și Ungaria: - elemente etnografice în narațiune; - spații, obiecte și practici culturale.	Semnificația identitară a operei literare. Valori estetice și culturale în textul literar.*****
	Eseistică culturală și interpretare literară.	
	Interpretări antropologice aplicate literaturii.	
	Artefacte culturale și interpretare multimodală: - port, obiecte, arhitectură; - mărturie orală, imagine, text.	

Observații privind abordarea tematicii propuse*:*

- *Selectarea fragmentelor cu imagini culturale (spații, obiecte, roluri tradiționale) cu scopul de a analiza modul în care acestea susțin identitatea comunitară.*
- *Utilizarea unor imagini, fotografii, obiecte tradiționale în vederea ghidării elevilor în asocierea acestora cu fragmente literare tematice.*
- *Exersarea redactării argumentative prin formularea de interpretări culturale pornind de la modele scurte și clare.*

Curriculumul de specialitate (CS) *se aplică diferențiat: CS pentru specializarea Filologie include totalitatea conținuturilor de învățare, iar CS pentru specializarea Științe sociale este constituit exclusiv din cele marcate cu asterisc (*).*

CLASA a XI-a
COMPETENȚE SPECIFICE ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE

1. Comunică eficient și responsabil în contexte variate, adaptând mesajul pentru cooperare, argumentare și exprimarea clară a propriilor idei

Clasa a XI-a
1.1. Identifică trăsăturile stilului retoric și etapele elaborării discursului pentru a înțelege structura și funcția principalelor tipuri de comunicare orală
Trunchi comun: - *analizarea trăsăturilor stilului retoric în discursuri scurte, folosind o fișă de lucru care include elemente lingvistice, structurale și expresive, și discutând relevanța acestora pentru intenția comunicativă* - *compararea etapelor de construire a unui discurs prin ordonarea unor fragmente oferite și justificarea succesiunii într-o discuție de grup, evidențiind rolul fiecărei etape în realizarea mesajului* - *identificarea părților unui discurs în exemple provenite din contexte diferite (ex.: școala, mediul public)* - *realizarea unei fișe digitale despre etapele construirii unui discurs prin extragerea informațiilor din resurse multimedia și organizarea lor într-un format structurat (schiță, tabel, diagramă)* Curriculum de specialitate: - *examinarea evoluției stilului retoric în fragmente selectate din discursuri istorice, evidențiind elementele păstrate și cele adaptate epocii* - *clasificarea tipurilor de discursuri retorice (ocazionale, informative, instructive) prin vizionarea unor materiale video și justificarea încadrării fiecărui exemplu pe baza unor criterii prestabilite*
1.2. Analizează eficiența mijloacelor expresive, lingvistice și nonverbale din discursul retoric pentru a interpreta intenția comunicativă și impactul mesajului
Trunchi comun: - *analizarea limbajului nonverbal dintr-un discurs vizionat, completând o grilă de observație care urmărește gesturile, mimica, postura și tonul, și prezentând concluziile într-o discuție de grup* - *compararea expresivității dintre două discursuri prin identificarea diferențelor de formulare, ritm și impact, redactând o scurtă analiză argumentată privind efectele acestora asupra publicului* - *evaluarea intenției comunicative într-un text oral sau scris prin identificarea strategiilor persuasive folosite și discutarea lor în cadrul unei activități de tip „think-pair-share”* - *examinarea mijloacelor paraverbale (intonare, ritm, volum) în exemple profesioniste, analizând în ce măsură contribuie la claritatea și forța mesajului și realizând un scurt raport oral* Curriculum de specialitate: - *identificarea mijloacelor expresive și stilistice într-un discurs cunoscut, evidențiind rolul figurilor de stil și prezentând într-o (mini)plenară modul în care accentuează intenția retorică* - *analizarea structurii unui discurs specializat pentru a determina eficiența fiecărei componente, elaborând un scurt comentariu argumentat asupra modului în care structura susține mesajul*
1.3. Elaborează diferite tipuri de discursuri retorice utilizând structuri compoziționale adecvate pentru a adapta mesajul la scop, temă și public
Trunchi comun: - *redactarea unui discurs ocazional scurt folosind un șablon de structură și exersând adaptarea tonului și limbajului la publicul vizat* - *construirea unei prezentări informative pe baza unui organizator grafic, selectând informațiile relevante și proiectând un material vizual simplu pentru susținerea orală* - *adaptarea unui text scris într-un discurs persuasiv concis, sintetizând ideile esențiale, stabilind o strategie de captare a atenției și prezentând rezultatul în fața colegilor* - *înregistrarea unui mini-discurs video pentru un context real sau simulat, aplicând principii de expresivitate orală și analizând în grup eficiența comunicării* Curriculum de specialitate: - *elaborarea unui referat de specialitate scurt pornind de la două–trei surse, organizând informația în secțiuni logice și prezentând concluziile în format oral sau digital* - *realizarea unui discurs-cadru pentru deschiderea unui eveniment, stabilind structura, tonul și intenția comunicativă, apoi revizuind textul în urma feedback-ului colegilor*

Clasa a XI-a
- *conceperea unei prezentări tematice cu suport vizual digital, integrând imagini, diagrame și cuvinte-cheie într-o manieră coerentă și explicând alegerile efectuate*
1.4. Argumentează un punct de vedere în forme persuasive pentru a participa responsabil la dezbateri și activități de colaborare
Trunchi comun: - *construirea unei argumentări scurte pe baza a două surse, formulând o teză și două argumente, apoi prezentându-le în cadrul unei mini-dezbateri cu întrebări din partea colegilor* - *analizarea unui set de argumente pentru identificarea punctelor tari și slabe, apoi reformularea unuia dintre argumente pentru sporirea clarității și relevanței* - *adaptarea unui mesaj argumentativ pentru un public diferit, discutând schimbările necesare de ton, vocabular și structură* - *redactarea unei intervenții polemice pornind de la un text controversat, integrând exemple, contraargumente și o concluzie fermă, în conformitate cu etica retoricii* Curriculum de specialitate: - *realizarea unui podcast de 2–3 minute în care este susținut un punct de vedere, utilizând tehnici persuasive și un stil expresiv adecvat formatului audio* - *elaborarea unei strategii persuasive pentru o dezbatere de specialitate, stabilind tipurile de argumente, posibilele întrebări și contraargumentele anticipate* - *compararea a două discursuri polemice pentru evidențierea strategiilor retorice diferite și formularea unei concluzii asupra eficienței acestora*
1.5. Evaluează un discurs prin identificarea tehnicilor de manipulare și a erorilor argumentative pentru a comunica responsabil și critic
Trunchi comun: - *identificarea erorilor argumentative într-un text scurt prin completarea unei matrice de analiză, discutând în perechi posibilele efecte asupra publicului* - *compararea a două mesaje publice (afișe, comunicate, anunțuri) pentru a evalua tehnicile de manipulare prin limbaj și formularea unor concluzii argumentate* - *evaluarea unei postări online din perspectiva corectitudinii argumentării, discutând în grup modul în care formulările pot influența opinia publică* - *analizarea unui spot publicitar pentru identificarea tehnicilor persuasive, a distorsiunilor cognitive și a eventualelor manipulări* Curriculum de specialitate: - *redactarea unui raport critic despre un discurs polemic, evidențiind sofismele și strategiile manipulative folosite și justificând evaluările formulate* - *investigarea tehnicilor de manipulare într-un discurs istoric, discutând modul în care acestea pot influența percepția publică asupra evenimentelor din viața cotidiană* - *realizarea unui studiu de caz cu exemple de biasuri cognitive din discursuri contemporane*

2. Valorifică structurile și mecanismele limbii slovace pentru a construi mesaje corecte, coerente și expresive în contexte de învățare și de viață

Clasa a XI-a
2.1. Identifică funcțiile părților principale și secundare ale propoziției pentru a înțelege structura de bază a enunțului
Trunchi comun: - *analizarea funcțiilor părților principale și secundare ale propoziției în enunțuri simple, prin evidențierea elementelor relevante și justificarea încadrării într-o discuție de grup* - *compararea rolurilor subiectului, predicatului și determinanților în propoziții extrase din texte cotidiene, utilizând o schemă grafică pentru organizarea observațiilor* - *identificarea părților de propoziție într-un set de enunțuri autentice (din media, conversații, texte scurte) și prezentarea concluziilor într-un tabel comun* - *compararea structurii enunțurilor dezvoltate cu aceea a celor simple, prin analiză sintactică ghidată și formularea unor concluzii despre diferențele de funcție* Curriculum de specialitate:

Clasa a XI-a
- *clasificarea funcțiilor părților secundare (complement, atribut, circumstanțial, apoziție) în enunțuri propuse, justificând alegerea în cadrul unei discuții colaborative* - *realizarea unei fișe sintetice care reunește funcțiile fiecărui tip de parte de propoziție, folosind exemple proprii și resurse digitale*
2.2. Utilizează corect părțile principale și secundare ale propoziției pentru a construi enunțuri dezvoltate, corecte și coerente
Trunchi comun: - *construirea unor enunțuri dezvoltate pornind de la situații comunicative reale, selectând deliberat determinanți adecvați și explicând felul în care aceștia contribuie la precizie, coerență și nuanțare* - *transformarea unor enunțuri simple în variante dezvoltate, justificând în scris îmbogățirea semantică și funcțională, apoi comparând rezultatele în grupuri pentru a observa diversitatea soluțiilor* - *formularea de mesaje scurte cu rol informativ sau descriptiv, integrând determinanți relevanți și revizuind formulările pentru claritate și adecvarea la contextul de utilizare* - *rescrierea unor texte scurte transformând propozițiile simple în variante dezvoltate, cu justificarea alegerilor sintactice într-o scurtă reflecție individuală* Curriculum de specialitate: - *proiectarea unor enunțuri complexe cu determinări multiple, utilizând modele din comunicarea publicistică sau literară, și explicând modul în care structura extinsă susține intenția comunicativă* - *crearea unui mini-text tematic (descriere, informare, opinie) în care sunt integrate enunțuri dezvoltate, verificând coerența printr-o etapă de feedback colegial*
2.3. Clasifică tipurile de propoziții după structură și mod de exprimare pentru a interpreta corect organizarea și sensul mesajului
Trunchi comun: - *clasificarea propozițiilor după structură (simple verbale, nonverbale; complete, incomplete) în fragmente variate, organizând rezultatele într-un tabel comparativ și discutând implicațiile pentru sensul comunicării* - *analizarea intenției comunicative în enunțuri provenite din conversații cotidiene, identificând tipul propoziției (enunțiativă, interogativă, imperativă, desiderativă) și justificând funcția pragmatică într-o discuție ghidată* - *compararea unor replici din dialoguri pentru a observa modul în care tipul propoziției influențează tonul, atitudinea și interpretarea situațiilor de comunicare* - *construirea unei grile de criterii pentru identificarea tipurilor de propoziții și aplicarea acesteia pe un corp de texte variate* Curriculum de specialitate: - *exercitarea clasificării propozițiilor (holá, rozvitá, rozvitá s viacnásobným vetným členom) în enunțuri complexe, marcând diferențele prin scheme vizuale* - *analizarea tipologiei propozițiilor în fragmente literare sau publicistice, evidențiind rolul lor în transmiterea ritmului, tensiunii și intenției stilistice*
2.4. Aplică regulile de punctuație specifice propoziției simple pentru a asigura corectitudinea comunicațională în mesaje scrise
Trunchi comun: - *corectarea punctuației într-o serie de enunțuri, analizând fiecare caz prin raportare la regulile limbii slovace, justificând modificările și discutând în perechi impactul asupra clarității mesajului* - *redactarea unor scurte texte (anunț, descriere, instrucțiune) aplicând corect virgula în propoziția simplă, urmată de o etapă de revizuire colaborativă* - *compararea versiunilor inițiale și revizuite ale unui text pentru a observa modul în care punctuația corectă influențează coerența și interpretarea* - *analizarea virgulei în fragmente literare pentru a evidenția funcția ritmică și logică a punctuației, explicând modul în care aceasta susține structura internă a propoziției* Curriculum de specialitate: - *realizarea unor exerciții ortografice pe punctuația propoziției simple, incluzând cazuri-limită și discuții privind corectitudinea soluțiilor propuse* - *rescrierea unor enunțuri punctuate greșit, comentând în scris motivele corectării*
2.5. Analizează structurile modificate ale propoziției în limba slovacă pentru a interpreta valoarea stilistică și expresivă a comunicării

Clasa a XI-a
Trunchi comun: - *identificarea structurilor modificate în fragmente de dialog sau texte, explicând rolul lor în accentuarea unei informații și în modelarea intenției comunicative* - *compararea unor enunțuri standard cu variante modificate, analizând efectul asupra ritmului, expresivității și asupra focalizării mesajului* - *analizarea unor fragmente de dialog pentru a identifica elipsa, întreruperea și inciza, justificând efectul stilistic al fiecărei structuri* - *examinarea elipsei, incizei și enunțului neîncheiat în comunicarea orală spontană, interpretând efectele stilistice sau emoționale produse* Curriculum de specialitate: - *analizarea fragmentelor literare sau publicistice pentru a evidenția rolul incizelor, elipsei și enunțurilor incomplete în conturarea stilului autorului* - *compararea stilistică a două texte care folosesc diferit structurile modificate, explicând modul în care acestea influențează ritmul și tonul comunicării*
2.6. Valorifică structurile sintactice complexe ale propoziției dezvoltate pentru a construi enunțuri concise, expresive și stilistic adecvate
Trunchi comun: - *construirea unor enunțuri dezvoltate și coerente, integrate în texte scurte, prin utilizarea determinanților multipli și ajustarea structurii pentru a obține claritate și expresivitate* - *rescrierea unui text simplificat într-o versiune stilistic îmbunătățită, aplicând structuri sintactice dezvoltate și analizând în grup diferențele rezultate* - *crearea unui text scurt (descriere, povestire sau opinie) în care elevii valorifică propoziții dezvoltate pentru a transmite un mesaj clar și expresiv* - *revizuirea unui text propriu, aplicând criterii sintactice și stilistice pentru optimizarea ritmului, clarității și expresivității* Curriculum de specialitate: - *construirea unor fragmente textuale complexe, folosind propoziții dezvoltate cu multiple determinări și structuri modificate, explicând modul în care acestea contribuie la expresivitate* - *realizarea unui minieseu sau portret literar, integrând în mod conștient structuri sintactice variate pentru a obține concizie și stil adecvat*

3. Interpretează textele literare în contexte culturale, istorice și estetice pentru a dezvolta gândirea critică, sensibilitatea literară și aprecierea valorilor artistice

Clasa a XI-a
3.1. Identifică teme și motive dominante ale curentelor literare pentru a înțelege direcțiile estetice ale literaturii slovace
Trunchi comun: - *identificarea temelor și motivelor curentelor literare într-un fragment din opera literară prin completarea unei fișe tematice care explică legătura dintre motive și perspectiva socială a curentului* - *analizarea motivelor literare dintr-o poezie prin redactarea unei scurte explicații privind rolul imaginilor poetice în transmiterea sensului textului* - *compararea motivelor din două poeme din diferite curente literare prin completarea unui tabel care evidențiază diferențele de intenție estetică* - *interpretarea motivelor dominante dintr-o poezie prin formularea unui comentariu care explică relația dintre temă și expresivitatea textului* Curriculum de specialitate: - *analizarea temelor fundamentale ale naturalismului prin redactarea unui comentariu care explică modul în care motivele susțin direcția estetică a curentului literar* - *interpretarea motivelor din poezia modernismului slovac prin realizarea unei scheme tematice care corelează imaginile poetice cu sensurile textului* - *compararea motivelor expresioniste în două fragmente epice printr-o analiză scurtă care evidențiază intenția artistică diferită* - *analizarea motivelor spirituale din poezia modernismului catolic prin completarea unei fișe tematice*

Clasa a XI-a
- *interpretarea motivelor naturiste într-un fragment epic prin realizarea unei sinteze tematice care explică funcția naturii și a trăirii interioare în text*
3.2. Analizează structurile narative și modurile de reprezentare a personajelor pentru a explica viziunea artistică asupra condiției umane în operele literare studiate
Trunchi comun: - *analizarea structurii narative prin completarea unei fișe cu momentele acțiunii și rolul lor în construirea temei textului literar* - *identificarea modurilor de caracterizare prin extragerea indiciilor din text și formularea unei sinteze despre imaginea personajului din opera literară studiată* - *compararea strategiilor narative prin completarea unui tabel care evidențiază diferențele de perspectivă și funcția narativă* - *interpretarea evoluției unui personaj printr-un comentariu care explică relația dintre trăsături și tema centrală a operei literare studiate* Curriculum de specialitate: - *analizarea personajului naturalist prin evidențierea elementelor deterministe* - *interpretarea portretului expresionist printr-o fișă tematică ce corelează tehnicile narative cu imaginea personajului dezvoltată în opera literară* - *compararea reprezentării eului liric în două texte moderniste prin redactarea unei analize contrastive* - *analizarea personajului naturist prin completarea unei fișe de profil axate pe relația om–natură–societate și conform elementelor caracteristice naturismului* - *investigarea monumentalizării personajului expresionist prin realizarea unei scheme vizuale însoțite de un scurt comentariu care include citate relevante din opera literară*
3.3. Interpretează textele literare în relație cu contextul lor istoric și social pentru a evidenția modul în care literatura exprimă experiențe colective și valori comunitare
Trunchi comun: - *interpretarea unui fragment din opera literară prin completarea unei fișe care corelează tema textului cu contextul istoric și social al epocii* - *analizarea unui text liric modernist printr-un comentariu scurt cu citate corespunzătoare care explică relația dintre imaginile poetice și atmosfera culturală a perioadei* - *corelarea temelor poeziei moderne cu contextul epocii* - *interpretarea unui episod expresionist printr-o explicație succintă asupra modului în care contextul modelează tensiunile colective din text* Curriculum de specialitate: - *analizarea unui text literar prin completarea unui pasaj din jurnalul de lectură care evidențiază experiențele colective și contextul epocii* - *interpretarea unui text liric din perioada modernismului literar slovac cu tematică spirituală printr-o schemă tematică axată pe valorile culturale ale perioadei* - *compararea modului în care două curente literare reflectă societatea printr-o analiză scurtă a diferențelor de perspectivă* - *investigarea relației individ–societate într-un fragment epic prin completarea unei fișe tematice* - *interpretarea unui text literar prin redactarea unui comentariu însoțit de citate corespunzătoare care explică modul în care tema susține identitatea culturală*
3.4. Compară reprezentările estetice și motivice din texte aparținând diferitelor curente pentru a evidenția continuitățile și diferențele de viziune asupra realității
Trunchi comun: - *compararea reprezentării naturii în două fragmente aparținând unor curente diferite prin completarea unui tabel care evidențiază diferențele estetice* - *analizarea motivului dominant în două texte literare distincte printr-o explicație concisă asupra diferențelor de ton și perspectivă cu citate corespunzătoare din texte literare* - *compararea imaginilor poetice în două texte lirice din literatura slovacă modernistă printr-o hartă vizuală a motivelor însoțite de exemple din textul literar* - *interpretarea reprezentărilor societății în două fragmente printr-un comentariu scurt care explică diferențele de viziune literară* Curriculum de specialitate:

Clasa a XI-a
- *compararea motivelor în două curente literare prin completarea unei fișe tematice care evidențiază abordările diferite ale aceleiași teme* - *analizarea diferențelor estetice dintre două poeme din literatura slovacă modernistă prin redactarea unei sinteze asupra imaginilor și valorilor artistice* - *compararea reprezentării omului în două curente printr-un comentariu care explică diferențele de perspectivă și funcția lor stilistică* - *analiza contrastivă a imaginilor poetice în poezii moderniste prin completarea unui tabel comparativ* - *compararea direcțiilor estetice ale două curente literare prin realizarea unei prezentări care sintetizează diferențele tematice și expresive*
3.5. Evaluează funcția mijloacelor expresive în construirea efectului estetic pentru a argumenta valoarea artistică a textului
Trunchi comun: - *evaluarea funcției metaforei și simbolului într-un text literar epic sau liric prin completarea unei fișe care explică efectele lor estetice* - *analizarea efectului unui procedeu expresiv printr-o explicație scurtă privind contribuția lui la crearea atmosferei textului literar epic sau liric* - *compararea funcției aceluiași procedeu expresiv în două texte prin completarea unui tabel evaluativ* - *interpretarea efectului expresiv dintr-un fragment printr-un comentariu scurt care evidențiază rolul său în intensificarea tensiunii narative* Curriculum de specialitate: - *evaluarea procedeelor expresive complexe prin completarea unei fișe axate pe impactul lor estetic* - *analizarea funcției simbolurilor într-o poezie din creația literară slovacă din perioada modernistă prin realizarea unei scheme tematice concise* - *compararea expresivității în două curente literare prin redactarea unei analize scurte privind diferențele de intenție artistică* - *evaluarea expresivității într-un text liric cu tematică vitalistă prin completarea unei fișe tematice cu exemple din textul literar privind efectele stilistice* - *interpretarea rolului paralelismului și personificării într-un text realist printr-un comentariu justificat*
3.6. Elaborează interpretări personale integrate, valorificând teme, motive, context și procedee expresive pentru a dezvolta sensibilitatea literară și autonomia de lectură
Trunchi comun: - *elaborarea unui comentariu personal asupra unui fragment din opera literară prin corelarea temei, personajului și expresivității textului* - *formularea unei interpretări personale asupra unui text liric prin completarea unei fișe de reflecție care integrează motive și imagini poetice* - *construirea unei analize personale asupra unui text epic prin asocierea motivelor cu procedeele expresive ale autorului* - *redactarea unui eseu scurt (200–250 de cuvinte) care formulează o interpretare integrată asupra unei teme literare, justificată prin exemple din opera literară studiată* Curriculum de specialitate: - *interpretarea personală a temelor unui text literar studiat prin redactarea unei analize scurte care combină contextul și expresivitatea textului* - *elaborarea unei interpretări reflective asupra unui text liric din creația literară slovacă din perioada modernistă prin redactarea unui comentariu care integrează valori culturale și motive poetice* - *interpretarea integrată a unui text epic aparținând curentelor literare studiate prin completarea unei fișe de sinteză axate pe teme, motive și procedee expresive* - *realizarea unui portofoliu de interpretări personale și interpretări din cadrul atelierelor de interpretare care reunește comentarii asupra operelor literare studiate din diferite curente literare*

4. Analizează patrimoniul cultural slovac din România și din diaspora pentru a dezvolta identitatea culturală, dialogul intercultural și un comportament etic față de cultură

Clasa a XI-a
4.1. Interpretează relațiile dintre memorie colectivă, istorie locală și creația cultural-artistică pentru a explica evoluția comunităților slovace în contexte sociale și politice variate
Trunchi comun: - *interpretarea modului în care un fragment literar reflectă un eveniment istoric local, prin realizarea unei scurte analize explicative* - *corelarea evocărilor memoriei colective din text cu mărturii comunitare (interviuri, fotografii), prin construirea unei hărți narative care surprinde evoluția comunității* - *analizarea unui personaj sau motiv literar asociat unui moment istoric, prin redactarea unei interpretări concis-argumentate privind rolul său în păstrarea identității slovace* - *constituirea unui (mini)dosar tematic despre evoluția unei comunități slovace, bazat pe texte literare și surse istorice locale, prezentat în format digital* Curriculum de specialitate: - *investigarea relației dintre identitatea istorică și reprezentarea literară în două opere slovace din diaspora, prin elaborarea unui scurt raport comparativ structurat* - *elaborarea unei analize vizuale care integrează cronologii istorice și citate literare, pentru a evidenția continuitatea și schimbările memoriei colective în diaspora*
4.2. Evaluează rolul manifestărilor cultural-artistice slovace, precum festivaluri, sărbători, arte vizuale, literatură, pentru a aprecia relevanța lor în conturarea identității personale și de grup
Trunchi comun: - *evaluarea reprezentării unei sărbători slovace descrise într-un fragment literar din diaspora, prin redactarea unui paragraf argumentat despre rolul ei în comunitatea slovacă* - *analizarea modului în care un festival sau ritual slovac apare în text, prin crearea unei prezentări digitale ce compară descrierea literară cu informații culturale reale* - *compararea importanței manifestărilor artistice slovace din două texte diasporice, prin completarea unui tabel sintetic cu funcțiile lor identitare* - *elaborarea unei analize critice care investighează rolul unei manifestări culturale slovace reflectate într-o operă literară, integrând surse etnografice citate corespunzător și observații proprii* Curriculum de specialitate: - *realizarea unui portofoliu multimedia ce combină citate literare, imagini de arhivă și comentarii culturale pentru a evidenția funcția identitară a unui obicei local sau a unui festival regional* - *argumentarea impactului manifestărilor cultural-artistice slovace asupra continuității tradițiilor comunitare, printr-un eseu comparativ între două regiuni ale diasporei*

CLASA a XI-a
CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi	
	Trunchi comun	**Curriculum de specialitate**
1. Comunicare	***La conținuturile din clasa a X-a (actualizate) se vor adăuga următoarele:***	
	Stilul retoric – trăsăturile stilului retoric.	Istoria retoricii.
	Etapele elaborării discursului retoric. Compoziția discursului retoric.	Comunicarea eficientă în discursul retoric.
	Stilizarea discursului retoric.	Mijloacele expresive ale discursului retoric.
	Pregătirea pentru susținerea discursului retoric.	Susținerea discursului retoric.
	Forme ocazionale ale stilului retoric: discurs de curtoazie, discurs festiv și discurs privat.	Forme ocazionale ale stilului retoric: discurs-cadru și discurs informativ.
	Forme informative ale stilului retoric: referatul, prezentarea.	Forme instructive ale stilului retoric: referat științific și prezentare.
	Forme persuasive ale stilului retoric: intervenție discursivă și intervenție polemică.	Forme agitative ale stilului retoric: spot publicitar.
	Manipularea în discursurile retorice: manipularea limbajului, erori de argumentare.	Distorsiuni cognitive în discursul retoric.
Material propus pentru ascultare/analiză**:* ● *Materialele audio vor include exemple autentice de discursuri retorice (informative, persuasive, festive, polemice și agitaționale), pentru a evidenția trăsăturile stilului oratoric, structura discursului și mijloacele expresive utilizate.* ● *Fragmentele selectate vor ilustra etapele construirii unui discurs, tehnici de comunicare eficientă și exemple de manipulare lingvistică, argumentare greșită și biasuri cognitive, pentru dezvoltarea capacității de analiză critică a mesajelor publice.* ● *Analiza va permite compararea diferitelor tipuri de discurs: referat, prezentare, intervenție într-o discuție, discurs polemic, discurs festiv sau spot publicitar.* ***Tipuri de interacțiune propuse: ● *Activități de redactare și adaptare a unor discursuri ocazionale, informative, persuasive sau agitaționale, orientate spre exersarea stilizării și a adecvării limbajului la tema discursului, contextul și auditoriul.* ● *Exerciții practice de construire și prezentare a discursului: structurare, argumentare, utilizarea mijloacelor expresive și exersarea vorbirii în fața publicului.* ● *Dezbateri și discuții (inclusiv digitale) pentru recunoașterea argumentărilor eronate, tehnicilor manipulative și identificarea elementelor care afectează obiectivitatea actului comunicațional.*		
2. Elemente de construcție a comunicării	***La conținuturile din clasa a X-a (actualizate) se vor adăuga următoarele:***	
	Partea de propoziție: părțile principale ale propoziției – subiectul, predicatul, nucleul propoziției.	- părțile secundare ale propoziției: complementul, atributul, complementul circumstanțial, apoziția.
	Propoziția și enunțul: - propoziții după structură: propoziție simplă (verbală, nonverbală), propoziție bimembră (completă, incompletă); - propoziții după conținut și modalitate (enunțiativă, imperativă, interogativă, optativă).	- propoziții după componență: propoziție simplă, propoziție dezvoltată, propoziție dezvoltată cu părți de propoziție multiple.
	Virgula în propoziția simplă.	Exerciții practice de ortografie axate pe folosirea virgulei.
	Modificarea structurii propoziției: - parte de propoziție evidențiată, parte de propoziție adăugată, parte de propoziție izolată; - elipsa, enunțul nefinalizat, inciza.	Utilizarea stilistică a elipsei, a enunțului nefinalizat și a incizei.

Domenii de conținut	Conținuturi	
	Trunchi comun	**Curriculum de specialitate**
Modalități de operare cu conținuturile studiate: ● *În studierea acestor conținuturi se va urmări în mod constant respectarea aspectelor normative, ortoepice, ortografice, morfologice și de punctuație, prin utilizarea sistematică a lucrărilor fundamentale ale limbii slovace, precum și a diverselor dicționare și îndreptare.* ● *Activitățile de învățare vor integra aplicarea practică a categoriilor sintactice prin exerciții de identificare, analiză și utilizare corectă a funcțiilor propoziționale, a tipurilor de propoziții și a regulilor privind folosirea virgulei.* ● *Comunicarea funcțională va fi exersată prin redactarea de enunțuri și texte conforme normei, valorificând adecvat modificările structurii propoziției și funcția lor stilistică în situații reale de comunicare.*		
3. Lectură	***La conținuturile din clasa a X-a (actualizate) se vor adăuga următoarele:***	
	Naturalismul: - contextul literar și social al formării naturalismului slovac, trăsăturile naturalismului; - specii literare ale prozei naturaliste slovace: roman cu elemente biografice; roman istoric.	Teme dominante în literatura naturalistă slovacă. Interpretarea operelor literare cu accent pe contextul istoric pe care opera îl reflectă.
	Modernismul literar slovac: - contextul social și istoric; - simbolismul și impresionismul slovac; trăsăturile simbolismului și impresionismului literar; - specii literare: lirică pură, lirică a naturii, lirică socială, lirică descriptivă, lirică personală și intimă, lirică de dragoste; - mijloace artistice: onomatopee, simbol, asociere, asociativitate, eufonie, contrast.	Interferențe interpretative în literatura slovacă modernistă. Analiza motivelor dominante în așa-numita lirică pură (a modernismului slovac). Subiectul liric și imaginea societății.
	Poezia modernă slovacă: - contextul socio-istoric; - neosimbolism și vitalism; trăsături ale neosimbolismului și vitalismului literar; - specii literare: poezie manifest, poezie lirică cu aluzii epice, poezie alegorică.	Vitalism, senzualism și dolorism în poezia slovacă modernă – analiză și interpretare a creației poetice.
	Avangarda slovacă – context literar și social. Trăsături ale avangardei.	Prezentare cronologică a curentelor și direcțiilor avangardiste.
	Expresionismul în literatura slovacă: - contextul literar și cultural-istoric; - trăsături ale expresionismului în epică; - specii literare: roman social-psihologic, roman unanimist, nuvelă psihologică, povestire psihologică; - arta expresionistă, plastică și literară.	Personajul expresionist în epică. Monumentalizarea personajelor. Interferențe interpretative în temele apăsătoare ale operelor expresioniste.
	Modernismul catolic: - contextul literar și cultural-social; - trăsături ale modernismului catolic; - specii literare: poezie pură, poezie lirică, poezie-rugăciune, „*pásmo*”.	Analiza și interpretarea motivelor principale în creația poetică a autorilor modernismului catolic.
	Naturismul în literatura slovacă: - contextul literar și cultural-istoric; - trăsături ale naturismului în epică; - specii literare: povestire, nuvelă, nuvelă de tip roman; - mijloace artistice: paralelism sintactic, animizare, sinestezie, lirizarea limbajului.	Omul în proza naturistă. Analiza și interpretarea temelor centrale în operele naturiste. Naturismul în arta vizuală și literatură.

<table>
<tr><th rowspan="2">Domenii de conținut</th><th colspan="2">Conținuturi</th></tr>
<tr><th>Trunchi comun</th><th>Curriculum de specialitate</th></tr>
<tr><td colspan="3">Texte literare recomandate:
● Naturalismul: Cesta životom; Adam Šangala – Ladislav Nádaši Jégé.
● Modernismul literar slovac: Nox et solitudo (básne: Otcova roľa; Topole; Vesper dominicae); Verše (báseň: Pieseň) – Ivan Krasko; Verše (báseň: Romantika) – Janko Jesenský.
● Poezia modernă slovacă: Cválajúce dni (básne: Dievča v rozkvete; Cválajúce dni) – Ján Smrek; Spoveď (báseň: Dravý pocit) – Emil Boleslav Lukáč.
● Expresionismul: Jozef Mak – Jozef Cíger Hronský; Editino očko – Gejza Vámoš; Za Vyšným mlynom; Živý bič – Milo Urban.
● Modernismul catolic: Začarovaný kruh (báseň: Básnikova modlitba) – Pavol Gašparovič-Hlbina; Mladý svadobník – Rudolf Dilong; Úbohá duša na zemi (báseň: Lipa v zime spieva) – Janko Silan.
● Naturismul: Drak sa vracia – Dobroslav Chrobák; Tri gaštanové kone – Margita Figuli; Nevesta hôľ; Stretnutie; Malka – František Švantner.

Activitățile de învățare vor pune accent pe analiza și interpretarea practică a textelor literare prin identificarea temelor dominante, a motivelor, a trăsăturilor curentelor literare, a genurilor specifice și a mijloacelor artistice. O componentă importantă va fi și conexiunea operei literare cu alte domenii ale artei, precum artele vizuale, muzica sau alte forme de expresie estetică. Opera va fi raportată în mod constant la contextul istoric și cultural, iar metodele aplicative de lucru cu textul literar vor fi exersate sistematic.</td></tr>
<tr><td rowspan="4">4. Elemente de interculturalitate</td><td colspan="2">La conținuturile din clasa a X-a (actualizate) se vor adăuga următoarele:</td></tr>
<tr><td>Literatura ca expresie a memoriei colective a comunităților slovace în condițiile conviețuirii multiculturale.</td><td>Etică și patrimoniu cultural.</td></tr>
<tr><td>Memoria istorică și elemente de istorie locală în literatura slovacă din diaspora.</td><td>Manifestări culturale reflectate în reprezentări literare și în contextul real al comunității slovace.</td></tr>
<tr><td>Conexiuni literatură–identitate–istorie în contextul comunităților slovace din România și diaspora.</td><td></td></tr>
<tr><td colspan="3">Observații privind abordarea tematicii propuse:
● Alegerea textelor literare, nonliterare și științifice care evocă trecutul comunității cu scopul de a explica elevilor relația dintre experiență, istorie și identitate.
● Conectarea sărbătorilor și tradițiilor reprezentate literar la contextul real al comunității slovace.
● Exersarea regulilor de citare și discutarea responsabilității față de patrimoniul cultural minoritar.</td></tr>
</table>

CLASA a XII-a
COMPETENȚE SPECIFICE ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE

1. Comunică eficient și responsabil în contexte variate, adaptând mesajul pentru cooperare, argumentare și exprimarea clară a propriilor idei

Clasa a XII-a
1.1. Analizează caracteristicile stilului științific și eseistic, structura textelor explicative și reflexive pentru a înțelege modul de organizare și transmitere a cunoașterii în contexte școlare și culturale
Trunchi comun: - *analizarea trăsăturilor stilului științific în fragmente de texte explicative și informative, utilizând o fișă de lucru cu indicatori lingvistici, structurali și semantici, și discutând rolul acestora în transmiterea cunoașterii* - *compararea structurii unui text explicativ și a unui text reflexiv prin identificarea elementelor comune și diferențiatoare și formularea unor concluzii privind intenția comunicativă* - *identificarea componentelor compoziționale ale eseului și ale textului explicativ în exemple provenite din manuale, articole sau texte culturale, cu evidențierea rolului fiecărei componente* Curriculum de specialitate: - *analizarea integrării elementelor stilului științific, artistic și publicistic într-un eseu selectat, prin evidențierea rolului fiecărui tip de discurs în construcția sensului* - *examinarea relației dintre structura eseului și intenția autorului, prin discutarea impactului stilistic asupra receptorului*
1.2. Aplică strategii de lectură studială și criterii de evaluare a calității textului de specialitate pentru a selecta și utiliza critic informațiile relevante în activități de documentare și învățare autonomă
Trunchi comun: - *aplicarea unor strategii de lectură orientată (ex.: anticipare, clarificare, sinteză) asupra unui text explicativ, pentru identificarea ideilor principale și a scopului comunicativ* - *extragerea informațiilor esențiale dintr-un referat sau text de specialitate, prin realizarea unei fișe de sinteză structurate* - *organizarea informațiilor dintr-un text explicativ într-o schemă logică (ex.: hartă conceptuală, tabel), pentru clarificarea relațiilor dintre idei* Curriculum de specialitate: - *parcurgerea etapelor lecturii studiale ale unui text de specialitate, prin notarea observațiilor într-un jurnal de lectură* - *evaluarea calității unui text informativ sau științific utilizând un set de criterii prestabilite (coerență, claritate, relevanță), cu formularea unei concluzii argumentate* - *compararea a două texte pe aceeași temă din perspectiva validității și relevanței informaționale*
1.3. Utilizează corect relațiile logice și cauzale, precum și procedee argumentative adecvate pentru a construi explicații și interpretări coerente în texte explicative și reflexive
Trunchi comun: - *identificarea relațiilor logice și cauzale într-un text explicativ, prin sublinierea conectorilor și discutarea rolului acestora în coerența mesajului* - *analizarea structurii argumentative a unui text reflexiv, cu evidențierea ideii centrale și a argumentelor de susținere* - *completarea unor secvențe explicative lacunare prin integrarea corectă a relațiilor de cauzalitate* Curriculum de specialitate: - *utilizarea relațiilor de cauzalitate în construirea unor explicații scrise, pornind de la un fragment informativ sau teoretic din publicații de specialitate* - *compararea tipurilor de argumentare (exemplificare, explicație cauzală, analogie) utilizate în texte explicative și eseistice, din perspectiva eficienței comunicative*
1.4. Elaborează texte explicative, reflexive și eseistice, respectând convențiile stilistice și compoziționale specifice, pentru a exprima idei personale fundamentate în contexte școlare și culturale
Trunchi comun: - *redactarea unui text explicativ pe o temă de interes școlar, respectând structura și trăsăturile stilului științific* - *elaborarea unui text reflexiv pornind de la o temă culturală sau educațională, cu respectarea compoziției și a mijloacelor de expresie specifice*

Clasa a XII-a
- *restructurarea unui text explicativ dat, prin îmbunătățirea coerenței și claritătii mesajului* Curriculum de specialitate: - *redactarea unui eseu de tip academic sau reflexiv, prin integrarea elementelor stilului științific, artistic și publicistic* - *adaptarea unui text explicativ într-o formă eseistică, cu justificarea alegerilor stilistice*
1.5. Evaluează comparativ utilizarea elementelor stilului științific, artistic și publicistic în texte eseistice și reflexive, pentru a-și ajusta discursul scris în funcție de scopul comunicării și publicul-țintă
Trunchi comun: - *analizarea comparativă a două texte reflexive sau eseistice din perspectiva adecvării stilistice și a eficienței comunicative* - *identificarea funcției evaluative a eseului prin discutarea poziției autorului și a relației cu publicul-țintă* - *aprecierea gradului de claritate și coerență a unui text explicativ sau eseistic, pe baza unor criterii formulate în comun* Curriculum de specialitate: - *evaluarea modului de integrare a elementelor stilistice diferite într-un eseu, utilizând criterii clare de apreciere* - *compararea utilizării stilului științific, artistic și publicistic în texte eseistice diferite, cu formularea unor concluzii privind impactul asupra receptorului*

2. Valorifică structurile și mecanismele limbii slovace pentru a construi mesaje corecte, coerente și expresive în contexte de învățare și de viață

Clasa a XII-a
2.1. Analizează structura și tipologia frazei pentru a înțelege relațiile sintactice și logice dintre propoziții în comunicarea scrisă și orală
Trunchi comun: - *clasificarea frazelor în coordonate, subordonate și mixte, pe baza unor fragmente variate, organizând rezultatele într-un tabel sintetic și discutând relațiile logice dintre propoziții* - *analizarea tipurilor de relații sintactice (coordonare, subordonare) în fraze simple și complexe, prin identificarea propozițiilor componente și a rolului acestora în construcția sensului* - *compararea structurii unor fraze cu tipuri diferite de subordonare, evidențiind funcția propozițiilor subordonate în dezvoltarea mesajului* - *identificarea tipului de frază în texte funcționale și literare, prin delimitarea propozițiilor componente și justificarea încadrării pe baza relațiilor sintactice dintre acestea* Curriculum de specialitate: - *analizarea relațiilor sintactice dintre propoziții în fraze complexe, prin reprezentarea grafică a structurii acestora* - *compararea frazelor coordonate și subordonate din texte diferite, prin analizarea modului în care structura sintactică influențează claritatea, coerența și ritmul mesajului*
2.2. Aplică regulile de punctuație specifice frazei coordonate, subordonate și compuse pentru a asigura corectitudinea și lizibilitatea mesajelor scrise în contexte formale și academice
Trunchi comun: - *identificarea semnelor de punctuație utilizate în fraze coordonate și subordonate, prin raportare la structura frazei și explicarea rolului acestora în clarificarea sensului și organizarea logică a mesajului* - *analizarea unor fraze punctuate diferit, pentru a observa modificările de sens și de lizibilitate ale mesajului* - *completarea unor fraze lacunare prin inserarea corectă a semnelor de punctuație, justificând opțiunile alese* - *compararea variantelor corecte și incorecte de punctuație în fraze complexe, discutând efectele asupra comunicării* Curriculum de specialitate: - *aplicarea regulilor privind utilizarea virgulei în fraza coordonată și în fraza subordonată, pe baza unor exemple reprezentative, corelând punctuația cu tipul relației sintactice* - *analizarea utilizării virgulei în fraza complexă, prin corelarea punctuației cu structura sintactică*

Clasa a XII-a
2.3. Utilizează ordinea cuvintelor și modificările structurii frazei pentru a construi enunțuri coerente, clare și expresive, adaptate intenției comunicative
Trunchi comun: - *identificarea ordinii cuvintelor în fraze standard, analizând relația dintre structura sintactică și claritatea mesajului în contexte de comunicare diferite* - *compararea unor fraze cu ordine diferită a cuvintelor, pentru a observa modificările de accent informațional* - *reformularea unor fraze prin schimbarea ordinii cuvintelor, discutând efectele asupra sensului și expresivității frazelor* - *analizarea relației dintre structură sintactică și intenția comunicativă în enunțuri variate* Curriculum de specialitate: - *utilizarea modificărilor de structură sintactică pentru evidențierea informației esențiale într-o frază complexă, în funcție de intenția comunicativă* - *analizarea efectelor stilistice ale variației slovosledului în texte literare și publicistice*
2.4. Valorifică fraza coordonată, subordonată și mixtă pentru a organiza logic și nuanțat ideile în texte funcționale, explicative și argumentative
Trunchi comun: - *identificarea tipurilor de frază utilizate în texte explicative și argumentative, discutând rolul acestora în organizarea ideilor* - *analizarea modului în care fraza coordonată și subordonată contribuie la coerența textului* - *compararea fragmentelor textuale cu structuri sintactice diferite, evidențiind avantajele fiecăreia în transmiterea mesajului* - *selectarea tipului adecvat de frază pentru exprimarea unor relații logice date, justificând alegerea prin raportare la scopul comunicării și structura textului* Curriculum de specialitate: - *utilizarea frazei mixte pentru dezvoltarea unor secvențe explicative sau argumentative* - *analizarea coerenței textuale realizate prin combinarea coordonării și subordonării, evidențiind rolul frazei mixte în dezvoltarea și organizarea ideilor*
2.5. Evaluează rolul stilistic și expresiv al frazei complexe în diferite tipuri de texte pentru a adapta discursul la scop, context și public
Trunchi comun: - *analizarea valorii expresive a frazelor complexe în texte variate, identificând efectele stilistice produse* - *compararea utilizării frazei simple și complexe în același context comunicativ, discutând impactul asupra expresivității* - *identificarea relației dintre structura sintactică și stilul textului, prin raportare la tipul de discurs și efectele expresive urmărite* - *aprecierea adecvării structurii frazei la scopul comunicării, pe baza unor criterii formulate în comun* Curriculum de specialitate: - *analizarea utilizării stilistice a frazei complexe în fragmente literare sau publicistice* - *evaluarea efectelor expresive ale modificării structurii frazei, în funcție de intenția autorului și contextul stilistic al textului*
2.6. Analizează evoluția, formele și statutul limbii slovace în context național și european pentru a înțelege funcția identitară, culturală și civică a limbajului
Trunchi comun: - *analizarea etapelor de evoluție și codificare a limbii slovace, prin organizarea informațiilor într-o schemă cronologică* - *compararea perioadelor din evoluția limbii slovace, evidențiind elementele de continuitate și schimbare* - *identificarea tipurilor de limbi și a relațiilor dintre acestea, cu accent pe limba slovacă* - *discutarea rolului limbii slovace în formarea identității culturale, prin raportare la evoluția istorică și funcțiile sociale ale limbii* Curriculum de specialitate: - *analizarea formelor naționale și nenaționale (regionale) ale limbii slovace, prin exemple din contexte instituționale, regionale și culturale*

Clasa a XII-a
- *examinarea statutului limbii slovace în context minoritar, prin raportare la prevederile Cartei europene a limbilor regionale sau minoritare*

3. Interpretează textele literare în contexte culturale, istorice și estetice pentru a dezvolta gândirea critică, sensibilitatea literară și aprecierea valorilor artistice

Clasa a XII-a
3.1. Analizează trăsăturile realismului social, social-psihologic, neorealist și socialist pentru a explica relația dintre literatura slovacă și contextul socio-istoric al secolului al XX-lea
Trunchi comun: - *analizarea contextului socio-istoric al secolului al XX-lea prin completarea unei axe cronologice și discutarea legăturii dintre context și orientarea realistă* - *identificarea trăsăturilor realismului social și social-psihologic în fragmente epice, folosind o fișă de lucru cu indicatori, și formularea unei concluzii privind viziunea asupra realității* - *compararea realismului social, neorealismului și realismului socialist prin organizarea observațiilor într-un tabel comparativ și justificarea diferențelor într-o discuție ghidată* - *analizarea literaturii în condiții totalitare pe baza unor exemple de texte și paratexte, evidențiind raportul dintre mesaj artistic și presiune ideologică* Curriculum de specialitate: - *analizarea funcției sociale a literaturii realiste în contexte ideologice restrictive, prin aplicarea unei grile de analiză pe fragmente selectate* - *interpretarea reprezentării realității sociale în proza realismului socialist prin extragerea secvențelor descriptive și ideologice și formularea unor observații privind „modelul” de lume propus* - *analizarea diferențelor dintre realismul social și cel socialist în raport cu libertatea artistică, pe baza unei fișe cu criterii de evaluare (complexitatea personajului, ambiguitatea, pluralitatea de voci)*
3.2. Interpretează temele și motivele dominante din proza realistă și social-psihologică pentru a evidenția reprezentarea individului și a comunității în literatura slovacă modernă
Trunchi comun: - *identificarea temelor dominante în fragmente de roman social și social-psihologic, prin completarea unei fișe și discutarea relevanței tematice* - *analizarea motivelor recurente în secvențe epice, organizând rezultatele într-un tabel „motiv–funcție–secvență”* - *compararea reprezentării individului și a comunității în două texte realiste, prin evidențierea diferențelor de focalizare și formularea unor concluzii privind perspectiva autorului* - *interpretarea relației temă–motiv–atmosferă în fragmente narative, prin selectarea expresiilor-cheie și redactarea unei sinteze scurte cu argumente din text* Curriculum de specialitate: - *analizarea motivelor dominante în saga multigenerațională prin realizarea unei hărți a relațiilor (generații–conflicte–valori–schimbări) și explicarea evoluției tematice* - *interpretarea temelor sociale majore în romanul social prin extragerea „scenelor nodale” și formularea unui comentariu argumentat asupra funcției lor în construcția mesajului* - *examinarea modului în care tema determină tipul de conflict și structura episodică în romanul-cronică, folosind o grilă (tema–episod–consecință narativă)* - *analizarea legăturii dintre motive și tipologia personajelor prin completarea unei fișe (motiv asociat–personaj–decizie–efect)*
3.3. Analizează strategiile narative și construcția personajelor în romanele sociale și social-psihologice pentru a explica modalitățile de reflectare a transformărilor sociale și mentale
Trunchi comun: - *identificarea strategiilor narative în fragmente epice, prin completarea unei fișe de analiză și argumentarea funcției acestora pentru sens* - *analizarea construcției personajului prin extragerea secvențelor de caracterizare și organizarea lor într-un tabel „indicator–dovadă–interpretare”* - *compararea tipologiilor de personaje în două texte, evidențiind rolul lor în reflectarea realității sociale* - *examinarea evoluției personajului în raport cu presiunea mediului social, prin realizarea unei diagrame „situație–reacție–schimbare” pe baza secvențelor-cheie*

Clasa a XII-a
Curriculum de specialitate: - *analizarea „imaginilor vieții sociale” construite prin personaje, prin cartografierea relațiilor (familie, muncă, instituții) într-o schemă de rețea* - *interpretarea transformărilor mentale ale personajelor prin selectarea monologurilor și deciziilor relevante și formularea unei explicații argumentate privind cauzele schimbării* - *compararea modalităților de caracterizare în romanul social și social-psihologic, prin aplicarea unei grile (acțiune, limbaj, relații, conștiință)* - *sintetizarea relației dintre strategie narativă și construcția personajelor într-o fișă de sinteză*
3.4. Evaluează modalitățile de afirmare a identității autorului în literatura slovacă din perioada totalitară pentru a înțelege raportul dintre creația literară, ideologie și libertatea artistică
Trunchi comun: - *analizarea condițiilor de creație literară în regim totalitar prin interpretarea unor note de context (repere istorice, instituții, cenzură) și formularea unei sinteze explicative* - *identificarea strategiilor de „camuflare” artistică în fragmente literare (aluzie, simbol, ambiguitate), folosind o fișă de recunoaștere și justificând alegerile* - *compararea discursului literar oficial și a discursului alternativ prin organizarea diferențelor într-un tabel* - *evaluarea impactului ideologiei asupra valorii estetice a textului aplicând grila pe exemple studiate* - *interpretarea manifestelor Osamelých bežcov prin extragerea ideilor-cheie și organizarea lor într-o schemă „principiu–argument–implicație artistică”* - *examinarea contextului grupărilor Konkretisti și Osamelí bežci prin realizarea unei fișe de context (teme, estetici, poziționări) și discutarea rolului lor cultural* Curriculum de specialitate: - *analizarea literaturii cu preocupare pentru păstrarea identității autorale prin identificarea markerilor de voce personală și formularea unei concluzii argumentate* - *analizarea rolului revistelor literare în menținerea unei platforme de expresie literară* - *evaluarea raportului dintre libertate artistică și constrângere ideologică prin redactarea unui scurt comentariu critic bazat pe două dovezi textuale și o concluzie justificată*
3.5. Interpretează specificul estetic al realismului magic și al postmodernismului slovac pentru a evidenția diversitatea formelor de reprezentare artistică a realității
Trunchi comun: - *identificarea trăsăturilor realismului magic în fragmente selectate, utilizând o fișă (real cotidian–element fantastic–efect asupra sensului) și discutând funcția lor estetică* - *analizarea modului de integrare a elementului fantastic în realitatea narativă, prin evidențierea strategiilor de „naturalizare” și formularea unei explicații scurte* - *compararea realismului magic și postmodernismului prin completarea unui tabel (viziune asupra realității, tehnici, rolul naratorului, efect asupra cititorului)* - *interpretarea trăsăturilor postmoderne în proză sau teatru, prin identificarea semnelor de fragmentarism, ironie și joc intertextual în secvențe reprezentative* Curriculum de specialitate: - *interpretarea temelor și imaginilor realismului magic slovac într-un atelier interpretativ, prin selectarea unei imagini centrale și redactarea unei explicații argumentate a semnificației* - *analizarea strategiilor postmoderniste (intertextualitate, colaj, autoreferențialitate) prin marcarea fragmentelor relevante și organizarea lor într-o fișă de analiză* - *examinarea relației formă–conținut în texte postmoderniste prin identificarea „regulilor jocului” textual și discutarea efectului asupra lecturii*
3.6. Analizează temele dominante ale literaturii slovace contemporane pentru a formula interpretări personale argumentate asupra relației dintre literatură, societate și identitatea culturală actuală
Trunchi comun: - *identificarea contextului socio-istoric al literaturii slovace contemporane prin completarea unei fișe de context (repere, transformări, teme sociale) și discutarea relevanței culturale* - *analizarea temelor actuale în fragmente contemporane, prin organizarea observațiilor într-un tabel „temă–problemă–perspectivă–dovadă”* - *compararea direcțiilor tematice contemporane cu cele din etapele anterioare (realism și postmodernism), evidențiind continuități și rupturi într-o schemă sintetică*

Clasa a XII-a
Curriculum de specialitate: - *interpretarea temelor dominante ale literaturii contemporane într-un atelier interpretativ* - *analizarea relației dintre literatură și realitățile sociale actuale prin identificarea problemelor reprezentate și notarea modalităților de expresie într-o fișă* - *examinarea perspectivelor narative și tematice ale autorilor contemporani prin compararea a două fragmente și evidențierea diferențelor* - *integrarea observațiilor tematice într-o sinteză interpretativ-creativă, prin realizarea unei „fișe de lectură” cu repere de interpretare și reflecție personală*

4. Analizează patrimoniul cultural slovac din România și din diaspora pentru a dezvolta identitatea culturală, dialogul intercultural și un comportament etic față de cultură

Clasa a XII-a
4.1. Integrează perspective literare, istorice și artistice pentru a construi interpretări originale asupra identității slovace în spațiul central-european
Trunchi comun: - *integrarea elementelor literare și istorice dintr-un fragment slovac din diaspora, prin realizarea unei hărți conceptuale care evidențiază relațiile dintre motive și context comunitar* - *analizarea unei scene literare în corelație cu o imagine vizuală sau un artefact cultural real, prin redactarea unei interpretări care explică modul în care acestea construiesc identitatea comunității* - *compararea perspectivelor artistice și culturale din două fragmente literare, într-un tabel argumentat care evidențiază modul de reprezentare a identității slovace* - *realizarea unui portofoliu tematic cu interpretări personale asupra identității slovace, integrate pe baza unei selecții de texte literare, documente istorice și repere artistice din diaspora* Curriculum de specialitate: - *elaborarea unui eseu interdisciplinar care integrează analize literare, referințe istorice și imagini artistice, pentru a interpreta felul în care operele slovace din diaspora reflectă identitatea central-europeană* - *construirea unei prezentări multimedia care combină citate literare, date istorice și elemente vizuale, pentru a demonstra modul în care patrimoniul slovac este conservat în comunitățile diasporei*
4.2. Creează produse culturale, precum texte creative, prezentări, analize comparative, proiecte artistice, pentru a contribui activ la promovarea patrimoniului slovac în comunitatea școlară și locală
Trunchi comun: - *crearea unui text narativ scurt inspirat dintr-un motiv cultural identificat într-un fragment literar slovac din diaspora, prin redactarea unei mini-narațiuni integrate într-un portofoliu tematic* - *realizarea unui colaj vizual cu citate și simboluri culturale extrase din opere literare, prin utilizarea unui instrument digital colaborativ* - *realizarea unui afiș digital despre un motiv cultural slovac identificat în text, prin integrarea citatelor literare și a reperelor identitare într-un design coerent* - *elaborarea unui portofoliu tematic de promovare a patrimoniului slovac, prin analizarea fragmentelor literare și prin selecția unor reprezentări vizuale complementare* Curriculum de specialitate: - *construirea unui proiect interdisciplinar (text, imagine, element etnografic) pornind de la o operă slovacă din diaspora, prin integrarea resurselor culturale locale într-o prezentare multimedia* - *construirea unei pagini web sau a unui panou interactiv care valorifică motive culturale din opere slovace, prin integrarea textelor, imaginilor și a scurtelor interpretări culturale* - *conceperea unui scurt videoclip de promovare culturală, folosind fragmente literare și fotografii comunitare, în scopul sensibilizării publicului școlar față de patrimoniul slovac*

CLASA a XII-a
CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi	
	Trunchi comun	**Curriculum de specialitate**
1. Comunicare	***La conținuturile din clasa a XI-a (actualizate) se vor adăuga următoarele:***	
	Stilul științific – trăsături și mijloace de expresie.	Etapele lecturii de studiu a unui text științific.
	Procedeele stilistice ale stilului științific și compoziția textului științific.	Testul calității textului științific.
	Demersuri logice în textele explicative. Argumentare.	Exprimarea cauzalității (indicarea cauzei și efectului).
	Texte explicative: referat, lucrări de specialitate în mediul școlar, interpretarea unui text.	
	Texte reflexive: mijloace expresive, compoziție.	Textul reflexiv în stilul publicistic și artistic.
	Texte eseistice: eseul – compoziția și trăsăturile eseului clasic și academic.	Trăsături ale stilului științific, artistic și publicistic în eseu.
Material propus pentru ascultare/analiză**:* ● *Materialele utilizate vor include texte autentice de tip științific, științifico-didactic, publicistic și eseistic, în vederea identificării caracteristicilor stilului științific, a mijloacelor de expresivitate specifice, a procedurilor de expunere și argumentare, precum și a relațiilor dintre stilul științific, artistic și publicistic.* ● *Textele selectate vor ilustra etapele lecturii de studiu ale textului de specialitate, structura și compoziția textului științific, criteriile de evaluare a calității unui text informativ, precum și relațiile logice caracteristice discursului explicativ și reflexiv.* ***Tipuri de interacțiune propuse: ● *Activități de lectură dirijată, analiză critică și analiză comparativă a textelor explicative, argumentative și eseistice, orientate spre identificarea procedurilor de gândire logică, a strategiilor argumentative și a coerenței și coeziunii textuale.* ● *Exerciții de redactare și adaptare a textelor, cu accent pe respectarea structurii specifice tipului de text, exprimarea relațiilor cauză–efect, calitatea argumentării și adecvarea discursului la scopul comunicativ și la context.*		
2. Elemente de construcție a comunicării	***La conținuturile din clasa a XI-a (actualizate) se vor adăuga următoarele:***	
	Fraza și topica.	Topica și modificarea structurii propoziției.
	Fraza simplă coordonată: copulativă, adversativă, disjunctivă, gradativă.	Virgula în fraza coordonată.
	Fraza simplă subordonată cu propoziție subordonată subiectivă, predicativă, completivă, atributivă, circumstanțială.	Virgula în fraza subordonată.
	Fraza compusă – coordonată, subordonată, mixtă.	Virgula în propoziția compusă. Utilizarea stilistică a propoziției compuse.
	Limba. Tipuri de limbi. Originea limbilor (cu accent pe limba slovacă).	Forme ale limbii slovace.
	Evoluția și codificarea limbii slovace (perioada preliterară, perioada limbii literare, limba slovacă contemporană).	Carta europeană a limbilor regionale sau minoritare (cu accent pe contextul național al României).
Modalități de operare cu conținuturile studiate: ● *În studierea acestor conținuturi se va urmări în mod constant respectarea aspectelor normative, ortoepice, ortografice, morfologice și de punctuație, prin utilizarea sistematică a lucrărilor fundamentale ale limbii slovace.* ● *Activitățile de învățare vor viza identificarea și utilizarea corectă a frazei coordonate și subordonate, a tipurilor de propoziții subordonate și a regulilor de folosire a virgulei în structuri simple, complexe și mixte.* ● *Comunicarea funcțională va fi exersată prin redactarea de enunțuri conforme normei, valorificând ordinea cuvintelor, structura frazei și funcția lor stilistică, precum și prin conștientizarea rolului limbii și a diversității lingvistice în context istoric și sociocultural.*		
3.	***La conținuturile din clasa a XI-a (actualizate) se vor adăuga următoarele:***	

Domenii de conținut	Conținuturi	
	Trunchi comun	**Curriculum de specialitate**
Lectură	Continuarea tradițiilor realismului critic, social și psihologic: - situația socio-istorică; - contextul artistic și literar; - trăsături ale realismului social, socio-psihologic și ale neorealismului;	Teme dominante ale realismului social și socio-psihologic. Analiza motivelor principale în saga de familie multigenerațională.
	- specii literare: roman social, roman generațional, saga multigenerațională, roman-cronică, roman socio-psihologic.	Imagini ale vieții și crearea personajelor în romanul social.
	Literatura în condiții totalitare. Realismul socialist: - situația socio-istorică; - trăsături ale realismului socialist; - specii literare: povestirea în realismul socialist. Efortul de a păstra identitatea autorului: - trăsături ale literaturii care urmărește menținerea identității autorului; - context artistic: Concretiști și „Osamelí bežci”; - reviste literare: Mladá tvorba, Revue svetovej literatúry, Kultúrny život, Romboid.	Motivul transformării mentale a țăranului în proza realismului socialist. Interpretarea motivelor principale din operele literare care reflectă efortul de păstrare a identității autorului. Manifestele grupului „Osamelí bežci”.
	Realismul magic: - context artistic, trăsături și genuri literare (roman-cronică, povestire magică).	Teme și imagini ale realismului magic slovac – atelier interpretativ.
	Literatura postmodernistă: - situația socio-istorică; - trăsături ale postmodernismului și specii literare (povestire postmodernă, teatru postmodern).	Atelier interpretativ-sintetic al temelor dominante din literatura postmodernistă slovacă.
	Literatura slovacă contemporană: - situația socio-istorică; - context artistic și literar.	Teme dominante ale literaturii slovace contemporane – atelier interpretativ-creativ.
Texte literare recomandate: ● ***Continuarea tradițiilor realismului critic, social și psihologic:*** *Červené víno – František Hečko.* ● ***Realismul socialist:*** *Na rozhraní (poviedka: Skaliny) – Vladimír Mináč.* ● ***Efortul de a păstra identitatea autorului:*** *Až dozrieme (básne: Verše; Katreny) – Milan Rúfus; Dotyky (básne: Jablko; S hlavou v ohni; Dotyky); Milovanie v husej koži (básne: Skľúčenosť; Len tak; Óda na lásku; Óda na večnosť; Z absolútneho denníka I) – Miroslav Válek; Posunok s kvetom (báseň: Kameň) – Ján Ondruš; Jediný slaný domov (básne: Sonet o vtákovi čátakovi; Šansón na nedeľu) – Ľubomír Feldek; Tristan tára – Ivan Štrpka. Sme príbuzní na začiatku – Ivan Laučík.* ● ***Realismul magic:*** *Tisícročná včela – Peter Jaroš; Bude to pekný pohreb – Václav Pankovčín.* ● ***Literatura postmodernistă:*** *Kufor na sny (poviedky: Spolužiaci; Rýchlik) – Dušan Dušek; Soirée – Milan Lasica - Július Satinský. Jáánošíík – Stanislav Štepka.* ● ***Literatura slovacă contemporană:*** *podľa vlastného výberu (napr.: Lovci a zberači; Dunaj v Amerike – Michal Hvorecký; Habúchov lusk – Juraj Štubner; Keď sa pes smeje – Juraj Šebesta; Vtáctvo nebeské – Ján Litvák; Biele miesta – Monika Kompaníková a iné literárne diela zo súčasnej slovenskej literatúry).* *Activitățile de învățare vor pune accent pe analiza și interpretarea practică a textelor literare prin identificarea temelor dominante, a motivelor, a trăsăturilor curentelor literare, a genurilor specifice și a mijloacelor artistice. O componentă importantă va fi și conexiunea operei literare cu alte domenii ale artei, precum artele vizuale, muzica sau alte forme de expresie estetică. Opera va fi raportată în mod constant la contextul istoric și cultural, iar metodele aplicative de lucru cu textul literar vor fi exersate sistematic.*		
4. Elemente de interculturalitate	***La conținuturile din clasa a XI-a (actualizate) se vor adăuga următoarele:***	
	Promovarea culturii slovace din România prin text literar, nonliterar și științific: - reviste literare și traducerea textelor literare, - rolul traducătorului în păstrarea identității culturale.	Creație culturală cu surse literare slovace. Principii de bază în traducerea textelor culturale.
	Perspective literar–istorice–artistice: analiză comparativă între tipuri de reprezentări: - forme moderne de expresie (proză scurtă, publicistică, interviuri culturale).	

Domenii de conținut	Conținuturi	
	Trunchi comun	Curriculum de specialitate
***Observații privind abordarea tematicii propuse**:* ● *Ghidarea elevilor în utilizarea fragmentelor literare pentru realizarea de produse culturale (afișe, portofolii, expoziții).* ● *Introducerea unor activități interdisciplinare (literatură + istorie + artă) pentru interpretarea identității slovace.* ● *Propunerea unor exerciții creative: texte originale, proiecte vizuale bazate pe motive literare.*		

SUGESTII METODOLOGICE

1. Semnificații și rol (ancorare curriculară)

Sugestiile metodologice pentru disciplina Limba și literatura maternă slovacă au rolul de a orienta și sprijini cadrele didactice în aplicarea programei școlare, fără a avea caracter prescriptiv. Acestea pot fi utilizate ca repere de lucru menite să faciliteze transpunerea intențiilor curriculare în practici didactice adaptate contextului educațional concret.

Cadrul didactic poate urmări asigurarea coerenței dintre competențele generale și competențele specifice prin: (a) selectarea și corelarea conținuturilor de învățare cu situații de comunicare autentice; (b) proiectarea unor activități de învățare centrate pe dezvoltarea competențelor de receptare și de producere a mesajelor orale și scrise; (c) utilizarea evaluării ca instrument de reglare a demersului didactic și de sprijinire a progresului elevilor.

Prin modul de formulare, prezentele sugestii metodologice se recomandă a fi abordate ca instrumente cu caracter aplicativ, centrate pe procesul de predare–învățare–evaluare, prin: alegerea și combinarea metodelor didactice active (de exemplu: conversația, lectura dirijată, exercițiul, lucrul pe text); adaptarea strategiilor didactice la nivelul de vârstă, ritmul de învățare și interesele elevilor; integrarea reflecției asupra limbii și literaturii în activități concrete de comunicare.

În funcție de experiența profesională, cadrele didactice pot valorifica prezentele sugestii metodologice în mod diferențiat, de exemplu: ca repere de orientare în proiectarea lecțiilor și în structurarea activităților de învățare, în cazul profesorilor debutanți, respectiv ca punct de plecare pentru adaptare, diversificare și inovare metodologică, în cazul profesorilor cu experiență.

Având în vedere structura programei pentru disciplina Limba și literatura maternă slovacă, organizată pe trunchi comun și curriculum de specialitate, sugestiile metodologice pot fi valorificate pentru gestionarea coerentă a cadrului curricular integrat. În acest context, profesorul poate proiecta activități: (a) comune tuturor elevilor, orientate spre formarea competențelor de bază; (b) diferențiate, destinate aprofundării, extinderii sau recuperării, în funcție de nivelul de formare și de interesele elevilor.

În vederea creșterii caracterului aplicativ și a coerenței interne a demersului curricular, cadrul didactic poate utiliza, în proiectare, un demers de tip „înapoi spre înainte” (backward design), pornind de la competențele specifice și de la produse de învățare așteptate, pentru a selecta conținuturile și activitățile adecvate, precum și criteriile de evaluare asociate.

2. Principii generale (cadrul normativ)

Principiile generale care fundamentează demersul didactic la disciplina Limba și literatura maternă slovacă oferă cadrul de referință pentru proiectarea, desfășurarea și evaluarea activităților de predare–învățare, în acord cu finalitățile educației liceale și cu profilul de formare al absolventului. Aceste principii au un caracter orientativ și normativ, susținând aplicarea flexibilă a programei școlare și adaptarea acesteia la contexte educaționale diverse, fără a afecta unitatea și coerența disciplinei.

(2.1.) Demersul de predare–învățare este centrat pe elev, considerat participant activ la construirea propriilor achiziții lingvistice, literare și culturale. Activitățile de învățare sunt concepute astfel încât să favorizeze implicarea activă, reflecția personală și învățarea prin descoperire, prin raportarea conținuturilor la experiențele de viață, interesele și nivelul de dezvoltare al elevilor. În acest sens, procesul didactic stimulează autonomia, responsabilitatea și capacitatea de autoevaluare, valorificând situații autentice de comunicare și interpretare a mesajelor.

(2.2.) Procesul didactic valorifică o diversitate de metode și tehnici de predare–învățare–evaluare, adecvate competențelor vizate și specificului disciplinei. Sunt utilizate, în mod echilibrat, metode tradiționale, interactive, experiențiale și digitale, precum lectura ghidată și critică, conversația euristică, studiul de caz, dezbaterea, învățarea prin proiect sau utilizarea resurselor digitale. Această diversitate metodologică susține dezvoltarea competențelor de comunicare funcțională și stimulează interesul pentru învățare și gândirea critică.

(2.3.) Demersul didactic este conceput într-o manieră flexibilă și adaptabilă, prin raportare la nivelul de pregătire al clasei, la dinamica grupului de elevi și la resursele educaționale disponibile. Cadrul didactic poate ajusta strategiile de predare, ritmul de parcurgere a conținuturilor, formele de organizare a activităților și modalitățile de evaluare, astfel încât să răspundă nevoilor reale de învățare și să asigure progresul fiecărui elev. Adaptabilitatea vizează, totodată, integrarea mediului digital și valorificarea situațiilor educaționale emergente.

(2.4.) Procesul de predare–învățare se realizează prin strategii de diferențiere și personalizare, care permit valorificarea potențialului fiecărui elev și sprijinirea progresului individual. Activitățile pot fi proiectate

cu sarcini gradate, niveluri diferite de complexitate și produse finale variate, în funcție de competențele, interesele și stilurile de învățare ale elevilor, contribuind la asigurarea echității educaționale și la răspunsul adecvat la nevoi educaționale diverse. În completarea strategiilor de diferențiere, se recomandă explicitarea unor măsuri de sprijin pentru situații de învățare specifice (remediere, accelerare, elevi bilingvi, elevi cu dificultăți de literație sau cu cerințe educaționale speciale), prin adaptarea sarcinilor, a suporturilor de lucru, a timpului, a modului de prezentare a conținuturilor și a criteriilor de evaluare, astfel încât să fie asigurată participarea reală și progresul fiecărui elev.

(2.5.) Integrarea interdisciplinară vizează corelarea conținuturilor disciplinei Limba și literatura maternă slovacă cu alte domenii de studiu, în vederea construirii unei viziuni coerente asupra cunoașterii. Activitățile de învățare pot valorifica teme și contexte comune cu alte discipline, favorizând transferul competențelor și aplicarea cunoștințelor în situații variate. Această abordare contribuie la dezvoltarea competențelor transversale și la înțelegerea rolului limbii și literaturii în interpretarea realității culturale și sociale.

(2.6.) Evaluarea la disciplina Limba și literatura maternă slovacă se recomandă a fi concepută ca parte integrantă a procesului de predare–învățare–evaluare, având rolul de a sprijini dezvoltarea competențelor de comunicare ale elevilor, în contexte de receptare, producere și interacțiune orală și scrisă, precum și formarea unei atitudini reflexive față de propria învățare.

Procesul de evaluare, ca parte integrantă a procesului de predare–învățare–evaluare, are în vedere următoarele principii:

a) Echilibrul între evaluarea formativă și evaluarea sumativă – îmbinarea evaluării formative (desfășurată pe parcurs, orientată spre progres și reglare) cu evaluarea sumativă (la finalul unităților, cu rol de certificare). Evaluarea formativă sprijină adaptarea demersului didactic, iar evaluarea sumativă valorifică produsele finale ale învățării (texte scrise, proiecte, portofolii).
b) Transparența și utilizarea unor criterii explicite – realizarea evaluării pe baza unor criterii clare, comunicate anterior îndeplinirii sarcinilor de lucru. Criteriile explicite facilitează autoevaluarea, autoreglarea și asumarea responsabilității față de propriul progres.
c) Evaluarea competențelor de comunicare – focalizarea evaluării cu prioritate asupra competențelor de comunicare (înțelegere, interpretare, producere de mesaje adecvate contextului) și nu asupra reproducerii izolate a unor cunoștințe despre limbă sau literatură. Cunoștințele despre limbă sunt valorizate prin utilizarea lor funcțională, în situații autentice de comunicare.
d) Evaluarea produsului și a procesului de realizare – luarea în considerare, în evaluarea producțiilor orale și scrise, atât a produsului final, cât și a procesului de realizare (planificare, redactare, revizuire, prezentare). Această abordare sprijină conștientizarea strategiilor de lucru și asumarea progresului realizat.
e) Feedback descriptiv, constructiv și orientat spre progres – formularea unui feedback specific, descriptiv și orientat spre îmbunătățire, oferit verbal sau în scris, inclusiv în format digital, și structurat prin rubrici și grile de evaluare (de exemplu: „Ai formulat corect ideea principală, însă argumentarea poate fi dezvoltată prin exemple suplimentare din text.”; „Structura este clară; în următoarea redactare, încearcă să diversifici conectorii logici.”). Se recomandă și feedback reflexiv, formulat prin întrebări de tipul: „Ce ai reușit?”, „Ce ai modifica data viitoare?”, „Ce vei face diferit?”.
f) Implicarea elevilor în evaluare – participarea activă a elevilor la procesul de evaluare, prin autoevaluare și evaluare colegială (*peer-to-peer*), utilizând jurnale de lectură și de învățare, reflecții scrise, portofolii și grile de evaluare. Aceste practici contribuie la dezvoltarea gândirii critice, a responsabilității și a capacității de analiză reflexivă.

În proiectarea demersului evaluativ, cadrul didactic poate avea în vedere următoarele întrebări orientative:

De ce evaluez? – pentru a înțelege progresul elevilor, a susține învățarea și a adapta procesul didactic;

Ce evaluez? – competențele specifice stabilite prin programa școlară la disciplina Limba și literatura maternă slovacă;

Cum evaluez? – prin metode și instrumente variate, adaptate competențelor vizate și tipului de evaluare;

Cât de bine măsor? – prin instrumente valide, fiabile și transparente, bazate pe criterii clare, comunicate anterior elevilor;

Ce feedback ofer? – feedback descriptiv, orientat spre progres și integrat în procesul de învățare;

Ce decizii iau în urma evaluării? – ajustarea strategiilor de predare și oferirea unui sprijin individualizat elevilor, în funcție de nevoile identificate.

Demersul evaluativ vizează diversificarea metodelor și instrumentelor de evaluare, prin:

- evaluarea prin proiecte, care pot integra competențe de lectură, scriere, documentare și interpretare culturală;
- evaluarea colegială (peer-to-peer), aplicată produselor activității elevilor (texte argumentative, prezentări, proiecte tematice);

- autoevaluarea, prin instrumente care sprijină conștientizarea progresului personal și dezvoltarea competențelor metacognitive.

Evaluarea poate fi realizată și prin portofolii, probe scrise și orale, fișe de observație, rubrici și grile de evaluare, teste de progres cu itemi variați, jurnale de lectură, scale de autoevaluare și evaluare colegială. Procesul de evaluare se recomandă a fi înțeles ca parte integrantă a învățării, orientat spre dezvoltarea competențelor comunicative, a gândirii critice și a unei atitudini reflexive și responsabile față de propriul parcurs de dezvoltare lingvistică și culturală. Pentru a crește validitatea și comparabilitatea evaluării, se recomandă utilizarea consecventă a rubricilor analitice (criterii/descriptorii pe niveluri) pentru producțiile scrise și orale, precum și arhivarea selectivă a produselor în portofolii (inclusiv digitale), ca bază pentru evaluarea progresului și pentru dialogul educațional elev – profesor – familie.

3. Orientări metodologice generale (operaționalizare)

Predarea–învățarea disciplinei Limba și literatura maternă slovacă se întemeiază pe principii pedagogice moderne, orientate spre elev și spre dezvoltarea competențelor-cheie. Conținuturile lingvistice, literare și culturale sunt selectate și organizate în relație cu experiența de viață a elevilor, cu dinamica mediului digital și cu specificul comunității slovace din România și din diaspora. Demersul didactic vizează formarea progresivă a competențelor de comunicare, analiză, interpretare și exprimare critică, în acord cu particularitățile de vârstă și cu cerințele societății contemporane. Structura curriculumului asigură continuitatea și coerența dezvoltării competențelor, de la utilizarea funcțională a limbii slovace și respectarea normei standard, până la înțelegerea stilurilor de comunicare, evaluarea critică a mesajelor orale și scrise, stăpânirea discursului argumentativ și realizarea unor texte explicative, reflexive și eseistice. În acest cadru, profesorul proiectează și implementează activități didactice integrate, care corelează, în mod sistematic, activitățile cu cele patru domenii de conținut.

(3.1.) Ca principiu central al demersului metodologic, **învățarea activă** se realizează prin activități care solicită participarea directă, conștientă și reflexivă a elevilor. Astfel, elevii sunt implicați în analiza unor situații autentice de comunicare, observarea și interpretarea elementelor verbale, nonverbale și paraverbale, identificarea și explicarea trăsăturilor stilistice ale textelor, analiza structurii narative și a personajelor, evaluarea credibilității mesajelor media, interpretarea motivelor și temelor literare sau construirea relațiilor logice și cauzale în texte explicative și eseistice. Dezbaterile, studiile de caz, simulările de discursuri (retorice, publicistice, argumentative), investigațiile textuale și culturale și exercițiile de transformare a textelor contribuie la dezvoltarea gândirii critice și a competențelor de comunicare funcțională.

(3.2.) În completarea acesteia, **dimensiunea colaborativă a învățării** este valorificată sistematic și promovată prin activități de grup și de tip peer-to-peer, care facilitează învățarea prin interacțiune și negociere de sens. Activitățile de învățare vizează: realizarea de hărți conceptuale și tabele comparative, completarea de fișe de analiză (structură, stil, personaje, motive, contexte), redactarea colaborativă de texte (știri, interviuri, recenzii, discursuri, eseuri), precum și evaluarea colegială a produselor realizate. Mentoratul între elevi este recomandat în special pentru activitățile de redactare, revizuire și interpretare, sprijinind diferențierea învățării și consolidarea competențelor lingvistice și literare.

(3.3.) O formă integratoare a învățării active și colaborative este **învățarea prin proiect**, care reprezintă o modalitate eficientă de organizare a activităților de învățare, permițând integrarea conținuturilor programei în contexte tematice complexe, cu relevanță socială, culturală și identitară. Activitățile de învățare pot fi organizate sub forma unor proiecte care vizează: comunicarea responsabilă în mediul digital, realizarea de produse publicistice, analiza discursului retoric, interpretarea curentelor literare în context istoric, investigarea memoriei colective sau promovarea patrimoniului cultural slovac. Proiectele includ activități de documentare, analiză, redactare, selecție de surse, realizare de produse culturale și prezentare publică, contribuind la dezvoltarea competențelor transversale, a autonomiei în învățare și a capacității de transfer și aplicare a cunoștințelor în contexte autentice.

(3.4.) Demersul didactic este susținut și prin valorificarea **învățării digitale**, care completează și susține utilizarea strategiilor didactice, prin folosirea resurselor și instrumentelor digitale adecvate, în concordanță cu competențele vizate de programă. Aceste activități pot include: exerciții interactive de clasificare și asociere, organizatoare grafice digitale, storyboarduri pentru narațiune, platforme colaborative pentru redactare și feedback, realizarea de prezentări multimedia, podcasturi, bloguri școlare, colaje interpretative sau portofolii digitale. Activitățile digitale facilitează analiza critică a informațiilor, dezvoltarea competențelor media și exersarea normelor de citare și utilizare responsabilă a surselor. În utilizarea resurselor digitale, se recomandă explicitarea unor reguli de lucru privind credibilitatea surselor, citarea corectă, protecția datelor personale și conduita etică în mediul online, astfel încât competența digitală să fie dezvoltată integrat cu competența de literație și cu cea civică.

(3.5.) În vederea asigurării **relevanței și semnificației învățării**, activitățile didactice sunt proiectate în manieră **autentică**, conectând conținuturile disciplinei cu realitatea cotidiană și cu viața comunității, favorizând transferul învățării în contexte relevante. Activitățile pot valorifica situații reale de comunicare (texte funcționale, discursuri publice, intervenții argumentative), precum și analiza reprezentărilor culturale ale slovacilor din România și din diaspora. Analiza acestor reprezentări în texte literare, corelarea lor cu artefacte culturale, tradiții, sărbători sau mărturii comunitare contribuie la dezvoltarea competențelor interculturale și la formarea unui comportament etic față de patrimoniul cultural.

(3.6.) Adaptarea demersului didactic la contextul educațional concret este realizată prin **învățarea contextualizată**, care presupune adaptarea strategiilor didactice la nivelul de competență al elevilor, la specificul clasei, al școlii și al comunității locale, precum și la resursele disponibile. Programa permite proiectarea unor activități diferențiate, cu sarcini gradate, produse finale variate și forme flexibile de evaluare, astfel încât fiecare elev să poată progresa în funcție de propriul ritm și potențial. Valorificarea experienței lingvistice și culturale a elevilor și a resurselor locale contribuie la creșterea relevanței și eficienței procesului de învățare. În vederea asigurării incluziunii și a echității, se recomandă planificarea explicită a măsurilor de accesibilizare (suport vizual, organizatori grafici, secvențierea sarcinilor, timp suplimentar, alternative de produs), precum și a intervențiilor remediale pe baza rezultatelor evaluării formative.

Prin aplicarea sistematică a acestor orientări metodologice generale, disciplina Limba și literatura maternă slovacă devine un spațiu educațional dinamic, relevant și formativ, care sprijină dezvoltarea comunicării funcționale, a gândirii critice, a sensibilității literare și a identității culturale a elevilor.

4. Adaptări metodologice în funcție de tipul de programă (contextualizare curriculară)

Programa pentru disciplina Limba și literatura maternă slovacă, structurată pe trunchi comun și curriculum de specialitate, permite configurarea unui demers didactic diferențiat și flexibil, adaptat diversității parcursurilor educaționale ale elevilor. În acest context, demersul curricular poate fi valorificat diferențiat, în funcție de specificul, ponderea și finalitățile componentei curriculare parcurse, fără a afecta coerența și unitatea disciplinei.

La nivelul trunchiului comun, demersul didactic este orientat prioritar spre formarea și exersarea competențelor de bază în comunicare, cu accent pe utilizarea funcțională a limbii slovace în contexte variate de receptare și producere de mesaje orale și scrise. Activitățile de învățare pot viza dezvoltarea competenței de literație, înțelegerea și interpretarea textelor literare și nonliterare, precum și exersarea exprimării coerente și corecte, în acord cu norma limbii standard. Strategiile didactice pot sprijini accesibilizarea conținuturilor, progresul gradual și participarea activă a tuturor elevilor.

La nivelul curriculumului de specialitate, demersul metodologic permite aprofundarea și extinderea competențelor dezvoltate în trunchiul comun, prin abordări analitice și reflexive mai complexe. Activitățile pot fi orientate spre interpretarea aprofundată a textelor literare, analiza tipurilor de discurs, explorarea dimensiunilor culturale și identitare ale limbii și literaturii slovace, precum și realizarea unor produse de învățare cu un grad sporit de autonomie și creativitate. În acest sens, pot fi valorificate metode de investigație, dezbatere, învățare prin proiect și activități de cercetare culturală, adecvate nivelului de formare al elevilor.

Atunci când programa este parcursă în forma integrată trunchi comun și curriculum de specialitate, cadrul didactic poate proiecta un demers didactic unitar, care asigură continuitatea și coerența dezvoltării competențelor prin articularea progresivă a obiectivelor de bază cu cele de aprofundare. Activitățile pot fi structurate diferențiat, cu sarcini gradate și produse finale variate, favorizând personalizarea învățării și valorificarea diferențelor de ritm și stil de învățare.

Indiferent de tipul de programă parcursă, adaptările metodologice sunt realizate în raport cu competențele-cheie și profilul de formare al absolventului, având în vedere principiile echității, incluziunii și relevanței educaționale. Profesorul poate ajusta selecția conținuturilor, strategiile didactice, formele de organizare a activității și modalitățile de evaluare, astfel încât demersul educațional să rămână centrat pe elev și orientat spre formarea unor absolvenți autonomi, reflexivi și responsabili.

Pentru gestionarea coerentă a componentei integrate (trunchi comun și curriculum de specialitate), se recomandă planificarea pe unități de învățare care includ explicit: competențe specifice comune tuturor elevilor, competențe de aprofundare pentru elevii interesați/avansați, precum și componente remediale, stabilite pe baza diagnozei inițiale și a evaluării formative. Prin această abordare, demersul educațional la disciplina Limba și literatura maternă slovacă își menține unitatea curriculară, asigurând flexibilitatea necesară pentru a răspunde diversității contextelor educaționale și pentru a susține parcursuri de învățare relevante și coerente în învățământul liceal.

5. Ancorare în profilul de formare al absolventului (finalitate)

La nivelul disciplinei Limba și literatura maternă slovacă, sugestiile metodologice vizează organizarea procesului de predare–învățare–evaluare astfel încât activitățile propuse să contribuie direct la realizarea profilului de formare al absolventului învățământului liceal, cu focalizare pe aria curriculară „Limbă și comunicare”. Demersurile didactice sunt orientate spre dezvoltarea competențelor-cheie, formarea atributelor prioritare ale absolventului și integrarea temelor transversale prevăzute de cadrul legislativ în vigoare.

(5.1.) În activitatea didactică, profesorii pot propune situații de învățare care să favorizeze **dezvoltarea competențelor-cheie**, prin:

- organizarea de activități de receptare, interpretare și producere de texte orale și scrise, literare și nonliterare, în contexte variate de comunicare, utilizarea lecturii ghidate și critice, a exercițiilor de analiză și interpretare textuală, precum și a redactării de texte funcționale, reflexive și creative, care să sprijine înțelegerea mesajului, exprimarea coerentă și argumentarea pentru consolidarea **competenței de literație** (citire, scriere și înțelegere a mesajului);
- valorificarea limbii slovace ca limbă maternă în relație cu alte limbi cunoscute de elevi, prin comparații lingvistice, exerciții de traducere și mediere, precum și reflecții asupra rolului limbii materne în construirea identității personale și culturale în vederea dezvoltării **competenței de multilingvism** și a conștiinței interculturale;
- explorarea patrimoniului literar și cultural slovac, din România și din alte spații culturale, prin analiza unor texte reprezentative, realizarea de proiecte tematice și produse creative, precum și raportarea acestora la experiențele elevilor și la contexte culturale mai largi, pentru dezvoltarea **competenței de sensibilizare și exprimare culturală**;
- utilizarea resurselor digitale pentru documentare, comunicare și realizarea de produse de învățare (prezentări, portofolii, texte colaborative), cu respectarea normelor de etică și siguranță online, în vederea dezvoltării **competenței digitale**;
- desfășurarea de activități individuale și colaborative care încurajează reflecția asupra propriei învățări, autonomia, cooperarea, reziliența și asumarea responsabilității, pentru dezvoltarea **competenței personale, sociale și de a învăța să înveți**;
- analiza mesajelor publice, a discursurilor sociale și a textelor cu tematică civică sau ecologică, în scopul formării unor atitudini de participare responsabilă, respect pentru valori democratice, diversitate culturală și mediu, contribuind la dezvoltarea **competenței civice, juridice și de protejare a mediului**;
- realizarea de proiecte culturale și educaționale (portofolii tematice, produse creative, activități de grup), care stimulează inițiativa, creativitatea, asumarea de roluri și transformarea ideilor în acțiuni cu valoare culturală și socială, în vederea dezvoltării **competenței antreprenoriale**.

(5.2.) Prin strategiile didactice utilizate, disciplina Limba și literatura maternă slovacă contribuie la **formarea atributelor prioritare** unui absolvent care:

- comunică eficient în limba slovacă, adaptându-și discursul la diferite contexte personale, educaționale și culturale *(comunicativ)*;
- manifestă gândire reflexivă și spirit critic în analiza mesajelor, textelor și situațiilor de comunicare *(reflexiv)*;
- valorifică creativ limbajul, prin interpretări personale și exprimare originală *(creativ)*;
- utilizează responsabil și etic limbajul și resursele digitale în spațiul public și privat *(responsabil și etic)*;
- își asumă progresiv responsabilitatea pentru propria învățare și dezvoltare personală *(autonom)*;
- colaborează eficient în activități de grup și în contexte de învățare cooperativă *(colaborativ)*;
- gestionează situații de învățare provocatoare și se adaptează la contexte educaționale diverse *(rezilient)*;
- reflectează asupra propriului parcurs educațional, cultural și profesional, manifestând deschidere către planificarea viitorului *(prospectiv)*.

(5.3.) Integrarea temelor transversale, prevăzute de cadrul legislativ în vigoare, este recomandată în activitățile de predare–învățare, în corelare cu competențele-cheie, astfel:

- **educația pentru mediu**, corelată cu competența de literație și cea de sensibilizare culturală, prin analiza unor texte care abordează relația om–natură;
- **digitalizarea**, corelată cu competența digitală și competența de comunicare, prin utilizarea tehnologiei în realizarea produselor de învățare;
- **educația pentru sănătate**, corelată cu competența personală și socială, prin promovarea comunicării asertive și a relațiilor interpersonale echilibrate;

- **educația pentru patrimoniu**, corelată cu competența de sensibilizare și exprimare culturală, prin explorarea limbii, literaturii și identității culturale slovace.

Prin aceste orientări metodologice, disciplina Limba și literatura maternă slovacă contribuie în mod sistematic și coerent la formarea unui absolvent capabil să valorifice competențele dobândite în contexte reale de viață, să reflecteze critic asupra realității și să participe activ și responsabil la viața culturală și socială.

Prezenta programă pentru disciplina Limba și literatura maternă slovacă stabilește cadrul curricular de referință pentru predarea, învățarea și evaluarea disciplinei la nivel liceal, în acord cu profilul de formare al absolventului. Prin structura și orientările sale, programa sprijină aplicarea coerentă și flexibilă a demersului didactic, oferind repere pentru adaptarea acesteia la contexte educaționale diverse.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

ANDRUŠKA, Peter, *Literárna tvorba Slovákov z Dolnej zeme*. 2. preprac. a rozš. vyd. Šaľa: A-klub, 2013, 212 s. ISBN 978-80-971403-7-3.

ANDRUŠKA, Peter, *Súčasní slovenskí spisovatelia z Rumunska*. Nitra: Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre, 2009, 135 s. ISBN 978-80-8094-483-4.

ANDRUŠKA, Peter, *Súčasní slovenskí spisovatelia z Vojvodiny: vybrané kapitoly.* Nitra: Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre, 2010, 154 s. ISBN 978-80-8094-616-6.

ANDRUŠKA, Peter, *Súčasní slovenskí spisovatelia z Maďarska.* Nitra: Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre, 2008, 106 s. ISBN 978-80-8094-429-2.

ANOCA, Dagmar Mária, *Slovenská literatúra v Rumunsku. 2. dop. vyd.* Nadlak: Vydavateľstvo Ivan Krasko, 2010, 319 s. ISBN 978-973-107-060-5.

BALÁŽ, Anton a kol., *Medzi dvoma domovmi 1: Antológia slovenskej poézie v zahraničí*. Bratislava: Literárne informačné centrum : Svetové združenie Slovákov v zahraničí, Martin: Matica slovenská, 2008, 389 s. ISBN 978-80-89222-56-8.

BENŽA, Mojmír a kol., *Atlas tradičnej kultúry slovenských menšín v strednej a južnej Európe: venované pamiatke dr. Jána Siráckeho*. Nadlak: Vydavateľstvo Ivan Krasko, 2006, 282 s. ISBN 973-107-002-8.

BLAGOJEVIĆ, Gordana, *Slovenské insitné výtvarné umenie v Srbsku : etnologicko-antropologická štúdia prejavov identít. 2. dop. vyd.*, 2023, 273 s. ISBN 978-86-82035-15-2.

BUZÁSSYOVÁ, Klára - JAROŠOVÁ, Alexandra et al., *Slovník súčasného slovenského jazyka: 1. zväzok, A-G.* Bratislava: Veda, vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 2006, 1134 s. ISBN 80-224-0932-4.

BUZÁSSYOVÁ, Klára - JAROŠOVÁ, Alexandra et al., *Slovník súčasného slovenského jazyka: 2. zväzok, H-L.* Bratislava: Veda, vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 2011, 1087 s. ISBN 978-80-224-1172-1.

ČÁNI, Ladislav a kol., *Nikam a späť: Antológia poézie dolnozemských Slovákov*. Bratislava: Dom zahraničných Slovákov, 2005, 148 s. ISBN 80-88841-23-2.

DEMÁK, Miroslav a kol., *Medzi dvomi domovami 2: Antológia slovenskej krátkej prózy v zahraničí*. Bratislava: Literárne informačné centrum : Svetové združenie Slovákov v zahraničí, Martin: Matica slovenská, 2009, 270 s. ISBN 978-80-89222-80-3.

DOLNÍK, Juraj, *Morfologické aspekty súčasnej slovenčiny*. Bratislava: Veda, 2010, 464 s. ISBN 978-80-224-1159-2.

DOLNÍK, Juraj, *Teória spisovného jazyka : so zreteľom na spisovnú slovenčinu.* Bratislava: Veda, 2010, 299 s. ISBN 978-80-224-1119-6.

DOLNÍK, Juraj, *Všeobecná jazykoveda : opis a vysvetľovanie jazyka*. Bratislava: Veda, 2009, 375 s. ISBN 978-80-224-1078-6.

DOLNÍK, Juraj, *Lexikológia. 2. nezm. vyd.* Bratislava: Univerzita Komenského, 2007, 236 s. ISBN 978-80-223-2308-6.

DVONČ, Ladislav a kol., *Morfológia slovenského jazyka.* Bratislava: Veda, vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 1966, 895 s. Dostupné na: *https://www.juls.savba.sk/ediela/msj/msj-hq.pdf (17.1.2026)*

FINDRA, Ján, *Štylistika súčasnej slovenčiny*. Martin: Vyd. Osveta, 2013, 319 s. ISBN 978-80-8063-404-9.

FINDRA, Ján, *Jazyková komunikácia a kultúra vyjadrovania.* Martin: Vydavateľstvo Osveta, 2013, 240 s. ISBN 978-80-8063-385-1.

FURDÍK, Juraj, *Slovenská slovotvorba (teória, opis, cvičenia)*. Prešov:Náuka, 2004, 200 s. ISBN 80-89038-28-X.

FURDÍK, Juraj, *Teória motivácie v lexikálnej zásobe.* Košice: LG, 2008, 95 s. ISBN 978-80-969760-7-2.

HARPÁŇ, Michal a kol., *Medzi dvomi domovami 3: Antológia slovenskej eseje v zahraničí*. Bratislava: Literárne informačné centrum: Svetové združenie Slovákov v zahraničí, 2010, 319 s. ISBN 978-80-8119-034-6.
HARPÁŇ, Michal, *Teória literatúry. 3. vyd.* Bratislava: ESA, 2009, 283 s. ISBN 978-80-85684-69-8.
HOLIČ, Štefan, *Rétorika.* Nitra: Enigma, 2002, 86 s. ISBN 80-85471-99-X.
JAROŠOVÁ, Alexandra et al., *Slovník súčasného slovenského jazyka: 3. zväzok, M-N.* Bratislava: Veda, vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 2015, 1103 s. ISBN 978-80-224-1485-2.
JAROŠOVÁ, Alexandra et al., *Slovník súčasného slovenského jazyka: 4. zväzok, O-Pn.* Bratislava: Veda, vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 2021, 1127 s. ISBN 978-80-224-1901-7.
KAČALA, Ján, *Skladba slovenského jazyka*. Martin: Matica slovenská, 2025, 875 s. ISBN 978-80-8128-315-2.
KRALČÁK, Ľubomír, *Dynamika stratifikačnej štruktúry súčasnej slovenčiny: In: Slovenský jazyk na začiatku 21. storočia.* Nitra: Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre, 2007, 47 s. ISBN 978-80-8094-249-6.
KRÁĽ, Ábel, *Pravidlá slovenskej : systematika a ortoepický slovník*. Martin: Matica slovenská, 2005, 423 s. ISBN 80-7090-790-8.
MARČOK, Viliam a kol. *Dejiny slovenskej literatúry III: Cesty slovenskej literatúry druhou polovicou 20. storočia*. *2. rozš. vyd.* Bratislava: Literárne informačné centrum, 2006, 496 s. ISBN 80-89222-08-0.
MISTRÍK, Jozef, *Štylistika. 3. uprav. vyd.* Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1997, 598 s. ISBN 80-08-02529-8.
ONDREJOVIČ, Slavomír et al., *Pravidlá slovenského pravopisu. 4. nezmenené vyd.* Bratislava: Veda, 2013, 590 s. ISBN 978-80-224-1331-2.
ONDRUS, Pavel a kol., *Súčasný slovenský spisovný jazyk. Lexikológia.* Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1980, 231 s.
ORAVEC, Ján – BAJZÍKOVÁ, Eugénia, *Súčasný slovenský spisovný jazyk : syntax.* Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1982, 261 s.
ORAVEC, Ján a kol., *Súčasný slovenský spisovný jazyk : morfológia. 2. vyd.* Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1988, 227 s.
PAULÍNY, Eugen, *Krátka gramatika slovenská. 5. preprac. a dopl. vyd.* Bratislava: Národné literárne centrum, 1997, 211 s. ISBN 978-80-224-1159-2.
REZNÍK, Jaroslav, *Túry do literatúry : po literárnych stopách Slovenska. 2. rozš. a preprac. vyd.* Bratislava: Slovart, 2012, 623 s. ISBN 978-80-556-0498-5.
SEDLÁK, Imrich et al., *Dejiny slovenskej literatúry I.* Martin: Matica slovenská - Bratislava: Literárne informačné centrum, 2009, 596 s. ISBN 978-80-7090-935-5.
SEDLÁK, Imrich et al., *Dejiny slovenskej literatúry II. Martin*: Matica slovenská - Bratislava: Literárne informačné centrum, 2009, 785 s. ISBN 978-80-7090-945-5.
ŠENKÁR, Patrik, *Novodobá prozaická tvorba Slovákov v Rumunsku: (1976-2019)*. Nadlak: Vydavateľstvo Ivan Krasko, 2019, 338 s. ISBN 978-973-107-142-8.
ŠENKÁR, Patrik, *Próza Slovákov z Rumunska: (z rokov 1853-1953)*. Nadlak: Vydavateľstvo Ivan Krasko, 2018, 233 s. ISBN 978-973-107-129-9.
ŠENKÁR, Patrik, *Súradnice básnickej polyfónie Slovákov z Rumunska*. Nadlak: Vydavateľstvo Ivan Krasko, 2016, 221 s. ISBN 978-973-107-116-9.
ŠMATLÁK, Stanislav, *Dejiny slovenskej literatúry I (9. - 18. storočie)*. *3. preprac. vyd.* Bratislava: Literárne informačné centrum, 2007, 345 s. ISBN 978-80-89222-28-5.
ŠMATLÁK, Stanislav, *Dejiny slovenskej literatúry II (19. storočie a prvá polovica 20. storočia)*. *3. preprac. vyd.* Bratislava: Literárne informačné centrum, 2007, 533 s. ISBN 978-80-89222-29-2.
ŠTEFANKO, Ondrej (zodpovedný redaktor), *Atlas ľudovej kultúry Slovákov v Rumunsku*. Nadlak: Vydavateľstvo Kultúrnej a vedeckej spoločnosti Ivana Krasku, 1998, 487 s. ISBN 973-9292-35-6.
ŠTRAUS, František, *Slovník poetiky.* Bratislava: Literárne informačné centrum, 2007, 280 s. ISBN 978-80-89222-27-8.
VALENTÍK, Vladimír, *Kroky výtvarného života Slovákov v Srbsku*. Nadlak: Vydavateľstvo Ivan Krasko, 2020, 165 s. ISBN 978-973-107-166-4.
VAŇKO, Juraj – KRALČÁK, Ľubomír – KRÁĽ, Ábel, *Slovenský jazyk na začiatku 21. storočia.* Nitra: Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre, 2007, 47 s. ISBN 978-80-8094-249-6.
ŽILKA, Tibor, *Poetický slovník. 2. dopl. vyd.* Bratislava: Tatran, 1987, 439 s.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Grad didactic/ Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
CHRAPAN MIHAIELA CLAUDIA	Grad didactic II	Liceul Teoretic „Jozef Gregor Tajovský” Nădlac, Arad
GUBANI IANKO	Grad didactic II Doctorat	Liceul Teoretic „Jozef Gregor Tajovský” Nădlac, Arad
HECKEL IARMINCA	Grad didactic I	Liceul Teoretic „Jozef Gregor Tajovský” Nădlac, Arad
JUCAN IOANA- CRISTINA	Definitivat	Liceul Teoretic „Jozef Gregor Tajovský” Nădlac, Arad
KARKUȘ MIROSLAVA BLAZENA	Grad didactic I	Liceul Teoretic „Gheorghe Lazăr” Pecica, Arad
LAȘAK RUJANCA	Definitivat Doctorat	Liceul Teoretic „Jozef Kozáček” Budoi, Bihor
NEMETH MARIANA	Grad didactic I	Școala Gimnazială Peregu Mare, Arad
PANTEA MARIA IARMILA	Grad didactic I	Liceul Teoretic „Jozef Gregor Tajovský” Nădlac, Arad
SOMRAK LUDMILA	Grad didactic I	Liceul Teoretic „Jozef Gregor Tajovský” Nădlac, Arad

COORDONATORI/RESPONSABILI/CONSULTANȚI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/ Titlu științific	Instituție de apartenență
GUBANI IANKO	Consilier, prof. Dr.	Ministerul Educației și Cercetării
NISTOR CONSTANTIN-CIPRIAN	Consilier, prof. Dr.	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare
LUȚĂ MARILENA FELICIA	Conf. Univ. Dr.	Universitatea din București, Facultatea de Limbi și Literaturi străine

Anexa nr. 20B

Učebné osnovy
pre vyučovací predmet

SLOVENSKÝ JAZYK A LITERATÚRA (materinský jazyk)

9. – 12. ročník

Spoločný vzdelávací základ a odborný vzdelávací program pre teoretické vzdelávacie zameranie, humanitný profil, študijné odbory: filológia, spoločenské vedy

Stredoškolské vzdelávanie

- 2026 -

Anexa nr. 20B
Programa școlară pentru disciplina *Limba și literatura maternă slovacă, clasele a IX-a – a XII-a, trunchi comun și curriculum de specialitate (TC+CS)*

- *Filiera teoretică, profil umanist, specializarea filologie*
- *Filiera teoretică, profil umanist, specializarea științe sociale*

ÚVODNÁ POZNÁMKA

Slovenský jazyk a literatúra (materinský jazyk) predstavuje základný vyučovací predmet so špecifickou koncepčnou úrovňou v oblasti jazyka, komunikácie a kultúry, pričom má jednotný, formatívny a identitotvorný charakter. Prostredníctvom systematického štúdia slovenského jazyka a literatúry vyučovací predmet prispieva k rozvoju komunikačných kompetencií, kritického a reflexívneho myslenia, ako aj estetickej senzitivity žiakov, čím napomáha porozumeniu vzťahu medzi jazykom, kultúrou a ľudskou skúsenosťou. Slovenský jazyk je chápaný ako primárny prostriedok komunikácie, ale aj ako predmet jazykovej reflexie a myslenia, čím podporuje rozvoj kognitívnych a metakognitívnych schopností žiakov.

Ako povinný predmet v spoločnom vzdelávacom základe stredoškolského vzdelávania je Slovenský jazyk a literatúra (materinský jazyk), v súlade s Rámcovými učebnými plánmi schválenými vyhláškou ministra školstva a výskumu č. 6.932/2025, zaradený do vzdelávacej oblasti Jazyk a komunikácia a významnou mierou prispieva k formovaniu a ukotveniu profilu absolventa stredoškolského vzdelávania. Prostredníctvom svojich vzdelávacích obsahov a rozvíjaných kompetencií predmet podporuje rozvoj primeranej komunikačnej schopnosti v rôznorodých osobných, sociálnych a kultúrnych kontextoch, ako aj formovanie vedome prijatej kultúrnej identity. Zároveň napomáha uplatňovaniu práva na zachovanie a rozvíjanie jazykovej a kultúrnej identity a podporuje aktívnu účasť žiakov na súčasnom spoločenskom a kultúrnom živote.

Vypracovanie Učebných osnov pre vyučovací predmet Slovenský jazyk a literatúra (materinský jazyk) vychádza z rešpektovania ustanovení zákona o preduniverzitnom vzdelávaní č. 198/2023, ako aj z dodržiavania záväzkov vyplývajúcich z medzinárodných právnych nástrojov ratifikovaných Rumunskom, konkrétne Rámcového dohovoru o ochrane národnostných menšín (1.2.1995) a Európskej charty regionálnych alebo menšinových jazykov (5. 11. 1992), ako aj z celkového európskeho normatívneho rámca v oblasti ochrany a podpory menšinových jazykov. V tomto kontexte sa presadzuje rešpektovanie princípu kultúrnej a jazykovej rozmanitosti, ako aj uplatňovanie práv národnostných menšín na zachovanie a rozvíjanie vlastnej identity, ako aj na rovnakú účasť vo výchovno-vzdelávacom procese.

V súlade s vyhláškou ministra školstva a výskumu č. 6.932/2025, prílohou č. 1/B/1.3. a prílohou č. 1/B/1.4., kurikulum pre vyučovací predmet Slovenský jazyk a literatúra (materinský jazyk) v stredoškolskom vzdelávaní zahŕňa tieto kurikulárne segmenty:

- Spoločný vzdelávací základ – je zameraný na rozvoj základných kompetencií a absolvujú ho všetci žiaci bez ohľadu na vzdelávaciu vetvu, profil alebo špecializáciu. Týždenná časová dotácia predmetu je tri vyučovacie hodiny v 9. a 10. ročníku a dve vyučovacie hodiny v 11. a 12. ročníku v teoretických gymnáziách s humanitným profilom.
- Odborný vzdelávací program – jeho cieľom je prehlbovanie a rozširovanie kompetencií rozvíjaných v rámci spoločného vzdelávacieho základu. Týždenná časová dotácia odborného vzdelávacieho programu je dve vyučovacie hodiny v 9. a 12. ročníku pre žiakov humanitného profilu v študijnom odbore Filológia. Pre žiakov humanitného profilu v študijnom odbore Spoločenské vedy je týždenná časová dotácia jedna vyučovacia hodina v 9. a 10. ročníku a dve vyučovacie hodiny v 11. a 12. ročníku. Diferencovaná realizácia odborného vzdelávacieho programu sa vzťahuje na výber vzdelávacích obsahov aj na hĺbku ich spracovania v súlade so špecifikami jednotlivých študijných odborov.

Učebné osnovy pre vyučovací predmet Slovenský jazyk a literatúra (materinský jazyk) pre 9. – 12. ročník sú štruktúrované takto: úvodná poznámka, všeobecné kompetencie, špecifické kompetencie a príklady učebných aktivít, vzdelávacie obsahy a metodické odporúčania doplnené o bibliografické odkazy.

Úvodná poznámka poukazuje na špecifiká vyučovacieho predmetu v stredoškolskom vzdelávaní, jeho úlohu pri rozvíjaní kľúčových kompetencií a jeho príspevok k formovaniu profilu absolventa.

Všeobecné kompetencie sú vymedzené ako ciele vzdelávania v rámci vyučovacieho predmetu Slovenský jazyk a literatúra (materinský jazyk) v stredoškolskom vzdelávaní a nadväzujú na poznatky a zručnosti získané na 2. stupni základnej školy, rozpracované v Učebných osnovách pre vyučovací predmet Slovenský jazyk a literatúra (materinský jazyk) pre 5. – 8. ročník, schválených vyhláškou ministra školstva č. 3393/28.02.2017, ktoré vytvárajú základ jazykových a kultúrnych kompetencií. Tieto kompetencie sú

zosúladené s prioritnými atribútmi profilu absolventa, tak ako sú vymedzené v dokumente Profil absolventa stredoškolského vzdelávania, schválenom vyhláškou ministra školstva č. 6731/28.11.2023, a sú zamerané na rozvoj ústnej a písomnej komunikačnej kompetencie, funkčné využívanie jazykových štruktúr a mechanizmov slovenského jazyka pri tvorbe správnych, koherentných a výrazovo primeraných textov, rozvoj čitateľskej kompetencie a interpretačných schopností pri práci s literárnymi aj neliterárnymi textami, ako aj na rozvoj schopnosti kultúrnej a interkultúrnej reflexie.

Špecifické kompetencie vychádzajú zo všeobecných kompetencií a predstavujú postupné etapy ich osvojovania. Ku každej špecifickej kompetencii sú priradené príklady učebných aktivít.

Učebné aktivity ako základná súčasť implementovaného kurikula sú koncipované na princípe učenia zameraného na žiaka a realizujú sa v rozmanitých a zmysluplných kontextoch. Sú formulované z hľadiska kontextualizácie učenia a vytvárania optimálneho prostredia pre rozvoj špecifických kompetencií. Učebné aktivity navrhnuté ku každej špecifickej kompetencii majú orientačný charakter a vyučujúci ich môže flexibilne prispôsobovať špecifikám triedy, úrovni kompetencií žiakov a konkrétnemu edukačnému kontextu.

Vzdelávacie obsahy predstavujú základné poznatky z oblasti slovenského jazyka a literatúry, overené kultúrnou a vedeckou tradíciou, a slúžia ako východisko pre rozvoj všeobecných a špecifických kompetencií. Pri výbere a usporiadaní vzdelávacích obsahov sa zohľadnila nadväznosť na 2. stupeň základnej školy, optimálne rozsahové vymedzenie informácií a prevencia kognitívneho preťaženia, pričom je zabezpečená logická a súvislá progresia od 9. po 12. ročník. Vzdelávacie obsahy sú členené do predmetových komponentov, ako sú komunikácia, jazykové prostriedky komunikácie, literárna a zážitková recepcia a prvky interkulturality.

Metodické odporúčania usmerňujú učiteľov slovenského jazyka a literatúry (materinského jazyka) pri používaní učebných osnov s cieľom zabezpečiť ucelený a efektívny proces vyučovania – učenia sa – hodnotenia, pričom sú doplnené odbornými bibliografickými zdrojmi.

Učebné osnovy pre vyučovací predmet Slovenský jazyk a literatúra (materinský jazyk) majú regulačný a orientačný charakter a poskytujú referenčný rámec pre plánovanie, realizáciu a hodnotenie vyučovacieho procesu. Všeobecné a špecifické kompetencie predstavujú záväzné východiská vyučovania, zatiaľ čo vzdelávacie obsahy a príklady učebných aktivít sú koncipované ako základ práce a metodická opora pri ich realizácii. Poradie realizácie vyučovacích obsahov príslušného ročníka, výber a úprava vzdelávacích aktivít, ako aj voľba didaktických stratégií a edukačných zdrojov je v kompetencii vyučujúceho, a to v závislosti od špecifík triedy a vzdelávacích potrieb žiakov. Odborný vzdelávací program sa aplikuje diferencovane v súlade so špecifikami jednotlivých špecializácií, pričom sa sleduje zachovanie progresie kompetencií a zabezpečenie koherencie medzi vyučovaním, učením sa a hodnotením.

Vzhľadom na svoj interdisciplinárny charakter vyučovací predmet Slovenský jazyk a literatúra (materinský jazyk) podporuje aktívne, bádateľské a kontextualizované učenie a vytvára mnohoraké príležitosti na rozvoj prierezových kompetencií, ako aj na prepájanie vzdelávacích obsahov so súčasnou realitou. Vyučovací predmet umožňuje nadväzovanie vzťahov s ďalšími vzdelávacími disciplínami, ako sú dejepis, geografia, občianska výchova, výtvarná a hudobná výchova a digitálne vzdelávanie, a prispieva k formovaniu integrovanej perspektívy na jazyk a kultúru.

Vertikálnym usporiadaním vzdelávacích obsahov od 9. po 12. ročník a ich prepojením so všeobecnými a špecifickými kompetenciami z hľadiska kognitívnej záťaže sa školský vzdelávací program vyznačuje vyváženosťou, optimalizáciou a prispôsobením vekovým osobitostiam žiakov, ako aj atribútom Profilu absolventa.

Vyučovací predmet Slovenský jazyk a literatúra (materinský jazyk) má výrazný formatívny a aplikačný charakter, pričom kladie dôraz na používanie jazyka v autentických komunikačných situáciách a na funkčné uplatňovanie jazykových a literárnych poznatkov v rozmanitých edukačných, spoločenských a kultúrnych kontextoch. Kompetencie rozvíjané v rámci predmetu majú prenosný charakter, čím podporujú uplatnenie žiakov v rôznorodých vzdelávacích a profesijných dráhach a prispievajú k celoživotnému učeniu.

Vyučovací predmet prispieva k rozvoju digitálnych a mediálnych kompetencií prostredníctvom zodpovedného využívania moderných technologických prostriedkov na tvorbu, interpretáciu a hodnotenie správ v digitálnom prostredí, ako aj prostredníctvom formovania primeraných postojov v oblasti etiky a bezpečnosti v online prostredí.

Občianska a interkultúrna kompetencia je v Učebných osnovách pre vyučovací predmet Slovenský jazyk a literatúra (materinský jazyk) uplatňovaná prostredníctvom tematizácie kultúrnych hodnôt, jazykovej a identitnej rozmanitosti a podporou rešpektu k sociokultúrnym odlišnostiam. V tomto kontexte sa zdôrazňuje význam slovenskej literárnej tvorby autorov slovenskej národnosti žijúcich v Rumunsku, Srbsku a Maďarsku ako neoddeliteľnej súčasti slovenského kultúrneho dedičstva. Štúdium týchto literárnych diel prispieva k upevňovaniu kultúrnej a jazykovej identity a k rozširovaniu priestoru pre interkultúrny dialóg, pričom žiakom poskytuje príležitosti na reflexiu vlastných hodnôt, postojov a správania vo vzťahu k rozmanitým kultúrnym perspektívam.

Vytváraním podmienok pre autonómne a reflexívne učenie vyučovací predmet podporuje rozvoj osobnostných a sociálnych kompetencií, ako aj kompetencie *učiť sa učiť*, pričom rozvíja zodpovednosť a aktívnu angažovanosť žiakov v živote komunity. Z hľadiska Profilu absolventa vyučovací predmet Slovenský jazyk a literatúra (materinský jazyk) prispieva k formovaniu mladého človeka, ktorý je komunikatívny, reflexívny, tvorivý a zodpovedný, je schopný argumentovane vyjadrovať svoje názory a aktívne sa zapájať do života demokratickej a pluralitnej spoločnosti.

Jedným z hlavných cieľov štúdia slovenského jazyka a literatúry je porozumenie úlohe jazyka a literatúry pri utváraní osobnej a kultúrnej identity, ako aj formovanie otvoreného, kritického a eticky ukotveného pohľadu na súčasný svet v súlade s hodnotami demokratickej spoločnosti a princípmi celoživotného vzdelávania.

VŠEOBECNÉ KOMPETENCIE

1.	**Komunikuje efektívne a zodpovedne v rôznych kontextoch, pričom prispôsobuje svoj prejav spolupráci, argumentácii a jasnému vyjadreniu vlastných myšlienok**
2.	**Využíva štruktúry a mechanizmy slovenského jazyka na tvorbu správnych, koherentných a výrazovo primeraných výpovedí v učebných aj životných situáciách**
3.	**Interpretuje literárne texty v kultúrnych, historických a estetických súvislostiach s cieľom rozvíjať kritické myslenie, literárnu vnímavosť a estetickú hodnotu diel**
4.	**Analyzuje slovenské kultúrne dedičstvo v Rumunsku a v zahraničí s cieľom rozvíjať kultúrnu identitu, interkultúrny dialóg a etické správanie voči kultúre**

9. ROČNÍK
ŠPECIFICKÉ KOMPETENCIE A PRÍKLADY UČEBNÝCH AKTIVÍT

1. Komunikuje efektívne a zodpovedne v rôznych kontextoch, pričom prispôsobuje svoj prejav spolupráci, argumentácii a jasnému vyjadreniu vlastných myšlienok

9. ročník

1.1. Identifikuje prvky a etapy komunikačného reťazca s cieľom porozumieť fungovaniu komunikácie v každodenných a vzdelávacích kontextoch

Spoločný vzdelávací základ:
- *analyzovanie reálnych alebo simulovaných situácií (dialóg, oznam, online konverzácia) s cieľom identifikovať prvky komunikačného reťazca a formulovať závery o jeho fungovaní*
- *doplnenie digitálnej schémy komunikačného procesu s využitím konkrétneho príkladu (napr. online konverzácia alebo formálna správa)*
- *tvorenie digitálnej pojmovej mapy, ktorá syntetizuje etapy komunikačného procesu a vzťahy medzi nimi*
- *analyzovanie ústnej, písomnej alebo audiovizuálnej správy na identifikáciu odosielateľa, prijímateľa a komunikačného kanála*
- *opísanie reálnej komunikačnej situácie a vysvetlenie úlohy spätnej väzby pri zabezpečení efektívnej komunikácie*
- *porovnanie dvoch komunikačných situácií (efektívnej a neefektívnej) s cieľom identifikovať príčiny nedorozumení a formulovať odporúčania na zlepšenie*
- *uplatnenie cvičenia „Komunikačný detektív“ na identifikáciu a opravu chýb v danej konverzácii*
- *formulovanie argumentovaného záveru, písomne alebo ústne, o úlohe jednotlivých prvkov komunikačného procesu pri dosahovaní efektívnej komunikácie*
- *vyplnenie reflexívneho denníka „Ako som dnes komunikoval, efektívne?“ prostredníctvom autoanalýzy vlastnej komunikačnej situácie a identifikácie silných stránok a oblastí na zlepšenie*

1.2. Analyzuje formy verbálnej a neverbálnej komunikácie s cieľom posúdiť efektívnosť obsahu správy v interpersonálnych, verejných a digitálnych kontextoch

Spoločný vzdelávací základ:
- *pozorovanie a opis neverbálnych prvkov (gestá, mimika, držanie tela) vo videozáznamoch alebo simulovaných rozhovoroch s cieľom identifikovať komunikačné zámery*
- *porovnávanie verbálnych a neverbálnych správ v zadaných príkladoch na zdôraznenie súladu a rozporov medzi nimi*
- *interpretácia správy sprostredkovanej výlučne neverbálne (mimika, gestá, držanie tela) a formulovanie argumentovaného záveru o komunikačnom zámere*
- *nahrávanie krátkeho rozhovoru (2–3 minúty) a sebahodnotenie vlastného neverbálneho správania prostredníctvom pozorovacieho hárka*
- *vypracovanie digitálneho vizuálneho sprievodcu s názvom „Čo robiť a čomu sa vyhnúť v neverbálnej komunikácii“, ktorý syntetizuje vhodné a nevhodné správania v každodenných interakciách*
- *analyzovanie písaného dialógu (chat, e-mail, online príspevok) na identifikáciu znakov digitálnej komunikácie (jasnosť, tón, stručnosť, emotikony/emoji, reakcie a pod.)*

Odborný vzdelávací program:
- *hodnotenie vplyvu tónu, výrazu tváre a gest na efektívnosť komunikácie v interpersonálnych a verejných situáciách*
- *analyzovanie fotografií zachytávajúcich interkultúrne gestá a vysvetlenie kultúrnych rozdielov*
- *interpretácia scén s rôznymi neverbálnymi variantmi v rámci edukačného divadelného workshopu s cieľom ukázať, ako gestá a výrazy menia význam správy*

1.3. Uplatňuje stratégie asertívnej komunikácie na efektívne zvládanie situácií spolupráce alebo konfliktu v školskom aj online prostredí

Spoločný vzdelávací základ:
- *rozpoznávanie rozdielov medzi pasívnou, agresívnou a asertívnou komunikáciou v zadaných príkladoch (dialógy, každodenné situácie) a formulovanie záverov o účinkoch každého typu komunikácie*
- *preformulovanie konfliktných správ (písomných alebo ústnych) do asertívnych variantov so zameraním na zmenu tónu a komunikačného zámeru*
- *zúčastňovanie sa na simuláciách komunikácie inšpirovaných reálnym životom (vyjednávanie, žiadosť o pomoc, riešenie konfliktu) s uplatnením techník asertívnej komunikácie*

9. ročník

- *organizovanie triednej kampane s názvom „Týždeň pozitívnej komunikácie“, zahŕňajúcej tvorbu plagátov, správ a aktivít podporujúcich asertívne správanie*
- *písanie správ v digitálnom prostredí (e-mail, komentár, online odpoveď) s rešpektovaním zásad slušnej komunikácie a digitálnej etiky*
- *vytvorenie digitálneho projektu „Netiketa – pravidlá zodpovednej online komunikácie“, ktorý navrhuje súbor pravidiel a príkladov pozitívneho správania v online prostredí*

Odborný vzdelávací program:

- *precvičovanie techník aktívneho počúvania a empatie v simulovaných kontextoch na zlepšenie interpersonálnych vzťahov*
- *vypracovanie sprievodcu pravidlami pre asertívnu a empatickú komunikáciu v rámci triedneho kolektívu*
- *sebaposúdenie vlastného komunikačného štýlu na základe dotazníka alebo reflexívneho denníka a vypracovanie osobného plánu na zlepšenie komunikácie*

1.4. Vytvára hovorené a písané texty základných funkčných štýlov, aby jasne komunikoval v osobných a vzdelávacích kontextoch

Spoločný vzdelávací základ:

- *písanie krátkych textov v rôznych registroch (neformálny e-mail, formálna žiadosť, oznam, blahoželanie) na precvičenie primeranosti jazyka a tónu ku komunikačnému kontextu*
- *transformovanie toho istého odkazu z konverzačného štýlu do administratívneho v rámci workshopu „Text v premenách“ s cieľom uvedomiť si rozdiely medzi registrami a jazykovými normami*
- *doplnenie a vypracovanie jednoduchých formulárov a dokumentov (žiadosť, životopis, motivačný list) v súlade so štandardnými normami administratívneho písania*
- *vytvorenie kolaboratívneho online písomného textu s využitím spätnej väzby spolužiakov*
- *vypracovanie zápisnice zo skupinovej aktivity so zachovaním štruktúry a formulácií typických pre administratívny štýl*
- *vzájomné hodnotenie textov spolužiakov na základe vopred stanovených kritérií koherencie, správnosti a primeranosti komunikačného registra*

Odborný vzdelávací program:

- *porovnávacia analýza textov z rôznych funkčných štýlov (rodinný, administratívny, publicistický) na identifikáciu rozdielov v jazyku, tóne a komunikačnom zámere*
- *písanie krátkych funkčných textov v známych komunikačných registroch (napr. blahoželanie, osobný oznam, neformálna správa) na jasné a primerané vyjadrenie v osobných kontextoch*
- *písanie krátkych funkčných textov v administratívnom registri (napr. splnomocnenie, potvrdenie, dotazník) so zachovaním špecifických jazykových a formálnych konvencií*

1.5. Hodnotí kvalitu a relevantnosť informácií pochádzajúcich z rôznych zdrojov, aby ich mohol kriticky a zodpovedne využívať v procese učenia sa a v písomnej či ústnej komunikácii

Spoločný vzdelávací základ:

- *excerpcia relevantných informácií z rôznych zdrojov (články, webové stránky, videomateriály) na spracovanie zadanej témy a odôvodnenie výberu použitých zdrojov*
- *realizácia malého interdisciplinárneho projektu (napr. hudba–literatúra), ktorý preukazuje overovanie a kritickú integráciu informačných zdrojov*
- *porovnávanie informácií z rôznych zdrojov s cieľom identifikovať nezrovnalosti, chýb alebo subjektívnych pohľadov*
- *vypracovanie syntetizačného hárka, ktorý prezentuje overené informácie preformulované vlastnými slovami s uvedením konzultovaných zdrojov*
- *vytvorenie digitálnej triednej mini-encyklopédie, ktorá zhromažďuje krátke články správne zdokumentované a citované podľa základných akademických pravidiel*

Odborný vzdelávací program:

- *účasť na simulovanej akademickej debate na tému „Online informácie a digitálna etika“, s obhajobou argumentovanej pozície založenej na overených zdrojoch*
- *uplatnenie kritérií overovania zdrojov (autor, cieľ, aktuálnosť, presnosť) na hodnotenie dôveryhodnosti použitých informácií*
- *použitie techník fact-checkingu na overenie pravdivosti informácií z médií a sociálnych sietí s vypracovaním krátkej vysvetľujúcej poznámky*
- *identifikovanie znakov manipulácie alebo zaujatosti v mediálnych textoch alebo online príspevkoch a vysvetlenie spôsobu, akým môžu ovplyvniť verejnú mienku*

2. Využíva štruktúry a mechanizmy slovenského jazyka na tvorbu správnych, koherentných a výrazovo primeraných výpovedí v učebných aj životných situáciách

9. ročník
2.1. Uplatňuje grafické, pravopisné a diakritické znamienka slovenského jazyka na zabezpečenie jasného a presného písania
Spoločný vzdelávací základ: - *vypracovanie súboru cvičení riadeného písania dopĺňaním a opravovaním krátkych textov, ktoré obsahujú pravopisné chyby a následným formulovaním zistených pravopisných pravidiel* - *analýza pravopisných chýb v autentických textoch (napr. online príspevky) prostredníctvom vysvetlenia porušených pravidiel a prepísania správnych foriem* - *napísanie krátkej slohovej práce (100–150 slov) na bežnú tému („Školský deň“), s správnym použitím diakritiky a interpunkcie, vrátane záverečnej revízie vo dvojiciach* - *vytvorenie pravopisného portfólia, ktoré obsahuje príklady, pravidlá, výnimky a samostatné opravy z vlastných aktivít* - *porovnanie pravopisných noriem slovenského jazyka s iným študovaným jazykom prostredníctvom krátkej prezentácie v PowerPointe, ktorá zvýrazňuje podobnosti a rozdiely v používaní diakritiky* Odborný vzdelávací program: - *uplatňovanie pravopisných pravidiel pri písaní slov cudzieho pôvodu vypracovaním zoznamu pojmov z mediálnych textov/odbornej literatúry a ich klasifikáciou podľa dodržaného pravidla* - *vytvorenie digitálnej informačnej karty („Časté pravopisné chyby a ako sa im vyhnúť“), ktorá ilustruje pravidlá pomocou príkladov z médií* - *napísanie článku pre školský časopis so striktne dodržanými pravopisnými a typografickými normami*
2.2. Uplatňuje pravidlá výslovnosti slovenského jazyka na dosiahnutie správneho a plynulého ústneho prejavu
Spoločný vzdelávací základ: - *precvičovanie správnej výslovnosti prostredníctvom expresívneho čítania krátkych textov so zameraním na javy spodobovania a výslovnosť spoluhláskových skupín* - *nahratie prečítaného úryvku a sebaanalýza výslovnosti na identifikáciu odchýlok od spisovnej normy a vytvorenie osobného plánu korekcie* - *porovnanie výslovnostných foriem z rôznych nahrávok (štandardná/regionálna) a diskusia o ich vplyve na porozumenie obsahu správy* - *uskutočnenie spoločného výslovnostného cvičenia vo dvojiciach prostredníctvom vzájomnej korekcie a odôvodnenia správnych variantov* - *analýza výslovnosti slov cudzieho pôvodu počúvaním a porovnávaním vzorov hovoreného prejavu a diskusiou o ich začlenení do spisovnej slovenčiny* Odborný vzdelávací program: - *vypracovanie minipodcastu (2–3 minúty), v ktorom žiaci predstavia tému zo školského prostredia a preukážu uplatnenie ortoepických pravidiel a kontrolu dikcie* - *porovnanie štandardnej a regionálnej výslovnosti prostredníctvom audiomateriálu, ktorý ilustruje rozdiely v prízvuku a artikulácii, nasledované reflexívnou diskusiou o hodnote spisovného jazyka* - *verejná prezentácia kultúrnej témy s použitím spisovného jazyka a primeranej spisovnej výslovnosti, hodnotená podľa vopred stanovenej rubriky*
2.3. Analyzuje sémantické vzťahy medzi slovami, aby vytváral jasné a expresívne výpovede
Spoločný vzdelávací základ: - *vypracovanie cvičenia na triedenie slov z textu podľa sémantických vzťahov (synonymá, antonymá, homonymá), nasledované formulovaním záveru o celkovom význame textu* - *prepísanie krátkeho odseku s použitím synoným vhodných pre kontext s cieľom zlepšiť expresívnosť výpovede a preukázať porozumenie významov* - *analýza prenesených významov v príslovia a ľudových výrokoch prostredníctvom diskusie o význame a komunikačnom zámere* - *vytvorenie sémantickej mapy lexikálneho poľa z literárneho alebo neliterárneho textu* - *uskutočnenie mini-workshopu „Slová, ktoré menia svoj význam“, s využitím digitálnych aktivít* Odborný vzdelávací program: - *skúmanie javov polysémie prostredníctvom analýzy viacerých významov toho istého slova v literárnych a publicistických textoch, s vypracovaním porovnávacej lexikálnej karty*

9. ročník

- *porovnanie paroným v rôznych kontextoch a vypracovanie zoznamu častých lexikálnych zámen v súčasnej slovenčine*
- *vypracovanie porovnávacej syntézy o polysémii a paronymii v slovenskom a rumunskom jazyku s príkladmi z aktuálnej tlače*
- *vypracovanie krátkej jazykovednej eseje („Ako ovplyvňuje výber slov zrozumiteľnosť výpovede?“) s použitím vlastných príkladov a argumentov z jazykového pozorovania*

2.4. Vyberá vhodné lexikálne jednotky podľa kontextu a štylistických kritérií, aby prispôsobil jazyk komunikačnej situácii

Spoločný vzdelávací základ:

- *porovnanie hovorového a formálneho jazyka prostredníctvom prepísania dialógu medzi priateľmi do podoby vhodnej pre oficiálnu situáciu*
- *analýza slovnej zásoby v textoch rôznych štýlov (novinový článok, elektronická správa, formálny list) so zvýraznením výrazov, ktoré určujú tón a register kontextovej komunikácie*
- *napísanie oficiálnej pozvánky alebo administratívnej správy (na školskú aktivitu) s použitím vhodného lexika a foriem oslovenia*
- *precvičovanie prispôsobenia lexiky prostredníctvom rolových hier (učiteľ–žiak, novinár–hosť)*
- *analýza lexikálnej expresívnosti v publicistickom článku doplnená následnou formuláciou krátkej kritickej recenzie*

Odborný vzdelávací program:

- *klasifikácia slovnej zásoby podľa kritérií expresívnosti, spisovnosti a emocionality prostredníctvom analýzy textov rôznych štýlov (publicistický, umelecký, administratívny)*
- *vytvorenie digitálneho „štýlového slovníka“, ktorý obsahuje príklady výrazov a slovných spojení pre rôzne komunikačné kontexty (formálny, hovorový, literárny)*
- *simulácia tlačovej konferencie, počas ktorej žiaci používajú rôzne jazykové registre (oficiálny, novinársky a register bežnej konverzácie), čím preukazujú schopnosť prispôsobiť slovnú zásobu komunikačnej situácii*

2.5. Využíva postupy obohacovania slovnej zásoby na tvorbu originálnych a jemne nuansovaných vyjadrení

Spoločný vzdelávací základ:

- *pozorovanie procesov tvorenia slov pomocou derivácie a skladania, dopĺňaním lexikálnych rodín*
- *tvorenie nových výrazov na základe zadaných koreňov slov a zdôvodnenie ich významu*
- *vytvorenie krátkeho príbehu, ktorý obsahuje aspoň desať slov utvorených deriváciou alebo skladaním, nasledované prezentáciou použitých slovotvorných postupov*
- *precvičovanie tvorenia viacslovných spojení prostredníctvom tvorivých asociácií v rôznych kontextoch*
- *zúčastňovanie sa hry „Vymýšľame nové slová“, v ktorej žiaci navrhujú pomenovania pre súčasné pojmy a zdôvodňujú výber lexikálnych prvkov*

Odborný vzdelávací program:

- *analýza javov univerbizácie a multiverbizácie v súčasnej tlači prostredníctvom zhromažďovania a triedenia identifikovaných príkladov*
- *realizácia malého jazykovedného projektu s názvom „Nové slová v súčasnej slovenčine“, ktorý zahŕňa výskum, zbieranie príkladov a ústnu prezentáciu výsledkov*
- *skúmanie spôsobu preberania lexikálnych výpožičiek v slovenskom jazyku z iných jazykov prostredníctvom tvorby konceptuálnej mapy, ktorá znázorňuje oblasti jazykového vplyvu*

2.6. Uplatňuje pravopisné pravidlá slovenčiny pri písaní textov s cieľom dodržiavania normy písomnej komunikácie

Spoločný vzdelávací základ:

- *napísanie informatívneho textu (150–200 slov) o školskej udalosti so správnym uplatnením pravidiel úpravy textu na stránke, používania diakritiky, veľkých písmen a interpunkčných znamienok*
- *oprava a revízia krátkeho textu identifikovaním a zaznamenaním typov opravených pravopisných chýb*
- *účasť na praktickom workshope zameranom na správne a estetické písanie školských textov*

Odborný vzdelávací program:

- *uplatňovanie pokročilých ortografických pravidiel pri tvorbe stránky školského časopisu (nadpis, podnadpis, hlavný text, ilustrácie) v súlade s normami spisovnej slovenčiny*
- *precvičovanie pravidiel delenia slov na konci riadku prostredníctvom opravy chybne vytlačeného textu*
- *navrhnutie digitálnej brožúry, ktorá prezentuje aktivity triedy a dôsledne uplatňuje ortografické pravidlá*

3. Interpretuje literárne texty v kultúrnych, historických a estetických súvislostiach s cieľom rozvíjať kritické myslenie, literárnu vnímavosť a estetickú hodnotu diel

9. ročník
3.1. Analyzuje proces literárnej komunikácie (autor – text – čitateľ – realita), aby porozumel tvorbe a recepcii významu literárneho diela
Spoločný vzdelávací základ: - *analyzovanie reťazca literárnej komunikácie doplnením digitálneho pojmového diagramu a formulovaním krátkeho záveru o úlohe jednotlivých prvkov pri prenose významu* - *porovnávanie spôsobov recepcie jedného textu v rôznych epochách vypracovaním argumentačného odseku (100–120 slov), ktorý zvýrazňuje rozdiely v interpretácii* - *klasifikovanie funkcií literatúry (estetická, formujúca, kognitívna) na základe dvoch úryvkov a formulovanie záveru o ich účinku na čitateľa* - *vytvorenie pojmovej mapy autor–dielo–kontext na preukázanie toho, ako realita formuje tvorivý proces a význam literárneho textu* - *napísanie krátkej reflexie („Čo pre mňa znamená hodnotný text?“) s cieľom uvedomiť si úlohu čítania ako formy kultúrnej komunikácie* Odborný vzdelávací program: - *analyzovanie reťazca literárnej komunikácie z hľadiska teórie recepcie identifikovaním aktívnej úlohy čitateľa a „horizontu očakávania“ v modernom texte* - *interpretovanie krátkej teoretickej eseje vypracovaním syntézy vysvetľujúcej premenenie čitateľa na spolutvorcu významu* - *vytvorenie komparatívnej štúdie o tom, ako kultúrny kontext ovplyvňuje recepciu rovnakého diela v rôznych historických obdobiach*
3.2. Opisuje štruktúru literárneho textu, aby vysvetlil organizáciu významu a kompozičnú jednotu diela
Spoločný vzdelávací základ: - *analyzovanie dejového plánu novely doplnením schémy (expozícia–zápletka–vyvrcholenie–rozuzlenie) a formulovaním záveru o koherencii deja* - *opis významového plánu textu vypracovaním tematického listu, ktorý vystihuje vzťahy medzi centrálnymi prvkami textu* - *porovnávanie konštrukcie zápletky v dvoch textoch z rôznych literárnych období vypracovaním krátkeho odseku ilustrujúceho vývoj rozprávačského štýlu* - *grafické znázornenie kompozície básne alebo epického textu formou naratívnej mapy, ktorá zvýrazňuje jednotky literárneho diela* - *analyzovanie úlohy kompozičných prvkov (opisy, dialóg, vnútorný monológ) vypracovaním vysvetľujúceho listu, ktorý ukazuje ich funkciu pri podpore témy* Odborný vzdelávací program: - *aplikovanie konceptu „kompozičný postup“ identifikovaním dominantného typu konštrukcie (cirkulárnej, paralelnej, symetrickej) v literárnom texte* - *analyzovanie prínosu formálnej štruktúry (strofa, epika, dráma) k estetickému účinku vypracovaním krátkeho argumentačného komentára* - *realizovanie komparatívneho cvičenia zameraného na druhy motívov (statické/dynamické) a ich úlohy pri formovaní významu literárneho textu*
3.3. Analyzuje postavy a typy rozprávačov, aby interpretoval naratívnu perspektívu a výstavbu fiktívneho sveta
Spoločný vzdelávací základ: - *charakterizovanie literárnej postavy doplnením listu, ktorý zvýrazňuje tvorbu portrétu* - *analyzovanie typu rozprávača v epickom texte identifikovaním indícií perspektívy a vysvetlením jeho úlohy pri prezentácii fikčného sveta* - *porovnávanie zobrazenia realistického a symbolického hrdinu vypracovaním odseku zvýrazňujúceho rozdiely vo vízii sveta* - *vytváranie vzťahovej mapy postáv na znázornenie naratívnych rolí a konfliktov, ktoré určujú vývoj deja* - *písanie krátkej reflexie o tom, ako perspektíva rozprávača ovplyvňuje čitateľovo vnímanie udalostí* Odborný vzdelávací program: - *klasifikovanie typov postáv (idealizované, sociálne, symbolické) v dielach rôznych literárnych smerov doplnením prehľadovej tabuľky*

9. ročník

- *analyzovanie naratívnych techník (flashback, vnútorný monológ, striedanie plánov) a hodnotenie ich účinku na rytmus a vierohodnosť deja v literárnom texte*
- *vytvorenie digitálneho portfólia „Spis postavy“ (opis, citáty, obraz, priradené symboly a pod.), ktoré ilustruje psychologický profil a umelecký význam*

3.4. Interpretuje umelecké prostriedky (trópy, figúry, symboly) s cieľom zdôrazniť výrazovosť a estetickú hodnotu literárneho textu

Spoločný vzdelávací základ:

- *identifikovanie trópov a figúr v lyrickom texte, ktoré určujú estetický účinok literárneho textu*
- *porovnanie poetickej výrazovosti v dvoch odlišných literárnych textoch (z rôznych období) prostredníctvom písania argumentačného odseku zameraného na umeleckú výstavbu*
- *prepojenie poetického obrazu s ústrednou témou prostredníctvom tvorby vizuálnej karty/vizuálneho listu (obraz – symbol – význam)*
- *analyzovanie estetickej funkcie opakovania a kontrastu v literárnom texte prostredníctvom doplnenia pozorovacej karty/pozorovacieho hárku (citát – efekt – umelecký zámer)*
- *zostavenie miniantológie literárnej expresivity s krátkymi komentármi vysvetľujúcimi estetickú hodnotu vybraných úryvkov z literárneho textu*

Odborný vzdelávací program:

- *aplikovanie štylistickej analytickej mriežky (denotatívne/konotatívne, lexikálna sieť, intenzita) na básnický úryvok a následné formulovanie záveru o tóne umeleckého textu*
- *analyzovanie estetickej funkcie metafory v básnickej skladbe prostredníctvom napísania štruktúrovanej interpretácie*
- *zostavenie digitálnej antológie figúr a trópov, usporiadanej tematicky (emócia, postoj, vízia) a doplnenej krátkymi vysvetlivkami*

3.5. Analyzuje vzťah medzi literárnym textom a jeho historickým, spoločenským a estetickým kontextom s cieľom vysvetlenia významov sprostredkovaných literárnym dielom

Spoločný vzdelávací základ:

- *zaradenie literárneho diela do historického a kultúrneho kontextu prostredníctvom vytvorenia ilustrovanej chronologickej osi so základnými orientačnými medzníkmi*
- *analyzovanie spoločenských a morálnych hodnôt odrazených v slovenskom realistickom diele prostredníctvom napísania interpretačnej syntézy*
- *porovnanie estetických vízií dvoch literárnych období (napríklad: romantizmus-moderna) v krátkej komparatívnej eseji s dôrazom na estetickú funkciu diel*
- *prezentácia vzťahu medzi autorom a literárnym obdobím prostredníctvom realizácie interdisciplinárnej koláže (literatúra – história – umenie) vo fyzickej alebo digitálnej podobe*
- *analyzovanie vplyvu estetického kontextu na štýl diela prostredníctvom doplnenia analytickej karty s hlavnými znakmi literárneho smeru*

Odborný vzdelávací program:

- *výskum dolnozemského literárneho fenoménu prostredníctvom realizácie interdisciplinárneho projektu v podobe digitálnej prezentácie alebo štruktúrovaného posteru alebo plagátu*
- *analyzovanie dobového kritického textu a aplikovanie estetických prvkov pri interpretácii diela*
- *vytvorenie pojmovej mapy literárnych smerov a estetických tendencií v slovenskej literatúre so zdôraznením kultúrnych kontinuít a závažných kultúrnych vplyvov*

3.6. Vytvára osobné, argumentované interpretácie literárnych textov s cieľom rozvíjať kritické myslenie a estetickú vnímavosť

Spoločný vzdelávací základ:

- *napísanie osobnej recenzie o vybranom študovanom literárnom diele s uvedením konkrétnych textových argumentov z literárneho diela*
- *zúčastnenie sa literárnej diskusie nasledovanej vypracovaním skupinového záveru, ktorý syntetizuje prezentované stanoviská*
- *zostavenie osobného čitateľského denníka/portfólia s reflexnými kartami/listami a prepojeniami zameranými interdisciplinárne, ktoré podporujú uchopenie estetickej hodnoty diela*
- *napísanie metaliterárnej reflexie o tom, čo znamená čítanie klasického diela pre estetické formovanie čitateľa („Čo pre mňa znamená čítanie klasického diela?“)*
- *ústne prezentovanie vlastnej interpretácie podporenej vizuálnou projekciou, ktorá objasňuje hlavné argumenty*

9. ročník
Odborný vzdelávací program: - *vypracovanie krátkej kritickej eseje so zdôraznením a aplikáciou estetického konceptu (tragické, krásne, groteskné)* - *prezentovanie interpretácie literárneho textu s využitím základných literárnoteoretických pojmov* - *napísanie reflexívnej eseje o úlohe čítania pri rozvíjaní kritického myslenia a kultúrnej empatie*

4. Analyzuje slovenské kultúrne dedičstvo v Rumunsku a v zahraničí s cieľom rozvíjať kultúrnu identitu, interkultúrny dialóg a etické správanie voči kultúre

9. ročník
4.1. Identifikuje kultúrne a identitné prvky Slovákov v Rumunsku a v zahraničí, aby vytvoril základ pre porozumenie vnútroetnickej rozmanitosti
Spoločný vzdelávací základ: - *identifikovanie kultúrnych prvkov (symboly, tradície, geografické medzníky) v úryvku zo slovenského literárneho diela zo zahraničia prostredníctvom doplnenia tematickej tabuľky* - *analyzovanie odkazov na geografický priestor v literárnom texte prostredníctvom lokalizácie na mape a vysvetlenia vzťahu medzi miestom a naratívom* - *analyzovanie motívu migrácie v dvoch krátkych textoch pomocou identifikácie relevantných pasáží a vytvorenia Vennovho diagramu zvýrazňujúceho kultúrne rozdiely* - *klasifikovanie prvkov identity (postavy, zvyky, komunitné priestory) v kolaboratívnej konceptuálnej mape vytvorenej na základe dvoch literárnych fragmentov z rôznych slovenských komunít* - *porovnávanie motívov identity v dvoch literárnych fragmentoch prostredníctvom doplnenia tematickej tabuľky a formulovania záveru o kultúrnych podobnostiach* - *porovnávanie kultúrnych prvkov extrahovaných z literárnych diel Slovákov v Rumunsku a Slovákov v Srbsku prostredníctvom vypracovania analytického hodnotenia* Odborný vzdelávací program: - *inventarizovanie slovenských kultúrnych referencií v literárnom texte prostredníctvom vytvorenia komentovaného glosára, ktorý obsahuje reprezentatívne citáty a ich identitárnu interpretáciu* - *vytvorenie tematického plagátu o lokálnej slovenskej identite s použitím literárnych fragmentov a komunitných historických informácií a jeho prezentácia v rámci školskej výstavy*
4.2. Opisuje hodnoty, tradície a formy umeleckého prejavu slovenských komunít (napríklad v Rumunsku, Srbsku či Maďarsku), aby poukázal na kultúrnu rôznorodosť Slovákov
Spoločný vzdelávací základ: - *opísanie kultúrnej praktiky (zvyku, rituálu, tradície) prezentovanej v úryvku z literárneho textu prostredníctvom vypracovania vysvetľujúceho odseku, ktorý obsahuje relevantné citáty* - *zvýraznenie formy umeleckého prejavu (hudobného, výtvarného alebo performatívneho) nepriamo odrazenej v texte prostredníctvom tvorby ilustrovanej karty s príslušnými citátmi a obrázkami* - *dokumentovanie slovenskej kultúrnej rozmanitosti integráciou literárnych citátov a etnografických odkazov do tematického portfólia venovaného slovenskej komunite v zahraničí* - *vytvorenie analytického plagátu, ktorý syntetizuje spoločné a odlišné kultúrne motívy v slovenskej cezhraničnej literatúre s integráciou citátov a historických súvislostí* - *interpretácia umeleckého zobrazenia opísaného v literatúre v porovnaní so skutočným kultúrnym artefaktom (fotografia, etnografický predmet), zavŕšená argumentovanou digitálnou prezentáciou* Odborný vzdelávací program: - *porovnanie kultúrnych hodnôt a praktík odrážaných vo dvoch slovenských literárnych dielach pochádzajúcich z rôznych zahraničných komunít prostredníctvom vypracovania krátkej tematicky štruktúrovanej porovnávacej správy* - *skúmanie zobrazenia dvojitej identity (slovenskej/miestnej) vo dvoch románoch, novelách alebo poviedkach prostredníctvom tvorby naratívnej schémy a formulovania písomnej interpretácie*

9. ROČNÍK
VZDELÁVACIE OBSAHY

Predmetové komponenty	Vzdelávacie obsahy	
	Spoločný vzdelávací základ	**Odborný vzdelávací program**
1. Komunikácia	Komunikácia a komunikačný reťazec.	
	Druhy komunikácie: verbálna – neverbálna; súkromná – verejná; interaktívna; asertívna – devalvujúca.	Spoločenské zásady jazykovej komunikácie.*
	Prostriedky komunikácie.	
	Informácia a zdroje informácie.	Rešerš a dôveryhodnosť informačných zdrojov.*
	Spracovanie informácií.	
	Využitie informácií, učenie sa.	
	Fázy tvorenia textu.	
	Štýlotvorné činitele.	
	Jazykový štýl.	
	Slohové postupy a slohové útvary a žánre.	
	Hovorový štýl – znaky a útvary hovorového štýlu.	Ústne slohové útvary hovorového štýlu: diskusia; polemika; rozprávanie príbehu.*
	Ústne slohové útvary hovorového štýlu: diskusia na internete; debata; hádka; vtip.	
	Písané slohové útvary hovorového štýlu: e-mail; krátka správa; oznámenie; blahoželanie; inzerát.	Písané slohové útvary hovorového štýlu: pozdrav, pohľadnica; súkromný inzerát.
	Administratívny štýl – znaky a útvary administratívneho štýlu.	
	Úradná komunikácia: oznámenie; ospravedlnenie; žiadosť; motivačný list; životopis.	Útvary úradnej komunikácie: splnomocnenie; potvrdenie; dotazník.*
	Pracovná komunikácia - zápisnica.	
Navrhovaný materiál zameraný na počúvanie/analýzu**:* ● *Texty určené na počúvanie a analýzu budú zahŕňať autentické príklady komunikácie, ako sú neformálne rozhovory, verejné debaty alebo administratívne oznamy, aby jasne ilustrovali rozdiely medzi štýlmi a typmi jazyka.* ● *Vybrané zvukové materiály zvýraznia prvky ako tón, komunikačný zámer, jazykový register a štruktúra prejavu, aby žiaci mohli identifikovať charakteristiky verbálnej aj neverbálnej komunikácie v reálnych situáciách.* ***Navrhované typy interakcií: ● *Navrhované interakcie budú zohľadňovať kolaboratívne, argumentačné a situačné aktivity, aby umožnili precvičovanie asertívnej komunikácie a rôznych jazykových registrov v autentických kontextoch.* ● *Odporúča sa integrovať spontánne a digitálne formy interakcie, ako sú online diskusie alebo neštruktúrované rozhovory, s cieľom posilniť flexibilitu ústnej komunikácie a rozvíjať schopnosť prispôsobiť sa rôznym spoločenským situáciám.* ***Odborný vzdelávací program** sa uplatňuje diferencovane: pre študijný odbor Filológia zahŕňa všetky vzdelávacie obsahy, zatiaľ čo pre študijný odbor Sociálne vedy pozostáva výlučne z tých, ktoré sú označené hviezdičkou (*).*		
2. Jazykové prostriedky komunikácie	Jazyk a písmo.	
	Diakritika a diakritické znamienka; interpunkcia a interpunkčné znamienka.	Typografické pravidlá pri písaní textu.
	Ortografické praktikum: - písanie samohlások *i (í)*, *y (ý)* v domácich morfémach; - písanie samohlásky *ä*; - písanie samohlások v niektorých príponách; - písanie spoluhlások *ď*, *ť*, *ň*, *ľ*; - písanie spoluhlások v predponách - písanie spoluhlásky *v*; - rozdeľovanie slov (na rozhraní slabík a v prípade zložených slov); - pravidlo o rytmickom krátení a výnimky z pravidla o rytmickom krátení.	Ortografické praktikum: - písanie i/y v slovách cudzieho pôvodu; - písanie dvojhlások *ia*, *ie*, *iu*; - písanie párových spoluhlások; - písanie spoluhlásky *ľ*. - rozdeľovanie slov na rozhraní morfém.*
	Spisovná výslovnosť: spodobovanie, výslovnosť hláskových skupín.	Výslovnosť slov cudzieho pôvodu.
	Slovo: lexikálny a gramatický význam slova.	
	Vzťahy medzi lexikálnymi významami slov: homonymia, synonymia, antonymia.	Lexikálne významy slov: polysémia, paronymia.*

Predmetové komponenty	Vzdelávacie obsahy	
	Spoločný vzdelávací základ	**Odborný vzdelávací program**
	Slovná zásoba: druhy slovnej zásoby, systém slovnej zásoby - slová podľa štylistického príznaku, podľa spisovnosti, citového zafarbenia.	Slová podľa pôvodu, podľa časového príznaku.
	Obohacovanie slovnej zásoby: odvodzovanie, skladanie a skracovanie slov, tvorenie viacslovných pomenovaní.	Univerbizácia, multiverbizácia v slovenčine. Preberanie slov do slovnej zásoby.
Spôsoby práce s obsahmi vyučovania: ● *Pri štúdiu týchto obsahov sa bude dôsledne sledovať dodržiavanie normatívnych, ortoepických, pravopisných, morfologických a interpunkčných aspektov prostredníctvom systematického využívania základných jazykových príručiek slovenského jazyka, ako aj rôznych slovníkov a špecializovaných príručiek.* ● *Vzdelávacie aktivity budú klásť dôraz na praktické uplatnenie obsahov prostredníctvom cvičení z fonetickej a pravopisnej analýzy, písania textov v súlade s jazykovými normami, identifikácie sémantických vzťahov medzi slovami a precvičovania postupov obohacovania slovnej zásoby, aby si žiaci rozvíjali funkčné komunikačné kompetencie v reálnych situáciách.* ***Odborný vzdelávací program** sa uplatňuje diferencovane: pre študijný odbor Filológia zahŕňa všetky vzdelávacie obsahy, zatiaľ čo pre študijný odbor Sociálne vedy pozostáva výlučne z tých, ktoré sú označené hviezdičkou (*).*		
3. Literatúra a zážitková recepcia	Literatúra a podsystémy literatúry.	Literárna veda (*literárna história, literárna teória, literárna kritika*).
	Literárny komunikačný reťazec (*autor – dielo – prijímateľ – realita*).	Druhy čitateľov (*naivný, sentimentálny, diskurzívny*).***** Základné otázky pri interpretácii literárneho diela.*****
	Kontext literárneho diela (*spoločensko-historický, dobový estetický, dobový literárny, autorský*).	
	Funkcie literárneho diela (*estetická, výchovná, náučná*).	
	Štruktúra literárneho diela: - dejový plán literárneho diela (*dej, príbeh*); - významový plán literárneho diela (*téma, motív, hlavná myšlienka, pointa*).	Druhy motívov v literárnom diele: statický motív (*opisný, prírodný, úvahový*); dynamický motív; hlavný a vedľajší motív.
	Literárna forma a kompozícia literárneho diela.	Kompozičný postup v literárnom diele.
	Členenie epického literárneho textu (pásmo rozprávača, pásmo postavy).	
	Druhy reči v umeleckom texte: priama reč a uvádzacia veta; nepriama reč; vnútorný monológ.	
	Rozprávač. Typy rozprávača (*vševediaci, personálny, priamy, rozprávač "oko kamery"; nespoľahlivý rozprávač*).	Rozprávačské techniky a metódy.*****
	Literárna postava. Typy postáv v literárnom diele (*hlavná, vedľajšia, fiktívna, reálna/historická, alegorická, zvieracia*).	Idealizovaný, charakterový a sociálny (*s vysokým/nízkym sociálnym statusom*) typ literárnej postavy.
	Charakteristika literárnej postavy (*vnútorná a vonkajšia charakteristika, priama a nepriama charakteristika*).	Trichotomické delenie kompozície charakteristiky literárnej postavy.*****
	Lyrika ako literárny druh: znaky lyriky, druhy lyriky a vybrané literárne žánre (*óda, elégia, sonet, epitaf, epigram, kaligram*).	Vonkajšia kompozícia lyrických diel. Rým a druhy rýmu.
	Epika ako literárny druh: znaky epiky, druhy epiky a vybrané literárne žánre (*povesť, balada, poviedka, novela, román*).	Vonkajšia kompozícia epických diel.
	Dráma ako literárny druh: znaky drámy a vybrané literárne žánre (*komédia, tragédia, činohra*).	Vnútorná a vonkajšia kompozícia drámy.

Predmetové komponenty	Vzdelávacie obsahy	
	Spoločný vzdelávací základ	**Odborný vzdelávací program**
	Výrazové prostriedky umeleckej literatúry: - trópy: metafora, metonymia, hyperbola, prirovnanie, epiteton, personifikácia; - figúry: anafora, epifora, epizeuxa, epanastrofa, oxymoron.	Estetická úloha výrazových umeleckých prostriedkov v literárnom diele.*
	Periodizácia slovenskej literatúry.	
	Dolnozemský literárny fenomén.	

Odporúčané literárne texty: *Veľké myšlienky malého človeka - Daniel Hevier; Mama - Milan Rúfus; Zuzana - Milan Rúfus; Studňa lásky - Jozef Horák; Žltá ľalia - Ján Botto; Mamka Pôstková - Jozef Gregor Tajovský; Žofine trápenie - Štefan Doväľ; Studňa lásky - Jožo Nižnánsky; Statky zmätky - Jozef Gregor Tajovský*

Poznámky k hĺbke vyučovacích obsahov:

- *Učebné aktivity sa vzťahujú na operačnú úroveň analýzy a interpretácie literárneho textu, v súlade s kognitívnou úrovňou a intelektuálnym vývinom žiaka 1. ročníka strednej školy, ktorý sa nachádza v prechodnom štádiu smerom k abstraktnému a reflexívnemu mysleniu, bez rozširovania na pokročilé teoretické koncepty.*
- *Analýza sa zameriava na pochopenie vzťahov medzi autorom, textom a čitateľom v konkrétnych situáciách čítania, bez uplatnenia pokročilých teoretických prístupov, ako sú semiotika či estetika recepcie. Odporúča sa zamerať na funkcie literatúry a úlohu aktívneho čitateľa pri tvorbe významu. (Ref.: špecifická kompetencia 3.1.)*
- *Rozvoj schopnosti rozpoznávať a opisovať základnú naratívnu, tematickú a kompozičnú štruktúru textu je podporený prostredníctvom aktivít, ktoré vedú žiaka od identifikácie prvkov k ich prepájaniu v rámci významových rovín. Nepredpokladá sa hĺbková metrická, štylistická ani symbolická analýza, ale postupné osvojovanie si základných analytických postupov. (Ref.: špecifická kompetencia 3.2.)*
- *Analytické úlohy smerujú k identifikácii typov rozprávačov a charakteristike postáv pomocou priamych a nepriamych prostriedkov. Nepožaduje sa používanie odbornej naratologickej terminológie; dôraz sa kladie na pochopenie vzťahu medzi rozprávačom, postavami a čitateľom a na vnímanie vplyvu rozprávačskej perspektívy na interpretáciu diela. (Ref.: špecifická kompetencia 3.3.)*
- *Pri rozvíjaní schopnosti interpretovať výrazové prostriedky umeleckého jazyka sa žiaci vedú k rozpoznávaniu, opisu a interpretácii ich estetickej a emocionálnej funkcie. Nevyžaduje sa rétorická klasifikácia ani filologická analýza; odporúča sa prepájať jazykové prostriedky s celkovým umeleckým a emocionálnym účinkom textu. (Ref.: špecifická kompetencia 3.4.)*
- *Štúdium literárneho diela sa orientuje na pochopenie väzieb medzi dielom a historicko-kultúrnym kontextom jeho vzniku, bez potreby aplikovať pokročilé teórie literárnych dejín alebo interdisciplinárne prístupy. Odporúča sa porovnávať hodnoty a umelecké vízie v súvislosti s epochami a literárnymi smermi. (Ref.: špecifická kompetencia 3.5.)*
- *Učebné aktivity podporujú schopnosť žiakov vyjadriť vlastné reflexie a argumentovať na základe textu. Nepožaduje sa využívanie akademickej terminológie ani teoretických modelov; odporúča sa integrácia estetických, etických a kultúrnych aspektov do osobnej interpretácie literárneho textu. (Ref.: špecifická kompetencia 3.6.)*

Odborný vzdelávací program *sa uplatňuje diferencovane: pre študijný odbor Filológia zahŕňa všetky vzdelávacie obsahy, zatiaľ čo pre študijný odbor Sociálne vedy pozostáva výlučne z tých, ktoré sú označené hviezdičkou (*).*

4. Prvky interkulturality	Prvky materiálnej a duchovnej kultúry v literárnej tvorbe Slovákov žijúcich v Rumunsku, Srbsku a Maďarsku.	Témy a kultúrne motívy v slovenskej literatúre zo zahraničia: dedina, dom, jazyk, migrácia, hranica, genius loci.
	Geografické a historické oporné body slovenských komunít v Rumunsku, Srbsku a Maďarsku.	
	Tradičné hodnoty a kultúrne praktiky odrážané v literárnych dielach a kultúrnom živote Slovákov zo zahraničia.	
	Prvky kultúrneho porovnávania na medzikomunitnej úrovni. Techniky porovnávania a metódy kultúrneho opisu.	

Poznámky na margo prístupu k navrhnutým obsahom vyučovania*:*

- *Výber textov s opismi tradícií, symbolov, kroja a komunitných štruktúr s cieľom identifikovať a diskutovať opakujúce sa kultúrne prvky.*
- *Voľba úryvkov z literárnych, neliterárnych a vedeckých textov týkajúcich sa rituálov, hodnôt komunity a ľudového umenia s cieľom nasmerovania žiakov k pochopeniu identitnej funkcie kultúrnych prvkov.*
- *Použitie 2–3 textov z rôznych regiónov slovenského zahraničia; usmernenie žiakov k porovnávacím pozorovaniam týkajúcim sa spoločných tém (dedina, migrácia, tradícia).*

10. ROČNÍK
ŠPECIFICKÉ KOMPETENCIE A PRÍKLADY UČEBNÝCH AKTIVÍT

1. Komunikuje efektívne a zodpovedne v rôznych kontextoch, pričom prispôsobuje svoj prejav spolupráci, argumentácii a jasnému vyjadreniu vlastných myšlienok

10. ročník
1.1. Identifikuje štylistické osobitosti umeleckých a publicistických textov, aby porozumel komunikačnému zámeru v školských a každodenných kontextoch
Spoločný vzdelávací základ: - *analyzovanie expresívnych znakov v dvoch ukážkach umeleckého textu vypracovaním porovnávacej pozorovacej tabuľky na sledovanie umeleckých prostriedkov a miery subjektivity* - *klasifikácia poskytnutých ukážok podľa umeleckého alebo publicistického štýlu a podľa typu textu pomocou digitálnej aktivity typu „drag-and-drop“ na upevnenie kritérií* - *identifikácia prvkov umeleckého rozprávania vytvorením pojmovej mapy, ktorá usporadúva naratívne sekvencie z dvoch vybraných literárnych diel* - *rozlišovanie medzi typmi opisu, statickým alebo dynamickým, objektívnym alebo subjektívnym, prostredníctvom kolaboratívnej diskusie založenej na vopred stanovených kritériách* - *rozpoznávanie indikátorov špecifických publicistickému štýlu v rôznych textoch doplnením porovnávacej tabuľky, ktorá zvýrazňuje definujúce prvky* Odborný vzdelávací program: - *analýza vnútornej štruktúry textu typu „umelecké rozprávanie“ s jasným vyznačením kompozičných prvkov, ako sú expozícia, zápletka, vyvrcholenie a rozuzlenie* - *porovnanie umeleckého a vedeckého opisu napísaním krátkej reflexívnej eseje, ktorá zdôrazňuje komunikačnú funkciu každej formy prezentácie* - *identifikácia špecifických prvkov karikatúry spájaním textu s obrazom (karikatúrou) a vysvetlením štylistického účinku získaného deformáciou a zveličením*
1.2. Analyzuje naratívne, opisné a charakterizačné štruktúry používané v publicistických žánroch, aby prispôsobil tvorbu textov štýlovým požiadavkám rôznych kontextov
Spoločný vzdelávací základ: - *analyzovanie naratívneho textu súčasného alebo kanonického literárneho diela rekonštrukciou epickej línie vo forme digitálneho storyboardu, ktorý zvýrazňuje logiku postupnosti udalostí* - *precvičovanie tvorby statického alebo dynamického opisu na základe obrázka s dôrazom na koherenciu, štylistickú primeranosť a výber významových detailov* - *tvorenie objektívnej alebo subjektívnej charakteristiky na základe literárneho portrétu alebo postavy prezentovanej v krátkom audiovizuálnom materiáli s argumentáciou vybraných vlastností* - *porovnanie opisu a charakteristiky vyplnením Vennovho diagramu a diskusia o zistených rozdieloch podľa vopred stanovených kritérií* - *preformulovanie naratívneho odseku z úryvku literárneho diela do stručného publicistického štýlu* Odborný vzdelávací program: - *napísanie textu, ktorý kombinuje prvky umeleckého a vedeckého/technického opisu, s aplikáciou presných kritérií výberu relevantných detailov z každého štýlu* - *vypracovanie porovnávacej charakteristiky dvoch postáv z dvoch rôznych literárnych diel, zdôrazňujúc ich zásadné podobnosti a rozdiely* - *transformovanie umeleckého textu na verbálnu karikatúru zvýraznením štylistického zveličenia a komického účinku zámernej deformácie*
1.3. Posudzuje dôveryhodnosť správ z tradičných a digitálnych médií, aby rozvíjal kritické myslenie v občianskych a každodenných kontextoch
Spoločný vzdelávací základ: - *analýza súboru reálnych správ a príkladov dezinformácií s cieľom identifikovať indikátory manipulatívneho textu, ako sú prehnané titulky alebo nedostatok zdrojov* - *porovnanie charakteristík tradičných médií a dezinformačných médií v tabuľke, s cieľom zvýrazniť rozdiely v štruktúre a zámere* - *hodnotenie pravdivosti článku založeného na dvoch rôznych zdrojoch napísaním jasného odôvodnenia, ktoré vysvetľuje úroveň dôveryhodnosti* - *identifikácia manipulačných techník používaných v reklamách a plagátoch prostredníctvom analýzy obrázkov v malých skupinách s argumentáciou zistených účinkov*

10. ročník
- *vyberanie dôveryhodných informácií z mediálneho toku, pozostávajúceho z príspevkov, titulkov a bannerov, v digitálnej aktivite zameranej na uplatnenie presných kritérií filtrovania mediálneho obsahu* Odborný vzdelávací program: - *analyzovanie rozšírenej správy a jej komentovanej verzie vyznačením jednotlivých častí a hodnotením informačnej rovnováhy medzi faktami a názormi* - *hodnotenie štruktúry a dôveryhodnosti novinárskej investigácie diskusiou o použitých dokumentačných technikách a ich príspevku k prezentovaným záverom*
1.4. Vytvára štýlovo adekvátne texty, najmä publicistické, aby efektívne komunikoval v školských, spoločenských a mediálnych situáciách
Spoločný vzdelávací základ: - *napísanie krátkeho umeleckého rozprávania, ktoré harmonicky integruje opisné a charakterizačné sekvencie pri zachovaní koherencie a expresívnosti štýlu* - *realizácia minirozhovoru pozostávajúceho z piatich otázok adresovaného spolužiakovi a následná úprava textu do podoby vhodnej na publikovanie* - *vytvorenie recenzie knihy alebo filmu prispôsobenej školskému blogu rešpektujúc štruktúru kritického textu a vhodnú jazykovú primeranosť pre cieľové publikum* - *vytvorenie mini-reportážneho portrétu o známej osobe, ktorý kombinuje priame pozorovanie s prvkami rozprávania relevantnými pre prezentáciu* Odborný vzdelávací program: - *napísanie rozšírenej správy s komentárom, ktorá obsahuje titulok, perex, jadro a informačný kontext* - *vypracovanie úvodníka alebo glosy na aktuálnu tému zo školy alebo komunity s argumentovaním osobného pohľadu v primeranom publicistickom štýle*
1.5. Aplikuje kolaboratívne komunikačné stratégie na tvorbu efektívnych správ v projektoch, debatách a interdisciplinárnych kontextoch
Spoločný vzdelávací základ: - *plánovanie skupinovej prezentácie o typoch umeleckých a publicistických štýlov s rozdelením rolí a koordináciou jednotlivých krokov realizácie* - *vytvorenie informačného plagátu na školskú tému, so zrozumiteľným a argumentovaným odkazom pre cieľové publikum* - *vytvorenie presvedčivej reklamy na imaginárny produkt s tímovou diskusiou o účinkoch použitých presvedčovacích techník v sprostredkovanej informácii* - *organizovanie moderovanej debaty o účinnosti komunikačných štýlov v digitálnom prostredí, s využitím argumentov z predtým študovaných textov* Odborný vzdelávací program: - *vypracovanie skupinového projektu, ktorý kombinuje umelecký opis, charakteristiku a karikatúru pri prezentácii reálnej alebo fiktívnej postavy* - *vytvorenie publicistického balíka pozostávajúceho z rozšírenej správy, glosy a plagátu na tú istú tému* - *vytvorenie krátkej skupinovej novinárskej investigácie, vrátane dokumentovania, rozhovorov a písomného spracovania, zakončenej prezentáciou jasných záverov*

2. Využíva štruktúry a mechanizmy slovenského jazyka na tvorbu správnych, koherentných a výrazovo primeraných výpovedí v učebných aj životných situáciách

10. ročník
2.1. Analyzuje morfologickú štruktúru slov, aby správne interpretoval ich významy a funkcie v školskom prostredí a v každodenných kontextoch
Spoločný vzdelávací základ: - *analyzovanie štruktúry slov prostredníctvom identifikácie tvarotvorného základu a tvarotvorného formantu v literárnych ukážkach, kde morfologické zmeny výrazne ovplyvňujú expresívny význam* - *skúmanie príslušnosti slov k slovným druhom prostredníctvom klasifikácie plnovýznamové/ neplnovýznamové slová v autentických komunikačných kontextoch a rôznych informačných textov* - *porovnávanie flektívnych tvarov podstatných mien všetkých troch rodov s cieľom sledovať variácie gramatických kategórií rodu, čísla a pádu* - *identifikovanie správnych variantných gramatických prípon v kontextualizovaných prepisových cvičeniach a vysvetlenie vplyvu týchto variácií na význam podstatného mena*

10. ročník

- *funkčné interpretovanie skloňovania a časovania prostredníctvom rozkladania a rekonštruovania výpovedí na demonštráciu morfologickej koherencie výpovede*
- *analyzovanie toho, ako zmena koncovky alebo formantu ovplyvňuje syntaktickú funkciu podstatného mena v krátkych vetách, so zdôraznením súvislosti medzi formou a gramatickou rolou lexémy*
- *identifikovanie derivovaných slov pomocou sufixácie v danom texte a vysvetlenie významovej zmeny určenej derivačným formantom*

Odborný vzdelávací program:

- *diferencované analyzovanie skloňovacích vzorov „kuli“, „gazdiná“ a „pani“ v odborných textoch s vysvetlením ich vplyvu na syntaktické štruktúry*
- *modelovanie funkcie podstatného mena vo vete označením syntaktických rolí a zdôvodnením výberu tvaru podľa komunikačného zámeru*
- *skúmanie vzťahu medzi rodom, číslom a pádom pri tvorbe argumentačného odseku*
- *identifikovanie slov derivovaných pomocou sufixácie v danom texte a vysvetlenie významovej zmeny určenej derivačným formantom*

2.2. Uplatňuje pravopisné pravidlá pre ohybné a neohybné slovné druhy s cieľom vytvárať správne texty v školskom prostredí a v každodenných kontextoch

Spoločný vzdelávací základ:

- *uplatňovanie pravidiel písania viacslovných vlastných pomenovaní doplňaním formálnych výpovedí*
- *precvičovanie správneho písania grafém „y/ý“ v podstatných menách*
- *opravovanie prídavných mien v cvičeniach zameraných na písanie grafém „i/y“, s využitím príkladov z administratívnej komunikácie*
- *určovanie správnej formy zámen prostredníctvom analýzy dialogických ukážok*
- *editovanie formálnych textov, v ktorých žiaci uplatňujú pravidlá písania čísloviek so spojovníkom*
- *opravovanie slovesných tvarov v cvičeniach zameraných na písanie grafém „i/y“ v rozkazovacom spôsobe a grafém „í/ý“ v trpnom príčastí, s vysvetlením pravidiel použitého postupu*
- *analyzovanie príslovíek v krátkom texte a ich správny prepis podľa pravidiel písania príslovíek spolu, zvlášť alebo so spojovníkom, vrátane vhodného použitia príslovky „treba“*
- *kontrolovanie písania vokalizovaných a nevokalizovaných predložiek v súbore viet, ktoré zdôrazňujú rozdiely medzi formami „s/so“, „k/ku“, „z/zo“*
- *editovanie opisných textov, v ktorých žiaci opravujú pravopis spojok a častíc, s odôvodnením použitia tvarov so spojovníkom alebo písaných spolu/osobitne*
- *identifikovanie a správny prepis citosloviec v krátkom dialógu so zreteľom na použitie príslušných interpunkčných znamienok*

Odborný vzdelávací program:

- *revízia odborného textu správnym použitím substantívnych a adjektívnych sufixov*
- *prepisovanie formálnych textov s dôsledným používaním zámen vo formálnych situáciách*
- *reformulácia informatívneho textu použijúc správne číslovky s odôvodnením pravopisných pravidiel*
- *opravovanie odborného textu, v ktorom žiak uplatňuje pravopisné pravidlá pre predložky, spojky a príslovky charakteristické pre administratívny štýl*

2.3. Používa slovesné tvary ako podstatnú súčasť morfologického systému na vyjadrenie časových, modálnych a akčných vzťahov v rôznych komunikačných situáciách

Spoločný vzdelávací základ:

- *analyzovanie jednoduchých a zložených slovesných tvarov klasifikovaním určitých a neurčitých (osobných a neosobných) foriem v sériách viet*
- *porovnávanie zvratných slovies v bežných aj naratívnych kontextoch s cieľom sledovať zmeny významu*
- *transformovanie aktívnych výpovedí na pasívne pomocou trpného príčastia, s vysvetlením jeho vplyvu na fokusáciu výpovede*
- *uplatňovanie neosobných slovesných foriem (neurčitok, prechodník) pri tvorivom opise postupnosti dejov*
- *skúmanie pravidla rytmického krátenia v pároch slovesných tvarov*
- *precvičovanie písania grafém „i/y“ v rozkazovacom spôsobe prepisovaním praktických inštrukcií*
- *precvičovanie používania morfémy „by“ v hypotetických výpovediach transformáciou oznamovacích viet na podmienkové konštrukcie so zvýraznením zmeny modálnej hodnoty*
- *identifikovanie a používanie slovesného podstatného mena vo výpovediach opisujúcich abstraktné činnosti, s vysvetlením jeho úlohy pri zhustení informácie*

Odborný vzdelávací program:

- *experimentovanie so slovesnými spôsobmi a časmi v krátkom naratívnom texte so zdôraznením štýlovej intencie*

10. ročník

- *komparatívne analyzovanie slovesného rodu (diatézy) v argumentačných textoch*
- *používanie činného príčastia v krátkych naratívnych konštrukciách na zvýraznenie expresívnosti tejto neosobnej formy a jej dynamickej úlohy pri opise dejov*
- *analyzovanie vidu slovies v danom texte porovnaním určitých a neurčitých tvarov a diskusiou o ich štylistickom účinku*

2.4. Používa správne ohybné a neohybné slovné druhy na tvorbu koherentných a expresívnych výpovedí v reálnych komunikačných kontextoch

Spoločný vzdelávací základ:

- *porovnávanie foriem stupňovania prísloviek v opisných kontextoch s cieľom sledovať zmenu intenzity*
- *precvičovanie písania prísloviek so spojovníkom prostredníctvom tvorby krátkych textov s komplexnejšími štruktúrami*
- *analyzovanie výslovnosti predložiek so sledovaním účinku vokalizácie na plynulosť hovoreného prejavu*
- *určovanie logických vzťahov medzi vetami správnym používaním spojok*
- *preformulovanie výpovedí s cieľom zvýrazniť úlohu častíc pri významovom zjemňovaní textu a označovaní subjektivity*
- *identifikovanie a správne používanie predložiek so substantívom aj bez substantíva v daných vetách, s vysvetlením rozdielov v konštrukcii a význame*
- *dopĺňanie krátkeho dialógu adekvátnymi citoslovcami, s odôvodnením ich expresívneho a pragmatického účinku*

Odborný vzdelávací program:

- *analyzovanie expresívnosti prísloviek spôsobu, miesta a času v literárnych fragmentoch*
- *dopĺňanie odborných textov prvotnými a druhotnými predložkami*
- *preusporiadanie štruktúry argumentačného textu kontrolovaným používaním častíc na úpravu tónu výpovede*
- *analyzovanie štylistického účinku častíc v literárnych dialógoch s vysvetlením, ako tieto jednotky zosilňujú alebo oslabujú význam replík*

2.5. Analyzuje syntaktické funkcie slovných druhov, aby vytváral jasné, koherentné a efektívne usporiadané výpovede v ústnej a písomnej komunikácii

Spoločný vzdelávací základ:

- *analyzovanie funkcie substantív a adjektív vo vete s cieľom zvýrazniť vzťah medzi riadiacim výrazom a jeho determinantmi*
- *identifikovanie úlohy zámen pri udržiavaní textovej koherencie a správnej referencie*
- *hodnotenie funkcie čísloviek v expozičných textoch so zameraním sa na ich príspevok k presnosti informácie*
- *sledovanie funkcií prísloviek v opisnom texte (literárnom alebo funkčnom) so zvýraznením prvkov objasňujúcich miesto, čas alebo spôsob deja*
- *reorganizovanie zložených výpovedí pomocou správneho používania spojok a predložiek*
- *analyzovanie spôsobu, ktorým číslovky ovplyvňujú zhodu medzi podmetom a prísudkom vo vetách so zložitejšími štruktúrami, s vysvetlením tvarových variácií*

Odborný vzdelávací program:

- *tvorenie argumentovaných výpovedí s použitím zámen a čísloviek umiestnených strategicky pre zvýraznenie komunikačného zámeru*
- *ústne prezentovanie odbornej témy s použitím citosloviec na vyznačenie afektívnych akcentov*
- *skúmanie vzťahu medzi príslovkami a prísudkom v argumentačnom texte, s vysvetlením, ako umiestnenie príslovky prispieva k jasnosti výpovede*

2.6. Používa morfologické a štylistické prostriedky na tvorbu koherentných a expresívnych výpovedí primeraných školským a občianskym kontextom

Spoločný vzdelávací základ:

- *vytvorenie opisného textu s použitím prídavných mien v rôznych stupňoch na zvýraznenie expresivity*
- *tvorenie krátkeho funkčného textu (žiadosť, formálny e-mail) so správnym uplatnením pravopisných pravidiel pre podstatné mená, zámená a slovesá*
- *napísanie komentára s využitím čísloviek v argumentačných štruktúrach na podporu údajov*
- *konštruovanie naratívneho textu, v ktorom predložky a spojky vytvárajú koherentné prechody medzi vetnými celkami*
- *prepísanie vysvetľovacieho odseku s použitím prísloviek a častíc s funkciou významového zjemnenia*

10. ročník
- *správne používanie modelov skloňovania prídavných mien pri tvorbe opisného odseku s vysvetlením ich vplyvu na koherenciu textu* Odborný vzdelávací program: - *napísanie mini-eseje v rozsahu 200 – 250 slov s využitím slovesných a menných gramatických kategórií* - *vytvorenie krátkeho publicistického textu s použitím expresívnych prísloviek tvorených predponami „pra-“, „pre-“, „pri-“* - *realizácia krátkej prezentácie, v ktorej sa použijú spojky a častice na organizáciu argumentácie a zvýšenie expresívnosti prejavu*

3. Interpretuje literárne texty v kultúrnych, historických a estetických súvislostiach s cieľom rozvíjať kritické myslenie, literárnu vnímavosť a estetickú hodnotu diel

10. ročník
3.1. Analyzuje určujúce znaky slovenských literárnych období a smerov s cieľom vysvetliť vývin tém, motívov a žánrov vo vzťahu k historickému a kultúrnemu kontextu danej doby
Spoločný vzdelávací základ: - *identifikovanie tematických, štylistických a kompozičných prvkov charakteristických pre určité literárne obdobie vo vybraných ukážkach prostredníctvom vyplnenia analytického listu, ktorý prepája textové znaky s historickým kontextom doby* - *analyzovanie vzťahu medzi kultúrnym kontextom obdobia a dominantnými literárnymi formami prostredníctvom tvorby grafickej syntézy, ktorá vizualizuje zodpovedajúce prepojenia medzi témami, motívmi a žánrami* - *porovnanie dvoch literárnych ukážok patriacich do odlišných literárnych období vypracovaním porovnávacej mapy, ktorá zvýrazňuje vývin motívov a postupov umeleckej výstavby* - *klasifikovanie literárnych textov podľa príslušnosti k určitému smeru alebo obdobiu cez usporiadanie rozlišovacích kritérií do porovnávacej tabuľky, odôvodnenej na základe analyzovaných fragmentov* Odborný vzdelávací program: - *analyzovanie literárnych ukážok zo staroslovienskych literárnych pamiatok so zameraním na identifikáciu špecifických tematických a kultúrnych prvkov* - *porovnanie renesančných textov s cieľom sledovať vývin ľúbostnej lyriky vypracovaním miništúdie zameranej na motívy a výrazové osobitosti* - *analyzovanie premien idealizovanej postavy medzi preromantizmom a romantizmom vytvorením pojmovej mapy, ktorá syntetizuje dominantné znaky každého obdobia* - *vypracovanie rozšírenej chronologickej syntézy etáp predmodernej slovenskej literatúry integráciou historických a literárnych údajov do vysvetľujúcej schémy*
3.2. Skúma naratívnu, kompozičnú a charakterovú štruktúru literárnych textov s cieľom interpretovať, ako usporiadanie diela podporuje autorovu umeleckú víziu
Spoločný vzdelávací základ: - *analyzovanie spôsobu organizácie deja prostredníctvom vytvorenia naratívneho grafu, ktorý zvýrazňuje postupnosť sekvencií a ich funkciu v budovaní významu diela* - *opis čŕt hlavných a vedľajších postáv vyplnením charakterizačného listu, ktorý prepája správanie, vzťahy a úlohy v rámci vývoja konfliktu* - *porovnanie naratívnych perspektív v dvoch ukážkach vypracovaním vysvetľujúcej tabuľky, ktorá poukazuje na rozdiely medzi fokalizáciou, rozprávačským hlasom a interpretačnými účinkami* - *skúmanie funkcie incipitu a záveru prostredníctvom štruktúrovania písaného komentára, ktorý objasňuje úlohu týchto sekvencií pri orientovaní čitateľa a pri formovaní významov* Odborný vzdelávací program: - *aplikácia kompozičných typov v analýze romantických a realistických ukážok označením štruktúr v texte a vysvetlením ich funkcie v dynamike rozprávania* - *vypracovanie koncentrovanej charakteristiky idealizovanej alebo sociálnej postavy, ktorá zahŕňa opisné, naratívne a symbolické prvky* - *porovnanie typových postáv z rôznych období vypracovaním komentára, ktorý vysvetľuje rozdiely v literárnej konštrukcii vo vzťahu k kultúrnemu kontextu epochy* - *analýza štruktúry realistickej novely vytvorením „naratívnej kostry“, ktorá zvýrazňuje spôsob, akým kompozičné prvky odrážajú spoločenské napätia*

10. ročník

3.3. Interpretuje funkcie štylistických a zvukových prostriedkov, aby zvýraznil expresivitu a estetický zámer literárnych textov

Spoločný vzdelávací základ:
- *identifikovanie umeleckých prostriedkov v literárnom úryvku prostredníctvom vyplnenia listu výrazových prvkov, ktorý vysvetľuje úlohu každého postupu pri budovaní atmosféry textu*
- *analyzovanie štylistických účinkov umeleckých prostriedkov (metafora, anafora, symbol, hyperbola), napísaním vysvetlenia o spôsobe, akým tieto prostriedky formujú tón a rytmus literárneho textu*
- *porovnanie použitia toho istého štylistického postupu v dvoch literárnych fragmentoch vyplnením tabuľky, ktorá zvýrazňuje rozdiely v umeleckom zámere*
- *interpretovanie básnického jazyka vypracovaním komentára, ktorý odôvodňuje vzťah medzi výrazovými prostriedkami a ústrednou témou textu*

Odborný vzdelávací program:
- *analyzovanie funkcie komplexných štylistických postupov v úryvkoch zo slovenského romantizmu štruktúrovaním komentára, ktorý vysvetľuje ich vplyv na expresivitu*
- *interpretovanie úlohy symbolov a alegórie v literárnom diele vytvorením tematickej schémy, ktorá prepája básnické obrazy s významami literárneho textu*
- *porovnanie využitia kontrastu v barokových a romantických textoch vypracovaním analýzy, ktorá vysvetľuje rozdiely v estetickom zámere*
- *analyzovanie umeleckých prostriedkov charakteristických pre realistickú prózu vyplnením výrazového listu, ktorý zvýrazňuje ich prínos k vierohodnosti rozprávania*

3.4. Analyzuje spôsoby zobrazovania literárnych postáv, vrátane idealizovaných a sociálnych typov, s cieľom vysvetliť ich úlohu pri budovaní významov literárneho diela

Spoločný vzdelávací základ:
- *identifikovanie typov postáv vyplnením listu, ktorý vysvetľuje ich úlohu vo vývoji literárneho konfliktu*
- *porovnanie reprezentácie postáv z rôznych období vytvorením pojmovej mapy, ktorá zvýrazňuje vývin umeleckých spôsobov konštrukcie*
- *analyzovanie vzťahov medzi postavami vypracovaním argumentovaného komentára, v rozsahu 100 – 200 slov, o tom, ako ich interakcie formujú dej literárneho diela*
- *argumentovanie funkcie určitej postavy pri ilustrovaní centrálnej témy textu*
- *opísanie čŕt preromantickej idealizovanej postavy vypracovaním syntetického listu, ktorý zdôrazňuje jej symbolický charakter*
- *analyzovanie fungovania realistickej postavy ako sociálneho typu prepájaním jej správania s historickým a kultúrnym kontextom zobrazeným v literárnom diele*

Odborný vzdelávací program:
- *porovnanie romantického hrdinu s realistickými postavami vypracovaním analýzy, ktorá vysvetľuje rozdiely v literárnom zámere*
- *vytváranie syntetických literárnych portrétov výberom významných prvkov z reprezentatívnych fragmentov rôznych literárnych smerov*

3.5. Interpretuje literárne texty identifikovaním dominantných motívov, aby formuloval závery o téme, atmosfére a autorovej perspektíve

Spoločný vzdelávací základ:
- *identifikovanie ústredného motívu v literárnom texte vyplnením tematického listu, ktorý vysvetľuje jeho úlohu pri formovaní atmosféry literárneho diela*
- *vyberanie relevantných textových prvkov na odôvodnenie dominantného motívu*
- *porovnanie literárnych textov na základe dominantného motívu vytvorením porovnávacej mapy, ktorá zvýrazňuje rozdiely vo vízii autorov*
- *vypracovanie sémantickej mapy, ktorá zobrazuje vzťah medzi ústredným motívom, vedľajšími motívmi a celkovou témou literárneho diela*

Odborný vzdelávací program:
- *analyzovanie dominantného motívu vo fragmentoch romantickej literatúry vypracovaním komentára, ktorý vysvetľuje úlohu poetických štruktúr pri jeho podpore*
- *porovnanie spôsobu využitia ústredného motívu v dvoch básnických skladbách vytvorením podrobného tematického diagramu*
- *identifikovanie a vysvetlenie opakujúcich sa motívov v realistickej próze vyplnením tematického listu zameraného na spoločenské napätia odrazené v literárnych textoch*
- *interpretovanie premeny dominantných motívov v prechode medzi preromantizmom, romantizmom a realizmom vypracovaním vysvetľujúcej syntézy*

10. ročník
3.6. Vytvára kritické, komparatívne a interdisciplinárne interpretácie, aby vyjadril osobné, argumentované pohľady na slovenské literárne texty
Spoločný vzdelávací základ: - *vypracovanie argumentovanej interpretácie na základe úryvkov zo slovenskej literatúry integráciou relevantných citátov z literárneho diela do koherentnej štruktúry* - *vypracovanie recenzie literárneho textu vypracovaním názoru založeného na analýze tematických a štylistických prvkov* - *porovnanie dvoch študovaných slovenských literárnych textov z rôznych literárnych smerov vypracovaním komentára, ktorý zvýrazňuje tematické a kompozičné rozdiely* - *vypracovanie krátkej argumentačnej eseje o vplyve historického kontextu na významy textu* Odborný vzdelávací program: - *vypracovanie komparatívnej eseje o zobrazovaní ústredného motívu v dvoch literárnych textoch* - *napísanie interdisciplinárnej analýzy (literatúra – výtvarné umenie / literatúra – história) prepájaním textových prvkov s vybranými kultúrnymi artefaktmi* - *vytvorenie kritickej interpretácie zameranej na ústredný motív literárneho diela využitím pokročilých literárnych nástrojov (kompozičná štruktúra, typ postavy, umelecké prostriedky)* - *vypracovanie kritického portfólia pozostávajúceho z analytických listov, komentárov a reflexií o študovaných literárnych dielach*

4. Analyzuje slovenské kultúrne dedičstvo v Rumunsku a zahraničí s cieľom rozvíjať kultúrnu identitu, interkultúrny dialóg a etické správanie voči kultúre

10. ročník
4.1. Analyzuje literárne, vizuálne a etnologické kultúrne reprezentácie Slovákov zo zahraničia s cieľom interpretovať spôsoby budovania komunitnej identity
Spoločný vzdelávací základ: - *analyzovanie kultúrnych opisov (kroj, obydlia) v slovenskom literárnom fragmente zo zahraničia prostredníctvom vyplnenia pozorovacieho hárku, ktorý identifikuje prezentované prvky identity* - *prepájanie kultúrnych obrazov z textu s fotografiami alebo reálnymi dokumentmi vzťahujúcimi sa na komunitu prostredníctvom tvorby digitálnej prezentácie s interpretačnými poznámkami* - *interpretácia vizuálnych reprezentácií evokovaných v diele (symboly, gestá, tradičné predmety) formulovaním písomného záveru o ich príspevku ku formovaniu komunitnej identity* - *ústna prezentácia motívov a tradičných predmetov v slovenskom naivnom umení zo Srbska so zdôraznením ich prepojenia s identitou geografickej oblasti* - *zdôvodnenie vplyvu danej kultúrnej hodnoty alebo motívu identity v slovenskom literárnom diele prostredníctvom krátkej ústnej prezentácie založenej na citátoch a na esteticko-kultúrnych kritériách* Odborný vzdelávací program: - *porovnanie etnologických reprezentácií v dvoch literárnych dielach Slovákov zo zahraničia so zvýraznením divergencie a konvergencie* - *ústne prezentovanie estetickej interpretácie slovenského literárneho textu s využitím základných pojmov literárnej teórie* - *vypracovanie hĺbkovej literárnej analýzy obrazu komunity v literárnom diele prostredníctvom krátkej interpretačnej štúdie podporenej minimálnym počtom kritických referencií*
4.2. Prepája kultúrne artefakty, ako literárne texty, maľbu, tradície a etnologické prvky, aby poukázal na kultúrne znaky Slovákov zo zahraničia
Spoločný vzdelávací základ: - *prepájanie opisov slovenského kultúrneho predmetu z literárneho fragmentu s autentickými obrázkami tohto predmetu prostredníctvom tvorby interpretačnej digitálnej koláže* - *priraďovanie literárneho motívu súvisiaceho s ľudovým krojom k historickým fotografiám alebo kresbám* - *porovnanie tradície opísanej v literárnom texte s dobovým ústnym alebo vizuálnym svedectvom prostredníctvom napísania interpretačného kultúrneho odseku* - *vytvorenie tematickej mapy, ktorá umiestňuje literárne fragmenty a kultúrne artefakty do jednotlivých regiónov slovenského zahraničia so zaznačením miestneho kultúrneho špecifika* Odborný vzdelávací program: - *vypracovanie kultúrneho portfólia, ktoré integruje literárne citáty, fotografie, etnografické fragmenty a krátku analýzu ich vzájomnej koherencie*

10. ročník
- *vytvorenie reflexívnej eseje o úlohe kultúrnych artefaktov v prenose kultúrnej identity (na základe rôznych príkladov: tradície, kroj, architektúra, literatúra)* - *vypracovanie krátkej kultúrnej mini-eseje (100–150 slov), v ktorej je analyzovaný význam slovenského literárneho diela zo zahraničia pre identitu konkrétnej komunity*

10. ROČNÍK
VZDELÁVACIE OBSAHY

Predmetové komponenty	Vzdelávacie obsahy	
	Spoločný vzdelávací základ	**Odborný vzdelávací program**
1. Komunikácia	***K aktualizovaným obsahom vyučovania z 9. ročníka sa dopĺňajú nasledujúce učebné obsahy:***	
	Umelecký štýl: - znaky a výrazové prostriedky v umeleckom štýle; - slohové útvary v umeleckom štýle.	
	Rozprávací slohový postup - rozprávanie, umelecké rozprávanie.	Vnútorná kompozícia umeleckého rozprávania.*
	Opis: statický – dynamický, objektívny – subjektívny, jednoduchý opis.	Karikatúra, odborný opis, umelecký opis.
	Charakteristika: objektívna – subjektívna; priama – nepriama; individuálna – skupinová.	Porovnávacia charakteristika.*
	Publicistický štýl: - znaky a výrazové prostriedky publicistického štýlu; - slohové útvary publicistického štýlu.	
	Spravodajské útvary publicistického štýlu: jednoduchá (*krátka*) správa, interview.	- rozšírená (*komentovaná*) správa; časti rozšírenej správy.*
	Analytické útvary publicistického štýlu: recenzia, blog.	- úvodník, editoriál, glosa.
	Beletristické útvary publicistického štýlu: reportáž (*rozhlasová reportáž a videoreportáž*), fejtón.	- investigatívna reportáž, reportáž – portrét.
	Propagačné útvary publicistického štýlu: reklama, plagát.	
	Pravda v médiách: - vlastnosti podozrivého textu v médiách; - tradičné verzus dezinformačné médiá.	
Navrhovaný materiál zameraný na počúvanie/analýzu**:* ● *Materiály na počúvanie a analýzu budú zahŕňať autentické ukážky umeleckého štýlu a publicistického štýlu, aby žiaci mohli pozorovať ich charakteristické znaky, výrazové prostriedky a špecifické štruktúry rôznych typov textov.* ● *Zvukové materiály budú ilustrovať organizáciu umeleckej narácie a štruktúru publicistických textov, pričom zahrnú aj porovnania medzi tradičnými zdrojmi a zdrojmi šíriacimi dezinformácie, aby sa uľahčilo rozpoznávanie manipulatívnych alebo neoverených prvkov.* ***Navrhované typy interakcií: ● *Kolaboratívne aktivity písania budú zahŕňať tvorbu, úpravu a porovnávanie rôznych typov slohových prác, čím žiakom poskytnú príležitosť precvičovať si štýlovú flexibilitu a prispôsobenie jazyka komunikačnému zámeru.* ● *Praktické cvičenia budú obsahovať simulácie reportáže, v ktorých žiaci pozorujú, opisujú a podávajú správy o reálnych situáciách, aby pochopili rozdiely medzi jednoduchou reportážou, investigatívnou reportážou a reportážnym portrétom.* ● *Spontánne a digitálne interakcie budú zahŕňať online diskusie, debaty a neštruktúrované rozhovory, v ktorých žiaci analyzujú podozrivé texty, porovnávajú mediálne zdroje a rozvíjajú si schopnosti kritickej interpretácie.* ***Odborný vzdelávací program** sa uplatňuje diferencovane: pre študijný odbor Filológia zahŕňa všetky vzdelávacie obsahy, zatiaľ čo pre študijný odbor Sociálne vedy pozostáva výlučne z tých, ktoré sú označené hviezdičkou (*).*		
2. Jazykové prostriedky komunikácie	***K aktualizovaným obsahom vyučovania z 9. ročníka sa dopĺňajú nasledujúce učebné obsahy:***	
	Gramatický tvar slova, tvarotvorný základ, tvarotvorný formant.	
	Slovné druhy: - slovnodruhová príslušnosť slov; - plnovýznamové a neplnovýznamové slovné druhy; - skloňovanie, časovanie.	Ohybné a neohybné slovné druhy *(všeobecný prehľad)*.*
	Podstatné mená *(všeobecný prehľad)*: - skloňovacie vzory substantív mužského, ženského a stredného rodu; - variantné gramatické prípony. Pravopis podstatných mien: - viacslovné vlastné pomenovania;	Funkcia podstatného mena vo vete. Vzory skloňovania podstatných mien: vzor kuli, gazdiná, pani.*

Predmetové komponenty	Vzdelávacie obsahy	
	Spoločný vzdelávací základ	**Odborný vzdelávací program**
	- vlastné podstatné mená z kresťanskej terminológie; - mená významných osobností; - písanie *y*.	Štylistické využitie podstatných mien a ich gramatických kategórií: rod, číslo a pád.
	Prídavné mená *(všeobecný prehľad)*: - stupňovanie prídavných mien: pravidelné, nepravidelné; - skloňovacie vzory: pekný, cudzí, páví, otcov, matkin. Pravopis prídavných mien: - písanie i/y, í/ý; písanie zložených prídavných mien; písanie veľkých písmen; písanie prídavného mena *rád.*	Funkcia prídavných mien vo vete. Stupňovanie prídavných mien: opisné/analytické.* Štylistické využitie prídavných mien v umeleckej/vecnej literatúre a pracovnej komunikácii.
	Zámená *(všeobecný prehľad)*: - výslovnosť zámen (*osobné základné; osobné privlastňovacie; ukazovacie; opytovacie*); - výslovnosť predložiek a osobného zámena. Skloňovanie a pravopis zámen: - rodové/bezrodové zámená; privlastňovacie zámená; - vymedzovacie zámeno a zvratné zámeno sa/seba.	Funkcia zámen vo vete. Štylistické využitie zámen.*
	Číslovky *(všeobecný prehľad)*: - substantívna, adjektívna a adverbiálna podoba čísloviek; skloňovanie čísloviek. Pravopis číslovieк: - písanie i/í, y/ý; písanie číslovieк so spojovníkom, osobitne a dovedna.	Funkcia číslovieк vo vete. Štylistické využitie číslovieк.*
	Slovesá *(všeobecný prehľad)*: - slovesné tvary: jednoduché, zložené a určité; - zvratné slovesá; slovesný rod; Pravopis slovies; - písanie *i/y* v tvaroch rozkazovacieho spôsobu a *í/ý* v tvaroch trpného príčastia; - morféma *by* v podmieňovacom spôsobe; - pravidlo o rytmickom krátení.	Funkcia slovies vo vete. Neurčité slovesné tvary: trpné príčastie, neurčitok, slovesné podstatné meno, prechodník, činné príčastie prítomné.* Štylistické využitie slovies a ich gramatických kategórií.
	Príslovky *(všeobecný prehľad)*: - stupňovanie prísloviek (*pravidelné, nepravidelné, analytické/opisné*); Pravopis prísloviek: - písanie prísloviek so spojovníkom, osobitne alebo dovedna; písanie obsahovej/vetnej príslovky *treba*.	Funkcia prísloviek vo vete. Štylistické využitie prísloviek spôsobu, miesta a času. Expresivita v texte (predpony *pra-*, *pre-*, *pri-* v spojení s príslovkami).*
	Predložky *(všeobecný prehľad)*: - spodobovanie predložiek *s*, *so*, *z*, *zo*, *k*, *ku*; - predložková a bezpredložková väzba. Pravopis a výslovnosť predložiek: - vokalizácia predložiek; - vokalizovaná a nevokalizovaná podoba predložiek.	Štylistické využitie prvotných a druhotných predložiek.*
	Spojky *(všeobecný prehľad)*. Písanie čiarky a pravopisných spojok.	Štylistické využitie spojok.
	Častice *(všeobecný prehľad)*. Pravopis častíc: - písanie čiarky vo vete s časticou; - písanie častíc so spojovníkom, osobitne a dovedna.	Štylistické využitie častíc s cieľom zjemnenia prejavu a zvýraznenia subjektívnosti
	Citoslovcia (všeobecný prehľad). Pravopis citosloviec.	Funkcia citosloviec vo vete. Štylistické využitie citosloviec.

Predmetové komponenty	Vzdelávacie obsahy	
	Spoločný vzdelávací základ	Odborný vzdelávací program
Spôsoby práce s obsahmi vyučovania: ● *Pri štúdiu týchto obsahov sa bude dôsledne sledovať dodržiavanie normatívnych, ortoepických, pravopisných, morfologických a interpunkčných aspektov prostredníctvom systematického využívania základných jazykových príručiek slovenského jazyka, ako aj rôznych slovníkov a odborných publikácií.* ● *Vzdelávacie aktivity budú integrovať praktické uplatnenie gramatických kategórií prostredníctvom cvičení, analýzy, identifikácie a správneho používania gramatických tvarov a pravopisných pravidiel, so zreteľom na osobitosti jednotlivých slovných druhov.* ● *Funkčná komunikácia sa bude precvičovať prostredníctvom tvorby výpovedí a textov v súlade s jazykovou normou, vhodnou integráciou štylistických prostriedkov daných slovných druhov do reálnych komunikačných situácií.* ***Odborný vzdelávací program*** *sa uplatňuje diferencovane: pre študijný odbor Filológia zahŕňa všetky vzdelávacie obsahy, zatiaľ čo pre študijný odbor Sociálne vedy pozostáva výlučne z tých, ktoré sú označené hviezdičkou (*).*		
3. Literatúra a zážitková recepcia	***K aktualizovaným obsahom vyučovania z 9. ročníka sa dopĺňajú nasledujúce učebné obsahy:***	
	Stredoveká literatúra na území Slovenska: - spoločenský a historický kontext; - periodizácia a znaky stredovekej literatúry; - literárne žánre: *legenda, exemplum, kronika*, *hymnus (chválospev), modlitba*.	Fragmenty staroslovienskych literárnych pamiatok (písmo, iluminácie a obsah textu).*****
	Humanistická a renesančná literatúra na území Slovenska: - spoločenský a historický kontext; - znaky a žánre: *ľúbostná báseň*, *básnická skladba*.	Ľúbostná lyrika v literatúre z obdobia slovenskej renesancie.
	Baroková literatúra na území Slovenska: - spoločenský a historický kontext; - umelecké prostriedky: protiklad/kontrast, symbol, alegória, hyperbola; - znaky a literárne žánre: *filozofický spis*, *duchovná pieseň, mravoučná báseň*.	
	Klasicistická literatúra na území Slovenska: - spoločenský a historický kontext, periodizácia; - znaky a žánre: *osvietenský román*, *komédia.*	Literárne pamiatky z obdobia osvietenského klasicizmu.
	Preromantická literatúra na území Slovenska: - spoločenský a historický kontext slovenskej preromantickej literatúry; - znaky a žánre preromantickej literatúry: *básnická skladba, žalospev/elégia*; - umelecké prostriedky: alegória, protiklad/kontrast.	Idealizovaný typ postavy v preromantickej literatúre.*****
	Slovenská romantická literatúra: - spoločenský a historický kontext formovania slovenského literárneho romantizmu; - znaky slovenskej romantickej literatúry; - literárne žánre slovenskej romantickej literatúry: *pieseň, hymnická pieseň, básnická skladba*, *balada*, *hrdinská báseň, poviedka, historická povesť, historická novela*; - umelecké prostriedky: alegória, inotaj, anafora, antitéza, básnická otázka, elipsa, epanastrofa, eufónia, gradácia, hyperbola, inverzia, kontrast, litotes, paralelizmus, symbol, synekdocha, zdrobnenina.	Druhový synkretizmus v literatúre. Literárna postava v romantickej literatúre.***** Dominantné témy v slovenskej romantickej literatúre.***** Interpretácia literárnych diel/ fragmentov z literárnych diel.*****
	Slovenská realistická literatúra: - spoločenský a historický kontext formovania slovenskej realistickej literatúry; - periodizácia slovenskej realistickej literatúry: prvá zakladajúca generácia slovenského realizmu (*deskriptívny realizmus*); druhá generácia neskorého realizmu *(kritický realizmus)*;	Koncentrovaná charakteristika literárnej postavy. Charakteristika sociálneho typu postavy.*****

Predmetové komponenty	Vzdelávacie obsahy	
	Spoločný vzdelávací základ	**Odborný vzdelávací program**
	- znaky slovenskej realistickej literatúry; - literárne žánre slovenskej realistickej literatúry: *sonet (žánrová, básnická skladba), lyrickoepická skladba, spoločenský/sociálny román, psychologická novela*; - umelecké prostriedky charakteristické pre epické a lyrickoepické literárne formy literárneho realizmu; - výstavbové prvky poviedky a novely z obdobia slovenského literárneho realizmu.	Uplatňovanie kompozičného postupu: reťazový, chronologický, retrospektívny. Interpretácia literárneho diela s dôrazom na dominantný motív.*

Odporúčané literárne texty:

- ***Stredoveká literatúra na území Slovenska:*** *Moravsko-panónske legendy (Život Konštantína – Kliment; Život Metoda – Gorazd); Legenda o sv. Svoradovi a Benediktovi – Maurus; Svätoštefanské legendy (Väčšia legenda svätého kráľa Štefana; Menšia legenda svätého kráľa Štefana; Hartvikova legenda); Gesta Romanorum (1 exemplum podľa výberu); Anonymova kronika (fragmenty vzťahujúce sa na slovenské územie); Proglas – Konštantín Filozof; Spišské modlitby (1 text podľa vlastného výberu, napr.: Otčenáš).*
- ***Humanistická a renesančná literatúra na území Slovenska:*** *Kódex Jána Jóba de Fanchaliho (text: Pane Bože milý, tobeť se žaluji); Knižka o spoločenských vrstvách v štáte a príčinách prevratov v kráľovstvách a cisárstvach – Martin Rakovský.*
- ***Baroková literatúra na území Slovenska:*** *Labyrint sveta a raj srdca – Ján Amos Komenský; Valaská škola mravúv stodola - Hugolín Gavlovič; Citara svätých (Cithara sanctorum) – Juraj Tranovský; Katolícky spevník (Cantus catholici) – Benedikt Szöllösi. (Z každého z predpísaných diel, vyučujúci preberie jeden až tri texty, podľa vlastného výberu).*
- ***Klasicistická literatúra na území Slovenska:*** *René mládenca príhoďi a skúsenosťi – Jozef Ignác Bajza; Kocourkovo aneb Jen abychom v hanbě nezustali – Ján Chalupka.*
- ***Preromantická literatúra:*** *Slávy dcera – Ján Kollár.*
- ***Slovenská romantická literatúra:*** *Jarná pieseň – Janko Kráľ; Nad Tatrou sa blýska – Janko Matúška; Marína – Andrej Sládkovič; Detvan – Andrej Sládkovič; Smrť Jánošíkova – Ján Botto; Zakliata panna vo Váhu a divný Janko – Janko Kráľ; Žltá ľalia – Ján Botto; Mor ho! – Samo Chalupka; Púť lásky – Ján Kalinčiak.*
- ***Slovenská realistická literatúra:*** *Krvavé sonety – Pavol Országh-Hviezdoslav (1 – 2 sonety podľa vlastného výberu); Hájnikova žena – Pavol Országh-Hviezdoslav; Dom v stráni – Martin Kukučín; Neprebudený – Martin Kukučín; Do konca – Jozef Gregor Tajovský; Ťapákovci – Božena Slančíková-Timrava; Sirota Podhradských – Terézia Vansová.*

Odborný vzdelávací program *sa uplatňuje diferencovane: pre študijný odbor Filológia zahŕňa všetky vzdelávacie obsahy, zatiaľ čo pre študijný odbor Sociálne vedy pozostáva výlučne z tých, ktoré sú označené hviezdičkou (*).*

4. Prvky interkulturality	***K aktualizovaným obsahom vyučovania z 9. ročníka sa dopĺňajú nasledujúce učebné obsahy:***	
	Kultúrne reprezentácie v literárnej tvorbe Slovákov žijúcich v Rumunsku, Srbsku a v Maďarsku: - etnografické prvky v literárnej tvorbe; - priestor, predmety a kultúrne praktiky.	Identitný význam literárneho diela. Estetické a kultúrne hodnoty v literárnom texte.*
	Kultúrna esejistika a literárna interpretácia.	
	Antropologické interpretácie aplikované cez literatúru.	
	Kultúrne artefakty a multimodálna interpretácia: - kroj, etnografické predmety, architektúra; - ústne svedectvo, obraz, text.	

Poznámky na margo prístupu k navrhnutým obsahom vyučovania*:*

- *Výber úryvkov s kultúrnymi obrazmi (priestory, predmety, tradičné roly) s cieľom analyzovať spôsob, akým podporujú komunitnú identitu.*
- *Využívanie obrazov, fotografií a tradičných predmetov s cieľom usmernenia žiakov pri ich prepojení s tematickými literárnymi textami.*
- *Tvorba argumentačných textov zameraná na formulovanie kultúrnych interpretácií na základe stručných a jasných modelov.*

Odborný vzdelávací program *sa uplatňuje diferencovane: pre študijný odbor Filológia zahŕňa všetky vzdelávacie obsahy, zatiaľ čo pre študijný odbor Sociálne vedy pozostáva výlučne z tých, ktoré sú označené hviezdičkou (*).*

11. ROČNÍK
ŠPECIFICKÉ KOMPETENCIE A PRÍKLADY UČEBNÝCH AKTIVÍT

1. Komunikuje efektívne a zodpovedne v rôznych kontextoch, pričom prispôsobuje svoj prejav spolupráci, argumentácii a jasnému vyjadreniu vlastných myšlienok

11. ročník
1.1. Identifikuje črty rečníckeho štýlu a etapy tvorby rečníckeho prejavu s cieľom porozumieť štruktúre a funkcii hlavných typov ústnej komunikácie
Spoločný vzdelávací základ: - *analyzovanie čŕt rečníckeho štýlu v krátkych prejavoch pomocou pracovného listu, ktorý obsahuje jazykové, štrukturálne a expresívne prvky, a diskutovanie o ich relevancii pre komunikačný zámer* - *porovnávanie etáp tvorby prejavu usporiadaním ponúknutých úryvkov a zdôvodnením ich poradia v skupinovej diskusii, pričom sa zdôrazňuje úloha jednotlivých etáp pri formovaní výpovede* - *identifikácia častí prejavu na príkladoch pochádzajúcich z rôznych kontextov (napr.: škola, verejné prostredie a pod.)* - *vytvorenie digitálneho pracovného listu o etapách tvorby prejavu extrahovaním informácií z multimediálnych zdrojov a ich usporiadaním do štruktúrovaného formátu (osnova, tabuľka, diagram)* Odborný vzdelávací program: - *skúmanie vývoja rečníckeho štýlu vo vybraných úryvkoch z historických prejavov so zameraním na prvky, ktoré sa zachovali, a tie, ktoré boli prispôsobené danej dobe* - *klasifikovanie typov rečníckych prejavov (príležitostné, informatívne, inštruktívne) sledovaním video-materiálov a zdôvodnením zaradenia každého príkladu na základe vopred stanovených kritérií*
1.2. Analyzuje účinnosť expresívnych, jazykových verbálnych a neverbálnych prostriedkov v rečníckom prejave s cieľom interpretovať komunikačný zámer a účinok výpovede
Spoločný vzdelávací základ: - *analyzovanie neverbálnych prostriedkov v sledovanom prejave vyplnením pozorovacej tabuľky, ktorá sleduje gestá, mimiku, postoj a tón hlasu, a prezentovanie záverov v skupinovej diskusii* - *porovnávanie expresivity dvoch prejavov identifikovaním rozdielov vo formulácii, rytme a účinku, pričom sa vypracuje krátka argumentovaná analýza o ich účinku na publikum* - *hodnotenie komunikačného zámeru v hovorenom alebo písomnom texte identifikovaním použitých presviedčacích stratégií a ich diskusiou v rámci metódy „premýšľaj – poraď sa – zdieľaj“* - *skúmanie paraverbálnych prostriedkov (intonácia, rytmus, hlasitosť) na profesionálnych príkladoch, analyzovanie ich prínosu k zrozumiteľnosti a sile výpovede a vypracovanie krátkej ústnej správy* Odborný vzdelávací program: - *identifikácia expresívnych a štýlových prostriedkov v známom prejave so zdôraznením ich úlohy a prezentovanie spôsobu, akým posilňujú rečnícky zámer* - *analyzovanie štruktúry odborného prejavu s cieľom určiť účinnosť jednotlivých zložiek a vypracovanie krátkeho argumentu o tom, ako štruktúra podporuje výpoveď*
1.3. Vytvára rozličné typy rečníckych prejavov s využitím vhodných kompozičných štruktúr, aby prispôsobil výpoveď cieľu, téme a publiku
Spoločný vzdelávací základ: - *vypracovanie krátkeho príležitostného prejavu podľa štruktúrnej šablóny a precvičovanie prispôsobenia tónu a jazyka cieľovej skupine* - *vytvorenie informatívnej prezentácie na základe vizuálnej schémy, výber relevantných informácií a navrhnutie jednoduchého vizuálneho materiálu na podporu ústneho vystúpenia* - *prispôsobenie písaného textu na stručný presvedčovací prejav s využitím stratégií na upútanie pozornosti a jeho prezentovanie pred spolužiakmi* - *nahratie krátkeho videoprejavu pre reálny alebo simulovaný kontext, uplatnením princípov ústnej expresivity a skupinovou analýzou účinnosti komunikácie* Odborný vzdelávací program: - *vypracovanie krátkeho odborného referátu na základe dvoch až troch zdrojov, usporiadanie informácií do logických sekcií a prezentovanie záverov v ústnom alebo digitálnom formáte* - *vytvorenie rámcového prejavu pri príležitosti otvorenia podujatia, podľa určenej štruktúry, tónu a komunikačného zámeru a následná revízia textu na základe spätnej väzby spolužiakov* - *príprava tematickej prezentácie s digitálnou vizuálnou podporou, integrácia obrázkov, diagramov a kľúčových slov do ucelenej podoby a vysvetlenie zvolených postupov*

11. ročník
1.4. Argumentuje svoj názor pomocou presvedčovacích foriem, aby zodpovedne participoval na debatách a spolupracujúcich aktivitách
Spoločný vzdelávací základ: - *vytvorenie krátkej argumentácie na základe dvoch zdrojov, formulovaním tézy a dvoch argumentov a ich prezentovanie v rámci krátkej debaty s otázkami od spolužiakov* - *analyzovanie súboru argumentov s cieľom identifikovať ich silné a slabé stránky a následné preformulovanie jedného z argumentov na zvýšenie jeho jasnosti a relevantnosti* - *prispôsobenie argumentačného textu pre diverzifikované publikum s diskusiou o potrebných zmenách tónu, slovnej zásoby a štruktúry* - *vypracovanie polemickej intervencie na základe kontroverzného textu s integrovaním vhodných príkladov, protiargumentov a jednoznačného záveru v súlade s etikou rečníctva* Odborný vzdelávací program: - *vytvorenie podcastu v rozsahu približne 2 – 3 minúty, v ktorom sa obhajuje konkrétny názor s využitím presviedčacích techník a expresívneho štýlu primeraného audio formátu* - *príprava presviedčacej stratégie pre odbornú debatu, určenie typov argumentov, možných otázok a predpokladaných protiargumentov* - *porovnanie dvoch polemických prejavov s cieľom poukázať na uplatnenie rozdielnych rečníckych stratégií a formulovanie záveru o ich účinnosti*
1.5. Hodnotí prejav identifikovaním techník manipulácie a argumentačných chýb, aby komunikoval zodpovedne a kriticky
Spoločný vzdelávací základ: - *identifikovanie argumentačných chýb v krátkom texte vyplnením analytickej matice a diskusia vo dvojiciach o možných účinkoch na publikum* - *porovnanie dvoch verejných odkazov (plagátov, oznámení, správ) s cieľom posúdiť manipulačné techniky v jazyku a formulovať argumentované závery* - *hodnotenie online príspevku z hľadiska správnosti argumentácie a následná skupinová diskusia o tom, ako môžu textové formulácie ovplyvňovať verejnú mienku* - *analýza reklamného spotu na identifikáciu presviedčacích techník, kognitívnych skreslení a možných manipulatívnych prvkov* Odborný vzdelávací program: - *vypracovanie kritickej správy o polemickom prejave so zdôraznením použitých sofiziem a manipulatívnych stratégií a s odôvodnením hodnotenia* - *skúmanie manipulatívnych techník v prejave z blízkej alebo vzdialenej histórie a diskusia o tom, ako môžu ovplyvňovať verejné vnímanie udalostí každodenného života* - *vypracovanie prípadovej štúdie s príkladmi kognitívnych skreslení (biasov) v súčasných prejavoch*

2. Využíva štruktúry a mechanizmy slovenského jazyka na tvorbu správnych, koherentných a výrazovo primeraných výpovedí v učebných aj životných situáciách

11. ročník
2.1. Identifikuje funkcie hlavných a vedľajších vetných členov, aby porozumel základnej štruktúre výpovede
Spoločný vzdelávací základ: - *analyzovanie funkcií základných a rozvíjajúcich vetných členov v jednoduchých vetách zvýraznením relevantných prvkov a zdôvodnením ich zaradenia v skupinovej diskusii* - *porovnávanie úloh podmetu, prísudku a rozvíjajúcich vetných členov vo vetách prevzatých z bežných textov a usporiadanie pozorovaní pomocou grafickej schémy* - *identifikovanie vetných členov v súbore autentických viet prevzatých z médií, rozhovorov, bežnej komunikácie, krátkych textov a pod. a prezentovanie záverov v spoločnej tabuľke* - *porovnávanie stavby rozvitej vety s jednoduchou vetou prostredníctvom usmerňovanej syntaktickej analýzy a formulovanie záverov o rozdieloch vo funkcii* Odborný vzdelávací program: - *klasifikovanie funkcií rozvíjajúcich vetných členov (doplnok, prívlastok, príslovkové určenie, apozícia) v navrhnutých vetách a zdôvodnenie výberu v rámci spolupracujúcej diskusie* - *vytvorenie prehľadového listu obsahujúceho funkcie jednotlivých vetných členov s využitím vlastných príkladov a digitálnych zdrojov*

11. ročník

2.2. Používa správne hlavné a vedľajšie vetné členy, aby vytváral rozvité, správne a koherentné výpovede

Spoločný vzdelávací základ:
- *tvorenie rozvitých viet na základe reálnych komunikačných situácií s vedomým výberom vhodných rozvíjajúcich členov a vysvetlením ich prínosu k presnosti, koherencii a nuansovanosti*
- *transformovanie jednoduchých viet na rozvité so stručným písomným zdôvodnením významového a funkčného obohatenia a s následným porovnaním výsledkov v skupine*
- *formulovanie krátkych oznamovacích alebo opisných výpovedí s integráciou relevantných rozvíjajúcich vetných členov a revízia formulácií na zvýšenie jasnosti a primeranosť kontextu*
- *reformulovanie krátkych textov premenou jednoduchých viet na rozvité so stručnou individuálnou reflexiou syntaktických riešení*

Odborný vzdelávací program:
- *tvorenie komplexných viet s viacerými rozvíjajúcimi vetnými členmi na základe publicistických alebo literárnych textov a vysvetlenie, ako rozšírená štruktúra podporuje komunikačný zámer*
- *vytvorenie krátkeho tematického mini-textu (opis, informácia, názor) s integrovanými rozvitými vetami a kontrola koherencie prostredníctvom spätnej väzby spolužiakov*

2.3. Klasifikuje typy viet podľa štruktúry a spôsobu vyjadrenia, aby správne interpretoval organizáciu a význam správy

Spoločný vzdelávací základ:
- *klasifikovanie viet podľa stavby (slovesné, neslovesné, holé, rozvité) v rôznorodých ukážkach, usporiadanie výsledkov do porovnávacej tabuľky a diskusia o ich komunikačnom význame*
- *analyzovanie komunikačného zámeru vo vetách z každodenných rozhovorov identifikáciou typu vety (oznamovacia, opytovacia, rozkazovacia, želacia) a zdôvodnením pragmatickej funkcie v usmerňovanej diskusii*
- *porovnávanie replík z dialógov na pozorovanie vplyvu typu vety na tón, postoj hovoriaceho a interpretáciu komunikačnej situácie*
- *tvorenie kritériovej mriežky na identifikáciu typov viet a jej aplikovanie na rôzne textové ukážky*

Odborný vzdelávací program:
- *precvičovanie klasifikácie viet (holá veta, rozvitá veta, rozvitá veta s viacnásobným vetným členom) v komplexných vetných celkoch so zvýraznením rozdielov pomocou vizuálnych schém*
- *analyzovanie typológie viet v literárnych alebo publicistických ukážkach so zdôraznením ich úlohy pri vytváraní rytmu, napätia a štýlového zámeru*

2.4. Uplatňuje pravidlá interpunkcie charakteristické pre jednoduchú vetu, aby zabezpečil komunikačnú správnosť písaných prejavov

Spoločný vzdelávací základ:
- *opravovanie interpunkcie vo vetách podľa pravidiel slovenského jazyka, zdôvodnenie úprav a diskusia v dvojiciach o vplyve interpunkcie na zrozumiteľnosť textu*
- *písanie krátkych textov (oznam, opis, návod) so správnym používaním čiarky v jednoduchej vete doplnené fázou kolektívnej diskusie a revízie*
- *porovnávanie pôvodnej a upravenej verzie textu s cieľom sledovať, ako správna interpunkcia ovplyvňuje koherenciu a interpretáciu*
- *analyzovanie používania čiarky v literárnych ukážkach s cieľom zvýrazniť jej rytmickú a logickú funkciu a vysvetliť, ako podporuje vnútornú štruktúru vety*

Odborný vzdelávací program:
- *riešenie pravopisných cvičení zameraných na interpunkciu jednoduchej vety vrátane hraničných prípadov a diskusie o správnosti riešení*
- *prepísanie nesprávne interpunktovaných viet s písomným zdôvodnením vykonaných opráv*

2.5. Analyzuje modifikované vetné štruktúry v slovenskom jazyku, aby interpretoval štylistickú a expresívnu hodnotu komunikácie

Spoločný vzdelávací základ:
- *identifikovanie modifikovaných vetných štruktúr v ukážkach dialógov alebo textov a vysvetlenie ich úlohy pri zdôraznení informácií a formovaní komunikačného zámeru*
- *porovnávanie štandardných viet s modifikovanými variantmi a analýza ich účinku na rytmus, expresivitu a zameranie výpovede*

11. ročník
- *analyzovanie úryvkov z textov obsahujúcich dialóg s cieľom identifikovať elipsu, prerušenie alebo vsuvky a zdôvodnenie štylistického účinku každej štruktúry* - *skúmanie využitia elipsy, vsuvky a nedokončenej vety v spontánnej ústnej komunikácii s interpretáciou ich štylistických či emocionálnych účinkov* Odborný vzdelávací program: - *analyzovanie literárnych alebo publicistických ukážok so zameraním na úlohu vsuvky, elipsy a nedokončenej vety pri formovaní autorovho štýlu* - *porovnanie dvoch štylisticky odlišných textov, ktoré využívajú modifikované vetné štruktúry rôznym spôsobom, a vysvetlenie, ako tieto štruktúry ovplyvňujú rytmus a tón komunikácie*
2.6. Používa komplexné syntaktické štruktúry rozvitej vety, aby tvoril stručné, expresívne a štýlovo adekvátne výpovede
Spoločný vzdelávací základ: - *tvorenie rozvitých a koherentných viet integrovaných do krátkych textov využívaním viacerých rozvíjajúcich vetných členov a úpravou vetnej štruktúry na zvýšenie jasnosti a expresivity* - *preformulovanie zjednodušeného textu do štylisticky obohatenej verzie uplatnením rozvitých syntaktických štruktúr, doplnené následnou skupinovou analýzou rozdielov* - *napísanie krátkeho textu (opis, rozprávanie alebo názor), v ktorom žiaci cielene využívajú rozvité vety na jasné a expresívne vyjadrenie výpovede* - *preverovanie vlastného textu s využitím syntaktických a štylistických kritérií na optimalizáciu rytmu, jasnosti a expresivity* Odborný vzdelávací program: - *tvorenie komplexných textových fragmentov s použitím rozvitých viet s viacerými rozvíjajúcimi členmi a modifikovanými štruktúrami a následné vysvetlenie ich prínosu k expresivite* - *vypracovanie mini-eseje alebo literárneho portrétu s vedomou integráciou rôznorodých syntaktických štruktúr na dosiahnutie stručnosti a primeraného štýlu*

3. Interpretuje literárne texty v kultúrnych, historických a estetických súvislostiach s cieľom rozvíjať kritické myslenie, literárnu vnímavosť a estetickú hodnotu diel

11. ročník
3.1. Identifikuje témy a dominantné motívy literárnych smerov, aby porozumel estetickým smerovaniam slovenskej literatúry
Spoločný vzdelávací základ: - *identifikovanie tém a motívov literárnych smerov v úryvku z literárneho diela prostredníctvom vyplnenia tematického listu, ktorý objasňuje vzťah medzi motívmi a spoločenským kontextom daného smeru* - *analyzovanie literárnych motívov v básni formou krátkej písomnej interpretácie zameranej na úlohu básnických obrazov pri sprostredkovaní významu textu* - *porovnanie motívov v dvoch básňach z dvoch rôznych literárnych smerov pomocou tabuľky, ktorá zvýrazňuje rozdiely v estetickom zámere* - *interpretácia dominantných motívov v básni vypracovaním komentára, ktorý vysvetľuje vzťah medzi témou a expresivitou textu* Odborný vzdelávací program: - *analyzovanie základných tém naturalizmu formou komentára, ktorý objasňuje, ako motívy podporujú estetické smerovanie literárneho smeru* - *interpretácia motívov v slovenskej literárnej moderne vytvorením tematickej schémy, ktorá prepája poetické obrazy s významom textu* - *porovnanie expresionistických motívov v dvoch epických úryvkoch prostredníctvom krátkej analýzy zvýrazňujúcej odlišný umelecký zámer* - *analyzovanie duchovných motívov v slovenskej katolíckej moderne prostredníctvom tematického listu* - *interpretácia prírodných motívov v epickom texte vypracovaním tematickej syntézy, ktorá vysvetľuje funkciu prírody a vnútorného prežívania v texte*
3.2. Analyzuje rozprávačské postupy a spôsoby zobrazovania postáv, aby vysvetlil umeleckú víziu o ľudskej existencii v študovaných literárnych dielach
Spoločný vzdelávací základ: - *analyzovanie naratívnej štruktúry vyplnením pracovného listu s fázami deja a vysvetlením ich úlohy v budovaní témy literárneho textu*

11. ročník

- *identifikovanie spôsobov charakterizácie postáv vyhľadaním textových indícií a vypracovaním syntézy o podobe postavy v študovanom literárnom diele*
- *porovnávanie rozprávačských stratégií pomocou tabuľky, ktorá zvýrazňuje rozdiely v perspektíve a rozprávačskej funkcii*
- *interpretovanie vývoja postavy formou komentára, ktorý objasňuje vzťah medzi jej črtami a ústrednou témou študovaného literárneho diela*

Odborný vzdelávací program:

- *analýza naturalistickej postavy so zdôraznením deterministických prvkov*
- *interpretovanie expresionistického portrétu prostredníctvom tematického listu, ktorý prepája naratívne techniky s obrazom postavy v literárnom diele*
- *porovnanie reprezentácie lyrického subjektu v dvoch lyrických textoch z obdobia literárnej moderny formou kontrastívnej analýzy*
- *analyzovanie naturistickej postavy vyplnením profilového listu so zameraním na vzťah človek – príroda – spoločnosť a na prvky typické pre naturizmus*
- *skúmanie monumentalizácie expresionistickej postavy vytvorením vizuálnej schémy doplnenej krátkym komentárom s relevantnými citátmi z literárneho diela*

3.3. Interpretuje literárne texty v súvislosti s ich historickým a spoločenským kontextom, aby zvýraznil spôsob, akým literatúra vyjadruje kolektívne skúsenosti a spoločenské hodnoty

Spoločný vzdelávací základ:

- *interpretovanie úryvku z literárneho diela vyplnením tematického listu, ktorý prepája tému textu s historickým a spoločenským kontextom obdobia*
- *analyzovanie lyrického textu z obdobia literárnej moderny krátkym komentárom s príslušnými citátmi, ktorý vysvetľuje vzťah medzi básnickými obrazmi a kultúrnou atmosférou danej doby*
- *prepájanie tém modernej poézie s kontextom obdobia*
- *interpretovanie expresionistického úryvku stručným vysvetlením toho, ako kontext formuje kolektívne napätia v texte*

Odborný vzdelávací program:

- *analyzovanie literárneho textu doplnením pasáže do čitateľského denníka, ktorá zvýrazňuje kolektívne skúsenosti a dobový kontext*
- *interpretovanie lyrického textu z obdobia literárnej moderny s duchovnou tematikou vytvorením tematickej schémy zameranej na kultúrne hodnoty obdobia*
- *porovnanie spôsobu, akým dva literárne smery odrážajú spoločnosť, prostredníctvom krátkej analýzy rozdielov v perspektíve*
- *skúmanie vzťahu jednotlivec – spoločnosť v epickom fragmente prostredníctvom tematického listu*
- *interpretácia literárneho textu vypracovaním komentára s relevantnými citátmi, ktorý objasňuje, ako téma podporuje kultúrnu identitu*

3.4. Porovnáva estetické a motivické reprezentácie v textoch patriacich k rôznym literárnym smerom, aby zvýraznil kontinuitu a rozdiely v zobrazovaní reality

Spoločný vzdelávací základ:

- *porovnanie zobrazenia prírody v dvoch úryvkoch z odlišných literárnych smerov prostredníctvom tabuľky, ktorá zvýrazňuje estetické rozdiely*
- *analyzovanie dominantného motívu v dvoch odlišných literárnych textoch krátkou interpretáciou s príslušnými citátmi, ktorá vysvetľuje rozdiely v tóne a perspektíve*
- *porovnanie básnických obrazov v dvoch lyrických textoch slovenskej modernistickej literatúry formou vizuálnej mapy motívov doplnenej príkladmi z textov*
- *interpretovanie zobrazenia spoločnosti v dvoch úryvkoch krátkym komentárom, ktorý objasňuje rozdiely v literárnej vízii*

Odborný vzdelávací program:

- *porovnanie motívov v dvoch literárnych smeroch vyplnením tematického listu zvýrazňujúceho rozdielne prístupy k tej istej téme*
- *analýza estetických rozdielov medzi dvoma básňami z obdobia slovenskej literárnej moderny prostredníctvom syntézy zameranej na obraznosť a umelecké hodnoty*
- *porovnanie zobrazenia človeka v dvoch literárnych smeroch komentárom, ktorý vysvetľuje rozdiely v perspektíve a ich štylistickú funkciu*
- *kontrastívna analýza básnických obrazov v modernistických básňach pomocou porovnávacej tabuľky*
- *porovnanie estetických smerovaní dvoch literárnych smerov vypracovaním prezentácie, ktorá syntetizuje tematické a expresívne rozdiely*

11. ročník
3.5. Hodnotí funkciu expresívnych prostriedkov pri budovaní estetického účinku, aby odôvodňoval umeleckú hodnotu textu
Spoločný vzdelávací základ: - *hodnotenie funkcie metafory a symbolu v epickom alebo lyrickom texte vyplnením tematického listu, ktorý vysvetľuje ich estetické účinky* - *analyzovanie účinku jedného expresívneho prostriedku krátkou interpretáciou zameranou na jeho prínos k vytváraniu atmosféry epického alebo lyrického textu* - *porovnanie funkcie rovnakého expresívneho prostriedku v dvoch textoch pomocou hodnotiacej tabuľky* - *interpretovanie expresívneho účinku v úryvku formou krátkeho komentára, ktorý zdôrazňuje jeho úlohu pri zintenzívnení naratívneho napätia* Odborný vzdelávací program: - *hodnotenie komplexných expresívnych prostriedkov vyplnením tematického listu zameraného na ich estetický účinok* - *analyzovanie funkcie symbolov v lyrickom texte z obdobia slovenskej literárnej moderny vytvorením prehľadnej tematickej schémy* - *porovnanie expresivity dvoch literárnych smerov krátkou analýzou, ktorá vysvetľuje rozdiely v umeleckom zámere* - *hodnotenie expresivity v lyrickom texte s vitalistickou tematikou vyplnením tematického listu s príkladmi z literárneho textu, ktoré ilustrujú štylistické účinky* - *interpretovanie úlohy paralelizmu a personifikácie v realistickom texte prostredníctvom komentára s vecným zdôvodnením na báze literárneho textu*
3.6. Vytvára osobité, integrované interpretácie s využitím tém, motívov, kontextu a expresívnych prostriedkov, aby rozvíjal literárnu senzitivitu a čitateľskú autonómiu
Spoločný vzdelávací základ: - *vypracovanie osobného komentára k úryvku z literárneho diela prepájaním témy, postavy a expresivity umeleckého textu* - *formulovanie vlastnej interpretácie lyrického textu vyplnením reflexívneho listu, ktorý integruje motívy a básnické obrazy* - *vytvorenie osobnej analýzy epického textu prepájaním motívov s expresívnymi postupmi autora* - *napísanie krátkej eseje (200–250 slov), ktorá predkladá integrovanú interpretáciu literárnej témy podloženú príkladmi zo študovaného diela* Odborný vzdelávací program: - *interpretovanie (osobné) tém v študovanom literárnom texte formou krátkej analýzy, ktorá kombinuje kontext a expresivitu textu* - *vypracovanie reflexívnej interpretácie lyrického textu slovenskej literárnej moderny komentárom, ktorý prepája kultúrne hodnoty a poetické motívy* - *integrované interpretovanie epického textu patriaceho k študovaným literárnym smerom vyplnením syntetického listu zameraného na témy, motívy a umelecké prostriedky* - *vytvorenie portfólia osobných interpretácií / interpretácií z literárnych dielní, ktoré zhromažďuje komentáre k dielam z rôznych literárnych smerov*

4. Analyzuje slovenské kultúrne dedičstvo v Rumunsku a v zahraničí s cieľom rozvíjať kultúrnu identitu, interkultúrny dialóg a etické správanie voči kultúre

11. ročník
4.1. Interpretuje vzťahy medzi kolektívnou pamäťou, lokálnou históriou a kultúrno-umeleckou tvorbou, aby vysvetlil vývoj slovenských komunít v rôznych spoločenských a politických kontextoch
Spoločný vzdelávací základ: - *interpretovanie spôsobu, akým literárny úryvok odráža miestnu historickú udalosť, formou krátkej vysvetľujúcej analýzy* - *prepájanie prvkov kolektívnej pamäti v texte s komunitnými svedectvami (rozhovory, fotografie) tvorbou naratívnej mapy zachytávajúcej vývoj komunity* - *analyzovanie postavy alebo literárneho motívu spätého s historickým momentom formou stručnej argumentačnej interpretácie, ktorá vysvetľuje jeho úlohu pri uchovávaní slovenskej identity* - *vytvorenie tematického minizložky o vývoji slovenskej komunity na základe literárnych textov a lokálnych historických zdrojov, prezentovaného v digitálnom formáte*

11. ročník
Odborný vzdelávací program: - *skúmanie vzťahu medzi historickou identitou a literárnym zobrazením v dvoch slovenských literárnych dielach zo zahraničia formou krátkej štruktúrovanej komparatívnej správy* - *vypracovanie vizuálnej analýzy prepájajúcej historické chronológie a literárne citáty s cieľom zvýrazniť kontinuitu a zmeny kolektívnej pamäti v prostredí diaspóry*
4.2. Hodnotí úlohu slovenských kultúrno-umeleckých prejavov, ako sú festivaly, sviatky, vizuálne umenie či literatúra, aby ocenil ich význam pri formovaní osobnej a skupinovej identity
Spoločný vzdelávací základ: - *hodnotenie zobrazenia jedného slovenského sviatku v literárnom úryvku formou krátkeho argumentačného odseku o jeho úlohe v slovenskej komunite zo zahraničia* - *analyzovanie spôsobu, akým sa slovenský festival alebo rituál objavuje v literárnom texte, vytvorením digitálnej prezentácie porovnávajúcej literárny opis so skutočnými kultúrnymi informáciami* - *porovnanie významu slovenských umeleckých a kultúrnych prejavov v dvoch slovenských literárnych textoch zo zahraničia pomocou syntetickej tabuľky zachytávajúcej ich identitné funkcie* - *vypracovanie kritickej analýzy skúmajúcej úlohu slovenského kultúrneho prejavu zobrazeného v literárnom diele s využitím etnografických zdrojov a vlastných pozorovaní* Odborný vzdelávací program: - *vytvorenie multimediálneho portfólia kombinujúceho literárne citáty, archívne obrázky a kultúrne komentáre s cieľom zvýrazniť identitnú funkciu miestneho zvyku alebo regionálneho festivalu* - *argumentovanie vplyvu slovenských kultúrno-umeleckých prejavov na zachovávanie komunitných tradícií formou komparatívnej eseje medzi dvoma regiónmi diaspóry*

11. ROČNÍK
VZDELÁVACIE OBSAHY

Predmetové komponenty	Vzdelávacie obsahy	
	Spoločný vzdelávací základ	**Odborný vzdelávací program**
1. Komunikácia	***K aktualizovaným obsahom vyučovania z 10. ročníka sa doplňajú nasledujúce učebné obsahy:***	
	Rečnícky štýl - znaky rečníckeho štýlu.	Dejiny rétoriky.
	Fázy tvorby rečníckeho prejavu. Kompozícia rečníckeho prejavu.	Efektívna komunikácia v rečníckom prejave.
	Štylizácia rečníckeho prejavu.	Výrazové prostriedky rečníckeho prejavu.
	Príprava na prednes rečníckeho prejavu.	Prednes rečníckeho prejavu.
	Príležitostné útvary rečníckeho štýlu: zdvorilostný, slávnostný a súkromný prejav.	Príležitostné útvary rečníckeho štýlu: rámcový a informačný prejav.
	Informačné útvary rečníckeho štýlu: referát, prezentácia.	Náučné útvary rečníckeho štýlu: odborný referát a prezentácia.
	Presviedčacie útvary rečníckeho štýlu: diskusný a polemický príspevok.	Agitačné útvary rečníckeho štýlu: reklamný spot.
	Manipulácia v rečníckych prejavoch: manipulácia jazykom, argumentačné fauly.	Kognitívne skreslenie v rečníckom prejave.
Navrhovaný materiál zameraný na počúvanie/analýzu**:* ● *Zvukové materiály budú obsahovať autentické príklady rétorických prejavov (informatívnych, presvedčovacích, slávnostných, polemických a agitačných), aby sa zvýraznili znaky rečníckeho štýlu, štruktúra prejavu a použité výrazové prostriedky.* ● *Vybrané ukážky budú ilustrovať etapy tvorby prejavu, techniky efektívnej komunikácie a príklady jazykovej manipulácie, chybných argumentácií a kognitívnych skreslení s cieľom rozvíjať schopnosť kritickej analýzy verejných posolstiev.* ● *Analýza umožní porovnať rôzne typy prejavov: referát, prezentáciu, príspevok do diskusie, polemický prejav, slávnostný prejav alebo reklamný spot.* ***Navrhované typy interakcií: ● *Aktivity zamerané na tvorbu a úpravu príležitostných, informatívnych, presvedčovacích alebo agitačných prejavov, orientované na precvičovanie štylizácie a prispôsobenia jazykového prejavu téme, kontextu a publiku.* ● *Praktické cvičenia tvorby a prezentácie prejavu: štruktúrovanie, argumentácia, používanie výrazových prostriedkov a precvičovanie verejného vystupovania.* ● *Diskusie a debaty (vrátane digitálnych) na rozpoznávanie chybných argumentácií, manipulatívnych techník a identifikáciu prvkov, ktoré narúšajú objektivitu komunikácie.*		
2. Jazykové prostriedky komunikácie	***K aktualizovaným obsahom vyučovania z 10. ročníka sa doplňajú nasledujúce učebné obsahy:***	
	Vetný člen: - základné vetné členy – podmet, prísudok, vetný základ;	- rozvíjacie (vedľajšie) vetné členy: predmet, prívlastok, príslovkové určenie, prístavok.
	Veta a výpoveď: - vety podľa členitosti: jednoduchá veta (slovesná, neslovesná), dvojčlenná veta (úplná, neúplná); - vety podľa obsahu/modálnosti (oznamovacia, rozkazovacia, opytovacia, želacia);	- vety podľa zloženia: holá, rozvitá, rozvitá s viacnásobným vetným členom.
	Čiarka v jednoduchej vete.	Praktické ortografické cvičenia zamerané na písanie čiarky.
	Modifikácia vetnej stavby: - vytýčený vetný člen, pripojený vetný člen, osamostatnený vetný člen; - výpustka, neukončená výpoveď, vsuvka.	Štylistické využitie výpustky, neukončenej výpovede a vsuvky.
Spôsoby práce s obsahmi vyučovania: ● *Pri štúdiu týchto obsahov sa bude dôsledne sledovať dodržiavanie normatívnych, ortoepických, pravopisných, morfologických a interpunkčných aspektov prostredníctvom systematického využívania základných jazykových príručiek slovenského jazyka, ako aj rôznych slovníkov a odborných publikácií.* ● *Učebné aktivity budú integrovať praktické uplatnenie syntaktických kategórií pomocou cvičení zameraných na identifikáciu, analýzu a správne používanie vetných členov, typov viet a pravidiel týkajúcich sa používania čiarky.* ● *Funkčná komunikácia sa bude precvičovať tvorbou výpovedí a textov v súlade s jazykovou normou, pričom sa bude primerane využívať úprava vetnej stavby a jej štylistická funkcia v reálnych komunikačných situáciách.*		

Predmetové komponenty	Vzdelávacie obsahy	
	Spoločný vzdelávací základ	**Odborný vzdelávací program**
3. Literatúra a zážitková recepcia	***K aktualizovaným obsahom vyučovania z 10. ročníka sa dopĺňajú nasledujúce učebné obsahy:***	
	Naturalizmus: - literárny a spoločenský kontext formovania slovenského naturalizmu, znaky naturalizmu; - literárne žánre slovenskej naturalistickej prózy: *román s biografickými prvkami*; *historický román*.	Dominantné témy v slovenskej naturalistickej literatúre. Interpretácia literárnych diel s dôrazom na historický kontext, ktorý dielo vo svojom príbehu mapuje.
	Slovenská literárna moderna: - spoločenský a historický kontext; - slovenský symbolizmus a impresionizmus; - znaky literárneho symbolizmu a impresionizmu; - literárne žánre: *čistá lyrika, prírodná lyrika, spoločenská lyrika, deskriptívna lyrika, osobná, intímna lyrika, ľúbostná lyrika*; - umelecké prostriedky: zvukomaľba, symbol, asociácia, asociatívnosť, eufónia, kontrast.	Interpretačné prieniky do slovenskej literárnej moderny. Analýza dominantných motívov v tzv. čistej lyrike (slovenskej literárnej moderny). Lyrický subjekt a obraz spoločnosti.
	Moderná slovenská poézia: - spoločensko-historická situácia; - znaky neosymbolizmu a vitalizmu; - literárne žánre: báseň manifest, lyrická báseň s náznakom dejovosti, alegorická báseň.	Vitalizmus, senzualizmus a dolorizmus v modernej slovenskej poézii – analýza a interpretácia básnickej tvorby.
	Slovenská avantgarda – literárny a spoločenský kontext. Znaky avantgardy.	Chronologický prehľad avantgardných hnutí a smerov.
	Expresionizmus v slovenskej literatúre: - literárny a kultúrno-historický kontext; - znaky expresionizmu v epike; - literárne žánre: sociálno-psychologický román, unanimistický román, psychologická novela a poviedka; - expresionistické výtvarné a literárne umenie.	Expresionistická postava v epike. Monumentalizácia postáv. Interpretačné prieniky do ťaživých tém expresionistických diel.
	Katolícka moderna: - literárny a kultúrno-spoločenský kontext; - znaky katolíckej moderny; - literárne žánre: čistá poézia, lyrická báseň, báseň modlitba, pásmo.	Analýza a interpretácia hlavných motívov v básnickej tvorbe autorov katolíckej moderny.
	Naturizmus v slovenskej literatúre: - literárny a kultúrno-historický kontext; - znaky naturizmu v epike; - literárne žánre: *poviedka, novela, románová novela*; - umelecké prostriedky: syntaktický paralelizmus, animizácia, synestézia, lyrizácia jazyka.	Človek v próze naturizmu. Analýza a interpretácia ťažiskových tém v dielach naturizmu. Naturizmus vo výtvarnom a slovesnom umení.

Odporúčané literárne texty:

- ***Naturalizmus:*** *Cesta životom; Adam Šangala – Ladislav Nádaši Jégé.*
- ***Slovenská literárna moderna:*** *Nox et solitudo (básne: Otcova roľa; Topole; Vesper dominicae); Verše (báseň: Pieseň) – Ivan Krasko; Verše (báseň: Romantika) – Janko Jesenský.*
- ***Moderná slovenská poézia:*** *Cválajúce dni (básne: Dievča v rozkvete; Cválajúce dni) – Ján Smrek; Spoveď (báseň: Dravý pocit) – Emil Boleslav Lukáč.*
- ***Expresionizmus:*** *Jozef Mak – Jozef Cíger Hronský; Editino očko – Gejza Vámoš; Za Vyšným mlynom; Živý bič – Milo Urban.*
- ***Katolícka moderna:*** *Začarovaný kruh (báseň: Básnikova modlitba) – Pavol Gašparovič-Hlbina; Mladý svadobník – Rudolf Dilong; Úbohá duša na zemi (báseň: Lipa v zime spieva) – Janko Silan.*
- ***Naturizmus:*** *Drak sa vracia – Dobroslav Chrobák; Tri gaštanové kone – Margita Figuli; Nevesta hôľ; Stretnutie; Malka – František Švantner.*

Učebné aktivity budú klásť dôraz na analýzu a praktickú interpretáciu literárnych textov prostredníctvom identifikácie dominantných tém, motívov, čŕt literárnych smerov, špecifických žánrov a umeleckých prostriedkov. Súčasťou bude aj prepájanie literárneho diela s ostatnými umeleckými oblasťami, ako sú výtvarné umenie, hudba či iné formy estetickej expresie. Dielo sa bude priebežne vzťahovať na historický a kultúrny kontext a budú sa precvičovať aplikované metódy práce s literárnym textom.

Predmetové komponenty	Vzdelávacie obsahy	
	Spoločný vzdelávací základ	**Odborný vzdelávací program**
4. Prvky interkulturality	***K aktualizovaným obsahom vyučovania z 10. ročníka sa dopĺňajú nasledujúce učebné obsahy:***	
	Literatúra ako prejav kolektívnej pamäti slovenskej menšiny v zahraničí v podmienkach multikultúrneho spolužitia.	Etika a kultúrne dedičstvo.
	Historická pamäť a prvky miestnej histórie v slovenskej literatúre tvorenej v zahraničí.	Kultúrne prejavy odrazené v literárnych zobrazeniach a v reálnom kontexte slovenskej menšiny.
	Prepojenia literatúra – identita – história v kontexte slovenskej menšiny v Rumunsku a v zahraničí.	

***Poznámky na margo prístupu k navrhnutým obsahom vyučovania**:*

- *Výber literárnych/neliterárnych/vedeckých textov, ktoré zobrazujú minulosť slovenskej menšiny v zahraničí s cieľom vysvetliť žiakom vzťah medzi skúsenosťou, históriou a identitou.*
- *Prepájanie sviatkov a tradícií zobrazených v literárnych dielach s reálnym kontextom slovenskej komunity.*
- *Precvičovanie pravidiel citovania; diskusia o zodpovednosti voči kultúrnemu dedičstvu menšiny.*

12. ROČNÍK
ŠPECIFICKÉ KOMPETENCIE A PRÍKLADY UČEBNÝCH AKTIVÍT

1. Komunikuje efektívne a zodpovedne v rôznych kontextoch, pričom prispôsobuje svoj prejav spolupráci, argumentácii a jasnému vyjadreniu vlastných myšlienok

12. ročník
1.1. Analyzuje charakteristiky vedeckého a esejistického štýlu, štruktúru výkladových a reflexívnych textov, aby porozumel spôsobu tvorby a odovzdávania poznatkov v školských a kultúrnych kontextoch
Spoločný vzdelávací základ: - *analyzovanie znakov vedeckého štýlu v úryvkoch výkladových a informatívnych textov s využitím pracovného listu s jazykovými, štruktúrnymi a sémantickými ukazovateľmi a diskusia o ich úlohe pri sprostredkovaní poznatkov* - *porovnanie štruktúry výkladového textu a reflexívneho textu prostredníctvom identifikácie spoločných a odlišujúcich prvkov a formulovanie záverov týkajúcich sa komunikačného zámeru* - *identifikovanie kompozičných zložiek eseje a výkladového textu na príkladoch z učebníc, článkov alebo kultúrnych textov so zdôraznením funkcie jednotlivých zložiek* Odborný vzdelávací program: - *analyzovanie integrácie prvkov vedeckého, umeleckého a publicistického štýlu vo vybranej eseji so zdôraznením úlohy jednotlivých typov prejavu pri utváraní významu* - *skúmanie vzťahu medzi štruktúrou eseje a autorským zámerom prostredníctvom diskusie o štylistickom pôsobení na recipienta*
1.2. Uplatňuje stratégie študijného čítania a kritériá hodnotenia kvality odborného textu, aby vyberal a kriticky využíval relevantné informácie pri práci so zdrojmi a v autonómnom učení
Spoločný vzdelávací základ: - *uplatňovanie stratégií orientovaného čítania (napr. anticipácia, objasňovanie, syntéza) na výkladový text s cieľom identifikovať hlavné myšlienky a komunikačný zámer* - *extrahovanie podstatných informácií z referátu alebo odborného textu prostredníctvom vypracovania štruktúrovanej syntetickej karty* - *usporiadanie informácií z výkladového textu do logickej schémy (napr. pojmová mapa, tabuľka) na objasnenie vzťahov medzi myšlienkami* Odborný vzdelávací program: - *realizovanie jednotlivých fáz študijného čítania odborného textu prostredníctvom zaznamenávania postrehov do čitateľského denníka* - *hodnotenie kvality informatívneho alebo vedeckého textu pomocou vopred stanovených kritérií (koherencia, zrozumiteľnosť, relevantnosť) s formulovaním argumentovaného záveru* - *porovnávanie dvoch textov na rovnakú tému z hľadiska informačnej platnosti a relevantnosti*
1.3. Využíva správne logické a kauzálne vzťahy, ako aj primerané argumentačné postupy, na vytváranie koherentných vysvetlení a interpretácií vo výkladových a reflexívnych textoch
Spoločný vzdelávací základ: - *identifikovanie logických a kauzálnych vzťahov vo výkladovom texte prostredníctvom vyznačenia konektorov a diskusie o ich úlohe pri zabezpečovaní koherencie výpovede* - *analyzovanie argumentačnej štruktúry reflexívneho textu so zvýraznením centrálnej myšlienky a podporných argumentov* - *dopĺňanie neúplných výkladových sekvencií prostredníctvom správnej integrácie kauzálnych vzťahov* Odborný vzdelávací program: - *využívanie kauzálnych vzťahov pri tvorbe písomných vysvetlení na základe informatívneho alebo teoretického úryvku z odborných publikácií* - *porovnávanie typov argumentácie (exemplifikácia, kauzálne vysvetlenie, analógia) používaných vo výkladových a esejistických textoch z hľadiska komunikačnej efektívnosti*
1.4. Vytvára výkladové, reflexívne a esejistické texty pri dodržiavaní štylistických a kompozičných konvencií s cieľom vyjadriť osobné, odborne podložené názory v školských a kultúrnych kontextoch
Spoločný vzdelávací základ: - *vypracovanie výkladového textu na tému spojenú so školským prostredím s jasne dodržanou štruktúrou a znakmi vedeckého štýlu*

12. ročník
- *písanie reflexívneho textu (úvaha) vychádzajúceho z kultúrnej alebo edukačnej témy s rešpektovaním kompozície a špecifických výrazových prostriedkov* - *preštruktúrovanie výkladového textu prostredníctvom zlepšenia koherencie a zrozumiteľnosti výpovede* Odborný vzdelávací program: - *vypracovanie akademickej alebo reflexívnej eseje integráciou prvkov vedeckého, umeleckého a publicistického štýlu* - *adaptácia výkladového textu do esejistickej podoby s odôvodnením zvolených štylistických riešení*
1.5. Hodnotí využívanie prvkov vedeckého, umeleckého a publicistického štýlu v esejistických a reflexívnych textoch, aby adaptoval svoj písomný prejav komunikačnému zámeru a cieľovému publiku
Spoločný vzdelávací základ: - *komparatívne analyzovanie dvoch reflexívnych alebo esejistických textov z hľadiska štylistickej primeranosti a komunikačnej efektívnosti* - *identifikovanie hodnotiacej funkcie eseje prostredníctvom diskusie o autorskej pozícii a vzťahu k cieľovému publiku* - *posudzovanie miery zrozumiteľnosti a koherencie výkladového alebo esejistického textu na základe spoločne formulovaných kritérií* Odborný vzdelávací program: - *hodnotenie spôsobu integrácie odlišných štylistických prvkov v eseji s využitím jasne stanovených hodnotiacich kritérií* - *porovnávanie využitia vedeckého, umeleckého a publicistického štýlu v rôznych esejistických textoch s formulovaním záverov o ich vplyve na recipienta*

2. Využíva štruktúry a mechanizmy slovenského jazyka na tvorbu správnych, koherentných a výrazovo primeraných výpovedí v učebných aj životných situáciách

12. ročník
2.1. Analyzuje štruktúru a typológiu súvetia s cieľom porozumieť syntaktickým a logickým vzťahom medzi vetami v písomnej a ústnej komunikácii
Spoločný vzdelávací základ: - *klasifikácia súvetí na priraďovacie, podraďovacie a zmiešané na základe rôznorodých textových úryvkov, s organizovaním výsledkov do syntetickej tabuľky a diskusiou o logických vzťahoch medzi vetami* - *analyzovanie typov syntaktických vzťahov v jednoduchých a zložených súvetiach prostredníctvom identifikácie jednotlivých viet a ich funkcie pri utváraní významu* - *porovnanie štruktúry súvetí s rôznymi typmi podraďovania so zreteľom na funkciu vedľajších viet pri rozvíjaní výpovede* - *identifikácia typu súvetia vo funkčných a literárnych textoch prostredníctvom vymedzenia jednotlivých viet a zdôvodnenia zaradenia na základe syntaktických vzťahov medzi nimi* Odborný vzdelávací program: - *analyzovanie syntaktických vzťahov medzi vetami v zložitých súvetiach prostredníctvom grafického znázornenia ich štruktúry* - *porovnanie priraďovacích a podraďovacích súvetí v rôznych textoch s analýzou toho, ako syntaktická štruktúra ovplyvňuje zrozumiteľnosť, koherenciu a rytmus výpovede*
2.2. Uplatňuje pravidlá interpunkcie typické pre priraďovacie, podraďovacie a zložené súvetia s cieľom zabezpečiť správnosť a čitateľnosť písomných prejavov vo formálnych a školských kontextoch
Spoločný vzdelávací základ: - *identifikovanie interpunkčných znamienok v priraďovacích a podraďovacích súvetiach vo vzťahu k ich štruktúre a vysvetlenie ich funkcie pri objasňovaní významu a logickom usporiadaní výpovede* - *analyzovanie rôzne interpunkčne riešených súvetí s cieľom sledovať zmeny významu a čitateľnosti textu* - *dopĺňanie neúplných súvetí správnym vložením interpunkčných znamienok s odôvodnením zvolených riešení* - *porovnanie správnych a nesprávnych variantov interpunkcie v zložitých súvetiach s diskusiou o ich vplyve na komunikáciu* Odborný vzdelávací program: - *uplatňovanie pravidiel používania čiarky v priraďovacích a podraďovacích súvetiach na základe reprezentatívnych príkladov s prepojením interpunkcie a typu syntaktického vzťahu*

12. ročník

- *analyzovanie používania čiarky v komplexnom súvetí prostredníctvom prepojenia interpunkcie so syntaktickou štruktúrou*

2.3. Využíva slovosled a modifikácie vetnej štruktúry na tvorbu koherentných, zrozumiteľných a expresívnych výpovedí prispôsobených komunikačnému zámeru

Spoločný vzdelávací základ:

- *identifikovanie slovosledu v štandardných súvetiach s analýzou vzťahu medzi syntaktickou štruktúrou a zrozumiteľnosťou výpovede v rôznych komunikačných kontextoch*
- *porovnávanie súvetí s odlišným slovosledom s cieľom sledovať zmeny informačného zámeru*
- *preformulovanie súvetí zmenou slovosledu a doplnené diskusiou o vplyve slovosledu na význam a expresívnosť výpovede*
- *analyzovanie vzťahu medzi syntaktickou štruktúrou a komunikačným zámerom v rôznych typoch výpovedí*

Odborný vzdelávací program:

- *využívanie zmien syntaktickej štruktúry na zvýraznenie podstatnej informácie v zložitom súvetí v závislosti od komunikačného zámeru*
- *analyzovanie štylistických účinkov variácie slovosledu v literárnych a publicistických textoch*

2.4. Využíva priraďovacie, podraďovacie a zmiešané súvetia na logické a nuansované usporiadanie myšlienok vo funkčných, výkladových a argumentačných textoch

Spoločný vzdelávací základ:

- *identifikovanie typov súvetí používaných vo výkladových a argumentačných textoch s diskusiou o ich úlohe pri organizácii myšlienok*
- *analyzovanie spôsobu, akým priraďovacie a podraďovacie súvetia prispievajú k koherencii textu*
- *porovnávanie textových úryvkov s odlišnou syntaktickou štruktúrou so zvýraznením výhod jednotlivých riešení pri sprostredkovaní výpovede*
- *výber vhodného typu súvetia na vyjadrenie konkrétnych logických vzťahov, zdôvodnený v súlade s komunikačným cieľom a štruktúrou textu*

Odborný vzdelávací program:

- *využívanie zmiešaného súvetia pri rozvíjaní výkladových alebo argumentačných sekvencií*
- *analyzovanie textovej koherencie dosiahnutej kombináciou priraďovania a podraďovania so zdôraznením úlohy zmiešaného súvetia pri rozvíjaní a usporiadaní myšlienok*

2.5. Hodnotí štylistickú a expresívnu funkciu zložitých súvetí v rôznych typoch textov s cieľom prispôsobiť prejav komunikačnému účelu, kontextu a cieľovému publiku

Spoločný vzdelávací základ:

- *analyzovanie expresívnej hodnoty zložitých súvetí v rozmanitých textoch s identifikáciou vytváraných štylistických účinkov*
- *porovnanie využívania jednoduchej a zložitej vety v tom istom komunikačnom kontexte s diskusiou o vplyve na mieru expresivity*
- *identifikovanie vzťahu medzi syntaktickou štruktúrou a štýlom textu vo vzťahu k typu prejavu a sledovaným expresívnym účinkom*
- *posudzovanie primeranosti vetnej štruktúry vzhľadom na komunikačný cieľ na základe spoločne stanovených kritérií*

Odborný vzdelávací program:

- *analyzovanie štylistického využitia zložitých súvetí v literárnych alebo publicistických úryvkoch*
- *hodnotenie expresívnych účinkov zmien vetnej štruktúry v závislosti od autorského zámeru a štylistického kontextu textu*

2.6. Analyzuje vývin, formy a postavenie slovenského jazyka v národnom a európskom kontexte s cieľom porozumieť jeho identitotvornej, kultúrnej a občianskej funkcii

Spoločný vzdelávací základ:

- *analyzovanie etáp vývinu a kodifikácie slovenského jazyka prostredníctvom usporiadania informácií do chronologickej schémy*
- *porovnávanie období vo vývine slovenského jazyka so zdôraznením prvkov kontinuity a zmeny*
- *identifikovanie typov jazykov a vzťahov medzi nimi so zameraním na slovenský jazyk*
- *diskutovanie o úlohe slovenského jazyka pri formovaní kultúrnej identity vo vzťahu k historickému vývinu a sociálnym funkciám jazyka*

12. ročník
Odborný vzdelávací program: - *analyzovanie národných a regionálnych foriem slovenského jazyka na príkladoch z inštitucionálnych, regionálnych a kultúrnych kontextov* - *skúmanie postavenia slovenského jazyka v menšinovom prostredí vo vzťahu k ustanoveniam Európskej charty regionálnych alebo menšinových jazykov*

3. Interpretuje literárne texty v kultúrnych, historických a estetických súvislostiach s cieľom rozvíjať kritické myslenie, literárnu vnímavosť a estetickú hodnotu diel

12. ročník
3.1. Analyzuje znaky sociálneho realizmu, sociálno-psychologického realizmu, neorealizmu a socialistického realizmu s cieľom vysvetliť vzťah medzi slovenskou literatúrou a spoločensko-historickým kontextom 20. storočia
Spoločný vzdelávací základ: - *analyzovanie sociohistorického kontextu 20. storočia prostredníctvom dopĺňania časovej osi a diskusie o vzťahu medzi historickým kontextom a realistickou orientáciou* - *identifikácia znakov sociálneho a sociálno-psychologického realizmu v epických úryvkoch s využitím pracovného listu s ukazovateľmi a formulovanie záveru o videní reality* - *porovnávanie sociálneho realizmu, neorealizmu a socialistického realizmu prostredníctvom usporiadania pozorovaní do porovnávacej tabuľky a zdôvodnenia rozdielov v riadenej diskusii* - *analýza literatúry v totalitných podmienkach na základe vybraných textov so zdôraznením vzťahu medzi umeleckým posolstvom a ideologickým tlakom* Odborný vzdelávací program: - *analyzovanie sociálnej funkcie realistickej literatúry v ideologicky reštriktívnych kontextoch prostredníctvom aplikácie analytickej mriežky na vybrané úryvky* - *interpretovanie zobrazenia sociálnej reality v próze socialistického realizmu prostredníctvom identifikácie opisných a ideologických pasáží a formulovania postrehov o navrhovanom obraze sveta* - *analýza rozdielov medzi sociálnym a socialistickým realizmom vo vzťahu k umeleckej slobode na základe hodnotiaceho listu s kritériami (komplexnosť postavy, pluralita hlasov a pod.)*
3.2. Interpretuje dominantné témy a motívy realistickej a sociálno-psychologickej prózy s cieľom poukázať na zobrazenie jednotlivca a komunity v modernej slovenskej literatúre
Spoločný vzdelávací základ: - *identifikovanie dominantných tém v úryvkoch zo sociálneho a sociálno-psychologického románu prostredníctvom vyplnenia pracovného listu a diskusie o ich tematickej relevantnosti* - *analyzovanie opakujúcich sa motívov v epických sekvenciách s usporiadaním zistení do tabuľky „motív – funkcia – sekvencia“* - *porovnanie zobrazenia jednotlivca a komunity v dvoch realistických textoch so zdôraznením rozdielov vo fokalizácii a formulovaním záverov o autorskej perspektíve* - *interpretovanie vzťahu téma – motív – atmosféra v naratívnych úryvkoch prostredníctvom výberu kľúčových výrazov a vypracovania krátkej syntézy s textovými argumentmi* Odborný vzdelávací program: - *analyzovanie dominantných motívov vo viacgeneračnej ságe prostredníctvom vytvorenia mapy vzťahov (generácie – konflikty – hodnoty – zmeny) a vysvetlenia tematického vývinu* - *interpretovanie hlavných sociálnych tém v sociálnom románe prostredníctvom identifikácie „uzlových scén“ a formulovania argumentovaného komentára k ich funkcii pri budovaní významu* - *skúmanie toho, ako téma determinuje typ konfliktu a epizodickú štruktúru v románe-kronike s využitím analytickej mriežky (téma – epizóda – naratívny dôsledok)* - *analyzovanie vzťahu medzi motívmi a typológiou postáv prostredníctvom vyplnenia pracovného listu (priradený motív – postava – rozhodnutie – účinok)*
3.3. Analyzuje naratívne stratégie a konštrukciu postáv v sociálnych a sociálno-psychologických románoch s cieľom vysvetliť spôsoby zobrazenia sociálnych a mentálnych premien
Spoločný vzdelávací základ: - *identifikovanie naratívnych stratégií v epických úryvkoch prostredníctvom vyplnenia analytického pracovného listu a zdôvodnenia ich významotvornej funkcie*

12. ročník
- *analyzovanie konštrukcie postavy prostredníctvom výberu charakterizačných sekvencií a ich usporiadania do tabuľky „indikátor – dôkaz – interpretácia“* - *porovnanie typológií postáv v dvoch textoch so zdôraznením ich úlohy pri odrážaní sociálnej reality* - *skúmanie vývinu postavy vo vzťahu k tlaku sociálneho prostredia prostredníctvom vytvorenia diagramu „situácia – reakcia – zmena“ na základe kľúčových pasáží* Odborný vzdelávací program: - *analyzovanie „obrazov života spoločnosti“ vytváraných prostredníctvom postáv pomocou mapovania vzťahov (rodina, práca, inštitúcie) v sieťovej schéme* - *interpretovanie mentálnych premien postáv prostredníctvom výberu relevantných monológov alebo rozhodnutí a formulovania argumentovaného vysvetlenia príčin zmeny* - *porovnanie spôsobov charakterizácie v sociálnom a sociálno-psychologickom románe prostredníctvom aplikácie analytickej mriežky (konanie, jazyk, vzťahy, vedomie)* - *syntéza vzťahu medzi naratívnou stratégiou a konštrukciou postáv v syntetickom pracovnom liste*
3.4. Hodnotí spôsoby prejavovania autorskej identity v slovenskej literatúre totalitného obdobia s cieľom porozumieť vzťahu medzi literárnou tvorbou, ideológiou a umeleckou slobodou
Spoločný vzdelávací základ: - *analyzovanie podmienok literárnej tvorby v totalitnom režime prostredníctvom interpretácie kontextových poznámok (historické medzníky, inštitúcie, cenzúra) a vypracovania vysvetľujúcej syntézy* - *identifikovanie stratégií umeleckého „maskovania“ v literárnych úryvkoch (alúzia, symbol, ambiguita) s využitím rozpoznávacieho pracovného listu a zdôvodnením zvolených riešení* - *porovnanie oficiálneho literárneho prejavu a alternatívneho prejavu prostredníctvom usporiadania rozdielov do tabuľky* - *hodnotenie vplyvu ideológie na estetickú hodnotu textu aplikáciou analytickej mriežky na preberané ukážky* - *interpretácia manifestov skupiny Osamelí bežci prostredníctvom identifikácie kľúčových ideí a ich usporiadania do schémy „princíp – argument – umelecká implikácia“* - *skúmanie kontextu skupín Konkretisti a Osamelí bežci prostredníctvom vypracovania kontextového pracovného listu (témy, estetika, pozície) a diskusie o ich kultúrnej úlohe* Odborný vzdelávací program: - *analyzovanie literatúry so zreteľom na zachovanie autorskej identity prostredníctvom identifikácie markerov osobného hlasu a formulovania argumentovaného záveru* - *analyzovanie úlohy literárnych časopisov pri udržiavaní platformy literárneho prejavu* - *hodnotenie vzťahu medzi umeleckou slobodou a ideologickým obmedzením prostredníctvom krátkeho kritického komentára založeného na dvoch textových dôkazoch a odôvodnenom závere*
3.5. Interpretuje estetické špecifiká magického realizmu a slovenského postmodernizmu s cieľom poukázať na rozmanitosť foriem umeleckého zobrazenia reality
Spoločný vzdelávací základ: - *identifikovanie znakov magického realizmu vo vybraných úryvkoch s využitím pracovného listu (každodenná realita – fantastický prvok – účinok na význam) a diskusia o ich estetickej funkcii* - *analyzovanie spôsobu integrácie fantastického prvku do naratívnej reality prostredníctvom zvýraznenia stratégií jeho „naturalizácie“ a formulovania stručného vysvetlenia* - *porovnanie magického realizmu a postmodernizmu prostredníctvom vyplnenia tabuľky (pohľad na realitu, techniky, úloha rozprávača, účinok na čitateľa)* - *interpretovanie postmoderných znakov v próze alebo dráme prostredníctvom identifikácie prejavov fragmentárnosti, irónie a intertextuálnej hry v reprezentatívnych pasážach* Odborný vzdelávací program: - *interpretovanie tém a obrazov slovenského magického realizmu v interpretačnom workshope prostredníctvom výberu centrálneho obrazu a vypracovania argumentovanej interpretácie* - *analyzovanie postmodernistických stratégií (intertextualita, koláž, autoreferenčnosť) prostredníctvom vyznačenia relevantných pasáží a ich usporiadania do analytického pracovného listu* - *skúmanie vzťahu medzi formou a obsahom v postmoderných textoch prostredníctvom identifikácie „pravidiel textovej hry“ a diskusie o ich vplyve na proces čítania*
3.6. Analyzuje dominantné témy súčasnej slovenskej literatúry, aby formuloval osobné, argumentačne podložené interpretácie vzťahu medzi literatúrou, spoločnosťou a aktuálnou kultúrnou identitou
Spoločný vzdelávací základ:

12. ročník
- *identifikovanie sociohistorického kontextu súčasnej slovenskej literatúry prostredníctvom vyplnenia kontextového pracovného listu (medzníky, premeny, sociálne témy) a diskusie o kultúrnej relevantnosti* - *analyzovanie aktuálnych tém v súčasných úryvkoch prostredníctvom usporiadania pozorovaní do tabuľky „téma – problém – perspektíva – dôkaz“* - *porovnanie súčasných tematických smerovaní s predchádzajúcimi etapami (realizmus, postmodernizmus) so zvýraznením kontinuít a diskontinuít v syntetickej schéme* Odborný vzdelávací program: - *interpretovanie dominantných tém súčasnej literatúry v interpretačnom workshope* - *analyzovanie vzťahu medzi literatúrou a aktuálnymi sociálnymi realitami prostredníctvom identifikácie zobrazovaných problémov a zaznamenania výrazových postupov do pracovného listu* - *skúmanie naratívnych a tematických perspektív súčasných autorov porovnaním dvoch úryvkov a zvýraznením rozdielov* - *integrovanie tematických pozorovaní do interpretačno-tvorivej syntézy prostredníctvom vypracovania „čitateľského listu“ s interpretačnými oporными bodmi a osobnou reflexiou*

4. Analyzuje slovenské kultúrne dedičstvo v Rumunsku a v zahraničí s cieľom rozvíjať kultúrnu identitu, interkultúrny dialóg a etické správanie voči kultúre

12. ročník
4.1. Integruje literárne, historické a umelecké perspektívy, aby vytvoril originálne interpretácie slovenskej identity v stredoeurópskom priestore
Spoločný vzdelávací základ: - *integrovanie literárnych a historických prvkov zo slovenského fragmentu zo zahraničia prostredníctvom vytvorenia pojmovej mapy, ktorá zvýrazňuje vzťahy medzi motívmi a komunitným kontextom* - *analyzovanie literárnej scény v súvislosti s vizuálnym obrazom alebo reálnym kultúrnym artefaktom prostredníctvom spracovania interpretácie, ktorá vysvetľuje, ako tieto prvky formujú identitu komunity* - *porovnávanie umeleckých a kultúrnych perspektív z dvoch literárnych fragmentov v odôvodnenej tabuľke, ktorá zvýrazňuje spôsob reprezentácie slovenskej identity* - *vypracovanie tematického portfólia s osobnými interpretáciami slovenskej identity, integrovanými na základe výberu literárnych textov, historických dokumentov a slovenských literárnych diel zo zahraničia* Odborný vzdelávací program: - *vypracovanie interdisciplinárnej eseje, ktorá integruje literárne analýzy, historické odkazy a umelecké zobrazenia, s cieľom interpretovať spôsob, akým slovenské diela zo zahraničia odrážajú stredoeurópsku identitu* - *vytvorenie multimediálnej prezentácie, ktorá kombinuje literárne citáty, historické údaje a vizuálne prvky, s cieľom ukázať, ako sa slovenské dedičstvo zachováva v slovenskom zahraničí*
4.2. Tvorí kultúrne produkty, ako kreatívne texty, prezentácie, komparatívne analýzy či umelecké projekty, aby aktívne prispel k propagácii slovenského dedičstva v školskej a miestnej komunite
Spoločný vzdelávací základ: - *vytvorenie krátkeho naratívneho textu inšpirovaného kultúrnym motívom identifikovaným v slovenskom literárnom fragmente zo zahraničia cez napísanie mini-príbehu začleneného do tematického portfólia* - *vytvorenie vizuálnej koláže s citátmi a kultúrnymi symbolmi vybranými z literárnych diel zo slovenského zahraničia pomocou digitálneho nástroja* - *vytvorenie digitálneho plagátu o slovenskom kultúrnom motíve identifikovanom v texte prostredníctvom integrácie literárnych citátov a identitných prvkov do koherentného dizajnu* - *vypracovanie tematického portfólia na propagáciu slovenského kultúrneho dedičstva prostredníctvom analýzy literárnych fragmentov a výberu komplementárnych vizuálnych reprezentácií* Odborný vzdelávací program: - *vytvorenie interdisciplinárneho projektu (text + obraz + etnografický prvok) vychádzajúceho zo slovenského diela zo zahraničia prostredníctvom integrácie miestnych kultúrnych zdrojov do multimediálnej prezentácie* - *vytvorenie webovej stránky alebo interaktívneho panela, ktorý prezentuje kultúrne motívy zo slovenských diel prostredníctvom integrácie textov, obrázkov a krátkych kultúrnych interpretácií* - *vytvorenie krátkeho videoklipu na podporu kultúry využitím literárnych fragmentov a komunitných fotografií s cieľom zvýšiť povedomie žiakov o slovenskom kultúrnom dedičstve*

12. ROČNÍK
VZDELÁVACIE OBSAHY

Predmetové komponenty	Vzdelávacie obsahy	
	Spoločný vzdelávací základ	**Odborný vzdelávací program**
1. Komunikácia	***K aktualizovaným obsahom vyučovania z 11. ročníka sa dopĺňajú nasledujúce učebné obsahy:***	
	Náučný štýl – znaky a výrazové prostriedky.	Fázy študijného čítania odborného textu.
	Slohové postupy náučného štýlu a kompozícia vedecko-náučného textu.	Test kvality odborného textu.
	Myšlienkové postupy vo výkladovom slohovom postupe. Argumentácia.	Vyjadrenie kauzality *(príčinnosti)*.
	Výkladové texty: referát, odborné práce v školskom prostredí, interpretácia textu.	
	Úvahové texty: úvaha – výrazové prostriedky v úvahe, kompozícia úvahy.	Úvaha v publicistickom a umeleckom štýle.
	Esejistické texty: esej – kompozícia a znaky klasickej a akademickej eseje.	Znaky náučného, umeleckého a publicistického štýlu v eseji.
Navrhovaný materiál zameraný na počúvanie/analýzu**:* ● *Použité materiály budú zahŕňať autentické texty vedeckého, vedecko-didaktického, publicistického a esejistického charakteru s cieľom identifikovať charakteristiky vedeckého štýlu, špecifické výrazové prostriedky, postupy výkladu a argumentácie, ako aj vzťahy medzi vedeckým, umeleckým a publicistickým štýlom.* ● *Vybrané texty budú ilustrovať etapy študijného čítania odborného textu, štruktúru a kompozíciu vedeckého textu, kritériá hodnotenia kvality informatívneho textu, ako aj logické vzťahy charakteristické pre vysvetľovací a reflexívny prejav.* ***Navrhované typy interakcií: ● *Aktivity riadeného čítania, kritickej analýzy a komparatívnej analýzy vysvetľovacích, argumentačných a esejistických textov, zamerané na identifikáciu postupov logického myslenia, argumentačných stratégií a textovej koherencie a kohézie.* ● *Cvičenia zamerané na tvorbu a adaptáciu textov s dôrazom na dodržiavanie štruktúry typickej pre daný typ textu, vyjadrenie vzťahov príčina – dôsledok, kvalitu argumentácie a primeranosť prejavu komunikačnému zámeru a kontextu.*		
2. Jazykové prostriedky komunikácie	***K aktualizovaným obsahom vyučovania z 11. ročníka sa dopĺňajú nasledujúce učebné obsahy:***	
	Súvetie a vetosled.	Slovosled a modifikácia vetnej stavby.
	Jednoduché súvetie priraďovacie: zlučovacie, odporovacie, vylučovacie, stupňovacie.	Čiarka v priraďovacom súvetí.
	Jednoduché súvetie podraďovacie s vedľajšou vetou podmetovou, prísudkovou, predmetovou, prívlastkovou, príslovkovou.	Čiarka v podraďovacom súvetí.
	Zložené súvetie – priraďovacie, podraďovacie, zmiešané.	Čiarka v zloženom súvetí. Štylistické využitie zloženého súvetia.
	Jazyk. Druhy jazykov. Pôvod jazykov *(s dôrazom na slovenský jazyk)*.	Formy slovenského jazyka *(celoná-rodné a necelonárodné formy)*.
	Vývin a kodifikácia slovenského jazyka *(predspisovné obdobie, spisovné obdobie, súčasná slovenčina)*.	Európska charta regionálnych alebo menšinových jazykov *(s dôrazom na národný kontext Rumunska)*.
Spôsoby práce s obsahmi vyučovania: ● *Pri štúdiu týchto obsahov sa bude dôsledne sledovať dodržiavanie normatívnych, ortoepických, pravopisných, morfologických a interpunkčných aspektov prostredníctvom systematického využívania základných jazykových príručiek slovenského jazyka.* ● *Vzdelávacie aktivity budú zamerané na identifikáciu a správne používanie priraďovacích a podraďovacích viet, typov vedľajších viet a pravidiel používania čiarky v jednoduchých, zložených a zmiešaných vetných štruktúrach.* ● *Funkčná komunikácia sa bude rozvíjať prostredníctvom tvorby viet v súlade s jazykovou normou, s využitím slovosledu, vetnej štruktúry a ich štylistickej funkcie, ako aj prostredníctvom uvedomovania si úlohy jazyka a jazykovej rozmanitosti v historickom a sociokultúrnom kontexte.*		
3. Literatúra a zážitková recepcia	***K aktualizovaným obsahom vyučovania z 11. ročníka sa dopĺňajú nasledujúce učebné obsahy:***	
	Pokračovanie v tradíciách kritického, sociálneho a psychologického realizmu: - spoločensko-historická situácia;	Dominantné témy sociálneho a sociálno-psychologického realizmu.

Predmetové komponenty	Vzdelávacie obsahy	
	Spoločný vzdelávací základ	**Odborný vzdelávací program**
	- umelecko-literárny kontext; - znaky sociálneho a sociálno-psychologického realizmu a neorealizmu; - literárne žánre: spoločenský/sociálny román, generačný román, viacgeneračná sága, román kronika, sociálno-psychologický román.	Analýza hlavných motívov vo viacgeneračnej ságe. Obrazy života a tvorba literárnych postáv v spoločenskom/sociálnom románe.
	Literatúra v totalitných podmienkach. Socialistický realizmus: - spoločensko-historická situácia; - znaky socialistického realizmu; - literárne žánre: socialistickorealistická poviedka. Snaha o zachovanie autorskej identity: - znaky literatúry so snahou o zachovanie autorskej identity; - umelecký kontext: Konkretisti, Osamelí bežci; - literárne časopisy: Mladá tvorba, Revue svetovej literatúry, Kultúrny život, Romboid.	 Motív mentálnej premeny dedinského človeka v próze socialistického realizmu. Interpretácia hlavných motívov v literárnej tvorbe s prvkami snahy o zachovanie autorskej identity. Manifesty Osamelých bežcov.
	Magický realizmus: - umelecký kontext, znaky a literárne žánre (román kronika, magická poviedka).	Témy a obrazy slovenského magického realizmu – interpretačný ateliér.
	Postmodernistická literatúra: - spoločensko-historická situácia; - znaky postmoderny a literárne žánre (postmoderná poviedka, postmoderné divadlo).	Synteticko-interpretačný ateliér dominantných tém v dielach slovenskej postmodernistickej literatúry.
	Súčasná slovenská literatúra: - spoločensko-historická situácia; - umelecko-literárny kontext.	Dominantné témy súčasnej slovenskej literatúry – interpretačno-tvorivý ateliér.
Odporúčané literárne texty: ● ***Pokračovanie v tradíciách kritického, sociálneho a psychologického realizmu:*** *Červené víno – František Hečko.* ● ***Literatúra socialistického realizmu:*** *Na rozhraní (poviedka: Skaliny) – Vladimír Mináč.* ● ***Snaha o zachovanie autorskej identity:*** *Až dozrieme (básne: Verše; Katreny) – Milan Rúfus; Dotyky (básne: Jablko; S hlavou v ohni; Dotyky); Milovanie v husej koži (básne: Skľúčenosť; Len tak; Óda na lásku; Óda na večnosť; Z absolútneho denníka I; Z absolútneho denníka II) – Miroslav Válek; Posunok s kvetom (báseň: Kameň) – Ján Ondruš; Jediný slaný domov (básne: Sonet o vtákovi čátakovi; Šansón na nedeľu) – Ľubomír Feldek; Tristan tára – Ivan Štrpka. Sme príbuzní na začiatku – Ivan Laučík.* ● ***Magický realizmus:*** *Tisícročná včela – Peter Jaroš; Bude to pekný pohreb – Václav Pankovčín.* ● ***Postmodernistická literatúra:*** *Kufor na sny (poviedky: Spolužiaci; Rýchlik a iné poviedky, podľa vlastného výberu, s charakteristickými postmodernistickými prvkami) – Dušan Dušek; Soirée – Milan Lasica - Július Satinský. Jáánošíík – Stanislav Štepka.* ● ***Súčasná slovenská literatúra****: podľa vlastného výberu (napr.: Lovci a zberači; Dunaj v Amerike – Michal Hvorecký; Habúchov lusk – Juraj Štubner; Keď sa pes smeje – Juraj Šebesta; Vtáctvo nebeské – Ján Litvák; Biele miesta – Monika Kompaníková a iné literárne diela zo súčasnej slovenskej literatúry).* *Učebné aktivity budú klásť dôraz na analýzu a praktickú interpretáciu literárnych textov prostredníctvom identifikácie dominantných tém, motívov, čŕt literárnych smerov, špecifických žánrov a umeleckých prostriedkov. Súčasťou bude aj prepájanie literárneho diela s ostatnými umeleckými oblasťami, ako sú výtvarné umenie, hudba či iné formy estetickej expresie. Dielo sa bude priebežne vzťahovať na historický a kultúrny kontext a budú sa precvičovať aplikované metódy práce s literárnym textom.*		
4. Prvky interkulturality	***K aktualizovaným obsahom vyučovania z 11. ročníka sa dopĺňajú nasledujúce učebné obsahy:***	
	Zviditeľnenie slovenskej kultúry v Rumunsku prostredníctvom literárnych, publicistických a vedeckých textov: - literárne časopisy, preklad literárnych textov; - úloha prekladateľa pri zachovávaní kultúrnej identity.	Kultúrna tvorba s využitím slovenských literárnych zdrojov. Základné princípy prekladu kultúrnych textov.

Predmetové komponenty	Vzdelávacie obsahy	
	Spoločný vzdelávací základ	**Odborný vzdelávací program**
	Historické a literárno-umelecké perspektívy: - komparatívna analýza typov reprezentácií: - moderné formy umeleckého vyjadrenia (krátka próza, publicistika, kultúrne rozhovory).	

***Poznámky na margo prístupu k navrhnutým obsahom vyučovania**:*

- *Usmerňovanie žiakov pri využívaní literárnych fragmentov na tvorbu kultúrnych produktov (plagáty, portfóliá, výstavy).*
- *Zavedenie interdisciplinárnych aktivít (napríklad: literatúra, história, umenie) na interpretáciu slovenskej identity.*
- *Navrhovanie kreatívnych cvičení: pôvodné texty, vizuálne projekty založené na literárnych motívoch.*

METODICKÉ ODPORÚČANIA

1. Významy a úloha (kurikulárne ukotvenie)

Metodické odporúčania pre vyučovací predmet Slovenský jazyk a literatúra (materinský jazyk) majú za cieľ usmerňovať a podporovať pedagogických pracovníkov pri uplatňovaní školského vzdelávacieho programu, pričom nemajú predpisový charakter. Môžu sa využívať ako pracovné východiská určené na uľahčenie premietnutia kurikulárnych zámerov do didaktickej praxe prispôsobenej konkrétnemu vzdelávaciemu kontextu.

Pedagogický pracovník môže zabezpečovať koherenciu medzi všeobecnými kompetenciami a špecifickými kompetenciami prostredníctvom: (a) výberu a vzájomného prepojenia učebného obsahu s autentickými komunikačnými situáciami; (b) projektovania vzdelávacích aktivít zameraných na rozvoj kompetencií recepcie a produkcie ústnych a písomných komunikátov; (c) využívania hodnotenia ako nástroja regulácie didaktického postupu a podpory vzdelávacieho pokroku žiakov.

Svojím spôsobom formulácie sa tieto metodické odporúčania odporúča chápať ako nástroje aplikačného charakteru, zamerané na proces vyučovania – učenia sa – hodnotenia, a to prostredníctvom (1) výberu a kombinovania aktivizujúcich didaktických metód (napríklad rozhovor, riadené čítanie, cvičenie, práca s textom); (2) prispôsobenia didaktických stratégií vekovej úrovni, tempu učenia sa a záujmom žiakov; a (3) integrácie reflexie o jazyku a literatúre do konkrétnych komunikačných činností.

V závislosti od profesijných skúseností môžu pedagogickí pracovníci využívať tieto metodické odporúčania diferencovaným spôsobom, napríklad: ako orientačné východiská pri projektovaní vyučovacích hodín a štruktúrovaní vzdelávacích aktivít v prípade začínajúcich učiteľov, resp. ako východiskový bod pre adaptáciu, diverzifikáciu a metodickú inováciu v prípade skúsených učiteľov.

Vzhľadom na štruktúru učebných osnov pre vyučovací predmet Slovenský jazyk a literatúra (materinský jazyk), organizovanú na spoločný vzdelávací základ a odborný vzdelávací program, možno metodické odporúčania efektívne využiť na koherentné riadenie integrovaného kurikulárneho rámca. V tomto kontexte učiteľ môže projektovať aktivity: (a) spoločné pre všetkých žiakov, zamerané na formovanie základných kompetencií; (b) diferencované, určené na prehlbovanie, rozširovanie alebo kompenzáciu učiva v závislosti od úrovne vzdelanostného rozvoja a záujmov žiakov.

S cieľom zvýšiť aplikačný charakter a vnútornú koherenciu kurikulárneho postupu môže pedagogický pracovník pri projektovaní využiť postup typu „od konca k začiatku“ (backward design), vychádzajúc zo špecifických kompetencií a očakávaných výsledkov učenia sa, na základe ktorých následne volí primeraný učebný obsah a vzdelávacie aktivity, ako aj k nim prislúchajúce kritériá hodnotenia.

2. Všeobecné princípy (normatívny rámec)

Všeobecné princípy, ktoré tvoria východisko didaktického postupu vo vyučovacom predmete Slovenský jazyk a literatúra (materinský jazyk), poskytujú referenčný rámec pre projektovanie, realizáciu a hodnotenie vyučovacích a vzdelávacích aktivít v súlade s cieľmi stredoškolského vzdelávania a s profilom absolventa. Tieto princípy majú orientačný a normatívny charakter a podporujú flexibilnú aplikáciu vyučovacích osnov, ako aj ich prispôsobenie rozmanitým vzdelávacím kontextom bez narušenia jednoty a koherencie vyučovacieho predmetu.

(2.1.) Proces vyučovania a učenia sa je **orientovaný na žiaka**, ktorý je vnímaný ako aktívny účastník budovania vlastných jazykových, literárnych a kultúrnych kompetencií. Vzdelávacie aktivity sú koncipované tak, aby podporovali aktívne zapájanie sa, osobnú reflexiu a učenie sa prostredníctvom objavovania, a to prostredníctvom prepájania učebného obsahu so životnými skúsenosťami, záujmami a úrovňou rozvoja žiakov. V tomto zmysle didaktický proces rozvíja autonómiu, zodpovednosť a schopnosť sebahodnotenia, pričom využíva autentické komunikačné situácie a interpretáciu rôznych typov komunikátov.

(2.2.) Didaktický proces zhodnocuje **rozmanitosť metód a techník** vyučovania – učenia sa – hodnotenia, primeraných cieľovým kompetenciám a špecifikám vyučovacieho predmetu. Vyvážene sa uplatňujú tradičné, interaktívne a skúsenostné metódy, ako napríklad riadené a kritické čítanie, heuristický rozhovor, prípadová štúdia, diskusia, projektové vyučovanie alebo využívanie digitálnych zdrojov. Táto metodologická rozmanitosť podporuje rozvoj funkčných komunikačných kompetencií a stimuluje záujem o učenie sa i kritické myslenie.

(2.3.) Didaktický postup je koncipovaný **flexibilne a adaptabilne** s ohľadom na úroveň pripravenosti školskej triedy, dynamiku skupiny žiakov a dostupné vzdelávacie zdroje. Vyučujúci môže upravovať vyučovacie stratégie, tempo osvojovania učebného obsahu, organizačné formy vzdelávacích aktivít a spôsoby hodnotenia tak, aby reagoval na reálne vzdelávacie potreby a zabezpečil pokrok každého žiaka. Adaptabilita zároveň zahŕňa integráciu digitálneho prostredia a efektívne využívanie priebežne sa vynárajúcich / aktuálnych vzdelávacích situácií.

(2.4.) Proces vyučovania a učenia sa je realizovaný prostredníctvom **stratégií diferenciácie a personalizácie**, ktoré umožňujú rozvíjať potenciál každého žiaka a podporovať jeho individuálny pokrok. Vzdelávacie aktivity možno projektovať so stupňovanými úlohami, rôznou mierou náročnosti a rozmanitými výstupnými produktmi v závislosti od kompetencií, záujmov a štýlov učenia sa žiakov, čím sa prispieva k zabezpečeniu rovnosti vo vzdelávaní a k adekvátnej reakcii na rozmanité vzdelávacie potreby. Ako doplnenie stratégií diferenciácie sa odporúča explicitne vymedziť podporné opatrenia pre špecifické vzdelávacie situácie (nápravné vzdelávanie, akcelerácia, bilingválni žiaci, žiaci s ťažkosťami v oblasti gramotnosti alebo so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami), a to prostredníctvom úpravy úloh, pracovných podporných materiálov, časovej dotácie, spôsobu prezentácie učiva a kritérií hodnotenia tak, aby bola zabezpečená reálna participácia a pokrok každého žiaka.

(2.5.) Interdisciplinárna integrácia sa zameriava na prepájanie učebného obsahu vyučovacieho predmetu Slovenský jazyk a literatúra (materinský jazyk) s inými vzdelávacími oblasťami s cieľom vytvárať koherentnú predstavu o poznaní. Vzdelávacie aktivity môžu využívať spoločné témy a kontexty s inými vyučovacími predmetmi, čím sa podporuje transfer kompetencií a aplikácia poznatkov v rozmanitých situáciách. Tento prístup prispieva k rozvoju prierezových kompetencií a k hlbšiemu porozumeniu úlohy jazyka a literatúry pri interpretácii kultúrnej a spoločenskej reality.

(2.6.) Hodnotenie vo vyučovacom predmete Slovenský jazyk a literatúra (materinský jazyk) sa odporúča koncipovať ako integrálnu súčasť procesu vyučovania – učenia sa – hodnotenia, s cieľom podporovať rozvoj komunikačných kompetencií žiakov v kontextoch recepcie, produkcie a ústnej a písomnej interakcie, ako aj formovanie reflexívneho postoja k vlastnému učeniu sa.

Proces hodnotenia ako integrálna súčasť procesu vyučovania a učenia sa zohľadňuje tieto princípy:

a) Rovnováha medzi formatívnym a sumatívnym hodnotením – prepájanie formatívneho hodnotenia (realizovaného priebežne, zameraného na pokrok a reguláciu učenia sa) so sumatívnym hodnotením (uskutočňovaným na záver tematických celkov, s certifikačnou funkciou). Formatívne hodnotenie podporuje prispôsobovanie didaktického postupu, zatiaľ čo sumatívne hodnotenie zhodnocuje výstupné produkty učenia sa (písomné texty, projekty, portfóliá).
b) Transparentnosť a využívanie explicitných kritérií – realizácia hodnotenia na základe jasných kritérií, ktoré sú žiakom oznámené pred plnením pracovných úloh. Explicitné kritériá uľahčujú sebahodnotenie, sebareguláciu a preberanie zodpovednosti za vlastný pokrok.
c) Hodnotenie komunikačných kompetencií – zameranie hodnotenia prednostne na komunikačné kompetencie (porozumenie, interpretáciu a tvorbu kontextovo primeraných komunikátov), a nie na izolovanú reprodukciu poznatkov o jazyku alebo literatúre. Poznatky o jazyku sa zhodnocujú prostredníctvom ich funkčného využitia v autentických komunikačných situáciách.
d) Hodnotenie produktu a procesu jeho tvorby – zohľadňovanie pri hodnotení ústnych a písomných výstupov tak finálneho produktu, ako aj procesu jeho vzniku (plánovanie, písanie/redigovanie, revízia, prezentácia). Tento prístup podporuje uvedomovanie si pracovných stratégií a preberanie zodpovednosti za dosiahnutý pokrok.
e) Deskriptívna, konštruktívna a na pokrok orientovaná spätná väzba – poskytovanie špecifickej, opisnej a konštruktívnej spätnej väzby, a to ústnou alebo písomnou formou, vrátane digitálneho prostredia, štruktúrovanej prostredníctvom hodnotiacich rubrík a kritériových mriežok (napr.: „Hlavnú myšlienku si formuloval správne, argumentáciu však možno rozvinúť ďalšími príkladmi z textu.“; „Štruktúra je prehľadná; pri ďalšom písaní sa pokús diverzifikovať logické spojovacie výrazy.“). Odporúča sa aj reflexívna spätná väzba formulovaná prostredníctvom otázok typu: „Čo sa ti podarilo?“, „Čo by si nabudúce zmenil?“, „Čo urobíš inak?“.
f) Zapájanie žiakov do hodnotenia – aktívna účasť žiakov na procese hodnotenia prostredníctvom sebahodnotenia a rovesníckeho hodnotenia, s využitím čitateľských a učebných denníkov, písomných reflexií, portfólií a hodnotiacich mriežok. Tieto postupy prispievajú k rozvoju kritického myslenia, zodpovednosti a schopnosti reflexívnej analýzy.

Pri projektovaní hodnotiaceho postupu môže pedagogický pracovník zohľadniť tieto orientačné otázky:

Prečo hodnotím? – s cieľom porozumieť pokroku žiakov, podporovať učenie sa a prispôsobovať didaktický proces;

Čo hodnotím? – špecifické kompetencie stanovené učebnými osnovami vo vyučovacom predmete Slovenský jazyk a literatúra (materinský jazyk);

Ako hodnotím? – prostredníctvom rozmanitých metód a nástrojov prispôsobených cieľovým kompetenciám a typu hodnotenia;

Ako presne meriam? – pomocou validných, spoľahlivých a transparentných nástrojov založených na jasných kritériách, ktoré sú žiakom vopred sprostredkované;

Akú spätnú väzbu poskytujem? – deskriptívnu spätnú väzbu orientovanú na pokrok a integrovanú do procesu učenia sa;

Aké rozhodnutia prijímam na základe hodnotenia? – úpravu vyučovacích stratégií a poskytovanie individualizovanej podpory žiakom v závislosti od identifikovaných potrieb.

Hodnotiaci postup sa zameriava na diverzifikáciu metód a nástrojov hodnotenia prostredníctvom:

- projektového hodnotenia, ktoré môže integrovať kompetencie čítania, písania, vyhľadávania informácií a kultúrnej interpretácie;
- rovesníckeho hodnotenia, uplatňovaného na výstupy činnosti žiakov (argumentačné texty, prezentácie, tematické projekty);
- sebahodnotenia, realizovaného prostredníctvom nástrojov, ktoré podporujú uvedomovanie si osobného pokroku a rozvoj metakognitívnych kompetencií.

Hodnotenie možno realizovať aj prostredníctvom portfólií, písomných a ústnych skúšok, pozorovacích hárkov, hodnotiacich rubrík a mriežok, progresových testov s rôznorodými typmi položiek, čitateľských denníkov, škál sebahodnotenia a rovesníckeho hodnotenia. Proces hodnotenia sa odporúča chápať ako integrálnu súčasť učenia sa, orientovanú na rozvoj komunikačných kompetencií, kritického myslenia a reflexívneho, zodpovedného postoja k vlastnej jazykovej a kultúrnej rozvojovej trajektórii. Na zvýšenie validity a porovnateľnosti hodnotenia sa odporúča dôsledné využívanie analytických rubrík (kritériá/deskriptory podľa úrovní) pri písomných a ústnych výstupoch, ako aj selektívna archivácia výstupných produktov v portfóliách (vrátane digitálnych) ako východisko pre hodnotenie pokroku a pre edukačný dialóg medzi žiakom, učiteľom a rodičmi.

3. Všeobecné metodologické usmernenia (operacionalizácia)

Vyučovanie a učenie sa slovenského jazyka a literatúry (materinský jazyk) sa zakladá na moderných pedagogických princípoch orientovaných na žiaka a na rozvoj kľúčových kompetencií. Jazykové, literárne a kultúrne obsahy sa vyberajú a usporadúvajú vo vzťahu k životným skúsenostiam žiakov, k dynamike digitálneho prostredia a k špecifikám slovenskej komunity v Rumunsku a v zahraničí. Didaktický postup sa zameriava na postupné formovanie komunikačných kompetencií, analýzy, interpretácie a kritického vyjadrovania v súlade s vekovými osobitosťami žiakov a s požiadavkami súčasnej spoločnosti. Štruktúra učebných osnov zabezpečuje kontinuitu a koherenciu rozvoja kompetencií – od funkčného používania slovenského jazyka a dodržiavania spisovnej normy až po porozumenie komunikačným štýlom, kritické hodnotenie ústnych a písomných komunikátov, zvládnutie argumentačného prejavu a tvorbu explikatívnych, reflexívnych a esejistických textov. V tomto rámci učiteľ projektuje a realizuje integrované didaktické aktivity, ktoré systematicky prepájajú všetky štyri predmetové komponenty/obsahové oblasti.

(3.1.) Ako ústredný princíp metodologického postupu sa **aktívne učenie** uskutočňuje prostredníctvom činností, ktoré vyžadujú priamu, uvedomelú a reflexívnu participáciu žiakov. Žiaci sú zapájaní do analýzy autentických komunikačných situácií, pozorovania a interpretácie verbálnych, neverbálnych a paraverbálnych prvkov, identifikácie a vysvetľovania štylistických znakov textov, analýzy naratívnej štruktúry a postáv, hodnotenia dôveryhodnosti mediálnych komunikátov, interpretácie literárnych motívov a tém, ako aj do vytvárania logických a kauzálnych vzťahov v explikatívnych a esejistických textoch. Diskusie, prípadové štúdie, simulácie prejavov (rečníckych, publicistických, argumentačných), textové a kultúrne investigácie a cvičenia zamerané na transformáciu textov prispievajú k rozvoju kritického myslenia a funkčných komunikačných kompetencií.

(3.2.) Ako doplnenie aktívneho učenia sa systematicky uplatňuje a podporuje **kolaboratívna dimenzia učenia** prostredníctvom skupinových a rovesníckych hodnotiacich aktivít, ktoré umožňujú učenie sa prostredníctvom interakcie a vyjednávania významu. Vzdelávacie aktivity sú zamerané na tvorbu myšlienkových máp a porovnávacích tabuliek, vypĺňanie analytických pracovných listov (štruktúra, štýl, postavy, motívy, kontexty), kolaboratívne písanie textov (správy, rozhovory, recenzie, prejavy, eseje), ako aj na rovesnícke hodnotenie vytvorených výstupov. Vzájomné mentorstvo medzi žiakmi sa odporúča najmä pri aktivitách písania, revízie a interpretácie, keďže podporuje diferenciáciu učenia sa a upevňovanie jazykových a literárnych kompetencií.

(3.3.) Integračnou formou aktívneho a kolaboratívneho učenia sa je **projektové vyučovanie**, ktoré predstavuje efektívny spôsob organizácie vzdelávacích aktivít a umožňuje prepájanie učebného obsahu do komplexných tematických kontextov so spoločenskou, kultúrnou a identitnou relevanciou. Vzdelávacie aktivity môžu byť organizované vo forme projektov zameraných na zodpovednú komunikáciu v digitálnom prostredí, tvorbu publicistických výstupov, analýzu rečníckeho prejavu, interpretáciu literárnych smerov v historickom kontexte, skúmanie kolektívnej pamäti alebo prezentáciu a propagáciu slovenského kultúrneho dedičstva. Projekty zahŕňajú činnosti zamerané na vyhľadávanie a spracovanie informácií, analýzu, písanie, výber zdrojov, tvorbu kultúrnych výstupov a verejnú prezentáciu, čím prispievajú k rozvoju transverzálnych kompetencií, autonómie v učení sa a schopnosti transferu a aplikácie poznatkov v autentických situáciách.

(3.4.) Didaktický postup je podporovaný aj prostredníctvom cielenej integrácie **digitálneho učenia**, ktoré dopĺňa a posilňuje uplatňovanie didaktických stratégií využívaním primeraných digitálnych zdrojov a nástrojov v súlade s kompetenciami stanovenými učebnými osnovami. Vzdelávacie aktivity môžu zahŕňať interaktívne cvičenia zamerané na triedenie a asociáciu, digitálne grafické organizéry, storyboardy pre naratívne texty, kolaboratívne platformy na písanie a poskytovanie spätnej väzby, tvorbu multimediálnych prezentácií, podcastov, školských blogov, interpretačných koláží alebo digitálnych portfólií. Digitálne aktivity uľahčujú kritickú analýzu informácií, rozvoj mediálnej gramotnosti a nácvik dodržiavania pravidiel citovania a zodpovedného využívania zdrojov. Pri práci s digitálnymi zdrojmi sa odporúča explicitne formulovať pracovné pravidlá týkajúce sa dôveryhodnosti zdrojov, správneho citovania, ochrany osobných údajov a etického správania v online prostredí tak, aby sa digitálna kompetencia rozvíjala integrovaným spôsobom spolu s čitateľskou gramotnosťou a občianskou kompetenciou.

(3.5.) S cieľom zabezpečiť **relevantnosť a zmysluplnosť učenia sa** sú didaktické aktivity koncipované **autentickým** spôsobom, ktorý prepája učebný obsah s každodennou realitou a so životom komunity, čím sa podporuje transfer učenia do významných kontextov. Aktivity môžu vychádzať z reálnych komunikačných situácií (funkčné texty, verejné prejavy, argumentačné vystúpenia), ako aj z analýzy kultúrnych reprezentácií Slovákov v Rumunsku a v zahraničí. Analýza týchto reprezentácií v literárnych textoch, ich prepájanie s kultúrnymi artefaktmi, tradíciami, sviatkami alebo komunitnými svedectvami prispieva k rozvoju interkultúrnych kompetencií a k formovaniu etického postoja k kultúrnemu dedičstvu.

(3.6.) Prispôsobovanie didaktického postupu konkrétnemu vzdelávaciemu kontextu sa uskutočňuje prostredníctvom **kontextualizovaného učenia**, ktoré predpokladá adaptáciu didaktických stratégií podľa úrovne kompetencií žiakov, špecifík triedy, školy a miestnej komunity, ako aj podľa dostupných zdrojov. Učebné osnovy umožňujú projektovanie diferencovaných aktivít so stupňovanými úlohami, rozmanitými výstupnými produktmi a flexibilnými formami hodnotenia tak, aby každý žiak mohol napredovať v súlade s vlastným tempom a potenciálom. Využívanie jazykových a kultúrnych skúseností žiakov a miestnych zdrojov prispieva k zvýšeniu relevantnosti a efektívnosti vzdelávacieho procesu. Na zabezpečenie inklúzie a rovnosti sa odporúča explicitné plánovanie opatrení na zvyšovanie prístupnosti (vizuálna podpora, grafické organizéry, sekvenovanie úloh, navýšenie časovej dotácie, alternatívne formy výstupov), ako aj realizácia nápravných intervencií na základe výsledkov formatívneho hodnotenia.

Systematickým uplatňovaním predmetných všeobecných metodických usmernení sa vyučovací predmet Slovenský jazyk a literatúra (materinský jazyk) stáva dynamickým, relevantným a formujúcim vzdelávacím priestorom, ktorý podporuje rozvoj funkčnej komunikácie, kritického myslenia, literárnej senzitivity a kultúrnej identity žiakov.

4. Metodické adaptácie podľa typu učebných osnov (kurikulárna kontextualizácia)

Učebné osnovy vyučovacieho predmetu Slovenský jazyk a literatúra (materinský jazyk), štruktúrované na spoločný vzdelávací základ a odborný vzdelávací program, umožňujú koncipovať diferencovaný a flexibilný didaktický postup prispôsobený rozmanitosti vzdelávacích dráh žiakov. V tomto kontexte možno kurikulárny postup diferencovane uplatňovať v závislosti od špecifík, podielu a cieľov realizovanej kurikulárnej zložky, bez narušenia koherencie a jednoty vyučovacieho predmetu.

Na úrovni spoločného vzdelávacieho základu je didaktický postup prioritne zameraný na formovanie a rozvíjanie základných komunikačných kompetencií, s dôrazom na funkčné používanie slovenského jazyka v rozmanitých kontextoch recepcie a produkcie ústnych a písomných komunikátov. Vzdelávacie aktivity môžu smerovať k rozvoju čitateľskej gramotnosti, porozumeniu a interpretácii literárnych a neliterárnych textov, ako aj k nácviku koherentného a jazykovo správneho vyjadrovania v súlade so spisovnou jazykovou normou. Didaktické stratégie môžu podporovať sprístupňovanie učiva, postupný pokrok a aktívnu participáciu všetkých žiakov.

Na úrovni odborného vzdelávacieho programu metodický postup umožňuje prehlbovanie a rozširovanie kompetencií rozvíjaných v spoločnom vzdelávacom základe prostredníctvom komplexnejších analytických a reflexívnych prístupov. Vzdelávacie aktivity môžu byť zamerané na hĺbkovú interpretáciu literárnych textov, analýzu typov prejavu, skúmanie kultúrnych a identitných dimenzií slovenského jazyka a literatúry, ako aj na tvorbu vzdelávacích výstupov s vyššou mierou autonómie a kreativity. V tomto kontexte možno efektívne uplatňovať metódy bádateľského charakteru, diskusiu, projektové vyučovanie a aktivity kultúrneho výskumu, primerané úrovni vzdelanostnej pripravenosti žiakov.

V prípade, že sa učebné osnovy realizujú v integrovanej podobe spoločného vzdelávacieho základu a odborného vzdelávacieho programu, môže vyučujúci projektovať jednotný didaktický postup, ktorý zabezpečuje kontinuitu a koherenciu rozvoja kompetencií prostredníctvom postupného prepojenia základných cieľov s cieľmi prehlbovania. Vzdelávacie aktivity možno štruktúrovať diferencovane, so

stupňovanými úlohami a rozmanitými výstupnými produktmi, čím sa podporuje personalizácia učenia sa a zohľadnenie rozdielov v tempe a štýloch učenia sa.

Bez ohľadu na typ realizovaných učebných osnov sa metodické adaptácie uskutočňujú vo vzťahu ku kľúčovým kompetenciám a k profilu absolventa, pričom sa zohľadňujú princípy rovnosti, inklúzie a vzdelávacej relevantnosti. Učiteľ môže upravovať výber učebného obsahu, didaktické stratégie, organizačné formy činností a spôsoby hodnotenia tak, aby vzdelávací proces zostal orientovaný na žiaka a smeroval k formovaniu autonómnych, reflexívnych a zodpovedných absolventov.

Na zabezpečenie koherentného riadenia integrovanej zložky (spoločný vzdelávací základ a odborný vzdelávací program) sa odporúča plánovanie po vzdelávacích jednotkách, ktoré explicitne zahŕňajú: špecifické kompetencie spoločné pre všetkých žiakov, kompetencie prehlbovania určené pre motivovaných alebo pokročilých žiakov, ako aj nápravné komponenty stanovené na základe vstupnej diagnostiky a formatívneho hodnotenia. Týmto prístupom si vzdelávací proces vo vyučovacom predmete Slovenský jazyk a literatúra (materinský jazyk) zachováva kurikulárnu jednotu a zároveň zabezpečuje potrebnú flexibilitu na reagovanie na rozmanitosť vzdelávacích kontextov a na podporu relevantných a koherentných vzdelávacích dráh v stredoškolskom vzdelávaní.

5. Ukotvenie v rámci profilu absolventa (vzdelávacie ciele)

Na úrovni vyučovacieho predmetu Slovenský jazyk a literatúra (materinský jazyk) sú metodické odporúčania zamerané na organizáciu procesu vyučovania – učenia sa – hodnotenia tak, aby navrhované aktivity priamo prispievali k napĺňaniu profilu absolventa stredoškolského vzdelávania, so zameraním na vzdelávaciu oblasť „Jazyk a komunikácia“. Didaktické postupy sú orientované na rozvoj kľúčových kompetencií, formovanie prioritných atribútov absolventa a integráciu prierezových tém stanovených platným legislatívnym rámcom.

(5.1.) V didaktickej činnosti môžu učitelia navrhovať vzdelávacie situácie, ktoré podporujú **rozvoj kľúčových kompetencií** prostredníctvom:

- organizovania aktivít zameraných na recepciu, interpretáciu a produkciu ústnych a písomných textov, literárnych aj neliterárnych, v rôznorodých komunikačných kontextoch, vrátane využívania riadeného a kritického čítania, cvičení na textovú analýzu a interpretáciu, ako aj tvorby funkčných, reflexívnych a tvorivých textov, ktoré podporujú porozumenie významu, koherentné vyjadrovanie a argumentáciu s cieľom upevňovať **čitateľskú gramotnosť** (čítanie, písanie a porozumenie komunikátu);
- zhodnocovania slovenského jazyka ako materinského jazyka vo vzťahu k ďalším jazykom, ktoré žiaci ovládajú, prostredníctvom jazykových porovnaní, prekladových a mediačných cvičení, ako aj reflexie o úlohe materinského jazyka pri formovaní osobnej a kultúrnej identity, s cieľom rozvíjať **kompetenciu viacjazyčnosti** a **interkultúrne povedomie**;
- skúmania slovenského literárneho a kultúrneho dedičstva v Rumunsku aj v širších kultúrnych priestoroch prostredníctvom analýzy reprezentatívnych textov, realizácie tematických projektov a tvorivých výstupov, ako aj ich prepájania so skúsenosťami žiakov a so širšími kultúrnymi kontextmi, s cieľom rozvíjať **kompetenciu kultúrneho uvedomovania a vyjadrovania**;
- využívania digitálnych zdrojov na vyhľadávanie informácií, komunikáciu a tvorbu vzdelávacích výstupov (prezentácie, portfóliá, kolaboratívne texty) pri dodržiavaní zásad online etiky a bezpečnosti, s cieľom rozvíjať **digitálnu kompetenciu**;
- realizovania individuálnych a kolaboratívnych aktivít, ktoré podporujú reflexiu nad vlastným učením sa, autonómiu, spoluprácu, prispôsobivosť a preberanie zodpovednosti, s cieľom rozvíjať **osobnú, sociálnu kompetenciu a kompetenciu učiť sa učiť**;
- analýzy verejných komunikátov, spoločenských diskurzov a textov s občianskou alebo environmentálnou tematikou s cieľom formovať postoje zodpovednej participácie, rešpektu k demokratickým hodnotám, kultúrnej rozmanitosti a životnému prostrediu, čím sa prispieva k rozvoju **občianskej, právnej a environmentálnej kompetencie**;
- realizovania kultúrnych a vzdelávacích projektov (tematické portfóliá, tvorivé výstupy, skupinové aktivity), ktoré stimulujú iniciatívu, kreativitu, preberanie rolí a pretváranie myšlienok na činnosti s kultúrnou a spoločenskou hodnotou, s cieľom rozvíjať **podnikateľskú kompetenciu**.

(5.2.) Prostredníctvom uplatňovaných didaktických stratégií vyučovací predmet Slovenský jazyk a literatúra (materinský jazyk) prispieva k **formovaniu prioritných atribútov** absolventa, ktorý:

- komunikuje efektívne v slovenskom jazyku, prispôsobuje svoj prejav rôznym osobným, vzdelávacím a kultúrnym kontextom *(komunikatívny)*;
- prejavuje reflexívne myslenie a kritický prístup pri analýze komunikátov, textov a komunikačných situácií *(reflexívny)*;
- tvorivo využíva jazyk prostredníctvom osobitých interpretácií a originálneho vyjadrovania *(kreatívny)*;

- používa jazyk a digitálne zdroje zodpovedne a eticky vo verejnom aj súkromnom priestore *(zodpovedný a etický)*;
- postupne preberá zodpovednosť za vlastné učenie sa a osobnostný rozvoj *(autonómny)*;
- efektívne spolupracuje v skupinových aktivitách a v kooperatívnych vzdelávacích kontextoch *(spolupracujúci)*;
- zvláda náročné vzdelávacie situácie a prispôsobuje sa rozmanitým edukačným kontextom *(prispôsobivý)*;
- reflektuje vlastnú vzdelávaciu, kultúrnu a profesijnú dráhu a prejavuje otvorenosť k plánovaniu budúcnosti *(prospektívny)*.

(5.3.) Integrácia prierezových tém stanovených platným legislatívnym rámcom sa odporúča realizovať vo vyučovacích a vzdelávacích aktivitách v korelácii s kľúčovými kompetenciami, a to nasledovne:

- **environmentálna výchova,** prepojená s čitateľskou gramotnosťou a kultúrnym uvedomovaním prostredníctvom analýzy textov tematizujúcich vzťah človeka a prírody;
- **digitalizácia,** v korelácii s digitálnou kompetenciou a komunikačnou kompetenciou prostredníctvom využívania technológií pri tvorbe vzdelávacích výstupov;
- **výchova k zdraviu,** prepojená s osobnou a sociálnou kompetenciou prostredníctvom podpory asertívnej komunikácie a vyvážených medziľudských vzťahov;
- **výchova k ochrane kultúrneho dedičstva,** v korelácii s kompetenciou kultúrneho uvedomovania a vyjadrovania prostredníctvom skúmania slovenského jazyka, literatúry a kultúrnej identity.

Prostredníctvom týchto metodických usmernení vyučovací predmet Slovenský jazyk a literatúra (materinský jazyk) systematicky a koherentne prispieva k formovaniu absolventa schopného uplatňovať nadobudnuté kompetencie v reálnych životných situáciách, kriticky reflektovať realitu a aktívne a zodpovedne sa zapájať do kultúrneho a spoločenského života.

Predkladané učebné osnovy pre vyučovací predmet Slovenský jazyk a literatúra (materinský jazyk) stanovujú referenčný kurikulárny rámec pre vyučovanie, učenie sa a hodnotenie predmetu na stredoškolskej úrovni v súlade s profilom absolventa. Svojou štruktúrou a metodickými odporučeniami podporujú koherentné a flexibilné uplatňovanie didaktického postupu a poskytujú východiská na jeho prispôsobenie rozmanitým vzdelávacím kontextom.

BIBLIOGRAFIA

ANDRUŠKA, Peter, *Literárna tvorba Slovákov z Dolnej zeme*. 2. preprac. a rozš. vyd. Šaľa: A-klub, 2013, 212 s. ISBN 978-80-971403-7-3.

ANDRUŠKA, Peter, *Súčasní slovenskí spisovatelia z Rumunska*. Nitra: Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre, 2009, 135 s. ISBN 978-80-8094-483-4.

ANDRUŠKA, Peter, *Súčasní slovenskí spisovatelia z Vojvodiny: vybrané kapitoly.* Nitra: Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre, 2010, 154 s. ISBN 978-80-8094-616-6.

ANDRUŠKA, Peter, *Súčasní slovenskí spisovatelia z Maďarska.* Nitra: Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre, 2008, 106 s. ISBN 978-80-8094-429-2.

ANOCA, Dagmar Mária, *Slovenská literatúra v Rumunsku. 2. dop. vyd.* Nadlak: Vydavateľstvo Ivan Krasko, 2010, 319 s. ISBN 978-973-107-060-5.

BALÁŽ, Anton a kol., *Medzi dvoma domovmi 1: Antológia slovenskej poézie v zahraničí*. Bratislava: Literárne informačné centrum : Svetové združenie Slovákov v zahraničí, Martin: Matica slovenská, 2008, 389 s. ISBN 978-80-89222-56-8.

BENŽA, Mojmír a kol., *Atlas tradičnej kultúry slovenských menšín v strednej a južnej Európe: venované pamiatke dr. Jána Siráckeho*. Nadlak: Vydavateľstvo Ivan Krasko, 2006, 282 s. ISBN 973-107-002-8.

BLAGOJEVIĆ, Gordana, *Slovenské insitné výtvarné umenie v Srbsku : etnologicko-antropologická štúdia prejavov identít. 2. dop. vyd.*, 2023, 273 s. ISBN 978-86-82035-15-2.

BUZÁSSYOVÁ, Klára - JAROŠOVÁ, Alexandra et al., *Slovník súčasného slovenského jazyka: 1. zväzok, A-G.* Bratislava: Veda, vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 2006, 1134 s. ISBN 80-224-0932-4.

BUZÁSSYOVÁ, Klára - JAROŠOVÁ, Alexandra et al., *Slovník súčasného slovenského jazyka: 2. zväzok, H-L.* Bratislava: Veda, vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 2011, 1087 s. ISBN 978-80-224-1172-1.

ČÁNI, Ladislav a kol., *Nikam a späť: Antológia poézie dolnozemských Slovákov*. Bratislava: Dom zahraničných Slovákov, 2005, 148 s. ISBN 80-88841-23-2.

DEMÁK, Miroslav a kol., *Medzi dvomi domovami 2: Antológia slovenskej krátkej prózy v zahraničí*. Bratislava: Literárne informačné centrum : Svetové združenie Slovákov v zahraničí, Martin: Matica slovenská, 2009, 270 s. ISBN 978-80-89222-80-3.
DOLNÍK, Juraj, *Morfologické aspekty súčasnej slovenčiny*. Bratislava: Veda, 2010, 464 s. ISBN 978-80-224-1159-2.
DOLNÍK, Juraj, *Teória spisovného jazyka : so zreteľom na spisovnú slovenčinu.* Bratislava: Veda, 2010, 299 s. ISBN 978-80-224-1119-6.
DOLNÍK, Juraj, *Všeobecná jazykoveda : opis a vysvetľovanie jazyka*. Bratislava: Veda, 2009, 375 s. ISBN 978-80-224-1078-6.
DOLNÍK, Juraj, *Lexikológia. 2. nezm. vyd.* Bratislava: Univerzita Komenského, 2007, 236 s. ISBN 978-80-223-2308-6.
DVONČ, Ladislav a kol., *Morfológia slovenského jazyka.* Bratislava: Veda, vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 1966, 895 s. Dostupné na: *https://www.juls.savba.sk/ediela/msj/msj-hq.pdf* (17.1.2026)
FINDRA, Ján, *Štylistika súčasnej slovenčiny*. Martin: Vyd. Osveta, 2013, 319 s. ISBN 978-80-8063-404-9.
FINDRA, Ján, *Jazyková komunikácia a kultúra vyjadrovania.* Martin: Vydavateľstvo Osveta, 2013, 240 s. ISBN 978-80-8063-385-1.
FURDÍK, Juraj, *Slovenská slovotvorba (teória, opis, cvičenia).* Prešov:Náuka, 2004, 200 s. ISBN 80-89038-28-X.
FURDÍK, Juraj, *Teória motivácie v lexikálnej zásobe.* Košice: LG, 2008, 95 s. ISBN 978-80-969760-7-2.
HARPÁŇ, Michal a kol., *Medzi dvomi domovami 3: Antológia slovenskej eseje v zahraničí*. Bratislava: Literárne informačné centrum: Svetové združenie Slovákov v zahraničí, 2010, 319 s. ISBN 978-80-8119-034-6.
HARPÁŇ, Michal, *Teória literatúry. 3. vyd.* Bratislava: ESA, 2009, 283 s. ISBN 978-80-85684-69-8.
HOLIČ, Štefan, *Rétorika.* Nitra: Enigma, 2002, 86 s. ISBN 80-85471-99-X.
JAROŠOVÁ, Alexandra et al., *Slovník súčasného slovenského jazyka: 3. zväzok, M-N.* Bratislava: Veda, vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 2015, 1103 s. ISBN 978-80-224-1485-2.
JAROŠOVÁ, Alexandra et al., *Slovník súčasného slovenského jazyka: 4. zväzok, O-Pn.* Bratislava: Veda, vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 2021, 1127 s. ISBN 978-80-224-1901-7.
KAČALA, Ján, *Skladba slovenského jazyka*. Martin: Matica slovenská, 2025, 875 s. ISBN 978-80-8128-315-2.
KRALČÁK, Ľubomír, *Dynamika stratifikačnej štruktúry súčasnej slovenčiny: In: Slovenský jazyk na začiatku 21. storočia.* Nitra: Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre, 2007, 47 s. ISBN 978-80-8094-249-6.
KRÁĽ, Ábel, *Pravidlá slovenskej : systematika a ortoepický slovník*. Martin: Matica slovenská, 2005, 423 s. ISBN 80-7090-790-8.
MARČOK, Viliam a kol. *Dejiny slovenskej literatúry III: Cesty slovenskej literatúry druhou polovicou 20. storočia. 2. rozš. vyd.* Bratislava: Literárne informačné centrum, 2006, 496 s. ISBN 80-89222-08-0.
MISTRÍK, Jozef, *Štylistika. 3. uprav. vyd.* Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1997, 598 s. ISBN 80-08-02529-8.
ONDREJOVIČ, Slavomír et al., *Pravidlá slovenského pravopisu. 4. nezmenené vyd.* Bratislava: Veda, 2013, 590 s. ISBN 978-80-224-1331-2.
ONDRUS, Pavel a kol., *Súčasný slovenský spisovný jazyk. Lexikológia.* Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1980, 231 s.
ORAVEC, Ján – BAJZÍKOVÁ, Eugénia, *Súčasný slovenský spisovný jazyk : syntax.* Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1982, 261 s.
ORAVEC, Ján a kol., *Súčasný slovenský spisovný jazyk : morfológia. 2. vyd.* Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1988, 227 s.
PAULÍNY, Eugen, *Krátka gramatika slovenská. 5. preprac. a dopl. vyd.* Bratislava: Národné literárne centrum, 1997, 211 s. ISBN 978-80-224-1159-2.
REZNÍK, Jaroslav, *Túry do literatúry : po literárnych stopách Slovenska. 2. rozš. a preprac. vyd.* Bratislava: Slovart, 2012, 623 s. ISBN 978-80-556-0498-5.
SEDLÁK, Imrich et al., *Dejiny slovenskej literatúry I.* Martin: Matica slovenská - Bratislava: Literárne informačné centrum, 2009, 596 s. ISBN 978-80-7090-935-5.
SEDLÁK, Imrich et al., *Dejiny slovenskej literatúry II. Martin*: Matica slovenská - Bratislava: Literárne informačné centrum, 2009, 785 s. ISBN 978-80-7090-945-5.
ŠENKÁR, Patrik, *Novodobá prozaická tvorba Slovákov v Rumunsku: (1976-2019)*. Nadlak: Vydavateľstvo Ivan Krasko, 2019, 338 s. ISBN 978-973-107-142-8.
ŠENKÁR, Patrik, *Próza Slovákov z Rumunska: (z rokov 1853-1953)*. Nadlak: Vydavateľstvo Ivan Krasko, 2018, 233 s. ISBN 978-973-107-129-9.
ŠENKÁR, Patrik, *Súradnice básnickej polyfónie Slovákov z Rumunska*. Nadlak: Vydavateľstvo Ivan Krasko, 2016, 221 s. ISBN 978-973-107-116-9.
ŠMATLÁK, Stanislav, *Dejiny slovenskej literatúry I (9. - 18. storočie)*. *3. preprac. vyd.* Bratislava: Literárne informačné centrum, 2007, 345 s. ISBN 978-80-89222-28-5.

ŠMATLÁK, Stanislav, *Dejiny slovenskej literatúry II (19. storočie a prvá polovica 20. storočia)*. *3. preprac. vyd.* Bratislava: Literárne informačné centrum, 2007, 533 s. ISBN 978-80-89222-29-2.
ŠTEFANKO, Ondrej (zodpovedný redaktor), *Atlas ľudovej kultúry Slovákov v Rumunsku*. Nadlak: Vydavateľstvo Kultúrnej a vedeckej spoločnosti Ivana Krasku, 1998, 487 s. ISBN 973-9292-35-6.
ŠTRAUS, František, *Slovník poetiky.* Bratislava: Literárne informačné centrum, 2007, 280 s. ISBN 978-80-89222-27-8.
VALENTÍK, Vladimír, *Kroky výtvarného života Slovákov v Srbsku*. Nadlak: Vydavateľstvo Ivan Krasko, 2020, 165 s. ISBN 978-973-107-166-4.
VAŇKO, Juraj – KRALČÁK, Ľubomír – KRÁĽ, Ábel, *Slovenský jazyk na začiatku 21. storočia.* Nitra: Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre, 2007, 47 s. ISBN 978-80-8094-249-6.
ŽILKA, Tibor, *Poetický slovník. 2. dopl. vyd.* Bratislava: Tatran, 1987, 439 s.

PRACOVNÁ SKUPINA

Meno a priezvisko	Pedagogická hodnosť / Vedecký titul	Názov inštitúcie, obec, okres
IANKO GUBANI	II. kvalifikačný stupeň Doktorát (PhD.)	Liceul Teoretic „Jozef Gregor Tajovský” Nădlac, Arad
IARMINCA HECKEL	I. kvalifikačný stupeň	Liceul Teoretic „Jozef Gregor Tajovský” Nădlac, Arad
IOANA-CRISTINA JUCAN	Definitívna skúška	Liceul Teoretic „Jozef Gregor Tajovský” Nădlac, Arad
LUDMILA SOMRAK	I. kvalifikačný stupeň	Liceul Teoretic „Jozef Gregor Tajovský” Nădlac, Arad
MARIA IARMILA PANTEA	I. kvalifikačný stupeň	Liceul Teoretic „Jozef Gregor Tajovský” Nădlac, Arad
MARIANA NEMETH	I. kvalifikačný stupeň	Școala Gimnazială Peregu Mare, Arad
MIHAIELA CLAUDIA CHRAPAN	II. kvalifikačný stupeň	Liceul Teoretic „Jozef Gregor Tajovský” Nădlac, Arad
MIROSLAVA BLAZENA KARKUȘ	I. kvalifikačný stupeň	Liceul Teoretic „Gheorghe Lazăr” Pecica, Arad
RUJANCA LASAK	Definitívna skúška Doktorát (PhD.)	Liceul Teoretic „Jozef Kozáček” Budoi, Bihor

KOORDINÁTORI / ZODPOVEDNÍ RIEŠITELIA / VEDECKÍ KONZULTANTI

Meno a priezvisko	Funkcia/Vedecký titul	Názov inštitúcie
IANKO GUBANI	Consilier, prof. Dr.	Ministerul Educației și Cercetării
CONSTANTIN-CIPRIAN NISTOR	Consilier, prof. Dr.	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare
MARILENA FELICIA LUȚĂ	Conf. Univ. Dr.	Universitatea din București, Facultatea de Limbi și Literaturi străine

Anexa nr. 21A

Programa școlară
pentru disciplina

LIMBA ȘI LITERATURA MATERNĂ CEHĂ

Clasa a IX-a

Trunchi comun (TC)

pentru școlile, clasele sau grupele cu elevi aparținând minorității naționale cehe care studiază în limba română

pentru toate filierele, profilurile și specializările

Învățământ liceal

- 2026 -

Anexa nr. 21A

Programa școlară pentru disciplina *Limba și literatura maternă cehă, clasa a IX-a, trunchi comun (TC)*

- *Pentru școlile, clasele sau grupele cu elevi aparținând minorității naționale cehe care studiază în limba română*
- *Pentru toate filierele, profilurile și specializările*

NOTĂ DE PREZENTARE

Limba și literatura maternă cehă este o disciplină educațională fundamentală, cu un nivel conceptual specific domeniului limbajului, comunicării și culturii, având un caracter unitar, formativ și identitar. Prin studiul limbii și literaturii cehe, disciplina contribuie la dezvoltarea competențelor de comunicare, a gândirii critice și reflexive, precum și a sensibilității estetice, facilitând înțelegerea relației dintre limbaj, cultură și experiența umană. Limba cehă este abordată atât ca instrument principal al comunicării, cât și ca obiect al reflecției și al gândirii, sprijinind dezvoltarea capacităților cognitive și metacognitive ale elevilor.

Programa școlară pentru disciplina Limba și literatura maternă cehă, destinată elevilor aparținând minorității naționale cehe care studiază în unități de învățământ sau în clase cu predare în limba română, este elaborată în conformitate cu prevederile Legii învățământului preuniversitar nr. 198/2023, precum și cu planurile-cadru aprobate prin O.M.E.C. nr. 6.932/2025. Studiul disciplinei se realizează conform alocării orare prevăzute de planul-cadru aplicabil filierei/profilului/ specializării, disciplina având același număr de ore ca Limba și literatura română, în trunchiul comun și, după caz, în curriculumul de specialitate.

Elaborarea programei școlare are în vedere respectarea dispozițiilor instrumentelor juridice internaționale ratificate de România, respectiv Convenția-cadru pentru protecția minorităților naționale (1 februarie 1995) și Carta europeană a limbilor regionale sau minoritare (5 noiembrie 1992), precum și a ansamblului normativ european privind protecția și promovarea limbilor minoritare. În acest context, se promovează respectarea principiului diversității culturale și lingvistice, precum și exercitarea drepturilor minorităților naționale la afirmarea identității proprii și la participarea egală în procesul educațional.

Studiul disciplinei Limba și literatura maternă cehă în școlile și clasele cu predare în limba română are ca scop principal formarea și dezvoltarea competenței de comunicare în limba maternă, consolidarea identității lingvistice și culturale a elevilor aparținând comunității cehe, precum și promovarea dialogului intercultural și a respectului pentru diversitatea etnică și lingvistică din România.

Un obiectiv esențial al predării limbii și literaturi cehe, conform prezentei programe, îl reprezintă revitalizarea și valorificarea limbii materne, formarea unor tineri care doresc să comunice în limba cehă și o pot utiliza eficient în contexte variate de comunicare. În consecință, programa promovează o abordare funcțional-comunicativă a limbii, înlocuind accentul exclusiv pe structurile lingvistice cu dezvoltarea competenței de comunicare ca obiectiv central al învățării.

Învățarea bazată pe comunicare presupune dezvoltarea simultană a abilităților productive (vorbire, scriere) și receptive (ascultare, citire), având la bază utilizarea limbii materne ca mijloc de comunicare autentică. În cadrul procesului didactic se urmărește crearea unor situații reale de comunicare, în care elevii să-și exerseze capacitatea de exprimare, înțelegere și reacție spontană, adaptată la context.

Demersul didactic se bazează pe abordarea contrastivă, pornind de la cunoașterea limbii române, fapt ce facilitează învățarea și conștientizarea diferențelor și asemănărilor între cele două sisteme lingvistice. Programa prevede familiarizarea treptată a elevilor cu o varietate de situații de comunicare orală și scrisă, prin lectura și interpretarea de texte literare și nonliterare, în vederea dezvoltării competențelor de comunicare și a sensibilității culturale.

În consecință, principiile care fundamentează această programă sunt: dezvoltarea capacității de a utiliza limba cehă în contexte autentice de comunicare; aplicarea unei abordări funcționale și comunicative a limbii; formarea unei exprimări orale și scrise clare, corecte și expresive; selecția unor conținuturi adaptate vârstei și intereselor elevilor.

Recomandări pentru aplicarea curriculumului și evaluarea elevilor. Nivelul de cunoaștere a limbii cehe este stabilit prin evaluări inițiale, în baza cărora pot fi organizate grupe sau clase omogene din punct de vedere al nivelului de cunoaștere al limbii. În situațiile în care organizarea pe niveluri nu este posibilă, se recomandă aplicarea metodelor de învățare diferențiată, care să permită valorificarea potențialului fiecărui elev. Planificarea individuală (planificarea calendaristică, proiectarea unităților de învățare, elaborarea

instrumentelor de evaluare continuă și sumativă) trebuie să respecte cerințele curriculare privind competențele vizate și conținuturile aferente. Ordinea parcurgerii competențelor și conținuturilor poate fi adaptată de profesor, cu condiția ca până la finalul nivelului să fie atinse toate cerințele curriculare.

Pentru eficientizarea procesului de predare-învățare, profesorii vor ține cont de următoarele recomandări: utilizarea metodelor interactive și centrate pe elev, care stimulează implicarea activă și comunicarea autentică; selectarea temelor pentru acasă astfel încât timpul necesar rezolvării lor să fie proporțional cu activitățile similare din clasă; elaborarea instrumentelor de evaluare în concordanță strictă cu obiectivele și conținuturile programei.

Structura programei de Limba și literatura maternă cehă pentru școlile, clasele sau grupele cu elevi aparținând minorității naționale cehe care studiază în limba română (clasa a IX-a) este următoarea: notă de prezentare, competențe generale, competențe specifice, domenii de conținut și conținuturi ale învățării, sugestii metodologice și referințe bibliografice.

Limba și literatura maternă cehă are un pronunțat caracter formativ și aplicativ, punând accent pe utilizarea limbii în contexte autentice de comunicare și pe valorificarea cunoștințelor lingvistice și literare în situații variate de viață educațională, socială și culturală. Competențele dezvoltate în cadrul disciplinei au un caracter transferabil, sprijinind integrarea elevilor în parcursuri educaționale și profesionale diverse și susținând învățarea pe tot parcursul vieții.

Disciplina contribuie la dezvoltarea competențelor digitale și a competențelor media, prin utilizarea responsabilă a resurselor tehnologice moderne, în vederea producerii, interpretării și evaluării mesajelor în format digital, precum și prin formarea unor atitudini adecvate privind etica și securitatea în mediul online.

Competența civică și cea interculturală sunt asumate de programa școlară prin abordarea valorilor culturale, a diversității lingvistice și identitare și prin promovarea respectului față de diferențele socio-culturale.

Prin oferirea unor contexte de învățare autonomă și reflexivă, disciplina sprijină dezvoltarea competențelor personale și sociale și a competenței „a învăța să înveți”, cultivând responsabilitatea și implicarea activă în viața comunității. Din perspectiva profilului absolventului, disciplina Limba și literatura maternă cehă contribuie la formarea unui tânăr comunicativ, reflexiv, creativ și responsabil, capabil să își exprime ideile argumentat și să participe activ la o societate democratică și pluralistă.

O finalitate majoră a studiului limbii și literaturii materne cehe este înțelegerea rolului limbajului și al literaturii în construirea identității personale și culturale, precum și formarea unei viziuni deschise, critice și etice asupra lumii contemporane, în acord cu valorile societății democratice și cu principiile învățării pe tot parcursul vieții.

Prin conținuturile și orientările metodologice propuse, programa sprijină formarea unui parcurs educațional coerent și flexibil, care valorifică limba maternă ca resursă identitară, culturală și educațională, contribuind la dezvoltarea personală a elevilor și la integrarea lor activă într-un context educațional și social plurilingv și intercultural.

COMPETENȚE GENERALE

1.	**Comunică eficient și adecvat în situații orale și scrise variate, valorificând intenția comunicativă, contextul și relația dintre interlocutori**
2.	**Aplică conștient normele limbii cehe pentru a construi mesaje orale și scrise corecte, coerente și funcționale, adaptate scopului comunicării**
3.	**Interpretează texte literare și nonliterare pentru a construi sensuri, a identifica valori și emoții și a-și forma o atitudine critică față de mesajul scris**
4.	**Valorifică relația dintre limbă, literatură și cultură pentru înțelegerea identității culturale și a diversității interculturale**

CLASA a IX-a
COMPETENȚE SPECIFICE ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE

1. Comunică eficient și adecvat în situații orale și scrise variate, valorificând intenția comunicativă, contextul și relația dintre interlocutori

Clasa a IX-a
1.1. Identifică informațiile esențiale din mesaje orale și texte multimodale simple, în funcție de intenția comunicativă și de context
Trunchi comun: - *redactarea unui rezumat concis (5–6 rânduri) pe baza unui podcast/știri radio scurte, folosind cuvinte-cheie și marcatori de structurare a ideilor* - *compararea unui organizator 4W/5W (Cine? Ce? Unde? Când? De ce?) pentru un mesaj multimodal (anunț/afiș/infografic simplu), cu focalizare pe informația relevantă* - *stabilirea relației text–imagine într-un material vizual (titlu/legendă + fotografie/grafic), prin completarea unui tabel cu rolurile fiecărui element (explică/completează/contrazice)* - *descrierea modului în care elemente vizuale de bază (culori, fonturi, simboluri) sprijină decodarea rapidă a mesajului într-un text multimodal dat, prin formularea a 2–3 enunțuri explicative* Activitati de aprofundare: - *identificarea mesajului implicit și a publicului-țintă într-un anunț vizual în limba cehă, pe baza unor indicatori de limbaj și design (simboluri, culori, fonturi, poziționare)* - *compararea a două texte multimodale (ex. două afișe) din perspectiva selecției informațiilor și a eficienței comunicative, printr-un paragraf comparativ*
1.2. Realizează schimburi orale uzuale, adaptând actele de vorbire la roluri, relații și context, cu manifestarea atenției și empatiei
Trunchi comun: - *simularea unor dialoguri scurte (întrebare–răspuns, invitație–accept/refuz, cerere–răspuns), cu rotația rolurilor vorbitor/ascultător și utilizarea formulelor adecvate contextului* - *aplicarea strategiilor de ascultare activă într-o conversație ghidată (clarificare, reformulare, confirmarea înțelegerii prin elemente paraverbale/nonverbale), pe baza unei fișe de auto-monitorizare* - *gestionarea unui obstacol comunicativ (neînțelegere, informație incompletă, reacție emoțională) într-un joc de rol, prin alegerea unei strategii potrivite (cerere de clarificare, reformulare, schimbare de registru)* Activitati de aprofundare: - *analizarea adecvării unui dialog (transcriere scurtă) la relația dintre interlocutori (egalitate/autoritate, formal/informal), prin evidențierea actelor de vorbire și a marcatorilor de politețe* - *construirea unui mini-scenariu de interacțiune (ex. solicitare de informații, recomandare), cu opțiuni alternative de răspuns (accept/refuz), pentru contexte diferite*
1.3. Elaborează texte scrise scurte, coerente și adecvate contextului, utilizând etapele scrierii și convențiile de prezentare
Trunchi comun: - *planificarea unui text scurt (de exemplu: listă de idei, schemă simplă) pentru o temă apropiată de universul elevului – preferințe, experiențe, opinii* - *redactarea unui text funcțional scurt (de exemplu: mesaj, cerere, recomandare, felicitare), adaptat situației și destinatarului* - *editarea și prezentarea unui text, respectând dispunerea în pagină și inserarea unui element vizual simplu atunci când sprijină mesajul* Activitati de aprofundare: - *formularea unei opinii argumentate (6–8 rânduri) despre un subiect de interes (școală, timp liber, comunitate), cu marcatori elementari de coerență* - *adaptarea aceluiași mesaj pentru doi destinatari diferiți (coleg vs. adult), urmărind modificările de registru și formulele de adresare*
1.4. Revizuiește corectitudinea gramaticală, ortografică și de punctuație a textelor scurte, pentru a crește claritatea și credibilitatea mesajului

Clasa a IX-a
Trunchi comun: - *revizuirea unui text scurt, propriu sau dat, prin corectarea erorilor de ortografie, punctuație și acorduri de bază, cu notarea regulii aplicate* - *constituirea unui portofoliu personal de revizie (greșeală frecventă – regulă – exemplu corect), actualizat pe parcursul procesului de predare-învățare* - *identificarea și corectarea erorilor din texte autentice (de exemplu: postări, anunțuri, notițe), cu justificare minimală a intervenției* Activitati de aprofundare: - *explicarea unei reguli încălcate într-un set scurt de exemple, pentru consolidarea atenției ortografice* - *compararea unor convenții grafice între limba cehă și o altă limbă studiată (ex. diacritice), într-o prezentare digitală scurtă*

2. Aplică conștient normele limbii cehe pentru a construi mesaje orale și scrise corecte, coerente și funcționale, adaptate scopului comunicării

Clasa a IX-a
2.1. Aplică normele de ortografie și ortoepie ale limbii cehe pentru a realiza mesaje orale și scrise corecte în contexte uzuale de comunicare
Trunchi comun: - *exersarea corespondenței sunet–literă și a alfabetului ceh prin completarea unui set de itemi scurți (dictare de silabe/cuvinte + transcriere), cu produs: fișă corectată și auto-corectare pe baza cheii* - *aplicarea diacriticelor și a regulilor de ortografie pentru cuvinte uzuale și înrudite prin redactarea unui text scurt pe o temă familiară, cu produs: text final editat după o listă de verificare* - *modelarea intonației și a accentului în enunțuri enunțiative/interogative prin înregistrarea a 6–8 propoziții (2 afirmative, 2 interogative, 2 imperative) și produs: audio și marcarea accentului/silabei și a curbei intonaționale pe fișă* - *transcrierea unui mesaj audio scurt în limba cehă (20–30 secunde) prin aplicarea regulilor de sunet–literă, diacritice și ortografia cuvintelor uzuale, cu produs* Activitati de aprofundare: - *consolidarea pronunției sunetelor dificile și a prepozițiilor (aspirația) prin mini-dialoguri simulate (restaurant, sănătate, vreme) pe baza fișei autoevaluare și feedback colegial*
2.2. Utilizează vocabularul și relațiile semantice de bază pentru a formula mesaje coerente și funcționale, adecvate scopului comunicării în situații cotidiene și școlare
Trunchi comun: - *construirea câmpurilor lexicale tematice (ex. „Familia”, „Mâncare”, „Timpul liber”) prin organizarea cuvintelor în rețele (categorie–subcategorie–exemple)* - *clarificarea sensului cuvintelor în context prin completarea unor enunțuri scurte cu opțiuni multiple (sens corect / sens nepotrivit)* - *utilizarea sinonimelor și antonimelor pentru îmbunătățirea coerenței unui text prin rescrierea unui text scurt (80–100 cuvinte) astfel încât să evite repetițiile* - *elaborarea unui set de „carduri de vocabular” tematice (10–12 termeni) care să includă forma cuvântului, sensul în context și un sinonim/antonim* Activitati de aprofundare: - *folosirea dicționarului și a articolului de dicționar pentru rezolvarea unor sarcini de precizare a sensului și a formei (gen, pronunție, exemple) utilizate apoi într-un mini-text* - *analiza structurii a 5 cuvinte din text (rădăcină și elemente de formare, dacă e cazul) și explicarea modului în care forma influențează sensul în context*
2.3. Construiește enunțuri și texte scurte corecte gramatical, pe baza categoriilor morfologice de bază, în contexte curente de comunicare uzuală
Trunchi comun: - *conjugarea verbelor uzuale la prezent/trecut/viitor (inclusiv reflexive) prin completarea unui „jurnal de 7 enunțuri” (ce fac azi / ce am făcut ieri / ce voi face mâine)* - *aplicarea acordului și a formelor de bază ale substantivului și adjectivului (gen/număr; nominativ; modele dure/moi la nivel introductiv) prin descrierea unei persoane/obiect/loc (8–10 enunțuri)*

Clasa a IX-a
- *integrarea prepozițiilor și a întrebărilor de caz în enunțuri scurte prin realizarea unui mini-dialog scris sau audio cu un set de 10 „perechi întrebare–răspuns” (unde? cu cine? despre ce?)* - *rescrierea unui text scurt prin schimbarea persoanei și a reperelor temporale (de ex. „eu/azi” → „el/ieri” → „noi/mâine”), cu focalizare pe pronume și forme verbale (prezent/trecut/viitor)* Activitati de aprofundare: - *redactarea unui text funcțional scurt (invitație / mesaj / cerere simplă) care să includă: pronume posesiv, numeral (dată/ora), un adjectiv comparativ sau superlativ și o conjuncție din listă* - *compararea unui text scris corect cu o variantă scrisă incorect, pentru a evidenția impactul erorilor ortografice și de punctuație asupra clarității mesajului, prin redactarea unui paragraf explicativ*
2.4. Adaptează structura propozițiilor la intenția comunicativă pentru a asigura coerența și adecvarea mesajului în registre uzuale (formal/informal), în contexte școlare și interdisciplinare
Trunchi comun: - *transformarea propozițiilor între tipuri (afirmativ/interogativ/imperativ/conjunctiv) plecând de la același conținut (ex. „tema pentru mâine”)* - *construirea dialogurilor scurte cu subiect exprimat și neexprimat (2 situații: la școală / la magazin) rezultând un dialog (8–10 replici) jucat oral sau înregistrat* - *revizuirea coerenței textului prin ordonarea logică a propozițiilor rezultând un puzzle de text: 8–10 enunțuri amestecate cu marcarea conectorilor (și, dar, nebo, než etc.)* - *formularea unui set de întrebări și răspunsuri pentru un mini-sondaj, urmărind structura propoziției interogative și diferențierea intenției (informare/clarificare/c onfirmare)* Activitati de aprofundare: - *adaptarea registrului formal/informal în două variante ale aceluiași mesaj (ex. e-mail către profesor vs. mesaj către coleg) marcâmd listă de diferențe (formule de adresare, structuri interogative/imperative)* - *interpretarea variației stilistice și regionale în exemple scurte (arhaisme/istorisme/regionalisme, limbaj popular) prin asocierea termen–context–sens*

3. Interpretează texte literare și nonliterare pentru a construi sensuri, a identifica valori și emoții și a-și forma o atitudine critică față de mesajul scris

Clasa a IX-a
3.1. Aplică strategii de înțelegere a textelor literare și nonliterare, participând la discuții pentru clarificarea sensului și exprimarea reacțiilor de lectură
Trunchi comun: - *identificarea tipului/genului unui microtext (epic/liric; fabulă/legendă/basm; poem/ghicitoare/rimă/proverb/ pranostic), cu justificarea în 2 indicii (structură, prezența personajelor, ritm/imagini etc.)* - *extragerea a 5 cuvinte-cheie și formularea ideii principale (1 propoziție) și a temei (1 sintagmă) dintr-un text citit, cu prezentarea orală a rezultatului în 30–45 secunde, folosind minimum 2 conectori* - *realizarea unui plan simplu de idei (4 puncte) pentru un text narativ scurt și relatarea orală (40–60 secunde) păstrând ordinea ideilor și coerența minimală* - *formularea de predicții și concluzii simple în timpul lecturii unui text (ex.: „Cred că… deoarece…”, „Rezultă că…”), cu verificarea predicției după final și exprimarea impresiei de lectură* - *descrierea unei reprezentări mentale generate de un fragment (ex.: „ce văd/ce aud/ce simt”), pentru a evidenția modul în care textul construiește atmosferă și emoție* - *identificarea informațiilor esențiale dintr-un text explicativ aplicativ (instrucțiuni/ghid scurt), prin extragerea a 3 pași/idei și reformularea lor într-un plan de idei* Activitati de aprofundare: - *susținerea unei opinii într-o mini-dezbatere pe mesajul textului, utilizând conectori logici simpli (ex. také, ale, protože) și includând un contraargument și un răspuns, pentru coerența minimală a argumentării* - *interpretarea unui text multimodal (bandă desenată) prin identificarea a două informații din imagine și a două informații din replici/text, formulând o concluzie orală scurtă despre sensul global* - *compararea unui text descriptiv literar cu unul non-literar (ex. descriere de spațiu vs fișă turistică), prin identificarea a 3 trăsături specifice și a 2 exemple din fiecare text*
3.2. Interpretează texte narative și lirice pentru a formula aprecieri argumentate și a recomanda lecturi, adaptând discursul la public

Clasa a IX-a

Trunchi comun:

- *încadrarea unui text citit într-un tip/gen (epic/liric; fabulă/legendă/basm; poem etc.), cu justificarea în 2–3 indicii, pe baza unui fragment scurt*
- *elaborarea unei fișe de lectură pentru un text narativ literar, prin identificarea intrigii (2–3 enunțuri), a personajelor, a timpului și a spațiului, plus cuvinte-cheie, temă, idee principală*
- *distingerea între narativ literar și narativ non-literar pe baza a două texte scurte, prin completarea unui tabel (scop, tip de informație, marcatori de ficțiune/fapte) și formularea unei concluzii*
- *redactarea unei recomandări scrise a unei cărți în două registre (informal și formal), adaptând vocabularul și tonul la public, cu minimum trei argumente (temă, stil/limbaj, personaje) și o concluzie evaluativă*
- *susținerea unei prezentări orale despre o carte/fragment, pe baza unui plan simplu de idei (4–5 puncte), selectând informații relevante pentru un public-țintă precizat*
- *formularea unei relaționări cu experiențe proprii (2–3 propoziții) pornind de la un pasaj-cheie: „Textul îmi amintește de…/Mă face să cred că…”*

Activitati de aprofundare:

- *identificarea și explicarea a 2–3 expresii cu valoare figurată dintr-un fragment literar, cu formularea unei interpretări simple a mesajului artistic (3–4 propoziții) care să fie integrată în recomandare*
- *compararea a două texte cu aceeași temă (un text liric și unul epic scurt), prin evidențierea diferențelor de limbaj și efect asupra cititorului, cu 2 argumente pentru fiecare*
- *simularea unei interacțiuni într-o librărie/bibliotecă, în care elevul recomandă o carte unui „client” cu profil clar, adresând două întrebări de clarificare și oferind două opțiuni justificate prin gen/temă/stil*

3.3. Interpretează registrul și intenția comunicativă în texte funcționale și produce mesaje orale/scrise adecvate interlocutorului

Trunchi comun:

- *identificarea formulelor de adresare și de încheiere din 3 texte-model (dialoguri/e-mailuri), clasificându-le pe oral vs. scris și pe formal vs. informal, cu justificarea alegerii prin 1–2 criterii*
- *completarea unui tabel de clasificare pentru formule adecvate profesor/coleg/persoană în vârstă, adăugând pentru fiecare categorie o formulare de evitat și explicând de ce este nepotrivită*
- *rescrierea aceluiași mesaj în două variante (formal către profesor / informal către coleg), adaptând subiectul, salutul, organizarea pe paragrafe și formulele de cerere/mulțumire*
- *simularea a trei interacțiuni orale scurte (salut–cerere–mulțumire) adresate succesiv profesor/coleg/ persoană în vârstă, cu reformularea imediată a aceleiași intenții în alt registru, menținând sensul*
- *interpretarea unui text explicativ aplicativ (ex. reguli/norme de comunicare, instrucțiuni), prin identificarea conectorilor cauză–efect și reformularea conținutului în 3 reguli sau 3 pași (produs scris)*

Activitati de aprofundare:

- *simularea unui exercițiu de tip role-play care presupune schimbarea rapidă a registrului de limbaj, în funcție de interlocutorul, urmărind adecvarea formulelor și coerența replicilor*
- *analiza pragmatică a unui dialog scurt (intenție: solicitare/refuz/negociere), prin identificarea indiciilor de politețe și a efectului asupra relației dintre interlocutori, cu o concluzie (3 propoziții)*
- *redactarea unui paragraf (6–8 rânduri) pe o situație interculturală, pornind de la un scurt text informativ (norme de politețe într-o comunitate/cultură), explicând cum vârsta și statutul influențează formulele de adresare, cu un exemplu concret*

3.4. Interpretează texte folclorice și mărturii culturale ale minorității cehe pentru a identifica valori identitare și a argumenta importanța conservării graiului

Trunchi comun:

- *cercetarea unui obicei sau a unei tradiții specifice minorității cehe din România, prin selectarea informațiilor relevante și a unor termeni autentici din grai*
- *prezentarea orală (1–2 minute) a obiceiului sau tradiției cercetate, cu utilizarea termenilor autentici din grai*
- *analizarea unui fragment de folclor (cântec sau poveste) în limba cehă sau în grai, pentru identificarea elementelor care reflectă identitatea și memoria culturală, prin formularea unei concluzii scrise scurte*
- *identificarea a 1–2 expresii figurate/arhaisme din fragmentul folcloric, cu explicarea rolului lor în construirea atmosferei și în marcarea identității culturale*
- *transformarea informației culese într-un text narativ non-literar, prin organizarea faptelor într-un plan și redactarea a 8–10 enunțuri coerente*

Activitati de aprofundare:

Clasa a IX-a
- *elaborarea unui mesaj de conștientizare (afiș sau postare online) care promovează importanța conservării graiului ceh local ca patrimoniu lingvistic* - *intervievarea (simulată sau reală) a unui vorbitor nativ de grai, pentru a identifica contexte de utilizare și percepții privind valoarea acestuia, prin completarea unei fișe de interviu* - *redactarea unei argumentații privind necesitatea susținerii limbilor minoritare în mediul școlar și social*

4. Valorifică relația dintre limbă, literatură și cultură pentru înțelegerea identității culturale și a diversității interculturale

Clasa a IX-a
4.1. Analizează formule de politețe și expresii lingvistice din limba cehă, pentru a evidenția valorile sociale, relațiile de ierarhie și distanța socială în contexte educaționale și sociale
Trunchi comun: - *extragerea și clasificarea a cel puțin cinci formule de politețe (salut, mulțumire, scuză, adresare) din texte cehe literare sau funcționale, în funcție de nivelul de formalitate* - *identificarea în dialoguri scrise sau audiate a expresiilor lingvistice care indică distanța socială sau apropierea dintre interlocutori (forme de tu/dumneavoastră), cu explicarea alegerii* - *analizarea unor expresii idiomatice sau proverbe cehe, pentru a evidenția valori sociale sau moduri de gândire specifice culturii* - *compararea modului de formulare a unei cereri în limba cehă cu cel din limba română, pentru a identifica diferențe culturale privind respectul și ierarhia, utilizând expresii de atenuare* Activitati de aprofundare: - *simularea unor situații sociale diferite (de exemplu, o cină în familie și o întâlnire de afaceri), cu utilizarea adecvată a formulelor de politețe, în acord cu contextul* - *crearea unui mini-ghid de etichetă lingvistică, care sintetizează regulile de adresare (pan/paní vs. prenume), justificate prin valori sociale* - *redactarea unei argumentații scurte privind rolul formulelor de politețe ca marcatori ai identității culturale și ai bunei-creșteri*
4.2. Recunoaște rolul tradițiilor și al elementelor de folclor în opere literare cehe, pentru a explica contribuția acestora la construirea identității culturale
Trunchi comun: - *identificarea a cel puțin trei elemente folclorice (motive, personaje mitologice, obiceiuri) într-un text literar ceh (poezie, nuvelă), cu descrierea semnificației acestora* - *analizarea unui fragment de operă literară care face referire la o tradiție specifică (sărbătoare, ritual), pentru a explica rolul acesteia în construirea atmosferei sau a acțiunii* - *extragerea din texte literare a unor expresii lingvistice sau forme de limbaj arhaic provenite din folclor, cu justificarea rolului lor în păstrarea identității culturale a personajelor sau a spațiului* - *compararea unui personaj literar cu un personaj folcloric (din basme sau legende), pentru a argumenta modul în care textul literar preia și adaptează trăsături identitare* Activitati de aprofundare: - *redactarea unei scurte argumentații (5–7 propoziții) privind rolul literaturii ca instrument de conservare a tradițiilor, pe baza unei opere studiate* - *cercetarea și descrierea modului în care o zonă geografică (de exemplu, Moravia sau comunitatea cehă din Banat) este reflectată în texte literare, identificând elemente de folclor care îi conferă specificitate*
4.3. Stabilește legături între experiența lingvistică personală și sentimentul de apartenență culturală, pentru a reflecta asupra rolului limbii materne în definirea identității proprii
Trunchi comun: - *identificarea a cinci cuvinte sau expresii din limba maternă (cehă sau grai local) utilizate în familie sau comunitate, cu explicarea sentimentului de apartenență pe care îl generează* - *redactarea unui scurt jurnal reflexiv (5–7 rânduri) privind o situație în care utilizarea limbii materne sau a graiului a consolidat legătura cu familia sau cu o tradiție culturală* - *compararea trăirilor asociate utilizării limbii standard (cehă literară) cu cele asociate folosirii graiului local, pentru a descrie legătura dintre limbaj și identitatea personală* Activitati de aprofundare: - *elaborarea unei hărți conceptuale simple care conectează o sărbătoare sau un obicei cultural (de exemplu, mâncare tradițională, cântec) cu expresii lingvistice specifice contextului*

Clasa a IX-a
- *susținerea unei mărturii orale de aproximativ 1 minut privind importanța limbii materne sau a graiului în menținerea identității culturale* - *analizarea unor nume de familie sau prenume specifice culturii cehe, pentru a justifica modul în care acestea reflectă tradiția și apartenența la comunitate* - *realizarea unui colaj vizual sau a unei planșe care ilustrează un moment de comunicare în limba maternă, însoțită de un titlu care exprimă mândria culturală*

CLASA a IX-a
CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

<table>
<tr><th>DOMENII DE CONȚINUT</th><th>CONȚINUTURI</th></tr>
<tr><td>1.
Comunicare</td><td>Trunchi comun
• Roluri în comunicare: vorbitor, ascultător.
• Unități de comunicare: acte lingvistice (confirmare, întrebare, cerere, recomandare, felicitare, declarație).
• Perechi de vecinătate: întrebare-răspuns, invitație - acceptarea/refuzul invitației, reproș - acceptarea/neacceptarea reproșului, compliment - reacția la compliment).
• Structura simplă a ideilor.
• Strategii de ascultare activă: ascultarea atentă a partenerului fără întreruperi, memorarea corectă a informațiilor, clarificarea întrebărilor, reformularea pasajelor, confirmarea atenției acordate partenerului prin mijloace nonverbale sau paraverbale.
• Atitudini de comunicare: atenție, empatie.
• Exprimarea adecvată a emoțiilor.
• Strategii pentru depășirea obstacolelor comunicative.
• Etapele scrierii: generarea de idei, planificare, scriere: - descoperirea temelor cunoscute, - compunerea de texte pe teme date sau proprii.
• Scrierea de mână, editarea pe computer.
Conținuturi de aprofundare
• Stil: corectitudine gramaticală, respectarea convențiilor ortografice și de punctuație.
• Prezentarea textului: manuscris, dispunerea textului pe pagină, inserarea de desene, grafice, fotografii.
• Exprimarea scrisă a propriilor opinii, preferințe.
• Căutarea pasajelor în textele date, identificarea emoțiilor.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Material propus pentru ascultare/analiză:
● Textele pentru ascultare și analiză vor include exemple autentice de comunicare, precum discuții informale, dezbateri publice sau mesaje administrative, pentru a ilustra clar diferențele dintre stiluri și tipurile de limbaj.
● Materialele audio selectate vor evidenția elemente precum tonul, intenția comunicativă, registrul și structura discursului, astfel încât elevii să poată identifica trăsăturile comunicării verbale și nonverbale în contexte reale.
Tipuri de interacțiune propuse:
● Interacțiunile propuse vor avea în vedere activități colaborative, argumentative și situaționale, pentru a permite exersarea comunicării asertive și a diferitelor registre lingvistice în contexte autentice.
● Se recomandă integrarea formelor de interacțiune spontane și digitale, precum discuțiile online sau conversațiile nestructurate, în vederea consolidării flexibilității comunicării orale și a dezvoltării capacității de adaptare la o varietate de contexte sociale.</td></tr>
<tr><td>2.</td><td>Trunchi comun</td></tr>
</table>

DOMENII DE CONȚINUT	CONȚINUTURI
Elemente de construcție a comunicării	• **Ortoepie și ortografie**: - alfabetul limbii cehe; - corespondența sunet-literă; - semne diacritice; - sunetele: sistemul de vocale (lungi, scurte), consoane moi, tari, ambivalente; - ortografia celor mai uzuale cuvinte și a celor înrudite; - accentul, silaba; intonația propoziției enunțiative și interogative: construcția propoziției interogative; - pronunția (ř dě, tě, ně); pronunția prepozițiilor (aspirația). • **Vocabular**: - structura cuvântului; cuvântul, unitate de bază a vocabularului; - cuvântul și contextul; forma și sensul cuvintelor; - categorii semantice: sinonime, antonime; - lexicul, câmpul lexical *(din următoarele teme de conversație recomandate: Cunoaștere și profesie, Școala, rechizite școlare, Mâncare, restaurant, Familia, Locuința, Ziua mea, Corp și sănătate, Vremea, Îmbrăcămintea, Timpul liber)*. - dicționarul; articolul de dicționar.
	• **Morfologie**: - fenomene gramaticale simple: pronumele personal, – nominativ, pronume demonstrative, nominativ singular, pronume posesive în nominativ; - verbul: timpul prezent: conjugarea verbelor pe –it, -et, -ět, -at, -ovat, -nout, timpul prezent, timpul trecut, verbe reflexive, timpul viitor; - definiția substantivelor, comune/ proprii, genurile substantivelor (animate și inanimate), numărul, substantive dure și moi, nominativ singular (tvrdé vzory) cazuri, prepoziții și întrebări de caz; - adjectivele –definiție, adectivele în nominativ, adjectivele posesive – nominativ, singular, comparativ și superlativ; - numeralul 0-1000, numeralul ordinal, data, numere multiple; - adverbul- definiție; - prepoziția- clasificare în funcție de caz; - conjuncții - nebo, než, nýbrž, ačkoli; - interjecții- specifice limbii cehe și cele în limba română. • **Sintaxa**: - structuri de bază ale propozițiilor; - propoziții simple cu subiectul exprimat și neexprimat; - tipuri de propoziții: afirmative, interogative, conjunctive, imperative.
	Conținuturi de aprofundare • Variație stilistică. • Categorii de termeni bazate pe factori de timp, spațiu și uz social: arhaismele, istorismele și regionalismele. • Limbaj popular. Variație regională a limbii.
Modalități de operare a conținuturilor: ● În studierea acestor conținuturi se va urmări în mod constant respectarea aspectelor normative, ortoepice, ortografice, morfologice și de punctuație, prin utilizarea sistematică a lucrărilor fundamentale ale limbii cehe, precum și a diverselor dicționare și îndreptare. ● Activitățile de învățare vor pune accent pe aplicarea practică a conținuturilor, prin exerciții de analiză fonetică și ortografică, redactare de texte conforme normelor lingvistice, identificarea relațiilor semantice dintre cuvinte și exersarea procedeelor de îmbogățire a vocabularului, astfel încât elevii să își dezvolte competențe funcționale de comunicare în contexte reale.	
3.	**Trunchi comun**

DOMENII DE CONȚINUT	CONȚINUTURI
Lectură	• Tipuri și genuri literare: - epic (fabulă, legendă, basm); - liric (poem, ghicitori, rime, proverbe, pranostice). • Cuvinte cheie, idee principală, temă. • Plan simplu de idei. • Text narativ: - text narativ literar. Intriga, personaj, timp, spațiu; - text narativ non-literar; - text narativ în texte multimodale (text și imagine – benzi desenate). • Text descriptiv (literar/non-literar). • Text explicativ (aplicativ). • Strategii de înțelegere: - concluzii simple, predicții, reprezentări mentale, reacții afective; - împărtășirea impresiilor din lectură. **Conținuturi de aprofundare** • Strategii de interpretare: - interpretarea limbajului figurat prin identificarea și explicarea sensului expresiilor cu valoare figurată; - formularea de interpretări simple ale mesajului artistic. • Interesul cititorului față de text: - exprimarea opiniilor personale despre text; - formularea de aprecieri argumentate și relaționarea conținutului cu experiențele proprii.
Sugestie de abordare a conținuturilor acestui domeni: Se recomandă ca profesorul să selecteze fragmente literare relevante, în acord cu interesele elevilor și cu temele specifice comunicării cotidiene. În acest context, se va avea în vedere abordarea echilibrată a principalelor genuri literare, precum: ● genul epic (nuvelă, povestire, schiță, basm, legendă, jurnal, texte memorialistice), pentru analiza structurii narative, a construcției personajelor și a perspectivei narative; ● genul liric (poezie clasică și modernă), pentru interpretarea limbajului figurat, a expresivității și a dimensiunii afective a textului; ● genul dramatic (fragmente de teatru), pentru înțelegerea dialogului, a conflictului și a relației dintre text și reprezentarea scenică. Textele pot proveni atât din literatura cehă canonică, cât și din creația autorilor cehi contemporani sau din literatura cehilor din diaspora, favorizând realizarea de conexiuni culturale și comparative.	
4. Elemente de interculturalitate	**Trunchi comun** • Elemente de cultură materială și spirituală în literatură cehă și în creația literară a etnicilor cehi din România. • Repere geografice și istorice ale comunității cehe din România. • Elemente de comparație culturală la nivel intercomunitar. • Tehnici de comparare și metode de descriere culturală. **Conținuturi de aprofundare** • Valori tradiționale și practici culturale reflectate în opere literare și viața culturală a cehilor din Republica Cehă, din România și alte regiuni ale diasporei.
Observații privind abordarea tematici propuse: ● Selectarea unor texte cu descrieri de tradiții, simboluri, port, structuri comunitare în vederea identificării și discutării reperelor culturale recurente. ● Alegerea unor fragmente din textele literare/nonliterare/științifice referitoare la ritualuri, valori comunitare, artă populară cu scopul de a orienta elevii spre înțelegerea funcției identitare a elementelor culturale. ● Utilizarea a 2–3 texte din regiuni diferite ale diasporei; ghidarea elevilor spre observații comparative privind teme comune (satul, migrația, tradiția).	

SUGESTII METODOLOGICE

1. Semnificații și rol (ancorare curriculară)

Sugestiile metodologice pentru disciplina Limba și literatura maternă cehă au rolul de a orienta și sprijini cadrele didactice în aplicarea programei școlare, fără a avea caracter prescriptiv. Acestea pot fi utilizate ca repere de lucru menite să faciliteze transpunerea intențiilor curriculare în practici didactice adaptate contextului educațional concret.

Cadrul didactic poate urmări asigurarea coerenței dintre competențele generale și competențele specifice prin: (a) selectarea și corelarea conținuturilor de învățare cu situații de comunicare autentice; (b) proiectarea unor activități de învățare centrate pe dezvoltarea competențelor de receptare și de producere a mesajelor orale și scrise; (c) utilizarea evaluării ca instrument de reglare a demersului didactic și de sprijinire a progresului elevilor.

Prin modul de formulare, prezentele sugestii metodologice se recomandă a fi abordate ca instrumente cu caracter aplicativ, centrate pe procesul de predare–învățare–evaluare, prin: alegerea și combinarea metodelor didactice active (de exemplu: conversația, lectura dirijată, exercițiul, lucrul pe text); adaptarea strategiilor didactice la nivelul de vârstă, ritmul de învățare și interesele elevilor; integrarea reflecției asupra limbii și literaturii în activități concrete de comunicare.

În funcție de experiența profesională, cadrele didactice pot valorifica prezentele sugestii metodologice în mod diferențiat, de exemplu: ca repere de orientare în proiectarea lecțiilor și în structurarea activităților de învățare, în cazul profesorilor debutanți, respectiv ca punct de plecare pentru adaptare, diversificare și inovare metodologică, în cazul profesorilor cu experiență.

În vederea creșterii caracterului aplicativ și a coerenței interne a demersului curricular, cadrul didactic poate utiliza, în proiectare, un demers de tip „înapoi spre înainte” (backward design), pornind de la competențele specifice și de la produse de învățare așteptate, pentru a selecta conținuturile și activitățile adecvate, precum și criteriile de evaluare asociate.

2. Principii generale (cadrul normativ)

Principiile generale care fundamentează demersul didactic la disciplina Limba și literatura maternă cehă oferă cadrul de referință pentru proiectarea, desfășurarea și evaluarea activităților de predare–învățare, în acord cu finalitățile educației liceale și cu profilul de formare al absolventului. Aceste principii au un caracter orientativ și normativ, susținând aplicarea flexibilă a programei școlare și adaptarea acesteia la contexte educaționale diverse, fără a afecta unitatea și coerența disciplinei.

(2.1.) Demersul de predare–învățare este **centrat pe elev**, considerat participant activ la construirea propriilor achiziții lingvistice, literare și culturale. Activitățile de învățare sunt concepute astfel încât să favorizeze implicarea activă, reflecția personală și învățarea prin descoperire, prin raportarea conținuturilor la experiențele de viață, interesele și nivelul de dezvoltare al elevilor. În acest sens, procesul didactic stimulează autonomia, responsabilitatea și capacitatea de autoevaluare, valorificând situații autentice de comunicare și interpretare a mesajelor.

(2.2.) Procesul didactic valorifică o **diversitate de metode și tehnici** de predare–învățare–evaluare, adecvate competențelor vizate și specificului disciplinei. Sunt utilizate, în mod echilibrat, metode tradiționale, interactive, experiențiale și digitale, precum lectura ghidată și critică, conversația euristică, studiul de caz, dezbaterea, învățarea prin proiect sau utilizarea resurselor digitale. Această diversitate metodologică susține dezvoltarea competențelor de comunicare funcțională și stimulează interesul pentru învățare și gândirea critică.

(2.3.) Demersul didactic este conceput într-o manieră **flexibilă și adaptabilă**, prin raportare la nivelul de pregătire al clasei, la dinamica grupului de elevi și la resursele educaționale disponibile. Cadrul didactic poate ajusta strategiile de predare, ritmul de parcurgere a conținuturilor, formele de organizare a activităților și modalitățile de evaluare, astfel încât să răspundă nevoilor reale de învățare și să asigure progresul fiecărui elev. Adaptabilitatea vizează, totodată, integrarea mediului digital și valorificarea situațiilor educaționale emergente.

(2.4.) Procesul de predare–învățare se realizează prin strategii de diferențiere și personalizare, care permit valorificarea potențialului fiecărui elev și sprijinirea progresului individual. Activitățile pot fi proiectate cu sarcini gradate, niveluri diferite de complexitate și produse finale variate, în funcție de competențele, interesele și stilurile de învățare ale elevilor, contribuind la asigurarea echității educaționale și la răspunsul adecvat la nevoi educaționale diverse. În completarea strategiilor de diferențiere, se recomandă explicitarea unor măsuri de sprijin pentru situații de învățare specifice (remediere, accelerare, elevi bilingvi, elevi cu dificultăți de literație sau cu cerințe educaționale speciale), prin adaptarea sarcinilor, a suporturilor de lucru,

a timpului, a modului de prezentare a conținuturilor și a criteriilor de evaluare, astfel încât să fie asigurată participarea reală și progresul fiecărui elev.

(2.5.) Integrarea interdisciplinară vizează corelarea conținuturilor disciplinei Limba și literatura maternă cehă cu alte domenii de studiu, în vederea construirii unei viziuni coerente asupra cunoașterii. Activitățile de învățare pot valorifica teme și contexte comune cu alte discipline, favorizând transferul competențelor și aplicarea cunoștințelor în situații variate. Această abordare contribuie la dezvoltarea competențelor transversale și la înțelegerea rolului limbii și literaturii în interpretarea realității culturale și sociale.

(2.6.) Evaluarea la disciplina Limba și literatura maternă cehă se recomandă a fi concepută ca parte integrantă a procesului de predare–învățare–evaluare, având rolul de a sprijini dezvoltarea competențelor de comunicare ale elevilor, în contexte de receptare, producere și interacțiune orală și scrisă, precum și formarea unei atitudini reflexive față de propria învățare.

Procesul de evaluare, ca parte integrantă a procesului de predare–învățare, are în vedere următoarele principii:

a) Echilibrul între evaluarea formativă și evaluarea sumativă – îmbinarea evaluării formative (desfășurată pe parcurs, orientată spre progres și reglare) cu evaluarea sumativă (la finalul unităților, cu rol de certificare). Evaluarea formativă sprijină adaptarea demersului didactic, iar evaluarea sumativă valorifică produsele finale ale învățării (texte scrise, proiecte, portofolii).
b) Transparența și utilizarea unor criterii explicite – realizarea evaluării pe baza unor criterii clare, comunicate anterior îndeplinirii sarcinilor de lucru. Criteriile explicite facilitează autoevaluarea, autoreglarea și asumarea responsabilității față de propriul progres.
c) Evaluarea competențelor de comunicare – focalizarea evaluării cu prioritate asupra competențelor de comunicare (înțelegere, interpretare, producere de mesaje adecvate contextului), și nu asupra reproducerii izolate a unor cunoștințe despre limbă sau literatură. Cunoștințele despre limbă sunt valorizate prin utilizarea lor funcțională, în situații autentice de comunicare.
d) Evaluarea produsului și a procesului de realizare – luarea în considerare, în evaluarea producțiilor orale și scrise, atât a produsului final, cât și a procesului de realizare (planificare, redactare, revizuire, prezentare). Această abordare sprijină conștientizarea strategiilor de lucru și asumarea progresului realizat.
e) Feedback descriptiv, constructiv și orientat spre progres – formularea unui feedback specific, descriptiv și orientat spre îmbunătățire, oferit verbal sau în scris, inclusiv în format digital, și structurat prin rubrici și grile de evaluare (de exemplu: „Ai formulat corect ideea principală, însă argumentarea poate fi dezvoltată prin exemple suplimentare din text.”; „Structura este clară; în următoarea redactare, încearcă să diversifici conectorii logici.”). Se recomandă și feedback reflexiv, formulat prin întrebări de tipul: „Ce ai reușit?”, „Ce ai modifica data viitoare?”, „Ce vei face diferit?”.
f) Implicarea elevilor în evaluare – participarea activă a elevilor la procesul de evaluare, prin autoevaluare și evaluare colegială (peer-to-peer), utilizând jurnale de lectură și de învățare, reflecții scrise, portofolii și grile de evaluare. Aceste practici contribuie la dezvoltarea gândirii critice, a responsabilității și a capacității de analiză reflexivă.

În proiectarea demersului evaluativ, cadrul didactic poate avea în vedere următoarele întrebări orientative:

De ce evaluez? – pentru a înțelege progresul elevilor, a susține învățarea și a adapta procesul didactic;

Ce evaluez? – competențele specifice stabilite prin programa școlară la disciplina Limba și literatura maternă cehă;

Cum evaluez? – prin metode și instrumente variate, adaptate competențelor vizate și tipului de evaluare;

Cât de bine măsor? – prin instrumente valide, fiabile și transparente, bazate pe criterii clare, comunicate anterior elevilor;

Ce feedback ofer? – feedback descriptiv, orientat spre progres și integrat în procesul de învățare;

Ce decizii iau în urma evaluării? – ajustarea strategiilor de predare și oferirea unui sprijin individualizat elevilor, în funcție de nevoile identificate.

Demersul evaluativ vizează diversificarea metodelor și instrumentelor de evaluare, prin:

- evaluarea prin proiecte, care pot integra competențe de lectură, scriere, documentare și interpretare culturală;
- evaluarea colegială (peer-to-peer), aplicată produselor activității elevilor (texte argumentative, prezentări, proiecte tematice);
- autoevaluarea, prin instrumente care sprijină conștientizarea progresului personal și dezvoltarea competențelor metacognitive.

Evaluarea poate fi realizată și prin portofolii, probe scrise și orale, fișe de observație, rubrici și grile de evaluare, teste de progres cu itemi variați, jurnale de lectură, scale de autoevaluare și evaluare colegială.

Procesul de evaluare se recomandă a fi înțeles ca parte integrantă a învățării, orientat spre dezvoltarea competențelor comunicative, a gândirii critice și a unei atitudini reflexive și responsabile față de propriul parcurs de dezvoltare lingvistică și culturală. Pentru a crește validitatea și comparabilitatea evaluării, se recomandă utilizarea consecventă a rubricilor analitice (criterii/descriptorii pe niveluri) pentru producțiile scrise și orale, precum și arhivarea selectivă a produselor în portofolii (inclusiv digitale), ca bază pentru evaluarea progresului și pentru dialogul educațional elev–profesor–familie.

3. Orientări metodologice generale (operaționalizare)

Predarea–învățarea disciplinei Limba și literatura cehă se întemeiază pe principii pedagogice moderne, orientate spre elev și spre dezvoltarea competențelor-cheie. Conținuturile lingvistice, literare și culturale sunt selectate și organizate în relație cu experiența de viață a elevilor, cu dinamica mediului digital și cu specificul comunității cehe din România și din diaspora. Demersul didactic vizează formarea progresivă a competențelor de comunicare, analiză, interpretare și exprimare critică, în acord cu particularitățile de vârstă și cu cerințele societății contemporane. Structura curriculumului asigură continuitatea și coerența dezvoltării competențelor, de la utilizarea funcțională a limbii cehe și respectarea normei standard, până la înțelegerea stilurilor de comunicare, evaluarea critică a mesajelor orale și scrise, stăpânirea discursului argumentativ și realizarea unor texte explicative, reflexive și eseistice. În acest cadru, profesorul proiectează și implementează activități didactice integrate, care corelează, în mod sistematic cu cele patru domenii de conținut.

(3.1.) Ca principiu central al demersului metodologic, **învățarea activă** se realizează prin activități care solicită participarea directă, conștientă și reflexivă a elevilor. Astfel, elevii sunt implicați în analiza unor situații autentice de comunicare, observarea și interpretarea elementelor verbale, nonverbale și paraverbale, identificarea și explicarea trăsăturilor stilistice ale textelor, analiza structurii narative și a personajelor, evaluarea credibilității mesajelor media, interpretarea motivelor și temelor literare sau construirea relațiilor logice și cauzale în texte explicative și eseistice. Dezbaterile, studiile de caz, simulările de discursuri (retorice, publicistice, argumentative), investigațiile textuale și culturale și exercițiile de transformare a textelor contribuie la dezvoltarea gândirii critice și a competențelor de comunicare funcțională.

(3.2.) În completarea acesteia, **dimensiunea colaborativă a învățării** este valorificată sistematic și promovată prin activități de grup și de tip peer-to-peer, care facilitează învățarea prin interacțiune și negociere de sens. Activitățile de învățare vizează: realizarea de hărți conceptuale și tabele comparative, completarea de fișe de analiză (structură, stil, personaje, motive, contexte), redactarea colaborativă de texte (știri, interviuri, recenzii, discursuri, eseuri), precum și evaluarea colegială a produselor realizate. Mentoratul între elevi este recomandat în special pentru activitățile de redactare, revizuire și interpretare, sprijinind diferențierea învățării și consolidarea competențelor lingvistice și literare.

(3.3.) O formă integratoare a învățării active și colaborative este **învățarea prin proiect**, care reprezintă o modalitate eficientă de organizare a activităților de învățare, permițând integrarea conținuturilor programei în contexte tematice complexe, cu relevanță socială, culturală și identitară. Activitățile de învățare pot fi organizate sub forma unor proiecte care vizează: comunicarea responsabilă în mediul digital, realizarea de produse publicistice, analiza discursului retoric, interpretarea curentelor literare în context istoric, investigarea memoriei colective sau promovarea patrimoniului cultural ceh. Proiectele includ activități de documentare, analiză, redactare, selecție de surse, realizare de produse culturale și prezentare publică, contribuind la dezvoltarea competențelor transversale, a autonomiei în învățare și a capacității de transfer și aplicare a cunoștințelor în contexte autentice.

(3.4.) Demersul didactic este susținut și prin valorificarea **învățării digitale**, care completează și susține utilizarea strategiilor didactice, prin folosirea resurselor și instrumentelor digitale adecvate, în concordanță cu competențele vizate de programă. Aceste activități pot include: exerciții interactive de clasificare și asociere, organizatoare grafice digitale, storyboard-uri pentru narațiune, platforme colaborative pentru redactare și feedback, realizarea de prezentări multimedia, podcasturi, bloguri școlare, colaje interpretative sau portofolii digitale. Activitățile digitale facilitează analiza critică a informațiilor, dezvoltarea competențelor media și exersarea normelor de citare și utilizare responsabilă a surselor. În utilizarea resurselor digitale, se recomandă explicitarea unor reguli de lucru privind credibilitatea surselor, citarea corectă, protecția datelor personale și conduita etică în mediul online, astfel încât competența digitală să fie dezvoltată integrat cu competența de literație și cu cea civică.

(3.5.) În vederea asigurării **relevanței și semnificației învățării**, activitățile didactice sunt proiectate în manieră **autentică**, conectând conținuturile disciplinei cu realitatea cotidiană și cu viața comunității, favorizând transferul învățării în contexte relevante. Activitățile pot valorifica situații reale de comunicare (texte funcționale, discursuri publice, intervenții argumentative), precum și analiza reprezentărilor culturale ale cehilor din România și din diaspora. Analiza acestor reprezentări în texte literare, corelarea lor cu

artefacte culturale, tradiții, sărbători sau mărturii comunitare contribuie la dezvoltarea competențelor interculturale și la formarea unui comportament etic față de patrimoniul cultural.

(3.6.) Adaptarea demersului didactic la contextul educațional concret este realizată prin **învățarea contextualizată**, care presupune adaptarea strategiilor didactice la nivelul de competență al elevilor, la specificul clasei, al școlii și al comunității locale, precum și la resursele disponibile. Programa permite proiectarea unor activități diferențiate, cu sarcini gradate, produse finale variate și forme flexibile de evaluare, astfel încât fiecare elev să poată progresa în funcție de propriul ritm și potențial. Valorificarea experienței lingvistice și culturale a elevilor și a resurselor locale contribuie la creșterea relevanței și eficienței procesului de învățare. În vederea asigurării incluziunii și a echității, se recomandă planificarea explicită a măsurilor de accesibilizare (suport vizual, organizatori grafici, secvențierea sarcinilor, timp suplimentar, alternative de produs), precum și a intervențiilor remediale pe baza rezultatelor evaluării formative.

Prin aplicarea sistematică a acestor orientări metodologice generale, disciplina Limba și literatura maternă cehă devine un spațiu educațional dinamic, relevant și formativ, care sprijină dezvoltarea comunicării funcționale, a gândirii critice, a sensibilității literare și a identității culturale a elevilor.

4. Adaptări metodologice în funcție de tipul de programă (contextualizare curriculară)

Programa pentru disciplina Limba și literatura maternă cehă, structurată pe trunchiul comun, permite configurarea unui demers didactic flexibil și adaptabil, în acord cu diversitatea nivelurilor de pregătire, a intereselor și a ritmurilor de învățare ale elevilor. În acest context, demersul curricular poate fi valorificat diferențiat, prin ajustarea strategiilor didactice și a activităților de învățare, fără a afecta coerența și unitatea disciplinei.

La nivelul trunchiului comun, demersul didactic este orientat prioritar spre formarea și exersarea competențelor de bază în comunicare, cu accent pe utilizarea funcțională a limbii cehe (maternă) în contexte variate de receptare și producere de mesaje orale și scrise. Activitățile de învățare pot viza înțelegerea și interpretarea textelor literare și nonliterare, precum și exersarea exprimării coerente și corecte, în acord cu norma limbii standard. Strategiile didactice sprijină accesibilizarea conținuturilor, progresul gradual și participarea activă a tuturor elevilor.

În cadrul trunchiului comun, profesorul poate proiecta activități de învățare diferențiate, care să permită aprofundarea, extinderea sau consolidarea competențelor, în funcție de nivelul de formare al elevilor și de interesele acestora. Activitățile pot include sarcini gradate, abordări analitice cu niveluri diferite de complexitate, precum și produse de învățare variate, care să favorizeze implicarea activă, autonomia și progresul individual.

Adaptările metodologice sunt realizate în raport cu competențele-cheie și cu profilul de formare al absolventului, având în vedere principiile echității, incluziunii și relevanței educaționale. Profesorul poate ajusta selecția conținuturilor, strategiile didactice, formele de organizare a activității și modalitățile de evaluare, astfel încât demersul educațional să rămână centrat pe elev și orientat spre formarea unor absolvenți autonomi, reflexivi și responsabili.

Pentru asigurarea coerenței și a eficienței demersului didactic, se recomandă planificarea pe unități de învățare care includ explicit: competențe specifice comune tuturor elevilor, componente de aprofundare sau extindere pentru elevii interesați sau avansați, precum și componente remediale, stabilite pe baza diagnozei inițiale și a evaluării formative. Prin această abordare, demersul educațional la disciplina Limba și literatura maternă cehă își menține unitatea curriculară, asigurând flexibilitatea necesară pentru a răspunde diversității contextelor educaționale și pentru a susține parcursuri de învățare relevante și coerente în învățământul liceal.

5. Ancorare în profilul de formare al absolventului (finalitate)

La nivelul disciplinei Limba și literatura maternă cehă, sugestiile metodologice vizează organizarea procesului de predare–învățare–evaluare astfel încât activitățile propuse să contribuie direct la realizarea profilului de formare al absolventului învățământului liceal, cu focalizare pe aria curriculară „Limbă și comunicare”. Demersurile didactice sunt orientate spre dezvoltarea competențelor-cheie, formarea atributelor prioritare ale absolventului și integrarea temelor transversale prevăzute de cadrul legislativ în vigoare.

(5.1.) În activitatea didactică, profesorii pot propune situații de învățare care să favorizeze **dezvoltarea competențelor-cheie**, prin:

- organizarea de activități de receptare, interpretare și producere de texte orale și scrise, literare și nonliterare, în contexte variate de comunicare, utilizarea lecturii ghidate și critice, a exercițiilor de analiză și interpretare textuală, precum și a redactării de texte funcționale, reflexive și creative, care să

sprijine înțelegerea mesajului, exprimarea coerentă și argumentarea pentru consolidarea **competenței de literație** (citire, scriere și înțelegere a mesajului);

- valorificarea limbii cehe ca limbă maternă în relație cu alte limbi cunoscute de elevi, prin comparații lingvistice, exerciții de traducere și mediere, precum și reflecții asupra rolului limbii materne în construirea identității personale și culturale în vederea dezvoltării **competenței de multilingvism** și a conștiinței interculturale;
- explorarea patrimoniului literar și cultural ceh, din România și din alte spații culturale, prin analiza unor texte reprezentative, realizarea de proiecte tematice și produse creative, precum și raportarea acestora la experiențele elevilor și la contexte culturale mai largi, pentru dezvoltarea **competenței de sensibilizare și exprimare culturală**;
- utilizarea resurselor digitale pentru documentare, comunicare și realizarea de produse de învățare (prezentări, portofolii, texte colaborative), cu respectarea normelor de etică și siguranță online, în vederea dezvoltării **competenței digitale**;
- desfășurarea de activități individuale și colaborative care încurajează reflecția asupra propriei învățări, autonomia, cooperarea, reziliența și asumarea responsabilității, pentru dezvoltarea **competenței personale, sociale și de a învăța să înveți**;
- analiza mesajelor publice, a discursurilor sociale și a textelor cu tematică civică sau ecologică, în scopul formării unor atitudini de participare responsabilă, respect pentru valori democratice, diversitate culturală și mediu, contribuind la dezvoltarea **competenței civice, juridice și de protejare a mediului**;
- realizarea de proiecte culturale și educaționale (portofolii tematice, produse creative, activități de grup), care stimulează inițiativa, creativitatea, asumarea de roluri și transformarea ideilor în acțiuni cu valoare culturală și socială, în vederea dezvoltării **competenței antreprenoriale**.

(5.2.) Prin strategiile didactice utilizate, disciplina Limba și literatura maternă cehă contribuie la **formarea atributelor prioritare** unui absolvent care:

- comunică eficient în limba cehă, adaptându-și discursul la diferite contexte personale, educaționale și culturale *(comunicativ)*;
- manifestă gândire reflexivă și spirit critic în analiza mesajelor, textelor și situațiilor de comunicare *(reflexiv)*;
- valorifică creativ limbajul, prin interpretări personale și exprimare originală *(creativ)*;
- utilizează responsabil și etic limbajul și resursele digitale în spațiul public și privat *(responsabil și etic)*;
- își asumă progresiv responsabilitatea pentru propria învățare și dezvoltare personal *(autonom)*;
- colaborează eficient în activități de grup și în contexte de învățare cooperativă *(colaborativ)*;
- gestionează situații de învățare provocatoare și se adaptează la contexte educaționale diverse *(rezilient)*;
- reflectează asupra propriului parcurs educațional, cultural și profesional, manifestând deschidere către planificarea viitorului *(prospectiv)*.

(5.3.) Integrarea temelor transversale, prevăzute de cadrul legislativ în vigoare, este recomandată în activitățile de predare–învățare, în corelare cu competențele-cheie, astfel:

- **educația pentru mediu**, corelată cu competența de literație și cea de sensibilizare culturală, prin analiza unor texte care abordează relația om–natură;
- **digitalizarea**, corelată cu competența digitală și competența de comunicare, prin utilizarea tehnologiei în realizarea produselor de învățare;
- **educația pentru sănătate**, corelată cu competența personală și socială, prin promovarea comunicării asertive și a relațiilor interpersonale echilibrate;
- **educația pentru patrimoniu**, corelată cu competența de sensibilizare și exprimare culturală, prin explorarea limbii, literaturii și identității culturale cehe.

Prin aceste orientări metodologice, disciplina Limba și literatura maternă cehă contribuie în mod sistematic și coerent la formarea unui absolvent capabil să valorifice competențele dobândite în contexte reale de viață, să reflecteze critic asupra realității și să participe activ și responsabil la viața culturală și socială.

Prezenta programă pentru disciplina Limba și literatura maternă cehă stabilește cadrul curricular de referință pentru predarea, învățarea și evaluarea disciplinei la nivel liceal, în acord cu profilul de formare al absolventului. Prin structura și orientările sale, programă sprijină aplicarea coerentă și flexibilă a demersului didactic, oferind repere pentru adaptarea acestuia la contexte educaționale diverse.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

BEDNAŘÍKOVÁ, Hana., *Komunikativní dovednosti v češtině jako cizím jazyce*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2021, 156 s., ISBN 978-80-244-5923-4.

ČAPEK, Karel (Adapt. Silvie Převrátilová). *Povídky z jedné și druhé kapsy*. 2. vyd. Praha: Akropolis, 2018, 112 s., ISBN 978-80-7470-210-5.

DOBRUSKÁ, Petra. *Banátské střípky II: Další příběhy z českých vesnic*. 1. vyd. Praha: Spolek Banát, 2021, 52 s., ISBN 978-80-270-9845-4.

DOBRUSKÁ, Petra. *Banátské střípky: Komiks o životě v českých vesnicích v Rumunsku*. 1. vyd. Sfânta Elena: Člověk v tísni / Centrul Ceh București, 2017, 48 s.

DOBRUSKÁ, Petra. *Zápisky z Banátu: Ilustrovaný průvodce po českých vesnicích v Rumunsku*. 1. vyd. Praha: Universum, 2023, 160 s., ISBN 978-80-242-8712-6.

GECSE, Desideriu. *Historie českých komunit v Rumunsku*. Trad. Jiří Šabat. 1. vyd. Praha: Herrmann & synové, 2013, 461 s., ISBN 978-80-87054-31-4. (Ediția cehă a cercetării sale doctorale, cu o contribuție editorială semnificativă din partea Alenei Gecse).

GECSE, Desideriu; GECSE, Alena. *Dějiny a tradice české menšiny v Rumunsku / Istoria și tradițiile minorității cehe din România*. 1. vyd. Timișoara: Eubeea, 2010, 240 s., ISBN 978-973-673-178-5.

GECSE, Desideriu; GECSE, Alena. *Istoria diferitelor etape ale minorității cehe*. În: JAKAB, Albert Zsolt; PETI, Lehel (ed.). *Cehii din Banat*. 1. vyd. Cluj-Napoca: Editura Institutului pentru Studierea Problemelor Minorităților Naționale, 2018, s. 41-159, ISBN 978-606-8377-58-2.

HÁJKOVÁ, Eva. *Pohádky (Adaptovaná česká próza)*. 1. vyd. Praha: Univerzita Karlova, Nakladatelství Karolinum, 2019, 82 s., ISBN 978-80-246-4355-7.

HASEK, Jaroslav. *Osudy dobrého vojáka Švejka (Zjednodušená četba)*. 1. vyd. Praha: Edika, 2017, 128 s., ISBN 978-80-266-1145-5.

HRABAL, Bohumil. *Ostře sledované vlaky*. 15. vyd. Praha: Mladá fronta, 2021, 104 s., ISBN 978-80-204-5820-9.

HŮLOVÁ, Petra. *O scurtă istorie a mișcării (Stručné dějiny hnutí)*. Trad. Mircea Dan Duță. 1. vyd. București: Curtea Veche Publishing, 2021, 240 s., ISBN 978-606-44-0925-6.

JANÁČEK, Pavel et al., *Dějiny české literatury v datech 1945–1989*. 1. vyd. Praha: Academia, 2021, 620 s., ISBN 978-80-200-3212-6.

KARLÍK, Petr et al., *Nový encyklopedický slovník češtiny*. 2. vyd. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2020, 2150 s., ISBN 978-80-7422-480-5.

LEHÁR, Jan et al., *Česká literatura od počátků k dnešku*. 2. dopl. vyd. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2020, 1082 s., ISBN 978-80-7106-963-8.

MALÁ, Zdena. *Pražské legendy (Adapted Czech Text)*. 2. vyd. Praha: Akropolis, 2020, 64 s., ISBN 978-80-7470-282-2.

MORAVSKÁ ZEMSKÁ KNIHOVNA. *Digitální knihovna* [online]. Brno: MZK, 2025. Disponibil la: https://www.digitalniknihovna.cz/

NERUDA, Jan (Adapt. Lída Holá). *Povídky malostranské (Adapted Czech Text)*. 1. vyd. Praha: Akropolis, 2021, 96 s., ISBN 978-80-7470-350-8.

PLESKALOVÁ, Jana et al., *Kapitoly z dějin české jazykovědné bohemistiky*. 1. vyd. Praha: Academia, 2011, 1376 s., ISBN 978-80-200-1903-5.

PRŮCHA, Jan., *Interkulturní komunikace*. 3. aktualiz. vyd. Praha: Grada Publishing, 2022, 240 s., ISBN 978-80-271-3420-5.

STARÝ KOŘÁNOVÁ, Ilona. *Česká čítanka. Adaptované texty a cvičení ke studiu češtiny jako cizího jazyka*. Praha: Akropolis, 2013, 288 s., ISBN 978-80-7470-025-5.

ŠIŠKOVÁ, Zuzana., *Cvičebnice české gramatiky: pro studenty bohemistiky*. 1. vyd. București: Editura Universității din București, 2018, 184 s., ISBN 978-606-16-0985-7.

TEODORESCU, Anca Rodica., *Cehia și România: Interferențe culturale și lingvistice*. 1. vyd. Cluj-Napoca: Presa Universitară Clujeană, 2019, 210 s., ISBN 978-606-37-0512-0.

TUČKOVÁ, Kateřina. *Vyhnání Gerty Schnirch*. 2. vyd. Brno: Host, 2020, 416 s., ISBN 978-80-275-0196-0.

ÚSTAV ČESKÉHO NÁRODNÍHO KORPUSU. *Český národní korpus (ČNK)* [online]. Praha: Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, 2025. Disponibil la: https://www.korpus.cz/

ÚSTAV PRO JAZYK ČESKÝ AV ČR. *Internetová jazyková příručka* [online]. Praha: Akademie věd ČR, 2025. Disponibil la: https://prirucka.ujc.cas.cz/

VALENTOVÁ, Libuše., *Slovník českých spisovatelů: od počátků do současnosti*. 1. vyd. București: Libri, 2015, 540 s., ISBN 978-80-7277-507-1.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Grad didactic/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
BOUDA MARIA	Grad didactic I	Liceul Tehnologic „Clisura Dunării” Moldova Nouă, Caraș-Severin
GUBANI IANKO	Grad didactic II / Doctorat	Liceul Teoretic „Jozef Gregor Tajovsky” Nădlac, Arad
KOBAU MARIA	Grad didactic I	Liceul Teoretic „Traian Lalescu” Orșova, Mehedinți
LEOREANU MICHAELA	Grad didactic I	Școala Gimnazială Eșelnița, Mehedinți / Liceul Tehnologic „Dierna” Orșova, Mehedinți
PREDUȘ ANA	Grad didactic I	Școala Gimnazială Berzasca, Caraș-Severin

COORDONATORI/RESPONSABILI/CONSULTANȚI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență
NECULAI LIVIA	Consilier, prof.	Ministerul Educației și Cercetării
VÁRADI IZABELLA-ÉVA	Consilier, prof. Dr.	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare
POPESCU DIANA FLORENTINA	Lector Univ. Dr.	Universitatea din București, Facultatea de Limbi și Literaturi Străine

Anexa nr. 21B

Učební osnovy
pro vyučovací předmět

ČESKÝ JAZYK A LITERATURA (mateřský jazyk)

9. ročník

Společný vzdělávací základ

pro školy, třídy nebo skupiny s žáky české národnostní menšiny, kteří se vzdělávají v rumunském vyučovacím jazyce

pro všechna vzdělávací zaměření, profily a studijní obory

Středoškolské vzdělávání

- 2026 -

Anexa nr. 21B

Programa școlară pentru disciplina *Limba și literatura maternă cehă, clasa a IX-a, trunchi comun (TC)*

- *Pentru școlile, clasele sau grupele cu elevi aparținând minorității naționale cehe care studiază în limba română*
- *Pentru toate filierele, profilurile și specializările*

ÚVODNÍ POZNÁMKA

Český jazyk a literatura (mateřský jazyk) je základní vzdělávací disciplínou se specifickou koncepční úrovní v oblasti jazyka, komunikace a kultury, která má jednotný, formativní a identitotvorný charakter. Prostřednictvím studia českého jazyka a literatury tento předmět přispívá k rozvoji komunikačních kompetencí, kritického a reflektivního myšlení i estetické citlivosti a napomáhá porozumění vztahu mezi jazykem, kulturou a lidskou zkušeností. Český jazyk je pojímán jak jako hlavní nástroj komunikace, tak jako předmět reflexe a myšlení, čímž podporuje rozvoj kognitivních a metakognitivních schopností žáků.

Školní vzdělávací program pro předmět Český jazyk a literatura (mateřský jazyk), určený žákům příslušejícím k české národnostní menšině, kteří se vzdělávají ve školách nebo ve třídách s vyučovacím jazykem rumunským, je vypracován v souladu s ustanoveními zákona o předškolním školním vzdělávání č. 198/2023, jakož i s rámcovými učebními plány schválenými vyhláškou O.M.E.C. č. 6.932/2025. Výuka tohoto předmětu se uskutečňuje v souladu s časovou dotací stanovenou rámcovým učebním plánem platným pro příslušnou vzdělávací větev / profil / specializaci, přičemž předmět má stejný počet vyučovacích hodin jako předmět Rumunský jazyk a literatura, a to v rámci společného základu a případně i v odborném kurikulu.

Při zpracování školního vzdělávacího programu je zohledněno dodržování ustanovení mezinárodních právních nástrojů ratifikovaných Rumunskem, zejména Rámcové úmluvy o ochraně národnostních menšin (1. února 1995) a Evropské charty regionálních či menšinových jazyků (5. listopadu 1992), jakož i souboru evropských norem týkajících se ochrany a podpory menšinových jazyků. V tomto kontextu je podporováno dodržování principu kulturní a jazykové rozmanitosti, stejně jako uplatňování práv národnostních menšin na potvrzení vlastní identity a na rovné zapojení do vzdělávacího procesu.

Studium předmětu Český jazyk a literatura (mateřský jazyk) ve školách a třídách s vyučovacím jazykem rumunským má za hlavní cíl utváření a rozvoj komunikační kompetence v mateřském jazyce, upevňování jazykové a kulturní identity žáků příslušejících k české komunitě, jakož i podporu interkulturního dialogu a respektu k etnické a jazykové rozmanitosti Rumunska.

Zásadním cílem výuky českého jazyka a literatury podle tohoto vzdělávacího programu je revitalizace a zhodnocování mateřského jazyka, jakož i formování mladých lidí, kteří mají zájem komunikovat v českém jazyce a jsou schopni jej účinně používat v různorodých komunikačních situacích. Program proto prosazuje funkčně-komunikační pojetí jazyka, které nahrazuje výlučný důraz na jazykové struktury rozvojem komunikační kompetence jako ústředního cíle vzdělávání.

Komunikačně orientované učení předpokládá současný rozvoj produktivních dovedností (mluvení, psaní) i receptivních dovedností (poslech, čtení) a je založeno na užívání mateřského jazyka jako prostředku autentické komunikace. V rámci didaktického procesu je usilováno o vytváření reálných komunikačních situací, v nichž si žáci procvičují schopnost vyjadřování, porozumění a spontánní reakce přiměřené danému kontextu.

Didaktický postup vychází z kontrastivního přístupu, který se opírá o znalost rumunského jazyka a usnadňuje tak učení i uvědomování si rozdílů a podobností mezi oběma jazykovými systémy. Program stanoví postupné seznamování žáků s rozmanitými situacemi ústní i písemné komunikace prostřednictvím četby a interpretace literárních i neliterárních textů, s cílem rozvíjet komunikační kompetence a kulturní citlivost.

V důsledku toho jsou základními principy, na nichž je tento vzdělávací program založen, zejména: rozvoj schopnosti používat český jazyk v autentických komunikačních situacích; uplatňování funkčního a komunikačního pojetí jazyka; utváření jasného, správného a výrazného ústního i písemného projevu; výběr vzdělávacích obsahů přizpůsobených věku a zájmům žáků.

Doporučení pro uplatňování kurikula a hodnocení žáků. Úroveň znalosti českého jazyka je stanovována prostřednictvím vstupního hodnocení, na jehož základě mohou být vytvářeny skupiny nebo třídy homogenní z hlediska jazykové úrovně. V případech, kdy rozdělení podle úrovně není možné, se doporučuje uplatňovat metody diferencovaného učení, které umožňují efektivní rozvoj potenciálu každého žáka. Individuální plánování (časové plánování, projektování vzdělávacích jednotek, tvorba nástrojů průběžného a závěrečného hodnocení) musí respektovat kurikulární požadavky týkající se sledovaných kompetencí a

příslušných vzdělávacích obsahů. Pořadí osvojování kompetencí a obsahů může učitel přizpůsobit, za podmínky, že do konce daného vzdělávacího stupně budou splněny všechny kurikulární požadavky.

Za účelem zvýšení efektivity vyučovacího procesu budou učitelé přihlížet k následujícím doporučením: využívání interaktivních a na žáka zaměřených metod, které podporují aktivní zapojení a autentickou komunikaci; volba domácích úkolů tak, aby čas potřebný k jejich zpracování byl úměrný obdobným činnostem realizovaným ve výuce; tvorba hodnoticích nástrojů v přísném souladu s cíli a obsahem vzdělávacího programu.

Struktura vzdělávacího programu pro předmět Český jazyk a literatura (mateřský jazyk) pro školy, třídy nebo skupiny s žáky příslušejícími k české národnostní menšině, kteří se vzdělávají v rumunském jazyce (9. ročník), je následující: úvodní charakteristika, obecné kompetence, specifické kompetence, obsahové oblasti a vzdělávací obsah, metodická doporučení a bibliografické odkazy.

Předmět Český jazyk a literatura (mateřský jazyk) má výrazný formativní a aplikační charakter, přičemž klade důraz na užívání jazyka v autentických komunikačních situacích a na uplatňování jazykových a literárních znalostí v rozmanitých vzdělávacích, sociálních a kulturních kontextech. Kompetence rozvíjené v rámci tohoto předmětu mají přenositelný charakter, podporují zapojení žáků do různorodých vzdělávacích a profesních dráh a přispívají k celoživotnímu učení.

Předmět přispívá k rozvoji digitálních a mediálních kompetencí prostřednictvím odpovědného využívání moderních technologických zdrojů při tvorbě, interpretaci a hodnocení sdělení v digitálním formátu, jakož i k utváření odpovídajících postojů v oblasti etiky a bezpečnosti v online prostředí.

Občanská a interkulturní kompetence jsou ve vzdělávacím programu rozvíjeny prostřednictvím práce s kulturními hodnotami, jazykovou a identitní rozmanitostí a podporou respektu k sociokulturním odlišnostem.

Poskytováním podmínek pro autonomní a reflektivní učení předmět podporuje rozvoj osobních a sociálních kompetencí i klíčové kompetence „učit se učit“, přičemž rozvíjí odpovědnost a aktivní zapojení do života komunity. Z hlediska profilu absolventa přispívá předmět Český jazyk a literatura (mateřský jazyk) k formování komunikativního, reflektivního, tvořivého a odpovědného mladého člověka, který je schopen argumentovaně vyjadřovat své názory a aktivně se podílet na životě demokratické a pluralitní společnosti.

Zásadním cílem studia Českého jazyka a literatury (mateřský jazyk) je porozumění roli jazyka a literatury při utváření osobní a kulturní identity, jakož i formování otevřeného, kritického a etického pohledu na současný svět v souladu s hodnotami demokratické společnosti a principy celoživotního učení.

Prostřednictvím navržených vzdělávacích obsahů a metodických východisek program podporuje utváření soudržné a flexibilní vzdělávací dráhy, která využívá mateřský jazyk jako identitní, kulturní a vzdělávací zdroj a přispívá k osobnostnímu rozvoji žáků i k jejich aktivní integraci do vícejazyčného a interkulturního vzdělávacího a sociálního prostředí.

OBECNÉ KOMPETENCE

1.	**Efektivně a přiměřeně komunikuje v různých ústních i písemných situacích s ohledem na komunikační záměr, kontext a vztah mezi účastníky komunikace**
2.	**Vědomě uplatňuje normy českého jazyka při vytváření správných, koherentních a funkčních ústních i písemných sdělení, přizpůsobených cíli komunikace**
3.	**Interpretuje literární i neliterární texty s cílem vytvářet významy, identifikovat hodnoty a emoce a utvářet kritický postoj k psanému sdělení**
4.	**Využívá vztah mezi jazykem, literaturou a kulturou k porozumění kulturní identitě a interkulturní rozmanitosti**

9. ROČNÍK
SPECIFICKÉ KOMPETENCE A PŘÍKLADY VYUČOVACÍCH AKTIVIT

1. Efektivně a přiměřeně komunikuje v různých ústních i písemných situacích s ohledem na komunikační záměr, kontext a vztah mezi účastníky komunikace

9. ročník
1.1. Identifikuje klíčové informace z ústních sdělení a jednoduchých multimodálních textů v závislosti na komunikačním záměru a kontextu
Společný vzdělávací základ: - *sepsání stručného shrnutí (5–6 řádků) na základě podcastu/krátkých rozhlasových zpráv s využitím klíčových slov a strukturujících výrazů pro uspořádání myšlenek* - *vypracování organizátoru 4W/5W (Kdo? Co? Kde? Kdy? Proč?) pro multimodální sdělení (oznámení/plakát/jednoduchá infografika) se zaměřením na relevantní informace* - *určení vztahu text–obraz ve vizuálním materiálu (titulek/popisek + fotografie/graf) doplněním tabulky s rolemi jednotlivých prvků (vysvětluje/doplňuje/odporuje)* - *popis toho, jak základní vizuální prvky (barvy, písma, symboly) podporují rychlé dekódování sdělení v daném multimodálním textu, formulací 2–3 vysvětlujících vět* Prohlubující aktivity společného vzdělávacího základu: - *identifikace implicitního sdělení a cílové skupiny ve vizuálním oznámení v českém jazyce na základě jazykových a designových indikátorů (symboly, barvy, písma, umístění)* - *porovnání dvou multimodálních textů (např. dvou plakátů) z hlediska výběru informací a komunikační účinnosti formou srovnávacího odstavce*
1.2. Realizuje běžné ústní komunikační výměny, přizpůsobuje řečové akty rolím, vztahům a kontextu, projevuje pozornost a empatii
Společný vzdělávací základ: - *simulace krátkých dialogů (otázka–odpověď, pozvání–přijetí/odmítnutí, žádost–reakce) se střídáním rolí mluvčí/posluchač a s použitím výrazů odpovídajících danému kontextu* - *uplatnění strategií aktivního naslouchání v řízené konverzaci (vyjasnění, přeformulování, potvrzení porozumění pomocí paraverbálních/neverbálních prostředků) na základě sebehodnoticího/listu pro sebesledování* - *zvládnutí komunikační překážky (nedorozumění, neúplná informace, emoční reakce) v rolové hře volbou vhodné strategie (žádost o vyjasnění, přeformulování, změna komunikačního registru)* Prohlubující aktivity společného vzdělávacího základu: - *analýza přiměřenosti dialogu (krátký přepis) vzhledem ke vztahu mezi komunikujícími (rovnost/autorita, formální/neformální) s vyznačením řečových aktů a markerů zdvořilosti* - *vytvoření mini-scenáře interakce (např. žádost o informace, doporučení) s alternativními možnostmi odpovědi (přijetí/odmítnutí) pro různé kontexty*
1.3. Vytváří krátké, koherentní a kontextuálně přiměřené písemné texty, využívá fáze psaní a prezentační konvence
Společný vzdělávací základ: - *plánování krátkého textu (např. seznam myšlenek, jednoduché schéma) na téma blízké žákovskému světu – preference, zkušenosti, názory* - *napsání krátkého funkčního textu (např. zpráva, žádost, doporučení, blahopřání) přizpůsobeného situaci a adresátovi* - *editace a prezentace textu s dodržením úpravy na stránce a s vložením jednoduchého vizuálního prvku, pokud podporuje sdělení* Prohlubující aktivity společného vzdělávacího základu: - *formulace argumentovaného názoru (6–8 řádků) na téma zájmu (škola, volný čas, komunita) se základními kohezními prostředky* - *úprava téhož sdělení pro dva různé adresáty (spolužák vs. dospělý) se zaměřením na změny komunikačního registru a oslovení*
1.4. Reviduje gramatickou, pravopisnou a interpunkční správnost krátkých textů s cílem zvýšit srozumitelnost a věrohodnost sdělení
Společný vzdělávací základ: - *revize krátkého vlastního nebo zadaného textu opravou pravopisných, interpunkčních a základních mluvnických chyb (shoda) s uvedením použitého pravidla*

9. ročník
- *vytvoření osobního revizního portfolia (častá chyba – pravidlo – správný příklad) průběžně aktualizovaného během procesu výuky a učení* - *identifikace a oprava chyb v autentických textech (např. příspěvky, oznámení, poznámky) s minimálním odůvodněním zásahu* Prohlubující aktivity společného vzdělávacího základu: - *vysvětlení porušeného pravidla na krátké sadě příkladů pro posílení pravopisné pozornosti* - *porovnání grafických konvencí mezi češtinou a dalším studovaným jazykem (např. diakritika) v krátké digitální prezentaci*

2. Vědomě uplatňuje normy českého jazyka při vytváření správných, koherentních a funkčních ústních i písemných sdělení, přizpůsobených cíli komunikace

9. ročník
2.1. Uplatňuje pravopisné a ortoepické normy češtiny při vytváření správných ústních i písemných sdělení v běžných komunikačních situacích
Společný vzdělávací základ: - *procvičování vztahu hláska–písmeno a české abecedy doplňováním sady krátkých úloh (diktát slabik/slov a přepis), výstup: opravený pracovní list a sebekorekce podle klíče* - *uplatnění diakritiky a pravopisných pravidel u běžných a příbuzných slov sepsáním krátkého textu na známé téma, výstup: finální text upravený podle kontrolního seznamu* - *modelování intonace a přízvuku v oznamovacích/tázacích větách nahráním 6–8 vět (2 oznamovací, 2 tázací, 2 rozkazovací) a výstup: audiozáznam a vyznačení přízvuku/slabiky a intonační křivky v pracovním listu* - *přepis krátké zvukové nahrávky v češtině (20–30 sekund) s uplatněním pravidel hláska–písmeno, diakritiky a pravopisu běžných slov, výstup: přepis textu* Prohlubující aktivity společného vzdělávacího základu: - *upevňování výslovnosti obtížných hlásek a předložek (aspirace) prostřednictvím krátkých simulovaných mini-dialogů (restaurace, zdraví, počasí) na základě sebehodnoticího listu a vrstevnické zpětné vazby*
2.2. Využívá slovní zásobu a základní sémantické vztahy k formulaci koherentních a funkčních sdělení, přiměřených komunikačnímu účelu v každodenních a školních situacích
Společný vzdělávací základ: - *tvorba tematických lexikálních polí (např. „Rodina“, „Jídlo“, „Volný čas“) organizováním slov do sítí (kategorie–subkategorie–příklady)* - *objasňování významu slov v kontextu doplňováním krátkých vět s výběrem z možností (správný význam / nevhodný význam)* - *využití synonym a antonym ke zlepšení soudržnosti textu přepracováním krátkého textu (80–100 slov) tak, aby se předešlo opakování* - *sestavení sady tematických „slovních kartiček“ (10–12 termínů), které zahrnují tvar slova, význam v kontextu a synonymum/antonymum* Prohlubující aktivity společného vzdělávacího základu: - *práce se slovníkem a slovníkovým heslem při řešení úloh zaměřených na upřesnění významu a formy (rod, výslovnost, příklady), následně využitých v mini-textu* - *analýza stavby 5 slov z textu (kořen a slovotvorné prvky, je-li to relevantní) a vysvětlení, jak forma ovlivňuje význam v daném kontextu*
2.3. Tvoří gramaticky správné věty a krátké texty na základě základních morfologických kategorií v běžných komunikačních situacích
Společný vzdělávací základ: - *časování běžných sloves v přítomném/minulém/budoucím čase (včetně zvratných) doplněním „deníku se 7 větami“ (co dělám dnes / co jsem dělal(a) včera / co budu dělat zítra)* - *uplatnění shody a základních tvarů podstatných a přídavných jmen (rod/číslo; nominativ; tvrdé/měkké vzory na úvodní úrovni) při popisu osoby/předmětu/místa (8–10 vět)* - *začlenění předložek a pádových otázek do krátkých vět vytvořením krátkého psaného nebo audiodialogu se souborem 10 „dvojic otázka–odpověď“ (kde? s kým? o čem?)* - *přeformulování krátkého textu změnou osoby a časových orientačních bodů (např. „já/dnes“ → „on/včera“ → „my/zítra“) se zaměřením na zájmena a slovesné tvary (přítomný/minulý/budoucí čas)*

9. ročník
Prohlubující aktivity společného vzdělávacího základu: - *napsání krátkého funkčního textu (pozvání / zpráva / jednoduchá žádost), který bude obsahovat: přivlastňovací zájmeno, číslovku (datum/čas), jedno přídavné jméno ve 2. nebo 3. stupni a jednu spojku ze seznamu* - *porovnání gramaticky správné verze textu s nesprávnou variantou za účelem zvýraznění dopadu pravopisných a interpunkčních chyb na srozumitelnost sdělení, formou vysvětlujícího odstavce*
2.4. Přizpůsobuje stavbu vět komunikačnímu záměru tak, aby zajistil(a) soudržnost a přiměřenost sdělení v běžných registrech (formální/neformální) ve školních a interdisciplinárních kontextech
Společný vzdělávací základ: - *transformace vět mezi typy (oznamovací/tázací/rozkazovací/podmiňovací) při zachování stejného obsahu (např. „úkol na zítřek“)* - *tvorba krátkých dialogů s vyjádřeným i nevyjádřeným podmětem (2 situace: ve škole / v obchodě), výsledkem je dialog (8–10 replik) hraný ústně nebo nahraný* - *revize soudržnosti textu logickým uspořádáním vět – „textové puzzle“: 8–10 promíchaných vět s vyznačením konektorů (a, ale, nebo, než apod.)* - *formulace sady otázek a odpovědí pro mini-anketu se zaměřením na strukturu tázacích vět a rozlišení komunikačního záměru (získání informace/vyjasnění/potvrzení)* Prohlubující aktivity společného vzdělávacího základu: - *úprava formálního/neformálního registru ve dvou variantách téhož sdělení (např. e-mail učiteli vs. zpráva spolužákovi) s vyznačením seznamu rozdílů (oslovení, tázací/rozkazovací konstrukce)* - *interpretace stylistické a regionální variability v krátkých ukázkách (archaická slova/historismy/ regionalismy, lidový jazyk) prostřednictvím přiřazení termín–kontext–význam*

3. Interpretuje literární i neliterární texty s cílem vytvářet významy, identifikovat hodnoty a emoce a utvářet kritický postoj k psanému sdělení

9. ročník
3.1. Uplatňuje strategie porozumění literárním i neliterárním textům, zapojuje se do diskusí za účelem vyjasnění významu a vyjádření čtenářských reakcí
Společný vzdělávací základ: - *určení typu/žánru mikrotextu (epický/lyrický; bajka/legenda/pohádka; báseň/hádanka/rým/přísloví/ pranostika) s odůvodněním na základě 2 indicií (stavba textu, přítomnost postav, rytmus/obrazy apod.)* - *vybrání 5 klíčových slov a formulace hlavní myšlenky (1 věta) a tématu (1 slovní spojení) z přečteného textu; ústní prezentace výsledku v délce 30–45 sekund s použitím alespoň 2 spojovacích výrazů* - *vytvoření jednoduché osnovy (4 body) k krátkému narativnímu textu a ústní převyprávění (40–60 sekund) při zachování pořadí myšlenek a minimální soudržnosti* - *formulace jednoduchých předpovědí a závěrů během čtení (např. „Myslím, že… protože…“, „Z toho vyplývá, že…“), ověření předpovědi po dočtení a vyjádření čtenářského dojmu* - *popis mentální představy vyvolané úryvkem (např. „co vidím/co slyším/co cítím“) pro zdůraznění toho, jak text vytváří atmosféru a emoci* - *identifikace podstatných informací z praktického vysvětlujícího textu (návod/krátký průvodce) vybráním 3 kroků/myšlenek a jejich přeformulováním do osnovy* Prohlubující aktivity společného vzdělávacího základu: - *obhájení názoru v mini-debatě o sdělení textu s využitím jednoduchých logických konektorů (např. také, ale, protože) a se zahrnutím protiargumentu i reakce na něj pro minimální soudržnost argumentace* - *interpretace multimodálního textu (komiksu) určením dvou informací z obrazu a dvou informací z replik/textu a formulací krátkého ústního závěru o celkovém smyslu* - *porovnání literárního popisného textu s neliterárním (např. popis prostoru vs. turistický leták) identifikací 3 specifických rysů a 2 příkladů z každého textu*
3.2. Interpretuje narativní a lyrické texty, aby formuloval argumentovaná hodnocení a doporučoval četbu, přičemž přizpůsobuje projev publiku
Společný vzdělávací základ: - *zařazení přečteného textu do typu/žánru (epický/lyrický; bajka/legenda/pohádka; báseň apod.) s odůvodněním na základě 2–3 indicií z krátkého úryvku* - *zpracování čtenářského záznamu k literárnímu narativnímu textu: určení zápletky (2–3 věty), postav, času a prostoru děje, dále klíčových slov, tématu a hlavní myšlenky*

9. ročník
- *rozlišení literárního a neliterárního vyprávění na základě dvou krátkých textů vyplněním tabulky (účel, typ informace, markery fikce/faktů) a formulací závěru* - *sepsání písemného doporučení knihy ve dvou registrech (neformální a formální), s přizpůsobením slovní zásoby a tónu publiku, s minimálně třemi argumenty (téma, styl/jazyk, postavy) a hodnoticí závěrečnou větou* - *ústní prezentace o knize/úryvku podle jednoduché osnovy (4–5 bodů) s výběrem informací relevantních pro předem určené cílové publikum* - *formulace vztahu k vlastní zkušenosti (2–3 věty) vycházející z klíčové pasáže: „Text mi připomíná… / Nutí mě to myslet si, že…“* Prohlubující aktivity společného vzdělávacího základu: - *vyhledání a vysvětlení 2–3 obrazných výrazů z literárního úryvku a formulace jednoduché interpretace uměleckého sdělení (3–4 věty), která bude začleněna do doporučení* - *porovnání dvou textů se stejným tématem (jeden lyrický a jeden krátký epický) se zdůrazněním rozdílů v jazyce a účinku na čtenáře; uvedení 2 argumentů pro každý text* - *simulace interakce v knihkupectví/knihovně, v níž žák doporučuje knihu „zákazníkovi“ s jasně definovaným profilem: položí dvě upřesňující otázky a nabídne dvě možnosti odůvodněné žánrem/tématem/stylem*
3.3. Interpretuje komunikační registr a komunikační záměr ve funkčních textech a vytváří ústní i písemná sdělení přiměřená adresátovi
Společný vzdělávací základ: - *identifikace oslovení a závěrečných formulí ve 3 modelových textech (dialogy/e-maily) a jejich třídění podle toho, zda jde o ústní vs. písemnou komunikaci a formální vs. neformální registr, s odůvodněním volby pomocí 1–2 kritérií* - *vyplnění klasifikační tabulky vhodných formulí pro učitele/spolužáka/starší osobu; pro každou kategorii doplnění jedné nevhodné formulace a vysvětlení, proč je nepřiměřená* - *přeformulování téhož sdělení do dvou variant (formální pro učitele / neformální pro spolužáka) s úpravou předmětu, pozdravu, členění do odstavců a formulí žádosti/poděkování* - *nácvik tří krátkých ústních interakcí (pozdrav–žádost–poděkování) postupně adresovaných učiteli/ spolužákovi/starší osobě, s okamžitým přeformulováním téže intence do jiného registru při zachování významu* - *porozumění praktickému vysvětlujícímu textu (např. pravidla/normy komunikace, instrukce) identifikací konektorů příčina–následek a přeformulováním obsahu do 3 pravidel nebo 3 kroků (písemný výstup)* Prohlubující aktivity společného vzdělávacího základu: - *simulace rolové hry vyžadující rychlou změnu jazykového registru podle adresáta se zaměřením na přiměřenost formulí a soudržnost replik* - *pragmatická analýza krátkého dialogu (záměr: žádost/odmítnutí/vyjednávání) identifikací zdvořilostních indikátorů a jejich dopadu na vztah mezi účastníky komunikace, se závěrem (3 věty)* - *sepsání odstavce (6–8 řádků) o interkulturní situaci na základě krátkého informativního textu (normy zdvořilosti v komunitě/kultuře), s vysvětlením, jak věk a status ovlivňují oslovovací formule, včetně konkrétního příkladu*
3.4. Interpretuje folklorní texty a kulturní svědectví české menšiny s cílem identifikovat identitní hodnoty a argumentovat významem uchovávání místního nářečí
Společný vzdělávací základ: - *zkoumání zvyku nebo tradice specifické české menšině v Rumunsku prostřednictvím výběru relevantních informací a autentických výrazů z nářečí* - *ústní prezentace (1–2 minuty) o zkoumaném zvyku či tradici s využitím autentických nářečních výrazů* - *analýza folklorního úryvku (písně nebo příběhu) v češtině nebo v nářečí za účelem identifikace prvků odrážejících identitu a kulturní paměť; formulace krátkého písemného závěru* - *identifikace 1–2 obrazných výrazů/archaismů ve folklorním úryvku a vysvětlení jejich role při vytváření atmosféry a vyznačování kulturní identity* - *převod shromážděných informací do neliterárního narativního textu: uspořádání faktů do osnovy a napsání 8–10 soudržných vět* Prohlubující aktivity společného vzdělávacího základu: - *vytvoření osvětového sdělení (plakát nebo online příspěvek) propagujícího význam uchování místního českého nářečí jako jazykového dědictví*

9. ročník
- *rozhovor (simulovaný nebo skutečný) s rodilým mluvčím nářečí za účelem zjištění kontextů užívání a vnímání jeho hodnoty; vyplnění rozhovorového archu* - *sepsání krátké argumentace o potřebě podpory menšinových jazyků ve školním i společenském prostředí*

4. Využívá vztah mezi jazykem, literaturou a kulturou k porozumění kulturní identitě a interkulturní rozmanitosti

9. ročník
4.1. Analyzuje zdvořilostní formule a jazykové výrazy v češtině s cílem poukázat na společenské hodnoty, hierarchické vztahy a sociální distanci v edukačních i společenských kontextech
Společný vzdělávací základ: - *vyhledání a třídění alespoň pěti zdvořilostních formulí (pozdrav, poděkování, omluva, oslovení) z českých literárních nebo funkčních textů podle míry formálnosti* - *identifikace jazykových prostředků v psaných nebo slyšených dialozích, které signalizují sociální distanci nebo blízkost mezi komunikačními partnery (tykání/vykání), včetně vysvětlení volby* - *analýza českých idiomatických výrazů nebo přísloví s cílem vyzdvihnout společenské hodnoty či způsoby uvažování typické pro kulturu* - *porovnání formulace žádosti v češtině a v rumunštině za účelem identifikace kulturních rozdílů v oblasti respektu a hierarchie, s využitím zmírňujících (atenuačních) výrazů* Prohlubující aktivity společného vzdělávacího základu: - *simulace různých společenských situací (např. rodinná večeře a obchodní schůzka) s adekvátním použitím zdvořilostních formulí v souladu s kontextem* - *vytvoření mini-průvodce jazykovou etiketou, který shrnuje pravidla oslovení (pan/paní vs. křestní jméno) a zdůvodňuje je společenskými hodnotami* - *sepsání krátké argumentace o roli zdvořilostních formulí jako markerů kulturní identity a slušného chování*
4.2. Rozpoznává roli tradic a folklorních prvků v českých literárních dílech s cílem vysvětlit jejich přínos k utváření kulturní identity
Společný vzdělávací základ: - *identifikace alespoň tří folklorních prvků (motivů, mytologických postav, zvyků) v českém literárním textu (poezie, povídka/novela) a popis jejich významu* - *analýza úryvku literárního díla, který odkazuje na konkrétní tradici (svátek, rituál), s cílem vysvětlit její roli při budování atmosféry nebo děje* - *vyhledání jazykových výrazů či archaických forem jazyka pocházejících z folkloru v literárních textech a zdůvodnění jejich role při zachování kulturní identity postav nebo prostředí* - *porovnání literární postavy s folklorní postavou (z pohádek nebo legend) za účelem argumentace, jak literární text přejímá a adaptuje identitotvorné rysy* Prohlubující aktivity společného vzdělávacího základu: - *sepsání krátké argumentace (5–7 vět) o roli literatury jako nástroje uchovávání tradic na základě studovaného díla* - *zkoumání a popis toho, jak je určitá zeměpisná oblast (např. Morava nebo česká komunita v Banátu) zobrazena v literárních textech; identifikace folklorních prvků, které jí dodávají specifičnost*
4.3. Navazuje souvislosti mezi osobní jazykovou zkušeností a pocitem kulturní sounáležitosti s cílem reflektovat roli mateřského jazyka při utváření vlastní identity
Společný vzdělávací základ: - *uvedení pěti slov nebo výrazů z mateřského jazyka (čeština nebo místní nářečí) používaných v rodině či komunitě a vysvětlení pocitu sounáležitosti, který vyvolávají* - *sepsání krátkého reflexivního deníkového záznamu (5–7 řádků) o situaci, kdy užití mateřského jazyka nebo nářečí posílilo vazbu k rodině nebo ke kulturní tradici* - *porovnání prožitků spojených s používáním spisovné češtiny s prožitky spojenými s používáním místního nářečí, za účelem popsání vztahu mezi jazykem a osobní identitou* Prohlubující aktivity společného vzdělávacího základu: - *vytvoření jednoduché pojmové mapy, která propojuje svátek nebo kulturní zvyk (např. tradiční jídlo, píseň) se specifickými jazykovými výrazy typickými pro daný kontext*

9. ročník
- *přednes přibližně minutového ústního svědectví o významu mateřského jazyka nebo nářečí při udržování kulturní identity* - *analýza příjmení nebo křestních jmen typických pro českou kulturu s odůvodněním, jak odrážejí tradici a sounáležitost s komunitou* - *vytvoření vizuální koláže nebo plakátu znázorňujícího okamžik komunikace v mateřském jazyce, doplněného o titulek vyjadřující kulturní hrdost*

9. ROČNÍK
VZDĚLÁVACÍ OBSAHY

<table>
<tr><th>PŘEDMĚTOVÉ KOMPONENTY</th><th>VZDĚLÁVACÍ OBSAHY</th></tr>
<tr><td>1.
Komunikace</td><td>Společný vzdělávací základ
• Role v komunikaci: mluvčí, posluchač.
• Komunikační jednotky: jazykové akty (potvrzování, ptaní se, žádost, doporučování, blahopřání, prohlášení).
• Dvojice sousedství: otázka-odpověď, pozvání - přijetí/odmítnutí pozvání, výtka - přijetí/nepřijetí výtky, kompliment - reakce na kompliment).
• Jednoduchý nástin myšlenek.
• Strategie aktivního naslouchání: pozorné naslouchání partnerovi bez přerušování, správné zapamatování informací, objasňování otázek, přeformulování pasáže, potvrzení pozornosti věnovat partnerovi neverbálními nebo paraverbální prostředky.
• Komunikační postoje: pozornost, empatie.
• Vhodné vyjádření emocí.
• Komunikační trak/mluvní úzkost.
• Fáze psaní: generování nápadů, plánování, psaní: - objevování známých témat,- slohové tvorby podle daných a nebo vlastních tématů.
• Psaní rukou, počítačová editace.
Prohlubující složka společného vzdělávacího základu
• Styl: gramatická správnost, dodržování pravopisných a interpunkčních konvencí.
• Prezentace textu: rukopis, rozložení textu na stránce, vkládání kreseb, grafiky, fotografií.
• Písemné vyjádření vlastních názorů, preference.
• Vyhledávání pasážů v daných textech, identifikace emoce.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Materiál navržený k poslechu / analýze:
● Texty určené k poslechu a analýze budou zahrnovat autentické příklady komunikace, jako jsou neformální rozhovory, veřejné debaty nebo administrativní sdělení, s cílem jasně ilustrovat rozdíly mezi styly a typy jazyka.
● Vybrané audiomateriály budou zdůrazňovat prvky, jako jsou tón, komunikační záměr, jazykový registr a struktura projevu, aby žáci mohli identifikovat rysy verbální a neverbální komunikace v reálných kontextech.

Navrhované typy interakcí:
● Navrhované interakce budou zahrnovat spolupracující, argumentační a situační aktivity, které umožní procvičování asertivní komunikace a různých jazykových registrů v autentických kontextech.
● Doporučuje se začlenění spontánních a digitálních forem interakce, jako jsou online diskuse nebo nestrukturované rozhovory, za účelem upevnění flexibility ústní komunikace a rozvoje schopnosti přizpůsobit se různorodým sociálním kontextům.</td></tr>
<tr><td>2.
Jazykové prostředky komunikace</td><td>Společný vzdělávací základ
• Výslovnost a pravopis:
- česká abeceda;
- korespondence hláska-písmeno;
- diakritické znaky (háček, čárka, kroužek);
- hlásky: samohlásky (dlouhé a krátké), souhlásky měkké, tvrdé, obojetné;
- pravopis měkkých/tvrdých souhlásek a nejčastejších vyjmenovaných a příbuzných slov;
- přízvuk, slabika; intonace oznamovací a tázací věty, stavba tázací věty;
- výslovnost (ř dě, tě, ně); výslovnost předložek (aspirace).
• Slovní zásoba:
- struktura slova; slovo, základní jednotka slovní zásoby;
- slovo a kontext; forma a význam slov;
- sémantické kategorie: synonyma, antonyma
- lexikon, lexikální pole (z následujících doporučených konverzačních témat: Seznamování a profese, Škola a školní potřeby, Jídlo, jídelna/restaurace, Rodina, Dům, byt, bydlení, Můj den, Tělo a zdraví, Počasí, Oblečení, Volný čas Slovník);
- slovníkový heslo.</td></tr>
</table>

PŘEDMĚTOVÉ KOMPONENTY	VZDĚLÁVACÍ OBSAHY
	• **Morfologie:** - jednoduché gramatické jevy: osobní zájmena – nominativ, ukazovací zájmena, nominativ jed. číslo, přivlastňovací zájmena v 1. pádě; - slovesa: přítomný čas: časování sloves na –it, -et, -ět, -at, -ovat, -nout, minulý čas, zvratná slovesa, budoucí čas; - definice podstatných jmen, obecná/vlastní, rody podstatných jmen (životná i neživotná), číslo, tvrdý a měkký typ podstatných jmen- tvrdé vzory, pády, předložky a pádové otázky; - definice přídavná jména, v 1. pádě, přivlastňovací přídavná jména – nominativ, jednotné číslo,komparativ a superlativ – 1.pád; - číslovky 0-1000, řádové číslovky, datum, číslovky násobné; - příslovce - definice; - předložky - členení podle spojitelnosti s pádem; - spojky - nebo, než, nýbrž, ačkoli; - citoslovce – specifické v českém jazyce v porovnání s rumunským jazykem. • **Syntax:** - základní větné struktury; - jednoduché věty s vyjádřeným a nevyjádřeným podmětem; - druhy vět: oznamovací, tázací, přací, rozkazovací. **Prohlubující složka společného vzdělávacího základu** • Stylistické variace. • Kategorie termínů založené na faktorech času, prostoru a společenského užití: archaismy, historismy a regionalismy. • Lidová řeč. Regionální variace jazyka.
Způsoby práce s obsahem: ● Při studiu těchto obsahů bude systematicky sledováno dodržování normativních, ortoepických, ortografických, morfologických a interpunkčních aspektů prostřednictvím důsledného využívání základních příruček českého jazyka, jakož i různých slovníků a specializovaných jazykových příruček. ● Vzdělávací činnosti se zaměří na praktickou aplikaci obsahů prostřednictvím cvičení zaměřených na fonetickou a pravopisnou analýzu, tvorbu textů v souladu s jazykovými normami, identifikaci sémantických vztahů mezi slovy a procvičování postupů obohacování slovní zásoby tak, aby si žáci rozvíjeli funkční komunikační kompetence v reálných kontextech.	
3. Literatura a zážitková recepce	**Společný vzdělávací základ** • Druhy a literární žánry: - epický žánr (bajka, legenda, pohádka); - lyrický žánr (báseň, hádanky, rýmy, přísloví, pranostiky). • Klíčová slova, hlavní myšlenka, téma. • Jednoduchý plán myšlenek. • Narativní text: - literární narativní text: děj, postavy, čas a prostor děje; - neliterární narativní text; - narativní text v multimodálních textech (text a obraz – komiksy). • Deskriptivní text (literární / neliterární). • Vysvětlující text (aplikativní). • Strategie porozumění textu: - jednoduché závěry, předpovědi, mentální reprezentace, emoční reakce; - sdílení dojmů z četby. **Prohlubující složka společného vzdělávacího základu** • Strategie interpretace: - interpretace obrazného jazyka prostřednictvím identifikace a vysvětlení významu výrazů s obraznou hodnotou; - formulování jednoduchých interpretací uměleckého poselství. • Zájem čtenáře o text: - vyjadřování osobních názorů na text; - formulování podložených hodnocení a vztahování obsahu k vlastním zkušenostem.

<table>
<tr><th>PŘEDMĚTOVÉ KOMPONENTY</th><th>VZDĚLÁVACÍ OBSAHY</th></tr>
<tr><td colspan="2">Návrh přístupu k obsahu tohoto oboru:
Doporučuje se, aby učitel vybíral relevantní literární úryvky v souladu se zájmy žáků a s tématy každodenní komunikace. V tomto kontextu je vhodné usilovat o vyvážené pojetí hlavních literárních žánrů, jako jsou:
● epický žánr (novela, povídka, črta, pohádka, legenda, deník, memoárové texty), zaměřený na analýzu narativní struktury, výstavby postav a vypravěčské perspektivy;
● lyrický žánr (klasická a moderní poezie), určený k interpretaci obrazného jazyka, výrazových prostředků a emocionální dimenze textu;
● dramatický žánr (divadelní úryvky), zaměřený na porozumění dialogu, konfliktu a vztahu mezi textem a jeho scénickým ztvárněním.
Texty mohou pocházet jak z kanonické české literatury, tak z tvorby současných českých autorů nebo z literatury Čechů v diaspoře, čímž se podporuje vytváření kulturních a srovnávacích souvislostí.</td></tr>
<tr><td>4.
Prvky interkulturality</td><td>Společný vzdělávací základ
• Prvky materiální a duchovní kultury v české literatuře a v literární tvorbě Čechů v Rumunsku.
• Geografické a historické orientace české komunity v Rumunsku.
• Prvky kulturního srovnání na mezikomunitní úrovni.
• Techniky srovnávání a metody kulturního popisu.
Prohlubující složka společného vzdělávacího základu
• Tradiční hodnoty a kulturní praktiky odrážené v literárních dílech a kulturním životě Čechů v České republice, v Rumunsku a v dalších regionech diaspory.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Poznámky k přístupu k navržené tematice
● Výběr textů obsahujících popisy tradic, symbolů, krojů a komunitních struktur s cílem identifikovat a diskutovat opakující se kulturní prvky.
● Volba úryvků z literárních, neliterárních či odborných textů týkajících se rituálů, komunitních hodnot a lidového umění s cílem vést žáky k pochopení identitní funkce kulturních prvků.
● Použití 2–3 textů z různých regionů diaspory; vedení žáků k porovnávacím pozorováním ohledně společných témat (vesnice, migrace, tradice).</td></tr>
</table>

METODICKÁ DOPORUČENÍ

1. Význam a role (kurikulární ukotvení)

Metodická doporučení pro předmět Český jazyk a literatura (mateřský jazyk) mají za cíl usměrňovat a podporovat pedagogické pracovníky při uplatňování školního vzdělávacího programu, aniž by měla preskriptivní charakter. Slouží jako pracovní východiska, jejichž účelem je usnadnit převod kurikulárních záměrů do didaktické praxe přizpůsobené konkrétnímu vzdělávacímu kontextu.

Pedagog může usilovat o zajištění souladu mezi obecnými a specifickými kompetencemi prostřednictvím: (a) výběru a provázání vzdělávacích obsahů s autentickými komunikačními situacemi; (b) navrhování vzdělávacích činností zaměřených na rozvoj dovedností recepce a produkce ústních a písemných sdělení; (c) využívání hodnocení jako nástroje regulace didaktického postupu a podpory pokroku žáků.

Z hlediska způsobu formulace jsou tato metodická doporučení určena k využívání jako aplikační nástroje zaměřené na proces výuky–učení–hodnocení, a to prostřednictvím: volby a kombinování aktivních didaktických metod (např. rozhovor, řízená četba, cvičení, práce s textem); přizpůsobování didaktických strategií věku žáků, jejich učebnímu tempu a zájmům; začleňování reflexe jazyka a literatury do konkrétních komunikačních činností.

V závislosti na profesních zkušenostech mohou pedagogičtí pracovníci tato metodická doporučení využívat diferencovaným způsobem, například jako orientační vodítka při plánování výuky a strukturování vzdělávacích činností v případě začínajících učitelů, popřípadě jako východisko pro úpravu, obohacování a metodickou inovaci v případě učitelů se zkušenostmi.

Za účelem posílení aplikačního charakteru a vnitřní soudržnosti kurikulárního postupu může pedagog při plánování výuky využít přístup typu „od cíle k prostředkům“ (backward design), kdy vychází ze specifických kompetencí a očekávaných výstupů učení a na jejich základě volí odpovídající vzdělávací obsahy, vzdělávací činnosti i související kritéria hodnocení.

2. Obecné principy (normativní rámec)

Obecné principy, na nichž je založen didaktický postup v předmětu Český jazyk a literatura (mateřský jazyk), poskytují referenční rámec pro plánování, realizaci a hodnocení výukově-vzdělávacích činností v souladu s cíli středoškolského vzdělávání a s profilem absolventa. Tyto principy mají orientační i normativní charakter a podporují flexibilní uplatňování vzdělávacího programu a jeho přizpůsobení různorodým vzdělávacím kontextům, aniž by byla narušena jednota a soudržnost předmětu.

(2.1.) Výukově-vzdělávací proces je **zaměřen na žáka**, který je chápán jako aktivní účastník utváření vlastních jazykových, literárních a kulturních poznatků. Vzdělávací činnosti jsou koncipovány tak, aby podporovaly aktivní zapojení, osobní reflexi a učení prostřednictvím objevování, a to ve vztahu k životním zkušenostem, zájmům a vývojové úrovni žáků. V tomto smyslu didaktický proces rozvíjí autonomii, odpovědnost a schopnost sebehodnocení a využívá autentické situace komunikace a interpretace sdělení.

(2.2.) Didaktický proces využívá **rozmanité metody a techniky** výuky–učení–hodnocení, přiměřené sledovaným kompetencím a specifikům předmětu. Vyváženě jsou uplatňovány tradiční, interaktivní, zážitkové i digitální metody, jako je řízená a kritická četba, heuristický rozhovor, případová studie, diskuse, projektové učení či využívání digitálních zdrojů. Tato metodologická rozmanitost podporuje rozvoj funkčních komunikačních kompetencí a stimuluje zájem o učení i kritické myšlení.

(2.3.) Didaktický postup je koncipován **flexibilně a adaptabilně** s ohledem na úroveň připravenosti třídy, dynamiku skupiny žáků a dostupné vzdělávací zdroje. Pedagog může upravovat výukové strategie, tempo osvojování vzdělávacích obsahů, formy organizace činností i způsoby hodnocení tak, aby reagoval na reálné vzdělávací potřeby a zajistil pokrok každého žáka. Adaptabilita zároveň zahrnuje integraci digitálního prostředí a využívání vznikajících vzdělávacích situací.

(2.4.) Proces výuky a učení je realizován prostřednictvím strategií diferenciace a individualizace, které umožňují rozvíjet potenciál každého žáka a podporovat jeho individuální pokrok. Vzdělávací činnosti mohou být navrhovány s odstupňovanými úlohami, rozdílnou mírou náročnosti a rozmanitými výstupy v závislosti na kompetencích, zájmech a učebních stylech žáků, čímž přispívají k zajištění vzdělávací rovnosti a adekvátní reakci na různorodé vzdělávací potřeby. Jako doplnění strategií diferenciace se výslovně doporučuje vymezit podpůrná opatření pro specifické vzdělávací situace (nápravná výuka, akcelerace, bilingvní žáci, žáci s obtížemi v oblasti gramotnosti nebo se speciálními vzdělávacími potřebami), a to prostřednictvím úprav úloh, pracovních opor, časové dotace, způsobu prezentace vzdělávacích obsahů a kritérií hodnocení tak, aby byla zajištěna skutečná participace a pokrok každého žáka.

(2.5.) Interdisciplinární integrace směřuje k provázání vzdělávacích obsahů předmětu Český jazyk a literatura (mateřský jazyk) s dalšími vzdělávacími oblastmi s cílem vytvářet ucelený pohled na poznání. Vzdělávací činnosti mohou využívat společná témata a kontexty s jinými předměty, čímž podporují přenos

kompetencí a uplatnění znalostí v různorodých situacích. Tento přístup přispívá k rozvoji průřezových kompetencí a k porozumění úloze jazyka a literatury při interpretaci kulturní a společenské reality.

(2.6.) Hodnocení v předmětu Český jazyk a literatura (mateřský jazyk) se doporučuje pojímat jako nedílnou součást procesu výuky–učení–hodnocení, jejímž cílem je podporovat rozvoj komunikačních kompetencí žáků v situacích recepce, produkce a ústní i písemné interakce, jakož i utváření reflexivního postoje k vlastnímu učení.

Proces hodnocení, jako nedílná součást výukově-vzdělávacího procesu, vychází z následujících principů:

a) Rovnováha mezi formativním a sumativním hodnocením – propojení formativního hodnocení (probíhajícího v průběhu výuky, zaměřeného na pokrok a regulaci učení) se sumativním hodnocením (realizovaným na závěr tematických celků s certifikační funkcí). Formativní hodnocení podporuje přizpůsobování didaktického postupu, zatímco sumativní hodnocení zohledňuje finální výstupy učení (psané texty, projekty, portfolia).
b) Transparentnost a používání explicitních kritérií – realizace hodnocení na základě jasných kritérií, která jsou žákům sdělena před plněním učebních úkolů. Explicitně stanovená kritéria usnadňují sebehodnocení, seberegulaci a převzetí odpovědnosti za vlastní vzdělávací pokrok.
c) Hodnocení komunikačních kompetencí – zaměření hodnocení především na komunikační kompetence (porozumění, interpretaci a produkci sdělení přiměřených kontextu), nikoli na izolovanou reprodukci poznatků o jazyce či literatuře. Jazykové znalosti jsou zhodnocovány prostřednictvím jejich funkčního využití v autentických komunikačních situacích.
d) Hodnocení produktu i procesu jeho vzniku – zohlednění jak výsledného produktu, tak i procesu jeho vytváření (plánování, zpracování, revize, prezentace) při hodnocení ústních a písemných projevů. Tento přístup podporuje uvědomování si pracovních strategií a převzetí odpovědnosti za dosažený pokrok.
e) Popisná, konstruktivní a na pokrok orientovaná zpětná vazba – poskytování konkrétní, popisné a na zlepšení zaměřené zpětné vazby, a to ústně či písemně, včetně digitální podoby, strukturované prostřednictvím hodnoticích rubrik a kritérií (např.: „Hlavní myšlenku jsi formuloval/a správně, argumentaci je však možné dále rozvinout doplněním dalších příkladů z textu.“; „Struktura je přehledná; v dalším textu se pokus více obměňovat logické spojovací prostředky.“). Doporučuje se rovněž reflexivní zpětná vazba formulovaná prostřednictvím otázek typu: „Co se ti podařilo?“, „Co bys příště upravil/a?“, „Co uděláš jinak?“.
f) Zapojení žáků do hodnocení – aktivní účast žáků na procesu hodnocení prostřednictvím sebehodnocení a vzájemného (partnerského) hodnocení (peer-to-peer), s využitím čtenářských a učebních deníků, písemných reflexí, portfolií a hodnoticích kritérií. Tyto postupy přispívají k rozvoji kritického myšlení, odpovědnosti a schopnosti reflexivní analýzy.

Při plánování hodnoticího postupu může pedagog vycházet z následujících orientačních otázek:

Proč hodnotím? – za účelem porozumění pokroku žáků, podpory učení a přizpůsobení didaktického procesu;
Co hodnotím? – specifické kompetence stanovené školním vzdělávacím programem pro předmět Český jazyk a literatura (mateřský jazyk);
Jak hodnotím? – prostřednictvím rozmanitých metod a nástrojů, přizpůsobených sledovaným kompetencím a typu hodnocení;
Jak přesně měřím? – pomocí validních, spolehlivých a transparentních nástrojů založených na jasných kritériích, která jsou žákům sdělena předem;
Jakou zpětnou vazbu poskytuju? – popisnou zpětnou vazbu zaměřenou na pokrok a integrovanou do procesu učení;
Jaká rozhodnutí činím na základě hodnocení? – úpravu výukových strategií a poskytování individualizované podpory žákům v souladu se zjištěnými potřebami.

Hodnoticí postup směřuje k rozmanitosti metod a nástrojů hodnocení prostřednictvím:

- projektového hodnocení, které může integrovat čtenářské, písemné, badatelské a kulturně-interpretační kompetence;
- vzájemného (partnerského) hodnocení (peer-to-peer), uplatňovaného na výstupech žákovských činností (argumentační texty, prezentace, tematické projekty);
- sebehodnocení, realizovaného prostřednictvím nástrojů podporujících uvědomování si osobního pokroku a rozvoj metakognitivních kompetencí.

Hodnocení může být realizováno rovněž prostřednictvím portfolií, písemných a ústních zkoušek, pozorovacích archů, hodnoticích rubrik a matic, testů pokroku s různorodými typy úloh, čtenářských deníků, škál sebehodnocení a vzájemného hodnocení. Proces hodnocení je doporučeno chápat jako nedílnou součást učení, zaměřenou na rozvoj komunikačních kompetencí, kritického myšlení a reflexivního, odpovědného postoje k vlastní jazykové a kulturní vzdělávací dráze. Pro zvýšení validity a srovnatelnosti hodnocení se doporučuje důsledné využívání analytických rubrik (kritéria a deskriptory po úrovních) pro

písemné a ústní výstupy, jakož i selektivní archivace žákovských prací v portfoliích (včetně digitálních), která slouží jako podklad pro hodnocení pokroku a pro vzdělávací dialog mezi žákem, učitelem a rodinou.

3. Obecná metodická východiska (operacionalizace)

Výuka a učení Český jazyk a literatura se opírají o moderní pedagogické principy orientované na žáka a na rozvoj klíčových kompetencí. Jazykové, literární a kulturní obsahy jsou vybírány a strukturovány ve vztahu k životním zkušenostem žáků, k dynamice digitálního prostředí a ke specifikům české komunity v Rumunsku i v diaspoře. Didaktický postup směřuje k postupnému rozvoji komunikačních, analytických, interpretačních a kriticko-vyjadřovacích kompetencí v souladu s věkovými zvláštnostmi žáků a s požadavky současné společnosti. Struktura kurikula zajišťuje kontinuitu a soudržnost rozvoje kompetencí – od funkčního užívání českého jazyka a dodržování spisovné normy až po porozumění komunikačním stylům, kritické hodnocení ústních a písemných sdělení, zvládnutí argumentačního diskurzu a tvorbu vysvětlujících, reflexivních a esejistických textů. V tomto rámci pedagog navrhuje a realizuje integrované vzdělávací činnosti, které systematicky propojují jednotlivé čtyři obsahové oblasti.

(3.1.) Jako ústřední princip metodického postupu je **aktivní učení** realizováno prostřednictvím činností, které vyžadují přímou, uvědomělou a reflexivní účast žáků. Žáci jsou tak zapojováni do analýzy autentických komunikačních situací, pozorování a interpretace verbálních, neverbálních a paraverbálních složek komunikace, identifikace a vysvětlování stylistických rysů textů, analýzy narativní struktury a postav, hodnocení věrohodnosti mediálních sdělení, interpretace literárních motivů a témat či vytváření logických a kauzálních vztahů v textech výkladových a esejistických. Debaty, případové studie, simulace projevů (rétorických, publicistických, argumentačních), textové a kulturní sondy a cvičení zaměřená na transformaci textů přispívají k rozvoji kritického myšlení a funkčních komunikačních kompetencí.

(3.2.) Jako doplnění předchozího principu je systematicky uplatňován a podporován **kooperativní rozměr učení** prostřednictvím skupinových a partnerských (peer-to-peer) aktivit, které usnadňují učení prostřednictvím interakce a vyjednávání významu. Vzdělávací činnosti se zaměřují zejména na tvorbu pojmových map a srovnávacích tabulek, vyplňování analytických pracovních listů (struktura, styl, postavy, motivy, kontexty), kooperativní psaní textů (zprávy, rozhovory, recenze, projevy, eseje) a na vzájemné hodnocení vytvořených výstupů. Mezižákovské mentorství je doporučeno zejména při činnostech zaměřených na psaní, revizi a interpretaci textů, neboť podporuje diferenciaci učení a upevňování jazykových a literárních kompetencí.

(3.3.) Integrační formou aktivního a kooperativního učení je **projektové učení**, které představuje účinný způsob organizace vzdělávacích činností a umožňuje začlenění kurikulárních obsahů do komplexních tematických kontextů se sociální, kulturní a identitní relevancí. Vzdělávací činnosti mohou být realizovány formou projektů zaměřených například na odpovědnou komunikaci v digitálním prostředí, tvorbu publicistických výstupů, analýzu rétorického diskurzu, interpretaci literárních směrů v historickém kontextu, zkoumání kolektivní paměti nebo na propagaci českého kulturního dědictví. Projekty zahrnují činnosti spojené s vyhledáváním informací, analýzou, psaním, výběrem zdrojů, tvorbou kulturních produktů a jejich veřejnou prezentací, čímž přispívají k rozvoji průřezových kompetencí, autonomie v učení a schopnosti přenosu a aplikace poznatků v autentických situacích.

(3.4.) Didaktický postup je dále podporován cíleným využíváním **digitálního učení**, které doplňuje a posiluje uplatňování didaktických strategií prostřednictvím vhodných digitálních zdrojů a nástrojů v souladu s kompetencemi stanovenými vzdělávacím programem. Tyto činnosti mohou zahrnovat interaktivní úlohy zaměřené na třídění a přiřazování, digitální grafické organizéry, storyboardy pro vyprávění, kolaborativní platformy pro psaní a poskytování zpětné vazby, tvorbu multimediálních prezentací, podcastů, školních blogů, interpretačních koláží či digitálních portfolií. Digitální aktivity usnadňují kritickou analýzu informací, rozvoj mediálních kompetencí a procvičování zásad citování a odpovědného využívání zdrojů. Při práci s digitálními zdroji se výslovně doporučuje vymezit pravidla týkající se věrohodnosti zdrojů, správného citování, ochrany osobních údajů a etického chování v online prostředí, aby byla digitální kompetence rozvíjena v integraci s gramotností a občanskou kompetencí.

(3.5.) Za účelem zajištění **relevance a smysluplnosti učení** jsou vzdělávací činnosti navrhovány **autentickým způsobem**, který propojuje obsah předmětu s každodenní realitou a se životem komunity a podporuje přenos učení do relevantních kontextů. Vzdělávací činnosti mohou vycházet z reálných komunikačních situací (funkční texty, veřejné projevy, argumentační vystoupení), jakož i z analýzy kulturních reprezentací Čechů v Rumunsku a v diaspoře. Analýza těchto reprezentací v literárních textech a jejich propojování s kulturními artefakty, tradicemi, svátky či komunitními svědectvími přispívá k rozvoji interkulturních kompetencí a k formování etického postoje k kulturnímu dědictví.

(3.6.) Přizpůsobení didaktického postupu konkrétnímu vzdělávacímu kontextu je realizováno prostřednictvím **kontextualizovaného učení**, které předpokládá úpravu didaktických strategií s ohledem na úroveň kompetencí žáků, specifika třídy, školy a místní komunity, jakož i dostupné zdroje. Vzdělávací

program umožňuje navrhování diferencovaných činností s odstupňovanými úlohami, rozmanitými výstupy a flexibilními formami hodnocení, aby každý žák mohl postupovat podle vlastního tempa a potenciálu. Využívání jazykových a kulturních zkušeností žáků a místních zdrojů přispívá ke zvýšení relevance a efektivity procesu učení. Za účelem zajištění inkluze a rovnosti se doporučuje cílené plánování opatření ke zpřístupnění výuky (vizuální opory, grafické organizéry, členění úloh do kroků, prodloužený čas, alternativní formy výstupů), jakož i nápravných intervencí na základě výsledků formativního hodnocení.

Systematickým uplatňováním těchto obecných metodických východisek se předmět Český jazyk a literatura (mateřský jazyk) stává dynamickým, relevantním a formativním vzdělávacím prostorem, který podporuje rozvoj funkční komunikace, kritického myšlení, literární citlivosti a kulturní identity žáků.

4. Metodické adaptace podle typu vzdělávacího programu (kurikulární kontextualizace)

Vzdělávací program pro předmět Český jazyk a literatura (mateřský jazyk), strukturovaný v rámci společného základu, umožňuje utváření flexibilního a adaptabilního didaktického postupu v souladu s rozmanitostí úrovní připravenosti, zájmů a učebního tempa žáků. V tomto kontextu může být kurikulární postup uplatňován diferencovaně prostřednictvím úprav didaktických strategií a vzdělávacích činností, aniž by byla narušena soudržnost a jednota předmětu.

Na úrovni společného základu je didaktický postup prioritně zaměřen na utváření a procvičování základních komunikačních kompetencí, s důrazem na funkční užívání českého (mateřského) jazyka v rozmanitých situacích recepce a produkce ústních i písemných sdělení. Vzdělávací činnosti se mohou zaměřovat na porozumění a interpretaci literárních i neliterárních textů, jakož i na rozvoj souvislého a jazykově správného vyjadřování v souladu s normou spisovného jazyka. Didaktické strategie podporují zpřístupnění vzdělávacích obsahů, postupný pokrok a aktivní zapojení všech žáků.

V rámci společného základu může učitel navrhovat diferencované vzdělávací činnosti, které umožňují prohlubování, rozšiřování nebo upevňování kompetencí v závislosti na úrovni připravenosti žáků a na jejich zájmech. Tyto činnosti mohou zahrnovat odstupňované úlohy, analytické přístupy s různou mírou náročnosti i rozmanité vzdělávací výstupy, jež podporují aktivní zapojení, autonomii a individuální pokrok.

Metodické adaptace jsou realizovány ve vztahu ke klíčovým kompetencím a k profilu absolventa, přičemž zohledňují principy rovnosti, inkluze a vzdělávací relevance. Učitel může upravovat výběr vzdělávacích obsahů, didaktické strategie, formy organizace činností i způsoby hodnocení tak, aby vzdělávací proces zůstal zaměřen na žáka a směřoval k formování autonomních, reflektivních a odpovědných absolventů.

Pro zajištění soudržnosti a efektivity didaktického postupu se doporučuje plánování podle vzdělávacích jednotek, které výslovně zahrnují: specifické kompetence společné pro všechny žáky, složky prohlubování či rozšiřování určené pro zájemce nebo pokročilé žáky, jakož i nápravné složky stanovené na základě vstupní diagnostiky a formativního hodnocení. Tímto přístupem si vzdělávací proces v předmětu Český jazyk a literatura (mateřský jazyk) zachovává kurikulární jednotu a zároveň zajišťuje potřebnou flexibilitu k reagování na rozmanitost vzdělávacích kontextů a k podpoře relevantních a soudržných vzdělávacích drah ve středním vzdělávání.

5. Ukotvení v profilu absolventa (vzdělávací finalita)

Na úrovni předmětu Český jazyk a literatura (mateřský jazyk) se metodická doporučení zaměřují na organizaci procesu výuky–učení–hodnocení tak, aby navrhované činnosti přímo přispívaly k naplnění profilu absolventa středního vzdělávání, se zaměřením na vzdělávací oblast „Jazyk a komunikace“. Didaktické postupy směřují k rozvoji klíčových kompetencí, formování prioritních atributů absolventa a k integraci průřezových témat stanovených platným legislativním rámcem.

(5.1.) V didaktické praxi mohou učitelé navrhovat vzdělávací situace, které podporují **rozvoj klíčových kompetencí**, a to prostřednictvím

- organizace činností zaměřených na recepci, interpretaci a produkci ústních i písemných textů, literárních i neliterárních, v rozmanitých komunikačních kontextech; využívání řízené a kritické četby, cvičení zaměřených na textovou analýzu a interpretaci, jakož i tvorby funkčních, reflexivních a tvůrčích textů, které podporují porozumění sdělení, soudržné vyjadřování a argumentaci, a tím přispívají k upevňování **kompetence čtenářské gramotnosti** (čtení, psaní a porozumění sdělení);
- využívání českého jazyka jako mateřského jazyka ve vztahu k dalším jazykům, které žáci ovládají, prostřednictvím jazykových srovnání, překladových a mediačních cvičení, jakož i reflexe role mateřského jazyka při utváření osobní a kulturní identity, s cílem rozvíjet **kompetenci vícejazyčnosti** a interkulturního uvědomění;
- zkoumání českého literárního a kulturního dědictví v Rumunsku i v dalších kulturních prostorech prostřednictvím analýzy reprezentativních textů, realizace tematických projektů a tvorby kreativních výstupů, jakož i jejich vztahování k osobním zkušenostem žáků a k širším kulturním kontextům, s cílem rozvíjet **kompetenci kulturního uvědomění a kulturního vyjadřování**;

- využívání digitálních zdrojů pro vyhledávání informací, komunikaci a tvorbu vzdělávacích výstupů (prezentací, portfolií, kolaborativních textů) při dodržování zásad etiky a bezpečnosti v online prostředí, s cílem rozvíjet **digitální kompetenci**;
- realizace individuálních a kooperativních činností, které podporují reflexi vlastního učení, autonomii, spolupráci, odolnost a převzetí odpovědnosti, s cílem rozvíjet osobní, sociální **kompetence a kompetenci k učení se učit**;
- analýza veřejných sdělení, společenských diskurzů a textů s občanskou či environmentální tematikou s cílem formovat postoje odpovědné participace, respekt k demokratickým hodnotám, kulturní rozmanitosti a životnímu prostředí, a tím přispívat k rozvoji občanské, **právní a environmentální kompetence**;
- realizace kulturních a vzdělávacích projektů (tematická portfolia, kreativní výstupy, skupinové aktivity), které podporují iniciativu, tvořivost, přijímání rolí a proměnu myšlenek v činnosti s kulturní a společenskou hodnotou, a tím přispívají k rozvoji **entreprenérské kompetence**.

(5.2.) Prostřednictvím uplatňovaných didaktických strategií přispívá předmět Český jazyk a literatura (mateřský jazyk) k **formování prioritních atributů** absolventa, který;

- efektivně komunikuje v českém jazyce, přizpůsobuje svůj projev různým osobním, vzdělávacím a kulturním kontextům *(komunikativní)*;
- projevuje reflexivní myšlení a kritického ducha při analýze sdělení, textů a komunikačních situací *(reflexivní);*
- tvořivě využívá jazyk prostřednictvím osobitých interpretací a originálního vyjadřování *(kreativní)*;
- užívá jazyk a digitální zdroje odpovědně a eticky ve veřejném i soukromém prostoru *(odpovědný a etický)*;
- postupně přebírá odpovědnost za vlastní učení a osobní rozvoj *(autonomní)*;
- efektivně spolupracuje ve skupinových činnostech a v kooperativních vzdělávacích kontextech *(kooperativní)*;
- zvládá náročné vzdělávací situace a přizpůsobuje se různorodým vzdělávacím kontextům *(rezilientní)*;
- reflektuje vlastní vzdělávací, kulturní a profesní dráhu a projevuje otevřenost k plánování budoucnosti *(prospektivní)*.

(5.3.) Začleňování průřezových témat stanovených platným legislativním rámcem se doporučuje realizovat ve výukově-vzdělávacích činnostech v návaznosti na klíčové kompetence, a to následovně:

- **environmentální výchova**, provázaná s kompetencí gramotnosti a s kompetencí kulturního uvědomění, prostřednictvím analýzy textů tematizujících vztah člověka a přírody;
- **digitalizace**, propojená s digitální kompetencí a komunikační kompetencí, prostřednictvím využívání technologií při tvorbě vzdělávacích výstupů;
- **výchova ke zdraví**, spojená s osobní a sociální kompetencí, prostřednictvím podpory asertivní komunikace a vyvážených mezilidských vztahů;
- **výchova k ochraně kulturního dědictví**, provázaná s kompetencí kulturního uvědomění a vyjadřování, prostřednictvím poznávání českého jazyka, literatury a kulturní identity.

Prostřednictvím těchto metodických východisek přispívá předmět Český jazyk a literatura (mateřský jazyk) systematicky a soudržně k formování absolventa, který je schopen uplatňovat získané kompetence v reálných životních situacích, kriticky reflektovat realitu a aktivně a odpovědně se podílet na kulturním a společenském životě.

Tento vzdělávací program pro předmět Český jazyk a literatura (mateřský jazyk) vymezuje referenční kurikulární rámec pro výuku, učení a hodnocení předmětu na úrovni středního vzdělávání v souladu s profilem absolventa. Svou strukturou a metodickými východisky podporuje soudržné a flexibilní uplatňování didaktického postupu a poskytuje oporu pro jeho přizpůsobení rozmanitým vzdělávacím kontextům.

BIBLIOGRAFIE

BEDNAŘÍKOVÁ, Hana., *Komunikativní dovednosti v češtině jako cizím jazyce*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2021, 156 s., ISBN 978-80-244-5923-4.

ČAPEK, Karel (Adapt. Silvie Převrátilová). *Povídky z jedné și druhé kapsy*. 2. vyd. Praha: Akropolis, 2018, 112 s., ISBN 978-80-7470-210-5.

DOBRUSKÁ, Petra. *Banátské střípky II: Další příběhy z českých vesnic*. 1. vyd. Praha: Spolek Banát, 2021, 52 s., ISBN 978-80-270-9845-4.

DOBRUSKÁ, Petra. *Banátské střípky: Komiks o životě v českých vesnicích v Rumunsku*. 1. vyd. Sfânta Elena: Člověk v tísni / Centrul Ceh București, 2017, 48 s.

DOBRUSKÁ, Petra. *Zápisky z Banátu: Ilustrovaný průvodce po českých vesnicích v Rumunsku*. 1. vyd. Praha: Universum, 2023, 160 s., ISBN 978-80-242-8712-6.

GECSE, Desideriu. *Historie českých komunit v Rumunsku*. Trad. Jiří Šabat. 1. vyd. Praha: Herrmann & synové, 2013, 461 s., ISBN 978-80-87054-31-4. (Ediția cehă a cercetării sale doctorale, cu o contribuție editorială semnificativă din partea Alenei Gecse).

GECSE, Desideriu; GECSE, Alena. *Dějiny a tradice české menšiny v Rumunsku / Istoria și tradițiile minorității cehe din România*. 1. vyd. Timișoara: Eubeea, 2010, 240 s., ISBN 978-973-673-178-5.

GECSE, Desideriu; GECSE, Alena. *Istoria diferitelor etape ale minorității cehe*. În: JAKAB, Albert Zsolt; PETI, Lehel (ed.). *Cehii din Banat*. 1. vyd. Cluj-Napoca: Editura Institutului pentru Studierea Problemelor Minorităților Naționale, 2018, s. 41-159, ISBN 978-606-8377-58-2.

HÁJKOVÁ, Eva. *Pohádky (Adaptovaná česká próza)*. 1. vyd. Praha: Univerzita Karlova, Nakladatelství Karolinum, 2019, 82 s., ISBN 978-80-246-4355-7.

HASEK, Jaroslav. *Osudy dobrého vojáka Švejka (Zjednodušená četba)*. 1. vyd. Praha: Edika, 2017, 128 s., ISBN 978-80-266-1145-5.

HRABAL, Bohumil. *Ostře sledované vlaky*. 15. vyd. Praha: Mladá fronta, 2021, 104 s., ISBN 978-80-204-5820-9.

HŮLOVÁ, Petra. *O scurtă istorie a mișcării (Stručné dějiny hnutí)*. Trad. Mircea Dan Duță. 1. vyd. București: Curtea Veche Publishing, 2021, 240 s., ISBN 978-606-44-0925-6.

JANÁČEK, Pavel et al., *Dějiny české literatury v datech 1945–1989*. 1. vyd. Praha: Academia, 2021, 620 s., ISBN 978-80-200-3212-6.

KARLÍK, Petr et al., *Nový encyklopedický slovník češtiny*. 2. vyd. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2020, 2150 s., ISBN 978-80-7422-480-5.

LEHÁR, Jan et al., *Česká literatura od počátků k dnešku*. 2. dopl. vyd. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2020, 1082 s., ISBN 978-80-7106-963-8.

MALÁ, Zdena. *Pražské legendy (Adapted Czech Text)*. 2. vyd. Praha: Akropolis, 2020, 64 s., ISBN 978-80-7470-282-2.

MORAVSKÁ ZEMSKÁ KNIHOVNA. *Digitální knihovna* [online]. Brno: MZK, 2025. Disponibil la: https://www.digitalniknihovna.cz/

NERUDA, Jan (Adapt. Lída Holá). *Povídky malostranské (Adapted Czech Text)*. 1. vyd. Praha: Akropolis, 2021, 96 s., ISBN 978-80-7470-350-8.

PLESKALOVÁ, Jana et al., *Kapitoly z dějin české jazykovědné bohemistiky*. 1. vyd. Praha: Academia, 2011, 1376 s., ISBN 978-80-200-1903-5.

PRŮCHA, Jan., *Interkulturní komunikace*. 3. aktualiz. vyd. Praha: Grada Publishing, 2022, 240 s., ISBN 978-80-271-3420-5.

STARÝ KOŘÁNOVÁ, Ilona. *Česká čítanka. Adaptované texty a cvičení ke studiu češtiny jako cizího jazyka*. Praha: Akropolis, 2013, 288 s., ISBN 978-80-7470-025-5.

ŠIŠKOVÁ, Zuzana., *Cvičebnice české gramatiky: pro studenty bohemistiky*. 1. vyd. București: Editura Universității din București, 2018, 184 s., ISBN 978-606-16-0985-7.

TEODORESCU, Anca Rodica., *Cehia și România: Interferențe culturale și lingvistice*. 1. vyd. Cluj-Napoca: Presa Universitară Clujeană, 2019, 210 s., ISBN 978-606-37-0512-0.

TUČKOVÁ, Kateřina. *Vyhnání Gerty Schnirch*. 2. vyd. Brno: Host, 2020, 416 s., ISBN 978-80-275-0196-0.

ÚSTAV ČESKÉHO NÁRODNÍHO KORPUSU. *Český národní korpus (ČNK)* [online]. Praha: Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, 2025. Disponibil la: https://www.korpus.cz/

ÚSTAV PRO JAZYK ČESKÝ AV ČR. *Internetová jazyková příručka* [online]. Praha: Akademie věd ČR, 2025. Disponibil la: https://prirucka.ujc.cas.cz/

VALENTOVÁ, Libuše., *Slovník českých spisovatelů: od počátků do současnosti*. 1. vyd. București: Libri, 2015, 540 s., ISBN 978-80-7277-507-1.

PRACOVNÍ SKUPINA

Jméno a příjmení	Pedagogická hodnost / Vědecký titul	Název instituce, obec, okres
BOUDA MARIA	I. kvalifikační stupeň	Liceul Tehnologic „Clisura Dunării” Moldova Nouă, Caraș-Severin
GUBANI IANKO	II. kvalifikační stupeň / Doktorát (PhD.)	Liceul Teoretic „Jozef Gregor Tajovsky” Nădlac, Arad
KOBAU MARIA	I. kvalifikační stupeň	Liceul Teoretic „Traian Lalescu” Orșova, Mehedinți
LEOREANU MICHAELA	I. kvalifikační stupeň	Școala Gimnazială Eșelnița, Mehedinți / Liceul Tehnologic „Dierna” Orșova, Mehedinți
PREDUȘ ANA	I. kvalifikační stupeň	Școala Gimnazială Berzasca, Caraș-Severin

KOORDINÁTOŘI / ODPOVĚDNÍ ŘEŠITELÉ / VĚDEČTÍ KONZULTANTI

Jméno a příjmení	Funkce/ Vedecký titul	Název instituce
NECULAI LIVIA	Consilier, prof.	Ministerul Educației și Cercetării
VÁRADI IZABELLA-ÉVA	Consilier, prof. Dr.	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare
POPESCU DIANA FLORENTINA	Lector Univ. Dr.	Universitatea din București, Facultatea de Limbi și Literaturi Străine

Anexa nr. 22A

Programa școlară
pentru disciplina

LIMBA ȘI LITERATURA MATERNĂ SÂRBĂ

Clasele a IX-a - a XII-a

Trunchi comun (TC)
Filiera teoretică, profilul real, specializarea matematică-informatică

Învățământ liceal

- 2026 -

Anexa nr. 22A
Programa școlară pentru disciplina *Limba şi literatura maternă sârbă*, clasele a IX-a – a XII-a, trunchi comun (TC)

- *Filiera teoretică, profilul real, specializarea matematică-informatică*

NOTĂ DE PREZENTARE

Limba și literatura maternă sârbă este o disciplină educațională fundamentală, cu un nivel conceptual specific domeniului limbajului, comunicării și culturii, având un caracter unitar, formativ și identitar. Prin studiul limbii și literaturii sârbe, disciplina contribuie la dezvoltarea competențelor de comunicare, a gândirii critice și reflexive, precum și a sensibilității estetice, facilitând înțelegerea relației dintre limbaj, cultură și experiența umană. Limba sârbă este abordată atât ca instrument principal al comunicării, cât și ca obiect al reflecției și al gândirii, sprijinind dezvoltarea capacităților cognitive și metacognitive ale elevilor.

Disciplină obligatorie în trunchiul comun al învățământului liceal, conform Planurilor-cadru aprobate prin Ordinul Ministrului Educației și Cercetării nr. 6.932/2025, Limba și literatura maternă sârbă este inclusă în aria curriculară „Limbă și comunicare” și contribuie în mod esențial la formarea și fundamentarea profilului absolventului învățământului liceal. Prin conținuturile și competențele sale, disciplina sprijină formarea unei capacități de comunicare adecvate în contexte personale, sociale și culturale diverse, precum și a unei identități culturale asumate, susținând exercitarea dreptului la afirmarea identității lingvistice și culturale și participarea activă la viața socială și culturală contemporană.

Elaborarea programei școlare are în vedere respectarea prevederilor Legii învățământului preuniversitar nr. 198/2023, precum și a dispozițiilor instrumentelor juridice internaționale ratificate de România, respectiv Convenția-cadru pentru protecția minorităților naționale (1 februarie 1995) și Carta europeană a limbilor regionale sau minoritare (5 noiembrie 1992), precum și a ansamblului normativ european privind protecția și promovarea limbilor minoritare. În acest context, se promovează respectarea principiului diversității culturale și lingvistice, precum și exercitarea drepturilor minorităților naționale la afirmarea identității proprii și la participarea egală în procesul educațional.

Conform OMEC nr. 6.932/2025, Anexa nr. 1/B/1.1., curriculumul pentru Limba și literatura maternă sârbă, ca disciplină școlară în învățământul liceal cu profil real, specializarea matematică-informatică constă din trunchiul comun (TC) care vizează formarea competențelor de bază și este parcurs de toți elevii, indiferent de filieră, profil sau specializare. Elevii din cadrul profilului real, specializarea matematică-informatică studiează trunchiul comun cu o frecvență de trei ore pe săptămână în clasele a IX-a și a X-a și două ore pe săptămână în clasele a XI-a și a XII-a.

Programa școlară de limba și literatura maternă sârbă pentru clasele a IX-a – a XII-a este structurată astfel: nota de prezentare, competențe generale, competențe specifice și exemple de activități de învățare, conținuturi și sugestii metodologice completate cu referințe bibliografice.

Nota de prezentare evidențiază specificul disciplinei de studiu în învățământul liceal, rolul acesteia în dezvoltarea competențelor-cheie și contribuția sa la formarea profilului absolventului.

Competențele generale sunt asumate ca finalități ale studierii disciplinei Limba și literatura maternă sârbă în învățământul liceal, în continuarea logică a achizițiilor dobândite la nivel gimnazial, așa cum sunt dezvoltate în Programa de Limba și literatura maternă sârbă pentru clasele a V-a – a VIII-a, aprobată prin OMEN nr. 3.393/28.02.2017, care fundamentează competențele lingvistice și culturale de bază. Acestea sunt corelate cu atributele prioritare ale profilului de formare al absolventului, așa cum este definit în Profilul absolventului învățământului liceal, aprobat prin Ordinul Ministrului Educației nr. 6.731/28.11.2023, și vizează dezvoltarea competenței de comunicare orală și scrisă, valorificarea structurilor și mecanismelor limbii sârbe în vederea construirii unor mesaje corecte, coerente și expresive, competența de lectură și interpretare a textelor literare și nonliterare, precum și capacității de reflecție culturală și interculturală.

Competențele specifice derivă din competențele generale și reprezintă etape progresive în dobândirea acestora. Fiecărei competențe specifice îi sunt asociate exemple de activități de învățare.

Activitățile de învățare, ca parte fundamentală a curriculumului, sunt elaborate ca experiențe de învățare centrate pe elev, desfășurate în contexte variate și relevante. Acestea sunt abordate din perspectiva contextualizării învățării și a cadrului optim pentru formarea competențelor specifice. Activitățile de învățare

elaborate pentru fiecare competență specifică au caracter orientativ și pot fi adaptate de către cadrul didactic în funcție de particularitățile clasei, de nivelul de competență al elevilor și de contextul educațional.

Conținuturile învățării reprezintă informații fundamentale din domeniul limbii și literaturii sârbe, validate prin tradiția culturală și științifică, și sunt abordate ca bază de operare pentru formarea competențelor generale și specifice. Selectarea și organizarea conținuturilor au avut în vedere asigurarea continuității cu ciclul gimnazial, dimensionarea optimă a informației și evitarea supraîncărcării cognitive, asigurând o progresie coerentă de la clasa a IX-a la clasa a XII-a. Conținuturile sunt structurate pe domenii precum comunicare, elemente de construcție a comunicării, lectură literară și elemente de interculturalitate.

Sugestiile metodologice orientează profesorii de limba și literatura maternă sârbă în utilizarea programei școlare pentru un proces coerent și eficient de predare–învățare–evaluare, fiind susținute de referințe bibliografice de specialitate.

Programa școlară pentru disciplina Limba și literatura maternă sârbă are caracter reglator și orientativ, oferind un cadru de referință pentru proiectarea, implementarea și evaluarea demersului didactic. Competențele generale și specifice reprezintă repere obligatorii ale învățării, în timp ce conținuturile și exemplele de activități de învățare sunt propuse ca bază de operare și ca sugestii pentru realizarea acestora. Ordinea parcurgerii conținuturilor ale învățării aferente anului de studiu, selecția și adaptarea activităților de învățare, precum și alegerea strategiilor didactice și a resurselor educaționale revin cadrului didactic, în funcție de specificul clasei și de nevoile de formare ale elevilor.

Prin natura sa interdisciplinară, limba și literatura maternă sârbă facilitează învățarea activă, investigativă și contextualizată, oferind oportunități multiple pentru formarea competențelor transversale și pentru conectarea conținuturilor școlare cu realitățile contemporane. Disciplina favorizează realizarea de conexiuni cu alte domenii de studiu, precum istoria, geografia, educația civică, artele și educația digitală, contribuind la dezvoltarea unei perspective integrate asupra limbajului și culturii.

Prin structurarea verticală a conținuturilor de la clasa a IX-a la clasa a XII-a și corelarea acestora cu competențele generale și specifice, din perspectiva sarcinii cognitive a elevilor, programa școlară se caracterizează prin echilibru, optimizare și adaptare la particularitățile de vârstă ale elevilor și la atributele profilului absolventului.

Limba și literatura maternă sârbă are un pronunțat caracter formativ și aplicativ, punând accent pe utilizarea limbii în contexte autentice de comunicare și pe valorificarea cunoștințelor lingvistice și literare în situații variate de viață educațională, socială și culturală. Competențele dezvoltate în cadrul disciplinei au un caracter transferabil, sprijinind integrarea elevilor în parcursuri educaționale și profesionale diverse și susținând învățarea pe tot parcursul vieții.

Disciplina contribuie la dezvoltarea competențelor digitale și a competențelor media, prin utilizarea responsabilă a resurselor tehnologice moderne, în vederea producerii, interpretării și evaluării mesajelor în format digital, precum și prin formarea unor atitudini adecvate privind etica și securitatea în mediul online.

Competența civică și cea interculturală sunt asumate de programa școlară prin abordarea valorilor culturale, a diversității lingvistice și identitare și prin promovarea respectului față de diferențele socio-culturale.

Prin oferirea unor contexte de învățare autonomă și reflexivă, disciplina sprijină dezvoltarea competențelor personale și sociale și a competenței „a învăța să înveți”, cultivând responsabilitatea și implicarea activă în viața comunității. Din perspectiva profilului absolventului, disciplina Limba și literatura maternă sârbă contribuie la formarea unui tânăr comunicativ, reflexiv, creativ și responsabil, capabil să își exprime ideile argumentat și să participe activ la o societate democratică și pluralistă.

O finalitate majoră a studiului limbii și literaturii materne sârbe este înțelegerea rolului limbajului și al literaturii în construirea identității personale și culturale, precum și formarea unei viziuni deschise, critice și etice asupra lumii contemporane, în acord cu valorile societății democratice și cu principiile învățării pe tot parcursul vieții.

COMPETENȚE GENERALE

1.	**Comunică eficient și responsabil în contexte variate, adaptând mesajul pentru cooperare, argumentare și exprimarea clară a propriilor idei.**
2.	**Valorifică structurile și mecanismele limbii sârbe pentru a construi mesaje corecte, coerente și expresive în contexte de învățare și de viață.**
3.	**Aplică strategii de interpretare a textelor literare în contexte istorice, culturale și estetice pentru a dezvolta gândirea critică și sensibilitatea literară.**
4.	**Analizează elementele specifice culturii sârbe și relațiile dintre literatura sârbă și literatura națională, pentru a dezvolta o perspectivă interculturală clară.**

CLASA a IX-a
COMPETENȚE SPECIFICE ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE

1. Comunică eficient și responsabil în contexte variate, adaptând mesajul pentru cooperare, argumentare și exprimarea clară a propriilor idei

Clasa a IX-a
1.1. Identifică elementele și etapele lanțului comunicațional pentru a înțelege funcționarea comunicării în contexte cotidiene și educaționale
- *analizarea unor situații reale sau simulate (dialog, anunț, conversație online) în vederea identificării elementelor lanțului comunicațional și formulării unei concluzii privind funcționarea acestuia* - *completarea unei scheme digitale a procesului de comunicare, utilizând un exemplu concret (ex. conversație online sau mesaj formal)* - *construirea unei hărți conceptuale digitale care sintetizează etapele procesului de comunicare și relațiile dintre acestea* - *analizarea unui mesaj oral, scris sau audio-vizual pentru identificarea emițătorului, receptorului și canalului de transmitere* - *descrierea unei situații de comunicare reale și explicarea rolului feedbackului în asigurarea eficienței comunicării* - *compararea a două situații de comunicare (eficientă și ineficientă) pentru identificarea cauzelor neînțelegerilor și formularea unor recomandări de îmbunătățire* - *aplicarea exercițiului „Detectivul comunicării” pentru identificarea și corectarea erorilor dintr-o conversație dată* - *formularea unei concluzii argumentate, în scris sau oral, privind rolul fiecărui element al procesului comunicațional în realizarea unei comunicări eficiente* - *completarea jurnalului reflexiv „Cum am comunicat eficient azi?”, prin autoanaliza unei situații proprii de comunicare și identificarea punctelor forte și a aspectelor de îmbunătățit*
1.2. Analizează formele de comunicare verbală și nonverbală pentru a aprecia eficiența mesajului în interacțiuni interpersonale, publice și digitale
- *observarea și descrierea elementelor nonverbale (gesturi, mimică, postură) în înregistrări video sau conversații simulate, pentru identificarea intențiilor comunicative* - *compararea mesajelor verbale și nonverbale în exemple date, pentru evidențierea concordanțelor și contradicțiilor dintre acestea* - *interpretarea unui mesaj transmis exclusiv nonverbal (mimică, gesturi, postură) și formularea unei concluzii argumentate privind intenția comunicativă* - *înregistrarea unei conversații scurte (2–3 minute) și autoevaluarea comportamentului nonverbal propriu printr-o fișă de observare* - *elaborarea unui ghid vizual digital intitulat „Do & Don’t în comunicarea nonverbală”, care sintetizează comportamentele adecvate și inadecvate în interacțiuni cotidiene* - *analizarea unui dialog scris (chat, e-mail, postare online) pentru identificarea trăsăturilor comunicării digitale (claritate, ton, concizie, emoji, reacții, etc.)*
1.3. Aplică strategii de comunicare asertivă pentru a gestiona eficient situații de cooperare sau conflict în mediul școlar și online
- *recunoașterea diferențelor dintre comunicarea pasivă, agresivă și asertivă în exemple date (dialoguri, situații cotidiene) și formularea unor concluzii privind efectele fiecărui tip de comunicare* - *reformularea unor mesaje conflictuale (scrise sau orale) în variante asertive, evidențiind schimbarea tonului și a intenției comunicative* - *participarea la simulări de comunicare inspirate din viața reală (negociere, cerere de ajutor, soluționare de conflict), cu aplicarea tehnicilor de comunicare asertivă* - *organizarea unei campanii de clasă intitulată „Săptămâna comunicării pozitive”, cu realizarea de afișe, mesaje și activități care promovează comportamentele asertive* - *redactarea de mesaje scrise în mediul digital (e-mail, comentariu, răspuns online) respectând principiile comunicării respectuoase și ale eticii digitale* - *crearea proiectului digital care propune un set de reguli și exemple de comportamente pozitive în mediul online*

Clasa a IX-a
1.4. Elaborează texte orale și scrise ale stilurilor funcționale de bază pentru a comunica clar în contexte personale și educaționale
- *redactarea de texte scurte în registre diferite (e-mail informal, cerere formală, anunț, felicitare), pentru exersarea adecvării limbajului și tonului la contextul de comunicare* - *transformarea aceluiași mesaj din stil conversațional în stil administrativ, în cadrul atelierului „Text în transformare”, pentru conștientizarea diferențelor de registre și norme lingvistice* - *completarea și redactarea de formulare și documente simple (cerere, CV, scrisoare de intenție), respectând normele standard de redactare administrativă* - *realizarea unei scrieri colaborative online a unui text funcțional, cu integrarea feedbackului colegilor* - *elaborarea unui proces-verbal al unei activități de grup, respectând structura și formulările specifice stilului administrativ* - *evaluarea reciprocă a textelor colegilor pe baza unor criterii prestabilite de coerență, corectitudine și adecvare la registru comunicării*
1.5. Evaluează calitatea și relevanța informațiilor provenite din surse diferite pentru a le utiliza critic și responsabil în procesul de învățare și în comunicarea scrisă/orală
- *selectarea informațiilor relevante din surse variate (articole, site-uri, materiale video) pentru documentarea unui subiect dat și justificarea alegerii surselor utilizate* - *realizarea unui mini-proiect interdisciplinar (ex.: muzică–literatură) care demonstrează verificarea și integrarea critică a surselor de informare* - *compararea informațiilor provenite din surse diferite pentru identificarea discrepanțelor, erorilor sau a perspectivelor subiective* - *elaborarea unei fișe de sinteză care prezintă informațiile verificate și reformulate în propriile cuvinte, cu indicarea surselor consultate* - *crearea unei mini-enciclopedii digitale de clasă care reunește articole scurte documentate corect și citate conform regulilor academice de bază*

2. Valorifică structurile și mecanismele limbii sârbe pentru a construi mesaje corecte, coerente și expresive în contexte de învățare și de viață

Clasa a IX-a
2.1. Aplică elementele grafice, ortografice și diacritice ale limbii sârbe pentru a asigura o scriere clară și precisă
- *realizarea unui set de exerciții de scriere dirijată, prin completarea și corectarea unor texte scurte care conțin greșeli de scriere, urmată de formularea regulilor ortografice identificate* - *analizarea greșelilor ortografice din texte autentice (ex.: postări online), prin explicarea regulilor încălcate și rescrierea formelor corecte* - *redactarea unei compuneri scurte (100–150 de cuvinte) pe o temă cotidiană („O zi de școală”),i semnele de punctuație, cu revizuirea finală în perechi* - *construirea unui portofoliu ortografic care să includă exemple, reguli, excepții și auto-corecturi din activitățile proprii* - *compararea normelor ortografice din limba sârbă și o altă limbă de studiu, prin realizarea unei prezentări PowerPoint scurte care evidențiază asemănări și diferențe în scrierea diacriticelor*
2.2. Aplică regulile de pronunție ale limbii sârbe pentru a obține o exprimare orală corectă și fluentă
- *exersarea pronunției corecte prin lectura expresivă a unor texte scurte, cu accent pe pronunția grupurilor consonantice* - *înregistrarea unui fragment citit și autoanalizarea pronunției în vederea identificarării abaterilor de la norma standard și formularea unui plan personal de corectare a pronunției* - *compararea formelor de pronunție din înregistrări diferite (standard/regional), discutând efectul asupra înțelegerii mesajului* - *realizarea unui exercițiu de pronunție colaborativ, în perechi, prin corectarea reciprocă și justificarea variantelor corecte*

Clasa a IX-a
- *analizarea pronunției cuvintelor de origine străină prin audierea și compararea modelelor de vorbire și discutarea integrării lor în limba sârbă standard*
2.3. Analizează relațiile semantice dintre cuvinte pentru a construi mesaje clare și expresive
- *realizarea unui exercițiu de clasificare a cuvintelor dintr-un text în funcție de relațiile semantice (sinonime, antonime, omonime), urmată de formularea unei concluzii privind sensul global al textului* - *rescrierea unui paragraf scurt utilizând sinonime potrivite contextului pentru a îmbunătăți expresivitatea mesajului și pentru a demonstra înțelegerea sensurilor* - *analizarea sensurilor figurate din proverbe și expresii populare, prin discutarea efectului de sens și a intenției comunicative* - *construirea unei hărți semantice a unui câmp lexical dintr-un text literar/nonliterar studiat* - *realizarea unui mini-atelier „Cuvintele care își schimbă sensul”, prin și aplicații digitale*
2.4. Selectează unități lexicale adecvate în funcție de context și criterii stilistice pentru a adapta limbajul la situația de comunicare
- *compararea limbajului familiar și formal prin rescrierea unui dialog între prieteni într-o formă adecvată unei situații oficiale* - *analizarea vocabularului din texte de stiluri diferite (articol de presă, mesaj electronic, scrisoare formală), cu evidențierea expresiilor care marchează tonul și registrul conversației contextuale* - *redactarea unei invitații oficiale sau a unui mesaj administrativ (pentru o activitate școlară), aplicând selecția adecvată a lexicului și formulelor de adresare* - *exersarea adaptării lexicului prin jocuri de rol (ex.: profesor–elev, jurnalist–invitat)* - *analizarea expresivității lexicale într-un articol publicistic, urmată de redactarea unei recenzii critice scurte*
2.5. Utilizează procedeele de îmbogățire a vocabularului pentru a crea exprimări originale și nuanțate
- *observarea proceselor de formare a cuvintelor prin derivare și compunere, completând familii lexicale* - *crearea de termeni noi pornind de la rădăcini date și justificarea semnificației lor* - *crearea unei povești scurte care conține minimum zece cuvinte formate prin derivare sau compunere, urmată de prezentarea proceselor de formare utilizate* - *exersarea formării expresiilor pluriverbale, prin asocieri creative în contexte variate* - *participarea la jocul „Inventăm cuvinte noi”, în care elevii propun denumiri pentru concepte actuale, argumentând alegerea elementelor lexicale*
2.6. Aplică convențiile ortografice ale limbii sârbe în redactarea textelor pentru a respecta normele comunicării scrise
- *redactarea unui text informativ (150–200 de cuvinte) despre un eveniment școlar, aplicând regulile de aranjare în pagină, diacritice, majuscule și semne de punctuație* - *corectarea și revizuirea unui text dat (o știre scurtă), identificând și notând tipurile de erori ortografice corectate* - *participarea la un atelier practic de redactare corectă și estetică a unui text școlar* - *aplicarea regulilor ortografice avansate în realizarea unei pagini de revistă școlare (titlu, subtitlu, text principal, ilustrații), respectând normele limbii scrise*

3. Aplică strategii de interpretare a textelor literare în contexte istorice, culturale și estetice pentru a dezvolta gândirea critică și sensibilitatea literară

Clasa a IX-a
3.1. Analizează trăsăturile definitorii ale perioadelor și curentelor literare pentru a explica evoluția temelor, motivelor și genurilor în raport cu contextul istoric și cultural al epocii
- *identificarea elementelor tematice, stilistice și compoziționale caracteristice unei perioade literare în fragmente selectate, prin completarea unei fișe analitice care corelează trăsăturile textuale cu contextul istoric al epocii* - *analiza relației dintre contextul cultural al unei perioade și formele literare dominante prin realizarea unei sinteze grafice care vizualizează corespondențele dintre teme, motive și genuri*

Clasa a IX-a
- *compararea a două fragmente literare aparținând unor perioade literare diferite prin elaborarea unei hărți comparative care evidențiază evoluția motivelor și a procedurilor de construcție artistică* - *clasificarea textelor literare în funcție de apartenența la un curent sau o epocă prin organizarea unor criterii de diferențiere într-un tabel comparativ justificat pe baza fragmentelor*
3.2. Examinează structura narativă, compoziţională şi caracterologică a textelor literare pentru a interpreta modul în care organizarea operei susține viziunea artistică a autorului
- *analiza modului de organizare a acțiunii prin realizarea unui grafic narativ care evidențiază succesiunea secvențelor și funcția lor în construcția sensului operei* - *descrierea trăsăturilor personajelor principale și secundare prin completarea unei fișe de caracterizare care corelează comportamente, relații și roluri în evoluția conflictului* - *compararea perspectivelor narative în două fragmente prin elaborarea unui tabel explicativ care indică diferențele dintre focalizare, voce narativă și efectele interpretative* - *examinarea funcției începutului și finalului în vederea explicării rolului acestora în orientarea cititorului și în conturarea semnificațiilor*
3.3. Interpretează funcțiile mijloacelor artistice (tropi, figuri, procedee stilistice și sonore) pentru a evidenția expresivitatea și intenția estetică a textelor literare
- *identificarea mijloacelor artistice dintr-un fragment literar prin completarea unei fișe de elemente expresive care explică rolul fiecărui procedeu în construcția atmosferei textului* - *analizarea efectelor stilistice ale unor procedee precum metafora, anafora, simbolul sau hiperbola prin redactarea unei explicații asupra modului în care acestea structurează tonul și ritmul textului* - *compararea utilizării aceluiași procedeu stilistic în două fragmente literare prin completarea unui tabel care evidențiază diferențele de intenție artistică* - *interpretarea limbajului poetic prin formularea unui comentariu care justifică relația dintre mijloacele expresive și tema centrală a textului*
3.4. Analizează reprezentarea personajelor literare, inclusiv tipuri idealizate și sociale, pentru a explica rolul acestora în construcția semnificațiilor operei
- *identificarea tipurilor de personaje prin completarea unei fișe care explică rolul acestora în dezvoltarea conflictului literar* - *compararea reprezentării personajelor din perioade diferite prin realizarea unei hărți conceptuale care evidențiază evoluția modalităților de construcție artistică* - *analizarea relațiilor dintre personaje prin formularea unui comentariu argumentat (100 – 200 de cuvinte) asupra modului în care interacțiunile modelează acțiunea din textul literar* - *argumentarea funcției unui personaj în ilustrarea temei centrale a textului* - *descrierea trăsăturilor unui personaj idealizat preromantic prin elaborarea unei fișe sintetice care pune în evidență caracterul simbolic al acestuia* - *analizarea funcționării personajului prin conectarea comportamentului său la contextul istoric și cultural reprezentat în text operei literare*
3.5. Interpretează texte și fragmente literare prin identificarea dominantului motivic pentru a formula concluzii asupra temei, atmosferei și perspectivei autorului
- *identificarea motivului central al unui text prin completarea unei fișe tematice care explică rolul acestuia în structurarea atmosferei din opera literară* - *selectarea elementelor textuale relevante pentru justificarea motivului dominant* - *compararea textelor în funcție de motivul dominant prin realizarea unei hărți comparative care evidențiază diferențele de viziune a autorilor* - *elaborarea unei hărți semantice care arată relația dintre motivul central, motivele secundare și tema generală a operei literare*
3.6. Elaborează interpretări critice, comparative sau interdisciplinare pentru a exprima perspective personale argumentate asupra textelor literare
- *redactarea unei interpretări argumentate pe baza unui fragment din literatura sârbă, prin integrarea citatelor relevante din opera literară într-o structură coerentă* - *elaborarea unei recenzii asupra unui text literar prin formularea unei opinii bazate pe analiza elementelor tematice și stilistice*

Clasa a IX-a
- *compararea a două texte literare studiate, din curente literare diferite, prin redactarea unui comentariu care evidențiază diferențele tematice și compoziționale* - *elaborarea unui eseu argumentativ scurt privind influența contextului istoric asupra sensurilor unui text*

4. Analizează elementele specifice culturii sârbe și relațiile dintre literatura sârbă și literatura națională, pentru a dezvolta o perspectivă interculturală clară.

Clasa a IX-a
4.1. Identifică elemente culturale și identitare ale sârbilor (simboluri, tradiții, repere istorico-geografice) pentru a construi o bază de înțelegere a diversității intraetnice.
- *identificarea elementelor culturale (simboluri, tradiții, repere geografice) într-un fragment literar prin completarea unui tabel tematic* - *analizarea referințelor la spațiul geografic într-un text literar prin localizarea pe hartă și explicarea relației dintre loc și narativ* - *analizarea motivului migrației în două texte scurte, prin identificarea pasajelor relevante și elaborarea unei diagrame Venn care evidențiază diferențele culturale* - *clasificarea elementelor identitare (personaje, obiceiuri, spații comunitare) într-o hartă conceptuală colaborativă, construită pornind de la două fragmente literare diferite* - *compararea temelor identitare din două fragmente literare, prin completarea unui tabel tematic și formularea unei concluzii privind asemănările culturale*
4.2. Descrie valori, practici și reprezentări artistice sârbești pentru a evidenția diversitatea culturală a sârbilor.
- *descrierea unei practici culturale (obicei, ritual, tradiție) prezentate într-un fragment literar, prin redactarea unui paragraf explicativ care integrează citate relevante* - *evidențierea unei forme de expresie artistică (muzicală, plastică sau performativă) reflectată indirect în text, prin realizarea unei fișe ilustrate cu citate și imagini corespunzătoare* - *documentarea diversității culturale sârbești prin integrarea citatelor literare și referințelor etnografice într-un portofoliu tematic dedicat comunității sârbești*

CLASA a IX-a
CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
	Trunchi comun
1. Comunicare	Forme și strategii de comunicare orală. Dialogul. Tipuri de dialog: conversaţia cotidiană, discuţia argumentativă. Reguli ale dialogului (atenţia acordată partenerului, preluarea/cedarea cuvântului la momentul oportun, dozarea participării la dialog etc.). Tehnici ale dialogului eficient. Adecvarea la situaţia de comunicare (partener, context etc.). Adecvarea la scopul comunicării (informare, argumentare/persuasiune etc.). Structura dialogului (replica; perechi de replici; grupaje de replici etc.). Monologul. Tipuri de monolog: povestirea/relatarea orală, descrierea orală, argumentarea orală. Reguli ale monologului (contactul vizual cu auditoriul; raportarea la reacţiile auditoriului etc.). Tehnici ale monologului eficient. Adecvarea la situaţia de comunicare (auditoriu, context). Adecvarea la scopul comunicării (informare, argumentare/persuasiune, divertisment etc.). Exprimarea scrisă: - tipuri de texte (relatarea unei experienţe personale, descriere, argumentare, rezumat, caracterizare de personaj, povestire, fişe de lectură, jurnal de lectură, referat, eseu structurat; - ştiri, anunţuri, publicitare, corespondenţă privată şi oficială, formulare tipizate: cerere (молба), reclamație (жалба), invitație (позивница), e-mail formal și informal, anunț (објава), raport scurt (извештај); - etapele redactării (pregătirea/documentarea, alcătuirea planului de idei, redactarea, verificarea şi corectarea, forma finală).

***Material propus pentru ascultare/analiză**:*
- *Textele pentru ascultare și analiză vor include exemple autentice de comunicare, precum discuții informale, dezbateri publice sau mesaje administrative, pentru a ilustra clar diferențele dintre stiluri și tipurile de limbaj.*
- *Materialele audio selectate vor evidenția elemente precum tonul, intenția comunicativă, registrul și structura discursului, astfel încât elevii să poată identifica trăsăturile comunicării verbale și nonverbale în contexte reale.*

Tipuri de interacțiune propuse:
- *Interacțiunile propuse vor avea în vedere activități colaborative, argumentative și situaționale, pentru a permite exersarea comunicării asertive și a diferitelor registre lingvistice în contexte autentice.*
- *Se recomandă integrarea formelor de interacțiune spontane și digitale, precum discuțiile online sau conversațiile nestructurate, în vederea consolidării flexibilității comunicării orale și a dezvoltării capacității de adaptare la o varietate de contexte sociale.*

Domenii de conținut	Conținuturi
	Trunchi comun
2. Elemente de construcție a comunicării	Niveluri de constituire a mesajului fonetic, ortografic şi de punctuaţie: - utilizarea corectă a alfabetului chirilic; - pronunţarea corectă: pronunţarea neologismelor; - scrierea corectă a cuvintelor (în special a neologismelor); - scrierea cu majusculă; - despărţirea cuvintelor în silabe; - folosirea corectă a semnelor de ortografie şi de punctuaţie (Интерпункција); - scrierea corectă a literelor speciale: ч, ћ, џ, ђ, ш, ж; - alternanța consoanelor: б-п,г-к, д-т, ђ- ћ, ж- ш, з- с, џ- ч, к, г, х – ч, ж, ш, ц, з, с; - alternanța vocalei – а; - consoana х în limba literară; - trecerea consoanei l in o; - alternanța consoanelor S si Z înaintea consoanelor palatale; - trecerea consoanelor velare k, g, h în palatale; - trecerea consoanelor velare k, g, h în consoane dentale; - jotovanje Niveluri de constituire a mesajului lexico-semantic: - cunoaşterea sensului corect al cuvintelor (în special al neologismelor); - folosirea adecvată a cuvintelor în context; - erori semantice: pleonasmul, tautologia, confuzia paronimică;
	- schimbarea categoriei gramaticale; - utilizarea corectă a derivatelor şi a compuselor (prefixe, sufixe, prefixoide, sufixoide); - cunoaşterea relaţiilor semantice (sinonimie, antonimie, polisemie; omonimie) şi actualizarea lor în context.

Modalități de operare a conținuturilor:

- *În studierea acestor conținuturi se va urmări în mod constant respectarea aspectelor normative, ortoepice, ortografice, morfologice și de punctuație, prin utilizarea sistematică a lucrărilor fundamentale ale limbii sârbe, precum și a diverselor dicționare și îndreptare specializate.*
- *Activitățile de învățare vor pune accent pe aplicarea practică a conținuturilor, prin exerciții de analiză fonetică și ortografică, redactare de texte conforme normelor lingvistice, identificarea relațiilor semantice dintre cuvinte și exersarea procedeelor de îmbogățire a vocabularului, astfel încât elevii să își dezvolte competențe funcționale de comunicare în contexte reale.*

Domenii de conținut	Conținuturi Trunchi comun
3. **Lectură**	**Literatura medievală:** - context social și istoric; - periodizarea și caracteristicile literaturii medievale: hagiografia (vieți de sfinți), cronica și scrierea istorică, imnografia (cântări religioase), epistola (scrisoarea), predica Sveti Sava - întemeietor al literaturii sârbe. **Literatura umanistă și renascentistă:** - context social și istoric; - caracteristici și genuri: poem, compoziție poetică. **Literatura barocă:** - context social și istoric; - mijloace artistice: antiteză/contrast, simbol, alegorie, hiperbolă; - caracteristici și genuri literare: scriere filosofică, cântec spiritual, poem moral. **Trasăturile iluminismului sârb:** - caracter didactic și moralizator, accent pe rațiune**,** progres și educație, limbaj accesibil, clar, literatură cu scop practic și social, influență religioasă moderată; - genuri literare specifice: eseul moral și filosofic, scrieri educative și pedagogice, traduceri și adaptări, autobiografia, literatura istorică. - Dositej Obradović - figura centrală a iluminismului sârb. **Literatura clasicistă:** - context social și istoric, periodizare; - caracteristici și genuri: roman iluminist, comedie. - *Vuk Stefanović Karadžić* - filolog, lingvist, etnograf și reformator cultural sârb **Narodna književnost:** - contextul social și istoric al formării literaturii populare; - caracteristicile literaturii populare; - clasificarea literaturii populare sârbești: Poezia epică (epske narodne pesme); Poezia lirică (lirske narodne pesme); Proză populară (narodna proza); Proverbe, zicători, ghicitori și expresii populare.
Texte literare recomandate: **Originile:** Originile şi evoluţia limbii sârbe: (Ćirilo I Metodije) **Evul Mediu** Literatura medievală: (**Sveti Sava** *Žitije sv. Simeona*) Umanismul şi Renaşterea în literatura sârbă (*Simeona,* **Šiško Menčetić**: *Prvi pogled*, **Džore Držić:** *Gorčije žalosti jesu li gdi komu*, **Marin Držić:** *Dundo Maroje*) Poezia spirituală barocă (**Ivan Gundulić***:Osman*) Poezia moralizatoare (**Gavril Stefanović Venclović:** *Pesme, basne, legende*, **Zaharije Orfelin:** *Plač Serbiji*) ***Curente culturale / literare în secolele XVII-XVIII:*** Iluminismul:(**Dositej Obradović**: *Zivot i prikljucenija*, *Pismo Haralampiju*, *Basne*) Clasicismul: (**Jovan Sterija Popović:** *Pokondirena tikva***,** *Tvrdica ili Kir Janja*) Descoperirea literaturii populare: (**Vuk Stefanović Karadžić**: Iz *Predgovora prvoj knjizi drugog izdanja narodnih pjesama*) **Narodna književnost :**(Narodne pesme, pripovetke, kraće narodne umotvorine). **Lirske pesme.** (podela: posleničke, mitološke, obredne, prigodne, ljubavne, šaljive ; Srpska djevojka, Ljubavni rastanak). **Lirsko – epske pesme.** (Hasanaginica). **Epske pesme.** (Zidanje Skadra, Car Lazar i carica Milica, Marko pije uz ramazan vino, Starina Novak i knez Bogosav; Početak bune protiv dahija). **Pripovetke.** (U cara Trojana kozje uši, Ero i Turčin). **Kraće narodne umotvorine:** poslovice, zagonetke, pitalice, brojalice, brzalice	
4. **Elemente de interculturalitate**	Elemente specifice de cultură şi civilizaţie. Elemente de cultură materială și spirituală în creația literară: - texte din literatura maternă şi cea Naţională; - tradiţii şi obiceiuri cu ocazia sărbătorilor religioase; - descrierea portului popular sârb din Banat; - texte literare aparţinând celor două literaturi. Elemente de comparație culturală la nivel intercomunitar. Tehnici de comparare și metode de descriere culturală.

Domenii de conținut	Conținuturi
	Trunchi comun
***Observații privind abordarea tematici propuse**:* ● *Selectarea unor texte cu descrieri de tradiții, simboluri, port, structuri comunitare în vederea identificării și discutării reperelor culturale recurente.* ● *Alegerea unor fragmente din textele literare/nonliterare/științifice referitoare la ritualuri, valori comunitare, artă populară cu scopul de a orienta elevii spre înțelegerea funcției identitare a elementelor culturale.* ● *Utilizarea a 2–3 texte; ghidarea elevilor spre observații comparative privind teme comune (satul, migrația, tradiția).*	

CLASA a X-a
COMPETENȚE SPECIFICE ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE

1. Comunică eficient și responsabil în contexte variate, adaptând mesajul pentru cooperare, argumentare și exprimarea clară a propriilor idei

Clasa a X-a
1.1. Identifică particularități stilistice ale textelor artistice și publicistice pentru a înțelege intenția comunicativă în contexte școlare și cotidiene
- *analizarea trăsăturilor expresive în două fragmente de text artistic prin realizarea unei fișe, pentru a observa mijloacele artistice și nivelul de subiectivitate* - *clasificarea unor fragmente furnizate în funcție de stilul artistic sau publicistic și de tipul de text, folosind o activitate digitală de tip „drag & drop" pentru consolidarea criteriilor* - *identificarea elementelor specifice narațiunii artistice prin realizarea unei hărți conceptuale care ordonează secvențele narative din două opere literare selectate* - *distingerea între tipurile de descriere, atât statică sau dinamică, cât și obiectivă sau subiectivă, printr-o discuție colaborativă argumentată pe baza unor criterii stabilite anterior* - *recunoașterea indicatorilor specifici stilului publicistic într-un set variat de texte prin completarea unui tabel comparativ care evidențiază elementele definitorii*
1.2. Analizează structuri narative, descriptive și caracterizări utilizate în genurile publicistice pentru a adapta producerea textelor la cerințele stilistice ale diverselor contexte
- *analizarea unui text literar narativ prin reconstituirea firului epic sub forma unui storyboard digital care evidențiază logica succesiunii evenimentelor* - *exersarea redactării unei descrieri statice sau dinamice pornind de la o imagine, cu accent pe coerență, adecvare stilistică și selecția detaliilor semnificative* - *construirea unei caracterizări obiective sau subiective pe baza unui portret literar sau a unui personaj prezentat într-un material audio-video scurt, argumentând trăsăturile alese* - *compararea descrierii și caracterizării prin completarea unei diagrame Venn și discutarea diferențelor identificate, conform unui set clar de criterii predefinite* - *reformularea unui paragraf narativ extras dintr-o operă literară într-un stil publicistic concis*
1.3. Evaluează credibilitatea mesajelor din massmedia tradițională și cea digitală pentru a dezvolta gândirea critică în contexte civice și cotidiene
- *analizarea unui set de știri reale și a unor exemple de dezinformare pentru identificarea indicatorilor unui text manipulator, precum titlurile exagerate sau lipsa surselor* - *compararea caracteristicilor massmedia tradițională și ale celor dezinformaționale într-un tabel, pentru a evidenția diferențele de structură și intenție* - *evaluarea veridicității unui articol bazat pe două surse diferite prin redactarea unei justificări clare, care explică nivelul de credibilitate* - *detectarea tehnicilor de influențare utilizate în reclame și afișe printr-o analiză de imagini realizată în grupuri mici de elevi, cu argumentarea efectelor identificate* - *selectarea informațiilor credibile dintr-un flux media diversificat, conținând postări, titluri și bannere, într-o activitate digitală de filtrare orientată pe criterii clare ale stilului publicistic*
1.4. Produce texte adecvate stilistic, în special publicistice, pentru a comunica eficient în situații școlare, sociale și media
- *redactarea unei narațiuni artistice scurte care să integreze armonios secvențe de descriere și caracterizare, respectând coerența și expresivitatea stilului* - *realizarea unui mini-interviu format din cinci întrebări adresate unui coleg, urmată de redactarea formei finale într-un stil adecvat publicării* - *crearea unei recenzii de carte sau film adaptate unui blog școlar, respectând structura textului critic și adecvând limbajul publicului țintă* - *crearea unei mini-reportaje-portret despre o persoană cunoscută, combinând observația directă cu elemente narative relevante pentru prezentare*
1.5. Aplică strategii comunicative colaborative pentru a construi mesaje eficiente în proiecte, dezbateri și contexte interdisciplinare

Clasa a X-a
- *planificarea unei prezentări în grup despre tipurile de stiluri artistice și publicistice, implicând împărțirea rolurilor și coordonarea etapelor de realizare* - *construirea unui afiș informativ pe o temă școlară, formulând un mesaj clar și argumentat pentru publicul vizat* - *realizarea unei reclame persuasive pentru un produs imaginar, discutând în echipă efectele tehnicilor de persuasiune utilizate în mesajul transmis* - *organizarea unei dezbateri regulate pe tema eficienței stilurilor comunicative în mediul digital, folosind argumente extrase din textele studiate anterior*

2. Valorifică structurile și resursele limbii sârbe pentru a comunica corect, coerent și expresiv în contexte variate de învățare și de viață

Clasa a X-a
2.1. Analizează structura morfologică a cuvintelor pentru a interpreta corect sensurile și funcțiile lor în mediul școlar și contexte cotidiene
- *analizarea structurii cuvintelor prin identificarea bazei formative și a formantului în fragmente literare unde modificările morfologice influențează clar sensul expresiv* - *examinarea apartenenței cuvintelor la părți de vorbire prin clasificarea cuvintelor cu sens lexical deplin și fără sens lexical deplin în contexte autentice din texte informative diverse* - *compararea formelor flexionare ale substantivelor din cele trei genuri pentru a observa variațiile gramaticilor de gen, număr și caz* - *identificarea corectă a sufixelor gramaticale variante în exerciții de rescriere contextualizată, explicând efectul acestor variații asupra sensului substantivului* - *interpretarea funcțională a declinării și conjugării prin fragmentarea și reconstruirea unor enunțuri pentru a demonstra coerența morfologică a mesajului transmis* - *analizarea modului în care schimbarea terminației sau a formantului influențează funcția sintactică a substantivului în propoziții scurte, evidențiind corelația dintre formă și rol gramatical al lexemei* - *identificarea cuvintelor derivate prin sufixare într-un text dat și explicarea modificării de sens determinate de formantul derivativ*
2.2. Aplică regulile de ortografie specifice părților de vorbire flexibile și neflexibile pentru a produce texte corecte în contexte formale și profesionale
- *aplicarea regulilor de scriere a denumirilor proprii formate din mai multe cuvinte prin completarea unor enunțuri formale* - *exersarea scrierii corecte a grafemelor în substantive* - *corectarea ortografică a adjectivelor în exerciții dedicate scrierii, utilizând exemple din comunicarea administrativă* - *stabilirea formei corecte a pronumelor prin analizarea unor fragmente dialogate* - *editarea unor texte formale în care elevii aplică regulile de scriere a numeralelor* - *corectarea formelor verbale în exerciții dedicate scrierii la modului imperativ și participiului pasiv, explicând regulile aplicate în fiecare transformare* - *analizarea adverbelor într-un text scurt și rescrierea lor corectă conform regulilor de scriere, incluzând utilizarea adecvată a adverbelor* - *verificarea scrierii prepozițiilor într-un set de enunțuri unde se evidențiază diferențele dintre formele prepozițiilor* - *editarea unor texte descriptive în care elevii corectează scrierea conjuncțiilor* - *identificarea și rescrierea corectă a interjecțiilor într-un scurt dialog, evidențiind folosirea semnelor de punctuație aferente*
2.3. Utilizează formele verbale ca parte esențială a sistemului morfologic pentru a exprima relații temporale, modale și acționale în situații variate de comunicare
- *analizarea formelor verbale simple și compuse prin clasificarea formelor personale și nepersonale în seturi de propoziții* - *compararea verbelor reflexive în contexte cotidiene și narative pentru a observa modificările de sens* - *transformarea enunțurilor active în enunțuri pasive prin utilizarea participiului pasiv, explicând efectul asupra focalizării enunțului* - *aplicarea creativă a formelor verbale nepersonale în descrieri ale unor acțiuni succesive* - *investigarea formelor verbale (glagolski vid)*

Clasa a X-a
- *exersarea scrierii modului imperativ, prin rescrierea unor instrucțiuni practice* - *identificarea și utilizarea substantivului verbal în enunțuri care descriu acțiuni abstracte, explicând rolul acestei forme nepersonale în condensarea informației*
2.4. Utilizează adecvat părțile de vorbire flexive și neflexive pentru a construi enunțuri coerente și expresive în contexte reale de comunicare
- *compararea formelor de gradare a adverbelor în contexte descriptive pentru a observa modificarea intensității* - *exersarea scrierii adverbelor prin redactarea unor texte scurte cu structuri complexe* - *analizarea pronunției prepozițiilor* - *stabilirea relațiilor logice dintre propoziții prin utilizarea corectă a conjuncțiilor* - *reformularea enunțurilor cu scopul de a evidenția rolul particulelor în nuanțarea mesajului și în marcarea subiectivității* - *identificarea și utilizarea corectă a prepozițiilor cu și fără substantiv în enunțuri date, explicând diferențele de construcție și sens* - *completarea unui scurt dialog cu interjecții adecvate contextului comunicativ, justificând efectul expresiv și pragmatic al fiecărei forme*
2.5. Analizează funcțiile sintactice ale părților de vorbire pentru a structura mesaje clare, coerente și eficient organizate în comunicarea orală și scrisă
- *analizarea funcției substantivelor și adjectivelor în propoziție pentru a evidenția relația dintre termenul regent și determinanții săi* - *identificarea rolului pronumelor în menținerea coeziunii textului și a referinței corecte* - *evaluarea funcției numeralelor în texte expozitive pentru a observa contribuția lor la precizia informației* - *observarea funcțiilor adverbelor într-un text descriptiv (literar/nonliterar), delimitând elementele ce clarifică locul, timpul sau modul acțiunii* - *reorganizarea enunțurilor complexe prin utilizarea corectă a conjuncțiilor și prepozițiilor* - *analizarea modului în care numeralele influențează acordul dintre subiect și predicat în propoziții cu structuri complexe, explicând variațiile de formă*
2.6. Valorifică resursele morfologice și stilistice pentru a construi enunțuri coerente și expresive adecvate contextelor școlare și civice
- *redactarea unui text descriptiv integrând adjective în diferite grade de comparație pentru a evidenția expresivitatea* - *producerea unui text funcțional scurt (cerere, e-mail formal) aplicând corect regulile ortografice ale substantivelor, pronumelor și verbelor* - *elaborarea unui comentariu scris folosind numerale în structuri argumentative pentru susținerea datelor* - *construirea unui text narativ în care prepozițiile și conjuncțiile creează tranziții coerente* - *rescrierea unui paragraf explicativ prin integrarea adverbelor și particulelor cu funcție de nuanțare* - *utilizarea corectă a modelelor de declinare ale adjectivelor în redactarea unui paragraf descriptiv, explicând impactul lor asupra coerenței textului*

3. Interpretează textele literare în contexte culturale, istorice și estetice pentru a dezvolta gândirea critică, sensibilitatea literară și aprecierea valorilor artistice

Clasa a X-a
3.1. Analizează trăsăturile definitorii ale perioadelor și curentelor literare sârbe pentru a explica evoluția temelor, motivelor și genurilor în raport cu contextul istoric și cultural al epocii
- *identificarea elementelor tematice, stilistice și compoziționale caracteristice unei perioade literare în fragmente selectate, prin completarea unei fișe analitice care corelează trăsăturile textuale cu contextul istoric al epocii* - *analiza relației dintre contextul cultural al unei perioade și formele literare dominante prin realizarea unei sinteze grafice care vizualizează corespondențele dintre teme, motive și genuri* - *compararea a două fragmente literare aparținând unor perioade literare diferite prin elaborarea unei hărți comparative care evidențiază evoluția motivelor și a procedurilor de construcție artistică* - *clasificarea textelor literare în funcție de apartenența la un curent sau o epocă prin organizarea unor criterii de diferențiere într-un tabel comparativ justificat pe baza fragmentelor*

Clasa a X-a
3.2. Examinează structura narativă, compoziţională şi caracterologică a textelor literare pentru a interpreta modul în care organizarea operei susţine viziunea artistică a autorului
- *analiza modului de organizare a acţiunii prin realizarea unui grafic narativ care evidenţiază succesiunea secvenţelor şi funcţia lor în construcţia sensului operei* - *descrierea trăsăturilor personajelor principale şi secundare prin completarea unei fişe de caracterizare care corelează comportamente, relaţii şi roluri în evoluţia conflictului* - *compararea perspectivelor narative în două fragmente prin elaborarea unui tabel explicativ care indică diferenţele dintre focalizare, voce narativă şi efectele interpretative* - *examinarea funcţiei incipitului şi finalului în vederea explicării rolului acestora în orientarea cititorului şi în conturarea semnificaţiilor*
3.3. Interpretează funcţiile procedeelor stilistice şi sonore pentru a evidenţia expresivitatea şi intenţia estetică a textelor literare
- *identificarea mijloacelor artistice dintr-un fragment literar prin completarea unei fişe de elemente expresive care explică rolul fiecărui procedeu în construcţia atmosferei textului* - *analizarea efectelor stilistice ale unor procedee precum metafora, anafora, simbolul sau hiperbola prin redactarea unei explicaţii asupra modului în care acestea structurează tonul şi ritmul textului* - *compararea utilizării aceluiaşi procedeu stilistic în două fragmente literare prin completarea unui tabel care evidenţiază diferenţele de intenţie artistică* - *interpretarea limbajului poetic prin formularea unui comentariu care justifică relaţia dintre mijloacele expresive şi tema centrală a textului*
3.4. Analizează reprezentarea personajelor literare, inclusiv tipuri idealizate şi sociale, pentru a explica rolul acestora în construcţia semnificaţiilor operei
- *identificarea tipurilor de personaje prin completarea unei fişe care explică rolul acestora în dezvoltarea conflictului literar* - *compararea reprezentării personajelor din perioade diferite prin realizarea unei hărţi conceptuale care evidenţiază evoluţia modalităţilor de construcţie artistică* - *analizarea relaţiilor dintre personaje prin formularea unui comentariu argumentat (100 – 200 de cuvinte) asupra modului în care interacţiunile modelează acţiunea din textul literar* - *argumentarea funcţiei unui personaj în ilustrarea temei centrale a textului* - *descrierea trăsăturilor unui personaj idealizat preromantic prin elaborarea unei fişe sintetice care pune în evidenţă caracterul simbolic al acestuia* - *analizarea funcţionării personajului realist ca tip social prin conectarea comportamentului său la contextul istoric şi cultural reprezentat în text operei literare*
3.5. Interpretează texte literare prin identificarea dominantului motivic pentru a formula concluzii asupra temei, atmosferei şi perspectivei autorului
- *identificarea motivului central al unui text prin completarea unei fişe tematice care explică rolul acestuia în structurarea atmosferei din opera literară* - *selectarea elementelor textuale relevante pentru justificarea motivului dominant* - *compararea textelor în funcţie de motivul dominant prin realizarea unei hărţi comparative care evidenţiază diferenţele de viziune a autorilor* - *elaborarea unei hărţi semantice care arată relaţia dintre motivul central, motivele secundare şi tema generală a operei literare*
3.6. Elaborează interpretări critice, comparative sau interdisciplinare pentru a exprima perspective personale argumentate asupra textelor literare sârbeşti
- *redactarea unei interpretări argumentate pe baza unui fragment din literatura sârbă, prin integrarea citatelor relevante din opera literară într-o structură coerentă* - *elaborarea unei recenzii asupra unui text literar prin formularea unei opinii bazate pe analiza elementelor tematice şi stilistice* - *compararea a două texte literare sârbe studiate, din curente literare diferite, prin redactarea unui comentariu care evidenţiază diferenţele tematice şi compoziţionale* - *elaborarea unui eseu argumentativ scurt privind influenţa contextului istoric asupra sensurilor unui text*

4. Analizează elementele specifice culturii sârbe și relațiile dintre literatura sârbă și literatura națională, pentru a dezvolta o perspectivă interculturală clară

Clasa a X-a
4.1. Analizează reprezentări culturale literare, vizuale și etnologice ale sârbilor pentru a interpreta modurile de construire a identității comunitare
- *analizarea descrierilor culturale (port, locuințe, ritualuri) dintr-un fragment literar, prin completarea unei fișe de observație care identifică elementele identitare prezentate* - *corelarea imaginilor culturale din text cu fotografii sau documente reale ale comunității, prin realizarea unei prezentări digitale cu note interpretative* - *interpretarea reprezentărilor vizuale evocate în operă (simboluri, gesturi, obiecte tradiționale), prin formularea unei concluzii scrise despre contribuția lor la construirea identității comunitare* - *prezentarea orală a motivelor și obiectelor tradiționale, cu evidențierea legăturii lor cu identitatea zonei geografice* - *justificarea impactului unei valori sau a unui motiv identitar într-o operă literară, printr-o scurtă prezentare orală bazată pe citate și pe criterii estetico-culturale*
4.2. Corelează artefacte culturale (texte literare, pictură, tradiții, elemente etnologice) pentru a evidenția mărcile culturale ale sârbilor
- *corelarea descrierilor unui obiect cultural dintr-un fragment literar cu imagini autentice ale acestuia, prin realizarea unui colaj digital interpretativ* - *asocierea unui motiv literar legat de portul popular cu fotografii sau desene istorice* - *compararea unei tradiții reflectate în text cu o mărturie orală sau vizuală contemporană, prin redactarea unui paragraf de interpretare culturală* - *construirea unei hărți tematice care plasează fragmente literare și artefacte culturale pe regiuni, cu menționarea specificului cultural local*

CLASA a X-a
CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
	Trunchi comun
1. Comunicare	***La conținuturile din clasa a IX-a (actualizate) se vor adăuga următoarele:***
	Stil artistic: - semne și mijloace de expresie în stilul artistic; - unități stilistice în stilul artistic. Procedeul stilistic narativ - narațiunea, narațiunea artistică. Descrierea: static - dinamic, obiectiv - subiectiv, descriere simplă. Caracteristici: obiectiv - subiectiv; direct - indirect; individual - de grup. Stil publicistic: - semne și mijloace de expresie în stilul jurnalistic; - unități stilistice în stilul jurnalistic. Forme de știri în stilul jurnalistic: reportaj simplu (scurt), interviu. Forme analitice ale stilului jurnalistic: recenzie, blog. Forme fictive ale stilului jurnalistic: reportaj (reportaj radio și reportaj video), feuilleton. Forme promoționale ale stilului jurnalistic: reclamă, afiș. Adevărul în mass-media: - caracteristicile textului suspect în mass-media; - mass-media tradițională versus dezinformare.
Material propus pentru ascultare/analiză**:* ● *Materialele pentru ascultare și analiză vor integra fragmente autentice din stilul artistic și stilul publicistic, astfel încât elevii să poată observa trăsăturile, mijloacele expresive și structurile specifice diferitelor tipuri de texte.* ● *Materialele audio vor ilustra organizarea narațiunii artistice și structura textelor jurnalistice, incluzând totodată comparații între sursele tradiționale și cele dezinformatoare, pentru a facilita recunoașterea elementelor manipulatoare sau neverificate.* ***Tipuri de interacțiune propuse: ● *Activități colaborative de redactare vor implica redactarea, adaptarea și compararea diferitelor tipuri de compuneri, oferind elevilor oportunitatea de a exersa flexibilitatea stilistică și adecvarea limbajului la scopul comunicativ.* ● *Exerciții practice vor include simulări de reportaj, în care elevii observă, descriu și relatează situații reale, pentru a înțelege diferențele dintre reportajul simplu, cel investigativ și reportajul-portret.* ● *Interacțiuni spontane și digitale vor integra discuții online, dezbateri și conversații nestructurate, prin care elevii analizează texte suspecte, compară surse media și își dezvoltă abilitățile de interpretare critică.*	
2.	***La conținuturile din clasa a IX-a (actualizate) se vor adăuga următoarele:***

Domenii de conținut	Conținuturi
	Trunchi comun
Elemente de construcție a comunicării	Părți de vorbire. Substantivele (Imenice). Clasificarea substantivelor. Categoriile gramaticale: gen, număr, caz. Substantive care au numai forme de singular(singularija tantum) sau numai forme de plural(pluralija tantum). Ortografia substantivelor Adjectivele (Pridevi). Clasificarea adjectivelor după înțeles si după formă. Forma determinată și nedeterminată. Gradele de comparație Pronumele (Zamenice). Pronumele substantivale (imeničke zamenice). Pronumele adjectivale (pridevske zamenice). Categoria genului, numărului și cazului. Numerale (Brojevi). Clasificarea numeralelor. Numeralele compuse. Categoria genului, numărului și cazului. Verbele (Glagoli). Forme nepersonale. Forme personale. Aspectul verbal(glagolski vid). Diateza. Verbe tranzitive, intranzitive și reflexive. Adverbele(Prilozi). Clasificarea adverbelor. Adverbe simple și compuse. Prepozițiile(Predlozi). Exprimarea raportului de determinare între părți de propoziție.
	Conjuncțiile(Veznici). Categorile: de coordonare și de subordonare. Particulele(Rečce) - prezentare generală. Interjecțiile (Uzvici) - prezentare generală.
Modalități de operare cu conținuturile studiate: ● *În studierea acestor conținuturi se va urmări în mod constant respectarea aspectelor normative, ortoepice, ortografice, morfologice și de punctuație, prin utilizarea sistematică a lucrărilor fundamentale ale limbii sârbe, precum și a diverselor dicționare și îndreptare specializate.* ● *Activitățile de învățare vor integra aplicarea practică a categoriilor gramaticale prin exerciții de analiză, identificare și utilizare corectă a formelor flexionare și a regulilor de scriere având în vedere particularitățile fiecărei clase de cuvinte.* ● *Comunicarea funcțională va fi exersată prin redactarea de enunțuri și texte conforme normei, prin integrarea adecvată a valorilor stilistice ale părților de vorbire în situații reale de comunicare.*	
3.	***La conținuturile din clasa a IX-a (actualizate) se vor adăuga următoarele:***

Domenii de conținut	Conținuturi
	Trunchi comun
Lectură	**Literatura preromantică:** - contextul social și istoric al literaturii preromantice; - caracteristici și genuri ale literaturii preromantice: compoziție poetică, elegie; - mijloace artistice: alegorie, antiteza/contrast. **Vuk Stefanović Karadžić – Reformatorul limbii sârbe** - principiul: „Scrie așa cum vorbești, citește așa cum este scris”; - simplificarea alfabetului chirilic; - eliminarea literelor inutile; - introducerea alfabetului fonetic. **Literatura romantică:** - contextul social și istoric al formării romantismului literar; - caracteristicile literaturii romantice; - genurile literare ale literaturii romantice: cântec, imn, compoziție poetică, baladă, poem eroic, etc ; - mijloace artistice: alegorie, anaforă, antiteză, întrebare poetică, elipsă, eufonie, gradație, hiperbolă, inversiune, contrast, paralelism, simbol, sinecdocă, diminutiv. **Literatura realistă:** - contextul social și istoric al formării literaturii realiste; - periodizarea literaturii realiste; - caracteristici ale literaturii realiste; - genuri literare ale literaturii realiste: sonet (gen/compoziție poetică), compoziție lirico-epică, roman social, nuvelă psihologică; - mijloace artistice caracteristice formelor literare epice și lirico-epice ale realismului literar; - elemente structurale ale povestirilor scurte din perioada realismului literar; - nuvelă în perioada realismului.
Texte literare recomandate: **Preromantismul şi Romantismul în literatura sârbă** Evoluţia şi fundamentele limbii sârbe (**Vuk Stefanović Karadžić:** Iz *Predgovora Srpskom rječniku*) **Petar Petrović Njegoš:** *Gorski vijenac* **Branko Radičević***: Kad mlidijah umreti,Đački rastanak* **Đura Jakšić:** *Na Liparu, Veče, Ponoć* **Jovan Jovanović Zmaj***: Đulići, Đulići uveoci* **Laza Kostić:** *Među javom I med snom***,** *Santa Maria della Salute* **Realizam** **Jakov Ignjatović:** *Večiti mladoženja,* **Milovan Glišić:** *Prva brazda, Glava šećera* **Laza Lazarević:** *Sve će to narod pozlatiti, Vetar, Prvi put s ocem na jutrenje* **Radoje Domanović:** *Danga* **Stevan Sremac:** *Zona Zamfirova, Pop Ćira I pop Spira* **Branislav Nušić:** *Gospođa ministarka, Osnovna škola* **Simo Matavulj:** *Povareta* **Vojislav Ilić:** *Grm, U poznu jesen, Sivo sumorno nebo*	
4. Elemente de interculturalitate	***La conținuturile din clasa a IX-a (actualizate) se vor adăuga următoarele:***
	Reprezentări culturale în creația literară - elemente etnografice în narațiune; - spații, obiecte și practici culturale. Eseistică culturală și interpretare literară. Interpretări antropologice aplicate literaturii. Artefacte culturale și interpretare multimodală: - port, obiecte, arhitectură; - mărturie orală, imagine, text.

Domenii de conținut	Conținuturi
	Trunchi comun
***Observații privind abordarea tematici propuse**:* ● *Selectarea fragmentelor cu imagini culturale (spații, obiecte, roluri tradiționale) cu scopul de a analiza modul în care acestea susțin identitatea.* ● *Utilizarea unor imagini, fotografii, obiecte tradiționale în vederea ghidării elevilor în asocierea acestora cu fragmente literare tematice.* ● *Exersarea redactării argumentative prin formularea de interpretări culturale pornind de la modele scurte și clare.*	

CLASA a XI-a
COMPETENȚE SPECIFICE ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE

1. Comunică eficient și responsabil în contexte variate, adaptând mesajul pentru cooperare, argumentare și exprimarea clară a propriilor idei

Clasa a XI-a
1.1. Identifică trăsăturile stilului retoric și etapele elaborării discursului pentru a înțelege structura și funcția principalelor tipuri de comunicare orală
- *analizarea trăsăturilor stilului retoric în discursuri scurte, folosind o fișă de lucru care include elemente lingvistice, structurale și expresive, și discutând relevanța acestora pentru intenția comunicativă* - *compararea etapelor de construire a unui discurs prin ordonarea unor fragmente oferite și justificarea succesiunii într-o discuție de grup, evidențiind rolul fiecărei etape în realizarea mesajului* - *identificarea părților unui discurs în exemple provenite din contexte diferite (ex.: școala, mediul public)* - *realizarea unei fișe digitale despre etapele construirii unui discurs prin extragerea informațiilor din resurse multimedia și organizarea lor într-un format structurat (schiță, tabel, diagramă)*
1.2. Analizează eficiența mijloacelor expresive, lingvistice și nonverbale din discursul retoric pentru a interpreta intenția comunicativă și impactul mesajului
- *analizarea limbajului nonverbal dintr-un discurs vizionat, completând o grilă de observație care urmărește gesturile, mimica, postura și tonul, și prezentând concluziile într-o discuție de grup* - *compararea expresivității a două discursuri prin identificarea diferențelor de formulare, ritm și impact, redactând o scurtă analiză argumentată privind efectele acestora asupra publicului* - *evaluarea intenției comunicative într-un text oral sau scris prin identificarea strategiilor persuasive folosite și discutarea lor în cadrul unei activități de tip „think-pair-share”* - *examinarea mijloacelor paraverbale (intonare, ritm, volum) în exemple profesioniste, analizând în ce măsură contribuie la claritatea și forța mesajului și realizând un scurt raport oral*
1.3. Elaborează diferite tipuri de discursuri retorice utilizând structuri compoziționale adecvate pentru a adapta mesajul la scop, temă și public
- *redactarea unui discurs ocazional scurt folosind un șablon de structură și exersând adaptarea tonului și limbajului la publicul vizat* - *construirea unei prezentări informative pe baza unui organizator grafic, selectând informațiile relevante și proiectând un material vizual simplu pentru susținerea orală* - *adaptarea unui text scris într-un discurs persuasiv concis, sintetizând ideile esențiale, stabilind o strategie de captare a atenției și prezentând rezultatul în fața colegilor* - *înregistrarea unui mini-discurs video pentru un context real sau simulat, aplicând principii de expresivitate orală și analizând în grup eficiența comunicării*
1.4. Argumentează un punct de vedere în forme persuasive pentru a participa responsabil la dezbateri și activități de colaborare
- *construirea unei argumentări scurte pe baza a două surse, formulând o teză și două argumente, apoi prezentându-le în cadrul unei mini-dezbateri cu întrebări din partea colegilor* - *analizarea unui set de argumente pentru identificarea punctelor tari și slabe, apoi reformularea unuia dintre argumente pentru sporirea clarității și relevanței* - *adaptarea unui mesaj argumentativ pentru un public diferit, discutând schimbările necesare de ton, vocabular și structură* - *redactarea unei intervenții polemice pornind de la un text controversat, integrând exemple, contraargumente și o concluzie fermă, în conformitate cu etica retoricii*
1.5. Evaluează un discurs prin identificarea tehnicilor de manipulare și a erorilor argumentative pentru a comunica responsabil și critic
- *identificarea erorilor argumentative într-un text scurt prin completarea unei matrice de analiză, discutând în perechi posibilele efecte asupra publicului* - *compararea a două mesaje publice (afișe, comunicate, anunțuri) pentru a evalua tehnicile de manipulare prin limbaj și formularea unor concluzii argumentate* - *evaluarea unei postări online din perspectiva corectitudinii argumentării, discutând în grup modul în care formulările pot influența opinia publică*

Clasa a XI-a
- *analizarea unui spot publicitar pentru identificarea tehnicilor persuasive, a distorsiunilor cognitive și a eventualelor manipulări*

2. Valorifică structurile și mecanismele limbii sârbe pentru a construi mesaje corecte, coerente și expresive în contexte de învățare și de viață

Clasa a XI-a
2.1. Identifică funcțiile principalelor și a secundarelor părți ale propoziției pentru a înțelege structura de bază a comunicării în limba sârbă
- *analizarea funcțiilor părților principale și secundare ale propoziției în enunțuri simple, prin evidențierea elementelor relevante și justificarea încadrării într-o discuție de grup* - *compararea rolurilor subiectului, predicatului și determinanților în propoziții extrase din texte cotidiene, utilizând o schemă grafică pentru organizarea observațiilor* - *identificarea părților de propoziție într-un set de enunțuri autentice (din media, conversații, texte scurte) și prezentarea concluziilor într-un tabel comun* - *compararea structurii enunțurilor dezvoltate cu aceea a celor simple, prin analiză sintactică ghidată și formularea unor concluzii despre diferențele de funcție*
2.2. Utilizează corect părțile principale și secundare de propoziție pentru a construi enunțuri dezvoltate, corecte și coerente
- *construirea unor enunțuri dezvoltate pornind de la situații comunicative reale, selectând deliberat determinanți adecvați și explicând felul în care aceștia contribuie la precizie, coerență și nuanțare* - *transformarea unor enunțuri simple în variante dezvoltate, justificând în scris îmbogățirea semantică și funcțională, apoi comparând rezultatele în grupuri pentru a observa diversitatea soluțiilor* - *formularea de mesaje scurte cu rol informativ sau descriptiv, integrând determinanți relevanți și revizuind formulările pentru claritate și adecvarea la contextul de utilizare* - *rescrierea unor texte scurte transformând propozițiile simple în variante dezvoltate, cu justificarea alegerilor sintactice într-o scurtă reflecție individuală*
2.3. Clasifică tipurile de propoziții după structură și mod de exprimare pentru a interpreta corect organizarea și sensul mesajului
- *clasificarea propozițiilor după structură (simple verbale, nonverbale; complete, incomplete) în fragmente variate, organizând rezultatele într-un tabel comparativ și discutând implicațiile pentru sensul comunicării* - *analizarea intenției comunicative în enunțuri provenite din conversații cotidiene, identificând tipul propoziției (enunțiativă, interogativă, imperativă, desiderativă) și justificând funcția pragmatică într-o discuție ghidată* - *compararea unor replici din dialoguri pentru a observa modul în care tipul propoziției influențează tonul, atitudinea și interpretarea situațiilor de comunicare* - *construirea unei grile de criterii pentru identificarea tipurilor de propoziții și aplicarea acesteia pe un corp de texte variate*
2.4. Aplică regulile de punctuație specifice propoziției simple pentru a asigura corectitudinea comunicațională în mesaje scrise
- *corectarea punctuației într-o serie de enunțuri, analizând fiecare caz prin raportare la regulile limbii sârbe, justificând modificările și discutând în perechi impactul asupra clarității mesajului* - *redactarea unor scurte texte (anunț, descriere, instrucțiune) aplicând corect virgula în propoziția simplă, urmată de o etapă de revizuire colaborativă* - *compararea versiunilor inițiale și revizuite ale unui text pentru a observa modul în care punctuația corectă influențează coerența și interpretarea* - *analizarea virgulei în fragmente literare pentru a evidenția funcția ritmică și logică a punctuației, explicând modul în care aceasta susține structura internă a propoziției*
2.5. Analizează structurile modificate ale propoziției în limba sârbă pentru a interpreta valoarea stilistică și expresivă a comunicării
- *identificarea structurilor modificate în fragmente de dialog sau texte, explicând rolul lor în accentuarea unei informații și în modelarea intenției comunicative* - *compararea unor enunțuri standard cu variante modificate, analizând efectul asupra ritmului, expresivității și asupra focalizării mesajului*

Clasa a XI-a
- *analizarea unor fragmente de dialog pentru a identifica elipsa, întreruperea sau inciza, justificând efectul stilistic al fiecărei structuri* - *examinarea elipsei, incizei și enunțului neîncheiat în comunicarea orală spontană, interpretând efectele stilistice sau emoționale produse*
2.6. Valorifică structurile sintactice complexe ale propoziției dezvoltate pentru a construi enunțuri concise, expresive și stilistic adecvate
- *construirea unor enunțuri dezvoltate și coerente, integrate în texte scurte, prin utilizarea determinanților multipli și ajustarea structurii pentru a obține claritate și expresivitate* - *rescrierea unui text simplificat într-o versiune stilistic îmbunătățită, aplicând structuri sintactice dezvoltate și analizând în grup diferențele rezultate* - *crearea unui text scurt (descriere, povestire sau opinie) în care elevii valorifică propoziții dezvoltate pentru a transmite un mesaj clar și expresiv* - *revizuirea unui text propriu, aplicând criterii sintactice și stilistice pentru optimizarea ritmului, clarității și expresivității*

3. Interpretează textele literare în contexte culturale, istorice și estetice pentru a dezvolta gândirea critică, sensibilitatea literară și aprecierea valorilor artistice

Clasa a XI-a
3.1. Identifică teme și motive dominante ale curentelor literare pentru a înțelege direcțiile estetice ale literaturii sârbe
- *identificarea temelor și motivelor curentelor literare într-un fragment din opera literară prin completarea unei fișe tematice care explică legătura dintre motive și perspectiva socială a curentului* - *analizarea motivelor literare dintr-o poezie prin redactarea unei scurte explicații privind rolul imaginilor poetice în transmiterea sensului textului* - *compararea motivelor din două poeme din diferite curente literare prin completarea unui tabel care evidențiază diferențele de intenție estetică* - *interpretarea motivelor dominante dintr-o poezie prin formularea unui comentariu care explică relația dintre temă și expresivitate textului*
3.2. Analizează structurile narative și modurile de reprezentare a personajelor pentru a explica viziunea artistică asupra condiției umane în operele literare studiate
- *analizarea structurii narative prin completarea unei fișe cu momentele acțiunii și rolul lor în construirea temei textului literar* - *identificarea modurilor de caracterizare prin extragerea indiciilor din text și formularea unei sinteze despre imaginea personajului din opera literară studiată* - *compararea strategiilor narative prin completarea unui tabel care evidențiază diferențele de perspectivă și funcția narativă* - *interpretarea evoluției unui personaj printr-un comentariu care explică relația dintre trăsături și tema centrală a operei literare studiate*
3.3. Interpretează textele literare în relație cu contextul lor istoric și social pentru a evidenția modul în care literatura exprimă experiențe colective și valori comunitare
- *interpretarea unui fragment din opera literară prin completarea unei fișe care corelează tema textului cu contextul istoric și social al epocii* - *analizarea unui text liric modernist printr-un comentariu scurt cu citate corăspunzătoare care explică relația dintre imaginile poetice și atmosfera culturală a perioadei* - *corelarea temelor poeziei moderne cu contextul epocii* - *interpretarea unui episod modernist printr-o explicație succintă asupra modului în care contextul modelează tensiunile colective din text*
3.4. Compară reprezentările estetice și motivice din texte aparținând diferitelor curente pentru a evidenția continuitățile și diferențele de viziune asupra realității
- *compararea reprezentării naturii în două fragmente aparținând unor curente diferite prin completarea unui tabel care evidențiază diferențele estetice*

Clasa a XI-a
- *analizarea motivului dominant în două texte literare distincte printr-o explicație concisă asupra diferențelor de ton și perspectivă cu citate corăspunzătoare din texte literare* - *compararea imaginilor poetice în două texte lirice din literatura modernistă printr-o hartă vizuală a motivelor însoțite de exemple din textul literar* - *interpretarea reprezentărilor societății în două fragmente printr-un comentariu scurt care explică diferențele de viziune literară*
3.5. Evaluează funcția mijloacelor expresive în construirea efectului estetic pentru a argumenta valoarea artistică a textului
- *evaluarea funcției metaforei și simbolului într-un text literar epic/liric prin completarea unei fișe care explică efectele lor estetice* - *analizarea efectului unui procedeu expresiv printr-o explicație scurtă privind contribuția lui la crearea atmosferei textului literar epic/liric* - *compararea funcției aceluiași procedeu în două texte prin completarea unui tabel evaluativ și întocmirea unui comentariu scurt care evidențiază rolul său în intensificarea tensiunii narative*
3.6. Elaborează interpretări personale integrate, valorificând teme, motive, context și procedee expresive pentru a dezvolta sensibilitatea literară și autonomia de lectură
- *elaborarea unui comentariu personal asupra unui fragment din opera literară prin corelarea temei, personajului și expresivității textului* - *formularea unei interpretări personale asupra unui text liric prin completarea unei fișe de reflecție care integrează motive și imagini poetice* - *construirea unei analize personale asupra unui text epic prin asocierea motivelor cu procedeele expresive ale autorului* - *redactarea unui eseu scurt (200-250 de cuvinte) care formulează o interpretare integrată asupra unei teme literare, justificată prin exemple din opera literară studiată*

4. Analizează elementele specifice culturii sârbe și relațiile dintre literatura sârbă și literatura națională, pentru a dezvolta o perspectivă interculturală clară

Clasa a XI-a
4.1. Interpretează relațiile dintre memorie colectivă, istorie locală și creația cultural-artistică pentru a explica evoluția comunităților sârbe
- *interpretarea modului în care un fragment literar reflectă un eveniment istoric local, prin realizarea unei scurte analize explicative* - *corelarea evocărilor memoriei colective din text cu mărturii comunitare (interviuri, fotografii), prin construirea unei hărți narative care surprinde evoluția comunității* - *analizarea unui personaj sau motiv literar asociat unui moment istoric, prin redactarea unei interpretări concis-argumentate privind rolul său în păstrarea identității sârbe* - *constituirea unui mini-dosar tematic despre evoluția unei comunități sârbe, bazat pe texte literare și surse istorice locale, prezentat în format digital*
4.2. Evaluează rolul manifestărilor cultural-artistice sârbe (festivaluri, sărbători, arte vizuale, literatură) pentru a aprecia relevanța lor în conturarea identității personale și de grup
- *evaluarea reprezentării unei sărbători sârbe descrise într-un fragment literar, prin redactarea unui paragraf argumentat despre rolul ei în comunitate sârbă* - *analizarea modului în care un festival sau ritual sârbesc apare în text, prin crearea unei prezentări digitale ce compară descrierea literară cu informații culturale reale* - *compararea importanței manifestărilor artistice sârbe din două texte, prin completarea unui tabel sintetic cu funcțiile lor identitare* - *elaborarea unei analize critice care investighează rolul unei manifestări culturale sârbe reflectate într-o operă literară, integrând surse etnografice citate corăspunzător și observații proprii*

CLASA a XI-a
CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi Trunchi comun
1. Comunicare	***La conținuturile din clasa a X-a (actualizate) se vor adăuga următoarele:***
	Stilul oratoric - semne ale stilului oratoric. Etapele creării discursului oratoric. Compunerea discursului oratoric. Stilizarea discursului oratoric. Pregătirea pentru susținerea unui discurs oratoric. Forme ocazionale ale stilului oratoric: discurs politicos, ceremonial și privat. Forme informative ale stilului oratoric: raport, prezentare. Forme persuasive ale stilului oratoric: discuție și contribuție polemică. Manipularea în discursurile oratorice: manipularea limbajului, greșeli argumentative.
Material propus pentru ascultare/analiză**:* ● *Materialele audio vor include exemple autentice de discursuri retorice (informative, persuasive, festive, polemice și agitaționale), pentru a evidenția trăsăturile stilului oratoric, structura discursului și mijloacele expresive utilizate.* ● *Fragmentele selectate vor ilustra etapele construirii unui discurs, tehnici de comunicare eficientă și exemple de manipulare lingvistică, argumentare greșită și biasuri cognitive, pentru dezvoltarea capacității de analiză critică a mesajelor publice.* ● *Analiza va permite compararea diferitelor tipuri de discurs: referat, prezentare, intervenție într-o discuție, discurs polemic, discurs festiv sau spot publicitar.* ***Tipuri de interacțiune propuse: ● *Activități de redactare și adaptare a unor discursuri ocazionale, informative, persuasive sau agitaționale, orientate spre exersarea stilizării și a adecvării limbajului la tema discursului, contextul și auditoriul.* ● *Exerciții practice de construire și prezentare a discursului: structurare, argumentare, utilizarea mijloacelor expresive și exersarea vorbirii în fața publicului.* ● *Dezbateri și discuții (inclusiv digitale) pentru recunoașterea argumentațiilor eronate, tehnicilor manipulative și identificarea elementelor care afectează obiectivitatea actului comunicațional.*	
2. Elemente de construcție a comunicării	***La conținuturile din clasa a X-a (actualizate) se vor adăuga următoarele:***
	Elementul propoziției: - părțile principale ale propoziției - subiect, predicat, baza propoziției; - părțile secundare ale propoziției: atribut, complement direct și indirect, complement circumstanțial de loc, mod, timp, cauză. Propoziție și anunț: - propoziții după structură: propoziție simplă (verb, nonverb), propoziție bimembrică (completă, incompletă); - propoziții după conținut/natura practică (declarative, imperative, interogative, exclamative); Virgulă într-o propoziție simplă. Modificarea structurii propoziției: - propoziție marcată, propoziție atașată, propoziție independentă; - omisiune, enunț neterminat, inserare. Feedback
Modalități de operare cu conținuturile studiate: ● *În studierea acestor conținuturi se va urmări în mod constant respectarea aspectelor normative, ortoepice, ortografice, morfologice și de punctuație, prin utilizarea sistematică a lucrărilor fundamentale ale limbii sârbe, precum și a diverselor dicționare și îndreptare specializate.* ● *Activitățile de învățare vor integra aplicarea practică a categoriilor sintactice prin exerciții de identificare, analiză și utilizare corectă a funcțiilor propoziționale, a tipurilor de propoziții și a regulilor privind folosirea virgulei.* ● *Comunicarea funcțională va fi exersată prin redactarea de enunțuri și texte conforme normei, valorificând adecvat modificările structurii propoziției și funcția lor stilistică în situații reale de comunicare.*	
3.	***La conținuturile din clasa a X-a (actualizate) se vor adăuga următoarele:***

Domenii de conținut	Conținuturi
	Trunchi comun
Lectură	**Teme dominante a Modernismul timpuriu în literatura sârbă (Moderna sârbă)** Criza individului modern (Contextul social și istoric. Sentimentul de alienare, neliniște existențială, singurătate. Deziluzie față de valori sociale și morale tradiționale). Pesimism și melancolie (Teme ale morții, efemerității, decadenței. Influențe simboliste și decadente europene). Subiectivism și introspecție (Accent pe trăirea interioară, emoții, stări sufletești, eul liric devine central).
	Erotism și senzualitate (Iubirea ca pasiune, dar și ca sursă de suferință. Uneori asociată cu motive ale păcatului și vinovăției) Raportarea critică la realitate (Orașul modern ca spațiu al anxietății. Respingerea idilicului rural specific literaturii anterioare). **Caracteristici estetice și stilistice** Ruperea de realism (realitatea nu mai este redată obiectiv, ci filtrată prin conștiința personajului sau a eului liric). Influențe occidentale (simbolism, parnasianism, impresionism). Limbaj poetic rafinat (metafore, simboluri, sugestie în locul descrierii directe, muzicalitate, ritm interior). Individualism artistic (scriitorul ca personalitate autonomă; respingerea literaturii cu scop didactic sau naționalist strict). Cultul formei (atenție sporită pentru construcția versului, pentru stil și expresivitate). Lirica **–** genul dominant. Specii lirice frecvente: - poezia lirică reflexivă – meditație asupra vieții, morții, sensului existenței; - poezia simbolistă – bazată pe simbol, sugestie, atmosferă; - elegia – ton melancolic, trist; - sonetul – formă fixă, foarte cultivată (mai ales la Milan Rakić, Jovan Dučić). **Proza modernistă** - specii și forme. Nuvela psihologică; povestirea lirică; romanul de analiză psihologică (mai rar în faza timpurie). Eseul literar și critica modernă - eseul estetic și filosofic. Drama (influențe simboliste și psihologice; interes pentru conflictul interior mai mult decât pentru acțiune). Mijloace artistice: epitet, simbolul, metafora, comparația, repetiția, antiteza, sinestezia, oximoronul. **Avangarda sârbă** - context literar și social. Semne ale avangardei. **Expresionismul** în literatura sârbă: - context literar și cultural-istoric; - semne de expresionism în epică; - genuri literare: roman socio-psihologic, roman unanimist, nuvelă psihologică și povestire scurtă; - artă vizuală și verbală expresionistă.

Domenii de conținut	Conținuturi
	Trunchi comun
Texte literare recomandate: **Moderna:** **Bogdan Popović:** *Predgovor Antologiji novije srpske lirike* **Aleksa Šantić:** *Pretpraznično veče, Mi znamo sudbu, Veče na školju* **Jovan Dučić:** *Morska vrba, Jablanovi,Suncokreti* **Milan Rakić:** *Dolap, Na Gazi Mestanu, Jasika* ***Vladislav Petković Dis:*** *Možda spava* **Borisav Stanković:** *Nečista krv, Koštana* **Petar Kočić:** *Jazavac pred sudom, Kroz mećavu* **Isidora Sekulić:** *Gospa Nola, Pisma iz Norveške* **Jovan Skerlić:** *O Koštani* **Avangarda sârbă:** Reviste literare: „Zenit", „Putevi", „Svedočanstva", influențe futuriste, dadaiste, suprarealiste**.** **Ekspresionizam*:*** *Stanislav Vinaver, Miloš Crnjanski, Rastko Petrović, Momčilo Nastasijević* *Activitățile de învățare vor pune accent pe analiza și interpretarea practică a textelor literare prin identificarea temelor dominante, a motivelor, a trăsăturilor curentelor literare, a genurilor specifice și a mijloacelor artistice. O componentă importantă va fi și conexiunea operei literare cu alte domenii ale artei, precum artele vizuale, muzica sau alte forme de expresie estetică. Opera va fi raportată în mod constant la contextul istoric și cultural, iar metodele aplicative de lucru cu textul literar vor fi exersate sistematic.*	
4. Elemente de interculturalitate	***La conținuturile din clasa a X-a (actualizate) se vor adăuga următoarele:*** Literatura ca expresie a memoriei colective a comunităților sârbe în condițiile conviețuirii multiculturale. Memoria istorică și elemente de istorie locală în literatura sârbe din diasporă. Conexiuni literatură–identitate–istorie în contextul comunităților sârbe din România și diaspora.
Observații privind abordarea tematici propuse*:* ● *Alegerea textelor literare/nonliterare/științifice care evocă trecutul comunității cu scopul de a explica elevilor relația dintre experiență, istorie și identitate.* ● *Conectarea sărbătorilor și tradițiilor literar-reprezentate la contextul real al comunității sârbă.* ● *Exersarea regulilor de citare; discutarea responsabilității față de patrimoniul cultural.*	

CLASA a XII-a
COMPETENȚE SPECIFICE ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE

1. Comunică eficient și responsabil în contexte variate, adaptând mesajul pentru cooperare, argumentare și exprimarea clară a propriilor idei

Clasa a XII-a
1.1. Interpretează mesaje orale complexe în limba sârbă, pentru a identifica intenția comunicativă și poziția vorbitorului în contexte variate.
- *înțelegerea, analizarea și să interpretarea mesajelor orale complexe din limba sârbă – precum interviuri, dezbateri, discursuri publice, fragmente de film sau emisiuni – demonstrând capacitatea de a identifica tema centrală, ideile principale și secundare, relațiile logice dintre informații, precum și intenția explicită și implicită a vorbitorului* - *distingerea nuanțelor de sens, tonul, atitudinea, registrele de limbă și strategiile persuasive utilizate de vorbitori, formulând interpretări argumentate privind poziția acestora în raport cu subiectul comunicat* - *evaluarea critică a calității și credibilității informațiilor audiate, identificând eventualele incoerențe, stereotipuri, prejudecăți sau manipulări discursive, și să își exprime propriile concluzii într-o manieră argumentată și corectă lingvistic*
1.2. Analizează mesaje orale și scrise complexe, pentru a identifica tema, intenția comunicativă și structura logică.
- *analizarea textelor scrise complexe – literare, eseistice, jurnalistice, argumentative sau culturale – demonstrând înțelegerea structurii informaționale, a ideilor principale și secundare, a intenției autorului și a strategiilor discursive utilizate* - *interpretarea referințelor culturale, istorice, simbolice și sociolingvistice prezente în texte, explicând semnificația lor în contextul culturii sârbe și relevanța pentru mesajul global al textului* - *evaluarea modului de construcție a argumentației, măsura în care textul este coerent, convingător și bine fundamentat, formulând observații critice și perspective personale motivate*
1.3. Susține oral discursuri coerente și argumentate, adaptând mesajul la context, scop și interlocutor.
- *elaborarea și susținerea orală discursurilor coerente, bine structurate, adaptate scopului comunicării, contextului și interlocutorilor, utilizând un vocabular adecvat, un registru lingvistic corect și strategii eficiente de formulare și susținere a punctului de vedere* - *argumentarea orală a idei și opinii personale în contexte de comunicare formală și informală (dezbateri, prezentări, discuții), folosind exemple relevante, contraargumente și concluzii clare* - *utilizarea în mod eficient strategiilor comunicative (reformulare, clarificare, exemplificare, controlul ritmului și intonației), asigurând coerența și fluența discursului într-o varietate de situații comunicative*
1.4. Redactează texte scrise argumentativ-reflective, analitice sau informative, cu structură clară și adecvată scopului comunicării.
- *redactarea textelor scrise ample și coerente – eseuri argumentative, recenzii, articole culturale, analize literare – demonstrând capacitatea de structurare logică (introducere, dezvoltare, concluzie), de formulare clară a ideilor și de susținere argumentată a unei opinii personale* - *utilizarea corectă a normelor gramaticale, ortografice și de punctuație specifice limbii sârbe, precum și conectori logici și structuri sintactice variate, adecvate nivelului avansat* - *adaptarea stilului, tonul și registrul textului la tipul de mesaj (argumentativ, analitic, descriptiv) și la publicul căruia i se adresează, demonstrând flexibilitate și maturitate în exprimare*
1.5. Interacționează în conversații complexe, utilizând strategii de negociere a sensului în situații de comunicare variate.
- *participarea activă, coerentă și eficientă la dialoguri complexe, schimburi de opinii, discuții tematice și conversații cu funcție socială, adaptând strategia comunicativă la situație, scop și interlocutor* - *formularea de cereri, explicații, clarificări, obiecții, concesii și concluzii, gestionând în mod adecvat situațiile de acord și dezacord, într-o manieră respectuoasă și argumentată* - *folosirea strategiilor de negociere a sensului, de corectare a neînțelegerilor și de menținere a comunicării, manifestând flexibilitate și abilități de colaborare în interacțiunile orale*

Clasa a XII-a

2. Valorifică structurile și mecanismele limbii sârbe pentru a construi mesaje corecte, coerente și expresive în contexte de învățare și de viață

Clasa a XII-a
2.1. Analizează structura propoziției simple în limba sârbă, pentru a explica relațiile sintactice și corectitudinea construcției enunțului
- *identificarea corectă a componentelor propoziției simple (subiect, predicat, complemente, atribute), stabilind funcțiile sintactice ale fiecărui termen și relațiile dintre acestea* - *analizarea ordinii cuvintelor în propoziție, distingând între topică neutră și topică marcată și explicând efectul stilistic sau comunicativ al modificării poziției termenilor* - *aplicarea corectă a regulile de acord subiect–predicat și regulile de folosire a cazurilor în complementație (acuzativ, genitiv, dativ, instrumental, locativ)*
2.2. Analizează propozițiile subordonate în limba sârbă, pentru a explica funcția lor sintactică și relația cu propoziția regentă în construcția frazei.
- *explicarea funcției propoziției subordonate în frază și să determine aportul ei informațional, logic sau stilistic* - *analizarea corectă a prezentului și utilizările alternative ale infinitivului, explicând preferințele limbii sârbe contemporane* - *interpretarea corectă sensurilor cauzale, consecutive, concesive, condiționale, temporale și comparative generate de diferitele tipuri de subordonate* - *proiectarea unor enunțuri complexe cu determinări multiple, utilizând modele din comunicarea publicistică sau literară, și explicând modul în care structura extinsă susține intenția comunicativă*
2.3. Analizează propozițiile coordonate în limba sârbă, pentru a interpreta relațiile logice și intenția comunicativă în construcția frazei
- *identificarea tipurilor de coordonare (copulativă, adversativă, disjunctivă, consecutivă) și conectorii specifici fiecăreia* - *explicarea relației logice dintre propozițiile coordonate și efectele stilistice ale utilizării conjuncțiilor sau ale omiterii lor (asyndeton)* - *construirea frazelor complexe folosind corect coordonarea, menținând coerența și claritatea mesajului* - *identificarea tipurilor de coordonare (copulativă, adversativă, disjunctivă, consecutivă) și conectorii specifici fiecăreia* - *explicarea relației logice dintre propozițiile coordonate și efectele stilistice ale utilizării conjuncțiilor sau ale omiterii lor (asyndeton)* - *construirea frazelor complexe folosind corect coordonarea, menținând coerența și claritatea mesajului.*
2.4. Analizează structura frazei și topica în limba sârbă, pentru a explica efectele de sens, accent și claritate în comunicare.
- *manipularea ordinii cuvintelor într-o frază complexă pentru a obține efecte de accent, evidențiere sau claritate* - *identificarea și utilizarea corectă a structurilor marcate prin topică specială (topicalizare, focalizare)* - *analizarea funcției enunțurilor eliptice, condensate sau cu subiect nul (pro-drop) în diverse contexte comunicative.* - *realizarea unor exerciții ortografice pe punctuația propoziției simple, incluzând cazuri-limită și discuții privind corectitudinea soluțiilor propuse* - *rescrierea unor enunțuri punctuate greșit, comentând în scris motivele corectării*
2.5. Analizează structurile modificate ale propoziției în limba sârbă, pentru a interpreta intenția stilistică și expresivă a comunicării.
- *identificarea și explicarea construcțiilor impersonale și pasive, stabilind valoarea lor semantică și rolul în frază* - *recunoașterea structurilor emphatice și particulele de intensificare, analizând aportul lor expresiv* - *analizarea corectă a construcțiilor cu verb la infinitiv, explicând registrul lor (literar, administrativ, arhaic).* - *analizarea fragmentelor literare sau publicistice pentru a evidenția rolul incizelor, elipsei și enunțurilor incomplete în conturarea stilului autorului*

Clasa a XII-a
- *compararea stilistică a două texte care folosesc diferit structurile modificate, explicând modul în care acestea influențează ritmul și tonul comunicării*
2.6. Utilizează adecvat conectorii logici specifici limbii sârbe, pentru a exprima cauzalitatea, concesivitatea, ipoteza, finalitatea, comparația și consecința.
- *asigurarea coeziunii și coerenței textului oral și scris prin folosirea corectă a marcatorilor discursivi (прво, затим, међутим, с једне стране, дакле etc.)* - *explicarea modului în care conectorii modifică sensul global al frazei sau al textului* - *construirea unor fragmente textuale complexe, folosind propoziții dezvoltate cu multiple determinări și structuri modificate, explicând modul în care acestea contribuie la expresivitate* - *realizarea unui mini-eseu sau portret literar, integrând în mod conștient structuri sintactice variate pentru a obține concizie și stil adecvat*

3. Interpretează textele literare în contexte culturale, istorice și estetice pentru a dezvolta gândirea critică, sensibilitatea literară și aprecierea valorilor artistice

Clasa a XII-a
3.1. Identifică teme și motive dominante ale curentelor literare pentru a înțelege direcțiile estetice ale literaturii sârbe
- *identificarea temelor și motivelor curentelor literare într-un fragment din opera literară prin completarea unei fișe tematice care explică legătura dintre motive și perspectiva socială a curentului* - *analizarea motivelor literare dintr-o poezie prin redactarea unei scurte explicații privind rolul imaginilor poetice în transmiterea sensului textului* - *compararea motivelor din două poeme din diferite curente literare prin completarea unui tabel care evidențiază diferențele de intenție estetică* - *interpretarea motivelor dominante dintr-o poezie prin formularea unui comentariu care explică relația dintre temă și expresivitate textului*
3.2. Analizează structurile narative și modurile de reprezentare a personajelor pentru a explica viziunea artistică asupra condiției umane în operele literare studiate
- *analizarea structurii narative prin completarea unei fișe cu momentele acțiunii și rolul lor în construirea temei textului literar* - *identificarea modurilor de caracterizare prin extragerea indiciilor din text și formularea unei sinteze despre imaginea personajului din opera literară studiată* - *compararea strategiilor narative prin completarea unui tabel care evidențiază diferențele de perspectivă și funcția narativă* - *interpretarea evoluției unui personaj printr-un comentariu care explică relația dintre trăsături și tema centrală a operei literare studiate*
3.3. Interpretează textele literare în relație cu contextul lor istoric și social pentru a evidenția modul în care literatura exprimă experiențe colective și valori comunitare
- *interpretarea unui fragment din opera literară prin completarea unei fișe care corelează tema textului cu contextul istoric și social al epocii* - *analizarea unui text liric modernist printr-un comentariu scurt cu citate corăspunzătoare care explică relația dintre imaginile poetice și atmosfera culturală a perioadei* - *corelarea temelor poeziei moderne cu contextul epocii* - *interpretarea unui episod modernist printr-o explicație succintă asupra modului în care contextul modelează tensiunile colective din text*
3.4. Compară reprezentările estetice și motivice din texte aparținând diferitelor curente pentru a evidenția continuitățile și diferențele de viziune asupra realității
- *compararea reprezentării naturii în două fragmente aparținând unor curente diferite prin completarea unui tabel care evidențiază diferențele estetice* - *analizarea motivului dominant în două texte literare distincte printr-o explicație concisă asupra diferențelor de ton și perspectivă cu citate corăspunzătoare din texte literare*

Clasa a XII-a
- *compararea imaginilor poetice în două texte lirice din literatura modernistă printr-o hartă vizuală a motivelor însoțite de exemple din textul literar* - *interpretarea reprezentărilor societății în două fragmente printr-un comentariu scurt care explică diferențele de viziune literară*
3.5. Evaluează funcția mijloacelor expresive în construirea efectului estetic pentru a argumenta valoarea artistică a textului
- *evaluarea funcției metaforei și simbolului într-un text literar epic/liric prin completarea unei fișe care explică efectele lor estetice* - *analizarea efectului unui procedeu expresiv printr-o explicație scurtă privind contribuția lui la crearea atmosferei textului literar epic/liric* - *compararea funcției aceluiași procedeu în două texte prin completarea unui tabel evaluativ și întocmirea unui comentariu scurt care evidențiază rolul său în intensificarea tensiunii narative*
3.6. Elaborează interpretări personale integrate, valorificând teme, motive, context și procedee expresive pentru a dezvolta sensibilitatea literară și autonomia de lectură
- *elaborarea unui comentariu personal asupra unui fragment din opera literară prin corelarea temei, personajului și expresivității textului* - *formularea unei interpretări personale asupra unui text liric prin completarea unei fișe de reflecție care integrează motive și imagini poetice* - *construirea unei analize personale asupra unui text epic prin asocierea motivelor cu procedeele expresive ale autorului* - *redactarea unui eseu scurt (200-250 de cuvinte) care formulează o interpretare integrată asupra unei teme literare, justificată prin exemple din opera literară studiată*

4. Analizează elementele specifice culturii sârbe și relațiile dintre literatura sârbă și literatura națională, pentru a dezvolta o perspectivă interculturală clară

Clasa a XII-a
4.1. Interpretează relațiile dintre memorie colectivă, istorie locală și creația cultural-artistică pentru a explica evoluția comunităților sârbe
- *interpretarea modului în care un fragment literar reflectă un eveniment istoric local, prin realizarea unei scurte analize explicative* - *corelarea evocărilor memoriei colective din text cu mărturii comunitare (interviuri, fotografii), prin construirea unei hărți narative care surprinde evoluția comunității* - *analizarea unui personaj sau motiv literar asociat unui moment istoric, prin redactarea unei interpretări concis-argumentate privind rolul său în păstrarea identității sârbe* - *constituirea unui mini-dosar tematic despre evoluția unei comunități sârbe, bazat pe texte literare și surse istorice locale, prezentat în format digital*
4.2. Evaluează rolul manifestărilor cultural-artistice sârbe (festivaluri, sărbători, arte vizuale, literatură) pentru a aprecia relevanța lor în conturarea identității personale și de grup
- *evaluarea reprezentării unei sărbători sârbe descrise într-un fragment literar, prin redactarea unui paragraf argumentat despre rolul ei în comunitate sârbă* - *analizarea modului în care un festival sau ritual sârbesc apare în text, prin crearea unei prezentări digitale ce compară descrierea literară cu informații culturale reale* - *compararea importanței manifestărilor artistice sârbe din două texte, prin completarea unui tabel sintetic cu funcțiile lor identitare* - *elaborarea unei analize critice care investighează rolul unei manifestări culturale sârbe reflectate într-o operă literară, integrând surse etnografice citate corăspunzător și observații proprii*

CLASA a XII-a
CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
	Trunchi comun
1. Comunicare	***La conținuturile din clasa a XI-a (actualizate) se vor adăuga următoarele:***
	Tipuri de texte orale - discursuri și prezentări publice - interviuri, reportaje, conversații formale și informale - dezbateri televizate / radiofonice - podcasturi, vloguri, materiale multimedia în limba sârbă Elemente de analiză și interpretare: *identificarea ideilor principale și secundare; structurarea informațiilor și stabilirea relațiilor logice, identificarea intenției comunicative* Tipuri de texte scrise pentru receptarea mesajelor - texte literare (proză, roman, poezie, text dramatic) - articole de opinie, editoriale, eseuri culturale - texte jurnalistice (știri, reportaje, interviuri) - texte argumentative și analitice Elemente de analiză: *tema, ideile principale, intenția autorului; organizarea textului (introducere, dezvoltare, concluzie); marcatori discursivi și conectori logici; argumente și contraargumente.* Funcții comunicative: *exprimarea opiniei și formularea argumentelor; exprimarea acordului/dezacordului; prezentarea de informații, opinii și concluzii; formularea de explicații, clarificări, întrebări; exprimarea ipotezelor, intențiilor, dorințelor; descrierea și evaluarea unor situații, personaje sau evenimente.* Structuri lingvistice aplicate oral: *utilizarea corectă a timpilor verbali (prezent, trecut, viitor, condițional, conjunctiv); structuri de subordonare: cauzale, condiționale, concesive.* Tipuri de texte scrise pentru producerea mesajelor scrise - eseu argumentativ (pe teme sociale, culturale, etice); text reflexiv; analiză literară - articol de revistă / blog cultural Elemente de redactare a mesajelor scrise: *structurarea unui text complex (introducere – dezvoltare – concluzie); utilizarea conectorilor logici și semantici; corectitudinea gramaticală și ortografică; adecvarea stilului la tipul de text și la public utilizarea de exemple, citate, referințe culturale* Situații de comunicare pentru interacțiune în limba sârbă: *conversații formale și informale;* *discuții în grup, brainstorming;* *dezbateri pe teme de actualitate.* Strategii de interacțiune: *cererea și oferirea de informații;* *negocierea sensului;* *reformularea și clarificarea*.

Domenii de conținut	Conținuturi Trunchi comun
Material propus pentru ascultare/analiză**:* ● *Materialele audio vor include exemple autentice de discursuri retorice (informative, persuasive, festive, polemice și agitaționale), pentru a evidenția trăsăturile stilului oratoric, structura discursului și mijloacele expresive utilizate.* ● *Fragmentele selectate vor ilustra etapele construirii unui discurs, tehnici de comunicare eficientă și exemple de manipulare lingvistică, argumentare greșită și biasuri cognitive, pentru dezvoltarea capacității de analiză critică a mesajelor publice.* ● *Analiza va permite compararea diferitelor tipuri de discurs: referat, prezentare, intervenție într-o discuție, discurs polemic, discurs festiv sau spot publicitar.* ***Tipuri de interacțiune propuse: ● *Activități de redactare și adaptare a unor discursuri ocazionale, informative, persuasive sau agitaționale, orientate spre exersarea stilizării și a adecvării limbajului la tema discursului, contextul și auditoriul.* ● *Exerciții practice de construire și prezentare a discursului: structurare, argumentare, utilizarea mijloacelor expresive și exersarea vorbirii în fața publicului.* ● *Dezbateri și discuții (inclusiv digitale) pentru recunoașterea argumentațiilor eronate, tehnicilor manipulative și identificarea elementelor care afectează obiectivitatea actului comunicațional.*	
2. Elemente de construcție a comunicării	***La conținuturile din clasa a XI-a (actualizate) se vor adăuga următoarele:*** *Propoziția și părțile ei principale* *Structura propoziției simple* - tipuri de propoziții după scopul comunicării (enunțiative, interogative, exclamative, imperative); - ordinea cuvintelor în propoziție (inversiuni stilistice); - acordul subiect–predicat; - predicat verbal și nominal; - complementul în cazurile nominale (acuzativ, genitiv, dativ, instrumental, locativ); *Subordonarea în limba sârbă* *Propoziții subordonate substantivale* - subiective (да + verb la prezent/viitor/ subjunctiv) - predicative - completive directe - completive indirecte- - completive circumstanțiale introduse prin conjuncții specifice Propoziții subordonate atributive - introduse prin pronume relative (који, која, које, што, чији) - propoziții determinative și nedeterminative - acordul și funcția propoziției atributive în frază *Propoziții subordonate circumstanțiale* - Circumstanțiale de timp (када, док, чим, пре него што, после што, откако); - Circumstanțiale de loc (где, куда, откуд(а)); - Circumstanțiale de mod (како, као што, како год); - Circumstanțiale de cauză (јер, зато што, будући да); - Circumstanțiale de scop (да би, како би, да); - Circumstanțiale de consecință (тако да, толико да); - Circumstanțiale condiționale (ако, уколико, да); - Circumstanțiale concesive (иако, мада, премда); - Circumstanțiale comparative (као да, као што, више него што). *Coordonarea propozițiilor* - Propoziții coordonate copulative (и, па, те, нити). - Propoziții adversative (али, међутим, ипак). - Propoziții disjunctive (или – или; било – било). - Propoziții consecutive (зато, стога). Efecte stilistice ale coordonării: omiterea conjuncției; conective complexe în registrul publicistic și literar. Punctuația în fraza complexă**:** virgula în propozițiile subordonate și coordonate; utilizarea liniei de dialog și a cratimei în texte literare**;** punctuația în propozițiile clarificatoare și incidente.

Domenii de conținut	Conținuturi Trunchi comun
Modalități de operare cu conținuturile studiate: ● *În studierea acestor conținuturi se va urmări în mod constant respectarea aspectelor normative, ortoepice, ortografice, morfologice, sintactice și de punctuație, prin utilizarea sistematică a lucrărilor fundamentale ale limbii sârbe, precum și a diverselor dicționare și îndreptare specializate.* ● *Activitățile de învățare vor integra aplicarea practică a categoriilor sintactice prin exerciții de identificare, analiză și utilizare corectă a funcțiilor propoziționale, a tipurilor de propoziții și a regulilor privind folosirea virgulei.* ● *Comunicarea funcțională va fi exersată prin redactarea de enunțuri și texte conforme normei, valorificând adecvat modificările structurii propoziției și funcția lor stilistică în situații reale de comunicare.*	
3. **Lectură**	***La conținuturile din clasa a XI-a (actualizate) se vor adăuga următoarele:*** Perioada **interbelică** în literatura sârbă, context literar și cultural-istoric; **Teme** frecvente în **poezia interbelică:** trauma războiului, singurătatea, exilul, criza identității **Caracteristici:** exprimă **stări interioare**, neliniște, dezorientare, limbaj **simbolic**, metaphoric, vers liber, ritm neregulat, influențe ale **expresionismului și modernismului.** ***Proza: Dezvoltare a romanului interbelic*** ***Caracteristici:*** *accent pe* ***analiza psihologică,*** *perspectivă subiectivă, structură narativă fragmentată, îmbinare între realism și modernism* ***Tipuri de proză:*** *roman psihologic, proză urbană, proză istorică cu interpretare modernă* Tematică perioadei **postbelice:** războiul și consecințele lui, trauma și memoria, condiția umană, alienarea și criza identității, raportul individ–societate. Genuri literare: **proza** devine gen dominant (romanul modern), **poezia**- lirică existențială și filosofică, **eseul** - analiză critică a realității sociale, **drama** - conflicte morale și ideologice. Stilul și limbajul: *stil complex, simbolic,limbaj metaforic și reflexiv.* *Tehnici moderne și postmoderne: monolog interior, perspectivă narativă multiplă, intertextualitate, ironie și parodie.* *Literatura contemporană* **Genuri literare:** ***proza*** *devine gen dominant (romanul modern),* ***poezia****-lirică existențială și filosofică,* ***eseul****-analiză critică a realității sociale,* ***drama****- conflicte morale și ideologice.* Trăsături generale: *pluralism estetic și tematic, libertate totală de expresie, îmbinarea tradiției cu inovația, accent pe identitatea individuală, literatură critică și reflexivă.*
Texte literare recomandate: **Međuratna i posleratna srpska književnost:** ***Ivo Andrić:*** *Ex Ponto, Most na Žepi, Na Drini ćuprija, Prokleta avlija;* ***Miloš Crnjanski:*** *Sumatra, Seobe;* ***Desanka Maksimović:*** *Strepnja, Krvava bajka, Pokošena livada;* ***Veljko Petrović:*** *Ratar;* ***Milutin Bojić:*** *Plava grobnica;* ***Dušan Vasiljen:*** *Čovek peva posle rata;* ***Momčilo Nastasijević:*** *Tuga u kamenu* **Savremena književnost:** ***Branko Ćopić:*** *Bašta sljezove boje;* ***Dobrica Ćosić:*** *Koreni;* ***Stevan Raičković:*** *Kamena uspavanka;* ***Vasko Popa:*** *Patka, Konj, Maslačak, Kesten, Kaktus, Stolica, Belutak;* ***Miodrag Pavlović:*** *Rekvijem, Vihor;* ***Branko Miljković:*** *Balada, Poeziju će svi pisati;* ***Milorad Pavić:*** *Hazarski rečnik;* ***Borislav Pekić:*** *Zlatno runo;* ***Danilo Kiš:*** *Rani jadi, Enciklopedija mrtvih;* ***Vladan Desnica:*** *Proleća Ivana Galeba;* ***Meša Selimović:*** *Derviš i smrt;* ***Dušan Kovačević:*** *Balkanski špijun* *Activitățile de învățare vor pune accent pe analiza și interpretarea practică a textelor literare prin identificarea temelor dominante, a motivelor, a trăsăturilor curentelor literare, a genurilor specifice și a mijloacelor artistice. O componentă importantă va fi și conexiunea operei literare cu alte domenii ale artei, precum artele vizuale, muzica sau alte forme de expresie estetică. Opera va fi raportată în mod constant la contextul istoric și cultural, iar metodele aplicative de lucru cu textul literar vor fi exersate sistematic.*	
4. **Elemente de interculturalitate**	***La conținuturile din clasa a XI-a (actualizate) se vor adăuga următoarele:*** Literatura ca expresie a memoriei colective a comunităților sârbe în condițiile conviețuirii multiculturale. Memoria istorică și elemente de istorie în literatura sârbă din diasporă. Conexiuni literatură–identitate–istorie în contextul comunităților sârbe din România și diaspora.

Domenii de conținut	Conținuturi
	Trunchi comun
***Observații privind abordarea tematici propuse**:* ● *Alegerea textelor literare/nonliterare/științifice care evocă trecutul comunității cu scopul de a explica elevilor relația dintre experiență, istorie și identitate.* ● *Conectarea sărbătorilor și tradițiilor literar-reprezentate la contextul real al comunității sârbă.* ● *Exersarea regulilor de citare; discutarea responsabilității față de patrimoniul cultural.*	

SUGESTII METODOLOGICE

1. Semnificații și rol (ancorare curriculară)

Sugestiile metodologice pentru disciplina Limba și literatura maternă sârbă au rolul de a orienta și sprijini cadrele didactice în aplicarea programei școlare, fără a avea caracter prescriptiv. Acestea pot fi utilizate ca repere de lucru menite să faciliteze transpunerea intențiilor curriculare în practici didactice adaptate contextului educațional concret și profilului real, cu accent pe claritate, structurare logică, argumentare și utilizare funcțională a limbajului.

Cadrul didactic poate urmări asigurarea coerenței dintre competențele generale și competențele specifice prin: (a) selectarea și corelarea conținuturilor de învățare cu situații de comunicare autentice; (b) proiectarea unor activități de învățare centrate pe dezvoltarea competențelor de receptare și de producere a mesajelor orale și scrise; (c) utilizarea evaluării ca instrument de reglare a demersului didactic și de sprijinire a progresului elevilor.

Prin modul de formulare, prezentele sugestii metodologice se recomandă a fi abordate ca instrumente cu caracter aplicativ, centrate pe procesul de predare–învățare–evaluare, prin: alegerea și combinarea metodelor didactice active (de exemplu: conversația, lectura dirijată, exercițiul, lucrul pe text); adaptarea strategiilor didactice la nivelul de vârstă, ritmul de învățare și interesele elevilor; integrarea reflecției asupra limbii și literaturii în activități concrete de comunicare.

În funcție de experiența profesională, cadrele didactice pot valorifica prezentele sugestii metodologice în mod diferențiat, de exemplu: ca repere de orientare în proiectarea lecțiilor și în structurarea activităților de învățare, în cazul profesorilor debutanți, respectiv ca punct de plecare pentru adaptare, diversificare și inovare metodologică, în cazul profesorilor cu experiență .

Având în vedere structura programei pentru disciplina Limba și literatura maternă sârbă, organizată pe trunchi comun, sugestiile metodologice pot fi valorificate pentru gestionarea coerentă a cadrului curricular integrat. În acest context, profesorul poate proiecta (a) activități orientate spre formarea competențelor de bază; (b) diferențiate, destinate aprofundării, extinderii sau recuperării, în funcție de nivelul de formare și de interesele elevilor, prin prioritizarea unor sarcini de comunicare funcțională, argumentare, interpretare și redactare de texte explicative și argumentative, adecvate profilului real.

În vederea creșterii caracterului aplicativ și a coerenței interne a demersului curricular, cadrul didactic poate utiliza, în proiectare, un demers de tip „înapoi spre înainte” (backward design), pornind de la competențele specifice și de la produse de învățare așteptate, pentru a selecta conținuturile și activitățile adecvate, precum și criteriile de evaluare asociate.

2. Principii generale (cadrul normativ)

Principiile generale care fundamentează demersul didactic la disciplina Limba și literatura maternă sârbă oferă cadrul de referință pentru proiectarea, desfășurarea și evaluarea activităților de predare–învățare, în acord cu finalitățile educației liceale și cu profilul de formare al absolventului. Aceste principii au un caracter orientativ și normativ, susținând aplicarea flexibilă a programei școlare și adaptarea acesteia la contexte educaționale diverse, fără a afecta unitatea și coerența disciplinei.

(2.1.) Demersul de predare–învățare este centrat pe elev, considerat participant activ la construirea propriilor achiziții lingvistice, literare și culturale. Activitățile de învățare sunt concepute astfel încât să favorizeze implicarea activă, reflecția personală și învățarea prin descoperire, prin raportarea conținuturilor la experiențele de viață, interesele și nivelul de dezvoltare al elevilor. În acest sens, procesul didactic stimulează autonomia, responsabilitatea și capacitatea de autoevaluare, valorificând situații autentice de comunicare și interpretare a mesajelor.

(2.2.) Procesul didactic valorifică o diversitate de metode și tehnici de predare–învățare–evaluare, adecvate competențelor vizate și specificului disciplinei. Sunt utilizate, în mod echilibrat, metode tradiționale, interactive, experiențiale și digitale, precum lectura ghidată și critică, conversația euristică, studiul de caz, dezbaterea, învățarea prin proiect sau utilizarea resurselor digitale, cu prioritizarea studiului de caz, a analizei textelor funcționale și a proiectelor tematice aplicative, precum și cu reducerea ponderii dezbaterilor literare extinse sau a analizelor teoretice sofisticate. Această diversitate metodologică susține dezvoltarea competențelor de comunicare funcțională și stimulează interesul pentru învățare și gândirea critică.

(2.3.) Demersul didactic este conceput într-o manieră flexibilă și adaptabilă, prin raportare la nivelul de pregătire al clasei, la dinamica grupului de elevi și la resursele educaționale disponibile. Cadrul didactic poate ajusta strategiile de predare, ritmul de parcurgere a conținuturilor, formele de organizare a activităților și modalitățile de evaluare, astfel încât să răspundă nevoilor reale de învățare și să asigure progresul fiecărui

elev. Adaptabilitatea vizează, totodată, integrarea mediului digital și valorificarea situațiilor educaționale emergente.

(2.4.) Procesul de predare–învățare se realizează prin strategii de diferențiere și personalizare, care permit valorificarea potențialului fiecărui elev și sprijinirea progresului individual. Activitățile pot fi proiectate cu sarcini gradate, niveluri diferite de complexitate și produse finale variate, în funcție de competențele, interesele și stilurile de învățare ale elevilor, contribuind la asigurarea echității educaționale și la răspunsul adecvat la nevoi educaționale diverse. În completarea strategiilor de diferențiere, se recomandă explicitarea unor măsuri de sprijin pentru situații de învățare specifice (remediere, accelerare, elevi bilingvi, elevi cu dificultăți de literație sau cu cerințe educaționale speciale), prin adaptarea sarcinilor, a suporturilor de lucru, a timpului, a modului de prezentare a conținuturilor și a criteriilor de evaluare, astfel încât să fie asigurată participarea reală și progresul fiecărui elev.

(2.5.) Integrarea interdisciplinară vizează corelarea conținuturilor disciplinei Limba și literatura maternă sârbă cu alte domenii de studiu, în vederea construirii unei viziuni coerente asupra cunoașterii. Activitățile de învățare pot valorifica teme și contexte comune cu alte discipline, favorizând transferul competențelor și aplicarea cunoștințelor în situații variate, inclusiv prin corelări cu disciplinele din aria STEM, în special cu matematica, informatica și științele exacte, pentru dezvoltarea gândirii logice, a preciziei limbajului și a competenței de comunicare academică. Această abordare contribuie la dezvoltarea competențelor transversale și la înțelegerea rolului limbii și literaturii în interpretarea realității culturale și sociale.

(2.6.) Evaluarea la disciplina Limba și literatura maternă sârbă se recomandă a fi concepută ca parte integrantă a procesului de predare–învățare–evaluare, având rolul de a sprijini dezvoltarea competențelor de comunicare ale elevilor, în contexte de receptare, producere și interacțiune orală și scrisă, precum și formarea unei atitudini reflexive față de propria învățare.

Procesul de evaluare, ca parte integrantă a procesului de predare–învățare, are în vedere următoarele principii:

a) Echilibrul între evaluarea formativă și evaluarea sumativă – îmbinarea evaluării formative (desfășurată pe parcurs, orientată spre progres și reglare) cu evaluarea sumativă (la finalul unităților, cu rol de certificare). Evaluarea formativă sprijină adaptarea demersului didactic, iar evaluarea sumativă valorifică produsele finale ale învățării (texte scrise, proiecte, portofolii).
b) Transparența și utilizarea unor criterii explicite – realizarea evaluării pe baza unor criterii clare, comunicate anterior îndeplinirii sarcinilor de lucru. Criteriile explicite facilitează autoevaluarea, autoreglarea și asumarea responsabilității față de propriul progres.
c) Evaluarea competențelor de comunicare – focalizarea evaluării cu prioritate asupra competențelor de comunicare (înțelegere, interpretare, producere de mesaje adecvate contextului), și nu asupra reproducerii izolate a unor cunoștințe despre limbă sau literatură. Cunoștințele despre limbă sunt valorizate prin utilizarea lor funcțională, în situații autentice de comunicare.
d) Evaluarea produsului și a procesului de realizare – luarea în considerare, în evaluarea producțiilor orale și scrise, atât a produsului final, cât și a procesului de realizare (planificare, redactare, revizuire, prezentare). Această abordare sprijină conștientizarea strategiilor de lucru și asumarea progresului realizat.
e) Feedback descriptiv, constructiv și orientat spre progres – formularea unui feedback specific, descriptiv și orientat spre îmbunătățire, oferit verbal sau în scris, inclusiv în format digital, și structurat prin rubrici și grile de evaluare (de exemplu: „Ai formulat corect ideea principală, însă argumentarea poate fi dezvoltată prin exemple suplimentare din text.”; „Structura este clară; în următoarea redactare, încearcă să diversifici conectorii logici.”). Se recomandă și feedback reflexiv, formulat prin întrebări de tipul: „Ce ai reușit?”, „Ce ai modifica data viitoare?”, „Ce vei face diferit?”.
f) Implicarea elevilor în evaluare – participarea activă a elevilor la procesul de evaluare, prin autoevaluare și evaluare colegială (peer-to-peer), utilizând jurnale de lectură și de învățare, reflecții scrise, portofolii și grile de evaluare. Aceste practici contribuie la dezvoltarea gândirii critice, a responsabilității și a capacității de analiză reflexivă.

În proiectarea demersului evaluativ, cadrul didactic poate avea în vedere următoarele întrebări orientative:

De ce evaluez? – pentru a înțelege progresul elevilor, a susține învățarea și a adapta procesul didactic;

Ce evaluez? – competențele specifice stabilite prin programa școlară la disciplina Limba și literatura maternă sârbă;

Cum evaluez? – prin metode și instrumente variate, adaptate competențelor vizate și tipului de evaluare;

Cât de bine măsor? – prin instrumente valide, fiabile și transparente, bazate pe criterii clare, comunicate anterior elevilor;

Ce feedback ofer? – feedback descriptiv, orientat spre progres și integrat în procesul de învățare;

Ce decizii iau în urma evaluării? – ajustarea strategiilor de predare și oferirea unui sprijin individualizat elevilor, în funcție de nevoile identificate.

Demersul evaluativ vizează diversificarea metodelor și instrumentelor de evaluare, prin:

- evaluarea prin proiecte, care pot integra competențe de lectură, scriere, documentare și interpretare culturală;
- evaluarea colegială (peer-to-peer), aplicată produselor activității elevilor (texte argumentative, prezentări, proiecte tematice);
- autoevaluarea, prin instrumente care sprijină conștientizarea progresului personal și dezvoltarea competențelor metacognitive.

Evaluarea poate fi realizată și prin portofolii, probe scrise și orale, fișe de observație, rubrici și grile de evaluare, teste de progres cu itemi variați, jurnale de lectură, scale de autoevaluare și evaluare colegială. Procesul de evaluare se recomandă a fi înțeles ca parte integrantă a învățării, orientat spre dezvoltarea competențelor comunicative, a gândirii critice și a unei atitudini reflexive și responsabile față de propriul parcurs de dezvoltare lingvistică și culturală. Pentru a crește validitatea și comparabilitatea evaluării, se recomandă utilizarea consecventă a rubricilor analitice (criterii/descriptorii pe niveluri) pentru producțiile scrise și orale, precum și arhivarea selectivă a produselor în portofolii (inclusiv digitale), ca bază pentru evaluarea progresului și pentru dialogul educațional elev–profesor–familie.

3. Orientări metodologice generale (operaționalizare)

Predarea–învățarea disciplinei Limba și literatura maternă sârbă se întemeiază pe principii pedagogice moderne, orientate spre elev și spre dezvoltarea competențelor-cheie. Conținuturile lingvistice, literare și culturale sunt selectate și organizate în relație cu experiența de viață a elevilor, cu dinamica mediului digital și cu specificul comunității sârb din România și din diaspora. Demersul didactic vizează formarea progresivă a competențelor de comunicare, analiză, interpretare și exprimare critică, în acord cu particularitățile de vârstă și cu cerințele societății contemporane. Structura curriculumului asigură continuitatea și coerența dezvoltării competențelor, de la utilizarea funcțională a limbii sârbe și respectarea normei standard, până la înțelegerea stilurilor de comunicare, evaluarea critică a mesajelor orale și scrise, stăpânirea discursului argumentativ și realizarea unor texte explicative, reflexive și eseistice. În acest cadru, profesorul proiectează și implementează activități didactice integrate, care corelează, în mod sistematic, activitățile cu cele patru domenii de conținut.

(3.1.) Ca principiu central al demersului metodologic, **învățarea activă** se realizează prin activități care solicită participarea directă, conștientă și reflexivă a elevilor. Astfel, elevii sunt implicați în analiza unor situații autentice de comunicare, observarea și interpretarea elementelor verbale, nonverbale și paraverbale, identificarea și explicarea trăsăturilor stilistice ale textelor, analiza structurii narative și a personajelor, interpretarea motivelor și temelor literare, valorificate cu accent prioritar pe înțelegerea mesajului și pe funcția comunicativă a textului, evaluarea credibilității mesajelor media, interpretarea motivelor și temelor literare sau construirea relațiilor logice și cauzale în texte explicative și eseistice. Dezbaterile, studiile de caz, simulările de discursuri (retorice, publicistice, argumentative), investigațiile textuale și culturale și exercițiile de transformare a textelor contribuie la dezvoltarea gândirii critice și a competențelor de comunicare funcțională, cu focalizare pe texte explicative, argumentative și pe discursuri funcționale, precum și pe analiza logică a mesajului.

(3.2.) În completarea acesteia, **dimensiunea colaborativă a învățării** este valorificată sistematic și promovată prin activități de grup și de tip peer-to-peer, care facilitează învățarea prin interacțiune și negociere de sens. Activitățile de învățare vizează: realizarea de hărți conceptuale și tabele comparative, completarea de fișe de analiză (structură, stil, personaje, motive, contexte), redactarea colaborativă de texte (știri, interviuri, recenzii, discursuri, eseuri), precum și evaluarea colegială a produselor realizate. Mentoratul între elevi este recomandat în special pentru activitățile de redactare, revizuire și interpretare, sprijinind diferențierea învățării și consolidarea competențelor lingvistice și literare.

(3.3.) O formă integratoare a învățării active și colaborative este **învățarea prin proiect**, care reprezintă o modalitate eficientă de organizare a activităților de învățare, permițând integrarea conținuturilor programei în contexte tematice complexe, cu relevanță socială, culturală și identitară. Activitățile de învățare pot fi organizate sub forma unor proiecte care vizează: comunicarea responsabilă în mediul digital, realizarea de produse publicistice, analiza discursului retoric, analiza mesajelor media, proiecte de comunicare digitală și proiecte interdisciplinare care corelează limbajul cu utilizarea tehnologiei, investigarea memoriei colective sau promovarea patrimoniului cultural sârb. Proiectele includ activități de documentare, analiză, redactare, selecție de surse, realizare de produse culturale și prezentare publică, contribuind la dezvoltarea competențelor transversale, a autonomiei în învățare și a capacității de transfer și aplicare a cunoștințelor în contexte autentice.

(3.4.) Demersul didactic este susținut și prin valorificarea **învățării digitale**, care completează și susține utilizarea strategiilor didactice, prin folosirea resurselor și instrumentelor digitale adecvate, în concordanță cu competențele vizate de programă. Aceste activități pot include: exerciții interactive de clasificare și asociere, organizatoare grafice digitale, storyboarduri pentru narațiune, platforme colaborative pentru redactare și feedback, realizarea de prezentări multimedia, podcasturi, bloguri școlare, colaje interpretative sau portofolii digitale. Activitățile digitale facilitează analiza critică a informațiilor, dezvoltarea competențelor media și exersarea normelor de citare și utilizare responsabilă a surselor. În utilizarea resurselor digitale, se recomandă explicitarea unor reguli de lucru privind credibilitatea surselor, citarea corectă, protecția datelor personale și conduita etică în mediul online, astfel încât competența digitală să fie dezvoltată integrat cu competența de literație și cu cea civică.

(3.5.) În vederea asigurării **relevanței și semnificației învățării**, activitățile didactice sunt proiectate în manieră **autentică**, conectând conținuturile disciplinei cu realitatea cotidiană și cu viața comunității, favorizând transferul învățării în contexte relevante. Activitățile pot valorifica situații reale de comunicare (texte funcționale, discursuri publice, intervenții argumentative), precum și analiza reprezentărilor culturale ale sârbilor din România și din diaspora. Analiza acestor reprezentări în texte literare, corelarea lor cu artefacte culturale, tradiții, sărbători sau mărturii comunitare contribuie la dezvoltarea competențelor interculturale și la formarea unui comportament etic față de patrimoniul cultural.

(3.6.) Adaptarea demersului didactic la contextul educațional concret este realizată prin **învățarea contextualizată**, care presupune adaptarea strategiilor didactice la nivelul de competență al elevilor, la specificul clasei, al școlii și al comunității locale, precum și la resursele disponibile. Programa permite proiectarea unor activități diferențiate, cu sarcini gradate, produse finale variate și forme flexibile de evaluare, astfel încât fiecare elev să poată progresa în funcție de propriul ritm și potențial. Valorificarea experienței lingvistice și culturale a elevilor și a resurselor locale contribuie la creșterea relevanței și eficienței procesului de învățare. În vederea asigurării incluziunii și a echității, se recomandă planificarea explicită a măsurilor de accesibilizare (suport vizual, organizatori grafici, secvențierea sarcinilor, timp suplimentar, alternative de produs), precum și a intervențiilor remediale pe baza rezultatelor evaluării formative.

Prin aplicarea sistematică a acestor orientări metodologice generale, disciplina Limba și literatura maternă sârbă devine un spațiu educațional dinamic, relevant și formativ, care sprijină dezvoltarea comunicării funcționale, a gândirii critice, a sensibilității literare și a identității culturale a elevilor.

4. Adaptări metodologice în funcție de tipul de programă (contextualizare curriculară)

Programa pentru disciplina Limba și literatura maternă sârbă, structurată pe trunchiul comun, permite configurarea unui demers didactic flexibil și adaptabil, în acord cu diversitatea nivelurilor de pregătire, a intereselor și a ritmurilor de învățare ale elevilor. În acest context, demersul curricular poate fi valorificat diferențiat, prin ajustarea strategiilor didactice și a activităților de învățare, fără a afecta coerența și unitatea disciplinei.

La nivelul trunchiului comun, demersul didactic este orientat prioritar spre formarea și exersarea competențelor de bază în comunicare, cu accent pe utilizarea funcțională a limbii sârbe în contexte variate de receptare și producere de mesaje orale și scrise. Activitățile de învățare pot viza dezvoltarea competenței de literație, înțelegerea și interpretarea textelor literare și nonliterare, precum și exersarea exprimării coerente și corecte, în acord cu norma limbii standard. Strategiile didactice sprijină accesibilizarea conținuturilor, progresul gradual și participarea activă a tuturor elevilor.

În cadrul trunchiului comun, profesorul poate proiecta activități de învățare diferențiate, care să permită aprofundarea, extinderea sau consolidarea competențelor, în funcție de nivelul de formare al elevilor și de interesele acestora. Activitățile pot include sarcini gradate, abordări analitice cu niveluri diferite de complexitate, precum și produse de învățare variate, care să favorizeze implicarea activă, autonomia și progresul individual.

Adaptările metodologice sunt realizate în raport cu competențele-cheie și cu profilul de formare al absolventului, având în vedere principiile echității, incluziunii și relevanței educaționale. Profesorul poate ajusta selecția conținuturilor, strategiile didactice, formele de organizare a activității și modalitățile de evaluare, astfel încât demersul educațional să rămână centrat pe elev și orientat spre formarea unor absolvenți autonomi, reflexivi și responsabili.

Pentru asigurarea coerenței și a eficienței demersului didactic, se recomandă planificarea pe unități de învățare care includ explicit: competențe specifice comune tuturor elevilor, componente de aprofundare sau extindere pentru elevii interesați sau avansați, precum și componente remediale, stabilite pe baza diagnozei inițiale și a evaluării formative. Prin această abordare, demersul educațional la disciplina Limba și literatura maternă sârbă își menține unitatea curriculară, asigurând flexibilitatea necesară pentru a răspunde diversității

contextelor educaționale și pentru a susține parcursuri de învățare relevante și coerente în învățământul liceal.

5. Ancorare în profilul de formare al absolventului (finalitate)

La nivelul disciplinei Limba și literatura maternă sârbă, sugestiile metodologice vizează organizarea procesului de predare–învățare–evaluare astfel încât activitățile propuse să contribuie direct la realizarea profilului de formare al absolventului învățământului liceal, cu focalizare pe aria curriculară „Limbă și comunicare”. Demersurile didactice sunt orientate spre dezvoltarea competențelor-cheie, formarea atributelor prioritare ale absolventului și integrarea temelor transversale prevăzute de cadrul legislativ în vigoare, cu accent pe exprimare coerentă, riguroasă și adecvată contextelor academice și profesionale specifice profilului real.

(5.1.) În activitatea didactică, profesorii pot propune situații de învățare care să favorizeze **dezvoltarea competențelor-cheie**, prin:

- organizarea de activități de receptare, interpretare și producere de texte orale și scrise, literare și nonliterare, în contexte variate de comunicare, utilizarea lecturii ghidate și critice, a exercițiilor de analiză și interpretare textuală, precum și a redactării de texte funcționale, reflexive și creative, cu prioritate pentru texte explicative și argumentative, care să sprijine înțelegerea mesajului, exprimarea coerentă și argumentarea pentru consolidarea **competenței de literație** (citire, scriere și înțelegere a mesajului);
- valorificarea limbii sârbe ca limbă maternă în relație cu alte limbi cunoscute de elevi, prin comparații lingvistice, exerciții de traducere și mediere, precum și reflecții asupra rolului limbii materne în construirea identității personale și culturale în vederea dezvoltării **competenței de multilingvism** și a conștiinței interculturale;
- explorarea patrimoniului literar și cultural sârb, prin analiza unor texte reprezentative, realizarea de proiecte tematice și produse creative, valorificând dimensiunea funcțională și interpretativă a acestora, precum și raportarea acestora la experiențele elevilor și la contexte culturale mai largi, pentru dezvoltarea **competenței de sensibilizare și exprimare culturală**;
- utilizarea resurselor digitale pentru documentare, comunicare și realizarea de produse de învățare (prezentări, portofolii, texte colaborative), cu respectarea normelor de etică și siguranță online, în vederea dezvoltării **competenței digitale** și a **competențelor metacognitive**;
- desfășurarea de activități individuale și colaborative care încurajează reflecția asupra propriei învățări, autonomia, cooperarea, reziliența și asumarea responsabilității, pentru dezvoltarea **competenței personale, sociale și de a învăța să înveți**;
- analiza mesajelor publice, a discursurilor sociale și a textelor cu tematică civică sau ecologică, în scopul formării unor atitudini de participare responsabilă, respect pentru valori democratice, diversitate culturală și mediu, contribuind la dezvoltarea **competenței civice, juridice și de protejare a mediului**;
- realizarea de proiecte culturale și educaționale (portofolii tematice, produse creative, activități de grup), care stimulează inițiativa, creativitatea în sens funcțional și aplicativ, asumarea de roluri și transformarea ideilor în acțiuni cu valoare culturală și socială, în vederea dezvoltării **competenței antreprenoriale**.

(5.2.) Prin strategiile didactice utilizate, disciplina Limba și literatura maternă sârbă contribuie la **formarea atributelor prioritare** unui absolvent care:

- comunică eficient în limba sârbă, adaptându-și discursul la diferite contexte personale, educaționale și culturale, manifestând claritate, coerență și precizie în exprimare *(comunicativ)*;
- manifestă gândire reflexivă și spirit critic în analiza mesajelor, textelor și situațiilor de comunicare *(reflexiv)*;
- valorifică creativ limbajul, prin interpretări personale și exprimare originală, în contexte adecvate scopului comunicării *(creativ)*;
- utilizează responsabil și etic limbajul și resursele digitale în spațiul public și privat *(responsabil și etic)*;
- își asumă progresiv responsabilitatea pentru propria învățare și dezvoltare personal *(autonom)*;
- colaborează eficient în activități de grup și în contexte de învățare cooperativă *(colaborativ)*;
- gestionează situații de învățare provocatoare și se adaptează la contexte educaționale diverse *(rezilient)*;
- reflectează asupra propriului parcurs educațional, cultural și profesional, manifestând deschidere către planificarea viitorului *(prospectiv)*.

(5.3.) Integrarea temelor transversale, prevăzute de cadrul legislativ în vigoare, este recomandată în activitățile de predare–învățare, în corelare cu competențele-cheie, astfel:

- **educația pentru mediu**, corelată cu competența de literație și cea de sensibilizare culturală, prin analiza unor texte care abordează relația om–natură;
- **digitalizarea**, corelată cu competența digitală și competența de comunicare, prin utilizarea tehnologiei în realizarea produselor de învățare;
- **educația pentru sănătate**, corelată cu competența personală și socială, prin promovarea comunicării asertive și a relațiilor interpersonale echilibrate;
- **educația pentru patrimoniu**, corelată cu competența de sensibilizare și exprimare culturală, prin explorarea limbii, literaturii și identității culturale sârbe.

Prin aceste orientări metodologice, disciplina Limba și literatura maternă sârbă contribuie în mod sistematic și coerent la formarea unui absolvent capabil să valorifice competențele dobândite în contexte reale de viață, să reflecteze critic asupra realității și să participe activ și responsabil la viața culturală și socială.

Prezenta programă pentru disciplina Limba și literatura maternă sârbă stabilește cadrul curricular de referință pentru predarea, învățarea și evaluarea disciplinei la nivel liceal, în acord cu profilul de formare al absolventului. Prin structura și orientările sale, programa sprijină aplicarea coerentă și flexibilă a demersului didactic, oferind repere pentru adaptarea acesteia la contexte educaționale diverse.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

Barić, Eugenija et al. *Gramatika srpskog jezika.* Beograd: Zavod za udžbenike, 2005.
Deretić, Jovan. *Istorija srpske književnosti.* Beograd: Prosveta, 1987.
Deretić, Jovan. *Teorija književnosti.* Beograd: Prosveta, 1989.
Domanović, Radoje. *Pripovetke.* Beograd: Prosveta, 1991.
Ivić, Milka. *Lingvistički ogledi.* Beograd: Biblioteka XX vek, 1995.
Jovanović, Milica. *Metodika nastave srpskog jezika.* Beograd: Zavod za udžbenike, 2003.
Kiš, Danilo. *Bašta, pepeo.* Beograd: Prosveta, 1987.
Klajn, Ivan. *Gramatika srpskog jezika.* Beograd: Zavod za udžbenike, 2009.
Klajn, Ivan; Šipka, Milan. *Rečnik stranih reči i izraza.* Novi Sad: Prometej, 2006.
Koljević, Nikola. *Književna teorija.* Beograd: Zavod za udžbenike, 1985.
Kostić, Laza. *Pesme.* Beograd: Srpska književna zadruga, 1969.
Lazić, Dragana. *Pedagogija i metodika nastave maternjeg jezika.* Novi Sad: Filozofski fakultet, 2008.
Lazarević, Laza. *Pripovetke.* Beograd: Narodna knjiga, 1980.
Lešić, Zdenko. *Teorija književnosti.* Beograd: Prosveta, 1992.
Maksimović, Desanka. *Izabrane pesme.* Beograd: Zavod za udžbenike, 1998.
Mihajlović, Aleksandar. *Didaktika i metodika srpskog jezika za osnovnu i srednju školu.* Beograd: Prosveta, 2010.
Matavulj, Simo. *Pripovetke.* Beograd: Prosveta, 1985.
Njegoš, Petar II Petrović. *Gorski vijenac.* Beograd: Prosveta, 2005.
Piper, Predrag; Klajn, Ivan. *Normativna gramatika srpskog jezika.* Novi Sad: Matica srpska, 2014.
Popa, Vasko. *Pesme.* Beograd: Srpska književna zadruga, 1965.
Popov, Ljubica. *Nastava srpskog jezika i književnosti: teorija i praksa.* Beograd: Institut za pedagoška istraživanja, 2012.
Rakić, Milan. *Pesme.* Beograd: Prosveta, 1989.
Rečnik srpskoga jezika. Novi Sad: Matica srpska, 2011.
Selimović, Meša. *Derviš i smrt.* Beograd: Prosveta, 1975.
Sremac, Stevan. *Zona Zamfirova.* Beograd: Službeni glasnik, 1997.
Stanković, Borisav. *Nečista krv.* Beograd: Službeni glasnik, 2003.
Stojanović, Nada. *Savremeni pristupi učenju i poučavanju maternjeg jezika.* Niš: Univerzitet u Nišu, 2015.
Stanojčić, Živojin; Popović, Ljubomir. *Gramatika srpskog jezika.* Beograd: Zavod za udžbenike, 2010.
Vuk Karadžić, Stefan. *Srpski rječnik.* Beograd: Nolit, 1975 (ediție reeditată).

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Grad didactic/ Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
IANOȘEVICI GIOCA	Grad didactic II	Școala Gimnazială „Sf. Sava” Socol, Caraș-Severin
NOVAKOVIĆ VERA	Grad didactic I	Liceul Tehnologic „Clisura Dunării” Moldova Nouă, Caraș-Severin
STANCOV DALIBORCA	Grad didactic I	Liceul Teoretic „Dositei Obradovici” Timișoara, Timiș
STANCOV JELCO	Grad didactic I	Liceul Teoretic „Dositei Obradovici” Timișoara, Timiș
STANCOVICI RUJIȚA-IVANA	Grad didactic I	Școala Gimnazială „Atanasie Cojocaru” Pojejena, Caraș-Severin
STOICOV ALEXANDRA	Grad didactic I	Colegiul Național Bănățean, Timiș

COORDONATORI/RESPONSABILI/CONSULTANȚI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/ Titlu științific	Instituție de apartenență
GUBANI IANKO	Consilier, prof. Dr.	Ministerul Educației și Cercetării
NISTOR CONSTANTIN-CIPRIAN	Consilier, prof. Dr.	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare
ANDREICI MAȚA	Conf. Univ. Dr.	Universitatea de Vest din Timișoara

EDITOR: PARLAMENTUL ROMÂNIEI — CAMERA DEPUTAȚILOR

MONITORUL OFICIAL

„Monitorul Oficial” R.A., Str. Parcului nr. 65, sectorul 1, București; 012329
C.I.F. RO427282, IBAN: RO55RNCB0082006711100001 BCR
și IBAN: RO12TREZ7005069XXX000531 DTCPMB (alocat numai persoanelor juridice bugetare)
Tel. 021.318.51.29/150, fax 021.318.51.15, e-mail: marketing@ramo.ro, www.monitoruloficial.ro

Relații cu publicul: șos. Panduri nr. 1, bloc P33, sectorul 5, București; 050651.
Tel. 021.401.00.73, 021.401.00.78/79/83.
Pentru publicări, încărcați actele pe site, la: https://www.monitoruloficial.ro, secțiunea Publicări.

5 948493 650300

Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 410 bis (Vol. 1)/14.V.2026 conține 1222 de pagini. Prețul: 1.833 lei

ISSN 1453—4495

Acest număr al Monitorului Oficial al României a fost tipărit în afara abonamentului.

MONITORUL OFICIAL AL ROMÂNIEI

Anul 194 (XXXVIII) — Nr. 410 bis

PARTEA I
LEGI, DECRETE, HOTĂRÂRI ȘI ALTE ACTE

Joi, 14 mai 2026

SUMAR

Pagina

Anexele nr. 1-321 la Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 3.716/2026 privind aprobarea programelor școlare asociate disciplinelor prevăzute în planurile-cadru pentru învățământul liceal.....1224–2450

Volumul 2

Anexa nr. 22B

Наставни програм
за дисциплину

СРПСКИ МАТЕРЊИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ

IX - XII разред

Заједничко језгро (ТК)
Теоријски смер, реални профил, специјализација математика-информатика

Средњошколско образовање

- 2026 -

Anexa nr. 22B
Programa şcolară pentru disciplina *Limba şi literatura maternă sârbă*, clasele a IX-a – a XII-a, trunchi comun (TC)

- *Filiera teoretică, profilul real, specializarea matematică-informatică*

УВОДНА БЕЛЕШКА

Српски матерњи језик и књижевност је фундаментална образовна дисциплина, са концептуалним нивоом специфичним за област језика, комуникације и културе, која има јединствен, формативан и идентитетски карактер. Кроз проучавање српског језика и књижевности, дисциплина доприноси развоју комуникацијских вештина, критичког и рефлексивног мишљења, као и естетске осетљивости, олакшавајући разумевање односа између језика, културе и људског искуства. Српском језику се приступа и као главном инструменту комуникације и као објекту рефлексије и размишљања, подржавајући развој когнитивних и метакогнитивних капацитета ученика.

Као обавезна дисциплина у заједничком језгру средњошколског образовања, према Оквирним плановима одобреним Наредбом министра просвете и истраживања бр. 6.932/2025, Српски матерњи језик и књижевност су укључени у курикуларну област „Језик и комуникација“ и суштински доприносе формирању и утврђивању профила матуранта средње школе. Кроз своје садржаје и вештине, дисциплина подржава формирање адекватних комуникацијских вештина у различитим личним, друштвеним и културним контекстима, као и претпостављени културни идентитет, подржавајући остваривање права на афирмацију језичког и културног идентитета и активно учешће у савременом друштвеном и културном животу.

Развој школског програма узима у обзир одредбе Закона о предуниверзитетском образовању бр. 198/2023, као и одредбе међународних правних инструмената које је ратификовала Румунија, наиме Оквирну конвенцију за заштиту националних мањина (1. фебруар 1995.) и Европску повељу о регионалним или мањинским језицима (5. новембар 1992.), као и европски регулаторни оквир у вези са заштитом и промоцијом мањинских језика. У овом контексту, промовише се поштовање принципа културне и језичке разноликости, као и остваривање права националних мањина да афирмишу свој идентитет и равноправно учествују у образовном процесу.

Према ОМЕС бр. 6.932/2025, Анекс бр. 1/Б/1.1., наставни план и програм за Српски матерњи језик и књижевност, као школски предмет у средњошколском образовању са реалним профилом, математичко-информатичка смерница састоји се од заједничког језгра (ЗЈ) које има за циљ развој основних вештина и које попуњавају сви ученици, без обзира на њихов смер, профил или специјализацију. Ученици у оквиру реалног профила, математичко-информатичке смернице, изучавају заједничко језгро са учесталошћу од три часа недељно у 9. и 10. разреду и два часа недељно у 11. и 12. разреду.

Наставни план и програм за Српски матерњи језик и књижевност за 9. – 12. разред структуриран је на следећи начин: белешка са презентацијом, опште вештине, специфичне вештине и примери активности учења, садржај и методолошки предлози допуњени библиографским референцама.

Белешка са презентацијом истиче специфичности предмета проучавања у средњошколском образовању, његову улогу у развоју кључних компетенција и његов допринос формирању профила дипломираног студента.

Опште компетенције се претпостављају као коначни циљеви изучавања предмета Српски матерњи језик и књижевност у средњошколском образовању, у логичном наставку знања стечених на гимназијском нивоу, како је развијено у Наставном плану и програму за Српски матерњи језик и књижевност за 5-8 разред, одобреном од стране ОМЕН бр. 3.393/28.02.2017, који је основа основних језичких и културних компетенција. Оне су у корелацији са приоритетним атрибутима профила обуке дипломираног студента, како је дефинисано у Профилу дипломираног студента, одобреном Наредбом министра просвете бр. 6.731/28.11.2023, а циљ им је развој усмених и писаних комуникацијских вештина, користећи структуре и механизме српског језика како би се изградиле исправне, кохерентне и експресивне поруке, способност читања и тумачења књижевних и некњижевних текстова, као и способност културног и интеркултуралног размишљања.

Специфичне вештине произилазе из општих вештина и представљају прогресивне фазе у њиховом стицању. Примери активности учења повезани су са сваком специфичном вештином.

Активности учења, као фундаментални део наставног плана и програма, развијају се као искуства учења усмерена на ученике, која се спроводе у различитим и релевантним контекстима. Приступа им се из перспективе контекстуализације учења и оптималног оквира за развој специфичних вештина. Активности учења развијене за сваку специфичну вештину су индикативне природе и наставник их може прилагодити у зависности од специфичности часа, нивоа компетенција ученика и образовног контекста.

Садржаји учења представљају фундаменталне информације из области српског језика и књижевности, потврђене културном и научном традицијом, и приступају им се као основи за рад на формирању општих и специфичних компетенција. Избор и организација садржаја имали су за циљ да обезбеде континуитет са нижим циклусом средње школе, оптимално димензионисање информација и избегну когнитивно преоптерећење, обезбеђујући кохерентан прелазак од 9. до 12. разреда. Садржаји су структурирани у областима као што су комуникација, елементи конструкције комуникације, књижевно читање и елементи интеркултуралности.

Методолошки предлози воде наставнике српског матерњег језика и књижевности у коришћењу наставног плана и програма за кохерентан и ефикасан процес наставе-учења-евалуације, уз подршку специјализованих библиографских референци.

Наставни план и програм за дисциплину Српски матерњи језик и књижевност има регулаторни и индикативни карактер, пружајући референтни оквир за дизајн, имплементацију и евалуацију дидактичког приступа. Опште и специфичне компетенције представљају обавезне прекретнице учења, док су садржаји и примери активности учења предложени као основа за рад и као предлози за њихову имплементацију. Редослед садржаја учења у вези са школском годином, избор и прилагођавање активности учења, као и избор стратегија наставе и образовних ресурса су на наставном особљу, у зависности од специфичности разреда и потреба ученика за обуком.

Због своје интердисциплинарне природе, српски матерњи језик и књижевност олакшавају активно, истраживачко и контекстуализовано учење, нудећи вишеструке могућности за формирање трансверзалних компетенција и за повезивање школских садржаја са савременим реалностима. Дисциплина фаворизује успостављање веза са другим областима студија, као што су историја, географија, грађанско васпитање, уметност и дигитално образовање, доприносећи развоју интегрисане перспективе о језику и култури.

Вертикалним структурирањем садржаја од 9. до 12. разреда и њиховим повезивањем са општим и специфичним компетенцијама, из перспективе когнитивног задатка ученика, школски курикулум карактерише уравнотеженост, оптимизација и прилагођавање узрасним карактеристикама ученика и атрибутима профила дипломираног студента.

Српски матерњи језик и књижевност имају изражен формативни и апликативни карактер, наглашавајући употребу језика у аутентичним комуникацијским контекстима и валоризацију језичког и књижевног знања у различитим ситуацијама образовног, друштвеног и културног живота. Компетенције развијене у оквиру дисциплине су преносиве, подржавајући интеграцију студената у различите образовне и професионалне путеве и подржавајући целоживотно учење.

Дисциплина доприноси развоју дигиталних и медијских компетенција, кроз одговорно коришћење савремених технолошких ресурса, како би се произвеле, интерпретирале и процењивале поруке у дигиталном формату, као и формирањем одговарајућих ставова у вези са етиком и безбедношћу у онлајн окружењу.

Грађанска и интеркултурна компетенција се претпостављају школским курикулумом бавећи се културним вредностима, језичком и идентитетском разноликошћу и промовишући поштовање социокултурних разлика.

Обезбеђујући аутономне и рефлексивне контексте учења, дисциплина подржава развој личних и друштвених компетенција и компетенције „учења“, неговајући одговорност и активно учешће у животу заједнице. Са становишта профила дипломираног студента, дисциплина Српски матерњи језик и књижевност доприноси формирању комуникативне, рефлективне, креативне и одговорне младе особе, способне да изражава своје идеје на разуман начин и активно учествује у демократском и плуралистичком друштву.

Главни циљ проучавања Српског матерњег језика и књижевности је разумевање улоге језика и књижевности у изградњи личног и културног идентитета, као и формирање отворене, критичке и етичке визије савременог света, у складу са вредностима демократског друштва и принципима целоживотног учења.

ОПШТЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ

1.	**Комуницира ефикасно и одговорно у различитим контекстима, прилагођавајући поруку за сарадњу, аргументацију и јасно изражавајући сопствене идеје.**
2.	**Користи структуре и механизме српског језика како би изградио исправне, кохерентне и изражајне поруке у контексту учења и живота.**
3.	**Примењује стратегије за тумачење књижевних текстова у историјском, културном и естетском контексту како би развила критичко мишљење и књижевну осетљивост.**
4.	**Анализира се специфични елементи српске културе и односи српске књижевности и националне књижевности, како би се развила јасна интеркултурална перспектива.**

IX РАЗРЕД
СПЕЦИФИЧНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ И ПРИМЕРИ АКТИВНОСТИ УЧЕЊА

1. Комуницира ефикасно и одговорно у различитим контекстима, прилагођавајући поруку за сарадњу, аргументацију и јасно изражавање сопствених идеја

IX разред
1.1. Идентификирање елемента и фаза комуникацијског ланца како би се разумело како комуникација функционише у свакодневном и образовном контексту
- *анализирање стварних или симулираних ситуација (дијалог, најава, онлине разговор) како би се идентификовали елементи комуникацијског ланца и формулисао закључак о његовом функционисању* - *попуњавање дигиталног прегледа процеса комуникације, користећи конкретан пример (нпр. Онлине разговор или формална порука)* - *изградња дигиталне концептуалне мапе која сумира фазе комуникацијског процеса и односе између њих* - *анализа усмене, писане или аудио-визуелне поруке за идентификацију предајника, пријемника и канала за пренос* - *описивање стварне комуникацијске ситуације и објашњавање улоге повратних информација у обезбеђивању ефикасности комуникације* - *упоређивање две комуникацијске ситуације (ефикасне и неефикасне) како би се идентификовали узроци неспоразума и дале препоруке за побољшање* - *примена вежбе Детектив за комуникацију; за идентификацију и исправљање грешака у датом разговору* - *формулисање образложеног закључка, у писаној или усменој форми, о улози сваког елемента комуникацијског процеса у постизању ефикасне комуникације* - *попуњавање рефлективног дневника; Како сам данас ефикасно комуницирао?, Само-анализом сопствене комуникацијске ситуације и идентификовањем снага и аспеката које треба побољшати*
1.2. Анализирање облика вербалне и не вербалне комуникације у циљу процене ефикасности поруке у међуљудским, јавним и дигиталним интеракцијама
- *посматрање и описивање не вербалних елемената (гестови, мимикрија, држање) у видео снимцима или симулираним разговорима, како би се идентификовале комуникативне намере* - *поређење вербалних и не вербалних порука у датим примерима, како би се истакнуле подударности и контрадикције између њих* - *тумачење искључиво не вербалне поруке (мимикрија, гестови, држање) и формулисање образложеног закључка у вези са комуникативном намером* - *снимање кратког разговора (2-3 минута) и само процена сопственог не вербалног понашања кроз лист за посматрање* - *развијање дигиталног визуелног водича под називом Не ради и не у не вербалној комуникацији;, који синтетише одговарајућа и неприкладна понашања у свакодневним интеракцијама* - *анализирање писаног дијалога (ћаскање, е-пошта, онлине пост) како би се идентификовале карактеристике дигиталне комуникације (јасноћа, тон, концизност, емојији, реакције, итд.)*
1.3. Примена асертивне комуникацијске стратегије за ефикасно управљање ситуацијама сарадње или сукоба у школском окружењу и на мрежи
- *препознавање разлика између пасивне, агресивне и асертивне комуникације у датим примерима (дијалози, свакодневне ситуације) и формулисање закључака о ефектима сваке врсте комуникације* - *пре формулисање конфликтних порука (писаних или усмених) у асертивне варијанте, наглашавајући промену у тону и комуникативној намери* - *учешће у симулацијама комуникације инспирисане стварним животом (преговарање, захтев за помоћ, решавање сукоба), уз примену техника асертивне комуникације* - *организовање класне кампање под називом Недеља позитивне комуникације;, са постерима, порукама и активностима које промовишу асертивно понашање* - *писање писаних порука у дигиталном окружењу (е-маил, коментар, онлајн одговор) поштујући принципе поштовања комуникације и дигиталне етике* - *креирање дигиталног пројекта који предлаже скуп правила и примера позитивног понашања у онлајн окружењу*

IX разред
1.4. Развијање усмене и писане текстове основних функционалних стилова за јасну комуникацију у личном и образовном контексту
- *писање кратких текстова у различитим регистрима (неформални е-маил, формални захтев, најава, честитка), у циљу вежбања адекватности језика и тона у комуникацијском контексту* - *трансформација исте поруке из конверзационог у административни стил, током радионице Текст у трансформацији;, како би се подигла свест о разликама у регистрима и језичким нормама* - *попуњавање и израда једноставних образаца и докумената (пријава, ЦВ, мотивацијско писмо), у складу са стандардним правилима административне израде* - *креирање заједничког онлине писања функционалног текста, уз интеграцију повратних информација од колега* - *састављање извештаја о активностима групе, поштујући структуру и формулације специфичне за административни стил* - *узајамно вредновање текстова колега на основу унапред утврђених критеријума кохерентности, правичности и подобности регистра комуникација*
1.5. Процењивање квалитет и релевантност информација из различитих извора како би се критички и одговорно користиле у процесу учења и у писаној/усменој комуникацији
- *одабир релевантних информација из различитих извора (чланака, веб страница, видео записа) за документовање одређене теме и оправдање избора коришћених извора* - *реализација интердисциплинарног мини-пројекта (нпр. музика-књижевност) који демонстрира верификацију и критичку интеграцију извора информација* - *упоређивање информација из различитих извора како би се идентификовала одступања, грешке или субјективне перспективе* - *израда сажетог листа који представља верификоване и преформулисане информације сопственим речима, указујући на консултоване изворе* - *креирање дигиталне мини-енциклопедије која окупља кратке чланке који су исправно документовани и цитирани у складу са основним академским правилима*

2. Искоришћење структуре и механизме српског језика за изградњу исправних, кохерентних и изражајних порука у контексту учења и живота

IX разред
2.1. Примена графичких, правописних и дијакритичких знакова српског језика како би се осигурало јасно и прецизно писање
- *извођење низа вођених вежби писања, попуњавањем и исправљањем кратких текстова који садрже грешке у куцању, након чега следи формулисање идентификованих правописних правила* - *анализирање правописне грешке у аутентичним текстовима (нпр. Онлине постови), објашњавајући прекршена правила и преписујући исправне облике* - *писање кратког састава (100–150 речи) на свакодневну тему Школски дан) и интерпункцијских знакова, са коначном ревизијом у паровима* - *изградња правописног портфолија који укључује примере, правила, изузетке и само исправке из сопствених активности* - *упоређују правописна правила српског и другог језика учења, правећи кратку ПоверПоинт презентацију која наглашава сличности и разлике у писању дијакритичких знакова*
2.2. Примењивање правила изговора српског језика како би се постигло правилно и течно усмено изражавање
- *вежбање правилног изговора експресивним читањем кратких текстова, са нагласком на изговор сугласничких група* - *снимање прочитаног одломка и само-анализа изговора како би се идентификовала одступања од стандардне норме и формулисао лични план за исправљање изговора* - *поређење облика изговора из различитих снимака (стандардни / регионални), расправљајући о утицају на разумевање поруке* - *извођење вежбе заједничког изговора, у паровима, исправљањем једни других и оправдавањем исправних варијанти* - *анализирање изговора речи страног порекла слушањем и упоређивањем говорних образаца и дискусијом о њиховој интеграцији у стандардни језик*

IX разред
2.3. Анализирање семантичке односе између речи како бисте изградили јасне и изражајне поруке
- *извођење вежбе класификације речи у тексту према семантичким односима (синоними, антоними, хомоними), након чега следи формулисање закључка о укупном значењу текста* - *преписивање кратког параграфа користећи синониме који одговарају контексту како би се побољшала изражајност поруке и показало разумевање значења* - *анализирање фигуративна значења пословица и популарних израза, расправљајући о ефекту значења и комуникативне намере* - *изградња семантичке мапе лексичког поља из проучаваног књижевног/некњижевног текста* - *реализација мини-радионице Речи које мењају своје значење , кроз дигиталне апликације*
2.4. Бирање одговарајуће лексичке јединице у складу са контекстом и стилским критеријумима како бисте прилагодили језик комуникацијској ситуацији
- *упоређивање познатог и формалног језика преписивањем дијалога између пријатеља у облику који одговара званичној ситуацији* - *анализирање вокабулара из текстова различитих стилова (чланак за штампу, е-маил, формално писмо), наглашавајући изразе који означавају тон и регистар контекстуалног разговора* - *израда званичног позива или административне поруке (за школску активност), примена одговарајућег избора лексикона и облика обраћања* - *вежбање прилагођавања лексикона кроз игре улога (нпр.: наставник-ученик, новинар-гост)* - *анализирање лексичке експресивности у чланку у часопису, након чега следи писање кратког критичког прегледа*
2.5. Коришћење и обогаћивање вокабулара да бисте створили оригиналне и нијансиране изразе
- *посматрање процеса формирања речи извођењем и композицијом, попуњавање лексичких породица* - *стварање нових термина из датих корена и оправдавање њиховог значења* - *стварање кратке приче која садржи најмање десет речи формираних деривацијом или композицијом, након чега следи увод у процесе формирања који се користе* - *вежбање формирања плуривербалских израза, кроз креативне асоцијације у различитим контекстима* - *учешће у игри Измишљање нових речи, у којој ученици предлажу имена за актуелне концепте, аргументујући избор лексичких елемената*
2.6. Примена правописне конвенције у Србији у изради текстова у складу са правилима писане комуникације
- *писање информативног текста (150–200 речи) о школском догађају, примена правила распореда странице, дијакритичких знакова, великих слова и интерпункцијских знакова* - *исправљање и ревидирање датог текста (кратка вест), идентификовање и уочавање типова исправљених правописних грешака* - *учешће на практичној радионици о правилном и естетском писању школског текста* - *примена напредних правописних правила у креирању странице школског часописа (наслов, поднаслов, главни текст, илустрације), поштовање правила писаног језика*

3. Применити стратегије за тумачење књижевних текстова у историјском, културном и естетском контексту како би се развило критичко мишљење и књижевна осетљивост

IX разред
3.1. Анализирање дефинисане карактеристике књижевних периода и струја како би се објаснила еволуција тема, мотива и жанрова у односу на историјски и културни контекст времена
- *идентификација тематских, стилских и композиционих елемената карактеристичних за књижевни период у одабраним фрагментима, попуњавањем аналитичког листа који повезује текстуалне карактеристике са историјским контекстом времена*

IX разред
- *анализа односа између културног контекста периода и доминантних књижевних форми прављењем графичке синтезе која визуализује кореспонденције између тема, мотива и жанрова* - *упоређујући два књижевна фрагмента који припадају различитим књижевним периодима развијајући компаративну мапу која наглашава еволуцију мотива и поступака уметничке конструкције* - *класификација књижевних текстова према њиховој припадности струји или ери организовањем критеријума диференцијације у компаративној табели оправданој на основу фрагмената*
3.2. Испитивање наративну, композициону и карактеристичну структуру књижевних текстова како би се протумачило како организација дела подржава ауторску уметничку визију
- *анализа начина организовања акције креирањем наративног графикона који наглашава секвенце секвенци и њихову функцију у конструкцији значења рада* - *опис особина главних и секундарних ликова попуњавањем карактеризационог листа који повезује понашања, односе и улоге у еволуцији сукоба* - *упоређивање наративних перспектива у два фрагмента развијањем табеле објашњења која указује на разлике између фокуса, наративног гласа и интерпретативних ефеката* - *испитивање функције почетка и краја како би се објаснила њихова улога у оријентацији читаоца и обликовању значења*
3.3. Интерпретирање функције уметничких медија (тропи, фигуре, стилски и звучни уређаји) како би се истакнула експресивност и естетска намера књижевних текстова
- *идентификовање уметничких средстава у књижевном фрагменту попуњавањем листа експресивних елемената који објашњавају улогу сваког процеса у изградњи атмосфере текста* - *анализирање стилских ефеката процедура као што су метафора, анафора, симбол или хипербола писањем објашњења о томе како они структурирају тон и ритам текста* - *упоређивање употребе истог стилског поступка у два књижевна фрагмента попуњавањем табеле која наглашава разлике у уметничкој намери* - *тумачење поетског језика формулисањем коментара који оправдава однос између изражајних средстава и централне теме текста*
3.4. Анализирање и заступљеност књижевних ликова, укључујући идеализоване и друштвене типове, како би се објаснила њихова улога у конструкцији значења дела
- *идентификовање типова ликова попуњавањем листа који објашњава њихову улогу у развоју књижевног сукоба* - *упоређујући представљање ликова из различитих периода прављењем концептуалне мапе која наглашава еволуцију начина уметничке конструкције* - *анализирање односе између ликова формулисањем образложеног коментара (100 – 200 речи) о томе како интеракције обликују радњу у књижевном тексту* - *расправљајући о функцији лика у илустрацији централне теме текста* - *опис карактеристика пред романтичног идеализованог карактера развијањем синтетичког лима који наглашава његов симболички карактер* - *анализирање функционисање карактера повезивањем његовог понашања са историјским и културним контекстом представљеним у тексту књижевног дела*
3.5. Тумачење текстова и књижевних фрагмената идентификовањем мотивске доминанте у циљу формулисања закључака о теми, атмосфери и перспективи аутора
- *идентификовање централног мотива текста попуњавањем тематског листа који објашњава његову улогу у структурирању атмосфере књижевног дела* - *избор текстуалних елемената релевантних за оправдање доминантног разлога* - *упоређивање текстова према доминантном мотиву израдом компаративне мапе која наглашава разлике у ставовима аутора* - *израда семантичке мапе која приказује однос између централног мотива, споредних мотива и опште теме књижевног дела*
3.6. Развијање критичке, компаративне или интердисциплинарне интерпретације за изражавање личних и образложених перспектива о књижевним текстовима
- *писање образложене интерпретације засноване на фрагменту српске књижевности, интегришући релевантне цитате из књижевног дела у кохерентну структуру*

IX разред
- *развијање прегледа књижевног текста формулисањем мишљења заснованог на анализи тематских и стилских елемената* - *упоређујући два проучавана књижевна текста, из различитих књижевних струја, писањем коментара наглашавајући тематске и композицијске разлике* - *разрада кратког аргументованог есеја о утицају историјског контекста на значења текста*

4. Анализирање специфичне елементе српске културе и односе између српске књижевности и националне књижевности, у циљу развијања јасне интеркултуралне перспективе.

IX разред
4.1. Идентификовање културне и идентитетске елементе Срба (симболе, традиције, историјско-географске знаменитости) у циљу изградње основа за разумевање унутар етничке разноликости.
- *идентификација културних елемената (симбола, традиција, географских знаменитости) у књижевном фрагменту попуњавањем тематске табеле* - *анализирање референце на географски простор у књижевном тексту лоцирајући их на мапи и објашњавајући однос између места и наратива* - *анализирање разлог за миграцију у два кратка текста, идентификовањем релевантних одломака и развијањем Венновог дијаграма који наглашава културне разлике* - *класификација елемената идентитета (ликови, обичаји, простори заједнице) у колаборативној концептуалној мапи, изграђеној од два различита књижевна фрагмента* - *упоређивање идентитетских тема из два књижевна фрагмента, попуњавањем тематске табеле и формулисањем закључка о културним сличностима*
4.2. Описивање српске вредности, праксе и уметничке репрезентације како би се истакнула културна разноликост Срба.
- *опис културне праксе (обичај, ритуал, традиција) представљен у књижевном фрагменту, писањем параграфа објашњења који интегрише релевантне цитате* - *истицање облика уметничког изражавања (музичког, пластичног или перформативног) који се индиректно одражава у тексту, израдом илустрованог листа са одговарајућим цитатима и сликама* - *документовање српске културне разноликости кроз интеграцију књижевних цитата и етнографских референци у тематски портфолио посвећен српским заједницама*

IX РАЗРЕД
САДРЖАЈ УЧЕЊА

Области садржаја	Садржај
	Заједничко језгро
1. Комуникација	Облици и стратегије усмене комуникације. Дијалог. Врсте : свакодневни разговор, аргументована дискусија. Правила дијалога (пажња на партнера, узимање речи / давање речи у то време дозирање учешћа у дијалогу, итд.). Технике ефикасног дијалога. Адекватност комуникацијској ситуацији (партнер, контекст, итд.). Подобност у сврху комуникације (информације, аргументација / убеђивање, итд.). Структура дијалога (реплика; парови реплика; груписање реплика, итд.). Монолог. Врсте : усмено приповедање, усмени опис, усмена аргументација. Правила монолога (контакт очима са публиком; у вези са реакцијама публике, итд.). Ефикасне технике монолога. Адекватност комуникацијској ситуацији (публика, контекст). Подобност у сврху комуникације (информације, аргументација / убеђивање, забава, итд.). Писано изражавање: - врсте текстова (препричавање личног искуства, опис, аргументација, сажетак, карактеризација карактер, прича, листови за читање, дневник читања, извештај, структурирани есеј; - вести, обавештења, оглашавање, приватна и службена кореспонденција, стандардни обрасци: молба, жалба, позивница, формална и неформална електронска пошта, најава, кратки извештај; - фазе израде (припрема/документација, израда плана идеје, писање, провера и исправка , коначни облик).
Предложени материјал за слушање/анализу *:* ● *Текстови за слушање и анализу ће укључивати аутентичне примере комуникације, као што су неформалне дискусије, јавне расправе или административне поруке, како би се јасно илустровале разлике између стилова и типова језика.* ● *Одабрани аудио материјали ће истакнути елементе као што су тон, комуникативна намера, регистар и говорна структура, тако да ученици могу да идентификују карактеристике вербалне и не вербалне комуникације у контексту стварног света.* ***Врсте предложене интеракције:*** ● *Предложене интеракције ће предвидети колаборативне, аргументативне и ситуационе активности, како би се омогућила пракса асертивне комуникације и различитих језичких регистара у аутентичним контекстима.* ● *Препоручује се интегрисање спонтаних и дигиталних облика интеракције, као што су онлине дискусије или не структурирани разговори, како би се ојачала флексибилност усмене комуникације и развила способност прилагођавања различитим друштвеним контекстима.*	
2. Елементи изградње комуникације	Нивои фонетске, ортографске и интерпункцијске поруке конституције: - правилна употреба ћирилице; - правилан изговор: изговор неологизама; - исправно писање речи (посебно неологизама); - велика слова; - раздвајање речи на слогове; - правилна употреба правописних и интерпункцијских знакова; - правилно писање специјалних слова: ч, ћ, џ, ђ, ш, ж; - смењивање сугласника: б-п,г-к, д-т, ђ- ћ, ж- ш, з- с, џ- ч, к, г, х – ч, ж, ш, ц, з, с; - измена самогласника – а; - сугласник х у књижевном језику; - преношење сугласника л у о; - смењивање сугласника С и З пре непчаних сугласника; - прелазак веларних сугласника к,г х у непце; - прелазак веларних сугласника к,г х у зубне сугласнике; - јотовање Лексико-семантички: - познавање исправног значења речи (посебно неологизама); - правилна употреба речи у контексту; - семантичке грешке: плеоназам, таутологија, паронимска конфузија;

Области садржаја	Садржај Заједничко језгро
	- промена граматичке категорије; - правилна употреба деривата и једињења (префикси, суфикси, префиксоиди, суфиксоиди); - познавање семантичких односа (синонимија, антонимија, полисемија; хомонимија) и њихово ажурирање у контексту.
Начини рада садржаја: ● *У изучавању ових садржаја, константно ће се тежити поштовању нормативних, православних, правописних, морфолошких и интерпункцијских аспеката, кроз систематску употребу основних дела српског језика, као и различитих специјализованих речника и корекција.* ● *Активности учења ће нагласити практичну примену садржаја, кроз вежбе фонетске и правописне анализе, писање текстова у складу са језичким нормама, идентификовање семантичких односа између речи и вежбање процедура обогаћивања речника, тако да ученици развијају функционалне комуникацијске вештине у стварним контекстима.*	
3. **Читање**	**Средњовековна књижевност:** - друштвени и историјски контекст; - периодизација и карактеристике средњовековне књижевности: хагиографија (животи светаца), хроника и историјско писање, химнографија (верске песме), посланица (писмо), проповед Свети Сава - оснивач српске књижевности. **Хуманистичка и ренесансна књижевност:** - друштвени и историјски контекст; -карактеристике и жанрови: песма, поетска композиција. **Барокна књижевност:** - друштвени и историјски контекст; уметничка средства: антитеза / контраст, симбол, алегорија, хипербола; књижевне карактеристике и жанрови: филозофско писање, духовна песма, морална песма. **Карактеристике српског просветитељства:** - дидактички и моралистаторски карактер, нагласак на разуму , напретку и образовању, приступачан, јасан језик, књижевност са практичном и друштвеном сврхом, умерен религиозни утицај; - Специфични књижевни жанрови: морални и филозофски есеј, образовни и педагошки списи, преводи и адаптације, аутобиографија, историјска литература. - Доситеј Обрадовић централна личност српског просветитељства. **Класицистичка књижевност:** - друштвени и историјски контекст, периодизација; Карактеристике и жанрови: Просветитељски роман, комедија. **-** Вук Стефановић Караџић **-** Српски филолог, лингвиста, етнограф и културни реформатор **Народна књижевност:** - друштвени и историјски контекст формирања популарне књижевности; - карактеристике популарне књижевности; - Класификација српске народне књижевности: Епске народне песме; Лирске народне песме; Народна проза; Изреке, изреке, загонетке и популарни изрази.
Препоручени књижевни текстови: **Порекло :** Порекло и еволуција српског језика: (Ћирило и Методије) **Средњи век** Средњовековна књижевност : (**Свети Сава** *Житије св. Симеона*) Хуманизам и ренесанса у српској књижевности (*Симеона,* **Шишко Менчетић** : *Први поглед* , **Џоре Држић:** *Горчије жалости јесу ли гди кому* , **Марин Држић:** *Дундо Мароје*) Барокна духовна поезија (**Иван Гундулић** *:* *Осман*) Моралисирање поезије (**Гаврил Стефановић Венцловић:** *Песме, басне, легенде* , **Захарије Орфелин:** *Плач Сербији*) ***Културне / књижевне струје у седамнаестом-осамнаестом веку:*** Просветитељство :(**Доситеј Обрадовић** : *Живот и приклучења* , *Писмо Хараламшију* , *Басне*) Класицизам : (**Јован Стерија Поповић:** *Покондирена тиква* **,** *Тврдица или Кир Јања*) Откриће популарне литературе: (**Вук Стефановић Караџић** : Из *Предговора првој књизи другог издања народних пјесама*) **Народна књижевност :** (Народне песме, приповетке, краће народне умотворине). **Лирске песме.** (Подела: посленичке, митолошке, обредне, пригодне, љубавне, шаљиве; Српска дјевојка, Љубавни растанак). **Лирско – епске песме.** (Хасанагиница). **Епске песме.** (Зидање Скадра, Цар Лазар и царица Милица, Марко пије уз рамазан вино, Старина Новак и кнез Богосав; Почетак буне против дахија). **Приповетке .** (У цара Тројана козје уши, Ерo и Турчин). **Краће народне умотворине:** пословице, загонетке, питалице, бројалице, брзалице	

Области садржаја	Садржај
	Заједничко језгро
4. Елементи интеркултурални ости	Специфични елементи културе и Цивилизација. Елементи материјалне и духовне културе у књижевном стваралаштву: - текстови из матерњег језика и националне књижевности; - традиције и обичаји поводом верских празника; - опис српске народне ношње у Банату; - књижевни текстови који припадају две књижевности. Елементи културног поређења на нивоу између заједница. Технике поређења и методе културног описа.
Коментари на предложени тематски приступ *:* ● *Избор текстова са описима традиција, симбола, ношњи, структура заједнице у циљу идентификације и дискусије о понављајућим културним знаменитостима.* ● *Одабир фрагмената из књижевних/некњижевних/научних текстова који се односе на ритуале, друштвене вредности, народну уметност како би се студенти водили ка разумевању идентитетске функције културних елемената.* ● *Употреба 2–3 текста; вођење ученика ка компаративним запажањима о заједничким темама (село, миграција, традиција).*	

X РАЗРЕД
СПЕЦИФИЧНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ И ПРИМЕРИ АКТИВНОСТИ УЧЕЊА

1. Комуницира ефикасно и одговорно у различитим контекстима, прилагођавајући поруку за сарадњу, аргументацију и јасно изражавање сопствених идеја

X разред
1.1. Идентификовање стилске посебности уметничких и издавачких текстова у циљу разумевања комуникативне намере у школском и свакодневном контексту
- *анализирање изражајне особине у два фрагмента уметничког текста израдом радног листа, у циљу посматрања уметничких средстава и нивоа субјективности* - *класификација фрагмената према уметничком или новинарском стилу и врсти текста, користећи дигиталну драг; дроп активност за јачање критеријума* - *идентификовање специфичних елемената уметничког наратива стварањем концептуалне мапе која наређује наративне секвенце два одабрана књижевна дела* - *разликовање типова описа, и статичних или динамичких, као и објективних или субјективних, кроз заједничку дискусију аргументовану на основу претходно утврђених критеријума* - *препознавање индикатора специфичних за стил објављивања у разноврсном скупу текстова попуњавањем упоредне табеле која наглашава дефинисање елемената*
1.2. Анализирање наративне, описне структуре и карактеризације које се користе у издавачким жанровима како би се производња текстова прилагодила стилским захтевима различитих контекста
- *анализирање наративни књижевни текст реконструкцијом епске нити у облику дигиталне приче која наглашава логику низа догађаја* - *вежбање писања статичког или динамичког описа са слике, са нагласком на кохерентност, стилску прикладност и избор значајних детаља* - *изградња објективне или субјективне карактеризације засноване на књижевном портрету или лику представљеном у кратком аудио-видео материјалу, тврдећи изабране карактеристике* - *упоређивање описа и карактеризације попуњавањем Веннового дијаграма и разматрањем идентификованих разлика, према јасном скупу унапред дефинисаних критеријума* - *преформулисање наративног параграфа извученог из књижевног дела у концизном новинарском стилу*
1.3. Процена кредибилитет традиционалних и дигиталних медијских порука за развој критичког мишљења у грађанском и свакодневном контексту
- *анализирање скупа стварних вести и примера дезинформација како би се идентификовали показатељи манипулативног текста, као што су претерани наслови или недостатак извора* - *упоређивање карактеристика традиционалних и дезинформационих медија у табели како би се истакнуле разлике у структури и намери* - *процена истинитости чланка заснована на два различита извора писањем јасног оправдања које објашњава ниво кредибилитета* - *откривање техника утицаја које се користе у рекламама и плакатима кроз анализу слике која се спроводи у малим групама ученика, уз аргументацију идентификованих ефеката* - *одабир кредибилних информација из разноврсног медијског феeда, који садржи постове, наслове и банере, у активности дигиталног филтрирања оријентисаној на јасне критеријуме стила објављивања*
1.4. Израда стилски одговарајуће текстове, посебно публикације, у циљу ефикасне комуникације у школским, друштвеним и медијским ситуацијама
- *писање кратког уметничког наратива који складно интегрише секвенце описа и карактеризације, поштујући кохерентност и експресивност стила* - *вођење мини-интервјуа који се састоји од пет питања упућених колеги, након чега следи израда коначног облика у стилу који одговара публикацији* - *креирање књиге или филмске критике прилагођене школском блогу, поштујући структуру критичког текста и прилагођавајући језик циљне публике* - *креирање мини-репортажног портрета о познатој особи, комбиновање директног посматрања са наративним елементима релевантним за презентацију*

X разред
1.5. Примена стратегије сарадње за изградњу ефикасних порука у пројектима, дебатама и интердисциплинарним контекстима
- *планирање групне презентације о врстама уметничких и издавачких стилова, која укључује поделу улога и координацију фаза реализације* - *изградња информативног постера о школској теми, формулисање јасне и образложене поруке за циљну публику* - *прављење убедљиве рекламе за имагинарни производ, расправљајући у тиму о ефектима техника убеђивања које се користе у пренесеној поруци* - *организовање редовне дебате о ефикасности комуникативних стилова у дигиталном окружењу, користећи аргументе извучене из претходно проучаваних текстова*

2. Искористити структуре и ресурсе српског језика за исправну, кохерентну и експресивну комуникацију у различитим контекстима учења и живота

X разред
2.1. Анализирање морфолошку структуру речи у циљу правилног тумачења њихових значења и функција у школском окружењу и свакодневном контексту
- *анализирање структуру речи идентификовањем формативне основе и форманта у књижевним фрагментима где морфолошке промене јасно утичу на изражајно значење* - *испитивање припадности речи деловима говора класификовањем речи са пуним лексичким значењем и без пуног лексичког значења у аутентичним контекстима из различитих информативних текстова* - *упоређивање флективних облика именица у три рода како би се посматрале варијације у роду, броју и граматикама падежа* - *исправно идентификовање варијантних граматичких суфикса у контекстуализованим вежбама преписивања, објашњавајући ефекат ових варијација на значење именице* - *функционална интерпретација деклинације и коњугације фрагментирањем и реконструкцијом неких исказа како би се показала морфолошка кохерентност пренесене поруке* - *анализирање како промена завршетка или форманта утиче на синтактичку функцију именице у кратким реченицама, наглашавајући корелацију између облика и граматичке улоге лексема* - *идентификација речи изведених суфиксом у датом тексту и објашњење промене значења одређене дериватившим формантом*
2.2. Примена правописна правила специфична за флексибилне и нефлексибилне делове говора како би се произвели исправни текстови у формалном и професионалном контексту
- *примена правила за писање властитих имена која се састоје од неколико речи попуњавањем формалних изјава* - *вежбање правилног писања графема у именицама* - *правописна корекција придева у писаним вежбама, користећи примере из административне комуникације* - *успостављање исправног облика заменица анализом неких фрагмената дијалога* - *уређивање формалних текстова у којима ученици примењују правила писања бројева* - *исправљање глаголских облика у вежбама посвећеним писању у императивном начину и пасивном партиципу, објашњавајући правила која се примењују у свакој трансформацији* - *анализирање прилога у кратком тексту и њихово исправно преписивање у складу са правилима писања, укључујући и правилну употребу прилога* - *провера писања предлога у скупу исказа, где су истакнуте разлике између облика предлога* - *уређивање описних текстова у којима ученици исправљају писање везника* - *идентификовање и правилно преписивање интерјекција у кратком дијалогу, наглашавајући употребу сродних интерпункцијских знакова*
2.3. Коришћење глаголске облике као суштински део морфолошког система за изражавање временских, модалних и акционих односа у различитим комуникацијским ситуацијама
- *анализирање једноставних и сложених глаголских облика класификацијом личних и не-личних облика у скупове реченица* - *упоређивање рефлексивних глагола у свакодневном и наративном контексту како би се посматрале промене у значењу*

X разред
- *претварање активних исказа у пасивне исказе употребом пасивног партиципа, објашњавајући ефекат на фокус исказа* - *креативна примена не-личних глаголских облика у описима узастопних радњи* - *истраживање глаголских облика (глаголски воид)* - *вежбање писања императивног режима, преписивањем практичних упутстава* - *идентификовање и коришћење глаголске именице у исказима који описују апстрактне радње, објашњавајући улогу овог не-личног облика у кондензацији информација*
2.4. На одговарајући начин коришћење флексивне и не-инфлективне делове говора да бисте конструисали кохерентне и експресивне исказе у стварним комуникацијским контекстима
- *поређење облика градације прилога у описним контекстима како би се посматрала промена интензитета* - *вежбање писања прилога писањем кратких текстова са сложеним структурама анализа изговора предлога* - *успостављање логичких односа између реченица правилном употребом везника* - *преформулисање исказа у циљу истицања улоге честица у нијансирању поруке и обележавању субјективности* - *идентификовање и правилно коришћење предлога са и без именице у датим исказима, објашњавајући разлике у конструкцији и значењу* - *комплетирање кратког дијалога са умецима који одговарају комуникативном контексту, оправдавајући изражајни и прагматични ефекат сваке форме*
2.5. Анализа синтактичке функције делова говора како би се структурирале јасне, кохерентне и ефикасно организоване поруке у усменој и писаној комуникацији
- *анализирање функцију именица и придева у реченици како би се истакнуо однос између термина регент и његових детерминанти* - *идентификовање улоге заменица у одржавању кохезије текста и исправног упућивања* - *вредновање функције бројева у излагачким текстовима у циљу уочавања њиховог доприноса тачности информација* - *посматрање функција прилога у описном тексту (књижевном / некњижевном), разграничење елемената који разјашњавају место, време или начин деловања* - *реорганизовање сложених исказа правилном употребом везника и предлога* - *анализирање како бројеви утичу на сагласност између субјекта и предиката у реченицама са сложеним структурама, објашњавајући варијације у облику*
2.6. Искоришћење морфолошке и стилске ресурсе за изградњу кохерентних и експресивних исказа који одговарају школском и грађанском контексту
- *писање описног текста интегрисањем придева у различитим степенима поређења како би се истакнула изражајност* - *стварање кратког функционалног текста (апликација, формални е-маил) правилном применом правописних правила именица, заменица и глагола* - *разрада писаног коментара користећи бројеве у аргументованим структурама да подржи податке* - *конструисање наративног текста у којем предлози и везници стварају кохерентне прелазе* - *преписивање параграфа објашњења интегрисањем прилога и честица са функцијом нијансе* - *правилна употреба образаца деклинације придева у изради описног параграфа, објашњавајући њихов утицај на кохерентност текста*

3. Интерпретирати књижевне текстове у културном, историјском и естетском контексту како би се развило критичко мишљење, књижевни сензибилитет и уважавање уметничких вредности

X разред
3.1. Анализирање дефинисање српских књижевних периода и струја како би се објаснила еволуција тема, мотива и жанрова у односу на историјски и културни контекст времена
- *идентификација тематских, стилских и композиционих елемената карактеристичних за књижевни период у одабраним фрагментима, попуњавањем аналитичког листа који повезује текстуалне карактеристике са историјским контекстом времена*

X разред
- *анализа односа између културног контекста периода и доминантних књижевних форми прављењем графичке синтезе која визуализује кореспонденције између тема, мотива и жанрова* - *упоређујући два књижевна фрагмента који припадају различитим књижевним периодима развијајући компаративну мапу која наглашава еволуцију мотива и поступака уметничке конструкције* - *класификација књижевних текстова према њиховој припадности струји или ери организовањем критеријума диференцијације у компаративној табели оправданој на основу фрагмената*
3.2. Испитивање наративне, композиционе и карактеристичне структуру књижевних текстова како би се протумачило како организација дела подржава ауторску уметничку визију
- *анализа начина организовања акције креирањем наративног графикона који наглашава секвенце секвенци и њихову функцију у конструкцији значења рада* - *опис особина главних и секундарних ликова попуњавањем карактеризационог листа који повезује понашања, односе и улоге у еволуцији сукоба* - *упоређивање наративних перспектива у два фрагмента развијањем табеле објашњења која указује на разлике између фокуса, наративног гласа и интерпретативних ефеката* - *испитивање функције почетка и краја како би се објаснила њихова улога у оријентацији читаоца и у оцртавању значења*
3.3. Интерпретација функције стилских и звучних процеса како би се истакнула изражајност и естетска намера књижевних текстова
- *идентификовање уметничких средстава у књижевном фрагменту попуњавањем листа експресивних елемената који објашњавају улогу сваког процеса у изградњи атмосфере текста* - *анализирање стилских ефеката процедура као што су метафора, анафора, симбол или хипербола писањем објашњења о томе како они структурирају тон и ритам текста* - *упоређивање употребе истог стилског поступка у два књижевна фрагмента попуњавањем табеле која наглашава разлике у уметничкој намери* - *тумачење поетског језика формулисањем коментара који оправдава однос између изражајних средстава и централне теме текста*
3.4. Анализа заступљеност књижевних ликова, укључујући идеализоване и друштвене типове, како би се објаснила њихова улога у конструкцији значења дела
- *идентификовање типова ликова попуњавањем листа који објашњава њихову улогу у развоју књижевног сукоба* - *упоређујући представљање ликова из различитих периода прављењем концептуалне мапе која наглашава еволуцију начина уметничке конструкције* - *анализирање односе између ликова формулисањем образложеног коментара (100 – 200 речи) о томе како интеракције обликују радњу у књижевном тексту* - *расправљајући о функцији лика у илустрацији централне теме текста* - *опис карактеристика пред романтичног идеализованог карактера развијањем синтетичког лима који наглашава његов симболички карактер* - *анализирање функционисање реалистичког карактера као друштвеног типа повезивањем његовог понашања са историјским и културним контекстом представљеним у тексту књижевног дела*
3.5. Интерпретација књижевне текстове идентификовањем мотивске доминанте како би се формулисали закључци о теми, атмосфери и перспективи аутора
- *идентификовање централног мотива текста попуњавањем тематског листа који објашњава његову улогу у структурирању атмосфере књижевног дела* - *избор текстуалних елемената релевантних за оправдање доминантног разлога* - *упоређивање текстова према доминантном мотиву израдом компаративне мапе која наглашава разлике у ставовима аутора* - *израда семантичке мапе која приказује однос између централног мотива, споредних мотива и опште теме књижевног дела*
3.6. Развијање критичке, компаративне или интердисциплинарне интерпретације којима се изражавају лични и образложени погледи на српске књижевне текстове
- *писање образложене интерпретације засноване на фрагменту српске књижевности, интегришући релевантне цитате из књижевног дела у кохерентну структуру*

X разред
- *развијање прегледа књижевног текста формулисањем мишљења заснованог на анализи тематских и стилских елемената* - *упоређивање два проучавана српска књижевна текста, из различитих књижевних струја, писањем коментара у којем се истичу тематске и композицијске разлике* - *разрада кратког аргументованог есеја о утицају историјског контекста на значења текста*

4. Анализирати специфичне елементе српске културе и односе српске књижевности и националне књижевности, у циљу развијања јасне интеркултуралне перспективе

X разред
4.1. Анализирање књижевне, визуелне и етнолошке културне репрезентације Срба у циљу интерпретације начина конструисања идентитета заједнице
- *анализирање културне описе (костиме, станове, ритуале) из књижевног фрагмента, попуњавањем посматрачког листа који идентификује представљене елементе идентитета* - *корелација културних слика у тексту са стварним фотографијама или документима заједнице, прављењем дигиталне презентације са интерпретативним белешкама* - *тумачење визуелних репрезентација евоцираних у раду (симболи, гестови, традиционални предмети), формулисањем писаног закључка о њиховом доприносу изградњи идентитета заједнице* - *усмено представљање традиционалних мотива и предмета, наглашавајући њихову повезаност са идентитетом географског подручја* - *оправдавање утицаја вредносног или идентитетског мотива у књижевном делу, кроз кратко усмено излагање засновано на цитатима и естетско-културним критеријумима*
4.2. Повезивање културне артефакте (књижевне текстове, сликарство, традицију, етнолошке елементе) како би се истакнула културна обележја Срба
- *корелација описа културног објекта из књижевног фрагмента са аутентичним сликама истог, прављењем интерпретативног дигиталног колажа* - *повезивање књижевног мотива везаног за народну ношњу са историјским фотографијама или цртежима* - *упоређивање традиције која се огледа у тексту са савременим усменим или визуелним сведочанством, писањем параграфа културне интерпретације* - *израда тематске мапе која поставља књижевне фрагменте и културне артефакте по регионима, помињући локалне културне специфичности*

X РАЗРЕД
САДРЖАЈ УЧЕЊА

Области садржаја	Садржај
	Заједничко језгро
1. Комуникација	***Следеће ће бити додато садржају деветог разреда (ажурирано):***
	Уметнички стил: - знакови и средства изражавања у уметничком стилу; - стилске јединице у уметничком стилу. Наративна стилска процедура - наратив, уметнички наратив. Опис: статички - динамичан, објективно - субјективан, једноставан опис. Карактеристике: објективно - субјективно; директно - индиректно; појединац - група. Стил објављивања: - знакови и средства изражавања у новинарском стилу; - стилске јединице у новинарском стилу. Облици вести у новинарском стилу: једноставна (кратка) репортажа, интервју. Аналитички облици новинарског стила: преглед, блог. Фиктивни облици новинарског стила: репортажа (радио извештај и видео репортажа), фељтон. Промотивни облици новинарског стила: реклама, постер. Истина у медијима: - карактеристике сумњивог текста у медијима; - традиционални медији насупрот дезинформацијама.
Предложени материјал за слушање/анализу *:* ● *Материјали за слушање и анализу интегрисаће аутентичне фрагменте уметничког стила и новинарског стила, тако да ученици могу да посматрају карактеристике, изражајна средства и структуре специфичне за различите врсте текстова.* ● *Аудио материјали ће илустровати организацију уметничког наратива и структуру новинарских текстова, а такође ће укључивати поређења између традиционалних и дезинформацијских извора, како би се олакшало препознавање манипулативних или непроверених елемената.* ***Врсте предложене интеракције:*** ● *Колаборативне активности писања ће укључивати писање, прилагођавање и упоређивање различитих врста композиција, дајући ученицима прилику да практикују стилску флексибилност и прикладност језика за комуникативне сврхе.* ● *Практичне вежбе ће обухватити симулације репортаже, у којима студенти посматрају, описују и извештавају о стварним ситуацијама, како би разумели разлике између једноставне репортаже, истраживачке репортаже и портретне репортаже.* ● *Спонтане и дигиталне интеракције ће интегрисати онлине дискусије, дебате и неструктуриране разговоре, кроз које ученици анализирају сумњиве текстове, упоређују медијске изворе и развијају своје вештине критичког тумачења.*	
2. Елементи изградње комуникације	***Следеће ће бити додато садржају деветог разреда (ажурирано):***
	Делови говора. Именице. Класификација именица. Граматичке категорије: пол, број, падеж. Именице које имају само једнине (сингуларија тантум) или само облике множине (плуралија тантум). Правопис именица. Придеви (Придеви). Класификација придева по значењу и облику. Одређен и неодређен облик. Степени поређења. Заменице (Заменице). Именичке заменице. Придевске заменице. Пол , број и категорија предмета Бројеви (Бројеви). Класификација бројева. Сложени бројеви. Пол, број и категорија предмета Глаголи (Глаголи). Нелични облици. Лични облици. Глаголски аспект(глаголски воид). Дијатеза. Прелазни, интроспективни и рефлексивни глаголи. Прилози (Прилози). Класификација прилога. Једноставни и сложени прилози. Предлози (Предлози). Изражавање односа одређивања између делова реченице.

Области садржаја	Садржај
	Заједничко језгро
	Везници (Везници). Категорије: координација и подређеност. Речце (Речце) - претрага. Узвици (Узвици) - Претрага.
Начини рада са проучаваним садржајима: ● *У изучавању ових садржаја, константно ће се тежити поштовању нормативних, православних, правописних, морфолошких и интерпункцијских аспеката, кроз систематску употребу основних дела српског језика, као и различитих специјализованих речника и корекција.* ● *Активности учења ће интегрисати практичну примену граматичких категорија кроз вежбе анализе, идентификације и правилне употребе флективних облика и правила писања узимајући у обзир посебности сваке класе речи.* ● *Функционална комуникација ће се практиковати писањем изјава и текстова у складу са нормом, адекватним интегрисањем стилских вредности говорних делова у стварне комуникацијске ситуације.*	
3. Читање	***Следеће ће бити додато садржају деветог разреда (ажурирано):*** **Предромантична књижевност:** - друштвени и историјски контекст предромантичне књижевности; - карактеристике и жанрови предромантичне књижевности: поетска композиција, елегија; - уметничка средства: алегорија, антитеза / контраст. **Вук Стефановић Караџић – реформатор српског језика** - принцип: Пиши како говориш, читај како је написано**;** - поједностављење ћирилице; - елиминација непотребних писама; - увођење фонетске абецеде. **Романтична књижевност:** - друштвени и историјски контекст формирања књижевног романтизма; - карактеристике романтичне књижевности; - књижевни жанрови романтичне књижевности: песма, химна, поетска композиција, балада, херојска песма итд; - уметничка средства: алегорија, анафора, антитеза, поетско питање, елипса, еуфонија, градација, хипербола, инверзија, контраст, паралелизам, симбол, синегдоха, умањеница. **Реалистична литература:** - друштвени и историјски контекст формирања реалистичке књижевности; - периодизација реалистичне литературе; - карактеристике реалистичне књижевности; - књижевни жанрови реалистичке књижевности: сонет (поетски жанр / композиција), лирско-епска композиција, друштвени роман, психолошки роман; - уметничка средства карактеристична за епске и лирско-епске књижевне форме књижевног реализма; - структурни елементи кратких прича из периода књижевног реализма; - кратка прича у периоду реализма.
Препоручени књижевни текстови: **Предромантизам и романтизам у српској књижевности** Еволуција и основе српског језика (**Вук Стефановић Караџић:** Из *Предговора Српском речнику*) **Петар Петровић Његош :** *Горски Вијенац* **Бранко Радичевић** *: Кад млидијах умрети,Ђачки растанак* **Ђура Јакшић:** *На Липару, Вече, Поноћ* **Јован Јовановић Змај** *: Ђулићи, Ђулићи увеоци* **Лаза Костић:** *Међу јавом И мед сном* **,** *Санта Мариа делла Салуте* **Јаков Игњатовић:** *Вечити младожења,* **Милован Глишић:** *Прва бразда, Глава шећера* **Лаза Лазаревић:** *Све ће то народ позлатити, Ветар, Први пут с оцем на јутрење* **Радоје Домановић као** *Данга* **Стеван Сремац:** *Зона Замфирова, поп Ћира и поп Спира* **Бранислав Нушић:** *Госпођа министарка, Основна школа* **Симо Матавуљ:** *Поварета* **Војислав Илић:** *Грм, У позну јесен, Сиво суморно небо*	

Области садржаја	Садржај
	Заједничко језгро
4. Елементи интеркултурализности	***Следеће ће бити додато садржају деветог разреда (ажурирано):***
	Културне репрезентације у књижевном стваралаштву - етнографски елементи у наративу; - културни простори, објекти и праксе. Културни есеји и књижевна интерпретација. Антрополошка тумачења примењена на књижевност. Културни артефакти и мултимодална интерпретација: - костим, предмети, архитектура; - усмено признање, слика, текст.
Коментари на предложени тематски приступ *:* ● *Избор фрагмената са културним сликама (простори, објекти, традиционалне улоге) у циљу анализе како они подржавају идентитет.* ● *Употреба слика, фотографија, традиционалних објеката како би се ученици водили у њиховом повезивању са тематским књижевним фрагментима.* ● *Вежбање аргументованог писања формулисањем културних тумачења полазећи од кратких и јасних модела.*	

XI РАЗРЕД
СПЕЦИФИЧНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ И ПРИМЕРИ АКТИВНОСТИ УЧЕЊА

1. Комуницира ефикасно и одговорно у различитим контекстима, прилагођавајући поруку за сарадњу, аргументацију и јасно изражавање сопствених идеја

XI разред
1.1. Идентификирање карактеристике реторичког стила и фазе разраде говора како би се разумела структура и функција главних типова усмене комуникације
- *анализирање карактеристика реторичког стила у кратким говорима, коришћење радног листа који укључује језичко, структурне и изражајне елементе, и разматрање њиховог значаја за комуникативну намеру* - *упоређивање фаза конструисања дискурса наручивањем неких понуђених фрагмената и оправдавањем секвенце у групној дискусији, наглашавајући улогу сваке фазе у реализацији поруке* - *идентификовање делова говора у примерима из различитих контекста (нпр. Школа, јавно окружење)* - *израда дигиталног листа о фазама изградње дискурса извлачењем информација из мултимедијалних ресурса и организовањем у структурираном формату (нацрт, табела, дијаграм)*
1.2. Анализа ефикасности експресивних, лингвистичких и невербалних средстава у реторичком дискурсу у циљу тумачења комуникативне намере и утицаја поруке
- *анализирање невербалног језика у посматраном говору, попуњавање мреже посматрања која прати гестове, мимикрију, држање и тон, и представљање закључака у групној дискусији* - *упоређујући експресивност два дискурса идентификовањем разлика у формулацији, ритму и утицају, пишући кратку образложену анализу о њиховим ефектима на публику* - *вредновање комуникативне намере у усменом или писменом тексту идентификовањем убедљивих стратегија које се користе и расправљањем о њима у активности тхинк-паир-схаре* - *испитивање паравербалних средстава (интонација, ритам, јачина звука) у професионалним примерима, анализирање у којој мери доприносе јаснији и снази поруке и израда кратког усменог извештаја*
1.3. Развијање различите врсте реторичких говора користећи одговарајуће композицијске структуре како би се порука прилагодила сврси, теми и публици
- *писање повременог кратког говора користећи шаблон структуре и вежбање прилагођавања тона и језика циљаној публици* - *израда информативне презентације засноване на графичком организатору, одабир релевантних информација и дизајнирање једноставног визуелног материјала за усмену одбрану* - *прилагођавање писаног текста у концизан убедљив говор, синтетизовање кључних идеја, успостављање стратегије привлачења пажње и представљање резултата вршњацима* - *снимање видео мини-говора за стварни или симулирани контекст, примена принципа усмене експресивности и анализа ефикасности комуникације у групи*
1.4. Аргументирање тачке гледишта у убедљивим формама како би одговорно учествовали у дебатама и сарадничким активностима
- *изградња кратког аргумента заснованог на два извора, формулисање тезе и два аргумента, а затим њихово представљање у мини-дебати са питањима колега* - *анализирање скупа аргумената за идентификацију снага и слабости, а затим преформулисање једног од аргумената за повећање јасноће и релевантности* - *прилагођавање аргументоване поруке различитој публици, расправљање о неопходним променама у тону, вокабулару и структури* - *писање полемичке интервенције полазећи од контроверзног текста, интегришући примере, контра аргументе и чврст закључак, у складу са етиком реторике*
1.5. Процена говора идентификовањем техника манипулације и аргументованих грешака како бисте одговорно и критички комуницирали
- *идентификовање аргументативних грешака у кратком тексту попуњавањем матрице анализе, расправљајући у паровима о могућим ефектима на публику*

XI разред
- *поређење две јавне поруке (постери, саопштења) у циљу евалуације техника језичке манипулације и формулисања образложених закључака* - *вредновање онлине поста из перспективе исправности аргументације, расправљање у групи како формулације могу утицати на јавно мњење* - *анализа рекламног спота за идентификацију убедљивих техника, когнитивних дисторзија и могућих манипулација*

2. Искористити структуре и механизме српског језика за изградњу исправних, кохерентних и изражајних порука у контексту учења и живота

XI разред
2.1. Идентификирање функције главног и споредног дела реченице ради разумевања основне структуре комуникације на српском језику
- *анализирање функција главног и секундарног дела реченице у једноставним изјавама, истицање релевантних елемената и оправдавање уоквиривања у групној дискусији* - *упоређивање улога субјекта, предиката и детерминанти у реченицама извученим из свакодневних текстова, користећи графичку шему за организовање запажања* - *идентификовање делова реченице у скупу аутентичних исказа (из медија, разговора, кратких текстова) и представљање закључака у заједничкој табели* - *упоређивање структуре развијених исказа са структуром једноставних, кроз вођену синтактичку анализу и формулисање закључака о разликама у функцији*
2.2. Правилно коришћење главни и секундарни део реченице да би се конструисали развијени, исправни и кохерентни искази
- *конструисање изјава развијених из стварних комуникативних ситуација, намерно одабир одговарајућих детерминанти и објашњавање како оне доприносе прецизности, кохерентности и нијанси* - *претварање једноставних изјава у развијене варијанте, оправдавајући у писању семантичко и функционално обогаћивање, а затим упоређивање резултата у групама како би се посматрала разноликост решења* - *формулисање кратких порука са информативном или описном улогом, интегрисање релевантних одредница и ревидирање текста ради јасноће и подобности за контекст употребе* - *преписивање кратких текстова претварањем једноставних реченица у развијене варијанте, уз оправдање синтактичких избора у кратком индивидуалном размишљању*
2.3. Класификирање типова реченица по структури и начину изражавања како би се правилно протумачила организација и значење поруке
- *класификовање реченица по структури (једноставна вербална, невербална; потпуна, непотпуна) у различитим фрагментима, организовање резултата у компаративној табели и разматрање импликација на значење комуникације* - *анализирање комуникативне намере у исказима из свакодневних разговора, идентификовање врсте реченице (енунцијативна, упитна, императивна, десидеративна) и оправдавање прагматичне функције у вођеној дискусији* - *упоређивање линија из дијалога како би се посматрало како врста реченице утиче на тон, став и тумачење комуникацијских ситуација* - *изградња мреже критеријума за идентификацију типова реченица и примена на тело различитих текстова*
2.4. Примена правила интерпункције специфична за једноставну реченицу како бисте осигурали исправност комуникације у писаним порукама
- *исправљање интерпункције у низу изјава, анализирање сваког падежа у односу на правила српског језика, оправдавање измена и дискусија у паровима о утицају на јасноћу поруке* - *писање кратких текстова (најава, опис, упутство) Правилно примена зареза у једноставној реченици, након чега следи фаза заједничке ревизије* - *упоредите почетне и ревидиране верзије текста да бисте видели како исправна интерпункција утиче на конзистентност и тумачење*

XI разред
- *анализирање зарез у књижевним фрагментима како би се истакнула ритмичка и логичка функција интерпункције, објашњавајући како она подржава унутрашњу структуру реченице*
2.5. Анализа модификоване реченичне структуре у српском језику ради тумачења стилске и експресивне вредности комуникације
- *идентификовање модификованих структура у фрагментима дијалога или текстова, објашњавање њихове улоге у наглашавању информација и обликовању комуникативне намере* - *упоређивање стандардних исказа са модификованим варијантама, анализа утицаја на ритам, експресивност и фокус поруке* - *анализирање фрагмената дијалога како би се идентификовала елипса, прекид или рез, оправдавајући стилски ефекат сваке структуре* - *испитивање елипсе, реза и недовршеног исказа у спонтаној усменој комуникацији, тумачење стилских или емоционалних ефеката произведених*
2.6. Искоришћавање сложене синтактичке структуре реченице развијене да би се конструисали концизни, експресивни и стилски прикладни искази
- *изградња развијених и кохерентних исказа , интегрисаних у кратке текстове, коришћењем више детерминанти и прилагођавањем структуре како би се постигла јасноћа и изражајност* - *преписивање поједностављеног текста у стилски побољшану верзију, примена развијених синтактичких структура и анализа насталих разлика у групи* - *креирање кратког текста (описа, приче или мишљења) у којем ученици користе развијене реченице како би пренели јасну и изражајну поруку* - *ревизија сопственог текста, примена синтактичких и стилских критеријума за оптимизацију ритма, јасноће и изражајности*

3. Интерпретирати књижевне текстове у културном, историјском и естетском контексту како би се развило критичко мишљење, књижевни сензибилитет и уважавање уметничких вредности

XI разред
3.1. Идентификирање доминантне теме и мотиве књижевних струја у циљу разумевања естетских праваца српске књижевности
- *идентификовање тема и мотива књижевних токова у фрагменту књижевног дела попуњавањем тематског листа који објашњава везу између мотива и друштвене перспективе актуелности* - *анализирање књижевне мотиве у песми писањем кратког објашњења улоге поетских слика у преношењу значења текста* - *упоређивање мотива две песме из различитих књижевних токова попуњавањем табеле која наглашава разлике у естетској намери* - *тумачење доминантних мотива у песми формулисањем коментара који објашњава однос између теме и изражајности текста*
3.2. Анализа наративне структуре и начина представљања ликова како би се објаснила уметничка визија људског стања у проучаваним књижевним делима
- *анализирање наративну структуру попуњавањем листа са моментима радње и њиховом улогом у изградњи теме књижевног текста* - *идентификовање начина карактеризације извлачењем трагова из текста и формулисањем синтезе о слици лика у проучаваном књижевном делу* - *упоређивање наративних стратегија попуњавањем табеле која наглашава разлике у перспективи и наративној функцији* - *тумачење еволуције лика кроз коментар који објашњава однос између особина и централне теме проучаваног књижевног дела*
3.3. Тумачење књижевних текстова у односу на њихов историјски и друштвени контекст како би се истакнуло како књижевност изражава колективна искуства и вредности заједнице
- *тумачење фрагмента књижевног дела попуњавањем листа који повезује тему текста са историјским и друштвеним контекстом времена* - *анализирање модернистички лирски текст кроз кратак коментар са одговарајућим цитатима који објашњавају однос између поетских слика и културне атмосфере тог периода*

XI разред
- *корелација тема модерне поезије са контекстом времена* - *тумачење модернистичке епизоде кроз језгровито објашњење како контекст обликује колективне тензије у тексту*
3.4. Упоређење естетске и мотивне репрезентације у текстовима који припадају различитим струјама како би се истакнули континуитети и разлике у виђењу стварности
- *упоређивање представљања природе у два фрагмента који припадају различитим струјама попуњавањем табеле која наглашава естетске разлике* - *анализирање доминантни мотив у два различита књижевна текста кроз концизно објашњење разлика у тону и перспективи са одговарајућим цитатима из књижевних текстова* - *упоређивање поетских слика у два лирска текста из модернистичке књижевности кроз визуелну мапу мотива праћену примерима из књижевног текста* - *интерпретација репрезентација друштва у два фрагмента кроз кратак коментар који објашњава разлике у књижевној визији*
3.5. Процена функцију експресивних средстава у конструисању естетског ефекта како би се аргументовала уметничка вредност текста
- *вредновање функције метафоре и симбола у епском / лирском књижевном тексту попуњавањем радног листа у којем се објашњавају њихови естетски ефекти* - *анализирање ефекат експресивног процеса кроз кратко објашњење његовог доприноса стварању атмосфере епског/лирског књижевног текста* - *упоређивање функције истог поступка у два текста попуњавањем евалуацијске табеле и састављајући кратак коментар који наглашава његову улогу у интензивирању наративне напетости*
3.6. Развијање интегрисане личне интерпретације, користећи теме, мотиве, контекст и експресивне процедуре за развој књижевне осетљивости и аутономије читања
- *разрада личног коментара на фрагмент књижевног дела корелацијом теме, карактера и изражајности текста* - *формулисање личне интерпретације лирског текста попуњавањем рефлектационог листа који интегрише поетске мотиве и слике* - *изградња личне анализе на епском тексту повезивањем мотива са ауторовим експресивним поступцима* - *писање кратког есеја (200-250 речи) који формулише интегрисану интерпретацију књижевне теме, оправдано примерима из проучаваног књижевног дела*

4. Анализирати специфичне елементе српске културе и односе српске књижевности и националне књижевности, у циљу развијања јасне интеркултуралне перспективе

XI разред
4.1. Интерпретирање односа колективног памћења, локалне историје и културно-уметничког стваралаштва у циљу објашњења еволуције српских заједница
- *тумачење како књижевни фрагмент одражава локални историјски догађај, спровођењем кратке анализе објашњења* - *корелирање евокација колективног сећања у тексту са сведочанствима заједнице (интервјуи, фотографије), изградњом наративне мапе која обухвата еволуцију заједнице* - *анализирање лик или књижевни мотив везан за историјски тренутак, пишући концизно аргументовану интерпретацију његове улоге у очувању српског идентитета* - *успостављање тематског мини-досијеа о еволуцији српске заједнице, заснованог на књижевним текстовима и локалним историјским изворима, представљеног у дигиталном формату*
4.2. Процењивање улоге српских културно-уметничких манифестација (фестивала, празника, визуелних уметности, књижевности) у циљу процене њиховог значаја у обликовању личног и групног идентитета
- *вредновање приказа српског празника описаног у књижевном фрагменту, писањем образложеног параграфа о његовој улози у српској заједници*

XI разред
- *анализирање како се српски фестивал или ритуал појављује у тексту, креирајући дигиталну презентацију која упоређује књижевни опис са стварним културним информацијама* - *упоређење значај српских уметничких манифестација у два текста, попуњавањем синтетичке табеле са њиховим идентитетским функцијама* - *разрада критичке анализе која истражује улогу српске културне манифестације која се огледа у књижевном делу, интегришући одговарајуће цитиране етнографске изворе и сопствена запажања*

XI РАЗРЕД
САДРЖАЈ УЧЕЊА

Области садржаја	Садржај
	Заједничко језгро
1. Комуникација	***Садржају десетог разреда (ажурирано) биће додато следеће:***
	Говорнички стил - знаци говорничког стила. Фазе стварања говорничког говора. Састав говорничког говора. Стилизација говорничког говора. Припрема за говорнички говор. Повремени облици говорничког стила: уљудни, церемонијални и приватни говор. Информативни облици говорничког стила: извештај, презентација. Убедљиви облици говорничког стила: дискусија и полемички допринос. Манипулација у говорничким говорима: манипулација језиком, аргументативне грешке.
Предложени материјал за слушање/анализу *:* ● *Аудио материјали ће садржавати аутентичне примере реторичких говора (информативних, уверљивих, свечаних, полемичних и агитацијских), како би се истакнуле карактеристике говорничког стила, структура говора и коришћена изражајна средства.* ● *Одабрани фрагменти ће илустровати фазе изградње дискурса, ефикасне комуникацијске технике и примере лингвистичке манипулације, погрешне аргументације и когнитивних пристрасности, како би се развио капацитет за критичку анализу јавних порука.* ● *Анализа ће омогућити поређење различитих типова говора: извештаја, презентације, интервенције у дискусији, полемичког говора, свечаног говора или рекламе.* ***Врсте предложене интеракције:*** ● *Активности писања и прилагођавања повремених, информативних, убедљивих или агитационих говора, оријентисане ка вежбању стилизације и адекватности језика теми дискурса, контексту и публици.* ● *Практичне вежбе за изградњу и презентацију дискурса: структурирање, аргументација, употреба експресивних средстава и вежбање говора пред публиком.* ● *Расправе и дискусије (укључујући и дигиталне) за препознавање погрешних аргумената, манипулативних техника и идентификацију елемената који утичу на објективност комуникативног чина.*	
2. Елементи изградње комуникације	***Садржају десетог разреда (ажурирано) биће додато следеће:***
	Елемент реченице: - главни делови реченице - субјект, предикат, основа реченице; - секундарни делови реченице: атрибут, директан и индиректни објекат, посредни додатак места, начина, времена, узрока. Реченица и најава: - реченице по структури: једноставна реченица (глагол, не глагол), двочлана реченица (потпуна, непотпуна); - реченице по садржају/практичној природи (декларативне, императивне, упитне, узвичне); Зарез у једноставној реченици. Промена структуре реченице: - означена реченица, приложена реченица, независна реченица; - пропуст, недовршена изјава, уметање. Повратак
Начини рада са проучаваним садржајима: ● *У изучавању ових садржаја, константно ће се тежити поштовању нормативних, православних, правописних, морфолошких и интерпункцијских аспеката, кроз систематску употребу основних дела српског језика, као и различитих специјализованих речника и корекција.* ● *Активности учења ће интегрисати практичну примену синтактичких категорија кроз вежбе за идентификацију, анализу и правилно коришћење пропозиционих функција, типова реченица и правила зареза.* ● *Функционална комуникација ће се практиковати израдом изјава и текстова у складу са нормом, адекватно искоришћавајући промене у структури реченице и њиховој стилској функцији у стварним комуникацијским ситуацијама.*	
3. Читање	***Садржају десетог разреда (ажурирано) биће додато следеће:***
	Доминантне теме раног модернизма у српској књижевности (српска модерност) Криза модерног појединца **(**Друштвени и историјски контекст. Осећај отуђења, егзистенцијалног немира, усамљености. разочарање традиционалним друштвеним и моралним вредностима.) Песимизам и меланхолија **(**Теме смрти, ефемерности, декаденције. Европски симболистички и декадентни утицаји.) Субјективизам и интроспекција **(**Нагласак на унутрашњем животу, емоцијама, расположењима. Лирски его постаје централни.)

Области садржаја	Садржај
	Заједничко језгро
	Еротика и сензуалност **(**Љубав као страст, али и као извор патње. Понекад повезан са разлозима греха и кривице.) Критичко извештавање о стварности **(**Савремени град као простор анксиозности. Одбацивање сеоског идиличног специфичног за претходну литературу.) **Естетске и стилске карактеристике** Пауза од реализма (стварност се више не приказује објективно, већ се филтрира кроз свест лика или лирски его). Западни утицаји (Симболизам, Парнасијанизам, Импресионизам). Префињен поетски језик (метафоре, симболи, сугестија уместо директног описа, музикалност, унутрашњи ритам). Уметнички индивидуализам (писац као аутономна личност; одбацивање литературе са строго дидактичком или националистичком сврхом). Култ форме **(**повећана пажња на конструкцију стиха, на стил и изражајност). Текстови – доминантан жанр. Уобичајене лирске врсте: - рефлексивна лирска поезија – медитација о животу, смрти, смислу постојања; - симболистичка поезија – заснована на симболу, сугестији, атмосфери; - елегија – меланхоличан, тужан тон; - сонет – фиксна форма, високо култивисан (посебно код Милана Ракића, Јована Дучића). ***Модернистичка проза -* врсте и облици**. Психолошка новела**;** лирско приповедање**;** роман психолошке анализе (ређе у раној фази). Књижевни есеј и модерна критика **-** естетски и филозофски есеј**.** Драма (симболистички и психолошки утицаји; интересовање за унутрашњи сукоб, а не за акцију). Уметничка средства: епитет, симбол, метафора, поређење, понављање, антитеза, синестезија, оксиморон. **Српска авангарда** - књижевни и друштвени контекст. Знаци авангарде. **Експресионизам** у српској књижевности: - књижевни и културно-историјски контекст; - знакови експресионизма у епу; - књижевни жанрови: социо-психолошки роман, једногласни роман, психолошка новела и кратка прича; - експресионистичка визуелна и вербална уметност.

Препоручени књижевни текстови:

Модернизам:
Богдан Поповић: *Предговор Антологији новије српске лирике*
Алекса Шантић: *Претпразничко вече, Ми знамо судбу, Вече на школју*
Јован Дучић: *Морска врба, Јабланови, Сунцокрети*
Милан Ракић: *Долап, На Гази Местану, Јасика*
Владислав Петковић каже: *Можда спава*
Борисав Станковић: *Нечиста крв, Коштана*
Петар Кочић: *Јазавац пред судом, Кроз међаву*
Исидора Секулић: *Госпа Нола, Писма из Норвешке*
Јован Скерлић: *Коштани*
Српска авангарда: Књижевни часописи: Зенит, Путеви, Сведочанства, футуристички, дадаистички, надреалистички утицаји.
Улоге: *Станислав Винавер, Милош Црњански, Растко Петровић, Момчило Настасијевић*

Активности учења ће се фокусирати на анализу и практичну интерпретацију књижевних текстова идентификовањем доминантних тема, мотива, карактеристика књижевних струја, специфичних жанрова и уметничких средстава. Важна компонента ће бити и повезаност књижевног рада са другим областима уметности, као што су визуелне уметности, музика или други облици естетског изражавања. Рад ће бити константно везан за историјски и културни контекст, а апликативне методе рада са књижевним текстом ће се практиковати систематски.

Области садржаја	Садржај
	Заједничко језгро
4. Елементи интеркултуралности	***Садржају десетог разреда (ажурирано) биће додато следеће:***
	Књижевност као израз колективног сећања српских заједница у условима мултикултуралног суживота. Историјско памћење и елементи локалне историје у српској књижевности у дијаспори. Елементи културног поређења на нивоу међу заједнице. Технике поређења и методе културног описа.
Коментари на предложени тематски приступ *:* ● *Одабир књижевних / некњижевних / научних текстова који евоцирају прошлост заједнице како би се студентима објаснио однос између искуства, историје и идентитета.* ● *Повезивање књижевно-представљених празника и традиција са стварним контекстом српске заједнице.* ● *Вежбање правила цитирања; Разматрање одговорности према културном наслеђу.*	

XII РАЗРЕД
СПЕЦИФИЧНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ И ПРИМЕРИ АКТИВНОСТИ УЧЕЊА

1. Комуницира ефикасно и одговорно у различитим контекстима, прилагођавајући поруку за сарадњу, аргументацију и јасно изражавање сопствених идеја

XII разред
1.1. Превођење сложене усмене поруке на српски језик како би се идентификовала комуникативна намера и позиција говорника у различитим контекстима
- *разумевање, анализирање и тумачење сложених усмених порука на српском језику – као што су интервјуи, дебате, јавни говори, филмски клипови или програми – показујући способност да се идентификује централна тема, главне и секундарне идеје, логички односи између информација, као и експлицитна и имплицитна намера говорника* - *разликовање нијанси значења, тона, става, језичких регистара и убедљивих стратегија које користе говорници, формулисање образложених тумачења у вези са њиховим положајем у односу на саопштени субјект* - *критичко вредновање квалитета и кредибилитета информација које се чују, идентификовање било каквих недоследности, стереотипа, предрасуда или дискурзивних манипулација, и изражавање сопствених закључака на образложен и лингвистички исправан начин*
1.2. Анализа сложене усмене и писмене поруке како бисте идентификовали тему, комуникативну намеру и логичку структуру
- *анализа сложених писаних текстова – књижевних, есејистичких, новинарских, аргументованих или културних – демонстрирајући разумевање информационе структуре, главних и секундарних идеја, намере аутора и дискурзивних стратегија које се користе* - *тумачење културних, историјских, симболичких и социолингвистичких референци присутних у текстовима, објашњавање њиховог значаја у контексту српске културе и њиховог значаја за општу поруку текста* - *вредновање начина на који је конструисана аргументација, степен у којем је текст кохерентан, убедљив и добро утемељен, формулисање критичких запажања и мотивисаних личних перспектива*
1.3. Одржавање кохерентне и образложене усмене говоре, прилагођавајући поруку контексту, сврси и саговорнику
- *разрада и усмена подршка кохерентним, добро структурираним говорима, прилагођеним сврси комуникације, контексту и саговорницима, користећи одговарајући вокабулар, исправан језички регистар и ефикасне стратегије за формулисање и подршку тачке гледишта* - *усмена аргументација личних идеја и мишљења у формалном и неформалном комуникацијском контексту (дебате, презентације, дискусије), користећи релевантне примере, контрааргументе и јасне закључке* - *ефикасна употреба комуникативних стратегија (преформулисање, појашњење, егземплификација, контрола ритма и интонације), обезбеђивање кохерентности и течности говора у различитим комуникативним ситуацијама*
1.4. Писање аргументативно-рефлексивне, аналитичке или информативне писане текстове, са јасном структуром и прикладним за сврху комуникације
- *писање опсежних и кохерентних писаних текстова – аргументативни есеји, критике, културни чланци, књижевне анализе – демонстрирајући способност логичког структурирања (увод, развој, закључак), јасног формулисања идеја и недвојбеног подржавања личног мишљења* - *правилна употреба граматичких, правописних и интерпункцијских правила специфичних за српски језик, као и логичких конектора и различитих синтактичких структура, прилагођених напредном нивоу* - *прилагођавање стила, тона и регистра текста врсти поруке (аргументованој, аналитичкој, описној) и публици којој је упућена, показујући флексибилност и зрелост у изражавању*
1.5. Комуницирање у сложеним разговорима, користећи стратегије за преговарање о значењу у различитим комуникацијским ситуацијама
- *активно, кохерентно и ефикасно учешће у сложеним дијалозима, разменама мишљења, тематским дискусијама и разговорима са друштвеном функцијом, прилагођавање комуникацијске стратегије ситуацији, сврси и саговорнику*

XII разред
- *формулисање захтева, објашњења, појашњења, приговора, уступака и закључака, адекватно управљање ситуацијама сагласности и неслагања, уз поштовање и образложење* - *коришћење стратегија за преговарање о значењу, исправљање неспоразума и одржавање комуникације, демонстрирање флексибилности и вештина сарадње у усменим интеракцијама*

2. Искористити структуре и механизме српског језика за изградњу исправних, кохерентних и изражајних порука у контексту учења и живота

XII разред
2.1. Анализирање структуре једноставне реченице на српском језику, како би се објаснили синтактички односи и исправност конструкције реченице
- *исправна идентификација компоненти једноставне реченице (субјект, предикат, комплементи, атрибути), успостављање синтактичких функција сваког термина и односа између њих* - *анализирање редослед речи у реченици, разликујући неутралну тему и означену тему и објашњавајући стилски или комуникативни ефекат промене положаја термина* - *правилна примена правила субјектно-предикатног споразума и правила за коришћење падежа у комплементарности (акузатив, генитив, датив, инструментал, локатив)*
2.2. Анализирање зависне реченице у српском језику како би се објаснила њихова синтактичка функција и однос према владајућој реченици у конструкцији реченице
- *објашњавање функције зависне реченице у реченици и одређивање њеног информативног, логичког или стилског доприноса* - *исправна анализа презента и алтернативна употреба инфинитива, објашњавајући преференције савременог српског језика* - *исправно тумачење узрочно-посљедичних, консекутивних, концесионих, условних, временских и компаративних значења генерисаних од стране различитих типова подређених*
2.3. Анализирање координиране реченице у српском језику ради тумачења логичких односа и комуникативне намере у конструкцији реченице
- *идентификација типова координације (копулативна, адверзивна, дисјунктивна, узастопна) и конектора специфичних за сваку* - *објашњење логичког односа између координираних реченица и стилских ефеката коришћења или изостављања везника (асиндетон)* - *конструисање сложених реченица користећи исправну координацију, одржавање кохерентности и јасноће поруке* - *идентификација типова координације (копулативна, адверзивна, дисјунктивна, узастопна) и конектора специфичних за сваку* - *објашњење логичког односа између координираних реченица и стилских ефеката коришћења или изостављања везника (асиндетон)* - *конструисање сложених реченица користећи исправну координацију, одржавање кохерентности и јасноће поруке.*
2.4. Анализирање структуре и теме реченице на српском језику како би се објаснили ефекти значења, нагласка и јасноће у комуникацији
- *Манипулисање редоследом речи у сложеној реченици како би се постигли ефекти акцента, истицања или јасноће* - *идентификација и правилна употреба објеката обележених посебном темом (топицализатион, фокус)* - *анализирање функције елиптичних, кондензованих или нултих предметних (про-дроп) изјава у различитим комуникативним контекстима*
2.5. Анализирање модификоване реченичне структуре у српском језику, како би се протумачила стилска и експресивна намера комуникације
- *идентификовање и објашњавање безличних и пасивних конструкција, утврђивање њихове семантичке вредности и улоге у реченици* - *препознавање наглашених структура и честица интензивирања, анализирајући њихов изражајни допринос* - *исправна анализа глаголских конструкција у инфинитиву, објашњавајући њихов регистар (књижевни, административни, архаични).*

XII разред
2.6. Адекватно користити логичке повезнице специфичне за српски језик, да изразе узрочност, замисао, хипотезу, коначност, поређење и последицу
- *обезбеђивање кохезије и кохерентности усменог и писаног текста правилном употребом дискурзивних маркера (затим, међутим, с једне странице, дакле итд.)* - *објашњавање како конектори мењају опште значење фразе или текста* - *конструисање сложених текстуалних фрагмената, коришћење реченица развијених са вишеструким одређивањем и модификованим структурама, објашњавајући како они доприносе изражајности* - *прављење мини-есеја или књижевног портрета, свесно интегрисање различитих синтактичких структура како би се постигла концизност и одговарајући стил*

3. Интерпретирати књижевне текстове у културном, историјском и естетском контексту како би се развило критичко мишљење, књижевни сензибилитет и уважавање уметничких вредности

XII разред
3.1. Идентификовање доминантне теме и мотиве књижевних струја у циљу разумевања естетских праваца српске књижевности
- *идентификовање тема и мотива књижевних токова у фрагменту књижевног дела попуњавањем тематског листа који објашњава везу између мотива и друштвене перспективе актуелности* - *анализирање књижевне мотиве у песми писањем кратког објашњења улоге поетских слика у преношењу значења текста* - *упоређивање мотива две песме из различитих књижевних токова попуњавањем табеле која наглашава разлике у естетској намери* - *тумачење доминантних мотива у песми формулисањем коментара који објашњава однос између теме и изражајности текста*
3.2. Анализирање наративне структуре и начине представљања ликова како би се објаснила уметничка визија људског стања у проучаваним књижевним делима
- *анализирање наративну структуру попуњавањем листа са моментима радње и њиховом улогом у изградњи теме књижевног текста* - *идентификовање начина карактеризације извлачењем трагова из текста и формулисањем синтезе о слици лика у проучаваном књижевном делу* - *упоређивање наративних стратегија попуњавањем табеле која наглашава разлике у перспективи и наративној функцији* - *тумачење еволуције лика кроз коментар који објашњава однос између особина и централне теме проучаваног књижевног дела*
3.3. Тумачење књижевних текстова у односу на њихов историјски и друштвени контекст како би се истакнуло како књижевност изражава колективна искуства и вредности заједнице
- *тумачење фрагмента књижевног дела попуњавањем листа који повезује тему текста са историјским и друштвеним контекстом времена* - *анализирање модернистички лирски текст кроз кратак коментар са одговарајућим цитатима који објашњавају однос између поетских слика и културне атмосфере тог периода* - *корелација тема модерне поезије са контекстом времена* - *тумачење модернистичке епизоде кроз језгровито објашњење како контекст обликује колективне тензије у тексту*
3.4. Упоређивање естетске и мотивне репрезентације у текстовима који припадају различитим струјама како би се истакнули континуитети и разлике у виђењу стварности
- *упоређивање представљања природе у два фрагмента који припадају различитим струјама попуњавањем табеле која наглашава естетске разлике* - *анализирање доминантни мотив у два различита књижевна текста кроз концизно објашњење разлика у тону и перспективи са одговарајућим цитатима из књижевних текстова* - *упоређивање поетских слика у два лирска текста из модернистичке књижевности кроз визуелну мапу мотива праћену примерима из књижевног текста* - *интерпретација репрезентација друштва у два фрагмента кроз кратак коментар који објашњава разлике у књижевној визији*

XII разред
3.5. Процењивање функцију експресивних средстава у конструисању естетског ефекта како би се аргументовала уметничка вредност текста
- *вредновање функције метафоре и симбола у епском / лирском књижевном тексту попуњавањем радног листа у којем се објашњавају њихови естетски ефекти* - *анализирање ефекат експресивног процеса кроз кратко објашњење његовог доприноса стварању атмосфере епског/лирског књижевног текста* - *упоређивање функције истог поступка у два текста попуњавањем евалуацијске табеле и састављајући кратак коментар који наглашава његову улогу у интензивирању наративне напетости*
3.6. Развијање интегрисане личне интерпретације, користећи теме, мотиве, контекст и експресивне процедуре за развој књижевне осетљивости и аутономије читања
- *разрада личног коментара на фрагмент књижевног дела корелацијом теме, карактера и изражајности текста* - *формулисање личне интерпретације лирског текста попуњавањем рефлектационог листа који интегрише поетске мотиве и слике* - *изградња личне анализе на епском тексту повезивањем мотива са ауторовим експресивним поступцима* - *писање кратког есеја (200-250 речи) који формулише интегрисану интерпретацију књижевне теме, оправдано примерима из проучаваног књижевног дела*

4. Анализирање специфичних елемената српске културе и односе српске књижевности и националне књижевности, у циљу развијања јасне интеркултуралне перспективе

XII разред
4.1. Интерпретирање односа колективног памћења, локалне историје и културно-уметничког стваралаштва у циљу објашњења еволуције српских заједница
- *тумачење како књижевни фрагмент одражава локални историјски догађај, спровођењем кратке анализе објашњења* - *корелирање евокација колективног сећања у тексту са сведочанствима заједнице (интервјуи, фотографије), изградњом наративне мапе која обухвата еволуцију заједнице* - *анализирање лик или књижевни мотив везан за историјски тренутак, пишући концизно аргументовану интерпретацију његове улоге у очувању српског идентитета* - *успостављање тематског мини-досијеа о еволуцији српске заједнице, заснованог на књижевним текстовима и локалним историјским изворима, представљеног у дигиталном формату*
4.2. Процењивање улоге српских културно-уметничких манифестација (фестивала, празника, визуелних уметности, књижевности) у циљу процене њиховог значаја у обликовању личног и групног идентитета
- *вредновање приказа српског празника описаног у књижевном фрагменту, писањем образложеног параграфа о његовој улози у српској заједници* - *анализирање како се српски фестивал или ритуал појављује у тексту, креирајући дигиталну презентацију која упоређује књижевни опис са стварним културним информацијама* - *упоређење значај српских уметничких манифестација у два текста, попуњавањем синтетичке табеле са њиховим идентитетским функцијама* - *разрада критичке анализе која истражује улогу српске културне манифестације која се огледа у књижевном делу, интегришући одговарајуће цитиране етнографске изворе и сопствена запажања*

XII РАЗРЕД
САДРЖАЈ УЧЕЊА

Области садржаја	Садржај
	Заједничко језгро
1. Комуникација	***Следеће ће бити додато садржају једанаестог разреда (ажурирано):***
	Врсте усмених текстова - говори и јавне презентације - интервјуи, извештаји, формални и неформални разговори - телевизијске / радио дебате - подкастови, влогови, мултимедијални материјали на српском језику
	Елементи анализе и интерпретације: *идентификација главних и секундарних идеја; структурирање информација и успостављање логичких односа; идентификација комуникативне намере*
	Врсте текстова написаних за примање порука - књижевни текстови (проза, роман, поезија, драмски текст) - чланци мишљења, уводници, културни есеји - новинарски текстови (вести, репортажи, интервјуи) - аргументовани и аналитички текстови
	Елементи анализе: *тема , главне идеје, намера аутора; организација текста (увод, израда, закључак); дискурзивни маркери и логички конектори; аргументи и контра аргументи.*
	Комуникативне функције: *изражавање мишљења и формулисање аргумената; изражавање сагласности / неслагања; изношење информација, мишљења и закључака; формулисање објашњења, појашњења, питања; изражавање хипотеза, намера, жеља; опис и евалуација ситуација, ликова или догађаја.*
	Усмене примењене лингвистичке структуре: *правилна употреба глаголских времена (садашњост, прошлост, будућност, кондициван, коњунктив); структуре подређености: узрочно-посљедичне, условне, концесијске.*
	Врсте писаних текстова за израду писаних порука: (аргументовани есеј (о друштвеним, културним, етичким питањима); рефлективни текст; књижевна анализа; чланак у часопису / културни блог).
	Елементи писања писаних порука: *структурирање сложеног текста (увод – развој – закључак); коришћење логичких и семантичких конектора; граматичка и правописна исправност; стил погодност за тип текста и публику, Употреба примера, цитата, културних референци*
	Комуникационе ситуације за интеракцију на српском језику: *формални и неформални разговори; групне дискусије, браинсторминг; расправе о актуелним питањима.*
	Стратегије интеракције: *тражење и пружање информација; преговарачко значење; преформулисање и појашњење*.

Предложени материјал за слушање/анализу *:*

- *Аудио материјали ће садржавати аутентичне примере реторичких говора (информативних, уверљивих, свечаних, полемичних и агитацијских), како би се истакнуле карактеристике говорничког стила, структура говора и кориштена изражајна средства.*
- *Одабрани фрагменти ће илустровати фазе изградње дискурса, ефикасне комуникацијске технике и примере лингвистичке манипулације, погрешне аргументације и когнитивних пристрасности, како би се развио капацитет за критичку анализу јавних порука.*
- *Анализа ће омогућити поређење различитих типова говора: извештаја, презентације, интервенције у дискусији, полемичког говора, свечаног говора или рекламе.*

Врсте предложене интеракције:

- *Активности писања и прилагођавања повремених, информативних, убедљивих или агитационих говора, оријентисане ка вежбању стилизације и адекватности језика теми дискурса, контексту и публици.*
- *Практичне вежбе за изградњу и презентацију дискурса: структурирање, аргументација, употреба експресивних средстава и вежбање говора пред публиком.*
- *Расправе и дискусије (укључујући и дигиталне) за препознавање погрешних аргумената, манипулативних техника и идентификацију елемената који утичу на објективност комуникативног чина.*

Области садржаја	Садржај
	Заједничко језгро
2. Елементи изградње комуникације	***Следеће ће бити додато садржају једанаестог разреда (ажурирано):***
	Реченица и њени главни делови *Једноставна структура реченице* - врсте реченица према сврси комуникације (енунцијативна, упитна, усклична, императив); - редослед речи у реченици (стилске инверзије); - субјекат -предикатни споразум; - вербални и номинални предикат; - комплемент у номиналним падежима (акузатив, генитив, датив, инструментал, локатив); *Подређеност на српском језику* *Именске зависне реченице* - субјективно (да + глагол у садашњости/будућности/коњунктиву) - предикатив - комплетна директна - индиректни додаци- - посредни завршеци уведени специфичним везницима Атрибутивне зависне реченице - уведен односним заменицама (који, која, које, што, ћији) - детерминативне и недетерминативне реченице - сагласност и функција атрибутивне реченице у реченици *Посредне зависне реченице* - Цирцумстантиално време (када, док, чим, пре не него што, после што, откако); - Цирцумстантиално место (где, куда, откуд(а)); - Цирцумстантиални начин (како, као што, као год); - Цирцумстантиални разлог (јер, зато што, будући, да); - Индиција сврхе (да би, као би, да); - Посредне последице (тако да, толико да); - Условни приредови (ако, колико, да); - Цирцумстантиално (иако, мада); - Компаративне околности (као да, као што, више него што). *Координација реченица* - Копулативне координатне реченице (и, па, те, нити). - Супротне реченице (али, међутим, ипак). - Дисјунктивне реченице (или – или; било – било). - Узастопне реченице (зато, штога). Стилски ефекти координације: изостављање везника; комплексне везе у новинарском и књижевном регистру. Интерпункција у сложеној реченици**:** зарез у зависним и координираним реченицама; употреба дијалошке линије и цртице у књижевним текстовима**;** интерпункција у разјашњавању и инцидентним реченицама.
Начини рада са проучаваним садржајима: ● *У изучавању ових садржаја константно ће се тежити поштовању нормативних, православних, правописних, морфолошких, синтактичких и интерпункцијских аспеката, кроз систематску употребу основних дела српског језика, као и разних специјалистичких речника и корекција.* ● *Активности учења ће интегрисати практичну примену синтактичких категорија кроз вежбе за идентификацију, анализу и правилно коришћење пропозиционих функција, типова реченица и правила зареза.* ● *Функционална комуникација ће се практиковати израдом изјава и текстова у складу са нормом, адекватно искоришћавајући промене у структури реченице и њиховој стилској функцији у стварним комуникацијским ситуацијама.*	
3. Читање	***Следеће ће бити додато садржају једанаестог разреда (ажурирано):***
	Међуратни период у српској књижевности, књижевном и културно-историјском контексту; **Честе теме у међуратној поезији:** траума рата, усамљеност, изгнанство, криза идентитета **Карактеристике:** изражава **унутрашња стања**, немир, дезоријентацију, **симболички**, метафорички језик, слободни стих, неправилан ритам, **утицаје експресионизма и модернизма**.

Области садржаја	**Садржај**
	Заједничко језгро
	Проза: Развој међуратног романа **Карактеристике**: нагласак на **психолошкој анализи**, субјективна перспектива, фрагментирана наративна структура, комбинација реализма и модернизма **Врсте прозе:** *психолошки роман, урбана проза, историјска проза са модерном интерпретацијом* Теме **послератног периода:** рат и његове последице, траума и памћење, људско стање, отуђење и криза идентитета, однос појединца и друштва. Књижевни жанрови: **проза** постаје доминантан жанр (модерни роман), **егзистенцијална и филозофска** лирска поезија, **есеј** - критичка анализа друштвене стварности, **драма** - морални и идеолошки сукоби. Стил и језик: *сложен, симболички стил, метафорички и рефлексивни језик.* *Модерне и постмодерне технике: унутрашњи монолог, вишеструка наративна перспектива, интертекстуалност, ирониja и пародија.* **Савремена књижевност** **Књижевни жанрови:** ***проза*** *постаје доминантан жанр (модерни роман),* ***егзистенцијална и филозофска*** *лирска поезија,* ***есејистичко-критичка*** *анализа друштвене стварности,* ***драмско-морални и идеолошки сукоби****.* **Опште карактеристике:** *естетски и тематски плурализам, потпуна слобода изражавања, спајање традиције са иновацијама, нагласак на индивидуалном идентитету, критичка и рефлексивна литература.*

Препоручени књижевни текстови:

Међуратна и послератна српска књижевност:

Иво Андрић: *Ех Понто, Мост на Жепи, На Дрини ћуприја, Проклета авлија;* ***Милош Црњански:*** *Суматра, Сеобе;* ***Десанка Максимовић:*** *Стрепња, Крвава бајка, Покошена ливада;* ***Вељко Петровић:*** *Ратар;* ***Милутин Бојић:*** *Плава гробница;* ***Душан Васиљен:*** *Човек пева после рата;* ***Момчило Настасијевић:*** *Туга у камену*

Савремена књижевност:

Бранко Ћопић: *Башта сљезове боје;* ***Добрица Ћосић:*** *Корени;* ***Стеван Раичковић:*** *Камена успаванка;* ***Васко Попа:*** *Патка, Коњ, Маслачак, Кестен, Кактус, Столица, Белутак;* ***Миодраг Павловић:*** *Реквијем, Вихор;* ***Бранко Миљковић:*** *Балада, Поезију ће сви писати;* ***Милорад Павић:*** *Хазарски речник;* ***Борислав Пекић:*** *Златно руно;* ***Данило Киш:*** *Рани јади, Енциклопедија мртвих;* ***Владан Десница:*** *Пролећа Ивана Галеба;* ***Меша Селимовић:*** *Дервиш и смрт;* ***Душан Ковачевић:*** *Балкански шпијун*

Активности учења ће се фокусирати на анализу и практичну интерпретацију књижевних текстова идентификовањем доминантних тема, мотива, карактеристика књижевних струја, специфичних жанрова и уметничких средстава. Важна компонента ће бити и повезаност књижевног рада са другим областима уметности, као што су визуелне уметности, музика или други облици естетског изражавања. Рад ће бити константно везан за историјски и културни контекст, а апликативне методе рада са књижевним текстом ће се практиковати систематски.

4. Елементи интеркултуралности	***Следеће ће бити додато садржају једанаестог разреда (ажурирано):***
	Књижевност као израз колективног сећања српских заједница у условима мултикултуралног суживота. Историјско памћење и елементи историје у српској књижевности у дијаспори. Елементи културног поређења на нивоу међузаједнице. Технике поређења и методе културног описа.

Коментари на предложени тематски приступ *:*

- *Одабир књижевних / некњижевних / научних текстова који евоцирају прошлост заједнице како би се студентима објаснио однос између искуства, историје и идентитета.*
- *Повезивање књижевно-представљених празника и традиција са стварним контекстом српске заједнице.*
- *Вежбање правила цитирања; Разматрање одговорности према културном наслеђу.*

МЕТОДОЛОШКИ ПРЕДЛОЗИ

1. Значења и улога (сидрење курикулума)

Методолошки предлози за предмет Српски матерњи језик и књижевност намењени су да воде и подрже наставнике у спровођењу школског програма, без да буду прописиви. Могу се користити као радне смернице намењене олакшавању транспозиције курикуларних намера у наставне праксе прилагођене конкретном образовном контексту и стварном профилу, са нагласком на јаснoћи, логичком структурирању, аргументацији и функционалној употреби језика.

Наставници могу тежити да обезбеде кохерентност између општих и специфичних компетенција: (а) одабиром и повезивањем садржаја учења са аутентичним комуникацијским ситуацијама; (б) осмишљавањем активности учења усмерених на развој вештина примања и производње усмених и писаних порука; (ц) коришћењем процене као алата за регулисање наставног приступа и подршку напретку ученика.

Што се тиче формулације, препоручује се да се овим методолошким предлозима приступа као алатима апликативне природе, усмереним на процес наставе-учења-евалуације, путем: избора и комбиновања активних метода наставе (на пример: разговор, вођено читање, вежбање, рад на тексту); прилагођавања наставних стратегија узрасту, темпу учења и интересовањима ученика; интегрисања рефлексије о језику и књижевности у конкретне комуникацијске активности.

У зависности од професионалног искуства, наставници могу да искористе ове методолошке предлоге на диференциран начин, на пример: као смернице у осмишљавању часова и структурирању активности учења, у случају наставника почетника, односно као полазна тачка за адаптацију, диверзификацију и методолошке иновације, у случају искусних наставника.

Узимајући у обзир структуру наставног плана и програма за дисциплину Српски матерњи језик и књижевност, организовану на заједничком језгру, методолошки предлози могу се искористити за кохерентно управљање интегрисаним оквиром наставног плана и програма. У овом контексту, наставник може да осмисли (а) активности усмерене ка обуци основних вештина; (б) диференциране, намењене продубљивању, проширивању или обнављању, у зависности од нивоа обуке и интересовања ученика, дајући приоритет задацима функционалне комуникације, аргументације, тумачења и писања објашњавајућих и аргументативних текстова, прикладних стварном профилу.

Да би се повећала апликативна природа и унутрашња кохерентност курикуларног приступа, наставник може, у осмишљавању, да користи приступ „повратног дизајна“, полазећи од специфичних вештина и очекиваних производа учења, како би одабрао одговарајуће садржаје и активности, као и повезане критеријуме за евалуацију.

2. Општи принципи (регулаторни оквир)

Општи принципи који леже у основи наставног приступа предмету Српски матерњи језик и књижевност пружају референтни оквир за дизајн, имплементацију и евалуацију наставно-учбених активности, у складу са циљевима средњошколског образовања и профилом обуке дипломираних студената. Ови принципи имају водећи и нормативни карактер, подржавајући флексибилну примену школског програма и његово прилагођавање различитим образовним контекстима, без утицаја на јединство и кохерентност предмета.

(2.1.) Наставно-учбених приступ је усмерен на ученика, који се сматра активним учесником у изградњи сопствених језичких, књижевних и културних стечених знања. Наставне активности су осмишљене да промовишу активно учешће, личну рефлексију и учење кроз откривање, повезујући садржаје са животним искуствима, интересовањима и нивоом развоја ученика. У том смислу, наставни процес подстиче аутономију, одговорност и способност само евалуације, користећи аутентичне ситуације комуникације и тумачења порука.

(2.2.) Наставни процес користи разноликост метода и техника наставно-учење-евалуације, прикладних циљаним компетенцијама и специфичностима дисциплине. Традиционалне, интерактивне, искуствене и дигиталне методе се користе на уравнотежен начин, као што су вођено и критичко читање, хеуристички разговор, студија случаја, дебата, учење засновано на пројектима или коришћење дигиталних ресурса, са давањем приоритета студији случаја, функционалној анализи текста и примењеним тематским пројектима, као и смањењем тежине проширених књижевних дебата или софистицираних теоријских анализа. Ова методолошка разноликост подржава развој функционалних комуникацијских вештина и подстиче интересовање за учење и критичко размишљање.

(2.3.) Приступ настави је осмишљен на флексибилан и прилагодљив начин, повезујући га са нивоом припремљености часа, динамиком ученичке групе и расположивим образовним ресурсима. Наставници могу прилагодити стратегије наставе, темпо садржаја, организацију активности и методе

процене како би задовољили стварне потребе учења и осигурали напредак сваког ученика. Прилагодљивост такође има за циљ интеграцију дигиталног окружења и искоришћавање новонасталих образовних ситуација.

(2.4.) Процес наставе и учења се спроводи кроз стратегије диференцијације и персонализације, које омогућавају искоришћавање потенцијала сваког ученика и подршку индивидуалном напретку. Активности могу бити осмишљене са оцењеним задацима, различитим нивоима сложености и разноврсним крајњим производима, у зависности од вештина, интересовања и стилова учења ученика, доприносећи обезбеђивању образовне равноправности и адекватног одговора на различите образовне потребе. Поред стратегија диференцијације, препоручује се разјашњење мера подршке за специфичне ситуације учења (корективно учење, убрзање, двојезични ученици, ученици са тешкоћама у писмености или посебним образовним потребама), прилагођавањем задатака, подршке у раду, времена, начина презентације садржаја и критеријума евалуације, како би се осигурало стварно учешће и напредак сваког ученика.

(2.5.) Интердисциплинарна интеграција има за циљ да повеже садржај предмета Српски матерњи језик и књижевност са другим областима студија, како би се изградила кохерентна визија знања. Активности учења могу искористити заједничке теме и контексте са другим предметима, фаворизујући пренос вештина и примену знања у различитим ситуацијама, укључујући и кроз корелације са предметима из STEM области, посебно са математиком, рачунарством и егзактним наукама, ради развоја логичког мишљења, језичке прецизности и академских комуникацијских вештина. Овај приступ доприноси развоју трансверзалних вештина и разумевању улоге језика и књижевности у тумачењу културне и друштвене стварности.

(2.6.) Препоручује се да се оцењивање у предмету Српски матерњи језик и књижевност замисли као саставни део процеса наставе-учења-евалуације, са улогом подржавања развоја комуникацијских вештина ученика, у контекстима усмене и писмене рецепције, продукције и интеракције, као и формирања рефлексивног става према сопственом учењу.

Процес евалуације, као саставни део процеса наставе-учења, узима у обзир следеће принципе:

а) Равнотежа између формативног и сумативног оцењивања – комбиновање формативног оцењивања (спроводи се током процеса, оријентисано ка напретку и прилагођавању) са сумативним оцењивањем (на крају јединица, са улогом сертификације). Формативно оцењивање подржава прилагођавање наставног приступа, а сумативно оцењивање вреднује коначне производе учења (писане текстове, пројекте, портфолије).

б) Транспарентност и коришћење експлицитних критеријума – спровођење оцењивања на основу јасних критеријума, саопштених пре завршетка радних задатака. Експлицитни критеријуми олакшавају самопроцену, саморегулацију и преузимање одговорности за сопствени напредак.

ц) Процена комуникацијских вештина – фокусирање оцењивања са приоритетом на комуникацијске вештине (разумевање, тумачење, продукција порука прикладних контексту), а не на изоловану репродукцију знања о језику или књижевности. Знање о језику се вреднује кроз његову функционалну употребу, у аутентичним комуникацијским ситуацијама.

д) Евалуација производа и процеса стварања – узимајући у обзир, при евалуацији усмених и писаних продукција, и коначни производ и процес стварања (планирање, писање, рецензирање, презентовање). Овај приступ подржава свест о стратегијама рада и претпоставку о постигнутом напретку.

е) Дескриптивне, конструктивне и повратне информације усмерене на напредак – формулисање специфичних, дескриптивних и повратних информација усмерених на побољшање, датих усмено или писмено, укључујући и у дигиталном формату, и структурираних кроз рубрике и табеле за евалуацију (на пример: „Тачно сте формулисали главну идеју, али аргументација се може развити кроз додатне примере из текста.“; „Структура је јасна; у следећем писању покушајте да диверзификујете логичке везе.“). Такође се препоручује рефлексивна повратна информација, формулисана кроз питања као што су: „Шта сте постигли?“, „Шта бисте променили следећи пут?“, „Шта ћете урадити другачије?“.

ф) Укљученост ученика у процену – активно учешће ученика у процесу процене, кроз самопроцену и вршњачку процену, коришћење дневника читања и учења, писаних рефлексија, портфолија и табела за процену. Ове праксе доприносе развоју критичког мишљења, одговорности и капацитета за рефлексивну анализу.

Приликом осмишљавања приступа процени, наставник може размотрити следећа водећа питања:

Зашто процењујем? – разумевање напретка ученика, подршка учењу и прилагођавање наставног процеса;

Шта процењујем? – специфичне компетенције утврђене школским наставним планом и програмом за предмет Српски матерњи језик и књижевност;

Како процењујем? – кроз различите методе и алате, прилагођене циљаним компетенцијама и врсти процене;

Колико добро мерим? – кроз валидне, поуздане и транспарентне инструменте, засноване на јасним критеријумима, претходно саопштеним ученицима;

Које повратне информације пружам? – описне повратне информације, оријентисане на напредак и интегрисане у процес учења;

Које одлуке доносе након процене? – прилагођавање наставних стратегија и пружање индивидуализоване подршке ученицима, у зависности од утврђених потреба.

Приступ евалуације има за циљ диверзификацију метода и алата за евалуацију, кроз:

- евалуацију кроз пројекте, који могу интегрисати вештине читања, писања, документовања и културне интерпретације;
- вршњачку евалуацију, примењену на производе ученичке активности (аргументативни текстови, презентације, тематски пројекти);
- самоевалуацију, кроз алате који подржавају свест о личном напретку и развој метакогнитивних вештина.

Евалуација се такође може спроводити кроз портфолије, писмене и усмене тестове, листове за посматрање, рубрике и табеле за евалуацију, тестове напретка са различитим ставкама, дневнике читања, скале самоевалуације и вршњачку евалуацију. Препоручује се да се процес евалуације схвати као саставни део учења, оријентисан ка развоју комуникативних вештина, критичког мишљења и рефлексивног и одговорног става према сопственом језичком и културном развојном путу. Да би се повећала валидност и упоредивост процене, препоручује се доследно коришћење аналитичких рубрика (критеријума/дескриптора по нивоу) за писане и усмене продукције, као и селективно архивирање производа у портфолијима (укључујући и дигиталне), као основа за процену напретка и за образовни дијалог између ученика, наставника и породице.

3. Опште методолошке смернице (операционализација)

Настава и учење предмета Српски матерњи језик и књижевност заснива се на савременим педагошким принципима, оријентисаним ка ученику и развоју кључних компетенција. Језички, књижевни и културни садржаји су одабрани и организовани у односу на животно искуство ученика, динамику дигиталног окружења и специфичности српске заједнице у Румунији и дијаспори. Дидактички приступ има за циљ прогресивно формирање вештина комуникације, анализе, интерпретације и критичког изражавања, у складу са посебностима узраста и захтевима савременог друштва. Структура наставног плана и програма обезбеђује континуитет и кохерентност развоја компетенција, од функционалне употребе српског језика и поштовања стандардне норме, до разумевања стилова комуникације, критичке процене усмених и писаних порука, савладавања аргументативног дискурса и стварања објашњавајућих, рефлексивних и есејистичких текстова. У оквиру овог оквира, наставник осмишљава и спроводи интегрисане дидактичке активности, које систематски повезују активности са четири садржајне области.

(3.1.) Као централни принцип методичког приступа, активно учење се постиже кроз активности које захтевају директно, свесно и рефлексивно учешће ученика. Стога су студенти укључени у анализу аутентичних комуникацијских ситуација, посматрање и тумачење вербалних, невербалних и паравербалних елемената, идентификацију и објашњење стилских карактеристика текстова, анализу наративне структуре и ликова, тумачење књижевних мотива и тема, капитализованих са приоритетним фокусом на разумевање поруке и комуникативне функције текста, процену веродостојности медијских порука, тумачење књижевних мотива и тема или конструисање логичких и узрочних веза у објашњавајућим и есејским текстовима. Дебате, студије случаја, симулације говора (реторичке, новинарске, аргументативне), текстуална и културна истраживања и вежбе трансформације текста доприносе развоју критичког мишљења и функционалних комуникацијских вештина, са фокусом на објашњавајућим, аргументативним текстовима и функционалним дискурсима, као и на логичку анализу поруке.

(3.2.) Поред тога, колаборативна димензија учења се систематски вреднује и промовише кроз групне и вршњачке активности, које олакшавају учење кроз интеракцију и преговарање о значењу. Активности учења имају за циљ: креирање концептуалних мапа и упоредних табела, попуњавање аналитичких листова (структура, стил, ликови, мотиви, контексти), заједничко писање текстова (вести, интервјуи, критике, говори, есеји), као и вршњачко вредновање произведених производа. Вршњачко менторство се посебно препоручује за активности писања, ревизије и интерпретације, подржавајући диференцирано учење и јачање језичких и књижевних вештина.

(3.3.) Интегративни облик активног и колаборативног учења је учење засновано на пројектима, што је ефикасан начин организовања активности учења, омогућавајући интеграцију садржаја курикулума у сложене тематске контексте, са друштвеним, културним и идентитетским значајем. Активности учења могу се организовати у облику пројеката усмерених на: одговорну комуникацију у дигиталном окружењу, стварање новинарских производа, анализу реторичког дискурса, анализу медијских порука, пројекте дигиталне комуникације и интердисциплинарне пројекте који повезују језик са употребом технологије, истраживање колективног памћења или промоцију српске културне баштине. Пројекти обухватају активности документовања, анализе, писања, избора извора, стварања културних производа и јавне презентације, доприносећи развоју трансверзалних вештина, аутономије у учењу и способности преношења и примене знања у аутентичним контекстима.

(3.4.) Приступ настави је такође подржан употребом дигиталног учења, које допуњује и подржава употребу стратегија наставе, коришћењем одговарајућих дигиталних ресурса и алата, у складу са компетенцијама које су циљане курикулумом. Ове активности могу да укључују: интерактивне вежбе класификације и асоцијације, дигиталне графичке организаторе, сторибордове за нарацију, колаборативне платформе за писање и повратне информације, креирање мултимедијалних презентација, подкасте, школске блогове, интерпретативне колаже или дигиталне портфолије. Дигиталне активности олакшавају критичку анализу информација, развој медијских вештина и практиковање норми цитирања и одговорног коришћења извора. Приликом коришћења дигиталних ресурса, препоручује се разјашњење неких радних правила у вези са кредибилитетом извора, исправним цитирањем, заштитом личних података и етичким понашањем у онлајн окружењу, како би се дигитална компетенција развијала интегрисано са писменошћу и грађанском компетенцијом.

(3.5.) Да би се осигурала релевантност и значај учења, наставне активности су осмишљене на аутентичан начин, повезујући садржај предмета са свакодневном стварношћу и животом заједнице, фаворизујући пренос учења у релевантним контекстима. Активности могу да капитализују на стварним комуникацијским ситуацијама (функционални текстови, јавни говори, аргументативне интервенције), као и на анализи културних репрезентација Срба у Румунији и дијаспори. Анализа ових репрезентација у књижевним текстовима, њихова корелација са културним артефактима, традицијама, прославама или сведочанствима заједнице доприноси развоју интеркултурних компетенција и формирању етичког понашања према културном наслеђу.

(3.6.) Прилагођавање наставног приступа конкретном образовном контексту постиже се кроз контекстуализовано учење, које подразумева прилагођавање наставних стратегија нивоу компетенција ученика, специфичностима разреда, школе и локалне заједнице, као и расположивим ресурсима. Наставни план и програм омогућава дизајнирање диференцираних активности, са оцењеним задацима, разноврсним финалним производима и флексибилним облицима оцењивања, тако да сваки ученик може да напредује у складу са својим темпом и потенцијалом. Искоришћавање језичког и културног искуства ученика и локалних ресурса доприноси повећању релевантности и ефикасности процеса учења. Да би се осигурала инклузија и равноправност, препоручује се експлицитно планирање мера приступачности (визуелна подршка, графички организатори, редослед задатака, додатно време, алтернативе за производе), као и корективне интервенције засноване на резултатима формативног оцењивања.

Систематском применом ових општих методолошких смерница, дисциплина српски матерњи језик и књижевност постаје динамичан, релевантан и формативан образовни простор, подржавајући развој функционалне комуникације, критичког мишљења, књижевне осетљивости и културног идентитета ученика.

4. Методолошке адаптације у зависности од врсте наставног плана и програма (контекстуализација наставног плана и програма)

Наставни план и програм за предмет Српски матерњи језик и књижевност, структуриран на заједничком језгру, омогућава конфигурацију флексибилног и прилагодљивог приступа настави, у складу са разноликошћу нивоа припремљености, интересовања и ритмова учења ученика. У том контексту, курикуларни приступ може се различито вредновати, прилагођавањем наставних стратегија и активности учења, без утицаја на кохерентност и јединство предмета.

На нивоу заједничког језгра, наставни приступ је првенствено усмерен на формирање и вежбање основних комуникацијских вештина, са акцентом на функционалну употребу српског језика у различитим контекстима пријема и продукције усмених и писаних порука. Активности учења могу имати за циљ развој вештина писмености, разумевање и тумачење књижевних и некњижевних текстова, као и вежбање кохерентног и правилног изражавања, у складу са нормом стандардног језика. Стратегије наставе подржавају приступачност садржаја, постепен напредак и активно учешће свих ученика.

У оквиру заједничког језгра, наставник може да осмисли диференциране активности учења које омогућавају продубљивање, проширивање или учвршћивање вештина, у зависности од нивоа обучености ученика и њихових интересовања. Активности могу да укључују оцењиване задатке, аналитичке приступе различитих нивоа сложености, као и разноврсне производе учења, који фаворизују активно учешће, аутономију и индивидуални напредак.

Методолошке адаптације се врше у односу на кључне вештине и профил обуке дипломираног студента, узимајући у обзир принципе правичности, инклузије и образовне релевантности. Наставник може да прилагоди избор садржаја, стратегије наставе, облике организације активности и методе процене, тако да образовни приступ остане усмерен на ученика и оријентисан ка формирању аутономних, рефлексивних и одговорних дипломаца.

Да би се осигурала кохерентност и ефикасност наставног приступа, препоручује се планирање јединица учења које експлицитно укључују: специфичне компетенције заједничке свим ученицима, компоненте продубљивања или проширења за заинтересоване или напредне ученике, као и компоненте корективних мера, утврђене на основу почетне дијагнозе и формативне евалуације. Кроз овај приступ, образовни приступ дисциплини српски матерњи језик и књижевност одржава своје курикуларно јединство, обезбеђујући неопходну флексибилност да би се одговорило на разноликост образовних контекста и да би се подржали релевантни и кохерентни путеви учења у средњошколском образовању.

5. Сидрење у профилу обуке дипломца (коначност)

На нивоу дисциплине Српски матерњи језик и књижевност, методолошки предлози имају за циљ да организују процес наставе-учења-евалуације тако да предложене активности директно доприносе постизању профила обуке матуранта средње школе, са фокусом на курикуларну област „Језик и комуникација“. Приступи настави су усмерени на развој кључних компетенција, формирање приоритетних атрибута матуранта и интеграцију трансверзалних тема предвиђених важећим законским оквиром, са акцентом на кохерентном, ригорозном и прикладном изражавању академским и професионалним контекстима специфичним за стварни профил.

(5.1.) У наставној активности, наставници могу да предложе ситуације учења које погодују **развоју кључних компетенција**:

- организовање активности за пријем, интерпретацију и продукцију усмених и писаних, књижевних и некњижевних текстова, у различитим комуникацијским контекстима, користећи вођено и критичко читање, вежбе анализе текста и интерпретације, као и писање функционалних, рефлексивних и креативних текстова, са приоритетом за објашњавајуће и аргументативне текстове, који подржавају разумевање поруке, кохерентно изражавање и аргументацију ради јачања вештина писмености (читање, писање и разумевање поруке);
- вредновање српског језика као матерњег језика у односу на друге језике познате ученицима, кроз лингвистичка поређења, вежбе превођења и медијације, као и размишљања о улози матерњег језика у изградњи личног и културног идентитета ради развоја вештина вишејезичности и интеркултурне свести;
- истраживање српског књижевног и културног наслеђа, кроз анализу репрезентативних текстова, развој тематских пројеката и креативних производа, капитализујући њихову функционалну и интерпретативну димензију, као и повезивање са искуствима ученика и ширим културним контекстима, како би се развила компетенција културне свести и изражавања; • коришћење дигиталних ресурса за документацију, комуникацију и креирање производа за учење (презентације, портфолији, колаборативни текстови), уз поштовање норми етике и безбедности на мрежи, како би се развиле дигиталне компетенције и метакогнитивне компетенције;
- спровођење индивидуалних и колаборативних активности које подстичу размишљање о сопственом учењу, аутономији, сарадњи, отпорности и преузимању одговорности, како би се развиле личне, друштвене и компетенције учења;
- анализа јавних порука, друштвених дискурса и текстова са грађанским или еколошким темама, како би се формирали ставови одговорног учешћа, поштовања демократских вредности, културне разноликости и животне средине, доприносећи развоју грађанске, правне и еколошке компетенције;
- спровођење културних и образовних пројеката (тематски портфолији, креативни производи, групне активности), који подстичу иницијативу, креативност у функционалном и примењеном смислу, преузимање улога и трансформисање идеја у акције са културном и друштвеном вредношћу, како би се развила предузетничка компетенција.

(5.2.) Кроз коришћене наставне стратегије, дисциплина Српски матерњи језик и књижевност доприноси формирању приоритетних особина дипломираног студента који:

- ефикасно комуницира на српском језику, прилагођавајући свој говор различитим личним, образовним и културним контекстима *(комуникативно);*
- показује рефлективно размишљање и критичко мишљење у анализи порука, текстова и комуникацијских ситуација *(рефлексивно);*
- креативно капитализује језик, кроз личне интерпретације и оригинално *(креативно)* изражавање;
- одговорно и етички користи дигитални језик и ресурсе у јавном и приватном простору *(одговорно и етично);*
- прогресивно преузимају одговорност за своје лично *(аутономно)* учење и развој;
- ефикасно сарађује у групним активностима и у кооперативним (*колаборативним)* контекстима учења;
- управља изазовним ситуацијама учења и прилагођава се различитим образовним контекстима *(отпоран);*
- размишља о сопственом образовном, културном и професионалном путу, показујући отвореност за планирање будућности *(перспективно).*

(5.3.) Интеграција међу секторских тема, предвиђених важећим законодавним оквиром, препоручује се у активностима учења и наставе, у корелацији са кључним компетенцијама, и то:

- **образовање о животној средини**, у корелацији са компетенцијом писмености и културном свешћу кроз анализу текстова који се баве односом између човека и природе;
- **дигитализација**, у корелацији са дигиталном компетенцијом и комуникацијском компетенцијом, кроз употребу технологије у креирању производа за учење;
- **здравствено образовање**, у корелацији са личном и социјалном компетенцијом, промовисањем асертивне комуникације и уравнотежених међуљудских односа;
- **образовање о наслеђу**, у корелацији са компетенцијом културне свести и изражавања, истраживањем српског језика, књижевности и културног идентитета.

Кроз ове методолошке смернице, дисциплина Српски матерњи језик и књижевност систематски и кохерентно доприноси формирању дипломца способног да искористи вештине стечене у реалним контекстима, да критички промишља стварност и да активно и одговорно учествује у културном и друштвеном животу.

Овим наставним планом и програмом за дисциплину Српски матерњи језик и књижевност успоставља се референтни наставни оквир за наставу, учење и вредновање предмета на нивоу средње школе, у складу са профилом обуке дипломца. Кроз своју структуру и смернице, наставни план и програм подржава кохерентну и флексибилну примену наставног приступа, пружајући мерила за његово прилагођавање различитим образовним контекстима.

БИБЛИОГРАФСКЕ РЕФЕРЕНЦЕ

Барић, Еугенија ет ал. *Граматика српског језика.* Београд: Завод за уџбенике, 2005.
Деретић, Јован. *Историја српске књижевности.* Београд: Просвета, 1987.
Деретић, Јован. *Теорија књижевности.* Београд: Просвета, 1989.
Домановић, Радоје. *Приповетке.* Београд: Просвета, 1991.
Ивић, Милка. *Лингвистички огледи.* Београд: Библиотека XX век, 1995.
Јовановић, Милица. *Методика наставе српског језика.* Београд: Завод за уџбенике, 2003.
Киш, Данило. *Доста , Пепео.* Београд: Просвета, 1987.
Клајн, Иван. *Граматика српског језика.* Београд: Завод за уџбенике, 2009.
Клајн, Иван; Шипка, Милан. *Речник страних речи и израза.* Нови Сад: Прометеј, 2006.
Кољевић, Никола. *Књижевна теорија.* Београд: Завод за уџбенике, 1985.
Костић, Лаза. *Песме.* Београд: Српска књижевна задруга, 1969.
Лазић, Драгана. *Педагогија и методика наставе матерњег језика.* Нови Сад: Филозофски факултет, 2008.
Лазаревић, Лаза. *Приповетке.* Београд: Народна књига, 1980.
Лешић, Зденко. *Теорија књижевности.* Београд: Просвета, 1992.
Максимовић, Десанка. *Изабране песме.* Београд: Завод за уџбенике, 1998.
Михајловић, Александар. *Дидактика и методика српског језика за основну и средњу школу.* Београд: Просвета, 2010.

Матавуљ, Симо. *Приповетке.* Београд: Просвета, 1985.
Његош, Петар ИИ Петровић. *Горски Вијенац.* Београд: Просвета, 2005.
Пајпер, Предраг; Клајн , Иван. *Нормативна граматика српског језика.* Нови Сад: Матица српска, 2014.
Попа, Васко. *Песме.* Београд: Српска књижевна задруга, 1965.
Попов, Љубица. *Настава српског језика и књижевности: теорија и пракса.* Београд: Институт за педагошка истраживања, 2012.
Ракић, Милан. *Песме.* Београд: Просвета, 1989.
Речник српскога језика. Нови Сад: Матица српска, 2011.
Селимовић, Меша. *Дервиш и смрт.* Београд: Просвета, 1975.
Сремац, Стеван. *Замфирова област.* Београд: Службени гласник, 1997.
Станковић, Борисав. *Нечиста крв.* Београд: Службени гласник, 2003.
Стојановић, ништа. *Савремени приступи учењу и поучавању матерњег језика.* Ниш : Универзитет и Нишу, 2015.
Станојчић, Живојин; Поповић , Љубомир. *Граматика српског језика.* Београд: Завод за уџбенике, 2010.
Вук Караџић, Стефан. *Српски речник.* Београд: Нолит, 1975 (репринт).

РАДНА ГРУПА

Име и презиме	Наставничко звање / Научни назив	Установа којој припадате, место, жупанија
IANOȘEVICI GIOCA	Дидактички степен II	Școala Gimnazială „Sf. Sava” Socol, Caraș-Severin
NOVAKOVIĆ VERA	Дидактички степен I	Liceul Tehnologic „Clisura Dunării” Moldova Nouă, Caraș-Severin
STANCOV DALIBORCA	Дидактички степен I	Liceul Teoretic „Dositei Obradovici” Timișoara, Timiș
STANCOV JELCO	Дидактички степен I	Liceul Teoretic „Dositei Obradovici” Timișoara, Timiș
STANCOVICI RUJIȚA-IVANA	Дидактички степен I	Școala Gimnazială „Atanasie Cojocaru” Pojejena, Caraș-Severin
STOICOV ALEXANDRA	Дидактички степен I	Liceul Teoretic „Dositei Obradovici” Timișoara, Timiș

КООРДИНАТОРИ / ОДГОВОРНИ / НАУЧНИ КОНСУЛТАНТИ

Име и презиме	Функција / Научни назив	Институција којој припадате
GUBANI IANKO	Consilier, prof. Dr.	Ministerul Educației și Cercetării
NISTOR CONSTANTIN-CIPRIAN	Consilier, prof. Dr.	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare
ANDREICI MAȚA	Conf. Univ. Dr.	Universitatea de Vest din Timișoara

Anexa nr. 23A

Programa școlară
pentru disciplina

LIMBA ȘI LITERATURA MATERNĂ SÂRBĂ

Clasele a IX-a - a XII-a

Trunchi comun și curriculum de specialitate (TC+CS)
Filiera teoretică, profilul umanist, specializarea filologie

Învățământ liceal

- 2026 -

Anexa nr. 23A
Programa școlară pentru disciplina *Limba și literatura maternă sârbă, clasele a IX-a – a XII-a, trunchi comun și curriculum de specialitate (TC+CS)*

- *Filiera teoretică, profil umanist, specializarea filologie*

NOTĂ DE PREZENTARE

Limba și literatura maternă sârbă este o disciplină educațională fundamentală, cu un nivel conceptual specific domeniului limbajului, comunicării și culturii, având un caracter unitar, formativ și identitar. Prin studiul limbii și literaturii sârbe, disciplina contribuie la dezvoltarea competențelor de comunicare, a gândirii critice și reflexive, precum și a sensibilității estetice, facilitând înțelegerea relației dintre limbaj, cultură și experiența umană. Limba sârbă este abordată atât ca instrument principal al comunicării, cât și ca obiect al reflecției și al gândirii, sprijinind dezvoltarea capacităților cognitive și metacognitive ale elevilor.

Disciplină obligatorie în trunchiul comun al învățământului liceal, conform Planurilor-cadru aprobate prin Ordinul Ministrului Educației și Cercetării nr. 6.932/2025, Limba și literatura maternă sârbă este inclusă în aria curriculară „Limbă și comunicare” și contribuie în mod esențial la formarea și fundamentarea profilului absolventului învățământului liceal. Prin conținuturile și competențele sale, disciplina sprijină formarea unei capacități de comunicare adecvate în contexte personale, sociale și culturale diverse, precum și a unei identități culturale asumate, susținând exercitarea dreptului la afirmarea identității lingvistice și culturale și participarea activă la viața socială și culturală contemporană.

Elaborarea programei școlare are în vedere respectarea prevederilor Legii învățământului preuniversitar nr. 198/2023, precum și a dispozițiilor instrumentelor juridice internaționale ratificate de România, respectiv Convenția-cadru pentru protecția minorităților naționale (1 februarie 1995) și Carta europeană a limbilor regionale sau minoritare (5 noiembrie 1992), precum și a ansamblului normativ european privind protecția și promovarea limbilor minoritare. În acest context, se promovează respectarea principiului diversității culturale și lingvistice, precum și exercitarea drepturilor minorităților naționale la afirmarea identității proprii și la participarea egală în procesul educațional.

Conform OMEC nr. 6.932/2025, Anexa nr. 1/B/1.4., curriculumul pentru Limba și literatura maternă sârbă, ca disciplină școlară în învățământul liceal, include următoarele segmente curriculare:

- Trunchiul comun (TC) - vizează formarea competențelor de bază și este parcurs de toți elevii, indiferent de filieră, profil sau specializare, cu o frecvență de trei ore pe săptămână în clasele a IX-a și a X-a și două ore pe săptămână în clasele a XI-a și a XII-a, în cadrul liceelor teoretice, profil umanist.
- Curriculumul de specialitate (CS) - are rolul de a aprofunda și extinde competențele formate în cadrul trunchiului comun. Elevii din cadrul profilului umanist, specializarea filologie studiază curriculumul de specialitate cu o frecvență de două ore pe săptămână în clasele a IX-a și a XII-a. Aplicarea diferențiată a curriculumului de specialitate vizează atât selecția conținuturilor, cât și nivelul de profunzime al abordării acestora, în acord cu specificul fiecărei specializări.

Programa școlară de Limba și literatura maternă sârbă pentru clasele a IX-a – a XII-a este structurată astfel: notă de prezentare, competențe generale, competențe specifice și exemple de activități de învățare, conținuturi și sugestii metodologice completate cu referințe bibliografice.

Nota de prezentare evidențiază specificul disciplinei de studiu în învățământul liceal, rolul acesteia în dezvoltarea competențelor-cheie și contribuția sa la formarea profilului absolventului.

Competențele generale sunt asumate ca finalități ale studierii disciplinei Limba și literatura maternă sârbă în învățământul liceal, în continuarea logică a achizițiilor dobândite la nivel gimnazial, așa cum sunt dezvoltate în Programa de Limba și literatura maternă sârbă pentru clasele a V-a – a VIII-a, aprobată prin OMEN nr. 3393/28.02.2017, care fundamentează competențele lingvistice și culturale de bază. Acestea sunt corelate cu atributele prioritare ale profilului de formare al absolventului, așa cum este definit în Profilul absolventului învățământului liceal, aprobat prin Ordinul ministrului educației nr. 6731/28.11.2023, și vizează dezvoltarea competenței de comunicare orală și scrisă, valorificarea structurilor și mecanismelor limbii sârbe în vederea construirii unor mesaje corecte, coerente și expresive, competența de lectură și interpretare a textelor literare și nonliterare, precum și a capacității de reflecție culturală și interculturală.

Competențele specifice derivă din competențele generale și reprezintă etape progresive în dobândirea acestora. Fiecărei competențe specifice îi sunt asociate exemple de activități de învățare.

Activitățile de învățare, ca parte fundamentală a curriculumului implementat, sunt elaborate ca experiențe de învățare centrate pe elev, desfășurate în contexte variate și relevante. Acestea sunt abordate din perspectiva

contextualizării învățării și a cadrului optim pentru formarea competențelor specifice. Activitățile de învățare elaborate pentru fiecare competență specifică au caracter orientativ și pot fi adaptate de cadrul didactic în funcție de particularitățile clasei, de nivelul de competență al elevilor și de contextul educațional.

Conținuturile învățării reprezintă informații fundamentale din domeniul limbii și literaturii sârbe, validate prin tradiția culturală și științifică, și sunt abordate ca bază de operare pentru formarea competențelor generale și specifice. Selectarea și organizarea conținuturilor au avut în vedere continuitatea cu ciclul gimnazial, dimensionarea optimă a informației și evitarea supraîncărcării cognitive, asigurând o progresie coerentă de la clasa a IX-a la clasa a XII-a. Conținuturile sunt structurate pe domenii precum comunicare, elemente de construcție a comunicării, lectură literară și elemente de interculturalitate.

Sugestiile metodologice orientează profesorii de limba și literatura maternă sârbă în utilizarea programei școlare pentru un proces coerent și eficient de predare–învățare–evaluare, fiind susținute de referințe bibliografice de specialitate.

Programa școlară pentru disciplina Limba și literatura maternă sârbă are caracter reglator și orientativ, oferind un cadru de referință pentru proiectarea, implementarea și evaluarea demersului didactic. Competențele generale și specifice reprezintă repere obligatorii ale învățării, în timp ce conținuturile și exemplele de activități de învățare sunt propuse ca bază de operare și ca sugestii pentru realizarea acestora. Ordinea parcurgerii conținuturilor ale învățării aferente anului de studiu, selecția și adaptarea activităților de învățare, precum și alegerea strategiilor didactice și a resurselor educaționale revin cadrului didactic, în funcție de specificul clasei și de nevoile de formare ale elevilor. Curriculumul de specialitate se aplică diferențiat, în acord cu specificul fiecărei specializări, urmărindu-se respectarea progresiei competențelor și asigurarea coerenței dintre predare, învățare și evaluare.

Prin natura sa interdisciplinară, Limba și literatura maternă sârbă facilitează învățarea activă, investigativă și contextualizată, oferind oportunități multiple pentru formarea competențelor transversale și pentru conectarea conținuturilor școlare cu realitățile contemporane. Disciplina favorizează realizarea de conexiuni cu alte domenii de studiu, precum istoria, geografia, educația civică, artele și educația digitală, contribuind la dezvoltarea unei perspective integrate asupra limbajului și culturii.

Prin structurarea verticală a conținuturilor de la clasa a IX-a la clasa a XII-a și corelarea acestora cu competențele generale și specifice, din perspectiva sarcinii cognitive, programa școlară se caracterizează prin echilibru, optimizare și adaptare la particularitățile de vârstă ale elevilor și la atributele profilului absolventului.

Limba și literatura maternă sârbă are un pronunțat caracter formativ și aplicativ, punând accent pe utilizarea limbii în contexte autentice de comunicare și pe valorificarea cunoștințelor lingvistice și literare în situații variate de viață educațională, socială și culturală. Competențele dezvoltate în cadrul disciplinei au un caracter transferabil, sprijinind integrarea elevilor în parcursuri educaționale și profesionale diverse și susținând învățarea pe tot parcursul vieții.

Disciplina contribuie la dezvoltarea competențelor digitale și a competențelor media, prin utilizarea responsabilă a resurselor tehnologice moderne, în vederea producerii, interpretării și evaluării mesajelor în format digital, precum și prin formarea unor atitudini adecvate privind etica și securitatea în mediul online.

Competența civică și interculturală este asumată de programa școlară prin abordarea valorilor culturale, a diversității lingvistice și identitare și prin promovarea respectului față de diferențele socio-culturale. Studierea acestor creații literare contribuie la consolidarea identității culturale și lingvistice și la lărgirea orizonturilor de dialog intercultural, oferind elevilor contexte pentru analizarea propriilor valori, atitudini și comportamente în raport cu perspective culturale diverse.

Prin oferirea unor contexte de învățare autonomă și reflexivă, disciplina sprijină dezvoltarea competențelor personale și sociale și a competenței „a învăța să înveți”, cultivând responsabilitatea și implicarea activă în viața comunității. Din perspectiva profilului absolventului, disciplina Limba și literatura maternă sârbă contribuie la formarea unui tânăr comunicativ, reflexiv, creativ și responsabil, capabil să își exprime ideile argumentat și să participe activ la o societate democratică și pluralistă.

O finalitate majoră a studiului limbii și literaturii materne sârbe o reprezintă înțelegerea rolului limbajului și al literaturii în construirea identității personale și culturale, precum și formarea unei viziuni deschise, critice și etice asupra lumii contemporane, în acord cu valorile societății democratice și cu principiile învățării pe tot parcursul vieții.

COMPETENȚE GENERALE

1.	**Comunică eficient și responsabil în contexte variate, adaptând mesajul pentru cooperare, argumentare și exprimarea clară a propriilor idei.**
2.	**Valorifică structurile și mecanismele limbii sârbe pentru a construi mesaje corecte, coerente și expresive în contexte de învățare și de viață.**
3.	**Aplică strategii de interpretare a textelor literare în contexte istorice, culturale și estetice pentru a dezvolta gândirea critică și sensibilitatea literară.**
4.	**Analizează elementele specifice culturii sârbe și relațiile dintre literatura sârbă și literatura națională, pentru a dezvolta o perspectivă interculturală clară.**

CLASA a IX-a
COMPETENȚE SPECIFICE ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE

1. Comunică eficient și responsabil în contexte variate, adaptând mesajul pentru cooperare, argumentare și exprimarea clară a propriilor idei

Clasa a IX-a
1.1. Identifică elementele și etapele lanțului comunicațional pentru a înțelege funcționarea comunicării în contexte cotidiene și educaționale
Trunchi comun: - *analizarea unor situații reale sau simulate (dialog, anunț, conversație online) în vederea identificării elementelor lanțului comunicațional și formulării unei concluzii privind funcționarea acestuia* - *completarea unei scheme digitale a procesului de comunicare, utilizând un exemplu concret (ex. conversație online sau mesaj formal)* - *construirea unei hărți conceptuale digitale care sintetizează etapele procesului de comunicare și relațiile dintre acestea* - *analizarea unui mesaj oral, scris sau audio-vizual pentru identificarea emițătorului, receptorului și canalului de transmitere* - *descrierea unei situații de comunicare reale și explicarea rolului feedbackului în asigurarea eficienței comunicării* - *compararea a două situații de comunicare (eficientă și ineficientă) pentru identificarea cauzelor neînțelegerilor și formularea unor recomandări de îmbunătățire* - *aplicarea exercițiului „Detectivul comunicării” pentru identificarea și corectarea erorilor dintr-o conversație dată* - *formularea unei concluzii argumentate, în scris sau oral, privind rolul fiecărui element al procesului comunicațional în realizarea unei comunicări eficiente* - *completarea jurnalului reflexiv „Cum am comunicat eficient azi?”, prin autoanaliza unei situații proprii de comunicare și identificarea punctelor forte și a aspectelor de îmbunătățit*
1.2. Analizează formele de comunicare verbală și nonverbală pentru a aprecia eficiența mesajului în interacțiuni interpersonale, publice și digitale
Trunchi comun: - *observarea și descrierea elementelor nonverbale (gesturi, mimică, postură) în înregistrări video sau conversații simulate, pentru identificarea intențiilor comunicative* - *compararea mesajelor verbale și nonverbale în exemple date, pentru evidențierea concordanțelor și contradicțiilor dintre acestea* - *interpretarea unui mesaj transmis exclusiv nonverbal (mimică, gesturi, postură) și formularea unei concluzii argumentate privind intenția comunicativă* - *înregistrarea unei conversații scurte (2–3 minute) și autoevaluarea comportamentului nonverbal propriu printr-o fișă de observare* - *elaborarea unui ghid vizual digital intitulat „Do & Don’t în comunicarea nonverbală”, care sintetizează comportamentele adecvate și inadecvate în interacțiuni cotidiene* - *analizarea unui dialog scris (chat, e-mail, postare online) pentru identificarea trăsăturilor comunicării digitale (claritate, ton, concizie, emoji, reacții, etc.)* Curriculum de specialitate: - *evaluarea influenței tonului, expresiei faciale și gesturilor asupra eficienței comunicării în situații interpersonale și publice* - *analizarea fotografiilor care surprind gesturi interculturale și explicarea diferențelor culturale* - *interpretarea scenelor cu variante nonverbale diferite, în cadrul unui atelier de teatru educațional, pentru evidențierea modului în care gesturile și expresiile modifică sensul mesajului*
1.3. Aplică strategii de comunicare asertivă pentru a gestiona eficient situații de cooperare sau conflict în mediul școlar și online
Trunchi comun: - *recunoașterea diferențelor dintre comunicarea pasivă, agresivă și asertivă în exemple date (dialoguri, situații cotidiene) și formularea unor concluzii privind efectele fiecărui tip de comunicare* - *reformularea unor mesaje conflictuale (scrise sau orale) în variante asertive, evidențiind schimbarea tonului și a intenției comunicative*

Clasa a IX-a

- *participarea la simulări de comunicare inspirate din viața reală (negociere, cerere de ajutor, soluționare de conflict), cu aplicarea tehnicilor de comunicare asertivă*
- *organizarea unei campanii de clasă intitulată „Săptămâna comunicării pozitive", cu realizarea de afișe, mesaje și activități care promovează comportamentele asertive*
- *redactarea de mesaje scrise în mediul digital (e-mail, comentariu, răspuns online) respectând principiile comunicării respectuoase și ale eticii digitale*
- *crearea proiectului digital care propune un set de reguli și exemple de comportamente pozitive în mediul online*

Curriculum de specialitate:

- *exersarea tehnicilor de ascultare activă și empatie în contexte simulate, pentru îmbunătățirea relațiilor interpersonale*
- *elaborarea unui ghid de reguli pentru o comunicare asertivă și empatică în cadrul grupului clasei*
- *autoevaluarea propriului stil de comunicare pe baza unui chestionar sau jurnal reflexiv și elaborarea unui plan personal de îmbunătățire a comunicării*

1.4. Elaborează texte orale și scrise ale stilurilor funcționale de bază pentru a comunica clar în contexte personale și educaționale

Trunchi comun:

- *redactarea de texte scurte în registre diferite (e-mail informal, cerere formală, anunț, felicitare), pentru exersarea adecvării limbajului și tonului la contextul de comunicare*
- *transformarea aceluiași mesaj din stil conversațional în stil administrativ, în cadrul atelierului „Text în transformare", pentru conștientizarea diferențelor de registre și norme lingvistice*
- *completarea și redactarea de formulare și documente simple (cerere, CV, scrisoare de intenție), respectând normele standard de redactare administrativă*
- *realizarea unei scrieri colaborative online a unui text funcțional, cu integrarea feedbackului colegilor*
- *elaborarea unui proces-verbal al unei activități de grup, respectând structura și formulările specifice stilului administrativ*
- *evaluarea reciprocă a textelor colegilor pe baza unor criterii prestabilite de coerență, corectitudine și adecvare la registru comunicării*

Curriculum de specialitate:

- *analizarea comparativă a textelor din stiluri funcționale diferite (familial, administrativ, publicistic) pentru identificarea diferențelor de limbaj, ton și intenție comunicativă*
- *redactarea de texte funcționale scurte în registre de comunicare familiare (ex.: felicitare, anunț personal, mesaj informal), pentru exprimarea clară și adecvată în contexte personale*
- *redactarea de texte funcționale scurte în registre de comunicare administrativă (ex.: împuternicire, adeverință, chestionar), cu respectarea convențiilor lingvistice și formale specifice*

1.5. Evaluează calitatea și relevanța informațiilor provenite din surse diferite pentru a le utiliza critic și responsabil în procesul de învățare și în comunicarea scrisă/orală

Trunchi comun:

- *selectarea informațiilor relevante din surse variate (articole, site-uri, materiale video) pentru documentarea unui subiect dat și justificarea alegerii surselor utilizate*
- *realizarea unui mini-proiect interdisciplinar (ex.: muzică–literatură) care demonstrează verificarea și integrarea critică a surselor de informare*
- *compararea informațiilor provenite din surse diferite pentru identificarea discrepanțelor, erorilor sau a perspectivelor subiective*
- *elaborarea unei fișe de sinteză care prezintă informațiile verificate și reformulate în propriile cuvinte, cu indicarea surselor consultate*
- *crearea unei mini-enciclopedii digitale de clasă care reunește articole scurte documentate corect și citate conform regulilor academice de bază*

Curriculum de specialitate:

- *participarea la o dezbatere academică simulată pe tema „Informația online și etica digitală", cu susținerea unei poziții argumentate bazate pe surse verificate*
- *aplicarea criteriilor de validare a surselor (autor, scop, actualitate, acuratețe) pentru evaluarea credibilității informațiilor utilizate*
- *aplicarea tehnicilor de fact-checking pentru verificarea veridicității informațiilor din mass-media și rețelele sociale, cu redactarea unei scurte note explicative*

Clasa a IX-a
- *identificarea semnelor de manipulare sau părtinire în texte mediatice sau postări online și explicarea modului în care acestea pot influența opinia publică*

2. Valorifică structurile și mecanismele limbii sârbe pentru a construi mesaje corecte, coerente și expresive în contexte de învățare și de viață

Clasa a IX-a
2.1. Aplică elementele grafice, ortografice și diacritice ale limbii sârbe pentru a asigura o scriere clară și precisă
Trunchi comun: - *realizarea unui set de exerciții de scriere dirijată, prin completarea și corectarea unor texte scurte care conțin greșeli de scriere, urmată de formularea regulilor ortografice identificate* - *analizarea greșelilor ortografice din texte autentice (ex.: postări online), prin explicarea regulilor încălcate și rescrierea formelor corecte* - *redactarea unei compuneri scurte (100–150 de cuvinte) pe o temă cotidiană („O zi de școală”),i semnele de punctuație, cu revizuirea finală în perechi* - *construirea unui portofoliu ortografic care să includă exemple, reguli, excepții și auto-corecturi din activitățile proprii* - *compararea normelor ortografice din limba sârbă și o altă limbă de studiu, prin realizarea unei prezentări PowerPoint scurte care evidențiază asemănări și diferențe în scrierea diacriticelor* Curriculum de specialitate: - *aplicarea regulilor ortografice la scrierea cuvintelor de origine străină, prin redactarea unei liste de termeni din texte media/literatura de specialitate și clasificarea acestora în funcție de regula respectată* - *elaborarea unei fișe explicative digitale („Greșeli ortografice frecvente și cum le evităm”) care ilustrează regulile prin exemple din mass-media* - *redactarea unui articol scurt pentru revista școlii, respectând integral normele ortografice și tipografice*
2.2. Aplică regulile de pronunție ale limbii sârbe pentru a obține o exprimare orală corectă și fluentă
Trunchi comun: - *exersarea pronunției corecte prin lectura expresivă a unor texte scurte, cu accent pe pronunția grupurilor consonantice* - *înregistrarea unui fragment citit și autoanalizarea pronunției în vederea identificarării abaterilor de la norma standard și formularea unui plan personal de corectare a pronunției* - *compararea formelor de pronunție din înregistrări diferite (standard/regional), discutând efectul asupra înțelegerii mesajului* - *realizarea unui exercițiu de pronunție colaborativ, în perechi, prin corectarea reciprocă și justificarea variantelor corecte* - *analizarea pronunției cuvintelor de origine străină prin audierea și compararea modelelor de vorbire și discutarea integrării lor în limba sârbă standard* Curriculum de specialitate: - *elaborarea unui mini-podcast de 2–3 minute în care elevii prezintă un subiect de interes școlar, demonstrând aplicarea regulilor ortoepice și controlul dicției* - *compararea pronunției standard și regionale prin realizarea unui material audio care ilustrează diferențele de accent și articulare, urmată de o discuție reflexivă privind valoarea limbii standard* - *prezentarea publică a unei teme culturale, utilizând limbajul standard și pronunție literară adecvată, evaluată prin rubrică prestabilită*
2.3. Analizează relațiile semantice dintre cuvinte pentru a construi mesaje clare și expresive
Trunchi comun: - *realizarea unui exercițiu de clasificare a cuvintelor dintr-un text în funcție de relațiile semantice (sinonime, antonime, omonime), urmată de formularea unei concluzii privind sensul global al textului* - *rescrierea unui paragraf scurt utilizând sinonime potrivite contextului pentru a îmbunătăți expresivitatea mesajului și pentru a demonstra înțelegerea sensurilor* - *analizarea sensurilor figurate din proverbe și expresii populare, prin discutarea efectului de sens și a intenției comunicative* - *construirea unei hărți semantice a unui câmp lexical dintr-un text literar/nonliterar studiat* - *realizarea unui mini-atelier „Cuvintele care își schimbă sensul”, prin și aplicații digitale*

Clasa a IX-a

Curriculum de specialitate:

- *investigarea fenomenului de polisemie prin analiza mai multor sensuri ale aceluiași cuvânt în texte literare și jurnalistice, cu redactarea unei fișe lexicale comparative*
- *compararea paronimelor în contexte diferite și redactarea unei liste de confuzii lexicale frecvente în limba sârbă contemporană*
- *elaborarea sinteze argumentative despre polisemie și paronimie în limba sârbă și limba română, cu exemple din presă*
- *elaborarea unui mini-eseu lingvistic („Cum influențează alegerea cuvintelor claritatea mesajului?"), utilizând exemple proprii și argumente din observația lingvistică*

2.4. Selectează unități lexicale adecvate în funcție de context și criterii stilistice pentru a adapta limbajul la situația de comunicare

Trunchi comun:

- *compararea limbajului familiar și formal prin rescrierea unui dialog între prieteni într-o formă adecvată unei situații oficiale*
- *analizarea vocabularului din texte de stiluri diferite (articol de presă, mesaj electronic, scrisoare formală), cu evidențierea expresiilor care marchează tonul și registrul conversației contextuale*
- *redactarea unei invitații oficiale sau a unui mesaj administrativ (pentru o activitate școlară), aplicând selecția adecvată a lexicului și formulelor de adresare*
- *exersarea adaptării lexicului prin jocuri de rol (ex.: profesor–elev, jurnalist–invitat)*
- *analizarea expresivității lexicale într-un articol publicistic, urmată de redactarea unei recenzii critice scurte*

Curriculum de specialitate:

- *clasificarea vocabularului după criterii de expresivitate, normativitate și afectivitate, prin analiza unor texte de stiluri diferite (publicistic, artistic, administrativ)*
- *crearea unui „dicționar de stiluri" digital, care conține exemple de termeni și expresii pentru diverse contexte comunicative (formal, colocvial, literar)*
- *simularea unei conferințe de presă în care elevii adoptă registre diferite (oficial, jurnalistic, conversațional), demonstrând adaptarea vocabularului la situația de comunicare*

2.5. Utilizează procedeele de îmbogățire a vocabularului pentru a crea exprimări originale și nuanțate

Trunchi comun:

- *observarea proceselor de formare a cuvintelor prin derivare și compunere, completând familii lexicale*
- *crearea de termeni noi pornind de la rădăcini date și justificarea semnificației lor*
- *crearea unei povești scurte care conține minimum zece cuvinte formate prin derivare sau compunere, urmată de prezentarea proceselor de formare utilizate*
- *exersarea formării expresiilor pluriverbale, prin asocieri creative în contexte variate*
- *participarea la jocul „Inventăm cuvinte noi", în care elevii propun denumiri pentru concepte actuale, argumentând alegerea elementelor lexicale*

Curriculum de specialitate:

- *analizarea fenomenului de univerbizare și multiverbizare în presa actuală, prin colectarea și clasificarea exemplelor identificate*
- *realizarea unui mini-proiect lingvistic intitulat „Cuvinte noi în limba sârbă contemporană", care presupune documentare, colectare de exemple și prezentare orală*
- *studierea modului de preluare a împrumuturilor lexicale din alte limbi prin elaborarea unei hărți conceptuale care ilustrează domeniile de influență*

2.6. Aplică convențiile ortografice ale limbii sârbe în redactarea textelor pentru a respecta normele comunicării scrise

Trunchi comun:

- *redactarea unui text informativ (150–200 de cuvinte) despre un eveniment școlar, aplicând regulile de aranjare în pagină, diacritice, majuscule și semne de punctuație*
- *corectarea și revizuirea unui text dat (o știre scurtă), identificând și notând tipurile de erori ortografice corectate*
- *participarea la un atelier practic de redactare corectă și estetică a unui text școlar*

Curriculum de specialitate:

Clasa a IX-a
- *aplicarea regulilor ortografice avansate în realizarea unei pagini de revistă școlare (titlu, subtitlu, text principal, ilustrații), respectând normele limbii scrise* - *exersarea regulilor de împărțire a cuvintelor la capăt de rând prin corectarea unui text tipărit eronat* - *proiectarea unei broșuri digitale care prezintă activitățile clasei, aplicând consecvent regulile ortografice ale limbii sârbe*

3. Aplică strategii de interpretare a textelor literare în contexte istorice, culturale și estetice pentru a dezvolta gândirea critică și sensibilitatea literară

Clasa a IX-a
3.1. Analizează trăsăturile definitorii ale perioadelor și curentelor literare pentru a explica evoluția temelor, motivelor și genurilor în raport cu contextul istoric și cultural al epocii
Trunchi comun: - *identificarea elementelor tematice, stilistice și compoziționale caracteristice unei perioade literare în fragmente selectate, prin completarea unei fișe analitice care corelează trăsăturile textuale cu contextul istoric al epocii* - *analiza relației dintre contextul cultural al unei perioade și formele literare dominante prin realizarea unei sinteze grafice care vizualizează corespondențele dintre teme, motive și genuri* - *compararea a două fragmente literare aparținând unor perioade literare diferite prin elaborarea unei hărți comparative care evidențiază evoluția motivelor și a procedurilor de construcție artistică* - *clasificarea textelor literare în funcție de apartenența la un curent sau o epocă prin organizarea unor criterii de diferențiere într-un tabel comparativ justificat pe baza fragmentelor* Curriculum de specialitate: - *analiza fragmentelor literare prin evidențierea elementelor tematice și culturale specifice* - *compararea unor texte renascentiste în vederea observării evoluției liricii prin redactarea unui mini-studiu care urmărește motivele și particularitățile expresive* - *analiza transformării personajului idealizat între preromantism și renascentist prin construirea unei hărți conceptuale care sintetizează trăsăturile dominante ale fiecărei perioade* - *realizarea unei sinteze cronologice extinse a etapelor literaturii sârbe premoderne prin integrarea datelor istorice și literare într-o schemă explicativă*
3.2. Examinează structura narativă, compozițională și caracterologică a textelor literare pentru a interpreta modul în care organizarea operei susține viziunea artistică a autorului
Trunchi comun: - *analiza modului de organizare a acțiunii prin realizarea unui grafic narativ care evidențiază succesiunea secvențelor și funcția lor în construcția sensului operei* - *descrierea trăsăturilor personajelor principale și secundare prin completarea unei fișe de caracterizare care corelează comportamente, relații și roluri în evoluția conflictului* - *compararea perspectivelor narative în două fragmente prin elaborarea unui tabel explicativ care indică diferențele dintre focalizare, voce narativă și efectele interpretative* - *examinarea funcției începutului și finalului în vederea explicării rolului acestora în orientarea cititorului și în conturarea semnificațiilor* Curriculum de specialitate: - *aplicarea tipurilor compoziționale în analiza fragmentelor prin marcarea structurilor în text și explicarea funcției acestora în dinamica narațiunii* - *elaborarea unei caracterizări concentrate pentru un personaj idealizat sau social care include elemente descriptive, narative și simbolice* - *compararea personajelor-tip din perioade diferite prin redactarea unui comentariu care explică diferențele de construcție literară raportate la contextul cultural al epocii* - *analiza structurii unei novele prin realizarea unui „schelet narativ” care evidențiază modul în care elementele compoziționale reflectă tensiunile sociale*
3.3. Interpretează funcțiile mijloacelor artistice (tropi, figuri, procedee stilistice și sonore) pentru a evidenția expresivitatea și intenția estetică a textelor literare
Trunchi comun: - *identificarea mijloacelor artistice dintr-un fragment literar prin completarea unei fișe de elemente expresive care explică rolul fiecărui procedeu în construcția atmosferei textului*

Clasa a IX-a
- *analizarea efectelor stilistice ale unor procedee precum metafora, anafora, simbolul sau hiperbola prin redactarea unei explicații asupra modului în care acestea structurează tonul și ritmul textului* - *compararea utilizării aceluiași procedeu stilistic în două fragmente literare prin completarea unui tabel care evidențiază diferențele de intenție artistică* - *interpretarea limbajului poetic prin formularea unui comentariu care justifică relația dintre mijloacele expresive și tema centrală a textului* Curriculum de specialitate: - *analizarea funcției procedeurilor stilistice complexe în fragmente prin structurarea unui comentariu care explică impactul acestora asupra expresivității* - *interpretarea rolului simbolurilor și al alegoriei într-o operă literară prin realizarea unei scheme tematice care corelează imaginile poetice cu semnificațiile textului literar* - *compararea utilizării contrastului în texte baroce și preromantice prin redactarea unei analize care explică diferențele de intenție estetică* - *analizarea mijloacelor artistice caracteristice prozei prin completarea unei fișe de expresivitate care evidențiază contribuția acestora la verosimilitatea narațiunii*
3.4. Analizează reprezentarea personajelor literare, inclusiv tipuri idealizate și sociale, pentru a explica rolul acestora în construcția semnificațiilor operei
Trunchi comun: - *identificarea tipurilor de personaje prin completarea unei fișe care explică rolul acestora în dezvoltarea conflictului literar* - *compararea reprezentării personajelor din perioade diferite prin realizarea unei hărți conceptuale care evidențiază evoluția modalităților de construcție artistică* - *analizarea relațiilor dintre personaje prin formularea unui comentariu argumentat (100 – 200 de cuvinte) asupra modului în care interacțiunile modelează acțiunea din textul literar* - *argumentarea funcției unui personaj în ilustrarea temei centrale a textului* - *descrierea trăsăturilor unui personaj idealizat preromantic prin elaborarea unei fișe sintetice care pune în evidență caracterul simbolic al acestuia* - *analizarea funcționării personajului prin conectarea comportamentului său la contextul istoric și cultural reprezentat în text operei literare* Curriculum de specialitate: - *caracterizarea eroului preromantic prin redactarea unei analize care explică diferențele de intenție literară* - *elaborarea unor portrete literare sintetice prin selecția elementelor semnificative din fragmentele reprezentative pentru diferite curente literare*
3.5. Interpretează texte și fragmente literare prin identificarea dominantului motivic pentru a formula concluzii asupra temei, atmosferei și perspectivei autorului
Trunchi comun: - *identificarea motivului central al unui text prin completarea unei fișe tematice care explică rolul acestuia în structurarea atmosferei din opera literară* - *selectarea elementelor textuale relevante pentru justificarea motivului dominant* - *compararea textelor în funcție de motivul dominant prin realizarea unei hărți comparative care evidențiază diferențele de viziune a autorilor* - *elaborarea unei hărți semantice care arată relația dintre motivul central, motivele secundare și tema generală a operei literare* Curriculum de specialitate: - *analizarea motivului dominant în fragmente din literatura romantică prin redactarea unui comentariu care explică rolul structurilor poetice în susținerea acestuia* - *compararea modului de valorificare a motivului central în două poezi prin realizarea unei diagrame tematice detaliate* - *identificarea și explicarea motivelor recurente în proza prin completarea unei fișe tematice axate pe tensiunile sociale reflectate în texte literare studiate* - *interpretarea transformării motivelor dominante în trecerea dintre preromantism și romantism prin redactarea unei sinteze explicative*

Clasa a IX-a
3.6. Elaborează interpretări critice, comparative sau interdisciplinare pentru a exprima perspective personale argumentate asupra textelor literare
Trunchi comun: - *redactarea unei interpretări argumentate pe baza unui fragment din literatura sârbă, prin integrarea citatelor relevante din opera literară într-o structură coerentă* - *elaborarea unei recenzii asupra unui text literar prin formularea unei opinii bazate pe analiza elementelor tematice și stilistice* - *compararea a două texte literare studiate, din curente literare diferite, prin redactarea unui comentariu care evidențiază diferențele tematice și compoziționale* - *elaborarea unui eseu argumentativ scurt privind influența contextului istoric asupra sensurilor unui text* Curriculum de specialitate: - *elaborarea unui eseu comparativ asupra reprezentării unui motiv central în două texte literare* - *realizarea unei analize interdisciplinare (literatură – arte vizuale / literatură – istorie) prin corelarea elementelor textuale cu artefacte culturale selectate* - *construirea unei interpretări critice axate pe un motiv central dintr-o operă literară utilizând instrumente literare avansate (structură compozițională, tip de personaj, mijloace artistice)* - *realizarea unui portofoliu critic alcătuit din fișe analitice, comentarii și reflecții asupra operelor literare*

4. Analizează elementele specifice culturii sârbe și relațiile dintre literatura sârbă și literatura națională, pentru a dezvolta o perspectivă interculturală clară.

Clasa a IX-a
4.1. Identifică elemente culturale și identitare ale sârbilor (simboluri, tradiții, repere istorico-geografice) pentru a construi o bază de înțelegere a diversității intraetnice.
Trunchi comun: - *identificarea elementelor culturale (simboluri, tradiții, repere geografice) într-un fragment literar prin completarea unui tabel tematic* - *analizarea referințelor la spațiul geografic într-un text literar prin localizarea pe hartă și explicarea relației dintre loc și narativ* - *analizarea motivului migrației în două texte scurte, prin identificarea pasajelor relevante și elaborarea unei diagrame Venn care evidențiază diferențele culturale* - *clasificarea elementelor identitare (personaje, obiceiuri, spații comunitare) într-o hartă conceptuală colaborativă, construită pornind de la două fragmente literare diferite* - *compararea temelor identitare din două fragmente literare, prin completarea unui tabel tematic și formularea unei concluzii privind asemănările culturale* Curriculum de specialitate: - *inventarierea referințelor culturale sârbești dintr-un text literar prin realizarea unui glosar comentat ce include citate reprezentative și interpretarea lor identitară* - *construirea unui poster tematic despre identitatea locală sârbă folosind fragmente literare și informații istorice comunitare, și prezentarea acestuia în cadrul unei expoziții școlare*
4.2. Descrie valori, practici și reprezentări artistice sârbești pentru a evidenția diversitatea culturală a sârbilor.
Trunchi comun: - *descrierea unei practici culturale (obicei, ritual, tradiție) prezentate într-un fragment literar, prin redactarea unui paragraf explicativ care integrează citate relevante* - *evidențierea unei forme de expresie artistică (muzicală, plastică sau performativă) reflectată indirect în text, prin realizarea unei fișe ilustrate cu citate și imagini corespunzătoare* - *documentarea diversității culturale sârbești prin integrarea citatelor literare și referințelor etnografice într-un portofoliu tematic dedicat comunități sârbești* Curriculum de specialitate: - *construirea unui poster analitic care sintetizează motivele culturale comune și distincte din opere literare sârbești, integrând citate și repere istorice* - *interpretarea unei reprezentări artistice descrise în literatură prin raportare la un artefact cultural real (fotografie, obiect etnografic), finalizată într-o prezentare digitală argumentată*

CLASA a IX-a
CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi	
	Trunchi comun	**Curriculum de specialitate**
1. Comunicare	**Forme și strategii de comunicare orală**	
	Dialogul Tipuri: conversaţia cotidiană, discuţia argumentativă	Planificarea și organizarea discursului oral
	Reguli ale dialogului (atenţia acordată partenerului, preluarea/cedarea cuvântului la momentul oportun, dozarea participării la dialog etc.)	Strategii de negociere și de cooperare
	Tehnici ale dialogului eficient	Monitorizarea condițiilor comunicării orale eficiente (dicția și intonația; coerența și coeziunea)
	Adecvarea la situaţia de comunicare (partener, context etc.)	Dialogul formal și dialogul informal
	Adecvarea la scopul comunicării (informare, argumentare/persuasiune etc.)	
	Structura dialogului (replica; perechi de replici; grupaje de replici etc.)	
	Monologul Tipuri: povestirea/relatarea orală, descrierea orală, argumentarea orală	Structura monologului (introducerea, cuprinsul, încheierea)
	Reguli ale monologului (contactul vizual cu auditoriul; raportarea la reacţiile auditoriului etc.)	
	Tehnici ale monologului eficient	
	Adecvarea la situaţia de comunicare (auditoriu, context)	Monologul: prezentarea pe o temă data
	Adecvarea la scopul comunicării (informare, argumentare/persuasiune, divertisment etc.)	
	Exprimarea scrisă - tipuri de texte (relatarea unei experienţe personale, descriere, argumentare, rezumat, caracterizare de personaj, povestire, fişe de lectură, jurnal de lectură, referat, eseu structurat;	
	- ştiri, anunţuri, publicitare, corespondenţă privată şi oficială, formulare tipizate: cerere (молба), reclamație (жалба), invitație (позивница), e-mail formal și informal, anunț (објава), raport scurt (извештај)	- reguli generale în redactare (structurarea textului, adecvare la situaţie – de ex. cerinţele privind tema textului, limita de spaţiu etc. —, adecvare stilistică, aşezare în pagină, lizibilitate)
	- etapele redactării (pregătirea/documentarea, alcătuirea planului de idei, redactarea, verificarea şi corectarea, forma finală)	- etape şi reguli specifice de redactare în funcţie de tipul de text

Domenii de conținut	Conținuturi	
	Trunchi comun	**Curriculum de specialitate**
Material propus pentru ascultare/analiză**:* ● *Textele pentru ascultare și analiză vor include exemple autentice de comunicare, precum discuții informale, dezbateri publice sau mesaje administrative, pentru a ilustra clar diferențele dintre stiluri și tipurile de limbaj.* ● *Materialele audio selectate vor evidenția elemente precum tonul, intenția comunicativă, registrul și structura discursului, astfel încât elevii să poată identifica trăsăturile comunicării verbale și nonverbale în contexte reale.* ***Tipuri de interacțiune propuse: ● *Interacțiunile propuse vor avea în vedere activități colaborative, argumentative și situaționale, pentru a permite exersarea comunicării asertive și a diferitelor registre lingvistice în contexte autentice.* ● *Se recomandă integrarea formelor de interacțiune spontane și digitale, precum discuțiile online sau conversațiile nestructurate, în vederea consolidării flexibilității comunicării orale și a dezvoltării capacității de adaptare la o varietate de contexte sociale.*		
2. Elemente de construcție a comunicării	Niveluri de constituire a mesajului fonetic, ortografic şi de punctuaţie - utilizarea corectă a alfabetului chirilic	- vocale, consoane, (podela po zvučnosti, sonanti) - situatii in care r este vocala
	- pronunţarea corectă: pronunţarea neologismelor	
	- scrierea corectă a cuvintelor (în special a neologismelor)	
	- scrierea cu majusculă	
	- despărţirea cuvintelor în silabe	
	- folosirea corectă a semnelor de ortografie şi de punctuaţie (Интерпункција)	- punctul, virgula, punctul și virgula - semnele exclamării și întrebării - două puncte și punctele de suspensie - folosirea corectă a ghilimelelor - folosirea parantezelor și a liniei de dialog - virgula în structuri sintactice specifice: propoziții subordonate, apoziție, enumerare
	- scrierea corectă a literelor speciale: ч, ћ, џ, ђ, ш, ж	
	- alternanța consoanelor: б-п,г-к, д-т, ђ- ћ, ж- ш, з- с, џ- ч, к, г, х – ч, ж, ш, ц, з, с.	Jednačenje suglasnika po zvučnosti
	- alternanța vocalei - а	
	- consoana х în limba literară	
	- trecerea consoanei l in o	asimilarea vocalelor
	- alternanța consoanelor S si Z înaintea consoanelor palatale	jednačenje suglasnika po mestu tvorbe
	- trecerea consoanelor velare k,g h în palatale	prva palatalizacija
	- trecerea consoanelor velare k,g h în consoane dentale	druga palatalizacija-sibilarizacija
	- jotovanje	
	lexico-semantic - cunoaşterea sensului corect al cuvintelor (în special al neologismelor)	
	- folosirea adecvată a cuvintelor în context	
	- erori semantice: pleonasmul, tautologia, confuzia paronimică	
	- schimbarea categoriei gramaticale	
	- utilizarea corectă a derivatelor şi a compuselor (prefixe, sufixe, prefixoide, sufixoide)	
	- cunoaşterea relaţiilor semantice (sinonimie, antonimie, polisemie; omonimie) şi actualizarea lor în context	

Domenii de conținut	Conținuturi	
	Trunchi comun	**Curriculum de specialitate**
Modalități de operare a conținuturilor: ● *În studierea acestor conținuturi se va urmări în mod constant respectarea aspectelor normative, ortoepice, ortografice, morfologice și de punctuație, prin utilizarea sistematică a lucrărilor fundamentale ale limbii sârbe, precum și a diverselor dicționare și îndreptare specializate.* ● *Activitățile de învățare vor pune accent pe aplicarea practică a conținuturilor, prin exerciții de analiză fonetică și ortografică, redactare de texte conforme normelor lingvistice, identificarea relațiilor semantice dintre cuvinte și exersarea procedeelor de îmbogățire a vocabularului, astfel încât elevii să își dezvolte competențe funcționale de comunicare în contexte reale.*		
3. **Lectură**	Literatura medievală: - context social și istoric; - periodizarea și caracteristicile literaturii medievale: hagiografia (vieți de sfinți), cronica și scrierea istorică, imnografia (cântări religioase), epistola (scrisoarea), predica Sveti Sava - întemeietor al literaturii sârbe	Fragmente de monumente literare slave vechi (scriere, iluminații și conținut textual).
	Literatura umanistă și renascentistă: - context social și istoric; - caracteristici și genuri: poem, compoziție poetică.	Poezia în literatura Renașterii Origini literare din perioada clasicismului iluminist.
	Literatura barocă: - context social și istoric; -mijloace artistice: antiteză/contrast, simbol, alegorie, hiperbolă; - caracteristici și genuri literare: scriere filosofică, cântec spiritual, poem moral.	
	Trasăturile iluminismului sârb: caracter didactic și moralizator, accent pe rațiune**,** progres și educație, limbaj accesibil, clar, literatură cu scop practic și social, influență religioasă moderată Genuri literare specifice: eseul moral și filosofic, scrieri educative și pedagogice, traduceri și adaptări, autobiografia, literatura istorică Dositej Obradović - figura centrală a iluminismului sârb	Tematici principale: educația poporului, morala și comportamentul civic, identitatea națională, progresul social, toleranța și umanismul
	Literatura clasicistă: - context social și istoric, periodizare; - caracteristici și genuri: roman iluminist, comedie.	Origini literare din perioada clasicismului iluminist.
	Vuk Stefanović Karadžić - filolog, lingvist, etnograf și reformator cultural sârb Narodna književnost: - contextul social și istoric al formării literaturii populare; - caracteristicile literaturii populare; - clasificarea literaturii populare sârbești: Poezia epică (epske narodne pesme) Poezia lirică (lirske narodne pesme) Proză populară (narodna proza) Proverbe, zicători, ghicitori și expresii populare	Aplicarea procedurii compoziționale: înlănțuire, cronologică, retrospectivă. Interpretarea poeziilor populare cu accent pe motivul dominant

<table>
<tr><th rowspan="2">Domenii de conținut</th><th colspan="2">Conținuturi</th></tr>
<tr><th>Trunchi comun</th><th>Curriculum de specialitate</th></tr>
<tr><td colspan="3">Texte literare recomandate:
Originile: Originile şi evoluţia limbii sârbe: (Ćirilo I Metodije)
Evul Mediu
Literatura medievală: (Sveti Sava Žitije sv. Simeona)
Umanismul şi Renaşterea în literatura sârbă (Simeona, Šiško Menčetić: Prvi pogled, Džore Držić: Gorčije žalosti jesu li gdi komu, Marin Držić: Dundo Maroje)
Poezia spirituală barocă (Ivan Gundulić:Osman)
Poezia moralizatoare (Gavril Stefanović Venclović: Pesme, basne, legende, Zaharije Orfelin: Plač Serbiji)
Curente culturale / literare în secolele XVII-XVIII:
Iluminismul:(Dositej Obradović: Zivot i priključenija, Pismo Haralampiju, Basne)
Clasicismul: (Jovan Sterija Popović: Pokondirena tikva, Tvrdica ili Kir Janja)
Descoperirea literaturii populare: (Vuk Stefanović Karadžić: Iz Predgovora prvoj knjizi drugog izdanja narodnih pjesama)
Narodna književnost :(Narodne pesme, pripovetke, kraće narodne umotvorine).
Lirske pesme. (podela: posleničke, mitološke, obredne, prigodne, ljubavne, šaljive ; Srpska djevojka, Ljubavni rastanak).
Lirsko – epske pesme. (Hasanaginica).
Epske pesme. (Zidanje Skadra, Car Lazar i carica Milica, Marko pije uz ramazan vino, Starina Novak i knez Bogosav; Početak bune protiv dahija).
Pripovetke. (U cara Trojana kozje uši, Ero i Turčin).
Kraće narodne umotvorine: poslovice, zagonetke, pitalice, brojalice, brzalice</td></tr>
<tr><td rowspan="3">4. Elemente de interculturalitate</td><td>Elemente specifice de cultură şi civilizaţie</td><td rowspan="3">Teme și motive culturale în literatura sârbă și cea Națională</td></tr>
<tr><td>Elemente de cultură materială și spirituală în creația literară:
- texte din literatura maternă şi cea Naţională
- tradiţii şi obiceiuri cu ocazia sărbătorilor religioase
- descrierea portului popular sârb din Banat
-texte literare aparţinând celor două literaturi</td></tr>
<tr><td>Elemente de comparație culturală la nivel intercomunitar. Tehnici de comparare și metode de descriere culturală.</td></tr>
<tr><td colspan="3">Observații privind abordarea tematici propuse:
● Selectarea unor texte cu descrieri de tradiții, simboluri, port, structuri comunitare în vederea identificării și discutării reperelor culturale recurente.
● Alegerea unor fragmente din textele literare/nonliterare/științifice referitoare la ritualuri, valori comunitare, artă populară cu scopul de a orienta elevii spre înțelegerea funcției identitare a elementelor culturale.
● Utilizarea a 2–3 texte; ghidarea elevilor spre observații comparative privind teme comune (satul, migrația, tradiția).</td></tr>
</table>

CLASA a X-a
COMPETENȚE SPECIFICE ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE

1. Comunică eficient și responsabil în contexte variate, adaptând mesajul pentru cooperare, argumentare și exprimarea clară a propriilor idei

Clasa a X-a
1.1. Identifică particularități stilistice ale textelor artistice și publicistice pentru a înțelege intenția comunicativă în contexte școlare și cotidiene
Trunchi comun: - *analizarea trăsăturilor expresive în două fragmente de text artistic prin realizarea unei fișe, pentru a observa mijloacele artistice și nivelul de subiectivitate* - *clasificarea unor fragmente furnizate în funcție de stilul artistic sau publicistic și de tipul de text, folosind o activitate digitală de tip „drag & drop" pentru consolidarea criteriilor* - *identificarea elementelor specifice narațiunii artistice prin realizarea unei hărți conceptuale care ordonează secvențele narative din două opere literare selectate* - *distingerea între tipurile de descriere, atât statică sau dinamică, cât și obiectivă sau subiectivă, printr-o discuție colaborativă argumentată pe baza unor criterii stabilite anterior* - *recunoașterea indicatorilor specifici stilului publicistic într-un set variat de texte prin completarea unui tabel comparativ care evidențiază elementele definitorii* Curriculum de specialitate: - *analizarea structurii interne a unui text prin marcarea clară a elementelor de compoziție, precum expoziția, intriga, punctul culminant și deznodământul* - *compararea tipurilor de descriere artistică și științifică prin redactarea unui mini-eseu reflexiv care evidențiază funcția comunicativă a fiecărei forme de prezentare* - *identificarea elementelor specifice caricaturii prin asocierea textului cu imaginea (caricatura) corespunzătoare și explicarea efectului stilistic obținut prin deformare și exagerare*
1.2. Analizează structuri narative, descriptive și caracterizări utilizate în genurile publicistice pentru a adapta producerea textelor la cerințele stilistice ale diverselor contexte
Trunchi comun: - *analizarea unui text literar narativ prin reconstituirea firului epic sub forma unui storyboard digital care evidențiază logica succesiunii evenimentelor* - *exersarea redactării unei descrieri statice sau dinamice pornind de la o imagine, cu accent pe coerență, adecvare stilistică și selecția detaliilor semnificative* - *construirea unei caracterizări obiective sau subiective pe baza unui portret literar sau a unui personaj prezentat într-un material audio-video scurt, argumentând trăsăturile alese* - *compararea descrierii și caracterizării prin completarea unei diagrame Venn și discutarea diferențelor identificate, conform unui set clar de criterii predefinite* - *reformularea unui paragraf narativ extras dintr-o operă literară într-un stil publicistic concis* Curriculum de specialitate: - *redactarea unui text care îmbină elemente de descriere artistică și științifică, aplicând criterii precise de selecție a detaliilor relevante din fiecare stil* - *elaborarea unei caracterizări comparative între două personaje aparținând unor opere literare diferite, evidențiind asemănările și deosebirile lor esențiale* - *transformarea unui text artistic într-o caricatură verbală prin evidențierea exagerărilor stilistice și a efectelor comice ale deformării intenționate*
1.3. Evaluează credibilitatea mesajelor din massmedia tradițională și cea digitală pentru a dezvolta gândirea critică în contexte civice și cotidiene
Trunchi comun: - *analizarea unui set de știri reale și a unor exemple de dezinformare pentru identificarea indicatorilor unui text manipulator, precum titlurile exagerate sau lipsa surselor* - *compararea caracteristicilor massmedia tradițională și ale celor dezinformaționale într-un tabel, pentru a evidenția diferențele de structură și intenție*

Clasa a X-a
- *evaluarea veridicității unui articol bazat pe două surse diferite prin redactarea unei justificări clare, care explică nivelul de credibilitate* - *detectarea tehnicilor de influențare utilizate în reclame și afișe printr-o analiză de imagini realizată în grupuri mici de elevi, cu argumentarea efectelor identificate* - *selectarea informațiilor credibile dintr-un flux media diversificat, conținând postări, titluri și bannere, într-o activitate digitală de filtrare orientată pe criterii clare ale stilului publicistic* Curriculum de specialitate: - *analizarea unei știri extinse și a unei versiuni comentate prin delimitarea părților componente și evaluarea echilibrului informațional dintre fapte și opinii* - *evaluarea structurii și credibilității unei investigații jurnalistice prin discutarea tehnicilor de documentare și a modului în care acestea susțin concluziile prezentate*
1.4. Produce texte adecvate stilistic, în special publicistice, pentru a comunica eficient în situații școlare, sociale și media
Trunchi comun: - *redactarea unei narațiuni artistice scurte care să integreze armonios secvențe de descriere și caracterizare, respectând coerența și expresivitatea stilului* - *realizarea unui mini-interviu format din cinci întrebări adresate unui coleg, urmată de redactarea formei finale într-un stil adecvat publicării* - *crearea unei recenzii de carte sau film adaptate unui blog școlar, respectând structura textului critic și adecvând limbajul publicului țintă* - *crearea unei mini-reportaje-portret despre o persoană cunoscută, combinând observația directă cu elemente narative relevante pentru prezentare* Curriculum de specialitate: - *redactarea unei știri extinse cu comentariu, incluzând titlul, perexul, corpul și contextul informativ* - *elaborarea unui editorial sau a unei glosse pe o temă actuală din școală ori comunitate, argumentând perspectiva personală într-un stil publicistic adecvat*
1.5. Aplică strategii comunicative colaborative pentru a construi mesaje eficiente în proiecte, dezbateri și contexte interdisciplinare
Trunchi comun: - *planificarea unei prezentări în grup despre tipurile de stiluri artistice și publicistice, implicând împărțirea rolurilor și coordonarea etapelor de realizare* - *construirea unui afiș informativ pe o temă școlară, formulând un mesaj clar și argumentat pentru publicul vizat* - *realizarea unei reclame persuasive pentru un produs imaginar, discutând în echipă efectele tehnicilor de persuasiune utilizate în mesajul transmis* - *organizarea unei dezbateri regulate pe tema eficienței stilurilor comunicative în mediul digital, folosind argumente extrase din textele studiate anterior* Curriculum de specialitate: - *elaborarea unui proiect colaborativ care combină descriere artistică, caracterizare și elemente de caricatură pentru prezentarea unui personaj fictiv sau real* - *conceperea unui pachet media alcătuit dintr-o știre extinsă, o glosă și un poster despre aceeași temă* - *crearea unei scurte investigații jurnalistice în echipă, incluzând documentare, interviuri și redactare, urmată de prezentarea concluziilor într-un format clar*

2. Valorifică structurile și resursele limbii sârbe pentru a comunica corect, coerent și expresiv în contexte variate de învățare și de viață

Clasa a X-a
2.1. Analizează structura morfologică a cuvintelor pentru a interpreta corect sensurile și funcțiile lor în mediul școlar și contexte cotidiene
Trunchi comun: - *analizarea structurii cuvintelor prin identificarea bazei formative și a formantului în fragmente literare unde modificările morfologice influențează clar sensul expresiv*

Clasa a X-a
- *examinarea apartenenței cuvintelor la părți de vorbire prin clasificarea cuvintelor cu sens lexical deplin și fără sens lexical deplin în contexte autentice din texte informative diverse* - *compararea formelor flexionare ale substantivelor din cele trei genuri pentru a observa variațiile gramaticilor de gen, număr și caz* - *identificarea corectă a sufixelor gramaticale variante în exerciții de rescriere contextualizată, explicând efectul acestor variații asupra sensului substantivului* - *interpretarea funcțională a declinării și conjugării prin fragmentarea și reconstruirea unor enunțuri pentru a demonstra coerența morfologică a mesajului transmis* - *analizarea modului în care schimbarea terminației sau a formantului influențează funcția sintactică a substantivului în propoziții scurte, evidențiind corelația dintre formă și rol gramatical al lexemei* - *identificarea cuvintelor derivate prin sufixare într-un text dat și explicarea modificării de sens determinate de formantul derivativ* Curriculum de specialitate: - *analizarea diferențiată în texte de specialitate, explicând impactul formelor asupra structurilor sintactice* - *modelarea funcției substantivului în propoziție prin marcarea rolurilor sintactice și justificarea alegerii formei în funcție de intenția comunicativă* - *explorarea relației dintre gen, număr și caz în redactarea unui paragraf argumentativ* - *identificarea cuvintelor derivate prin sufixare într-un text dat și explicarea modificării de sens determinate de formantul derivativ*
2.2. Aplică regulile de ortografie specifice părților de vorbire flexibile și neflexibile pentru a produce texte corecte în contexte formale și profesionale
Trunchi comun: - *aplicarea regulilor de scriere a denumirilor proprii formate din mai multe cuvinte prin completarea unor enunțuri formale* - *exersarea scrierii corecte a grafemelor în substantive* - *corectarea ortografică a adjectivelor în exerciții dedicate scrierii, utilizând exemple din comunicarea administrativă* - *stabilirea formei corecte a pronumelor prin analizarea unor fragmente dialogate* - *editarea unor texte formale în care elevii aplică regulile de scriere a numeralelor* - *corectarea formelor verbale în exerciții dedicate scrierii la modului imperativ și participiului pasiv, explicând regulile aplicate în fiecare transformare* - *analizarea adverbelor într-un text scurt și rescrierea lor corectă conform regulilor de scriere, incluzând utilizarea adecvată a adverbelor* - *verificarea scrierii prepozițiilor într-un set de enunțuri unde se evidențiază diferențele dintre formele prepozițiilor* - *editarea unor texte descriptive în care elevii corectează scrierea conjuncțiilor* - *identificarea și rescrierea corectă a interjecțiilor într-un scurt dialog, evidențiind folosirea semnelor de punctuație aferente* Curriculum de specialitate: - *revizuirea unui text de specialitate prin aplicarea corectă a sufixelor substantivale și adjectivale* - *rescrierea unor texte formale folosind corect pronumele în situații formale* - *reformularea unui text informativ utilizând numeralele scrise corect, justificând regulile ortografice aplicate* - *corectarea unui text de specialitate în care elevul aplică regulile ortografice pentru prepoziții, conjuncții și adverbe specifice stilului administrativ*
2.3. Utilizează formele verbale ca parte esențială a sistemului morfologic pentru a exprima relații temporale, modale și acționale în situații variate de comunicare
Trunchi comun: - *analizarea formelor verbale simple și compuse prin clasificarea formelor personale și nepersonale în seturi de propoziții* - *compararea verbelor reflexive în contexte cotidiene și narative pentru a observa modificările de sens* - *transformarea enunțurilor active în enunțuri pasive prin utilizarea participiului pasiv, explicând efectul asupra focalizării enunțului* - *aplicarea creativă a formelor verbale nepersonale în descrieri ale unor acțiuni succesive* - *investigarea formelor verbale (glagolski vid)*

Clasa a X-a

- *exersarea scrierii modului imperativ, prin rescrierea unor instrucțiuni practice*
- *identificarea și utilizarea substantivului verbal în enunțuri care descriu acțiuni abstracte, explicând rolul acestei forme nepersonale în condensarea informației*

Curriculum de specialitate:

- *experimentarea modurilor și timpilor verbali într-un text narativ scurt, evidențiind intenția stilistică*
- *utilizarea participiului activ în construcții narative scurte, pentru a evidenția expresivitatea acestei forme nepersonale și rolul ei dinamic în descrierea acțiunilor*
- *analizarea valorilor aspectuale ale verbelor într-un text dat, prin compararea formelor perfective și imperfective și discutarea efectului stilistic*

2.4. Utilizează adecvat părțile de vorbire flexive și neflexive pentru a construi enunțuri coerente și expresive în contexte reale de comunicare

Trunchi comun:

- *compararea formelor de gradare a adverbelor în contexte descriptive pentru a observa modificarea intensității*
- *exersarea scrierii adverbelor prin redactarea unor texte scurte cu structuri complexe*
- *analizarea pronunției prepozițiilor*
- *stabilirea relațiilor logice dintre propoziții prin utilizarea corectă a conjuncțiilor*
- *reformularea enunțurilor cu scopul de a evidenția rolul particulelor în nuanțarea mesajului și în marcarea subiectivității*
- *identificarea și utilizarea corectă a prepozițiilor cu și fără substantiv în enunțuri date, explicând diferențele de construcție și sens*
- *completarea unui scurt dialog cu interjecții adecvate contextului comunicativ, justificând efectul expresiv și pragmatic al fiecărei forme*

Curriculum de specialitate:

- *analizarea expresivității adverbelor de mod, loc și timp în fragmente literare*
- *completarea unor texte specializate cu prepoziții*
- *reconfigurarea structurii unui text argumentativ prin utilizarea controlată a particulelor pentru modificarea tonului*
- *analizarea efectului stilistic al particulelor în dialoguri literare, explicând modul în care acestea intensifică sau atenuează sensul replicilor*

2.5. Analizează funcțiile sintactice ale părților de vorbire pentru a structura mesaje clare, coerente și eficient organizate în comunicarea orală și scrisă

Trunchi comun:

- *analizarea funcției substantivelor și adjectivelor în propoziție pentru a evidenția relația dintre termenul regent și determinanții săi*
- *identificarea rolului pronumelor în menținerea coeziunii textului și a referinței corecte*
- *evaluarea funcției numeralelor în texte expozitive pentru a observa contribuția lor la precizia informației*
- *observarea funcțiilor adverbelor într-un text descriptiv (literar/nonliterar), delimitând elementele ce clarifică locul, timpul sau modul acțiunii*
- *reorganizarea enunțurilor complexe prin utilizarea corectă a conjuncțiilor și prepozițiilor*
- *analizarea modului în care numeralele influențează acordul dintre subiect și predicat în propoziții cu structuri complexe, explicând variațiile de formă*

Curriculum de specialitate:

- *construirea unor enunțuri argumentate utilizând pronume și numerale plasate strategic pentru claritatea intenției comunicative*
- *prezentarea orală a unei teme de specialitate folosind interjecții pentru a marca accente afective*
- *examinarea relației dintre adverbe și predicat în argumentare, explicând cum contribuie poziționarea adverbului la claritatea mesajului*

2.6. Valorifică resursele morfologice și stilistice pentru a construi enunțuri coerente și expresive adecvate contextelor școlare și civice

Trunchi comun:

- *redactarea unui text descriptiv integrând adjective în diferite grade de comparație pentru a evidenția expresivitatea*

Clasa a X-a
- *producerea unui text funcțional scurt (cerere, e-mail formal) aplicând corect regulile ortografice ale substantivelor, pronumelor și verbelor* - *elaborarea unui comentariu scris folosind numerale în structuri argumentative pentru susținerea datelor* - *construirea unui text narativ în care prepozițiile și conjuncțiile creează tranziții coerente* - *rescrierea unui paragraf explicativ prin integrarea adverbelor și particulelor cu funcție de nuanțare* - *utilizarea corectă a modelelor de declinare ale adjectivelor în redactarea unui paragraf descriptiv, explicând impactul lor asupra coerenței textului* Curriculum de specialitate: - *redactarea unui mini-eseu (200–250 cuvinte) valorificând categorii gramaticale verbale și nominale* - *crearea unui text jurnalistic scurt folosind adverbe* - *realizarea unei scurte prezentări în care se integrează conjuncții și particule pentru a organiza argumentarea și a amplifica expresivitatea*

3. Interpretează textele literare în contexte culturale, istorice și estetice pentru a dezvolta gândirea critică, sensibilitatea literară și aprecierea valorilor artistice

Clasa a X-a
3.1. Analizează trăsăturile definitorii ale perioadelor și curentelor literare sârbe pentru a explica evoluția temelor, motivelor și genurilor în raport cu contextul istoric și cultural al epocii
Trunchi comun: - *identificarea elementelor tematice, stilistice și compoziționale caracteristice unei perioade literare în fragmente selectate, prin completarea unei fișe analitice care corelează trăsăturile textuale cu contextul istoric al epocii* - *analiza relației dintre contextul cultural al unei perioade și formele literare dominante prin realizarea unei sinteze grafice care vizualizează corespondențele dintre teme, motive și genuri* - *compararea a două fragmente literare aparținând unor perioade literare diferite prin elaborarea unei hărți comparative care evidențiază evoluția motivelor și a procedurilor de construcție artistică* - *clasificarea textelor literare în funcție de apartenența la un curent sau o epocă prin organizarea unor criterii de diferențiere într-un tabel comparativ justificat pe baza fragmentelor* Curriculum de specialitate: - *analiza fragmentelor literare prin evidențierea elementelor tematice și culturale specifice* - *compararea unor texte în vederea observării evoluției liricii prin redactarea unui mini-studiu care urmărește motivele și particularitățile expresive* - *analiza transformării personajului idealizat între preromantism și romantism prin construirea unei hărți conceptuale care sintetizează trăsăturile dominante ale fiecărei perioade* - *realizarea unei sinteze cronologice extinse a etapelor literaturii sârbe premoderne prin integrarea datelor istorice și literare într-o schemă explicativă*
3.2. Examinează structura narativă, compozițională și caracterologică a textelor literare pentru a interpreta modul în care organizarea operei susține viziunea artistică a autorului
Trunchi comun: - *analiza modului de organizare a acțiunii prin realizarea unui grafic narativ care evidențiază succesiunea secvențelor și funcția lor în construcția sensului operei* - *descrierea trăsăturilor personajelor principale și secundare prin completarea unei fișe de caracterizare care corelează comportamente, relații și roluri în evoluția conflictului* - *compararea perspectivelor narative în două fragmente prin elaborarea unui tabel explicativ care indică diferențele dintre focalizare, voce narativă și efectele interpretative* - *examinarea funcției incipitului și finalului în vederea explicării rolului acestora în orientarea cititorului și în conturarea semnificațiilor* Curriculum de specialitate: - *aplicarea tipurilor compoziționale în analiza fragmentelor romantice și realiste prin marcarea structurilor în text și explicarea funcției acestora în dinamica narațiunii* - *elaborarea unei caracterizări concentrate pentru un personaj idealizat sau social care include elemente descriptive, narative și simbolice* - *compararea personajelor-tip din perioade diferite prin redactarea unui comentariu care explică diferențele de construcție literară raportate la contextul cultural al epocii*

Clasa a X-a
- *analiza structurii unei novele realiste prin realizarea unui „schelet narativ” care evidențiază modul în care elementele compoziționale reflectă tensiunile sociale*
3.3. Interpretează funcțiile procedeelor stilistice și sonore pentru a evidenția expresivitatea și intenția estetică a textelor literare
Trunchi comun: - *identificarea mijloacelor artistice dintr-un fragment literar prin completarea unei fișe de elemente expresive care explică rolul fiecărui procedeu în construcția atmosferei textului* - *analizarea efectelor stilistice ale unor procedee precum metafora, anafora, simbolul sau hiperbola prin redactarea unei explicații asupra modului în care acestea structurează tonul și ritmul textului* - *compararea utilizării aceluiași procedeu stilistic în două fragmente literare prin completarea unui tabel care evidențiază diferențele de intenție artistică* - *interpretarea limbajului poetic prin formularea unui comentariu care justifică relația dintre mijloacele expresive și tema centrală a textului* Curriculum de specialitate: - *analizarea funcției procedeurilor stilistice complexe în fragmente din romantism prin structurarea unui comentariu care explică impactul acestora asupra expresivității* - *interpretarea rolului simbolurilor și al alegoriei într-o operă literară prin realizarea unei scheme tematice care corelează imaginile poetice cu semnificațiile textului literar* - *studierea utilizării contrastului în texte romantice prin redactarea unei analize care explică intenția estetică* - *analizarea mijloacelor artistice caracteristice prozei realiste prin completarea unei fișe de expresivitate care evidențiază contribuția acestora la verosimilitatea narațiunii*
3.4. Analizează reprezentarea personajelor literare, inclusiv tipuri idealizate și sociale, pentru a explica rolul acestora în construcția semnificațiilor operei
Trunchi comun: - *identificarea tipurilor de personaje prin completarea unei fișe care explică rolul acestora în dezvoltarea conflictului literar* - *compararea reprezentării personajelor din perioade diferite prin realizarea unei hărți conceptuale care evidențiază evoluția modalităților de construcție artistică* - *analizarea relațiilor dintre personaje prin formularea unui comentariu argumentat (100 – 200 de cuvinte) asupra modului în care interacțiunile modelează acțiunea din textul literar* - *argumentarea funcției unui personaj în ilustrarea temei centrale a textului* - *descrierea trăsăturilor unui personaj idealizat preromantic prin elaborarea unei fișe sintetice care pune în evidență caracterul simbolic al acestuia* - *analizarea funcționării personajului realist ca tip social prin conectarea comportamentului său la contextul istoric și cultural reprezentat în text operei literare* Curriculum de specialitate: - *compararea eroului romantic cu personajele realiste prin redactarea unei analize care explică diferențele de intenție literară* - *elaborarea unor portrete literare sintetice prin selecția elementelor semnificative din fragmentele reprezentative pentru diferite curente literare*
3.5. Interpretează texte literare prin identificarea dominantului motivic pentru a formula concluzii asupra temei, atmosferei și perspectivei autorului
Trunchi comun: - *identificarea motivului central al unui text prin completarea unei fișe tematice care explică rolul acestuia în structurarea atmosferei din opera literară* - *selectarea elementelor textuale relevante pentru justificarea motivului dominant* - *compararea textelor în funcție de motivul dominant prin realizarea unei hărți comparative care evidențiază diferențele de viziune a autorilor* - *elaborarea unei hărți semantice care arată relația dintre motivul central, motivele secundare și tema generală a operei literare* Curriculum de specialitate: - *analizarea motivului dominant în fragmente din literatura romantică prin redactarea unui comentariu care explică rolul structurilor poetice în susținerea acestuia*

Clasa a X-a
- *compararea modului de valorificare a motivului central în două poezi prin realizarea unei diagrame tematice detaliate* - *identificarea și explicarea motivelor recurente în proza realistă prin completarea unei fișe tematice axate pe tensiunile sociale reflectate în texte literare studiate* - *interpretarea transformării motivelor dominante în trecerea dintre preromantism, romantism și realism prin redactarea unei sinteze explicative*
3.6. Elaborează interpretări critice, comparative sau interdisciplinare pentru a exprima perspective personale argumentate asupra textelor literare sârbești
Trunchi comun: - *redactarea unei interpretări argumentate pe baza unui fragment din literatura sârbă, prin integrarea citatelor relevante din opera literară într-o structură coerentă* - *elaborarea unei recenzii asupra unui text literar prin formularea unei opinii bazate pe analiza elementelor tematice și stilistice* - *compararea a două texte literare sârbe studiate, din curente literare diferite, prin redactarea unui comentariu care evidențiază diferențele tematice și compoziționale* - *elaborarea unui eseu argumentativ scurt privind influența contextului istoric asupra sensurilor unui text* Curriculum de specialitate: - *elaborarea unui eseu comparativ asupra reprezentării unui motiv central în două texte literare* - *realizarea unei analize interdisciplinare (literatură – arte vizuale / literatură – istorie) prin corelarea elementelor textuale cu artefacte culturale selectate* - *construirea unei interpretări critice axate pe un motiv central dintr-o operă literară utilizând instrumente literare avansate (structură compozițională, tip de personaj, mijloace artistice)* - *realizarea unui portofoliu critic alcătuit din fișe analitice, comentarii și reflecții asupra operelor literare*

4. Analizează elementele specifice culturii sârbe și relațiile dintre literatura sârbă și literatura națională, pentru a dezvolta o perspectivă interculturală clară

Clasa a X-a
4.1. Analizează reprezentări culturale literare, vizuale și etnologice ale sârbilor pentru a interpreta modurile de construire a identității comunitare
Trunchi comun: - *analizarea descrierilor culturale (port, locuințe, ritualuri) dintr-un fragment literar, prin completarea unei fișe de observație care identifică elementele identitare prezentate* - *corelarea imaginilor culturale din text cu fotografii sau documente reale ale comunității, prin realizarea unei prezentări digitale cu note interpretative* - *interpretarea reprezentărilor vizuale evocate în operă (simboluri, gesturi, obiecte tradiționale), prin formularea unei concluzii scrise despre contribuția lor la construirea identității comunitare* - *prezentarea orală a motivelor și obiectelor tradiționale, cu evidențierea legăturii lor cu identitatea zonei geografice* - *justificarea impactului unei valori sau a unui motiv identitar într-o operă literară, printr-o scurtă prezentare orală bazată pe citate și pe criterii estetico-culturale* Curriculum de specialitate: - *compararea reprezentărilor etnologice din două opere, evidențiind diferențele și convergențele identitare* - *prezentarea orală a unei interpretări estetice asupra unui text literar, utilizând concepte de teorie literară de bază* - *realizarea unei analize literare aprofundate asupra imaginii comunității într-o operă, prin redactarea unui scurt studiu interpretativ sprijinit de referințe critice minimale*
4.2. Corelează artefacte culturale (texte literare, pictură, tradiții, elemente etnologice) pentru a evidenția mărcile culturale ale sârbilor
Trunchi comun: - *corelarea descrierilor unui obiect cultural dintr-un fragment literar cu imagini autentice ale acestuia, prin realizarea unui colaj digital interpretativ* - *asocierea unui motiv literar legat de portul popular cu fotografii sau desene istorice* - *compararea unei tradiții reflectate în text cu o mărturie orală sau vizuală contemporană, prin redactarea unui paragraf de interpretare culturală*

Clasa a X-a
- *construirea unei hărți tematice care plasează fragmente literare și artefacte culturale pe regiuni, cu menționarea specificului cultural local* Curriculum de specialitate: - *elaborarea unui portofoliu cultural care integrează citate literare, fotografii, fragmente etnografice și o scurtă analiză a coerenței dintre acestea* - *realizarea unui eseu reflexiv despre rolul artefactelor culturale în transmiterea identității culturale (pe baza unor exemple diverse: tradiții, port, arhitectură, literatură)* - *elaborarea unui mini-eseu cultural (200–250 cuvinte) în care este analizată relevanța unei opere literare pentru identitatea unei comunități concrete*

CLASA a X-a
CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi	
	Trunchi comun	**Curriculum de specialitate**
1. Comunicare	***La conținuturile din clasa a IX-a (actualizate) se vor adăuga următoarele:***	
	Stil artistic: - semne și mijloace de expresie în stilul artistic; - unități stilistice în stilul artistic.	
	Procedeul stilistic narativ - narațiunea, narațiunea artistică.	Compoziția internă a narațiunii artistice.
	Descrierea: static - dinamic, obiectiv - subiectiv, descriere simplă.	- caricatură, descriere profesională, descriere artistică.
	Caracteristici: obiectiv - subiectiv; direct - indirect; individual - de grup.	
	Stil publicistic: - semne și mijloace de expresie în stilul jurnalistic; - unități stilistice în stilul jurnalistic.	
	Forme de știri în stilul jurnalistic: reportaj simplu (scurt), interviu.	- caracteristică comparativă. raport extins (comentat); părți ale unui raport extins.
	Forme analitice ale stilului jurnalistic: recenzie, blog.	- editorial, editorial, glosă.
	Forme fictive ale stilului jurnalistic: reportaj (reportaj radio și reportaj video), feuilleton.	- raport de investigație, reportaj-portret.
	Forme promoționale ale stilului jurnalistic: reclamă, afiș.	
	Adevărul în mass-media: - caracteristicile textului suspect în mass-media; - mass-media tradițională versus dezinformare.	
Material propus pentru ascultare/analiză**:* ● *Materialele pentru ascultare și analiză vor integra fragmente autentice din stilul artistic și stilul publicistic, astfel încât elevii să poată observa trăsăturile, mijloacele expresive și structurile specifice diferitelor tipuri de texte.* ● *Materialele audio vor ilustra organizarea narațiunii artistice și structura textelor jurnalistice, incluzând totodată comparații între sursele tradiționale și cele dezinformatoare, pentru a facilita recunoașterea elementelor manipulatoare sau neverificate.* ***Tipuri de interacțiune propuse: ● *Activități colaborative de redactare vor implica redactarea, adaptarea și compararea diferitelor tipuri de compuneri, oferind elevilor oportunitatea de a exersa flexibilitatea stilistică și adecvarea limbajului la scopul comunicativ.* ● *Exerciții practice vor include simulări de reportaj, în care elevii observă, descriu și relatează situații reale, pentru a înțelege diferențele dintre reportajul simplu, cel investigativ și reportajul-portret.* ● *Interacțiuni spontane și digitale vor integra discuții online, dezbateri și conversații nestructurate, prin care elevii analizează texte suspecte, compară surse media și își dezvoltă abilitățile de interpretare critică.*		
2. Elemente de construcție a comunicării	***La conținuturile din clasa a IX-a (actualizate) se vor adăuga următoarele:***	
	Părți de vorbire	
	Substantivele (Imenice) - clasificarea substantivelor - categoriile gramaticale: gen, număr, caz - substantive care au numai forme de singular(singularija tantum) sau numai forme de plural(pluralija tantum) - ortografia substantivelor	- Declinarea substantivelor - Caracteristicile sistemului cauzal - Funcțiile substantivelor
	Adjectivele (Pridevi) Clasificarea adjectivelor după înțeles si după formă Forma determinată și nedeterminată Gradele de comparație	Declinarea adjectivelor Funcțiile adjectivelor

Domenii de conținut	Conținuturi	
	Trunchi comun	**Curriculum de specialitate**
	Pronumele (Zamenice) Pronumele substantivale (imeničke zamenice) Pronumele adjectivale (pridevske zamenice) Categoria genului, numărului și cazului	Declinarea pronumelor Funcțiile pronumelor
	Numerale (Brojevi) Clasificarea numeralelor Numeralele compuse Categoria genului, numărului și cazului	Declinarea numeralelor Funcțiile numeralelor
	Verbele (Glagoli) Forme nepersonale Forme personale Aspectul verbal(glagolski vid) Diateza Verbe tranzitive, intranzitive și reflexive	Conjugarea verbelor Funcțiile verbelor
	Adverbele(Prilozi) Clasificarea adverbelor Adverbe simple și compuse	Funcțiile adverbelor
	Prepozițiile(Predlozi) Exprimarea raportului de determinare între părți de propoziție	Folosirea prepozițiilor cu anumite cazuri
	Conjuncțiile(Veznici) Categorile: de coordonare și de subordonare	
	Particulele(Rečce) Prezentare generală	
	Interjecțiile (Uzvici) Prezentare generală	
Modalități de operare cu conținuturile studiate: ● *În studierea acestor conținuturi se va urmări în mod constant respectarea aspectelor normative, ortoepice, ortografice, morfologice și de punctuație, prin utilizarea sistematică a lucrărilor fundamentale ale limbii sârbe, precum și a diverselor dicționare și îndreptare specializate.* ● *Activitățile de învățare vor integra aplicarea practică a categoriilor gramaticale prin exerciții de analiză, identificare și utilizare corectă a formelor flexionare și a regulilor de scriere având în vedere particularitățile fiecărei clase de cuvinte.* ● *Comunicarea funcțională va fi exersată prin redactarea de enunțuri și texte conforme normei, prin integrarea adecvată a valorilor stilistice ale părților de vorbire în situații reale de comunicare.*		
3. Lectură	***La conținuturile din clasa a IX-a (actualizate) se vor adăuga următoarele:***	
	Literatura preromantică: - contextul social și istoric al literaturii preromantice; - caracteristici și genuri ale literaturii preromantice: compoziție poetică, elegie; - mijloace artistice: alegorie, antiteza/contrast.	Tipul de personaj idealizat în literatura preromantică.
	Vuk Stefanović Karadžić – Reformatorul limbii sârbe - principiul: „Scrie așa cum vorbești, citește așa cum este scris” - simplificarea alfabetului chirilic - eliminarea literelor inutile - introducerea alfabetului fonetic	*Limba literară:* *-baza limbii literare: limba populară* *-democratizarea limbii scrise* -apropierea literaturii de popor

<table>
<tr><th rowspan="2">Domenii de conținut</th><th colspan="2">Conținuturi</th></tr>
<tr><th>Trunchi comun</th><th>Curriculum de specialitate</th></tr>
<tr><td rowspan="3"></td><td>Literatura romantică:
- contextul social și istoric al formării romantismului literar;
- caracteristicile literaturii romantice;
- genurile literare ale literaturii romantice: cântec, imn, compoziție poetică, baladă, poem eroic, etc ;
- mijloace artistice: alegorie, anaforă, antiteză, întrebare poetică, elipsă, eufonie, gradație, hiperbolă, inversiune, contrast, paralelism, simbol, sinecdocă, diminutiv.</td><td>Sincretismul de gen în literatura romantică.</td></tr>
<tr><td>Literatura realistă:
- contextul social și istoric al formării literaturii realiste;
- periodizarea literaturii realiste
- caracteristici ale literaturii realiste</td><td>Caracterizarea tipului social al personajului.</td></tr>
<tr><td>- genuri literare ale literaturii realiste: sonet (gen/compoziție poetică), compoziție lirico-epică, roman social, nuvelă psihologică;
- mijloace artistice caracteristice formelor literare epice și lirico-epice ale realismului literar;
- elemente structurale ale povestirilor scurte din perioada realismului literar;
- nuvelă în perioada realismului.</td><td>Aplicarea procedurii compoziționale: înlănțuire, cronologică, retrospectivă.
Interpretarea unei opere literare cu accent pe motivul dominant.
Caracterizare concentrată a unui personaj literar</td></tr>
<tr><td colspan="3">Texte literare recomandate:
Preromantismul şi Romantismul în literatura sârbă
Evoluţia şi fundamentele limbii sârbe (Vuk Stefanović Karadžić: Iz Predgovora Srpskom rječniku)
Petar Petrović Njegoš: Gorski vijenac
Branko Radičević: Kad mlidijah umreti,Đački rastanak
Đura Jakšić: Na Liparu, Veče, Ponoć
Jovan Jovanović Zmaj: Đulići, Đulići uveoci
Laza Kostić: Među javom I med snom, Santa Maria della Salute

Realizam
Jakov Ignjatović: Večiti mladoženja,
Milovan Glišić: Prva brazda, Glava šećera
Laza Lazarević: Sve će to narod pozlatiti, Vetar, Prvi put s ocem na jutrenje
Radoje Domanović: Danga
Stevan Sremac: Zona Zamfirova, Pop Ćira I pop Spira
Branislav Nušić: Gospođa ministarka, Osnovna škola
Simo Matavulj: Povareta
Vojislav Ilić: Grm, U poznu jesen, Sivo sumorno nebo</td></tr>
<tr><td rowspan="5">4.
Elemente de interculturalitate</td><td colspan="2">La conținuturile din clasa a IX-a (actualizate) se vor adăuga următoarele:</td></tr>
<tr><td>Reprezentări culturale în creația literară
- elemente etnografice în narațiune;
- spații, obiecte și practici culturale.</td><td rowspan="4">Semnificația identitară a operei literare.
Valori estetice și culturale în textul literar.</td></tr>
<tr><td>Eseistică culturală și interpretare literară.</td></tr>
<tr><td>Interpretări antropologice aplicate literaturii.</td></tr>
<tr><td>Artefacte culturale și interpretare multimodală:
- port, obiecte, arhitectură;
- mărturie orală, imagine, text.</td></tr>
<tr><td colspan="3">Observații privind abordarea tematici propuse:
● Selectarea fragmentelor cu imagini culturale (spații, obiecte, roluri tradiționale) cu scopul de a analiza modul în care acestea susțin identitatea.
● Utilizarea unor imagini, fotografii, obiecte tradiționale în vederea ghidării elevilor în asocierea acestora cu fragmente literare tematice.
● Exersarea redactării argumentative prin formularea de interpretări culturale pornind de la modele scurte și clare.</td></tr>
</table>

CLASA a XI-a
COMPETENȚE SPECIFICE ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE

1. Comunică eficient și responsabil în contexte variate, adaptând mesajul pentru cooperare, argumentare și exprimarea clară a propriilor idei

Clasa a XI-a
1.1. Identifică trăsăturile stilului retoric și etapele elaborării discursului pentru a înțelege structura și funcția principalelor tipuri de comunicare orală
Trunchi comun: - *analizarea trăsăturilor stilului retoric în discursuri scurte, folosind o fișă de lucru care include elemente lingvistice, structurale și expresive, și discutând relevanța acestora pentru intenția comunicativă* - *compararea etapelor de construire a unui discurs prin ordonarea unor fragmente oferite și justificarea succesiunii într-o discuție de grup, evidențiind rolul fiecărei etape în realizarea mesajului* - *identificarea părților unui discurs în exemple provenite din contexte diferite (ex.: școala, mediul public)* - *realizarea unei fișe digitale despre etapele construirii unui discurs prin extragerea informațiilor din resurse multimedia și organizarea lor într-un format structurat (schiță, tabel, diagramă)* Curriculum de specialitate: - *examinarea evoluției stilului retoric în fragmente selectate din discursuri istorice, evidențiind elementele păstrate și cele adaptate epocii* - *clasificarea tipurilor de discursuri retorice (ocazionale, informative, instructive) prin vizionarea unor materiale video și justificarea încadrării fiecărui exemplu pe baza unor criterii prestabilite*
1.2. Analizează eficiența mijloacelor expresive, lingvistice și nonverbale din discursul retoric pentru a interpreta intenția comunicativă și impactul mesajului
Trunchi comun: - *analizarea limbajului nonverbal dintr-un discurs vizionat, completând o grilă de observație care urmărește gesturile, mimica, postura și tonul, și prezentând concluziile într-o discuție de grup* - *compararea expresivității a două discursuri prin identificarea diferențelor de formulare, ritm și impact, redactând o scurtă analiză argumentată privind efectele acestora asupra publicului* - *evaluarea intenției comunicative într-un text oral sau scris prin identificarea strategiilor persuasive folosite și discutarea lor în cadrul unei activități de tip „think-pair-share”* - *examinarea mijloacelor paraverbale (intonare, ritm, volum) în exemple profesioniste, analizând în ce măsură contribuie la claritatea și forța mesajului și realizând un scurt raport oral* Curriculum de specialitate: - *identificarea mijloacelor expresive și stilistice într-un discurs cunoscut, evidențiind rolul figurilor de stil și prezentând într-o mini-plenară modul în care accentuează intenția retorică* - *analizarea structurii unui discurs specializat pentru a determina eficiența fiecărei componente, elaborând un scurt comentariu argumentat asupra modului în care structura susține mesajul*
1.3. Elaborează diferite tipuri de discursuri retorice utilizând structuri compoziționale adecvate pentru a adapta mesajul la scop, temă și public
Trunchi comun: - *redactarea unui discurs ocazional scurt folosind un șablon de structură și exersând adaptarea tonului și limbajului la publicul vizat* - *construirea unei prezentări informative pe baza unui organizator grafic, selectând informațiile relevante și proiectând un material vizual simplu pentru susținerea orală* - *adaptarea unui text scris într-un discurs persuasiv concis, sintetizând ideile esențiale, stabilind o strategie de captare a atenției și prezentând rezultatul în fața colegilor* - *înregistrarea unui mini-discurs video pentru un context real sau simulat, aplicând principii de expresivitate orală și analizând în grup eficiența comunicării* Curriculum de specialitate: - *elaborarea unui referat de specialitate scurt pornind de la două–trei surse, organizând informația în secțiuni logice și prezentând concluziile în format oral sau digital* - *realizarea unui discurs-cadru pentru deschiderea unui eveniment, stabilind structura, tonul și intenția comunicativă, apoi revizuind textul în urma feedbackului colegilor*

Clasa a XI-a
- *conceperea unei prezentări tematice cu suport vizual digital, integrând imagini, diagrame și cuvinte-cheie într-o manieră coerentă și explicând alegerile efectuate*
1.4. Argumentează un punct de vedere în forme persuasive pentru a participa responsabil la dezbateri și activități de colaborare
Trunchi comun: - *construirea unei argumentări scurte pe baza a două surse, formulând o teză și două argumente, apoi prezentându-le în cadrul unei mini-dezbateri cu întrebări din partea colegilor* - *analizarea unui set de argumente pentru identificarea punctelor tari și slabe, apoi reformularea unuia dintre argumente pentru sporirea clarității și relevanței* - *adaptarea unui mesaj argumentativ pentru un public diferit, discutând schimbările necesare de ton, vocabular și structură* - *redactarea unei intervenții polemice pornind de la un text controversat, integrând exemple, contraargumente și o concluzie fermă, în conformitate cu etica retoricii* Curriculum de specialitate: - *realizarea unui podcast de 2–3 minute în care este susținut un punct de vedere, utilizând tehnici persuasive și un stil expresiv adecvat formatului audio* - *elaborarea unei strategii persuasive pentru o dezbatere de specialitate, stabilind tipurile de argumente, posibilele întrebări și contraargumentele anticipate* - *compararea a două discursuri polemice pentru evidențierea strategiilor retorice diferite și formularea unei concluzii asupra eficienței acestora*
1.5. Evaluează un discurs prin identificarea tehnicilor de manipulare și a erorilor argumentative pentru a comunica responsabil și critic
Trunchi comun: - *identificarea erorilor argumentative într-un text scurt prin completarea unei matrice de analiză, discutând în perechi posibilele efecte asupra publicului* - *compararea a două mesaje publice (afișe, comunicate, anunțuri) pentru a evalua tehnicile de manipulare prin limbaj și formularea unor concluzii argumentate* - *evaluarea unei postări online din perspectiva corectitudinii argumentării, discutând în grup modul în care formulările pot influența opinia publică* - *analizarea unui spot publicitar pentru identificarea tehnicilor persuasive, a distorsiunilor cognitive și a eventualelor manipulări* Curriculum de specialitate: - *redactarea unui raport critic despre un discurs polemic, evidențiind sofismele și strategiile manipulative folosite și justificând evaluările formulate* - *investigarea tehnicilor de manipulare într-un discurs istoric, discutând modul în care acestea pot influența percepția publică asupra evenimentelor din viața cotidiană* - *realizarea unui studiu de caz cu exemple de biasuri cognitive din discursuri contemporane*

2. Valorifică structurile și mecanismele limbii sârbe pentru a construi mesaje corecte, coerente și expresive în contexte de învățare și de viață

Clasa a XI-a
2.1. Identifică funcțiile principalelor și a secundarelor părți ale propoziției pentru a înțelege structura de bază a comunicării în limba sârbă
Trunchi comun: - *analizarea funcțiilor părților principale și secundare ale propoziției în enunțuri simple, prin evidențierea elementelor relevante și justificarea încadrării într-o discuție de grup* - *compararea rolurilor subiectului, predicatului și determinanților în propoziții extrase din texte cotidiene, utilizând o schemă grafică pentru organizarea observațiilor* - *identificarea părților de propoziție într-un set de enunțuri autentice (din media, conversații, texte scurte) și prezentarea concluziilor într-un tabel comun* - *compararea structurii enunțurilor dezvoltate cu aceea a celor simple, prin analiză sintactică ghidată și formularea unor concluzii despre diferențele de funcție* Curriculum de specialitate:

Clasa a XI-a
- *clasificarea funcțiilor părților secundare (complement, atribut, circumstanțial, apoziție) în enunțuri propuse, justificând alegerea în cadrul unei discuții colaborative* - *realizarea unei fișe sintetice care reunește funcțiile fiecărui tip de parte de propoziție, folosind exemple proprii și resurse digitale*
2.2. Utilizează corect părțile principale și secundare de propoziție pentru a construi enunțuri dezvoltate, corecte și coerente
Trunchi comun: - *construirea unor enunțuri dezvoltate pornind de la situații comunicative reale, selectând deliberat determinanți adecvați și explicând felul în care aceștia contribuie la precizie, coerență și nuanțare* - *transformarea unor enunțuri simple în variante dezvoltate, justificând în scris îmbogățirea semantică și funcțională, apoi comparând rezultatele în grupuri pentru a observa diversitatea soluțiilor* - *formularea de mesaje scurte cu rol informativ sau descriptiv, integrând determinanți relevanți și revizuind formulările pentru claritate și adecvarea la contextul de utilizare* - *rescrierea unor texte scurte transformând propozițiile simple în variante dezvoltate, cu justificarea alegerilor sintactice într-o scurtă reflecție individuală* Curriculum de specialitate: - *proiectarea unor enunțuri complexe cu determinări multiple, utilizând modele din comunicarea publicistică sau literară, și explicând modul în care structura extinsă susține intenția comunicativă* - *crearea unui mini-text tematic (descriere, informare, opinie) în care sunt integrate enunțuri dezvoltate, verificând coerența printr-o etapă de feedback colegial*
2.3. Clasifică tipurile de propoziții după structură și mod de exprimare pentru a interpreta corect organizarea și sensul mesajului
Trunchi comun: - *clasificarea propozițiilor după structură (simple verbale, nonverbale; complete, incomplete) în fragmente variate, organizând rezultatele într-un tabel comparativ și discutând implicațiile pentru sensul comunicării* - *analizarea intenției comunicative în enunțuri provenite din conversații cotidiene, identificând tipul propoziției (enunțiativă, interogativă, imperativă, desiderativă) și justificând funcția pragmatică într-o discuție ghidată* - *compararea unor replici din dialoguri pentru a observa modul în care tipul propoziției influențează tonul, atitudinea și interpretarea situațiilor de comunicare* - *construirea unei grile de criterii pentru identificarea tipurilor de propoziții și aplicarea acesteia pe un corp de texte variate* Curriculum de specialitate: - *exercitarea clasificării propozițiilor (*prosta rečenica, proširena rečenica, proširena rečenica sa višestrukim članom rečenice*) în enunțuri complexe, marcând diferențele prin scheme vizuale* - *analizarea tipologiei propozițiilor în fragmente literare sau publicistice, evidențiind rolul lor în transmiterea ritmului, tensiunii și intenției stilistice*
2.4. Aplică regulile de punctuație specifice propoziției simple pentru a asigura corectitudinea comunicațională în mesaje scrise
Trunchi comun: - *corectarea punctuației într-o serie de enunțuri, analizând fiecare caz prin raportare la regulile limbii sârbe, justificând modificările și discutând în perechi impactul asupra clarității mesajului* - *redactarea unor scurte texte (anunț, descriere, instrucțiune) aplicând corect virgula în propoziția simplă, urmată de o etapă de revizuire colaborativă* - *compararea versiunilor inițiale și revizuite ale unui text pentru a observa modul în care punctuația corectă influențează coerența și interpretarea* - *analizarea virgulei în fragmente literare pentru a evidenția funcția ritmică și logică a punctuației, explicând modul în care aceasta susține structura internă a propoziției* Curriculum de specialitate: - *realizarea unor exerciții ortografice pe punctuația propoziției simple, incluzând cazuri-limită și discuții privind corectitudinea soluțiilor propuse* - *rescrierea unor enunțuri punctuate greșit, comentând în scris motivele corectării*
2.5. Analizează structurile modificate ale propoziției în limba sârbă pentru a interpreta valoarea stilistică și expresivă a comunicării

Clasa a XI-a
Trunchi comun: - *identificarea structurilor modificate în fragmente de dialog sau texte, explicând rolul lor în accentuarea unei informații și în modelarea intenției comunicative* - *compararea unor enunțuri standard cu variante modificate, analizând efectul asupra ritmului, expresivității și asupra focalizării mesajului* - *analizarea unor fragmente de dialog pentru a identifica elipsa, întreruperea sau inciza, justificând efectul stilistic al fiecărei structuri* - *examinarea elipsei, incizei și enunțului neîncheiat în comunicarea orală spontană, interpretând efectele stilistice sau emoționale produse* Curriculum de specialitate: - *analizarea fragmentelor literare sau publicistice pentru a evidenția rolul incizelor, elipsei și enunțurilor incomplete în conturarea stilului autorului* - *compararea stilistică a două texte care folosesc diferit structurile modificate, explicând modul în care acestea influențează ritmul și tonul comunicării*
2.6. Valorifică structurile sintactice complexe ale propoziției dezvoltate pentru a construi enunțuri concise, expresive și stilistic adecvate
Trunchi comun: - *construirea unor enunțuri dezvoltate și coerente, integrate în texte scurte, prin utilizarea determinanților multipli și ajustarea structurii pentru a obține claritate și expresivitate* - *rescrierea unui text simplificat într-o versiune stilistic îmbunătățită, aplicând structuri sintactice dezvoltate și analizând în grup diferențele rezultate* - *crearea unui text scurt (descriere, povestire sau opinie) în care elevii valorifică propoziții dezvoltate pentru a transmite un mesaj clar și expresiv* - *revizuirea unui text propriu, aplicând criterii sintactice și stilistice pentru optimizarea ritmului, clarității și expresivității* Curriculum de specialitate: - *construirea unor fragmente textuale complexe, folosind propoziții dezvoltate cu multiple determinări și structuri modificate, explicând modul în care acestea contribuie la expresivitate* - *realizarea unui mini-eseu sau portret literar, integrând în mod conștient structuri sintactice variate pentru a obține concizie și stil adecvat*

3. Interpretează textele literare în contexte culturale, istorice și estetice pentru a dezvolta gândirea critică, sensibilitatea literară și aprecierea valorilor artistice

Clasa a XI-a
3.1. Identifică teme și motive dominante ale curentelor literare pentru a înțelege direcțiile estetice ale literaturii sârbe
Trunchi comun: - *identificarea temelor și motivelor curentelor literare într-un fragment din opera literară prin completarea unei fișe tematice care explică legătura dintre motive și perspectiva socială a curentului* - *analizarea motivelor literare dintr-o poezie prin redactarea unei scurte explicații privind rolul imaginilor poetice în transmiterea sensului textului* - *compararea motivelor din două poeme din diferite curente literare prin completarea unui tabel care evidențiază diferențele de intenție estetică* - *interpretarea motivelor dominante dintr-o poezie prin formularea unui comentariu care explică relația dintre temă și expresivitate textului* Curriculum de specialitate: - *analizarea temelor fundamentale ale genului literar prin redactarea unui comentariu care explică modul în care motivele susțin direcția estetică a curentului literar* - *interpretarea motivelor din poezia moderismului prin realizarea unei scheme tematice care corelează imaginile poetice cu sensurile textului* - *compararea motivelor în două fragmente epice printr-o analiză scurtă care evidențiază intenția artistică diferită* - *analizarea motivelor prin completarea unei fișe tematice* - *interpretarea motivelor într-un fragment epic prin realizarea unei sinteze tematice*

Clasa a XI-a
3.2. Analizează structurile narative și modurile de reprezentare a personajelor pentru a explica viziunea artistică asupra condiției umane în operele literare studiate
Trunchi comun: - *analizarea structurii narative prin completarea unei fișe cu momentele acțiunii și rolul lor în construirea temei textului literar* - *identificarea modurilor de caracterizare prin extragerea indiciilor din text și formularea unei sinteze despre imaginea personajului din opera literară studiată* - *compararea strategiilor narative prin completarea unui tabel care evidențiază diferențele de perspectivă și funcția narativă* - *interpretarea evoluției unui personaj printr-un comentariu care explică relația dintre trăsături și tema centrală a operei literare studiate* Curriculum de specialitate: - *analizarea personajului prin evidențierea elementelor* - *interpretarea portretului modernist printr-o fișă tematică ce corelează tehnicile narative cu imaginea personajului dezvoltată în opera literară* - *compararea reprezentării eului lyric în două texte moderniste prin redactarea unei analize contrastive* - *analizarea personajului modernist prin completarea unei fișe de profil axate pe relația om–natură–societate și conform elementelor caracteristice modernismului* - *investigarea monumentalizării personajului modernist prin realizarea unei scheme vizuale însoțite de un scurt comentariu care include citate relevante din opera literară*
3.3. Interpretează textele literare în relație cu contextul lor istoric și social pentru a evidenția modul în care literatura exprimă experiențe colective și valori comunitare
Trunchi comun: - *interpretarea unui fragment din opera literară prin completarea unei fișe care corelează tema textului cu contextul istoric și social al epocii* - *analizarea unui text liric modernist printr-un comentariu scurt cu citate corăspunzătoare care explică relația dintre imaginile poetice și atmosfera culturală a perioadei* - *corelarea temelor poeziei moderne cu contextul epocii* - *interpretarea unui episod modernist printr-o explicație succintă asupra modului în care contextul modelează tensiunile colective din text* Curriculum de specialitate: - *analizarea unui text literar prin completarea unui pasaj din jurnalul de lectură care evidențiază experiențele colective și contextul epocii* - *interpretarea unui text liric din perioada modernismului literar printr-o schemă tematică axată pe valorile culturale ale perioadei* - *compararea modului în care două curente literare reflectă societatea printr-o analiză scurtă a diferențelor de perspectivă* - *investigarea relației individ–societatea într-un fragment epic prin completarea unei fișe tematice* - *interpretarea unui text literar prin redactarea unui comentariu însoțit cu citate corăspunzătoare care explică modul în care tema susține identitatea culturală*
3.4. Compară reprezentările estetice și motivice din texte aparținând diferitelor curente pentru a evidenția continuitățile și diferențele de viziune asupra realității
Trunchi comun: - *compararea reprezentării naturii în două fragmente aparținând unor curente diferite prin completarea unui tabel care evidențiază diferențele estetice* - *analizarea motivului dominant în două texte literare distincte printr-o explicație concisă asupra diferențelor de ton și perspectivă cu citate corăspunzătoare din texte literare* - *compararea imaginilor poetice în două texte lirice din literatura modernistă printr-o hartă vizuală a motivelor însoțite de exemple din textul literar* - *interpretarea reprezentărilor societății în două fragmente printr-un comentariu scurt care explică diferențele de viziune literară* Curriculum de specialitate: - *compararea motivelor în două curente literare prin completarea unei fișe tematice care evidențiază abordările diferite ale aceleiași teme*

Clasa a XI-a
- *analizarea diferențelor estetice dintre două poeme din literatura modernistă prin redactarea unei sinteze asupra imaginilor și valorilor artistice* - *compararea reprezentării omului în două curente printr-un comentariu care explică diferențele de perspectivă și funcția lor stilistică* - *analiza contrastivă a imaginilor poetice în poezii moderniste prin completarea unui tabel comparativ* - *compararea direcțiilor estetice ale două curente literare prin realizarea unei prezentări care sintetizează diferențele tematice și expresive*
3.5. Evaluează funcția mijloacelor expresive în construirea efectului estetic pentru a argumenta valoarea artistică a textului
Trunchi comun: - *evaluarea funcției metaforei și simbolului într-un text literar epic/liric prin completarea unei fișe care explică efectele lor estetice* - *analizarea efectului unui procedeu expresiv printr-o explicație scurtă privind contribuția lui la crearea atmosferei textului literar epic/liric* - *compararea funcției aceluiași procedeu în două texte prin completarea unui tabel evaluativ și întocmirea unui comentariu scurt care evidențiază rolul său în intensificarea tensiunii narative* Curriculum de specialitate: - *evaluarea procedeurilor expresive complexe prin completarea unei fișe axate pe impactul lor estetic* - *analizarea funcției simbolurilor într-o poezie din creația literară din perioada modernistă prin realizarea unei scheme tematice concise* - *compararea două curente literare prin redactarea unei analize scurte privind diferențele de intenție artistică*
3.6. Elaborează interpretări personale integrate, valorificând teme, motive, context și procedee expresive pentru a dezvolta sensibilitatea literară și autonomia de lectură
Trunchi comun: - *elaborarea unui comentariu personal asupra unui fragment din opera literară prin corelarea temei, personajului și expresivității textului* - *formularea unei interpretări personale asupra unui text liric prin completarea unei fișe de reflecție care integrează motive și imagini poetice* - *construirea unei analize personale asupra unui text epic prin asocierea motivelor cu procedeele expresive ale autorului* - *redactarea unui eseu scurt (200-250 de cuvinte) care formulează o interpretare integrată asupra unei teme literare, justificată prin exemple din opera literară studiată* Curriculum de specialitate: - *interpretarea personală a temelor unui text literar studiat prin redactarea unei analize scurte care combină contextul și expresivitatea textului* - *elaborarea unei interpretări reflective asupra unui text liric din creația literară din perioada modernistă prin redactarea unui comentariu care integrează valori culturale și motive poetice* - *interpretarea integrată a unui text epic aparținând curentelor literare studiate prin completarea unei fișe de sinteză axate pe teme, motive și procedee moderniste* - *realizarea unui portofoliu de interpretări personale/interpretări din cadrul atelierelor de interpretare care reunește comentarii asupra operelor literare studiate din diferite curente literare*

4. Analizează elementele specifice culturii sârbe și relațiile dintre literatura sârbă și literatura națională, pentru a dezvolta o perspectivă interculturală clară

Clasa a XI-a
4.1. Interpretează relațiile dintre memorie colectivă, istorie locală și creația cultural-artistică pentru a explica evoluția comunităților sârbe
Trunchi comun: - *interpretarea modului în care un fragment literar reflectă un eveniment istoric local, prin realizarea unei scurte analize explicative* - *corelarea evocărilor memoriei colective din text cu mărturii comunitare (interviuri, fotografii), prin construirea unei hărți narative care surprinde evoluția comunității*

Clasa a XI-a
- *analizarea unui personaj sau motiv literar asociat unui moment istoric, prin redactarea unei interpretări concis-argumentate privind rolul său în păstrarea identității sârbe* - *constituirea unui mini-dosar tematic despre evoluția unei comunități sârbe, bazat pe texte literare și surse istorice locale, prezentat în format digital* Curriculum de specialitate: - *investigarea relației dintre identitatea istorică și reprezentarea literară în două opere sârbe, prin elaborarea unui scurt raport comparativ structurat* - *elaborarea unei analize vizuale care integrează cronologii istorice și citate literare, pentru a evidenția continuitatea și schimbările memoriei colective*
4.2. Evaluează rolul manifestărilor cultural-artistice sârbe (festivaluri, sărbători, arte vizuale, literatură) pentru a aprecia relevanța lor în conturarea identității personale şi de grup
Trunchi comun: - *evaluarea reprezentării unei sărbători sârbe descrise într-un fragment literar, prin redactarea unui paragraf argumentat despre rolul ei în comunitate sârbă* - *analizarea modului în care un festival sau ritual sârbesc apare în text, prin crearea unei prezentări digitale ce compară descrierea literară cu informații culturale reale* - *compararea importanței manifestărilor artistice sârbe din două texte, prin completarea unui tabel sintetic cu funcțiile lor identitare* - *elaborarea unei analize critice care investighează rolul unei manifestări culturale sârbe reflectate într-o operă literară, integrând surse etnografice citate corăspunzător și observații proprii* Curriculum de specialitate: - *realizarea unui portofoliu multimedia ce combină citate literare, imagini de arhivă și comentarii culturale pentru a evidenția funcția identitară a unui obicei local sau a unui festival regional* - *argumentarea impactului manifestărilor cultural-artistice sârbe asupra continuității tradițiilor comunitare, printr-un eseu*

CLASA a XI-a
CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

<table>
<tr><th rowspan="2">Domenii de conținut</th><th colspan="2">Conținuturi</th></tr>
<tr><th>Trunchi comun</th><th>Curriculum de specialitate</th></tr>
<tr><td rowspan="9">1. Comunicare</td><td colspan="2">La conținuturile din clasa a X-a (actualizate) se vor adăuga următoarele:</td></tr>
<tr><td>Stilul oratoric - semne ale stilului oratoric.</td><td>Istoria retoricii.</td></tr>
<tr><td>Etapele creării discursului oratoric. Compunerea discursului oratoric.</td><td>Comunicare eficientă în oratorie.</td></tr>
<tr><td>Stilizarea discursului oratoric.</td><td>Mijloace expresive ale oratoriei.</td></tr>
<tr><td>Pregătirea pentru susținerea unui discurs oratoric.</td><td>Exprimarea discursului oratoric.</td></tr>
<tr><td>Forme ocazionale ale stilului oratoric: discurs politicos, ceremonial și privat.</td><td>Forme ocazionale ale stilului oratoric: discursul-cadru și discursul informativ.</td></tr>
<tr><td>Forme informative ale stilului oratoric: raport, prezentare.</td><td>Forme educaționale ale stilului oratoric: raportul academic și prezentarea.</td></tr>
<tr><td>Forme persuasive ale stilului oratoric: discuție și contribuție polemică.</td><td>Forme agitative ale stilului oratoric: spotul publicitar.</td></tr>
<tr><td>Manipularea în discursurile oratorice: manipularea limbajului, greșeli argumentative</td><td>Distorsiunea cognitivă în oratorie.</td></tr>
<tr><td colspan="3">Material propus pentru ascultare/analiză:
● Materialele audio vor include exemple autentice de discursuri retorice (informative, persuasive, festive, polemice și agitaționale), pentru a evidenția trăsăturile stilului oratoric, structura discursului și mijloacele expresive utilizate.
● Fragmentele selectate vor ilustra etapele construirii unui discurs, tehnici de comunicare eficientă și exemple de manipulare lingvistică, argumentare greșită și biasuri cognitive, pentru dezvoltarea capacității de analiză critică a mesajelor publice.
● Analiza va permite compararea diferitelor tipuri de discurs: referat, prezentare, intervenție într-o discuție, discurs polemic, discurs festiv sau spot publicitar.

Tipuri de interacțiune propuse:
● Activități de redactare și adaptare a unor discursuri ocazionale, informative, persuasive sau agitaționale, orientate spre exersarea stilizării și a adecvării limbajului la tema discursului, contextul și auditoriul.
● Exerciții practice de construire și prezentare a discursului: structurare, argumentare, utilizarea mijloacelor expresive și exersarea vorbirii în fața publicului.
● Dezbateri și discuții (inclusiv digitale) pentru recunoașterea argumentațiilor eronate, tehnicilor manipulative și identificarea elementelor care afectează obiectivitatea actului comunicațional.</td></tr>
<tr><td rowspan="4">2. Elemente de construcție a comunicării</td><td colspan="2">La conținuturile din clasa a X-a (actualizate) se vor adăuga următoarele:</td></tr>
<tr><td>Elementul propoziției:
- părțile principale ale propoziției - subiect, predicat, baza propoziției;
- părțile secundare ale propoziției : atribut, complement direct și indirect, complement circumstanțial de loc, mod, timp, cauză,</td><td>- propoziții secundare (în dezvoltare): subiect, adjectiv, determinare adverbială, adjuvant.</td></tr>
<tr><td>Propoziție și anunț:
- propoziții după structură: propoziție simplă (verb, nonverb), propoziție bimembrică (completă, incompletă);
- propoziții după conținut/natura practică (declarative, imperative, interogative, exclamative);</td><td>- propoziții prin compunere: simple, dezvoltate, dezvoltate cu propoziții multiple.</td></tr>
<tr><td>Virgulă într-o propoziție simplă.</td><td>Exerciții practice de ortografie axate pe scrierea virgulei.</td></tr>
</table>

Domenii de conținut	Conținuturi	
	Trunchi comun	**Curriculum de specialitate**
	Modificarea structurii propoziției: - propoziție marcată, propoziție atașată, propoziție independentă; - omisiune, enunț neterminat, inserare. Feedback	Utilizarea stilistică a omisiunii, a enunțului neterminat și a inserției.
Modalități de operare cu conținuturile studiate: ● *În studierea acestor conținuturi se va urmări în mod constant respectarea aspectelor normative, ortoepice, ortografice, morfologice și de punctuație, prin utilizarea sistematică a lucrărilor fundamentale ale limbii sârbe, precum și a diverselor dicționare și îndreptare specializate.* ● *Activitățile de învățare vor integra aplicarea practică a categoriilor sintactice prin exerciții de identificare, analiză și utilizare corectă a funcțiilor propoziționale, a tipurilor de propoziții și a regulilor privind folosirea virgulei.* ● *Comunicarea funcțională va fi exersată prin redactarea de enunțuri și texte conforme normei, valorificând adecvat modificările structurii propoziției și funcția lor stilistică în situații reale de comunicare.*		
3. Lectură	***La conținuturile din clasa a X-a (actualizate) se vor adăuga următoarele:***	
	Teme dominante a Modernismul timpuriu în literatura sârbă (Moderna sârbă) **Criza individului modern** - contextul social și istoric; - sentimentul de alienare, neliniște existențială, singurătate - deziluzie față de valori sociale și morale tradiționale **Pesimism și melancolie** - teme ale morții, efemerității, decadenței - influențe simboliste și decadente europene **Subiectivism și introspecție** - accent pe trăirea interioară, emoții, stări sufletești - eul liric devine central **Erotism și senzualitate** - iubirea ca pasiune, dar și ca sursă de suferință - uneori asociată cu motive ale păcatului și vinovăției **Raportarea critică la realitate** - orașul modern ca spațiu al anxietății - respingerea idilicului rural specific literaturii anterioare	Teme dominante în literatura moderna sârbă. Pătrunderi interpretative în modernitatea literară sârbă. Interpretarea operelor literare cu accent pe contextul istoric pe care opera îl cartografiază în povestea sa.
	Caracteristici estetice și stilistice ***Ruperea de realism*** - realitatea nu mai este redată obiectiv, ci filtrată prin conștiința personajului sau a eului liric **Influențe occidentale** - simbolism, parnasianism, impresionism **Limbaj poetic rafinat** - metafore, simboluri, sugestie în locul descrierii directe, - muzicalitate, ritm interior **Individualism artistic** - scriitorul ca personalitate autonomă - respingerea literaturii cu scop didactic sau naționalist strict **Cultul formei** - atenție sporită pentru construcția versului, pentru stil și expresivitate	Analiza caracteristicilor dominante,specifice modernismului sârb ilustrate prin texte selectate.

Domenii de conținut	Conținuturi	
	Trunchi comun	**Curriculum de specialitate**
	Lirica – genul dominant *Specii lirice frecvente:* **- poezia lirică reflexivă** – meditație asupra vieții, morții, sensului existenței **- poezia simbolistă** – bazată pe simbol, sugestie, atmosferă	- analiza și interpretarea textelor a fiecarui gen literar - caracteristicile fiecărui gen literar - poezia - principalul mijloc de exprimare a subiectivității și individualismului.
	- elegia – ton melancolic, trist **- sonetul** – formă fixă, foarte cultivată (mai ales la Milan Rakić, Jovan Dučić) ***Proza modernistă*** *Specii și forme:* ***- nuvela psihologică*** **- povestirea lirică** **- romanul de analiză psihologică** (mai rar în faza timpurie) ***Eseul literar şi critica modernă*** **- eseul estetic și filosofic** ***Drama*** - influențe simboliste și psihologice - interes pentru conflictul interior mai mult decât pentru acțiune	- în proză accentul se pune pe viața interioară a personajului, narațiune fragmentată, impresii și stări ,mai puțin interes pentru acțiune - texte teoretice despre artă și rolul scriitorului - critica literară devine subiectivă și interpretativă
	Mijloace artistice: epitet, simbolul, metafora, comparația, repetiția, antiteza, sinestezia, oximoronul.	Analiza mijloacelor artistice în așa-numita poezie lirică Subiectul liric și imaginea societății. - analiza și interpretarea operei poetice.
	Avangarda sârbă - context literar și social. Semne ale avangardei	Prezentare generală cronologică a mișcărilor și tendințelor avangardiste.
	Expresionismul în literatura sârbă: - context literar și cultural-istoric; - semne de expresionism în epică; - genuri literare: roman socio-psihologic, roman unanimist, nuvelă psihologică și povestire scurtă; - artă vizuală și verbală expresionistă.	Figură expresionistă în epică. Monumentalizarea personajelor. Pătrunderi interpretative în temele dificile ale operelor expresioniste.

<table>
<tr><th rowspan="2">Domenii de conținut</th><th colspan="2">Conținuturi</th></tr>
<tr><th>Trunchi comun</th><th>Curriculum de specialitate</th></tr>
<tr><td colspan="3">Texte literare recomandate:
Moderna:
Bogdan Popović: Predgovor Antologiji novije srpske lirike
Aleksa Šantić: Pretprazničko veče, Mi znamo sudbu, Veče na školju
Jovan Dučić: Morska vrba, Jablanovi,Suncokreti
Milan Rakić: Dolap, Na Gazi Mestanu, Jasika
Vladislav Petković Dis: Možda spava
Borisav Stanković: Nečista krv, Koštana
Petar Kočić: Jazavac pred sudom, Kroz mećavu
Isidora Sekulić: Gospa Nola, Pisma iz Norveške
Jovan Skerlić: O Koštani
Avangarda sârbă: Reviste literare: „Zenit”, „Putevi”, „Svedočanstva”, influențe futuriste, dadaiste, suprarealiste.
Ekspresionizam: Stanislav Vinaver, Miloš Crnjanski, Rastko Petrović, Momčilo Nastasijević

Activitățile de învățare vor pune accent pe analiza și interpretarea practică a textelor literare prin identificarea temelor dominante, a motivelor, a trăsăturilor curentelor literare, a genurilor specifice și a mijloacelor artistice. O componentă importantă va fi și conexiunea operei literare cu alte domenii ale artei, precum artele vizuale, muzica sau alte forme de expresie estetică. Opera va fi raportată în mod constant la contextul istoric și cultural, iar metodele aplicative de lucru cu textul literar vor fi exersate sistematic.</td></tr>
<tr><td rowspan="4">4. Elemente de interculturalitate</td><td colspan="2">La conținuturile din clasa a X-a (actualizate) se vor adăuga următoarele:</td></tr>
<tr><td>Literatura ca expresie a memoriei colective a comunităților sârbe în condițiile conviețuirii multiculturale.</td><td>Etică și patrimoniu cultural.</td></tr>
<tr><td>Memoria istorică și elemente de istorie locală în literatura sârbe din diasporă.</td><td>Manifestări culturale reflectate în reprezentări literare și în contextul real al comunității sârbe.</td></tr>
<tr><td>Conexiuni literatură–identitate–istorie în contextul comunităților sârbe din România și diaspora.</td><td></td></tr>
<tr><td colspan="3">Observații privind abordarea tematici propuse:
● Alegerea textelor literare/nonliterare/științifice care evocă trecutul comunității cu scopul de a explica elevilor relația dintre experiență, istorie și identitate.
● Conectarea sărbătorilor și tradițiilor literar-reprezentate la contextul real al comunității sârbă.
● Exersarea regulilor de citare; discutarea responsabilității față de patrimoniul cultural.</td></tr>
</table>

CLASA a XII-a
COMPETENȚE SPECIFICE ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE

1. Comunică eficient și responsabil în contexte variate, adaptând mesajul pentru cooperare, argumentare și exprimarea clară a propriilor idei

Clasa a XII-a
1.1. Interpretează mesaje orale complexe în limba sârbă, pentru a identifica intenția comunicativă și poziția vorbitorului în contexte variate.
Trunchi comun: - *înțelegerea, analizarea și să interpretarea mesajelor orale complexe din limba sârbă – precum interviuri, dezbateri, discursuri publice, fragmente de film sau emisiuni – demonstrând capacitatea de a identifica tema centrală, ideile principale și secundare, relațiile logice dintre informații, precum și intenția explicită și implicită a vorbitorului* - *distingerea nuanțelor de sens, tonul, atitudinea, registrele de limbă și strategiile persuasive utilizate de vorbitori, formulând interpretări argumentate privind poziția acestora în raport cu subiectul comunicat* - *evaluarea critică a calității și credibilității informațiilor audiate, identificând eventualele incoerențe, stereotipuri, prejudecăți sau manipulări discursive, și să își exprime propriile concluzii într-o manieră argumentată și corectă lingvistic* Curriculum de specialitate: - *interpretarea nuanțelor de sens, a implicițiilor și a elementelor de atitudine sau perspectivă a vorbitorului* - *evaluarea credibilității și a relevanței informațiilor audiate*
1.2. Analizează mesaje orale și scrise complexe, pentru a identifica tema, intenția comunicativă și structura logică.
Trunchiul comun: - *analizarea textelor scrise complexe – literare, eseistice, jurnalistice, argumentative sau culturale – demonstrând înțelegerea structurii informaționale, a ideilor principale și secundare, a intenției autorului și a strategiilor discursive utilizate* - *interpretarea referințelor culturale, istorice, simbolice și sociolingvistice prezente în texte, explicând semnificația lor în contextul culturii sârbe și relevanța pentru mesajul global al textului* - *evaluarea modului de construcție a argumentației, măsura în care textul este coerent, convingător și bine fundamentat, formulând observații critice și perspective personale motivate* Curriculum de specialitate: - *interpretarea elementelor culturale, simbolurilor și referințelor specifice spațiului sârbesc* - *evaluarea adecvării și coerenței argumentelor într-un text*
1.3. Susține oral discursuri coerente și argumentate, adaptând mesajul la context, scop și interlocutor.
Trunchi comun: - *elaborarea și susținerea orală discursurilor coerente, bine structurate, adaptate scopului comunicării, contextului și interlocutorilor, utilizând un vocabular adecvat, un registru lingvistic corect și strategii eficiente de formulare și susținere a punctului de vedere* - *argumentarea orală a idei și opinii personale în contexte de comunicare formală și informală (dezbateri, prezentări, discuții), folosind exemple relevante, contraargumente și concluzii clare* - *utilizarea în mod eficient strategiilor comunicative (reformulare, clarificare, exemplificare, controlul ritmului și intonației), asigurând coerența și fluența discursului într-o varietate de situații comunicative* Curriculum de specialitate: - *realizarea de prezentări, expuneri, comentarii și dezbateri cu structură logică și vocabular adecvat* - *adaptarea discursului la context, scop și interlocutor*
1.4. Redactează texte scrise argumentativ-reflective, analitice sau informative, cu structură clară și adecvată scopului comunicării.
Trunchi comun: - *redactarea textelor scrise ample și coerente – eseuri argumentative, recenzii, articole culturale, analize literare – demonstrând capacitatea de structurare logică (introducere, dezvoltare, concluzie), de formulare clară a ideilor și de susținere argumentată a unei opinii personale*

Clasa a XII-a
- *utilizarea corectă a normelor gramaticale, ortografice și de punctuație specifice limbii sârbe, precum și conectori logici și structuri sintactice variate, adecvate nivelului avansat* - *adaptarea stilului, tonul și registrul textului la tipul de mesaj (argumentativ, analitic, descriptiv) și la publicul căruia i se adresează, demonstrând flexibilitate și maturitate în exprimare* Curriculum de specialitate: - *integrarea corectă a conectorilor logici, a resurselor gramaticale și lexicale adecvate nivelului avansat* - *exprimarea unei opinii personale bine susținute*
1.5. Interacționează în conversații complexe, utilizând strategii de negociere a sensului în situații de comunicare variate.
Trunchi comun: - *participarea activă, coerentă și eficientă la dialoguri complexe, schimburi de opinii, discuții tematice și conversații cu funcție socială, adaptând strategia comunicativă la situație, scop și interlocutor* - *formularea de cereri, explicații, clarificări, obiecții, concesii și concluzii, gestionând în mod adecvat situațiile de acord și dezacord, într-o manieră respectuoasă și argumentată* - *folosirea strategiilor de negociere a sensului, de corectare a neînțelegerilor și de menținere a comunicării, manifestând flexibilitate și abilități de colaborare în interacțiunile orale* Curriculum de specialitate: - *formularea clară a cererilor, explicațiilor, acordului/dezacordului, propunerilor și soluțiilor* - *utilizarea strategiilor de menținere a dialogului și a normelor de politețe specifice culturii sârbe*

2. Valorifică structurile și mecanismele limbii sârbe pentru a construi mesaje corecte, coerente și expresive în contexte de învățare și de viață

Clasa a XII-a
2.1. Analizează structura propoziției simple în limba sârbă, pentru a explica relațiile sintactice și corectitudinea construcției enunțului
Trunchi comun: - *identificarea corectă a componentelor propoziției simple (subiect, predicat, complemente, atribute), stabilind funcțiile sintactice ale fiecărui termen și relațiile dintre acestea* - *analizarea ordinii cuvintelor în propoziție, distingând între topică neutră și topică marcată și explicând efectul stilistic sau comunicativ al modificării poziției termenilor* - *aplicarea corectă a regulile de acord subiect–predicat și regulile de folosire a cazurilor în complementație (acuzativ, genitiv, dativ, instrumental, locativ)* Curriculum de specialitate: - *clasificarea funcțiilor părților secundare (complement, atribut, circumstanțial, apoziție) în enunțuri propuse, justificând alegerea în cadrul unei discuții colaborative* - *realizarea unei fișe sintetice care reunește funcțiile fiecărui tip de parte de propoziție, folosind exemple proprii și resurse digitale*
2.2. Analizează propozițiile subordonate în limba sârbă, pentru a explica funcția lor sintactică și relația cu propoziția regentă în construcția frazei.
Trunchi comun: - *explicarea funcției propoziției subordonate în frază și să determine aportul ei informațional, logic sau stilistic* - *analizarea corectă a prezentului și utilizările alternative ale infinitivului, explicând preferințele limbii sârbe contemporane* - *interpretarea corectă sensurilor cauzale, consecutive, concesive, condiționale, temporale și comparative generate de diferitele tipuri de subordonate* Curriculum de specialitate: - *proiectarea unor enunțuri complexe cu determinări multiple, utilizând modele din comunicarea publicistică sau literară, și explicând modul în care structura extinsă susține intenția comunicativă* - *crearea unui mini-text tematic (descriere, informare, opinie) în care sunt integrate enunțuri dezvoltate, verificând coerența printr-o etapă de feedback colegial*
2.3. Analizează propozițiile coordonate în limba sârbă, pentru a interpreta relațiile logice și intenția comunicativă în construcția frazei

Clasa a XII-a
Trunchi comun: - *identificarea tipurilor de coordonare (copulativă, adversativă, disjunctivă, consecutivă) și conectorii specifici fiecăreia* - *explicarea relației logice dintre propozițiile coordonate și efectele stilistice ale utilizării conjuncțiilor sau ale omiterii lor (asyndeton)* - *construirea frazelor complexe folosind corect coordonarea, menținând coerența și claritatea mesajului* - *identificarea tipurilor de coordonare (copulativă, adversativă, disjunctivă, consecutivă) și conectorii specifici fiecăreia* - *explicarea relației logice dintre propozițiile coordonate și efectele stilistice ale utilizării conjuncțiilor sau ale omiterii lor (asyndeton)* - *construirea frazelor complexe folosind corect coordonarea, menținând coerența și claritatea mesajului.* Curriculum de specialitate: - *exercitarea clasificării propozițiilor (prosta rečenica, proširena rečenica, proširena rečenica sa višestrukim članom rečenice) în enunțuri complexe, marcând diferențele prin scheme vizuale* - *analizarea tipologiei propozițiilor în fragmente literare sau publicistice, evidențiind rolul lor în transmiterea ritmului, tensiunii și intenției stilistice*
2.4. Analizează structura frazei și topica în limba sârbă, pentru a explica efectele de sens, accent și claritate în comunicare.
Trunchi comun: - *manipularea ordinii cuvintelor într-o frază complexă pentru a obține efecte de accent, evidențiere sau claritate* - *identificarea și utilizarea corectă a structurilor marcate prin topică specială (topicalizare, focalizare)* - *analizarea funcției enunțurilor eliptice, condensate sau cu subiect nul (pro-drop) în diverse contexte comunicative.* Curriculum de specialitate: - *realizarea unor exerciții ortografice pe punctuația propoziției simple, incluzând cazuri-limită și discuții privind corectitudinea soluțiilor propuse* - *rescrierea unor enunțuri punctuate greșit, comentând în scris motivele corectării*
2.5. Analizează structurile modificate ale propoziției în limba sârbă, pentru a interpreta intenția stilistică și expresivă a comunicării.
Trunchi comun: - *identificarea și explicarea construcțiilor impersonale și pasive, stabilind valoarea lor semantică și rolul în frază* - *recunoașterea structurilor emphatice și particulele de intensificare, analizând aportul lor expresiv* - *analizarea corectă a construcțiilor cu verb la infinitiv, explicând registrul lor (literar, administrativ, arhaic).* Curriculum de specialitate: - *analizarea fragmentelor literare sau publicistice pentru a evidenția rolul incizelor, elipsei și enunțurilor incomplete în conturarea stilului autorului* - *compararea stilistică a două texte care folosesc diferit structurile modificate, explicând modul în care acestea influențează ritmul și tonul comunicării*
2.6. Utilizează adecvat conectorii logici specifici limbii sârbe, pentru a exprima cauzalitatea, concesivitatea, ipoteza, finalitatea, comparația și consecința.
Trunchi comun: - *asigurarea coeziunii și coerenței textului oral și scris prin folosirea corectă a marcatorilor discursivi (прво, затим, међутим, с једне стране, дакле etc.)* - *explicarea modului în care conectorii modifică sensul global al frazei sau al textului* Curriculum de specialitate: - *construirea unor fragmente textuale complexe, folosind propoziții dezvoltate cu multiple determinări și structuri modificate, explicând modul în care acestea contribuie la expresivitate* - *realizarea unui mini-eseu sau portret literar, integrând în mod conștient structuri sintactice variate pentru a obține concizie și stil adecvat*

3. Interpretează textele literare în contexte culturale, istorice și estetice pentru a dezvolta gândirea critică, sensibilitatea literară și aprecierea valorilor artistice

Clasa a XII-a
3.1. Identifică teme și motive dominante ale curentelor literare pentru a înțelege direcțiile estetice ale literaturii sârbe
Trunchi comun: - *identificarea temelor și motivelor curentelor literare într-un fragment din opera literară prin completarea unei fișe tematice care explică legătura dintre motive și perspectiva socială a curentului* - *analizarea motivelor literare dintr-o poezie prin redactarea unei scurte explicații privind rolul imaginilor poetice în transmiterea sensului textului* - *compararea motivelor din două poeme din diferite curente literare prin completarea unui tabel care evidențiază diferențele de intenție estetică* - *interpretarea motivelor dominante dintr-o poezie prin formularea unui comentariu care explică relația dintre temă și expresivitate textului* Curriculum de specialitate: - *analizarea temelor fundamentale ale naturalismului prin redactarea unui comentariu care explică modul în care motivele susțin direcția estetică a curentului literar* - *interpretarea motivelor din poezia moderismului prin realizarea unei scheme tematice care corelează imaginile poetice cu sensurile textului* - *compararea motivelor în două fragmente epice printr-o analiză scurtă care evidențiază intenția artistică diferită* - *analizarea motivelor prin completarea unei fișe tematice* - *interpretarea motivelor într-un fragment epic prin realizarea unei sinteze tematice care explică funcția naturii și a trăirii interioare în text*
3.2. Analizează structurile narative și modurile de reprezentare a personajelor pentru a explica viziunea artistică asupra condiției umane în operele literare studiate
Trunchi comun: - *analizarea structurii narative prin completarea unei fișe cu momentele acțiunii și rolul lor în construirea temei textului literar* - *identificarea modurilor de caracterizare prin extragerea indiciilor din text și formularea unei sinteze despre imaginea personajului din opera literară studiată* - *compararea strategiilor narative prin completarea unui tabel care evidențiază diferențele de perspectivă și funcția narativă* - *interpretarea evoluției unui personaj printr-un comentariu care explică relația dintre trăsături și tema centrală a operei literare studiate* Curriculum de specialitate: - *analizarea personajului prin evidențierea elementelor* - *interpretarea portretului modernist printr-o fișă tematică ce corelează tehnicile narative cu imaginea personajului dezvoltată în opera literară* - *compararea reprezentării eului lyric în două texte moderniste prin redactarea unei analize contrastive* - *analizarea personajului modernist prin completarea unei fișe de profil axate pe relația om–natură–societate și conform elementelor caracteristice modernismului* - *investigarea monumentalizării personajului modernist prin realizarea unei scheme vizuale însoțite de un scurt comentariu care include citate relevante din opera literară*
3.3. Interpretează textele literare în relație cu contextul lor istoric și social pentru a evidenția modul în care literatura exprimă experiențe colective și valori comunitare
Trunchi comun: - *interpretarea unui fragment din opera literară prin completarea unei fișe care corelează tema textului cu contextul istoric și social al epocii* - *analizarea unui text liric modernist printr-un comentariu scurt cu citate corăspunzătoare care explică relația dintre imaginile poetice și atmosfera culturală a perioadei* - *corelarea temelor poeziei moderne cu contextul epocii* - *interpretarea unui episod modernist printr-o explicație succintă asupra modului în care contextul modelează tensiunile colective din text* Curriculum de specialitate:

Clasa a XII-a

- *analizarea unui text literar prin completarea unui pasaj din jurnalul de lectură care evidențiază experiențele colective și contextul epocii*
- *interpretarea unui text liric din perioada modernismului literar printr-o schemă tematică axată pe valorile culturale ale perioadei*
- *compararea modului în care două curente literare reflectă societatea printr-o analiză scurtă a diferențelor de perspectivă*
- *investigarea relației individ–societatea într-un fragment epic prin completarea unei fișe tematice*
- *interpretarea unui text literar prin redactarea unui comentariu însoțit cu citate corăspunzătoare care explică modul în care tema susține identitatea culturală*

3.4. Compară reprezentările estetice și motivice din texte aparținând diferitelor curente pentru a evidenția continuitățile și diferențele de viziune asupra realității

Trunchi comun:

- *compararea reprezentării naturii în două fragmente aparținând unor curente diferite prin completarea unui tabel care evidențiază diferențele estetice*
- *analizarea motivului dominant în două texte literare distincte printr-o explicație concisă asupra diferențelor de ton și perspectivă cu citate corăspunzătoare din texte literare*
- *compararea imaginilor poetice în două texte lirice din literatura modernistă printr-o hartă vizuală a motivelor însoțite de exemple din textul literar*
- *interpretarea reprezentărilor societății în două fragmente printr-un comentariu scurt care explică diferențele de viziune literară*

Curriculum de specialitate:

- *compararea motivelor în două curente literare prin completarea unei fișe tematice care evidențiază abordările diferite ale aceleiași teme*
- *analizarea diferențelor estetice dintre două poeme din literatura modernistă prin redactarea unei sinteze asupra imaginilor și valorilor artistice*
- *compararea reprezentării omului în două curente printr-un comentariu care explică diferențele de perspectivă și funcția lor stilistică*
- *analiza contrastivă a imaginilor poetice în poezii moderniste prin completarea unui tabel comparativ*
- *compararea direcțiilor estetice ale două curente literare prin realizarea unei prezentări care sintetizează diferențele tematice și expresive*

3.5. Evaluează funcția mijloacelor expresive în construirea efectului estetic pentru a argumenta valoarea artistică a textului

Trunchi comun:

- *evaluarea funcției metaforei și simbolului într-un text literar epic/liric prin completarea unei fișe care explică efectele lor estetice*
- *analizarea efectului unui procedeu expresiv printr-o explicație scurtă privind contribuția lui la crearea atmosferei textului literar epic/liric*
- *compararea funcției aceluiași procedeu în două texte prin completarea unui tabel evaluativ și întocmirea unui comentariu scurt care evidențiază rolul său în intensificarea tensiunii narative*

Curriculum de specialitate:

- *evaluarea procedeurilor expresive complexe prin completarea unei fișe axate pe impactul lor estetic*
- *analizarea funcției simbolurilor într-o poezie din creația literară din perioada modernistă prin realizarea unei scheme tematice concise*
- *compararea două curente literare prin redactarea unei analize scurte privind diferențele de intenție artistică*

3.6. Elaborează interpretări personale integrate, valorificând teme, motive, context și procedee expresive pentru a dezvolta sensibilitatea literară și autonomia de lectură

Trunchi comun:

- *elaborarea unui comentariu personal asupra unui fragment din opera literară prin corelarea temei, personajului și expresivității textului*
- *formularea unei interpretări personale asupra unui text liric prin completarea unei fișe de reflecție care integrează motive și imagini poetice*
- *construirea unei analize personale asupra unui text epic prin asocierea motivelor cu procedeele expresive ale autorului*

Clasa a XII-a
- *redactarea unui eseu scurt (200-250 de cuvinte) care formulează o interpretare integrată asupra unei teme literare, justificată prin exemple din opera literară studiată* Curriculum de specialitate: - *interpretarea personală a temelor unui text literar studiat prin redactarea unei analize scurte care combină contextul și expresivitatea textului* - *elaborarea unei interpretări reflective asupra unui text liric din creația literară din perioada modernistă prin redactarea unui comentariu care integrează valori culturale și motive poetice* - *interpretarea integrată a unui text epic aparținând curentelor literare studiate prin completarea unei fișe de sinteză axate pe teme, motive și procedee moderniste* - *realizarea unui portofoliu de interpretări personale/interpretări din cadrul atelierelor de interpretare care reunește comentarii asupra operelor literare studiate din diferite curente literare*

4. Analizează elementele specifice culturii sârbe și relațiile dintre literatura sârbă și literatura națională, pentru a dezvolta o perspectivă interculturală clară

Clasa a XII-a
4.1. Interpretează relațiile dintre memorie colectivă, istorie locală și creația cultural-artistică pentru a explica evoluția comunităților sârbe
Trunchi comun: - *interpretarea modului în care un fragment literar reflectă un eveniment istoric local, prin realizarea unei scurte analize explicative* - *corelarea evocărilor memoriei colective din text cu mărturii comunitare (interviuri, fotografii), prin construirea unei hărți narative care surprinde evoluția comunității* - *analizarea unui personaj sau motiv literar asociat unui moment istoric, prin redactarea unei interpretări concis-argumentate privind rolul său în păstrarea identității sârbe* - *constituirea unui mini-dosar tematic despre evoluția unei comunități sârbe, bazat pe texte literare și surse istorice locale, prezentat în format digital* Curriculum de specialitate: - *investigarea relației dintre identitatea istorică și reprezentarea literară în două opere sârbe, prin elaborarea unui scurt raport comparativ structurat* - *elaborarea unei analize vizuale care integrează cronologii istorice și citate literare, pentru a evidenția continuitatea și schimbările memoriei colective*
4.2. Evaluează rolul manifestărilor cultural-artistice sârbe (festivaluri, sărbători, arte vizuale, literatură) pentru a aprecia relevanța lor în conturarea identității personale și de grup
Trunchi comun: - *evaluarea reprezentării unei sărbători sârbe descrise într-un fragment literar, prin redactarea unui paragraf argumentat despre rolul ei în comunitate sârbă* - *analizarea modului în care un festival sau ritual sârbesc apare în text, prin crearea unei prezentări digitale ce compară descrierea literară cu informații culturale reale* - *compararea importanței manifestărilor artistice sârbe din două texte, prin completarea unui tabel sintetic cu funcțiile lor identitare* - *elaborarea unei analize critice care investighează rolul unei manifestări culturale sârbe reflectate într-o operă literară, integrând surse etnografice citate corăspunzător și observații proprii* Curriculum de specialitate: - *realizarea unui portofoliu multimedia ce combină citate literare, imagini de arhivă și comentarii culturale pentru a evidenția funcția identitară a unui obicei local sau a unui festival regional* - *argumentarea impactului manifestărilor cultural-artistice sârbe asupra continuității tradițiilor comunitare, printr-un eseu*

CLASA a XII-a
CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi	
	Trunchi comun	**Curriculum de specialitate**
1. Comunicare	***La conținuturile din clasa a XI-a (actualizate) se vor adăuga următoarele:***	
	Tipuri de texte orale - discursuri și prezentări publice - interviuri, reportaje, conversații formale și informale - dezbateri televizate / radiofonice - podcasturi, vloguri, materiale multimedia în limba sârbă	- fragmente de filme, documentare, piese de teatru filmate
	Elemente de analiză și interpretare - identificarea ideilor principale și secundare - structurarea informațiilor și stabilirea relațiilor logice - identificarea intenției comunicative	- recunoașterea tonului, atitudinii, registrului și strategiei persuasive - identificarea elementelor culturale, istorice, sociale
	Tipuri de texte scrise pentru receptarea mesajelor - texte literare (proză, roman, poezie, text dramatic) - articole de opinie, editoriale, eseuri culturale - texte jurnalistice (știri, reportaje, interviuri) - texte argumentative și analitice	- texte funcționale (scrisori, notificări, anunțuri, texte administrative simple)
	Elemente de analiză - tema, ideile principale, intenția autorului - organizarea textului (introducere, dezvoltare, concluzie) - marcatori discursivi și conectori logici - argumente și contraargumente	- elemente simbolice și referințe culturale - registru stilistic (literar, publicistic, colocvial etc.)
	Funcții comunicative - exprimarea opiniei și formularea argumentelor - exprimarea acordului/dezacordului - prezentarea de informații, opinii și concluzii - formularea de explicații, clarificări, întrebări - exprimarea ipotezelor, intențiilor, dorințelor - descrierea și evaluarea unor situații, personaje sau evenimente	
	Structuri lingvistice aplicate oral - utilizarea corectă a timpilor verbali (prezent, trecut, viitor, condițional, conjunctiv) - structuri de subordonare: cauzale, condiționale, concesive	- expresii idiomatice frecvente în limba sârbă - marcatori ai discursului oral (прво, затим, међутим, с једне стране…)

<table>
<tr><th rowspan="2">Domenii de conținut</th><th colspan="2">Conținuturi</th></tr>
<tr><th>Trunchi comun</th><th>Curriculum de specialitate</th></tr>
<tr><td></td><td>Tipuri de texte scrise pentru producerea mesajelor scrise
- eseu argumentativ (pe teme sociale, culturale, etice); text reflexiv; analiză literară
- articol de revistă / blog cultural
Elemente de redactare a mesajelor scrise
- structurarea unui text complex (introducere – dezvoltare – concluzie)
- utilizarea conectorilor logici și semantici
- corectitudinea gramaticală și ortografică
- adecvarea stilului la tipul de text și la public
- utilizarea de exemple, citate, referințe culturale</td><td>- recenzie (film, carte, spectacol)
- scrisoare formală / semi-formală</td></tr>
<tr><td></td><td>Situații de comunicare pentru interacțiune în limba sârbă
- conversații formale și informale
- discuții în grup, brainstorming
- dezbateri pe teme de actualitate
Strategii de interacțiune
- cererea și oferirea de informații
- negocierea sensului
- reformularea și clarificarea</td><td>- rezolvarea de probleme prin dialog
- contexte sociale simulate (școală, universitate, instituții publice, mediul cultural)
- gestionarea acordului și dezacordului
- menținerea fluenței discuției</td></tr>
<tr><td colspan="3">Material propus pentru ascultare/analiză:
● Materialele audio vor include exemple autentice de discursuri retorice (informative, persuasive, festive, polemice și agitaționale), pentru a evidenția trăsăturile stilului oratoric, structura discursului și mijloacele expresive utilizate.
● Fragmentele selectate vor ilustra etapele construirii unui discurs, tehnici de comunicare eficientă și exemple de manipulare lingvistică, argumentare greșită și biasuri cognitive, pentru dezvoltarea capacității de analiză critică a mesajelor publice.
● Analiza va permite compararea diferitelor tipuri de discurs: referat, prezentare, intervenție într-o discuție, discurs polemic, discurs festiv sau spot publicitar.
Tipuri de interacțiune propuse:
● Activități de redactare și adaptare a unor discursuri ocazionale, informative, persuasive sau agitaționale, orientate spre exersarea stilizării și a adecvării limbajului la tema discursului, contextul și auditoriul.
● Exerciții practice de construire și prezentare a discursului: structurare, argumentare, utilizarea mijloacelor expresive și exersarea vorbirii în fața publicului.
● Dezbateri și discuții (inclusiv digitale) pentru recunoașterea argumentațiilor eronate, tehnicilor manipulative și identificarea elementelor care afectează obiectivitatea actului comunicațional.</td></tr>
<tr><td rowspan="2">2. Elemente de construcție a comunicării</td><td colspan="2">La conținuturile din clasa a XI-a (actualizate) se vor adăuga următoarele:</td></tr>
<tr><td>Propoziția și părțile ei principale
Structura propoziției simple
- tipuri de propoziții după scopul comunicării (enunțiative, interogative, exclamative, imperative);
- ordinea cuvintelor în propoziție (inversiuni stilistice);
- acordul subiect–predicat;
- predicat verbal și nominal;
- complementul în cazurile nominale (acuzativ, genitiv, dativ, instrumental, locativ);</td><td>- atributul substantival și adjectival;
- expansiunea propoziției prin determinări multiple.</td></tr>
</table>

Domenii de conținut	Conținuturi	
	Trunchi comun	**Curriculum de specialitate**
	Subordonarea în limba sârbă *Propoziții subordonate substantivale* - subiective (да + verb la prezent/viitor/ subjunctiv) - predicative - completive directe - completive indirecte- - completive circumstanțiale introduse prin conjuncții specifice Propoziții subordonate atributive - introduse prin pronume relative (који, која, које, што, чији) - propoziții determinative și nedeterminative - acordul și funcția propoziției atributive în frază *Propoziții subordonate circumstanțiale* - Circumstanțiale de timp (када, док, чим, пре него што, после што, откако) - Circumstanțiale de loc (где, куда, откуд(а)) - Circumstanțiale de mod (како, као што, како год) - Circumstanțiale de cauză (јер, зато што, будући да)	Ordinea cuvintelor în frază (Sintaxa frazei) *Ordinea neutră și ordinea marcată* - inversiune pentru accent stilistic - punerea în relief prin poziționarea termenilor *Topică și accent logic* - modificarea sensului prin mutarea accentului - topică specifică limbajului publicistic vs. literar *Enunțuri eliptice și condensate* - omiterea subiectului - omiterea predicatului în contexte dialogale Construcții sintactice complexe *Propoziții cu verb la infinitiv (acolo unde se folosește)* - utilizări literare sau influențate de limba administrativă
	- Circumstanțiale de scop (да би, како би, да) - Circumstanțiale de consecință (тако да, толико да) - Circumstanțiale condiționale (ако, уколико, да) - Circumstanțiale concesive (иако, мада, премда) - Circumstanțiale comparative (као да, као што, више него што)	- restrângerea infinitivului în limba contemporană în favoarea construcției cu *да + prezent* *Construcții impersonale* - треба, може, ваља, изгледа, чини се - propoziții fără subiect explicit *Construcții cu valori pasive* - diateza pasivă cu aorist perfectiv sau cu *бити + participiu* *Construcții emphatice* - folosirea particulelor (само, баш, управо, тек) pentru intensificare - marcatori discursivi orali și scriși Conectivi și marcatori discursivi *Conectori logici* - cauzali, concesivi, adversativi, consecutivi, concluzivi - marcatori care asigură coeziunea textului - referire anaforică/cataforică - utilizarea pronumelor relative - formule introductive în comunicare publicistică și academică
	Coordonarea propozițiilor - Propoziții coordonate copulative (и, па, те, нити) - Propoziții adversative (али, међутим, ипак) - Propoziții disjunctive (или – или; било – било) - Propoziții consecutive (зато, стога) - Efecte stilistice ale coordonării: omiterea conjuncției; conective complexe în registrul publicistic și literar Punctuația în fraza complexă - virgula în propozițiile subordonate și coordonate - utilizarea liniei de dialog și a cratimei în texte literare - punctuația în propozițiile clarificatoare și incidente	

Domenii de conținut	Conținuturi	
	Trunchi comun	**Curriculum de specialitate**
Modalități de operare cu conținuturile studiate: ● *În studierea acestor conținuturi se va urmări în mod constant respectarea aspectelor normative, ortoepice, ortografice, morfologice, sintactice și de punctuație, prin utilizarea sistematică a lucrărilor fundamentale ale limbii sârbe, precum și a diverselor dicționare și îndreptare specializate.* ● *Activitățile de învățare vor integra aplicarea practică a categoriilor sintactice prin exerciții de identificare, analiză și utilizare corectă a funcțiilor propoziționale, a tipurilor de propoziții și a regulilor privind folosirea virgulei.* ● *Comunicarea funcțională va fi exersată prin redactarea de enunțuri și texte conforme normei, valorificând adecvat modificările structurii propoziției și funcția lor stilistică în situații reale de comunicare.*		
3. Lectură	***La conținuturile din clasa a XI-a (actualizate) se vor adăuga următoarele:***	
	Perioada **interbelică** în literatura sârbă, context literar și cultural-istoric; **Teme** frecvente în **poezia interbelică:** trauma războiului, singurătatea, exilul, criza identității **Caracteristici:** exprimă **stări interioare**, neliniște, dezorientare, limbaj **simbolic**, metaphoric, vers liber, ritm neregulat, influențe ale **expresionismului și modernismului**	Analizarea fenomenelor literare în context istoric și cultural. Interpretarea textului literar folosind concepte de teorie literară. Identificarea specificului curentelor moderniste. Formarea capacității de exprimare critică și argumentative.
	Proza: Dezvoltare a romanului interbelic **Caracteristici:** accent pe **analiza psihologică,** perspectivă subiectivă, structură narativă fragmentată, îmbinare între realism și modernism **Tipuri de proză:** roman psihologic, proză urbană, proză istorică cu interpretare modernă	Identificarea trăsăturilor literaturii sârbe interbelice. Recunoașterea principalelor genuri și curente literare. Analiza textelor reprezentative din proza interbelică/ Compararea tradiționalismului cu modernismul. Argumentarea rolului literaturii în reflectarea crizei epocii.
	Tematică perioadei **postbelice:** războiul și consecințele lui, trauma și memoria, condiția umană, alienarea și criza identității, raportul individ–societate. Genuri literare: **proza** devine gen dominant (romanul modern), **poezia**- lirică existențială și filosofică, **eseul** - analiză critică a realității sociale, **drama** - conflicte morale și ideologice.	Analiza diversității stilistice, profunzimii psihologice, reflecției critice asupra istoriei și integrarea literaturii sârbe postbelice în literatura europeană modernă
	Stilul și limbajul: *stil complex, simbolic,limbaj metaforic și reflexiv.* *Tehnici moderne și postmoderne: monolog interior, perspectivă narativă multiplă, intertextualitate, ironie și parodie.*	Reinterpretarea istoriei și mitului, dialog critic cu trecutul, respingerea convențiilor rigide
	Literatura contemporană **Genuri literare:** ***proza*** *devine gen dominant (romanul modern),* ***poezia****-lirică existențială și filosofică,* ***eseul****-analiză critică a realității sociale,* ***drama****- conflicte morale și ideologice.* Trăsături generale: *pluralism estetic și tematic, libertate totală de expresie, îmbinarea tradiției cu inovația, accent pe identitatea individuală, literatură critică și reflexivă.*	Interpretarea literaturii contemporane *situînd-o în timp și context cultural.* *Identificarea tematici dominante: război, exil, identitate, alienare urbană.* *Recunoașterea tehnici narative postmoderne (intertextualitate, perspectivă multiplă, fragmentarism).* *Analizarea stilului și limbajului poeziei și prozei contemporane* *Realizarea comparației între tradiție și inovație în literatura sârbă*

<table>
<tr><th rowspan="2">Domenii de conținut</th><th colspan="2">Conținuturi</th></tr>
<tr><th>Trunchi comun</th><th>Curriculum de specialitate</th></tr>
<tr><td colspan="3">Texte literare recomandate:
Međuratna i posleratna srpska književnost:
Ivo Andrić: Ex Ponto, Most na Žepi, Na Drini ćuprija, Prokleta avlija; Miloš Crnjanski: Sumatra, Seobe; Desanka Maksimović: Strepnja, Krvava bajka, Pokošena livada; Veljko Petrović: Ratar; Milutin Bojić: Plava grobnica; Dušan Vasiljen: Čovek peva posle rata; Momčilo Nastasijević: Tuga u kamenu

Savremena književnost:
Branko Ćopić: Bašta sljezove boje; Dobrica Ćosić: Koreni; Stevan Raičković: Kamena uspavanka; Vasko Popa: Patka, Konj, Maslačak, Kesten, Kaktus, Stolica, Belutak; Miodrag Pavlović: Rekvijem, Vihor; Branko Miljković: Balada, Poeziju će svi pisati; Milorad Pavić: Hazarski rečnik; Borislav Pekić: Zlatno runo; Danilo Kiš: Rani jadi, Enciklopedija mrtvih; Vladan Desnica: Proleća Ivana Galeba; Meša Selimović: Derviš i smrt; Dušan Kovačević: Balkanski špijun

Activitățile de învățare vor pune accent pe analiza și interpretarea practică a textelor literare prin identificarea temelor dominante, a motivelor, a trăsăturilor curentelor literare, a genurilor specifice și a mijloacelor artistice. O componentă importantă va fi și conexiunea operei literare cu alte domenii ale artei, precum artele vizuale, muzica sau alte forme de expresie estetică. Opera va fi raportată în mod constant la contextul istoric și cultural, iar metodele aplicative de lucru cu textul literar vor fi exersate sistematic.</td></tr>
<tr><td rowspan="4">4. Elemente de interculturalitate</td><td colspan="2">La conținuturile din clasa a XI-a (actualizate) se vor adăuga următoarele:</td></tr>
<tr><td>Literatura ca expresie a memoriei colective a comunităților sârbe în condițiile conviețuirii multiculturale.</td><td>Etică și patrimoniu cultural.</td></tr>
<tr><td>Memoria istorică și elemente de istorie în literatura sârbă din diasporă.</td><td>Manifestări culturale reflectate în reprezentări literare și în contextul real al comunității sârbe.</td></tr>
<tr><td>Conexiuni literatură–identitate–istorie în contextul comunităților sârbe din România și diaspora.</td><td></td></tr>
<tr><td colspan="3">Observații privind abordarea tematici propuse:
● Alegerea textelor literare/nonliterare/științifice care evocă trecutul comunității cu scopul de a explica elevilor relația dintre experiență, istorie și identitate.
● Conectarea sărbătorilor și tradițiilor literar-reprezentate la contextul real al comunității sârbă.
● Exersarea regulilor de citare; discutarea responsabilității față de patrimoniul cultural.</td></tr>
</table>

SUGESTII METODOLOGICE

1. Semnificații și rol (ancorare curriculară)

Sugestiile metodologice pentru disciplina Limba și literatura maternă sârbă au rolul de a orienta și sprijini cadrele didactice în aplicarea programei școlare, fără a avea caracter prescriptiv. Acestea pot fi utilizate ca repere de lucru menite să faciliteze transpunerea intențiilor curriculare în practici didactice adaptate contextului educațional concret.

Cadrul didactic poate urmări asigurarea coerenței dintre competențele generale și competențele specifice prin: (a) selectarea și corelarea conținuturilor de învățare cu situații de comunicare autentice; (b) proiectarea unor activități de învățare centrate pe dezvoltarea competențelor de receptare și de producere a mesajelor orale și scrise; (c) utilizarea evaluării ca instrument de reglare a demersului didactic și de sprijinire a progresului elevilor.

Prin modul de formulare, prezentele sugestii metodologice se recomandă a fi abordate ca instrumente cu caracter aplicativ, centrate pe procesul de predare–învățare–evaluare, prin: alegerea și combinarea metodelor didactice active (de exemplu: conversația, lectura dirijată, exercițiul, lucrul pe text); adaptarea strategiilor didactice la nivelul de vârstă, ritmul de învățare și interesele elevilor; integrarea reflecției asupra limbii și literaturii în activități concrete de comunicare.

În funcție de experiența profesională, cadrele didactice pot valorifica prezentele sugestii metodologice în mod diferențiat, de exemplu: ca repere de orientare în proiectarea lecțiilor și în structurarea activităților de învățare, în cazul profesorilor debutanți, respectiv ca punct de plecare pentru adaptare, diversificare și inovare metodologică, în cazul profesorilor cu experiență.

Având în vedere structura programei pentru disciplina Limba și literatura maternă sârbă, organizată pe trunchi comun și curriculum de specialitate, sugestiile metodologice pot fi valorificate pentru gestionarea coerentă a cadrului curricular integrat. În acest context, profesorul poate proiecta activități: (a) comune tuturor elevilor, orientate spre formarea competențelor de bază; (b) diferențiate, destinate aprofundării, extinderii sau recuperării, în funcție de nivelul de formare și de interesele elevilor.

În vederea creșterii caracterului aplicativ și a coerenței interne a demersului curricular, cadrul didactic poate utiliza, în proiectare, un demers de tip „înapoi spre înainte” (backward design), pornind de la competențele specifice și de la produse de învățare așteptate, pentru a selecta conținuturile și activitățile adecvate, precum și criteriile de evaluare asociate.

2. Principii generale (cadrul normativ)

Principiile generale care fundamentează demersul didactic la disciplina Limba și literatura maternă sârbă oferă cadrul de referință pentru proiectarea, desfășurarea și evaluarea activităților de predare–învățare, în acord cu finalitățile educației liceale și cu profilul de formare al absolventului. Aceste principii au un caracter orientativ și normativ, susținând aplicarea flexibilă a programei școlare și adaptarea acesteia la contexte educaționale diverse, fără a afecta unitatea și coerența disciplinei.

(2.1.) Demersul de predare–învățare este **centrat pe elev**, considerat participant activ la construirea propriilor achiziții lingvistice, literare și culturale. Activitățile de învățare sunt concepute astfel încât să favorizeze implicarea activă, reflecția personală și învățarea prin descoperire, prin raportarea conținuturilor la experiențele de viață, interesele și nivelul de dezvoltare al elevilor. În acest sens, procesul didactic stimulează autonomia, responsabilitatea și capacitatea de autoevaluare, valorificând situații autentice de comunicare și interpretare a mesajelor.

(2.2.) Procesul didactic valorifică o **diversitate de metode și tehnici** de predare–învățare–evaluare, adecvate competențelor vizate și specificului disciplinei. Sunt utilizate, în mod echilibrat, metode tradiționale, interactive, experiențiale și digitale, precum lectura ghidată și critică, conversația euristică, studiul de caz, dezbaterea, învățarea prin proiect sau utilizarea resurselor digitale. Această diversitate metodologică susține dezvoltarea competențelor de comunicare funcțională și stimulează interesul pentru învățare și gândirea critică.

(2.3.) Demersul didactic este conceput într-o manieră **flexibilă și adaptabilă**, prin raportare la nivelul de pregătire al clasei, la dinamica grupului de elevi și la resursele educaționale disponibile. Cadrul didactic poate ajusta strategiile de predare, ritmul de parcurgere a conținuturilor, formele de organizare a activităților și modalitățile de evaluare, astfel încât să răspundă nevoilor reale de învățare și să asigure progresul fiecărui elev. Adaptabilitatea vizează, totodată, integrarea mediului digital și valorificarea situațiilor educaționale emergente.

(2.4.) Procesul de predare–învățare se realizează prin strategii de diferențiere și personalizare, care permit valorificarea potențialului fiecărui elev și sprijinirea progresului individual. Activitățile pot fi proiectate

cu sarcini gradate, niveluri diferite de complexitate și produse finale variate, în funcție de competențele, interesele și stilurile de învățare ale elevilor, contribuind la asigurarea echității educaționale și la răspunsul adecvat la nevoi educaționale diverse. În completarea strategiilor de diferențiere, se recomandă explicitarea unor măsuri de sprijin pentru situații de învățare specifice (remediere, accelerare, elevi bilingvi, elevi cu dificultăți de literație sau cu cerințe educaționale speciale), prin adaptarea sarcinilor, a suporturilor de lucru, a timpului, a modului de prezentare a conținuturilor și a criteriilor de evaluare, astfel încât să fie asigurată participarea reală și progresul fiecărui elev.

(2.5.) Integrarea interdisciplinară vizează corelarea conținuturilor disciplinei Limba și literatura maternă sârbă cu alte domenii de studiu, în vederea construirii unei viziuni coerente asupra cunoașterii. Activitățile de învățare pot valorifica teme și contexte comune cu alte discipline, favorizând transferul competențelor și aplicarea cunoștințelor în situații variate. Această abordare contribuie la dezvoltarea competențelor transversale și la înțelegerea rolului limbii și literaturii în interpretarea realității culturale și sociale.

(2.6.) Evaluarea la disciplina Limba și literatura maternă sârbă se recomandă a fi concepută ca parte integrantă a procesului de predare–învățare–evaluare, având rolul de a sprijini dezvoltarea competențelor de comunicare ale elevilor, în contexte de receptare, producere și interacțiune orală și scrisă, precum și formarea unei atitudini reflexive față de propria învățare.

Procesul de evaluare, ca parte integrantă a procesului de predare–învățare, are în vedere următoarele principii:

a) Echilibrul între evaluarea formativă și evaluarea sumativă – îmbinarea evaluării formative (desfășurată pe parcurs, orientată spre progres și reglare) cu evaluarea sumativă (la finalul unităților, cu rol de certificare). Evaluarea formativă sprijină adaptarea demersului didactic, iar evaluarea sumativă valorifică produsele finale ale învățării (texte scrise, proiecte, portofolii).
b) Transparența și utilizarea unor criterii explicite – realizarea evaluării pe baza unor criterii clare, comunicate anterior îndeplinirii sarcinilor de lucru. Criteriile explicite facilitează autoevaluarea, autoreglarea și asumarea responsabilității față de propriul progres.
c) Evaluarea competențelor de comunicare – focalizarea evaluării cu prioritate asupra competențelor de comunicare (înțelegere, interpretare, producere de mesaje adecvate contextului), și nu asupra reproducerii izolate a unor cunoștințe despre limbă sau literatură. Cunoștințele despre limbă sunt valorizate prin utilizarea lor funcțională, în situații autentice de comunicare.
d) Evaluarea produsului și a procesului de realizare – luarea în considerare, în evaluarea producțiilor orale și scrise, atât a produsului final, cât și a procesului de realizare (planificare, redactare, revizuire, prezentare). Această abordare sprijină conștientizarea strategiilor de lucru și asumarea progresului realizat.
e) Feedback descriptiv, constructiv și orientat spre progres – formularea unui feedback specific, descriptiv și orientat spre îmbunătățire, oferit verbal sau în scris, inclusiv în format digital, și structurat prin rubrici și grile de evaluare (de exemplu: „Ai formulat corect ideea principală, însă argumentarea poate fi dezvoltată prin exemple suplimentare din text.”; „Structura este clară; în următoarea redactare, încearcă să diversifici conectorii logici.”). Se recomandă și feedback reflexiv, formulat prin întrebări de tipul: „Ce ai reușit?”, „Ce ai modifica data viitoare?”, „Ce vei face diferit?”.
f) Implicarea elevilor în evaluare – participarea activă a elevilor la procesul de evaluare, prin autoevaluare și evaluare colegială (peer-to-peer), utilizând jurnale de lectură și de învățare, reflecții scrise, portofolii și grile de evaluare. Aceste practici contribuie la dezvoltarea gândirii critice, a responsabilității și a capacității de analiză reflexivă.

În proiectarea demersului evaluativ, cadrul didactic poate avea în vedere următoarele întrebări orientative:

De ce evaluez? – pentru a înțelege progresul elevilor, a susține învățarea și a adapta procesul didactic;

Ce evaluez? – competențele specifice stabilite prin programa școlară la disciplina Limba și literatura maternă sârbă;

Cum evaluez? – prin metode și instrumente variate, adaptate competențelor vizate și tipului de evaluare;

Cât de bine măsor? – prin instrumente valide, fiabile și transparente, bazate pe criterii clare, comunicate anterior elevilor;

Ce feedback ofer? – feedback descriptiv, orientat spre progres și integrat în procesul de învățare;

Ce decizii iau în urma evaluării? – ajustarea strategiilor de predare și oferirea unui sprijin individualizat elevilor, în funcție de nevoile identificate.

Demersul evaluativ vizează diversificarea metodelor și instrumentelor de evaluare, prin:

- evaluarea prin proiecte, care pot integra competențe de lectură, scriere, documentare și interpretare culturală;
- evaluarea colegială (peer-to-peer), aplicată produselor activității elevilor (texte argumentative, prezentări, proiecte tematice);

- autoevaluarea, prin instrumente care sprijină conștientizarea progresului personal și dezvoltarea competențelor metacognitive.

Evaluarea poate fi realizată și prin portofolii, probe scrise și orale, fișe de observație, rubrici și grile de evaluare, teste de progres cu itemi variați, jurnale de lectură, scale de autoevaluare și evaluare colegială. Procesul de evaluare se recomandă a fi înțeles ca parte integrantă a învățării, orientat spre dezvoltarea competențelor comunicative, a gândirii critice și a unei atitudini reflexive și responsabile față de propriul parcurs de dezvoltare lingvistică și culturală. Pentru a crește validitatea și comparabilitatea evaluării, se recomandă utilizarea consecventă a rubricilor analitice (criterii/descriptorii pe niveluri) pentru producțiile scrise și orale, precum și arhivarea selectivă a produselor în portofolii (inclusiv digitale), ca bază pentru evaluarea progresului și pentru dialogul educațional elev–profesor–familie.

3. Orientări metodologice generale (operaționalizare)

Predarea–învățarea disciplinei Limba și literatura sârbă se întemeiază pe principii pedagogice moderne, orientate spre elev și spre dezvoltarea competențelor-cheie. Conținuturile lingvistice, literare și culturale sunt selectate și organizate în relație cu experiența de viață a elevilor, cu dinamica mediului digital și cu specificul comunității sârbe din România și din diaspora. Demersul didactic vizează formarea progresivă a competențelor de comunicare, analiză, interpretare și exprimare critică, în acord cu particularitățile de vârstă și cu cerințele societății contemporane. Structura curriculumului asigură continuitatea și coerența dezvoltării competențelor, de la utilizarea funcțională a limbii sârbe și respectarea normei standard, până la înțelegerea stilurilor de comunicare, evaluarea critică a mesajelor orale și scrise, stăpânirea discursului argumentativ și realizarea unor texte explicative, reflexive și eseistice. În acest cadru, profesorul proiectează și implementează activități didactice integrate, care corelează, în mod sistematic cu cele patru domenii de conținut.

(3.1.) Ca principiu central al demersului metodologic, **învățarea activă** se realizează prin activități care solicită participarea directă, conștientă și reflexivă a elevilor. Astfel, elevii sunt implicați în analiza unor situații autentice de comunicare, observarea și interpretarea elementelor verbale, nonverbale și paraverbale, identificarea și explicarea trăsăturilor stilistice ale textelor, analiza structurii narative și a personajelor, evaluarea credibilității mesajelor media, interpretarea motivelor și temelor literare sau construirea relațiilor logice și cauzale în texte explicative și eseistice. Dezbaterile, studiile de caz, simulările de discursuri (retorice, publicistice, argumentative), investigațiile textuale și culturale și exercițiile de transformare a textelor contribuie la dezvoltarea gândirii critice și a competențelor de comunicare funcțională.

(3.2.) În completarea acesteia, **dimensiunea colaborativă a învățării** este valorificată sistematic și promovată prin activități de grup și de tip peer-to-peer, care facilitează învățarea prin interacțiune și negociere de sens. Activitățile de învățare vizează: realizarea de hărți conceptuale și tabele comparative, completarea de fișe de analiză (structură, stil, personaje, motive, contexte), redactarea colaborativă de texte (știri, interviuri, recenzii, discursuri, eseuri), precum și evaluarea colegială a produselor realizate. Mentoratul între elevi este recomandat în special pentru activitățile de redactare, revizuire și interpretare, sprijinind diferențierea învățării și consolidarea competențelor lingvistice și literare.

(3.3.) O formă integratoare a învățării active și colaborative este **învățarea prin proiect**, care reprezintă o modalitate eficientă de organizare a activităților de învățare, permițând integrarea conținuturilor programei în contexte tematice complexe, cu relevanță socială, culturală și identitară. Activitățile de învățare pot fi organizate sub forma unor proiecte care vizează: comunicarea responsabilă în mediul digital, realizarea de produse publicistice, analiza discursului retoric, interpretarea curentelor literare în context istoric, investigarea memoriei colective sau promovarea patrimoniului cultural sârb. Proiectele includ activități de documentare, analiză, redactare, selecție de surse, realizare de produse culturale și prezentare publică, contribuind la dezvoltarea competențelor transversale, a autonomiei în învățare și a capacității de transfer și aplicare a cunoștințelor în contexte autentice.

(3.4.) Demersul didactic este susținut și prin valorificarea **învățării digitale**, care completează și susține utilizarea strategiilor didactice, prin folosirea resurselor și instrumentelor digitale adecvate, în concordanță cu competențele vizate de programă. Aceste activități pot include: exerciții interactive de clasificare și asociere, organizatoare grafice digitale, storyboard-uri pentru narațiune, platforme colaborative pentru redactare și feedback, realizarea de prezentări multimedia, podcasturi, bloguri școlare, colaje interpretative sau portofolii digitale. Activitățile digitale facilitează analiza critică a informațiilor, dezvoltarea competențelor media și exersarea normelor de citare și utilizare responsabilă a surselor. În utilizarea resurselor digitale, se recomandă explicitarea unor reguli de lucru privind credibilitatea surselor, citarea corectă, protecția datelor personale și conduita etică în mediul online, astfel încât competența digitală să fie dezvoltată integrat cu competența de literație și cu cea civică.

(3.5.) În vederea asigurării **relevanței și semnificației învățării**, activitățile didactice sunt proiectate în manieră **autentică**, conectând conținuturile disciplinei cu realitatea cotidiană și cu viața comunității, favorizând transferul învățării în contexte relevante. Activitățile pot valorifica situații reale de comunicare (texte funcționale, discursuri publice, intervenții argumentative), precum și analiza reprezentărilor culturale ale sârbilor din România și din diaspora. Analiza acestor reprezentări în texte literare, corelarea lor cu artefacte culturale, tradiții, sărbători sau mărturii comunitare contribuie la dezvoltarea competențelor interculturale și la formarea unui comportament etic față de patrimoniul cultural.

(3.6.) Adaptarea demersului didactic la contextul educațional concret este realizată prin **învățarea contextualizată**, care presupune adaptarea strategiilor didactice la nivelul de competență al elevilor, la specificul clasei, al școlii și al comunității locale, precum și la resursele disponibile. Programa permite proiectarea unor activități diferențiate, cu sarcini gradate, produse finale variate și forme flexibile de evaluare, astfel încât fiecare elev să poată progresa în funcție de propriul ritm și potențial. Valorificarea experienței lingvistice și culturale a elevilor și a resurselor locale contribuie la creșterea relevanței și eficienței procesului de învățare. În vederea asigurării incluziunii și a echității, se recomandă planificarea explicită a măsurilor de accesibilizare (suport vizual, organizatori grafici, secvențierea sarcinilor, timp suplimentar, alternative de produs), precum și a intervențiilor remediale pe baza rezultatelor evaluării formative.

Prin aplicarea sistematică a acestor orientări metodologice generale, disciplina Limba și literatura maternă sârbă devine un spațiu educațional dinamic, relevant și formativ, care sprijină dezvoltarea comunicării funcționale, a gândirii critice, a sensibilității literare și a identității culturale a elevilor.

4. Adaptări metodologice în funcție de tipul de programă (contextualizare curriculară)

Programa pentru disciplina Limba și literatura maternă sârbă, structurată pe trunchi comun și curriculum de specialitate, permite configurarea unui demers didactic diferențiat și flexibil, adaptat diversității parcursurilor educaționale ale elevilor. În acest context, demersul curricular poate fi valorificat diferențiat, în funcție de specificul, ponderea și finalitățile componentei curriculare parcurse, fără a afecta coerența și unitatea disciplinei.

La nivelul trunchiului comun, demersul didactic este orientat prioritar spre formarea și exersarea competențelor de bază în comunicare, cu accent pe utilizarea funcțională a limbii sârbe în contexte variate de receptare și producere de mesaje orale și scrise. Activitățile de învățare pot viza dezvoltarea competenței de literație, înțelegerea și interpretarea textelor literare și nonliterare, precum și exersarea exprimării coerente și corecte, în acord cu norma limbii standard. Strategiile didactice pot sprijini accesibilizarea conținuturilor, progresul gradual și participarea activă a tuturor elevilor.

La nivelul curriculumului de specialitate, demersul metodologic permite aprofundarea și extinderea competențelor dezvoltate în trunchiul comun, prin abordări analitice și reflexive mai complexe. Activitățile pot fi orientate spre interpretarea aprofundată a textelor literare, analiza tipurilor de discurs, explorarea dimensiunilor culturale și identitare ale limbii și literaturii sârbe, precum și realizarea unor produse de învățare cu un grad sporit de autonomie și creativitate. În acest sens, pot fi valorificate metode de investigație, dezbatere, învățare prin proiect și activități de cercetare culturală, adecvate nivelului de formare al elevilor.

Atunci când programa este parcursă în forma integrată trunchi comun și curriculum de specialitate, cadrul didactic poate proiecta un demers didactic unitar, care asigură continuitatea și coerența dezvoltării competențelor prin articularea progresivă a obiectivelor de bază cu cele de aprofundare. Activitățile pot fi structurate diferențiat, cu sarcini gradate și produse finale variate, favorizând personalizarea învățării și valorificarea diferențelor de ritm și stil de învățare.

Indiferent de tipul de programă parcurs, adaptările metodologice sunt realizate în raport cu competențele-cheie și profilul de formare al absolventului, având în vedere principiile echității, incluziunii și relevanței educaționale. Profesorul poate ajusta selecția conținuturilor, strategiile didactice, formele de organizare a activității și modalitățile de evaluare, astfel încât demersul educațional să rămână centrat pe elev și orientat spre formarea unor absolvenți autonomi, reflexivi și responsabili.

Pentru gestionarea coerentă a componentei integrate (trunchi comun și curriculum de specialitate), se recomandă planificarea pe unități de învățare care includ explicit: competențe specifice comune tuturor elevilor, competențe de aprofundare pentru elevii interesați/avansați, precum și componente remediale, stabilite pe baza diagnozei inițiale și a evaluării formative. Prin această abordare, demersul educațional la disciplina Limba și literatura maternă sârbă își menține unitatea curriculară, asigurând flexibilitatea necesară pentru a răspunde diversității contextelor educaționale și pentru a susține parcursuri de învățare relevante și coerente în învățământul liceal.

5. Ancorare în profilul de formare al absolventului (finalitate)

La nivelul disciplinei Limba și literatura maternă sârbă, sugestiile metodologice vizează organizarea procesului de predare–învățare–evaluare astfel încât activitățile propuse să contribuie direct la realizarea profilului de formare al absolventului învățământului liceal, cu focalizare pe aria curriculară „Limbă și comunicare”. Demersurile didactice sunt orientate spre dezvoltarea competențelor-cheie, formarea atributelor prioritare ale absolventului și integrarea temelor transversale prevăzute de cadrul legislativ în vigoare.

(5.1.) În activitatea didactică, profesorii pot propune situații de învățare care să favorizeze **dezvoltarea competențelor-cheie**, prin:

- organizarea de activități de receptare, interpretare și producere de texte orale și scrise, literare și nonliterare, în contexte variate de comunicare, utilizarea lecturii ghidate și critice, a exercițiilor de analiză și interpretare textuală, precum și a redactării de texte funcționale, reflexive și creative, care să sprijine înțelegerea mesajului, exprimarea coerentă și argumentarea pentru consolidarea **competenței de literație** (citire, scriere și înțelegere a mesajului);
- valorificarea limbii sârbe ca limbă maternă în relație cu alte limbi cunoscute de elevi, prin comparații lingvistice, exerciții de traducere și mediere, precum și reflecții asupra rolului limbii materne în construirea identității personale și culturale în vederea dezvoltării **competenței de multilingvism** și a conștiinței interculturale;
- explorarea patrimoniului literar și cultural sârb, din România și din alte spații culturale, prin analiza unor texte reprezentative, realizarea de proiecte tematice și produse creative, precum și raportarea acestora la experiențele elevilor și la contexte culturale mai largi, pentru dezvoltarea **competenței de sensibilizare și exprimare culturală**;
- utilizarea resurselor digitale pentru documentare, comunicare și realizarea de produse de învățare (prezentări, portofolii, texte colaborative), cu respectarea normelor de etică și siguranță online, în vederea dezvoltării **competenței digitale**;
- desfășurarea de activități individuale și colaborative care încurajează reflecția asupra propriei învățări, autonomia, cooperarea, reziliența și asumarea responsabilității, pentru dezvoltarea **competenței personale, sociale și de a învăța să înveți**;
- analiza mesajelor publice, a discursurilor sociale și a textelor cu tematică civică sau ecologică, în scopul formării unor atitudini de participare responsabilă, respect pentru valori democratice, diversitate culturală și mediu, contribuind la dezvoltarea **competenței civice, juridice și de protejare a mediului**;
- realizarea de proiecte culturale și educaționale (portofolii tematice, produse creative, activități de grup), care stimulează inițiativa, creativitatea, asumarea de roluri și transformarea ideilor în acțiuni cu valoare culturală și socială, în vederea dezvoltării **competenței antreprenoriale**.

(5.2.) Prin strategiile didactice utilizate, disciplina Limba și literatura maternă sârbă contribuie la **formarea atributelor prioritare** unui absolvent care:

- comunică eficient în limba sârbă, adaptându-și discursul la diferite contexte personale, educaționale și culturale *(comunicativ)*;
- manifestă gândire reflexivă și spirit critic în analiza mesajelor, textelor și situațiilor de comunicare *(reflexiv)*;
- valorifică creativ limbajul, prin interpretări personale și exprimare originală *(creativ)*;
- utilizează responsabil și etic limbajul și resursele digitale în spațiul public și privat *(responsabil și etic)*;
- își asumă progresiv responsabilitatea pentru propria învățare și dezvoltare personal *(autonom)*;
- colaborează eficient în activități de grup și în contexte de învățare cooperativă *(colaborativ)*;
- gestionează situații de învățare provocatoare și se adaptează la contexte educaționale diverse *(rezilient)*;
- reflectează asupra propriului parcurs educațional, cultural și profesional, manifestând deschidere către planificarea viitorului *(prospectiv)*.

(5.3.) Integrarea temelor transversale, prevăzute de cadrul legislativ în vigoare, este recomandată în activitățile de predare–învățare, în corelare cu competențele-cheie, astfel:

- **educația pentru mediu**, corelată cu competența de literație și cea de sensibilizare culturală, prin analiza unor texte care abordează relația om–natură;
- **digitalizarea**, corelată cu competența digitală și competența de comunicare, prin utilizarea tehnologiei în realizarea produselor de învățare;
- **educația pentru sănătate**, corelată cu competența personală și socială, prin promovarea comunicării asertive și a relațiilor interpersonale echilibrate;
- **educația pentru patrimoniu**, corelată cu competența de sensibilizare și exprimare culturală, prin explorarea limbii, literaturii și identității culturale sârbe.

Prin aceste orientări metodologice, disciplina Limba și literatura maternă sârbă contribuie în mod sistematic și coerent la formarea unui absolvent capabil să valorifice competențele dobândite în contexte

reale de viață, să reflecteze critic asupra realității și să participe activ și responsabil la viața culturală și socială.

Prezenta programă pentru disciplina Limba și literatura maternă sârbă stabilește cadrul curricular de referință pentru predarea, învățarea și evaluarea disciplinei la nivel liceal, în acord cu profilul de formare al absolventului. Prin structura și orientările sale, programă sprijină aplicarea coerentă și flexibilă a demersului didactic, oferind repere pentru adaptarea acestuia la contexte educaționale diverse.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

Barić, Eugenija et al. *Gramatika srpskog jezika.* Beograd: Zavod za udžbenike, 2005.
Deretić, Jovan. *Istorija srpske književnosti.* Beograd: Prosveta, 1987.
Deretić, Jovan. *Teorija književnosti.* Beograd: Prosveta, 1989.
Domanović, Radoje. *Pripovetke.* Beograd: Prosveta, 1991.
Ivić, Milka. *Lingvistički ogledi.* Beograd: Biblioteka XX vek, 1995.
Jovanović, Milica. *Metodika nastave srpskog jezika.* Beograd: Zavod za udžbenike, 2003.
Kiš, Danilo. *Bašta, pepeo.* Beograd: Prosveta, 1987.
Klajn, Ivan. *Gramatika srpskog jezika.* Beograd: Zavod za udžbenike, 2009.
Klajn, Ivan; Šipka, Milan. *Rečnik stranih reči i izraza.* Novi Sad: Prometej, 2006.
Koljević, Nikola. *Književna teorija.* Beograd: Zavod za udžbenike, 1985.
Kostić, Laza. *Pesme.* Beograd: Srpska književna zadruga, 1969.
Lazić, Dragana. *Pedagogija i metodika nastave maternjeg jezika.* Novi Sad: Filozofski fakultet, 2008.
Lazarević, Laza. *Pripovetke.* Beograd: Narodna knjiga, 1980.
Lešić, Zdenko. *Teorija književnosti.* Beograd: Prosveta, 1992.
Maksimović, Desanka. *Izabrane pesme.* Beograd: Zavod za udžbenike, 1998.
Mihajlović, Aleksandar. *Didaktika i metodika srpskog jezika za osnovnu i srednju školu.* Beograd: Prosveta, 2010.
Matavulj, Simo. *Pripovetke.* Beograd: Prosveta, 1985.
Njegoš, Petar II Petrović. *Gorski vijenac.* Beograd: Prosveta, 2005.
Piper, Predrag; Klajn, Ivan. *Normativna gramatika srpskog jezika.* Novi Sad: Matica srpska, 2014.
Popa, Vasko. *Pesme.* Beograd: Srpska književna zadruga, 1965.
Popov, Ljubica. *Nastava srpskog jezika i književnosti: teorija i praksa.* Beograd: Institut za pedagoška istraživanja, 2012.
Rakić, Milan. *Pesme.* Beograd: Prosveta, 1989.
Rečnik srpskoga jezika. Novi Sad: Matica srpska, 2011.
Selimović, Meša. *Derviš i smrt.* Beograd: Prosveta, 1975.
Sremac, Stevan. *Zona Zamfirova.* Beograd: Službeni glasnik, 1997.
Stanković, Borisav. *Nečista krv.* Beograd: Službeni glasnik, 2003.
Stojanović, Nada. *Savremeni pristupi učenju i poučavanju maternjeg jezika.* Niš: Univerzitet u Nišu, 2015.
Stanojčić, Živojin; Popović, Ljubomir. *Gramatika srpskog jezika.* Beograd: Zavod za udžbenike, 2010.
Vuk Karadžić, Stefan. *Srpski rječnik.* Beograd: Nolit, 1975 (ediție reeditată).

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Grad didactic/ Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
IANOȘEVICI GIOCA	Grad didactic II	Școala Gimnazială „Sf. Sava” Socol, Caraș-Severin
NOVAKOVIĆ VERA	Grad didactic I	Liceul Tehnologic „Clisura Dunării” Moldova Nouă, Caraș-Severin
STANCOV DALIBORCA	Grad didactic I	Liceul Teoretic „Dositei Obradovici” Timișoara, Timiș
STANCOV JELCO	Grad didactic I	Liceul Teoretic „Dositei Obradovici” Timișoara, Timiș
STANCOVICI RUJIȚA-IVANA	Grad didactic I	Școala Gimnazială „Atanasie Cojocaru” Pojejena, Caraș-Severin
STOICOV ALEXANDRA	Grad didactic I	Colegiul Național Bănățean, Timiș

COORDONATORI/RESPONSABILI/CONSULTANȚI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/ Titlu științific	Instituție de apartenență
GUBANI IANKO	Consilier, prof. Dr.	Ministerul Educației și Cercetării
NISTOR CONSTANTIN-CIPRIAN	Consilier, prof. Dr.	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare
ANDREICI MAȚA	Conf. Univ. Dr.	Universitatea de Vest din Timișoara

Anexa nr. 23B

Наставни програм
за дисциплину

СРПСКИ МАТЕРЊИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ

IX - XII разред

Заједничко језгро и специјализовани наставни програм (ТК + КС)
Теоријски смер, хуманистички профил, филолошка специјализација

Средњошколско образовање

- 2026 -

Anexa nr. 23B
Programa școlară pentru disciplina *Limba și literatura maternă sârbă, clasele a IX-a – a XII-a, trunchi comun și curriculum de specialitate (TC+CS)*

- *Filiera teoretică, profil umanist, specializarea filologie*

УВОДНА БЕЛЕШКА

Српски матерњи језик и књижевност је основна образовна дисциплина, концептуалног нивоа специфичног за област језика, комуникације и културе, јединственог, формативног и идентитетског карактера. Кроз проучавање српског језика и књижевности, дисциплина доприноси развоју комуникацијских вештина, критичког и рефлексивног мишљења, као и естетског сензибилитета, олакшавајући разумевање односа између језика, културе и људског искуства. Српском језику се приступа и као главном алату комуникације и као објекту рефлексије и мишљења, који подржава развој когнитивних и мета когнитивних способности ученика.

Обавезан предмет у заједничкој језгри средњошколског образовања, према Оквирним плановима усвојеним Налогом министра просвете и истраживања бр. 6.932/2025, српски матерњи језик и књижевност укључени су у наставну област + Језик и комуникација; и битно доприносе формирању и поткрепљивању профила матуранта. Кроз своје садржаје и вештине, дисциплина подржава формирање адекватног комуникационог капацитета у различитим личним, друштвеним и културним контекстима, као и претпостављеног културног идентитета, подржавајући остваривање права на афирмацију језичког и културног идентитета и активно учешће у савременом друштвеном и културном животу.

Израда школског програма има за циљ да буде у складу са одредбама Закона о пред универзитетском образовању бр. 198/2023 , као и одредбе међународних правних инструмената које је Румунија ратификовала, а то су Оквирна конвенција за заштиту националних мањина (1. фебруар 1995.) и Европска повеља о регионалним или мањинским језицима (5. новембар 1992.), као и европско законодавство о заштити и промоцији мањинских језика. У том контексту промовише се поштовање принципа културне и језичке разноликости, као и остваривање права националних мањина на афирмацију сопственог идентитета и равноправно учешће у образовном процесу.

Према ОМЕК бр. 6.932 /2025 , Анекс бр. 1/Б/1.4., наставни план и програм за српски матерњи језик и књижевност, као школски предмет у средњошколском образовању, обухвата следеће наставне сегменте:

- Заједничко језгро (ТК) - има за циљ формирање основних вештина и узимају га сви ученици, без обзира на грану, профил или специјализацију, са учесталошћу од три сата недељно у деветом и десетом разреду и два сата недељно у једанаестом и дванаестом разреду, у оквиру теоријских средњих школа, хуманистичког профила.
- Специјализовани наставни план и програм (СК) - има улогу продубљивања и проширења компетенција формираних у оквиру заједничког језгра. Студенти у хуманистичким наукама профила, филологија специјализација студирају специјализовани наставни план и програм са фреквенцијом од два сата недељно у деветом и дванаестом разреду. Диференцирана примена специјализованог наставног плана и програма има за циљ и избор садржаја и ниво дубине њиховог приступа, у складу са специфичностима сваке специјализације.

Наставни план и програм матерњег језика и књижевности за разреде од IX до XII је структуриран на следећи начин: напомена о презентацији, опште компетенције, специфичне компетенције и примери активности учења, садржаји и методолошке сугестије допуњени библиографским референцама.

У презентацији је истакнута специфичност дисциплине студија у средњошколском образовању, њена улога у развоју кључних компетенција и њен допринос формирању профила дипломца.

Опште компетенције се претпостављају у сврху изучавања дисциплине Српски матерњи језик и књижевност у гимназији, у логичном наставку стечених на средњем нивоу, како је развијено у Наставном програму матерњег језика и књижевности за пети – осми разред, одобреном ОМК бр. 3393/28.02.2017, који подупиру основне језичке и културне компетенције. Они су у корелацији са приоритетним атрибутима профила обуке дипломца, као што је дефинисано у профилу матуранта средње школе, одобрен Налогом министра просвете бр. 6731/28.11.2023 године, а има за циљ да развије компетенцију усмене и писане комуникације, искористи структуре и механизме српског језика у циљу изградње исправних, кохерентних и експресивних порука, компетенцију читања и интерпретације књижевних и некњижевних текстова, као и способност за културну и интеркултуралну рефлексију.

Специфичне компетенције произилазе из општих компетенција и представљају прогресивне кораке у њиховом стицању Свака специфична компетенција повезана је са примерима активности учења.

Активности учења, као основни део реализованог наставног плана и програма, развијају се као искуства учења усмерена на ученике, која се спроводе у различитим и релевантним контекстима. Њима се приступа из перспективе контекстуализације учења и оптималног оквира за формирање специфичних компетенција. Активности учења развијене за сваку специфичну компетенцију су индикативне и наставник их може прилагодити специфичностима разреда, нивоу компетенције ученика и образовном контексту.

Наставни садржаји представљају фундаменталне информације из области српског језика и књижевности, потврђене културном и научном традицијом, и приступају се као основа за формирање општих и специфичних компетенција. Избор и организација садржаја узели су у обзир континуитет са средњошколским циклусом, оптимално димензионисање информација и избегавање когнитивног преоптерећења, обезбеђујући кохерентну прогресију од деветог до дванаестог разреда. Садржаји су структурирани на областима као што су комуникација, елементи изградње комуникације, књижевно читање и елементи интеркултуралности.

Методолошки предлози воде наставнике српског матерњег језика и књижевности у коришћењу школског курикулума за кохерентан и ефикасан процес поучавања, учења-оцењивања, уз подршку специјализованих библиографских референци.

Наставни план и програм за српски матерњи језик и књижевност има регулаторни и индикативни карактер, пружајући референтни оквир за осмишљавање, спровођење и вредновање наставног приступа. Опште и специфичне компетенције су обавезна мерила учења, док су садржаји и примери активности учења предложени као основа за рад и као предлози за њихово спровођење. Редослед садржаја учења који се односе на годину студија, избор и прилагођавање активности учења, као и избор наставних стратегија и образовних ресурса одговорност су наставника, у зависности од специфичности разреда и потреба ученика за обуком. Специјализовани наставни план и програм се примењује различито, у складу са специфичностима сваке специјализације, са циљем да поштује напредовање вештина и обезбеди кохерентност између наставе, учења и оцењивања.

Кроз своју интердисциплинарну природу, Матерњи језик и књижевност Србије омогућава активно, истраживачко и контекстуализовано учење, пружајући вишеструке могућности за формирање трансверзалних компетенција и повезивање школских садржаја са савременом реалношћу. Дисциплина подстиче везе са другим областима студија, као што су историја, географија, грађански одгој, уметност и дигитално образовање, доприносећи развоју интегрисане перспективе о језику и култури.

Вертикалним структурирањем садржаја од деветог до дванаестог разреда и њиховим повезивањем са општим и специфичним компетенцијама, из перспективе когнитивног задатка, школски курикулум карактерише равнотежа, оптимизација и прилагођавање старосним специфичностима ученика и атрибутима профила дипломца.

Српски матерњи језик и књижевност имају изражен формативни и апликативни карактер, са нагласком на употребу језика у аутентичним комуникацијским контекстима и на валоризацију језичких и књижевних знања у различитим ситуацијама образовног, друштвеног и културног живота. Компетенције развијене у оквиру дисциплине су преносиве, подржавајући интеграцију ученика у различите образовне и професионалне путеве и подржавајући цело животно учење.

Дисциплина доприноси развоју дигиталних и медијских вештина, кроз одговорно коришћење савремених технолошких ресурса, у циљу производње, тумачења и вредновања порука у дигиталном формату, као и формирањем одговарајућих ставова у погледу етике и безбедности у онлајн окружењу.

Грађанска и интеркултурална компетенција се претпоставља у школском курикулуму бавећи се културним вредностима, језичким и идентитетским разноликостима и промовисањем поштовања социо-културних разлика. Проучавање ових књижевних стваралаштва доприноси консолидацији културног и језичког идентитета и ширењу хоризонта интеркултуралног дијалога, пружајући студентима контексте за анализу сопствених вредности, ставова и понашања у односу на различите културне перспективе.

Пружајући аутономне и рефлексивне контексте учења, дисциплина подржава развој личних и социјалних компетенција и компетенција учења, неговање одговорности и активно укључивање у живот заједнице. Из перспективе профила дипломираног студента, дисциплина Матерњи језик и књижевност Србија доприноси формирању комуникативне, рефлексивне, креативне и одговорне младе особе, способне да образложено изрази своје идеје и активно учествује у демократском и плуралистичком друштву.

Основни циљ изучавања српског матерњег језика и књижевности је разумевање улоге језика и књижевности у изградњи личног и културног идентитета, као и формирање отворене, критичке и етичке визије савременог света, у складу са вредностима демократског друштва и принципима цело животног учења.

ОПШТЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ

1.	**Комуницира ефикасно и одговорно у различитим контекстима, прилагођавајући поруку за сарадњу, аргументацију и јасно изражавајући сопствене идеје.**
2.	**Користи структуре и механизме српског језика како би изградио исправне, кохерентне и изражајне поруке у контексту учења и живота.**
3.	**Примењује стратегије за тумачење књижевних текстова у историјском, културном и естетском контексту како би развила критичко мишљење и књижевну осетљивост.**
4.	**Анализира се специфични елементи српске културе и односи српске књижевности и националне књижевности, како би се развила јасна интеркултурална перспектива.**

IX РАЗРЕД
СПЕЦИФИЧНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ И ПРИМЕРИ АКТИВНОСТИ УЧЕЊА

1. Комуницира ефикасно и одговорно у различитим контекстима, прилагођавајући поруку за сарадњу, аргументацију и јасно изражавање сопствених идеја

IX разред
1.1. Идентификовати елементе и фазе комуникацијског ланца како би се разумело како комуникација функционише у свакодневном и образовном контексту
Заједничко језгро: - *анализирање стварних или симулираних ситуација (дијалог, најава, онлине разговор) како би се идентификовали елементи комуникацијског ланца и формулисао закључак о његовом функционисању* - *попуњавање дигиталног прегледа процеса комуникације, користећи конкретан пример (нпр. Онлине разговор или формална порука)* - *изградња дигиталне концептуалне мапе која сумира фазе комуникацијског процеса и односе између њих* - *анализа усмене, писане или аудио-визуелне поруке за идентификацију предајника, пријемника и канала за пренос* - *описивање стварне комуникацијске ситуације и објашњавање улоге повратних информација у обезбеђивању ефикасности комуникације* - *упоређивање две комуникацијске ситуације (ефикасне и неефикасне) како би се идентификовали узроци неспоразума и дале препоруке за побољшање* - *примена вежбе Детектив за комуникацију; за идентификацију и исправљање грешака у датом разговору* - *формулисање образложеног закључка, у писаној или усменој форми, о улози сваког елемента комуникацијског процеса у постизању ефикасне комуникације* - *попуњавање рефлективног дневника; Како сам данас ефикасно комуницирао?, Само-анализом сопствене комуникацијске ситуације и идентификовањем снага и аспеката које треба побољшати*
1.2. Анализирати облике вербалне и не вербалне комуникације у циљу процене ефикасности поруке у међуљудским, јавним и дигиталним интеракцијама
Заједничко језгро: - *посматрање и описивање не вербалних елемената (гестови, мимикрија, држање) у видео снимцима или симулираним разговорима, како би се идентификовале комуникативне намере* - *поређење вербалних и не вербалних порука у датим примерима, како би се истакнуле подударности и контрадикције између њих* - *тумачење искључиво не вербалне поруке (мимикрија, гестови, држање) и формулисање образложеног закључка у вези са комуникативном намером* - *снимање кратког разговора (2-3 минута) и само процена сопственог не вербалног понашања кроз лист за посматрање* - *развијање дигиталног визуелног водича под називом Не ради и не у не вербалној комуникацији;, који синтетише одговарајућа и неприкладна понашања у свакодневним интеракцијама* - *анализирање писаног дијалога (ћаскање, е-пошта, онлине пост) како би се идентификовале карактеристике дигиталне комуникације (јасноћа, тон, концизност, емојији, реакције, итд.)* Специјализовани наставни план и програм: - *процена утицаја, израза лица и гестова на ефикасност комуникације у међуљудским и јавним ситуацијама* - *анализирање фотографије које снимају интеркултуралне гестове и објашњавају културне разлике* - *тумачење сцена са различитим не вербалним варијантама, у едукативној позоришној радионици, како би се истакнуо начин на који гестови и изрази модификују значење поруке*
1.3. Применити асертивне комуникацијске стратегије за ефикасно управљање ситуацијама сарадње или сукоба у школском окружењу и на мрежи
Заједничко језгро: - *препознавање разлика између пасивне, агресивне и асертивне комуникације у датим примерима (дијалози, свакодневне ситуације) и формулисање закључака о ефектима сваке врсте комуникације*

IX разред
- *пре формулисање конфликтних порука (писаних или усмених) у асертивне варијанте, наглашавајући промену у тону и комуникативној намери* - *учешће у симулацијама комуникације инспирисане стварним животом (преговарање, захтев за помоћ, решавање сукоба), уз примену техника асертивне комуникације* - *организовање класне кампање под називом Недеља позитивне комуникације;, са постерима, порукама и активностима које промовишу асертивно понашање* - *писање писаних порука у дигиталном окружењу (е-маил, коментар, онлајн одговор) поштујући принципе поштовања комуникације и дигиталне етике* - *креирање дигиталног пројекта који предлаже скуп правила и примера позитивног понашања у онлајн окружењу* Специјализовани наставни план и програм: - *вежбање техника активног слушања и емпатије у симулираним контекстима, како би се побољшали међуљудски односи* - *развијање водича за правила за асертивну и емпатичну комуникацију унутар класне групе* - *само процена властитог стила комуникације на основу упитника или рефлективног дневника и развијање личног плана за побољшање комуникације*
1.4. Развити усмене и писане текстове основних функционалних стилова за јасну комуникацију у личном и образовном контексту
Заједничко језгро: - *писање кратких текстова у различитим регистрима (неформални е-маил, формални захтев, најава, честитка), у циљу вежбања адекватности језика и тона у комуникацијском контексту* - *трансформација исте поруке из конверзационог у административни стил, током радионице Текст у трансформацији;, како би се подигла свест о разликама у регистрима и језичким нормама* - *попуњавање и израда једноставних образаца и докумената (пријава, ЦВ, мотивацијско писмо), у складу са стандардним правилима административне израде* - *креирање заједничког онлине писања функционалног текста, уз интеграцију повратних информација од колега* - *састављање извештаја о активностима групе, поштујући структуру и формулације специфичне за административни стил* - *узајамно вредновање текстова колега на основу унапред утврђених критеријума кохерентности, правичности и подобности регистра комуникација* Специјализовани наставни план и програм: - *компаративна анализа текстова из различитих функционалних стилова (породични, административни, публикација) у циљу идентификације разлика у језику, тону и комуникативној намери* - *писање кратких функционалних текстова у познатим комуникацијским регистрима (нпр.: честитка, лична најава, неформална порука), за јасно и одговарајуће изражавање у личном контексту* - *израда кратких функционалних текстова у регистрима административне комуникације (нпр.: пуномоћје, уверење, упитник), у складу са специфичним језичким и формалним конвенцијама*
1.5. Проценити квалитет и релевантност информација из различитих извора како би се критички и одговорно користиле у процесу учења и у писаној/усменој комуникацији
Заједничко језгро: - *одабир релевантних информација из различитих извора (чланака, веб страница, видео записа) за документовање одређене теме и оправдање избора коришћених извора* - *реализација интердисциплинарног мини-пројекта (нпр. музика-књижевност) који демонстрира верификацију и критичку интеграцију извора информација* - *упоређивање информација из различитих извора како би се идентификовала одступања, грешке или субјективне перспективе* - *израда сажетог листа који представља верификоване и преформулисане информације сопственим речима, указујући на консултоване изворе* - *креирање дигиталне мини-енциклопедије која окупља кратке чланке који су исправно документовани и цитирани у складу са основним академским правилима* Специјализовани наставни план и програм:

IX разред
- *учествовање у лажној академској дебати на тему Онлајн информације и дигитална етика;, уз подршку образложеног става заснованог на верификованим изворима* - *примена критеријума за валидацију извора (аутор, сврха, правовременост, тачност) за процену кредибилитета коришћених информација* - *примена техника провере чињеница за верификацију истинитости информација у медијима и друштвеним мрежама, уз израду кратког објашњења* - *идентификовање знакова манипулације или пристрасности у медијским текстовима или онлине постовима и објашњавање како они могу утицати на јавно мњење*

2. Искористити структуре и механизме српског језика за изградњу исправних, кохерентних и изражајних порука у контексту учења и живота

IX разред
2.1. Применити графички, правописни и дијакритички знак српског језика како би се осигурало јасно и прецизно писање
Заједничко језгро: - *извођење низа вођених вежби писања, попуњавањем и исправљањем кратких текстова који садрже грешке у куцању, након чега следи формулисање идентификованих правописних правила* - *анализирање правописне грешке у аутентичним текстовима (нпр. Онлине постови), објашњавајући прекршена правила и преписујући исправне облике* - *писање кратког састава (100–150 речи) на свакодневну тему Школски дан) и интерпункцијских знакова, са коначном ревизијом у паровима* - *изградња правописног портфолија који укључује примере, правила, изузетке и само исправке из сопствених активности* - *упоређују правописна правила српског и другог језика учења, правећи кратку ПоwерПоинт презентацију која наглашава сличности и разлике у писању дијакритичких знакова* Специјализовани наставни план и програм: - *примена правописних правила на писање речи страног порекла, писањем листе појмова из текстова из медија/стручне литературе и њихово разврставање према правилу које следи* - *израда дигиталног објашњења Уобичајене правописне грешке и како их избећи) који илуструје правила кроз примере из медија* - *писање кратког чланка за школски часопис, у потпуности поштујући правописна и типографска правила*
2.2. Применити правила изговора српског језика како би се постигло правилно и течно усмено изражавање
Заједничко језгро: - *вежбање правилног изговора експресивним читањем кратких текстова, са нагласком на изговор сугласничких група* - *снимање прочитаног одломка и само-анализа изговора како би се идентификовала одступања од стандардне норме и формулисао лични план за исправљање изговора* - *поређење облика изговора из различитих снимака (стандардни / регионални), расправљајући о утицају на разумевање поруке* - *извођење вежбе заједничког изговора, у паровима, исправљањем једни других и оправдавањем исправних варијанти* - *анализирање изговора речи страног порекла слушањем и упоређивањем говорних образаца и дискусијом о њиховој интеграцији у стандардни језик* Специјализовани наставни план и програм: - *развијање 2-3-минутног мини-подкаста у којем ученици представљају тему од школског интереса, демонстрирајући примену ортоепских правила и контролу дикције* - *упоређивање стандардног и регионалног изговора прављењем аудио материјала који илуструје разлике у акценту и артикулацији, након чега следи промишљена дискусија о вредности стандардног језика* - *јавно представљање културне теме, коришћењем стандардног језика и одговарајућег књижевног изговора, вредновано унапред одређеном рубриком*

IX разред
2.3. Анализирати семантичке односе између речи како бисте изградили јасне и изражајне поруке
Заједничко језгро: - *извођење вежбе класификације речи у тексту према семантичким односима (синоними, антоними, хомоними), након чега следи формулисање закључка о укупном значењу текста* - *преписивање кратког параграфа користећи синониме који одговарају контексту како би се побољшала изражајност поруке и показало разумевање значења* - *анализирање фигуративна значења пословица и популарних израза, расправљајући о ефекту значења и комуникативне намере* - *изградња семантичке мапе лексичког поља из проучаваног књижевног/некњижевног текста* - *реализација мини-радионице Речи које мењају своје значење , кроз дигиталне апликације* Специјализовани наставни план и програм: - *истраживање феномена полисемије анализом неколико значења исте речи у књижевним и новинарским текстовима, уз израду компаративног лексичког листа* - *упоређивање паронима у различитим контекстима и састављање списка уобичајених лексичких конфузија у савременом српском језику* - *разрада аргументованих синтеза о полисемији и паронимији на српском и румунском језику, са примерима из штампе* - *разрада лингвистичког мини-есеја Како избор речи утиче на јасноћу поруке?), користећи сопствене примере и аргументе из лингвистичког посматрања*
2.4. Бирање одговарајуће лексичке јединице у складу са контекстом и стилским критеријумима како бисте прилагодили језик комуникацијској ситуацији
Заједничко језгро: - *упоређивање познатог и формалног језика преписивањем дијалога између пријатеља у облику који одговара званичној ситуацији* - *анализирање вокабулара из текстова различитих стилова (чланак за штампу, е-маил, формално писмо), наглашавајући изразе који означавају тон и регистар контекстуалног разговора* - *израда званичног позива или административне поруке (за школску активност), примена одговарајућег избора лексикона и облика обраћања* - *вежбање прилагођавања лексикона кроз игре улога (нпр.: наставник-ученик, новинар-гост)* - *анализирање лексичке експресивности у чланку у часопису, након чега следи писање кратког критичког прегледа* Специјализовани наставни план и програм: - *класификација вокабулара према критеријумима изражајности, нормативности и афективности, кроз анализу текстова различитих стилова (издавачких, уметничких, административних)* - *креирање дигиталног речника стилова, који садржи примере термина и израза за различите комуникативне контексте (формални, колоквијални, књижевни)* - *симулација конференције за штампу у којој ученици усвајају различите регистре (званични, новинарски, конверзацијски), демонстрирајући прилагођавање вокабулара комуникацијској ситуацији*
2.5. Користити обогаћивање вокабулара да бисте створили оригиналне и нијансиране изразе
Заједничко језгро: - *посматрање процеса формирања речи извођењем и композицијом, попуњавање лексичких породица* - *стварање нових термина из датих корена и оправдавање њиховог значења* - *стварање кратке приче која садржи најмање десет речи формираних деривацијом или композицијом, након чега следи увод у процесе формирања који се користе* - *вежбање формирања плуривербалских израза, кроз креативне асоцијације у различитим контекстима* - *учешће у игри Измишљање нових речи, у којој ученици предлажу имена за актуелне концепте, аргументујући избор лексичких елемената* Специјализовани наставни план и програм: - *анализирање феномен универбизације и мултивербизације у актуелној штампи, прикупљањем и класификацијом идентификованих примера* - *реализација лингвистичког мини-пројекта под називом Нове речи у савременом српском језику, који обухвата документацију, прикупљање примера и усмено излагање*

IX разред
- *проучавање како позајмити лексичке позајмице из других језика развијањем концептуалне мапе која илуструје подручја утицаја*
2.6. Примена правописне конвенције у Србији у изради текстова у складу са правилима писане комуникације
Заједничко језгро: - *писање информативног текста (150–200 речи) о школском догађају, примена правила распореда странице, дијакритичких знакова, великих слова и интерпункцијских знакова* - *исправљање и ревидирање датог текста (кратка вест), идентификовање и уочавање типова исправљених правописних грешака* - *учешће на практичној радионици о правилном и естетском писању школског текста* Специјализовани наставни план и програм: - *примена напредних правописних правила у креирању странице школског часописа (наслов, поднаслов, главни текст, илустрације), поштовање правила писаног језика* - *вежбање правила дељења речи на крају реда исправљањем погрешног штампаног текста* - *израда дигиталне брошуре са представом активности на настави, уз доследну примену правописних правила српског језика*

3. Применити стратегије за тумачење књижевних текстова у историјском, културном и естетском контексту како би се развило критичко мишљење и књижевна осетљивост

IX разред
3.1. Анализирати дефинисане карактеристике књижевних периода и струја како би се објаснила еволуција тема, мотива и жанрова у односу на историјски и културни контекст времена
Заједничко језгро: - *идентификација тематских, стилских и композиционих елемената карактеристичних за књижевни период у одабраним фрагментима, попуњавањем аналитичког листа који повезује текстуалне карактеристике са историјским контекстом времена* - *анализа односа између културног контекста периода и доминантних књижевних форми прављењем графичке синтезе која визуализује кореспонденције између тема, мотива и жанрова* - *упоређујући два књижевна фрагмента који припадају различитим књижевним периодима развијајући компаративну мапу која наглашава еволуцију мотива и поступака уметничке конструкције* - *класификација књижевних текстова према њиховој припадности струји или ери организовањем критеријума диференцијације у компаративној табели оправданој на основу фрагмената* Специјализовани наставни план и програм: - *анализа књижевних фрагмената наглашавањем специфичних тематских и културних елемената* - *поређење ренесансних текстова како би се посматрала еволуција лирике писањем мини-студије која прати експресивне мотиве и посебности* - *анализа трансформације идеализованог карактера између предромантизма и ренесансе изградњом концептуалне мапе која синтетише доминантне карактеристике сваког периода* - *израда опсежне хронолошке синтезе фаза предмодерне српске књижевности интегрисањем историјских и књижевних података у експланаторну шему*
3.2. Испита наративну, композициону и карактеристичну структуру књижевних текстова како би се протумачило како организација дела подржава ауторску уметничку визију
Заједничко језгро: - *анализа начина организовања акције креирањем наративног графикона који наглашава секвенце секвенци и њихову функцију у конструкцији значења рада* - *опис особина главних и секундарних ликова попуњавањем карактеризационог листа који повезује понашања, односе и улоге у еволуцији сукоба* - *упоређивање наративних перспектива у два фрагмента развијањем табеле објашњења која указује на разлике између фокуса, наративног гласа и интерпретативних ефеката* - *испитивање функције почетка и краја како би се објаснила њихова улога у оријентацији читаоца и обликовању значења* Специјализовани наставни план и програм:

IX разред
- *примена композиционих типова у анализи фрагмената обележавањем структура у тексту и објашњавањем њихове функције у наративној динамици* - *развијање концентрисане карактеризације за идеализовани или друштвени карактер који укључује описне, наративне и симболичке елементе* - *упоређујући типске ликове из различитих периода писањем коментара који објашњава разлике у књижевној конструкцији у односу на културни контекст времена* - *анализирање структуре романа стварањем наративног костура који наглашава како композицијски елементи одражавају друштвене тензије*
3.3. Интерпретира функције уметничких медија (тропи, фигуре, стилски и звучни уређаји) како би се истакнула експресивност и естетска намера књижевних текстова
Заједничко језгро: - *идентификовање уметничких средстава у књижевном фрагменту попуњавањем листа експресивних елемената који објашњавају улогу сваког процеса у изградњи атмосфере текста* - *анализирање стилских ефеката процедура као што су метафора, анафора, симбол или хипербола писањем објашњења о томе како они структурирају тон и ритам текста* - *упоређивање употребе истог стилског поступка у два књижевна фрагмента попуњавањем табеле која наглашава разлике у уметничкој намери* - *тумачење поетског језика формулисањем коментара који оправдава однос између изражајних средстава и централне теме текста* Специјализовани наставни план и програм: - *анализирање функцију сложених стилских процедура у фрагментима структурирањем коментара који објашњава њихов утицај на изражајност* - *тумачење улоге симбола и алегорије у књижевном делу стварањем тематске шеме која повезује поетске слике са значењима књижевног текста* - *упоређујући употребу контраста у барокним и пред романтичним текстовима писањем анализе која објашњава разлике у естетској намери* - *анализирање уметничка средства карактеристична за прозу попуњавањем листа изражајности који наглашава њихов допринос истинитости наратива*
3.4. Анализирати заступљеност књижевних ликова, укључујући идеализоване и друштвене типове, како би се објаснила њихова улога у конструкцији значења дела
Заједничко језгро: - *идентификовање типова ликова попуњавањем листа који објашњава њихову улогу у развоју књижевног сукоба* - *упоређујући представљање ликова из различитих периода прављењем концептуалне мапе која наглашава еволуцију начина уметничке конструкције* - *анализирање односе између ликова формулисањем образложеног коментара (100 – 200 речи) о томе како интеракције обликују радњу у књижевном тексту* - *расправљајући о функцији лика у илустрацији централне теме текста* - *опис карактеристика пред романтичног идеализованог карактера развијањем синтетичког лима који наглашава његов симболички карактер* - *анализирање функционисање карактера повезивањем његовог понашања са историјским и културним контекстом представљеним у тексту књижевног дела* Специјализовани наставни план и програм: - *карактеризација пред романтичног јунака писањем анализе која објашњава разлике у књижевној намери* - *разрада синтетичких књижевних портрета кроз избор значајних елемената из репрезентативних фрагмената за различите књижевне струје*
3.5. Тумачење текстова и књижевних фрагмената идентификовањем мотивске доминанте у циљу формулисања закључака о теми, атмосфери и перспективи аутора
Заједничко језгро: - *идентификовање централног мотива текста попуњавањем тематског листа који објашњава његову улогу у структурирању атмосфере књижевног дела* - *избор текстуалних елемената релевантних за оправдање доминантног разлога* - *упоређивање текстова према доминантном мотиву израдом компаративне мапе која наглашава разлике у ставовима аутора*

IX разред
- *израда семантичке мапе која приказује однос између централног мотива, споредних мотива и опште теме књижевног дела* Специјализовани наставни план и програм: - *анализирање доминантни мотив у фрагментима романтичне књижевности писањем коментара који објашњава улогу поетских структура у подршци* - *упоређујући како искористити централни мотив у две песме правећи детаљан тематски дијаграм* - *идентификовање и објашњавање понављајућих мотива у прози попуњавањем тематског листа фокусираног на друштвене тензије које се огледају у проучаваним књижевним текстовима* - *тумачење трансформације доминантних мотива у транзицији између предромантизма и романтизма писањем објашњења синтезе*
3.6. Развити критичке, компаративне или интердисциплинарне интерпретације за изражавање личних и образложених перспектива о књижевним текстовима
Заједничко језгро: - *писање образложене интерпретације засноване на фрагменту српске књижевности, интегришући релевантне цитате из књижевног дела у кохерентну структуру* - *развијање прегледа књижевног текста формулисањем мишљења заснованог на анализи тематских и стилских елемената* - *упоређујући два проучавана књижевна текста, из различитих књижевних струја, писањем коментара наглашавајући тематске и композицијске разлике* - *разрада кратког аргументованог есеја о утицају историјског контекста на значења текста* Специјализовани наставни план и програм: - *израда компаративног есеја о представљању централног мотива у два књижевна текста* - *спровођење интердисциплинарне анализе (књижевност – визуелне уметности / књижевност – историја) корелацијом текстуалних елемената са одабраним културним артефактима* - *изградња критичке интерпретације фокусиране на централни мотив у књижевном делу користећи напредне књижевне алате (композицијска структура, тип карактера, уметничка средства)* - *креирање критичког портфолија који се састоји од аналитичких листова, коментара и размишљања о књижевним делима*

4. Анализирати специфичне елементе српске културе и односе између српске књижевности и националне књижевности, у циљу развијања јасне интеркултуралне перспективе.

IX разред
4.1. Идентификовати културне и идентитетске елементе Срба (симболе, традиције, историјско-географске знаменитости) у циљу изградње основа за разумевање унутар етничке разноликости.
Заједничко језгро: - *идентификација културних елемената (симбола, традиција, географских знаменитости) у књижевном фрагменту попуњавањем тематске табеле* - *анализирање референце на географски простор у књижевном тексту лоцирајући их на мапи и објашњавајући однос између места и наратива* - *анализирање разлог за миграцију у два кратка текста, идентификовањем релевантних одломака и развијањем Венновог дијаграма који наглашава културне разлике* - *класификација елемената идентитета (ликови, обичаји, простори заједнице) у колаборативној концептуалној мапи, изграђеној од два различита књижевна фрагмента* - *упоређивање идентитетских тема из два књижевна фрагмента, попуњавањем тематске табеле и формулисањем закључка о културним сличностима* Специјализовани наставни план и програм: - *инвентаризација српских културних референци у књижевном тексту израдом коментарисаног речника који садржи репрезентативне цитате и интерпретацију њиховог идентитета* - *израда тематског плаката о српском локалном идентитету користећи књижевне фрагменте и историјске информације заједнице и његово представљање на школској изложби*

IX разред
4.2. Описати српске вредности, праксе и уметничке репрезентације како би се истакнула културна разноликост Срба.
Заједничко језгро: - *опис културне праксе (обичај, ритуал, традиција) представљен у књижевном фрагменту, писањем параграфа објашњења који интегрише релевантне цитате* - *истицање облика уметничког изражавања (музичког, пластичног или перформативног) који се индиректно одражава у тексту, израдом илустрованог листа са одговарајућим цитатима и сликама* - *документовање српске културне разноликости кроз интеграцију књижевних цитата и етнографских референци у тематски портфолио посвећен српским заједницама* Специјализовани наставни план и програм: - *израда аналитичког плаката који синтетише заједничке и различите културне мотиве из српских књижевних дела, интегришући историјске цитате и знаменитости* - *интерпретација уметничке репрезентације описане у литератури у односу на стварни културни артефакт (фотографија, етнографски објекат), завршена у образложеној дигиталној презентацији*

IX РАЗРЕД
САДРЖАЈ УЧЕЊА

Области садржаја	Садржај	
	Заједничко језгро	**Специјализовани наставни план и програм**
1. Комуникација	Облици и стратегије усмене комуникације	
	Дијалог. Врсте : свакодневни разговор, аргументована дискусија	Планирање и организовање усменог говора
	Правила дијалога (пажња на партнера, узимање речи / давање речи у то време дозирање учешћа у дијалогу, итд.)	Стратегије преговарања и сарадње
	Технике ефикасног дијалога	Праћење услова ефикасне усмене комуникације (дикција и интонација; кохерентност и кохезија)
	Адекватност комуникацијској ситуацији (партнер, контекст, итд.)	Формални дијалог и неформални дијалог
	Подобност у сврху комуникације (информације, аргументација / убеђивање, итд.)	
	Структура дијалога (реплика; парови реплика; груписање реплика, итд.)	
	Монолог Врсте : усмено приповедање, усмени опис, усмена аргументација	Структура монолога (увод, садржај, закључак)
	Правила монолога (контакт очима са публиком; у вези са реакцијама публике, итд.)	
	Ефикасне технике монолога	
	Адекватност комуникацијској ситуацији (публика, контекст)	Монолог : презентација на задату тему
	Подобност у сврху комуникације (информације, аргументација / убеђивање, забава, итд.)	
	Писано изражавање - врсте текстова (препричавање личног искуства, опис, аргументација, сажетак, карактеризација карактер , прича, листови за читање, дневник читања, извештај, структурирани есеј;	
	- вести, обавештења, оглашавање, приватна и службена кореспонденција, стандардни обрасци: молба , жалба, позивница, формална и неформална електронска пошта, најава, кратки извештај	- општа правила у изради (структурирање текста, прикладност за ситуацију – нпр. захтеви у вези са темом текста, ограничење простора, итд. —, стилска адекватност, изглед странице, читљивост)
	- фазе израде (припрема/документација, израда плана идеје, писање, провера и исправка , коначни облик)	- Специфични кораци и правила израде у зависности од врсте текста

Предложени материјал за слушање/анализу *:*

- *Текстови за слушање и анализу ће укључивати аутентичне примере комуникације, као што су неформалне дискусије, јавне расправе или административне поруке, како би се јасно илустровале разлике између стилова и типова језика.*
- *Одабрани аудио материјали ће истакнути елементе као што су тон, комуникативна намера, регистар и говорна структура, тако да ученици могу да идентификују карактеристике вербалне и не вербалне комуникације у контексту стварног света.*

Врсте предложене интеракције:

- *Предложене интеракције ће предвидети колаборативне, аргументативне и ситуационе активности, како би се омогућила пракса асертивне комуникације и различитих језичких регистара у аутентичним контекстима.*
- *Препоручује се интегрисање спонтаних и дигиталних облика интеракције, као што су онлине дискусије или не структурирани разговори, како би се ојачала флексибилност усмене комуникације и развила способност прилагођавања различитим друштвеним контекстима.*

Области садржаја	Садржај	
	Заједничко језгро	**Специјализовани наставни план и програм**
2. Елементи изградње комуникације	Нивои фонетске, ортографске и интерпункцијске поруке конституције - правилна употреба ћирилице	- самогласници, сугласници, (подела по звучности, резонанти) - ситуације у којима је р самогласник
	- правилан изговор: изговор неологизама	
	- исправно писање речи (посебно неологизама)	
	- велика слова	
	- раздвајање речи на слогове	
	- правилна употреба правописних и интерпункцијских знакова	- тачка-зарез - узвичници и упитници - Две тачке и елипса - правилна употреба наводника - Употреба заграда и линије дијалога - зарез у специфичним синтактичким структурама: зависне реченице, апозиција, набрајање
	- правилно писање специјалних слова: ч, ћ, ј, ш, ј	
	- смењивање сугласника: б-п, г-к, д-т, ђ- ћ, ж- ш, з-с, г- ч, к, г, х – ч, ж, ш, ц, з, с.	Једначење сугласника по звучности
	- измена самогласника - а	
	- сугласник х у књижевном језику	
	- преношење сугласника л у о	Асимилација самогласника
	- смењивање сугласника С и З пре непчаних сугласника	Једначење сугласника по месту творбе
	- прелазак веларних сугласника к,г х у непце	прва палатализација
	- прелазак веларних сугласника к,г х у зубне сугласнике	друга палатализација-сибиларизација
	- јотовање	
	лексико-семантички - познавање исправног значења речи (посебно неологизама)	
	- Правилна употреба речи у контексту	
	- семантичке грешке: плеоназам, таутологија, паронимска конфузија	
	- промена граматичке категорије	
	- правилна употреба деривата и једињења (префикси, суфикси, префиксоиди, суфиксоиди)	
	- познавање семантичких односа (синонимија, антонимија, полисемија; хомонимија) и њихово ажурирање у контексту	

Начини рада садржаја:

- *У изучавању ових садржаја, константно ће се тежити поштовању нормативних, православних, правописних, морфолошких и интерпункцијских аспеката, кроз систематску употребу основних дела српског језика, као и различитих специјализованих речника и корекција.*
- *Активности учења ће нагласити практичну примену садржаја, кроз вежбе фонетске и правописне анализе, писање текстова у складу са језичким нормама, идентификовање семантичких односа између речи и вежбање процедура обогаћивања речника, тако да ученици развијају функционалне комуникацијске вештине у стварним контекстима.*

Области садржаја	Садржај	
	Заједничко језгро	Специјализовани наставни план и програм
3. Читање	Средњовековна књижевност: - друштвени и историјски контекст; - периодизација и карактеристике средњовековне књижевности: хагиографија (животи светаца), хроника и историјско писање, химнографија (верске песме), посланица (писмо), проповед Свети Сава - оснивач српске књижевности	Фрагменти старословенских књижевних споменика (писмо, илуминације и текстуални садржај).
	Хуманистичка и ренесансна књижевност: - друштвени и историјски контекст; - карактеристике и жанрови: песма, поетска композиција.	Поезија у ренесансној књижевности Књижевно порекло из периода просветитељског класицизма.
	Барокна књижевност: - друштвени и историјски контекст; - уметничка средства: антитеза / контраст, симбол, алегорија, хипербола; - књижевне карактеристике и жанрови: филозофско писање, духовна песма, морална песма.	
	Карактеристике српског просветитељства: дидактички и морализаторски карактер, нагласак на разуму **,** напретку и образовању, приступачан, јасан језик, књижевност са практичном и друштвеном сврхом, умерен религиозни утицај. Специфични књижевни жанрови: морални и филозофски есеј, образовни и педагошки списи, преводи и адаптације, аутобиографија, историјска литература Доситеј Обрадовић централна личност српског просветитељства	Главне теме: образовање људи, морал и грађанско понашање, национални идентитет, друштвени напредак, толеранција и хуманизам
	Класицистичка књижевност: - друштвени и историјски контекст, периодизација; - Карактеристике и жанрови: Просветитељски роман, комедија.	Књижевно порекло из периода просветитељског класицизма.
	Вук Стефановић Караџић - Српски филолог, лингвиста, етнограф и културни реформатор Народна књижевност: - друштвени и историјски контекст формирања популарне књижевности; - карактеристике популарне књижевности; - Класификација српске народне књижевности: Епске народне песме Лирске народне песме Народна проза Изреке, изреке, загонетке и популарни изрази	Примена композицијског поступка: ланчана, хронолошка, ретроспективна. Тумачење народних песама са нагласком на доминантни мотив

<table>
<tr><th rowspan="2">Области садржаја</th><th colspan="2">Садржај</th></tr>
<tr><th>Заједничко језгро</th><th>Специјализовани наставни план и програм</th></tr>
<tr><td colspan="3">Препоручени књижевни текстови:
Порекло : Порекло и еволуција српског језика: (Ћирило и Методије)
Средњи век
Средњовековна књижевност : (Свети Сава Житије св. Симеона)
Хуманизам и ренесанса у српској књижевности (Симеона, Шишко Менчетић : Први поглед , Џоре Држић: Горчије жалости јесу ли гди кому , Марин Држић: Дундо Мароје)
Барокна духовна поезија (Иван Гундулић : Осман)
Моралисирање поезије (Гаврил Стефановић Венцловић: Песме, басне, легенде , Захарије Орфелин: Плач Сербији)
Културне / књижевне струје у седамнаестом-осамнаестом веку:
Просветитељство :(Доситеј Обрадовић : Живот и прикључења , Писмо Харалампију , Басне)
Класицизам : (Јован Стерија Поповић: Покондирена тиква , Тврдица или Кир Јања)
Откриће популарне литературе: (Вук Стефановић Караџић : Из Предговора првој књизи другог издања народних пјесама)
Народна књижевност : (Народне песме, приповетке, краће народне умотворине).
Лирске песме. (Подела: посленичке, митолошке, обредне, пригодне, љубавне, шаљиве; Српска дјевојка, Љубавни растанак).
Лирско – епске песме. (Хасанагиница).
Епске песме. (Зидање Скадра, Цар Лазар и царица Милица, Марко пије уз рамазан вино, Старина Новак и кнез Богосав; Почетак буне против дахија).
Приповетке . (У цара Тројана козје уши, Ерo и Турчин).
Краће народне умотворине: пословице, загонетке, питалице, бројалице, брзалице</td></tr>
<tr><td rowspan="3">4. Елементи интеркултуралности</td><td>Специфични елементи културе и Цивилизација</td><td rowspan="3">Културне теме и мотиви у српској и народној књижевности</td></tr>
<tr><td>Елементи материјалне и духовне културе у књижевном стваралаштву:
- текстови из матерњег језика и националне књижевности
- традиције и обичаји поводом верских празника
- опис српске народне ношње у Банату
- књижевни текстови који припадају две књижевности</td></tr>
<tr><td>Елементи културног поређења на нивоу између заједница. Технике поређења и методе културног описа.</td></tr>
<tr><td colspan="3">Коментари на предложени тематски приступ :
● Избор текстова са описима традиција, симбола, ношњи, структура заједнице у циљу идентификације и дискусије о понављајућим културним знаменитостима.
● Одабир фрагмената из књижевних/некњижевних/научних текстова који се односе на ритуале, друштвене вредности, народну уметност како би се студенти водили ка разумевању идентитетске функције културних елемената.
● Употреба 2–3 текста; вођење ученика ка компаративним запажањима о заједничким темама (село, миграција, традиција).</td></tr>
</table>

X РАЗРЕД
СПЕЦИФИЧНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ И ПРИМЕРИ АКТИВНОСТИ УЧЕЊА

1. Комуницира ефикасно и одговорно у различитим контекстима, прилагођавајући поруку за сарадњу, аргументацију и јасно изражавање сопствених идеја

X разред
1.1. Идентификовати стилске посебности уметничких и издавачких текстова у циљу разумевања комуникативне намере у школском и свакодневном контексту
Заједничко језгро: - *анализирање изражајне особине у два фрагмента уметничког текста израдом радног листа, у циљу посматрања уметничких средстава и нивоа субјективности* - *класификација фрагмената према уметничком или новинарском стилу и врсти текста, користећи дигиталну драг; дроп активност за јачање критеријума* - *идентификовање специфичних елемената уметничког наратива стварањем концептуалне мапе која наређује наративне секвенце два одабрана књижевна дела* - *разликовање типова описа, и статичних или динамичких, као и објективних или субјективних, кроз заједничку дискусију аргументовану на основу претходно утврђених критеријума* - *препознавање индикатора специфичних за стил објављивања у разноврсном скупу текстова попуњавањем упоредне табеле која наглашава дефинисање елемената* Специјализовани наставни план и програм: - *анализирање унутрашње структуре текста јасним означавањем елемената композиције, као што су излагање, радња, врхунац и расплет* - *упоређивање типова уметничког и научног описа писањем рефлексивног мини-есеја који наглашава комуникативну функцију сваког облика презентације* - *идентификација специфичних елемената карикатуре повезивањем текста са одговарајућом сликом (карикатура) и објашњавањем стилског ефекта добијеног деформацијом и преувеличавањем*
1.2. Анализирати наративне, описне структуре и карактеризације које се користе у издавачким жанровима како би се производња текстова прилагодила стилским захтевима различитих контекста
Заједничко језгро: - *анализирање наративни књижевни текст реконструкцијом епске нити у облику дигиталне приче која наглашава логику низа догађаја* - *вежбање писања статичког или динамичког описа са слике, са нагласком на кохерентност, стилску прикладност и избор значајних детаља* - *изградња објективне или субјективне карактеризације засноване на књижевном портрету или лику представљеном у кратком аудио-видео материјалу, тврдећи изабране карактеристике* - *упоређивање описа и карактеризације попуњавањем Веннового дијаграма и разматрањем идентификованих разлика, према јасном скупу унапред дефинисаних критеријума* - *преформулисање наративног параграфа извученог из књижевног дела у концизном новинарском стилу* Специјализовани наставни план и програм: - *писање текста који комбинује елементе уметничког и научног описа, примењујући прецизне критеријуме за одабир релевантних детаља сваког стила* - *разрада компаративне карактеризације између два лика који припадају различитим књижевним делима, наглашавајући њихове суштинске сличности и разлике* - *претварање уметничког текста у вербалну карикатуру наглашавањем стилских претеривања и комичних ефеката намерног изобличења*
1.3. Проценити кредибилитет традиционалних и дигиталних медијских порука за развој критичког мишљења у грађанском и свакодневном контексту
Заједничко језгро: - *анализирање скупа стварних вести и примера дезинформација како би се идентификовали показатељи манипулативног текста, као што су претерани наслови или недостатак извора* - *упоређивање карактеристика традиционалних и дезинформационих медија у табели како би се истакнуле разлике у структури и намери*

X разред
- *процена истинитости чланка заснована на два различита извора писањем јасног оправдања које објашњава ниво кредибилитета* - *откривање техника утицаја које се користе у рекламама и плакатима кроз анализу слике која се спроводи у малим групама ученика, уз аргументацију идентификованих ефеката* - *одабир кредибилних информација из разноврсног медијског феeда, који садржи постове, наслове и банере, у активности дигиталног филтрирања оријентисаној на јасне критеријуме стила објављивања* Специјализовани наставни план и програм: - *анализа проширене вести и коментарисане верзије разграничењем саставних делова и проценом информативне равнотеже између чињеница и мишљења* - *процена структуре и кредибилитета новинарске истраге расправљајући о техникама документације и како оне подржавају представљене закључке*
1.4. Израђује стилски одговарајуће текстове, посебно публикације, у циљу ефикасне комуникације у школским, друштвеним и медијским ситуацијама
Заједничко језгро: - *писање кратког уметничког наратива који складно интегрише секвенце описа и карактеризације, поштујући кохерентност и експресивност стила* - *вођење мини-интервјуа који се састоји од пет питања упућених колеги, након чега следи израда коначног облика у стилу који одговара публикацији* - *креирање књиге или филмске критике прилагођене школском блогу, поштујући структуру критичког текста и прилагођавајући језик циљне публике* - *креирање мини-репортажног портрета о познатој особи, комбиновање директног посматрања са наративним елементима релевантним за презентацију* Специјализовани наставни план и програм: - *писање проширене вести са коментарима, укључујући наслов, перек, тело и позадину* - *развијање уводника или сјаја о актуелној теми у школи или заједници, тврдећи личну перспективу у одговарајућем стилу објављивања*
1.5. Применити стратегије сарадње за изградњу ефикасних порука у пројектима, дебатама и интердисциплинарним контекстима
Заједничко језгро: - *планирање групне презентације о врстама уметничких и издавачких стилова, која укључује поделу улога и координацију фаза реализације* - *изградња информативног постера о школској теми, формулисање јасне и образложене поруке за циљну публику* - *прављење убедљиве рекламе за имагинарни производ, расправљајући у тиму о ефектима техника убеђивања које се користе у пренесеној поруци* - *организовање редовне дебате о ефикасности комуникативних стилова у дигиталном окружењу, користећи аргументе извучене из претходно проучаваних текстова* Специјализовани наставни план и програм: - *развијање заједничког пројекта који комбинује уметнички опис, карактеризацију и елементе карикатуре за представљање измишљеног или стварног лика* - *дизајнирање медијског пакета који се састоји од проширене вести, речника и постера на исту тему* - *креирање кратке новинарске истраге у тиму, укључујући документарне филмове, интервјуе и писање, након чега следи представљање закључака у јасном формату*

2. Искористити структуре и ресурсе српског језика за исправну, кохерентну и експресивну комуникацију у различитим контекстима учења и живота

X разред
2.1. Анализирати морфолошку структуру речи у циљу правилног тумачења њихових значења и функција у школском окружењу и свакодневном контексту
Заједничко језгро: - *анализирање структуру речи идентификовањем формативне основе и форманта у књижевним фрагментима где морфолошке промене јасно утичу на изражајно значење*

X разред
- *испитивање припадности речи деловима говора класификовањем речи са пуним лексичким значењем и без пуног лексичког значења у аутентичним контекстима из различитих информативних текстова* - *упоређивање флективних облика именица у три рода како би се посматрале варијације у роду, броју и граматикама падежа* - *исправно идентификовање варијантних граматичких суфикса у контекстуализованим вежбама преписивања, објашњавајући ефекат ових варијација на значење именице* - *функционална интерпретација деклинације и коњугације фрагментирањем и реконструкцијом неких исказа како би се показала морфолошка кохерентност пренесене поруке* - *анализирање како промена завршетка или форманта утиче на синтактичку функцију именице у кратким реченицама, наглашавајући корелацију између облика и граматичке улоге лексема* - *идентификација речи изведених суфиксом у датом тексту и објашњење промене значења одређене дериватившим формантом* Специјализовани наставни план и програм: - *диференцирана анализа у специјализованим текстовима, објашњавајући утицај облика на синтактичке структуре* - *моделирање функције именице у реченици обележавањем синтактичких улога и оправдавањем избора облика према комуникативној намери* - *истражујући однос између пола, броја и случаја у писању аргументованог параграфа* - *идентификација речи изведених суфиксом у датом тексту и објашњење промене значења одређене дериватившим формантом*
2.2. Применити правописна правила специфична за флексибилне и нефлексибилне делове говора како би се произвели исправни текстови у формалном и професионалном контексту
Заједничко језгро: - *примена правила за писање властитих имена која се састоје од неколико речи попуњавањем формалних изјава* - *вежбање правилног писања графема у именицама* - *правописна корекција придева у писаним вежбама, користећи примере из административне комуникације* - *успостављање исправног облика заменица анализом неких фрагмената дијалога* - *уређивање формалних текстова у којима ученици примењују правила писања бројева* - *исправљање глаголских облика у вежбама посвећеним писању у императивном начину и пасивном партицину, објашњавајући правила која се примењују у свакој трансформацији* - *анализирање прилога у кратком тексту и њихово исправно преписивање у складу са правилима писања, укључујући и правилну употребу прилога* - *провера писања предлога у скупу исказа, где су истакнуте разлике између облика предлога* - *уређивање описних текстова у којима ученици исправљају писање везника* - *идентификовање и правилно преписивање интерјекција у кратком дијалогу, наглашавајући употребу сродних интерпункцијских знакова* Специјализовани наставни план и програм: - *ревизија специјализованог текста правилном применом именских и придевских суфикса* - *преписивање формалних текстова који правилно користе заменице у формалним ситуацијама* - *преформулисање информативног текста користећи правилно написане бројеве, оправдавајући правописна правила која се примењују* - *корекција специјализованог текста у којем ученик примењује правописна правила за предлоге, везнике и прилоге специфичне за административни стил*
2.3. Користите глаголске облике као суштински део морфолошког система за изражавање временских, модалних и акционих односа у различитим комуникацијским ситуацијама
Заједничко језгро: - *анализирање једноставних и сложених глаголских облика класификацијом личних и не-личних облика у скупове реченица* - *упоређивање рефлексивних глагола у свакодневном и наративном контексту како би се посматрале промене у значењу* - *претварање активних исказа у пасивне исказе употребом пасивног партицина, објашњавајући ефекат на фокус исказа* - *креативна примена не-личних глаголских облика у описима узастопних радњи*

X разред
- *истраживање глаголских облика (глаголски воид)* - *вежбање писања императивног режима, преписивањем практичних упутстава* - *идентификовање и коришћење глаголске именице у исказима који описују апстрактне радње, објашњавајући улогу овог не-личног облика у кондензацији информација* Специјализовани наставни план и програм: - *експериментисање са глаголским модовима и временима у кратком наративном тексту, наглашавајући стилску намеру* - *употреба активног партиципа у кратким наративним конструкцијама, како би се истакнула експресивност ове не-личне форме и њена динамична улога у опису акција* - *анализирање аспектне вредности глагола у датом тексту, упоређујући свршене и имперфективне облике и расправљајући о стилском ефекту*
2.4. На одговарајући начин користите флексивне и не-инфлективне делове говора да бисте конструисали кохерентне и експресивне исказе у стварним комуникацијским контекстима
Заједничко језгро: - *поређење облика градације прилога у описним контекстима како би се посматрала промена интензитета* - *вежбање писања прилога писањем кратких текстова са сложеним структурама анализа изговора предлога* - *успостављање логичких односа између реченица правилном употребом везника* - *преформулисање исказа у циљу истицања улоге честица у нијансирању поруке и обележавању субјективности* - *идентификовање и правилно коришћење предлога са и без именице у датим исказима, објашњавајући разлике у конструкцији и значењу* - *комплетирање кратког дијалога са умецима који одговарају комуникативном контексту, оправдавајући изражајни и прагматични ефекат сваке форме* Специјализовани наставни план и програм: - *анализа изражајности прилога начина, места и времена у књижевним фрагментима* - *допуњавање стручних текстова предлозима* - *реконфигурисање структуре аргументованог текста коришћењем контролисаних честица за промену тона* - *анализирање стилски ефекат честица у књижевним дијалозима, објашњавајући како они појачавају или умањују значење линија*
2.5. Анализирати синтактичке функције делова говора како би се структурирале јасне, кохерентне и ефикасно организоване поруке у усменој и писаној комуникацији
Заједничко језгро: - *анализирање функцију именица и придева у реченици како би се истакнуо однос између термина регент и његових детерминанти* - *идентификовање улоге заменица у одржавању кохезије текста и исправног упућивања* - *вредновање функције бројева у излагачким текстовима у циљу уочавања њиховог доприноса тачности информација* - *посматрање функција прилога у описном тексту (књижевном / некњижевном), разграничење елемената који разјашњавају место, време или начин деловања* - *реорганизовање сложених исказа правилном употребом везника и предлога* - *анализирање како бројеви утичу на сагласност између субјекта и предиката у реченицама са сложеним структурама, објашњавајући варијације у облику* Специјализовани наставни план и програм: - *конструисање аргументативних изјава коришћењем стратешки постављених заменица и бројева ради јасноће комуникативне намере* - *усмена презентација специјализоване теме користећи интерјекције за означавање афективних акцента* - *испитујући однос између прилога и предиката у аргументацији, објашњавајући како позиционирање прилога доприноси јасноћи поруке*
2.6. Искористити морфолошке и стилске ресурсе за изградњу кохерентних и експресивних исказа који одговарају школском и грађанском контексту
Заједничко језгро:

X разред
- *писање описног текста интегрисањем придева у различитим степенима поређења како би се истакнула изражајност* - *стварање кратког функционалног текста (апликација, формални е-маил) правилном применом правописних правила именица, заменица и глагола* - *разрада писаног коментара користећи бројеве у аргументованим структурама да подржи податке* - *конструисање наративног текста у којем предлози и везници стварају кохерентне прелазе* - *преписивање параграфа објашњења интегрисањем прилога и честица са функцијом нијансе* - *правилна употреба образаца деклинације придева у изради описног параграфа, објашњавајући њихов утицај на кохерентност текста* Специјализовани наставни план и програм: - *писање мини-есеја (200–250 речи) капитализујући вербалне и номиналне граматичке категорије* - *креирање кратког новинарског текста помоћу прилога* - *прављење кратке презентације у којој су интегрисани везници и честице како би се организовала аргументација и појачала изражајност*

3. Интерпретирати књижевне текстове у културном, историјском и естетском контексту како би се развило критичко мишљење, књижевни сензибилитет и уважавање уметничких вредности

X разред
3.1. Анализирати дефинисање српских књижевних периода и струја како би се објаснила еволуција тема, мотива и жанрова у односу на историјски и културни контекст времена
Заједничко језгро: - *идентификација тематских, стилских и композиционих елемената карактеристичних за књижевни период у одабраним фрагментима, попуњавањем аналитичког листа који повезује текстуалне карактеристике са историјским контекстом времена* - *анализа односа између културног контекста периода и доминантних књижевних форми прављењем графичке синтезе која визуализује кореспонденције између тема, мотива и жанрова* - *упоређујући два књижевна фрагмента који припадају различитим књижевним периодима развијајући компаративну мапу која наглашава еволуцију мотива и поступака уметничке конструкције* - *класификација књижевних текстова према њиховој припадности струји или ери организовањем критеријума диференцијације у компаративној табели оправданој на основу фрагмената* Специјализовани наставни план и програм: - *анализа књижевних фрагмената наглашавањем специфичних тематских и културних елемената* - *поређење текстова како би се посматрала еволуција лирике писањем мини-студије која прати експресивне мотиве и посебности* - *анализа трансформације идеализованог карактера између предромантизма и романтизма изградњом концептуалне мапе која синтетизира доминантне карактеристике сваког периода* - *израда опсежне хронолошке синтезе фаза предмодерне српске књижевности интегрисањем историјских и књижевних података у експланаторну шему*
3.2. Испитује наративну, композициону и карактеристичну структуру књижевних текстова како би се протумачило како организација дела подржава ауторску уметничку визију
Заједничко језгро: - *анализа начина организовања акције креирањем наративног графикона који наглашава секвенце секвенци и њихову функцију у конструкцији значења рада* - *опис особина главних и секундарних ликова попуњавањем карактеризационог листа који повезује понашања, односе и улоге у еволуцији сукоба* - *упоређивање наративних перспектива у два фрагмента развијањем табеле објашњења која указује на разлике између фокуса, наративног гласа и интерпретативних ефеката* - *испитивање функције почетка и краја како би се објаснила њихова улога у оријентацији читаоца и у оцртавању значења* Специјализовани наставни план и програм: - *примена композиционих типова у анализи романтичних и реалистичких фрагмената обележавањем структура у тексту и објашњавањем њихове функције у динамици наратива*

X разред
- *развијање концентрисане карактеризације за идеализовани или друштвени карактер који укључује описне, наративне и симболичке елементе* - *упоређујући типске ликове из различитих периода писањем коментара који објашњава разлике у књижевној конструкцији у односу на културни контекст времена* - *анализирање структуру реалистичног романа стварањем наративног костура који наглашава како композицијски елементи одражавају друштвене тензије*
3.3. Интерпретирати функције стилских и звучних процеса како би се истакнула изражајност и естетска намера књижевних текстова
Заједничко језгро: - *идентификовање уметничких средстава у књижевном фрагменту попуњавањем листа експресивних елемената који објашњавају улогу сваког процеса у изградњи атмосфере текста* - *анализирање стилских ефеката процедура као што су метафора, анафора, симбол или хипербола писањем објашњења о томе како они структурирају тон и ритам текста* - *упоређивање употребе истог стилског поступка у два књижевна фрагмента попуњавањем табеле која наглашава разлике у уметничкој намери* - *тумачење поетског језика формулисањем коментара који оправдава однос између изражајних средстава и централне теме текста* Специјализовани наставни план и програм: - *анализирање функцију сложених стилских процедура у фрагментима романтизма структурирањем коментара који објашњава њихов утицај на изражајност* - *тумачење улоге симбола и алегорије у књижевном делу стварањем тематске шеме која повезује поетске слике са значењима књижевног текста* - *проучавање употребе контраста у романтичним текстовима писањем анализе која објашњава естетску намеру* - *анализирање уметничка средства карактеристична за реалистичну прозу попуњавањем експресивности која наглашава њихов допринос истинитости наратива*
3.4. Анализирати заступљеност књижевних ликова, укључујући идеализоване и друштвене типове, како би се објаснила њихова улога у конструкцији значења дела
Заједничко језгро: - *идентификовање типова ликова попуњавањем листа који објашњава њихову улогу у развоју књижевног сукоба* - *упоређујући представљање ликова из различитих периода прављењем концептуалне мапе која наглашава еволуцију начина уметничке конструкције* - *анализирање односе између ликова формулисањем образложеног коментара (100 – 200 речи) о томе како интеракције обликују радњу у књижевном тексту* - *расправљајући о функцији лика у илустрацији централне теме текста* - *опис карактеристика пред романтичног идеализованог карактера развијањем синтетичког лима који наглашава његов симболички карактер* - *анализирање функционисање реалистичког карактера као друштвеног типа повезивањем његовог понашања са историјским и културним контекстом представљеним у тексту књижевног дела* Специјализовани наставни план и програм: - *упоређујући романтичног јунака са реалним ликовима писањем анализе која објашњава разлике у књижевној намери* - *разрада синтетичких књижевних портрета кроз избор значајних елемената из репрезентативних фрагмената за различите књижевне струје*
3.5. Интерпретирати књижевне текстове идентификовањем мотивске доминанте како би се формулисали закључци о теми, атмосфери и перспективи аутора
Заједничко језгро: - *идентификовање централног мотива текста попуњавањем тематског листа који објашњава његову улогу у структурирању атмосфере књижевног дела* - *избор текстуалних елемената релевантних за оправдање доминантног разлога* - *упоређивање текстова према доминантном мотиву израдом компаративне мапе која наглашава разлике у ставовима аутора* - *израда семантичке мапе која приказује однос између централног мотива, споредних мотива и опште теме књижевног дела*

X разред
Специјализовани наставни план и програм: - *анализирање доминантни мотив у фрагментима романтичне књижевности писањем коментара који објашњава улогу поетских структура у подршци* - *упоређујући како искористити централни мотив у две песме правећи детаљан тематски дијаграм* - *идентификовање и објашњавање понављајућих мотива у реалистичној прози попуњавањем тематског листа фокусираног на друштвене тензије које се огледају у проучаваним књижевним текстовима* - *тумачење трансформације доминантних мотива у транзицији између предромантизма, романтизма и реализма писањем објашњења синтезе*
3.6. Развити критичке, компаративне или интердисциплинарне интерпретације којима се изражавају лични и образложени погледи на српске књижевне текстове
Заједничко језгро: - *писање образложене интерпретације засноване на фрагменту српске књижевности, интегришући релевантне цитате из књижевног дела у кохерентну структуру* - *развијање прегледа књижевног текста формулисањем мишљења заснованог на анализи тематских и стилских елемената* - *упоређивање два проучавана српска књижевна текста, из различитих књижевних струја, писањем коментара у којем се истичу тематске и композицијске разлике* - *разрада кратког аргументованог есеја о утицају историјског контекста на значења текста* Специјализовани наставни план и програм: - *израда компаративног есеја о представљању централног мотива у два књижевна текста* - *спровођење интердисциплинарне анализе (књижевност – визуелне уметности / књижевност – историја) корелацијом текстуалних елемената са одабраним културним артефактима* - *изградња критичке интерпретације фокусиране на централни мотив у књижевном делу користећи напредне књижевне алате (композицијска структура, тип карактера, уметничка средства)* - *креирање критичког портфолија који се састоји од аналитичких листова, коментара и размишљања о књижевним делима*

4. Анализирати специфичне елементе српске културе и односе српске књижевности и националне књижевности, у циљу развијања јасне интеркултуралне перспективе

X разред
4.1. Анализирати књижевне, визуелне и етнолошке културне репрезентације Срба у циљу интерпретације начина конструисања идентитета заједнице
Заједничко језгро: - *анализирање културне описе (костиме, станове, ритуале) из књижевног фрагмента, попуњавањем посматрачког листа који идентификује представљене елементе идентитета* - *корелација културних слика у тексту са стварним фотографијама или документима заједнице, прављењем дигиталне презентације са интерпретативним белешкама* - *тумачење визуелних репрезентација евоцираних у раду (симболи, гестови, традиционални предмети), формулисањем писаног закључка о њиховом доприносу изградњи идентитета заједнице* - *усмено представљање традиционалних мотива и предмета, наглашавајући њихову повезаност са идентитетом географског подручја* - *оправдавање утицаја вредносног или идентитетског мотива у књижевном делу, кроз кратко усмено излагање засновано на цитатима и естетско-културним критеријумима* Специјализовани наставни план и програм: - *упоређујући етнолошке репрезентације два дела, наглашавајући разлике и конвергенције идентитета* - *усмено излагање естетске интерпретације књижевног текста, користећи основне концепте књижевнотеорије* - *спровођење дубинске књижевне анализе о слици заједнице у делу, писањем кратке интерпретативне студије подржане минималним критичким референцама*

X разред
4.2. Повезати културне артефакте (књижевне текстове, сликарство, традицију, етнолошке елементе) како би се истакнула културна обележја Срба
Заједничко језгро: - *корелација описа културног објекта из књижевног фрагмента са аутентичним сликама истог, прављењем интерпретативног дигиталног колажа* - *повезивање књижевног мотива везаног за народну ношњу са историјским фотографијама или цртежима* - *упоређивање традиције која се огледа у тексту са савременим усменим или визуелним сведочанством, писањем параграфа културне интерпретације* - *израда тематске мапе која поставља књижевне фрагменте и културне артефакте по регионима, помињући локалне културне специфичности* Специјализовани наставни план и програм: - *развијање културног портфолија који интегрише књижевне цитате, фотографије, етнографске фрагменте и кратку анализу кохерентности између њих* - *писање рефлексивног есеја о улози културних артефаката у преношењу културног идентитета (на основу различитих примера: традиција, ношња, архитектура, књижевност)* - *разрада културног мини-есеја (200–250 речи) у којем се анализира релевантност књижевног дела за идентитет конкретне заједнице*

X РАЗРЕД
САДРЖАЈ УЧЕЊА

Области садржаја	Садржај	
	Заједничко језгро	**Специјализовани наставни план и програм**
1. Комуникација	***Следеће ће бити додато садржају деветог разреда (ажурирано):***	
	Уметнички стил: - знакови и средства изражавања у уметничком стилу; - стилске јединице у уметничком стилу.	
	Наративна стилска процедура - наратив, уметнички наратив.	Унутрашња композиција уметничког наратива.
	Опис : статички - динамичан, објективно - субјективан, једноставан опис.	- Карикатура, професионални опис, уметнички опис.
	Карактеристике : објективно - субјективно; директно - индиректно; појединац - група.	
	Стил објављивања: - знакови и средства изражавања у новинарском стилу; - стилске јединице у новинарском стилу.	
	Облици вести у новинарском стилу: једноставна (кратка) репортажа, интервју.	- компаративна карактеристика. проширени извештај (коментарисао); Делови проширеног извештаја.
	Аналитички облици новинарског стила: преглед, блог.	- уводник, уводник, глоса.
	Фиктивни облици новинарског стила: репортажа (радио извештај и видео репортажа), фељтон.	- истражни извештај, репортажни портрет.
	Промотивни облици новинарског стила: реклама, постер.	
	Истина у медијима: - карактеристике сумњивог текста у медијима; - традиционални медији насупрот дезинформацијама.	
Предложени материјал за слушање/анализу *:* ● *Материјали за слушање и анализу интегрисаће аутентичне фрагменте уметничког стила и новинарског стила, тако да ученици могу да посматрају карактеристике, изражајна средства и структуре специфичне за различите врсте текстова.* ● *Аудио материјали ће илустровати организацију уметничког наратива и структуру новинарских текстова, а такође ће укључивати поређења између традиционалних и дезинформацијских извора, како би се олакшало препознавање манипулативних или непроверених елемената.* ***Врсте предложене интеракције:*** ● *Колаборативне активности писања ће укључивати писање, прилагођавање и упоређивање различитих врста композиција, дајући ученицима прилику да практикују стилску флексибилност и прикладност језика за комуникативне сврхе.* ● *Практичне вежбе ће обухватити симулације репортаже, у којима студенти посматрају, описују и извештавају о стварним ситуацијама, како би разумели разлике између једноставне репортаже, истраживачке репортаже и портретне репортаже.* ● *Спонтане и дигиталне интеракције ће интегрисати онлине дискусије, дебате и неструктуриране разговоре, кроз које ученици анализирају сумњиве текстове, упоређују медијске изворе и развијају своје вештине критичког тумачења.*		
2. Елементи изградње комуникације	***Следеће ће бити додато садржају деветог разреда (ажурирано):***	
	Делови говора	
	Именице - класификација именица - граматичке категорије: пол, број, падеж - именице које имају само једнине (сингуларија тантум) или само облике множине (плуралија тантум) - Правопис именица	- Деклинација именица - Карактеристике узрочног система - Функције именица

Области садржаја	Садржај	
	Заједничко језгро	**Специјализовани наставни план и програм**
	Придеви (Придеви) Класификација придева по значењу и облику Одређен и неодређен облик Степени поређења	Деклинација придева Функције придева
	Заменице (Заменице) именичке заменице Придевске заменице Пол , број и категорија предмета	Деклинација заменица Функције заменица
	Бројеви (Бројеви) Класификација бројева Сложени бројеви Пол , број и категорија предмета	Деклинација бројева Функције бројева
	Глаголи (Глаголи) Нелични облици Лични облици Глаголски аспект(глаголски воид) Дијатеза Прелазни , интроспективни и рефлексивни глаголи	Коњугација глагола Функције глагола
	Прилози (Прилози) Класификација прилога Једноставни и сложени прилози	Функције прилога
	Предлози (Предлози) Изражавање односа одређивања између делова реченице	Коришћење предлога са специфичним падежима
	Везници (Везници) Категорије : координација и подређеност	
	Речце (Речце) Претрага	
	Узвици (Узвици) Претрага	

Начини рада са проучаваним садржајима:

- *У изучавању ових садржаја, константно ће се тежити поштовању нормативних, православних, правописних, морфолошких и интерпункцијских аспеката, кроз систематску употребу основних дела српског језика, као и различитих специјализованих речника и корекција.*
- *Активности учења ће интегрисати практичну примену граматичких категорија кроз вежбе анализе, идентификације и правилне употребе флективних облика и правила писања узимајући у обзир посебности сваке класе речи.*
- *Функционална комуникација ће се практиковати писањем изјава и текстова у складу са нормом, адекватним интегрисањем стилских вредности говорних делова у стварне комуникацијске ситуације.*

3. Читање	***Следеће ће бити додато садржају деветог разреда (ажурирано):***	
	Предромантична књижевност: - друштвени и историјски контекст предромантичне књижевности; - карактеристике и жанрови предромантичне књижевности: поетска композиција, елегија; - уметничка средства: алегорија, антитеза / контраст.	Тип лика идеализован у предромантичној литератури.
	Вук Стефановић Караџић – реформатор српског језика - принцип: Пиши како говориш, читај како је написано - поједностављење ћирилице - елиминација непотребних писама - увођење фонетске абецеде	*Књижевни језик:* *- основа књижевног језика: популарни језик* *- демократизација писаног језика* - приближавање књижевности људима

Области садржаја	Садржај	
	Заједничко језгро	**Специјализовани наставни план и програм**
	Романтична књижевност: - друштвени и историјски контекст формирања књижевног романтизма; - карактеристике романтичне књижевности; - књижевни жанрови романтичне књижевности: песма, химна, поетска композиција, балада, херојска песма итд. .; - уметничка средства: алегорија, анафора, антитеза, поетско питање, елипса, еуфонија, градација, хипербола, инверзија, контраст, паралелизам, симбол, синегдоха, умањеница.	Родни синкретизам у романтичној књижевности.
	Реалистична литература: - друштвени и историјски контекст формирања реалистичке књижевности; - периодизација реалистичне литературе - карактеристике реалистичне књижевности	Карактеризација друштвеног типа карактера.
	- књижевни жанрови реалистичке књижевности: сонет (поетски жанр / композиција), лирско-епска композиција, друштвени роман, психолошки роман; - уметничка средства карактеристична за епске и лирско-епске књижевне форме књижевног реализма; - структурни елементи кратких прича из периода књижевног реализма; - кратка прича у периоду реализма.	Примена композицијског поступка: ланчана, хронолошка, ретроспективна. Тумачење књижевног дела са нагласком на доминантном мотиву. Концентрисана карактеризација књижевног карактера
Препоручени књижевни текстови: **Предромантизам и романтизам у српској књижевности** Еволуција и основе српског језика (**Вук Стефановић Караџић:** Из *Предговора Српском речнику*) **Петар Петровић Његош :** *Горски Вијенац* **Бранко Радичевић** *: Кад млидијах умрети,Ђачки растанак* **Ђура Јакшић:** *На Липару, Вече, Поноћ* **Јован Јовановић Змај** *: Ђулићи, Ђулићи увеоци* **Лаза Костић:** *Међу јавом И мед сном* **,** *Санта Мариа делла Салуте* **Јаков Игњатовић:** *Вечити младожења,* **Милован Глишић:** *Прва бразда, Глава шећера* **Лаза Лазаревић:** *Све ће то народ позлатити, Ветар, Први пут с оцем на јутрење* **Радоје Домановић као** *Данга* **Стеван Сремац:** *Зона Замфирова, поп Ћира и поп Спира* **Бранислав Нушић:** *Госпођа министарка, Основна школа* **Симо Матавуљ:** *Поварета* **Војислав Илић:** *Грм, У позну јесен, Сиво суморно небо*		
4. Елементи интеркултурализности	***Следеће ће бити додато садржају деветог разреда (ажурирано):***	
	Културне репрезентације у књижевном стваралаштву - етнографски елементи у наративу; - културни простори, објекти и праксе.	Идентитетски значај књижевног дела. Естетске и културне вредности у књижевном тексту.
	Културни есеји и књижевна интерпретација.	
	Антрополошка тумачења примењена на књижевност.	
	Културни артефакти и мултимодална интерпретација: - костим, предмети, архитектура; - усмено признање, слика, текст.	

Области садржаја	Садржај	
	Заједничко језгро	Специјализовани наставни план и програм
Коментари на предложени тематски приступ *:* ● *Избор фрагмената са културним сликама (простори, објекти, традиционалне улоге) у циљу анализе како они подржавају идентитет.* ● *Употреба слика, фотографија, традиционалних објеката како би се ученици водили у њиховом повезивању са тематским књижевним фрагментима.* ● *Вежбање аргументованог писања формулисањем културних тумачења полазећи од кратких и јасних модела.*		

XI РАЗРЕД
СПЕЦИФИЧНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ И ПРИМЕРИ АКТИВНОСТИ УЧЕЊА

1. Комуницира ефикасно и одговорно у различитим контекстима, прилагођавајући поруку за сарадњу, аргументацију и јасно изражавање сопствених идеја

XI разред
1.1. Идентификовати карактеристике реторичког стила и фазе разраде говора како би се разумела структура и функција главних типова усмене комуникације
Заједничко језгро: - *анализирање карактеристика реторичког стила у кратким говорима, коришћење радног листа који укључује језичко, структурне и изражајне елементе, и разматрање њиховог значаја за комуникативну намеру* - *упоређивање фаза конструисања дискурса наручивањем неких понуђених фрагмената и оправдавањем секвенце у групној дискусији, наглашавајући улогу сваке фазе у реализацији поруке* - *идентификовање делова говора у примерима из различитих контекста (нпр. Школа, јавно окружење)* - *израда дигиталног листа о фазама изградње дискурса извлачењем информација из мултимедијалних ресурса и организовањем у структурираном формату (нацрт, табела, дијаграм)* Специјализовани наставни план и програм: - *испитивање еволуције реторичког стила у одабраним фрагментима историјских дискурса, наглашавајући сачуване елементе и оне прилагођене епохи* - *класификовање типова реторичких говора (повремени, информативни, поучни) гледањем видео записа и оправдавањем уоквиривања сваког примера на основу унапред утврђених критеријума*
1.2. Анализирати ефикасност експресивних, лингвистичких и невербалних средстава у реторичком дискурсу у циљу тумачења комуникативне намере и утицаја поруке
Заједничко језгро: - *анализирање невербалног језика у посматраном говору, попуњавање мреже посматрања која прати гестове, мимикрију, држање и тон, и представљање закључака у групној дискусији* - *упоређујући експресивност два дискурса идентификовањем разлика у формулацији, ритму и утицају, пишући кратку образложену анализу о њиховим ефектима на публику* - *вредновање комуникативне намере у усменом или писменом тексту идентификовањем убедљивих стратегија које се користе и расправљањем о њима у активности тхинк-паир-сцхаре* - *испитивање паравербалних средстава (интонација, ритам, јачина звука) у професионалним примерима, анализирање у којој мери доприносе јасноћи и снази поруке и израда кратког усменог извештаја* Специјализовани наставни план и програм: - *идентификовање експресивних и стилских средстава у познатом дискурсу, наглашавајући улогу говорних фигура и представљајући у мини-пленарној сесији како наглашавају реторичку намеру* - *анализирање структуру специјализованог дискурса како би се утврдила ефикасност сваке компоненте, разрађујући кратак образложени коментар о томе како структура подржава поруку*
1.3. Развити различите врсте реторичких говора користећи одговарајуће композицијске структуре како би се порука прилагодила сврси, теми и публици
Заједничко језгро: - *писање повременог кратког говора користећи шаблон структуре и вежбање прилагођавања тона и језика циљаној публици* - *израда информативне презентације засноване на графичком организатору, одабир релевантних информација и дизајнирање једноставног визуелног материјала за усмену одбрану* - *прилагођавање писаног текста у концизан убедљив говор, синтетизовање кључних идеја, успостављање стратегије привлачења пажње и представљање резултата вршњацима* - *снимање видео мини-говора за стварни или симулирани контекст, примена принципа усмене експресивности и анализа ефикасности комуникације у групи*

XI разред
Специјализовани наставни план и програм: - *израда кратког специјализованог извештаја полазећи од два – три извора, организовање информација у логичким деловима и представљање закључака у усменом или дигиталном формату* - *израда оквирног говора за отварање догађаја, успостављање структуре, тона и комуникативне намере, а затим ревидирање текста на основу повратних информација колега* - *дизајнирање тематске презентације са дигиталном визуелном подршком , интегришући слике, дијаграме и кључне речи на кохерентан начин и објашњавајући направљене изборе*
1.4. Аргументовати тачку гледишта у убедљивим формама како би одговорно учествовали у дебатама и сарадничким активностима
Заједничко језгро: - *изградња кратког аргумента заснованог на два извора, формулисање тезе и два аргумента, а затим њихово представљање у мини-дебати са питањима колега* - *анализирање скупа аргумената за идентификацију снага и слабости, а затим преформулисање једног од аргумената за повећање јасноће и релевантности* - *прилагођавање аргументоване поруке различитој публици, расправљање о неопходним променама у тону, вокабулару и структури* - *писање полемичке интервенције полазећи од контроверзног текста, интегришући примере, контра аргументе и чврст закључак, у складу са етиком реторике* Специјализовани наставни план и програм: - *прављење 2-3-минутног подкаста у којем је подржана тачка гледишта, користећи убедљиве технике и изражајни стил који одговара аудио формату* - *развијање убедљиве стратегије за специјализовану дебату, успостављање типова аргумената, могућих питања и контра аргумената предвиђених* - *упоређивање два полемичка говора како би се истакнуле различите реторичке стратегије и извукао закључак о њиховој ефикасности*
1.5. Процените говор идентификовањем техника манипулације и аргументованих грешака како бисте одговорно и критички комуницирали
Заједничко језгро: - *идентификовање аргументативних грешака у кратком тексту попуњавањем матрице анализе, расправљајући у паровима о могућим ефектима на публику* - *поређење две јавне поруке (постери, саопштења) у циљу евалуације техника језичке манипулације и формулисања образложених закључака* - *вредновање онлине поста из перспективе исправности аргументације, расправљање у групи како формулације могу утицати на јавно мњење* - *анализа рекламног спота за идентификацију убедљивих техника, когнитивних дисторзија и могућих манипулација* Специјализовани наставни план и програм: - *писање критичког извештаја о полемичком дискурсу, наглашавајући софистике и манипулативне стратегије које се користе и оправдавајући формулисане евалуације* - *истражујући технике манипулације у историјском дискурсу, расправљајући о томе како оне могу утицати на јавну перцепцију догађаја у свакодневном животу* - *спровођење студије случаја са примерима когнитивних пристрасности у савременим дискурсима*

2. Искористити структуре и механизме српског језика за изградњу исправних, кохерентних и изражајних порука у контексту учења и живота

XI разред
2.1. Идентификовати функције главног и споредног дела реченице ради разумевања основне структуре комуникације на српском језику
Заједничко језгро: - *анализирање функција главног и секундарног дела реченице у једноставним изјавама, истицање релевантних елемената и оправдавање уоквиривања у групној дискусији* - *упоређивање улога субјекта, предиката и детерминанти у реченицама извученим из свакодневних текстова, користећи графичку шему за организовање запажања*

XI разред

- *идентификовање делова реченице у скупу аутентичних исказа (из медија, разговора, кратких текстова) и представљање закључака у заједничкој табели*
- *упоређивање структуре развијених исказа са структуром једноставних, кроз вођену синтактичку анализу и формулисање закључака о разликама у функцији*

Специјализовани наставни план и програм:

- *класификација функција секундарних делова (комплемент, атрибут, посред, апозиција) у предложеним изјавама, оправдавајући избор у заједничкој дискусији*
- *израда синтетичког листа који обједињује функције сваке врсте реченице, користећи сопствене примере и дигиталне ресурсе*

2.2. Правилно користити главни и секундарни део реченице да би се конструисали развијени, исправни и кохерентни искази

Заједничко језгро:

- *конструисање изјава развијених из стварних комуникативних ситуација, намерно одабир одговарајућих детерминанти и објашњавање како оне доприносе прецизности, кохерентности и нијанси*
- *претварање једноставних изјава у развијене варијанте, оправдавајући у писању семантичко и функционално обогаћивање, а затим упоређивање резултата у групама како би се посматрала разноликост решења*
- *формулисање кратких порука са информативном или описном улогом, интегрисање релевантних одредница и ревидирање текста ради јасноће и подобности за контекст употребе*
- *преписивање кратких текстова претварањем једноставних реченица у развијене варијанте, уз оправдање синтактичких избора у кратком индивидуалном размишљању*

Специјализовани наставни план и програм:

- *дизајнирање сложених изјава са вишеструким одређивањем, користећи моделе из новинарске или књижевне комуникације и објашњавајући како проширена структура подржава комуникативну намеру*
- *креирање тематског мини-текста (опис, информације, мишљење) у којем су интегрисане развијене изјаве, верификујући кохерентност кроз фазу колегијалне повратне информације*

2.3. Класификовати типове реченица по структури и начину изражавања како би се правилно протумачила организација и значење поруке

Заједничко језгро:

- *класификовање реченица по структури (једноставна вербална, невербална; потпуна, непотпуна) у различитим фрагментима, организовање резултата у компаративној табели и разматрање импликација на значење комуникације*
- *анализирање комуникативне намере у исказима из свакодневних разговора, идентификовање врсте реченице (енунцијативна, упитна, императивна, десидеративна) и оправдавање прагматичне функције у вођеној дискусији*
- *упоређивање линија из дијалога како би се посматрало како врста реченице утиче на тон, став и тумачење комуникацијских ситуација*
- *изградња мреже критеријума за идентификацију типова реченица и примена на тело различитих текстова*

Специјализовани наставни план и програм:

- *класификовање реченица (*проста реченица, проширена реченица, проширена реченица са вишеструким чланом реченице*) у сложене изјаве, обележавање разлика кроз визуелне шеме*
- *анализирање типологију реченица у књижевним или новинарским фрагментима, наглашавајући њихову улогу у преношењу ритма, напетости и стилске намере*

2.4. Примените правила интерпункције специфична за једноставну реченицу како бисте осигурали исправност комуникације у писаним порукама

Заједничко језгро:

- *исправљање интерпункције у низу изјава, анализирање сваког падежа у односу на правила српског језика, оправдавање измена и дискусија у паровима о утицају на јасноћу поруке*
- *писање кратких текстова (најава, опис, упутство) Правилно примена зареза у једноставној реченици, након чега следи фаза заједничке ревизије*

XI разред
- *упоредите почетне и ревидиране верзије текста да бисте видели како исправна интерпункција утиче на конзистентност и тумачење* - *анализирање зарез у књижевним фрагментима како би се истакнула ритмичка и логичка функција интерпункције, објашњавајући како она подржава унутрашњу структуру реченице* Специјализовани наставни план и програм: - *извођење правописних вежби о интерпункцији једноставне реченице, укључујући граничне случајеве и дискусије о исправности предложених решења* - *преписивање погрешно испрекиданих изјава, коментарисање у писаној форми о разлозима за корекцију*
2.5. Анализирати модификоване реченичне структуре у српском језику ради тумачења стилске и експресивне вредности комуникације
Заједничко језгро: - *идентификовање модификованих структура у фрагментима дијалога или текстова, објашњавање њихове улоге у наглашавању информација и обликовању комуникативне намере* - *упоређивање стандардних исказа са модификованим варијантама, анализа утицаја на ритам, експресивност и фокус поруке* - *анализирање фрагмената дијалога како би се идентификовала елипса, прекид или рез, оправдавајући стилски ефекат сваке структуре* - *испитивање елипсе, реза и недовршеног исказа у спонтаној усменој комуникацији, тумачење стилских или емоционалних ефеката произведених* Специјализовани наставни план и програм: - *анализирање књижевних или новинарских фрагмената како би се истакла улога резова, елипси и непотпуних изјава у обликовању ауторовог стила* - *стилско поређење два текста који различито користе модификоване структуре, објашњавајући како они утичу на ритам и тон комуникације*
2.6. Искористити сложене синтактичке структуре реченице развијене да би се конструисали концизни, експресивни и стилски прикладни искази
Заједничко језгро: - *изградња развијених и кохерентних исказа , интегрисаних у кратке текстове, коришћењем више детерминанти и прилагођавањем структуре како би се постигла јасноћа и изражајност* - *преписивање поједностављеног текста у стилски побољшану верзију, примена развијених синтактичких структура и анализа насталих разлика у групи* - *креирање кратког текста (описа, приче или мишљења) у којем ученици користе развијене реченице како би пренели јасну и изражајну поруку* - *ревизија сопственог текста, примена синтактичких и стилских критеријума за оптимизацију ритма, јасноће и изражајности* Специјализовани наставни план и програм: - *конструисање сложених текстуалних фрагмената, коришћење реченица развијених са вишеструким одређивањем и модификованим структурама, објашњавајући како они доприносе изражајности* - *прављење мини-есеја или књижевног портрета, свесно интегрисање различитих синтактичких структура како би се постигла концизност и одговарајући стил*

3. Интерпретирати књижевне текстове у културном, историјском и естетском контексту како би се развило критичко мишљење, књижевни сензибилитет и уважавање уметничких вредности

XI разред
3.1. Идентификовати доминантне теме и мотиве књижевних струја у циљу разумевања естетских праваца српске књижевности
Заједничко језгро: - *идентификовање тема и мотива књижевних токова у фрагменту књижевног дела попуњавањем тематског листа који објашњава везу између мотива и друштвене перспективе актуелности* - *анализирање књижевне мотиве у песми писањем кратког објашњења улоге поетских слика у преношењу значења текста*

XI разред
- *упоређивање мотива две песме из различитих књижевних токова попуњавањем табеле која наглашава разлике у естетској намери* - *тумачење доминантних мотива у песми формулисањем коментара који објашњава однос између теме и изражајности текста* Специјализовани наставни план и програм: - *анализирање основне теме књижевног жанра писањем коментара који објашњава како мотиви подржавају естетски правац књижевне струје* - *тумачење мотива у поезији модернизма стварањем тематске шеме која повезује поетске слике са значењима текста* - *упоређујући мотиве у два епска фрагмента кроз кратку анализу која наглашава различиту уметничку намеру* - *анализа разлога попуњавањем тематског листа* - *интерпретација мотива у епском фрагменту тематском синтезом*
3.2. Анализа наративне структуре и начина представљања ликова како би се објаснила уметничка визија људског стања у проучаваним књижевним делима
Заједничко језгро: - *анализирање наративну структуру попуњавањем листа са моментима радње и њиховом улогом у изградњи теме књижевног текста* - *идентификовање начина карактеризације извлачењем трагова из текста и формулисањем синтезе о слици лика у проучаваном књижевном делу* - *упоређивање наративних стратегија попуњавањем табеле која наглашава разлике у перспективи и наративној функцији* - *тумачење еволуције лика кроз коментар који објашњава однос између особина и централне теме проучаваног књижевног дела* Специјализовани наставни план и програм: - *анализирање карактера истицањем елемената* - *тумачење модернистичког портрета кроз тематски лист који повезује наративне технике са сликом лика развијеног у књижевном делу* - *упоређивање представљања лирског ега у два модернистичка текста писањем контрастивне анализе* - *анализирање модернистички карактер попуњавањем профилног листа фокусираног на однос између човека и природе и друштва и према карактеристичним елементима модернизма* - *истражујући монументализацију модернистичког карактера стварањем визуелне шеме праћене кратким коментаром који укључује релевантне цитате из књижевног дела*
3.3. Тумачење књижевних текстова у односу на њихов историјски и друштвени контекст како би се истакнуло како књижевност изражава колективна искуства и вредности заједнице
Заједничко језгро: - *тумачење фрагмента књижевног дела попуњавањем листа који повезује тему текста са историјским и друштвеним контекстом времена* - *анализирање модернистички лирски текст кроз кратак коментар са одговарајућим цитатима који објашњавају однос између поетских слика и културне атмосфере тог периода* - *корелација тема модерне поезије са контекстом времена* - *тумачење модернистичке епизоде кроз језгровито објашњење како контекст обликује колективне тензије у тексту* Специјализовани наставни план и програм: - *анализирање књижевног текста попуњавањем одломка из дневника читања који наглашава колективна искуства и контекст времена* - *тумачење лирског текста из периода књижевног модернизма кроз тематску шему фокусирану на културне вредности тог периода* - *упоређивање начина на који две књижевне струје одражавају друштво кроз кратку анализу разлика у перспективи* - *истраживање односа појединца и друштва у епском фрагменту попуњавањем тематског листа* - *тумачење књижевног текста писањем коментара праћеног одговарајућим цитатима који објашњавају како тема подржава културни идентитет*

XI разред
3.4. Упоређење естетске и мотивне репрезентације у текстовима који припадају различитим струјама како би се истакнули континуитети и разлике у виђењу стварности
Заједничко језгро: - *упоређивање представљања природе у два фрагмента који припадају различитим струјама попуњавањем табеле која наглашава естетске разлике* - *анализирање доминантни мотив у два различита књижевна текста кроз концизно објашњење разлика у тону и перспективи са одговарајућим цитатима из књижевних текстова* - *упоређивање поетских слика у два лирска текста из модернистичке књижевности кроз визуелну мапу мотива праћену примерима из књижевног текста* - *интерпретација репрезентација друштва у два фрагмента кроз кратак коментар који објашњава разлике у књижевној визији* Специјализовани наставни план и програм: - *упоређивање мотива у две књижевне струје попуњавањем тематског листа који наглашава различите приступе истој теми* - *анализирање естетске разлике између две песме у модернистичкој књижевности писањем синтезе о сликама и уметничким вредностима* - *упоређење представљање човека у две струје кроз коментар који објашњава разлике у перспективи и њиховој стилској функцији* - *контрастивна анализа поетских слика у модернистичким песмама попуњавањем компаративне табеле* - *упоређење естетске правце две књижевне струје правећи презентацију која синтетише тематске и изражајне разлике*
3.5. Проценити функцију експресивних средстава у конструисању естетског ефекта како би се аргументовала уметничка вредност текста
Заједничко језгро: - *вредновање функције метафоре и симбола у епском / лирском књижевном тексту попуњавањем радног листа у којем се објашњавају њихови естетски ефекти* - *анализирање ефекат експресивног процеса кроз кратко објашњење његовог доприноса стварању атмосфере епског/лирског књижевног текста* - *упоређивање функције истог поступка у два текста попуњавањем евалуацијске табеле и састављајући кратак коментар који наглашава његову улогу у интензивирању наративне напетости* Специјализовани наставни план и програм: - *вредновање сложених експресивних процедура попуњавањем радног листа фокусираног на њихов естетски утицај* - *анализирање функцију симбола у песми из књижевног стваралаштва модернистичког периода стварањем концизне тематске шеме* - *упоређивање две књижевне струје писањем кратке анализе о разликама у уметничкој намери*
3.6. Развијање интегрисане личне интерпретације, користећи теме, мотиве, контекст и експресивне процедуре за развој књижевне осетљивости и аутономије читања
Заједничко језгро: - *разрада личног коментара на фрагмент књижевног дела корелацијом теме, карактера и изражајности текста* - *формулисање личне интерпретације лирског текста попуњавањем рефлектационог листа који интегрише поетске мотиве и слике* - *изградња личне анализе на епском тексту повезивањем мотива са ауторовим експресивним поступцима* - *писање кратког есеја (200-250 речи) који формулише интегрисану интерпретацију књижевне теме, оправдано примерима из проучаваног књижевног дела* Специјализовани наставни план и програм: - *лична интерпретација тема књижевног текста проучавана писањем кратке анализе која комбинује контекст и изражајност текста* - *развијање рефлексивне интерпретације лирског текста из књижевног стваралаштва модернистичког периода писањем коментара који интегрише културне вредности и поетске мотиве*

XI разред
- *интегрисана интерпретација епског текста који припада проучаваним књижевним струјама попуњавањем синтезног листа фокусираног на модернистичке теме, мотиве и процедуре* - *креирање портфолија личних интерпретација/интерпретација у оквиру интерпретационих радионица које обједињују коментаре о проучаваним књижевним делима из различитих књижевних струја*

4. Анализирати специфичне елементе српске културе и односе српске књижевности и националне књижевности, у циљу развијања јасне интеркултуралне перспективе

XI разред
4.1. Интерпретирање односа колективног памћења, локалне историје и културно-уметничког стваралаштва у циљу објашњења еволуције српских заједница
Заједничко језгро: - *тумачење како књижевни фрагмент одражава локални историјски догађај, спровођењем кратке анализе објашњења* - *корелирање евокација колективног сећања у тексту са сведочанствима заједнице (интервјуи, фотографије), изградњом наративне мапе која обухвата еволуцију заједнице* - *анализирање лик или књижевни мотив везан за историјски тренутак, пишући концизно аргументовану интерпретацију његове улоге у очувању српског идентитета* - *успостављање тематског мини-досијеа о еволуцији српске заједнице, заснованог на књижевним текстовима и локалним историјским изворима, представљеног у дигиталном формату* Специјализовани наставни план и програм: - *истраживање односа између историјског идентитета и књижевне репрезентације у два српска дела, израдом кратког структурираног компаративног извештаја* - *развијање визуелне анализе која интегрише историјске хронологије и књижевне цитате, како би се истакнуо континуитет и промене колективног памћења*
4.2. Процењивање улоге српских културно-уметничких манифестација (фестивала, празника, визуелних уметности, књижевности) у циљу процене њиховог значаја у обликовању личног и групног идентитета
Заједничко језгро: - *вредновање приказа српског празника описаног у књижевном фрагменту, писањем образложеног параграфа о његовој улози у српској заједници* - *анализирање како се српски фестивал или ритуал појављује у тексту, креирајући дигиталну презентацију која упоређује књижевни опис са стварним културним информацијама* - *упоређење значај српских уметничких манифестација у два текста, попуњавањем синтетичке табеле са њиховим идентитетским функцијама* - *разрада критичке анализе која истражује улогу српске културне манифестације која се огледа у књижевном делу, интегришући одговарајуће цитиране етнографске изворе и сопствена запажања* Специјализовани наставни план и програм: - *креирање мултимедијалног портфолија који комбинује књижевне цитате, архивске слике и културне коментаре како би се истакнула функција идентитета локалног обичаја или регионалног фестивала* - *расправљање о утицају српских културно-уметничких манифестација на континуитет традиција заједнице, кроз есеј*

XI РАЗРЕД
САДРЖАЈ УЧЕЊА

Области садржаја	Садржај	
	Заједничко језгро	**Специјализовани наставни план и програм**
1. Комуникација	***Садржају десетог разреда (ажурирано) биће додато следеће:***	
	Говорнички стил - знаци говорничког стила.	Историја реторике.
	Фазе стварања говорничког говора. Састав говорничког говора.	Ефикасна комуникација у јавном говору.
	Стилизација говорничког говора.	Експресивна средства говорништва.
	Припрема за говорнички говор.	Изражавање говорничког говора.
	Повремени облици говорничког стила: улудни, церемонијални и приватни говор.	Повремени облици говорничког стила: оквирни говор и информативни говор.
	Информативни облици говорничког стила: извештај, презентација.	Образовни облици говорничког стила: академски извештај и презентација.
	Убедљиви облици говорничког стила: дискусија и полемички допринос.	Агитативни облици говорничког стила: рекламни спот.
	Манипулација у говорничким говорима: манипулација језиком, аргументативне грешке	Когнитивна дисторзија у говорништву.
Предложени материјал за слушање/анализу *:* ● *Аудио материјали ће садржавати аутентичне примере реторичких говора (информативних, уверљивих, свечаних, полемичних и агитацијских), како би се истакнуле карактеристике говорничког стила, структура говора и коришћена изражајна средства.* ● *Одабрани фрагменти ће илустровати фазе изградње дискурса, ефикасне комуникацијске технике и примере лингвистичке манипулације, погрешне аргументације и когнитивних пристрасности, како би се развио капацитет за критичку анализу јавних порука.* ● *Анализа ће омогућити поређење различитих типова говора: извештаја, презентације, интервенције у дискусији, полемичког говора, свечаног говора или рекламе.* ***Врсте предложене интеракције:*** ● *Активности писања и прилагођавања повремених, информативних, убедљивих или агитационих говора, оријентисане ка вежбању стилизације и адекватности језика теми дискурса, контексту и публици.* ● *Практичне вежбе за изградњу и презентацију дискурса: структурирање, аргументација, употреба експресивних средстава и вежбање говора пред публиком.* ● *Расправе и дискусије (укључујући и дигиталне) за препознавање погрешних аргумената, манипулативних техника и идентификацију елемената који утичу на објективност комуникативног чина.*		
2. Елементи изградње комуникације	***Садржају десетог разреда (ажурирано) биће додато следеће:***	
	Елемент реченице: - главни делови реченице - субјект, предикат, основа реченице; - секундарни делови реченице: атрибут, директан и индиректни објекат, посредни додатак места, начина, времена, узрока,	- секундарне реченице (у развоју): субјекат, придев, прилошка одређеност, адјуванс.
	Реченица и најава: - реченице по структури: једноставна реченица (глагол, не глагол), двочлана реченица (потпуна, непотпуна); - реченице по садржају/практичној природи (декларативне, императивне, упитне, узвичне);	- Реченице по саставу: једноставне, развијене, развијене са више реченица.
	Зарез у једноставној реченици.	Практичне правописне вежбе фокусиране су на писање зареза.

<table>
<tr><th rowspan="2">Области садржаја</th><th colspan="2">Садржај</th></tr>
<tr><th>Заједничко језгро</th><th>Специјализовани наставни план и програм</th></tr>
<tr><td></td><td>Промена структуре реченице:
- означена реченица, приложена реченица, независна реченица;
- пропуст, недовршена изјава, уметање.
Повратак</td><td>Стилска употреба изостављања, недовршеног исказа и уметања.</td></tr>
<tr><td colspan="3">Начини рада са проучаваним садржајима:
● У изучавању ових садржаја, константно ће се тежити поштовању нормативних, православних, правописних, морфолошких и интерпункцијских аспеката, кроз систематску употребу основних дела српског језика, као и различитих специјализованих речника и корекција.
● Активности учења ће интегрисати практичну примену синтактичких категорија кроз вежбе за идентификацију, анализу и правилно коришћење пропозиционих функција, типова реченица и правила зареза.
● Функционална комуникација ће се практиковати израдом изјава и текстова у складу са нормом, адекватно искоришћавајући промене у структури реченице и њиховој стилској функцији у стварним комуникацијским ситуацијама.</td></tr>
<tr><td>3.
Читање</td><td colspan="2">Садржају десетог разреда (ажурирано) биће додато следеће:</td></tr>
<tr><td></td><td>Доминантне теме раног модернизма у српској књижевности (српска модерност)
Криза модерног појединца
- друштвени и историјски контекст;
- осећај отуђења, егзистенцијалног немира, усамљености
- разочарање традиционалним друштвеним и моралним вредностима
Песимизам и меланхолија
- теме смрти, ефемерности, декаденције
- Европски симболистички и декадентни утицаји
Субјективизам и интроспекција
- нагласак на унутрашњем животу, емоцијама, расположењима
- лирски его постаје централни
Еротика и сензуалност
- љубав као страст, али и као извор патње
- понекад повезан са разлозима греха и кривице
Критичко извештавање о стварности
- Савремени град као простор анксиозности
- одбацивање сеоског идиличног специфичног за претходну литературу
Естетске и стилске карактеристике
Пауза од реализма
- стварност се више не приказује објективно, већ се филтрира кроз свест лика или лирски его
Западни утицаји
- Симболизам, Парнасијанизам, импресионизам
Префињен поетски језик
- метафоре, симболи, сугестија уместо директног описа,
- музикалност, унутрашњи ритам
Уметнички индивидуализам
- писац као аутономна личност
- одбацивање литературе са строго дидактичком или националистичком сврхом</td><td>Доминантне теме у савременој српској књижевности.
Интерпретативни увиди у српску књижевну модерност.
Тумачење књижевних дела са нагласком на историјском контексту који дело маркира у својој причи.

Анализа доминантних карактеристика српског модернизма илустрованих одабраним текстовима.</td></tr>
</table>

Области садржаја	Садржај	
	Заједничко језгро	**Специјализовани наставни план и програм**
	Култ форме - повећана пажња на конструкцију стиха, на стил и изражајност	
	Текстови – доминантан жанр *Уобичајене лирске врсте:* **- рефлексивна лирска поезија** – медитација о животу, смрти, смислу постојања **- симболистичка поезија** – заснована на симболу, сугестији, атмосфери	- анализа и интерпретација текстова сваког књижевног жанра - карактеристике сваког књижевног жанра - поезија - главно средство изражавања субјективности и индивидуализма.
	- Елегија – меланхоличан, тужан тон **- сонет** – фиксна форма, високо култивисан (посебно код Милана Ракића, Јована Дучића) ***Модернистичка проза*** *Врсте и облици:* ***- Психолошка новела*** **- лирско приповедање** **- роман психолошке анализе** (ређе у раној фази) ***Књижевни есеј и модерна критика*** **- естетски и филозофски есеј** ***Драма*** - симболистички и психолошки утицаји - интересовање за унутрашњи сукоб, а не за акцију	- у прози је нагласак на унутрашњем животу лика, фрагментираном наративу, утисцима и стањима, мање интересовања за радњу - теоријски текстови о уметности и улози писца - књижевна критика постаје субјективна и интерпретативна
	Уметничка средства: епитет, симбол, метафора, поређење, понављање, антитеза, синестезија, оксиморон.	Анализа уметничких средстава у такозваној лирској поезији Лирска тема и слика друштва. - анализа и интерпретација поетског дела.
	Српска авангарда - књижевни и друштвени контекст. Знаци авангарде	Хронолошки преглед авангардних покрета и тенденција.
	Експресионизам у српској књижевности: - књижевни и културно-историјски контекст; - знакови експресионизма у епу; - књижевни жанрови: социо-психолошки роман, једногласни роман, психолошка новела и кратка прича; - експресионистичка визуелна и вербална уметност.	Експресионистичка фигура у епу. Монументализација ликова. Интерпретативни продори у тешке теме експресионистичких дела.

Препоручени књижевни текстови:
Модеран:
Богдан Поповић: *Предговор Антологији новије српске лирике*
Алекса Шантић: *Претпразничко вече, Ми знамо судбу, Вече на школу*
Јован Дучић: *Морска врба, Јабланови, Сунцокрети*
Милан Ракић: *Долап, На Гази Местану, Јасика*
Владислав Петковић каже: *Можда спава*
Борисав Станковић: *Нечиста крв, Коштана*
Петар Кочић: *Јазавац пред судом, Кроз међаву*
Исидора Секулић: *Госпа Нола, Писма из Норвешке*
Јован Скерлић: *Коштани*
Српска авангарда: Књижевни часописи: Зенит , Путеви , Сведочанства , футуристички, дадаистички, надреалистички **утицаји.**
Улоге : *Станислав Винавер, Милош Црњански, Растко Петровић, Момчило Настасијевић*

Активности учења ће се фокусирати на анализу и практичну интерпретацију књижевних текстова идентификовањем доминантних тема, мотива, карактеристика књижевних струја, специфичних жанрова и уметничких средстава. Важна компонента ће бити и повезаност књижевног рада са другим областима уметности, као што су визуелне уметности, музика или други облици естетског изражавања. Рад ће бити константно везан за историјски и културни контекст, а апликативне методе рада са књижевним текстом ће се практиковати систематски.

Области садржаја	Садржај	
	Заједничко језгро	**Специјализовани наставни план и програм**
4. Елементи интеркултуралности	***Садржају десетог разреда (ажурирано) биће додато следеће:***	
	Књижевност као израз колективног сећања српских заједница у условима мултикултуралног суживота.	Етика и културно наслеђе.
	Историјско памћење и елементи локалне историје у српској књижевности у дијаспори.	Културне манифестације које се огледају у књижевним приказима и у реалном контексту српске заједнице.
	Елементи културног поређења на нивоу међу заједнице. Технике поређења и методе културног описа	
Коментари на предложени тематски приступ *:* ● *Одабир књижевних / некњижевних / научних текстова који евоцирају прошлост заједнице како би се студентима објаснио однос између искуства, историје и идентитета.* ● *Повезивање књижевно-представљених празника и традиција са стварним контекстом српске заједнице.* ● *Вежбање правила цитирања; Разматрање одговорности према културном наслеђу.*		

XII РАЗРЕД
СПЕЦИФИЧНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ И ПРИМЕРИ АКТИВНОСТИ УЧЕЊА

1. Комуницира ефикасно и одговорно у различитим контекстима, прилагођавајући поруку за сарадњу, аргументацију и јасно изражавање сопствених идеја

XII разред
1.1. Превођење сложене усмене поруке на српски језик како би се идентификовала комуникативна намера и позиција говорника у различитим контекстима
Заједничко језгро: - *разумевање, анализирање и тумачење сложених усмених порука на српском језику – као што су интервјуи, дебате, јавни говори, филмски клипови или програми – показујући способност да се идентификује централна тема, главне и секундарне идеје, логички односи између информација, као и експлицитна и имплицитна намера говорника* - *разликовање нијанси значења, тона, става, језичких регистара и убедљивих стратегија које користе говорници, формулисање образложених тумачења у вези са њиховим положајем у односу на саопштени субјект* - *критичко вредновање квалитета и кредибилитета информација које се чују, идентификовање било каквих недоследности, стереотипа, предрасуда или дискурзивних манипулација, и изражавање сопствених закључака на образложен и лингвистички исправан начин* Специјализовани наставни план и програм: - *тумачење нијанси значења, импликација и елемената става или перспективе говорника* - *процена кредибилитета и релевантности информација које су се чуле*
1.2. Анализирајте сложене усмене и писмене поруке како бисте идентификовали тему, комуникативну намеру и логичку структуру
Заједничко језгро: - *анализа сложених писаних текстова – књижевних, есејистичких, новинарских, аргументованих или културних – демонстрирајући разумевање информационе структуре, главних и секундарних идеја, намере аутора и дискурзивних стратегија које се користе* - *тумачење културних, историјских, симболичких и социолингвистичких референци присутних у текстовима, објашњавање њиховог значаја у контексту српске културе и њиховог значаја за општу поруку текста* - *вредновање начина на који је конструисана аргументација, степен у којем је текст кохерентан, убедљив и добро утемељен, формулисање критичких запажања и мотивисаних личних перспектива* Специјализовани наставни план и програм: - *интерпретација културних елемената, симбола и референци специфичних за српски простор* - *процена прикладности и кохерентности аргумената у тексту*
1.3. Одржавање кохерентне и образложене усмене говоре, прилагођавајући поруку контексту, сврси и саговорнику
Заједничко језгро: - *разрада и усмена подршка кохерентним, добро структурираним говорима, прилагођеним сврси комуникације, контексту и саговорницима, користећи одговарајући вокабулар, исправан језички регистар и ефикасне стратегије за формулисање и подршку тачке гледишта* - *усмена аргументација личних идеја и мишљења у формалном и неформалном комуникацијском контексту (дебате, презентације, дискусије), користећи релевантне примере, контрааргументе и јасне закључке* - *ефикасна употреба комуникативних стратегија (преформулисање, појашњење, егземлификација, контрола ритма и интонације), обезбеђивање кохерентности и течности говора у различитим комуникативним ситуацијама* Специјализовани наставни план и програм: - *израда презентација, презентација, коментара и дебата са логичком структуром и одговарајућим речником* - *прилагођавање дискурса контексту, сврси и саговорнику*

XII разред
1.4. Напишите аргументативно-рефлексивне, аналитичке или информативне писане текстове, са јасном структуром и прикладним за сврху комуникације
Заједничко језгро: - *писање опсежних и кохерентних писаних текстова – аргументативни есеји, критике, културни чланци, књижевне анализе – демонстрирајући способност логичког структурирања (увод, развој, закључак), јасног формулисања идеја и недвојбеног подржавања личног мишљења* - *правилна употреба граматичких, правописних и интерпункцијских правила специфичних за српски језик, као и логичких конектора и различитих синтактичких структура, прилагођених напредном нивоу* - *прилагођавање стила, тона и регистра текста врсти поруке (аргументованој, аналитичкој, описној) и публици којој је упућена, показујући флексибилност и зрелост у изражавању* Специјализовани наставни план и програм: - *исправна интеграција логичких конектора, граматичких и лексичких ресурса који одговарају напредном нивоу* - *изражавање добро подржаног личног мишљења*
1.5. Комуницира у сложеним разговорима, користећи стратегије за преговарање о значењу у различитим комуникацијским ситуацијама
Заједничко језгро: - *активно, кохерентно и ефикасно учешће у сложеним дијалозима, разменама мишљења, тематским дискусијама и разговорима са друштвеном функцијом, прилагођавање комуникацијске стратегије ситуацији, сврси и саговорнику* - *формулисање захтева, објашњења, појашњења, приговора, уступака и закључака, адекватно управљање ситуацијама сагласности и неслагања, уз поштовање и образложење* - *коришћење стратегија за преговарање о значењу, исправљање неспоразума и одржавање комуникације, демонстрирање флексибилности и вештина сарадње у усменим интеракцијама* Специјализовани наставни план и програм: - *јасна формулација захтева, објашњења, сагласности/неслагања, предлога и решења* - *коришћење стратегија дијалога и правила уљудности специфичних за српску културу*

2. Искористити структуре и механизме српског језика за изградњу исправних, кохерентних и изражајних порука у контексту учења и живота

XII разред
2.1. Анализирање структуре једноставне реченице на српском језику, како би се објаснили синтактички односи и исправност конструкције реченице
Заједничко језгро: - *исправна идентификација компоненти једноставне реченице (субјект, предикат, комплементи, атрибути), успостављање синтактичких функција сваког термина и односа између њих* - *анализирање редослед речи у реченици, разликујући неутралну тему и означену тему и објашњавајући стилски или комуникативни ефекат промене положаја термина* - *правилна примена правила субјектно-предикатног споразума и правила за коришћење падежа у комплементарности (акузатив, генитив, датив, инструментал, локатив)* Специјализовани наставни план и програм: - *класификација функција секундарних делова (комплемент, атрибут, посред, апозиција) у предложеним изјавама, оправдавајући избор у заједничкој дискусији* - *израда синтетичког листа који обједињује функције сваке врсте реченице, користећи сопствене примере и дигиталне ресурсе*
2.2. Анализирање зависне реченице у српском језику како би се објаснила њихова синтактичка функција и однос према владајућој реченици у конструкцији реченице
Заједничко језгро: - *објашњавање функције зависне реченице у реченици и одређивање њеног информативног, логичког или стилског доприноса* - *исправна анализа презента и алтернативна употреба инфинитива, објашњавајући преференције савременог српског језика*

XII разред
- *исправно тумачење узрочно-посљедичних, консекутивних, концесионих, условних, временских и компаративних значења генерисаних од стране различитих типова подређених* Специјализовани наставни план и програм: - *дизајнирање сложених изјава са вишеструким одређивањем, користећи моделе из новинарске или књижевне комуникације и објашњавајући како проширена структура подржава комуникативну намеру* - *креирање тематског мини-текста (опис, информације, мишљење) у којем су интегрисане развијене изјаве, верификујући кохерентност кроз фазу колегијалне повратне информације*
2.3. Анализирање координиране реченице у српском језику ради тумачења логичких односа и комуникативне намере у конструкцији реченице
Заједничко језгро: - *идентификација типова координације (копулативна, адверзивна, дисјунктивна, узастопна) и конектора специфичних за сваку* - *објашњење логичког односа између координираних реченица и стилских ефеката коришћења или изостављања везника (асиндетон)* - *конструисање сложених реченица користећи исправну координацију, одржавање кохерентности и јасноће поруке* - *идентификација типова координације (копулативна, адверзивна, дисјунктивна, узастопна) и конектора специфичних за сваку* - *објашњење логичког односа између координираних реченица и стилских ефеката коришћења или изостављања везника (асиндетон)* - *конструисање сложених реченица користећи исправну координацију, одржавање кохерентности и јасноће поруке.* Специјализовани наставни план и програм: - *класификовање реченица (проста реченица, проширена реченица, проширена реченица са вишеструким чланом реченице) у сложене изјаве, обележавање разлика кроз визуелне шеме* - *анализирање типологију реченица у књижевним или новинарским фрагментима, наглашавајући њихову улогу у преношењу ритма, напетости и стилске намере*
2.4. Анализирати структуре и теме реченице на српском језику како би се објаснили ефекти значења, нагласка и јасноће у комуникацији
Заједничко језгро: - *Манипулисање редоследом речи у сложеној реченици како би се постигли ефекти акцента, истицања или јасноће* - *идентификација и правилна употреба објеката обележених посебном темом (топицализатион, фокус)* - *анализирање функције елиптичних, кондензованих или нултих предметних (про-дроп) изјава у различитим комуникативним контекстима.* Специјализовани наставни план и програм: - *извођење правописних вежби о интерпункцији једноставне реченице, укључујући граничне случајеве и дискусије о исправности предложених решења* - *преписивање погрешно испрекиданих изјава, коментарисање у писаној форми о разлозима за корекцију*
2.5. Анализирати модификоване реченичне структуре у српском језику, како би се протумачила стилска и експресивна намера комуникације
Заједничко језгро: - *идентификовање и објашњавање безличних и пасивних конструкција, утврђивање њихове семантичке вредности и улоге у реченици* - *препознавање наглашених структура и честица интензивирања, анализирајући њихов изражајни допринос* - *исправна анализа глаголских конструкција у инфинитиву, објашњавајући њихов регистар (књижевни, административни, архаични).* Специјализовани наставни план и програм: - *анализирање књижевних или новинарских фрагмената како би се истакла улога резова, елипси и непотпуних изјава у обликовању ауторовог стила* - *стилско поређење два текста који различито користе модификоване структуре, објашњавајући како они утичу на ритам и тон комуникације*

XII разред
2.6. Адекватно користити логичке повезнице специфичне за српски језик, да изразе узрочност, замисао, хипотезу, коначност, поређење и последицу
Заједничко језгро: - *обезбеђивање кохезије и кохерентности усменог и писаног текста правилном употребом дискурзивних маркера (затим, међутим, с једне странице, дакле итд.)* - *објашњавање како конектори мењају опште значење фразе или текста* Специјализовани наставни план и програм: - *конструисање сложених текстуалних фрагмената, коришћење реченица развијених са вишеструким одређивањем и модификованим структурама, објашњавајући како они доприносе изражајности* - *прављење мини-есеја или књижевног портрета, свесно интегрисање различитих синтактичких структура како би се постигла концизност и одговарајући стил*

3. Интерпретирати књижевне текстове у културном, историјском и естетском контексту како би се развило критичко мишљење, књижевни сензибилитет и уважавање уметничких вредности

XII разред
3.1. Идентификовање доминантне теме и мотиве књижевних струја у циљу разумевања естетских праваца српске књижевности
Заједничко језгро: - *идентификовање тема и мотива књижевних токова у фрагменту књижевног дела попуњавањем тематског листа који објашњава везу између мотива и друштвене перспективе актуелности* - *анализирање књижевне мотиве у песми писањем кратког објашњења улоге поетских слика у преношењу значења текста* - *упоређивање мотива две песме из различитих књижевних токова попуњавањем табеле која наглашава разлике у естетској намери* - *тумачење доминантних мотива у песми формулисањем коментара који објашњава однос између теме и изражајности текста* Специјализовани наставни план и програм: - *анализирање основне теме натурализма писањем коментара који објашњава како мотиви подржавају естетски правац књижевне струје* - *тумачење мотива у поезији модернизма стварањем тематске шеме која повезује поетске слике са значењима текста* - *упоређење мотиве у два епска фрагмента кроз кратку анализу која наглашава различиту уметничку намеру* - *анализа разлога попуњавањем тематског листа* - *интерпретација мотива у епском фрагменту прављењем тематске синтезе која објашњава функцију природе и унутрашњег искуства у тексту*
3.2. Анализирати наративне структуре и начине представљања ликова како би се објаснила уметничка визија људског стања у проучаваним књижевним делима
Заједничко језгро: - *анализирање наративну структуру попуњавањем листа са моментима радње и њиховом улогом у изградњи теме књижевног текста* - *идентификовање начина карактеризације извлачењем трагова из текста и формулисањем синтезе о слици лика у проучаваном књижевном делу* - *упоређивање наративних стратегија попуњавањем табеле која наглашава разлике у перспективи и наративној функцији* - *тумачење еволуције лика кроз коментар који објашњава однос између особина и централне теме проучаваног књижевног дела* Специјализовани наставни план и програм: - *анализирање карактера истицањем елемената* - *тумачење модернистичког портрета кроз тематски лист који повезује наративне технике са сликом лика развијеног у књижевном делу* - *упоређивање представљања лирског ега у два модернистичка текста писањем контрастивне анализе*

XII разред
- *анализирање модернистички карактер попуњавањем профилног листа фокусираног на однос између човека и природе и друштва и према карактеристичним елементима модернизма* - *истраживање монументализацију модернистичког карактера стварањем визуелне шеме праћене кратким коментаром који укључује релевантне цитате из књижевног дела*
3.3. Тумачење књижевне текстове у односу на њихов историјски и друштвени контекст како би се истакнуло како књижевност изражава колективна искуства и вредности заједнице
Заједничко језгро: - *тумачење фрагмента књижевног дела попуњавањем листа који повезује тему текста са историјским и друштвеним контекстом времена* - *анализирање модернистички лирски текст кроз кратак коментар са одговарајућим цитатима који објашњавају однос између поетских слика и културне атмосфере тог периода* - *корелација тема модерне поезије са контекстом времена* - *тумачење модернистичке епизоде кроз језгровито објашњење како контекст обликује колективне тензије у тексту* Специјализовани наставни план и програм: - *анализирање књижевног текста попуњавањем одломка из дневника читања који наглашава колективна искуства и контекст времена* - *тумачење лирског текста из периода књижевног модернизма кроз тематску шему фокусирану на културне вредности тог периода* - *упоређивање начина на који две књижевне струје одражавају друштво кроз кратку анализу разлика у перспективи* - *истраживање односа појединца и друштва у епском фрагменту попуњавањем тематског листа* - *тумачење књижевног текста писањем коментара праћеног одговарајућим цитатима који објашњавају како тема подржава културни идентитет*
3.4. Упоређивање естетске и мотивне репрезентације у текстовима који припадају различитим струјама како би се истакнули континуитети и разлике у виђењу стварности
Заједничко језгро: - *упоређивање представљања природе у два фрагмента који припадају различитим струјама попуњавањем табеле која наглашава естетске разлике* - *анализирање доминантни мотив у два различита књижевна текста кроз концизно објашњење разлика у тону и перспективи са одговарајућим цитатима из књижевних текстова* - *упоређивање поетских слика у два лирска текста из модернистичке књижевности кроз визуелну мапу мотива праћену примерима из књижевног текста* - *интерпретација репрезентација друштва у два фрагмента кроз кратак коментар који објашњава разлике у књижевној визији* Специјализовани наставни план и програм: - *упоређивање мотива у две књижевне струје попуњавањем тематског листа који наглашава различите приступе истој теми* - *анализирање естетске разлике између две песме у модернистичкој књижевности писањем синтезе о сликама и уметничким вредностима* - *упоређење представљање човека у две струје кроз коментар који објашњава разлике у перспективи и њиховој стилској функцији* - *контрастивна анализа поетских слика у модернистичким песмама попуњавањем компаративне табеле* - *упоређење естетске правце две књижевне струје правећи презентацију која синтетише тематске и изражајне разлике*
3.5. Процењивање функцију експресивних средстава у конструисању естетског ефекта како би се аргументовала уметничка вредност текста
Заједничко језгро: - *вредновање функције метафоре и симбола у епском / лирском књижевном тексту попуњавањем радног листа у којем се објашњавају њихови естетски ефекти* - *анализирање ефекат експресивног процеса кроз кратко објашњење његовог доприноса стварању атмосфере епског/лирског књижевног текста* - *упоређивање функције истог поступка у два текста попуњавањем евалуацијске табеле и састављајући кратак коментар који наглашава његову улогу у интензивирању наративне напетости*

XII разред
Специјализовани наставни план и програм: - *вредновање сложених експресивних процедура попуњавањем радног листа фокусираног на њихов естетски утицај* - *анализирање функцију симбола у песми из књижевног стваралаштва модернистичког периода стварањем концизне тематске шеме* - *упоређивање две књижевне струје писањем кратке анализе о разликама у уметничкој намери*
3.6. Развијање интегрисане личне интерпретације, користећи теме, мотиве, контекст и експресивне процедуре за развој књижевне осетљивости и аутономије читања
Заједничко језгро: - *разрада личног коментара на фрагмент књижевног дела корелацијом теме, карактера и изражајности текста* - *формулисање личне интерпретације лирског текста попуњавањем рефлектационог листа који интегрише поетске мотиве и слике* - *изградња личне анализе на епском тексту повезивањем мотива са ауторовим експресивним поступцима* - *писање кратког есеја (200-250 речи) који формулише интегрисану интерпретацију књижевне теме, оправдано примерима из проучаваног књижевног дела* Специјализовани наставни план и програм: - *лична интерпретација тема књижевног текста проучавана писањем кратке анализе која комбинује контекст и изражајност текста* - *развијање рефлексивне интерпретације лирског текста из књижевног стваралаштва модернистичког периода писањем коментара који интегрише културне вредности и поетске мотиве* - *интегрисана интерпретација епског текста који припада проучаваним књижевним струјама попуњавањем синтезног листа фокусираног на модернистичке теме, мотиве и процедуре* - *креирање портфолија личних интерпретација/интерпретација у оквиру интерпретационих радионица које обједињују коментаре о проучаваним књижевним делима из различитих књижевних струја*

4. Анализирање специфичних елемената српске културе и односе српске књижевности и националне књижевности, у циљу развијања јасне интеркултуралне перспективе

XII разред
4.1. Интерпретирање односа колективног памћења, локалне историје и културно-уметничког стваралаштва у циљу објашњења еволуције српских заједница
Заједничко језгро: - *тумачење како књижевни фрагмент одражава локални историјски догађај, спровођењем кратке анализе објашњења* - *корелирање евокација колективног сећања у тексту са сведочанствима заједнице (интервјуи, фотографије), изградњом наративне мапе која обухвата еволуцију заједнице* - *анализирање лик или књижевни мотив везан за историјски тренутак, пишући концизно аргументовану интерпретацију његове улоге у очувању српског идентитета* - *успостављање тематског мини-досијеа о еволуцији српске заједнице, заснованог на књижевним текстовима и локалним историјским изворима, представљеног у дигиталном формату* Специјализовани наставни план и програм: - *истраживање односа између историјског идентитета и књижевне репрезентације у два српска дела, израдом кратког структурираног компаративног извештаја* - *развијање визуелне анализе која интегрише историјске хронологије и књижевне цитате, како би се истакнуо континуитет и промене колективног памћења*
4.2. Процењује улогу српских културно-уметничких манифестација (фестивала, празника, визуелних уметности, књижевности) у циљу процене њиховог значаја у обликовању личног и групног идентитета
Заједничко језгро: - *вредновање приказа српског празника описаног у књижевном фрагменту, писањем образложеног параграфа о његовој улози у српској заједници*

XII разред
- *анализирање како се српски фестивал или ритуал појављује у тексту, креирајући дигиталну презентацију која упоређује књижевни опис са стварним културним информацијама* - *упоређење значај српских уметничких манифестација у два текста, попуњавањем синтетичке табеле са њиховим идентитетским функцијама* - *разрада критичке анализе која истражује улогу српске културне манифестације која се огледа у књижевном делу, интегришући одговарајуће цитиране етнографске изворе и сопствена запажања* Специјализовани наставни план и програм: - *креирање мултимедијалног портфолија који комбинује књижевне цитате, архивске слике и културне коментаре како би се истакнула функција идентитета локалног обичаја или регионалног фестивала* - *расправљање о утицају српских културно-уметничких манифестација на континуитет традиција заједнице, кроз есеј*

XII РАЗРЕД
САДРЖАЈ УЧЕЊА

Области садржаја	Садржај	
	Заједничко језгро	**Специјализовани наставни план и програм**
1. Комуникација	***Следеће ће бити додато садржају једанаестог разреда (ажурирано):***	
	Врсте усмених текстова - Говори и јавне презентације - интервјуи, извештаји, формални и неформални разговори - Телевизијске / радио дебате - подкастови, влогови, мултимедијални материјали на српском језику *Елементи анализе и интерпретације* - Идентификација главних и секундарних идеја - Структурирање информација и успостављање логичких односа - Идентификација комуникативне намере	- фрагменти филмова, документарни, снимљених представа - препознавање тона, става, регистра и убедљиве стратегије - идентификација културних, историјских, друштвених елемената
	Врсте текстова написаних за примање порука - књижевни текстови (проза, роман, поезија, драмски текст) - чланци мишљења, уводници, културни есеји - новинарски текстови (вести, репортажи, интервјуи) - Аргументовани и аналитички текстови *Елементи анализе* - тема , главне идеје, намера аутора - организација текста (увод, израда, закључак) - Дискурзивни маркери и логички конектори - Аргументи и контра аргументи	- функционални текстови (писма, обавештења, најаве, једноставни административни текстови) - Симболички елементи и културне референце - стилски регистар (књижевни, публицистички, колоквијални, итд.)
	Комуникативне функције - Изражавање мишљења и формулисање аргумената - Изражавање сагласности / неслагања - Изношење информација, мишљења и закључака - формулисање објашњења, појашњења, питања - изражавање хипотеза, намера, жеља - Опис и евалуација ситуација, ликова или догађаја *Усмене примењене лингвистичке структуре* - правилна употреба глаголских времена (садашњост, прошлост, будућност, кондициван, коњунктив) - структуре подређености: узрочно-посљедичне, условне, концесијске	 - Уобичајени идиоматски изрази на српском језику - Маркери усменог говора (затим, међутим, с једне стане...)

Области садржаја	Садржај	
	Заједничко језгро	**Специјализовани наставни план и програм**
	Врсте писаних текстова за израду писаних порука - аргументовани есеј (о друштвеним, културним, етичким питањима); рефлективни текст; Књижевна анализа - Чланак у часопису / културни блог Елементи писања писаних порука - структурирање сложеног текста (увод – развој – закључак) - Коришћење логичких и семантичких конектора - граматичка и правописна исправност - Стил Погодност за тип текста и публику - Употреба примера, цитата, културних референци	- Преглед (филм, књига, емисија) - Формално / полу формално писмо
	Комуникационе ситуације за интеракцију на српском језику - Формални и неформални разговори - Групне дискусије, браинсторминг - Расправе о актуелним питањима *Стратегије интеракције* - Тражење и пружање информација - Преговарачко значење - Преформулисање и појашњење	- Решавање проблема кроз дијалог - симулирани друштвени контексти (школа, универзитет, јавне установе, културно окружење) - Договор и не слажу се менаџмент - одржавање течности дискусије
Предложени материјал за слушање/анализу *:* ● *Аудио материјали ће садржавати аутентичне примере реторичких говора (информативних, уверљивих, свечаних, полемичних и агитацијских), како би се истакнуле карактеристике говорничког стила, структура говора и коришћена изражајна средства.* ● *Одабрани фрагменти ће илустровати фазе изградње дискурса, ефикасне комуникацијске технике и примере лингвистичке манипулације, погрешне аргументације и когнитивних пристрасности, како би се развио капацитет за критичку анализу јавних порука.* ● *Анализа ће омогућити поређење различитих типова говора: извештаја, презентације, интервенције у дискусији, полемичког говора, свечаног говора или рекламе.* ***Врсте предложене интеракције:*** ● *Активности писања и прилагођавања повремених, информативних, убедљивих или агитационих говора, оријентисане ка вежбању стилизације и адекватности језика теми дискурса, контексту и публици.* ● *Практичне вежбе за изградњу и презентацију дискурса: структурирање, аргументација, употреба експресивних средстава и вежбање говора пред публиком.* ● *Расправе и дискусије (укључујући и дигиталне) за препознавање погрешних аргумената, манипулативних техника и идентификацију елемената који утичу на објективност комуникативног чина.*		
2. Елементи изградње комуникације	***Следеће ће бити додато садржају једанаестог разреда (ажурирано):***	
	Реченица и њени главни делови *Једноставна структура реченице* - врсте реченица према сврси комуникације (енунцијативна, упитна, усклична, императив); - редослед речи у реченици (стилске инверзије); - субјекат -предикатни споразум; - вербални и номинални предикат; - комплемент у номиналним падежима (акузатив, генитив, датив, инструментал, локатив);	- именица и придевски атрибут; - проширење реченице кроз вишеструка одређивања.

Области садржаја	Садржај	
	Заједничко језгро	**Специјализовани наставни план и програм**
	Подређеност на српском језику *Именске зависне реченице* - субјективно (да + глагол у садашњости/будућности/коњунктиву) - предикатив - Комплетна директна - Индиректни додаци- - посредни завршеци уведени специфичним везницима Атрибутивне зависне реченице - уведен односним заменицама (који, која, које, што, ћији) - Детерминативне и недетерминативне реченице - сагласност и функција атрибутивне реченице у реченици *Посредне зависне реченице* - Цирцумстантиално време (када, док, чим, пре не него што, после што, откако) - Цирцумстантиално место (где, куда, откуд(а)) - Цирцумстантиални начин (како, као што, као год) - Цирцумстантиални разлог (јер, зато што, будући, да)	Редослед речи у реченици (синтакса реченице) *Неутралан поредак и означен редослед* - инверзија за стилски нагласак - истицање терминима позиционирања *Тема и логички нагласак* - Промена значења померањем акцента - Специфична тема новинарског и књижевног језика *Елиптични и кондензовани искази* - Изостављање предмета - Изостављање предиката у дијалошком контексту Сложене синтактичке конструкције *Глаголске реченице у инфинитиву (где се користе)* - књижевне употребе или под утицајем административног језика
	- Индиција сврхе (да би, као би, да) - Посредне последице (тако да, толико да) - Условни приредови (ако, колико, да) - Цирцумстантиално (иако, мада) - Компаративне околности (као да, као што, више него што)	- Ограничење инфинитива у савременом језику у корист конструкције са *да + данас* *Безличне конструкције* - треба, може, ваља, изгледа, чини се - Реченице без експлицитног субјекта *Конструкције са пасивним вредностима* - пасивна дијатеза са перфективним аористом или *бити + партицип* *Наглашене конструкције* - употреба честица (само, баш, управо, тек) за интензивирање - Усмени и писмени дискурзивни маркери Конективи и дискурзивни маркери *Логички конектори* - узрочно -посљедично, концесијско, противничко, узастопно, конклузивно - маркери који обезбеђују кохезију текста - анафорична / катафорична референца - Употреба односних заменица - Уводне формуле у новинарској и академској комуникацији
	Координација реченица - Копулативне координатне реченице (и, па, те, нити) - Супротне реченице (али, међутим, ипак) - Дисјунктивне реченице (или – или; било – било) - Узастопне реченице (зато, штога) - Стилски ефекти координације: изостављање везника; комплексне везе у новинарском и књижевном регистру Интерпункција у сложеној реченици - зарез у зависним и координираним реченицама - Употреба дијалошке линије и цртице у књижевним текстовима - Интерпункција у разјашњавању и инцидентним реченицама	

Области садржаја	Садржај	
	Заједничко језгро	Специјализовани наставни план и програм
Начини рада са проучаваним садржајима: ● *У изучавању ових садржаја константно ће се тежити поштовању нормативних, православних, правописних, морфолошких, синтактичких и интерпункцијских аспеката, кроз систематску употребу основних дела српског језика, као и разних специјалистичких речника и корекција.* ● *Активности учења ће интегрисати практичну примену синтактичких категорија кроз вежбе за идентификацију, анализу и правилно коришћење пропозиционих функција, типова реченица и правила зареза.* ● *Функционална комуникација ће се практиковати израдом изјава и текстова у складу са нормом, адекватно искоришћавајући промене у структури реченице и њиховој стилској функцији у стварним комуникацијским ситуацијама.*		
3. Читање	***Следеће ће бити додато садржају једанаестог разреда (ажурирано):***	
	међуратни период у српској књижевности, књижевном и културно-историјском контексту; **Честе теме** у **међуратној поезији:** траума рата, усамљеност, изгнанство, криза идентитета **Карактеристике :** изражава **унутрашња стања** , немир, дезоријентацију, **симболички** , метафорички језик, слободни стих, неправилан ритам, **утицаје експресионизма и модернизма**	Анализа књижевних феномена у историјском и културном контексту. Тумачење књижевног текста коришћењем концепата теорије књижевности. Идентификација специфичности модернистичких струја. Формирање капацитета за критичко и аргументовано изражавање.
	Проза : Развој међуратног романа **Карактеристике :** нагласак на **психолошкој анализи,** субјективна перспектива, фрагментирана наративна структура, комбинација реализма и модернизма **Врсте прозе:** психолошки роман, урбана проза, историјска проза са модерном интерпретацијом	Идентификација карактеристика међуратне српске књижевности. Препознавање главних књижевних жанрова и струја. Анализа репрезентативних текстова из међуратне прозе/ Упоређивање традиционализма са модернизмом. Расправљајући о улози књижевности у одражавању кризе тог доба.
	Теме **послератног периода:** рат и његове последице, траума и памћење, људско стање, отуђење и криза идентитета, однос појединца и друштва. Књижевни жанрови: **проза** постаје доминантан жанр (модерни роман), **егзистенцијална и филозофска** лирска поезија , **есеј** - критичка анализа друштвене стварности, **драма** - морални и идеолошки сукоби.	Анализа стилске разноликости, психолошке дубине, критичко промишљање историје и интеграција послератне српске књижевности у савремену европску књижевност
	Стил и језик: *сложен, симболички стил, метафорички и рефлексивни језик. Модерне и постмодерне технике: унутрашњи монолог, вишеструка наративна перспектива, интертекстуалност, ирониja и пародија.*	Реинтерпретација историје и мита, критички дијалог са прошлошћу, одбацивање ригидних конвенција

<table>
<tr><th rowspan="2">Области садржаја</th><th colspan="2">Садржај</th></tr>
<tr><th>Заједничко језгро</th><th>Специјализовани наставни план и програм</th></tr>
<tr><td></td><td>Савремена књижевност
Књижевни жанрови: проза постаје доминантан жанр (модерни роман), егзистенцијална и филозофска лирска поезија , есејистичко-критичка анализа друштвене стварности, драмско-морални и идеолошки сукоби.
Опште карактеристике: естетски и тематски плурализам, потпуна слобода изражавања, спајање традиције са иновацијама, нагласак на индивидуалном идентитету, критичка и рефлексивна литература.</td><td>Тумачење савремене књижевности
ситуирање у временски и културни контекст.
Идентификација доминантних тема: рат, егзил, идентитет, урбано отуђење.
Препознавање постмодерних наративних техника (интертекстуалност, вишеструка перспектива, фрагментаризам).
Анализа стила и језика савремене поезије и прозе
Поређење традиције и иновација у српској књижевности</td></tr>
<tr><td colspan="3">Препоручени књижевни текстови:
Међуратна и послератна српска књижевност:
Иво Андрић: Ех Понто, Мост на Жепи, На Дрини ћуприја, Проклета авлија; Милош Црњански: Суматра, Сеобе; Десанка Максимовић: Стрепња, Крвава бајка, Покошена ливада; Вељко Петровић: Ратар; Милутин Бојић: Плава гробница; Душан Васиљен: Човек пева после рата; Момчило Настасијевић: Туга у камену

Савремена књижевност:
Бранко Ћопић: Башта сузових боје; Добрица Ћосић: Корени; Стеван Раичковић: Камена успаванка; Васко Попа: Патка, Коњ, Маслачак, Кестен, Кактус, Столица, Белутак; Миодраг Павловић: Реквијем, Вихор; Бранко Миљковић: Балада, Поезију ће сви писати; Милорад Павић: Хазарски речник; Борислав Пекић: Златно руно; Данило Киш: Рани јади, Енциклопедија мртвих; Владан Десница: Пролећа Ивана Галеба; Меша Селимовић: Дервиш и смрт; Душан Ковачевић: Балкански шпијун

Активности учења ће се фокусирати на анализу и практичну интерпретацију књижевних текстова идентификовањем доминантних тема, мотива, карактеристика књижевних струја, специфичних жанрова и уметничких средстава. Важна компонента ће бити и повезаност књижевног рада са другим областима уметности, као што су визуелне уметности, музика или други облици естетског изражавања. Рад ће бити константно везан за историјски и културни контекст, а апликативне методе рада са књижевним текстом ће се практиковати систематски.</td></tr>
<tr><td rowspan="4">4. Елементи интеркултурализности</td><td colspan="2">Следеће ће бити додато садржају једанаестог разреда (ажурирано):</td></tr>
<tr><td>Књижевност као израз колективног сећања српских заједница у условима мултикултуралног суживота.</td><td>Етика и културно наслеђе.</td></tr>
<tr><td>Историјско памћење и елементи историје у српској књижевности у дијаспори.</td><td>Културне манифестације које се огледају у књижевним приказима и у реалном контексту српске заједнице.</td></tr>
<tr><td>Елементи културног поређења на нивоу међузаједнице. Технике поређења и методе културног описа</td><td></td></tr>
<tr><td colspan="3">Коментари на предложени тематски приступ :
● Одабир књижевних / некњижевних / научних текстова који евоцирају прошлост заједнице како би се студентима објаснио однос између искуства, историје и идентитета.
● Повезивање књижевно-представљених празника и традиција са стварним контекстом српске заједнице.
● Вежбање правила цитирања; Разматрање одговорности према културном наслеђу.</td></tr>
</table>

МЕТОДОЛОШКИ ПРЕДЛОЗИ

1. Значења и улога (сидрење курикулума)

Методолошки предлози за дисциплину Матерњи језик и књижевност имају улогу усмеравања и подршке наставницима у примени школског курикулума, а да нису прескриптивни. Они се могу користити као радна мерила која имају за циљ да олакшају транспозицију курикуларних намера у наставне праксе прилагођене конкретном образовном контексту.

Наставник може да тежи да обезбеди кохерентност између општих компетенција и специфичних компетенција: (а) одабиром и повезивањем садржаја учења са аутентичним комуникацијским ситуацијама; (б) осмишљавање активности учења усмерених на развијање вештина за примање и производњу усмених и писаних порука; (ц) употреба оцењивања као алата за регулисање наставе и подршку напретку ученика.

По начину на који су формулисани, препоручује се да се садашњим методолошким предлозима приступи као апликативним алатима, усредсређеним на процес поучавања, учења-евалуације, тако што су: избором и комбиновањем активних наставних метода (нпр. разговор, вођено читање, вежбање, рад на тексту); прилагођавањем наставних стратегија узрасту, темпу учења и интересовању ученика; интегрисањем рефлексије о језику и књижевности у конкретне наставне активности. комуникација.

У зависности од свог професионалног искуства, наставници могу користити ове методолошке сугестије на диференциран начин, на пример: као смернице у осмишљавању лекција и структурирању активности учења, у случају наставника почетника, односно као полазна тачка за адаптацију, диверзификацију и методолошке иновације, у случају искусних наставника.

Имајући у виду структуру наставног плана и програма за дисциплину Матерњи језик и књижевност Српског језика , организованог по заједничком језгру и специјализованом наставном плану и програму, методолошки предлози могу се капитализовати за кохерентно управљање интегрисаним оквиром наставног плана и програма. У том контексту, наставник може да осмисли активности: (а) заједничке свим ученицима, оријентисане ка формирању основних компетенција; (б) диференциран, са намером да продуби, прошири или надокнади, у зависности од нивоа обуке и интереса ученика.

Да би се повећао апликативни карактер и унутрашња кохерентност наставног приступа, наставник може да користи, у дизајну, приступ обрнутог дизајна , почевши од специфичних компетенција и очекиваних производа учења, како би одабрао одговарајуће садржаје и активности, као и припадајуће критеријуме евалуације.

2. Општи принципи (регулаторни оквир)

Општи принципи на којима се заснива дидактички приступ дисциплини Српски матерњи језик и књижевност пружају референтни оквир за осмишљавање, спровођење и вредновање наставно-образовних активности, у складу са циљевима средњошколског образовања и профилом оспособљавања дипломираног студента. Ови принципи имају индикативни и нормативни карактер, подржавајући флексибилну примену школског курикулума и његово прилагођавање различитим образовним контекстима, без утицаја на јединство и кохерентност дисциплине.

(2.1.) Приступ учењу је **усмерен на ученика**, сматра се активним учесником у изградњи сопствених лингвистичких, књижевних и културних аквизиција. Активности учења су дизајниране да промовишу активно учешће, лично размишљање и учење кроз откриће, повезујући садржај са животним искуствима, интересима и нивоом развоја ученика. У том смислу, наставни процес стимулише аутономију, одговорност и способност за само вредновање, капитализирајући аутентичне ситуације комуникације и тумачења порука.

(2.2.) Наставни процес капитализује **разноликост метода и техника подучавања, учења-оцењивања**, које одговарају циљаним компетенцијама и специфичности дисциплине. Традиционалне, интерактивне, искуствене и дигиталне методе користе се на уравнотежен начин, као што су вођено и критичко читање, хеуристички разговор, студија случаја, дебата, учење засновано на пројектима или употреба дигиталних ресурса. Ова методолошка разноликост подржава развој функционалних комуникацијских вештина и подстиче интересовање за учење и критичко размишљање.

(2.3.) Наставни приступ је осмишљен на **флексибилан и прилагодљив** начин, у односу на ниво припреме класе, динамику групе ученика и расположиве образовне ресурсе. Наставник може прилагодити наставне стратегије, темпо садржаја, облике организације активности и методе евалуације, како би задовољио стварне потребе за учењем и осигурао напредак сваког ученика. Прилагодљивост такође има за циљ интеграцију дигиталног окружења и капитализацију нових образовних ситуација.

(2.4.) Процес наставе и учења се спроводи кроз стратегије диференцијације и персонализације, које омогућавају да се потенцијал сваког ученика капитализује и да се подржи индивидуални напредак. Активности могу бити дизајниране са оцењеним задацима, различитим нивоима сложености и различитим крајњим производима, у зависности од вештина, интереса и стилова учења ученика, помажући да се обезбеди образовна једнакост и адекватан одговор на различите образовне потребе. Поред стратегија диференцијације, препоручује се да се објасне и неке мере подршке за специфичне ситуације учења (санација, убрзање, двојезични ученици, ученици са потешкоћама у писмености или са посебним образовним потребама), прилагођавањем задатака, подршке раду, времена, презентације садржаја и критеријума евалуације, како би се осигурало стварно учешће и напредак сваког ученика.

(2.5.) Интердисциплинарна интеграција има за циљ да повеже садржаје дисциплине Матерњи језик и књижевност са другим областима проучавања, како би се изградила кохерентна визија знања. Активности учења могу искористити теме и контексте који се деле са другим дисциплинама, фаворизујући пренос вештина и примену знања у различитим ситуацијама. Овакав приступ доприноси развоју трансверзалних компетенција и разумевању улоге језика и књижевности у интерпретацији културне и друштвене стварности.

(2.6.) Вредновање дисциплине Српски матерњи језик и књижевност препоручује се да буде осмишљено као саставни део процеса поучавања, учења-вредновања, са улогом подршке развоју комуникацијских вештина ученика, у контексту усменог и писменог пријема, продукције и интеракције, као и формирања рефлексивног става према сопственом учењу.

Процес оцењивања, као саставни део процеса наставе и учења, узима у обзир следеће принципе:

А) Равнотежа између формативног и сумативног оцењивања – комбинација формативног оцењивања (које се спроводи успут, оријентисано ка напретку и регулацији) са сумативним оцењивањем (на крају јединица, са сертификационом улогом). Формативно вредновање подржава прилагођавање наставног приступа, а сумативно вредновање капитализира коначне резултате учења (писани текстови, пројекти, портфолија).

Б) Транспарентност и употреба експлицитних критеријума – спровођење евалуације на основу јасних критеријума, саопштених пре завршетка радних задатака. Експлицитни критеријуми олакшавају самопроцену, саморегулацију и преузимање одговорности за властити напредак.

В) Процена комуникацијских вештина – фокусирање процене са приоритетом на комуникацијске вештине (разумевање, тумачење, производња порука које одговарају контексту), а не на изоловану репродукцију знања о језику или књижевности. Познавање језика се вреднује кроз његову функционалну употребу, у аутентичним комуникацијским ситуацијама.

Г) Евалуација производа и производног процеса – узимајући у обзир, у евалуацији усмених и писаних продукција, како финални производ, тако и производни процес (планирање, писање, преглед, презентација). Овај приступ подржава свест о стратегијама рада и власништво над постигнутим напретком.

Д) Дескриптивна, конструктивна и напредно оријентисана повратна информација – формулисање специфичних, описних и побољшања оријентисаних повратних информација, које се пружају усмено или писмено, укључујући и у дигиталном формату, и структуриране по рубрикама и евалуацијским мрежама (на пример: Исправно сте формулисали главну идеју, али аргументација се може развити кроз додатне примере из текста.) Структура је јасна; У следећем нацрту, покушајте да диверсификујете логичке конекторе.). Препоручује се и рефлексивна повратна информација, формулисана кроз питања као што су: Шта сте постигли?, Шта бисте променили следећи пут?, Шта ћете урадити другачије?.

Е) Укључивање ученика у оцењивање – активно учешће ученика у процесу оцењивања, кроз самопроцену и вршњачку процену, коришћење дневника читања и учења, писаних размишљања, портфолија и мрежа за оцењивање. Ове праксе доприносе развоју критичког мишљења, одговорности и капацитета за рефлексивну анализу.

Приликом дизајнирања приступа евалуацији, наставник може размотрити следећа индикативна питања:

Зашто процењујем? – да разуме напредак ученика, подржи учење и прилагоди наставни процес;

Шта да процењујем? – специфичне компетенције утврђене наставним планом и програмом у дисциплини Српски матерњи језик и књижевност;

Како да оцењујем? – кроз различите методе и алате, прилагођене циљаним компетенцијама и врсти оцењивања;

Колико добро мерим? – кроз валидне, поуздане и транспарентне алате, засноване на јасним критеријумима, који су претходно саопштени студентима;

Какве повратне информације дајем? – дескриптивне, напредно оријентисане повратне информације интегрисане у процес учења;

Које одлуке доносим након евалуације? – прилагођавање наставних стратегија и пружање индивидуализоване подршке ученицима, у складу са идентификованим потребама.

Приступ евалуацији има за циљ диверсификацију метода и алата евалуације, тако што:

- процена пројекта, која може да интегрише вештине читања, писања, документације и културне интерпретације;
- оцењивање од равноправних до равноправних, примењено на производе активности ученика (аргументовани текстови, презентације, тематски пројекти);
- само процена, кроз алате који подржавају свест о личном напретку и развоју мета когнитивних вештина.

Евалуација се такође може вршити кроз портфолија, писмене и усмене тестове, листове за посматрање, рубрике и евалуацијске мреже, тестове напретка са различитим ставкама, дневнике читања, скале само евалуације и евалуацију вршњака. Препоручује се да се процес оцењивања схвати као саставни део учења, оријентисан ка развоју комуникативних вештина, критичког мишљења и рефлексивног и одговорног односа према сопственом путу језичког и културног развоја. У циљу повећања валидности и упоредивости евалуације, препоручује се доследно коришћење аналитичких наслова (критеријуми/дескриптори по нивоима) за писане и усмене продукције, као и селективно архивирање производа у портфолијима (укључујући и дигиталне), као основу за евалуацију напретка и за образовни дијалог ученик-наставник-породица.

3 . Опште методолошке смернице (операционализација)

Српски језик и књижевност заснива се на савременим педагошким принципима, оријентисана ка ученику и развоју кључних компетенција. Језички, књижевни и културни садржаји су одабрани и организовани у односу на животно искуство ученика, динамику дигиталног окружења и специфичности српске заједнице у Румунији и дијаспори. Дидактички приступ има за циљ прогресивно формирање вештина комуникације, анализе, интерпретације и критичког изражавања, у складу са специфичностима старости и захтевима савременог друштва. Структура наставног плана и програма обезбеђује континуитет и кохерентност развоја компетенција, од функционалне употребе српског језика и поштовања стандардне норме, до разумевања стилова комуникације, критичког вредновања усмених и писаних порука, овладавања аргументационим дискурсом и креирања експланаторних, рефлексивних и есејистичких текстова. У том оквиру, наставник дизајнира и спроводи интегрисане наставне активности, које систематски корелирају са четири области садржаја.

(3.1.) Као централни принцип методолошког приступа, **активно учење** се постиже кроз активности које захтевају директно, свесно и рефлективно учешће ученика. Тако су студенти укључени у анализу аутентичних комуникацијских ситуација, посматрање и тумачење вербалних, невербалних и паравербалних елемената, идентификацију и објашњење стилских карактеристика текстова, анализу наративне структуре и ликова, вредновање кредибилитета медијских порука, тумачење књижевних мотива и тема или конструкцију логичких и узрочних односа у објашњавајућим и есејистичким текстовима. Дебате, студије случаја, симулације дискурса (реторичке, публицистичке, аргументативне), текстуалне и културне истраге и вежбе трансформације текста доприносе развоју критичког мишљења и функционалних комуникацијских вештина.

(3.2.) Поред тога, **колаборативна димензија учења** се систематски капитализује и промовише кроз групне и вршњачке активности, које олакшавају учење кроз интеракцију и преговарање о значењу. Активности учења имају за циљ: израду концептуалних мапа и упоредних табела, попуњавање аналитичких листова (структура, стил, ликови, мотиви, контексти), заједничко писање текстова (вести, интервјуи, критике, говори, есеји), као и колегијално вредновање произведених производа. Менторство између ученика се посебно препоручује за активности писања, лектуре и тумачења, подршку диференцијацији учења и јачање језичких и књижевних вештина.

(3.3.) Интегративни облик активног и колаборативног учења је **пројектно учење**, које је ефикасан начин организовања активности учења, омогућавајући интеграцију садржаја наставног плана и програма у сложене тематске контексте, са друштвеним, културним и идентитетским значајем. Активности учења могу се организовати у виду пројеката који имају за циљ: одговорну комуникацију у дигиталном окружењу, производњу издавачких производа, анализу реторичког дискурса, интерпретацију књижевних токова у историјском контексту, истраживање колективног сећања или промоцију српског културног наслеђа. Пројекти обухватају активности документације, анализе, писања, селекције извора, производње културних производа и јавне презентације, доприносећи

развоју трансверзалних компетенција, аутономије у учењу и способности преношења и примене знања у аутентичним контекстима.

(3.4.) Наставни приступ је такође подржан капитализацијом **дигиталног учења**, које допуњује и подржава употребу наставних стратегија, коришћењем одговарајућих дигиталних ресурса и алата, у складу са компетенцијама које су усмерене наставним планом и програмом. Ове активности могу укључивати: интерактивне вежбе класификације и асоцијације, дигиталне графичке организаторе, сторубоардове за приповиједање, платформе за сарадњу за писање и повратне информације, израду мултимедијалних презентација, подкаста, школских блогова, интерпретативних колажа или дигиталних портфолија. Дигиталне активности олакшавају критичку анализу информација, развој медијских вештина и праксу правила цитирања и одговорног коришћења извора. У коришћењу дигиталних ресурса, препоручује се да се објасне нека правила рада о кредибилитету извора, исправном цитирању, заштити личних података и етичком понашању у онлајн окружењу, тако да се дигитална компетенција развија на интегрисан начин са писменошћу, и грађанском компетенцијом.

(3.5.) Да би се **осигурала релевантност и смисао учења**, наставне активности су осмишљене на **аутентичан** начин, повезујући садржај дисциплине са свакодневном стварношћу и животом заједнице, фаворизујући пренос учења у релевантним контекстима. Активности могу да искористе стварне комуникацијске ситуације (функционални текстови, јавни наступи, аргументоване интервенције), као и анализу културних репрезентација Срба у Румунији и дијаспори. Анализа ових репрезентација у књижевним текстовима, њихова корелација са културним артефактима, традицијама, празницима или сведочанствима заједнице доприноси развоју интеркултуралних компетенција и формирању етичког понашања према културном наслеђу.

(3.6.) Прилагођавање дидактичког приступа конкретном образовном контексту постиже се **контекстуализованим учењем**, које подразумева прилагођавање наставних стратегија нивоу компетентности ученика, специфичностима разреда, школе и локалне заједнице, као и расположивим ресурсима. Наставни план и програм омогућава дизајн диференцираних активности, са оцењеним задацима, различитим финалним производима и флексибилним облицима оцењивања, тако да сваки ученик може напредовати сопственим темпом и потенцијалом. Искоришћавање језичког и културног искуства ученика и локалних ресурса доприноси повећању релевантности и ефикасности процеса учења. Да би се осигурала инклузија и једнакост, препоручује се експлицитно планирање мера приступачности (визуелна подршка, графички организатори, редослед задатака, додатно време, алтернативе производима), као и корективне интервенције на основу резултата формативне евалуације.

Кроз систематску примену ових општих методолошких смерница, дисциплина Српски матерњи језик и књижевност постаје динамичан, релевантан и формативан образовни простор, који подржава развој функционалне комуникације, критичког мишљења, књижевног сензибилитета и културног идентитета ученика.

4. Методолошке адаптације у зависности од врсте наставног плана и програма (контекстуализација наставног плана и програма)

Наставни план и програм за дисциплину Матерњи језик и књижевност српског језика, структуриран на заједничком језгру и специјализованом наставном плану и програму, омогућава конфигурисање диференцираног и флексибилног дидактичког приступа, прилагођеног разноликости образовних путева ученика. У том контексту, курикуларни приступ може се капитализовати различито, у зависности од специфичности, тежине и сврхе покривене компоненте курикулума, без утицаја на кохерентност и јединство дисциплине.

На нивоу заједничког језгра, наставни приступ је првенствено оријентисан ка обуци и вежбању основних комуникацијских вештина, са акцентом на функционалну употребу српског језика у различитим контекстима рецепције и продукције усмених и писаних порука. Активности учења могу имати за циљ развијање писмености, разумевање и тумачење књижевних и некњижевних текстова, као и вежбање кохерентног и исправног изражавања, у складу са нормом стандардног језика. Наставне стратегије могу подржати приступачност садржаја, постепени напредак и активно учешће свих ученика.

На нивоу специјализованог наставног плана и програма, методолошки приступ омогућава продубљивање и ширење вештина развијених у заједничком језгру, кроз сложеније аналитичке и рефлексивне приступе. Активности могу бити оријентисане ка дубинској интерпретацији књижевних текстова, анализи дискурсних типова, истраживању културних и идентитетских димензија српског језика и књижевности, као и стварању производа учења са повећаним степеном аутономије и креативности. У том смислу, методе истраживања, дебате, учења заснованог на пројектима и активности истраживања културе, које одговарају нивоу обуке ученика, могу се капитализовати.

Када је наставни план и програм покривен у интегрисаном облику заједничког језгра и специјализованог наставног плана и програма, наставник може да осмисли јединствени приступ настави, који обезбеђује континуитет и кохерентност развоја компетенција прогресивним артикулисањем основних циљева са продубљивим. Активности могу бити структуриране различито, са дипломираним задацима и различитим финалним производима, фаворизујући персонализацију учења и капитализацију разлика у темпу и стилу учења.

Без обзира на врсту наставног плана и програма, методолошке адаптације се врше у односу на кључне компетенције и профил обуке дипломца, узимајући у обзир принципе једнакости, инклузије и образовне релевантности. Наставник може прилагодити избор садржаја, дидактичке стратегије, облике организације активности и методе евалуације, тако да образовни приступ остаје усмерен на ученика и оријентисан на формирање аутономних, рефлективних и одговорних дипломаца.

За кохерентно управљање интегрисаном компонентом (заједничко језгро и специјализовани наставни план и програм), препоручује се планирање јединица учења које експлицитно укључују: специфичне вештине заједничке свим ученицима, продубљивање вештина за заинтересоване / напредне студенте, као и корективне компоненте, успостављене на основу почетне дијагнозе и формативне процене. Кроз овај приступ, образовни приступ дисциплини Матерњи језик и књижевност Србија одржава своје курикуларни јединство, обезбеђујући неопходну флексибилност да одговори на разноликост образовних контекста и да подржи релевантне и кохерентне путеве учења у средњошколском образовању.

5. Сидрење у профилу обуке дипломца (коначност)

На нивоу дисциплине Матерњи језик и књижевност Српског језика, методолошки предлози имају за циљ организовање процеса поучавања-учења-вредновања тако да предложене активности директно допринесу постизању образовног профила матуранта, са фокусом на наставну област Језик и комуникација. Наставни приступи су оријентисани ка развоју кључних компетенција, формирање приоритетних атрибута дипломца и интеграција трансверзалних тема предвиђених законодавним оквиром на снази.

(5.1.) У наставној активности, наставници могу да предложе ситуације учења које погодују **развоју кључних компетенција**:

- организовање активности за рецепцију, интерпретацију и производњу усмених и писаних, књижевних и некњижевних текстова, у различитим комуникацијским контекстима, коришћење вођеног и критичког читања, текстуалне анализе и интерпретационих вежби, као и писање функционалних, рефлексивних и креативних текстова, који подржавају разумевање поруке, кохерентно изражавање и аргументацију у циљу јачања **писмености** (читање, писање и разумевање поруке);
- искоришћавање српског као матерњег језика у односу на друге језике познате ученицима, кроз језичка поређења, преводилачке и медијацијске вежбе, као и промишљања о улози матерњег језика у изградњи личног и културног идентитета у циљу развијања **вишејезичних** компетенција и интеркултуралне свести;
- истраживање српског књижевног и културног наслеђа, у Румунији и другим културним просторима, кроз анализу репрезентативних текстова, реализацију тематских пројеката и креативних производа, као и њихов однос према искуствима ученика и ширим културним контекстима, у циљу развијања **компетенција културне свести и изражавања**;
- коришћење дигиталних ресурса за документацију, комуникацију и развој производа за учење (презентације, портфолији, колаборативни текстови), у складу са правилима етике и безбедности на мрежи, у циљу развоја **дигиталне компетенције**;
- спровођење индивидуалних и колаборативних активности које подстичу размишљање о сопственом учењу, аутономији, сарадњи, отпорности и одговорности, за развој **личне, социјалне компетенције и учење учења**;
- анализа јавних порука, друштвених дискурса и текстова са грађанском или еколошком тематиком, у циљу формирања ставова одговорног учешћа, поштовања демократских вредности, културне разноликости и животне средине, доприносећи развоју **грађанских, правних и еколошких компетенција**;
- спровођење културно-образовних пројеката (тематски портфолији, креативни производи, групне активности), који подстичу иницијативу, креативност, преузимање улога и претварање идеја у акције са културном и друштвеном вредношћу, у циљу развоја **предузетничке компетенције**.

(5.2.) Дисциплина Српски матерњи језик и књижевност кроз коришћене дидактичке стратегије доприноси **формирању приоритетних атрибута** дипломца који:

- ефикасно комуницира на српском језику, прилагођавајући свој говор различитим личним, образовним и културним контекстима *(комуникативно);*
- показује рефлективно размишљање и критичко мишљење у анализи порука, текстова и комуникацијских ситуација *(рефлексивно);*
- креативно капитализује језик, кроз личне интерпретације и оригинално *(креативно)* изражавање;
- одговорно и етички користи дигитални језик и ресурсе у јавном и приватном простору *(одговорно и етично);*
- прогресивно преузимају одговорност за своје лично *(аутономно)* учење и развој;
- ефикасно сарађује у групним активностима и у кооперативним (*колаборативним)* контекстима учења;
- управља изазовним ситуацијама учења и прилагођава се различитим образовним контекстима *(отпоран);*
- размишља о сопственом образовном, културном и професионалном путу, показујући отвореност за планирање будућности *(перспективно).*

(5.3.) Интеграција међу секторских тема, предвиђених важећим законодавним оквиром, препоручује се у активностима учења и наставе, у корелацији са кључним компетенцијама, и то:

- **образовање о животној средини**, у корелацији са компетенцијом писмености и културном свешћу кроз анализу текстова који се баве односом између човека и природе;
- **дигитализација**, у корелацији са дигиталном компетенцијом и комуникацијском компетенцијом, кроз употребу технологије у креирању производа за учење;
- **здравствено образовање**, у корелацији са личном и социјалном компетенцијом, промовисањем асертивне комуникације и уравнотежених међуљудских односа;
- **образовање о наслеђу**, у корелацији са компетенцијом културне свести и изражавања, истраживањем српског језика, књижевности и културног идентитета.

Кроз ове методолошке смернице, дисциплина Српски матерњи језик и књижевност систематски и кохерентно доприноси формирању дипломца способног да искористи вештине стечене у реалним контекстима, да критички промишља стварност и да активно и одговорно учествује у културном и друштвеном животу.

Овим наставним планом и програмом за дисциплину Српски матерњи језик и књижевност успоставља се референтни наставни оквир за наставу, учење и вредновање предмета на нивоу средње школе, у складу са профилом обуке дипломца. Кроз своју структуру и смернице, наставни план и програм подржава кохерентну и флексибилну примену наставног приступа, пружајући мерила за његово прилагођавање различитим образовним контекстима.

БИБЛИОГРАФСКЕ РЕФЕРЕНЦЕ

Барић, Еугенија ет ал. *Граматика српског језика.* Београд: Завод за уџбенике, 2005.
Деретић, Јован. *Историја српске књижевности.* Београд: Просвета, 1987.
Деретић, Јован. *Теорија књижевности.* Београд: Просвета, 1989.
Домановић, Радоје. *Приповетке.* Београд: Просвета, 1991.
Ивић, Милка. *Лингвистички огледи.* Београд: Библиотека XX век, 1995.
Јовановић, Милица. *Методика наставе српског језика.* Београд: Завод за уџбенике, 2003.
Киш, Данило. *Доста , Пепео.* Београд: Просвета, 1987.
Клајн, Иван. *Граматика српског језика.* Београд: Завод за уџбенике, 2009.
Клајн, Иван; Шипка, Милан. *Речник страних речи и израза.* Нови Сад: Прометеј, 2006.
Колъевић, Никола. *Књижевна теорија.* Београд: Завод за уџбенике, 1985.
Костић, Лаза. *Песме.* Београд: Српска књижевна задруга, 1969.
Лазић, Драгана. *Педагогија и методика наставе матерњег језика.* Нови Сад: Филозофски факултет, 2008.
Лазаревић, Лаза. *Приповетке.* Београд: Народна књига, 1980.
Лешић, Зденко. *Теорија књижевности.* Београд: Просвета, 1992.
Максимовић, Десанка. *Изабране песме.* Београд: Завод за уџбенике, 1998.
Михајловић, Александар. *Дидактика и методика српског језика за основну и средњу школу.* Београд: Просвета, 2010.
Матавуљ, Симо. *Приповетке.* Београд: Просвета, 1985.

Његош, Петар ИИ Петровић. *Горски Вијенац.* Београд: Просвета, 2005.
Пајпер, Предраг; Клајн , Иван. *Нормативна граматика српског језика.* Нови Сад: Матица српска, 2014.
Попа, Васко. *Песме.* Београд: Српска књижевна задруга, 1965.
Попов, Љубица. *Настава српског језика и књижевности: теорија и пракса.* Београд: Институт за педагошка истраживања, 2012.
Ракић, Милан. *Песме.* Београд: Просвета, 1989.
Речник српскога језика. Нови Сад: Матица српска, 2011.
Селимовић, Меша. *Дервиш и смрт.* Београд: Просвета, 1975.
Сремац, Стеван. *Замфирова област.* Београд: Службени гласник, 1997.
Станковић, Борисав. *Нечиста крв.* Београд: Службени гласник, 2003.
Стојановић, ништа. *Савремени приступи учењу и поучавању матерњег језика.* Ниш : Универзитет и Нишу, 2015.
Станојчић, Живојин; Поповић , Љубомир. *Граматика српског језика.* Београд: Завод за уџбенике, 2010.
Вук Караџић, Стефан. *Српски речник.* Београд: Нолит, 1975 (репринт).

РАДНА ГРУПА

Име и презиме	Наставничко звање / Научни назив	Установа којој припадате, место, жупанија
IANOȘEVICI GIOCA	Дидактички степен II	Școala Gimnazială „Sf. Sava” Socol, Caraș-Severin
NOVAKOVIĆ VERA	Дидактички степен I	Liceul Tehnologic „Clisura Dunării” Moldova Nouă, Caraș-Severin
STANCOV DALIBORCA	Дидактички степен I	Liceul Teoretic „Dositei Obradovici” Timișoara, Timiș
STANCOV JELCO	Дидактички степен I	Liceul Teoretic „Dositei Obradovici” Timișoara, Timiș
STANCOVICI RUJIȚA-IVANA	Дидактички степен I	Școala Gimnazială „Atanasie Cojocaru” Pojejena, Caraș-Severin
STOICOV ALEXANDRA	Дидактички степен I	Liceul Teoretic „Dositei Obradovici” Timișoara, Timiș

КООРДИНАТОРИ / ОДГОВОРНИ / НАУЧНИ КОНСУЛТАНТИ

Име и презиме	Функција / Научни назив	Институција којој припадате
GUBANI IANKO	Consilier, prof. Dr.	Ministerul Educației și Cercetării
NISTOR CONSTANTIN-CIPRIAN	Consilier, prof. Dr.	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare
ANDREICI MAȚA	Conf. Univ. Dr.	Universitatea de Vest din Timișoara

Anexa nr. 24A

Programa școlară
pentru disciplina

LIMBA ȘI LITERATURA MATERNĂ SÂRBĂ

Clasa a IX-a

Trunchi comun (TC)

pentru școlile, clasele sau grupele cu elevi aparținând minorității naționale sârbe care studiază în limba română

pentru toate filierele, profilurile și specializările

Învățământ liceal

- 2026 -

Anexa nr. 24A

Programa școlară pentru disciplina *Limba și literatura maternă sârbă, clasa a IX-a, trunchi comun (TC)*

- *Pentru școlile, clasele sau grupele cu elevi aparținând minorității naționale sârbe care studiază în limba română*
- *Pentru toate filierele, profilurile și specializările*

NOTĂ DE PREZENTARE

Limba și literatura maternă sârbă este o disciplină educațională fundamentală, cu un nivel conceptual specific domeniului limbajului, comunicării și culturii, având un caracter unitar, formativ și identitar. Prin studiul limbii și literaturii sârbe, disciplina contribuie la dezvoltarea competențelor de comunicare, a gândirii critice și reflexive, precum și a sensibilității estetice, facilitând înțelegerea relației dintre limbaj, cultură și experiența umană. Limba sârbă este abordată atât ca instrument principal al comunicării, cât și ca obiect al reflecției și al gândirii, sprijinind dezvoltarea capacităților cognitive și metacognitive ale elevilor.

Programa școlară pentru disciplina Limba și literatura maternă sârbă, destinată elevilor aparținând minorității naționale sârbe care studiază în unități de învățământ sau în clase cu predare în limba română, este elaborată în conformitate cu prevederile Legii învățământului preuniversitar nr. 198/2023, precum și cu planurile-cadru aprobate prin O.M.E.C. nr. 6.932/2025. Studiul disciplinei se realizează conform alocării orare prevăzute de planul-cadru aplicabil filierei/profilului/ specializării, disciplina având același număr de ore ca Limba și literatura română, în trunchiul comun și, după caz, în curriculumul de specialitate.

Elaborarea programei școlare are în vedere respectarea dispozițiilor instrumentelor juridice internaționale ratificate de România, respectiv Convenția-cadru pentru protecția minorităților naționale (1 februarie 1995) și Carta europeană a limbilor regionale sau minoritare (5 noiembrie 1992), precum și a ansamblului normativ european privind protecția și promovarea limbilor minoritare. În acest context, se promovează respectarea principiului diversității culturale și lingvistice, precum și exercitarea drepturilor minorităților naționale la afirmarea identității proprii și la participarea egală în procesul educațional.

Studiul disciplinei Limba și literatura maternă sârbă în școlile și clasele cu predare în limba română are ca scop principal formarea și dezvoltarea competenței de comunicare în limba maternă, consolidarea identității lingvistice și culturale a elevilor aparținând comunității sârbe, precum și promovarea dialogului intercultural și a respectului pentru diversitatea etnică și lingvistică din România.

Un obiectiv esențial al predării limbii și literaturi sârbe, conform prezentei programe, îl reprezintă revitalizarea și valorificarea limbii materne, formarea unor tineri care doresc să comunice în limba sârbă și o pot utiliza eficient în contexte variate de comunicare. În consecință, programa promovează o abordare funcțional-comunicativă a limbii, înlocuind accentul exclusiv pe structurile lingvistice cu dezvoltarea competenței de comunicare ca obiectiv central al învățării.

Învățarea bazată pe comunicare presupune dezvoltarea simultană a abilităților productive (vorbire, scriere) și receptive (ascultare, citire), având la bază utilizarea limbii materne ca mijloc de comunicare autentică. În cadrul procesului didactic se urmărește crearea unor situații reale de comunicare, în care elevii să-și exerseze capacitatea de exprimare, înțelegere și reacție spontană, adaptată la context.

Demersul didactic se bazează pe abordarea contrastivă, pornind de la cunoașterea limbii române, fapt ce facilitează învățarea și conștientizarea diferențelor și asemănărilor între cele două sisteme lingvistice. Programa prevede familiarizarea treptată a elevilor cu o varietate de situații de comunicare orală și scrisă, prin lectura și interpretarea de texte literare și nonliterare, în vederea dezvoltării competențelor de comunicare și a sensibilității culturale.

În consecință, principiile care fundamentează această programă sunt: dezvoltarea capacității de a utiliza limba sârbă în contexte autentice de comunicare; aplicarea unei abordări funcționale și comunicative a limbii; formarea unei exprimări orale și scrise clare, corecte și expresive; selecția unor conținuturi adaptate vârstei și intereselor elevilor.

Recomandări pentru aplicarea curriculumului și evaluarea elevilor. Nivelul de cunoaștere a limbii sârbe este stabilit prin evaluări inițiale, în baza cărora pot fi organizate grupe sau clase omogene din punct de vedere al nivelului de cunoaștere al limbii. În situațiile în care organizarea pe niveluri nu este posibilă, se recomandă aplicarea metodelor de învățare diferențiată, care să permită valorificarea potențialului fiecărui elev. Planificarea individuală (planificarea calendaristică, proiectarea unităților de învățare, elaborarea

instrumentelor de evaluare continuă și sumativă) trebuie să respecte cerințele curriculare privind competențele vizate și conținuturile aferente. Ordinea parcurgerii competențelor și conținuturilor poate fi adaptată de profesor, cu condiția ca până la finalul nivelului să fie atinse toate cerințele curriculare.

Pentru eficientizarea procesului de predare-învățare, profesorii vor ține cont de următoarele recomandări: utilizarea metodelor interactive și centrate pe elev, care stimulează implicarea activă și comunicarea autentică; selectarea temelor pentru acasă astfel încât timpul necesar rezolvării lor să fie proporțional cu activitățile similare din clasă; elaborarea instrumentelor de evaluare în concordanță strictă cu obiectivele și conținuturile programei.

Structura programei de Limba și literatura maternă sârbă pentru școlile, clasele sau grupele cu elevi aparținând minorității naționale sârbe care studiază în limba română (clasa a IX-a) este următoarea: notă de prezentare, competențe generale, competențe specifice, domenii de conținut și conținuturi ale învățării, sugestii metodologice și referințe bibliografice.

Limba și literatura maternă sârbă are un pronunțat caracter formativ și aplicativ, punând accent pe utilizarea limbii în contexte autentice de comunicare și pe valorificarea cunoștințelor lingvistice și literare în situații variate de viață educațională, socială și culturală. Competențele dezvoltate în cadrul disciplinei au un caracter transferabil, sprijinind integrarea elevilor în parcursuri educaționale și profesionale diverse și susținând învățarea pe tot parcursul vieții.

Disciplina contribuie la dezvoltarea competențelor digitale și a competențelor media, prin utilizarea responsabilă a resurselor tehnologice moderne, în vederea producerii, interpretării și evaluării mesajelor în format digital, precum și prin formarea unor atitudini adecvate privind etica și securitatea în mediul online.

Competența civică și cea interculturală sunt asumate de programa școlară prin abordarea valorilor culturale, a diversității lingvistice și identitare și prin promovarea respectului față de diferențele socio-culturale.

Prin oferirea unor contexte de învățare autonomă și reflexivă, disciplina sprijină dezvoltarea competențelor personale și sociale și a competenței „a învăța să înveți”, cultivând responsabilitatea și implicarea activă în viața comunității. Din perspectiva profilului absolventului, disciplina Limba și literatura maternă sârbă contribuie la formarea unui tânăr comunicativ, reflexiv, creativ și responsabil, capabil să își exprime ideile argumentat și să participe activ la o societate democratică și pluralistă.

O finalitate majoră a studiului limbii și literaturii materne sârbe este înțelegerea rolului limbajului și al literaturii în construirea identității personale și culturale, precum și formarea unei viziuni deschise, critice și etice asupra lumii contemporane, în acord cu valorile societății democratice și cu principiile învățării pe tot parcursul vieții.

Prin conținuturile și orientările metodologice propuse, programa sprijină formarea unui parcurs educațional coerent și flexibil, care valorifică limba maternă ca resursă identitară, culturală și educațională, contribuind la dezvoltarea personală a elevilor și la integrarea lor activă într-un context educațional și social plurilingv și intercultural.

COMPETENȚE GENERALE

1.	**Participă activ la comunicarea orală în limba sârbă, în contexte cotidiene, școlare și culturale, pentru a exprima opinii, emoții și intenții și a interacționa eficient**
2.	**Utilizează structurile și mecanismele limbii sârbe, în comunicarea orală și scrisă, pentru a asigura corectitudinea, claritatea și adecvarea mesajelor**
3.	**Valorifică texte scrise literare și nonliterare în limba sârbă, de tipuri și registre variate, pentru a înțelege, interpreta și exprima coerent idei, informații și valori culturale**
4.	**Integrează semnificații culturale prin limba sârbă, în contexte plurilingve și pluriculturale, pentru a susține dialogul intercultural, toleranța și afirmarea identității culturale**

CLASA a IX-a
COMPETENȚE SPECIFICE ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE

1. Participă activ la comunicarea orală în limba sârbă, în contexte cotidiene, școlare și culturale, pentru a exprima opinii, emoții și intenții și a interacționa eficient

Clasa a IX-a
1.1. Înțelege global mesaje orale în limba sârbă, pe teme familiare și de interes general, pentru a identifica sensul general și ideile principale ale discursului
Trunchi comun - *audierea și înțelegerea globală a unor mesaje orale (dialoguri autentice, interviuri, discursuri scurte), pe teme din viața cotidiană, școlară și culturală, pentru identificarea sensului general al discursului* - *identificarea ideilor principale din mesaje orale, prin selectarea informațiilor relevante care contribuie la construirea unei imagini de ansamblu asupra mesajului audiat* - *corelarea mesajului oral audiat cu experiența personală și cu realitățile cotidiene, pentru facilitarea înțelegerii globale a intenției comunicative* - *rezumatul oral al mesajului audiat, prin formularea concisă a ideilor principale, utilizând structuri adecvate situației de comunicare* Activități de aprofundare - *compararea globală a două mesaje orale cu temă comună (de exemplu, interviuri sau reportaje audio), pentru identificarea ideilor principale și a diferențelor de perspectivă* - *reprezentarea schematică (orală sau vizuală) a ideilor principale dintr-un mesaj oral, utilizând mijloace digitale simple, pentru consolidarea înțelegerii globale a discursului*
1.2. Identifică informații de detaliu din mesaje orale în limba sârbă, pentru a clarifica conținutul și structura acestora
Trunchi comun - *selectarea cuvintelor și expresiilor relevante din mesaje orale audiate, aparținând aceleiași arii tematice (familie, tradiții, sănătate, educație), pentru clarificarea conținutului mesajului* - *identificarea elementelor de detaliu din mesaje orale (locul, timpul, cauzele evenimentelor prezentate), pentru înțelegerea structurii mesajului audiat* - *recunoașterea elementelor lingvistice care contribuie la coeziunea și coerența discursului oral (de exemplu: marcatori de început și de încheiere, relații cauzale, concluzii), pentru clarificarea organizării mesajului* Activități de aprofundare - *completarea și reformularea unor secvențe din mesaje orale audiate, pentru evidențierea informațiilor de detaliu și a relațiilor dintre idei* - *elaborarea unei fișe de audiție, cu accent pe identificarea informațiilor de detaliu, claritatea mesajului și expresivitatea discursului oral* - *clasificarea mesajelor orale audiate în funcție de registrul de limbă utilizat (formal / neformal), pentru aprofundarea înțelegerii contextului de comunicare*
1.3. Analizează atitudinea și opiniile vorbitorului într-un mesaj oral, utilizând indicii lingvistice, paraverbale și nonverbale, pentru a interpreta corect intenția comunicativă
Trunchi comun - *identificarea atitudinii vorbitorului în mesaje orale audiate, pe baza indicilor paraverbali și nonverbali (intonare, ritm, pauze, gesturi), pentru interpretarea intenției comunicative* - *identificarea opiniilor exprimate explicit și implicit în mesaje orale, prin analiza formulărilor lingvistice utilizate de vorbitor* - *corelarea atitudinilor și opiniilor exprimate în mesajele orale cu valorile și experiențele comunității sârbe, pentru înțelegerea contextului cultural al comunicării* Activități de aprofundare - *analizarea atitudinilor și valorilor culturale reflectate în mesaje orale autentice, pentru evidențierea relației dintre limbaj și context cultural* - *realizarea unei intervenții orale înregistrate, în care elevii își exprimă opinii similare sau diferite față de mesajul audiat, respectând normele comunicării orale*

Clasa a IX-a
- *participarea la o dezbatere ghidată pe tema „Influența rețelelor sociale asupra modului de comunicare”, pentru exersarea exprimării și argumentării opiniilor în contexte orale formale*
1.4. Analizează mesaje media audio și video, pentru a identifica scopul, tonul și impactul acestora asupra receptorului şi asupra comunităţii
Trunchi comun - *identificarea scopului și a tipului de mesaj media audio sau video (informativ, persuasiv, educativ, publicitar), pe baza conținutului și a contextului de difuzare* - *observarea și analizarea mijloacelor vizuale și sonore utilizate în mesaje media, pentru înțelegerea modului în care acestea susțin sensul și influențează receptarea mesajului* - *evaluarea credibilității sursei și a intenției emițătorului, prin raportarea mesajului media la contextul social și cultural în care este produs* - *compararea a două mesaje media audio sau video cu temă comună, pentru identificarea diferențelor de abordare, ton și impact asupra receptorului* - *argumentarea orală a unei opinii personale privind impactul emoțional și social al unui mesaj media, utilizând exemple din mesajul analizat* Activități de aprofundare - *analizarea unor exemple de greșeli pragmatice în mesaje media audio și video, pentru identificarea efectelor acestora asupra înțelegerii și receptării mesajului* - *propunerea orală de modalități de corectare a greșelilor pragmatice identificate, cu respectarea normelor comunicării responsabile în mass-media*

2. Utilizează structurile și mecanismele limbii sârbe, în comunicarea orală și scrisă, pentru a asigura corectitudinea, claritatea și adecvarea mesajelor

Clasa a IX-a
2.1. Utilizează elemente lexicale și gramaticale ale limbii sârbe în mesaje orale și scrise, pentru a asigura claritatea și corectitudinea comunicării
Trunchi comun - *utilizarea corectă a formelor gramaticale ale limbii sârbe în mesaje orale și scrise, prin aplicarea regulilor de morfologie și sintaxă în contexte de comunicare variate* - *identificarea și corectarea greșelilor gramaticale și lexicale în mesaje orale și scrise, pentru îmbunătățirea clarității și corectitudinii comunicării* - *aplicarea regulilor de acord și topică în propoziții simple și complexe, pentru asigurarea coerenței mesajelor orale și scrise* - *utilizarea corectă a semnelor de punctuație în enunțuri și texte funcționale, pentru clarificarea sensului mesajului scris* - *recunoașterea și utilizarea sinonimelor, antonimelor și expresiilor idiomatice în contexte comunicative, pentru îmbogățirea și precizarea mesajului* Activități de aprofundare - *analizarea limbajului utilizat în mesaje orale autentice (de exemplu, interviuri comunitare), pentru identificarea utilizării corecte a elementelor lexicale și gramaticale* - *realizarea unei prezentări orale structurate, în cadrul proiectului „Tradițiile comunităților sârbe”, cu accent pe corectitudinea gramaticală și adecvarea lexicală a mesajului*
2.2. Utilizează corect normele ortografice și de punctuație în redactarea mesajelor scrise, pentru a respecta norma limbii literare
Trunchi comun - *redactarea de note, mesaje și formulare funcționale, respectând regulile ortografice și de punctuație ale limbii sârbe, în situații cotidiene, școlare și comunitare* - *redactarea corespondenței scrise tradiționale și online, pe teme personale și educaționale, cu aplicarea corectă a normelor ortografice și de punctuație* - *participarea la schimburi de mesaje scrise în mediul digital (e-mailuri, forumuri, platforme educaționale), utilizând registre adecvate și respectând normele limbii literare*

Clasa a IX-a
- *aplicarea regulilor de punctuație în texte funcționale și informative, pentru clarificarea sensului și structurii mesajului scris* - *identificarea și corectarea greșelilor de ortografie și punctuație din mesaje scrise, pentru îmbunătățirea calității comunicării scrise* Activități de aprofundare - *redactarea de e-mailuri formale și informale, cu respectarea diferențelor de registru și a normelor ortografice și de punctuație* - *simularea unor conversații online pe teme educaționale, cu accent pe corectitudinea ortografică, punctuația adecvată și respectarea eticii comunicării scrise*
2.3. Aplică strategii de adecvare a limbajului la diferite registre de comunicare (formal, colocvial, academic, media), pentru a respecta contextul lingvistic și cultural
Trunchi comun - *identificarea registrelor de limbă utilizate în mesaje orale și scrise, în funcție de contextul de comunicare și de relația dintre interlocutori* - *adaptarea limbajului la situații educaționale, culturale și mediatice, prin selectarea formelor lexicale și gramaticale adecvate registrului de comunicare* - *utilizarea formulelor de adresare, salut și încheiere corespunzătoare contextului, pentru respectarea normelor lingvistice și culturale ale comunicării* - *aplicarea regulilor de comunicare responsabilă în mediul digital, prin ajustarea limbajului la specificul registrelor online* Activități de aprofundare - *reformularea mesajelor din registru colocvial în registru formal sau academic, pentru consolidarea strategiilor de adecvare a limbajului* - *participarea la o dezbatere ghidată pe tema „Respectul în comunicare”, cu aplicarea conștientă a strategiilor de adecvare a limbajului la context și interlocutor*
2.4. Identifică și corectează greșeli gramaticale și lexicale din mesaje orale și scrise, pentru a îmbunătăți calitatea comunicării
Trunchi comun - *identificarea greșelilor gramaticale și lexicale din mesaje orale și scrise, prin raportarea la normele limbii literare* - *corectarea greșelilor identificate în mesaje orale și scrise, prin reformularea enunțurilor, pentru îmbunătățirea clarității și corectitudinii comunicării* - *ajustarea limbajului și a tonului mesajelor în funcție de contextul de comunicare, pentru asigurarea adecvării lingvistice și stilistice* - *aplicarea regulilor de acord, topică și selecție lexicală în procesul de revizuire a mesajelor, pentru creșterea calității comunicării orale și scrise* Activități de aprofundare - *adaptarea unui text scris pentru un alt public-țintă, prin corectarea și ajustarea elementelor gramaticale și lexicale în funcție de contextul de comunicare* - *revizuirea și susținerea unor prezentări orale, cu accent pe corectitudinea gramaticală, claritatea exprimării și adecvarea limbajului*

3. Valorifică texte scrise literare și nonliterare în limba sârbă, de tipuri și registre variate, pentru a înțelege, interpreta și exprima coerent idei, informații și valori culturale

Clasa a IX-a
3.1. Înțelege global texte scrise în limba sârbă, pentru a identifica ideile principale și structura generală a textului
Trunchi comun - *identificarea ideilor principale și secundare din texte scrise, literare și nonliterare, pentru înțelegerea sensului global al textului* - *analizarea structurii generale și a organizării compoziționale a textului scris (introducere, cuprins, încheiere), pentru clarificarea modului de construire a mesajului*

Clasa a IX-a
- *selectarea informațiilor esențiale din texte scrise, în vederea realizării unei imagini de ansamblu asupra conținutului acestora* - *formularea orală sau scrisă a sensului global al unui text citit, prin utilizarea unui vocabular adecvat și a structurilor simple* Activități de aprofundare - *realizarea unei prezentări multimodale (text și imagine), pe baza informațiilor extrase din texte scrise despre viața culturală a sârbilor, pentru consolidarea înțelegerii globale a mesajului* - *elaborarea unui rezumat structurat al unui text literar sau nonliterar, cu respectarea ideilor principale și a succesiunii logice a acestora*
3.2. Identifică informații de detaliu în texte scrise, pentru a clarifica sensuri explicite și implicite
Trunchi comun - *identificarea informațiilor de detaliu din texte scrise, literare și nonliterare, pentru clarificarea sensurilor explicite ale mesajului* - *identificarea sensurilor implicite din texte scrise, prin analiza contextului, a formulărilor și a relațiilor dintre idei* - *selectarea și organizarea informațiilor de detaliu dintr-un text scris, pentru evidențierea legăturii dintre ideile principale și cele secundare* - *explicarea sensului unor fragmente sau enunțuri din texte scrise, utilizând un limbaj clar și adecvat, pentru verificarea înțelegerii detaliate a mesajului* Activități de aprofundare - *elaborarea unei fișe de lectură, centrată pe identificarea informațiilor de detaliu și a sensurilor implicite dintr-un text literar sau nonliterar* - *compararea modului de exprimare a sensurilor explicite și implicite în două texte scrise cu temă comună, pentru aprofundarea înțelegerii nuanțelor de sens*
3.3. Redactează texte scrise în limba sârbă, de tip narativ, descriptiv și argumentativ, pentru a exprima idei, experiențe și valori personale sau culturale
Trunchi comun - *planificarea redactării unui text scris, prin stabilirea scopului comunicării, a tipului de text (narativ, descriptiv, argumentativ) și a contextului cultural, social sau educațional* - *documentarea din surse diverse, prin selectarea și organizarea informațiilor relevante necesare redactării unui text scris coerent* - *elaborarea planului de idei și a schiței textului, pentru structurarea logică a conținutului în funcție de tipul de text redactat* - *redactarea de texte scrise narative, descriptive și argumentative, utilizând structuri adecvate, vocabular corespunzător și respectând succesiunea logică a ideilor* - *aplicarea strategiilor de redactare și reformulare, pentru clarificarea mesajului și îmbunătățirea coerenței textului scris* Activități de aprofundare - *realizarea unei scrieri colaborative, în perechi sau grupuri, pentru redactarea unui text scris coerent, respectând rolurile și etapele procesului de scriere* - *transformarea unui text narativ scris într-un dialog, pentru exersarea adaptării formei textuale și a perspectivelor narative*
3.4. Aplică strategii de planificare, redactare și revizuire a textelor scrise, pentru a îmbunătăți coerența și calitatea mesajului
Trunchi comun - *identificarea și corectarea greșelilor gramaticale, ortografice și de punctuație din texte scrise, pentru îmbunătățirea corectitudinii și clarității mesajului* - *aplicarea regulilor de ortografie, gramatică și punctuație în redactarea de texte după dictare, literare sau informative, pentru consolidarea scrierii corecte* - *rescrierea unui text simplu, prin aplicarea strategiilor de revizuire și prin ajustarea stilului (din registru informal în formal și invers), pentru îmbunătățirea coerenței și adecvării mesajului* - *redactarea unui text scris (eseu sau compunere) și revizuirea acestuia, prin corectarea greșelilor și reorganizarea ideilor, pentru creșterea calității mesajului*

Clasa a IX-a
- *realizarea de activități colaborative de revizuire a textelor, în vederea identificării și corectării greșelilor gramaticale și lexicale* Activități de aprofundare - *transformarea unui text scris din registru formal în registru colocvial și invers, prin aplicarea conștientă a strategiilor de revizuire și adaptare stilistică*

4. Integrează semnificații culturale prin limba sârbă, în contexte plurilingve și pluriculturale, pentru a susține dialogul intercultural, toleranța și afirmarea identității culturale

Clasa a IX-a
4.1. Reformulează și sintetizează mesaje orale și scrise, pentru a facilita înțelegerea mesajului global în contexte culturale diverse
Trunchi comun - *reformularea ideii centrale din mesaje orale și scrise, pentru facilitarea înțelegerii mesajului global în contexte culturale diferite* - *prezentarea contextului cultural și social al comunicării, prin raportarea mesajului la situația și mediul în care este produs* - *sintetizarea informațiilor esențiale din texte orale și scrise, prin realizarea de rezumate accesibile altor vorbitori de limbă sârbă maternă* - *reformularea instrucțiunilor și explicațiilor din texte practice, pentru clarificarea mesajului în contexte educaționale sau comunitare* Activități de aprofundare - *prezentarea unui mesaj complex într-o formă simplificată, adaptată contextului cultural al receptorului* - *realizarea unei traduceri creative a unui fragment, cu respectarea sensului global și a contextului cultural*
4.2. Corelează experiența de lectură cu experiența personală și comunitară, pentru a clarifica valori, atitudini și principii proprii
Trunchi comun - *identificarea experiențelor, sentimentelor și valorilor reflectate în opere literare, filme sau texte audiate, în raport cu experiența personală și comunitară* - *corelarea valorilor exprimate de personaje sau situații culturale cu valori personale și universal-umane, pentru clarificarea propriilor principii* - *exprimarea reacțiilor empatice și a reflecțiilor personale, în urma lecturii sau audierii unui text cultural* - *realizarea de exerciții de scriere reflexivă, precum jurnalul de lectură sau scrisoarea către un personaj* Activități de aprofundare - *elaborarea unui jurnal de lectură, centrat pe valori, atitudini și semnificații personale* - *redactarea unei scrisori către un personaj, pentru exprimarea empatiei și a reflecției personale* - *redactarea unui mini-eseu reflexiv („Ce am învățat din acest text?”)*
4.3. Valorifică dimensiunea cultural-identitară a limbii sârbe, în contexte educaționale și interculturale, pentru a evidenția specificul și diversitatea culturală
Trunchi comun - *analizarea funcțiilor comunicative ale textelor (non)/literare, în raport cu contextul cultural și identitar* - *exersarea variantelor de exprimare în funcție de tipul, intenția și destinatarul textului, pentru evidențierea specificului cultural* - *compararea textelor din literatura sârbă și română pe teme comune, pentru identificarea asemănărilor și diferențelor culturale* - *elaborarea de materiale multimedia (postere, prezentări, colaje) despre identitatea culturală a sârbilor* Activități de aprofundare - *realizarea de afișe și prezentări comparative, care evidențiază elemente de identitate culturală*
4.4. Manifestă comportamente de toleranță și respect față de diversitatea culturală și lingvistică, prin participarea la activități interculturale și civice
Trunchi comun - *analizarea unor studii de caz privind diversitatea lingvistică și culturală, în contextul societății românești*

Clasa a IX-a
- *organizarea / participarea la dezbateri, mese rotunde sau ateliere culturale, pe tema toleranței și a dialogului intercultural* - *elaborarea de proiecte interdisciplinare, care promovează respectul reciproc și cooperarea interculturală* - *participarea la activități educative locale, care valorifică diversitatea culturală (expoziții, festivaluri, întâlniri comunitare)* Activități de aprofundare - *participarea la o dezbatere tematică (de exemplu „Ce înseamnă să fii tolerant?”), cu argumentarea punctelor de vedere referitoare la tema dezbaterii* - *organizarea unei expoziții sau a unui eveniment intercultural, pentru promovarea diversității culturale*

CLASA a IX-a
CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

DOMENII DE CONȚINUT	CONȚINUTURI
1. Comunicarea orală	**Trunchi comun** • Modalități de exprimare a opiniei, acordului și dezacordului. • Participarea la conversații tematice (școală, familie, tradiții, mass-media, viață culturală). • Argumentarea punctului de vedere în dialoguri. • Exprimarea emoțiilor, a atitudinilor și a intențiilor comunicative. • Forme de salut, adresare, cerere, mulțumire, felicitare, scuză. • Inițierea și încheierea unui schimb verbal. **Conținuturi de aprofundare** • Descrierea evenimentelor, a acțiunilor și a persoanelor. • Utilizarea registrelor de limbă (formal/neformal). ***Texte-suport:*** *dialoguri autentice, interviuri, fragmente de piese radiofonice, discursuri scurte, scene de film, reportaje culturale.*
2. Elemente de construcție a comunicării	**Trunchi comun** • Ortografie și punctuație: - reguli actualizate; - utilizarea semnelor de punctuație în texte literare și funcționale. • Lexicul: - sensurile cuvintelor în context; - sinonime, antonime, omonime; - expresii idiomatice. • Fonetică: noțiuni de bază (actualizare). • Morfologia: - recapitularea și extinderea categoriilor gramaticale: - declinarea substantivului și a adjectivului; - numeralul (forme, funcții); - pronumele (tipuri, utilizare contextuală); - verbele modale, verbe reflexive; - aspectul verbal; - prepozițiile și conjuncțiile. • Sintaxa: - propoziția simplă și complexă; - topică; acorduri; - raporturi între propoziții principale și subordonate. **Conținuturi de aprofundare** • Expresivitatea lexicală și registrul stilistic în texte literare. • Transformarea unui text literar în registru jurnalistic sau colocvial.
3. Receptarea și producerea textului scris	**Trunchi comun** • Identificarea și redarea ideilor principale și secundare. • Analiza structurii compoziționale a textului. • Redactarea textelor narative, descriptive și argumentative. • Comentarea fragmentelor literare și nonliterare. • Completarea și transformarea textelor (rezumat, parafrazare). • Crearea de texte proprii pe teme culturale sau personale. • Aplicarea conștientă a regulilor gramaticale, ortografice și de punctuație. **Conținuturi de aprofundare**

DOMENII DE CONȚINUT	CONȚINUTURI
	• Analiza tonului și a atitudinii vorbitorului în funcție de contextul cultural. • Interpretarea orală a textelor literare (recitări, dramatizări).
	• Realizarea de interviuri și reportaje culturale despre comunitatea sârbilor din Banat. • Prezentări multimodale (text, sunet, imagine) despre teme culturale sârbe. • Redactarea de eseuri interpretative: teme, valori, simboluri. • Exerciții de stil: rescrierea unui fragment din altă perspectivă narativă.
Teme și texte literare recomandate: **Copilăria:** Данило Киш – *Рани јади*; Лаза Лазаревић – *Први пут с оцем на јутрење*. **Adolescența:** Бранко Радичевић – *Ђачки Растанак;* Десанка Максимовић – *Девојачка молба*. **Școala:** Бранислав Нушић – *Основна школа*. **Familia:** Алекса Шантић – *Претпразничко вече*; Иво Андрић – *О причи и причању*. **Iubirea:** Симо Матавуљ – *Поварета*; Лирска народна песма – *Љубавни растанак*. **Scene din viață de ieri și de azi:** *Српска девојка*; *Зидање скадра*; *Почетак буне против дахија*; *Марко пије уз рамазан вино*; *Цар Лазар и царица Милица*; *Хасанагиница*; *Старина Новак о кнез Богосав*; *У цара Тројана козје уши*; *Ерои Турчин*; *Златна јабука и девет пауница*. **Aventură, călătorie:** Исидора Секулић – *Писма из Норвешке*; Иво Андрић – *Разговор са Гојом*, Десанка Максимовић – *Селице*. **Lumi fantastice:** Милутин Миланковић – *И све што се креће, покреће сунце.* **Literatura populară sârbă:** • Народне песме - хајдучке, љубавне, шаљиве, свадбене, митолошке, песме из НОБ-а, посленичке. • Пословице, загонетке, питалице • Легенде и предања • Бајке **Literatura sârbă veche:** • Ћирило и Методије - живот и дело; Библија – Стари завјет - Постање. **Personalități, exemple, modele:** • Сава Немањић - живот и заслуге • Доситеј Обрадовић - живот и дело **Literatura Renașterii:** • Просветитељство код Срба	
4. **Elemente de interculturalitate**	**Trunchi comun** • Tradiții, obiceiuri și sărbători. • Simboluri, personalități și valori ale culturii. • Elemente de cultură și civilizație (viață cotidiană, educație, artă, gastronomie). • Activități de promovare a diversității culturale prin proiecte școlare, campanii sau expoziții tematice. • Compararea valorilor culturale. • Analiza textelor multimodale: articole, afișe, materiale video, reclame. **Conținuturi de aprofundare** • Analiza relației dintre literatură și alte arte (muzică, pictură, film). • Organizarea de expoziții, scenete, videoproiecte pe teme de identitate culturală. • Cercetare aplicată: valorile morale și civice în literatura sârbă și relevanța lor astăzi.

SUGESTII METODOLOGICE

1. Semnificații și rol (ancorare curriculară)

Sugestiile metodologice pentru disciplina Limba și literatura maternă sârbă au rolul de a orienta și sprijini cadrele didactice în aplicarea programei școlare, fără a avea caracter prescriptiv. Acestea pot fi utilizate ca repere de lucru menite să faciliteze transpunerea intențiilor curriculare în practici didactice adaptate contextului educațional concret.

Cadrul didactic poate urmări asigurarea coerenței dintre competențele generale și competențele specifice prin: (a) selectarea și corelarea conținuturilor de învățare cu situații de comunicare autentice; (b) proiectarea unor activități de învățare centrate pe dezvoltarea competențelor de receptare și de producere a mesajelor orale și scrise; (c) utilizarea evaluării ca instrument de reglare a demersului didactic și de sprijinire a progresului elevilor.

Prin modul de formulare, prezentele sugestii metodologice se recomandă a fi abordate ca instrumente cu caracter aplicativ, centrate pe procesul de predare–învățare–evaluare, prin: alegerea și combinarea metodelor didactice active (de exemplu: conversația, lectura dirijată, exercițiul, lucrul pe text); adaptarea strategiilor didactice la nivelul de vârstă, ritmul de învățare și interesele elevilor; integrarea reflecției asupra limbii și literaturii în activități concrete de comunicare.

În funcție de experiența profesională, cadrele didactice pot valorifica prezentele sugestii metodologice în mod diferențiat, de exemplu: ca repere de orientare în proiectarea lecțiilor și în structurarea activităților de învățare, în cazul profesorilor debutanți, respectiv ca punct de plecare pentru adaptare, diversificare și inovare metodologică, în cazul profesorilor cu experiență.

În vederea creșterii caracterului aplicativ și a coerenței interne a demersului curricular, cadrul didactic poate utiliza, în proiectare, un demers de tip „înapoi spre înainte” (backward design), pornind de la competențele specifice și de la produse de învățare așteptate, pentru a selecta conținuturile și activitățile adecvate, precum și criteriile de evaluare asociate.

2. Principii generale (cadrul normativ)

Principiile generale care fundamentează demersul didactic la disciplina Limba și literatura maternă sârbă oferă cadrul de referință pentru proiectarea, desfășurarea și evaluarea activităților de predare–învățare, în acord cu finalitățile educației liceale și cu profilul de formare al absolventului. Aceste principii au un caracter orientativ și normativ, susținând aplicarea flexibilă a programei școlare și adaptarea acesteia la contexte educaționale diverse, fără a afecta unitatea și coerența disciplinei.

(2.1.) Demersul de predare–învățare este **centrat pe elev**, considerat participant activ la construirea propriilor achiziții lingvistice, literare și culturale. Activitățile de învățare sunt concepute astfel încât să favorizeze implicarea activă, reflecția personală și învățarea prin descoperire, prin raportarea conținuturilor la experiențele de viață, interesele și nivelul de dezvoltare al elevilor. În acest sens, procesul didactic stimulează autonomia, responsabilitatea și capacitatea de autoevaluare, valorificând situații autentice de comunicare și interpretare a mesajelor.

(2.2.) Procesul didactic valorifică o **diversitate de metode și tehnici** de predare–învățare–evaluare, adecvate competențelor vizate și specificului disciplinei. Sunt utilizate, în mod echilibrat, metode tradiționale, interactive, experiențiale și digitale, precum lectura ghidată și critică, conversația euristică, studiul de caz, dezbaterea, învățarea prin proiect sau utilizarea resurselor digitale. Această diversitate metodologică susține dezvoltarea competențelor de comunicare funcțională și stimulează interesul pentru învățare și gândirea critică.

(2.3.) Demersul didactic este conceput într-o manieră **flexibilă și adaptabilă**, prin raportare la nivelul de pregătire al clasei, la dinamica grupului de elevi și la resursele educaționale disponibile. Cadrul didactic poate ajusta strategiile de predare, ritmul de parcurgere a conținuturilor, formele de organizare a activităților și modalitățile de evaluare, astfel încât să răspundă nevoilor reale de învățare și să asigure progresul fiecărui elev. Adaptabilitatea vizează, totodată, integrarea mediului digital și valorificarea situațiilor educaționale emergente.

(2.4.) Procesul de predare–învățare se realizează prin strategii de diferențiere și personalizare, care permit valorificarea potențialului fiecărui elev și sprijinirea progresului individual. Activitățile pot fi proiectate cu sarcini gradate, niveluri diferite de complexitate și produse finale variate, în funcție de competențele, interesele și stilurile de învățare ale elevilor, contribuind la asigurarea echității educaționale și la răspunsul adecvat la nevoi educaționale diverse. În completarea strategiilor de diferențiere, se recomandă explicitarea unor măsuri de sprijin pentru situații de învățare specifice (remediere, accelerare, elevi bilingvi, elevi cu dificultăți de literație sau cu cerințe educaționale speciale), prin adaptarea sarcinilor, a suporturilor de lucru, a timpului, a modului de prezentare a conținuturilor și a criteriilor de evaluare, astfel încât să fie asigurată participarea reală și progresul fiecărui elev.

(2.5.) Integrarea interdisciplinară vizează corelarea conținuturilor disciplinei Limba și literatura maternă sârbă cu alte domenii de studiu, în vederea construirii unei viziuni coerente asupra cunoașterii. Activitățile de învățare pot valorifica teme și contexte comune cu alte discipline, favorizând transferul competențelor și aplicarea cunoștințelor în situații variate. Această abordare contribuie la dezvoltarea competențelor transversale și la înțelegerea rolului limbii și literaturii în interpretarea realității culturale și sociale.

(2.6.) Evaluarea la disciplina Limba și literatura maternă sârbă se recomandă a fi concepută ca parte integrantă a procesului de predare–învățare–evaluare, având rolul de a sprijini dezvoltarea competențelor de comunicare ale elevilor, în contexte de receptare, producere și interacțiune orală și scrisă, precum și formarea unei atitudini reflexive față de propria învățare.

Procesul de evaluare, ca parte integrantă a procesului de predare–învățare, are în vedere următoarele principii:

a) Echilibrul între evaluarea formativă și evaluarea sumativă – îmbinarea evaluării formative (desfășurată pe parcurs, orientată spre progres și reglare) cu evaluarea sumativă (la finalul unităților, cu rol de certificare). Evaluarea formativă sprijină adaptarea demersului didactic, iar evaluarea sumativă valorifică produsele finale ale învățării (texte scrise, proiecte, portofolii).
b) Transparența și utilizarea unor criterii explicite – realizarea evaluării pe baza unor criterii clare, comunicate anterior îndeplinirii sarcinilor de lucru. Criteriile explicite facilitează autoevaluarea, autoreglarea și asumarea responsabilității față de propriul progres.
c) Evaluarea competențelor de comunicare – focalizarea evaluării cu prioritate asupra competențelor de comunicare (înțelegere, interpretare, producere de mesaje adecvate contextului), și nu asupra reproducerii izolate a unor cunoștințe despre limbă sau literatură. Cunoștințele despre limbă sunt valorizate prin utilizarea lor funcțională, în situații autentice de comunicare.
d) Evaluarea produsului și a procesului de realizare – luarea în considerare, în evaluarea producțiilor orale și scrise, atât a produsului final, cât și a procesului de realizare (planificare, redactare, revizuire, prezentare). Această abordare sprijină conștientizarea strategiilor de lucru și asumarea progresului realizat.
e) Feedback descriptiv, constructiv și orientat spre progres – formularea unui feedback specific, descriptiv și orientat spre îmbunătățire, oferit verbal sau în scris, inclusiv în format digital, și structurat prin rubrici și grile de evaluare (de exemplu: „Ai formulat corect ideea principală, însă argumentarea poate fi dezvoltată prin exemple suplimentare din text.”; „Structura este clară; în următoarea redactare, încearcă să diversifici conectorii logici.”). Se recomandă și feedback reflexiv, formulat prin întrebări de tipul: „Ce ai reușit?”, „Ce ai modifica data viitoare?”, „Ce vei face diferit?”.
f) Implicarea elevilor în evaluare – participarea activă a elevilor la procesul de evaluare, prin autoevaluare și evaluare colegială (peer-to-peer), utilizând jurnale de lectură și de învățare, reflecții scrise, portofolii și grile de evaluare. Aceste practici contribuie la dezvoltarea gândirii critice, a responsabilității și a capacității de analiză reflexivă.

În proiectarea demersului evaluativ, cadrul didactic poate avea în vedere următoarele întrebări orientative:

De ce evaluez? – pentru a înțelege progresul elevilor, a susține învățarea și a adapta procesul didactic;

Ce evaluez? – competențele specifice stabilite prin programa școlară la disciplina Limba și literatura maternă sârbă;

Cum evaluez? – prin metode și instrumente variate, adaptate competențelor vizate și tipului de evaluare;

Cât de bine măsor? – prin instrumente valide, fiabile și transparente, bazate pe criterii clare, comunicate anterior elevilor;

Ce feedback ofer? – feedback descriptiv, orientat spre progres și integrat în procesul de învățare;

Ce decizii iau în urma evaluării? – ajustarea strategiilor de predare și oferirea unui sprijin individualizat elevilor, în funcție de nevoile identificate.

Demersul evaluativ vizează diversificarea metodelor și instrumentelor de evaluare, prin:

- evaluarea prin proiecte, care pot integra competențe de lectură, scriere, documentare și interpretare culturală;
- evaluarea colegială (peer-to-peer), aplicată produselor activității elevilor (texte argumentative, prezentări, proiecte tematice);
- autoevaluarea, prin instrumente care sprijină conștientizarea progresului personal și dezvoltarea competențelor metacognitive.

Evaluarea poate fi realizată și prin portofolii, probe scrise și orale, fișe de observație, rubrici și grile de evaluare, teste de progres cu itemi variați, jurnale de lectură, scale de autoevaluare și evaluare colegială. Procesul de evaluare se recomandă a fi înțeles ca parte integrantă a învățării, orientat spre dezvoltarea competențelor comunicative, a gândirii critice și a unei atitudini reflexive și responsabile față de propriul

parcurs de dezvoltare lingvistică și culturală. Pentru a crește validitatea și comparabilitatea evaluării, se recomandă utilizarea consecventă a rubricilor analitice (criterii/descriptorii pe niveluri) pentru producțiile scrise și orale, precum și arhivarea selectivă a produselor în portofolii (inclusiv digitale), ca bază pentru evaluarea progresului și pentru dialogul educațional elev–profesor–familie.

3. Orientări metodologice generale (operaționalizare)

Predarea–învățarea disciplinei Limba și literatura sârbă se întemeiază pe principii pedagogice moderne, orientate spre elev și spre dezvoltarea competențelor-cheie. Conținuturile lingvistice, literare și culturale sunt selectate și organizate în relație cu experiența de viață a elevilor, cu dinamica mediului digital și cu specificul comunității sârbe din România și din diaspora. Demersul didactic vizează formarea progresivă a competențelor de comunicare, analiză, interpretare și exprimare critică, în acord cu particularitățile de vârstă și cu cerințele societății contemporane. Structura curriculumului asigură continuitatea și coerența dezvoltării competențelor, de la utilizarea funcțională a limbii sârbe și respectarea normei standard, până la înțelegerea stilurilor de comunicare, evaluarea critică a mesajelor orale și scrise, stăpânirea discursului argumentativ și realizarea unor texte explicative, reflexive și eseistice. În acest cadru, profesorul proiectează și implementează activități didactice integrate, care corelează, în mod sistematic cu cele patru domenii de conținut.

(3.1.) Ca principiu central al demersului metodologic, **învățarea activă** se realizează prin activități care solicită participarea directă, conștientă și reflexivă a elevilor. Astfel, elevii sunt implicați în analiza unor situații autentice de comunicare, observarea și interpretarea elementelor verbale, nonverbale și paraverbale, identificarea și explicarea trăsăturilor stilistice ale textelor, analiza structurii narative și a personajelor, evaluarea credibilității mesajelor media, interpretarea motivelor și temelor literare sau construirea relațiilor logice și cauzale în texte explicative și eseistice. Dezbaterile, studiile de caz, simulările de discursuri (retorice, publicistice, argumentative), investigațiile textuale și culturale și exercițiile de transformare a textelor contribuie la dezvoltarea gândirii critice și a competențelor de comunicare funcțională.

(3.2.) În completarea acesteia, **dimensiunea colaborativă a învățării** este valorificată sistematic și promovată prin activități de grup și de tip peer-to-peer, care facilitează învățarea prin interacțiune și negociere de sens. Activitățile de învățare vizează: realizarea de hărți conceptuale și tabele comparative, completarea de fișe de analiză (structură, stil, personaje, motive, contexte), redactarea colaborativă de texte (știri, interviuri, recenzii, discursuri, eseuri), precum și evaluarea colegială a produselor realizate. Mentoratul între elevi este recomandat în special pentru activitățile de redactare, revizuire și interpretare, sprijinind diferențierea învățării și consolidarea competențelor lingvistice și literare.

(3.3.) O formă integratoare a învățării active și colaborative este **învățarea prin proiect**, care reprezintă o modalitate eficientă de organizare a activităților de învățare, permițând integrarea conținuturilor programei în contexte tematice complexe, cu relevanță socială, culturală și identitară. Activitățile de învățare pot fi organizate sub forma unor proiecte care vizează: comunicarea responsabilă în mediul digital, realizarea de produse publicistice, analiza discursului retoric, interpretarea curentelor literare în context istoric, investigarea memoriei colective sau promovarea patrimoniului cultural sârb. Proiectele includ activități de documentare, analiză, redactare, selecție de surse, realizare de produse culturale și prezentare publică, contribuind la dezvoltarea competențelor transversale, a autonomiei în învățare și a capacității de transfer și aplicare a cunoștințelor în contexte autentice.

(3.4.) Demersul didactic este susținut și prin valorificarea **învățării digitale**, care completează și susține utilizarea strategiilor didactice, prin folosirea resurselor și instrumentelor digitale adecvate, în concordanță cu competențele vizate de programă. Aceste activități pot include: exerciții interactive de clasificare și asociere, organizatoare grafice digitale, storyboard-uri pentru narațiune, platforme colaborative pentru redactare și feedback, realizarea de prezentări multimedia, podcasturi, bloguri școlare, colaje interpretative sau portofolii digitale. Activitățile digitale facilitează analiza critică a informațiilor, dezvoltarea competențelor media și exersarea normelor de citare și utilizare responsabilă a surselor. În utilizarea resurselor digitale, se recomandă explicitarea unor reguli de lucru privind credibilitatea surselor, citarea corectă, protecția datelor personale și conduita etică în mediul online, astfel încât competența digitală să fie dezvoltată integrat cu competența de literație și cu cea civică.

(3.5.) În vederea asigurării **relevanței și semnificației învățării**, activitățile didactice sunt proiectate în manieră **autentică**, conectând conținuturile disciplinei cu realitatea cotidiană și cu viața comunității, favorizând transferul învățării în contexte relevante. Activitățile pot valorifica situații reale de comunicare (texte funcționale, discursuri publice, intervenții argumentative), precum și analiza reprezentărilor culturale ale sârbilor din România și din diaspora. Analiza acestor reprezentări în texte literare, corelarea lor cu artefacte culturale, tradiții, sărbători sau mărturii comunitare contribuie la dezvoltarea competențelor interculturale și la formarea unui comportament etic față de patrimoniul cultural.

(3.6.) Adaptarea demersului didactic la contextul educațional concret este realizată prin **învățarea contextualizată**, care presupune adaptarea strategiilor didactice la nivelul de competență al elevilor, la specificul clasei, al școlii și al comunității locale, precum și la resursele disponibile. Programa permite proiectarea unor activități diferențiate, cu sarcini gradate, produse finale variate și forme flexibile de evaluare, astfel încât fiecare elev să poată progresa în funcție de propriul ritm și potențial. Valorificarea experienței lingvistice și culturale a elevilor și a resurselor locale contribuie la creșterea relevanței și eficienței procesului de învățare. În vederea asigurării incluziunii și a echității, se recomandă planificarea explicită a măsurilor de accesibilizare (suport vizual, organizatori grafici, secvențierea sarcinilor, timp suplimentar, alternative de produs), precum și a intervențiilor remediale pe baza rezultatelor evaluării formative.

Prin aplicarea sistematică a acestor orientări metodologice generale, disciplina Limba și literatura maternă sârbă devine un spațiu educațional dinamic, relevant și formativ, care sprijină dezvoltarea comunicării funcționale, a gândirii critice, a sensibilității literare și a identității culturale a elevilor.

4. Adaptări metodologice în funcție de tipul de programă (contextualizare curriculară)

Programa pentru disciplina Limba și literatura maternă sârbă, structurată pe trunchiul comun, permite configurarea unui demers didactic flexibil și adaptabil, în acord cu diversitatea nivelurilor de pregătire, a intereselor și a ritmurilor de învățare ale elevilor. În acest context, demersul curricular poate fi valorificat diferențiat, prin ajustarea strategiilor didactice și a activităților de învățare, fără a afecta coerența și unitatea disciplinei.

La nivelul trunchiului comun, demersul didactic este orientat prioritar spre formarea și exersarea competențelor de bază în comunicare, cu accent pe utilizarea funcțională a limbii sârbe (maternă) în contexte variate de receptare și producere de mesaje orale și scrise. Activitățile de învățare pot viza înțelegerea și interpretarea textelor literare și nonliterare, precum și exersarea exprimării coerente și corecte, în acord cu norma limbii standard. Strategiile didactice sprijină accesibilizarea conținuturilor, progresul gradual și participarea activă a tuturor elevilor.

În cadrul trunchiului comun, profesorul poate proiecta activități de învățare diferențiate, care să permită aprofundarea, extinderea sau consolidarea competențelor, în funcție de nivelul de formare al elevilor și de interesele acestora. Activitățile pot include sarcini gradate, abordări analitice cu niveluri diferite de complexitate, precum și produse de învățare variate, care să favorizeze implicarea activă, autonomia și progresul individual.

Adaptările metodologice sunt realizate în raport cu competențele-cheie și cu profilul de formare al absolventului, având în vedere principiile echității, incluziunii și relevanței educaționale. Profesorul poate ajusta selecția conținuturilor, strategiile didactice, formele de organizare a activității și modalitățile de evaluare, astfel încât demersul educațional să rămână centrat pe elev și orientat spre formarea unor absolvenți autonomi, reflexivi și responsabili.

Pentru asigurarea coerenței și a eficienței demersului didactic, se recomandă planificarea pe unități de învățare care includ explicit: competențe specifice comune tuturor elevilor, componente de aprofundare sau extindere pentru elevii interesați sau avansați, precum și componente remediale, stabilite pe baza diagnozei inițiale și a evaluării formative. Prin această abordare, demersul educațional la disciplina Limba și literatura maternă sârbă își menține unitatea curriculară, asigurând flexibilitatea necesară pentru a răspunde diversității contextelor educaționale și pentru a susține parcursuri de învățare relevante și coerente în învățământul liceal.

5. Ancorare în profilul de formare al absolventului (finalitate)

La nivelul disciplinei Limba și literatura maternă sârbă, sugestiile metodologice vizează organizarea procesului de predare–învățare–evaluare astfel încât activitățile propuse să contribuie direct la realizarea profilului de formare al absolventului învățământului liceal, cu focalizare pe aria curriculară „Limbă și comunicare”. Demersurile didactice sunt orientate spre dezvoltarea competențelor-cheie, formarea atributelor prioritare ale absolventului și integrarea temelor transversale prevăzute de cadrul legislativ în vigoare.

(5.1.) În activitatea didactică, profesorii pot propune situații de învățare care să favorizeze **dezvoltarea competențelor-cheie**, prin:

- organizarea de activități de receptare, interpretare și producere de texte orale și scrise, literare și nonliterare, în contexte variate de comunicare, utilizarea lecturii ghidate și critice, a exercițiilor de analiză și interpretare textuală, precum și a redactării de texte funcționale, reflexive și creative, care să sprijine înțelegerea mesajului, exprimarea coerentă și argumentarea pentru consolidarea **competenței de literație** (citire, scriere și înțelegere a mesajului);
- valorificarea limbii sârbe ca limbă maternă în relație cu alte limbi cunoscute de elevi, prin comparații lingvistice, exerciții de traducere și mediere, precum și reflecții asupra rolului limbii materne în

construirea identității personale și culturale în vederea dezvoltării **competenței de multilingvism** și a conștiinței interculturale;
- explorarea patrimoniului literar și cultural sârb, din România și din alte spații culturale, prin analiza unor texte reprezentative, realizarea de proiecte tematice și produse creative, precum și raportarea acestora la experiențele elevilor și la contexte culturale mai largi, pentru dezvoltarea **competenței de sensibilizare și exprimare culturală**;
- utilizarea resurselor digitale pentru documentare, comunicare și realizarea de produse de învățare (prezentări, portofolii, texte colaborative), cu respectarea normelor de etică și siguranță online, în vederea dezvoltării **competenței digitale**;
- desfășurarea de activități individuale și colaborative care încurajează reflecția asupra propriei învățări, autonomia, cooperarea, reziliența și asumarea responsabilității, pentru dezvoltarea **competenței personale, sociale și de a învăța să înveți**;
- analiza mesajelor publice, a discursurilor sociale și a textelor cu tematică civică sau ecologică, în scopul formării unor atitudini de participare responsabilă, respect pentru valori democratice, diversitate culturală și mediu, contribuind la dezvoltarea **competenței civice, juridice și de protejare a mediului**;
- realizarea de proiecte culturale și educaționale (portofolii tematice, produse creative, activități de grup), care stimulează inițiativa, creativitatea, asumarea de roluri și transformarea ideilor în acțiuni cu valoare culturală și socială, în vederea dezvoltării **competenței antreprenoriale**.

(5.2.) Prin strategiile didactice utilizate, disciplina Limba și literatura maternă sârbă contribuie la **formarea atributelor prioritare** unui absolvent care:
- comunică eficient în limba sârbă, adaptându-și discursul la diferite contexte personale, educaționale și culturale *(comunicativ)*;
- manifestă gândire reflexivă și spirit critic în analiza mesajelor, textelor și situațiilor de comunicare *(reflexiv)*;
- valorifică creativ limbajul, prin interpretări personale și exprimare originală *(creativ)*;
- utilizează responsabil și etic limbajul și resursele digitale în spațiul public și privat *(responsabil și etic)*;
- își asumă progresiv responsabilitatea pentru propria învățare și dezvoltare personal *(autonom)*;
- colaborează eficient în activități de grup și în contexte de învățare cooperativă *(colaborativ)*;
- gestionează situații de învățare provocatoare și se adaptează la contexte educaționale diverse *(rezilient)*;
- reflectează asupra propriului parcurs educațional, cultural și profesional, manifestând deschidere către planificarea viitorului *(prospectiv)*.

(5.3.) Integrarea temelor transversale, prevăzute de cadrul legislativ în vigoare, este recomandată în activitățile de predare–învățare, în corelare cu competențele-cheie, astfel:
- **educația pentru mediu**, corelată cu competența de literație și cea de sensibilizare culturală, prin analiza unor texte care abordează relația om–natură;
- **digitalizarea**, corelată cu competența digitală și competența de comunicare, prin utilizarea tehnologiei în realizarea produselor de învățare;
- **educația pentru sănătate**, corelată cu competența personală și socială, prin promovarea comunicării asertive și a relațiilor interpersonale echilibrate;
- **educația pentru patrimoniu**, corelată cu competența de sensibilizare și exprimare culturală, prin explorarea limbii, literaturii și identității culturale sârbe.

Prin aceste orientări metodologice, disciplina Limba și literatura maternă sârbă contribuie în mod sistematic și coerent la formarea unui absolvent capabil să valorifice competențele dobândite în contexte reale de viață, să reflecteze critic asupra realității și să participe activ și responsabil la viața culturală și socială.

Prezenta programă pentru disciplina Limba și literatura maternă sârbă stabilește cadrul curricular de referință pentru predarea, învățarea și evaluarea disciplinei la nivel liceal, în acord cu profilul de formare al absolventului. Prin structura și orientările sale, programă sprijină aplicarea coerentă și flexibilă a demersului didactic, oferind repere pentru adaptarea acestuia la contexte educaționale diverse.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

Literatura de specialitate:
Barić, Eugenija et al. *Gramatika srpskog jezika.* Beograd: Zavod za udžbenike, 2005.
Jovanović, Milica. *Metodika nastave srpskog jezika.* Beograd: Zavod za udžbenike, 2003.
Klajn, Ivan. *Gramatika srpskog jezika.* Beograd: Zavod za udžbenike, 2009.
Klajn, Ivan; Šipka, Milan. *Rečnik stranih reči i izraza.* Novi Sad: Prometej, 2006.
Lazić, Dragana. *Pedagogija i metodika nastave maternjeg jezika.* Novi Sad: Filozofski fakultet, 2008.
Mihajlović, Aleksandar. *Didaktika i metodika srpskog jezika za osnovnu i srednju školu.* Beograd: Prosveta, 2010.
Pešikan Mitar, Jerković Jovan, Pežurica Mato, Pravopis srpskog jezika, Matica Srpska, Novi Sad, Zavod za udžbenike, Beograd;
Piper, Predrag; Klajn, Ivan. *Normativna gramatika srpskog jezika.* Novi Sad: Matica srpska, 2014.
Popov, Ljubica. *Nastava srpskog jezika i književnosti: teorija i praksa.* Beograd: Institut za pedagoška istraživanja, 2012.
Rečnik srpskoga jezika. Novi Sad: Matica srpska, 2011.
Stojanović, Nada. *Savremeni pristupi učenju i poučavanju maternjeg jezika.* Niš: Univerzitet u Nišu, 2015.
Stanojčić, Živojin; Popović, Ljubomir. *Gramatika srpskog jezika.* Beograd: Zavod za udžbenike, 2010.
Vuk Karadžić, Stefan. *Srpski rječnik.* Beograd: Nolit, 1975 (ediție reeditată).

Material didactic:
Markov Svetozar, Șaronjev Danița, Paulievici Dara, Șolimoșan Iovanca, Srpski maternji jezik i književnost, udžbenik za IX razred, LVS Crepuscul, Ploiesti, 2006.
Ljiljana Nikolić, Bosiljka Miljić, Čitanka sa književnoteorijskim pojmovima za I razred srednje škole, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Beograd 1991.
Șaronjev Danița, Șolimoșan Iovanca, Paulievici Dara, Knežev Daliborca, *Srpski maternji jezik i književnost, udžbenik za X razred*, LVS Crepuscul, Ploiesti, 2006.
Ljiljana Nikolić, Bosiljka Miljić, Čitanka sa književnoteorijskim pojmovima za IV razred srednje škole, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Beograd 1989.
Mirjanić Đoka, Markov Svetozar, Krstic Borislav, *Srpska književnost*, udžbenik za XI razred, EDP, București, 1993.
Ljiljana Bajić, Miodrag Pavlović, Zona Mrkalj, Čitanka, Srpski jezik i književnost za treći razred gimnazije, Klet, 2021.
Markov Svetozar, Mirjanić Đoka, Krstic Đ. Borislav, Srpska književnost, udžbenik za XII razred, EDP, București, 1993.
Ljiljana Nikolić, Bosiljka Miljić, Čitanka sa književnoteorijskim pojmovima za IV razred srednje škole, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Beograd 1989;

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Grad didactic/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
IANOȘEVICI GIOCA	Grad didactic II	Școala Gimnazială „Sf. Sava” Socol, Caraș-Severin
NOVAKOVIĆ VERA	Grad didactic I	Liceul Tehnologic „Clisura Dunării” Moldova Nouă, Caraș-Severin
STANCOV DALIBORCA	Grad didactic I	Liceul Teoretic „Dositei Obradovici” Timișoara, Timiș
STANCOV JELCO	Grad didactic I	Liceul Teoretic „Dositei Obradovici” Timișoara, Timiș
STANCOVICI RUJIȚA-IVANA	Grad didactic I	Școala Gimnazială „Atanasie Cojocaru” Pojejena, Caraș-Severin
STOICOV ALEXANDRA	Grad didactic I	Liceul Teoretic „Dositei Obradovici” Timișoara, Timiș

COORDONATORI/RESPONSABILI/CONSULTANȚI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență
GUBANI IANKO	Consilier, prof. Dr.	Ministerul Educației și Cercetării
NISTOR CONSTANTIN-CIPRIAN	Consilier, prof. Dr.	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare
ANDREICI MAȚA	Conf. Univ. Dr.	Universitatea de Vest din Timișoara

Anexa nr. 24B

Школски програм
за предмет

СРПСКИ МАТЕРЊИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ

IX разред

Заједничко језгро (ТК)

за школе, одељења или групе са ученицима који припадају српској националној мањини, а који уче на румунском језику

за све смерове, профиле и специјализације

Средњошколско образовање

- 2026 -

Anexa nr. 24B

Programa școlară pentru disciplina *Limba și literatura maternă sârbă, clasa a IX-a, trunchi comun (TC)*

- *Pentru școlile, clasele sau grupele cu elevi aparținând minorității naționale sârbe care studiază în limba română*
- *Pentru toate filierele, profilurile și specializările*

УВОДНА НАПОМЕНА

Српски матерњи језик и књижевност је фундаментална образовна дисциплина, са специфичним концептуалним нивоом у области језика, комуникације и културе, која има јединствен, формативан и идентитетски карактер. Кроз проучавање српског језика и књижевности, овај предмет доприноси развоју комуникацијских компетенција, критичког и рефлексивног мишљења, као и естетске осетљивости, олакшавајући разумевање односа између језика, културе и људског искуства. Српски језик се посматра и као главно средство комуникације и као предмет рефлексије и мишљења, подржавајући развој когнитивних и метакогнитивних способности ученика.

Школски програм за предмет матерњи српски језик и књижевност, намењен ученицима који припадају српској националној мањини а похађају наставу у образовним установама или одељењима на румунском језику, израђен је у складу са одредбама Закона о предуниверзитетском образовању бр. 198/2023, као и са оквирним плановима одобреним путем O.M.E.C. бр. 6.932/2025. Изучавање предмета се остварује према фонду часова предвиђеном оквирним планом који се примењује на одређени смер/профил/специјализацију, при чему предмет има исти број часова као и Румунски језик и књижевност у заједничком језгру и, по потреби, у специјализованом курикулуму.

Израда школског програма узима у обзир поштовање одредби међународних правних инструмената које је Румунија ратификовала, односно Оквирну конвенцију за заштиту националних мањина (1. фебруар 1995) и Европску повељу о регионалним или мањинским језицима (5. новембар 1992), као и скуп европских норми о заштити и промоцији мањинских језика. У том контексту, промовише се поштовање принципа културне и језичке разноликости, као и остваривање права националних мањина на афирмацију сопственог идентитета и једнако учешће у образовном процесу.

Изучавање предмета Српски матерњи језик и књижевност у школама и одељењима са наставом на румунском језику има за главни циљ формирање и развој комуникационе компетенције на матерњем језику, јачање језичког и културног идентитета ученика који припадају српској заједници, као и промоцију интеркултуралног дијалога и поштовања етничке и језичке разноликости у Румунији.

Суштински циљ наставе српског језика и књижевности, према овом програму, представља ревитализација и валоризација матерњег језика, формирање младих људи који желе да комуницирају на српском језику и који га могу ефикасно користити у различитим контекстима комуникације. Сходно томе, програм промовише функционално-комуникативни приступ језику, замењујући искључиви нагласак на језичким структурама развојем комуникационе компетенције као централног циља учења.

Учење засновано на комуникацији подразумева симултани развој продуктивних вештина (говор, писање) и рецептивних вештина (слушање, читање), на бази коришћења матерњег језика као средства аутентичне комуникације. У оквиру дидактичког процеса тежи се стварању стварних ситуација комуникације у којима би ученици вежбали способност изражавања, разумевања и спонтане реакције, прилагођене контексту.

Дидактички приступ се заснива на контрастивном приступу, полазећи од познавања румунског језика, што олакшава учење и освешћивање разлика и сличности између два језичка система. Програм предвиђа постепено упознавање ученика са варијететом ситуација усмене и писмене комуникације, кроз читање и интерпретацију књижевних и некњижевних текстова, у циљу развоја комуникацијских компетенција и културне осетљивости.

Сходно томе, принципи на којима се заснива овај програм су: развој способности коришћења српског језика у аутентичним контекстима комуникације; примена функционалног и комуникативног приступа језику; формирање јасног, правилног и експресивног усменог и писменог изражавања; избор садржаја прилагођених узрасту и интересовањима ученика.

Препоруке за примену курикулума и оцењивање ученика. Ниво познавања српског језика утврђује се иницијалним проценама, на основу којих се могу организовати хомогене групе или

одељења према нивоу знања језика. У ситуацијама када организација по нивоима није могућа, препоручује се примена метода диференцираног учења које омогућавају валоризацију потенцијала сваког ученика. Индивидуално планирање (календарско планирање, пројектовање наставних јединица, израда инструмената за континуирано и сумативно оцењивање) мора поштовати курикуларне захтеве у погледу циљаних компетенција и припадајућих садржаја. Редослед обраде компетенција и садржаја наставник може прилагодити, под условом да до краја нивоа буду испуњени сви курикуларни захтеви.

Ради ефикаснијег процеса наставе и учења, наставници ће се придржавати следећих препорука: коришћење интерактивних метода усмерених на ученика, које стимулишу активно укључивање и аутентичну комуникацију; одабир домаћих задатака тако да време потребно за њихово решавање буде пропорционално сличним активностима у разреду; израда инструмената за оцењивање у строгој сагласности са циљевима и садржајима програма.

Структура програма Српског матерњег језика и књижевности за школе, одељења или групе са ученицима који припадају српској националној мањини а уче на румунском језику (IX разред) је следећа: уводна напомена, опште компетенције, специфичне компетенције, области садржаја и садржаји учења, методолошке сугестије и библиографске референце.

Српски матерњи језик и књижевност има изражен формативан и апликативан карактер, стављајући нагласак на коришћење језика у аутентичним контекстима комуникације и на валоризацију језичких и књижевних знања у различитим образовним, друштвеним и културним животним ситуацијама. Компетенције развијене у оквиру овог предмета имају преносиви карактер, подржавајући интеграцију ученика у различите образовне и професионалне путеве и подстичући целоживотно учење.

Предмет доприноси развоју дигиталних и медијских компетенција, кроз одговорно коришћење модерних технолошких ресурса, у циљу стварања, интерпретације и евалуације порука у дигиталном формату, као и кроз формирање адекватних ставова о етици и безбедности у онлајн окружењу.

Грађанска и интеркултурална компетенција су обухваћене школским програмом кроз обраду културних вредности, језичке и идентитетске разноликости и кроз промоцију поштовања социо-културних разлика.

Пружајући контексте за аутономно и рефлексивно учење, предмет подржава развој личних и социјалних компетенција и компетенције „учити како се учи“, негујући одговорност и активно укључивање у живот заједнице. Из перспективе профила дипломца, предмет Српски матерњи језик и књижевност доприноси формирању младе особе која је комуникативна, рефлексивна, креативна и одговорна, способна да аргументовано изрази своје идеје и да активно учествује у демократском и плуралистичком друштву.

Главни исход изучавања Српског матерњег језика и књижевности је разумевање улоге језика и књижевности у изградњи личног и културног идентитета, као и формирање отворене, критичке и етичке визије савременог света, у складу са вредностима демократског друштва и принципима целоживотног учења.

Предложеним садржајима и методолошким усмерењима, програм подржава формирање кохерентног и флексибилног образовног пута, који валоризује матерњи језик као идентитетски, културни и образовни ресурс, доприносећи личном развоју ученика и њиховој активној интеграцији у вишејезични и интеркултурални образовни и друштвени контекст.

ОПШТЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ

1.	**Активно учествује у усменој комуникацији на српском језику, у свакодневним, школским и културним контекстима, ради изражавања мишљења, емоција и намера и ефикасне интеракције.**
2.	**Користи структуре и механизме српског језика у усменој и писменој комуникацији, како би осигурао исправност, јасноћу и адекватност порука.**
3.	**Валоризује књижевне и некњижевне писане текстове на српском језику, различитих врста и регистара, ради разумевања, интерпретације и кохерентног изражавања идеја, информација и културних вредности.**
4.	**Интегрише културна значења кроз српски језик, у вишејезичним и вишекултурним контекстима, ради подршке интеркултуралном дијалогу, толеранцији и афирмацији културног идентитета.**

IX РАЗРЕД
СПЕЦИФИЧНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ И ПРИМЕРИ АКТИВНОСТИ УЧЕЊА

1. Активно учествује у усменој комуникацији на српском језику, у свакодневним, школским и културним контекстима, ради изражавања мишљења, емоција и намера и ефикасне интеракције

IX разред
1.1. Разуме глобално усмене поруке на српском језику о познатим темама и темама од општег интереса, ради идентификовања општег смисла и главних идеја говора
Заједничко језгро - *слушање и глобално разумевање усмених порука (аутентични дијалози, интервјуи, кратки говори) о темама из свакодневног, школског и културног живота, ради идентификовања општег значења говора* - *идентификовање главних идеја у усменим порукама селектовањем релевантних информација које доприносе изградњи целовите слике о саслушаној поруци* - *повезивање слушане усмене поруке са личним искуством и свакодневном стварношћу, ради лакшег глобалног разумевања комуникативне намере* - *усмени резиме слушане поруке сажетим формулисањем главних идеја, уз коришћење структура адекватних комуникацијској ситуацији* Активности за продубљивање - *глобално поређење две усмене поруке са заједничком темом (на пример, аудио интервјуи или репортаже) ради идентификовања главних идеја и разлика у перспективи* - *шематско представљање (усмено или визуелно) главних идеја помоћу једноставних дигиталних средстава, ради учвршћивања глобалног разумевања говора*
1.2. Идентификује детаљне информације из усмених порука на српском језику, ради појашњења садржаја и структуре истих
Заједничко језгро - *селектовање релевантних речи и израза из слушаних порука према тематским областима (породица, традиција, здравље, образовање), ради појашњавања садржаја поруке* - *идентификовање детаља (место, време, узроци догађаја), ради разумевања структуре саслушане поруке* - *препознавање лингвистичких елемената који доприносе кохезији и кохерентности усменог дискурса (на пример:маркери почетка и краја, узрочно-последичне везе, закључци), ради појашњавања организације поруке* Активности за продубљивање - *допуњавање и реформулисање секвенци из саслушаних усмених порука, ради истицања детаљних информација и односа међу идејама* - *израда листа за слушање са акцентом на идентификовање детаљних информација, јасноћу поруке и експресивност усменог говора* - *класификација саслушаних усмених порука према коришћеном регистру језика (формални/ неформални), ради продубљивања разумевања контекста комуникације*
1.3. Анализира став и мишљења говорника у усменој поруци, користећи лингвистичке, паравербалне и невербалне знакове, ради исправне интерпретације комуникативне намере
Заједничко језгро - *идентификовање става говорника у саслушаним усменим порукама на основу паравербалних и невербалних знакова (интонација, ритам, паузе, гестови), ради интерпретације комуникативне намере* - *идентификовање експлицитно и имплицитно изражених мишљења у усменим порукама, путем анализе лингвистичких формулација које говорник користи* - *повезивање изнетих ставова и мишљења у усменим порукама са вредностима и искуствима српске заједнице, ради разумевања културног контекста комуникације* Активности за продубљивање - *анализирање ставова и културних вредности рефлектованих у аутентичним усменим порукама, ради истицања односа између језика и културног контекста* - *израда снимљеног усменог излагања у којем ученици изражавају слична или различита мишљења у односу на саслушану поруку, поштујући норме усмене комуникације* - *учешће у вођеној дебати на тему „Утицај друштвених мрежа на начин комуникације”, ради вежбања изражавања и аргументовања мишљења у формалним усменим контекстима*

IX разред
1.4. Анализира аудио и видео медијске поруке, ради идентификовања сврхе, тона и утицаја истих на примаоца и заједницу
Заједничко језгро - *идентификовање сврхе и типа медијске поруке аудио или видео формата (информативна, убеђивачка, едукативна, рекламна) на основу садржаја и контекста емитовања* - *посматрање и анализирање визуелних и звучних средстава коришћених у медијским порукама, ради разумевања начина на који она подржавају смисао и утичу на рецепцију поруке* - *процена кредибилитета извора и намере емитера, довођењем медијске поруке у везу са друштвеним и културним контекстом у којем је настала* - *поређење две медијске поруке аудио или видео са заједничком темом, ради идентификовања разлика у приступу, тону и утицају на примаоца* - *усмено аргументовање личног мишљења о емоционалном и друштвеном утицају медијске поруке, коришћењем примера из анализиране поруке* Активности за продубљивање - *анализирање примера прагматичких грешака у у аудио и видео медијским порукама, ради идентификовања њиховог ефекта на разумевање и прихватање поруке* - *усмено предлагање начина за исправљање идентификованих прагматичких грешака, уз поштовање норми одговорне комуникације у масовним медијима*

2. Користи структуре и механизме српског језика у усменој и писменој комуникацији, како би осигурао исправност, јасноћу и адекватност порука

IX разред
2.1. Користи лексичке и граматичке елементе српског језика у усменим и писменим порукама, ради осигурања јасноће и исправности комуникације
Заједничко језгро - *правилна употреба граматичких облика српског језика у усменим и писменим порукама, применом правила морфологије и синтаксе у различитим комуникацијским контекстима* - *идентификовање и исправљање граматичких и лексичких грешака у усменим и писменим порукама, ради побољшања јасноће и исправности комуникације* - *примена правила о слагању и реду речи у простим и сложеним реченицама, ради осигурања кохерентности усмених и писмених порука* - *правилна употреба интерпункцијских знакова у исказима и функционалним текстовима, ради разјашњавања смисла писане поруке* - *препознавање и употреба синонима, антонима и фразеологизама у комуникацијским контекстима, ради обогаћивања и прецизирања поруке* Активности за продубљивање - *анализа језика који се користи у аутентичним усменим порукама (на пример, интервјуи у заједници), ради идентификовања правилне употребе лексичких и граматичких елемената* - *израда структурисане усмене презентације у оквиру пројекта „Традиција српских заједница”, са нагласком на граматичку исправност и лексичку адекватност поруке*
2.2. Правилно користи правописне норме и интерпункцију у састављању писаних порука, ради поштовања норми књижевног језика
Заједничко језгро - *састављање белешки, порука и функционалних образаца, поштујући правописна и интерпункцијска правила српског језика у свакодневним, школским и друштвеним ситуацијама* - *писање традиционалне и онлајн преписке о личним и образовним темама, уз правилну примену правописних и интерпункцијских норми* - *учешће у размени писаних порука у дигиталном окружењу (имејлови, форуми, образовне платформе), користећи адекватне регистре и поштујући норме књижевног језика* - *примена правила интерпункције у функционалним и информативним текстовима, ради разјашњавања смисла и структуре писане поруке* - *идентификовање и исправљање правописних и интерпункцијских грешака у писаним порукама, ради побољшања квалитета писане комуникације* Активности за продубљивање - *писање формалних и неформалних имејлова, уз поштовање разлика у регистру и правописних и интерпункцијских норми*

IX разред
- *симулација онлајн разговора о образовним темама, са нагласком на правописну исправност, адекватну интерпункцију и поштовање етике писане комуникације*
2.3. Примењује стратегије адеквације језика различитим регистрима комуникације (формални, колоквијални, академски, медијски), ради поштовања лингвистичког и културног контекста
Заједничко језгро - *идентификовање језичких регистара који се користе у усменим и писменим порукама, у зависности од контекста комуникације и односа међу саговорницима* - *прилагођавање језика образовним, културним и медијским ситуацијама, одабиром лексичких и граматичких облика адекватних регистру комуникације* - *употреба формула за обраћање, поздрављање и одјављивање које одговарају контексту, ради поштовања лингвистичких и културних норми комуникације* - *примена правила одговорне комуникације у дигиталном окружењу, прилагођавањем језика специфичностима онлајн регистара* Активности за продубљивање - *реформулисање порука из колоквијалног регистра у формални или академски регистар, ради утврђивања стратегија адеквације језика* - *учешће у вођеној дебати на тему „Поштовање у комуникацији”, уз свесну примену стратегија прилагођавања језика контексту и саговорнику*
2.4. Идентификује и исправља граматичке и лексичке грешке у усменим и писменим порукама, ради побољшања квалитета комуникације
Заједничко језгро - *идентификовање граматичких и лексичких грешака у усменим и писменим порукама, упоређивањем са нормама књижевног језика* - *исправљање идентификованих грешака у усменим и писменим порукама, реформулисањем исказа, ради побољшања јасноће и исправности комуникације* - *прилагођавање језика и тона порука у зависности од контекста комуникације, ради осигурања лингвистичке и стилске адекватности* - *примена правила о слагању, реду речи и избору лексике у процесу ревидирања порука, ради повећања квалитета усмене и писмене комуникације* Активности за продубљивање - *прилагођавање писаног текста другој циљној групи, исправљањем и подешавањем граматичких и лексичких елемената у зависности од контекста комуникације* - *ревидирање и излагање усмених презентација, са нагласком на граматичку исправност, јасноћу изражавања и адекватност језика*

3. Валоризује књижевне и некњижевне писане текстове на српском језику, различитих врста и регистара, ради разумевања, интерпретације и кохерентног изражавања идеја, информација и културних вредности

IX разред
3.1. Глобално разуме писане текстове на српском језику, ради идентификовања главних идеја и опште структуре текста
Заједничко језгро - *идентификовање главних и споредних идеја у писаним текстовима, књижевним и некњижевним, ради разумевања глобалног смисла текста* - *анализа опште структуре и композиционе организације писаног текста (увод, разрада, закључак), ради разјашњавања начина изградње поруке* - *одабир суштинских информација из писаних текстова, у циљу стварања прегледа њиховог садржаја* - *усмено или писмено формулисање глобалног смисла прочитаног текста, коришћењем адекватног вокабулара и једноставних структура* Активности за продубљивање - *израда мултимодалне презентације (текст и слика), на основу информација извучених из писаних текстова о културном животу Срба, ради утврђивања глобалног разумевања поруке* - *израда структурисаног резимеа књижевног или некњижевног текста, уз поштовање главних идеја и њиховог логичког следа*

IX разред
3.2. Идентификује детаљне информације у писаним текстовима, ради разјашњавања експлицитних и имплицитних значења
Заједничко језгро - *идентификовање детаљних информација из писаних текстова, књижевним и некњижевним, ради разјашњавања експлицитних значења поруке* - *идентификовање имплицитних значења у писаним текстовима, анализом контекста, формулација и односа између идеја* - *одабир и организовање детаљних информација из писаног текста, ради истицања везе између главних и споредних идеја* - *објашњавање смисла појединих фрагмената или исказа из писаних текстова, коришћењем јасног и адекватног језика, ради провере детаљног разумевања поруке* Активности за продубљивање - *израда читалачког дневника, усредсређеног на идентификовање детаљних информација и имплицитних значења у књижевном или некњижевном тексту* - *поређење начина изражавања експлицитних и имплицитних значења у два писана текста са заједничком темом, ради продубљивања разумевања нијанси значења*
3.3. Саставља писане текстове на српском језику наративног, дескриптивног и аргументативног типа, ради изражавања идеја, искустава и личних или културних вредности
Заједничко језгро - *планирање писања текста, утврђивањем сврхе комуникације, врсте текста (наративни, дескриптивни, аргументативни) и културног, друштвеног или образовног контекста* - *прикупљање података из различитих извора, одабиром и организовањем релевантних информација потребних за писање кохерентног текста* - *израда плана идеја и скице текста, ради логичког структурирања садржаја у зависности од врсте текста који се пише* - *писање наративних, дескриптивних и аргументативних текстова, коришћењем адекватних структура, одговарајућег вокабулара и уз поштовање логичког следа идеја* - *примена стратегија писања и реформулисања, ради разјашњавања поруке и побољшања кохерентности писаног текста* Активности за продубљивање - *реализовање колаборативног писања, у паровима или групама, за израду кохерентног текста, поштујући улоге и фазе процеса писања* - *трансформација наративног писаног текста у дијалог, ради вежбања прилагођавања текстуалне форме и наративних перспектива*
3.4. Примењује стратегије планирања, писања и ревидирања писаних текстова, ради побољшања кохерентности и квалитета поруке
Заједничко језгро - *идентификовање и исправљање граматичких, правописних и интерпункцијских грешака у писаним текстовима, ради побољшања исправности и јасноће поруке* - *примена правила правописа, граматике и интерпункције у писању текстова по диктату, књижевних или информативних, ради утврђивања правилног писања* - *преправљање једноставног текста, применом стратегија ревидирања и прилагођавањем стила (из неформалног у формални регистар и обрнуто), ради побољшања кохерентности и адекватности поруке* - *писање текста (есеја или састава) и његово ревидирање, исправљањем грешака и реорганизовањем идеја, ради повећања квалитета поруке* - *реализовање колаборативних активности на ревидирању текстова, у циљу идентификовања и исправљања граматичких и лексичких грешака* Активности за продубљивање - *трансформација писаног текста из формалног у колоквијални регистар и обрнуто, свесном применом стратегија ревидирања и стилског прилагођавања*

4. Интегрише културна значења кроз српски језик, у вишејезичним и вишекултурним контекстима, ради подршке интеркултуралном дијалогу, толеранцији и афирмацији културног идентитета

IX разред
4.1. Реформулише и синтетизује усмене и писане поруке, ради олакшавања разумевања глобалне поруке у различитим културним контекстима
Заједничко језгро - *реформулисање централне идеје из усмених и писаних порука, ради олакшавања разумевања глобалне поруке у различитим културним контекстима* - *представљање културног и друштвеног контекста комуникације, повезивањем поруке са ситуацијом и средином у којој је настала* - *синтетизовање суштинских информација из усмених и писаних текстова, израдом резимеа доступних другим говорницима матерњег српског језика* - *реформулисање упутстава и објашњења из практичних текстова, ради разјашњавања поруке у образовним или друштвеним контекстима* Активности за продубљивање - *представљање сложене поруке у поједностављеној форми, прилагођеној културном контексту примаоца* - *реализовање креативног превода фрагмента, уз поштовање глобалног смисла и културног контекста*
4.2. Повезује читалачко искуство са личним и искуством заједнице, ради разјашњавања сопствених вредности, ставова и принципа
Заједничко језгро - *идентификовање искустава, осећања и вредности рефлектованих у књижевним делима, филмовима или слушаним текстовима, у односу на лично искуство и искуство заједнице* - *повезивање вредности које изражавају ликови или културне ситуације са личним и универзалним људским вредностима, ради разјашњавања сопствених принципа* - *изражавање емпатијских реакција и личних рефлексија након читања или слушања културног текста* - *реализовање вежби рефлексивног писања, као што су дневник читања или писмо лику* Активности за продубљивање - *израда читалачког дневника, фокусираног на вредности, ставове и лична значења* - *писање писма књижевном лику, ради изражавања емпатије и личне рефлексије* - *писање рефлексивног мини-есеја („Шта сам научио из овог текста?”)*
4.3. Валоризује културно-идентитетску димензију српског језика у образовним и интеркултуралним контекстима, ради истицања специфичности и културне разноликости
Заједничко језгро - *анализа комуникативних функција (не)књижевних текстова у односу на културни и идентитетски контекст* - *вежбање варијанти изражавања у зависности од врсте, намере и примаоца текста, ради истицања културне специфичности* - *поређење текстова из српске и румунске књижевности на заједничке теме, ради идентификовања културних сличности и разлика* - *израда мултимедијалних материјала (постери, презентације, колажи) о културном идентитету Срба* Активности за продубљивање - *израда плаката и компаративних презентација које истичу елементе културног идентитета*
4.4. Испољава толерантно понашање и поштовање према културној и језичкој разноликости, учешћем у интеркултуралним и грађанским активностима
Заједничко језгро - *анализа студија случаја о језичкој и културној разноликости у контексту румунског друштва* - *организовање / учешће у дебатама, округлим столовима или културним радионицама на тему толеранције и интеркултуралног дијалога* - *израда интердисциплинарних пројеката који промовишу узајамно поштовање и интеркултуралну сарадњу*

IX разред
- *учешће у локалним образовним активностима које валоризују културну разноликост (изложбе, фестивали, сусрети заједнице)* Активности за продубљивање - *учешће у тематској дебати (на пример: „Шта значи бити толерантан?”), уз аргументовање тачака гледишта релевантних за тему дебате* - *организовање изложбе или интеркултуралног догађаја ради промоције културне разноликости*

IX РАЗРЕД
САДРЖАЈИ УЧЕЊА

ОБЛАСТИ САДРЖАЈА	САДРЖАЈИ
1. Усмена комуникација	**Заједничко језгро** • Начини изражавања мишљења, слагања и неслагања. • Учешће у тематским разговорима (школа, породица, традиција, масовни медији, културни живот). • Аргументовање тачке гледишта у дијалозима. • Изражавање емоција, ставова и комуникативних намера. • Форме поздрава, обраћања, молбе, захвалности, честитања, извињења. • Иницирање и завршавање вербалне размене. **Садржаји за продубљивање** • Опис догађаја, радњи и особа. • Употреба језичких регистара (формални/неформални). ***Текстови-подршка:*** *аутентични дијалози, интервјуи, фрагменти радио-драма, кратки говори, филмске сцене, културне репортаже.*
2. Елементи конструкције комуникације	**Заједничко језгро** • Правопис и интерпункција: - ажурирана правила; - употреба знакова интерпункције у књижевним и функционалним текстовима. • Лексика: - значење речи у контексту; фразеологизми (идиоматски изрази). - синоними, антоними, омоними; - фразеологизми (идиоматски изрази). • Фонетика: основни појмови (обнављање). • Морфологија: - обнављање и проширивање граматичких категорија; - деклинација именица и придева; - број (облици, функције); - заменице (врсте, контекстуална употреба); - модални глаголи, рефлексивни глаголи; - глаголски вид; - предлози и везници. • Синтакса: - проста и сложена реченица; - ред речи; - слагање (конгруенција); - односи између главних и зависних реченица. **Садржаји за продубљивање** • Лексичка експресивност и стилски регистар у књижевним текстовима. • Трансформација књижевног текста у новинарски или колоквијални регистар.
3. Рецепција и продукција писаног текста	**Заједничко језгро** • Идентификовање и преношење главних и споредних идеја. • Анализа композиционе структуре текста. • Састављање наративних, дескриптивних и аргументативних текстова. • Коментарисање књижевних и некњижевних фрагмената. • Допуњавање и трансформација текстова (резиме, парафразирање). • Креирање сопствених текстова на културне или личне теме. • Свесна примена граматичких, правописних и интерпункцијских правила. **Садржаји за продубљивање**

ОБЛАСТИ САДРЖАЈА	САДРЖАЈИ
	• Анализа тона и става говорника у зависности од културног контекста. • Усмена интерпретација књижевних текстова (рецитовање, драматизација). • Реализовање интервјуа и културних репортажа о српској заједници у Банату. • Мултимодалне презентације (текст, звук, слика) о српским културним темама. • Писање интерпретативних есеја: теме, вредности, симболи. • Стилске вежбе: преписивање фрагмента из друге наративне перспективе.
Препоручене теме и књижевни текстови: **Детињство:** Данило Киш – *Рани јади*; Лаза Лазаревић – *Први пут с оцем на јутрење*. **Адолесценција:** Бранко Радичевић – *Ђачки Растанак;* Десанка Максимовић – *Девојачка молба*. **Школа:** Бранислав Нушић – *Основна школа*. **Породица:** Алекса Шантић – *Претпразничко вече*; Иво Андрић – *О причи и причању*. **Љубав:** Симо Матавуљ – *Поварета*; Лирска народна песма – *Љубавни растанак*. **Сцене из живота некад и сад:** *Српска девојка*; *Зидање скадра*; *Почетак буне против дахија*; *Марко пије уз рамазан вино*; *Цар Лазар и царица Милица*; *Хасанагиница*; *Старина Новак о кнез Богосав*; *У цара Тројана козје уши*; *Ерои Турчин*; *Златна јабука и девет пауница*. **Авантура, путовање:** Исидора Секулић – *Писма из Норвешке*; Иво Андрић – *Разговор са Гојом*, Десанка Максимовић – *Селице*. **Фантастични светови:** Милутин Миланковић – *И све што се креће, покреће сунце.* **Српска народна књижевност:** • Народне песме - хајдучке, љубавне, шаљиве, свадбене, митолошке, песме из НОБ-а, посленичке. • Пословице, загонетке, питалице • Легенде и предања • Бајке **Стара српска књижевност:** • Ћирило и Методије - живот и дело; Библија – Стари завјет - Постање. **Личности, примери, модели:** • Сава Немањић - живот и заслуге • Доситеј Обрадовић - живот и дело **Књижевност ренесансе и просветитељства:** • Просветитељство код Срба	
4. Елементи интеркултуралности	**Заједничко језгро** • Традиције, обичаји и празници. • Симболи, личности и вредности културе. • Елементи културе и цивилизације (свакодневни живот, образовање, уметност, гастрономија). • Активности на промоцији културне разноликости кроз школске пројекте, кампање или тематске изложбе. • Поређење културних вредности. • Анализа мултимодалних текстова: чланци, плакати, видео материјали, рекламе. **Садржаји за продубљивање** • Анализа односа између књижевности и других уметности (музика, сликарство, филм). • Организовање изложби, сценских приказа, видео-пројеката на теме културног идентитета. • Примењено истраживање: моралне и грађанске вредности у српској књижевности и њихов значај данас.

МЕТОДОЛОШКЕ СУГЕСТИЈЕ

1. Значење и улога (курикуларно упориште)

Методолошке сугестије за дисциплину Српски матерњи језик и књижевност имају улогу да усмере и подрже наставнике у примени школског програма, без прескриптивног карактера. Оне се могу користити као радни путокази осмишљени да олакшају преношење курикуларних намера у наставну праксу прилагођену конкретном образовном контексту.

Наставник може тежити обезбеђивању кохерентности између општих и специфичних компетенција кроз: (а) одабир и повезивање садржаја учења са аутентичним комуникацијским ситуацијама; (б) планирање активности учења усредсређених на развој компетенција рецепције и продукције усмених и писмених порука; (в) коришћење евалуације као инструмента за регулисање дидактичког процеса и подршку напретку ученика.

На основу начина на који су формулисане, ове методолошке сугестије препоручује се приступати као инструментима примењеног карактера, усредсређеним на процес наставе–учења–евалуације, кроз: избор и комбиновање активних дидактичких метода (на пример: разговор, усмерено читање, вежба, рад на тексту); прилагођавање дидактичких стратегија узрасту, темпу учења и интересовањима ученика; интегрисање рефлексије о језику и књижевности у конкретне комуникацијске активности.

У зависности од професионалног искуства, наставници могу користити ове методолошке сугестије на диференциран начин, на пример: као оријентире за пројектовање лекција и структурирање активности учења, у случају наставника почетника, односно као полазну тачку за прилагођавање, диверсификацију и методолошке иновације, у случају искусних наставника.

У циљу повећања примењеног карактера и унутрашње кохерентности курикуларног приступа, наставник у планирању може користити приступ типа „уназад ка напред” (backward design), полазећи од специфичних компетенција и очекиваних производа учења, како би одабрао одговарајуће садржаје и активности, као и припадајуће критеријуме евалуације.

2. Општи принципи (нормативни оквир)

Општи принципи на којима се заснива дидактички приступ дисциплини Српски матерњи језик и књижевност пружају референтни оквир за планирање, извођење и евалуацију активности наставе и учења, у складу са циљевима средњошколског образовања и профилом дипломца. Ови принципи имају оријентациони и нормативни карактер, подржавајући флексибилну примену школског програма и његово прилагођавање различитим образовним контекстима, без нарушавања јединства и кохерентности дисциплине.

(2.1.) Настава и учење су **усмерени на ученика,** који се сматра активним учесником у изградњи сопствених лингвистичких, књижевних и културних знања. Активности учења су осмишљене тако да подстичу активно ангажовање, личну рефлексију и учење кроз откривање, повезивањем садржаја са животним искуствима, интересовањима и нивоом развоја ученика. У том смислу, дидактички процес стимулише аутономију, одговорност и способност самоевалуације, користећи аутентичне ситуације комуникације и интерпретације порука.

(2.2.) Дидактички процес користи **разноврсне методе и технике** наставе–учења–евалуације, прилагођене циљаним компетенцијама и специфичностима предмета. Уравнотежено се примењују традиционалне, интерактивне, искуствене и дигиталне методе, као што су вођено и критичко читање, хеуристички разговор, студија случаја, дебата, пројектна настава или коришћење дигиталних ресурса. Ова методолошка разноврсност подржава развој компетенција функционалне комуникације и подстиче интересовање за учење и критичко мишљење.

(2.3.) Дидактички приступ је осмишљен на **флексибилан и прилагодљив** начин, у односу на ниво припремљености одељења, динамику групе ученика и доступне образовне ресурсе. Наставник може прилагодити стратегије наставе, темпо прелажења садржаја, облике организације активности и начине евалуације, тако да одговори на стварне потребе учења и осигура напредак сваког ученика. Прилагодљивост се такође односи на интеграцију дигиталног окружења и коришћење новонасталих образовних ситуација.

(2.4.) Процес наставе и учења остварује се кроз стратегије диференцијације и персонализације, које омогућавају валоризацију потенцијала сваког ученика и подршку индивидуалном напретку. Активности се могу пројектовати са степенованим задацима, различитим нивоима сложености и вариранim финалним производима, у зависности од компетенција, интересовања и стилова учења ученика, доприносећи осигурању образовне правичности и адекватном одговору на различите образовне потребе. Као допуна стратегијама диференцијације, препоручује се експлицирање мера

подршке за специфичне ситуације учења (допунска настава, убрзано учење, двојезични ученици, ученици са потешкоћама у писмености или са посебним образовним потребама), прилагођавањем задатака, материјала за рад, времена, начина презентовања садржаја и критеријума евалуације, како би се осигурало стварно учешће и напредак сваког ученика.

(2.5.) Интердисциплинарна интеграција има за циљ повезивање садржаја дисциплине Српски матерњи језик и књижевност са другим областима изучавања, ради изградње кохерентне визије знања. Активности учења могу користити заједничке теме и контексте са другим предметима, подстичући трансфер компетенција и примену знања у различитим ситуацијама. Овај приступ доприноси развоју трансверзалних компетенција и разумевању улоге језика и књижевности у интерпретацији културне и друштвене стварности.

(2.6.) Препоручује се да се евалуација у оквиру дисциплине Српски матерњи језик и књижевност осмисли као интегрални део процеса наставе–учења–евалуације, са улогом да подржи развој комуникацијских компетенција ученика у контекстима рецепције, продукције и усмене и писмене интеракције, као и формирање рефлексивног става према сопственом учењу.

Процес евалуације, као интегрални део процеса наставе–учења, узима у обзир следеће принципе:

а) Равнотежа између формативне и сумативне евалуације – спајање формативне евалуације (која се спроводи током процеса, усмерена је на напредак и регулисање наставе) са сумативном евалуацијом (на крају наставних јединица, са улогом сертификације). Формативна евалуација подржава прилагођавање дидактичког приступа, док сумативна евалуација валоризује финалне производе учења (писане текстове, пројекте, портфолије).

б) Транспарентност и коришћење експлицитних критеријума – спровођење евалуације на основу јасних критеријума, саопштених пре извршавања радних задатака. Експлицитни критеријуми олакшавају самоевалуацију, саморегулацију и преузимање одговорности за сопствени напредак.

в) Евалуација комуникацијских компетенција – фокусирање евалуације приоритетно на комуникацијске компетенције (разумевање, интерпретација, продукција порука адекватних контексту), а не на изоловано репродуковање знања о језику или књижевности. Знања о језику се валоризују кроз њихову функционалну употребу у аутентичним комуникацијским ситуацијама.

г) Евалуација производа и процеса израде – узимање у обзир, при евалуацији усмених и писмених радова, како финалног производа, тако и процеса израде (планирање, писање, ревидирање, презентовање). Овај приступ подржава освешћивање стратегија рада и прихватање остваренog напретка.

д) Дескриптивна, конструктивна повратна информација усмерена на напредак – формулисање специфичне, дескриптивне повратне информације усмерене на побољшање, која се даје усмено или писмено, укључујући и дигитални формат, а структурирана је кроз рубрике и скале за оцењивање (на пример: „Правилно си формулисао главну идеју, али аргументација се може развити додатним примерима из текста.”; „Структура је јасна; у следећем писању покушај да користиш разноврсније логичке конекторе.”). Препоручује се и рефлексивни feedback, формулисан кроз питања типа: „Шта си успео?”, „Шта би променио следећи пут?”, „Шта ћеш урадити другачије?”.

ђ) Укључивање ученика у евалуацију – активно учешће ученика у процесу евалуације, кроз самоевалуацију и вршњачко оцењивање (peer-to-peer), коришћењем дневника читања и учења, писаних рефлексија, портфолија и скала за оцењивање. Ове праксе доприносе развоју критичког мишљења, одговорности и капацитета за рефлексивну анализу.

Приликом планирања процеса евалуације, наставник може имати на уму следећа оријентациона питања:

Зашто евалуирам? – да бих разумео напредак ученика, подржао учење и прилагодио дидактички процес;

Шта евалуирам? – специфичне компетенције утврђене школским програмом за дисциплину Српски матерњи језик и књижевност;

Како евалуирам? – путем разноврсних метода и инструмената, прилагођених циљаним компетенцијама и врсти евалуације;

Колико добро мерим? – путем валидних, поузданих и транспарентних инструмената, заснованих на јасним критеријумима који су претходно саопштени ученицима;

Какав feedback нудим? – дескриптивну повратну информацију, усмерену на напредак и интегрисану у процес учења;

Које одлуке доносим на основу евалуације? – прилагођавање наставних стратегија и пружање индивидуализоване подршке ученицима, у складу са идентификованим потребама.

Процес евалуације тежи диверсификацији метода и инструмената оцењивања кроз:

- оцењивање путем пројеката, који могу интегрисати компетенције читања, писања, документовања и културне интерпретације;

- вршњачко оцењивање (peer-to-peer), које се примењује на производе ученичких активности (аргументовани текстови, презентације, тематски пројекти);
- самоевалуацију, путем инструмената који подржавају освешћивање личног напретка и развој метакогнитивних компетенција.

Евалуација се може реализовати и путем портфолија, писмених и усмених провера, евалуационих листа (листа за посматрање), рубрика и скала за оцењивање, тестова напретка са разноврсним ставкама, дневника читања, скала за самоевалуацију и вршњачко оцењивање. Препоручује се да се процес евалуације разуме као интегрални део учења, усмерен на развој комуникацијских компетенција, критичког мишљења и рефлексивног и одговорног става према сопственом путу лингвистичког и културног развоја. Ради веће валидности и упоредивости оцењивања, препоручује се доследна употреба аналитичких рубрика (критеријуми/дескриптори по нивоима) за писмене и усмене радове, као и селективно архивирање производа у портфолије (укључујући и дигиталне), као основа за процену напретка и за образовни дијалог на релацији ученик–наставник–породица.

3. Опште методолошке оријентације (операционализација)

Настава и учење дисциплине **Српски матерњи језик и књижевност** заснивају се на савременим педагошким принципима, усмереним на ученика и на развој кључних компетенција. Лингвистички, књижевни и културни садржаји су одабрани и организовани у односу на животно искуство ученика, динамику дигиталног окружења и специфичности српске заједнице у Румунији и дијаспори. Дидактички приступ тежи постепеном формирању компетенција за комуникацију, анализу, интерпретацију и критичко изражавање, у складу са узрасним карактеристикама и захтевима савременог друштва. Структура курикулума осигурава континуитет и кохерентност у развоју компетенција – од функционалне употребе српског језика и поштовања стандардне норме, до разумевања комуникацијских стилова, критичке процене усмених и писмених порука, овладавања аргументованим говором и израде експликативних, рефлексивних и есејистичких текстова. У овом оквиру, наставник планира и спроводи интегрисане наставне активности које систематски повезују четири домена садржаја.

(3.1.) Као централни принцип методолошког приступа, **активно учење** се остварује кроз активности које захтевају директно, свесно и рефлексивно учешће ученика. Тако су ученици укључени у анализу аутентичних комуникацијских ситуација, посматрање и интерпретацију вербалних, невербалних и паравербалних елемената, идентификовање и објашњавање стилских одлика текстова, анализу наративне структуре и ликова, процену веродостојности медијских порука, интерпретацију књижевних мотива и тема или изградњу логичких и узрочно-последичних веза у експликативним и есејистичким текстовима. Дебате, студије случаја, симулације говора (реторских, публицистичких, аргументованих), текстуална и културна истраживања и вежбе трансформације текста доприносе развоју критичког мишљења и компетенција функционалне комуникације.

(3.2.) Као допуна претходном, **колаборативна димензија учења** се систематски користи и промовише кроз групне активности и активности типа „вршњак вршњаку” (peer-to-peer), које олакшавају учење кроз интеракцију и преговарање о значењу. Активности учења обухватају: израду концептуалних мапа и упоредних табела, попуњавање аналитичких листа (структура, стил, ликови, мотиви, контексти), заједничко састављање текстова (вести, интервјуи, рецензије, говори, есеји), као и вршњачко оцењивање израђених производа. Менторство међу ученицима се посебно препоручује за активности писања, ревидирања и интерпретације, чиме се подржава диференцијација учења и учвршћивање лингвистичких и књижевних компетенција.

(3.3.) Интегративни облик активног и колаборативног учења је **пројектна настава**, која представља ефикасан начин организације активности учења, омогућавајући интеграцију садржаја програма у сложене тематске контексте са друштвеним, културним и идентитетским значајем. Активности учења могу бити организоване у форми пројеката који имају за циљ: одговорну комуникацију у дигиталном окружењу, израду публицистичких производа, анализу реторског дискурса, интерпретацију књижевних праваца у историјском контексту, истраживање колективног сећања или промоцију српског културног наслеђа. Пројекти обухватају активности документовања, анализе, писања, одабира извора, израде културних производа и јавног презентовања, доприносећи развоју трансверзалних компетенција, аутономије у учењу и капацитета за трансфер и примену знања у аутентичним контекстима.

(3.4.) Дидактички приступ је подржан и кроз коришћење **дигиталног учења**, које допуњује и подупире примену наставних стратегија путем употребе адекватних дигиталних ресурса и алата, у складу са компетенцијама предвиђеним програмом. Ове активности могу укључивати: интерактивне вежбе класификације и асоцијације, дигиталне графичке организаторе, сторибордове (storyboards) за нарацију, колаборативне платформе за писање и повратне информације, израду мултимедијалних презентација, подкаста, школских блогова, интерпретативних колажа или дигиталних портфолија.

Дигиталне активности олакшавају критичку анализу информација, развој медијских компетенција и увежбавање норми цитирања и одговорног коришћења извора. Приликом употребе дигиталних ресурса, препоручује се јасно дефинисање правила рада која се тичу веродостојности извора, правилног цитирања, заштите личних података и етичког понашања у онлајн окружењу, како би се дигитална компетенција развијала интегрисано са лингвистичком и грађанском компетенцијом.

(3.5.) У циљу осигурања **релевантности и смислености учења**, наставне активности су пројектоване на **аутентичан** начин, повезујући садржаје предмета са свакодневном реалношћу и животом заједнице, подстичући трансфер учења у релевантне контексте. Активности могу користити стварне комуникацијске ситуације (функционалне текстове, јавне говоре, аргументована излагања), као и анализу културних репрезентација Срба у Румунији и дијаспори. Анализа ових репрезентација у књижевним текстовима, њихово повезивање са културним артефактима, традицијом, празницима или сведочанствима заједнице, доприноси развоју интеркултуралних компетенција и формирању етичког понашања према културном наслеђу.

(3.6.) Прилагођавање дидактичког приступа конкретном образовном контексту остварује се кроз **контекстуализовано учење**, које подразумева адаптацију наставних стратегија према нивоу компетенција ученика, специфичностима одељења, школе и локалне заједнице, као и према доступним ресурсима. Програм омогућава пројектовање диференцираних активности, са степенованим задацима, варираним финалним производима и флексибилним облицима евалуације, тако да сваки ученик може напредовати у складу са сопственим ритмом и потенцијалом. Коришћење лингвистичког и културног искуства ученика, као и локалних ресурса, доприноси повећању релевантности и ефикасности процеса учења. У циљу осигурања инклузије и правичности, препоручује се експлицитно планирање мера за повећање приступачности (визуелна подршка, графички организатори, секвенцирање задатака, додатно време, алтернативни производи), као и ремедијалних интервенција на основу резултата формативне евалуације.

Систематском применом ових општих методолошких оријентација, дисциплина Српски матерњи језик и књижевност постаје динамичан, релевантан и формативан образовни простор, који подржава развој функционалне комуникације, критичког мишљења, књижевне сензибилности и културног идентитета ученика.

4. Методолошка прилагођавања у зависности од врсте програма (курикуларна контекстуализација)

Програм за дисциплину Српски матерњи језик и књижевност, структуриран на заједничком језгру, омогућава конфигурисање флексибилног и прилагодљивог дидактичког приступа, у складу са различитим нивоима припремљености, интересовањима и ритмовима учења ученика. У овом контексту, курикуларни приступ се може користити диференцирано, прилагођавањем наставних стратегија и активности учења, без нарушавања кохерентности и јединства дисциплине.

На нивоу заједничког језгра, дидактички приступ је првенствено усмерен на формирање и увежбавање основних комуникацијских компетенција, са акцентом на функционалну употребу српског (матерњег) језика у различитим контекстима рецепције и продукције усмених и писмених порука. Активности учења могу бити усмерене на разумевање и интерпретацију књижевних и некњижевних текстова, као и на увежбавање кохерентног и правилног изражавања у складу са стандардном језичком нормом. Наставне стратегије подржавају приступачност садржаја, постепени напредак и активно учешће свих ученика.

У оквиру заједничког језгра, наставник може пројектовати диференциране активности учења које омогућавају продубљивање, проширивање или учвршћивање компетенција, у зависности од нивоа формираности ученика и њихових интересовања. Активности могу укључивати степеноване задатке, аналитичке приступе са различитим нивоима сложености, као и разноврсне производе учења који подстичу активно ангажовање, аутономију и индивидуални напредак.

Методолошка прилагођавања се врше у односу на кључне компетенције и профил матуранта, имајући у виду принципе правичности, инклузије и образовне релевантности. Наставник може прилагодити одабир садржаја, дидактичке стратегије, облике организације активности и начине евалуације, тако да образовни приступ остане усмерен на ученика и оријентисан ка формирању аутономних, рефлексивних и одговорних матураната.

Ради осигурања кохерентности и ефикасности дидактичког приступа, препоручује се планирање по наставним јединицама које експлицитно укључују: специфичне компетенције заједничке за све ученике, компоненте продубљивања или проширења за заинтересоване или напредне ученике, као и ремедијалне компоненте, утврђене на основу иницијалне дијагнозе и формативне евалуације. Овим приступом, образовни процес у оквиру дисциплине Српски матерњи језик и књижевност задржава своје курикуларно јединство, обезбеђујући неопходну флексибилност за одговор на различите

образовне контексте и за подршку релевантним и кохерентним путевима учења у средњошколском образовању.

5. Упориште у профилу матуранта (крајњи циљ)

На нивоу дисциплине Српски матерњи језик и књижевност, методолошке сугестије су усмерене на организовање процеса наставе–учења–евалуације тако да предложене активности директно доприносе остваривању профила матуранта средњошколског образовања, са фокусом на курикуларну област „Језик и комуникација". Дидактички приступи су оријентисани ка развоју кључних компетенција, формирању приоритетних атрибута матуранта и интеграцији трансверзалних тема предвиђених важећим законским оквиром.

(5.1.) У дидактичкој активности, наставници могу предложити ситуације учења које погодују **развоју кључних компетенција** кроз:

- организовање активности рецепције, интерпретације и продукције усмених и писмених текстова, књижевних и некњижевних, у различитим комуникацијским контекстима; коришћење вођеног и критичког читања, вежби текстуалне анализе и интерпретације, као и писања функционалних, рефлексивних и креативних текстова који подржавају разумевање поруке, кохерентно изражавање и аргументацију ради учвршћивања **компетенције писмености** (читање, писање и разумевање поруке);
- валоризацију српског језика као матерњег у релацији са другим језицима које ученици познају, путем лингвистичких поређења, вежби превођења и медијације, као и рефлексије о улози матерњег језика у изградњи личног и културног идентитета у циљу развоја **компетенције вишејезичности** и интеркултуралне свести;
- истраживање српског књижевног и културног наслеђа, из Румуније и других културних простора, кроз анализу репрезентативних текстова, израду тематских пројеката и креативних производа, као и њихово повезивање са искуствима ученика и ширим културним контекстима, за развој **компетенције културне свести и изражавања**;
- коришћење дигиталних ресурса за документовање, комуникацију и израду производа учења (презентације, портфолија, заједнички текстови), уз поштовање етичких норми и онлајн безбедности, у циљу развоја **дигиталне компетенције**;
- спровођење индивидуалних и колаборативних активности које подстичу рефлексију о сопственом учењу, аутономију, сарадњу, отпорност и преузимање одговорности, за развој **личне, социјалне и компетенције „учити како се учи"**;
- анализу јавних порука, друштвених говора и текстова са грађанском или еколошком тематиком, у сврху формирања ставова одговорног учешћа, поштовања демократских вредности, културне разноликости и животне средине, доприносећи развоју **грађанске, правне компетенције и компетенције заштите животне средине**;
- реализацију културних и образовних пројеката (тематски портфолији, креативни производи, групне активности), који стимулишу иницијативу, креативност, преузимање улога и претварање идеја у акције са културном и друштвеном вредношћу, у циљу развоја **предузетничке компетенције**.

(5.2.) Путем коришћених дидактичких стратегија, дисциплина Српски матерњи језик и књижевност доприноси **формирању приоритетних атрибута** матуранта који:

- ефикасно комуницира на српском језику, прилагођавајући свој говор различитим личним, образовним и културним контекстима (*комуникативан*);
- исказује рефлексивно мишљење и критички дух у анализи порука, текстова и комуникацијских ситуација (*рефлексиван*);
- креативно користи језик, кроз личне интерпретације и оригинално изражавање (*креативан*);
- одговорно и етички користи језик и дигиталне ресурсе у јавном и приватном простору (*одговоран и етичан*);
- постепено преузима одговорност за сопствено учење и лични развој (*аутономан*);
- ефикасно сарађује у групним активностима и у контекстима кооперативног учења (*колаборативан*);
- успешно управља изазовним ситуацијама учења и прилагођава се различитим образовним контекстима (*отпоран*);
- размишља о сопственом образовном, културном и професионалном путу, показујући отвореност ка планирању будућности (*проспективан*).

(5.3.) Интеграција трансверзалних тема, предвиђених важећим законским оквиром, препоручује се у наставним активностима, у корелацији са кључним компетенцијама, на следећи начин:

- **образовање за животну средину,** повезано са компетенцијом писмености и културном осетљивошћу, кроз анализу текстова који се баве односом човека и природе;
- **дигитализација,** повезана са дигиталном компетенцијом и компетенцијом комуникације, путем коришћења технологије у изради производа учења;
- **здравствено васпитање,** повезано са личном и социјалном компетенцијом, кроз промовисање асертивне комуникације и уравнотежених међуљудских односа;
- **образовање за културно наслеђе,** повезано са компетенцијом културне свести и изражавања, кроз истраживање српског језика, књижевности и културног идентитета.

Кроз ове методолошке оријентације, дисциплина Српски матерњи језик и књижевност систематски и кохерентно доприноси формирању матуранта способног да вреднује стечене компетенције у реалним животним контекстима, да критички промишља о стварности и да активно и одговорно учествује у културном и друштвеном животу.

Овај програм за дисциплину Српски матерњи језик и књижевност утврђује референтни курикуларни оквир за наставу, учење и евалуацију ове дисциплине на средњошколском нивоу, у складу са профилом матуранта. Својом структуром и усмерењима, програм подржава кохерентну и флексибилну примену дидактичког приступа, нудећи оријентире за његово прилагођавање различитим образовним контекстима.

БИБЛИОГРАФСКЕ РЕФЕРЕНЦЕ

Стручна литература:

Barić, Eugenija et al. *Gramatika srpskog jezika.* Beograd: Zavod za udžbenike, 2005.

Jovanović, Milica. *Metodika nastave srpskog jezika.* Beograd: Zavod za udžbenike, 2003.

Klajn, Ivan. *Gramatika srpskog jezika.* Beograd: Zavod za udžbenike, 2009.

Klajn, Ivan; Šipka, Milan. *Rečnik stranih reči i izraza.* Novi Sad: Prometej, 2006.

Lazić, Dragana. *Pedagogija i metodika nastave maternjeg jezika.* Novi Sad: Filozofski fakultet, 2008.

Mihajlović, Aleksandar. *Didaktika i metodika srpskog jezika za osnovnu i srednju školu.* Beograd: Prosveta, 2010.

Pešikan Mitar, Jerković Jovan, Pežurica Mato, Pravopis srpskog jezika, Matica Srpska, Novi Sad, Zavod za udžbenike, Beograd;

Piper, Predrag; Klajn, Ivan. *Normativna gramatika srpskog jezika.* Novi Sad: Matica srpska, 2014.

Popov, Ljubica. *Nastava srpskog jezika i književnosti: teorija i praksa.* Beograd: Institut za pedagoška istraživanja, 2012.

Rečnik srpskoga jezika. Novi Sad: Matica srpska, 2011.

Stojanović, Nada. *Savremeni pristupi učenju i poučavanju maternjeg jezika.* Niš: Univerzitet u Nišu, 2015.

Stanojčić, Živojin; Popović, Ljubomir. *Gramatika srpskog jezika.* Beograd: Zavod za udžbenike, 2010.

Vuk Karadžić, Stefan. *Srpski rječnik.* Beograd: Nolit, 1975 (ediție reeditată).

Дидактички материјал:

Markov Svetozar, Șaronjev Danița, Paulievici Dara, Șolimoșan Iovanca, Srpski maternji jezik i književnost, udžbenik za IX razred, LVS Crepuscul, Ploiesti, 2006.

Ljiljana Nikolić, Bosiljka Miljić, Čitanka sa književnoteorijskim pojmovima za I razred srednje škole, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Beograd 1991.

Șaronjev Danița, Șolimoșan Iovanca, Paulievici Dara, Knežev Daliborca, *Srpski maternji jezik i književnost, udžbenik za X razred*, LVS Crepuscul, Ploiesti, 2006.

Ljiljana Nikolić, Bosiljka Miljić, Čitanka sa književnoteorijskim pojmovima za IV razred srednje škole, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Beograd 1989.

Mirjanić Đoka, Markov Svetozar, Krstic Borislav, *Srpska književnost*, udžbenik za XI razred, EDP, București, 1993.

Ljiljana Bajić, Miodrag Pavlović, Zona Mrkalj, Čitanka, Srpski jezik i književnost za treći razred gimnazije, Klet, 2021.

Markov Svetozar, Mirjanić Đoka, Krstic Đ. Borislav, Srpska književnost, udžbenik za XII razred, EDP, București, 1993.

Ljiljana Nikolić, Bosiljka Miljić, Čitanka sa književnoteorijskim pojmovima za IV razred srednje škole, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Beograd 1989;

РАДНА ГРУПА

Име и презиме	Наставни степен/ Научна титула	Матична институција, место, жупанија
IANOȘEVICI GIOCA	II наставни степен	Școala Gimnazială „Sf. Sava” Socol, Caraș-Severin
NOVAKOVIĆ VERA	I наставни степен	Liceul Tehnologic „Clisura Dunării” Moldova Nouă, Caraș-Severin
STANCOV DALIBORCA	I наставни степен	Liceul Teoretic „Dositei Obradovici” Timișoara, Timiș
STANCOV JELCO	I наставни степен	Liceul Teoretic „Dositei Obradovici” Timișoara, Timiș
STANCOVICI RUJIȚA-IVANA	I наставни степен	Școala Gimnazială „Atanasie Cojocaru” Pojejena, Caraș-Severin
STOICOV ALEXANDRA	I наставни степен	Liceul Teoretic „Dositei Obradovici” Timișoara, Timiș

КООРДИНАТОРИ/ ОДГОВОРНА ЛИЦА/ НАУЧНИ КОНСУЛТАНТИ

Име и презиме	Функција/Научна титула	Матична институција
GUBANI IANKO	Consilier, prof. Dr.	Ministerul Educației și Cercetării
NISTOR CONSTANTIN-CIPRIAN	Consilier, prof. Dr.	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare
ANDREICI MAȚA	Conf. Univ. Dr.	Universitatea de Vest din Timișoara

Anexa nr. 25

Programa școlară
pentru disciplina

LIMBA ȘI LITERATURA BULGARĂ MATERNĂ
Clasa a IX-a

Trunchi comun și curriculum de specialitate (TC+CS)
pentru toate filierele, profilurile, specializările

Învățământ liceal

- 2026 -

Anexa nr. 25
Programa școlară pentru disciplina *Limba și literatura bulgară maternă*, clasa a IX-a, trunchi comun și curriculum de specialitate (TC+CS)

- *Toate filierele, profilurile, specializările*

NOTĂ DE PREZENTARE

Programa școlară pentru disciplina Limba și literatura bulgară maternă destinată elevilor care frecventează școli/clase cu predare în limba română este elaborată pe baza Planului-cadru de învățământ și implementează o nouă abordare a predării și învățării limbii bulgare în contextul în care elevul studiază această disciplină ca limbă maternă într-o școală cu limba de predare română.

În perspectiva acestei discipline, studiul limbii bulgare materne face parte integrantă din domeniul competenței de comunicare. Un alt obiectiv important al predării limbii și culturii bulgare, bazat pe actualul curriculum, îl constituie **revitalizarea limbii** – formarea unor tineri care doresc să comunice în limba bulgară maternă și pot comunica eficient într-o varietate de contexte.

În consecință, programa, în loc să solicite acumularea de cunoștințe despre sistemul lingvistic, aplică o **abordare funcțională**, care pune accentul pe dezvoltarea competenței de comunicare ca sarcină principală a studiului limbii bulgare materne.

Învățarea bazată pe comunicare urmărește dezvoltarea simultană a abilităților productive (vorbire, scriere) și receptive (înțelegerea textului audiat, citirea), tratând limba maternă ca mijloc de comunicare și încurajând utilizarea acesteia în funcție de circumstanțe. Procesul didactic se desfășoară în contexte autentice de comunicare, în care cursul dialogului este imprevizibil.

În activitatea didactică trebuie să predomine **abordarea contrastivă** (bazată pe cunoașterea limbii române), concretizată prin familiarizarea treptată a elevilor cu o varietate de situații de comunicare orală și scrisă, prin interpretarea textelor literare și non-literare, în concordanță cu dezvoltarea abilităților de comunicare.

Principiile de bază ale programei sunt următoarele:

- dezvoltarea capacității de a utiliza limba bulgara maternă în situații specifice de comunicare;
- abordarea funcțională a limbii;
- dezvoltarea adecvată a exprimării orale și scrise;
- alegerea unui conținut adecvat vârstei elevilor.

Recomandări pentru aplicarea curriculumului și evaluarea elevilor

Nivelul de cunoaștere a limbii al cursantului se stabilește prin evaluări inițiale, în funcție de care pot fi organizate grupe sau clase. În cazul în care organizarea pe niveluri nu este posibilă, se recomandă utilizarea **metodelor de învățare diferențiată**. Elevii de vârste diferite, dar cu abilități similare, pot fi grupați împreună.

În planificarea individuală (proiectarea planurilor calendaristice, a unităților de învățare, a instrumentelor de evaluare continuă și sumativă), profesorii vor respecta cerințele curriculare privind competențele care urmează să fie dezvoltate și conținuturile prevăzute.

Competențele și conținuturile pot fi ordonate în funcție de opțiunea profesorului, dar **toate cerințele detaliate trebuie atinse până la sfârșitul nivelului de studiu**. Corelarea conținuturilor cu competențele specifice se realizează în planificarea individuală.

Pentru a evita supraîncărcarea elevilor și pentru a utiliza eficient timpul de predare, profesorii vor ține cont de următoarele recomandări:

-utilizarea metodelor interactive și a altor metode centrate pe elev, complementare metodelor de comunicare;

-selectarea temelor pentru acasă astfel încât timpul de lucru să nu depășească durata activităților similare desfășurate în clasă;

-elaborarea instrumentelor de evaluare în strictă conformitate cu conținuturile programei școlare.

Programa diferențiază trei niveluri de competență lingvistică:

nivel începători (A1, A2);

nivel intermediar (B1, B2) – pentru aceste niveluri se utilizează metode de revitalizare a limbii;

nivel avansat (C1, C2) – corespunzător limbii materne, vizând studiul aprofundat al textelor literare, interpretarea acestora, dezvoltarea viziunii cultural-istorice și a exprimării de sine.

La nivelurile de începători și intermediar se acordă o atenție sporită componentelor competenței de comunicare. Aceste componente sunt reflectate explicit în competențele specifice și activitățile de învățare. La nivelul avansat, ele sunt integrate implicit în dezvoltarea globală a competenței lingvistice și culturale.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

C.G.1	**Receptarea mesajului oral și scris în diferite situații de comunicare**
C.G.2	**Producerea mesajului oral și scris în diferite situații de comunicare**
C.G.3	**Interacțiunea orală și scrisă**
C.G.4	**Medierea culturală în context plurilingv și pluricultural**

CLASA a IX-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

***C.G. 1* - Receptarea mesajului oral și scris în diferite situații de comunicare**

IX.CS.1.1. Înțelegerea globală a mesajului oral sau scris, formulat în limba bulgara maternă, pe teme familiare și de interes general
-Audierea și înțelegerea unor texte orale (dialoguri, relatări, interviuri, discursuri scurte) pe teme din viața cotidiană, școlară și culturală; *-Selectarea informațiilor relevante pentru construirea unei imagini de ansamblu asupra textului;* *-Raportarea mesajului la experiența personală și la realitățile cotidiene;* *-Identificarea ideilor principale și secundare în texte orale și scrise;* *-Prezentare a unui punct de vedere, folosind tehnologia digitală, pentru a surprinde corect mesajele unor texte diferite, având o temă comună.*
Activități de aprofundare / profil (CS) *- Analiza comparativă a două texte (literar și nonliterar) cu temă comună;* *- Realizarea unui colaj digital ilustrând ideile principale ale unei opere.*
IX.CS.1.2. Identificarea informațiilor de detaliu dintr-un mesaj oral sau scris, formulat în limba bulgară maternă
-Selectarea cuvintelor și expresiilor dintr-un text audiat/scris care aparțin aceleiași arii tematice (familie, tradiții, sănătate, educație etc.); *-Identificarea locului, timpului și cauzelor evenimentelor din texte literare și nonliterare;* *-Evidențierea elementelor lingvistice și stilistice care asigură coeziunea și coerența discursului (ipoteză, concluzie, punct de referință, excepție).*
Activități de aprofundare / profil (CS) *-Realizarea de exerciții de completare și transformare a textelor;* *-Elaborarea unei fișe de lectură cu accent pe expresivitatea mesajului;* *-Elaborarea unei prezentări grafice privind diferențele dintre limbajul formal și cel informal.*
IX.CS.1.3. Sesizarea atitudinii și a opiniei vorbitorului față de mesajul oral sau scris, în limba bulgara maternă
- Înțelegerea atitudinii vorbitorului pe baza elementelor para- și nonverbale (intonare, ritm, registru lingvistic, gesturi); *-Identificarea opiniilor exprimate explicit sau implicit;* *-Corelarea atitudinilor din text cu valorile și experiențele proprii comunității bulgare.*
Activități de aprofundare / profil (CS) *- Realizarea unei analize a atitudinilor și valorilor culturale reflectate în texte;* *- Elaborarea unei înregistrări audio cu opinii similare sau diferite față de text;* *- Organizarea unei dezbateri pe tema „Influența rețelelor sociale asupra modului de comunicare”.*

***C.G. 2* - Producerea mesajului oral și scris în diferite situații de comunicare**

IX.CS.2.1. Susținerea unui monolog în limba bulgară maternă: descrierea experiențelor, oferirea de informații, argumentarea unui punct de vedere
- Prezentarea clară și detaliată a unor subiecte legate de viața comunității bulgare(sărbători, obiceiuri, tradiții); *- Exprimarea și explicarea sentimentelor și reacțiilor la evenimente colective (festivaluri,*

activități culturale); *- Redactarea unei descrieri a unor activități cotidiene;* *- Formularea unei argumentări susținute prin exemple din experiența personală și din tradițiile comunității.*
Activități de aprofundare / profil (CS) *-Realizarea unor prezentări multimedia privind viața culturală a bulgarilor;* *-Elaborarea unor discursuri scurte însoțite de suport vizual.*
IX.CS.2.2. Producerea unui text scris în limba bulgara maternă: scriere creativă și redactarea de eseuri:
- Redactarea de descrieri și texte detaliate despre experiențe personale sau comunitare; *- Scrierea de eseuri scurte, pe teme familiare sau de lectură;* *- Aplicarea unui limbaj simplu și clar în exprimarea ideilor;* *- Realizarea unei sinteze a informațiilor din surse diverse pentru redactarea unui text argumentativ.*
Activități de aprofundare / profil (CS) *-Crearea de articole pentru revista școlii;* *-Redactarea unui text argumentativ privind valorile comunitare.*
IX.CS.2.3. Utilizarea strategiilor de producere orală și scrisă în limba bulgară maternă: *-Planificarea mesajului oral sau scris, ținând cont de scopul comunicării și de contextul cultural, social sau educațional, inclusiv în situații legate de viața și tradițiile comunității ;* *-Utilizarea strategiilor compensatorii în diferite situații de comunicare;* *-Obținerea informațiilor din surse diferite, compararea, selectarea și prelucrarea acestora;* *-Redactarea unor texte cu ajutorul planurilor de idei, schițelor, structurilor de text.*
Activități de aprofundare / profil (CS) *- Realizarea unei scrieri colaborative în perechi sau în grupuri;* *- Transformarea unui text narativ într-un dialog.*
IX.CS.2.4. Utilizarea corectă a normelor gramaticale și ortografice *- Realizarea activităților de identificare și corectare a greșelilor gramaticale și ortografice din texte;* *- Dictarea de texte literare sau informative care trebuie scrise corect respectând regulile de ortografie, gramaticale și de punctuație;* *- Rescrierea unui text simplu prin aplicarea regulilor gramaticale și de ortografie, eventual transformarea stilului din informal în formal și invers;* *- Redactarea unui eseu sau a unei compuneri și revizuirea textului pentru a corecta greșelile de ortografie și gramaticale;* *- Realizarea exercițiilor colaborative de identificare și corectare a greșelilor din texte.*
Activități de aprofundare *-Elaborarea unui text formal și transformarea acestuia într-un registru colocvial.*

***C.G. 3* - Interacțiunea orală și scrisă**

IX.CS.3.1. Participarea la interacțiuni orale în situații cotidiene de viață sau pornind de la textele citite:
-Participarea la conversații informale și formale în diferite contexte (școală, familie, comunitate); *-Cooperarea cu colegii în activități comune, orientate spre un scop (de ex.: pregătirea unui proiect cultural);* *-Implicarea într-un schimb de informații cu diferiți interlocutori, pe teme de interes personal, educațional sau cultural;* *-Acordarea și luarea de interviuri pe teme culturale, comunitare sau personale;* *-Utilizarea mijloacelor moderne de comunicare (telefon, e-mail, platforme online) în scop educațional sau personal, cu respectarea normelor de conduită lingvistică și etică.*

Activități de aprofundare / profil (CS) *-Realizarea de interviuri cu membri ai comunității* *-Elaborarea unei prezentări orale în cadrul proiectului „Tradițiile comunităților bulgare”*
IX.CS.3.2. Participarea la interacțiuni scrise în situații cotidiene de viață sau pornind de la textele citite:
-Elaborarea unor note și mesaje, precum și completarea formularelor necesare în diferite situații cotidiene (de exemplu: cereri, invitații, înscrieri la evenimente comunitare sau școlare); *- Redactarea corespondenței tradiționale și on-line, pe teme de interes personal sau din domeniul educațional;* *- Participarea la conversații online (e-mailuri, forumuri, mesaje) în registre adecvate situației de comunicare;* *- Aplicarea principiilor eticii redactării în mediul virtual.*
Activități de aprofundare / profil (CS) *-Redactarea de e-mailuri formale și informale;* *-Crearea unei conversații online pe o temă educațională.*
IX.CS.3.3. Utilizarea strategiilor de interacțiune orală și scrisă:
-Solicitarea și preluarea cuvântului într-o conversație în perechi sau grup; *-Folosirea strategiilor de cooperare în activități de echipă;* *-Clarificarea și reformularea mesajului propriu pentru asigurarea înțelegerii reciproce;* *-Exersarea exprimării politicoase, prin formule de adresare, salut și mulțumire specifice limbii bulgare;* *-Practicarea dialogului intercultural și a ascultării active.*
Activități de aprofundare / profil (CS) **-** *Organizarea unei dezbateri ghidate pe tema civică „Respectul în comunicare”;* *- Realizarea exercițiilor de reformulare și clarificare a mesajului.*

C.G. 4 **- Medierea culturală în context plurilingv și pluricultural**

IX.CS.4.1. Facilitarea înțelegerii mesajului global și a unor informații cu caracter general în limba bulgara maternă
-Reformularea ideii centrale dintr-un text audiat sau citit, pentru a facilita înțelegerea mesajului global; *- Prezentarea contextului cultural și social al comunicării;* *-Transformarea unui text complex într-o formă simplificată, accesibilă altor vorbitori de limbă bulgară maternă (rezumarea unui text, a unei discuții, a unui interviu);* *-Reformularea instrucțiunilor, indicațiilor sau explicațiilor din texte practice (proiecte, experimente, activități comunitare).*
Activități de aprofundare / profil (CS) *-Prezentarea unui text complex într-o formă accesibilă;* *-Traducerea creativă a unui fragment.*
IX.CS.4.2. Stabilirea legăturilor între experiența de lectură și experiența de viață, pentru clarificarea propriilor principii și valori
-Identificarea în opere literare, filme, spectacole sau texte audiate a unor experiențe, sentimente, valori și atitudini similare celor personale; *-Corelarea valorilor transmise de personaje sau situații culturale cu valorile proprii ale elevului ori cu cele universal-umane;* *-Exprimarea reacțiilor empatice și a reflecțiilor personale asupra emoțiilor personajelor;* *-Realizarea exercițiilor de scriere reflexivă, precum „Jurnalul de lectură” sau „Scrisoare către un personaj”.*
Activități de aprofundare / profil (CS) *-Elaborarea unui jurnal de lectură;* *-Redactarea unei scrisori către un personaj;* *-Redactarea unui mini-eseu intitulat „Ce am învățat din acest text?”*

IX.CS.4.3. Valorificarea valențelor cultural-identitare ale limbii în diverse contexte
-Analiza funcțiilor comunicative ale textelor (literare și nonliterare); *-Exersarea diferitelor variante de exprimare în funcție de tipul, intenția și destinatarul textului;* *-Compararea unor texte din literatura bulgara si romana pe teme comune (familie, tradiții, sărbători), evidențiind asemănările și diferențele culturale;* *-Elaborarea de materiale multimedia (postere, prezentări, colaje) despre identitatea culturală a bulgarilor.*
Activități de aprofundare / profil (CS) *-Realizarea de afișe și prezentări comparative*
IX.CS.4.4.Manifestarea sensibilității, a toleranței și a respectului față de diversitatea culturală
-Realizarea unor studii de caz privind acceptarea diversității lingvistice și culturale în România; *-Organizarea de dezbateri, mese rotunde sau ateliere culturale pe tema toleranței, cu referire la experiențele comunității bulgare;* *-Elaborarea de proiecte culturale interdisciplinare care promovează dialogul intercultural și respectul reciproc;* *-Participarea la activități educative locale (expoziții, festivaluri, întâlniri comunitare) care valorifică ideea de diversitate culturală.*
Activități de aprofundare / profil (CS) *-Organizarea unei dezbateri pe tema „Ce înseamnă să fii tolerant?”* *-Realizarea unei expoziții sau a unui eveniment intercultural.*

CLASA a IX-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Comunicare orală	-Modalități de exprimare a opiniei, acordului și dezacordului. -Participarea la conversații tematice (școală, familie, tradiții, mass-media, viață culturală). -Argumentarea punctului de vedere în dialoguri. -Exprimarea emoțiilor, a atitudinilor și a intențiilor comunicative. -Forme de salut, adresare, cerere, mulțumire, felicitare, scuză. -Inițierea și încheierea unui schimb verbal. -Descrierea evenimentelor, a acțiunilor și a persoanelor. -Utilizarea registrelor de limbă (formal/neformal). **Texte-suport:** dialoguri autentice, interviuri, fragmente de piese radiofonice, discursuri scurte, scene de film, reportaje culturale.
Receptarea și producerea textului scris	Identificarea și redarea ideilor principale și secundare. Analiza structurii compoziționale a textului. Redactarea textelor narative, descriptive și argumentative. Comentarea fragmentelor literare și nonliterare. Completarea și transformarea textelor (rezumat, parafrazare). Crearea de texte proprii pe teme culturale sau personale. Aplicarea conștientă a regulilor gramaticale, ortografice și de punctuație.

Domenii de conținut	Conținuturi
	Texte recomandate: Literatura populară bulgară: ● Народни песни-календарно-обредни, лазарски, хайдушки, исторически, любовни, сватбени, битови, митически, революционни , трудово-професионални песни. ● Пословици и поговорки ● Предания и легенди ● Приказки Literatura bulgara veche : • Кирил и Методий -живот и творчество • Черноризец Храбър „За буквите“ • Климент Охридски -живот и творчество Literatura Renasterii • Паисий Хилендарски „ История славянобългарска“ • Петър Берон „Рибен буквар“ • Христо Ботев „Хайдути“ • Петко Славейков „Изворът на Белоногата“ • Любен Каравелов „ Българи от старо време“, „Маминото детенце“
	Activități de aprofundare -CS Analiza tonului și a atitudinii vorbitorului în funcție de contextul cultural. Interpretarea orală a textelor literare (recitări, dramatizări) Realizarea de interviuri și reportaje culturale despre comunitatea bulgarilor din Banat. Prezentări multimodale (text, sunet, imagine) despre teme culturale bulgare. Redactarea de eseuri interpretative: teme, valori, simboluri. Exerciții de stil: rescrierea unui fragment din altă perspectivă narativă.
Elemente de construcție a comunicării	**Ortografie și punctuație:** reguli actualizate; utilizarea semnelor de punctuație în texte literare și funcționale. **Lexicul:** sensurile cuvintelor în context; sinonime, antonime, omonime; expresii idiomatice. **Fonetică**: noțiuni de bază (actualizare). **Morfologia:** recapitularea și extinderea categoriilor gramaticale: ● declinarea substantivului și a adjectivului; ● numeralul (forme, funcții); ● pronumele (tipuri, utilizare contextuală); ● verbele modale, verbe reflexive; ● aspectul verbal; ● participiul și gerunziul ; ● prepozițiile și conjuncțiile. **Sintaxa:** propoziția simplă și complexă; topică; acorduri; raporturi între propoziții principale și subordonate.

Domenii de conținut	Conținuturi
	Activități de aprofundare / profil (CS) • Analiza expresivității lexicale şi a registrului stilistic în texte literare. • Transformarea unui text literar în registru jurnalistic sau colocvial.
Elemente de interculturalitate	-Tradiții, obiceiuri şi sărbători -Simboluri, personalități şi valori ale culturii . -Elemente de cultură şi civilizație (viață cotidiană, educație, artă, gastronomie). -Activități de promovare a diversității culturale prin proiecte şcolare, campanii sau expoziții tematice. -Compararea valorilor culturale . -Analiza textelor multimodale: articole, afişe, materiale video, reclame.
	Activități de aprofundare / profil (CS) -Analiza relației dintre literatură şi alte arte (muzică, pictură, film). -Organizarea de expoziții, scenete, videoproiecte pe teme de identitate culturală. -Cercetare aplicată: valorile morale şi civice în literatura bulgara şi relevanța lor astăzi.

SUGESTII METODOLOGICE

Teme recomandate:
1. Stilul de viață al adolescenților (şcoală, familie, rutine, activități pentru timpul liber, relații sociale, cetățenie globală, toleranță şi diversitate culturală)
2. Mediul înconjurător (schimbări climatice şi soluții verzi, oraşe inteligente şi mobilitate durabilă)
3. Tehnologie şi comunicare (inovații, aplicații digitale, inteligența artificială, rețele sociale, media, cultura pop poloneză)
4. Elemente geografice, istorice şi culturale ale spațiului lingvistic studiat.

Teme de proiect recomandate:
1.1. Най-красивото лято
Realizarea unei pagini de jurnal pentru prezentarea unei călătorii, a unui eveniment cultural, a unui proiect internațional sau a vieții cotidiene a adolescenților.
Mijloace de realizare: vlog/ jurnal multimedia.
1.2. Моето любимо занимание
Prezentarea unui hobby personal şi a modului în care acesta contribuie la dezvoltarea personală.
Mijloace de realizare: videoclip de prezentare.
2 *Да живеем природосъобразно*
Realizarea unor materiale pentru o inițiativă ecologică care susține protejarea mediului şi implicarea tinerilor în acțiuni verzi.
Mijloace de realizare: afiş digital informativ/ mini-spot video/ roman-photo
2. Градът на бъдещето
Prezentarea unei localități inteligente, sustenabile şi prietenoase cu mediul.
Mijloace de realizare: prezentare digitală.
3.1. Правила за сигурен и безопасен интернет
Realizarea unor materiale de informare a tinerilor despre riscurile dezinformării şi prezentarea unor modalități de identificare a ştirilor false.
Mijloace de realizare: ghid digital/ afiş informativ/ prezentare colaborativă.
4.1. Mari personalitati ale culturii bulgare

Descoperirea și prezentarea unor personalități istorice sau culturale bulgare, precum și a diversității lumii slavone. Mijloace de realizare: prezentare digitală/ expoziție foto/ hartă culturală interactivă.

Gramatică funcţională (acte de vorbire / funcţii ale limbii, inclusiv convenţii socio-culturale) și elemente de construcţie a comunicării:

- A cere și a oferi informații (consolidare)

- adjectivul/ pronumele interogativ;
- numeralul;
- fraza interogativă (intonativă, totală, parţială);
- formule de politeţe

- A solicita și a oferi indicații / instrucțiuni

- fraza interogativă;
- adjectivul/ pronumele interogativ;
- numeralul;
- imperativul afirmativ şi negativ (forme regulate şi neregulate);
- utilizarea condiţionalului prezent pentru exprimarea politeţii sau a recomandării;
- prepozițiile/ locuțiunile prepoziționale de loc;

- A situa în timp și spațiu

- pronumele relative simple;
- prepoziţii şi locuţiuni prepoziţionale de loc şi timp
- adverbe şi locuţiuni adverbiale de loc şi timp
- articulatorii cronologici ai discursului

- A face și a accepta invitații / propuneri

- condiționalul ;
- adjectivele/ pronumele posesive;
- formule de acceptare/ refuz

- A descrie persoane, locuri, rutine, activități

- adjectivul calificativ: formare, acord, poziţie în enunţ;
- adjectivul/ pronumele posesiv;
- adjectivul/ pronumele demonstrativ;
- adjectivele/ pronumele nehotărâte;
- pronumele relative simple;
- construcția pasivă
- expresii de frecvenţă

- A relata evenimente/ întâmplări

- utilizarea formelor verbale la trecut
- adjectivele/ pronumele nehotărâte
- prepozițiile/ locuțiunile prepoziționale, adverbele/ locuțiunile adverbiale de loc/ de timp;
-articulatorii logici simpli
- repere temporale
- utilizarea conectorilor care marchează începutul si sfarsitul povestirii

- A exprima preferințe (consolidare)

- pronumele demonstrative/ relative
- condiţionalul prezent pentru exprimarea dorinţei moderate :+ infinitif);

- A exprima o opinie

- verbe de opinie
- exprimarea acordului şi dezacordului
- justificarea prin conectori

- utilizarea structurilor

- A face ipoteze (a exprima condiția)

- condiţionalul prezent şi trecut;
- formule de exprimare a incertitudinii

- A exprima o dorință

- formule de politeţe şi exprimare indirectă

- A exprima acordul/ dezacordul

- adverbele de intensitate
- negația+ indicativ prezent;
- conectorii de opoziție
- justificarea dezacordului

- A exprima intenția/ a face planuri de viitor

- viitorul/ viitorul popular
- verbe pentru exprimarea intenției
- verbe pentru exprimarea planurilor de viitor

- A justifica (un punct de vedere/ o alegere/ o preferință)

- conectorii logici
- comparația: gradele de comparație ale adjectivelor și adverbelor; gradele de comparație ale adjectivelorzly și ale adverbelor.

- A exprima reacții și emoții (surpriză, teamă, bucurie, regret, tristețe)

- condiționalul;
-structuri pentru exprimarea reacțiilor și emoțiilor

- A solicita clarificări

- adjective / pronume interogative
- condiționalul de politețe;
- verbe de opinie
- negația
- articulatori logici

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Grad didactic/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
NACOV ANA	Grad didactic I/Prof.	Liceul Teoretic *Sfinții Kiril și Metodii* Dudeștii Vechi, Timiș
GANCIOV ECATERINA	Grad didactic I/Prof.	Liceul Teoretic *Sfinții Kiril și Metodii* Dudeștii Vechi, Timiș

COORDONATORI/RESPONSABILI/CONSULTANȚI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență
PUIU CĂTĂLINA	Conferenţiar universitar doctor	Universitatea din București
NECULAI LIVIA	Expert	Ministerul Educației și Cercetării
VARADI IZABELLA-EVA	Consilier	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare

Anexa nr. 26

Programa școlară
pentru disciplina

LIMBA ȘI LITERATURA NEOGREACĂ MATERNĂ
Clasa a IX-a

Trunchi comun și curriculum de specialitate (TC+CS)

pentru toate filierele, profilurile, specializările

Învățământ liceal

- 2026 -

Anexa nr. 26
Programa școlară pentru disciplina *Limba și literatura neogreacă maternă*, clasa a IX-a, trunchi comun și curriculum de specialitate (TC+CS)

- *Toate filierele, profilurile, specializările*

NOTĂ DE PREZENTARE

Programa de Limba și literatura neogreacă maternă reprezintă oferta curriculară pentru clasa a IX-a. În ceea ce privește abordarea sa, aceasta are în vedere respectarea prevederilor Legii învățământului preuniversitar nr. 198/2023 și a fost elaborată în concordanță cu dispozițiile instrumentelor juridice internaționale ratificate de România, respectiv Convenția-cadru pentru protecția minorităților naționale (1 februarie 1995) și Carta europeană a limbilor regionale sau minoritare (5 noiembrie 1992), precum și cu ansamblul normativ european privind protecția și promovarea limbilor minoritare. Se promovează respectarea principiului diversității culturale și lingvistice, precum și exercitarea drepturilor minorităților naționale la afirmarea identității și la participare egală în procesul educațional.

Programa școlară pentru nivelul liceal este de tip TC + CS (Trunchi comun + Curriculum de specialitate), diferențierea realizându-se la nivelul conținuturilor programei școlare.

Disciplina Limba și literatura neogreacă maternă aduce o contribuție esențială la realizarea obiectivelor educaționale și la dezvoltarea competențelor elevilor până la absolvirea liceului. Importanța acestei contribuții rezultă din faptul că în centrul disciplinei se află limba ca principal mijloc de comunicare în lumea noastră. O utilizare sigură a limbii, atât orală, cât și scrisă, permite autodeterminare, înțelegerea lumii, toleranță și participare la viața socială și culturală contemporană.

Orele de Limba și literatura neogreacă maternă din învățământul liceal urmăresc lărgirea, diferențierea și aprofundarea competențelor lingvistice ale elevilor. Aceștia înțeleg și folosesc limba maternă în formă orală și scrisă ca mijloc de exprimare și comunicare și o reflectează ca instrument și obiect al gândirii. Ei descoperă faptul că utilizarea limbii contribuie și la formarea identității personale.

Curriculum-ul școlar de Limba Neogreacă, ca limbă maternă, își propune ca elevii, pe parcursul învățământului obligatoriu, să-și dezvolte în primul rând competențele de comunicare indispensabile în lumea contemporană. Aceasta include abilitatea de a se exprima corect, clar și coerent în limba maternă, de a asculta, de a înțelege și de a produce mesaje orale și scrise, în diverse situații de comunicare.

Abilitatea de a concepe și formula texte scrise este o cerință nelipsită în multe profesii pentru care elevii ar manifesta interes. De aceea programa își propune să pună accent pe redactarea diverselor tipuri de texte. Elevii trebuie să conștientizeze faptul că vor reuși să se exprime bine, corect și eficient doar atunci când vor ști ce anume au de spus și de ce.

În plus, disciplina Limba și literatura neogreacă maternă dezvoltă capacitatea de analiză critică, argumentare și reflecție și are un rol important în formarea competențelor media. Disciplina Limba Neogreacă Maternă dezvoltă capacitatea de percepție și exprimare și favorizează educația estetică. Ea stimulează imaginația și creativitatea și valorifică potențialul acestora.

Textele, dialogurile și provocările pe care le conțin sunt în mod deosebit potrivite pentru a oferi sprijin în procesul de autocunoaștere și pentru a promova înțelegerea altor poziții și perspective. Elevii percep textele, dialogurile și textele literare ca pe un spațiu estetic simulat, respectiv ca pe o alternativă la realitate și, în acest fel, ca pe o posibilitate de formare a identității individuale și culturale. În acest demers, ei își analizează propriile atitudini, comportamente și valori. Studiul textelor și dialogurilor provenite din cultura și civilizația

greacă oferă acces la diverse concepții despre lume. Formarea unei baze solide de cunoștințe și informații reprezintă o premisă importantă pentru participarea la viața culturală.

Orele de Limba și literatura neogreacă maternă dezvoltă capacitatea de lucru cognitiv și creativ, prin transmiterea tehnicilor de dobândire și prelucrare a informațiilor, esențiale în școală, studii și profesie: înțelegerea și redactarea textelor orale și scrise, utilizarea sigură și responsabilă a diferitelor medii de comunicare, precum și aplicarea orientată spre scop a metodelor de lucru. La finalul învățământului liceal, elevii dispun astfel de competențe lingvistice și de comunicare diferențiate. Limba Neogreacă Maternă, ca disciplină școlară, oferă educație literară, cunoștințe culturale și abilități necesare pentru toate disciplinele școlii, pentru studii, formare profesională și o activitate de succes, bazată pe valori, în profesie și în societate. Utilizarea limbii materne contribuie astfel și la formarea identității personale,

Predarea Limba și literatura neogreacă maternă la nivel liceal este orientată spre o formare durabilă a cunoștințelor și competențelor. Rezolvarea conștientă a sarcinilor conjuncturale și aplicative, autonomia și responsabilitatea individuală, individualizarea și abordarea interdisciplinară solicită o interconectare strânsă a tuturor domeniilor disciplinei. Predarea este concepută în mod integrat, pentru a se putea sprijini pe cunoștințele și abilitățile deja dobândite și pentru a le dezvolta constructiv în vederea provocărilor viitoare. Exersarea funcțională și formarea rutinelor, în special în redactarea și revizuirea textelor proprii, au un rol central în acest proces.

Din punct de vedere metodologic, abordarea curriculumului presupune, de asemenea, utilizarea unor metode active de predare și învățare care vizează dezvoltarea competențelor, precum și proceduri diferențiate de organizare a învățării.

Programa școlară pentru disciplina Limba și literatura neogreacă maternă are următoarea structură:

1. Notă de prezentare;
2. Competențe generale, care urmăresc formarea și dezvoltarea competențelor elevilor în patru domenii fundamentale;
3. Competențe specifice, componente și subsisteme ale competențelor de bază (domenii de abilități și competențe dezvoltate ca urmare a învățării, seturi de motivații și atitudini);
4. Conținuturi de învățare, care contribuie la dezvoltarea competențelor specifice pe baza seturilor de abilități, asociate competențelor generale și celor specifice, precum și sugestiilor metodologice; Prin conținuturi și abordările metodologice propuse, se face distincția dintre orele din TC și cele din CS. Conținuturile din TC vizează elemente de cunoaștere care se adresează tuturor; conținuturile din CS merg spre specializare și complexitate avansată.
5. Sugestii metodologice.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

C.G.1	**Receptarea mesajului oral și scris în diferite situații de comunicare**
C.G.2	**Producerea mesajului oral și scris în diferite situații de comunicare**
C.G.3	**Interacțiunea orală și scrisă**
C.G.4	**Medierea culturală în context plurilingv și pluricultural**

CLASA a IX-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G. 1 - Receptarea mesajului oral și scris în diferite situații de comunicare

IX.CS.1.1. Înțelegerea globală a mesajului oral sau scris, formulat în limba neogreacă maternă, pe teme familiare și de interes general
- Audierea, recunoașterea, identificarea și înțelegerea unor texte orale (dialoguri, relatări, interviuri, discursuri scurte) pe teme din viața cotidiană, școlară și culturală; - Selectarea informațiilor relevante pentru construirea unei imagini de ansamblu asupra textului; - Raportarea mesajului la experiența personală și la realitățile comunității elene; - Prezentare a unui punct de vedere, folosind tehnologia digitală, pentru a surprinde corect mesajele unor texte diferite, având o temă comună; - Ierarhizarea informațiilor în funcție de relevanța lor pentru înțelegerea globală a textului și pentru formarea unei opinii personale.
Activități de aprofundare / profil (CS) **-** Exersarea analizei comparative a două dialoguri cu temă comună; - Realizarea unui colaj digital ilustrând ideile principale ale unei teme abordate; - Susținerea unei prezentări orale: „Tradiții și obiceiuri grecești”.
IX.CS.1.2. Identificarea informațiilor de detaliu dintr-un mesaj oral sau scris, formulat în limba neogreacă maternă
- Identificarea valorii de adevăr a unor enunțuri (Adevărat/Fals) după audierea unui material; - Completarea sau realizarea unei hărți conceptuale ori a unei diagrame Venn cu informații dintr-o prezentare audiată; - Ascultarea unui fragment cu suport vizual pentru a răspunde rapid la întrebări; - Exersarea competențelor prin utilizarea jocurilor didactice online.
Activități de aprofundare / profil (CS) - Exersarea completării și transformării textelor; - Realizarea unei activități de tip „detectiv lingvistic” pentru căutarea detaliilor implicite în text; - Crearea unei prezentări grafice care explică diferențele între limbajul formal și cel informal; - Realizarea prezentărilor bilingve (neogreacă - română) despre obiceiurile și tradițiile grecești.
IX.CS.1.3. Sesizarea atitudinii și a opiniei vorbitorului față de mesajul oral sau scris, în limba neogreacă maternă
- Exersarea înțelegerii atitudinii vorbitorului pe baza elementelor para- și nonverbale (intonare, ritm, registru lingvistic, gesturi); - Identificarea opiniilor exprimate explicit sau implicit; - Corelarea atitudinilor din text cu valorile și experiențele proprii ale comunității elene.
Activități de aprofundare / profil (CS) - Analizarea atitudinilor și valorilor culturale reflectate în texte;

- Realizarea unei înregistrări audio în care elevii exprimă opinii similare sau diferite față de text; - Exersarea abilităților argumentative prin dezbaterea temei „Influența rețelelor sociale asupra modului de comunicare”.

***C.G. 2* - Producerea mesajului oral și scris în diferite situații de comunicare**

IX.CS.2.1. Susținerea unui monolog în limba neogreacă maternă: descrierea experiențelor, oferirea de informații, argumentarea unui punct de vedere
- Prezentarea clară și detaliată a unor subiecte legate de viața comunității elene (sărbători, obiceiuri, tradiții); - Exprimarea și explicarea sentimentelor și reacțiilor la evenimente colective (festivaluri, activități culturale); - Redactarea unei descrieri a activităților cotidiene; - Argumentarea unui punct de vedere prin exemple din experiența personală și din tradițiile comunității; - Redactarea unei fișe de lectură pornind de la un text descriptiv (sărbători specifice grecești, o zi din viața unui tânăr grec, viața în familie etc.).
Activități de aprofundare / profil (CS) -Realizarea prezentărilor multimedia despre viața culturală a grecilor; - Elaborarea și susținerea mesajelor orale scurte cu suport vizual.
IX.CS.2.2. Producerea unui text scris în limba neogreacă maternă: scriere creativă și redactarea de eseuri:
- Redactarea de descrieri și texte detaliate despre experiențe personale sau comunitare; - Scrierea de eseuri scurte, pe teme familiare sau de lectură; - Utilizarea limbajului simplu și clar în exprimarea ideilor; - Sintetizarea informațiilor din surse diverse pentru realizarea unui text argumentativ.
Activități de aprofundare / profil (CS) - Elaborarea de articole pentru revista școlii privitoare la activitățile comunității elene; - Realizarea de afișe reprezentative pentru comunitatea elenă; - Compunerea unui text argumentativ despre valori comunitare.
IX.CS.2.3. Utilizarea strategiilor de producere orală și scrisă în limba neogreacă maternă: - Planificarea mesajului oral sau scris, ținând cont de scopul comunicării și de contextul cultural, social sau educațional, inclusiv în situații legate de viața și tradițiile comunității elene; - Utilizarea strategiilor compensatorii (reconstrucție a frazei, perifraze, substituție) în diferite situații de comunicare; - Selectarea informațiilor din surse diferite, compararea, selectarea și prelucrarea acestora; - Redactarea unor texte cu ajutorul planurilor de idei, schițelor, structurilor de text.
Activități de aprofundare / profil (CS) - Redactarea unui dialog pornind de la un text narativ; - Elaborarea unui dialog pe baza unui text narativ.
IX.CS.2.4. Utilizarea corectă a normelor gramaticale și ortografice **-** Identificarea și corectarea greșelilor gramaticale și de scriere din texte date;

- Scrierea după dictare a unor texte simple respectând regulile de ortografie, gramaticale și de punctuație; - Rescrierea unui text simplu prin aplicarea regulilor gramaticale și de ortografie; - Redactarea unui eseu sau a unei compuneri și revizuirea textului pentru a corecta greșelile gramaticale și de scriere; - Rezolvarea unor exerciții în organizare microgrupală cu scopul de a identifica și a corecta greșelile dintr-un text; - Realizarea unor activități în perechi care implică verificarea și corectarea greșelilor de către colegi.
Activități de aprofundare / profil (CS) - Organizarea și participarea la concursul „Vânătorii de greșeli”; - Realizarea rebusurilor pentru verificarea cunoștințelor lingvistice.

***C.G. 3* - Interacțiunea orală și scrisă**

IX.CS.3.1. Participarea la interacțiuni orale în situații cotidiene de viață sau pornind de la textele citite:
- Participarea la conversații informale și formale în diferite contexte (școală, familie, comunitate); - Cooperarea cu colegii în activități comune, orientate spre un scop bine determinat (de ex.: pregătirea unui proiect cultural); - Implicarea într-un schimb de informații cu diferiți interlocutori, pe teme de interes personal, educațional sau cultural; - Acordarea și luarea de interviuri pe teme culturale, comunitare sau personale; - Utilizarea mijloacelor moderne de comunicare (telefon, e-mail, platforme online) în scop educațional sau personal, cu respectarea normelor de conduită lingvistică și etică.
Activități de aprofundare / profil (CS) - Realizarea de interviuri cu membri ai comunității; - Elaborarea proiectului „Tradițiile familiei mele” sub formă de prezentare orală.
IX.CS.3.2. Participarea la interacțiuni scrise în situații de viață cotidiană sau pornind de la textele citite:
- Elaborarea unor note și mesaje, precum și completarea formularelor necesare în diferite situații cotidiene (de exemplu: cereri, invitații, înscrieri la evenimente comunitare sau școlare); - Redactarea corespondenței tradiționale și on-line, pe teme de interes personal sau din domeniul educațional; - Participarea la conversații online (e-mailuri, forumuri, mesaje) în registre adecvate situației de comunicare; - Aplicarea principiilor eticii redactării în mediul virtual.
Activități de aprofundare / profil (CS) -Redactarea de e-mailuri formale și informale; - Realizarea unei conversații online pe o temă educațională.
IX.CS.3.3. Utilizarea strategiilor de interacțiune orală și scrisă:
-Solicitarea și luarea cuvântului într-o conversație în perechi sau în grup; -Folosirea strategiilor de cooperare în activități de echipă; -Clarificarea și reformularea mesajului propriu pentru asigurarea înțelegerii reciproce;

-Exersarea exprimării politicoase, prin formule de adresare, salut și mulțumire specifice limbii; -Practicarea dialogului intercultural și a ascultării active.
Activități de aprofundare / profil (CS) **-** Exersarea dezbaterii ghidate pe o temă civică („Respectul în viața comunității”); - Realizarea exercițiilor de reformulare și clarificare a mesajului.

***C.G. 4* - Medierea culturală în context plurilingv și pluricultural**

IX.CS.4.1. Facilitarea înțelegerii mesajului global și a unor informații cu caracter general în limba neogreacă maternă
- Reformularea ideii centrale dintr-un text audiat sau citit pentru verificarea gradului de înțelegere a mesajului; - Prezentarea contextului cultural și social al comunicării; - Disocierea ideilor principale de cele secundare pentru transformarea unui text complex într-o formă simplificată, accesibilă altor vorbitori de limbă neogreacă maternă (rezumarea unui interviu, a unor monologuri sau dialoguri); - Reformularea instrucțiunilor, a indicațiilor sau explicațiilor din texte practice (proiecte, experimente, activități comunitare).
Activități de aprofundare / profil (CS) - Prezentarea unui text complex într-o formă accesibilă (colaj, infografic); -Realizarea traducerii și interpretării creative a unui fragment, text sau dialog; - Completarea unor fișe de lucru cuprinzând ideile principale dintr-un text monologat sau dialogat.
IX.CS.4.2. Stabilirea legăturilor între experiența de lectură și experiența de viață, pentru clarificarea propriilor principii și valori
- Identificarea în filmele, spectacolele sau în alte materiale audiate a unor experiențe, sentimente, valori și atitudini similare celor personale; - Corelarea valorilor transmise de personaje sau situații culturale cu valorile proprii ale elevului ori cu cele universal-umane; - Verbalizarea reacțiilor empatice și a reflecțiilor personale asupra stărilor sau emoțiilor trăite de personaje.
Activități de aprofundare / profil (CS) - Exersarea scrierii reflexive („Jurnalul de lectură”, „Scrisoare către un personaj”); - Redactarea unui mini-eseu: „Ce am învățat din acest text?”
IX.CS.4.3. Valorificarea valențelor cultural-identitare ale limbii grecești în diverse contexte
- Analizarea funcțiilor comunicative ale textelor și dialogurilor; - Exersarea diferitelor variante de exprimare în funcție de tipul, intenția și destinatarul textului; - Compararea unor texte în limba greacă și în limba română pe teme comune (familie, tradiții, sărbători), evidențiind asemănările și diferențele culturale; - Elaborarea de materiale multimedia (postere, prezentări, colaje) despre identitatea culturală a grecilor.
Activități de aprofundare / profil (CS) - Elaborarea unui proiect multimedia: „Cultura, tradițiile și obiceiurile grecilor – între trecut și prezent”;

- Realizarea afișelor și prezentărilor comparative.
IX.CS.4.4.Manifestarea sensibilității, a toleranței și a respectului față de diversitatea culturală
- Realizarea unor studii de caz privind acceptarea diversității lingvistice și culturale în România; - Organizarea de dezbateri, mese rotunde sau ateliere culturale pe tema toleranței, cu referire la experiențele comunității elene; - Elaborarea de proiecte culturale interdisciplinare care promovează dialogul intercultural și respectul reciproc; - Participarea la activități educative locale (expoziții, festivaluri, întâlniri comunitare) care valorifică ideea de diversitate culturală.
Activități de aprofundare / profil (CS) - Exersarea dezbaterii pe tema: „Ce înseamnă să fii tolerant?”; - Organizarea unei expoziții sau a unui eveniment intercultural.

Sugestii metodologice :

Propunerile de intervenție prin intermediul activităților de învățare de remediere se vor adapta și completa în funcție de specificul clasei și de nivelul de competență (ca rezultat de învățare) identificat în urma evaluării inițiale în cazul în care cadrul didactic o va considera necesară pentru a identifica eventualele carențe lexicale și gramaticale ale elevilor (evaluarea de diagnosticare a cunoștințelor deja acumulate de elevii din clasă pe baza căreia profesorul își va organiza planificarea anuală). Testele de limbă trebuie să se bazeze pe o determinare clară a abilităților lingvistice, fie pornind de la programa analitică, fie de la o revizuire de ansamblu a acestor abilități. Testele trebuie să fie practice, fără a necesita costuri ridicate și un consum excesiv de timp pentru proiectare, desfășurare și corectare, cu un coeficient înalt de siguranță, fiind consistente și consecvente și să măsoare performanțele într-un mod valabil, conform scopului pentru care a fost proiectat. În cazul în care profesorul consideră oportun va însoți testul scris de evaluare inițială cu evaluarea orală (de tip interviu) care poate conține întrebări despre familie, programul unei zile, școală, descrierea casei, descrierea unui prieten, a țării în care locuiește elevul sau chiar povestirea unei întâmplări (Περιγραφή οικογένειας, πρόγραμμα ημέρας, σχολείο, περιγραφή του σπιτιού, περιγραφή φίλου/φίλης, περιγραφή της χώρας, διήγηση ιστορίας). Timpurile utilizate în relatare pot varia (modul indicativ, timpul prezent, perfect, viitor). Utilizatorul de nivel mediu al limbii ar trebui să opereze instrumentele lingvistice în situații simple de zi cu zi, deși uneori va reuși să facă acest lucru cu o ușoară dificultate. În cazul elevilor care se vor situa spre un nivel mediu superior gama activităților zilnice despre care aceștia vor putea discuta se va mări, către alte unități tematice, precum hobby-uri, vacanțe, cumpărături ș.a. Discursul utilizatorului de nivel mediu și avansat nu se va limita la propoziții scurte, ci se va extinde în propoziții dezvoltate, fraze ample, paragrafe.

În ceea ce privește capacitatea de a utiliza corect limba greacă în scris, trebuie avute în vedere anumite probleme care pot apărea prin prisma sistemului flexionar al limbii grecești (articolul, substantivul, adjectivul, pronumele), precum și din utilizarea modurilor și timpurilor verbale: utilizarea cazului Acuzativ în locul Nominativului numelui sau invers, utilizarea adjectivelor incorect acordate, lipsa acordului articolului cu substantivul, erori în acordul subiectului cu predicatul etc. Pe baza rezultatelor obținute de elevi profesorul poate organiza o scală a erorilor și a acțiunilor remediale care ar trebuie aplicate pentru nivelarea cunoștințelor de limbă greacă în cadrul clasei de elevi.

Abordări didactice

Abordarea comunicativă

Această abordare este printre cele mai utilizate de către cadrele didactice, urmărind să acopere nevoia de corelare a învățării limbii cu dimensiunea extralingvistică/de comunicare, dar și să promoveze predarea și învățarea limbilor. În acest context, această abordare are ca scop dezvoltarea competențelor de comunicare ale elevilor, respectiv nu doar capacitatea de a emite propoziții din punct de vedere gramatica, ci și propoziții și expresii potrivite în contexte comunicaționale. În cadrul acestei modalități de abordare a procesului didactic, cadrul didactic nu insistă asupra corectării greșelilor, ci își poate asuma roluri, poate observa și asculta cu atenție pentru ca la final să poată oferi elevilor modalități de optimizare. Analiza se realizează cu texte reale sau cât mai aproape de discursul nativ, urmărindu-se macro-axele: înțelegerea-ascultarea și citirea, vorbirea-participarea la conversație, discursul oral, scrierea-exprimarea scrisă. Spre exemplu, baza pentru testarea inițială poate fi constituită de un text similar celui de mai jos:

Ηχογραφημένο κείμενο
(δε δίνεται στους μαθητές)

Σύννεφα και βροχές υποδέχτηκαν στην επαρχία τους Αθηναίους που θα εγκαταλείψουν τη …νεφούπολη για το τριήμερο του Αγίου Πνεύματος. Σύμφωνα με τις προβλέψεις της Εθνικής Μετεωρολογικής Υπηρεσίας (Ε.Μ.Υ.) ο καιρός θα είναι άστατος. Ιδιαίτερα στην Κεντρική και Βόρεια Ελλάδα θα σημειωθούν πυκνές νεφώσεις, βροχές και καταιγίδες, ενώ σε ορισμένες περιοχές θα εμφανιστεί ομίχλη. Η θερμοκρασία στις περιοχές αυτές θα κυμανθεί από 17-22 βαθμούς Κελσίου. Περισσότερο τυχεροί θα είναι απ' ό,τι φαίνεται οι Αθηναίοι που δε θα μετακινηθούν, αφού σύμφωνα με τις προβλέψεις το Σαββατοκύριακο στην Αθήνα θα υπάρχει αραιή συννεφιά, ενώ η θερμοκρασία θα κυμανθεί μεταξύ 23 και 29 βαθμών. Μετά τη Δευτέρα του Αγίου Πνεύματος ο καιρός θα επιδεινωθεί αρχικά στη Βόρεια Ελλάδα, αλλά σιγά σιγά τα καιρικά φαινόμενα θα επεκταθούν σε όλη τη χώρα.

Βροχές και καταιγίδες το τριήμερο

	ΝΑΙ	ΟΧΙ
1. Η πρόγνωση καιρού αναφέρεται στο τριήμερο της Καθαρής Δευτέρας.		+ *παράδειγμα*
2. Σύμφωνα με το δελτίο καιρού ο καιρός θα είναι αίθριος σε ολόκληρη την Ελλάδα.		
3. Ο καιρός στη Βόρεια Ελλάδα θα είναι καλύτερος απ' ό,τι στην Αθήνα.		
4. Σύμφωνα με το δελτίο καιρού, οι κάτοικοι των πόλεων θα ήταν καλύτερο να αποφύγουν τις μετακινήσεις.		
5. Την τελευταία μέρα του τριημέρου ο καιρός θα χειροτερέψει.		

Un alt tip de exercițiu prin metoda abordării comunicative este exemplificat mai jos:

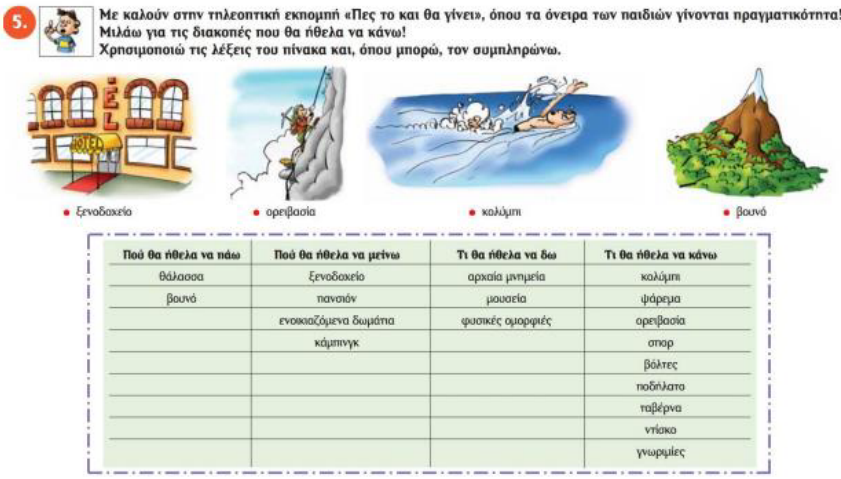

Πού θα ήθελα να πάω	Πού θα ήθελα να μείνω	Τι θα ήθελα να δω	Τι θα ήθελα να κάνω
θάλασσα	ξενοδοχείο	αρχαία μνημεία	καλύμπι
βουνό	πανσιόν	μουσεία	ψάρεμα
	ενοικιαζόμενα δωμάτια	φυσικές ομορφιές	ορειβασία
	κάμπινγκ		σπορ
			βόλτες
			ποδήλατο
			ταβέρνα
			ντίσκο
			γνωριμίες

Abordarea bazată pe sarcini

Această metodă presupune explorarea, prin acțiuni concrete, a unor situații specifice din viața reală, în contexte de învățare autentică. În rezolvarea sarcinii de învățare (prezentată de profesor sau din manual) elevii vor trebui să găsească o soluție/soluții pe cont propriu, să își planifice acțiunile, să pună în aplicare planul de acțiune, să reflecteze asupra procesului său de învățare și să prezinte rezultatele. Important e ca în procesul de învățare elevul să-și stabilească nevoile de învățare în fiecare situație nouă care apare. Astfel, elevul va dobândi un spectru larg de abilități, va dezvolta atitudini, prin gândire, analiză, observație, acțiune, comunicare, cooperare, discuție, dezbatere, experiment etc., va dezvolta competențe de receptare și producere a mesajelor orale și scrise; competențe lingvistice, pragmatice, socioculturale/interculturale etc.

Exemplu de activitate bazată pe sarcini: Cadrul didactic împarte clasa în 5 grupe. Fiecărei grupe i se atribuie o parte dintr-un film mut. Clasa nu cunoaște titlul filmului, nici ordinea secvențelor. Fiecare grupă urmărește secțiunea atribuită și discută cele mai importante evenimente. Cadrul didactic împarte din nou grupa în subgrupe de 5, astfel încât în fiecare grup să existe 5 elevi care urmăresc o secțiune diferită de film. Mai apoi, elevii reconstruiesc împreună povestirea/firul epic al filmului.

Model de activitate (2 ore)

Unitatea tematică: Locuința

Materiale: cuvinte și imagini, dicționar ilustrat, mica publicitate (anunțuri de închiriere), material audio

Scopul scenariului didactic este de a produce o activitate de schimb de informații în legătură cu închirierea/vânzarea unei locuințe. Predarea este structurată în trei etape: pregătirea, prezentarea modelului și exerciții.

Etapa de pregătire are ca scop activarea cunoștințelor anterioare și de dobândire de noi cunoștințe asupra subiectului, activarea vocabularului și a altor cunoștințe lingvistice relevante, precum și învățarea de noi cuvinte-cheie legate de subiect. În acest scop se pot utiliza dicționare ilustrate, precum și reclame din ziare și/sau de pe internet. Pe baza aceasta se vor rezolva mai apoi exerciții de vocabular şi activităţi de familiarizare cu stilul anunțurilor publicitare.

Pentru prezentarea modelului este utilizată o activitate de înțelegere a discursului oral pe baza fișierelor audio. De asemenea, dacă profesorul consideră necesar, el poate atrage atenţia elevilor asupra expresiilor sau elementelor lingvistice utilizate de vorbitori, cum ar fi formarea întrebărilor. Pentru exerciții, pot fi folosite reclamele din ziare şi de pe internet sau reclamele scrise de elevi în etapa de pregătire. Elevii sunt grupați pe perechi pentru a pregăti un dialog pentru o reclamă.

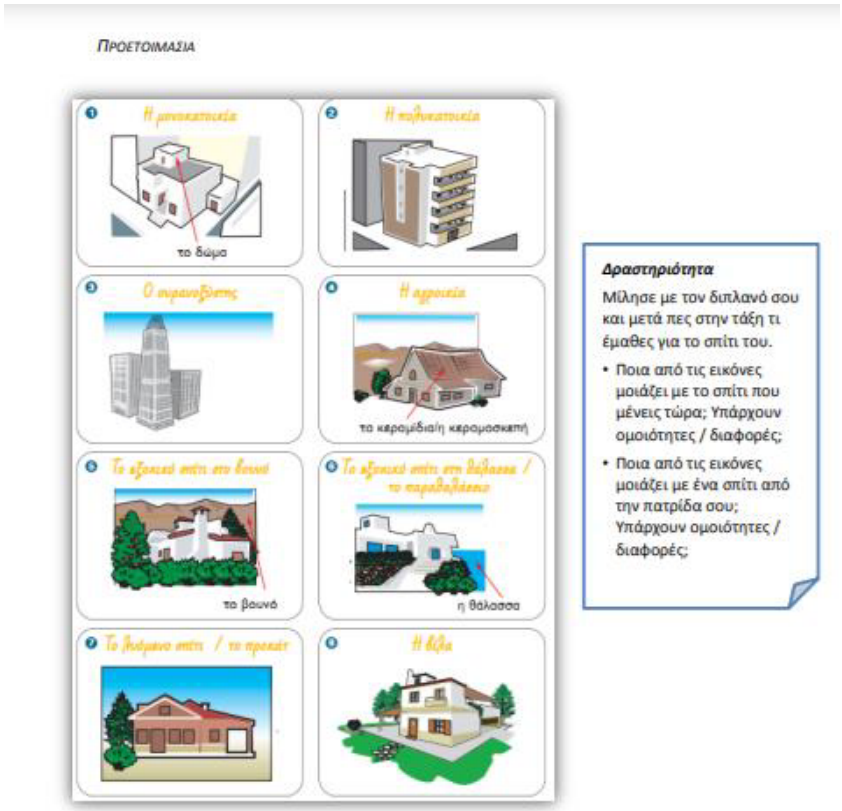

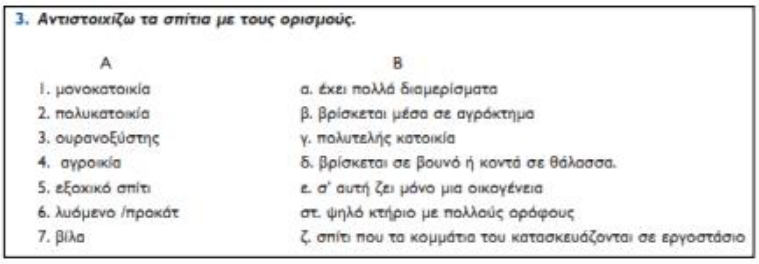

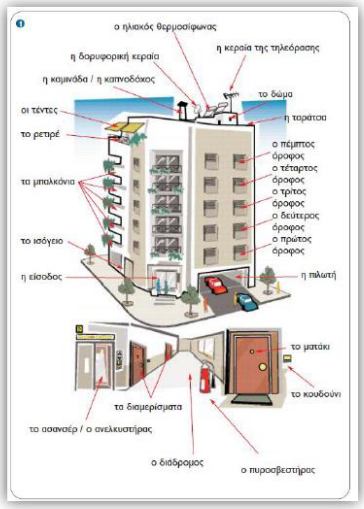

ΕΝΟΙΚΙΑΖΟΝΤΑΙ διαμερίσματα πρώτου και δεύτερου ορόφου ιδιόκτητης οικοδομής στην περιοχή Παναγία (Αρκαδίας 2) χωρίς κοινόχρηστα με ατομική θέρμανση. Τηλ. 23410 28963

ΕΝΟΙΚΙΑΖΕΤΑΙ διαμέρισμα 60 τ.μ. δίπλα στο 1ο γυμνάσιο. Τηλ. 6982 686463

ΠΩΛΕΙΤΑΙ ή ΕΝΟΙΚΙΑΖΕΤΑΙ με ή χωρίς έπιπλα διαμέρισμα 87μ² 2 δωμάτια, σαλόνι κουζίνα ενιαίος χώρος, μπάνιο και αποθήκη. Διεύθυνση Αριστοτέλους 16, 1ος όροφος, πίσω από την Eurobank και την Εφορία. Τιμή συζητήσιμη. Τηλέφωνα επικοινωνίας: 2110100495, 6930 794181 και 6936 920437.

ΠΩΛΟΥΝΤΑΙ ισόγεια καταστήματα 104μ, 54μ και 94μ Διογένους 4 Κιλκίς. Τηλ. 23410 24586, κιν. 6934 199866.

Ερωτήσεις:
- Τι σημαίνει «τ.μ.»;
- Ποιο είναι το τηλέφωνο για πληροφορίες σχετικά με τα διαμερίσματα στην οδό Αρκαδίας;
- Σε ποια αγγελία πωλείται κατάστημα;
- Πόσο μεγάλο είναι το διαμέρισμα δίπλα στο πρώτο γυμνάσιο;

Δραστηριότητα:
Φτιάξε και εσύ τη δική σου αγγελία.

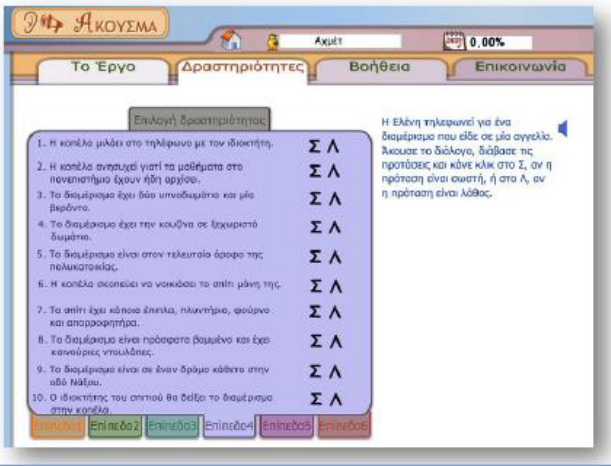

***ΑΝΤΡΑΣ:** Ναι.*
ΓΥΝΑΙΚΑ: Γεια σας. Τηλεφωνώ για την αγγελία που είδα στην εφημερίδα, για το διαμέρισμα που νοικιάζεται. Θα μπορούσα να μιλήσω με τον ιδιοκτήτη;
ΑΝΤΡΑΣ: Λείπει αυτή τη στιγμή. Είμαι ο γιος του. Τι θα θέλατε;
ΓΥΝΑΙΚΑ: Ήθελα μερικές πληροφορίες για το διαμέρισμα. Ξέρετε, πέρασα στο πανεπιστήμιο, τα μαθήματα όπου νά 'ναι αρχίζουν και είμαι λίγο αγχωμένη, δεν έχω βρει ακόμα τίποτα.
ΑΝΤΡΑΣ: Μπορώ κι εγώ να σας εξυπηρετήσω. Για πείτε μου...
ΓΥΝΑΙΚΑ: Κατ' αρχάς πείτε μου λίγο για τους χώρους του σπιτιού.
ΑΝΤΡΑΣ: Λοιπόν, το διαμέρισμα έχει δύο υπνοδωμάτια, κουζίνα και σαλόνι μαζί, ένα μπάνιο, ένα WC και έναν χώρο που θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί και σαν αποθήκη. Εκεί υπάρχει και εγκατάσταση για πλυντήριο.
ΓΥΝΑΙΚΑ: Η κουζίνα δηλαδή φαίνεται από το σαλόνι;
ΑΝΤΡΑΣ: Χωρίζεται με έναν χαμηλό τοίχο, σαν πάσο.
ΓΥΝΑΙΚΑ: Πόσα τετραγωνικά είναι το σπίτι;
ΑΝΤΡΑΣ: Είναι 110 τετραγωνικά. Επίσης έχει ένα μεγάλο μπαλκόνι και ένα μικρό που επικοινωνεί με την κουζίνα.
ΓΥΝΑΙΚΑ: Σε ποιον όροφο είναι;
ΑΝΤΡΑΣ: Είναι στον τέταρτο όροφο. Όμως από πάνω του δεν υπάρχει άλλο διαμέρισμα.
ΓΥΝΑΙΚΑ: Καλό αυτό. Και το ενοίκιο;
ΑΝΤΡΑΣ: Το ενοίκιο είναι 600 ευρώ.
ΓΥΝΑΙΚΑ: Πω, πω.
ΑΝΤΡΑΣ: Θα μπορούσατε βέβαια να το μοιραστείτε με κάποιο συγκάτοικο. ....

ΕΞΑΣΚΗΣΗ

Διαλέξτε μια από τις αγγελίες που ακολουθούν ή μια από αυτές που φτιάξατε στην αρχή του μαθήματος και παίξτε ένα από τους παρακάτω ρόλους.

Ρόλος Α΄:
Οι γονείς σου θέλουν να νοικιάσουν το σπίτι της αγγελίας. Πάρε τηλέφωνο τον ιδιοκτήτη για να μάθεις πληροφορίες και να κλείσεις ένα ραντεβού για να το δεις με τους γονείς σου.

Ρόλος Β΄:
Είσαι ο ιδιοκτήτης/ η ιδιοκτήτρια του σπιτιού της αγγελίας. Σε παίρνουν τηλέφωνο για να σου ζητήσουν πληροφορίες.

Exemplu de activitate de înțelegere a mesajului scris

Παρατηρώ την εικόνα, διαβάζω την ιστορία και περιγράφω τις δύο γυναίκες.

Η Αρετή και η Κακία

Όταν ο Ηρακλής έγινε νέος, βρέθηκε σ' ένα σταυροδρόμι και δεν ήξερε ποιο δρόμο να πάρει. Τότε παρουσιάστηκαν μπροστά του δυο γυναίκες. Η μια απλή και σεμνή, η άλλη στολισμένη κι εγωίστρια που μάλιστα έτρεξε για να μιλήσει εκείνη πρώτη στον Ηρακλή. Του είπε ότι, αν την ακολουθήσει, θα 'χει ό,τι επιθυμήσει χωρίς κόπους. Ο Ηρακλής ρώτησε πώς τη λένε κι εκείνη του απάντησε ότι οι μεν εχθροί της την ονομάζουν Κακία, οι φίλοι της όμως Ευδαιμονία. Ύστερα τον πλησίασε η άλλη γυναίκα και του είπε ότι, αν θέλει να τον αγαπήσουν και να τον τιμήσουν οι άνθρωποι, αν θέλει να τους κάνει καλό, πρέπει ν' ακολουθήσει εκείνη. Αλλά, για να τα πετύχει αυτά, πρέπει να αγωνιστεί και να κοπιάσει. Και του είπε ότι τη λένε Αρετή.

Κι ο Ηρακλής έκανε την επιλογή του. Ακολούθησε τον δρόμο της Αρετής.

(πηγή φωτογραφιών Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών για την Ελληνική ως Δεύτερη Γλώσσα (Προδημοτική, Δημοτική, Μέση Γενική, Μέση Τεχνική και Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση της Κύπρου, Λευκωσία, 2020)

Model de evaluare inițială

Evaluare bazată pe dialog:

Vacanța de vară

1.Περιγραφή ημέρας-Θέλω να μου περιγράψεις μια τυπική σου μέρα από το πρωί ώς το βράδυ (χρήση του παρόντος)

2.Διακοπές -αφήγηση σε παρελθόν και μέλλον: Πάτε στο ίδιο μέρος διακοπές; Τι κάνεις τα καλοκαίρια; Πού πας; Τι κάνατε εκεί; Πέρσι το καλοκαίρι που είχατε πάει διακοπές; Πώς πέρναγες τη μέρα σου; Φέτος έχετε σκεφτεί που θα πάτε;

Povestirea unei cărți, exprimarea preferințelor-ce îmi place, a opiniilor personale

Viața școlară, subiecte abstracte, situații ipotetice

(σχολική ζωή) Σ'αυτό το βιβλίο θυμάσαι τι γινότανε; Τίποτα που είδες πρόσφατα και σου άρεσε, δε θυμάσαι;

(αφηρημένα θέματα) Πώς σου φαίνονται τα μαθήματα στο Λύκειο; Είναι δύσκολα; Πού δυσκολεύεσαι; Ποιο μάθημα σου αρέσει;

Ποια είναι η γνώμη σου για τη μόλυνση του περιβάλλοντος; Πιστεύεις ότι μπορεί να αντιμετωπιστεί και πώς; Πώς φαντάζεσαι την ιδανική πόλη;

(υποθετικές καταστάσεις) Αν ήσουν υπουργός Παιδείας τι θα έκανες;

Evaluare scrisă:

1.Να διαβάσετε προσεκτικά και να μεταφράσετε στα ρουμανικά το κείμενο.

Οι διαφημίσεις παίζουν μεγάλο ρόλο στη ζωή μας. Τις βλέπουμε κάθε μέρα στους δρόμους και στην τηλεόραση, τις διαβάζουμε στις εφημερίδες, τις ακούμε στο ραδιόφωνο.Ακόμα κι όταν δεν μας ενδιαφέρουν τα προϊόντα που διαφημίζονται, κάτι από την εικόνα, το χρώμα, τη μουσική της διαφήμισης μένει στο μυαλό μας. Το γούστο μας αλλάζει. Μερικές καινούργιες εκφράσεις μπαίνουν, χωρίς να το θέλουμε, στη γλώσσα μας και στη ζωή μας. Είναι ένα είδος υπνωτισμού.

2.Συμπληρώνω με Παρακείμενο, όπως στο παράδειγμα.

1.Έχω κουραστεί (κουράζομαι) να ακούω όλη μέρα τα ίδια.

2.....(ενοχλούμαι) από αυτά που λέγονται και γράφονται για αυτούς.

3. Η χώρα .....(οδηγούμαι) σε αδιέξοδο.

4. Δείτε τις 50 ωραιότερες φωτογραφίες που..... (τραβιέμαι) ποτέ.

5. Άμα δεν το βρίσκεις, μάλλον (πετιέμαι).... στα σκουπίδια.

6.....(πουλιέμαι) ήδη 40.000 εισιτήρια για το ματς της άλλης Κυριακής.

7. Λυπάμαι. Δεν μπορώ να σας απαντήσω, γιατί δεν .... (ασχολούμαι) καθόλου με το ζήτημα αυτό.

8. Από τον Ιανουάριο η εταιρεία μας.... (ελέγχομαι) δύο φορές από την εφορία και δε βρέθηκε κάποιο πρόβλημα.

9. Χάλια είμαι σήμερα. Δεν..... (κοιμάμαι) καλά.

10.Δεν ανοίγεις το OP5; Νομίζω ότι .....(χάνομαι, εμείς).

3. Γράφω τις ερωτήσεις, όπως στο παράδειγμα.

1. κοιμάμαι στην παραλία - Έχεις κοιμηθεί ποτέ στην παραλία;
2. αναγκάζομαι να πω ένα τρελό ψέμα
3. βρίσκομαι σε πολύ δύσκολη θέση
4. χάνομαι στον δρόμο
5. κλείνομαι στο ασανσέρ
6. συναντιέμαι με κάποια διάσημη / κάποιον διάσημο

4. Φτιάχνω προτάσεις, όπως στο παράδειγμα.

1. πρώτα: τα δέματα μοιράζονται / μετά: πηγαίνουμε να βοηθήσουμε Όταν πήγαμε να βοηθήσουμε, τα δέματα είχαν(ε) ήδη μοιραστεί.
2. πρώτα: το θέμα συζητιέται / μετά: φτάνω στη δουλειά
3. πρώτα: τα παιδιά βαριούνται / μετά: φτάνουμε
4. πρώτα: το σπίτι βάφεται / μετά: επιστρέφουμε από το εξωτερικό
5. πρώτα: το τηλέφωνο κόβεται / μετά: καταλαβαίνω ότι δεν έχω πληρώσει τον λογαριασμό
6. πρώτα: τακτοποιούνται στο καινούριο τους σπίτι / μετά: μας καλούν για φαγητό

5.Επιλέγω τη σωστή απάντηση

Στο συνέδριο θα χρειαστούν τέσσερις _____, γιατί είναι αρκετές οι γλώσσες των ομιλητών.

διερμηνείς

διερμηνέων

διερμηνέας

6.Η επιχείρησή του είναι ιδιαίτερα _____ παρά την οικονομική κρίση!

επικερδή

επικερδείς

επικερδής

7.Στη συναυλία θα ακουστούν έργα _____ _____ .

σπουδαίοι συνθέτες

σπουδαίους συνθέτες

σπουδαίων συνθετών

8.Οι τιμές _____ αυτής της εταιρείας έχουν παραμείνει σταθερές.

τα προϊόντα

των προϊόντων

το προϊόν

9. Το ποδόσφαιρο εκπροσωπεί τις αξίες των σύγχρονων κοινωνιών που τονίζουν το συναγωνισμό, την επίδοση και την ισότητα των ευκαιριών. Έχει χαρακτηριστεί «όπιο του λαού» και έχει περιγραφεί ως «σύγχρονη θρησκεία», όπου τα γήπεδα λειτουργούν ως σύγχρονοι «καθεδρικοί ναοί». Οι μεταφορές αυτές προσπαθούν στην ουσία να ερμηνεύσουν την έντονη συναισθηματική εμπειρία του θεατή ενός ποδοσφαιρικού αγώνα, το συναρπαστικό συλλογικό βίωμα της κερκίδας, το πάθος και την αφοσίωση του οπαδού της ομάδας.

Ταυτόχρονα το ποδόσφαιρο εκφράζει κατεξοχήν ανδρικές αξίες, παρακολουθείται σχεδόν αποκλειστικά από άνδρες θεατές και είναι, σε σημαντικό βαθμό, τόπος κατασκευής της ανδρικής ταυτότητας. Η όλη οργάνωση του παιχνιδιού εξάλλου παραπέμπει στον πόλεμο, ενώ μια σειρά από παρομοιώσεις από τις πολεμικές συγκρούσεις για την περιγραφή του ποδοσφαιρικού αγώνα αφήνουν να εννοηθεί ότι το γήπεδο είναι ένα πεδίο μάχης όπου αναμετρούνται δύο ομάδες-στρατοί. Ο χώρος του γηπέδου είναι επίσης ένας χώρος βίας, τόσο μεταξύ αθλητών όσο και μεταξύ θεατών. Και αν το «σκληρό» παιχνίδι έχει αρχίσει να περιορίζεται με τα -ατυχή καμιά φορά και εκνευριστικά συχνά- σφυρίγματα των διαιτητών και τη θέσπιση όλο και πιο αυστηρών κανονισμών, η χουλιγκανική βία ανθεί. Χτίζεται εκεί ένα άλλο μέτωπο, ανάμεσα σε θεατές και αστυνομικούς, ανάμεσα σε οπαδούς και διαιτητή, όπου τα διάφορα «επεισόδια» αντανακλούν την αρρενωπή «αταξία» και παραβατικότητα απέναντι στην εξουσία. [...]

Οι οπαδοί πάνε στο γήπεδο για να μεθύσουν με τη νίκη της ομάδας τους, να ταπεινώσουν και να κατατροπώσουν τους αντιπάλους, να ζήσουν την εμπειρία του θεάματος και της συμμετοχής σε μια εντελώς ιδιαίτερη συλλογικότητα.

Χριστίνα Κουλούρη, «Ποδόσφαιρο και πολιτικό σαβουάρ βιβρ», εφημ. ΤΟ ΒΗΜΑ, 2002

Η συγγραφέας του άρθρου υποστηρίζει ότι το ποδόσφαιρο θυμίζει πόλεμο και παραθέτει τα στοιχεία που τεκμηριώνουν την άποψή της. Γράψτε της μια επιστολή-απάντηση, στην οποία να υποστηρίζετε την αντίθετη άποψη, ότι το ποδόσφαιρο μπορεί να συμβάλει στην οικοδόμηση της ειρήνης και ανάμεσα σε άτομα ή ομάδες ατόμων αλλά και ανάμεσα σε κράτη.

10. Τελειώστε την ιστορία. (120 - 160 λέξεις)
Περπατούσα βιαστικά πηγαίνοντας σπίτι μου, όταν ξαφνικά είδα...

Pentru adaptarea activităților de învățare, propunem utilizarea unor **resurse de învățare**, cum ar fi: materiale audio și audiovizuale de pe CD-ul auxiliarelor didactice, manualele digitale, platforme de partajare video (youtube, vimeo, trilulilu etc.), resursele educaționale aplicate în perioada de predare online. Se recomandă utilizarea jocurilor care implică competențe lingvistice, ghiduri de călătorii, emisiuni de gătit la TV, clipuri Youtube cu temă dată, pagini web ale unor instituții sau organizații, dezbateri filmate. În cazul în care se constată, spre exemplu, că elevii nu și-au însușit suficient un timp verbal (conform rezultatelor obținute la exercițiile incluse în test) sarcinile de lucru vor antrena recunoașterea sau folosirea unor regularități ale limbii. În cazul în care profesorul estimează că sunt slab structurate competențele de oral din anul trecut, va aloca mai mult timp dezvoltării acestora în cadrul planificării actuale, generând contexte motivante de comunicare pornind de la manuale, preferințele elevilor, cadrul activităților de zi cu zi, situații de comunicare din viața reală, punând totodată accent pe abordarea ludică a procesului didactic, pe „gamificarea” procesului educațional (de exemplu exerciții de identificare a părților corpului omenesc pe baza unui joc digital, exerciții de realizare a unor hărți a comorilor pe baza unor cuvinte date, fie pe hârtie, fie în format digital, exerciții de realizare a steagului Greciei din diferite piese – tip puzzle/lego sau obiecte, exerciții de identificare a unui personaj desenat/digitalizat pe baza semnalmentelor).

Abordările metodologice utilizate în predarea limbii neoelene la liceu urmează anumite linii metodologice, precum învățarea activă, prin implicarea elevilor la oră în rezolvarea de probleme și lucrări care îi încurajează să utilizeze limba în situații practice, utilizarea tehnologiei, cu ajutorul platformelor interactive și a resurselor online, care poate transforma instruirea într-un proces mai eficient și mai atractiv, învățarea prin colaborare, îndemnându-i pe elevi să coopereze unii cu ceilalți la lucrările de grup și proiectele care susțin interacțiunea și schimbul de idei, utilizarea practică a limbii prin alcătuirea unor compuneri, discursuri, dialoguri, învățarea diferențiată adaptând predarea la nevoile individuale ale elevilor, varietatea

materialelor utilizate, precum texte, imagini, video, audio, valorificarea experiențelor personale pe care elevii le pot împărtăși cu colegii, evaluarea pe baza unor criterii clare.

Ο άνθρωπος και η φύση

Πόλη– Ύπαιθρος - Η θάλασσα

Δημοτικό τραγούδι

Λαογραφικά θέματα, Λαϊκοί μύθοι, Λαϊκό θέατρο, Λαϊκή τέχνη

Οικογενειακές σχέσεις

Παραμονές του Μεγάλου αγώνα

Οι νέοι στον Αγώνα για την ελευθερία

Γνωριμία με τον τόπο μας και άλλους τόπους /Ταξιδιωτικά

Γλώσσα Γλώσσες και Πολιτισμοί του Κόσμου

Ο ελληνισμός έξω απ' τα σύνορα / Η Ελλάδα στον κόσμο

Τα Μικρασιατικά/Οι πρόσφυγες

Αθλητισμός

Η αγάπη για τους συνανθρώπους μας /Οι φιλικοί δεσμοί

Προβλήματα της σύγχρονης ζωής

Οι φίλοι μας τα ζώα

Είμαστε όλοι ίδιοι, είμαστε όλοι διαφορετικοί

Ενωμένη Ευρώπη & Ευρωπαίοι Πολίτες

Μπροστά στο Μέλλον

Διαφήμιση και επικοινωνία

Οικογένεια και κοινωνικές αλλαγές

Κλιματική κρίση

Ισότητα των φύλων

Εκείνο το καλοκαίρι

Βόλτα στην πόλη

Alte elemente de conținut structurate tematic și gramatical:

I. Viața personală și socială
Școala
Familia: membrii, ocupații.
Sănătate: părțile corpului, starea sănătății.
Naționalitate, domiciliu, portret fizic și moral.

II. Viața cotidiană și timpul liber
Magazine;
Pe stradă;
La telefon;
La spectacol;
La restaurant;
La hotel;
Mijloacele de transport (la aeroport, la gară, în stație);

III. Spațiul de cultură și civilizație greacă
Caracterizare generală;
Mitologie;
Obiceiuri, tradiții, sărbători;

IV. Acte de vorbire
1. a saluta/ a răspunde la salut;
2. a se prezenta / a prezenta pe cineva;
3. a se scuza / a mulțumi;
4. a inița o convorbire telefonică;
5. a da / a cere informații practice cuiva;
6. a da indicații / comenzi / ordine;
7. a localiza în spațiu / a situa geografic;
8. a descrie persoane / obiecte;
9. a-și exprima gusturile și preferințele;
10. a exprima opinia;
11. a propune / a invita / a accepta / a refuza;
12. a felicita, a ura.

V. Comunicarea în scris
1. A redacta o carte poștală, o felicitare;
2. A redacta o scurtă compunere pe o temă dată.

ELEMENTE DE CONSTRUCŢIE A COMUNICĂRII

Alfabetul
Scrierea și pronunțarea

Accentul
Citirea corectă a accentului
Aplicarea corectă a accentului

Articolul
Articolul hotărât
Articolul nehotărât
Categoriile gramaticale (caz, număr, gen)

Substantivul
Genul şi numărul substantivelor
Declinarea substantivelor parisilabice

Adjectivul
Adjective de clasa I (forme de gen, număr, caz)

Pronumele
- Pronumele personal
- Pronumele posesiv: forma scurtă
- Pronumele demonstrativ
- Pronumele relativ
- Pronumele interogativ
- Pronumele nehotărât (forme uzuale)

Numeralul
- Numeralul cardinal (de la 1-100 și de la 100-1.000.000)
- Numeralul ordinal

Verbul
- Diateza activă (conjugarea I și a II-a): indicativ prezent; imperfect; aorist sigmatic; viitor continuu și momentan; conjunctiv prezent, conjunctiv momentan; imperativ continuu şi momentan; participiu prezent.
- Diateza pasivă (conjugarea I și a II-a): indicativ prezent; conjunctiv prezent.
- Verbele deponente.

Adverbul
- Adverbul de afirmație și de negație
- Adverbe interogative
- Adverbe de timp, de loc și de mod
- Adverbe relative

Prepoziția și locuțiunile prepoziționale

Conjuncția
- Conjuncții coordonatoare
- Conjuncțiile subordonatoare να, για να

Interjecția
- Forme uzuale

În vederea realizării unui act de predare-învățare activă, cadrul didactic are la dispoziție noi instrumente, precum soft cu acces liber WordPress, Google Drive, Moodle, YouTube, jocuri online precum:

https://www.nhmuseum.gr/multimedia/kastro/index.html

https://moodle.org/

https://www.google.com/drive/

https://wordpress.org/about/

https://wordpress.com/classrooms

https://www.youtube.com/yt/about/en-GB/

kahoot.it

https://www.socrative.com

Google Forms

Smart Learning Suite online

Baamboozle https://www.baamboozle.com

Conținuturi

Pentru desfășurarea orelor în ceea ce privește partea de literatură se vor utiliza texte și extrase de texte, precum cele de mai jos (menționate orientativ) din care profesorul poate selecta și adapta ceea ce se potrivește nivelului elevilor:

Poezie: Κώστας Μόντης: Νύχτες (Τα τραγούδια της ταπεινής ζωής, Λευκωσία 1954), Μίλτος Σαχτούρης: Η Αποκριά [Ποιήματα 1945-1971, εκδ. Κέδρος 1982], Ελένη Βακαλό: Πώς έγινε ένας κακός άνθρωπος (Του κόσμου, 1978), Νάνος Βαλαωρίτης: Μικρός θρήνος (Ποιήματα 1 1944-1964, εκδ.΄Υψιλον 1983), Μιχάλης Κατσαρός: 'Οταν (Κατά Σαδδουκαίων, εκδ. Κείμενα, Αθήνα 1971), Άρης Αλεξάνδρου: Με τι μάτια τώρα πια (Ποιήματα, εκδ. Κείμενα), Τάσος Λειβαδίτης: Καντάτα (απόσπασμα — Καντάτα, 1960), Μανόλης Αναγνωστάκης: Θεσσαλονίκη, Μέρες του 1960 μ.Χ. (Ο Στόχος, 1970), Τίτος Πατρίκιος: Οφειλή (Μαθητεία, εκδ. Πρίσμα), Κική Δημουλά: Άωρα και παράωρα (Το λίγο του κόσμου, 1971), Αντώνης Φωστιέρης: Discotheque (Ο διάβολος τραγούδησε σωστά, εκδ. Καστανιώτης 1981)

Proză: Στρατής Τσίρκας: Μνήμη (Διηγήματα, εκδ. Κέδρος 1978), Το δένδρο (Διηγήματα, εκδ. Κέδρος 1978), Διδώ Σωτηρίου: Οι νεκροί περιμένουν (απόσπασμα), Ιάκωβος Καμπανέλης: Το παραμύθι χωρίς όνομα (θέατρο — απόσπασμα), Μαργαρίτα Λυμπεράκη: Τα ψάθινα καπέλα (μυθιστόρημα — απόσπασμα), Μήτσος Αλεξανδρόπουλος: Το σύννεφο (διήγημα — Φύλλα φτερά, 1977), Ηλίας Παπαδημητρακόπουλος: Θερμά θαλάσσια λουτρά (διήγημα) εκδ. Η μικρή Εγνατία, Θανάσης Βαλτινός: Ο Παναγιώτης (διήγημα — Θα βρείτε τα οστά μου υπό βροχήν, εκδ. Άγρα), Βασίλης Βασιλικός: Το φύλλο (απόσπασμα), Νατάσα (Αναστασία) Κεσμέτη: Το αιώνιο ρολόι (διήγημα — Το αιώνιο ρολόι, εκδ. Καστανιώτης 1987), Ρέα Γαλανάκη: [Επιστροφή στο πατρικό σπίτι] (Ο βίος του Ισμαήλ Φερίκ Πασά, εκδ. Άγρα 1989

Cadrul didactic va utiliza de asemenea extrase din ziare și reviste, precum Καθημερινή, το Βήμα și altele.

Manuale și materiale care pot fi utilizate pentru clasa a IX-a (orientativ):

Αμπάτη, Αναστασία, Γαλαζούλα, Μαρία, Μαγγανά, Αναστασία, Μιχαλακοπούλου, Πηνελόπη, Παπαδοπούλου, Δέσποινα, Πουλοπούλου Μαρία Ελληνικά με την παρέα μου 1/2, Αθήνα: Οργανισμός Εκδόσεως Διδακτικών Βιβλίων, 2004

Αντωναράκου, Ειρήνη, Μολμέν, Ευάγγελος, Τσίπου, Δήμητρα, Κείμενα γιά νέους σε απλά ελληνικά, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, 2003

Αντωναράκου, Ειρήνη, Μαλμέν, Ευάγγελος & Τσίπου Δήμητρα, Κείμενα για νέους σε απλά ελληνικά 1/2/3/4, Αθήνα: Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Κέντρο Διαπολιτισμικής Αγωγής, Βιβλιοσυνεργατική ΑΕΠΕΕ, 2003/2004

Αρβανιτάκης, Κ., Αρβανιτάκη Φρόσω, Επικοινωνήστε ελληνικά, Εκδόσεις Δέλτος, 2012

Γαβριηλίδου, Μαρία, Εμμανουηλίδης, Παναγιώτης, Πετρίδου-Εμμανουηλίδου, Έλλη, Νεοελληνική Γλώσσα Β΄ Γυμνασίου, Έκδοση: Ινστιτούτο Τεχνολογίας Υπολογιστών και Εκδόσεων «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ», Υπουργείο Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων, Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ενδεικτικοί διαδικτυακοί πόροι

-Η Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα.

http://www.greek-language.gr/greekLang/literature/index.html

-Ψηφίδες για την Ελληνική Γλώσσα και τη Γλωσσική Εκπαίδευση. https://www.greek-language.gr/digitalResources/

https://www.greek-language.gr/greekLang/literature/guides/net/greek/index.html

Nume și prenume	Grad didactic/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
Dumitrache Codruț	Grad didactic I	Liceul Hristo Botev, București
Uncu Edith-Adriana	Grad didactic II, dr.	C.N. Andrei Șaguna, Brașov

COORDONATORI/RESPONSABILI/CONSULTANȚI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență
NECULAI LIVIA	Expert, prof.	Ministerul Educației și Cercetării
VARODI IZABELLA-EVA	Consilier, prof.	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare
DINU TUDOR	Prof.univ.dr.	Universitatea din București

Anexa nr. 27

Programa școlară
pentru disciplina

LIMBA ȘI LITERATURA CROATĂ MATERNĂ

clasele a IX-a - a XII-a

Trunchi comun și curriculum de specialitate (TC+CS)
Filiera teoretică, profilul umanist, specializarea filologie

Învățământ liceal

- 2026 -

Anexa nr. 27
Programa școlară pentru disciplina *Limba și literatura croată maternă*, clasele a IX-a – a XII-a, trunchi comun și curriculum de specialitate (TC+CS)

- *Filiera teoretică, profilul umanist, specializarea filologie*

NOTĂ DE PREZENTARE

Programa de Limba și literatura croată maternă pentru nivel liceal, filieră teoretică, profil uman, specializarea filologie, este concepută ca un instrument curricular esențial pentru formarea competențelor lingvistice, culturale și literare ale elevilor aparținând minorității croate. Aceasta reflectă atât tradiția literară și lingvistică a spațiului croat, cât și nevoile educaționale contemporane, răspunzând provocărilor unei societăți orientate către comunicare, multiculturalitate și dezvoltare personală.

Documentul curricular se axează pe dezvoltarea integrată a competențelor de receptare și producere a mesajelor orale și scrise, cultivând o utilizare corectă, fluentă și expresivă a limbii croate în contexte variate. Programa contribuie la consolidarea identității lingvistice și culturale a elevilor, facilitând totodată deschiderea spre diversitate și dialog intercultural. Prin intermediul textelor literare și nonliterare, elevii sunt încurajați să observe mecanismele interne ale limbii, să înțeleagă funcțiile comunicării și să aplice cu discernământ regulile limbii standard.

Componenta literară a programei valorifică patrimoniul cultural croat în întreaga sa complexitate, incluzând opere reprezentative din diferite epoci, de la perioada medievală și renaștere până la modernism și literatura contemporană. Elevii sunt invitați să descopere teme, simboluri, curente literare și particularități ale expresiei artistice, dezvoltându-și astfel sensibilitatea estetică și capacitatea de interpretare critică. Analiza textului literar este gândită ca un proces activ, în care elevul formulează întrebări, emite ipoteze, compară, argumentează și ajunge la interpretări personale, sprijinite de cunoștințe teoretice solide.

Un alt aspect important al programei îl reprezintă dimensiunea interdisciplinară. Literatura este abordată în relație cu istoria, filosofia, artele vizuale, muzica, stimulând gândirea comparativă și înțelegerea contextelor culturale. Această abordare holistică contribuie la formarea unui profil umanist complet, oferind elevilor instrumente pentru a conecta operele literare cu întrebările majore ale culturii și societății.

Programa pune un accent semnificativ pe dezvoltarea competențelor scrise, în special prin redactarea compunerilor, a eseului interpretativ, a recenziei și a altor tipuri de texte argumentative. Se urmărește formarea unui stil personal, coerent și matur, care să reflecte atât originalitatea elevului, cât și rigoarea limbajului academic. Exprimarea orală este, de asemenea, cultivată prin dezbateri, prezentări, interpretări dramatizate și activități colaborative, menite să dezvolte încrederea, claritatea și coerența discursului.

Programa funcționează ca un cadru flexibil, adaptabil intereselor elevilor și realităților comunității. Profesorul are libertatea de a selecta texte și metode adecvate grupului de elevi, stimulând motivația și participarea activă. Totodată, documentul promovează autonomia elevului, încurajând lectura voluntară, proiectele individuale și explorarea resurselor culturale din mediul local și online.

În ansamblu, programa de Limba și literatura croată maternă pentru liceu, filiera teoretică, profilul uman, specializarea filologie își propune să formeze tineri capabili să comunice fluent, să înțeleagă complexitatea lumii literare și culturale și să utilizeze limba croată ca instrument al creativității, reflecției și dialogului. Aceasta reprezintă un fundament esențial pentru dezvoltarea identității și competențelor filologice, sprijinind formarea unor absolvenți responsabili, critici și cultural integrați.

COMPETENȚE GENERALE

1.	**Producerea de texte scrise și orale**
2.	**Receptarea, înțelegerea, analizarea și interpretarea textelor literare**
3.	**Reflecția asupra limbii și literaturii**
4.	**Analizarea și compararea diferitelor texte literare și nonliterare, prin înțelegerea valorilor, tradițiilor și perspectivelor culturale ale diferitelor comunități**

CLASA a IX-a
COMPETENȚE SPECIFICE ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE

1. Producerea de texte scrise și orale

Clasa a IX-a
1.1. Redactarea de texte scrise
- redactarea unei povestiri scurte pornind de la o imagine, un citat sau fragment de text *- redactarea unui eseu pe o temă literară sau socială, argumentând punctul de vedere* *- citirea unui text literar sau nonliterar și redactarea unui rezumat concis* *- redactarea unui jurnal pe o temă propusă de profesor, reflectând asupra unor experiențe personale sau asupra unui text literar*
1.2. Exprimarea orală clară și argumentată
- participarea la dezbateri pe teme literare sau sociale *- pregătirea și susținerea unei prezentări despre un gen literar sau o specie literară folosind exemple de texte* *- prezentarea orală a rezumatului unui text lecturat, evidențiind ideile principale și detaliile semnificative* *- interpretarea unor roluri dintr-un text literar sau realizarea unor scurte dramatizări* *- exprimarea unei opinii argumentate privind o temă literară sau de actualitate*
1.3. Adaptarea limbajului la diferite contexte și audiențe
- redactarea unui e-mail formal către o instituție și a unui mesaj informal către un coleg, apoi prezentarea orală a acestora *- realizarea unor interviuri simulate, alternând rolul de jurnalist și intervievat pe teme literare și sociale* *- interpretarea unor personaje dintr-un text literar care trebuie să comunice între ele în contexte diferite* *- redactarea unui discurs argumentativ și susținerea acestuia în fața clasei adaptând limbajul pentru a convinge un grup diferit de ascultători*
1.4. Utilizarea corectă a normelor gramaticale și ortografice
- identificarea și corectarea greșelilor gramaticale și de ortografie din texte date *- dictarea de texte literare sau informative care trebuie scrise corect respectând regulile de ortografie, gramatică și de punctuație* *- rescrierea unui text simplu prin aplicarea regulilor gramaticale și de ortografie, eventual transformarea stilului din informal în formal și invers* *- redactarea unui eseu sau a unei compuneri și revizuirea textului pentru a corecta greșelile de ortografie și gramaticale* *- identificarea și corectarea, în echipă, a greșelilor dintr-un text, cu punctarea fiecărei erori corectate*
1.5. Revizuirea și îmbunătățirea textelor
- redactarea unei compuneri sau a unui eseu, citirea textului și revizuirea lui pentru claritate, coerență, corectitudine gramaticală și ortografică *- realizarea schimbului de texte scrise și oferirea feedbackului constructiv colegilor prin indicarea punctelor forte și a aspectelor de îmbunătățit* *- rescrierea unui text incomplet sau greșit structurat* *- transformarea unui text informal (mesaj, povestire, jurnal) într-un text formal* *- identificarea, în echipă, a greșelilor și incoerențelor dintr-un text dat și propunerea de îmbunătățiri*

2. Receptarea, înțelegerea, analizarea și interpretarea textelor literare

Clasa a IX-a
2.1. Identificarea și înțelegerea elementelor fundamentale ale textului literar
- citirea unui text narativ și identificarea elementelor de structură: expoziționea, intriga, desfășurarea acțiunii, punctul culminant și deznodământul *- elaborarea unei fișe de caracterizare a personajului principal, menționând trăsăturile morale, fizice și comportamentale, cu argumente dintr-un text dat* *- identificarea temei principale a textului și motivele literare recurente (dragostea, natura, libertatea) și ilustrarea lor cu exemple dintr-un text dat* *- analizarea limbajului și a stilului autorului (sublinierea expresiilor, figurilor de stil și explicarea efectului lor asupra atmosferei textului)*

Clasa a IX-a
- rearanjarea evenimentelor principale ale unui text în ordine cronologică *- realizarea unei hărți conceptuale a textului prin notarea temei, personajului, locului, timpului, conflictului și mesajului*
2.2. Analizarea și interpretarea conținutului și formei textului
- analizarea relației dintre formă și conținut *- compararea a două texte literare care au aceeași temă* *- realizarea unui comentariu literar ghidat* *- analizarea din punct de vedere stilistic a unui text literar* *- determinarea tipului de narator și discutarea modului în care perspectiva narativă influențează percepția cititorului* *-reconstituirea atmosferei unui text dat prin realizarea unei scurte dramatizări*
2.3. Evaluarea semnificației și valorii textului
- antrenarea într-o discuție dirijată despre mesajul și valoarea textului *- redactarea unui scurt text prin care se explică ce semnificații are opera și ce emoții a trezit* *- compararea valorilor transmise de două texte diferite (text tradițional vs text modern)* *- argumentarea valorii și relevanței unei opere literare studiate* *- crearea unui portofoliu personal de lecturi* *- redactarea unei recenzii a unei opere literare studiate apreciind tema, personajele, stilul și mesajul* *- rescrierea unui fragment dintr-o operă clasică adaptându-l la realitățile contemporane*
2.4. Corelarea textului cu contextul său istoric și cultural
- compararea unui text literar cu un document istoric sau imagine de epocă *- lecturarea unui text clasic și a unui text modern cu teme similare* *- analizarea influențelor culturale externe asupra unui autor* *- antrenarea într-o dezbatere pornind de la un text clasic pe tema ”Este mesajul operei valabil și azi?”*
2.5. Formularea și susținerea unei interpretări personale
- realizarea unui jurnal de lectură personal *- redactarea unui eseu scurt privind formularea propriei interpretări asupra unei teme sau unui personaj, argumentând cu exemple dintr-un text studiat* *- exprimarea opiniei personale cu privire la semnificația textului* *- interpretarea unui text printr-o formă artistică (desen, colaj, poezie, scurt videoclip, ilustrație)* *- redactarea unei scrisori adresate unui personaj sau autor și exprimarea opiniei despre acțiunile, alegerile sau mesajele operei* *- reinterpretare creativă prin rescrierea finalului unei opere sau a unei scene dintr-o operă oferind o altă perspectivă asupra personajelor sau evenimentelor*
2.6. Utilizarea unui vocabular adecvat în analiza literară
- elaborarea unui mini-dicționar de termeni literari, explicarea lor cu propriile cuvinte și oferirea de exemple din textele literare studiate *- etichetarea textului cu termeni literari (identificarea și notarea pe marginea textului a termenilor potriviți)* *- exerciții de reformulare academică (rescrierea de enunțuri simple folosind limbaj literar adecvat)* *- realizarea unei fișe de analiză a textului* *- analizarea colectivă a unui text literar* *- scrierea unui mini-comentariu literar prin utilizarea a minimum cinci termeni de specialitate* *- crearea unei hărți de concepte* *- realizarea activităților de peer review*

3. Reflecția asupra limbii și literaturii

Clasa a IX-a
3.1. Recunoașterea normelor limbii standard
- compararea limbii croate standard cu dialectele limbii croate *- redactarea sau dictarea de texte scurte și verificarea corectitudinii ortografice și de punctuație* *- rescrierea unui text informal în stil formal cu respectarea normelor limbii standard* *- compararea limbii literare dintr-un text clasic cu limba actuală* *- realizarea unei fișe de analiză lingvistică*

Clasa a IX-a
- participarea la un test interactiv (Kahoot, Quizizz) despre reguli gramaticale și ortografice *- consultarea codurilor lingvistice – utilizarea dicționarelor și îndreptarelor ortografice*
3.2. Reflectarea asupra stilului autorului și a limbajului folosit
- identificarea trăsăturilor stilistice într-un text *- lecturarea a două texte scurte cu teme similare și compararea diferențelor de stil* *- analizarea limbajului personajelor* *- transformarea unui fragment liric într-un text narativ sau informativ cu păstrarea sensului de bază* *- elaborarea unui jurnal de lectură reflexiv pentru notarea observațiilor despre felul de exprimare al autorului* *- elaborarea unui comentariu de stil pe fragmente* *- elaborarea unei scurte compuneri sau poezii imitând stilul unui autor studiat* *- crearea unui afiș sau colaj pentru a reprezenta vizual stilul unui autor*
3.3. Analizarea modului în care literatura reflectă limba vorbită și schimbările lingvistice
- compararea limbii literare vechi cu limba literară actuală *- analizarea dialogurilor dintr-o piesă de teatru sau roman observând expresiile arhaice sau de epocă* *- actualizarea unui fragment literar vechi, înlocuind expresiile arhaice cu variantele moderne păstrând sensul* *- identificarea în textele literare croate a influențelor din alte limbi* *- lecturarea de proverbe, zicători sau fragmente de literatură populară și identificarea expresiilor păstrate în limba contemporană* *- analizarea de texte moderne (proză modernă, bloguri, poezie urbană) în care apare limbajul tinerilor* *- analizarea unui fragment bilingv sau dialectal* *- argumentarea influenței tehnologiei, culturii și societății asupra evoluției limbii și compararea cu tendințele observate în literatură*
3.4. Conștientizarea relației limbă-literatură-cultură
- analizarea textelor literare cu tematică identitară *- elaborarea unei hărți digitale sau a unui poster și notarea regiunilor croate, a expresiilor dialectale și a operelor literare reprezentative pentru fiecare regiune* *- traducerea de expresii idiomatice croate în alte limbi* *- selectarea dintr-un text a elementelor care descriu tradiții, obiceiuri, mentalități* *- redactarea unei scurte narațiuni inspirată dintr-o tradiție, sărbătoare sau obicei local folosind elemente culturale autentice* *- analizarea unui cântec popular sau a unei poezii populare discutând ce valori culturale și sociale transmite* *- compararea unui text literar croat și a unui text literar din literatura universală pe aceeași temă*
3.5. Evaluarea critică a normelor literare și lingvistice
- analizarea abaterilor intenționate de la normă prin identificarea expresiilor care nu respectă norma standard *- compararea versiunilor corectate ale unui text una corectă din punct de vedere gramatical și una din punct de vedere literar* *- elaborarea unui jurnal pentru notarea exemplelor din lecturile în care autorii folosesc intenționat diferite forme de limbaj* *- organizarea unei dezbateri pe tema ”Trebuie literatura să respecte normele limbii standard?”* *- analizarea limbajului poetic neconvențional* *- elaborarea unui scurt text (poezie, dramă, proză) cu încălcarea deliberată a unei norme pentru un efect expresiv* *- compararea limbajului jurnalistic și literar* *- realizarea unui proiect pe tema ”Evoluția normelor – de la tradiție la modernitate”*
3.6. Explicarea teoriilor literare de bază și a concepțiilor despre limbă și literatură
- realizarea unei discuții introductive pe tema „Ce este literatura?” *- identificarea elementelor de bază dintr-un text literar: temă, motiv, simbol, personaj, narator, spațiu, timp*

Clasa a IX-a
- realizarea unui portofoliu de fișe cu termeni de bază explicați prin exemple din textele studiate *- identificarea genurilor literare în urma lecturii unor texte* *- elaborarea unei hărți vizuale cu principalele concepte teoretice* *- analizarea perspectivei narative prin identificarea tipului de narator* *- compararea a două texte despre același subiect, unul literar și unul informativ pentru identificarea diferențelor de funcție și expresivitate* *- identificarea vocii narative sau lirice dintr-un text dat* *- realizarea unei reflecții metalingvistice pe tema „Ce înseamnă o limbă frumoasă?”*

4. Analizarea și compararea diferitelor texte literare și nonliterare, prin înțelegerea valorilor, tradițiilor și perspectivelor culturale ale diferitelor comunități

Clasa a IX-a
4.1. Identificarea elementelor culturale relevante
- lecturarea unui text literar și identificarea simbolurilor culturale *- analizarea unui text literar dintr-o anumită perioadă și identificarea valorilor și tradițiilor dominante* *- compararea obiceiurilor culturale prin lectura unui text din literatura croată și a unui text din literatura universală* *- elaborarea unui mini-dicționar al termenilor sau expresiilor cu conotații culturale dintr-un text* *- analizarea artei populare în literatură* *- elaborarea unui colaj cu imagini reprezentând elementele culturale identificate într-un text lecturat* *- elaborarea unui jurnal pentru notarea referințelor culturale observate în textele lecturate* *- compararea unei opere literare cu o imagine* *- redactarea unui interviu imaginar cu un personaj literar despre valorile și tradițiile comunității sale*
4.2. Compararea perspectivei culturale
- realizarea unei lecturi comparative din perspectiva a două culturi *- analizarea unui personaj literar și identificarea trăsăturilor, valorilor și comportamentelor culturale, apoi compararea acestuia cu un personaj dintr-o altă cultură* *- rescrierea unei scene dintr-un text literar croat plasând-o într-un alt context cultural* *- analizarea valorilor comune și divergente* *- imaginarea unei scene de interpretare a unui text de către un cititor străin, apoi compararea cu interpretarea unui cititor croat* *- compararea unui text literar croat cu o adaptare cinematografică străină sau un film care tratează teme similare* *- elaborarea unei hărți vizuale cu concepte culturale și marcarea modului în care sunt reflectate în diferite culturi*
4.3. Analizarea impactului cultural asupra conținutului textului
- analizarea unui text literar și identificarea elementelor care reflectă normele și valorile perioadei căreia îi aparține *- desfășurarea unei cercetări documentare privind contextul istoric al operei* *- identificarea într-un text a tradițiilor, credințelor, normelor comportamentale și discutarea manierei în care ele influențează personajele* *- analizarea de termeni, expresii și structuri tipice unei perioade* *- compararea versiunilor culturale ale aceleiași teme* *- organizarea unei dezbateri tematice asupra culturii și valorilor reflectate în texte* *- rescrierea unei scene dintr-o operă clasică adaptată la contextul cultural contemporan* *- întocmirea unui mini-proiect dedicat interacțiunii dintre text și context cultural*
4.4. Interpretarea valorilor culturale
- lecturarea unui fragment dintr-un text literar și ghidarea elevilor spre identificarea valorilor transmise *- realizarea unei dezbateri literare pe tema „Dialog între valori”* *- identificarea unei valori promovate într-un text clasic și compararea cu percepția actuală asupra acelei valori* *- realizarea unui exercițiu de analiză semiotică pe tema „Simboluri ale valorilor”* *- alegerea unui personaj ce întruchipează o valoare culturală și realizarea unui portret valoric* *- realizarea unei activități interdisciplinare intitulată „Valorile în artă și literatură”* *- elaborarea unui jurnal de reflecție ”Cultura empatiei”*

Clasa a IX-a
- compararea valorilor exprimate într-un text din lectura croată cu cele dintr-un text din literatura română sau universală
4.5. Evaluarea respectului/criticii culturale
- realizarea unei personificări interpretative intitulată „Dacă textul ar vorbi” *- compararea a două texte cu abordări diferite asupra aceleiași valori – ”Cultura în oglindă”* *- analizarea ironiei ca armă culturală prin identificarea expresiilor care critică societatea, moravurile sau tradițiile în texte date* *- analizarea unui text modern sau contemporan care contestă o normă culturală (ex. autoritatea, stereotipurile de gen)* *- redactarea unui text argumentativ de o pagină răspunzând la întrebarea ”Autorul respectă sau critică valorile culturale prezentate?”* *- compararea unei valori culturale dintr-un text clasic cu perspectiva contemporană a aceleiași valori* *- realizarea unei dezbateri pe tema „Modul în care un text literar poate contribui la schimbarea atitudinilor sociale și culturale”*
4.6. Utilizarea limbajului cultural adecvat
- identificarea expresiilor idiomatice sau proverbiale din texte literare croate și explicarea sensului lor cultural *- compararea unor expresii asemănătoare din limba croată și din alte limbi și discutarea diferențelor de sens și utilizare* *- lecturarea unor texte literare sau publicistice care reflectă tradiții și valori ale culturii croate* *- simularea unor situații de comunicare interculturală (ex. conversație între tineri de culturi diferite)* *- realizarea unui proiect multimedia despre simboluri, tradiții sau sărbători croate (ex. Dan kravate)* *- prezentarea unui material comparativ despre obiceiurile românești și croate prin utilizarea unui limbaj cultural adecvat* *- redactarea unui text argumentativ pe tema ”Importanța păstrării identității culturale”* *- realizarea unui interviu cu o persoană din comunitatea croată despre tradiții și obiceiuri* *- prezentare orală despre un element al patrimoniului cultural imaterial (ex. dans, port popular, gastronomie)* *- realizarea dezbaterilor despre diferențele dintre registrul formal și informal al limbii croate în contexte culturale*

CLASA a IX-a
CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi	
	Trunchi comun	**Curriculum de specialitate**
1. Comunicare	-comunicarea cotidiană formală și informală	-analizarea procesului comunicativ (emițător, mesaj, canal, cod, receptor, context, feedback)
	-comunicarea verbală și nonverbală	-modele moderne ale comunicării (comunicare interculturală, media, digitală)
	-comunicarea scrisă și orală	-diferența între comunicarea publică, academică și artistică
	-comunicarea persuasivă și argumentativă	-comunicarea profesională – registre de limbă și limbaje specializate (jurnalistic, științific, administrativ)
	-comunicarea în contexte interculturale	-ascultare critică și interpretare nuanțată a mesajelor
	-ascultarea activă și participarea la dialog	-comunicarea în rețelele sociale: stil, ton, etică digitală
	-monologul, dialogul, discuția în grup	-conceptele de identitate, diversitate, stereotip, alteritate
	-rolul emițătorului, receptorului și al contextului comunicativ	-comunicarea în contexte multiculturale
	-componentele procesului comunicativ (emițător, mesaj, canal, cod, receptor, context)	-comportamentul comunicativ în contexte culturale diferite
	-organizarea ideilor în funcție de scopul comunicării	-limbajul expresiv și figurativ în discursul literar și cotidian
	-conectori logici și marcatori discursivi (utilizarea corectă a structurilor de legătură)	-expresivitatea orală: ton, ritm, intonație, pauză retorică
	-bariere de comunicare și strategii de depășire a acestora	-reflecția limbii asupra valorilor culturale croate și europene
Observații: ***Texte propuse pentru analiză****: știri, anunțuri, fragmente din literatura croată și europeană, fragmente din piese de teatru și film, pasaje de critică literară, documente scrise în diferite stiluri și limbaje (stil publicistic, jurnalistic, administrativ, științific)* ***Tipuri de interacțiuni propuse****: redactarea de texte argumentative, dezbateri, explicații, conversații formale și informale, dialoguri între doi sau mai mulți participanți, elaborarea de mesaje orale și scrise*		
2. Elemente de construcție a comunicării	-limba și comunicarea; limba ca sistem de semne; natura semnului lingvistic; expresie și conținut	- funcțiile limbii în contexte academice și profesionale -adaptarea limbajului la situații de comunicare formală și informală -relația dintre expresie și conținut -analiza relației formă-sens în texte de specialitate
	- fonemul; trăsăturile distinctive ale fonemului; fonem, alofon (variantă fonemică) și fon (sunet)	-definiția fonemului și rolul său în diferențierea sensurilor; fonemul ca unitate abstractă a sistemului fonologic -diferența între fonem (unitatea abstractă), alofon (varianta fonemică contextuală) și fon (realizarea fizică a sunetului)

Domenii de conținut	Conținuturi	
	Trunchi comun	**Curriculum de specialitate**
	- proprietățile fonetice (acustice și articulatorii) și fonologice (funcționale) ale fonemului; fonetica și fonologia	-aspecte acustice: frecvență, intensitate, durată
	-limba croată standard și dialectele; sistemul fonemic al limbii croate standard; principalele trăsături ale sistemului fonemic al dialectelor čakavian și kajkavian în raport cu limba croată standard; elementele standard și dialectale în fonologie	- prezentarea dialectelor limbii croate: čakavian, kajkavian, štokavian;zonele de răspândire ale fiecărui dialect; elemente specifice fonetice și fonologice ale fiecărui dialect
	- clasificarea fonemelor; vocale și consoane; clasificarea după sonoritate, locul și modul de articulare	- noțiunea de fonem și rolul său în comunicare; criterii generale de clasificare a fonemelor; poziția și funcția fonemelor în structura lexicală; aplicarea cunoștințelor fonetice în comunicare
	-scrierea; grafemul (litera) și fonemul; formarea sistemului grafic latin al limbii croate; limba vorbită și limba scrisă; gramatica și stilistica	- relația dintre limba vorbită și limba scrisă; situații de necorespondență între grafem și fonem; evoluția istorică a scrierii croate: de la glagolitic la alfabetul latin modern; adaptarea mesajului în funcție de canalul de comunicare; noțiunea de gramatică: sistemul regulilor limbii; noțiunea de stilistică: varietăți funcționale ale limbii
	-ortografie și ortoepie	- noțiunea de ortografie și rolul ei în comunicare; principiile ortografice ale limbii croate: fonemic, morfologic, etimologic și tradițional; noțiunea de ortoepie și rolul pronunției corecte în comunicare; noțiunea de normă lingvistică și importanța ei în unitatea limbii
	- fonemele *č, dž, ć și đ* analizate din perspectiva scrierii și a pronunției corecte	- descriere articulatorie și acustică a fonemelor *č, dž, ć și đ*; rolul acestor foneme în distingerea sensului cuvintelor; conștientizarea importanței pronunției corecte pentru claritatea comunicării
	-alternanțe ale fonemelor și grupurilor de foneme: asimilarea consoanelor după sonoritate și după locul de articulare; pierderea consoanelor și/sau simplificarea grupurilor consonantice; palatalizarea, sibilarizarea și iotacizarea; alternanțele dintre ije, je, e și i în vorbire și în scriere, specifice limbii croate standard și dialectelor	
	-trăsături segmentale și suprasegmentale; accentul și durata (cantitatea); sistemul de accentuare al limbii croate standard; sistemele de accentuare ale dialectelor čakavian și kajkavian în raport cu limba standard	- analiza și recunoașterea trăsăturilor segmentale și suprasegmentale ale limbii croate standard; studiul accentului în limba croată standard; durata (cantitatea) vocalică și rolul ei fonologic; sistemul de accentuare în dialectele čakavian și kajkavian

Domenii de conținut	Conținuturi	
	Trunchi comun	**Curriculum de specialitate**
	-cuvinte accentuate și neaccentuate; clasificarea cuvintelor neaccentuate (enclitice și proclitice); trăsături suprasegmentale la nivelul propoziției: accentul propozițional, melodia propozițională, tempo-ul, intensitatea, pauza (valori ale limbii vorbite)	
	-reprezentarea grafică a mijloacelor intonative: punct, semn de întrebare, semn de exclamare; semnele de punctuație; reguli de utilizare a acestora	
	-fonosistilistica; marcarea stilistică și valoarea funcțională a unităților fonologice; proprietățile impresive și expresive ale fonemelor, accentelor și intonației	- înțelegerea rolului fonosistilisticii ca ramură care analizează valoarea expresivă și estetică a sunetelor; identificarea modului în care fonemele, accentele și intonația pot marca stilul (solemn, familiar, artistic, regional etc.); cunoașterea funcției distinctive, delimitative și expresive a fonemelor; observarea efectelor fonetice în poezie, publicitate, discursuri
	-grafostilistica	- înțelegerea grafostilisticii ca domeniu care studiază aspectele expresive și funcționale ale scrisului; utilizarea conștientă a majusculelor, semnelor de punctuație și a paragrafului pentru organizarea și expresivitatea textului; modul în care scrierea reflectă particularitățile culturale și regionale
	-limba croată de la începuturile scrisului până la sfârșitul secolului al XV-lea	
Observații: Se vor utiliza dicționare, îndreptare ortografice și ortoepice.		

Domenii de conținut	Conținuturi	
	Trunchi comun	**Curriculum de specialitate**
3. Lectură	- denumirea și conceptul de literatură; genuri și specii literare; știința literaturii; istoria literaturii; teoria literaturii; critica literară; relația dintre literatură și limbă; textul, literatura și societatea; literatura și celelalte arte; scopul studierii literaturii; literatura croată și universală; epoci și perioade; stiluri și curente; literatura clasică și modernă; literatura orală și scrisă; analiza și interpretarea textelor literare	- delimitarea literaturii ca formă de artă bazată pe limbaj - clasificarea textelor literare după gen (liric, epic, dramatic) - componenta teoretică, istorică și critică a studiului literar - rolul istoriei literaturii în înțelegerea evoluției textului artistic - concepte de bază din teoria literaturii (temă, motiv, personaj, narațiune, lirism, compoziție) - scopul și funcția criticii: interpretare, evaluare, contextualizare - rolul limbii ca mijloc de expresie artistică - relațiile interdisciplinare: literatură și muzică, pictură, film, teatru - dezvoltarea gustului estetic, a gândirii critice și a sensibilității artistice - aplicarea noțiunilor teoretice în analiza textelor croate și universale
	Genul liric - Conceptul și evoluția genului liric - tipuri, forme și trăsături ale genului liric - clasificarea tematică a genului liric: poezia patriotică, socială, spiritual-religioasă, reflexivă, de dragoste, peisagistică - stilul și mijloacele stilistice: vers, strofă, ritm	-definirea genului liric ca modalitate de exprimare a trăirilor, sentimentelor și emoțiilor -evoluția poeziei croate de la creația populară la lirica modernă și contemporană -analiza tipurilor de poezie: ode, elegii, imnuri, balade, sonete, epigrame, epitafuri - recunoașterea trăsăturilor specifice lirismului: subiectivitate, expresivitate, concentrare semantică, imaginație, ritm interior - identificarea expresiei eului liric (perspectiva, tonul, vocea poetică) - analiza limbajului poetic: figuri de stil, simboluri, imagini artistice - recunoașterea temei, motivelor și sentimentelor dominante - înțelegerea și interpretarea sensurilor explicite și implicite ale textului liric
	Genul epic - conceptul și evoluția genului epic - trăsăturile genului epic - speciile lirico-epice: epopeea, poemul epic, povestirea în versuri - speciile genului epic: basmul, fabula, povestirea, nuvela, romanul, memoriile, autobiografiile, biografiile	-definirea genului epic ca modalitate narativă de reflectare a realității -caracteristicile esențiale ale epicului: prezența naratorului, acțiunea, personajele, spațiul, timpul, conflictul -evoluția genului epic în literatura croată – de la epopeea clasică la romanul modern și postmodern -comparația între epicul popular și cel cult (oral vs. scris) -funcțiile artistice și etice ale epicului

Domenii de conținut	Conținuturi	
	Trunchi comun	**Curriculum de specialitate**
	Genul dramatic - conceptul și evoluția genului dramatic - trăsăturile genului dramatic - speciile genului dramatic: drama, tragedia, comedia	- definirea genului dramatic ca formă literară destinată reprezentării scenice - diferențierea genului dramatic de epic și liric - evoluția dramaturgiei: de la tragedia și comedia antică, la drama clasică, modernă și contemporană - influența contextului istoric și cultural asupra formei și tematicii dramelor - lipsa naratorului omniscient; înlocuirea relatării cu acțiunea și replicile personajelor
	Formele literare discursive -concept, evoluție, tipuri -forme și trăsături – jurnal de călătorie, studiu, eseu, articol, critică, feuilleton, polemică	- conceptul de formă literară discursivă -evoluția formelor discursive – de la retorica clasică la modernitatea publicistică -tipologia formelor literare discursive: -forme subiective (eseu, jurnal) -forme obiective (studiu, articol informativ) -forme critice (critica literară) -forme publicistice literaturizate (feuilleton)
	Literatura clasică -Lucrări literare fundamentale ale civilizației: Biblia, Talmudul, Coranul, Ghilgameș, Mahabharata -literatura clasică – greacă și romană, „clasic” ca marcă valorică	-conceptul de *literatură clasică*: sens istoric și valoare canonică - biblioteca fundamentală a civilizației: rolul textelor fondatoare -importanța Antichității pentru literatura europeană și croată - valori religioase, morale, simbolice; influența asupra culturii europene - rolul mitologiei grecești -valoarea culturală a tragediei grecești -importanța culturii latine pentru spațiul european și croat
	Literatura medievală -Lirica trubadurilor - Cele mai vechi monumente scrise croate –Tradiția chirilometodică, texte biblice și liturgice, texte istorice și juridice, proză religioasă și laică - Dramă, mistere religioase	-definirea perioadei medievale și a particularităților culturale europene și croate -rolul Bisericii și al cancelariei în dezvoltarea literaturii medievale -limbile culturii medievale: slavona veche, latina, croata veche -**Bašćanska ploča**: limbă, alfabet, conținut, relevanță culturală -importanța medievalului în formarea culturii croate -valoarea patrimoniului scris medieval ca sursă de identitate europeană și slavă
Observații:Se vor utiliza texte suport din manual și diverse surse.		
4. Elemente de interculturalitate	-Interculturalitate – concepte de bază -Limba croată în context multicultural -Literatură și cultură croată în dialog cu alte culturi -Patrimoniul cultural croat și european	-identitatea culturală croată: limbă, tradiții, patrimoniu, spațiu geografic -interculturalitatea ca proces de dialog, schimb și învățare reciprocă

Domenii de conținut	Conținuturi	
	Trunchi comun	**Curriculum de specialitate**
	-Textul ca spațiu al interculturalității -Dialogul intercultural în societatea contemporană	-relația culturii croate cu culturile vecine: română, slovenă, sârbă, maghiară - rolul limbii croate în identitatea națională și culturală - rolul limbii în păstrarea identității comunităților croate minoritare - studiu de caz: comunitatea croată din România
Observații: studii lingvistice și istorice, materiale suport pentru dezbaterea fiecărei teme		

CLASA a X-a
COMPETENȚE SPECIFICE ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE

1. Producerea de texte scrise și orale

Clasa a X-a
1.1. Argumentarea unui punct de vedere personal
- realizarea unei dezbateri pe tema „Linia Valorilor” și justificarea poziționării pe linia imaginară prin utilizarea unui argument logic *- scrierea de argumente pentru și împotriva unei decizii a personajului, folosind citate din text* *- învățarea structurii unui argument solid folosind modelul Toulmin: Afirmație – Dovezi – Justificare* *- exprimarea unei opinii sincere despre un anumit subiect* *- redactarea unui text în care să explice o valoare morală*
1.2. Adaptarea discursului la contextul de comunicare
- transmiterea unui mesaj în trei contexte diferite *- traducerea unor cuvinte, fraze din dialectul local în limba croată standard* *- rescrierea evenimentului principal dintr-o operă literară sub forma unui scenariu de știri TV sau sub forma postării pe o rețea de socializare* *- completarea unui tabel comparativ în urma vizionării a două videoclipuri scurte în limba croată urmărind tonul vocii, gestica, distanța față de interlocutor și frecvența pauzelor* *- adaptarea discursului în funcție de context pentru a demonstra profesionalism, folosind termeni specifici și o structură logică a răspunsurilor*
1.3. Structurarea coerentă a textelor narative și descriptive complexe
- scrierea unui text narativ de o pagină, dar fără păstrarea ordinii cronologice; inserarea unei analepse (povestea unei fotografii) și a unei prolepse (o prefigurare a ceea ce se va întâmpla într-o carte) *- realizarea unei descrieri complexe a unui peisaj sau a unui spațiu simbolic* *- descrierea unui personaj sau a unui obiect prin intermediul tehnicii cinematografice* *- rescrierea unei scene dintr-un fragment/ dintr-o operă literară studiată din perspectiva unui alt personaj* *- redactarea unui eseu descriptiv complex pornind de la o schemă logică*
1.4. Utilizarea corectă a normelor limbii croate standard
- colectarea de greșeli din mediul online, din presă sau afișe publicitare și propunerea variantei corecte conform dicționarului *- scrierea corectă a cuvintelor bazate pe cele mai dificile aspecte ale ortografiei croate* *- rescrierea unui text plin de regionalisme, anglicisme folosind exclusiv cuvinte din limba croată standard* *- transformarea unor propoziții prin schimbarea cazului sau a numărului, urmărind acordul corect al predicatului cu subiectul și al adjectivului cu substantivul* *- citirea unui text scurt și respectarea normelor de accentuare ale cuvintelor în limba croată*
1.5. Integrarea elementelor de creativitate și estetică în exprimare
- recontextualizarea creativă a vocabularului și descoperirea valențelor poetice ale cuvintelor uzuale *- scrierea unui text scurt (proză poetică sau eseu reflexiv) care să unească două concepte într-o poveste coerentă și estetică* *- scrierea unui monolog interior al unui personaj dintr-un tablou sau descrierea atmosferei folosind tehnica sinesteziei* *- redactarea unei scenete sau a unui micro-eseu pornind de la un mit sau o legendă populară croată, păstrând esența simbolică, dar schimbând estetica limbajului* *- compunerea unui haiku în limba croată pornind de la o imagine captând ”esența” momentului*

2. Receptarea, înțelegerea, analizarea și interpretarea textelor literare

Clasa a X-a
2.1. Identificarea structurilor formale și estetice ale textului
- înțelegerea rigurozității formale și a modului în care structura fixă influențează transmiterea emoției *- recunoașterea arhitecturii textului epic complex* *- identificarea figurilor de stil predominante și explicarea funcției lor estetice*

Clasa a X-a
- analizarea unui fragment de proză renascentistă/barocă/clasică croată pentru a determina perspectiva narativă *- scandarea versurilor unei poezii populare croate pentru identificarea ritmului și observarea rolului pauzei (cezurei) în interiorul versului*
2.2. Interpretarea textului din perspectivă culturală și istorică
- extragerea din texte a cuvintelor cheie care reflectă valorile politice și culturale ale vremii (perioada renașterii) *- înțelegerea textului ca document istoric și social* *- compararea unui text din perioada Renașterii cu unul din perioada Barocului în literatura croată (Dundo Maroje, Marin Držić – Osman, Ivan Gundulić)* *- plasarea pe harta Croației a autorilor studiați și identificarea în textele lor a elementelor culturale specifice zonei* *- simularea unui interviu TV în care un „jurnalist” contemporan pune întrebări unui scriitor din secolul al XVI-lea*
2.3. Analizarea psihologică și morală a personajelor
- realizarea unui ”dosar” pentru identificarea straturilor profunde ale personalității unui personaj *- înțelegerea perspectivei subiective a personajului* *- urmărirea evoluției unui personaj pe tot parcursul acțiunii* *- organizarea unui proces simulat pentru un personaj care a realizat o faptă controversată* *- analizarea contrastului dintre fațada socială și realitatea psihologică*
2.4. Evaluarea limbajului figurat și a simbolismului
- analizarea simbolului central dintr-o operă *- realizarea traducerii imaginii poetice în limbaj cotidian, explicând mecanismul de transfer al sensului* *- analizarea de fragmente descriptive din proza sau lirica clasică croată* *- descifrarea sensurilor multiple ale textului literar* *- integrarea terminologiei literare într-un discurs critic personal*
2.5. Compararea viziunilor artistice asupra aceleiași teme
- identificarea schimbării de viziune de la Renaștere la Clasicism *- înțelegerea modului în care viziunea artistică transformă tipologiile umane* *- compararea viziunilor sociale și morale reflectate în spațiul geografic* *- analizarea stilistică comparativă a stărilor afective* *- integrarea literaturii croate materne în circuitul valorilor universale*

3. Reflecția asupra limbii și literaturii

Clasa a X-a
3.1. Evaluarea rolului limbii croate ca factor de identitate națională și culturală
- identificarea cuvintelor sau expresiilor folosite în trecut și care astăzi sunt înlocuite cu cuvinte din limba croată standard *- înțelegerea faptului că adaptarea limbii este necesară, dar păstrarea structurii ei specifice este esențială pentru păstrarea identității* *- analizarea unor texte literare din perioada Renașterii* *- identificarea unor concepte sau cuvinte croate care sunt greu de tradus exact în alte limbi* *- crearea unui produs promoțional adresat tinerilor din comunitate*
3.2. Analizarea critică a evoluției normelor lingvistice
- identificarea schimbărilor la nivelul ortografiei și al lexicului *- evaluarea critică a cuvintelor noi intrate în limba croată standard* *- înțelegerea dinamicii semantice a limbii* *- analizarea normelor lingvistice* *- redactarea unui text scurt în care să propună ce norme ar trebui păstrate cu strictețe și care ar putea fi simplificate pentru a facilita comunicarea digitală, argumentând fiecare alegere*
3.3. Autoevaluarea propriilor strategii de receptare și producere a mesajelor
- identificarea blocajelor de receptare și conștientizarea tehnicilor de depășire a acestora *- dezvoltarea ochiului critic față de propriile greșeli de ortografie, punctuație și topică în limba croată* *- analizarea modului în care creierul procesează informația nouă în limba maternă* *- scrierea unei scurte reflecții în care să compare trei texte elaborate*

Clasa a X-a
- evaluarea eficienței discursului oral și a capacității de adaptare în timp real
3.4. Interpretarea valorii etice și estetice a literaturii în dezvoltarea personală
- analizarea unui moment de criză morală dintr-o operă studiată *- dezvoltarea sensibilității estetice și recunoașterea funcției cathartice a literaturii* *- identificarea unei trăsături morale admirabile la un personaj dintr-o operă studiată* *- analizarea valorilor promovate în perioada Renașterii* *- evaluarea rolului literaturii ca instrument de educație emoțională și socială*
3.5. Analizarea relației dintre textul literar și alte sisteme de semne
- compararea unui fragment descriptiv dintr-o carte cu modul în care acesta a fost vizualizat în film *- identificarea diferențelor dintre limbajul verbal și cel vizual* *- analizarea modului în care semnele vizuale pot prelua funcția epitetelor și metaforelor* *- asocierea unui fragment literar cu o piesă muzicală și justificarea alegerii* *- analizarea indicațiilor scenice (didascaliilor) într-o operă literară aparținând genului dramatic* *- analizarea eficienței comunicării multimodale (text și imagine)*

4. Analizarea și compararea diferitelor texte literare și nonliterare, prin înțelegerea valorilor, tradițiilor și perspectivelor culturale ale diferitelor comunități

Clasa a X-a
4.1. Distingerea valorilor etice și estetice în texte literare și nonliterare
- compararea unui fragment dintr-o cronică istorică cu fragmente dintr-o operă literară cu temă istorică *- analizarea unui text publicitar actual și a unei poezii* *- observarea modului în care literatura explorează „spiritul” legii, în timp ce textul non-literar impune „litera” legii* *- analizarea eficienței estetice în transmiterea mesajelor etice* *- analizarea separării valorii estetice de cea morală*
4.2. Compararea tradițiilor comunitare în texte croate și universale
- identificarea elementelor de folclor și a modului în care acestea sunt transfigurate artistic *- identificarea valorilor comunitare reflectate în jurul mesei de sărbătoare* *- recunoașterea arhetipurilor culturale și a modului în care tradiția devine normă morală* *- înțelegerea dinamicii dintre tradiție și modernitate* *- crearea unui poster digital în care elevul plasează simbolul croat alături de cel universal, explicând semnificațiile culturale comune și diferențele de percepție*
4.3. Analizarea perspectivelor culturale asupra conflictului și rezoluției
- înțelegerea perspectivei culturale asupra justiției și a pedepsei *- observarea modului în care progresul cultural schimbă strategiile de rezolvare a conflictelor familiale* *- analizarea priorităților morale în funcție de contextul istoric și cultural* *- distingerea între abordările culturale pragmatice și cele idealiste ale conflictului* *- rescrierea unui conflict literar din perspectiva antagonistului sau a unui membru al unei comunități diferite prezente în text*
4.4. Receptarea critică a textelor nonliterare legate de patrimoniul cultural
- analizarea unui text informativ despre Bašćanska ploča sau despre manuscrisele glagolitice croate *- compararea modului în care este prezentată informația în două surse diferite (ghid turistic, enciclopedie)* *- sintetizarea opiniilor specializate și formularea propriilor concluzii* *- prelucrarea informației brute din diferite texte despre patrimoniul cultural și transformarea lor într-o prezentare multimodală pentru o expoziție școlară virtuală* *- analizarea unor documente oficiale sau manifeste culturale*
4.5. Evaluarea diversității culturale prin dialogul dintre texte
- identificarea elementelor culturale specifice fiecărei regiuni reflectate în limbaj *- înțelegerea diversității regionale ca formă de bogăție culturală* *- identificarea punctelor comune și a elementelor de diversitate apărute prin contactul cu alte culturi; compararea operei unui autor din Croația cu unul aparținând fie minorității croate din România, Serbia, Austria* *- analizarea modului în care temele universale capătă un ”accent” croat specific* *- analizarea unor texte nonliterare care vorbesc despre identitatea europeană a Croației*

CLASA a X-a
CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi	
	Trunchi comun	**Curriculum de specialitate**
1. Comunicare	Nivelurile limbii și norma standard: - sistemul lingvistic - normă și abatere - ortografie și ortoepie	Stilistica limbii croate: - figurile de stil la nivel lingvistic - registrele stilistice (analiză aprofundată): stilul publicistic, stilul științific, stilul administrativ, stilul colocvial
	Tipurile de texte și funcționalitatea lor: - textul informativ și explicativ - textul argumentativ - textul funcțional/administrativ	Istoria limbii și identitatea culturală: - începuturile scrierii - evoluția limbii standard - croata în contextul limbilor slave
	Comunicarea nonverbală și paraverbală: - elemente de retorică - ascultarea activă	Teoria textului și analiză critică: - intertextualitatea - strategii de lectură critică - dezbaterea academică
*Observații: **Texte propuse pentru analiză:** documente administrative, pasaje de critică literară, fragmente de teatru sau film, știri și anunțuri* ***Tipuri de interacțiuni propuse**: dezbatere, conversații formale și informale, dialog între doi sau mai mulți participanți, redactare de texte argumentative*		
2. Elemente de construcție a comunicării	Morfologie: - morfemul - tipuri de morfeme - morfemul și cuvântul - clasificarea părților de vorbire: părți de vorbire flexibile și neflexibile	Morfologie: - expresia și conținutul morfemului - morfemul și rădăcina cuvântului - formele cuvintelor - criterii de clasificare a cuvintelor în părți de vorbire
	Substantivul: - caracteristici gramaticale ale substantivului: gen, număr și caz - declinarea substantivelor	Substantivul: - singularia tantum și pluralia tantum
	Pronumele: - genul, numărul, cazul și persoana - funcțiile pronumelui - tipuri de pronume	Pronumele: -pronumele ca substitut pentru substantive, adjective sau adverbe - declinarea pronumelor
	Adjectivul: -genul, numărul, cazul și gradele de comparație - compararea adjectivelor - clasificarea adjectivelor după înțeles	Adjectivul: - adjective determinate și nedeterminate - declinarea adjectivelor determinate și nedeterminate - scrierea adjectivelor
	Numeralul: -genul, numărul și parțial cazul - numerale ordinale și cardinale	Numeralul: - numeralele ca substitute pentru substantive, adjective și pronume - declinarea numeralelor flexibile
	Verbul: -timpul, modul, persoana - modurile verbale personale și impersonale	Verbul: - diateza verbală - verbe tranzitive, intranzitive și reflexive
	Părțile de vorbire neflexibile	-Ortografia și morfologia
		-Omonimia și sinonimia morfologică
		-Limba croată de la secolul al XVI-lea până la sfârșitul secolului al XVIII-lea

Domenii de conținut	Conținuturi	
	Trunchi comun	**Curriculum de specialitate**
Observații: Se vor utiliza dicționare, gramatica limbii croate		
3. Lectură	Renașterea -Renașterea europeană - renașterea ca mișcare culturală și literară - forme și caracteristici literare - reprezentanți (Miguel de Cervantes, William Shakespeare) -Renașterea croată și centrele sale: Dubrovnik, Split, Hvar, Šibenik, Zadar - forme și caracteristici literare - reprezentanți (Marko Marulić, Šiško Menčetić, Hanibal Lucić, Mavro Vetranović, Brne Karnarutić, Petar Zoranić, Petar Hektorović, Marin Držić)	Renașterea -raportul față de natură și om - raportul față de antichitate - raportul Renașterii croate față de Renașterea italiană
	Barocul -Barocul în literatura europeană – concept, durată, trăsături - reprezentanți (Torquato Tasso) Barocul în literatura croată -renovarea catolică -forme și trăsături literare -reprezentanți (Ivan Gundulić, Ivan Bunić Vučić, Fran Krsto Frankopan, Antun Kanižlić, Bartol Kašić, Juraj Križanić)	Barocul - manierismul față de baroc - renovarea catolică -cercurile literare – Dubrovnik – Dalmația, Slavonia și Ozalj -franciscanii bosniaci
	Clasicismul -Clasicismul ca mișcare europeană -reprezentanți (Molière, Carlo Goldoni) - Clasicismul în literatura croată – literatura în Slavonia - forme și trăsături literare - reprezentanți (Matija Petar Katančić, Matija Antun Reljković, Andrija Kačić Miošić, Filip Grabovac, Tituš Brezovački)	Clasicismul -raționalismul – R. Descartes -iluminismul – Voltaire -clasicismul latinist
	Preromantismul și romantismul -Preromantismul european - interesul pentru vechime, folclor și atmosfera „de cimitir” - Romantismul european -forme și trăsături literare -reprezentanți (Johann W. Goethe, George G. Byron, A. de Lamartine, W. Wordsworth, Edgar Allan Poe)	
	Ilirismul croat – renașterea națională croată, mișcarea ilirică -rolul literaturii în trezirea conștiinței naționale -reprezentanți (Antun Mihanović, Ljudevit Gaj, Stanko Vraz, Petar Preradović, Ivan Mažuranić, Matija Mažuranić)	Ilirismul croat -cântece patriotice și de deșteptare a conștiinței naționale

Domenii de conținut	Conținuturi	
	Trunchi comun	**Curriculum de specialitate**
Observații: Se vor utiliza texte suport din manual și diverse surse. *Texte recomandate pentru studiu: Marko Marulić – Judita, Šiško Menčetić-Prvi pogled, Hanibal Lucić – Jur nijedna na svit vila, Robinja, Mavro Vetranović – Moja Plavca, Brne Karnarutić - Vazetije Sigeta grada, Petar Zoranić – Planine, Petar Hektorović – Ribanje i ribarsko prigovaranje, Marin Držić – Dundo Maroje, Ivan Gundulić – Suze sina razmetnoga, Osman, Dubravka, Ivan Bunić Vučić – Nemoj, nemoj ma ljubice, Antun Kanižlić – Sveta Rožalija, Bartul Kašić – Ritual rimski, Juraj Križanić – Politika, Matija Petar Katančić – Jesenji plodovi, Matija Antun Reljković – Satir iliti diviji čovik, Andrija Kačić Miošić – Razgovor ugodni naroda slovinskog, Filip Grabovac – Cvit razgovora, Tituš Brezovački – Matijaš Grabancijaš dijak, Antun Mihanović-Horvatska domovina, Stanko Vraz-Đulabije, Gazela, Ždral putuje k toplom jugu, Otkud modre oči?, Petar Preradović – Putnik, Ljudsko srce, Ivan Mažuranić – Smrt Smail – age Čengića, Matija Mažuranić – Pogled u Bosnu*		
4. Elemente de interculturalitate	-patrimoniul cultural croat în context UNESCO	-puncte de întâlnire între patrimoniul croat și cel român (meșteșuguri, situri UNESCO)
	-personalități croate în dialogul cultural european (Marko Marulić, Ruđer Bošković, Ivan Meštrović)	
	-poziționarea Croației la intersecția marilor spații culturale	
	-Croații în lume și minoritățile în Croația	Minoritatea croată din România
Observații: studii lingvistice și istorice, materiale suport pentru dezbaterea fiecărei teme		

CLASA a XI-a
COMPETENȚE SPECIFICE ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE

1. Producerea de texte scrise și orale

Clasa a XI-a
1.1. Elaborarea discursului argumentativ pe teme literare și filozofice
- formularea a trei variante de teze diferite pe aceeași temă și identificarea pentru fiecare teză a câte două dovezi textuale *- producerea unui discurs oral de trei minute prin folosirea de conectori logici specifici limbii croate* *- redactarea unui eseu argumentativ structurat pe o temă existențialistă* *- scrierea unui articol de opinie despre o operă contemporană croată sau un clasic reinterpretat* *- crearea unei hărți care leagă stările psihologice ale personajului de argumentele lor critice*
1.2. Utilizarea strategiilor de persuasiune în comunicarea orală
*- construirea unui discurs oral de 3-4 minute folosind **Logos** (argumente logice bazate pe traumele personajului), **Ethos** (apelul la valorile umane universale) și **Pathos** (apelul la emoția juriului)* *- susținerea unui discurs persuasiv despre rolul artei în societate* *- folosirea de strategii de contraargumentare, identificarea erorilor logice în discursul adversarului și „reîncadrarea” (reframing) argumentului acestuia în favoarea propriei teze* *- elaborarea unui discurs extrem de scurt care să fie de impact* *- identificarea tehnicilor de manipulare: folosirea stereotipurilor, generalizarea excesivă sau apelul la frică*
1.3. Redactarea unor texte funcționale și administrative complexe
*- redactarea unui **CV în format Europass** (în limba croată) și a unei **Scrisori de intenție (Motivacijsko pismo)*** *- simularea unei ședințe în care se discută o problemă a comunității școlare* *- rezolvarea unei situații ipotetice de încălcare a drepturilor consumatorului sau ale cetățeanului* *- redactarea unui text funcțional-publicistic despre starea culturii sau a limbii croate în comunitatea locală* *- elaborarea unei propuneri de proiect pentru finanțarea unui eveniment cultural*
1.4. Adaptarea stilistică a mesajului în funcție de auditoriu și canalul de comunicare
- redactarea a trei texte scurte despre același eveniment *- analizarea modului în care tinerii folosesc limba croată în mediul digital* *- transformarea unei analize literare dense (eseu) într-un scenariu de podcast* *- crearea unor mesaje de promovare a lecturii în limba croată pentru două grupuri diferite* *- simularea unei situații de comunicare formală vs. informală*
1.5. Integrarea elementelor de intertextualitate în creația proprie
- producerea unui text narativ scurt în care să fie inserate aluzii evidente sau subtile la textul original *- redactarea unui text propriu despre valorile tinerilor de azi, integrând cel puțin 5 citate din autori croați studiați* *- redactarea unui scenariu de interviu imaginar între un personaj literar din secolul al XIX-lea și un personaj din literatura croată contemporană sau chiar elevul însuși* *- elaborarea unei pagini de jurnal despre o problemă cotidiană, imitând riguros stilul, vocabularul și sintaxa autorului ales* *- realizarea unui scenariu video pentru o poezie modernă croată*

2. Receptarea, înțelegerea, analizarea și interpretarea textelor literare

Clasa a XI-a
2.1. Analizarea structurilor estetice și stilistice ale textului modernist
- analizarea unei poezii moderne *- identificarea mecanismelor stilistice* *- compararea unei poezii romantice clasice cu o poezie modernă croată* *- realizarea unei „picturi din cuvinte” (un text scurt) prin folosirea doar a impresiilor cromatice pentru a descrie o stare sufletească, fără a numi emoția direct* *- analizarea relației dintre artele plastice și structurile lingvistice moderniste*

Clasa a XI-a
2.2. Interpretarea dimensiunii filozofice și existențiale a operei literare
- scrierea unui scurt eseu filozofic pornind de la o poezie modernă croată *- înțelegerea conceptului de „outsider” și a imposibilității de a aparține cu adevărat unui spațiu sau unei comunități* *- analizarea eșecului existențial și a incapacității de adaptare la realitate* *- descoperirea valorii terapeutice și filozofice a actului creativ în fața crizei de sens* *- analizarea personajelor din romanele realiste din punct de vedere genezic și filozofic*
2.3. Integrarea textului literar în contextul istoric și cultural național
- înțelegerea textului ca document al unei tranziții politice și sociale majore *- analizarea funcției mobilizatoare a literaturii în construcția națională* *- corelarea schimbărilor de paradigmă estetică cu evenimentele istorice violente* *- înțelegerea dinamicii dintre ideologie, politică și libertate de creație în context național* *- identificarea urbanizării ca fenomen istoric reflectat în literatura modernistă*
2.4. Analizarea comparativă a motivelor literare în context croat și universal
- realizarea unui eseu comparativ care să urmărească „motivul întoarcerii” (povratak) și incapacitatea de adaptare la normele sociale *- investigarea elementelor naturii ce devin metaforă pentru condiția umană* *- analizarea modului în care motivul „idealistului învins de realitate” este adaptat în realismul croat* *- analizarea supraviețuirii motivelor antice în literatura modernă* *- explorarea motivului fluviului ca graniță și punte culturală*
2.5. Analizarea textelor de critică literară
- identificarea argumentelor pro și contra într-o polemică celebră *- realizarea unei scheme care să evidențieze: teza criticului, conceptele estetice utilizate și probele (citatele) aduse din textul literar pentru a susține opinia* *- compararea unei recenzii din secolul al XIX-lea cu un articol critic modern despre același text* *- redactarea unui set de întrebări pe care criticul le „rezolvă” în textul său, ajutând la clarificarea contextului istoric sau a tehnicilor narative* *- alegerea unui eseu critic scurt și redactarea unei replici (sub formă de eseu) propunând o interpretare alternativă și folosind terminologia învățată*

3. Reflecția asupra limbii și literaturii

Clasa a XI-a
3.1. Evaluarea dinamicii limbii croate în contextul globalizării
- identificarea unor anglicisme recente din domeniul tehnologiei și evaluarea critică a alternativelor croate propuse *- crearea unei hărți vizuale sau a unui infografic care să compare straturile lexicale: influența istorică (germanisme în nord, italianisme pe coastă) versus influența globală actuală (engleza)* *- extragerea unor titluri sau postări care folosesc excesiv engleza și rescrierea lor în limba croată standard, păstrând nuanța mesajului* *- analizarea modului în care instituțiile statului croat gestionează terminologia în contextul Uniunii Europene* *- crearea a două strategii de branding: una bazată pe arhaisme sau regionalisme croate și una pe anglicisme moderne*
3.2. Analizarea evoluției identității culturale reflectate în literatura croată
- analizarea cu ajutorul unei linii a timpului comparative a modului în care scriitorii croați și-au definit identitatea în perioade de amenințare externă *- dezbatere pe tema „Ilirismul – Între visul slav și realitatea croată”* *- realizarea unui studiu comparativ pe texte din perioada Ilirismului* *- explorarea influențelor austro-ungare asupra identității burgheze croate reflectate în realism și modernism* *- reflecție asupra modului în care identitatea culturală croată se transformă atunci când este trăită în afara granițelor geografice*
3.3. Interpretarea critică a funcției estetice a limbajului în texte nonliterare
- identificarea figurilor retorice (metafora, repetiția, gradația) și evaluarea modului în care acestea transformă un mesaj pur informativ într-unul cu impact emoțional

Clasa a XI-a
- analizarea textelor jurnalistice de tip reportaj *- analizarea sloganurilor și a textelor publicitare din spațiul croat, observând utilizarea jocurilor de cuvinte, a rimei și a ritmului* *- studierea unor fragmente de eseistică filozofică sau critică culturală* *- transformarea unui text funcțional într-unul cu valențe estetice*
3.4. Corelarea fenomenului literar croat cu marile curente de idei europene
- identificarea temelor comune *- studierea modului în care modelul „eroului byronian” a fost adaptat în contextul luptei pentru libertate a popoarelor slave din Balcani* *- realizarea unei lecturi comparative a fragmentelor din romane realiste croate și franceze* *- identificarea punctelor de contact între intelectualul croat și cel european în fața crizelor istorice* *- argumentarea conceptului de ”bibliotecă universală” și a modului în care scriitorul croat reinterpretează miturile culturii mondiale*
3.5. Argumentarea valorii etice și sociale a canonului literar
- analizarea dilemelor morale ale personajului principal în raport cu familia și societatea *- corelarea declinului unei familii nobiliare cu fenomenele sociale moderne* *- identificarea valorilor de solidaritate, compasiune și demnitate umană care fac ca un poem să rămână „canonic” peste timp* *- exersarea capacității de argumentare critică și validarea literaturii ca instrument de schimbare socială* *- realizarea unui poster digital sau a unei hărți mentale care să conecteze operele studiate cu valori specifice*

4. Analizarea și compararea diferitelor texte literare și nonliterare, prin înțelegerea valorilor, tradițiilor și perspectivelor culturale ale diferitelor comunități

Clasa a XI-a
4.1. Analizarea comparativă a identităților regionale în texte literare și nonliterare
- compararea modului în care spațiul geografic modelează psihologia personajelor și limbajul *- explorarea textelor literare scrise în cele trei dialecte (čakavski, kajkavski, štokavski) și compararea lor cu texte nonliterare (interviuri, cronici de festival)* *- identificarea modului în care elementele senzoriale (gust, miros) sunt folosite în literatură pentru a fixa o identitate regională specifică* *- analizarea textelor care descriu viața în marile centre regionale, comparând perspectivele urbane* *- identificarea stereotipurilor culturale și a modului în care literatura oferă o profunzime pe care textele nonliterare utilitare o omit*
4.2. Evaluarea alterității prin compararea textelor croate cu cele ale minorităților conlocuitoare
- identificarea elementelor de limbaj comun și a modului în care tradițiile se întrepătrund, dincolo de barierele etnice *- explorarea bilingvismului cultural și a identității „istriene”, unde granițele dintre naționalități sunt fluide* *- analizarea modului în care diversitatea culinară, religioasă și lingvistică este prezentată ca o bogăție sau ca o sursă de conflict* *- analizarea textelor nonliterare (articole, reportaje, interviuri) din publicații de masă comparativ cu publicațiile minorităților* *- compararea unui text literar studiat în programă cu un text folcloric sau o cronică locală a carașovenilor*
4.3. Corelarea valorilor tradiționale din literatura populară cu perspectivele societății moderne
- analizarea figurii mitologice a zânei din baladele populare croate și modul în care acest concept a fost recuperat de literatura fantastică *- analizarea valorilor morale din poezia epică (vitejia, cuvântul dat, loialitatea față de neam) și relevanța lor în era rețelelor sociale și a globalizării* *- explorarea ritmului și a temelor sociale din vechile balade croate și corelarea lor cu formele moderne de expresie orală* *- analizarea textelor nonliterare de tip „Visit Croatia” sau campanii de promovare a produselor locale care folosesc mituri populare* *- rescrierea sub forma unui fir de discuție pe Twitter (X) sau a unui scenariu de scurtmetraj modern a unei legende locale*

Clasa a XI-a
4.4. Analizarea comparativă a textelor literare croate și universale pe teme de etică comunitară
- analizarea modului în care individul se raportează la o lege a comunității pe care o consideră nedreaptă *- studierea declinului unei familii ca metaforă pentru decăderea etică a unei întregi clase sociale sau comunități urbane* *- identificarea valorilor etice care supraviețuiesc traumei* *- compararea presiunii sociale din societatea croată a secolului XIX cu modelele franceze contemporane* *- abordare modernă a eticii comunitare: relația omului cu spațiul natural ca moștenire comună*
4.5. Interpretarea fenomenului „Croației transfrontaliere” în texte din diaspora
- compararea unor texte literare sau religioase vechi scrise de croații din Austria (Gradišće) cu texte folclorice ale croaților din România *- analizarea modului în care sentimentul dezrădăcinării modelează textul literar în diaspora contemporană* *- analizarea textelor nonliterare din ziarele comunităților croate din afara granițelor* *- realizarea unui interviu cu un etnic croat care trăiește într-o altă țară sau cu un membru al comunității locale care a emigrat* *- evaluarea modului în care cuvintele capătă conotații mai profunde atunci când sunt rostite într-un mediu în care limba croată este minoritară*

CLASA a XI-a
CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi	
	Trunchi comun	**Curriculum de specialitate**
1. Comunicare	-Strategii de argumentare: - structura eseului argumentativ - tehnici de convingere și evitarea erorilor de logică în dezbateri	- Analiza discursului și pragmatică: -actele de limbaj:diferența dintre ceea ce spunem și ceea ce intenționăm -retorica modernă: analiza discursului politic și a discursului publicitar; cum se folosesc figurile de stil pentru a manipula sau a informa -comunicarea nonverbală și paraverbală: importanța limbajului trupului în prezentările oficiale
	-Stilurile funcționale ale limbii croate: -analiza aprofundată a stilului administrativ și publicistic	- Literatură și estetică: -modernismul croat și european: relația dintre text și contextul social -intertextualitate: cum dialoghează textele contemporane cu tradiția literară croată -critica literară: redactarea de recenzii și cronici de spectacol, aplicând terminologia de specialitate
	-Norma limbii standard: -probleme de ortografie și ortoepie	- Mass-media și Digital Media: - etica comunicării în mediul digital: limbajul rețelelor sociale versus limba standard - analiza critică a conținutului media: identificarea „fake news” în publicațiile de limbă croată și analiza unghiurilor de abordare jurnalistică
	-Managementul informației: -selectarea surselor credibile, citarea corectă și evitarea plagiatului în lucrările de cercetare	
*Observații: **Texte propuse pentru analiză:** documente administrative, pasaje de critică literară, fragmente de teatru sau film, fragmente din opere literare, știri și anunțuri* ***Tipuri de interacțiuni propuse**: dezbatere, conversații formale și informale, dialog între doi sau mai mulți participanți, redactare de texte argumentative, simularea unei conferințe de presă, ateliere de scriere creativă*		
2. Elemente de construcție a comunicării	-Noțiunea de sintaxă -unitățile sintactice: cuvântul, grupul de cuvinte, propoziția	
	-Cuvintele în propoziție - grupuri de cuvinte	-Tipuri de relații între grupurile de cuvinte: congruența (kongruencija), subordonare (upravljanje ili reakcija) și alăturarea (pridruživanje)
	-Noțiunea de propoziție - clasificarea propozițiilor: enunțiative, interogative și exclamative	
	-Părțile principale și secundare de propoziție -subiectul, predicatul, atributul, apoziția, complementul	-Părțile principale și secundare de propoziție -predicatul verbal și predicatul nominal -complementul direct și indirect, complementele circumstanțiale

Domenii de conținut	Conținuturi	
	Trunchi comun	**Curriculum de specialitate**
	-Clasificarea propozițiilor după structură: prin alăturare și prin juxtapunere -Propoziții coordonate (nezavisnosložene rečenice): copulative, adversative, disjunctive -Propoziții subordonate (zavisnosložene rečenice): subiectivă, predicativă, atributivă, completivă și circumstanțiale	-Propoziții coordonate asindetice -Propoziții subordonate asindetice -Intonația propoziției: accentul, intensitatea, tempoul, semnele de punctuație
	- stilistica sintactică -topica cuvintelor în propoziție -enunțul și textul	-Conectarea enunțurilor în text -Tipuri de texte -Principalele trăsături sintactice ale dialectelor ceakavian și kaikavian în raport cu limba croată standard.
	-Limba croată standard în secolul al XIX-lea	
Observații: Se vor utiliza îndreptare ortografice și ortoepice, gramatica limbii croate, studii de specialitate, dicționare		
3. **Lectură**	-Protorealismul sau Epoca lui Šenoa -trăsături caracteristice -August Šenoa	
	-Realismul -trăsături ale realismului în literatura europeană și universală -reprezentanți: Honoré de Balzac, Fiodor M. Dostoievski, Lev N. Tolstoi -realismul în literatura croată – trăsături - reprezentanți: Eugen Kumičić, Ksaver Šandor Gjalski, Josip Kozarac, Ante Kovačić, Vjenceslav Novak, Silvije Strahimir Kranjčević	-Realismul -pozitivismul și scientismul -realismul croat ca reflectare a realismului și naturalismului francez -realismul croat în poezie
	-Modernismul în literatura europeană -trăsături -reprezentanți: Charles Baudelaire, Rainer Maria Rilke, Henrik Ibsen -Modernismul în literatura croată -trăsături -reviste literare -critici și polemici -reprezentanți: Antun Gustav Matoš, Janko Leskovar, Dinko Šimunović, Fran Galović, Dragutin Domjanić, Vladimir Vidrić, Vladimir Nazor, Milan Begović, Ivan Kozarac	-Parnasianismul -Decadența -Simbolismul -Individualismul -Estetismul -Secesiunea -Moderna vieneză -Modernismul în literatura croată -secesiunea -grupul de la Viena și Praga
Observații: Se vor utiliza texte suport din manual și diverse surse. *Texte recomandate pentru studiu: August Šenoa – Zlatarovo zlato, Seljačka buna, Prijan Lovro, Budi svoj!, Postolar i vrag; Eugen Kumičić – Začuđeni svatovi, Urota zrinsko-frankopanska; Ksaver Šandor Gjalski – Pod starim krovovima; Ante Kovačić – U registraturi; Josip Kozarac – Slavonska šuma, Tena, Mrtvi kapitali; Vjenceslav Novak – Posljednji Stipančići; Silvije Strahimir Kranjčević – Mojsije; Janko Leskovar – Misao na vječnost; Antun Gustav Matoš – 1909, Utjeha kose, Oko lobora; Dinko Šimunović – Duga; Fran Galović – Kopači, Jesenski veter; Dragutin Domjanić – Bele rože; Vladimir Vidrić – Dva pejzaža, Adieu, Pomona, Plakat; Vladimir Nazor – Zvonimirova lađa, Maslina, Seh duš dan; Milan Begović – Pustolov pred vratima; Ivan Kozarac – Đuka Begović*		

Domenii de conținut	Conținuturi	
	Trunchi comun	**Curriculum de specialitate**
4. Elemente de interculturalitate	-Identitatea croată în context central – european: relația dintre tradiția locală și modelele franceze sau ruse	-Sintaxa și retorica discursului identitar: analiza structurii propoziției și a ordinii cuvintelor în textele programatice ale epocii (discursurile lui Ante Starčević)
	-Dialogul artelor și modernismul: influența curentelor europene asupra scriitorilor croați	-Dialectologia ca element de bogăție interculturală: specificul dialectelor ceakavian și kaikavian în raport cu limba standard și rolul lor în literatura modernă
	-Imaginea ”celuilalt” în literatura de călătorie: diversitatea culturală și descrierea spațiului balcanic	- Tipologia textelor oficiale și de afaceri în istorie: evoluția scrisorii de afaceri și a instrucțiunilor ca reflectare a modernizării societății croate în secolul al XIX-lea
	-Rolul instituțiilor culturale în păstrarea identității: lexiconul biografic croat și rolul enciclopedismului în definirea culturii naționale	- Sintactostilistica și actualizarea textului: modul în care ordinea cuvintelor (tema și rema) modifică perspectiva culturală într-o traducere sau într-un text original
Observații: studii lingvistice și istorice, materiale suport pentru dezbaterea fiecărei teme		

CLASA a XII-a
COMPETENȚE SPECIFICE ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE

1. Producerea de texte scrise și orale

Clasa a XII-a
1.1. Elaborarea discursului argumentativ complex pe teme de critică și estetică literară
- redactarea unui eseu despre un personaj controversat *- integrarea corectă a citatelor și a referințelor critice în propriul flux de idei* *- argumentarea valorii estetice a unei opere în funcție de criterii contemporane* *- transformarea unui text simplu într-unul cu valoare academică* *- argumentarea legăturilor dintre literatura croată și alte forme de artă*
1.2. Adaptarea strategiilor de comunicare orală pentru contexte formale și publice
- pregătirea și susținerea unui discurs de 3-5 minute care să îmbine datele biografice cu aprecierea valorii estetice, folosind un ton adecvat contextului festiv *- ascultarea activă, contraargumentarea spontană și utilizarea unor formule de politețe specifice dezbaterii formale în limba croată* *- comunicarea de informații complexe unui public divers* *- prezentarea unui curent literar sau unui concept filozofic folosind 20 de diapozitive care se schimbă automat la 20 de secunde* *- realizarea unui dialog de 10 minute între un „moderator” și un „expert” despre influența marilor idei europene asupra identității croate*
1.3. Redactarea de texte funcționale și administrative necesare inserției sociale și profesionale
- redactarea unui CV în format Europass și a unei scrisori de intenție pentru admiterea la o universitate din Croația sau pentru un job de vară *- învățarea structurii rigide a documentelor adresate instituțiilor statului sau companiilor* *- redactarea unui procesul-verbal, sintetizând ordinea de zi, discuțiile și deciziile luate* *- redactarea unui comunicat de presă despre lansarea unei reviste a școlii sau organizarea unei seri de poezie croată, respectând regula celor 5W* *- redactarea unei propuneri de proiect pentru obținerea unei finanțări*
1.4. Crearea de texte creative și multimodale prin resemantizarea tradiției literare
- transformarea esenței unui roman studiat într-un produs video scurt, menit să convingă un public modern să citească lucrarea *- resemantizarea perspectivei unui personaj istoric prin prisma mediilor sociale actuale* *- resemantizarea ideilor literare sub formă de dialog contemporan* *- resemantizarea textului prin distrugere creativă* *- corelarea spațiului geografic real cu spațiul literar prin instrumente digitale*
1.5. Sinteza și prelucrarea informațiilor din surse multiple pentru producerea de texte de cercetare
- redactarea unei sinteze care să evidențieze punctele de convergență și divergență între critici, folosind corect verbele de raportare *- producerea unui text de cercetare (3-4 pagini) despre influența unui curent european asupra unui autor croat* *- distincția dintre ideea proprie și ideea preluată, utilizarea ghilimelelor și a notelor de subsol* *- realizarea unui studiu scurt despre un grup de cuvinte* *- elaborarea unei lucrări de sinteză care să coreleze fenomene literare croate cu mișcări filozofice universale, folosind baze de date online și resurse de bibliotecă*

2. Receptarea, înțelegerea, analizarea și interpretarea textelor literare

Clasa a XII-a
2.1. Analiza evoluției paradigmelor estetice în literatura croată contemporană
*- compararea modului în care este construit timpul și spațiul în romanul Kiklop de **Ranko Marinković** (modernism matur) față de proza lui **Pavao Pavličić** sau **Goran Tribuson**.* *- analizarea unor poezii din literatura croată contemporană și identificarea rupturii față de metaforismul tradițional* *- analizarea paradigmei estetice a „noii scrieri istorice” în literatura croată contemporană* *- identificarea modului în care nostalgia și kitsch-ul devin categorii estetice*

Clasa a XII-a
- evaluarea unor texte literare contemporane care împrumută structura comunicării digitale
2.2. Interpretarea critică a textului literar prin prisma diverselor școli de critică literară
- analizarea motivațiilor inconștiente și traumelor personajelor folosind conceptele lui Freud sau Jung *- concentrarea exclusivă pe „cum" este construit textul, ignorând biografia autorului sau contextul istoric* *- analiza operei literare ca produs al raporturilor de putere și al contextului socio-economic* *- evaluarea reprezentării femeii și a raporturilor de gen în canonul literar croat* *- analizarea modului în care cititorul completează golurile textului și îi conferă sens prin propria experiență*
2.3. Corelarea operelor canonice croate cu marile modele ale literaturii universale din secolul XX
- identificarea tehnicilor narative (monologul interior, stilul indirect liber) și a temei intelectualului hipersensibil care se simte străin în propria societate *- analizarea dezumanizării și a pierderii identității în fața ideologiilor sau a societății de masă* *- corelarea filozofiei existențialiste europene cu proza de introspecție din literatura croată* *- explorarea modului în care elementele fantastice se împletesc cu realitatea socială în literaturile „periferice"* *- analizarea rupturii de tradiție și a căutării unui limbaj poetic purificat, capabil să exprime teroarea războiului și a modernității*
2.4. Deconstrucția miturilor culturale și a simbolurilor naționale în literatura de avangardă și postmodernă
- analizarea transformării figurii eroului național de la viziunea romantică (sacră) la cea deconstructivistă a avangardei *- explorarea modului în care postmodernismul utilizează ironia pentru a chestiona marile narațiuni istorice* *- analizarea modului în care avangarda a atacat simbolul orașului ca centru al civilizației* *- studierea modului în care marile familii simbolice ale națiunii sunt prezentate ca fiind putrede la interior* *- evaluarea modului în care simbolurile libertății sunt reinterpretate în funcție de contextul politic*
2.5. Evaluarea relației dintre textul literar și alte sisteme de reprezentare (interdisciplinaritate)
- analizarea procesului de transpunere a tehnicilor literare moderniste în limbaj cinematografic *- corelarea poeziei cu artele plastice pentru a înțelege spiritul epocii avangardiste* *- explorarea relației dintre poezie și muzică, pornind de la dezideratul simbolist „muzica înainte de toate"* *- analizarea modului în care textul dramatic prinde viață prin regie și scenografie* *- analizarea structurilor de tip labirint sau RPG ca noi forme de „scriere" a unei povești în secolul XXI*

3. Reflecția asupra limbii și literaturii

Clasa a XII-a
3.1. Evaluarea critică a dinamicii normei literare în contextul globalizării
- analizarea modului în care terminologia engleză pătrunde în limba croată și dacă norma literară oferă alternative viabile *- exersarea capacității de a adapta un text informal/globalizat la rigorile normei literare standard* *- reflectarea asupra istoriei limbii croate și a modului în care s-a apărat de-a lungul secolelor* *- evaluarea puterii de atracție a limbii croate materne în fața sloganurilor globale* *- evaluarea critică a responsabilității individuale în păstrarea normei literare*
3.2. Argumentarea rolului literaturii ca instrument de modelare a conștiinței etice și sociale
- analizarea dilemelor etice ale personajelor din perspectiva responsabilității personale în fața unor sisteme sociale viciate *- analizarea modului în care literatura de război sau cea care tratează totalitarismul servește drept avertisment social* *- explorarea modului în care literatura dă voce celor marginalizați, forțând societatea să își recunoască eșecurile* *- reflecția asupra modului în care personajele care eșuează sau care se revoltă ne ajută să ne definim propriile valori* *- corelarea literaturii cu provocările etice ale secolului XXI (ecologie, tehnologie, drepturile omului)*
3.3. Analiza comparativă a funcțiilor limbajului în diferite tipuri de discurs (artistic vs. non-artistic)
- identificarea elementelor de denotație (în știre) versus conotație (în literatură)

Clasa a XII-a
- analizarea funcției conative (persuasive) în contrast cu funcția poetică *- studierea modului în care precizia administrativă se opune polisemiei literare* *- evaluarea modului în care retorica este folosită pentru a mobiliza masele versus a invita la reflecție individuală* *- explorarea limitelor limbajului prin contrastul dintre utilitarismul extrem și libertatea absolută a formei*
3.4. Interpretarea fenomenului intertextualității ca formă de continuitate culturală
- analizarea modului cum o operă modernă „se așază" peste un text clasic, păstrând urmele vechiului sens, dar adăugând straturi noi *- analizarea modului în care citatul și aluzia funcționează ca instrumente de legitimare culturală* *- explorarea modului în care postmodernismul croat folosește intertextualitatea ca pe un joc intelectual (ludism)* *- studierea modului în care dramele noi se construiesc pe „scheletul" unor piese celebre* *- vizualizarea literaturii ca o rețea de texte interconectate, nu ca o listă de cărți izolate*
3.5. Evaluarea impactului noilor tehnologii asupra structurii gândirii și a actului lecturii
- analizarea diferențelor de retenție și înțelegere între lectura pe suport de hârtie și cea digitală *- studierea impactului formatului rețelelor sociale asupra organizării ideilor și a structurii argumentației* *- evaluarea modului în care literatura digitală interactivă schimbă autoritatea scriitorului și libertatea cititorului* *- argumentarea importanței lecturii fizice pentru dezvoltarea inteligenței emoționale și a gândirii etice* *- transformarea reflecției critice în responsabilitate socială și educație digitală*

4. Analizarea și compararea diferitelor texte literare și nonliterare, prin înțelegerea valorilor, tradițiilor și perspectivelor culturale ale diferitelor comunități

Clasa a XII-a
4.1. Evaluarea critică a modului în care textele literare și nonliterare reflectă identitatea regională și națională
- analizarea modului în care utilizarea dialectului în literatură versus utilizarea limbii standard în documentele oficiale construiește o imagine diferită a aceleiași regiuni *- analizarea modului în care figurile istorice emblematice sunt portretizate pentru a crea un sentiment de mândrie națională* *- explorarea modului în care pământul și natura definesc identitatea unei comunități* *- evaluarea critică a modului în care literatura creează un „spirit al locului", în timp ce textele nonliterare tind să uniformizeze identitatea urbană pentru consumul global* *- înțelegerea modului în care instituțiile statului (nonliterar) validează literatura ca element central al identității naționale*
4.2. Analizarea comparativă a sistemelor de valori promovate în canonul literar croat și în mass-media contemporană
- compararea virtuții și datoriei față de comunitate cu pragmatismul și succesul individual promovate în rețelele profesionale *- analizarea modului în care s-a schimbat percepția asupra vieții împlinite* *- evaluarea evoluției rolului și valorii femeii în societatea croată* *- înțelegerea modului în care media tinde să „estetizeze" sau să „vândă" eroismul, în timp ce canonul literar invită la reflecție etică profundă* *- reflecția asupra valorii adevărului ca pilon social*
4.3. Interpretarea perspectivei asupra „celuilalt" (alterității) în contexte multiculturale și multietnice
- analizarea modului în care literatura și jurnalismul reflectă conviețuirea în zonele multietnice *- analizarea modului în care limbajul literar deconstruiește sau, uneori, perpetuează clișeele despre popoarele vecine* *- realizarea unei reflecții critice asupra măsurii în care vocea minorității este integrată în „povestea națională" croată prezentă în manuale și mass-media* *- analizarea rolului etic al limbajului în reprezentarea „celuilalt" în momente de criză* *- înțelegerea faptului că anumite concepte nu pot fi traduse pur și simplu, ci trebuie explicate prin contextul „celuilalt"*

Clasa a XII-a
4.4. Recunoașterea și explicarea funcției miturilor și tradițiilor ca elemente de coeziune socială în diverse tipuri de texte
- explicarea modului în care simbolul mării este folosit pentru a construi o identitate națională comună, transformând un element geografic într-o „valoare spirituală” care generează coeziune *- recunoașterea funcției mitului pământului ca instrument de mobilizare socială și de reafirmare a rădăcinilor în momente de incertitudine globală* *- explicarea rolului ritualului în menținerea ierarhiilor sociale, a mândriei locale și a sentimentului de continuitate istorică* *- evaluarea modului în care tradiția „onorabilității familiei” poate fi un factor de coeziune, dar și de opresiune* *- identificarea elementelor repetitive ale mitului eroului (sacrificiul, curajul, victoria morală) și explicarea funcției lor de a oferi modele de conduită societății actuale*
4.5. Compararea strategiilor de comunicare utilizate pentru transmiterea patrimoniului cultural în context național și european
- analizarea contrastului dintre discursul literar identitar și discursul tehnic internațional *- analizarea modului în care un simbol lingvistic specific devine un element de branding cultural modern* *- evaluarea strategiilor de prezentare a unui autor canonic pentru public diferit* *- analizarea modului în care tradițiile locale sunt „traduse” pentru a fi înțelese de alte culturi* *- justificarea alegerii limbajului, a imaginilor și a mesajelor-cheie*

CLASA a XII-a
CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi	
	Trunchi comun	**Curriculum de specialitate**
1. Comunicare	-Stilistica funcțională - analiza stilurilor - administrativ, științific, jurnalistic, beletristic și colocvial - adaptarea mesajului în funcție de context	-Analiză de text și critică literară -aplicarea metodelor de analiză - structuralism,psihocritică, deconstrucție pe texte alese
	-Retorica și argumentarea - structura unui eseu argumentativ - tehnici de convingere, identificarea dezinformării și analiza discursului public	-Comunicare media și digitală - etica în comunicare – manipularea prin limbaj în mediul online - producerea de texte complexe – redactarea de recenzii, eseuri critice, rapoarte de cercetare și prezentări multimedia profesionale
*Observații: **Texte propuse pentru analiză:** documente administrative, pasaje de critică literară, fragmente de teatru sau film, fragmente din opere literare, știri și anunțuri* ***Tipuri de interacțiuni propuse**: dezbatere, conversații formale și informale, dialog între doi sau mai mulți participanți, redactare de texte argumentative, eseuri, prezentări, ateliere de scriere creativă*		
2. Elemente de construcție a comunicării	-Semnul și sistemul de semne -Sistemul lingvistic și semnul lingvistic	-Structura semnului lingvistic - Semnificant, semnificat și realitate extralingvistică
	- Cuvânt și lexem - Expresia și conținutul lexemului - Monosemie și polisemie - Sens de bază și sens figurat	- Lexicologie și semantică - Metafora și metonimia - Tipuri de metafore
	- Sinonimia și sinonimele	- Sinonimele perfecte și cele parțiale - Valoarea funcțională a sinonimelor
	- Antonimia și antonimele - Tipuri de antonime	- Oximoronul - Valoarea funcțională a antonimelor
	- Omonimia și omonimele - Omonimia morfologică și lexicală	- Modurile de apariție a omonimelor - Valoarea funcțională a omonimelor
	- Stratificarea temporală a lexicului - Lexicul activ și pasiv - Stratificarea teritorială a lexicului - Localisme, regionalisme și dialectalisme - Stratificarea funcțională a lexicului - Stil și stilistică - Stilurile funcționale ale limbii standard croate -Contacte interlingvistice și împrumuturi lexicale - Tipuri de împrumuturi lexicale - Norma lexicală în raport cu celelalte norme ale limbii standard croate	- Tipuri de lexeme pasive -Neologismele - Tipuri de dialectalisme - Caracterul stilistic al dialectalismelor - Principalele caracteristici lexicale ale stilului literar-artistic, publicistic și colocvial - Tipuri de cuvinte împrumutate - Adaptarea cuvintelor împrumutate -Purismul lingvistic și cultura lingvistică - Regulile de bază ale purismului lingvistic
	- Frazeologia și frazemul - Condițiile de formare a frazemelor - Tipuri de frazeme	- Polisemia și monosemia frazeologică - Sinonimia și antonimia frazeologică - Valoarea funcțională a frazemelor
	- Lexicografia - Tipuri de lexicografie - Dicționarul - Tipuri de dicționare	- Moduri de redactare a dicționarelor - Tipuri de dicționare lingvistice - Cele mai importante dicționare ale limbii croate
	- Limba croată în secolul al XX-lea - Periodizarea - Principalele caracteristici ale fiecărei perioade	- Statutul limbii standard croate
Observații: Se vor utiliza îndreptare ortografice și ortoepice, gramatica limbii croate, studii de specialitate, dicționare		

Domenii de conținut	Conținuturi	
	Trunchi comun	**Curriculum de specialitate**
3. Lectură	-Avangarda, mișcările moderniste și literatura socială - pluralism stilistic - avangarda - expresionism, dadaism, suprarealism, imagism, cubism, futurism, simultanism, constructivism -Prima perioadă a modernismului 1914-1929 -trăsături în literatura europeană -reprezentanți: Marcel Proust, Sergej Jesenin -trăsături în literatura croată -reprezentanți: Antun Branko Šimić, Miroslav Krleža, Ivo Andrić -A doua perioadă a modernismului în literatura croată 1929-1952 -trăsături -reprezentanți: Miroslav Krleža, Ivo Andrić, Tin Ujević, Dobriša Cesarić, Dragutin Tadijanović, Ivan Goran Kovačić	- realism social - critica de "stânga" și de "dreapta" - existențialism - critica imanentă - teatrul absurdului - teatru epic - literatura trivială - realism socialist -expresionismul în literatura croată -A doua perioadă a modernismului în literatura croată 1929-1952 - Drago Gervais -poezia dialectală
	-A doua literatură modernă 1952-1968 -trăsături ale literaturii europene -reprezentanți: Albert Camus, Bertolt Brecht -trăsături ale literaturii croate -critica realismului socialist -poezia modernistă, influența filozofiei existențialismului -reprezentanți:Petar Šegedin, Vladan Desnica, Ranko Marinković, Jure Kaštelan, Vesna Parun, Josip Pupačić	-A doua literatură modernă 1952-1968 -revista literară ”Krugovi”, 1952 - influența scriitorilor anglo-americani și spanioli -revista literară ”Razlog”, 1961- influența scriitorilor francezi și germani -revista literară ”Umjetnost riječi”, 1957 și știința literaturii
	-Literatura croată contemporană -trăsături -proza în blugi, fanteziștii, noul istoricism -reprezentanți: Antun Šoljan, Ivo Slamnig, Slavko Mihalić, Zvonimir Lukić, Ivo Brešan, Ivan Aralica, Nedeljko Fabrio, Pavao Pavličić	-Literatura croată contemporană -poezia existențialismului, ludismul, refacerea formelor închise – drama – critica și știința – literatura din diaspora – principalele reviste -postmodernismul: intertextualitate – intermedialitate
Observații: Se vor utiliza texte suport din manual și diverse surse. *Texte recomandate pentru studiu: Antun Branko Šimić – Pjesnici, Moja preobraženja; Miroslav Krleža – Snijeg, Čežnja, Nemir, Khevenehiler, Povratak Filipa Latinovicza, Gospoda Glembajevi, Baraka pet B; Ivo Andrić – Ex Ponto, Noćni nemir, Epilog, Prokleta avlija; Tin Ujević – Svakidašnja jadikovka; Drago Gervais -Tri nonice; Dobriša Cesarić – Oblak, Povratak, Balada iz predgrađa; Dragutin Tadijanović – Dugo u noć, u zimsku bijelu noć, Prsten; Ivan Goran Kovačić – Jama; Petar Šegedin – Novele; Vladan Desnica – Zimsko ljetovanje; Ranko Marinković – Ruke, Kiklop; Jure Kaštelan – Tvrđava koja se ne predaje, Konjic bez konjanika; Vesna Parun – Ti koja imaš nevinije ruke; Josip Pupačić – More, Tri moja brata; Antun Šoljan – Luka; Ivan Slaming – Barbara; Slavko Mihalić – Približavanje oluje; Majstore ugasi svijeću; Zvonimir Lukić – Sobe za prolaz; Ivo Brešan – Predstava Hamleta u selu Mrduša Donja; Ivan Aralica – Okvir za mržnju; Nedeljko Fabrio – Smrt vronskog; Pavao Pavličić - Dunav*		
4. Elemente de interculturalitate	-Identitate și diversitate -limba ca marcă identitară: dialectele limbii croate și rolul lor în menținerea unității culturale -Croația în context central-european și mediteranean: influențe reciproce (romanice, germanice, maghiare și otomane) în arhitectură, gastronomie și mentalitate -stereotipuri și prejudecăți: analiza textelor media și literare pentru identificarea clișeelor culturale	-Literatura și exilul -scriitori croați în lume -imaginea ”celuilalt” în literatura croată

Domenii de conținut	Conținuturi	
	Trunchi comun	**Curriculum de specialitate**
	-Patrimoniul ca punte de legătură -obiective UNESCO în Croația -tradiții vii: ritualuri locale puncte de atracție interculturală – *Sinjska alka, Fešta Svetog Vlaha*	-Media și globalizare -anglicismele în limba croată contemporană -diplomația culturală – rolul festivalurilor în promovarea imaginii Croației la nivel global
		-Managementul comunicării interculturale -gestionarea dialogului în funcție de contextul cultural -reacția la șocul cultural - strategii de adaptare pentru tinerii care vor studia sau lucra în străinătate
Observații: studii lingvistice și istorice, materiale suport pentru dezbaterea fiecărei teme		

SUGESTII METODOLOGICE

Programa de Limba și literatura maternă croată pentru profilul filologic necesită o abordare didactică ce depășește simpla transmitere de informații, centrându-se pe formarea unui profil umanist complet, capabil de reflecție critică și dialog intercultural. Strategiile metodologice propuse vizează dezvoltarea integrată a competențelor de comunicare, receptare și producție textuală, într-un cadru flexibil și adaptat nevoilor contemporane.

1. Abordarea integrată a comunicării și a construcției limbii

Dezvoltarea competențelor lingvistice trebuie să pornească de la funcționalitatea limbii în contexte variate, de la comunicarea cotidiană la cea academică sau profesională.

- **Dezvoltarea oralității:** Se recomandă utilizarea metodelor active, precum dezbaterile, prezentările sau interpretările dramatizate, pentru a consolida încrederea și claritatea discursului.
- **Gramatica funcțională:** Studiul normelor limbii standard trebuie corelat cu analiza erorilor din mediul digital sau publicitar. Elevii vor fi încurajați să utilizeze dicționare și îndreptare ortografice pentru a-și dezvolta autonomia în revizuirea propriilor texte.
- **Adaptarea stilistică:** Activitățile de „traducere" stilistică — transformarea unui mesaj informal într-unul formal sau a unui eseu academic într-un scenariu de podcast — sunt esențiale pentru înțelegerea registrelor limbii.

2. Lectura ca proces activ și interpretativ

Analiza textului literar este concepută ca un parcurs de construcție a sensului, în care elevul trece de la identificarea elementelor de structură la interpretări personale profunde.

- **Metode reflexive:** Utilizarea jurnalului de lectură, a hărților conceptuale și a fișelor de caracterizare a personajelor sprijină interiorizarea valorilor estetice.
- **Perspectiva comparativă și interdisciplinară:** Literatura va fi abordată în relație cu istoria, filosofia, artele vizuale și muzica. Se propun activități de corelare a textelor canonice croate cu marile modele ale literaturii universale, pentru a evidenția dialogul cultural european.
- **Resemantizarea tradiției:** Pentru clasele terminale, se recomandă exerciții de deconstrucție a miturilor culturale prin ironie sau rescrierea unor scene clasice din perspective contemporane, utilizând instrumente digitale.

3. Dimensiunea interculturală și identitară

Programa valorifică limba croată ca instrument de consolidare a identității elevilor minorității croate, facilitând totodată deschiderea spre diversitate.

- **Studii de caz:** Analizarea comunității croate din România ca spațiu al interculturalității și dialogului.
- **Proiecte multimedia:** Realizarea de prezentări despre patrimoniul cultural imaterial (gastronomie, port popular, tradiții precum *Dan kravate*) folosind un limbaj cultural adecvat și resurse online.

4. Evaluarea și autonomia învățării

Evaluarea trebuie să vizeze progresul individual și capacitatea de aplicare a cunoștințelor în situații noi.

- **Portofoliul personal:** Un instrument esențial pentru monitorizarea lecturilor și a proiectelor de cercetare.
- **Feedback-ul constructiv:** Practica de *peer review* (evaluarea reciprocă între colegi) contribuie la dezvoltarea gândirii critice și la îmbunătățirea rigurozității scrierii academice.
- **Gamificarea:** Utilizarea platformelor interactive (Kahoot, Quizizz) pentru verificarea normelor gramaticale și a conceptelor de teorie literară, stimulând motivația și participarea activă.

Prin acest ansamblu de metode, profesorul încetează să fie un simplu transmițător de informație, devenind un facilitator care ghidează elevul spre utilizarea limbii croate ca instrument de creativitate, reflecție și integrare socială responsabilă.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

Milan Moguš**:** *Povijest hrvatskoga književnoga jezika*
Povijest hrvatskoga jezika, 1. knjiga (Croatica)
Stjepan Babić: Hrvatski jučer i danas
Miroslav Šicel - Povijest hrvatske književnosti
Slobodan Prosperov Novak - Povijest hrvatske književnosti: Od humanističkih početaka do Kašićeve ilirske gramatike 1604
Naklada Pavičić - Povijest hrvatske književnosti
https://archive.org/details/povijesthrvatske00vodn/page/4/mode/2up
https://view.genially.com/603e7c7e415d890d7496047b/presentation-povijesni-pregled-hrvatskoga-jezika
http://ihjj.hr/stranica/iz-povijesti-hrvatskoga-jezika/14/
https://hrcak.srce.hr/file/309815
https://archive.org/details/slobodan-prosperov-novak-povijest-hrvatske-knjizevnosti-1-2/page/n5/mode/2up
https://www.lektire.hr/
https://cuspajz.com/tekstovi-pjesama/izvodjac/dobrisa-cesaric.html

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Grad didactic/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
FILCA ANA	Grad didactic I	Liceul Teoretic Bilingv Româno-Croat Carașova, Caraș-Severin
LUCACELA B. MARIAN	Grad didactic I	Școala Gimnazială Lupac, Caraș-Severin
MIȘTOIU ALINA	Grad didactic I	Liceul Teoretic Bilingv Româno-Croat Carașova, Caraș-Severin

COORDONATORI/RESPONSABILI/CONSULTANȚI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență
NECULAI LIVIA	Expert, prof.	Ministerul Educației și Cercetării
VARADI IZABELLA - EVA	Consilier, prof. Dr.	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare
LAȚCHICI MARIA	Lector Univ. Dr.	Universitatea din București

Anexa nr. 28

Programa școlară
pentru disciplina

LIMBA ȘI LITERATURA RUSĂ MATERNĂ

Clasele a IX-a – a XII-a

Trunchi comun și curriculum de specialitate (TC+CS)
pentru toate filierele, profilurile, specializările

Învățământ liceal

- 2026 –

Anexa nr. 28
Programa școlară pentru disciplina *Limba și literatura rusă maternă*, clasele a IX-a – a XII-a, trunchi comun și curriculum de specialitate (TC+CS)

- *Toate filierele, profilurile, specializările*

NOTĂ DE PREZENTARE

Programa de Limba și literatura rusă maternă reprezintă oferta curriculară pentru clasele a IX-a – a XII-a. În ceea ce privește abordarea sa, aceasta are în vedere respectarea prevederilor Legii învățământului preuniversitar nr. 198/2023 și a fost elaborată în concordanță cu dispozițiile instrumentelor juridice internaționale ratificate de România, respectiv Convenția-cadru pentru protecția minorităților naționale (1 februarie 1995) și Carta europeană a limbilor regionale sau minoritare (5 noiembrie 1992), precum și cu ansamblul normativ european privind protecția și promovarea limbilor minoritare. Se promovează respectarea principiului diversității culturale și lingvistice, precum și exercitarea drepturilor minorităților naționale la afirmarea identității și la participare egală în procesul educațional.
Programa școlară pentru nivelul liceal, clasele a IX-a – a XII-a, este de tip TC + CS (Trunchi comun + Curriculum de specialitate), diferențierea realizându-se la nivelul conținuturilor programei școlare.
Curriculumul se bazează pe programa școlară de Limba și literatura rusă maternă, aprobată pentru clasele a V-a – a VIII-a prin OMEN nr. 3393/28.02.2017, elaborată pe baza dezvoltării competențelor.
Disciplina Limba și literatura rusă maternă aduce o contribuție esențială la realizarea obiectivelor educaționale și la dezvoltarea competențelor elevilor până la absolvirea liceului. Importanța acestei contribuții rezultă din faptul că în centrul disciplinei se află limba ca principal mijloc de comunicare în lumea noastră. O utilizare sigură a limbii, atât orală, cât și scrisă, permite autodeterminare, înțelegerea lumii, toleranță și participare la viața culturală, socială și politică contemporană.
Orele de Limba și literatură rusă maternă din învățământul liceal urmăresc lărgirea, diferențierea și aprofundarea competențelor lingvistice ale elevilor. Aceștia înțeleg și folosesc limba maternă în formă orală și scrisă ca mijloc de exprimare și comunicare și o reflectă ca instrument și obiect al gândirii. Ei descoperă faptul că utilizarea limbii contribuie totodată și la formarea identității personale.
În plus, disciplina Limba și literatura rusă maternă dezvoltă capacitatea de analiză critică, argumentare și reflecție și are un rol important în formarea competențelor media. Disciplina dezvoltă capacitatea de percepție și exprimare și favorizează educația estetică. Ea stimulează imaginația și creativitatea și valorifică potențialul acestora.
Textele literare și provocările pe care le conțin sunt în mod deosebit potrivite pentru a oferi sprijin în procesul de autocunoaștere și pentru a promova înțelegerea altor poziții și perspective. Elevii percep literatura ca pe un spațiu estetic simulat, respectiv ca pe o alternativă la realitate și, în acest fel, ca pe o posibilitate de formare a identității individuale și culturale. În acest demers, ei își analizează propriile atitudini, comportamente și valori.
Studiul operelor provenite din epoci și culturi diferite oferă acces la diverse concepții despre lume și civilizații. Formarea unei baze solide de cunoștințe literare reprezintă o premisă importantă pentru participarea la viața culturală.
Orele de Limba și literatură rusă maternă dezvoltă capacitatea de lucru cognitiv și creativ, prin transmiterea tehnicilor de dobândire și prelucrare a informațiilor, esențiale în școală, studii și profesie: înțelegerea și redactarea textelor orale și scrise, utilizarea sigură și responsabilă a diferitelor medii de comunicare, precum și aplicarea orientată spre scop a metodelor de lucru. La finalul învățământului liceal, elevii dispun astfel de competențe lingvistice, literare și

comunicative diferențiate. Limba și literatura rusă maternă, ca disciplină școlară, oferă educație literară, cunoștințe culturale și abilități necesare pentru toate disciplinele școlii, pentru studii, formarea profesională și o activitate de succes, bazată pe valori, în profesie și în societate.

Predarea Limbii și literaturii ruse materne la nivel liceal este orientată spre o formare durabilă a cunoștințelor și competențelor. Rezolvarea conștientă a sarcinilor situative și aplicative, autonomia și responsabilitatea individuală, individualizarea și abordarea interdisciplinară solicită o interconectare strânsă a tuturor domeniilor disciplinei. Predarea este concepută în mod integrat, pentru a se sprijini pe cunoștințele și abilitățile deja dobândite și pentru a le dezvolta constructiv în vederea provocărilor viitoare. Exersarea funcțională și formarea rutinelor, în special în redactarea și revizuirea textelor proprii, au un rol central în acest proces.

Din punct de vedere metodologic, abordarea curriculumului presupune, de asemenea, utilizarea unor metode active de predare și învățare, care vizează dezvoltarea competențelor, precum și proceduri diferențiate de organizare a învățării.

Programa școlară pentru disciplina Limba și literatura rusă maternă are următoarea structură:

1.Notă de prezentare;

2.Competențe generale, care urmăresc formarea și dezvoltarea competențelor elevilor în patru domenii fundamentale;

3.Competențe specifice, componente și subsisteme ale competențelor de bază (domenii de abilități și competențe dezvoltate ca urmare a învățării, seturi de motivații și atitudini);

4.Conținuturi de învățare, care contribuie la dezvoltarea competențelor specifice pe baza seturilor de abilități, asociate competențelor generale și celor specifice, precum și sugestiilor metodologice; Prin conținuturi și abordările metodologice propuse, se face distincția dintre orele din TC și cele din CS (+1, respectiv +2). Conținuturile din TC vizează elemente de cunoaștere care se adresează tuturor; conținuturile din CS merg spre specializare și complexitate avansată.

5.Sugestii metodologice

COMPETENȚE GENERALE (CG)

C.G.1	**Receptarea mesajului oral și scris în diferite situații de comunicare**
C.G.2	**Producerea mesajului oral și scris în diferite situații de comunicare**
C.G.3	**Interacțiunea orală și scrisă**
C.G.4	**Medierea culturală în context plurilingv și pluricultural**

CLASA a IX-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G. 1 **- Receptarea mesajului oral și scris în diferite situații de comunicare**

IX.CS.1.1. Înțelegerea globală a mesajului oral sau scris, formulat în limba rusă maternă, pe teme familiare și de interes general
- Audierea unor texte scurte și clare (dialoguri simple, povești scurte, interviuri ghidate) despre: familie, școală, prieteni, tradiții; *- Formularea răspunsurilor la întrebări simple: Cine? Ce? Unde? Despre ce este textul?;* *- Alegerea titlului potrivit pentru un text audiat sau citit;* *- Asocierea textului cu imagini sau pictograme pentru verificarea înțelegerii globale;* *- Identificarea ideii principale cu sprijin (variantă corectă din 2–3 opțiuni);* *- Relatarea mesajului textului;* *- Realizarea unei prezentări digitale cu ideea principală a textului.*
Activități de aprofundare / profil (CS) *- Compararea a două texte scurte (un fragment literar și un text informativ) folosind un tabel cu rubrici date;* *- Realizarea unui colaj digital sau pe hârtie: «Despre ce este textul?;* *- Realizarea unei prezentări orale ghidate: „Ce emoție simt după ce am ascultat / citit textul?*
IX.CS.1.2. Identificarea informațiilor de detaliu dintr-un mesaj oral sau scris, formulat în limba rusă maternă
- Sublinierea cuvintelor-cheie dintr-un text scurt; *- Gruparea cuvintelor în câmpuri tematice (familie, școală, timp liber);* *- Identificarea elementelor de bază ale textului (locul acțiunii, timpul și personajele)* *- Completarea unor fișe cu spații libere, pe baza textului citit sau audiat;* *- Recunoașterea conectorilor simpli (și, dar, pentru că).*
Activități de aprofundare / profil (CS) *- Reformularea unui enunț simplu (ex.: afirmativ → negativ);* *- Identificarea informațiilor implicite cu ajutorul întrebărilor – joc didactic „Detectivul de cuvinte”* *- Completarea unei Fișe de lectură foarte simplă;* *- Realizarea unui poster sau slide: diferența dintre limbajul formal și informal, cu exemple foarte scurte.*
IX.CS.1.3. Sesizarea atitudinii și a opiniei vorbitorului față de mesajul oral sau scris, în limba rusă maternă
- Ascultarea unor texte citite cu intonații diferite (calm, supărat, ironic); *- Identificarea opiniilor explicite (îmi place / nu îmi place);* *- Identificarea și discutarea stării emoționale a personajului, pe baza întrebărilor-ghid;* *- Corelarea mesajului cu experiențe simple din viața elevilor.*
Activități de aprofundare / profil (CS) *- Analiza valorilor din text folosind întrebări închise (da / nu / poate);* *- Realizarea unei înregistrări audio scurte (30–40 secunde) cu opinia personală, după un model dat;* *- Participarea la o mini-dezbatere ghidată, cu utilizarea enunțurilor-suport:* *• Sunt de acord pentru că…* *• Nu sunt de acord pentru că…*

C.G. 2 **- Producerea mesajului oral și scris în diferite situații de comunicare**

IX.CS.2.1. Susținerea unui monolog în limba rusă maternă: descrierea experiențelor, oferirea de informații, argumentarea unui punct de vedere
- Prezentarea unor subiecte legate de viața comunității rușilor lipoveni (sărbători, obiceiuri, tradiții); *- Descrierea unor activități cotidiene sau a unor evenimente cunoscute;*

- Exprimarea sentimentelor și reacțiilor personale folosind structuri-model; *- Exprimarea unui punct de vedere, susținut prin exemple din experiența personală.*
Activități de aprofundare / profil (CS) *- Elaborarea și prezentarea unor materiale orale scurte, cu suport vizual (imagini, cuvinte-cheie);* *- Realizarea unor mini-prezentări multimedia: „O tradiție din comunitatea mea”.*
IX.CS.2.2. Producerea unui text scris în limba rusă maternă: scriere creativă și redactarea de eseuri:
- Redactarea unor texte scurte (descrieri, relatări) despre experiențe personale; *- Scrierea de compuneri sau eseuri foarte scurte, pe teme familiare;* *- Utilizarea unui limbaj simplu și clar, cu structuri cunoscute;* *- Organizarea ideilor în enunțuri logice, cu ajutorul unui plan.*
Activități de aprofundare / profil (CS) *- Redactarea unui articol scurt pentru revista clasei/școlii;* *- Compunerea unui text despre o valoare importantă (familia, respectul, tradiția).*
IX.CS.2.3. Utilizarea strategiilor de producere orală și scrisă în limba rusă maternă: *- Planificarea mesajului cu ajutorul întrebărilor-ghid sau al unui plan simplu;* *- Folosirea strategiilor compensatorii (parafrazare, gesturi, explicații);* *- Selectarea informațiilor esențiale din texte sau imagini;* *- Redactarea textelor pe baza schemelor și modelelor oferite.*
Activități de aprofundare / profil (CS) *- Scriere colaborativă în perechi: transformarea unui text narativ într-un dialog;* *- Realizarea unor jocuri de rol: dialoguri scurte pe situații cotidiene.*
IX.CS.2.4. Utilizarea corectă a normelor gramaticale și orografice *- Identificarea și corectarea greșelilor frecvente din texte scurte;* *- Dictare de propoziții și texte scurte, cu accent pe ortografie de bază;* *- Rescrierea unui text simplu, schimbând registrul (formal / informal);* *- Revizuirea unui text propriu cu sprijinul profesorului sau al colegilor.*
Activități de aprofundare / profil (CS) *-Identificarea și corectarea greșelilor: Concurs „Vânătorii de greșeli”;* *-Redactarea unui text formal și rescrierea lui în registru colocvial.*

C.G. 3 **- Interacțiunea orală și scrisă**

IX.CS.3.1. Participarea la interacțiuni orale în situații cotidiene de viață sau pornind de la textele citite:
- Participarea la dialoguri simple, ghidate, în contexte cunoscute (școală, familie, comunitate); *- Cooperarea cu colegii în activități de grup, folosind enunțuri scurte și formule uzuale;* *- Schimbul de informații de bază pe teme apropiate de experiența elevilor;* *- Realizarea de interviuri simple, pe baza unor întrebări-model;* *- Utilizarea mijloacelor digitale de comunicare (telefon, mesaje, platforme online) cu respectarea regulilor de politețe și claritate.*
Activități de aprofundare / profil (CS) *- Realizarea interviurilor cu membri ai comunității;* *- Prezentarea proiectului „Tradițiile familiei mele”.*
IX.CS.3.2. Participarea la interacțiuni scrise în situații cotidiene de viață sau pornind de la textele citite:
- Redactarea de mesaje, note și invitații folosind modele; *- Completarea unor formulare simple (înscriere, cerere);* *- Scrierea de e-mailuri sau mesaje online în registre formal / informal, la nivel elementar;* *- Respectarea regulilor de bază ale comunicării scrise în mediul online.*
Activități de aprofundare / profil (CS) *- Redactarea unui e-mail informal către un coleg și a unuia formal către profesor;* *- Simulare de conversație online pe o temă educațională.*
IX.CS.3.3. Utilizarea strategiilor de interacțiune orală și scrisă:

- Solicitarea și oferirea cuvântului în dialoguri ghidate; *- Exersarea lucrului în echipă prin sarcini clare și roluri stabilite;* *- Clarificarea mesajului prin reformulare sau exemple simple;* *- Utilizarea formulelor de politețe;* *- Practicarea ascultării active și a respectului în comunicare.*
Activități de aprofundare / profil (CS) *-Ghidarea dezbaterii pe o temă civică („Respectul în comunicare”);* *- Exersarea reformulării și a clarificării mesajului.*

***C.G. 4* - Medierea culturală în context plurilingv și pluricultural**

IX.CS.4.1. Facilitarea înțelegerii mesajului global și a unor informații cu caracter general în limba rusă maternă
- Reformularea ideii principale a unui text citit sau audiat; *- Explicarea contextului cultural sau social cu ajutorul profesorului;* *- Realizarea unui rezumat scurt al unui text citit sau audiat;* *- Reformularea instrucțiunilor și explicațiilor din texte practice sau școlare.*
Activități de aprofundare / profil (CS) *-Prezentarea unui text sub formă de colaj, schemă sau infografic;* *- Realizarea unei traduceri creative a unui fragment.*
IX.CS.4.2. Stabilirea legăturilor între experiența de lectură și experiența de viață, pentru clarificarea propriilor principii și valori
- Recunoașterea unor sentimente sau situații din texte care seamănă cu experiențele proprii; *- Identificarea valorilor pozitive ale personajelor (prietenie, respect, responsabilitate);* *- Exprimarea opiniilor și reacțiilor personale, oral sau în scris, în propoziții simple;* *- Exersarea scrierii reflexive ghidate.*
Activități de aprofundare / profil (CS) *- Întocmirea jurnalului de lectură;* *- Redactarea unei scrisori adresate unui personaj;* *- Elaborarea unui mini-eseu „Ce am învățat din acest text?”*
IX.CS.4.3. Valorificarea valențelor cultural-identitare ale limbii în diverse contexte
- Identificarea scopului unui text (informare, povestire, exprimarea unei opinii); *- Utilizarea unui limbaj adecvat situației (formal / informal) în exerciții simple;* *- Compararea unor tradiții rusești și românești pe baza unor texte scurte sau imagini;* *- Prezentarea unor elemente ale culturii rușilor lipoveni.*
Activități de aprofundare / profil (CS) *- Realizarea proiectului multimedia „Cultura rușilor lipoveni – între tradiție și prezent”;* *- Confecționarea afișelor și realizarea prezentărilor comparative.*
IX.CS.4.4.Manifestarea sensibilității, a toleranței și a respectului față de diversitatea culturală
- Recunoașterea diferențelor culturale și lingvistice în contexte apropiate de elev; *- Discutarea, în grup, a unor situații de respect și acceptare;* *- Participarea la activități culturale locale sau școlare;* *- Exprimarea unor opinii simple despre diversitate și conviețuire.*
Activități de aprofundare / profil (CS) *- Ghidarea dezbaterii pe tema „Cum putem accepta și înțelege oamenii diferiți de noi?”* *- Organizarea unei expoziții sau a unui eveniment intercultural.*

CLASA a IX-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Comunicare orală	Modalități de exprimare a opiniei, acordului și dezacordului. Participarea la conversații tematice (școală, familie, tradiții, mass-media, viață culturală). Argumentarea punctului de vedere în dialoguri. Exprimarea emoțiilor, a atitudinilor și a intențiilor comunicative. Forme de salut, adresare, cerere, mulțumire, felicitare, scuză. Inițierea și încheierea unui schimb verbal. Descrierea evenimentelor, a acțiunilor și a persoanelor. Utilizarea registrelor de limbă (formal/neformal). **Texte-suport:** dialoguri autentice, interviuri, fragmente de piese radiofonice, discursuri scurte, scene de film, reportaje culturale.
	Activități de aprofundare / profil (CS) Analiza tonului și a atitudinii vorbitorului în funcție de contextul cultural. Interpretarea orală a textelor literare (recitări, dramatizări, podcasturi). Realizarea de interviuri și reportaje culturale despre comunitatea ruşilor lipoveni. Prezentări multimodale (text, sunet, imagine) pe teme culturale ruse.
Receptarea și producerea textului scris	Identificarea și redarea ideilor principale și secundare. Analiza structurii compoziționale a textului. Redactarea textelor narative, descriptive și argumentative. Comentarea fragmentelor literare și nonliterare. Completarea și transformarea textelor (rezumat, parafrazare). Crearea de texte proprii pe teme culturale sau personale. Aplicarea conștientă a regulilor gramaticale, ortografice și de punctuație **Texte recomandate:** **Literatura populară rusă:** cântece populare („Песни”, „Частушки”), proverbe și zicători („Пословицы и поговорки”), legende („Предания”), basme („Сказки”). Literatura veche rusă: fragmente din *Повесть временных лет; Житие протопопа Аввакума;* **Secolul XIX:** И. А. Крылов – *Басни*; А. П. Чехов – povestiri scurte (*Толстый и тонкий, Хамелеон)* (на выбор) Л.Н.Толстой – (*Три старц*а). **Secolul XX:** С. Есенин – избранные стихотворения; М. Булгаков – fragmente din *Собачье сердце*; *Записки юного врача;* poeți – М. Цветаева, Б. Ахмадулина, Н. Рубцов (на выбор) **Literatura contemporană:** povestiri moderne despre viața școlară și alegerea valorilor;

Domenii de conținut	Conținuturi
	texte tematice despre identitate, diversitate, toleranță.
	Activități de aprofundare / profil (CS) Redactarea de eseuri interpretative: teme, valori, simboluri. Exerciții de stil: rescrierea unui fragment din altă perspectivă narativă.
Elemente de construcție a comunicării	Fonetică, ortografie, punctuație Lexic, frazeologie, morfologie, derivare Sintaxă: propoziții simple și complexe, coeziune și coerență Structura textului: temă, motiv, personaje, compoziție Activități: dictare stilizată, rescrierea textelor, poster/infografic, explicarea efectelor stilistice
	Activități de aprofundare / profil (CS) Analiza expresivității lexicale și a registrului stilistic în texte literare. Transformarea unui text literar în registru jurnalistic sau colocvial. Mini-ateliere de traducere comparată (română–rusă) pentru dezvoltarea sensibilității lingvistice.
Elemente de interculturalitate	Tradiții, obiceiuri și sărbători ale comunității rușilor lipoveni. Simboluri, personalități și valori ale culturii ruse. Elemente de cultură și civilizație rusă (viață cotidiană, educație, artă, gastronomie). Activități de promovare a diversității culturale prin proiecte școlare, campanii sau expoziții tematice. Compararea valorilor culturale rusești și românești. Analiza textelor multimodale: articole, afișe, materiale video, reclame.
	Activități de aprofundare / profil (CS): Analiza relației dintre literatură și alte arte (muzică, pictură, film). Organizarea de expoziții, scenete, podcasturi, videoproiecte pe teme de identitate culturală. Cercetare aplicată: valorile morale și civice în literatura rusă și relevanța lor astăzi.

Notă: Activitățile de aprofundare (CS) se realizează în cadrul orelor de profil și vizează dezvoltarea competențelor de analiză, reflecție culturală și exprimare creativă, în acord cu identitatea lingvistică și culturală a elevilor aparținând minorității rușilor lipoveni.

CLASA a X-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G. 1 **- Receptarea mesajului oral și scris în diferite situații de comunicare**

X.CS. 1.1 Identificarea sensurilor explicite și implicite ale mesajelor orale și scrise în limba rusă pentru a înțelege intenția comunicativă și contextul cultural
- Exersarea folosirii diferitelor registre: standard, literar, colocvial, popular, regional, arhaic, argou, jargon; *- Analizarea expresivității limbajului comun și poetic;* *- Determinarea valorilor stilistice ale unor categorii morfosintactice;* *- Analiza textelor literare pentru identificarea temei, simbolurilor și mesajului;* *- Crearea de colaje digitale care ilustrează ideile principale ale unei opere.*
Activități de aprofundare / profil (CS) *- Interpretarea figurilor de stil și a efectelor lor;* *- Compararea mesajelor din texte literare și nonliterare pentru identificarea intenției autorului;* *- Realizarea de colaje digitale sau postere interactive cu ideile principale și mesajele implicite;* *- Analizarea textelor audiovizuale (interviuri, reportaje) pentru mesaj explicit și implicit.*
X.CS.1.2. Aplicarea regulilor și strategiilor de exprimare corectă și adecvată în situații de comunicare formală și informală.
- Analizarea sensului denotativ și conotativ al cuvintelor; *- Determinarea sensului corect al cuvintelor, inclusiv neologisme;* *- Identificarea elementelor care favorizează sau perturbă receptarea mesajelor (canal, cod, context);* *- Analiza mesajelor din domeniul audiovizual;* *- Citirea și interpretarea graficelor, schemelor și tabelelor sinoptice;* *- Identificarea și comentarea figurilor de stil din poezii lirice;* *- Redactarea unei fișe de lectură concentrându-se pe efectele stilistice asupra mesajului.*
Activități de aprofundare / profil (CS) *- Transformarea unui text informal în text formal (email, articol, mesaj);* *- Realizarea unui mini-reportaj sau podcast despre un eveniment școlar sau cultural.*
X.CS.1.3. Analizarea structurilor morfosintactice și lexicale ale limbii ruse pentru a îmbunătăți coerența și claritatea discursului propriu
- Exersarea monologului și dialogului pe teme de interes curent sau pornind de la textele literare; *- Ghidarea dezbaterilor și interviurilor de angajare;* *- Analiza elementelor verbale, nonverbale și paraverbale;* *- Determinarea stilurilor funcționale adecvate situației de comunicare;* *- Analiza unui articol de presă privind tineretul și valorile actuale;* *- Redactarea unei recenzii critice pentru un text jurnalistic.*
Activități de aprofundare / profil (CS) *- Corectarea unor texte date, evidențiind greșelile morfosintactice și lexicale;* *- Completarea unui text incomplet cu forme corecte de cuvinte și structuri;* *- Crearea de mini-texturi narative sau dialoguri, verificând acordurile și coerența propozițiilor;* *- Exersarea jocurilor didactice tip „detectiv lingvistic” pentru identificarea greșelilor în texte autentice.*
X.CS. 1.4 Utilizarea registrelor și a stilurilor diferite ale limbii ruse în funcție de interlocutor, scop și context de comunicare
- Corectarea greșelilor gramaticale dintr-un text dat; *- Completarea unei fișe de exprimări corecte și greșite;* *- Exersarea jocului de rol prin redactarea și prezentarea unei scrisori formale și a uneia informale;* *- Redactarea unor eseuri pe teme de actualitate (de ex.: „Tinerii și identitatea culturală”);* *- Crearea unor texte narative pornind de la o temă dată.*

Activități de aprofundare / profil (CS)
- Transformarea unui text narativ într-un text argumentativ sau descriptiv;
- Exersarea scrierii creative pe teme de actualitate, respectând registrele lingvistice;
- Realizarea mini-proiectelor: compunerea unor articole, postări sau texte de opinie pentru diferite audiențe.

C.G. 2 - Producerea mesajului oral și scris în diferite situații de comunicare

X.CS. 2.1 Identificarea elementelor de structură, a temelor și motivelor dominante ale textelor literare ruse pentru a construi o înțelegere globală a mesajului artistic
- Citirea expresivă a fragmentelor din texte literare (ex.: „Evgheni Oneghin”, A. Pușkin).
- Realizarea fișelor de analiză a textului: temă, motive, personaje, mesaj.
- Identificarea motivelor dominante (iubirea, destinul, singurătatea) și prezentarea lor pe postere.
Activități de aprofundare / profil (CS)
-Realizarea unei expoziții digitale de motive literare (imagini și citate reprezentative;)
-Elaborarea unei cronologii tematice a operei studiate, evidențiind evoluția temei principale;
-Compararea motivului dominant dintr-un text rus și unul românesc (ex.: „iubirea imposibilă” la Pușkin și Eminescu);
-Redactarea unui mini-eseu reflexiv: „Ce semnificație are motivul destinului pentru generația mea?”
X.CS.2.2. Analizarea relației dintre limbaj, personaje și perspective narative pentru a explica sensurile multiple ale textului
- Analiza portretelor personajelor, a limbajului descriptiv și a rolului naratorului;
- Rescrierea unor scene din perspectivă personală (exercițiu creativ);
- Realizarea unei discuții ghidate: „Cum influențează vocea naratorului percepția cititorului?”
Activități de aprofundare / profil (CS)
- Realizarea unei fișe de portret pentru un personaj din text (caracterizare prin limbaj);
- Realizarea unei prezentări digitale sau audio: „Cum vorbește personajul meu preferat?” (analiza limbajului individualizat);
- Crearea unui monolog interior pentru un personaj secundar neglijat în text.
X.CS.2.3 Compararea textelor literare și nonliterare din diferite perioade și genuri pentru a evidenția diversitatea expresiei artistice și culturale
- Compararea textelor literare cu texte nonliterare (ex.: poemul lui Lermontov „Парус” („Corabia”) cu un text nonliterar contemporan – articol despre libertate);
- Realizarea tabelelor comparative: temă – ton – perspectivă – mesaj;
- Exersarea prezentărilor orale și a dezbaterilor pe diverse teme de actualitate: „Cum se exprimă ideea de libertate în două epoci diferite?”
Activități de aprofundare / profil (CS)
- Elaborarea unui eseu comparativ între două texte cu aceeași temă, evidențiind diferențele de viziune, limbaj și context cultural;
-Realizarea unei expoziții digitale: „Libertatea în literatura rusă – de la romantism la contemporaneitate”;
- Ghidarea dezbaterii: „Textul artistic sau textul informativ are mai multă putere de convingere?”;
- Redactarea unui articol de opinie despre o temă comună abordată în texte din epoci diferite.
X.CS.2.4 Argumentarea, în scris și oral, a interpretărilor proprii asupra textelor literare, raportându-le la valori estetice și morale
- Redactarea unui eseu scurt: „Ce înseamnă libertatea în viziunea lui Lermontov?”;
- Organizarea unei dezbateri: „Este omul liber într-o societate nedreaptă?”(bazată pe texte literare și nonliterare);
- Realizarea unui podcast de clasă în care elevii își exprimă opiniile personale despre un personaj.
Activități de aprofundare / profil (CS)
-Exersarea scrierii prin elaborarea unui eseu argumentativ cu structură clară (teză–argumente–concluzie);
-Întocmirea unui jurnal de lectură reflexiv, în care elevii notează cum se schimbă percepția lor asupra valorilor morale în funcție de texte;
-Crearea unei emisiuni radio fictive în care elevii „intervievează” personaje literare.

C.G. 3 - Interacțiunea orală și scrisă

X.CS.3.1. Examinarea reprezentărilor culturale și identitare în operele literare ruse pentru a identifica valori universale și specifice
-Identificarea valorilor legate de identitatea rusă (ospitalitate, melancolie, contemplativitate); *-Realizarea unei hărți conceptuale: „Cine sunt personajele ruse? Ce valori exprimă ele?”;* *-Exersarea activității comparative: valorile din literatura rusă versus valorile propriei generații (discuții/dezbateri în grup);*
Activități de aprofundare / profil (CS) *-Elaborarea unui eseu reflexiv: „Ce înseamnă a fi rus în literatura secolului XIX”;* *-Crearea unui portofoliu digital: „Identitatea culturală rusă reflectată în literatură, artă și tradiție”;* *-Realizarea unei prezentări orale sau video: „Valori ruse universale în context european”.*
CS.3.2. Evaluarea atitudinilor și comportamentelor personajelor în raport cu dileme etice sau sociale contemporane
-Realizarea studiilor de caz (ex.: personajul Максим Максимович din „Бедные люди”, F. Dostoievski; analiza lumii interioare a omului sărac, a valorilor sale morale și a capacității de a exprima frumusețe spirituală chiar în condiții de lipsuri); *-Exersarea jocurilor de rol: „Consiliul moral” – elevii dezbat dacă fapta personajului poate fi justificată;* *-Întocmirea unui jurnal reflexiv în care elevii notează ce atitudini morale consideră actuale și ce pot învăța din ele.*
Activități de aprofundare / profil (CS) *-Realizarea unui eseu argumentativ: „Responsabilitate și vinovăție în literatura rusă”;* *-Dramatizarea unei scene-cheie cu accent pe conflictul interior al personajului.*
X.CS.3.3. Argumentarea, pe baza textelor studiate, a opiniilor personale privind probleme culturale, morale și civice
-Redactarea de eseuri scurte pe teme date (ex.: „Cum se reflectă problema libertății și a responsabilității în literatura rusă?”); *-Ghidarea dezbaterii: „Este omul responsabil de propriul destin?” (cu argumente din texte rusești clasice);* *-Crearea de afișe digitale: valorile morale exprimate în texte rusești, adaptate contextului actual.*
Activități de aprofundare / profil (CS) *-Elaborarea unui articol de opinie: „Valorile civice în literatura rusă – actualitate sau tradiție?”;* *-Realizarea unui interviu fictiv cu un personaj literar pe teme morale contemporane;* *-Participarea la o masă rotundă: „Tinerii și libertatea morală” – argumentare bazată pe texte rusești clasice;* *-Crearea unei campanii digitale de promovare a unei valori morale identificate în texte (responsabilitate, empatie, onestitate).*
X.CS.3.4 Stabilirea legăturilor între literatura rusă și alte forme de artă (muzică, film, pictură) pentru a înțelege dialogul cultural și interdisciplinar
-Vizionarea și compararea fragmentelor din filme inspirate din creațiile literare, evidențiind diferențele de atmosferă față de roman; *-Analizarea picturilor (de ex. Repin, Șișkin) asociate cu temele din text;* *-Exersarea atelierelor interdisciplinare: „Literatura rusă în sunet și imagine” – prezentare multimodală (text, muzică, imagine);* *-Realizarea expozițiilor de clasă pe diverse teme (ex.: „Arta și literatura rusă – un dialog peste timp”).*
Activități de aprofundare / profil (CS) *-Realizarea unui proiect tematic multimedia: „De la pagină la ecran – interpretări cinematografice ale literaturii ruse”;* *-Exersarea analizei comparative între text și coloana sonoră / pictura care exprimă aceeași temă (iubire, destin, natură);* *-Crearea unui colaj audio-vizual inspirat dintr-un text literar rus (muzică, imagine, citate expresive);*

-Realizarea unui blog artistic în care elevii postează reflecții și recenzii despre filme și picturi inspirate din literatura rusă.

C.G. 4- **Medierea culturală în context plurilingv și pluricultural**

X.CS.4.1. Redactarea de texte funcționale și creative (eseuri, scrisori, recenzii, narațiuni) adaptate scopului comunicativ și publicului țintă
-Redactarea de eseuri creative (ex.: „O zi din viața unui personaj literar preferat”); *-Scrierea de scrisori către personaje din textele studiate (ex.: „Evgheni Oneghin”);* *-Redactarea unei recenzii de carte adaptate pentru un blog școlar sau pentru o rețea socială, conform scopului comunicativ și publicului țintă.*
Activități de aprofundare / profil (CS) *-Elaborarea unui portofoliu de texte funcționale (scrisoare formală, articol, recenzie, jurnal de lectură);* *-Exersarea scrierii creative ghidate: reinterpretarea personală a unui text clasic – «Dacă aș putea schimba finalul romanului…».*
X.CS.4.2. Integrarea resurselor stilistice și expresive ale limbii ruse în compuneri originale pentru a transmite emoții și idei personale
-Exersarea stilului prin rescrierea unui fragment literar, adăugând metafore, comparații și epitete proprii; *-Realizarea atelierelor de creație de poezii: compunerea unui mic poem pe tema „Sentimente în natură”, folosind resurse stilistice ruse clasice;* *-Transformarea unui text prozaic în dialog creativ între personaje.*
Activități de aprofundare / profil (CS) *-Crearea unui text liric sau narativ cu elemente simbolice și expresive inspirate din motive ruse clasice (iubirea, natura, destinul);* *-Exersarea traducerii creative: adaptarea în română a unui fragment rusesc păstrând expresivitatea originală;* *-Participarea la concursul intern „Стиль и эмоция” – prezentarea textelor proprii cu accent pe expresivitate și originalitate;* *-Realizarea unui colaj digital de expresii poetice (text, imagine și fundal sonor).*
X.CS.4.3. Revizuirea și îmbunătățirea textelor proprii pe baza feedbackului, demonstrând autonomie și responsabilitate în comunicare
-Exersarea revizuirii textelor în grupuri mici, oferind și primind sugestii de îmbunătățire (claritate, coerență, expresivitate); *-Editarea propriului eseu sau recenzie pe baza comentariilor profesorului și colegilor;* *-Realizarea autoevaluării finale: „Ce am schimbat și de ce?”*
Activități de aprofundare / profil (CS) *-Exersarea editării colaborative online (Google Docs / platformă digitală) a unui articol comun;* *-Corectarea expresivității și a echilibrului între limbajul formal și cel literar în compunerile proprii.*
X.CS. 4.4 – Prezentarea orală a opiniilor, proiectelor sau creațiilor proprii utilizând mijloace multimodale (text, imagine, sunet) pentru a valorifica expresivitatea limbii ruse
-Realizarea prezentărilor multimedia despre personaje/texte literare (text, imagini, coloană sonoră;) *-Crearea unui podcast de clasă în care elevii citesc fragmente proprii sau recenzii și discută teme literare;* *-Exersarea realizării mini-scenetelor sau dramatizărilor unor fragmente literare cu înregistrare video/audio.*
Activități de aprofundare / profil (CS) *-Dramatizarea scenică sau realizarea lecturii publice a unui text adaptat de elevi;* *-Crearea unui portofoliu multimodal care îmbină analiza literară, exprimarea personală și creativitatea tehnologică.*

CLASA a X-a
CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Comunicare orală și scrisă în limba rusă	Înțelegerea mesajelor orale și scrise (texte cotidiene, mediatice, culturale). Structura comunicării: intenție, context, interlocutor. Corectitudinea gramaticală și ortografică a exprimării. Vocabular activ și pasiv (îmbogățire prin contexte tematice actuale). Stiluri funcționale ale limbii (cotidian, publicistic, academic, artistic). Consolidarea cunoștințelor din gimnaziu; extinderea registrului lingvistic și stilistic. Exprimare argumentativă și nuanțată.
	Activități de aprofundare / profil (CS) Prezentare video / vlog: *„Cum mă inspiră literatura rusă în lumea actuală”.* Expoziție digitală: combinarea de text, imagine, muzică pentru reprezentarea unei teme literare. Podcast bilingv (rusă-română) despre autori, personaje sau teme comune. Dramatizare scenică / lectură publică a unui text adaptat de elevi. Realizarea unui portofoliu multimodal care îmbină analiza literară, exprimarea personală și creativitatea tehnologică.
Receptarea și producerea textului scris	Texte nonliterare: articole, interviuri, texte mediatice, eseuri Strategii de analiză și argumentare a mesajului. Identificarea intenției autorului, a tonului și a perspectivei. Discursuri persuasive și evaluarea credibilității surselor. Compararea modurilor de reprezentare în texte literare și nonliterare. Tipuri de texte: narațiune, descriere, dialog, argumentare, reflecție. Organizarea compozițională a textului (introducere, cuprins, încheiere). Conectarea ideilor prin mijloace logice și stilistice. Redactarea textelor argumentative, eseistice și creative. Revizuirea și autocorectarea textelor proprii. **Texte recomantate:** **Din literatura secolului al XVIII-lea** Николай Михайлович Карамзин Повесть *«Бедная Лиза»* Стихотворение *«Осень»* **Din literatura secolului al XIX-lea** **Александр Сергеевич Пушкин** Стихотворения *Деревня*, *К Чаадаеву*, *К морю*, *Пророк*, *Анчар*, *На холмах Грузии лежит ночная мгла..., Я вас любил: любовь еще, быть может..., Я памятник себе воздвиг нерукотворный....* (на выбор) Поэма *Евгений Онегин*. **Михаил Юрьевич Лермонтов**: *Герой нашего времени*, *Смерть Поэта*, *Парус*, *И скучно и грустно*, *Дума*, *Поэт*,

	Родина, *Пророк*, *Нет, не тебя так пылко я люблю...* (на выбор) **Николай Васильевич Гоголь**: *Мертвые души;* **Федор Михайлович Достоевский**: *Бедные люди; Мальчик у Христа на ёлке* (на выбор учителя) **Лев Николаевич Толстой***: Юность.* **Антон Павлович Чехов***: Тоска, Смерть чиновника.* (на выбор) ***Из поэзии XIX века*** *Беседы о Н. А. Некрасове, Ф. И. Тютчеве, А. А. Фете и других поэтах* (на выбор) *Из русской прозы XX века* **Михаил Александрович Шолохов**. Рассказ *Судьба человека.* ***Из русской поэзии XX века*** **Сергей Александрович Есенин***: Вот уж вечер..., Той ты, Русь моя родная..., Край ты мой заброшенный..., Разбуди меня завтра рано..., Отговорила роща золотая....* (на выбор учителя и учеников) **Борис Леонидович Пастернак***: Красавица моя, вся стать..., Перемена, Весна в лесу, Любить иных тяжелый крест....* (на выбор учителя и учеников) **Александр Иванович Куприн***: Гранатовый браслет* *Короткие рассказы: Смерть чиновника, Юнкера* (на выбор учителя и учеников)
	Activități de aprofundare / profil (CS) Podcast de clasă: recitarea unui fragment poetic și comentarea acestuia. Dramatizarea unui fragment de proză (ex.: „Белые ночи” – Dostoievski, „Тоска” – Cehov). Crearea unui jurnal reflexiv: interpretarea valorilor morale și culturale din textele studiate.
Elemente de construcție a comunicării	Lexicul, frazeologie și lexicografie Fonetică, grafică și ortoepie Morfemică și derivare lexicală Morfologie și ortografie: substantive (declinare, funcții) adjective numerale pronume verbul (timpuri, moduri, aspect verbal – *вид глагола*) participiul și gerunziul (*причастие, деепричастие*) adverbul cuvinte din categoria stării Părți de vorbire neflexibile: prepoziții, conjuncții, particule, interjecții Sintaxă și punctuație – propoziția complexă; raporturi sintactice

	Activități de aprofundare / profil (CS) Corectarea greșelilor într-un text literar sau jurnalistic, evidențiind regulile aplicate. Dictare stilizată: redactarea unui fragment cu respectarea normelor ortografice și de punctuație. Exercițiu de rescriere a unui text informal într-un registru formal, aplicând normele ortografice și de punctuație. Realizarea unui poster despre tipurile de părți de vorbire și efectele lor expresive. Podcast sau video în care elevii explică modul în care structurile sintactice și figurile de stil transmit emoții sau accentuează mesajul.
Elemente de interculturalitate	Textul literar ca formă de expresie a identității și a valorilor culturale. Genuri și specii literare (epic, liric, dramatic – texte clasice și moderne). Structura textului: temă, motiv, personaj, compoziție, limbaj artistic. Curente și perioade literare reprezentative (secolele VIII–XX). Lectura comparată: texte rusești și universale cu teme comunemente de civilizație și mentalitate rusă în literatură și artă. Valori morale și estetice reflectate în opere literare. Relația dintre literatura rusă și alte arte (muzică, pictură, film.) Dialog intercultural: literatura rusă și cultura europeană. Tradiții, obiceiuri și sărbători ale comunității rușilor lipoveni.
	Activități de aprofundare / profil (CS) Elaborarea de proiecte tematice (literatură, istorie, cultură); Utilizarea resurselor digitale și multimedia pentru prezentarea produselor; Activități colaborative: ateliere de lectură, dezbateri, portofolii culturale.

CLASA a XI-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G. 1 **- Receptarea mesajului oral și scris în diferite situații de comunicare**

XI.CS. 1.1 Identificarea sensurilor explicite și implicite ale mesajelor orale și scrise în limba rusă pentru a înțelege intenția comunicativă și contextul cultural
-Receptarea asistată a unui fragment literar scurt, cu sprijin lexical (glosar, note explicative), în vederea identificării ideii principale; *-Selectarea informațiilor explicite dintr-un text, prin răspuns la întrebări închise și semi-deschise;* *-Recunoașterea sensului implicit prin asocierea fragmentelor de text cu afirmații interpretative oferite;* *-Identificarea intenției comunicative a autorului pe baza unor enunțuri-cadru;* *-Completarea unei fișe de lectură structurată (cine? ce? unde? ce sugerează?).*
Activități de aprofundare / profil (CS) *-Participarea la o discuție ghidată pe baza unor întrebări-suport, pornind de la afirmația: „Textul spune mai mult decât afirmă”;* *- Recunoașterea strategiilor de influențare a mesajului într-un material video scurt (interviu, reportaj), cu suport vizual;* *- Realizarea unui colaj digital interpretativ care evidențiază sensurile explicite și implicite ale unui text studiat.*
XI.CS.1.2. Aplicarea regulilor și strategiilor de exprimare corectă și adecvată în situații de comunicare formală și informală.
-Recunoașterea erorilor frecvente de comunicare în texte autentice scurte (postări online, fragmente din presă), cu sprijin explicativ; *- Reformularea unui mesaj informal într-o variantă adecvată contextului formal, utilizând un model oferit;* *-Identificarea factorilor perturbatori ai comunicării (zgomot, cod, context) în situații concrete descrise;* *-Receptarea și interpretarea mesajului din materiale audiovizuale scurte (reportaj, vlog cultural), prin completarea unei fișe de analiză.*
Activități de aprofundare / profil (CS) *- Elaborarea unui ghid practic de comunicare eficientă pentru adolescenți, cu exemple de situații formale și informale;* *- Realizarea unui podcast scurt, structurat, în care este analizat un mesaj mediatic, utilizând enunțuri-suport și vocabular-cheie.*
XI.CS.1.3. Analizarea structurilor morfosintactice și lexicale ale limbii ruse pentru a îmbunătăți coerența și claritatea discursului propriu
-Observarea utilizării timpurilor verbale în fragmente literare scurte, în scopul înțelegerii efectului asupra sensului mesajului; *-Reformularea ghidată a unor enunțuri, prin modificarea structurii sintactice pentru schimbarea tonului sau a intenției comunicative;* *- Recunoașterea neologismelor și a arhaismelor în contexte date și asocierea acestora cu efectul expresiv sugerat.*
Activități de aprofundare / profil (CS) *-Desfășurarea jocului didactic „Editorul”, având ca scop corectarea și îmbunătățirea unui text literar sau jurnalistic;* *-Elaborarea unui text scurt cu structuri expresive deliberate, pe baza unui model și a unor cerințe clare.*
XI.CS. 1.4 Utilizarea registrelor și a stilurilor diferite ale limbii ruse în funcție de interlocutor, scop și context de comunicare

- Observarea registrelor de limbă prin fragmente scurte: literar, publicistic, cotidian; identificarea expresiilor caracteristice fiecărui stil; *- Comparația limbajului colocvial, standard și artistic în exemple simple, cu discuții ghidate despre diferențele de ton și funcție;* *- Clasificarea textelor în funcție de stilul funcțional dominant (cotidian, publicistic, literar) folosind fișe de lucru simplificate;* *- Adaptarea unui mesaj scurt (ex.: invitație, mesaj informal) pentru contexte diferite: formal / informal;* *- Exercițiu de comparație stilistică: același mesaj adresat unui prieten vs. profesor vs. public general.*
Activități de aprofundare / profil (CS) *- Realizarea unui tabel comparativ al registrelor de limbă cu exemple proprii;* *- Rescrierea unui text scurt într-un registru diferit pentru a exersa adaptarea la context;* *-Crearea unui portofoliu digital de texte adaptate – fiecare elev include exemple și reflecții proprii;* *-Identificarea și analiza elementelor stilistice din discursul unui personaj literar (ex.: dialoguri din povești scurte);* *- Autoevaluarea adecvării stilistice a mesajelor proprii pe baza unor criterii simple (claritate, formalitate, expresivitate).*

C.G. 2 - Producerea mesajului oral și scris în diferite situații de comunicare

XI.CS. 2.1 Identificarea elementelor de structură, a temelor și motivelor dominante ale textelor literare ruse pentru a construi o înțelegere globală a mesajului artistic
- Observarea temei singurătății, alienării sau libertății în texte scurte sau fragmente literare; *- Crearea unei hărți conceptuale simple pentru motive literare (desen / tabele / scheme vizuale);* *-Completarea unei fișe de analiză comparativă (temă – simbol – mesaj) folosind exemple scurte și ușor de înțeles.*
Activități de aprofundare / profil (CS) *- Scrierea unui mini-eseu ghidat: „De ce este actual acest motiv astăzi?” (schemă: introducere – idee – exemplu);* *- Realizarea unei expoziții digitale tematice cu citate și imagini asociate, pentru vizualizarea motivelor literare.*
XI.CS.2.2. Analizarea relației dintre limbaj, personaje și perspective narative pentru a explica sensurile multiple ale textului
- Identificarea naratorului și a perspectivei narative în fragmente scurte; *- Rescrierea unei scene din altă perspectivă narativă (simplificată);* *- Crearea unui monolog interior al unui personaj folosind propoziții simple și idei principale.*
Activități de aprofundare / profil (CS) *- Observarea limbajului ca oglindă a psihologiei personajului prin exemple concrete;* *- Realizarea unui portret psihologic simplificat, cu câteva caracteristici principale și citate.*
XI.CS.2.3 Compararea textelor literare și nonliterare din diferite perioade și genuri pentru a evidenția diversitatea expresiei artistice și culturale
- Crearea unui ***tabel comparativ*** *simplificat (temă – viziune – limbaj – context) pentru texte scurte;* *- Observarea evoluției unei teme în literatura rusă, prin exemple din sec XIX – XX;* *- Dezbatere ghidată: literatura veche vs. literatura modernă (idei principale și exemple).*
Activități de aprofundare / profil (CS) *- Scrierea unui text scurt structurat pe baza unui șablon: introducere – idee – exemplu;* *- Realizarea unui articol de opinie simplificat cu argumente din texte.*
XI.CS.2.4 Argumentarea, în scris și oral, a interpretărilor proprii asupra textelor literare, raportându-le la valori estetice și morale
- Organizarea unei dezbateri literare scurte pe teme simple (alegere dintre personaje, decizii morale); *- Întocmirea unui jurnal reflexiv: ceea ce am înțeles, ce mi-a plăcut și ce m-a surprins.*
Activități de aprofundare / profil (CS) *- Realizarea unei emisiuni radio fictive: elevii citesc fragmente și discută teme principale;* *- Crearea unui podcast scurt de opinie literară cu explicații simple, idei principale și comentarii personale.*

C.G. 3 - Interacțiunea orală și scrisă

XI.CS.3.1. Examinarea reprezentărilor culturale și identitare în operele literare ruse pentru a identifica valori universale și specifice
- Observarea temelor precum singurătatea, alienarea, libertatea în fragmente literare scurte; *-Crearea unei hărți conceptuale simplificate pentru motive literare (desen, tabele, scheme vizuale);* *-Completarea unei fișe de analiză comparativă (temă – simbol – mesaj) cu exemple scurte și clar exprimate.*
Activități de aprofundare / profil (CS) *- Scrierea unui mini-eseu ghidat: «Relevanța motivului singurătății/alienării/libertății în societatea actuală» (folosind schemă: introducere – idee – exemplu);* *- Realizarea unei expoziții digitale tematice cu citate și imagini pentru vizualizarea motivelor literare.*
CS.3.2. Evaluarea atitudinilor și comportamentelor personajelor în raport cu dileme etice sau sociale contemporane
- Analizarea conflictului moral al unui personaj; *- Identificarea valorilor și nonvalorilor promovate de personaje;* *- Compararea deciziilor personajelor cu situații similare din viața reală;* *- Argumentarea acceptabilității sau inacceptabilității unei acțiuni.*
Activități de aprofundare / profil (CS) *- Realizarea unui studiu de caz: justificarea morală a unei fapte literare;* *- Simularea unui consiliu etic pentru evaluarea acțiunilor personajului;* *- Elaborarea unui eseu argumentativ simplificat despre responsabilitate și vinovăție;* *- Întocmirea unui jurnal reflexiv: «Ce aș fi făcut eu în locul personajului?*
XI.CS.3.3. Argumentarea, pe baza textelor studiate, a opiniilor personale privind probleme culturale, morale și civice
- Identificarea problemelor civice în texte literare (inegalitate, justiție, libertate); *- Formularea opiniilor proprii susținute cu exemple din texte;* *- Organizarea unor dezbateri ghidate pe teme morale și civice.*
Activități de aprofundare / profil (CS) *- Redactarea unui articol de opinie simplificat: „Este omul responsabil de propriul destin?”;* *- Organizarea unei mese rotunde: literatura ca formă de educație morală;* *- Realizarea unui interviu fictiv cu un personaj literar despre o problemă civică;* *- Crearea unei campanii digitale pentru promovarea unei valori morale (empatie, responsabilitate, onestitate).*
XI.CS.3.4 Stabilirea legăturilor între literatura rusă și alte forme de artă (muzică, film, pictură) pentru a înțelege dialogul cultural și interdisciplinar
- Compararea unui text literar cu adaptarea sa cinematografică; *- Analizarea unei picturi sau lucrări muzicale asociate temei literare;* *- Identificarea elementelor comune: atmosferă, simbol, mesaj.*
Activități de aprofundare / profil (CS) *- Realizarea unui proiect multimedia: «De la text la imagine»;* *- Analiză comparativă simplificată: fragment literar – coloană sonoră – imagine;* *- Realizarea unui colaj audio-vizual inspirat dintr-un text literar;* *- Gestionarea unui blog artistic de clasă dedicat reflecțiilor despre literatură și arte.*

C.G. 4- **Medierea culturală în context plurilingv și pluricultural**

XI.CS.4.1. Redactarea de texte funcționale și creative (eseuri, scrisori, recenzii, narațiuni) adaptate scopului comunicativ și publicului țintă
- Elaborarea unui text creativ simplificat cu tema „Dacă personajul ar trăi azi…”; *- Realizarea unei traduceri creative comentate cu explicații simple pentru sens și ton;* *- Constituirea unui portofoliu digital cu texte, reflecții și produse multimedia (imagini, sunet, video);* *- Susținerea unor prezentări multimodale (text, imagine, sunet) pentru a ilustra mesajul;* *- Autoevaluarea și revizuirea argumentată a propriilor texte cu ghid pas cu pas.*

Activități de aprofundare / profil (CS) *- Crearea unei narațiuni vizuale și textuale, cu scheme sau imagini care să ajute elevii să își exprime ideile;* *- Transformarea unui text literar într-un scurt dialog sau scenetă;* *- Revizuirea ghidată în perechi sau grupuri mici pentru claritate și coerență.*
XI.CS.4.2. Integrarea resurselor stilistice și expresive ale limbii ruse în compuneri originale pentru a transmite emoții și idei personale
- Rescrierea unui fragment literar cu metafore, comparații și epitete adaptate nivelului clasei; *- Compunerea de texte lirice scurte inspirate din tema „Sentimente în natură”;* *- Transformarea unui text prozaic într-un dialog creativ între personaje.*
Activități de aprofundare / profil (CS) *- Redactarea unui text liric sau narativ cu simboluri și motive clasice (iubirea, natura, destinul);* *- Traducerea creativă: adaptarea în limba română păstrând expresivitatea și ritmul original;* *- Participarea la un concurs intern de expresivitate („Стиль и эмоция”) cu texte scurte;* *- Realizarea unui colaj digital de expresii poetice (text, imagine, fundal sonor).*
XI.CS.4.3. Revizuirea și îmbunătățirea textelor proprii pe baza feedbackului, demonstrând autonomie și responsabilitate în comunicare
- Revizuirea textelor în grupuri mici cu feedback asupra clarității, coerenței și expresivității; *- Corectarea propriului eseu sau recenzie pe baza comentariilor profesorului și colegilor;* *- Întocmirea autoevaluării finale: «Ce am schimbat și de ce?»*
Activități de aprofundare / profil (CS) *- Editarea colaborativă online (Google Docs) a unui articol comun;* *- Corectarea expresivității și a echilibrului între limbajul formal și cel literar;* *- Evaluarea progresului individual prin fișe ghidate de autoevaluare.*
XI.CS. 4.4 – Prezentarea orală a opiniilor, proiectelor sau creațiilor proprii utilizând mijloace multimodale (text, imagine, sunet) pentru a valorifica expresivitatea limbii ruse
- Realizarea prezentărilor multimedia despre personaje sau texte literare; *- Crearea unui podcast de clasă în care elevii citesc fragmente proprii sau recenzii și discută teme literare;* *- Realizarea unor mini-scenete sau dramatizări cu înregistrare video/audio.*
Activități de aprofundare / profil (CS) *- Dramatizarea sau lectura publică a unui text adaptat de elevi;* *- Crearea unui portofoliu multimodal care combină analiza literară, exprimarea personală și creativitatea tehnologică;* *- Prezentarea proiectelor într-un format vizual și auditiv pentru a facilita înțelegerea și expresivitatea*

CLASA a XI-a
CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Comunicare orală și scrisă în limba rusă	Analiza textelor literare și nonliterare: aprofundarea cunoștințelor despre structura textelor literare, identificarea tehnicilor stilistice, analiza motivelor și tematicii literare. Exprimare argumentativă: elaborarea de eseuri și argumentări pe teme actuale, cu accent pe claritate și coerență. Stiluri funcționale: aprofundarea stilurilor funcționale ale limbii (cotidian, publicistic, academic, artistic) și aplicarea acestora în diverse contexte de comunicare. Literatura comparată: compararea operelor literare din diferite perioade și culturi, identificând asemănările și diferențele în abordarea tematicilor comune.
Receptarea și producerea textului scris	Texte argumentative și eseistice: dezvoltarea abilitaților de analiză critică a textelor, formularea opiniei proprii și susținerea acesteia cu exemple și argumente. Texte literare și nonliterare: aprofundarea analizării intenției autorului, identificarea tonului și a perspectivei din diverse texte. Argumentare și reflecție: scrierea de eseuri pe teme morale, sociale și culturale din literatură, aplicând analizele textuale. Texte recomantate: Secolul XIX: А. Н. Островский. Драма «*Гроза*». Н. Гоголь, Избранные страницы из переписки с друзьями Ф. И. Тютчев. Стихотворения (по выбору). Например, «*Silentium!*», «*Не то, что мните вы, природа...*», «*Умом Россию не понять…*», «*О, как убийственно мы любим...*», «*Нам не дано предугадать…*», «*К. Б.*» («*Я встретил вас – и всё былое...»)* и др. Н. А. Некрасов. Стихотворения (по выбору). Например, «*Тройка*», «*Я не люблю иронии твоей...*», «*Вчерашний день, часу в шестом…*», «*Мы с тобой бестолковые люди...*», «*Поэт и Гражданин*», «*Элегия*», «Пускай нам говорит изменчивая мода...» и др. Поэма «Кому на Руси жить хорошо». А. А. Фет. Стихотворения (по выбору). Например, «*Одним толчком согнать ладью живую…*», «*Ещё майская ночь*», «*Вечер*», «*Это утро, радость эта…*», «*Шёпот, робкое дыханье…*», «*Сияла ночь. Луной был полон сад. Лежали…*» и др. М. Е. Салтыков-Щедрин. Роман-хроника «*История одного города*» (главы по выбору). Например, главы «*О корени происхождения глуповцев*», «*Опись градоначальникам*», «*Органчик*», «*Подтверждение покаяния*» и др. Ф. М. Достоевский. Роман «*Преступление и наказание*». Н. С. Лесков. Рассказы и повести (по выбору). Например, «*Очарованный странник*», «*Однодум*» и др. А. П. Чехов. Рассказы (по выбору). Например, «*Студент*», «*Ионыч*», «*Дама с собачкой*», «*Человек в футляре*» и др. Secolul XX: А. Куприн, «*В цирке»,* или «Штабс-капитан Рыбников» (главы по выбору). Ф. Абрамов, «О чём плачут лошади», или «Братья и сестры»

	(главы по выбору) Literatura contemporană: Povestiri moderne despre viață și alegerea valorilor. Борис Пастернак, «*Доктор Живаго»* (главы по выбору)
	Activități de aprofundare / profil (CS) Corectarea greșelilor într-un text literar sau jurnalistic, evidențiind regulile aplicate; Dictare stilizată: redactarea unui fragment cu respectarea normelor ortografice și de punctuație; Exercițiu de rescriere a unui text informal într-un registru formal, aplicând normele ortografice și de punctuație.
Elemente de construcție a comunicării	Ortografie și punctuație avansată – reguli actualizate; utilizare expresivă Lexicul în context – valori semantice și stilistice Morfologie aplicată: -utilizarea contextuală a categoriilor gramaticale -valori expresive ale formelor verbale -funcția stilistică a participiului și gerunziului Sintaxă: -topică și acorduri -raporturi între propoziții principale și subordinate Text și discurs: tema și ideea principală coeziune și coerență tipuri de text: narativ, descriptiv, argumentativ stiluri funcționale ale limbii
Elemente de interculturalitate	Literatura rusă ca expresie a identității naționale și europene; Dialogul dintre cultura rusă și cultura universală; Valori morale și estetice comune culturilor europene; Literatura rusă în context multicultural contemporan.
	Activități de aprofundare / profil (CS) Compararea valorilor culturale dintr-un text rus și unul european; Eseu reflexiv: *„Ce valori ruse sunt universale?”*; Proiect cultural: *„Literatura rusă și Europa”*; Prezentare orală sau video: *„Identitate națională și deschidere culturală”*; Portofoliu intercultural (texte, imagini, comentarii personale).

CLASA a XII-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

G. 1 **- Receptarea mesajului oral și scris în diferite situații de comunicare**

XII.CS. 1.1 Identificarea sensurilor explicite și implicite ale mesajelor orale și scrise în limba rusă pentru a înțelege intenția comunicativă și contextul cultural
-Analiza textelor literare complexe și nonliterare (fragmente din romane, articole de presă, eseuri) cu sprijin lexical minim (glosar, note explicative); *-Identificarea ideilor principale și secundare prin fișe structurate și întrebări deschise;* *-Recunoașterea intenției comunicative a autorului și a mesajului implicit, cu discuții ghidate;* *- Compararea mesajelor din texte literare și nonliterare pentru identificarea tehnicilor persuasive și a efectelor stilistice.*
Activități de aprofundare / profil (CS) *- Realizarea unui colaj digital care evidențiază sensurile explicite și implicite ale unui text literar și nonliterar;* *- Organizarea unei dezbateri ghidate pe tema: «Textul spune mai mult decât afirmă – cum interpretez eu mesajul autorului?;* *- Analizarea unui material audiovizual complex (interviu, reportaj, discurs) și completarea unei fișe de interpretare detaliată”.*
XII.CS.1.2. Aplicarea regulilor și strategiilor de exprimare corectă și adecvată în contexte formale și informale
-Identificarea erorilor frecvente de exprimare în texte autentice mai complexe (articole, postări, fragmente literare); *-Reformularea ghidată a unui text informal într-un registru formal și invers;* *- Analizarea factorilor perturbatori ai comunicării în texte și materiale audiovizuale (cod, canal, context).*
Activități de aprofundare / profil (CS) *-Elaborarea unui ghid practic de comunicare eficientă pentru adolescenți și tineri, cu exemple concrete.* *- Realizarea unui podcast scurt de analiză a unui mesaj mediatic complex, folosind enunțuri-suport și vocabular avansat.*
XII.CS.1.3. Analizarea structurilor morfosintactice și lexicale ale limbii ruse pentru a îmbunătăți coerența și claritatea discursului propriu
-Observarea utilizării timpurilor verbale în fragmente literare scurte, în scopul înțelegerii efectului asupra sensului mesajului; *-Reformularea ghidată a unor enunțuri, prin modificarea structurii sintactice pentru schimbarea tonului sau a intenției comunicative;* *- Recunoașterea neologismelor și a arhaismelor în contexte date și asocierea acestora cu efectul expresiv sugerat.*
Activități de aprofundare / profil (CS) *- Realizarea jocului didactic «Editorul avansat»: corectarea și îmbunătățirea unui text literar sau jurnalistic”;* *-Crearea unui text scurt cu structuri expresive deliberate, cu feedback individualizat.*
XII.CS. 1.4 Utilizarea registrelor și a stilurilor diferite ale limbii ruse în funcție de interlocutor, scop și context de comunicare
-Analiza comparativă a registrelor (literar, publicistic, cotidian, academic) în texte complexe; *-Adaptarea mesajelor pentru contexte diferite: formal / informal / artistic;* *-Observarea expresivității și tonului în fragmente literare și dialoguri.*
Activități de aprofundare / profil (CS) *- Întocmirea unui tabel comparativ cu exemple proprii pentru fiecare registru lingvistic;* *-Rescrierea unui text scurt într-un registru diferit pentru a exersa adaptarea la public și scop;* *- Întocmirea unui portofoliu digital cu texte adaptate și reflecții asupra alegerilor stilistice.*

C.G. 2 - Producerea mesajului oral și scris în diferite situații de comunicare

XII.CS. 2.1 Identificarea elementelor de structură, a temelor și motivelor dominante ale textelor literare
-Analiza temelor principale (singurătate, libertate, destin, conflict moral) în fragmente literare complexe. *-Crearea hărților conceptuale detaliate pentru motive literare (desen, scheme, tabele vizuale).* *-Completarea fișelor comparative (temă – simbol – mesaj – context cultural).*
Activități de aprofundare / profil (CS) *- Întocmirea mini-eseurilor ghidate: «Relevanța motivului singurătății/alienării/libertății în societatea actuală";* *- Realizarea expozițiilor digitale cu citate și imagini pentru vizualizarea motivelor literare.*
XII.CS.2.2. Analiza relației limbaj – personaje – perspectivă narativă
-Identificarea naratorului și a perspectivei narative în texte mai lungi; *-Rescrierea unei scene din altă perspectivă narativă;* *-Crearea unui monolog interior al unui personaj folosind propoziții coerente și idei principale.*
Activități de aprofundare / profil (CS) *- Întocmirea portretului psihologic detaliat al unui personaj (trăsături, valori, limbaj);* *- Analizarea limbajului ca indicator al psihologiei și intențiilor personajului.*
XII.CS.2.3 Compararea textelor literare și nonliterare din diferite perioade și genuri
- Crearea unui tabel comparativ detaliat (temă – viziune – limbaj – context); *-Observarea evoluției unei teme în literatura rusă, sec. XIX–XX;* *- Organizarea unei dezbateri ghidate: literatură clasică vs. contemporană.*
Activități de aprofundare / profil (CS) *-Scrierea unui text argumentativ pe baza unui șablon: introducere – idee – exemplu – concluzie;* *- Redactarea unui articol de opinie simplificat cu argumente din texte literare și nonliterare.*
XII.CS.2.4 Argumentarea interpretărilor proprii
- Organizarea unei dezbateri literare scurte pe teme morale și estetice; *- Întocmirea unui jurnal reflexiv: ce am înțeles, ce mi-a plăcut, ce m-a surprins.*
Activități de aprofundare / profil (CS) *- Producerea unei emisiuni radio fictive pe tema discuțiilor despre teme și personaje;* *- Realizarea unui podcast de opinie literară: comentarii, idei principale și explicații simple.*

C.G. 3 - Interacțiunea orală și scrisă

XII.CS.3.1. Examinarea reprezentărilor culturale și identitare în operele literare ruse pentru a identifica valori universale și specifice
-Observarea valorilor și trăsăturilor culturale în personaje și situații literare (ospitalitate, melancolie, responsabilitate, libertate); *-Crearea unei hărți conceptuale detaliate: „Personaje – Valori – Acțiuni – Context cultural";* *-Compararea valorilor literare cu experiențe personale și valori sociale contemporane.*
Activități de aprofundare / profil (CS) *- Întocmirea unui mini-eseu ghidat: «Ce înseamnă astăzi a fi rus în literatură și viața reală?»;* *-Realizarea unui portofoliu digital: colaje cu citate, imagini și comentarii despre identitatea culturală rusă.*
CS.3.2. Evaluarea atitudinilor și comportamentelor personajelor în raport cu dileme etice sau sociale contemporane
- Analizarea conflictelor morale în romane și nuvele ale secolului XX; *-Identificarea valorilor și nonvalorilor promovate de personaje și justificarea deciziilor lor;* *-Compararea acțiunilor personajelor cu situații reale și discutarea acceptabilității morale.*
Activități de aprofundare / profil (CS) *- Întocmirea unui studiu de caz: «Ce aș fi făcut eu în locul personajului?»;* *- Organizarea unei simulări de consiliu moral pentru evaluarea unei acțiuni literare;* *-Redactarea unui eseu argumentativ simplificat: responsabilitate, vinovăție și empatie;* *- Întocmirea unui jurnal reflexiv: reflecție asupra deciziilor morale în literatură și viața reală..*
XII.CS.3.3. Argumentarea, pe baza textelor studiate, a opiniilor personale privind probleme culturale, morale și civice

-Identificarea problemelor civice și morale în texte literare (inegalitate, libertate, justiție, responsabilitate); *- Exprimarea opiniilor proprii cu exemple clare din texte literare";* *- Organizarea dezbaterilor ghidate și argumentate pe teme morale, civice și culturale.*
Activități de aprofundare / profil (CS) *- Redactarea unui articol de opinie simplificat: «Este omul responsabil de propriul destin?»;* *- Organizarea unei mese rotunde: literatura ca instrument de educație morală";* *- Realizarea unui interviu fictiv cu un personaj literar despre o dilemă morală contemporană";* *- Realizarea unei campanii digitale de promovare a unei valori morale: responsabilitate, empatie sau onestitate.*
XII.CS.3.4 Stabilirea legăturilor între literatura rusă și alte forme de artă (muzică, film, pictură)
-Compararea unui text literar cu adaptarea sa cinematografică; *- Analizarea picturilor și lucrărilor muzicale asociate temelor literare (Repin, Șișkin, muzică clasică și contemporană);* *-Observarea elementelor comune între text, imagine și sunet: atmosferă, simbol, mesaj.*
Activități de aprofundare / profil (CS) *- Realizarea unui proiect multimedia: «De la text la imagine și sunet» (colaj audio-vizual);* *- Realizarea unei analize comparative simplificate: fragment literar – coloană sonoră – imagine;* *- Întocmirea unui blog artistic de clasă: reflecții și recenzii despre literatură și arte;* *-Crearea unui podcast care discută relația dintre textul literar și expresia vizuală sau muzicală.*

C.G. 4- **Medierea culturală în context plurilingv și pluricultural**

XII.CS.4.1. Interpretarea și explicarea elementelor culturale din textele literare ruse în relație cu alte culturi
-Identificarea elementelor culturale specifice (tradiții, mentalități, valori, simboluri) din texte literare ruse; *-Explicarea sensului acestora într-un limbaj accesibil colegilor din alte culturi/limbi;* *-Compararea elementelor culturale ruse cu cele românești sau universale.*
Activități de aprofundare / profil (CS) *-Întocmirea unui mini-ghid cultural: «Cum explicăm literatura rusă unui cititor străin?»;* *-Realizarea unei prezentări orale scurte cu suport vizual (imagini, simboluri, hărți).*
XII.CS.4.2. Medierea mesajului literar pentru diferite tipuri de public
-Adaptarea mesajului unui text literar pentru un public diferit (colegi, adolescenți, cititori străini). *-Simplificarea conținutului fără pierderea sensului esențial.* *-Reformularea ideilor principale într-un limbaj clar și accesibil.*
Activități de aprofundare / profil (CS) *- Realizarea rolului de traducător cultural: explicarea unui text literar unui elev mai mic;* *- Realizarea unui podcast scurt: «Despre ce este, de fapt, acest text?»;* *- Realizarea unui poster: «Ideea principală explicată simplu».*
XII.CS.4.3. Revizuirea și îmbunătățirea textelor proprii pe baza feedbackului, demonstrând autonomie și responsabilitate în comunicare
-Identificarea diferențelor de mentalitate, comportament și valori în texte literare; *-Discutarea posibilelor neînțelegeri culturale;* *-Promovarea respectului, empatiei și dialogului intercultural.*
Activități de aprofundare / profil (CS) *- Identificarea conflictelor culturale prezente în texte literare;* *- Participarea la un joc de rol: «Cum explic o situație culturală fără a judeca?»;* *- Organizarea unei dezbateri ghidate: «Diferență culturală sau problemă morală?».*
XII.CS. 4.4 – Prezentarea orală a opiniilor, proiectelor sau creațiilor proprii utilizând mijloace multimodale (text, imagine, sunet) pentru a valorifica expresivitatea limbii ruse
-Folosirea limbii române ca sprijin pentru înțelegerea textului rus; *-Compararea expresiilor, termenilor culturali și conceptelor cheie;* *-Alternarea conștientă a limbilor pentru clarificarea sensului.*
Activități de aprofundare / profil (CS) *- Realizarea unui video explicativ bilingv: «Un concept cultural rusesc pe înțelesul tuturor»;*

- Completarea unei fișe de mediere lingvistică: termen – sens – exemplu.
XII.CS.4.5 Reflectarea asupra propriei identități culturale prin contactul cu literatura rusă
-Identificarea asemănărilor și diferențelor între propria cultură și cea reflectată în texte; *-Exprimarea punctului de vedere personal într-un limbaj nuanțat și respectuos;* *-Autoevaluarea modului în care lectura literară influențează percepția culturală.*
Activități de aprofundare / profil (CS) *- Întocmirea unui jurnal reflexiv: «Ce am descoperit despre mine citind literatura rusă?»* *- Participarea la discuții ghidate despre identitate, apartenență și diversitate.*

CLASA a XII-a
CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Comunicare orală și scrisă în limba rusă	• Analiza aprofundată a textelor literare și nonliterare: -relația dintre temă – mesaj – viziune artistică; -identificarea și interpretarea tehnicilor stilistice complexe; -analiza intenției autorului și a impactului asupra cititorului. • Exprimarea argumentativă avansată: -eseu de interpretare literară; -eseu de opinie pe teme culturale, morale și civice; -argumentare logică, coerentă, susținută cu exemple relevante. • Stiluri funcționale: -utilizarea conștientă a stilurilor cotidian, publicistic, academic și artistic; -adaptarea discursului la context, scop și public. • Literatura comparată: -abordarea temelor universale (libertate, destin, responsabilitate, identitate); -comparații între literatura rusă și literatura europeană; -analiza diferențelor de perspectivă culturală.
Receptarea și producerea textului scris	Texte argumentative și eseistice: • eseu de sinteză literară; • eseu reflexiv și interpretativ; • articol de opinie culturală. Texte literare și nonliterare: • analiza tonului, perspectivei și strategiei discursive; • interpretarea sensurilor implicite și simbolice. Argumentare și reflecție: • raportarea mesajului literar la realitatea contemporană; • exprimarea punctului de vedere personal într-un limbaj clar și adecvat. Texte recomantate: Secolul XX: **И.А. Бунин**. Жизнь и творчество. «Окаянные дни». Стихотворения: «Вечер», «Не устану воспевать вас, звезды!..», «Последний шмель» и др. Рассказы И.А.Бунина о любви. **А.И. Куприн**. Жизнь и творчество. Воплощение нравственного идеала в повести «Олеся». **Литература 30-х годов.** **А.Платонов** «Котлован». **М.А.Булгаков**. Жизнь, творчество, личность. Сатира Булгакова **М.Цветаева**. Стихотворения: «Моим стихам, написанным так рано…», «Стихи к Блоку», «Кто создан из камня, кто

	создан из глины…», «Тоска по Родине! Давно…», «Идешь на меня похожий…», «Куст»**.** «Тихая лирика» и поэзия **Н.Рубцова**.
	Activități de aprofundare / profil (CS) Completarea unei fișe de analiză avansată: idee centrală – argument – exemplu – interpretare personală; Scrierea unui articol de opinie culturală: „De ce literatura secolului XX rămâne actuală?”; Compararea a două texte (literar – nonliterar) pe aceeași temă; Revizuirea textelor proprii pe baza unor criterii clare (claritate, coerență, adecvare stilistică).
Elemente de construcție a comunicării	Ortografie și punctuație avansată: • utilizare expresivă și funcțională în texte proprii; Lexicul în context: • valori semantice, stilistice și culturale ale cuvintelor; Morfologie aplicată: • valori expresive ale timpurilor și modurilor verbale; • funcția stilistică a participiului și gerunziului; Sintaxă: • topica expresivă; • raporturi între propoziții și fraze complexe; Text și discurs: • coeziune și coerență; • tipuri de discurs: narativ, descriptiv, argumentativ, reflexiv; • organizarea logică a ideilor într-un text amplu; • analiza intenției comunicative și a strategiilor persuasive; • interpretarea mesajelor audiovizuale în contexte culturale diverse.
Elemente de interculturalitate	Literatura rusă ca expresie a: • identității naționale; • valorilor europene și universale. Dialogul dintre cultura rusă și cultura europeană: • teme comune, perspective diferite; Valori morale și estetice universale: • libertate, demnitate, responsabilitate, empatie; Literatura rusă în context multicultural contemporan: • rolul literaturii în educația civică și morală; • literatura ca mijloc de mediere culturală.
	Activități de aprofundare / profil (CS) Compararea unui text rus cu unul european pe aceeași temă; Eseu reflexiv: **„Ce valori ruse pot fi considerate universale?”** Proiect cultural: **„Literatura rusă – punte între culturi”**; Prezentare orală / video: *„Identitate națională și deschidere culturală”*; Realizarea unui **portofoliu intercultural** (texte, imagini, reflecții personale).

SUGESTII METODOLOGICE

Sugestiile metodologice pentru disciplina *Limba și literatura rusă maternă* urmăresc să sprijine cadrele didactice în aplicarea coerentă și creativă a programei școlare, punând accent pe formarea competențelor de comunicare, de reflecție asupra limbii, literaturii și culturii, precum și pe dezvoltarea unei atitudini deschise față de diversitate și dialog intercultural. Scopul lor propune direcții de acțiune care transpun intențiile programei în experiențe de învățare autentice, relevante pentru elevii de la nivelul liceal.

În contextul actual al educației multilingve și digitale, rolul profesorului de limba și literatura rusă maternă devine acela de **mediator cultural**, **ghid al reflecției personale** și **facilitator al comunicării autentice**. Sugestiile metodologice urmăresc astfel să susțină profesorii în proiectarea unor demersuri didactice care stimulează autonomia elevilor, spiritul critic, curiozitatea lingvistică și plăcerea de a explora limba și cultura rusă prin texte, contexte și interacțiuni semnificative.

Astfel, predarea limbii și literaturii ruse materne la acest nivel se bazează pe câteva principii esențiale:

- **Centrarea pe elev** – elevul devine actorul principal al procesului de învățare, iar profesorul facilitează descoperirea sensurilor și a valorilor limbii. Activitățile propuse favorizează implicarea personală, dialogul, învățarea prin descoperire și reflecția asupra propriei identități lingvistice.
- **Diversitate metodologică** – procesul de învățare combină metode tradiționale (lectura explicativă, conversația dirijată) cu metode interactive (dezbateri, jocuri de rol, portofolii, proiecte digitale) și experiențiale (interviuri cu vorbitori nativi, cercetări despre tradițiile comunității).
- **Flexibilitate și adaptare** – profesorul este încurajat să adapteze activitățile la nivelul de competență al clasei, la ritmul elevilor și la resursele locale.
- **Interdisciplinaritate și relevanță** – învățarea limbii ruse poate fi corelată cu literatura, istoria, geografia sau arta, tradițiile, obiceiurile pentru a ancora demersul lingvistic în teme culturale mai largi.
- **Evaluare formativă și reflexivă** – evaluarea nu se reduce la măsurarea cunoștințelor, ci devine parte a învățării, oferind elevilor feedback constructiv, orientare și posibilitatea de autoevaluare.
- **Diferențiere și incluziune** – activitățile trebuie să ofere șanse egale tuturor elevilor, prin exerciții gradate, sarcini adaptate și sprijin individualizat pentru cei cu nevoi speciale sau pentru elevii cu ritm accelerat de învățare.

Predarea limbii și literaturii ruse materne la nivel liceal se construiește pe baza **învățării active**. Elevii sunt provocați să interacționeze, să creeze, să comunice și să reflecteze. Astfel, profesorul poate utiliza:

- **Învățarea activă**, prin dezbateri asupra unor teme de actualitate, studiul de caz (ex.: analiza modului în care mass-media prezintă un eveniment), investigații lingvistice (căutarea originii unor cuvinte comune limbilor slave).
- **Învățarea colaborativă**, în care elevii lucrează în perechi sau grupuri mici pentru a redacta articole, a realiza podcasturi bilingve sau a pregăti prezentări despre autori ruși contemporani.
- **Învățarea prin proiect**, integrând conținuturile limbii în teme mai largi, precum „Tradițiile comunității”, „Povești din spațiul comunității” sau „Tineri și media în lumea modernă”.
- **Învățarea digitală**, prin utilizarea platformelor online de limbă rusă, aplicațiilor de vocabular, traducerilor asistate de IA (cu reflecție critică asupra limitelor lor) și a instrumentelor colaborative (Google Docs, Padlet, Canva).

- **Învățarea autentică și contextualizată**, prin activități legate de viața cotidiană: scrierea unui e-mail formal în rusă, realizarea unui interviu cu un membru al familiei, al comunității, traducerea unui cântec popular.

De asemenea, studiul limbii și literaturii ruse materne contribuie semnificativ la formarea profilului absolventului prin: dezvoltarea **competențelor de comunicare** și **înțelegerii interculturale**, cultivarea **reflecției personale** și a **creativității lingvistice**, exersarea **competențelor digitale** prin activități de redactare, documentare și colaborare online, promovarea **responsabilității civice** prin proiecte legate de comunitate, patrimoniu și mediu.
Temele transversale pot fi integrate natural:

- *Educația pentru mediu* – traducerea și discutarea unor texte despre protecția naturii în cultura rusă;
- *Digitalizarea* – analiza limbajului rețelelor sociale ruse și impactul noilor tehnologii asupra comunicării;
- *Educația pentru sănătate* – discuții despre echilibrul între viața reală și cea virtuală, folosind texte jurnalistice sau literare;
- *Patrimoniul cultural* – explorarea valorilor tradiționale ruse și a legăturilor acestora cu identitatea locală.

Sugestiile metodologice nu trebuie privite ca un set rigid de reguli, ele sunt orientative și oferă direcții, inspiră și dau sens activității de predare, permițând fiecărui profesor să își personalizeze demersul didactic în funcție de elevi, context și resurse. Pentru profesorul debutant, ele reprezintă un sprijin concret în înțelegerea intențiilor programei; pentru profesorul cu experiență, sunt un cadru de reflecție și inovare. Predarea limbii și literaturii ruse materne devine astfel un proces viu, creativ, în care învățarea limbii se împletește cu descoperirea de sine, a celuilalt și a lumii culturale care ne unește.

BIBLIOGRAFIE: / Библиография:
Класс IX-ый
О.Н. Чарыкова Основы коммуникации
Ю.М. Соколов Русский Фольклор
В.В. Кусков История древнерусской литературы
chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://sterninia.ru/files/757/15_Studentam_i_aspirantam/Osnovy_kommunikacii.pdf
chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://biblio.imli.ru/images/abook/folklor/Sokolov_YU.M._Russkij_folklor._2007.pdf
https://azbyka.ru/otechnik/Istorija_Tserkvi/istorija-drevnerusskoj-literatury/
chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://imwerden.de/pdf/krylov_basni_1956_text.pdf
https://litmir.club/br/?b=825339
https://foma.ru/12-sovremennyih-rasskazov-ot-kotoryih-podrostki-ne-zaskuchayut.html
https://lib48.ru/virtual/idei-tolerantnosti-v-khudozhestvennoj-literature-rossii
Русский язык / 9 класс Русский язык Автор:Чердаков Д.Н., Дунев А.И., Пугач В.Е. и др.

Ссылки:

https://ilibrary.ru/text/464/p.1/index.html
https://ilibrary.ru/text/463/p.1/index.html
https://rvb.ru/tolstoy/01text/vol_10/01text/0255.htm
https://lib.rmvoz.ru/bigzal/esenin/izbr
https://azbyka.ru/fiction/sobache-serdce-bulgakov/
https://www.litres.ru/book/mihail-bulgakov/zapiski-unogo-vracha-166193/chitat-onlayn/
https://azbyka.ru/fiction/telegramma-paustovskij/
https://www.edu.ro/repere_metodologice_aplicare_curriculum_clasa_IX_an_scolar_2021_2022
https://www.edu.ro/anunt_publicare_repere_metodologice_aplicare%20curriculum_clasaX_2022_2023
https://www.edu.ro/repere_metodologice_2023_2024
https://rocnee.eu/index.php/dcee-oriz/curriculum-oriz/repere-metodologice/repere-metodologice-2024-2025-cls-a-xii-a

Класс X-ый

https://ilibrary.ru/text/1087/p.1/index.html
https://lib.rmvoz.ru/bigzal/lermontov/izbr
https://lib.rmvoz.ru/bigzal/pushkin/izbr
https://ilibrary.ru/text/78/index.html
https://www.youtube.com/watch?v=7qOrBV8cCUY
https://ilibrary.ru/text/4206/p.1/index.html
https://ilibrary.ru/text/17/p.1/index.html
https://ilibrary.ru/text/1334/index.html
https://ilibrary.ru/author/chekhov/l.%D2/index.html
https://loveread.ec/read_book.php?id=18384&p=1
https://deti-online.com/stihi/esenin/
https://www.culture.ru/literature/poems/author-boris-pasternak
https://classica-online.ru/catalog/korotkie-rasskazy-kuprin/

Класс XI-ый
http://rus.1september.ru
http://www.stihi-rus.ru/pravila.htm
http://www.saharina.ru/

https://ilibrary.ru/text/994/p.1/index.html
https://www.youtube.com/watch?v=rSYtTVGN2aY
https://www.litres.ru/book/afanasiy-fet/stihotvoreniya-63929836/chitat-onlayn/
https://deti-online.com/stihi/nekrasov/
https://deti-online.com/stihi/fet/
https://ilibrary.ru/text/1248/index.html
https://ilibrary.ru/text/69/p.1/index.html
https://nukadeti.ru/rasskazy/nikolay-leskov
https://nukadeti.ru/rasskazy/rasskazy-chekhova
https://www.litres.ru/book/aleksandr-kuprin/v-cirke-172053/chitat-onlayn/
https://nukadeti.ru/rasskazy/o-chem-plachut-loshadi
https://boris-pasternak.su/proza/doktor-zhivago/

Класс XII-ый
https://loveread.ec/books.php?id_author=235
https://www.culture.ru/literature/poems/author-ivan-bunin
https://ilibrary.ru/text/1180/p.1/index.html
https://www.koob.ru/milenko_v_d/kuprin_milenko
https://www.koob.ru/roschin_m_m/bunin_roschin
https://ilibrary.ru/text/1010/index.html
https://gvardiya.ru/books/zhizn-zamechatelnyh-lyudey/mihail-bulgakov
https://m-bulgakov.ru/publikacii/satiricheskaya-proza-bulgakova-1920-h-godov-poetika-komicheskogo/p7
https://deti-online.com/stihi/cvetaeva/
https://rubtsov-poetry.ru/poetry/lirika1.htm
https://studfile.net/preview/9439279/
https://www.xn--24-6kct3an.xn--p1ai/%D0%A0%D1%83%D1%81%D1%81%D0%BA%D0%B8%D0%B9_%D1%8F%D0%B7%D1%8B%D0%BA_10-11_%D0%BA%D0%BB%D0%B0%D1%81%D1%81_%D0%93%D0%BE%D0%BB%D1%8C%D1%86%D0%BE%D0%B2%D0%B0/47.html

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Grad didactic/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
DEMID ANFISA	Grad didactic I/ Prof.	Școala Gimnazială *S. Esenin Ghindărești*, Constanța
GALINA ISAEVA	Grad didactic I/ Prof.	Școala Profesională *Stolniceni Prăjescu,* Iași
NAZAROV VALENTINA	Grad didactic I/ Prof.	Colegiul Tehnic *Mihai Băcescu* Fălticeni, Suceava
CASIAN NADEA	Grad didactic I/Prof.	Liceul Teoretic *Ion Creangă* Tulcea

COORDONATORI/RESPONSABILI/CONSULTANȚI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
IVANOV LEONTE	Prof. univ	Universitatea *Alexandru Ioan Cuza*, Iași	Coordonator științific
NECULAI LIVIA	Expert	Ministerul Educației și Cercetării	Responsabil MEC
VARADI IZABELLA-EVA	Consilier	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare	Responsabil CNCE

Anexa nr. 29

Programa școlară
pentru disciplina

Limba și literatura italiană maternă

Clasele a IX-a – a XII-a
Trunchi comun și curriculum de specialitate (TC+CS)
Filiera teoretică, toate profilurile și specializările

- 2026 –

Anexa nr. 29
Programa școlară pentru disciplina *Limba și literatura italiană maternă*, clasele a IX-a – a XII-a, trunchi comun și curriculum de specialitate (TC+CS)

- *Filiera teoretică, toate profilurile și specializările*

NOTĂ DE PREZENTARE

Prezenta programă școlară pentru disciplina ***Limbă și literatură italiană maternă*** se înscrie în viziunea educațională stabilită prin:

- ✓ Recomandarea 2006/962/CE a Parlamentului European și a Consiliului privind *Competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții*;
- ✓ *Profilul de formare al absolventului* (Ordinul ministrului educației nr. 6731/2023);
- ✓ *Planurile-cadru pentru liceu* (Ordinul ministrului educației nr. 6932/2025).

În perspectiva disciplinei, studiul limbii materne face parte integrantă din domeniul competenței de comunicare. Programa școlară de ***Limbă și literatură italiană maternă*** se adresează elevilor tuturor profilurilor, filierelor și specializărilor profesionale care *studiază limba italiană maternă în școli cu predare în limba italiană maternă* sau în cazul în care elevul *studiază această materie ca limbă maternă într-o școală cu limba de predare română.*

Curriculumul se bazează pe programa școlară de ***Limbă și literatură italiană maternă*** aprobată pentru clasele a V-a − a VIII-a prin OMEN nr. 3393 / 28.02.2017 bazată pe dezvoltarea competențelor. Programa școlară pentru ciclul liceal continuă să pună accentul pe înțelegerea diferitelor tipuri de texte, pe sensibilitatea și rafinamentul în utilizarea limbii în producerea textelor oral și în scris, completate de aplicarea strategiilor de interpretare a textelor în contexte istorice și culturale. Pe parcursul ciclului liceal, elevii continuă progresiv formarea de competențe de comunicare mai complexe care contribuie la dezvoltarea gândirii critice și a creativității.

Un alt **obiectiv** al predării ***limbii și literaturii italiene materne***, bazat pe actualul curriculum, este revitalizarea limbii: formarea unor tineri care doresc să comunice eficient în limba italiană, în diferite situații de comunicare. În consecință, programa în loc să solicite învățarea elementelor sistemului lingvistic, are o abordare funcțională a studiului limbii, care pune accentul pe dezvoltarea competenței de comunicare ca sarcina principală a studiului limbii italiene.

Învățarea bazată pe comunicare propune dezvoltarea simultană a abilităților productive (vorbire, scriere) și receptive (înțelegerea textului audiat, citirea), condiția fiind de a considera limba maternă ca un mijloc de comunicare, de a o utiliza în funcție de circumstanțe, de a crea în contextul didactic situații autentice de comunicare în care cursul dialogului este imprevizibil.

În cazul elevilor care *studiază* ***Limba și literatura italiană*** *ca limbă maternă într-o școală cu limba de predare română* desfășurarea demersului didactic trebuie să predomine abordarea contrastivă (bazată pe cunoașterea limbii române), concretizându-se în programă prin familiarizarea treptată a elevilor cu o varietate de situații de comunicare orală și scrisă și cu interpretarea textelor literare și non-literare, pe măsură ce se dezvoltă abilitățile de comunicare.

În consecință, **principiile** acestei programe sunt următoarele:

- dezvoltarea capacității de a utiliza limba italiană în situații specifice de comunicare;
- abordarea funcțională a limbii;
- dezvoltarea adecvată a exprimării orale și scrise;
- alegerea unui conținut adecvat vârstei.

1. Statutul disciplinei și timpul alocat

Programa de ***Limba și literatură italiană maternă*** reprezintă oferta curriculară pentru clasele a IX-a – a XII-a conform căreia elevii din cadrul învățământului liceal cu frecvență zi, filiera teoretică, toate profilurile și specializările studiază trunchiul comun în trei ore săptămânal, în clasele a IX-a și a X-a, și două ore săptămânal în clasele a XI-a și a XII-a. Pentru filiera teoretică, profilul umanist, specializarea filologie se vor adăuga în Curriculumul de Specialitate (CS) câte două ore săptămânal în clasele a IX-a - a XII-a. Disciplina ***Limbă și literatură italiană maternă*** are statut de disciplină obligatorie, având alocate conform planului cadru 2 ore pe săptămână în CS pentru filiera teoretică, profilul umanist, specializarea filologie.

În plus, elevii care *studiază* ***limba italiană maternă*** *în școli cu predare în limba italiană maternă* vor dobândi competențe de analiză critică și sinteză, dar și competențe în utilizarea transversală și interdisciplinară a conținuturilor,

în vederea studierii și susținerii examenului național de **bacalaureat** specific secțiilor cu predare în limba italiană maternă, conform articolului 102 din legea învățământului preuniversitar nr. 198 din 5 iulie 2023, la următoarele discipline:

- ***proba A02*** *— probă orală de evaluare a* ***competențelor lingvistice de comunicare orală în limba maternă****, pentru elevii care au urmat studiile liceale într-o limbă a minorităților naționale;*
- ***proba D — probă scrisă la Limba și literatura maternă*** *— probă comună pentru elevii care au urmat studiile liceale într-o limbă a minorităților naționale și* ***opțional*** *pentru elevii care au studiat limba maternă conform art. 60 alin. (5), a unei minorități naționale în unități de învățământ cu predare în altă limbă decât cea maternă de la toate filierele, profilurile și specializările.*

De asemenea, absolvenții tuturor profilurilor, filierelor și specializărilor profesionale care *studiază limba italiană maternă în școli cu predare în limba italiană maternă* sau în cazul în care *studiază această materie ca limbă maternă într-o școală cu limba de predare română* pot realiza și susține **atestatul de competență lingvistică** de la finalul clasei a XII-a. Mai mult decât cunoașterea aprofundată a limbii și literaturii italiene maternă la nivel avansat, elevii vor dobândi un instrument de lucru util, care le va susține parcursul academic și profesional în contextul plurilingv și multicultural al societății actuale.

2. Cadrul legislativ și documente de referință

Elaborarea Programei școlare pentru ***Limba și literatura italiană maternă*** valorifică documente de politici educaționale relevante, precum:

- Recomandarea 2006/962/CE a Parlamentului European și a Consiliului privind *Competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții*;
- *Legea învățământului preuniversitar* (Ordinul ministrului educației nr. 198/2023), cu modificările și completările ulterioare, care reglementează regimul de studiu al limbilor materne;
- *Profilul de formare al absolventului* (Ordinul ministrului educației nr. 6731/2023);
- *Planurile-cadru pentru liceu* (Ordinul ministrului educației nr. 6932/2025).

3. Rolul disciplinei în profilul de formare al absolventului

Disciplina ***Limba și literatura italiană maternă*** contribuie în mod semnificativ la formarea a șase dintre cele opt competențe – cheie prevăzute de profilul de formare al absolventului. Datorită abordării tematice și a naturii sale instrumentale, limba maternă, alături de studiul oricărei limbi moderne, poate facilita formarea competențelor digitale, sociale, civice și de protejare a mediului, sau de sensibilizare și exprimare culturală. În plus, ea are un rol major în dobândirea Competenței de citire, scriere și înțelegere a mesajului și un rol indispensabil în dezvoltarea Competenței multilingve.

Studiul ***Limbii și literaturii italiene materne***, conceput în conexiune cu studiul *Limbii române* alături de studiul *Limbii moderne 1* și al *Limbii moderne 2*, contribuie în mod determinant la formarea a trei dintre cele opt competențe-cheie ale absolventului:

- ✓ competența de citire, scriere și înțelegere a mesajului;
- ✓ competența în multilingvism;
- ✓ competența de sensibilizare și exprimare culturală.

În mod mai mult sau mai puțin explicit, studiul ***Limbii și literaturii italiene materne*** contribuie la consolidarea altor trei competențe-cheie:

- ✓ competența personală, socială și de a învăța să înveți;
- ✓ competența civică;
- ✓ competența digitală.

În elaborarea actualei programe, au fost luate în considerare și direcțiile de dezvoltare curriculară recomandate în Anexa menționată pentru aria *Limbă și comunicare*, mai precis:

- „conectarea literaturii, limbii și culturii cu realitatea contemporană și diversitatea culturală, cu accent pe modul în care literatura reflectă societatea, valorile și evoluția culturală, evidențiind înțelegerea și respectul pentru

diversitatea lingvistică și culturală, încurajând elevii să exploreze multiplele perspective oferite de literaturile lumii;

- orientarea învățării către înțelegerea și analiza problemelor societății actuale, procesul de învățare fiind direcționat și spre discutarea temelor relevante din societatea contemporană, cum ar fi migrația, digitalizarea, identitatea și schimbările sociale; prin textele studiate și activitățile propuse, elevii vor fi încurajați să reflecteze asupra acestor probleme și să-și dezvolte abilitățile de gândire critică și exprimare personală;
- accentuarea perspectivei literaturii ca expresie a identității culturale și ca vector de coeziune socială, în baza rolului său de a transmite tradiții, valori și experiențe umane, evidențiind contribuțiile diverselor grupuri sociale, inclusiv ale femeilor și minorităților; literatura va fi abordată ca un spațiu de întâlnire a diferitelor idei și perspective, promovând incluziunea și înțelegerea reciprocă;
- aprofundarea studiului limbilor și comunicării pentru o exprimare clară și corectă, acordând atenție elementelor fundamentale ale gramaticii și regulilor de comunicare, atât în limba română, cât și în limbile moderne; elevii vor fi ghidați să înțeleagă structura și funcțiile limbii, să comunice eficient în contexte diverse și să aplice aceste cunoștințe în situații reale, de la conversații cotidiene la prezentări și discuții formale."

În viziunea programei școlare, **literatura** este considerată a fi o formă de educație estetică (autoeducare) – și, în acest context, un mijloc de orientare în lume și de cunoaștere de sine – precum și un mijloc de alfabetizare, literație, de consens social și de „cultivare". Această programă plasează în centrul atenției experiența cititorului în ceea ce privește literatura ca formă de artă lingvistică, pregătind în același timp elevii pentru o exprimare precisă, dialog și diverse forme de vorbire și scriere în public. Lecțiile de literatură sunt centrate pe dezvoltarea lecturii ca experiență estetică. Acest model de predare a literaturii pornește de la recunoașterea legăturii dintre operă și destinatarul acesteia, adică faptul că o operă (literară) este un obiect al cunoașterii (științifice) ce există numai în experiența citirii și receptării ei.

Educația literară prin dialogul cu operele, spre deosebire de abordarea monologică tradițională a predării literaturii, axată pe transferul de cunoștințe, se bazează pe premisa că scopul său principal nu constă în predarea și clasificarea conținuturilor – precum istoria literaturii sau noțiunile teoretice –, în cadrul cărora operele sunt tratate doar ca simple ilustrații. Din contră, această abordare utilizează cunoștințele ca un cadru de referință pentru înțelegerea operelor, subordonându-le desfășurării experienței estetice, considerată un instrument esențial. Astfel, conceptele adecvate pot fi formulate și dezvoltate în conformitate cu această experiență, iar modelele și codurile textuale preexistente, necesare pentru interpretare, pot fi îmbogățite.

Curriculumul se organizează conform unui principiu cronologic, fără a urmări însă abordarea tradițională a istoriei literare clasice. Operele din perioada studiată sunt corelate cu problemele esențiale ce definesc gândirea și sistemul de valori al epocii respective, precum şi cu literatura modernă şi contemporană pe baza unor legături tematice.

4. Rațiunea pedagogică, continuitatea și progresia cognitive

Studiul ***Limbii și literaturii italiene materne*** la nivel liceal se construiește pe competențele deja dezvoltate în **gimnaziu**, urmărind consolidarea competențelor receptive și productive, extinderea vocabularului și a funcțiilor comunicative, precum și dezvoltarea gândirii critice și a capacității de analiză, evaluare și creare a mesajelor complexe. Programa școlară la nivel liceal promovează astfel o viziune integrată, în care cunoștințele lingvistice servesc ca suport pentru dezvoltarea competențelor sociale, interculturale și cognitive.

Această progresie se aliniază taxonomiei lui Bloom revizuite, care ghidează dezvoltarea competențelor specifice: elevii reamintesc și recunosc vocabularul și structurile gramaticale, înțeleg și interpretează mesajele, aplică limba în contexte reale, analizează structurile lingvistice, evaluează claritatea și coerența mesajelor și creează texte și discursuri originale. Prin această corelare, profesorul poate adapta sarcinile didactice la nivelul real al elevilor, valorificând competențele anterioare și facilitând achiziții noi.

Accentul pe identificarea și rezolvarea problemelor lingvistice începe în ciclul **primar**, dar fenomenele care necesită utilizarea unei terminologii mai complexe și mai abstracte sunt introduse și examinate mai în profunzime în ciclul **gimnazial**. În această etapă este deja posibilă explorarea relațiilor lingvistice complexe, iar punctele de plecare nu se mai limitează la experiențele directe, ci pot include și experiențele acumulate prin lectură, conversație și discuții. Procesul de învățare, care implică observarea, sistematizarea și generalizarea, rămâne fundamental, dar se pune un accent tot mai mare pe discuții, argumentare, gândire critică și formularea de explicații alternative. Accentul se mută treptat de la dezvoltarea înțelegerii și producției de texte la studierea problemelor legate de paradigmele lingvistice,

dezvoltarea capacității de a interpreta date și informații lingvistice, evaluarea critică a calității surselor alternative și formularea de argumente, luarea de decizii și aplicarea abordărilor lingvistice.

Baza lingvistică a programelor școlare pentru clasele I – a VIII-a se bazează pe o abordare funcțională, care nu pornește de la o clasificare prestabilită a limbii, ci de la conținutul, situația și contextul tipurilor de comunicare, astfel încât fiecare fenomen să poată fi interpretat în conformitate cu contextul specific de comunicare. Accentul se pune pe texte care pot fi structurate în moduri diferite, evidențiind multiplele posibilități de reprezentare lingvistică. Programa școlară pentru învățământul secundar necesită activități inovatoare care, pe lângă rezolvarea problemelor și cercetarea conștientă, vizează și dezvoltarea percepției lingvistice, a gândirii critice și a creativității în utilizarea limbajului. Prin implicarea elevilor în diferite tipuri de activități cognitive, profesorul îi ghidează către descoperirea independentă a fenomenelor lingvistice. Astfel, dimensiunea lingvistică a textelor literare poate fi abordată ca o problemă care justifică un accent mai mare pe aspectele pragmatice, diacronice, sociale și cognitive ale utilizării limbajului.

5. Structura programei școlare

Programa școlară pentru disciplina *Limbii și literaturii italiene materne* are următoarea structură:

1. **Notă de prezentare**;
2. **Competențe generale**: în interiorul programei școlare sunt delimitate patru Competențe generale, comune tuturor anilor de studiu, care vizează comunicarea orală, înțelegerea și exprimarea verbală, înțelegerea și interpretarea textelor scrise, compunerea textelor scrise, precum și identificarea specificului culturii în context multi- şi intercultural;
3. **Competențe specifice** și exemple de **activități de învățare** – ele declină competențele generale fiind adaptate fiecărui an de studiu și formulate progresiv;

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea de probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte particulare diverse. Competențele generale reprezintă competențele dezvoltate prin studiul disciplinei pe parcursul învățământului liceal. Competențele specifice sunt derivate din competențele generale și se formează pe parcursul unui an școlar, fiind etape în formarea acestora. Formarea Competențelor generale este condiționată de atingerea Competențelor specifice. Deși au un caracter obligatoriu, atât Competențele generale, cât și cele specifice, pot avea niveluri de realizare diferite, în funcție de profilul clasei și resursele disponibile. Pentru realizarea lor, programa cuprinde și exemple de activități de învățare concrete, variate care valorifică implicarea activă a elevilor.

4. C**onținuturi de învățare și domeniile de conținut** contribuie la dezvoltarea competențelor specifice pe baza seturilor de abilități;

Conținuturile reprezintă baza de operare pentru dezvoltarea competențelor și includ vocabular, structuri gramaticale, texte funcționale, texte literare și contexte culturale. Ele sunt abordate diferențiat, în funcție de filiera, profilul și specializarea clasei.

5. **Sugestiile metodologice** propun modalităţi de organizare a procesului de predare-învăţare-evaluare cu scopul de a orienta cadrele didactice în aplicarea programei și sunt alcătuite din:
   - ***teme recomandate**;*
   - ***teme de proiecte recomandate**;*
   - ***noțiuni de gramatică funcțională**;*
   - resurse educaționale alcătuite din ***exemple de activități de învățare** și **exemple de proiecte colaborative***.
6. **Bibliografie**.

Activitățile de învățare au caracter orientativ. Ele oferă profesorului modele concrete de formare / exersare a Competențelor specifice, dându-i în același timp libertatea de a adapta strategii și metode pentru a facilita atingerea acestora, în funcție de contextul propriu de predare. ***Activitățile*** includ sarcini receptive, productive, analitice, evaluative și creative, în funcție de nivelul clasei și numărul de ore acumulate. Din punct de vedere metodologic, abordarea curriculumului presupune, de asemenea, utilizarea unor **metode active** de predare și învățare care vizează dezvoltarea competențelor, precum și proceduri diferențiate de organizare a învățării.

Din lista operelor recomandate pentru temele **proiectului**, profesorul poate selecta titluri adaptate domeniului de interes și nivelului clasei, pentru realizarea și susținerea **atestatul de competență lingivistică** de la finalul clasei a XII-a.

6. Repere majore de aplicabilitate

Disciplina ***Limba și literatura italiană maternă*** le oferă elevilor oportunități de aplicare a limbii în diverse contexte: în viața cotidiană, prin conversații, mesaje și texte funcționale în comunitatea școlară și locală; în domeniul civic, prin participarea la dezbateri, comunicare interculturală și valorificarea valorilor europene și a drepturilor fundamentale, precum și prin aprofundarea înțelegerii spațiului cultural literar italian; în sfera profesională, prin utilizarea terminologiei specifice; și în mediul academic, prin pregătirea pentru examene, documentare, redactare și prezentare de proiecte în limba maternă.

7. Orientări pentru lectura programei școlare

Exploatarea programei, ca și redactarea ei, se bazează pe ideea că studiul limbilor materne, în societatea contemporană, este absolut indispensabil pentru „formarea de competențe necesare împlinirii personale – a oamenilor cu o calitate bună a vieții sociale – buni cetățeni (satisfăcuți de propria viață și echilibrați psihologic), precum și profesionale – buni specialiști, integrați eficient pe piața muncii și/sau capabili de continuarea unui parcurs educațional la nivel superior”. În plus, învățarea limbilor maternă sau modernă are un rol decisiv pentru mobilitatea și coeziunea din spațiul european și din afara lui.

Pentru aplicarea eficientă a programei, este obligatorie atingerea competențelor corespunzătoare nivelului clasei / grupului țintă de elevi, respectând progresia cognitivă sugerată de taxonomia lui Bloom. Profesorul are libertatea de a alege strategiile didactice, de a adapta activitățile la profilul clasei și de a integra conținuturile sau alte contexte practice, precum și de a proiecta materiale didactice inovative. Nivelul de competență al elevilor se stabilește prin teste predictive aplicate la începutul fiecărui an școlar, corelate cu numărul de ore acumulate în învățarea limbii.

8. Viziunea disciplinei și impactul asupra elevului

Disciplina ***Limba și literatura italiană maternă*** este mai mult decât un obiect de studiu; reprezintă un instrument de dezvoltare personală și profesională și poartă elevii spre noi oportunități. Ea le permite acestora să valorifice competențele dobândite în gimnaziu, construind progresiv abilități complexe de comunicare orală și scrisă în contexte cotidiene, academice și profesionale. Elevii își dezvoltă gândirea critică și creativitatea, învață să analizeze texte, să formuleze opinii și să producă mesaje originale. În plus, programa le oferă acces la perspective interculturale, consolidând competențele sociale și civice și înțelegerea diversității europene și globale. Pregătirea pentru mobilitate academică și profesională este susținută prin niveluri de competență recunoscute internațional și experiențe de învățare aplicate, precum ateliere, dezbateri, traducere sau jurnalism. Prin acest parcurs, elevii dobândesc autonomie în învățare și capacitatea de a folosi limba maternă ca instrument real de comunicare și gândire.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG 1	**Utilizarea corectă şi adecvată a limbii italiene în receptarea şi în producerea mesajelor în diferite situaţii de comunicare**
CG 2	**Aplicarea instrumentelor de analiză tematică, structurală şi stilistică în receptarea diferitelor texte literare şi nonliterare**
CG 3	**Argumentarea în scris şi oral a opiniilor în diverse situaţii de comunicare**
CG 4	**Identificarea specificului culturii în context multi- şi intercultural**

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

Clasa a IX-a

CG 1 - Utilizarea corectă şi adecvată a achiziţiilor lingvistice în receptarea şi în producerea mesajelor în limba italiană, în diferite situaţii de comunicare

Clasa a IX-a
CS 1.1. Utilizarea adecvată a achiziţiilor lingvistice în receptarea diferitelor tipuri de texte
- *selectarea dintr-o serie sinonimică a cuvintelor care exprimă adecvat / nuanțat intenţia comunicativă* - *modificarea sensului unui enunț prin înlocuirea unei serii de termeni specifici* - *formularea de enunţuri în care elevii solicită / oferă informaţii cu privire la impresiile, emoţiile lor în diferite contexte situaționale*
CS 1.2. Identificarea elementelor specifice din structura diferitelor tipuri de texte studiate
- *recunoașterea structurii narative dintr-un text citit* - *completarea unor texte lacunare pe modelul textelor studiate* - *ordonarea unor secvențe pe baza structurilor / conectorilor din diferitele tipuri de texte studiate*
CS 1.3. Exprimarea orală sau în scris a propriilor reacţii şi opinii privind textele studiate
- *dezbateri pe teme de interes pentru elevi, în perechi, conduse / moderate de un alt coleg* - *prezentarea unor texte narative, lirice şi dramatice considerate de elevi ca fiind atractive* - *evidențierea opiniei cu privire la mesajele ascultate sau citite, inclusiv cu privire la textele literare studiate*
CS 1.4. Redactarea de texte aparținând diferitelor tipologii de texte studiate
- *redactarea unor texte care tratează aceeaşi temă în registre diferite* - *redactarea unui proiect, folosind surse diferite de documentare* - *redactarea de texte narative, lirice şi dramatice, urmând structura tipurilor de texte studiate*
CS 1.5. Utilizarea corectă şi adecvată a formelor exprimării orale şi scrise în diferite situaţii de comunicare
- *susţinerea unei prezentări orale cuprinzând intenţionat greşeli pe care participanţii la dialog să le identifice* - *completarea unor chestionare referitoare la înţelesul unor cuvinte / expresii, a unor cuvinte care pun probleme de scriere* - *întocmirea unor liste, în urma monitorizării categoriilor de greşeli identificate în diferite texte orale şi scrise*

CG 2 - Aplicarea instrumentelor de analiză tematică, structurală şi stilistică în receptarea diferitelor texte literare şi nonliterare

Clasa a IX-a
CS 2.1. Aplicarea unor tehnici în vederea înțelegerii unor texte literare sau nonliterare
- *înțelegerea unor informaţii din unul sau mai multe texte literare sau nonliterare studiate, în vederea rezolvării unor sarcini de lucru* - *integrarea informaţiilor din unul sau mai multe texte literare sau nonliterare studiate, pentru a rezolva diverse sarcini* - *analizarea, urmând o schemă dată, a unor informaţii din diverse tipuri de texte literare sau nonliterare studiate prin emiterea de opinii, idei*
CS 2.2. Identificarea temei și a ideilor principale din diferite tipuri de texte literare sau nonliterare
- *localizarea secvențelor dintr-un text literar sau nonliterar studiat prin recunoașterea elementelor cheie din fiecare secvență* - *identificarea temei/ temelor dintr-un text literar sau nonliterar studiat* - *identificarea ideilor principale dintr-un text literar sau nonliterar studiat*
CS 2.3. Compararea ideilor şi atitudinilor diferite în dezvoltarea aceleiaşi teme literare
- *interpretarea temei / motivelor şi a ideilor principale dintr-un text studiat* - *compararea modului în care este ilustrată o temă / prezentată o imagine / descris un eveniment, un personaj etc. în cel puţin două texte studiate* - *emiterea unor opinii faţă de atitudinile transmise prin mesaje diverse, cu ajutorul unor modalizatori*
CS 2.4. Compararea trăsăturilor definitorii ale comunicării în texte literare sau nonliterare
- *identificarea unor asemănări şi a unor deosebiri între două texte* literare sau nonliterare

- *completarea unei hărți conceptuale sau a unei scheme Venn cu trăsăturile definitorii identificate în texte* literare sau nonliterare - *completarea unor texte lacunare cu informații relevante despre trăsăturile caracteristice textelor* literare sau nonliterare *studiate*
CS 2.5. Aplicarea conceptelor teoretice în analiza şi discutarea textelor literare sau nonliterare studiate
- *identificarea conceptelor teoretice în texte literare sau nonliterare studiate* - *integrarea a două concepte teoretice identificate în textele literare sau nonliterare studiate într-o hartă conceptuală în scopul rezolvării sarcinilor de analiză a textelor respective* - *participarea la interviuri în calitate de intervievat sau de intervievator*
CS 2.6. Redactarea, individual și/ sau în echipă, a unui text ficțional / nonficțional, pe o temă dată
- *ordonarea paragrafelor dintr-un text ficțional / nonficțional urmând succesiunea logică* - *elaborarea unui text de tip opinie / argumentativ despre un text literar / nonliterar studiat* - *redactarea unei recenzii despre o carte citită, un eveniment (spectacol, film, expoziție, etc)*

CG 3 - Argumentarea în scris şi oral a opiniilor în diverse situaţii de comunicare

Clasa a IX-a
CS 3.1. Identificarea structurilor argumentative într-un text literar sau nonliterar dat
- *identificarea ipotezei/ opiniei şi a argumentului/ argumentelor într-un text de tip opinie* - *relaționarea propozițiilor prin conectori* - *completarea unor texte lacunare cu structuri argumentative minimale identificate în texte citite*
CS 3.2. Recunoașterea elementelor specifice exprimării unui punct de vedere, identificate într-un text literar sau nonliterar
- *sesizarea ideilor principale necesare înțelegerii informațiilor din texte de diverse tipuri* - *identificarea schemei textului argumentativ prin completarea de texte lacunare* - *identificarea perspectivei naratorului/ personajului* - *sesizarea și identificarea figurilor de stil studiate dintr-un text studiat/ citit/ audiat* - *clasificarea unor puncte de vedere în funcție de schimbarea contextului comunicațional* - *identitificarea caracterului formal/ informal al discuțiilor*
CS 3.3. Compararea unor argumente diferite în vederea formulării unor judecăți proprii
- *compararea modului în care apare ilustrată o temă în diferite texte studiate* - *compararea a două puncte de vedere în baza unei liste de criterii date* - *formularea unor întrebări suplimentare pentru înțelegerea intenției interlocutorului* - *formularea schematică a unor judecăți proprii în baza diferitelor argumente identificate și comparate din textele studiate/ citit/ audiat*
CS 3.4. Argumentarea unor puncte de vedere proprii cu referire la diferitele texte studiate pe o temă dată din universul apropiat
- *prezentarea unui punct de vedere, folosind tehnologia digitală, pentru a surprinde corect mesajele unor texte diferite, având o temă comună* - *continuarea unei idei exprimate de interlocutor* - *formularea unui punct de vedere cu argumente pro sau contra pornind de la un text literar studiat*
CS 3.5. Susținerea unor puncte de vedere proprii în expunerea diferitelor interpretări pe marginea textelor studiate
- *participarea la forumuri de discuții în vederea expunerii unui punct de vedere pe marginea textelor studiate* - *analizarea unor texte critice informale/ formale (de tipul recenziilor, stil blog) ce au ca subiect una din operele studiate* - *formularea unor puncte de vedere proprii pe marginea textelor studiate*
CS 3.6. Participarea activă la dezbateri, formulând puncte de vedere sau continuând ideile celorlalți interlocutori pe o temă dată din universul apropiat
- *organizarea de mese rotunde, prin susținerea diferitelor puncte de vedere* - *argumentarea unui punct de vedere pe marginea ideilor prezentate, în două sau mai multe texte diferite* - *ascultarea activă a unor puncte de vedere exprimate de ceilalți interlocutori în vederea continuării ideilor dezbătute*

CG 4 - Identificarea specificului culturii în context multi- şi intercultural

Clasa a IX-a
CS 4.1. Identificarea elementelor de cultură şi civilizaţie specifice etniei italiene
- *identificarea stereotipurilor privitoare la cutura şi civilizaţia specifice etniei italiene* - *identificarea principalelor valori specifice, enunţate în prealabil, promovate în texte din literatura italiană* - *prezentarea unor trăsături specifice identificate în regiunile din Italia cu accent pe tiparele culturale sesizate*
CS 4.2. Compararea elementelor de cultură şi civilizaţie italiană cu alte elemente specifice altor culturi europene
- *compararea stereotipurilor privitoare la diferitele culturi europene* - *redactarea unor texte comparative după o schemă dată pentru promovarea interculturalității și a multilingvismului* - *realizarea unei broșuri culturale punând în evidență diferitele trăsături socio – culturale identificate în societățile europene*
CS 4.3. Exprimarea unui punct de vedere față de tradițiile și valorile culturii italiene descrise în textele studiate
- *expunerea unui punct de vedere cu privire la diferitele valori recunoscute social şi cultural* - *formularea unor puncte de vedere cu privire la tradițiile culturale specifice etniei italiene* - *redactarea unor texte de prezentare a unor aprecieri referitoare la valorile promovate în societatea italiană* - *crearea unor hărți conceptuale după o schemă dată care vizează tradiții și valori specifice culturii italiene*
CS 4.4. Argumentarea unui punct de vedere privitor la tiparele identificate în cultura specifică etniei italiene
- *participarea la o dezbatere în care să argumenteze propriul punct de vedere cu privire la diferitele tipare culturale identificate – joc de rol "Ambasador cultural"* - *organizarea de mese rotunde, prin susţinerea şi argumentarea diferitelor puncte de vedere în vederea evidențierii elementelor specifice culturii etniei italiene* - *realizarea unor discuții în jurul stereotipurilor culturale identificate în vederea argumentării propriilor puncte de vedere*

Clasa a X-a

CG 1 - Utilizarea corectă şi adecvată a achiziţiilor lingvistice în receptarea şi în producerea mesajelor în limba italiană, în diferite situaţii de comunicare

Clasa a X-a
CS 1.1. Utilizarea adecvată a achiziţiilor lingvistice în receptarea diferitelor tipuri de texte
- *selectarea dintr-o serie sinonimică a cuvintelor care exprimă adecvat / nuanţat intenţia comunicativă* - *modificarea sensului unui enunţ prin înlocuirea unei serii de termeni specifici* - *formularea de enunţuri în care elevii solicită / oferă informaţii cu privire la impresiile, emoţiile lor în diferite contexte situaţionale*
CS 1.2. Identificarea elementelor specifice din structura diferitelor tipuri de texte studiate
- *recunoaşterea structurii textului dramatic dintr-un fragment studiat* - *completarea unor texte lacunare pe modelul textelor studiate* - *ordonarea unor secvenţe pe baza structurilor / conectorilor din diferitele tipuri de texte studiate*
CS 1.3. Exprimarea orală sau în scris a propriilor reacţii şi opinii privind textele studiate
- *dezbateri pe teme de interes pentru elevi, în perechi, conduse / moderate de un alt coleg* - *prezentarea unor texte narative, lirice şi dramatice considerate de elevi ca fiind atractive* - *evidenţierea opiniei cu privire la mesajele ascultate sau citite, inclusiv cu privire la textele literare studiate*
CS 1.4. Redactarea de texte aparţinând diferitelor tipologii de texte studiate
- *redactarea unor texte care tratează aceeaşi temă în registre diferite* - *redactarea unui proiect, folosind surse diferite de documentare* - *redactarea de texte narative, lirice şi dramatice, urmând structura tipurilor de texte studiate*
CS 1.5. Utilizarea corectă şi adecvată a formelor exprimării orale şi scrise în diferite situaţii de comunicare
- *susţinerea unei prezentări orale cuprinzând intenţionat greşeli pe care participanţii la dialog să le identifice* - *completarea unor chestionare referitoare la înţelesul unor cuvinte / expresii, a unor cuvinte care pun probleme de scriere* - *întocmirea unor liste, în urma monitorizării categoriilor de greşeli identificate în diferite texte orale şi scrise*

CG 2 - Aplicarea instrumentelor de analiză tematică, structurală şi stilistică în receptarea diferitelor texte literare şi nonliterare

Clasa a X-a
CS 2.1. Aplicarea unor tehnici în vederea înţelegerii unor texte literare sau nonliterare
- *înţelegerea unor informaţii din unul sau mai multe texte literare sau nonliterare studiate, în vederea rezolvării unor sarcini de lucru* - *integrarea informaţiilor din unul sau mai multe texte literare sau nonliterare studiate, pentru a rezolva diverse sarcini* - *analizarea, urmând o schemă dată, a unor informaţii din diverse tipuri de texte literare sau nonliterare studiate prin emiterea de opinii, idei*
CS 2.2. Identificarea temei şi a ideilor principale din diferite tipuri de texte literare sau nonliterare
- *localizarea secvenţelor dintr-un text literar sau nonliterar studiat prin recunoaşterea elementelor cheie din fiecare secvenţă* - *identificarea temei/ temelor dintr-un text literar sau nonliterar studiat* - *identificarea ideilor principale dintr-un text literar sau nonliterar studiat*
CS 2.3. Compararea ideilor şi atitudinilor diferite în dezvoltarea aceleiaşi teme literare
- *interpretarea temei / motivelor şi a ideilor principale dintr-un text studiat* - *compararea modului în care este ilustrată o temă / prezentată o imagine / descris un eveniment, un personaj etc. în cel puţin două texte studiate* - *emiterea unor opinii faţă de atitudinile transmise prin mesaje diverse, cu ajutorul unor modalizatori*
CS 2.4. Compararea trăsăturilor definitorii ale comunicării în texte literare sau nonliterare
- *identificarea unor asemănări şi a unor deosebiri între două texte* literare sau nonliterare - *completarea unei hărţi conceptuale sau a unei scheme Venn cu trăsăturile definitorii identificate în texte* literare sau nonliterare

- *completarea unor texte lacunare cu informații relevante despre trăsăturile caracteristice textelor* literare sau nonliterare *studiate*
CS 2.5. Aplicarea conceptelor teoretice în analiza şi discutarea textelor literare sau nonliterare studiate
- *identificarea conceptelor teoretice în texte literare sau nonliterare studiate* - *integrarea a două concepte teoretice identificate în textele literare sau nonliterare studiate într-o hartă conceptuală în scopul rezolvării sarcinilor de analiză a textelor respective* - *participarea la interviuri în calitate de intervievat sau de intervievator*
CS 2.6. Redactarea, individual și / sau în echipă, a unui text ficțional / nonficțional, pe o temă dată
- *ordonarea paragrafelor dintr-un text ficțional / nonficțional urmând succesiunea logică* - *elaborarea unui text de tip opinie / argumentativ despre un text literar / nonliterar studiat* - *redactarea unei recenzii despre o carte citită, un eveniment (spectacol, film, expoziție, etc)*

CG 3 - Argumentarea în scris şi oral a opiniilor în diverse situaţii de comunicare

Clasa a X-a
CS 3.1. Identificarea structurilor argumentative într-un text literar sau nonliterar dat
- *identificarea ipotezei/ opiniei şi a argumentelor într-un text de tip opinie* - *relaționarea propozițiilor prin conectori* - *completarea unor texte lacunare cu structuri argumentative identificate în texte citite*
CS 3.2. Recunoașterea elementelor specifice exprimării unui punct de vedere, identificate într-un text literar sau nonliterar
- *sesizarea ideilor principale necesare înțelegerii informațiilor din texte de diverse tipuri* - *identificarea schemei textului argumentativ prin completarea de texte lacunare* - *identificarea perspectivei naratorului/ personajului* - *sesizarea figurilor de stil studiate dintr-un text studiat/ citit/ audiat* - *clasificarea unor puncte de vedere în funcție de schimbarea contextului comunicațional* - *identitificarea caracterului formal/ informal al discuțiilor*
CS 3.3. Compararea unor argumente diferite în vederea formulării unor judecăți proprii
- *compararea modului în care apare ilustrată o temă în diferite texte studiate* - *compararea a două puncte de vedere în baza unei liste de criterii date* - *formularea unor întrebări suplimentare pentru înțelegerea intenției interlocutorului* - *formularea schematică a unor judecăți proprii în baza diferitelor argumente identificate și comparate din textele studiate/ citit/ audiat*
CS 3.4. Argumentarea unor puncte de vedere proprii cu referire la diferitele texte studiate pe diferite teme din universul familiar
- *prezentarea unui punct de vedere, folosind tehnologia digitală, pentru a surprinde corect mesajele unor texte diferite, având o temă comună* - *continuarea unei idei exprimate de interlocutor* - *formularea unui punct de vedere cu argumente pro sau contra pornind de la un text literar studiat*
CS 3.5. Susținerea unor puncte de vedere proprii în expunerea diferitelor interpretări pe marginea textelor studiate
- *participarea la forumuri de discuții în vederea expunerii unui punct de vedere pe marginea textelor studiate* - *analizarea unor texte critice informale/ formale (de tipul recenziilor, stil blog) ce au ca subiect una din operele studiate* - *formularea unor puncte de vedere proprii pe marginea textelor studiate*
CS 3.6. Participarea activă la dezbateri, formulând puncte de vedere sau continuând ideile celorlalți interlocutori pe diferite teme din universul familiar
- *organizarea de mese rotunde, prin susținerea diferitelor puncte de vedere* - *argumentarea unui punct de vedere pe marginea ideilor prezentate, în două sau mai multe texte diferite* - *ascultarea activă a unor puncte de vedere exprimate de ceilalți interlocutori în vederea continuării ideilor dezbătute*

CG 4 - Identificarea specificului culturii în context multi- şi intercultural

Clasa a X-a
CS 4.1. Identificarea elementelor de cultură şi civilizaţie specifice etniei italiene
- *identificarea stereotipurilor privitoare la cutura şi civilizaţia specifice etniei italiene*

- *identificarea principalelor valori specifice, enunţate în prealabil, promovate în texte din literatura italiană* - *prezentarea unor trăsături specifice identificate în regiunile din Italia cu accent pe tiparele culturale sesizate*
CS 4.2. Compararea elementelor de cultură şi civilizaţie italiană cu alte elemente specifice altor culturi europene
- *compararea stereotipurilor privitoare la diferitele culturi europene* - *redactarea unor texte comparative după o schemă dată pentru promovarea interculturalității și a multilingvismului* - *realizarea unei broşuri culturale punând în evidență diferitele trăsături socio – culturale identificate în societățile europene*
CS 4.3. Exprimarea unui punct de vedere față de tradițiile și valorile culturii italiene descrise în textele studiate
- *expunerea unui punct de vedere cu privire la diferitele valori recunoscute social şi cultural* - *formularea unor puncte de vedere cu privire la tradițiile culturale specifice etniei italiene* - *redactarea unor texte de prezentare a unor aprecieri referitoare la valorile promovate în societatea italiană* - *crearea unor hărți conceptuale după o schemă dată care vizează tradiții și valori specifice culturii italiene*
CS 4.4. Argumentarea unui punct de vedere privitor la tiparele identificate în cultura specifică etniei italiene
- *participarea la o dezbatere în care să argumenteze propriul punct de vedere cu privire la diferitele tipare culturale identificate – joc de rol "Ambasador cultural"* - *organizarea de mese rotunde, prin susţinerea şi argumentarea diferitelor puncte de vedere în vederea evidențierii elementelor specifice culturii etniei italiene* - *realizarea unor discuții în jurul stereotipurilor culturale identificate în vederea argumentării propriilor puncte de vedere*

Clasa a XI-a

CG 1 - Utilizarea corectă şi adecvată a achiziţiilor lingvistice în receptarea şi în producerea mesajelor în limba italiană, în diferite situaţii de comunicare

Clasa a XI-a
CS 1.1. Utilizarea adecvată a achiziţiilor lingvistice în receptarea diferitelor tipuri de texte
- *selectarea dintr-o serie sinonimică sau antonimică a cuvintelor care exprimă adecvat / nuanţat intenţia comunicativă* - *înlocuirea unor termeni, pentru observarea modificării sensului enunţului* - *modificarea sensului unui enunț prin înlocuirea unei serii de termeni specifici* - *formularea de enunţuri complexe în care elevii solicită / oferă informaţii detaliate cu privire la impresiile, emoţiile lor în diferite contexte situaționale*
CS 1.2. Identificarea elementelor specifice din structura diferitelor tipuri de texte studiate
- *recunoașterea structurii narative dintr-un text citit* - *recunoașterea structurii textului poetic dintr-un operă studiată* - *completarea unor texte lacunare pe modelul textelor studiate* - *ordonarea unor secvențe pe baza structurilor / conectorilor din diferitele tipuri de texte studiate*
CS 1.3. Exprimarea orală sau în scris a propriilor reacţii şi opinii privind textele studiate
- *dezbateri pe teme de interes pentru elevi, în perechi, conduse / moderate de un alt coleg* - *prezentarea unor texte narative, lirice şi dramatice, eseistice, considerate de elevi ca fiind atractive* - *evidenţierea opiniei cu privire la unele mesaje ascultate sau din texte literare studiate* - *organizarea de mese rotunde în care au loc dezbateri în scopul exprimării unor opinii pertinente cu privire la un text narativ/descriptiv/poetic studiat*
CS 1.4. Redactarea de texte aparținând diferitelor tipologii de texte studiate
- *redactarea unor texte care tratează aceeaşi temă în registre diferite* - *redactarea unui proiect, folosind surse diferite de documentare* - *redactarea de texte narative, lirice şi dramatice, urmând structura tipurilor de texte studiate* - *redactarea unor texte pornind de la un început dat / ajungând la un final dat*
CS 1.5. Utilizarea corectă şi adecvată a formelor exprimării orale şi scrise în diferite situaţii de comunicare
- *susţinerea unei prezentări orale cuprinzând intenţionat greşeli pe care participanţii la dialog să le corecteze* - *completarea unor chestionare referitoare la înţelesul unor cuvinte / expresii, a unor cuvinte care pun probleme de scriere* - *identificarea unor termeni aulici frecvent întâlniți în texte din literatura italiană veche* - *întocmirea unor liste, în urma monitorizării categoriilor de greşeli identificate în diferite texte orale şi scrise*

CG 2 - Aplicarea instrumentelor de analiză tematică, structurală şi stilistică în receptarea diferitelor texte literare şi nonliterare

Clasa a XI-a
CS 2.1. Aplicarea unor tehnici în vederea înțelegerii unor texte literare sau nonliterare
- *înțelegerea unor informaţii punctuale din unul sau mai multe texte literare sau nonliterare studiate, în vederea rezolvării unor sarcini de lucru complexe* - *integrarea informaţiilor din unul sau mai multe texte literare sau nonliterare studiate, pentru a rezolva diverse sarcini* - *analizarea unor informaţii din diverse tipuri de texte literare sau nonliterare studiate prin emiterea de opinii, idei, concepte*
CS 2.2. Identificarea temei şi a ideilor principale din diferite tipuri de texte literare sau nonliterare
- *localizarea secvențelor dintr-un text literar sau nonliterar studiat prin identificarea elementelor cheie din fiecare secvență* - *localizarea secvențelor dintr-un text literar sau nonliterar studiat prin comentarea elementelor cheie din fiecare secvență* - *specificarea temei/ temelor dintr-un text literar sau nonliterar studiat* - *expunerea ideilor principale dintr-un text literar sau nonliterar studiat*
CS 2.3. Compararea ideilor şi atitudinilor diferite în dezvoltarea aceleiaşi teme literare
- *interpretarea temei / motivelor din două sau mai multe texte studiate*

- *compararea modului în care este ilustrată o temă / prezentată o imagine / descris un eveniment, un personaj etc. în două sau mai multe texte studiate* - *susținerea unor opinii față de atitudinile transmise prin mesaje diverse, cu ajutorul unor modalizatori*
CS 2.4. Compararea trăsăturilor definitorii ale comunicării în texte literare sau nonliterare
- *identificarea unor asemănări și a unor deosebiri între două sau mai multe texte* literare sau nonliterare - *realizarea unei hărți conceptuale sau a unei scheme Venn cu trăsăturile definitorii identificate în texte* literare sau nonliterare - *completarea unor texte lacunare cu informații relevante despre trăsăturile caracteristice textelor* literare sau nonliterare *studiate*
CS 2.5. Aplicarea conceptelor teoretice în analiza și discutarea textelor literare sau nonliterare studiate
- *identificarea conceptelor teoretice în texte literare sau nonliterare studiate* - *integrarea a două sau a mai multor concepte teoretice identificate în textele literare sau nonliterare studiate într-o hartă conceptuală în scopul rezolvării sarcinilor de analiză a textelor respective* - *participarea la interviuri în calitate de intervievat sau de intervievator* - *realizarea unor proiecte în grup prin invitarea unor persoane experte într-un domeniu de interes*
CS 2.6. Redactarea, individual și / sau în echipă, a unui text ficțional / nonficțional, pe o temă dată
- *ordonarea paragrafelor dintr-un text ficțional / nonficțional urmând succesiunea logică* - *elaborarea unui text de tip opinie / argumentativ despre un text literar / nonliterar studiat* - *redactarea unei recenzii despre o carte citită, un eveniment (spectacol, film, expoziție, etc)*

CG 3 - Argumentarea în scris și oral a opiniilor în diverse situații de comunicare

Clasa a XI-a
CS 3.1. Identificarea structurilor argumentative într-un text literar sau nonliterar dat
- *identificarea ipotezei/ opiniei și a argumentelor într-un text de tip opinie/ argumentativ* - *relaționarea propozițiilor prin conectori* - *completarea unor texte lacunare cu structuri argumentative identificate în texte studiate*
CS 3.2. Recunoașterea elementelor specifice exprimării unui punct de vedere, identificate într-un text literar sau nonliterar
- *sesizarea detaliilor necesare înțelegerii informațiilor din texte de diverse tipuri* - *identificarea schemei textului argumentativ prin completarea de texte lacunare* - *exemplificarea diferitelor tipuri de argumente* - *identificarea perspectivei naratorului/ personajului* - *analizarea figurilor de stil studiate, dintr-un text studiat/ citit/ audiat* - *reformularea unor puncte de vedere în funcție de schimbarea contextului comunicațional/* - *comentarea caracterului formal/ informal al discuțiilor*
CS 3.3. Compararea unor argumente diferite în vederea formulării unor judecăți proprii
- *compararea modului în care apare ilustrată o temă în diferite texte studiate* - *compararea mai multor puncte de vedere în baza unei liste de criterii date* - *elaborarea unei liste de criterii care să permită evaluarea obiectivă prin comparație a mai multor puncte de vedere* - *formularea unor întrebări suplimentare pentru înțelegerea intenției interlocutorului* - *formularea unor judecăți proprii în baza diferitelor argumente identificate și comparate din textele studiate*
CS 3.4. Argumentarea unor puncte de vedere proprii cu referire la diferitele texte studiate pe orice temă dată
- *prezentarea unui punct de vedere, folosind tehnologia digitală, pentru a surprinde corect mesajele unor texte diferite având mai multe teme comune* - *completarea unei idei exprimate de interlocutor* - *formularea unui punct de vedere cu argumente pro sau contra pornind de la un text literar studiat*
CS 3.5. Susținerea unor puncte de vedere proprii în expunerea diferitelor interpretări pe marginea textelor studiate
- *participarea la forumuri de discuții sub forma unor Cluburi de lectură în vederea expunerii unui punct de vedere pe marginea textelor studiate* - *analizarea unor texte critice informale/ formale (de tipul recenziilor, stil blog) ce au ca subiect una din operele studiate* - *formularea unor puncte de vedere proprii argumentate pe marginea textelor studiate*

CS 3.6. Participarea activă la dezbateri, formulând puncte de vedere şi / sau continuând ideile celorlalți interlocutori pe orice temă dată
- *organizarea de mese rotunde, de activități de tip „proces literar” prin susținerea şi argumentarea diferitelor puncte de vedere* - *argumentarea unui punct de vedere pe marginea ideilor prezentate, în două sau mai multe texte diferite* - *susținerea unor puncte de vedere pe marginea unui text studiat în cadrul unei dezbateri de tip "Avocatul diavolului"* - *ascultarea activă a unor puncte de vedere exprimate de ceilalți interlocutori în vederea formulării propriilor puncte de vedere*

CG 4 - Identificarea specificului culturii în context multi- şi intercultural

Clasa a XI-a
CS 4.1. Identificarea elementelor de cultură şi civilizaţie specifice etniei italiene în context european
- *identificarea stereotipurilor privitoare la cutura şi civilizaţia specifice etniei italiene în context european* - *identificarea valorilor promovate în texte din literatura italiană* - *prezentarea unor trăsături specifice identificate în regiunile din Italia cu accent pe tiparele culturale sesizate*
CS 4.2. Compararea elementelor de cultură şi civilizaţie italiană cu alte elemente specifice altor culturi europene
- *compararea stereotipurilor privitoare la diferitele culturi europene* - *redactarea unor texte comparative pentru promovarea interculturalității și a multilingvismului* - *realizarea unei broșuri culturale punând în evidență diferitele trăsături socio – culturale identificate în societățile europene*
CS 4.3. Exprimarea unui punct de vedere față tradițiileși valorile culturii italiene şi ale unei alte culturi, descrise în textele studiate
- *expunerea unui punct de vedere cu privire la diferitele valori recunoscute social şi cultural* - *formularea unor puncte de vedere cu privire la tradițiile culturale specifice etniei italiene în comparație cu alte culturi* - *redactarea unor texte de prezentare a unor aprecieri referitoare la valorile promovate în societatea italiană/ în diferitele societăți europene* - *crearea unor hărți conceptuale care vizează tradiții și valori specifice culturii italiene în context european*
CS 4.4. Argumentarea unui punct de vedere privitor la tiparele identificate în cultura specifică etniei italiene și în cultura altor popoare
- *participarea la o dezbatere în care să argumenteze propriul punct de vedere cu privire la diferitele tipare culturale identificate – joc de rol ”Ambasador cultural”* - *organizarea de mese rotunde, de activități de tip „proces literar” prin susținerea şi argumentarea diferitelor puncte de vedere în vederea evidențierii elementelor specifice culturii etniei italiene prin comparație cu cele europene* - *realizarea unor discuții în jurul stereotipurilor culturale identificate în vederea argumentării propriilor puncte de vedere*

Clasa a XII-a

CG 1 - Utilizarea corectă şi adecvată a achiziţiilor lingvistice în receptarea şi în producerea mesajelor în limba italiană, în diferite situaţii de comunicare

Clasa a XII-a
CS 1.1. Utilizarea adecvată a achiziţiilor lingvistice în receptarea diferitelor tipuri de texte
- *selectarea dintr-o serie sinonimică sau antonimică a cuvintelor care exprimă adecvat / nuanţat intenţia comunicativă* - *înlocuirea unor termeni, pentru observarea modificării sensului enunţului* - *modificarea sensului unui enunț prin înlocuirea unei serii de termeni specifici* - *formularea de enunţuri complexe în care elevii solicită / oferă informaţii detaliate cu privire la impresiile, emoţiile lor în diferite contexte situaționale*
CS 1.2. Identificarea elementelor specifice din structura diferitelor tipuri de texte studiate
- *recunoașterea structurii narative dintr-un text citit* - *recunoașterea structurii textului argumentativ* - *completarea unor texte lacunare pe modelul textelor studiate* - *ordonarea unor secvențe pe baza structurilor / conectorilor din diferitele tipuri de texte studiate*
CS 1.3. Exprimarea orală sau în scris a propriilor reacţii şi opinii privind textele studiate
- *dezbateri pe teme de interes pentru elevi, în perechi, conduse / moderate de un alt coleg* - *prezentarea unor texte narative, lirice şi dramatice, eseistice, considerate de elevi ca fiind atractive* - *evidenţierea opiniei cu privire la unele mesaje ascultate sau din texte literare studiate* - *organizarea de mese rotunde în care au loc dezbateri în scopul exprimării unor opinii pertinente cu privire la un text narativ/descriptiv/poetic studiat*
CS 1.4. Redactarea de texte aparținând diferitelor tipologii de texte studiate
- *redactarea unor texte care tratează aceeaşi temă în registre diferite* - *redactarea unui proiect, folosind surse diferite de documentare* - *redactarea de texte narative, lirice şi dramatice, urmând structura tipurilor de texte studiate* - *redactarea unor texte pornind de la un început dat / ajungând la un final dat*
CS 1.5. Utilizarea corectă şi adecvată a formelor exprimării orale şi scrise în diferite situaţii de comunicare
- *susţinerea unei prezentări orale cuprinzând intenţionat greşeli pe care participanţii la dialog să le corecteze* - *completarea unor chestionare referitoare la înţelesul unor cuvinte / expresii, a unor cuvinte care pun probleme de scriere* - *identificarea unor termeni aulici frecvent întâlniți în texte din literatura italiană veche* - *întocmirea unor liste, în urma monitorizării categoriilor de greşeli identificate în diferite texte orale şi scrise*

CG 2 - Aplicarea instrumentelor de analiză tematică, structurală şi stilistică în receptarea diferitelor texte literare şi nonliterare

Clasa a XII-a
CS 2.1. Aplicarea unor tehnici în vederea înțelegerii unor texte literare sau nonliterare
- *înțelegerea unor informaţii esențiale din unul sau mai multe texte literare sau nonliterare studiate, în vederea rezolvării unor sarcini de lucru complexe* - *integrarea informaţiilor din unul sau mai multe texte literare sau nonliterare studiate, pentru a rezolva diverse sarcini* - *analizarea unor informaţii din diverse tipuri de texte literare sau nonliterare studiate prin emiterea de opinii, idei, concepte*
CS 2.2. Identificarea temei şi a ideilor principale din diferite tipuri de texte literare sau nonliterare
- *localizarea secvențelor dintr-un text literar sau nonliterar studiat prin identificarea elementelor cheie din fiecare secvență* - *localizarea secvențelor dintr-un text literar sau nonliterar studiat prin comentarea elementelor cheie din fiecare secvență* - *specificarea temei/ temelor dintr-un text literar sau nonliterar studiat* - *expunerea ideilor principale dintr-un text literar sau nonliterar studiat*
CS 2.3. Compararea ideilor şi atitudinilor diferite în dezvoltarea aceleiaşi teme literare
- *interpretarea temei / motivelor din două sau mai multe texte studiate*

- *compararea modului în care este ilustrată o temă / prezentată o imagine / descris un eveniment, un personaj etc. în două sau mai multe texte studiate* - *susținerea unor opinii față de atitudinile transmise prin mesaje diverse, cu ajutorul unor modalizatori*
CS 2.4. Compararea trăsăturilor definitorii ale comunicării în texte literare sau nonliterare
- *identificarea unor asemănări și a unor deosebiri între două sau mai multe texte* literare sau nonliterare - *realizarea unei hărți conceptuale sau a unei scheme Venn cu trăsăturile definitorii identificate în texte* literare sau nonliterare - *completarea unor texte lacunare cu informații relevante despre trăsăturile caracteristice textelor* literare sau nonliterare *studiate*
CS 2.5. Aplicarea conceptelor teoretice în analiza și discutarea textelor literare sau nonliterare studiate
- *identificarea conceptelor teoretice în texte literare sau nonliterare studiate* - *integrarea a două sau a mai multor concepte teoretice identificate în textele literare sau nonliterare studiate într-o hartă conceptuală în scopul rezolvării sarcinilor de analiză a textelor respective* - *participarea la interviuri în calitate de intervievat sau de intervievator* - *realizarea unor proiecte în grup prin invitarea unor persoane experte într-un domeniu de interes*
CS 2.6. Redactarea, individual și / sau în echipă, a unui text ficțional / nonficțional, pe o temă dată
- *ordonarea paragrafelor dintr-un text ficțional / nonficțional urmând succesiunea logică* - *elaborarea unui text de tip opinie / argumentativ despre un text literar / nonliterar studiat* - *redactarea unei recenzii despre o carte citită, un eveniment (spectacol, film, expoziție, etc)*

CG 3 - Argumentarea în scris și oral a opiniilor în diverse situații de comunicare

Clasa a XII-a
CS 3.1. Identificarea structurilor argumentative într-un text literar sau nonliterar dat
- *identificarea ipotezei/ opiniei și a argumentelor într-un text de tip opinie/ argumentativ* - *relaționarea propozițiilor prin conectori* - *completarea unor texte lacunare cu structuri argumentative identificate în texte studiate*
CS 3.2. Recunoașterea elementelor specifice exprimării unui punct de vedere, identificate într-un text literar sau nonliterar
- *sesizarea detaliilor necesare înțelegerii informațiilor din texte de diverse tipuri* - *identificarea schemei textului argumentativ prin completarea de texte lacunare* - *exemplificarea diferitelor tipuri de argumente* - *identificarea perspectivei naratorului/ personajului* - *analizarea figurilor de stil studiate, dintr-un text studiat/ citit/ audiat* - *reformularea unor puncte de vedere în funcție de schimbarea contextului comunicațional/* - *identificarea și comentara caracterului formal/ informal al discuțiilor*
CS 3.3. Compararea unor argumente diferite în vederea formulării unor judecăți proprii
- *compararea modului în care apare ilustrată o temă în diferite texte studiate* - *compararea mai multor puncte de vedere în baza unei liste de criterii date* - *elaborarea unei liste de criterii care să permită evaluarea obiectivă prin comparație a mai multor puncte de vedere* - *formularea unor întrebări suplimentare pentru înțelegerea intenției interlocutorului* - *formularea unor judecăți proprii în baza diferitelor argumente identificate și comparate din textele studiate/ citit/ audiat*
CS 3.4. Argumentarea unor puncte de vedere proprii cu referire la diferitele texte studiate/ citite pe orice temă dată
- *prezentarea unui punct de vedere, folosind tehnologia digitală, pentru a surprinde corect mesajele unor texte diferite, având o temă comună/ având mai multe teme comune* - *completarea unei idei exprimate de interlocutor* - *formularea unui punct de vedere cu argumente pro sau contra pornind de la un text literar studiat / citit/ audiat*
CS 3.5. Susținerea unor puncte de vedere proprii în expunerea diferitelor interpretări pe marginea textelor studiate / citite
- *participarea la forumuri de discuții sub forma unor Cluburi de lectură în vederea expunerii unui punct de vedere pe marginea textelor studiate/ citite*

- *analizarea unor texte critice informale/ formale (de tipul recenziilor, stil blog) ce au ca subiect una din operele studiate/ citit/ audiat* - *formularea unor puncte de vedere proprii argumentate pe marginea textelor studiate/ citite*
CS 3.6. Participarea activă la dezbateri, formulând puncte de vedere și / sau continuând ideile celorlalți interlocutori pe orice temă dată
- *organizarea de mese rotunde, de activităţi de tip „proces literar” prin susţinerea şi argumentarea diferitelor puncte de vedere* - *argumentarea unui punct de vedere pe marginea ideilor prezentate, în două sau mai multe texte diferite* - *susținerea unor puncte de vedere pe marginea unui text studiat în cadrul unei dezbateri de tip "Avocatul diavolului"* - *ascultarea activă a unor puncte de vedere exprimate de ceilalți interlocutori în vederea formulării propriilor puncte de vedere*

CG 4 - Identificarea specificului culturii în context multi- şi intercultural

Clasa a XII-a
CS 4.1. Identificarea elementelor de cultură şi civilizaţie specifice etniei italiene în context european
- *identificarea stereotipurilor privitoare la cutura şi civilizaţia specifice etniei italiene în context european* - *identificarea valorilor promovate în texte din literatura italiană* - *prezentarea unor trăsături specifice identificate în regiunile din Italia cu accent pe tiparele culturale sesizate*
CS 4.2. Compararea elementelor de cultură şi civilizaţie italiană cu alte elemente specifice altor culturi europene
- *compararea stereotipurilor privitoare la diferitele culturi europene* - *redactarea unor texte comparative pentru promovarea interculturalității și a multilingvismului* - *realizarea unei broșuri culturale punând în evidență diferitele trăsături socio – culturale identificate în societățile europene*
CS 4.3. Exprimarea unui punct de vedere față tradițiileși valorile culturii italiene și ale unei alte culturi, descrise în textele studiate/ citite
- *expunerea unui punct de vedere cu privire la diferitele valori recunoscute social şi cultural* - *formularea unor puncte de vedere cu privire la tradițiile culturale specifice etniei italiene în comparație cu alte culturi* - *redactarea unor texte de prezentare a unor aprecieri referitoare la valorile promovate în societatea italiană/ în diferitele societăți europene* - *crearea unor hărți conceptuale care vizează tradiții și valori specifice culturii italiene/ culturilor europene*
CS 4.4. Argumentarea unui punct de vedere privitor la tiparele identificate în cultura specifică etniei italiene și în cultura altor popoare
- *participarea la o dezbatere în care să argumenteze propriul punct de vedere cu privire la diferitele tipare culturale identificate – joc de rol ”Ambasador cultural”* - *organizarea de mese rotunde, de activităţi de tip „proces literar” prin susţinerea şi argumentarea diferitelor puncte de vedere în vederea evidențierii elementelor specifice culturii etniei italiene prin comparație cu cele europene* - *realizarea unor discuții în jurul stereotipurilor culturale identificate în vederea argumentării propriilor puncte de vedere*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Clasa a IX-a – Clasa a XII-a
Filiera teoretică, profilul real, specializările matematică – informatică și științele naturii

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Suporturi de învățare	• Afişe, reclame, pliante, broşuri, instrucţiuni de utilizare, prospecte • Invitaţii şi planuri referitoare la evenimente de familie • Orare, meniuri, rețete culinare, hărți • Texte literare (originale sau în formă adaptată), recenzii • Comentarii (înregistrări audio) • Articole de presă informative scurte • Articole de opinie • Bloguri, publicații de pe rețelele de socializare, forumuri • Texte multimodale (bandă desenată, roman grafic) • Fragmente de texte literare simple • Clipuri video • Podcast-uri • Fragmente de emisiuni radio • Ştiri televizate, fapt divers, meteo; înregistrări din programe de știri • Pagini de internet • Aplicații digitale interactive (de tipul Kahoot, Quizizz, Bookcreator etc.) • Aplicații digitale pentru realizarea de prezentări (de tipul PowerPoint, Canva, Genially etc.) • Dicționare lingvistice
2. Sugestii de contexte de comunicare	• Stilul de viață al adolescenților (școală, familie, rutine, activități pentru timpul liber, relații sociale) • Mediul înconjurător (ecologie, dezvoltare durabilă) • Tehnologie și comunicare (inovații, aplicații digitale, inteligența artificială, rețele sociale, media) • Progres şi schimbare: obiecte şi ustensile domestice, ocupaţii şi profesii • Elemente geografice, istorice și culturale ale spațiului lingvistic italian • Elemente de literatură italiană

3. Gramatică funcțională (acte de vorbire/ funcții ale limbii inclusiv convenții socio-culturale)

Clasa a IX-a	Clasa a X-a	Clasa a XI-a	Clasa a XII-a
1. A iniţia, menţine şi încheia un schimb verbal; 2. A situa în timp şi a povesti la trecut; 3. A descrie şi a compara locuri, situaţii, obiecte, persoane, idei; 4. A face promisiuni, ipoteze, previziuni pentru viitor; 5. A cere ceva şi a da sfaturi unei persoane în mod politicos; 6. A susţine în mod argumentat un schimb verbal direct; 7. A-şi exprima opiniile personale sau atitudini; 8. A susţine un proiect; **9. A folosi în mod adecvat stilul formal / informal;*** **10. A solicita şi a furniza explicaţii şi justificări;**	1. A iniţia, menţine şi încheia un schimb verbal; 2. A situa în timp şi a povesti la trecut; 3. A descrie şi a compara locuri, situaţii, obiecte, persoane, idei; 4. A face promisiuni, ipoteze, previziuni pentru viitor; 5. A cere ceva şi a da sfaturi unei persoane în mod politicos; 6. A susţine în mod argumentat un schimb verbal direct; **7. A exprima acordul sau dezacordul, a confirma sau a contrazice afirmaţiile interlocutorului**; 8. A- şi exprime opiniile personale sau o atitudine; 9. A susţine un proiect;	1. A iniţia, menţine şi încheia un schimb verbal; 2. A situa în timp şi a povesti la trecut; 3. A descrie şi a compara locuri, situaţii, obiecte, persoane, idei **şi acţiuni;** 4. A face promisiuni, ipoteze, previziuni pentru viitor; 5. A susţine în mod argumentat un schimb verbal direct; 6. A exprima acordul sau dezacordul, a confirma sau a contrazice afirmaţiile interlocutorului; 7. A susţine în mod argumentat opiniile personale sau o atitudine; **8. A exprima ipoteze şi raționamente;**	1. A iniţia, menţine şi încheia un schimb verbal; 2. A situa în timp şi a povesti la trecut; 3. A descrie şi a compara locuri, situaţii, obiecte, persoane, idei şi acţiuni; 4. A face promisiuni, ipoteze, previziuni pentru viitor; 5. A susţine în mod argumentat un schimb verbal direct; 6. A exprima acordul sau dezacordul, a confirma sau a contrazice afirmaţiile interlocutorului; 7. A susţine în mod argumentat opiniile personale sau o atitudine; 8. A exprima ipoteze şi raționamente;

11. A formula judecăţi critice.	10. A folosi în mod adecvat stilul formal / informal; 11. A solicita şi a furniza explicaţii şi justificări; 12. **A susţine în mod argumentat un punct de vedere**; **13. A realiza analogii între personalităţi, manifestări culturale şi sociale din diverse epoci**; 14. A formula judecăţi critice.	**9. A nuanța puncte de vedere și a cere precizări / explicații;** 10. A realiza analogii între personalităţi, manifestări culturale şi sociale din diverse epoci, **folosind un limbaj specific;** 11. A formula judecăţi critice.	9. A nuanța puncte de vedere și a cere precizări / explicații; 10. A realiza analogii între personalităţi, manifestări culturale şi sociale din diverse epoci, folofind un limbaj specific **nuanțat**; 11. A formula judecăţi critice; **12. A face concesii.**

**** Elementele marcate cu caractere aldine reprezintă elementele noi în cadrul conținuturilor învățării***

4. Listă cu autori şi texte recomandate în vederea studiului literaturii italiene

Clasa a IX-a

Tip de text	**Autor**	**Operă**
Testo poetico	Iacopo da Lentini	*Amor è un desio che ven da core*
	San Francesco d'Assisi	*Cantico delle creature*
	Cecco Angiolieri	*S'i' fosse foco ...*
	Guido Guinizelli	*Al cor gentil rempaira sempre amore*
	Dante Alighieri	*Tanto gentile e tanto onesta pare* *La Divina Commedia: Inferno* - *Canto I* - *Canto V* - *Canto XXVI*
	Francesco Petrarca	*Solo et pensoso i più deserti campi* *Erano i capei d'oro a l'aura sparsi*

Clasa a X-a

Tip de text	**Autor**	**Operă**
Testo narrativo	Giovanni Boccaccio	*Il Decameron:* - *Federigo degli Alberighi* *(V giornata, IX novella)* - *Chichibio* *(VI giornata, IV novella)*
Testo poetico	Lorenzo de' Medici	*Il trionfo di Bacco e Arianna*
	Angelo Poliziano	*I mi trovai, fanciulle, un bel mattino*
	Matteo Maria Boiardo	*Orlando innamorato - Canto I* *"L'apparizione di Angelica"*
	Ludovico Ariosto	*Orlando Furioso - Canto I,* *C. XXIII "Orlando in cerca di Angelica"*
	Torquato Tasso	*Gerusalemme liberata* *Canto XII "La morte di Clorinda"*
Trattato	Niccolò Machiavelli	*Il Principe - Capitolo XXV* *"La fortuna"* *Capitolo XV "Modi e governo di uno principe"*

Testo drammatico	Carlo Goldoni	*La Locandiera (frammenti)*
Clasa a XI-a		
Tip de text	**Autor**	**Operă**
Testo poetico	Giacomo Leopardi	*L'Infinito* *Il sabato del villaggio*
	Giovanni Pascoli	*La mia sera*
	Gabriele D'Annunzio	*La pioggia nel pineto*
Testo narrativo	Alessandro Manzoni	*I promessi sposi (frammenti)* *Addio monti, Assalto al forno*
	Giovanni Verga	*La lupa (novella)* *La roba (novella)*
	Luigi Pirandello	*Il treno ha fischiato (novella)*
	Giuseppe Tomasi di Lampedusa	*Il Gattopardo (frammenti)* *Lui, il Principe*
Clasa a XII-a		
Tip de text	**Autor**	**Operă**
Testo poetico	Giuseppe Ungaretti *o poezie la alegere*	*Fratelli* *Soldati* *San Martino del Carso*
	Umberto Saba *o poezie la alegere*	*A mia moglie* *Amai*
	Eugenio Montale *o poezie la alegere*	*Meriggiare pallido e assorto* *Non chiederci la parola* *Felicità raggiunta*
	Salvatore Quasimodo *o poezie la alegere*	*Ed è subito sera* *Alle fronde dei salici*
Testo narrativo	Dino Buzzati	*Il colombre* da *Racconti*
	Italo Calvino	*Il barone rampante (frammento)*
	Andrea Camilleri	*La danza del gabbiano da Il commissario Montalbano*
	Dacia Maraini	*La lunga vita di Marianna Ucrìa – Un padre e una figlia*
	Natalia Ginzburg	*Siamo cinque fratelli da Lessico famigliare* *Lui e io da Le piccole virtù*
	Elena Ferrante	*L'amica geniale, volume I (frammento)*

NOTĂ. *Pe tot parcursul învăţământului liceal, se va studia literatura italiană stucturată pe perioade şi curente literare. Educaţia literară este centrată pe textul literar avându-se în vedere calitatea acestuia şi nu cantitatea. Se vor alege texte ale unor autori canonici ai literaturii italiene, ţinându-se cont de interesele şi de motivaţiile culturale ale tinerilor, de obiectivele educaţiei lingvistice şi literare. Drept urmare, se propune studierea diacronică a literaturii italiene ce va forma un orizont cultural vast în cadrul studiului limbii şi literaturii materne italiană.*

Clasa a IX-a – Clasa a XII-a
Filiera teoretică, profilul umanist, specializarea filologie

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Suporturi de învățare	● Afișe, reclame, pliante, broșuri, instrucțiuni de utilizare, prospecte ● Invitații și planuri referitoare la evenimente de familie ● Orare, meniuri, rețete culinare, hărți ● Texte literare (originale sau în formă adaptată), recenzii ● Comentarii (înregistrări audio) ● Articole de presă informative scurte ● Articole de opinie ● Bloguri, publicații de pe rețelele de socializare, forumuri ● Texte multimodale (bandă desenată, roman grafic) ● Fragmente de texte literare simple ● Clipuri video ● Podcasturi ● Fragmente de emisiuni radio ● Știri televizate, fapt divers, meteo; înregistrări din programe de știri ● Pagini de internet ● Aplicații digitale interactive (de tipul Kahoot, Quizizz, Bookcreator etc.) ● Aplicații digitale pentru realizarea de prezentări (de tipul PowerPoint, Canva, Genially etc.) ● Dicționare lingvistice
2. Sugestii de contexte de comunicare	● Stilul de viață al adolescenților (școală, familie, rutine, activități pentru timpul liber, relații sociale) ● Mediul înconjurător (ecologie, dezvoltare durabilă) ● Tehnologie și comunicare (inovații, aplicații digitale, inteligența artificială, rețele sociale, media) ● Progres şi schimbare: obiecte şi ustensile domestice, ocupaţii şi profesii ● Elemente geografice, istorice și culturale ale spațiului lingvistic italian ● Elemente de literatura italiană

3. Gramatică funcțională (acte de vorbire/ funcții ale limbii inclusiv convenții socio-culturale)			
Clasa a IX-a	**Clasa a X-a**	**Clasa a XI-a**	**Clasa a XII-a**
1. A iniţia, menţine şi încheia un schimb verbal; 2. A situa în timp şi a povesti la trecut; 3. A descrie şi a compara locuri, situaţii, obiecte, persoane, idei; 4. A face promisiuni, ipoteze, previziuni pentru viitor; 5. A cere ceva şi a da sfaturi unei persoane în mod politicos; 6. A susţine în mod argumentat un schimb verbal direct; 7. A-şi exprima opiniile personale sau atitudini; 8. A susţine un proiect; **9. A folosi în mod adecvat stilul formal / informal;*** **10. A solicita şi a furniza explicaţii şi justificări;** 11. A formula judecăţi critice.	1. A iniţia, menţine şi încheia un schimb verbal; 2. A situa în timp şi a povesti la trecut; 3. A descrie şi a compara locuri, situaţii, obiecte, persoane, idei; 4. A face promisiuni, ipoteze, previziuni pentru viitor; 5. A cere ceva şi a da sfaturi unei persoane în mod politicos; 6. A susţine în mod argumentat un schimb verbal direct; **7. A exprima acordul sau dezacordul**, **a confirma sau a contrazice afirmaţiile interlocutorului**; 8. A- şi exprime opiniile personale sau o atitudine; 9. A susţine un proiect; 10. A folosi în mod adecvat stilul formal / informal;	1. A iniţia, menţine şi încheia un schimb verbal; 2. A situa în timp şi a povesti la trecut; 3. A descrie şi a compara locuri, situaţii, obiecte, persoane, idei **şi acțiuni;** 4. A face promisiuni, ipoteze, previziuni pentru viitor; 5. A susţine în mod argumentat un schimb verbal direct; 6. A exprima acordul sau dezacordul, a confirma sau a contrazice afirmaţiile interlocutorului; 7. A susţine în mod argumentat opiniile personale sau o atitudine; **8. A exprima ipoteze și raționamente;** **9. A nuanța puncte de vedere și a cere precizări / explicații;**	1. A iniţia, menţine şi încheia un schimb verbal; 2. A situa în timp şi a povesti la trecut; 3. A descrie şi a compara locuri, situaţii, obiecte, persoane, idei şi acțiuni; 4. A face promisiuni, ipoteze, previziuni pentru viitor; 5. A susţine în mod argumentat un schimb verbal direct; 6. A exprima acordul sau dezacordul, a confirma sau a contrazice afirmaţiile interlocutorului; 7. A susţine în mod argumentat opiniile personale sau o atitudine; 8. A exprima ipoteze şi raționamente; 9. A nuanța puncte de vedere și a cere precizări / explicații;

	11. A solicita şi a furniza explicaţii şi justificări; 12. **A susţine în mod argumentat un punct de vedere**; **13. A realiza analogii între personalităţi, manifestări culturale şi sociale din diverse epoci**; 14. A formula judecăţi critice.	10. A realiza analogii între personalităţi, manifestări culturale şi sociale din diverse epoci, **folosind un limbaj specific;** 11. A formula judecăţi critice.	10. A realiza analogii între personalităţi, manifestări culturale şi sociale din diverse epoci, folofind un limbaj specific **nuanţat**; 11. A formula judecăţi critice; **12. A face concesii.**

**** Elementele marcate cu caractere aldine reprezintă elementele noi în cadrul conținuturilor învățării***

4. Listă cu autori și texte recomandate în vederea studiului literaturii italiene

Clasa a IX-a

Tip de text	**Autor**	**Operă**
Testo poetico	Bernart de Ventadorn	*Amore e poesia*
	Iacopo da Lentini	*Amor è un desio che ven da core*
	Chiaro Davanzati	*La splendïente luce quando apare*
	San Francesco d'Assisi	*Cantico delle creature*
	Cecco Angiolieri	*S'i' fosse foco ...*
	Guido Guinizelli	*Al cor gentil rempaira sempre amore*
	Dante Alighieri	*Tanto gentile e tanto onesta pare* *La Divina Commedia: Inferno* - *Canto I* - *Canto V* - *Canto XXVI*
	Francesco Petrarca	*Solo et pensoso i più deserti campi* *Erano i capei d'oro a l'aura sparsi* *Chiare, fresche e dolci acque*

Clasa a X-a

Tip de text	**Autor**	**Operă**
Testo narrativo	Giovanni Boccaccio	*Il Decameron:* - *Federigo degli Alberighi (V giornata, IX novella)* - *Chichibio (VI giornata, IV novella)* - *Lisabetta da Messina (IV giornata, V novella)* - *Griselda (X giornata, X novella)*
Testo poetico	Luigi Pulci	*Il Morgante (frammento a scelta)*
	Lorenzo de' Medici	*Il trionfo di Bacco e Arianna*
	Angelo Poliziano	*I mi trovai, fanciulle, un bel mattino*
	Matteo Maria Boiardo	*Orlando innamorato - Canto I* *"L'apparizione di Angelica"*
	Ludovico Ariosto	*Orlando Furioso - Canto I,* *C. XXIII "Orlando in cerca di Angelica"*

	Torquato Tasso	*Gerusalemme liberata* *Canto XII "La morte di Clorinda"*
Trattato	Niccolò Machiavelli	*Il Principe - Capitolo XXV* *"La fortuna"* *Capitolo XV "Modi e governo di uno principe"*
	Pico della Mirandola	*"Creazione dell'uomo" (De dignitae hominis)*
Testo drammatico	Carlo Goldoni	*La Locandiera (frammenti)*
Clasa a XI-a		
Tip de text	**Autor**	**Operă**
Testo poetico	Ugo Foscolo	*Alla sera*
	Giacomo Leopardi	*L'Infinito* *Il sabato del villaggio*
	Giovanni Pascoli	*La mia sera*
	Gabriele D'Annunzio	*La pioggia nel pineto*
	Guido Gozzano	*L'amica di nonna Speranza*
	Corrado Govoni	*Il palombaro*
Testo narrativo	Alessandro Manzoni	*I promessi sposi (frammenti)* *Addio monti, Assalto al forno*
	Giovanni Verga	*La lupa (novella)* *La roba (novella)*
	Luigi Pirandello	*Il treno ha fischiato (novella)*
	Giuseppe Tomasi di Lampedusa	*Il Gattopardo (frammenti)* *Lui, il Principe*
Testo drammatico	Luigi Pirandello	*Sei personaggi in cerca d'autore*
Clasa a XII-a		
Tip de text	**Autor**	**Operă**
Testo poetico	Giuseppe Ungaretti	*Fratelli* *Soldati* *San Martino del Carso*
	Umberto Saba	*A mia moglie* *Amai*
	Eugenio Montale	*Meriggiare pallido e assorto* *Non chiederci la parola* *Felicità raggiunta*
	Salvatore Quasimodo	*Ed è subito sera* *Alle fronde dei salici*
Testo narrativo	Dino Buzzati	*Il colombre* da *Racconti*
	Italo Calvino	*Il barone rampante (frammento)*
	Andrea Camilleri	*La danza del gabbiano* da *Il commissario Montalbano*
	Dacia Maraini	*La lunga vita di Marianna Ucrìa – Un padre e una figlia*

	Natalia Ginzburg	*Siamo cinque fratelli da Lessico famigliare* *Lui e io da Le piccole virtù*
	Elena Ferrante	*L'amica geniale, volume I (frammento)*

NOTĂ. *Pe tot parcursul învăţământului liceal, se va studia literatura italiană stucturată pe perioade şi curente literare. Educaţia literară este centrată pe textul literar avându-se în vedere calitatea acestuia şi nu cantitatea. Se vor alege texte ale unor autori canonici ai literaturii italiene, ţinându-se cont de interesele şi de motivaţiile culturale ale tinerilor, de obiectivele educaţiei lingvistice şi literare. Drept urmare, se propune studierea diacronică a literaturii italiene ce va forma un orizont cultural vast în cadrul studiului limbii şi literaturii materne italiană.*

SUGESTII METODOLOGICE

Programa şcolară reprezintă documentul de referinţă în elaborarea planificării calendaristice anuale şi a documentelor de planificare şi proiectare didactică, fiind necesară respectarea prevederilor legale în vigoare, inclusiv a celor referitoare la stabilirea bugetului de timp alocat orelor de predare şi de evaluare, precum şi la utilizarea timpului alocat disciplinei/domeniului de studiu, aflat la dispoziţia cadrului didactic.

Proiectarea demersului didactic se realizează prin raportare la programa şcolară şi presupune următoarele **etape**:
- ✓ lectura integrală şi personalizată a programei şcolare;
- ✓ elaborarea planificării calendaristice;
- ✓ proiectarea unităților de învățare.

În dimensiune aplicativă, prin planificarea şi proiectarea unităților de învățare, cadrul didactic îşi personalizează paradigmele didactice de predare-învățare-evaluare, îşi selectează metodele, practicile de lucru, modalitățile de învățare, inclusiv tehnologiile digitale, prin raportare la nivelul şi particularitățile colectivului de elevi, astfel încât să asigure deopotrivă parcursul continuu şi ascendent al achizițiilor învățării şi remedierea sincopelor. Astfel, în ceea ce priveşte instrumentele de proiectare didactică, recomandăm utilizarea următorului format de Planificare calendaristică anuală, în sensul în care acesta, odată completat, oferă o imagine relevantă, clară, articulată asupra parcurgerii integrale a programei şcolare, în special în ceea ce priveşte abordarea tuturor competențelor în relație cu conținutul propus.

Unitatea de învățământ:

PLANIFICARE CALENDARISTICĂ ANUALĂ

ANUL ŞCOLAR .....

Disciplina: .....
Clasa: ....., Limba italiană maternă....
Nr. de ore/săptămână: .....

Unităţi de învăţare	Competenţe specifice	Conţinuturi	Număr de ore alocate	Săptămâna	Observaţii / Modul
[se menționează titluri/teme – identificate în programa şcolară]	[se precizează numărul criterial al competențelor specifice din programa şcolară, corelate cu unitățile de învățare]	[din conținuturile programei şcolare, care se subsumează fiecărei unități de învățare]	[stabilite de către cadrul didactic]	[se precizează săptămâna sau săptămânile]	[se menționează aspecte specifice care țin de aplicarea planificării calendaristice, de ex., modul şi modificările în urma realizării activității didactice la clasă]

La realizarea planificărilor calendaristice anuale, profesorii vor avea în vedere următoarele :
- ✓ resursele de timp se alocă, în mod corespunzător, pe unitate de învățare, **nu pe conținuturi**;
- ✓ **conținuturile nu se reiau**;
- ✓ se propune un număr echilibrat de competențe specifice în corelație cu alocarea orară pe unitate de învățare; aceste competențe specifice trebuie formate, exersate, dezvoltate, evaluate; este necesară o prioritizare; rămân acelea care sunt cele mai importante pentru conținuturile vizate;
- ✓ se respectă structura anului şcolar.

- **PROIECTUL UNITĂȚII DE ÎNVĂȚARE**

Conținuturi **(detalieri)**	**Competențe specifice**	**Activități de învățare**	**Resurse**	**Evaluare**
[*se menționează detalieri de conținut din programa școlară care explicitează anumite parcursuri și care oferă un cadru de structurare a competențelor specifice vizate*]	[*se precizează numărul criterial al competențelor specifice din programa școlară corelate cu unitatea de învățare*]	[*vizate/recomandate de programa școlară sau altele, adecvate la conținuturile pentru care sunt utilizate în vederea formării competențelor specifice*]	[*se precizează resurse de timp, de loc, forme de organizare a clasei, material didactic, resurse educaționale deschise*]	[*se menționează metodele, instrumentele sau modalitățile de evaluare utilizate*]

Unitatea de învățare reprezintă o structură didactică flexibilă cu următoarele **caracteristici**:

- este unitară din punct de vedere tematic și didactic;
- vizează formarea anumitor competențe specifice la nivelul elevilor;
- este realizată pe o perioadă determinată de timp;
- se finalizează prin evaluare.

La realizarea proiectului unității de învățare, profesorii vor avea în vedere următoarele :

- Proiectul unității de învățare se va raporta la planificarea calendaristică și în concordanță cu aceasta (în ceea ce privește alocarea orară pe unitate de învățare, competențele specifice vizate, conținuturile).
- Activitățile de învățare se vor centra pe formarea, dezvoltarea și exersarea competențelor specifice menționate.
- Alocarea orară din planificare trebuie să se regăsească în proiect. Fiecare rând din proiect (evidențiat clar) reprezintă o oră. Doar așa se pot corela, pe orizontală, componentele structurale și se poate urmări, din perspectiva propunerilor, realismul încadrării în timp (ora de curs).
- Activitatea de învățare nu este o sarcină de lucru, ci un ansamblu de sarcini de lucru îndreptate către formarea unei competențe. Formularea are un anumit grad de complexitate, dar și de concretețe, deoarece activitatea de învățare este în legătură cu o anumită CS și cu anumite conținuturi și se adresează unui anumit colectiv de elevi.
- **Corelarea clară pe orizontală: CS - activitate de învățare – resurse, forma de organizare a elevilor – după caz, evaluare.**
- **Numărul de activități de învățare pentru o oră de curs trebuie să fie echilibrat, în raport cu resursele de timp, cu gradul de complexitate, cu specificul elevilor.**
- Organizarea activităților remediale în situațiile în care elevii întâmpină dificultăți în atingerea competențelor școlare de bază.

Predarea limbii materne pentru formarea competențelor de comunicare şi interculturale trebuie să se bazeze pe principii didactice moderne, centrate pe elev, care stimulează participarea activă și învățarea conştientă.

În acest sens, se recomandă utilizarea strategiilor activ-participative care să stimuleze motivația și implicarea elevilor. Metoda comunicativ-funcțională, jocurile de rol, activitățile de tip rezolvare de probleme, învăţarea prin descoperire, învăţarea bazată pe sarcini de lucru, dezbaterile și proiectele colaborative permit integrarea conținuturilor lingvistice în contexte reale de viaţă, stimulează autonomia în învățare, dezvoltă competențele lingvistice, socio-emoționale, culturale, precum şi gândirea critică.

În ora de limbă și literatură italiană maternă, textul literar va fi exploatat ca o **resursă autentică și plurivalentă** pentru dezvoltarea competențelor lingvistice și interculturale, etice și estetice. Sursă autentică de învățare alături de

celelalte tipuri de documente, textul literar capătă un statut aparte prin complexitatea raporturilor care se creează între instanțele enunțiative (locutor-interlocutor), pe de o parte, și între acestea și textul literar, sursă de interpretări multiple, de ipoteze și de inferențe pe care lectorul le descoperă/formulează în mod simultan cu lectura, pe de altă parte.

Exploatarea textului literar facilitează dezvoltarea atât a competențelor orale prin nevoia de verbalizare prin lectură, de dezbatere a conținutului, cât și a competenței scrise (înțelegere/receptare și exprimare/producție de text). Fiind un produs elaborat, bine structurat, conținând enunțuri de complexitate gramaticală și ideatică diferită, reprezentând aspecte lingvistice și culturale făcând parte din toate nivelurile sociale, textul literar este cel mai complex document autentic.

Textul literar este un instrument didactic fundamental în ora de limbă și literatură italiană maternă, deoarece servește la dezvoltarea competențelor lingvistice și culturale ale elevilor. Rolul său principal este de a fi o resursă autentică care ajută la contextualizarea vocabularului și a structurilor gramaticale, permițând elevilor să-și îmbunătățească în mod semnificativ competența de lectură cursivă, coerentă, cu respectarea grupurilor ritmice și a celor de suflu, a intonației etc. Textul literar devine astfel un loc al literațiilor care îl ajută pe elev să ajungă la descoperirea și înțelegerea sensului cuvintelor contextualizate sau luate izolat, să-și perfecționeze pronunția prin lectura cursivă cu voce tare a unui text elaborat, autentic și să-și formeze competența de exprimare în scris pe diverse teme sau într-un mod mai liber, mai creativ, stimulându-se astfel imaginația naturală și capacitatea de inovare în diverse domenii. În plus, el stimulează creativitatea, empatia și înțelegerea diferitelor viziuni asupra lumii.

În ora de limbă și literatură italiană maternă, textul literar constituie:

- Resursă lingvistică pentru prezentarea și exersarea contextualizată a vocabularului și a structurilor gramaticale, a elementelor pragmatico-discursive (acte de limbaj, tipuri de frază modală – interogație, injuncție, exclamație, emfază, pasivizare) și a construcțiilor argumentative, tipuri de texte (descriptiv, narativ, explicativ, științific etc.).
- Instrument de înțelegere a lecturii, confruntând elevii cu un limbaj autentic și divers, adesea scris pentru vorbitori nativi.
- Punte între limbă și cultură, fiind un obiect cultural în sine care transmite valorile unei societăți, permițând elevilor să se apropie de aceasta într-un mod indirect.
- Stimul pentru creativitate și exprimare. Lectura operelor/ fragmentelor literare poate inspira dezbaterea, reflecția și producerea de texte noi, precum și exersarea capacității de a rezuma, extinde sau reconstrui fragmente.

În ora de limbă și literatură italiană maternă pot fi realizate activități didactice, precum:

- Analiză contextuală: Investigarea autorului, a epocii de scriere și a contextului istoric și social al operei.
- Exerciții de gramatică și vocabular: Practicarea utilizării timpurilor verbale, a acordurilor, a sinonimelor, a antonimelor și a semnificației cuvintelor noi în contextul lor.
- Activități de înțelegere: Reconstituirea faptelor, rezumarea unui pasaj sau selectarea informațiilor celor mai relevante.
- Producere orală și scrisă: Scrierea unor finaluri alternative, rescrierea unor fragmente sau dezbaterea punctelor de vedere prezentate în operă.
- Focalizarea pe pronunție: Exersarea intonației și a ritmului versurilor, în funcție de tipul de text.

Reorganizarea programelor și a sistemului de predare / învățare aduce cu sine o regândire a strategiilor didactice, a tehnicilor și a metodelor de învățare, punând în centrul procesului educațional pe elev și nevoile lui de învățare. Format într-o eră a educației deschise, elevul devine sursă și scop de învățare prin stimularea aptitudinilor sale creative. De aceea, dezvoltarea imaginației, a imaginarului și a creativității elevului este una dintre dimensiunile fundamentale ale educației actuale, alături de digitalizare și de lucrul în echipă sau învățarea colaborativă. Dezvoltarea creativității elevului are ca efect, pe de o parte, dezinhibarea acestuia în procesul de învățare și de comunicare orală și scrisă, iar pe de altă parte conduce la o autonomizare în acest parcurs atât a elevului (învață să-și caute sursele de informare care îl ajută în realizarea propriului proiect), cât și a profesorului (își adapteaza conținuturile în funcție de nevoile de învățare ale fiecărui grup de lucru).

Scrierea creativă generează un sentiment de libertate acordat elevului, o descătușare din constrângerile unei cerințe prea stricte a unui exercițiu, o stimulare a spiritului inovator și o punere în actul creator, într-o anumită ordine, cu o anumită logică și coerență. Această componentă a învățării nu înseamnă neaparat o libertate totală acordată elevului în producerea de text. Scrierea creativă ca instrument de învățare trebuie atent pregătită, ghidată cu abilitate de către profesor prin etape preliminare [dobândirea cunoștințelor lingvistice necesare scrierii în limba străină, asigurarea că elevul este capabil să efectueze înlănțuirea coerentă a structurilor lingvistice care să exprime conținuturile vizate, identificarea conectorilor care construiesc coerența textuală, alegerea stilului în care se va scrie textul (neutru, pamfletar, ironic, științific, de vulgarizare etc.), situarea într-un anumit nivel de limbă și asigurarea cunoștințelor specifice acestuia, stabilirea tipului de texte ce urmează a fi creat, discuții pe structura logică a textului de creat, dezbatere pe tematica aleasă, informare asupra acesteia printr-o cercetare autonomă întreprinsă de elev dar orientată de profesor, delimitarea unor aspecte formale și de conținut]. Aceste etape sunt urmate apoi fie de scrierea individuală, fie de scrierea colaborativă empirică, în grupuri formate în clasă sau cu ajutorul platformelor colaborative (Framapad, Padlet, Classroom, etc.).

Pentru ca sentimentul de neconstrângere să fie resimțit de elev și să-i permită libertatea exprimării creative, acesta trebuie să-și facă propria lui anchetă asupra condițiilor exterioare care îl vor conduce spre realizarea produsului finit. Profesorul va fi doar ghid și mediator în selectarea alegerilor pe care le va face elevul în procesul de îndeplinire creativă a sarcinii de învățare. Fiind vorba de scriere creativă în limba maternă, elevul trebuie să dobândească un nivel incipient de cunoștințe lexicale, gramaticale, discursive.

Această strategie didactică ce îl consideră pe elev ca partea cea mai activă a procesului de învățare se poate practica la toate nivelurile, în proporții variabile. Indiferent de nivelul la care se află elevul care studază ***Limba și literatura italiană maternă***, vor putea fi folosite activități variate pornind de la exerciții de scriere creativă prin imitație a unui text de mici dimensiuni (de ex., imaginarea grafismelor plecând de la pronunția sunetelor, ghicitoare, poezie de o strofă, realizarea unui slogan simplu atașat unei imagini etc.), până la activități cu un grad mai ridicat de complexitate: imitație de stiluri (*à la manière de*...), scriere autobiografică, scriere pe scheme narative, descriptive, explicative, argumentative, scriere științifică sau de vulgarizare, scriere imagistică (de ex., caligrame), scriere plecând de la un fenomen gramatical (de ex., aventura imperfectului, ezitările lui „*si*" condițional...), proiectarea unui roman polițist, a unui roman de aventuri, scrierea creativă a unei introduceri sau a unei morale la o narațiune, scrierea unei parodii, a unui comentariu asupra unui tablou, imaginarea aventurilor personajelor dintr-o pictură etc.

Fiind o strategie de învățare, scrierea creativă și componenta de creativitate în general trebuie să respecte bune practici care să includă informarea, achiziționarea, aprofundarea, dezvoltarea, producția, evaluarea. Această ultimă competență este absolut necesară încheierii sarcinii de învățare efectuate în spirit creativ. Se pot imagina mijloace autentice de evaluare, rezultând din propunerile elevilor pentru efectuarea acestei etape (grile de evaluare/apreciere a creativității referindu-se eventual la modul de realizare a imaginarului, bogăția figurilor utilizate, transparența scriiturii, gradul de captare a atenției etc.).

O dimensiune esențială a predării moderne o constituie integrarea resurselor digitale în activitățile didactice. Alfabetizarea digitală este o competență cheie ce trebuie atinsă, iar utilizarea tehnologiei oferă oportunități extinse pentru învățarea limbii materne. Integrarea tehnologiei în predarea limbii materne nu trebuie însă privită ca un scop în sine, ci ca un mijloc de îmbunătățire a procesului educațional. Profesorul are rolul de mediator între resursa digitală și experiența de învățare a elevului, asigurând echilibrul între creativitate și rigoarea științifică.

Platformele educaționale (Moodle, Google Classroom, Microsoft Teams) permit organizarea eficientă a materialelor, gestionarea temelor și oferirea de *feedback* personalizat. Aplicațiile interactive, precum Quizlet, Kahoot, Mentimeter sau Wordwall, stimulează motivația și consolidează achizițiile lexicale și abilitățile de comunicare prin activități interactive. Totodată, utilizarea resurselor multimedia autentice (videoclipuri, podcast-uri, articole digitale) presupune expunerea la registre lingvistice variate și la diversitatea culturală asociată limbii moderne studiate.

Deosebit de valoroasă este și învățarea colaborativă mediată de tehnologie. Instrumente precum Padlet, Digipad, Framapad sau forumurile de discuție online încurajează schimbul de idei și învățarea reciprocă. În plus, platformele de comunicare sincrone (Zoom, Skype, Teams) permit simularea unor situații autentice de comunicare interculturală, iar învățarea mixtă combină avantajele interacțiunii directe cu flexibilitatea învățării online. Conform principiilor învățării personalizate, profesorul poate adapta conținuturile și ritmul predării la nevoile fiecărui elev, utilizând datele oferite de platformele digitale pentru monitorizarea progresului.

Evaluarea, ca parte integrantă a procesului didactic, trebuie să se orienteze către formarea competențelor. Modelul evaluării formative și continue, bazat pe *feedback* constructiv, sprijină învățarea activă și auto-reflecția. Instrumente precum portofoliul digital, jurnalul de învățare sau autoevaluarea oferă elevilor posibilitatea de a-și monitoriza evoluția și de a-și asuma responsabilitatea pentru propriul progres. Evaluarea între colegi favorizează colaborarea și dezvoltarea spiritului critic. Din perspectiva digitalizării, aplicații precum Google Forms, Edpuzzle, Flipgrid sau Socrative permit crearea unor teste interactive, adaptate nivelului lingvistic, personalizate în funcţie de profilul elevilor, și oferă analize rapide ale rezultatelor, facilitând intervenția promptă a profesorului.

Prin valorificarea metodelor interactive, a resurselor online și a evaluării formative, procesul de predare-învățare capătă un caracter dinamic, flexibil și adaptat cerințelor societății contemporane.

În concluzie, pentru un demers didatic eficient sugerăm:

- folosirea limbii ţintă în fraze simple și/ sau complexe, pentru orice situaţie de comunicare din clasă – se va evita traducerea sau folosirea variantei familiare elevului;
- utilizarea nonverbalului pentru a sprijini învăţarea intuitivă;
- organizarea de activităţi pe grupe pentru a stimula interacţiunea în limba ţintă;
- promovarea dimensiunii interculturale prin contactul cu realități autentice;
- monitorizarea activităţilor pe grupe în vederea folosirii limbii ţintă;
- oferirea de exemple* și analogii reprezentative pentru intuirea neregularităților limbii (articularea atentă şi eventuala scriere pe tablă a unor cuvinte pentru a-i sprijini pe elevi în a observa anumite mărci gramaticale, elevii structurându-şi astfel progresiv regula);
- recurgerea la un context autentic de comunicare, creat în clasă, pentru a practica actele de vorbire recomandate şi pentru a dezvolta competenţele stipulate în prezenta programă;
- realizarea unei lecturi de comprehensiune: accentele formative trebuie să fie puse pe semnificaţii şi pe exploatarea acestora la nivelul textului;**
- folosirea unei varietăţi de texte care să cuprindă şi elemente iconice, inclusiv texte multimodale;
- stimularea exprimării orale şi scrise simple;
- propunerea de teme de lucru motivante, pentru care se oferă sprijin în clasă sau prin intermediul TIC sau al resurselor digitale educaționale;
- propunerea de sarcini de lucru la alegere/diferenţiate pentru a stimula implicarea tuturor elevilor;
- diversificarea sarcinilor de lucru se poate face în funcţie de:
    - profilul cognitiv al elevului (de ex., ca răspuns la o solicitare de lectură, elevii pot indica/ explica ceea ce au înțeles din text);
    - nivelul de achiziţie (de ex., relatarea unei acţiuni sau a mai multora);
    - interese (de ex., modalităţi de lucru la proiecte sau de prezentare a acestora);
    - stilul de învățare (de ex., utilizarea suporturilor vizuale și audio pentru elevii cu stiluri de învățare variate);
- centrarea probelor de evaluare pe măsurarea nivelului de performanţă în cadrul diverselor competenţe specifice avute în vedere (de ex.: sarcini de producere a unui mesaj scris, înţelegerea unui text scris sau audiat).

* asemenea exemple nu ar trebui să facă obiectul unor lecţii sau secvenţe de lecţii separate, ci să apară în mod firesc pe parcursul diverselor activităţi de comunicare (profesorul poate propune un „stop-cadru” pentru observarea regularității şi oferi mai multe exemple, eventual solicitând elevilor să găsească şi ei ceva similar; profesorul şi clasa pot dezvolta împreună un set de semne/ gesturi convenţionale care să le amintească elevilor anumite regularităţi);

** lectura este un scop explicit al învăţării, de maximă importanţă pentru cunoaştere şi pentru dezvoltarea personală a elevului; lectura nu trebuie să fie utilizată ca mijloc pentru practicarea vocabularului şi a gramaticii; totodată, lectura cu voce tare, ca activitate în sine, este contraproductivă pentru comprehensiune;

În ceea ce privește strategiile de predare, recomandăm:

Abordarea comunicativ-funcțională

- ✓ Introducerea noțiunilor noi prin **situații reale de comunicare**;
- ✓ Organizarea de **jocuri de rol, interviuri, dezbateri și simulări** care implică utilizarea limbii în contexte autentice;

- ✓ Încurajarea exprimării libere, fără teama de greșeală, printr-un climat deschis și motivant.

Învățarea bazată pe sarcini de lucru

- ✓ Realizarea de **proiecte tematice** (de ex.: o broșură turistică, o campanie de conștientizare, un vlog în limba modernă studiată);
- ✓ Activități cu scop clar: planificarea unei excursii, redactarea unei postări pe rețele sociale, pregătirea unei prezentări.

Metode inductive și deductive în predarea gramaticii

- ✓ Alternarea activităților de descoperire (inductive) cu cele de sistematizare (deductive), pentru a echilibra intuiția și raționamentul lingvistic.

Integrarea resurselor digitale

- ✓ Utilizarea platformelor educaționale (de ex.: Kahoot, Quizlet, Padlet, Wordwall, Edpuzzle etc.) pentru consolidarea lexicului/vocabularului și a structurilor;
- ✓ Accesarea materialelor autentice (podcast-uri, videoclipuri, articole online).

În cazul elevilor cu cerințe educaționale speciale, al celor înscriși în programul *Școala din spital*, este imperativă colaborarea dintre profesorul de limbă maternă și consilierul școlar, în vederea elaborării unor planuri individuale de învățare, care să răspundă situației concrete a fiecărui copil (tip de deficiență sau de tulburare de învățare / diagnostic medical și consecințele acestuia asupra capacității copilului de a învăța, durata perioadei de spitalizare etc.). În mod evident, atât competențele generale sau specifice, cât și activitățile de învățare indicate în programa școlară pot suferi modificări, în vederea adaptării la cazul concret al fiecărui copil aflat într-una dintre situațiile prezentate mai sus.

Clasa a IX-a – Clasa a XII-a
Filiera teoretică, profilul real, specializările matematică – informatică și științele naturii

Teme recomandate:

Clasa a IX-a

- Universul personal: gusturi şi preferinţe, activităţi şcolare şi în afara şcolii, familia, prietenia, sentimentele şi emoţiile, sănătatea, jocul, timpul liber, vacanţa;
- Universul adolescenței: stiluri de viață, diferențele intergeneraționale;
- Mediul înconjurător: viaţa la ţară şi oraş, natura (plante, animale, locuri şi peisaje), ecologie;
- Progres şi schimbare: obiecte şi ustensile domestice, ocupaţii şi profesii;
- Relaţii interpersonale: relaţii între tineri, călătorii;
- Oameni şi locuri: aspecte ale vieţii citadine, obiective turistice şi culturale, personalităţi importante;
- Obiceiuri şi tradiţii: mâncăruri specifice sărbătorilor tradiţionale, activităţi specifice sărbătorilor tradiţionale;
- Incursiuni în lumea artei: personaje îndrăgite din cărţi şi filme;
- Universul cultural italian: trecut şi prezent;
- Societatea informațională și mijloacele de comunicare moderne: comunicarea nonverbală, publicitate şi anunţuri în presă, radioul şi televiziunea, internetul și platformele de socializare;
- **Elemente culturale ale spațiului italian: Referințe istorice. Începuturile literaturii italiene, Evul Mediu (secolul al XII-lea, al XIII-lea)**.

Clasa a X-a

- Universul personal: gusturi şi preferinţe, activităţi şcolare şi în afara şcolii, familia, prietenia, sentimentele şi emoţiile, sănătatea, jocul, timpul liber, vacanţa;
- Universul adolescenței: stiluri de viață, diferențele intergeneraționale;
- Mediul înconjurător: viaţa la ţară şi oraş, natura (plante, animale, locuri şi peisaje), ecologie;
- Progres şi schimbare: obiecte şi ustensile domestice, ocupaţii şi profesii;
- Relaţii interpersonale: relaţii între tineri, călătorii;
- Oameni şi locuri: aspecte ale vieţii citadine, obiective turistice şi culturale, personalităţi importante;
- Obiceiuri şi tradiţii: mâncăruri specifice sărbătorilor tradiţionale, activităţi specifice sărbătorilor tradiţionale;
- Incursiuni în lumea artei: personaje îndrăgite din cărţi şi filme;
- Universul cultural italian: trecut şi prezent;
- Societatea informațională și mijloacele de comunicare moderne: comunicarea nonverbală, publicitate şi anunţuri în presă, radioul şi televiziunea, internetul și platformele de socializare;
- Elemente culturale ale spațiului italian: Referințe istorice. Începuturile literaturii italiene, Evul Mediu (secolul al XI- lea, al XIII-lea);
- **Elemente culturale ale spațiului italian: Referințe istorice. Renașterea. Umanismul. Reforma și Contrareforma. Clasicismul. Barocul. *Commedia dell'arte.* Începuturile Iluminismului (secolul al XIV-lea, al XV-lea, al XVI-lea, începuturile secolului al XVII-lea)**.

Clasa a XI-a

- Universul personal: gusturile şi preferinţele, activităţi şcolare şi în afara şcolii, familia, prietenia, sentimentele şi emoţiile, sănătatea, jocul, timpul liber, vacanţa;
- Universul adolescenței: stiluri de viață, diferențele intergeneraționale, problemele adolescenților: integrarea în grup și acceptarea diferențelor;
- Mediul înconjurător: viaţa la ţară şi oraş, natura (plante, animale, locuri şi peisaje), ecologie;
- Progres şi schimbare: obiecte şi ustensile domestice, ocupaţii şi profesii de viitor;
- Relaţii interpersonale: relaţii între tineri, călătorii;
- Oameni şi locuri: aspecte ale vieţii citadine, obiective turistice şi culturale, personalităţi importante;
- Obiceiuri şi tradiţii: mâncăruri specifice sărbătorilor tradiţionale, activităţi specifice sărbătorilor tradiţionale;
- Incursiuni în lumea artei: personaje îndrăgite din cărţi şi filme, **muzica italiană**;
- Universul cultural italian: trecut şi prezent;
- **Societatea italiană contemporană;**
- Societatea informațională și mijloacele de comunicare moderne: comunicarea nonverbală, publicitate şi anunţuri în presă, radioul şi televiziunea, internetul și platformele de socializare;
- Elemente culturale ale spațiului italian: Referințe istorice. Începuturile literaturii italiene, Evul Mediu (secolul al XII-lea, al XIII-lea);

- Elemente culturale ale spaţiului italian: Referinţe istorice. Renaşterea. Umanismul. Reforma şi Contrareforma. Clasicismul. Barocul. *Commedia dell'arte.* Începuturile Iluminismului (secolul al XIV-lea, al XV-lea, al XVI-lea, începuturile secolului al XVII-lea).
- **Elemente culturale ale spaţiului italian: Romantismul, Verismul, Decadentismul (secolul al XVIII-lea, al XIX-lea).**

Clasa a XII-a

- Universul personal: gusturile şi preferinţele, activităţi şcolare şi în afara şcolii, familia, prietenia, sentimentele şi emoţiile, sănătatea, jocul, timpul liber, vacanţa;
- Universul adolescenței: stiluri de viață, diferențele intergeneraționale, problemele adolescenților: integrarea în grup și acceptarea diferențelor;
- Mediul înconjurător: viaţa la ţară şi oraş, natura (plante, animale, locuri şi peisaje), ecologie;
- Progres şi schimbare: obiecte şi ustensile domestice, ocupaţii şi profesii de viitor;
- Relaţii interpersonale: relaţii între tineri, călătorii;
- Oameni şi locuri: aspecte ale vieţii citadine, obiective turistice şi culturale, personalităţi importante;
- Obiceiuri şi tradiţii: mâncăruri specifice sărbătorilor tradiţionale, activităţi specifice sărbătorilor tradiţionale;
- Incursiuni în lumea artei: personaje îndrăgite din cărţi şi filme, muzica italiană;
- Universul cultural italian: trecut şi prezent;
- Societatea italiană contemporană: **instituțiile, serviciile, organizarea administrativă;**
- Societatea informaţională şi mijloacele de comunicare moderne: comunicarea nonverbală, publicitate şi anunţuri în presă, radioul și televiziunea, internetul și platformele de socializare;
- Elemente culturale ale spaţiului italian: Referinţe istorice. Începuturile literaturii italiene, Evul Mediu (secolul al XII-lea, al XIII-lea);
- Elemente culturale ale spaţiului italian: Referinţe istorice. Renaşterea. Umanismul. Reforma şi Contrareforma. Clasicismul. Barocul. *Commedia dell'arte.* Începuturile Iluminismului (secolul al XIV-lea, al XV-lea, al XVI-lea, începuturile secolului al XVII-lea).
- Elemente culturale ale spaţiului italian: Romantismul, Verismul, Decadentismul (secolul al XVIII-lea, al XIX-lea);
- **Repere moderne ale spațiului italian: Ermetismul, Neorealismul, Modernismul, Postmodernismul (secolul al XIX-lea, al XX-lea și al XXI-lea).**

Clasa a IX-a – Clasa a XII-a
Filiera teoretică, profilul umanist, specializarea filologie

Teme recomandate:

Clasa a IX-a

- Universul personal: gusturi şi preferinţe, activităţi şcolare şi în afara şcolii, familia, prietenia, sentimentele şi emoţiile, sănătatea, jocul, timpul liber, vacanţa;
- Universul adolescenţei: stiluri de viaţă, diferențele intergeneraționale;
- Mediul înconjurător: viaţa la ţară şi oraş, natura (plante, animale, locuri şi peisaje), ecologie;
- Progres şi schimbare: obiecte şi ustensile domestice, ocupaţii şi profesii, invenţii şi descoperiri;
- Relaţii interpersonale: relaţii între tineri, corespondenţă şi schimburi între şcoli, călătorii;
- Oameni şi locuri: aspecte ale vieţii citadine, obiective turistice şi culturale, personalităţi importante;
- Obiceiuri şi tradiţii: mâncăruri specifice sărbătorilor tradiţionale, activităţi specifice sărbătorilor tradiţionale;
- Incursiuni în lumea artei: personaje îndrăgite din cărţi şi filme;
- Universul cultural italian: trecut şi prezent;
- Societatea informaţională şi mijloace de comunicare moderne: comunicarea nonverbală, publicitate şi anunţuri în presă, radioul şi televiziunea, internetul și platformele de socializare;
- **Elemente culturale ale spaţiului italian: Referinţe istorice. Începuturile literaturii italiene, Evul Mediu (secolul al XII-lea, al XIII-lea)**.

Clasa a X-a

- Universul personal: gusturi şi preferinţe, activităţi şcolare şi în afara şcolii, familia, prietenia, sentimentele şi emoţiile, sănătatea, jocul, timpul liber, vacanţa;
- Universul adolescenţei: stiluri de viaţă, diferențele intergeneraționale;
- Mediul înconjurător: viaţa la ţară şi oraş, natura (plante, animale, locuri şi peisaje), ecologie;
- Progres şi schimbare: obiecte şi ustensile domestice, ocupaţii şi profesii, invenţii şi descoperiri;
- Relaţii interpersonale: relaţii între tineri, corespondenţă şi schimburi între şcoli, călătorii;
- Oameni şi locuri: aspecte ale vieţii citadine, obiective turistice şi culturale, personalităţi importante;
- Obiceiuri şi tradiţii: mâncăruri specifice sărbătorilor tradiţionale, activităţi specifice sărbătorilor tradiţionale;
- Incursiuni în lumea artei: personaje îndrăgite din cărţi şi filme;
- Universul cultural italian: trecut şi prezent;
- Societatea informaţională şi mijloace de comunicare moderne: comunicarea nonverbală, publicitate şi anunţuri în presă, radioul şi televiziunea, internetul și platformele de socializare;
- Elemente culturale ale spaţiului italian: Referinţe istorice. Începuturile literaturii italiene, Evul Mediu (secolul al XII-lea, al XIII-lea);
- **Elemente culturale ale spaţiului italian: Referinţe istorice. Renaşterea. Umanismul. Reforma şi Contrareforma. Clasicismul. Barocul. *Commedia dell'arte.* Începuturile Iluminismului (secolul al XIV-lea, al XV-lea, al XVI-lea, începuturile secolului al XVII-lea)**.

Clasa a XI-a

- Universul personal: gusturile şi preferinţele, activităţi şcolare şi în afara şcolii, familia, prietenia, sentimentele şi emoţiile, sănătatea, jocul, timpul liber, vacanţa;
- Universul adolescenţei: stiluri de viaţă, diferențele intergeneraționale, problemele adolescenților: integrarea în grup și acceptarea diferențelor;
- Mediul înconjurător: viaţa la ţară şi oraş, natura (plante, animale, locuri şi peisaje), ecologie;
- Progres şi schimbare: obiecte şi ustensile domestice, ocupaţii şi profesii de viitor, invenţii şi descoperiri;
- Relaţii interpersonale: relaţii între tineri, corespondenţă şi schimburi între şcoli, călătorii;
- Oameni şi locuri: aspecte ale vieţii citadine, obiective turistice şi culturale, personalităţi importante;
- Obiceiuri şi tradiţii: mâncăruri specifice sărbătorilor tradiţionale, activităţi specifice sărbătorilor tradiţionale;
- Incursiuni în lumea artei: personaje îndrăgite din cărţi şi filme, **muzica italiană**;
- Universul cultural italian: trecut şi prezent;
- **Societatea italiană contemporană;**
- Societatea informaţională şi mijloace de comunicare moderne: comunicarea nonverbală, publicitate şi anunţuri în presă, radioul şi televiziunea, internetul și platformele de socializare;
- Elemente culturale ale spaţiului italian: Referinţe istorice. Începuturile literaturii italiene, Evul Mediu (secolul al XII-lea, al XIII-lea);

- Elemente culturale ale spaţiului italian: Referinţe istorice. Renaşterea. Umanismul. Reforma şi Contrareforma. Clasicismul. Barocul. *Commedia dell'arte.* Începuturile Iluminismului (secolul al XIV-lea, al XV-lea, al XVI-lea, începuturile secolului al XVII-lea).
- **Elemente culturale ale spaţiului italian: Romantismul, Verismul, Decadentismul (secolul al XVIII-lea, al XIX-lea).**

Clasa a XII-a

- Universul personal: gusturile şi preferinţele, activităţi şcolare şi în afara şcolii, familia, prietenia, sentimentele şi emoţiile, sănătatea, jocul, timpul liber, vacanţa;
- Universul adolescenței: stiluri de viață, diferențele intergeneraționale, problemele adolescenților: integrarea în grup și acceptarea diferențelor;
- Mediul înconjurător: viaţa la ţară şi oraş, natura (plante, animale, locuri şi peisaje), ecologie;
- Progres şi schimbare: obiecte şi ustensile domestice, ocupaţii şi profesii de viitor, invenţii şi descoperiri;
- Relaţii interpersonale: relaţii între tineri, corespondenţă şi schimburi între şcoli, călătorii;
- Oameni şi locuri: aspecte ale vieţii citadine, obiective turistice şi culturale, personalităţi importante;
- Obiceiuri şi tradiţii: mâncăruri specifice sărbătorilor tradiţionale, activităţi specifice sărbătorilor tradiţionale;
- Incursiuni în lumea artei: personaje îndrăgite din cărţi şi filme, muzica italiană;
- Universul cultural italian: trecut şi prezent;
- Societatea italiană contemporană: **instituțiile, serviciile, organizarea administrativă;**
- Societatea informaţională şi mijloace de comunicare moderne: comunicarea nonverbală, publicitate şi anunţuri în presă, radioul şi televiziunea, internetul și platformele de socializare;
- Elemente culturale ale spaţiului italian: Referinţe istorice. Începuturile literaturii italiene, Evul Mediu (secolul al XII-lea, al XIII-lea);
- Elemente culturale ale spaţiului italian: Referinţe istorice. Renaşterea. Umanismul. Reforma şi Contrareforma. Clasicismul. Barocul. *Commedia dell'arte.* Începuturile Iluminismului (secolul al XIV-lea, al XV-lea, al XVI-lea, începuturile secolului al XVII-lea).
- Elemente culturale ale spaţiului italian: Romantismul, Verismul, Decadentismul (secolul al XVIII-lea, al XIX-lea);
- **Repere moderne ale spațiului italian: Ermetismul, Neorealismul, Modernismul, Postmodernismul (secolul al XIX-lea, al XX-lea și al XXI-lea).**

Clasa a IX-a – Clasa a XII-a

Filiera teoretică, profilul real, specializările matematică – informatică și științele naturii – se recomandă abordarea unui număr de 5 teme de proiect la alegere din cele 11 tematici.

Filiera teoretică, profilul umanist, specializarea filologie – se recomandă abordarea unui număr de 10 teme de proiect la alegere din cele 11 tematici.

Teme de proiect recomandate:

I. Universul personal

1. *La mia famiglia ideale* – descrierea familiei și a relațiilor dintre membri;
2. *Il mio tempo libero* – hobby-uri, sporturi și activități preferate;
3. *La vacanza dei miei sogni* – o prezentare despre destinația ideală pentru vacanță;
4. *Come mi sento oggi* – jurnal emoțional ilustrat în limba italiană;
5. *Mangiare sano, vivere bene* – un mini-ghid despre sănătate și alimentație echilibrată.

II. Universul adolescenței

1. *Essere adolescenti oggi* – provocări și bucurii ale vârstei;
2. *Moda e identità giovanile* – cum reflectă moda personalitatea tinerilor;
3. *Le differenze tra generazioni* – comparație între tineri și adulți;
4. *Diversità e inclusione* – proiect despre acceptarea diferențelor;
5. *Socializzare nel mondo digitale* – prieteniile în era online.

III. Mediul înconjurător

1. *La vita in città e in campagna* – avantaje și dezavantaje;
2. *Proteggiamo la natura!* – campanie ecologică;
3. *Gli animali che amo* – prezentare despre animalele preferate;
4. *Uno spazio naturale d'Italia* – descrierea unui parc sau a unei rezervații naturale;
5. *Come posso aiutare il pianeta?* – acțiuni simple pentru protejarea mediului.

IV. Progres şi schimbare

1. *La casa del futuro* – prezentarea unei locuințe inteligente;
2. *Le professioni del domani* – ocupații emergente în Italia și în lume;
3. *Gli oggetti che cambiano la vita* – invenții care au transformat societatea;
4. *Noi e la tecnologia* – impactul tehnologiei asupra vieții de zi cu zi;
5. *Il lavoro dei miei sogni* – descrierea profesiei ideale.

V. Relaţii interpersonale

1. *Amicizia senza confini* – prietenii internaționale;
2. *Viaggiare per conoscere* – călătoriile ca mijloc de învățare;
3. *Comunicare con gli altri* – limbaj verbal și nonverbal;
4. *Un viaggio indimenticabile* – povestirea unei experiențe de călătorie;
5. *L'amicizia nella letteratura italiana* – exemple de prietenie din opere italiene.

VI. Oameni şi locuri

1. *Una città italiana da scoprire* – prezentare turistică (Roma, Florența, Milano, Veneția etc.);
2. *Personaggi italiani famosi* – scriitori, artiști, oameni de știință;
3. *L'Italia che vorrei visitare* – itinerariu imaginar prin Italia;
4. *Il mio luogo del cuore* – descrierea unui loc preferat;
5. *L'Italia vista dai giovani* – percepția tinerilor asupra culturii italiene.

VII. Obiceiuri şi tradiţii

1. *Le feste italiane più belle* – Crăciun, Paște, Carnaval etc;
2. *A tavola con gli italiani* – mâncăruri tradiționale italiene;

3. *Cucina regionale italiana* – specialități din diverse regiuni;
4. *Tradizioni natalizie in Italia e in Romania* – comparație culturală;
5. *Feste popolari e folklore* – dansuri, costume, obiceiuri locale.

VIII. Incursiuni în lumea artei

1. *Il mio personaggio preferito* – dintr-o carte sau film italian;
2. *La musica italiana che amo* – analiza unei melodii italiene celebre;
3. *Cinema italiano: da Fellini a oggi* – scurtă istorie a filmului italian;
4. *L'arte e le emozioni* – cum exprimă arta sentimentele;
5. *La letteratura italiana per i giovani* – autori și opere accesibile adolescenților.

IX. Universul cultural italian

1. *L'Italia tra passato e presente* – evoluția culturală a Italiei;
2. *Il Rinascimento italiano* – mari artiști și inovații;
3. *Le città d'arte italiane* – Florența, Roma, Veneția etc;
4. *Moda e design italiani* – simboluri ale culturii moderne;
5. *Cultura e identità italiana nel mondo* – influența globală a Italiei.

X. Societatea italiană contemporană

1. *Come funziona la scuola in Italia* – sistemul educațional;
2. *Le istituzioni italiane* – Parlament, Guvern, Președinție;
3. *I servizi pubblici in Italia* – sănătate, transport, administrație;
4. *L'Italia multiculturale* – integrare și diversitate socială;
5. *La vita quotidiana in Italia oggi* – obiceiuri moderne.

XI. Societatea informațională şi mijloace de comunicare moderne

1. *I giovani e l'internet* – avantajele și riscurile lumii digitale;
2. *La pubblicità che ci influenza* – analiză a reclamelor;
3. *I social network e la comunicazione* – cum ne schimbă modul de a vorbi;
4. *Il linguaggio dei media italiani* – presa, radio, TV;
5. *Comunicazione non verbale: gesti e mimica italiana* – limbajul trupului în Italia.

Gramatică funcțională (acte de vorbire / funcții ale limbii, inclusiv convenții socio-culturale) și elemente de construcție a comunicării:

Clasa a IX-a – Clasa a XII-a
Filiera teoretică, profilul real, specializările matematică – informatică și științele naturii

1. LECTURA

CLASA a IX-a	**CLASA a X-a**	**CLASA a XI-a**	**CLASA a XII-a**
Cartea (actualizare) – obiect cultural: titlul, autorul, cuprinsul, aşezarea în pagină. **Tipuri de carţi.**	Cartea (actualizare) – obiect cultural: titlul, autorul, cuprinsul, aşezarea în pagină. **Tipuri de carţi.**	Cartea (actualizare) – obiect cultural: titlul, autorul, cuprinsul, aşezarea în pagină. **Tipuri de carţi.**	Cartea (actualizare) – obiect cultural: titlul, autorul, cuprinsul, aşezarea în pagină. **Tipuri de carţi.**
Teoria literară: Destinatarul mesajului. Structura textului narativ. Naraţiunea. Descrierea (descrierea obiectivă; descrierea subiectivă). Dialogul. Personajul: caracterizare – portretul fizic şi portretul moral. Structura prozodică (rimă, ritm**, suprarimă,** vers, strofă, vers liber). Figurile de stil: Personificarea. Comparaţia. Enumeraţia. Repetiţia. Epitetul. Antiteza. Metafora. **Pleonasmul.**	Teoria literară: Destinatarul mesajului. Structura textului narativ. Naraţiunea. Descrierea (descrierea obiectivă; descrierea subiectivă). Dialogul. Personajul: caracterizare – portretul fizic şi portretul moral. Structura prozodică (rimă, ritm**,** suprarimă, vers, strofă, vers liber). Figurile de stil: Personificarea. Comparaţia. Enumeraţia. Repetiţia. Epitetul. Antiteza. Metafora. Pleonasmul. **Hiperbola.**	Teoria literară: Destinatarul mesajului. Structura textului narativ. Naraţiunea. Descrierea (descrierea obiectivă; descrierea subiectivă). Dialogul. Personajul: caracterizare – portretul fizic şi portretul moral. Structura prozodică (rimă, ritm**,** suprarimă, vers, strofă, vers liber). Figurile de stil: Personificarea. Comparaţia. Enumeraţia. Repetiţia. Epitetul. Antiteza. Metafora. Pleonasmul. Hiperbola.	Teoria literară: Destinatarul mesajului. Structura textului narativ. Naraţiunea. Descrierea (descrierea obiectivă; descrierea subiectivă). Dialogul. Personajul: caracterizare – portretul fizic şi portretul moral. Structura prozodică (rimă, ritm**,** suprarimă, vers, strofă, vers liber). Figurile de stil: Personificarea. Comparaţia. Enumeraţia. Repetiţia. Epitetul. Antiteza. Metafora. Pleonasmul. Hiperbola. **Asonanța.**
Denotaţie. Conotaţie. Sensul de bază. Sensul figurat. Genuri si specii. Genuri: epic, liric (**sonetul** şi **canţoneta**).	Denotaţie. Conotaţie. Sensul de bază. Sensul figurat. Genuri si specii. Genuri: epic, liric (**sonetul**), dramatic.	Denotaţie. Conotaţie. Sensul de bază. Sensul figurat. Genuri si specii. Genuri: epic, liric, dramatic.	Denotaţie. Conotaţie. Sensul de bază. Sensul figurat. Genuri si specii. Genuri: epic, liric.
Textul: Texte literare aparţinând diverselor genuri şi specii. Texte nonliterare funcţionale.	Textul: Texte literare aparţinând diverselor genuri şi specii. Texte nonliterare funcţionale.	Textul: Texte literare aparţinând diverselor genuri şi specii. Texte nonliterare funcţionale.	Textul: Texte literare aparţinând diverselor genuri şi specii. Texte nonliterare funcţionale.
Pentru realizarea competenţelor din programa şcolară se vor studia texte literare şi nonliterare extrase din regulamente, texte administrative, tabele în selectarea cărora se va ţine seama de următoarele criterii: reprezentativitate, accesibilitate, atractivitate, valori. Din textele lungi se pot selecta fragmente reprezentative. Pentru a sprijini receptarea			

textelor literare şi nonliterare se recomandă vizionarea de filme documentare şi artistice. Profesorul poate recurge şi la alte texte cu condiţia ca, atât textele literare, cât şi cele nonliterare să reflecte prevederile prezente în programă.

2. PRACTICA RAŢIONALĂ ŞI FUNCŢIONALĂ A LIMBII

2.1. COMUNICAREA ORALĂ

CLASA a IX-a	**CLASA a X-a**	**CLASA a XI-a**	**CLASA a XII-a**
Situaţia de comunicare. Convergenţa ideilor în jurul unei teme. Acomodarea limbajului la scopul comunicării **şi la parametrii situaţiei de comunicare.**			
Structurarea textului oral: (a) Organizarea logico-semantică a mesajului: raportul dintre ideea principală şi ideea secundară. Adecvarea elementelor nonverbale la mesaj. **Modalităţi de argumentare.** (b) Organizarea formală a mesajului: selectarea cuvintelor; organizarea propoziţiei şi a frazei; progresia în textul oral monologat şi dialogat. (c) Textul dialogat/monologat. Dialogul informal şi formal. Modalităţi de exprimare a opiniilor. **Argumentarea.**			

2.2. COMUNICAREA SCRISĂ

CLASA a IX-a	**CLASA a X-a**	**CLASA a XI-a**	**CLASA a XII-a**
Organizarea textului scris. Părţile componente ale unei compuneri: introducerea, cuprinsul, încheierea. Organizarea unui text propriu (rezumat, caracterizare de personaj).			
Ortografia şi punctuaţia. Scrierea corectă a cuvintelor. Consoanele duble, diftongii, triftongii, apostroful, trunchierea.			
Contexte de realizare:			
a) Scrierea funcţională: scrisoarea, invitaţia. Fişa de lectură. Completarea unor formulare tipizate. **Analiza. Comentariul.** La clasele a XI-a și a XII-a se abordează **Eseul structurat**.			
b) Scrierea imaginativă (compuneri libere). **Compuneri după un plan dat.**	b) Scrierea imaginativă (compuneri libere). Compuneri după un plan dat. **Eseul liber**.		
c) Scrierea despre textul literar sau nonliterar. Povestirea scrisă a unor fragmente din text. Comentarea unor secvenţe. Semnificaţia titlului. Personajul literar. Rezumatul unui text informaţional. La clasa a XII-a se abordează rezumatul unui text **științific**.			

3. ELEMENTE DE CONSTRUCȚIE A COMUNICĂRII

CLASA a IX-a	CLASA a X-a	CLASA a XI-a	CLASA a XII-a
Fonetică şi ortografie (actualizare) • aspecte fonetice specifice limbii italiene: pronunţarea vocalelor, a consoanelor (consoanele *s* şi *z;* consoanele duble), grupurile *gli, gn, sce, sci, ce, ci, ge, gi, ghe, ghi*, diftongii şi triftongii; • eliziunea şi apostroful (reluare);	Fonetică şi ortografie (actualizare) • aspecte fonetice specifice limbii italiene: pronunţarea vocalelor, a consoanelor (consoanele *s* şi *z;* consoanele duble), grupurile *gli, gn, sce, sci, ce, ci, ge, gi, ghe, ghi*, diftongii şi triftongii; • eliziunea şi apostroful (reluare);	Fonetică şi ortografie (actualizare) • aspecte fonetice specifice limbii italiene: pronunţarea vocalelor, a consoanelor (consoanele *s* şi *z;* consoanele duble), grupurile *gli, gn, sce, sci, ce, ci, ge, gi, ghe, ghi*, diftongii şi triftongii; • eliziunea şi apostroful (reluare);	Fonetică şi ortografie (actualizare) • aspecte fonetice specifice limbii italiene: pronunţarea vocalelor, a consoanelor (consoanele *s* şi *z;* consoanele duble), grupurile *gli, gn, sce, sci, ce, ci, ge, gi, ghe, ghi*, diftongii şi triftongii; • eliziunea şi apostroful (reluare);
Lexic (actualizare) • Mijloace de îmbogăţire a lexicului: derivarea cu sufixe şi prefixe; familii de cuvinte; expresii idiomatice, cuvinte compuse, **neologisme.** • Sinonime, antonime, cuvinte polisemantice; • Sensul denotativ şi sensul conotativ al cuvintelor;	Lexic (actualizare) • Mijloace de îmbogăţire a lexicului: derivarea cu sufixe şi prefixe; familii de cuvinte; expresii idiomatice, cuvinte compuse, neologisme. • Sinonime, antonime, cuvinte polisemantice; • Sensul denotativ şi sensul conotativ al cuvintelor;	Lexic (actualizare) • Mijloace de îmbogăţire a lexicului: derivarea cu sufixe şi prefixe; familii de cuvinte; expresii idiomatice, cuvinte compuse, neologisme. • Sinonime, antonime, cuvinte polisemantice; • Sensul denotativ şi sensul conotativ al cuvintelor;	Lexic (actualizare) • Mijloace de îmbogăţire a lexicului: derivarea cu sufixe şi prefixe; familii de cuvinte; expresii idiomatice, cuvinte compuse, neologisme. • Sinonime, antonime, **omonime**, cuvinte polisemantice; • Sensul denotativ şi sensul conotativ al cuvintelor; • **Familiile de cuvinte din vocabularul general de orientare ştiinţifică.**

GRAMATICĂ
CLASA a IX-a – domeniul morfologie se completează cu terminologia nouă (litere aldine) și apoi se reia în celelalte clase liceale integral.

CLASA a IX-a – a XII-a
• <u>Articolul:</u> - hotărât, nehotărât şi partitiv; - folosirea articolului cu numele proprii de persoane şi geografice.
• <u>Substantivul:</u> - formarea femininului; - formarea pluralului; - substantive defective; - substantive cu două forme de plural;

- **substantive colective;** - **substantive invariabile; substantive defective de singular / plural;** - **substantive compuse;** - substantive derivate cu un sufix diminutival, peiorativ etc.
• Adjectivul: - formarea femininului adjectivelor calificative; - poziţia adjectivului calificativ; - adjectivul demonstrativ; - adjectivul posesiv şi omiterea articolului în cazul posesivelor care însoţesc substantive indicând înrudirea; - adjectivul nehotărât; - gradele de comparaţie - forme sintetice.
• Numeralul: - cardinal; - ordinal (formarea); - folosirea numeralului ordinal; - **exprimarea secolelor;** - **distributiv; colectiv, multiplicativ.**
• Pronumele - personal în acuzativ cu şi fără prepoziţie; - pronumele in dativ cu şi fără prepoziţie; - pronumele relativ *che*, *chi*, *cui*, *il* / *la quale*, *i* / *le quali*, *cui* versus *quale*; - locul pronumelor combinate în grupurile verbale; - propoziţia asertivă şi imperativă; pronumele de politeţe; - **pronumele demonstrativ**; - **particulele pronominale *ci*, *ne***; - pronumele posesiv; - **pronumele interogative**; - **pronumele nehotărâte**.
• Verbul: - indicativul prezent al verbelor regulate şi neregulate; - perfectul compus al verbelor regulate şi neregulate; - imperfectul verbelor regulate şi neregulate; - **perfectul simplu al verbelor regulate şi neregulate**; - viitorul simplu şi viitorul anterior; - condiţionalul prezent şi trecut;

- **folosirea condiţionalului;** - modul imperativ (*tu*, *noi*, *voi*); - **folosirea imperativului cu pronumele de politeţe;** - **conjunctivul prezent şi trecut;** - **conjunctivul imperfect şi *trapassato*;** - concordanţa timpurilor la modul indicativ; - **concordanţa timpurilor la modul conjunctiv**; - **propoziţia ipotetică;** - verbele frazeologice (*cominciare*, *iniziare*, *finire*, *smettere*); - **verbe tranzitive şi intranzitive (alegerea auxiliarului);** - forma activă, pasivă şi reflexivă; - verbele modale (*dovere*, *potere*, *volere*); - **verbele impersonale;** - **verbe defective**.
• <u>Adverbul:</u> - formarea adverbelor din adjective cu sufixul ”–*mente*”; - adverbele de loc şi de timp; - adverbe de îndoială; - adverbe de mod; - adverbe interogative; - adverbe de evaluare; - locuţiuni adverbiale; - **particulele adverbiale *ci*, *vi*, *ne***; - **gradele adverbului**; - **poziţia adverbului**.
• <u>Conjuncţia:</u> - conjuncţiile coordonatoare; - conjuncţia subordonatoare; - **locuţiuni conjuncţionale.**
• <u>Prepoziţia:</u> - folosirea prepoziţiilor; - prepoziţii articulate; - **locuţiuni prepoziţionale.**
• <u>Interjecţia:</u> - interjecţii proprii (care exprimă uimirea, bucuria, ameninţarea, îndemnul, regretul, indignarea): *ah*, *eh*, *ih*, *oh*, *ahi*, *beh*, *uffa*, *ahime*; - interjecţii improprii: *bravo*, *coraggio*, *avanti*, *via*, *su*, *forza*, *guai*, *peccato*;

- **locuţiuni.**

CLASA a IX-a	CLASA a X-a	CLASA a XI-a	CLASA a XII-a
• **<u>Sintaxa:</u>** - **Propoziţia simplă;** - **Părţi principale de propoziţie (Subiectul; Predicatul);** - **Părţi secundare de propoziţie (Atributul; Complementul obiect direct şi indirect; Complemente circumstanţiale: de loc, de timp, de mod, de cauză, de scop, concesie, opoziţie)**;			
• **<u>Tipuri de frază:</u>** - **asertivă,** - **interogativă (directă şi indirectă), exclamativă,** - **enfatică,** - **impersonală**			
	• **<u>Sintaxa frazei:</u>** - **Propoziţia simplă;** - **Propoziţia principală;** - **Propoziţia secundară subordonată (Propoziţia completivă directă şi indirectă);**		

<u>NOTĂ</u>. *Categoriile gramaticale enumerate aparţin metalimbajului de specialitate. Terminologia nu va face obiectul unei învăţări explicite. În cadrul predării, nu se va face apel la conceptualizarea unităţilor lingvistice, utilizate în situaţiile de comunicare. Structurile gramaticale de mare dificultate, dar necesare pentru realizarea unor acte de vorbire, nu vor fi tratate izolat şi analitic, ci vor fi abordate în cadrul achiziţiei globale. Elementele de gramatică se vor doza progresiv, conform dificultăţilor şi nevoilor de comunicare, fără a se urmări epuizarea tuturor realizărilor lingvistice ale categoriilor gramaticale enumerate mai sus.*

Gramatică funcțională (acte de vorbire / funcții ale limbii, inclusiv convenții socio-culturale) și elemente de construcție a comunicării:

Clasa a IX-a – Clasa a XII-a
Filiera teoretică, profilul umanist, specializarea filologie

1. LECTURA

CLASA a IX-a	**CLASA a X-a**	**CLASA a XI-a**	**CLASA a XII-a**
Cartea (actualizare) – obiect cultural: titlul, autorul, cuprinsul, aşezarea în pagină, rolul ilustraţiilor. Anexele cărţii. **Tipuri de cărţi.**	Cartea (actualizare) – obiect cultural: titlul, autorul, cuprinsul, aşezarea în pagină, rolul ilustraţiilor. Anexele cărţii. **Tipuri de cărţi.**	Cartea (actualizare) – obiect cultural: titlul, autorul, cuprinsul, aşezarea în pagină, rolul ilustraţiilor. Anexele cărţii. **Tipuri de cărţi.**	Cartea (actualizare) – obiect cultural: titlul, autorul, cuprinsul, aşezarea în pagină, rolul ilustraţiilor. Anexele cărţii. **Tipuri de cărţi.**
Teoria literară: Destinatarul mesajului. Structura textului narativ. Naraţiunea. Descrierea (descrierea obiectivă; descrierea subiectivă). Dialogul. Personajul: caracterizare – portretul fizic şi portretul moral. Structura prozodică (rimă, ritm, **suprarimă,** vers, strofă, vers liber). Figurile de stil: Personificarea. Comparaţia. Enumeraţia. Repetiţia. Epitetul. Antiteza. Metafora. **Aliteraţia. Alegoria. Pleonasmul.**	Teoria literară: Destinatarul mesajului. Structura textului narativ. Naraţiunea. Descrierea (descrierea obiectivă; descrierea subiectivă). Dialogul. Personajul: caracterizare – portretul fizic şi portretul moral. Structura prozodică (rimă, ritm, suprarimă, vers, strofă, vers liber). Figurile de stil: Personificarea. Comparaţia. Enumeraţia. Repetiţia. Epitetul. Antiteza. Metafora. Aliteraţia. Alegoria. Pleonasmul. **Anacolutul. Hiperbola. Oximoronul.**	Teoria literară: Destinatarul mesajului. Structura textului narativ. Naraţiunea. Descrierea (descrierea obiectivă; descrierea subiectivă). Dialogul. Personajul: caracterizare – portretul fizic şi portretul moral. Structura prozodică (rimă, ritm, suprarimă, vers, strofă, vers liber). Figurile de stil: Personificarea. Comparaţia. Enumeraţia. Repetiţia. Epitetul. Antiteza. Metafora. Aliteraţia. Alegoria. Pleonasmul. Anacolutul. Hiperbola. Oximoronul. **Ingambamentul. Metonimia.**	Teoria literară: Destinatarul mesajului. Structura textului narativ. Naraţiunea. Descrierea (descrierea obiectivă; descrierea subiectivă). Dialogul. Personajul: caracterizare – portretul fizic şi portretul moral. Structura prozodică (rimă, ritm, suprarimă, vers, strofă, vers liber). Figurile de stil: Personificarea. Comparaţia. Enumeraţia. Repetiţia. Epitetul. Antiteza. Metafora. Aliteraţia. Alegoria. Pleonasmul. Anacolutul. Hiperbola. Oximoronul. Ingambamentul. Metonimia.**Anafora. Asonanța. Sinestezia.**
Denotaţie. Conotaţie. Sensul de bază. Sensul figurat. Genuri si specii. Genuri: epic, liric (**sonetul** şi **canţoneta**).	Denotaţie. Conotaţie. Sensul de bază. Sensul figurat. Genuri si specii. Genuri: epic, liric (**sonetul**), dramatic.	Denotaţie. Conotaţie. Sensul de bază. Sensul figurat. Genuri si specii. Genuri: epic, liric, dramatic.	Denotaţie. Conotaţie. Sensul de bază. Sensul figurat. Genuri si specii. Genuri: epic, liric.

MONITORUL OFICIAL AL ROMÂNIEI, PARTEA I, Nr. 410 bis/14.V.2026

Textul: Texte literare aparţinând diverselor genuri şi specii. Texte nonliterare funcţionale.	Textul: Texte literare aparţinând diverselor genuri şi specii. Texte nonliterare funcţionale.	Textul: Texte literare aparţinând diverselor genuri şi specii. Texte nonliterare funcţionale.	Textul: Texte literare aparţinând diverselor genuri şi specii. Texte nonliterare funcţionale.
Pentru realizarea competenţelor din programa şcolară se vor studia texte literare şi nonliterare extrase din regulamente, texte administrative, tabele în selectarea cărora se va ţine seama de următoarele criterii: reprezentativitate, accesibilitate, atractivitate, valori. Din textele lungi se pot selecta fragmente reprezentative. Pentru a sprijini receptarea textelor literare şi nonliterare se recomandă vizionarea de filme documentare şi artistice. Profesorul poate recurge şi la alte texte cu condiţia ca, atât textele literare, cât şi cele nonliterare să reflecte prevederile prezente în programă.			

2. PRACTICA RAŢIONALĂ ŞI FUNCŢIONALĂ A LIMBII

2.1. COMUNICAREA ORALĂ

CLASA a IX-a	**CLASA a X-a**	**CLASA a XI-a**	**CLASA a XII-a**
Situaţia de comunicare. Convergenţa ideilor în jurul unei teme. Acomodarea limbajului la scopul comunicării **şi la parametrii situaţiei de comunicare.**			
Structurarea textului oral**:** (a) Organizarea logico-semantică a mesajului: raportul dintre ideea principală şi ideea secundară. Adecvarea elementelor nonverbale la mesaj. **Modalităţi de argumentare.** (b) Organizarea formală a mesajului: selectarea cuvintelor; organizarea propoziţiei şi a frazei; progresia în textul oral monologat şi dialogat. Paralelismul între elementele verbale şi nonverbale în context. (c) Textul dialogat/monologat. Monologul expozitiv şi demonstrativ. Dialogul informal şi formal. Modalităţi de exprimare a opiniilor. **Argumentarea.**			

2.2. COMUNICAREA SCRISĂ

CLASA a IX-a	**CLASA a X-a**	**CLASA a XI-a**	**CLASA a XII-a**
Organizarea textului scris. Părţile componente ale unei compuneri: introducerea, cuprinsul, încheierea. Organizarea unui text propriu (rezumat, caracterizare de personaj).			
Ortografia şi punctuaţia. Scrierea corectă a cuvintelor. Consoanele duble, diftongii, triftongii, apostroful, trunchierea.			
Contexte de realizare:			
b) Scrierea funcţională: scrisoarea, invitaţia. Fişa de lectură. Completarea unor formulare tipizate. **Analiza. Comentariul.** La clasele a XI-a şi a XII-a se abordează **Eseul structurat**.			
b) Scrierea imaginativă (compuneri libere). **Compuneri după un plan dat.**	b) Scrierea imaginativă (compuneri libere). Compuneri după un plan dat. **Eseul liber**.		

d) Scrierea despre textul literar sau nonliterar. Povestirea scrisă a unor fragmente din text. Comentarea unor secvenţe. Semnificaţia titlului. Personajul literar. Rezumatul unui text informaţional. La clasele a XII-a se abordează rezumatul unui text **științific**.

3. ELEMENTE DE CONSTRUCȚIE A COMUNICĂRII

CLASA a IX-a	CLASA a X-a	CLASA a XI-a	CLASA a XII-a
Fonetică şi ortografie (actualizare) • aspecte fonetice specifice limbii italiene: pronunţarea vocalelor, a consoanelor (consoanele *s* şi *z;* consoanele duble), grupurile *gli, gn, sce, sci, ce, ci, ge, gi, ghe, ghi*, diftongii şi triftongii; • eliziunea şi apostroful (reluare); • dicţionarul şi accentul cuvintelor, **utilizarea dicţionarului bilingv**.	Fonetică şi ortografie (actualizare) • aspecte fonetice specifice limbii italiene: pronunţarea vocalelor, a consoanelor (consoanele *s* şi *z;* consoanele duble), grupurile *gli, gn, sce, sci, ce, ci, ge, gi, ghe, ghi*, diftongii şi triftongii; • eliziunea şi apostroful (reluare); • dicţionarul şi accentul cuvintelor, utilizarea dicţionarului bilingv; **dicţionarul etimologic.**	Fonetică şi ortografie (actualizare) • aspecte fonetice specifice limbii italiene: pronunţarea vocalelor, a consoanelor (consoanele *s* şi *z;* consoanele duble), grupurile *gli, gn, sce, sci, ce, ci, ge, gi, ghe, ghi*, diftongii şi triftongii; • eliziunea şi apostroful (reluare); • dicţionarul şi accentul cuvintelor, utilizarea dicţionarului bilingv; dicţionarul etimologic; **dicționarul de sinonime și de antonime.**	Fonetică şi ortografie (actualizare) • aspecte fonetice specifice limbii italiene: pronunţarea vocalelor, a consoanelor (consoanele *s* şi *z;* consoanele duble), grupurile *gli, gn, sce, sci, ce, ci, ge, gi, ghe, ghi*, diftongii şi triftongii; • eliziunea şi apostroful (reluare); • dicţionarul şi accentul cuvintelor, utilizarea dicţionarului bilingv. dicţionarul etimologic; dicționarul de sinonime și de antonime; **dicționarul de expresii ale limbii italiene.**
Lexic (actualizare) • Mijloace de îmbogăţire a lexicului: derivarea cu sufixe şi prefixe; familii de cuvinte; expresii idiomatice, cuvinte compuse, **regionalisme, arhaisme, neologisme.** • Sinonime, antonime, cuvinte polisemantice; • Sensul denotativ şi sensul conotativ al cuvintelor; • **Caracteristici esenţiale ale limbii italiene în secolele al XII-lea – al XIV-lea.**	Lexic (actualizare) • Mijloace de îmbogăţire a lexicului: derivarea cu sufixe şi prefixe; familii de cuvinte; expresii idiomatice, cuvinte compuse, regionalisme, arhaisme, neologisme. • Sinonime, antonime, cuvinte polisemantice; • Sensul denotativ şi sensul conotativ al cuvintelor; • **Caracteristici esenţiale ale limbii italiene în secolele al XV-lea – al XVII-lea.**	Lexic (actualizare) • Mijloace de îmbogăţire a lexicului: derivarea cu sufixe şi prefixe; familii de cuvinte; expresii idiomatice, cuvinte compuse, regionalisme, arhaisme, neologisme. • Sinonime, antonime, cuvinte polisemantice; • Sensul denotativ şi sensul conotativ al cuvintelor; • **Caracteristici esenţiale ale limbii italiene în secolele al XVIII-lea – al XIX-lea.**	Lexic (actualizare) • Mijloace de îmbogăţire a lexicului: derivarea cu sufixe şi prefixe; familii de cuvinte; expresii idiomatice, cuvinte compuse, regionalisme, arhaisme, neologisme. • Sinonime, antonime, **omonime**, cuvinte polisemantice; • Sensul denotativ şi sensul conotativ al cuvintelor; • **Caracteristici esenţiale ale limbii italiene în secolele al XIX-lea – al XX-lea.**

			• **Caracteristici esenţiale ale dialectelor limbii italiene.** • **Familiile de cuvinte din vocabularul general de orientare ştiinţifică.**

GRAMATICĂ

CLASA a IX-a – domeniul morfologie se completează cu terminologia nouă (litere aldine) şi apoi se reia în celelalte clase liceal integral.

CLASA a IX-a – a XII-a
• Articolul: - hotărât, nehotărât şi partitiv; - folosirea articolului cu numele proprii de persoane şi geografice.
• Substantivul: - formarea femininului; - formarea pluralului; - substantive defective; - substantive cu două forme de plural; - **substantive colective;** - **substantive invariabile; substantive defective de singular / plural;** - **substantive compuse;** - substantive derivate cu un sufix diminutival, peiorativ etc.
• Adjectivul: - formarea femininului adjectivelor calificative; - poziţia adjectivului calificativ; - adjectivul demonstrativ; - adjectivul posesiv şi omiterea articolului în cazul posesivelor care însoţesc substantive indicând înrudirea; - adjectivul nehotărât; - gradele de comparaţie - forme sintetice.
• Numeralul: - cardinal; - ordinal (formarea); - folosirea numeralului ordinal; - **exprimarea secolelor;** - **distributiv;**

- **colectiv, multiplicativ.**
• Pronumele - personal în acuzativ cu şi fără prepoziţie; - pronumele in dativ cu şi fără prepoziţie; - pronumele relativ *che*, *chi*, *cui*, *il* / *la quale*, *i* / *le quali*, *cui* versus *quale*; - locul pronumelor combinate în grupurile verbale; - propoziţia asertivă şi imperativă; pronumele de politeţe; - **pronumele demonstrativ**; - **particulele pronominale *ci*, *ne***; - pronumele posesiv; - **pronumele interogative**; - **pronumele nehotărâte**.
• Verbul: - indicativul prezent al verbelor regulate şi neregulate; - perfectul compus al verbelor regulate şi neregulate; - imperfectul verbelor regulate şi neregulate; - **perfectul simplu al verbelor regulate şi neregulate**; - viitorul simplu şi viitorul anterior; - condiţionalul prezent şi trecut; - **folosirea condiţionalului;** - modul imperativ (*tu*, *noi*, *voi*); - **folosirea imperativului cu pronumele de politeţe;** - **conjunctivul prezent şi trecut;** - **conjunctivul imperfect şi *trapassato*;** - concordanţa timpurilor la modul indicativ; - **concordanţa timpurilor la modul conjunctiv**; - **propoziţia ipotetică;** - verbele frazeologice (*cominciare*, *iniziare*, *finire*, *smettere*); - **verbe tranzitive şi intranzitive (alegerea auxiliarului);** - forma activă, pasivă şi reflexivă; - verbele modale (*dovere*, *potere*, *volere*); - **verbele impersonale;** - **verbe defective**.
• Adverbul: - formarea adverbelor din adjective cu sufixul ”–*mente*”;

- adverbele de loc şi de timp; - adverbe de îndoială; - adverbe de mod; - adverbe interogative; - adverbe de evaluare; - locuţiuni adverbiale; - **particulele adverbiale *ci*, *vi*, *ne***; - **gradele adverbului**; - **poziţia adverbului**.
• Conjuncţia: - conjuncţiile coordonatoare; - conjuncţia subordonatoare; - **locuţiuni conjuncţionale.**
• Prepoziţia: - folosirea prepoziţiilor; - prepoziţii articulate; - **locuţiuni prepoziţionale.**
• Interjecţia: - interjecţii proprii (care exprimă uimirea, bucuria, ameninţarea, îndemnul, regretul, indignarea): *ah*, *eh*, *ih*, *oh*, *ahi*, *beh*, *uffa*, *ahime*; - interjecţii improprii: *bravo*, *coraggio*, *avanti*, *via*, *su*, *forza*, *guai*, *peccato*; - **locuţiuni.**

<table>
<tr><th>CLASA a IX-a</th><th>CLASA a X-a</th><th>CLASA a XI-a</th><th>CLASA a XII-a</th></tr>
<tr><td colspan="4">• <u>Sintaxa:</u>
- Propoziţia simplă;
- Părţi principale de propoziţie (Subiectul; Predicatul);
- Părţi secundare de propoziţie (Atributul; Complementul obiect direct şi indirect; Complemente circumstanţiale: de loc, de timp, de mod, de cauză, de scop, concesie, opoziţie);</td></tr>
<tr><td colspan="4">• <u>Tipuri de frază:</u>
- asertivă,
- interogativă (directă şi indirectă), exclamativă,
- enfatică,
- impersonală</td></tr>
<tr><td></td><td colspan="3">• <u>Sintaxa frazei:</u>
- Propoziţia simplă;
- Propoziţia principală;
- Propoziţia secundară subordonată (Propoziţia completivă directă şi indirectă);</td></tr>
</table>

<u>NOTĂ</u>. *Categoriile gramaticale enumerate aparţin metalimbajului de specialitate. Terminologia nu va face obiectul unei învăţări explicite. În cadrul predării, nu se va face apel la conceptualizarea unităţilor lingvistice, utilizate în situaţiile de comunicare. Structurile gramaticale de mare dificultate, dar necesare pentru realizarea unor acte de vorbire, nu vor fi tratate izolat şi analitic, ci vor fi abordate în cadrul achiziţiei globale. Elementele de gramatică se vor doza progresiv, conform dificultăţilor şi nevoilor de comunicare, fără a se urmări epuizarea tuturor realizărilor lingvistice ale categoriilor gramaticale enumerate mai sus.*

RESURSE EDUCAȚIONALE

Următoarele propuneri de resurse educaționale se constituie în exemple orientative, vizualizate ca idei de proiectare a sarcinilor de lucru utilizate la clasă.

EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE

CLASA a IX-a

COMPETENȚE GENERALE:

CG 2 - Aplicarea instrumentelor de analiză tematică, structurală şi stilistică în receptarea diferitelor texte literare şi nonliterare

CG 3 - Argumentarea în scris şi oral a opiniilor în diverse situaţii de comunicare

COMPETENȚE SPECIFICE

CS 2.2. Identificarea temei și a ideilor principale din diferite tipuri de texte literare sau nonliterare

CS 3.1. Identificarea structurilor argumentative într-un text literar sau nonliterar dat

CS 3.2. Recunoașterea elementelor specifice exprimării unui punct de vedere, identificate într-un text literar sau nonliterar

CS 3.4. Argumentarea unor puncte de vedere proprii cu referire la diferitele texte studiate pe diferite teme din universul familiar

CS 3.6. Participarea activă la dezbateri, formulând puncte de vedere și / sau continuând ideile celorlalți interlocutori pe orice temă dată

Un'attività di apprendimento di livello **B1** basata sul brano di Valentina Di Mattei. L'attività unisce **comprensione del testo**, **riflessione linguistica** e **produzione orale e scritta**, seguendo un approccio comunicativo e interculturale.

Attività didattica: "Il mondo dell'adolescenza"
Autore: Valentina Di Mattei
Opera: Per gli adolescenti oggi è più difficile «diventare grandi»
Livello: B1
Durata: 100 minuti
Abilità: Lettura, comprensione, lessico, produzione orale e scritta

Obiettivi:

- **Comprendere un testo informativo.**
- Riconoscere il tema dell'adolescenza.
- Ripassare e usare i **connettivi di frase**.

ACTE DE VORBIRE:

A-şi exprima opiniile personale sau o atitudine

A susţine în mod argumentat un punct de vedere

ELEMENTE DE CONSTRUCȚIE A COMUNICĂRII

Conectori

Leggi il seguente testo:

Per gli adolescenti oggi è più difficile «diventare grandi»

di Valentina Di Mattei

L'epidemiologia attuale vede un'accentuata sofferenza nei passaggi cruciali del ciclo di vita, in particolare nell'adolescenza e nella transizione verso l'età adulta. Fattori nuovi come l'uso eccessivo delle tecnologie, la prevalenza delle piattaforme social, e l'isolamento hanno ulteriormente acutizzato le difficoltà psicologiche di molti giovani. Questi aspetti non solo favoriscono un distacco dalla realtà, ma alimentano anche ansia e insoddisfazione, influenzando negativamente la costruzione dell'autostima e l'immagine corporea.

L'utilizzo dei social-network risulta inoltre comportare un impatto diretto sulla qualità delle relazioni interpersonali: le modalità di interazione attraverso gli schermi, infatti, più superficiali e frammentate, impediscono lo sviluppo di relazioni autentiche e soddisfacenti, mentre la continua esposizione a modelli di perfezione alimenta il confronto e la competizione tra pari. Tuttavia, è fondamentale non limitarsi a identificare solo i fattori di rischio. La salute psicologica degli adolescenti può essere protetta e promossa attraverso un adeguato supporto psicologico, la creazione di ambienti familiari e scolastici positivi e un'attenta sorveglianza da parte di adulti responsabili. In questo senso, i contesti sociali positivi come lo sport e le attività comunitarie possono giocare un ruolo fondamentale.

Non è solo l'uso eccessivo delle tecnologie ad aver acutizzato le difficoltà psicologiche. Anche il venir meno di tradizionali riti di passaggio, come la leva militare e il matrimonio, contribuisce a uno stadio di crisi identitaria. Con il venir meno di tradizionali riti di passaggio, come la leva militare e il matrimonio, la transizione dall'adolescenza all'età adulta può essere estremamente complessa, con i giovani che spesso si trovano ad affrontare incertezze lavorative, economiche e relazionali.

Sebbene l'adolescenza sia da sempre oggetto di studio, attuali evidenze dalla ricerca clinica mostrano come promuovere la salute psicologica negli adolescenti significhi sempre più anche puntare su contesti adulti capaci di ascoltare e di essere meritevoli di fiducia. Soltanto così gli adolescenti possono sentirsi riconosciuti e liberi di diventare pienamente la propria identità.

(Adatt. da https://www.corriere.it/salute/figli-genitori/adolescenza/25_maggio_10/per-gli-adolescenti-oggi-e-piu-difficile-diventare-grandi-9c1d6c4a-580c-4e4c-ae95-a065f0747xlk.shtml?refresh_ce)

CS 2.2. Identificarea temei și a ideilor principale din diferite tipuri de texte literare sau nonliterare

Scegli la risposta corretta (una sola) per ciascuna domanda.

1. Qual è il tema principale del testo?
   a) L'importanza della tecnologia nella scuola
   b) L'impatto delle tecnologie e dei cambiamenti sociali sul benessere psicologico dei giovani
   c) Le relazioni familiari durante l'adolescenza
   d) La dipendenza da internet negli adulti
2. Quali sono i momenti più critici del ciclo di vita secondo l'autore?
   a) Infanzia e vecchiaia
   b) Adolescenza e transizione verso l'età adulta
   c) Maturità e anzianità
   d) Solo l'infanzia
3. Quali fattori aggravano le difficoltà psicologiche dei giovani?
   a) L'aumento dello sport e delle attività culturali
   b) L'eccessivo uso delle tecnologie, l'isolamento e il confronto sociale
   c) L'intervento costante dei genitori
   d) Il miglioramento della comunicazione digitale
4. Cosa comporta la continua esposizione ai modelli di perfezione sui social?
   a) Maggiore autostima
   b) Più empatia e comprensione

c) Ansia, confronto e insoddisfazione
d) Nessun effetto evidente

5. Secondo il testo, quali contesti sociali possono favorire il benessere psicologico?
a) I social network
b) La scuola competitiva
c) Lo sport e le attività comunitarie
d) Il lavoro precoce

FAZA DE ANALIZĂ

CS 3.1. Identificarea structurilor argumentative într-un text literar sau nonliterar dat

- **Trova nel testo le strutture argomentative corrispondenti all'affermazione:**

Affermazione	**Argomento**
Gli adolescenti vivono un periodo di vulnerabilità.	
Le tecnologie e i social aggravano le difficoltà psicologiche.	
Le relazioni online sono più superficiali.	
Famiglia, scuola e sport aiutano a prevenire il disagio.	
I giovani faticano a costruire un'identità adulta.	
Gli adolescenti hanno bisogno di fiducia e riconoscimento.	

CS 3.2. Recunoașterea elementelor specifice exprimării unui punct de vedere, identificate într-un text literar sau nonliterar

- **Completa la tabella con informazioni tratte dal testo:**

Tesi → Di che cosa parla il testo?	
Argomenti → le ragioni e le prove che la sostengono	
Conclusione → la sintesi o la proposta finale	

FAZA DE FIXARE

CS 3.4. Argumentarea unor puncte de vedere proprii cu referire la diferitele texte studiate pe diferite teme din universul familiar

- **Leggi il testo e trova l'effetto delle seguenti azioni:**

causa	**effetto**
Uso eccessivo delle tecnologie	
Esposizione continua ai modelli di perfezione	
Isolamento sociale	
Mancanza di riti di passaggio tradizionali	
Superficialità delle interazioni online	

CS 1.2. Identificarea elementelor specifice din structura diferitelor tipuri de texte studiate

- **Lavora sul testo. Evidenzia con colori diversi gli argomenti con cui sei d'accordo e quelli con cui non sei d'accordo. Poi argomenta brevemente la tua scelta.**
- **Completa le frasi con un connettore adatto. Scegli tra: *infatti, tuttavia, perché, quindi, sebbene, in questo senso*.**

1. L'uso dei social può avere effetti positivi, _____ permette di condividere esperienze e informazioni.
2. _____ molti giovani appaiano sicuri di sé, spesso nascondono fragilità interiori.
3. Gli adulti devono saper ascoltare _____ solo così possono diventare figure di fiducia.
4. I social offrono grandi opportunità; _____, non bisogna sottovalutarne i rischi.
5. Le attività sportive aiutano a costruire autostima, _____ favoriscono la collaborazione e il contatto diretto.
6. I giovani si confrontano costantemente con modelli di perfezione _____ l'ansia cresce.

FAZA DE VERIFICARE

CS 3.6. Participarea activă la dezbateri, formulând puncte de vedere și / sau continuând ideile celorlalți interlocutori pe orice temă dată

Dividetevi in due gruppi e discutete la prospettiva dell'autore.
Gruppo A: sostiene gli argomenti.
Gruppo B: li contesta.

CLASA a IX-a

Viaggio immaginario: ripercorriamo la vita di Dante Alighieri

COMPETENȚE GENERALE:

CG 1 - Utilizarea corectă şi adecvată a limbii italiene în receptarea şi în producerea mesajelor în diferite situaţii de comunicare

COMPETENȚE SPECIFICE

CS 1.1. Utilizarea adecvată a achiziţiilor lingvistice în receptarea diferitelor tipuri de texte
CS 1.2. Identificarea elementelor specifice din structura diferitelor tipuri de texte studiate

Durata: 45 minuti
Sviluppo/Svolgimento dell'attività

1. Ricostruiamo il viaggio (15 min.)

L'insegnante, usando la lavagna interattiva, fa vedere agli studenti alcune immagini che presentano elementi rappresentativi di diverse città (Firenze, Roma, Ravenna). Si formano vari gruppi, quindi gli studenti scelgono una foto e ricostruiscono la rispettiva tappa della vita di Dante, adoperando tempi verbali quali: l'imperfetto dell'indicativo per definire il contesto (*spazio*, *tempo*, *persone*, *emozioni*); il passato remoto dell'indicativo per presentare azioni puntuali (*cosa fece*, *dove andò*, *cosa accadde*) e strutture avverbiali temporali (*una volta*, *mentre*, *durante*, *allora* ecc). Gli studenti ricevono delle schede contenenti esempi di verbi e di strutture avverbiali temporali.

2. Breve presentazione guidata (15 min.)

Ogni gruppo di studenti sceglie il proprio portavoce che presenterà il racconto elaborato all'interno del gruppo. Gli altri gruppi ascoltano e preparano per iscritto una domanda da rivolgere alla fine della presentazione. Dopo ciascuna presentazione, vengono estratte a sorte due domande alle quali il portavoce, coinvolgendo anche i membri del proprio gruppo, dovrà rispondere.

Activitate remedială

3. Riflessione e correzione (15 min.)

Alla fine dell'attività, l'insegnante scrive alla lavagna le risposte degli studenti, e guida gli studenti verso una breve riflessione: Quali tempi verbali e quali strutture avverbiali temporali sono stati adoperati? Segue un breve ripasso dell'uso dei tempi passati dell'indicativo.

Adattamento e sostegno

Per gli studenti che manifestano difficoltà nell'espressione orale, può essere utile l'uso di una mappa concettuale contenente i connettivi e le strutture verbali chiave.

Per gli studenti con dislessia, l'uso della mappa concettuale è altrettanto utile, sopprattutto se attraente dal punto di vista visivo, contenente immagini e diversi colori da associare ai vari tempi verbali.

CS 2.1. Aplicarea unor tehnici în vederea înțelegerii unor texte literare sau nonliterare

CS 2.2. Identificarea temei și a ideilor principale din diferite tipuri de texte literare sau nonliterare

Leggi il seguente testo:

Nel film Una gita a Roma, conosciamo Francesco, un bambino di 9 anni, con una grande passione per l'arte. Inseme alla mamma e la sua sorellina Maria di 5 anni, parte in gita da una cittadina di provincia e arriva a Roma. Quando per un problema sono costretti a tornare a casa prima del tempo, il bambino decide di scappare dalla madre e la sorellina lo segue. Ha inizio così la loro avventura, lungo un tragitto che li porterà a scoprire una grande metropoli e un ricco universo di personaggi, luoghi sconosciuti e situazioni inattese. La loro meta, a lungo sognata, è uno dei luoghi artistici più stupefacenti del mondo, ma sul loro percorso troveranno un bel po' di imprevisti.

(adatt. da *Una gita a Roma* - Wikipedia)

Adaptare curriculară nesemnificativă (pentru un elev cu ADHD)

Leggi con attenzione il testo e identificane l'idea principale, quindi esprimi una tua opinione in merito:

a. Il brano parla di un bambino curioso.

b. Nel brano, il protagonista va a visitare Venezia.

c. Stando al testo, Francesco vive in una piccola città.

Adaptare curriculară semnificativă (pentru un elev cu TSA)

Leggi con attenzione il testo e identificane l'idea principale:

a. Stando al testo, Francesco non sopporta la sua città di origine.

b. Stando al testo, Francesco va in gita a Roma insieme ai suoi genitori.

CLASA a X-a

COMPETENȚE GENERALE:
CG1 - Utilizarea corectă şi adecvată a limbii italiene în receptarea şi în producerea mesajelor în diferite situaţii de comunicare
CG2 - Aplicarea instrumentelor de analiză tematică, structurală şi stilistică în receptarea diferitelor texte literare şi nonliterare

COMPETENȚE SPECIFICE
CS 1.1. Utilizarea adecvată a achiziţiilor lingvistice în receptarea diferitelor tipuri de texte
CS 1.3. Exprimarea orală sau în scris a propriilor reacţii şi opinii privind textele studiate
CS 2.2. Identificarea temei și a ideilor principale din diferite tipuri de texte literare sau nonliterare

Un'attività di apprendimento di livello **B1 – B2** basata su **Carlo Goldoni**, centrata su un brano de *"La Locandiera"*. L'attività unisce **comprensione del testo**, **riflessione linguistica** e **produzione orale e scritta**, seguendo un approccio comunicativo e interculturale.

Attività didattica: "La femminilità di Mirandolina"
Autore: Carlo Goldoni
Opera: *La Locandiera*
Livello: B1 – B2
Durata: 100 minuti
Abilità: Lettura, comprensione, lessico, produzione orale e scritta

Obiettivi:
- **Comprendere un testo drammatico adattato di Carlo Goldoni.**
- Riconoscere il tema della femminilità: tra grazia e furbizia.
- Ripassare e usare l'**aggettivo.**
- Produrre un breve testo descrittivo.

ACTE DE VORBIRE
A descrie şi a compara persoane

ELEMENTE DE CONSTRUCȚIE A COMUNICĂRII
- Adjectivul:

formarea femininului adjectivelor calificative
Sinonime, antonime

EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE

Leggi il seguente testo:
Mirandolina (da sola) *Oh, oh! Costui è un uomo terribile davvero. Non si può dirgli una parola che non risponda con disprezzo e superbia. Ma io lo voglio castigare, questo bestione, questo orso. Non amo che tutti mi amino, ma non posso soffrire che un uomo mi disprezzi. Lo voglio far innamorare come tutti gli altri; e quando sarà innamorato, lo tratterò come merita. Sì, sì, lo voglio punire per tutte le donne che egli odia.*
(entra il Cavaliere)
Cavaliere *Madonna Mirandolina, avete più bisogno d'un cameriere che d'un amante. Io non sono fatto per servir le donne, né per far loro la corte. Son fatto così: non posso patire il vostro sesso.*

Mirandolina (con grazia) *Ed io, signore, non pretendo che voi mi serviate, né che mi facciate la corte. Ma, in verità, mi dispiace che abbiate tanta avversione per le donne. Noi qualche merito l'abbiamo: non tutte siamo così cattive.*
Cavaliere *Cattive o buone che siate, per me è tutt'uno. Non mi fido di nessuna.*
Mirandolina (sorridendo) *Ah, signore! Se tutte fossero come me, forse vi fidereste di qualcuna.*
Cavaliere *Voi siete una locandiera, e di più, una civetta.*
Mirandolina (fingendo di offendersi) *Io, civetta? Io che penso solo al mio dovere, al buon nome della mia casa? Eh via, signore, voi parlate per pregiudizio.*
Cavaliere *Io parlo per esperienza.*
Mirandolina (tra sé) *Eh sì, lo voglio vincere, lo voglio domare. Vediamo se le donne non valgono niente!*

(*La locandiera*, Carlo Goldoni, Atto I, scena IX–X)

FAZA DE ÎNȚELEGERE GLOBALĂ:
CS 1.1. Utilizarea adecvată a achiziţiilor lingvistice în receptarea diferitelor tipuri de texte

- **Indica se le affermazioni di sotto sono vere o false:**

All'inizio Mirandolina trova il Cavaliere bello e vuole conquistarlo.
Il Cavaliere rifiuta di corteggiare le donne.
Mirandolina accetta il disprezzo del Cavaliere con rassegnazione.
Il Cavaliere rappresenta l'uomo orgoglioso e diffidente.
Mirandolina vuole far innamorare il Cavaliere per vendicarsi.

FAZA DE ANALIZĂ:
CS 1.1. Utilizarea adecvată a achiziţiilor lingvistice în receptarea diferitelor tipuri de texte

- **In coppia, cercate di capire il significato delle parole indicate in corsivo e proponete più sinonimi per ciascuna parola.**
- **Evidenzia sul testo le parole che descrivono il Cavaliere. Quale lo descrive meglio?**

CS 2.2. Identificarea temei și a ideilor principale din diferite tipuri de texte literare sau nonliterare

- **Metti in ordine logico i seguenti momenti della scena (numerali da 1 a 5):**

☐ Il Cavaliere dice di non fidarsi delle donne.
☐ Mirandolina decide di "punire" il Cavaliere.
☐ Il Cavaliere insulta Mirandolina.
☐ Mirandolina rinnova la sua decisione di farlo innamorare.

FAZA DE FIXARE
CS 1.3. Exprimarea orală sau în scris a propriilor reacţii şi opinii privind textele studiate

- **Trasforma al femminile gli aggettivi seguenti:**

1. Terribile → _____
2. Superbo → _____
3. Orgoglioso → _____
4. Gentile → _____
5. Furbo → _____
6. Grazioso → _____
7. Geloso → _____

- **Collega con una freccia ogni aggettivo al suo contrario.**

aggettivo	**contrario**
1. superbo	a. rispettoso
2. scontroso	b. ingenuo
3. diffidente	c. docile
4. indomabile	d. socievole
5. offensivo	e. umile
6. furbo	f. fiducioso

FAZA DE VERIFICARE:
CS 1.3. Exprimarea orală sau în scris a propriilor reacţii şi opinii privind textele studiate

- **Redigi la caratterizzazione del Cavaliere. (80-100 parole)**

CLASA a X-a

COMPETENȚE GENERALE:
CG1 - Utilizarea corectă şi adecvată a limbii italiene în receptarea şi în producerea mesajelor în diferite situaţii de comunicare
CG2 - Aplicarea instrumentelor de analiză tematică, structurală şi stilistică în receptarea diferitelor texte literare şi nonliterare

COMPETENȚE SPECIFICE
CS 1.3. Exprimarea orală sau în scris a propriilor reacţii şi opinii privind textele studiate
CS 3.1. Identificarea structurilor argumentative într-un text literar sau nonliterar dat
CS 3.3. Compararea unor argumente diferite în vederea formulării unor judecăţi proprii

Durata: 45 minuti
Sviluppo/Svolgimento dell'attività

1. Organizziamo il "processo" (15 min.)

Con l'aiuto di una mappa concettuale, l'insegnante ripassa in breve l'azione de *La Locandiera* di Carlo Goldoni, puntando sulle caratteristiche della protagonista, positive o meno. La classe si suddivide in quattro gruppi: la difesa, l'accusa, i giurati e il pubblico. Il giudice verrà estratto a sorte. In base al gruppo di appartenenza, gli studenti portano argomenti a favore/a sfavore dell'atteggiamento di Mirandolina, argomentando le loro affermazioni e adoperando verbi al congiuntivo (*credo che sia, non mi pare che abbia fatto, penso che rappresenti ecc*), alternati da verbi all'indicativo presente, richiesti da formule che esprimono l'opinione (*secondo me, secondo la mia apoinione, a mio avviso ecc*).

2. Breve presentazione guidata (15 min.)

Ogni gruppo di studenti sceglie il proprio portavoce che presenterà l'intervento argomentato della categoria di cui fa parte. Il giudice interverrà alla fine, con il suo verdetto argomentato.

Activitate remedială
3. Riflessione e correzione (15 min.)

Alla fine dell'attività, l'insegnante scrive alla lavagna alcune frasi in cui usa i verbi al congiuntivo, a specchio con quelli all'indicativo presente, guidando gli studenti verso una riflessione: Quali modi verbali sono stati usati e perché? Segue un breve ripasso dell'uso del congiuntivo.

Adattamento e sostegno

Per gli studenti che manifestano difficoltà nell'espressione orale, può essere utile l'uso di una mappa concettuale contenente le strutture verbali chiave.

Per gli studenti con dislessia, l'uso della mappa concettuale è altrettanto utile, sopprattutto se attraente dal punto di vista visivo, contenente immagini e diversi colori da associare ai vari modi verbali.

CS 2.1. Aplicarea unor tehnici în vederea înţelegerii unor texte literare sau nonliterare
CS 2.2. Identificarea temei și a ideilor principale din diferite tipuri de texte literare sau nonliterare

Quando si sceglie l'abbigliamento per uno spettacolo teatrale, è importante tenere conto del tipo di spettacolo e del luogo in cui si svolge. Per uno spettacolo più formale, come un'opera lirica o un balletto, è consigliabile optare per un abito elegante o un tailleur per le donne, mentre gli uomini possono indossare un completo scuro o uno da sera. Per uno spettacolo più informale, come una commedia o un musical, si può optare per un abbigliamento più casual, come un vestito semplice o un pantalone elegante per le donne, e una camicia e pantaloni eleganti per gli uomini. È sempre meglio evitare abbigliamento troppo sportivo o informale, come jeans strappati o magliette con stampe vistose. Inoltre, è importante tenere conto della stagione e del clima: durante l'inverno è consigliabile indossare capi più pesanti e caldi, mentre durante l'estate si può optare per tessuti più leggeri e freschi.

(adatt. da *La moda sul palcoscenico: come vestirsi per una serata a teatro - Penso Rosa*)

Adaptare curriculară nesemnificativă (pentru un elev cu ADHD)
Leggi con attenzione il testo e scegli la risposta giusta. Sei mai stato a teatro? Racconta.
a. Il brano parla di come vestirsi quando si va al cinema.
b. Nel brano, non viene suggerito nulla alle donne.
c. Il tema del brano è come vestirsi quando si va a teatro.

Adaptare curriculară semnificativă (pentru un elev cu TSA)
Leggi con attenzione il testo e scegli la risposta giusta.
a. Quando si va a teatro, è indicato indossare abiti sportivi.
b. È importante vestirsi in modo adatto all'occasione.

CLASA a XI-a

COMPETENȚE GENERALE:
CG 1 - Utilizarea corectă şi adecvată a achiziţiilor lingvistice în receptarea şi în producerea mesajelor în limba italiană, în diferite situaţii de comunicare
CG 2 - Aplicarea instrumentelor de analiză tematică, structurală şi stilistică în receptarea diferitelor texte literare şi nonliterare

COMPETENȚE SPECIFICE
CS 1.1. Utilizarea adecvată a achiziţiilor lingvistice în receptarea diferitelor tipuri de texte
CS 2.2. Identificarea temei și a ideilor principale din diferite tipuri de texte literare sau nonliterare
CS 3.5. Susținerea unor puncte de vedere proprii în expunerea diferitelor interpretări pe marginea textelor studiate / citite

Un'attività di apprendimento di livello **B2** basata su **Luigi Pirandello**, centrata su un brano della novella *"Il treno ha fischiato"*. L'attività unisce **comprensione del testo**, **riflessione linguistica** e **produzione orale e scritta**, seguendo un approccio comunicativo e interculturale.

Attività didattica: "Lo stress e i suoi effetti"
Autore: Luigi Pirandello
Opera: Il treno ha fischiato
Livello: B2
Durata: 100 minuti
Abilità: Lettura, comprensione, lessico, produzione orale e scritta

Obiettivi:

- **Comprendere un testo narrativo adattato da Luigi Pirandello.**
- Riconoscere il tema dell'alienazione.
- Produrre un breve elaborato.

ACTE DE VORBIRE
A descrie şi a compara locuri, situaţii, obiecte, persoane, idei **și acțiuni**
A realiza analogii între personalităţi, manifestări culturale şi sociale din diverse epoci, **folosind un limbaj specific**

ELEMENTE DE CONSTRUCȚIE A COMUNICĂRII
Substantivul, adjectivul, substantivul derivat din adjectiv, verbul la indicativ prezent

FAZA DE MOTIVAȚIE

- **L'insegnante introduce il tema (lo stress e i suoi effetti) poi fa vedere agli alunni la seguente immagine e gli chiede di descrivere lo stato della persona e di fare ipotesi sulle cause.**

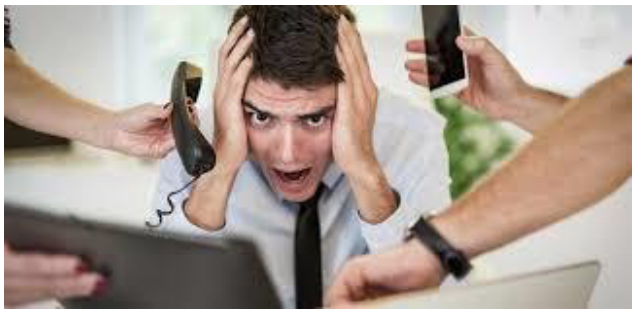

- **Completa la frase in tre modi diversi**

Quando sono stressato/a
.....

.....

.....

Leggi il seguente brano:

Farneticava. Principio di febbre cerebrale, avevano detto i medici; e lo ripetevano tutti i compagni d'ufficio, che ritornavano a due, a tre, dall'ospizio, ov'erano stati a visitarlo. E a nessuno passava per il capo che, date le specialissime condizioni in cui quell'infelice viveva da tant'anni, il suo caso poteva anche essere naturalissimo; e che tutto ciò che Belluca diceva e che pareva a tutti delirio, sintomo della frenesia, poteva anche essere la spiegazione più semplice di quel suo naturalissimo caso. Veramente, il fatto che Belluca, la sera avanti, s'era fieramente ribellato al suo capo-ufficio, e che poi, all'aspra riprensione di questo, per poco non gli s'era scagliato addosso, dava un serio argomento alla supposizione che si trattasse d'una vera e propria alienazione mentale. Perché uomo più mansueto e sottomesso, più metodico e paziente di Belluca non si sarebbe potuto immaginare. [...] *cento volte questo vecchio somaro era stato frustato. Niente! S'era prese le frustate ingiuste e le crudeli punture in santa pace, sempre, senza neppur fiatare, come se gli toccassero, o meglio, come se non le sentisse più, avvezzo com'era da anni e anni alle continue solenni bastonature della sorte. Inconcepibile, dunque, veramente, quella ribellione in lui, se non come effetto d'una improvvisa alienazione mentale.* [...] *Già s'era presentato, la mattina, con un'aria insolita, nuova. Pareva che il viso, tutt'a un tratto, gli si fosse allargato. Pareva che i paraocchi gli fossero tutt'a un tratto caduti, e gli si fosse scoperto, spalancato d'improvviso all'intorno lo spettacolo della vita. Pareva che gli orecchi tutt'a un tratto gli si fossero sturati e percepissero per la prima volta voci, suoni non avvertiti mai.* [...] *La sera, il capo-ufficio, entrando nella stanza di lui, esaminati i registri, le carte:*

- E come mai? Che hai combinato tutt'oggi?

Belluca lo aveva guardato sorridente, quasi con un'aria d'impudenza, aprendo le mani.

- Che significa? - aveva allora esclamato il capo-ufficio, accostandoglisi e prendendolo per una spalla e scrollandolo.

- Ohé, Belluca!

- Niente, - aveva risposto Belluca, sempre con quel sorriso tra d'impudenza e d'imbecillità su le labbra. - Il treno, signor Cavaliere.

- Il treno? Che treno?

- Ha fischiato.

- Ma che diavolo dici?

- Stanotte, signor Cavaliere. Ha fischiato. L'ho sentito fischiare...

- Il treno?

- Sissignore. E se sapesse dove sono arrivato! In Siberia... oppure oppure... nelle foreste del Congo... Si fa in un attimo, signor Cavaliere!

[...] *io accolsi in silenzio la notizia.*

- Belluca, signori, non è impazzito. State sicuri che non è impazzito. Qualche cosa dev'essergli accaduta; ma naturalissima. Nessuno se la può spiegare, perché nessuno sa bene come quest'uomo ha vissuto finora. Io che lo so, son sicuro che mi spiegherò tutto naturalissimamente, appena l'avrò veduto e avrò parlato con lui.

(*Il treno ha fischiato*, Luigi Pirandello)

FAZA DE ÎNȚELEGERE GLOBALĂ

CS 1.1. Utilizarea adecvată a achiziţiilor lingvistice în receptarea diferitelor tipuri de texte

- **Rispondi alle domande:**

Che diagnosi avevano fatto i medici e i colleghi su Belluca?
Come si comporta Belluca al lavoro?
Perché i suoi colleghi pensano che sia alienato?
Che atti di insubordinazione fa Belluca?

FAZA DE ANALIZĂ

CS 2.2. Identificarea temei și a ideilor principale din diferite tipuri de texte literare sau nonliterare

- **Ordina i seguenti fatti in ordine cronologico:**

	Il capo-ufficio chiede a Belluca che cosa ha combinato.
	Belluca si presenta in ufficio con un'aria serena.
	Il capo-ufficio scuote le spalle di Belluca.
	Il narratore sostiene che Belluca non è impazzito.
	Belluca risponde in modo impertinente.
	Belluca sente il treno fischiare.
	I colleghi affermano che Belluca sia impazzito.
	Belluca racconta al capo-ufficio che aveva viaggiato nelle foreste del Congo.

CS 2.5. Aplicarea conceptelor teoretice în analiza şi discutarea textelor literare sau nonliterare studiate

- **Alcune parole esprimono l'opinione dei colleghi di lavoro di Belluca sulla sua condizione: individuale poi spiega che significato ha nel testo la metafora del vecchio somaro.**

FAZA DE FIXARE

- **Individua nel testo almeno 3 segnali (fisici, emotivi o comportamentali) che rivelano lo stato di stress di Belluca.**
- **Scrivi 5 parole da collegare allo stress lavorativo e spiega perché.**
- **Ecco una lista di parole che si rifesriscono al tema Stress. Distribuisci le parole nell tre colonne della tabella di sotto:**

ansia - scadenze - tensione - fatica - sovraccarico - esaurimento - stanchezza - irritabilità - insonnia – mancanza di tempo - mal di testa

stato mentale e fisico	cause

FAZA DE VERIFICARE

CS 3.5. Susținerea unor puncte de vedere proprii în expunerea diferitelor interpretări pe marginea textelor studiate / citite

Lo stress è una presenza quotidiana nella nostra vita ma anche all'epoca di Pirandello lo era. Puoi pensare a motivi comuni per entrambe le epoche? Ci sono differenze ai nostri giorni? Scrivi un elaborato in cui presentare il fenomeno nella società in cui vivi.

CLASA a XI-a

Francesca da Rimini e Gertrude - vittime o colpevoli?

COMPETENȚE GENERALE:
CG 1 - Utilizarea corectă şi adecvată a achiziţiilor lingvistice în receptarea şi în producerea mesajelor în limba italiană, în diferite situaţii de comunicare
CG 2 - Aplicarea instrumentelor de analiză tematică, structurală şi stilistică în receptarea diferitelor texte literare şi nonliterare
CG 3 - Argumentarea în scris şi oral a opiniilor în diverse situaţii de comunicare

COMPETENȚE SPECIFICE
CS 1.3. Exprimarea orală sau în scris a propriilor reacţii şi opinii privind textele studiate
CS 1.5. Utilizarea corectă şi adecvată a formelor exprimării orale şi scrise în diferite situaţii de comunicare
CS 2.3. Compararea ideilor şi atitudinilor diferite în dezvoltarea aceleiaşi teme literare
CS 3.6. Participarea activă la dezbateri, formulând puncte de vedere sau continuând ideile celorlalți interlocutori pe o temă dată din universul apropiat

Durata: 45 minuti
Sviluppo/Svolgimento dell'attività

1. Organizziamo il dibattito (15 min.)

Con l'aiuto di una mappa concettuale, l'insegnante ripassa in breve le vicende dei due personaggi: Francesca da Rimini (V canto dell'*Inferno* di Dante Alighieri) e Gertrude (*I Promessi Sposi* di Alessandro Manzoni), puntando sulle loro scelte di vita che le hanno portate a due diversi tipi di condanna. La classe si suddivide in quattro gruppi: due difendono Francesca/Gertrude e due le accusano. In base al gruppo di appartenenza, gli studenti portano argomenti che sostengono/incolpano i due personaggi, argomentando le loro affermazioni e adoperando il *periodo ipotetico* (*se non fosse nata..., se avesse avuto la forza, se i genitori non avessero deciso per loro ecc*), alternati da verbi al *condizionale*, seguiti dalle preposizioni *ma*/*però* (*avrebbe potuto agire diversamente ma... ecc*).

2. Breve presentazione guidata (15 min.)

Ogni gruppo di studenti sceglie il proprio portavoce che presenterà l'intervento argomentato della categoria di cui fa parte.

Activitate remedială
3. Riflessione e correzione (15 min.)

Alla fine dell'attività, l'insegnante scrive alla lavagna alcune frasi in cui usa il periodo ipotetico, a specchio con quelli al condizionale seguiti dalle congiunzioni *ma* o *però*, guidando gli studenti verso una riflessione: Quali modi verbali sono stati usati e perché? Segue un breve ripasso del periodo ipotetico.

Adattamento e sostegno

Per gli studenti che manifestano difficoltà nell'espressione orale, può essere utile l'uso di una mappa concettuale contenente le strutture verbali chiave.

Per gli studenti con dislessia, l'uso della mappa concettuale è altrettanto utile, sopprattutto se attraente dal punto di vista visivo, contenente immagini e diversi colori da associare ai vari modi verbali.

CS 2.1. Aplicarea unor tehnici în vederea înţelegerii unor texte literare sau nonliterare
CS 2.2. Identificarea temei şi a ideilor principale din diferite tipuri de texte literare sau nonliterare
CS 3.4. Argumentarea unor puncte de vedere proprii cu referire la diferitele texte studiate pe o temă dată din universul apropiat

Sbagliare non è solo normale, è inevitabile. Fa parte di ciò che siamo come esseri umani. Ogni volta che proviamo a fare qualcosa di nuovo, ci troviamo in un territorio sconosciuto, dove non abbiamo ancora tutte le risposte. Allora, gli errori sono parte del processo di apprendimento.

Da bambini, impariamo sbagliando. Quando hai mosso i tuoi primi passi, quante volte sei caduto prima di riuscire a camminare? E quando hai imparato a parlare, quante parole hai pronunciato male prima di dirle correttamente? Ogni errore è stato un passo nel tuo percorso di crescita. Questo meccanismo non cambia mai, nemmeno da adulti: ogni volta che ci misuriamo con qualcosa di nuovo, sbagliare è il primo passo per capire cosa funziona e cosa no. È così che cresciamo, miglioriamo e impariamo a fare meglio la prossima volta. Temere gli errori significa rinunciare a una delle nostre capacità più preziose: adattarci e migliorare.

(adatt. da *Il valore dell'errore: perché sbagliare è parte del processo*, Gian Maria Rizzi)

Adaptare curriculară nesemnificativă (pentru un elev cu ADHD)
Leggi con attenzione il testo e scegli la frase/le frasi con cui sei d'accordo, quindi argomenta in breve la tua opinione.
a. Quando provi a fare qualcosa per la prima volta, c'è il rischio di sbagliare.
b. Sbagliando si impara.
c. Nella vita dobbiamo essere perfetti.

Adaptare curriculară semnificativă (pentru un elev cu TSA)
Leggi con attenzione il testo e scegli la risposta giusta.
a. Tutti sbagliamo, è un fatto normale.
b. Solo i bambini piccoli sbagliano.

CLASA a XII-a

COMPETENȚE GENERALE:
CG 1 - Utilizarea corectă şi adecvată a achiziţiilor lingvistice în receptarea şi în producerea mesajelor în limba italiană, în diferite situaţii de comunicare
CG 2 - Aplicarea instrumentelor de analiză tematică, structurală şi stilistică în receptarea diferitelor texte literare şi nonliterare

COMPETENȚE SPECIFICE
CS 1.2. Identificarea elementelor specifice din structura diferitelor tipuri de texte studiate
CS 1.5. Utilizarea corectă şi adecvată a formelor exprimării orale şi scrise în diferite situaţii de comunicare
CS 2.2. Identificarea temei și a ideilor principale din diferite tipuri de texte literare sau nonliterare

Un'attività di apprendimento di livello **B2** basata su Elena Ferrante, centrata su un brano della tetralogia *"*L'amica geniale*"*. L'attività unisce **comprensione del testo**, **riflessione linguistica** e **produzione orale e scritta**, seguendo un approccio comunicativo e interculturale.

Attività didattica: "La scoperta della propria identità in età adolescenziale"
Autore: Elena Ferrante
Opera: L'amica geniale
Livello: B2
Durata: 100 minuti
Abilità: Lettura, comprensione, lessico, produzione orale e scritta

Obiettivi:
- **Comprendere un testo narrativo adattato da** Elena Ferrante**.**
- Riconoscere il tema della **scoperta della propria identità**.
- L'uso dell'indicativo imperfetto e del passato prossimo
- Produrre un un collage visivo.

ACTE DE VORBIRE
A descrie şi a compara locuri, situaţii, obiecte, persoane, idei și acțiuni

ELEMENTE DE CONSTRUCȚIE A COMUNICĂRII
Indicativul imperfect și *passato prossimo*

Leggi il seguente testo:

«A Ischia mi vidi per la prima volta con gli occhi degli altri.

L'acqua, la luce, la sabbia mi fecero un corpo nuovo. Guardavo il mio riflesso e non mi riconoscevo: non ero più solo la ragazza del Rione, l'amica di Lila.

Ero io, con una pelle diversa, con capelli chiari, con uno sguardo che non avevo mai avuto.

Mi accorsi che i ragazzi mi guardavano, e provai paura e piacere insieme.

Pensai a Lila e mi venne voglia di raccontarle tutto, ma capii che non potevo più: qualcosa in me era cambiato, e anche tra noi due qualcosa si era rotto, impercettibilmente.»

Ogni mattina mi guardavo allo specchio e trovavo un volto nuovo: le guance arrossate dal sole, le labbra più vive, gli occhi più chiari. Eppure quella felicità era fragile, come la schiuma che resta un attimo sulla sabbia e poi sparisce. Mi bastava pensare a Lila, al suo sguardo tagliente, per sentire un'ombra dentro. Mi chiedevo se lei mi avrebbe riconosciuta, se avrebbe sorriso o se mi avrebbe accusata di essermi trasformata troppo in fretta.

(*L'amica geniale*, Elena Ferrante)

FAZA DE ANALIZĂ

CS 1.2. Identificarea elementelor specifice din structura diferitelor tipuri de texte studiate

- **Completa la tabella degli elementi specifici del testo descrittivo con informazioni tratte dal testo:**

sensazioni fisiche e visive	
aggettivi qualificativi e **metafore** che costruiscono l'immagine della protagonista	
verbi di percezione	
comparazione/similitudine	

CS 2.2. Identificarea temei şi a ideilor principale din diferite tipuri de texte literare sau nonliterare

- **Leggi le seguenti proposte e scegli quella che secondo te rappresenta meglio il tema del brano. Motiva la tua scelta in 3-4 righe.**

1. La scoperta della propria identità attraverso il corpo.
2. Il potere dello sguardo degli altri.
3. La fine dell'infanzia e l'inizio dell'età adulta.
4. La distanza che cresce tra due amiche.
5. L'influenza del luogo nella trasformazione personale

FAZA DE FIXARE

CS 1.5. Utilizarea corectă şi adecvată a formelor exprimării orale şi scrise în diferite situaţii de comunicare?

- **Completa le frasi con la forma corretta del verbo all'indicativo imperfetto.**

1. A Ischia mi _____ (vedere) per la prima volta con gli occhi degli altri.
2. L'acqua e la sabbia mi _____ (fare) un corpo nuovo.
3. Ogni mattina mi _____ (guardare) allo specchio e _____ (trovare) un volto diverso.
4. I ragazzi mi _____ (guardare) e io _____ (provare) paura e piacere insieme.
5. Mi _____ (bastare) pensare a Lila per sentire un'ombra dentro.
6. Mi _____ (chiedere) se lei mi _____ (riconoscere) ancora.

- **Completa le frasi usando tra l'indicativo imperfetto e passato prossimo:**

Prima (essere) ..... basso, poi ..... (crescere).
Da bambino (andare) ..... al parco ogni sabato poi ..... (smettere).
Cinque anni fa (suonare) ..... la chitarra, due anni dopo (cominciare) ..... a disegnare.
Da piccola (essere) ……. permalosa, nel frattempo (imparare) …….. a controllarmi.
All'inizio (pensare) ..... che tutto era possibile, più tardi (capire) ..... che dobbiamo comportarci a seconda della situazione.

FAZA DE VERIFICARE
EXEMPLU DE PROIECT
CS 1.5. Utilizarea corectă şi adecvată a formelor exprimării orale şi scrise în diferite situaţii de comunicare

Crea un collage visivo con foto di una persona dello spazio pubblico che ti piace (cantante, attore, scrittore ecc.) attraverso diverse fasi della sua vita e presenta il suo percorso presentando le caratteristiche fisiche ma anche quelle caratteriali.

CLASA a XII-a

E se i grandi personaggi della letteratura italiana del passato vivessero nel XXI secolo?

COMPETENȚE GENERALE:
CG 1 - Utilizarea corectă şi adecvată a achiziţiilor lingvistice în receptarea şi în producerea mesajelor în limba italiană, în diferite situaţii de comunicare
CG 3 - Argumentarea în scris şi oral a opiniilor în diverse situaţii de comunicare
CG 4 - Identificarea specificului culturii în context multi- şi intercultural

COMPETENȚE SPECIFICE
CS 1.3. Exprimarea orală sau în scris a propriilor reacţii şi opinii privind textele studiate
CS 3.6. Participarea activă la dezbateri, formulând puncte de vedere sau continuând ideile celorlalți interlocutori pe o temă dată din universul apropiat
CS 4.3. Exprimarea unui punct de vedere față de tradițiile și valorile culturii italiene descrise în textele studiate

Activitate remedială
Durata: 45 minuti
Sviluppo/Svolgimento dell'attività
1. Organizziamo una tavola rotonda (15 min.)

Con l'aiuto di una mappa concettuale, l'insegnante ripropone alcune figure significative di personaggi: Ulisse (XXVI canto dell'*Inferno* di Dante Alighieri), Federigo degli Alberighi (*Il Decameron* di Giovanni Boccaccio), Orlando (*Orlando Furioso* di Ludovico Ariosto), Mirandolina (*La Locandiera* di Carlo Goldoni), Gertrude (*I Promessi Sposi* di Alessandro Manzoni), la Lupa (novella omonima di Giovanni Verga) ecc.

Insieme agli studenti ricorda le epoche in cui i rispettivi personaggi vissero, nonché le scelte che fecero e le conseguenze che ne subirono. In seguito ad un brainstorming, per ogni personaggio viene stabilito un *motto*, una frase che racchiuda la sua essenza umana. (ad esempio, Ulisse potrebbe dire: "*La conoscenza è la massima virtù dell'uomo*.")

La classe si suddivide in diversi gruppi, uno per ciascun personaggio. In base al gruppo di appartenenza, gli studenti cercano di immaginare i personaggi "strappati" dalla loro epoca, catapultati insomma nel mondo di oggi, senza però aver perso la loro essenza, il loro *motto*. La sfida è: come reagiscono? Cosa fanno dei loro valori nel XXI secolo? Cosa dicono?

2. Breve presentazione guidata (15 min.)

Il portavoce scelto dal gruppo trasmette al resto della classe la risposta del personaggio, trasposta in discorso indiretto. Ad esempio, Mirandolina potrebbe dire: "Ho sempre creduto che le donne siano più intelligenti degli uomini.", mentre il portavoce si rivolge ai compagni: "Mirandolina dice che aveva sempre creduto che le donne fossero più intelligenti degli uomini."

3. Riflessione e correzione (15 min.)

Alla fine dell'attività, l'insegnante scrive alla lavagna alcune frasi usando il discorso diretto, per poi trasformarle al discorso indiretto, guidando gli studenti verso una riflessione: Quali trasformazioni notate? Segue un breve ripasso delle strutture grammaticali che si trasformano nel passaggi dal discorso diretto al discorso indiretto.

Adattamento e sostegno

Per gli studenti che manifestano difficoltà nell'espressione orale, può essere utile l'uso di una mappa concettuale contenente le strutture grammaticali chiave.

Per gli studenti con dislessia, l'uso della mappa concettuale è altrettanto utile, sopprattutto se attraente dal punto di vista visivo, contenente immagini e diversi colori da associare alle strutture grammaticali mirate.

CS 1.1. Utilizarea adecvată a achiziţiilor lingvistice în receptarea diferitelor tipuri de texte
CS 2.1. Aplicarea unor tehnici în vederea înţelegerii unor texte literare sau nonliterare

La Generazione Z, composta dai giovani nati tra il 1997 e il 2012, si distingue per la sua disinvoltura digitale. Cresciuti in un ambiente delle tecnologie informatiche, questi giovani sono abituati a interagire su più piattaforme contemporaneamente, il che li rende particolarmente ricettivi ai contenuti digitali. Nel mondo digitale odierno, il bisogno di autenticità è più grande che mai. Per la Generazione Z, quest'autenticità è incarnata dagli influencer su TikTok, che sembrano offrire storie di vita più oneste e in cui è possibile identificarsi.

Gli influencer sembrano affrontare le cose con onestà, condividendo sia i loro successi che i loro fallimenti con una facilità disarmante. Questa trasparenza crea un senso di fiducia e di connessione, che molti specialisti adulti spesso faticano a riprodurre. Inoltre, i formati di TikTok, con il loro stile spontaneo e interattivo, consentono agli influencer di rispondere rapidamente ai commenti e di promuovere un dialogo continuo con la propria community.

(adatt. da https://www.valueyournetwork.com/it/adolescenti-generazione-z)

Adaptare curriculară nesemnificativă (pentru un elev cu ADHD)

Leggi con attenzione il testo e scegli la frase/le frasi con cui sei d'accordo, quindi argomenta in breve la tua risposta.

a. I giovani di oggi sono nati e cresciuti in un mondo della tecnologia.
b. I giovani si identificano con gli influencer su TikTok.
c. Gli adulti non riescono facilmente a trasmettere ai giovani il senso di fiducia e di connessione.

Adaptare curriculară semnificativă (pentru un elev cu TSA)

Leggi con attenzione il testo e scegli la risposta giusta.

a. I giovani della Generazione Z sono abituati ad usare tante piattaforme.
b. Gli influencer non comunicano molto con i loro follower.

EXEMPLE DE PROIECTE COLABORATIVE

CLASA a IX-a

Conosciamo Dante Alighieri… a Bucarest

Competenţe specifice:
CS 1.5. Utilizarea corectă şi adecvată a formelor exprimării orale şi scrise în diferite situaţii de comunicare
CS 4.1. Identificarea elementelor de cultură şi civilizaţie specifice etniei italiene

Instruzioni:

Realizza un video in cui appaiano elementi che ricordano la figura di Dante Alighieri presenti nel tuo liceo, per poi condividerlo su una rete social e interagire con studenti di altri paesi dove l'italiano viene studiato come lingua madre. Ogni gruppo presenterà un elemento diverso.

Esempi:
- il ritratto di Dante, il ritratto di Beatrice (all'entrata nel cortile del liceo)
- il busto di Dante
- il cartellone con sopra scritta la terzina del canto XXVI dell'Inferno: *"Considerate la vostra semenza: fatti non foste a viver come bruti, ma per seguir virtute e canoscenza".*

Organizzazione dell'attività: a gruppi

Obiettivi:
- ✓ Sviluppare la capacità di espressione orale e scritta
- ✓ Sviluppare l'uso delle competenze digitali
- ✓ Promuovere il proprio liceo come simbolo della lingua italiana nel mondo
- ✓ Sviluppare lo spirito del lavoro di gruppo

Tappe:
1. Annunciare gli obiettivi dell'attività
2. Spiegare agli studenti la struttura del video: introduzione, presentazione degli spazi e degli elementi rappresentanti la figura di Dante, breve conclusione e commiato.
3. Stabilire la durata del video: 5 minuti
4. Assegnare ad ogni studente il proprio compito: l'autore della sceneggiatura redige la presentazione, il presentatore espone le informazioni, il cameraman riprende le scene, il video editor si occupa del montaggio del video, il coordinatore si dedica alla supervisione della realizzazione di ogni singolo compito.
5. Valutazione e *feedback*

Applicazioni digitali suggerite: Canva, Genially, CapCut, Movie Maker, etc.

SCHEDA DI AUTOVALUTAZIONE

Progetto "*Conosciamo Dante Alighieri…a Bucarest*"

Nome dello studente/studentessa:_____
Gruppo:_____
Ruolo nel gruppo:
☐ Editore ☐ Designer ☐ Correttore

Segna con una ✓□ l'opzione che descrive meglio l'impegno del/della tuo/a compagno/a

1. Partecipazione e collaborazione

Item	Sempre	A volte	Mai
Ho collaborato attivamente con il mio gruppo.	☐	☐	☐
Ho rispettato le idee degli altri.	☐	☐	☐
Ho completato i miei compiti in tempo.	☐	☐	☐
Ho contribuito a risolvere conflitti o difficoltà.	☐	☐	☐

2. Sviluppo delle competenze linguistiche

Item	Sì	Parzialmente	No
Ho scritto testi brevi utilizzando connettori semplici.	☐	☐	☐
Ha partecipato alla presentazione orale del poster	☐	☐	☐
Ha espresso idee sulle realtà culturale dello spazio italiano	☐	☐	☐
Ha risposto a domande semplici sul contenuto	☐	☐	☐

3. Creatività e strumenti digitali

Item	Molto	Abbastanza	Poco
Ho contribuito con idee creative al design o al contenuto.	☐	☐	☐
Ho contribuito a rendere il poster visivamente accattivante.	☐	☐	☐
Ha utilizzato strumenti digitali in modo efficce	☐	☐	☐

4. Riflessione finale

Cosa mi è piaciuto di più del progetto:

_____

Cosa ho trovato più difficile:

_____

Una cosa che ho imparato:

_____

Una proposta per migliorare il progetto in futuro:

_____

SCHEDA DI CO-VALUTAZIONE TRA STUDENTI

Progetto "*Conosciamo Dante Alighieri…a Bucarest*"

Nome del valutatore/valutatrice:_____
Nome del compagno/compagna valutato/a:_____
Ruolo del compagno/della compagna: _____
☐ Editore ☐ Designer ☐ Correttore

Metti un ✓ nell'opzione che descrive meglio l'attività del compagno/compagna:

Criterio	Eccellente (3 p)	Buono (2 p)	Da migliorare (1 p)
Partecipazione attiva	☐ collabora sempre con entusiasmo	☐ partecipa regolarmente	☐ partecipa poco.
Chiarezza del messaggio scritto	☐ molto chiaro e	☐ chiaro con alcuni errori	☐ poco c omprensibile
Creatività del contenuto	☐ molto originale e creativo	☐ adeguato	☐ poco creativo
Presentazione orale	☐ chiara, sicura ed espressiva	☐ adeguata	☐ insicura e poco chiara
Conoscenze culturali	☐ dimostra compressione	☐ offre alcune idee	☐ compressione non evidente

Commento personale:
Cosa apprezzo di più del lavoro del compagno/compagna: _____
Un suggerimento per migliorare: _____
Punteggio totale: _____ / 15 punti
☐ Eccellente (13–15 p) ☐ Buono (10–12 p) ☐ Soddisfacente (7–9 p) ☐ Da migliorare (meno di 7 p)

SCHEDA DI VALUTAZIONE DELL'INSEGNANTE

Progetto "*Conosciamo Dante Alighieri…a Bucarest*"

Criterio	Eccellente (10)	Buono (8)	Soddisfacente (6)	Insufficiente (4 o meno)
Contenuto del poster	Molto coerente, informativo e ben strutturato	Adeguato e chiaro	Base o superficiale	Incompleto o confuso
Messaggio culturale	Riflette chiaramente il valore della diversità	Riflette alcuni elementi culturali	Mostra poco contenuto culturale	Non riflette il tema scelto
Redazione scritta	Precisa, chiara e senza errori	Chiara con alcuni errori minori	Comprensibile ma con errori frequenti	Confusa o scorretta
Design visivo	Molto attraente e ben organizzato	Corretto e funzionale	Base	Disorganizzato o poco estetico
Presentazione orale	Chiara, fluida e con buona intonazione	Adeguata con alcuni errori	Poco chiara o insicura	Difficile da comprendere
Interazione con i compagni	Risponde con sicurezza e dimostra interesse	Risponde con aiuto	Risponde con difficoltà	Non risponde o evita l'interazione
Lavoro di squadra	Eccellente collaborazione e ripartizione dei compiti	Buona collaborazione	Collaborazione diseguale	Lavoro individuale o disorganizzato
Uso degli strumenti digitali	Uso efficace e creativo	Uso corretto	Uso limitato	Non sono stati utilizzati adeguatamente
Puntualità	Lo studente ha rispettato tutte le date e le scadenze stabilite per il progetto	Lo studente ha rispettato nella maggior parte le date e le scadenze stabilite per il progetto	Lo studente ha rispettato parzialmente le date e le scadenze stabilite per il progetto	Lo studente non ha rispettato la maggior parte delle date e scadenze stabilite per il progetto

Punteggio totale: _____ / 90 punti

Osservazioni dell'insegnante: _____

CLASA a X-a

"L'immagine della natura e il tema dell'amore ne *La ballata delle rose* (*I mi trovai fanciulle*) di Angelo Poliziano e il dipinto *La Primavera* di Sandro Botticelli"

CS 2.1. Aplicarea unor tehnici în vederea înţelegerii unor texte literare sau nonliterare
CS 2.3. Compararea ideilor şi atitudinilor diferite în dezvoltarea aceleiaşi teme literare
CS 4.3. Exprimarea unui punct de vedere față de tradițiile și valorile culturii italiene descrise în textele studiate

Istruzioni:
Crea un poster per evidenziare le affinità esistenti fra i due artisti del Rinascimento, così come appaiono evidenziate in due delle loro più conosciute opere.

Organizzazione dell'attività: In gruppi

Obiettivi:
- ✓ Familiarizzare gli studenti con lo spirito artistico e culturale del Rinascimento
- ✓ Promuovere l'espressione scritta e il senso artistico
- ✓ Favorire il rispetto per ogni manifestazione culturale
- ✓ Incentivare il lavoro collaborativo
- ✓ Sviluppare l'espressione scritta

Fasi:
1. Spiegare l'argomento
2. Annunciare gli obiettivi
3. Presentare il significato della ballata e del dipinto
4. Identificare i messaggi principali: l'amore, le gioie della vita che vanno colte, il *carpe diem*
5. Selezionare le risorse: immagini, simboli (50 minuti)
6. Distribuire i compiti ai partecipanti: il designer realizza i disegni/gli elementi grafici, l'editore scrive il testo, il correttore rivede l'ortografia e corregge gli errori grammaticali
7. Creare il poster (50 minuti)
8. Esporre e presentare il poster (10 minuti)
9. Valutare i lavori e offrire *feedback*

SCHEDA DI AUTOVALUTAZIONE

Progetto "L'immagine della natura e il tema dell'amore ne *La ballata delle rose* (*I mi trovai fanciulle*) di Angelo Poliziano e il dipinto *La Primavera* di Sandro Botticelli"

Nome dello studente/studentessa:_____
Gruppo:_____
Ruolo nel gruppo:
☐ Editore ☐ Designer ☐ Correttore

Segna con una ✓□ l'opzione che descrive meglio l'impegno del/della tuo/a compagno/a

1. Partecipazione e collaborazione

Item	Sempre	A volte	Mai
Ho collaborato attivamente con il mio gruppo.	☐	☐	☐
Ho rispettato le idee degli altri.	☐	☐	☐
Ho completato i miei compiti in tempo.	☐	☐	☐
Ho contribuito a risolvere conflitti o difficoltà.	☐	☐	☐

2. Sviluppo delle competenze linguistiche

Item	Sì	Parzialmente	No
Ho scritto testi brevi utilizzando connettori semplici.	☐	☐	☐
Ha partecipato alla presentazione orale del poster	☐	☐	☐
Ha espresso idee sulle realtà culturale dello spazio italiano	☐	☐	☐
Ha risposto a domande semplici sul contenuto	☐	☐	☐

3. Creatività e strumenti digitali

Item	Molto	Abbastanza	Poco
Ho contribuito con idee creative al design o al contenuto.	☐	☐	☐
Ho contribuito a rendere il poster visivamente accattivante.	☐	☐	☐
Ha utilizzato strumenti digitali in modo efficce	☐	☐	☐

4. Riflessione finale

Cosa mi è piaciuto di più del progetto:

_____

Cosa ho trovato più difficile:

_____

Una cosa che ho imparato:

_____

Una proposta per migliorare il progetto in futuro:

_____

SCHEDA DI CO-VALUTAZIONE TRA STUDENTI

Progetto "L'immagine della natura e il tema dell'amore ne *La ballata delle rose* (*I mi trovai fanciulle*) di Angelo Poliziano e il dipinto *La Primavera* di Sandro Botticelli"

Nome del valutatore/valutatrice:_____
Nome del compagno/compagna valutato/a:_____
Ruolo del compagno/della compagna: _____
☐ Editore ☐ Designer ☐ Correttore

Metti un ✓ nell'opzione che descrive meglio l'attività del compagno/compagna:

Criterio	Eccellente (3 p)	Buono (2 p)	Da migliorare (1 p)
Partecipazione attiva	☐ collabora sempre con entusiasmo	☐ partecipa regolarmente	☐ partecipa poco.
Chiarezza del messaggio scritto	☐ molto chiaro e	☐ chiaro con alcuni errori	☐ poco comprensibile
Creatività del contenuto	☐ molto originale e creativo	☐ adeguato	☐ poco creativo
Presentazione orale	☐ chiara, sicura ed espressiva	☐ adeguata	☐ insicura e poco chiara
Conoscenze culturali	☐ dimostra compressione	☐ offre alcune idee	☐ compressione non evidente

Commento personale:
Cosa apprezzo di più del lavoro del compagno/compagna: _____
Un suggerimento per migliorare: _____
Punteggio totale: _____ / 15 punti
☐ Eccellente (13–15 pt.) ☐ Buono (10–12 pt.) ☐ Soddisfacente (7–9 pt.) ☐ Da migliorare (meno di 7 pt.)

SCHEDA DI VALUTAZIONE DELL'INSEGNANTE

Progetto "L'immagine della natura e il tema dell'amore ne *La ballata delle rose* (*I mi trovai fanciulle*) di Angelo Poliziano e il dipinto *La Primavera* di Sandro Botticelli"

Criterio	Eccellente (10)	Buono (8)	Soddisfacente (6)	Insufficiente (4 o meno)
Contenuto del poster	Molto coerente, informativo e ben strutturato	Adeguato e chiaro	Base o superficiale	Incompleto o confuso
Messaggio culturale	Riflette chiaramente il valore della diversità	Riflette alcuni elementi culturali	Mostra poco contenuto culturale	Non riflette il tema scelto
Redazione scritta	Precisa, chiara e senza errori	Chiara con alcuni errori minori	Comprensibile ma con errori frequenti	Confusa o scorretta
Design visivo	Molto attraente e ben organizzato	Corretto e funzionale	Base	Disorganizzato o poco estetico
Presentazione orale	Chiara, fluida e con buona intonazione	Adeguata con alcuni errori	Poco chiara o insicura	Difficile da comprendere
Interazione con i compagni	Risponde con sicurezza e dimostra interesse	Risponde con aiuto	Risponde con difficoltà	Non risponde o evita l'interazione
Lavoro di squadra	Eccellente collaborazione e ripartizione dei compiti	Buona collaborazione	Collaborazione diseguale	Lavoro individuale o disorganizzato
Uso degli strumenti digitali	Uso efficace e creativo	Uso corretto	Uso limitato	Non sono stati utilizzati adeguatamente
Puntualità	Lo studente ha rispettato tutte le date e le scadenze stabilite per il progetto	Lo studente ha rispettato nella maggior parte le date e le scadenze stabilite per il progetto	Lo studente ha rispettato parzialmente le date e le scadenze stabilite per il progetto	Lo studente non ha rispettato la maggior parte delle date e scadenze stabilite per il progetto

Punteggio totale: _____ / 90 punti

Osservazioni dell'insegnante: _____

CLASA a XI-a

"La questione femminile in Italia – tra letteratura e realtà attuale"

CS 3.3. Compararea unor argumente diferite în vederea formulării unor judecăţi proprii
CS 3.4. Argumentarea unor puncte de vedere proprii cu referire la diferitele texte studiate pe o temă dată din universul apropiat
CS 3.5. Susținerea unor puncte de vedere proprii în expunerea diferitelor interpretări pe marginea textelor studiate
CS 4.4. Argumentarea unui punct de vedere privitor la tiparele identificate în cultura specifică etniei italiene

Istruzioni:
Nell'ambito di un dibattito letterario, creare una mappa concettuale che metta in risalto il problema dei ruoli di genere.

Organizzazione dell'attività: In gruppi

Obiettivi:
- ✓ Familiarizzare gli studenti con il problema di genere
- ✓ Promuovere l'espressione libera argomentata e il giudizio critico
- ✓ Favorire il rispetto per l'essere umano, maschio o femmina che sia
- ✓ Incentivare il lavoro collaborativo
- ✓ Sviluppare l'espressione del proprio giudizio, tenendo presente l'evoluzione nel tempo di un determinato tema/fenomeno in ambito storico, letterario e sociale

Fasi:
1. Spiegare l'argomento
2. Annunciare gli obiettivi
3. Presentare alcune figure femminili rilevanti in letteratura, arte, storia, scienza
4. Identificare il tema principale: il *gender gap*
5. Selezionare le risorse: brani letterari studiati, immagini, notizie dei giorni nostri (50 minuti)
6. Distribuire i compiti ai partecipanti
7. Creare la mappa concettuale (50 minuti)
8. Esporre e presentare la mappa concettuale (10 minuti)
9. Valutazione e feedback

SCHEDA DI AUTOVALUTAZIONE

Progetto "La questione femminile in Italia – tra letteratura e realtà attuale"

Nome dello studente/studentessa:_____
Gruppo:_____
Ruolo nel gruppo:
☐ Editore ☐ Designer ☐ Correttore
Segna con una ✔□ l'opzione che descrive meglio l'impegno del/della tuo/a compagno/a

1. Partecipazione e collaborazione

Item	Sempre	A volte	Mai
Ho collaborato attivamente con il mio gruppo.	☐	☐	☐
Ho rispettato le idee degli altri.	☐	☐	☐
Ho completato i miei compiti in tempo.	☐	☐	☐
Ho contribuito a risolvere conflitti o difficoltà.	☐	☐	☐

2. Sviluppo delle competenze linguistiche

Item	Sì	Parzialmente	No
Ho scritto testi brevi utilizzando connettori semplici.	☐	☐	☐
Ha partecipato alla presentazione orale del poster	☐	☐	☐
Ha espresso idee sulle realtà culturale dello spazio italiano	☐	☐	☐
Ha risposto a domande semplici sul contenuto	☐	☐	☐

3. Creatività e strumenti digitali

Item	Molto	Abbastanza	Poco
Ho contribuito con idee creative al design o al contenuto.	☐	☐	☐
Ho contribuito a rendere il poster visivamente accattivante.	☐	☐	☐
Ha utilizzato strumenti digitali in modo efficce	☐	☐	☐

4. Riflessione finale
Cosa mi è piaciuto di più del progetto:

_____
Cosa ho trovato più difficile:

_____
Una cosa che ho imparato:

_____
Una proposta per migliorare il progetto in futuro:

_____

SCHEDA DI CO-VALUTAZIONE TRA STUDENTI

Progetto "La questione femminile in Italia – tra letteratura e realtà attuale"

Nome del valutatore/valutatrice:_____
Nome del compagno/compagna valutato/a:_____
Ruolo del compagno/della compagna: _____
☐ Editore ☐ Designer ☐ Correttore

Metti un ✔ nell'opzione che descrive meglio l'attività del compagno/compagna:

Criterio	Eccellente (3 p)	Buono (2 p)	Da migliorare (1 p)
Partecipazione attiva	☐ collabora sempre con entusiasmo	☐ partecipa regolarmente	☐ partecipa poco.
Chiarezza del messaggio scritto	☐ molto chiaro e	☐ chiaro con alcuni errori	☐ poco comprensibile
Creatività del contenuto	☐ molto originale e creativo	☐ adeguato	☐ poco creativo
Presentazione orale	☐ chiara, sicura ed espressiva	☐ adeguata	☐ insicura e poco chiara
Conoscenze culturali	☐ dimostra compressione	☐ offre alcune idee	☐ compressione non evidente

Commento personale:
Cosa apprezzo di più del lavoro del compagno/compagna: _____
Un suggerimento per migliorare: _____
Punteggio totale: _____ / 15 punti
☐ Eccellente (13–15 pt.) ☐ Buono (10–12 pt.) ☐ Soddisfacente (7–9 pt.) ☐ Da migliorare (meno di 7 pt.)

SCHEDA DI VALUTAZIONE DELL'INSEGNANTE

Progetto "La questione femminile in Italia – tra letteratura e realtà attuale"

Criterio	Eccellente (10)	Buono (8)	Soddisfacente (6)	Insufficiente (4 o meno)
Contenuto del poster	Molto coerente, informativo e ben strutturato	Adeguato e chiaro	Base o superficiale	Incompleto o confuso
Messaggio culturale	Riflette chiaramente il valore della diversità	Riflette alcuni elementi culturali	Mostra poco contenuto culturale	Non riflette il tema scelto
Redazione scritta	Precisa, chiara e senza errori	Chiara con alcuni errori minori	Comprensibile ma con errori frequenti	Confusa o scorretta
Design visivo	Molto attraente e ben organizzato	Corretto e funzionale	Base	Disorganizzato o poco estetico
Presentazione orale	Chiara, fluida e con buona intonazione	Adeguata con alcuni errori	Poco chiara o insicura	Difficile da comprendere
Interazione con i compagni	Risponde con sicurezza e dimostra interesse	Risponde con aiuto	Risponde con difficoltà	Non risponde o evita l'interazione
Lavoro di squadra	Eccellente collaborazione e ripartizione dei compiti	Buona collaborazione	Collaborazione diseguale	Lavoro individuale o disorganizzato
Uso degli strumenti digitali	Uso efficace e creativo	Uso corretto	Uso limitato	Non sono stati utilizzati adeguatamente
Puntualità	Lo studente ha rispettato tutte le date e le scadenze stabilite per il progetto	Lo studente ha rispettato nella maggior parte le date e le scadenze stabilite per il progetto	Lo studente ha rispettato parzialmente le date e le scadenze stabilite per il progetto	Lo studente non ha rispettato la maggior parte delle date e scadenze stabilite per il progetto

Punteggio totale: _____ / 90 punti

Osservazioni dell'insegnante: _____

CLASA a XII-a

"*La guerra è quella lezione di storia che non abbiamo ancora imparato.*" (Anonimo)

CS 1.3. Exprimarea orală sau în scris a propriilor reacţii şi opinii privind textele studiate
CS 3.6. Participarea activă la dezbateri, formulând puncte de vedere sau continuând ideile celorlalți interlocutori pe o temă dată din universul apropiat
CS 4.3. Exprimarea unui punct de vedere față de tradițiile și valorile culturii italiene descrise în textele studiate

Istruzioni:
Nell'ambito di un dibattito interdisciplinare, creare un collage che illustri il problema della guerra, così come appare nelle opere di Giuseppe Ungaretti e Salvatore Quasimodo, arricchito di citazioni, aforismi, simboli.

Organizzazione dell'attività: In gruppi

Obiettivi:
- ✓ Sensibilizzare gli studenti circa il fenomeno della guerra
- ✓ Promuovere l'espressione libera e il giudizio critico
- ✓ Favorire il rispetto per l'essere umano
- ✓ Incentivare il lavoro collaborativo
- ✓ Sviluppare l'espressione del proprio giudizio, tenendo presente l'evoluzione nel tempo di un determinato tema/fenomeno in ambito storico, letterario e sociale

Fasi:
1. Spiegare l'argomento
2. Annunciare gli obiettivi
3. Presentare alcune guerre rilevanti in letteratura, arte, storia passata e contemporanea
4. Identificare il tema principale: la guerra quale opposto dell'ordine
5. Selezionare le risorse: brani letterari studiati, immagini, notizie dei giorni nostri (50 minuti)
6. Distribuire i compiti ai partecipanti
7. Creare il collage (50 minuti)
8. Esporre e presentare il collage (10 minuti)
9. Valutazione e *feedback*

Scheda di Autovalutazione

Progetto "La guerra è quella lezione di storia che non abbiamo ancora imparato."

Nome dello studente/studentessa:_____
Gruppo:_____
Ruolo nel gruppo:
☐ Editore ☐ Designer ☐ Correttore

Segna con una ✔ □ l'opzione che descrive meglio l'impegno del/della tuo/a compagno/a

1. Partecipazione e collaborazione

Item	Sempre	A volte	Mai
Ho collaborato attivamente con il mio gruppo.	☐	☐	☐
Ho rispettato le idee degli altri.	☐	☐	☐
Ho completato i miei compiti in tempo.	☐	☐	☐
Ho contribuito a risolvere conflitti o difficoltà.	☐	☐	☐

2. Sviluppo delle competenze linguistiche

Item	Sì	Parzialmente	No
Ho scritto testi brevi utilizzando connettori semplici.	☐	☐	☐
Ha partecipato alla presentazione orale del poster	☐	☐	☐
Ha espresso idee sulle realtà culturale dello spazio italiano	☐	☐	☐
Ha risposto a domande semplici sul contenuto	☐	☐	☐

3. Creatività e strumenti digitali

Item	Molto	Abbastanza	Poco
Ho contribuito con idee creative al design o al contenuto.	☐	☐	☐
Ho contribuito a rendere il poster visivamente accattivante.	☐	☐	☐
Ha utilizzato strumenti digitali in modo efficce	☐	☐	☐

4. Riflessione finale
Cosa mi è piaciuto di più del progetto:

_____
Cosa ho trovato più difficile:

_____
Una cosa che ho imparato:

_____
Una proposta per migliorare il progetto in futuro:

_____

SCHEDA DI CO-VALUTAZIONE TRA STUDENTI

Progetto "La guerra è quella lezione di storia che non abbiamo ancora imparato."

Nome del valutatore/valutatrice:_____
Nome del compagno/compagna valutato/a:_____
Ruolo del compagno/della compagna: _____
☐ Editore ☐ Designer ☐ Correttore

Metti un ✔ nell'opzione che descrive meglio l'attività del compagno/compagna:

Criterio	Eccellente (3 p)	Buono (2 p)	Da migliorare (1 p)
Partecipazione attiva	☐ collabora sempre con entusiasmo	☐ partecipa regolarmente	☐ partecipa poco.
Chiarezza del messaggio scritto	☐ molto chiaro e	☐ chiaro con alcuni errori	☐ poco comprensibile
Creatività del contenuto	☐ molto originale e creativo	☐ adeguato	☐ poco creativo
Presentazione orale	☐ chiara, sicura ed espressiva	☐ adeguata	☐ insicura e poco chiara
Conoscenze culturali	☐ dimostra compressione	☐ offre alcune idee	☐ compressione non evidente

Commento personale:
Cosa apprezzo di più del lavoro del compagno/compagna: _____
Un suggerimento per migliorare: _____
Punteggio totale: _____ / 15 punti
☐ Eccellente (13–15 pt.) ☐ Buono (10–12 pt.) ☐ Soddisfacente (7–9 pt.) ☐ Da migliorare (meno di 7 pt.)

SCHEDA DI VALUTAZIONE DELL'INSEGNANTE

Progetto "La guerra è quella lezione di storia che non abbiamo ancora imparato."

Criterio	Eccellente (10)	Buono (8)	Soddisfacente (6)	Insufficiente (4 o meno)
Contenuto del poster	Molto coerente, informativo e ben strutturato	Adeguato e chiaro	Base o superficiale	Incompleto o confuso
Messaggio culturale	Riflette chiaramente il valore della diversità	Riflette alcuni elementi culturali	Mostra poco contenuto culturale	Non riflette il tema scelto
Redazione scritta	Precisa, chiara e senza errori	Chiara con alcuni errori minori	Comprensibile ma con errori frequenti	Confusa o scorretta
Design visivo	Molto attraente e ben organizzato	Corretto e funzionale	Base	Disorganizzato o poco estetico
Presentazione orale	Chiara, fluida e con buona intonazione	Adeguata con alcuni errori	Poco chiara o insicura	Difficile da comprendere
Interazione con i compagni	Risponde con sicurezza e dimostra interesse	Risponde con aiuto	Risponde con difficoltà	Non risponde o evita l'interazione
Lavoro di squadra	Eccellente collaborazione e ripartizione dei compiti	Buona collaborazione	Collaborazione diseguale	Lavoro individuale o disorganizzato
Uso degli strumenti digitali	Uso efficace e creativo	Uso corretto	Uso limitato	Non sono stati utilizzati adeguatamente
Puntualità	Lo studente ha rispettato tutte le date e le scadenze stabilite per il progetto	Lo studente ha rispettato nella maggior parte le date e le scadenze stabilite per il progetto	Lo studente ha rispettato parzialmente le date e le scadenze stabilite per il progetto	Lo studente non ha rispettato la maggior parte delle date e scadenze stabilite per il progetto

Punteggio totale: _____ / 90 punti

Osservazioni dell'insegnante: _____

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

Lucrări de gramatică, de exerciții și materiale complementare

- Bozzone Costa, Rosella, *Viaggio nell'italiano, Corso di lingua e cultura italiana per stranieri*, Seconda Edizione, Loescher Editore, Torino, 2009;
- Chiuchiu, A., *Grammatica italiana per Stranieri in italiano. Corso multimediale di lingua e civita a livello elementare e avanzato,* Guerra, Perugia, 2009;
- Dardano, M., Trifone, P. – *Grammatica italiana. Suoni, forme, costrutti*, Zanichelli, Bologna, 1997;
- Gatti, F., Peyronel, S., *Grammatica in contesto, Strutture e temi di italiano per stranieri*, Loescher Editore, Torino, 2010;
- Marin, T., Magnelli, S. – *Nuova Grammatica pratica della lingua italiana*, Edilingua, Roma, 2020;
- Mezzadri, M. – *Grammatica italiana di base*, Bonacci, Roma, 2010;
- Nocchi, S. – *Grammatica avanzata della lingua italiana*, Alma Edizioni, Firenze, 2015;
- Trifone, P., Filippone, M. – *Grammatica italiana per stranieri*, Zanichelli, Bologna, 2012;
- Trifone, P., Palermo, M. – *Grammatica italiana di base*, Zanichelli, Bologna, 2020;

Lucrări de curriculum școlar și didactica limbii și literaturii italiene

- Balboni, E. Paolo, *Tecniche didattiche per l'educazione linguistica*, *Italiano, lingue straniere, lingue classiche*, UTET, Torino, 1998;
- Balboni, E. Paolo, *Le lingue di Babele*, *Fare educazione linguistica*, UTET, Torino, 2008;
- Balboni, Paolo E., Biguzzi, Anna, *Letteratura italiana per stranieri,* Collana cultura italiana, I edizione, Guerra Edizioni, Perugia, 2008;
- Balboni, E. Paolo, *Le sfide di Babele*, *Insegnare le lingue nelle società complesse*, UTET, Torino, 2010;
- Balboni, P. E. – *Le sfide di Babele. Insegnare le lingue nelle società complesse*, UTET, Torino, 2012;
- Balboni, Paolo E., *Letteratura italiana per stranieri – storia, testi, analisi, attività*, Collana cultura italiana, I edizione, EdiLingua, Roma, 2019;
- Cernigliaro, Maria Angela, *L'Italia è cultura, Storia, Testi e attività per stranieri*, EdiLingua, Roma, 2008;
- Cernigliaro, Maria Angela, *L'Italia è cultura, Letteratura, Testi e attività per stranieri*, EdiLingua, Roma, 2009;
- Cernigliaro, Maria Angela, *L'Italia è cultura, Geografia, Testi e attività per stranieri*, EdiLingua, Roma, 2009;
- Cernigliaro, Maria Angela, *L'Italia è cultura, Arte, Testi e attività per stranieri*, EdiLingua, Roma, 2011;
- Cernigliaro, Maria Angela, *L'Italia è cultura, Musica, cinema e teatro, Testi e attività per stranieri*, EdiLingua, Roma, 2013;
- De Marco, Anna, *Manuale di glottodidattica, Insegnare una lingua straniera*, Carocci Editore, Roma, 2000;
- Lavinio, Cristina (a cura di), *Lingua e cultura nell'insegnamento linguistico*, La Nuova Italia Editrice, Firenze, 1992;
- Luperini, Romano; Cataldi, Pietro; Marchiani, Lidia; Marchese, Franco, *Manuale di letteratura, I saperi di base: autori e opere, temi e immagini,* vol. 1, 2, 3, G. B. Palumbo Editore, Palermo, 2006.
- Pânișoară, Ion – Ovidiu (coordonator), *Enciclopedia metodelor de învățământ*, Polirom, Iași, 2022;
- Pânișoară, Ion – Ovidiu, Cristea, Sorin (coordonatori), *Manual de pedagogie pentru profesori*, Editura Polirom, Iași, 2024;
- Porcelli, Gianfranco, *Principi di glottodidattica*, Casa Editrice La Scuola, Brescia, 2013;

ALTE RESURSE:

a. RESURSE DIGITALE UTILE/APLICAȚII INTERACTIVE:

- ***Kahoot***
- ***Quizlet***
- ***Wordwall***
- ***Liveworksheet***
- ***Busuu***

***b.* SITOGRAFIE:**

- http://www.raiscuola.rai.it/startLezioni.aspx
- https://www.dizionario-italiano.it/
- https://www.treccani.it/vocabolario/
- https://www.sapere.it/sapere/dizionari.html
- https://insegnareitalianoperstranieri.com/
- https://www.scudit.net/
- https://quizizz.com/
- https://italianoperstranieri.loescher.it/archivio-di-grammatica
- https://italianoperstranieri.loescher.it/
- https://wordwall.net/it-it/community/italiano
- https://www.didalias.it/risorse-online-per-insegnanti-ditaliano-l2-litaliano-come-lingua-straniera-e-per-studenti-stranieri/
- https://www.raiscuola.rai.it/percorsi/corsoditalianoperstranieri
- https://italianoinlinea.com/risorse-didattiche-gratuite
- https://www.ornimieditions.com/it/novita/185-risorse-gratuite-online-per-le-tue-lezioni-a-distanza
- https://www.almaedizioni.it/it/risorse/grammatica-pratica-online/
- /https://www.raicultura.it/letteratura/
- https://learnamo.com/
- https://www.ornimieditions.com/it/novita/185-risorse-gratuite-online-per-le-tue-lezioni-a-distanza

GRUP DE LUCRU

NUME ȘI PRENUME	GRAD DIDACTIC / TITLU ȘTIINȚIFIC	INSTITUȚIE DE APARTENENȚĂ, LOCALITATE, JUDEȚ
DUCU DANIELA	Gradul didactic II	LICEUL TEORETIC „DANTE ALIGHIERI” BUCUREȘTI, SECTOR 3
MIRCESCU IUNIA CORINA	Gradul didactic I	LICEUL TEORETIC „DANTE ALIGHIERI” BUCUREȘTI, SECTOR 3
NEAGOE MARIA CARMEN	Gradul didactic II	LICEUL TEORETIC „DANTE ALIGHIERI” BUCUREȘTI, SECTOR 3
VREJA ANDREEA IONELA	Gradul didactic II	LICEUL TEORETIC „DANTE ALIGHIERI” BUCUREȘTI, SECTOR 3

COORDONATORI/RESPONSABILI/CONSULTANȚI ȘTIINȚIFICI

NUME ȘI PRENUME	FUNCȚIE / TITLU ȘTIINȚIFIC	INSTITUȚIE DE APARTENENȚĂ LOCALITATE, JUDEȚ
BOȘCA – MĂLIN OANA	Conferențiar Universitar Doctor	FACULTATEA DE LIMBI ȘI LITERATURI STRĂINE UNIVERSITATEA DIN BUCUREȘTI
FIRȚA – MARIN AURORA	Conferențiar Universitar Doctor	FACULTATEA DE LIMBI ȘI LITERATURI STRĂINE UNIVERSITATEA DIN BUCUREȘTI
TUDOR ALEXANDRA	CONSILIER	MINISTERUL EDUCAȚIEI ȘI CERCETĂRII

Anexa nr. 30

Programa școlară pentru disciplina

LIMBA ŞI LITERATURA POLONĂ MATERNĂ

Clasele a IX-a – a XII-a

Trunchi comun şi curriculum de specialitate (TC+CS)
Filiera teoretică, toate profilurile, specializările

Învățământ liceal

- 2026 -

Anexa nr. 30
Programa școlară pentru disciplina *Limba și literatura polonă maternă*, clasele a IX-a – a XII-a, trunchi comun și curriculum de specialitate (TC+CS)

- *Filiera teoretică, toate profilurile, specializările*

NOTĂ DE PREZENTARE

Prezenta programă școlară pentru disciplina ***Limbă și literatură polonă maternă*** se înscrie în viziunea educațională stabilită prin:

- ✓ Recomandarea 2006/962/CE a Parlamentului European și a Consiliului privind *Competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții*;
- ✓ *Profilul de formare al absolventului* (Ordinul ministrului educației nr. 6731/2023);
- ✓ *Planurile-cadru pentru liceu* (Ordinul ministrului educației nr. 6932/2025).

În perspectiva disciplinei, studiul limbii materne face parte integrantă din domeniul competenței de comunicare. Programa școlară de ***Limbă și literatură polonă maternă*** se adresează elevilor tuturor profilurilor, filierelor și specializărilor profesionale care *studiază limba polonă maternă în școli cu predare în limba polonă maternă* sau în cazul în care elevul *studiază această materie ca limbă maternă într-o școală cu limba de predare română*.

Curriculumul se bazează pe programa școlară de ***Limbă și literatură polonă maternă,*** aprobată pentru clasele a V-a − a VIII-a prin OMEN nr. 3393 / 28.02.2017, fundamentată pe dezvoltarea competențelor. Programa școlară pentru ciclul liceal continuă să pună accentul pe înțelegerea diferitelor tipuri de texte, pe sensibilitatea și rafinamentul în utilizarea limbii în producerea textelor oral și în scris, completate de aplicarea strategiilor de interpretare a textelor în contexte istorice și culturale. Pe parcursul ciclului liceal, elevii continuă progresiv formarea de competențe de comunicare mai complexe care contribuie la dezvoltarea gândirii critice și a creativității.

Un alt **obiectiv** al predării ***limbii și literaturii polone materne***, bazat pe actualul curriculum, este revitalizarea limbii: formarea unor tineri care doresc să comunice eficient în limba polonă, în diferite situații de comunicare. În consecință, programa, în loc să solicite învățarea elementelor sistemului lingvistic, propune o abordare funcțională a studiului limbii, care pune accentul pe dezvoltarea competenței de comunicare ca sarcina principală a studiului limbii polone.

Învățarea bazată pe comunicare propune dezvoltarea simultană a abilităților productive (vorbire, scriere) și receptive (înțelegerea textului audiat, citirea), condiția fiind de a considera limba maternă ca un mijloc de comunicare, de a o utiliza în funcție de circumstanțe, de a crea în contextul didactic situații autentice de comunicare în care cursul dialogului este imprevizibil.

În cazul elevilor care *studiază* ***Limba și literatura polonă*** *ca limbă maternă într-o școală cu limba de predare română,* desfășurarea demersului didactic trebuie să predomine abordarea contrastivă (bazată pe cunoașterea limbii române), concretizându-se în programă prin familiarizarea treptată a elevilor cu o varietate de situații de comunicare orală și scrisă și cu interpretarea textelor literare și nonliterare, pe măsură ce se dezvoltă abilitățile de comunicare.

În consecință, **principiile** acestei programe sunt următoarele:

- dezvoltarea capacității de a utiliza limba polonă în situații specifice de comunicare;
- abordarea funcțională a limbii;
- dezvoltarea adecvată a exprimării orale și scrise;
- alegerea unui conținut adecvat vârstei.

1. Cadrul legislativ și documente de referință

Elaborarea Programei școlare pentru ***Limba și literatura polonă maternă*** valorifică documente de politici educaționale relevante, precum:

- Recomandarea 2006/962/CE a Parlamentului European și a Consiliului privind *Competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții*;
- *Legea învățământului preuniversitar* (Ordinul ministrului educației nr. 198/2023), cu modificările și completările ulterioare, care reglementează regimul de studiu al limbilor materne;
- *Profilul de formare al absolventului* (Ordinul ministrului educației nr. 6731/2023);
- *Planurile-cadru pentru liceu* (Ordinul ministrului educației nr. 6932/2025).

2. Rolul disciplinei în profilul de formare al absolventului

Disciplina ***Limba și literatura polonă maternă*** contribuie în mod semnificativ la formarea a șase dintre cele opt competențe–cheie prevăzute de profilul de formare al absolventului. Datorită abordării tematice și a naturii sale instrumentale, limba maternă, alături de studiul oricărei limbi moderne, poate facilita formarea competențelor digitale, sociale, civice și de protejare a mediului, sau de sensibilizare și exprimare culturală. În plus, ea are un rol major în dobândirea Competenței de citire, scriere și înțelegere a mesajului și un rol indispensabil în dezvoltarea Competenței multilingve.

Studiul ***Limbii și literaturii polone materne***, conceput în conexiune cu studiul *Limbii române,* alături de studiul *Limbii moderne 1* și al *Limbii moderne 2*, contribuie în mod determinant la formarea a trei dintre cele opt competențe-cheie ale absolventului:

- ✓ competența de citire, scriere și înțelegere a mesajului;
- ✓ competență multilingvă;
- ✓ competența de sensibilizare și exprimare culturală.

În mod mai mult sau mai puțin explicit, studiul ***Limbii și literaturii polone materne*** contribuie la consolidarea altor trei competențe-cheie:

- ✓ competența personală, socială și de a învăța să înveți;
- ✓ competența civică;
- ✓ competența digitală.

În elaborarea actualei programe, au fost luate în considerare și direcțiile de dezvoltare curriculară recomandate în Anexa menționată pentru aria *Limbă și comunicare*, mai precis:

- „conectarea literaturii, limbii și culturii cu realitatea contemporană și diversitatea culturală, cu accent pe modul în care literatura reflectă societatea, valorile și evoluția culturală, evidențiind înțelegerea și respectul

pentru diversitatea lingvistică și culturală, încurajând elevii să exploreze multiplele perspective oferite de literaturile lumii;

- orientarea învățării către înțelegerea și analiza problemelor societății actuale, procesul de învățare fiind direcționat și spre discutarea temelor relevante din societatea contemporană, cum ar fi migrația, digitalizarea, identitatea și schimbările sociale; prin textele studiate și activitățile propuse, elevii vor fi încurajați să reflecteze asupra acestor probleme și să-și dezvolte abilitățile de gândire critică și exprimare personală;
- accentuarea perspectivei literaturii ca expresie a identității culturale și ca vector de coeziune socială, în baza rolului său de a transmite tradiții, valori și experiențe umane, evidențiind contribuțiile diverselor grupuri sociale, inclusiv ale femeilor și minorităților; literatura va fi abordată ca un spațiu de întâlnire a diferitelor idei și perspective, promovând incluziunea și înțelegerea reciprocă;
- aprofundarea studiului limbilor și comunicării pentru o exprimare clară și corectă, acordând atenție elementelor fundamentale ale gramaticii și regulilor de comunicare, atât în limba română, cât și în limbile moderne; elevii vor fi ghidați să înțeleagă structura și funcțiile limbii, să comunice eficient în contexte diverse și să aplice aceste cunoștințe în situații reale, de la conversații cotidiene la prezentări și discuții formale."

În viziunea programei școlare, **literatura** este considerată a fi o formă de educație estetică (autoeducare) – și, în acest context, un mijloc de orientare în lume și de cunoaștere de sine – precum și un mijloc de alfabetizare, literație, de consens social și de „cultivare". Această programă plasează în centrul atenției experiența cititorului în ceea ce privește literatura ca formă de artă lingvistică, pregătind în același timp elevii pentru o exprimare precisă, dialog și diverse forme de vorbire și scriere în public. Lecțiile de literatură sunt centrate pe dezvoltarea lecturii ca experiență estetică. Acest model de predare a literaturii pornește de la recunoașterea legăturii dintre operă și destinatarul acesteia, adică faptul că o operă (literară) este un obiect al cunoașterii (științifice) ce există numai în experiența citirii și receptării ei.

Educația literară prin dialogul cu operele, spre deosebire de abordarea monologică tradițională a predării literaturii, axată pe transferul de cunoștințe, se bazează pe premisa că scopul său principal nu constă în predarea și clasificarea conținuturilor – precum istoria literaturii sau noțiunile teoretice –, în cadrul cărora operele sunt tratate doar ca simple ilustrații. Din contră, această abordare utilizează cunoștințele ca un cadru de referință pentru înțelegerea operelor, subordonându-le desfășurării experienței estetice, considerată un instrument esențial. Astfel, conceptele adecvate pot fi formulate și dezvoltate în conformitate cu această experiență, iar modelele și codurile textuale preexistente, necesare pentru interpretare, pot fi îmbogățite.

Curriculumul se organizează conform unui principiu cronologic, fără a urmări însă abordarea tradițională a istoriei literare clasice. Operele din perioada studiată sunt corelate cu problemele esențiale ce definesc gândirea și sistemul de valori al epocii respective, precum și cu literatura modernă și contemporană, pe baza unor legături tematice.

3. Rațiunea pedagogică, continuitatea și progresia cognitive

Studiul ***Limbii și literaturii polone materne*** la nivel liceal se construiește pe competențele deja dezvoltate în **gimnaziu**, urmărind consolidarea competențelor receptive și productive, extinderea vocabularului și a funcțiilor comunicative, precum și dezvoltarea gândirii critice și a capacității de analiză, evaluare și creare a mesajelor complexe. Programa școlară la nivel liceal promovează astfel o viziune integrată, în care cunoștințele lingvistice servesc ca suport pentru dezvoltarea competențelor sociale, interculturale și cognitive.

Această progresie se aliniază taxonomiei lui Bloom revizuite, care ghidează dezvoltarea competențelor specifice: elevii reamintesc și recunosc vocabularul și structurile gramaticale, înțeleg și interpretează mesajele, aplică limba în contexte reale, analizează structurile lingvistice, evaluează claritatea și coerența mesajelor și creează texte și discursuri originale. Prin această corelare, profesorul poate adapta sarcinile didactice la nivelul real al elevilor, valorificând competențele anterioare și facilitând achiziții noi.

Accentul pe identificarea și rezolvarea problemelor lingvistice începe în ciclul **primar**, dar fenomenele care necesită utilizarea unei terminologii mai complexe și mai abstracte sunt introduse și examinate mai în profunzime în ciclul **gimnazial**. În această etapă este deja posibilă explorarea relațiilor lingvistice complexe, iar punctele de plecare

nu se mai limitează la experiențele directe, ci pot include și experiențele acumulate prin lectură, conversație și discuții. Procesul de învățare, care implică observarea, sistematizarea și generalizarea, rămâne fundamental, dar se pune un accent tot mai mare pe discuții, argumentare, gândire critică și formularea de explicații alternative. Accentul se mută treptat de la dezvoltarea înțelegerii și producției de texte la studierea problemelor legate de paradigmele lingvistice, dezvoltarea capacității de a interpreta date și informații lingvistice, evaluarea critică a calității surselor alternative și formularea de argumente, luarea de decizii și aplicarea abordărilor lingvistice.

Baza lingvistică a programelor școlare pentru clasele I – a VIII-a se bazează pe o abordare funcțională, care nu pornește de la o clasificare prestabilită a limbii, ci de la conținutul, situația și contextul tipurilor de comunicare, astfel încât fiecare fenomen să poată fi interpretat în conformitate cu contextul specific de comunicare. Accentul se pune pe texte care pot fi structurate în moduri diferite, evidențiind multiplele posibilități de reprezentare lingvistică. Programa școlară pentru învățământul secundar necesită activități inovatoare care, pe lângă rezolvarea problemelor și cercetarea conștientă, vizează și dezvoltarea percepției lingvistice, a gândirii critice și a creativității în utilizarea limbajului. Prin implicarea elevilor în diferite tipuri de activități cognitive, profesorul îi ghidează către descoperirea independentă a fenomenelor lingvistice. Astfel, dimensiunea lingvistică a textelor literare poate fi abordată ca o problemă care justifică un accent mai mare pe aspectele pragmatice, diacronice, sociale și cognitive ale utilizării limbajului.

4. Structura programei școlare

Programa școlară pentru disciplina *Limbii și literaturii polone materne* are următoarea structură:

1. **Notă de prezentare**;
2. **Competențe generale**: în interiorul programei școlare sunt delimitate patru Competențe generale, comune tuturor anilor de studiu, care vizează comunicarea orală, înțelegerea și exprimarea verbală, înțelegerea și interpretarea textelor scrise, compunerea textelor scrise, precum și identificarea specificului culturii în context multi- şi intercultural;
3. **Competențe specifice** și exemple de **activități de învățare** – ele declină competențele generale fiind adaptate fiecărui an de studiu și formulate progresiv;

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea de probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte particulare diverse. Competențele generale reprezintă competențele dezvoltate prin studiul disciplinei pe parcursul învățământului liceal. Competențele specifice sunt derivate din competențele generale și se formează pe parcursul unui an școlar, fiind etape în formarea acestora. Formarea Competențelor generale este condiționată de atingerea Competențelor specifice. Deși au un caracter obligatoriu, atât Competențele generale, cât și cele specifice, pot avea niveluri de realizare diferite, în funcție de profilul clasei și resursele disponibile. Pentru realizarea lor, programa cuprinde și exemple de activități de învățare concrete, variate, care valorifică implicarea activă a elevilor.

4. C**onținuturi de învățare și domeniile de conținut** contribuie la dezvoltarea competențelor specifice pe baza seturilor de abilități;

Conținuturile reprezintă baza de operare pentru dezvoltarea competențelor și includ vocabular, structuri gramaticale, texte funcționale, texte literare și contexte culturale. Ele sunt abordate diferențiat, în funcție de filiera, profilul și specializarea clasei.

5. **Sugestiile metodologice** propun modalităţi de organizare a procesului de predare-învăţare-evaluare cu scopul de a orienta cadrele didactice în aplicarea programei și sunt alcătuite din:
   - ***teme recomandate**;*
   - ***teme de proiecte recomandate**;*
   - ***noțiuni de gramatică funcțională**;*
   - resurse educaționale alcătuite din ***exemple de activități de învățare** și **exemple de proiecte colaborative***

6. **Bibliografie**.

Activitățile de învățare au caracter orientativ. Ele oferă profesorului modele concrete de formare / exersare a Competențelor specifice, dându-i în același timp libertatea de a adapta strategii și metode pentru a facilita atingerea acestora, în funcție de contextul propriu de predare. ***Activitățile*** includ sarcini receptive, productive, analitice,

evaluative și creative, în funcție de nivelul clasei și numărul de ore acumulate. Din punct de vedere metodologic, abordarea curriculumului presupune, de asemenea, utilizarea unor **metode active** de predare și învățare care vizează dezvoltarea competențelor, precum și proceduri diferențiate de organizare a învățării.

Din lista operelor recomandate pentru temele **proiectului**, profesorul poate selecta titluri adaptate domeniului de interes și nivelului clasei, pentru realizarea și susținerea **atestatului de competență lingvistică** de la finalul clasei a XII-a.

5. Repere majore de aplicabilitate

Disciplina ***Limba și literatura polonă maternă*** le oferă elevilor oportunități de aplicare a limbii în diverse contexte: în viața cotidiană, prin conversații, mesaje și texte funcționale în comunitatea școlară și locală; în domeniul civic, prin participarea la dezbateri, comunicare interculturală și valorificarea valorilor europene și a drepturilor fundamentale, precum și prin aprofundarea înțelegerii spațiului cultural literar polonez; în sfera profesională, prin utilizarea terminologiei specifice; și în mediul academic, prin pregătirea pentru examene, documentare, redactare și prezentare de proiecte în limba maternă.

6. Orientări pentru lectura programei școlare

Exploatarea programei, ca și redactarea ei, se bazează pe ideea că studiul limbilor materne, în societatea contemporană, este absolut indispensabil pentru „formarea de competențe necesare împlinirii personale – a oamenilor cu o calitate bună a vieții sociale – buni cetățeni (satisfăcuți de propria viață și echilibrați psihologic), precum și profesionale – buni specialiști, integrați eficient pe piața muncii și/sau capabili de continuarea unui parcurs educațional la nivel superior”. În plus, învățarea limbilor maternă sau modernă are un rol decisiv pentru mobilitatea și coeziunea din spațiul european și din afara lui.

Pentru aplicarea eficientă a programei, este obligatorie atingerea competențelor corespunzătoare nivelului clasei / grupului țintă de elevi, respectând progresia cognitivă sugerată de taxonomia lui Bloom. Profesorul are libertatea de a alege strategiile didactice, de a adapta activitățile la profilul clasei și de a integra conținuturile sau alte contexte practice, precum și de a proiecta materiale didactice inovative. Nivelul de competență al elevilor se stabilește prin teste predictive aplicate la începutul fiecărui an școlar, corelate cu numărul de ore acumulate în învățarea limbii.

7. Viziunea disciplinei și impactul asupra elevului

Disciplina ***Limba și literatura polonă maternă*** este mai mult decât un obiect de studiu; reprezintă un instrument de dezvoltare personală și profesională și poartă elevii spre noi oportunități. Ea le permite acestora să valorifice competențele dobândite în gimnaziu, construind progresiv abilități complexe de comunicare orală și scrisă în contexte cotidiene, academice și profesionale. Elevii își dezvoltă gândirea critică și creativitatea, învață să analizeze texte, să formuleze opinii și să producă mesaje originale. În plus, programa le oferă acces la perspective interculturale, consolidând competențele sociale și civice și înțelegerea diversității europene și globale. Pregătirea pentru mobilitate academică și profesională este susținută prin niveluri de competență recunoscute internațional și experiențe de învățare aplicate, precum ateliere, dezbateri, traducere sau jurnalism. Prin acest parcurs, elevii dobândesc autonomie în învățare și capacitatea de a folosi limba maternă ca instrument real de comunicare și gândire.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG 1	**Utilizarea corectă şi adecvată a limbii polone în receptarea şi în producerea mesajelor în diferite situaţii de comunicare**
CG 2	**Aplicarea instrumentelor de analiză tematică, structurală şi stilistică în receptarea diferitelor texte literare şi nonliterare**
CG 3	**Argumentarea în scris şi oral a opiniilor în diverse situaţii de comunicare**
CG 4	**Identificarea specificului culturii în context multicultural şi intercultural**

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

Clasa a IX-a

CG 1 - Utilizarea corectă şi adecvată a achiziţiilor lingvistice în receptarea şi în producerea mesajelor în limba polonă în diferite situaţii de comunicare

Clasa a IX-a
CS 1.1. Utilizarea adecvată a achiziţiilor lingvistice în receptarea diferitelor tipuri de texte
- *selectarea dintr-o serie sinonimică a cuvintelor care exprimă adecvat / nuanţat intenţia comunicativă* - *modificarea sensului unui enunț prin înlocuirea unei serii de termeni specifici* - *formularea de enunțuri în care elevii solicită / oferă informaţii cu privire la impresiile, emoţiile lor în diferite contexte situaționale*
CS 1.2. Identificarea elementelor specifice din structura diferitelor tipuri de texte studiate
- *recunoașterea structurii narative dintr-un text citit* - *completarea unor texte lacunare pe modelul textelor studiate* - *ordonarea unor secvențe pe baza structurilor / conectorilor din diferitele tipuri de texte studiate*
CS 1.3. Exprimarea orală sau în scris a propriilor reacţii şi opinii privind textele studiate
- *dezbateri pe teme de interes pentru elevi, în perechi, conduse / moderate de un alt coleg* - *prezentarea unor texte narative, lirice şi dramatice considerate de elevi ca fiind atractive* - *evidențierea opiniei cu privire la mesajele ascultate sau citite, inclusiv cu privire la textele literare studiate*
CS 1.4. Redactarea de texte aparținând diferitelor tipologii de texte studiate
- *redactarea unor texte care tratează aceeaşi temă în registre diferite* - *redactarea unui proiect, folosind surse diferite de documentare* - *redactarea de texte narative, lirice şi dramatice, urmând structura tipurilor de texte studiate*
CS 1.5. Utilizarea corectă şi adecvată a formelor exprimării orale şi scrise în diferite situaţii de comunicare
- *susţinerea unei prezentări orale cuprinzând intenţionat greşeli pe care participanţii la dialog să le identifice* - *completarea unor chestionare referitoare la înţelesul unor cuvinte / expresii, a unor cuvinte care pun probleme de scriere* - *întocmirea unor liste, în urma monitorizării categoriilor de greşeli identificate în diferite texte orale şi scrise*

CG 2 - Aplicarea instrumentelor de analiză tematică, structurală şi stilistică în receptarea diferitelor texte literare şi nonliterare

Clasa a IX-a
CS 2.1. Aplicarea unor tehnici în vederea înțelegerii unor texte literare sau nonliterare
- *înțelegerea unor informaţii din unul sau mai multe texte literare sau nonliterare studiate, în vederea rezolvării unor sarcini de lucru* - *integrarea informaţiilor din unul sau mai multe texte literare sau nonliterare studiate, pentru a rezolva diverse sarcini* - *analizarea, urmând o schemă dată, a unor informaţii din diverse tipuri de texte literare sau nonliterare studiate prin emiterea de opinii, idei*
CS 2.2. Identificarea temei și a ideilor principale din diferite tipuri de texte literare sau nonliterare
- *localizarea secvențelor dintr-un text literar sau nonliterar studiat prin recunoașterea elementelor cheie din fiecare secvență* - *identificarea temei/ temelor dintr-un text literar sau nonliterar studiat* - *identificarea ideilor principale dintr-un text literar sau nonliterar studiat*
CS 2.3. Compararea ideilor şi atitudinilor diferite în dezvoltarea aceleiaşi teme literare
- *interpretarea temei / motivelor şi a ideilor principale dintr-un text studiat* - *compararea modului în care este ilustrată o temă / prezentată o imagine / descris un eveniment, un personaj etc. în cel puțin două texte studiate* - *emiterea unor opinii față de atitudinile transmise prin mesaje diverse, cu ajutorul unor modalizatori*

CS 2.4. Compararea trăsăturilor definitorii ale comunicării în texte literare sau nonliterare
- *identificarea unor asemănări şi a unor deosebiri între două texte* literare sau nonliterare - *completarea unei hărți conceptuale sau a unei scheme Venn cu trăsăturile definitorii identificate în texte* literare sau nonliterare - *completarea unor texte lacunare cu informații relevante despre trăsăturile caracteristice textelor* literare sau nonliterare *studiate*
CS 2.5. Aplicarea conceptelor teoretice în analiza şi discutarea textelor literare sau nonliterare studiate
- *identificarea conceptelor teoretice în texte literare sau nonliterare studiate* - *integrarea a două concepte teoretice identificate în textele literare sau nonliterare studiate într-o hartă conceptuală în scopul rezolvării sarcinilor de analiză a textelor respective* - *participarea la interviuri în calitate de intervievat sau de intervievator*
CS 2.6. Redactarea, individual și/ sau în echipă, a unui text ficțional / nonficțional, pe o temă dată
- *ordonarea paragrafelor dintr-un text ficțional / nonficțional urmând succesiunea logică* - *elaborarea unui text de tip opinie / argumentativ despre un text literar / nonliterar studiat* - *redactarea unei recenzii despre o carte citită, un eveniment (spectacol, film, expoziție, etc)*

CG 3 - Argumentarea în scris şi oral a opiniilor în diverse situaţii de comunicare

Clasa a IX-a
CS 3.1. Identificarea structurilor argumentative într-un text literar sau nonliterar dat
- *identificarea ipotezei/ opiniei şi a argumentului/ argumentelor într-un text de tip opinie* - *relaţionarea propoziţiilor prin conectori* - *completarea unor texte lacunare cu structuri argumentative minimale identificate în texte citite*
CS 3.2. Recunoașterea elementelor specifice exprimării unui punct de vedere, identificate într-un text literar sau nonliterar
- *sesizarea ideilor principale necesare înţelegerii informaţiilor din texte de diverse tipuri* - *identificarea schemei textului argumentativ prin completarea de texte lacunare* - *identificarea perspectivei naratorului/ personajului* - *sesizarea și identificarea figurilor de stil studiate dintr-un text studiat/ citit/ audiat* - *clasificarea unor puncte de vedere în funcţie de schimbarea contextului comunicaţional* - *identitificarea caracterului formal/ informal al discuţiilor*
CS 3.3. Compararea unor argumente diferite în vederea formulării unor judecăți proprii
- *compararea modului în care apare ilustrată o temă în diferite texte studiate* - *compararea a două puncte de vedere în baza unei liste de criterii date* - *formularea unor întrebări suplimentare pentru înţelegerea intenţiei interlocutorului* - *formularea schematică a unor judecăți proprii în baza diferitelor argumente identificate și comparate din textele studiate/ citite/ audiat*
CS 3.4. Argumentarea unor puncte de vedere proprii cu referire la diferitele texte studiate pe o temă dată din universul apropiat
- *prezentarea unui punct de vedere, folosind tehnologia digitală, pentru a surprinde corect mesajele unor texte diferite, având o temă comună* - *continuarea unei idei exprimate de interlocutor* - *formularea unui punct de vedere cu argumente pro sau contra pornind de la un text literar studiat*
CS 3.5. Susținerea unor puncte de vedere proprii în expunerea diferitelor interpretări pe marginea textelor studiate
- *participarea la forumuri de discuții în vederea expunerii unui punct de vedere pe marginea textelor studiate* - *analizarea unor texte critice informale/ formale (de tipul recenziilor, stil blog) ce au ca subiect una din operele studiate* - *formularea unor puncte de vedere proprii pe marginea textelor studiate*

CS 3.6. Participarea activă la dezbateri, formulând puncte de vedere sau continuând ideile celorlalți interlocutori pe o temă dată din universul apropiat
- *organizarea de mese rotunde, prin susţinerea diferitelor puncte de vedere* - *argumentarea unui punct de vedere pe marginea ideilor prezentate, în două sau mai multe texte diferite* - *ascultarea activă a unor puncte de vedere exprimate de ceilalți interlocutori în vederea continuării ideilor dezbătute*

CG 4 - Identificarea specificului culturii în context multicultural şi intercultural

Clasa a IX-a
CS 4.1. Identificarea elementelor de cultură şi civilizaţie specifice etniei poloneze
- *identificarea stereotipurilor privitoare la cultura şi civilizaţia specifice etniei poloneze* - *identificarea principalelor valori specifice, enunțate în prealabil, promovate în texte din literatura polonă* - *prezentarea unor trăsături specifice identificate în regiunile din Polonia cu accent pe tiparele culturale sesizate*
CS 4.2. Compararea elementelor de cultură şi civilizaţie poloneză cu alte elemente specifice altor culturi europene
- *compararea stereotipurilor privitoare la diferitele culturi europene* - *redactarea unor texte comparative după o schemă dată pentru promovarea interculturalității și a multilingvismului* - *realizarea unei broșuri culturale punând în evidență diferitele trăsături socio – culturale identificate în societățile europene*
CS 4.3. Exprimarea unui punct de vedere față de tradițiile și valorile culturii poloneze descrise în textele studiate
- *expunerea unui punct de vedere cu privire la diferitele valori recunoscute social şi cultural* - *formularea unor puncte de vedere cu privire la tradițiile culturale specifice etniei poloneze* - *redactarea unor texte de prezentare a unor aprecieri referitoare la valorile promovate în societatea poloneză* - *crearea unor hărți conceptuale după o schemă dată care vizează tradiții și valori specifice culturii poloneze*
CS 4.4. Argumentarea unui punct de vedere privitor la tiparele identificate în cultura specifică etniei poloneze
- *participarea la o dezbatere în care să argumenteze propriul punct de vedere cu privire la diferitele tipare culturale identificate – joc de rol ‖ Ambasador cultural ‖* - *organizarea de mese rotunde, prin susţinerea şi argumentarea diferitelor puncte de vedere în vederea evidențierii elementelor specifice culturii etniei poloneze* - *realizarea unor discuții în jurul stereotipurilor culturale identificate în vederea argumentării propriilor puncte de vedere*

Clasa a X-a

CG 1 - Utilizarea corectă şi adecvată a achiziţiilor lingvistice în receptarea şi în producerea mesajelor în limba polonă în diferite situaţii de comunicare

Clasa a X-a
CS 1.1. Utilizarea adecvată a achiziţiilor lingvistice în receptarea diferitelor tipuri de texte
- *selectarea dintr-o serie sinonimică a cuvintelor care exprimă adecvat / nuanţat intenţia comunicativă* - *modificarea sensului unui enunț prin înlocuirea unei serii de termeni specifici* - *formularea de enunţuri în care elevii solicită / oferă informaţii cu privire la impresiile, emoţiile lor în diferite contexte situaționale*
CS 1.2. Identificarea elementelor specifice din structura diferitelor tipuri de texte studiate
- *recunoașterea structurii textului dramatic dintr-un fragment studiat* - *completarea unor texte lacunare pe modelul textelor studiate* - *ordonarea unor secvențe pe baza structurilor / conectorilor din diferitele tipuri de texte studiate*
CS 1.3. Exprimarea orală sau în scris a propriilor reacţii şi opinii privind textele studiate
- *dezbateri pe teme de interes pentru elevi, în perechi, conduse / moderate de un alt coleg* - *prezentarea unor texte narative, lirice şi dramatice considerate de elevi ca fiind atractive* - *evidențierea opiniei cu privire la mesajele ascultate sau citite, inclusiv cu privire la textele literare studiate*
CS 1.4. Redactarea de texte aparținând diferitelor tipologii de texte studiate
- *redactarea unor texte care tratează aceeaşi temă în registre diferite* - *redactarea unui proiect, folosind surse diferite de documentare* - *redactarea de texte narative, lirice şi dramatice, urmând structura tipurilor de texte studiate*
CS 1.5. Utilizarea corectă şi adecvată a formelor exprimării orale şi scrise în diferite situaţii de comunicare
- *susţinerea unei prezentări orale cuprinzând intenţionat greşeli pe care participanţii la dialog să le identifice* - *completarea unor chestionare referitoare la înţelesul unor cuvinte / expresii, a unor cuvinte care pun probleme de scriere* - *întocmirea unor liste, în urma monitorizării categoriilor de greşeli identificate în diferite texte orale şi scrise*

CG 2 - Aplicarea instrumentelor de analiză tematică, structurală şi stilistică în receptarea diferitelor texte literare şi nonliterare

Clasa a X-a
CS 2.1. Aplicarea unor tehnici în vederea înțelegerii unor texte literare sau nonliterare
- *înțelegerea unor informaţii din unul sau mai multe texte literare sau nonliterare studiate, în vederea rezolvării unor sarcini de lucru* - *integrarea informaţiilor din unul sau mai multe texte literare sau nonliterare studiate, pentru a rezolva diverse sarcini* - *analizarea, urmând o schemă dată, a unor informaţii din diverse tipuri de texte literare sau nonliterare studiate prin emiterea de opinii, idei* -
CS 2.2. Identificarea temei și a ideilor principale din diferite tipuri de texte literare sau nonliterare
- *localizarea secvențelor dintr-un text literar sau nonliterar studiat prin recunoașterea elementelor cheie din fiecare secvență* - *identificarea temei/ temelor dintr-un text literar sau nonliterar studiat* - *identificarea ideilor principale dintr-un text literar sau nonliterar studiat*

CS 2.3. Compararea ideilor şi atitudinilor diferite în dezvoltarea aceleiaşi teme literare
- *interpretarea temei / motivelor şi a ideilor principale dintr-un text studiat* - *compararea modului în care este ilustrată o temă / prezentată o imagine / descris un eveniment, un personaj etc. în cel puţin două texte studiate* - *emiterea unor opinii faţă de atitudinile transmise prin mesaje diverse, cu ajutorul unor modalizatori*

CS 2.4. Compararea trăsăturilor definitorii ale comunicării în texte literare sau nonliterare
- *identificarea unor asemănări şi a unor deosebiri între două texte* literare sau nonliterare - *completarea unei hărți conceptuale sau a unei scheme Venn cu trăsăturile definitorii identificate în texte* literare sau nonliterare - *completarea unor texte lacunare cu informații relevante despre trăsăturile caracteristice textelor* literare sau nonliterare *studiate*
CS 2.5. Aplicarea conceptelor teoretice în analiza şi discutarea textelor literare sau nonliterare studiate
- *identificarea conceptelor teoretice în texte literare sau nonliterare studiate* - *integrarea a două concepte teoretice identificate în textele literare sau nonliterare studiate într-o hartă conceptuală în scopul rezolvării sarcinilor de analiză a textelor respective* - *participarea la interviuri în calitate de intervievat sau de intervievator*
CS 2.6. Redactarea, individual și / sau în echipă, a unui text ficțional / nonficțional, pe o temă dată
- *ordonarea paragrafelor dintr-un text ficțional / nonficțional urmând succesiunea logică* - *elaborarea unui text de tip opinie / argumentativ despre un text literar / nonliterar studiat* - *redactarea unei recenzii despre o carte citită, un eveniment (spectacol, film, expoziție, etc)*

CG 3 - Argumentarea în scris şi oral a opiniilor în diverse situaţii de comunicare

Clasa a X-a
CS 3.1. Identificarea structurilor argumentative într-un text literar sau nonliterar dat
- *identificarea ipotezei/ opiniei şi a argumentelor într-un text de tip opinie* - *relaţionarea propoziţiilor prin conectori* - *completarea unor texte lacunare cu structuri argumentative identificate în texte citite*
CS 3.2. Recunoașterea elementelor specifice exprimării unui punct de vedere, identificate într-un text literar sau nonliterar
- *sesizarea ideilor principale necesare înţelegerii informaţiilor din texte de diverse tipuri* - *identificarea schemei textului argumentativ prin completarea de texte lacunare* - *identificarea perspectivei naratorului/ personajului* - *sesizarea figurilor de stil studiate dintr-un text studiat/ citit/ audiat* - *clasificarea unor puncte de vedere în funcţie de schimbarea contextului comunicaţional* - *identificarea caracterului formal/ informal al discuţiilor*
CS 3.3. Compararea unor argumente diferite în vederea formulării unor judecăţi proprii
- *compararea modului în care apare ilustrată o temă în diferite texte studiate* - *compararea a două puncte de vedere în baza unei liste de criterii date* - *formularea unor întrebări suplimentare pentru înţelegerea intenţiei interlocutorului* - *formularea schematică a unor judecăți proprii în baza diferitelor argumente identificate și comparate din textele studiate/ citite/ audiate*
CS 3.4. Argumentarea unor puncte de vedere proprii cu referire la diferitele texte studiate pe diferite teme din universul familiar
- *prezentarea unui punct de vedere, folosind tehnologia digitală, pentru a surprinde corect mesajele unor texte diferite, având o temă comună* - *continuarea unei idei exprimate de interlocutor* - *formularea unui punct de vedere cu argumente pro sau contra pornind de la un text literar studiat*
CS 3.5. Susținerea unor puncte de vedere proprii în expunerea diferitelor interpretări pe marginea textelor studiate

- *participarea la forumuri de discuții în vederea expunerii unui punct de vedere pe marginea textelor studiate* - *analizarea unor texte critice informale/ formale (de tipul recenziilor, stil blog) ce au ca subiect una din operele studiate* - *formularea unor puncte de vedere proprii pe marginea textelor studiate*
CS 3.6. Participarea activă la dezbateri, formulând puncte de vedere sau continuând ideile celorlalți interlocutori pe diferite teme din universul familiar
- *organizarea de mese rotunde, prin susţinerea diferitelor puncte de vedere* - *argumentarea unui punct de vedere pe marginea ideilor prezentate, în două sau mai multe texte diferite* - *ascultarea activă a unor puncte de vedere exprimate de ceilalți interlocutori în vederea continuării ideilor dezbătute*

CG 4 - Identificarea specificului culturii în context multicultural şi intercultural

Clasa a X-a
CS 4.1. Identificarea elementelor de cultură şi civilizaţie specifice etniei poloneze
- *identificarea stereotipurilor privitoare la cultura şi civilizaţia specifice etniei poloneze* - *identificarea principalelor valori specifice, enunțate în prealabil, promovate în texte din literatura polonă* - *prezentarea unor trăsături specifice identificate în regiunile din Polonia cu accent pe tiparele culturale sesizate*
CS 4.2. Compararea elementelor de cultură şi civilizaţie poloneză cu alte elemente specifice altor culturi europene
- *compararea stereotipurilor privitoare la diferitele culturi europene* - *redactarea unor texte comparative după o schemă dată pentru promovarea interculturalității și a multilingvismului* - *realizarea unei broșuri culturale punând în evidență diferitele trăsături socio–culturale identificate în societățile europene*
CS 4.3. Exprimarea unui punct de vedere față de tradițiile și valorile culturii poloneze descrise în textele studiate
- *expunerea unui punct de vedere cu privire la diferitele valori recunoscute social şi cultural* - *formularea unor puncte de vedere cu privire la tradițiile culturale specifice etniei poloneze* - *redactarea unor texte de prezentare a unor aprecieri referitoare la valorile promovate în societatea poloneză* - *crearea unor hărți conceptuale după o schemă dată care vizează tradiții și valori specifice culturii poloneze*
CS 4.4. Argumentarea unui punct de vedere privitor la tiparele identificate în cultura specifică etniei poloneze
- *participarea la o dezbatere în care să argumenteze propriul punct de vedere cu privire la diferitele tipare culturale identificate – joc de rol ‖Ambasador cultural‖* - *organizarea de mese rotunde, prin susţinerea şi argumentarea diferitelor puncte de vedere în vederea evidențierii elementelor specifice culturii etniei poloneze* - *realizarea unor discuții în jurul stereotipurilor culturale identificate în vederea argumentării propriilor puncte de vedere*

Clasa a XI-a

CG 1 - Utilizarea corectă şi adecvată a achiziţiilor lingvistice în receptarea şi în producerea mesajelor în limba polonă în diferite situaţii de comunicare

Clasa a XI-a
CS 1.1. Utilizarea adecvată a achiziţiilor lingvistice în receptarea diferitelor tipuri de texte
- *selectarea dintr-o serie sinonimică sau antonimică a cuvintelor care exprimă adecvat / nuanţat intenţia comunicativă* - *înlocuirea unor termeni, pentru observarea modificării sensului enunţului* - *modificarea sensului unui enunț prin înlocuirea unei serii de termeni specifici* - *formularea de enunţuri complexe în care elevii solicită / oferă informaţii detaliate cu privire la impresiile, emoţiile lor în diferite contexte situaționale*
CS 1.2. Identificarea elementelor specifice din structura diferitelor tipuri de texte studiate
- *recunoașterea structurii narative dintr-un text citit* - *recunoașterea structurii textului poetic dintr-un operă studiată* - *completarea unor texte lacunare pe modelul textelor studiate* - *ordonarea unor secvențe pe baza structurilor / conectorilor din diferitele tipuri de texte studiate*
CS 1.3. Exprimarea orală sau în scris a propriilor reacţii şi opinii privind textele studiate
- *dezbateri pe teme de interes pentru elevi, în perechi, conduse / moderate de un alt coleg* - *prezentarea unor texte narative, lirice şi dramatice, eseistice, considerate de elevi ca fiind atractive* - *evidențierea opiniei cu privire la unele mesaje ascultate sau din texte literare studiate* - *organizarea de mese rotunde în care au loc dezbateri în scopul exprimării unor opinii pertinente cu privire la un text narativ/descriptiv/poetic studiat*
CS 1.4. Redactarea de texte aparținând diferitelor tipologii de texte studiate
- *redactarea unor texte care tratează aceeaşi temă în registre diferite* - *redactarea unui proiect, folosind surse diferite de documentare* - *redactarea de texte narative, lirice şi dramatice, urmând structura tipurilor de texte studiate* - *redactarea unor texte pornind de la un început dat / ajungând la un final dat*
CS 1.5. Utilizarea corectă şi adecvată a formelor exprimării orale şi scrise în diferite situaţii de comunicare
- *susţinerea unei prezentări orale cuprinzând intenţionat greşeli pe care participanţii la dialog să le corecteze* - *completarea unor chestionare referitoare la înţelesul unor cuvinte / expresii, a unor cuvinte care pun probleme de scriere* - *identificarea unor termeni aulici frecvent întâlniți în texte din literatura polonă veche* - *întocmirea unor liste, în urma monitorizării categoriilor de greşeli identificate în diferite texte orale şi scrise*

CG 2 - Aplicarea instrumentelor de analiză tematică, structurală şi stilistică în receptarea diferitelor texte literare şi nonliterare

Clasa a XI-a
CS 2.1. Aplicarea unor tehnici în vederea înțelegerii unor texte literare sau nonliterare
- *înțelegerea unor informaţii punctuale din unul sau mai multe texte literare sau nonliterare studiate, în vederea rezolvării unor sarcini de lucru complexe* - *integrarea informaţiilor din unul sau mai multe texte literare sau nonliterare studiate, pentru a rezolva diverse sarcini* - *analizarea unor informaţii din diverse tipuri de texte literare sau nonliterare studiate prin emiterea de opinii, idei, concepte*
CS 2.2. Identificarea temei și a ideilor principale din diferite tipuri de texte literare sau nonliterare
- *localizarea secvențelor dintr-un text literar sau nonliterar studiat prin identificarea elementelor cheie din fiecare secvență* - *localizarea secvențelor dintr-un text literar sau nonliterar studiat prin comentarea elementelor cheie din fiecare secvență* - *specificarea temei/ temelor dintr-un text literar sau nonliterar studiat* - *expunerea ideilor principale dintr-un text literar sau nonliterar studiat*

CS 2.3. Compararea ideilor şi atitudinilor diferite în dezvoltarea aceleiaşi teme literare
- *interpretarea temei / motivelor din două sau mai multe texte studiate* - *compararea modului în care este ilustrată o temă / prezentată o imagine / descris un eveniment, un personaj etc. în două sau mai multe texte studiate* - *susținerea unor opinii față de atitudinile transmise prin mesaje diverse, cu ajutorul unor modalizatori*
CS 2.4. Compararea trăsăturilor definitorii ale comunicării în texte literare sau nonliterare
- *identificarea unor asemănări şi a unor deosebiri între două sau mai multe texte* literare sau nonliterare - *realizarea unei hărți conceptuale sau a unei scheme Venn cu trăsăturile definitorii identificate în texte* literare sau nonliterare - *completarea unor texte lacunare cu informații relevante despre trăsăturile caracteristice textelor* literare sau nonliterare *studiate*
CS 2.5. Aplicarea conceptelor teoretice în analiza şi discutarea textelor literare sau nonliterare studiate
- *identificarea conceptelor teoretice în texte literare sau nonliterare studiate* - *integrarea a două sau a mai multor concepte teoretice identificate în textele literare sau nonliterare studiate într-o hartă conceptuală în scopul rezolvării sarcinilor de analiză a textelor respective* - *participarea la interviuri în calitate de intervievat sau de intervievator* - *realizarea unor proiecte în grup prin invitarea unor persoane experte într-un domeniu de interes*
CS 2.6. Redactarea, individual și / sau în echipă, a unui text ficțional / nonficțional, pe o temă dată
- *ordonarea paragrafelor dintr-un text ficțional / nonficțional urmând succesiunea logică* - *elaborarea unui text de tip opinie / argumentativ despre un text literar / nonliterar studiat* - *redactarea unei recenzii despre o carte citită, un eveniment (spectacol, film, expoziție, etc)*

CG 3 - Argumentarea în scris şi oral a opiniilor în diverse situaţii de comunicare

Clasa a XI-a
CS 3.1. Identificarea structurilor argumentative într-un text literar sau nonliterar dat
- *identificarea ipotezei/ opiniei şi a argumentelor într-un text de tip opinie/ argumentativ* - *relaţionarea propoziţiilor prin conectori* - *completarea unor texte lacunare cu structuri argumentative identificate în texte studiate*
CS 3.2. Recunoașterea elementelor specifice exprimării unui punct de vedere, identificate într-un text literar sau nonliterar
- *sesizarea detaliilor necesare înţelegerii informaţiilor din texte de diverse tipuri* - *identificarea schemei textului argumentativ prin completarea de texte lacunare* - *exemplificarea diferitelor tipuri de argumente* - *identificarea perspectivei naratorului/ personajului* - *analizarea figurilor de stil studiate, dintr-un text studiat/ citit/ audiat* - *reformularea unor puncte de vedere în funcţie de schimbarea contextului comunicaţional/* - *comentarea caracterului formal/ informal al discuţiilor*
CS 3.3. Compararea unor argumente diferite în vederea formulării unor judecăţi proprii
- *compararea modului în care apare ilustrată o temă în diferite texte studiate* - *compararea mai multor puncte de vedere în baza unei liste de criterii date* - *elaborarea unei liste de criterii care să permită evaluarea obiectivă prin comparație a mai multor puncte de vedere* - *formularea unor întrebări suplimentare pentru înţelegerea intenţiei interlocutorului* - *formularea unor judecăți proprii în baza diferitelor argumente identificate și comparate din textele studiate*
CS 3.4. Argumentarea unor puncte de vedere proprii cu referire la diferitele texte studiate pe orice temă dată
- *prezentarea unui punct de vedere, folosind tehnologia digitală, pentru a surprinde corect mesajele unor texte diferite având mai multe teme comune* - *completarea unei idei exprimate de interlocutor* - *formularea unui punct de vedere cu argumente pro sau contra pornind de la un text literar studiat*

CS 3.5. Susținerea unor puncte de vedere proprii în expunerea diferitelor interpretări pe marginea textelor studiate
- *participarea la forumuri de discuții sub forma unor Cluburi de lectură în vederea expunerii unui punct de vedere pe marginea textelor studiate* - *analizarea unor texte critice informale/ formale (de tipul recenziilor, stil blog) ce au ca subiect una din operele studiate* - *formularea unor puncte de vedere proprii argumentate pe marginea textelor studiate*
CS 3.6. Participarea activă la dezbateri, formulând puncte de vedere și / sau continuând ideile celorlalți interlocutori pe orice temă dată
- *organizarea de mese rotunde, de activităţi de tip „proces literar” prin susţinerea şi argumentarea diferitelor puncte de vedere* - *argumentarea unui punct de vedere pe marginea ideilor prezentate, în două sau mai multe texte diferite* - *susținerea unor puncte de vedere pe marginea unui text studiat în cadrul unei dezbateri de tip "Avocatul diavolului"* - *ascultarea activă a unor puncte de vedere exprimate de ceilalți interlocutori în vederea formulării propriilor puncte de vedere*

CG 4 - Identificarea specificului culturii în context multicultural şi intercultural

Clasa a XI-a
CS 4.1. Identificarea elementelor de cultură şi civilizaţie specifice etniei poloneze în context european
- *identificarea stereotipurilor privitoare la cultura şi civilizaţia specifice etniei poloneze în context european* - *identificarea valorilor promovate în texte din literatura polonă* - *prezentarea unor trăsături specifice identificate în regiunile din Polonia cu accent pe tiparele culturale sesizate*
CS 4.2. Compararea elementelor de cultură şi civilizaţie poloneză cu alte elemente specifice altor culturi europene
- *compararea stereotipurilor privitoare la diferitele culturi europene* - *redactarea unor texte comparative pentru promovarea interculturalității și a multilingvismului* - *realizarea unei broșuri culturale punând în evidență diferitele trăsături socio – culturale identificate în societățile europene*
CS 4.3. Exprimarea unui punct de vedere față tradițiileși valorile culturii poloneze și ale unei alte culturi, descrise în textele studiate
- *expunerea unui punct de vedere cu privire la diferitele valori recunoscute social şi cultural* - *formularea unor puncte de vedere cu privire la tradițiile culturale specifice etniei poloneze în comparație cu alte culturi* - *redactarea unor texte de prezentare a unor aprecieri referitoare la valorile promovate în societatea poloneză / în diferitele societăți europene* - *crearea unor hărți conceptuale care vizează tradiții și valori specifice culturii poloneze în context european*
CS 4.4. Argumentarea unui punct de vedere privitor la tiparele identificate în cultura specifică etniei poloneze și în cultura altor popoare
- *participarea la o dezbatere în care să argumenteze propriul punct de vedere cu privire la diferitele tipare culturale identificate – joc de rol \Ambasador cultural* - *organizarea de mese rotunde, de activităţi de tip „proces literar” prin susţinerea şi argumentarea diferitelor puncte de vedere în vederea evidențierii elementelor specifice culturii etniei poloneze prin comparație cu cele europene* - *realizarea unor discuții în jurul stereotipurilor culturale identificate în vederea argumentării propriilor puncte de vedere*

Clasa a XII-a

CG 1 - Utilizarea corectă şi adecvată a achiziţiilor lingvistice în receptarea şi în producerea mesajelor în limba polonă în diferite situaţii de comunicare

Clasa a XII-a
CS 1.1. Utilizarea adecvată a achiziţiilor lingvistice în receptarea diferitelor tipuri de texte
- *selectarea dintr-o serie sinonimică sau antonimică a cuvintelor care exprimă adecvat / nuanţat intenţia comunicativă* - *înlocuirea unor termeni, pentru observarea modificării sensului enunţului* - *modificarea sensului unui enunț prin înlocuirea unei serii de termeni specifici* - *formularea de enunţuri complexe în care elevii solicită / oferă informaţii detaliate cu privire la impresiile, emoţiile lor în diferite contexte situaționale*
CS 1.2. Identificarea elementelor specifice din structura diferitelor tipuri de texte studiate
- *recunoașterea structurii narative dintr-un text citit* - *recunoașterea structurii textului argumentativ* - *completarea unor texte lacunare pe modelul textelor studiate* - *ordonarea unor secvențe pe baza structurilor / conectorilor din diferitele tipuri de texte studiate*
CS 1.3. Exprimarea orală sau în scris a propriilor reacţii şi opinii privind textele studiate
- *dezbateri pe teme de interes pentru elevi, în perechi, conduse / moderate de un alt coleg* - *prezentarea unor texte narative, lirice şi dramatice, eseistice, considerate de elevi ca fiind atractive* - *evidenţierea opiniei cu privire la unele mesaje ascultate sau din texte literare studiate* - *organizarea de mese rotunde în care au loc dezbateri în scopul exprimării unor opinii pertinente cu privire la un text narativ/descriptiv/poetic studiat*
CS 1.4. Redactarea de texte aparținând diferitelor tipologii de texte studiate
- *redactarea unor texte care tratează aceeaşi temă în registre diferite* - *redactarea unui proiect, folosind surse diferite de documentare* - *redactarea de texte narative, lirice şi dramatice, urmând structura tipurilor de texte studiate* - *redactarea unor texte pornind de la un început dat / ajungând la un final dat*
CS 1.5. Utilizarea corectă şi adecvată a formelor exprimării orale şi scrise în diferite situaţii de comunicare
- *susţinerea unei prezentări orale cuprinzând intenţionat greşeli pe care participanţii la dialog să le corecteze* - *completarea unor chestionare referitoare la înţelesul unor cuvinte / expresii, a unor cuvinte care pun probleme de scriere* - *identificarea unor termeni aulici frecvent întâlniți în texte din literatura polonă veche* - *întocmirea unor liste, în urma monitorizării categoriilor de greşeli identificate în diferite texte orale şi scrise*

CG 2 - Aplicarea instrumentelor de analiză tematică, structurală şi stilistică în receptarea diferitelor texte literare şi nonliterare

Clasa a XII-a
CS 2.1. Aplicarea unor tehnici în vederea înțelegerii unor texte literare sau nonliterare
- *înțelegerea unor informaţii esențiale din unul sau mai multe texte literare sau nonliterare studiate, în vederea rezolvării unor sarcini de lucru complexe* - *integrarea informaţiilor din unul sau mai multe texte literare sau nonliterare studiate, pentru a rezolva diverse sarcini* - *analizarea unor informaţii din diverse tipuri de texte literare sau nonliterare studiate prin emiterea de opinii, idei, concepte*
CS 2.2. Identificarea temei și a ideilor principale din diferite tipuri de texte literare sau nonliterare
- *localizarea secvențelor dintr-un text literar sau nonliterar studiat prin identificarea elementelor cheie din fiecare secvență* - *localizarea secvențelor dintr-un text literar sau nonliterar studiat prin comentarea elementelor cheie din fiecare secvență* - *specificarea temei/ temelor dintr-un text literar sau nonliterar studiat* - *expunerea ideilor principale dintr-un text literar sau nonliterar studiat*

CS 2.3. Compararea ideilor şi atitudinilor diferite în dezvoltarea aceleiaşi teme literare
- *interpretarea temei / motivelor din două sau mai multe texte studiate* - *compararea modului în care este ilustrată o temă / prezentată o imagine / descris un eveniment, un personaj etc. în două sau mai multe texte studiate* - *susținerea unor opinii față de atitudinile transmise prin mesaje diverse, cu ajutorul unor modalizatori*
CS 2.4. Compararea trăsăturilor definitorii ale comunicării în texte literare sau nonliterare
- *identificarea unor asemănări şi a unor deosebiri între două sau mai multe texte* literare sau nonliterare - *realizarea unei hărți conceptuale sau a unei scheme Venn cu trăsăturile definitorii identificate în texte* literare sau nonliterare - *completarea unor texte lacunare cu informații relevante despre trăsăturile caracteristice textelor* literare sau nonliterare *studiate*
CS 2.5. Aplicarea conceptelor teoretice în analiza şi discutarea textelor literare sau nonliterare studiate
- *identificarea conceptelor teoretice în texte literare sau nonliterare studiate* - *integrarea a două sau a mai multor concepte teoretice identificate în textele literare sau nonliterare studiate într-o hartă conceptuală în scopul rezolvării sarcinilor de analiză a textelor respective* - *participarea la interviuri în calitate de intervievat sau de intervievator* - *realizarea unor proiecte în grup prin invitarea unor persoane experte într-un domeniu de interes*
CS 2.6. Redactarea, individual și / sau în echipă, a unui text ficțional / nonficțional, pe o temă dată
- *ordonarea paragrafelor dintr-un text ficțional / nonficțional urmând succesiunea logică* - *elaborarea unui text de tip opinie / argumentativ despre un text literar / nonliterar studiat* - *redactarea unei recenzii despre o carte citită, un eveniment (spectacol, film, expoziție, etc)*

CG 3 - Argumentarea în scris şi oral a opiniilor în diverse situaţii de comunicare

Clasa a XII-a
CS 3.1. Identificarea structurilor argumentative într-un text literar sau nonliterar dat
- *identificarea ipotezei/ opiniei şi a argumentelor într-un text de tip opinie/ argumentativ* - *relaţionarea propoziţiilor prin conectori* - *completarea unor texte lacunare cu structuri argumentative identificate în texte studiate*
CS 3.2. Recunoașterea elementelor specifice exprimării unui punct de vedere, identificate într-un text literar sau nonliterar
- *sesizarea detaliilor necesare înţelegerii informaţiilor din texte de diverse tipuri* - *identificarea schemei textului argumentativ prin completarea de texte lacunare* - *exemplificarea diferitelor tipuri de argumente* - *identificarea perspectivei naratorului/ personajului* - *analizarea figurilor de stil studiate, dintr-un text studiat/ citit/ audiat* - *reformularea unor puncte de vedere în funcţie de schimbarea contextului comunicaţional/* - *identificarea şi comentarea caracterului formal/ informal al discuţiilor*
CS 3.3. Compararea unor argumente diferite în vederea formulării unor judecăți proprii
- *compararea modului în care apare ilustrată o temă în diferite texte studiate* - *compararea mai multor puncte de vedere în baza unei liste de criterii date* - *elaborarea unei liste de criterii care să permită evaluarea obiectivă prin comparație a mai multor puncte de vedere* - *formularea unor întrebări suplimentare pentru înţelegerea intenţiei interlocutorului* - *formularea unor judecăți proprii în baza diferitelor argumente identificate și comparate din textele studiate/ citit/ audiat*
CS 3.4. Argumentarea unor puncte de vedere proprii cu referire la diferitele texte studiate/ citite pe orice temă dată
- *prezentarea unui punct de vedere, folosind tehnologia digitală, pentru a surprinde corect mesajele unor texte diferite, având o temă comună/ având mai multe teme comune* - *completarea unei idei exprimate de interlocutor* - *formularea unui punct de vedere cu argumente pro sau contra pornind de la un text literar studiat / citit/ audiat*

CS 3.5. Susținerea unor puncte de vedere proprii în expunerea diferitelor interpretări pe marginea textelor studiate / citite
- *participarea la forumuri de discuții sub forma unor Cluburi de lectură în vederea expunerii unui punct de vedere pe marginea textelor studiate/ citite* - *analizarea unor texte critice informale/ formale (de tipul recenziilor, stil blog) ce au ca subiect una din operele studiate/ citit/ audiat* - *formularea unor puncte de vedere proprii argumentate pe marginea textelor studiate/ citite*
CS 3.6. Participarea activă la dezbateri, formulând puncte de vedere și / sau continuând ideile celorlalți interlocutori pe orice temă dată
- *organizarea de mese rotunde, de activităţi de tip „proces literar” prin susţinerea şi argumentarea diferitelor puncte de vedere* - *argumentarea unui punct de vedere pe marginea ideilor prezentate, în două sau mai multe texte diferite* - *susținerea unor puncte de vedere pe marginea unui text studiat în cadrul unei dezbateri de tip "Avocatul diavolului"* - *ascultarea activă a unor puncte de vedere exprimate de ceilalți interlocutori în vederea formulării propriilor puncte de vedere*

CG 4 - Identificarea specificului culturii în context multicultural şi intercultural

Clasa a XII-a
CS 4.1. Identificarea elementelor de cultură şi civilizaţie specifice etniei poloneze în context european
- *identificarea stereotipurilor privitoare la cultura şi civilizaţia specifice etniei poloneze în context european* - *identificarea valorilor promovate în texte din literatura polonă* - *prezentarea unor trăsături specifice identificate în regiunile din Polonia cu accent pe tiparele culturale sesizate*
CS 4.2. Compararea elementelor de cultură şi civilizaţie poloneză cu alte elemente specifice altor culturi europene
- *compararea stereotipurilor privitoare la diferitele culturi europene* - *redactarea unor texte comparative pentru promovarea interculturalității și a multilingvismului* - *realizarea unei broșuri culturale punând în evidență diferitele trăsături socio – culturale identificate în societățile europene*
CS 4.3. Exprimarea unui punct de vedere față tradițiile și valorile culturii poloneze și ale unei alte culturi, descrise în textele studiate/ citite
- *expunerea unui punct de vedere cu privire la diferitele valori recunoscute social şi cultural* - *formularea unor puncte de vedere cu privire la tradițiile culturale specifice etniei poloneze în comparație cu alte culturi* - *redactarea unor texte de prezentare a unor aprecieri referitoare la valorile promovate în societatea poloneză / în diferitele societăți europene* - *crearea unor hărți conceptuale care vizează tradiții și valori specifice culturii poloneze /culturilor europene*
CS 4.4. Argumentarea unui punct de vedere privitor la tiparele identificate în cultura specifică etniei poloneze și în cultura altor popoare
- *participarea la o dezbatere în care să argumenteze propriul punct de vedere cu privire la diferitele tipare culturale identificate – joc de rol ⁞Ambasador cultural⁞* - *organizarea de mese rotunde, de activităţi de tip „proces literar” prin susţinerea şi argumentarea diferitelor puncte de vedere în vederea evidențierii elementelor specifice culturii etniei poloneze prin comparație cu cele europene* - *realizarea unor discuții în jurul stereotipurilor culturale identificate în vederea argumentării propriilor puncte de vedere*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Clasa a IX-a – Clasa a XII-a
Filiera teoretică, profilul real, specializările matematică – informatică și științele naturii

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Suporturi de învățare	• Afișe, reclame, pliante, broșuri, instrucțiuni de utilizare, prospecte • Invitații și planuri referitoare la evenimente de familie • Orare, meniuri, rețete culinare, hărți • Texte literare (originale sau în formă adaptată), recenzii • Comentarii (înregistrări audio) • Articole de presă informative scurte • Articole de opinie • Bloguri, publicații de pe rețelele de socializare, forumuri • Texte multimodale (bandă desenată, roman grafic) • Fragmente de texte literare simple • Clipuri video • Podcast-uri • Fragmente de emisiuni radio • Știri televizate, fapt divers, meteo; înregistrări din programe de știri • Pagini de internet • Aplicații digitale interactive (de tipul Kahoot, Quizizz, Bookcreator etc.) • Aplicații digitale pentru realizarea de prezentări (de tipul PowerPoint, Canva, Genially etc.) • Dicționare lingvistice
2. Sugestii de contexte de comunicare	• Stilul de viață al adolescenților (școală, familie, rutine, activități pentru timpul liber, relații sociale) • Mediul înconjurător (ecologie, dezvoltare durabilă) • Tehnologie și comunicare (inovații, aplicații digitale, inteligența artificială, rețele sociale, media) • Progres și schimbare: obiecte și ustensile domestice, ocupații și profesii • Elemente geografice, istorice și culturale ale spațiului lingvistic polonez • Elemente de literatură polonă

3. Gramatică funcțională (acte de vorbire/ funcții ale limbii inclusiv convenții socio-culturale)			
Clasa a IX-a	**Clasa a X-a**	**Clasa a XI-a**	**Clasa a XII-a**
1. A iniţia, menţine şi încheia un schimb verbal; 2. A situa în timp şi a povesti la trecut; 3. A descrie şi a compara locuri, situaţii, obiecte, persoane, idei; 4. A face promisiuni, ipoteze, previziuni pentru viitor; 5. A cere ceva şi a da sfaturi unei persoane în mod politicos; 6. A susţine în mod argumentat un schimb verbal direct; 7. A-şi exprima opiniile personale sau atitudinile; 8. A susține un proiect; **9. A folosi în mod adecvat stilul formal / informal;***	1. A iniţia, menţine şi încheia un schimb verbal; 2. A situa în timp şi a povesti la trecut; 3. A descrie şi a compara locuri, situaţii, obiecte, persoane, idei; 4. A face promisiuni, ipoteze, previziuni pentru viitor; 5. A cere ceva şi a da sfaturi unei persoane în mod politicos; 6. A susţine în mod argumentat un schimb verbal direct; **7. A exprima acordul sau dezacordul**, **a confirma sau a contrazice afirmaţiile interlocutorului**; 8. A-şi exprime opiniile	1. A iniţia, menţine şi încheia un schimb verbal; 2. A situa în timp şi a povesti la trecut; 3. A descrie şi a compara locuri, situaţii, obiecte, persoane, idei **și acțiuni;** 4. A face promisiuni, ipoteze, previziuni pentru viitor; 5. A susţine în mod argumentat un schimb verbal direct; 6. A exprima acordul sau dezacordul, a confirma sau a contrazice afirmaţiile interlocutorului; 7. A susţine în mod argumentat opiniile personale sau o atitudine; **8. A exprima ipoteze și**	1. A iniţia, menţine şi încheia un schimb verbal; 2. A situa în timp şi a povesti la trecut; 3. A descrie şi a compara locuri, situaţii, obiecte, persoane, idei și acțiuni; 4. A face promisiuni, ipoteze, previziuni pentru viitor; 5. A susţine în mod argumentat un schimb verbal direct; 6. A exprima acordul sau dezacordul, a confirma sau a contrazice afirmaţiile interlocutorului; 7. A susţine în mod argumentat opiniile personale sau o atitudine; 8. A exprima ipoteze și
10. A solicita şi a furniza explicaţii şi justificări; 11. A formula judecăţi critice.	personale sau o atitudine; 9. A susţine un proiect; 10. A folosi în mod adecvat stilul formal / informal; 11. A solicita şi a furniza explicaţii şi justificări; 12. **A susţine în mod argumentat un punct de vedere**; **13. A realiza analogii între personalităţi, manifestări culturale şi sociale din diverse epoci**; 14. A formula judecăţi critice.	**raționamente;** **9. A nuanța puncte de vedere și a cere precizări / explicații;** 10. A realiza analogii între personalităţi, manifestări culturale şi sociale din diverse epoci, **folosind un limbaj specific;** 11. A formula judecăţi critice.	raționamente; 9. A nuanța puncte de vedere și a cere precizări / explicații; 10. A realiza analogii între personalităţi, manifestări culturale şi sociale din diverse epoci, folosind un limbaj specific **nuanțat**; 11. A formula judecăţi critice; **12. A face concesii.**
**** Elementele marcate cu caractere aldine reprezintă elementele noi în cadrul conținuturilor învățării***			

Clasa a IX-a – Clasa a XII-a
Filiera teoretică, profilul umanist, specializarea filologie

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Suporturi de învățare	● Afișe, reclame, pliante, broșuri, instrucțiuni de utilizare, prospecte ● Invitații și planuri referitoare la evenimente de familie ● Orare, meniuri, rețete culinare, hărți ● Texte literare (originale sau în formă adaptată), recenzii ● Comentarii (înregistrări audio) ● Articole de presă informative scurte ● Articole de opinie ● Bloguri, publicații de pe rețelele de socializare, forumuri ● Texte multimodale (bandă desenată, roman grafic) ● Fragmente de texte literare simple ● Clipuri video ● Podcasturi ● Fragmente de emisiuni radio ● Știri televizate, fapt divers, meteo; înregistrări din programe de știri ● Pagini de internet ● Aplicații digitale interactive (de tipul Kahoot, Quizizz, Bookcreator etc.) ● Aplicații digitale pentru realizarea de prezentări (de tipul PowerPoint, Canva, Genially etc.) ● Dicționare lingvistice
2. Sugestii de contexte de comunicare	● Stilul de viață al adolescenților (școală, familie, rutine, activități pentru timpul liber, relații sociale) ● Mediul înconjurător (ecologie, dezvoltare durabilă) ● Tehnologie și comunicare (inovații, aplicații digitale, inteligența artificială, rețele sociale, media) ● Progres și schimbare: obiecte și ustensile domestice, ocupații și profesii ● Elemente geografice, istorice și culturale ale spațiului lingvistic polonez ● Elemente de literatura polonă

3. Gramatică funcțională (acte de vorbire/ funcții ale limbii inclusiv convenții socio-culturale)			
Clasa a IX-a	**Clasa a X-a**	**Clasa a XI-a**	**Clasa a XII-a**
1. A iniţia, menţine şi încheia un schimb verbal; 2. A situa în timp şi a povesti la trecut; 3. A descrie şi a compara locuri, situaţii, obiecte, persoane, idei; 4. A face promisiuni, ipoteze, previziuni pentru viitor; 5. A cere ceva şi a da sfaturi unei persoane în mod politicos; 6. A susţine în mod argumentat un schimb verbal direct; 7. A-şi exprima opiniile personale sau atitudinile; 8. A susţine un proiect; **9. A folosi în mod adecvat stilul formal / informal;*** **10. A solicita şi a furniza explicaţii şi justificări;**	1. A iniţia, menţine şi încheia un schimb verbal; 2. A situa în timp şi a povesti la trecut; 3. A descrie şi a compara locuri, situaţii, obiecte, persoane, idei; 4. A face promisiuni, ipoteze, previziuni pentru viitor; 5. A cere ceva şi a da sfaturi unei persoane în mod politicos; 6. A susţine în mod argumentat un schimb verbal direct; **7. A exprima acordul sau dezacordul**, **a confirma sau a contrazice afirmaţiile interlocutorului**; 8. A- şi exprima opiniile personale sau o atitudine; 9. A susţine un proiect;	1. A iniţia, menţine şi încheia un schimb verbal; 2. A situa în timp şi a povesti la trecut; 3. A descrie şi a compara locuri, situaţii, obiecte, persoane, idei **și acțiuni;** 4. A face promisiuni, ipoteze, previziuni pentru viitor; 5. A susţine în mod argumentat un schimb verbal direct; 6. A exprima acordul sau dezacordul, a confirma sau a contrazice afirmaţiile interlocutorului; 7. A susţine în mod argumentat opiniile personale sau o atitudine; **8. A exprima ipoteze și raționamente;** **9. A nuanța puncte de**	1. A iniţia, menţine şi încheia un schimb verbal; 2. A situa în timp şi a povesti la trecut; 3. A descrie şi a compara locuri, situaţii, obiecte, persoane, idei și acțiuni; 4. A face promisiuni, ipoteze, previziuni pentru viitor; 5. A susţine în mod argumentat un schimb verbal direct; 6. A exprima acordul sau dezacordul, a confirma sau a contrazice afirmaţiile interlocutorului; 7. A susţine în mod argumentat opiniile personale sau o atitudine; 8. A exprima ipoteze și raționamente; 9. A nuanța puncte de vedere

11. A formula judecăţi critice.	10. A folosi în mod adecvat stilul formal / informal; 11. A solicita şi a furniza explicaţii şi justificări; 12. **A susţine în mod argumentat un punct de vedere**; **13. A realiza analogii între personalităţi, manifestări culturale şi sociale din diverse epoci**; 14. A formula judecăţi critice.	**vedere și a cere precizări / explicații;** 10. A realiza analogii între personalităţi, manifestări culturale şi sociale din diverse epoci, **folosind un limbaj specific;** 11. A formula judecăţi critice.	și a cere precizări / explicații; 10. A realiza analogii între personalităţi, manifestări culturale şi sociale din diverse epoci, folosind un limbaj specific **nuanțat**; 11. A formula judecăţi critice; **12. A face concesii.**
**** Elementele marcate cu caractere aldine reprezintă elementele noi în cadrul conținuturilor învățării***			

SUGESTII METODOLOGICE

Programa şcolară reprezintă documentul de referinţă în elaborarea planificării calendaristice anuale şi a documentelor de planificare şi proiectare didactică, fiind necesară respectarea prevederilor legale în vigoare, inclusiv a celor referitoare la stabilirea bugetului de timp alocat orelor de predare şi de evaluare, precum şi la utilizarea timpului alocat disciplinei/domeniului de studiu, aflat la dispoziţia cadrului didactic.

Proiectarea demersului didactic se realizează prin raportare la programa şcolară şi presupune următoarele **etape**:
- ✓ lectura integrală şi personalizată a programei şcolare;
- ✓ elaborarea planificării calendaristice;
- ✓ proiectarea unităților de învățare.

În dimensiune aplicativă, prin planificarea şi proiectarea unităților de învățare, cadrul didactic îşi personalizează paradigmele didactice de predare-învățare-evaluare, îşi selectează metodele, practicile de lucru, modalitățile de învățare, inclusiv tehnologiile digitale, prin raportare la nivelul şi particularitățile colectivului de elevi, astfel încât să asigure deopotrivă parcursul continuu şi ascendent al achizițiilor învățării şi remedierea sincopelor. Astfel, în ceea ce priveşte instrumentele de proiectare didactică, recomandăm utilizarea următorului format de Planificare calendaristică anuală, în sensul în care acesta, odată completat, oferă o imagine relevantă, clară, articulată asupra parcurgerii integrale a programei şcolare, în special în ceea ce priveşte abordarea tuturor competențelor în relație cu conținutul propus.

Unitatea de învățământ:

PLANIFICARE CALENDARISTICĂ ANUALĂ

ANUL ŞCOLAR .....

Disciplina: .....
Clasa: ....., Limba polonă maternă....
Nr. de ore/săptămână: .....

Unităţi de învăţare	Competenţe specifice	Conţinuturi	Număr de ore alocate	Săptămâna	Observaţii / Modul
[se menționează titluri/teme – identificate în programa şcolară]	[se precizează numărul criterial al competențelor specifice din programa şcolară, corelate cu unitățile de învățare]	[din conținuturile programei şcolare, care se subsumează fiecărei unități de învățare]	[stabilite de către cadrul didactic]	[se precizează săptămâna sau săptămânile]	[se menționează aspecte specifice care țin de aplicarea planificării calendaristice, de ex., modul şi modificările în urma realizării activității didactice la clasă]

La realizarea planificărilor calendaristice anuale, profesorii vor avea în vedere următoarele :
- ✓ resursele de timp se alocă, în mod corespunzător, pe unitate de învățare, **nu pe conținuturi**;
- ✓ **conținuturile nu se reiau**;
- ✓ se propune un număr echilibrat de competențe specifice în corelație cu alocarea orară pe unitate de învățare; aceste competențe specifice trebuie formate, exersate, dezvoltate, evaluate; este necesară o prioritizare; rămân acelea care sunt cele mai importante pentru conținuturile vizate;
- ✓ se respectă structura anului şcolar.

- **PROIECTUL UNITĂȚII DE ÎNVĂȚARE**

Conținuturi **(detalieri)**	**Competențe specifice**	**Activități de învățare**	**Resurse**	**Evaluare**
[*se menționează detalieri de conținut din programa școlară care explicitează anumite parcursuri și care oferă un cadru de structurare a competențelor specifice vizate*]	[*se precizează numărul criterial al competențelor specifice din programa școlară corelate cu unitatea de învățare*]	[*vizate/recomandate de programa școlară sau altele, adecvate la conținuturile pentru care sunt utilizate în vederea formării competențelor specifice*]	[*se precizează resurse de timp, de loc, forme de organizare a clasei, material didactic, resurse educaționale deschise*]	[*se menționează metodele, instrumentele sau modalitățile de evaluare utilizate*]

Unitatea de învățare reprezintă o structură didactică flexibilă cu următoarele **caracteristici**:

- este unitară din punct de vedere tematic și didactic;
- vizează formarea anumitor competențe specifice la nivelul elevilor;
- este realizată pe o perioadă determinată de timp;
- se finalizează prin evaluare.

La realizarea proiectului unității de învățare, profesorii vor avea în vedere următoarele :

- Proiectul unității de învățare se va raporta la planificarea calendaristică și în concordanță cu aceasta (în ceea ce privește alocarea orară pe unitate de învățare, competențele specifice vizate, conținuturile).
- Activitățile de învățare se vor centra pe formarea, dezvoltarea și exersarea competențelor specifice menționate.
- Alocarea orară din planificare trebuie să se regăsească în proiect. Fiecare rând din proiect (evidențiat clar) reprezintă o oră. Doar așa se pot corela, pe orizontală, componentele structurale și se poate urmări, din perspectiva propunerilor, realismul încadrării în timp (ora de curs).
- Activitatea de învățare nu este o sarcină de lucru, ci un ansamblu de sarcini de lucru îndreptate către formarea unei competențe. Formularea are un anumit grad de complexitate, dar și de concretețe, deoarece activitatea de învățare este în legătură cu o anumită CS și cu anumite conținuturi și se adresează unui anumit colectiv de elevi.
- **Corelarea clară pe orizontală: CS - activitate de învățare – resurse, forma de organizare a elevilor – după caz, evaluare.**
- **Numărul de activități de învățare pentru o oră de curs trebuie să fie echilibrat, în raport cu resursele de timp, cu gradul de complexitate, cu specificul elevilor.**
- Organizarea activităților remediale în situațiile în care elevii întâmpină dificultăți în atingerea competențelor școlare de bază.

Predarea limbii materne pentru formarea competențelor de comunicare şi interculturale trebuie să se bazeze pe principii didactice moderne, centrate pe elev, care stimulează participarea activă și învățarea conştientă.

În acest sens, se recomandă utilizarea strategiilor activ-participative care să stimuleze motivația și implicarea elevilor. Metoda comunicativ-funcțională, jocurile de rol, activitățile de tip rezolvare de probleme, învățarea prin descoperire, învățarea bazată pe sarcini de lucru, dezbaterile și proiectele colaborative permit integrarea conținuturilor lingvistice în contexte reale de viață, stimulează autonomia în învățare, dezvoltă competențele lingvistice, socio-emoționale, culturale, precum şi gândirea critică.

În ora de limbă și literatură polonă maternă, textul literar va fi exploatat ca o **resursă autentică și plurivalentă** pentru dezvoltarea competențelor lingvistice și interculturale, etice și estetice. Sursă autentică de învățare alături de celelalte tipuri de documente, textul literar capătă un statut aparte prin complexitatea raporturilor care se creează între instanțele enunțiative (locutor-interlocutor), pe de o parte, și între acestea și textul literar, sursă de interpretări multiple, de ipoteze și de inferențe pe care lectorul le descoperă/formulează în mod simultan cu lectura, pe de altă parte.

Exploatarea textului literar facilitează dezvoltarea atât a competențelor orale prin nevoia de verbalizare prin lectură, de dezbatere a conținutului, cât și a competenței scrise (înțelegere/receptare și exprimare/producție de text). Fiind un produs elaborat, bine structurat, conținând enunțuri de complexitate gramaticală și ideatică diferită, reprezentând aspecte lingvistice și culturale făcând parte din toate nivelurile sociale, textul literar este cel mai complex document autentic.

Textul literar este un instrument didactic fundamental în ora de limbă și literatură polonă maternă, deoarece servește la dezvoltarea competențelor lingvistice și culturale ale elevilor. Rolul său principal este de a fi o resursă autentică care ajută la contextualizarea vocabularului și a structurilor gramaticale, permițând elevilor să-și îmbunătățească în mod semnificativ competența de lectură cursivă, coerentă, cu respectarea grupurilor ritmice și a celor de suflu, a intonației etc. Textul literar devine astfel un spațiu al formării competențelor de literație, contribuind la descoperirea și înțelegerea sensului cuvintelor, fie contextualizate, fie utilizate izolat. Prin lectura cursivă cu voce tare a unor texte elaborate și autentice, elevul își perfecționează pronunția și își dezvoltă competența de exprimare în scris, pe diverse teme sau într-o manieră mai liberă și creativă, stimulându-și imaginația și capacitatea de inovare în diferite domenii. În plus, textul literar stimulează creativitatea, empatia și înțelegerea diverselor viziuni asupra lumii.

În ora de limbă și literatură polonă maternă, textul literar constituie:

- Resursă lingvistică pentru prezentarea și exersarea contextualizată a vocabularului, a structurilor gramaticale, a elementelor pragmatico-discursive (acte de limbaj, tipuri de frază modală – interogativă, imperativă, exclamativă, emfatică, pasivă), a construcțiilor argumentative și a tipurilor de texte (descriptiv, narativ, explicativ, științific etc.).
- Instrument de înțelegere a lecturii, confruntând elevii cu un limbaj autentic și divers, adesea scris pentru vorbitori nativi.
- Punte între limbă și cultură, fiind un obiect cultural în sine care transmite valorile unei societăți, permițând elevilor să se apropie de aceasta într-un mod indirect.
- Stimul pentru creativitate și exprimare. Lectura operelor/ fragmentelor literare poate inspira dezbaterea, reflecția și producerea de texte noi, precum și exersarea capacității de a rezuma, extinde sau reconstrui fragmente.

În ora de limbă și literatură polonă maternă pot fi realizate activități didactice, precum:

- Analiză contextuală: Investigarea autorului, a epocii de scriere și a contextului istoric și social al operei.
- Exerciții de gramatică și vocabular: Practicarea utilizării timpurilor verbale, a acordurilor, a sinonimelor, a antonimelor și a semnificației cuvintelor noi în contextul lor.
- Activități de înțelegere: Reconstituirea faptelor, rezumarea unui pasaj sau selectarea informațiilor celor mai relevante.
- Producere orală și scrisă: Scrierea unor finaluri alternative, rescrierea unor fragmente sau dezbaterea punctelor de vedere prezentate în operă.
- Focalizarea pe pronunție: Exersarea intonației și a ritmului versurilor, în funcție de tipul de text.

Reorganizarea programelor și a sistemului de predare / învățare aduce cu sine o regândire a strategiilor didactice, a tehnicilor și a metodelor de învățare, punând în centrul procesului educațional pe elev și nevoile lui de învățare. Format într-o eră a educației deschise, elevul devine sursă și scop de învățare prin stimularea aptitudinilor sale creative. De aceea, dezvoltarea imaginației, a imaginarului și a creativității elevului este una dintre dimensiunile fundamentale ale educației actuale, alături de digitalizare și de lucrul în echipă sau învățarea colaborativă. Dezvoltarea

creativității elevului are ca efect, pe de o parte, dezinhibarea acestuia în procesul de învățare și de comunicare orală și scrisă, iar pe de altă parte conduce la o autonomizare în acest parcurs atât a elevului (învață să-și caute sursele de informare care îl ajută în realizarea propriului proiect), cât și a profesorului (își adapteaza conținuturile în funcție de nevoile de învățare ale fiecărui grup de lucru).

Scrierea creativă generează un sentiment de libertate acordat elevului, o descătușare din constrângerile unei cerințe prea stricte a unui exercițiu, o stimulare a spiritului inovator și o punere în actul creator, într-o anumită ordine, cu o anumită logică și coerență. Această componentă a învățării nu înseamnă neapărat o libertate totală acordată elevului în producerea de text. Scrierea creativă ca instrument de învățare trebuie atent pregătită, ghidată cu abilitate de către profesor prin etape preliminare [dobândirea cunoștințelor lingvistice necesare scrierii în limba maternă, asigurarea că elevul este capabil să efectueze înlănțuirea coerentă a structurilor lingvistice care să exprime conținuturile vizate, identificarea conectorilor care construiesc coerența textuală, alegerea stilului în care se va scrie textul (neutru, pamfletar, ironic, științific, de vulgarizare etc.), situarea într-un anumit nivel de limbă și asigurarea cunoștințelor specifice acestuia, stabilirea tipului de texte ce urmează a fi creat, discuții pe structura logică a textului de creat, dezbatere pe tematica aleasă, informare asupra acesteia printr-o cercetare autonomă întreprinsă de elev dar orientată de profesor, delimitarea unor aspecte formale și de conținut]. Aceste etape sunt urmate apoi fie de scrierea individuală, fie de scrierea colaborativă empirică, în grupuri formate în clasă sau cu ajutorul platformelor colaborative (Framapad, Padlet, Classroom, etc.).

Pentru ca sentimentul de neconstrângere să fie resimțit de elev și să-i permită libertatea exprimării creative, acesta trebuie să-și facă propria lui anchetă asupra condițiilor exterioare care îl vor conduce spre realizarea produsului finit. Profesorul va fi doar ghid și mediator în selectarea alegerilor pe care le va face elevul în procesul de îndeplinire creativă a sarcinii de învățare. Fiind vorba de scriere creativă în limba maternă, elevul trebuie să dobândească un nivel incipient de cunoștințe lexicale, gramaticale, discursive.

Această strategie didactică ce îl consideră pe elev ca partea cea mai activă a procesului de învățare se poate practica la toate nivelurile, în proporții variabile. Indiferent de nivelul la care se află elevul care studiază ***Limba și literatura polonă maternă***, vor putea fi folosite activități variate pornind de la exerciții de scriere creativă prin imitație a unui text de mici dimensiuni (de ex., imaginarea grafismelor plecând de la pronunția sunetelor, ghicitoare, poezie de o strofă, realizarea unui slogan simplu atașat unei imagini etc.), până la activități cu un grad mai ridicat de complexitate: imitație de stiluri (*w sposób*...), scriere autobiografică, scriere pe scheme narative, descriptive, explicative, argumentative, scriere științifică sau de vulgarizare, scriere imagistică (de ex., caligrame), scriere plecând de la un fenomen gramatical, proiectarea unui roman polițist, a unui roman de aventuri, scrierea creativă a unei introduceri sau a unei morale la o narațiune, scrierea unei parodii, a unui comentariu asupra unui tablou, imaginarea aventurilor personajelor dintr-o pictură etc.

Fiind o strategie de învățare, scrierea creativă și componenta de creativitate în general trebuie să respecte bune practici care să includă informarea, achiziționarea, aprofundarea, dezvoltarea, producția, evaluarea. Această ultimă competență este absolut necesară încheierii sarcinii de învățare efectuate în spirit creativ. Se pot imagina mijloace autentice de evaluare, rezultând din propunerile elevilor pentru efectuarea acestei etape (grile de evaluare/apreciere a creativității referindu-se eventual la modul de realizare a imaginarului, bogăția figurilor utilizate, transparența scriiturii, gradul de captare a atenției etc.).

O dimensiune esențială a predării moderne o constituie integrarea resurselor digitale în activitățile didactice. Alfabetizarea digitală este o competență cheie ce trebuie atinsă, iar utilizarea tehnologiei oferă oportunități extinse pentru învățarea limbii materne. Integrarea tehnologiei în predarea limbii materne nu trebuie însă privită ca un scop în sine, ci ca un mijloc de îmbunătățire a procesului educațional. Profesorul are rolul de mediator între resursa digitală și experiența de învățare a elevului, asigurând echilibrul între creativitate și rigoarea științifică.

Platformele educaționale (Moodle, Google Classroom, Microsoft Teams) permit organizarea eficientă a materialelor, gestionarea temelor și oferirea de *feedback* personalizat. Aplicațiile interactive, precum Quizlet, Kahoot, Mentimeter sau Wordwall, stimulează motivația și consolidează achizițiile lexicale și abilitățile de comunicare prin activități interactive. Totodată, utilizarea resurselor multimedia autentice (videoclipuri, podcast-uri, articole digitale) presupune expunerea la registre lingvistice variate și la diversitatea culturală asociată limbii materne studiate.

Deosebit de valoroasă este și învățarea colaborativă mediată de tehnologie. Instrumente precum Padlet, Digipad, Framapad sau forumurile de discuție online încurajează schimbul de idei și învăţarea reciprocă. În plus, platformele de comunicare sincrone (Zoom, Skype, Teams) permit simularea unor situații autentice de comunicare interculturală, iar învățarea mixtă combină avantajele interacțiunii directe cu flexibilitatea învățării online. Conform principiilor învățării personalizate, profesorul poate adapta conținuturile și ritmul predării la nevoile fiecărui elev, utilizând datele oferite de platformele digitale pentru monitorizarea progresului.

Evaluarea, ca parte integrantă a procesului didactic, trebuie să se orienteze către formarea competențelor. Modelul evaluării formative și continue, bazat pe *feedback* constructiv, sprijină învățarea activă și auto-reflecția. Instrumente precum portofoliul digital, jurnalul de învățare sau autoevaluarea oferă elevilor posibilitatea de a-și monitoriza evoluția și de a-și asuma responsabilitatea pentru propriul progres. Evaluarea între colegi favorizează colaborarea și dezvoltarea spiritului critic. Din perspectiva digitalizării, aplicații precum Google Forms, Edpuzzle, Flipgrid sau Socrative permit crearea unor teste interactive, adaptate nivelului lingvistic, personalizate în funcție de profilul elevilor, și oferă analize rapide ale rezultatelor, facilitând intervenția promptă a profesorului.

Prin valorificarea metodelor interactive, a resurselor online și a evaluării formative, procesul de predare- învățare capătă un caracter dinamic, flexibil și adaptat cerințelor societății contemporane.

În concluzie, pentru un demers didatic eficient sugerăm:

- folosirea limbii ţintă în fraze simple și/ sau complexe, pentru orice situaţie de comunicare din clasă – se va evita traducerea sau folosirea variantei familiare elevului;
- utilizarea nonverbalului pentru a sprijini învăţarea intuitivă;
- organizarea de activităţi pe grupe pentru a stimula interacţiunea în limba ţintă;
- promovarea dimensiunii interculturale prin contactul cu realități autentice;
- monitorizarea activităţilor pe grupe în vederea folosirii limbii ţintă;
- oferirea de exemple* și analogii reprezentative pentru intuirea neregularităților limbii (articularea atentă şi eventuala scriere pe tablă a unor cuvinte pentru a-i sprijini pe elevi în a observa anumite mărci gramaticale, elevii structurându-şi astfel progresiv regula);
- recurgerea la un context autentic de comunicare, creat în clasă, pentru a practica actele de vorbire recomandate şi pentru a dezvolta competenţele stipulate în prezenta programă;
- realizarea unei lecturi de comprehensiune: accentele formative trebuie să fie puse pe semnificaţii şi pe exploatarea acestora la nivelul textului;**
- folosirea unei varietăţi de texte care să cuprindă şi elemente iconice, inclusiv texte multimodale;
- stimularea exprimării orale şi scrise simple;
- propunerea de teme de lucru motivante, pentru care se oferă sprijin în clasă sau prin intermediul TIC sau al resurselor digitale educaționale;
- propunerea de sarcini de lucru la alegere/diferenţiate pentru a stimula implicarea tuturor elevilor;
- diversificarea sarcinilor de lucru se poate face în funcţie de:
    - profilul cognitiv al elevului (de ex., ca răspuns la o solicitare de lectură, elevii pot indica/ explica ceea ce au înțeles din text);
    - nivelul de achiziţie (de ex., relatarea unei acţiuni sau a mai multora);
    - interese (de ex., modalităţi de lucru la proiecte sau de prezentare a acestora);
    - stilul de învățare (de ex., utilizarea suporturilor vizuale și audio pentru elevii cu stiluri de învățare variate);
- centrarea probelor de evaluare pe măsurarea nivelului de performanţă în cadrul diverselor competenţe specifice avute în vedere (de ex.: sarcini de producere a unui mesaj scris, înţelegerea unui text scris sau audiat).

* asemenea exemple nu ar trebui să facă obiectul unor lecţii sau secvenţe de lecţii separate, ci să apară în mod firesc pe parcursul diverselor activităţi de comunicare (profesorul poate propune un „stop-cadru” pentru observarea regularității și oferi mai multe exemple, eventual solicitând elevilor să găsească şi ei ceva similar; profesorul şi clasa pot dezvolta împreună un set de semne/ gesturi convenţionale care să le amintească elevilor anumite regularităţi);

** lectura este un scop explicit al învățării, de maximă importanţă pentru cunoaştere şi pentru dezvoltarea personală a elevului; lectura nu trebuie să fie utilizată ca mijloc pentru practicarea vocabularului şi a gramaticii; totodată, lectura cu voce tare, ca activitate în sine, este contraproductivă pentru comprehensiune;

În ceea ce privește strategiile de predare, se recomandă:

Abordarea comunicativ-funcțională

- ✓ Introducerea noțiunilor noi prin **situații reale de comunicare**;
- ✓ Organizarea de **jocuri de rol, interviuri, dezbateri și simulări** care implică utilizarea limbii în contexte autentice;
- ✓ Încurajarea exprimării libere, fără teama de greșeală, printr-un climat deschis și motivant.

Învățarea bazată pe sarcini de lucru

- ✓ Realizarea de **proiecte tematice** (de ex.: o broșură turistică, o campanie de conștientizare, un vlog în limba maternă studiată);
- ✓ Activități cu scop clar: planificarea unei excursii, redactarea unei postări pe rețele sociale, pregătirea unei prezentări.

Metode inductive și deductive în predarea gramaticii

- ✓ Alternarea activităților de descoperire (inductive) cu cele de sistematizare (deductive), pentru a echilibra intuiția și raționamentul lingvistic.

Integrarea resurselor digitale

- ✓ Utilizarea platformelor educaționale (de ex.: Kahoot, Quizlet, Padlet, Wordwall, Edpuzzle etc.) pentru consolidarea lexicului/vocabularului și a structurilor;
- ✓ Accesarea materialelor autentice (podcast-uri, videoclipuri, articole online).

În cazul elevilor cu cerințe educaționale speciale, al celor înscriși în programul *Școala din spital*, este imperativă colaborarea dintre profesorul de limbă maternă și consilierul școlar, în vederea elaborării unor planuri individuale de învățare, care să răspundă situației concrete a fiecărui copil (tip de deficiență sau de tulburare de învățare / diagnostic medical și consecințele acestuia asupra capacității copilului de a învăța, durata perioadei de spitalizare etc.). În mod evident, atât competențele generale sau specifice, cât și activitățile de învățare indicate în programa școlară pot suferi modificări, în vederea adaptării la cazul concret al fiecărui copil aflat într-una dintre situațiile prezentate mai sus.

Clasa a IX-a – Clasa a XII-a
Filiera teoretică, profilul real, specializările matematică – informatică și științele naturii

Teme recomandate:

Clasa a IX-a

- Universul personal: gusturi şi preferinţe, activităţi şcolare şi în afara şcolii, familia, prietenia, sentimentele şi emoţiile, sănătatea, jocul, timpul liber, vacanţa;
- Universul adolescenței: stiluri de viață, diferențele intergenerаționale;
- Mediul înconjurător: viaţa la ţară şi oraş, natura (plante, animale, locuri şi peisaje), ecologie;
- Progres şi schimbare: obiecte şi ustensile domestice, ocupaţii şi profesii;
- Relaţii interpersonale: relaţii între tineri, călătorii;
- Oameni şi locuri: aspecte ale vieţii citadine, obiective turistice şi culturale, personalităţi importante;
- Obiceiuri şi tradiţii: mâncăruri specifice sărbătorilor tradiţionale, activităţi specifice sărbătorilor tradiţionale;
- Incursiuni în lumea artei: personaje îndrăgite din cărţi şi filme;
- Universul cultural polonez: trecut şi prezent;
- Societatea informaţională şi mijloacele de comunicare moderne: comunicarea nonverbală, publicitate şi anunţuri în presă, radioul şi televiziunea, internetul și platformele de socializare;
- **Elemente culturale ale spaţiului polonez: Referinţe istorice. Începuturile literaturii polone, Evul Mediu (secolul al XII-lea, al XIII-lea)**.

Clasa a X-a

- Universul personal: gusturi şi preferinţe, activităţi şcolare şi în afara şcolii, familia, prietenia, sentimentele şi emoţiile, sănătatea, jocul, timpul liber, vacanţa;
- Universul adolescenței: stiluri de viață, diferențele intergenerаționale;
- Mediul înconjurător: viaţa la ţară şi oraş, natura (plante, animale, locuri şi peisaje), ecologie;
- Progres şi schimbare: obiecte şi ustensile domestice, ocupaţii şi profesii;
- Relaţii interpersonale: relaţii între tineri, călătorii;
- Oameni şi locuri: aspecte ale vieţii citadine, obiective turistice şi culturale, personalităţi importante;
- Obiceiuri şi tradiţii: mâncăruri specifice sărbătorilor tradiţionale, activităţi specifice sărbătorilor tradiţionale;
- Incursiuni în lumea artei: personaje îndrăgite din cărţi şi filme;
- Universul cultural polonez: trecut şi prezent;
- Societatea informaţională şi mijloacele de comunicare moderne: comunicarea nonverbală, publicitate şi anunţuri în presă, radioul şi televiziunea, internetul și platformele de socializare;
- Elemente culturale ale spaţiului polonez: Referinţe istorice. Evul Mediu (secolul al XI- lea, al XIII-lea);
- **Elemente culturale ale spaţiului polonez: Referinţe istorice. Renaşterea. Umanismul. Reforma şi Contrareforma. Clasicismul. Barocul. Începuturile Iluminismului (secolul al XIV-lea, al XV-lea, al XVI-lea, începuturile secolului al XVII-lea)**.

Clasa a XI-a

- Universul personal: gusturile şi preferinţele, activităţi şcolare şi în afara şcolii, familia, prietenia, sentimentele şi emoţiile, sănătatea, jocul, timpul liber, vacanţa;
- Universul adolescenței: stiluri de viață, diferențele intergenerаționale, problemele adolescenților: integrarea în grup și acceptarea diferențelor;
- Mediul înconjurător: viaţa la ţară şi oraş, natura (plante, animale, locuri şi peisaje), ecologie;
- Progres şi schimbare: obiecte şi ustensile domestice, ocupaţii şi profesii de viitor;
- Relaţii interpersonale: relaţii între tineri, călătorii;
- Oameni şi locuri: aspecte ale vieţii citadine, obiective turistice şi culturale, personalităţi importante;
- Obiceiuri şi tradiţii: mâncăruri specifice sărbătorilor tradiţionale, activităţi specifice sărbătorilor tradiţionale;
- Incursiuni în lumea artei: personaje îndrăgite din cărţi şi filme, **muzica poloneză**;
- Universul cultural polonez: trecut şi prezent;
- **Societatea poloneză contemporană;**
- Societatea informaţională şi mijloacele de comunicare moderne: comunicarea nonverbală, publicitate şi anunţuri în presă, radioul şi televiziunea, internetul și platformele de socializare;

Clasa a XII-a

- Universul personal: gusturile şi preferinţele, activităţi şcolare şi în afara şcolii, familia, prietenia, sentimentele şi emoţiile, sănătatea, jocul, timpul liber, vacanţa;
- Universul adolescenței: stiluri de viață, diferențele intergenerației, problemele adolescenților: integrarea în grup și acceptarea diferențelor;
- Mediul înconjurător: viaţa la ţară şi oraş, natura (plante, animale, locuri şi peisaje), ecologie;
- Progres şi schimbare: obiecte şi ustensile domestice, ocupaţii şi profesii de viitor;
- Relaţii interpersonale: relaţii între tineri, călătorii;
- Oameni şi locuri: aspecte ale vieţii citadine, obiective turistice şi culturale, personalităţi importante;
- Obiceiuri şi tradiţii: mâncăruri specifice sărbătorilor tradiţionale, activităţi specifice sărbătorilor tradiţionale;
- Incursiuni în lumea artei: personaje îndrăgite din cărţi şi filme, muzică poloneză;
- Universul cultural polonez: trecut şi prezent;
- Societatea poloneză contemporană: **instituțiile, serviciile, organizarea administrativă;**
- Societatea informaţională şi mijloacele de comunicare moderne: comunicarea nonverbală, publicitate şi anunţuri în presă, radioul şi televiziunea, internetul și platformele de socializare;
- Elemente culturale ale spaţiului polonez: Referinţe istorice. Începuturile literaturii poloneze, Evul Mediu (secolul al XII-lea, al XIII-lea);
- Elemente culturale ale spaţiului polonez: Referinţe istorice. Renaşterea. Umanismul. Reforma şi Contrareforma. Clasicismul. Barocul. Începuturile Iluminismului (secolul al XIV-lea, al XV-lea, al XVI-lea, începuturile secolului al XVII-lea).
- Elemente culturale ale spaţiului polonez: Romantismul, Verismul, Decadentismul (secolul al XVIII-lea, al XIX-lea);
- **Repere moderne ale spațiului polonez: Ermetismul, Neorealismul, Modernismul, Postmodernismul (secolul al XIX-lea, al XX-lea și al XXI-lea).**

Clasa a IX-a – Clasa a XII-a
Filiera teoretică, profilul umanist, specializarea filologie

Teme recomandate:

Clasa a IX-a

- Universul personal: gusturi şi preferinţe, activităţi şcolare şi în afara şcolii, familia, prietenia, sentimentele şi emoţiile, sănătatea, jocul, timpul liber, vacanţa;
- Universul adolescenţei: stiluri de viaţă, diferențele intergeneraționale;
- Mediul înconjurător: viaţa la ţară şi oraş, natura (plante, animale, locuri şi peisaje), ecologie;
- Progres şi schimbare: obiecte şi ustensile domestice, ocupaţii şi profesii, invenţii şi descoperiri;
- Relaţii interpersonale: relaţii între tineri, corespondenţă şi schimburi între şcoli, călătorii;
- Oameni şi locuri: aspecte ale vieţii citadine, obiective turistice şi culturale, personalităţi importante;
- Obiceiuri şi tradiţii: mâncăruri specifice sărbătorilor tradiţionale, activităţi specifice sărbătorilor tradiţionale;
- Incursiuni în lumea artei: personaje îndrăgite din cărţi şi filme;
- Universul cultural polonez: trecut şi prezent;
- Societatea informaţională şi mijloace de comunicare moderne: comunicarea nonverbală, publicitate şi anunţuri în presă, radioul şi televiziunea, internetul și platformele de socializare;
- **Elemente culturale ale spaţiului polonez: Referinţe istorice. Începuturile literaturii polone, Evul Mediu (secolul al XII-lea, al XIII-lea)**.

Clasa a X-a

- Universul personal: gusturi şi preferinţe, activităţi şcolare şi în afara şcolii, familia, prietenia, sentimentele şi emoţiile, sănătatea, jocul, timpul liber, vacanţa;
- Universul adolescenţei: stiluri de viaţă, diferențele intergeneraționale;
- Mediul înconjurător: viaţa la ţară şi oraş, natura (plante, animale, locuri şi peisaje), ecologie;
- Progres şi schimbare: obiecte şi ustensile domestice, ocupaţii şi profesii, invenţii şi descoperiri;
- Relaţii interpersonale: relaţii între tineri, corespondenţă şi schimburi între şcoli, călătorii;
- Oameni şi locuri: aspecte ale vieţii citadine, obiective turistice şi culturale, personalităţi importante;
- Obiceiuri şi tradiţii: mâncăruri specifice sărbătorilor tradiţionale, activităţi specifice sărbătorilor tradiţionale;
- Incursiuni în lumea artei: personaje îndrăgite din cărţi şi filme;
- Universul cultural polonez: trecut şi prezent;
- Societatea informaţională şi mijloace de comunicare moderne: comunicarea nonverbală, publicitate şi anunţuri în presă, radioul şi televiziunea, internetul și platformele de socializare;
- Elemente culturale ale spaţiului polonez: Referinţe istorice. Începuturile literaturii polone, Evul Mediu (secolul al XII-lea, al XIII-lea);
- **Elemente culturale ale spaţiului polonez: Referinţe istorice. Renaşterea. Umanismul. Reforma şi Contrareforma. Clasicismul. Barocul. Începuturile Iluminismului (secolul al XIV-lea, al XV-lea, al XVI-lea, începuturile secolului al XVII-lea)**.

Clasa a XI-a

- Universul personal: gusturile şi preferinţele, activităţi şcolare şi în afara şcolii, familia, prietenia, sentimentele şi emoţiile, sănătatea, jocul, timpul liber, vacanţa;
- Universul adolescenţei: stiluri de viaţă, diferențele intergeneraționale, problemele adolescenților: integrarea în grup și acceptarea diferențelor;
- Mediul înconjurător: viaţa la ţară şi oraş, natura (plante, animale, locuri şi peisaje), ecologie;
- Progres şi schimbare: obiecte şi ustensile domestice, ocupaţii şi profesii de viitor, invenţii şi descoperiri;
- Relaţii interpersonale: relaţii între tineri, corespondenţă şi schimburi între şcoli, călătorii;
- Oameni şi locuri: aspecte ale vieţii citadine, obiective turistice şi culturale, personalităţi importante;
- Obiceiuri şi tradiţii: mâncăruri specifice sărbătorilor tradiţionale, activităţi specifice sărbătorilor tradiţionale;
- Incursiuni în lumea artei: personaje îndrăgite din cărţi şi filme, **muzica poloneză**;
- Universul cultural polonez: trecut şi prezent;
- **Societatea poloneză contemporană;**
- Societatea informaţională şi mijloace de comunicare moderne: comunicarea nonverbală, publicitate şi anunţuri în presă, radioul şi televiziunea, internetul și platformele de socializare;

- Elemente culturale ale spaţiului polonez: Referinţe istorice. Începuturile literaturii polone, Evul Mediu (secolul al XII-lea, al XIII-lea);
- Elemente culturale ale spaţiului polonez: Referinţe istorice. Renaşterea. Umanismul. Reforma şi Contrareforma. Clasicismul. Barocul. Începuturile Iluminismului (secolul al XIV-lea, al XV-lea, al XVI-lea, începuturile secolului al XVII-lea).
- **Elemente culturale ale spaţiului polonez: Romantismul, Verismul, Decadentismul (secolul al XVIII-lea, al XIX-lea).**

Clasa a XII-a

- Universul personal: gusturile şi preferinţele, activităţi şcolare şi în afara şcolii, familia, prietenia, sentimentele şi emoţiile, sănătatea, jocul, timpul liber, vacanţa;
- Universul adolescenţei: stiluri de viaţă, diferențele intergenerațională, problemele adolescenților: integrarea în grup și acceptarea diferențelor;
- Mediul înconjurător: viaţa la ţară şi oraş, natura (plante, animale, locuri şi peisaje), ecologie;
- Progres şi schimbare: obiecte şi ustensile domestice, ocupaţii şi profesii de viitor, invenţii şi descoperiri;
- Relaţii interpersonale: relaţii între tineri, corespondenţă şi schimburi între şcoli, călătorii;
- Oameni şi locuri: aspecte ale vieţii citadine, obiective turistice şi culturale, personalităţi importante;
- Obiceiuri şi tradiţii: mâncăruri specifice sărbătorilor tradiţionale, activităţi specifice sărbătorilor tradiţionale;
- Incursiuni în lumea artei: personaje îndrăgite din cărţi şi filme, muzica poloneză;
- Universul cultural polonez: trecut şi prezent;
- Societatea poloneză contemporană: **instituțiile, serviciile, organizarea administrativă;**
- Societatea informaţională şi mijloace de comunicare moderne: comunicarea nonverbală, publicitate şi anunţuri în presă, radioul şi televiziunea, internetul şi platformele de socializare;
- Elemente culturale ale spaţiului polonez: Referinţe istorice. Începuturile literaturii polone, Evul Mediu (secolul al XII-lea, al XIII-lea);
- Elemente culturale ale spaţiului polonez: Referinţe istorice. Renaşterea. Umanismul. Reforma şi Contrareforma. Clasicismul. Barocul. Începuturile Iluminismului (secolul al XIV-lea, al XV-lea, al XVI-lea, începuturile secolului al XVII-lea).
- Elemente culturale ale spaţiului polonez: Romantismul, Verismul, Decadentismul (secolul al XVIII-lea, al XIX-lea);
- **Repere moderne ale spațiului plonez: Ermetismul, Neorealismul, Modernismul, Postmodernismul (secolul al XIX-lea, al XX-lea și al XXI-lea).**

Clasa a IX-a – Clasa a XII-a

Filiera teoretică, profilul real, specializările matematică – informatică și științele naturii – se recomandă abordarea unui număr de 5 teme de proiect la alegere din cele 11 tematici.

Filiera teoretică, profilul umanist, specializarea filologie – se recomandă abordarea unui număr de 10 teme de proiect la alegere din cele 11 tematici.

Teme de proiect recomandate:

I. Universul personal

1. *Moja idealna rodzina* – descrierea familiei și a relațiilor dintre membri;
2. *Mój wolny czas* – hobby-uri, sporturi și activități preferate;
3. *Moje wymarzone wakacje* – o prezentare despre destinația ideală pentru vacanță;
4. *Jak się dziś czuję* – jurnal emoțional ilustrat în limba polonă;
5. *Zdrowe odżywianie, zdrowe życie* – un mini-ghid despre sănătate și alimentație echilibrată.

II. Universul adolescenței

1. *Bycie nastolatkiem dzisiaj* – provocări și bucurii ale vârstei;
2. *Moda i tożsamość młodzieży* – cum reflectă moda personalitatea tinerilor;
3. *Różnice międzypokoleniowe* – comparație între tineri și adulți;
4. *Różnorodność i integracja* – proiect despre acceptarea diferențelor;
5. *Socjalizacja w świecie cyfrowym* – prieteniile în era online.

III. Mediul înconjurător

1. *Życie w mieście i na wsi* – avantaje și dezavantaje;
2. *Chrońmy przyrodę!*– campanie ecologică;
3. *Zwierzęta, które kocham* – prezentare despre animalele preferate;
4. *Naturalna przestrzeń w Polsce* – descrierea unui parc sau a unei rezervații naturale;
5. *Jak mogę pomóc planecie?* – acțiuni simple pentru protejarea mediului.

IV. Progres şi schimbare

1. *Dom przyszłości* – prezentarea unei locuințe inteligente;
2. *Zawody jutra* – ocupații emergente în Polonia și în lume;
3. *Przedmioty, które zmieniają życie*– invenții care au transformat societatea;
4. *My i technologia* – impactul tehnologiei asupra vieții de zi cu zi;
5. *Moja wymarzona praca* – descrierea profesiei ideale.

V. Relaţii interpersonale

1. *Przyjaźń bez granic* – prietenii internaționale;
2. *Podróżowanie w celu poznawczym* – călătoriile ca mijloc de învățare;
3. *Komunikacja z innymi* – limbaj verbal și nonverbal;
4. *Niezapomniana podróż* – povestirea unei experiențe de călătorie;
5. *Przyjaźń w literaturze polskiej* – exemple de prietenie din opere poloneze.

VI. Oameni şi locuri

1. *Polskie miasta do odkrycia* – prezentare turistică (Warszawa, Kraków, Wrocław, Toruń etc.);
2. *Znane polskie postacie*– scriitori, artiști, oameni de știință;
3. *Polskę, którą chciałbym odwiedzić* – itinerariu imaginar prin Polonia;
4. *Moje ulubione miejsce* – descrierea unui loc preferat;
5. *Polska widziana oczami młodych ludzi* – percepția tinerilor asupra culturii poloneze.

VII. Obiceiuri şi tradiţii

1. *Najpiękniejsze polskie święta* – Crăciun, Paște, Carnaval etc;
2. *Jedzenie z Polakami* – mâncăruri tradiționale poloneze;
3. *Regionalna kuchnia polska* – specialități din diverse regiuni;
4. *Tradycje bożonarodzeniowe w Polsce i Rumunii*– comparație culturală;
5. *Święta ludowe i folklor* – dansuri, costume, obiceiuri locale.

VIII. Incursiuni în lumea artei

1. *Moja ulubiona postać* – dintr-o carte sau film polonez;
2. *Polska muzyka, którą kocham* – analiza unei melodii poloneze celebre;
3. *Kino polskie: od Andrzeja Wajdy do dziś* – scurtă istorie a filmului polonez;
4. *Sztuka i emocje*– cum exprimă arta sentimentele;
5. *Literatura polska dla młodzieży* – autori și opere accesibile adolescenților.

IX. Universul cultural polonez

1. *Polska między przeszłością a teraźniejszością*– evoluția culturală a Poloniei;
2. *Polski renesans*– mari artiști și inovații;
3. *Polskie miasta sztuki* – Warszawa, Kraków, Toruń etc;
4. *Polska moda i design*– simboluri ale culturii moderne;
5. *Polska kultura i tożsamość na świecie*– influența globală a Poloniei.

X. Societatea poloneză contemporană

1. *Jak działa szkoła w Polsce* – sistemul educațional;
2. *Polskie instytucje* – Parlament, Guvern, Președinție;
3. *Usługi publiczne w Polsce* – sănătate, transport, administrație;
4. *Polska wielokulturowa* – integrare și diversitate socială;
5. *Życie codzienne w Polsce dzisiaj* – obiceiuri moderne.

XI. Societatea informaţională şi mijloace de comunicare moderne

1. *Młodzi ludzie a internet* – avantajele și riscurile lumii digitale;
2. *Reklama, która na nas wpływa* – analiză a reclamelor;
3. *Sieci społecznościowe i komunikacja* – cum ne schimbă modul de a vorbi;
4. *Język polskich mediów*– presa, radio, TV;
5. *Komunikacja niewerbalna: gesty i polska mimika* – limbajul trupului în Polonia.

Gramatică funcțională (acte de vorbire / funcții ale limbii, inclusiv convenții socio-culturale) și elemente de construcție a comunicării:

Clasa a IX-a – Clasa a XII-a
Filiera teoretică, profilul real, specializările matematică – informatică și științele naturii

1. LECTURA

CLASA a IX-a	**CLASA a X-a**	**CLASA a XI-a**	**CLASA a XII-a**
Cartea (actualizare) – obiect cultural: titlul, autorul, cuprinsul, aşezarea în pagină. **Tipuri de cărţi.**	Cartea (actualizare) – obiect cultural: titlul, autorul, cuprinsul, aşezarea în pagină. **Tipuri de cărţi.**	Cartea (actualizare) – obiect cultural: titlul, autorul, cuprinsul, aşezarea în pagină. **Tipuri de cărţi.**	Cartea (actualizare) – obiect cultural: titlul, autorul, cuprinsul, aşezarea în pagină. **Tipuri de cărţi.**
Teoria literară: Destinatarul mesajului. Structura textului narativ. Naraţiunea. Descrierea (descrierea obiectivă; descrierea subiectivă). Dialogul. Personajul: caracterizare – portretul fizic şi portretul moral. Structura prozodică (rimă, ritm**, suprarimă,** vers, strofă, vers liber). Figurile de stil: Personificarea. Comparaţia. Enumeraţia. Repetiţia. Epitetul. Antiteza. Metafora. **Pleonasmul.**	Teoria literară: Destinatarul mesajului. Structura textului narativ. Naraţiunea. Descrierea (descrierea obiectivă; descrierea subiectivă). Dialogul. Personajul: caracterizare – portretul fizic şi portretul moral. Structura prozodică (rimă, ritm**,** suprarimă, vers, strofă, vers liber). Figurile de stil: Personificarea. Comparaţia. Enumeraţia. Repetiţia. Epitetul. Antiteza. Metafora. Pleonasmul. **Hiperbola.**	Teoria literară: Destinatarul mesajului. Structura textului narativ. Naraţiunea. Descrierea (descrierea obiectivă; descrierea subiectivă). Dialogul. Personajul: caracterizare – portretul fizic şi portretul moral. Structura prozodică (rimă, ritm**,** suprarimă, vers, strofă, vers liber). Figurile de stil: Personificarea. Comparaţia. Enumeraţia. Repetiţia. Epitetul. Antiteza. Metafora. Pleonasmul. Hiperbola.	Teoria literară: Destinatarul mesajului. Structura textului narativ. Naraţiunea. Descrierea (descrierea obiectivă; descrierea subiectivă). Dialogul. Personajul: caracterizare – portretul fizic şi portretul moral. Structura prozodică (rimă, ritm**,** suprarimă, vers, strofă, vers liber). Figurile de stil: Personificarea. Comparaţia. Enumeraţia. Repetiţia. Epitetul. Antiteza. Metafora. Pleonasmul. Hiperbola. **Asonanța.**
Denotaţie. Conotaţie. Sensul de bază. Sensul figurat. Genuri si specii. Genuri: epic, liric (**sonetul** şi **cançoneta**).	Denotaţie. Conotaţie. Sensul de bază. Sensul figurat. Genuri si specii. Genuri: epic, liric (**sonetul**), dramatic.	Denotaţie. Conotaţie. Sensul de bază. Sensul figurat. Genuri si specii. Genuri: epic, liric, dramatic.	Denotaţie. Conotaţie. Sensul de bază. Sensul figurat. Genuri si specii. Genuri: epic, liric.
Textul: Texte literare aparţinând diverselor genuri şi specii. Texte nonliterare funcţionale.	Textul: Texte literare aparţinând diverselor genuri şi specii. Texte nonliterare funcţionale.	Textul: Texte literare aparţinând diverselor genuri şi specii. Texte nonliterare funcţionale.	Textul: Texte literare aparţinând diverselor genuri şi specii. Texte nonliterare funcţionale.
Pentru realizarea competenţelor din programa şcolară se vor studia texte literare şi nonliterare extrase din regulamente, texte administrative, tabele în selectarea cărora se va ţine seama de următoarele criterii: reprezentativitate, accesibilitate, atractivitate, valori. Din textele lungi se pot selecta fragmente reprezentative. Pentru a sprijini receptarea textelor literare şi nonliterare se recomandă vizionarea de filme documentare şi artistice. Profesorul poate recurge şi la alte texte cu condiţia ca, atât textele literare, cât şi cele nonliterare să reflecte prevederile prezente în programă.			

2. PRACTICA RAŢIONALĂ ŞI FUNCŢIONALĂ A LIMBII

2.1. COMUNICAREA ORALĂ

CLASA a IX-a	**CLASA a X-a**	**CLASA a XI-a**	**CLASA a XII-a**
Situaţia de comunicare. Convergenţa ideilor în jurul unei teme. Acomodarea limbajului la scopul comunicării **şi la parametrii situaţiei de comunicare.**			
Structurarea textului oral: (a) Organizarea logico-semantică a mesajului: raportul dintre ideea principală şi ideea secundară. Adecvarea elementelor nonverbale la mesaj. **Modalităţi de argumentare.** (b) Organizarea formală a mesajului: selectarea cuvintelor; organizarea propoziţiei şi a frazei; progresia în textul oral monologat şi dialogat. (c) Textul dialogat/monologat. Dialogul informal şi formal. Modalităţi de exprimare a opiniilor. **Argumentarea.**			

2.2. COMUNICAREA SCRISĂ

CLASA a IX-a	**CLASA a X-a**	**CLASA a XI-a**	**CLASA a XII-a**
Organizarea textului scris. Părţile componente ale unei compuneri: introducerea, cuprinsul, încheierea. Organizarea unui text propriu (rezumat, caracterizare de personaj).			
Ortografia şi punctuaţia. Scrierea corectă a cuvintelor.			
Contexte de realizare:			
a) Scrierea funcţională: scrisoarea, invitaţia. Fişa de lectură. Completarea unor formulare tipizate. **Analiza. Comentariul.** La clasele a XI-a și a XII-a se abordează **Eseul structurat**.			
b) Scrierea imaginativă (compuneri libere). **Compuneri după un plan dat.**	b) Scrierea imaginativă (compuneri libere). Compuneri după un plan dat. **Eseul liber**.		
c) Scrierea despre textul literar sau nonliterar. Povestirea scrisă a unor fragmente din text. Comentarea unor secvenţe. Semnificaţia titlului. Personajul literar. Rezumatul unui text informaţional. La clasa a XII-a se abordează rezumatul unui text **științific**.			

3. ELEMENTE DE CONSTRUCȚIE A COMUNICĂRII

CLASA a IX-a	CLASA a X-a	CLASA a XI-a	CLASA a XII-a
Fonetică şi ortografie (actualizare) • aspecte fonetice specifice limbii polone: pronunţarea vocalelor nazale (ą, ę), a consoanelor (a consoanelor (consoanele *ł, ż, c, j / ś, ć, ń, ź*), grupurile *sz, cz, rz, ch, dz, dź, dż*;	Fonetică şi ortografie (actualizare) • aspecte fonetice specifice limbii polone: pronunţarea vocalelor nazale (ą, ę), a consoanelor (a consoanelor (consoanele *ł, ż, c, j / ś, ć, ń, ź*), grupurile *sz, cz, rz, ch, dz, dź, dż*;	Fonetică şi ortografie (actualizare) • aspecte fonetice specifice limbii polone: pronunţarea vocalelor nazale (ą, ę), a consoanelor (a consoanelor (consoanele *ł, ż, c, j / ś, ć, ń, ź*), grupurile *sz, cz, rz, ch, dz, dź, dż*;	Fonetică şi ortografie (actualizare) • aspecte fonetice specifice limbii polone: pronunţarea vocalelor nazale (ą, ę), a consoanelor (a consoanelor (consoanele *ł, ż, c, j / ś, ć, ń, ź*), grupurile *sz, cz, rz, ch, dz, dź, dż*;
Lexic (actualizare) • Mijloace de îmbogăţire a lexicului: derivarea cu sufixe şi prefixe; familii de cuvinte; expresii idiomatice, cuvinte compuse, **neologisme.** • Sinonime, antonime, cuvinte polisemantice; • Sensul denotativ şi sensul conotativ al cuvintelor;	Lexic (actualizare) • Mijloace de îmbogăţire a lexicului: derivarea cu sufixe şi prefixe; familii de cuvinte; expresii idiomatice, cuvinte compuse, neologisme. • Sinonime, antonime, cuvinte polisemantice; • Sensul denotativ şi sensul conotativ al cuvintelor;	Lexic (actualizare) • Mijloace de îmbogăţire a lexicului: derivarea cu sufixe şi prefixe; familii de cuvinte; expresii idiomatice, cuvinte compuse, neologisme. • Sinonime, antonime, cuvinte polisemantice; • Sensul denotativ şi sensul conotativ al cuvintelor;	Lexic (actualizare) • Mijloace de îmbogăţire a lexicului: derivarea cu sufixe şi prefixe; familii de cuvinte; expresii idiomatice, cuvinte compuse, neologisme. • Sinonime, antonime, **omonime**, cuvinte polisemantice; • Sensul denotativ şi sensul conotativ al cuvintelor; • **Familiile de cuvinte din vocabularul general de orientare ştiinţifică.**

GRAMATICĂ
CLASA a IX-a – domeniul morfologie se completează cu terminologia nouă (litere aldine) şi apoi se reia în celelalte clase liceale integral.

CLASA a IX-a – a XII-a
• <u>Articolul:</u> - hotărât, nehotărât şi partitiv; - folosirea articolului cu numele proprii de persoane şi geografice.
• <u>Substantivul:</u> formarea pluralului; - substantive defective; - **substantive colective;**

- **substantive invariabile; substantive defective de singular / plural;** - **substantive compuse;**
• Adjectivul: - formarea femininului adjectivelor calificative; - poziţia adjectivului calificativ; - adjectivul demonstrativ; - adjectivul posesiv şi omiterea articolului în cazul posesivelor care însoţesc substantive indicând înrudirea; - adjectivul nehotărât; - gradele de comparaţie - forme sintetice.
• Numeralul: - cardinal; - ordinal (formarea); - folosirea numeralului ordinal; - **exprimarea secolelor;** - **distributiv; colectiv, multiplicativ.**
• Pronumele - personal în acuzativ cu şi fără prepoziţie; - pronumele în dativ cu şi fără prepoziţie; - locul pronumelor combinate în grupurile verbale; - propoziţia asertivă şi imperativă; pronumele de politeţe; - **pronumele demonstrativ**; - pronumele posesiv; - **pronumele interogative**; - **pronumele nehotărâte**.
• Verbul: - indicativul prezent al verbelor regulate şi neregulate; - perfectul compus al verbelor regulate şi neregulate; - imperfectul verbelor regulate şi neregulate; - viitorul simplu şi viitorul anterior; - condiţionalul prezent şi trecut; - **folosirea condiţionalului;** - modul imperativ;

- **folosirea imperativului cu pronumele de politețe;** - **conjunctivul prezent şi trecut;** - concordanţa timpurilor la modul indicativ; - **concordanţa timpurilor la modul conjunctiv**; - **propoziţia ipotetică;** - **verbe tranzitive şi intranzitive (alegerea auxiliarului);** - forma activă, pasivă şi reflexivă; - **verbele impersonale;** - **verbe defective**.
• Adverbul: - formarea adverbelor; - adverbele de loc şi de timp; - adverbe de îndoială; - adverbe de mod; - adverbe interogative; - adverbe de evaluare; - locuţiuni adverbiale; - gradele adverbului; - **poziţia adverbului**.
• Conjuncţia: - conjuncţiile coordonatoare; - conjuncţia subordonatoare; - **locuţiuni conjuncţionale.**
• Prepoziţia: - folosirea prepoziţiilor; - prepoziţii articulate; - **locuţiuni prepoziţionale.**
• Interjecţia: - interjecţii proprii (care exprimă uimirea, bucuria, ameninţarea, îndemnul, regretul, indignarea); - interjecţii improprii: - **locuţiuni.**

<table>
<tr><th>CLASA a IX-a</th><th>CLASA a X-a</th><th>CLASA a XI-a</th><th>CLASA a XII-a</th></tr>
<tr><td colspan="4">• <u>Sintaxa:</u>
- Propoziţia simplă;
- Părţi principale de propoziţie (Subiectul; Predicatul);
- Părţi secundare de propoziţie (Atributul; Complementul obiect direct şi indirect; Complemente circumstanţiale: de loc, de timp, de mod, de cauză, de scop, concesie, opoziţie);</td></tr>
<tr><td colspan="4">• <u>Tipuri de frază:</u>
- asertivă,
- interogativă (directă şi indirectă), exclamativă,
- enfatică,
- impersonală</td></tr>
<tr><td></td><td colspan="3">• <u>Sintaxa frazei:</u>
- Propoziţia simplă;
- Propoziţia principală;
- Propoziţia secundară subordonată (Propoziţia completivă directă şi indirectă);</td></tr>
</table>

<u>NOTĂ</u>. *Categoriile gramaticale enumerate aparţin metalimbajului de specialitate. Terminologia nu va face obiectul unei învăţări explicite. În cadrul predării, nu se va face apel la conceptualizarea unităţilor lingvistice, utilizate în situaţiile de comunicare. Structurile gramaticale de mare dificultate, dar necesare pentru realizarea unor acte de vorbire, nu vor fi tratate izolat şi analitic, ci vor fi abordate în cadrul achiziţiei globale. Elementele de gramatică se vor doza progresiv, conform dificultăţilor şi nevoilor de comunicare, fără a se urmări epuizarea tuturor realizărilor lingvistice ale categoriilor gramaticale enumerate mai sus.*

Gramatică funcțională (acte de vorbire / funcții ale limbii, inclusiv convenții socio-culturale) și elemente de construcție a comunicării:

Clasa a IX-a – Clasa a XII-a
Filiera teoretică, profilul umanist, specializarea filologie

1. **LECTURA**

CLASA a IX-a	**CLASA a X-a**	**CLASA a XI-a**	**CLASA a XII-a**
Cartea (actualizare) – obiect cultural: titlul, autorul, cuprinsul, aşezarea în pagină, rolul ilustraţiilor. Anexele cărţii. **Tipuri de cărţi.**	Cartea (actualizare) – obiect cultural: titlul, autorul, cuprinsul, aşezarea în pagină, rolul ilustraţiilor. Anexele cărţii. **Tipuri de cărţi.**	Cartea (actualizare) – obiect cultural: titlul, autorul, cuprinsul, aşezarea în pagină, rolul ilustraţiilor. Anexele cărţii. **Tipuri de cărţi.**	Cartea (actualizare) – obiect cultural: titlul, autorul, cuprinsul, aşezarea în pagină, rolul ilustraţiilor. Anexele cărţii. **Tipuri de cărţi.**
Teoria literară: Destinatarul mesajului. Structura textului narativ. Naraţiunea. Descrierea (descrierea obiectivă; descrierea subiectivă). Dialogul. Personajul: caracterizare – portretul fizic şi portretul moral. Structura prozodică (rimă, ritm, **suprarimă,** vers, strofă, vers liber). Figurile de stil: Personificarea. Comparaţia. Enumeraţia. Repetiţia. Epitetul. Antiteza. Metafora. **Aliteraţia. Alegoria. Pleonasmul.**	Teoria literară: Destinatarul mesajului. Structura textului narativ. Naraţiunea. Descrierea (descrierea obiectivă; descrierea subiectivă). Dialogul. Personajul: caracterizare – portretul fizic şi portretul moral. Structura prozodică (rimă, ritm, suprarimă, vers, strofă, vers liber). Figurile de stil: Personificarea. Comparaţia. Enumeraţia. Repetiţia. Epitetul. Antiteza. Metafora. Aliteraţia. Alegoria. Pleonasmul. **Anacolutul. Hiperbola. Oximoronul.**	Teoria literară: Destinatarul mesajului. Structura textului narativ. Naraţiunea. Descrierea (descrierea obiectivă; descrierea subiectivă). Dialogul. Personajul: caracterizare – portretul fizic şi portretul moral. Structura prozodică (rimă, ritm, suprarimă, vers, strofă, vers liber). Figurile de stil: Personificarea. Comparaţia. Enumeraţia. Repetiţia. Epitetul. Antiteza. Metafora. Aliteraţia. Alegoria. Pleonasmul. Anacolutul. Hiperbola. Oximoronul. **Metonimia.**	Teoria literară: Destinatarul mesajului. Structura textului narativ. Naraţiunea. Descrierea (descrierea obiectivă; descrierea subiectivă). Dialogul. Personajul: caracterizare – portretul fizic şi portretul moral. Structura prozodică (rimă, ritm, suprarimă, vers, strofă, vers liber). Figurile de stil: Personificarea. Comparaţia. Enumeraţia. Repetiţia. Epitetul. Antiteza. Metafora. Aliteraţia. Alegoria. Pleonasmul. Anacolutul. Hiperbola. Oximoronul. Ingambamentul. Metonimia. **Anafora.** **Asonanța. Sinestezia.**
Denotaţie. Conotaţie. Sensul de bază. Sensul figurat. Genuri si specii. Genuri: epic, liric (**sonetul** şi **canţoneta**).	Denotaţie. Conotaţie. Sensul de bază. Sensul figurat. Genuri si specii. Genuri: epic, liric (**sonetul**), dramatic.	Denotaţie. Conotaţie. Sensul de bază. Sensul figurat. Genuri si specii. Genuri: epic, liric, dramatic.	Denotaţie. Conotaţie. Sensul de bază. Sensul figurat. Genuri si specii. Genuri: epic, liric.

Textul: Texte literare aparţinând diverselor genuri şi specii. Texte nonliterare funcţionale.	Textul: Texte literare aparţinând diverselor genuri şi specii. Texte nonliterare funcţionale.	Textul: Texte literare aparţinând diverselor genuri şi specii. Texte nonliterare funcţionale.	Textul: Texte literare aparţinând diverselor genuri şi specii. Texte nonliterare funcţionale.

Pentru realizarea competenţelor din programa şcolară se vor studia texte literare şi nonliterare extrase din regulamente, texte administrative, tabele în selectarea cărora se va ţine seama de următoarele criterii: reprezentativitate, accesibilitate, atractivitate, valori. Din textele lungi se pot selecta fragmente reprezentative. Pentru a sprijini receptarea textelor literare şi nonliterare se recomandă vizionarea de filme documentare şi artistice. Profesorul poate recurge şi la alte texte cu condiţia ca, atât textele literare, cât şi cele nonliterare să reflecte prevederile prezente în programă.

2. PRACTICA RAŢIONALĂ ŞI FUNCŢIONALĂ A LIMBII

2.1. COMUNICAREA ORALĂ

CLASA a IX-a	CLASA a X-a	CLASA a XI-a	CLASA a XII-a
Situaţia de comunicare. Convergenţa ideilor în jurul unei teme. Acomodarea limbajului la scopul comunicării **şi la parametrii situaţiei de comunicare.**			
Structurarea textului oral**:** (a) Organizarea logico-semantică a mesajului: raportul dintre ideea principală şi ideea secundară. Adecvarea elementelor nonverbale la mesaj. **Modalităţi de argumentare.** (b) Organizarea formală a mesajului: selectarea cuvintelor; organizarea propoziţiei şi a frazei; progresia în textul oral monologat şi dialogat. Paralelismul între elementele verbale şi nonverbale în context. (c) Textul dialogat/monologat. Monologul expozitiv şi demonstrativ. Dialogul informal şi formal. Modalităţi de exprimare a opiniilor. **Argumentarea.**			

2.2. COMUNICAREA SCRISĂ

CLASA a IX-a	CLASA a X-a	CLASA a XI-a	CLASA a XII-a
Organizarea textului scris. Părţile componente ale unei compuneri: introducerea, cuprinsul, încheierea. Organizarea unui text propriu (rezumat, caracterizare de personaj).			
Ortografia şi punctuaţia. Scrierea corectă a cuvintelor. Grupuri de litere.			
Contexte de realizare:			
b) Scrierea funcţională: scrisoarea, invitaţia. Fişa de lectură. Completarea unor formulare tipizate. **Analiza. Comentariul.** La clasele a XI-a şi a XII-a se abordează **Eseul structurat**.			
b) Scrierea imaginativă (compuneri libere). **Compuneri după un plan dat.**	b) Scrierea imaginativă (compuneri libere). Compuneri după un plan dat. **Eseul liber**.		
d) Scrierea despre textul literar sau nonliterar. Povestirea scrisă a unor fragmente din text. Comentarea unor secvenţe. Semnificaţia titlului. Personajul literar. Rezumatul unui text informaţional. La clasele a XII-a se abordează rezumatul unui text **ştiinţific**.			

3. ELEMENTE DE CONSTRUCȚIE A COMUNICĂRII

CLASA a IX-a	CLASA a X-a	CLASA a XI-a	CLASA a XII-a
Fonetică şi ortografie (actualizare) • aspecte fonetice specifice limbii polone: pronunţarea vocalelor nazale (ą, ę), a consoanelor (a consoanelor (consoanele *ł, ż, c, j / ś, ć, ń, ź*), grupurile *sz, cz, rz, ch, dz, dź, dż*; • eliziunea şi apostroful (reluare); • dicţionarul şi accentul cuvintelor, **utilizarea dicţionarului bilingv**.	Fonetică şi ortografie (actualizare) • aspecte fonetice specifice limbii polone: pronunţarea vocalelor nazale (ą, ę), a consoanelor (a consoanelor (consoanele *ł, ż, c, j / ś, ć, ń, ź*), grupurile *sz, cz, rz, ch, dz, dź, dż*; • eliziunea şi apostroful (reluare); • dicţionarul şi accentul cuvintelor, utilizarea dicţionarului bilingv; **dicţionarul etimologic.**	Fonetică şi ortografie (actualizare) • aspecte fonetice specifice limbii polone: pronunţarea vocalelor nazale (ą, ę), a consoanelor (a consoanelor (consoanele *ł, ż, c, j / ś, ć, ń, ź*), grupurile *sz, cz, rz, ch, dz, dź, dż*; • eliziunea şi apostroful (reluare); • dicţionarul şi accentul cuvintelor, utilizarea dicţionarului bilingv; dicţionarul etimologic; **dicționarul de sinonime și de antonime.**	Fonetică şi ortografie (actualizare) • aspecte fonetice specifice limbii polone: pronunţarea vocalelor nazale (ą, ę), a consoanelor (a consoanelor (consoanele *ł, ż, c, j / ś, ć, ń, ź*), grupurile *sz, cz, rz, ch, dz, dź, dż*; • eliziunea şi apostroful (reluare); • dicţionarul şi accentul cuvintelor, utilizarea dicţionarului bilingv. dicţionarul etimologic; dicționarul de sinonime și de antonime; **dicționarul de expresii ale limbii polone.**
Lexic (actualizare) • Mijloace de îmbogăţire a lexicului: derivarea cu sufixe şi prefixe; familii de cuvinte; expresii idiomatice, cuvinte compuse, **regionalisme, arhaisme, neologisme.** • Sinonime, antonime, cuvinte polisemantice; • Sensul denotativ şi sensul conotativ al cuvintelor; • **Caracteristici esenţiale ale limbii polone în secolele al XII-lea – al XIV-lea.**	Lexic (actualizare) • Mijloace de îmbogăţire a lexicului: derivarea cu sufixe şi prefixe; familii de cuvinte; expresii idiomatice, cuvinte compuse, regionalisme, arhaisme, neologisme. • Sinonime, antonime, cuvinte polisemantice; • Sensul denotativ şi sensul conotativ al cuvintelor; • **Caracteristici esenţiale ale limbii polone în secolele al XV-lea – al XVII-lea.**	Lexic (actualizare) • Mijloace de îmbogăţire a lexicului: derivarea cu sufixe şi prefixe; familii de cuvinte; expresii idiomatice, cuvinte compuse, regionalisme, arhaisme, neologisme. • Sinonime, antonime, cuvinte polisemantice; • Sensul denotativ şi sensul conotativ al cuvintelor; • **Caracteristici esenţiale ale limbii polone în secolele al XVIII-lea – al XIX-lea.**	Lexic (actualizare) • Mijloace de îmbogăţire a lexicului: derivarea cu sufixe şi prefixe; familii de cuvinte; expresii idiomatice, cuvinte compuse, regionalisme, arhaisme, neologisme. • Sinonime, antonime, **omonime**, cuvinte polisemantice; • Sensul denotativ şi sensul conotativ al cuvintelor; • **Caracteristici esenţiale ale limbii polone în secolele al XIX-lea – al XX-lea.** • **Caracteristici esenţiale ale dialectelor limbii polone.** • **Familiile de cuvinte din vocabularul general de orientare științifică.**

GRAMATICĂ
CLASA a IX-a – domeniul morfologiei se completează cu terminologia nouă (litere aldine) și apoi se reia în celelalte clase liceal integral.

CLASA a IX-a – a XII-a
• Articolul: - hotărât, nehotărât şi partitiv; - folosirea articolului cu numele proprii de persoane şi geografice.
• Substantivul: - formarea pluralului; - substantive defective; - **substantive colective;** - **substantive invariabile; substantive defective de singular / plural;** - **substantive compuse;** - substantive derivate cu un sufix diminutival, peiorativ etc.
• Adjectivul: - formarea femininului adjectivelor calificative; - poziţia adjectivului calificativ; - adjectivul demonstrativ; - adjectivul posesiv şi omiterea articolului în cazul posesivelor care însoţesc substantive indicând înrudirea; - adjectivul nehotărât; - gradele de comparaţie - forme sintetice.
• Numeralul: - cardinal; - ordinal (formarea); - folosirea numeralului ordinal; - **exprimarea secolelor;** - **distributiv;** - **colectiv, multiplicativ.**
• Pronumele - personal în acuzativ cu şi fără prepoziţie; - pronumele în dativ cu şi fără prepoziţie; - pronumele relativ; - locul pronumelor combinate în grupurile verbale; - propoziţia asertivă şi imperativă; pronumele de politeţe;

- **pronumele demonstrativ**; - pronumele posesiv; - **pronumele interogative**; - **pronumele nehotărâte**.
• Verbul: - indicativul prezent al verbelor regulate şi neregulate; - perfectul compus al verbelor regulate şi neregulate; - imperfectul verbelor regulate şi neregulate; - viitorul simplu şi viitorul anterior; - condiţionalul prezent şi trecut; - **folosirea condiţionalului;** - modul imperativ; - **folosirea imperativului cu pronumele de politeţe;** - **conjunctivul prezent şi trecut;** - concordanţa timpurilor la modul indicativ; - **concordanţa timpurilor la modul conjunctiv**; - **propoziţia ipotetică;** - **verbe tranzitive şi intranzitive (alegerea auxiliarului);** - forma activă, pasivă şi reflexivă; - **verbele impersonale;** - **verbe defective;** - **infinitivul**.
• Adverbul: - formarea adverbelor din adjective; - adverbele de loc şi de timp; - adverbe de mod; - adverbe interogative; - adverbe de evaluare; - locuţiuni adverbiale; - **gradele adverbului**; - **poziţia adverbului**.

• Conjuncţia: - conjuncţiile coordonatoare; - conjuncţia subordonatoare; - **locuţiuni conjuncţionale.**
• Prepoziţia: - folosirea prepoziţiilor; - prepoziţii articulate; - **locuţiuni prepoziţionale.**
• Interjecţia: - interjecţii proprii (care exprimă uimirea, bucuria, ameninţarea, îndemnul, regretul, indignarea); - interjecţii improprii; - **locuţiuni.**

CLASA a IX-a	**CLASA a X-a**	**CLASA a XI-a**	**CLASA a XII-a**
• **Sintaxa:** - **Propoziţia simplă;** - **Părţi principale de propoziţie (Subiectul; Predicatul);** - **Părţi secundare de propoziţie (Atributul; Complementul obiect direct şi indirect; Complemente circumstanţiale: de loc, de timp, de mod, de cauză, de scop, concesie, opoziţie)**;			
• **Tipuri de frază:** - **asertivă,** - **interogativă (directă şi indirectă), exclamativă,** - **enfatică,** - **impersonală**			
	• **Sintaxa frazei:** - **Propoziţia simplă;** - **Propoziţia principală;** - **Propoziţia secundară subordonată (Propoziţia completivă directă şi indirectă);**		

NOTĂ. *Categoriile gramaticale enumerate aparţin metalimbajului de specialitate. Terminologia nu va face obiectul unei învăţări explicite. În cadrul predării, nu se va face apel la conceptualizarea unităţilor lingvistice, utilizate în situaţiile de comunicare. Structurile gramaticale de mare dificultate, dar necesare pentru realizarea unor acte de vorbire, nu vor fi tratate izolat şi analitic, ci vor fi abordate în cadrul achiziţiei globale. Elementele de gramatică*

RESURSE EDUCAȚIONALE

TEST KLASA IX

1. Przeczytaj tekst i zaznacz krzyżykiem X prawidłową odpowiedź: prawda/ fałsz

Po 1 punkcie za prawidłową odpowiedź – maksymalnie 5 punktów

Mikołaj Rej „Żywot człowieka poczciwego” – streszczenie fragmentu o tym, jak rozmowy młodemu bywają pożyteczne…

„Czytanie i rozmowy ze starszymi są bardzo ważnym elementem rozwoju młodego człowieka. Czytać trzeba, żeby wiedzieć o świecie, znać się na ludziach, umieć ładnie mówić i dobrze myśleć. Rozmowy z mądrzejszymi i bardziej doświadczonymi, nie mogą być *wszeteczne ani opiłe*, czyli o zbytkach (o głupotach, o niczym), ani przy kielichu. Ćwiczenie rozumu nie musi być męczącym uczeniem się, ale może sprawić wiele radości młodemu i starszemu rozmówcy. Należy zasięgać rad zwłaszcza w rzeczach trudnych i poważnych. Wymiana zdań, poglądów, myślenia między pokoleniami (między młodymi i starymi) jest ważna dla całej kultury.”

		PRAWDA	FAŁSZ
wzór	***Rozmowy z mądrzejszymi mogą być wszeteczne i opiłe…***		***X***
1	Czytanie i rozmowy ze starszymi są bardzo ważnym elementem rozwoju młodego człowieka		
2	Żeby wiedzieć o ludziach, umieć ładnie mówić i dobrze myśleć nie trzeba w ogóle czytać.		
3	Ćwiczenie rozumu to bardzo męczące uczenie się.		
4	Ćwiczenie rozumu może sprawić wiele radości i młodemu i starszemu.		
5	Wymiana zdań między pokoleniami nie jest ważna.		

2. Ułóż 5 pytań do tekstu oraz odpowiedz na ułożone przez siebie pytania

Po 2 punkty - maksymalnie 20 punktów

W literaturze okres staropolski obejmuje trzy wielkie epoki historycznoliterackie: średniowiecze, renesans i barok. Są to epoki pod wieloma względami bardzo się od siebie różniące.

Średniowiecze to czas, w którym najważniejszy jest teocentryzm - pogląd uznający Boga za najwyższą wartość, przyczynę, ośrodek i cel wszystkiego, co istnieje.
Bóg znajduje się w centrum zainteresowania i myśli człowieka. Jest to również epoka,
w której pojawiają się pierwsze teksty pisane w języku polskim.

Renesans zwany też odrodzeniem albo złotym wiekiem kultury polskiej to epoka trwająca w Polsce przez cały XVI wiek. Renesans dokonał pewnej rewolucji w myśleniu. Dla ludzi odrodzenia liczył się przede wszystkim człowiek, jego odczucia, jego sprawy… Nowy prąd umysłowy zwany humanizmem koncentruje się właśnie na człowieku i sprawach bliskich życiu człowieka, niemniej Bóg jest nadal bardzo ważny, ale schodzi jakby na drugi plan.

Wreszcie barok - epoka najbardziej zdumiewająca. Przede wszystkim jest to okres, w którym rozwija się sztuka oparta na koncepcie, pomyśle. Powstają dzieła o bardzo wyszukanej formie i zadziwiających niekiedy tytułach. Liczy się przede wszystkim styl wypowiedzi i forma.

Okres trwania literatury staropolskiej kończy się w połowie XVII wieku.

WZÓR pytanie	Czy okres staropolski to jedna epoka historycznoliteracka?
odpowiedź	Nie, okres staropolski obejmuje trzy wielkie epoki historycznoliterackie.
1 pytanie	
1 odpowiedź	
2 pytanie	
2 odpowiedź	
3 pytanie	
3 odpowiedź	
4 pytanie	
4 odpowiedź	
5 pytanie	
5 odpowiedź	

3. Połącz nazwy epok z odpowiadającymi im datami.

Po 2 punkty za prawidłowe połączenie, maksimum 10 punktów

Nazwa epoki		daty			ODPOWIEDZI	
1	ANTYK	A	Wiek XVI		***5***	***B***
2	ŚREDNIOWIECZE	*B*	*Od końca średniowiecza (koniec XV w.) do rewolucji francuskiej (1789 r)*			
3	BAROK	C	VIII w. p.n.e (wiek przed naszą erą) do V w. n.e (wieku naszej ery) tylko dla kultury Grecji i Rzymu			
4	RENESANS	D	Przełom IV/ V wieku do XV wieku (TYSIĄC LAT!)			
5	*NOWOŻYTNOŚĆ*	E	Wiek XVIII			
6	STAROŻYTNOŚĆ	F	Od powstania pierwszych cywilizacji (powstania pisma) do średniowiecza.			

4. Wybierz z tabeli odpowiednią informację i dopisz do terminu tworząc definicję pojęcia.

Po 2 punkty za prawidłowe połączenie, maksimum 10 punktów

1. Jeden z trzech rodzajów literackich, w którym mówią postaci sceniczne. Tworzony jest w celu realizacji na scenie.
2. Wszystkie sensowne dzieła słowne zachowane w formie pisanej i/lub przekazie ustnym. Dzieła artystyczne (=literatura piękna) oraz teksty użytkowe (=literatura stosowana)
3. Jeden z trzech rodzajów literackich, w którym mówi narrator. Wywodzi się z ustnych opowiadań, legend, podań…

4. Językowy środek stylistyczny, w którym wyrazy są ze sobą tak zestawione, że tworzą związek frazeologiczny o innym znaczeniu niż dosłowny sens wyrazów, np. „rzuć okiem” (= popatrz/ zobacz); „złote serce” (=dobry człowiek).
5. Jeden z trzech rodzajów literackich, w którym mówi podmiot liryczny (ja liryczne). Cechuje się specyficzną budową (wersy, rytm, rym) i językiem wykorzystującym środki poetyckie.
6. Figura stylistyczna składająca się z dwóch elementów, połączonych ze sobą wyrazami porównującymi, wskazującymi na podobieństwo danych zjawisk lub przedmiotów. W języku polskim są to najczęściej wyrażenia: jak gdyby; jakby; niby; na kształt; na podobieństwo; jak.

termin	wyjaśnienie
WZÓR: Literatura	Wszystkie sensowne dzieła słowne zachowane w formie pisanej i/lub przekazie ustnym. Dzieła artystyczne (=literatura piękna) oraz teksty użytkowe (=literatura stosowana)
Epika	
Liryka	
Dramat	
Metafora/ przenośnia	
Porównanie	

5. Do podanych nazw dopisz krótką odpowiedź **(część mowy)** albo **(część zdania)** oraz dopisz pytania, na które odpowiadają dane formy gramatyczne:

WZÓR:

Czasownik to …… **część mowy** …….. odpowiada na pytania: …**co robi? Co się z nim dzieje?**

Podmiot to …… **część zdania** …….. odpowiada na pytania: …**kto? co?**

Po 2 punkty z(1 określenie jaka część, 1 za pytania minimum 1!), maksimum 10 punktów

Przymiotnik to …….. odpowiada na pytania: ……..

Okolicznik sposobu to …….. odpowiada na pytania: ……

Przysłówek to …… odpowiada na pytania:……

Orzeczenie to ……..…….. odpowiada na pytania:…….……

Liczebnik to …….. odpowiada na pytania:…….……

Napisz pracę na wybrany przez siebie temat. Minimum 200 słów, pamiętaj o odpowiedniej formie i podziale na akapity!

10 punktów za formę i 25 za treść, język, styl…, maksimum 35 punktów

TEMATY:

1. Napisz list do kolegi/ koleżanki, w którym opowiesz o ostatnio czytanej przez siebie książce.

2. Scharakteryzuj wybraną przez siebie postać literacką (bohatera/ bohaterkę przeczytanej przez ciebie książki).

3. Wolisz czytać czy oglądać ekranizacje utworów literackich? Napisz esej, w którym odpowiadając na postawione w temacie pytanie, użyjesz przynajmniej dwóch argumentów.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

- Adam Mickiewicz, np. *Niepewność*, *Reduta Ordona;*
- Aleksander Fredro: *Zemsta;*
- Anna Kamieńska, *Książka nad książkami*;
- Anna Świderkówna, *Rozmowy o Biblii*;
- *Bogurodzica (Pierwszy Utwór W J.Polskim) kl. 9;*
- Czesław Miłosz, *Zaklęcie;*
- Franciszek Karpiński, *Bóg się rodzi;*
- Franciszek Karpiński, *Pieśń poranna;*
- Gall Anonim, *Kronika polska*;
- Henryk Sienkiewicz, *Jako się pan Lubomirski nawrócił..;*.
- Henryk Sienkiewicz: *Janko Muzykant* ;
- Henryk Sienkiewicz, *Krzyżacy;*
- Henryk Sienkiewicz, *Legenda żeglarska;*
- Henryk Sienkiewicz, *Z dawnych dziejów;*
- Ignacy Krasicki, *Bajki (w wyborze);*
- Ignacy Krasicki, *Hymn do miłości ojczyzny*;
- Ignacy Krasicki, *Żona modna;*
- Jan Andrzej Morsztyn, *Do trupa;*
- Jan Andrzej Morsztyn: *Wybrany wiersz;*
- Jan Chryzostom Pasek, *Pamiętniki*;
- Jan Kochanowski, pieśni, w tym: *Pieśń* IX ks. I, *Pieśń* V ks. II;
- Jan Kochanowski, np. *Na lipę, Na dom w Czarnolesie, Na zdrowie, O żywocie ludzkim, Raki, O doktorze Hiszpanie);*
- Jan Kochanowski, np. *Tren VII, Tren VIII;*
- Jan Kochanowski: np. *Do gór i lasów*, *Na lipę*, *Na dom w Czarnolesie*, *O doktorze Hiszpanie* ;
- Jan Kochanowski, *Pieśni* (*Czego chcesz od nas, Panie* - p. XXV. Ks. II + inne);
- Jan Kochanowski, *Treny*. (*Miłość i rpzpacz kochającego ojca< po stracie córki*) kl. 9;
- Jan Twardowski, *Wybór wierszy*;
- Janina Porazińska, *Kto mi dał skrzydła;*
- Józef Ignacy Kraszewski, *Stara baśń* ;
- Julian Tuwim, np. *Do krytyków*, *Mieszkańcy*, *Sitowie;*
- *Lament świętokrzyski*;
- Legendy polskie, np. *O Piaście kołodzieju, O Wandzie, Złota kaczka*;
- Leopold Staff, *Odys*;
- Maria Konopnicka, *Mendel Gdański*
- Maria Pawlikowska, *Jasnorzewska ;*
- Mikołaj Sęp-Szarzyński, *O wojnie naszej, którą wiedziemy z szatanem, światem i ciałem;*
- Piotr Skarga, *Kazania sejmowe*;
- Roman Brandstaetter, *Krąg biblijny*;
- Wisława Szymborska, *Wybór wierszy;*
- https://issuu.com/smal/docs/opracowanie_epok
- https://www.e-korepetycje.net/artykuly/epoki-literackie-podsumowanie
- https://opracowania.pl/opracowania/liceum/jezyk-polski/sredniowiecze
- https://www.bryk.pl/wypracowania/jezyk-polski/gramatyka/17960-czesci-mowy-i-czesci-zdania.html

TEST KLASA X

1. Przeczytaj tekst i zaznacz krzyżykiem X prawidłową odpowiedź: prawda/ fałsz

Po 1 punkcie za prawidłową odpowiedź – maksymalnie 5 punktów

Wiek XVII -zwany w historii literatury barokiem- okazał się najkrwawszym w dziejach Rzeczypospolitej Obojga Narodów. Państwu polsko-litewskiemu przyszło toczyć w nim długotrwałe wojny ze Szwecją, Rosją i Turcją. Nie uniknięto również wojen domowych (z kozakami), które spustoszyły znaczne połacie kraju. W efekcie państwo, które na progu XVI stulecia było jednym z najbogatszych i najpotężniejszych w Europie, kończyło wiek zniszczone i ze znacznymi stratami terytorialnymi.
Epoka, która nastąpiła po baroku to oświecenie w historii Europy przypada na koniec XVII wieku i trwa do początku XIX wieku. Oświecenie zwane jest także **wiekiem rozumu**.

W Polsce przyjmuje się, że oświecenie zakończyło się w 1822 roku, kiedy to wydano „Ballady i romanse" Adama Mickiewicza rozpoczynające następną epokę – romantyzm.
Wiek XVIII to historycznie bardzo trudny czas dla Polski i Polaków.

Po próbie „naprawy Rzeczpospolitej" nastąpiły rozbiory i 123 letnia niewola (czas zaborów).
Do zadania naprawy Rzeczpospolitej– historycznie to czas Sejmu czteroletniego i uchwalenia Konstytucji 3 maja – włączyli się także twórcy literatury, a ponieważ oświecenie jako ów wiek rozumu stawiało przed sobą zadania dydaktyczne i wychowawcze, nie dziwi, że autorzy oświeceniowi w swoich utworach bardzo często ośmieszali złe cechy ludzi, władców, instytucji…

Stąd też bardzo często w oświeceniu pisano satyry, komedie, bajki… Utwory zawierające morał, jakieś dydaktyczne przesłanie, ale i dużą dawkę humoru.

		PRAWDA	FAŁSZ
wzór	***Rzeczpospolita Obojga Narodów w wieku XVII nie toczyła żadnych wojen.***		***X***
1	Wiek XVII był zwany w historii literatury barokiem		
2	Wojny prowadzone przez państwo polsko-litewskie w XVII wieku zapoczątkowały proces upadku Rzeczpospolitej.		
3	Epoka, która nastąpiła po baroku to romantyzm.		
4	W Polsce oświecenie zakończyło się w 1822 roku, kiedy to wydano „Ballady i romanse" Adama Mickiewicza rozpoczynające następną epokę.		
5	W oświeceniu często pisano satyry, komedie, bajki… Utwory zawierające morał, jakieś dydaktyczne przesłanie, ale i dużą dawkę humoru.		

2. Ułóż 5 pytań do tekstu oraz odpowiedz na ułożone przez siebie pytania

Po 2 punkty - maksymalnie 20 punktów

Romantyzm trwał w Europie od przełomu wieku XVIII i XIX do Wiosny Ludów, czyli roku 1848. Pojawianie się romantycznych idei w Polsce można zauważać już po 1795 roku, a więc po okresie ostatniego rozbioru, ale za czas trwania epoki romantyzmu w Polsce uznaje się lata 1822 - 1863.
Dla romantyków najważniejszym rodzajem literackim była liryka. Twórca - poeta i jego poezja, pełniły w tej epoce istotną funkcję. Poeta był jakby przewodnikiem narodu, wieszczem narodowym. Poezja natomiast była narzędziem służącym do rozmowy ze społeczeństwem.

Epoka romantyzmu stworzyła nowe gatunki literackie. Te gatunki to: powieść poetycka, poemat dygresyjny, ballada, a także nowa odmiana dramatu tak zwanego dramatu romantycznego z charakterystyczną otwartą formą. Pisarze romantyczni unowocześnili też powieść.
Za najwybitniejszego twórcę tej epoki w Polsce uznawany jest Adam Mickiewicz. Uważany jest za jednego z Trzech Wieszczów państwa polskiego znajdującego się pod zaborami (kolejnymi są Juliusz Słowacki i Zygmunt Krasiński), a także za poetę, który swoimi dziełami dość mocno wpłynął na kulturę i społeczeństwo polskie.

WZÓR pytanie	W jakich ramach czasowych trwał w Europie romantyzm?
odpowiedź	Romantyzm trwał w Europie od przełomu wieku XVIII i XIX do Wiosny Ludów, czyli roku 1848.
1 pytanie	
1 odpowiedź	
2 pytanie	
2 odpowiedź	
3 pytanie	
3 odpowiedź	
4 pytanie	
4 odpowiedź	
5 pytanie	
5 odpowiedź	

3. Połącz nazwy epok z odpowiadającymi im datami.
Po 2 punkty za prawidłowe połączenie, maksimum 10 punktów

Nazwa epoki		daty			ODPOWIEDZI	
1	ROMATYZM	A	Wiek XVI		***5***	***B***
2	ŚREDNIOWIECZE	***B***	***Od końca średniowiecza (koniec XV w.) do rewolucji francuskiej (1789 r)***			
3	BAROK	C	Wiek XVIII			
4	RENESANS	D	Przełom IV/ V wieku do XV wieku (TYSIĄC LAT!)			
5	***NOWOŻYTNOŚĆ***	E	Wiek XVII			
6	OŚWIECENIE	F	XVIII/ XIX W Polsce 1822 - 1863			

4. Wybierz z tabeli odpowiednią informację i dopisz do terminu tworząc definicję pojęcia.
Po 2 punkty za prawidłowe połączenie, maksimum 10 punktów

1. Trzy główne rodzaje literackie czyli sposób klasyfikacji dzieł literackich ze względu na budowę utworu.

2. Wszystkie sensowne dzieła słowne zachowane w formie pisanej i/lub przekazie ustnym. Dzieła artystyczne (=literatura piękna) oraz teksty użytkowe (=literatura stosowana)
3. Odmiana metafory, środek stylistyczny, który polega na przypisywaniu przedmiotom martwym, pojęciom abstrakcyjnym, zjawiskom przyrody cech ludzkich. Na przykład liść tańczy na wietrze, kamień milczy…
4. Gatunki literackie stworzone w epoce romantyzmu.
5. Odmiana metafory, środek stylistyczny, która polega na nadaniu rzeczom i zjawiskom cech istot żywych. Na przykład: chmura goni chmurę, cień ucieka.
6. Utwór literacki (epos) o istotnym znaczeniu dla narodu lub grupy społecznej, przedstawiający jej dzieje w przełomowym, wyjątkowym historycznie momencie. Polskim przykładem narodowej epopei jest „Pan Tadeusz” autorstwa Adama Mickiewicza.

termin	wyjaśnienie
WZÓR: **Literatura**	Wszystkie sensowne dzieła słowne zachowane w formie pisanej i/lub przekazie ustnym. Dzieła artystyczne (=literatura piękna) oraz teksty użytkowe (=literatura stosowana)
Ożywienie (animizacja)	
Epika, liryka i dramat	
Uosobienie (personifikacja)	
powieść poetycka, poemat dygresyjny, ballada, dramat romantyczny	
Epopeja narodowa (epos narodowy)	

5. Do podanych nazw dopisz krótką odpowiedź **(część mowy)** albo **(część zdania)** oraz dopisz pytania, na które odpowiadają dane formy gramatyczne:

WZÓR:
Czasownik to …… **część mowy** …….. odpowiada na pytania: …**co robi? Co się z nim dzieje?**
Podmiot to …… **część zdania** …….. odpowiada na pytania: …**kto? co?**

Po 2 punkty z(1 określenie jaka część, 1 za pytania minimum 1!), maksimum 10 punktów

Liczebnik porządkowy to …… odpowiada na pytania: ……

Okolicznik miejsca to …… odpowiada na pytania:……..……

Rzeczownik to …… odpowiada na pytania: ……

Okolicznik czasu to ……..…… odpowiada na pytania: ……..……

Przydawka to …….. odpowiada na pytania:…….…….

Napisz pracę na wybrany przez siebie temat. Minimum 200 słów, pamiętaj o odpowiedniej formie i podziale na akapity!

10 punktów za formę i 25 za treść, język, styl…, maksimum 35 punktów

TEMATY:

1. Napisz list do kolegi/ koleżanki, w którym scharakteryzujesz jedną z poznanych przez ciebie postaci literackich z literatury polskiej lub rumuńskiej.

2. Oświecenie czy romantyzm? Która z poznanych epok bardziej ci odpowiada i dlaczego?

3. Napisz interpretację jednej z zamieszczonych poniżej wybranej przez Ciebie bajki Ignacego Krasickiego, odwołując się do twej wiedzy na temat epoki oraz gatunku „bajka”.

IGNACY KRASICKI: Bajki

„Wstęp do bajek”
Był młody, który życie wstrzemięźliwie pędził;
Był stary, który nigdy nie łajał, nie zrzędził;
Był bogacz, który zbiorów potrzebnym udzielał;
Był autor, co się z cudzej sławy rozweselał;
Był celnik, który nie kradł; szewc, który nie pijał;
Żołnierz, co się nie chwalił; łotr, co nie rozbijał;
Był minister rzetelny, o sobie nie myślał;
Był na koniec poeta, co nigdy nie zmyślał.

— A cóż to jest za bajka? Wszystko to być może!
— Prawda, jednakże ja to między bajki włożę.

„Mądry i głupi”
Nie nowina, że głupi mądrego przegadał;
Kontent więc, iż uczony nic nie odpowiadał,
Tym bardziej jeszcze krzyczeć przeraźliwie począł;
Na koniec, zmordowany, gdy sobie odpoczął,
Rzekł mądry, żeby nie był w odpowiedzi dłużny:
"Wiesz, dlaczego dzwon głośny? Bo wewnątrz jest próżny."

„Dewotka”
Dewotce służebnica w czymsiś przewiniła
Właśnie natenczas, kiedy pacierze kończyła.
Obróciwszy się przeto z gniewem do dziewczyny,
Mówiąc właśnie te słowa: «…i odpuść nam winy,
Jako my odpuszczamy», biła bez litości.
Uchowaj, Panie Boże, takiej pobożności!

Disciplina limba polonă maternă
Clasa a X-a
Unitatea de învăţare: Paștele – ne pregătim de sărbătoare / Wielkanoc – świąteczne przygotowanie
Timp alocat: 3 ore

Proiectul unităţii de învăţare

Conținuturi	CS (nr.)	Activitatea de învăţare (eventual forme de organizare a clasei)	Resurse (eventual forme de organizare a clasei)	Evaluare
Textul narativ Diverse tipuri de monolog şi dialog pe teme de interes curent	1.3, 2.1, 4.2	- discuție frontală informală - audierea unui fragment dintr-un documentar sau a unei reclame care are ca temă pregătirea sărbătorilor de Paște - discuții despre activitățile preferate/ desfăşurate de sărbători, în familie, cu colegii etc. - afișarea şi discutarea unor imagini reprezentative despre cum se desfășoară sărbătorile de Paște - realizarea unei liste de obiecte/activități specifice (de exemplu, ce punem în coşul de Paște?)	Fotocopii cu diverse texte informative	Temă pentru acasă – eseu inspirat de fragmentul audiat
Textul narativ Temă şi viziune despre lume	2.4, 4.1, 4.2	- discutarea temelor realizate - citirea unui text pe tema Sărbătorilor Pascale din diferite țări - formularea unor întrebări şi răspunsuri pe baza textului citit - discuții pe tema obiceiurilor şi tradițiilor privind Sărbătorile Pascale din alte țări	Fişe de lucru	Feedback la prezentarea temelor Temă pentru acasă - descrie activitățile preferate din perioada Sărbătorilor Pascale
Textul narativ Evidențierea formelor actuale de manifestare ale culturii polone	1.3, 2.4 2.4, 4.1, 4.2	- prezentarea temelor urmată de comentarii/ feedback de la colegi - alegerea unei imagini cu tematica sărbătorilor de Paște, dintr-o serie de imagini şi explicarea alegerii - urmărirea unui videoclip cu tradiții şi obiceiuri poloneze de Paște - prezentarea din perspectivă personală a informațiilor din videoclipul urmărit - confecționarea de felicitări de Paște şi scrierea mesajelor corespunzătoare	Fişă de lucru de completat în grup	Feedback pentru activitățile orale Temă pentru acasă: Ce înseamnă Sărbătorile în familie pentru mine?

Resurse
http://wspolnotapolska.org.pl
https://wordwall.net/pl/resource/1221220/polski/wstaw-odpowiedni-znak-interpunkcyjny
https://www.youtube.com/watch?v=Ub3e5YL1Qeg

Competenţe specifice

1.3. Folosirea adecvată a strategiilor şi a regulilor de exprimare orală în monolog şi în dialog
2.1 Analiza principalelor componente de structură, de compoziţie şi de limbaj specifice textului narativ
2.4 Folosirea unor modalităţi diverse de înţelegere şi interpretare a textelor literare studiate
4.1 Analiza elementelor specifice de cultură şi civilizaţie polonă în operele studiate
4.2 Evidenţierea formelor actuale de manifestare ale culturii poloneze

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

KLASA X

1. Mickiewicz A.: Romantyczność
2. Mickiewicz A.: Świtezianka
3. Mickiewicz A.: Niepewność
4. Mickiewicz A.: Dziady cz.II
5. Mickiewicz A.: Stepy Akermańskie
6. Mickiewicz A.: Reduta Ordona
7. Mickiewicz A.: Pan Tadeusz (fragmenty)
8. Mickiewicz A.: Nad wodą wielką i czystą...
9. Mickiewicz A.: Polały sie łzy...
10. Słowacki J.: Listy do matki (fragmenty)
11. Słowacki J.: Rozłączenie
12. Słowacki J.: Balladyna (fragmenty)
13. Norwid C. K.: Coś ty Atenom zrobił, Sokratesie...
14. Norwid C. K.: W Weronie
15. Norwid C. K.: Czarne kwiaty (fragmenty)
16. Fredro A.: Zemsta (fragmenty)
17. Asnyk A.: Do młodych
18. Asnyk A.: Jednego serca...
19. Asnyk A.: Limba
20. Konopnicka M.: wybrany wiersz
21. Konopnicka M.: Miłosierdzie gminy
22. Konopnicka M.: Pan Balcer w Brazylii
23. Orzeszkowa E.: Tadeusz
24. Orzeszkowa E.: Dobra pani
25. Orzeszkowa E.: Gloria victis
26. Prus B.: Antek
27. Prus B.: Kamizelka
28. Prus B.: Lalka (fragmenty)
29. Prus B.: Na wakacjach
30. Prus B.: Cienie
31. Prus B.: Placówka (fragment)
32. Sienkiewicz H.: Latarnik
33. Sienkiewicz H.: Sachem
34. Sienkiewicz H.: Baśnie i legendy (wybór)
35. Sienkiewicz H.: Quo vadis (fragmenty)
36. Sienkiewicz H.: Ogniem i mieczem (fragmenty)
37. Sienkiewicz H.: Listy z podróży do Ameryki (fragmenty)

https://issuu.com/smal/docs/opracowanie_epok

https://www.e-korepetycje.net/artykuly/epoki-literackie-podsumowanie

https://opracowania.pl/opracowania/liceum/jezyk-polski/sredniowiecze

https://www.bryk.pl/wypracowania/jezyk-polski/gramatyka/17960-czesci-mowy-i-czesci-zdania.html

https://www.bryk.pl/wypracowania/jezyk-polski/gramatyka/17960-czesci-mowy-i-czesci-zdania.html

TEST KLASA XI

1. Przeczytaj tekst i zaznacz krzyżykiem **X** prawidłową odpowiedź: **prawda/ fałsz**

Po 1 punkcie za prawidłową odpowiedź – maksymalnie 5 punktów

Podział na epoki historyczne. **W historii wyróżniamy tradycyjnie 5 epok: prehistoria, starożytność, średniowiecze, nowożytność i współczesność. Co nauka to jednak inny podział. Nieco inaczej określa i nazywa się epoki w historii, historii sztuki, historii literatury i języka czy w archeologii.** *Każda z tych nauk dzieli umownie przeszłość na epoki i okresy według swoich potrzeb, a każde dwie epoki rozdziela tak zwana* ***cezura****, czyli takie wydarzenie, które uważa się, że w jakiś sposób zmieniło historię świata (trzeba pamiętać, że często epoki i cezury nazywają naukowcy, ale nie w momencie, gdy epoka się rozpoczyna czy kończy, dodatkowo w różnych krajach mogą dzielić epoki inaczej; przykładowo za koniec średniowiecza czasem wymienia się początek reformacji -1517 r.*, a czasem *upadek Cesarstwa Wschodniorzymskiego - 1453 r.* ***Oto podstawowy podział na epoki historyczne***

- ***Prehistoria*** *(od ok. 3,3 mln lat temu do 4000/3500 lat p.n.e.) – od użycia pierwszych narzędzi do wynalezienia pisma*
- ***Starożytność*** *(od ok. 3 500 lat p.n.e. do 476 r. n.e.- od wynalezienia pisma do upadku Cesarstwa Zachodniorzymskiego*
- ***Średniowiecze*** *(od 476 r do 1492 r.) – od upadku Cesarstwa Zachodniorzymskiego do odkrycia Ameryki przez Krzysztofa Kolumba*
- ***Nowożytność*** *(od 1492 r. do 1789 r.) – od odkrycia Ameryki do wybuchu rewolucji francuskiej*
- ***Epoka XIX wieku*** *(od 1789 r. do 1914 r.) – od rewolucji francuskiej do wybuchu I wojny światowej.*
- ***Współczesność*** *(od 1914 r. do dziś), obecnie coraz częściej mówi się jednak, że wydarzeniem historycznym, które zapoczątkowało epokę współczesności była druga wojna światowa (według niektórych badaczy jej wybuch w 1939 roku, według innych zakończenie w 1945).*

		PRAWDA	FAŁSZ
wzór	**W historii wyróżniamy tradycyjnie 7 epok.**		**X**
1	W różnych naukach (w historii, historii sztuki, historii literatury i języka czy w archeologii) nieco inaczej nazywa się i określa ramy czasowe epok.		

2	Cezura to takie wydarzenie, które uważa się, że w jakiś sposób zmieniło historię świata.		
3	Epoki i cezury nazywają naukowcy, dokładnie w momencie, gdy epoka się rozpoczyna.		
4	Nowożytność to epoka od rewolucji francuskiej do wybuchu I wojny światowej.		
5	Początek **współczesności** jedni naukowcy określają jako rok 1914 inni rok 1939 albo 1945		

2. Ułóż 5 pytań do tekstu oraz odpowiedz na ułożone przez siebie pytania

Po 2 punkty - maksymalnie 20 punktów

Historia literatury to część **literaturoznawstwa** zajmująca się twórczością pisarzy i poetów w konkretnym czasie historycznym - w poszczególnych epokach historycznoliterackich.

Epoki literackie

W naukach filologicznych przyjęło się stosowanie periodyzacji *(z języka greckiego períodos - okres, cykl) – podział na fazy (epoki),* która pozwala wyróżnić epoki literackie.
W polskiej historii literatury mamy następujące epoki literackie:

- antyk (starożytność) - w Polsce nie istniał (o Polsce mówimy od X wieku czyli od średniowiecza, ale w późniejszych epokach nawiązywano do tego, co starożytność dała kulturze i sztuce),
- średniowiecze,
- renesans (odrodzenie, złoty wiek, złoty wiek kultury polskiej),
- barok,
- oświecenie,
- romantyzm,
- pozytywizm,
- Młodą Polskę,
- dwudziestolecie międzywojenne,
- współczesność, którą obecnie w XXI wieku też się dzieli na krótsze epoki.

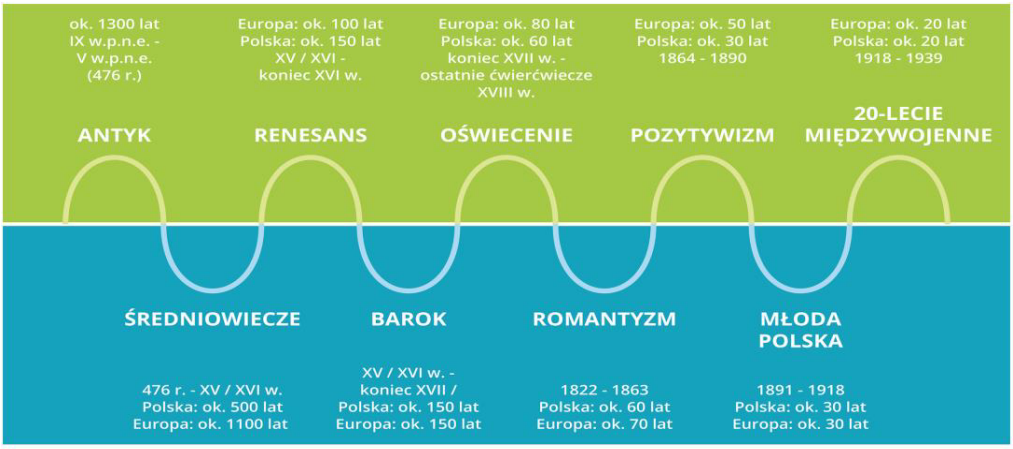

Odmienność następujących po sobie epok przedstawia się za pomocą wykresu zwanego sinusoidą nieżyjącego już historyka literatury Juliana Krzyżanowskiego.
Wykres ten pomaga w uporządkowaniu następujących po sobie epok w literaturze. Jednak czytając wykres, trzeba pamiętać:

- że w każdym miejscu w Europie układ epok nie był taki sam (na przykład w kulturze polskiej nie istniał antyk, a w literaturze rumuńskiej nie wyróżnia się baroku),
- że poszczególne epoki nie trwały tyle samo czasu (na wykresie każdą z nich przedstawia odcinek o równej długości), na przykład antyk oblicza się na niemal 1300 lat, natomiast dwudziestolecie międzywojenne to jedynie dwadzieścia lat: od 1918 do 1939 r.,
- że NIE ISTNIEJĄ tak zwane „punkty zerowe”, w których zaczynała się dana epoka
- oraz o tym, że jedni badacze literatury podkreślają całkowitą samodzielność danego okresu - w danej epoce według nich występują utwory o podobnej stylistyce i tematyce różniące się od tego, co występuje w następnym okresie; natomiast inni uczeni wskazują, że stawianie wyraźnych **cezur** jest rzeczą umowną, ponieważ przejście z jednej epoki do drugiej to niekiedy długi proces.

WZÓR pytanie	Czym zajmuje się historia literatury?
odpowiedź	Historia literatury zajmuje się twórczością pisarzy i poetów w konkretnym czasie historycznym - w poszczególnych epokach historycznoliterackich.
1 pytanie	
1 odpowiedź	
2 pytanie	
2 odpowiedź	
3 pytanie	
3 odpowiedź	
4 pytanie	
4 odpowiedź	
5 pytanie	
5 odpowiedź	

3. Połącz nazwy epok z odpowiadającymi im datami.

Po 2 punkty za prawidłowe połączenie, maksimum 10 punktów

Nazwa epoki		Daty, przedstawiciele albo główne dzieła literackie.			ODPOWIEDZI	
1	OŚWIECENIE	**A**	Wiek XVI – zwany też odrodzeniem oraz złotym wiekiem kultury polskiej. Mikołaj Rej, Jan Kochanowski.		***5***	***B***
2	ŚREDNIOWIECZE	***B***	***Od końca średniowiecza (koniec XV w.) do rewolucji francuskiej (1789 r)***			
3	BAROK	**C**	Epoka w dziejach Europy między barokiem a romantyzmem. W centrum zainteresowań człowieka był umysł, rozum, empiria (doświadczenie). W Polsce: panowanie ostatniego polskiego króla Stanisława Augusta Poniatowskiego. Najważniejsi twórcy: Ignacy Krasicki - poeta, publicysta autor satyr, bajek, poematów… Józef Ignacy Kraszewski - autor ponad 220 powieści.			
4	RENESANS	**D**	Tysiąc lat między starożytnością a renesansem/ nowożytnością. Od V wieku do XV wieku naszej ery. (TYSIĄC LAT!). W Polsce od X wieku do XV. „Bogurodzica” i tworzenie się pisanej formy języka polskiego			
5	***NOWOŻYTNOŚĆ***	**E**	Wiek XVII – wiek wojen. „Pamiętniki” Jana Chryzostom Paska opowiadające o jego życiu i żołnierskiej służbie dla Rzeczpospolitej.			
6	ROMANTYZM	**F**	W historii literatury polskiej rozpoczął się wraz z wydaniem tomu poetyckiego „Ballady i romanse” (1822) Adama Mickiewicza. Przypadał na lata 1822–1863 Na emigracji tworzyli poeci: Juliusz Słowacki, Zygmunt Krasiński, Cyprian Kamil Norwid; kompozytor Fryderyk Szopen (Chopin). W kraju komediopisarz Aleksander Fredro.			

4. Dopisz czym jest podkreślone słowo: **(część mowy)** albo **(część zdania)** oraz Napisz na jakie pytania odpowiada.

WZÓR:
Czasownik to …… **część mowy** …….. odpowiada na pytania: …**co robi? Co się z nim dzieje?**
Podmiot to …… **część zdania** …….. odpowiada na pytania: …**kto? co?**

Po 2 punkty z(1 za określenie jaka to część, 1 za pytania /minimum jedno), maksimum 10 punktów

- **Liczebnik porządkowy** to ……

odpowiada na pytania:……..……..

- **Okolicznik miejsca** to ……..……

odpowiada na pytania:……

- **Przymiotnik** to ……..……

odpowiada na pytania: …….. ……

- **Zaimek przysłowny** to ……

odpowiada na pytania:……..

- **Przydawka dopełniaczowa** to …….…….

odpowiada na pytania:…….

5. Uzupełnij tabelę 2, wybierając z tabeli 1 odpowiednią informację. Uwaga – do każdej części zdania wybieramy i wpisujemy tylko jedną informację:

Po 2 punkty za prawidłowe połączenie, maksimum 10 punktów

TABELA 1.

- **Wyrażony najczęściej rzeczownikiem lub przymiotnikiem, ale rolę tę może pełnić także imiesłów przymiotnikowy (bierny lub czynny), przysłówek (w tym odimiesłowowy), zaimek, liczebnik, wyrażenie przyimkowe.**

1. Wyrażone czasownikiem w formie osobowej.
2. Wyrażona wyrażeniem przyimkowym (to przyimek + rzeczownik: sweter *(z czego? jaki?)* **z wełny**)
3. Wyrażone najczęściej rzeczownikiem lub wyrażeniem przyimkowym, występuje tylko w przypadkach zależnych (oprócz mianownika), odpowiada na pytania: kogo?, czego?, komu?, czemu?, kogo?, co?, z kim?, z czym?, o kim?, o czym?
4. Wyrażony najczęściej kilkoma tak samo ważnymi rzeczownikami lub zaimkami, oznacza wykonawców czynności: *Jutro pójdziemy tam* ***ja i ty oraz Kasia.***
5. Wyrażony najczęściej rzeczownikiem, przymiotnikiem, zaimkiem łączącym się z wyrazami: **mimo, pomimo** …. (kogo? czego? - D); **wbrew, na przekór** (komu? czemu? - C)

TABELA 2.

Część zdania	**Część lub części mowy** jakimi najczęściej jest ta część zdania wyrażona.
WZÓR: **Orzecznik – część orzeczenia imiennego, które zbudowane jest z łącznika i orzecznika właśnie.**	**Wyrażony najczęściej rzeczownikiem lub przymiotnikiem, ale rolę tę może pełnić także imiesłów przymiotnikowy (bierny lub czynny), przysłówek (w tym odimiesłowowy), zaimek, liczebnik, wyrażenie przyimkowe.**
Dopełnienie	
Podmiot szeregowy	
Przydawka przyimkowa	
Orzeczenie czasownikowe	
Okolicznik przyzwolenia	

6. Napisz krótką rozprawkę lub esej na wybrany przez siebie temat. Minimum 200 słów.

Pamiętaj o podziale na akapity oraz przy rozprawce o wpisaniu tezy albo hipotezy, użyciu argumentów (minimum 2) oraz podsumowującym pracę zakończeniu.

10 punktów za formę i 25 za treść, język, styl…, maksimum 35 punktów

TEMATY:

- Która z poznanych do tej pory epok literackich odpowiada ci najbardziej? Uzasadnij swój wybór.
- Czy nauka polskiego języka oraz innych języków obcych może Ci się do czegokolwiek przydać? (rozprawka)
- Napisz rozprawkę, w której zastanowisz się, czy warto pomagać innym. W argumentacji odwołaj się do znanych ci tekstów literackich.
- Napisz interpretację jednego z zamieszczonych poniżej wybranego przez Ciebie sonetu Adama Mickiewicza, odwołując się do twej wiedzy na temat epoki oraz gatunku „sonet".

Adam Mickiewicz „Stepy akermańskie"

Wpłynąłem na suchego przestwór oceanu,
Wóz nurza się w zieloność i jak łódka brodzi,
Śród fali łąk szumiących, śród kwiatów powodzi,
Omijam koralowe ostrowy burzanu[3][4].
Już mrok zapada, nigdzie drogi ni kurhanu[5];
Patrzę w niebo, gwiazd szukam przewodniczek łodzi;
Tam z dala błyszczy obłok? tam jutrzenka wschodzi?
To błyszczy Dniestr, to weszła lampa Akermanu[6].
Stójmy! — Jak cicho! — Słyszę ciągnące żurawie,
Których by nie dościgły źrenice sokoła;
Słyszę, kędy się motyl kołysa[7] na trawie,

Kędy wąż śliską piersią dotyka się zioła.
W takiéj ciszy — tak ucho natężam ciekawie,
Że słyszałbym głos z Litwy. — Jedźmy, nikt nie woła!

PRZYPISY

Stepy akermańskie otwierają cykl *Sonetów krymskich*, choć do nich właściwie nie należą. Nie jest to bowiem produkt wrażeń i spostrzeżeń z wycieczki po Krymie, ale powstał znacznie wcześniej, pod wpływem podróży poety do Akermanu. Zawieziony tam przez K. Marchockiego, obywatela z Podola, poznanego u Sobańskich, napisał Mickiewicz w jego stepowym futorze w Lubomile ów sonet naddniestrzański, nie myśląc jeszcze wówczas zgoła ani o podróży krymskiej, ani o cyklu utworów opisowo–lirycznych nazwanych *Sonetami krymskimi* (Dubiecki). Dopiero gdy te były już gotowe i do druku porządkowane według pewnego systemu logicznego, topograficznego i chronologicznego, sonet o podróży do Akermanu stał się fikcyjnym wstępem do całości, będącej syntezą wspomnień czarnomorskich. [przypis redakcyjny]
Stepy akermańskie rozciągają się na płd. zachód w odległości kilku kilometrów od Odessy, przy ujściu Dniestru do Morza Czarnego. Nazwa pochodzi od miasta Akerman, stolicy b. guberni bessarabskiej, na prawej stronie limanu Dniestru. [przypis redakcyjny]

[3]
ostrowy burzanu — na Ukrainie i Pobereżu nazywają burzanami wielkie krzaki ziela, które w czasie lata kwiatem okryte nadają przyjemną rozmaitość płaszczyznom.

[4]
ostrów — wyspa, kępa; *burzany* — rodzaj wielkich ostów kwitnących na czerwono.

[5]
kurhanu — kurhanami nazywają na Ukrainie wyniosłości, kopce usypane ręką ludzką, według jednych dla celów wojennych, aby z ich wysokości śledzić ruchy skradającego się wroga, wedle innych dla celów orientacyjnych jako znaki drogowe, wedle zaś wiary ludu są to mogiły bohaterów.

[6]
lampa Akermanu — latarnia morska w Akermanie.

[7]
kołysa — zamiast „kołysze", forma stale używana przez Mickiewicza w *Sonetach*.

Adam Mickiewicz „Burza”.

Zdarto żagle, ster prysnął, ryk wód, szum zawiei,
Głosy trwożne gromady, pomp złowieszcze jęki,
Ostatnie liny majtkom wyrwały się z ręki,
Słońce krwawo zachodzi, z niem reszta nadziei.

Wicher z tryumfem zawył; a na mokre góry,
Wznoszące się piętrami z morskiego odmętu,
Wstąpił geniusz śmierci i szedł do okrętu,
Jak żołnierz szturmujący w połamane mury.

Ci leżą napół martwi, ów załamał dłonie,
Ten w objęcia przyjaciół żegnając się pada,
Ci modlą się przed śmiercią, aby śmierć odegnać;

Jeden podróżny siedział w milczeniu na stronie
I pomyślił: szczęśliwy, kto siły postrada,
Albo modlić się umie, lub ma z kim się żegnać.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

KLASA XI

1. Przerwa-Tetmajer K.: Koniec wieku XIX
2. Przerwa-Tetmajer K.: Evviva l'arte
3. Przerwa-Tetmajer K.: Ja, kiedy usta...
4. Przerwa-Tetmajer K.: Na skalnym podhalu (fragment)
5. Kasprowicz J.: Krzak dzikiej róży
6. Kasprowicz J.: Księga ubogich (fragmenty)
7. Staff L.: Kowal
8. Wyspiański S.: Wesele (fragmenty)
9. Reymont S.: Chłopi (fragmenty)
10. Żeromski S.: Doktor Piotr
11. Żeromski S.: Syzyfowe prace (fragment)
12. Żeromski S.: Przedwiośnie (fragmenty)
13. Zapolska G.: Moralność pani Dulskiej
14. Boy-Żeleński T.: Znasz-li ten kraj (fragmenty)
15. Grzymała-Siedlecki A.: Niepospolici ludzie w dniu swoim powszednim (fragmenty)
16. Tuwim J.: Wybór wierszy
17. Wierzyński K.: Zielono mam w głowie...
18. Wierzyński K.: Laur olimpijski (wybrany wiersz)
19. Przyboś J.: Gmachy
20. Czechowicz J.: Na wsi
21. Pawlikowska-Jasnorzewska: Wybór wierszy (w tym „Jabłko")
22. Iłłakowiczówna K.: Wybór wierszy, np. Wiersze bezlistne
23. Nałkowska Z.: Granica
24. Konwicki T.: Kronika wypadków miłosnych (fragmenty)
25. Vincenz S.: Prawda starowieku (fragment)
26. Gombrowicz W.: Ferdydurke (fragment)
27. Gombrowicz W.: Trans-Atlantyk (fragmenty)
28. Schulz B.: Sklepy cynamonowe
29. Dąbrowska M.: Marcin Kozera
30. Baczyński K. K.: Elegia o... chłopcu polskim
31. Baczyński K. K.: Biała magia
32. Borowski T.: Pożegnanie z Marią
33. Borowski T.: Proszę państwa do gazu
34. Herling-Grudziński G.: Inny świat
35. Nałkowska Z.: Profesor Spanner
36. Miłosz C.: Świat (Poema naiwne) - wybór
37. Różewicz T.: Ocalony

KLASA XII
TEST KLASA XII

Czas pisania: 90 minut
Część 1

Uczniowie oglądają skecz Kabaretu Ani Mru Mru pt. "Tofik"

•https://www.youtube.com/watch?v=k4Vob6AjrJc

1. Po obejrzeniu skeczu: proszę zaznaczyć, czy poniższe zdania są prawdziwe (P), czy fałszywe (F)

1. Wampir w gazecie przegląda wiadomości ze świata polityki P/F
2. Britney Spears jest dla niego ideałem urody. P/F
3. Jego synek czuje się zwyczajnym dzieckiem P/F
4. Mały wampir nie czuje się bezpiecznie P/F
5. Wampiry powinny unikać wszelkiego światła P/F
6. Wampirzę korzysta z opieki w placówce edukacyjnej P/F
7. Dzieci chętnie bawią się z nim piłeczką P/F
8. Pani przedszkolanka zawsze chwali małego wampira P/F
9. Małe wampiry lubią słodycze P/F
10. Wampirzę ma taki sam gust jak jego tata P/F

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
F									

2. Dzieci wampira to wampirzęta. Jak nazywają się dzieci zwierząt?

kaczki - kaczęta
kury - …….
psa - …….
kota - ……
owcy - ……
konia - ……..
krowy - ……
świni - …….
gęsi - ……..
bociana - ……
kozy - …….

3. Uzupełnij zdania wyrażeniami “troje kociąt”, “czworo szczeniąt”

a. Po domu biega …*troje kociąt*….. i …*czworo szczeniąt*…
b. Moja mama nie lubi tych ……. i ……
c. Ale dba o nie i daje jeść …….. i ……..
d. Ja za to bardzo lubię patrzeć na ……. i …….
e. Moja przyjaciółka też chętnie bawi się z …… i ……..
f. Opowiedziała swoim rodzicom o moich ……. i ……..

4. Przeczytaj notatkę na temat kabaretu Ani Mru-Mru. Zapisz informacje wyrażone poprzez zastosowanie cyfr słowami.

Kabaret powstał w 1999 r. Premiera pierwszego programu odbyła się 1.12.1999 roku w kawiarni artystycznej klubu HADES w Lublinie.

15.01.2000 roku skład zespołu uzupełnił Michał Wójcik. W tym czasie członkowie kabaretu Ani Mru-Mru występowali również jako „Trio Dyszona”.

W grudniu 2000 roku kabaret Ani Mru-Mru po raz pierwszy został dostrzeżony podczas ogólnopolskiego festiwalu (był to III Ogólnopolski Festiwal Kabaretów Studenckich „Wyjście z cienia” w Gdańsku), co zaczęło owocować nagrodami podczas tego i następnych festiwali.

(0) …1999 r. – *w tysiąc dziewięćset dziewięćdziesiątym dziewiątym ……..*
(1) 1.12.1999 r. - ……

(2) 15.01.2000 r - …….
(3) 2000 r. - ……
(4) III - ……..

5. Wyrażenie “ani mru-mru” pochodzi z języka potocznego. Co ono oznacza?
   a. że trzeba być cicho.
   b. że trzeba zachować tajemnicę.
   c. że ktoś nie ma poczucia humoru.

6. Rozwiąż krzyżówkę i dowiedz się, jak brzmi tytuł piosenki, nad którą będziemy pracowali. Hasła do krzyżówki znajdziesz w ramce. Są to nazwy postaci z mitologii słowiańskiej. Zajmowały one pozycję pośrednią między bogami a ludźmi. Zamieszkiwały wśród ludzi, ale nie zawsze były widzialne. Bywały groźne, ale i dobrotliwe. Często pełniły funkcję strażników, chroniących określone terytorium (np. lasów, rzek itp).

piwosznik, licho, wampir, utopiec, płanetnik, wilkołak, kłobuk, bieda, skarbnik, krasnoludki, dydko, południca

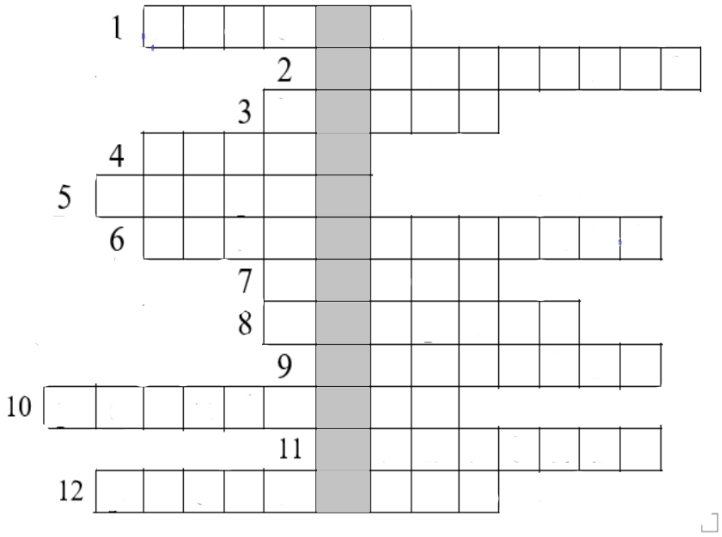

1. Opiekował się dobytkiem i ogniskiem domowym. Wierzono, że pod tą postacią powracają dzieci, które zmarły przed urodzeniem. Przybierały najczęściej postać zmokłej kury, a także kaczki, gęsi, sroki, wrony, kota, a nawet człowieka. Duchy te dbały o pomnożenie majątku swojego gospodarza. Czyniły to jednak, okradając sąsiadów.
2. Stworek zapędzający ludzi do karczmy, a nieraz w uzależnienie. Był widzialny wyłącznie dla swoich ofiar, dla reszty pozostawał niewidzialny.
3. Sprowadzała na ludzi niedostatek, zgryzoty i troski. Przedstawiano ją w postaci wychudłej kobiety, wysysającej z ludzi siły życiowe.
4. Rzadko ukazywało się ludziom. Wędrowało po świecie w poszukiwaniu miejsc, w których ludzie żyją szczęśliwie. Zazwyczaj podpalało budynki, zsyłało głód, biedę i choroby, po czym odchodziło. Nie można było się przed nim uchronić, jedynym sposobem było cierpliwe znoszenie go i oczekiwanie aż odejdzie.
5. Swoją działalność podejmował tylko w nocy, gdyż światło słońca było dla niego zabójcze. Jego charakterystycznym znakiem rozpoznawczym były wydłużone zęby. W polskiej kulturze ludowej jego cechy posiadają upiór, zmora i strzyga.
6. Za dnia chowały się , a w nocy wychodziły i kończyły za gospodarzy przerwane prace domowe oraz strzegły dzieci przed złymi duchami. Zwane były także kraśniętami, skrzatami, ubożętami lub

podziomkami.
7. Wyobrażano je sobie jako niezgrabną postać z wielką głową, zazwyczaj na słomianych nogach podobnych do pajęczych odnóży. Opiekowało się domem. Według późniejszych wierzeń ukazywało się pannom spędzającym za dużo czasu przed lustrem.
8. Inaczej wodnik albo topielec. Zamieszkiwał jeziora, rzeki, stawy. Najczęściej ukazywał się pod postacią nagiego starca wysokości nieco ponad pół metra z rybimi zielonymi oczami, pomarszczoną twarzą i długimi włosami oraz z błoną między palcami. Pozbawiał życia przeprawiające się przez rzekę zwierzęta, a także nieostrożnych ludzi.
9. Człowiek, który potrafił się zmienić w wilka lub postać będącą połączeniem tego zwierzęcia z człowiekiem. W czasie przemiany był groźny dla innych ludzi i zwierząt domowych, gdyż atakował je w morderczym szale.
10. Złośliwa i mordercza postać kobieca polująca latem na tych, którzy niebacznie w samo południe przebywali w polu. Dusiła i biła swoje ofiary, porywała dzieci.
11. Zamieszkiwał podziemia (zwłaszcza kopalnie), strzegł zasobów ziemi i zakopanych w niej skarbów. Był postacią przychylną ludziom, ostrzegał górników przed grożącym niebezpieczeństwem.
12. Uosabiał zjawiska atmosferyczne. Wierzono, że istoty tego rodzaju kierują chmurami, zsyłają burzę i grad. Znany też jako też „chmurnik” i „obłocznik”

7. Proszę przekształcić zdania według wzoru.

PRZYKŁAD:
Złośliwy piwosznik wabił ludzi do karczmy.
Złośliwe piwoszniki wabiły ludzi do karczmy.

Groźny wampir obawiał się światła.
……..
Potężny płanetnik spowodował grad.
……..
Zapobiegliwy kłobuk okradał sąsiadów.
……..
Dostojny skarbnik strzegł kopalni.
……
Życzliwy skrzat pomagał w pracach gospodarskich.
……
Nieszczęśliwy upiór odwiedził Starszych Panów.
…….

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

KLASA XII

1. Miłosz C.: W Warszawie
2. Miłosz C.: Piesek przydrożny (fragmenty)
3. Miłosz C.: Zniewolony umysł (fragment)
4. Hłasko M.: Piękni dwudziestoletni
5. Stachura E.: Z nim będziesz szczęśliwsza...
6. Stachura E.: Życie to nie teatr
7. Osiecka A.: Okularnicy
8. Osiecka A.: Jak się wyleczyć z miłości
9. Przybora J.: Upiorny twist
10. Różewicz T.: List do ludożerców
11. Różewicz T.: Dytyramb na cześć teściowej
12. Barańczak S.: wybrany wiersz
13. Lec S. J.: Myśli nieuczesane
14. Szymborska W.: Psalm
15. Szymborska W.: Dwie małby Bruegla
16. Szymborska W.: Nic dwa razy...
17. Herbert Z.: Potęga smaku
18. Herbert Z.: Przesłanie pana Cogito
19. Twardowski J.: Sprawiedliwość
20. Twardowski J.: Spieszmy się kochać ludzi...
21. Twardowski J.: Niecodziennik
22. Tokarczuk O.: Prawiek i inne czasy
23. Tokarczuk O.: Profesor Andrews w Warszawiw
24. Tokarczuk O.: Księgi Jakubowe (fragment)
25. Mrożek S.: Chcę być koniem
26. Mrożek S.: Baba
27. Mrożek S.: Tango
28. Krall H.: Zdążyć przed Panem Bogiem
29. Kaczmarski J.: Sen Katarzyny II
30. Kaczmarski J.: Mury
31. Stasiuk A.: Jadąc do Babadag (fragmenty)

ALTE RESURSE:

RESURSE DIGITALE UTILE/APLICAȚII INTERACTIVE:

- ***Kahoot***
- ***Quizlet***
- ***Wordwall***
- ***Liveworksheet***
- ***Busuu***

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Grad didactic/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
ALBU CRISTINA-MARIA	Grad didactic I	Inspectoratul Școlar Județean Suceava, jud. Suceava
OSTROVSCHI-CHAHULA MARIA	Grad didactic I, dr.	Școala Gimnazială ,,Henryk Siemkiewicz'' Solonețu Nou, com. Cacica, jud. Suceava
BUZUK ANETTA AGNIESZKA	Grad didactic I	Colegiul ,,Alexandru cel Bun'' Gura Humorului, jud. Suceava

COORDONATORI/RESPONSABILI/CONSULTANȚI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență
NECULAI LIVIA	Expert, prof.	Ministerul Educației și Cercetării
VARADI IZABELLA-EVA	Consilier	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare
KASPRZYK DARIUSZ	Lector Univ.	Universitatea ,,Alexandru Ioan Cuza'', Iași

Anexa nr. 31A

Programa școlară
pentru disciplina

Limba și literatura germană maternă

Clasa a IX-a
Trunchi comun și curriculum de specialitate (TC+CS)

Toate filierele, profilurile, specializările
și pentru studiul limbii germane materne

Învățământ liceal

- 2026 –

Anexa nr. 31A
Programa școlară pentru disciplina *Limba și literatura germană maternă*, clasa a IX-a, trunchi comun și curriculum de specialitate (TC+CS)

- *Toate filierele, profilurile, specializările și pentru studiul limbii germane materne*

NOTĂ DE PREZENTARE

Programa de Limba și literatura germană maternă reprezintă oferta curriculară pentru clasa a IX-a. În ceea ce privește abordarea sa, aceasta are în vedere respectarea prevederilor Legii învățământului preuniversitar nr. 198/2023 și a fost elaborată în concordanță cu dispozițiile instrumentelor juridice internaționale ratificate de România, respectiv Convenția-cadru pentru protecția minorităților naționale (1 februarie 1995) și Carta europeană a limbilor regionale sau minoritare (5 noiembrie 1992), precum și cu ansamblul normativ european privind protecția și promovarea limbilor minoritare. Se promovează respectarea principiului diversității culturale și lingvistice, precum și exercitarea drepturilor minorităților naționale la afirmarea identității și la participare egală în procesul educațional.

Programa a fost elaborată respectând Planul-cadru aprobat prin OMEC nr. 6.932/2025, conform căruia elevii învățământului liceal cu frecvență zi, filiera teoretică, profilul real, specializarea matematică-informatică și științe ale naturii, filiera tehnologică, filiera vocațională, studiază prin trunchiul comun trei ore săptămânal în clasa a IX-a; elevii din cadrul învățământului liceal cu frecvență zi, filiera teoretică, profilul umanist, specializarea științe sociale, studiază în plus față de trunchiul comun în curriculumul de specialitate o oră săptămânal în clasa a IX-a, iar elevii din cadrul învățământului liceal cu frecvență zi, filiera teoretică, profilul umanist, specializarea filologie, studiază în plus față de trunchiul comun în curriculumul de specialitate două ore săptămânal în clasa a IX-a.

Programa școlară pentru nivelul liceal la clasa a IX-a este de tip TC + CS (Trunchi comun + Curriculum de specialitate), diferențierea făcându-se la conținuturile programei școlare. Curriculumul se bazează pe programa școlară de limba și literatura germană maternă aprobată pentru clasele V-a − a VIII-a prin OMEN nr. 3393 / 28.02.2017, bazată pe dezvoltarea competențelor.

Disciplina Limba și literatura germană maternă aduce o contribuție esențială la realizarea obiectivelor educaționale și la dezvoltarea competențelor elevilor până la absolvirea liceului. Importanța acestei contribuții rezultă din faptul că în centrul disciplinei se află limba ca principal mijloc de comunicare în lumea noastră. O utilizare sigură a limbii, atât orală, cât și scrisă, permite autodeterminare, înțelegerea lumii, toleranță și participare la viața culturală, socială și politică contemporană.

Orele de limbă și literatură germană din învățământul liceal urmăresc lărgirea, diferențierea și aprofundarea competențelor lingvistice ale elevilor. Aceștia înțeleg și folosesc limba germană în formă orală și scrisă ca mijloc de exprimare și comunicare și o reflectează ca instrument și obiect al gândirii. Ei descoperă faptul că utilizarea limbii contribuie și la formarea identității personale.

În plus, disciplina Limba și literatura germană maternă dezvoltă capacitatea de analiză critică, argumentare și reflecție și contribuie la formarea competențelor media. Disciplina dezvoltă capacitatea de percepție și exprimare și contribuie la educația estetică. Ea stimulează imaginația și creativitatea și valorifică potențialul acestora.

Textele literare și provocările pe care le conțin sunt în mod deosebit potrivite pentru a oferi sprijin în procesul de autocunoaștere și pentru a promova înțelegerea altor poziții și perspective. Elevii percep literatura ca pe un spațiu estetic simulat, respectiv ca pe o alternativă la realitate și, în acest fel, ca pe o posibilitate de formare a identității individuale și culturale. În acest demers, ei își analizează propriile atitudini, comportamente și valori.

Studiul operelor provenite din epoci și culturi diferite oferă acces la diverse concepții despre lume și civilizații. Formarea unei baze solide de cunoștințe literare reprezintă o premisă importantă pentru participarea la viața culturală.

Orele de limba și literatura germană maternă dezvoltă capacitatea de lucru cognitiv și creativ, prin transmiterea tehnicilor de dobândire și prelucrare a informațiilor, esențiale în școală, studii și profesie: înțelegerea și redactarea textelor orale și scrise, utilizarea sigură și responsabilă a diferitelor medii de comunicare, precum și aplicarea orientată spre scop a metodelor de lucru. La finalul învățământului liceal, elevii dispun astfel de competențe lingvistice, literare și comunicative diferențiate. Limba și literatura germană maternă, ca disciplină școlară, oferă educație literară, cunoștințe culturale și abilități necesare pentru toate disciplinele școlii, pentru studii, formarea profesională și o activitate de succes, bazată pe valori, în profesie și în societate.

Predarea limbii și literaturii germane materne la nivel liceal este orientată spre o formare durabilă a cunoștințelor și competențelor. Rezolvarea conștientă a sarcinilor situative și aplicative, autonomia și responsabilitatea individuală, individualizarea și abordarea interdisciplinară solicită o interconectare strânsă a tuturor domeniilor disciplinei. Predarea este concepută în mod integrat, pentru a se putea sprijini pe cunoștințele și abilitățile deja dobândite și pentru a le dezvolta constructiv în vederea provocărilor viitoare. Exersarea funcțională și formarea rutinelor, în special în redactarea și revizuirea textelor proprii, au un rol central în acest proces.

Din punct de vedere metodologic, abordarea curriculumului presupune, de asemenea, utilizarea unor metode active de predare și învățare care vizează dezvoltarea competențelor, precum și proceduri diferențiate de organizare a învățării.

Programa școlară pentru disciplina Limba și literatura maternă germană are următoarea structură:

- Notă de prezentare;
- Domenii de competențe
- Competențe generale, care urmăresc formarea și dezvoltarea competențelor elevilor în patru domenii fundamentale;
- Competențe specifice, componente și subsisteme ale competențelor de bază (domenii de abilități și competențe dezvoltate ca urmare a învățării, seturi de motivații și atitudini);
- Exemple și activități de învățare, care pot contribui la dezvoltarea competențelor specifice prin integrarea conținutului;
- Conținuturi de învățare, care contribuie la dezvoltarea competențelor specifice pe baza seturilor de abilități, asociate competențelor generale și celor specifice, precum și sugestiilor metodologice; Conținuturile din TC vizează elemente de cunoaștere care se adresează tuturor; conținuturile din CS merg spre specializare și complexitate avansată.
- Opere literare recomandate și teme principale pentru textele nonliterare.

Prin conținuturile și abordările metodologice propuse se delimitează clar orele din trunchiul comun (TC) de cele din curriculumul de specialitate (CS – nivelurile +1h și +2h). Conținuturile de învățare din TC sunt obligatorii pentru toate filierele, profilurile și specializările. Pentru filiera teoretică, profilul umanist, specializarea Științe sociale, sunt obligatorii conținuturile din rubrica +1h CS, iar pentru filiera teoretică, profilul umanist, specializarea Filologie, sunt obligatorii conținuturile din rubrica +2h CS.

Conținuturile de învățare și recomandările privind activitățile de învățare și abordările metodologice sunt corelate cu competențele generale și specifice. Astfel, se recomandă:

- pentru toate filierele, profilurile și specializările – utilizarea activităților de învățare, a metodelor și a tehnicilor de lucru din rubrica TC;

- pentru filiera teoretică, profilul umanist, specializarea *Științe sociale* – utilizarea activităților de învățare, a metodelor și a tehnicilor de lucru din rubricile TC și +1h CS;

- pentru filiera teoretică, profilul umanist, specializarea *Filologie* – utilizarea activităților de învățare, a metodelor și a tehnicilor de lucru din rubricile TC, +1h CS și +2h CS.

DOMENII TEMATICE (DT)

DT1	Redactarea de texte
DT2	Lectura: abordarea textelor și mijloacelor media
DT3	Exprimarea orală și ascultarea activă
DT4	Limba germană / gramatică aplicată

COMPETENȚE GENERALE (CG) ȘI COMPETENȚE SPECIFICE (CS)

DT 1 - Redactarea de texte

Clasa a IX-a
CG 1.1 Dezvoltarea competențelor și capacităților de scriere
CS ● Identificarea și prezentarea ideilor principale și a afirmațiilor secundare din texte; ● Recunoașterea și analizarea structurii/organizării textului; ● Identificarea și analizarea mijloacelor de expresie lingvistico-stilistice ale textului; ● Identificarea argumentărilor din texte, pentru a face trimitere la ele în propriile argumentări; ● Luarea de poziție motivată, prin structurarea argumentării și poziționarea față de temă; ● Aplicarea în diferite tipuri de texte a diverselor funcții ale scrierii (a relata, a argumenta); ● Structurarea textelor, scrise de mână sau cu programe de procesare a textului, adecvat destinatarului și în mod coerent; ● Aplicarea conștientă a regulilor gramaticale, a punctuației și a ortografiei.
CG 1.2 Planificarea și redactarea textelor
CS ● Realizarea în mod independent a etapelor procesului de scriere (planificare, redactare, revizuire); ● Descrierea și aplicarea pașilor documentării/cercetării; ● Obținerea de informații din surse diferite, care pot fi comparate, selectate și prelucrate; ● Utilizarea tehnicilor de luare de notițe pentru pregătirea propriilor texte; ● Redactarea de texte în scris cu ajutorul cuvintelor-cheie, al planurilor, al schemelor de text; ● Redactarea de texte informative adaptate destinatarului; ● Analizarea textelor literare și nonliterare și, după caz, identificarea diferențelor și a asemănărilor; ● Prezentarea acțiunii și a personajelor; ● Analizarea, respectiv interpretarea în scris a textelor nonliterare și literare; ● Interpretarea poeziilor pe baza unei structuri date; ● Extragerea informațiilor din grafice/diagrame.
CG 1.3 Revizuirea textelor
CS ● Evaluarea textelor proprii și ale altora (de ex. cu privire la coerența și coeziunea textului); ● Oferirea de feedback la textele altora; ● Revizuirea textelor proprii și ale altora, individual sau în echipă.
CG 1.4 Competență interculturală
CS ● Transpunerea într-o perspectivă sau poziție interculturală și relatarea / redactarea despre aceasta; ● Numirea perspectivelor și a modalităților de percepție uzuale, a prejudecăților și a stereotipurilor propriei țări, precum și ale țării străine, și analizarea acestora în scris.

DT 2 - Citirea: abordarea textelor și mijloacelor media

Clasa a IX-a
CG 2.1 Aplicarea de strategii de lectură
CS ● Aplicarea diferitelor strategii de lectură pentru a înțelege texteliterare sau nonliterar; ● Utilizarea tehnicilor de lectură orientate spre acțiune și producție pentru explorarea individuală a textului.

CG 2.2 Înțelegerea și interpretarea textelor literare; înțelegerea și analiza textelor nonliterare
CS ● Dezvoltarea înțelegerii textului; ● Identificarea ideilor principale, a argumentelor centrale și a poziției autoarei/autorului în diverse texte; ● Înțelegerea în detaliu a textelor literare și a textelor nonliterare citite și utilizarea lor, de ex., în discuții și pentru propriile producții textuale; ● Valorificarea cunoștințelor generale pentru interpretarea textului; ● Lucrul productiv cu textele (de ex. jocuri de rol, scriere creativă).
CG 2.3 Utilizarea mijloacelor media
CS ● Utilizarea mijloacelor media în mod țintit; ● Descrierea materialelor video și audio și analizarea efectului lor; ● Utilizarea internetului pentru documentare/cercetare.
CG 2.4 Competență interculturală
CS ● Recunoașterea contextelor sociale marcate cultural în textele citite; ● Dezvoltarea înțelegerii pentru alte poziții și (sub)culturi.

DT 3 - Exprimarea orală și ascultarea activă

Clasa a IX-a
CG 3.1 Ascultare activă
CS ● Activarea, înainte de ascultare, a cunoștințelor tematice anterioare și clarificarea scopului, respectiv a așteptărilor; ● Urmărirea și înțelegerea intervențiilor celorlalți într-o conversație; ● Înțelegerea enunțurilor esențiale din texte orale ample, consemnarea informațiilor și redarea lor; ● Dezvoltarea atenției pentru enunțuri verbale, non- și paraverbale.
CG 3.2 A comunica cu și către alte persoane
CS ● Participarea la conversații și discuții orientate tematic, în mod obiectiv și cu respectarea regulilor de conversație; ● Formularea, în discuții și dezbateri, a unor argumente proprii în funcție de temă și de destinatar; ● Obținerea informațiilor necesare prin întrebări țintite; ● Susținerea propriei opinii în mod motivat și inteligibil; ● Răspunsul la poziții/opinii opuse în mod obiectiv și argumentat; ● Diferențierea diverselor forme de prezentare și aplicarea lor în comunicarea orală: a povesti, a informa (a relata, a descrie), a argumenta; ● Vorbirea clară și expresivă, de ex. prin folosirea imaginilor lingvistice, a exemplelor și a comparațiilor; utilizarea semnalelor non- și paraverbale; ● Remedierea dificultăților de înțelegere; ● Identificarea strategiilor de comunicare neloială și în cadrul spațiului public mediatic.

CG 3.3 A vorbi în fața altora
CS ● Citirea interpretativă și expresivă și prezentarea (liberă) a textelor; ● Susținerea de intervenții orale libere; ● Prezentarea (liberă) a unor expuneri scurte cu ajutorul unor fișe cu cuvinte-cheie/a unui plan; ● Susținerea prezentărilor prin utilizarea unor mijloace media adecvate; ● Descrierea și interpretarea graficelor/diagramelor; ● Utilizarea mijloacelor verbale și nonverbale în discursuri.

CG 3.4 Joc scenic
CS ● Punerea în practică a formelor jocului scenic; ● Reprezentarea scenică a experiențelor, atitudinilor și situațiilor personale; ● Punerea în scenă a unor teme.
CG 3.5 A oferi feedback
CS ● Utilizarea diferitelor forme de feedback bazat pe criterii pentru prezentări și conversații; ● Reflectarea asupra propriului comportament de vorbire și evaluarea acestuia pe baza unor liste de criterii; ● Utilizarea feedback-ului pentru îmbunătățirea țintită a competențelor; ● Analizarea comportamentului de vorbire al altora și a propriului comportament în situații diferite, ținând cont de aspecte de conținut, verbale, nonverbale și structurale.
CG 3.6. Competență interculturală
CS ● Interacțiunea și comunicarea cu persoane de origini culturale diferite; ● Dezvoltarea înțelegerii pentru culturi și forme de expresie locale, naționale, europene și globale și discutarea despre acestea; ● Reflectarea asupra propriei identități și discutarea despre aceasta într-o lume multiculturală.

DT 4 - Limba germană / gramatică aplicată

Clasa a IX-a
CG 4.1 Analiza structurilor lingvistice
CS ● Formarea corectă a structurilor gramaticale și corectarea lor la nevoie; ● Utilizarea terminologiei gramaticale în context funcțional; ● Identificarea funcțiilor propozițiilor, ale părților de propoziție și ale părților de vorbire și utilizarea lor pentru vorbire, scriere și analiza textului; ● Identificarea structurilor de propoziție și utilizarea variantelor sintactice în propria producție de text; ● Cunoașterea funcțiilor tipurilor de propoziții și ale părților de vorbire și utilizarea lor pentru vorbire, scriere și analiza textului; ● Numirea regulilor importante de pronunție și respectarea lor în comunicare.
CG 4.2 Recunoașterea și utilizarea elementelor de structurare a textului
CS ● Identificarea și aplicarea mijloacelor lingvistice de structurare a textului; ● Recunoașterea și aplicarea mijloacelor lingvistice care servesc la realizarea coerenței textului; ● Distingerea trăsăturilor limbii vorbite de cele ale limbii scrise.
CG 4.3 Scrierea corectă a textelor
CS ● Aplicarea regulilor importante de gramatică germană și de ortografie la redactarea textelor; ● Utilizarea strategiilor de ortografie la corectarea greșelilor.
CG 4.4 Multilingvism și competență interculturală

Clasa a IX-a
CS ● Identificarea particularităților lingvistice prin compararea limbilor cunoscute; ● Identificarea utilizării discriminatorii a limbii și discutarea acesteia, respectiv luarea de poziție și prin mijloace lingvistice.

CONȚINUTURI DE ÎNVĂȚARE, ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE, METODE ȘI TEHNICI DE LUCRU

Clasa a IX-a DT1

Obligatorii sunt:

Cunoașterea și aplicarea funcțiilor de scriere (a informa, a analiza, a descrie, a argumenta); scrisoare formală / redactare formală, luare de poziție argumentată, analiză.

DT1	Conținut, metode, tehnici de lucru 3 ore/săptămână (TC)	Metode, tehnici de lucru +1 oră/săptămână (CS)	Metode, tehnici de lucru +2 ore/săptămână (CS)
1.1 Dezvoltarea competențelor și capacităților de scriere CS ● Identificarea și prezentarea ideilor principale și a afirmațiilor secundare din texte; ● Recunoașterea și analizarea structurii/organizării textului ● Identificarea și analizarea mijloacelor de expresie lingvistico-stilistice ale textului; ● Identificarea argumentărilor din texte, pentru a face trimitere la ele în propriile argumentări; ● Luarea de poziție motivată, prin structurarea argumentării și poziționarea față de temă; ● Aplicarea în diferite tipuri de texte a diverselor funcții ale scrierii (a relata, a argumenta); ● Structurarea textelor, scrise de mână sau cu programe de procesare a textului, adecvat destinatarului și în mod coerent; ● Aplicarea conștientă a regulilor gramaticale, a punctuației și a ortografiei.	Elevii aplică diferite sarcini de scriere la: descrieri de orice fel, interviuri, prezentări ale conținutului, rezumate și scrisori oficiale. Potrivite sunt mai ales: poezii, povestiri scurte, texte nonliterare, texte (popular)științifice. Elevii identifică caracteristici structurale ale argumentelor și schema argumentativă. Elevii utilizează rezultatele documentării ca bază, pentru a construi o argumentare adecvată, diferențiată și bazată pe dovezi. Elevii exersează utilizarea țintită a ajutoarelor de formulare, precum expresii utile și treceri/legături între idei. Elevii recapitulează integrativ și aprofundează și alte aspecte (gramatică, punctuație, ortografie).	Elevii redactează texte cu orientare clară către destinatar. (de ex. discurs pentru colege, scrisoare de reclamație către o autoritate, recenzie pentru ziarul școlii). Ei învață să integreze în mod țintit rezultatele cercetării în textele proprii (de ex. dovezi într-o argumentare). Exercițiu: extinderea și consolidarea lanțului argumentativ (de ex. cu dovezi, exemple, citate). Elevii variază în mod țintit mijloacele lingvistico-stilistice în propriile texte.	Elevii redactează tipuri de texte complexe cu funcție de scriere combinată (de ex. raport cu luare de poziție ulterioară; analiză cu argumentare integrată). Ei exersează revizuirea textelor mai lungi în mai multe versiuni (de ex. ciornă → feedback → versiune finală). Elevii redactează proiecte de scriere creativă cu elemente argumentative, de ex. o însemnare de jurnal a unui personaj literar, care ia poziție asupra unei teme controversate. Elevii redactează texte digitale adecvate mediului – de ex. postări pe blog sau comentarii online – cu atenție deosebită la layout, claritate și efect.

DT1	Conținut, metode, tehnici de lucru 3 ore/săptămână (TC)	Metode, tehnici de lucru +1 oră/săptămână (CS)	Metode, tehnici de lucru +2 ore/săptămână (CS)
1.2 Planificarea și redactarea textelor CS ● Realizarea în mod independent a etapelor procesului de scriere (planificare, redactare, revizuire). ● Descrierea și aplicarea pașilor documentării/cercetării; ● Obținerea de informații din surse diferite, care pot fi comparate, selectate și prelucrate; ● Utilizarea tehnicilor de luare de notițe pentru pregătirea propriilor texte; ● Redactarea de texte în scris cu ajutorul, de ex., al cuvintelor-cheie, al planurilor, al schemelor de text; ● Redactarea de texte informative adaptate destinatarului. ● Analizarea textelor literare și nonliterare și, după caz, identificarea diferențelor și a asemănărilor; ● Prezentarea acțiunii și a personajelor; ● Analizarea, respectiv interpretarea în scris a textelor nonliterare și literare; ● Interpretarea poeziilor pe baza unei structuri date; ● Extragerea informațiilor din grafice/diagrame.	Elevii cercetează informații relevante și învață să cunoască și să aplice pașii asociați acestui demers. Elevii utilizează sursele de pe internet în mod critic și corect. Elevii utilizează un spectru larg de surse de informare: în special media tipărită, lucrări de referință, baze de date online, lexicoane online, dicționare digitale, e-books. Elevii manifestă conștiință lingvistică despre efectul textelor redactate.	Elevii își documentează procesul de scriere într-un jurnal de scriere (de ex. notițe scurte: Ce pași au funcționat? Unde a trebuit să revizuiesc?). Elevii exersează structurarea țintită a rezultatelor cercetării (de ex. tabel: sursă – idee principală – evaluare). Elevii redactează același text informativ pentru diferiți destinatari, de ex. o dată pentru colegi și o dată pentru un ziar. Elevii poartă, în grupuri mici, discuții de feedback privind efectul textelor lor și discută care pasaje sunt clar de înțeles și care necesită revizuire.	Elevii realizează proiecte complexe de scriere cu mai multe etape de revizuire (de ex. prima versiune → feedback între colegi → versiune finală revizuită). Elevii realizează o colecție de materiale pe o temă controversată (diferite surse, pro/contra) și o utilizează pentru a produce propriile texte. Sarcină de scriere: combinarea mai multor funcții comunicative ale textului (de ex. informare + persuasiune → relatare factuală cu luare de poziție; analiză + argumentare). Elevii sunt în măsură să își analizeze propria exprimare din perspectiva expresiei, structurii și efectului și să o îmbunătățească în mod țintit.

DT1	Conținut, metode, tehnici de lucru 3 ore/săptămână (TC)	Metode, tehnici de lucru +1 oră/săptămână (CS)	Metode, tehnici de lucru +2 ore/săptămână (CS)
1.3 Revizuirea textelor CS ● Evaluarea textelor proprii și ale altora (de ex. cu privire la coerența și coeziunea textului); ● Oferirea de feedback la textele altora; ● Revizuirea textelor proprii și ale altora, individual sau în echipă.	Elevii analizează texte integrale (mai scurte) (de ex. poezie, proză scurtă) și/sau fragmente din lecturi integrale (de ex. roman pentru adolescenți sau dramă). Aspecte-cheie: genul epic – temă, perspectivă narativă Genul dramatic – structură, temă, analiza unei scene. Elevii analizează poeziile din perspectiva temei, formei și structurii, precum și a utilizării mijloacelor retorice (de ex. comparația, enumerarea, personificarea, repetiția, hiperbola, anafora, epifora, metafora) și examinează rolul eului liric, respectiv al vorbitorului. Elevii analizează texte nonliterare în funcție de tipul de text, structură, firul ideilor și realizarea lingvistică.	Elevii folosesc propriile fișe de feedback sau liste de verificare pentru anumite tipuri de texte (de ex. argumentare, rezumat). Elevii exersează feedback-ul între colegi în grupuri mici: feedback țintit privind conținutul, structura și limba. Elevii reflectează asupra discuțiilor de feedback („Ce a fost util? Ce trebuie schimbat?“). Exercițiu de revizuire: aplicarea a cel puțin unei sugestii concrete de îmbunătățire în propria ciornă.	Elevii oferă feedback în mai multe etape: mai întâi feedback la prima versiune (ciornă) → revizuirea textului → feedback din nou la versiunea finală. Elevii exersează formularea constructivă a feedback-ului din punct de vedere lingvistic (de ex. mesaje de tip eu, sugestii concrete în loc de critică generală). Revizuire în echipă: elevii își schimbă textele și lucrează împreună la o versiune îmbunătățită.

DT1	Conținut, metode, tehnici de lucru 3 ore/săptămână (TC)	Metode, tehnici de lucru +1 oră/săptămână (CS)	Metode, tehnici de lucru +2 ore/săptămână (CS)
1.4 Competență interculturală CS ● Transpunerea într-o perspectivă sau poziție interculturală și relatarea / redactarea despre aceasta; ● Numirea perspectivelor și a modalităților de percepție uzuale, a prejudecăților și a stereotipurilor propriei țări, precum și ale țării străine, și analizarea acestora în scris.	Elevii folosesc multiperspectivitatea în explorarea conținuturilor de învățare. Elevii manifestă disponibilitatea de a promova o cultură democratică a scrisului și, în acest sens, se confruntă cu teme ale educației europene, educației democratice și dezvoltării durabile. Elevii realizează proiecte despre literatura germană din România: de ex. un calendar de poezii.	Elevii redactează texte comparative: de ex. prezintă perspective culturale diferite asupra unei teme comune (școală, sărbători, familie). Elevii exersează reflecția scrisă asupra prejudecăților și stereotipurilor, de ex. prin eseuri scurte sau texte de comentariu. Literatura germană din România: elevii aleg o poezie și scriu o reacție personală din perspectiva unui personaj sau a unui martor.	Elevii elaborează proiecte de scriere din perspective multiple: de exemplu, o dezbatere fictivă sub formă de text, în care sunt exprimate diferite atitudini culturale. Ei corelează teme interculturale cu democrația și sustenabilitatea: de exemplu redactează o scrisoare deschisă, o petiție sau o declarație referitoare la o problemă globală (schimbări climatice, migrație, diversitate). Proiect: extinderea calendarului de poezii cu comentarii, articole însoțitoare sau schițe biografice despre autori → conexiunea dintre literatură și contextul cultural.

Clasa a IX-a DT2
Obligatorii sunt:

3 ore/săptămână (TC)	+1 oră/săptămână (CS)	+2 ore/săptămână (CS)
✔ o lectură integrală (un roman actual pentru adolescenți) ✔ cel puțin două povestiri scurte și foarte scurte ✔ cel puțin o povestire (de ex. Siegfried Lenz: „Das ununterbrochene Schweigen“) ✔ cel puțin o scenă de dramă (de ex. „Ringparabel” din opera „Nathan der Weise” de G. E. Lessing) ✔ cel puțin trei texte nonliterare ✔ cinci poezii diferite (obligatoriu una din literatura germană din România)	✔ o lectură integrală (un roman actual pentru adolescenți) ✔ cel puțin trei povestiri scurte și foarte scurte ✔ cel puțin o povestire (de ex. Siegfried Lenz: „Das ununterbrochene Schweigen“) ✔ cel puțin o scenă de dramă (de ex. „Ringparabel” din opera „Nathan der Weise” de G. E. Lessing) ✔ cel puțin patru texte nonliterare ✔ cinci poezii diferite (obligatoriu două din literatura germană din România)	✔ o lectură integrală (un roman actual pentru adolescenți) ✔ cel puțin patru povestiri scurte și foarte scurte ✔ cel puțin o povestire (de ex. Siegfried Lenz: „Das ununterbrochene Schweigen”; se poate parcurge suplimentar încă o povestire). ✔ cel puțin o scenă de dramă (de ex. „Ringparabel” din opera „Nathan der Weise” de G. E. Lessing); se poate parcurge suplimentar încă o scenă. ✔ cel puțin cinci texte nonliterare ✔ cinci poezii diferite (obligatoriu trei din literatura germană din România)

DT2	Conținut, metode, tehnici de lucru 3 ore/săptămână (TC)	Metode, tehnici de lucru +1 oră/săptămână (CS)	Metode, tehnici de lucru +2 ore/săptămână (CS)
2.1 Aplicarea de strategii de lectură CS ● Aplicarea diferitelor strategii de lectură pentru a înțelege texte literare sau nonliterare; ● Utilizarea tehnicilor de lectură orientate spre acțiune și producție pentru explorarea individuală a textului.	Elevii își dezvoltă abilități de lectură de bază / competențe de lectură. Elevii aplică în mod țintit tehnici de lectură (lectură globală; lectură diagonală/selectivă; lectură detaliată). Rezolvă exerciții: - Înainte de lectură (de ex. activarea cunoștințelor anterioare) - în timpul lecturii (de ex. identificarea termenilor-cheie) - după citire (de ex. rezumat). Elevii aplică metode orientate spre acțiune și producție, de ex.: - tablouri statice, punere în scenă; - transpunere mediatică.	Elevii combină în mod țintit mai multe tehnici de lectură pentru un text (de ex. mai întâi global, apoi selectiv, apoi detaliat). Elevii justifică ce tehnică este utilă și când. Exerciții: compararea diferitelor metode de lectură orientate spre acțiune și producție → reflecție asupra percepției textului.	Elevii aplică strategii de lectură la texte mai complexe (de ex. articole de ziar, povestiri scurte cu ambiguitate/mai multe sensuri). Elevii corelează exercițiile de lectură înainte-, în timpul- și după lectură (de ex. ipoteză înainte de lectură – verificare în timpul lecturii – reflecție critică după lectură). Elevii combină două metode orientate spre acțiune, de exemplu, punerea în scenă cu documentare media.

DT 2	Conținut, metode, tehnici de lucru 3 ore/săptămână (TC)	Metode, tehnici de lucru +1 oră/săptămână (CS)	Metode, tehnici de lucru +2 ore/săptămână (CS)
2.2 Înțelegerea și interpretarea textelor literare; înțelegerea și analiza textelor nonliterare CS ● Dezvoltarea înțelegerii textului; ● Identificarea ideilor principale, a argumentelor centrale și a poziției autorului în diverse texte; ● Înțelegerea în detaliu a textelor literare și a textelor nonliterare citite și utilizarea lor, de ex., în discuții și pentru propriile producții textuale; ● Valorificarea cunoștințelor generale pentru interpretarea textului; ● Lucrul productiv cu textele (de ex. jocuri de rol, scriere creativă).	Elevii analizează texte literare ținând cont de acțiune, narator, personaje, conflicte, precum și de teoria dramei clasice. Elevii analizează și redactează texte nonliterare continue pe teme precum școala și (auto)formarea, bilingvismul și multilingvismul, precum și aspecte relevante social precum toleranța, dependența și diversitatea. Elevii clasifică tipuri de texte după funcția lor: - texte informative: de ex. raport/relatare, știre, anunț, grafic/diagramă, scrisoare, e-mail, SMS, chat; - texte apelative (persuasive): de ex. text publicitar, flyer, pliant, afiș; - texte instructive: de ex. instrucțiuni de utilizare, descriere de produs	Elevii analizează acțiunea și personajele textelor literare și evaluează efectul asupra receptării cititorului. Elevii creează continuări alternative ale textului, de ex. un final nou sau o scenă modificată. Elevii exersează să verifice critic enunțurile unui text (de ex. identificarea perspectivei autorului, posibile intenții). Elevii compară diferite tipuri de texte din cadrul aceleiași categorii (de ex. știre vs. reportaj/relatare, text publicitar vs. flyer) și reflectează asupra efectului.	Elevii elaborează reprezentări discontinue proprii (de ex. hartă mentală, schemă/diagramă) pe baza textelor literare sau nonliterare, pentru a structura informațiile. Elevii analizează drame clasice folosind concepte dramaturgice de bază precum expoziționea, punctul culminant și catastrofa și transferă aceste concepte asupra textelor literare contemporane. Elevii manifestă un mod productiv de a lucra cu textele, adoptând prin schimb de roluri perspective noi; de exemplu scriu din perspectiva unui personaj secundar sau redactează o contra-pledoarie la un text cu funcție apelativă. Elevii corelează în mod țintit texte literare și texte nonliterare (de ex. povestire scurtă pe tema „excludere” ↔ articol de ziar despre diversitate).

DT 2	Conținut, metode, tehnici de lucru 3 ore/săptămână (TC)	Metode, tehnici de lucru +1 oră/săptămână (CS)	Metode, tehnici de lucru +2 ore/săptămână (CS)
2.3 Utilizarea mijloacelor media CS ● Utilizarea mijloacelor media în mod țintit; ● Descrierea mijloacelor de prezentare de bază ale materialelor video și audio și analizarea efectului lor; ● Utilizarea internetului pentru documentare/cercetare.	Elevii aplică următoarele mijloace media: - medii audiovizuale: de ex. teatru, film (de ex. scurtmetraj, ecranizare literară, serial TV, videoclip, ecranizarea unui poem), - medii auditive: de ex. piesă audio, carte audio; - medii online și tipărite Elevii pregătesc rezultatele cercetării într-un mod orientat spre scop pentru procese ulterioare de învățare și lucru (informații factuale despre o temă, respectiv o colecție de materiale).	Elevii compară diferite forme media pe aceeași temă (de ex. text literar ↔ scurtmetraj ↔ piesă audio) și reflectează asupra efectelor diferite. Elevii analizează scene specifice din filme în mod țintit, având în vedere mijloacele narative și auditive. Elevii redactează o recenzie scurtă, de ex. despre un scurtmetraj sau o carte audio.	Elevii realizează singuri produse media scurte (de ex. mini-podcast, videoclip, înregistrare scenică pentru o piesă audio) și reflectează asupra mijloacelor folosite. Ei folosesc în mod țintit rezultatele cercetării în proiecte proprii (de ex. colecție de materiale pe o temă socială → prezentare cu surse media diferite). Elevii extind analiza filmului, înțelegând filmul ca o operă de artă totală.
2.4 Competență interculturală CS ● Recunoașterea contextelor sociale marcate cultural în textele citite; ● Dezvoltarea înțelegerii pentru alte poziții și (sub)culturi;	Elevii discută și reflectează asupra textelor și filmelor studiate; acestea sunt analizate și din perspective interculturale. Elevii analizează texte din literatura germană din România, cu accent pe interculturalitate.	Elevii identifică zone de tensiune interculturală (de ex. identitate, limbă, apartenență) în texte și filme și le compară cu experiențe proprii sau cu dezbateri sociale actuale. Elevii realizează exerciții de discuție țintite (de ex. dezbatere pro/contra privind o atitudine culturală prezentată în text).	Elevii se ocupă de elemente ale multilingvismului în literatură sau filme și reflectează asupra funcției lor pentru reprezentarea interculturalității. Elevii realizează sarcini productive: de ex. scriu o pagină de jurnal sau un monolog interior din perspectiva unui personaj cu experiență interculturală.

Clasa a IX-a DT3

Este obligatoriu: susținerea unui referat în perechi sau în grup (cu afiș, handout și discuție).

DT3	Conținut, metode, tehnici de lucru 3 ore/săptămână (TC)	Metode, tehnici de lucru +1 oră/săptămână (CS)	Metode, tehnici de lucru +2 ore/săptămână (CS)
3.1 Ascultare activă CS ● Activarea, înainte de ascultare, a cunoștințelor tematice anterioare și clarificarea scopului, respectiv așteptările; ● Urmărirea și înțelegerea intervențiilor celorlalți într-o conversație; ● Înțelegerea enunțurilor esențiale din texte orale ample, consemnarea informațiilor și redarea lor; ● Dezvoltarea atenției pentru enunțuri verbale, non- și paraverbale.	Elevii exersează în mod țintit înțelegerea după ascultare (globală, selectivă, detaliată) cu ajutorul cântecelor și al fragmentelor din: cărți audio, piese audio, reportaje, podcasturi. Elevii identifică tema (ideile centrale ale conversațiilor și ale textelor audio). Elevii exersează strategiile de ascultare (inclusiv luarea de notițe). Elevii utilizează tehnici de luare a notițelor.	Elevii exersează și aprofundează strategiile de ascultare: lucru sistematic cu texte audio diferite (știri, interviuri, situații cotidiene, contribuții radio), cu sarcini de lucru orientate spre ascultare globală, selectivă și detaliată. Elevii întocmesc protocoale de ascultare: redactează notițe structurate (puncte-cheie, hărți mentale, axă cronologică), care sunt folosite ulterior pentru discuții sau lucrări scrise.	Elevii analizează aspecte paraverbale și nonverbale în contribuții audio (de ex. dezbateri, interviuri, scene de teatru, podcasturi) și exersează în mod țintit utilizarea tonului, pauzelor, volumului, intonației, precum și a gesticii și mimicii. Elevii produc în grupuri texte audio proprii (de ex. podcasturi, interviuri sau scurte piese radiofonice), în care folosesc conștient mijloace paraverbale și apoi reflectează asupra clarității și efectului. Elevii oferă, în proiecte interactive de ascultare precum jocuri de rol sau discuții, feedback privind conținutul, argumentarea și efectul și promovează astfel ascultarea activă și reflexivă.

DT3	Conținut, metode, tehnici de lucru 3 ore/săptămână (TC)	Metode, tehnici de lucru +1 oră/săptămână (CS)	Metode, tehnici de lucru +2 ore/săptămână (CS)
3.2 A comunica cu și către alte persoane CS ● Participarea la conversații și discuții orientate pe temă, în mod obiectiv și cu respectarea regulilor de conversație; ● Formularea, în discuții și dezbateri, a unor argumente proprii în funcție de temă și de destinatar; ● Obținerea informațiilor necesare prin întrebări țintite; ● Susținerea propriei opinii în mod motivat și inteligibil; ● Răspunsul la poziții/opinii opuse în mod obiectiv și argumentat; ● Diferențierea diverselor forme de prezentare și aplicarea lor în comunicarea orală: a povesti, a informa (a relata, a descrie), a argumenta; ● Vorbirea clară și expresivă, de ex. prin folosirea imaginilor de limbaj, a exemplelor și a comparațiilor; ● Utilizarea semnalelor nonverbale și paraverbale; ● Remedierea dificultăților de înțelegere; ● Identificarea strategiilor de comunicare neloială și în cadrul spațiului public mediatic;	Elevii identifică aspecte relevante - semnale verbale: articulare, accentuări, redundanțe, asociații, clișee, cuvinte de umplutură, repetiții - semnale non- și paraverbale: mimică și gestică, limbajul corpului, contact vizual, pauze, volum, intonație, ritm de vorbire, pauze în vorbire, timbru, registru vocal, conducerea vocii. Elevii folosesc limba standard. Elevii își structurează expunerea, de ex. cu ajutorul unor fișe cu cuvinte-cheie. Elevii exersează situații de conversație: - discuții la clasă; - conversații în grupuri de lucru. Elevii formulează propriile intervenții orale după ascultare (de ex. cu ajutorul unor notițe scurte, abrevieri, cuvinte-cheie).	Elevii participă la antrenamente de conversație cu roluri clar repartizate și exersează, în forme structurate de discuție precum Think-Pair-Share sau Fishbowl, în mod țintit argumentarea, oferirea de feedback și gestionarea pozițiilor opuse. Elevii exersează, în contexte scurte de discurs și vorbire, utilizarea conștientă a semnalelor verbale precum articularea, intonația, volumul și pauzele și reflectează apoi asupra efectului lor. Elevii utilizează fișe cu cuvinte-cheie și hărți mentale pentru planificarea, structurarea și susținerea propriilor intervenții orale.	Elevii desfășoară formate complexe de conversație precum discuții de tip panel sau dezbateri și își asumă roluri de conducere a conversației, moderare și reacție la contraargumente. Elevii analizează, în antrenamente video sau pe baza unor înregistrări de conversație, semnale nonverbale și paraverbale precum limbajul corpului, contactul vizual și conducerea vocii. Ei exersează, în jocuri de rol, strategii împotriva formelor de comunicare neloială precum manipularea, întreruperile sau atacurile personale și dezvoltă contra-strategii adecvate, de ex. prin întrebări de clarificare, precizări obiective sau dirijarea țintită a conversației.

DT3	Conținut, metode, tehnici de lucru 3 ore/săptămână (TC)	Metode, tehnici de lucru +1 oră/săptămână (CS)	Metode, tehnici de lucru +2 ore/săptămână (CS)
3.3 A vorbi în fața altora CS ● Citirea interpretativă și expresivă și prezentarea (liberă) a textelor; ● Susținerea de intervenții orale libere; ● Prezentarea (liberă) a unor expuneri scurte cu ajutorul unor fișe cu cuvinte-cheie/a unui plan; ● Susținerea prezentărilor prin utilizarea unor mijloace media adecvate; ● Descrierea și interpretarea graficelor/diagramelor; ● Utilizarea mijloacelor vocale și nonverbale în contribuțiile lor.	Elevii citesc și recită texte cu intonație și expresivitate. Elevii își concep prezentarea tip spectacol, pun în scenă o poezie și transpun o scenă-cheie ținând cont de elemente ale jocului scenic. Elevii realizează prezentări scurte: referate scurte și prezentări, de ex. ale rezultatelor grupului de lucru, sprijinite printr-o schiță generală / fișe cu cuvinte-cheie. Elevii folosesc sprijin media: - vizual: de ex. afiș, tablă albă, schemă pe tablă, e-board; - auditiv sau audiovizual: de ex. utilizarea fișierelor audio sau a fragmentelor de film.	Elevii realizează exerciții vocale țintite pentru volum, intonație, ritm de vorbire, plasarea pauzelor și articulare clară, de ex. pe baza unor texte scurte de lectură sau poezii. Elevii exersează prezentări scurte cu fișe de cuvinte-cheie: de ex. un discurs de 1–2 minute pe o temă cunoscută, cu accent pe structură și claritate. Elevii exersează utilizarea țintită a mediilor, sprijinindu-și contribuțiile cu mijloace simple precum postere, schițe la tablă sau scurte prezentări digitale. Elevii își reflectează contribuțiile orale cu ajutorul feedback-ului între colegi, în care colegele și colegii, pe baza unei grile de feedback, oferă observații privind claritatea, structura și vocea.	Elevii își extind competența de prezentare, realizând formate de apariție mai complexe – de exemplu prezentări scenice (de ex. puneri în scenă ale poeziilor sau scurte scene de teatru cu elemente nonverbale) – și integrând prezentările cu sprijin multimedia prin imagine, sunet sau video. Elevii își înregistrează prezentările pe video și apoi analizează împreună limbajul corpului, gestica, contactul vizual și vocea. Elevii exersează vorbirea orientată către destinatar, prezentând același conținut o dată într-o formă formală (de ex. referat scurt) și o dată într-o formă liberă, respectiv relaxată (de ex. interviu, poetry slam, discurs scurt). Elevii realizează formate creative de prezentare, asumând prezentări în rol – de exemplu ca jurnalist, martor sau personaj literar.

DT3	Conținut, metode, tehnici de lucru 3 ore/săptămână (TC)	Metode, tehnici de lucru +1 oră/săptămână (CS)	Metode, tehnici de lucru +2 ore/săptămână (CS)
3.4 Joc scenic CS ● Punerea în practică a formelor jocului scenic; ● Reprezentarea scenică a experiențelor, atitudinilor și situațiilor personale; ● Punerea în scenă a unor teme.	Elevii aplică elemente de bază ale jocului scenic, precum folosirea conștientă a spațiului, realizarea tablourilor statice, asumarea rolurilor, precum și utilizarea țintită a volumului vocii, mimicii, gesticii, posturii și tensiunii corporale. Elevii exersează diferite forme de prezentare. Elevii preiau și construiesc roluri diferite în prezentări scenice. Elevii își aprofundează înțelegerea textelor literare prin procedee creative precum tablouri statice, punerea în scenă a scenelor-cheie, recitări sau alte forme de expresie scenică.	Elevii realizează exerciții de bază pentru corp și voce, ca pregătire pentru prezentări scenice, de ex. pentru percepția spațiului, respirație, tensiune corporală, volum și articulare clară. Elevii transpun situații sau emoții legate de texte sau teme în tablouri statice și reflectează asupra efectului acestora. Elevii improvizează scene scurte pe baza unor situații cotidiene sau a unor modele de text, pentru a exersa flexibilitatea în exprimare. Ei prezintă fragmente scurte de text prin recitare, folosind vocea, mimica și gestica și asumându-și roluri diferite.	Elevii pun în scenă și prezintă împreună scene literare mai lungi, de exemplu dintr-o povestire scurtă sau un fragment de dramă. Elevii extind tehnicile de improvizație prin utilizarea țintită a recuzitei. Elevii reflectează asupra jocului scenic al rolurilor și analizează motivația, precum și comportamentul personajelor reprezentate. Elevii folosesc medii precum imagini, muzică sau lumină pentru a intensifica prezentarea scenică. Elevii realizează mici proiecte de teatru sau colaje scenice pe teme literare sau sociale, inclusiv cu referire la literatura germană din România.

DT3	Conținut, metode, tehnici de lucru 3 ore/săptămână (TC)	Metode, tehnici de lucru +1 oră/săptămână (CS)	Metode, tehnici de lucru +2 ore/săptămână (CS)
3.5 A oferi feedback CS ● Utilizarea diferitelor forme de feedback bazat pe criterii pentru prezentări și conversații; ● Reflectarea asupra propriului comportament de vorbire și evaluarea acestuia pe baza unor liste de criterii; ● Utilizarea feedback-ului pentru îmbunătățirea țintită a competențelor. ● Analizarea comportamentului de vorbire al altora și a propriului comportament în situații diferite, ținând cont de aspecte de conținut, verbale, nonverbale și structurale.	Elevii utilizează forme de feedback bazate pe criterii: - diferențierea între feedback-ul propriu, al profesorului sau al colegilor; - conversație critică constructivă și apreciativă; - feedback direct pe baza unor criterii prestabilite privind următoarele aspecte: - aspecte de conținut: de ex. corectitudine factuală, completitudine, claritate, caracter sugestiv (prin imagini, comparații și exemple) - aspecte structurale: de ex. structură clară, utilizarea semnalelor lingvistice de structurare - aspecte verbale: de ex. volum, accentuare, pronunție, ritm, pauze, vocabular adecvat, gramatică corectă, limbaj de specialitate, - aspecte nonverbale: gestică, mimică, contact vizual, postură corporală, timbru.	Elevii diferențiază între feedback-ul propriu, al colegilor și al profesorului. Elevii elaborează și utilizează grile simple de feedback privind claritatea, structura și limbajul corpului. Elevii exersează oferirea constructivă de feedback cu ajutorul „mesajelor de tip eu”, al aprecierilor pozitive și al sugestiilor concrete de îmbunătățire. Elevii desfășoară, după prezentări sau jocuri de rol, runde scurte de feedback pe baza unui număr redus de criterii clare.	Elevii desfășoară discuții de feedback aprofundate, simulând conversații critice în roluri diferite – între profesor și elevi, între colegi sau sub forma auto-reflecției. Elevii elaborează în grupuri fișe de feedback, le testează și își compară rezultatele. Elevii reflectează asupra propriilor prezentări sau scene cu ajutorul înregistrărilor video și aplică feedback-ul. Elevii oferă feedback în contexte diferite (prezentare, discuție, scenă de teatru) și își adaptează corespunzător criteriile.

DT3	Conținut, metode, tehnici de lucru 3 ore/săptămână (TC)	Metode, tehnici de lucru +1 oră/săptămână (CS)	Metode, tehnici de lucru +2 ore/săptămână (CS)
3.6 Competență interculturală CS ● Interacțiunea și comunicarea cu persoane de origini culturale diferite; ● Dezvoltarea înțelegerii pentru culturi și forme de expresie locale, naționale, europene și globale și discutarea acestora; ● Reflectarea asupra propriei identități și discutarea acesteia într-o lume multiculturală.	Elevii percep în mod conștient diversitatea culturală și ceea ce este străin.	Elevii discută, în perechi sau în grup, despre experiențe personale legate de multilingvism, migrație și diferențe culturale în viața cotidiană.	Elevii prezintă și compară sărbători, obiceiuri și simboluri din culturi locale și globale și discută apoi despre acestea. Elevii poartă discuții pregătite pe teme precum migrația, multilingvismul și diversitatea culturală în Europa, respectând regulile de conversație.

Clasa a IX-a DT4
Obligatorii sunt:
Reguli ale ortografiei limbii germane și ale punctuației;
Recapitularea și consolidarea competențelor gramaticale din clasele a V-a–a VIII-a;
Recapitularea și consolidarea competențelor ortografice.

DT4	Conținut, metode, tehnici de lucru 3 ore/săptămână (TC)	Metode, tehnici de lucru +1 oră/săptămână (CS)	Metode, tehnici de lucru +2 ore/săptămână (CS)
4.1 Analiza structurilor lingvistice CS ● Formarea corectă a structurilor gramaticale și corectarea lor la nevoie; ● Utilizarea terminologiei gramaticale în context funcțional; ● Identificarea funcțiilor propozițiilor, ale părților de propoziție și ale părților de vorbire și utilizarea lor pentru vorbire, scriere și analiza textului; ● Identificarea structurilor de propoziție și utilizarea variantelor sintactice în propria producție de text, ● Cunoașterea funcțiilor tipurilor de propoziții și ale părților de vorbire și utilizarea lor pentru vorbire, scriere și analiza textului; ● Numirea regulilor importante de pronunție și respectarea lor în comunicare.	Elevii recapitulează și consolidează competențele gramaticale dobândite în clasele 5-8 în ceea ce privește producția de texte: - declinația substantivului și a adjectivului - prepoziții - indicativ vs. conjunctiv - verbe separabile și inseparabile - verbe modale și reformularea lor - diatezele - ortografia - ordinea cuvintelor - construcții cu propoziții principale și subordonate (subordonate antepuse, postpuse și intercalate)	Elevii analizează variante de limbă în texte autentice (de ex. publicitate, rețele sociale, texte jurnalistice) și le compară cu limba standard. Ei exersează să utilizeze în mod țintit și conștient diferite structuri de propoziție și mijloace stilistice în textele proprii (de ex. formulări la pasiv, conjunctiv pentru vorbirea indirectă, propoziții subordonate pentru precizie). Elevii analizează texte scurte având în vedere alegerea cuvintelor și registrul lingvistic (neutru/obiectiv vs. colocvial).	Elevii realizează proiecte lingvistice: de ex. text publicitar, comentariu satiric sau declarație manipulativă, care țin cont în mod țintit de nivelul de limbaj, structura propoziției și stilul. Ei realizează analize contrastive (de ex. cum diferă argumentarea unui articol (popular)științific de cea a unui articol de blog). Elevii își dezvoltă conștiința lingvistică, discutând structuri gramaticale complexe în texte și aplicându-le în mod țintit.

DT4	Conținut, metode, tehnici de lucru 3 ore/săptămână (TC)	Metode, tehnici de lucru +1 oră/săptămână (CS)	Metode, tehnici de lucru +2 ore/săptămână (CS)
4.2 Recunoașterea și utilizarea elementelor de structurare a textului CS ● Identificarea și aplicarea mijloacelor lingvistice de structurare a textului; ● Recunoașterea și aplicarea mijloacelor lingvistice care servesc la realizarea coerenței textului; ● Distingerea trăsăturilor limbii vorbite de cele ale limbii scrise.	Elevii aplică elemente de structurare a textului în texte scrise, de ex.: de ex. paragrafe, titluri, subtitluri, numerotări în texte formalizate, strofe, scene. Elevii utilizează în texte: semnale de structurare, indicații de loc și timp, dialoguri, monologuri, imagini, grafice și elemente lingvistice de organizare. Elevii aplică: mijloace lingvistice pentru realizarea coerenței textului: - la nivelul cuvântului: conjuncții, adverbe, pronume; - la nivelul propoziției: tipuri de propoziții, coordonare, subordonare; - la nivel semantic: termeni supraordonați și subordonați, sinonime, antonime, cuvinte-cheie, derivare, compunere, câmpuri lexicale, familii de cuvinte.	Elevii analizează în mod țintit coerența și coeziunea în texte-model (de ex. articole de ziar, povestiri scurte, postări pe blog) și marchează elementele de structurare a textului. Revizuirea textului: adaptarea unui text nestructurat cu paragrafe adecvate, titluri, conectori etc. Elevii analizează transcrierea unui interviu, compară limba vorbită și cea scrisă și se gândesc cum ar trebui rescris textul pentru un articol coerent.	Elevii își redactează propriile texte în variante diferite de structurare (de ex. un raport cu și fără subtitluri, o poezie cu/fără strofe). Elevii analizează texte din diverse tipuri de texte în ceea ce privește mijloacele lingvistice de creare a coerenței și a structurii. Elevii reflectează asupra mijloacelor de expresie lingvistice, discutând cum se modifică claritatea și efectul atunci când, de exemplu, conectorii sunt omiși sau strofele sunt structurate diferit. Elevii redactează, într-un proiect, un text structurat în mai multe părți (de ex. ziarul școlii, dosar, postare pe blog) și reflectează asupra structurii și coerenței acestuia.

DT4	Conținut, metode, tehnici de lucru 3 ore/săptămână (TC)	Metode, tehnici de lucru +1 oră/săptămână (CS)	Metode, tehnici de lucru +2 ore/săptămână (CS)
4.3 Scrierea corectă a textelor CS ● Aplicarea regulilor importante de gramatică germană și de ortografie la redactarea textelor; ● Utilizarea strategiilor de ortografie la corectarea greșelilor.	Elevii recapitulează regulile și strategiile de ortografie, particularitățile ortografice (aglomerări și combinații de consoane), opoziții fonemice cu valoare distinctivă de sens și alte opoziții (S surd și sonor, sunetele „ich” și „ach”), vocale care nu există în alte limbi, sunete șuierătoare și oclusive (pentru marcarea granițelor de cuvânt sau a părților de cuvânt), substantivarea, prefixe și sufixe, schimbarea sensului prin prefixe, cuvinte cu sens diferit, articole (articol hotărât / nehotărât, articol zero, declinarea articolului, 3 genuri, prepoziție + caz, în special prepozițiile cu caz alternativ).	Elevii identifică greșeli tipice în propriile texte și aplică în mod conștient strategii de ortografie pentru a le corecta. Elevii analizează tipuri frecvente de erori în propriile texte și elaborează din acestea o listă personală de verificare pentru evitarea greșelilor.	Elevii redactează texte mai lungi și mai complexe, acordând o atenție deosebită structurilor gramaticale dificile și regulilor de ortografie (de ex. cuvinte cu multe prefixe, propoziții subordonate complexe, diferite cazuri/prepoziții). Ei exersează corectarea sistematică a textelor altor colegi și oferă feedback țintit privind gramatica și ortografia.

DT4	Conținut, metode, tehnici de lucru 3 ore/săptămână (TC)	Metode, tehnici de lucru +1 oră/săptămână (CS)	Metode, tehnici de lucru +2 ore/săptămână (CS)
4.4 Multilingvism și competență interculturală CS ● Identificarea particularităților lingvistice prin compararea limbilor cunoscute; ● Identificarea utilizării discriminatorii a limbii și discutarea acesteia, respectiv luarea de poziție și prin mijloace lingvistice.	Elevii compară limbi (germană, engleză, română, maghiară). Elevii compară particularități ale limbii germane cu limba întâi (limba maternă): de ex. cuvinte compuse, nominalizări, trăsături ale structurii propoziției, folosirea virgulei.	Elevii analizează sistematic diferențe și asemănări tipice între germana și una sau mai multe dintre limbile pe care le cunosc (de ex. structura propoziției, formarea cuvintelor). Elevii traduc sau rescriu scurte texte pentru a percepe conștient diferențele lingvistice și a reflecta asupra lor.	Elevii realizează mini-proiecte comparative (de ex. tabel, poster sau prezentare digitală) despre gramatică, formarea cuvintelor și structura propoziției în germană și într-o altă limbă. Elevii aplică sarcini de scriere sau vorbire orientate spre conștiința lingvistică pentru a: de ex. reformula un text în limbaj neutru, pentru a evita formulări discriminatorii.

LECTURĂ RECOMANDATĂ

Romane pentru adolescenți:

- Oppermann, Lea-Lina: Was wir dachten, was wir taten, Beltz&Gelberg Verlag, 2017.
https://docplayer.org/191545419-Was-wir-dachten-was-wir-taten-im-unterricht.html
- Günther, Herbert: Zeit der großen Worte, Gerstenberg Verlag, 2014.
https://www.penguinrandomhouse.de/content/attachment/landingpages/cbj_zeitdergrossenworte_unterrichtsmaterial_74478.pdf
- Limes, Tom: Voll verkackt ist halb gewonnen, Arena-Verlag, 2020.
https://www.kapiert.de/download/Limes_Voll_verkackt_ist_halb_gewonnen2.pdf
- Seethaler, Robert: Der Trafikant, Kein&Aber Verlag, 2012.
https://lehrerfortbildung-bw.de/u_sprachlit/deutsch/bs/projekte/epik/trafikant/
https://deutsch-klett.de/lesarten-des-romans-der-trafikant/
https://www.visionkino.de/fileadmin/user_upload/publikationen/FilmTipp_ZOOM/Viki-Filmtipp-ZOOM-Der_Trafikant.pdf
https://www.visionkino.de/fileadmin/user_upload/filmtipps/pdfs/FilmTipp_Der_Trafikant.pdf
- Nesch, Thorsten: Der Drohnenpilot, mixtvision Mediengesellschaft, 2015.
https://eduki.com/de/material/4803/unterrichtsmaterial-zu-dem-jugendbuch-der-drohnenpilot-von-thorsten-nesch
- De Velasco, Stefanie: Tigermilch, Kiepenheuer&Witsch Verlag, 2013.

https://www.goethe.de/resources/files/pdf198/de-velasco-tigermilch.pdf

- Feibel, Thomas: Like me, Carlsen Verlag, 2014.
http://www.klicksafe.de/fileadmin/cms/download/pdf/Themen/Kommunizieren/Unterrichtsmaterialien_LikeMe_Carlsen.pdf
- Bongard, Katrin: Es war die Nachtigall, Hanser Verlag, 2020.
- Pressler, Mirjam: Nathan und seine Kinder, Beltz&Gelberg Verlag, 2009.
- Dugaro, Maike: Mauerpost, dtv junior, 2011.
- Erler, Lukas: Side Effect, arsEdition, 2017.
- Baltscheit, Martin: Die besseren Wälder, Beltz&Gelberg Verlag, 2012.
- Herrmann, Elisabeth: Seefeuer, cbj Verlag, 2011.
- Wolff, Iris: Halber Stein, Otto Müller Verlag, 2012.
- Röder, Marlene: Cache, Deutscher Taschenbuch Verlag (dtv), 2008.
- Brandis, Katja: Woodwalkers / Seawalkers (Reihen), Arena Verlag, 2016 ff.

Povestiri scurte:

- Bichsel, Peter: Eigentlich möchte Frau Blum den Milchmann kennenlernen: 21 Geschichten, suhrkamp taschenbuch, 1996.

(u. a. Die Tochter, San Salvador, November)
https://www2.klett.de/sixcms/media.php/229/DO01_3-12-313816_online_S111_37f3vk.pdf
https://www.teachsam.de/deutsch/d_literatur/d_aut/bic/bic_toc0.htm
https://www.gregorschroeder.de/wp-content/uploads/Peter-Bichsel_San-Salvador.pdf

- Franck, Julia: Bauchlandung. Geschichten zum Anfassen (Textesammlung, 2000) und Lagerfeuer (Textesammlung, 2003), Fischer Taschenbuch.

(de ex. Streuselschnecke, Bäuchlings)

https://www2.klett.de/sixcms/media.php/229/927206_0002_7.pdf

- Aichinger, Ilse: Kurzgeschichten, Suhrkamp Verlag, diverse Ausgaben

(u.a. Fenstertheater, Wo ich wohne)

- Steenfatt, Margret: Erzählungen für den Deutschunterricht, Ravensburger Buchverlag, 1985.

(u.a. Im Spiegel)

- Marti, Kurt: Leichenreden und andere Texte, Benziger Verlag, 1980.

(u.a. Happy End)

- Schwitters, Kurt: Anna Blume und ich: Dichtungen, Reclam Verlag, 1981

(u.a. Gertrud)

- Kunze, Rainer: Zimmerlautstärke. Prosa, Suhrkamp Verlag, 1972.

(u.a. Fünfzehn)

- Hohler, Franz: Der Geruch des Heus. Geschichten, Luchterhand Literaturverlag, 1992.

(u.a. Rasches Altern)

Povestiri:

- Müller, Herta: Niederungen, Rotbuch Verlag, 1982.

(de ex. schwäbische Bad, Niederungen, Meinung)

- Lenz, Siegfried: So zärtlich war Suleyken. Erzählungen aus Masuren, Hoffmann und Campe, 1955.

(u.a. Das ununterbrochene Schweigen)

- texte de tip escape room: https://buchszene.de/escape-room-das-geheimnis-des-spielzeugmachers-bestseller/
- Reich-Ranicki, Marcel (Hg.): Die besten deutschen Erzählungen, Insel Verlag, 2022 (erste Auflage 2012)
  - ✔ Goethe, J. W.: Die Sängerin Antonelli
  - ✔ Hebel, Johann Peter: Kannitverstan
  - ✔ Hebel, Johann Peter: Unverhofftes Wiedersehen
  - ✔ Keyserling von, Eduard: Die Soldaten-Kersta
  - ✔ Ebner-Eschenbach von, Marie: Krambambuli
  - ✔ Kafka, Franz: Der Hungerkünstler
  - ✔ Feuchtwanger, Lion: Höhenflugrekord
  - ✔ Brecht, Bertolt: Der Augsburger Kreidekreis
  - ✔ Langgässer, Elisabeth: Saisonbeginn
  - ✔ Kaschnitz, Marie Luise: Lange Schatten
  - ✔ Hildesheimer, Wolfgang: Das Ende der Welt
  - ✔ Böll, Heinrich: Wanderer, kommst du nach Spa…
- Autori germani din România: antologii de literatură germană din România

1. Sienerth, Stefan (Hg.): Siebenbürgische Erzählungen, Verlag Südostdeutsches Kulturwerk, 2001.
   - ✔ Bergel, Hans: Das Venusherz
   - ✔ Birkner, Andreas: Schwarzer Schnee
   - ✔ Hodjak, Franz: Die Jacke
   - ✔ Schuster, Paul: Heilige Cäcilia
   - ✔ Wittstock, Erwin: Die Verfolgung
2. Seidner, Walther Gottfried: Auf Wolke Sieben7Bürgen ... Paradies in der Hölle ... gute Nachtgeschichten, Honterus Verlag, 2007.
   - ✔ Seidner, Walther Gottfried: Die entschärfte Gewehrkugel. Eisblumen für den Dreizehnten
3. Spiridon, Olivia: Deutsche Erzähler aus Rumänien nach 1945: eine Prosaanthologie, Curtea Veche-Verlag, Bukarest, 2012.
   - ✔ Aichelburg von, Wolf: Briefträger Vogel Strauß
   - ✔ Birkner, Andreas: Die schönste Frau der Welt
   - ✔ Liebhardt, Hans: Dort oben bei den Kirschen
   - ✔ Liebhardt, Hans: Die drei Tode meines Großvaters
4. Hassel, Horst & Perez, Hertha (Hrsg.): Anthologie deutschsprachiger Kurzprosa im 20. Jahrhundert, Editura didactică și pedagogică, 1973.
   - ✔ Meschendörfer, Adolf: Als man noch die Soldaten einfing
   - ✔ Stephani, Claus: Verhaltensvorschriften

Graphik Novel:

- Budde, Nadia: Such dir was aus, aber beeil dich!, S. Fischer Verlag, 2009.
- Claus, Calle: White Line, Reprodukt Verlag, 2010.
- Lust, Ulli: Heute ist der letzte Tag vom Rest deines Lebens, avant-verlag, 2009.
- weitere Textbeispiele: https://www.goethe.de/ins/lv/de/kul/sup/com/dgn.html

Lirică:

- Erlebnislyrik

(u.a. Goethe, Johann Wolfgang: Wanderers Nachtlied, Prometheus, Mailied, Willkommen und Abschied)
https://deutsch-klett.de/material/unterrichtsmaterial-goethe-willkommen-und-abschied-zip-datei/

- konkrete Poesie

(u.a. Döhl, Reinhard: Apfel; Manz, Hans: 8; Gomringer, Eugen: schweigen; Fried, Erich: Sprachlos; Kremm, Werner: Sieben)

- poezii germane din România (titluri și volum de poezii)

✔ Puchianu, Carmen: Indem ich dich denke, Heimatstadt ’87; Der Mann in Schwarz; Was ist aber die Realität; Winters Nähe, in: Gedichte, in verschiedenen literarischen Zeitschriften (u. a. Neue Literatur, Bukarest, 1980er Jahre) und in Carmen Puchianu: Gedichte und Prosa, Honterus Verlag, 2017.

✔ Barth, Peter: Ein Falter, in: Peter Barth: Gedichte, Dacia Verlag, Klausenburg, 1983.

✔ Wichner, Ernst: Herbst, in: Ernst Wichner: Der blaue Weg, Suhrkamp Verlag, 2003.

✔ Wagner, Richard: Second Hand; Das Haus, in: Richard Wagner: Vierter Versuch der Himmelsstürmung. Gedichte, Suhrkamp Verlag, 1993.

✔ Hodjak, Franz: Appell; Rondel; Psalm oder in Verlegenheit eines Titels; Ode an die Zunge, in: Franz Hodjak: In der Zeit zerstreut, Suhrkamp Verlag, 1999.

✔ Bossert, Rolf: Die Straßenkehrer – nach Herta Müller; Weihnachten 1973; Gebot, in: Rolf Bossert: Der Ausdruck meiner Hände, Suhrkamp Verlag, 1988.

✔ Wagner, Richard: zwei hasen betrachten ein jägerbild, in: Richard Wagner: Die Invasion der Uhren, Suhrkamp Verlag, 1981.

✔ Totok, William: Kreise von unten gesehen, in: Die Vergesellschaftung der Gefühle, Dacia Verlag, Klausenburg, 1979.

✔ Pastior, Oskar: Gelsenvertreiben; Vom Sichersten ins Tausendste, in: Oskar Pastior: Gedichte, Rowohlt Verlag, 1971.

✔ Frauendorfer, Helmuth: 13 Wörter sag ich dir, in: Helmuth Frauendorfer: Gedichte, Dacia Verlag, 1986.

✔ Ortinau, Gerhard: An einen großen Toten, in: Gerhard Ortinau: Auf der Milchstraße wieder kein Licht, Suhrkamp Verlag, 1990.

✔ Latzina, Anemone: Widerliche Erkenntnis; Siebenbürgische Elegie 1983; König Drosselbart, in: Anemone Latzina: Gedichte, Dacia Verlag, Klausenburg, 1985.

- Interpretarea poeziei: https://www2.klett.de/sixcms/media.php/229/316014_soi_05_01.pdf

Teme principale pentru texte nonliterare:

- Școala și (auto)formarea
- Duo- și Multilingvism
- Dependență
- Diversitate
- Sănătate
- Technologie
- Schimbările climatice și sustenabilitatea

SURSE

Ende, Karin et al.: DLL 06: Curriculare Vorgaben und Unterrichtsplanung. Klett 2013.
Plan de învățământ Germană 9–12, Institutul de Stat pentru Calitatea Școlii și Cercetare în Educație, München.
Plan de învățământ Germană – liceu (faza de introducere / faza principală), Ministerium pentru Bildung Saarland.
Programă școlară Limba și literatura germană maternă clasele 9-12, aprobată prin Ordinul Ministrului Nr. 3252/13.02.2006.
Tippelt, Rudolf, Schmidt-Hertha, Bernhard (Hrsg.): Handbuch Bildungsforschung. Wiesbaden: Springer 2018.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Grad didactic/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
MIHAIU TITA MIRELA	gradul didactic I	Centrul de Formare Continuă în Limba Germană Mediaș, Sibiu
DUMITRU-IACOB ANDREEA	doctor în filologie	Colegiul Național „Samuel von Brukenthal“, Sibiu
MICLERU-ȘOANĂ ANINA	gradul didactic I	Colegiul Național „Johannes Honterus”, Brașov
ROȘU VIORICA	gradul didactic I	Liceul Teoretic „Nikolaus Lenau”, Timișoara
SCHLATTNER SABINE MAYA	consultant de specialitate	Centrala pentru Activitate Școlară în Străinătate din R. F. Germania

COORDONATORI/RESPONSABILI/CONSULTANȚI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență
TUDOR ALEXANDRA	consilier	Ministerul Educației și Cercetării
COTÂRLEA DELIA ANCA	conf. univ. dr.	Universitatea Transilvania Brașov, Facultatea de Litere
STĂNESCU MIRONA HORIANA	lector univ. dr.	Universitatea Babeș-Bolyai, Facultatea de Psihologie și Științe ale Educației, Cluj-Napoca

Anexa nr. 31B

Programa școlară
pentru disciplina

Limba și literatura germană maternă

Clasa a IX-a
Trunchi comun și curriculum de specialitate (TC+CS)

Toate filierele, profilurile, specializările
și pentru studiul limbii germane materne

Învățământ liceal

- 2026 –

Anexa nr. 31B
Programa școlară pentru disciplina *Limba și literatura germană maternă*, clasa a IX-a, trunchi comun și curriculum de specialitate (TC+CS)

- *Toate filierele, profilurile, specializările și pentru studiul limbii germane materne*

NOTĂ DE PREZENTARE

Programa de Limba și literatura germană maternă reprezintă oferta curriculară pentru clasa a IX-a. În ceea ce privește abordarea sa, aceasta are în vedere respectarea prevederilor Legii învățământului preuniversitar nr. 198/2023 și a fost elaborată în concordanță cu dispozițiile instrumentelor juridice internaționale ratificate de România, respectiv Convenția-cadru pentru protecția minorităților naționale (1 februarie 1995) și Carta europeană a limbilor regionale sau minoritare (5 noiembrie 1992), precum și cu ansamblul normativ european privind protecția și promovarea limbilor minoritare. Se promovează respectarea principiului diversității culturale și lingvistice, precum și exercitarea drepturilor minorităților naționale la afirmarea identității și la participare egală în procesul educațional.

Programa a fost elaborată respectând Planul-cadru aprobat prin OMEC nr. 6.932/2025, conform căruia elevii învățământului liceal cu frecvență zi, filiera teoretică, profilul real, specializarea matematică-informatică și științe ale naturii, filiera tehnologică, filiera vocațională, studiază prin trunchiul comun trei ore săptămânal în clasa a IX-a; elevii din cadrul învățământului liceal cu frecvență zi, filiera teoretică, profilul umanist, specializarea științe sociale, studiază în plus față de trunchiul comun în curriculumul de specialitate o oră săptămânal în clasa a IX-a, iar elevii din cadrul învățământului liceal cu frecvență zi, filiera teoretică, profilul umanist, specializarea filologie, studiază în plus față de trunchiul comun în curriculumul de specialitate două ore săptămânal în clasa a IX-a.

Programa școlară pentru nivelul liceal la clasa a IX-a este de tip TC + CS (Trunchi comun + Curriculum de specialitate), diferențierea făcându-se la conținuturile programei școlare. Curriculumul se bazează pe programa școlară de limba și literatura germană maternă aprobată pentru clasele V-a − a VIII-a prin OMEN nr. 3393 / 28.02.2017, bazată pe dezvoltarea competențelor.

Disciplina Limba și literatura germană maternă aduce o contribuție esențială la realizarea obiectivelor educaționale și la dezvoltarea competențelor elevilor până la absolvirea liceului. Importanța acestei contribuții rezultă din faptul că în centrul disciplinei se află limba ca principal mijloc de comunicare în lumea noastră. O utilizare sigură a limbii, atât orală, cât și scrisă, permite autodeterminare, înțelegerea lumii, toleranță și participare la viața culturală, socială și politică contemporană.

Orele de limbă și literatură germană din învățământul liceal urmăresc lărgirea, diferențierea și aprofundarea competențelor lingvistice ale elevilor. Aceștia înțeleg și folosesc limba germană în formă orală și scrisă ca mijloc de exprimare și comunicare și o reflectează ca instrument și obiect al gândirii. Ei descoperă faptul că utilizarea limbii contribuie și la formarea identității personale.

În plus, disciplina Limba și literatura germană maternă dezvoltă capacitatea de analiză critică, argumentare și reflecție și contribuie la formarea competențelor media. Disciplina dezvoltă capacitatea de percepție și exprimare și contribuie la educația estetică. Ea stimulează imaginația și creativitatea și valorifică potențialul acestora.

Textele literare și provocările pe care le conțin sunt în mod deosebit potrivite pentru a oferi sprijin în procesul de autocunoaștere și pentru a promova înțelegerea altor poziții și perspective. Elevii percep literatura ca pe un spațiu estetic simulat, respectiv ca pe o alternativă la realitate și, în acest fel, ca pe o posibilitate de formare a identității individuale și culturale. În acest demers, ei își analizează propriile atitudini, comportamente și valori.

Studiul operelor provenite din epoci și culturi diferite oferă acces la diverse concepții despre lume și civilizații. Formarea unei baze solide de cunoștințe literare reprezintă o premisă importantă pentru participarea la viața culturală.

Orele de limba și literatura germană maternă dezvoltă capacitatea de lucru cognitiv și creativ, prin transmiterea tehnicilor de dobândire și prelucrare a informațiilor, esențiale în școală, studii și profesie: înțelegerea și redactarea textelor orale și scrise, utilizarea sigură și responsabilă a diferitelor medii de comunicare, precum și aplicarea orientată spre scop a metodelor de lucru. La finalul învățământului liceal, elevii dispun astfel de competențe lingvistice, literare și comunicative diferențiate. Limba și literatura germană maternă, ca disciplină școlară, oferă educație literară, cunoștințe culturale și abilități necesare pentru toate disciplinele școlii, pentru studii, formarea profesională și o activitate de succes, bazată pe valori, în profesie și în societate.

Predarea limbii și literaturii germane materne la nivel liceal este orientată spre o formare durabilă a cunoștințelor și competențelor. Rezolvarea conștientă a sarcinilor situative și aplicative, autonomia și responsabilitatea individuală, individualizarea și abordarea interdisciplinară solicită o interconectare strânsă a tuturor domeniilor disciplinei. Predarea este concepută în mod integrat, pentru a se putea sprijini pe cunoștințele și abilitățile deja dobândite și pentru a le dezvolta constructiv în vederea provocărilor viitoare. Exersarea funcțională și formarea rutinelor, în special în redactarea și revizuirea textelor proprii, au un rol central în acest proces.

Din punct de vedere metodologic, abordarea curriculumului presupune, de asemenea, utilizarea unor metode active de predare și învățare care vizează dezvoltarea competențelor, precum și proceduri diferențiate de organizare a învățării.

Programa școlară pentru disciplina Limba și literatura maternă germană are următoarea structură:

- Notă de prezentare;
- Domenii de competențe
- Competențe generale, care urmăresc formarea și dezvoltarea competențelor elevilor în patru domenii fundamentale;
- Competențe specifice, componente și subsisteme ale competențelor de bază (domenii de abilități și competențe dezvoltate ca urmare a învățării, seturi de motivații și atitudini);
- Exemple și activități de învățare, care pot contribui la dezvoltarea competențelor specifice prin integrarea conținutului;
- Conținuturi de învățare, care contribuie la dezvoltarea competențelor specifice pe baza seturilor de abilități, asociate competențelor generale și celor specifice, precum și sugestiilor metodologice; Conținuturile din TC vizează elemente de cunoaștere care se adresează tuturor; conținuturile din CS merg spre specializare și complexitate avansată.
- Opere literare recomandate și teme principale pentru textele nonliterare.

Prin conținuturile și abordările metodologice propuse se delimitează clar orele din trunchiul comun (TC) de cele din curriculumul de specialitate (CS – nivelurile +1h și +2h). Conținuturile de învățare din TC sunt obligatorii pentru toate filierele, profilurile și specializările. Pentru filiera teoretică, profilul umanist, specializarea Științe sociale, sunt obligatorii conținuturile din rubrica +1h CS, iar pentru filiera teoretică, profilul umanist, specializarea Filologie, sunt obligatorii conținuturile din rubrica +2h CS.

Conținuturile de învățare și recomandările privind activitățile de învățare și abordările metodologice sunt corelate cu competențele generale și specifice. Astfel, se recomandă:

- pentru toate filierele, profilurile și specializările – utilizarea activităților de învățare, a metodelor și a tehnicilor de lucru din rubrica TC;

- pentru filiera teoretică, profilul umanist, specializarea *Științe sociale* – utilizarea activităților de învățare, a metodelor și a tehnicilor de lucru din rubricile TC și +1h CS;

- pentru filiera teoretică, profilul umanist, specializarea *Filologie* – utilizarea activităților de învățare, a metodelor și a tehnicilor de lucru din rubricile TC, +1h CS și +2h CS.

THEMENBEREICHE (TB)

TB1	Texte verfassen
TB2	Lesen: mit Texten und Medien umgehen
TB3	Sprechen und verstehendes Zuhören
TB4	Sprache und Sprachgebrauch

ALLGEMEINE KOMPETENZEN (AK) UND SPEZIFISCHE KOMPETENZEN (SK)

TB 1 - Texte verfassen

IX. Klasse
AK 1.1 Schreibfertigkeiten und -fähigkeiten entwickeln
SK Die Schülerinnen und Schüler können ● Einzel- und Kernaussagen von Texten erkennen und darstellen; ● Struktur/ Aufbau des Textes erkennen und analysieren; ● sprachlich-stilistische Gestaltungsmittel von Texten erkennen und analysieren; ● Argumentationen in Texten identifizieren, um in eigenen Argumentationen darauf Bezug zu nehmen; ● begründet Stellung nehmen, indem sie ihre Argumentation strukturieren und sich zum Thema positionieren; ● in unterschiedlichen Textsorten verschiedene Schreibfunktionen (berichten, argumentieren) anwenden; ● Texte handschriftlich oder mit Textverarbeitungsprogrammen adressatengerecht und sinnvoll strukturieren; ● grammatikalische Regeln, Zeichensetzung und Orthografie bewusst anwenden.
AK 1.2 Texte planen und verfassen
SK Die Schülerinnen und Schüler können ● Phasen des Schreibprozesses (Entwerfen, Schreiben, Überarbeiten) selbstständig durchführen; ● die Schritte der Recherche beschreiben und anwenden; ● sich Informationen aus unterschiedlichen Quellen beschaffen, die sie vergleichen, auswählen und bearbeiten können; ● Techniken des Notierens zur Vorbereitung eigener Texte nutzen; ● Texte schriftlich verfassen mit Hilfe von z. B. Stichworten, Gliederungen, Textgerüst; ● informierende Texte adressatenbezogen verfassen; ● literarische Texte und Sachtexte untersuchen und gegebenenfalls Unterschiede und Gemeinsamkeiten erkennen; ● Handlung und Personenkonstellation darstellen; ● Sachtexte und literarische Texte schriftlich analysieren bzw. interpretieren; ● Gedichte anhand einer gegebenen Struktur interpretieren; ● Informationen aus Schaubildern herausarbeiten.
AK 1.3 Texte überarbeiten
SK Die Schülerinnen und Schüler können ● eigene und fremde Texte beurteilen (u.a. im Hinblick auf Textkohärenz und -kohäsion); ● zu fremden Texten Feedback geben; ● eigene und fremde Texte einzeln oder im Team überarbeiten.
AK 1.4 Interkulturelle Kompetenz
SK Die Schülerinnen und Schüler können ● sich in eine fremdkulturelle Perspektive/ Position versetzen und darüber schriftlich berichten/schreiben; ● gängige Sicht- und Wahrnehmungsweisen, Vorurteile und Stereotype des eigenen sowie des fremdkulturellen Landes benennen und sich schriftlich mit ihnen auseinandersetzen.

TB 2 - Lesen: mit Texten und Medien umgehen

IX. Klasse
AK 2.1 Lesestrategien anwenden
SK Die Schülerinnen und Schüler können ● unterschiedliche Lesestrategien anwenden, um einen gelesenen literarischen Text oder Sachtext zu verstehen; ● handlungs- und produktionsorientierte Lesetechniken zur individuellen Texterschließung nutzen.
AK 2.2 Literarische Texte erschließen und deuten; Sachtexte verstehen und erschließen
SK Die Schülerinnen und Schüler können ● Textverständnis entwickeln; ● Kernaussagen, zentrale Argumente bzw. Position der Autorin/des Autors in unterschiedlichen Texten erfassen; ● gelesene literarische Texte und Sachtexte im Detail erfassen und sie z.B. in Diskussionen und für eigene Textproduktionen nutzen; ● Weltwissen zur Textdeutung nutzen; ● produktiv mit Texten umgehen (z.B. Rollenspiele, kreatives Schreiben).
AK 2.3 Medien nutzen
SK Die Schülerinnen und Schüler können ● Medien zielgerichtet nutzen; ● grundlegende Darstellungsmittel von Video- und Audiobeiträgen beschreiben und deren Wirkung analysieren; ● das Internet für Recherchen nutzen.
AK 2.4 Interkulturelle Kompetenz
SK Die Schülerinnen und Schüler können ● kulturell geprägte soziale Kontexte in gelesenen Texten erkennen; ● Verständnis für andere Positionen und (Sub)Kulturen entwickeln.

TB 3 - Sprechen und verstehendes Zuhören

IX. Klasse
AK 3.1 Verstehend zuhören
SK Die Schülerinnen und Schüler können ● vor dem Zuhören ihr thematisches Vorwissen aktivieren und ihr Ziel bzw. ihre Erwartungen klären; ● Gesprächsbeiträge anderer verfolgen und verstehen; ● wesentliche Aussagen aus umfangreichen gesprochenen Texten verstehen, diese Informationen sichern und wiedergeben; ● Aufmerksamkeit für verbale, non- und paraverbale Äußerungen entwickeln.
AK 3.2 Mit und zu anderen sprechen
SK Die Schülerinnen und Schüler können ● sich themenorientiert, sachlich und unter Beachtung von Gesprächsregeln an Gesprächen und Diskussionen beteiligen; ● in Diskussionen und Debatten themen- und adressatenbezogen eigene Argumente formulieren; ● durch gezieltes Fragen notwendige Informationen beschaffen; ● die eigene Meinung begründet und nachvollziehbar vertreten; ● auf Gegenpositionen sachlich und argumentierend eingehen; ● verschiedene Darstellungsformen unterscheiden und beim Sprechen anwenden: erzählen, informieren (berichten, beschreiben), argumentieren; ● anschaulich und verständlich, u. a. durch Verwendung von sprachlichen Bildern, Beispielen und Vergleichen sprechen; auch non-verbale und paraverbale Signale einsetzen; ● Verstehensprobleme beheben; ● Strategien unfairer Kommunikation auch im Rahmen der medialen Öffentlichkeit identifizieren.

AK 3.3 Vor anderen sprechen
SK Die Schülerinnen und Schüler können ● Texte sinngebend und gestaltend vorlesen und (frei) vortragen; ● freie Redebeiträge leisten; ● Kurzdarstellungen (frei) vortragen mithilfe von Stichwortzetteln/einer Gliederung; ● ihre Vorträge/Präsentationen durch den Einsatz geeigneter Medien unterstützen; ● Schaubilder beschreiben und auswerten; ● stimmliche und nonverbale Mittel in ihren Beiträgen einsetzen.

AK 3.4 Szenisch spielen
SK Die Schülerinnen und Schüler können ● Formen des szenischen Spiels umsetzen; ● eigene Erlebnisse, Haltungen, Situationen szenisch darstellen; ● Themen szenisch gestalten.
AK 3.5 Feedback geben
SK Die Schülerinnen und Schüler können ● verschiedene Formen des kriterienbezogenen Feedbacks zu Vorträgen/Präsentationen und Gesprächen nutzen; ● anhand von Kriterienkatalogen ihr eigenes Sprechhandeln reflektieren und bewerten; ● Rückmeldungen zur zielgerichteten Verbesserung ihrer Kompetenzen nutzen; ● fremdes und eigenes Sprechverhalten in unterschiedlichen Situationen unter Berücksichtigung inhaltlicher, verbaler, nonverbaler und struktureller Aspekte untersuchen.
AK 3.6. Interkulturelle Kompetenz
SK Die Schülerinnen und Schüler können ● mit Personen unterschiedlicher kultureller Herkunft interagieren und kommunizieren; ● für lokale, nationale, europäische und globale Kulturen und Ausdrucksformen Verständnis entwickeln und sich darüber austauschen; ● über die eigene Identität in einer multikulturellen Welt reflektieren und sprechen.

TB 4 - Sprache und Sprachgebrauch

IX. Klasse
AK 4.1 Sprachliche Strukturen untersuchen und reflektieren
SK Die Schülerinnen und Schüler können ● grammatische Strukturen korrekt bilden und bei Bedarf korrigieren; ● grammatische Terminologie im funktionalen Zusammenhang anwenden; ● Funktionen von Sätzen, Satzgliedern und Wortarten erkennen und diese für das Sprechen, Schreiben und Untersuchen von Texten nutzen; ● Satzstrukturen erkennen und syntaktische Varianten bei der eigenen Textproduktion nutzen; ● Leistungen von Satzarten und Wortarten kennen und für Sprechen, Schreiben und Textuntersuchung nutzen; ● wichtige Regeln der Aussprache nennen und beim Sprachhandeln berücksichtigen.
AK 4.2 Textstrukturierungselemente in Texten erkennen und anwenden
SK Die Schülerinnen und Schüler können ● sprachliche Mittel der Textstrukturierung erkennen und diese anwenden; ● sprachliche Mittel, die dazu dienen, die Textkohärenz herzustellen, erkennen und anwenden; ● Merkmale gesprochener und geschriebener Sprache unterscheiden.
AK 4.3 Texte richtig schreiben
SK Die Schülerinnen und Schüler können ● wichtige Regeln der deutschen Grammatik und der Orthografie beim Verfassen von Texten anwenden; ● Rechtschreibstrategien bei der Fehlerkorrektur einsetzen.
AK 4.4 Mehrsprachigkeit und interkulturelle Kompetenz
SK Die Schülerinnen und Schüler können ● sprachliche Besonderheiten durch Gegenüberstellung von bekannten Sprachen identifizieren; ● diskriminierenden Sprachgebrauch erkennen und darüber sprechen bzw. auch sprachlich dazu Stellung nehmen.

LERNINHALTE, LERNAKTIVITÄTEN, METHODEN UND ARBEITSTECHNIKEN

IX. Klasse TB1
Verbindlich sind:
Kennen und Anwenden von **Schreibfunktionen** (informieren, analysieren, beschreiben, argumentieren); **formeller Brief/ formelles Schreiben, begründete Stellungnahme, Analyse.**

TB1	Inhalt, Methoden, Arbeitstechniken 3h/Woche (TC)	Methoden, Arbeitstechniken +1h (CS)	Methoden, Arbeitstechniken +2h (CS)
1.1 Schreibfertigkeiten und -fähigkeiten entwickeln SK Die Schülerinnen und Schüler können ● Einzel- und Kernaussagen von Texten erkennen und darstellen; ● Struktur/Aufbau des Textes erkennen und analysieren ● sprachlich-stilistische Gestaltungsmittel von Texten erkennen und analysieren; ● Argumentationen in Texten identifizieren, um in eigenen Argumentationen darauf Bezug zu nehmen; ● begründet Stellung nehmen, indem sie ihre Argumentation strukturieren und sich zum Thema positionieren; ● in unterschiedlichen Textsorten verschiedene Schreibfunktionen (berichten, argumentieren) anwenden; ● Texte handschriftlich oder mit Textverarbeitungspro-grammen adressatengerecht und sinnvoll strukturieren; ● grammatikalische Regeln, Zeichensetzung und Orthografie bewusst anwenden.	Die Schülerinnen und Schüler wenden verschiedene Schreibaufgaben an: Beschreibungen aller Art, Interviews, Inhaltsangaben, Zusammenfassungen und formeller Brief. Geeignet sind v. a. Lyrik, Kurzgeschichten, Sachtexte, populärwissenschaftliche Texte. Die Schülerinnen und Schüler erkennen Strukturmerkmale von Argumenten und Argumentationsschema. Die Schülerinnen und Schüler nutzen Rechercheergebnisse als Grundlage, um ihre Argumentation sachgerecht, differenziert und evidenzbasiert zu gestalten. Die Schülerinnen und Schüler üben den gezielten Einsatz von Formulierungshilfen wie Redemitteln und Überleitungen. Die Schülerinnen und Schüler wiederholen integrativ und vertiefen weiter Schwerpunkte (Grammatik, Zeichensetzung, Orthografie);	Schülerinnen und Schüler verfassen Texte mit klarer Adressatenorientierung (z. B. Rede für Mitschülerinnen und Mitschüler, Beschwerdebrief an eine Behörde, Rezension für die Schülerzeitung). Sie lernen, Rechercheergebnisse gezielt in eigenen Texten einzusetzen (z. B. Fakten in einer Argumentation). Übung: Argumentationskette erweitern und absichern (z. B. mit Belegen, Beispielen, Zitaten). Die Schülerinnen und Schüler variieren sprachlich-stilistische Mittel gezielt in ihren eigenen Texten.	Schülerinnen und Schüler verfassen komplexe Textsorten mit kombinierter Schreibfunktion (z. B. Bericht mit anschließender Stellungnahme; Analyse mit eingebauter Argumentation). Sie üben das Überarbeiten längerer Texte in mehreren Fassungen (z. B. Rohfassung → Feedback → Endfassung). Die Schülerinnen und Schüler verfassen kreative Schreibprojekte mit argumentativen Elementen, z. B. einen Tagebucheintrag einer literarischen Figur, die zu einem kontroversen Thema Stellung nimmt. Die Schülerinnen und Schüler gestalten mediengerechte digitale Texte – z. B. Blogeinträge oder Onlinekommentare – mit besonderem Augenmerk auf Layout, Verständlichkeit und Wirkung.

TB1	Inhalt, Methoden, Arbeitstechniken 3h/Woche (TC)	Methoden, Arbeitstechniken +1h (CS)	Methoden, Arbeitstechniken +2h (CS)
1.2 Texte planen und verfassen SK Die Schülerinnen und Schüler können ● Phasen des Schreibprozesses (Entwerfen, Schreiben, Überarbeiten) selbstständig durchführen. ● die Schritte der Recherche beschreiben und anwenden; ● sich Informationen aus unterschiedlichen Quellen beschaffen, die sie vergleichen, auswählen und bearbeiten können; ● Techniken des Notierens zur Vorbereitung eigener Texte nutzen; ● Texte schriftlich verfassen mit Hilfe von z. B. Stichworten, Gliederungen, Textgerüst; ● informierende Texte adressatenbezogen verfassen. ● literarische Texte und Sachtexte untersuchen und gegebenenfalls Unterschiede und Gemeinsamkeiten erkennen; ● Handlung und Personenkonstellation darstellen; ● Sachtexte und literarische Texte schriftlich analysieren bzw. interpretieren; ● Gedichte anhand einer gegebenen Struktur interpretieren; ● Informationen aus Schaubildern herausarbeiten.	Die Schülerinnen und Schüler recherchieren nach passenden Informationen und lernen die damit verbundenen Schritte kennen und anwenden. Die Schülerinnen und Schüler gehen mit Internetquellen kritisch und korrekt um. Die Schülerinnen und Schüler nutzen ein breites Spektrum an Informationsquellen: v. a. Printmedien, Nachschlagewerke, Online-Datenbanken, Online-Lexika, digitale Wörterbücher, E-Books. Die Schülerinnen und Schüler zeigen Sprachbewusstheit über die Wirkung der verfassten Texte.	Die Schülerinnen und Schüler dokumentieren ihren Schreibprozess in einem Schreibjournal (z. B. kurze Notizen: Welche Schritte haben funktioniert? Wo musste ich überarbeiten?). Die Schülerinnen und Schüler üben das gezielte Strukturieren von Rechercheergebnissen (z. B. tabellarische Übersicht: Quelle – Hauptaussage – Bewertung). Die Schülerinnen und Schüler verfassen denselben informierenden Text in zwei adressatenbezogenen Versionen, z. B. einmal für Mitschülerinnen und Mitschüler und einmal für eine Zeitung. Die Schülerinnen und Schüler führen in Kleingruppen Feedbackgespräche zur Wirkung ihrer Texte und besprechen, welche Textstellen klar verständlich sind und welche Überarbeitung erfordern.	Schülerinnen und Schüler führen komplexe Schreibprojekte mit mehreren Überarbeitungsschritten durch (z. B. erste Fassung → Peer-Feedback → überarbeitete Endfassung). Die Schülerinnen und Schüler erstellen eine Materialsammlung zu einem kontroversen Thema (verschiedene Quellen, pro/kontra) und nutzen diese zur eigenen Textproduktion. Schreibaufgabe: Kombination verschiedener kommunikativer Textfunktionen (z. B. informieren + appellieren → sachlicher Bericht mit Stellungnahme; Analyse + Argumentation). Die Schülerinnen und Schüler sind in der Lage, ihre eigene Sprache hinsichtlich Ausdrucks, Struktur und Wirkung zu analysieren und gezielt zu verbessern.

TB1	Inhalt, Methoden, Arbeitstechniken 3h/Woche (TC)	Methoden, Arbeitstechniken +1h (CS)	Methoden, Arbeitstechniken +2h (CS)
1.3 Texte überarbeiten SK Die Schülerinnen und Schüler können ● eigene und fremde Texte beurteilen (u.a. im Hinblick auf Textkohärenz und -kohäsion); ● zu fremden Texten Feedback geben; ● eigene und fremde Texte einzeln oder im Team überarbeiten.	Die Schülerinnen und Schüler analysieren vollständige (kürzere) Texte (z. B. Gedicht, Kurzprosa) und/oder Ausschnitte aus Ganzschriften (z. B. Jugendroman oder Drama). Schwerpunkte: Epik – Thema, Erzählperspektive Dramatik – Aufbau, Thema, Szenenanalyse. Die Schülerinnen und Schüler analysieren Gedichte hinsichtlich des Themas, der Form und des Aufbaus sowie des Einsatzes rhetorischer Mittel (z. B. Vergleich, Aufzählung, Personifizierung, Wiederholung, Hyperbel, Anapher, Epipher, Metapher) und untersuchen die Rolle des lyrischen Ichs bzw. Sprechers. Die Schülerinnen und Schüler analysieren Sachtexte im Hinblick auf Textsorte, Aufbau, Gedankengang und sprachliche Gestaltung.	Schülerinnen und Schüler nutzen eigene Feedback-Bögen oder Checklisten für bestimmte Textsorten (z. B. Argumentation, Inhaltsangabe). Die Schülerinnen und Schüler üben das Peer-Feedback in Kleingruppen: gezielte Rückmeldung zu Inhalt, Struktur und Sprache. Die Schülerinnen und Schüler reflektieren Feedbackgespräche („Was war hilfreich? Was eher nicht?“). Überarbeitungsübung: Umsetzung von mindestens einem konkreten Verbesserungsvorschlag in der eigenen Rohfassung.	Schülerinnen und Schüler geben mehrstufiges Feedback: Erst Rückmeldung zur Rohfassung → Textüberarbeitung → erneutes Feedback zur Endfassung. Die Schülerinnen und Schüler üben, Feedback sprachlich konstruktiv zu formulieren (z. B. Ich-Botschaften, konkrete Vorschläge statt allgemeiner Kritik). Überarbeitung im Team: Schülerinnen und Schüler tauschen Texte und arbeiten gemeinsam an einer verbesserten Version.

TB1	Inhalt, Methoden, Arbeitstechniken 3h/Woche (TC)	Methoden, Arbeitstechniken +1h (CS)	Methoden, Arbeitstechniken +2h (CS)
1.4 Interkulturelle Kompetenz SK Die Schülerinnen und Schüler können ● sich in eine fremdkulturelle Perspektive/ Position versetzen und darüber schriftlich berichten/schreiben; ● gängige Sicht- und Wahrnehmungsweisen, Vorurteile und Stereotype des eigenen sowie des fremdkulturellen Landes benennen und sich schriftlich mit ihnen auseinandersetzen.	Die Schülerinnen und Schüler nutzen Multiperspektivität bei der Erschließung von Lerninhalten. Die Schülerinnen und Schüler zeigen die Bereitschaft, eine demokratische Schreibkultur zu fördern, und setzen sich dabei mit Themen der Europabildung, Demokratieerziehung und nachhaltigen Entwicklung auseinander. Die Schülerinnen und Schüler erstellen Projekte zur rumäniendeutschen Literatur: z. B. Gedichte-Kalender.	Schülerinnen und Schüler verfassen Vergleichstexte: z. B. unterschiedliche kulturelle Sichtweisen auf ein gemeinsames Thema (Schule, Feste, Familie) darstellen. Die Schülerinnen und Schüler üben das schreibende Reflektieren über Vorurteile und Stereotype, z.B. durch kurze Essays oder Kommentartexte. Rumäniendeutsche Literatur: Schülerinnen und Schüler wählen ein Gedicht aus und schreiben eine persönliche Reaktion aus der Perspektive einer Figur oder Zeitzeugin oder Zeitzeuge.	Schülerinnen und Schüler gestalten mehrperspektivische Schreibprojekte: z. B. eine fiktive Debatte in Textform, bei der verschiedene kulturelle Haltungen zu Wort kommen. Sie verknüpfen interkulturelle Themen mit Demokratie und Nachhaltigkeit: z. B. schreiben einen offenen Brief, eine Petition oder ein Statement zu einem globalen Problem (Klimawandel, Migration, Diversität). Projektarbeit: Erweiterung des Gedichte-Kalenders durch kommentierende Texte, Begleitartikel oder biografische Skizzen zu den Autoren → Verbindung von Literatur und kulturellem Kontext.

IX. Klasse TB2
Verbindlich sind:

3 Wochenstunden (TC)	+1 Wochenstunde (CS)	+2 Wochenstunden (CS)
✔ eine Ganzschrift (ein aktueller Jugendroman) ✔ mindestens zwei Kurz- und Kürzestgeschichten ✔ mindestens eine Erzählung (z. B. Siegfried Lenz: „Das ununterbrochene Schweigen“) ✔ mindestens eine Dramenszene (u.a. „Ringparabel“ aus dem Werk „Nathan der Weise“ von G. E. Lessing) ✔ mindestens drei Sachtexte ✔ fünf verschiedene Gedichte (verbindlich eines aus der rumäniendeutschen Literatur)	✔ eine Ganzschrift (ein aktueller Jugendroman) ✔ mindestens drei Kurz- und Kürzestgeschichten ✔ mindestens eine Erzählung (z. B. Siegfried Lenz: „Das ununterbrochene Schweigen“ ✔ mindestens eine Dramenszene (u.a. „Ringparabel“ aus dem Werk „Nathan der Weise“ von G. E. Lessing) ✔ mindestens vier Sachtexte ✔ fünf verschiedene Gedichte (verbindlich zwei aus der rumäniendeutschen Literatur)	✔ eine Ganzschrift (ein aktueller Jugendroman) ✔ mindestens vier Kurz- und Kürzestgeschichten ✔ mindestens eine Erzählung (z. B. Siegfried Lenz: „Das ununterbrochene Schweigen“; es kann zusätzlich eine weitere Erzählung durchgenommen werden) ✔ mindestens eine Dramenszene (u.a. „Ringparabel“ aus dem Werk „Nathan der Weise“ von G. E. Lessing); es kann zusätzlich eine weitere Dramenszene durchgenommen werden ✔ mindestens fünf Sachtexte ✔ fünf verschiedene Gedichte (verbindlich drei aus der rumäniendeutschen Literatur)

TB2	Inhalt, Methoden, Arbeitstechniken 3h/Woche (TC)	Methoden, Arbeitstechniken +1h (CS)	Methoden, Arbeitstechniken +2h (CS)
2.1 Lesestrategien anwenden SK Die Schülerinnen und Schüler können ● unterschiedliche Lesestrategien anwenden, um einen gelesenen literarischen Text oder Sachtext zu verstehen; ● handlungs- und produktionsorientierte Lesetechniken zur individuellen Texterschließung nutzen.	Schülerinnen und Schüler entwickeln grundlegende Lesefähigkeiten/ Lesefertigkeiten. Sie wenden Lesetechniken gezielt an (globales Lesen; diagonales/selektives Lesen, detailliertes Lesen.) Sie lösen Übungen: - vor dem Lesen (u.a. Vorwissen aktivieren) - während des Lesens (u.a. Schlüsselbegriffe erkennen) - nach dem Lesen (u.a. Zusammenfassung des Gelesenen). Sie wenden handlungs- und produktionsorientierte Methoden an, z. B.: - Standbilder, szenische Umsetzung; - mediale Umsetzung.	Schülerinnen und Schüler kombinieren mehrere Lesetechniken gezielt bei einem Text (z. B. zuerst global, dann selektiv, dann detailliert). Schülerinnen und Schüler begründen, welche Technik wann sinnvoll ist. Übungen: Vergleichen von verschiedenen handlungs- und produktionsorientierten Methoden → Reflexion der Textwahrnehmung.	Schülerinnen und Schüler wenden die Lesestrategien auf komplexere Texte (z. B. Zeitungsartikel, Kurzgeschichten mit Mehrdeutigkeit) an. Schülerinnen und Schüler vernetzen vor-, während- und nach-Lese-Übungen (z. B. Hypothese vor dem Lesen – während des Lesens prüfen – nach dem Lesen kritisch reflektieren). Die Schülerinnen und Schüler kombinieren zwei handlungsorientierte Methoden, z. B. eine szenische Umsetzung mit einer medialen Dokumentation.

TB 2	Inhalt, Methoden, Arbeitstechniken 3h/Woche (TC)	Methoden, Arbeitstechniken +1h (CS)	Methoden, Arbeitstechniken +2h (CS)
2.2 Literarische Texte erschließen und deuten; Sachtexte verstehen und erschließen SK Die Schülerinnen und Schüler können ● ein Textverständnis entwickeln; ● Kernaussagen, zentrale Argumente bzw. Position des Autors in unterschiedlichen Texten erfassen; ● gelesene literarische Texte und Sachtexte im Detail erfassen und sie z.B. in Diskussionen und für eigene Textproduktionen nutzen; ● Weltwissen zur Textdeutung nutzen; ● produktiv mit Texten umgehen (z. B. Rollenspiele, kreatives Schreiben).	Die Schülerinnen und Schüler analysieren literarische Texte unter Berücksichtigung von Handlung, Erzähler, Figuren, Konflikten sowie der Theorie des klassischen Dramas. Die Schülerinnen und Schüler analysieren und verfassen kontinuierliche Sachtexte zu Themen wie Schule und (Aus)Bildung, Zwei- und Mehrsprachigkeit sowie gesellschaftlich relevanten Aspekten wie Toleranz, Sucht und Diversität. Die Schülerinnen und Schüler teilen Textsorten nach ihrer Funktion ein: - informierende Texte: z. B. Bericht, Nachricht, Meldung, Schaubild, Brief, E-Mail, SMS, Chat; - appellierende Texte: z. B. Werbetext, Flyer, Flugblatt, Plakat; - instruierende Texte: z. B. Gebrauchsanleitung, Produktbeschreibung	Die Schülerinnen und Schüler setzen sich analytisch mit Handlung und Figuren literarischer Texte auseinander und beurteilen deren Wirkung auf die Rezeption der Lesenden. Die Schülerinnen und Schüler gestalten alternative Textfortsetzungen, z. B. ein neues Ende oder eine veränderte Szene. Die Schülerinnen und Schüler üben, Textaussagen kritisch zu prüfen (z.B. Perspektive des Autors erkennen, mögliche Intentionen). Die Schülerinnen und Schüler vergleichen unterschiedliche Textsorten innerhalb einer Kategorie (z. B. Nachricht vs. Bericht, Werbetext vs. Flyer) und reflektieren deren Wirkung.	Die Schülerinnen und Schüler erstellen eigene diskontinuierliche Darstellungen (z. B. Mindmap, Schaubild) zu literarischen oder Sachtexten, um Informationen zu strukturieren. Die Schülerinnen und Schüler analysieren klassische Dramen unter Verwendung dramaturgischer Grundbegriffe wie Exposition, Höhepunkt und Katastrophe und übertragen diese Konzepte auf zeitgenössische literarische Texte. Die Schülerinnen und Schüler zeigen einen produktiven Umgang mit Texten, indem sie durch Rollentausch neue Perspektiven einnehmen, z. B. indem sie aus der Sicht einer Nebenfigur schreiben oder eine Gegenrede zu einem appellierenden Text verfassen. Schülerinnen und Schüler verknüpfen literarische und Sachtexte gezielt miteinander (z. B. Kurzgeschichte zum Thema „Ausgrenzung“ ↔ Zeitungsartikel über Diversität).

TB 2	Inhalt, Methoden, Arbeitstechniken 3h/Woche (TC)	Methoden, Arbeitstechniken +1h (CS)	Methoden, Arbeitstechniken +2h (CS)
2.3 Medien nutzen SK Die Schülerinnen und Schüler können ● Medien zielgerichtet nutzen; ● grundlegende Darstellungsmittel von Video- und Audiobeiträgen beschreiben und deren Wirkung analysieren; ● das Internet für Recherchen nutzen.	Die Schülerinnen und Schüler setzen folgende Medien ein: - audiovisuelle Medien: z. B. Theater, Film (z.B. Kurzfilm, Literaturverfilmung, Fernsehserie, Videoclip, Verfilmung eines Gedichts), - auditive Medien: z. B. Hörspiel, Hörbuch; - Online- und Printmedien Die Schülerinnen und Schüler bereiten Rechercheergebnisse zielgerichtet für weitere Lern- und Arbeitsprozesse auf (Sachinformationen zu einem Thema bzw. Materialsammlung).	Die Schülerinnen und Schüler vergleichen verschiedene Medienformen zu demselben Thema (z. B. literarischer Text ↔ Kurzfilm ↔ Hörspiel) und reflektieren unterschiedliche Wirkungen. Die Schülerinnen und Schüler analysieren einzelne Filmszenen gezielt im Hinblick auf deren narrative und auditive Gestaltungsmittel Die Schülerinnen und Schüler verfassen eine Kurzrezension, z. B. zu einem Kurzfilm oder Hörbuch.	Die Schülerinnen und Schüler gestalten selbst kurze Medienprodukte (z. B. Mini-Podcast, Videoclip, szenische Hörspielaufnahme) und reflektieren die eingesetzten Mittel. Sie setzen Rechercheergebnisse gezielt in eigenen Projekten ein (z. B. Materialsammlung zu einem gesellschaftlichen Thema → Präsentation mit unterschiedlichen Medienquellen). Die Schülerinnen und Schüler erweitern ihre Filmanalyse, indem sie den Film als Gesamtkunstwerk begreifen.
2.4 Interkulturelle Kompetenz SK Die Schülerinnen und Schüler können ● kulturell geprägte soziale Kontexte in gelesenen Texten erkennen; ● Verständnis für andere Positionen und (Sub)Kulturen entwickeln;	Die Schülerinnen und Schüler diskutieren und reflektieren die bearbeiteten Texte und Filme werden auch unter passenden interkulturellen Aspekten besprochen. Die Schülerinnen und Schüler analysieren Texte rumäniendeutscher Literatur mit Schwerpunkt auf Interkulturalität.	Die Schülerinnen und Schüler identifizieren interkulturelle Spannungsfelder (z.B. Identität, Sprache, Zugehörigkeit) in Texten und Filmen und vergleichen diese mit eigenen Erfahrungen oder aktuellen gesellschaftlichen Diskussionen. Die Schülerinnen und Schüler führen gezielte Diskussionsübungen durch (z. B. Pro-/Kontra-Debatte zu einer im Text dargestellten kulturellen Haltung).	Die Schülerinnen und Schüler setzen sich mit Elementen der Mehrsprachigkeit in Literatur oder Filmen auseinander und reflektieren deren Funktion für die Darstellung von Interkulturalität. Die Schülerinnen und Schüler gestalten produktive Aufgaben: z. B. schreiben eine Tagebuchseite oder einen inneren Monolog aus der Sicht einer Figur mit interkultureller Erfahrung.

IX. Klasse TB3

Verbindlich ist: ein **Partner- bzw. Gruppenvortrag** (mit Plakat, Handout und Diskussion)

TB3	Inhalt, Methoden, Arbeitstechniken 3h/Woche (TC)	Methoden, Arbeitstechniken +1h (CS)	Methoden, Arbeitstechniken +2h (CS)
3.1 Verstehend zuhören SK Die Schülerinnen und Schüler können ● vor dem Zuhören ihr thematisches Vorwissen aktivieren und ihr Ziel bzw. ihre Erwartungen klären; ● Gesprächsbeiträge anderer verfolgen und verstehen; ● wesentliche Aussagen aus umfangreichen gesprochenen Texten verstehen, diese Informationen sichern und wiedergeben; ● Aufmerksamkeit für verbale, non- und paraverbale Äußerungen entwickeln.	Die Schülerinnen und Schüler üben gezielt Hörverstehen (global, selektiv, detailliert) mithilfe von Liedern, Auszügen aus: Hörbüchern, Hörspielen, Reportagen, Podcasts. Die Schülerinnen und Schüler erkennen das Thema (zentrale Aussagen von Gesprächen sowie von Hörtexten). Die Schülerinnen und Schüler üben Zuhörstrategien (inklusive Mitschrift). Schülerinnen und Schüler wenden Mitschreibtechniken an.	Die Schülerinnen und Schüler üben und vertieften Zuhörstrategien: systematisches Arbeiten mit unterschiedlichen Hörtexten (Nachrichten, Interviews, Alltagssituationen, Radiobeiträge), mit gezielten Arbeitsaufträgen für globales, selektives und detailliertes Hören. Die Schülerinnen und Schüler erstellen Zuhörprotokolle: Schülerinnen und Schüler verfassen strukturierte Mitschriften (Stichpunkte, Mindmaps, Zeitstrahl), die später für Diskussionen oder schriftliche Arbeiten genutzt werden.	Die Schülerinnen und Schüler analysieren paraverbale und nonverbale Aspekte in Hörbeiträgen (z. B. Debatten, Interviews, Theaterszenen, Podcasts) und trainieren gezielt den Einsatz von Tonfall, Pausen, Lautstärke, Betonung sowie Gestik und Mimik. Die Schülerinnen und Schüler produzieren in Gruppen eigene Hörtexte (z. B. Podcasts, Interviews oder kurze Hörspiele), in denen sie paraverbale Mittel bewusst einsetzen und anschließend Verständlichkeit sowie Wirkung reflektieren. Die Schülerinnen und Schüler geben in interaktiven Zuhörprojekten wie Rollenspielen oder Diskussionen Feedback zu Inhalt, Argumentation und Wirkung und fördern dadurch aktives, reflektiertes Zuhören.

TB3	Inhalt, Methoden, Arbeitstechniken 3h/Woche (TC)	Methoden, Arbeitstechniken +1h (CS)	Methoden, Arbeitstechniken +2h (CS)
3.2 Mit und zu anderen sprechen SK Die Schülerinnen und Schüler können ● sich themenorientiert, sachlich und unter Beachtung von Gesprächsregeln an Gesprächen und Diskussionen beteiligen; ● in Diskussionen und Debatten themen- und adressatenbezogen eigene Argumente formulieren; ● durch gezieltes Fragen notwendige Informationen beschaffen; ● die eigene Meinung begründet und nachvollziehbar vertreten; ● auf Gegenpositionen sachlich und argumentierend eingehen; ● verschiedene Darstellungsformen unterscheiden und beim Sprechen anwenden: erzählen, informieren (berichten, beschreiben), argumentieren; ● anschaulich und verständlich, u. a. durch Verwendung von sprachlichen Bildern, Beispielen und Vergleichen sprechen; ● auch non-verbale und paraverbale Signale einsetzen; ● Verstehensprobleme beheben; ● Strategien unfairer Kommunikation auch im Rahmen der medialen Öffentlichkeit identifizieren;	Schülerinnen und Schüler erkennen relevante Aspekte: - verbale Signale: Artikulation, Akzentuierungen, Redundanzen, Assoziationen, Floskeln, Füllwörter, Wiederholungen - non- und paraverbale Signale: Mimik und Gestik, Körpersprache, Blickkontakt, Pausen, Lautstärke, Betonung, Sprechtempo, Sprechpausen, Klangfarbe, Stimmlage, Stimmführung. Schülerinnen und Schüler verwenden die Standardsprache. Schülerinnen und Schüler strukturieren den Redebeitrag u. a. durch Stichwortzettel. Schülerinnen und Schüler üben Gesprächssituationen: - Unterrichtsgespräche; - Gespräche in Arbeitsgruppen. Schülerinnen und Schüler formulieren eigene Redebeiträge nach dem Zuhören (z. B. mit Hilfe kurzer Notizen, Abkürzungen, Stichworten).	Die Schülerinnen und Schüler nehmen an Gesprächstrainings mit klar verteilten Rollen teil und üben in strukturierten Diskussionsformen wie Think-Pair-Share oder Fish bowl-Diskussion gezielt Argumentation, Rückmeldung und den Umgang mit Gegenpositionen. Die Schülerinnen und Schüler trainieren in kurzen Rede- und Sprechanlässen den bewussten Einsatz verbaler Signale wie Artikulation, Betonung, Lautstärke und Pausen und reflektieren anschließend deren Wirkung. Die Schülerinnen und Schüler nutzen Stichwortzettel und Mindmaps zur Planung, Strukturierung und Unterstützung eigener mündlicher Beiträge.	Die Schülerinnen und Schüler führen komplexe Gesprächsformate wie Podiumsdiskussionen oder Debatten durch und übernehmen dabei Gesprächsleitung, Moderation und Reaktion auf Gegenargumente. Die Schülerinnen und Schüler analysieren in Videotrainings oder anhand von Gesprächsmitschnitten nonverbale und paraverbale Signale wie Körpersprache, Blickkontakt und Stimmführung. Sie üben in Rollenspielen Strategien gegen unfaire Kommunikationsformen wie Manipulation, Unterbrechungen oder persönliche Angriffe und entwickeln geeignete Gegenstrategien, z. B. durch Rückfragen, sachliche Klarstellungen oder gezielte Gesprächssteuerung.

TB3	Inhalt, Methoden, Arbeitstechniken 3h/Woche (TC)	Methoden, Arbeitstechniken +1h (CS)	Methoden, Arbeitstechniken +2h (CS)
3.3 Vor anderen sprechen SK Die Schülerinnen und Schüler können ● Texte sinngebend und gestaltend vorlesen und (frei) vortragen; ● freie Redebeiträge leisten; ● Kurzdarstellungen (frei) vortragen mithilfe von Stichwortzetteln/einer Gliederung; ● ihre Vorträge/Präsentationen durch den Einsatz geeigneter Medien unterstützen; ● Schaubilder beschreiben und auswerten; ● stimmliche und nonverbale Mittel in ihren Beiträgen einsetzen.	Schülerinnen und Schüler lesen und tragen sinnbetont und gestaltend Texte vor. Schülerinnen und Schüler gestalten ihren Vortrag als Auftrittsformat, inszenieren ein Gedicht, setzen eine Schlüsselszene mit Berücksichtigung von Elementen des szenischen Spiels um. Schülerinnen und Schüler gestalten Kurzdarstellungen: Kurzreferate und Präsentationen z. B: von Arbeitsergebnissen unterstützt durch Grobgliederung/ Stichwortzettel. Schülerinnen und Schüler verwenden mediale Unterstützung: - visuell: z.B. Plakat, Whiteboard, Tafelbild, E-Board; - auditiv oder audiovisuell: z.B. Nutzung von Tondateien oder Filmausschnitten.	Die Schülerinnen und Schüler führen gezielte Stimmübungen zu Lautstärke, Betonung, Sprechrhythmus, Pausensetzung und deutlicher Artikulation durch, z. B. anhand kurzer Vorlesetexte oder Gedichte. Schülerinnen und Schüler üben kurze Vorträge mit Stichwortzetteln: z. B. 1–2 Minuten Vortrag zu einem bekannten Thema mit Fokus auf Struktur und Verständlichkeit. Die Schülerinnen und Schüler üben den gezielten Einsatz von Medien, indem sie ihre Beiträge mit einfachen Hilfsmitteln wie Plakaten, Tafelbildern oder kurzen digitalen Präsentationen unterstützen. Die Schülerinnen und Schüler reflektieren ihre mündlichen Beiträge mithilfe von Peer-Feedback, bei dem Mitschülerinnen und Mitschüler anhand eines Feedbackrasters Rückmeldungen zu Verständlichkeit, Struktur und Stimme geben.	Die Schülerinnen und Schüler erweitern ihre Präsentationskompetenz, indem sie komplexere Auftrittsformate umsetzen – etwa szenische Darstellungen (z. B. Gedichtinszenierungen oder kurze Theaterszenen mit nonverbalen Elementen) – und Präsentationen mit multimedialer Unterstützung durch Bild, Ton oder Video einbinden. Die Schülerinnen und Schüler nehmen ihre Vorträge oder Präsentationen per Video auf und analysieren anschließend gemeinsam Körpersprache, Gestik, Blickkontakt und Stimme. Die Schülerinnen und Schüler üben adressatenorientiertes Sprechen, indem sie denselben Inhalt einmal in einer formalen Form (z. B. Kurzreferat) und einmal in einer freien bzw. lockeren Form (z. B. Interview, Poetry Slam, Kurzrede) präsentieren. Die Schülerinnen und Schüler gestalten kreative Präsentationsformate, indem sie Rollenvorträge übernehmen – beispielsweise als Journalist, Zeitzeugin oder literarische Figur.

TB3	Inhalt, Methoden, Arbeitstechniken 3h/Woche (TC)	Methoden, Arbeitstechniken +1h (CS)	Methoden, Arbeitstechniken +2h (CS)
3.4 Szenisch spielen SK Die Schülerinnen und Schüler können ● Formen des szenischen Spiels umsetzen; ● eigene Erlebnisse, Haltungen, Situationen szenisch darstellen; ● Themen szenisch gestalten.	Die Schülerinnen und Schüler wenden grundlegende Elemente des szenischen Spiels an, wie den bewussten Umgang mit dem Raum, das Gestalten von Standbildern, die Rollenübernahme sowie den gezielten Einsatz von Lautstärke, Mimik, Gestik, Körperhaltung und Körperspannung. Die Schülerinnen und Schüler üben unterschiedliche Darstellungsformen. Die Schülerinnen und Schüler übernehmen und gestalten unterschiedliche Rollen in szenischen Darstellungen. Die Schülerinnen und Schüler vertiefen ihr Verständnis literarischer Texte durch kreative Verfahren wie Standbilder, die szenische Umsetzung von Schlüsselszenen, Rezitationen oder andere Formen szenischer Gestaltung.	Die Schülerinnen und Schüler führen grundlegende Körper- und Stimmübungen zur Vorbereitung szenischer Darstellungen durch, z. B. zu Raumwahrnehmung, Atmung, Körperspannung, Lautstärke und klarer Artikulation. Die Schülerinnen und Schüler setzen Situationen oder Gefühle zu Texten oder Themen in Standbildern um und reflektieren deren Wirkung. Die Schülerinnen und Schüler improvisieren kurze Szenen zu Alltagssituationen oder Textvorlagen, um Flexibilität im Ausdruck zu üben. Sie gestalten kurze Textausschnitte durch Rezitation mit Stimme, Mimik und Gestik und übernehmen dabei unterschiedliche Rollen.	Die Schülerinnen und Schüler inszenieren und präsentieren gemeinsam längere literarische Szenen, beispielsweise aus einer Kurzgeschichte oder einem Dramaauszug. Die Schülerinnen und Schüler erweitern ihre Improvisationstechniken durch den gezielten Einsatz von Requisiten. Die Schülerinnen und Schüler reflektieren nach dem szenischen Spiel ihre Rollen und analysieren die Motivation sowie das Verhalten der dargestellten Figuren. Die Schülerinnen und Schüler nutzen Medien wie Bilder, Musik oder Licht zur Verstärkung ihrer szenischen Darstellung. Die Schülerinnen und Schüler gestalten kleine Theaterprojekte oder szenische Collagen zu literarischen oder gesellschaftlichen Themen, auch mit Bezug zur rumäniendeutschen Literatur.

TB3	Inhalt, Methoden, Arbeitstechniken 3h/Woche (TC)	Methoden, Arbeitstechniken +1h (CS)	Methoden, Arbeitstechniken +2h (CS)
3.5 Feedback geben SK Die Schülerinnen und Schüler können ● verschiedene Formen des kriterienbezogenen Feedbacks zu Vorträgen/Präsentationen und Gesprächen nutzen; ● anhand von Kriterienkatalogen ihr eigenes Sprechhandeln reflektieren und bewerten; ● Rückmeldungen zur zielgerichteten Verbesserung ihrer Kompetenzen nutzen. ● fremdes und eigenes Sprechverhalten in unterschiedlichen Situationen unter Berücksichtigung inhaltlicher, verbaler, nonverbaler und struktureller Aspekte untersuchen.	Die Schülerinnen und Schüler setzen Formen des kriterienbezogenen Feedbacks ein: - Unterscheidung von Selbst-, Lehrende- oder Lernende-Feedback; - konstruktives und wertschätzendes Kritikgespräch; - direkte Rückmeldung aufgrund von vorgegebenen Kriterien zu folgenden Aspekten: - inhaltliche Aspekte: z. B. sachliche Richtigkeit, Vollständigkeit, Verständlichkeit, Anschaulichkeit (durch Bilder, Vergleiche und Beispiele) - strukturelle Aspekte: z. B. klarer Aufbau, Verwendung sprachlicher Gliederungssignale - verbale Aspekte: z. B. Lautstärke, Betonung, Aussprache, Tempo, Pausen, angemessener Wortschatz, korrekte Grammatik, Fachsprache, - nonverbale Aspekte: Gestik, Mimik, Blickkontakt, Körperhaltung, Klangfarbe.	Die Schülerinnen und Schüler unterscheiden Selbst-, Peer- und Lehrerpersonen-Feedback und erproben diese. Die Schülerinnen und Schüler erstellen und nutzen einfache Feedback-Raster zu Verständlichkeit, Struktur und Körpersprache. Die Schülerinnen und Schüler trainieren das konstruktive Geben von Feedback mithilfe von „Ich-Botschaften“, positiven Rückmeldungen und konkreten Verbesserungsvorschlägen. Die Schülerinnen und Schüler führen nach Vorträgen oder Rollenspielen kurze Feedback-Runden anhand weniger klarer Kriterien durch.	Die Schülerinnen und Schüler führen vertiefte Feedback-Gespräche durch, indem sie Kritikgespräche in unterschiedlichen Rollen – zwischen Lehrkraft und Lernenden, unter Peers oder in Form der Selbstreflexion – simulieren. Die Schülerinnen und Schüler erstellen in Gruppen Feedback-Bögen, erproben sie und vergleichen ihre Ergebnisse. Die Schülerinnen und Schüler reflektieren mithilfe von Videoaufnahmen ihre eigenen Vorträge oder Szenen und setzen Feedback um. Die Schülerinnen und Schüler geben Feedback in verschiedenen Kontexten (Präsentation, Diskussion, Theaterszene) und passen ihre Kriterien entsprechend an.

TB3	Inhalt, Methoden, Arbeitstechniken 3h/Woche (TC)	Methoden, Arbeitstechniken +1h (CS)	Methoden, Arbeitstechniken +2h (CS)
3.6 Interkulturelle Kompetenz SK Die Schülerinnen und Schüler können ● mit Personen unterschiedlicher kultureller Herkunft interagieren und kommunizieren; ● für lokale, nationale, europäische und globale Kulturen und Ausdrucksformen Verständnis entwickeln und sich darüber austauschen; ● über die eigene Identität in einer multikulturellen Welt reflektieren und sprechen.	Die Schülerinnen und Schüler nehmen kulturelle Vielfalt und Fremdes bewusst wahr.	Die Schülerinnen und Schüler tauschen sich in Partner- oder Gruppenarbeit über persönliche Erfahrungen mit Mehrsprachigkeit, Migration und kulturellen Unterschieden im Alltag aus.	Die Schülerinnen und Schüler präsentieren und vergleichen Feste, Bräuche und Symbole aus lokalen und globalen Kulturen und tauschen sich anschließend darüber aus. Die Schülerinnen und Schüler führen vorbereitete Diskussionen zu Themen wie Migration, Mehrsprachigkeit und kultureller Vielfalt in Europa unter Beachtung von Gesprächsregeln.

IX. Klasse TB4
Verbindlich sind:
Regeln der **deutschen Rechtschreibung und Zeichensetzung;**
Wiederholung und Festigung der **Grammatik-Kompetenzen** aus den Klassen 5-8;
Wiederholung und Festigung der **orthografischen Kompetenzen.**

TB4	Inhalt, Methoden, Arbeitstechniken 3h/Woche (TC)	Methoden, Arbeitstechniken +1h (CS)	Methoden, Arbeitstechniken +2h (CS)
4.1 Sprachliche Strukturen untersuchen und reflektieren SK Die Schülerinnen und Schüler können ● grammatische Strukturen korrekt bilden und bei Bedarf korrigieren; ● grammatische Terminologie im funktionalen Zusammenhang anwenden; ● Funktionen von Sätzen, Satzgliedern und Wortarten erkennen und diese für das Sprechen, Schreiben und Untersuchen von Texten nutzen; ● Satzstrukturen erkennen und syntaktische Varianten bei der eigenen Textproduktion nutzen, ● Leistungen von Satzarten und Wortarten kennen und für Sprechen, Schreiben und Textuntersuchung nutzen; ● wichtige Regeln der Aussprache nennen und beim Sprachhandeln berücksichtigen.	Schülerinnen und Schüler wiederholen und festigen die Grammatik-Kompetenzen aus den Klassen 5-8 im Hinblick auf die Textproduktion: - Deklination des Substantivs und des Adjektivs - Präpositionen - Indikativ vs. Konjunktiv - trennbare und untrennbare Verben - Modalverben und ihre Umschreibung - Aktiv vs. Passiv - Zeichensetzung - Wortstellung - Haupt- und Nebensatz-Konstruktionen (voran- bzw. nachgestellte und eingeschobene Nebensätze)	Schülerinnen und Schüler analysieren Sprachvarianten in authentischen Texten (z. B. Werbung, soziale Medien, journalistische Texte) und vergleichen sie mit Standardsprache. Sie üben, gezielt und bewusst verschiedene Satzstrukturen und Stilmittel in eigenen Texten einzusetzen (z. B. bewusst eine Passivumschreibung, Konjunktiv für indirekte Rede, Nebensätze für Präzision). Die Schülerinnen und Schüler analysieren kurze Texte mit Blick auf Wortwahl und Sprachregister (sachlich vs. umgangssprachlich).	Schülerinnen und Schüler gestalten Sprachprojekte: z. B. Werbetext, satirischer Kommentar oder manipulatives Statement, das gezielt mit Sprachebene, Satzbau und Stil spielt. Sie führen kontrastive Analysen durch (z.B. wie unterscheidet sich die Argumentation eines (populär)wissenschaftlichen Artikels von einem Blogeintrag). Die Schülerinnen und Schüler erweitern ihre Sprachbewusstheit, indem sie komplexe grammatische Strukturen in Texten besprechen und gezielt anwenden.

TB4	Inhalt, Methoden, Arbeitstechniken 3h/Woche (TC)	Methoden, Arbeitstechniken +1h (CS)	Methoden, Arbeitstechniken +2h (CS)
4.2 Textstrukturierungselemente in Texten erkennen und anwenden SK Die Schülerinnen und Schüler können ● sprachliche Mittel der Textstrukturierung erkennen und diese anwenden; ● sprachliche Mittel, die dazu dienen, die Textkohärenz herzustellen, erkennen und anwenden; ● Merkmale gesprochener und geschriebener Sprache unterscheiden.	Die Schülerinnen und Schüler wenden Textstrukturierungselemente in schriftlichen Texten an: u. a. Absätze, Überschriften, Zwischenüberschriften, Nummerierungen in formalisierten Texten, Strophen, Szenen. Die Schülerinnen und Schüler wenden an; Gliederungssignale wie Orts- und Zeitangaben, Dialoge, Monologe, Bilder, Grafiken, sprachliche Gliederungselemente. Die Schülerinnen und Schüler wenden an: Sprachliche Mittel zur Herstellung von Textkohärenz: - Wortebene: Konjunktionen, Adverbien, Pronomen; - Satzebene: Satzarten, Satzreihe, Satzgefüge; Bedeutungsebene: Ober- und Unterbegriffe, Synonyme, Antonyme, Schlüsselwörter, Wortableitungen, Wortzusammensetzungen, Wortfelder, Wortfamilien.	Die Schülerinnen und Schüler analysieren gezielt die Kohärenz und Kohäsion in Modelltexten (z. B. Zeitungsartikel, Kurzgeschichten, Blogbeiträge) und markieren Textstrukturierungselemente. Textüberarbeitung: einen unstrukturierten Text mit passenden Absätzen, Überschriften, Konnektoren usw. anpassen, überarbeiten. Die Schülerinnen und Schüler analysieren das Transkript eines Interviews, vergleichen gesprochene und geschriebene Sprache und überlegen, wie der Text für einen kohärenten Artikel umgeschrieben werden müsste.	Die Schülerinnen und Schüler gestalten eigene Texte in verschiedenen Varianten der Gliederung (z. B. einen Bericht mit und ohne Zwischenüberschriften, ein Gedicht mit/ohne Strophen). Die Schülerinnen und Schüler analysieren Texte verschiedener Textsorten hinsichtlich sprachlicher Mittel zur Erzeugung von Kohärenz und Struktur. Die Schülerinnen und Schüler reflektieren sprachliche Gestaltungsmittel, indem sie diskutieren, wie sich Verständlichkeit und Wirkung verändern, wenn beispielsweise Konnektoren weggelassen oder Strophen anders gegliedert werden. Die Schülerinnen und Schüler verfassen in einer Projektarbeit einen mehrteiligen, strukturierten Text (z B. Schülerzeitung, Dossier, Blogeintrag) und reflektieren dessen Aufbau und Kohärenz.

TB4	Inhalt, Methoden, Arbeitstechniken 3h/Woche (TC)	Methoden, Arbeitstechniken +1h (CS)	Methoden, Arbeitstechniken +2h (CS)
4.3 Texte richtig schreiben SK Die Schülerinnen und Schüler können ● wichtige Regeln der deutschen Grammatik und der Orthografie beim Verfassen von Texten anwenden; ● Rechtschreibstrategien bei der Fehlerkorrektur einsetzen.	Die Schülerinnen und Schüler wiederholen die Rechtschreibregeln und -strategien, orthografische Besonderheiten (Konsonantenhäufungen und -verbindungen), bedeutungsunterscheidende Phonemopposition andere Oppositionen (stimmloses und stimmhaftes S, ich- und ach-Laut), Vokale, die es in anderen Sprachen nicht gibt Zisch- und Knacklaute (zur Markierung von Wortgrenzen oder Wortteilen), Substantivierung Vor- und Nachsilben, Bedeutungsänderung durch Vorsilben, Wörter mit unterschiedlicher Bedeutung, Artikel (bestimmter / unbestimmter Artikel, Null-Artikel, Artikeldeklination, 3 Genera, Präposition + Kasus, insbesondere Wechselpräpositionen)	Die Schülerinnen und Schüler identifizieren typische Fehler in eigenen Texten und wenden Rechtschreibstrategien bewusst an, um diese zu korrigieren. Die Schülerinnen und Schüler analysieren typische Fehlerarten in ihren eigenen Texten und erstellen daraus eine persönliche Checkliste zur Fehlervermeidung.	Die Schülerinnen und Schüler verfassen längere, komplexere Texte unter besonderer Beachtung schwieriger grammatischer Strukturen und Orthografie-Regeln (z. B. Wörter mit vielen Vorsilben, komplexen Nebensätzen, verschiedenen Kasus/Präpositionen). Sie üben systematisches Korrekturlesen von Texten anderer Mitschülerinnen und Mitschülern und geben gezieltes Feedback zu Grammatik und Rechtschreibung.

TB4	Inhalt, Methoden, Arbeitstechniken 3h/Woche (TC)	Methoden, Arbeitstechniken +1h (CS)	Methoden, Arbeitstechniken +2h (CS)
4.4 Mehrsprachigkeit und interkulturelle Kompetenz SK Die Schülerinnen und Schüler können ● sprachliche Besonderheiten durch Gegenüberstellung von bekannten Sprachen identifizieren; ● diskriminierenden Sprachgebrauch erkennen und darüber sprechen bzw. auch sprachlich dazu Stellung nehmen.	Die Schülerinnen und Schüler vergleichen Sprachen (Deutsch, Englisch, Rumänisch, Ungarisch). Die Schülerinnen und Schüler vergleichen Besonderheiten der deutschen Sprache mit der Erstsprache (Muttersprache): z.B. Zusammensetzungen; Nominalisierungen, Merkmale des Satzbaus, Kommasetzung	Die Schülerinnen und Schüler analysieren typische Unterschiede und Gemeinsamkeiten zwischen Deutsch und einer oder mehreren ihrer bekannten Sprachen systematisch (z. B. Satzbau, Wortbildung). Die Schülerinnen und Schüler übersetzen oder schreiben kurze Textbeispiele um, um sprachliche Unterschiede bewusst wahrzunehmen und zu reflektieren.	Die Schülerinnen und Schüler erstellen vergleichende Mini-Projekte (z. B. Tabelle, Poster oder digitale Präsentation) zu Grammatik, Wortbildung und Satzbau in Deutsch und einer anderen Sprache. Die Schülerinnen und Schüler setzen sprachbewusste Schreib- oder Sprechaufgaben um: z.B. einen Text mit neutraler Sprache umformulieren, um diskriminierende Formulierungen zu vermeiden.

EMPFOHLENE LEKTÜRE

Jugendromane:

- Oppermann, Lea-Lina: Was wir dachten, was wir taten, Beltz&Gelberg Verlag, 2017.
https://docplayer.org/191545419-Was-wir-dachten-was-wir-taten-im-unterricht.html
- Günther, Herbert: Zeit der großen Worte, Gerstenberg Verlag, 2014.
https://www.penguinrandomhouse.de/content/attachment/landingpages/cbj_zeitdergrossenworte_unterrichtsmaterial_74478.pdf
- Limes, Tom: Voll verkackt ist halb gewonnen, Arena-Verlag, 2020.
https://www.kapiert.de/download/Limes_Voll_verkackt_ist_halb_gewonnen2.pdf
- Seethaler, Robert: Der Trafikant, Kein&Aber Verlag, 2012.
https://lehrerfortbildung-bw.de/u_sprachlit/deutsch/bs/projekte/epik/trafikant/
https://deutsch-klett.de/lesarten-des-romans-der-trafikant/
https://www.visionkino.de/fileadmin/user_upload/publikationen/FilmTipp_ZOOM/Viki-Filmtipp-ZOOM-Der_Trafikant.pdf
https://www.visionkino.de/fileadmin/user_upload/filmtipps/pdfs/FilmTipp_Der_Trafikant.pdf
- Nesch, Thorsten: Der Drohnenpilot, mixtvision Mediengesellschaft, 2015.
https://eduki.com/de/material/4803/unterrichtsmaterial-zu-dem-jugendbuch-der-drohnenpilot-von-thorsten-nesch
- De Velasco, Stefanie: Tigermilch, Kiepenheuer&Witsch Verlag, 2013.
https://www.goethe.de/resources/files/pdf198/de-velasco-tigermilch.pdf
- Feibel, Thomas: Like me, Carlsen Verlag, 2014.
http://www.klicksafe.de/fileadmin/cms/download/pdf/Themen/Kommunizieren/Unterrichtsmaterialien_LikeMe_Carlsen.pdf
- Bongard, Katrin: Es war die Nachtigall, Hanser Verlag, 2020.
- Pressler, Mirjam: Nathan und seine Kinder, Beltz&Gelberg Verlag, 2009.
- Dugaro, Maike: Mauerpost, dtv junior, 2011.
- Erler, Lukas: Side Effect, arsEdition, 2017.
- Baltscheit, Martin: Die besseren Wälder, Beltz&Gelberg Verlag, 2012.
- Herrmann, Elisabeth: Seefeuer, cbj Verlag, 2011.
- Wolff, Iris: Halber Stein, Otto Müller Verlag, 2012.
- Röder, Marlene: Cache, Deutscher Taschenbuch Verlag (dtv), 2008.
- Brandis, Katja: Woodwalkers / Seawalkers (Reihen), Arena Verlag, 2016 ff.

Kurzgeschichten:

- Bichsel, Peter: Eigentlich möchte Frau Blum den Milchmann kennenlernen: 21 Geschichten, suhrkamp taschenbuch, 1996.

(u. a. Die Tochter, San Salvador, November)
https://www2.klett.de/sixcms/media.php/229/DO01_3-12-313816_online_S111_37f3vk.pdf
https://www.teachsam.de/deutsch/d_literatur/d_aut/bic/bic_toc0.htm
https://www.gregorschroeder.de/wp-content/uploads/Peter-Bichsel_San-Salvador.pdf

- Franck, Julia: Bauchlandung. Geschichten zum Anfassen (Textesammlung, 2000) und Lagerfeuer (Textesammlung, 2003), Fischer Taschenbuch.

(u. a. Streuselschnecke, Bäuchlings)
https://www2.klett.de/sixcms/media.php/229/927206_0002_7.pdf

- Aichinger, Ilse: Kurzgeschichten, Suhrkamp Verlag, diverse Ausgaben

(u.a. Fenstertheater, Wo ich wohne)

- Steenfatt, Margret: Erzählungen für den Deutschunterricht, Ravensburger Buchverlag, 1985.

(u.a. Im Spiegel)

- Marti, Kurt: Leichenreden und andere Texte, Benziger Verlag, 1980.

(u.a. Happy End)

- Schwitters, Kurt: Anna Blume und ich: Dichtungen, Reclam Verlag, 1981

(u.a. Gertrud)

- Kunze, Rainer: Zimmerlautstärke. Prosa, Suhrkamp Verlag, 1972.

(u.a. Fünfzehn)

- Hohler, Franz: Der Geruch des Heus. Geschichten, Luchterhand Literaturverlag, 1992.

(u.a. Rasches Altern)

Erzählungen:

- Müller, Herta: Niederungen, Rotbuch Verlag, 1982.

(u. a. Das schwäbische Bad, Niederungen, Die Meinung)

- Lenz, Siegfried: So zärtlich war Suleyken. Erzählungen aus Masuren, Hoffmann und Campe, 1955.

(u.a. Das ununterbrochene Schweigen)

- Escape-Room-Texte: https://buchszene.de/escape-room-das-geheimnis-des-spielzeugmachers-bestseller/
- Reich-Ranicki, Marcel (Hg.): Die besten deutschen Erzählungen, Insel Verlag, 2022 (erste Auflage 2012)
  - ✔ Goethe, J. W.: Die Sängerin Antonelli
  - ✔ Hebel, Johann Peter: Kannitverstan
  - ✔ Hebel, Johann Peter: Unverhofftes Wiedersehen
  - ✔ Keyserling von, Eduard: Die Soldaten-Kersta
  - ✔ Ebner-Eschenbach von, Marie: Krambambuli
  - ✔ Kafka, Franz: Der Hungerkünstler
  - ✔ Feuchtwanger, Lion: Höhenflugrekord
  - ✔ Brecht, Bertolt: Der Augsburger Kreidekreis
  - ✔ Langgässer, Elisabeth: Saisonbeginn
  - ✔ Kaschnitz, Marie Luise: Lange Schatten
  - ✔ Hildesheimer, Wolfgang: Das Ende der Welt
  - ✔ Böll, Heinrich: Wanderer, kommst du nach Spa…
- Rumäniendeutsche Autoren: Anthologien zur rumäniendeutschen Literatur

1. Sienerth, Stefan (Hg.): Siebenbürgische Erzählungen, Verlag Südostdeutsches Kulturwerk, 2001.
   - ✔ Bergel, Hans: Das Venusherz
   - ✔ Birkner, Andreas: Schwarzer Schnee
   - ✔ Hodjak, Franz: Die Jacke
   - ✔ Schuster, Paul: Heilige Cäcilia
   - ✔ Wittstock, Erwin: Die Verfolgung
2. Seidner, Walther Gottfried: Auf Wolke Sieben7Bürgen ... Paradies in der Hölle ... gute Nachtgeschichten, Honterus Verlag, 2007.
   - ✔ Seidner, Walther Gottfried: Die entschärfte Gewehrkugel. Eisblumen für den Dreizehnten
3. Spiridon, Olivia: Deutsche Erzähler aus Rumänien nach 1945: eine Prosaanthologie, Curtea Veche-Verlag, Bukarest, 2012.
   - ✔ Aichelburg von, Wolf: Briefträger Vogel Strauß
   - ✔ Birkner, Andreas: Die schönste Frau der Welt
   - ✔ Liebhardt, Hans: Dort oben bei den Kirschen
   - ✔ Liebhardt, Hans: Die drei Tode meines Großvaters
4. Hassel, Horst & Perez, Hertha (Hrsg.): Anthologie deutschsprachiger Kurzprosa im 20. Jahrhundert, Editura didactică și pedagogică, 1973.
   - ✔ Meschendörfer, Adolf: Als man noch die Soldaten einfing
   - ✔ Stephani, Claus: Verhaltensvorschriften

Graphik Novel:

- Budde, Nadia: Such dir was aus, aber beeil dich!, S. Fischer Verlag, 2009.
- Claus, Calle: White Line, Reprodukt Verlag, 2010.
- Lust, Ulli: Heute ist der letzte Tag vom Rest deines Lebens, avant-verlag, 2009.
- weitere Textbeispiele: https://www.goethe.de/ins/lv/de/kul/sup/com/dgn.html

Lyrik:

- Erlebnislyrik

(u.a. Goethe, Johann Wolfgang: Wanderers Nachtlied, Prometheus, Mailied, Willkommen und Abschied)
https://deutsch-klett.de/material/unterrichtsmaterial-goethe-willkommen-und-abschied-zip-datei/

- konkrete Poesie

(u.a. Döhl, Reinhard: Apfel; Manz, Hans: 8; Gomringer, Eugen: schweigen; Fried, Erich: Sprachlos; Kremm, Werner: Sieben)

- rumäniendeutsche Gedichte (Titel und Gedichtesammlung)

✔ Puchianu, Carmen: Indem ich dich denke, Heimatstadt ’87; Der Mann in Schwarz; Was ist aber die Realität; Winters Nähe, in: Gedichte, in verschiedenen literarischen Zeitschriften (u. a. Neue Literatur, Bukarest, 1980er Jahre) und in Carmen Puchianu: Gedichte und Prosa, Honterus Verlag, 2017.

✔ Barth, Peter: Ein Falter, in: Peter Barth: Gedichte, Dacia Verlag, Klausenburg, 1983.

✔ Wichner, Ernst: Herbst, in: Ernst Wichner: Der blaue Weg, Suhrkamp Verlag, 2003.

✔ Wagner, Richard: Second Hand; Das Haus, in: Richard Wagner: Vierter Versuch der Himmelsstürmung. Gedichte, Suhrkamp Verlag, 1993.

✔ Hodjak, Franz: Appell; Rondel; Psalm oder in Verlegenheit eines Titels; Ode an die Zunge, in: Franz Hodjak: In der Zeit zerstreut, Suhrkamp Verlag, 1999.

✔ Bossert, Rolf: Die Straßenkehrer – nach Herta Müller; Weihnachten 1973; Gebot, in: Rolf Bossert: Der Ausdruck meiner Hände, Suhrkamp Verlag, 1988.

✔ Wagner, Richard: zwei hasen betrachten ein jägerbild, in: Richard Wagner: Die Invasion der Uhren, Suhrkamp Verlag, 1981.

✔ Totok, William: Kreise von unten gesehen, in: Die Vergesellschaftung der Gefühle, Dacia Verlag, Klausenburg, 1979.

✔ Pastior, Oskar: Gelsenvertreiben; Vom Sichersten ins Tausendste, in: Oskar Pastior: Gedichte, Rowohlt Verlag, 1971.

✔ Frauendorfer, Helmuth: 13 Wörter sag ich dir, in: Helmuth Frauendorfer: Gedichte, Dacia Verlag, 1986.

✔ Ortinau, Gerhard: An einen großen Toten, in: Gerhard Ortinau: Auf der Milchstraße wieder kein Licht, Suhrkamp Verlag, 1990.

✔ Latzina, Anemone: Widerliche Erkenntnis; Siebenbürgische Elegie 1983; König Drosselbart, in: Anemone Latzina: Gedichte, Dacia Verlag, Klausenburg, 1985.

- Gedichtinterpretation: https://www2.klett.de/sixcms/media.php/229/316014_soi_05_01.pdf

Thematische Schwerpunkte für Sachtexte:

- Schule und (Aus)bildung
- Zwei- und Mehrsprachigkeit
- Sucht
- Diversität
- Gesundheit
- Technologie
- Klimawandel und Nachhaltigkeit

QUELLENANGABEN

Ende, Karin et al.: DLL 06: Curriculare Vorgaben und Unterrichtsplanung. Klett 2013.
Lehrplan Deutsch 9-12, Staatsinstitut für Schulqualität und Bildungsforschung München.
Lehrplan Deutsch Gymnasiale Oberstufe Einführungsphase/Hauptphase, Ministerium für Bildung Saarland.
Programă școlară Limba și literatura germană maternă clasele 9-12, aprobată prin Ordinul Ministrului Nr. 3252/13.02.2006.
Tippelt, Rudolf, Schmidt-Hertha, Bernhard (Hrsg.): Handbuch Bildungsforschung. Wiesbaden: Springer 2018.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Grad didactic/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
MIHAIU TITA MIRELA	gradul didactic I	Centrul de Formare Continuă în Limba Germană Mediaş, Sibiu
DUMITRU-IACOB ANDREEA	doctor în filologie	Colegiul Național „Samuel von Brukenthal“, Sibiu
MICLERU-ŞOANĂ ANINA	gradul didactic I	Colegiul Național „Johannes Honterus”, Braşov
ROȘU VIORICA	gradul didactic I	Liceul Teoretic „Nikolaus Lenau”, Timișoara
SCHLATTNER SABINE MAYA	consultant de specialitate	Centrala pentru Activitate Şcolară în Străinătate din R. F. Germania

COORDONATORI/RESPONSABILI/CONSULTANȚI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență
TUDOR ALEXANDRA	consilier	Ministerul Educației şi Cercetării
COTÂRLEA DELIA ANCA	conf. univ. dr.	Universitatea Transilvania Brașov, Facultatea de Litere
STĂNESCU MIRONA HORIANA	lector univ. dr.	Universitatea Babeş-Bolyai, Facultatea de Psihologie și Științe ale Educației, Cluj-Napoca

Anexa nr. 32A

Programa școlară
pentru disciplina

Gramatica aplicată a limbii germane
(Angewandte Grammatik der deutschen Sprache)

Clasa a IX-a
Curriculum de specialitate (CS)
Filiera vocațională, profilul pedagogic, specializarea educație timpurie

Învățământ liceal

- 2026 -

Anexa nr. 32A
Programa școlară pentru disciplina *Gramatica aplicată a limbii germane (Angewandte Grammatik der deutschen Sprache)*, clasa a IX-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profilul pedagogic, specializarea educație timpurie*

NOTĂ DE PREZENTARE

Disciplina *Gramatica aplicată a limbii germane* face parte din curriculumul de specialitate pentru clasa a IX-a, în cadrul *filierii vocaționale, profil pedagogic, specializarea educație timpurie.* Programa a fost elaborată respectând Planul-cadru aprobat prin OMEC nr. 6932/2025, conform căruia disciplinei îi este alocată o oră pe săptămână, având un caracter formativ și aplicativ, adaptat nevoilor lingvistice și profesionale ale viitorilor educatori-puericultori.

Programa se fundamentează pe prevederile Legii învățământului preuniversitar nr.198/ 2023, pe documentele curriculare în vigoare pentru învățământul vocațional, precum și pe documentele strategice europene și naționale care promovează multilingvismul și formarea profesională timpurie.

Disciplina contribuie la formarea competențelor de comunicare orală și scrisă în limba germană, în contexte educaționale specifice activității din grădiniță. Elevii își dezvoltă conștiința lingvistică, capacitatea de a modela limbajul copiilor, de a interacționa profesional cu părinții și colegii, precum și de a utiliza corect structuri gramaticale în situații reale.

Deși elevii au studiat elemente de gramatică germană în gimnaziu, acestea au fost abordate integrat în cadrul orelor de limba germană, fără a beneficia de o structură dedicată, sistematică și aplicativă. Prin alocarea unei ore pe săptămână, această disciplină oferă un cadru formal și coerent pentru consolidarea, aprofundarea și aplicarea cunoștințelor gramaticale în contexte specifice activității educaționale timpurii. Statutul de disciplină nouă este astfel justificat prin necesitatea consolidării acestei baze lingvistice aplicate, adaptate profilului vocațional.

Disciplina deschide accesul la domenii de cunoaștere precum:

- Fonetică și prozodie;
- Ortografie și punctuație;
- Vocabular tematic și semantic;
- Morfologie și sintaxă;
- Orientare către destinatar și claritate în exprimare.

Acestea permit dezvoltarea unor competențe esențiale pentru activitatea educațională timpurie: articularea corectă a sunetelor, utilizarea adecvată a structurilor gramaticale, redactarea de mesaje și texte simple, înțelegerea și producerea de comunicări orale în limba germană, adaptate vârstei și nivelului de dezvoltare al elevilor, dar și o pregătire aplicată pentru situații profesionale concrete centrate pe cerințele lingvistice pentru viitorii educatori – puericultori.

Programa școlară pentru disciplina *Gramatica aplicată a limbii germane* este structurată astfel:

Notă de prezentare

1. Competențe generale (CG) – care definesc direcțiile majore de formare;
2. Competențe specifice (CS) – care detaliază comportamentele de învățare observabile;
3. Exemple de activități de învățare (EAI) – care contribuie la dezvoltarea competențelor specifice prin integrarea conținutului;
4. Domenii de conținut și conținuturi – care delimitează ariile tematice și elementele de învățare;
5. Sugestiile metodologice – transpunerea competențelor generale și specifice în activități concrete de învățare, adaptate nivelului de vârstă și profilului elevilor, oferind exemple, principii și direcții care sprijină profesorul în organizarea lecțiilor.

Lectura programei se recomandă a fi realizată într-o cheie integrativă, cu accent pe corelarea competențelor cu activitățile practice, pe adaptarea la nivelul de dezvoltare al copiilor și pe contextul profesional specific activității didactice pentru educația timpurie.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Pronunțarea corectă și accentuarea adecvată în funcție de situație.**
CG2	**Aplicarea regulilor de ortografie și punctuație ale limbii germane.**
CG3	**Utilizarea câmpurilor lexicale în funcție de context.**
CG4	**Folosirea corectă a părților de vorbire în mesaje orale și scrise.**
CG5	**Utilizarea corectă a părților de propoziție și a părților de vorbire cu rol de relaționare în fraza limbii germane.**

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 – Pronunțarea corectă și accentuarea adecvată în limba germană

Clasa a IX-a
CS 1.1. Dezvoltarea conștiinței fonetice
Elevele și elevii: - *disting sunetele germane de cele din limba maternă și le pronunță corect;* - *identifică perechi de sunete și le asociază corect;* - *redactează dictări scurte cu accent pe corespondența dintre sunet și literă.*
CS 1.2. Recunoașterea modelelor de accentuare
Elevele și elevii: - *identifică modele de accent în cuvinte și propoziții;* - *evidențiază accentul și intonația prin jocuri de ritm;* - *identifică modele de accent în poezii sau cântece și citesc cu intonația adecvată;* - *aplică diferite tipuri de accentuare în funcție de situație.*
CS 1.3. Îmbunătățirea pronunției
Elevele și elevii: - *articulează sunetele clar și fluent;* - *își îmbunătățesc articularea, viteza vorbirii și motricitatea buzelor prin exerciții cu oglinda;* - *elaborează și interpretează scurte dialoguri cu accent pe pronunție (ex. scurte jocuri de rol).*
CS 1.4. Vorbirea expresivă
Elevele și elevii: - *vorbesc adecvat în diverse situații (prezentare scurtă, discurs);* - *concep și susțin un discurs.*

CG 2 – Aplicarea regulilor de ortografie și punctuație

Clasa a IX-a
CS 2.1. Aplicarea corectă a majusculelor și literelor mici
Elevele și elevii: - *redactează dictări cu accent pe aplicarea majusculelor și a literelor mici;* - *revizuiesc texte redactate intenționat greșit (ex. texte scrise integral cu literă mică);* - *elaborează dialoguri cu formule de politețe și marchează aceste forme.*
CS 2.2. Folosirea corectă a scrierii separate sau împreună
Elevele și elevii: - *descriu activități tipice din rutina zilnică de la creșă/ grădiniță, cu accent pe scrierea corectă;* - *redactează texte scurte folosind intenționat combinații verbale;* - *construiesc propoziții cu diferite tipuri de combinații.*
CS 2.3. Utilizarea corectă a semnelor de punctuație
Elevele și elevii: - *inserează semnele de punctuație într-un plan zilnic de la grădiniță (punct, semnul exclamării, semnul întrebării);* - *completează dialoguri scurte din rutina zilnică de la grădiniță, în vorbirea directă, cu intonația corectă;* - *revizuiesc un text unde virgulele lipsesc, la enumerări și propoziții secundare.*
CS 2.4. Recunoașterea dificultăților ortografice și gestionarea responsabilă a acestora
Elevele și elevii: - *alcătuiesc și completează liste de cuvinte cu vocale lungi/ scurte (ex. ie, h);* - *alcătuiesc și completează liste pentru omonime (ex. Masse – Maße);* - *asociază perechi de cuvinte cu accent pe vocale scurte/ lungi (s, ss und ß);* - *despart cuvinte în silabe prin jocuri de ritm (silabe bătute din palme);* - *marchează despărțirea în silabe în texte simple.*

CG 3 – Utilizarea câmpurilor lexicale în funcție de context.

Clasa a IX-a
CS 3.1. Recunoașterea și folosirea derivării și compunerii
Elevele și elevii: - *combină elemente pentru a forma cuvinte noi;* - *realizează cartonașe ilustrate pentru derivări și compuneri;* - *construiesc un arbore al familiei lexicale pentru a vizualiza înrudirea cuvintelor;* - *împarte cuvintele în funcție de familia lexicală, câmpul lexical și creează o hartă de cuvinte.*
CS 3.2. Distincția și utilizarea sinonimelor, antonimelor și omonimelor
Elevele și elevii: - *colectează și ordonează sinonime, antonime, omonime (ex. joc de domino cu sinonime);* - *realizează jocuri pentru sinonime, antonime, omonime (ex. pantomimă pentru antonime, cartonașe ilustrate pentru omonime);* - *identifică în texte sinonimele, antonimele și omonimele.*
CS 3.3. Formarea și utilizarea familiilor lexicale și a câmpurilor lexicale
Elevele și elevii: - *folosesc câmpuri lexicale și familii de cuvinte pentru descrieri de imagini (ex. scena: „loc de joacă”, câmp lexical: „mișcarea”, familie lexicală: „joc”);* - *descriu rutina zilnică cu accent pe câmpul lexical (ex. „timp”) și familia lexicală (ex. „a lucra”);* - *redactează dialoguri scurte din rutina zilnică de la grădiniță cu accent pe câmpul lexical (ex. „comunicarea”) și familia lexicală (ex. „a vorbi”).*
CS 3.4. Folosirea adecvată a expresiilor și locuțiunilor
Elevele și elevii: - *realizează colaje cu desene, simboluri și propoziții scurte pentru expresii date;* - *joacă scenete în care apar expresii folosite literar și idiomatic (ex. teatrul expresiilor);* - *povestesc spontan o situație cotidiană pornind de la cartonașe cu expresii și locuțiuni.*

CG 4 – Folosirea corectă a părților de vorbire în comunicări orale și scrise.

Clasa a IX-a
CS 4.1. Recunoașterea și utilizarea părților de vorbire flexibile
Elevele și elevii: - *completează propoziții cu formele flexionare lipsă;* - *rezolvă exerciții de conjugare a verbelor pe baza descrierilor de imagini;* - *folosesc corect gradele de comparație a adjectivelor.*
CS 4.2. Recunoașterea și utilizarea părților de vorbire neflexibile
Elevele și elevii : - *asociază prepozițiile date imaginilor potrivite;* - *variază adverbele pentru descrierea activităților unei zile;* - *marchează conjuncțiile în propozițiile date;* - *leagă fragmente de text prin conjuncții adecvate;* - *reformulează propoziții sau texte scurte cu accent pe conjuncții.*
CS 4.3. Recunoașterea și folosirea corectă a părților de vorbire
Elevele și elevii : - *identifică și marchează părțile de vorbire în propoziții (ex. coduri pe culori);* - *alcătuiesc propoziții cu părți de vorbire alese prin dat cu zarul (ex. substantiv, verb, adjectiv);* - *exersează formarea creativă de propoziții prin alegerea și combinarea diferitelor părți de vorbire.*
CS 4.4. Utilizarea părților de vorbire pentru structurarea textului
Elevele și elevii : - *completează un text dat cu verbe expresive, adjective și adverbe potrivite;* - *folosesc conștient conjuncții pentru îmbunătățirea logicii textului;* - *analizează texte simple cu accent pe efectul lingvistic.*

CG 5 – Utilizarea corectă a părților de propoziție și a părților de vorbire cu rol de relaționare în fraza limbii germane.

Clasa a IX-a
CS 5.1. Utilizarea părților de propoziție și a conjuncțiilor în secvența corectă
Elevele și elevii: - *ordonează părțile de propoziție în secvența corectă și le variază;* - *extind propozițiile simple în fraze atât oral cât și în scris;* - *aplică metoda de verificare prin permutare.*
CS 5.2. Formularea și combinarea propozițiilor principale și secundare
Elevele și elevii: - *aplică conștient structura propoziției simple și ordinea corectă a cuvintelor;* - *analizează propozițiile principale și subordonate și determină locul lor în frază;* - *folosesc conjuncțiile în propozițiile proprii.*
CS 5.3. Recunoașterea și utilizarea adecvată a tipurilor de propoziții și a modalității
Elevele și elevii: - *analizează tipurile de propoziții și modalitatea în texte și explică funcția lor;* - *redactează propoziții cu accent pe verbele modale și intenția comunicativă;* - *joacă scenete cu utilizarea intenționată a diferitelor tipuri de propoziții.*
CS 5.4. Revizuirea conștientă a textelor
Elevele și elevii: - *îmbunătățesc stilistic textele date, unind propozițiile simple;* - *citesc cu voce tare și marchează ritmul structurilor scurte și lungi;* - *scriu texte proprii pe baza unor fragmente date, variind structura;* - *redactează texte cu accent pe ritm și stil și le prezintă oral (ex. mini-podcast).*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Clasa a IX-a

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Fonetica și prozodia	1.1. Sunete tipice limbii germane; 1.2. Accentuarea cuvintelor și propozițiilor; 1.3. Ritm și intonație; 1.4. Articularea, viteza vorbirii și motricitatea buzelor; 1.5. Pronunție în situații cotidiene; 1.6. Moduri de vorbire în contexte formale și informale.
2. Ortografia și punctuația	2.1. Scrierea cu majusculă a substantivelor; 2.2. Scrierea cu literă mică a verbelor și adjectivelor; 2.3. Scrierea cu majusculă a verbelor și adjectivelor substantivate; 2.4. Forme de politețe; 2.5. Combinații verb-verb; 2.6. Combinații adjectiv-verb și substantiv-verb; 2.7. Punctul, semnul întrebării, semnul exclamării; 2.8. Folosirea virgulei (în enumerări și propoziții secundare); 2.9. Vocale lungi și scurte; 2.10. Despărțirea cuvântului la capăt de rând.
3. Vocabular și relații semantice	3.1. Rădăcina cuvântului și derivări; 3.2. Cuvinte compuse cu substantive, verbe și adjective; 3.3. Transfer de sens și modificarea semnificației prin formarea de cuvinte; 3.4. Sinonime, antonime, omonime; 3.5. Familii de cuvinte și câmpuri lexicale; Termeni generici și specifici; 3.6. Utilizarea familiilor și câmpurilor lexicale în redactarea de texte; 3.7. Reflectare asupra alegerii cuvintelor și efectul lingvistic; 3.8. Expresii și rolul lor în comunicare; 3.9. Semnificația idiomatică și influența culturală a locuțiunilor.
4. Gramatică- părți de vorbire	4.1. Substantivul: gen, număr, caz; 4.2. Pronumele (personal și de politețe); 4.3. Verbul: persoana, timpul, modul; 4.4. Adjectivul: acordul și gradele de comparație; descriere și diferențiere; comparații; 4.5. Adverbul: loc, timp, mod și cauză; 4.6. Prepozițiile; 4.7. Utilizarea părților de vorbire ca elemente ale propoziției; 4.8. Conjuncțiile.
5. Sintaxa și construcția propoziției	5.1. Ordinea de bază: subiect, predicat, complement, complement circumstanțial de loc și de timp; 5.2. Funcțiile sintactice: întrebări; 5.3. Fraza și conjuncțiile coordonatoare; 5.4. Fraza și conjuncțiile subordonatoare; 5.5. Tipuri de propoziții și intenția comunicativă/ modalitatea; 5.6. Variante de propoziții, structurare și stil în redactarea propozițiilor.

SUGESTII METODOLOGICE

Predarea disciplinei „Gramatica aplicată a limbii germane” necesită o transmitere funcțională, contextuală și orientată spre domeniul profesional a structurilor gramaticale. Cadrele didactice sunt încurajate să țină cont de următoarele linii directoare metodice și didactice.

1. Principii didactice de bază

- Contextualizarea**:** Gramatica se predă în situații apropiate de realitatea cotidiană a educației timpurii (ex. comunicarea cu părinții, programul zilnic, instrucțiuni de joc).
- Funcționalitatea: Structurile gramaticale nu se tratează izolat, ci ca mijloace pentru o comunicare reușită.
- Orientarea spre acțiune: Procesele de învățare trebuie să fie activante, cooperative și practice (ex. jocuri de rol, exerciții în perechi, sarcini de scriere creativă).
- Reflecții asupra limbii: Elevii sunt stimulați să se raporteze conștient la limbă (ex. analiza greșelilor, comparația cu limba maternă).
- Diferențiere: Ofertele de învățare se adaptează nivelului lingvistic și nevoilor individuale ale elevilor – mai ales în cazul limbii germane ca limbă maternă în România.

2. Propuneri metodice pe domenii de conținut

- Fonetică și prozodie: exerciții cu oglinda pentru articulare, jocuri cu ritm, corespondențe sunet- literă, dictări scurte.
- Ortografie ș punctuație: texte cu greșeli pentru corectare, dictări cu focus pe regulile de ortografie și punctuație, exerciții de punctuație în vorbirea directă.
- Vocabular și relații semantice: familia lexicală, câmpul lexical, domino cu sinonime, pantomimă cu antonime, hărți de rețele lexicale.
- Gramatică- părți de vorbire: completări de propoziții, jocuri cu zarul pentru părțile de vorbire, marcaje colaborate în texte, exerciții de asociere.
- Sintaxa și construcția propoziției: identificarea părților de propoziție, rearanjarea propozițiilor, utilizarea conjuncțiilor, revizuirea stilistică a textelor.

3. Evaluare și feedback

- Feedback formativ**:** utilizarea fișelor de autoevaluare, portofolii de învățare și feedback colegial.
- Evaluarea sumativă: prezentări orale, teste scrise raportate la competențele specifice.
- Feedback orientat spre sprijin: răspunsurile trebuie să fie clare, motivate și orientate spre dezvoltare, pentru a consolida conștientizarea lingvistică.

4. Utilizarea materialelor și mijloacelor

Cadrele didactice pot folosi resurse variate, precum:

- Materiale vizuale (cartonașe ilustrate, povești cu imagini, postere), materiale tactile și multisenzoriale (cutii cu obiecte, materiale cotidiene pentru formarea conceptelor, cutii tactile).
- Instrumente digitale (aplicații pentru îmbunătățirea pronunției, exerciții interactive de gramatică și vocabular, aplicații de tip quiz, jocuri educaționale etc.)
- Texte autentice: situații și dialoguri cotidiene, texte pentru copii (rime, poezii), cărți ilustrate pentru copii adecvate educației timpurii;
- Materiale auditive: piese audio, cărți audio, povești sonore.

Literatura de specialitate pentru predarea gramaticii:

- Helbig, G. & Buscha, J. (2017): *Deutsche Grammatik – Ein Handbuch für den Ausländerunterricht*. Stuttgart: Ernst Klett Sprachen;
- Duden Band 4: *Die Grammatik* (9. Auflage). Dudenverlag;
- Dreyer, H., & Schmitt, R. (2014): *Lehr- und Übungsbuch der deutschen Grammatik – Neubearbeitung*. Ismaning: Hueber Verlag;
- Eisenberg, P. (2013): *Grundriss der deutschen Grammatik*. *Das Wort.* Metzler Verlag;
- Eisenberg, P. (2021): *Grundriss der deutschen Grammatik*. *Der Satz.* Metzler Verlag.

Didactică și metodică:

- Bimmel, P., Kast, B. & Neuer, G. (2013): *Deutschunterricht planen*. *Neu,* Klett Verlag.
- Leisen, J. (2013): *Handbuch Sprachförderung im Fach*. Klett Verlag.

Recomandări pentru instrumente digitale în predarea „Gramaticii aplicate a limbii germane" în formarea educatorilor/ puericultorilor:

1. Comunicare & Pronunție

- Speechling: antrenament de pronunție asistat de inteligența artificială, cu feedback (utilizare: formule de salut, comunicare cu părinții, instrucțiuni de joc).

2. Gramatica în context

- LearningApps.org – exerciții interactive pentru construcția propozițiilor, părților de vorbire, conjuncțiilor (utilizare: exerciții de asociere pentru situații tipice de creșă/ grădiniță: program zilnic, ședințe cu părinții).
- H5P prin Lumi – crearea de module interactive de gramatică (utilizare: texte lacunare cu accent pe formule de politețe, conjuncții, structura propoziției).

3. Jocuri de gramatică orientate spre acțiune

- Kahoot! – Quiz-Tool pentru reguli gramaticale și tipuri de propoziții (utilizare: recapitularea structurilor gramaticale în situații profesionale).
- Wordwall – exerciții de tip drag-and-drop, asocieri, puzzle-uri de propoziții (utilizare: sortarea părților de propoziție, recunoașterea părților de vorbire, diferențierea tipurilor de propoziții).

4. Producție de texte și reflecție

- Padlet – panou digital pentru reguli gramaticale, exemple de propoziții, reflecții (utilizare: colectarea propozițiilor din viața cotidiană a educației timpurii, derivarea regulilor).
- Canva for Education – realizarea de postere gramaticale și colaje de expresii (utilizare: vizualizarea modelelor de propoziții, câmpuri lexicale).

5. Aplicații mobile

- Deutschtrainer A1–B2 (Goethe-Institut): antrenament de gramatică și vocabular cu relevanță în domeniul profesional.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

- Rahmenplan für die frühkindliche Bildung;
- Lehrplan Deutsch als Zweitsprache (DaZ) – Staatsinstitut für Schulqualität und Bildungsforschung München;
- Lehrplan für die berufliche Bildung – Fachrichtung Sozialpädagogik – Kultusministerkonferenz (KMK), Deutschland.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Grad didactic/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
TUDOR ALEXANDRA	consilier	Ministerul Educației și Cercetării
MICU ANDREEA NICOLETA	gradul didactic I	Colegiul Național Pedagogic „Andrei Șaguna” Sibiu
MIHAIU TITA MIRELA	gradul didactic I	Centrul de Formare Continuă în Limba Germană Mediaș, Sibiu

COORDONATORI/RESPONSABILI/CONSULTANȚI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență
...	...	

Anexa nr. 32B

Programa școlară
pentru disciplina

Angewandte Grammatik der deutschen Sprache
(Gramatica aplicată a limbii germane)

Clasa a IX-a
Curriculum de specialitate (CS)
Filiera vocațională, profilul pedagogic, specializarea educație timpurie

Învățământ liceal

- 2026 -

Anexa nr. 32B
Programa școlară pentru disciplina Angewandte Grammatik der deutschen Sprache *(Gramatica aplicată a limbii germane)*, clasa a IX-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profilul pedagogic, specializarea educație timpurie*

NOTĂ DE PREZENTARE

Disciplina *Gramatica aplicată a limbii germane* face parte din curriculumul de specialitate pentru clasa a IX-a, în cadrul *filierii vocaționale, profil pedagogic, specializarea educație timpurie.* Programa a fost elaborată respectând Planul-cadru aprobat prin OMEC nr. 6932/2025, conform căruia disciplinei îi este alocată o oră pe săptămână, având un caracter formativ și aplicativ, adaptat nevoilor lingvistice și profesionale ale viitorilor educatori-puericultori.

Programa se fundamentează pe prevederile Legii învățământului preuniversitar nr.198/ 2023, pe documentele curriculare în vigoare pentru învățământul vocațional, precum și pe documentele strategice europene și naționale care promovează multilingvismul și formarea profesională timpurie.

Disciplina contribuie la formarea competențelor de comunicare orală și scrisă în limba germană, în contexte educaționale specifice activității din grădiniță. Elevii își dezvoltă conștiința lingvistică, capacitatea de a modela limbajul copiilor, de a interacționa profesional cu părinții și colegii, precum și de a utiliza corect structuri gramaticale în situații reale.

Deși elevii au studiat elemente de gramatică germană în gimnaziu, acestea au fost abordate integrat în cadrul orelor de limba germană, fără a beneficia de o structură dedicată, sistematică și aplicativă. Prin alocarea unei ore pe săptămână, această disciplină oferă un cadru formal și coerent pentru consolidarea, aprofundarea și aplicarea cunoștințelor gramaticale în contexte specifice activității educaționale timpurii. Statutul de disciplină nouă este astfel justificat prin necesitatea consolidării acestei baze lingvistice aplicate, adaptate profilului vocațional.

Disciplina deschide accesul la domenii de cunoaștere precum:

- Fonetică și prozodie;
- Ortografie și punctuație;
- Vocabular tematic și semantic;
- Morfologie și sintaxă;
- Orientare către destinatar și claritate în exprimare.

Acestea permit dezvoltarea unor competențe esențiale pentru activitatea educațională timpurie: articularea corectă a sunetelor, utilizarea adecvată a structurilor gramaticale, redactarea de mesaje și texte simple, înțelegerea și producerea de comunicări orale în limba germană, adaptate vârstei și nivelului de dezvoltare al elevilor, dar și o pregătire aplicată pentru situații profesionale concrete centrate pe cerințele lingvistice pentru viitorii educatori – puericultori.

Programa școlară pentru disciplina *Gramatica aplicată a limbii germane* este structurată astfel:

Notă de prezentare

1. Competențe generale (CG) – care definesc direcțiile majore de formare;
2. Competențe specifice (CS) – care detaliază comportamentele de învățare observabile;
3. Exemple de activități de învățare (EAI) – care contribuie la dezvoltarea competențelor specifice prin integrarea conținutului;
4. Domenii de conținut și conținuturi – care delimitează ariile tematice și elementele de învățare;
5. Sugestiile metodologice – transpunerea competențelor generale și specifice în activități concrete de învățare, adaptate nivelului de vârstă și profilului elevilor, oferind exemple, principii și direcții care sprijină profesorul în organizarea lecțiilor.

Lectura programei se recomandă a fi realizată într-o cheie integrativă, cu accent pe corelarea competențelor cu activitățile practice, pe adaptarea la nivelul de dezvoltare al copiilor și pe contextul profesional specific activității didactice pentru educația timpurie.

ALLGEMEINE KOMPETENZEN (AG)

AG1	**Korrekt aussprechen und situationsgerecht betonen.**
AG2	**Die Regeln der deutschen Rechtschreibung und Zeichensetzung anwenden.**
AG3	**Wortschatzfelder kontextbezogen verwenden.**
AG4	**Wortarten mündlich und schriftlich korrekt verwenden.**
AG5	**Die Satzgliedstellung im Deutschen sowie Konnektoren richtig verwenden.**

SPEZIFISCHE KOMPETENZEN (SK)
UND
BEISPIELE FÜR LERNAKTIVITÄTEN (LA)

AG 1 – Korrekt aussprechen und situationsgerecht betonen.

IX. Klasse
SK 1.1. Lautbewusstheit entwickeln
Schülerinnen und Schüler: - *unterscheiden deutsche Laute von den Lauten ihrer Erstsprache und sprechen diese korrekt aus;* - *erkennen Lautpaaren und ordnen sie richtig zu;* - *schreiben Mini-Diktate mit Fokus auf Laut-Buchstaben-Zuordnung.*
SK 1.2. Betonungsmuster erkennen
Schülerinnen und Schüler: - *erkennen Betonungsmuster in Wörtern und Sätzen;* - *verdeutlichen Betonung durch Rhythmusspiele;* - *identifizieren Betonungsmuster in Gedichten oder Liedern und lesen mit passender Intonation laut vor;* - *wenden situationsbedingt verschiedene Wort-und Satzbetonung an.*
SK 1.3. Aussprache verbessern
Schülerinnen und Schüler: - *artikulieren Laute genau und flüssig;* - *verbessern ihre Artikulation, ihr Sprechtempo und ihre Mundmotorik durch Spiegelübungen;* - *erarbeiten und spielen kurze, einfache Dialoge mit Fokus auf Aussprache vor (z.B. Mini-Rollenspiele).*
SK 1.4. Ausdrucksvoll sprechen
Schülerinnen und Schüler: - *sprechen angemessen in verschiedenen Kommunikationssituationen (Kurzvortrag, Rede);* - *gestalten und tragen eine Rede vor.*

AG 2 – Die Regeln der deutschen Rechtschreibung und Zeichensetzung anwenden.

IX. Klasse
SK 2.1. Groß- und Kleinschreibung richtig anwenden
Schülerinnen und Schüler: - *schreiben Diktate mit Schwerpunkt auf Groß- und Kleinschreibung;* - *überarbeiten Texte mit bewusst fehlerhafter Schreibung (z.B. alles klein geschrieben);* - *erarbeiten Dialoge mit Höflichkeitsformen und markieren die Höflichkeitsformen.*
SK 2.2. Getrennt- und Zusammenschreibung sicher anwenden
Schülerinnen und Schüler: - *schreiben typische Tätigkeiten aus dem Kita-Alltag mit Schwerpunkt auf Getrennt- und Zusammenschreibung;* - *verfassen kurze Texte mit gezielter Verwendung von Verbverbindungen;* - *bilden zu verschiedenen Verbindungstypen passende Beispielssätze.*
SK 2.3. Satzzeichen korrekt verwenden
Schülerinnen und Schüler: - *ergänzen Satzzeichen in einem Kita-Tagesplan (Punkt, Ausrufezeichen, Fragezeichen);* - *ergänzen kurze Dialoge aus dem Kita-Alltag in direkter Rede mit korrekter Zeichensetzung;* - *überarbeiten einen Text mit fehlenden Kommas bei Aufzählungen und einfachen Nebensätzen.*
SK 2.4. Orthographische Schwierigkeiten erkennen und damit verantwortlich umgehen
Schülerinnen und Schüler: - *erstellen und erweitern Wortlisten zur Dehnung und Schärfung (z.B.ie, h);* - *erstellen und erweitern Listen mit Wortvergleichen für schwierige Wörter (z.B. Masse – Maße);* - *ordnen Wortpaare mit Fokus auf Schärfung (s, ss und ß) zu;* - *trennen Wörter in Siblen durch Silbenklatschen;* - *setzen Trennungsstriche in einfachen Texten.*

AG 3 - Wortschatzfelder kontextbezogen verwenden.

IX. Klasse
SK 3.1. Ableitung und Zusammensetzung erkennen und einsetzen
Schülerinnen und Schüler: - *kombinieren Wortbausteinen zu neuen Wörtern;* - *erstellen Bildkarten zu Ableitungen und Zusammensetzungen;* - *basteln einen Wortfamilienbaum zur Visualisierung von Wortverwandschaften;* - *ordnen Wörter nach Wortfamilie – Wortfeld und ertellen eine Wortnetz-Karte.*
SK 3.2. Synonyme, Antonyme und Homonyme unterscheiden und einsetzen
Schülerinnen und Schüler: - *sammeln und ordnen Synonyme, Antonyme und Homonyme (z.B. Synonym-Domino);* - *sammeln Spiele zu Synonymen, Antonymen und Homonymen (z.B. Antonym-Pantomime, Homonym-Bildkarten);* - *erkennen Synonyme, Antonyme und Homonyme in Texten.*
SK 3.3. Wortfamilien und Wortfelder bilden und verwenden
Schülerinnen und Schüler: - *nutzen Wortfelder und Wortfamilie für Bildbeschreibungen (z.B. Szene: „Spielplatz”, Worfeld: „Bewegung”, Worfamilie:„-spiel”/ „Spiel-”, „spiel-”);* - *beschreiben den Tagesablauf mit Fokus auf Wortfeld (z.B. „Zeit”) und Worfamilie (z.B. „arbeiten”);* - *schreiben kurze Dialoge aus dem Kita-Alltag mit Fokus auf Worfeld (z.B. „Kommunikation”) und Worfamilie (z.B. „sprechen”).*
SK 3.4. Redensarten und Redewendungen angemessen verwenden
Schülerinnen und Schüler: - *gestalten Collagen mit Zeichnungen, Symbolen und kurzen Sätzen zu gegebenen Wendungen;* - *spielen Szenen, in denen Redewendungen wörtlich und idiomatisch vorkommen (z.B. Redewendungs-Theater);* - *erzählen spontan über eine Alltagssituation ausgehend von Karten mit Redensarten und Redewendungen.*

AG 4 - Wortarten mündlich und schriftlich korrekt verwenden.

IX. Klasse
SK 4.1. Beugbare Wortarten erkennen und verwenden
Schülerinnen und Schüler: - *ergänzen Flexionslücken in Sätzen;* - *lösen Konjugationsübungen zu Verben anhand von Bildbeschreibungen;* - *verwenden die Adjektivsteigerung richtig.*
SK 4.2. Unbeugbare Wortarten erkennen und verwenden
Schülerinnen und Schüler: - *ordnen passende Präpositionen den Bildkarten zu;* - *variiren bewusst Adverbien zur Beschreiben eines Tagesablaufs;* - *markieren Konjunktionen in Beispielsätzen;* - *verbinden Textbausteine durch geeignete Konjunktionen;* - *formulieren kurze Sätze oder Texte mit Fokus auf Konjunktionen um.*
SK 4.3. Wortarten erkennen und richtig verwenden
Schülerinnen und Schüler: - *erkennen und markieren Wortarten in Sätzen (z.B. Farbcodierung);* - *bilden Sätze mit gewürfelten Wortarten (z.B. Substantiv, Verb, Adjektiv);* - *üben kreative Satzbildung mit Fokus auf die bewusste Wahl und Kombination verschiedener Wortarten.*
SK 4.4. Wortarten zur Textgestaltung gezielt einsetzen
Schülerinnen und Schüler: - *ergänzen einen vorgegebenen Text mit treffenden Verben, passenden Adjektiven und Adverbien;* - *setzen gezielt Konjunktionen zur Verbesserung der Textlogik ein;* - *analysieren einfache Texte mit Fokus auf die sprachliche Wirkung.*

AG 5 – Die Satzgliedstellung im Deutschen sowie Konnektoren richtig verwenden.

IX. Klasse
SK 5.1. Richtige Satzgliedstellung erkennen und verwenden
Schülerinnen und Schüler: - *ordnen Satzglieder in richtiger Reihenfolge und variieren diese;* - *erweitern einfache Sätze mündlich und schriftlich;* - *stellen Satzglieder um (Umstellprobe).*
SK 5.2. Haupt- und Nebensätze bilden und verbinden
Schülerinnen und Schüler: - *wenden bewusst die Hauptsatzstruktur und ihre Wortstellung an;* - *analysieren Haupt- und Nebensatz und bestimmen ihre Stellung im Satzgefüge;* - *verwenden Konjunktionen in eigenen Sätzen.*
SK 5.3. Satzarten und Modalität erkennen und situationsgerecht verwenden
Schülerinnen und Schüler: - *analysieren Satzarten und Modalität in Texten und erläutern ihre Funktion;* - *schreiben Sätze mit Fokus auf Modalverben und Aussageabsicht;* - *spielen Szenen mit gezieltem Einsatz verschiedener Satzarten.*
SK 5.4. Texte bewusst überarbeiten
Schülerinnen und Schüler: - *verbessern vorgegebene Texte stilistisch, indem sie einfache Sätze verbinden;* - *lesen laut und klatschen den Rhythmus kurzer und langer Satzstrukturen;* - *schreiben eigene Texte zu vorgegebenen Bausteinen mit variierter Struktur;* - *verfassen Texte mit Fokus auf Rhythmus und Stil- und lesen diese laut vor (Mini-Podcast).*

INHALTSBEREICHE UND LERNINHALTE

Clasa a IX-a

Inhaltsbereiche	Lerninhalte
1. Phonetik und Prosodie	1.1. Typisch deutsche Laute; 1.2. Wort- und Satzbetonung; 1.3. Rhythmus und Intonation; 1.4. Artikulation, Sprechtempo und Mundmotorik; 1.5. Aussprache in Alltagssituationen; 1.6. Sprechweise in formellen und informellen Kontexten.
2. Rechtschreibung und Zeichensetzung	2.1. Großschreibung von Substantiven; 2.2. Kleinschreibung von Verben und Adjektiven; 2.3. Großschreibung nominalisierter Verben und Adjektive; 2.4. Höflichkeitsformen; 2.5. Verb-Verb- Kombinationen; 2.6. Adjektiv-Verb- Verbindungen und Substantiv-Verb-Verbindungen. 2.7. Punkt, Fragezeichen und Ausrufezeichen; 2.8. Kommasetzung (bei Aufzählungen und Nebensätzen); 2.9. Dehnung und Schärfung (lange und kurze Vokale); 2.10. Worttrennung am Zeilenende.
3. Wortschatz und semantische Beziehungen	3.1. Wortstamm und Ableitungen; 3.2. Zusammensetzungen mit Substantiven, Verben und Adjektiven; 3.3. Bedeutungstransfer und Wortbedeutung durch Wortbildung; 3.4. Synonyme, Antonyme, Homonyme; 3.5. Wortfamilien und Wortfelder; Ober- und Unterbegriffe; 3.6. Anwendung von Wortfamilien und Wortfeldern in der Textproduktion; 3.7. Reflexion über Wortwahl und Textwirkung; 3.8. Redensarten und ihre Funktion in der Kommunikation; 3.9. Idiomatische Bedeutung und kulturelle Prägung von Redewendungen.
4. Grammatik - Wortarten	4.1. Substantiv: Genus, Numerus, Kasus; 4.2. Pronomen (Personal- und Höflichkeitspronomen); 4.3. Verb: Person, Tempus, Modus; 4.4. Adjektiv: Steigerungsstufen und Kongruenz; Beschreibung und Differenzierung; Vergleiche mit „wie/ als”; 4.5. Adverbien: Angabe von Ort, Zeit, Art und Grund; 4.6. Präpositionen; 4.7. Wortarten als Satzglieder verwenden; 4.8. Konjunktionen.
5. Syntax und Satzbau	5.1. Grundstellung: Subjekt, Prädikat, Objekt, Adverbialbestimmung (Orts- und Zeitangabe); 5.2. Satzglieder: Fragen; 5.3. Satzverbindung und Konjunktionen (koordinierende Konjunktionen); 5.4. Satzgefüge und Konjunktionen (subordinierende Konjunktionen); 5.5. Satzarten und Aussageabsicht/ Modalität; 5.6. Satzvarianten, Strukturierung und Stil in der Satzgestaltung.

DIDAKTISCHE HINWEISE

Der Unterricht in der Disziplin *Angewandte Grammatik der deutschen Sprache* erfordert eine funktionale, kontextbezogene und berufsorientierte Vermittlung grammatischer Strukturen. Die Lehrkräfte werden ermutigt, folgende methodisch-didaktische Leitlinien zu berücksichtigen.

1. Didaktische Grundprinzipien

- Kontextualisierung**:** Grammatik wird in realitätsnahen Situationen aus dem Alltag von Kindertagesstätten vermittelt (z. B. Elternkommunikation, Tagesablauf, Spielanleitungen).
- Funktionalität**:** Grammatische Strukturen werden nicht isoliert, sondern als Mittel zur erfolgreichen Kommunikation behandelt.
- Handlungsorientierung: Lernprozesse sollen aktivierend, kooperativ und praxisnah gestaltet werden (z. B. Rollenspiele, Partnerübungen, kreative Schreibaufgaben).
- Sprachreflexion**:** Die Lernenden werden zur bewussten Auseinandersetzung mit Sprache angeregt (z. B. durch Fehleranalyse, Vergleich mit der Erstsprache).
- Differenzierung**:** Lernangebote werden an das sprachliche Niveau und die individuellen Bedürfnisse der Schülerinnen und Schüler angepasst – insbesondere bei Deutsch als Zweitsprache.

2. Methodenvorschläge nach Inhaltsbereichen

- Phonetik und Prosodie**:** Spiegelübungen zur Artikulation, Rhythmusspiele, Laut-Buchstaben-Zuordnungen, Mini-Diktate.
- Rechtschreibung und Zeichensetzung**:** Fehlertexte zur Korrektur, Diktate mit Regelbezug, Übungen zur Zeichensetzung in direkter Rede.
- Wortschatz und semantische Beziehungen**:** Wortfamilienbäume, Synonym-Domino, Antonym-Pantomime, Wortnetz-Karten.
- Grammatik – Wortarten**:** Satzergänzungen, Würfelspiele mit Wortarten, farbliche Markierung in Texten, Zuordnungsübungen.
- Syntax und Satzbau**:** Satzglieder klatschen, Satzumstellungen, Konnektoren einsetzen, Texte stilistisch überarbeiten.

3. Bewertung und Rückmeldung

- Formatives Feedback**:** Einsatz von Selbsteinschätzungsbögen, Lernportfolios und kollegialem Feedback.
- Summative Bewertung**:** mündliche Präsentationen und schriftlicher Test mit Bezug auf die spezifischen Kompetenzen.
- Förderorientierte Rückmeldung**:** Rückmeldungen sollten klar, motivierend und entwicklungsorientiert sein, um die Sprachbewusstheit zu stärken.

4. Einsatz von Materialien und Medien

Lehrkräfte können vielfältige Ressourcen nutzen, darunter:

- Visuelle Hilfsmittel (Bildkarten, Bildergeschichten, Wortkarten, Plakate), haptische und multisensorische Materialien (Gegenstandskisten- Wortschatzkisten, Alltagsmaterialien zur Begriffsbildung, Fühlkasten, Tastmaterialien, Bastelmaterialien zur kreativen Sprachproduktion u.a.);
- Digitale Werkzeuge (Aussprache-Apps, interaktive Grammatik- und Wortschatzübungen, Quiz-Apps, Lernspiele u.a);

- Authentische Texte: Alltagssituationen und Dialoge, Kindertexte (Reime, Gedichte, Zungenbrecher u.a.), Kinderbücher/ Bilderbücher passend für die frühkindliche Bildung;
- Auditive Materialien: Hörspiele, Hörbücher, Rhythmicals, Klanggeschichten.

Fachliteratur zur Grammatikvermittlung:

- Helbig, G. & Buscha, J. (2017): *Deutsche Grammatik – Ein Handbuch für den Ausländerunterricht*. Stuttgart: Ernst Klett Sprachen;
- Duden Band 4: *Die Grammatik* (9. Auflage). Dudenverlag;
- Dreyer, H., & Schmitt, R. (2014): *Lehr- und Übungsbuch der deutschen Grammatik – Neubearbeitung*. Ismaning: Hueber Verlag;
- Eisenberg, P. (2013): *Grundriss der deutschen Grammatik*. *Das Wort.* Metzler Verlag;
- Eisenberg, P. (2021): *Grundriss der deutschen Grammatik*. *Der Satz.* Metzler Verlag.

Fachliteratur zur Didaktik und Methodik:

- Bimmel, P., Kast, B. & Neuer, G. (2013): *Deutschunterricht planen*. *Neu,* Klett Verlag.
- Leisen, J. (2013): *Handbuch Sprachförderung im Fach*. Klett Verlag.

Empfehlungen für digitale Tools für „Angewandte Grammatik der deutsche Sprache" in der Ausbildung für Erzieherinnen und Erzieher

1. Kommunikation & Aussprache

- Speechling: KI-gestütztes Aussprachetraining mit Feedback (*Einsatz:* Übung von Begrüßungsformeln, Elternkommunikation, Spielanleitungen);

2. Grammatik im Kontext

- LearningApps.org – Interaktive Übungen zu Satzbau, Wortarten, Konnektoren *Einsatz:* Zuordnungsübungen zu typischen Kita-Situationen (z. B. Tagesablauf, Elternabend)
- H5P über Lumi – Erstellung interaktiver Grammatikmodule *Einsatz:* Lückentexte mit Fokus auf Höflichkeitsformen, Konnektoren, Satzstruktur

3. Handlungsorientierte Grammatikspiele

- Kahoot! – Quiz-Tool für Grammatikregeln und Satzarten *Einsatz:* Wiederholung von grammatischen Strukturen in Berufssituationen
- Wordwall – Drag-and-Drop, Zuordnungen, Satzpuzzle *Einsatz:* Satzglieder sortieren, Wortarten erkennen, Satzarten unterscheiden

4. Textproduktion & Reflexion

- Padlet – Digitale Pinnwand für Grammatikregeln, Satzbeispiele, Reflexion *Einsatz:* Sammlung von Beispielsätzen aus dem Kita-Alltag, Regelableitung
- Canva for Education – Gestaltung von Grammatikpostern und Redewendungs-Collagen *Einsatz:* Visualisierung von Satzmustern, Wortfeldern (z. B. „Gefühle", „Spiel")

5. Mobile Apps für unterwegs

- Deutschtrainer A1–B2 (Goethe-Institut) *Einsatz:* Grammatik- und Wortschatztraining mit Berufsfeldbezug

QUELLENANGABEN

- Rahmenplan für die frühkindliche Bildung;
- Lehrplan Deutsch als Zweitsprache (DaZ) – Staatsinstitut für Schulqualität und Bildungsforschung München;
- Lehrplan für die berufliche Bildung – Fachrichtung Sozialpädagogik – Kultusministerkonferenz (KMK), Deutschland.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Grad didactic/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
TUDOR ALEXANDRA	consilier	Ministerul Educației și Cercetării
MICU ANDREEA NICOLETA	gradul didactic I	Colegiul Național Pedagogic „Andrei Șaguna” Sibiu
MIHAIU TITA MIRELA	gradul didactic I	Centrul de Formare Continuă în Limba Germană Mediaș, Sibiu

COORDONATORI/RESPONSABILI/CONSULTANȚI ȘTIINȚIFICI(15)

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență
...	...	

Anexa nr. 33A

Programa școlară
pentru disciplina

Gramatica aplicată a limbii germane

Clasa a IX-a
Curriculum de specialitate (CS)
Filiera vocațională, profilul pedagogic,
specializarea pedagogia învățământului primar

- 2026 -

Anexa nr. 33A
Programa școlară pentru disciplina *Gramatica aplicată a limbii germane*, clasa a IX-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profilul pedagogic, specializarea pedagogia învățământului primar*

NOTĂ DE PREZENTARE

Disciplina *Gramatica aplicată a limbii germane* face parte din curriculumul de specialitate pentru clasa a IX-a, în cadrul filierei vocaționale, profil pedagogic, specializarea pedagogia învățământului primar. Programa a fost elaborată respectând Planul-cadru aprobat prin OMEC nr. 6932/2025, conform căruia disciplinei îi sunt alocate două ore pe săptămână, având un caracter formativ și aplicativ, adaptat nevoilor lingvistice și profesionale ale viitorilor învățători.

Programa se fundamentează pe prevederile Legii învățământului preuniversitar nr. 198/2023, pe documentele curriculare în vigoare pentru învățământul vocațional, precum și pe documentele strategice europene și naționale care promovează dezvoltarea competențelor de comunicare în limbi străine, multilingvismul și formarea profesională timpurie.

Disciplina contribuie la formarea competențelor de comunicare orală și scrisă în limba germană, în contexte educaționale specifice activității din ciclul primar. Elevii își dezvoltă conștiința lingvistică, capacitatea de a modela limbajul elevilor cu un mediu lingvistic divers, de a interacționa profesional cu părinții și colegii, precum și de a utiliza corect structuri gramaticale în situații reale din mediul școlar.

Deși elevii au studiat elemente de gramatică germană în gimnaziu, acestea au fost abordate integrat în cadrul orelor de limba germană, fără o structură dedicată, sistematică și aplicativă. Prin alocarea a două ore pe săptămână, această disciplină oferă un cadru formal și coerent pentru consolidarea, aprofundarea și aplicarea cunoștințelor gramaticale în contexte specifice activității didactice din învățământul primar. Statutul de disciplină nouă este justificat prin necesitatea consolidării unei baze lingvistice aplicate, adaptate profilului vocațional.

Disciplina deschide accesul la domenii de cunoaștere precum:

- Fonetică și prozodie;
- Ortografie și punctuație;
- Vocabular tematic și semantic;
- Morfologie și sintaxă;
- Empatie și sensibilitate lingvistică;
- Orientare către destinatar și claritate în exprimare;
- Abilități de mediere lingvistică și corectare a greșelilor.

Acestea permit dezvoltarea unor competențe esențiale pentru activitatea didactică la nivel primar: articularea corectă a sunetelor, utilizarea adecvată a structurilor gramaticale, redactarea de mesaje și texte simple, înțelegerea și producerea de comunicări orale și scrise în limba germană, adaptate vârstei și nivelului de dezvoltare al elevilor, dar și o pregătire aplicată pentru situații profesionale concrete concentrate pe cerințele lingvistice pentru viitorii învățători.

Programa școlară pentru disciplina *Gramatica aplicată a limbii germane* este structurată astfel:

Notă de prezentare

1. Competențe generale (CG) – care definesc direcțiile majore de formare;
2. Competențe specifice (CS) – care detaliază comportamentele de învățare observabile;
3. Exemple de activități de învățare (EAI) – care contribuie la dezvoltarea competențelor specifice prin integrarea conținutului;
4. Domenii de conținut și conținuturi – care delimitează ariile tematice și elementele de învățare;

5. Sugestii metodologice – transpunerea competențelor generale și specifice în activități concrete de învățare, adaptate nivelului de vârstă și profilului elevilor, oferind exemple, principii și direcții care sprijină profesorul în organizarea lecțiilor.

Lectura programei se recomandă a fi realizată într-o cheie integrativă, cu accent pe corelarea competențelor cu activitățile practice, pe adaptarea la nivelul de dezvoltare al elevilor și pe contextul profesional specific activității didactice din învățământul primar.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Pronunțarea corectă și accentuarea adecvată în funcție de situație.**
CG2	**Aplicarea regulilor de ortografie și punctuație ale limbii germane.**
CG3	**Utilizarea câmpurilor lexicale în funcție de context.**
CG4	**Folosirea corectă a părților de vorbire în mesaje orale și scrise.**
CG5	**Utilizarea corectă a părților de propoziție și a părților de vorbire cu rol de relaționare în fraza limbii germane.**

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 – Pronunțarea corectă și accentuarea adecvată în limba germană

Clasa a IX-a
CS 1.1. Dezvoltarea conștiinței fonetice
Elevele și elevii: *– disting sunetele limbii germane de sunetele limbii lor materne și le pronunță corect;* *– recunosc perechi de sunete și le asociază corect;* *– realizează un poster al sunetelor și îl prezintă în plen;* *– scriu mini-dictări cu accent pe corespondența sunet–literă;* *– exersează înțelegerea auditivă prin stații de sunete, folosind exemple audio autentice.*
CS 1.2. Recunoașterea modelelor de accentuare
Elevele și elevii: *– recunosc tipare de accentuare în cuvinte și propoziții;* *– îmbină limbajul, mișcarea și emoția într-o prezentare sincronă;* *– evidențiază accentuarea prin jocuri ritmice;* *– identifică tipare de accentuare în poezii sau cântece și citesc cu voce tare, folosind intonația adecvată;* *– aplică, în funcție de situație, diferite tipuri de accentuare a cuvintelor și a propozițiilor.*
CS 1.3. Îmbunătățirea pronunției
Elevele și elevii: *– articulează sunetele clar și fluent;* *– își îmbunătățesc articulația, ritmul vorbirii și motricitatea orală prin exerciții în fața oglinzii;* *– găsesc cuvinte care conțin anumite sunete-țintă și le integrează într-o poveste inventată de ei: povești ale sunetelor;* *– elaborează și joacă dialoguri scurte și simple, cu accent pe pronunție: mini-jocuri de rol.*
CS 1.4. Vorbirea expresivă
Elevele și elevii: *– realizează prezentări pe tema „antrenamentului vorbirii” și le susțin în fața clasei;* *– se exprimă adecvat în diverse situații de comunicare (prezentare, discurs, storytelling, interviu, moderarea unei conversații);* *– interpretează jocuri de rol și piese de teatru;* *– povestesc întâmplări și recită poezii.*

CG 2 – Aplicarea regulilor de ortografie și punctuație

Clasa a IX-a
CS 2.1. Aplicarea corectă a majusculelor și literelor mici
Elevele și elevii: *- scriu dictări cu accent pe scrierea cu literă mare și mică;* *- recunosc substantivizările și le reformulează;* *- revizuiesc texte cu ortografie intenționat greșită (de exemplu, scrise integral cu litere mici);* *- formulează regulile de ortografie pe baza exemplelor analizate;* *- elaborează dialoguri care includ forme de politețe;* *- corectează lucrări ale colegilor în ceea ce privește scrierea cu majusculă.*
CS 2.2. Folosirea corectă a scrierii separate sau împreună
Elevele și elevii: *- scriu dictări cu accent pe scrierea cuvintelor simple și compuse;* *- analizează un text și explică regulile care stau la bază;* *- formulează regulile de ortografie pe baza exemplelor analizate;* *- redactează texte folosind în mod intenționat îmbinări verbale;* *- construiesc enunțuri-exemplu adecvate pentru diferite tipuri de îmbinări;* *- corectează lucrări ale colegilor în ceea ce privește scrierea separată sau compusă.*
CS 2.3. Utilizarea corectă a semnelor de punctuație
Elevele și elevii: *- transformă enunțuri cu accent pe intonație, accentuare și semne de punctuație;* *- completează semnele de punctuație în texte (punct, semn de exclamare, semn de întrebare);* *- redactează texte cu vorbire directă și discută despre punctuația acesteia;* *- revizuiesc texte în care lipsesc virgulele din enumerări și propoziții subordonate;* *- corectează lucrări ale colegilor în ceea ce privește punctuația.*
CS 2.4. Recunoașterea dificultăților ortografice și gestionarea responsabilă a acestora
Elevele și elevii: *- creează și extind liste de cuvinte privind alungirea și scurtarea sunetelor (de exemplu, vocale/sunete lungi – scurte);* *- completează un text lacunar cu accent pe alungire și scurtare;* *- creează și extind liste de comparații între cuvinte dificile (de exemplu „Masse” – „Maße”);* *- rezolvă exerciții cu accent pe utilizarea lui „das” / „dass”;* *- despart cuvintele în silabe (de exemplu, puzzle-uri de cuvinte în lucru pe perechi);* *- corectează lucrări ale colegilor, având în vedere alungirea, scurtarea și despărțirea corectă a cuvintelor la capăt de rând.*

CG 3 – Utilizarea câmpurilor lexicale în funcție de context.

Clasa a IX-a
CS 3.1. Recunoașterea și folosirea derivării și compunerii
Elevele și elevii: *- combină elemente de cuvânt pentru a forma cuvinte noi;* *- marchează derivatele și compunerile în texte și le analizează semnificația;* *- realizează carduri ilustrate pentru derivate și compuneri;* *- concep jocuri cu cuvinte compuse pentru ciclul primar;* *- aplică regulile de formare a cuvintelor în exerciții specifice;* *- scriu mini-povești cu accent pe derivate și compuneri.*
CS 3.2. Distincția și utilizarea sinonimelor, antonimelor și omonimelor
Elevele și elevii: *- colectează și organizează sinonime, antonime și omonime;* *- adună și concep jocuri despre sinonime, antonime și omonime;* *- recunosc sinonimele, antonimele și omonimele în texte;* *- formulează enunțuri-exemplu pentru clarificarea sensurilor;* *- revizuiesc texte cu accent pe alegerea adecvată a cuvintelor;* *- creează variante de text pentru a evidenția schimbările de stil și de sens.*
CS 3.3. Formarea și utilizarea familiilor lexicale și a câmpurilor lexicale
Elevele și elevii: *- realizează hărți mentale cu familii de cuvinte și câmpuri lexicale (de ex. termeni generici și specifici);* *- marchează familiile de cuvinte în texte și reflectează asupra rolului alegerii cuvintelor;* *- folosesc câmpuri lexicale și familii de cuvinte pentru descrieri de imagini (de ex. scenă: „loc de joacă”, câmp lexical: „mișcare”, familie de cuvinte: „-joc”/ „joc-”/ „a se juca”);* *- redactează texte narative cu familii de cuvinte și câmpuri lexicale prestabilite (de ex. câmp lexical „natură”, familie de cuvinte „a vedea”);* *- scriu relatări de experiențe pe baza unor familii de cuvinte și câmpuri lexicale prestabilite (de ex. câmp lexical „vreme”, familie de cuvinte „a călători”);* *- completează texte lacunare cu cuvinte potrivite dintr-un anumit câmp lexical.*
CS 3.4. Folosirea adecvată a expresiilor și locuțiunilor
Elevii și elevele: *- realizează colaje cu desene, simboluri și texte pe baza unor expresii date;* *- asociază expresiile idiomatice cu semnificația lor (de ex. printr-un quiz);* *- marchează și explică expresiile idiomatice în texte literare sau jurnalistice;* *- interpretează scene în care expresiile apar atât literal, cât și idiomatic (de ex. „teatru al expresiilor”);* *- povestesc spontan despre situații cotidiene pornind de la cartonașe cu expresii și locuțiuni.*

CG 4 – Folosirea corectă a părților de vorbire în comunicări orale și scrise.

Clasa a IX-a
CS 4.1. Recunoașterea și utilizarea părților de vorbire flexibile
Elevii și elevele: *- completează lacune de flexiune în propoziții;* *- rezolvă exerciții de conjugare a verbelor;* *- folosesc corect gradele de comparație ale adjectivelor;* *- transformă propoziții cu accent pe flexiunea corectă a părților de vorbire;* *- redactează texte pentru copii, cu accent pe utilizarea corectă a părților de vorbire flexibile (storytelling).*
CS 4.2. Recunoașterea și utilizarea părților de vorbire neflexibile
Elevii și elevele: *- asociază prepozițiile potrivite;* *- folosesc prepozițiile în mod adecvat în descrieri și instrucțiuni de acțiune;* *- variază conștient adverbele în texte narative pentru a spori expresivitatea;* *- marchează conjuncțiile în propoziții exemplificative;* *- leagă fragmente de text prin conjuncții adecvate;* *- formulează propoziții și texte cu accent pe utilizarea corectă a conjuncțiilor.*
CS 4.3. Recunoașterea și folosirea corectă a părților de vorbire
Elevii și elevele: *- recunosc și marchează părțile de vorbire în propoziții (de ex. prin coduri de culoare);* *- analizează părțile de vorbire în contextul propoziției (de ex. cartonașe ordonate după părți de vorbire);* *- indică funcția gramaticală a unor părți de propoziție;* *- corectează propoziții greșite și argumentează modificările;* *- formează propoziții folosind părți de vorbire extrase aleatoriu (de ex. prin aruncarea zarurilor);* *- exersează formarea creativă de propoziții, cu accent pe alegerea și combinarea conștientă a diferitelor părți de vorbire.*
CS 4.4. Utilizarea părților de vorbire pentru structurarea textului
Elevii și elevele: *- completează un text dat cu verbe sugestive, adjective și adverbe potrivite;* *- își revizuiesc propriile texte, cu accent pe utilizarea intenționată a diferitelor părți de vorbire;* *- folosesc în mod conștient conjuncțiile pentru îmbunătățirea logicii textului;* *- redactează texte creative pe baza unei indicații privind părțile de vorbire;* *- analizează texte din perspectiva efectului lor lingvistic.*

CG 5 – Utilizarea corectă a părților de propoziție și a părților de vorbire cu rol de relaționare în fraza limbii germane.

Clasa a IX-a
CS 5.1. Utilizarea părților de propoziție și a conjuncțiilor în secvența corectă
Elevii și elevele: - *ordonează corect părțile de propoziție;* - *extind propoziții oral și în scris;* - *rearanjează părțile de propoziție (proba de rearanjare);* - *corectează lucrările elevilor, cu accent pe ordinea corectă a părților de propoziție.*
CS 5.2. Formularea și combinarea propozițiilor principale și secundare
Elevii și elevele: - *aplică în mod conștient structura propoziției principale și ordinea cuvintelor;* - *analizează propoziția principală și propoziția subordonată și stabilesc poziția lor în ansamblul frazei;* - *transformă propoziții (de ex. unesc două propoziții principale într-o frază, transformă o frază într-o propoziție compusă, schimbă o propoziție subordonată într-una principală);* - *identifică și notează conjuncțiile și începuturile de propoziții oral (text audiat) și în scris;* - *redactează texte cu conjuncții prestabilite pentru îmbunătățirea coerenței textului;* - *folosesc conjuncțiile în propriile propoziții.*
CS 5.3. Recunoașterea și utilizarea adecvată a tipurilor de propoziții și a modalității
Elevii și elevele: - *analizează tipurile de propoziții și modalitatea în texte și explică funcția acestora;* - *scriu propoziții la indicativ, conjunctiv și imperativ pentru a compara nuanțele de exprimare;* - *redactează texte adaptate copiilor, folosind diferite tipuri de propoziții, și le prezintă oral;*
CS 5.4. Revizuirea conștientă a textelor
Elevii și elevele: - *îmbunătățesc stilistic un text dat, prin unirea propozițiilor simple;* - *redactează texte proprii pe baza unor fragmente prestabilite, cu structură variată;* - *compun texte cu accent pe ritm și stil și le citesc cu voce tare (mini-podcast);* - *compară două versiuni de text din perspectiva efectului, clarității și vivacității.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Clasa a IX-a

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Fonetica și prozodia	1.1. Sunete tipice limbii germane; 1.2. Accentuarea cuvintelor și propozițiilor; 1.3. Ritm și intonație; 1.4. Articularea sunetelor dificile din limba germană; 1.5. Viteza vorbirii și motricitatea buzelor; 1.6. Pronunție în situații cotidiene; 1.7. Moduri de vorbire în contexte formale și informale.
2. Ortografia și punctuația	2.1. Scrierea cu majusculă a substantivelor; 2.2. Scrierea cu literă mică a verbelor și adjectivelor; 2.3. Scrierea cu majusculă a verbelor și adjectivelor substantivate; 2.4. Forme de politețe; 2.5. Combinații verb-verb; 2.6. Combinații adjectiv-verb; 2.7. Combinații substantiv-verb; 2.8. Punctul, semnul întrebării, semnul exclamării; 2.9. Folosirea virgulei (în enumerări și propoziții secundare); 2.10. Semnele de punctuație în vorbirea directă; 2.11. Vocale lungi și scurte; 2.12. Despărțirea cuvântului la capăt de rând.
3. Vocabular și relații semantice	3.1. Rădăcina cuvântului și derivări; 3.2. Cuvinte compuse cu substantive, verbe și adjective; 3.3. Transfer de sens și modificarea semnificației prin formarea de cuvinte; 3.4. Sinonime, antonime, omonime; 3.5. Familii de cuvinte și câmpuri lexicale; Termeni generici și specifici; 3.6. Utilizarea familiilor și câmpurilor lexicale în redactarea de texte; 3.7. Reflectare asupra alegerii cuvintelor și efectul lingvistic; 3.8. Expresii și rolul lor în comunicare; 3.9. Semnificația idiomatică și influența culturală a locuțiunilor.
4. Gramatică- părți de vorbire	4.1. Substantivul: gen, număr, caz; 4.2. Pronumele (personal și de politețe); 4.3. Verbul: persoana, timpul, modul; 4.4. Adjectivul: acordul și gradele de comparație; descriere și diferențiere; comparații; 4.5. Adverbul: loc, timp, mod și cauză; 4.6. Prepozițiile; 4.7. Utilizarea părților de vorbire ca elemente ale propoziției; 4.8. Conjuncțiile. 4.9. Particule: nuanțare stilistică și exprimarea atitudinii.
5. Sintaxa și construcția propoziției	5.1. Ordinea de bază: subiect, predicat, complement, complement circumstanțial de loc și de timp; 5.2. Funcțiile sintactice: întrebări; 5.3. Fraza și conjuncțiile coordonatoare; 5.4. Fraza și conjuncțiile subordonatoare; 5.5. Tipuri de propoziții și intenția comunicativă/ modalitatea; 5.6. Variante de propoziții, structurare și stil în redactarea propozițiilor.

SUGESTII METODOLOGICE

Predarea disciplinei „Gramatica aplicată a limbii germane” necesită o transmitere funcțională, contextuală și orientată spre domeniul profesional a structurilor gramaticale. Cadrele didactice sunt încurajate să țină cont de următoarele linii directoare metodice și didactice.

1. Principii didactice de bază

- Contextualizarea**:** Gramatica se predă în situații apropiate de realitatea cotidiană a învățământului primar (ex. viața școlară, timpul liber, mass-media).
- Funcționalitatea: Gramatica, vocabularul și pronunția servesc pentru gestionarea comunicativă a unor sarcini concrete.
- Orientarea spre acțiune: Elevii acționează activ prin jocuri de rol, prezentări, sarcini de scriere creativă.
- Reflecție asupra limbii: Analiza greșelilor, comparația cu limba maternă și derivarea regulilor stimulează conștientizarea lingvistică.
- Diferențiere: Sarcinile sunt adaptate lingvistic și metodologic la nivelul elevilor.

2. *Metode propuse pe domenii de conținut:*

- Fonetică și prozodie: exerciții cu oglinda pentru articulație, jocuri de ritm, stații de sunete cu exemple audio, dictări scurte, postere fonetice și reprezentări pantomimice.
- Ortografie și punctuație**:** Texte cu greșeli pentru corectare, dictări cu focus pe reguli, revizuirea textelor cu accent pe punctuație, puzzle-uri lexicale.
- Vocabular și relații semantice**:** domino al sinonimelor, pantomimă cu antonime, quiz cu omonime, familie de cuvinte și câmpuri lexicale, colaje cu expresii, teatrul expresiilor, povești scurte cu alegerea intenționată a vocabularului.
- Gramatica – părți de vorbire**:** completarea propozițiilor, jocuri cu zarul pentru a exersa părțile de vorbire, marcarea colorată în texte, exerciții de asociere, revizuirea textelor cu accent pe efectul părților de vorbire.
- Sintaxa și construcție propoziției**:** „bătăi din palme” pentru părțile de propoziție, rearanjarea propozițiilor, utilizarea conjuncțiilor, mini-podcast cu structura variată a propozițiilor, comparația tipurilor de propoziții (indicativ, conjunctiv, imperativ).

3. Evaluare și feedback:

- Feedback formativ**:** portofolii de învățare, fișe de autoevaluare, feedback între colegi.
- Evaluare sumativă**:** prezentări orale, test scris cu referire la competențele specifice.
- Feedback orientat spre sprijin**:** feedback individual, cu accent pe dezvoltare și motivație.

4. Utilizarea materialelor și mijloacelor media

Cadrele didactice pot folosi resurse variate, printre care:

- Materiale vizuale (imagini, povești în imagini, carduri lexicale, postere), materiale tactile și multisenzoriale (cutii cu obiecte, cutii de vocabular, materiale din viața cotidiană pentru formarea conceptelor, cutii senzoriale, materiale pentru percepția tactilă, materiale de bricolaj pentru producerea creativă de limbaj etc.).
- Instrumente digitale: aplicații pentru pronunție, exerciții interactive de gramatică și vocabular, aplicații de tip quiz, jocuri de învățare etc.
- Texte autentice: situații și dialoguri cotidiene, texte pentru copii (rime, poezii, frământări de limbă, texte informative etc.), cărți pentru copii / cărți ilustrate;
- Materiale auditive: piese audio pentru copii, cărți audio, texte ritmice, povești sonore.

Literatura de specialitate pentru predarea gramaticii:

- Helbig, G. & Buscha, J. (2017): *Deutsche Grammatik – Ein Handbuch für den Ausländerunterricht*. Stuttgart: Ernst Klett Sprachen;
- Duden Band 4: *Die Grammatik* (9. Auflage). Dudenverlag;
- Dreyer, H., & Schmitt, R. (2014): *Lehr- und Übungsbuch der deutschen Grammatik – Neubearbeitung*. Ismaning: Hueber Verlag;
- Eisenberg, P. (2013): *Grundriss der deutschen Grammatik*. *Das Wort.* Metzler Verlag;
- Eisenberg, P. (2021): *Grundriss der deutschen Grammatik*. *Der Satz.* Metzler Verlag.

Didactică și metodică:

- Bimmel, P., Kast, B. & Neuer, G. (2013): *Deutschunterricht planen*. *Neu,* Klett Verlag.
- Leisen, J. (2013): *Handbuch Sprachförderung im Fach*. Klett Verlag.

Recomandări pentru instrumente digitale în predarea „Gramaticii aplicate a limbii germane”:

- *Platforme de învățare interactivă*

Kahoot! – instrument de tip quiz pentru gramatică, vocabular și ortografie. Ideal pentru recapitulare și verificarea nivelului de învățare.

Quizlet – carduri pentru vocabular, expresii și structuri de propoziții. Include funcție audio pentru exersarea pronunției.

LearningApps.org- set de instrumente pentru exerciții interactive (de ex. texte lacunare, exerciții de asociere, construcția propozițiilor).

- *Pronunție și înțelegere orală*

Phonetik Trainer de la Hueber – exerciții specifice pentru formarea sunetelor și intonație.

Speechling – antrenament de pronunție cu feedback bazat pe inteligență artificială.

Audacity – program de înregistrare și analiză pentru propriile producții orale (de ex. pentru autocontrol la mini-podcasturi sau discursuri).

- *Gramatică și lucru pe text*

Mentimeter – sondaje și vizualizări ale construcției propozițiilor la clasă (de ex. „bătăi din palme” pentru părțile de propoziție, utilizarea conectorilor);

Padlet – panou digital pentru carduri de câmpuri lexicale, colaje de expresii sau reguli gramaticale;

Lumi – creare de conținut interactiv H5P, precum exerciții de tip „drag-and-drop”, întrebări cu alegere multiplă sau simulări de dialog.

- *Producție de texte și reflecție*

BookWidgets – creare de fișe de lucru cu evaluare automată.

Google Forms / Microsoft Forms – pentru teste formative, autoevaluări și feedback între colegi.

Canva for Education – realizarea de postere gramaticale și colaje de expresii (utilizare: vizualizarea modelelor de propoziții, câmpuri lexicale).

- *Aplicații mobile*

Deutschtrainer A1–B2 (Goethe-Institut): antrenament de gramatică și vocabular cu relevanță în domeniul profesional.

Duolingo / Babbel – exerciții suplimentare pentru vocabular și construcția propozițiilor (nu sunt conforme cu programa, dar sunt motivante).

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

- Lehrplan Deutsch als Muttersprache – 3. und 4. Klasse;
- Lehrplan Deutsch als Zweitsprache (DaZ) – Staatsinstitut für Schulqualität und Bildungsforschung München;
- Lehrplan für die berufliche Bildung – Fachrichtung Sozialpädagogik – Kultusministerkonferenz (KMK), Deutschland.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Grad didactic/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
TUDOR ALEXANDRA	consilier	Ministerul Educației și Cercetării
MICU ANDREEA NICOLETA	gradul didactic I	Colegiul Național Pedagogic „Andrei Șaguna” Sibiu
MIHAIU TITA MIRELA	gradul didactic I	Centrul de Formare Continuă în Limba Germană Mediaș, Sibiu

COORDONATORI/RESPONSABILI/CONSULTANȚI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență
...	...	

Anexa nr. 33B

Programa școlară
pentru disciplina

Angewandte Grammatik der deutschen Sprache (Gramatica aplicată a limbii germane)

Clasa a IX-a
Curriculum de specialitate (CS)
Filiera vocațională, profilul pedagogic,
specializarea pedagogia învățământului primar

Învățământ liceal

- 2026 –

Anexa nr. 33B
Programa școlară pentru disciplina Angewandte Grammatik der deutschen Sprache *(Gramatica aplicată a limbii germane)*, clasa a IX-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profilul pedagogic, specializarea pedagogia învățământului primar*

NOTĂ DE PREZENTARE

Disciplina *Gramatica aplicată a limbii germane* face parte din curriculumul de specialitate pentru clasa a IX-a, în cadrul filierei vocaționale, profil pedagogic, specializarea pedagogia învățământului primar. Programa a fost elaborată respectând Planul-cadru aprobat prin OMEC nr. 6932/2025, conform căruia disciplinei îi sunt alocate două ore pe săptămână, având un caracter formativ și aplicativ, adaptat nevoilor lingvistice și profesionale ale viitorilor învățători.

Programa se fundamentează pe prevederile Legii învățământului preuniversitar nr. 198/2023, pe documentele curriculare în vigoare pentru învățământul vocațional, precum și pe documentele strategice europene și naționale care promovează dezvoltarea competențelor de comunicare în limbi străine, multilingvismul și formarea profesională timpurie.

Disciplina contribuie la formarea competențelor de comunicare orală și scrisă în limba germană, în contexte educaționale specifice activității din ciclul primar. Elevii își dezvoltă conștiința lingvistică, capacitatea de a modela limbajul elevilor cu un mediu lingvistic divers, de a interacționa profesional cu părinții și colegii, precum și de a utiliza corect structuri gramaticale în situații reale din mediul școlar.

Deși elevii au studiat elemente de gramatică germană în gimnaziu, acestea au fost abordate integrat în cadrul orelor de limba germană, fără o structură dedicată, sistematică și aplicativă. Prin alocarea a două ore pe săptămână, această disciplină oferă un cadru formal și coerent pentru consolidarea, aprofundarea și aplicarea cunoștințelor gramaticale în contexte specifice activității didactice din învățământul primar. Statutul de disciplină nouă este justificat prin necesitatea consolidării unei baze lingvistice aplicate, adaptate profilului vocațional.

Disciplina deschide accesul la domenii de cunoaștere precum:

- Fonetică și prozodie;
- Ortografie și punctuație;
- Vocabular tematic și semantic;
- Morfologie și sintaxă;
- Empatie și sensibilitate lingvistică;
- Orientare către destinatar și claritate în exprimare;
- Abilități de mediere lingvistică și corectare a greșelilor.

Acestea permit dezvoltarea unor competențe esențiale pentru activitatea didactică la nivel primar: articularea corectă a sunetelor, utilizarea adecvată a structurilor gramaticale, redactarea de mesaje și texte simple, înțelegerea și producerea de comunicări orale și scrise în limba germană, adaptate vârstei și nivelului de dezvoltare al elevilor, dar și o pregătire aplicată pentru situații profesionale concrete concentrate pe cerințele lingvistice pentru viitorii învățători.

Programa școlară pentru disciplina *Gramatica aplicată a limbii germane* este structurată astfel:

Notă de prezentare

1. Competențe generale (CG) – care definesc direcțiile majore de formare;
2. Competențe specifice (CS) – care detaliază comportamentele de învățare observabile;
3. Exemple de activități de învățare (EAI) – care contribuie la dezvoltarea competențelor specifice prin integrarea conținutului;
4. Domenii de conținut și conținuturi – care delimitează ariile tematice și elementele de învățare;
5. Sugestii metodologice – transpunerea competențelor generale și specifice în activități concrete de învățare, adaptate nivelului de vârstă și profilului elevilor, oferind exemple, principii și direcții care sprijină profesorul în organizarea lecțiilor.

Lectura programei se recomandă a fi realizată într-o cheie integrativă, cu accent pe corelarea competențelor cu activitățile practice, pe adaptarea la nivelul de dezvoltare al elevilor și pe contextul profesional specific activității didactice din învățământul primar.

ALLGEMEINE KOMPETENZEN (AG)

AG1	**Korrekt aussprechen und situationsgerecht betonen.**
AG2	**Die Regeln der deutschen Rechtschreibung und Zeichensetzung anwenden.**
AG3	**Wortschatzfelder kontextbezogen verwenden.**
AG4	**Wortarten mündlich und schriftlich korrekt verwenden.**
AG5	**Die Satzgliedstellung im Deutschen sowie Konnektoren richtig verwenden.**

SPEZIFISCHE KOMPETENZEN (SK)
UND
BEISPIELE FÜR LERNAKTIVITÄTEN (LA)

AG 1 – Korrekt aussprechen und situationsgerecht betonen.

IX. Klasse
SK 1.1. Lautbewusstheit entwickeln
Schülerinnen und Schüler: - *unterscheiden deutsche Laute von den Lauten ihrer Erstsprache und sprechen diese korrekt aus;* - *erkennen Lautpaare und ordnen sie richtig zu;* - *gestalten ein Lautposter und präsentieren es im Plenum;* - *schreiben Mini-Diktate mit Fokus auf Laut-Buchstaben-Zuordnung;* - *trainieren Hörverstehen mit Laut-Stationen anhand von authentischen Hörbeispielen.*
SK 1.2. Betonungsmuster erkennen
Schülerinnen und Schüler: - *erkennen Betonungsmuster in Wörtern und Sätzen;* - *verbinden Sprache, Bewegung und Emotion in einer synchronen Präsentation;* - *verdeutlichen Betonung durch Rhythmusspiele;* - *identifizieren Betonungsmuster in Gedichten oder Liedern und lesen mit passender Intonation laut vor;* - *wenden situationsbedingt verschiedene Wort-und Satzbetonung an.*
SK 1.3. Aussprache verbessern
Schülerinnen und Schüler: - *artikulieren Laute genau und flüssig;* - *verbessern ihre Artikulation, ihr Sprechtempo und ihre Mundmotorik durch Spiegelübungen;* - *finden Wörter mit bestimmten Ziellauten und bauen diese in eine selbst erfundene Geschichte ein: Lautgeschichten;* - *erarbeiten und spielen kurze, einfache Dialoge mit Fokus auf Aussprache vor: Mini-Rollenspiele.*
SK 1.4. Ausdrucksvoll sprechen
Schülerinnen und Schüler: - *gestalten Präsentationen zum Thema „Sprechtraining" und stellen diese vor;* - *sprechen angemessen in verschiedenen Kommunikationssituationen (Vortrag, Rede, Storytelling, Interview, Gesprächsmoderation);* - *führen Rollenspiele und Theaterstücke auf;* - *erzählen Geschichten und tragen Gedichte vor.*

AG 2 – Die Regeln der deutschen Rechtschreibung und Zeichensetzung anwenden.

IX. Klasse
SK 2.1. Groß- und Kleinschreibung sicher anwenden
Schülerinnen und Schüler: - *schreiben Diktate mit Schwerpunkt auf Groß- und Kleinschreibung;* - *erkennen Nominalisierungen und formulieren sie um;* - *überarbeiten Texten mit bewusst fehlerhafter Schreibung (z.B. alles klein geschrieben);* - *formulieren die Rechtschreibegeln aufgrund von analysierten Beispielen;* - *erarbeiten Dialoge mit Höflichkeitsformen;* - *korrigieren Schülerarbeiten in Bezug auf die Großschreibung.*
SK 2.2. Getrennt- und Zusammenschreibung sicher anwenden
Schülerinnen und Schüler: - *schreiben Diktate mit Schwerpunkt auf Getrennt- und Zusammenschreibung;* - *analysieren einen Text und erklären die zugrundeliegenden Regeln;* - *formulieren die Rechtschreibregeln aufgrund von analysierten Beispielen;* - *verfassen Texte mit gezielter Verwendung von Verbverbindungen;* - *bilden zu verschiedenen Verbindungstypen passende Beispielsätze;* - *korrigieren Schülerarbeiten in Bezug auf die Getrennt- oder Zusammenschreibung.*
SK 2.3. Satzzeichen korrekt verwenden
Schülerinnen und Schüler: - *wandeln Sätze mit Fokus auf Intonation, Betonung und Satzzeichen um;* - *ergänzen Satzzeichen in Texten (Punkt, Ausrufezeichen, Fragezeichen);* - *verfassen Text mit direkter Rede und diskutieren über die Zeichensetzung;* - *überarbeiten Texte mit fehlenden Kommas bei Aufzählungen und Nebensätzen;* - *korrigieren Schülerarbeiten in Bezug auf die Zeichensetzung.*
SK 2.4. Orthographische Schwierigkeiten erkennen und damit verantwortlich umgehen
Schülerinnen und Schüler: - *erstellen und erweitern Wortlisten zur Dehnung und Schärfung ((z. B. Lange - kurze Vokale/ Laute und Buchstaben);* - *ergänzen einen Lückentext mit Fokus auf Dehnung und Schärfung;* - *erstellen und erweitern Listen mit Wortvergleichen für schwierige Wörter (z.B. „Masse” – „Maße”);* - *lösen Übungen mit Fokus auf die Verwendung von „das”/ „dass”;* - *trennen Wörter in Silben (z.B. Wortpuzzles in Peer-Arbeit);* - *korrigieren Schülerarbeiten mit Fokus auf Dehnung, Schärfung und korrekter Worttrennung am Zeilenende.*

AG 3 - Wortschatzfelder kontextbezogen verwenden.

IX. Klasse
SK 3.1. Ableitung und Zusammensetzung erkennen und einsetzen
Schülerinnen und Schüler: - *kombinieren Wortbausteinen zu neuen Wörtern;* - *markieren Ableitungen und Zusammensetzungen in Texten und analysieren ihre Bedeutung;* - *erstellen Bildkarten zu Ableitungen und Zusammensetzungen;* - *gestalten Spiele mit zusammengesetzten Wörtern für die Grundschule;* - *wenden Wortbildungsregeln in gezielten Übungen an;* - *schreiben Mini-Geschichten mit Fokus auf Ableitungen und Zusammensetzungen.*
SK 3.2. Synonyme, Antonyme und Homonyme unterscheiden und einsetzen
Schülerinnen und Schüler: - *sammeln und ordnen Synonyme, Antonyme und Homonyme;* - *sammeln Spiele zu Synonymen, Antonymen und Homonymen;* - *erkennen Synonyme, Antonyme und Homonyme in Texten;* - *formulieren Beispielssätze zur Verdeutlichung von Bedeutungen;* - *überarbeiten Texte mit Fokus auf die treffende Wortwahl;* - *erstellen Textvariationen, um Stil- und Bedeutungsveränderung hervorzuheben.*
SK 3.3. Wortfamilien und Wortfelder bilden und verwenden
Schülerinnen und Schüler: - *gestalten Mindmaps mit Wortfamilien und Wortfeldern (z.B. Ober- und Unterbegriffe);* - *markieren Wortfamilien in Texten und reflektieren über die Rolle der Wortwahl;* - *nutzen Wortfelder und Wortfamilien für Bildbeschreibungen (z.B. Szene: „Spielplatz”, Worfeld: „Bewegung”, Worfamilie: „-spiel”/ „Spiel-”/ „spiel-”);* - *verfassen Erzähltexte mit vorgegebenen Wortfamilien und Wortfeldern (z.B. Wortfeld „Natur”, Wortfamilie „sehen”);* - *schreiben Erlebnisberichte zu vorgegebenen Wortfamilien und Wortfeldern (z.B. Wortfeld „Wetter”, Wortfamilie „reisen”);* - *ergänzen Lückentexte mit passenden Wörtern aus einem bestimmten Wortfeld.*
SK 3.4. Redensarten und Redewendungen angemessen verwenden
Schülerinnen und Schüler: - *gestalten Collagen mit Zeichnungen, Symbolen und Texten zu gegebenen Wendungen;* - *ordnen Redewendungen ihrer Bedeutung zu (z.B. Quiz);* - *markieren und erläutern Redewendungen in literarischen oder journalistischen Texten;* - *spielen Szenen, in denen Redewendungen wörtlich und idiomatisch vorkommen (z.B. Redewendungs-Theater);* - *erzählen spontan über Alltagssituation ausgehend von Karten mit Redensarten und Redewendungen.*

AG 4 - Wortarten mündlich und schriftlich korrekt verwenden.

IX. Klasse
SK 4.1. Beugbare Wortarten erkennen und verwenden
Schülerinnen und Schüler: - *ergänzen Flexionslücken in Sätzen;* - *lösen Konjugationsübungen zu Verben;* - *verwenden die Adjektivsteigerungen richtig;* - *formen Sätze mit Fokus auf die korrekte Beugung der Wortarten um;* - *verfassen Texte für Kinder mit Fokus auf die Verwendung beugbarer Wortarten (Storytelling).*
SK 4.2. Unbeugbare Wortarten erkennen und verwenden
Schülerinnen und Schüler: - *ordnen passende Präpositionen zu;* - *verwenden Präpositionen gezielt in Bescheibungen und Handlungsanweisungen;* - *variiren bewusst Adverbien in Erzähltexten zur Steigerung der Ausdruckskraft;* - *markieren Konjunktionen in Beispielsätzen;* - *verbinden Textbausteinen durch geeignete Konjunktionen;* - *formulieren Sätze und Texte mit Fokus auf den korrekten Gebrauch von Konjunktionen um.*
SK 4.3. Wortarten erkennen und richtig verwenden
Schülerinnen und Schüler: - *erkennen und markieren Wortarten in Sätzen (z.B. Farbcodierung);* - *analysieren Wortarten im Satzkontext (z.B. Satzkarten nach Wortarten);* - *geben die grammatische Funktion einzelner Satzteile an;* - *überarbeiten fehlerhafte Sätze und begründen die Korrektur;* - *bilden Sätze mit gewürfelten Wortarten;* - *üben kreative Satzbildung mit Fokus auf die bewusste Wahl und Kombination verschiedener Wortarten.*
SK 4.4. Wortarten zur Textgestaltung gezielt einsetzen
Schülerinnen und Schüler: - *ergänzen einen vorgegebenen Text mit treffenden Verben, passenden Adjektiven und Adverbien;* - *überarbeiten eigene Texte mit Fokus auf den gezielten Einsatz unterschiedlicher Wortarten;* - *setzen gezielt Konjunktionen zur Verbesserung der Textlogik ein;* - *schreiben kreative Texte mit Wortartenvorgabe;* - *analysieren Texte hinsichtlich ihrer sprachlichen Wirkung.*

AG 5 - Die Satzgliedstellung im Deutschen sowie Konnektoren richtig verwenden.

IX. Klasse
SK 5.1. Richtige Satzgliedstellung erkennen und verwenden
Schülerinnen und Schüler: - *ordnen Satzglieder in richtiger Reihenfolge;* - *erweitern Sätze mündlich und schriftlich;* - *stellen Satzglieder um (Umstellprobe);* - *korrigieren Schülerarbeiten mit Fokus auf die richtige Satzgliedstellung.*
SK 5.2. Haupt- und Nebensätze bilden und verbinden
Schülerinnen und Schüler: - *wenden bewusst die Hauptsatzstruktur und ihre Wortstellung an;* - *analysieren Haupt- und Nebensatz und bestimmen ihre Stellung im Satzgefüge;* - *formen Sätze um (z.B. 2 Haputsätze zu einem Satzgefüge verbinden, ein Satzgefüge in eine Satzverbindung umwandeln, einen Nebensatz in einen Hauptsatz umformen);* - *erkennen und notieren Konjunktionen und Satzanfänge mündlich (Hörtext) und schriftlich;* - *schreiben Texte mit vorgegebenen Konjunktionen zur Verbesserung der Textkohärenz;* - *verwenden Konjunktionen in eigenen Sätzen.*
SK 5.3. Satzarten und Modalität erkennen und situationsgerecht verwenden
Schülerinnen und Schüler: - *analysieren Satzarten und Modalität in Texten und erläutern ihre Funktion;* - *schreiben Sätze im Indikativ, Konjunktiv und Imperativ zum Vergleich der Ausdrucksnuancen;* - *verfassen kindgerechte Texte zum Einsatz von verschiedenen Satzarten und tragen sie vor;* - *spielen Szenen mit gezieltem Einsatz verschiedener Satzarten.*
SK 5.4. Texte bewusst überarbeiten
Schülerinnen und Schüler: - *verbessern vorgegebene Text stilistisch, indem sie einfache Sätze verbinden;* - *schreiben eigene Texte zu vorgegebenen Bausteinen mit variierter Struktur;* - *verfassen Texte mit Fokus auf Rhythmus und Stil und lesen diese laut vor (Mini-Podcast);* - *vergleichen zwei Textversionen hinsichtlich Wirkung, Verständlichkeit und Lebendigkeit.*

INHALTSBEREICHE UND LERNINHALTE

Clasa a IX-a

Inhaltsbereiche	Lerninhalte
1. Phonetik und Prosodie	1.1. Typisch deutsche Laute; 1.2. Wort- und Satzbetonung; 1.3. Rhythmus und Intonation; 1.4. Artikulation schwieriger Laute; 1.5. Sprechtempo und Mundmotorik; 1.6. Aussprache in Alltagssituationen (Begrüßung, Vorstellung, Gesprächsführung); 1.7. Sprechweise in formellen und informellen Kontexten.
2. Rechtschreibung und Zeichensetzung	2.1. Großschreibung von Substantiven; 2.2. Kleinschreibung von Verben und Adjektiven; 2.3. Großschreibung nominalisierter Verben und Adjektive; 2.4. Höflichkeitsformen; 2.5. Verb-Verb- Kombinationen; 2.6. Adjektiv-Verb- Verbindungen; 2.7. Substantiv-Verb-Verbindungen; 2.8. Punkt, Fragezeichen und Ausrufezeichen; 2.9. Kommasetzung (bei Aufzählungen und Nebensätzen); 2.10. Zeichensetzung in der direkten Rede; 2.11. Dehnung und Schärfung (lange – kurze Vokale); 2.12. Worttrennung am Zeilenende.
3. Wortschatz und semantische Beziehungen	3.1. Wortstamm und Ableitungen; 3.2. Zusammensetzungen mit Substantiven, Verben und Adjektiven; 3.3. Bedeutungstransfer und Wortbedeutung durch Wortbildung; 3.4. Synonyme, Antonyme, Homonyme; 3.5. Wortfamilien und Wortfelder (Ober- und Unterbegriffe); 3.6. Anwendung von Wortfamilien und Wortfeldern in der Textproduktion; 3.7. Reflexion über Wortwahl und Textwirkung; 3.8. Redensarten und ihre Funktion in der Kommunikation; 3.9. Idiomatische Bedeutung und kulturelle Prägung von Redewendungen.
4. Grammatik - Wortarten	4.1. Substantiv: Genus, Numerus, Kasus; 4.2. Pronomen (Personal- und Höflichkeitspronomen); 4.3. Verb: Person, Tempus, Modus; 4.4. Adjektiv: Steigerungsstufen und Kongruenz, Beschreibung und Differenzierung; Vergleiche mit „wie/ als”; 4.5. Adverbien: Angabe von Ort, Zeit, Art und Grund; 4.6. Präpositionen: Darstellung von räumlichen und logischen Beziehungen; 4.7. Wortarten als Satzglieder verwenden; 4.8. Konjunktionen: logische Verknüpfung von Sätzen und Satzteilen; 4.9. Partikeln: stilistische Nuancierung und Ausdruck von Haltung.
5. Syntax und Satzbau	5.1. Grundstellung: Subjekt, Prädikat, Objekt, Adverbialbestimmung (Orts- und Zeitangabe); 5.2. Satzglieder: Fragen; 5.3. Satzverbindung und Konjunktionen (koordinierende Konjunktionen); 5.4. Satzgefüge und Konjunktionen (subordinierende Konjunktionen); 5.5. Satzarten und Aussageabsicht/ Modalität; 5.6. Satzvarianten, Strukturierung und Stil in der Satzgestaltung.

DIDAKTISCHE HINWEISE

Der Unterricht in der Disziplin *Angewandte Grammatik der deutschen Sprache* erfordert eine funktionale, kontextbezogene und berufsorientierte Vermittlung grammatischer Strukturen. Die Lehrkräfte werden ermutigt, folgende methodisch-didaktische Leitlinien zu berücksichtigen.

1. Didaktische Grundprinzipien:

- Kontextualisierung: Inhalte werden in realitätsnahe Situationen eingebettet (z. B. Schulalltag, Freizeit, Medien).
- Funktionalität: Grammatik, Wortschatz und Aussprache dienen der kommunikativen Bewältigung konkreter Aufgaben.
- Handlungsorientierung: Lernende agieren aktiv durch Rollenspiele, Präsentationen, kreative Schreibaufgaben.
- Sprachreflexion**:** Fehleranalyse, Vergleich mit der Erstsprache, Regelableitungen fördern Sprachbewusstsein.
- Differenzierung**:** Aufgaben werden sprachlich und methodisch an das Niveau der Lernenden angepasst.

2. Methodenvorschläge nach Inhaltsbereichen:

- Phonetik und Prosodie**:** Spiegelübungen zur Artikulation, Rhythmusspiele, Lautstationen mit Hörbeispielen, Mini-Diktate, Lautposter und pantomimische Darstellung.
- Rechtschreibung und Zeichensetzung**:** Fehlertexte zur Korrektur, Diktate mit Regelbezug, Textüberarbeitung mit Fokus auf Zeichensetzung, Wortpuzzles.
- Wortschatz und semantische Beziehungen**:** Synonym-Domino, Antonym-Pantomime, Homonym-Quiz, Wortfamilienbäume und Wortfeldkarten, Redewendungs-Collage, Redewendungs-Theater, Mini-Geschichten mit gezielter Wortwahl.
- Grammatik – Wortarten**:** Satzergänzungen, Würfelspiele mit Wortarten, farbliche Markierung in Texten, Zuordnungsübungen, Textüberarbeitung mit Fokus auf Wortartenwirkung.
- Syntax und Satzbau**:** Satzglieder klatschen, Satzumstellungen, Konnektoren einsetzen, Mini-Podcast mit variierter Satzstruktur, Satzartenvergleich (Indikativ, Konjunktiv, Imperativ).

3. Bewertung und Rückmeldung:

- Formatives Feedback**:** Lernportfolios, Selbsteinschätzungsbögen, Peer-Feedback.
- Summative Bewertung**:** mündliche Präsentationen, schriftlicher Test mit Bezug auf die spezifischen Kompetenzen.
- Förderorientierte Rückmeldung**:** individuelle Rückmeldung mit Fokus auf Entwicklung und Motivation.

4. Einsatz von Materialien und Medien

Lehrkräfte können vielfältige Ressourcen nutzen, darunter:

- Visuelle Hilfsmittel (Bildkarten, Bildergeschichten, Wortkarten, Plakate), haptische und multisensorische Materialien (Gegenstandskisten- Wortschatzkisten, Alltagsmaterialien zur Begriffsbildung, Fühlkasten, Tastmaterialien, Bastelmaterialien zur kreativen Sprachproduktion u.a.);
- Digitale Werkzeuge (Aussprache-Apps, interaktive Grammatik- und Wortschatzübungen, Quiz-Apps, Lernspiele u.a);
- Authentische Texte: Alltagssituationen und Dialoge, Kindertexte (Reime, Gedichte, Zungenbrecher, Sachtexte u.a.), Kinderbücher/ Bilderbücher;
- Auditive Materialien: Hörspiele, Hörbücher, Rhythmicals, Klanggeschichten.

Fachliteratur zur Grammatikvermittlung:

- Helbig, G. & Buscha, J. (2017): *Deutsche Grammatik – Ein Handbuch für den Ausländerunterricht*. Stuttgart: Ernst Klett Sprachen;
- Duden Band 4: *Die Grammatik* (9. Auflage). Dudenverlag;
- Dreyer, H., & Schmitt, R. (2014): *Lehr- und Übungsbuch der deutschen Grammatik – Neubearbeitung*. Ismaning: Hueber Verlag;
- Eisenberg, P. (2013): *Grundriss der deutschen Grammatik*. *Das Wort.* Metzler Verlag;
- Eisenberg, P. (2021): *Grundriss der deutschen Grammatik*. *Der Satz.* Metzler Verlag.

Didaktik und Methodik:

- Bimmel, P., Kast, B. & Neuer, G. (2013): *Deutschunterricht planen*. *Neu,* Klett Verlag.
- Leisen, J. (2013): *Handbuch Sprachförderung im Fach*. Klett Verlag.

Empfehlungen für digitale Tools für den Unterricht:

- *Interaktive Lernplattformen*

Kahoot! – Quiz-Tool für Grammatik, Wortschatz und Rechtschreibung. Ideal für Wiederholung und Lernstandserhebung.

Quizlet – Karteikarten für Wortschatz, Redewendungen und Satzstrukturen. Mit Audiofunktion für Aussprachetraining.

LearningApps.org – Baukasten für interaktive Übungen (z. B. Lückentexte, Zuordnungen, Satzbau).

- *Aussprache und Hörverstehen*

Phonetik Trainer von Hueber – gezielte Übungen zu Lautbildung und Intonation.

Speechling – Aussprachetraining mit KI-Feedback (besonders hilfreich bei schwierigen Lauten wie [ç], [ʃ], [r]).

Audacity – Aufnahme- und Analyseprogramm für eigene Sprachaufnahmen (z. B. zur Selbstkontrolle bei Mini-Podcasts oder Reden).

- *Grammatik und Textarbeit*

Mentimeter – Umfragen und Satzbau-Visualisierungen im Unterricht (z. B. Satzglieder klatschen, Konnektoren einsetzen).

Padlet – Digitale Pinnwand für Wortfeldkarten, Redewendungs-Collagen oder Grammatikregeln.

Lumi – Erstellung interaktiver H5P-Inhalte wie Drag-and-Drop, Multiple Choice oder Dialogsimulationen.

- *Unterrichtsorganisation und Feedback*

BookWidgets – Erstellung von Arbeitsblättern mit automatischer Auswertung.

Google Forms / Microsoft Forms – für formative Tests, Selbsteinschätzungen und Peer-Feedback.

Canva for Education – Gestaltung von Wortpostern, Redewendungs-Collagen oder Präsentationen.

- *Apps für mobile Sprachförderung*

Deutschtrainer A1–B2 (Goethe-Institut) – Wortschatz- und Grammatiktraining für unterwegs.

Duolingo / Babbel – ergänzende Übungen für Wortschatz und Satzbau (nicht lehrplankonform, aber motivierend).

QUELLENANGABEN

- Lehrplan Deutsch als Muttersprache – 3. und 4. Klasse;
- Lehrplan Deutsch als Zweitsprache (DaZ) – Staatsinstitut für Schulqualität und Bildungsforschung München;
- Lehrplan für die berufliche Bildung – Fachrichtung Sozialpädagogik – Kultusministerkonferenz (KMK), Deutschland.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Grad didactic/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
TUDOR ALEXANDRA	consilier	Ministerul Educației și Cercetării
MICU ANDREEA NICOLETA	gradul didactic I	Colegiul Național Pedagogic „Andrei Șaguna” Sibiu
MIHAIU TITA MIRELA	gradul didactic I	Centrul de Formare Continuă în Limba Germană Mediaș, Sibiu

Anexa nr. 34

Programa școlară
pentru disciplina

Matematică aplicată în științe sociale

Clasele a XI-a și a XII-a

Curriculum de specialitate (CS)

Filiera teoretică, profilul umanist,
specializarea științe sociale

Învățământ liceal

- 2026 -

Anexa nr. 34
Programa școlară pentru disciplina *Matematică aplicată în științe sociale,* clasele a XI-a și a XII-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera teoretică, profilul umanist, specializarea științe sociale*

NOTĂ DE PREZENTARE

Programa școlară pentru disciplina *Matematică aplicată în științe sociale*, prevăzută în curriculumul de specialitate din învățământul liceal, pentru filiera teoretică, profilul umanist, specializarea științe sociale, clasele a XI-a și a XII-a, completează curriculumul pentru disciplina *Matematică*, studiată în trunchiul comun, la clasele a IX-a și a X-a. Aplicarea noului curriculum pentru învățământul liceal se realizează progresiv, începând cu anul școlar 2026-2027, urmând ca prezenta programă școlară să fie aplicată începând cu anul școlar 2028-2029.

Pentru această specializare, conform planurilor-cadru pentru învățământul liceal, forma cu frecvență zi, aprobate ca anexe la OMEC nr. 4350/2025, studiul disciplinelor din domeniul Matematică are următoarea alocare orară săptămânală defalcată pe segmentul *trunchi comun* (TC), respectiv pe segmentul *curriculum de specialitate* (CS):

An de studiu	Clasa a IX-a		Clasa a X-a		Clasa a XI-a		Clasa a XII-a	
Tip segment curricular	TC	CS	TC	CS	TC	CS	TC	CS
Nr. săptămânal de ore pentru disciplina *Matematică*	2	-	2	-	-	-	-	-
Nr. săptămânal de ore pentru disciplina *Matematică aplicată în științe sociale*	-	-	-	-	-	1	-	1

Prin specificul său, disciplina realizează trecerea de la abordarea matematicii preponderent structural și teoretic la *matematica utilizată ca instrument de analiză, interpretare și decizie*. Accentul nu este pus pe extinderea ariei teoretice a matematicii, ci pe aplicarea rațională și interpretativă a conceptelor deja formate: *raport, proporționalitate, funcție, variație, extrem, acumulare, distribuție statistică, probabilitate*. Astfel, matematica devine un limbaj de descriere și caracterizare a realității sociale, precum și un suport pentru formarea gândirii critice și a unui comportament decizional responsabil.

Disciplina *Matematică aplicată în științe sociale* contribuie în mod direct la formarea profilului absolventului, prin dezvoltarea dimensiunii raționale, analitice și decizionale a gândirii, în contexte care solicită interpretarea informației cantitative, evaluarea alternativelor și fundamentarea logică a concluziilor. Prin specificul său, disciplina sprijină elevul să utilizeze cunoștințele matematice ca resursă cognitivă pentru înțelegerea fenomenelor sociale și pentru orientarea comportamentului civic și profesional.

Raportarea disciplinei la competențele-cheie europene se realizează în mod direct prin:

- dezvoltarea *competenței matematice și a competențelor în științe*, prin interpretarea relațiilor funcționale, a variațiilor și a distribuțiilor statistice;
- consolidarea *competenței digitale*, prin utilizarea sistematică a tabelelor, graficelor, aplicațiilor de prelucrare a datelor și simulărilor;
- susținerea *competențelor civice și sociale*, prin formarea capacității de a interpreta date publice, indicatori socio-economici și predicții statistice;
- stimularea *capacității de a învăța să înveți*, prin investigație, analiză de date și reflecție asupra erorii și validității modelelor;
- dezvoltarea *gândirii critice și a rezolvării de probleme*, prin utilizarea modelelor matematice, raportate la condiții specifice de aplicabilitate și limitări.

În acord cu prevederile Legii învățământului preuniversitar nr. 198/2023, disciplina susține în mod explicit:

- formarea capacității de analiză și interpretare, în perspectiva luării de decizii responsabile;
- dezvoltarea alfabetizării științifice și numerice;
- integrarea competențelor digitale în activitatea de învățare;
- abordarea temelor transversale (dezvoltare durabilă, educație economică, gândire critică, etică a datelor) prin intermediul conținuturilor matematice.

Disciplina răspunde cerințelor privind educația pentru viață activă și participare socială, prin faptul că pregătește elevii să:

- înțeleagă indicatori economici și sociali;
- evalueze riscuri și incertitudini;
- interpreteze grafice și rapoarte statistice;
- analizeze impactul unor decizii asupra sistemelor sociale.

În acest mod, *Matematică aplicată în științe sociale* se aliniază finalităților prevăzute de cadrul legislativ actual, contribuind la formarea unui absolvent *autonom în gândire, responsabil în decizie și critic față de informația numerică*.

Structura programei este organizată pe domenii de conținut care reflectă arii de aplicare a matematicii în științele sociale:

- *elemente de logică și gândire critică;*
- *numere, mărimi și relații de proporționalitate;*
- *matrice și grafuri – reprezentări structurale ale relațiilor;*
- *funcții și studiul comportamentului acestora;*
- *statistică și probabilități.*

Aceste domenii sunt concepute astfel încât să fie asigurată continuitatea demersului matematic cu trunchiul comun. Se are în vedere dezvoltarea progresivă a capacității elevilor de a utiliza matematica în contexte sociale concrete.

Predarea disciplinei se realizează printr-o abordare predominant *intuitivă, explicativă și interpretativă*, cu sprijinul reprezentărilor grafice, al tabelelor, al simulărilor digitale și al analizelor de date reale. Introducerea conceptelor matematice de *derivare* și *integrare* are caracter intuitiv, fiind orientată spre înțelegerea semnificației *variației locale* și respectiv *sumării de tip continuu*, evitând în bună măsură formalismul calculului diferențial și integral.

Prin modul de organizare a conținuturilor și prin tipurile de activități propuse, disciplina facilitează realizarea de *conexiuni interdisciplinare* cu *sociologia, economia, psihologia, logica și educația civică*, contribuind la o înțelegere coerentă și integrată a fenomenelor sociale. Totodată, se promovează utilizarea responsabilă a tehnologiei pentru prelucrarea și reprezentarea datelor, dezvoltând competențele digitale ale elevilor.

Disciplina „Matematică aplicată în științe sociale” își propune, în ultimă instanță, să formeze elevi capabili:

- *să interpreteze corect informația numerică din spațiul public;*
- *să analizeze relații cantitative între fenomene sociale;*
- *să utilizeze modele matematice simple în fundamentarea deciziilor;*
- *să înțeleagă limitele modelelor și ale predicțiilor bazate pe date.*

Prin această contribuție, matematica își afirmă rolul de instrument fundamental al gândirii raționale, al analizei critice și al participării informate la viața socială, sprijinind elevul să facă legătura între rigoarea matematică și complexitatea fenomenelor sociale.

Caracteristicile disciplinei – Continuitate și specificitate

Disciplina *Matematică aplicată în științe sociale* se construiește pe baza achizițiilor fundamentale dobândite de elevi în cadrul studiului disciplinei matematică – trunchi comun, valorificând conceptele și procedeele esențiale privind numerele reale, proporționalitatea, funcțiile elementare, reprezentările grafice, precum și elementele de statistică descriptivă și probabilitate. Aceste achiziții constituie suportul teoretic necesar pentru abordarea aplicativă propusă în clasele a XI-a și a XII-a, fără a fi reluate ca obiect de predare distinct.

Spre deosebire de trunchiul comun, unde accentul este pus pe formarea structurilor matematice de bază și pe exersarea algoritmică, disciplina de față mută accentul pe:

- interpretarea matematică a fenomenelor sociale;
- analiza relațiilor cantitative dintre variabile;
- utilizarea modelelor matematice simple în contexte reale;
- lectura critică a reprezentărilor grafice și statistice din spațiul public.

O serie de concepte matematice fundamentale tratate în trunchiul comun (raport, proporționalitate, funcție, variație, distribuție statistică, probabilitate) sunt reluate în prezentul curriculum dintr-o perspectivă funcțională și interpretativă. De exemplu:

- *funcția* este utilizată concret ca *model matematic al dependenței dintre mărimi sociale*;
- *media aritmetică* și *media ponderată* devin *indicatori statistici cu semnificație socială*;
- *probabilitatea* este privită ca *măsură a plauzibilității unor predicții sociale*.

Specificitatea disciplinei constă în faptul că matematica este utilizată ca instrument de analiză cantitativă a realității sociale, ca limbaj formal de exprimare a relațiilor dintre variabile, precum și ca suport rațional pentru argumentare, interpretare și decizie. De asemenea, disciplina favorizează în mod explicit:

- dezvoltarea gândirii critice asupra datelor și modelelor;
- capacitatea de a evalua validitatea și limitele unui model matematic;
- formarea discernământului în interpretarea informațiilor numerice vehiculate în mass-media și în discursul public.

Rolul disciplinei în formarea gândirii cantitative, funcționale și decizionale a elevului

Prin structura sa, disciplina *Matematică aplicată în științe sociale* contribuie la formarea unui tip particular de gândire matematică, orientată spre înțelegerea, interpretarea și evaluarea situațiilor cantitative din realitatea socială. Elevul este sprijinit să treacă de la operarea cu numere izolate la analiza relațiilor dintre mărimi, de la lectura mecanică a unui grafic la interpretarea semnificației acestuia, de la calculul unui indicator la evaluarea sensului și a limitelor sale.

Formarea gândirii cantitative se realizează prin lucrul sistematic cu mărimi, raporturi, procente, rate și indici, care dezvoltă capacitatea elevului de a:

- compara situații folosind criterii numerice;
- interpreta variații relative;
- estima ordine de mărime și erori;
- distinge între schimbări absolute și schimbări procentuale.

Elevul învață astfel să evalueze corect dimensiunea fenomenelor și să evite interpretările intuitive eronate ale datelor numerice.

Formarea gândirii funcționale se realizează prin înțelegerea dependențelor dintre variabile și a modului în care o mărime evoluează în raport cu alta. Elevul nu mai percepe funcția doar ca formulă, ci ca model al evoluției unui fenomen, în care sunt esențiale:

- sensul variației;
- ritmul de modificare;
- existența pragurilor, a extremelor și a zonelor de saturație (comportament asimptotic);
- acumularea progresivă a efectelor.

Această abordare dezvoltă capacitatea de a anticipa comportamente, de a explica schimbări și de a identifica regularități în sisteme dinamice.

Formarea gândirii decizionale este susținută prin utilizarea indicatorilor, a modelelor simple și a probabilităților în contexte de alegere între alternative. Elevul este pus în situația de a:

- construi criterii numerice de comparație;
- evalua consecințe posibile;
- aprecia gradul de incertitudine;
- fundamenta o decizie pe bază de date, nu doar pe opinii.

În acest mod, matematica devine instrument de selectare rațională a opțiunilor, nu doar de rezolvare de probleme abstracte.

În ansamblu, disciplina sprijină *dezvoltarea unei gândiri matematice aplicate*, caracterizate prin:

- capacitatea de a transforma situații reale în structuri matematice simple;
- capacitatea de a interpreta rezultatele în raport cu contextul;
- capacitatea de a evalua limitele unui model și de a formula concluzii prudente.

Acest tip de gândire reprezintă un fundament esențial pentru *formarea elevului ca subiect capabil să analizeze, să anticipeze și să decidă responsabil în contexte socio-economice*.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG 1	**Identificarea** relațiilor dintre conceptele matematice în diverse contexte practice
CG 2	**Prelucrarea** unor date de tip cantitativ, calitativ, structural sau contextual, cuprinse în enunțuri matematice
CG 3	**Utilizarea** conceptelor matematice și algoritmilor specifici pentru caracterizarea locală sau globală a unei situații
CG 4	**Exprimarea** caracteristicilor matematice cantitative sau calitative ale unei situații-problemă
CG 5	**Analizarea** caracteristicilor matematice ale unei situații date
CG 6	**Modelarea** matematică a unei situații date, prin integrarea achizițiilor din diferite domenii

CLASA a XI-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Identificarea relațiilor dintre conceptele matematice în diverse contexte practice

XI.CS.1.1. Identificarea structurilor logice, a valorii de adevăr a enunțurilor logice, precum și a premiselor și concluziilor raționamentelor logice
- *Identificarea propozițiilor simple și compuse într-un text matematic sau dintr-un mesaj public și stabilirea valorii lor de adevăr* - *Delimitarea premiselor și a concluziei într-un raționament scurt, observând ordinea logică dintre afirmații și dependențele dintre ele* - *Reprezentarea relațiilor dintre enunțuri prin diagrame logice (Venn, arbori de relație) pentru a evidenția structura argumentului* - *Verificarea valorii de adevăr a enunțurilor cu ajutorul unui instrument digital, discutând eventualele erori de generare și corectându-le prin raționament propriu*
XI.CS.1.2. Identificarea tipurilor de numere și a relațiilor dintre ele în diferite contexte practice
- *Recunoașterea tipurilor de numere (naturale, raționale, reale) utilizate în exprimarea mărimilor directe și derivate (de exemplu: număr de elevi, viteză, densitate)* - *Recunoașterea relațiilor dintre mărimi de același tip și exprimarea acestora prin rapoarte numerice simple (de exemplu: venit/locuitor, cost/unitate)* - *Recunoașterea semnificației matematice a numărului ca instrument de măsurare și comparare a mărimilor într-un context real*
XI.CS.1.3. Recunoașterea notațiilor și a reprezentărilor specifice pentru matrice și grafuri, precum și a proprietăților de bază ale grafurilor
- *Identificarea elementelor unei matrice (linie, coloană, element) și asocierea cu un set de date sociale structurat (de exemplu, rând = localitate, coloană = indicator social)* - *Recunoașterea componentelor unui graf simplu (nod = actor/entitate, muchie = relație) și a proprietăților de bază (grad al nodului = număr de legături; conectivitate = posibilitatea de comunicare între noduri) în rețele de colaborare civică* - *Utilizarea unei aplicații digitale simple pentru a vizualiza rețeaua construită, comparând reprezentarea automată cu cea realizată manual* - *Corelarea reprezentării tabelare cu harta relațiilor (matrice ↔ graf) pentru a înțelege structura unei rețele de transport public sau a unei rețele de informații comunitare*

CG 2 - Prelucrarea unor date de tip cantitativ, calitativ, structural sau contextual, cuprinse în enunțuri matematice

XI.CS.2.1. Aplicarea raționamentului inductiv sau deductiv pentru a generaliza pe baza unor exemple sau pentru a formula concluzii
- *Derivarea unei concluzii valide pornind de la două premise (prin deducție logică, de exemplu, modus ponens – „dacă p atunci q; p ⇒ q este adevărat”)* - *Construirea unei reguli generale pe baza observării mai multor exemple particulare (raționament inductiv, bazat pe observarea unui tipar)* - *Compararea concluziilor obținute prin raționament inductiv și deductiv în termeni de certitudine și aplicabilitate în contexte sociale (de exemplu, analizarea tendințelor de comportament)*
XI.CS.2.2. Utilizarea de conversii, scale numerice, proporționalitate și calcul procentual pentru a dezvolta gândirea de tip multiplicativ
- *Conversia între unități de măsură (de exemplu, ore în minute, kilometri în metri) și verificarea coerenței numerice a rezultatelor* - *Reprezentarea grafică a relațiilor de proporționalitate directă și inversă și discutarea sensului matematic al creșterii și descreșterii proporționale* - *Aplicarea conceptului de scară (numerică sau grafică), formulat ca raport sau procent, în descrierea unor fenomene reale (context aplicativ: interpretarea unei scări cartografice, a unei rate de creștere sau a unui raport între populații)*

XI.CS.2.3. Reprezentarea unor relații, rețele, hărți, fluxuri etc. prin intermediul matricelor și grafurilor
- *Construirea unei matrice de adiacență (adiacență = „există/nu există” legătură) pentru a modela relațiile dintre ONG-uri și instituții locale într-un proiect comunitar* - *Reprezentarea unei matrice de incidență (incidență = legătura nod–muchie) și transpunerea ei într-un graf orientat (sensul deplasărilor, de exemplu pentru o hartă de rute între cartiere)* - *Reprezentarea fluxului informațional între departamentele unei instituții printr-un graf ponderat (pondere = frecvența schimbului de informații), discutând implicațiile etice privind calitatea datelor și verificând coerența ponderilor printr-o vizualizare generată într-un instrument digital*

CG 3 - Utilizarea conceptelor matematice și algoritmilor specifici pentru caracterizarea locală sau globală a unei situații

XI.CS.3.1. Utilizarea de conectori logici, reprezentări și inferențe pentru a simplifica și clarifica structuri logice în comunicare
- *Reformularea unui enunț ambiguu dintr-un text în propoziții logice clare, folosind conectorii uzuali (¬ – negație, ∧ – și, ∨ – sau, → – dacă... atunci)* - *Reprezentarea grafică a relațiilor condiționale prin scheme de implicație sau arbori decizionali, pentru a evidenția legăturile dintre condiții și consecințe* - *Clarificarea structurii unui argument public sau matematic prin utilizarea deducțiilor directe pentru a elimina confuziile logice* - *Compararea structurii unui argument cu o reprezentare generată de un asistent digital, corectând eventualele inconsistențe*
XI.CS.3.2. Aplicarea procedurilor de calcul proporțional și procentual în rezolvarea de probleme tipice
- *Calcularea variațiilor procentuale simple și compuse și interpretarea sensului lor matematic (de exemplu, creștere relativă, descreștere procentuală)* - *Rezolvarea problemelor de proporționalitate directă și inversă, explicând legătura dintre mărimi și rezultatul numeric obținut (context aplicativ: evoluția unui indicator economic sau demografic, modificarea procentuală a unei resurse)* - *Verificarea plauzibilității rezultatului prin estimări intuitive și prin compararea cu valori de referință*
XI.CS.3.3. Aplicarea algoritmilor specifici în efectuarea unor operații de bază cu matrice și grafuri
- *Efectuarea operațiilor cu matrice ce corespund unor date reale (de exemplu, actualizarea uniformă cu un coeficient de indexare)* - *Aplicarea produsului matriceal la nivel intuitiv, pentru a estima relații indirecte între actori sociali (lanțuri scurte de colaborare) și interpretarea rezultatului în termeni de acoperire* - *Calcularea gradului nodurilor într-o rețea socială școlară (grad = număr de legături) și identificarea nodurilor centrale ca potențiali „difuzori” ai informației utile comunității*

CG 4 - Exprimarea caracteristicilor matematice cantitative sau calitative ale unei situații-problemă

XI.CS.4.1. Formularea clară și precisă a argumentelor într-o manieră structurată, sintetică și persuasivă
- *Redactarea unui raționament complet, precizând explicit premisele și concluzia într-un limbaj logic și matematic coerent* - *Reformularea unui argument informal într-o formă structurată, care respectă principiile coerenței și elimină contradicțiile* - *Utilizarea unui instrument digital bazat pe IA pentru a genera un contraexemplu, pe care elevul îl validează sau corectează* - *Prezentarea orală sau scrisă a unui raționament valid, bazat pe argumente logice și fapte verificabile, în contexte academice sau civice*
XI.CS.4.2. Prezentarea datelor numerice contextuale, folosind diferite reprezentări (tabele, grafice, diagrame etc.) și transformări adecvate
- *Organizarea datelor numerice într-un tabel și reprezentarea lor grafică (coloane, linii, sectoare) pentru a evidenția relațiile de proporționalitate (context aplicativ: reprezentarea grafică a structurii bugetului unei instituții sau a distribuției populației pe categorii de vârstă)* - *Compararea a două seturi de date prin indici sau rate și interpretarea diferențelor procentuale rezultate*

- *Exprimarea numerică a structurii unui fenomen prin calculul proporțiilor și ponderilor, cu verificarea coerenței totale (100%)*
XI.CS.4.3. Transpunerea unor situații-problemă în limbaj de matrice și grafuri
- *Modelarea distribuției unor resurse limitate (de exemplu, locuri la o activitate extrașcolară) prin matrice resurse – beneficiari și formularea întrebării ca problemă de alocare* - *Transpunerea unei situații de mobilitate urbană într-un graf cu rute posibile și exprimarea întrebării „cum ajung minim în x minute?” în termeni de drum între noduri* - *Reprezentarea unei rețele de suport educațional (elev – mentor – serviciu) și formularea unei probleme de accesibilitate (există conexiune? câte legături sunt necesare?) în limbaj grafic*

CG 5 - Analizarea caracteristicilor matematice ale unei situații date

XI.CS.5.1. Analizarea logică a mesajelor de diferite tipuri în scopul rezolvării de probleme
- *Analizarea tipurilor de erori de raționament (sofisme): generalizare nefundamentată, cauzalitate falsă, contradicție internă* - *Analizarea unui mesaj generat automat (titlu, știre, grafic) pentru a detecta erori logice sau interpretări exagerate* - *Corectarea raționamentelor eronate prin reformularea relațiilor dintre premise și concluzii, demonstrând consistența logică a versiunii corecte* - *Aplicarea criteriilor de validitate logică în analiza unor argumente publice sau decizii practice (de exemplu, interpretarea greșită a corelațiilor dintr-un sondaj)*
XI.CS.5.2. Interpretarea reprezentărilor numerice și/sau grafice care presupun variații proporționale, în diferite contexte
- *Analizarea tendinței unei mărimi pe baza graficului proporționalității directe sau inverse și formularea concluziilor logice asupra variației* - *Compararea indicatorilor de structură (pondere, rată, coeficient) pentru a interpreta relațiile dintre subansamblele unui sistem numeric* - *Descrierea variației procentuale și interpretarea sensului matematic al creșterii sau descreșterii relative (context aplicativ: interpretarea grafică a raportului venit/cheltuieli sau a proporției absolvenților într-un an)*
XI.CS.5.3. Analizarea unor reprezentări bazate pe matrice și/sau grafuri pentru a identifica semnificații sociale sau economice
- *Analizarea densității unei rețele locale (raportul dintre legături existente și posibile) pentru a interpreta gradul de cooperare între actori comunitari* - *Compararea centralității intuitive (noduri cu grad mai mare) între două grafuri ale transportului la ore diferite și discutarea echității accesului la servicii* - *Interpretarea unei matrice de adiacență/pondere pentru a identifica vulnerabilități (noduri izolate, legături slabe) relevante în planificarea unor intervenții sociale*

CG 6 - Modelarea matematică a unei situații date, prin integrarea achizițiilor din diferite domenii

XI.CS.6.1. Luarea unor decizii informate în rezolvarea de probleme din domenii economice, civice și etice, pe baza explorării de idei și argumente
- *Modelarea unei situații de decizie condiționale („dacă..., atunci...”) prin arbori logici sau tabele de implicație pentru a vizualiza alternativele* - *Compararea alternativelor posibile și alegerea soluției coerente, argumentând logic decizia finală* - *Aplicarea principiilor de raționament logic în situații cu relevanță socială (de exemplu, prioritizarea unei măsuri publice sau evaluarea unei politici economice simple)*
XI.CS.6.2. Modelarea unor situații-problemă practice din domeniul științelor sociale care implică instrumente de calcul proporțional și procentual și gândire de tip multiplicativ
- *Construirea unui model numeric simplu care exprimă relația dintre două mărimi (de exemplu, venit și consum, cerere și ofertă; context aplicativ: modelarea unui buget familial, estimarea impactului unei măsuri economice locale)* - *Utilizarea proporțiilor și a variațiilor procentuale pentru a simula scenarii (de exemplu, creșterea prețurilor, redistribuirea resurselor)* - *Argumentarea validității modelului numeric, discutând limitele sale în raport cu realitatea (de exemplu, factori necuprinși, aproximări)*

XI.CS.6.3. Validarea modelelor matematice bazate pe grafuri și matrice în contexte practice, urmărind optimizarea performanței algoritmilor prin alegerea structurilor de date adecvate
- *Verificarea coerenței modelului (simetrie acolo unde relațiile sunt reciproce, valori admisibile 0/1 la adiacență) pe un set de date reale și corectarea erorilor de codificare* - *Compararea structurilor de date (matrice de adiacență versus listă de muchii) pentru o aceeași rețea socială de dimensiuni reduse, argumentând care este mai eficientă la actualizare/lectură în activități digitale uzuale* - *Validarea modelului prin triangulare: confruntarea concluziilor extrase din graf/matrice cu observații din teren sau cu o a doua sursă de date (alfabetizare informațională și etică a datelor)* - *Compararea modelului construit manual cu un model generat automat și discutarea limitelor ambelor reprezentări*

Clasa a XI-a

CONȚINUTURI

Domenii de conținut	Conținuturi
Algebră	**1. Elemente de logică și gândire critică** • Structura logică a raționamentelor: premise, concluzie, relații de implicație și echivalență • Relațiile de condiționalitate și coerență între enunțuri; forme logice echivalente • Reprezentări intuitive ale relațiilor logice (scheme de implicații, arbori decizionali, diagrame de relație între enunțuri) • Noțiunea de validitate logică; criterii de coerență internă și consistență a raționamentului • Tipuri de erori de raționament (sofisme): generalizare nefundamentată, cauzalitate falsă, contradicție internă; metode de corectare logică • Structura formală a deciziilor condiționale și relațiile dintre alternative; aplicarea raționamentului logic în contexte decizionale (economice, juridice, civice) **Notă:** *Conținuturile de bază ale logicii propoziționale (propoziții, conectori, tabele de adevăr, raționamente logice de bază) sunt achiziții formate în trunchiul comun.* *În prezenta programă, acestea sunt valorificate în aplicarea principiilor logicii matematice pentru analizarea, verificarea și formularea raționamentelor valide.* *Exemplele pot proveni din contexte sociale, civice sau juridice, utilizate exclusiv pentru exersarea corectitudinii și coerenței logice.* *Accentul se pune pe claritatea exprimării logice și rigoarea raționamentului, nu pe formalismul demonstrației.*
	2. Numere și mărimi. Relații de proporționalitate • Relația dintre număr și mărime; modele numerice pentru descrierea cantitativă a fenomenelor reale prin: *mărimi directe* (măsurabile direct, independente; de exemplu: timpul/venitul/numărul de elevi), *mărimi derivate* (exprimate prin relații între mărimi directe; de exemplu: viteză/densitate/productivitate, sau *mărimi compuse* (combinarea mai multor mărimi derivate sau directe; de exemplu: elasticitatea cererii) • Rapoarte între mărimi de același tip; interpretarea semnificației matematice a raportului ca instrument de comparare (de exemplu: rată, coeficient, indicator) • Reprezentarea grafică a relațiilor de proporționalitate directă și inversă; interpretarea lor în contexte aplicative • Procente și puncte procentuale; interpretarea variațiilor procentuale și compuse; semnificația creșterii și descreșterii relative • Scări, rate, indici și coeficienți de structură (proporții, ponderi); utilizarea lor în exprimarea și compararea cantitativă a fenomenelor sociale și economice • Estimări și aproximări; interpretarea semnificației erorii relative și a valorilor rotunjite în analiza datelor numerice **Notă:** *Conținuturile de bază privind operațiile cu numere reale, fracțiile, proporțiile și procentele simple sunt achiziții din trunchiul comun.* *În prezenta programă, accentul se mută pe relațiile dintre mărimi și pe interpretarea semnificației matematice a proporționalității în contexte reale.* *Se recomandă integrarea exemplelor din domenii aplicative (economice, sociale, civice, științifice) pentru ilustrarea modului în care conceptele matematice descriu dependențe cantitative.* *Se va urmări formarea unei gândiri cantitative riguroase, bazate pe estimare, proporționalitate și interpretare rațională a raporturilor numerice.*

Domenii de conținut	Conținuturi
Algebră. Grafuri	**3. Matrice și grafuri** • Reprezentarea organizată a datelor numerice prin tabele și aranjamente ordonate; noțiunea intuitivă de matrice • Elementele unei matrice (linie, coloană, element) și corespondențele dintre acestea și structura unui set de date reale • Operații cu matrice (adunare, înmulțire cu un scalar, înmulțirea matricelor) și interpretarea rezultatelor în contexte concrete • Reprezentarea relațiilor între obiecte sau entități prin matrice de adiacență și interpretarea semnificației elementelor • Noțiunea intuitivă de graf: vârfuri (noduri) și muchii (legături) ca model de relații între elemente • Tipuri de grafuri simple (orientate/neorientate, ponderate/neponderate) și interpretarea lor în situații reale (rețele sociale, rețele de transport, fluxuri informaționale) • Reprezentarea unei rețele prin matrice de incidență și relația dintre reprezentarea grafică și cea numerică • Analiza intuitivă a structurii unui graf: legături, gradul unui nod, drumuri posibile, conectivitate; interpretări practice ale acestor proprietăți în contexte aplicate **Notă:** *Domeniul valorifică abilitățile dobândite anterior privind organizarea datelor și relațiile între seturi de informații.* *Matricele și grafurile sunt introduse intuitiv, ca instrumente de reprezentare structurală a relațiilor dintre entități.* *Nu se urmărește formalizarea algebrică a operațiilor, ci înțelegerea modului în care structurile matematice modelează relațiile din realitate.* *Se recomandă utilizarea instrumentelor digitale (Excel, GeoGebra, aplicații pentru rețele) pentru vizualizarea legăturilor și analiza simplă a interdependențelor.* *Se va urmări trecerea de la citirea datelor brute la înțelegerea structurii și proporțiilor dintre acestea, sprijinind dezvoltarea gândirii sistemice și a raționamentului relațional.*

CLASA a XII-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Identificarea relațiilor dintre conceptele matematice în diverse contexte practice

XII.CS.1.1. Identificarea relațiilor și a unor proprietăți ale funcțiilor, inclusiv în diferite tipuri de reprezentări
- *Identificarea alurii unei funcții (liniară, exponențială, cu comportament asimptotic) pe baza unui set de date sau a unei reprezentări grafice* - *Determinarea domeniului, codomeniului și a intervalelor de creștere și descreștere, folosind tabele de valori sau grafice simple, pentru recunoașterea dependențelor între variabile, cum ar fi venit–consum, populație–timp, resursă–producție, ca exemple de relații funcționale simple* - *Asocierea reprezentărilor echivalente ale aceleiași funcții (enunț contextual – tabel de valori – grafic) și verificarea coerenței dintre ele*
XII.CS.1.2. Recunoașterea, în diferite contexte, a tipurilor de date și a formulelor de bază cu aplicabilitate practică din statistică și probabilități
- *Identificarea tipurilor de date (nominale, ordinale, cantitative) și clasificarea lor în funcție de natura variabilei studiate (de exemplu: nivel de educație, venit)* - *Utilizarea practică a noțiunilor uzuale din statistica descriptivă (frecvența absolută, frecvența relativă, media, dispersia, abaterea standard)* - *Recunoașterea noțiunilor de eveniment posibil, eveniment favorabil și eveniment imposibil în experiențe aleatoare simple, interpretând probabilitatea unui eveniment ca reprezentând ponderea cazurilor favorabile evenimentului în mulțimea cazurilor posibile.*

CG 2 - Prelucrarea unor date de tip cantitativ, calitativ, structural sau contextual, cuprinse în enunțuri matematice

XII.CS.2.1. Utilizarea intuitivă a ratelor de variație și a noțiunii de derivată pentru a caracteriza comportamentul local și/sau global al unei funcții, în diverse aplicații practice
- *Estimarea ratei de variație într-un punct prin calculul aproximativ al pantei tangentei (diferențe succesive sau raport între variații mici ale variabilelor)* - *Compararea ratelor de variație pe intervale diferite pentru descrierea ritmului de schimbare al unei funcții (accelerare, încetinire, stabilizare; recunoașterea ritmului de creștere al unui fenomen – de exemplu, intensificarea sau încetinirea unui proces social sau economic)* - *Interpretarea semnului și mărimii ratei de variație în sensul matematic (funcție crescătoare sau descrescătoare), fără calcul formal de derivată*
XII.CS.2.2. Organizarea datelor folosind tabele, grafice și diagrame, în probleme tipice elementare din științele sociale
- *Organizarea unui set de date reale într-un tabel de frecvențe absolute și relative, calculând totalurile și proporțiile de bază* - *Construirea și citirea diagramelor de bare, de structură sau a histogramelor pentru reprezentarea distribuției unei variabile cantitative* - *Compararea vizuală a două distribuții pentru identificarea diferențelor esențiale și discutarea semnificației lor în termeni sociali (de exemplu, evoluția unui indicator între două perioade)* - *Compararea distribuției construite manual cu o histogramă generată automat, discutând diferențele dintre reprezentări*

CG 3 - Utilizarea conceptelor matematice și algoritmilor specifici pentru caracterizarea locală sau globală a unei situații

XII.CS.3.1. Reprezentarea grafică a unor funcții cu semnificație în științele sociale, folosind relația dintre variabile, tabele de valori și proprietățile de variație ale funcției
- *Trasarea graficului unei funcții pornind de la un tabel de valori; alegerea unei scări corespunzătoare și etichetarea corectă a axelor*

- *Reprezentarea grafică a funcțiilor uzuale (liniară, exponențială, cu comportament asimptotic) și recunoașterea formelor caracteristice ale reprezentărilor lor geometrice, pentru înțelegerea dependențelor între variabile, precum cerere–preț, populație–timp, resurse–producție* - *Compararea vizuală a două funcții (de exemplu, funcții cu creștere constantă și funcții care tind spre o limită), discutând diferențele de comportament*
XII.CS.3.2. Utilizarea parametrilor statistici (medie, mediană, mod, dispersie, abatere standard) pentru caracterizarea cantitativă a distribuțiilor de date, aplicând algoritmii specifici
- *Calcularea mediei, medianei și modului pentru un set de date de dimensiuni reduse, verificând coerența rezultatelor (valori situate în interiorul intervalului analizat)* - *Estimarea dispersiei și abaterii standard, cu interpretarea variabilității fenomenului aleator analizat (de exemplu: caracterizarea testării unei populații școlare, a veniturilor membrilor unei comunități sau a timpului de prestare a unui serviciu)* - *Compararea a două distribuții pe baza indicatorilor statistici calculați și formularea de concluzii statistice*

CG 4 - Exprimarea caracteristicilor matematice cantitative sau calitative ale unei situații-problemă

XII.CS.4.1. Lectura unor reprezentări grafice, predefinite sau construite, pe baza interpretării proprietăților, recurgând, ori de câte ori este posibil, la tehnologie
- *Citirea valorilor și identificarea trăsăturilor principale ale unui grafic dat: puncte de intersecție, zone de creștere și descreștere, extreme* - *Verificarea fidelității reprezentării grafice (alegere de scară, distorsiuni, extrapolări nejustificate) și corectarea interpretării* - *Utilizarea instrumentelor digitale (de exemplu, Excel sau GeoGebra) pentru explorarea proprietăților unei funcții, modificarea parametrilor și observarea efectelor asupra graficului*
XII.CS.4.2. Prezentarea clară și eficientă a rezultatelor analizelor statistice în contexte sociale folosind tabele, grafice, rapoarte și tehnologie adecvată
- *Prezentarea rezultatelor obținute prin calcule statistice într-un tabel sintetic, cu titlu, unități de măsură și totaluri corecte* - *Realizarea unui grafic sau a unei diagrame digitale (de exemplu, în Excel) care ilustrează vizual concluziile analizei* - *Elaborarea unui scurt raport descriptiv (numeric + grafic + interpretare de o propoziție) care să evidențieze caracteristicile esențiale ale datelor* - *Compararea unui rezumat generat automat de un asistent IA (2–3 propoziții) cu argumentarea produsă de elev, identificând diferențele de acuratețe și rigoare*

CG 5 - Analizarea caracteristicilor matematice ale unei situații date

XII.CS.5.1. Analizarea semnificației punctelor de echilibru, a extremelor și a mărimilor acumulate, referitoare la reprezentarea unor funcții în contexte specifice științelor sociale și economice
- *Identificarea și interpretarea punctelor de extrem (maxim, minim) pe baza graficului și recunoașterea semnificației lor matematice (valoare limită, punct de echilibru local)* - *Determinarea intuitivă a punctului de echilibru prin intersecția a două curbe simple (de exemplu, între o funcție crescătoare și una descrescătoare)* - *Reprezentarea și interpretarea unei mărimi acumulate (aria subgraficului) ca limită a unor sume de tip discret (exemple de aplicare: totalul resurselor utilizate într-un interval, suma valorilor produse de un proces gradual)*
XII.CS.5.2. Analizarea rezultatelor obținute prin prelucrarea datelor statistice în scopul interpretării acestora în funcție de contextul social studiat, evidențiind tendințele, corelațiile și gradul de dispersie al datelor
- *Analizarea formei distribuției unui set de date (asimetrie, dispersie, concentrație) și formularea unei interpretări asupra tendinței generale* - *Reprezentarea datelor în plan prin diagramă de dispersie și identificarea vizuală a tendinței de corelație (pozitivă, negativă sau nulă) între două variabile* - *Interpretarea indicatorilor de variație (abatere, dispersie) ca semn al stabilității sau instabilității unui fenomen social (de exemplu, diferențe regionale de venit sau acces la resurse)*

CG 6 - Modelarea matematică a unei situații date, prin integrarea achizițiilor din diferite domenii

XII.CS.6.1. Modelarea unor probleme practice folosind elemente intuitive de calcul diferențial și integral, în scopul interpretării și validării rezultatelor obținute
- *Alegerea unui model funcțional potrivit (liniar, exponențial) pentru a reprezenta evoluția unui fenomen descris prin date empirice* - *Estimarea, pe baza graficului sau tabelului, a valorii cumulate într-un interval, interpretând rezultatul ca total obținut (mărime acumulată)* - *Compararea mai multor modele posibile și argumentarea matematică a alegerii celui mai realist, discutând limitele extrapolării și erorile posibile*
XII.CS.6.2. Modelarea unor fenomene sociale în vederea analizei impactului unor măsuri și realizării unor predicții, folosind metode statistice și probabilistice în contexte accesibile
- *Alegerea unui model statistic simplu (tendință liniară sau proporțională) pentru a estima evoluția unei variabile sociale pe baza datelor observate* - *Estimarea unei probabilități empirice pe baza frecvenței relative a unui eveniment într-un eșantion de date și interpretarea acesteia ca grad de încredere în predicție* - *Analizarea critică a limitelor modelului (mărimea eșantionului, eroarea de estimare, lipsa de reprezentativitate) și discutarea gradului de validitate a concluziilor*

CLASA a XII-a

CONȚINUTURI

Domenii de conținut	Conținuturi
Analiză matematică	**1. Funcții. Studiul comportamentului acestora** • Relații funcționale între mărimi; dependențe funcționale simple (lineară, polinomială, exponențială) și interpretarea lor în contexte reale • Domeniul de definiție, codomeniul și variația unei funcții; interpretarea semnificației matematice a acestor noțiuni în contexte cantitative reale • Reprezentarea grafică a funcțiilor și interpretarea grafică a relației dintre variabile; citirea informației dintr-un grafic dat • Noțiunea intuitivă de rată de variație. Semnificația matematică a creșterii și descreșterii; estimarea ritmului de modificare într-un punct (sensul intuitiv al derivatei unei funcții într-un punct) • Identificarea punctelor de extrem (maxim, minim) pe baza reprezentării grafice; interpretarea semnificației lor în contexte economice sau sociale (eficiență, echilibru, optim) • Noțiunea intuitivă de mărime cumulată (aria subgraficului unei funcții); interpretarea integralei definite ca sumă, de tip continuu, de variații succesive; semnificația matematică a totalului acumulat (de exemplu, pentru un fenomen care se schimbă treptat - venit zilnic, consum, producție, populație etc. -, integrala definită reprezintă totalul rezultat prin însumarea tuturor acestor mici modificări) • Analiza fidelității reprezentării grafice: erori de scală, extrapolare nejustificată, interval de validitate al modelului • Compararea diferitelor tipuri de comportament funcțional (linear, neliniar, asimptotic (de exemplu, ca evoluție care începe cu o creștere rapidă, încetinind treptat, până când valorile funcției tind să se stabilizeze la o limită maximă) și argumentarea alegerii modelului cel mai realist pentru un fenomen **Notă:** *Conținuturile privind definiția funcției, tipurile uzuale de funcții și reprezentarea lor grafică sunt achiziții din trunchiul comun.* *În prezenta programă, accentul se mută pe înțelegerea comportamentului funcțional (variație, extrem, acumulare) și pe interpretarea matematică a acestor concepte în contexte aplicative.* *Introducerea derivării și integrării se realizează intuitiv, fără formalismul calculului diferențial și integral, accentuând sensul de variație locală și acumulare globală.* *Exemplele pot proveni din domenii economice, ecologice, sociale sau demografice, utilizate exclusiv pentru interpretarea matematică a dependențelor.* *Se va urmări dezvoltarea capacității de lectură grafică, analiza critică a modelelor și argumentarea matematică a alegerii funcției potrivite.*

Domenii de conținut	Conținuturi
Statistică și probabilități	**2. Statistică și probabilități în științele sociale** • Date și variabile statistice; tipuri de date (nominale, ordinale, cantitative); recunoașterea variabilelor relevante într-un fenomen social • Organizarea și reprezentarea datelor; tabele de frecvențe absolute și relative; interpretarea distribuțiilor de date • Indicatori de poziție: media aritmetică, mediana, modul; semnificația lor ca măsuri de tendință centrală • Indicatori de dispersie: abaterea medie, dispersia, intervalul de variație; interpretarea variabilității unui fenomen • Reprezentări grafice ale datelor: diagrame de bare, de structură, histograme; interpretarea formelor de distribuție • Corelarea variabilelor; reprezentarea datelor în plan (diagrama de dispersie); identificarea tendinței generale (pozitivă, negativă, nulă) • Noțiunea intuitivă de probabilitate; evenimente posibile, favorabile și imposibile; exprimarea probabilității unui eveniment aleator • Experiențe aleatoare și estimarea probabilităților pe baza datelor empirice (frecvență relativă) • Evenimente independente și dependente; recunoașterea relațiilor de cauzalitate probabilistică în contexte reale • Estimarea rezultatelor în condiții de incertitudine; interpretarea probabilității ca grad de încredere în predicții • Citirea și interpretarea critică a graficelor și statisticilor publice; identificarea erorilor de prezentare sau interpretare a datelor • Limitele modelelor statistice și probabilistice; noțiunea de eșantion și eroare de estimare; validitatea concluziilor statistice în analiza socială **Notă:** *Conținuturile fundamentale de statistică descriptivă (medii, diagrame, frecvențe) sunt achiziții ale trunchiului comun.* *În prezenta programă, accentul se mută pe înțelegerea interpretativă și critică a rezultatelor statistice, nu pe algoritmizarea calculelor.* *Introducerea noțiunii de probabilitate se face intuitiv, pornind de la experiențe aleatoare simple și estimări empirice.* *Se recomandă utilizarea instrumentelor digitale (foi de calcul, aplicații statistice elementare) pentru reprezentări și calcule exploratorii.* *Se va urmări dezvoltarea gândirii statistice și probabilistice, formarea discernământului în interpretarea datelor și înțelegerea limitelor modelelor matematice.*

SUGESTII METODOLOGICE

Sugestii metodologice generale

Aplicarea programei școlare a disciplinei *Matematică aplicată în științe sociale* presupune o abordare didactică centrată pe *înțelegerea sensului matematic al conceptelor, pe interpretarea riguroasă a rezultatelor și pe transferul controlat al acestora în situații reale*. Este necesară evitarea atât a formalismului excesiv, cât și a supradimensionării aplicațiilor extra-matematice. Predarea și învățarea se vor desfășura prin alternarea explicației dirijate cu activități de explorare și investigare, prin utilizarea frecventă a reprezentărilor multiple (numeric, tabelar, grafic și simbolic) și prin valorificarea situațiilor-problemă bazate pe date reale, selectate astfel încât să susțină înțelegerea conceptelor matematice, fără a substitui conținutul acestora.

Fiecare nou concept va fi introdus într-o manieră intuitivă, prin observare, comparație și analiză de exemple accesibile. Ulterior, va fi clarificat la nivel formal minimal, prin prezentarea definițiilor și a proprietăților esențiale, iar consolidarea se va realiza prin interpretări adecvate și aplicații. Se recomandă menținerea unui echilibru constant între *calculul numeric*, necesar pentru consolidarea deprinderilor de calcul, *reprezentarea grafică*, care sprijină intuiția și lectura vizuală, precum și *interpretarea rezultatelor*, condiție esențială pentru dezvoltarea sensului matematic. În acest context, profesorul va acorda o atenție deosebită citirii și utilizării corecte a tabelelor și graficelor, interpretării unităților de măsură, analizei variațiilor și a ordinelor de mărime, precum și identificării situațiilor în care un rezultat numeric se dovedește plauzibil sau neplauzibil.

Pentru menținerea clarității conceptelor și evitarea suprasolicitării, nu se vor introduce algoritmi complecși care nu sunt ceruți de programa de trunchi comun, iar simbolismul utilizat va fi limitat la cel strict necesar înțelegerii. Termenii potențial neuzuali vor fi explicați și exemplificați. Elementele de derivare, integrare, matrice și grafuri vor fi abordate exclusiv la nivel intuitiv și interpretativ, fără demonstrații sau formalizări algebrice.

Instrumentele digitale – precum foile de calcul, aplicațiile de grafică sau simulatoarele – vor fi utilizate pentru reprezentarea și explorarea dependențelor, verificarea calculelor și compararea scenariilor prin modificarea parametrilor. Tehnologia și utilizarea asistentului IA nu vor substitui raționamentul matematic, ci îl vor sprijini prin accelerarea calculelor repetitive, prin facilitarea vizualizării variațiilor, prin susținerea învățării bazate pe investigare, cu condiția esențială ca elevul să realizeze validarea critică a rezultatelor și informațiilor generate automat, să explice limitele metodelor automate și să distingă între calcul asistat și raționament matematic propriu.

Aplicarea programei impune asigurarea unui sprijin suplimentar elevilor care întâmpină dificultăți în citirea graficelor, în interpretarea procentelor sau în realizarea estimărilor. În același timp, activitățile de tip investigație ghidată vor fi valorificate pentru elevii cu potențial ridicat. Lucrul în perechi și în grup va fi utilizat pentru analiza datelor și pentru validarea rezultatelor, contribuind la formarea unei înțelegeri solide și colaborative.

Evaluarea se va realiza într-o manieră echilibrată, incluzând probe scrise care conțin itemi de interpretare și nu doar de calcul, verificarea capacității de a construi și interpreta reprezentări diverse, analiza raționamentului elevului – vizând corectitudinea demersului și nu doar rezultatul final – și proiecte scurte de analiză a unor seturi de date reale, însoțite de prezentări sintetice. *Accentul evaluărilor se deplasează de la performanța algoritmică la coerența și relevanța gândirii matematice*.

Temele transversale prevăzute de legislația în vigoare – precum educația pentru dezvoltare durabilă, educația economică, competențele digitale, gândirea critică și etica utilizării datelor – vor fi integrate prin conținuturile matematice, nu tratate ca teme paralele. Profesorul va urmări interpretarea responsabilă a indicatorilor, evitarea generalizărilor nejustificate, discutarea limitelor modelelor matematice și a erorilor de estimare, precum și corelarea rezultatelor numerice cu posibile implicații sociale, fără a depăși însă scopul matematic al disciplinei.

Sugestii metodologice privind abordarea conținuturilor pe ani de studiu și pe domenii

CLASA A XI-A

Conținutul 1 – Elemente de logică și gândire critică

Acest domeniu sprijină trecerea elevilor de la gândirea intuitivă la una formal-logică, necesară pentru interpretarea riguroasă a relațiilor și argumentelor din orice context științific sau social. Înțelegerea structurii logice a unui raționament stă la baza oricărei activități de analiză, argumentare sau decizie.

Profesorul va urmări formarea capacității elevilor de a identifica premisele, concluziile și relațiile de implicație sau echivalență dintre enunțuri, de a recunoaște validitatea logică și de a evita erorile frecvente de raționament (generalizări pripite, confuzii între cauzalitate și corelație, contradicții interne).

Conținuturile de bază — „relații de condiționalitate", „coerență între enunțuri", „forme echivalente", „decizii condiționale" — nu sunt tratate formal, ci prin situații interpretative și exemple accesibile, preferabil din domenii cunoscute elevilor (economic, civic, juridic, social).

Se pot utiliza scheme logice (implicații, arbori decizionali, diagrame de relație) pentru vizualizarea legăturilor dintre premise și concluzii.

Activitățile pot include: analiza unor afirmații contradictorii; reformularea logic echivalentă a unui raționament; completarea unor lanțuri de implicații; construirea deciziilor condiționale de tip „dacă..., atunci..." cu două sau mai multe alternative.

Profesorul va evita demonstrațiile formale și va încuraja gândirea coerentă și exprimarea clară a raționamentelor, insistând pe criteriile de consistență internă (lipsa contradicțiilor, validitatea concluziei în raport cu premisele).

Exemplele pot fi preluate din teme civice sau economice – de pildă, „dacă o decizie politică reduce taxele, atunci crește consumul", analizată din punct de vedere logic, nu economic.

Un accent aparte se va pune pe corectarea sofismelor (raționamente aparent corecte, dar logic eronate), ceea ce dezvoltă gândirea critică și reflexivitatea intelectuală.

Conținutul 2 – Numere și mărimi. Relații de proporționalitate

Scopul domeniului este formarea gândirii cantitative și a înțelegerii modului în care mărimile numerice exprimă relații între fenomene observabile. În locul calculului mecanic, accentul se mută pe semnificația matematică a raportului și pe interpretarea proporționalităților ca descrieri ale dependenței dintre variabile.

Conținuturile vizează relația dintre număr și mărime, tipurile de mărimi (directe, derivate, compuse), rapoartele și procentele ca instrumente de comparare, precum și scările, ratele, indicii și coeficienții de structură, prin care se descrie proporționalitatea în fenomene reale. De asemenea, se includ estimările și aproximările, cu scopul de a dezvolta simțul numeric și raționamentul rațional asupra preciziei și erorii.

Se recomandă utilizarea unor date reale din contexte economice, sociale sau științifice (venituri, populație, producție, resurse) pentru a ilustra rolul mărimilor și al raporturilor.

Profesorul poate propune activități precum:

- compararea mărimilor directe (de exemplu: venituri lunare);
- determinarea mărimilor derivate (de exemplu: productivitate = output / timp);
- construirea unor modele compuse (de exemplu: elasticitatea cererii).

În analiza proporționalităților, accentul cade pe interpretarea grafică și conceptuală: elevii trebuie să înțeleagă că relațiile de tip „direct" și „invers" exprimă comportamente distincte (creștere concomitentă vs. compensare).

În lucrul cu procente, rate și indici, profesorul va clarifica diferența dintre procent (raport exprimat la 100) și punct procentual (diferență între două procente), folosind exemple sociale concrete (rata șomajului, ponderea unei categorii populaționale).

Activitățile de estimare și aproximare vor sprijini dezvoltarea intuiției numerice: elevii vor învăța să aprecieze ordinul de mărime, eroarea relativă și raționalitatea unui rezultat.

Instrumentele digitale pot fi folosite pentru vizualizarea variațiilor procentuale și analiza simplă a datelor (de exemplu, prin grafice automate în Excel).

Conținutul 3 – Matrice și grafuri

Matricele și grafurile oferă elevilor o perspectivă nouă asupra organizării informației: nu doar ca listă de valori, ci ca rețea de relații între elemente. Domeniul urmărește dezvoltarea gândirii relaționale și sistemice, esențială în interpretarea fenomenelor complexe.

Conținuturile se referă la reprezentarea organizată a datelor (prin tabele, matrice), la operațiile intuitive (adunare, înmulțire cu scalar, înmulțirea matricelor), la reprezentarea relațiilor între obiecte (matrice de adiacență și de incidență) și la noțiunile de graf (vârfuri, muchii, tipuri de grafuri, conectivitate).

Accentul nu este pe formalizarea algebrică, ci pe corespondența între modelul numeric și realitatea descrisă.

Se recomandă introducerea noțiunii de matrice pornind de la tabele de date reale: elevii vor identifica liniile, coloanele și elementele ca reprezentări ale categoriilor și observațiilor.

Se pot propune activități de construire a matricelor de adiacență pentru a modela rețele sociale, fluxuri de transport sau legături informaționale.

Profesorul va explica semnificația elementelor (0 – lipsă de legătură, 1 – existență de legătură) și modul în care se pot interpreta combinațiile acestora.

Noțiunea de graf se introduce intuitiv, prin desen și analiză vizuală: elevii vor învăța să recunoască nodurile (entități) și muchiile (legături), să analizeze gradele nodurilor, să identifice drumuri posibile și conectivitatea unei rețele.

Activitățile pot include comparația între tipuri de grafuri (orientate/neorientate, ponderate/neponderate) și interpretarea semnificației lor în contexte sociale (relații de influență, fluxuri informaționale, rețele de cooperare).

Se recomandă utilizarea instrumentelor digitale interactive pentru construirea și explorarea grafurilor (*GeoGebra, GraphApp*, simulatoare online), cu scopul de a stimula înțelegerea structurală.

Profesorul va ghida elevii spre lectura și interpretarea modelelor: cum reflectă structura unei rețele echilibrul, centralitatea sau dependența dintre elemente, fără a solicita calcule formale.

CLASA a XII-a

Conținutul 1 – Funcții. Studiul comportamentului acestora

Acest domeniu consolidează formarea gândirii funcționale — capacitatea de a înțelege și interpreta relațiile de dependență dintre variabile. În științele sociale, conceptele de variație, echilibru, acumulare și limită sunt esențiale pentru descrierea și înțelegerea proceselor dinamice (evoluții economice, sociale, demografice).

Scopul predării nu este extinderea formală a calculului diferențial și integral, ci înțelegerea intuitivă și interpretativă a modului în care funcțiile modelează realitatea.

Profesorul va urmări formarea intuiției privind:

- relațiile funcționale între mărimi (identificarea dependenței dintre variabile);
- proprietățile funcțiilor (creștere, descreștere, extrem, saturație, echilibru);
- rata de variație și mărimea acumulată, ca expresii matematice ale schimbării și totalului rezultat;
- fidelitatea reprezentărilor grafice, în raport cu datele reale și limitele modelului. Tipurile de funcții utilizate (liniară, exponențială, *cu comportament asimptotic*) sunt cele studiate anterior în trunchiul comun; accentul se mută pe interpretarea comportamentului și corectitudinea reprezentării.

Introducerea funcțiilor se face vizual, pornind de la tabele de valori, grafice și descrieri intuitive de tip „dacă x crește, atunci y ...”.

Profesorul va explica domeniul, codomeniul și variația funcției în legătură cu limitele fenomenului real (de exemplu, intervalul în care un indicator are sens fizic sau social).

Conceptul de rata de variație se poate introduce prin compararea a două valori apropiate și interpretarea grafică a pantei secantei; elevii vor înțelege derivata ca ritm al schimbării, fără simbolism formal.

Noțiunea de integrală intuitivă se explică drept „total acumulat într-un interval”, folosind exemple precum totalul populației crescute în timp, consumul total sau energia totală utilizată.

Profesorul va valorifica activitățile de citire și interpretare grafică, punând accent pe analiza creșterilor, descreșterilor, extremelor și zonelor de saturație.

Se recomandă utilizarea instrumentelor digitale (*GeoGebra, Excel, Desmos*) pentru explorarea grafică: modificarea parametrilor, observarea efectului asupra formei funcției, determinarea vizuală a extremelor și interpretarea acestora.

În analiza fidelității graficelor, se vor discuta erorile de scală și limitele extrapolării – profesorul va sublinia faptul că o funcție matematică descrie un model idealizat, care își păstrează validitatea doar în anumite condiții.

Exemplele din domenii sociale (cerere–ofertă, populație–timp, venit–consum) sunt utilizate pentru a clarifica sensul matematic, nu ca scop aplicativ propriu-zis.

Activitățile finale pot viza compararea comportamentelor funcționale (linear vs. exponențial vs. logistic) și alegerea celui mai realist model pentru un set de date, discutând semnificația abaterilor și a limitelor modelului.

Profesorul are sarcina de a traduce conceptele analitice în forme accesibile, menținând echilibrul între rigoare și interpretare intuitivă. El devine ghid al trecerii de la observație empirică la model matematic, asigurând înțelegerea sensului matematic al noțiunilor, nu doar aplicarea formală.

Conținutul 2 – Statistică și probabilități în științele sociale

Domeniul dezvoltă gândirea statistică și probabilistică, oferind elevilor instrumente pentru descrierea și interpretarea cantitativă a fenomenelor. Într-o societate bazată pe date, capacitatea de a analiza și evalua informații numerice este fundamentală pentru gândirea critică și pentru luarea deciziilor informate.

Profesorul va urmări ca elevii să:

- distingă tipurile de date și variabile (nominale, ordinale, cantitative);
- utilizeze tabele, grafice și diagrame pentru organizarea și reprezentarea datelor;
- calculeze și interpreteze indicatori statistici de poziție și dispersie (media, mediana, modul, abaterea standard);
- înțeleagă semnificația corelației între variabile și conceptul intuitiv de probabilitate ca măsură a gradului de încredere într-un eveniment;
- dezvolte discernământul în interpretarea datelor, identificând erorile, limitele modelelor și posibilele manipulări statistice.

Se recomandă introducerea prin exemple reale, preluate din date publice (recensăminte, sondaje, statistici economice). Elevii pot clasifica variabilele și observa tipul de informație oferită de fiecare.

Activitățile pot include:

- completarea unui tabel de frecvențe și construirea unei diagrame de bare;
- calculul mediei, medianei și abaterii medii, discutând rolul fiecărei măsuri (tendință centrală, dispersie);
- trasarea unei diagrame de dispersie pentru două variabile și recunoașterea tendinței (pozitivă, negativă, nulă).

Profesorul va explica diferența dintre variabilitate și incertitudine: prima ține de variația naturală a fenomenului, a doua de lipsa de informație completă.

Conceptul de probabilitate se introduce prin experiențe aleatoare intuitive (aruncarea unei monede, extragerea unui obiect) și se leagă de ideea de frecvență relativă.

În analiza fenomenelor reale, accentul cade pe gradul de încredere și validitatea concluziilor statistice, nu pe calcule complexe. Profesorul va discuta limitele eșantionului și posibilele surse de eroare.

Se recomandă folosirea foilor de calcul electronice pentru automatizarea calculelor și reprezentarea vizuală a datelor. Aceste instrumente ajută la consolidarea competențelor digitale și la economisirea timpului didactic pentru interpretare.

Activitățile finale pot include citirea critică a graficelor publice, identificarea erorilor de reprezentare (axe trunchiate, lipsa sursei, proporții deformate) și discutarea efectului lor asupra percepției publice.

Profesorul trebuie să cultive o atitudine critică și rațională față de date. În locul simplei execuții de calcule, se va urmări înțelegerea relației dintre rezultat și fenomenul observat. Elevul trebuie să devină capabil să spună ce exprimă un număr și ce nu exprimă, învățând să evalueze încrederea și relevanța informației. Prin această abordare, matematica devine un instrument de alfabetizare științifică și civică, sprijinind gândirea analitică și responsabilitatea față de informația numerică.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
Cernea Otilia-Sidonia	Profesor	Colegiul Național Pedagogic „Gheorghe Lazăr”, Cluj-Napoca, jud. Cluj
Constantinescu Oana	Conf. univ. dr.	Universitatea „Alexandru Ioan Cuza”, Iași
Ionescu Nicoleta-Agenna	profesor	Colegiul Național de Arte „Dinu Lipatti”, București
Ionescu Corina	Profesor	Colegiul Național Militar „T. Vladimirescu”, Craiova, jud. Dolj
Mihalcea Mihael	Profesor	Liceul Teoretic „Lucian Blaga”, București
Nicolaescu Nicolae	Profesor	Liceul Tehnologic „Alexe Marin”, Slatina, jud. Olt
Prelipcean Adriana- Gabriela	Profesor	Liceul Teoretic Național, București
Sandea Claudia-Călina	Profesor	Liceul Teoretic Internațional de Informatică, București
Singer Mihaela	Prof. univ. dr.	IDEE - Institutul pentru Dezvoltarea Evaluării în Educație, București
Stănică Daniela	Profesor	Colegiul Național Pedagogic „D. P. Perpessicius”, Brăila
Țurcaș George-Cătălin	Lect. univ.dr.	Universitatea „Babeș - Bolyai”, Cluj-Napoca, jud. Cluj

RESPONSABILI/COORDONATORI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Cristescu Bogdan	Director General	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare	Coordonator GL
Vrînceanu Gabriel-Narcis	Șef Serviciu Dezvoltare Curriculum	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare	Coordonator GL
Streinu-Cercel Gabriela	Consilier	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare	Coordonator GLC aria curriculară *Matematică și științe ale naturii*
Păltănea Eugen	Conf. univ. dr.	Universitatea Transilvania din Brașov	Coordonator științific SGLC_CS_SS
Dan Steluța	Consilier	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare	Responsabil SGLC_CS_SS

Anexa nr. 35

Programa școlară
pentru disciplina

Matematică

Clasele a XI-a și a XII-a

Curriculum de specialitate (CS)

Filiera tehnologică, profilul tehnic,
toate domeniile, toate calificările profesionale

Învățământ liceal

- 2026 -

Anexa nr. 35
Programa școlară pentru disciplina *Matematică,* clasele a XI-a și a XII-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera tehnologică, profilul tehnic, toate domeniile, toate calificările profesionale*

NOTĂ DE PREZENTARE

Statutul disciplinei și alocarea orară

Programa școlară pentru disciplina *Matematică*, prevăzută în curriculumul de specialitate din învățământul liceal, pentru filiera tehnologică, profilul tehnic, toate domeniile, toate calificările profesionale, pentru clasele a XI-a și a XII-a, completează curriculumul pentru disciplina *Matematică*, studiată în trunchiul comun, la clasele a IX-a și a X-a. Aplicarea noului curriculum pentru învățământul liceal se realizează progresiv, începând cu anul școlar 2026-2027, urmând ca prezenta programă școlară să fie aplicată începând cu anul școlar 2028-2029.

Pentru această categorie de clase, conform planurilor-cadru pentru învățământul liceal, forma cu frecvență zi, aprobate ca anexe la OMEC nr. 4350/2025, studiul disciplinelor din domeniul Matematică are următoarea alocare orară săptămânală defalcată pe segmentul *trunchi comun* (TC), respectiv pe segmentul *curriculum de specialitate* (CS):

An de studiu	Clasa a IX-a		Clasa a X-a		Clasa a XI-a		Clasa a XII-a	
Tip segment curricular	TC	CS	TC	CS	TC	CS	TC	CS
Nr. săptămânal de ore pentru disciplina *Matematică* (TC)	2	-	2	-	-	-	-	-
Nr. săptămânal de ore pentru disciplina *Matematică* (CS)	-	-	-	-	-	2	-	2

Cadrul legislativ

Elaborarea prezentei programe școlare se fundamentează pe documente de referință care definesc viziunea și arhitectura curriculumului național, după cum urmează:

- Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023, cu modificările și completările ulterioare
- Planurile-cadru pentru învățământul liceal, aprobate prin OMEC nr. 4350/2025
- Profilul de formare al absolventului, aprobat prin OME nr. 6731/2023, care asigură coerența verticală a parcursului educațional, de la învățământul primar la cel liceal
- Recomandarea Consiliului Uniunii Europene privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții (2018)
- Planul de acțiune al Consiliului UE privind competențele de bază (2025).

Specificul disciplinei

Prin specificul său, disciplina Matematică – curriculum de specialitate pentru profilul tehnic – realizează trecerea de la matematica studiată preponderent ca sistem de concepte și procedee la matematica utilizată ca instrument de analiză, modelare și decizie în contexte tehnice reale. Accentul cade pe utilizarea funcțională și interpretativă a conceptelor deja formate: mărimi și unități de măsură, relații funcționale, ecuații și sisteme, structuri matriceale, reprezentări geometrice, variație, optimizare și acumulare.

În acest sens, matematica devine:

- un limbaj formal de descriere a proceselor tehnice;
- un instrument de calcul și estimare utilizat în proiectare și exploatare;
- un suport rațional pentru luarea deciziilor în condiții de constrângeri și eficiență.

Disciplina contribuie în mod direct la formarea profilului absolventului prin dezvoltarea gândirii analitice, funcționale și operaționale, în contexte care solicită:

- interpretarea datelor tehnice;
- analiza dependențelor dintre mărimi;

- optimizarea resurselor;
- validarea soluțiilor din perspectiva fezabilității și siguranței.

Raportarea disciplinei la competențele-cheie europene se realizează prin:

- dezvoltarea competenței matematice și a competențelor în științe și tehnologie, prin modelarea proceselor și analiza funcțională;
- consolidarea competenței digitale, prin utilizarea instrumentelor de calcul, reprezentare și simulare;
- stimularea competenței de a învăța să înveți, prin investigarea erorii, compararea soluțiilor și reflecția asupra limitelor modelelor;
- susținerea competențelor antreprenoriale și profesionale, prin abordarea problemelor de optimizare și decizie.

În acord cu prevederile Legii învățământului preuniversitar nr. 198/2023, cu modificările și completările ulterioare, disciplina sprijină explicit:

- dezvoltarea alfabetizării numerice și științifice;
- integrarea competențelor digitale în activitatea de învățare;
- abordarea temelor transversale (dezvoltare durabilă, eficiență energetică, siguranță, etica utilizării datelor) prin intermediul conținuturilor matematice.

Caracteristici ale disciplinei – continuitate și specificitate

Disciplina valorifică achizițiile dobândite în trunchiul comun (numere reale, funcții elementare, ecuații, reprezentări grafice, elemente de geometrie), fără a le relua ca obiect de predare distinct, orientându-le spre aplicații tehnice concrete.

Spre deosebire de trunchiul comun, unde accentul este pus pe formarea structurilor matematice de bază, curriculumul de specialitate mută accentul pe:

- interpretarea matematică a fenomenelor tehnice;
- modelarea relațiilor dintre mărimi fizice și tehnologice;
- utilizarea algoritmilor în contexte profesionale;
- analiza rezultatelor din perspectiva fezabilității și eficienței.

Prin modul de organizare a conținuturilor și tipurile de activități propuse, disciplina facilitează conexiuni interdisciplinare cu disciplinele de specialitate ale profilului tehnic, contribuind la formarea unei gândiri matematice aplicate, riguroase și responsabile.

Orientări generale pentru utilizarea programei

În aplicarea programei se vor avea în vedere:

- caracterul obligatoriu al competențelor și conținuturilor;
- caracterul orientativ al exemplelor de activități de învățare și al sugestiilor metodologice;
- utilizarea a minimum 75% din bugetul de timp pentru conținuturile esențiale;
- utilizarea instrumentelor digitale pentru reprezentare și simulare;
- corelarea activităților cu disciplinele de specialitate și cu contexte reale din domeniu;
- dezvoltarea capacității de analiză, interpretare și argumentare.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Identificarea** unor date, mărimi și relații matematice, în contextul în care acestea apar
CG2	**Prelucrarea** unor date matematice de tip cantitativ, calitativ, structural, cuprinse în diverse surse informaționale
CG3	**Utilizarea** conceptelor și a algoritmilor specifici în diverse contexte matematice
CG4	**Exprimarea** în limbajul specific matematicii a informațiilor, concluziilor și demersurilor de rezolvare pentru o situație dată
CG5	**Analizarea** caracteristicilor matematice ale unei situații date
CG6	**Modelarea** matematică a unei situații date, prin integrarea achizițiilor din diferite domenii

CLASA a XI-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Identificarea unor date, mărimi și relații matematice, în contextul în care acestea apar

XI.CS.1.1. Identificarea datelor numerice și algebrice și a unităților de măsură într-un context tehnic
- *Recunoașterea mărimilor și unităților de măsură utilizate în descrierea unui proces/sistem tehnic (forță, presiune, tensiune, viteză, accelerație, consum, randament etc.)* - *Identificarea unor numere scrise ca puteri/radicali/logaritmi în grafice/scheme/tabele care conțin date referitoare la un proces tehnic (de exemplu, identificarea mărimilor cunoscute și necunoscute într-un circuit electric)* - *Selectarea unității de măsură corespunzătoare pentru realizarea de transformări/conversii* - *Stabilirea formei convenabile de prezentare a datelor (valoare absolută, aproximare, valoare procentuală, exprimare exponențială, logaritmică etc.)*
XI.CS.1.2. Identificarea semnificației elementelor unei matrice în raport cu un context tehnic
- *Identificarea elementelor unei matrice (a liniilor, a coloanelor) și a tipului matricei* - *Asocierea liniilor/coloanelor unei matrice cu parametri tehnici dintr-un tabel de date (de exemplu, sarcini, timpi, costuri, cantități de materii prime pentru diferite produse)* - *Selectarea submatricelor relevante pentru o analiză punctuală (intervale, stații, echipe)*
XI.CS.1.3. Identificarea coordonatelor punctelor, a proiecțiilor și a relațiilor dintre acestea în reperul cartezian în plan și, respectiv, în spațiu pentru scrierea diferitelor ecuații și condiții
- *Reprezentarea punctelor în reperele carteziene în plan/spațiu cu identificarea proiecțiilor punctelor pe axele de coordonate și a proiecțiilor punctelor pe planele xOy, xOz și yOz* - *Identificarea proprietăților geometrice (apartenență, coliniaritate, coplanaritate) utilizând puncte în plan/spațiu* - *Identificarea relațiilor matematice dintre puncte în plan/spațiu pentru scrierea diferitelor forme ale ecuației pentru dreaptă/cerc/plan*

CG 2 - Prelucrarea unor date matematice de tip cantitativ, calitativ, structural, cuprinse în diverse surse informaționale

XI.CS.2.1. Prelucrarea prin calcule numerice și algebrice a datelor măsurate în procese tehnice
- *Utilizarea formulelor de calcul: procente, medie aritmetică, medie ponderată, calcule cu puteri, radicali, logaritmi (de exemplu, folosirea radicalilor pentru a calcula dimensiunile unor piese: raza unei roți dințate, lungimea unei bare de material, diametrul unui rulment etc.)* - *Aplicarea regulilor de rotunjire, trunchiere și estimare a valorilor numerice* - *Prelucrarea datelor utilizând calculatorul științific sau softuri (de exemplu, Excel sau alte foi de calcul)*
XI.CS.2.2. Efectuarea de operații cu matrice și determinanți
- *Efectuarea operațiilor $A \pm B$, $k \cdot A$, $A \cdot B$ (cu respectarea condițiilor de bună definire)* - *Calcularea determinanților de ordin 2 și 3* - *Utilizarea operațiilor cu matrice pentru simularea unor situații tehnice reale (de exemplu, calcularea costului total de producție în funcție de prețuri și cantități)*
XI.CS.2.3. Selectarea algoritmilor specifici pentru calcularea distanțelor și ariilor în rezolvarea de aplicații practice din matematică și tehnică
- *Alegerea metodei adecvate pentru verificarea relațiilor dintre obiectele geometrice: punct, dreaptă, plan, cu ajutorul coordonatelor unor puncte*

- *Calcularea de distanțe și arii în plan/spațiu utilizând proiecții și teorema lui Pitagora (de exemplu, pentru o cameră sau o suprafață neregulată ale cărei colțuri sunt date prin coordonate în plan și pentru care se calculează diferite distanțe și aria suprafeței)* - *Studierea unei structuri tridimensionale (turn sau cadru metalic) prin calcularea de distanțe cu identificare de drepte și plane și poziția reciprocă a acestora*

CG 3 - Utilizarea conceptelor și a algoritmilor specifici în diverse contexte matematice

XI.CS.3.1. Aplicarea algoritmilor de calcul numeric și algebric pentru determinarea valorilor necunoscute într-o situație dată
- *Rezolvarea de ecuații și inecuații de gradul I și de gradul al II-lea (de exemplu: pentru determinarea unei mărimi necunoscute din relații specifice unor contexte tehnice)* - *Determinarea unor parametri tehnici prin raționamente/ algoritmi de calcul (de exemplu: din rapoarte de directă/ inversă proporționalitate, din ecuații specifice mișcării, tensiunii, aplicarea logaritmilor pentru a calcula intensitatea sunetului etc.)* - *Folosirea diferitelor tipuri de raționamente (particularizare, generalizare sau analogie) pentru formularea și rezolvarea de probleme noi, pornind de la o proprietate sau problemă dată*
XI.CS.3.2. Aplicarea algoritmilor de rezolvare a sistemelor de ecuații liniare
- *Rezolvarea sistemelor de ecuații liniare folosind regula lui Cramer, metoda lui Gauss și metoda grafică* - *Determinarea numărului de soluții ale unui sistem de ecuații liniare: soluție unică/nicio soluție/o infinitate de soluții* - *Rezolvarea unor sisteme de ecuații liniare care modelează situații tehnice concrete (de exemplu, determinarea cantităților de materiale necesare cu respectarea anumitor restricții)*
XI.CS.3.3. Stabilirea pozițiilor relative ale dreptelor și planelor într-un reper cartezian pentru argumentarea soluțiilor unor situații problemă
- *Stabilirea poziției unui punct față de o dreaptă prin interpretări grafice* - *Analizarea ecuațiilor dreptelor și a pantelor lor pentru a stabili poziția lor relativă, în context tehnic* - *Realizarea unor construcții geometrice bazate pe condiții referitoare la pantele a două drepte paralele sau perpendiculare (de exemplu, trasarea mediatoarelor, medianelor și a înălțimilor într-un triunghi în reper cartezian)*
XI.CS.3.4. Algoritmizarea determinării ecuațiilor în rezolvarea problemelor de geometrie analitică cu caracter tehnic sau interdisciplinar
- *Scrierea ecuațiilor în plan/spațiu: ecuații ale dreptelor (prin două puncte, printr-un punct și de pantă dată, generală), ecuația planului* - *Integrarea algoritmilor de determinare a ecuațiilor dreptelor și planelor în context tehnic (de exemplu, proiectarea unei drepte într-o reprezentare tridimensională cu determinarea poziției dreptei față de un plan)* - *Formularea de către elevi a unui algoritm general ca o listă de pași pentru determinarea unor proiecții: proiecția unui punct pe un plan, proiecția unei drepte pe un plan și proiecția unui punct pe o dreaptă în probleme practice*

CG 4 - Exprimarea în limbajul specific matematicii a informațiilor, concluziilor și demersurilor de rezolvare pentru o situație dată

XI.CS.4.1. Exprimarea relațiilor numerice și algebrice dintr-un context practic în limbaj matematic
- *Prelucrarea formulei de calcul pentru determinarea unei mărimi tehnice (de exemplu, putere, densitate, concentrație, randament etc.)* - *Transpunerea unei situații practice într-o expresie algebrică* - *Interpretarea valorilor numerice dintr-un grafic sau tabel sub forma unei dependențe funcționale (de exemplu, diagrame sarcină - deformare, grafice distanță - timp)*

XI.CS.4.2. Transpunerea relațiilor dintre variabile tehnice în formă matriceală sau într-un sistem algebric echivalent
- *Scrierea relației matriceale $A \cdot X = B$ sub forma unui sistem de ecuații liniare (asociind variabilelor, coeficienților și termenilor liberi pozițiile corespunzătoare din matrice)* - *Transpunerea constrângerilor tehnice/operaționale în inecuații liniare de forma $a_1 \cdot x_1 + a_2 \cdot x_2 + ... + a_n \cdot x_n \leq r$, $n \in \mathbb{N} - \{0\}$* - *Redactarea etapelor de calcul: tabel de date → relație matriceală → sistem de ecuații liniare*
XI.CS.4.3. Exprimarea pozițiilor relative ale obiectelor în spațiu, utilizând scrierea analitică și reprezentarea geometrică în reper cartezian
- *Scrierea ecuațiilor dreptelor, în diferite condiții, cu reducerea la ecuația generală a dreptei (de exemplu, ecuațiile mediatoarelor laturilor unui triunghi sau determinarea traiectoriei unui punct care rămâne la distanță constantă față de o dreaptă)* - *Determinarea centrului și a razei cercului din ecuația generală a cercului (de exemplu, determinarea razei secțiunii circulare a unei piese)* - *Exprimarea poziției unei drepte față de un plan (de exemplu, studiul unei structuri alcătuite dintr-un traseu liniar și o zonă plană pentru a stabili dacă traseul intersectează sau nu zona)*

CG 5 - Analizarea caracteristicilor matematice ale unei situații date

XI.CS.5.1. Interpretarea semnificației rezultatelor obținute prin calcul numeric
- *Compararea soluțiilor obținute prin metode diferite (manual și digital)* - *Analizarea rezultatelor unui set de calcule/măsurători care modelează un proces (de exemplu, în cazul curentului electric, intensitatea determinată depășește limitele de siguranță)* - *Interpretarea variației unei mărimi și a impactului erorilor de calcul asupra rezultatului final (de exemplu, dacă rezultatele unui set de măsurători/calcule pot indica un defect)*
XI.CS.5.2. Interpretarea soluțiilor obținute pentru sisteme de ecuații liniare în raport cu datele inițiale și constrângerile tehnice
- *Compararea soluțiilor obținute pentru stabilirea fezabilității tehnice (de exemplu, limitări de funcționare a unui proces, toleranțe tehnice)* - *Analizarea comportamentului soluției la variația datelor (de exemplu: $\pm p\%$ la coeficienții sistemului de ecuații liniare)* - *Argumentarea alegerii soluției în funcție de eficiență și relevanța pentru contextul tehnologic*
XI.CS.5.3. Analizarea pozițiilor relative și a proprietăților geometrice în condiții variate pentru validarea soluțiilor și luarea deciziilor în diferite situații problemă
- *Studierea pozițiilor diferitelor obiecte în plan/spațiu (de exemplu, punct - dreaptă, dreaptă - dreaptă, dreaptă - plan)* - *Analiza ecuațiilor dreptelor pentru stabilirea proprietăților geometrice a două drepte (paralelism, perpendicularitate)* - *Investigarea pozițiilor relative ale obiectelor geometrice în plan/ spațiu pentru luarea unor decizii în context tehnic (de exemplu: stabilirea unui traseu care să verifice anumite condiții/ o sondă minieră (dreaptă) care nu trebuie să intersecteze un strat de rocă (plan))*

CG 6 - Modelarea matematică a unei situații date, prin integrarea achizițiilor din diferite domenii

XI.CS.6.1. Modelarea numerică și algebrică a unei situații reale prin stabilirea relațiilor matematice dintre variabile
- *Utilizarea unor relații matematice pentru a descrie situații tehnice simple* - *Folosirea unor reprezentări numerice/grafice variate ca punct de plecare pentru ilustrarea unor situații practice (de exemplu, modelarea unui sistem cu accelerație constantă printr-o funcție de gradul al doilea)* - *Validarea modelului matematic asociat unui fenomen (de exemplu, dacă rezultatele obținute verifică restricțiile din situația practică)*

XI.CS.6.2. Modelarea unei situații de optimizare prin programare liniară
- *Formularea funcției obiectiv ($z = ax + by$) și a sistemului de inecuații a constrângerilor pentru reprezentarea grafică a regiunii fezabile* - *Reprezentarea grafică a domeniului admisibil pentru identificarea punctului optim (vârful de poligon)* - *Validarea soluției optime prin interpretare tehnică și prin compararea cu soluții alternative*
XI.CS.6.3. Integrarea conceptelor din geometrie analitică în rezolvarea situațiilor problemă din matematică și tehnică
- *Realizarea unor modele matematice simple, folosind situații uzuale și formule cunoscute (de exemplu: descrierea deplasării unui obiect între punctele A și B, având în vedere rolul dreptei AB ca suport și modul de calcul al distanței dintre A și B)* - *Prelucrarea de date într-o situație tehnică (de exemplu, în plan - stabilirea punctului de întâlnire a două vehicule care se deplasează pe două traiectorii liniare, având în vedere poziția relativă a dreptelor sau în spațiu – pentru o structură cu trei dispozitive montate în trei puncte necoliniare din spațiu se determină ecuația planului care le conține precizând ce reprezintă acest plan (de exemplu, o suprafață suport))* - *Determinarea traiectoriei optime între mai multe puncte în plan/ spațiu (de exemplu, modelarea matematică a traseului unei drone care se deplasează pe traiectorii liniare sau determinarea distanței minime a unui braț robotic ce parcurge o traiectorie între două sau mai multe puncte din spațiu)*

CLASA a XI-a

CONȚINUTURI

Domenii de conținut	Conținuturi
Algebră	**1. Calcul numeric și algebric aplicat în contexte specifice** **Operații cu numere reale** • Modulul unui număr real. Aproximări, rotunjiri, trunchieri • Medie aritmetică, medie geometrică, medie ponderată • Relații de proporționalitate directă și inversă. Calcul procentual **Calcul algebric de bază** • Operații cu expresii algebrice. Descompuneri în produs de factori; formule de calcul prescurtat $(a+b)^2$, $(a+b)(a-b)$ **Ecuații și inecuații în contexte aplicate** • Ecuații de gradul I și de gradul al doilea • Inecuații de gradul I **Puteri și radicali** • Puteri cu exponent întreg, rațional, real ale unui număr pozitiv. Proprietăți • Radical dintr-un număr rațional (ordin 2 și 3). Proprietăți. Operații cu radicali **Logaritmul unui număr pozitiv** • Noțiunea de logaritm, proprietăți ale logaritmilor • Operația de logaritmare a unei expresii ***Notă:*** *Abordarea conținuturilor se va face prin contexte practice.*
Algebră liniară	**2. Calcul matriceal. Sisteme de ecuații și inecuații liniare. Programare liniară** **Matrice** • Tabel de tip matriceal. Matrice cu cel mult trei linii și/sau trei coloane. Egalitatea a două matrice • Operații cu matrice: adunarea, înmulțirea unei matrice cu un scalar, înmulțirea a două matrice **Determinanți** • Determinantul unei matrice de ordin mai mic sau egal cu trei și metode de calcul **Sisteme de ecuații liniare** • Sisteme de ecuații liniare: forma generală, clasificarea sistemelor în funcție de numărul de soluții • Metode de rezolvare a sistemelor de ecuații liniare (metoda lui Gauss, regula lui Cramer, metoda grafică) ***Notă*** *Se vor studia sisteme de ecuații liniare cu cel mult trei ecuații liniare și cel mult trei necunoscute.* **Elemente de programare liniară** • Structura unui model de programare liniară: definiția programării liniare, domenii de aplicare, funcția obiectiv și constrângeri liniare • Metoda grafică de rezolvare a problemelor de programare liniară ***Notă*** *Se vor studia probleme de programare liniară cu două variabile și cel mult patru restricții.*
Geometrie	**3. Geometrie analitică** **Elemente de geometrie analitică în plan** • Reperul cartezian în plan. Ecuații ale dreptelor • Proiecții în plan • Distanțe și arii în plan, implicând puncte, drepte și diferite suprafețe poligonale • Ecuația cercului • Poziții relative în plan (puncte, drepte, cercuri) și condiții de paralelism și perpendicularitate

Domenii de conținut	Conținuturi
	Elemente de geometrie analitică în spațiu • Reperul cartezian în spațiu • Proiecții în spațiu • Distanțe în spațiu • Ecuația planului și a dreptei în spațiu • Poziții relative în spațiu (puncte, drepte, plane) și condiții de apartenență și paralelism ***Notă*** *Se recomandă, în rezolvarea aplicațiilor practice, utilizarea GeoGebra și a unor elemente de AutoCAD, pentru crearea legăturii interdisciplinare dintre matematică și disciplinele tehnice de specialitate.*

CLASA a XII-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Identificarea unor date, mărimi și relații matematice, în contextul în care acestea apar

XII.CS.1.1. Identificarea proprietății de monotonie a funcțiilor pe baza semnului derivatei de ordin I
- Identificarea intervalelor de monotonie ale unei funcții pe baza graficului, coroborate cu semnul derivatei de ordinul I *- Stabilirea punctelor de extrem ale unei funcții, pe baza graficului și a tabelului de monotonie* *- Determinarea intervalelor de monotonie și a punctelor de extrem pe baza derivatei*
XII.CS.1.2. Identificarea relației dintre derivare și integrare în exemple elementare
- Identificarea unor funcții elementare a căror derivată este dată, recunoscând integrarea ca proces invers derivării *- Asocierea formulelor de integrare corespunzătoare pentru funcții de forma* $\frac{1}{ax+b}$, $(ax+b)^r$, $r \neq -1$, e^{ax+b}, $a, b \in \mathbb{R}$, $a \neq 0$ *- Determinarea mai multor primitive particulare pentru o funcție dată, punând în evidență rolul mulțimii constantelor*

CG 2 - Prelucrarea unor date matematice de tip cantitativ, calitativ, structural, cuprinse în diverse surse informaționale

XII.CS.2.1. Investigarea datelor obținute din reprezentări ale funcțiilor, în vederea estimării existenței punctelor de extrem și a valorilor lor
- Prelucrarea datelor în scopul determinării ecuației tangentei la graficul funcției într-un punct dat *- Analizarea valorilor derivatei unei funcții în scopul determinării punctelor critice/extrem* *- Studierea datelor în scopul identificării variabilei unei funcții numerice asociate unui fenomen*
XII.CS.2.2. Analizarea informațiilor obținute prin derivare pentru a identifica proprietăți ale funcțiilor
- Prelucrarea derivatei de ordinul întâi în scopul determinării punctelor critice/extrem ale funcției *- Studierea graficului unei funcții și a poziției graficului derivatei (realizat cu ajutorul aplicațiilor digitale) în raport cu axa Ox pentru a identifica punctele de extrem local* *- Analizarea valorilor derivatei unei funcții definite pe un interval pentru determinarea punctelor de extrem*
XII.CS.2.3. Efectuarea de calcule de integrare numerică și analitică pentru funcții elementare
- Aplicarea formulelor directe de integrare pentru funcții elementare *- Determinarea integralelor nedefinite și definite pentru funcții elementare utilizând proprietățile integralei* *- Utilizarea aplicațiilor digitale pentru verificarea rezultatelor obținute prin calculul integralei*

CG 3 - Utilizarea conceptelor și a algoritmilor specifici în diverse contexte matematice

XII.CS.3.1. Utilizarea algoritmilor pentru calcularea și interpretarea derivatelor în vederea stabilirii proprietăților unei funcții pe un interval dat
- Aplicarea regulilor de derivare (adunare, înmulțire cu scalar, produs și cât) pentru calculul derivatei unei funcții *- Stabilirea etapelor de lucru pentru determinarea intervalelor de monotonie ale unei funcții pe un interval dat* *- Determinarea ecuației tangentei la graficul unei funcții într-un punct de pe graficul funcției, cu anumite restricții (de exemplu, tangenta paralelă cu o dreaptă dată)*
XII.CS.3.2. Utilizarea derivatei în rezolvarea problemelor de optimizare
- Determinarea intervalelor de monotonie ale unei funcții utilizând semnul derivatei *- Calcularea derivatei unei funcții care modelează un fenomen ce depinde de o variabilă numerică (viteză, accelerație, debit, densitate de masă liniară, productivitatea muncii etc.)* *- Utilizarea derivatei pentru determinarea punctelor de extrem ale unei funcții ce modelează un fenomen (de exemplu, determinarea înălțimii maxime la aruncarea pe verticală a unui obiect)*
XII.CS.3.3. Aplicarea regulilor și metodelor de integrare în situații-problemă variate
- Utilizarea formulelor de integrare pentru funcții de forma $f(ax+b)$, $a, b \in \mathbb{R}$, $a \neq 0$ *- Aplicarea integralei definite în determinarea ariei unei suprafețe plane și a volumului unui corp de rotație* *- Integrarea unor funcții ce modelează fenomene din domeniul tehnic, fizic etc.*

CG 4 - Exprimarea în limbajul specific matematicii a informațiilor, concluziilor și demersurilor de rezolvare pentru o situație dată

XII.CS.4.1. Exprimarea etapelor de rezolvare și a concluziilor privind proprietățile unei funcții utilizând derivata
- Stabilirea etapelor pentru realizarea tabelului de variație al unei funcții *- Interpretarea rezultatului obținut în urma determinării semnului derivatei de ordin I a funcției* *- Formularea concluziilor din tabelul de variație al funcției coroborate cu reprezentarea grafică (Geogebra/Desmos), utilizând limbajul specific*
XII.CS.4.2. Exprimarea relației dintre aria subgraficului unei funcții și integrala definită (inclusiv în cazul funcțiilor negative)
- Transpunerea ariei subgraficului unei funcții în formula corespunzătoare de calcul integral *- Interpretarea semnificației integralei definite în contexte practice (de exemplu, distanța parcursă între două puncte utilizând integrala funcției viteză)* *- Studierea semnului integralei definite pentru funcții ale căror grafice sunt situate sub axa* Ox

CG 5 - Analizarea caracteristicilor matematice ale unei situații date

XII.CS.5.1. Analizarea caracteristicilor unei funcții pe baza derivatei
- Studierea caracteristicilor unei funcții pe baza derivatei *- Stabilirea punctelor de maxim și minim în contexte practice (viteză, accelerație, debit, cost etc.)* *- Analizarea tabelului de monotonie în vederea determinării situației de optim*
XII.CS.5.2. Interpretarea semnificației geometrice și aplicative a integralei definite
- Interpretarea grafică a integralei definite prin modificarea limitelor de integrare (de exemplu, observarea legăturii dintre aria subgraficului și domeniul de integrare, utilizând aplicații digitale) *- Studierea valorilor integralei definite a unei funcții în raport cu poziția graficului față de axa* Ox *- Interpretarea aplicativă a integralei definite în contexte reale* *(de exemplu, asocierea integralei definite corespunzătoare intensității curentului electric într-un interval de timp, calcularea valorii acesteia și discutarea semnificației rezultatului)*

CG 6 - Modelarea matematică a unei situații date, prin integrarea achizițiilor din diferite domenii

XII.CS.6.1. Modelarea matematică a unor fenomene și procese cu ajutorul derivatei
- Studierea unor funcții ce modelează fenomene fizice, procese din domeniul tehnic etc. (de exemplu, utilizarea derivatei pentru a descrie/determina viteza și accelerația în mișcarea rectilinie, viteza și accelerația unghiulară, debitul unui lichid, productivitatea muncii etc.)

- Rezolvarea unor probleme de optimizare pentru determinarea valorilor extreme în contexte geometrice (de exemplu, optimizarea perimetrelor, ariilor și volumelor sub restricții date) *- Interpretarea semnului derivatei unei funcții asociate unui fenomen/proces pentru a determina punctele de extrem (de exemplu, viteză, accelerație, debit, cost etc.)*
XII.CS.6.2. Modelarea matematică a unor fenomene printr-o funcție integrabilă
- Calcularea integralelor definite asociate unui fenomen/proces pentru determinarea unor mărimi acumulate *- Studierea cu ajutorul integralelor definite a unor funcții ce modelează fenomene din domeniul tehnic, fizic etc. (de exemplu, debitul variabil de lichid într-o conductă, intensitatea curentului electric într-un interval de timp etc.)* *- Modelarea unui proces utilizând derivata și integrala definită (de exemplu, determinarea distanței și a accelerației unui mobil ce se deplasează pe o traiectorie rectilinie descrisă de funcția viteză)*

CLASA a XII-a

CONȚINUTURI

Domenii de conținut	Conținuturi
Analiză matematică	**1. Derivate** **Derivata unei funcții** • Funcții numerice. Domeniul de definiție, graficul și imaginea unei funcții • Funcții elementare (funcția afină, funcția de gradul al doilea, funcția radical de ordin 2, funcția exponențială și funcția logaritmică) • Semnul funcțiilor elementare • Operații cu funcții elementare • Tangenta la o curbă. Ecuația tangentei într-un punct la graficul unei funcții • Derivata unei funcții într-un punct. Funcții derivabile • Derivata de ordinul I pentru funcțiile elementare • Reguli de derivare. Derivarea funcțiilor de forma $f(ax+b)$, $a, b \in \mathbb{R}$, $a \neq 0$ **Studiul funcțiilor cu ajutorul derivatei** • Puncte de extrem • Monotonia funcțiilor • Aplicații ale derivatelor în studiul variației funcțiilor. • Reprezentarea graficului unei funcții definite pe un interval închis cu ajutorul tabelului de variație pentru funcții elementare/obținute prin operații cu acestea (inclusiv cu ajutorul tehnologiei) • Aproximarea rădăcinilor reale ale unei ecuații • Probleme de optimizare. Aplicații practice ***Notă*** *Se vor considera doar funcțiile elementare și operații cu acestea.* *Noțiunea de derivată a unei funcții într-un punct se va introduce utilizând panta tangentei la graficul funcției în acel punct pentru funcția de gradul al II-lea. Derivata pentru celelalte funcții elementare se va admite ca formulă (fără demonstrație).* *Accentul se va pune pe înțelegerea semnificației derivatei prin exemple intuitive, reprezentări grafice și instrumente digitale.* *Monotonia unei funcții este studiată atât pentru funcții elementare, cât și pentru funcții polinomiale de grad cel mult 4, funcții de forma* $f(ax+b), a, b \in \mathbb{R}, a \neq 0$, *$f$ – funcție elementară și* $f(x)=\frac{ax+b}{cx+d}$, $a, b, c, d \in \mathbb{R}$, $c \neq 0$, *pe intervalele pe care funcțiile sunt definite.*
	2. Calcul integral **Integrala nedefinită** • Relația dintre derivare și integrare (exemplificări implicând funcții elementare) • Integrala nedefinită a unei funcții: definiție, notație, formule de calcul pentru funcția putere cu exponent rațional și funcția exponențială de bază *e* • Proprietatea de liniaritate a integralei nedefinite • Integralele funcțiilor polinomiale și funcții de tipul $f(ax+b)$, $a, b \in \mathbb{R}, a \neq 0$, ($f$ este funcția putere cu exponent rațional și funcția exponențială de bază *e*) **Integrala definită** • Integrala definită: formula lui Leibniz-Newton, interpretare geometrică și proprietăți fundamentale (liniaritate, monotonie, aditivitate față de interval) • Integrala unei funcții pe un interval **Aplicații ale integralelor în domeniul tehnic** • Aria suprafeței plane și volumul corpului de rotație • Aplicații ale integralelor definite în domeniul tehnic: lucrul mecanic, energia acumulată, costul total etc. ***Notă*** *Se vor evita abordările teoretice, accentul fiind pe exemplificare și aplicare*

SUGESTII METODOLOGICE

Clasa a XI-a

Activitățile de învățare din domeniul *Algebră* vor fi orientate spre formarea competențelor funcționale necesare rezolvării de situații concrete întâlnite în domeniile tehnice. Activitățile didactice vor valorifica experiența practică a elevilor și vor evidenția rolul matematicii ca instrument de lucru în activități tehnologice.

Se recomandă abordarea conținuturilor prin probleme contextualizate profesional, utilizarea exemplelor din realitatea tehnică și corelarea permanentă cu disciplinele de specialitate.

Pentru efectuarea de calcule riguroase ce implică operații cu numere reale este utilă integrarea activităților de calcul al unor valori medii ale unor mărimi măsurate (consum, timp de lucru etc.), a utilizării modulului și a aproximărilor numerice, a exprimării relațiilor de directă și inversă proporționalitate. Se va urmări formarea deprinderilor de estimare, verificare, interpretare și validare a datelor aferente unor activități tehnice curente.

Calculul algebric de bază (descompuneri în factori, formule de calcul prescurtat) va fi utilizat ca instrument pentru simplificarea expresiilor întâlnite în calcule tehnice. Activitățile propuse vor evidenția rolul calculului algebric în optimizarea calculelor și în evitarea erorilor.

Ecuațiile și inecuațiile vor fi abordate preponderent în contexte aplicative, specifice domeniilor tehnice, precum: calcularea distanței, vitezei sau a timpului în mișcări simple, rectilinii, determinarea timpului de oprire sau a unei înălțimi maxime, determinarea unor mărimi necunoscute din relații funcționale, stabilirea intervalelor admise pentru diverse sisteme. Se va insista asupra analizei soluțiilor și a validității acestora din punct de vedere practic.

Introducerea noțiunii de putere cu exponent real se va realiza intuitiv, pornind de la ideea de aproximare urmată de extinderea conceptului de exponent rațional. Puterile vor fi utilizate în exprimarea unităților de măsură, notația științifică și pentru scările de mărime, frecvent întâlnite în domeniul tehnic.

Aplicațiile practice pot include cerințe specifice domeniului tehnic (calcul de putere, randament, tensiuni, turații, rate de multiplicare/ divizare, calculul *pH*-ului, al intensității sunetului, procese de răcire/ încălzire exprimate în scriere exponențială, elemente de calcul exponențial în probleme de semnal, atenuări, filtre și amplificatoare etc.). Radicalii vor fi aplicați în rezolvarea unor probleme legate de calcule geometrice utilizate în construcții și proiectare, determinarea valorilor efective și medii ale mărimilor tehnice (tensiuni, curenți, viteze, energii) etc.

Noțiunea de logaritm va fi introdusă ca scriere echivalentă a ridicării la putere, pornind de la exemple simple, cu semnificație practică. Proprietățile puterilor și logaritmilor vor fi aplicate în utilizarea scărilor logaritmice (de exemplu, în acustică sau electronică), creșteri populaționale, radioactivitate, pH etc. Se va pune accent pe transformarea prin logaritmare a unei expresii exponențiale pentru determinarea necunoscutei de la exponent.

Se recomandă utilizarea instrumentelor digitale simple (foi de calcul - *Excel, Google Sheets*, aplicații de măsurare și conversie), instrumente electronice/ digitale de calcul pentru radicali/ logaritmi (*Desmos scientific calculator, Symbolab* etc.).

Evaluarea va urmări nu doar aplicarea formulelor, ci și capacitatea elevilor de a explica rezultatele obținute în limbaj specific. Se pot utiliza teste scrise cu itemi obiectivi și semiobiectivi, portofolii digitale, proiecte interdisciplinare, probleme aplicative, precum și evaluări orale bazate pe argumentarea rezultatelor.

În domeniul *Algebră liniară*, matricele, determinanții și sistemele de ecuații liniare se vor studia printr-o abordare aplicativă, contextualizată și interdisciplinară, adecvată specificului învățământului tehnologic și orientată spre formarea competențelor de modelare matematică a unor situații reale.

Conținuturile vor fi introduse gradual, pornind de la exemple concrete din domeniul tehnic (producție, consumuri, timpi de lucru, costuri, repartizarea resurselor), urmărindu-se trecerea de la situații problemă practice la formalizarea matematică sub formă de tabele, matrice, sisteme de ecuații sau modele de programare liniară. Noțiunea de matrice va fi abordată ca instrument de organizare și prelucrare a datelor tehnice, punându-se accent pe identificarea semnificației elementelor acesteia (linii, coloane, coeficienți) în raport cu parametri tehnologici concreți.

Operațiile cu matrice vor fi interpretate funcțional, fiind utilizate pentru simularea unor situații reale, precum calculul costurilor totale, al consumurilor sau al producției.

Determinanții vor fi tratați preponderent ca instrument de analiză a sistemelor de ecuații liniare, insistându-se asupra rolului acestora în stabilirea existenței și/ sau unicității soluțiilor, precum și asupra interpretării tehnice a cazurilor de compatibilitate sau incompatibilitate a unui sistem.

Rezolvarea sistemelor de ecuații liniare se va realiza prin metode adecvate contextului (metoda lui Gauss, metoda lui Cramer, metoda grafică), punându-se accent pe interpretarea soluțiilor obținute în raport cu datele inițiale și cu constrângerile tehnice impuse.

Programarea liniară oferă un cadru matematic accesibil și puternic pentru rezolvarea unor situații reale din domeniul tehnic, în care resursele sunt limitate și trebuie utilizate eficient. Elevii pot modela probleme precum optimizarea producției industriale, planificarea resurselor sau organizarea fluxurilor de lucru, formulând funcții obiectiv (maximizarea profitului, minimizarea costurilor, reducerea consumului) și stabilind constrângeri legate de timp, materiale, energie sau capacitatea utilajelor. Exemple precum alegerea combinației optime de produse, distribuirea sarcinilor pe circuite electrice sau determinarea traseului cu consum minim în logistică îi ajută să înțeleagă modul în care matematica devine un instrument de decizie în procese tehnologice.

Totodată, programarea liniară facilitează înțelegerea unor procese tehnice complexe, precum realizarea amestecurilor optime, planificarea lucrărilor de mentenanță, optimizarea bilanțurilor energetice sau organizarea producției. Prin construirea de inecuații, reprezentări grafice și funcții obiectiv, elevii dezvoltă gândirea algoritmică, logica operațională și capacitatea de a analiza scenarii profesionale autentice. Aceste competențe sunt esențiale pentru calificările din profilul tehnic, deoarece permit elevilor să ia decizii fundamentate, să reducă pierderile tehnologice, să crească eficiența și să se pregătească pentru situații reale de lucru, în care optimizarea este o cerință constantă.

Elementele de programare liniară vor fi abordate intuitiv și vizual, prin metode grafice și aplicații practice. În procesul de predare-învățare se vor utiliza instrumente de sprijin pentru calcul, reprezentare grafică și validare a rezultatelor (*Excel, GeoGebra*, calculator științific), fără a diminua importanța raționamentului matematic.

Evaluarea va avea un caracter preponderent aplicativ, vizând capacitatea elevilor de a modela situații tehnice concrete, de a interpreta corect soluțiile obținute și de a argumenta deciziile luate în raport cu eficiența și fezabilitatea tehnologică.

Domeniul *Geometrie* urmărește corelarea noțiunilor de geometrie analitică în plan și în spațiu cu instrumente din algebră, în vederea rezolvării de aplicații interdisciplinare, pornind de la situații problemă în context tehnic și transpunerea lor în limbaj matematic.

Se recomandă utilizarea softului *GeoGebra*, ideal pentru explorare vizuală rapidă, predare interactivă, verificarea imediată a relațiilor matematice și lucru intuitiv în plan și în spațiu, dar și a unor elemente de bază ale softului de proiectare *AutoCAD*, util pentru lucrul cu mărimi, aplicarea geometriei analitice în contexte tehnice, desen tehnic asistat de calculator, pentru a crea legătura interdisciplinară dintre matematică și disciplinele tehnice de specialitate. Împreună, cele două aplicații conectează: teoria matematică ↔ modelare interactivă ↔ aplicații tehnice concrete.

Abordarea conținuturilor de geometrie analitică în plan și în spațiu se recomandă a fi realizată pornind de la reprezentări vizuale și situații concrete, astfel încât elevii să înțeleagă sensul coordonatelor, proiecțiilor și relațiilor dintre puncte, drepte și plane. Utilizarea consecventă a reperului cartezian și a aplicațiilor digitale *GeoGebra* și *AutoCAD* facilitează formarea competențelor de localizare, analiză și exprimare matematică.

Pentru geometria analitică se vor propune exerciții de reprezentare grafică în plan și în spațiu (puncte, segmente, figuri simple), de calcul al distanțelor și al ariilor, de determinare a ecuațiilor dreptei, cercului, respectiv ale dreptelor și planelor în condiții date, de calcul al unor lungimi folosind proiecțiile și teorema lui Pitagora, de determinare a ariilor unor figuri prin descompunere în proiecții, precum și rezolvarea unor probleme practice cu aplicații în domeniul tehnic.

Calcularea distanțelor și a ariilor se va aborda progresiv, de la formule simple la algoritmi mai complecși, accentul căzând pe alegerea metodei corecte în context practic (aplicații tehnice, măsurători, proiectare). Pentru pozițiile relative ale dreptelor și planelor se va urmări corelarea dintre forma analitică (ecuații, determinanți, parametri) și interpretarea geometrică, precum și argumentarea rezultatelor obținute.

Un rol important îl ocupă algoritmizarea demersului de rezolvare, prin structurarea pașilor de lucru și utilizarea proiecțiilor pentru simplificarea problemelor. Elevii vor fi încurajați să compare metode, să reflecteze asupra deciziilor și să valideze soluțiile prin verificări grafice și numerice.

Situațiile practice (orientarea obiectelor în spațiu, poziționări tehnice, traiectorii) ajută la înțelegerea modului în care scrierea analitică descrie realitatea. Activitățile vor fi proiectate pe niveluri de dificultate și integrate interdisciplinar. Modelarea matematică se va realiza prin activități de învățare în care elevii vor formula probleme, vor alege reperul, vor determina ecuații și vor verifica soluțiile în context.

Evaluarea se recomandă a fi continuă și variată: sarcini practice, portofoliu digital cu aplicații în GeoGebra și elemente de bază din *AutoCAD*, explicații scrise ale pașilor de lucru și prezentări scurte. Se va acorda atenție sprijinirii elevilor în depășirea eventualelor dificultăți de învățare (confundarea proiecțiilor, interpretarea eronată a pozițiilor relative, lucrul nesigur în spațiu).

În concluzie, se va pune accent pe învățarea activă, vizuală și contextualizată, cu trecere fluentă între plan și spațiu, între teorie și aplicație, între calcule și interpretare.

Clasa a XII-a

În raport cu domeniul *Analiză matematică*, introducerea noțiunilor de derivare și integrare va urmări formarea competențelor necesare rezolvării unor probleme în strânsă legătură cu domeniile tehnice specifice calificării elevilor.

Se recomandă abordarea didactică a temelor privind *funcțiile, derivata și aplicațiile* acestora pentru formarea înțelegerii conceptuale pe baza exemplificărilor și pe utilizarea coerentă a reprezentărilor multiple.

Studiul funcțiilor numerice constituie fundamentul înțelegerii ulterioare a derivatelor, motiv pentru care se recomandă utilizarea unor strategii didactice care favorizează descoperirea treptată a proprietăților funcțiilor. Analiza domeniului de definiție, a imaginii și a graficului unei funcții poate fi eficient realizată prin activități exploratorii, în care elevii investighează exemple variate și formulează generalizări. Integrarea instrumentelor digitale interactive, precum GeoGebra sau Desmos, facilitează vizualizarea și interpretarea comportamentului funcțiilor prin reprezentarea grafică.

Introducerea noțiunii de tangentă la o curbă și a derivatei într-un punct necesită o abordare graduală, care să pornească de la interpretarea geometrică a pantei secantei și să conducă la definirea formală a derivatei. Vizualizările dinamice joacă un rol esențial în această etapă, deoarece permit elevilor să observe tranziția de la secantă la tangentă și să înțeleagă semnificația derivatei funcției într-un punct. Derivata funcțiilor elementare și regulile de derivare se recomandă a fi introduse printr-o metodă inductivă, bazată pe identificarea unor tipare în exemple concrete.

Studiul funcțiilor cu ajutorul derivatei presupune dezvoltarea capacității elevilor de a interpreta semnul derivatei, de a determina intervalele de monotonie și a identifica punctele/valorile de extrem. Activitățile de analiză grafică se vor utiliza pentru formarea unor abilități privind comportamentul funcțiilor, iar tabelele de variație oferă un corespondent pentru caracterizarea funcțiilor. Utilizarea derivatei în studierea monotoniei unei funcții definite pe un interval, oferă elevilor și posibilitatea de a realiza trasarea graficului unei funcții definite pe un interval. Prin interpretarea semnului derivatei, identificarea punctelor de extrem și analiza comportamentului funcției pe subintervale, elevii dobândesc competențe pentru reprezentarea grafică a unei funcții.

Aproximarea soluțiilor reale ale unei ecuații poate fi abordată printr-una din metodele algoritmice precum metoda bisecției, metoda secantei sau metoda tangentei, care pot fi ilustrate cu ajutorul simulărilor digitale pentru a evidenția procesul de convergență. Problemele de optimizare reprezintă un cadru adecvat pentru aplicarea derivatelor în contexte reale, precum determinarea valorilor maxime sau minime în situații geometrice, economice sau fizice. Activitățile de tip proiect, în care elevii modelează un fenomen și rezolvă o situație practică, contribuie la dezvoltarea competențelor transversale și la înțelegerea relevanței matematicii în viața cotidiană.

Întregul demers metodologic urmărește dezvoltarea unei înțelegeri a conceptelor, a capacității de argumentare matematică și a abilității de a utiliza instrumentele analizei matematice în contexte variate, cu precădere în modelarea, studierea, interpretarea și identificarea valorilor relevante în problemele de optimizare.

Evaluarea competențelor formate în cadrul acestui capitol va urmări atât înțelegerea conceptuală, cât și aplicarea adecvată a metodelor specifice analizei matematice. Se recomandă utilizarea unor instrumente de evaluare variate, care să includă itemi ce solicită interpretarea grafică a funcțiilor, utilizarea derivatei în analiza comportamentului acestora, rezolvarea de probleme de optimizare și aplicarea metodelor algoritmice de aproximare. Sarcinile de lucru pot integra contexte reale sau situații practice, pentru a verifica transferul

cunoștințelor și capacitatea elevilor de a modela, argumenta și interpreta rezultate. Evaluarea continuă, realizată prin exerciții, investigații, proiecte sau activități digitale, contribuie la monitorizarea progresului și la consolidarea competențelor specifice analizei matematice.

În abordarea calculului integral se recomandă corelarea permanentă a noilor concepte cu derivarea, studiată anterior, pentru a evidenția faptul că integrarea reprezintă procesul invers derivării.
Relația dintre derivare și integrare poate fi introdusă pornind de la identificarea tuturor funcțiilor care au aceeași derivată, subliniind astfel necesitatea constantei de integrare pentru a descrie complet mulțimea soluțiilor. Din punct de vedere geometric, această idee se reflectă în interpretarea primitivei ca o familie de curbe obținută prin translații verticale, fiecare poziționare fiind determinată de valoarea constantei de integrare. Instrumente digitale precum GeoGebra sau Desmos facilitează vizualizarea simultană a acestor curbe, sprijinind analiza variațiilor, înțelegerea structurii familiei de primitive și consolidarea legăturii conceptuale dintre derivare și integrare într-o manieră intuitivă și exploratorie.

Introducerea integralei nedefinite se va realiza pornind de la probleme concrete, în care elevii cunosc derivata unei funcții și sunt solicitați să determine funcția inițială. Se recomandă: reluarea relației dintre funcție și derivată, prin exemple simple; evidențierea faptului că există o infinitate de primitive, justificând astfel introducerea constantei de integrare; utilizarea unui limbaj accesibil, adaptat nivelului clasei, evitând definițiile abstracte.

Interpretarea geometrică a primitivei va fi realizată prin reprezentarea grafică a unei funcții și a familiei sale de primitive, pentru a evidenția translațiile verticale corespunzătoare diferitelor valori ale constantei de integrare. Pentru stimularea interesului și a învățării active, precum și pentru o mai bună înțelegere a rolului constantei de integrare, se recomandă utilizarea aplicațiilor digitale (GeoGebra, Desmos etc.).

Predarea formulelor de integrare pentru integralele nedefinite se va face treptat și aplicativ, pornind de la exemple simple și avansând spre situații uzuale din practică. Se recomandă: consolidarea formulelor prin exerciții variate, evitând memorarea mecanică; accentuarea proprietății de liniaritate a integralei nedefinite prin exemple concrete cu combinații liniare de funcții elementare; rezolvarea exercițiilor de tipul „verifică prin derivare”.

Pentru integralele de forma $\int f(ax+b)dx$ se va insista asupra: recunoașterii tipului de integrală; aplicării corecte a factorului $\frac{1}{a}$; deducerii formulelor corespunzătoare, de exemplu prin calculul integralei $\int (2x+1)^2 dx$ prin dezvoltare , urmat de formularea regulii generale și verificarea acesteia prin derivare.

Ca aplicații ale integralelor nedefinite se recomandă probleme precum: determinarea ecuației curbei care trece printr-un punct dat; interpretări fizice sau tehnice ale rezultatelor (de exemplu, dacă viteza unui mobil este $v(t)=4t-2\left(\frac{m}{s}\right)$, se cere legea mișcării știind că $s(0)=3\ m$; se cere legea mișcării, știind că la momentul $t=0$, poziția este $s(0)=3\ m$).

Introducerea integralei definite se va realiza pornind de la interpretarea geometrică, ca valoare numerică asociată ariei subgraficului unei funcții continue. Profesorul va sublinia diferența dintre integrala nedefinită (familie de funcții) și integrala definită (număr real). Formula lui *Leibniz–Newton* va fi prezentată ca instrument principal de calcul, punând accent pe: legătura cu primitivele; aplicarea corectă a limitelor de integrare; proprietățile fundamentale (liniaritate, aditivitate față de interval, monotonie).

Studierea aplicațiilor integralelor definite are un rol esențial în formarea competențelor elevilor de la profilul tehnologic, contribuind la înțelegerea utilității matematicii în descrierea și rezolvarea problemelor din domenii tehnice. Activitățile de învățare vor fi centrate pe situații concrete, relevante pentru specializările elevilor.

În abordarea acestui conținut se recomandă: selectarea problemelor din contexte familiare elevilor, specifice domeniilor mecanic, construcții, electric sau energetic; utilizarea corectă a unităților de măsură și interpretarea rezultatelor în raport cu situația reală modelată; parcurgerea etapelor: modelarea matematică a situației → calculul integralelor → interpretarea rezultatelor.

Aplicațiile propuse vor viza în principal: calculul ariilor suprafețelor plane și al volumelor corpurilor de rotație obținute prin rotirea subgraficului unei funcții continue; determinarea lucrului mecanic al unei forțe variabile, pe baza relației dintre forță și deplasare; calculul debitului, al cantității totale de fluid, al sarcinii electrice sau al altor mărimi acumulate, pornind de la funcții care descriu variația acestora.

Evaluarea competențelor formate în cadrul studiului integrării va urmări atât înțelegerea conceptuală, cât și aplicarea corectă a metodelor de calcul. Se recomandă utilizarea unor itemi care solicită: identificarea primitivei corespunzătoare unei funcții date; aplicarea regulilor de integrare în contexte variate; interpretarea geometrică și fizică a rezultatelor; rezolvarea de probleme care implică modelare, calcul și analiză. Evaluarea continuă poate include exerciții practice, sarcini de lucru individuale sau în perechi, precum și situații aplicative relevante pentru profilul tehnologic, pentru a verifica transferul cunoștințelor în contexte reale.

Modalitățile de organizare a activităților de învățare (frontale, individuale sau pe grupe) vor fi adaptate particularităților colectivului de elevi, resurselor disponibile și obiectivelor urmărite. Se recomandă utilizarea unor metode și mijloace didactice care să stimuleze participarea activă a elevilor în procesul de învățare, inclusiv prin integrarea instrumentelor digitale.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
VRÎNCEANU GABRIEL-NARCIS	Șef serviciu	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare
NAGHI ELISABETA ANA	Inspector	Ministerul Educației și Cercetării
DAN STELUȚA	Consilier	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare
AVGANTI CARMEN	Profesor	Școala Gimnazială „Titu Maiorescu”, București
AVRAMESCU ANA-NICOLETA	Profesor	Liceul Tehnologic „Matei Corvin”, Hunedoara
BĂLĂNESCU DANIELA	Inspector școlar	ISJ Constanța
CONSTANTIN IRINA	Profesor	Colegiul Național Barbu Știrbei, Călărași
COSTEA CRISTINA	Profesor	Liceul Tehnologic „Nicolae Dumitrescu”, Cumpăna, Constanța
CRUȚ BIANCA	Profesor	Liceul Tehnologic Economic de Turism, Iași
DÂRSTARU GHEORGHE	Profesor	Colegiul Național Pedagogic „Spiru Haret“, Buzău
FEDORCA STELIAN VICTOR	Profesor	Colegiul German Goethe, București
FEDORCA-TODERIUC LILIANA-MARIA	Director	Ministerul Educației și Cercetării
FILIP ADELA CRISTINA	Profesor	Liceul Economic „Virgil Madgearu”, Constanța
GHERGHE RADU-CĂTĂLIN	Profesor	Liceul Teoretic „Lucian Blaga”, București
HODOROGEA CRISTINA ANCA	Inspector școlar general adjunct	ISJ Cluj
HOFFMANN-BRONT-VIORICA CORNELIA	Profesor	Liceul Tehnologic Special nr. 1, Oradea, Bihor
HOLHOȘ VIOREL COSMIN	Profesor	ISJ Hunedoara
IONESCU CORINA MIHAELA	Inspector școlar	I.Ș.J. Călărași
JITARU CRISTINA FĂNIȚA	Profesor	Liceul cu Program Sportiv „Nicolae Rotaru”, Constanța
NEȚA CAMELIA ELENA	Profesor	Școala Gimnazială nr. 2, Piatra-Neamț, Neamț
OPRIȘ ADONIA AUGUSTINA	Profesor	Colegiul Tehnic „Alesandru Papiu Ilarian” Zalău, Sălaj
OTROCOL DIANA IOANA	Conf. univ. dr.	Universitatea Tehnică, Cluj-Napoca, Cluj
PĂUN ALEXANDRU	Profesor	Colegiul Național „Neagoe Basarab”, Oltenița, Călărași
PIPA LILIANA DANA	Profesor	Colegiul Economic „Virgil Madgearu”, Iași
POP CRISTIAN PETRU	Inspector școlar	ISJ Cluj

SIMON ROXANA MIRELA	Profesor	Liceul Tehnologic „Carol I”, Iași
ȘARGU RODICA LEONTINA	Profesor	Liceul Tehnologic „Ion Bănescu”, Mangalia, Constanța
TEODORESCU NICOLETA	Profesor	Colegiul Economic Mangalia, Constanța
VASILE DANIELA	Profesor	Dukes Education
VĂCĂREȚU ARIANA-STANCA	Profesor	Colegiul Național „Emil Racoviță”, Cluj-Napoca, Cluj
ZEFFER TIMEA ERZSÉBET	Profesor	Liceul Tehnologic nr 1 Valea lui Mihai, Bihor

RESPONSABILI/COORDONATORI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	**Funcție/Titlu științific**	**Instituție de apartenență**	**Calitate**
CRISTESCU BOGDAN	Director General	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare	Coordonator GL
VRÎNCEANU GABRIEL-NARCIS	Șef Serviciu Dezvoltare Curriculum	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare	Coordonator GL
NAGHI ELISABETA ANA	Inspector	Ministerul Educației și Cercetării	Responsabil MEC
STREINU-CERCEL GABRIELA	Consilier	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare	Coordonator GL aria curriculară matematică și științe
DAN STELUȚA	Consilier	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare	Responsabil SGLC_CS
BAIAS ALINA RAMONA	Conf. univ. dr.	Universitatea Tehnică din Cluj-Napoca, Cluj	Coordonator științific
LIȚCANU RĂZVAN-DINU	Prof. univ. dr.	Universitatea „Alexandru Ioan Cuza”, Facultatea de Matematică, Iași	Coordonator științific
MARIN ERIKA	Prof. univ. dr.	Academia de Studii Economice Facultatea de Cibernetică, Statistică și Informatică Economică, București	Coordonator științific
LĂZUREANU CRISTIAN-VIRGIL	Prof. univ. dr. habil.	Universitatea Politehnica Timișoara, Timiș	Coordonator științific

Anexa nr. 36

Programa școlară
pentru disciplina

Matematică

Clasele a XI-a și a XII-a

Curriculum de specialitate (CS)

Filiera tehnologică,
profilul resurse naturale și protecția mediului,
toate domeniile, toate calificările profesionale

Învățământ liceal

- 2026 -

Anexa nr. 36
Programa școlară pentru disciplina *Matematică,* clasele a XI-a și a XII-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera tehnologică, profilul resurse naturale și protecția mediului, toate domeniile, toate calificările profesionale*

NOTĂ DE PREZENTARE

Programa școlară pentru disciplina *Matematică*, prevăzută în curriculumul de specialitate din învățământul liceal, pentru filiera tehnologică, profilul resurse naturale și protecția mediului, toate domeniile, toate calificările profesionale, clasele a XI-a și a XII-a, completează curriculumul pentru disciplina *Matematică*, studiată în trunchiul comun, la clasele a IX-a și a X-a. Aplicarea noului curriculum pentru învățământul liceal se realizează progresiv, începând cu anul școlar 2026-2027, urmând ca prezenta programă școlară să fie aplicată începând cu anul școlar 2028-2029.

Pentru această categorie de clase, conform planurilor-cadru pentru învățământul liceal, forma cu frecvență zi, aprobate ca anexe la OMEC nr. 4350/2025, studiul disciplinelor din domeniul Matematică are următoarea alocare orară săptămânală defalcată pe segmentul *trunchi comun* (TC), respectiv pe segmentul *curriculum de specialitate* (CS):

An de studiu	Clasa a IX-a		Clasa a X-a		Clasa a XI-a		Clasa a XII-a	
Tip segment curricular	TC	CS	TC	CS	TC	CS	TC	CS
Nr. săptămânal de ore pentru disciplina *Matematică (TC)*	2	-	2	-	-	-	-	-
Nr. săptămânal de ore pentru disciplina *Matematică (CS)*	-	-	-	-	-	2	-	2

Disciplina Matematică, parte a curriculumului de specialitate, sprijină formarea competențelor de raționament cantitativ, analiză funcțională și modelare matematică aplicată, prin extinderea și utilizarea conceptelor matematice în contexte specifice domeniului resurselor naturale și protecției mediului.

În cadrul acestui profil, matematica devine:

- un limbaj formal de descriere a proceselor naturale și tehnologice;
- un instrument de cuantificare și evaluare a resurselor;
- un cadru de analiză a variației și acumulării în timp;
- un suport rațional pentru fundamentarea deciziilor privind utilizarea sustenabilă a mediului.

Accentul formativ este pus pe:

- utilizarea conștientă a instrumentelor matematice pentru descrierea și analiza fenomenelor de mediu (consumuri, randamente, concentrații, debite, variații);
- interpretarea relațiilor funcționale dintre mărimi fizice, biologice și tehnologice;
- utilizarea reprezentărilor grafice și a modelelor matematice pentru explicarea echilibrelor și dezechilibrelor din ecosisteme;
- integrarea tehnologiei digitale (foi de calcul, aplicații grafice, simulări) în procesul de modelare și analiză;
- raportarea permanentă la principiile dezvoltării durabile și ale utilizării responsabile a resurselor.

Prin conținuturile și activitățile propuse, disciplina contribuie direct la formarea profilului absolventului, prin dezvoltarea gândirii analitice, sistemice și responsabile, în contexte care solicită:

- interpretarea datelor de mediu provenite din observații și măsurători;
- analiza relațiilor dintre variație și acumulare;
- evaluarea impactului unor procese asupra echilibrului natural;
- identificarea soluțiilor sustenabile în condiții de resurse limitate.

Raportarea disciplinei la competențele-cheie europene se realizează prin:

- dezvoltarea competenței matematice și a competențelor în științe și tehnologie, prin modelarea proceselor naturale;
- consolidarea competenței digitale, prin utilizarea instrumentelor de calcul, reprezentare și simulare;
- dezvoltarea competențelor civice și de mediu, prin analiza impactului deciziilor asupra ecosistemelor;
- stimularea competenței de a învăța să înveți, prin investigarea erorilor, validarea modelelor și reflecția asupra limitelor acestora.

În acord cu prevederile Legii învățământului preuniversitar nr. 198/2023, cu modificările și completările ulterioare, disciplina sprijină explicit:
- dezvoltarea alfabetizării științifice și numerice;
- integrarea competențelor digitale în activitatea de învățare;
- abordarea temelor transversale precum dezvoltarea durabilă, protecția mediului, eficiența energetică și etica utilizării resurselor.

Caracteristici ale disciplinei – continuitate și specificitate

Disciplina valorifică achizițiile dobândite în trunchiul comun (numere reale, funcții elementare, ecuații, reprezentări grafice, elemente de geometrie), fără a le relua ca obiect de predare distinct, orientându-le spre aplicații concrete din domeniul resurselor naturale și al protecției mediului.

Spre deosebire de trunchiul comun, unde accentul este pus pe formarea structurilor matematice fundamentale, curriculumul de specialitate mută accentul pe:
- interpretarea matematică a fenomenelor naturale;
- modelarea relațiilor dintre mărimi de mediu;
- analiza variației și acumulării în timp;
- utilizarea derivatelor și integralelor ca instrumente pentru studierea dinamicii proceselor;
- utilizarea grafurilor pentru modelarea rețelelor de transport și distribuție a resurselor.

Prin modul de organizare a conținuturilor și prin tipurile de activități propuse, disciplina facilitează conexiuni interdisciplinare cu geografia, fizica, biologia, ecologia și disciplinele tehnologice de specialitate, contribuind la formarea unei gândiri matematice aplicate, responsabile și orientate spre protecția mediului.

Orientări generale pentru utilizarea programei

În aplicarea programei se vor avea în vedere:
- caracterul obligatoriu al competențelor și conținuturilor;
- caracterul orientativ al exemplelor de activități de învățare și al sugestiilor metodologice;
- utilizarea a minimum 75% din bugetul de timp pentru conținuturile esențiale;
- utilizarea instrumentelor digitale pentru reprezentare și simulare;
- corelarea activităților cu disciplinele de specialitate și cu contexte reale din domeniu;
- dezvoltarea capacității de analiză, interpretare și argumentare.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Identificarea** unor date, mărimi și relații matematice, în contextul în care acestea apar
CG2	**Prelucrarea** unor date matematice de tip cantitativ, calitativ, structural, cuprinse în diverse surse informaționale
CG3	**Utilizarea** conceptelor și a algoritmilor specifici în diverse contexte matematice
CG4	**Exprimarea** în limbajul specific matematicii a informațiilor, concluziilor și demersurilor de rezolvare pentru o situație dată
CG5	**Analizarea** caracteristicilor matematice ale unei situații date
CG6	**Modelarea** matematică a unei situații date, prin integrarea achizițiilor din diferite domenii

CLASA a XI-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 – Identificarea unor date, mărimi și relații matematice, în contextul în care acestea apar

XI.CS1.1. Identificarea tipului de date numerice și algebrice în contexte practice
- *Identificarea valorilor într-un set de date pentru clasificarea și ordonarea acestora* - *Recunoașterea mărimilor și a unităților de măsură utilizate în descrierea unui proces (de exemplu, exploatare, procesare sau valorificare a unor resurse naturale)* - *Înregistrarea datelor relevante în contexte practice, în evoluție (de exemplu, consum de combustibil, producție raportată la hectar, preț unitar pentru anumite produse naturale)*
XI.CS.1.2. Identificarea elementelor unui tabel sau a unei matrice și a semnificației acestora
- *Identificarea elementelor unei matrice, a liniilor, a coloanelor și a tipului matricei* - *Recunoașterea elementelor specifice matricelor în tabele care conțin valori corespunzătoare unor mărimi (de exemplu, costuri de producție sau de transport, cantități de resurse sau profit obținut)* - *Descrierea datelor unui tabel de alocare a resurselor (de exemplu, în cadrul unui proiect de reciclare a deșeurilor)*
XI.CS.1.3. Identificarea variabilelor și a relațiilor funcționale dintre acestea în contexte practice.
- *Identificarea relației funcționale asociate unui tabel de valori* - *Recunoașterea tipului de relație asociată unor contexte reale (de exemplu, dintre costul de producție și cantitatea produsă)* - *Identificarea unei relații funcționale care modelează o situație reală (de exemplu, între consum și venit)*

CG 2 - Prelucrarea unor date matematice de tip cantitativ, calitativ, structural, cuprinse în diverse surse informaționale

XI.CS.2.1. Aplicarea procedurilor de calcul numeric și algebric pentru determinarea valorilor lipsă, comparând rezultatele
- *Efectuarea de calcule cu rapoarte, proporții, procente și rate de variație, utilizând corect rotunjiri și estimări* - *Compararea seriilor de date din tabele (prețuri, cantități, randamente, costuri) pentru calcularea ratelor de creștere și descreștere* - *Utilizarea unei foi de calcul pentru a exemplifica variația costului de producție*
XI.CS.2.2. Efectuarea de operații cu matrice și determinanți pentru obținerea de informații sintetice din date tabelare
- *Efectuarea adunării, scăderii și înmulțirii unei matrice cu un scalar sau cu o matrice coloană (cu respectarea condițiilor)* - *Utilizarea multiplicării matriceale pentru estimarea costurilor totale la modificarea prețurilor unitare* - *Actualizarea matricelor de costuri într-un tabel digital pentru simularea unor scenarii de variație (de exemplu, a prețurilor la combustibil)*
XI.CS.2.3. Reprezentarea grafică a funcțiilor, în vederea interpretării sensului variației în contexte aplicate
- *Trasarea graficelor pentru funcția de gradul I, gradul al doilea* - *Determinarea intervalelor de monotonie din reprezentări grafice date* - *Utilizarea unui instrument digital pentru reprezentarea grafică a unei funcții care ilustrează un proces real (de exemplu, descompunerea în timp a unei substanțe toxice)*

CG 3 - Utilizarea conceptelor și a algoritmilor specifici în diverse contexte matematice

XI.CS.3.1. Aplicarea algoritmilor de calcul numeric și algebric pentru determinarea valorilor necunoscute într-o situație dată
- *Rezolvarea ecuațiilor de gradul întâi, de gradul al doilea și a ecuațiilor rezultate din aplicarea proporțiilor directe/inverse* - *Determinarea costului de producție, a profitului sau a prețului de vânzare pentru un produs ecologic, ca aplicații la rezolvarea de ecuații* - *Simularea variației unor mărimi (de exemplu, a profitului exploatării unor resurse naturale în funcție de modificarea costurilor fixe sau variabile ale acesteia)*
XI.CS.3.2. Aplicarea algoritmilor de rezolvare a sistemelor de ecuații liniare prin metode variate
- *Rezolvarea sistemelor de două ecuații liniare cu două necunoscute/trei ecuații liniare cu trei necunoscute utilizând regula lui Cramer, metoda Gauss, metoda grafică* - *Rezolvarea unui sistem care modelează situații reale (de exemplu, costurile depozitării recoltei în două silozuri/echilibrul dintre costurile de transport și cantitatea transportată)* - *Rezolvarea grafică a unui sistem care exprimă relația între diferite mărimi (de exemplu, între resurse limitate de combustibil și utilizarea eficientă a utilajelor agricole)*
XI.CS.3.3. Aplicarea regulilor de calcul diferențial și a proprietăților funcțiilor continue pentru estimarea proprietăților unei funcții
- *Folosirea derivatelor funcțiilor elementare și a regulilor de derivare pentru determinarea derivatei unei funcții* - *Aplicarea proprietăților funcțiilor continue pe intervale (de exemplu, pentru determinarea semnului unei funcții/intervalelor de semne ale unei funcții continue)* - *Simularea evoluției cantității de poluanți într-un râu, cu justificarea continuității și determinarea derivatei*

CG 4 - Exprimarea în limbajul specific matematicii a informațiilor, concluziilor și demersurilor de rezolvare pentru o situație dată

XI.CS.4.1. Exprimarea relațiilor numerice și algebrice dintr-un context practic în limbaj matematic
- *Transpunerea unei situații date în ecuații și inecuații simple* - *Formularea unor relații matematice între diferite mărimi în contexte specifice* - *Elaborarea unui grafic care arată evoluția unui proces (de exemplu, gradul de poluare a atmosferei)*
XI.CS.4.2. Transpunerea relațiilor dintre variabile într-o formă matriceală sau într-un sistem algebric echivalent
- *Scrierea sistemelor de ecuații sub formă matriceală, asociind variabilelor, coeficienților și termenilor liberi, pozițiile corespunzătoare din matrice* - *Reprezentarea unor relații ce modelează realitatea într-un model algebric echivalent (de exemplu, relația de tip investiție – producție obținută, calitate a produselor (ecologice, bio) – profit obținut, cantitate – preț unitar)* - *Utilizarea unei foi de calcul pentru a reprezenta și vizualiza relații dintre mărimi specifice specializării (de exemplu, suprafața ocupată de spații verzi și calitatea aerului într-un oraș; ponderea autoturismelor mai vechi de 10 ani înmatriculate și conținutul de dioxid de carbon din atmosferă)*
XI.CS.4.3. Exprimarea variației unei funcții prin coeficienți, tabele de valori și reprezentări grafice
- *Examinarea monotoniei unei funcții cu ajutorul raportului de variație (de exemplu, pentru funcția de gradul I)* - *Determinarea intervalelor de monotonie și a punctelor de extrem cu ajutorul tabelelor de valori sau cu ajutorul reprezentărilor grafice* - *Compararea ratelor de creștere/descreștere pentru două funcții afine care modelează procese din realitate (de exemplu stoc de material și cerere pentru acel material)*

CG 5 - Analizarea caracteristicilor matematice ale unei situații date

XI.CS.5.1. Analizarea corectitudinii calculelor numerice, interpretând semnificația rezultatelor obținute
- *Validarea soluțiilor obținute prin metode diferite (manual și digital)* - *Evaluarea impactului erorilor de rotunjire asupra rezultatelor (de exemplu, privind profitul sau costurile totale)* - *Discutarea modului în care erorile de raportare pot afecta deciziile etice și economice ale unei întreprinderi/ferme*
XI.CS.5.2. Interpretarea soluțiilor obținute pentru sisteme de ecuații liniare în raport cu constrângerile contextului economic
- *Interpretarea grafică a mulțimii de soluții pentru un sistem cu două ecuații și două necunoscute* - *Validarea soluției unui sistem de ecuații liniare care descrie relații deduse din contexte reale (de exemplu, un plan de producție sau o repartiție de sarcini în firmă)* - *Analizarea soluțiilor admisibile într-o problemă de programare liniară pentru stabilirea deciziei într-o situație de resurse limitate*
XI.CS.5.3. Analizarea variației unei funcții prin utilizarea derivatelor
- *Justificarea monotoniei unei funcții pe un interval pe baza semnului derivatei* - *Validarea valorilor extreme și a imaginii unei funcții* - *Evaluarea comportamentului unui proces modelat prin funcții (de exemplu, a ritmului de recoltare a biomasei în funcție de un factor de stabilitate, pentru regenerarea eficientă a unei păduri)*

CG 6 - Modelarea matematică a unei situații date, prin integrarea achizițiilor din diferite domenii

XI.CS.6.1. Modelarea numerică și algebrică a unei situații reale prin stabilirea relațiilor dintre variabile de mediu
- *Elaborarea unor relații matematice care să descrie dependențe între mărimi reale (de exemplu, dintre cantitatea de gaz consumată de o centrală termică și temperatura indicată)* - *Modelarea unor situații reale (de exemplu, prețului mediu pentru cereale în funcție de producția la hectar)* - *Formularea unui model simplu de echilibru între mărimi cu semnificație reală (de exemplu, cantități de resurse naturale exploatate și rezerva existentă)*
XI.CS.6.2. Modelarea unei situații de optimizare simplă printr-un model de tip programare liniară grafică
- *Formularea funcției obiectiv ($z = ax + by$) și a sistemului de condiții de tip inecuație, pentru reprezentarea grafică a regiunii fezabile* - *Modelarea maximizării/minimizării variabilelor unui model de optimizare (de exemplu, maximizarea profitului sau minimizarea costurilor pentru două produse, în condiții de limitare a resurselor)* - *Elaborarea unei probleme de programare liniară pentru evidențierea echilibrului între resurse (de exemplu, profitul și impactul ecologic într-un model de producție sustenabilă)*
XI.CS.6.3. Modelarea variației unei mărimi prin funcții în vederea interpretării derivatei în contextul problemei
- *Construirea unui model funcțional simplu (liniar, neliniar) pe baza unui set de date* - *Asocierea unei funcții liniare care modelează o situație reală (de exemplu, costul de producție a unei cantități de material reciclabil)* - *Dezvoltarea unui model matematic simplificat pentru un context real (de exemplu, care descrie concentrația de sedimente dintr-un lac de decantare și optimizarea duratei de funcționare a acestuia)* - *Dezvoltarea unui model matematic integrat referitor la procese influențate de anumiți factori (de exemplu, ritmul de degradare a solului/deșertificare, în funcție de doi factori principali: utilizarea intensivă a solului și seceta)*

CLASA a XI-a

CONȚINUTURI

Domenii de conținut	Conținuturi
Algebră	**1. Calcul numeric și algebric aplicat în contexte specifice** **Numere reale și ordine de mărime** • Reprezentarea, clasificarea, ordonarea și compararea numerelor reale; notația științifică a numerelor foarte mari sau foarte mici (concentrații, densități, debite; exemple: $3,6\cdot10^{6}$ J , $2,1\cdot10^{-3}$ m^3) • Aproximări, rotunjire, trunchiere; eroare absolută ($\Delta x = x_{măsurat} - x_{real}$) și eroarea relativă $\left(\varepsilon\% = \frac{\Delta x}{\lvert x_{real}\rvert}\cdot 100\%\right)$; estimarea și verificarea compatibilității rezultatelor numerice în calcule aplicate **Rapoarte, proporții, procente și rate de variație** • Relații de proporționalitate directă și inversă, procente și rate de variație • Indici relativi (de exemplu, $I = \frac{x_2}{x_1}$); interpretarea creșterilor și descreșterilor (exemple: creșterea consumului de apă de la 120 litri/zi la 135 litri/zi, deci $I = \frac{135}{120} = 1,125$, creșterea fiind de $+12,5\%$; concentrații, rate de conversie, pierderi și consumuri specifice, randamente energetice $\eta = \frac{E_{util}}{E_{tot}} = \frac{900}{1000} = 0,9 = 90\%$) **Calcul algebric de bază** • Transformări și simplificări de expresii algebrice; factorizări simple; aplicarea calculului algebric în contexte specifice • Utilizarea simbolurilor și formulelor în calcule practice (de exemplu: $\rho = \frac{m}{V}$ pentru densitate; $\eta = \frac{E_{util}}{E_{tot}}$ pentru randament, $Q = v\cdot A$ pentru debit, $c = \frac{m_s}{m_{sol}}$ pentru concentrație – în contexte specifice) **Ecuații și inecuații în contexte aplicate** • Ecuații și inecuații de gradul I și de gradul al doilea; verificarea soluțiilor și interpretarea valorilor obținute • Probleme aplicate pe formule specifice domeniului resurselor (densitate, concentrație, randament, debit etc.) **Note:** *În introducerea conținuturilor, se va pune accent pe:* - *semnificația practică a calculelor, nu doar pe tehnica de calcul;* - *estimarea și controlul erorilor, pentru validarea rezultatelor;* - *utilizarea instrumentelor digitale (foi de calcul, aplicații de măsurare și conversie);* - *corelarea cu teme transversale: sustenabilitate, eficiență energetică, economie verde, digitalizare și responsabilitate față de resurse.* *Clasificarea numerelor trebuie tratată intuitiv și funcțional, astfel încât elevii să poată distinge ce tip de număr și ce notație sunt potrivite pentru o anumită mărime.*

Algebră liniară	**2. Calcul matriceal. Sisteme de ecuații și inecuații liniare. Programare liniară** • Matrice: tipuri de matrice, egalitatea a două matrice, operații cu matrice (adunare, înmulțire cu scalar, produsul dintre o matrice și o matrice coloană) • Determinanți de ordin 2 și 3; regula lui Sarrus (ordin 3) • Sisteme de ecuații liniare: forme echivalente, metode de rezolvare (metoda grafică, metoda Gauss, regula lui Cramer pentru dimensiuni 2×2/3×3), fără studiul compatibilității, excepție situațiile care se pot reprezenta grafic • Programare liniară (nivel intuitiv): funcție obiectiv, restricții, poligonul fezabil, soluție de vârf; relații tip: $z = ax + by$, $cx + dy \le r$, $x, y \ge 0$ **Note:** *Se utilizează tabele cu date relevante pentru contexte reale (de exemplu: consumuri de apă/energie/combustibil, cantități de semințe, furaje, produse, costuri).* *Programarea liniară se introduce la nivel intuitiv, grafic (2 variabile), cu interpretare contextuală.* *Abordarea conținuturilor se face prin contexte practice, specifice domeniului.*
Analiză matematică	**3. Funcții. Limite și derivate** • Exemple de funcții ce modelează contexte reale • Tipuri de funcții (polinomiale, raționale, exponențiale, logaritmice) • Operații cu funcții (adunare, produs, raport, compunere) • Limite de funcții. Continuitatea unei funcții într-un punct, pe o mulțime. Semnul unei funcții continue pe interval • Derivata unei funcții. Reguli de derivare a funcțiilor elementare și a funcțiilor obținute prin operații cu funcții elementare. Monotonie și puncte de extrem **Notă** *Limita unei funcții va fi introdusă prin interpretarea graficelor funcțiilor studiate și derivata va fi introdusă intuitiv prin panta tangentei dusă la grafic, cu scopul de a fi un instrument pentru determinarea monotoniei unei funcții.*

CLASA a XII-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Identificarea unor date, mărimi și relații matematice, în contextul în care acestea apar

XII.CS.1.1. Identificarea relațiilor dintre mărimi variabile și a semnificației acumulării sau variației acestora
- *Recunoașterea ideii de arie a subgraficului, ca măsură a acumulării unei mărimi* - *Identificarea relației dintre două mărimi (de exemplu, dintre flux, ca venit marginal, producție orară, și stoc, ca venit total, producție totală)* - *Identificarea pe un grafic a acumulării unei mărimi (de exemplu, resursă naturală)*
XII.CS.1.2. Identificarea elementelor geometrice și trigonometrice în contexte date
- *Recunoașterea relației dintre coordonatele carteziene ale unui punct și reprezentarea geometrică a acestuia* - *Recunoașterea diferitelor elemente ale cercului trigonometric* - *Recunoașterea relațiilor fundamentale dintre funcțiile trigonometrice sinus, cosinus și tangentă* - *Identificarea unghiurilor pentru determinarea pozițiilor unor obiecte din plan (de exemplu, orientarea clădirilor față de punctele cardinale)* - *Identificarea măsurii unghiurilor în contexte reale (de exemplu, unghiului optim de pantă pentru canalele de irigație)*
XII.CS.1.3. Identificarea structurilor de date reprezentate sub forma grafurilor orientate sau neorientate în contexte practice
- *Identificarea mulțimilor de noduri (V) și muchii (E) într-un graf orientat/neorientat* - *Identificarea elementelor unei rețele (de exemplu, rețea de transport, depozitare și de distribuție* - *Descrierea prin grafuri a unei rețele (de exemplu, rețea de colectare, transport, depozitare și reciclare a deșeurilor din perspectiva gestionării responsabile a resurselor)*

CG 2 - Prelucrarea unor date matematice de tip cantitativ, calitativ, structural, cuprinse în diverse surse informaționale

XII.CS.2.1 Estimarea valorilor unei mărimi prin aproximări grafice și numerice, utilizând noțiunea de integrală definită
- *Estimarea unor suprafețe (de exemplu, suprafața unui teren degradat sau împădurit, folosind metode grafice, prin dreptunghiuri și trapeze)* - *Calcularea unor mărimi folosind date grafice (de exemplu, a volumului total de precipitații sau a consumului energetic)* - *Utilizarea unei foi de calcul pentru aproximarea valorii unei integrale definite, ca aplicație la contexte reale*
XII.CS.2.2 Efectuare unor calcule geometrice și trigonometrice de bază, în contexte date
- *Explicarea relației dintre reprezentarea geometrică a funcțiilor trigonometrice și cercul trigonometric (discuție ghidată pe imaginea cercului trigonometric)* - *Calcularea unghiurilor și lungimilor, folosind formule geometrice și trigonometrice (de exemplu, utilizând relații din contexte practice, precum relația dintre înălțime și bază la pantele de irigație)* - *Explicarea semnificației pantelor pozitive/negative și mici/mari în contexte date (de exemplu, impactul pantei asupra scurgerii unei substanțe lichide)* - *Compararea unor unghiuri calculate, pentru a determina impactul asupra unor procese (de exemplu, debit sau drenaj)* - *Folosirea unghiurilor pentru orientarea pe hartă și pe teren (unghiul dintre direcția nord și direcția către un punct)* - *Interpretarea pantei și a ordonatei la origine în contexte reale, cu scopul de a evalua validitatea unui model liniar în raport cu fenomenul observat (de exemplu, pentru prevenirea eroziunii)*

XII.CS.2.3 Prelucrarea datelor reprezentate sub forma unui graf, în diferite contexte informaționale
- *Reprezentarea matricelor de adiacență și a listelor de adiacență pentru grafuri orientate/neorientate* - *Calcularea costurilor de transport sau de aprovizionare, utilizând matricea ponderilor* - *Determinarea lungimii totale a unei rețele de drumuri folosind reprezentarea grafică digitală a acesteia*

CG 3 - Utilizarea conceptelor și a algoritmilor specifici în diverse contexte matematice

XII.CS.3.1. Aplicarea regulilor de calcul pentru integrale definite simple, verificând rezultatul prin formula Leibniz–Newton
- *Calcularea valorii numerice a integralei definite pentru funcții polinomiale simple, utilizând formula Leibniz-Newton* - *Calcularea unor arii și volume, ca aplicații la integralele definite (de exemplu, volumul de apă colectat într-un bazin natural pe o perioadă de timp; determinarea cantității totale de substanță poluantă într-o zonă, cunoscând intensitatea emisiilor în funcție de timp)*
XII.CS.3.2. Folosirea ecuațiilor dreptei și cercului în rezolvarea unor probleme practice
- *Aplicarea condițiilor de paralelism și perpendicularitate în determinarea ecuațiilor unor drepte* - *Determinarea coordonatelor unui punct aflat pe o mișcare circulară, pentru a le utiliza în rezolvarea problemelor practice* - *Utilizarea simetriilor față de axe, pentru determinarea unor valori a funcțiilor trigonometrice, pe cercul trigonometric* - *Determinarea măsurilor de unghiuri în contexte practice (de exemplu, unghiul de înclinare a canalelor sau pantele pentru rampe și terenuri pentru drenaj)*
XII.CS.3.3. Aplicarea algoritmilor specifici grafurilor pentru parcurgerea și determinarea drumului de cost minim
- *Aplicarea algoritmilor de parcurgere în lățime (BF - Breadth-First) și în adâncime (DF – Depth First)* - *Determinarea traseului optim pentru transport (de exemplu, în cazul unor resurselor naturale, transportul de la punctele de exploatare la centrele de depozitare/prelucrare/distribuție)* - *Calcularea optimului (de exemplu, privind consumul energetic pe diferite rute de transport)*

CG 4 - Exprimarea în limbajul specific matematicii a informațiilor, concluziilor și demersurilor de rezolvare pentru o situație dată

XII.CS.4.1. Reprezentarea grafică a integralei definite ca arie, interpretând numeric rezultatul
- *Reprezentarea grafică a funcției și a suprafeței corespunzătoare integralei definite pe interval de numere reale; discutarea semnului și a unității de măsură* - *Reprezentarea grafică a unei situații reale modelate, evidențiind aria subgraficului (de exemplu, costul total ca aria subgraficului costului marginal)* - *Compararea valorii integralei definite cu estimarea obținută prin metoda dreptunghiurilor sau trapezelor, discutând diferența dintre aria aproximativă și aria exactă și formulând concluzii privind precizia metodei utilizate*
XII.CS.4.2. Exprimarea în limbajul specific matematic a relațiilor dintre unghiuri și proiecții în contexte în care acestea apar
- *Redactarea relațiilor ce descriu un context aplicativ, prin utilizarea formulelor de bază ale trigonometriei* - *Examinarea pantei (unui drum/versant) exprimate prin raportul dintre înălțime și proiecția pe orizontală, pentru determinarea acesteia (de exemplu, o pantă de* 12% *înseamnă că la* 100 m *orizontal se urcă* 12 m *vertical)* - *Analizarea mișcării circulare realizate în contexte reale (de exemplu, cea a unui utilaj de tip malaxor, centrifugă) și interpretarea rezultatelor în contexte tehnologice* - *Utilizarea relațiilor trigonometrice în determinarea unghiurilor sau a unor lungimi necunoscute (de exemplu, pante, rampe)* - *Compararea pantelor și analizarea riscurilor asociate în diferite contexte*

XII.CS.4.3. Reprezentarea grafică a unei rețele de servicii sau a unui flux de activități
- *Reprezentarea grafică a unei rețele, pornind de la matricea de adiacență/liste de adiacență* - *Organizarea sub forma unui graf a unor activități din contextul specializării (de exemplu, managementul resurselor naturale)* - *Elaborarea unei diagrame de rețea pentru un context al specializării (de exemplu, serviciul public de salubrizare și/sau reciclare)*

CG 5 - Analizarea caracteristicilor matematice ale unei situații date

XII.CS.5.1. Analizarea semnificației integralei definite ca indicator de acumulare și echilibru între două mărimi variabile
- *Calcularea ariei dintre suprafața delimitată de două curbe prin care sunt reprezentate procese reale (de exemplu, emisii și absorbție de CO_2, interpretând diferența ca echilibru ecologic) și interpretarea rezultatului în contextul dat* - *Determinarea diferenței dintre producția de energie regenerabilă și consumul energetic total, descrise prin funcții, cu ajutorul integralelor definite* - *Interpretarea grafică a echilibrului dintre resurse și nevoi într-un ecosistem*
XII.CS.5.2. Analizarea rezultatelor obținute geometric și trigonometric
- *Validarea unor soluții numerice în diferite contexte practice* - *Evaluarea plauzibilității valorilor rezultate prin raportare la datele reale (de exemplu, unghiuri, lungimi măsurabile, determinarea dimensiunilor reale ale unei construcții)* - *Justificarea, prin intermediul teoremelor și formulelor trigonometrice de bază, a unor relații ce implică distanțe și unghiuri (de exemplu, între înălțime și bază la pantele de irigație)* - *Evaluarea corectitudinii și a relevanței modelului matematic aplicat fenomenelor de mediu*
XII.CS.5.3. Analizarea caracteristicilor unei rețele privind eficiența și sustenabilitatea în scopul fundamentării deciziilor
- *Determinarea drumurilor, ciclurilor și a componentelor conexe în grafuri simple* - *Evaluarea costurilor totale pentru o rețea (de exemplu, rețea de distribuție a apei potabile)* - *Compararea a două rețele de transport – convențional și verde - din perspectiva costului, timpului și a impactului asupra mediului*

CG 6 - Modelarea matematică a unei situații date, prin integrarea achizițiilor din diferite domenii

XII.CS.6.1. Modelarea unei situații de acumulare sau echilibru prin integrală definită și interpretarea rezultatului în contextul dat
- *Modelarea cu ajutorul integralei definite a variației unui proces sau fenomen natural (poluare, absorbție de CO_2, creștere a vegetație) cu verificarea rezultatului cu ajutorul formulei Leibniz–Newton* - *Modelarea unui proces pentru determinarea valorii totale (de exemplu, a resurselor regenerabile sau a pierderilor de sol într-o perioadă dată)* - *Compararea grafică a două modele ecologice (cu și fără intervenție umană)*
XII.CS.6.2. Modelarea unei situații practice prin relații geometrice și trigonometrice
- *Formularea modelului geometric al unei structuri (rampe)* - *Evaluarea eficienței rotației unui utilaj (viteză, unghi, uniformitate) folosind parametri trigonometrico-tehnici pentru a formula concluzii argumentate* - *Elaborarea un model grafic al unui fenomen sau proces* - *Crearea unui proiect aplicat care să folosească modelarea matematică pentru a propune măsuri de reducere a poluării sau optimizarea monitorizării mediului*
XII.CS.6.3. Modelarea matematică a unei situații reale din domeniul resurselor naturale utilizând grafuri ponderate
- *Formularea și rezolvarea unei probleme de tip „drum minim” sau „cost minim” într-un graf ponderat cu 3–4 noduri* - *Simularea unei rețele de livrare care minimizează costurile de transport între locații* - *Modelarea unei rețele de servicii sustenabile (sistem de distribuție a apei potabile, sistem de distribuție a agentului termic)*

CLASA a XII-a

CONȚINUTURI

Domenii de conținut	Conținuturi
Analiză matematică	**1. Noțiunea de integrală și aplicațiile ei** • Relația derivare – integrare (teorema fundamentală, nivel intuitiv) • Integrala nedefinită: proprietăți și reguli; tabele de primitive pentru funcții elementare/obținute ca operații cu funcții elementare • Integrala definită: formula Leibniz-Newton; proprietăți, interpretare geometrică; schimbarea de variabilă (intuitiv), integrarea prin părți (formulă) • Aplicații: aria unei suprafețe plane, volumul unui corp de rotație (discuri/inele), lucrul mecanic, cost total, resurse cumulate; semnificația geometrică și economică a ariei pozitive/negative • Aplicații economice și practice ale integralei definite: determinarea veniturilor, costurilor și profiturilor totale pe un interval dat; calcularea ariei dintre două curbe ca diferență între mărimi economice; modele de echilibru și acumulare în economie (resurse, producție, consum) **Note:** *Se pornește de la ideea de total format din părți. Demonstrațiile generale nu sunt cerute; accent pe exemple numerice și grafice reprezentative. Studiul integralei are ca scop înțelegerea semnificației economice și/sau grafice a acumulării și a echilibrului.* *Accentul se pune pe:* *- aplicarea formulei Leibniz–Newton ca instrument intuitiv de legătură între variație și acumulare;* *- utilizarea reprezentărilor vizuale și numerice pentru interpretare;* *- corelarea cu conceptele de derivată și funcție studiate anterior;* *- integrarea în situații economice relevante (analiza randamentului, cost total, profit, bilanț energetic).*
Geometrie	**2. Elemente de geometrie analitică și trigonometrie aplicată** • Ecuația dreptei $y = mx + n$; condiții de paralelism/perpendicularitate; pozițiile relative a două drepte • Ecuația cercului $(x-a)^2 + (y-b)^2 = r^2$; pozițiile unui punct față de un cerc • Elemente de trigonometrie: cerc trigonometric, identități fundamentale, valori principale și derivate din acestea, ecuații de tipul $\sin x = a$, $\cos x = b$ • Aplicații practice **Notă** *Accentul utilizării noțiunilor de geometrie și trigonometrie este pus pe măsurare–modelare – verificare. Demonstrațiile ample se omit. Se folosesc schițe, planșe, aplicații de topo/geo–eco pentru valorificarea noțiunilor în contextul specializării*
Grafuri	**3. Grafuri** • Graf orientat/neorientat, drum/lanț, circuit/ciclu; graf parțial, subgraf; componente conexe, graf conex • Matricea de adiacență, liste de adiacență, matricea drumurilor • Parcurgerea grafurilor în lățime (BF – breadth first) și în adâncime (DF – depth first) • Graf ponderat, matricea ponderilor • Determinarea drumurilor de lungime minimă; algoritmul Dijkstra **Notă**

Domenii de conținut	Conținuturi
	Studiul grafurilor are ca scop modelarea matematică a unor concepte reale precum rețele de transport sau fluxuri de activități. *Prezentarea conținuturilor se va face în relație cu situații practice, specifice profilului.* *Problemele de optimizare vor fi abordate în cazul unor grafuri cu număr mic de noduri și muchii, astfel încât determinarea soluției optime să necesite un număr relativ mic de comparații*

SUGESTII METODOLOGICE

Programa școlară pentru curriculum de specialitate, disciplina matematică, filiera tehnologică, profil resurse naturale și protecția mediului, pentru clasele a XI-a și a XII-a, este o continuare firească a programei de matematică pentru trunchiul comun, care deschide noi perspective pentru transferul cunoștințelor și aplicarea acestora în contexte noi, specifice domeniului, specializării. Programa școlară permite și orientează profesorul de matematică spre abordări curriculare noi, cu accent pe feedback-ul primit de la elevi, pe modul de aplicare a cunoștințelor de matematică în contexte de viață, în situații specifice domeniului/ calificării.

Abordarea din altă perspectivă a conținuturilor programei școlare face matematica o disciplină practică, aplicată, elevul conștientizând necesitatea studiului acestei discipline pentru dezvoltarea sa profesională.

Formarea și dezvoltarea competențelor matematice presupune procese cognitive și metacognitive valorificate printr-o bună alegere și construcție a experiențelor de învățare.

Procesul de predare – învățare – evaluare creează oportunități pentru ca elevii să fie conduși spre conexiuni între diferite teme, între abstract și practic.

În proiectarea și desfășurarea activităților de învățare vor fi valorificate și dezvoltate experiențele matematice acumulate de către elevi în anii anteriori, accentul punându-se pe capacitatea de aplicare practică a celor învățate, orientând astfel învățarea spre formarea de capacități intelectuale și acționale.

Sarcinile de învățare vor fi eșalonate după gradul lor de dificultate, iar nivelul de aprofundare și complexitatea conținuturilor vor fi corelate cu nivelul de dezvoltare cognitivă a elevilor.

Introducerea conceptelor din cadrul domeniilor de conţinut se va realiza intuitiv, pornind de la exemple din realitatea înconjurătoare, de la experienţa anterioară a elevilor şi de la conexiunile intradisciplinare şi interdisciplinare, realizând astfel un demers didactic care echilibrează nivelul intuitiv/descriptiv cu rigoarea specifică matematicii.

Clasa a XI-a

Domeniul *Algebră* este foarte ofertant și flexibil în abordarea conținuturilor. Profesorul poate interveni cu exemple variate, gradate, cu activități de învățare construite pornind de la propunerile și nevoile elevilor. Accentul trebuie pus pe semnificația calculelor, elevul trebuie să înțeleagă sensul operațiilor pe care trebuie să le facă, ce reprezintă acele operații, de ce trebuie să efectueze o operație și nu alta.

Elevul învață să estimeze, să aproximeze, să emită ipoteze şi apoi să valideze rezultatul obținut, să interpreteze semnificația rezultatului în contexte practice.

Domeniul *Algebră liniară* urmărește dezvoltarea abilităților de prelucrare a tabelelor de date: utilizarea operațiilor cu matrice în rezolvarea problemelor practice, aplicarea metodelor de rezolvare a sistemelor liniare în contexte reale, interpretarea rezultatelor matematice în legătură cu domeniul de specializare (ex. agricultură, protecția mediului, exploatarea resurselor naturale), folosirea instrumente digitale (*Excel, GeoGebra*) pentru reprezentarea datelor și verificarea soluțiilor.

Conceptul de matrice va fi prezentat intuitiv, în contexte practice, pornind de la necesitatea reprezentării datelor sub forma unor tabele.

Operațiile cu matrice vor fi introduse prin evidențierea unor situații concrete de prelucrare a datelor: calculul unor valori totale (producție, stoc, venit, cost), mărirea sau micșorarea tuturor valorilor dintr-un tabel.

Metodele de rezolvare a sistemelor de ecuații liniare se vor aplica pentru determinarea soluțiilor unor probleme practice din domeniile de specializare sau conexe acestora.

Pentru rezolvarea sistemelor cu două ecuații și două necunoscute se pot utiliza instrumente digitale de tip *GeoGebra*, pentru reprezentarea grafică a dreptelor și determinarea punctelor de intersecție.

Domeniul *Analiză matematică* dezvoltă competențe de utilizare a continuității și derivatei unei funcții pentru determinarea imaginii și extremelor unei funcții, cu accent pe aplicațiile practice caracteristice profilului Resurse Naturale și Protecția Mediului. Conceptele de *limită* și *derivata unei*

funcții se introduc cu ajutorul graficelor și al tabelelor de date. Softuri precum *Geogebra* permit reprezentarea funcțiilor și determinarea valorilor, extremelor și pantei tangentei la grafic într-un punct.

Pentru elevii de la acest profil, metodele activ – participative, învățarea bazată pe aplicare (*learning by doing*) sunt esențiale. Proiectele și aplicațiile folosite trebuie să fie relevante pentru profil.

Conceptele matematice trebuie introduse prin corelarea lor cu fenomene reale. Astfel limita la infinit sau într-un punct poate reprezenta comportamentul pe termen lung sau punctual al unui fenomen descris de o funcție; continuitatea este proprietatea unui fenomen care se comportă „fără salturi", discontinuitățile sunt schimbările bruște ale unui sistem (o schimbare de debit sau de temperatură), derivata unei funcții poate fi asociată vitezei de schimbare a unui sistem și este un instrument de studiu al variației acelui sistem (creștere, descreștere, valori extreme).

Clasa a XII-a

Domeniul *Analiză matematică* trebuie să urmărească dezvoltarea capacității de interpretare grafică și numerică și a abilității de a corela conceptele matematice cu fenomenele reale, evidențiind relația dintre variație și acumulare.

Studiul integralei la acest profil oferă multiple oportunități de aplicare a conceptelor matematice în contexte practice, relevante pentru înțelegerea și protejarea echilibrelor naturale. Prin intermediul integralei, elevii pot înțelege procese de acumulare, echilibru și variație care apar în fenomenele naturale, tehnologice sau ecologice: acumularea apei într-un bazin, volumul unui rezervor, energia produsă de o forță variabilă, distribuția substanțelor într-un ecosistem etc.

Accentul metodologic se va pune pe: înțelegerea semnificației reale a integralei nedefinite și definite, descoperirea legăturii dintre derivare și integrare, interpretarea geometrică a integralei ca arie sau volum, aplicarea conceptelor în contexte practice și ecologice, dezvoltarea competențelor de analiză, modelare și gândire critică.

Profesorul va porni de la situații concrete și vizuale, precum măsurarea ariilor neregulate, acumularea de lichide, variația debitului unui râu sau distribuția temperaturii pe un interval. Aceste contexte intuitive conduc natural la ideea de sumă de părți, de unde se introduce noțiunea de integrală.

Elevii vor fi ghidați să observe că procesul de integrare este inversul derivării, iar prin activități de descoperire pot formula singuri regulile de integrare și pot completa tabele de primitive pentru funcțiile de bază.

În studiul integralei definite, accentul va fi pus pe interpretarea geometrică: calculul ariei suprafeței dintre graficul unei funcții și axa Ox , calculul volumului unui corp de rotație, verificarea rezultatelor obținute prin intermediul geometriei sintetice.

Se recomandă integrarea noțiunilor matematice în contexte interdisciplinare: determinarea ariilor și volumelor asociate formelor naturale, calculul lucrului mecanic efectuat de o forță variabilă, estimarea volumului de apă într-un rezervor natural, analiza acumulării de resurse sau poluanți într-un ecosistem. Astfel, elevii vor învăța să raporteze noțiunile matematice studiate la fenomenele din mediul real, dezvoltând o gândire responsabilă și ecologică.

Conceptele matematice asociate domeniului de conținut *Geometrie analitică* vor fi introduse într-o manieră intuitivă, prin exemple practice sau accesând experiențele anterioare ale elevilor, realizându-se conexiuni cu alte noțiuni matematice. Cu ajutorul exemplelor intuitive se pot elimina erorile tipice și se pot forma și accesa reprezentări matematice corecte.

Prin construcția programei, elevii sunt provocați să înțeleagă matematica prin raportare la experiența cotidiană.

Caracteristicile şi proprietăţile configuraţiilor geometrice vor fi evidenţiate întâi prin observare directă și verificate prin măsurare, în sensul unei abordări cât mai naturale şi intuitive.

Activitățile de învățare asociate conținuturilor domeniului vor urmări formarea deprinderilor de bază, reflectând cât mai mult din realitatea înconjurătoare.

Rolul introducerii studiului pozițiilor relative a două drepte este acela de a sprijini înțelegerea rezolvării sistemelor din clasa a IX-a, dar și validarea unor fenomene studiate la alte discipline.

Pentru rezolvarea ecuațiilor trigonometrice se va utiliza cercul trigonometric definit în clasa a IX-a, iar pentru formulele aplicative (panta, unghiul dintre două drepte, proiecții) se va pune accent pe determinarea elementelor în configuraţii geometrice sau practice date.

Activităţile de evaluare vor fi orientate către educaţia pentru diversitate, promovând permanent centrarea pe educabil, prin aplicarea principiului activismului fizic, intelectual şi social (interpretare, analiză, sinteză şi evaluare) asigurând în acelaşi timp dezvoltarea laturii aplicative şi colaborarea între elevi.

Modalităţile de organizare a activităţilor de învăţare (frontale, individuale sau pe grupe) se vor adapta particularităţilor clasei de elevi, resurselor disponibile şi finalităţilor vizate. Se recomandă utilizarea metodelor şi mijloacelor didactice care să favorizeze implicarea elevului în propriul proces de învăţare.

Domeniul *Grafuri* oferă oportunităţi pentru aplicarea conceptelor matematice în contexte practice, relevante pentru protejarea şi gestionarea mediului. Prin intermediul grafurilor, elevii pot înţelege şi modela relaţii, reţele şi procese naturale sau tehnologice care implică conectivitate, fluxuri şi optimizare.

Prin conţinuturile şi activităţile de învăţare asociate se urmăreşte dezvoltarea capacităţii de modelare matematică şi interpretare a unor fenomenelor reale sau situaţii concrete, precum reţele de transport sau de distribuţie a resurselor, reţele de colectarea deşeurilor sau fluxuri în ecosisteme, formarea de abilităţi de utilizare a limbajului specific matematicii pentru formularea problemelor şi a soluţiilor propuse, aplicarea conceptelor matematice în contexte interdisciplinare.

Accentul metodologic se va pune pe înţelegerea semnificaţiei reale a grafurilor şi a componentelor acestora, dezvoltarea abilităţii de a modela procese reale prin structuri grafice, aplicarea algoritmilor de parcurgere si de determinare a soluţiei optime (drum minim, cost minim) în contexte de mediu, interpretarea rezultatelor matematice în termeni practici, ecologici şi tehnologici.

Pentru a facilita învăţarea semnificativă, profesorul va integra în lecţii situaţii din domeniul resurselor naturale şi protecţiei mediului, cum ar fi: reţele de distribuţie a apei sau a energiei analizate prin grafuri orientate, optimizare de drumuri şi costuri pentru trasee de colectare selectivă a deşeurilor, analiza reţelelor de transport ecologic sau a traseelor turistice, modelarea fluxurilor de poluanţi între componentele unui ecosistem, identificarea caracteristicilor unei reţele.

Se recomandă utilizarea metodelor de învăţare activă: învăţarea prin descoperire – elevii construiesc singuri grafurile pornind de la situaţii reale, utilizarea instrumentelor digitale precum *GraphOnline* (https://graphonline.top), *GeoGebra* (https://www.geogebra.org/) sau alte aplicaţii de grafică, studiul de caz – analizarea unei situaţii de mediu reale (ex. optimizarea reţelei de alimentare cu apă).

În toate activităţile de învăţare dedicate studiului grafurilor, se va evidenţia caracterul aplicativ al conceptelor matematice, prin raportarea la situaţii concrete şi variate din domeniul resurselor naturale şi al protecţiei mediului. Noţiunile matematice vor fi prezentate intuitiv, valorificându-se experienţa anterioară a elevilor şi exemplele din realitatea înconjurătoare. Se vor utiliza tehnologiile digitale pentru reprezentare şi modelare.

Se va pune accent pe relevanţa practică a conţinuturilor şi pe dezvoltarea competenţelor de analiză şi interpretare. Se recomandă modelarea matematică a unor situaţii practice din domenii conexe precum fizica, geografia, ecologia şi tehnologia, pentru a evidenţia interdependenţa dintre matematică şi alte discipline de studiu.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
VRÎNCEANU GABRIEL-NARCIS	Șef serviciu	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare
NAGHI ELISABETA ANA	Inspector	Ministerul Educației și Cercetării
DAN STELUȚA	Consilier	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare
AVGANTI CARMEN	Profesor	Școala Gimnazială „Titu Maiorescu”, București
AVRAMESCU ANA-NICOLETA	Profesor	Liceul Tehnologic „Matei Corvin”, Hunedoara
BĂLĂNESCU DANIELA	Inspector școlar	ISJ Constanța
CONSTANTIN IRINA	Profesor	Colegiul Național Barbu Știrbei, Călărași
COSTEA CRISTINA	Profesor	Liceul Tehnologic „Nicolae Dumitrescu”, Cumpăna, Constanța
CRUȚ BIANCA	Profesor	Liceul Tehnologic Economic de Turism, Iași
DÂRSTARU GHEORGHE	Profesor	Colegiul Național Pedagogic „Spiru Haret“, Buzău
FEDORCA STELIAN VICTOR	Profesor	Colegiul German Goethe, București
FEDORCA-TODERIUC LILIANA-MARIA	Director	Ministerul Educației și Cercetării
FILIP ADELA CRISTINA	Profesor	Liceul Economic „Virgil Madgearu”, Constanța
GHERGHE RADU-CĂTĂLIN	Profesor	Liceul Teoretic „Lucian Blaga”, București
HODOROGEA CRISTINA ANCA	Inspector școlar general adjunct	ISJ Cluj
HOFFMANN-BRONT-VIORICA CORNELIA	Profesor	Liceul Tehnologic Special nr. 1, Oradea, Bihor
HOLHOȘ VIOREL COSMIN	Profesor	ISJ Hunedoara
IONESCU CORINA MIHAELA	Inspector școlar	I.Ș.J. Călărași
JITARU CRISTINA FĂNIȚA	Profesor	Liceul cu Program Sportiv „Nicolae Rotaru”, Constanța
NEȚA CAMELIA ELENA	Profesor	Școala Gimnazială nr. 2, Piatra-Neamț, Neamț
OPRIȘ ADONIA AUGUSTINA	Profesor	Colegiul Tehnic „Alesandru Papiu Ilarian” Zalău, Sălaj
OTROCOL DIANA IOANA	Conf. univ. dr.	Universitatea Tehnică, Cluj-Napoca, Cluj
PĂUN ALEXANDRU	Profesor	Colegiul Național „Neagoe Basarab”, Oltenița, Călărași
PIPA LILIANA DANA	Profesor	Colegiul Economic „Virgil Madgearu”, Iași
POP CRISTIAN PETRU	Inspector școlar	ISJ Cluj
SIMON ROXANA MIRELA	Profesor	Liceul Tehnologic „Carol I”, Iași

ȘARGU RODICA LEONTINA	Profesor	Liceul Tehnologic „Ion Bănescu”, Mangalia, Constanța
TEODORESCU NICOLETA	Profesor	Colegiul Economic Mangalia, Constanța
VASILE DANIELA	Profesor	Dukes Education
VĂCĂREȚU ARIANA-STANCA	Profesor	Colegiul Național „Emil Racoviță”, Cluj-Napoca, Cluj
ZEFFER TIMEA ERZSÉBET	Profesor	Liceul Tehnologic nr 1 Valea lui Mihai, Bihor

RESPONSABILI/COORDONATORI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	**Funcție/Titlu științific**	**Instituție de apartenență**	**Calitate**
CRISTESCU BOGDAN	Director General	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare	Coordonator GL
VRÎNCEANU GABRIEL-NARCIS	Șef Serviciu Dezvoltare Curriculum	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare	Coordonator GL
NAGHI ELISABETA ANA	Inspector	Ministerul Educației și Cercetării	Responsabil MEC
STREINU-CERCEL GABRIELA	Consilier	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare	Coordonator GL aria curriculară matematică și științe
DAN STELUȚA	Consilier	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare	Responsabil SGLC_CS
BAIAS ALINA RAMONA	Conf. univ. dr.	Universitatea Tehnică din Cluj-Napoca, Cluj	Coordonator științific
LIȚCANU RĂZVAN-DINU	Prof. univ. dr.	Universitatea „Alexandru Ioan Cuza”, Facultatea de Matematică, Iași	Coordonator științific
MARIN ERIKA	Prof. univ. dr.	Academia de Studii Economice Facultatea de Cibernetică, Statistică și Informatică Economică, București	Coordonator științific
LĂZUREANU CRISTIAN-VIRGIL	Prof. univ. dr. habil.	Universitatea Politehnica Timișoara, Timiș	Coordonator științific

Anexa nr. 37

Programa școlară
pentru disciplina

Matematică

Clasele a XI-a și a XII-a

Curriculum de specialitate (CS)

Filiera tehnologică, profilul servicii,
toate domeniile cu excepția domeniului economic,
toate calificările profesionale

Învățământ liceal

- 2026 -

Anexa nr. 37
Programa școlară pentru disciplina *Matematică,* clasele a XI-a și a XII-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera tehnologică, profilul servicii, toate domeniile cu excepția domeniului economic, toate calificările profesionale*

NOTĂ DE PREZENTARE

Programa școlară pentru disciplina *Matematică*, prevăzută în curriculumul de specialitate din învățământul liceal, pentru filiera tehnologică, profilul servicii, toate domeniile cu excepția domeniului economic, toate calificările profesionale, pentru clasele a XI-a și a XII-a, completează curriculumul pentru disciplina *Matematică*, studiată în trunchiul comun, la clasele a IX-a și a X-a. Aplicarea noului curriculum pentru învățământul liceal se realizează progresiv, începând cu anul școlar 2026-2027, urmând ca prezenta programă școlară să fie aplicată începând cu anul școlar 2028-2029.

Pentru această categorie de clase, conform planurilor-cadru pentru învățământul liceal, forma cu frecvență zi, aprobate ca anexe la OMEC nr. 4350/2025, studiul disciplinelor din domeniul Matematică are următoarea alocare orară săptămânală defalcată pe segmentul *trunchi comun* (TC), respectiv pe segmentul *curriculum de specialitate* (CS):

An de studiu	Clasa a IX-a		Clasa a X-a		Clasa a XI-a		Clasa a XII-a	
Tip segment curricular	TC	CS	TC	CS	TC	CS	TC	CS
Nr. săptămânal de ore pentru disciplina *Matematică (TC)*	2	-	2	-	-	-	-	-
Nr. săptămânal de ore pentru disciplina *Matematică (CS)*	-	-	-	-	-	2	-	2

Rolul disciplinei în cadrul profilului servicii (non-economic)

Disciplina sprijină formarea competențelor de raționament cantitativ, analiză logică, organizare a datelor și fundamentare a deciziilor operaționale, prin aplicarea conceptelor matematice în contexte specifice domeniilor de servicii non-economice.

Accentul se pune pe:

- utilizarea conștientă a instrumentelor matematice pentru descrierea și optimizarea proceselor tehnice și operaționale (consumuri, durate, fluxuri, distribuții, acumulări);
- dezvoltarea gândirii analitice și a capacității de modelare a situațiilor concrete întâlnite în activități de servicii (logistică, turism, alimentație, servicii publice, protecția mediului, mentenanță);
- utilizarea tehnologiei digitale (foi de calcul, aplicații grafice, simulări) pentru organizarea, reprezentarea și analiza datelor;
- integrarea temelor transversale prevăzute de art. 88 alin. (10) din Legea 198/2023 și Anexa 1 la OMEC nr. 4350/2025 – în special: sustenabilitate, digitalizare, responsabilitate profesională, utilizarea eficientă a resurselor.

Programa propune activități de învățare aplicative, prin care elevul devine capabil să:

- organizeze și interpreteze date provenite din contexte proprii disciplinei și din activități de servicii;
- modeleze relații între mărimi variabile (timp, volum, distanță, energie, resurse);
- analizeze variații și acumulări în procese continue;
- utilizeze rețele și grafuri pentru optimizarea fluxurilor;
- estimeze riscuri și probabilități în situații repetitive;
- fundamenteze decizii operaționale prin argumentare matematică.

Fundamentare curriculară și legislativă

Programa este elaborată prin raportare la:
- *Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023*, cu modificările și completările ulterioare;
- Profilul de formare al absolventului (OME 6731/2023), cu accent pe competențe matematice, digitale și de rezolvare de probleme, precum și pe atributele reflexiv, responsabil, colaborativ;
- Planurile-cadru pentru învățământul liceal (OMEC 4350/2025);
- Documente europene relevante: Recomandarea Consiliului UE privind competențele-cheie, Cadrul European al Calificărilor (EQF), rapoarte OECD privind competențele matematice aplicate și rezolvarea de probleme.

Disciplina contribuie la dezvoltarea competenței matematice și a competenței digitale prin modelare, analiză critică a datelor, interpretare grafică și utilizarea algoritmilor simpli pentru optimizare și decizie.

Rol formativ și relevanță profesională

În domeniile non-economice ale profilului servicii, matematica devine instrument de:
- organizare a resurselor și fluxurilor;
- optimizare a traseelor și distribuțiilor;
- analiză a consumurilor și a acumulărilor;
- interpretare a variației și a stabilității proceselor;
- estimare a probabilității unor evenimente operaționale (defecțiuni, întârzieri, cerere variabilă).

În acest context, elevul dezvoltă:
- capacitatea de a lucra cu tabele, grafice și matrice;
- înțelegerea relațiilor funcționale și a variației;
- abilitatea de a utiliza grafuri și algoritmi simpli pentru determinarea drumurilor optime;
- competențe de modelare și simulare a proceselor reale;
- rigoare în argumentare și justificare numerică.

Programa școlară susține formarea unui absolvent capabil să analizeze date, să organizeze informații și să ia decizii responsabile în contexte profesionale concrete, caracterizate prin constrângeri de timp, resurse și eficiență.

Continuitate cu studiul matematicii din trunchiul comun. Elemente de noutate

Disciplina valorifică achizițiile din gimnaziu și din clasele a IX-a – a X-a (funcții, ecuații, reprezentări grafice, elemente de probabilități), dar introduce o orientare mai aplicativă și integrată.

Elementele de noutate pentru domeniile non-economice sunt:
- utilizarea matricelor ca instrument de organizare a datelor operaționale;
- introducerea programării liniare grafice pentru situații de optimizare simplă;
- interpretarea derivatei ca indicator al variației și performanței procesului;
- utilizarea integralei pentru modelarea acumulării;
- introducerea grafurilor și a algoritmilor de drum minim în analizarea rețelelor de servicii;
- aplicarea probabilităților în fundamentarea deciziilor sub incertitudine.

Specificul disciplinei în curriculumul de specialitate (CS)

Disciplina este structurată unitar și integrează:
- competențe matematice fundamentale dobândite anterior;
- instrumente de modelare aplicate domeniilor de servicii non-economice;
- utilizarea tehnologiei digitale pentru reprezentare și simulare.

Aplicațiile practice au rol ilustrativ și formativ. Accentul cade pe:
- sensul numeric al rezultatelor;

- interpretarea grafică;
- corelarea dintre model și fenomen;
- argumentarea logică a concluziilor.

Orientări generale pentru utilizarea programei

În aplicarea programei se vor avea în vedere:
- caracterul obligatoriu al competențelor și conținuturilor;
- caracterul orientativ al exemplelor de activități de învățare și al sugestiilor metodologice;
- planificarea a minimum 75% din bugetul de timp pentru parcurgerea conținuturilor esențiale (art. 89 alin. (3) din Legea 198/2023);
- integrarea temelor transversale: sustenabilitate, digitalizare, utilizarea responsabilă a resurselor;
- utilizarea instrumentelor digitale pentru reprezentarea și analiza datelor;
- corelarea activităților cu profilul calificărilor profesionale din domeniile de servicii.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Identificarea** datelor, mărimilor și relațiilor matematice în contexte practice
CG2	**Prelucrarea** datelor matematice de tip cantitativ, calitativ sau structural, provenite din surse informaționale diverse
CG3	**Utilizarea** conceptelor și algoritmilor specifici pentru interpretarea și rezolvarea situațiilor matematice și a celor din domeniul serviciilor
CG4	**Exprimarea** informațiilor, concluziilor și demersurilor de rezolvare în limbajul matematic specific și în forme grafice adecvate
CG5	**Analizarea** caracteristicilor matematice și economice ale unei situații-problemă în scopul fundamentării deciziei
CG6	**Modelarea** matematică a unei situații date, prin integrarea achizițiilor din domeniul economic și din alte arii de învățare

CLASA a XI-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Identificarea datelor, mărimilor și relațiilor matematice în contexte practice

XI.CS1.1. Recunoașterea mărimilor și unităților de măsură utilizate în activități din domeniul serviciilor
- *Identificarea mărimilor măsurabile (timp, cost, lungime, volum, energie) în exemple simple din domeniul serviciilor, cum ar fi durata unui proces sau consumul de resurse* - *Efectuarea unor conversii folosind formule numerice ($t(s)=t(\min)\times 60$, $L(km)=L(m)\times 1000$ etc.)* - *Conversia unităților în contexte practice (de exemplu, dozarea ingredientelor într-o rețetă, calcularea lungimii unui traseu folosind harta turistică, determinarea duratei unui serviciu, stabilirea consumului de energie)*
XI.CS.1.2. Reprezentarea datelor în forme care evidențiază relațiile dintre variabile
- *Organizarea unor date reale (unități de timp, locații, trasee, operatori, tipuri camere) în tabele cu linii și coloane bine definite* - *Organizarea datelor în forme tabelare simple evidențiind dependența dintre variabile (timp-număr clienți, tip de serviciu-cost mediu etc.)* - *Utilizarea foilor de calcul pentru organizarea de date în contexte practice (de exemplu, stabilirea programelor de lucru, evidența clienților și a serviciilor prestate, analiza consumului de resurse)*
XI.CS.1.3. Clasificarea funcțiilor potrivite pentru descrierea unei dependențe între mărimi
- *Identificarea tipului de funcție (putere, exponențială, logaritmică, trigonometrică - sin sau cos) în baza observării comportamentului grafic al unei dependențe* - *Clasificarea funcțiilor după proprietăți observabile la compararea graficelor realizate cu ajutorul instrumentelor digitale* - *Verificarea numerică a datelor reale obținute în activități practice pentru evaluarea adecvării unui proces de servicii (timp de așteptare-număr clienți, satisfacție-timp de răspuns, cost total-volum resurse etc.)*

CG 2 - Prelucrarea datelor matematice de tip cantitativ, calitativ sau structural, provenite din surse informaționale diverse

XI.CS.2.1. Calcularea indicatorilor de centralizare și variație pentru seturi de date numerice
- *Aplicarea formulelor de calcul pentru fiecare tip de medie, utilizând seturi de valori concrete* - *Compararea rezultatelor obținute pe seturi de date numerice diferite (consumul de combustibil de la stații de încărcare diferite, prețul ingredientelor dintr-o rețetă de la furnizori diferiți, timpul de servire la evenimente diferite etc.)* - *Interpretarea rezultatelor privind abaterile de la medie și abaterea medie absolută în contexte reale, în termeni de eficiență și rentabilitate (ajustarea timpilor, a costurilor, a resurselor etc.)*
XI.CS.2.2. Prelucrarea relațiilor exprimate prin sisteme de ecuații liniare sau prin matrice
- *Efectuarea operațiilor de bază cu matrice de ordin 2 (adunare, scădere, produs cu scalar, înmulțire cu o matrice de tip coloană)* - *Rezolvarea unui sistem de două ecuații liniare care modelează situații practice (de exemplu, cantitate și cost unitar)* - *Analizarea datelor obținute din operații cu matrice și rezolvări de sisteme de ecuații liniare în contexte practice*
XI.CS.2.3. Estimarea valorilor-limită ale unei funcții pentru observarea comportamentului la marginea domeniului
- *Estimarea limitei pentru funcții uzuale cu ajutorul unui tabel de valori construit în apropierea unui punct dat* - *Compararea valorilor unei funcții calculate pentru argumente din ce în ce mai apropiate de un punct (din stânga și din dreapta), în vederea formulării unor concluzii privind stabilitatea/instabilitatea procesului și a existența limitei* - *Reprezentarea grafică a comportamentului unei funcții în apropierea unei valori-limită (de exemplu, debit maxim al unui flux de lucru)*

CG 3 - Utilizarea conceptelor și algoritmilor specifici pentru interpretarea și rezolvarea situațiilor matematice și a celor din domeniul serviciilor

XI.CS.3.1. Aplicarea relațiilor algebrice și funcționale în rezolvarea unor probleme de estimare
- *Rezolvarea unei ecuații cu procente care exprimă o modificare de preț/tarif sau de durată de proces* - *Aplicarea unei relații funcționale de tip $y = kx$ în calcule specifice (rapoarte și proporții pentru rețete, amestecuri, consumuri etc.)* - *Verificarea practică a rezultatelor substituind diferite valori numerice din activități profesionale (comerciale, gastronomice, hoteliere etc.)*
XI.CS.3.2. Determinarea soluțiilor sistemelor liniare compatibile cu condițiile impuse
- *Rezolvarea sistemelor de două ecuații liniare cu două necunoscute, prin substituție, reducere și metoda Gauss* - *Determinarea relațiilor dintre ecuații și a zonelor de soluție, folosind metoda grafică de rezolvare a sistemelor de ecuații liniare* - *Interpretarea soluțiilor sistemului de ecuații liniare în contexte reale (de exemplu, repartizarea resurselor într-o situație practică de logistică pentru minimizarea costurilor și echilibrarea cererii)*
XI.CS.3.3. Interpretarea derivatei ca indicator al variației unei funcții
- *Calcularea derivatei pentru funcții uzuale x^n, $\frac{1}{x}$, e^x, $\ln x$, $\sin x$, $\cos x$ și pentru funcții obținute din sume/diferențe/produse cu acestea* - *Interpretarea geometrică a derivatei funcției într-un punct ca pantă a tangentei la graficul funcției în acel punct (pantă mare - proces sensibil, panta mică - proces relativ stabil, panta zero - punct de optimizare)* - *Interpretarea aplicată a derivatei ca indicator de performanță al unui proces descris cu ajutorul funcțiilor (de exemplu, de gestionare a resurselor - durată de procesare, ritm de lucru, intensitatea cererii)*

CG 4 - Exprimarea informațiilor, concluziilor și demersurilor de rezolvare în limbajul matematic specific și în forme grafice adecvate

XI.CS.4.1. Redactarea relațiilor cantitative sub formă de identități, inegalități, respectiv ecuații, inecuații
- *Redactarea relațiilor matematice pentru mărimile care se află în acea relație (de exemplu, relația dintre preț, cantitate și valoare V = număr unități × preț unitar)* - *Verificarea identităților/inegalităților utilizând diferite metode* - *Completarea unei foi de calcul cu variabile și valori specifice unor relații care descriu situații reale (valoarea totală a mărfii, tariful unui serviciu, cantitatea de ingrediente pentru n porții, timpul de servire pentru n invitați etc.)*
XI.CS.4.2. Reprezentarea dependențelor dintre variabile prin matrice și sisteme de ecuații liniare
- *Construirea matricelor de dependență dintre variabile prin coeficienți (relația dintre variabila de pe linie și cea din coloană)* - *Formarea ecuațiilor/inecuațiilor în baza relațiilor dintre variabile (resursele necesare pentru o unitate de producție, ingredientele pentru o rețetă etc.)* - *Reprezentarea geometrică a dependențelor variabilelor unui sistem de ecuații/inecuații în scopul vizualizării dinamicii unui proces din domeniul serviciilor (sistem de resurse: energie, logistică, personal)*
XI.CS.4.3. Argumentarea concluziilor matematice pe baza rezultatelor numerice și grafice
- *Formularea concluziilor în limbaj matematic pe baza rezultatelor obținute* - *Compararea soluțiilor obținute prin metode diferite, justificând raționamentul ales* - *Explicarea schimbărilor observate pe baza vizualizării grafice a comportamentului funcției, în limbaj comun (crește, scade, staționează/se stabilizează) și în limbaj matematic (derivată pozitivă, negativă, nulă)*

CG 5 - Analizarea caracteristicilor matematice și economice ale unei situații-problemă în scopul fundamentării deciziei

XI.CS.5.1. Compararea valorilor obținute cu limitele și condițiile impuse
- *Verificarea numerică, prin substituție, a rezultatelor obținute în urma rezolvării unei inecuații* - *Marcarea intervalelor de soluții pe axa numerică, interpretând vizual limitele și pragurile impuse (grafice simple pentru relații liniare)* - *Interpretarea soluțiilor în contexte reale (limite de preț, buget maxim admis, controlul costului rețetei, timpul*

de servire admis etc.)
XI.CS.5.2. Evaluarea soluțiilor prin raportare la scopul și la datele inițiale ale problemei
- *Recalcularea soluției după modificarea unei condiții, observând impactul asupra rezultatului* - *Evaluarea relevanței soluției matematice în contextul practic (coerența cu obiectivul problemei: cost/consum minim, timp optim)* - *Argumentarea alegerii unei soluții ca fiind optimă (eficiență, cost, timp)*
XI.CS.5.3. Corelarea variației unei funcții cu comportamentul procesului analizat
- *Completarea tabelului de variație a unei funcții date care modelează un proces real* - *Interpretarea punctelor de extrem local pentru identificarea soluțiilor optime în organizarea și furnizarea serviciilor (cost minim, profit maxim, timp minim de servire etc.)* - *Interpretarea operațională a rezultatului în vederea argumentării unor decizii (de investiții, de redefinire a ofertei, de reducere a costurilor etc.)*

CG 6 - Modelarea matematică a unei situații date, prin integrarea achizițiilor din domeniul economic și din alte arii de învățare

XI.CS.6.1. Construirea unui model numeric simplu pentru descrierea unui proces observabil
- *Transpunerea situațiilor reale în relații matematice, definind variabile și parametri (număr clienți hotel pentru un profit maxim, număr meniuri vândute pentru un profit minim)* - *Estimarea efectului modificării unei variabile asupra alteia (durată medie, preț, cantitate etc.)* - *Utilizarea modelului pentru simularea unor activități din domeniul serviciilor*
XI.CS.6.2. Modelarea unei situații de optimizare simplă printr-un model de programare liniară
- *Formularea funcției obiectiv* $z = ax + by$ *și a sistemului de inecuații de constrângere* - *Reprezentarea grafică a modelului, cu evidențierea regiunii fezabile și a optimului* - *Modelarea maximizării volumului de activitate sau minimizării costurilor/consumului pentru două servicii limitând resursele*
XI.CS.6.3. Simularea comportamentului unui fenomen prin funcții și derivatele acestora
- *Utilizarea foilor de calcul sau a unor instrumente digitale pentru simularea variației unei/unor variabile din domeniul serviciilor (evoluția timpului de servire/așteptare, evoluția consumului de resurse etc.)* - *Transformarea rezultatelor matematice (limite, derivate, extreme) în explicații privind procesul/fenomenul simulat* - *Argumentarea rolului analizei matematice în fundamentarea deciziilor responsabile și sustenabile*

CLASA a XI-a

CONȚINUTURI

Domenii de conținut	Conținuturi
Algebră	**1. Calcul numeric și algebric aplicat în contexte specifice** • Rapoarte, procente, rate și indici de variație în analizarea datelor numerice • Medii aritmetice și medii ponderate utilizate în interpretarea seriilor de valori; abateri de la medie și abaterea medie absolută • Erori de măsurare: eroare absolută, eroare relativă, marjă de eroare admisă • Conversii de unități și scări în calcule numerice • Identități algebrice uzuale; transformări echivalente în rezolvarea ecuațiilor și inecuațiilor • Ecuații și inecuații de gradul I și de gradul al doilea, cu aplicabilitate numerică directă • Relații de proporționalitate directă și inversă între mărimi măsurabile • Reprezentări tabelare și grafice ale relațiilor cantitative • Modele numerice simple (raport, proporție, variație procentuală) utilizate pentru estimarea duratei, costului sau volumului de activitate într-un serviciu **Notă:** *Conținuturile consolidează și extind competențele dobândite în trunchiul comun, fără reluarea algoritmilor elementari.* *Accentul se pune pe interpretarea numerică și algebrică a relațiilor între mărimi, pe controlul erorii și preciziei și pe utilizarea modelelor cantitative în contexte practice din domeniile serviciilor non-economice.*
Algebră liniară	**2. Elemente de calcul matriceal și de programare liniară. Sisteme de ecuații și inecuații liniare** • Noțiunea de matrice: tipuri de matrice (linie, coloană, pătratică, nulă, unitate) • Operații cu matrice: adunare, înmulțire cu un scalar, înmulțirea a două matrice (dintre care una coloană) • Sisteme de ecuații liniare cu două sau trei necunoscute: metode de rezolvare (substituție, reducere, Gauss); interpretarea soluției sistemelor de ecuații liniare în raport cu condițiile de existență și unicitate • Sisteme de inecuații liniare în plan: rezolvare prin reprezentare grafică • Introducere intuitivă în programarea liniară cu două variabile: funcția obiectiv (relația matematică ce exprimă scopul problemei – maximizare sau minimizare) și restricțiile liniare (inecuații care limitează valorile posibile ale variabilelor) • Reprezentarea grafică a regiunii fezabile (zona planului care respectă simultan toate restricțiile) și a izocosturilor (drepte care reprezintă valori constante ale funcției obiectiv) • Identificarea soluției optime în context numeric (vârfuri, valori extreme) **Notă:** *Conținuturile consolidează noțiunile de algebră liniară elementară, fără demonstrații teoretice și fără detalii de algoritm.* *Se urmărește formarea unei viziuni coerente asupra relațiilor liniare, de la structura matricială la formularea și rezolvarea sistemelor și problemelor de optimizare simplă. Aplicațiile practice au rol ilustrativ, nu constitutiv: ele pot viza distribuția, planificarea sau dimensionarea resurselor în servicii non-economice.*

Analiză matematică	**3. Funcții. Limite și derivate** • Lectură grafică și interpretarea variației pe exemple de funcții uzuale și pentru funcții reprezentate cu ajutorul instrumentelor digitale • Ideea de limită a unei funcții într-un punct și la infinit (cazuri uzuale, interpretare grafică) • Continuitatea unei funcții într-un punct și identificarea discontinuităților de ordinul I (salt); comportament asimptotic (abordare intuitivă, exemplificare pe reprezentări grafice realizate și cu instrumente digitale) • Derivata ca pantă a tangentei într-un punct; raport de variație • Formule de derivare pentru funcțiile uzuale x^n, $\frac{1}{x}$, e^x, $\ln x$, $\sin x$, $\cos x$ și reguli de derivare pentru $f \pm g$, $a \cdot f$, $f \cdot g$ • Comportamente pe intervale, puncte critice și extreme locale; tabel de variație • Aplicații numerice de analiză a variației (estimări/optimizări locale) **Notă:** *Conținuturile extind studiul funcțiilor realizat în trunchiul comun, introducând noțiunile de limită, continuitate și derivată ca instrumente pentru descrierea și interpretarea variației.* *Nivelul de abordare este intuitiv și aplicativ, fără demonstrații și fără formule de derivare complexe.* *Accentul cade pe observarea comportamentului funcțiilor și pe transpunerea grafică și numerică a ideii de variație și optim.*

CLASA a XII-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Identificarea datelor, mărimilor și relațiilor matematice în contexte practice

XII.CS.1.1. Observarea mărimilor variabile și a relațiilor dintre ele în situații de acumulare sau distribuție
- *Identificarea într-un exemplu concret a unor date corespunzătoare unor mărimi (distanța parcursă, consum resurse, timp de execuție, produse livrate) și completarea unui tabel cu valorile observate la intervale regulate* - *Identificarea modului în care o mărime variază într-un interval de timp, în vederea stabilirii tipul de dependență (de exemplu, liniară, exponențială)* - *Asocierea ariei subgraficului unei funcții pozitive cu acumularea (de exemplu, volum de activitate într-un interval de timp – clienți serviți, produse livrate, cost acumulat)*
XII.CS.1.2. Organizarea datelor sub formă de tabele, rețele sau reprezentări grafice
- *Construirea unui tabel cu date care reflectă situații practice (de exemplu, fluxuri de activitate între puncte de lucru sau etape ale unui proces de servicii)* - *Reprezentarea și identificarea legăturilor în vederea clasificării grafurilor: orientate/neorientate (direcție a fluxului/legătură dus - întors), ponderate, neponderate* - *Transcrierea graficului într-o matrice de adiacență pentru a evidenția conexiunile directe și indirecte dintre elemente*
XII.CS.1.3. Recunoașterea tipului de relație (determinist sau probabilistică) care descrie comportamentul unui sistem
- *Observarea datelor colectate pe situații practice (număr de clienți/produse/utilaje, timp de servire/parcurgere/vizită, erori) dintr-un proces repetitiv, în vederea clasificării acestora în date stabile și date aleatorii* - *Recunoașterea unui fenomen predictibil (de exemplu, durata fixă a unui proces standardizat) în raport cu unul probabilistic (număr de solicitări pe oră)* - *Identificarea în contexte practice a relațiilor deterministe (timp standard de parcurgere/procesare/vizită, cantități fixe) și a relațiilor probabilistice (durată în funcție de trafic, preferințe clienți, calitatea produselor)*

CG 2 - Prelucrarea datelor matematice de tip cantitativ, calitativ sau structural, provenite din surse informaționale diverse

XII.CS.2.1 Calcularea integralelor simple pentru determinarea valorilor totale sau medii ale unei mărimi
- *Calcularea unor integrale definite pentru funcții elementare (de exemplu, afine, de gradul al doilea) ca procese acumulate în timp (de exemplu, număr colete livrate, număr clienți serviți/cazați, cantitate energie consumată etc.)* - *Comparația între suma aproximativă pe intervale și valoarea exactă obținută prin integrare, în vederea discutării acestor diferențe numerice* - *Utilizarea integralei definite pentru a determina valoarea medie a unei mărimi continue într-un context practic (livrare, servire, cazare etc.)*
XII.CS.2.2 Completarea matricelor sau tabelelor de legături în rețele finite, în vederea prelucrării ulterioare
- *Construirea matricelor de adiacență și de incidență pentru un graf cu maximum 4 noduri, explicând semnificația valorilor numerice* - *Completarea unei matrice ponderate pentru evidențierea distanțelor minime dintre două vârfuri (matricea de cost, matricea distanțelor)* - *Analizarea modificărilor apărute prin adăugarea sau eliminarea unei muchii, interpretând impactul asupra rețelei*
XII.CS.2.3 Estimarea probabilităților în contexte date din domenii profesionale variate
- *Estimarea probabilității unor evenimente, comparând cazurile favorabile și cazurile posibile* - *Compararea rezultatelor obținute din două contexte diferite sau în cadrul aceluiași experiment cu probabilitatea teoretică* - *Estimarea probabilității folosind date reale (timpi de așteptare, piese/obiecte defecte, calitatea produselor, finalizarea unei comenzi) în vederea interpretării rezultatului obținut în termeni de câștig, risc, alegere*

CG 3 - Utilizarea conceptelor și algoritmilor specifici pentru interpretarea și rezolvarea situațiilor matematice și a celor din domeniul serviciilor

XII.CS.3.1. Utilizarea regulilor și a metodelor de integrare în rezolvarea unor probleme de acumulare numerică
- *Aplicarea regulilor (liniaritate, semn, ordinea limitelor de integrare) și a teoremei fundamentale a calculului integral în aplicații simple* - *Verificarea unei primitive prin derivare pentru a demonstra coerența relației* - *Aplicarea calculului integral în situații practice din domeniul serviciilor, în vederea determinării volumului acumulat într-o activitate specifică domeniului (de exemplu, de curierat, de servire, de cazare, de consum)*
XII.CS.3.2. Utilizarea algoritmilor simpli pentru determinarea drumurilor minime în grafuri
- *Aplicarea secvențială a algoritmului BFS pentru determinarea distanței minime între două noduri* - *Rezolvarea unui exemplu numeric de rețea ponderată prin algoritmul Dijkstra folosind harta graficului* - *Descrierea, în domeniul serviciilor, a principiilor care stau la baza algoritmilor de căutare (de exemplu, traseul pentru livrarea unui colet de la depozit la client, traseul de vizitarea a patru obiective)*
XII.CS.3.3. Aplicarea algoritmilor de calcul probabilistic în probleme de selecție și decizie
- *Calcularea cazurilor posibile și favorabile, folosind metode clasice, algoritmi de numărare și distribuții de probabilitate* - *Aplicarea formulei probabilității condiționate în situații concrete (întârzieri, retururi, produse neconforme, tururi opționale etc.)* - *Aplicarea probabilităților în activități practice (planificarea resurselor, întreținerea și optimizarea proceselor, reducerea pierderilor etc.) în vederea luării unor deciziilor bazate pe riscuri și șanse*

CG 4 - Exprimarea informațiilor, concluziilor și demersurilor de rezolvare în limbajul matematic specific și în forme grafice adecvate

XII.CS.4.1. Interpretarea reprezentării grafice a funcțiilor și a suprafețelor subgraficului acestora
- *Delimitarea suprafeței corespunzătoare subgraficului funcției (zona proceselor cumulate) în funcție de intervalul de studiu* - *Calcularea ariei dintre două reprezentări grafice, interpretând diferența numerică în termeni de deficit sau surplus de resurse* - *Analizarea într-un context practic a variației funcției în raport cu suprafața subgraficului (de exemplu, în serviciul de curierat/servire/cazare: curbă crescătoare - proces accelerat - colete/clienți procesați rapid)*
XII.CS.4.2. Redactarea modelelor de rețea sub formă de tabele sau grafuri orientate
- *Redactarea unei rețele simple de activități, folosind tabele cu durate, distanțe, costuri sau resurse* - *Completarea graficului asociat și verificarea coerenței legăturilor (nodurile conectate, muchii direcționate)* - *Formularea unui raționament matematic care explică drumul optim identificat (de exemplu, simularea unui transport între patru stații/obiective)*
XII.CS.4.3. Formularea concluziilor matematice privind probabilități și riscuri prin enunțuri coerente
- *Scrierea unei concluzii matematice bazate pe comparația valorilor probabilităților obținute* - *Interpretarea valorilor numerice ca măsură a incertitudinii și exprimarea gradului de risc* - *Formularea unor recomandări aplicabile, luând în considerare implicațiile practice ale unui rezultat probabilistic*

CG 5 - Analizarea caracteristicilor matematice și economice ale unei situații-problemă în scopul fundamentării deciziei

XII.CS.5.1. Compararea rezultatelor obținute prin metode diferite (grafică și numerică)
- *Discutarea diferenței numerice dintre rezultatele obținute aplicând calculul integral și metoda dreptunghiurilor/trapezelor pentru determinarea ariei subgraficului unei funcții* - *Compararea vizuală a două estimări obținute, folosind reprezentarea grafică* - *Argumentarea practică a avantajului metodei analitice față de cea aproximativă într-o activitate din domeniul serviciilor, comparând cu date colectate din activități concrete (de exemplu, total clienți, total produse/colete/servicii, total resurse)*
XII.CS.5.2. Evaluarea coerenței dintre date, ipoteze și soluțiile matematice propuse
- *Compararea drumurilor rezultate în urma aplicării algoritmului BFS și a algoritmului Dijkstra pe același*

graf ponderat - *Discutarea diferențelor dintre rezultatele obținute prin metodele pentru grafuri neponderate și cele ponderate* - *Verificarea practică a soluției prin testarea drumului obținut cu ajutorul instrumentelor digitale (de exemplu, Google Maps, Waze pentru testarea rutelor pe hărți reale)*
XII.CS.5.3. Interpretarea valorilor obținute prin calcul probabilistic în raport cu fenomenul analizat
- *Calcularea probabilității unui eveniment prin numărare directă și apoi prin formulă combinatorică și compararea rezultatelor* - *Verificarea rezultatelor din punct de vedere al consistenței acestora (încadrarea în intervalul probabilităților, complementaritatea evenimentelor, coerența relațiilor dintre evenimente, coerența cu date reale)* - *Compararea rezultatelor obținute cu anumite valori predefinite (0, 0,5 sau 1) sau cu valoarea medie așteptată (probabilitate mică - aproape de 0, probabilitate moderată - aproape de 0,5, probabilitate mare - aproape de 1) în activități practice (de exemplu, durata unei livrări/comenzi, fidelitatea clienților)*

CG 6 - Modelarea matematică a unei situații date, prin integrarea achizițiilor din domeniul economic și din alte arii de învățare

XII.CS.6.1. Construirea modelelor de variație și acumulare pentru descrierea proceselor continue
- *Formularea relațiilor matematice care exprimă legătura dintre variabilele unui proces de acumulare (distanță, debit, volum, durată)* - *Utilizarea integralei definite în vederea verificării sensului rezultatului în contexte practice (de exemplu, cantitatea acumulată în serviciul de curierat, în servirea/cazarea clienților, în consumul de resurse)* - *Discutarea modului în care modelul poate fi utilizat pentru îmbunătățirea performanțelor unui proces (de exemplu, anticiparea consumului, planificarea resurselor)*
XII.CS.6.2. Configurarea rețelelor simple prin asocierea numerică a legăturilor și costurilor
- *Reprezentarea unei rețele de transport sau livrare ca graf ponderat cu costuri și durate/distanțe asociate* - *Verificarea coerenței rezultatelor (corectitudine și consistență) obținute pe drumuri optime* - *Interpretarea viabilității practice a modelului de rețea ca exemplu de eficiență operațională (digitalizare și economie de resurse)*
XII.CS.6.3. Elaborarea modelelor de decizie bazate pe principii combinatorice sau probabilistice
- *Construirea unui tabel de decizie cu opțiuni posibile și probabilități asociate fiecărei alternative* - *Aplicarea formulelor probabilistice pentru determinarea valorii relevante (cost, profit, timp, scor de satisfacție) în vederea alegerii variantei cu probabilitate maximă de succes* - *Analizarea implicațiilor probabilistice în activități de servicii (de exemplu, în serviciul de curierat pentru planificarea resurselor, prioritizarea rutelor și gestionarea riscului de întârziere)*

CLASA a XII-a

CONȚINUTURI

Domenii de conținut	Conținuturi
Analiză matematică	**1. Noțiunea de integrală și aplicațiile ei** • Relația dintre derivare și integrare, teorema fundamentală a calculului integral; • Primitive pentru funcții elementare (tabel minimal) și verificare prin derivare • Formula Leibniz-Newton; semnificația integralei definite ca măsură a acumulării totale • Integrala definită: sens numeric și geometric (aria subgraficului); proprietăți de bază (liniaritate, semn, ordinea limitelor de integrare) • Calcularea integralelor definite prin utilizarea de formule; determinarea unei valori medii pentru mărimi care variază continuu • Aproximarea integralelor definite prin metoda dreptunghiurilor/trapezelor • Aria suprafeței delimitate de două reprezentări grafice de funcții; interpretări cantitative (totaluri pe interval) **Notă:** *Conținuturile valorifică cunoștințele anterioare despre derivate, fără reluarea regulilor de derivare.* *Abordarea este intuitivă și aplicativă, orientată spre semnificația integralei ca sumă continuă și spre utilizarea ei în exprimarea acumulărilor numerice (costuri, durate, volume).* *Nu se cer demonstrații ale proprietăților; accentul cade pe înțelegerea conceptuală, verificarea numerică și corelarea grafică între variație și acumulare*
Grafuri	**2. Grafuri și rețele în servicii** • Noțiunea de graf: mulțimea vârfurilor (nodurilor) și a muchiilor (legăturilor) care conectează perechi de vârfuri • Tipuri de grafuri: orientate și neorientate; ponderate (cu valori numerice asociate muchiilor) și neponderate • Reprezentarea grafică și interpretarea conexiunilor dintre vârfurile unui graf • Matrice asociate unui graf: matricea de adiacență, matricea de incidență (corespondența dintre elementele matricei și legăturile din graf); matricea de cost (valori numerice asociate legăturilor, utile în calcule de distanță) • Gradul unui vârf și noțiunea de componentă conexă (determinarea grupurilor de vârfuri conectate între ele) • Noțiunea de drum și de ciclu într-un graf; lanțuri de legături între două vârfuri • Grafuri ponderate: distanță și cost minim între două vârfuri (nivel intuitiv) • Algoritmi de căutare de bază (prezentare descriptivă): • **BFS** – căutare în lățime, pentru distanțe minime în grafuri neponderate (metodă intuitivă de parcurgere „nivel cu nivel” într-un *graf neponderat*, pentru a determina drumul minim între un vârf de plecare și celelalte) • **Dijkstra** – calcul etapizat al drumului minim între două vârfuri într-un graf ponderat, atunci când fiecare legătură are un cost numeric; aplicare pe exemple de dimensiuni reduse, tabelare **Notă:** *Conținuturile introduc pentru prima dată noțiunile de teorie a grafurilor, cu accent pe structura matematică și interpretarea numerică a legăturilor dintre elemente. Nivelul de abordare este intuitiv și vizual, fără demonstrații. Grafurile se pot construi pe exemple simple: rețele de puncte de lucru, trasee de transport, circuite de distribuție.* *Se recomandă folosirea tabelelor și a reprezentărilor grafice în locul unui formalism accentuat.*
Probabilități	**3. Probabilități și analiză de risc în servicii** • Experimente aleatorii; evenimente; spațiu finit de cazuri; probabilitate clasică

Domenii de conținut	Conținuturi
	• Probabilitate condiționată (definiție numerică) și independență (nivel intuitiv) • Distribuția binomială; probabilitatea pentru k succese; valoarea medie așteptată • Reprezentări tabelare ale cazurilor; verificarea consistenței numărărilor • Aplicații de analiză de risc (compararea probabilităților; decizie pe criterii numerice) **Notă:** *Conținuturile oferă o introducere intuitivă în gândirea combinatorică și probabilistică, cu accent pe calcul numeric corect și pe interpretarea rezultatelor în termeni de șansă, frecvență și risc.* *Nu se cer demonstrații ale formulelor; accentul cade pe înțelegerea logicii selecției și numărării și pe capacitatea de a evalua decizii simple sub incertitudine.* *Se recomandă utilizarea tabelelor și exemplelor concrete în locul formalismului accentuat.*

SUGESTII METODOLOGICE

Clasa a XI-a

Domeniul *Algebră*

Scopul acestui domeniu de conținut este de a consolida și extinde aplicarea tehnicilor de calcul numeric și algebric dobândite prin studiul matematicii trunchiul comun, orientându-le spre rezolvarea de situații reale din activitatea cotidiană și din sfera serviciilor. Elevul trebuie să perceapă matematica nu ca un ansamblu de reguli izolate, ci ca un instrument de descriere, verificare și estimare a fenomenelor observabile. Profesorul are rolul de a crea contexte în care calculul numeric devine un mijloc de înțelegere, nu o rutină: fiecare operație trebuie să aibă sens și scop.

Conținuturile susțin în special competențele CG1 – identificarea mărimilor și relațiilor matematice în contexte practice, CG2 – prelucrarea datelor matematice, CG3 – utilizarea conceptelor și algoritmilor specifici, respectiv CG4 – exprimarea în limbaj matematic.

Exemplele de activități de învățare asociate (completarea tabelelor de date, rezolvarea ecuațiilor cu semnificație practică, analiza proporționalității, utilizarea foilor de calcul pentru verificări numerice) au rolul de a transforma calculul într-un exercițiu de raționament și interpretare, nu de execuție mecanică.

Modalități de abordare didactică

- Se recomandă ca lecțiile să pornească de la situații concrete, nu de la formule (exemple: „costul total al unui serviciu crește proporțional cu durata” sau „cantitatea de material utilizat depinde de numărul de produse realizate”).
- Profesorul poate cere elevilor să traducă o problemă practică în limbaj algebric – transformând enunțurile în ecuații sau inecuații simple.
- Se încurajează lucrul cu valori reale, unități de măsură și estimări; eroarea de rotunjire poate fi discutată explicit ca parte a calculului numeric.
- Este importantă compararea metodelor de calcul: manual, prin estimare, respectiv cu ajutorul calculatorului sau al foii de calcul (integrare a competenței digitale).
- Elevii trebuie să observe relațiile de echivalență numerică (de exemplu, $0,25 = \frac{1}{4}(1/4) = 25\%$, ca suport pentru înțelegerea proporționalității și a conversiilor.

Limite și orientări

- Profesorul nu trebuie să extindă domeniul spre calcul algebric abstract (identități, factorizări complexe), ci să se limiteze la expresii cu semnificație numerică directă.
- Problemele aplicative pot presupune cunoștințe de fizică, chimie sau economie, dar pot fi construite și pe situații simple de tip „cost, timp, cantitate, resursă, temperatură”.
- Scopul principal nu este obținerea rezultatului, ci procesul logic de transformare a datelor în relații și relațiilor în concluzii numerice.
- Exemplele și aplicațiile trebuie să rămână realiste și bazate pe numere/valori accesibile, pentru a permite verificarea intuitivă a rezultatelor.

Oportunități didactice și conexiuni

Domeniul oferă posibilități multiple de integrare a unor teme transversale, dintre cele prevăzute la art. 88 alin. (10), din Legea 198/2025, sau complementare acestora:

- *educație financiară***:** calculul procentelor, discounturilor, costurilor totale sau medii;
- *educație pentru durabilitate***:** estimarea resurselor folosite și calculul economiilor prin reducerea consumului;
- *digitalizare***:** verificarea calculelor și reprezentarea datelor în tabele electronice;
- *educație pentru sănătate***:** interpretarea proporțiilor și a ratelor (de exemplu, aport energetic, timp de efort/odihnă);
- *educație media:* prelucrarea informațiilor din punct de vedere a veridicității acestora (de exemplu, tarife servicii, pachete de turism, liste meniuri).

Pot fi realizate activități simple de tip *micro-proiect*, în care elevii formulează și rezolvă o problemă numerică pornind dintr-un context real (planificarea unui buget, optimizarea unei durate, estimarea materialelor).

Facilitarea învățării

Elevii fac dovada dezvoltării competențelor atunci când:

- leagă fiecare operație de o semnificație practică („ce reprezintă acest rezultat?”);
- înțeleg relațiile proporționale și de echilibru dintre mărimi („dacă dublez timpul, cum variază costul?”);
- învață să verifice rezultatele prin substituție sau estimare;
- pot exprima relațiile numerice în limbaj natural și invers (traducerea propoziției într-o ecuație).

În acest fel, calculul numeric devine un exercițiu de gândire ordonată, nu o succesiune mecanică de pași.

Rolul profesorului

- selectează contexte simple, familiare elevilor, pentru a evita confuzia între concept și decor;
- provoacă elevii să explice în cuvinte fiecare pas al raționamentului suport pentru calculul numeric;
- folosește greșelile de calcul ca puncte de discuție („De ce rezultatul nu are sens?”);
- sprijină formarea unei gândiri logice, verificate și expresive, mai mult decât a unei memorări procedurale;
- valorifică activitățile de grup sau discuțiile comparative pentru a stimula reflecția și auto-corectarea.

Domeniul *Algebră liniară*

În domeniul serviciilor, calculul matriceal este important în analiza, optimizarea și luarea deciziilor legate de organizare, eficiență, fluxuri de lucru, resurse și calitatea serviciilor. Sistemele de ecuații și inecuații vor permite modelarea realității proceselor, iar metodele de rezolvarea ale acestora vor consolida și extinde tehnicile dobândite în gimnaziu și în trunchiul comun al primilor doi ani de liceu. Introducerea elementelor minimaliste de programare liniară are ca scop luarea deciziilor optime, gestionarea eficientă a resurselor și rezolvarea problemelor complexe într-un mod logic. Elevul se va familiariza cu noțiunile teoretice și algoritmii de rezolvare pornind de la contexte practice create cât mai sugestiv și realist de către profesor.

Conținuturile susțin toate cele șase competențe generale prin gândire și raționament logic (organizarea și procesarea datelor, analiza relațiilor între date și variabile, evaluarea alternativelor și alegerea soluției optime), prin rezolvare de probleme (identificarea datelor, formularea modelului matematic și alegerea metodei de rezolvare), analiza rezultatelor și interpretarea lor în contexte reale prezentând argumente pentru valorificarea și aplicarea conceptelor teoretice în viața cotidiană (modelarea unor situații reale, responsabilitate și decizii practice eficiente).

Exemplele de activități de învățare asociate scot în evidență gândirea sistematică și ordonarea informațiilor (reprezentarea informațiilor tabelar și sub formă de sistem), algoritmizarea (rezolvarea problemelor folosind metode și procedee variate), interpretarea datelor (numerică, grafică, operațională) și capacitatea de a transforma probleme reale în modele matematice (managementul resurselor, organizarea timpului, logistică, producții și livrări etc.)

Modalități de abordare didactică

- Învățarea inductivă va permite descoperirea conceptelor pornind de la situații concrete, observând tipare și formulând reguli generale.
- Demonstrarea practică a operațiilor (cu matrice, cu ecuații/inecuații ale sistemelor) se va realiza folosind probleme din viața reală (stocuri, timpi de execuție, orare, prețuri, relații între prețuri și cantități, relații între prețuri și buget etc.).
- Compararea metodelor de rezolvare va avea ca scop alegerea celei mai eficiente metode.
- Demonstrarea vizuală a soluțiilor (metoda grafică; „ce înseamnă grafic această soluție?”), verificarea și interpretarea economică a rezultatelor obținute va conduce la stabilirea coerenței practice a rezultatelor.
- Utilizarea instrumentelor digitale (*Geogebra* și *Desmos* pentru grafice, *Acces* pentru baze de date, *Excel* pentru calcul automat) va eficientiza activitatea și va reduce tipul de execuție al sarcinilor de lucru.

Limite și orientări

- Profesorul va construi gradual cunoștințele pornind de la exemple simple, probleme tip și aplicații concrete din domeniul serviciilor (inventare, stocuri, prețuri/tarife, orare, resurse, bugete etc.) care să-i ajute pe elevi să înțeleagă relevanța conceptelor.

- Accentul se va muta de la efectuarea de calcule și găsirea de soluții spre interpretarea valorilor obținute (”ce reprezintă matricea în problemă”, ”ce înseamnă grafic/practic/economic soluția sistemului?”, ”de ce acesta este optimul?”).
- Suprasolicitarea algoritmică va fi evitată prin rezolvarea problemelor folosind metode variate.
- Verificarea rapidă a soluțiilor se va face folosind resursele și instrumentele digitale.

Oportunități didactice și conexiuni

Domeniul oferă posibilități multiple de integrare a unor teme transversale, dintre cele prevăzute la art. 88 alin. (10), din Legea 198/2025, sau complementare acestora:

- *educație informatică*: reprezentări, modelare și programare informatică;
- *educație pentru durabilitate*: optimizarea consumului de resurse, responsabilitate și sustenabilitate în planificare și luare de decizii;
- *educație economică și financiară*: evoluția vânzărilor, a costurilor, a consumului, a bugetelor;
- *digitalizare***:** verificarea calculelor și reprezentarea datelor în tabele electronice;
- *educație socială și management***:** analiza datelor, distribuția resurselor, organizarea orarelor, fluxurilor și activităților;
- *educație media:* analiza scenariilor, înțelegerea restricțiilor, evaluarea impactului și a efectelor produse.

Pot fi realizate activități simple de tip *micro-proiect*, în care elevii formulează și rezolvă o problemă numerică pornind dintr-un context real (planificarea orarului sau a resurselor sau a activităților într-o unitate comercială, stabilirea unui buget lunar (personal, familial, al unei societăți comerciale etc.), distribuirea resurselor reciclabile).

Facilitarea învățării

Elevii fac dovada dezvoltării competențelor atunci când:

- organizează datele în scopul procesării lor (tabele matriceale, relații de dependență între variabile);
- efectuează operații pas cu pas, respectând reguli matematice;
- aleg cea mai eficientă metodă de rezolvare în funcție de datele problemei;
- interpretează rezultatele (tabelar, grafic, practic/economic);
- înțeleg constrângerile („am la dispoziție 6 ore pentru....”, „pot cumpăra în limita a 2000 euro”) și funcția obiectiv („servirea a X clienți”, „cât mai multe produse de tipul X”)
- învață să verifice rezultatele prin substituție sau estimare;
- pot construi relații între variabile (ecuații și inecuații);
- pot folosi instrumente digitale de reprezentare grafică și calcul tabelar.

Astfel, elevii reușesc să înțeleagă utilitatea matematicii în domenii diverse de activitate și să vadă legătura între învățare aplicată și viața reală.

Rolul profesorului

- construiește experiențe de învățare legând conceptele abstracte de situațiile practice (matrice-resurse, statistici, tabele, sisteme-oferte și prețuri, limitări de resurse, bugete, programare liniară-optimizare, control și decizie, planificare);
- ghidează descoperirea conceptelor noi;
- folosește reprezentări vizuale cu ajutorul instrumentelor digitale stimulând înțelegerea intuitivă;
- îndrumă procesul de modelare matematică a situațiilor practice alegând contexte familiare elevilor;
- încurajează responsabilitatea în luarea deciziilor, curiozitatea și implicarea elevilor.

Domeniul *Analiză matematică*

Scopul acestui domeniu este de a introduce elevii în analiza variației funcțiilor prin concepte fundamentale: limită, continuitate și derivată. Accentul cade pe observarea grafică și numerică a comportamentului funcțiilor, nu pe demonstrații teoretice sau formule complexe. Elevul trebuie să perceapă aceste noțiuni ca instrumente pentru descrierea și interpretarea fenomenelor reale (creștere, scădere, stabilizare, optimizare), nu ca abstracții izolate. Profesorul are rolul de a crea contexte vizuale și aplicative, în care funcțiile devin modele pentru situații practice: evoluția costurilor, variația timpilor de servire, intensitatea cererii, optimizarea resurselor.

Conținuturile susțin în special competențele CG1 – recunoașterea mărimilor variabile și a relațiilor funcționale, CG2 – prelucrarea numerică și grafică a variației, CG3 – utilizarea conceptelor specifice (limită, derivată)

în situații practice, CG4 – exprimarea matematică și vizuală a dependențelor dintre variabile, CG5 – analiza variației în scopul fundamentării deciziei, CG6 – modelarea numerică a proceselor reale prin funcții și derivate.

Exemplele de activități de învățare asociate (construirea tabelelor de valori și reprezentarea grafică a funcțiilor, estimarea limitelor prin valori succesive și interpretarea grafică, identificarea discontinuităților pe grafice realizate digital, calculul derivatei pentru funcții simple și interpretarea geometrică, completarea tabelului de variație și identificarea extremelor locale, aplicarea derivatei în contexte practice (cost minim, timp optim, profit maxim) au rolul de a transforma studiul funcțiilor într-un exercițiu de raționament și interpretare, nu de execuție mecanică.

Modalități de abordare didactică

- Conceptele teoretice se introduc pornind de la aplicații practice concrete, analizând fenomenele modelate prin funcții de o variabilă („cum variază timpul de servire în funcție de numărul de clienți?" sau „cum evoluează costul total în funcție de cantitatea produsă/consumată?").
- Conectarea limitelor la ideea naturală de apropiere și tendință („pe măsură ce ne apropiem de ora 12 numărul clienților se stabilizează în jurul valorii X").
- Se folosesc experiențe și tipare cunoscute de elevi („viteza raportată la timp", „variația fluxului turiștilor într-un interval de timp") pentru introducerea formală a derivatei.
- Reprezentările grafice, realizate cu ajutorul instrumentelor digitale, permit introducerea intuitivă a conceptului de continuitate a unei funcții („cum arată graficul unui flux constant de turiști?"), iar derivata funcției într-un punct se va prezenta în sens geometric (panta tangentei**)** și ca indicator de sensibilitate (proces stabil versus proces sensibil).
- Construirea progresivă a conceptelor: funcții → relația între variabile, limite → comportamentul funcției „în apropiere" de un punct, derivate → rata de variație, obținută cu ajutorul limitelor (această progresie arată cum fiecare noțiune se sprijină pe noțiunea anterioară).
- Se recomandă compararea diverselor metode de lucru: estimare numerică, interpretare grafică, calcul analitic și verificarea rezultatelor folosind date și informații colectate din surse directe sau din experimente.

Limite și orientări

- Profesorul nu trebuie să extindă domeniul spre demonstrații teoretice sau formule avansate.
- Problemele trebuie să rămână realiste și accesibile numeric (valori simple, verificabile intuitiv).
- Accentul se mută de la calculul mecanic spre interpretare diverse pentru consolidarea conceptelor.
- Se evită suprasolicitarea algoritmică (se preferă situații vizuale și aplicative).
- Se urmărește relevanța și transferul cognitiv de la simplu spre complex prin modelarea unor activități din domeniul serviciilor.

Oportunități didactice și conexiuni

Conținutul oferă posibilități multiple de integrare a unor teme transversale, dintre cele prevăzute la art. 88 alin. (10), din Legea 198/2025, sau complementare acestora:

- *educație financiară***:** analiza variației costurilor, profitului și resurselor prin funcții și derivate;
- *educație pentru durabilitate***:** optimizarea consumului de resurse;
- *digitalizare***:** utilizarea aplicațiilor pentru simularea variației (grafică și interactivă);
- *educație pentru sănătate***:** interpretarea grafică a variației efortului sau a ritmului biologic*;*
- *educație media:* interpretarea tendințelor grafice/ verificarea datelor grafice prezentate în reclame sau statistici.

Pot fi realizate activități simple de tip *micro-proiect*, în care elevii formulează și rezolvă o problemă pornind dintr-un context real („Optimizarea timpului de servire într-un restaurant", „Determinarea costului minim pentru producerea unui set de produse", „Analiza grafică a variației cererii în funcție de preț").

Facilitarea învățării

Elevii fac dovada dezvoltării competențelor atunci când:

- înțeleg fenomenele reale care au tendințe ce nu pot fi descrise prin valoarea instantanee, doar prin limită;
- lecturează grafice de funcții și formulează concluzii în limbaj natural și matematic privind comportamentul acestora;
- verifică coerența rezultatelor (numeric, grafic și operațional);
- înțeleg derivata ca indicator de variație („crește rapid, scade lent, se stabilizează");

- completează tabelele de valori și investighează tendințe („Ce se întâmplă dacă apropiem *x* de *0*?” sau „Cum se schimbă panta graficului?”)
- înțeleg sensul derivatei unei funcții studiate prin situații practice;
- identifică maxime/minime ale funcțiilor și explică semnificația lor;
- folosesc instrumente digitale.

Elevii înțeleg mai bine când limitele și derivatele sunt aplicate la fenomene reale (creșterea consumului de energie, variația costurilor, afluența vizitatorilor). Astfel, matematica devine un instrument, nu doar un exercițiu.

Rolul profesorului

- transformă, prin exemple reale, un concept abstract într-unul accesibil (limita devină intuitibilă, continuitatea devine observabilă, derivata devine interpretabilă);
- oferă scheme mentale deja existente („scăderea timpului de servire când localul se aglomerează”, „creșterea consumului de energie în sezon”) care permit trecerea treptată spre formalismul matematic;
- pune accent pe interpretare și provoacă elevii să explice, în cuvinte, semnificația limitelor și a derivatelor;
- folosește greșelile ca puncte de discuție („De ce derivata negativă nu are sens aici?”);
- sprijină formarea unei gândiri logice, verificate și expresive, mai mult decât a unei memorări procedurale;
- arată cum se analizează un rezultat, cum se verifică o demonstrație și cum se evită erorile conceptuale, cultivând rigurozitatea.

Clasa a XII-a

Domeniul *Analiză matematică*

Acest domeniu de conținut își propune să dezvolte ideea de acumulare pentru procese continue din domeniul serviciilor, adică să introducă un concept matematic și metode de măsurare a totalului unui fenomen care evoluează în timp sau spațiu. Integrala definită va fi folosită ca un instrument conceptual și analitic pentru a modela fluxuri, rate de variație, intensități sau procese de consum care se modifică permanent și care influențează eficiența operațională, planificarea resurselor și luarea de decizii corecte. Accentul cade pe interpretare, semnificație și aplicabilitate, nu pe tehnici avansate de calcul. Accentul nu cade pe demonstrații, tehnici avansate și rigoare formală, ci pe înțelegerea sensului integralei și pe utilizarea ei pentru a interpreta situații reale. Elevii trebuie să înțeleagă ce reprezintă integrala înainte de a învăța cum se calculează.

Această relație este evidențiată de natura interdisciplinară a conceptului matematic, predarea integralei definite contribuind în special la dezvoltarea CG 4 prin analizarea unor procese variabile, interpretarea grafică și numerică a unor situații contextuale date, la dezvoltarea CG 6 prin capacitatea de a modela și simula fluxuri economice, procese continue, fenomene dinamice și la CG 3 și CG 5 prin alegerea metodelor adecvate de calcul și interpretarea rezultatului în contextual problemei. Formarea acestor competențe se va face prin: analizarea unor exemple concrete, calcularea integralelor simple, utilizarea regulilor și a metodelor de integrare, reprezentarea grafică a funcțiilor și a suprafețelor, compararea rezultatelor obținute, construirea de modele de variație și acumulare.

Exemplele de activități de învățare contribuie la dezvoltarea în rândul elevilor a gândirii analitice orientate spre înțelegerea proceselor continue și acumulative, permit interpretarea variației unei mărimi și reprezentarea ei grafic și tabelar, favorizează intuirea legăturii dintre variație și total prin aria subgraficului funcției. Activitățile stimulează capacitatea de a utiliza instrumente matematice pentru a explica și cuantifica fenomene reale, de a estima și valida rezultate, precum și de a transforma situații cotidiene în modele matematice (consumuri totale, costuri variabile, fluxuri de turiști, deplasări și transport, utilizarea resurselor în unități de servicii). Accentul cade pe interpretare și aplicabilitate, nu pe tehnici formale de calcul.

Modalități de abordare didactică

- Familiarizarea elevilor cu studiul fenomenelor continue, folosind ca instrument de investigare integrala, se va face pornind de la exemple simple.
- Formarea unei baze conceptuale, prin definirea integralei definite și enunțarea proprietăților de bază, se va realiza fără demonstrații.
- Stabilirea relației dintre funcția de integrat și valoarea integralei definite pornind de la contexte realiste (dacă f reprezintă un consum, atunci integrala definită va reprezenta un consum total, dacă f reprezintă un flux de clienți, atunci integrală definită va stabili numărul total de clienți într-un interval de timp).
- Analizarea grafică a unor situații reale (evoluția vânzărilor într-o zi, fluxul turiștilor într-o stațiune, consumul de resurse într-o unitate comercială) în care totalul nu poate fi obținut prin simple sume discrete se va realiza constructiv anticipând rezultatul integralei pe baza graficului („aproximativ cât?”).
- Experimentarea interactivă a instrumentelor digitale pentru calcul numeric și simulări vizuale ale integrării.
- Descoperirea relației dintre sumă și integrala definită împărțind suprafețele de sub curba graficului unor funcții și estimând aria prin metode de aproximare se va face pe intervale de lungime mică.
- Utilizarea instrumentelor digitale și vizualizarea interactivă a graficelor și a ariei de sub curbă va ușura înțelegerea fenomenului de acumulare (modificarea parametrilor permite observarea influenței asupra rezultatului).
- Construirea unor situații-problemă („cum estimăm consumul total de ingrediente dacă numărul clienților variază?”) în vederea aplicării metodelor de calcul și a validării operaționale a rezultatelor obținute.

Limite și orientări

- Introducerea conceptului ca o necesitate în practica profesională, pornind de la aplicații din viața cotidiană sau din activități de servicii.
- Învățarea investigativă prin activități practice de măsurare, estimare, calculare în situații concrete date (analiza unui fenomen: „consumul de energie într-un restaurant”).

- Învățarea prin vizualizare și reprezentări grafice (pentru a explica semnificația geometrică a integralei definite).
- Reducerea exercițiilor care presupun memorizare, evitarea evaluării axată doar pe calcule și orientarea spre interpretări numerice și operaționale.
- Prezentarea proiectelor dincolo de tablă și planșe, folosind instrumente digitale.

Oportunități didactice și conexiuni

Domeniul oferă posibilități multiple de integrare a unor teme transversale, dintre cele prevăzute la art. 88 alin. (10), din Legea 198/2025, sau complementare acestora:

- *fizică*: debit, viteză, lucru mecanic, energie; acumularea efectelor în timp;

- *geografia turismului*: fluxuri de turiști, distribuția resurselor, estimarea impactului activităților turistice;

- *educație informatică*: algoritmi numerici (metoda trapezelor), simulatoare de fenomene (mișcarea, temperatura, prețurile);

- *educație verde*: monitorizarea consumului, reducerea risipei de alimente, gestionarea eficientă a materiei;

- *educație economică și financiară*: estimarea vânzărilor totale, a costului total de aprovizionare, planificarea fluxului de activitate;

- *digitalizare*: sisteme de rezervare/comenzi online, aplicații de monitorizare, gestiune digitală, dozatoare automate;

- *educație pentru igienă și sănătate*: monitorizarea consumul total de resurse într-o unitate, dozarea corespunzătoare a substanțelor de curățenie, aportul total de nutrienți, costul total al preparării produselor.

Pentru realizarea activităților de tip *micro-proiect* se pot alege teme de interes general cum ar fi: calculul distanței parcurse într-o excursie școlară, consumul total de energie în școală sau într-o unitate comercială, fluxul de turiști într-o stațiune, estimarea veniturilor într-un fast food, calculul cantității de nutrienți consumați într-o zi etc.

Facilitarea învățării

Elevii fac dovada dezvoltării competențelor atunci când:

- se conectează cu experiențele lor reale (aportul de nutrienți într-o zi, timpul total petrecut pe aplicații online într-o săptămână școlară, numărul total de comenzi într-o lună) și cu experiențe din contexte autentice (consumul de energie într-o lună în casă sau în școală, calculul vânzărilor în perioada sărbătorilor);
- înțeleg legătura dintre variația unei mărimi și totalul acumulat (integrala ca instrument de analiză);
- identifică variabilele relevante, stabilesc relații între ele și formulează probleme ce pot fi rezolvate cu integrale.
- descoperă utilitatea conceptului prin experimente simple, simulări și studii de caz (consumul de combustibil zilnic într-o firmă de curierat) și nu prin probleme construite artificial;
- colectează și reprezintă grafic seturi de date reale sau simulate, cu ajutorul instrumentelor digitale (foi de calcul, aplicații grafice, simulări), stabilesc legătura dintre sumă și integrală și interpretează rezultatul din punct de vedere numeric și practic;
- rezolvă probleme practice unde integrala modelează acumularea, distanța, aria, volumul sau alte mărimi continue;
- formulează presupuneri inițiale și compară estimările cu calculele exacte;
- integrează date numerice, grafice și simbolice pentru a interpreta variațiile și totalurile.
- explică rezultatele obținute în limbaj clar și verifică coerența lor în contextul problemei.

Elevii înțeleg nevoia integralei înainte de învățarea propriu-zisă a calculului, fac trecerea spre teorie (conceptul matematic, metode de calcul și aproximări) lucrând în contexte practice, cu date reale (sau colectate în timp real), integrând cunoștințe din mai multe discipline în scopul dezvoltării gândirii critice, a responsabilității față de tehnologie și mediu.

Rolul profesorului

- stimulează investigarea și descoperirea („cum putem calcula consumul de combustibil al unei mașini de curierat?”, „cum arată suprafața asociată subgraficului unei funcții într-un interval dat?”) înainte de a învăța tehnici de calcul;
- construiește contexte reale și oferă instrumente digitale și resurse integrând tehnologia și alte discipline în studiul integralelor;
- arată legătura între conceptele abstracte (integrale, grafice, sume) și aplicațiile practice evitând memorarea și aplicarea mecanică a formulelor și algoritmilor de calcul;

- încurajează analiza, compararea și interpretarea rezultatelor fenomenului studiat („care traseu este mai avantajos din punct de vedere al timpului sau al consumului de combustibil?”) pentru o înțelegere deplină a fenomenului (elevul învață să analizeze variații, să estimeze și să transforme informațiile grafice sau numerice în concluzii relevante pentru situații reale);
- încurajează elevii să transfere datele/informațiile în contexte practice (elevul folosește rezultatele integralei pentru luarea deciziilor sau estimarea totalurilor în probleme concrete);
- menține motivația învățării oferind feedback constructiv;
- evaluează mai mult înțelegerea fenomenelor și capacitatea de aplicare, decât execuția mecanică a calculului.

Domeniul *Grafuri*

Intenția generală a domeniului

Scopul acestui domeniu de conținut este de a introduce elevilor reprezentările grafice și structurile de tip rețea, cu aplicabilitate directă în activitățile curente din domeniul serviciilor: trasee, conexiuni, rețele de distribuție, circuite de comunicare sau organizarea punctelor de lucru. Grafurile sunt prezentate ca instrumente vizuale pentru a descrie legături între elemente, a analiza costuri și a identifica drumuri minime. Nivelul de abordare este intuitiv și exploratoriu: accentul cade pe interpretare și raționament vizual, nu pe formalism teoretic.

Conținuturile contribuie la formarea tuturor competențelor generale, printr-o abordare integrată a relațiilor dintre elementele unei rețele, a distanțelor, costurilor și a deciziilor asociate. CG1 este susținut prin identificarea vârfurilor, legăturilor și relațiilor dintre elemente în contexte practice (puncte de lucru, trasee, circuite), elevii recunoscând structura matematică în situații reale. CG2 este abordat prin prelucrarea datelor din grafuri: tabele de adiacență, matrice de cost, liste de muchii, precum și prin interpretarea acestora în termeni de conexiune și distanță. CG3 este exersat prin utilizarea conceptelor și algoritmilor introductivi (drumuri, componente conexe, BFS, Dijkstra) pentru a interpreta și rezolva situații din activitatea serviciilor. CG4 este vizat prin exprimarea relațiilor într-un limbaj matematic clar – grafuri orientate/neorientate, reprezentări în plan, tabele – și prin justificarea deciziilor utilizând structuri grafice. CG5 este atins prin analiza coerenței dintre datele unei rețele, ipotezele problemei (costuri, distanțe, restricții) și soluțiile obținute, cu accent pe alegerea rațională a drumului sau configurației optime. CG6 este integrat prin modelarea matematică a unor situații reale, în care elevii construiesc rețele simple, asociază valori numerice legăturilor și interpretează rezultatele în contextul serviciilor (transport, distribuție, comunicare).

Conținuturile asociate oferă sprijin pentru realizarea activităților de învățare centrate pe aplicarea directă, vizuală și tabelară a conceptelor: construirea rețelelor, parcurgerea drumurilor, completarea matricelor, identificarea componentelor conexe și estimarea drumurilor minime, conferind acestor noțiuni o semnificație practică imediată.

Modalități de abordare didactică

- Lecțiile pornesc de la situații reale: hărți simple, rețele locale de distribuție, rute de transport, circuite de informații. Elevii vizualizează mai întâi graful, apoi discută proprietățile sale.
- Grafurile trebuie construite gradual: întâi vârfurile, urmate de muchii, apoi orientările (dacă este cazul) și în final ponderile (costuri, distanțe, durate).
- Elevii sunt ghidați să analizeze graful pentru a decide dacă un drum este posibil: verifică existența legăturilor, ordinea parcurgerii, distanțele/costurile și, la grafuri orientate, sensul săgeților.
- Se folosesc tabele (matricele de adiacență, cost, incidență) ca instrumente clare și ușor de citit pentru organizarea informațiilor despre conexiunile dintr-un graf, evitându-se simbolismul abstract care nu este necesar la acest nivel.
- Algoritmii (BFS, Dijkstra) se prezintă intuitiv, pas cu pas, aplicați pe exemple de dimensiuni mici; nu se urmărește formalizarea matematică, ci înțelegerea logicii procedurii.

Limite și orientări

- Domeniul nu are ca scop prezentarea teoriei grafurilor în sens formal (definiții abstracte, proprietăți avansate, demonstrații), ci interpretarea vizuală și numerică a unor rețele simple;
- Exemplele trebuie să fie reduse ca dimensiune (3-4 vârfuri, ponderi mici), astfel încât elevul să poată calcula manual și să poată verifica intuitiv rezultatele.
- Scopul nu este optimizarea matematică sofisticată, ci înțelegerea modului în care o rețea poate fi parcursă, analizată și descrisă.
- Profesorul se concentrează pe interpretare: „Ce reprezintă acest cost?”, „Ce înseamnă că două vârfuri sunt conectate?”, „Există drumuri între aceste două vârfuri?”, „De ce acest drum este mai scurt decât celălalt?”

Oportunități didactice și conexiuni

Domeniul se pretează la multiple integrări tematice, conform art. 88 alin. (10) din Legea 198/2025:

- *educație financiară***:** grafuri cu costuri, rute cu cheltuială minimă.
- *educație pentru durabilitate***:** alegerea traseelor minime ca metodă de reducere a consumului de resurse;
- *digitalizare***:** realizarea unei matrice de adiacență sau de cost în tabele electronice;
- *educație media:* interpretarea hărților.

Elevii pot realiza micro-proiecte: proiectarea unei rețele de distribuție pentru un serviciu local (coletărie, mentenanță, livrare), identificarea traseelor eficiente, reprezentarea legăturilor prin graf.

Facilitarea învățării

Elevii fac dovada dezvoltării competențelor atunci când:

- înțeleg că un graf este o hartă abstractă a legăturilor dintre elemente din viața reală;
- pot interpreta vizual o structură: conexiuni, direcții, distanțe, zone neconectate;
- învață să folosească tabele de adiacență ca mod organizat de a exprima informația grafică;
- pot decide logic ce drum este mai scurt sau mai eficient, argumentând cu date numerice;
- pot reprezenta aceeași rețea în mai multe forme (grafic, tabelar, listă de muchii), consolidând înțelegerea conceptuală.

Rolul profesorului

- selectează exemple simple, realiste, cu relevanță pentru domeniul serviciilor (puncte de lucru, rute, zone deservite);
- ghidează elevii în desenarea corectă și lizibilă a grafurilor, inclusiv legături, distanțe și direcții;
- pune întrebări de înțelegere, nu de execuție: „De ce nu pot merge de la B la E?”, „Există alt drum la fel de scurt?”;
- folosește erorile (drumuri imposibile, confuzia între grafic și tabel) ca oportunități de clarificare conceptuală;
- încurajează discuțiile în grup, în care elevii compară trasee și justifică alegerile;
- pune accent pe verificare și interpretare, nu doar pe efectuarea calculelor.

Domeniul *Probabilități*

Scopul acestui domeniu de conținut este de a aplica concepte matematice și statistice în situații reale din domeniul serviciilor (economic, comercial, turistic, financiar etc. În cadrul domeniului se realizează o introducere intuitivă în gândirea combinatorică și probabilistică, cu accent pe calcul numeric corect și pe interpretarea rezultatelor în termeni de șansă, frecvență și risc. Importanța domeniului constă în faptul că ajută la: aplicarea probabilităților în contexte reale, estimarea riscurilor pe baza datelor statistice, alegerea unei strategii de minimizare a riscurilor, dezvoltarea unei analize bazate pe calcul și argumente.

Conținuturile susțin toate competențele generale prin gândire și raționament logic (organizarea și procesarea datelor, analiza relațiilor între date și variabile, evaluarea alternativelor și alegerea soluției optime), prin rezolvare de probleme (identificarea datelor, formularea modelului matematic și alegerea metodei de rezolvare), analiza rezultatelor și interpretarea lor în contexte reale prezentând argumente pentru valorificarea și aplicarea conceptelor teoretice în viața cotidiană (modelarea unor situații reale, responsabilitate și decizii practice eficiente).

Exemplele de activități de învățare asociate permit elevilor identificarea riscurilor în situații concrete (dintr-o listă de situații din servicii (de exemplu, număr de clienți într-o zi, timp de așteptare pentru o comandă, probabilitatea unei reclamații, a unui retur), extragerea de informații relevante din surse diferite (tabele, grafice etc.), analizarea probabilității și a impactul pe care îl are în plan decizional, construirea evenimentelor pentru o situație concretă, calcularea probabilității și exprimarea în limbaj matematic a concluziilor obținute prin comparării și interpretării a rezultatului, modelarea unor contexte realiste (afacerile unei firme, câștiguri/pierderi posibile).

Modalități de abordare didactică

- Conceptele teoretice sunt prezentate în contextul unor situații reale și relevante pentru elevi folosind instrumente și tehnici practice (arbori de decizie, diagrame de flux).
- Exemplele practice și studiile de caz („situația de retur a unui produs”) sunt utilizate pentru a ilustra aplicarea conceptelor teoretice în situații reale.
- Simulările și jocurile sunt utilizate pentru a face învățarea mai interactivă și distractivă („planificarea unui circuit turistic în funcție de starea vremii”).

- Se folosesc seturi de date statistice reale (date privind preferințele clienților, date privind gradul de ocupare a hotelului, date privind consumul de energie și resurse) pentru tabelele de frecvență.
- Modelul matematic se construiește pornind de la concret spre astract, urmat de calculul probabilităților și interpretarea rezultatelor înapoi în context.
- Instrumentele digitale se folosesc pentru calcule rapide, grafice dinamice și diagrame.
- Se compară diferite scenarii, se fundamentează deciziile pe baza calculelor probabilistice (relația dintre probabilitatea întârzierilor în servire și evitarea acelui spațiu comercial de către clienți).

Limite și orientări

- Conceptele de specialitate (probabilitate, analiză de risc) pot fi dificil de înțeles dacă sunt introduse doar abstract, fără legătură cu situațiile reale;
- Focalizarea se mută de pe memorare și aplicare excesivă de formule, reguli și procedee pe procesul logic de identificare a datelor din diverse surse, a relațiilor dintre acestea, a validării și interpretării rezultatelor;
- Exemplele și aplicațiile trebuie să rămână realiste și cu numere/valori accesibile, pentru a permite verificarea intuitivă a rezultatelor;
- Tehnologia și simulările dinamice permit manipularea și controlul datelor reale, vizualizare dinamică și explorare rapidă;

Oportunități didactice și conexiuni

Domeniul se pretează la multiple integrări tematice, conform art. 88 alin. (10) din Legea 198/2025:
- *informatizare și digitalizare:* algoritmi și randomizare, simulări de fenomene, securitate cibernetică;
- *economie și afaceri*: investiții, asigurări, prime, prognoze economice;
- *management*: planificarea și analiza scenariilor, managementul proiectelor;
- *științe*: fizică (radiații, difuzie, mecanică cuantică), chimie (distribuții ale energiilor particulelor, rate de reacții dependente de întâlniri aleatorii între molecule), biologie (genetică, epidemiologie, ecologie), geografie (modelarea fenomenelor naturale), psihologie (comportament uman), științe sociale (modele electorale, studii demografice);
- *medicină*: (studii clinice, diagnostice, predicția evoluției bolilor);
- *inginerie:* fiabilitate și mentenanță, controlul calității, teoria zgomotelor.

Pot fi realizate activități simple de tip *micro-proiect*, în care elevii formulează și rezolvă o problemă numerică pornind de la un context familial sau social (rolul promoțiilor în perioada sărbătorilor și a vacanțelor, ospitalitatea și promovarea calității în turism, extragerea unui voucher promoțional, analiza riscurilor de sănătate în locuri publice etc.).

Facilitarea învățării

Elevii fac dovada dezvoltării competențelor atunci când:
- leagă învățarea de viața reală, de experiența proprie;
- elevul este protagonist - observă, întreabă, descoperă iar profesorul facilitează învățarea ;
- transformă calculul numeric într-un exercițiu de gândire ordonată, nu o succesiune mecanică de pași de urmat;
- primește feedback imediat (verifică datele reale în modelele simulate cu ajutorul instrumentelor digitale);
- discută argumentat rezultatele unei simulări, justifică o decizie economică luată și motivează propunerile făcute.

Rolul profesorului

- selectează contexte simple, familiare elevilor, pentru a evita confuzia între concept și decor;
- provoacă elevii să explice în cuvinte fiecare pas al raționamentului numeric;
- folosește greșelile de calcul ca puncte de discuție („De ce rezultatul nu are sens?”);
- sprijină formarea unei gândiri logice, verificate și expresive, mai mult decât a unei memorări procedurale;
- valorifică activitățile de grup sau discuțiile comparative pentru a stimula reflecția și auto-corectarea.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
VRÎNCEANU GABRIEL-NARCIS	Șef serviciu	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare
NAGHI ELISABETA ANA	Inspector	Ministerul Educației și Cercetării
DAN STELUȚA	Consilier	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare
AVGANTI CARMEN	Profesor	Școala Gimnazială „Titu Maiorescu”, București
AVRAMESCU ANA-NICOLETA	Profesor	Liceul Tehnologic „Matei Corvin”, Hunedoara
BĂLĂNESCU DANIELA	Inspector școlar	ISJ Constanța
CONSTANTIN IRINA	Profesor	Colegiul Național Barbu Știrbei, Călărași
COSTEA CRISTINA	Profesor	Liceul Tehnologic „Nicolae Dumitrescu”, Cumpăna, Constanța
CRUȚ BIANCA	Profesor	Liceul Tehnologic Economic de Turism, Iași
DÂRSTARU GHEORGHE	Profesor	Colegiul Național Pedagogic „Spiru Haret“, Buzău
FEDORCA STELIAN VICTOR	Profesor	Colegiul German Goethe, București
FEDORCA-TODERIUC LILIANA-MARIA	Director	Ministerul Educației și Cercetării
FILIP ADELA CRISTINA	Profesor	Liceul Economic „Virgil Madgearu”, Constanța
GHERGHE RADU-CĂTĂLIN	Profesor	Liceul Teoretic „Lucian Blaga”, București
HODOROGEA CRISTINA ANCA	Inspector școlar general adjunct	ISJ Cluj
HOFFMANN-BRONT-VIORICA CORNELIA	Profesor	Liceul Tehnologic Special nr. 1, Oradea, Bihor
HOLHOȘ VIOREL COSMIN	Profesor	ISJ Hunedoara
IONESCU CORINA MIHAELA	Inspector școlar	I.Ș.J. Călărași
JITARU CRISTINA FĂNIȚA	Profesor	Liceul cu Program Sportiv „Nicolae Rotaru”, Constanța
NEȚA CAMELIA ELENA	Profesor	Școala Gimnazială nr. 2, Piatra-Neamț, Neamț
OPRIȘ ADONIA AUGUSTINA	Profesor	Colegiul Tehnic „Alesandru Papiu Ilarian” Zalău, Sălaj
OTROCOL DIANA IOANA	Conf. univ. dr.	Universitatea Tehnică, Cluj-Napoca, Cluj
PĂUN ALEXANDRU	Profesor	Colegiul Național „Neagoe Basarab”, Oltenița, Călărași
PIPA LILIANA DANA	Profesor	Colegiul Economic „Virgil Madgearu”, Iași
POP CRISTIAN PETRU	Inspector școlar	ISJ Cluj
SIMON ROXANA MIRELA	Profesor	Liceul Tehnologic „Carol I”, Iași
ȘARGU RODICA LEONTINA	Profesor	Liceul Tehnologic „Ion Bănescu”, Mangalia, Constanța
TEODORESCU NICOLETA	Profesor	Colegiul Economic Mangalia, Constanța
VASILE DANIELA	Profesor	Dukes Education
VĂCĂREȚU ARIANA-STANCA	Profesor	Colegiul Național „Emil Racoviță”, Cluj-Napoca, Cluj
ZEFFER TIMEA ERZSÉBET	Profesor	Liceul Tehnologic nr 1 Valea lui Mihai, Bihor

RESPONSABILI/COORDONATORI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
CRISTESCU BOGDAN	Director General	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare	Coordonator GL
VRÎNCEANU GABRIEL-NARCIS	Șef Serviciu Dezvoltare Curriculum	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare	Coordonator GL
NAGHI ELISABETA ANA	Inspector	Ministerul Educației și Cercetării	Responsabil MEC
STREINU-CERCEL GABRIELA	Consilier	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare	Coordonator GL aria curriculară matematică și științe
DAN STELUȚA	Consilier	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare	Responsabil SGLC_CS
BAIAS ALINA RAMONA	Conf. univ. dr.	Universitatea Tehnică din Cluj-Napoca, Cluj	Coordonator științific
LIȚCANU RĂZVAN-DINU	Prof. univ. dr.	Universitatea „Alexandru Ioan Cuza”, Facultatea de Matematică, Iași	Coordonator științific
MARIN ERIKA	Prof. univ. dr.	Academia de Studii Economice Facultatea de Cibernetică, Statistică și Informatică Economică, București	Coordonator științific
LĂZUREANU CRISTIAN-VIRGIL	Prof. univ. dr. habil.	Universitatea Politehnica Timișoara, Timiș	Coordonator științific

Anexa nr. 38

Programa școlară
pentru disciplina

Matematică

Clasele a XI-a și a XII-a

Curriculum de specialitate (CS)

Filiera tehnologică, profilul servicii,
domeniul economic, toate calificările profesionale

Învățământ liceal

- 2026 -

Anexa nr. 38
Programa școlară pentru disciplina *Matematică,* clasele a XI-a și a XII-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera tehnologică, profilul servicii, domeniul economic, toate calificările profesionale*

NOTĂ DE PREZENTARE

Programa școlară pentru disciplina *Matematică*, prevăzută în curriculumul de specialitate din învățământul liceal, pentru filiera tehnologică, profilul servicii, domeniul economic, toate calificările profesionale, pentru clasele a XI-a și a XII-a, completează curriculumul pentru disciplina *Matematică*, studiată în trunchiul comun, la clasele a IX-a și a X-a. Aplicarea noului curriculum pentru învățământul liceal se realizează progresiv, începând cu anul școlar 2026-2027, urmând ca prezenta programă școlară să fie aplicată începând cu anul școlar 2028-2029.

Pentru această categorie de clase, conform planurilor-cadru pentru învățământul liceal, forma cu frecvență zi, aprobate ca anexe la OMEC nr. 4350/2025, studiul disciplinelor din domeniul Matematică are următoarea alocare orară săptămânală defalcată pe segmentul *trunchi comun* (TC), respectiv pe segmentul *curriculum de specialitate* (CS):

An de studiu	Clasa a IX-a		Clasa a X-a		Clasa a XI-a		Clasa a XII-a	
Tip segment curricular	TC	CS	TC	CS	TC	CS	TC	CS
Nr. săptămânal de ore pentru disciplina *Matematică (TC)*	2	-	2	-	-	-	-	-
Nr. săptămânal de ore pentru disciplina *Matematică (CS)*	-	-	-	-	-	2	-	2

Disciplina sprijină formarea competențelor de raționament cantitativ, gândire critică, decizie și modelare economică, prin extinderea și aplicarea conceptelor matematice în contexte financiare, comerciale și de gestiune a resurselor.

Accentul se pune pe:

- *utilizarea conștientă a instrumentelor matematice* pentru a descrie, analiza și optimiza procese economice reale (costuri, profituri, randamente, riscuri);
- *dezvoltarea gândirii logice, analitice și decizionale*, cu sprijinul tehnologiei digitale (Excel, GeoGebra, aplicații de calcul și simulare);
- *integrarea temelor transversale* prevăzute de art. 88 alin. (10) din Legea 198/2023 și Anexa 1 la OMEC nr. 4350/2025 – în special: *educația financiară, sustenabilitatea economică, digitalizarea, etica și responsabilitatea în afaceri*.

Programa propune activități de învățare aplicative, prin care elevul devine capabil să:

- *realizeze calcule, estimări și simulări relevante;*
- *interpreteze date și procese economice în limbaj matematic;*
- *argumenteze decizii economice pe baza raționamentului logic și a modelelor cantitative;*
- *analizeze limitele, riscurile și impactul deciziilor economice în contexte reale*.

Fundamentare curriculară și legislativă

Programa școlară a fost elaborată prin raportare la:

- *Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023*, cu modificările și completările ulterioare, care stabilește obligativitatea raportării curriculumului național la formarea competențelor-cheie și la integrarea temelor transversale;
- *Profilul de formare al absolventului* (OME 6731/2023), în acest caz cu accent pe competențe matematice, digitale, sociale și civice, precum și atribute precum: reflexiv, responsabil, analitic, comunicativ;
- *Planurile-cadru pentru învățământul liceal* (OMEC 4350/2025), care susțin dezvoltarea competențelor pentru orientare școlară și profesională;

- *Documente europene* relevante:
  - Recomandarea Consiliului UE privind competențele-cheie;
  - Cadrul European al Calificărilor (EQF);
  - Rapoarte OECD privind competențele matematice aplicate și rezolvarea de probleme.

Disciplina contribuie la formarea competențelor-cheie prin modelare matematică, analiză critică a datelor și fundamentarea deciziilor sub incertitudine — competențe cerute explicit în documentele curriculare europene.

Rolul disciplinei în formarea elevilor

Disciplina oferă elevilor:

- un *mod de gândire analitic*, necesar în economie și în profesiile conexe;
- *capacitatea de a lucra cu date*, de *a interpreta tabele, grafice și modele numerice*;
- *abilitatea de a fundamenta decizii* (cost–beneficiu, optimizare, risc) pe criterii matematice;
- *înțelegerea relațiilor funcționale, a creșterilor compuse, a tendințelor și predictibilității*;
- competențe transferabile: *modelare, comparare, argumentare, interpretare* — utile în viața cotidiană, în muncă și în continuarea studiilor.

Programa școlară a disciplinei susține formarea unui *absolvent reflexiv, capabil să interpreteze date și să ia decizii responsabile într-un mediu economic complex*, prin asigurarea unor contexte relevante pentru:

- *modelarea relațiilor economice* prin funcții și expresii numerice;
- *analiza costurilor, veniturilor și riscului* prin instrumente matematice;
- *luarea deciziei în condiții de restricții* (programare liniară simplă);
- *înțelegerea rețelelor și fluxurilor* (grafuri simple, drumuri minime);
- *citirea critică a datelor* (tabele, grafice, serii de timp).

Continuitate cu studiul disciplinei matematică - trunchi comun. Elemente de noutate

Disciplina valorifică achizițiile din gimnaziu (algebră, funcții, reprezentări grafice, elemente de probabilități) și din disciplinele de trunchi comun (matematică, TIC, economie).

Noutățile aduse de disciplină sunt:

- trecerea de la calcul la *modelare*;
- utilizarea funcțiilor și derivatelor în context *economic*;
- introducerea *programării liniare grafice*;
- interpretările de tip *cost–profit–risc*;
- utilizarea *grafurilor* pentru înțelegerea distribuției și rețelelor.

Specificul disciplinei (CS) și modul de integrare

Disciplina este structurată unitar, integrând:

- *componențe formate prin studiul matematicii în trunchiul comun*: competențe de bază în reprezentare, analiză, modelare simplă;
- *componenta de specialitate*: modele aplicate domeniului economic, optimizare sub restricții, analiză de risc, grafuri.

Orientări generale pentru lectura programei

Pentru o utilizare corectă a programei, se vor avea în vedere:

- *caracterul obligatoriu* al competențelor generale și specifice, precum și al conținuturilor;
- *caracterul orientativ* al exemplelor de activități de învățare și al sugestiilor metodologice;
- corelarea planificării calendaristice cu *75% din bugetul de ore*, conform art. 89 alin. (3) din Legea 198/2023;
- conectarea activităților la *profilul de formare* și la *temele transversale* (educație economică, digitalizare, mediu, responsabilitate financiară);
- *utilizarea instrumentelor digitale și a foilor de calcul*, acolo unde acestea facilitează reprezentarea datelor și înțelegerea modelelor.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG 1	**Identificarea** datelor, mărimilor și relațiilor matematice în contexte economice și practice
CG 2	**Prelucrarea** datelor matematice de tip cantitativ, calitativ sau structural, provenite din surse informaționale diverse
CG 3	**Utilizarea** conceptelor și algoritmilor specifici pentru interpretarea și rezolvarea situațiilor matematice și economice
CG 4	**Exprimarea** informațiilor, concluziilor și demersurilor de rezolvare în limbajul matematic specific și în forme grafice adecvate
CG 5	**Analizarea** caracteristicilor matematice și economice ale unei situații-problemă în scopul fundamentării deciziei
CG 6	**Modelarea** matematică a unei situații date, prin integrarea achizițiilor din domeniul economic și din alte arii de învățare

CLASA a XI-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Identificarea datelor, mărimilor și relațiilor matematice în contexte economice și practice

XI.CS1.1. Identificarea tipului de date numerice și algebrice în contextul în care apar
- *Recunoașterea mulțimilor de numere și a relațiilor dintre ele* - *Recunoașterea mărimilor economice implicate într-un buget (preț unitar, cantitate, cost, venit, marjă, procent TVA)* - *Completarea unui tabel comparativ cu date reale (de exemplu, date privind consumul responsabil și prețurile produselor sustenabile, în vederea analizării și formulării de concluzii)*
XI.CS.1.2. Identificarea semnificației numerice și structurale a elementelor unui tabel sau a unei matrice în raport cu contextul economic dat
- *Identificarea liniilor, coloanelor, elementelor într-o matrice; recunoașterea relațiilor dintre variabile într-un sistem de două sau trei ecuații liniare cu două sau trei necunoscute* - *Asocierea matricelor cu tabele de producție, resurse–destinații sau costuri–beneficii* - *Identificarea unor date într-un tabel (de exemplu, date privind alocarea resurselor în cadrul unui proiect de economie circulară)*
XI.CS.1.3. Identificarea relațiilor funcționale dintre variabile și interpretarea acestora în contexte economice
- *Identificarea variabilelor dependente și independente într-un tabel de valori; asocierea cu dependențe funcționale simple ($f(x)=ax+b$, $f(x)=\frac{a}{x}$, $x\neq 0$ etc.)* - *Recunoașterea relației dintre cost și cantitatea produsă sau dintre cerere și preț* - *Identificarea unei relații între mărimi specifice (de exemplu, între consum și venit într-un context de educație financiară)*

CG 2 - Prelucrarea datelor matematice de tip cantitativ, calitativ sau structural, provenite din surse informaționale diverse

XI.CS.2.1. Aplicarea procedurilor de calcul numeric și algebric pentru determinarea valorilor lipsă și compararea rezultatelor
- *Efectuarea de calcule cu rapoarte, proporții, procente și rate de variație; utilizarea corectă a rotunjirilor și estimărilor, cu accent pe interpretarea rezultatelor* - *Completarea și compararea seriilor de date din tabele economice (prețuri, cantități, randamente, costuri); calculul ratelor de creștere și descreștere* - *Utilizarea unei foi de calcul pentru analiza evoluției unor situații reale (de exemplu, cheltuielile unei gospodării în contextul inflației)*
XI.CS.2.2. Efectuarea de operații cu matrice pentru obținerea de informații sintetice din date tabelare
- *Efectuarea adunării, scăderii și înmulțirii unei matrice cu un scalar sau cu o matrice coloană, cu reflecție asupra condițiilor în careoperațiile se pot efectua* - *Utilizarea operației de înmulțire a unei matrice cu o matrice coloană pentru estimarea unor mărimi reale (de exemplu, costuri totale la modificarea prețurilor unitare)* - *Actualizarea matricelor de costuri într-un tabel digital pentru simularea scenariilor de creștere a prețurilor la energie*
XI.CS.2.3. Reprezentarea grafică a funcțiilor și interpretarea sensului variației în contexte aplicate
- *Trasarea graficelor pentru funcții afine, de gradul al doilea, de tip $\frac{k}{ax+b}$, cu $a\neq 0$ și $x\neq -\frac{b}{a}$* - *Reprezentarea graficelor ce corespund modelării unor procese și mărimi reale (de exemplu, venituri, costuri și profit, în funcție de cantitatea produsă; identificarea zonelor de rentabilitate* - *Utilizarea unui instrument digital pentru vizualizarea grafică a funcției cost total în relație cu volumul de producție*

CG 3 - Utilizarea conceptelor și algoritmilor specifici pentru interpretarea și rezolvarea situațiilor matematice și economice

XI.CS.3.1. Aplicarea algoritmilor de calcul numeric și algebric pentru determinarea valorilor necunoscute într-o situație dată
- *Rezolvarea ecuațiilor de forma $ax+b=c$ în context; aplicarea proporționalității directe/inverse* - *Determinarea costului variabil, a profitului sau a prețului de vânzare din relații de tip $TR=p\cdot q$, $TC=CF+CV$, $\pi=TR-TC$* - *Simularea variației profitului în funcție de modificarea costurilor fixe sau variabile*
XI.CS.3.2. Aplicarea algoritmilor de rezolvare a sistemelor de ecuații liniare prin metode variate
- *Rezolvarea sistemelor de două ecuații liniare cu două necunoscute, prin substituție, reducere și metoda grafică; compararea strategiilor de rezolvare* - *Rezolvarea unui sistem de ecuații liniare care modelează echilibrul cerere–ofertă sau alocarea bugetului între două activități* - *Rezolvarea grafică a unui sistem de ecuații liniare care exprimă relația dintre resurse limitate și obiective economice*
XI.CS.3.3. Aplicarea regulilor de calcul și a noțiunilor de limită pentru estimarea comportamentului unei funcții
- *Estimarea valorilor unei funcții în vecinătatea unui punct; recunoașterea tendinței de creștere sau descreștere* - *Analizarea modului în care profitul marginal tinde spre o valoare constantă atunci când producția crește* - *Explorarea, prin aplicații digitale, a comportamentului unei funcții de cost pe termen lung*

CG 4 - Exprimarea informațiilor, concluziilor și demersurilor de rezolvare în limbajul matematic specific și în forme grafice adecvate

XI.CS.4.1. Exprimarea relațiilor numerice și algebrice dintr-un context practic în limbaj matematic
- *Transpunerea unei situații date în ecuații/inecuații/sisteme adecvate* - *Formularea relațiilor matematice între venituri, costuri și profit; realizarea unui buget personal în foaie de calcul* - *Elaborarea unui grafic care arată structura cheltuielilor lunare și interpretarea ponderilor*
XI.CS.4.2. Transpunerea relațiilor dintre variabile într-o formă matriceală sau într-un sistem de ecuații liniare echivalent
- *Scrierea sistemelor de ecuații liniare sub formă matriceală $A\cdot X=B$; asocierea între variabile și pozițiile din matrice* - *Reprezentarea relației cost – volum/cantitate – profit într-un model algebric echivalent* - *Utilizarea unei foi de calcul pentru a reprezenta și vizualiza relațiile dintre mărimi economice*
XI.CS.4.3. Exprimarea variației unei funcții prin coeficienți, tabele de valori și reprezentări grafice
- *Calcularea coeficientului de pantă pentru o funcție afină; identificarea sensului de variație (crescătoare/descrescătoare)* - *Exprimarea variației costului total în funcție de producție; calcularea creșterii procentuale* - *Compararea grafică a două scenarii de investiții; interpretarea pantei ca ritm de creștere*

CG 5 - Analizarea caracteristicilor matematice și economice ale unei situații-problemă în scopul fundamentării deciziei

XI.CS.5.1. Analizarea corectitudinii calculelor numeric, interpretând semnificația rezultatelor obținute
- *Compararea soluțiilor obținute prin metode diferite (manual și digital)* - *Evaluarea impactului erorilor de rotunjire asupra unor mărimi reale (de exemplu, profit sau costuri totale)* - *Discutarea modului în care erorile de raportare pot afecta deciziile etice și economice ale unei întreprinderi*

XI.CS.5.2. Interpretarea soluțiilor obținute pentru sisteme de ecuații liniare în raport cu constrângerile contextului economic
- *Interpretarea mulțimii de soluții pentru sistem de ecuații liniare (unicitate, nedeterminare sau incompatibilitate); verificarea prin substituție numerică* - *Verificarea soluției unui sistem de ecuații liniare care descrie o situație reală (de exemplu, un plan de producție sau o repartiție de sarcini în firmă)* - *Analizarea soluțiilor admisibile într-o problemă de resurse limitate și justificarea deciziei*
XI.CS.5.3. Analizarea variației unei funcții prin utilizarea derivatelor în contexte economice simple
- *Interpretarea derivatei ca rată de variație; determinarea extremelor locale pentru funcții simple* - *Determinarea punctului de eficiență maximă (profit maxim sau cost minim)* - *Analizarea punctului de echilibru într-o situație de decizie economică sustenabilă*

CG 6 - Modelarea matematică a unei situații date, prin integrarea achizițiilor din domeniul economic și din alte arii de învățare

XI.CS.6.1. Modelarea numerică și algebrică a unei situații reale prin stabilirea relațiilor dintre variabile economice
- *Construirea formulelor de calcul pentru medii aritmetice, geometrice și ponderate* - *Modelarea prețului mediu în funcție de cantități sau construirea formulei de rentabilitate economică* - *Formularea unui model simplu de echilibru bugetar într-o întreprindere școlară (firmă de exercițiu), folosind foi de calcul*
XI.CS.6.2. Modelarea unei situații de optimizare simplă printr-un model de tip programare liniară grafică
- *Formularea funcției obiectiv $z = ax + by$ și a sistemului de inecuații de constrângere; reprezentarea grafică a regiunii fezabile* - *Modelarea maximizării profitului sau minimizării costurilor pentru două produse, în limite de resurse* - *Discutarea corelării între resurse, profit și impact ecologic într-un model de producție sustenabilă*
XI.CS.6.3. Modelarea variației unei mărimi economice prin funcții, interpretând derivata în contextul problemei
- *Construirea și analizarea unui model funcțional simplu (linear, pătratic, de inversă proporționalitate etc.)* - *Modelarea costului mediu și marginal sau a productivității marginale în funcție de volumul producției* - *Compararea a două modele de creștere economică (liniar și logistic) și interpretarea impactului asupra resurselor*

CLASA a XI-a

CONȚINUTURI

Domenii de conținut	Conținuturi
Algebră	**1. Calcul numeric și algebric aplicat în contexte economice** • Rapoarte numerice și proporții în contexte economice simple • Procente, rate și indici de variație (calcul și interpretare) • Medii aritmetice simple sau ponderate, medii geometrice, bază pentru interpretarea datelor economice • Rapoarte în procese economice (productivitate și randament) • Conversii de unități de măsură (timp, valută, volum, cost) • Transformări echivalente ale expresiilor algebrice uzuale • Ecuații de gradul I aplicate în probleme de cost, venit și profit • Inecuații de gradul I cu interpretare numerică (praguri, restricții) • Ecuații de gradul al II-lea cu semnificație economică (optimizare simplă, rentabilitate) • Eroare absolută, relativă și marja de eroare în calcule economice • Verificarea relațiilor de echivalență numerică între expresii procentuale, fracționare și zecimale • Reprezentarea grafică simplă a dependențelor liniare între variabile economice • Modele numerice și algebrice elementare pentru estimarea costurilor și veniturilor **Notă:** *Domeniul urmărește consolidarea calculului numeric și algebric prin aplicații concrete din economie, dezvoltând capacitatea elevului de a interpreta numeric relații și procese. Accentul cade pe sensul valorilor și pe verificarea logică a rezultatelor, nu pe tehnici formale. Se va evita extinderea spre demonstrații sau modele economice complexe, menținând analiza la nivelul interpretării cantitative și grafice. Mediile geometrice vor fi tratate intuitiv, doar pentru situații de creștere compusă.*
Algebră liniară	**2. Calcul matriceal. Sisteme de ecuații și inecuații liniare. Programare liniară** **Elemente de calcul matriceal** • Organizarea datelor numerice sub formă de matrice (exemple din tabele economice – costuri, resurse, producție) • Operații elementare cu matrice: adunare și produs cu scalar (interpretare ca ajustări de valori economice) • Produsul unei matrice cu o matrice coloană – modelarea relațiilor între fluxuri de resurse și rezultate (exemple numerice) **Sisteme de ecuații și inecuații liniare** • Sisteme de ecuații liniare – formularea și recunoașterea situațiilor compatibile și incompatibile (cerere–ofertă, producție–consum) • Rezolvarea sistemelor liniare prin substituție, reducere și grafică, cu exemple numerice privind alocarea resurselor • Interpretarea numerică și grafică a soluțiilor sistemelor liniare (punct de echilibru între costuri și venituri) • Sisteme de inecuații liniare – reprezentare grafică și interpretare **Elemente de programare liniară** • Introducere intuitivă în programarea liniară: formularea funcției obiectiv (scopul de maximizare/minimizare) și restricțiile liniare (limitele impuse resurselor) • Reprezentarea grafică a regiunii fezabile și a izocosturilor (drepte de nivel constant al costului) • Determinarea și interpretarea grafică a soluției optime – aplicații de decizie

	economică (cost minim, profit maxim, eficiență maximă) **Notă**: *Domeniul dezvoltă capacitatea elevilor de a organiza și analiza relații între mărimi economice, folosind instrumente numerice și algebrice.* *Activitățile trebuie să conducă la construirea și interpretarea vizuală a unui model simplu de decizie economică, fără abordări teoretice avansate.* *Programarea liniară oferă oportunitatea de a discuta despre decizii sub constrângeri, un concept fundamental în economie.* *Se va pune accent pe sensul funcției obiectiv („ce vrem să maximizăm/minimizăm?”), pe citirea graficului și pe argumentarea logică a soluției, evitând abordările algoritmice.* *Pentru sprijin vizual, se pot utiliza foi de calcul, aplicații grafice sau diagrame construite manual. Accentul rămâne pe gândirea ordonată și verificabilă, nu pe tehnica formală*.
Analiză matematică	**3. Funcții. Limite și derivate** • Reprezentarea grafică a funcțiilor elementare ce modelează situații economice simple (cost, venit, profit) – utilizarea scalei și interpretarea zonei de intersecție (punctul de echilibru între cost și venit) • Analiza variației unei funcții – creștere, descreștere, stagnare (constantă), interpretate ca tendințe economice (evoluția prețului, a cererii, a productivității) • Noțiunea intuitivă de limită a funcției într-un punct; comportamentul funcției la marginea domeniului de definiție (exemplu: saturarea pieței, scăderea randamentului la creșterea producției) • Continuitatea și discontinuitatea funcțiilor, în baza exemplificărilor grafice; recunoașterea salturilor și interpretarea lor (modificări bruște de preț, praguri de rentabilitate, cost fix versus cost variabil) • Derivata ca rată de variație instantanee – interpretarea numerică și grafică (viteza de modificare a costului, profitului, cererii) • Calculul derivatei pentru funcțiile elementare (afine, putere, exponențiale logaritmice); aplicarea regulilor de derivare ($f \pm g$, $k \cdot f$) și interpretarea semnului derivatei în termeni de creștere/scădere (decizii de eficiență marginală) • Determinarea punctelor de maxim și minim local – utilizarea derivatei pentru identificarea valorilor optime (profit maxim, cost minim, productivitate optimă) **Notă:** *Domeniul are rolul de a introduce conceptele fundamentale de variație și optimizare, cu o abordare intuitivă și aplicativă.* *Se pune accent pe înțelegerea semnificației funcției, a ratei de variație și a relației dintre valoare și tendință.* *Aplicațiile economice (cost, venit, profit, productivitate) pot fi folosite ca suport de sens, nu ca exerciții de specialitate.* *Se pot utiliza foi de calcul, aplicații grafice sau instrumente digitale pentru desen în scopul vizualizării variației și pentru a demonstra legătura dintre forma graficului și semnificația numerică a derivatei.* *Domeniul oferă o bază pentru formarea gândirii funcționale și a raționamentului de tip „ce se întâmplă dacă”, esențial în orice analiză economică.* *Accentul rămâne pe observație, interpretare și argumentare logică, nu pe tehnică formală.*

CLASA a XII-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Identificarea datelor, mărimilor și relațiilor matematice în contexte economice și practice

XII.CS.1.1. Identificarea relațiilor dintre mărimi variabile și a semnificației acumulării sau variației acestora
- *Recunoașterea ideii de arie a subgraficului, ca măsură a acumulării unei mărimi* - *Identificarea relației dintre flux (venit marginal, producție orară) și stoc (venit total, producție totală)* - *Analizarea unui grafic care arată acumularea de resurse naturale în timp*
XII.CS.1.2. Recunoașterea experimentelor aleatoare și a evenimentelor posibile în contexte economice și cotidiene
- *Recunoașterea experimentelor aleatoare (aruncarea unei monede, extragerea unui bilet, selecția unei unități dintr-un eșantion)* - *Identificarea situațiilor de incertitudine – variația prețurilor, fluctuația cererii, riscul investițional* - *Identificarea evenimentelor posibile într-un context din domeniu (scenariu de piață) și discutarea celor favorabile/nefavorabile*
XII.CS.1.3. Identificarea elementelor unui graf și a tipurilor de legături dintre acestea în contexte de servicii
- *Identificarea mulțimilor de noduri (V) și muchii (E) într-un graf simplu, orientat/neorientat* - *Recunoașterea legăturilor dintre puncte de distribuție, furnizori și clienți într-o rețea logistică* - *Analizarea unei rețele de servicii publice (transport, energie, curierat) din perspectiva eficienței și accesibilității*

CG 2 - Prelucrarea datelor matematice de tip cantitativ, calitativ sau structural, provenite din surse informaționale diverse

XII.CS.2.1 Estimarea valorilor unei mărimi prin aproximări grafice și numerice, utilizând noțiunea de integrală definită
- *Estimarea ariei subgraficului prin dreptunghiuri, compararea valorilor aproximative* - *Aproximarea venitului total pe baza graficului venitului marginal* - *Utilizarea unei foi de calcul pentru aproximarea valorii unei integrale definite aplicate la costuri cumulative*
XII.CS.2.2 Calcularea și interpretarea probabilităților simple și compuse în contexte aplicative
- *Calcularea probabilităților prin raportul între numărul cazurilor favorabile și numărul cazurilor posibile; evenimente complementare, independente, incompatibile* - *Estimarea probabilității în contexte de specialitate (de exemplu, ca un client să cumpere un produs sau ca o investiție să fie profitabilă)* - *Utilizarea simulărilor digitale pentru estimarea probabilității de succes a unui proiect*
XII.CS.2.3 Reprezentarea rețelelor prin forme grafice și matriceale, interpretând informațiile conținute
- *Construirea arborilor plecând de la un graf de până la 4 noduri* - *Organizarea datelor de transport sau de aprovizionare într-o matrice a costurilor* $C = \left(c_{ij} \right)$ - *Realizarea unei reprezentări digitale a unei rețele de servicii folosind aplicații grafice*

CG 3 - Utilizarea conceptelor și algoritmilor specifici pentru interpretarea și rezolvarea situațiilor matematice și economice

XII.CS.3.1. Aplicarea regulilor de calcul pentru integrale definite simple, verificând rezultatul prin formula Leibniz–Newton
- *Calcularea valorii numerice a integralei definite pentru funcții polinomiale simple, utilizând formula Leibniz-Newton* - *Determinarea venitului total sau a profitului cumulat pe un interval de timp, cunoscând funcția marginală* - *Calcularea echilibrului energetic total într-un proces de producție folosind date simulate digital*
XII.CS.3.2. Aplicarea modelelor simple de distribuție a probabilităților pentru interpretarea fenomenelor economice
- *Recunoașterea și utilizarea distribuțiilor discrete simple (de tip uniform sau binomial)* - *Interpretarea probabilităților asociate diverselor scenarii de vânzări sau de cerere* - *Realizarea unui mini-proiect de analizare a riscului pe baza unei distribuții simplificate de scenarii economice*
XII.CS.3.3. Aplicarea algoritmilor de parcurgere și de determinare a drumului minim în grafuri simple
- *Construirea etapizată a arborilor pentru un graf de maxim 4 vârfuri* - *Determinarea traseului optim pentru livrarea produselor între 3–4 puncte de desfacere* - *Analizarea eficienței energetice a diferitelor rute de transport*

CG 4 - Exprimarea informațiilor, concluziilor și demersurilor de rezolvare în limbajul matematic specific și în forme grafice adecvate

XII.CS.4.1. Reprezentarea grafică a integralei definite ca arie, interpretând numeric rezultatul
- *Reprezentarea grafică a funcției și a suprafeței corespunzătoare integralei pe interval închis; discutarea semnului și a unității de măsură în situații care modelează procese din realitate/economice* - *Reprezentarea grafică a costului total prin aria subgraficului costului marginal* - *Analizarea grafică a diferenței dintre două modele de producție (aria dintre curbe)*
XII.CS.4.2. Reprezentarea grafică a distribuțiilor de probabilitate, interpretând rezultatele în termeni economici
- *Realizarea graficului unei distribuții discrete (prin histograme, diagrame bară)* - *Reprezentarea grafică a probabilității de obținere a unui anumit nivel de profit sau de pierdere* - *Vizualizarea în format digital a distribuțiilor posibile pentru un portofoliu de investiții*
XII.CS.4.3. Descrierea algoritmică a unei rețele de servicii sau a unui flux economic, pe baza reprezentării grafice
- *Desenarea unui graf ponderat și reprezentarea numerică a costurilor asociate muchiilor* - *Construirea unei scheme care arată fluxul de transport, aprovizionare sau comunicare între puncte de servicii* - *Elaborarea unei diagrame de rețea pentru un serviciu public (de exemplu, curierat urban)*

CG 5 - Analizarea caracteristicilor matematice și economice ale unei situații-problemă în scopul fundamentării deciziei

XII.CS.5.1. Analizarea semnificației integralei definite ca indicator de acumulare și echilibru între două mărimi variabile
- *Calcularea ariei suprafeței delimitate de două curbe și interpretarea numerică a diferenței* $\int_a^b \left(f(x)-g(x)\right)dx$ - *Determinarea diferenței dintre venitul total și costul total – profitul global* - *Interpretarea grafică a echilibrului în contexte reale (de exemplu, între investiții și rezultate)*
XII.CS.5.2. Analizarea riscului și a variației în jurul valorii așteptate, în scopul luării unei decizii justificate
- *Calcularea valorii medii așteptate și al abaterii posibile (dispersie, variație simplificată)* - *Compararea a două investiții cu aceeași valoare medie, dar cu riscuri diferite*

- *Interpretarea rezultatelor unei analize de risc în raport cu obiectivele unei întreprinderi școlare (firmă de exercițiu)*
XII.CS.5.3. Analizarea structurii unei rețele, evaluând eficiența acesteia în raport cu costurile și conexiunile
- *Identificarea componentelor conexe, a drumurilor și ciclurilor în grafuri simple* - *Evaluarea costurilor totale pentru o rețea de distribuție și identificarea punctelor de congestie* - *Compararea a două soluții de rutare din perspectiva costului și a impactului asupra mediului*

CG 6 - Modelarea matematică a unei situații date, prin integrarea achizițiilor din domeniul economic și din alte arii de învățare

XII.CS.6.1. Modelarea unei situații de acumulare sau echilibru prin integrală definită, interpretând rezultatul în contextul dat
- *Formularea unui model de tip* $\int_a^b f(x)dx$ *pentru o variație continuă; verificarea rezultatului prin aplicarea formulei Leibniz–Newton* - *Modelarea valorii totale produse sau a costului energetic cumulat într-o perioadă* - *Compararea grafică a două modele de creștere economică și analiza suprafeței ca eficiență acumulată*
XII.CS.6.2. Modelarea unei situații de risc printr-un scenariu probabilistic, interpretând decizia optime
- *Construirea unui model simplu cu evenimente și probabilități asociate* - *Elaborarea unei matrice decizionale pentru alegerea unei opțiuni în funcție de probabilitatea de succes* - *Discutarea unui caz real (de exemplu, alegerea unei surse de finanțare) pe baza unui model probabilistic*
XII.CS.6.3. Modelarea unei probleme de rutare sau acoperire minimă, folosind grafuri ponderate
- *Formularea unei probleme de tip „drum minim” sau „acoperire minimă” într-un graf de 3–4 noduri și rezolvarea acesteia* - *Simularea unei rețele de livrare care minimizează costurile de transport între locații* - *Modelarea unei rețele de servicii sustenabile (transport electric, livrări ecologice)*

CLASA a XII-a

CONȚINUTURI

Domenii de conținut	Conținuturi
Analiză matematică	**1. Noțiunea de integrală și aplicații ale acesteia** • Relația dintre derivare și integrare; formula Leibniz–Newton (fără demonstrații); semnificația integralei ca măsură a acumulării totale • Integrala definită: sens numeric și geometric (aria subgraficului); proprietăți fundamentale (liniaritate, semn, ordinea capetelor de integrare) • Calcularea integralelor definite pentru funcții elementare utilizând formule directe; aplicarea regulilor de liniaritate în determinarea sumelor și diferențelor de integrale • Aproximarea valorii integralei definite din date tabelare (metoda dreptunghiurilor); compararea rezultatelor aproximative cu cele obținute prin formule directe • Determinarea ariei suprafeței delimitate de două curbe și interpretarea numerică a diferenței (exemple de tip venit – cheltuială, profit – pierdere); compararea acumulărilor pentru două modele diferite (în limite intuitive) • Reprezentarea grafică a procesului de acumulare și analizarea semnificației integralei în evoluția mărimilor economice continue (cost total, venit total, producție cumulată) **Notă:** *Conținuturile valorifică cunoștințele anterioare despre derivate. Abordarea este intuitivă și aplicativă, orientată spre semnificația integralei ca sumă continuă și spre utilizarea ei în exprimarea acumulărilor numerice specifice contextelor economice (costuri, durate, volume, profituri). Nu se cer demonstrații ale proprietăților sau metode avansate de integrare; accentul cade pe înțelegerea conceptuală, verificarea numerică și corelarea grafică între variație și acumulare.*
Probabilități	**2. Probabilități și analiză de risc economic** • Experimente aleatorii și evenimente; noțiunea de probabilitate și măsurarea gradului de incertitudine • Reguli fundamentale ale calculului probabilităților: probabilitatea reuniunii evenimentelor, probabilitatea complementului și condiția de independență a evenimentelor; interpretarea numerică în contexte decizionale simple • Calcularea probabilității compuse pentru evenimente dependente și independente (exemple de tip succes – eșec în procese economice) • Calcul combinatoric elementar: permutări, aranjamente și combinări (situații fără repetiție), utilizate ca instrumente de numărare a variantelor posibile; explorarea intuitivă a cazurilor cu repetiție în contexte de selecție sau de distribuire • Reprezentarea grafică (bare/coloane) și tabelară a distribuțiilor de probabilitate și interpretarea rezultatelor în analiza riscului economic **Notă:** *Domeniul are ca scop dezvoltarea înțelegerii proceselor aleatorii și a modului de cuantificare a incertitudinii în situații reale. Profesorul va insista asupra sensului numeric și logic al probabilității, evitând formulările formale sau demonstrative. Exemplele economice (estimarea șanselor de profit, selecția alternativelor, analiza succesului unei campanii, riscul de pierdere) sunt orientative, menite să ofere elevului percepția probabilității ca instrument de decizie și de evaluare a riscului.*

Domenii de conținut	Conținuturi
	Calculul combinatoric trebuie tratat ca suport de raționament, nu ca scop în sine, iar distribuția binomială se abordează intuitiv, cu accent pe media așteptată și pe interpretarea rezultatelor în tabele și grafice simple.
Grafuri	**3. Grafuri și rețele în servicii** • Noțiunea de graf: mulțimea vârfurilor (nodurilor) și a muchiilor (legăturilor) care conectează perechi de vârfuri; interpretarea grafului ca model al unei rețele economice sau de servicii (transport, aprovizionare, comunicații) • Tipuri de grafuri: orientate și neorientate; ponderate (cu valori numerice asociate muchiilor – cost, durată, distanță) și neponderate • Reprezentarea grafică a unui graf și interpretarea conexiunilor dintre noduri în contexte economice (relații între filiale, centre de distribuție, puncte de desfacere, unități de servicii) • Gradul unui vârf și noțiunea de componentă conexă; identificarea centrelor principale într-o rețea de servicii și a grupurilor de noduri interconectate • Noțiunea de drum și de ciclu într-un graf; identificarea lanțurilor de legături între puncte de lucru și a circuitelor închise dintr-o rețea economică • Grafuri ponderate: distanță și cost minim între două puncte ale rețelei; formularea intuitivă a problemei de optimizare a costurilor sau duratei transportului **Notă:** *Domeniul introduce conceptele de bază ale teoriei grafurilor prin exemple cu relevanță economică, în care relațiile dintre elemente pot fi reprezentate sub formă de rețele de servicii, transport, distribuție sau comunicații. Scopul principal este dezvoltarea gândirii relaționale și a capacității de modelare numerică a unor procese economice interconectate.* *Abordarea trebuie să fie intuitivă și vizuală, centrată pe construcția și interpretarea grafurilor de dimensiune redusă (4–5 vârfuri), care pot fi reprezentate clar grafic și numeric.* *Profesorul poate utiliza tabele și diagrame simple (manuale sau digitale) pentru reprezentarea rețelelor și poate încuraja compararea soluțiilor posibile (trasee mai scurte, costuri mai mici, conexiuni mai eficiente). Grafurile se vor construi pe exemple realiste: rute de transport, rețele de puncte de lucru, circuite de aprovizionare, fluxuri de servicii.* *Nivelul de abordare este intuitiv, aplicativ și vizual, fără demonstrații teoretice. Domeniul contribuie la formarea unei gândiri sistemice și analitice, relevante pentru înțelegerea structurii și eficienței proceselor economice*.

SUGESTII METODOLOGICE

Secțiunea de *sugestii metodologice* reprezintă cadrul de orientare în transpunerea programei școlare în experiențe reale de învățare, oferind o viziune coerentă asupra modului în care conținuturile, competențele și exemplele de activități de învățare din programă se pot integra la clasă, orientând procesul didactic către înțelegerea relațiilor matematice și către formarea raționamentului specific gândirii economice.

Astfel, secțiunea are rolul de a sprijini direct profesorul în utilizarea programei, prin oferirea unui set de orientări clare, care:

- *clarifică intenția didactică a conținuturilor*: de ce apare un anumit concept în programă, ce valoare formativă are, la ce nivel trebuie abordat, care este „sensul" competențelor pentru elev;
- *explică elementele de noutate, cu accent pe concepte matematice nou introduse de programa școlara sau din zona aplicării în domeniul economic, prin*: scurtă interpretare accesibilă, modalitatea în care conceptul se traduce didactic, clarificarea limitelor de profunzime cerute de programă;
- *exemplifică tipuri de situații de lucru, nu rezolvări, prin*: modele de contexte realiste, tipuri de sarcini, forme de reprezentare utile (tabele, grafice, diagrame), tipuri de date potrivite nivelului elevilor;
- *orientează modul de abordare pedagogică*, ghidând profesorul în efectuarea tranziției numeric–grafic–interpretativ, integrarea noțiunilor într-o progresie coerentă, valorificarea limbajului matematic în contexte economice, selectarea exemplelor și formularea întrebărilor relevante;
- *delimitează profunzimea studiului, acolo unde este necesar*, prin marcarea explicită a ce nu intră în profunzimea programei, până unde se lucrează (de exemplu: doar reprezentare grafică, nu algoritmi), nivelul de tehnicitate acceptat;
- *sugerează utilizarea instrumentelor digitale în mod integrat*, pentru realizarea, analiza și interpretarea unor tabele dinamice, grafice, reprezentări ale sistemelor sau regiunilor fezabile, instrumente pentru simulări simple;
- *oferă criterii pentru diferențiere și accesibilitate*, exemplificând cum se simplifică sarcinile pentru elevi cu ritm lent de învățare, cum se extind pentru elevi avansați, cum se structurează activitățile pe niveluri;
- *oferă direcții pentru evaluarea formativă,* accentul fiind pus pe justificare, interpretare, comunicare, citirea datelor și a graficelor, precum și pe modelarea simplă și verificarea validității rezultatelor.

Clasa a XI-a
Domeniul *Algebră*

Domeniul oferă cadrul consolidării unor abilități fundamentale de lucru cu numere, proporții, expresii algebrice și ecuații, într-un mod direct conectat la situații economice accesibile elevilor. Sugestiile metodologice aferente acestui domeniu au rolul de a orienta profesorul către o abordare funcțională, aplicată și interpretativă a noțiunilor, în acord cu rolul disciplinei.

1. Orientări generale de predare

Predarea acestui domeniu se sprijină pe ideea că matematica devine mai inteligibilă atunci când este ancorată în situații cantitative ușor de recunoscut: prețuri, cantități, costuri, bugete, conversii sau variații procentuale. Profesorul poate utiliza date simple, tabele cu volum limitat de date și grafice cu puține puncte pentru a facilita înțelegerea și a păstra analiza la nivelul interpretării numerice.

Accentele pedagogice urmăresc clarificarea sensului mărimilor, verificarea logică a rezultatelor și identificarea relațiilor dintre variabile, evitând abordările formale sau generalizările teoretice.

2. Elemente care necesită clarificări pentru profesor

a) Proporții, procente, rate și indici: se recomandă evidențierea caracterului lor de *raport între mărimi*, nu doar de procedură de calcul; pentru elevi, interpretarea („cu cât crește?”, „ce reprezintă 15% într-un tabel cu date din cotidian?”) trebuie să fie prioritară; ratele de variație pot fi introduse prin comparații directe între două valori, fără formalizări suplimentare.

b) Mediile aritmetice și geometrice: mediile trebuie prezentate ca instrumente de *rezumare* a datelor; mediile geometrice se tratează exclusiv intuitiv, în situații de creștere compusă (două-trei perioade), evitând exemple cu *n* numere sau justificări formale; se recomandă utilizarea seriilor scurte, pe care elevii le pot interpreta grafic sau numeric.

c) Modele numerice ale costului, venitului și profitului: relațiile $TR = p \cdot q$, $TC = CF + CV$, $\pi = TR - TC$ servesc ca suport pentru modelare numerică simplă; se recomandă folosirea lor în contexte minime (de exemplu, activitate de producție elementară, buget personal), insistând pe citirea și interpretarea valorilor, nu pe elaborarea unor explicații economice.

d) Ecuațiile și inecuațiile de gradul I cu semnificație economică: acestea pot fi integrate în rezolvarea unor probleme privind praguri, limite minime sau maxime ale unor cantități; utilitatea lor derivă din simplitatea traducerii: elevul identifică variabilele, formulează relația numerică și verifică validitatea rezultatului.

f) Eroarea absolută și relativă: aceste concepte susțin gândirea critică asupra calculelor; profesorul poate utiliza valori aproximative, rotunjiri și comparații pentru a discuta diferențele între calculul exact și cel estimat.

3. Recomandări pentru activitățile de învățare

- tabelele cu două-trei coloane, graficele simplificate și diagramele sunt mijloace eficiente pentru a vizualiza variațiile, proporțiile sau relațiile liniare;
- sarcinile pot porni de la situații reale din mediul școlar (organizarea unui eveniment, achiziționarea și utilizarea unui serviciu, gestionarea unui buget);
- activitățile trebuie să permită elevului să identifice variabilele relevante, să aleagă reprezentarea potrivită și să interpreteze rezultatele în context;
- utilizarea foilor de calcul este utilă pentru a vizualiza rapid variațiile procentuale, modificările în tabele sau relațiile dintre două variabile.

4. Orientări privind evaluarea

Evaluarea în cadrul acestui domeniu se poate concentra pe:

- corectitudinea calculelor și verificarea validității numerice;
- capacitatea elevului de a reprezenta grafic dependențe liniare;
- formularea corectă a ecuațiilor și inecuațiilor care modelează situații date;
- interpretarea valorilor obținute și justificarea demersului.

Itemii pot solicita elevului să compare două scenarii, să estimeze o valoare lipsă sau să explice semnificația unui rezultat procentual, menținând problematica în zona practică.

Domeniul *Algebră liniară*

Acest domeniu permite accesul elevilor la forme de reprezentare structurată a datelor și la modele decizionale simple, având rolul de a integra instrumente algebrice în rezolvarea unor probleme practice. Sugestiile metodologice orientate către acest domeniu au în vedere atât noutatea pe care o reprezintă matricele pentru mulți elevi, cât și caracterul intuitiv al programării liniare tratate grafic.

1. Orientări generale de predare

Introducerea matricelor și a sistemelor de ecuații poate fi conectată la organizarea informațiilor în tabele, facilitând trecerea naturală către notația matriceală. Se pune accent pe recunoașterea structurii unei matrice și identificarea operațiilor elementare utile în modelarea unor situații economice simple, cum ar fi distribuirea resurselor sau combinarea costurilor.

Programarea liniară se predă cu accent pe reprezentare grafică, pe probleme de dimensiune redusă, astfel încât elevul să poată vizualiza regiunea soluțiilor posibile și să compare valori ale funcției obiectiv în puncte accesibile.

2. Elementele care necesită clarificări pentru profesor

a) Matricele, ca formă de structurare a datelor: matricea se poate prezenta ca un tabel în care poziția elementelor are semnificație; utilitatea ei în economie derivă din posibilitatea de a combina informații despre costuri, resurse sau cantități prin operații simple; operațiile recomandate (adunare, scădere, înmulțirea cu un scalar și produsul matrice-matrice coloană) sunt suficiente pentru a susține modelarea numerică elementară.

b) Produse matrice-matrice coloană în contexte economice: produsul matrice-matrice coloană se poate introduce ca mecanism de obținere a unei cantități sintetice (de exemplu, cost total pentru diferite combinații de resurse); este util ca exemplele să implice valori mici și structuri intuitive, fără detalii tehnice complicate.

c) Sisteme de ecuații liniare, ca instrument de determinare a unor mărimi necunoscute: legătura cu situațiile economice apare prin probleme de echilibru sau de determinare a unor cantități pe baza a două condiții; metodele recomandate sunt substituția, reducerea și interpretarea grafică, asigurându-se că elevul poate verifica validitatea soluției în context.

d) Inecuații liniare și regiuni de fezabilitate: inecuațiile pot fi introduse ca modalități de a descrie restricții (buget, capacitate, timp); reprezentarea grafică a unei inecuații simple oferă baza pentru înțelegerea regiunilor fezabile din programarea liniară.

e) Izocostul, ca dreaptă de nivel constant: conceptul se clarifică cel mai bine prin prezentarea lui ca o dreaptă care exprimă combinații posibile a două resurse pentru același cost; în predare, se recomandă lucrul cu ecuații liniare în forma $a \cdot x + b \cdot y = c$, evitând introducerea terminologiei economice extinse.

f) Programarea liniară în formă grafică: problemele trebuie să fie de dimensiune redusă, cu două variabile, pentru a permite reprezentarea clară a regiunii fezabile; interpretarea soluției (maxim sau minim în vârfuri accesibile) poate fi realizată numeric, fără utilizarea unor algoritmi.

3. Recomandări pentru activitățile de învățare

- pot fi folosite tabele inițiale (resurse–cerințe, produse–costuri), transformate apoi în matrice pentru a ilustra avantajul structurării datelor;
- reprezentarea grafică a sistemelor și a inecuațiilor constituie un sprijin vizual esențial; se recomandă utilizarea unor reprezentări clare și valori mici;
- activitățile pot viza identificarea regiunilor posibile, compararea valorilor în puncte accesibile și justificarea alegerii unei soluții;
- instrumentele digitale pot facilita trasarea rapidă a dreptelor de restricție și vizualizarea regiunii fezabile.

4. Orientări privind evaluarea

Evaluarea este orientată pe a observa:

- capacitatea elevului de a efectua operații cu matrice în mod corect;
- formularea și rezolvarea unor sisteme liniare pornind de la un context;
- identificarea grafică a regiunii soluțiilor unei inecuații sau a unui sistem de inecuații;
- justificarea unei alegeri în programarea liniară în funcție de criteriul dat.

Se pot utiliza sarcini care cer elevului să interpreteze date organizate matricial, să determine soluții pentru sisteme de ecuații sau să identifice vizual puncte critice pe un grafic simplu.

Domeniul *Analiză matematică*

Acest domeniu susține trecerea elevilor de la relațiile numerice simple la interpretarea dependențelor funcționale, oferind cadrul pentru înțelegerea variației unei mărimi economice și pentru formularea unor explicații fundamentate grafic și numeric. Sugestiile metodologice aferente domeniului urmăresc apropierea conceptelor de realitatea elevilor, evitând formalismul și accentuând caracterul intuitiv și aplicat al analizei.

1. Orientări generale de predare

Introducerea funcțiilor poate fi ancorată în situații elementare de variație, precum relația dintre cantitate și venit, dintre timp și producție, sau dintre număr de unități și cost total. Reprezentările grafice simple ajută elevul să înțeleagă comportamentul unei funcții înainte de a lucra cu formule.

Conceptul de limită este tratat intuitiv, pornind de la ideea de tendință sau comportament în apropierea unei valori. Derivata este prezentată drept instrument de măsurare a variației, facilitând trecerea către interpretări economice elementare (creștere sau descreștere, maxim sau minim într-o zonă restrânsă).

2. Elementele care necesită clarificări pentru profesor

a) Funcțiile, ca modele de dependență: funcțiile elementare pot fi utilizate pentru a descrie moduri de evoluție ale unor mărimi economice; se recomandă lucrul cu tabele de valori mici, pentru a facilita identificarea regularităților și a legăturilor dintre variabile.

b) Reprezentarea grafică a dependențelor: graficele oferă o cale directă de vizualizare a comportamentului unei funcții; se recomandă reprezentări pe domenii restrânse, utilizând date realiste și evitând încărcarea grafică; elevul poate compara două funcții (de exemplu, cost total și venit total) pentru a interpreta zonele favorabile sau restrictive.

c) Interpretarea limitelor în contexte simple: limita poate fi introdusă ca observație asupra tendinței unei funcții, de exemplu comportamentul unei curbe atunci când cantitatea crește mult sau când valoarea unei variabile se apropie de un prag; este suficient ca elevul să identifice această tendință grafic sau numeric.

d) Derivata, ca măsură a variației: se recomandă explicarea derivatelor prin prisma modificării valorilor unei funcții pe intervale mici; în context economic, aceasta permite discutarea ideii de creștere marginală sau de eficiență într-un punct al procesului; calculele se limitează la funcții simple.

e) Identificarea punctelor de maxim și minim în exemple elementare: maximele și minimele locale/globale pot fi interpretate ca valori la care funcția atinge un nivel „cel mai bun” sau „cel mai mic”, fără analiză formală; elevul poate observa grafice simple pentru a identifica astfel de puncte. Legătura cu situațiile economice apare natural (rentabilitate maximă într-un domeniu restrâns).

3. Recomandări pentru activitățile de învățare

- activitățile pot utiliza grafice desenate manual, tabele mici și situații care implică o creștere sau scădere ușor observabile (de exemplu, evoluția veniturilor în funcție de cantitate);
- elevul poate lucra cu serii de valori pentru a identifica regularități și a observa momentul în care creșterea se stabilizează sau se inversează;
- interpretarea grafică a unui punct de schimbare, a unei tendințe sau a unui maxim local consolidează înțelegerea, chiar fără calcule elaborate;
- instrumentele digitale sunt utile pentru trasarea rapidă a graficelor și pentru ilustrări dinamice ale variației unei funcții.

4. Orientări privind evaluarea

Evaluarea poate viza:

- recunoașterea formei grafice a unor funcții simple și interpretarea comportamentului lor;
- identificarea relației dintre două mărimi și transpunerea ei într-un tabel sau într-o reprezentare grafică;
- interpretarea comportamentului unei funcții în apropierea unui punct;
- stabilirea unui punct de maxim sau minim pe baza lecturii grafice.

Sarcinile de evaluare pot solicita elevului să explice în cuvinte, pe baza unui grafic sau tabel, ce se întâmplă cu o mărime atunci când variabila își modifică valoarea, cu accent pe analiza la nivelul interpretării cantitative și al explicației concise.

Clasa a XII-a
Domeniul *Analiză matematică*

Acest domeniu introduce elevul în ideea de acumulare și în analiza variației continue, poziționând matematica drept instrument de înțelegere a proceselor economice în timp sau pe intervale. Sugestiile metodologice asociate domeniului urmăresc să faciliteze o abordare intuitivă, vizuală și contextualizată, astfel încât să se evite formalizarea excesivă și să se evidențieze modul natural în care modelele matematice simple descriu fenomene economice concrete.

1. Orientări generale de predare

Introducerea integralei trebuie să pornească de la situații care implică acumulare: producția totală în timp, costul total al unui proces, valoarea unei mărimi care se modifică în trepte sau continuu. Predarea se poate sprijini pe grafice simple ale unor funcții cunoscute elevilor, unde aria subgraficului devine o interpretare intuitivă a cantității totale.

Accentul nu cade pe tehnici de integrare, ci pe înțelegerea semantică: o integrală reprezintă o sumă continuă sau o acumulare pe un interval. Profesorul poate folosi metode numerice elementare, precum aproximarea cu dreptunghiuri, pentru a ilustra modul în care se obține o valoare totală.

2. Elementele care necesită clarificări pentru profesor

a) Integrala, ca proces de acumulare: elevul are nevoie de imaginea simplă a „sumei" reprezentate de aria subgraficului; interpretarea în context este esențială: o funcție care exprimă cost marginal, rata de producție sau viteza de acumulare poate fi utilizată pentru a discuta despre valorile totale se recomandă păstrarea exemplelor la un nivel intuitiv, centrate pe funcții liniare sau ușor de vizualizat.

b) Legătura dintre derivată și integrală: relația dintre variație instantanee și totalul acumulat reprezintă un aspect didactic important; profesorul poate evidenția acest raport prin situații simple: dacă o funcție are rata de creștere mai mare, aria crește proporțional; dacă rata scade, acumularea se face mai lent; raportarea la grafic este suficientă pentru înțelegerea relației.

c) Estimări numerice prin metode grafice: aproximările se pot realiza cu figuri geometrice simple, fără formule avansate; elevul poate observa cum estimarea devine mai precisă pe măsură ce intervalele devin mai mici; această abordare consolidează legătura cu practica economică, unde valorile sunt adesea estimate, nu calculate exact.

d) Aplicații economice elementare: contextualizarea este utilă, dar trebuie păstrată într-o formă accesibilă: acumularea costurilor marginale, estimarea valorii totale a producției într-un interval de timp, compararea a două modele de creștere a unei mărimi economice; aceste exemple oferă sens pur matematic fără a solicita cunoștințe economice specializate.

e) Formula Leibniz-Newton: în situațiile în care este folosită, formula se prezintă exclusiv ca un instrument pentru a obține valoarea acumulată atunci când este cunoscută o funcție simplă. Nu se justifică teoretic și nu se generalizează.

3. Recomandări pentru activitățile de învățare

- predarea se poate baza pe grafice (manuale sau digitale) care arată acumularea progresivă a cantității reprezentate de funcție;
- elevul poate compara două reprezentări grafice ale funcțiilor pentru a identifica intervalele în care acumularea este mai rapidă sau mai lentă;
- activitățile pot solicita estimarea unor valori totale pe intervale mici pentru a evidenția utilitatea metodelor numerice simple;
- folosirea foilor de calcul poate facilita generarea de tabele și aproximări succesive.

Activitățile trebuie să permită interpretarea rezultatelor, nu doar obținerea lor numerică, orientând gândirea elevului spre sensul variației și al acumulării.

4. Orientări privind evaluarea

Evaluarea este orientată spre a verifica:

- recunoașterea situațiilor în care o cantitate se acumulează progresiv și formularea matematică a problemei;

- interpretarea graficului unei funcții și identificarea intervalelor în care acumularea este mai rapidă;
- estimarea numerelor prin metode vizuale sau tabelare;
- descrierea în limbaj natural a diferențelor dintre două acumulări sau modele matematice.

Sarcinile de evaluare pot include reprezentări grafice, tabele de valori sau scenarii simple, solicitând elevului să interpreteze și să argumenteze aria subgraficului ca măsură a unei cantități totale.

Domeniul *Probabilități*

Acest domeniu oferă elevilor un cadru pentru înțelegerea situațiilor incerte și pentru interpretarea numerică a riscului în contexte simple. Sugestiile metodologice urmăresc asigurarea unei predări accesibile, punând accentul pe interpretare, pe formularea unor scenarii elementare și pe observarea regularităților, fără a solicita elevilor cunoștințe avansate de combinatorică sau de teorie a probabilităților.

1. Orientări generale de predare

Predarea probabilităților în acest domeniu se poate baza pe situații cotidiene sau economice ușor de recunoscut: evenimente cu două rezultate posibile, scenarii repetate, procente care exprimă frecvențe sau reușite într-un proces simplu. Interpretarea probabilității, pornind de la ideea de raport între cazurile favorabile și cele posibile, rămâne fundamentală.

Conceptul de risc se poate introduce ca o variație a rezultatelor în situații incerte, subliniind necesitatea estimării șanselor înaintea unei decizii. Elevul nu este invitat să opereze cu modele avansate, ci să observe cum probabilitățile influențează alegerea unei variante într-o situație practică.

2. Elementele care necesită clarificări pentru profesor

a) Probabilitatea în contexte aplicate: probabilitatea trebuie menținută în zona prezentării din trunchiul comun, ca măsură a șansei unui eveniment să se producă, pornind de la situații mici și clare: extrageri, teste de succes–eșec, compararea frecvențelor; în contexte economice, probabilitatea poate ilustra șansa ca o tranzacție să reușească, ca un proces să se finalizeze cu succes sau ca un cost să depășească o anumită limită.

b) Probabilități compuse: evenimentele compuse (două evenimente consecutive sau dependente) pot fi introduse prin exemple minimale, pentru a pune în evidență ideea de multiplicare a șanselor sau de limitare a rezultatelor posibile; se vor utiliza exclusiv valori numerice mici și exemple concrete, fără recurge la formule generalizate.

c) Distribuția binomială într-o formă elementară: modelul binomial se pretează la situațiile în care același proces se repetă de câteva ori (de exemplu, câteva încercări cu aceeași probabilitate de succes); integrarea sa se poate realiza doar prin tabele cu număr mic de repetiții (2–5), accentul fiind pus pe interpretarea probabilităților asociate scenariilor posibile, nu pe formulări generale.

d) Noțiunea de risc și variabilitate: risc înseamnă posibilitatea de a obține un rezultat nedorit sau diferit de cel așteptat; profesorul poate utiliza comparații între două scenarii: unul cu rezultate într-un spațiu limitat de valori, unul cu rezultate dispersate; în acest fel, elevul poate înțelege că riscul este legat de amplitudinea variației și de incertitudinea rezultatului.

e) Interpretarea în context economic: situațiile economice simple, cum ar fi fluctuația unei achiziții, comportamentul unui proces de producție sau probabilitatea unei vânzări, pot servi drept suport pentru interpretarea probabilităților; scopul este de a evidenția modul în care probabilitatea stă la baza raționamentului decizional.

3. Recomandări pentru activitățile de învățare

- activitățile trebuie să evidențieze rolul probabilității ca instrument de orientare în situații incerte, nu ca mecanism de calcul formal;
- activitățile pot porni de la scenarii cu două rezultate (reușită/nereușită), care se repetă de câteva ori pentru a identifica distribuția rezultatelor posibile;
- tabelele cu frecvențe relative sau procente pot facilita înțelegerea evoluției probabilităților în situații similare;

- graficele simple ale rezultatelor posibile permit discutarea variabilității și a riscului;
- se pot utiliza simulări, manual sau digital, pentru a observa modurile în care rezultatele fluctuează și pentru a discuta diferențele dintre scenariile sigure și scenariile riscante.

4. Orientări privind evaluarea

Evaluarea vizează:

- identificarea probabilității unor evenimente în situații elementare;
- interpretarea tabelelor cu rezultate ale unor procese repetate;
- recunoașterea unui model probabilistic simplu asociat unei situații;
- justificarea unei alegeri într-o situație cu risc, prin referire la probabilități sau la variabilitatea rezultatelor.

Sarcinile de evaluare pot include compararea a două scenarii posibile, evaluarea șansei unui rezultat sau explicarea modului în care probabilitatea influențează o decizie într-o situație dată.

Domeniul *Grafuri*

Acest domeniu introduce elevilor instrumente grafice de reprezentare a relațiilor dintre elemente interconectate, oferind un cadru aplicat pentru analiza traseelor, a legăturilor și a costurilor în rețele. Sugestiile metodologice pentru acest domeniu urmăresc să ofere profesorului un sprijin clar în predarea unor concepte care nu apar în mod tradițional în matematica liceală, dar care pot fi abordate intuitiv și vizual, cu relevanță directă pentru domeniul serviciilor.

1. Orientări generale de predare

Grafurile pot fi introduse ca reprezentări simplificate ale unor rețele reale: trasee de transport, fluxuri de distribuție, conexiuni între puncte de serviciu sau între etape ale unui proces. Accentul cade pe înțelegerea relațiilor dintre noduri și muchii și pe interpretarea grafică a traseelor posibile. Predarea se bazează pe lucrul cu grafuri mici, cu puține noduri și arce, pentru a permite elevului să vizualizeze ușor structura problemei.

Lectura unui graf și interpretarea condițiilor de cost sau distanță sunt esențiale pentru a susține înțelegerea elementelor de optimizare simple, fără necesitatea utilizării algoritmilor formali.

2. Elementele care necesită clarificări pentru profesor

a) Grafurile, ca reprezentări ale unor rețele reale: nodurile pot reprezenta locații, resurse sau etape, iar arcele pot reprezenta legături sau trasee între acestea; profesorul poate utiliza exemple simple – rețele de livrare, conexiuni între puncte de lucru sau rute ipotetice – pentru a traduce o situație reală într-o formă grafică.

b) Drumuri și costuri asociate: pentru a discuta despre drumul minim sau despre comparația dintre mai multe trasee, profesorul poate folosi grafuri ponderate cu valori reduse; elevii pot calcula costul unui drum însumând valorile de pe arce, ceea ce permite identificarea soluției prin comparare directă, fără algoritmi.

c) Structura rețelelor și conectivitatea: concepte precum trasee posibile sau conexiunile dintre noduri pot fi prezentate vizual, demonstrând moduri diferite de a ajunge dintr-un punct în altul; discuția poate viza stabilirea continuității unei rețele sau identificarea nodurilor critice (puncte prin care trece un flux important).

d) Relevanța economică a grafurilor: grafurile pot fi legate de situații reale din servicii: transport, distribuție, organizarea unui traseu de aprovizionare, structurarea unei rute optime de vizită; elevii pot observa modul în care distanța, timpul sau costul influențează alegerea unui drum.

e) Limitarea complexității: domeniul se predă strict pe baza grafurilor mici (4–6 noduri), cu trasee și ponderi ușor de comparat; nu se introduc concepte avansate precum grafuri euleriene, algoritmul lui Dijkstra sau tehnici speciale.

3. Recomandări pentru activitățile de învățare

- activitățile pot utiliza planșe sau diagrame simple pentru a reprezenta nodurile și legăturile unei rețele de servicii;
- elevii pot propune mai multe trasee dintre două puncte și pot calcula costurile acestora pentru a decide varianta optimă;
- interpretarea unor rețele reale (transport urban, rețele de curierat, conexiuni între spații) poate ajuta la consolidarea înțelegerii conceptelor de nod, arc și drum;
- sarcinile pot implica identificarea nodurilor care facilitează legături multiple sau compararea drumurilor posibile în funcție de criterii simple (cost, timp, număr de etape);
- instrumentele digitale pot sprijini vizualizarea grafurilor, fără a solicita funcții avansate.

4. Orientări privind evaluarea

Evaluarea urmărește:

- identificarea corectă a elementelor unui graf și interpretarea lor în context;
- calculul costului unui drum și compararea mai multor trasee;
- determinarea unor drumuri posibile între două noduri;
- justificarea alegerii unui drum în funcție de criteriile oferite.

Sarcinile de evaluare pot include analize grafice simple, descrierea unei rețele sau comentarea eficienței unui traseu, concentrându-se pe interpretare și raționament, nu pe tehnici algoritmice.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
VRÎNCEANU GABRIEL-NARCIS	Șef serviciu	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare
NAGHI ELISABETA ANA	Inspector	Ministerul Educației și Cercetării
DAN STELUȚA	Consilier	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare
AVGANTI CARMEN	Profesor	Școala Gimnazială „Titu Maiorescu”, București
AVRAMESCU ANA-NICOLETA	Profesor	Liceul Tehnologic „Matei Corvin”, Hunedoara
BĂLĂNESCU DANIELA	Inspector școlar	ISJ Constanța
CONSTANTIN IRINA	Profesor	Colegiul Național Barbu Știrbei, Călărași
COSTEA CRISTINA	Profesor	Liceul Tehnologic „Nicolae Dumitrescu”, Cumpăna, Constanța
CRUȚ BIANCA	Profesor	Liceul Tehnologic Economic de Turism, Iași
DÂRSTARU GHEORGHE	Profesor	Colegiul Național Pedagogic „Spiru Haret“, Buzău
FEDORCA STELIAN VICTOR	Profesor	Colegiul German Goethe, București
FEDORCA-TODERIUC LILIANA-MARIA	Director	Ministerul Educației și Cercetării
FILIP ADELA CRISTINA	Profesor	Liceul Economic „Virgil Madgearu”, Constanța
GHERGHE RADU-CĂTĂLIN	Profesor	Liceul Teoretic „Lucian Blaga”, București
HODOROGEA CRISTINA ANCA	Inspector școlar general adjunct	ISJ Cluj
HOFFMANN-BRONT-VIORICA CORNELIA	Profesor	Liceul Tehnologic Special nr. 1, Oradea, Bihor
HOLHOȘ VIOREL COSMIN	Profesor	ISJ Hunedoara
IONESCU CORINA MIHAELA	Inspector școlar	I.Ș.J. Călărași
JITARU CRISTINA FĂNIȚA	Profesor	Liceul cu Program Sportiv „Nicolae Rotaru”, Constanța
NEȚA CAMELIA ELENA	Profesor	Școala Gimnazială nr. 2, Piatra-Neamț, Neamț
OPRIȘ ADONIA AUGUSTINA	Profesor	Colegiul Tehnic „Alesandru Papiu Ilarian” Zalău, Sălaj
OTROCOL DIANA IOANA	Conf. univ. dr.	Universitatea Tehnică, Cluj-Napoca, Cluj
PĂUN ALEXANDRU	Profesor	Colegiul Național „Neagoe Basarab”, Oltenița, Călărași
PIPA LILIANA DANA	Profesor	Colegiul Economic „Virgil Madgearu”, Iași
POP CRISTIAN PETRU	Inspector școlar	ISJ Cluj
SIMON ROXANA MIRELA	Profesor	Liceul Tehnologic „Carol I”, Iași

ŞARGU RODICA LEONTINA	Profesor	Liceul Tehnologic „Ion Bănescu”, Mangalia, Constanța
TEODORESCU NICOLETA	Profesor	Colegiul Economic Mangalia, Constanța
VASILE DANIELA	Profesor	Dukes Education
VĂCĂREȚU ARIANA-STANCA	Profesor	Colegiul Național „Emil Racoviță”, Cluj-Napoca, Cluj
ZEFFER TIMEA ERZSÉBET	Profesor	Liceul Tehnologic nr 1 Valea lui Mihai, Bihor

RESPONSABILI/COORDONATORI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	**Funcție/Titlu științific**	**Instituție de apartenență**	**Calitate**
CRISTESCU BOGDAN	Director General	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare	Coordonator GL
VRÎNCEANU GABRIEL-NARCIS	Șef Serviciu Dezvoltare Curriculum	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare	Coordonator GL
NAGHI ELISABETA ANA	Inspector	Ministerul Educației și Cercetării	Responsabil MEC
STREINU-CERCEL GABRIELA	Consilier	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare	Coordonator GL aria curriculară matematică și științe
DAN STELUȚA	Consilier	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare	Responsabil SGLC_CS
BAIAS ALINA RAMONA	Conf. univ. dr.	Universitatea Tehnică din Cluj-Napoca, Cluj	Coordonator științific
LIȚCANU RĂZVAN-DINU	Prof. univ. dr.	Universitatea „Alexandru Ioan Cuza”, Facultatea de Matematică, Iași	Coordonator științific
MARIN ERIKA	Prof. univ. dr.	Academia de Studii Economice Facultatea de Cibernetică, Statistică și Informatică Economică, București	Coordonator științific
LĂZUREANU CRISTIAN-VIRGIL	Prof. univ. dr. habil.	Universitatea Politehnica Timișoara, Timiș	Coordonator științific

Anexa nr. 39

Programa școlară
pentru disciplina

MATEMATICĂ APLICATĂ ÎN ARHITECTURĂ

Clasele a IX-a – a XII-a
Curriculum de specialitate (CS)
Filiera vocațională, profilul artistic,
specializarea arhitectură, arte ambientale și design

- 2026 -

Anexa nr. 39
Programa școlară pentru disciplina Matematică aplicată în arhitectură, Clasele a IX-a – a XII-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profilul artistic, specializarea arhitectură, arte ambientale și design*

NOTĂ DE PREZENTARE

Programa școlară pentru disciplina *Matematică aplicată în arhitectură*, prevăzută în curriculumul de specialitate din învățământul liceal, pentru filiera vocațională, profilul artistic, specializarea arhitectură, arte ambientale și design, pentru clasele a IX-a - a XII-a, completează curriculumul pentru disciplina *Matematică*, studiată în trunchiul comun, la clasele a IX-a și a X-a. Prezenta programă școlară este aplicată începând cu anul școlar 2026-2027.

Pentru această categorie de clase, conform planurilor-cadru pentru învățământul liceal, forma cu frecvență zi, aprobate ca anexe la OMEC nr. 4350/2025, studiul disciplinelor din domeniul Matematică are următoarea alocare orară săptămânală defalcată pe segmentul *trunchi comun* (TC), respectiv pe segmentul *curriculum de specialitate* (CS):

An de studiu	Clasa a IX-a		Clasa a X-a		Clasa a XI-a		Clasa a XII-a	
Tip segment curricular	TC	CS	TC	CS	TC	CS	TC	CS
Nr. săptămânal de ore pentru disciplina *Matematică (TC)*	2	-	2	-	-	-	-	-
Nr. săptămânal de ore pentru disciplina *Matematică aplicată în arhitectură* (CS)	-	1	-	1	-	1	-	1

Disciplina are un rol transversal în cadrul curriculumului de specialitate, oferind legătura între domeniul matematicii și cel al arhitecturii și designului ambiental, prin utilizarea conceptelor matematice în interpretarea, proiectarea și reprezentarea formelor, structurilor și spațiilor. Aceasta contribuie la dezvoltarea capacității elevilor de a înțelege și utiliza modelele matematice în explicarea fenomenelor formale, funcționale și estetice din arhitectură, consolidând gândirea logică și capacitatea de argumentare vizuală. Prin caracterul său aplicativ, disciplina sprijină atingerea finalităților generale ale formării profesionale inițiale în domeniul artistic-arhitectural: *dezvoltarea unei gândiri integrate, a sensibilității pentru proporție și echilibru și a abilității de a utiliza instrumente matematice și digitale în activitățile de proiectare*.

Disciplina *Matematică aplicată în arhitectură* contribuie direct la profilul de formare al absolventului învățământului preuniversitar, aprobat prin OMEC nr. 6731/2023, prin dezvoltarea integrată a competențelor-cheie și atributelor prioritare, precum cele de gândire critică, creativă și reflexivă, aplicate în contexte profesionale și culturale specifice domeniului arhitecturii și designului ambiental.

Această disciplină sprijină formarea competențelor-cheie europene, în special:

- *competența matematică și competențele de bază în știință și tehnologie*, prin înțelegerea și aplicarea conceptelor matematice în analiza proporțiilor, a formelor geometrice și a transformărilor spațiale utilizate în arhitectură;
- *competența digitală*, prin utilizarea tehnologiilor specifice vizualizării și reprezentării geometrice (GeoGebra, aplicații 2D/3D similare), în scopul creării de modele și reprezentări grafice interactive;
- *competențele personale, sociale și de a învăța să înveți*, prin activități de explorare, reflecție și colaborare în contexte de proiect interdisciplinar;
- *competențele de sensibilizare și exprimare culturală*, prin cultivarea aprecierii echilibrului vizual, a proporției și a armoniei ca principii fundamentale ale expresiei arhitecturale;
- *competențele civice* și *competențele antreprenoriale*, prin abordarea responsabilă a deciziilor privind utilizarea resurselor și prin integrarea principiilor sustenabilității și ale economiei

circulare în situațiile de învățare.

În acord cu cele nouă atribute prioritare ale absolventului, definite de același profil de formare, disciplina contribuie în mod particular la dezvoltarea următoarelor aspecte:

- *reflexivitate* – prin activități de analiză, interpretare și argumentare a proporțiilor și a modelelor matematice din arhitectură;
- *creativitate* – prin utilizarea instrumentelor matematice pentru generarea și explorarea formelor noi, armonioase, bazate pe reguli geometrice;
- *responsabilitate* – prin modelarea deciziilor de proiectare care valorifică eficiența și sustenabilitatea utilizării resurselor;
- *cooperare/colaborare* – prin lucrul în echipă la mini-proiecte și activități aplicative de reprezentare geometrică.

În mod transversal, disciplina promovează *valorile educației pentru dezvoltare durabilă*, formând o gândire orientată spre echilibru, raționalitate și estetică funcțională, valori care definesc arhitectura contemporană și responsabilitatea socială a profesioniștilor din domeniul creativ.

Disciplina dezvoltă o *gândire vizuală și spațială riguroasă*, care sprijină capacitatea de a construi, interpreta și adapta forme, și consolidează *competențele analitice și reflexive* necesare profesioniștilor din domeniul arhitecturii, artelor vizuale și designului ambiental. Aceasta valorifică interdisciplinaritatea dintre *matematică, arte vizuale, științe ale mediului și tehnologie*, permițând elevilor să perceapă fenomenele formale și funcționale din arhitectură în termeni matematici și să transpună conceptele abstracte în soluții concrete și vizuale. Învățarea se realizează și prin legătura strânsă cu discipline de specialitate, precum:

- *Atelier de specialitate*, prin modelarea matematică a spațiului, a relației acestuia cu oamenii, cu societatea, cu mediul;
- *Desen și compoziție*, prin integrarea principiilor proporției, simetriei și echilibrului;
- *Tehnologii digitale în arhitectură*, prin utilizarea instrumentelor de vizualizare și modelare geometrică la nivel introductiv (GeoGebra, foi de calcul, aplicații 2D/3D simple);
- *Studii de arhitectură și ambient*, prin transpunerea noțiunilor matematice în modele reale sau imaginare de organizare a spațiului;
- *Educație vizuală și estetică*, prin stimularea capacității de analiză și argumentare vizuală a formelor.

Disciplina *Matematică aplicată în arhitectură* asigură continuitatea naturală între *matematica generală,* studiată în trunchiul comun, și *disciplinele de specialitate* din aria vocațională, profilul artistic, oferind un cadru de aplicare concretă a conceptelor matematice în procesele vizuale, structurale și funcționale specifice arhitecturii. Prin această poziționare, disciplina contribuie la consolidarea competențelor dobândite anterior în domeniul matematic (algebră, geometrie), punând accent pe *transferul cunoașterii* dinspre abstract spre concret și pe *înțelegerea contextualizată* a conceptelor. Astfel, în cadrul disciplinei, elevul descoperă că matematica nu este doar un instrument de calcul, ci un *limbaj universal al proporției, al echilibrului și al ordinii vizuale*. Conceptele de proporționalitate, vector, matrice, transformare sau optimizare devin repere logice pentru a înțelege structura spațiului și pentru a fundamenta deciziile de proiectare într-o manieră rațională și sustenabilă.

În același timp, disciplina stimulează *creativitatea bazată pe reguli*, oferind contexte în care elevul poate explora noi combinații de proporții, forme și structuri, construind soluții estetice care respectă principiile echilibrului și ale economiei resurselor. Prin activitățile de tip proiect, matematica devine un instrument de *argumentare estetică și funcțională*, iar procesul de învățare – o experiență integrată între reflecție, intuiție și aplicare practică.

Finalitatea generală a disciplinei constă în *formarea capacității de a gândi, reprezenta și acționa matematic în contexte arhitecturale*, prin:

- *utilizarea noțiunilor și instrumentelor matematice pentru a descrie și explica fenomene vizuale și spațiale;*
- *aplicarea conceptelor geometrice, algebrice și funcționale în procese de proiectare și decizie;*
- *argumentarea estetică, rațională și sustenabilă a soluțiilor arhitecturale;*

- *dezvoltarea unei gândiri reflexive, capabile să integreze analiza, modelarea și creația vizuală.*

Caracteristica disciplinei constă în *modul integrat de abordare*, care combină raționamentul matematic cu expresia vizuală și cu gândirea creativă specifică arhitecturii. Elevii nu mai aplică formule abstracte, ci *modelează forme, relații și decizii*; nu mai rezolvă doar exerciții, ci *explorează prin reprezentare și argumentează prin proporții*.

De asemenea, disciplina aduce o perspectivă actualizată asupra rolului matematicii în formarea viitorilor arhitecți, prin integrarea valorilor *sustenabilității, economiei circulare și competențelor digitale* în situațiile de învățare. Elevii sunt încurajați să gândească matematic nu doar pentru precizie, ci și pentru *eficiență, echilibru și responsabilitate vizuală și socială*.

Astfel, *Matematica aplicată în arhitectură* oferă o *noutate curriculară substanțială*, prin:

- ancorarea conceptelor matematice în procese reale de proiectare și reprezentare vizuală;
- accentul pe raționamentul reflexiv și pe argumentarea estetică a soluțiilor;
- abordarea integrată a competențelor matematice, digitale și de gândire vizuală;
- cultivarea unei atitudini de explorare și de proiectare responsabilă a spațiului construit.

Programa școlară este structurată în jurul unui set coerent de competențe generale care reflectă specificul formării în domeniul artistic-arhitectural și valorifică potențialul matematicii de a explica și de a modela realitatea vizuală.

Cele patru competențe generale definesc etapele de evoluție cognitivă a elevului, de la percepția proporțiilor la modelarea și argumentarea matematică a deciziilor arhitecturale, oferind un traseu progresiv și echilibrat între conceptualizare și aplicare.

Fiecare an de studiu este centrat pe un domeniu de conținut integrator, prin care se urmărește dezvoltarea treptată a competențelor:

Clasa	**Domeniul de conținut**	**Finalitate dominantă**
a IX-a	Proporționalitate și asemănare	perceperea relațiilor vizuale și proporționale fundamentale
a X-a	Vectori și matrice	orientarea și transformarea formelor arhitecturale
a XI-a	Transformări geometrice și structuri auto-similare	înțelegerea ordinii, simetriei și variației controlate în arhitectură
a XII-a	Elemente de geometrie analitică. Optimizare și decizie rațională în proiectare	construcția unor curbe în diferite contexte din arhitectură alegerea soluțiilor eficiente, sustenabile și argumentate

Selecția și ordonarea conținuturilor au avut în vedere:

- relevanța pentru *formarea estetică, tehnică și reflexivă* a elevului;
- adecvarea la *nivelul de dezvoltare cognitivă* și la *timpul de învățare disponibil*;
- posibilitatea de *integrare a conținuturilor matematice cu cele ale disciplinelor de specialitate*
- (Desen, Arhitectură, Tehnologii digitale);
- potențialul fiecărui conținut de a genera *situații de învățare aplicative*, cu grad ridicat de transfer între limbajul matematic și cel vizual.

În fiecare an, structura competențelor specifice (CS) este asociată cu exemple de activități de învățare (EAI), astfel încât profesorul să poată adapta demersul didactic la contextul clasei și la nivelul de complexitate dorit. EAI-urile au fost concepute astfel încât să combine:

- *dimensiunea matematică* – prin aplicarea conceptelor, algoritmilor și relațiilor numerice și geometrice;
- *dimensiunea arhitecturală* – prin transpunerea conceptelor în modele vizuale, schițe și structuri simple;
- *dimensiunea integratoare* – prin activități care implică teme transversale precum sustenabilitatea, economia circulară, utilizarea responsabilă a resurselor și competențele

digitale de bază.

De asemenea, în fiecare an de studiu se prevede o *activitate integratoare – mini-proiect aplicativ*, ca metodă de învățare activă, care conectează conținuturile matematice la procesele reale de proiectare și decizie și care permite elevilor să exerseze gândirea interdisciplinară și să valorifice achizițiile matematice în situații realiste de proiectare. Aceste mini-proiecte sunt esențiale pentru formarea competențelor de reflecție, creație și argumentare, fiind totodată o oportunitate pentru *evaluarea autentică* a progresului elevilor.

Lectura programei trebuie realizată *în relație cu documentele curriculare de bază* – planurile-cadru, profilul de formare al absolventului și celelalte programe din aria curriculară și din curriculumul de specialitate.

Profesorul este încurajat să observe *coerența dintre competențele generale*, domeniile de conținut și *structura anuală a competențelor specifice și activităților de învățare*. Fiecare competență generală este tratată ca un *reper de învățare pe termen lung*, care se dezvoltă treptat pe parcursul celor patru ani, prin competențele specifice aferente fiecărui an de studiu. Activitățile propuse pot fi adaptate la nivelul clasei, la resursele școlii și la experiența anterioară a elevilor, păstrând esența interdisciplinară și aplicativă a programei.

Disciplina păstrează rigoarea matematică a conținuturilor, dar le plasează într-un context vizual și arhitectural care le face relevante pentru formarea profesională. Accentul nu cade pe volum mare de exerciții, ci pe înțelegerea relațiilor și a modelelor care fundamentează proporțiile, transformările și deciziile de proiectare. Profesorul are libertatea de a adapta explicațiile și sarcinile de lucru, fără a fi necesar un nivel de competență avansat în proiectare arhitecturală. Exemplele și aplicațiile pot fi ilustrative, simbolice sau inspirate din contexte reale, iar evaluarea poate valorifica portofoliile, prezentările vizuale sau mini-proiectele aplicative.

Programa favorizează conexiunile între discipline, mai ales între matematică, desen, arhitectură, științe ale mediului și tehnologiile digitale. Aceste conexiuni nu presupun predare integrată formală, ci colaborare tematică sau aliniere metodologică: de exemplu, o temă despre proporții sau simetrie poate fi abordată simultan la matematică și desen, iar o activitate despre optimizare poate fi coordonată cu educația pentru sustenabilitate. Profesorul este încurajat să construiască situații de învățare autentice, în care matematica sprijină înțelegerea fenomenelor vizuale și arhitecturale, contribuind la dezvoltarea competențelor reflexive și creative.

În cadrul disciplinei, tehnologia are un rol instrumental, de suport și de facilitare a vizualizării relațiilor matematice, de sprijin în dezvoltarea raționamentului geometric și de încurajare a creativității digitale responsabile, nu de a introduce competențe de proiectare asistată de calculator. Se recomandă utilizarea unor instrumente digitale accesibile și familiare profesorului de matematică:

- GeoGebra – pentru reprezentări geometrice și algebrice interactive;
- foi de calcul – pentru modelarea numerică și analiza proporțiilor;
- aplicații grafice simple (2D/3D, freeware) – pentru vizualizări complementare.

Scopul utilizării tehnologiei este de a facilita vizualizarea relațiilor matematice, de a sprijini raționamentul geometric și de a încuraja creativitatea digitală responsabilă, nu de a introduce competențe de proiectare asistată de calculator.

Disciplina promovează învățarea prin explorare, descoperire și reflecție, susținând dezvoltarea unei gândiri flexibile, riguroase și estetice. În mod natural, aceasta contribuie la formarea competențelor transversale legate de:

- *sustenabilitate și economie circulară* – prin învățarea deciziilor eficiente și echilibrate;
- *competențe verzi* – prin abordarea matematică a utilizării resurselor și a confortului spațiului construit;
- *competențe sociale și civice* – prin colaborare, comunicare și asumarea rolului propriu în activități de proiect;
- *autonomie și învățare reflexivă* – prin activități de analiză și autoevaluare a soluțiilor propuse.

Activitățile integratoare din fiecare an – mini-proiectele aplicative – au rol formativ și evaluativ. Ele oferă elevilor posibilitatea de a demonstra înțelegerea conceptelor, capacitatea de a le aplica și de a argumenta vizual și matematic soluțiile proprii. Profesorul are libertatea de a adapta tema mini-

proiectului în funcție de nivelul elevilor și de resursele școlii, cu accent pe:

- claritatea matematică a conceptelor folosite;
- legătura cu principiile arhitecturii și designului ambiental;
- integrarea valorilor estetice și sustenabile;
- colaborarea și reflecția individuală.

Lectura acestei programe trebuie realizată într-o cheie integratoare, reflexivă și creativă: *profesorul și elevii explorează modul în care matematica poate explica, modela și armoniza spațiul vizual și forma construită*.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	Reprezentarea riguroasă a formelor, proporțiilor și relațiilor spațiale din arhitectură, pentru exprimarea corectă și comparabilă a informațiilor geometrice și vizuale
CG2	Interpretarea relațiilor matematice implicate în procesele arhitecturale, pentru fundamentarea deciziilor de proiectare și optimizare în contexte cu constrângeri
CG3	Modelarea matematică a situațiilor arhitecturale prin relații funcționale, geometrice și algebrice simple, pentru formularea explicațiilor și a previziunilor coerente asupra structurii formelor
CG4	Argumentarea matematică și vizuală a soluțiilor arhitecturale propuse, pentru susținerea unor decizii estetice și funcționale responsabile în cadrul proiectării

CLASA a IX-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Reprezentarea riguroasă a formelor, proporțiilor și relațiilor spațiale din arhitectură, pentru exprimarea corectă și comparabilă a informațiilor geometrice și vizuale

IX.CS1.1. Identificarea proporțiilor și a relațiilor de asemănare în forme arhitecturale simple
- *recunoașterea proporțiilor numerice și geometrice în figuri plane simple* - *observarea proporțiilor în elemente arhitecturale și de design însoțită de discuții/dezbateri argumentate* - *realizarea de colaje vizuale care ilustrează tipuri de proporții în arhitectură și natură*
IX.CS.1.2. Utilizarea reprezentărilor geometrice, numerice și grafice pentru descrierea proporțiilor și a raporturilor de scară
- *realizarea construcțiilor geometrice pentru secțiunea de aur și dreptunghiul de aur* - *transpunerea proporțiilor obținute în schițe arhitecturale simple (ferestre, frontoane, scări)* - *utilizarea aplicațiilor digitale pentru compararea și redarea grafică a proporțiilor în contexte arhitecturale și naturale*
IX.CS.1.3. Reprezentarea formelor arhitecturale, prin aplicarea conceptelor de proporționalitate
- *exersarea redimensionării figurilor geometrice în diferite scări (1:200, 1:100, 1:50, 1:25, 1:20) și a principiilor de asemănare* - *aplicarea proporționalității la transpunerea planurilor la scară redusă în schițe de arhitectură* - *crearea unui portofoliu digital cu ilustrații ce exemplifică proporționalitatea obiectelor din mediul înconjurător*

CG 2 - Interpretarea relațiilor matematice implicate în procesele arhitecturale, pentru fundamentarea deciziilor de proiectare și optimizare în contexte cu constrângeri

IX.CS.2.1. Corelarea conceptelor de raport și proporție cu dimensiuni reale din contexte arhitecturale (lungimi, arii, volume)
- *determinarea raporturilor numerice între lungimi, arii și volume (raporturi de dimensiuni, raporturi de suprafețe sau volume, raporturi de distanțe între elemente)* - *determinarea dimensiunilor reale ale unor spații arhitecturale (lungimi, arii)* - *analizarea dimensiunilor reale și compararea acestora cu proporțiile teoretice* - *reprezentarea datelor obținute într-un tabel digital sau grafic pentru analiza proporționalității*
IX.CS.2.2. Aplicarea proporționalității în calcule elementare de lungimi, arii și volume
- *rezolvarea de exerciții și probleme de proporționalitate numerică și geometrică* - *calculul suprafețelor și volumelor unor forme arhitecturale simple (pereți, ferestre, stâlpi)* - *estimarea cantităților de materiale într-un context sustenabil, prin utilizarea calculului proporțional*
IX.CS.2.3. Analizarea modului în care proporțiile influențează echilibrul vizual și funcțional al unei construcții
- *analiza geometrică a modificării proporțiilor unei forme* - *compararea echilibrului vizual în variante proporționale diferite de fațade sau interioare* - *folosirea unui instrument digital de vizualizare pentru identificarea proporțiilor echilibrate în funcție de lumină și spațiu*

CG 3 - Modelarea matematică a situațiilor arhitecturale prin relații funcționale, geometrice și algebrice simple, pentru formularea explicațiilor și a previziunilor coerente asupra structurii formelor

IX.CS.3.1. Reprezentarea proporțiilor arhitecturale prin modele geometrice simple
- *trasarea modelelor geometrice care respectă anumite rapoarte* - *reprezentarea în plan a unor forme geometrice cu proporții date* - *utilizarea GeoGebra (sau programe similare) pentru a explora modificarea proporțiilor și impactul lor vizual*
IX.CS.3.2. Modelarea proporționalității prin relații algebrice elementare
- *scrierea relațiilor proporționale sub formă de ecuații și verificarea acestora numeric* - *aplicarea relațiilor proporționale la determinarea unor dimensiuni lipsă în schițe arhitecturale* *realizarea unei fișe digitale care corelează valorile numerice și reprezentările grafice*
IX.CS.3.3. Utilizarea modelelor geometrice pentru estimarea unor dimensiuni lipsă
- *determinarea dimensiunilor necunoscute prin relații de asemănare* - *estimarea înălțimilor prin raportarea la obiecte de referință (umbra, scara, figura umană)* *explicarea modului de calcul într-un scurt clip digital sau poster ilustrativ*

CG 4 - Argumentarea matematică și vizuală a soluțiilor arhitecturale propuse, pentru susținerea unor decizii estetice și funcționale responsabile în cadrul proiectării

IX.CS.4.1. Formularea de explicații matematice pentru alegerea proporțiilor în compoziții grafice
- *exersarea exprimării matematice a proporțiilor folosite într-o compoziție dată* - *justificarea proporțiilor alese într-o schiță de fațadă sau obiect arhitectural* - *prezentarea orală sau vizuală a soluției propuse în termeni de echilibru și economie de resurse*
IX.CS.4.2. Argumentarea vizuală a relației dintre proporționalitate și armonia formelor
- *realizarea de reprezentări comparative ale aceleiași forme cu proporții diferite* - *explicarea vizuală a efectului estetic al modificării proporțiilor (modulorul lui le Corbusier*) - *discutarea soluțiilor în contextul valorilor de sustenabilitate și estetică arhitecturală (comparație între elementele arhitecturii tradiționale și arhitecturii contemporane)*
IX.CS.4.3. Evaluarea proporțiilor utilizate în compoziții (aspecte matematice ale *modulului* din arhitectură: unitate de măsură, proporții geometrice, sisteme de module)
- *verificarea proporțiilor geometrice identificate în lucrări reprezentative* - *compararea proporțiilor geometrice dintre două stiluri arhitecturale diferite folosind diagrame și calcule de raport între diverse dimensiuni* - *argumentarea aplicării modulului din arhitectură din perspectiva proporției și armoniei*
IX.CS.4.4. Crearea de proporții utilizate în compoziții (aspecte matematice ale *modulului* din arhitectură: unitate de măsură, proporții geometrice, sisteme de module)
- *construirea grafică a unei grile modulare aplicate pe un desen propriu, verificând raporturile între module și elementele arhitecturale majore*

CLASA a IX-a

CONȚINUTURI

Domenii de conținut	Conținuturi
Proporționalitate și asemănare	**Numere, rapoarte și proporții remarcabile în arhitectură** ● Proporții. Proporții armonice ● Șirul lui Fibonacci. Numărul de aur și spiralele asociate ; raportul de argint; numărul π ; forme recurente și proporții în natură **Construcții geometrice ale secțiunii și ale dreptunghiului de aur** ● Metode geometrice clasice și digitale (cu aplicații în GeoGebra sau alte instrumente simple de vizualizare geometrică) ● Interpretarea proporției de aur în forme arhitecturale și decorative **Proporții și armonii geometrice** ● Relația dintre proporțiile armonice și formele regulate (triunghiul, pentagonul, decagonul) ● Subdiviziuni și descompuneri armonice ale dreptunghiului (Hambridge) ● Corelația dintre șirul lui Fibonacci și proporțiile organice de creștere **Proporționalitate și asemănare în context arhitectural** ● Identificarea și interpretarea proporțiilor în exemple de arhitectură și design ● Aplicarea proporționalității în determinarea lungimilor, ariilor și volumelor pentru elemente constructive simple: profile, plinte, tencuieli, pardoseli, tâmplării ● Estimarea și verificarea rapoartelor, proporțiilor între părți componente ale unei clădiri istorice (fațadă, deschideri/ritmul golurilor, volume) ● Reconstituirea sistemului repetitiv (modular) al unei compoziții arhitecturale (templu grecesc sau clădire contemporană) ● Analizarea proporției de aur în elemente de arhitectură (fațade, planuri, logii) și compararea cu alte sisteme de proporționare (raport $1:\sqrt{2}$, $3:4$ etc.) **Metode de calcul și modelare geometrică** ● Arii și volume pentru prisme, piramide (oarecare), trunchi de piramidă, corpuri rotunde, calotă sferică, zonă sferică ● Descompunerea corpurilor complexe în corpuri geometrice elementare pentru calculul ariilor și volumelor ● Utilizarea secțiunilor și a vederilor ortogonale pentru estimarea dimensiunilor ● Introducere intuitivă în reprezentarea digitală (GeoGebra sau aplicații similare cu interfață vizuală simplă) **Notă:** *Proporționalitatea exprimă o relație numerică între dimensiuni, în timp ce asemănarea exprimă o relație geometrică între forme (egalitatea unghiurilor și proporționalitatea laturilor); în arhitectură, proporționalitatea asigură armonia compoziției, iar asemănarea garantează fidelitatea geometrică a reprezentării. Instrumentele digitale sunt utilizate exclusiv pentru vizualizare și verificare geometrică, nu pentru proiectare profesională.* *Se va urmări realizarea unui mini-proiect de analiză grafică a proporțiilor într-o construcție reală sau imaginară, rolul formativ fiind de sprijin în observarea, descrierea și argumentarea matematică a proporțiilor întâlnite în construcții reale sau imaginate, dezvoltând capacitatea de transfer între reprezentarea matematică și expresia vizual-spațială specifică arhitecturii.*

CLASA a X-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE

CG 1 - Reprezentarea riguroasă a formelor, proporțiilor și relațiilor spațiale din arhitectură, pentru exprimarea corectă și comparabilă a informațiilor geometrice și vizuale

X.CS1.1. Reprezentarea vectorilor în plan și spațiu (direcție, sens, modul) și a reperelor carteziene
- *exersarea scrierii vectorilor și a coordonatelor în plan și spațiu* - *reprezentarea vectorilor de poziție și a vectorilor direcție în scheme de plan/fațadă* - *utilizarea GeoGebra (sau a altor unor programe 2D/3D) pentru vizualizarea interactivă a vectorilor și exportul unei capturi pentru portofoliu*
X.CS.1.2. Utilizarea operațiilor cu vectori (adunare, înmulțire cu scalar, produs scalar) în reprezentări spațiale
- *rezolvarea de exerciții utilizând regula triunghiului, regula paralelogramului și calculul produsului scalar* - *reprezentarea unghiului dintre două elemente prin produsul scalar în schița unei fațade* - *realizarea unei fișe digitale în care se corelează unghiul vectorial cu efectul de umbrire/lumină pe fațadă*
X.CS.1.3. Transpunerea transformărilor elementare (translație, rotație, scalare) în reprezentări geometrice
- *redarea geometrică a efectului unei translații/rotații/scalări asupra unui modul pătrat/triunghi* - *aplicarea transformărilor la o grilă de panouri repetate pe o fațadă* - *utilizarea unui vizualizator 3D simplu pentru a ilustra succesiuni de transformări într-un layout de panouri*

CG 2 - Interpretarea relațiilor matematice implicate în procesele arhitecturale, pentru fundamentarea deciziilor de proiectare și optimizare în contexte cu constrângeri

X.CS.2.1. Interpretarea produsului scalar și a unghiului dintre vectori în contexte de orientare
- *calculul unghiului dintre doi vectori și interpretarea valorii* $\cos\theta$ - *orientarea panourilor de umbrire în raport cu vectorul luminii incidente pe fațadă* - *folosirea GeoGebra (sau a altor aplicații) pentru a testa cum se modifică unghiul/umbrirea când se schimbă vectorul „soare” și salvarea concluziilor într-un poster*
X.CS.2.2. Interpretarea efectelor transformărilor asupra proporțiilor și simetriei
- *analiza matematică a efectelor unei scalări neizotrope și ale unei rotații compuse* - *compararea proporțiilor în configurații de ferestre/panouri după transformare* - *realizarea unei comparații integrate „înainte/după” (imagini + scurte calcule)*
X.CS.2.3. Interpretarea reprezentării matriceale ca „regulă de transformare”
- *identificarea rolului elementelor unei matrice pătratice (2×2/3×3) în rotație/scalare* - *explicarea în limbaj comun a efectului matricei asupra unui modul de fațadă* - *utilizarea unei foi de calcul sau a GeoGebra pentru a aplica aceeași matrice pe mai multe puncte ale modulului și a comenta rezultatul*

CG 3 - Modelarea matematică a situațiilor arhitecturale prin relații funcționale, geometrice și algebrice simple, pentru formularea explicațiilor și a previziunilor coerente asupra structurii formelor

X.CS.3.1. Modelarea transformărilor în plan prin matrice pătratice de ordinul 2 (rotație, scalare)
- *derivarea și utilizarea formelor standard de matrice pentru rotație/scalare în plan* - *aplicarea matricelor la poziționarea și dimensionarea unui modul repetat* - *calcularea celei mai scurte rute printr-o grilă sau modelarea mișcării persoanelor în interiorul unei clădiri (algoritmi de identificare a traseelor)*
X.CS.3.2. Modelarea translației cu coordonate omogene (matrice 3×3 în plan) la nivel introductiv
- *scrierea punctelor în coordonate omogene și aplicarea unei translații* - *compunerea „scalare + rotație + translație” pentru a plasa un element într-o rețea* - *documentarea succesiunii transformărilor într-o diagramă explicativă (capturi de ecran + scurt text)*
X.CS.3.3. Modelarea orientării optime a unui element plan față de o direcție dată
- *formularea unei reguli „dacă măsura unghiului este mai mare ca θ, rotește cu $\Delta\theta$ ” folosind produsul scalar* - *proiectarea orientării unor brise-soleil pe trei niveluri ale unei fațade în funcție de direcția „soarelui” aleasă* - *integrarea într-o planșă: regulă matematică + exemplu grafic + comentariu despre confort și economie de energie*

CG 4 - Argumentarea matematică și vizuală a soluțiilor arhitecturale propuse, pentru susținerea unor decizii estetice și funcționale responsabile în cadrul proiectării

X.CS.4.1. Argumentarea alegerii unei transformări (sau compuneri) pentru o configurație de panouri
- *justificarea matematică a transformării alese (unghiuri, rapoarte, matrice)* - *prezentarea pe schiță a opțiunii de rotație/scalare pentru a obține ritm și coerență* - *integrarea criteriilor verzi: reducerea supraîncălzirii/strălucirii prin orientare adecvată*
X.CS.4.2. Argumentarea compatibilității dintre proporții, simetrie și repetitivitate în grile modulare
- *explicarea relației dintre scalare și păstrarea proporțiilor într-o familie de module repetitive* - *evaluarea vizuală pe o grilă de dimensiune 5×5 a diferitelor variante (simetrie, asimetrie, constrângeri impuse de enunțul problemei)* - *argumentarea pe baza unor rubrici de evaluare a variantelor de simetrie, asimetrie sau/și constrângeri impuse de enunțul problemei*
X.CS.4.3. Argumentarea deciziilor pe baza unui set minim de date (date → reguli → rezultat)
- *extragerea datelor dintr-o schiță inițială (dimensiuni/rapoarte)* - *definirea regulilor de transformare și prezentarea rezultatului pe o planșă comparativă* - *integrarea unui scurt text despre impactul deciziilor asupra consumului de material și confortului vizual*

CLASA a X-a
CONȚINUTURI

Domenii de conținut	Conținuturi
Vectori și matrice	**Vectori – noțiuni fundamentale** ● Segmente orientate; segmente orientate echipolente ● Vectori în plan și în spațiu: direcție, sens, modul ● Coordonate carteziene în spațiu ● Operații cu vectori: adunare (regula triunghiului și regula paralelogramului), înmulțire cu scalar, produs scalar. Vectori ortogonali ● Vector de poziție (al mijlocului unui segment, al centrului de greutate al unui triunghi); vector de direcție ● Operații cu vectori în forma analitică ● Descrierea și orientarea elementelor arhitecturale (pereți, planșee, acoperișuri, traiectorii) cu ajutorul vectorilor **Vectori în contexte arhitecturale** ● Determinarea orientării fațadelor și a unghiurilor dintre plane ● Contexte practic-aplicative: verificarea ortogonalității între elemente constructive; orientarea vectorială a elementelor în funcție de direcția luminii sau a vântului ● Reprezentări și măsurători vectoriale în GeoGebra (sau aplicații 2D/3D) **Matrice – noțiuni de bază** ● Matricea, ca instrument de reprezentare numerică a relațiilor spațiale ● Matrice de tipul $m \times n$, unde $m, n \in \{1, 2, 3\}$; transpusa unei matrice ● Operații: adunare, înmulțire cu scalar, produs de matrice **Transformări geometrice în plan și în spațiu (abordare intuitivă)** ● Exemple de transformări geometrice reprezentate prin matrice: translația unui punct sau obiect; rotația în jurul unui punct; scalarea unei forme (mărire/micșorare) ● Aplicarea acestor transformări pentru vizualizarea modificărilor proporțiilor în forme arhitecturale (fațade, ferestre, module repetate) ● Interpretarea vizuală a efectului transformărilor (rotație, scalare, translație) asupra formelor geometrice **Aplicații interdisciplinare și interpretare vizuală** ● Relații spațiale în construcții modulare simple, cu reprezentare matriceală ● Explorarea conceptului de „transformare” prin activități grafice (hârtie milimetrică, GeoGebra, aplicații 3D elementare) ● Compararea efectelor transformărilor asupra proporțiilor și simetriei obiectelor **Notă:** *În arhitectură, vectorii descriu orientarea, direcția și intensitatea relațiilor spațiale (lumină, mișcare, forță), iar matricele oferă un limbaj numeric pentru exprimarea transformărilor geometrice.* *Instrumentele digitale sunt utilizate doar pentru vizualizare, experimentare și verificare geometrică, nu pentru proiectare profesională.* *Se va urmări realizarea unui mini-proiect aplicativ care presupune proiectarea simplificată a unei fațade compuse din elemente repetate, folosind noțiuni de vectori (orientare) și matrice (transformări), cu obținerea ca rezultat al unei schițe grafice însoțite de explicarea principiilor matematice utilizate, având rolul de a integra cunoștințele despre vectori și matrice într-un context vizual concret, dezvoltând gândirea spațială, capacitatea de modelare și transferul între reprezentarea algebrică și cea geometrică, esențiale pentru domeniul arhitecturii.*

CLASA a XI-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE

CG 1 - Reprezentarea riguroasă a formelor, proporțiilor și relațiilor spațiale din arhitectură, pentru exprimarea corectă și comparabilă a informațiilor geometrice și vizuale

XI.CS1.1. Reprezentarea grafică a transformărilor geometrice de bază (translație, rotație, simetrie)
- *reprezentarea transformărilor pe figuri plane simple prin mijloace geometrice* - *aplicarea transformărilor la elemente arhitecturale bidimensionale (ferestre, arcade, repetiții de panouri)* - *explorarea digitală a efectului transformărilor în GeoGebra (sau programe similare) pentru obținerea de modele repetabile*
XI.CS.1.2. Reprezentarea compunerii a două sau mai multe transformări geometrice
- *trasarea etapizată a compunerilor (rotație + translație etc.)* - *redarea grafică a unui model decorativ bazat pe o succesiune de transformări* - *realizarea unui poster digital care compară efectele vizuale ale transformărilor succesive asupra unei forme inițiale*
XI.CS.1.3. Reprezentarea grafică a formelor auto-similare (fractali simpli)
- *reprezentarea manuală sau digitală a triunghiului lui Sierpiński și a fulgului lui Koch* - *aplicarea conceptului de auto-similitudine la modele decorative sau structurale (balcoane, ferestre, copertine)* - *realizarea unei compoziții proprii care evidențiază repetiția și scara în arhitectură*

CG 2 - Interpretarea relațiilor matematice implicate în procesele arhitecturale, pentru fundamentarea deciziilor de proiectare și optimizare în contexte cu constrângeri

XI.CS.2.1. Interpretarea proprietăților păstrate de transformările geometrice (distante, unghiuri, arii)
- *analiza transformărilor izometrice și a efectelor lor numerice* - *interpretarea păstrării distanțelor și unghiurilor în structuri modulare (pavaje, rețele de ferestre)* - *verificarea vizuală a conservării proporțiilor în GeoGebra (sau programe similare) și explicarea rezultatelor*
XI.CS.2.2. Interpretarea efectelor transformărilor afine și similare asupra proporțiilor și simetriei
- *analiza matematică a scalărilor* - *explicarea efectelor vizuale ale transformărilor afine asupra formelor arhitecturale* - *investigarea impactului transformărilor asupra percepției de echilibru și stabilitate structurală*
XI.CS.2.3. Interpretarea fractalilor ca modele de creștere și repetiție în arhitectură
- *identificarea ideii de auto-similitudine în structuri naturale* - *explicarea modului în care fractalii pot modela regularități în fațade sau structuri ornamentale* - *utilizarea desenelor iterative pentru a ilustra raportul dintre ordine și complexitate în arhitectură*

CG 3 - Modelarea matematică a situațiilor arhitecturale prin relații funcționale, geometrice și algebrice simple, pentru formularea explicațiilor și a previziunilor coerente asupra structurii formelor

XI.CS.3.1. Modelarea transformărilor geometrice prin ecuații și relații funcționale simple
- *scrierea formulelor de transformare pentru translație, rotație, simetrie axială în contexte particulare date* - *aplicarea relațiilor la determinarea coordonatelor punctelor transformate* - *explicarea modelului geometric folosit într-un exemplu arhitectural (pavaj, arcade, simetrie de fațadă*

XI.CS.3.2. Modelarea compunerii transformărilor geometrice folosind reprezentări matriceale simple
- *folosirea produsului de matrice pentru a descrie o succesiune de transformări plane* - *aplicarea rezultatelor la modelarea unei structuri repetitive (ferestre, casete, coloane)* - *realizarea unui tabel sau grafic digital care ilustrează pașii modelului*
XI.CS.3.3. Modelarea formelor auto-similare prin reguli iterative simple
- *formularea regulii de generare a unui fractal plan (reducere la scară + repetare)* - *construirea pas cu pas a unei structuri auto-similare* - *explicarea semnificației geometrice și vizuale a regulii iterative în context arhitectural*

CG 4 - Argumentarea matematică a soluțiilor propuse, pentru susținerea unor decizii funcționale responsabile în cadrul proiectării

XI.CS.4.1. Argumentarea alegerii unui tip de transformare în configurații geometrice
- *justificarea matematică a alegerii transformării (simetrie, rotație, scalare)* - *argumentarea vizuală a soluției pentru o structură modulară* - *integrarea criteriilor de eficiență materială și repetitivitate funcțională*
XI.CS.4.2. Argumentarea efectelor structurale ale transformărilor geometrice
- *explicarea impactului vizual al rotațiilor, simetriilor și scalărilor* - *discutarea echilibrului dintre stabilitate și dinamism în modele geometrice* - *integrarea în context arhitectural prin studii de caz*
XI.CS.4.3. Argumentarea valorii funcționale a formelor auto-similare
- *prezentarea unei soluții proprii bazate pe repetiție și variație* - *argumentarea alegerii proporțiilor și raporturilor de scară* - *discutarea rolului conceptelor de ordine și complexitate*

CLASA a XI-a

CONȚINUTURI

Domenii de conținut	Conținuturi
Transformări geometrice și structuri auto-similare	**Transformări geometrice – concept și clasificare** ● Definirea transformării geometrice ca funcție între mulțimi de puncte ● Clasificarea transformărilor după proprietățile păstrate: izometrice, afine, proiective (cu utilizare în prelucrarea imaginilor digitale pentru a corecta perspectivele) ● Exemple arhitecturale ale fiecărui tip (translații, rotații, simetrii, omotetii) **Transformări izometrice (euclidiene)** ● Translația, rotația, simetria axială și centrală – proprietăți și efecte asupra formelor ● Conservarea distanțelor, a unghiurilor și a proporțiilor ● Contexte practic-aplicative: repetiția și simetria în structuri arhitecturale, elemente decorative și module geometrice **Transformări afine și similare** ● Noțiunea de transformare afină și scalare (dilatare/contracție) ● Conservarea coliniarității, a paralelismului și a proporțiilor liniare ● Aplicarea transformărilor afine în redimensionarea și adaptarea proporțiilor în planuri și fațade **Reprezentarea matriceală a transformărilor geometrice** ● Asocieri între transformări geometrice și matrice (rotație, translație, scalare, forfecare (prin exemple de tipul: un pătrat se transformă într-un paralelogram, modificând unghiurile interne, dar păstrând liniile paralele) ● Utilizarea coordonatelor omogene în reprezentarea bidimensională simplificată ● Vizualizarea efectelor transformărilor prin desen geometric sau aplicații digitale simple (*GeoGebra*, *Blender* în modul de bază *sau programe similare*) **Fractali – modele de auto-similaritate** ● Ideea de formă auto-similară și generare recursivă; exemple: triunghiul lui *Sierpiński*, feriga *Barnsley*, fulgul lui *Koch* ● Interpretarea fractalilor ca modele de creștere și repetiție în arhitectură (fațade, structuri, acoperișuri, tipare ornamentale) ● Explorarea vizuală a fractalilor în programe grafice simple sau prin construcții iterative manuale **Notă:** *Transformările geometrice studiate dezvoltă nivelul operațional din clasa a X-a, având scopul de a consolida capacitatea de analiză formală și recunoașterea tiparelor geometrice în arhitectură.* *Fractalii sunt abordați din perspectivă vizual-conceptuală, ca modele de auto-similaritate, repetiție și echilibru între ordine și complexitate, fără calcule analitice.* *Instrumentele digitale sunt folosite pentru vizualizare și explorare (de exemplu, pentru a crea efecte de perspectivă - deformări de obiecte), nu pentru modelare profesională.* *Se va urmări realizarea unui mini-proiect aplicativ care presupune construirea unui model geometric (pe suport fizic sau digital) ce ilustrează o succesiune de transformări geometrice aplicate repetitiv – de exemplu, un pavilion inspirat din triunghiul lui Sierpiński sau o fațadă parametrică bazată pe simetrii și auto-similaritate – cu obținerea unei schițe/randări însoțite de o explicație a principiilor matematice implicate. Rolul mini-proiectului este de a consolida înțelegerea relației dintre transformare, simetrie și proporție, dezvoltând capacitatea de a observa și descrie regularități din arhitectură.*

CLASA a XII-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Reprezentarea riguroasă a formelor, proporțiilor și relațiilor spațiale din arhitectură, pentru exprimarea corectă și comparabilă a informațiilor geometrice și vizuale

XII.CS1.1. Reprezentarea grafică a conicelor în plan, utilizând ecuații și construcții geometrice
- *trasarea cercului, elipsei, hiperbolei și parabolei în plan, utilizând hârtie milimetrică* - *utilizarea GeoGebra pentru reprezentarea interactivă a conicelor și modificarea parametrilor* - *realizarea unui portofoliu digital cu exemple de conice în contexte arhitecturale*
XII.CS.1.2. Reprezentarea grafică a funcțiilor și a relațiilor matematice implicate în probleme de optimizare
- *trasarea graficelor funcțiilor afine și de gradul al II-lea* - *reprezentarea grafică a unei funcții cost-suprafață pentru o construcție dată* - *realizarea unei reprezentări digitale comparative între funcția de cost și cea de eficiență*
XII.CS.1.3. Reprezentarea grafică a regiunii de soluții într-o problemă de programare liniară cu două variabile
- *reprezentarea sistemelor de inecuații în planul cartezian* - *delimitarea grafică a regiunii de fezabilitate* - *folosirea GeoGebra sau a unei foi de calcul pentru a evidenția vizual punctele candidate și soluția optimă*

CG 2 - Interpretarea relațiilor matematice implicate în procesele arhitecturale, pentru fundamentarea deciziilor de proiectare și optimizare în contexte cu constrângeri

XII.CS.2.1. Interpretarea proprietăților geometrice ale conicelor în contexte arhitecturale și vizuale
- *analiza rolului focarelor și axelor în elipsă, hiperbolă și parabolă* - *interpretarea simetriei și a proprietăților de reflexie în parabole și cercuri* - *analizarea proprietăților conicelor ca soluții de optimizare în arhitectură și design* - *studii de caz asupra utilizării conicelor în structuri arhitecturale reale*
XII.CS.2.2. Interpretarea relației dintre o funcție și punctele ei de extrem (minim, maxim) în contexte arhitecturale
- *identificarea punctelor de extrem ale unei funcții prin analiză numerică sau grafică* - *interpretarea rezultatelor în termeni de economie de spațiu, cost sau lumină naturală* - *discutarea implicațiilor asupra sustenabilității construcției*
XII.CS.2.3. Interpretarea semnificației geometrice a regiunii de soluții în programarea liniară
- *analiza relației dintre constrângeri și soluțiile posibile* - *interpretarea soluției optime în raport cu resursele disponibile* - *realizarea unei analogii între modelul matematic și un scenariu de proiectare cu limitări materiale*

CG 3 - Modelarea matematică a situațiilor arhitecturale prin relații funcționale, geometrice și algebrice simple, pentru formularea explicațiilor și a previziunilor coerente asupra structurii formelor

XII.CS.3.1. Modelarea formelor arhitecturale prin ecuații și construcții ale conicelor
- *formularea ecuațiilor conicelor corespunzătoare unor modele geometrice simple* - *construirea digitală a unui element arhitectural simplu, bazat pe o conică* - *simularea variației parametrilor și observarea efectelor asupra formei, cu ajutorul aplicațiilor digitale*

XII.CS.3.2. Modelarea problemelor de optimizare în contexte arhitecturale simple
- *formularea funcției obiectiv și a constrângerilor pentru o problemă concretă (de exemplu: minimizarea materialelor, maximizarea luminii naturale)* - *calcularea soluției numerice* - *transpunerea rezultatelor într-o reprezentare digitală și arhitecturală*

CG 4 - Argumentarea matematică și vizuală a soluțiilor arhitecturale propuse, pentru susținerea unor decizii estetice și funcționale responsabile în cadrul proiectării

XII.CS.4.1. Argumentarea alegerii unei conice în proiectarea unei forme arhitecturale
- *justificarea utilizării unei parabole într-un context arhitectural (de exemplu, arc sau reflector)* - *compararea vizuală a unei structuri circulare versus eliptice, din perspectiva funcțională și estetică* - *prezentarea unei soluții grafice proprii și argumentarea matematică a formei alese*
XII.CS.4.2. Argumentarea alegerii unei soluții arhitecturale pe baza unei analize matematice de optimizare
- *explicarea raționamentului care duce la alegerea soluției optime* - *prezentarea vizuală a relației dintre variabile (cost, spațiu, eficiență)* - *integrarea criteriilor estetice și sustenabile în justificarea deciziei finale*

CLASA a XII-a

CONȚINUTURI

Domenii de conținut	Conținuturi
Elemente de geometrie analitică	**Conice: cercul, elipsa, hiperbola, parabola** • definiție ca locuri geometrice • caracterizare • ecuația canonică • construcție geometrică prin diferite metode și aplicații digitale dedicate, inclusiv metode practice (de exemplu, metoda sforii pentru cerc și elipsă) • interpretare vizuală în contexte arhitecturale • compararea conicelor din perspectiva principiilor de optimizare, cu exemple în care conicele oferă răspunsuri optime la constrângeri geometrice sau fizice în arhitectură sau design prin proprietățile pe care le au **Notă:** *Conicele sunt abordate prin definiție geometrică, elemente fundamentale, proprietăți vizuale și construcții grafice, cu accent pe reprezentare și interpretare arhitecturală. Instrumentele digitale (GeoGebra sau aplicații similare) sunt utilizate pentru vizualizare și explorare, nu pentru calcule analitice avansate.* *Conicele pot fi înțelese ca expresii geometrice ale principiilor de optimizare - minimizarea distanței, energiei, materialului sau forței, cu relevanță pentru problemele de design arhitectural, spațial și urban.* *Se va urmări realizarea unui mini-proiect aplicativ care presupune proiectarea unei structuri arhitecturale bazate pe o conică (arc parabolic, cupolă circulară, plan eliptic al unei piețe), cu obținerea unei schițe grafice sau reprezentări digitale și o explicație a principiilor geometrice utilizate.* *Mini-proiectul dezvoltă capacitatea de reprezentare geometrică, modelare și argumentare vizual-matematică a soluțiilor arhitecturale.*
Optimizare și decizie rațională în proiectare	**Optimizarea în arhitectură – concept și motivație** ● Identificarea situațiilor din arhitectură care presupun maximizare sau minimizare (arie, volum, cost, resursă, lumină, energie) ● Utilizarea proprietăților funcțiilor de gradul I și al II-lea pentru determinarea valorilor extreme în contexte geometrice simple (monotonie, puncte de extrem, semn). ● Interpretarea grafică a punctelor critice și a condițiilor de optim **Aplicații geometrice ale optimizării** ● Probleme de optimizare a dimensiunilor unor obiecte plane și spațiale (perimetru, arie, volum) ● Determinarea dimensiunilor optime pentru elemente constructive sau structuri (grinzi, curți, ferestre, containere) ● Analiza efectelor constrângerilor asupra soluției optime **Programare liniară (abordare intuitivă)** ● Probleme de optimizare cu două variabile în formă canonică, soluții din perspectiva arhitecturală ● Reprezentarea grafică a regiunii de fezabilitate și identificarea soluției optime ● Soluții din perspectivă arhitecturală (costuri, materiale, suprafețe) **Notă:** *Problemele de optimizare oferă elevului o perspectivă integrată asupra modului în care matematica sprijină luarea deciziilor fundamentate în arhitectură.* *Accentul se pune pe înțelegerea conceptuală și aplicarea intuitivă a metodelor, nu pe demonstrații analitice.*

	Instrumentele digitale pot fi utilizate pentru vizualizarea grafică a funcțiilor și a regiunilor de soluții (GeoGebra, Desmos, simulatoare interactive simple). *Se va urmări realizarea unui mini-proiect aplicativ care presupune formularea și rezolvarea unei probleme de optimizare inspirate dintr-o situație arhitecturală reală sau imaginară (de exemplu: determinarea dimensiunilor unei suprafețe vitrate pentru maximizarea luminii naturale la un cost dat sau alegerea strategiei optime de dezvoltare urbană într-un scenariu de tip „Alege cartierul ideal”). Rezultatul constă într-o prezentare sintetică (grafică și explicativă) care să demonstreze utilizarea metodelor matematice pentru fundamentarea unei decizii raționale, argumentate și responsabile. Mini-proiectul are rolul de a dezvolta capacitatea de modelare, argumentare și negociere rațională, competențe transversale relevante pentru formarea profesională în domeniul arhitecturii.*

SUGESTII METODOLOGICE

Principii generale pentru proiectarea activităților de învățare

Disciplina *Matematică aplicată în arhitectură* propune o abordare deschisă, interdisciplinară și reflexivă a matematicii, în care accentul se mută de la memorarea de procedee la *înțelegerea conceptelor și aplicarea lor în contexte estetice, funcționale și spațiale*. Profesorul are rolul unui ghid al descoperirii, nu doar al transmiterii de informații, stimulând curiozitatea și dialogul între limbajul matematic și expresia vizuală.

Predarea trebuie să se centreze pe:

- *experiențe de învățare vizual-interactive*, care facilitează trecerea de la idee la reprezentare (schiță, desen geometric, model digital);
- *activități de explorare și investigare*, care valorifică observația, ipoteza, experimentul și reflecția;
- *corelarea constantă între formă, măsură și semnificație*, pentru a arăta cum matematica sprijină echilibrul și coerența formelor arhitecturale.

Elevii trebuie încurajați să lucreze colaborativ, să își argumenteze deciziile și să compare diferite soluții posibile. În acest fel, învățarea matematicii capătă *caracter aplicativ și reflexiv*, dezvoltând capacitatea de raționament critic și estetic.

Instrumentele digitale (GeoGebra, aplicații 3D intuitive, platforme de vizualizare geometrică) sunt recomandate exclusiv ca *suport de reprezentare și verificare geometrică*, nu ca scop în sine. Accentul trebuie să rămână pe *gândirea matematică activă*, pe construcția progresivă a sensului și pe claritatea raționamentului.

Interdisciplinaritatea este o constantă a acestei discipline:

- conceptele matematice se pot corela cu *arte vizuale, fizică, istorie a arhitecturii, educație plastică și tehnologii*;
- elevii pot fi implicați în *micro-proiecte colaborative* care combină desenul, măsurarea, calculul și reflecția critică asupra spațiului.

Rolul profesorului este de a oferi elevilor instrumente pentru a înțelege structura lumii construite și pentru a raționa cu precizie, sensibilitate și responsabilitate. Astfel, profesorul care predă disciplina *Matematică aplicată în arhitectură* trebuie, în principal, să valorifice limbajul matematic ca mijloc de înțelegere și explicare a formelor vizuale. În acest sens, conținuturile și exemplele din programă trebuie abordate printr-o logică a descoperirii matematice în contexte vizuale.

Principii orientative pentru proiectarea lecțiilor:

- *de la concept la formă***:** fiecare noțiune matematică nouă (proporție, vector, transformare, funcție, matrice etc.) se introduce pornind de la o observație vizuală — o imagine, un obiect arhitectural, o fotografie sau o schiță simplă — și se revine la aceasta după explicitarea matematică; *exemplu:* înainte de a introduce produsul scalar, profesorul poate arăta două raze de soare care formează un unghi pe o fațadă; apoi, în exerciții, unghiul devine un raport vectorial măsurabil;
- *de la formă la regulă***:** elevii sunt invitați să extragă dintr-un exemplu arhitectural o relație matematică, nu doar să aplice o formulă dată; *exemplu:* se observă că repetiția unui modul de fereastră respectă un raport constant — elevii deduc singuri că este vorba despre o proporționalitate sau o transformare prin scalare;
- *echilibru între explicație și aplicație***:** un timp didactic semnificativ poate fi dedicat raționamentului matematic propriu-zis (definiții, exerciții), iar cealaltă parte poate fi orientată aplicării într-un context vizual sau real (interpretare, desen, comparație de modele);

- *accent pe vizualizare și reprezentare***:** profesorul nu are nevoie de a fi utilizator al unor aplicații și tehnologii complexe; schițele manuale, grilele pe hârtie milimetrică, GeoGebra și foile de calcul sunt suficiente. Vizualizarea geometrică este în sine un exercițiu matematic;
- *învățarea activă prin micro-sarcini***:** se recomandă folosirea de activități scurte, aplicate (10–15 minute), prin care elevii *observă, compară, estimează și argumentează*; exemplele vizuale pot proveni din reviste, fotografii, detalii arhitecturale locale sau chiar din clădirea școlii;
- *feedback formativ și explicativ***:** corectarea nu vizează precizia artistică, ci *corectitudinea matematică a relațiilor exprimate* (raporturi, unghiuri, simetrii, proporții); explicația verbală este la fel de importantă ca desenul;
- *progresivitate anuală***:** programa școlară este construită în spirală, de la *reprezentare proporțională* (clasa a IX-a) până la *optimizare și decizie* (clasa a XII-a); competențele se consolidează prin reinterpretarea conceptelor într-un nou context, nu prin creșterea abruptă a dificultății.

Clarificări asupra sensului matematic al conceptelor și relația acestora cu arhitectura

În această secțiune sunt incluse repere conceptuale și interpretative pentru înțelegerea și predarea conținuturilor matematice într-un context arhitectural, având în vedere că fiecare concept abordat în cadrul disciplinei „Matematică aplicată în arhitectură” comportă o dublă dimensiune: una matematică, ce asigură rigoarea raționamentului, și una estetică, ce dă formă și expresie echilibrului vizual.

Prin clarificările prezentate pentru fiecare an de studiu, se urmărește sprijinirea profesorului în recunoașterea acestor sensuri complementare — numeric și vizual, abstract și concret — și în valorificarea lor pedagogică. Scopul nu este extinderea ariei matematice în sine, ci recontextualizarea ei: a face vizibilă legătura dintre proporție și armonie, dintre relațiile matematice și principiile compoziției arhitecturale.

Clasa a IX-a

Numere, rapoarte și proporții remarcabile în arhitectură

- **numărul de aur** și **raportul de aur** sunt expresia unei proporții ideale între părți și întreg, observabilă în natură și reprodusă, conștient sau nu, în arhitectură; matematic, raportul de aur este definit printr-o relație de diviziune: dacă un segment AB este împărțit de punct C, interior segmentului dat, astfel încât $\frac{AB}{AC}=\frac{AC}{CB}=\varphi$, atunci această valoare comună φ reprezintă raportul de aur; din această egalitate rezultă ecuația $\varphi^2-\varphi-1=0$, a cărei soluție pozitivă este $\frac{1+\sqrt{5}}{2}\approx 1,618$ (numărul de aur); profesorul poate traduce această ecuație într-un limbaj accesibil
- „raportul între întreg și partea mai mare este egal cu raportul între partea mai mare și partea mai mică” – prezentat ca o formă numerică a echilibrului; în clasă, se poate aborda și demonstrația formală, dar foarte importantă este descoperirea vizuală a acestui echilibru; elevii pot trasa un segment arbitrar, îl pot împărți aproximativ conform acestei proporții, apoi pot verifica numeric; ideea esențială este să perceapă armonia vizuală rezultată: o parte nici prea mare, nici prea mică, ci „justă”, în sens aproape intuitiv; din acest punct, profesorul poate face legătura cu exemple naturale – spiralele unei cochilii, aranjamentele frunzelor, șirul de semințe dintr-o floare de floarea-soarelui – și cu forme arhitecturale canonice, precum frontonul *Partenonului*, unde se regăsește *dreptunghiul de aur* în care raportul dintre latura mare a și latura mică b este egal cu raportul dintre suma lor și latura mare: $\frac{a}{b}=\frac{a+b}{a}=\varphi$; se recomandă ca elevii să fie încurajați să construiască dreptunghiul de aur cu rigla și compasul, apoi să măsoare lungimile laturilor pentru

a verifica raportul; în context arhitectural, această figură nu are valoare doar ca o construcție geometrică, ci trebuie percepută ca principiu de proporționare;

- introducerea **șirului lui Fibonacci** nu urmărește doar calculul termenilor, ci ideea de creștere proporțională: începând cu al treilea termen, fiecare termen este suma celor două anterioare, o formă simplă de tipar matematic regăsit în natură; elevii pot genera șirul, pot calcula raporturile dintre termeni succesivi și pot observa că acestea tind către 1,618; astfel, raportul de aur nu mai apare ca o constantă impusă, ci ca o limită naturală spre care tinde un proces iterativ; grafic, spirala Fibonacci oferă un instrument vizual de legătură între calcule și forme; prin construcția de pătrate cu laturile egale cu termenii șirului, elevii obțin o spirală care evocă simultan ordinea și creșterea organică; este un foarte bun context în care matematica devine limbaj plastic: elevul vede ceea ce calculează;
- **raportul de argint** este soluția pozitivă, notată prin δ și fiind egală cu $1+\sqrt{2} \approx 2,414$, rezultată din ecuația $x^2-2x-1=0$, dedusă din relația $\frac{2a+b}{a}=\frac{a}{b}=\delta$, unde a și b sunt lungimile a două segmente, dintre care $a>b$; δ (raportul de argint) este fundamentul proporției folosite, de exemplu, la formatele de hârtie din seria A (A0, A1, A2 etc.), unde menținerea raportului $1:\sqrt{2}$ permite dublarea sau înjumătățirea suprafeței fără a modifica forma geometrică;
- rapoartele „de aur” și „de argint” sunt repere structurale în cultura vizuală și în construcția contemporană; matematic, toate aceste rapoarte se bazează pe aceeași idee: relația între parte și întreg care menține un echilibru vizual și funcțional; în arhitectură, ele asigură armonia și coerența între dimensiunile spațiilor; de aceea, la această disciplină, studiul lor nu urmărește dobândirea de competențe de calcul, ci formarea unei sensibilități matematice aplicate — înțelegerea faptului că numărul nu este doar o măsură, ci și o expresie a echilibrului; elevii pot fi invitați să caute în mediul construit (școală, locuință, stradă) rapoarte observabile: între înălțimea și lățimea unei ferestre, între fronton și bază, între ritmul golurilor de pe o fațadă; măsurând și comparând, elevii pot verifica dacă rapoartele se apropie de valori precum $1,5$, $1,6$ sau $1,7$ și pot argumenta estetic care dintre ele „se simte” mai echilibrat; astfel, activitatea devine o investigație estetică bazată pe raționament numeric;
- în completarea raportului de aur și de argint, profesorul poate deschide discuția despre spiralele asociate acestor proporții – figuri care transformă relația numerică într-o reprezentare geometrică, ca expresie a unei creșteri proporționale continue; spirala Fibonacci, de exemplu, se obține prin înscrierea de pătrate cu laturi egale cu termenii succesivi ai șirului lui Fibonacci și unirea colțurilor lor prin arce de cerc; forma rezultată se regăsește în cochilia de nautilus, în semințele de floarea-soarelui, în pinioane, în vârtejul galaxiei, deci în varii structuri naturale care se dezvoltă păstrând proporții constante între părți și întreg; în context arhitectural, aceste spirale devin modele de compoziție dinamică: pot fi observate în scări elicoidale, în dispunerea radială a spațiilor, în volumetrii care se extind ordonat;
- un alt număr fundamental, adesea prezent în natură și în construcții, este π, înțeles ca raportul dintre circumferința și diametrul oricărui cerc; spre deosebire de φ sau δ, care sunt soluții ale unor ecuații algebrice cu coeficienți întregi, π este irațional și transcendental, deci nu poate fi soluție a unei ecuații algebrice cu coeficienți întregi, dar definește cu precizie perfecțiunea formei circulare; în arhitectură, el se întâlnește în cupole, coloane, arce, în toate structurile în care rotunjimea exprimă continuitate și unitate; în matematică, π este o constantă; în arhitectură, π devine o cheie vizuală – proporția care face posibilă simetria rotundului; o activitate sugestivă ar putea fi măsurarea empirică a circumferinței unor obiecte cilindrice și verificarea raportului dintre circumferință și diametru π sau valoarea sa aproximativă $3,14$, pentru a arăta cum un număr universal „guvernează” forma rotundă oriunde în jurul nostru;
- formele recurente și proporțiile în natură aduc împreună toate aceste idei: raportul de aur, raportul de argint, π, spiralele, simetriile; acestea relevă elevului că matematica nu este un limbaj impus realității, ci unul descoperit în structura lumii; profesorul poate invita elevii să observe tipare naturale – frunze dispuse în spirală, faguri hexagonali, crengi care se bifurcă după o proporție

constantă – și să discute despre funcționalitatea matematică a acestor forme: eficiența spațiului, rezistența, repetabilitatea; în arhitectură, același principiu stă la baza proporționării spațiilor: economia materialelor, lumina distribuită uniform, echilibrul volumetric.

Construcții geometrice ale secțiunii și ale dreptunghiului de aur

- după înțelegerea semnificației matematice a rapoartelor, ca relație numerică între părți și întreg, pasul firesc este trecerea de la valoarea abstractă la formă vizuală – de la idee la construcție; în acest sens, secțiunea de aur trebuie percepută ca mod geometric de a împărți un segment astfel încât raportul dintre întreg și partea mai mare să fie egal cu raportul dintre partea mai mare și partea mai mică; aceasta este, de fapt, o proporție auto-similară, traductibilă geometric printr-o succesiune de pași logici și vizibili; în construcția clasică, un pătrat devine punctul de plecare al unei demonstrații vizuale care se bazează pe noțiuni precum mijlocul unui segment, cerc, centru și rază; utilitatea acestei construcții constă în faptul că îmbină precizia raționamentului cu vizualizarea grafică: fiecare pas este justificat numeric, dar se încheie într-o imagine armonioasă; elevul nu doar calculează, ci „vede” cum apare proporția, inclusiv prin intermediul aplicațiilor digitale; utilizând GeoGebra, elevii pot repeta construcția, pot măsura și verifica numeric raportul rezultat, pot modifica liber segmentul inițial și observa cum proporția rămâne constantă; instrumentele digitale nu înlocuiesc înțelegerea geometrică, ci o confirmă și o fac explorabilă; dincolo de exercițiul grafic, construcțiile geometrice au un scop formativ mai profund: transferul ideii de proporție în limbajul formelor arhitecturale și decorative; dreptunghiul de aur apare în compoziția fațadelor clasice, în planurile bisericilor renascentiste, în modularea vitraliilor, dar și în designul contemporan, de la mobilier la interfețe grafice; profesorul poate încuraja elevii să caute, în reprezentări arhitecturale sau imagini, astfel de proporții – în înălțimea și lățimea unei ferestre, în ritmul deschiderilor de pe o fațadă sau în compartimentarea unui plan.

Proporții și armonii geometrice

- studiul proporțiilor se extinde către raporturile armonice, înțelese ca relații numerice simple, dar cu efect vizual profund, regăsite în forme geometrice regulate: triunghiul echilateral, pentagonul regulat, decagonul; în aceste figuri, ordinea nu se exprimă prin lungimi arbitrare, ci prin rapoarte constante între laturi, diagonale și unghiuri, care produc impresia de echilibru; matematic, un exemplu relevant este pentagonul regulat, unde diagonala și latura se află exact în raportul de aur; astfel, φ se regăsește în structura formei regulate: desenând un pentagon, elevii pot observa că dintr-o simplă construcție geometrică apare același raport care definea dreptunghiul de aur; decagonul, derivat prin împărțirea cercului în zece arce egale, exprimă o armonie similară, în care raportul între lungimile razei și corzii ce determină un unghi la centru de $36°$, reprezintă un raport apropiat de cel al proporției de aur; triunghiul echilateral, la rândul lui, exprimă o altă formă de echilibru, bazată pe regularitate; profesorul poate transforma aceste observații în exerciții de descoperire: desenând forme regulate, măsurând segmente, calculând rapoarte, elevii pot constata că „armonia” vizuală este o consecință numerică, nu o impresie subiectivă în acest sens, geometria leagă rațiunea de percepție: aceeași relație $\frac{a}{b}=\varphi$ descrie, în limbaj matematic, ceea ce ochiul percepe drept echilibru;

- pe această bază se poate introduce conceptul de **dreptunghi armonic** sau **dreptunghi Hambridge**, propus de matematicianul și teoreticianul *Jay Hambidge* la începutul secolului XX; astfel, o serie de dreptunghiuri „dinamice” este generată pe rapoarte între laturile figurilor regulate – dreptunghiul bazat pe $\sqrt{2}$ (valoarea raportului laturilor sale), pe $\sqrt{3}$, pe $\sqrt{5}$ – care pot fi descompuse în forme similare mai mici; matematic, o **subdiviziune armonică** înseamnă că, dacă un dreptunghi are lungimile laturilor în raport $\frac{a}{b}=k$, atunci și dreptunghiurile rezultate prin împărțire (după reguli date), au lungimile laturilor în același raport k; această proprietate,

numită *auto-similaritate* (ordine care se repetă la scară), permite multiplicarea ordonată a proporțiilor și este utilizată în analiza unor opere de artă și în proiectarea arhitecturală; spre exemplu, un dreptunghi de tip $\sqrt{2}$ poate fi împărțit în două dreptunghiuri identice (prin unirea mijloacelor laturii lungi), proprietate folosită la stabilirea formatelor standard de hârtie (A0, A1, A2), dar și în arhitectura modernistă, unde regularitatea modulară devine principiu compozițional; ideea se poate extinde și la alte rapoarte: un dreptunghi de tip $\sqrt{3}$ poate fi împărțit în trei dreptunghiuri asemănătoare, un dreptunghi $\sqrt{5}$ în cinci, fiecare păstrând aceeași proporție între lungimile laturilor; fiecare radical exprimă un ritm numeric al compoziției - 2, 3, 5... - ritmuri care se regăsesc și în muzică, și în structura naturală a formelor;

- din perspectivă arhitecturală, descompunerile armonice oferă o metodă de organizare modulară: o fațadă, un plan sau un spațiu pot fi împărțite în segmente proporționale între ele, fără pierderea unității vizuale; de exemplu, o compoziție bazată pe un dreptunghi de tip $\sqrt{2}$ poate fi subdivizată în module mai mici pentru ferestre, nișe, panouri sau deschideri, toate păstrând echilibrul vizual al ansamblului; aceste subdiviziuni sunt o aplicație concretă a conceptului de asemănare: elevii pot verifica prin măsurători că raportul dintre laturi se conservă indiferent de scară; pentru elev, contextul matematic oferă o lecție despre recurență și ritm, evidențiind cum o proporție matematică poate genera o compoziție vizuală coerentă, multiplicabilă și ordonată;
- în arhitectură, proporțiile organice de creștere se traduc prin modul în care o construcție își poate extinde ordinea fără a-și pierde coerența; un ansamblu arhitectural bine proporționat permite adăugarea de volume noi, ferestre sau detalii, fără ca forma să devină dezechilibrată – pentru că între părți se menține același raport fundamental; ca exemplu didactic, dacă elevii desenează o succesiune de pătrate cu laturi egale cu termenii șirului (1, 1, 2, 3, 5, 8,…) și unesc colțurile lor prin arce de cerc, obțin o spirală Fibonacci; aceasta reprezintă grafic o creștere în care fiecare etapă se sprijină proporțional pe cea anterioară, iar forma generală rămâne coerentă; din perspectivă pedagogică, nu se urmărește demonstrarea unor teoreme despre acest șir, ci orientarea elevilor spre înțelegerea principiului proporționalității recurente (ideea că armonia nu este statică, ci dinamică: se păstrează tocmai prin mișcare și creștere ordonată).

Proporționalitate și asemănare în context arhitectural

- conceptele fundamentale de proporționalitate și asemănare sunt transpuse din domeniul matematic într-un limbaj al observației și măsurii vizuale; proporționalitatea nu mai reprezintă doar egalitatea a două rapoarte numerice, ci măsura armoniei între dimensiunile reale ale obiectelor; în arhitectură, proporția exprimă echilibrul între părțile unei construcții, iar asemănarea garantează fidelitatea geometrică a reprezentării – de la desenul unei fațade la macheta unei clădiri;
- aplicarea proporționalității în calcule elementare (lungimi, arii, volume) capătă un sens concret prin măsurarea unui perete, estimarea suprafeței unei pardoseli sau determinarea volumului unui soclu devin exerciții de traducere între măsură matematică și formă construită; în analiza clădirilor istorice, elevii pot verifica prin măsurători sau imagini rapoartele dintre părțile componente: lățimea fațadei și înălțimea frontonului, ritmul golurilor, relațiile dintre registre;
- **sistemul modular** este privit drept o grilă de proporționare care organizează toate dimensiunile unei construcții în multipli sau submultipli ai unei unități fundamentale; matematic, sistemul modular se bazează pe repetarea unei unități proporționale; arhitectural, el asigură coerența întregului; prezentarea sistemului modular oferă ocazia de a arăta că proporționalitatea este o lege de organizare, nu doar un calcul: ea stabilește rapoarte constante între elemente diferite, asigurând unitatea vizuală și funcțională; elevii pot experimenta reconstituind sistemul modular al unei clădiri – clasice sau moderne – și observând cum dimensiunile aparent variate se raportează la o măsură comună; astfel, elevii pot analiza fațada unei clădiri istorice simple, cum este un templu grec sau o clădire neoclasică din orașul lor (o primărie, un teatru, un liceu vechi); ca cerință asociată, elevii pot identifica o unitate de măsură comună – de pildă, diametrul coloanei sau lățimea unei ferestre – și să observe dacă celelalte dimensiuni se pot exprima ca

multipli sau submultipli ai acesteia, cu următoarele constatări: înălțimea coloanei este de aproximativ 6 module (adică de șase ori diametrul bazei); distanța dintre două coloane este 1 modul; înălțimea frontonului este 2 module; lățimea întregii fațade este 12 module; toate aceste valori derivă dintr-o singură măsură inițială, iar elevii descoperă că ordinea proporțională a clădirii este construită pe repetiția unui modul — o regulă simplă care unifică elemente diferite; pentru un exemplu contemporan, aceeași metodă se poate aplica la o fațadă modernă cu ferestre repetitive, cum sunt cele din arhitectura minimalistă sau industrială; elevii pot măsura (dintr-o fotografie sau plan) lățimea unei ferestre și observa că ritmul golurilor și plinurilor se bazează pe multipli ai acestei dimensiuni, iar înălțimea nivelurilor se repetă după o proporție constantă; prin acest exercițiu, ei înțeleg practic sensul sistemului modular: unitatea vizuală se obține prin regularitate numerică, iar variațiile nu distrug ordinea, ci o pun în valoare prin repetiție proporțională;

- elevii pot compara diferite modele de proporționare, cum ar fi raportul $1:\sqrt{2}$ (raportul de argint, folosit în arhitectura modernistă și în formatul ferestrelor standard) sau raportul $3:4$, frecvent în arhitectura vernaculară; prin comparații asupra diferitelor proporții, elevii descoperă că nu există o singură proporție „perfectă”, ci mai multe sisteme de echilibru vizual, fiecare cu expresia sa estetică: proporția de aur conferă impresia de armonie organică, raportul $1:\sqrt{2}$ sugerează ordine rațională și stabilitate, iar raporturile simple ($2:3$, $3:4$) creează ritmuri funcționale ușor de perceput.

Metode de calcul și modelare geometrică

- în această ultimă secțiune, atenția se mută de la proporții la **măsurare și reprezentare**; prin descompunerea formelor complexe în forme simple, elevi înțeleg principiul analizei geometrice: orice volum arhitectural – o coloană, o scară, un portal, o cornișă – poate fi aproximat prin combinații de prisme, cilindri, conuri sau piramide; calculul ariilor și volumelor devine un exercițiu de gândire structurală, nu doar de aplicare a formulelor; elevul învață să reducă/descompună formele la corpuri geometrice de bază, pentru a o putea măsura și, mai ales, înțelege;
- **utilizarea secțiunilor și a vederilor ortogonale** extinde această înțelegere: este modul prin care spațiul tridimensional se traduce prin reprezentare bidimensională; legătura dintre plan, fațadă și secțiune este privită ca relație între proiecții ortogonale, cu implicarea perpendicularității și proporționalității; exercițiile pot consta în estimarea dimensiunilor reale ale unui obiect pornind de la desen;
- introducerea intuitivă în **reprezentarea digitală** (prin *GeoGebra* sau aplicații grafice *2D* simple) aduce un câștig esențial: vizualizarea interactivă; elevii pot construi figuri, modifica dimensiuni, roti forme, verifica proporții și măsura automat arii și volume.

Clasa a X-a

Vectori – noțiuni fundamentale

- studiul vectorilor reprezintă punctul de trecere de la geometria formei la geometria mișcării și a orientării; în contextul arhitectural, vectorul nu este privit doar un segment orientat, ci ca pe un simbol al direcției, al forței și al organizării spațiului; reprezentarea vectorilor în plan și în spațiu permite elevilor să înțeleagă cum **direcția, sensul și modulul** definesc relațiile dintre elementele unei construcții: înălțimea unui perete, panta unui acoperiș, orientarea unei grinzi, direcția luminii;
- **coordonatele carteziene,** în plan și spațiu, sunt introduse în context aplicativ: fiecare punct, linie sau plan poate fi localizat și descris riguros în spațiu, ca bază conceptuală pentru **modelarea tridimensională** pentru orice formă de reprezentare în arhitectură;
- operațiile cu vectori capătă o semnificație concretă: **regula triunghiului** ilustrează adăugarea succesivă de deplasări (trasee, linii de forță, traiectorii de proiectare); **regula paralelogramului** exprimă combinarea a două direcții într-o singură orientare rezultantă – un model al echilibrului dintre forțe;

- conceptul de **vector de direcție** explică vizual orientarea unei pante, a unui perete înclinat sau a unei rampe; noțiunea de **vector de poziție** este legată de ideea de localizare; calculul vectorului de poziție al mijlocului unui segment sau al centrului de greutate al unui triunghi are în arhitectură o semnificație directă: este mijlocul unui perete, centrul unui spațiu, punctul de echilibru al unei compoziții; se poate ilustra acest lucru prin identificarea „centrului" unei ferestre, al unei încăperi sau al unei fațade, ca punct de echilibru geometric obținut prin raționament vectorial;
- în forma analitică, operațiile cu vectori se traduc în formule precise, dar sensul lor rămâne spațial: diferența dintre două puncte oferă vectorul de deplasare, suma a doi vectori dă direcția rezultantă, iar produsul scalar sau vectorial (în extensii ulterioare) permite determinarea unghiului sau a ortogonalității dintre elemente; elevii învață, astfel, că analiza vectorială nu e doar o tehnică de calcul, ci o formă de a gândi tridimensional — de a descrie, cu mijloace matematice, spațiul arhitectural;
- la nivel aplicativ, noțiunea de **descriere și orientare a elementelor arhitecturale** se concretizează prin direcții ale vectorilor: verticală - ca direcție a pereților și a stâlpilor portanți; orizontală – pentru descrierea planșeelor, cornișelor, liniilor de demarcație ale spațiilor; oblică – pentru caracterizarea pantelor acoperișurilor sau direcțiilor de scurgere a apei; vectorii luminii (asociați razelor de lumină) pot fi folosiți pentru a interpreta orientarea unei logii sau a unei fațade în raport cu soarele.

Vectori în contexte arhitecturale

- în arhitectură, vectorii reprezintă instrumente de **descriere a orientării, a unghiurilor și a relațiilor spațiale** dintre elemente — pereți, planșee, fațade sau acoperișuri; determinarea **orientării fațadelor** se poate realiza prin raportarea la axele carteziene sau la punctele cardinale; un vector poate descrie direcția perpendiculară pe planul unei fațade (vectori normali), iar unghiul dintre doi vectori normali permite evaluarea **unghiului dintre două plane**: de exemplu, între două aripi ale unei clădiri, între acoperiș și perete, sau între planul ferestrei și planul de referință;
- pentru contexte **practic-aplicative**, se pot propune exerciții de **verificare a ortogonalității** între elemente constructive: verificarea dacă planșeul este perpendicular pe peretele de susținere (produsul scalar între vectorii normali ai planurilor trebuie să fie 0); stabilirea direcției optime a unei ferestre față de orientarea luminii solare, exprimată prin unghiul dintre vectorul normal la fațadă și vectorul care indică direcția razelor solare;
- prin **reprezentări vectoriale în *GeoGebra* sau în aplicații 2D/3D**, elevii pot vizualiza direct aceste relații: vectorii pot fi desenați, rotiți, măsurați, iar unghiurile dintre aceștia pot fi determinate ca măsură.

Matrice – noțiuni de bază

- în această etapă, elevii percep **matricea** nu doar ca organizare tabelară de numere, ci ca un mod de organizare numerică a relațiilor spațiale; fiecare element al matricei poate reprezenta o coordonată, o transformare, o corespondență între puncte, planuri sau direcții; matricea devine o formă de scriere ordonată a spațiului — un „plan numeric" al relațiilor geometrice; o matrice o matrice de tip 2×2 sau 3×3 permite descrierea pozițiilor sau a transformărilor geometrice simple; transpusa unei matrice are sens geometric atunci când se schimbă perspectiva dintre sistemul de coordonate și elementul analizat — un concept util pentru a înțelege relațiile dintre proiecții;
- **operațiile elementare** – adunarea, înmulțirea cu un scalar, produsul de matrice – capătă semnificație aplicativă: ele exprimă combinarea proporțională a informațiilor spațiale, scalarea dimensiunilor sau compunerea transformărilor (de exemplu, două rotații succesive în plan);
- introducerea în calculul matriceal urmărește înțelegerea modului în care o relație geometrică poate fi reprezentată numeric, într-o structură ordonată.

Transformări geometrice în plan și în spațiu (abordare intuitivă)

- în această etapă, elevii descoperă că formele geometrice pot fi modificate ordonat (deplasate, rotite sau redimensionate), fără a-și pierde identitatea vizuală; prin exemple simple, reprezentate grafic sau digital, transformările geometrice devin instrumente de explorare

vizuală a modului în care o formă se poate repeta, amplifica sau reorienta în spațiu;
- folosind matricele, elevii pot descrie transformări precum: translația, care deplasează o figură într-o altă poziție, rotația, care schimbă orientarea unei forme în jurul unui punct fix; scalarea (omotetia), care mărește sau micșorează proporțional o figură; aceste transformări sunt interpretate intuitiv, ca operații vizuale asupra obiectelor arhitecturale: deplasarea unui modul într-o fațadă, rotirea unui element decorativ sau redimensionarea unei ferestre păstrând proporțiile;
- scopul acestei etape este familiarizarea cu ideea de transformare geometrică și înțelegerea faptului că orice modificare geometrică poate fi exprimată numeric; această bază intuitivă va fi dezvoltată în clasa a XI-a, când transformările vor fi studiate riguros ca modele funcționale și matriciale, capabile să descrie relațiile dintre forme arhitecturale și proporțiile lor variabile.

Aplicații interdisciplinare și interpretare vizuală
- noțiunile despre vectori, matrice și transformări geometrice sunt integrate în contexte interdisciplinare, explorând relațiile spațiale din construcții modulare simple; prin activități grafice realizate pe hârtie milimetrică, în GeoGebra sau în aplicații 3D elementare, elevii pot vizualiza cum o formă arhitecturală se modifică prin translație, rotație sau scalare; de exemplu, deplasarea succesivă a unui modul (ferestre, arcade, panouri) poate fi reprezentată ca o translație repetată, iar rotirea unui element decorativ ca o transformare de simetrie; compararea efectelor transformărilor asupra proporțiilor și simetriei permite elevilor să observe cum o mărire uniformă păstrează echilibrul formei, în timp ce o transformare neuniformă îl modifică intenționat.

Clasa a XI-a

Transformări geometrice – concept și clasificare
- se trece de la nivelul intuitiv al studiului transformărilor (clasa a X-a) la prezentarea acestora ca funcții între mulțimi de puncte, adică drept corespondențe care asociază fiecărui punct dintr-o figură inițială un punct dintr-o figură transformată; astfel, transformarea geometrică nu este doar o deplasare sau o deformare, ci o regulă matematică ce descrie ordinea modificării spațiului;
- la nivel descriptiv, transformările geometrice sunt prezentate după proprietățile pe care le păstrează: **izometrice** (păstrează distanțele: translația, rotația, simetria axială); **afine** (păstrează paralelismul și raporturile, dar nu neapărat lungimile: omotetia; fiecare tip de transformare își găsește o corespondență arhitecturală firească: translațiile definesc repetarea ritmică a modulelor într-o fațadă; rotațiile descriu simetrii de compoziție (cupole, scări elicoidale, dispuneri circulare); simetriile asigură echilibrul vizual între părți și întreg; **omotetiile** exprimă variații de scară, cum se întâlnesc în structurile ierarhizate; pentru o mai bună înțelegere a aplicabilității acestor transformări, profesorul colaborează cu profesorii de specialitate pentru a susține demersul cu exemple potrivite din arhitectură;
- prin exemple, elevii înțeleg că transformarea geometrică este un mod de a modifica forma păstrându-i regulile interne; o utilitate aplicativă este dată de compararea vizuală a transformărilor asupra aceloraşi figuri sau volume, pentru a evidenția proprietățile care se conservă și cele care se modifică.

Transformări izometrice (euclidiene)
- transformările izometrice (care păstrează distanțele, unghiurile și proporțiile între puncte) sunt în relație cu ideea de mișcare rigidă: forma se poate deplasa, roti sau reflecta, dar rămâne identică din punct de vedere metric; această proprietate le conferă o importanță deosebită în arhitectură, unde ordinea vizuală și simetria structurală depind de conservarea proporțiilor; matematic, aceste transformări se pot exprima prin formule vectoriale sau matriceale simple, iar compunerea lor conduce la mișcări complexe;
- în activitățile didactice, se pot utiliza reprezentări grafice sau simulări digitale (în *GeoGebra* sau alte aplicații *2D/3D*), prin care elevii să vizualizeze cum aceste transformări afectează poziția, dar nu forma; elevii descoperă că simetria, repetiția și rotația nu sunt doar principii estetice, ci forme de ordine matematică – expresii vizuale ale conservării și stabilității

proporțiilor.

Transformări afine și similare

- **transformările afine** extind ideea de mișcare dincolo de rigiditatea izometrică: ele permit modificarea proporțională a dimensiunilor, păstrând coliniaritatea, paralelismul și proporțiile; în termeni matematici, o transformare afină este o funcție care asociază fiecărui punct dintr-un plan un alt punct, astfel încât liniile drepte rămân drepte, iar raporturile de pe aceeași linie se păstrează;
- una dintre cele mai intuitive forme de transformare afină este **scalarea** (dilatarea/contracția): mărirea sau micșorarea unei figuri față de un punct fix, în mod uniform sau diferențiat pe direcțiile principale; aceasta permite explorarea noțiunii de scară, esențială în arhitectură – o fațadă poate fi redusă păstrând proporțiile, un desen poate fi redimensionat fără a-și pierde coerența, un modul poate fi multiplicat la dimensiuni diferite, dar compatibile;
- matematic, aceste transformări se exprimă cu ajutorul matricelor și operațiilor cu acestea, care pot combina translații, rotații și scalări într-un singur model; în arhitectură, transformările afine și similare stau la baza proceselor de redimensionare și adaptare: redimensionarea unei ferestre păstrând proporția dintre lățime și înălțime; extinderea unui plan de fațadă pe o direcție, conservând paralelismul elementelor; adaptarea ritmului golurilor la o nouă scară a clădirii;
- **transformările similare** sunt acele transformări care modifică dimensiunile unei forme, dar păstrează unghiurile și raporturile proporționale dintre laturi; matematic, două figuri sunt similare dacă una se poate obține din cealaltă printr-o scalare uniformă (omotetie), urmată eventual de o rotație sau o translație; cu alte cuvinte, forma rămâne aceeași, dar scara se schimbă; în arhitectură, ideea de similaritate are o relevanță directă: ea explică cum se pot replica, adapta sau amplifica proporțiile unui element fără a altera echilibrul compozițional; de exemplu: o fereastră mică și una mare pot fi similare dacă au aceleași raporturi între înălțime și lățime; o scară monumentală și o scară interioară pot păstra proporții similare, deși dimensiunile absolute diferă; între fațada principală și un detaliu decorativ poate exista o relație de similitudine care conferă unitate vizuală întregului ansamblu; elevii învață că două obiecte pot fi diferite ca mărime, dar asemănătoare prin structură: proporționalitatea este cea care menține identitatea vizuală.

Reprezentarea matriceală a transformărilor geometrice

- prin conținuturile anterioare s-a urmărit clarificarea semnificației geometrice a transformărilor, noile conținuturi conducând elevul spre etapa de exprimare a acestora prin matrice, devenind astfel ușor de reprezentat, combinat și aplicat numeric; fiecare transformare geometrică (translație, rotație, scalare) corespunde unei matrice caracteristice, astfel:
  - translația: $\begin{pmatrix} x' \\ y' \\ 1 \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} 1 & 0 & t_x \\ 0 & 1 & t_y \\ 0 & 0 & 1 \end{pmatrix} \begin{pmatrix} x \\ y \\ 1 \end{pmatrix}$, unde oricărui punct din plan de coordonate $(x.y)$, prin translația caracterizată de deplasările t_x și t_y, coordonate ale vectorului de translație $\vec{t} = (t_x, t_y)$, îi corespunde punctul de coordonate (x', y'), unde ;
  - rotația în jurul originii, cu unghi θ: $\begin{pmatrix} x' \\ y' \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} \cos\theta & -\sin\theta \\ \sin\theta & \cos\theta \end{pmatrix} \begin{pmatrix} x \\ y \end{pmatrix}$, unde oricărui punct din plan de coordonate $(x.y)$, prin rotație, îi corespunde punctul de coordonate (x', y'), ca model matematic al rotației rigide care modifică orientarea punctului, păstrând distanța față de origine;

- scalarea (dilatarea/contracția) cu factori k_x și k_y pe cele două axe Ox, respectiv Oy: $\begin{pmatrix} x' \\ y' \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} k_x & 0 \\ 0 & k_y \end{pmatrix} \begin{pmatrix} x \\ y \end{pmatrix}$, unde oricărui punct din plan de coordonate $(x.y)$, prin scalare, îi corespunde punctul de coordonate (x', y');

- se recomandă ca modelele matriceale să fie explorate interactiv în *GeoGebra* sau în aplicații *2D/3D* elementare (de exemplu, *Blender*), unde elevii pot modifica valorile numerice din matrice și observa în timp real efectul asupra figurii;
- **coordonatele omogene** reprezintă o metodă eficientă de a scrie toate transformările geometrice (rotații, scalări, translații) într-un singur cadru unificat, folosind matrice extinse; în coordonate omogene, un punct (x, y) din plan este scris ca un triplet $(x, y, 1)$; în acest sens, transformările se pot scrie în format matriceal astfel: $\begin{pmatrix} x' \\ y' \\ 1 \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} a & b & t_x \\ c & d & t_y \\ 0 & 0 & 1 \end{pmatrix} \begin{pmatrix} x \\ y \\ 1 \end{pmatrix}$, unde a, b, c și d definesc tipul transformării (rotație, scalare), iar t_x și t_y introduc deplasarea;
- introducerea coordonatelor omogene, chiar într-o formă simplificată, le permite elevilor să reprezinte toate transformările geometrice – inclusiv translația – prin operații matriciale unificate; acest pas permite elevului înțelegerea modului în care funcționează programele de grafică *2D* și *3D*, unde fiecare deplasare, rotație sau redimensionare este definită numeric; prin vizualizarea efectelor transformărilor, prin desen geometric sau prin aplicații digitale, elevii pot observa direct cum modificarea valorilor din matrice se reflectă în schimbări vizuale ale poziției/formei.

Fractali – modele de auto-similaritate

- tema fractalilor corespunde ideii de ordine prin repetiție și variație; un fractal este o figură geometrică care prezintă auto-similaritate, adică fiecare parte a ei seamănă cu întregul, indiferent de scară; forma se repetă la infinit, respectând o regulă simplă aplicată recursiv; elevii pot descoperi această idee prin exemple celebre:
- triunghiul lui *Sierpiński*, obținut prin eliminarea succesivă a triunghiurilor dintr-o formă inițială, care demonstrează cum o structură complexă se poate construi printr-o regulă geometrică repetitivă (https://en.wikipedia.org/wiki/Sierpi%C5%84ski_triangle);
- fulgul lui *Koch*, generat prin adăugarea repetată a triunghiurilor mici pe fiecare latură, ilustrând cum o linie finită capătă o lungime infinită — o paradoxală ordine în infinit; (https://en.wikipedia.org/wiki/Koch_snowflake)
- feriga *Barnsley*, construită prin reguli de transformare afine, arătând cum o formă naturală poate fi modelată prin procese matematice simple. (https://en.wikipedia.org/wiki/Barnsley_fern)
- din perspectivă arhitecturală, fractalii pot fi interpretați ca modele de organizare modulară și repetitivă, care se regăsesc în compoziția fațadelor ritmice, unde un motiv se repetă la scări diferite, în structura acoperișurilor ramificate sau a schemelor structurale care multiplică un element de bază, în tiparele ornamentale geometrice, unde simetria și variația creează coerență vizuală;
- se recomandă explorarea vizuală a fractalilor prin programe grafice simple (*GeoGebra, Fractal Explorer*, aplicații de generare iterativă), cât și prin construcții manuale pe hârtie milimetrică – desenând, de exemplu, trei etape succesive ale fulgului lui *Koch* sau ale triunghiului lui *Sierpiński*; aceste activități îi ajută pe elevi să observe cum complexitatea apare din reguli simple, iar matematica devine o formă de creație.

Clasa a XII-a

Elemente de geometrie analitică

Introducerea conicelor este centrată pe vizualizare geometrică și explorare interactivă, pornind de la observația formelor curbe din natură și arhitectură și conducând elevul către formalizarea matematică.

Profesorul asigură:

- introducerea fiecărei conice printr-o situație vizuală (cupolă, arc, traseu, structură tensionată), înainte de definirea matematică;
- utilizarea de construcții manuale și digitale, pentru a evidenția proprietățile geometrice;
- explorarea parametrilor ecuațiilor și interpretarea efectelor asupra formei, prin exemple și aplicații digitale;
- corelarea conicelor cu disciplinele de specialitate (desen, arhitectură, tehnologii digitale) prin mini-proiecte grafice;
- contexte de argumentare estetică și funcțională a formelor curbe utilizate în arhitectură.

Instrumentele digitale (*GeoGebra*, aplicații grafice simple) sunt recomandate pentru explorare vizuală și verificare geometrică, fără a urmări formalism analitic avansat.

Optimizarea în arhitectură – concept și motivație

- **optimizarea**, ca proces prin care se caută cea mai avantajoasă soluție dintr-un ansamblu de posibilități, respectând anumite condiții sau constrângeri, este prezentă în arhitectură în aproape toate deciziile de proiectare: *maximizarea* luminii naturale, *minimizarea* consumului de materiale, *optimizarea* volumului util, *reducerea* costului energetic, *creșterea* eficienței spațiului sau *echilibrarea* proporțiilor vizuale; astfel, optimizarea devine o formă de raționament matematic aplicat, care transformă intuiția estetică într-un proces riguros de alegere; elevii învață să identifice situații concrete în care se aplică ideea de *maxim* sau *minim*: de exemplu, determinarea dimensiunilor unei încăperi care oferă cel mai mare volum pentru o suprafață dată, alegerea unghiului optim de înclinare a unei suprafețe pentru expunere solară maximă, sau stabilirea formei care minimizează pierderile de căldură;
- din punct de vedere matematic, se utilizează proprietățile funcțiilor de gradul I și al II-lea, ale căror grafice oferă o imagine clară a variației unei mărimi și a poziției valorilor extreme; prin funcțiile de gradul I se exprimă relații directe între mărimi – de exemplu, creșterea proporțională a costului cu dimensiunea unui element –, iar funcțiile de gradul al II-lea descriu relații de echilibru și curbură, în care se poate determina punctul optim (minim sau maxim); se pune accentul pe lectură grafică în baza căreia elevul identifică locul unde o formă, o valoare sau o relație este cea mai eficientă; activitatea poate fi ghidată prin aplicații vizuale: trasarea curbelor funcțiilor, marcarea punctelor critice și analiza lor în contexte geometrice simple (de exemplu, optimizarea ariei unei suprafețe pentru un perimetru dat sau maximizarea volumului unei structuri în anumite condiții invariabile.

Aplicații geometrice ale optimizării

- în baza înțelegerii conceptului general de optimizare, elevii sunt puși în contexte de aplicare în situații geometrice concrete, legate de construcțiile arhitecturale, asigurându-se o finalitate practică prin care se caută forma sau dimensiunea care răspunde cel mai bine unui criteriu dat; problemele pot viza maximizarea sau minimizarea unor mărimi geometrice simple: perimetrul, aria, volumul sau raportul dintre acestea; exemple clasice, transpuse în contexte arhitecturale, includ: determinarea formei cu arie maximă pentru un perimetru constant (de exemplu, optimizarea formei unei curți sau a unui parc); calculul dimensiunilor care asigură volumul maxim pentru o cantitate dată de material (de exemplu, dimensionarea optimă a unui container, a unei cămări sau a unui spațiu de depozitare); aflarea proporțiilor care minimizează pierderile (de lumină, de căldură sau de material) pentru o fațadă sau o suprafață dată; prin aceste exemple, elevii descoperă că funcțiile matematice pot descrie procese de proiectare, iar condițiile de optim derivă logic din relațiile dintre dimensiuni;
- determinarea dimensiunilor optime pentru elemente constructive (grinzi, curți interioare, ferestre sau planuri de acoperiș) reprezintă o formă directă de aplicare a matematicii în arhitectură, ca de exemplu: o fereastră cu raportul ideal între înălțime și lățime asigură iluminare

maximă cu suprafață minimă de pierdere termică; o curte interioară de formă optimă maximizează lumina naturală și ventilația, păstrând o proporție echilibrată între suprafață și volum; o grindă dimensionată optim atinge rezistența dorită cu consum minim de material; în toate aceste situații, constrângerile (materiale, spațiale, estetice, economice) joacă un rol decisiv: ele definesc limitele în interiorul cărora soluția optimă este căutată; analiza acestor condiții îi ajută pe elevi să înțeleagă că optimizarea nu oferă o „formulă unică", ci o strategie de echilibru între factori multipli.

Programare liniară (abordare intuitivă)

- **programarea liniară** este o metodă matematică de optimizare a unei funcții, atunci când atât *funcția obiectiv* (ce dorim să maximizăm sau minimizăm), cât și *condițiile impuse* sunt descrise prin relații liniare; aceasta reprezintă un instrument eficient pentru luarea de decizii raționale în situații cu resurse limitate, un context esențial pentru arhitectură, unde fiecare proiect implică un echilibru între cost, material, spațiu și funcționalitate;
- matematic, baza o reprezintă formularea problemei de programare liniară cu două variabile, cu evidențierea funcției obiectiv, $Z = a_1 x + a_2 y$ (mărimea de optimizat – cost total, arie utilă, volum obținut) și a restricțiilor (constrângerilor/limitelor – materiale, geometrice sau economice) înțelese ca sistem de tipul $\begin{cases} b_{11}x + b_{12}y \le c_1 \\ b_{21}x + b_{22}y \le c_2 \\ x \ge 0,\ y \ge 0 \end{cases}$, unde coeficienții a_1, a_2 și b_{ij}, cu $i, j \in \{1,2\}$ reprezintă ponderi ale variabilelor x și y; exemplu în contextul specializării: un arhitect dorește să proiecteze o fațadă care combină două tipuri de panouri (A și B); considerând variabilele x – număr de panouri de tip A, respectiv y – număr de panouri de tip B, se urmărește *maximizarea suprafeței* vitrate (fațadei) $Z = 4x + 6y$, respectând *limitele de material* și *de greutate* descrise prin relațiile $2x + 3y \le 18$, respectiv $x + y \le 8$, subînțelegându-se domeniul pozitiv al variabilelor;
- se va pune accentul pe reprezentarea grafică a **regiunii de fezabilitate**, în raport cu un sistem cartezian de axe, xOy, în care fiecare restricție definește un semiplan, iar intersecția tuturor acestor semiplane formează regiunea de fezabilitate, înțeleasă ca mulțimea tuturor soluțiilor posibile care respectă condițiile impuse; orice punct din interiorul sau de pe marginea acestei regiuni reprezintă o combinație posibilă de valori (x, y) pentru numărul de panouri, iar punctele din afara ei sunt neadmisibile (deoarece contravin la cel puțin o restricție); prin trasarea *liniilor de nivel* ale funcției obiectiv $Z = a_1 x + a_2 y$, care sunt paralele între ele, și prin deplasarea lor în direcția creșterii lui Z se determină punctul optim, (x^*, y^*), ca punct extrem de contact cu regiunea de fezabilitate; matematic, dacă există o soluție optimă, ea se află într-unul dintre vârfurile (intersecțiile) regiunii de fezabilitate; aceasta permite o abordare intuitivă: elevii pot determina grafic soluția optimă fără a folosi algoritmi complecși, ci doar prin raționament vizual;
- din punct de vedere al **interpretării soluției** în termeni arhitecturali, odată identificat punctul optim (x^*, y^*), elevii pot interpreta rezultatul în termeni concreți: x^* și y^* devin *cantitățile optime* (de resurse, materiale sau elemente constructive); valoarea $Z^* = a_1 x^* + a_2 y^*$ exprimă *eficiența maximă* (de exemplu, suprafața vitrată maximă, volumul optim, costul minim etc.); poziția punctului optim arată care constrângeri devin active, adică limitele reale care determină echilibrul soluției; astfel, elevii înțeleg că **optimizarea în arhitectură** este un proces rațional de gestionare a resurselor în raport cu un scop clar definit;
- prin activități grafice și aplicații interactive (*GeoGebra, Desmos*, posibil și prin aplicații Python simple), se poate vizualiza cum modificarea unei restricții sau a unei ponderi modifică soluția optimă.

Valorificarea exemplelor de activități de învățare (EAI)

În asociere cu fiecare competență specifică, primul exemplu de activitate de învățare se adresează direct învățării matematice și urmărește clarificarea conceptelor și a relațiilor formale, reprezentând nucleul disciplinar al programei. Profesorul are asigurat contextul de abordare a matematicii cu aceleași standarde de rigoare ca în matematica generală, dar cu ancore în observații vizuale și în exemple legate de formă, spațiu și proporție.

Strategii recomandate

- *contextualizarea numerică a figurilor* – profesorul pornește de la o imagine (fațadă, scară, coloană) și extrage date măsurabile (lungimi, înălțimi, unghiuri, rapoarte); acestea devin „problema matematică” propriu-zisă; *exemplu:* elevii măsoară în fotografie raportul între înălțimea și lățimea unei ferestre, apoi verifică dacă se apropie de secțiunea de aur;
- *reformularea problemelor clasice în termeni de formă* – se pot folosi aceleași exerciții de proporționalitate, vectori sau funcții, dar prezentate în contexte vizuale; *exemplu:* „Într-o fațadă, raportul dintre lungimea și înălțimea unui panou trebuie menținut constant când acesta este redimensionat. Determinați noile dimensiuni pentru un panou cu aria dublă.”. Elevul aplică regula de trei simplă, dar simte legătura cu „păstrarea proporțiilor”;
- *analiza grafică a relațiilor matematice* – pentru a nu se transforma într-un curs de desen, accentul trebuie pus pe coerența matematică a schiței: cum se exprimă o relație, nu cât de frumos este desenul; *exemplu:* reprezentarea vectorilor de poziție și a unghiului dintre ei pe o grilă simplă; analiza numerică a produsului scalar care reflectă unghiul dintre două direcții de fațadă;
- *corelarea reprezentării geometrice cu cea algebrică* – profesorul poate propune exerciții de transcriere: din desen, în ecuație; din tabel de valori, în grafic; din schemă, în expresie numerică; *exemplu:* transformarea unei simetrii axiale într-o relație de coordonate $(x, y) \to (-x, y)$;
- *comparația între modele matematice* – pentru a încuraja reflecția, elevii pot compara două tipuri de transformări sau două funcții diferite care modelează același fenomen vizual; *exemplu:* cum se modifică efectul vizual al unei fațade dacă aplicăm o scalare uniformă versus una pe o singură direcție?
- *conexiunea între calcule și interpretare* – profesorul insistă ca fiecare rezultat numeric să fie însoțit de o scurtă explicație: *„Ce înseamnă această valoare pentru formă, pentru unghi, pentru proporție?”*

Exemple de adaptare concretă după domenii și temele anuale

Clasa	Concepte matematice	Modalități de valorificare în cheie arhitecturală
a IX-a	Proporții, rapoarte, asemănare	Exercițiile de proporționalitate se pot ancora în exemple de *ferestre, arcade, coloane sau frontoane*; în compararea secțiunii de aur cu alte rapoarte din arhitectură; în reprezantarea vizuală a proporțiilor. Pentru crearea unor scenarii legate de calculul lungimilor, ariilor, volumelor se recomandă utilizarea unor elemente din arhitectură și design. Din punct de vedere matematic se recomandă pentru calcul: **Lungimi –** Se pot măsura sau calcula dimensiuni precum: laturi ale unor poligoane; raze și diametre ale cercurilor; perimetre ale unor figuri compuse; perimetre ale unor modele geometrice desenate. **Arii –** Se pot calcula suprafețe pentru: dreptunghiuri, pătrate, triunghiuri, cercuri; forme compuse din două sau mai multe figuri simple; modele plane care permit împărțirea în forme elementare. **Volume –** Se pot calcula volume pentru: prisme, piramide, cilindri, conuri și sfere; corpuri geometrice compuse prin unirea sau suprapunerea unor volume simple; situații în care volumul total se obține prin adăugare sau scădere.

a X-a	Vectori, produs scalar, matrice 2×2	Reprezentarea vectorilor direcție pentru orientarea fațadei; calculul unghiului dintre două direcții; aplicarea unei matrice de rotație la un punct sau un modul; transpunerea transformării în schiță
a XI-a	Transformări geometrice, simetrii, compuneri	Trasarea figurilor transformate (rotație, translație, simetrie) și evidențierea proprietăților păstrate; verificarea numerică a coordonatelor transformate; compunerea rotațiilor și interpretarea lor vizuală
a XII-a	Funcții, optimizare, sisteme liniare simple	Reprezentarea grafică a funcției cost–dimensiune; identificarea punctului optim (minim sau maxim); interpretarea vizuală a soluției ca „dimensiune echilibrată” a unei componente arhitecturale.

În contextul acestui tip de activități, rolul profesorului de matematică constă în:
- a se menține în zona matematicii, dar și de a „traduce” problemele în limbaj vizual sau aplicativ;
- a încuraja explicațiile matematice pentru fenomene estetice observate (de ce ceva „arată echilibrat” → raportul e constant, unghiurile sunt egale, forma e simetrică);
- a folosi vizualul ca suport de raționament, nu ca scop artistic;
- a verifica raționamentul, nu doar rezultatul — un elev care poate explica de ce un raport este constant, chiar dacă desenul e imperfect, a atins scopul formativ.

Al doilea exemplu de activitate de învățare asociat fiecărei competențe specifice are rolul de a ancora noțiunile matematice în exemple vizuale sau structurale relevante pentru domeniul arhitecturii. Astfel, nu se cere profesorului să evalueze desenul, estetica sau precizia tehnică a unei machete, ci să *ghideze elevul în recunoașterea, măsurarea și explicarea matematică* a fenomenelor vizuale. Aceste activități nu înlocuiesc exercițiul matematic tradițional, ci îl *completează cu o dimensiune aplicativă și reflexivă*, în care elevul descoperă că relațiile numerice și geometrice descriu ordinea și echilibrul formelor arhitecturale.

Abordarea de către profesor constă în:
- *selectarea contextului* – profesorul pornește de la un exemplu accesibil și vizual:
  - o fotografie a unei clădiri locale, o imagine din manualul de desen, un detaliu arhitectural (scară, fereastră, portic);
  - sau o imagine abstractă (pattern repetitiv, structură geometrică regulată); se recomandă alegerea unor exemple *simple, simetrice, clare geometric* – nu fațade complexe sau planuri tehnice;
- *formularea sarcinii matematice* – din imagine se extrage o întrebare matematică precisă:
  - „Ce raport există între înălțime și lățime?”
  - „Cum se poate verifica dacă aceste două forme sunt asemănătoare?”
  - „Care este vectorul de translație care deplasează un modul față de altul?”
  - „Ce matrice ar exprima rotația repetitivă a acestui element?”
- *activarea instrumentelor cunoscute* – elevul folosește noțiuni studiate anterior: rapoarte, coordonate, funcții, fără a avea nevoie de cunoștințe de arhitectură; profesorul îl ajută să formuleze relația matematică, nu să „proiecteze”;
- *folosirea limbajului vizual pentru argumentare* – elevul explică în desen, schemă sau descriere verbală ce exprimă rezultatul numeric:
  - „Raportul de $1,6$ între aceste dimensiuni sugerează o proporție apropiată de secțiunea de aur”;
  - „Unghiul cu măsura de 45° între direcțiile panourilor se poate calcula prin produs scalar”.
- *generalizarea rezultatelor* – după analizarea unui exemplu concret, se discută *principiul matematic general*: proporționalitate, simetrie, auto-similitudine, optimizare; această trecere de la exemplu la regulă este esența învățării reflexive.

Exemple de valorificare pe ani de studiu

Clasa	Tema arhitecturală posibilă	Activitate matematică asociată	Rezultat vizual/matematic
IX	Fațade clasice, vitralii, arcade	Măsurarea proporțiilor; verificarea asemănării; reprezentarea grafică a secțiunii de aur	Identificarea proporțiilor constante și explicarea lor numerică
X	Panouri modulare, orientare fațadă	Calculul vectorilor direcție; produs scalar; compunerea transformărilor prin matrice	Redarea direcțiilor și unghiurilor; model simplu al rotației unui modul
XI	Simetrii, pavaje, repetiții decorative	Aplicarea transformărilor geometrice; analiza păstrării distanțelor; reprezentarea fractalilor simpli	Identificarea tipului de simetrie și regularității geometrice
XII	Structuri eficiente, suprafețe vitrate, iluminare	Formularea funcției cost–beneficiu; analiză grafică a optimului; discuția deciziilor responsabile	Determinarea soluției optime prin raționament matematic

Rolul profesorului în lucrul cu aceste activități

- *pune accent pe limbajul matematic*, chiar și atunci când activitatea pornește de la un desen; nu evaluează desenul, ci relațiile exprimate; *elevul trebuie să arate „de ce" un raport, o unghi, o scalare este corectă – nu „cât de frumos" arată forma*
- *folosește exemple vizuale pentru a declanșa raționamente*, nu pentru a face artă; dacă elevii au cunoștințe din alte discipline (desen, arhitectură), acestea pot fi valorificate prin colaborare, dar fără schimbarea obiectivelor matematice
- *încurajează dialogul interdisciplinar*, dar menține centrul lecției pe matematică; de exemplu, o problemă cu proporții poate integra elemente de matematică și elemente de specialitate (desen), dar evaluarea pune accent pe corectitudinea raționamentului matematic
- *acceptă multiple forme de exprimare*, dacă acestea arată înțelegerea matematică: desen explicativ, tabel, ecuație, prezentare scurtă; în arhitectură, raționamentul vizual și cel numeric se completează

Exemple de sarcini de lucru pentru elevi

- „Alegeți o imagine arhitecturală simplă (clădire istorică, școală, biserică). Măsurați raportul dintre lățimea și înălțimea unei ferestre și verificați dacă este apropiat de 1, 6 . Explicați semnificația matematică a acestei valori." (*scop: consolidarea noțiunii de proporționalitate numerică*)
- „Desenați o formă simplă (dreptunghi sau triunghi) și aplicați o rotație de 90° în jurul unui punct dat. Notați coordonatele înainte și după transformare." (scop: exersarea rotațiilor și lucru efectiv cu coordonate)
- „Scrieți matricea care realizează o scalare de 1, 2 pe direcția *Ox* și 0,8 pe *Oy* . Aplicați-o unui punct dat. Ce observați în desen?" (*scop: întărirea legăturilor directe între algebră și geometrie*)
- „Comparați două configurații de ferestre: una simetrică și una asimetrică. Măsurați și discutați în ce măsură echilibrul vizual se reflectă matematic în rapoartele dintre dimensiuni." (*scop: aplicarea conceptului de simetrie și echilibru proporțional*)

Beneficiul pedagogic al acestor activități

- îi ajută pe elevi să înțeleagă *de ce* matematica este relevantă pentru formele din jurul lor;
- întăresc motivația pentru învățare prin legarea cunoașterii abstracte de realitate vizuală;
- îi ajută pe elevi să-și dezvolte *limbajul de argumentare matematică* – explică, justifică, compară;
- oferă profesorului de matematică o platformă de predare interdisciplinară naturală, fără a fi nevoie de cunoștințe tehnice suplimentare.

Elemente privind evaluarea

Evaluarea în cadrul disciplinei *Matematică aplicată în arhitectură* are un caracter preponderent *formativ,* vizând în primul rând capacitatea elevilor de a *interpreta, argumenta și aplica concepte matematice* în contexte arhitecturale și vizuale. Accentul se deplasează spre *analiza rațională, justificarea deciziilor și reprezentarea vizuală coerentă a rezultatelor*.

Instrumentele de evaluare includ:

- *observarea sistematică* a activității elevilor în timpul explorărilor grafice, calculelor aplicate și discuțiilor de grup;
- *teste și portofolii tematice*, centrate pe probleme de proporționalitate, vectori, transformări geometrice, optimizare și decizie;
- *mini-proiectul anual*, care constituie o componentă integratoare esențială, oferind elevilor posibilitatea de a demonstra în mod creativ înțelegerea relației dintre matematică, formă, proporție și funcționalitate în arhitectură.

Mini-proiectul aplicativ

Mini-proiectul este o formă de evaluare alternativă, cu rol de sinteză și reflecție. El poate lua forma:

- unei *analize a reprezentărilor grafice* a proporțiilor unei construcții reale sau imaginare;
- unui *studiu comparativ* între diferite sisteme de proporționare (raport de aur, raport de argint, module, fractali);
- unei *simulări de decizie* (de exemplu, alegerea unei soluții optime pentru o fațadă, un spațiu sau o structură modulară).

Criteriile de apreciere includ:

- *coerența* raționamentului matematic;
- *relevanța* vizuală a reprezentării;
- *capacitatea de argumentare*;
- *integrarea instrumentelor digitale* simple (GeoGebra, aplicații 3D elementare).

Elevul este încurajat să utilizeze limbajul matematic în mod vizual, explicativ și reflexiv, iar profesorul valorizează întreg procesul, nu doar produsul final.

Recomandări de teme și direcții de dezvoltare pentru mini-proiecte

Clasa a IX-a: observare, descriere, proporție ⟶ *armonie și rațiune geometrică*

Scop**:** dezvoltarea capacității de a recunoaște, descrie și justifica matematic proporțiile și relațiile armonice în forme arhitecturale sau naturale.

Clasa a X-a: mișcare, orientare, simetrie ⟶ *relații vectoriale și matriceale*

Scop: aplicarea conceptelor de vector, matrice și transformare geometrică la descrierea și orientarea elementelor arhitecturale.

Clasa a XI-a: transformare, repetiție, creștere ⟶ *auto-similaritate și fractali*

Scop: explorarea conceptului de transformare ca proces de generare a formelor și înțelegerea auto-similarității în modele geometrice.

Clasa a XII-a: alegere, echilibru, decizie → *optimizare și cooperare rațională*

Scop: utilizarea conceptelor de optimizare pentru a analiza procese decizionale și scenarii de proiectare colaborativă.

Clasa a IX-a – *Proporții, armonii și geometrie vizuală*

Posibile direcții de dezvoltare a proiectelor:

- „Numărul de aur în arhitectura cotidiană” – analiza proporției de aur în clădiri reale (fațade, ferestre, scări), realizarea de schițe și calcule comparative;
- „De la natură la formă” – studiu al șirului lui Fibonacci și al proporțiilor organice în plante, cochilii, structuri naturale și transpunerea lor în compoziții geometrice;
- „Armonia geometrică” – reconstituirea proporțiilor dintr-un templu, biserică sau monument

arhitectural (real sau virtual) pe baza măsurătorilor fotografice;
- „Proporționalitate și ritm vizual” – analiza raporturilor dintre goluri și plinuri într-o fațadă istorică sau modernă, folosind instrumente digitale simple (*GeoGebra, Sketchpad*).

Produse finale: afiș grafic cu analize, poster comparativ, eseu vizual explicativ sau model fizic din carton / imprimare 3D.

Clasa a X-a – *Vectori, direcții, transformări*

Posibile direcții de dezvoltare a proiectelor:
- „Vectori în spațiul construit” – reprezentarea vectorială a direcțiilor principale ale unei clădiri (fațade, acoperișuri, axe de compoziție);
- „Transformări și simetrii” – analiză grafică a transformărilor (rotație, translație, reflexie) aplicate asupra unor motive arhitecturale decorative;
- „Matricea formelor” – utilizarea unei matrice simple pentru a descrie relațiile între module repetate într-un pattern decorativ sau structural;
- „Geometria din spatele ritmului” – construirea digitală sau manuală a unei compoziții geometrice bazate pe transformări succesive (în *GeoGebra, Canva, Blender basic*).

Produse finale: fișier digital interactiv, planșă A3 explicativă, micro-prezentare cu demonstrație vizuală a transformărilor.

Clasa a XI-a – *Transformări complexe și fractali în arhitectură*

Posibile direcții de dezvoltare a proiectelor:
- „Fractali în arhitectură și natură” – construcția unui fractal clasic (triunghiul *Sierpiński*, feriga *Barnsley*, fulgul lui *Koch*) și analiza modului în care principiul se regăsește în forme arhitecturale (acoperișuri, fațade, structuri modulare);
- „De la geometrie la expresie” – simularea transformărilor afine și similare asupra unei forme de bază (pavilion, fereastră, cupolă) pentru studierea efectului proporțiilor;
- „Matricea transformărilor” – realizarea unui model vizual care să arate cum translația, rotația și scalarea pot fi descrise prin matrice (compararea formelor inițiale și finale);
- „Armonii recursive” – compoziție grafică bazată pe reguli iterative, pentru a evidenția relația dintre repetiție, scară și coerență vizuală.

Produse finale: poster explicativ, portofoliu digital, model iterativ *2D/3D* sau animație scurtă.

Clasa a XII-a – *Optimizare, decizie și modelare strategică*

Posibile direcții de dezvoltare a proiectelor:
- „Optimizarea spațiului și a resurselor” – aplicarea funcțiilor de gradul I și II pentru determinarea dimensiunilor optime ale unui spațiu (curte, fereastră, sală);
- „Matematica alegerii” – studiu comparativ între două scenarii de optimizare (de exemplu, maximizarea luminii naturale versus minimizarea costului energetic).

Produse finale: raport analitic cu argumentare numerică și vizuală, prezentare *PowerPoint/Canva*, poster sintetic cu scenarii și concluzii.

Abordări diferențiate

Programa școlară este caracterizată de *flexibilitate curriculară* care permite adaptarea ritmului și profunzimii învățării în funcție de caracteristicile clasei și interesele de învățare. Profesorul poate accentua sau dezvolta teme și tipuri de activități în funcție de nivelul cognitiv și de stilul de învățare al grupului. Astfel:

- pentru elevii cu înclinație artistică: accent pe *vizualizare, desen geometric și relația estetică dintre formă și proporție*;
- pentru elevii orientați spre matematică și științe: accent pe *modelare numerică, formalizare și raționament logic*;
- pentru toți elevii: *încurajarea exprimării reflexive, a cooperării și a argumentării proprii*.

Activitățile de grup, proiectele în perechi și discuțiile ghidate facilitează învățarea prin descoperire și colaborare, asigurând includerea activă a tuturor elevilor.

Recomandări pentru adresabilitatea programei către elevi cu cerințe educaționale speciale (CES)

În cazul elevilor cu CES, accentul se mută de la performanță formală către *accesibilitate și progres individual*. Profesorul are libertatea de a adapta:

- *volumul și complexitatea sarcinilor* (reducerea numărului de cerințe, utilizarea reprezentărilor vizuale sau tactile);
- *modalitatea de prezentare* (sprijin vizual, explicații pas cu pas, materiale multisenzoriale);
- *instrumentele de evaluare* (portofoliu personalizat, conversație dirijată, prezentare orală în locul redactării scrise).

Se recomandă utilizarea *tehnologiilor simple* (tablete grafice, aplicații vizuale interactive) pentru facilitarea înțelegerii relațiilor geometrice și proporționale.

Obiectivul principal este dezvoltarea încrederii în sine și a capacității de *a observa, compara și exprima* relații spațiale, chiar și atunci când calculele abstracte sunt simplificate.

În evaluarea elevilor cu CES se valorizează *efortul, progresul personal și implicarea*, mai mult decât acuratețea formală.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
VRÎNCEANU GABRIEL-NARCIS	Șef Serviciu	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare
VITCU ANCA GABRIELA	Conf. univ. dr. matematică	Universitatea de Arhitectură și Urbanism „Ion Mincu”, București
NAGHI ELISABETA ANA	Inspector	Ministerul Educației și Cercetării
DAN STELUȚA	Consilier	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare
PAULIUC LĂCRĂMIOARA-ANA	Consilier	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare
BALAJTI ROBERT	Arhitect, Profesor de arhitectură asociat	Liceul de Arte, Oradea
DOBRICĂ-VĂSI LAVINIA-ELENA	Profesor de matematică, Grad didactic I	Colegiul Tehnic de Arhitectură și Lucrări Publice „I. N. Socolescu”, București
DRĂCEA VIORICA JENI	Profesor de matematică, Grad didactic I	Liceul de Artă „Gheorghe Tattarescu”, Focșani
ENACHE ANDREEA	Profesor de arhitectură, Grad didactic II	Colegiul Tehnic de Arhitectură și Lucrări Publice „I. N. Socolescu”, București
IONESCU BOGDAN COSTIN	Profesor de arhitectură, Grad didactic II	Colegiul Tehnic de Arhitectură și Lucrări Publice „I. N. Socolescu”, București
FĂGĂRĂȘAN CORNELIU	Arhitect, Șef catedră specializarea arhitectură, profesor de arhitectură, Definitivat	Liceul de Arte „Corneliu Baba”, Bistrița
LEU ALEXANDRU	Profesor de arhitectură, Grad didactic II	Colegiul de Artă „Carmen Sylva”, Ploiești
POP BENOVSZKY ESZTER MAGDA	Arhitect, Profesor de arhitectură asociat	Liceul de Arte „Aurel Popp”, Satu Mare
RĂDUCAN EMILIA ȘTEFANIA	Profesor de matematică, Grad didactic I	Colegiul Național „Traian”, Drobeta Turnu Severin
SEVAN IOANA	Profesor de arhitectură, Definitivat	Colegiul de Artă „Ciprian Porumbescu”, Suceava

RESPONSABILI/COORDONATORI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
VRÎNCEANU GABRIEL-NARCIS	Şef Serviciu	Ministerul Educației și Cercetării	Responsabil Ministerul Educației și Cercetării
NAGHI ELISABETA ANA	Inspector	Ministerul Educației și Cercetării	Responsabil Ministerul Educației și Cercetării
DAN STELUȚA	Consilier	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare	Responsabil CNCE
PAULIUC LĂCRĂMIOARA - ANA	Consilier	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare	Responsabil CNCE
VITCU ANCA-GABRIELA	Conf. univ. dr. matematică	Universitatea de Arhitectură și Urbanism „Ion Mincu”, București	Coordonator științific

Anexa nr. 40

Programa școlară
pentru disciplina

GEOMETRIE DESCRIPTIVĂ ȘI PERSPECTIVĂ

Clasele a IX-a – a XII-a

Curriculum de specialitate (CS)

Filiera vocațională, profilul artistic,
specializarea arhitectură, arte ambientale și design

Învățământ liceal

- 2026 -

Anexa nr. 40
Programa școlară pentru disciplina *Geometrie descriptivă și perspectivă,*
clasele a IX-a – a XII-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profilul artistic, specializarea arhitectură, arte ambientale și design*

NOTĂ DE PREZENTARE

„*Geometria descriptivă este limba universală a constructorului; prin proiecții ortogonale, ea descompune misterul formei în planuri și secțiuni, transformând abstractul în tangibil.*"
Auguste Choisy - Histoire de l'architecture, 1899

Disciplina *Geometrie descriptivă și perspectivă* este o componentă esențială a curriculumului de specialitate (CS) pentru învățământul liceal, filiera vocațională, profilul artistic, specializarea *Arhitectură, Arte ambientale și Design*. Este prevăzută în planul-cadru cu un buget de timp de 1 oră/săptămână pe parcursul întregului ciclu liceal (la clasele a IX-a – a XII-a), ceea ce asigură o aprofundare progresivă a competențelor specifice.

Disciplina *Geometrie descriptivă și perspectivă* folosește raționamentul matematic și precizia desenului, pentru punerea în valoare a creativității arhitecturale. Geometria descriptivă este utilizată atât ca metodă de rezolvare a problemelor spațiale, cât și ca tehnică de reprezentare. Elevii descompun forme reale în forme simple, aleg sisteme de proiecție reprezentative (ortogonală, axonometrică, perspectivă) și aplică transformări proiective pentru a obține soluții lizibile. Desenul manual, realizat cu instrumente, rămâne fundamental, iar modelarea digitală este folosită doar pentru a reproduce și verifica procedurile grafice, nu pentru a le substitui.

Raportarea programei școlare la profilul de formare și documente de politici educaționale

Programa este elaborată în concordanță cu:
- *Legea învățământului preuniversitar* nr. 198/2023, precum și actele normative subsecvente.
- *Profilul absolventului învățământului preuniversitar* (OME nr. 6731/2023), contribuind – în principal – la dezvoltarea competențelor-cheie precum:
  - *competența matematică, în științe și tehnologie;*
  - *competența personală, socială și de a învăța să înveți;*
  - *competența în conștientizare și expresie culturală.*
- *Standardul ocupațional* pentru certificatul de calificare nivel 4, asigurând o corelare directă cu cerințele practice ale domeniilor arhitectură, arte ambientale și design.
- *Cadrul European al Calificărilor* (EQF) și documente de orientare educațională europeană.

De asemenea, disciplina contribuie la dezvoltarea atributelor prioritare ale absolventului: gândire critică și creatoare, autonomie și responsabilitate, prin exercițiul riguros al reprezentării spațiale.

Caracteristicile disciplinei – continuitate și specificitate

Geometria descriptivă și perspectivă constituie un element de noutate în ciclul liceal, pentru elevii care optează pentru specializare în domeniul arhitecturii, artelor ambientale și design-ului. Ea își are fundamentul în aria curriculară a disciplinelor artistice, dar introduce un limbaj grafic riguros, având la bază fundamente de geometrie necesare proiectării în cadrul specializării. Prin interconexiunea cu disciplinele de specialitate (Atelier de specialitate, Studiul formelor în desen, Studiul formelor în volum etc.), asigură o abordare interdisciplinară a formei și spațiului.

Geometria descriptivă și perspectivă ocupă un loc central în formarea în specialitate a elevilor, făcând legătura între gândirea matematică și exprimarea spațială specifică profesiilor vizuale și constructive. Prin conținuturile sale, disciplina oferă elevilor instrumentele prin care formele tridimensionale pot fi înțelese, analizate și transpuse riguros în reprezentări bidimensionale. Aceasta conferă geometriei descriptive un caracter dublu: rămâne ancorată în precizia și raționamentul matematic, dar capătă relevanță directă în arhitectură, proiectare, design și modelare.

Disciplina reprezintă componenta rațională a procesului de învățare vizual–spațială. Ea pune la dispoziția elevilor un limbaj tehnic standardizat – proiecții, urme, sisteme de referință, secțiuni, intersecții, perspectivă – care permite descrierea precisă a obiectelor și relațiilor din spațiu. Într-o arhitectură curriculară în care alte discipline se concentrează pe desen expresiv, culoare, volum, machetare, istoria formelor sau simulare digitală, *Geometria descriptivă și perspectiva* oferă cadrul real/rațional prin care elevii înțeleg cum funcționează, în mod riguros, reprezentarea spațiului.

Relația dintre *Geometria descriptivă și perspectivă* (GDP) și *Matematica aplicată în arhitectură* (MAA) este una complementară. Dacă MAA dezvoltă modele matematice, studiază proporții, vectori, transformări analitice și analize cantitative ale formelor spațiale, GDP abordează aceleași idei prin mijloace grafice și constructive: proiecția unei forme, determinarea poziției unei drepte, transformarea unei configurații prin rabatare, rotație sau schimbare de plan. Cele două discipline construiesc împreună o abordare complexă, analitică, grafică tehnică și artistică, prin care elevii să înțeleagă cum să aplice regulile și principiile geometriei. Disciplina asigură principiile, metodele și instrumentele prin care reprezentările devin exacte, coerente și convenționale, fiind indispensabilă pentru înțelegerea formei în mod structural, nu doar vizual.

Relația cu disciplinele artistice și tehnici de specialitate

Disciplina reprezintă simultan rigoarea matematică și expresivitatea vizuală. În timp ce discipline precum *Studiul formelor în desen, culoare sau volum* dezvoltă percepția, expresia și sensibilitatea plastică, iar *Prelucrarea computerizată a imaginii* sau *Proiectarea asistată de computer* se concentrează pe instrumente digitale, geometria descriptivă și perspectiva oferă fundamentul geometric și mecanismele constructive care permit ca orice volum, oricât de complex, să poată fi reprezentat în mod corect și verificabil din punct de vedere al coordonatelor spațiale. Este o disciplină care îmbină desenul tehnic cu cel artistic, urmărind atât corectitudinea reprezentării grafice, cât și expresivitatea artistică și estetica formei.

Logica internă a parcursului curricular pe cei patru ani

Structura programei este construită pe o progresie a învățării, în care fiecare an dezvoltă competențe tot mai avansate:

- *Clasa a IX-a* introduce limbajul grafic și tipurile de proiecții, oferind elevilor baza necesară pentru înțelegerea reprezentării în spațiu. Accentul cade pe convențiile de reprezentare, citirea cotelor, reprezentare corectă în sistem tridimensional.
- *Clasa a X-a* aduce în prim-plan metodele geometriei descriptive – schimbarea de plan, rabaterea, rotația – prin care elevii determină mărimi reale, obțin mărimi adevărate, și înțeleg modul în care obiectele sunt reprezentate grafic.
- *Clasa a XI-a* dezvoltă capacitatea de analiză spațială prin secțiuni, intersecții între corpuri și reprezentarea volumelor arhitecturale. Aceasta este etapa în care elevii își formează abilități de reprezentare în spațiu.
- *Clasa a XII-a* integrează toate competențele într-un registru avansat: perspective construite, probleme de geometrie descriptivă, reprezentări tridimensionale ale obiectelor arhitecturale reale. Elevul ajunge să utilizeze reprezentarea proiectivă ca instrument de raționament și decizie.

Rolul disciplinei în formarea gândirii spațiale

Geometria Descriptivă și Perspectivă cultivă o formă de gândire esențială în arhitectură: capacitatea de a vizualiza, transforma și reconstitui forme tridimensionale pornind din reprezentările lor bidimensionale. Această competență nu este doar tehnică, ci și cognitivă: elevul învață să proiecteze mental obiectele, să anticipeze modificări, să controleze relațiile spațiale dintre obiecte și să ia decizii informate pe baza unor reprezentări grafice corecte.

Repere majore – relevanță și utilitate

Parcursul acestei discipline de către elev este relevant și util în:

- *formarea profesională***:** dezvoltă capacitatea de a concepe, comunica și realiza proiecte de arhitectură și design, prin metode convenționale de reprezentare (proiecții ortogonale, axonometrii, perspective);
- *viața academică***:** pregătește elevii pentru studii superioare în domenii tehnice și artistice (arhitectură, design, scenografie, arhitectura spațiilor virtuale în proiectarea jocurilor);

- *context civic și cultural***:** se inițiază în observarea și interpretarea mediului construit, contribuind la formarea unui cetățean capabil să valorifice și să participe la transformarea spațiului public.

Tipul de programă și partajarea competențelor

Această programă este o componentă de bază în curriculumul de specialitate (CS), având în vedere că asigură:
- *dobândirea unui limbaj grafic precis, capabil să transpună idei creative în reprezentări tehnice precise;*
- *aplicarea unor metode științifice (geometrice) în procesul de proiectare;*
- *dezvoltarea gândirii spațiale și a imaginației tehnice, esențiale în arhitectură și design.*

Structura competențelor generale ale disciplinei se bazează pe trei dimensiuni esențiale ale formării, care reflectă structura internă a geometriei descriptive și proiective și susțin progresul cognitiv al elevilor.

Prima dimensiune este aceea a *limbajului tehnic și al convențiilor grafice*, care constituie baza alfabetizării vizual-tehnice. Elevii învață să citească și să producă reprezentări corecte, convenționale, folosind reguli și coduri grafice specifice geometriei descriptive. Această componentă asigură fundamentul comunicării vizuale riguroase în arhitectură, design și inginerie.

A doua dimensiune este cea a *metodelor geometriei descriptive*, prin care elevii dobândesc capacitatea de a transpune formele tridimensionale în reprezentări bidimensionale exacte. Proiecțiile, secțiunile, rabaterile, rotațiile și celelalte operații specifice devin instrumente de raționament geometric aplicat. Ele permit nu doar reprezentarea corectă a obiectelor, ci și înțelegerea profundă a relațiilor spațiale și a mecanismelor prin care spațiul real este translat în spațiul grafic convențional.

A treia dimensiune este cea a *gândirii spațiale și a integrării reprezentărilor proiective în rezolvarea problemelor arhitecturale*. Dincolo de tehnică, geometria descriptivă devine un mediu formativ care dezvoltă imaginația spațială, capacitatea de vizualizare mentală, capacitatea de reprezentare spațială și abilitatea de a utiliza reprezentările grafice ca suport pentru analiză, argumentare și decizie în contexte reale sau similare celor profesionale. Elevii sunt provocați să interpreteze situații arhitecturale, să analizeze forme complexe și să folosească instrumentele proiective pentru a propune soluții coerente.

Împreună, aceste trei dimensiuni creează un cadru coerent și progresiv al disciplinei, în care limbajul grafic, procedurile geometrice și gândirea spațială se susțin reciproc. Din această structură a gândirii conceptuale derivă în mod firesc competențele specifice și exemplele de activități de învățare, garantând relevanța formativă a disciplinei și integrarea ei autentică în formarea tehnică, artistică și vizual-spațială a elevilor.

Orientări pentru aplicarea programei

Programa școlară este un ansamblu de elemente obligatorii și de decizie personală a cadrelor didactice, astfel:
- *elemente obligatorii*: competențele generale și specifice, respectiv domeniile de conținut și conținuturile;
- *libertăți didactice*: profesorul poate alege și adapta activitățile de învățare în baza exemplelor furnizate de programa școlară și în funcție de particularitățile elevilor și de resursele disponibile, având posibilitatea de a integra teme interdisciplinare și proiecte practice (de exemplu: vizite pe șantier, ateliere cu arhitecți); profesorul și elevii pot alege și adapta tehnologiile disponibile, de la cele clasice la cele ce au integrat algoritmi de IA, pentru predare, învățare, prezentare a temelor și proiectelor;
- *sugestii metodologice*: secțiune în care sunt cuprinse recomandări specifice, cu o orientare către o abordare centrată pe aplicații practice, combinând exercițiul tradițional cu instrumente digitale și explorări în mediul construit.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Utilizarea elementelor de limbaj specifice desenului proiectiv pentru a realiza reprezentări convenționale**
CG2	**Transpunerea formelor din spațiul real, obiectiv, în sistem de reprezentare convențional**
CG3	**Dezvoltarea gândirii spațiale prin rezolvarea unor probleme utilizând reprezentări proiective ca instrument de analiză, decizie și proiectare**

CLASA a IX-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Utilizarea elementelor de limbaj specifice desenului proiectiv pentru a realiza reprezentări convenționale

Clasa a IX-a
CS 1.1. Utilizarea convențiilor de desen tehnic pentru a reprezenta corect elemente geometrice în cadrul desenului proiectiv
- *Utilizarea corectă a tipurilor de linii (groasă, normală, subțire, întreruptă, punct-linie) într-un desen simplu cu puncte, drepte și segmente* - *Stabilirea scării potrivite (1:1, 1:5, 1:100, etc.) pentru o reprezentare geometrică și justificarea alegerii în funcție de dimensiunea reală* - *Reprezentarea unui poligon regulat folosind corect cotele, liniile de ordine și notările standardizate*
CS 1.2. Aplicarea transformărilor geometrice în reprezentări proiective simple, pentru a reproduce relații spațiale
- *Compararea perspectivei conice cu cea paralelă pentru identificarea tipurilor de transformări geometrice aplicate* - *Reprezentarea relației de omologie dintre o formă geometrică simplă și imaginea sa obținută prin omotetie* - *Aplicarea succesivă a mai multor transformări geometrice la un element de arhitectură sau design simplu*
CS 1.3. Construcția corectă a reprezentărilor realizate în proiecție centrală sau paralelă, prin raportare la terminologia specifică sistemelor de proiecție
- *Explicarea în cuvinte proprii a diferenței dintre proiecție centrală și paralelă pornind de la două imagini simple ale aceluiași obiect* - *Etichetarea corectă a elementelor unei proiecții simple (direcție de proiecție, punct de fugă, etc.)* - *Identificarea termenilor „plan de proiecție”, „centru de proiecție”, „dreaptă proiectantă”, “planul tabloului” într-un exemplu dat de proiecție a unui punct sau a unei drepte*

CG 2 - Transpunerea formelor din spațiul real, obiectiv, în sistem de reprezentare convențional

Clasa a IX-a
CS 2.1. Reprezentarea, în proiecție ortogonală, a punctelor, dreptelor și planelor, pentru a figura poziția acestora în spațiu
- *Trasarea proiecțiilor unui punct pe trei planuri perpendiculare și compararea poziției proiectate pentru reprezentarea poziției spațiale* - *Construirea urmelor unei drepte pe planurile de proiecție și determinarea relației acesteia cu planurile (paralelă, perpendiculară, oblică)* - *Reprezentarea unui plan definit printr-o dreaptă și un punct și determinarea urmelor sale pe planurile de proiecție*
CS 2.2. Utilizarea proiecțiilor centrale și paralele pentru transpunerea formelor geometrice elementare în plan
- *Realizarea proiecției centrale a unei figuri plane simple și observarea modificării raporturilor în funcție de poziția centrului de proiecție*

Clasa a IX-a
- *Reprezentarea aceleiași figuri în proiecție paralelă oblică și ortogonală și compararea efectelor direcției razelor proiectante* - *Analizarea diferențelor dintre două imagini proiectate ale aceleiași forme și argumentarea rațională a variațiilor determinate de tipul proiecției*
CS 2.3. Reprezentarea corpurilor geometrice regulate în proiecții ortogonale și în axonometrie izometrică, cu umbre proprii și purtate
- *Reprezentarea poliedrelor regulate și a corpurilor de rotație în cele trei plane de proiecție (orizontal, frontal, lateral)* - *Reprezentarea poliedrelor regulate în proiecție ortogonală și în axonometrie izometrică* - *Reprezentarea corpurilor de rotație în axonometrie izometrică, cu reprezentarea umbrelor proprii și purtate*

CG 3 - Dezvoltarea gândirii spațiale prin rezolvarea unor probleme utilizând reprezentări proiective ca instrument de analiză, decizie și proiectare

Clasa a IX-a
CS 3.1. Identificarea relațiilor spațiale dintre puncte, drepte și plane pe baza analizării proiecțiilor acestora
- *Analizarea proiecțiilor unei drepte pentru determinarea poziției sale față de un plan (paralelă, perpendiculară, oblică)* - *Reprezentarea poziției relative a două drepte în spațiu (paralele, concurente, necoplanare)* - *Reprezentarea pozițiilor particulare ale unei drepte în spațiu*
CS 3.2. Înțelegerea relațiilor spațiale elementare în configurații geometrice, utilizând reprezentări proiective simple
- *Reprezentarea unui paralelipiped în proiecție paralelă și identificarea muchiilor vizibile și ascunse în funcție de direcția urmelor sale pe planurile de referință* - *Compararea a trei reprezentări proiective identice ale unor configurații volumetrice diferite și argumentarea coerenței dintre imaginea proiectată și structura spațială: aflarea celei de-a treia proiecții* - *Transpunerea unei forme geometrice regulate din triplă proiecție ortogonală în axonometrie izometrică pentru verificarea relațiilor spațiale dintre fețele și muchiile acesteia*
CS 3.3. Reprezentarea în perspectivă centrală/conică a unor volume simple
- *Reprezentarea în perspectivă a unui cub* - *Reprezentarea în perspectivă a unui ansamblu de paralelipipede* - *Reprezentarea în perspectivă a unei elipse (pornind de la pătrat), a unui cilindru*

CLASA a IX-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Clasa a IX-a

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Elemente generale de geometrie descriptivă	**1.1. Elemente de desen tehnic** - tipuri de scări de reprezentare a desenului (reală, de mărire, de micșorare) utilizate în desenul tehnic - tipuri de linii (denumire, aspect, utilizare) folosite în reprezentarea geometrică convențională - formate standard (A0 - A5) utilizate în desenul tehnic - citirea cotelor și interpretarea dimensiunilor în funcție de scară (DIN) **1.2. Sisteme de proiecție** - proiecția centrală (conică) - proiecția paralelă (cilindrică): axonometrie izometrică - sisteme de referință definite prin plane perpendiculare între ele (orizontal, frontal, lateral) **1.3. Transformări geometrice** - omologie (transformare proiectivă cu centru și axă) - omotetie (asemănare cu centru și factor de scalare) - afinitate (transformare ce conservă coliniaritatea și paralelismul)

Domenii de conținut	Conținuturi
	- congruență (transformări izometrice) **1.4. Reprezentarea elementelor geometrice (punct, dreaptă, plan)** - reprezentarea punctului: o *proiecția punctului în sistemul de proiecție dublu ortogonal* o *proiecția punctului în sistemul de proiecție triplu ortogonal* - reprezentarea dreptei: o *proiecțiile dreptei pe planurile de proiecție* o *urmele dreptei pe planurile de proiecție* o *poziții particulare ale dreptei față de planurile de proiecție* o *poziții relative a două drepte: paralele, concurente, necoplanare* - reprezentarea planului: o *urmele planului* o *determinarea unui plan printr-o dreaptă și un punct/două drepte* o *determinarea urmelor unui plan pe planurile de proiecție* o *drepte particulare ale planului: drepte paralele cu un plan de proiecție - dreapta de nivel (orizontală), dreapta de front (frontală); linii de cea mai mare pantă față de planul orizontal/vertical* o *pozițiile unui plan față de planurile de proiecție* o *interpretarea teoremei celor trei perpendiculare și a reciprocelor acesteia din perspectiva proiecțiilor* **1.5. Construcții geometrice** - construcția paralelelor - construcția mediatoarei unui segment de dreaptă (împărțirea unui segment de dreaptă în două părți egale) - împărțirea unui segment de dreaptă în *n* părți egale, $n > 2$ - unghiuri și împărțirea unghiurilor - construcția bisectoarei unui unghi dat - determinarea centrului cercului, cunoscând un arc de cerc al acestuia - construcții de cercuri și a unor elemente conexe: o *cerc cu rază dată prin două puncte date* o *tangenta la un cerc într-un punct dat* o *tangente comune, exterioare și interioare la două cercuri date* o *cerc circumscris unui triunghi/pătrat/dreptunghi/poligon regulat dat* o *cerc înscris într-un triunghi/poligon regulat dat* **1.6. Reprezentări axonometrice** - tipuri de axonometrii ortogonale și oblice (izometrică, dimetrică, anizometrică) **1.7. Reprezentarea corpurilor geometrice regulate în triplă proiecție ortogonală și în axonometrie izometrică** - poliedre regulate (cub, prismă, piramidă, tetraedru, trunchi de piramidă) - corpuri de rotație (cilindru, con, trunchi de con, sferă) - plan tangent la suprafețe conice, cilindrice și sferice **1.8. Reprezentări și compoziții geometrice** - reprezentarea poligoanelor regulate în proiecție triplă și axonometrie izometrică - reprezentarea poliedrelor regulate în proiecție triplă și axonometrie izometrică - construcția elipsei în axonometrie pornind de la cerc - reprezentarea corpurilor de rotație în proiecție triplă și axonometrie - compoziții din volume regulate (poliedre, corpuri de rotație) - secțiuni plane în solide regulate (poliedre, corpuri de rotație) - înscrierea formelor regulate în alte forme regulate **Notă:** *Domeniul asigură familiarizarea elevilor cu convențiile minimale ale desenului tehnic necesare lucrului geometric ulterior: tipuri de scări, tipuri de linii, formate standardizate și citirea cotelor.*
2. Sisteme de proiecție (introducere în perspectivă)	**2.1. Proiecția conică (perspectivă centrală)** - proiecția unui punct, a unei drepte și a unei forme geometrice elementare prin raze proiectante concurente într-un punct (centrul de proiecție)

Domenii de conținut	Conținuturi
	- caracteristicile proiecției centrale: raze proiectante divergente, punct de fugă, modificarea raporturilor **2.2. Proiecția cilindrică (perspectivă paralelă)** - proiecția prin raze proiectante paralele - proiecția paralelă oblică - proiecția paralelă ortogonală **2.3. Sisteme de referință** - sisteme de referință definite prin două sau trei plane perpendiculare între ele - intersecția planelor de proiecție și liniile lor de referință - orientarea punctelor și elementelor geometrice față de planele de proiecție **Notă:** *Acest domeniu are ca scop introducerea conceptuală în proiecția conică. Tratarea este una generală, orientată pe reprezentare corectă spațială, nu pe execuție grafică detaliată.*

CLASA a X-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Utilizarea elementelor de limbaj specifice desenului proiectiv pentru a realiza reprezentări convenționale

Clasa a X-a
CS 1.1. Reprezentarea configurațiilor spațiale utilizând metodele geometriei descriptive: schimbare de plan, rotație și rabatere
- *Folosirea diferențiată a tipurilor de linii (vizibile, ascunse, de construcție) în reprezentări rezultate din schimbarea de plan, rotația sau rabatarea unui element geometric* - *Reprezentarea coerentă a liniilor de referință și a pozițiilor reale determinate prin schimbarea planului de proiecție* - *Reprezentarea corectă a punctelor, urmelor și adevăratelor mărimi în reprezentări obținute prin metoda rabaterii*
CS 1.2. Reprezentarea volumelor simple în sistem de proiecție ortogonal și în perspectivă cilindrică/paralelă
- *Reprezentarea volumelor în triplă proiecție ortogonală și axonometrie izometrică* - *Rezolvarea exercițiului „Ghicește volumul", pe baza desenelor în dublă proiecție ortogonală, soluționat în triplă proiecție ortogonală și axonometrie izometrică* - *Redarea în perspectivă cilindrică/paralelă a poliedrelor regulate pe baza desenelor din triplă proiecție ortogonală*
CS 1.3. Reprezentarea volumelor simple în perspectivă dependentă la unul sau două puncte de fugă
- *Reprezentarea corectă a unui volum simplu în perspectivă construită la un punct de fugă* - *Reprezentarea corectă a liniei de orizont, a liniei de pământ, stabilirea centrului de proiecție în plan și a centrului de proiecție din „tabloul perspectiv" în perspectiva dependentă* - *Utilizarea termenilor „linie de orizont", „linie de pământ", „centru de proiecție", „punct de fugă" în vederea însușirii unui limbaj de specialitate la construirea unei perspective*

CG 2 - Transpunerea formelor din spațiul real, obiectiv, în sistem de reprezentare convențional

Clasa a X-a
CS 2.1. Determinarea poziției punctelor, adevăratei lungimi a dreptelor și intersecțiilor planurilor utilizând metodele geometriei descriptive
- *Aplicarea schimbării planului vertical sau orizontal de proiecție pentru determinarea poziției unui punct sau a adevăratei mărimi a unui segment de dreaptă* - *Utilizarea rotației de nivel sau de front pentru obținerea adevăratei mărimi a unei figuri plane* - *Realizarea rabaterii unui plan pe planul orizontal de proiecție și revenirea prin ridicarea rabaterii pentru verificarea corectitudinii reprezentării*
CS 2.2. Aplicarea metodelor geometriei descriptive pentru reprezentarea volumelor neregulate simple în proiecție ortogonală și axonometrie izometrică

Clasa a X-a
- *Construirea unui ansamblu format din două volume simple de tangență, în triplă proiecție ortogonală și axonometrie izometrică, cu reprezentarea umbrelor proprii și purtate* - *Determinarea adevăratei mărimi a unei secțiuni plane printr-un volum poliedric simplu (cub, paralelipiped, piramidă), utilizând metodele geometriei descriptive, în proiecție ortogonală* - *Determinarea formelor reale ale fețelor unui poliedru regulat sau neregulat, în vederea realizării desfășuratei suprafeței acestuia*
CS 2.3. Reprezentarea formelor geometrice regulate și neregulate prin metodele perspectivei construite (dependent)
- *Construirea perspectivei la un punct de fugă pentru un corp geometric regulat utilizând metoda de construcție dependentă* - *Construcția perspectivei la două puncte de fugă pentru reprezentarea volumetrică a unui paralelipiped sau a unui ansamblu de volume simple* - *Folosirea datelor de plan din triplă proiecție ortogonală a unui obiect de arhitectură pentru realizarea perspectivei construite (dependente) a acestuia*

CG 3 - Dezvoltarea gândirii spațiale prin rezolvarea unor probleme utilizând reprezentări proiective ca instrument de analiză, decizie și proiectare

Clasa a X-a
CS 3.1. Analizarea relațiilor spațiale în configurații tridimensionale utilizând schimbarea de plan, rotația și rabatarea
- *Determinarea poziției relative dintre două plane sau dintre o dreaptă și un plan prin aplicarea metodei rotației sau a schimbării planului de proiecție* - *Verificarea paralelismului sau perpendicularității dintre două drepte sau dintre o dreaptă și un plan utilizând rabaterea* - *Compararea rezultatului adevăratei mărimi a unui segment de dreaptă obținut în urma rotației cu cel obținut în urma schimbării de plan pentru verificarea corectitudinii execuției*
CS 3.2. Reprezentarea unor compoziții de volume în axonometrie izometrică și perspectivă construită prin metoda dependentă
- *Realizarea axonometriei izometrice (cu umbre) și a perspectivei construite pentru aceeași compoziție volumetrică pentru calculul umbrelor în perspectivă* - *Reprezentarea convențională în perspectivă a muchiilor vizibile și respectiv ne-vizibile ale unui volum dat* - *Reprezentarea poliedrelor regulate în perspectivă construită*
CS 3.3. Abordarea unor probleme de „determinare a adevăratei mărimi” folosind metodele geometriei descriptive
- *Determinarea adevăratelor mărimi ale elementelor geometrice (lungimi reale, arii reale, forme reale ale secțiunilor) prin utilizarea metodei schimbării planului vertical sau orizontal de proiecție* - *Determinarea adevăratelor mărimi ale elementelor geometrice (lungimi reale, arii reale, forme reale ale secțiunilor) prin utilizarea metodei rotației de nivel sau de front* - *Determinarea adevăratelor mărimi ale elementelor geometrice (lungimi reale, arii reale, forme reale ale secțiunilor) prin utilizarea metodei rabaterii unui plan pe planul orizontal de proiecție și revenirea prin ridicarea rabaterii*

CLASA a X-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Clasa a X-a

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Metodele geometriei descriptive	**1.1. Metode de determinare a adevăratei mărimi a unui segment de dreaptă** - metoda schimbării planelor de proiecție, aplicată pentru un punct, o dreaptă sau un plan: o *schimbarea planului vertical de proiecție* o *schimbarea planului orizontal de proiecție* - metoda rotației, utilizată pentru determinarea poziției reale: o *rotația în plan orizontal (rotație de nivel) - Axa paralelă cu Oz*

Domenii de conținut	Conținuturi
	o *rotația în plan vertical (rotație de front) - Axa perpendiculară pe planul vertical de proiecție - (de capăt)* o *determinarea adevăratei mărimi a unei figuri plane prin metoda rotației* - metoda rabaterii: o *rabaterea pe planul orizontal de proiecție* o *ridicarea rabaterii* **1.2. Reprezentarea volumelor neregulate simple** - reprezentarea volumelor neregulate simple în triplă proiecție ortogonală și axonometrie izometrică
2. **Metodele perspectivei**	**2.1. Perspectiva dependentă/mixtă pentru volume geometrice regulate:** - perspectiva construită la un punct de fugă pentru: o *corpuri geometrice regulate izolate (cub, prismă, piramidă, tetraedru, trunchi de piramidă; cilindru, con, trunchi de con, sferă)* o *ansambluri alcătuite din volume regulate* - perspectiva construită la două puncte de fugă pentru: o *corpuri geometrice regulate izolate* o *ansambluri de corpuri regulate* **Notă:** *Reprezentările se vor face utilizând diverse tehnici de randare.*

CLASA a XI-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Utilizarea elementelor de limbaj specifice desenului proiectiv pentru a realiza reprezentări convenționale

Clasa a XI-a
CS 1.1. Reprezentarea secțiunilor poliedrelor și corpurilor de rotație cu respectarea convențiilor grafice specifice desenului proiectiv în dublă / triplă proiecție ortogonală și axonometrie izometrică
- *Construcția secțiunii cu un plan particular printr-un poliedru cu reprezentarea muchiilor vizibile și ascunse conform convențiilor grafice* - *Construcția secțiunii cu un plan oarecare printr-un poliedru cu reprezentarea muchiilor vizibile și ascunse conform convențiilor grafice* - *Construcția intersecției unui corp simplu de rotație cu un poliedru (corp comun sau reuniune)*
CS 1.2. Utilizarea roto-translației pentru reprezentarea în dublă / triplă proiecție ortogonală și axonometrie izometrică
- *Rototranslația unei plăci plane de formă pătrată* - *Rototranslația unui volum simplu regulat* - *Construcția treptelor unor scări în spirală (nu neapărat în circumferință completă).*
CS 1.3. Integrarea diferitelor tipuri de reprezentări bidimensionale și tridimensionale într-un proiect coerent de arhitectură/ design
- *Integrarea în același proiect a reprezentărilor în plan, elevație, axonometrie izometrică și perspectivă* - *Utilizarea combinată a axonometriei și perspectivei pentru prezentarea unui concept* - *Utilizarea limbajului grafic al desenului proiectiv pentru evaluarea coerenței geometrice a volumelor arhitecturale*

CG 2 - Transpunerea formelor din spațiul real, obiectiv, în sistem de reprezentare convențional

Clasa a XI-a
CS 2.1. Reprezentarea secțiunilor volumelor
- *Construirea secțiunilor prin volume simple și recunoașterea tipurilor de secțiune (longitudinală și transversală), cu evidențierea diferențelor dintre acestea* - *Aplicarea secțiunilor pe volume geometrice simple pentru înțelegerea structurii interne a obiectului*

Clasa a XI-a
- *Reprezentarea secțiunii ca instrument de descriere a volumului*
CS 2.2. Utilizarea noțiunii de roto-translație în construirea scărilor și a suprafețelor elicoidale
- *Aplicarea noțiunii de roto-translație pe volume și elemente simple pentru înțelegerea mișcării în spațiu* - *Construirea unui elicoid pornind de la o suprafață plană, pentru înțelegerea generării formelor spiralate* - *Construirea unei scări elicoidale cu trepte simple, fără vang sau sâmbure central, prin rotație și translație succesivă a unei trepte*
CS 2.3. Construirea perspectivelor volumelor simple în proiecție centrală
- *Construirea perspectivei la un punct de fugă pentru volume simple orientate frontal* - *Construirea perspectivei la două puncte de fugă pentru volume rotite față de planul tabloului* - *Construirea perspectivelor scărilor și rampelor simple, utilizând unul sau două puncte de fugă, pentru înțelegerea relațiilor verticale și a adâncimii spațiului*

CG 3 - Dezvoltarea gândirii spațiale prin rezolvarea unor probleme utilizând reprezentări proiective ca instrument de analiză, decizie și proiectare

Clasa a XI-a
CS 3.1. Realizarea secțiunilor plane și a intersecțiilor dintre volume
- *Realizarea unei secțiuni oblice într-un poliedru regulat* - *Realizarea unei secțiuni oblice într-un poliedru neregulat* - *Realizarea unei secțiuni oblice într-un corp de rotație*
CS 3.2. Modelarea configurării spațiale a unui volum arhitectural prin roto-translație
- *Determinarea traseului elicoidal al unei trepte prin succesiune de translații și rotații* - *Realizarea desenului unei scări elicoidale în proiecție ortogonală și axonometrie izometrică* - *Modelarea unui turn cu elemente decorative dispuse în spirală în proiecție ortogonală și axonometrie izometrică*
CS 3.3. *Analiza diferitelor scenarii în funcție de scop în rezolvarea unei probleme cu metodele geometriei descriptive*
- *Determinarea mărimii reale a elementelor geometrice (segmente, unghiuri, figuri plane)* - *Stabilirea relațiilor geometrice dintre elemente (apartenență, poziție relativă)* - *Utilizarea metodelor geometriei descriptive ca metode pentru obținerea informațiilor care nu sunt vizibile direct în proiecțiile inițiale*

CLASA a XI-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Clasa a XI-a

Domenii de conținut	Conținuturi
1. **Geometrie descriptivă: secțiuni** (determinarea grafică a intersecției unui corp solid cu un plan)	**1.1. Poliedre regulate:** - secțiuni plane în poliedre regulate - intersecția unui poliedru regulat cu un plan - intersecții de poliedre regulate, incluzând construcția umbrelor purtate în dublă/triplă proiecție ortogonală și axonometrie izometrică **1.2. Corpuri de rotație:** - secțiuni plane în corpuri de rotație - intersecția unui corp de rotație cu o dreaptă (cilindru, con, trunchi de con, sferă) - intersecția unui corp de rotație cu un plan - intersecții ale corpurilor de rotație cu poliedre, cu trasarea umbrelor purtate - intersecții între două corpuri de rotație, cu evidențierea umbrelor purtate
2. Geometrie descriptivă: roto-translația	**2.1. Reprezentarea unei scări** (rampă, trepte, contratrepte, mână curentă) **în dublă/triplă proiecție ortogonală și axonometrie izometrică** **2.2. Roto-translația** unei suprafețe plane - roto-translația unui plan pătrat **2.3. Construcția scării în spirală** în dublă/triplă proiecție și axonometrie

Domenii de conținut	Conținuturi
3. Perspectivă: reprezentarea unor obiecte de arhitectură	**3.1. Realizarea perspectivei unor volume arhitecturale simple prin metoda dependentă/mixtă:** - perspectiva construită la un punct de fugă pentru volume simple (construcții arhitecturale simple: paralelipipedice sau cilindrice) - perspectiva construită la două puncte de fugă pentru volume simple (construcții arhitecturale simple: paralelipipedice, de explicat de ce nu cilindrice)

CLASA a XII-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Utilizarea elementelor de limbaj specifice desenului proiectiv pentru a realiza reprezentări convenționale

Clasa a XII-a
CS 1.1. Reprezentarea ansamblurilor de corpuri în sisteme de proiecție centrală sau paralelă
- *Reprezentarea unui ansamblu de volume complexe în axonometrie izometrică sau în perspectivă construită prin metoda dependentă/mixtă* - *Reprezentarea unui ansamblu format din volume neregulate în proiecție ortogonală sau în axonometrie izometrică* - *Reprezentarea unui volum de arhitectură sau design în axonometrie izometrică sau în perspectivă construită prin metoda dependentă/mixtă*
CS 1.2. Reprezentarea în dublă / triplă proiecție ortogonală a configurațiilor complexe - acoperișuri, ansambluri intersectate, forme complementare ale corpurilor
- *Reprezentarea în dublă/triplă proiecție ortogonală a liniilor de intersecție ale suprafețelor unui acoperiș în mai multe ape cu pante egale* - *Reprezentarea formei rezultate atunci când un ansamblu de corpuri este secționat cu un plan oblic* - *Determinarea formei rezultate prin extragerea unui volum („negativul”) dintr-un corp inițial*
CS 1.3. Reprezentarea unei volumetrii complexe în perspectivă construită la unul sau două puncte de fugă
- *Reprezentarea în perspectivă la un punct de fugă pentru un ansamblu volumetric prin metoda dependentă/mixtă* - *Reprezentarea în perspectivă la două puncte de fugă a unui ansamblu volumetric prin metoda dependentă/mixtă* - *Reprezentarea unui ansamblu volumetric complex cu umbre*

CG 2 - Transpunerea formelor din spațiul real, obiectiv, în sistem de reprezentare convențional

Clasa a XII-a
CS 2.1. Construirea perspectivelor centrale ale ansamblurilor volumetrice complexe la unul sau două puncte de fugă
- *Construirea perspectivei prin metoda dependentă la un punct de fugă pentru un ansamblu de volume* - *Construirea perspectivei prin metoda dependentă la două puncte de fugă pentru un ansamblu de volume* - *Construirea unei perspective prin metoda mixtă pentru un ansamblu de volume*
CS 2.2. Construirea umbrelor volumelor și ansamblurilor de volume
- *Construirea umbrei proprii și purtate a unui ansamblu/volum format din volume regulate, în axonometrie izometrică* - *Construirea umbrei proprii și purtate a unui ansamblu/volum cu formă neregulată, în axonometrie izometrică* - *Reprezentarea umbrei purtate a unui perete cu goluri (de uși și ferestre) sau de un acoperiș cu luminator, în axonometrie izometrică*
CS 2.3. Aplicarea hașurii și texturii diferențiate pentru a reda materialitatea și umbrele, creând astfel reprezentări vizuale bogate și expresive
- *Diferențierea materialelor de finisaj (piatră, sticlă, metal, lemn) prin hașuri și reprezentarea texturilor specifice* - *Redarea umbrelor proprii și purtate prin tehnici de hașurare progresivă* - *Aplicarea texturilor pentru a reprezenta materialitatea diferitelor suprafețe în reprezentările perspective*

CG 3 - Dezvoltarea gândirii spațiale prin rezolvarea unor probleme utilizând reprezentări proiective ca instrument de analiză, decizie și proiectare

Clasa a XII-a
CS 3.1. Reprezentarea unui ansamblu volumetric complex în triplă proiecție ortogonală, axonometrie izometrică și perspectivă construită la unul sau două puncte de fugă
- *Reprezentarea unui ansamblu complex din triplă proiecție ortogonală și axonometrie izometrică* - *Reprezentarea unui ansamblu complex din triplă proiecție ortogonală și perspectivă construită la un punct de fugă prin metoda dependentă/mixtă* - *Reprezentarea aceluiași ansamblu complex din axonometrie izometrică și perspectivă construită la două puncte de fugă prin metoda dependentă/mixtă*
CS 3.2. Reprezentarea umbrelor proprii și purtate pentru volumetrii complexe
- *Construcția umbrelor într-un spațiu construit luând în considerare obstacolele* - *Construcția umbrei unui corp pe o suprafață neregulată (ex. suprafață înclinată, trepte de scară, etc.)* - *Construcția umbrei unei serii de coloane complexe așezate liniar, cu evidențierea repetiției modelului*
CS 3.3. Reprezentarea unui ansamblu complex din axonometrie izometrică în triplă proiecție ortogonală și secțiune și perspectivă.
- *Deducerea formelor volumului utilizând umbra acestuia* - *Extragerea secțiunii din volumul dat în axonometrie izometrică* - *Construcția perspectivei pornind de la volumul dat în axonometrie izometrică*

CLASA a XII-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Clasa a XII-a

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Geometrie descriptivă: rezolvarea problemelor complexe	**1.1. Rezolvarea acoperișurilor în mai multe ape (cu versanți de pante egale):** - utilizarea proiecțiilor ortogonale (dublă sau triplă proiecție). **1.2. Probleme complexe de geometrie descriptivă, cu umbre proprii și umbre purtate:** - determinarea „negativului” unui volum ca diferență geometrică între două corpuri; - determinarea imaginilor reflectate ale corpurilor geometrice prin simetrie față de una sau două plane; - reprezentarea ansamblurilor formate din mai multe corpuri (poliedre regulate, corpuri de rotație, corpuri neregulate) în proiecții ortogonale, cu determinarea umbrelor proprii și purtate; - determinarea secțiunii ansamblurilor de corpuri cu un plan și reprezentarea configurației rezultate în proiecții ortogonale.
2. Perspectivă: exemple arhitecturale și de design reprezentative	**2.1. Reprezentarea în perspectivă construită a unor obiecte de arhitectură complexe/compoziție de obiecte.** - perspectiva construită la un punct de fugă pentru ansambluri arhitecturale (exemple arhitecturale și de design reprezentative); - perspectiva construită la două puncte de fugă pentru ansambluri arhitecturale (exemple arhitecturale și de design reprezentative). **Notă:** *Reprezentarea spațială se va face cu reprezentarea materialității, texturilor, și a umbrelor proprii și purtate.*

SUGESTII METODOLOGICE

Disciplina *Geometrie descriptivă și perspectivă* are două domenii majore care se dezvoltă coerent pe durata celor patru ani:

(1) *Geometria descriptivă* – reprezentarea corectă în dublă / triplă proiecție ortogonală și axonometrie izometrică a obiectelor geometrice, a formelor arhitecturale sau obiectelor de arhitectură, aplicarea metodelor geometriei descriptive pentru rezolvarea unor probleme specifice și respectiv obținerea unor forme arhitecturale complexe.

(2) *Perspectiva* – modul în care volumele sunt reprezentate corect și proporțional în perspectivă construită la unul / două puncte de fugă cu reprezentarea materialității și a umbrelor.

Aceste două direcții sunt abordate gradual și complementar:

Clasa a IX-a Noțiuni și concepte de bază	Fundamentarea limbajului, a sistemelor de proiecție	- Geometria descriptivă este o ramură a geometriei care studiază metode și tehnici de reprezentare precisă a obiectelor spațiale (tridimensionale) în plan (bidimensional), cu scopul de a rezolva probleme legate de poziția, forma și măsurarea acestora în spațiu. Aceasta se bazează pe proiecții ortogonale (perpendiculare) și pe reguli riguroase de transpunere a elementelor geometrice din 3D în 2D. - Accentul este pus pe reprezentarea precisă în desen în dublă/triplă proiecție ortogonală și axonometrie izometrică a volumelor și a formelor geometrice în spațiu.
Clasa a X-a Metode de reprezentare	Metodele geometriei descriptive și ale perspectivei (1 punct sau 2 puncte de fugă)	- Geometria descriptivă trece la metodele acesteia de reprezentare prin schimbarea planurilor de proiecție, rotație, rabatere; - Perspectiva (proiecția centrală) este o metodă de reprezentare grafică a obiectelor tridimensionale pe un plan bidimensional, bazată pe principiile geometriei proiective. Aceasta simulează percepția vizuală umană, redând adâncimea și distanța prin convergența liniilor paralele către unul sau mai multe puncte de fugă.
Clasa a XI-a Interpretare spațială și generarea formelor	Rezolvarea unor probleme de geometrie descriptivă. Perspectiva obiectelor de arhitectură	- Geometria descriptivă atinge nucleul formativ prin rezolvarea unor probleme de tangență, prin reprezentarea secțiunilor plane, prin aplicarea metodelor pentru generarea unor obiecte de rotație și aplicarea roto-translației pentru realizarea unor forme complexe (scara elicoidală) - Reprezentarea în perspectivă construită a obiectelor definite prin dublă/triplă proiecție ortogonală.
Clasa a XII-a Sinteză, rezolvare de probleme și integrare arhitecturală	Rezolvarea unor probleme complexe de geometrie descriptivă, acoperișuri, oglindiri, simetrie, „negativul” volumelor	- Geometria descriptivă devine un cadru de rezolvare a problemelor spațiale complexe: acoperișuri în mai multe ape, ansambluri de corpuri, secțiuni în sisteme volumetrice, umbre proprii și purtate - Perspectiva devine detaliată prin reprezentarea unor obiecte de arhitectură / design complexe .

Principii generale pentru proiectarea activităților de învățare

Sugestiile metodologice au rolul de a orienta cadrul didactic în aplicarea programei școlare pentru proiectarea și derularea la clasă a activităților de predare-învățare-evaluare, în concordanță cu specificul disciplinei *Geometrie descriptivă și perspectivă*. Programa școlară permite o abordare didactică flexibilă, adaptată particularităților de vârstă și intereselor elevilor din ciclul liceal și lasă libertatea cadrului didactic de a propune teme și subiecte dorite de către aceştia.

Orele de *Geometrie descriptivă și perspectivă* bugetate în curriculumul de specialitate (CS) și orele de *Geometrie descriptivă și perspectivă*, opțional de aprofundare, regăsite în curriculumul la decizia elevului din oferta școlii (CDEOȘ) se vor organiza grupat, într-un singur atelier, recomandat una în continuarea celeilalte.

Lectura personalizată a programei școlare are scopul de a identifica modalitățile concrete de aplicare a programei școlare la un context educațional specific, reflectate în documentele de proiectare elaborate de către profesor (planificarea calendaristică și proiectul unității de învățare). Acestea orientează și asigură conformitatea demersului didactic, prin raportare la strategiile de predare – învățare – evaluare care trebuie să acopere:

- *intenție și sinteză*: fiecare activitate conține o idee forță, un concept de bază;
- *gândire laterală*: încurajarea diferențelor de perspectivă produce o conștientizare în profunzime în structura mentală a elevului;
- *repetiție*: atenție asupra ancorelor în învățare, ca demers logic, de relaționare a etapelor de proces, în baza recapitulărilor;
- *legătura cu practica*: orice teorie are elemente practice, direct aplicative și orice activitate practică are la bază o teorie, acestea dau sens învățării;
- *multidisciplinaritate și transversalitate*: plus-valoare prin conexiuni și trimiteri la alte domenii;
- *recurență*: reluarea ciclului de învățare, până la aprofundarea competențelor;
- *evaluare și feedback*: accent pe evaluarea progresului în învățare.

În acord cu specificul disciplinei și al specializării, în funcție de unitatea de învățare sau de perioada din an (sărbători religioase, sărbători din folclor, zile din calendarul naturii, zile cu importanță pentru anul școlar etc.), pot fi organizate activități în afara școlii care susțin demersul didactic derulat la clasă, precum:

- vizite la muzee de artă, la galerii de artă, pentru vizionarea expozițiilor permanente sau pentru a participa la diferite ateliere;
- participarea la expoziții stradale;
- vizite la monumente de arhitectură și arheologie;
- participarea la ateliere tematice;
- organizarea de întâlniri cu arhitecți și designeri consacrați, oameni de cultură, specialiști în domeniu etc.;
- vizite la birouri de proiectare în domeniul arhitecturii și design-ului;
- vizite la situri arheologice, lucrări de restaurare a monumentelor și șantiere;
- participarea la festivaluri de arhitectură și arte plastice pe diferite teme;
- participarea la concursuri școlare sau la simpozioane pentru elevi.

Condiții de desfășurare a activităților

Sală:
- atelier sau sală de clasă, iluminare naturală adecvată.

Echipamente:
- masă de desen sau bancă de elev dotată cu planșetă de lucru 50x70 cm;
- tablă școlară/tablă interactivă;
- trusă geometrie pentru tablă școlară;
- videoproiector/ecran, computer/laptop;
- spațiu pentru depozitarea/arhivarea desenelor;
- acces la modele geometrice și modele arhitecturale (sau de design) simple;
- acces la imagini și desene tehnice de arhitectură și design, acces la imagini de referință;
- posibilitate de expunere a lucrărilor.

Materiale utilizate pentru desen manual
- hârtie albă format A3, 50x70 cm, adeziv pentru fixarea hârtiei;
- instrumente utilizate pentru desen: teu, echer 30°/60°, echer 45°, compas, creion mecanic, creioane grafit; de diferite tării, creioane colorate, gumă de șters.

Clarificări asupra sensului matematic al conceptelor și relația acestora cu arhitectura

Geometria descriptivă este ramura geometriei care studiază metodele de reprezentare plană, în dublă și triplă proiecție ortogonală, a obiectelor spațiale, în vederea determinării poziției, intersecțiilor și mărimilor reale ale elementelor geometrice.

Perspectiva construită este metoda de reprezentare în proiecție conică a obiectelor în spațiu.

Disciplina *Geometrie descriptivă și perspectivă* „urmărește formarea unor deprinderi și cunoștințe de reprezentare prin înțelegerea și însușirea geometriei reprezentărilor formelor spațiale pe un plan. Această disciplină tinde să conțină în arhitectură, nu numai totalitatea mijloacelor de reprezentare a spațiului tridimensional pe un plan, dar și geometria formelor și reprezentărilor de arhitectură... În această disciplină studiul se referă la geneza, proprietățile și relațiile acestor forme, atât ca realități obiective în reprezentare cât și în aspectele lor spațiale, în mediu, în perspectivă, în axonometrie, în studiul umbrelor și în multe alte aplicații.” (Aurelian Tănăsescu - Geometrie descriptivă, perspectivă, axonometrie, 1975)

Conceptele și principiile matematice de bază includ:

- *metode de proiecție*: Gaspard Monge a creat sistemul de proiecție ortogonală dublă, care utilizează două plane perpendiculare primare (orizontal și vertical);
- *sisteme de coordonate*: funcționează într-un spațiu geometric definit, utilizând concepte abstracte de spațiu 3D (puncte, linii, plane etc.) care au o corespondență în sisteme de coordonate 2D prin proiecție;
- *proprietăți și relații geometrice*: matematica de bază implică definirea și manipularea precisă a proprietăților geometrice, cum ar fi lungimea reală a liniilor, forma reală a planurilor și unghiurile dintre elementele geometrice; acest lucru permite măsurarea și analiza configurațiilor spațiale;
- *operații cheie:* metodele geometriei descriptive : Schimbarea de plan, rotația, rabaterea pentru a rezolva probleme de geometrie descriptivă și pentru a stabili adevărata mărime a unor elemente geometrice, puncte de tangență, intersecții de corpuri, poziția corpurilor geometrice înscrise sau circumscrise;
- *transformări:* corpuri de rotație, corpuri de translație, corpuri de roto-translație.

Elemente matematice esențiale în geometria descriptivă

1. **Sistemul de reprezentare în triplă proiecție ortogonală**
    a. Explicația sistemului
    b. Triedru, explicații
2. **Reprezentarea în axonometrie izometrică**
    a. Elemente de construcție
    b. Forme de bază
    c. Elipsa (construită cu compasul și construită prin coordonate)
3. **Reprezentarea punctului în spațiu - triplă proiecție ortogonală**
    a. Coordonate
    b. Reprezentare în triedru
    c. Poziții relative față de sistem în porțiunea negativă a axelor (având valori negative față de axele sistemului)
4. **Reprezentarea dreptei în spațiu**
    a. Reprezentarea dreptei
    b. Coordonate
5. **Drepte particulare - față de planurile de proiecție**
    a. Pozițiile dreptei
    b. Tipuri de drepte (frontală, orizontală, de capăt, laterală, de profil, verticală, fronto-orizontală)
    c. Relație cu sistemul: perpendicularitate sau paralelism
    d. Poziția relativă a două drepte
6. **Reprezentarea planului**
    a. Reprezentarea planului prin urmele pe planurile de proiecție
    b. Urme plane
7. **Plane particulare**
    a. Tipologia planurilor

b. Poziția relativă a două plane în spațiu

8. **Drepte importante în plan**
   a. Dreapta de cea mai mare pantă
   b. Dreapta orizontală
   c. Dreapta frontală
   d. Dreapta laterală
9. **Reprezentări axonometrice compuse**
   a. Volume primare
   b. Corpuri de rotație (obținute prin rotația în jurul unei axe, folosind elipse)
   c. Volumetrii compuse
10. **Poligoane și Poliedre**
   a. Construcția poligoanelor regulate
   b. Construcția poliedrelor regulate (triplă proiecție și axonometrie)
11. **Construcții pe plan înclinat**
   a. Construcția unui volum pe un plan înclinat
12. **Umbre purtate în axonometrie și proiecție ortogonală**
   a. Umbra punctului
   b. Umbra dreptei
   c. Umbra planului
   d. Umbre, metode intuitive : axonometrie
   e. Construcția umbrelor în triplă proiecție ortogonală
13. **Acoperișuri cu pante egale (numai pentru specificul arhitecturii)**
   a. Noțiuni generale : elemente de bază - muchie, coamă, dolie
   b. Rezolvarea unor acoperișuri simple (fără calcane)
14. **Intersecții**
   a. Intersecția dreptei cu planele de proiecție
   b. Intersecția unui plan cu planele de proiecție : urma unui plan.
   c. Intersecția unei drepte cu un plan
   d. Rezolvări intuitive
15. **Sistemul reprezentării în perspectivă**
   a. sistemul de perspectivă
16. **Reprezentări perspective dependente de plan vertical/orizontal**
   a. Construcția perspectivei
17. **Diviziuni perspective**
   a. Construcția unui segment cu diviziuni proporționale
18. **Perspectiva construită**
   a. La un punct de fugă
   b. La două puncte de fugă

Recomandări pentru predare

- Se recomandă ca elevul să urmeze exemplul profesorului care ar trebui să deseneze anumite lucrări în parte, sau măcar să ofere exemplul unei lucrări terminate.
- Se recomandă utilizarea unor lucrări de referință.
- Profesorul ar trebui să explice etapele de lucru, într-o ordine firească pe care elevul să o poată urma.
- Se recomandă ilustrarea construcției unei lucrări prin diverse tehnici/metode.
- Se recomandă rezolvarea unor probleme de dificultate progresivă.
- Profesorul trebuie să coreleze explicațiile cu nivelul de vârstă și pregătire al elevilor.
- Este recomandată reluarea anumitor etape esențiale, în vederea consolidării abilităților.
- Profesorul trebuie să ofere feedback și să explice obiectivele finale ale exercițiilor (sub formă de note sau calificative, comentarii sau observații).

Recomandări de evaluare

Evaluarea reprezintă o componentă intrinsecă a predării și a învățării. Este recomandată cu prioritate abordarea modernă a evaluării ca activitate de învățare, în scop formativ. Astfel, sunt potrivite metode precum: urmărirea progresului personal, observarea sistematică, autoevaluarea, interevaluarea, realizarea de proiecte care să valorifice achizițiile elevilor, dar să stimuleze în același timp dezvoltarea de valori și atitudini, în contexte firești, adaptate vârstei, construirea de portofolii sau mape de lucrări. Procesul de evaluare va pune, de asemenea, accent pe recunoașterea experiențelor de învățare și a competențelor achiziționate de către elevi în mediul nonformal sau informal. Se recomandă evaluarea lucrărilor pe baza unor criterii specifice, cunoscute de către elevi sau pe baza unor grile de evaluare care urmăresc procese de realizare a unui produs final pe o perioadă mai mare de timp.

Dicționar de termeni-cheie și delimitări conceptuale

- *Desen proiectiv*: metodă de reprezentare grafică a obiectelor tridimensionale pe un plan bidimensional, utilizând principii din geometria proiectivă; acesta se bazează pe proiecții geometrice pentru a reda corect relațiile spațiale, formele și proporțiile obiectelor; definiția subliniază rigorile științifice ale reprezentării spațiale, distingându-l de desenul liber sau intuitiv; există două categorii principale de proiecții: proiecția conică (perspectiva) și proiecția paralelă (de exemplu: ortogonală, axonometrică).
- *Geometrie descriptivă*: ramură a geometriei care studiază metode și tehnici de reprezentare precisă a obiectelor spațiale (tridimensionale) pe un plan bidimensional, cu scopul de a rezolva probleme legate de poziția, forma și determinarea adevăratei mărimi a acestora în spațiu. Aceasta se bazează pe proiecții ortogonale (perpendiculare) și pe metode grafice precise de reprezentare a elementelor geometrice din 3D în 2D. De asemenea, utilizează dubla/tripla proiecție ortogonală (sistemul Monge) pentru a permite vizualizarea, analiza și proiectarea formelor spațiale și constituie un fundament esențial al desenului tehnic în arhitectură, inginerie și design.
- *Perspectivă (proiecția centrală)*: metodă de reprezentare grafică a obiectelor tridimensionale pe un plan bidimensional, bazată pe principiile geometriei proiective; aceasta simulează percepția vizuală umană, redând adâncimea și distanța prin convergența liniilor paralele către unul sau mai multe puncte de fugă; proiecția centrală se caracterizează prin faptul că toate liniile de proiecție (razele vizuale) pornesc dintr-un punct unic (centrul de proiecție sau ochiul observatorului). În proiecția centrală, dimensiunile obiectelor scad proporțional cu distanța față de centrul de proiecție, pe când în proiecția paralelă (de exemplu, axonometrie) dimensiunile rămân constante; proiecția centrală nu păstrează paralelismul liniilor din spațiu (decât pentru cele paralele cu planul de proiecție).
- *Punct de fugă*: liniile paralele din spațiu converg către un punct situat pe linia orizontului (de exemplu, șinele de tren care par să se întâlnească la orizont); poate implica perspectivă cu 1, 2 sau 3 puncte de fugă, în funcție de orientarea obiectului față de planul de proiecție.
- *Centru de proiecție*: punctul din care se proiectează obiectul (analog cu poziția ochiului).
- *Plan de proiecție*: suprafața bidimensională pe care se realizează tabloul perspectiv (de exemplu, foaia de hârtie).
- *Linia orizontului*: linie orizontală care corespunde cu nivelul ochiului observatorului.
- *Proiecție ortogonală (proiecție dreaptă)*: metodă de reprezentare grafică a obiectelor tridimensionale pe un plan bidimensional; aceasta face parte din categoria proiecțiilor paralele și este fundamentală în geo metria descriptivă și desenul tehnic; toate razele proiectante sunt paralele între ele și formează un unghi de 90° cu planul de proiecție.
- *Proiecție axonometrică*: metodă de reprezentare grafică a obiectelor tridimensionale pe un plan bidimensional, aparținând categoriei proiecțiilor paralele; aceasta utilizează un sistem de axe înclinate față de planul de proiecție, redând într-o singură imagine cele trei dimensiuni (lungime, lățime, înălțime), cu o distorsiune controlată a unghiurilor și proporțiilor. Este frecvent utilizată în desenul tehnic și geometria descriptivă pentru vizualizări 3D intuitive; cele trei axe (*Ox, Oy, Oz*) sunt proiectate pe planul de desen cu unghiuri specific între ele. Păstrează paralelismul liniilor din spațiu; nu păstrează unghiurile și lungimile reale (cu excepția proiecției izometrice standard, unde scalarea este uniformă); redă volumul și orientarea obiectului într-un mod mai intuitiv decât proiecția ortogonală simplă; față de proiecția ortogonală, axonometrica combină mai multe fețe ale obiectului într-o singură reprezentare, în timp ce proiecția ortogonală utilizează vederea separată (frontală, laterală etc.); față de perspectiva centrală, nu are puncte de fugă, iar liniile paralele rămân paralele (datorită proiecției paralele); oferă o vizualizare echilibrată între precizie și claritate vizuală, fără distorsiuni extreme de perspectivă.

- *Proiecție axonometrică izometrică (proiecție izometrică)*: tip special de proiecție axonometrică în care cele trei axe spațiale (*Ox, Oy, Oz*) formează unghiuri egale între ele (120°) pe planul de proiecție, iar scalarea pe fiecare axă este identică; aceasta permite reprezentarea obiectelor tridimensionale într-un mod echilibrat, păstrând proporțiile și facilitând măsurarea dimensiunilor; este una dintre cele mai utilizate metode în desenul tehnic pentru vizualizări 3D intuitive; față de proiecția dimetrică/trimetrică, în izometrică toate axele au aceeași scalare și unghiuri egale, în timp ce în cea dimetrică/ trimetrică acestea diferă.
- *Proiecție axonometrică dimetrică*: două axe au aceeași scalare și unghiuri diferite față de a treia.
- *Proiecție axonometrică trimetrică*: toate axele au scalări și unghiuri diferite.
- *Planul tabloului*: în cadrul proiecției centrale/conice, se utilizează planul tabloului, înțeles drept planul geometric pe care se construiește imaginea proiectată; acest plan servește ca suport al perspectivei și determină poziția liniei orizontului și a punctelor de fugă.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

A. Manuale și cărți

1. Ciolacu Dragoș, Șerban Sorin (2012) – *Arhitectură: Admitere (Propuneri și Subiecte),* ed.II, Editura Tehnopress, Iași
2. Dumitrescu Cristian (2005) - *Cubul magic: Culegere de exerciții de desen tehnic și reprezentări geometrice*, Editura Politehnica Timișoara
3. Enache Mircea, Ionescu Iulius (1983) - *Geometrie Descriptivă și Perspectivă*, Editura Didactică și Pedagogică, București
4. Gheorghiu Adrian (1963) - *Tehnica desenului perspectiv în construcții și arhitectură*, Editura Tehnica, București
5. Horia Teodoru (1958 - 1968) – *Perspectiva*, vol.1-2, Editura de Stat pentru Literatură și Artă
6. Ivănceanu T., Sofronescu E., Buzila V. (1979) - *Geometrie descriptivă și desen tehnic* — Editura Didactică și Pedagogică, București
7. Moncea Jean, Alămoreanu Ileana, Vasilescu Elisabeta, Constantinescu Trandafir Doina (1975) - *Desfășurarea suprafețelor*, Editura Tehnică, București
8. Nica Răzvan, Șerbănoiu Bogdan, Grădinaru Tudor (2019) – *Spațiu - Formă - Arhitectură*, Editura Tehnopress, Iași
9. Nicoară Gh., Precupețu P., Georgescu C. I. (1973) - *Desen tehnic – Manual pentru licee de specialitate și școli de maiștri* – Editura Didactică și Pedagogică, București
10. Tănăsescu Aurelian (1963) - *Curs de perspectivă*, Editura Didactică și Pedagogică, București
11. Tănăsescu Aurelian (1971) - *Perspectivă - probleme*, Editura Didactică și Pedagogică, București
12. Țiclete Gheorghe, Onose Dumitru, Crăciun Ileana Mihaela, Badea Ana-Cornelia (2014) - *Geometrie descriptivă*, Editura Matrix Rom, București
13. Țiclete Gheorghe, Onose Dumitru, Crăciun Ileana Mihaela (2011) - *Perspectivă, axonometrie și umbre*, Editura Matrix Rom, București
14. Weiner Gerhard (1955) – *Perspektive*, Fachbuchverlag Leipzig

B. Reglementări tehnice

1. Standard de stat STAS 2-82 – Desene tehnice – Scări
2. Standard de stat STAS 1434-83 – Desene tehnice de construcții – Linii, cotare, reprezentări convenționale, indicator

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
VITCU ANCA GABRIELA	Conf. univ., dr. matematică	Universitatea de Arhitectură și Urbanism „Ion Mincu”, București
BALAJTI ROBERT	Arhitect, Profesor de arhitectură asociat	Liceul de Arte, Oradea
DOBRICĂ-VĂSI LAVINIA-ELENA	Profesor de matematică, Grad didactic I	Colegiul Tehnic de Arhitectură și Lucrări Publice „I. N. Socolescu”, București
DRĂCEA VIORICA JENI	Profesor de matematică, Grad didactic I	Liceul de Artă „Gh. Tattarescu”, Focșani
ENACHE ANDREEA	Profesor de arhitectură, Grad didactic II	Colegiul Tehnic de Arhitectură și Lucrări Publice „I. N. Socolescu”, București
FĂGĂRĂȘANU CORNELIU	Profesor de arhitectură,, Definitivat	Liceul de Arte „Corneliu Baba”, Bistrița
IONESCU BOGDAN	Profesor de arhitectură, Grad didactic II	Colegiul Tehnic de Arhitectură și Lucrări Publice „I. N. Socolescu”, București
LEU ALEXANDRU	Profesor de arhitectură, Grad didactic II	Colegiul de Artă „Carmen Sylva”, Ploiești
POP BENOVSZKY ESZTER MAGDA	Arhitect, Profesor de arhitectură asociat	Liceul de Arte „Aurel Popp”, Satu Mare
RĂDUCAN EMILIA ȘTEFANIA	Profesor de matematică, Grad didactic I	Colegiul Național „Traian”, Drobeta Turnu Severin
SEVAN IOANA	Profesor de arhitectură, Definitivat	Colegiul de Artă „Ciprian Porumbescu”, Suceava

RESPONSABILI/COORDONATORI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
CRISTESCU BOGDAN	Director General	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare	Coordonator GL
VRÎNCEANU GABRIEL	Șef Serviciu Dezvoltare Curriculum	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare	Coordonator GL
VITCU ANCA GABRIELA	Conf. univ., dr. matematică	Universitatea de Arhitectură și Urbanism „Ion Mincu”, București	Coordonator științific
NAGHI ELISABETA ANA	inspector	Ministerul Educației și Cercetării	Responsabil MEC
DAN STELUȚA	consilier	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare	Responsabil SGLC_CS
PAULIUC LĂCRĂMIOARA-ANA	consilier	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare	Responsabil SGLC_CS

Anexa nr. 41

Programa școlară
pentru disciplina

Tehnologia informației și a comunicațiilor

Clasa a X-a

Trunchi comun (TC)

Toate filierele, toate profilurile,
toate specializările/calificările profesionale

Învățământ liceal

- 2026 -

Anexa nr. 41
Programa școlară pentru *Tehnologia informației și a comunicațiilor*, clasa a X-a, trunchi comun (TC)

- *Toate filierele, toate profilurile, toate specializările/calificările profesionale*

NOTĂ DE PREZENTARE

Statutul disciplinei

Disciplina *tehnologia informației și a comunicațiilor*, studiată în ciclul liceal, este o continuare a disciplinei *informatică și TIC*, studiată în gimnaziu, în trunchiul comun. În ciclul liceal, aceasta are rolul de a consolida și extinde domeniile de competență, aprofundând aspectele privind tehnologiile digitale și aplicative ale domeniului informatic, pentru toți elevii, indiferent de filieră, profil sau specializare.

Conform Ordinului ministrului educației și cercetării nr. 4.350/2025 privind aprobarea planurilor-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, disciplina *tehnologia informației și a comunicațiilor* se studiază ca disciplină din categoria curriculumului de trunchi comun (TC) la toate filierele, profilurile și specializările/calificările, la clasele a IX-a, a X-a, a XI-a și a XII-a, cu o alocare orară de câte o oră/săptămână.

Activitățile sunt desfășurate, obligatoriu, în laboratorul de informatică.

Raportarea la cadrul legislativ și documentele strategice generale și specifice care susțin/întemeiază studiul disciplinei

Elaborarea prezentei programe școlare este bazată pe documente fundamentale care definesc viziunea și structura curriculumului național:

- Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023, cu modificările și completările ulterioare, precum și alte acte subsecvente relevante privind implementarea curriculumului național;
- Ordinul privind aprobarea planurilor-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi (OMEC nr. 4.350/2025);
- Recomandarea Consiliului UE privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții (2018);
- Cadrul european al calificărilor (EQF);
- Rapoarte OECD/UNESCO privind competențele digitale și educația STEM, Cadre de referință;
- Profilul de formare al absolventului (OME nr. 6731/2023);
- Cadrul european al competențelor digitale pentru cetățeni (DigComp 2.3.), respectiv Cadrul de Competențe digitale pentru elevi (Anexa OME 6466/2024);
- Cadrul de competențe de inteligență artificială pentru elevi (AI competency framework for students), UNESCO 2024.

Programa școlară asigură integrarea unor teme transversale prevăzute de Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023, susținând dezvoltarea competențelor elevilor în domenii precum: educația pentru mediu, educația pentru sănătate, educația financiară, gândirea critică, securitate cibernetică și contribuind astfel la înțelegerea contextelor socio-economice și a dinamicii acestora.

Rolul disciplinei în formarea elevilor

Studiul disciplinei *tehnologia informației și a comunicațiilor* vizează formarea de competențe digitale generale și aplicative, utile tuturor elevilor și durabile în timp, valorificând competențele formate pe parcursul ciclului gimnazial în utilizarea instrumentelor digitale, aplicațiilor de birotică și elementelor introductive de programare și robotică.

Disciplina contribuie, în mod direct, la realizarea profilului de formare al absolventului de liceu, dezvoltând competențe-cheie definite la nivel european, cu prioritate prin competența digitală, competența matematică și competența în științe, tehnologie și inginerie și în mod indirect, prin celelalte competențe cheie europene integrate și promovarea unor demersuri didactice care cuprind activități de învățare adecvate și valorifică eficient limbajul de specialitate în contexte variate.

Ideile noi promovate de această disciplină vizează abordarea logică și sistematică a rezolvării problemelor, aplicarea conceptelor tehnologiei informației și a comunicațiilor pentru a dezvolta competențe adecvate unei societăți digitale (comunicare, colaborare, învățare, utilizare responsabilă și cu discernământ a inteligenței artificiale, a modelelor digitale ale unor activități cu impact cetățenesc și profesional), pentru operarea cu sistemele de calcul (înțelegerea arhitecturii, funcționării sistemelor de calcul și utilizarea eficientă a acestora, a roboților și dispozitivelor inteligente) și pentru realizarea de conținuturi digitale de diferite tipuri, utilizând aplicații dedicate (pentru prelucrarea textelor, calcul tabelar, prezentări, aplicații cu interfețe vizuale), integrând competențele dobândite anterior. Competențele dezvoltate pot fi transferate în viața cotidiană sau profesională și pot contribui la formarea competențelor specifice altor discipline școlare sau la abordarea interdisciplinară a unor proiecte.

Justificarea statutului disciplinei, elemente de continuitate/de noutate

Disciplina *tehnologia informației și a comunicațiilor* valorifică achizițiile formate în gimnaziu la nivelul competențelor digitale de bază și al utilizării instrumentelor informatice, aducând progres prin integrarea în societatea digitală, pe mai multe planuri,

utilizarea avansată a unor aplicații dedicate, precum și înțelegerea la un alt nivel a arhitecturii și funcționării sistemelor de calcul, cu elemente de programare a roboților virtuali și integrarea senzorilor.

Caracterul său de curriculum de trunchi comun (TC) subliniază rolul central al disciplinei în formarea de competențe elevilor în domeniul tehnologiei informației și a comunicațiilor. Prin natura sa, *tehnologia informației și a comunicațiilor* se află la intersecția între cunoaștere teoretică și aplicare practică, oferind un cadru de valorificare interdisciplinară și diferențiată a competențelor, evidențiind aplicabilitatea TIC în toate domeniile de activitate, de la educație și cercetare, la administrație, afaceri și viață cotidiană.

Categorii de programe școlare pentru disciplina *tehnologia informației și a comunicațiilor*

Disciplina *tehnologia informației și a comunicațiilor* este disciplină de trunchi comun (TC), cu rolul de a forma și consolida competențe digitale de bază, care facilitează utilizarea tehnologiilor digitale în mod eficient, sigur și etic, în diferite contexte.

Orientări generale și specifice în traseul de studiu și aplicare a programei școlare

Aplicarea eficientă a programei presupune:

- respectarea competențelor generale și specifice ca repere obligatorii în proiectarea activităților didactice;
- proiectarea didactică flexibilă, centrată pe situații de învățare autentice și evaluări bazate pe competențe;
- corelarea competențelor generale și specifice cu domeniile de conținut și cu exemplele de activități de învățare;
- planificarea integrată a conținuturilor, cu accent pe rezolvarea de probleme, lucrul în echipă, proiecte interdisciplinare și utilizarea resurselor digitale moderne;
- valorificarea componentelor orientative (sugestii metodologice, activități complementare, proiecte extracurriculare) pentru adaptarea la particularitățile colectivului de elevi și la resursele școlii;
- dotarea adecvată a laboratoarelor de informatică și utilizarea unor resurse digitale moderne;
- corelarea activităților de învățare cu domenii STEM, economie, științe sociale și arte digitale.

Programa are caracter obligatoriu în ceea ce privește competențele generale, competențele specifice și conținuturile precizate, iar componentele metodologice și exemplele de activități de învățare au caracter orientativ, oferind cadrul pentru adaptarea la nivelul clasei și al resurselor disponibile.

Profesorul are libertatea de a selecta și combina într-o manieră flexibilă, metode, resurse și instrumente digitale adecvate, cu condiția respectării finalităților prevăzute de programă. Se recomandă accentuarea caracterului practic, formativ și explorator în predarea acestei discipline, pentru a dezvolta autonomia elevului în învățare și în formarea unei culturi informatice autentice.

Progresia conținuturilor trebuie să fie graduală, adăugând valențe noi și valorificând creativ achizițiile de la nivel gimnazial.

Studiul disciplinei urmărește:

- formarea autonomiei în utilizarea tehnologiilor digitale și a capacității de a aplica cunoștințele în proiecte practice;
- promovarea interdisciplinarității, prin integrarea instrumentelor TIC în alte discipline și proiecte școlare;
- îmbinarea activităților teoretice și practice în laborator cu accent pe realizarea de proiecte individuale și de grup;
- utilizarea resurselor digitale moderne, simulatoare de robotică și aplicații interactive;
- dezvoltarea competențelor digitale transversale: organizare, comunicare, colaborare, gândire critică.

Studiul roboticii permite dezvoltarea gândirii logice și algoritmice, stimularea creativității și inovației, încurajarea abordării interdisciplinare și pregătirea elevilor pentru cariere viitoare în IT, automatizări și tehnologii emergente.

Studiul programării vizuale permite elevilor să înțeleagă și să aplice principiile interacțiunii om-calculator, dezvoltând abilități de utilizare eficientă a aplicațiilor informatice. Elevii învață să creeze programe cu elemente vizuale interactive, să organizeze informația și controalele într-un mod clar și atractiv și să gestioneze evenimente și acțiuni ale utilizatorului. Astfel se dezvoltă creativitatea, gândirea logică și capacitatea de proiectare, oferind totodată o înțelegere practică a modului în care aplicațiile informatice moderne comunică cu utilizatorul.

Setul de competențe generale ale disciplinei *tehnologia informației și a comunicațiilor* este construit pornind de la taxonomia Bloom (revizuită), pentru a acoperi progresiv toate nivelurile de complexitate cognitivă și oferind elevilor o experiență completă de învățare.

Astfel, acest set de competențe asigură o progresie clară de la identificarea noțiunilor fundamentale (alfabetizare digitală) la aplicarea lor practică, apoi la evaluarea critică și la crearea de soluții originale, și garantează formarea competențelor digitale de bază, recunoscute ca esențiale pentru orice cetățean al secolului XXI, în acord cu recomandarea Consiliului UE privind competențele-cheie.

În ansamblu, competențele generale precizate în programă contribuie la formarea competențelor digitale, logice și creative necesare unui specialist sau cetățean activ într-o societate bazată pe tehnologie și inovare.

Programa școlară de *tehnologia informației și a comunicațiilor* este calibrată pentru o alocare de o oră/săptămână la fiecare dintre clasele a IX-a până la a XII-a, asigurând o rezervă de 25% din timpul alocat disciplinei, la dispoziția cadrului didactic pentru activități de remediere, consolidare, aprofundare sau extindere.

Structura programei școlare include, pe lângă Nota de prezentare, următoarele componente:

- Competențe generale;
- Competențe specifice și exemple de activități de învățare;
- Conținuturi;
- Sugestii metodologice.

Competențele generale (CG) sunt urmărite pe întreg parcursul învățământului liceal și integrează achizițiile de cunoaștere și de comportament așteptate, subliniind orientarea generală a procesului educațional la această disciplină.

Competențele generale sunt derivate din competențele-cheie promovate la nivel european și incluse în profilul de formare al absolventului de liceu și explicitează finalitățile majore ale disciplinei, acele achiziții de durată pe care toți elevii trebuie să le dobândească prin întreg studiul acesteia, la nivelul ciclului liceal. Acestea dau coerență disciplinei, stabilesc direcția învățării și fundamentează derivarea competențelor specifice, selecția și organizarea conținuturilor învățării. Competențele generale au grad ridicat de complexitate și integrează ansambluri de cunoștințe, abilități și atitudini, ca rezultate ale învățării utile pentru dezvoltarea personală, pentru cetățenia activă, pentru incluziune socială și pentru angajare pe piața muncii.

Competențele specifice (CS) sunt competențe derivate din competențele generale și reprezintă etape măsurabile în formarea și dezvoltarea acestora, ilustrând rezultate ale învățării pentru fiecare an de studiu. Acestea exprimă, pentru elevi, achizițiile învățării prin parcurgerea disciplinei de studiu, și includ, la fel ca în cazul competențelor generale, ansambluri de cunoștințe, abilități și atitudini. Competențele specifice asigură continuitatea de la gimnaziu, progresia de la un an la altul și conexiunea cu profilul de formare al absolventului.

Pentru formarea și dezvoltarea competențelor specifice, în programă sunt propuse **exemple de activități de învățare (EAI)**, care descriu contexte și modalități prin care competențele specifice sunt formate, exersate, consolidate și evaluate în mod curent, formativ. Ele au rol orientativ, nu prescriptiv, și oferă profesorilor repere privind modul în care pot organiza situații de învățare relevante pentru elevi. Astfel, profesorul poate să adapteze activitățile de învățare propuse în programă, să le completeze sau să le înlocuiască cu altele adecvate clasei, asigurând cadrul unui demers didactic personalizat, pentru formarea/dezvoltarea competențelor prevăzute de programă, în contextul specific al fiecărei clase.

Conținuturile sunt organizate în domenii de conținut (categorii mari) și, în cadrul acestora, în conținuturi propriu-zise ale învățării. Domeniile de conținut și conținuturile învățării definesc „substanța” disciplinei: ce anume se studiază efectiv, pentru a sprijini formarea competențelor. Acestea constituie o selecție, adecvată din punctul de vedere didactic, de elemente din domeniul de studiu al disciplinei (informații factuale, conceptuale, procedurale), cu rol de suport operațional/instrumental pentru formarea competențelor specifice. Selecția este făcută pe baza principiului continuității și al coerenței, iar conținuturile sunt interconectate, astfel încât, după parcurgerea lor integrală, elevul să fie capabil să realizeze conexiuni, în scopul rezolvării unor probleme diverse, de natură teoretică sau practic-aplicativă.

Sugestiile metodologice au rolul de a sprijini profesorii în aplicarea programei, fără a impune sau a face o inventariere a metodelor didactice utilizate. Acestea traduc intențiile programei (competențe generale, competențe specifice, conținuturi, exemple de activități de învățare) în modalități și mijloace pentru realizarea demersului didactic, prin exemple minimale, relevante, de abordare a activității didactice, pentru alegerea strategiilor didactice și pentru integrarea conținuturilor și competențelor în practica școlară.

Astfel, programa școlară oferă un cadru coerent de utilizare: competențele generale indică direcțiile de învățare, competențele specifice, pe ani de studiu, precizează etapele de progres, domeniile de conținut stabilesc suportul științific pentru formarea acestor competențe, iar exemplele de activități de învățare ilustrează modalități concrete de dezvoltare a experiențelor de învățare.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Recunoaște conceptele, instrumentele și relațiile fundamentale din domeniul tehnologiei informației și a comunicațiilor, pentru a construi o bază solidă de cunoștințe utilizabile**
CG2	**Explică principiile, rolul instrumentelor și relațiile fundamentale din domeniul tehnologiei informației și a comunicațiilor, pentru a rezolva sarcini specifice într-o societate digitală**
CG3	**Utilizează instrumentele și metodele specifice domeniului tehnologiei informației și a comunicațiilor pentru rezolvarea de sarcini specifice, respectând pașii operaționali**
CG4	**Analizează instrumentele, strategiile și metodele specifice domeniului tehnologiei informației și a comunicațiilor pentru a face alegeri adecvate, într-o societate digitală**
CG5	**Evaluează eficiența și impactul instrumentelor, strategiilor și metodelor din domeniul tehnologiei informației și a comunicațiilor, pe baza unor criterii tehnice, etice și legale**
CG6	**Creează produse și soluții digitale personalizate, adecvate scopului propus**

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Recunoaște conceptele, instrumentele și relațiile fundamentale din domeniul tehnologiei informației și a comunicațiilor, pentru a construi o bază solidă de cunoștințe utilizabile

Clasa a X-a
CS 1.1. Recunoaște conceptele de bază și principalele strategii și măsuri pentru a folosi în siguranță tehnologiile moderne, respectiv principalele instrumente digitale pentru a naviga pe web, într-o societate digitală
- *completarea, cu definiții scurte ale unor concepte de bază ale securității cibernetice, a unui glosar digital care poate fi integrat în revista cercului de informatică pentru a facilita înțelegerea noțiunilor folosite frecvent în discuțiile despre siguranța în mediul online* - *enumerarea unor forme de hărțuire cibernetică în contextul în care elevii analizează și discută ghidat situații concrete din mediul online (de exemplu, distribuirea fără consimțământ a imaginilor sau informațiilor personale), pentru identificarea unor măsuri corective sau strategii de prevenire și protecție (de exemplu, setări de confidențialitate, blocare și raportare a unor utilizatori, gestionare a datelor personale), în scopul utilizării în siguranță a tehnologiilor digitale* - *recunoașterea elementelor de bază legate de protecția datelor în aplicațiile pe care elevii le folosesc frecvent (de exemplu, aplicații de mesagerie, rețele sociale, jocuri online) în contextul realizării unor setări de confidențialitate (de exemplu, cine poate vedea profilul, cine poate trimite mesaje, cine poate vedea lista de prieteni), în scopul reamintirii rolului lor în protejarea informațiilor personale* - *definirea noțiunilor de cookie, navigare incognito (navigare privată) și motor de căutare în contextul unei discuții dirijate, pe baza unor exemple date de interacțiune online, pentru recunoașterea rolului unor opțiuni ale browserului în vederea protejării datelor personale și navigării sigure pe web, cu precizarea limitărilor navigării private (reduce urmele locale, dar nu asigură anonimizare pe internet)* - *enumerarea unor motoare de căutare (de exemplu, Google, Bing, DuckDuckGo, Qwant, Brave Search) în urma unei activități de documentare organizate pe grupe de elevi, utilizând surse online sigure, pentru a înțelege diferențele între motoarele de căutare, avantajele și dezavantajele acestora* - *identificarea zonelor de adresă, a barelor de căutare și a mesajelor de avertizare ale aplicației de navigare pe web, în cadrul unei activități demonstrative de recunoaștere a riscurilor și adoptarea unui comportament responsabil de navigare pe web*
CS 1.2. Recunoaște caracteristici ale conținuturilor digitale de tipul paginilor web, foilor de calcul sau imaginilor și principalele instrumente pentru prelucrarea acestora
- *identificarea etichetelor HTML fundamentale, prin observarea unui exemplu de cod HTML (de exemplu, <html>, <head>, <body>, <p>, <img>,   , <table>, <a>), pentru recunoașterea corectă a funcției fiecăreia în cadrul acelui cod* - *enumerarea etapelor principale ale procesului de creare a unei pagini web, de la planificare la publicare online, pentru fixarea succesiunii logice a pașilor necesari* - *identificarea tipurilor de referințe dintr-o aplicație de calcul tabelar (relative, absolute și mixte), în contextul realizării unui tabel cu toți elevii bursieri din școală, prin preluarea datelor necesare din foi de calcul diferite* - *enumerarea funcțiilor avansate și a rolurilor acestora într-o foaie de calcul, în cadrul unei activități de documentare pentru realizarea unui tabel aferent vânzărilor anumitor produse ale unei firme* - *identificarea elementelor constitutive și a proprietăților unei imagini raster (pixel, rezoluție, adâncime a culorii) în vederea înțelegerii structurii interne a acesteia și a modului în care valorile specifice influențează calitatea vizuală a imaginii* - *enumerarea a trei domenii de utilizare a imaginilor digitale (de exemplu, medicină, foto-editare, imprimare tridimensională) în scopul evidențierii contextelor practice de utilizare a acestora și recunoașterea relevanței lor în diverse domenii*
CS 1.3. Recunoaște principalele modalități de întreținere și depanare de bază ale unui sistem de calcul
- *recunoașterea efectelor suplimentării memoriei interne a unui sistem de calcul, în cadrul unei activități practice de extindere a memoriei RAM, utilizând o placă de bază în format real sau pe machete demonstrative* - *enumerarea unor programe utilitare folosite pentru instalarea/actualizarea sistemului de operare/driverelor unor dispozitive periferice (de exemplu, Windows Update, Device Manager, aplicații oferite de producătorul sistemului de calcul), în scopul pregătirii acestora pentru rezolvarea autonomă a problemelor frecvente legate de funcționarea sistemului de calcul* - *recunoașterea semnelor unor disfuncționalități frecvente într-un mediu controlat (de exemplu, pierderea conexiunii la rețea sau la internet, scăderea vitezei de lucru a sistemului de calcul), unde elevii vor analiza situații simulate în scopul diagnosticării și aplicării soluțiilor sigure pentru menținerea funcționalității și protejarea echipamentelor informatice*

CG 2 - Explică principiile, rolul instrumentelor și relațiile fundamentale din domeniul tehnologiei informației și a comunicațiilor, pentru a rezolva sarcini specifice într-o societate digitală

Clasa a X-a
CS 2.1. Explică principiile de bază și efectele principalelor strategii și măsuri pentru a folosi în siguranță tehnologiile moderne, respectiv rolul principalelor instrumente digitale pentru a naviga pe web într-o societate digitală
- *explicarea efectelor diseminării accidentale a unor informații sensibile care trebuie protejate (de exemplu, date financiare, informații personale ale angajaților) în scopul familiarizării elevilor cu măsuri minimale de protecție a datelor în mediul digital* - *explicarea efectelor unor acțiuni întreprinse ca urmare a mesajelor primite pe un cont de e-mail, identificate ca phishing, cu scopul gestionării adecvate a căsuței poștale digitale, pentru a preveni accesul neautorizat sau furtul de date sensibile* - *explicarea modului în care parolele complexe protejează conturile online, în cadrul analizei diferențelor dintre o parolă simplă și una complexă cu identificarea elementelor care sporesc siguranța (de exemplu, lungimea, combinația de caractere, lipsa informațiilor personale)* - *explicarea modului în care cookie-urile contribuie la personalizarea conținutului (de exemplu, colectează informații despre preferințele utilizatorului) pentru a conștientiza efectele amprentei digitale și a legăturii dintre cookie-uri, profilul utilizatorului și protecția datelor digitale* - *explicarea avantajelor și limitărilor navigării incognito sau în mod invitat pentru a înțelege efectul setărilor browserelor în contextul asigurării confidențialității online* - *explicarea diferențelor dintre sursele credibile și cele nevalidate, pentru a preveni manipularea și răspândirea informațiilor false*
CS 2.2. Explică rolul instrumentelor adecvate pentru prelucrarea conținuturilor digitale de tipul paginilor web, foilor de calcul sau imaginilor
- *explicarea rolului secțiunilor principale dintr-un document HTML, precum și a diferențelor dintre etichetele structurale, de conținut și de prezentare, în contextul analizării unor exemple de cod HTML și CSS, pentru înțelegerea modului în care aceste componente contribuie la organizarea și afișarea conținutului unei pagini web* - *explicarea importanței adaptării paginii web la publicul țintă și la scopul comunicării prin discutarea unor exemple de pagini web cuprinzând stiluri vizuale diferite, având în vedere culorile, imaginile și lizibilitatea textului* - *explicarea diferențelor dintre formule și funcții, în vederea interpretării și comparării acestora în cadrul unei activități pe grupuri de elevi, cu scopul realizării unei analize complete privind utilizarea acestora* - *explicarea importanței validării datelor în scopul evitării erorilor în propriile tabele create* - *explicarea diferențelor dintre imaginile raster și cele vectoriale, în vederea utilizării acestora în diverse contexte* - *explicarea modului în care formatele afectează calitatea imaginilor și dimensiunea fișierului corespunzător, în contextul comparării formatelor BMP și JPEG*
CS 2.3. Explică principalele modalități de întreținere și depanare de bază ale unui sistem de calcul având în vedere rolul pe care îl au în funcționarea acestuia
- *explicarea importanței compatibilității componentelor hardware ale unui sistem de calcul și a necesității verificării parametrilor de compatibilitate înainte de instalarea acestora, pornind de la exemple concrete (componente incompatibile, conflicte hardware, erori de recunoaștere a dispozitivelor), pentru a face alegeri adecvate* - *explicarea rolului actualizărilor de sistem și a driverelor unor dispozitive periferice în asigurarea funcționării sistemului de calcul, în cadrul unor demonstrații practice cu scopul menținerii securității și eficienței acestuia* - *explicarea importanței măsurilor de siguranță în utilizarea sistemului de calcul, prin studii de caz și exemple din viața reală, cu evidențierea adoptării unui comportament responsabil și preventiv în mediul informatic*

CG 3 - Utilizează instrumentele și metodele specifice domeniului tehnologiei informației și a comunicațiilor pentru rezolvarea de sarcini specifice, respectând pașii operaționali

Clasa a X-a
CS 3.1. Utilizează principalele strategii și măsuri pentru a folosi în siguranță tehnologiile moderne, respectiv principalele instrumente digitale pentru a naviga pe web într-o societate digitală
- *simularea autentificării în doi pași pentru un cont personal cu scopul utilizării în mod practic a cunoștințelor pentru protejarea informațiilor personale și a dispozitivelor, prin care elevii exersează aplicarea unor principii de securitate cibernetică* - *aplicarea unor norme etice de bază în mediul online, în cadrul citării unor paragrafe dintr-un referat, în scopul formării unei atitudini responsabile în crearea de conținut digital* - *aplicarea a două reguli de comportament online sigur în cadrul stabilirii unor setări specifice contului de pe o platformă socială sau de e-mail, pentru ilustrarea temei „Nu distribui informații personale”*

Clasa a X-a
- *folosirea filtrelor avansate ale motoarelor de căutare pentru rafinarea rezultatelor (după dată, domeniu, tip fișier, regiune) în cadrul unei activități practice de căutare tematică, pentru sprijinirea dezvoltării competențelor de căutare inteligentă și documentare responsabilă online* - *folosirea extensiilor pentru blocarea reclamelor și a trackerelor (de exemplu, uBlock Origin, Ghostery, Privacy Badger) în cadrul unui atelier digital, pentru formarea unei deprinderi de utilizare a instrumentelor menționate în reducerea colectării datelor personale și limitarea expunerii la conținut nedorit* - *utilizarea unor instrumente de căutare asistată de inteligență artificială (Google AI Overview, Perplexity, Copilot) prin formularea unor interogări, în procesul de căutare a informațiilor online*
CS 3.2. Utilizează instrumente adecvate pentru prelucrarea conținuturilor digitale de tipul paginilor web, foilor de calcul sau imaginilor
- *aplicarea stilurilor CSS asupra unei pagini web și asupra textului dintr-o pagină web, prin definirea culorii, fontului, dimensiunii caracterelor și prin alinierea paragrafelor, în scopul exersării de către elevi a modalităților de ajustare a perspectivei vizuale a unei pagini web* - *implementarea unui cod JavaScript pe baza unui model oferit de profesor, care răspunde la evenimente de interacțiune (cum ar fi schimbarea unui text afișat la apăsarea unui buton din pagina web sau afișarea unui text la trecerea cu mouse-ul peste un element din pagina web), cu scopul realizării unei pagini web dinamice* - *implementarea unor grafice relevante folosind date dintr-un tabel în cadrul unei activități practice realizate individual, în scopul prezentării informațiilor rezultate către colegi* - *aplicarea filtrelor și realizarea sortărilor pe baza unor criterii multiple, pe grupe de elevi, pentru rafinarea rezultatelor în contextul realizării unei statistici relevante pentru o temă de interes cum ar fi tipurile de cheltuieli și procentul din veniturile lunare ale unei firme, pe perioada unui an, în scopul unei planificări optime a cheltuielilor viitoare* - *utilizarea unor instrumente ale unui program de editare pentru a decupa o imagine, selectând o porțiune din aceasta, în vederea exersării unei tehnici privind editarea și familiarizarea cu instrumentele de selecție și manipulare a imaginilor* - *demonstrarea convertirii unei imagini din format BMP (necomprimat) în format JPEG (comprimat) prin aplicarea practică a conceptelor despre formate și calitate, notând dimensiunea și rezoluția fișierelor rezultate*
CS 3.3. Aplică metode practice pentru asamblarea componentelor hardware, utilizarea programelor utilitare și efectuarea unor operații uzuale de întreținere și optimizare a sistemului
- *executarea unei scanări antivirus a sistemului de calcul pentru detectarea și eliminarea programelor malițioase, asigurând astfel integritatea sistemului și a datelor utilizatorului* - *folosirea instrumentelor de curățare digitală pentru ștergerea fișierelor inutile sau temporare, precum Disk Cleanup, Storage Sense, în cadrul unor activități practice, în scopul optimizării vitezei de lucru și pentru a pune în evidență importanța întreținerii periodice* - *executarea unor copii de siguranță pentru fișiere (backup-uri) în vederea protejării datelor de anumite riscuri (defecțiuni hardware, erori umane, atacuri cibernetice) și a menținerii securității informațiilor, asigurării continuității activităților, indiferent de natura incidentului care ar putea afecta datele originale* - *executarea pașilor necesari pentru instalarea unui dispozitiv periferic (de exemplu, imprimantă, tabletă grafică), evidențiind necesitatea utilizării driverelor*

CG 4 - Analizează instrumentele, strategiile și metodele specifice domeniului tehnologiei informației și a comunicațiilor pentru a face alegeri adecvate, într-o societate digitală

Clasa a X-a
CS 4.1. Analizează principalele strategii și măsuri de folosire în siguranță a tehnologiilor moderne, respectiv instrumentele digitale adecvate navigării pe web, precum și avantajele și riscurile asociate acestora pentru a face alegeri adecvate, într-o societate digitală
- *examinarea unor atacuri cibernetice dintr-o listă de situații concrete, distribuită de profesor, pentru a le diferenția, precum și pentru a înțelege riscuri și strategii de protecție în mediul digital* - *compararea politicilor de confidențialitate ale unor platforme de socializare pe baza unor explicații și informări ale profesorului pentru a fixa limite de acces la informații și a evidenția importanța deciziilor informate, în contextul partajării datelor online* - *examinarea unor scenarii pentru a descoperi riscuri și amenințări (de exemplu, phishing, mesaje în rețele sociale), cu scopul identificării unor soluții sigure de prevenire și eliminare a fraudelor cibernetice* - *compararea unor elemente specifice politicilor de confidențialitate a două motoare de căutare (de exemplu, Google, DuckDuckGo), pe baza unor informații obținute de pe web, în contextul educației pentru o societate digitală și responsabilitate online* - *examinarea setărilor browserului privind cookie-urile și permisiunile de confidențialitate (trackere/reclame), în contextul protejării datelor personale și al optimizării încărcării paginilor web, cu scopul îmbunătățirii experienței online*

Clasa a X-a
- *analizarea impactului pe care îl are instalarea unor extensii asupra performanței browserului, pentru realizarea unui studiu de impact al instrumentelor de confidențialitate și a înțelegerii modului în care configurarea browserului influențează funcționarea acestuia*
CS 4.2. Analizează instrumentele pentru prelucrarea conținuturilor digitale de tipul paginilor web, foilor de calcul sau imaginilor digitale, precum și avantajele și limitările asociate acestora, pentru a face alegeri adecvate unor sarcini specifice
- *examinarea unui cod HTML (care conține etichete neînchise sau atribute scrise incorect), distribuit de profesor, în scopul identificării și corectării erorilor* - *examinarea structurii unei pagini web, folosind instrumentul integrat „Inspect” din browser, prin observarea elementelor HTML și a stilurilor CSS aplicate, pentru investigarea relației dintre codul sursă și rezultatul vizual al paginii* - *compararea în cadrul unei dezbateri ghidate a diferitelor tipuri de grafice pentru a identifica reprezentarea optimă a datelor în scopul alegerii celei mai eficiente forme de vizualizare, în funcție de natura datelor și obiectivul analizei* - *diferențierea erorilor în formule complexe pentru a asigura acuratețea calculelor în scopul corectării acestora cu justificarea soluțiilor găsite de elevi* - *examinarea diferențelor dintre efectele redimensionării și ale decupării unei imagini asupra calității acesteia în vederea stabilirii impactului operațiilor efectuate* - *examinarea, pe grupe de elevi, a avantajelor și dezavantajelor formatelor raster versus vectoriale în scopul alegerii optime a formatului într-un context practic*
CS 4.3. Analizează principalele modalități de întreținere și depanare de bază ale unui sistem de calcul pentru a identifica soluții elementare de funcționare și optimizare a acestuia
- *examinarea unor probleme de bază prin care elevii vor analiza simptome precum supraîncălzirea componentelor, viteza redusă de procesare sau blocarea sistemului, identificând cauzele posibile și propunând soluții adecvate pentru restabilirea funcționării optime* - *diferențierea mesajelor de eroare afișate de sistemul de operare prin activități demonstrative și discuții, pentru a interpreta mesajele de eroare afișate, a determina sursa problemelor și a aplica metode de depanare corespunzătoare* - *compararea diferitelor metode de optimizare a sistemului prin operații practice de actualizare a software-ului, gestionarea aplicațiilor la pornire, pentru a stabili cele mai eficiente strategii de întreținere*

CG 5 - Evaluează eficiența și impactul instrumentelor, strategiilor și metodelor din domeniul tehnologiei informației și a comunicațiilor, pe baza unor criterii tehnice, etice și legale

Clasa a X-a
CS 5.1. Evaluează eficiența și impactul principalelor strategii și măsuri de folosire în siguranță a tehnologiilor moderne, respectiv ale instrumentelor digitale adecvate navigării pe web într-o societate digitală
- *argumentarea importanței actualizării constante a unui software în vederea protecției sistemului de calcul pentru a înțelege că ignorarea actualizărilor poate compromite securitatea datelor și funcționarea sistemului* - *evaluarea unor consecințe ale unui incident de securitate major, întâlnit pe site-ul unei instituții, pentru conștientizarea efectelor pe termen scurt și lung ale incidentelor de securitate asupra utilizatorilor, organizațiilor și comunității digitale* - *evaluarea credibilității unor surse online referitoare la amenințări cibernetice pentru a distinge sursele credibile de cele neverificate sau manipulatoare în scopul validării informațiilor și protejării propriei securități digitale* - *aprecierea relevanței și credibilității informațiilor rezultate dintr-o căutare online desfășurată individual, prin aplicarea unui set de criterii (de exemplu, autor, dată, sursă, intenție) pentru dezvoltarea capacității de a selecta informații credibile și relevante, în contextul alfabetizării informaționale și media* - *evaluarea necesității utilizării unor anumite instrumente de protecție în cadrul unei dezbateri de tip masă rotundă pe tema securității online, pentru formarea unei atitudini pro-active și responsabile în ceea ce privește siguranța în mediul online* - *evaluarea credibilității rezultatelor obținute cu instrumente de inteligență artificială în cadrul unor căutări tematice realizate demonstrativ în contextul evaluării critice a tehnologiilor moderne*
CS 5.2. Evaluează calitatea și adecvarea conținuturilor digitale de tipul paginilor web, foilor de calcul sau imaginilor în raport cu scopul și domeniul de utilizare
- *evaluarea utilității unui fragment de cod JavaScript, oferit de către profesor, pentru implementarea și realizarea unui eveniment de interactivitate în pagina web (de exemplu, afișarea unui mesaj la apăsarea unui buton din pagina web)* - *evaluarea unei pagini web pe baza unor criterii stabilite (de exemplu, design, funcționalitate, claritatea mesajului, vizibilitate, accesibilitate), în scopul dezvoltării spiritului critic privind calitatea și impactul paginii în mediul online* - *evaluarea avantajelor utilizării unor formule avansate pentru realizarea unor operații într-o foaie de calcul, în contextul verificării suplimentare a corectitudinii rezultatelor și al optimizării expresiilor utilizate*

Clasa a X-a
- *argumentarea alegerii unui set de instrumente pentru protejarea datelor în contextul securizării informațiilor sensibile, prevenirii erorilor și asigurării integrității datelor* - *evaluarea formatului de imagine pentru arhivarea fotografiilor personale, cu argumentarea alegerii făcute și prezentarea avantajelor și dezavantajelor fiecărei opțiuni, într-o activitate desfășurată pe grupe, în scopul păstrării în siguranță a imaginilor pe termen lung* - *evaluarea critică a impactului scăderii rezoluției asupra utilizării medicale a imaginilor (RMN) din punctul de vedere al consecințelor asupra deciziilor medicale, în cadrul unei discuții ghidate* - *evaluarea riscurilor și oportunităților utilizării inteligenței artificiale în editarea imaginilor în scopul evaluării vizuale a calității acestora*
CS 5.3. Evaluează eficiența măsurilor de întreținere și depanare aplicate sistemului de calcul, având în vedere funcționarea și optimizarea acestuia
- *evaluarea eficienței unui set de acțiuni de întreținere efectuate asupra sistemului, prin care elevii vor analiza performanțele acestuia înainte și după efectuarea unor operațiuni precum curățarea fișierelor temporare, actualizarea driverelor, defragmentarea unității HDD, respectiv optimizarea (TRIM) unității de stocare SSD, pentru a determina impactul real asupra spațiului de memorie, vitezei și stabilității computerului* - *argumentarea alegerii unor programe utilitare (de exemplu, antivirus, optimizatoare, aplicații de monitorizare, instrumente pentru copii de siguranță/backup) în funcție de nevoile sistemului și de rezultatele obținute pentru întreținerea sistemului de calcul* - *evaluarea problemelor identificate în funcționarea sistemului de calcul, ținând cont de gravitate și impact, în contextul conceperii unei fișe de depanare a disfuncționalităților, care va cuprinde ordinea logică a intervențiilor necesare remedierii disfuncționalităților*

CG 6 - Creează produse și soluții digitale personalizate adecvate scopului propus

Clasa a X-a
CS 6.1. Implementează soluții personalizate, cu strategii și măsuri de utilizare în siguranță a tehnologiilor moderne, respectiv a instrumentelor digitale adecvate navigării pe web, în rezolvarea unor probleme într-o societate digitală
- *conceperea unui plan personalizat pentru asigurarea protecției sistemului de calcul și a datelor împotriva riscurilor și amenințărilor cibernetice (de exemplu, furturi de identitate digitală) cu scopul de a disemina bune practici în securitatea digitală* - *proiectarea unei campanii multimedia pe tema hărțuirii cibernetice, cu instrumente create în cadrul unor grupe de elevi, în scopul conștientizării impactului negativ al hărțuirii cibernetice și pentru dezvoltarea empatiei și oferirea de soluții preventive vizând reducerea acestui fenomen în comunitatea online* - *elaborarea unui cod de etică pentru o platformă de socializare fictivă, structurat pe criterii (de exemplu, politici pentru protecția datelor, moderarea conținutului, transparența algoritmilor), cu scopul înțelegerii echilibrului între libertate și responsabilitate online, precum și a importanței implementării unor reguli care să protejeze utilizatorii și să prevină abuzurile în mediul digital* - *configurarea unei interogări de căutare personalizată (operatori/filtre), astfel încât din rezultatele căutării să fie excluse cele care conțin anumiți termeni, în scopul reducerii volumului de pagini web de analizat* - *personalizarea browserului, prin configurarea preferințelor de navigare, astfel încât utilizatorul să aibă acces rapid la anumite pagini web accesate frecvent* - *personalizarea browserului, prin configurarea preferințelor de navigare, astfel încât descărcările de fișiere să aibă o destinație prestabilită, cu posibilitatea de validare/schimbare a acesteia*
CS 6.2. Realizează conținuturi digitale personalizate de tipul paginilor web, foilor de calcul sau imaginilor adaptate scopului și domeniului de utilizare, respectând principiile comunicării vizuale și ale coerenței conținutului
- *proiectarea unui site web format din mai multe pagini interconectate (de exemplu, cu temele Acasă, Despre noi, Contact), cu respectarea structurii semantice HTML, cu un design coerent realizat cu CSS și care să fie încărcat pe o platformă gratuită, contribuind la dezvoltarea competențelor de proiectare, implementare, distribuire și promovare a unui produs web complet* - *proiectarea unei pagini web care integrează o secțiune cu acces la un instrument de inteligență artificială (de exemplu, cu un link către un chatbot care să răspundă utilizatorilor la întrebări), pentru a explora modalități de utilizare a tehnologiilor specializate în crearea site-urilor web interactive* - *proiectarea unei foi de calcul pentru o situație reală (de exemplu, pentru buget, catalog, facturare simplificată, evidența stocurilor, planificarea unui eveniment), integrând tehnologii bazate pe inteligența artificială* - *construirea unui model de date folosind funcții avansate și tabele pivot (de exemplu, model de date cuprinzând variația temperaturilor pe perioada unei luni), cu scopul interpretării datelor în cadrul unei discuții ghidate* - *proiectarea unei imagini compuse (colaj) care să combine elemente raster și vectoriale pentru realizarea individuală a unui produs digital personalizat cu tema „Școala viitorului”*

Clasa a X-a
- *elaborarea, pe grupe de elevi, a unui poster digital, cu un logo vectorial, aplicând tehnici precum stratificare, ajustări de lumină, contrast, rotire, în vederea sintetizării tehnicilor de editare pentru realizarea unui material vizual atractiv și coerent* - *elaborarea unui ghid privind folosirea inteligenței artificiale în prelucrarea imaginilor evidențiind utilizarea etică, responsabilă și cu discernământ a acestei tehnologii*
CS 6.3. Proiectează un plan de întreținere și depanare a unui sistem de calcul, adaptat nevoilor specifice
- *elaborarea unui plan periodic de întreținere pentru un sistem de calcul în scopul optimizării funcționării sistemului, prevenirii apariției erorilor și menținerii performanței, prin aplicarea regulată a unor proceduri de întreținere* - *conceperea unui ghid de întreținere preventivă a unui sistem de calcul, pentru reducerea riscului apariției problemelor, formarea unei rutine de întreținere, cu scopul prelungirii duratei de viață a sistemelor* - *conceperea unui tutorial cu pași clari de diagnostic și soluții posibile pentru depanarea unui sistem de calcul, în vederea creșterii autonomiei în depanarea sistemelor și dezvoltarea abilităților tehnice de bază*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Clasa a X-a

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Societate digitală	1.1. Securitate cibernetică și etică în spațiul digital - concepte de bază și caracteristici din punctul de vedere al securității cibernetice și al eticii în spațiul digital: componente ale identității digitale (de exemplu, date de autentificare, date personale de identificare, date publice și date private), amprentă digitală, dreptul la ștergerea datelor personale din spațiul digital, consecințe ale acțiunilor din spațiul digital asupra propriei persoane și asupra altora (de exemplu, de natură personală, morală, legală) din punctul de vedere al bunăstării fizice, mentale și sociale, comportament responsabil, drepturi de autor (citare, referențiere și atribuire a surselor, licențe, piraterie digitală, plagiat); - tipuri de riscuri și amenințări cibernetice pentru utilizatori și organizații (de exemplu, programe care afectează performanța sistemelor sau fură date, software care criptează fișiere, tentative de a obține informații sensibile prin mesaje înșelătoare, supraîncărcare a unui server pentru a îl face inaccesibil, vulnerabilități din software pentru acces neautorizat la conturi și informații sensibile, pierderea de date personale sau profesionale, compromiterea confidențialității și integrității datelor, hărțuire cibernetică, dezinformare, inginerie socială, înșelătorii online); - repere pentru implementarea de măsuri preventive și strategii de securitate pentru protejarea sistemelor și datelor împotriva riscurilor și amenințărilor cibernetice (de exemplu, setări de confidențialitate, parole sigure, autentificare multifactor, criptare, expunere responsabilă în mediul online, informare în legătură cu modul în care sunt folosite datele personale de către aplicații și alegeri responsabile, evaluarea informațiilor din spațiul digital, respectarea drepturilor de autor și a legislației specifice); - repere pentru identificarea și utilizarea altor instrumente adecvate pentru securitate cibernetică și etică în spațiul digital, în funcție de propriile nevoi. 1.2. Navigare avansată pe web – repere pentru utilizarea motorului de căutare după cuvinte cheie, cu operatori specifici (de exemplu, ghilimele, minus), filtrarea conținutului relevant, selectarea surselor fiabile și de încredere, traduceri automate și detectarea limbii în care este redactat conținutul unei pagini web, utilizarea motoarelor alternative cu accent pe confidențialitate, navigare privată (incognito), verificarea și gestionarea cookie-urilor, protecție împotriva trackerelor și a reclamelor invazive, inspectarea codului sursă al paginilor web, extensii pentru navigatorul web, utilizarea inteligenței artificiale pentru recomandări și căutări contextuale; - repere pentru identificarea și utilizarea altor instrumente adecvate pentru navigare pe web, în funcție de propriile nevoi.
2. Conținuturi digitale, tehnologii și aplicații specializate pentru obținerea acestora	2.1. Pagini web - concepte de bază și caracteristici ale HTML (HyperText Markup Language): structura unui document HTML, etichete și atribute specifice pentru formatarea unor elemente ale paginii web (text, liste, legături, imagini, tabele); - concepte de bază și caracteristici ale CSS (Cascading Style Sheets): stiluri, selectori, proprietăți și valori specifice pentru formatarea unor elemente ale paginii web (text, liste, legături, imagini, tabele); - repere pentru crearea unei pagini web din punctul de vedere al conținutului (conținut, structura unei pagini web) – utilizând HTML, din punctul de vedere al prezentării (afișarea și formatarea elementelor din pagina web) – utilizând HTML și CSS și din punctul de vedere al comportamentului (pentru controlul comportamentului/ interactivității elementelor dintr-o pagină web) – utilizând modele date în limbaje de scripting (JavaScript) sau generate cu ajutorul inteligenței artificiale; - repere pentru identificarea și utilizarea altor instrumente adecvate pentru realizarea unor operații specifice paginilor web, în funcție de propriile nevoi; - repere pentru utilizarea etică, responsabilă și cu discernământ a inteligenței artificiale în crearea unei pagini web; - repere pentru adaptarea produsului digital la publicul țintă și la scopul comunicării (aspect grafic de bază, reguli de compunere vizuală, coerență informațională), optimizarea paginii pentru asigurarea performanței (viteza de încărcare, vizibilitate și accesibilitate la căutare); - repere pentru proiectarea unui site web, vizualizarea și publicarea sa pe web. 2.2. Birotică. Calcul tabelar

Domenii de conținut	Conținuturi
	- concepte de bază și caracteristici ale calculului tabelar: referințe relative, absolute și mixte, funcții și formule avansate; - concepte de bază, caracteristici și instrumente pentru formatarea profesională a unei foi de calcul (setări de pagină, formatare condiționată), personalizarea graficelor; - concepte de bază, caracteristici și instrumente pentru utilizarea la un nivel avansat a calculului tabelar: validarea datelor, vizualizarea datelor (ascundere rânduri sau coloane, fixare pe ecran a unor zone la derulare, filtre), prelucrarea datelor (tabele pivot), gestionarea foilor de calcul și protecția datelor (la nivel de celulă, foaie de calcul, registru, fișier), imprimare personalizată; - repere pentru identificarea și utilizarea altor instrumente adecvate pentru realizarea unor operații specifice calculului tabelar, în funcție de propriile nevoi; - repere pentru utilizarea etică, responsabilă și cu discernământ a inteligenței artificiale în prelucrări de tip calcul tabelar; - repere pentru adaptarea produsului digital la publicul țintă și la scopul comunicării (aspect grafic de bază, reguli de compunere vizuală, coerență informațională). 2.3. Imagini digitale - caracteristici ale imaginilor digitale (imagini 2D și modele 3D), reprezentarea imaginilor în memorie (pixeli, reprezentare raster, reprezentare vectorială), elemente de definire (puncte/ancore, linii/curbe, forme/poligoane, respectiv suprafețe), formate standard (de exemplu, BMP, JPEG, PNG, GIF, respectiv STL, OBJ, 3MF), proprietăți (rezoluție, adâncime a culorii) și efecte ale modificării acestora asupra dimensiunii fișierului și a calității imaginii, domenii de aplicare (de exemplu, foto-editare, medicină – RMN, radiografii, mașini autonome, recunoaștere facială, amprentă digitală, imprimare 3D); - instrumente pentru operații specifice prelucrării imaginilor digitale: decupare, redimensionare, rotire, colaje, conversii, răsturnare, ajustare a luminozității, ajustare a contrastului, grupare, stratificare; - repere pentru identificarea și utilizarea altor instrumente pentru prelucrarea imaginilor digitale, în funcție de propriile nevoi; - repere pentru utilizarea etică, responsabilă și cu discernământ a inteligenței artificiale în prelucrarea imaginilor digitale.
3. Sisteme de calcul	3.1. Întreținere a unui sistem de calcul și depanare la nivel elementar a unor disfuncționalități frecvente - repere pentru asamblarea unor componente hardware, interoperabilitate și compatibilitate, actualizarea sistemului de operare, instalarea și actualizarea driverelor unor dispozitive periferice; - repere pentru utilizarea în siguranță a unui sistem de calcul (de exemplu, conectare la rețeaua de curent electric, prevenire a incendiilor), întreținerea de bază a sistemului de calcul (actualizare și dezinstalare a unor aplicații, actualizare firmware) și utilizarea unor programe utilitare uzuale (de exemplu, scanare antivirus, gestionare a fișierelor, inclusiv a celor temporare sau inutile, optimizare a funcționării sistemului de calcul, defragmentare/TRIM, copie de siguranță, puncte de restaurare, jurnale de sistem și recuperare după erori); - repere pentru diagnosticarea și depanarea la nivel elementar a unor disfuncționalități frecvente (de exemplu, putere de procesare limitată, disponibilitate redusă a rețelelor de calculatoare și capacitate limitată de conectare la acestea); - repere pentru identificarea și utilizarea altor instrumente adecvate pentru întreținerea unui sistem de calcul și depanarea unor disfuncționalități, în funcție de propriile nevoi.

Notă:

Pentru domeniul de conținut *Societate digitală*, competențele elevilor sunt formate utilizând**,** ca bază, aplicațiile uzuale pentru navigare web, Google Chrome, Microsoft Edge sau Mozilla Firefox.

Pentru domeniul de conținut *Conținuturi digitale, tehnologii și aplicații specializate pentru obținerea acestora*, competențele elevilor sunt formate utilizând, ca bază, versiuni de software din suitele LibreOffice sau Microsoft Office, respectiv GIMP (GNU Image Manipulation Program), Tinkercad, iar pentru HTML, respectiv CSS, ultima versiune a acestora.

Pentru domeniul de conținut *Sisteme de calcul*, competențele elevilor sunt formate utilizând**,** ca bază, versiuni de software corespunzătoare sistemelor de operare Linux (cu distribuția Ubuntu) sau Microsoft Windows.

SUGESTII METODOLOGICE

Sugestiile metodologice au rolul de a sprijini profesorii în aplicarea programei, fără a impune metode unice, rigide sau clișee. Acestea traduc intențiile programei (competențe generale, competențe specifice, conținuturi, exemple de activități de învățare) în recomandări specifice și concrete de lucru la clasă și oferă repere pentru organizarea procesului de învățare și pentru evaluarea rezultatelor învățării, pentru selecția strategiilor didactice și pentru integrarea acestora în practica școlară. Această secțiune are caracter aplicativ, nu teoretic: nu inventariază metode, strategii sau instrumente și oferă exemple minimale, relevante.

Disciplina *tehnologia informației și a comunicațiilor* are atât caracter teoretic, cât și aplicativ, iar activitățile din cadrul instruirii se desfășoară în laboratorul de informatică, unde este indicat ca fiecare elev să dispună de un calculator propriu, conectat la rețea și cu acces la internet, cu dotări adecvate pentru formarea competențelor prevăzute în programă. Stațiile de lucru trebuie să fie configurate astfel încât să permită executarea aplicațiilor specifice, iar calculatoarele să fie plasate în formă de U sau cu o orientare către tabla principală, pentru o vizibilitate optimă.
Principiile generale care trebuie să guverneze activitatea de predare-învățare-evaluare cuprind:

- centrare pe elev: strategiile să favorizeze implicarea activă a elevilor, de exemplu, învățarea prin descoperire, colaborarea și reflecția personală;
- diversitate metodologică: se recomandă utilizarea de metode variate;
- flexibilitate: profesorii adaptează activitățile de învățare la nivelul clasei și la resursele disponibile;
- corelare cu profilul de formare al absolventului: metodele didactice trebuie alese astfel încât să contribuie la formarea competențelor-cheie și a atributelor prioritare ale absolventului de liceu;
- integrare interdisciplinară: învățarea devine mai relevantă atunci când disciplinele se sprijină reciproc și creează punți între conținuturi;
- îmbinarea evaluării formative cu cea sumativă, cu recomandarea unor strategii de evaluare centrate pe o reflecție profundă asupra întrebărilor esențiale precum: De ce evaluez? Ce evaluez? Cum evaluez? Cât de bine măsor? Ce feedback dau? Ce decizii iau?;
- diferențiere/personalizare: adaptarea parcursului didactic la situații specifice (de exemplu: elevi cu CES și/sau dizabilități, elevi cu ritm înalt de învățare, elevi care au nevoie de învățare remedială, elevi în risc de abandon etc.).

Orientările metodologice generale cuprind:

- învățare activă: dezbateri, studii de caz, proiecte, portofolii, simulări, investigații;
- învățare colaborativă: activități în grup, peer-to-peer, mentorat între elevi;
- învățare prin proiect: integrarea/aplicarea conținuturilor disciplinei în teme mai largi (sociale, științifice, culturale);
- învățare cu suport digital: utilizarea resurselor online, aplicații interactive, simulări virtuale;
- învățare autentică: activități conectate cu realitatea cotidiană și cu problemele comunității;
- învățare contextualizată: activități corelate cu specificul clasei/școlii în care se desfășoară procesul didactic.

Formarea competențelor trebuie să aibă în vedere și legătura cu profilul de formare al absolventului de liceu, astfel încât disciplina să contribuie la dezvoltarea/consolidarea/diversificarea:

- competențelor-cheie (de exemplu, competențe matematice, digitale, sociale și civice, a învăța să înveți);
- atributelor prioritare ale profilului absolventului (de exemplu, reflexiv, creativ, responsabil, comunicativ);
- temelor transversale prevăzute de Legea 198/2023, art. 88 alin. 10 (de exemplu, educație pentru mediu, digitalizare, sănătate, patrimoniu).

Activitățile de învățare alese trebuie să urmărească formarea competențelor din programă, precum și a unor competențe transversale, cum ar fi utilizarea tehnologiilor digitale pentru a aduce îmbunătățiri sau soluții noi pentru procese și produse, cu o abordare centrată pe factorul uman, prin implicarea individuală și colectivă în procesele de gândire critică și în utilizarea creativă și intenționată a tehnologiilor digitale, pentru a înțelege și a rezolva problemele conceptuale și situațiile problematice.
De asemenea, este necesar ca elevii să fie conștienți că trebuie să rămână informați cu privire la evoluțiile tehnologice digitale și la implicațiile lor în viața personală, profesională și în societate, să recunoască domeniile în care propria competență digitală trebuie îmbunătățită sau actualizată și să abordeze propriile nevoi în materie de competențe digitale în cadrul unui proces mai amplu de învățare pe tot parcursul vieții, de consolidare a capacităților și a autonomiei, oferind deschidere spre a îi sprijini și pe alții în dezvoltarea competențelor lor digitale.
Activitățile pe calculator sunt coordonate de profesor, care definește clar sarcinile, timpul alocat și criteriile de evaluare, adaptând nivelul de dificultate în funcție de particularitățile colectivului de elevi. În activitățile practice se recomandă o structură recurentă, de exemplu, demonstrație scurtă realizată de profesor, urmată de lucru ghidat, apoi lucru independent, verificare pe criterii, reflecție și salvare, elevii folosind convenții de denumire a fișierelor și salvare incrementală (versiuni) pentru a preveni pierderea produselor realizate. Activitățile de învățare trebuie să fie alese adecvat, pentru a contribui la formarea competențelor specifice din programă, astfel încât pentru nivelurile cognitive de recunoaștere și înțelegere se recomandă activități demonstrative și exerciții de identificare, pentru nivelul de aplicare se recomandă activități practice și aplicații asistate digital, pentru nivelurile de analiză și evaluare se

recomandă studii de caz și proiecte interdisciplinare, iar pentru nivelul de creare se recomandă activități de tip învățare prin acțiune, realizarea de produse digitale și proiecte în echipă.

Se recomandă îmbinarea metodelor didactice tradiționale de predare-învățare-evaluare (de exemplu, demonstrația, problematizarea, algoritmizarea, proba practică) cu cele moderne (de exemplu, învățarea prin descoperire, conversația euristică, proiectul, portofoliul), pentru a stimula gândirea computațională și autonomia elevilor în rezolvarea sarcinilor de lucru, profesorul având un rol preponderent în consilierea, îndrumarea elevilor, dirijarea învățării și mai puțin în furnizarea de informații.
Mijloacele de învățământ utilizate pot fi variate, beneficiind de tehnologiile moderne care facilitează învățarea, cum ar fi aplicații specializate, software-uri educaționale, tutoriale și resurse online.
Evaluarea în cadrul disciplinei *tehnologia informației și a comunicațiilor* trebuie să aibă un caracter formativ, urmărind nu doar obținerea unui produs digital, ci și modul în care elevii își formează competențele digitale, gândirea critică și aplicarea cunoștințelor în situații reale. Se recomandă evaluări sumative/finale, după fiecare unitate de învățare. Evaluarea se bazează pe criterii transparente, care urmăresc atât produsul, cât și procesul (planificare, respectarea pașilor, testare, corectare erori, justificarea alegerilor), iar ca elemente demonstrative ale activității se pot utiliza capturi „înainte/după”, fișiere sursă în diferite etape sau istoric de versiuni.

Programa disciplinei *tehnologia informației și a comunicațiilor* are în vedere conținuturi grupate în domenii specifice, de exemplu:
1. **Societate digitală**, care vizează comunicare și colaborare digitală, aplicații și platforme care sprijină învățare, introducere în inteligența artificială, introducere în tehnologii emergente, securitate cibernetică și etică în spațiul digital, navigare avansată pe web, modelare computerizată a unor activități economice, legate de mediu și de recreere, participare civică și profesională în spațiul digital.
2. **Conținuturi digitale, tehnologii și aplicații specializate pentru obținerea acestora**, care vizează birotică (documente digitale, prezentări digitale, calcul tabelar, baze de date), pagini web, imagini digitale, prelucrări audio, audio-video, interfețe vizuale și ergonomie digitală.
3. **Sisteme de calcul**, care vizează componenta hardware a unui sistem de calcul, componenta software a unui sistem de calcul, întreținere a unui sistem de calcul și depanare la nivel elementar a unor disfuncționalități frecvente, dispozitive inteligente și internetul obiectelor – IoT (Internet of Things), fundamente ale roboticii și rețele de calculatoare.

Conținuturile prevăzute de programă sunt dezvoltate conform nivelurilor de vârstă ale elevilor și statutului de trunchi comun al disciplinei, având în vedere și nivelul achizițiilor din ciclul gimnazial. Competențele digitale prevăzute în programă sunt formate în cadrul disciplinei *tehnologia informației și a comunicațiilor* și sunt dezvoltate și pe orizontală, prin integrarea unor elemente tematice specifice altor discipline/în alte discipline. De exemplu, tema colaborare și comunicare sprijină dezvoltarea în echipă a unor proiecte interdisciplinare, inteligența artificială este prevăzută în programele multor discipline școlare, ca instrument de sprijin, aplicațiile și platformele care sprijină învățarea pot fi utilizate în cadrul mai multor discipline, iar elementele de birotică pot fi utilizate în crearea de portofolii, prezentări în diferite contexte inter și transdisciplinare.
La începutul studiului unei anumite teme se recomandă să se prezinte elevilor drept model un produs demonstrativ, iar aceștia vor dezvolta un produs identic sau asemănător pe parcursul activităților de învățare, pas cu pas. Prezentarea conținuturilor poate cuprinde realizarea unor exemplificări și demonstrații practice, folosind facilități relevante ale tehnologiei specifice. Elevilor li se pot propune activități de învățare prin care să experimenteze și să exerseze realizarea unor operații sau obținerea unor efecte prin modificarea anumitor parametri ai unui produs furnizat de profesor. Pentru a ilustra modul în care se obțin diverse efecte/produse finale sunt folosite aplicații, inclusiv cele care folosesc inteligența artificială. Elevilor li se pot propune activități practice de învățare în care să aplice diferite tehnici identificate pentru realizarea propriilor produse. Acest lucru le va permite să înțeleagă procesul de creare, condiționată de respectarea eticii digitale și să dobândească experiență practică.
Pentru formarea competențelor specifice, accentul nu este pus pe anumite aplicații și tehnologii, ci pe identificarea instrumentelor/opțiunilor pe care acestea le oferă în vederea obținerii unui anumit rezultat, respectiv rezolvării unei anumite probleme de natură digitală. Astfel, elevii sunt pregătiți pentru a se adapta la utilizarea unor versiuni noi ale acestor aplicații sau chiar pentru utilizarea unor aplicații noi, cu care nu au fost în contact. Competențele elevilor sunt formate având în vedere, <u>ca bază</u>, tehnologii și aplicații utilizate frecvent, precizate în programă, dar se recomandă și prezentarea mai multor variante alternative (de exemplu, dintre cele prezentate mai jos, ca resurse), punând în evidență facilități comune și diferențe în utilizare.
Pe parcursul studiului disciplinei, utilizarea unor aplicații care implică limită de vârstă se face sub supravegherea cadrului didactic/adulților. De asemenea, se pot utiliza conturi de e-mail create în cadrul școlii sau servicii de e-mail care oferă funcții de control parental, permițând monitorizarea activității, gestionarea timpului pe ecran și filtrarea conținutului, oferind părinților control asupra conturilor de e-mail ale copiilor.
În activitățile care implică hardware sau întreținere, se respectă reguli de siguranță: oprirea și deconectarea echipamentelor înainte de intervenții, măsuri antistatice și utilizarea exclusivă a soluțiilor software verificate/permise de unitatea de învățământ. Se recomandă conturi de utilizator cu drepturi limitate pentru elevi și o politică clară de instalare a aplicațiilor

Se recomandă ca tematica precizată să fie abordată într-o ordine logică, facilitând formarea competențelor specifice din programă.
Mai jos este un exemplu, **orientativ**, **pentru clasa a X-a**:
1. Societate digitală. Securitate cibernetică și etică în spațiul digital
2. Societate digitală. Navigare avansată pe web
3. Conținuturi digitale, tehnologii și aplicații specializate pentru obținerea acestora. Pagini web

4. Conținuturi digitale, tehnologii și aplicații specializate pentru obținerea acestora. Birotică. Calcul tabelar
5. Conținuturi digitale, tehnologii și aplicații specializate pentru obținerea acestora. Imagini digitale
6. Sisteme de calcul. Întreținere a unui sistem de calcul și depanare la nivel elementar a unor disfuncționalități frecvente
La clasa a X-a, pentru domeniul *Societate digitală*, la tema *Securitate cibernetică și etică în spațiul digital*, pentru identificarea componentelor identității digitale, a amprentei digitale, a drepturilor și a consecințelor acțiunilor din spațiul digital, profesorii pot propune activități aplicative pe platforme interactive. Se pot iniția discuții despre comportamente atipice și încălcări ale drepturilor de autor, în vederea conștientizării impactului acestora. Se recomandă construirea unor situații de învățare cu exemple concrete care să prevină eventualele compromiteri ale datelor personale în spațiul online. Competențele corelate cu tema *Navigare avansată pe web* pot fi dezvoltate prin utilizarea unor motoare de căutare cunoscute, diverse.
Pentru temele din domeniul *Conținuturi digitale, tehnologii și aplicații specializate pentru obținerea acestora*, se pune accent pe funcționalitate, dar și pe aspectul vizual, coerența informațională și adaptarea produsului digital la publicul țintă. Se pot realiza activități creative asistate de inteligență artificială (de exemplu, generarea de texte, corectare automată, traduceri, crearea de prezentări), având în vedere utilizarea responsabilă și cu discernământ a acestor tehnologii. Evaluarea se poate face prin portofolii digitale care includ documente și prezentări proprii, însoțite de autoevaluare și feedback între colegi.
Pentru tema *Pagini web*, se recomandă utilizarea unor platforme interactive în care elevii să insereze coduri sursă (HTML/CSS/limbaje de scripting) folosind modele sau coduri generate de inteligența artificială, să vizualizeze elementele introduse și să corecteze eventualele erori.
Pentru tema *Calcul tabelar*, se recomandă folosirea unor instrumente de nivel avansat, în vederea creării unor produse specifice, aplicând formatări profesionale și personalizări pentru interpretare, afișare și vizualizare, adaptate publicului țintă.
Pentru tema *Imagini digitale* se recomandă folosirea unor aplicații specifice pentru modelarea unor imagini preluate din mediul online sau generate cu inteligența artificială cu respectarea drepturilor de autor.
Pentru domeniul *Sisteme de calcul*, profesorul poate combina metodele expozitive cu activități practice pentru identificarea componentelor hardware și software reale, utilizând simulatoare pentru configurarea sistemelor de calcul sau calculatoare pe care să exerseze dezasamblarea/reasamblarea unor componente.
În cadrul temei *Întreținere a unui sistem de calcul și depanare la nivel elementar a unor disfuncționalități frecvente*, elevii pot completa, coordonați de profesor, fișe de documentare, referitoare la norme de întreținere și optimizare a funcționării unui sistem de calcul, precum și la diagnosticare și depanare la nivel elementar a disfuncționalităților frecvente.

Exemple de aplicații care pot fi utilizate pentru temele din domeniul *Societate digitală*

- platforme pentru activități colaborative: Google Workspace, Microsoft Teams, Moodle;
- pentru ilustrarea partajării de resurse și feedback constructiv: Canva, Genially, Padlet, WordClouds, AhaSlides, Mentimeter;
- asistenți virtuali: ChatGPT, Copilot, Gemini, DeepSeek;
- platforme care sprijină învățarea: GeoGebra, Wolfram Alpha (https://www.wolframalpha.com/), CISCO Networking Academy (https://netacad.com);
- aplicații pentru navigare web: Google Chrome, Microsoft Edge, Mozilla Firefox, Opera, Safari;
- platforme pentru exemplificarea modelării computerizate: Google Maps (navigație/modelare traseu), Netflix, YouTube (recreere/modelare de recomandări), Steam (jocuri), aplicații specializate pentru turism, simulare de operații bancare, comerț electronic;
- platforme pentru dezvoltare profesională: șabloane și sugestii de elaborare a unui curriculum vitae (Europass, Canva, VisualCV, Adobe Express, CVDesignR, SweetCV, CVMaker, GetYourCV, MakeMyCV, LiveCareer).

Exemple de aplicații care pot fi utilizate pentru temele din domeniul *Conținuturi digitale, tehnologii și aplicații specializate pentru obținerea acestora*

- aplicații din suitele LibreOffice (Writer, Impress, Calc, Base), Microsoft Office (Word, PowerPoint, Excel, Access)
- platformele online din suitele Google (Documente, Prezentări), Canva (https://www.canva.com), Prezi (https://prezi.com/), MindMaps (https://www.mindmaps.com/), XMind (https://xmind.app/), generator prezentări AI: Gamma (https://gamma.app/), Presentation AI (https://www.presentations.ai/), Pixabay (https://pixabay.com), Nearpod (https://nearpod.com/), Mapify (https://mapify.so/)
- platformele online din suitele Google (Foi de calcul), OpenOffice Spreadsheet, Excel Online, Zoho Sheet
- platforme interactive (de exemplu, https://www.w3schools.com/, https://htmleditor.online/full) pentru testarea rapidă a codului HTML/CSS/JavaScript
- aplicații pentru editarea paginilor web Notepad++, Gedit, Visual Studio Code
- instrumente online de analiză: https://pagespeed.web.dev/
- platforme gratuite pentru publicarea site-urilor web: https://www.w3schools.com/, https://sites.google.com/, https://www.wix.com/, https://webwave.ro/, https://www.freehosting.com
- generatoare de imagini folosind AI: PixLR (https://pixlr.com/ro), Reve AI (https://reveai.art/), Reve Art (https://preview.reve.art/app), GenTube (https://www.gentube.app/), NewArc (https://www.newarc.ai/), Adobe Express (https://www.adobe.com/express/), Leonardo.Ai (https://leonardo.ai/)
- aplicații pentru conținuturi audio: Audacity (https://audacityteam.org/), BandLab (https://bandlab.com/), Spotify (https://open.spotify.com/)

- aplicații pentru conținuturi video: OpenShot (https://www.openshot.org/download/), CapCut (https://www.capcut.com/), Filmora (https://filmora.wondershare.net/), Movavi (https://www.movavi.com/)
- codecuri: Codec Guide (https://codecguide.com/), VLC Player (https://videolan.org/)
- asistenți virtuali pentru generare de conținut audio: AIVA (https://aiva.ai/), Musicful (https://musicful.ai/)
- asistenți virtuali pentru generare de conținut video: VEED (https://veed.io/), Sora2AI (https://v2sora.com/)
- aplicații pentru baze de date: Dante Book Tracker (https://dante-book-tracker.apps112.com/), Logmedo (https://logmedo.com/), MySQL (https://mysql.com/)
- platforme pentru dezvoltarea aplicațiilor mobile: MIT App Inventor, Thunkable
- medii de dezvoltare pentru aplicații vizuale: Visual Studio Community (C#, .NET, Windows Forms), Thunkable (https://thunkable.com), AppInventor (https://appinventor.mit.edu)

Exemple de aplicații care pot fi utilizate pentru temele din domeniul *Sisteme de calcul*

- aplicații de simulare a configurării unui sistem de calcul: PC Building Simulator
- programe de curățare/optimizare (funcțiile de Disk Cleanup), antivirus/antimalware (utilizarea versiunilor gratuite sau de încercare/trial pentru scanare), seturi de instrumente virtuale
- aplicații pentru dispozitive digitale și internetul obiectelor: Google Home (https://home.google.com/), IoT Simulator (https://2smart.com/)
- platforme pentru studiul roboților virtuali: Tinkercad (https://www.tinkercad.com/), Open Roberta (https://lab.open-roberta.org/), Lego Education Spike (https://spike.legoeducation.com/), VEX VR (https://vr.vex.com), OzoBlockly (https://games.ozoblockly.com), Scratch for Robots (https://scratch.mit.edu/), RoboMind AI (https://robomind.net/en/), mBlock AI (https://ide.mblock.cc/)

Pentru **sprijinul activităților didactice de predare-învățare-evaluare** pot fi utilizate lecții interactive, tutoriale specifice, platforme de generare a testelor, precum cele recomandate mai jos. Selecția acestora se face în funcție de cerințele de vârstă, politicile de securitate și protecția datelor. Se recomandă prioritizarea soluțiilor stabile, consacrate și/sau aprobate instituțional.
Pentru generarea testelor:

- Kahoot! (https://kahoot.com), BookWidGets (https://www.bookwidgets.com/), Wayground (https://wayground.com/), Genially (https://genially.com/), WordWall (https://wordwall.net), Edcafe (https://www.edcafe.ai/)

Pentru obținerea unor mijloace de învățământ:

- Canva Education (https://www.canva.com/education) pentru creare de materiale vizuale, prezentări, postere și fișe de lucru; șabloane educaționale gratuite.
- MagicSchool (https://www.magicschool.ai/) platformă pentru crearea și distribuirea de resurse, lecții interactive și instrumente de evaluare;
- Livresq (https://livresq.com/ro/), bibliotecă de resurse educaționale interactive, platformă pentru crearea unor astfel de resurse;
- Edpuzzle (https://edpuzzle.com/), platformă educațională pentru crearea de lecții video interactive, cu posibilitatea inserării de întrebări și feedback pe parcursul vizionării, în scopul evaluării formative și monitorizării progresului elevilor;
- NEXTLAB.TECH (https://robo.nextlab.tech/), un instrument modern de învățare prin practică, gamificare, IA și proiecte interactive;
- UiPath Foundation (https://aigeneration.uipathfoundation.com/ro/), platformă ce conține planuri de lecție, prezentări, fișe, teste privind introducerea în inteligența artificială.

Pentru domeniul *Societate digitală*:

- Google Applied Digital Skills (https://applieddigitalskills.withgoogle.com)
- Teachable Machine (https://teachablemachine.withgoogle.com)
- Google AI Experiments (https://experiments.withgoogle.com/collection/ai);
- Experience AI (https://experience-ai.org/ro/units), un program educațional care oferă resurse gratuite de învățare pentru profesori și elevi privind inteligența artificială și învățarea automată, dezvoltat în colaborare de Raspberry Pi Foundation și Google DeepMind
- lecții și jocuri educative (https://experience-ai.org/ro/units/foundations-of-ai, https://code.org/en-US/resources/videos)
- platforme de exersare (https://machinelearningforkids.co.uk/#!/welcome, https://ai-activities.raspberrypi.org/computer-vision-rom/)
- platforme de simulare a tranzacțiilor: eToro (https://www.etoro.com/ro/trading/demo-account/), PayPal Sandbox în medii securizate/demo (https://www.sandbox.paypal.com/)

Pentru domeniul *Conținuturi digitale, tehnologii și aplicații specializate pentru obținerea acestora*

- platforme pentru validarea codului HTML și CSS prin instrumente W3C: W3C Validator HTML, W3C CSS Validator
- platforme pentru conținuturi audio: Suno (https://suno.com/), Soundtrap (https://soundtrap.com/musicmakers), BandLab (https://bandlab.com/)
- platforme pentru conținuturi video: CapCut (https://www.capcut.com/), Descript (https://descript.com/)

Pentru domeniul *Sisteme de calcul*:

- PC Build Simulator (https://store.steampowered.com/app/621060/PC_Building_Simulator/)
- https://play.google.com/store/apps/details?id=com.pc.builder.creator.building.simulator.game
- https://www.buildcores.com/
- Khan Academy Computing (https://www.khanacademy.org/computing)
- ghiduri de utilizare a sistemului de operare (Windows/macOS/Linux) vizând utilitarele de întreținere integrate (de exemplu, Defragmentare, Verificare erori disc, Task Manager)
- Universal Robots Academy (https://academy.universal-robots.com/free-e-learning/), EdPy (https://edpyapp.com/v3/), Ozobot (https://ozobot.com/create/challenges/)

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Grad didactic/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
CRĂCIUNESCU Georgeta-Antonia-Rodica	consilier	Ministerul Educației și Cercetării
BERBECE Georgiana Ligia	profesor, gradul didactic I	Liceul Teoretic „Nichita Stănescu”, București
BLAGA Angela	profesor, gradul didactic I	Colegiul Național „Alexandru Papiu Ilarian”, Târgu Mureș, județul Mureș
BOLOGA Răzvan	profesor universitar, doctor	Academia de Studii Economice București, Facultatea de Cibernetică, Statistică și Informatică Economică, București
BUDAI István	profesor, gradul didactic I	Liceul Teoretic „Nagy Mózes”, Târgu Secuiesc, județul Covasna
CHEREŞ Adriana	profesor, gradul didactic I	Liceul Teoretic „Nicolae Bălcescu”, Cluj-Napoca, județul Cluj
CIOCARU Luminița	profesor, gradul didactic I	Liceul Teoretic „Dante Alighieri”, București
COROIU Mircea-Dumitru	profesor, gradul didactic I	Colegiul Economic „Nicolae Titulescu”, Baia Mare, județul Maramureș
DUMITRIU-LUPAN Nușa	profesor, gradul didactic I	Clubul Copiilor „Spiru Haret”, Bârlad, județul Vaslui
IONESCU Daniela	profesor, gradul didactic I	Colegiul Național Pedagogic „Regina Maria”, Ploiești, județul Prahova
MAIER Cornelia	profesor, gradul didactic I	Colegiul „Școala Națională de Gaz”, Mediaș, județul Sibiu
MANOLESCU Daniela Alice	profesor, gradul didactic I	Colegiul Național „Alexandru Odobescu”, Pitești, județul Argeș
PAUL Andreea-Maria	conferențiar universitar, doctor	Academia de Studii Economice, București, Facultatea de Relații Economice Internaționale
PĂUN Andrei	profesor universitar, doctor	Universitatea București, Facultatea de Matematică și Informatică
PETRE Claudia	profesor, gradul didactic I	Liceul cu Program Sportiv, Slatina, județul Olt
PINTESCU Alina	profesor, gradul didactic I	Colegiul Național „Gheorghe Șincai”, Baia Mare, județul Maramureș
POPA Daniel	profesor, gradul didactic I	Colegiul Național „Aurel Vlaicu”, Orăștie, județul Hunedoara
RĂDOI Ionica	profesor, gradul didactic I	Școala Gimnazială „Ion Pillat”, Pitești, județul Argeș
SPĂTARU Mihaela	profesor, gradul didactic I	Liceul Teoretic „Grigore Moisil”, Tulcea, județul Tulcea

STANCU Ana-Maria	cadru didactic asociat	Școala Națională de Studii Politice și Administrative, București; ROBOHUB
TĂTARU Daniela-Ioana	profesor, gradul didactic I	Liceul Teoretic „Alexandru Ghica”, Alexandria, județul Teleorman

COORDONATORI/RESPONSABILI/CONSULTANȚI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	**Funcție/Titlu științific**	**Instituție de apartenență**
PENEA Ștefania	consilier	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare
ȚOCA Livia Demetra	consilier	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare
ALBEANU Grigore	profesor universitar, doctor	Universitatea „Spiru Haret”, Facultatea de Inginerie și Informatică, București

Anexa nr. 42

Programa școlară
pentru disciplina

Tehnologia informației și a comunicațiilor

Clasa a XI-a

Trunchi comun (TC)

Toate filierele, toate profilurile,
toate specializările/calificările profesionale

Învățământ liceal

- 2026 -

Anexa nr.
Programa școlară pentru *Tehnologia informației și a comunicațiilor,*
clasa a XI-a, trunchi comun (TC)

- *Toate filierele, toate profilurile, toate specializările/calificările profesionale*

NOTĂ DE PREZENTARE

Statutul disciplinei

Disciplina *tehnologia informației și a comunicațiilor*, studiată în ciclul liceal, este o continuare a disciplinei *informatică și TIC*, studiată în gimnaziu, în trunchiul comun. În ciclul liceal, aceasta are rolul de a consolida și extinde domeniile de competență, aprofundând aspectele privind tehnologiile digitale și aplicative ale domeniului informatic, pentru toți elevii, indiferent de filieră, profil sau specializare.

Conform Ordinului ministrului educației și cercetării nr. 4.350/2025 privind aprobarea planurilor-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, disciplina *tehnologia informației și a comunicațiilor* se studiază ca disciplină din categoria curriculumului de trunchi comun (TC) la toate filierele, profilurile și specializările/calificările, la clasele a IX-a, a X-a, a XI-a și a XII-a, cu o alocare orară de câte o oră/săptămână.

Activitățile sunt desfășurate, obligatoriu, în laboratorul de informatică.

Raportarea la cadrul legislativ și documentele strategice generale și specifice care susțin/întemeiază studiul disciplinei

Elaborarea prezentei programe școlare este bazată pe documente fundamentale care definesc viziunea și structura curriculumului național:

- Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023, cu modificările și completările ulterioare, precum și alte acte subsecvente relevante privind implementarea curriculumului național;
- Ordinul privind aprobarea planurilor-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi (OMEC nr. 4.350/2025);
- Recomandarea Consiliului UE privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții (2018);
- Cadrul european al calificărilor (EQF);
- Rapoarte OECD/UNESCO privind competențele digitale și educația STEM, Cadre de referință;
- Profilul de formare al absolventului (OME nr. 6731/2023);
- Cadrul european al competențelor digitale pentru cetățeni (DigComp 2.3.), respectiv Cadrul de Competențe digitale pentru elevi (Anexa OME 6466/2024);
- Cadrul de competențe de inteligență artificială pentru elevi (AI competency framework for students), UNESCO 2024.

Programa școlară asigură integrarea unor teme transversale prevăzute de Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023, susținând dezvoltarea competențelor elevilor în domenii precum: educația pentru mediu, educația pentru sănătate, educația financiară, gândirea critică, securitate cibernetică și contribuind astfel la înțelegerea contextelor socio-economice și a dinamicii acestora.

Rolul disciplinei în formarea elevilor

Studiul disciplinei *tehnologia informației și a comunicațiilor* vizează formarea de competențe digitale generale și aplicative, utile tuturor elevilor și durabile în timp, valorificând competențele formate pe parcursul ciclului gimnazial în utilizarea instrumentelor digitale, aplicațiilor de birotică și elementelor introductive de programare și robotică.

Disciplina contribuie, în mod direct, la realizarea profilului de formare al absolventului de liceu, dezvoltând competențe-cheie definite la nivel european, cu prioritate prin competența digitală, competența matematică și competența în științe, tehnologie și inginerie și în mod indirect, prin celelalte competențe cheie europene integrate și promovarea unor demersuri didactice care cuprind activități de învățare adecvate și valorifică eficient limbajul de specialitate în contexte variate.

Ideile noi promovate de această disciplină vizează abordarea logică și sistematică a rezolvării problemelor, aplicarea conceptelor tehnologiei informației și a comunicațiilor pentru a dezvolta competențe adecvate unei societăți digitale (comunicare, colaborare, învățare, utilizare responsabilă și cu discernământ a inteligenței artificiale, a modelelor digitale ale unor activități cu impact cetățenesc și profesional), pentru operarea cu sistemele de calcul (înțelegerea arhitecturii, funcționării sistemelor de calcul și utilizarea eficientă a acestora, a roboților și dispozitivelor inteligente) și pentru realizarea de conținuturi digitale de diferite tipuri, utilizând aplicații dedicate (pentru prelucrarea textelor, calcul tabelar, prezentări, aplicații cu interfețe vizuale), integrând competențele dobândite anterior. Competențele dezvoltate pot fi transferate în viața cotidiană sau profesională și pot contribui la formarea competențelor specifice altor discipline școlare sau la abordarea interdisciplinară a unor proiecte.

Justificarea statutului disciplinei, elemente de continuitate/de noutate

Disciplina *tehnologia informației și a comunicațiilor* valorifică achizițiile formate în gimnaziu la nivelul competențelor digitale de bază și al utilizării instrumentelor informatice, aducând progres prin integrarea în societatea digitală, pe mai multe planuri,

utilizarea avansată a unor aplicații dedicate, precum și înțelegerea la un alt nivel a arhitecturii și funcționării sistemelor de calcul, cu elemente de programare a roboților virtuali și integrarea senzorilor.

Caracterul său de curriculum de trunchi comun (TC) subliniază rolul central al disciplinei în formarea de competențe elevilor în domeniul tehnologiei informației și a comunicațiilor. Prin natura sa, *tehnologia informației și a comunicațiilor* se află la intersecția între cunoaștere teoretică și aplicare practică, oferind un cadru de valorificare interdisciplinară și diferențiată a competențelor, evidențiind aplicabilitatea TIC în toate domeniile de activitate, de la educație și cercetare, la administrație, afaceri și viață cotidiană.

Categorii de programe școlare pentru disciplina *tehnologia informației și a comunicațiilor*

Disciplina *tehnologia informației și a comunicațiilor* este disciplină de trunchi comun (TC), cu rolul de a forma și consolida competențe digitale de bază, care facilitează utilizarea tehnologiilor digitale în mod eficient, sigur și etic, în diferite contexte.

Orientări generale și specifice în traseul de studiu și aplicare a programei școlare

Aplicarea eficientă a programei presupune:

- respectarea competențelor generale și specifice ca repere obligatorii în proiectarea activităților didactice;
- proiectarea didactică flexibilă, centrată pe situații de învățare autentice și evaluări bazate pe competențe;
- corelarea competențelor generale și specifice cu domeniile de conținut și cu exemplele de activități de învățare;
- planificarea integrată a conținuturilor, cu accent pe rezolvarea de probleme, lucrul în echipă, proiecte interdisciplinare și utilizarea resurselor digitale moderne;
- valorificarea componentelor orientative (sugestii metodologice, activități complementare, proiecte extracurriculare) pentru adaptarea la particularitățile colectivului de elevi și la resursele școlii;
- dotarea adecvată a laboratoarelor de informatică și utilizarea unor resurse digitale moderne;
- corelarea activităților de învățare cu domenii STEM, economie, științe sociale și arte digitale.

Programa are caracter obligatoriu în ceea ce privește competențele generale, competențele specifice și conținuturile precizate, iar componentele metodologice și exemplele de activități de învățare au caracter orientativ, oferind cadrul pentru adaptarea la nivelul clasei și al resurselor disponibile.

Profesorul are libertatea de a selecta și combina într-o manieră flexibilă, metode, resurse și instrumente digitale adecvate, cu condiția respectării finalităților prevăzute de programă. Se recomandă accentuarea caracterului practic, formativ și explorator în predarea acestei discipline, pentru a dezvolta autonomia elevului în învățare și în formarea unei culturi informatice autentice.

Progresia conținuturilor trebuie să fie graduală, adăugând valențe noi și valorificând creativ achizițiile de la nivel gimnazial.

Studiul disciplinei urmărește:

- formarea autonomiei în utilizarea tehnologiilor digitale și a capacității de a aplica cunoștințele în proiecte practice;
- promovarea interdisciplinarității, prin integrarea instrumentelor TIC în alte discipline și proiecte școlare;
- îmbinarea activităților teoretice și practice în laborator cu accent pe realizarea de proiecte individuale și de grup;
- utilizarea resurselor digitale moderne, simulatoare de robotică și aplicații interactive;
- dezvoltarea competențelor digitale transversale: organizare, comunicare, colaborare, gândire critică.

Studiul roboticii permite dezvoltarea gândirii logice și algoritmice, stimularea creativității și inovației, încurajarea abordării interdisciplinare și pregătirea elevilor pentru cariere viitoare în IT, automatizări și tehnologii emergente.

Studiul programării vizuale permite elevilor să înțeleagă și să aplice principiile interacțiunii om-calculator, dezvoltând abilități de utilizare eficientă a aplicațiilor informatice. Elevii învață să creeze programe cu elemente vizuale interactive, să organizeze informația și controalele într-un mod clar și atractiv și să gestioneze evenimente și acțiuni ale utilizatorului. Astfel se dezvoltă creativitatea, gândirea logică și capacitatea de proiectare, oferind totodată o înțelegere practică a modului în care aplicațiile informatice moderne comunică cu utilizatorul.

Setul de competențe generale ale disciplinei *tehnologia informației și a comunicațiilor* este construit pornind de la taxonomia Bloom (revizuită), pentru a acoperi progresiv toate nivelurile de complexitate cognitivă și oferind elevilor o experiență completă de învățare.

Astfel, acest set de competențe asigură o progresie clară de la identificarea noțiunilor fundamentale (alfabetizare digitală) la aplicarea lor practică, apoi la evaluarea critică și la crearea de soluții originale, și garantează formarea competențelor digitale de bază, recunoscute ca esențiale pentru orice cetățean al secolului XXI, în acord cu recomandarea Consiliului UE privind competențele-cheie.

În ansamblu, competențele generale precizate în programă contribuie la formarea competențelor digitale, logice și creative necesare unui specialist sau cetățean activ într-o societate bazată pe tehnologie și inovare.

Programa școlară de *tehnologia informației și a comunicațiilor* este calibrată pentru o alocare de o oră/săptămână la fiecare dintre clasele a IX-a până la a XII-a, asigurând o rezervă de 25% din timpul alocat disciplinei, la dispoziția cadrului didactic pentru activități de remediere, consolidare, aprofundare sau extindere.

Structura programei școlare include, pe lângă Nota de prezentare, următoarele componente:

- Competențe generale;
- Competențe specifice și exemple de activități de învățare;
- Conținuturi;
- Sugestii metodologice.

Competențele generale (CG) sunt urmărite pe întreg parcursul învățământului liceal și integrează achizițiile de cunoaștere și de comportament așteptate, subliniind orientarea generală a procesului educațional la această disciplină.

Competențele generale sunt derivate din competențele-cheie promovate la nivel european și incluse în profilul de formare al absolventului de liceu și explicitează finalitățile majore ale disciplinei, acele achiziții de durată pe care toți elevii trebuie să le dobândească prin întreg studiul acesteia, la nivelul ciclului liceal. Acestea dau coerență disciplinei, stabilesc direcția învățării și fundamentează derivarea competențelor specifice, selecția și organizarea conținuturilor învățării. Competențele generale au grad ridicat de complexitate și integrează ansambluri de cunoștințe, abilități și atitudini, ca rezultate ale învățării utile pentru dezvoltarea personală, pentru cetățenia activă, pentru incluziune socială și pentru angajare pe piața muncii.

Competențele specifice (CS) sunt competențe derivate din competențele generale și reprezintă etape măsurabile în formarea și dezvoltarea acestora, ilustrând rezultate ale învățării pentru fiecare an de studiu. Acestea exprimă, pentru elevi, achizițiile învățării prin parcurgerea disciplinei de studiu, și includ, la fel ca în cazul competențelor generale, ansambluri de cunoștințe, abilități și atitudini. Competențele specifice asigură continuitatea de la gimnaziu, progresia de la un an la altul și conexiunea cu profilul de formare al absolventului.

Pentru formarea și dezvoltarea competențelor specifice, în programă sunt propuse **exemple de activități de învățare (EAI)**, care descriu contexte și modalități prin care competențele specifice sunt formate, exersate, consolidate și evaluate în mod curent, formativ. Ele au rol orientativ, nu prescriptiv, și oferă profesorilor repere privind modul în care pot organiza situații de învățare relevante pentru elevi. Astfel, profesorul poate să adapteze activitățile de învățare propuse în programă, să le completeze sau să le înlocuiască cu altele adecvate clasei, asigurând cadrul unui demers didactic personalizat, pentru formarea/dezvoltarea competențelor prevăzute de programă, în contextul specific al fiecărei clase.

Conținuturile sunt organizate în domenii de conținut (categorii mari) și, în cadrul acestora, în conținuturi propriu-zise ale învățării. Domeniile de conținut și conținuturile învățării definesc „substanța” disciplinei: ce anume se studiază efectiv, pentru a sprijini formarea competențelor. Acestea constituie o selecție, adecvată din punctul de vedere didactic, de elemente din domeniul de studiu al disciplinei (informații factuale, conceptuale, procedurale), cu rol de suport operațional/instrumental pentru formarea competențelor specifice. Selecția este făcută pe baza principiului continuității și al coerenței, iar conținuturile sunt interconectate, astfel încât, după parcurgerea lor integrală, elevul să fie capabil să realizeze conexiuni, în scopul rezolvării unor probleme diverse, de natură teoretică sau practic-aplicativă.

Sugestiile metodologice au rolul de a sprijini profesorii în aplicarea programei, fără a impune sau a face o inventariere a metodelor didactice utilizate. Acestea traduc intențiile programei (competențe generale, competențe specifice, conținuturi, exemple de activități de învățare) în modalități și mijloace pentru realizarea demersului didactic, prin exemple minimale, relevante, de abordare a activității didactice, pentru alegerea strategiilor didactice și pentru integrarea conținuturilor și competențelor în practica școlară.

Astfel, programa școlară oferă un cadru coerent de utilizare: competențele generale indică direcțiile de învățare, competențele specifice, pe ani de studiu, precizează etapele de progres, domeniile de conținut stabilesc suportul științific pentru formarea acestor competențe, iar exemplele de activități de învățare ilustrează modalități concrete de dezvoltare a experiențelor de învățare.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Recunoaște conceptele, instrumentele și relațiile fundamentale din domeniul tehnologiei informației și a comunicațiilor, pentru a construi o bază solidă de cunoștințe utilizabile**
CG2	**Explică principiile, rolul instrumentelor și relațiile fundamentale din domeniul tehnologiei informației și a comunicațiilor, pentru a rezolva sarcini specifice într-o societate digitală**
CG3	**Utilizează instrumentele și metodele specifice domeniului tehnologiei informației și a comunicațiilor pentru rezolvarea de sarcini specifice, respectând pașii operaționali**
CG4	**Analizează instrumentele, strategiile și metodele specifice domeniului tehnologiei informației și a comunicațiilor pentru a face alegeri adecvate, într-o societate digitală**
CG5	**Evaluează eficiența și impactul instrumentelor, strategiilor și metodelor din domeniul tehnologiei informației și a comunicațiilor, pe baza unor criterii tehnice, etice și legale**
CG6	**Creează produse și soluții digitale personalizate, adecvate scopului propus**

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Recunoaște conceptele, instrumentele și relațiile fundamentale din domeniul tehnologiei informației și a comunicațiilor, pentru a construi o bază solidă de cunoștințe utilizabile

Clasa a XI-a
CS 1.1. Recunoaște conceptele de bază și rolul principalelor instrumente digitale pentru a utiliza modele computerizate ale unor sisteme expert, activități economice, legate de mediu sau de recreere într-o societate digitală
- *recunoașterea unor caracteristici ale modelării computerizate pentru activități legate de mediu, cu precizarea unor exemple de aplicare în viața curentă* - *enumerarea caracteristicilor generale pentru modele computerizate ale unor activități economice, în cadrul unei discuții ghidate privind impactul tehnologiilor în viața reală* - *recunoașterea măsurilor de siguranță în utilizarea serviciilor computerizate de recreere (de exemplu, protejare a conturilor, gestionare a timpului), în cadrul unei simulări pentru achiziționarea unor bilete de avion*
CS 1.2. Recunoaște caracteristici ale conținuturilor digitale de tipul audio, audio-video sau al bazelor de date și principalele instrumente pentru prelucrarea acestora
- *recunoașterea unor concepte cheie privind prelucrarea audio (de exemplu, codec audio, frecvență de eșantionare, rată și adâncime de biți - fidelitate), în contextul utilizării unei aplicații de prelucrare audio* - *identificarea caracteristicilor proceselor de comprimare și decomprimare a unui fișier audio, recunoscând codecul ca element asociat redării corecte a informației de tip audio* - *identificarea formatelor audio uzuale (mp3, wav, flac, ogg, aac) și asocierea acestora cu tipul de compresie (cu sau fără pierderi), în contextul selectării unor fișiere audio dintr-o listă* - *recunoașterea unor concepte cheie (de exemplu, raport de aspect, rată a cadrelor - fps, codec video, rezoluție), în contextul evaluării calitative a unui material audio-video obținut cu ocazia înregistrării festivității de premiere la un concurs* - *recunoașterea diferențelor dintre procesele de comprimare și decomprimare/decodare ale unui fișier audio-video, evidențiind rolul fiecăruia, în contextul pregătirii unui reportaj și transmiterii fișierului audio-video rezultat* - *identificarea formatelor audio-video uzuale (mp4, avi, mov, mkv, wmv), în vederea alegerii unuia adecvat pentru a înregistra un mini-documentar despre un fenomen științific* - *enumerarea avantajelor utilizării unor baze de date în contextul unei discuții ghidate despre domeniile în care sunt memorate date în vederea interpretării lor sau în vederea luării unor măsuri pentru creșterea eficienței* - *recunoașterea unor concepte cheie (de exemplu, tabelă, câmp, înregistrare, cheie primară, sistem de gestiune a bazelor de date, formular, interogare, raport) în cadrul prezentării unei baze de date asociate unei afaceri locale* - *identificarea principalelor funcții ale unui sistem de gestiune a bazelor de date (de exemplu, definirea structurii tabelelor, manipularea datelor) în contextul creării unei baze de date de gestionare a unor evenimente culturale accesibile online*
CS 1.3. Recunoaște conceptele de bază și caracteristicile principalelor dispozitive inteligente, ale internetului obiectelor sau ale roboților având în vedere rolul pe care îl au în utilizarea eficientă a unui sistem de calcul
- *recunoașterea funcției principale a unui actuator, în cadrul unei discuții ghidate privind dispozitivele inteligente dintr-o locuință modernă* - *identificarea unor dispozitive inteligente utilizate în domeniul agriculturii, pe baza caracteristicilor acestora, în cadrul unui film de prezentare de la o stațiune de cercetare* - *identificarea caracteristicilor principale ale internetului obiectelor, în contextul unei vizite într-o clădire supravegheată cu camere web și detectoare de fum, de mișcare etc.* - *recunoașterea unor tipuri de senzori în contextul rezolvării unei fișe de lucru prin care se asociază unele dispozitive din componența unui robot cu tipuri uzuale de senzori dintr-o listă dată, având în vedere funcționalitatea acestuia* - *identificarea unor tipuri de roboți (de exemplu, industriali, educaționali, de transport), menționând și mediul specific de utilizare, în contextul vizionării unor materiale video în care sunt ilustrați roboți în acțiune* - *identificarea unor caracteristici ale roboților (de exemplu, precizie foarte bună, viteză mare, cost ridicat, complexitatea programării), în contextul unei discuții ghidate despre tehnologii moderne*

CG 2 - Explică principiile, rolul instrumentelor și relațiile fundamentale din domeniul tehnologiei informației și a comunicațiilor, pentru a rezolva sarcini specifice într-o societate digitală

Clasa a XI-a
CS 2.1. Explică principiile de bază și rolul principalelor instrumente digitale pentru a utiliza modele computerizate ale unor sisteme expert, activități economice, legate de mediu sau de recreere într-o societate digitală
- *descrierea, pe scurt, a modului în care un sistem expert poate ajuta un medic în stabilirea unui diagnostic medical, în cadrul unei discuții ghidate despre modelele computerizate*

Clasa a XI-a
- *descrierea modului de utilizare a sistemelor de rezervare online pentru diferite situații din viața reală (de exemplu, pentru participare la concerte, achiziționare de bilete de avion)* - *descrierea importanței gestionării timpului în utilizarea serviciilor de recreere online (jocuri, streaming) pentru a evita comportamente de tip adictiv*
CS 2.2. Explică rolul instrumentelor adecvate pentru prelucrarea conținuturilor digitale de tipul audio, video sau al bazelor de date
- *explicarea funcțiilor de bază ale unui audio player (redare, pauză, volum, derulare) în diferite contexte de ascultare* - *explicarea modului de utilizare a unor instrumente specializate pentru prelucrare audio (decupare și inserare a unor secvențe, eliminare a zgomotelor de fond, creare de mixaje, salvare/export în diferite formate) în cadrul realizării imnului clasei* - *explicarea rolului unor instrumente specializate pentru prelucrare audio-video (suprapunere coloană sonoră, subtitrare), în cadrul realizării unui videoclip pentru promovarea școlii* - *explicarea caracteristicilor unui podcast, punând accentul pe formatul și structura conținutului* - *explicarea rolului unei baze de date, respectiv al unui sistem de gestiune a bazelor de date, evidențiind diferența dintre datele în sine și instrumentul software folosit pentru a le gestiona* - *exemplifică utilizarea tipurilor de date fundamentale pe care le pot avea câmpurile unei tabele dintr-o bază de date (de exemplu, Text, Număr, Dată/Oră) prin completarea unor valori corespunzătoare pentru înregistrările acesteia*
CS 2.3. Explică principiul de comunicare și funcționare al principalelor dispozitive inteligente, ale internetului obiectelor sau ale roboților, având în vedere rolul pe care îl au în utilizarea eficientă a unui sistem de calcul
- *descrierea principiului general de funcționare a unui dispozitiv inteligent, punând accent pe ciclul: colectare date, prelucrare, acțiune, comunicare* - *descrierea importanței rețelei de comunicație (Wi Fi, 5G, LoRaWAN) în cadrul internetului obiectelor, discutând problemele generate de funcționarea defectuoasă a acesteia* - *descrierea principiului de funcționare a unui senzor și a unui actuator pentru un sistem de casă inteligentă prevăzută cu termostat inteligent* - *descrierea modului în care o informație colectată de un senzor determină o acțiune a unui motor prin intermediul controlerului unui robot, în contextul optimizării acțiunii respective* - *explicarea rolului software-ului de bază al unui robot (ciclu de feedback: citire senzori, procesare, acționare) în cadrul unei discuții ghidate despre operațiile mecanice efectuate de roboți* - *explicarea rolului modelării comportamentului unui robot într-un mediu virtual, în contextul participării la un concurs tematic*

CG 3 - Utilizează instrumentele și metodele specifice domeniului tehnologiei informației și a comunicațiilor pentru rezolvarea de sarcini specifice, respectând pașii operaționali

Clasa a XI-a
CS 3.1. Utilizează principalele instrumente digitale pentru a folosi modele computerizate ale unor sisteme expert, activități economice, legate de mediu sau de recreere într-o societate digitală
- *utilizarea unui instrument digital accesibil (de exemplu, un simulator de buget online) în cadrul unei discuții ghidate despre un model de management financiar personal, integrând estimări de venituri și cheltuieli* - *utilizarea unei aplicații pe bază de GPS pentru observarea pe o hartă digitală a rutelor alternative pentru a putea determina traseul optim între două locații* - *utilizarea unui formular online pentru a simula plata unui bilet la un spectacol, în vederea parcurgerii etapelor necesare validării plății și identificării punctelor critice din perspectiva securității procesului*
CS 3.2. Utilizează instrumente adecvate pentru prelucrarea conținuturilor digitale de tipul audio, video sau al bazelor de date
- *utilizarea instrumentelor pentru modelarea unui mesaj audio (de exemplu, adăugarea unui fundal muzical, modificarea volumului) pentru a crea un mixaj audio echilibrat în cadrul unui tur virtual de prezentare a școlii* - *utilizarea instrumentelor pentru decuparea și inserarea unor segmente audio într-un anunț simulativ de avertizare meteorologică astfel încât tranzițiile dintre segmentele utilizate să permită redarea corectă a întregului flux audio* - *utilizarea instrumentelor de îmbunătățire a ritmului și atractivității vizuale (de exemplu, tranziții, efecte, ajustări ale vitezei de redare) pentru un scurt videoclip destinat promovării echipelor sportive ale școlii* - *utilizarea instrumentelor unui editor audio-video pentru aplicarea unei subtitrări sincronizate cu dialogul dintr-un video de prezentare a ofertei educaționale școlare, în vederea înțelegerii tuturor informațiilor transmise* - *utilizarea instrumentelor unei aplicații pentru crearea ghidată a tabelelor, formularelor și rapoartelor necesare inventarierii cărților existente într-o bibliotecă școlară*

Clasa a XI-a
- *utilizarea instrumentelor pentru crearea interogărilor simple în vederea obținerii de informații referitoare la cărțile împrumutate de elevi pe parcursul unui an școlar, de la biblioteca școlii*
CS 3.3. Utilizează caracteristicile dispozitivelor inteligente, internetului obiectelor sau ale roboților virtuali, pentru configurarea și testarea comportamentului acestora
- *utilizarea unei platforme/simulator IoT pentru selectarea, plasarea și etichetarea unor componente ale arhitecturii internetului obiectelor (de exemplu, router Wi Fi, termometru digital, aplicație mobilă de monitorizare, server de date) și asocierea acestora cu rolul lor (senzor/dispozitiv final/gateway/rețea/cloud/aplicație), prin completarea unui tabel de corespondență* - *utilizarea unor platforme specializate, care includ biblioteci de obiecte inteligente, în vederea realizării construcției simulate a unei rețele de comunicații pentru a observa transmiterea fluxului de date în cazul supravegherii video a unei clădiri* - *utilizarea testării virtuale a funcționării obiectelor inteligente și a infrastructurii specifice acestora, în condiții controlate de simulare (de exemplu, nivelul apei din bazinul de colectare, temperatura mediului ambiant) pentru a iriga un teren agricol* - *utilizarea unui mediu de modelare virtuală folosind comenzi de deplasare și rotire pentru deplasarea unui robot între două puncte aflate pe o hartă simplă* - *aplicarea setărilor specifice pentru stabilirea aspectului și a componentelor unui robot virtual prin adăugarea unui senzor de lumină și a unui motor suplimentar pentru a se deplasa cu o anumită viteză pe un traseu închis* - *utilizarea unor instrumente de modificare a aspectului și a comportamentului unui robot virtual pentru oprirea sau schimbarea de direcție a acestuia atunci când detectează un obstacol la o distanță prestabilită*

CG 4 - Analizează instrumentele, strategiile și metodele specifice domeniului tehnologiei informației și a comunicațiilor pentru a face alegeri adecvate, într-o societate digitală

Clasa a XI-a
CS 4.1. Analizează instrumentele digitale pentru utilizarea modelelor computerizate ale unor sisteme expert, activități economice, legate de mediu sau de recreere, precum și avantajele și riscurile asociate acestora pentru a face alegeri adecvate, într-o societate digitală
- *analizarea instrumentelor digitale care colectează date de la un sistem de monitorizare a traficului auto, în cadrul unei discuții ghidate, pentru a le alege pe cele adecvate stabilirii unui interval de timp optim pentru o anumită călătorie* - *analizarea integrării tehnologiilor digitale într-un magazin de comerț cu amănuntul pentru a întocmi o listă de observații privind impactul noilor tehnologii asupra eficienței operaționale* - *analizarea diferenței dintre modurile de plată online și tradițional în scopul întocmirii unei fișe cu argumente pro și contra alegerii unui anumit tip de plată din perspectiva necesității securizării datelor și plăților*
CS 4.2. Analizează instrumentele pentru prelucrarea conținuturilor digitale de tipul audio, video sau al bazelor de date, precum și avantajele și limitările asociate acestora, pentru a face alegeri adecvate unor sarcini specifice
- *analizarea mixajelor și efectelor dintr-o coloană sonoră a unui film, în cadrul unei discuții, pentru a identifica momentele cheie care susțin emoția narativă* - *compararea calității și dimensiunii unui fișier audio salvat în două formate diferite (de exemplu, wav sau mp3), în contextul selectării formatului potrivit pentru distribuirea materialului într-o prezentare formală (de exemplu, un proiect școlar) sau într-un mediu informal (de exemplu, distribuirea fișierului pe grupul clasei), în scopul justificării necesității prelucrării acestora* - *analizarea relației dintre rezoluție și raportul de aspect al unei secvențe video (de exemplu, 1920x1080 și 16:9), în cadrul unei discuții pentru a evidenția impactul vizual produs de neconcordanța dintre valorile utilizate* - *analizarea unei secvențe audio-video convertită de la 1080p la 720p pentru a realiza o listă cu schimbările de calitate rezultate (de exemplu, claritatea imaginii, nivelul detaliilor, definirea contururilor)* - *analizarea rolului cheii primare într-o tabelă și discutarea problemelor determinate de lipsa cheii primare* - *analizarea structurii unei tabele care conține date despre un album cu melodiile preferate, în vederea stabilirii tipurilor de date ale câmpurilor alese*
CS 4.3. Analizează beneficiile, limitările, provocările și riscurile utilizării dispozitivelor inteligente, ale internetului obiectelor și roboților virtuali în viața cotidiană și în industrie
- *analizarea instrumentelor din cadrul unei aplicații mobile pentru întocmirea unei liste care conține funcționalitățile specifice utilizate pentru controlul unei case inteligente (de exemplu, vizualizarea fluxului video, configurarea programelor de iluminat, gestionarea alertelor de intruziune)* - *analizarea comportamentului unui dispozitiv (de exemplu, camera de supraveghere) pentru a discuta ghidat impactul asupra securității rețelei locale în situația în care acesta este configurat cu o parolă implicită slabă* - *analizarea riscurilor utilizării unui senzor de temperatură, în contextul deciziilor luate de aplicația de control pe baza unui set de date colectate de un senzor defectuos* - *analizarea limitărilor utilizării unui robot industrial în contextul unui scenariu în care acesta eșuează, în vederea întocmirii unei liste (de exemplu, mediu nefamiliar, defecțiune senzor)*

Clasa a XI-a
- *analizarea provocărilor în cazul deplasării unui robot virtual peste un obstacol, în cadrul unei discuții ghidate privind comportamentul acestuia atunci când este echipat cu un motor standard sau cu un servomotor* - *analizarea, pe baza documentației sau a tutorialelor online, a beneficiilor modelării digitale a controlului unui robot virtual care se deplasează pe un traseu prevăzut cu obstacole*

CG 5 - Evaluează eficiența și impactul instrumentelor, strategiilor și metodelor din domeniul tehnologiei informației și a comunicațiilor, pe baza unor criterii tehnice, etice și legale

Clasa a XI-a
CS 5.1. Evaluează eficiența și impactul instrumentelor digitale pentru utilizarea modelelor computerizate ale unor sisteme expert, activități economice, legate de mediu sau de recreere într-o societate digitală
- *prioritizarea a trei măsuri de siguranță pentru un utilizator nou al serviciilor bancare online, justificând, într-o discuție ghidată, în ce ordine se recomandă aplicarea acestor măsuri, în funcție de riscurile apărute (de exemplu, introducerea datelor de autentificare pe un site web fals)* - *evaluarea utilizării exclusive a unui model computerizat de prognoză meteo (de exemplu, furnizarea de valori numerice pentru temperatură, presiune atmosferică, viteză a vântului), în cadrul unei discuții ghidate, pentru a evidenția necesitatea corelării datelor cu expertiza umană* - *evaluarea impactului jocurilor video asupra utilizatorilor, în cadrul unei discuții ghidate, având în vedere mecanismele de recompensă (de exemplu, revenirea zilnică pentru obținerea de puncte suplimentare, obținerea de premii virtuale pentru trecerea la un nivel superior) precum și gestionarea responsabilă a timpului petrecut în mediul online*
CS 5.2. Evaluează calitatea și adecvarea conținuturilor digitale de tipul audio, video sau al bazelor de date în raport cu scopul și domeniul de utilizare
- *evaluarea calităților tehnice ale unei coloane sonore (de exemplu, claritate, dinamică) pentru a aprecia impactul asupra publicului, în cadrul unei discuții ghidate, finalizată cu argumente pro/contra* - *evaluarea unui conținut digital audio, existent în mai multe formate, pentru a îl alege pe cel optim în vederea încărcării pe o platformă de social media, justificând alegerea prin raportare la limitările tehnice (de exemplu, dimensiune maximă, compatibilitate, timp de încărcare) consemnate într-un tabel care conține datele despre formatul audio, limitările tehnice ale platformei și justificarea opțiunii corespunzătoare pentru alegere* - *evaluarea impactului unui scurt documentar asupra publicului-țintă, într-o lecție interdisciplinară, prin analizarea conținutului (de exemplu, structura narativă, ritmul vizual, claritatea mesajului, elementele tehnice introduse), pentru a aprecia dacă produsul este adecvat scopului (informare, promovare, sensibilizare), finalizată cu o justificare scrisă care include concluzii, nivel de adecvare și propuneri de revizie* - *evaluarea riscurilor etice, legale și sociale asociate utilizării instrumentelor de inteligență artificială generativă în crearea de conținut audio-video (schimbarea feței, știri false), pentru a aprecia nivelul de discernământ digital necesar și măsurile obligatorii de protecție a identității persoanelor implicate, finalizată cu un set de criterii de acceptare/respingere și un protocol de publicare responsabilă* - *evaluarea eficienței înregistrării inventarului cărților dintr-o bibliotecă școlară într-o bază de date, finalizată prin întocmirea unei liste de argumente și justificări (de exemplu, căutări și sortări rapide pentru un număr mare de înregistrări, actualizarea/modificarea înregistrărilor realizată automat în toată baza de date, generarea rapoartelor personalizate)* - *evaluarea conținutului unui raport cu date referitoare la cărțile împrumutate/returnate de elevi pe parcursul unui an școlar, de la biblioteca școlii, în cadrul unei discuții ghidate*
CS 5.3. Evaluează eficiența utilizării dispozitivelor inteligente, ale internetului obiectelor și roboților virtuali, având în vedere un scop bine definit
- *evaluarea eficienței unui sistem de irigare automată, prin raportarea beneficiilor economice obținute având ca finalitate completarea unui tabel care conține date despre istoricul consumului de apă, costul apei, suprafața irigată și istoricul precipitațiilor* - *evaluarea utilizării unui dispozitiv medical purtabil (de exemplu, pompă de insulină, monitor cardiac), din perspectiva posibilității de colectare continuă a datelor, în cadrul unei discuții ghidate* - *evaluarea colectării permanente, cu ajutorul unui cititor inteligent, a datelor privind stocurile dintr-un depozit pentru a formula trei măsuri de securitate care asigură confidențialitatea datelor stocate* - *evaluarea utilizării componentelor unui robot virtual (de exemplu, motor, microcontroler Arduino sau compatibil, senzori) în diverse scenarii (de exemplu, luminozitate redusă, suprafețe alunecoase) pentru deplasarea robotului între două puncte aflate pe o hartă simplă* - *evaluarea corectitudinii comportamentului unui robot virtual care se deplasează pe baza unui set de instrucțiuni cu o anumită viteză pe un traseu închis* - *evaluarea unui fragment de cod generat de un instrument de inteligență artificială pentru o funcție a robotului virtual (de exemplu, evitarea unui obstacol) argumentând, în cadrul unei discuții, necesitatea discernământului uman (de exemplu, un cod care funcționează perfect în simulator poate fi fatal în lumea reală atunci când obstacolul este semitransparent)*

CG 6 - Creează produse și soluții digitale personalizate adecvate scopului propus

Clasa a XI-a
CS 6.1. Elaborează soluții personalizate cu instrumente digitale pentru utilizarea modelelor computerizate ale unor sisteme expert, activități economice, legate de mediu sau de recreere în rezolvarea unor probleme într-o societate digitală
- *elaborarea unei liste de măsuri de securitate importante care trebuie avute în vedere înainte de efectuarea unei plăți online pentru achiziționarea unui produs* - *proiectarea modelului fluxului de informații pentru monitorizarea nivelului apei în cadrul unui sistem automat de irigații, pe baza unor informații concrete, evidențiind etapele de colectare, transmitere și analiză a datelor* - *proiectarea unui scenariu simplificat pentru un sistem expert de identificare a plantelor, care să includă cel puțin patru întrebări esențiale adresate utilizatorului și două concluzii posibile ale sistemului*
CS 6.2. Realizează conținuturi digitale personalizate de tipul audio, video sau al bazelor de date adaptate scopului și domeniului de utilizare, respectând principiile de comunicare vizuală și conținut coerent
- *realizarea unui scurt podcast audio de prezentare a școlii, prin proiectarea scenariului, înregistrarea și combinarea de secvențe audio, realizarea montajului (de exemplu, introducere/încheiere, tranziții, normalizare volum) și exportul în formatul dorit, cu asigurarea coerenței mesajului și respectarea consimțământului participanților* - *realizarea unui anunț simulativ de avertizare meteorologică (de exemplu, redactarea scriptului pe baza unor informații date, înregistrarea narațiunii, inserarea exemplelor sonore, verificarea înțelegerii), respectând principiile comunicării eficiente și adaptarea limbajului potrivit publicului-țintă* - *crearea unui videoclip scurt de prezentare a școlii, prin planificarea momentelor acestuia, colectarea de imagini/filmări originale și secvențe audio (cu acordul persoanelor filmate), editarea materialului (de exemplu, titluri, tranziții, ritm, cromatică, sincronizare audio-video) și exportul pentru canalul de distribuție, aplicând principii de comunicare vizuală, coerență narativă și norme etice privind utilizarea imaginilor și a datelor personale* - *crearea unui set de instrucțiuni detaliate pentru un instrument de generare a conținutului audio-video în vederea realizării unui scurt documentar, prin definirea cerințelor privind structura, parametri tehnici de export și restricțiile (de exemplu, fără conținut audio-video manipulat cu generator neautorizat, fără date personale), urmate de testare, ajustare și obținerea unei versiuni finale responsabile din punct de vedere digital* - *crearea unei baze de date, conform unui scenariu propus, pentru a realiza o inventariere simplă a cărților existente într-o bibliotecă școlară* - *crearea unor formulare, rapoarte, interogări în vederea obținerii de informații referitoare la cărțile împrumutate/restituite de elevi pe parcursul unui an școlar, de la biblioteca școlii*
CS 6.3. Proiectează și implementează soluții integrate bazate pe dispozitive inteligente, internetul obiectelor respectiv pe controlul roboților virtuali având în vedere un scop bine definit
- *elaborarea unei liste de cerințe funcționale (de exemplu, colectarea, sincronizarea, vizualizarea, analizarea datelor) și nefuncționale (de exemplu, securitatea, performanța, fiabilitatea, interfața sistemului) pentru dezvoltarea unei aplicații dedicate gestionării datelor colectate de la dispozitivele purtabile* - *elaborarea unui set de reguli de bază pentru securizarea unui nou dispozitiv inteligent înainte de integrarea acestuia în rețeaua casei, incluzând cerințe de autentificare și de protejare a comunicațiilor* - *crearea unui scenariu particularizat de utilizare a internetului obiectelor într-un domeniu ales, construit ținând seama de cel puțin trei caracteristici esențiale ale acestuia (de exemplu, conectivitate, colectare de date, automatizare)* - *crearea instrucțiunilor pentru simularea deplasării, între două puncte aflate pe o hartă, a unui robot virtual de transport (de exemplu, pornire, deplasare, livrare, întoarcere la bază și oprire)* - *simularea deplasării pe un traseu închis, a unui robot virtual dotat cu un senzor de lumină, ținând cont de intensitatea luminii percepute de senzor pentru parcurgerea eficientă a traseului* - *crearea instrucțiunilor pentru simularea schimbării direcției sau a opririi unui robot virtual atunci când detectează un obstacol la o distanță prestabilită*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Clasa a XI-a

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Societate digitală	1.1. Modelare computerizată - caracteristici, avantaje și dezavantaje ale modelării computerizate a unor principale forme de activități economice (finanțe personale, servicii bancare, comerț electronic, plăți online și utilizare a tehnologiilor digitale în comerțul cu amănuntul), sisteme expert (de exemplu, pentru diagnosticare a unor defecțiuni ale motorului, diagnostic medical, identificare a speciilor de plante), activități legate de mediu (de exemplu, inundații, traficul auto, prognoza meteo, sisteme de poziționare globală – GPS) și de recreere (de exemplu, redare în flux audio-video – streaming media, jocuri online, sisteme de rezervare online pentru turism, concerte, cinematografe, evenimente sportive); - riscuri și măsuri de siguranță în utilizarea serviciilor economice și de recreere (de exemplu, protejare a conturilor, gestionare a timpului); - repere pentru identificarea și utilizarea responsabilă, la nivel de bază, a unor platforme specializate pentru servicii economice, servicii legate de mediu, respectiv servicii de recreere; - repere pentru identificarea și utilizarea altor instrumente adecvate pentru modelare computerizată, în funcție de propriile nevoi.
2. Conținuturi digitale, tehnologii și aplicații specializate pentru obținerea acestora	2.1. Prelucrări audio - concepte de bază și caracteristici ale conținuturilor audio (de exemplu, formate audio, comprimare și decomprimare, codec audio, frecvență de eșantionare, rată de biți, adâncime de biți/fidelitate, parametri care influențează calitatea conținutului audio), caracteristici ale unor narative digitale audio de bază (de exemplu, podcast audio, coloană sonoră); - instrumente de bază ale unor aplicații specializate pentru redare a unor conținuturi audio: redare, volum, pauză, derulare înainte, derulare înapoi; - instrumente ale unor aplicații specializate pentru prelucrare audio: decupare și inserare a unor secvențe, eliminare a zgomotelor de fond, mixaje, salvare în diferite formate; - repere pentru identificarea și utilizarea altor instrumente pentru redare și prelucrare audio, în funcție de propriile nevoi; - repere pentru utilizarea etică, responsabilă și cu discernământ a inteligenței artificiale în creare și modificare de conținut audio. 2.2. Prelucrări audio-video - concepte de bază și caracteristici ale conținuturilor audio-video (de exemplu, formate audio-video, comprimare și decomprimare, codec video, raport de aspect, rezoluție, rata cadrelor, parametri care influențează calitatea conținutului video), caracteristici ale unor narative digitale audio-video de bază (de exemplu, podcast, videoclip, scurt reportaj); - instrumente de bază ale unor aplicații specializate pentru redare a unor conținuturi audio-video: redare, volum, subtitrări, pauză, derulare înainte, derulare înapoi; - instrumente ale unor aplicații specializate pentru prelucrare audio-video: decupare și inserare a unor secvențe audio-video, suprapunere a coloanei sonore, subtitrare, salvare în diferite formate; - repere pentru identificarea și utilizarea altor instrumente pentru redare și prelucrare audio-video, în funcție de propriile nevoi; - repere pentru utilizarea etică, responsabilă și cu discernământ a inteligenței artificiale în creare și modificare de conținut audio-video. 2.3. Birotică. Baze de date - concepte de bază și caracteristici ale unei baze de date: modele de baze de date, funcții ale unui sistem de gestionare a bazelor de date; - instrumente ale unei aplicații specializate pentru gestionarea bazelor de date pentru prelucrarea unei tabele (creare a structurii tabelei, definire a câmpurilor, chei primare, introducere, modificare, adăugare, ștergere de date din tabelă), interogări (creare, personalizare), relații între tabele (chei străine, integritate referențială), formulare (creare, personalizare), rapoarte (creare, personalizare); - repere pentru identificarea și utilizarea altor instrumente ale unor aplicații specializate pentru gestionarea bazelor de date, în funcție de propriile nevoi;

Domenii de conținut	Conținuturi
	- repere pentru utilizarea etică, responsabilă și cu discernământ a inteligenței artificiale în crearea și prelucrarea bazelor de date.
3. Sisteme de calcul	3.1. Dispozitive inteligente și internetul obiectelor - caracteristici ale internetului obiectelor – IoT (Internet of Things); - caracteristici ale componentelor de bază ale arhitecturii internetului obiectelor (senzori, dispozitive de prelucrare a informației, dispozitive de acționare/control – actuatori, rețea de comunicație, cloud, aplicații specifice), principiu general de comunicație între componentele din arhitectura internetului obiectelor; - caracteristici și principiu general de funcționare al dispozitivelor inteligente, tipuri uzuale de astfel de dispozitive (de exemplu, pentru casă, purtabile, dispozitive din domeniul sănătății, agriculturii, industriei); - repere pentru identificarea și utilizarea altor dispozitive inteligente și facilități ale internetului obiectelor, adecvate propriilor nevoi; - beneficii, limitări, provocări și riscuri ale utilizării dispozitivelor inteligente și IoT. 3.2. Fundamente ale roboticii - concepte de bază și caracteristici ale roboților: structura hardware de bază (motor, controler, senzori), structura software de bază, modalități de interacțiune cu mediul înconjurător, modalități de colectare a datelor din mediul înconjurător cu ajutorul senzorilor (de exemplu, de lumină, culoare, temperatură, ultrasonic), tipuri uzuale de roboți (de exemplu, industriali, educaționali, pentru transport), beneficii și limite; - instrumente de bază ale unor medii de modelare a comportamentului unui robot virtual: poziționare, deplasare, rotire, reacție la stimuli, configurare a aspectului și a componentelor (motor, controler, senzori), testare și optimizare; - repere pentru identificarea și utilizarea altor instrumente pentru modelarea comportamentului unui robot virtual, în funcție de propriile nevoi; - repere pentru modelarea comportamentului unui robot virtual, utilizând gândirea computațională și inteligența artificială pentru asistarea dezvoltării și testarea funcțională.

Notă:

Pentru domeniul de conținut *Conținuturi digitale, tehnologii și aplicații specializate pentru obținerea acestora*, competențele elevilor sunt formate utilizând**,** ca bază, versiuni de software din suitele LibreOffice sau Microsoft Office, respectiv Audacity, OpenShot.

Pentru domeniul de conținut *Sisteme de calcul*, competențele elevilor sunt formate utilizând**,** ca bază, versiuni de software Open Roberta cu programare vizuală cu Python, respectiv Tinkercad.

SUGESTII METODOLOGICE

Sugestiile metodologice au rolul de a sprijini profesorii în aplicarea programei, fără a impune metode unice, rigide sau clișee. Acestea traduc intențiile programei (competențe generale, competențe specifice, conținuturi, exemple de activități de învățare) în recomandări specifice și concrete de lucru la clasă și oferă repere pentru organizarea procesului de învățare și pentru evaluarea rezultatelor învățării, pentru selecția strategiilor didactice și pentru integrarea acestora în practica școlară. Această secțiune are caracter aplicativ, nu teoretic: nu inventariază metode, strategii sau instrumente și oferă exemple minimale, relevante.

Disciplina *tehnologia informației și a comunicațiilor* are atât caracter teoretic, cât și aplicativ, iar activitățile din cadrul instruirii se desfășoară în laboratorul de informatică, unde este indicat ca fiecare elev să dispună de un calculator propriu, conectat la rețea și cu acces la internet, cu dotări adecvate pentru formarea competențelor prevăzute în programă. Stațiile de lucru trebuie să fie configurate astfel încât să permită executarea aplicațiilor specifice, iar calculatoarele să fie plasate în formă de U sau cu o orientare către tabla principală, pentru o vizibilitate optimă.
Principiile generale care trebuie să guverneze activitatea de predare-învățare-evaluare cuprind:

- centrare pe elev: strategiile să favorizeze implicarea activă a elevilor, de exemplu, învățarea prin descoperire, colaborarea și reflecția personală;
- diversitate metodologică: se recomandă utilizarea de metode variate;
- flexibilitate: profesorii adaptează activitățile de învățare la nivelul clasei și la resursele disponibile;
- corelare cu profilul de formare al absolventului: metodele didactice trebuie alese astfel încât să contribuie la formarea competențelor-cheie și a atributelor prioritare ale absolventului de liceu;
- integrare interdisciplinară: învățarea devine mai relevantă atunci când disciplinele se sprijină reciproc și creează punți între conținuturi;
- îmbinarea evaluării formative cu cea sumativă, cu recomandarea unor strategii de evaluare centrate pe o reflecție profundă asupra întrebărilor esențiale precum: De ce evaluez? Ce evaluez? Cum evaluez? Cât de bine măsor? Ce feedback dau? Ce decizii iau?;
- diferențiere/personalizare: adaptarea parcursului didactic la situații specifice (de exemplu: elevi cu CES și/sau dizabilități, elevi cu ritm înalt de învățare, elevi care au nevoie de învățare remedială, elevi în risc de abandon etc.).

Orientările metodologice generale cuprind:

- învățare activă: dezbateri, studii de caz, proiecte, portofolii, simulări, investigații;
- învățare colaborativă: activități în grup, peer-to-peer, mentorat între elevi;
- învățare prin proiect: integrarea/aplicarea conținuturilor disciplinei în teme mai largi (sociale, științifice, culturale);
- învățare cu suport digital: utilizarea resurselor online, aplicații interactive, simulări virtuale;
- învățare autentică: activități conectate cu realitatea cotidiană și cu problemele comunității;
- învățare contextualizată: activități corelate cu specificul clasei/școlii în care se desfășoară procesul didactic.

Formarea competențelor trebuie să aibă în vedere și legătura cu profilul de formare al absolventului de liceu, astfel încât disciplina să contribuie la dezvoltarea/consolidarea/diversificarea:

- competențelor-cheie (de exemplu, competențe matematice, digitale, sociale și civice, a învăța să înveți);
- atributelor prioritare ale profilului absolventului (de exemplu, reflexiv, creativ, responsabil, comunicativ);
- temelor transversale prevăzute de Legea 198/2023, art. 88 alin. 10 (de exemplu, educație pentru mediu, digitalizare, sănătate, patrimoniu).

Activitățile de învățare alese trebuie să urmărească formarea competențelor din programă, precum și a unor competențe transversale, cum ar fi utilizarea tehnologiilor digitale pentru a aduce îmbunătățiri sau soluții noi pentru procese și produse, cu o abordare centrată pe factorul uman, prin implicarea individuală și colectivă în procesele de gândire critică și în utilizarea creativă și intenționată a tehnologiilor digitale, pentru a înțelege și a rezolva problemele conceptuale și situațiile problematice.
De asemenea, este necesar ca elevii să fie conștienți că trebuie să rămână informați cu privire la evoluțiile tehnologice digitale și la implicațiile lor în viața personală, profesională și în societate, să recunoască domeniile în care propria competență digitală trebuie îmbunătățită sau actualizată și să abordeze propriile nevoi în materie de competențe digitale în cadrul unui proces mai amplu de învățare pe tot parcursul vieții, de consolidare a capacităților și a autonomiei, oferind deschidere spre a îi sprijini și pe alții în dezvoltarea competențelor lor digitale.
Activitățile pe calculator sunt coordonate de profesor, care definește clar sarcinile, timpul alocat și criteriile de evaluare, adaptând nivelul de dificultate în funcție de particularitățile colectivului de elevi. În activitățile practice se recomandă o structură recurentă, de exemplu, demonstrație scurtă realizată de profesor, urmată de lucru ghidat, apoi lucru independent, verificare pe criterii, reflecție și salvare, elevii folosind convenții de denumire a fișierelor și salvare incrementală (versiuni) pentru a preveni pierderea produselor realizate. Activitățile de învățare trebuie să fie alese adecvat, pentru a contribui la formarea competențelor specifice din programă, astfel încât pentru nivelurile cognitive de recunoaștere și înțelegere se recomandă activități demonstrative și exerciții de identificare, pentru nivelul de aplicare se recomandă activități practice și aplicații asistate digital, pentru nivelurile de analiză și evaluare se

recomandă studii de caz și proiecte interdisciplinare, iar pentru nivelul de creare se recomandă activități de tip învățare prin acțiune, realizarea de produse digitale și proiecte în echipă.
Se recomandă îmbinarea metodelor didactice tradiționale de predare-învățare-evaluare (de exemplu, demonstrația, problematizarea, algoritmizarea, proba practică) cu cele moderne (de exemplu, învățarea prin descoperire, conversația euristică, proiectul, portofoliul), pentru a stimula gândirea computațională și autonomia elevilor în rezolvarea sarcinilor de lucru, profesorul având un rol preponderent în consilierea, îndrumarea elevilor, dirijarea învățării și mai puțin în furnizarea de informații.
Mijloacele de învățământ utilizate pot fi variate, beneficiind de tehnologiile moderne care facilitează învățarea, cum ar fi aplicații specializate, software-uri educaționale, tutoriale și resurse online.

Evaluarea în cadrul disciplinei *tehnologia informației și a comunicațiilor* trebuie să aibă un caracter formativ, urmărind nu doar obținerea unui produs digital, ci și modul în care elevii își formează competențele digitale, gândirea critică și aplicarea cunoștințelor în situații reale. Se recomandă evaluări sumative/finale, după fiecare unitate de învățare. Evaluarea se bazează pe criterii transparente, care urmăresc atât produsul, cât și procesul (planificare, respectarea pașilor, testare, corectare erori, justificarea alegerilor), iar ca elemente demonstrative ale activității se pot utiliza capturi „înainte/după”, fișiere sursă în diferite etape sau istoric de versiuni.

Programa disciplinei *tehnologia informației și a comunicațiilor* are în vedere conținuturi grupate în domenii specifice, de exemplu:
1. **Societate digitală**, care vizează comunicare și colaborare digitală, aplicații și platforme care sprijină învățare, introducere în inteligența artificială, introducere în tehnologii emergente, securitate cibernetică și etică în spațiul digital, navigare avansată pe web, modelare computerizată a unor activități economice, legate de mediu și de recreere, participare civică și profesională în spațiul digital.
2. **Conținuturi digitale, tehnologii și aplicații specializate pentru obținerea acestora**, care vizează birotică (documente digitale, prezentări digitale, calcul tabelar, baze de date), pagini web, imagini digitale, prelucrări audio, audio-video, interfețe vizuale și ergonomie digitală.
3. **Sisteme de calcul**, care vizează componenta hardware a unui sistem de calcul, componenta software a unui sistem de calcul, întreținere a unui sistem de calcul și depanare la nivel elementar a unor disfuncționalități frecvente, dispozitive inteligente și internetul obiectelor – IoT (Internet of Things), fundamente ale roboticii și rețele de calculatoare.

Conținuturile prevăzute de programă sunt dezvoltate conform nivelurilor de vârstă ale elevilor și statutului de trunchi comun al disciplinei, având în vedere și nivelul achizițiilor din ciclul gimnazial. Competențele digitale prevăzute în programă sunt formate în cadrul disciplinei *tehnologia informației și a comunicațiilor* și sunt dezvoltate și pe orizontală, prin integrarea unor elemente tematice specifice altor discipline/în alte discipline. De exemplu, tema colaborare și comunicare sprijină dezvoltarea în echipă a unor proiecte interdisciplinare, inteligența artificială este prevăzută în programele multor discipline școlare, ca instrument de sprijin, aplicațiile și platformele care sprijină învățarea pot fi utilizate în cadrul mai multor discipline, iar elementele de birotică pot fi utilizate în crearea de portofolii, prezentări în diferite contexte inter și transdisciplinare.
La începutul studiului unei anumite teme se recomandă să se prezinte elevilor drept model un produs demonstrativ, iar aceștia vor dezvolta un produs identic sau asemănător pe parcursul activităților de învățare, pas cu pas. Prezentarea conținuturilor poate cuprinde realizarea unor exemplificări și demonstrații practice, folosind facilități relevante ale tehnologiei specifice. Elevilor li se pot propune activități de învățare prin care să experimenteze și să exerseze realizarea unor operații sau obținerea unor efecte prin modificarea anumitor parametri ai unui produs furnizat de profesor. Pentru a ilustra modul în care se obțin diverse efecte/produse finale sunt folosite aplicații, inclusiv cele care folosesc inteligența artificială. Elevilor li se pot propune activități practice de învățare în care să aplice diferite tehnici identificate pentru realizarea propriilor produse. Acest lucru le va permite să înțeleagă procesul de creare, condiționată de respectarea eticii digitale și să dobândească experiență practică.
Pentru formarea competențelor specifice, accentul nu este pus pe anumite aplicații și tehnologii, ci pe identificarea instrumentelor/opțiunilor pe care acestea le oferă în vederea obținerii unui anumit rezultat, respectiv rezolvării unei anumite probleme de natură digitală. Astfel, elevii sunt pregătiți pentru a se adapta la utilizarea unor versiuni noi ale acestor aplicații sau chiar pentru utilizarea unor aplicații noi, cu care nu au fost în contact. Competențele elevilor sunt formate având în vedere, ca bază, tehnologii și aplicații utilizate frecvent, precizate în programă, dar se recomandă și prezentarea mai multor variante alternative (de exemplu, dintre cele prezentate mai jos, ca resurse), punând în evidență facilități comune și diferențe în utilizare.
Pe parcursul studiului disciplinei, utilizarea unor aplicații care implică limită de vârstă se face sub supravegherea cadrului didactic/adulților. De asemenea, se pot utiliza conturi de e-mail create în cadrul școlii sau servicii de e-mail care oferă funcții de control parental, permițând monitorizarea activității, gestionarea timpului pe ecran și filtrarea conținutului, oferind părinților control asupra conturilor de e-mail ale copiilor.
În activitățile care implică hardware sau întreținere, se respectă reguli de siguranță: oprirea și deconectarea echipamentelor înainte de intervenții, măsuri antistatice și utilizarea exclusivă a soluțiilor software verificate/permise de unitatea de învățământ. Se recomandă conturi de utilizator cu drepturi limitate pentru elevi și o politică clară de instalare a aplicațiilor

Mai jos este un exemplu, **orientativ**, **pentru clasa a XI-a**:
1. Societate digitală. Modelare computerizată
2. Conținuturi digitale, tehnologii și aplicații specializate pentru obținerea acestora. Prelucrări audio
3. Conținuturi digitale, tehnologii și aplicații specializate pentru obținerea acestora. Prelucrări audio-video
4. Conținuturi digitale, tehnologii și aplicații specializate pentru obținerea acestora. Birotică. Baze de date
5. Sisteme de calcul. Dispozitive inteligente și internetul obiectelor
6. Sisteme de calcul. Fundamente ale roboticii
La clasa a XI-a, pentru domeniul *Societate digitală*, se recomandă ca pentru implementarea conceptelor de modelare computerizată să fie utilizate exemple concrete din viața de zi cu zi pentru: activități economice, sisteme expert, activități legate de mediu și de recreere. Se poate analiza o hartă de trafic auto în timp real și se poate discuta cum sistemul digital modelează fluiditatea traficului și care sunt avantajele pentru șoferi. Se poate explora un sistem de rezervare online pentru bilete la concerte/spectacole pentru a observa disponibilitatea locurilor, prețurile dinamice, filtrele de căutare.
Se recomandă vizionarea de filme educaționale și inițierea dezbaterilor despre gestionarea timpului petrecut online pentru jocuri digitale sau streaming, punând accent pe riscul de dependență și impactul asupra vieții sociale/școlare.
Pentru temele din domeniul *Conținuturi digitale, tehnologii și aplicații specializate pentru obținerea acestora*, se recomandă, pe parcursul creării structurii și conținutului bazei de date, folosind instrumente de inteligență artificială, să se inițieze dezbateri despre necesitatea protejării bazei de date subliniind responsabilitatea în gestionarea datelor personale și al securizării conținutului bazei de date. Evaluarea se poate face prin portofolii digitale care includ documente și prezentări proprii, însoțite de autoevaluare și feedback între colegi.
Pentru temele din domeniul *Sisteme de calcul*, elevii pot realiza un proiect de cercetare concentrându-se pe exemple concrete de funcționare a unor dispozitive digitale și a internetului obiectelor precizând beneficiile și riscurile specifice acestora.
Conținuturile sunt abordate la nivel de alfabetizare tehnologică și înțelegere funcțională, cu accent pe explorarea și utilizarea conceptelor în contexte educaționale relevante, fără a impune utilizarea de echipamente fizice reale sau dezvoltarea de soluții tehnice avansate. Profesorul poate utiliza kituri de robotică educațională pentru a realiza experimente utile elevilor pentru identificarea și înțelegerea funcționării componentelor de bază ale unui robot educațional. Elevii, individual sau pe grupe, pot efectua o documentare privind tipurile uzuale de roboți, pentru a prezenta avantajele și limitele funcționării în domenii specifice, pot realiza o cercetare comparativă a mediilor de modelare și programare a roboților virtuali pentru a identifica instrumentele digitale și facilitățile fiecărui mediu de modelare.
Pentru modelarea comportamentului roboților se utilizează algoritmi corespunzători nivelului de studiu al elevilor (de exemplu, doar algoritmi de bază abordați la gimnaziu, pentru elevii care nu studiază disciplina informatică), **pe baza unui model furnizat de profesor sau generat cu inteligența artificială**; elevii pot să analizeze critic codul pentru înțelegerea acestuia.
Se recomandă realizarea de proiecte sau portofolii ca metode de evaluare sumativă, de exemplu la finalul unității/unităților de învățare referitoare la baze de date, elevii pot crea o bază de date simplă, funcțională, la multimedia, un scurt clip editat sau un podcast, pentru motivarea elevilor și validarea coerenței competențelor într-un produs final.

Exemple de aplicații care pot fi utilizate pentru temele din domeniul *Societate digitală*

- platforme pentru activități colaborative: Google Workspace, Microsoft Teams, Moodle;
- pentru ilustrarea partajării de resurse și feedback constructiv: Canva, Genially, Padlet, WordClouds, AhaSlides, Mentimeter
- asistenți virtuali: ChatGPT, Copilot, Gemini, DeepSeek;
- platforme care sprijină învățarea: GeoGebra, Wolfram Alpha (https://www.wolframalpha.com/), CISCO Networking Academy (https://netacad.com);
- aplicații pentru navigare web: Google Chrome, Microsoft Edge, Mozilla Firefox, Opera, Safari;
- platforme pentru exemplificarea modelării computerizate: Google Maps (navigație/modelare traseu), Netflix, YouTube (recreere/modelare de recomandări), Steam (jocuri), aplicații specializate pentru turism, simulare de operații bancare, comerț electronic;
- platforme pentru dezvoltare profesională: șabloane și sugestii de elaborare a unui curriculum vitae (Europass, Canva, VisualCV, Adobe Express, CVDesignR, SweetCV, CVMaker, GetYourCV, MakeMyCV, LiveCareer).

Exemple de aplicații care pot fi utilizate pentru temele din domeniul *Conținuturi digitale, tehnologii și aplicații specializate pentru obținerea acestora*

- aplicații din suitele LibreOffice (Writer, Impress, Calc, Base), Microsoft Office (Word, PowerPoint, Excel, Access)
- platformele online din suitele Google (Documente, Prezentări), Canva (https://www.canva.com), Prezi (https://prezi.com/), MindMaps (https://www.mindmaps.com/), XMind (https://xmind.app/), generator prezentări AI: Gamma (https://gamma.app/), Presentation AI (https://www.presentations.ai/), Pixabay (https://pixabay.com), Nearpod (https://nearpod.com/), Mapify (https://mapify.so/)
- platformele online din suitele Google (Foi de calcul), OpenOffice Spreadsheet, Excel Online, Zoho Sheet
- platforme interactive (de exemplu, https://www.w3schools.com/, https://htmleditor.online/full) pentru testarea rapidă a codului HTML/CSS/JavaScript
- aplicații pentru editarea paginilor web Notepad++, Gedit, Visual Studio Code
- instrumente online de analiză: https://pagespeed.web.dev/
- platforme gratuite pentru publicarea site-urilor web: https://www.w3schools.com/, https://sites.google.com/, https://www.wix.com/, https://webwave.ro/, https://www.freehosting.com

- generatoare de imagini folosind AI: PixLR (https://pixlr.com/ro), Reve AI (https://reveai.art/), Reve Art (https://preview.reve.art/app), GenTube (https://www.gentube.app/), NewArc (https://www.newarc.ai/), Adobe Express (https://www.adobe.com/express/), Leonardo.Ai (https://leonardo.ai/)
- aplicații pentru conținuturi audio: Audacity (https://audacityteam.org/), BandLab (https://bandlab.com/), Spotify (https://open.spotify.com/)
- aplicații pentru conținuturi video: OpenShot (https://www.openshot.org/download/), CapCut (https://www.capcut.com/), Filmora (https://filmora.wondershare.net/), Movavi (https://www.movavi.com/)
- codecuri: Codec Guide (https://codecguide.com/), VLC Player (https://videolan.org/)
- asistenți virtuali pentru generare de conținut audio: AIVA (https://aiva.ai/), Musicful (https://musicful.ai/)
- asistenți virtuali pentru generare de conținut video: VEED (https://veed.io/), Sora2AI (https://v2sora.com/)
- aplicații pentru baze de date: Dante Book Tracker (https://dante-book-tracker.apps112.com/), Logmedo (https://logmedo.com/), MySQL (https://mysql.com/)
- platforme pentru dezvoltarea aplicațiilor mobile: MIT App Inventor, Thunkable
- medii de dezvoltare pentru aplicații vizuale: Visual Studio Community (C#, .NET, Windows Forms), Thunkable (https://thunkable.com), AppInventor (https://appinventor.mit.edu)

Exemple de aplicații care pot fi utilizate pentru temele din domeniul *Sisteme de calcul*

- aplicații de simulare a configurării unui sistem de calcul: PC Building Simulator
- programe de curățare/optimizare (funcțiile de Disk Cleanup), antivirus/antimalware (utilizarea versiunilor gratuite sau de încercare/trial pentru scanare), seturi de instrumente virtuale
- aplicații pentru dispozitive digitale și internetul obiectelor: Google Home (https://home.google.com/), IoT Simulator (https://2smart.com/)
- platforme pentru studiul roboților virtuali: Tinkercad (https://www.tinkercad.com/), Open Roberta (https://lab.open-roberta.org/), Lego Education Spike (https://spike.legoeducation.com/), VEX VR (https://vr.vex.com), OzoBlockly (https://games.ozoblockly.com), Scratch for Robots (https://scratch.mit.edu/), RoboMind AI (https://robomind.net/en/), mBlock AI (https://ide.mblock.cc/)

Pentru **sprijinul activităților didactice de predare-învățare-evaluare** pot fi utilizate lecții interactive, tutoriale specifice, platforme de generare a testelor, precum cele recomandate mai jos. Selecția acestora se face în funcție de cerințele de vârstă, politicile de securitate și protecția datelor. Se recomandă prioritizarea soluțiilor stabile, consacrate și/sau aprobate instituțional.
Pentru generarea testelor:

- Kahoot! (https://kahoot.com), BookWidGets (https://www.bookwidgets.com/), Wayground (https://wayground.com/), Genially (https://genially.com/), WordWall (https://wordwall.net), Edcafe (https://www.edcafe.ai/)

Pentru obținerea unor mijloace de învățământ:

- Canva Education (https://www.canva.com/education) pentru creare de materiale vizuale, prezentări, postere și fișe de lucru; șabloane educaționale gratuite.
- MagicSchool (https://www.magicschool.ai/) platformă pentru crearea și distribuirea de resurse, lecții interactive și instrumente de evaluare;
- Livresq (https://livresq.com/ro/), bibliotecă de resurse educaționale interactive, platformă pentru crearea unor astfel de resurse;
- Edpuzzle (https://edpuzzle.com/), platformă educațională pentru crearea de lecții video interactive, cu posibilitatea inserării de întrebări și feedback pe parcursul vizionării, în scopul evaluării formative și monitorizării progresului elevilor;
- NEXTLAB.TECH (https://robo.nextlab.tech/), un instrument modern de învățare prin practică, gamificare, IA și proiecte interactive;
- UiPath Foundation (https://aigeneration.uipathfoundation.com/ro/), platformă ce conține planuri de lecție, prezentări, fișe, teste privind introducerea în inteligența artificială.

Pentru domeniul *Societate digitală*:

- Google Applied Digital Skills (https://applieddigitalskills.withgoogle.com)
- Teachable Machine (https://teachablemachine.withgoogle.com)
- Google AI Experiments (https://experiments.withgoogle.com/collection/ai);
- Experience AI (https://experience-ai.org/ro/units), un program educațional care oferă resurse gratuite de învățare pentru profesori și elevi privind inteligența artificială și învățarea automată, dezvoltat în colaborare de Raspberry Pi Foundation și Google DeepMind
- lecții și jocuri educative (https://experience-ai.org/ro/units/foundations-of-ai, https://code.org/en-US/resources/videos)
- platforme de exersare (https://machinelearningforkids.co.uk/#!/welcome, https://ai-activities.raspberrypi.org/computer-vision-rom/)
- platforme de simulare a tranzacțiilor: eToro (https://www.etoro.com/ro/trading/demo-account/), PayPal Sandbox în medii securizate/demo (https://www.sandbox.paypal.com/)

Pentru domeniul *Conținuturi digitale, tehnologii și aplicații specializate pentru obținerea acestora*

- platforme pentru validarea codului HTML și CSS prin instrumente W3C: W3C Validator HTML, W3C CSS Validator
- platforme pentru conținuturi audio: Suno (https://suno.com/), Soundtrap (https://soundtrap.com/musicmakers), BandLab (https://bandlab.com/)
- platforme pentru conținuturi video: CapCut (https://www.capcut.com/), Descript (https://descript.com/)

Pentru domeniul *Sisteme de calcul*:

- PC Build Simulator (https://store.steampowered.com/app/621060/PC_Building_Simulator/)
- https://play.google.com/store/apps/details?id=com.pc.builder.creator.building.simulator.game
- https://www.buildcores.com/
- Khan Academy Computing (https://www.khanacademy.org/computing)
- ghiduri de utilizare a sistemului de operare (Windows/macOS/Linux) vizând utilitarele de întreținere integrate (de exemplu, Defragmentare, Verificare erori disc, Task Manager)
- Universal Robots Academy (https://academy.universal-robots.com/free-e-learning/), EdPy (https://edpyapp.com/v3/), Ozobot (https://ozobot.com/create/challenges/)

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Grad didactic/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
CRĂCIUNESCU Georgeta-Antonia-Rodica	consilier	Ministerul Educației și Cercetării
BERBECE Georgiana Ligia	profesor, gradul didactic I	Liceul Teoretic „Nichita Stănescu”, București
BLAGA Angela	profesor, gradul didactic I	Colegiul Național „Alexandru Papiu Ilarian”, Târgu Mureș, județul Mureș
BOLOGA Răzvan	profesor universitar, doctor	Academia de Studii Economice București, Facultatea de Cibernetică, Statistică și Informatică Economică, București
BUDAI István	profesor, gradul didactic I	Liceul Teoretic „Nagy Mózes”, Târgu Secuiesc, județul Covasna
CHEREŞ Adriana	profesor, gradul didactic I	Liceul Teoretic „Nicolae Bălcescu”, Cluj-Napoca, județul Cluj
CIOCARU Luminița	profesor, gradul didactic I	Liceul Teoretic „Dante Alighieri”, București
COROIU Mircea-Dumitru	profesor, gradul didactic I	Colegiul Economic „Nicolae Titulescu”, Baia Mare, județul Maramureș
DUMITRIU-LUPAN Nușa	profesor, gradul didactic I	Clubul Copiilor „Spiru Haret”, Bârlad, județul Vaslui
IONESCU Daniela	profesor, gradul didactic I	Colegiul Național Pedagogic „Regina Maria”, Ploiești, județul Prahova
MAIER Cornelia	profesor, gradul didactic I	Colegiul „Școala Națională de Gaz”, Mediaș, județul Sibiu
MANOLESCU Daniela Alice	profesor, gradul didactic I	Colegiul Național „Alexandru Odobescu”, Pitești, județul Argeș
PAUL Andreea-Maria	conferențiar universitar, doctor	Academia de Studii Economice, București, Facultatea de Relații Economice Internaționale
PĂUN Andrei	profesor universitar, doctor	Universitatea București, Facultatea de Matematică și Informatică
PETRE Claudia	profesor, gradul didactic I	Liceul cu Program Sportiv, Slatina, județul Olt
PINTESCU Alina	profesor, gradul didactic I	Colegiul Național „Gheorghe Șincai”, Baia Mare, județul Maramureș
POPA Daniel	profesor, gradul didactic I	Colegiul Național „Aurel Vlaicu”, Orăștie, județul Hunedoara
RĂDOI Ionica	profesor, gradul didactic I	Școala Gimnazială „Ion Pillat”, Pitești, județul Argeș
SPĂTARU Mihaela	profesor, gradul didactic I	Liceul Teoretic „Grigore Moisil”, Tulcea, județul Tulcea

STANCU Ana-Maria	cadru didactic asociat	Școala Națională de Studii Politice și Administrative, București; ROBOHUB
TĂTARU Daniela-Ioana	profesor, gradul didactic I	Liceul Teoretic „Alexandru Ghica”, Alexandria, județul Teleorman

COORDONATORI/RESPONSABILI/CONSULTANȚI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	**Funcție/Titlu științific**	**Instituție de apartenență**
PENEA Ștefania	consilier	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare
ȚOCA Livia Demetra	consilier	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare
ALBEANU Grigore	profesor universitar, doctor	Universitatea „Spiru Haret”, Facultatea de Inginerie și Informatică, București

Anexa nr. 43

Programa școlară
pentru disciplina

Tehnologia informației și a comunicațiilor

Clasa a XII-a

Trunchi comun (TC)

Toate filierele, toate profilurile,
toate specializările/calificările profesionale

Învățământ liceal

- 2026 -

Anexa nr.
Programa școlară pentru *Tehnologia informației și a comunicațiilor*, clasa a XII-a, trunchi comun (TC)

- *Toate filierele, toate profilurile, toate specializările/calificările profesionale*

NOTĂ DE PREZENTARE

Statutul disciplinei

Disciplina *tehnologia informației și a comunicațiilor*, studiată în ciclul liceal, este o continuare a disciplinei *informatică și TIC*, studiată în gimnaziu, în trunchiul comun. În ciclul liceal, aceasta are rolul de a consolida și extinde domeniile de competență, aprofundând aspectele privind tehnologiile digitale și aplicative ale domeniului informatic, pentru toți elevii, indiferent de filieră, profil sau specializare.

Conform Ordinului ministrului educației și cercetării nr. 4.350/2025 privind aprobarea planurilor-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, disciplina *tehnologia informației și a comunicațiilor* se studiază ca disciplină din categoria curriculumului de trunchi comun (TC) la toate filierele, profilurile și specializările/calificările, la clasele a IX-a, a X-a, a XI-a și a XII-a, cu o alocare orară de câte o oră/săptămână.

Activitățile sunt desfășurate, obligatoriu, în laboratorul de informatică.

Raportarea la cadrul legislativ și documentele strategice generale și specifice care susțin/întemeiază studiul disciplinei

Elaborarea prezentei programe școlare este bazată pe documente fundamentale care definesc viziunea și structura curriculumului național:

- Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023, cu modificările și completările ulterioare, precum și alte acte subsecvente relevante privind implementarea curriculumului național;
- Ordinul privind aprobarea planurilor-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi (OMEC nr. 4.350/2025);
- Recomandarea Consiliului UE privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții (2018);
- Cadrul european al calificărilor (EQF);
- Rapoarte OECD/UNESCO privind competențele digitale și educația STEM, Cadre de referință;
- Profilul de formare al absolventului (OME nr. 6731/2023);
- Cadrul european al competențelor digitale pentru cetățeni (DigComp 2.3.), respectiv Cadrul de Competențe digitale pentru elevi (Anexa OME 6466/2024);
- Cadrul de competențe de inteligență artificială pentru elevi (AI competency framework for students), UNESCO 2024.

Programa școlară asigură integrarea unor teme transversale prevăzute de Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023, susținând dezvoltarea competențelor elevilor în domenii precum: educația pentru mediu, educația pentru sănătate, educația financiară, gândirea critică, securitate cibernetică și contribuind astfel la înțelegerea contextelor socio-economice și a dinamicii acestora.

Rolul disciplinei în formarea elevilor

Studiul disciplinei *tehnologia informației și a comunicațiilor* vizează formarea de competențe digitale generale și aplicative, utile tuturor elevilor și durabile în timp, valorificând competențele formate pe parcursul ciclului gimnazial în utilizarea instrumentelor digitale, aplicațiilor de birotică și elementelor introductive de programare și robotică.

Disciplina contribuie, în mod direct, la realizarea profilului de formare al absolventului de liceu, dezvoltând competențe-cheie definite la nivel european, cu prioritate prin competența digitală, competența matematică și competența în științe, tehnologie și inginerie și în mod indirect, prin celelalte competențe cheie europene integrate și promovarea unor demersuri didactice care cuprind activități de învățare adecvate și valorifică eficient limbajul de specialitate în contexte variate.

Ideile noi promovate de această disciplină vizează abordarea logică și sistematică a rezolvării problemelor, aplicarea conceptelor tehnologiei informației și a comunicațiilor pentru a dezvolta competențe adecvate unei societăți digitale (comunicare, colaborare, învățare, utilizare responsabilă și cu discernământ a inteligenței artificiale, a modelelor digitale ale unor activități cu impact cetățenesc și profesional), pentru operarea cu sistemele de calcul (înțelegerea arhitecturii, funcționării sistemelor de calcul și utilizarea eficientă a acestora, a roboților și dispozitivelor inteligente) și pentru realizarea de conținuturi digitale de diferite tipuri, utilizând aplicații dedicate (pentru prelucrarea textelor, calcul tabelar, prezentări, aplicații cu interfețe vizuale), integrând competențele dobândite anterior. Competențele dezvoltate pot fi transferate în viața cotidiană sau profesională și pot contribui la formarea competențelor specifice altor discipline școlare sau la abordarea interdisciplinară a unor proiecte.

Justificarea statutului disciplinei, elemente de continuitate/de noutate

Disciplina *tehnologia informației și a comunicațiilor* valorifică achizițiile formate în gimnaziu la nivelul competențelor digitale de bază și al utilizării instrumentelor informatice, aducând progres prin integrarea în societatea digitală, pe mai multe planuri,

utilizarea avansată a unor aplicații dedicate, precum și înțelegerea la un alt nivel a arhitecturii și funcționării sistemelor de calcul, cu elemente de programare a roboților virtuali și integrarea senzorilor.

Caracterul său de curriculum de trunchi comun (TC) subliniază rolul central al disciplinei în formarea de competențe elevilor în domeniul tehnologiei informației și a comunicațiilor. Prin natura sa, *tehnologia informației și a comunicațiilor* se află la intersecția între cunoaștere teoretică și aplicare practică, oferind un cadru de valorificare interdisciplinară și diferențiată a competențelor, evidențiind aplicabilitatea TIC în toate domeniile de activitate, de la educație și cercetare, la administrație, afaceri și viață cotidiană.

Categorii de programe școlare pentru disciplina *tehnologia informației și a comunicațiilor*

Disciplina *tehnologia informației și a comunicațiilor* este disciplină de trunchi comun (TC), cu rolul de a forma și consolida competențe digitale de bază, care facilitează utilizarea tehnologiilor digitale în mod eficient, sigur și etic, în diferite contexte.

Orientări generale și specifice în traseul de studiu și aplicare a programei școlare

Aplicarea eficientă a programei presupune:

- respectarea competențelor generale și specifice ca repere obligatorii în proiectarea activităților didactice;
- proiectarea didactică flexibilă, centrată pe situații de învățare autentice și evaluări bazate pe competențe;
- corelarea competențelor generale și specifice cu domeniile de conținut și cu exemplele de activități de învățare;
- planificarea integrată a conținuturilor, cu accent pe rezolvarea de probleme, lucrul în echipă, proiecte interdisciplinare și utilizarea resurselor digitale moderne;
- valorificarea componentelor orientative (sugestii metodologice, activități complementare, proiecte extracurriculare) pentru adaptarea la particularitățile colectivului de elevi și la resursele școlii;
- dotarea adecvată a laboratoarelor de informatică și utilizarea unor resurse digitale moderne;
- corelarea activităților de învățare cu domenii STEM, economie, științe sociale și arte digitale.

Programa are caracter obligatoriu în ceea ce privește competențele generale, competențele specifice și conținuturile precizate, iar componentele metodologice și exemplele de activități de învățare au caracter orientativ, oferind cadrul pentru adaptarea la nivelul clasei și al resurselor disponibile.

Profesorul are libertatea de a selecta și combina într-o manieră flexibilă, metode, resurse și instrumente digitale adecvate, cu condiția respectării finalităților prevăzute de programă. Se recomandă accentuarea caracterului practic, formativ și explorator în predarea acestei discipline, pentru a dezvolta autonomia elevului în învățare și în formarea unei culturi informatice autentice.

Progresia conținuturilor trebuie să fie graduală, adăugând valențe noi și valorificând creativ achizițiile de la nivel gimnazial.

Studiul disciplinei urmărește:

- formarea autonomiei în utilizarea tehnologiilor digitale și a capacității de a aplica cunoștințele în proiecte practice;
- promovarea interdisciplinarității, prin integrarea instrumentelor TIC în alte discipline și proiecte școlare;
- îmbinarea activităților teoretice și practice în laborator cu accent pe realizarea de proiecte individuale și de grup;
- utilizarea resurselor digitale moderne, simulatoare de robotică și aplicații interactive;
- dezvoltarea competențelor digitale transversale: organizare, comunicare, colaborare, gândire critică.

Studiul roboticii permite dezvoltarea gândirii logice și algoritmice, stimularea creativității și inovației, încurajarea abordării interdisciplinare și pregătirea elevilor pentru cariere viitoare în IT, automatizări și tehnologii emergente.

Studiul programării vizuale permite elevilor să înțeleagă și să aplice principiile interacțiunii om-calculator, dezvoltând abilități de utilizare eficientă a aplicațiilor informatice. Elevii învață să creeze programe cu elemente vizuale interactive, să organizeze informația și controalele într-un mod clar și atractiv și să gestioneze evenimente și acțiuni ale utilizatorului. Astfel se dezvoltă creativitatea, gândirea logică și capacitatea de proiectare, oferind totodată o înțelegere practică a modului în care aplicațiile informatice moderne comunică cu utilizatorul.

Setul de competențe generale ale disciplinei *tehnologia informației și a comunicațiilor* este construit pornind de la taxonomia Bloom (revizuită), pentru a acoperi progresiv toate nivelurile de complexitate cognitivă și oferind elevilor o experiență completă de învățare.

Astfel, acest set de competențe asigură o progresie clară de la identificarea noțiunilor fundamentale (alfabetizare digitală) la aplicarea lor practică, apoi la evaluarea critică și la crearea de soluții originale, și garantează formarea competențelor digitale de bază, recunoscute ca esențiale pentru orice cetățean al secolului XXI, în acord cu recomandarea Consiliului UE privind competențele-cheie.

În ansamblu, competențele generale precizate în programă contribuie la formarea competențelor digitale, logice și creative necesare unui specialist sau cetățean activ într-o societate bazată pe tehnologie și inovare.

Programa școlară de *tehnologia informației și a comunicațiilor* este calibrată pentru o alocare de o oră/săptămână la fiecare dintre clasele a IX-a până la a XII-a, asigurând o rezervă de 25% din timpul alocat disciplinei, la dispoziția cadrului didactic pentru activități de remediere, consolidare, aprofundare sau extindere.

Structura programei școlare include, pe lângă Nota de prezentare, următoarele componente:

- Competențe generale;
- Competențe specifice și exemple de activități de învățare;
- Conținuturi;
- Sugestii metodologice.

Competențele generale (CG) sunt urmărite pe întreg parcursul învățământului liceal și integrează achizițiile de cunoaștere și de comportament așteptate, subliniind orientarea generală a procesului educațional la această disciplină.

Competențele generale sunt derivate din competențele-cheie promovate la nivel european și incluse în profilul de formare al absolventului de liceu și explicitează finalitățile majore ale disciplinei, acele achiziții de durată pe care toți elevii trebuie să le dobândească prin întreg studiul acesteia, la nivelul ciclului liceal. Acestea dau coerență disciplinei, stabilesc direcția învățării și fundamentează derivarea competențelor specifice, selecția și organizarea conținuturilor învățării. Competențele generale au grad ridicat de complexitate și integrează ansambluri de cunoștințe, abilități și atitudini, ca rezultate ale învățării utile pentru dezvoltarea personală, pentru cetățenia activă, pentru incluziune socială și pentru angajare pe piața muncii.

Competențele specifice (CS) sunt competențe derivate din competențele generale și reprezintă etape măsurabile în formarea și dezvoltarea acestora, ilustrând rezultate ale învățării pentru fiecare an de studiu. Acestea exprimă, pentru elevi, achizițiile învățării prin parcurgerea disciplinei de studiu, și includ, la fel ca în cazul competențelor generale, ansambluri de cunoștințe, abilități și atitudini. Competențele specifice asigură continuitatea de la gimnaziu, progresia de la un an la altul și conexiunea cu profilul de formare al absolventului.

Pentru formarea și dezvoltarea competențelor specifice, în programă sunt propuse **exemple de activități de învățare (EAI)**, care descriu contexte și modalități prin care competențele specifice sunt formate, exersate, consolidate și evaluate în mod curent, formativ. Ele au rol orientativ, nu prescriptiv, și oferă profesorilor repere privind modul în care pot organiza situații de învățare relevante pentru elevi. Astfel, profesorul poate să adapteze activitățile de învățare propuse în programă, să le completeze sau să le înlocuiască cu altele adecvate clasei, asigurând cadrul unui demers didactic personalizat, pentru formarea/dezvoltarea competențelor prevăzute de programă, în contextul specific al fiecărei clase.

Conținuturile sunt organizate în domenii de conținut (categorii mari) și, în cadrul acestora, în conținuturi propriu-zise ale învățării. Domeniile de conținut și conținuturile învățării definesc „substanța” disciplinei: ce anume se studiază efectiv, pentru a sprijini formarea competențelor. Acestea constituie o selecție, adecvată din punctul de vedere didactic, de elemente din domeniul de studiu al disciplinei (informații factuale, conceptuale, procedurale), cu rol de suport operațional/instrumental pentru formarea competențelor specifice. Selecția este făcută pe baza principiului continuității și al coerenței, iar conținuturile sunt interconectate, astfel încât, după parcurgerea lor integrală, elevul să fie capabil să realizeze conexiuni, în scopul rezolvării unor probleme diverse, de natură teoretică sau practic-aplicativă.

Sugestiile metodologice au rolul de a sprijini profesorii în aplicarea programei, fără a impune sau a face o inventariere a metodelor didactice utilizate. Acestea traduc intențiile programei (competențe generale, competențe specifice, conținuturi, exemple de activități de învățare) în modalități și mijloace pentru realizarea demersului didactic, prin exemple minimale, relevante, de abordare a activității didactice, pentru alegerea strategiilor didactice și pentru integrarea conținuturilor și competențelor în practica școlară.

Astfel, programa școlară oferă un cadru coerent de utilizare: competențele generale indică direcțiile de învățare, competențele specifice, pe ani de studiu, precizează etapele de progres, domeniile de conținut stabilesc suportul științific pentru formarea acestor competențe, iar exemplele de activități de învățare ilustrează modalități concrete de dezvoltare a experiențelor de învățare.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Recunoaște conceptele, instrumentele și relațiile fundamentale din domeniul tehnologiei informației și a comunicațiilor, pentru a construi o bază solidă de cunoștințe utilizabile**
CG2	**Explică principiile, rolul instrumentelor și relațiile fundamentale din domeniul tehnologiei informației și a comunicațiilor, pentru a rezolva sarcini specifice într-o societate digitală**
CG3	**Utilizează instrumentele și metodele specifice domeniului tehnologiei informației și a comunicațiilor pentru rezolvarea de sarcini specifice, respectând pașii operaționali**
CG4	**Analizează instrumentele, strategiile și metodele specifice domeniului tehnologiei informației și a comunicațiilor pentru a face alegeri adecvate, într-o societate digitală**
CG5	**Evaluează eficiența și impactul instrumentelor, strategiilor și metodelor din domeniul tehnologiei informației și a comunicațiilor, pe baza unor criterii tehnice, etice și legale**
CG6	**Creează produse și soluții digitale personalizate, adecvate scopului propus**

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Recunoaște conceptele, instrumentele și relațiile fundamentale din domeniul tehnologiei informației și a comunicațiilor, pentru a construi o bază solidă de cunoștințe utilizabile

Clasa a XII-a
CS 1.1. Recunoaște conceptele de bază și principalele instrumente digitale pentru a participa civic sau profesional într-o societate digitală
- *identificarea serviciilor publice digitalizate existente în România (de exemplu, pentru plata impozitelor, obținerea unor certificate, rezervări pentru parcări publice), în contextul simulării completării unui formular pe o platformă dedicată* - *enumerarea principalelor activități specifice elaborării unui produs digital pentru asocierea corectă a sarcinilor cu etapele proiectului, recunoscând documentarea cerințelor în cadrul stabilirii strategiei, modelarea în cadrul etapei de proiectare, editarea în cadrul etapei de implementare, testarea integrității în cadrul etapei de tranziție și monitorizarea performanței în cadrul etapei de producție, în contextul realizării unei aplicații vizuale cu o tematică la alegere* - *enumerarea principalelor secțiuni ale unei documentații asociate unui produs digital (de exemplu, introducere, scop, descriere tehnică, bibliografie), evidențiind rolul acesteia pentru utilizatori, respectiv pentru dezvoltatori* - *completarea unei fișe de recapitulare cu elemente esențiale ale unei prezentări eficiente (de exemplu, titlu, obiective, conținut, concluzii, feedback), înaintea prezentării, în fața clasei, a unui produs digital realizat în echipă*
CS 1.2. Recunoaște caracteristici ale conținuturilor digitale de tipul aplicațiilor cu interfețe vizuale și principalele instrumente pentru prelucrarea acestora
- *întocmirea unei liste cu principalele elemente ale unei interfețe grafice, prezentate în contextul simulării completării unui formular care conține astfel de elemente (de exemplu, butoane, etichete, casete de text, casete de imagine, liste derulante, bare de meniu și bare de instrumente), pentru înscrierea la facultate, la un examen sau pentru crearea unui cont pe o platformă educațională* - *completarea unei fișe scurte cu definiții concise pentru „interfață grafică (GUI)” și „ergonomie digitală”, însoțite de exemple de elemente vizuale identificate într-un formular online (de exemplu, font lizibil, contrast text/fundal, meniu simplu)* - *elaborarea unui tabel care să prezinte proprietățile uzuale ale unui control (de exemplu, conținut, dimensiune, poziție, fundal, font, stare activ/inactiv), aplicate la o situație concretă, precum cele prezente într-o pagină de înscriere la admitere sau într-o aplicație de programare a examenelor*
CS 1.3. Recunoaște conceptele de bază și caracteristicile principalelor dispozitive active, medii de transmisie și protocoale într-o rețea de calculatoare, având în vedere rolul pe care îl au în utilizarea eficientă a unui sistem de calcul
- *identificarea componentelor de bază ale unei rețele, precum dispozitivele finale (PC-uri, telefoane, servere), echipamentele de interconectare (routere, switch-uri), medii de transmisie (cablu, wireless), software de rețea (sistem de operare rețea, drivere, utilitare) și protocoale de rețea, pe baza unor imagini sau diagrame, în contextul realizării extinderii rețelei din laborator* - *asocierea unor termeni specifici (de exemplu, IP, DNS, DHCP, NAT, LAN, WAN, MAC) cu definiții clare și formularea unui exemplu de utilizare pentru fiecare, în contextul proiectării unui test digital (quiz interactiv Kahoot!/Google Forms)* - *realizarea unui glosar ilustrat (fizic sau digital, de exemplu, în format PDF/Google Docs sau poster digital) cu termeni-cheie din domeniul rețelelor, incluzând câte o scurtă explicație și câte un exemplu practic*

CG 2 - Explică principiile, rolul instrumentelor și relațiile fundamentale din domeniul tehnologiei informației și a comunicațiilor, pentru a rezolva sarcini specifice într-o societate digitală

Clasa a XII-a
CS 2.1. Explică principiile de bază și rolul principalelor instrumente digitale pentru a participa civic sau profesional într-o societate digitală
- *explicarea modului în care semnătura digitală asigură securitatea și autenticitatea documentelor electronice, în cadrul simulării completării unor cereri sau declarații, ori pentru plata online a unei taxe locale printr-un portal digital (autentificare, completare date, plată, confirmare)* - *explicarea fluxului datelor pe baza unei scheme care ilustrează un sistem de recunoaștere automată a plăcuțelor de înmatriculare* - *explicarea rolului etapei de analiză și a importanței documentării cerințelor beneficiarilor pentru justificarea timpului alocat planificării într-un proiect școlar de evidență a notelor, clarificând că analiza corectă previne refaceri costisitoare, identifică toate funcționalitățile necesare și asigură alinierea produsului final cu așteptările utilizatorilor* - *explicarea relației dintre etapele de implementare și tranziție, arătând cum se asigură calitatea și funcționalitatea produsului final al unei aplicații educaționale: implementarea realizează structura tehnică, iar tranziția validează soluția prin testare funcțională, migrarea datelor (în pilot) și instruirea utilizatorilor, asigurând că sistemul funcționează conform specificațiilor înainte de lansarea în producție*

Clasa a XII-a
CS 2.2. Explică rolul instrumentelor adecvate pentru prelucrarea conținuturilor digitale de tipul aplicațiilor cu interfețe vizuale
- *explicarea, prin exemple de situații reale (de exemplu, interfața platformei de înscriere la facultate sau a catalogului electronic) incluse într-o prezentare scurtă sau un poster digital, a modului în care principiile ergonomice (de exemplu, alinierea, gruparea, distanțarea, accesibilitatea și poziționarea intuitivă) fac interacțiunea cu o aplicație mult mai ușoară, rapidă și plăcută pentru utilizator* - *explicarea impactului schemei de culori (contrast, armonie, culori complementare) asupra lizibilității și accesibilității, inclusiv pentru utilizatori cu deficiențe de vedere, în contextul proiectării unei pagini de înscriere online sau a unui formular digital folosit la școală* - *explicarea rolului gestionării evenimentelor generate de mouse și tastatură (de exemplu, clic, dublu-clic, hover/trecerea cursorului, apăsare de tastă), pe baza unui exemplu practic, precum interacțiunea cu un formular de autentificare (platforma școlii, o aplicație de e-mail sau o aplicație de învățare)*
CS 2.3. Explică principiul de comunicare și funcționare al principalelor dispozitive active și protocoale într-o rețea de calculatoare, respectiv influența mediilor de transmisie, având în vedere rolul pe care îl au în utilizarea eficientă a unui sistem de calcul
- *explicarea diferențelor dintre adresele IP statice și cele dinamice, în cadrul unei discuții ghidate* - *descrierea rolului serviciului DHCP în contextul utilizării unor echipamente din laboratorul de informatică* - *descrierea modului de funcționare al unui comutator (switch) și al unui router în transmiterea datelor într-o rețea, utilizând o diagramă funcțională și câteva propoziții explicative, evidențiind traseul datelor de la sursă la destinație* - *ilustrarea, printr-o prezentare sau o schemă, a modului în care sunt transmise datele într-o rețea client–server, respectiv peer-to-peer, evidențiind diferențele esențiale*

CG 3 - Utilizează instrumentele și metodele specifice domeniului tehnologiei informației și a comunicațiilor pentru rezolvarea de sarcini specifice, respectând pașii operaționali

Clasa a XII-a
CS 3.1. Utilizează principalele instrumente digitale pentru a participa civic sau profesional într-o societate digitală
- *aplicarea pașilor precizați în ghidul de utilizare a semnăturii digitale pentru simularea depunerii online a unui document* - *utilizarea unor formulare online pentru simularea completării unei cereri pe un portal digital și documentarea pașilor efectuați* - *aplicarea, asupra unui produs digital de tip software educațional implementat în cadrul unui proiect, a unor teste simple concepute pentru a verifica integritatea și coerența datelor, având în vedere inserarea de date valide, respectiv invalide* - *folosirea unui șablon de documentație pentru un produs digital (de exemplu, aplicație vizuală, site web), completând secțiunile esențiale* - *utilizarea unor platforme și funcționalități ale unei rețele specializate (de exemplu, Europass, respectiv LinkedIn) pentru a construi un profil digital complet, corespunzător cerințelor reale ale unui anunț de angajare identificat online*
CS 3.2. Utilizează instrumente adecvate pentru prelucrarea conținuturilor digitale de tipul aplicațiilor cu interfețe vizuale
- *utilizarea instrumentelor adecvate pentru respectarea principiilor ergonomice (aliniere, grupare, spațiere), în contextul realizării unui formular de contact, în vederea depunerii unei cereri online către secretariatul liceului sau pentru înscrierea la facultate* - *aplicarea opțiunilor/valorilor adecvate pentru proprietățile (font, dimensiune, culoare de fundal, poziție) a cel puțin trei controale și prezentarea efectelor prin două capturi comparative „înainte/după”, în vederea realizării unui formular real folosit de elevi (de exemplu, cerere pentru obținerea unei adeverințe, interfață pentru un joc simplu)* - *utilizarea ferestrei de proprietăți a unui control, pentru a asocia evenimente simple la acesta și a determina efecte corespunzătoare (de exemplu, la intrarea cursorului mouse-ului pe suprafața unei imagini, aceasta își dublează dimensiunile, iar la părăsirea suprafeței imaginii, aceasta revine la dimensiunile inițiale), în vederea realizării unui album cu mai multe imagini plasate pe un formular*
CS 3.3. Utilizează caracteristicile dispozitivelor active ale rețelei de calculatoare pentru configurarea și securizarea acesteia
- *utilizarea interfeței grafice pentru configurarea unui router wireless fizic sau virtual (în Packet Tracer) pentru a permite accesul în rețea a unor dispozitive mobile* - *utilizarea interfeței grafice pentru configurarea unei rețele simple, cu două–trei echipamente, într-un simulator (de exemplu, Cisco Packet Tracer sau NetSim), pe baza unor pași dați, verificând conectivitatea prin comenzi de tip ping, tracert sau traceroute* - *implementarea unei rețele LAN simplificate într-un laborator virtual sau fizic, pe baza unor pași dați, folosind cabluri, un comutator (switch) și adresare IP manuală, cu testarea conectivității și documentarea configurărilor realizate, precizând valorile pentru IP-uri, gateway, DNS și rezultatele testărilor ping/tracert/traceroute*

CG 4 - Analizează instrumentele, strategiile și metodele specifice domeniului tehnologiei informației și a comunicațiilor pentru a face alegeri adecvate, într-o societate digitală

Clasa a XII-a
CS 4.1. Analizează instrumentele digitale pentru participarea civică sau profesională, precum și avantajele și riscurile asociate acestora, pentru a face alegeri adecvate într-o societate digitală
- *analizarea modului în care semnătura digitală asigură securitatea și autenticitatea documentelor electronice (identificarea mecanismelor cheie), comparativ cu o semnătură inserată sub forma unei imagini* - *analizarea procesului prin care un cetățean poate plăti online o taxă locală printr-un portal digital, evidențiind avantajele, dezavantajele și potențiale puncte sensibile de securitate/confidențialitate* - *analizarea unei scheme care ilustrează fluxul de date într-un sistem de recunoaștere automată a plăcuțelor de înmatriculare (surse de date, puncte sensibile, fluxuri)* - *analizarea unei documentații de proiect furnizate pentru a identifica eventuale neconcordanțe între cerințele utilizatorilor și modelul implementat pentru un sistem de rezervări hoteliere, comparând fișa de cerințe cu aplicația implementată*
CS 4.2. Analizează instrumentele pentru prelucrarea conținuturilor digitale de tipul aplicațiilor cu interfețe vizuale, precum și avantajele și limitările asociate acestora, pentru a face alegeri adecvate unor sarcini specifice
- *compararea a trei scheme de culori pe baza unor criterii (de exemplu, criteriile inspirate din WCAG - Web Content Accessibility Guidelines vizând un contrast ridicat text/fundal, paletă armonioasă, paletă complementară) în vederea utilizării pentru o interfață a unei aplicații, având ca rezultat un tabel comparativ însoțit de recomandări practice* - *analizarea instrumentelor oferite de aplicațiile specializate în vederea identificării celor adecvate pentru gestionarea unor evenimente dintr-o interfață a unei aplicații cu ajutorul unui model bazat pe inteligență artificială (de exemplu, pentru completare automată, sugestii contextualizate, precum recomandările personalizate din aplicații cunoscute de elevi pentru sugestii de filme, muzică sau cursuri online)* - *analizarea proprietăților dinamice ale unui control (vizibilitate, stare activă, valoare text, validare), în contextul proiectării unor formulare pentru acces la evenimente școlare sau platforme de socializare*
CS 4.3. Analizează principalele modalități de monitorizare și diagnosticare a rețelelor pentru a identifica soluții pentru configurarea și securizarea acestora
- *analizarea unui jurnal de trafic de date în rețea, real sau fictiv, pentru identificarea posibilelor erori sau anomalii (de exemplu, pachete pierdute, răspunsuri ICMP, TTL expirat) și formularea cauzelor posibile într-un raport de analiză cu secțiunile „probleme”, „cauze posibile” respectiv „recomandări”* - *compararea avantajelor și limitărilor segmentării unei rețele, folosind routere, din perspectiva costurilor, scalabilității, performanței și securității, cu realizarea unei recomandări justificate pentru o topologie utilizabilă într-o școală, sub forma unui tabel comparativ* - *analizarea unor modalități de monitorizare și diagnosticare (de exemplu, verificarea adreselor IP, DNS, cablare, firewall) a unei rețele cu probleme de conectivitate, în vederea deducerii cauzelor posibile, cu prezentarea pașilor de diagnosticare sub forma unei fișe de diagnostic, care să cuprindă lista cu probleme de verificat și rezultatele analizei*

CG 5 - Evaluează eficiența și impactul instrumentelor, strategiilor și metodelor din domeniul tehnologiei informației și a comunicațiilor, pe baza unor criterii tehnice, etice și legale

Clasa a XII-a
CS 5.1. Evaluează eficiența și impactul instrumentelor digitale pentru participarea civică sau profesională într-o societate digitală
- *evaluarea măsurilor de securitate și a nivelului de încredere perceput, din perspectiva utilizatorului, pe baza unor criterii publice/observabile (autentificare, protocol de securitate, politici de confidențialitate, mecanisme de suport, transparență, experiență de utilizare, reducerea timpilor), pentru un sistem digital existent (de exemplu, platforma ghișeul.ro), comparativ cu procedurile tradiționale* - *argumentarea impactului digitalizării serviciilor publice asupra relației dintre stat și cetățean, evidențiind beneficii și riscuri* - *justificarea calității prezentării unui produs digital folosind criterii specifice (de exemplu, claritate, structură, relevanță, interacțiune) și redactarea unui raport scurt* - *evaluarea eficienței prezentării unui produs digital din perspectiva audienței, pe baza unui formular de feedback*
CS 5.2. Evaluează calitatea și adecvarea conținuturilor digitale de tipul aplicațiilor cu interfețe vizuale în raport cu scopul și domeniul de utilizare
- *evaluarea nivelului de ergonomie și a experienței utilizatorului (UX) pentru o interfață existentă, prin completarea unei grile cu minimum șase criterii (de exemplu, claritate, coerență vizuală, accesibilitate, feedback, timp pentru sarcină, consistență) și formularea de recomandări de îmbunătățire, în contextul utilizării unei aplicații sau platforme online frecvent folosite de elevi (de exemplu, platforma școlară, o aplicație de cursuri online sau o aplicație de streaming)* - *identificarea unor probleme evidente de securitate și confidențialitate (de exemplu, introducere a unor date fără validare, stocarea unor informații sensibile), prin verificarea codului sursă corespunzător unei interfețe vizuale simple și documentarea modificărilor necesare* - *argumentarea selecției controalelor și a proprietăților acestora în contextul proiectării unei aplicații pentru utilizatori cu nevoi speciale sau pentru utilizatori începători, justificând alegerile prin raportare la nevoile acestora*

Clasa a XII-a
CS 5.3. Evaluează avantajele și dezavantajele diferitelor tipuri de rețele, medii de transmisie și protocoale, în funcție de nevoile și contextul utilizatorilor
- *evaluarea avantajelor și dezavantajelor unor protocoale cunoscute (de exemplu, HTTP, HTTPS, FTP, SMTP), prin raportare la nevoile utilizatorilor (securitate, confidențialitate, performanță și scop), în contextul accesării unor site-uri web date, respectiv al transferului de date* - *evaluarea avantajelor și dezavantajelor unor medii de transmisie cunoscute (de exemplu, cablu UTP, fibră optică, fără fir/wireless), în funcție de criterii date (de exemplu, viteza de transfer, accesibilitate, securitate, distanță maximă)* - *evaluarea validității informațiilor dintr-o diagramă de rețea realizată de un coleg, pe baza unor criterii stabilite (de exemplu, corectitudinea adresării IP, prezența componentelor necesare și conectarea acestora conform cerințelor)*

CG 6 - Creează produse și soluții digitale personalizate adecvate scopului propus

Clasa a XII-a
CS 6.1. Elaborează soluții personalizate cu instrumente digitale pentru participarea civică sau profesională, în rezolvarea unor probleme într-o societate digitală
- *elaborarea unui plan de accesare secvențială a unor site-uri web/portaluri digitale integrate pentru gestionarea unor servicii publice locale, prin fluxuri și funcționalități* - *elaborarea unei fișe de cerințe pentru un portal digital integrat de gestionare automată a CV-ului, incluzând funcționalități și măsuri de protecție a datelor* - *dezvoltarea unui plan de optimizare și monitorizare a performanței unui produs digital simplu, cu propuneri de îmbunătățire bazate pe testele efectuate* - *crearea unei prezentări originale pentru un produs digital, cu structură adecvată și incluzând strategii eficiente de comunicare și elemente creative adaptate publicului țintă (cerințe, ghid de utilizare, ghid de instalare, specificații tehnice, note de versiune)*
CS 6.2. Realizează conținuturi digitale personalizate de tipul aplicațiilor cu interfețe vizuale adaptate scopului și domeniului de utilizare, respectând principiile de comunicare vizuală și conținut coerent
- *realizarea unei aplicații cu interfață grafică (GUI), cu minimum patru ferestre/formulare (de exemplu, un calendar/agendă personală pentru teme și proiecte școlare, o aplicație de organizare a întâlnirilor cu colegii sau o mini-platformă de concursuri școlare), urmând etapele adecvate de proiectare, implementare, testare și documentare, cu respectarea regulilor de ergonomie și accesibilitate* - *implementarea unei aplicații care afișează pe un formular un număr de imagini introdus de utilizator, prin stabilirea în timpul rulării aplicației, a valorilor proprietăților acestora, precum și a comportamentului lor prin tratarea evenimentelor corespunzătoare, în contextul creării unui joc simplu de tipul „Găsește comoara”, cu ajutorul unui model sau al unor tehnologii bazate pe inteligență artificială* - *crearea unei aplicații în care este integrat un model simplu de inteligență artificială pentru asistență în interfață, oferind utilizatorilor sugestii predictive la introducerea textului sau recomandări personalizate (de exemplu, o aplicație care sugerează teme de studiu, liste de melodii, filme sau videoclipuri educative în funcție de preferințe)*
CS 6.3. Proiectează o configurație de rețea de calculatoare particularizată, selectând dispozitive, protocoale și instrumente adecvate pentru monitorizare și securitate
- *proiectarea unei rețele locale pentru o școală sau un birou mic, cu realizarea documentației care include schema topologică, planul adresării IP, liste de echipamente, justificarea alegerilor din punctul de vedere al securității și al costului, în cadrul unui proiect de echipă, utilizând aplicații colaborative precum Figma sau Visio* - *proiectarea configurației unui router Wi Fi de bază, cu SSID, parolă, canal, securizare WPA2/WPA3, cu elaborarea unui scurt tutorial video sau a unei prezentări interactive (de exemplu, video MP4, link Genially/Canva) în care se explică pașii urmați pentru implementarea soluției proiectate* - *proiectarea unui plan simplu de securizare pentru un calculator conectat la rețea (privind setări adecvate pentru firewall, actualizări, antivirus și securizarea conexiunii wireless), cu instrucțiuni pentru aplicarea acestuia pe un sistem de test și raportarea rezultatelor*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Clasa a XII-a

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Societate digitală	1.1. Participare civică și profesională în spațiul digital - concepte de bază și instrumente referitoare la semnătură digitală, digitalizare a serviciilor publice (de exemplu, sistemul de plată a taxelor și impozitelor, portal digital care oferă acces la informații, proceduri și servicii de asistență și de soluționare a problemelor cetățenilor), sisteme de identificare și autentificare automată (de exemplu, coduri de bare, sisteme de recunoaștere automată a plăcuțelor de înmatriculare, identificare prin radiofrecvență – RFID, recunoaștere biometrică): caracteristici, beneficii și limitări; - concepte de bază privind impactul tehnologiilor digitale asupra mediului (de exemplu, producția, funcționarea, repararea, reciclarea, eliminarea dispozitivelor, infrastructura de stocare a datelor, consumul de energie și utilizarea instrumentelor și aplicațiilor) și măsuri de reducere a acestuia; - concepte de bază și instrumente referitoare la impactul profesional (de exemplu, certificare digitală profesională, instrumente digitale pentru întocmirea și gestionarea curriculumului vitae, platforme profesionale și de dezvoltare a carierei, portofoliu online, prezență digitală profesională – brand personal, reputație digitală): caracteristici, beneficii și limitări; - repere pentru identificarea și utilizarea altor instrumente adecvate pentru participare civică și profesională în spațiul digital, în funcție de propriile nevoi; - caracteristici ale etapelor de dezvoltare a unui produs digital: strategie și analiză (documentare, necesar de informații din punctul de vedere al beneficiarilor/utilizatorilor și al furnizorilor/solicitanților, date din care se pot obține informații necesare, reguli impuse), proiectare, implementare și elaborare a documentației, tranziție (testare a sistemului de către beneficiari/utilizatori, actualizare), producție (implementare a produsului informatic, livrare către beneficiar/utilizatori, utilizare în mediul propriu-zis de producție, monitorizare a performanței produsului informatic, optimizare); - caracteristici ale documentației unui produs digital, structura unei documentații (de exemplu, introducere, prezentare din perspectiva beneficiarului/utilizatorului, prezentare din perspectiva proiectantului/programatorului, bibliografie).
2. Conținuturi digitale, tehnologii și aplicații specializate pentru obținerea acestora	2.1. Interfețe vizuale și ergonomie digitală - concepte de bază și caracteristici privind proiectarea aplicațiilor vizuale: programare vizuală, interfață grafică a unui mediu vizual de dezvoltare, aplicație vizuală, interfață grafică a unei aplicații vizuale (GUI), orientare pe evenimente; - principii de ergonomie și accesibilitate în proiectarea interfețelor utilizator (aliniere, grupare, distanțare, poziționare intuitivă, accesibilitate), scheme de culori (contrast, armonie, culori complementare), fonturi și dimensiuni pentru lizibilitate; - formulare și controale uzuale în proiectarea interfețelor grafice ale unei aplicații vizuale (de exemplu, butoane, etichete, casete de text, liste, liste derulante, casete de imagini): rol, caracteristici, proprietăți uzuale (conținut asociat, dimensiune, poziție, stil vizual), evenimente uzuale (interacțiuni prin mouse și cu tastatură); - criterii pentru identificarea și utilizarea altor controale, respectiv altor proprietăți și evenimente, adecvate cerinței sau în funcție de propriile nevoi; - repere pentru proiectarea și implementarea aplicațiilor vizuale pentru desktop și mobil, în design-time și run-time, utilizând gândirea computațională: plasarea controalelor pe un formular, gestionarea proprietăților unui control, tratarea evenimentelor, testarea și depanarea codului generat; - repere pentru utilizarea inteligenței artificiale pentru asistarea dezvoltării, testarea funcțională și depanarea aplicațiilor realizate.
3. Sisteme de calcul	3.1. Rețele de comunicații - concepte de bază și caracteristici: rețele de calculatoare, rețele de telefonie mobilă, rol, avantaje și dezavantaje ale utilizării unei rețele de comunicații, tipuri de bază de rețele de calculatoare (de exemplu, LAN – Local Area Network, WAN – Wide Area Network, PAN – Personal Area Network, intranet, extranet, internet, rețele

Domenii de conținut	Conținuturi
	securizate, rețele virtuale private – VPN, rețele deschise), topologii de bază de rețele de calculatoare (de exemplu, stea, plasă/mesh); - concepte, rol și caracteristici ale dispozitivelor și mediilor de transmisie într-o rețea de calculatoare: dispozitive active de rețea (de exemplu, router, switch, modem, punct de acces), medii de transmisie de bază într-o rețea (de exemplu, fără fir, cabluri UTP – Unshielded Twisted Pair, cabluri STP – Shielded Twisted Pair, cabluri cu fibră optică); - concepte, rol și caracteristici ale protocoalelor uzuale de rețea de comunicații (de exemplu, TCP/IP – Transmission Control Protocol/Internet Protocol, UDP – User Datagram Protocol, HTTPS – HyperText Transfer Protocol Secure), versiuni/formate ale adresării IP (de exemplu, IPv4, IPv6) și elemente ale structurii unei adrese IP (de exemplu, prefix de rețea/identificator, mască/prefix), servicii de rețea (de exemplu, DHCP – Dynamic Host Configuration Protocol, DNS – Domain Name System), subrețele, porți de acces (gateway); - caracteristici și repere pentru configurarea unui router Wi Fi (de exemplu, parametri de securitate și rețea wireless); - caracteristici și repere pentru conectarea unui calculator în rețea, prin cablu sau fără fir, și securizarea acestuia (firewall); - caracteristici și repere pentru utilizarea unor instrumente uzuale de diagnosticare și monitorizare: ping, traceroute/tracert, ipconfig/ifconfig, netstat/ss; - repere pentru identificarea și utilizarea altor instrumente ale rețelelor de comunicații, adecvate propriilor nevoi.

Notă:
Pentru domeniul de conținut *Conținuturi digitale, tehnologii și aplicații specializate pentru obținerea acestora*, competențele elevilor sunt formate utilizând, ca bază, versiuni de software Visual Studio Community Edition sau Visual Studio Code pentru Ubuntu, cu limbajul C#, respectiv platforma MIT App Inventor pentru dezvoltarea de aplicații mobile prin programare vizuală.

SUGESTII METODOLOGICE

Sugestiile metodologice au rolul de a sprijini profesorii în aplicarea programei, fără a impune metode unice, rigide sau clișee. Acestea traduc intențiile programei (competențe generale, competențe specifice, conținuturi, exemple de activități de învățare) în recomandări specifice și concrete de lucru la clasă și oferă repere pentru organizarea procesului de învățare și pentru evaluarea rezultatelor învățării, pentru selecția strategiilor didactice și pentru integrarea acestora în practica școlară. Această secțiune are caracter aplicativ, nu teoretic: nu inventariază metode, strategii sau instrumente și oferă exemple minimale, relevante.

Disciplina *tehnologia informației și a comunicațiilor* are atât caracter teoretic, cât și aplicativ, iar activitățile din cadrul instruirii se desfășoară în laboratorul de informatică, unde este indicat ca fiecare elev să dispună de un calculator propriu, conectat la rețea și cu acces la internet, cu dotări adecvate pentru formarea competențelor prevăzute în programă. Stațiile de lucru trebuie să fie configurate astfel încât să permită executarea aplicațiilor specifice, iar calculatoarele să fie plasate în formă de U sau cu o orientare către tabla principală, pentru o vizibilitate optimă.
Principiile generale care trebuie să guverneze activitatea de predare-învățare-evaluare cuprind:

- centrare pe elev: strategiile să favorizeze implicarea activă a elevilor, de exemplu, învățarea prin descoperire, colaborarea și reflecția personală;
- diversitate metodologică: se recomandă utilizarea de metode variate;
- flexibilitate: profesorii adaptează activitățile de învățare la nivelul clasei și la resursele disponibile;
- corelare cu profilul de formare al absolventului: metodele didactice trebuie alese astfel încât să contribuie la formarea competențelor-cheie și a atributelor prioritare ale absolventului de liceu;
- integrare interdisciplinară: învățarea devine mai relevantă atunci când disciplinele se sprijină reciproc și creează punți între conținuturi;
- îmbinarea evaluării formative cu cea sumativă, cu recomandarea unor strategii de evaluare centrate pe o reflecție profundă asupra întrebărilor esențiale precum: De ce evaluez? Ce evaluez? Cum evaluez? Cât de bine măsor? Ce feedback dau? Ce decizii iau?;
- diferențiere/personalizare: adaptarea parcursului didactic la situații specifice (de exemplu: elevi cu CES și/sau dizabilități, elevi cu ritm înalt de învățare, elevi care au nevoie de învățare remedială, elevi în risc de abandon etc.).

Orientările metodologice generale cuprind:

- învățare activă: dezbateri, studii de caz, proiecte, portofolii, simulări, investigații;
- învățare colaborativă: activități în grup, peer-to-peer, mentorat între elevi;
- învățare prin proiect: integrarea/aplicarea conținuturilor disciplinei în teme mai largi (sociale, științifice, culturale);
- învățare cu suport digital: utilizarea resurselor online, aplicații interactive, simulări virtuale;
- învățare autentică: activități conectate cu realitatea cotidiană și cu problemele comunității;
- învățare contextualizată: activități corelate cu specificul clasei/școlii în care se desfășoară procesul didactic.

Formarea competențelor trebuie să aibă în vedere și legătura cu profilul de formare al absolventului de liceu, astfel încât disciplina să contribuie la dezvoltarea/consolidarea/diversificarea:

- competențelor-cheie (de exemplu, competențe matematice, digitale, sociale și civice, a învăța să înveți);
- atributelor prioritare ale profilului absolventului (de exemplu, reflexiv, creativ, responsabil, comunicativ);
- temelor transversale prevăzute de Legea 198/2023, art. 88 alin. 10 (de exemplu, educație pentru mediu, digitalizare, sănătate, patrimoniu).

Activitățile de învățare alese trebuie să urmărească formarea competențelor din programă, precum și a unor competențe transversale, cum ar fi utilizarea tehnologiilor digitale pentru a aduce îmbunătățiri sau soluții noi pentru procese și produse, cu o abordare centrată pe factorul uman, prin implicarea individuală și colectivă în procesele de gândire critică și în utilizarea creativă și intenționată a tehnologiilor digitale, pentru a înțelege și a rezolva problemele conceptuale și situațiile problematice.
De asemenea, este necesar ca elevii să fie conștienți că trebuie să rămână informați cu privire la evoluțiile tehnologice digitale și la implicațiile lor în viața personală, profesională și în societale, să recunoască domeniile în care propria competență digitală trebuie îmbunătățită sau actualizată și să abordeze propriile nevoi în materie de competențe digitale în cadrul unui proces mai amplu de învățare pe tot parcursul vieții, de consolidare a capacităților și a autonomiei, oferind deschidere spre a îi sprijini și pe alții în dezvoltarea competențelor lor digitale.
Activitățile pe calculator sunt coordonate de profesor, care definește clar sarcinile, timpul alocat și criteriile de evaluare, adaptând nivelul de dificultate în funcție de particularitățile colectivului de elevi. În activitățile practice se recomandă o structură recurentă, de exemplu, demonstrație scurtă realizată de profesor, urmată de lucru ghidat, apoi lucru independent, verificare pe criterii, reflecție și salvare, elevii folosind convenții de denumire a fișierelor și salvare incrementală (versiuni) pentru a preveni pierderea produselor realizate. Activitățile de învățare trebuie să fie alese adecvat, pentru a contribui la formarea competențelor specifice din programă, astfel încât pentru nivelurile cognitive de recunoaștere și înțelegere se recomandă activități demonstrative și exerciții de identificare, pentru nivelul de aplicare se recomandă activități practice și aplicații asistate digital, pentru nivelurile de analiză și evaluare se

recomandă studii de caz și proiecte interdisciplinare, iar pentru nivelul de creare se recomandă activități de tip învățare prin acțiune, realizarea de produse digitale și proiecte în echipă.
Se recomandă îmbinarea metodelor didactice tradiționale de predare-învățare-evaluare (de exemplu, demonstrația, problematizarea, algoritmizarea, proba practică) cu cele moderne (de exemplu, învățarea prin descoperire, conversația euristică, proiectul, portofoliul), pentru a stimula gândirea computațională și autonomia elevilor în rezolvarea sarcinilor de lucru, profesorul având un rol preponderent în consilierea, îndrumarea elevilor, dirijarea învățării și mai puțin în furnizarea de informații.
Mijloacele de învățământ utilizate pot fi variate, beneficiind de tehnologiile moderne care facilitează învățarea, cum ar fi aplicații specializate, software-uri educaționale, tutoriale și resurse online.
Evaluarea în cadrul disciplinei *tehnologia informației și a comunicațiilor* trebuie să aibă un caracter formativ, urmărind nu doar obținerea unui produs digital, ci și modul în care elevii își formează competențele digitale, gândirea critică și aplicarea cunoștințelor în situații reale. Se recomandă evaluări sumative/finale, după fiecare unitate de învățare. Evaluarea se bazează pe criterii transparente, care urmăresc atât produsul, cât și procesul (planificare, respectarea pașilor, testare, corectare erori, justificarea alegerilor), iar ca elemente demonstrative ale activității se pot utiliza capturi „înainte/după", fișiere sursă în diferite etape sau istoric de versiuni.

Programa disciplinei *tehnologia informației și a comunicațiilor* are în vedere conținuturi grupate în domenii specifice, de exemplu:
1. **Societate digitală**, care vizează comunicare și colaborare digitală, aplicații și platforme care sprijină învățare, introducere în inteligența artificială, introducere în tehnologii emergente, securitate cibernetică și etică în spațiul digital, navigare avansată pe web, modelare computerizată a unor activități economice, legate de mediu și de recreere, participare civică și profesională în spațiul digital.
2. **Conținuturi digitale, tehnologii și aplicații specializate pentru obținerea acestora**, care vizează birotică (documente digitale, prezentări digitale, calcul tabelar, baze de date), pagini web, imagini digitale, prelucrări audio, audio-video, interfețe vizuale și ergonomie digitală.
3. **Sisteme de calcul**, care vizează componenta hardware a unui sistem de calcul, componenta software a unui sistem de calcul, întreținere a unui sistem de calcul și depanare la nivel elementar a unor disfuncționalități frecvente, dispozitive inteligente și internetul obiectelor – IoT (Internet of Things), fundamente ale roboticii și rețele de calculatoare.

Conținuturile prevăzute de programă sunt dezvoltate conform nivelurilor de vârstă ale elevilor și statutului de trunchi comun al disciplinei, având în vedere și nivelul achizițiilor din ciclul gimnazial. Competențele digitale prevăzute în programă sunt formate în cadrul disciplinei *tehnologia informației și a comunicațiilor* și sunt dezvoltate și pe orizontală, prin integrarea unor elemente tematice specifice altor discipline/în alte discipline. De exemplu, tema colaborare și comunicare sprijină dezvoltarea în echipă a unor proiecte interdisciplinare, inteligența artificială este prevăzută în programele multor discipline școlare, ca instrument de sprijin, aplicațiile și platformele care sprijină învățarea pot fi utilizate în cadrul mai multor discipline, iar elementele de birotică pot fi utilizate în crearea de portofolii, prezentări în diferite contexte inter și transdisciplinare.
La începutul studiului unei anumite teme se recomandă să se prezinte elevilor drept model un produs demonstrativ, iar aceștia vor dezvolta un produs identic sau asemănător pe parcursul activităților de învățare, pas cu pas. Prezentarea conținuturilor poate cuprinde realizarea unor exemplificări și demonstrații practice, folosind facilități relevante ale tehnologiei specifice. Elevilor li se pot propune activități de învățare prin care să experimenteze și să exerseze realizarea unor operații sau obținerea unor efecte prin modificarea anumitor parametri ai unui produs furnizat de profesor. Pentru a ilustra modul în care se obțin diverse efecte/produse finale sunt folosite aplicații, inclusiv cele care folosesc inteligența artificială. Elevilor li se pot propune activități practice de învățare în care să aplice diferite tehnici identificate pentru realizarea propriilor produse. Acest lucru le va permite să înțeleagă procesul de creare, condiționată de respectarea eticii digitale și să dobândească experiență practică.
Pentru formarea competențelor specifice, accentul nu este pus pe anumite aplicații și tehnologii, ci pe identificarea instrumentelor/opțiunilor pe care acestea le oferă în vederea obținerii unui anumit rezultat, respectiv rezolvării unei anumite probleme de natură digitală. Astfel, elevii sunt pregătiți pentru a se adapta la utilizarea unor versiuni noi ale acestor aplicații sau chiar pentru utilizarea unor aplicații noi, cu care nu au fost în contact. Competențele elevilor sunt formate având în vedere, ca bază, tehnologii și aplicații utilizate frecvent, precizate în programă, dar se recomandă și prezentarea mai multor variante alternative (de exemplu, dintre cele prezentate mai jos, ca resurse), punând în evidență facilități comune și diferențe în utilizare.
Pe parcursul studiului disciplinei, utilizarea unor aplicații care implică limită de vârstă se face sub supravegherea cadrului didactic/adulților. De asemenea, se pot utiliza conturi de e-mail create în cadrul școlii sau servicii de e-mail care oferă funcții de control parental, permițând monitorizarea activității, gestionarea timpului pe ecran și filtrarea conținutului, oferind părinților control asupra conturilor de e-mail ale copiilor.
În activitățile care implică hardware sau întreținere, se respectă reguli de siguranță: oprirea și deconectarea echipamentelor înainte de intervenții, măsuri antistatice și utilizarea exclusivă a soluțiilor software verificate/permise de unitatea de învățământ. Se recomandă conturi de utilizator cu drepturi limitate pentru elevi și o politică clară de instalare a aplicațiilor

Se recomandă ca tematica precizată să fie abordată într-o ordine logică, facilitând formarea competențelor specifice din programă.

Mai jos este un exemplu, **orientativ**, **pentru clasa a XII-a**:
1. Societate digitală. Participare civică și profesională în spațiul digital
2. Conținuturi digitale, tehnologii și aplicații specializate pentru obținerea acestora. Interfețe vizuale și ergonomie digitală
3. Sisteme de calcul. Rețele de calculatoare

La clasa a XII-a, pentru domeniul *Societate digitală*, se recomandă învățarea prin activități aplicative și proiecte. Elevii analizează și compară instrumente digitale precum semnătura electronică, portalurile publice și sistemele de recunoaștere, identificând avantajele, limitele și riscurile acestora, în special pe cele legate de confidențialitate. De asemenea, elevii își construiesc o prezență profesională online (curriculum vitae digital, portofoliu, profil profesional), își evaluează reputația digitală și propun strategii pentru protecția datelor personale și gestionarea imaginii profesionale. Activitățile pot include studii de caz, dezbateri pe teme etice, utilizarea responsabilă a instrumentelor de inteligență artificială și discuții privind drepturile de autor.
În cadrul unui proiect de echipă, elevii parcurg etapele dezvoltării unui produs digital, de la analiza nevoilor și proiectare până la realizarea unei versiuni funcționale, testare și documentare. Evaluarea se realizează pe baza unor criterii clare și prin intermediul portofoliului digital.
Profesorul sprijină procesul de învățare prin utilizarea site-urilor web și a portalurilor digitale integrate pentru gestionarea serviciilor publice locale, evidențiind fluxurile și funcționalitățile acestora. Totodată, folosește instrumente interactive pentru feedback și stabilește reguli clare privind protecția datelor și utilizarea etică a tehnologiilor digitale. În produsele digitale realizate de elevi se recomandă respectarea unor repere minimale de accesibilitate: contrast adecvat pentru text/fundal, fonturi lizibile, structurare clară, text alternativ pentru imagini și evitarea supraîncărcării vizuale.
Pentru domeniul *Conținuturi digitale, tehnologii și aplicații specializate pentru obținerea acestora*, se recomandă o abordare activă, bazată pe proiecte practice. Profesorul poate introduce treptat conceptele (GUI, controale uzuale, orientare pe evenimente, principii de ergonomie) și conduce demonstrații scurte în medii vizuale de prototipare. Elevii pot lucra individual sau în echipe mici la un proiect realizat pe parcurs pe care îl dezvoltă prin etape: machetă → prototip funcțional → testare, cu revenire corespunzătoare la etapele anterioare. Se pune accent pe justificarea deciziilor de design (aliniere, grupare, distanțare, accesibilitate, contrast) și pe producerea unui produs digital concret (aplicația propriu-zisă și documentație).
Pentru tratarea evenimentelor în cadrul unor aplicații vizuale se utilizează algoritmi corespunzători nivelului de studiu al elevilor (de exemplu, doar algoritmi de bază abordați la gimnaziu, pentru elevii care nu studiază disciplina informatică), **pe baza unui model furnizat de profesor sau generat cu inteligența artificială**.
Pentru domeniul *Sisteme de calcul*, accentul poate fi pus pe înțelegerea conceptuală (identificarea componentelor, rolul IP/DNS, topologii), folosind explicații intuitive și activități vizuale, dar și pe aspectele practice, cum ar fi configurarea de bază a adresării IP, analiza jurnalelor (log), utilizarea unor simulatoare.
Se recomandă realizarea unui proiect integrator la final de an, care ar putea implica realizarea unui minisistem: o aplicație web sau de baze de date pentru o bibliotecă, cu interfață vizuală simplă, care stochează date despre media (audio, audio-video) sau folosește un serviciu web (modelare computerizată), implicând și noțiuni de securitate la accesarea online. O astfel de integrare ar sublinia coerența conținuturilor predate, din punctul de vedere aplicativ, și ar antrena competențele transversale.
Se recomandă ca profesorii să discute și despre perspectivele legate de competențele digitale, încurajând elevii să utilizeze competențele dobândite în cadrul unor proiecte de portofoliu, pentru admitere la facultate sau angajare. De exemplu, produsul software realizat la clasă poate fi perfecționat și prezentat la un concurs sau interviu. Acest tip de conexiune cu lumea reală poate crește motivația elevilor și evidențiază eficiența curriculară, prin dimensiunea formării profesionale.

Exemple de aplicații care pot fi utilizate pentru temele din domeniul *Societate digitală*

- platforme pentru activități colaborative: Google Workspace, Microsoft Teams, Moodle;
- pentru ilustrarea partajării de resurse și feedback constructiv: Canva, Genially, Padlet, WordClouds, AhaSlides, Mentimeter;
- asistenți virtuali: ChatGPT, Copilot, Gemini, DeepSeek;
- platforme care sprijină învățarea: GeoGebra, Wolfram Alpha (https://www.wolframalpha.com/), CISCO Networking Academy (https://netacad.com);
- aplicații pentru navigare web: Google Chrome, Microsoft Edge, Mozilla Firefox, Opera, Safari;
- platforme pentru exemplificarea modelării computerizate: Google Maps (navigație/modelare traseu), Netflix, YouTube (recreere/modelare de recomandări), Steam (jocuri), aplicații specializate pentru turism, simulare de operații bancare, comerț electronic;
- platforme pentru dezvoltare profesională: șabloane și sugestii de elaborare a unui curriculum vitae (Europass, Canva, VisualCV, Adobe Express, CVDesignR, SweetCV, CVMaker, GetYourCV, MakeMyCV, LiveCareer).

Exemple de aplicații care pot fi utilizate pentru temele din domeniul *Conținuturi digitale, tehnologii și aplicații specializate pentru obținerea acestora*

- aplicații din suitele LibreOffice (Writer, Impress, Calc, Base), Microsoft Office (Word, PowerPoint, Excel, Access)
- platformele online din suitele Google (Documente, Prezentări), Canva (https://www.canva.com), Prezi (https://prezi.com/), MindMaps (https://www.mindmaps.com/), XMind (https://xmind.app/), generator prezentări AI: Gamma (https://gamma.app/), Presentation AI (https://www.presentations.ai/), Pixabay (https://pixabay.com), Nearpod (https://nearpod.com/), Mapify (https://mapify.so/)
- platformele online din suitele Google (Foi de calcul), OpenOffice Spreadsheet, Excel Online, Zoho Sheet
- platforme interactive (de exemplu, https://www.w3schools.com/, https://htmleditor.online/full) pentru testarea rapidă a codului HTML/CSS/JavaScript
- aplicații pentru editarea paginilor web Notepad++, Gedit, Visual Studio Code
- instrumente online de analiză: https://pagespeed.web.dev/

- platforme gratuite pentru publicarea site-urilor web: https://www.w3schools.com/, https://sites.google.com/, https://www.wix.com/, https://webwave.ro/, https://www.freehosting.com
- generatoare de imagini folosind AI: PixLR (https://pixlr.com/ro), Reve AI (https://reveai.art/), Reve Art (https://preview.reve.art/app), GenTube (https://www.gentube.app/), NewArc (https://www.newarc.ai/), Adobe Express (https://www.adobe.com/express/), Leonardo.Ai (https://leonardo.ai/)
- aplicații pentru conținuturi audio: Audacity (https://audacityteam.org/), BandLab (https://bandlab.com/), Spotify (https://open.spotify.com/)
- aplicații pentru conținuturi video: OpenShot (https://www.openshot.org/download/), CapCut (https://www.capcut.com/), Filmora (https://filmora.wondershare.net/), Movavi (https://www.movavi.com/)
- codecuri: Codec Guide (https://codecguide.com/), VLC Player (https://videolan.org/)
- asistenți virtuali pentru generare de conținut audio: AIVA (https://aiva.ai/), Musicful (https://musicful.ai/)
- asistenți virtuali pentru generare de conținut video: VEED (https://veed.io/), Sora2AI (https://v2sora.com/)
- aplicații pentru baze de date: Dante Book Tracker (https://dante-book-tracker.apps112.com/), Logmedo (https://logmedo.com/), MySQL (https://mysql.com/)
- platforme pentru dezvoltarea aplicațiilor mobile: MIT App Inventor, Thunkable
- medii de dezvoltare pentru aplicații vizuale: Visual Studio Community (C#, .NET, Windows Forms), Thunkable (https://thunkable.com), AppInventor (https://appinventor.mit.edu)

Exemple de aplicații care pot fi utilizate pentru temele din domeniul *Sisteme de calcul*

- aplicații de simulare a configurării unui sistem de calcul: PC Building Simulator
- programe de curățare/optimizare (funcțiile de Disk Cleanup), antivirus/antimalware (utilizarea versiunilor gratuite sau de încercare/trial pentru scanare), seturi de instrumente virtuale
- aplicații pentru dispozitive digitale și internetul obiectelor: Google Home (https://home.google.com/), IoT Simulator (https://2smart.com/)
- platforme pentru studiul roboților virtuali: Tinkercad (https://www.tinkercad.com/), Open Roberta (https://lab.open-roberta.org/), Lego Education Spike (https://spike.legoeducation.com/), VEX VR (https://vr.vex.com), OzoBlockly (https://games.ozoblockly.com), Scratch for Robots (https://scratch.mit.edu/), RoboMind AI (https://robomind.net/en/), mBlock AI (https://ide.mblock.cc/)

Pentru **sprijinul activităților didactice de predare-învățare-evaluare** pot fi utilizate lecții interactive, tutoriale specifice, platforme de generare a testelor, precum cele recomandate mai jos. Selecția acestora se face în funcție de cerințele de vârstă, politicile de securitate și protecția datelor. Se recomandă prioritizarea soluțiilor stabile, consacrate și/sau aprobate instituțional.
Pentru generarea testelor:

- Kahoot! (https://kahoot.com), BookWidGets (https://www.bookwidgets.com/), Wayground (https://wayground.com/), Genially (https://genially.com/), WordWall (https://wordwall.net), Edcafe (https://www.edcafe.ai/)

Pentru obținerea unor mijloace de învățământ:

- Canva Education (https://www.canva.com/education) pentru creare de materiale vizuale, prezentări, postere și fișe de lucru; șabloane educaționale gratuite.
- MagicSchool (https://www.magicschool.ai/) platformă pentru crearea și distribuirea de resurse, lecții interactive și instrumente de evaluare;
- Livresq (https://livresq.com/ro/), bibliotecă de resurse educaționale interactive, platformă pentru crearea unor astfel de resurse;
- Edpuzzle (https://edpuzzle.com/), platformă educațională pentru crearea de lecții video interactive, cu posibilitatea inserării de întrebări și feedback pe parcursul vizionării, în scopul evaluării formative și monitorizării progresului elevilor;
- NEXTLAB.TECH (https://robo.nextlab.tech/), un instrument modern de învățare prin practică, gamificare, IA și proiecte interactive;
- UiPath Foundation (https://aigeneration.uipathfoundation.com/ro/), platformă ce conține planuri de lecție, prezentări, fișe, teste privind introducerea în inteligența artificială.

Pentru domeniul *Societate digitală*:

- Google Applied Digital Skills (https://applieddigitalskills.withgoogle.com)
- Teachable Machine (https://teachablemachine.withgoogle.com)
- Google AI Experiments (https://experiments.withgoogle.com/collection/ai);
- Experience AI (https://experience-ai.org/ro/units), un program educațional care oferă resurse gratuite de învățare pentru profesori și elevi privind inteligența artificială și învățarea automată, dezvoltat în colaborare de Raspberry Pi Foundation și Google DeepMind
- lecții și jocuri educative (https://experience-ai.org/ro/units/foundations-of-ai, https://code.org/en-US/resources/videos)
- platforme de exersare (https://machinelearningforkids.co.uk/#!/welcome, https://ai-activities.raspberrypi.org/computer-vision-rom/)

- platforme de simulare a tranzacțiilor: eToro (https://www.etoro.com/ro/trading/demo-account/), PayPal Sandbox în medii securizate/demo (https://www.sandbox.paypal.com/)

Pentru domeniul *Conținuturi digitale, tehnologii și aplicații specializate pentru obținerea acestora*
- platforme pentru validarea codului HTML și CSS prin instrumente W3C: W3C Validator HTML, W3C CSS Validator
- platforme pentru conținuturi audio: Suno (https://suno.com/), Soundtrap (https://soundtrap.com/musicmakers), BandLab (https://bandlab.com/)
- platforme pentru conținuturi video: CapCut (https://www.capcut.com/), Descript (https://descript.com/)

Pentru domeniul *Sisteme de calcul*:
- PC Build Simulator (https://store.steampowered.com/app/621060/PC_Building_Simulator/)
- https://play.google.com/store/apps/details?id=com.pc.builder.creator.building.simulator.game
- https://www.buildcores.com/
- Khan Academy Computing (https://www.khanacademy.org/computing)
- ghiduri de utilizare a sistemului de operare (Windows/macOS/Linux) vizând utilitarele de întreținere integrate (de exemplu, Defragmentare, Verificare erori disc, Task Manager)
- Universal Robots Academy (https://academy.universal-robots.com/free-e-learning/), EdPy (https://edpyapp.com/v3/), Ozobot (https://ozobot.com/create/challenges/)

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Grad didactic/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
CRĂCIUNESCU Georgeta-Antonia-Rodica	consilier	Ministerul Educației și Cercetării
BERBECE Georgiana Ligia	profesor, gradul didactic I	Liceul Teoretic „Nichita Stănescu”, București
BLAGA Angela	profesor, gradul didactic I	Colegiul Național „Alexandru Papiu Ilarian”, Târgu Mureș, județul Mureș
BOLOGA Răzvan	profesor universitar, doctor	Academia de Studii Economice București, Facultatea de Cibernetică, Statistică și Informatică Economică, București
BUDAI István	profesor, gradul didactic I	Liceul Teoretic „Nagy Mózes”, Târgu Secuiesc, județul Covasna
CHEREȘ Adriana	profesor, gradul didactic I	Liceul Teoretic „Nicolae Bălcescu”, Cluj-Napoca, județul Cluj
CIOCARU Luminița	profesor, gradul didactic I	Liceul Teoretic „Dante Alighieri”, București
COROIU Mircea-Dumitru	profesor, gradul didactic I	Colegiul Economic „Nicolae Titulescu”, Baia Mare, județul Maramureș
DUMITRIU-LUPAN Nușa	profesor, gradul didactic I	Clubul Copiilor „Spiru Haret”, Bârlad, județul Vaslui
IONESCU Daniela	profesor, gradul didactic I	Colegiul Național Pedagogic „Regina Maria”, Ploiești, județul Prahova
MAIER Cornelia	profesor, gradul didactic I	Colegiul „Școala Națională de Gaz”, Mediaș, județul Sibiu
MANOLESCU Daniela Alice	profesor, gradul didactic I	Colegiul Național „Alexandru Odobescu”, Pitești, județul Argeș
PAUL Andreea-Maria	conferențiar universitar, doctor	Academia de Studii Economice, București, Facultatea de Relații Economice Internaționale
PĂUN Andrei	profesor universitar, doctor	Universitatea București, Facultatea de Matematică și Informatică
PETRE Claudia	profesor, gradul didactic I	Liceul cu Program Sportiv, Slatina, județul Olt
PINTESCU Alina	profesor, gradul didactic I	Colegiul Național „Gheorghe Șincai”, Baia Mare, județul Maramureș
POPA Daniel	profesor, gradul didactic I	Colegiul Național „Aurel Vlaicu”, Orăștie, județul Hunedoara
RĂDOI Ionica	profesor, gradul didactic I	Școala Gimnazială „Ion Pillat”, Pitești, județul Argeș
SPĂTARU Mihaela	profesor, gradul didactic I	Liceul Teoretic „Grigore Moisil”, Tulcea, județul Tulcea

STANCU Ana-Maria	cadru didactic asociat	Şcoala Naţională de Studii Politice şi Administrative, Bucureşti; ROBOHUB
TĂTARU Daniela-Ioana	profesor, gradul didactic I	Liceul Teoretic „Alexandru Ghica”, Alexandria, judeţul Teleorman

COORDONATORI/RESPONSABILI/CONSULTANŢI ŞTIINŢIFICI

Nume şi prenume	**Funcţie/Titlu ştiinţific**	**Instituţie de apartenenţă**
PENEA Ştefania	consilier	Centrul Naţional pentru Curriculum şi Evaluare
ŢOCA Livia Demetra	consilier	Centrul Naţional pentru Curriculum şi Evaluare
ALBEANU Grigore	profesor universitar, doctor	Universitatea „Spiru Haret”, Facultatea de Inginerie şi Informatică, Bucureşti

Anexa nr. 44

Programa școlară pentru disciplina

Istoria Bisericii Ortodoxe Române
Cultul Ortodox

Clasele a XI-a și a XII-a
Curriculum de specialitate (CS)
Filiera vocațională, profilul teologic, specializările:
Teologie Ortodoxă, Patrimoniu cultural,
Ghid turism religios şi Muzică bisericească

Învățământ liceal

- 2026 –

Anexa nr. 44
Programa școlară pentru disciplina *Istoria Bisericii Ortodoxe Române, Cultul Ortodox,* clasele a XI-a și a XII-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profilul teologic, specializările: Teologie Ortodoxă, Patrimoniu cultural, Ghid turism religios şi Muzică bisericească*

NOTĂ DE PREZENTARE

Prezenta programă școlară completează curriculumul pentru disciplina *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, cultul ortodox, cu aplicare pentru clasele din învățământul liceal, filiera vocațională, forma cu frecvență zi, specializările Teologie Ortodoxă, Patrimoniu cultural, Muzică bisericească şi Ghid turism religios, începând cu anul școlar 2026-2027. Pentru această categorie de clase, conform planurilor-cadru pentru învățământul liceal, forma cu frecvență zi, aprobate ca anexe la OMEC nr. 4.350/2025, anexele nr. 23, 24, 25 și 26, studiul disciplinei are următoarea alocare orară săptămânală, defalcată pe curriculum de specialitate (CS):

An de studiu	Clasa a IX-a	Clasa a X-a	Clasa a XI-a	Clasa a XII-a
Tip segment curricular	CS	CS	CS	CS
Nr. săptămânal de ore	-	-	2	2

Programa școlară se elaborează în concordanță cu:

- *Legea învățământului preuniversitar* nr. 198/2023;
- *Recomandările Consiliului Uniunii Europene* (2018) privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții;
- *Repere pentru proiectarea, actualizarea și evaluarea Curriculumului național. Cadrul de referință al Curriculumului național*, aprobat prin OME nr. 3.239/2021;
- *Profilul de formare al absolventului*, aprobat prin OME nr. 6.731/2023.

Aceste documente stabilesc cadrul de dezvoltare a competențelor-cheie și al profilului de formare al absolventului de liceu, competențe la a căror formare contribuie și disciplina *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*.

Studierea acestei discipline are ca scop cunoașterea temeinică a trecutului Bisericii române, ca bază profesională adecvată (scop informativ) și, în același timp, înțelegerea rațiunilor profunde ale istoriei (scop formativ). Nu în ultimă instanță, având în vedere și caracterul teologic al disciplinei, scopul formativ urmărește și cultivarea atașamentului față de Biserica strămoșească, ai cărei slujitori din trecut reprezintă pentru noi modele de râvnă și dăruire exemplară. Nu trebuie uitat nici rolul important pe care Biserica Ortodoxă l-a avut în viața poporului român, de aceea credem că necesitatea studierii și cunoașterii acestei discipline reprezintă o datorie morală pentru orice elev și, cu atât mai mult, pentru cei ce se pregătesc a fi viitori clerici, dascăli etc.

Studierea *Istoriei Bisericii Ortodoxe Române* în învăţământul teologic preuniversitar se focalizează pe înţelegerea specificului şi a funcţionalităţii cunoaşterii de tip istoric în domeniul teologic, cu referiri concrete la Biserica Ortodoxă Română. Această disciplină şcolară îşi propune să formeze elevilor competenţe, să dezvolte valori şi atitudini în acord cu principiile Bisericii Ortodoxe şi cu cerinţele societăţii contemporane.

Programa şcolară pentru disciplina *Istoria Bisericii Ortodoxe Române* este elaborată potrivit modelului de proiectare curriculară centrat pe competenţe. Construcţia programei şcolare este realizată astfel încât să contribuie la dezvoltarea profilului de formare al elevului de ciclu liceal superior. Programa este structurată pe următoarele componente:

- notă de prezentare;
- competenţe generale;
- competenţe specifice asociate cu exemple de activităţi de învăţare;
- domenii de conţinut asociate cu conţinuturi ale învăţării;
- sugestii metodologice.

Competenţele sunt ansambluri structurate de cunoştinţe, abilităţi şi atitudini dezvoltate prin învăţare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în diverse contexte particulare.

Competenţele generale evidenţiază achiziţiile finale de învăţare ale elevilor la sfârşitul perioadei de studiu a acestei discipline şcolare (în cazul de faţă, la finalul liceului).

Competenţele specifice reprezintă nucleul funcţional al programei şcolare şi evidenţiază rezultatele aşteptate ale învăţării la nivelul fiecărui an de studiu, fiind derivate din competenţele generale.

Activitățile de învățare constituie contexte în care competențele specifice sunt dezvoltate, exersate și consolidate. Ele au rol orientativ pentru profesori, oferindu-le libertatea de a folosi exemplele propuse de programa școlară, de a le completa sau de a le înlocui, astfel încât să adapteze procesul didactic la realitățile concrete ale clasei. În acest mod, crearea parcursurilor de învățare individualizate și personalizate nu mai rămâne un simplu ideal, ci devine realizabilă prin metode și modalități concrete de aplicare.

Conținuturile învățării sunt organizate pe domenii și reprezintă achiziții de bază prin care se urmărește formarea competențelor elevilor.

Competenţele generale şi specifice care trebuie formate prin procesul de predare-învăţare a disciplinei *Istoria Bisericii Ortodoxe Române* promovează următoarele valori şi atitudini:

- disponibilitate, interes pentru învăţare;
- coerenţă şi rigoare în gândire şi acţiune;
- creativitate, gândire critică şi flexibilă;
- capacitatea de a lua decizii raţionale;
- relaţionare pozitivă cu ceilalţi;
- spirit civic şi democratic;
- spirit de cooperare şi munca în echipă;
- iniţiativă şi reponsabilitate faţă de păstrarea patrimoniului spiritual;
- respectul faţă de valorile creştine şi religioase;
- asumarea responsabilităţii în realizarea unui proiect.

Istoria Bisericii Ortodoxe Române contribuie direct la profilul de formare al absolventului de liceu teologic ortodox prin:

- utilizarea corectă a limbajului teologic, oral și scris;
- corelarea cunoștințelor religioase din domeniul istoriei Bisericii cu cele dobândite la alte discipline;
- interpretarea faptelor și fenomenelor cotidiene în raport cu valorile religioase proprii și cu respectul față de diversitatea lumii contemporane;
- valorizarea învățăturilor de credință în viața comunității;
- transpunerea valorilor religioase în atitudini și comportamente responsabile;
- transferul competențelor teologice în contexte variate (școală, parohie, spațiu digital, viață socială).

Sugestiile metodologice oferă exemple de strategii didactice, repere pentru planificarea demersului didactic și elemente pentru evaluarea continuă. Acestea includ recomandări privind desfășurarea efectivă a procesului de predare-învățare-evaluare centrat pe formarea competențelor, exemple de strategii didactice care sprijină realizarea competențelor specifice, precum și propuneri de abordare interdisciplinară și integrată. În plus, acestea cuprind repere pentru evaluarea învățării, raportată la competențele urmărite, putând fi utilizate diverse forme, metode și instrumente de evaluare.

Cadrele didactice sunt încurajate să planifice activitatea didactică pe baza competențelor, să adapteze activitățile la context și să utilizeze metode variate de evaluare, cu accent pe progresul și dezvoltarea elevului.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

C.G.1	**Reprezentarea timpului și a spațiului în istorie**
C.G.2	**Aplicarea cunoștințelor istorice în interpretarea fenomenelor religioase contemporane**
C.G.3	**Analizarea contribuției Bisericii Ortodoxe Române la dezvoltarea spirituală și culturală a poporului român**
C.G.4	**Evaluarea critică a surselor istorice și teologice privind istoria Bisericii Ortodoxe Române**
C.G.5	**Elaborarea de sinteze şi interpretări originale privind evoluția istorică a Bisericii Ortodoxe Române**

CLASA a XI-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G. 1 - Reprezentarea timpului și a spațiului în istorie

XI. CS.1.1. Identificarea unor elemente de datare, în diferite surse referitoare la istoria Bisericii Ortodoxe Române

- identificarea anilor și secolelor menționate în hrisoave, cronici sau pisanii, în cadrul unei activități de analiză ghidată a surselor istorice, încheiată cu o scurtă discuție despre evenimentele la care acestea se referă
- recunoașterea elementelor de datare din inscripții de pe biserici, fresce sau monumente, pe baza observării directe sau a materialelor vizuale puse la dispoziție, urmată de încadrarea lor în contextul istoric, printr-o conversație dirijată
- elaborarea unei fișe de lucru care sintetizează elementele de datare descoperite într-un set de surse, în cadrul unei activități practice de selecție și organizare a informațiilor, finalizată cu o reprezentare structurată (tabel, schemă cronologică sau listă organizată)

XI. CS.1.2. Alcătuirea de hărți simple referitoare la evenimente și etape din istoria Bisericii Ortodoxe Române

- localizarea pe harta Țărilor Române medievale a centrelor în care au fost întemeiate primele mitropolii, în cadrul unei activități de lucru cu harta și discuții ghidate, încheiată cu notarea anilor corespunzători într-o fișă de lucru cronologică
- identificarea pe hartă a mănăstirilor reprezentative, pe baza unor materiale cartografice şi vizuale, urmată de indicarea perioadei întemeierii și a numelor ctitorilor, în cadrul unei conversații dirijate, finalizată cu completarea unei fișe tematice
- alcătuirea unei mini-hărți locale a bisericilor vechi, în cadrul unei activități practice de documentare și cartografiere, încheiată cu înregistrarea datelor de construcție și raportarea lor la etapele majore din istoria Bisericii Ortodoxe Române, sub forma unei prezentări organizate (tabel, hartă comentată sau schemă cronologică)

XI. CS.1.3. Elaborarea de axe cronologice cu referire la evoluția instituțiilor bisericești

- ordonarea cronologică a începuturilor creștinismului pe teritoriul României, pe baza informațiilor despre predica Sfinților Apostoli Andrei și Filip, creștinismul în Dacia romană, mărturiile patristice și dovezile arheologice, în cadrul unei activități de lucru cu textul istoric și discuții ghidate, finalizată cu realizarea unei axe cronologice tematice a creștinismului timpuriu (sec. I–IV)
- selectarea și ordonarea martirilor daco-romani și din Sciția Mică, pe baza fișelor biografice și a lecturii orientative, în cadrul unei activități de documentare și conversație dirijată, finalizată cu reprezentarea acestora pe o axă cronologică a epocii martirilor și evidențierea rolului lor misionar
- ordonarea evenimentelor majore ale organizării administrativ-bisericești din spațiul românesc medieval (sec. XIV–XV) – întemeierea Mitropoliei Țării Românești, începuturile Mitropoliei Moldovei, situația Ortodoxiei în Transilvania, dezvoltarea monahismului și a artei bisericești –, în cadrul unei activități de lucru cu documente istorice și hărți, încheiată cu realizarea unei axe cronologice de sinteză

C.G. 2 - Aplicarea cunoștințelor istorice în interpretarea fenomenelor religioase contemporane

XI. CS.2.1. Analizarea de surse primare și secundare relevante pentru istoria Bisericii Ortodoxe Române
– clasificarea surselor istorice în funcție de tip (documente oficiale, cronici, pisanii, studii de specialitate, manuale), în cadrul unei activități de analiză ghidată a unui set de surse, încheiată cu completarea unei fișe de lucru care organizează sursele pe categorii – compararea informațiilor oferite de o sursă primară cu cele dintr-o sursă secundară, pentru același eveniment bisericesc, pe baza unei lecturi orientative și a unei discuții dirijate, finalizată cu realizarea unui tabel comparativ al elementelor comune și diferențelor – evaluarea credibilității a două surse diferite despre același eveniment bisericesc, în cadrul unei activități de analiză critică și argumentare ghidată, încheiată cu redactarea unei scurte justificări scrise privind sursa considerată mai relevantă și motivele alegerii
XI. CS.2.2. Formularea de ipoteze clare și testabile referitoare la diferite aspecte de istorie a Bisericii Ortodoxe Române
– elaborarea de ipoteze într-un studiu de caz, pornind de la informații istorice incomplete, în cadrul unei activități de analiză ghidată și discuții dirijate, încheiată cu indicarea modalităților de verificare a acestor ipoteze într-o fișă de lucru – generarea de ipoteze prin exerciții de tip „ce-ar fi dacă”, pe baza unei situații istorice propuse și a unei conversații orientative, urmată de argumentarea posibilelor cauze și verificarea validității acestora prin consultarea unor surse suplimentare, finalizată cu un scurt raport explicativ – formularea de ipoteze preliminare în urma unei cercetări locale (observații asupra unei biserici sau monument), în cadrul unei activități practice de investigație, încheiată cu verificarea lor prin consultarea surselor scrise și redactarea unei concluzii comparative (observații la fața locului vs. date istorice)
XI. CS.2.3. Sintetizarea informațiilor din diverse surse, pentru a oferi o interpretare coerentă a evenimentelor istorice
– selectarea informațiilor esențiale dintr-un hrisov domnesc (sursă primară) și dintr-un manual de istorie bisericească (sursă secundară), în cadrul unei activități de lectură ghidată și discuții dirijate, încheiată cu realizarea unei sinteze sub forma unui scurt rezumat comparativ – combinarea informațiilor obținute dintr-o cronică medievală și un articol modern de specialitate, pe baza unei activități de lectură comparată și conversație orientativă, finalizată cu formularea unei interpretări unitare a unui eveniment istoric (ex.: recunoașterea Mitropoliei Moldovei în anul 1401), prezentată în scris sau oral – redactarea unei narațiuni istorice scurte, pornind de la informațiile extrase din documente și imagini, în cadrul unei activități de analiză și organizare a datelor, încheiată cu prezentarea unei perspective coerente asupra unui moment important din istoria Bisericii Ortodoxe Române

C.G. 3 - Analizarea contribuției Bisericii Ortodoxe Române la dezvoltarea spirituală și culturală a poporului român

XI. CS.3.1. Identificarea principalelor momente și personalități prin care Biserica Ortodoxă Română a influențat cultura și educația românească
– selectarea și ordonarea momentelor reprezentative ale începuturilor culturii creștine în spațiul românesc (predica Sfântului Apostol Andrei, terminologia creștină în limba română, mărturii patristice, dovezi arheologice), pe baza lecturii orientative și a analizei de texte istorice, în cadrul unei activități de documentare ghidată, finalizată cu realizarea unei cronologii ilustrate a formării culturii creștine timpurii – identificarea martirilor daco-romani și din Sciția Mică drept modele de mărturisire și transmitere a valorilor creștine, pe baza fișelor biografice și a textelor hagiografice, în cadrul unei activități de studiu de caz și conversație dirijată, încheiată cu completarea unor fișe sintetice privind influența lor spirituală și culturală – vizionarea și analiza unui documentar istoric despre rolul Bisericii în formarea conștiinței naționale, în cadrul unei activități de vizionare dirijată și conversație reflexivă, încheiată cu redactarea unei scurte concluzii asupra ideilor principale – desfășurarea unei discuții tematice pe tema „Cum a contribuit Biserica Ortodoxă Română la păstrarea limbii române și la formarea culturii naționale?”, în cadrul unei conversații dirijate și al unui schimb de idei argumentativ, finalizată cu formularea unei concluzii sintetice, în scris sau oral
XI. CS.3.2. Corelarea dezvoltării instituționale a Bisericii Ortodoxe Române cu evoluțiile istorice și politice ale poporului român
– realizarea unei hărți cronologice care leagă momente istorice majore (întemeierea mitropoliilor, apariția tiparului în Transilvania) de acțiunile Bisericii, în cadrul unei activități de lucru cu surse istorice și materiale

cartografice, încheiată cu prezentarea unei hărți tematice comentate – corelarea apariției creștinismului în spațiul dintre Dunăre și Marea Neagră cu contextul istoric al Imperiului Roman, pe baza analizei predicii Sf. Ap. Andrei și a procesului de romanizare, în cadrul unei activități de lectură ghidată și discuții dirijate, finalizată cu redactarea unei sinteze privind legătura dintre contextul politic roman și răspândirea creștinismului – analiza influenței dominației maghiare asupra organizării Bisericii Ortodoxe din Transilvania (sec. X–XIII), pe baza politicii statului maghiar față de Ortodoxie și a formării structurilor bisericești românești, în cadrul unei activități de lectură dirijată și dezbatere ghidată, finalizată cu o sinteză scrisă privind raporturile Biserică–putere politică în Transilvania medievală – realizarea în grup a unei axe cronologice comparative între evenimentele politice și cele bisericești (secolele I–XVI), în cadrul unei activități colaborative de selecție și organizare a informațiilor, încheiată cu prezentarea axei sub formă grafică și formularea unor concluzii privind evoluția paralelă a Statului și a Bisericii în spațiul românesc
XI. CS.3.3. Formularea unei perspective proprii asupra contribuției Bisericii Ortodoxe Române la formarea identității naționale
– elaborarea unei prezentări multimedia care integrează imagini, citate, documente istorice și reflecții personale, în cadrul unei activități de documentare și selecție de resurse digitale, încheiată cu prezentarea materialului realizat în fața clasei – crearea unui portofoliu personal intitulat „Biserica Ortodoxă Română – între tradiție și modernitate”, în cadrul unei activități de lucru individual, ce presupune colectarea și organizarea de materiale (texte, imagini, fișe, reflecții), finalizată cu predarea portofoliului într-o formă structurată – redactarea unui eseu cu tema „Ce înseamnă pentru mine contribuția Bisericii la cultura românească?”, în cadrul unei activități de reflecție personală și discuții pregătitoare, încheiată cu prezentarea eseului într-o formă coerentă și argumentată

C.G. 4 - Evaluarea critică a surselor istorice și teologice privind istoria Bisericii Ortodoxe Române

XI. CS.4.1. Prezentarea tipurilor de surse istorice și teologice relevante pentru studiul istoriei Bisericii Ortodoxe Române
– clasificarea surselor istorice (scrise, orale, arheologice, iconografice), în cadrul unei activități de analiză ghidată a unui set de materiale și discuții dirijate, încheiată cu completarea unei fișe de lucru organizate pe categorii – analizarea unor documente originale (hrisov, cronică, epistolă pastorală), în cadrul unei activități de lectură atentă și conversație orientativă, finalizată cu identificarea elementelor esențiale și cu notarea lor într-o fișă de analiză – extragerea unor fragmente din izvoare istorice, în cadrul unei activități de lectură ghidată și discuții interpretative, încheiată cu realizarea unei scurte sinteze explicative – realizarea unui glosar ilustrat de termeni istorici și teologici, în cadrul unei activități de documentare și selecție de imagini și definiții, finalizată prin prezentarea glosarului într-o formă organizată (poster, fișă, prezentare digitală)
XI. CS.4.2. Aplicarea criteriilor de bază pentru verificarea credibilității și autenticității surselor istorice și teologice în analiza unor exemple concrete
– aplicarea criteriilor de credibilitate (autor, dată, intenție, stil, context, impact) asupra unei surse alese, în cadrul unei activități de analiză ghidată, concretizată în completarea unei fișe structurate – compararea a două surse referitoare la același eveniment (una istorică și una teologică), pe baza unor criterii precum obiectivitate, intenție, verosimilitate și context istoric, finalizată cu redactarea unei concluzii comparative – construirea unui tabel cu indicatori de autenticitate (datare, sursă originară, coerență internă, confirmare externă) și completarea acestuia pentru o sursă dată, în cadrul unei activități de organizare și evaluare a informațiilor – selectarea a 3–4 surse și aplicarea criteriilor de credibilitate asupra acestora, în cadrul unei activități de documentare ghidată, concretizată în realizarea unui portofoliu explicativ privind autenticitatea și utilitatea surselor
XI. CS.4.3. Formularea unei opinii personale argumentate privind valoarea și limitele surselor istorice
– redactarea unui eseu cu tema „Cât de obiective sunt izvoarele despre istoria Bisericii Ortodoxe Române?”, în cadrul unei activități de reflecție personală, lectură ghidată și discuții orientative, încheiată cu prezentarea unei analize argumentative structurate – realizarea unei prezentări orale intitulate „Cele mai importante trei surse pentru înțelegerea istoriei Bisericii

Ortodoxe Române”, în cadrul unei activități de documentare și selecție a surselor, finalizată cu susținerea prezentării în fața clasei – crearea unui portofoliu documentar care să includă documente, fișe de lectură, imagini, sinteze și reflecții personale, în cadrul unei activități de lucru individual ghidat, încheiată cu predarea portofoliului într-o formă organizată și coerentă

C.G. 5 - Elaborarea de sinteze și interpretări originale privind evoluția istorică a Bisericii Ortodoxe Române

XI. CS.5.1. Selectarea informațiilor relevante din surse istorice și teologice, pentru realizarea unei sinteze asupra evoluției Bisericii Ortodoxe Române
– extragerea informațiilor esențiale din texte istorice (cronici, documente, articole teologice), în cadrul unei activități de lectură ghidată și discuții dirijate, încheiată cu completarea unei fișe de lucru care sintetizează ideile principale – realizarea unei linii cronologice cu principalele momente din istoria Bisericii Ortodoxe Române, în cadrul unei activități de selecție și organizare a informațiilor, finalizată cu prezentarea unei axe cronologice tematice – elaborarea unei hărți conceptuale care leagă evenimente, personalități și instituții bisericești, în cadrul unei activități de analiză a conexiunilor dintre concepte și discuții ghidate, încheiată cu realizarea unei hărți conceptuale vizuale (digitală sau pe suport fizic)
XI. CS.5.2. Aplicarea unor criterii și informații istorice, culturale și teologice pentru a explica rolul Bisericii Ortodoxe Române în cultura și spiritualitatea românească
– analizarea influenței ritului slavo-bizantin asupra culturii și spiritualității românești medievale, prin aplicarea criteriilor istorice (migrația slavilor), culturale (limba de cult, alfabetul) și teologice (unitatea de credință), în cadrul unei activități de lectură ghidată și dezbatere dirijată, finalizată cu o sinteză scrisă – analizarea rolului mitropoliilor românești (sec. XIV–XV) în dezvoltarea artei și culturii bisericești, prin aplicarea criteriilor istorice (formarea statelor medievale), culturale (pictura, arhitectura, manuscrisele) și teologice (viața liturgică și monahală), în cadrul unei activități de lucru cu documente și imagini, finalizată cu o fișă de analiză sintetică – analizarea contribuției diaconului Coresi și a tiparului bisericesc din secolul al XVI-lea, prin aplicarea criteriilor istorice (contextul Reformei), culturale (răspândirea limbii române scrise) și teologice (accesul la textul liturgic), în cadrul unui studiu de caz și al unei analize de text tipărit, încheiate cu redactarea unei sinteze privind rolul tiparului în cultura și spiritualitatea românească – elaborarea unui portofoliu care să includă texte, imagini, scurte analize și exemple de influențe culturale ale Bisericii Ortodoxe Române, cu aplicarea informațiilor istorice pentru explicarea rolului lor
XI. CS.5.3 Analizarea factorilor istorici, politici, culturali și spirituali care au influențat dezvoltarea Bisericii Ortodoxe Române
– analizarea influenței persecuțiilor romane asupra dezvoltării creștinismului în Dacia și Sciția Mică, prin corelarea politicii religioase imperiale cu apariția martirajului, în cadrul unei activități de lectură ghidată și discuții dirijate, finalizată cu completarea unei scheme cauză–efect (politică imperială – martiri – consolidarea credinței) – identificarea legăturilor cauzale dintre formarea statelor medievale românești și întemeierea mitropoliilor (sec. XIV–XV), în cadrul unei activități de lectură comparată a surselor istorice și de analiză dirijată, finalizată cu completarea unei scheme cauză–efect (stat – mitropolie – organizare bisericească) – analizarea comparativă a influenței factorilor politici, culturali și spirituali asupra Bisericii, în două etape diferite (epoca martirilor și epoca tiparului din sec. al XVI-lea), în cadrul unei activități de lectură comparată și discuții dirijate, finalizată cu realizarea unui tabel comparativ și formularea unei concluzii scrise – realizarea unui studiu de caz cu tema „Contextul istoric și politic al predicii Sfântului Apostol Andrei în Dobrogea”, prin analiza Imperiului Roman din secolul I și a procesului de romanizare, în cadrul unei activități de documentare ghidată și consultare a surselor istorice, încheiată cu formularea unei concluzii argumentate privind condițiile răspândirii creștinismului

CLASA a XI-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
I. Istoria Bisericii Ortodoxe Române, noțiuni introductive	1.1. Definiție, importanță, izvoare 1.2. I.B.O.R. în sistemul disciplinelor teologice: interdisciplinaritate şi metodologie. Periodizare 1.3. Creştinismul timpuriu în spațiul dintre Dunăre şi Marea Neagră
II. Creştinismul primar în spațiul românesc de astăzi	2.1 Predica Sf. Ap. Andrei şi Filip în Dobrogea şi contextul european al secolului I 2.2. Creştinismul în Dacia romană şi în spațiile de dincolo de granițele Daciei romane 2.3. Creştinismul în Dacia prin mărturii patristice 2.4. Limbajul credinţei: geneza terminologiei creştine în limba română 2.5. Începuturile creştinismului pe pământ românesc prin dovezi arheologice
III. Epoca martirilor pe teritoriul României de astăzi	3.1. Martiri din ținuturile romane dunărene 3.2. Martiri pe teritoriul Daciei 3.3. Martirii din Sciția Mică 3.4. Rolul martirilor daco-romani în răspândirea creştinismului
IV. Creştinismul în spațiul românesc, între secolele VI–XIII	4.1. Migrația slavilor şi adoptarea limbii slavone ca limbă de cult în contextul ritualului bizantin 4.2. Dinamica vieții bisericeşti în Dobrogea 4.3. Forme de organizare bisericească între Carpați şi Dunăre 4.4. Românii din spațiul sud-dunărean 4.5. Popoare migratoare pe teritoriul țării noastre
V. Viața bisericească ortodoxă în Transilvania, în secolele X–XIII	5.1. Primele structuri politice şi bisericeşti cunoscute în Transilvania 5.2. Maghiarii în Câmpia Panonică 5.3. Procesul de cucerire şi consolidare a dominației maghiare în Transilvania 5.4. Primii paşi ai maghiarilor spre creştinism 5.5. Rezistenţă şi identitate. Politica Regatului Maghiar față de Ortodoxia românească în Transilvania
VI. Organizarea administrativ-bisericească în spațiul românesc medieval, secolele XIV–XV	6.1. Întemeierea Mitropoliei Țării Româneşti 6.2. Începuturile Mitropoliei Moldovei 6.3. Ortodoxia din Transilvania în secolele XIV–XV. Primii mitropoliți cunoscuți 6.4. Monahismul românesc şi organizarea lui în secolele XIV-XV: rolul mănăstirilor ca centre de spiritualitate şi cultură 6.5. Evoluția artei şi culturii bisericeşti în secolele XIV-XV
VII. Biserica Ortodoxă în dinamica secolului al XVI-lea	7.1. Ortodoxia românească în Țara Românească şi Moldova în secolul al XVI-lea 7.2. Viața bisericească ortodoxă din Transilvania în secolul al XVI-lea 7.3. Monahismul în Moldova în secolul al XVI-lea 7.4. Monahismul în Țara Românească în secolul al XVI-lea 7.5. Manifestări ale artei şi culturii bisericeşti în secolul al XVI-lea
VIII. Tiparul în spațiul românesc în secolul al XVI-lea	8.1. Secolul al XVI-lea – epoca de început a tiparului pe pământ românesc 8.2. Primele centre tipografice din spațiul românesc al secolului al XVI-lea 8.3. Diaconul Coresi – promotor al tiparului şi al limbii române literare 8.4. Tiparul şi dimensiunea europeană a culturii române: circulaţia cărţii bisericeşti şi unitatea de neam 8.5. Primele tipărituri bisericeşti din Țara Românească – studiu de caz

CLASA a XII-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G. 1 - Reprezentarea timpului și a spațiului în istorie

XII. CS.1.1. Analizarea elementelor de datare și a contextului istoric în sursele privind istoria Bisericii Ortodoxe Române, pentru a interpreta semnificația lor
– analizarea comparativă a pisaniilor sau a hrisoavelor din secole diferite, în vederea evidențierii modului în care este prezentată autoritatea bisericească, în cadrul unei activități de lectură și comparare ghidată – interpretarea critică a datărilor și corelarea acestora cu evenimente majore (de exemplu, relația dintre data întemeierii unei mănăstiri și domnia unui voievod), în cadrul unei activități de analiză istorică dirijată, finalizată cu formularea unei scurte explicații justificative – realizarea unui portofoliu documentar care să includă surse, comentarii și explicații privind modul de datare și semnificația istorică a unor evenimente, în cadrul unei activități de documentare ghidată, concretizată în predarea portofoliului completat coerent – prezentarea unei analize asupra surselor istorice într-un format oral sau digital (de tip „linie a timpului interactivă”), în cadrul unei activități de sinteză și organizare a informațiilor, finalizată cu formularea unor concluzii proprii
XII. CS.1.2. Interpretarea unor hărți complexe care evidențiază evoluția teritorială, instituțională și spirituală a Bisericii Ortodoxe Române în context național și internațional
– elaborarea unei hărți dinamice (digitale) care prezintă extinderea jurisdicției mitropoliilor române în diferite perioade (ex.: 1872–1925), în cadrul unei activități de documentare cartografică și organizare vizuală a informațiilor, finalizată cu realizarea hărții digitale – analizarea raportului dintre puterea laică și cea eclesiastică, prin suprapunerea hărților politice și bisericești, în cadrul unei activități de comparație vizuală ghidată, concretizată în formularea unei concluzii explicative – realizarea unui studiu de caz („Mănăstirile fortificate din Transilvania”) privind localizarea, epoca, funcția religioasă și defensivă, în cadrul unei activități de investigare documentară, finalizată cu prezentarea sintezei studiului – crearea unei hărți tematice comparative (ex.: harta centrelor mitropolitane vs. harta academiilor teologice moderne), în cadrul unei activități de selecție și organizare a datelor geografice și istorice, încheiată cu prezentarea hărții comparative
XII. CS.1.3. Elaborarea de axe cronologice care reflectă evoluția instituțiilor bisericești și relațiile lor cu procesele istorice majore
– realizarea unei axe cronologice comparative între evenimentele bisericești și marile transformări politice/culturale (Unirea Principatelor, Independența, Marea Unire, comunismul, perioada post-1989), în cadrul unei activități de selecție și organizare a informațiilor, finalizată cu prezentarea vizuală a axei timpului – analizarea relației cauză–efect dintre evenimente religioase și decizii politice (ex.: recunoașterea autocefaliei Bisericii Ortodoxe Române în contextul afirmării statului român modern), în cadrul unei activități de analiză istorică ghidată, concretizată în formularea unei concluzii explicative – crearea unei prezentări interactive sau a unui infografic care ilustrează evoluția instituțională a Bisericii Ortodoxe Române, în cadrul unei activități de sinteză și vizualizare digitală, încheiată cu comentarea critică a etapelor prezentate – argumentarea unei poziții personale în cadrul dezbaterii „Ridicarea Bisericii Ortodoxe Române la rang de Patriarhie – consecință firească sau decizie politică?”, printr-o activitate de analiză a surselor și schimb de idei structurat, finalizată cu formularea unei opinii motivate

C.G. 2 - Aplicarea cunoștințelor istorice în interpretarea fenomenelor religioase contemporane

XII. CS.2.1. Interpretarea comparativă a surselor istorice privind istoria Bisericii Ortodoxe Române
– analizarea comparativă a unei surse primare (hrisov, pisanie, cronică) și a unei surse moderne (articol de istorie bisericească), în cadrul unei activități de lectură comparată, finalizată cu evaluarea diferențelor de perspectivă – elaborarea unui raport critic asupra unei surse, incluzând contextul, autorul, intenția, gradul de veridicitate și

relevanța istorică, în cadrul unei activități de analiză documentară ghidată, concretizată în redactarea raportului – prezentarea în grup a temei „Cum s-a transformat percepția istoriei Bisericii Ortodoxe în istoriografia modernă?”, în cadrul unei activități de colaborare și sinteză a informațiilor, încheiată cu formularea unor concluzii comune
XII. CS.2.2. Formularea ipotezelor interpretative asupra relației dintre istoria Bisericii și fenomenele religioase contemporane
– formularea unei ipoteze privind influența unui eveniment istoric (ex.: autocefalia Bisericii Ortodoxe Române din 1885) asupra statutului actual al Bisericii, în cadrul unei activități de analiză istorică și reflecție documentată, finalizată cu prezentarea ipotezei argumentate – simularea unor scenarii alternative de evoluție istorică („ce-ar fi fost dacă...?”), de exemplu dacă Biserica Ortodoxă Română nu ar fi devenit Patriarhie în 1925, în cadrul unei activități de gândire contrafactuală ghidată, concretizată în formularea unei concluzii explicative – analizarea unei biserici sau mănăstiri contemporane, prin observare directă, în vederea formulării unei ipoteze privind influențele istorice vizibile în arhitectură, tradiție sau viață comunitară, în cadrul unei activități de investigație locală, finalizată cu o scurtă sinteză – realizarea unui proiect interdisciplinar (Istorie–Religie–Educație civică) cu tema „Cum se reflectă tradiția bizantină în practica religioasă modernă?”, în cadrul unei activități de documentare și colaborare, încheiată cu prezentarea produsului final (eseu, poster, prezentare digitală)
XII. CS.2.3. Crearea unei sinteze interpretative complexe pe baza surselor istorice și contemporane, pentru explicarea rolului Bisericii Ortodoxe Române în societatea actuală
– selectarea informațiilor esențiale dintr-un hrisov domnesc (sursă primară) și dintr-un manual de istorie bisericească (sursă secundară), în cadrul unei activități de lectură ghidată și analiză comparată, finalizată cu sinteza lor într-un scurt rezumat – combinarea informațiilor obținute dintr-o cronică medievală și un articol modern de specialitate, în cadrul unei activități de analiză integrată, concretizată în formularea unei interpretări unitare a unui eveniment istoric (ex.: recunoașterea autocefaliei) – redactarea unei narațiuni istorice scurte, pe baza informațiilor extrase din documente și imagini, în cadrul unei activități de reconstrucție istorică ghidată, finalizată cu realizarea unei perspective coerente asupra unui moment important din istoria Bisericii Ortodoxe Române

C.G. 3 - Analizarea contribuției Bisericii Ortodoxe Române la dezvoltarea spirituală și culturală a poporului român

XII. CS.3.1. Evaluarea contribuției principalelor momente istorice și personalități bisericești la dezvoltarea culturii și educației românești, prin argumente susținute cu dovezi istorice și teologice
– realizarea unei cronologii ilustrate cu momente reprezentative (traducerea Bibliei de la București – 1688, înființarea școlilor mănăstirești, tipăriturile Sfântului Antim Ivireanul), în cadrul unei activități de selecție și analiză a surselor vizuale și textuale, încheiată cu prezentarea unei axe a timpului ilustrate – elaborarea de fișe biografice pentru personalități importante (Mitropolitul Varlaam, Sfântul Antim Ivireanul, Sfântul Calinic de la Cernica, Patriarhul Miron Cristea), în cadrul unei activități de documentare ghidată și discuții orientative, finalizată cu completarea unor fișe biografice sintetice – vizionarea și analiza unui documentar istoric despre rolul Bisericii în formarea conștiinței naționale, în cadrul unei activități de vizionare dirijată și conversație reflexivă, încheiată cu redactarea unei scurte concluzii asupra ideilor principale – desfășurarea unei discuții tematice pe tema „Cum a contribuit Biserica Ortodoxă Română la păstrarea limbii române și la formarea culturii naționale?”, în cadrul unei conversații dirijate și al unui schimb de idei argumentativ, finalizată cu formularea unei concluzii sintetice, în scris sau oral
XII. CS.3.2. Analizarea relațiilor dintre dezvoltarea instituțională a Bisericii Ortodoxe Române și evoluțiile istorice și politice ale poporului român, prin identificarea factorilor de influență și a interdependențelor dintre acestea
– realizarea unei hărți cronologice care leagă momente istorice majore (Unirea Principatelor, Independența, Marea Unire) de acțiunile Bisericii, în cadrul unei activități de lucru cu surse istorice și materiale cartografice, încheiată cu prezentarea unei hărți tematice comentate – analiza comparativă a raporturilor dintre Biserică și Stat în diferite epoci (perioada fanariotă, epoca modernă, regimul comunist), în cadrul unei activități de lectură ghidată și discuții dirijate, finalizată cu realizarea unui tabel comparativ sau a unei sinteze scrise

– realizarea în grup a unei linii de timp tematice intitulată „Etapele consolidării autocefaliei Bisericii Ortodoxe Române”, în cadrul unei activități colaborative de selecție și organizare a informațiilor, încheiată cu prezentarea liniei de timp sub formă grafică (poster, fișă sau prezentare digitală)
XII. CS.3.3. Elaborarea unei perspective originale, bine argumentate, privind contribuția Bisericii Ortodoxe Române la formarea identității naționale, prin integrarea informațiilor istorice, teologice și culturale într-o viziune personală coerentă
– conceperea unei narațiuni originale (eseu literar-teologic, studiu de caz ficțional istoric) în care elevul îmbină informații academice cu creație personală pentru a ilustra simbolic rolul Bisericii Ortodoxe Române în formarea conștiinței naționale – dezvoltarea unui proiect multimedia (documentar scurt, site web, mini-podcast, portofoliu digital) în care elevul integrează imagini, fragmente audio, texte și interpretări personale pentru a demonstra rolul Bisericii Ortodoxe Române în configurarea identității naționale – crearea unei argumentări originale, bazate pe surse istorice și teologice, în care elevul își exprimă propria viziune despre influența Bisericii Ortodoxe Române asupra românității

C.G. 4 - Evaluarea critică a surselor istorice și teologice privind istoria Bisericii Ortodoxe Române

XII. CS.4.1. Utilizarea diferitelor tipuri de surse istorice și teologice în documentarea unui subiect privind istoria Bisericii Ortodoxe Române
– selectarea unor surse istorice (cronici, documente, acte sinodale, mărturii) și teologice (pastorale, texte patristice, lucrări doctrinare) pentru documentarea unei teme precum: „Tiparul în Biserica Ortodoxă Română”, „Sfântul Ierarh Andrei Șaguna și organizarea bisericească”, „Biserica Ortodoxă Română în perioada comunistă” - realizarea unei investigații în care elevii selectează, analizează și aplică surse istorice, teologice, culturale și chiar artistice (icoane, inscripții, manuscrise digitalizate) pentru documentarea unui subiect complex precum: „Evoluția misiunii culturale a Bisericii Ortodoxe Române în secolele XVII–XIX” - elaborarea unei analize în care se aplică criterii de citire critică pentru a compara informațiile din surse primare (cronici, hrisoave, pastorale, tipărituri vechi) cu surse secundare (studii academice, volume de istorie, articole teologice), evidențiind cum se completează sau se contrazic
XII. CS.4.2. Aprecierea credibilității și autenticității surselor istorice și teologice
– aplicarea criteriilor de evaluare a unei surse istorice (autenticitate, scop, intenție), în cadrul unei activități de analiză ghidată a unui document selectat, încheiată cu completarea unei fișe de evaluare a sursei – analizarea unui document controversat în cadrul unui studiu de caz, pe baza unei lecturi atente și a unei discuții dirijate, finalizată cu formularea unei concluzii argumentate privind valoarea și limitele documentului – desfășurarea unui joc de rol, de tipul „Consiliu istoric”, în cadrul căruia elevii dezbat și decid veridicitatea unei surse, activitate încheiată cu redactarea unei decizii colective motivate – realizarea unei analize comparative între două texte istorice (de exemplu, un text laic și unul bisericesc), în cadrul unei activități de lectură comparată și discuții ghidate, finalizată cu completarea unui tabel comparativ sau a unei sinteze scrise
XII. CS.4.3. Construirea unei perspective originale asupra validității surselor istorice, prin analiză critică și sinteză interdisciplinară
– conceperea unei sinteze în care elevul selectează 6–8 surse (ex.: cronici, documente sinodale, texte patristice, articole moderne) și le integrează critic într-o viziune personală privind validitatea acestora, în cadrul unei activități de documentare și analiză ghidată, finalizată cu redactarea sintezei – construirea unui eseu argumentativ în care elevul combină informații din cel puțin trei tipuri de surse (istorice, teologice și culturale) pentru a susține o perspectivă proprie asupra valorii și limitelor lor, în cadrul unei activități de analiză critică și sinteză, concretizată în redactarea eseului – elaborarea unei prezentări (PowerPoint/Canva/video) în care elevul prezintă un model propriu de analiză a surselor, explicând modul în care a integrat diferite tipuri de informații pentru a ajunge la o viziune originală, în cadrul unei activități de sinteză digitală, finalizată cu susținerea prezentării

C.G. 5 - Elaborarea de sinteze și interpretări originale privind evoluția istorică a Bisericii Ortodoxe Române

XII. CS.5.1. Evaluarea și integrarea critică a informațiilor istorice și teologice pentru realizarea unor sinteze complexe privind evoluția Bisericii Ortodoxe Române
– analizarea comparativă a mai multor surse (istorice, teologice, literare) privind aceeași perioadă bisericească, în cadrul unei activități de lectură critică și comparare ghidată, finalizată cu formularea unei concluzii sintetice – crearea unei sinteze digitale interactive (timeline, hartă conceptuală online, portofoliu comentat) care să ilustreze

evoluția Bisericii Ortodoxe Române de la 1359 până în prezent, în cadrul unei activități de sinteză digitală, concretizată în produsul final interactiv – realizarea unei fișe de sinteză critice pentru fiecare epocă (context – instituții – personalități – impact cultural), în cadrul unei activități de analiză și structurare a informațiilor, finalizată cu completarea fișei – dezvoltarea unui proiect colaborativ intitulat „Istoria Bisericii Ortodoxe Române în 10 repere vizuale”, în cadrul unei activități de cooperare și creație vizuală, încheiată cu realizarea unei expoziții cu text, imagini și interpretări proprii – identificarea lacunelor informaționale din sintezele moderne și propunerea unor completări posibile, în cadrul unui exercițiu reflexiv ghidat, finalizat cu formularea unei scurte explicații argumentate
XII. CS.5.2. Evaluarea impactului factorilor istorici, politici, culturali și spirituali asupra dezvoltării Bisericii Ortodoxe Române, prin formularea unor judecăți critice argumentate
– realizarea unui studiu de caz cu tema „Impactul domniei Sfântului Constantin Brâncoveanu asupra Bisericii Ortodoxe Române”, în cadrul unei activități de analiză ghidată și consultare a surselor istorice, încheiată cu formularea unei concluzii argumentate – identificarea legăturilor cauzale dintre evenimente istorice și deciziile sinodale, în cadrul unei activități de lectură comparată și discuții dirijate, finalizată cu completarea unei scheme cauză–efect – desfășurarea unei discuții ghidate pe tema „Cum a contribuit contextul politic la evoluția Bisericii în secolul al XIX-lea?”, în cadrul unei conversații orientative și analize de exemple istorice, încheiată cu redactarea unei concluzii personale argumentate – analizarea comparativă a unor texte despre relația Biserică–Stat în diferite epoci, în cadrul unei activități de lectură ghidată și discuții comparative, finalizată cu realizarea unui tabel comparativ sau a unei sinteze scrise
XII. CS.5.3. Formularea unor interpretări proprii asupra rolului Bisericii Ortodoxe Române în cultura și spiritualitatea românească
– realizarea unui eseu argumentativ cu tema „Contribuția Bisericii Ortodoxe Române la formarea identității naționale”, în cadrul unei activități de analiză a surselor, reflecție personală și discuții orientative, încheiată cu prezentarea unui eseu structurat și argumentat – realizarea unei prezentări orale intitulate „Ortodoxia ca sursă de inspirație în cultura română”, în cadrul unei activități de documentare și selecție a materialelor relevante (texte, imagini, exemple culturale), finalizată cu susținerea prezentării în fața clasei – desfășurarea unei dezbateri pe tema „Este Biserica un factor de unitate spirituală și națională?”, în cadrul unei activități de argumentare și dialog organizat, încheiată cu formularea unor concluzii sintetice de către participanți – elaborarea unei expoziții tematice (postere, prezentări digitale) despre influența Bisericii în artă, literatură și educație, în cadrul unei activități de lucru individual sau în grup, finalizată cu prezentarea expoziției în spațiul clasei sau în format digital

CLASA a XII-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
I. Sfinții ierarhi cărturari din spațiul românesc în secolele XVII-XVIII	1.1. Mitropoliții Teofil și Ștefan ai Țării Românești 1.2. Sf. Varlaam și Dosoftei, mitropoliții Moldovei 1.3. Sf. Petru Movilă al Kievului. Sinodul de la Iași 1.4. Mărturisitori ai Ortodoxiei în Transilvania: Sfinţii Ierarhi Ilie Iorest, Sava Brancovici şi Simeon Ştefan 1.5. Sf. Antim Ivireanul și opera cărturărească
II. Criza unității Bisericii Ortodoxe în Transilvania	2.1. Dezbinarea Bisericii Ortodoxe din Transilvania 2.2. Biserica Unită din Transilvania în secolul al XVIII-lea 2.3. Episcopul Inochentie Micu 2.4. Mărturia credinţei prin rezistenţa clerului şi a poporului ortodox din Transilvania
III. Ortodoxia în spațiul românesc în secolul al XVIII-lea	3.1. Ortodoxia românească în epoca fanariotă. Repere generale 3.2. Statornicia Ortodoxiei în Transilvania: ierarhia şi organizarea bisericească în a doua jumătate a secolului al XVIII-lea 3.3. Monahismul din spațiul românesc în secolul al XVIII-lea 3.4. Sfântul Paisie de la Neamț și isihasmul: Paisianismul ca mişcare de înnoire duhovnicească în context european 3.5. Preoțimea română și rolul ei în păstrarea identității naționale
IV. Biserica Ortodoxă Română în secolul al XIX-lea	4.1. Biserica și societatea românească în prima jumătate a secolului al XIX-lea 4.2. Biserica în timpul lui A. I. Cuza. Contribuția Bisericii la Unirea Principatelor 4.3. Drumul spre Autocefalie: Biserica Ortodoxă Română şi relaţia cu Statul în perioada domniei Regelui Carol I 4.4. Biserica și Armata: asistenţa religioasă şi contribuţia clerului la dobândirea Independenţei de Stat (1877-1878) 4.5. Situația Bisericii românești din Bucovina și Basarabia în secolul al XIX-lea 4.6. Contribuția Bisericii, prin cler și credincioși, la idealul unității și unirii românilor
V. Ierarhi de seamă din secolul al XIX-lea	5.1. Veniamin Costachi, mitropolitul Moldovei, și Sf. Andrei Șaguna, restauratorul Mitropoliei Transilvaniei. Statutul Organic şagunian 5.2. Sf. Grigorie Dascălul, mitropolitul Țării Românești, și Sf. Ierarh Calinic de la Cernica 5.3. Mitropoliții Nifon Rusăilă și Calinic Miclescu 5.4. Sf. Mitropolit Iosif Naniescu și episcopul Melchisedec Ștefănescu
VI. Biserica Ortodoxă Română în prima jumătate a secolului al XX-lea	6.1. Contribuţia Bisericii la susţinerea Armatei Române în Primul Război Mondial 6.2. Ridicarea Bisericii Ortodoxe Române la rangul de Patriarhie (1925): recunoaşterea prestigiului Ortodoxiei româneşti 6.3. Biserica Ortodoxă Română între Marea Unire și al Doilea Război Mondial: Patriarhii Miron și Nicodim 6.4. Ortodoxia românească în contextul celui de-al Doilea Război Mondial
VII. Biserica în perioada comunistă (a doua jumătate a secolului al XX-lea)	7.1. Biserica în fața totalitarismului: presiuni administrative şi restricţii ideologice (1948-1989) 7.2. Patriarhii Justinian Marina și Iustin Moisescu. Biserica Ortodoxă Română între prigoană și mărturisire 7.3. De la prigoană la libertate: Patriarhul Teoctist şi revigorarea vieții bisericești după 1989

Domenii de conținut	Conținuturi
VIII. Biserica Ortodoxă Română azi	8.1. Dinamismul vieții bisericești după 1989: restaurarea instituţională şi revigorarea duhovnicească 8.2. Învățământul teologic și activitatea social-filantropică 8.3. Canonizarea sfinților români 8.4. Misiunea Bisericii românești în diaspora. Rolul Bisericii în conservarea identităţii spirituale şi culturale româneşti 8.5. Mass-media creștină: Radio Trinitas, Trinitas TV și presa bisericească 8.6. Dialogul intercreștin și relațiile externe ale Bisericii Ortodoxe Române

SUGESTII METODOLOGICE

Programa şcolară pentru disciplina *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, curriculum de specialitate, profil teologic, cultul ortodox, destinată specializărilor Teologie Ortodoxă, Patrimoniu cultural, Muzică bisericească și Ghid turism religios, este un instrument de lucru conceput pentru profesorii cu formare în domeniul teologic și istorico-bisericesc. Aceasta este elaborată astfel încât să permită cadrelor didactice:

- să își orienteze activitatea spre formarea competențelor specifice domeniului Istoriei Bisericii Ortodoxe Române, cu deschidere spre competențe interdisciplinare (istorice, culturale, patrimoniale, geografice);
- să își manifeste și valorifice creativitatea, adaptând demersurile didactice la particularitățile de vârstă, interesele și nivelul intelectual al elevilor de liceu, în acord cu profilul vocațional.

Sugestiile metodologice sprijină organizarea procesului didactic în vederea formării competențelor prevăzute de programă, în armonie cu specificul disciplinei și cu principiile învățării durabile.

A. Strategii didactice - revalorizări ale metodelor tradiționale, noi abordări

Formarea competențelor istorico-bisericești presupune utilizarea unor strategii variate, care îmbină analiza critică a surselor, interpretarea contextuală, gândirea cronologică și integrarea tehnologiei digitale. Strategiile recomandate pun accent pe:

- construcția progresivă a cunoștințelor despre evoluția instituțiilor bisericești, a personalităților marcante și a etapelor istorice;
- consolidarea continuă a capacităților de analiză, sinteză și interpretare istorică;
- abordări flexibile și demersuri diferențiate, adaptate nivelului clasei (XI–XII) și temelor studiate (epocii medievale, moderne, contemporane);
- interdisciplinaritate (corelări cu Istoria Românilor, Geografie, Artă, Muzică, Patrimoniu cultural).

1. Metode tradiționale și moderne (predare–învățare–evaluare)

- Explicația și prelegerea narativă – utile în prezentarea coerentă a evoluțiilor istorice, a contextelor politice și a rolului Bisericii în epoci diferite.
- Conversația euristică – stimulează gândirea critică prin întrebări care duc la descoperirea cauzalităților, interpretărilor și semnificațiilor evenimentelor.
- Lectura explicativă și interpretarea textului istoric – fundamentale pentru lucrul cu hrisoave, pisanii, cronici, documente sinodale, epistole patriarhale sau acte domnești.
- Studiul de caz – aplicabil unor teme precum:
  - recunoașterea autocefaliei (1885);
  - ridicarea la rang de Patriarhie (1925);
  - domnia Sfântului Constantin Brâncoveanu;
  - relațiile Biserică–Stat în perioada comunistă.
- Portofoliul tematic istorico-bisericesc – permite elevilor organizarea reflectată a celor învățate: sinteze, hărți cronologice, analize de surse, recenzii de documentare, fotografii ale patrimoniului local.
- Eseul istoric argumentativ – consolidează capacitatea elevilor de a formula interpretări fundamentate pe surse și pe o viziune istorică coerentă.
- Dezbaterile academice – favorizează argumentarea pe teme sensibile sau controversate (obiectivitatea izvoarelor, rolul Bisericii în Stat, reforme sau politici bisericești).
- Lectura comparativă – compararea surselor bisericești cu cele laice pentru aceeași epocă: diferențe de perspectivă, intenție, scop, veridicitate.

2. Metode care sprijină dezvoltarea competențelor digitale în IBOR

Predarea *Istoriei Bisericii Ortodoxe Române* trebuie să se racordeze la mediul digital actual, dezvoltându-le elevilor aptitudini utile pentru cercetarea modernă.

• WebQuest istorico-bisericesc – organizarea unor mini-investigații online, despre centre mitropolitane, tipărituri, personalități, monumente UNESCO, cu prezentare digitală.

• Crearea de conținut digital – podcasturi, interviuri, prezentări video, tururi virtuale realizate de elevi asupra unor biserici sau monumente locale.

• Utilizarea platformelor educaționale (Google Classroom, Moodle, Padlet) pentru proiecte, fișe de lucru, portofolii și feedback.

• Quizuri interactive – testarea rapidă a cunoștințelor cronologice sau factuale.

• Blog tematic al clasei – articole, sinteze, recenzii de documentare, prezentări ale patrimoniului local.

• Realitate virtuală (VR) și augmentată (AR) – vizitarea virtuală a mănăstirilor istorice, muzeelor, centrelor ecleziale, cu aplicarea fișelor de analiză.

• Proiecte colaborative online – realizarea de e-book-uri („Cronologia Mitropoliilor românești”, „Personalități ale culturii bisericești”) sau expoziții digitale.

3. Metode pentru dezvoltarea competențelor verzi (adaptate IBOR)

În contextul patrimoniului eclezial, competențele verzi se formează prin:

• studierea rolului mănăstirilor în administrarea responsabilă a resurselor naturale;

• analizarea restaurării monumentelor istorice și conservării patrimoniului bisericesc;

• proiecte locale de inventariere a patrimoniului, campanii de protejare a bisericilor vechi, cimitirelor istorice sau troițelor;

• realizarea unui podcast/reportaj despre „Patrimoniul bisericesc – responsabilitatea comunității”.

B. Abordarea conținuturilor

Abordarea conținuturilor din IBOR presupune o atitudine flexibilă și interpretativă a profesorului, care urmărește:

• valorificarea experienței și contextului local al elevilor (biserici, monumente, personalități din zonă);

• accentuarea caracterului aplicativ al disciplinei, prin investigarea surselor istorice și a patrimoniului local;

• realizarea unor conexiuni clare cu Istoria Românilor, Geografia, Arta, Muzica și cu Studiile culturale;

• utilizarea surselor primare ca instrument central al învățării: documentele devin punct de plecare pentru analiza istorică;

• structurarea flexibilă a temelor, adaptată specificului clasei, ritmului elevilor și profilului vocațional.

Conținuturile din programă sunt unități tematice, nu lecții izolate, iar numărul lor permite abordarea aprofundată a fiecărei teme în mai multe ore, precum și introducerea unor teme suplimentare legate de patrimoniul local.

C. Contexte și medii de învățare

Învățarea în IBOR se realizează printr-o diversitate de contexte, care susțin formarea gândirii istorice și dezvoltarea competențelor culturale.

1. Spații educaționale

• săli cu aranjamente flexibile;

• cabinete de istorie bisericească și patrimoniu;

• biblioteci școlare, eparhiale și parohiale;

• biserici, mănăstiri, muzee, centre culturale, ca spații didactice pentru observație directă.

2. Învățare combinată (față în față și digital)

• utilizarea materialelor digitale: hărți istorice, documente scanate, colecții online, arhive.

3. Învățare cu VR/AR

• vizite virtuale la mănăstiri, muzee religioase, monumente UNESCO din România.

4. Învățare personalizată

• trasee diferențiate de studiu: cercetare asupra unei biserici locale, biografia unei personalități, analiză de surse.

5. Învățare colaborativă și implicare comunitară

• proiecte în parteneriat cu parohii, muzee, centre culturale;

• campanii pentru protejarea patrimoniului local.

6. Inteligența artificială (IA) în sprijinul învățării

• sinteze, cronologii, verificarea datelor, organizatori grafici;

• profesorul ghidează analiza critică și evaluarea surselor digitale generate.

D. Aspecte privind evaluarea

Evaluarea în IBOR are ca finalitate formarea gândirii istorice, verificarea competențelor de lucru cu surse și capacitatea de interpretare critică.

1. Relația organică predare–învățare–evaluare

Evaluarea este integrată în procesul didactic și se corelează cu competențele:

- lucrul cu surse;
- cronologie și contextualizare;
- interpretare și comparare;
- argumentare istorică.

2. Funcții ale evaluării
- formativă,
- de autoreglare,
- motivațională.

3. Metode de evaluare

a) tradiționale: teste scrise/orale, eseuri istorice, comentarii de documente.

b) alternative: portofoliu, proiecte tematice, studii de caz, expoziții, tururi documentate.

c) digitale: portofolii online, prezentări multimedia, teste pe platforme digitale.

4. Progres individual

Se urmărește evoluția fiecărui elev, nu comparația între elevi.

Pornind de la finalităţile urmărite prin studiul disciplinei *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, demersul propus are un specific care se reflectă în plan metodologic în exigenţele de realizare a procesului didactic. Astfel, aşa cum precizează competenţele specifice asociate cu exemple de activităţi de învăţare, procesul de predare-învăţare a unor aspecte referitoare la elaborarea unui proiect trebuie însoţit sistematic de aplicarea şi exersarea achiziţiilor dobândite de către elevi. Acest tip de învăţare asigură implicarea activă a elevilor în activitatea de învăţare, prin sarcini de lucru atractive şi motivante.

Strategiile de lucru propuse trebuie să ţină seama de experienţa elevilor la această vârstă şi să permită valorizarea pozitivă a acestei experienţe.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
Hlodec Daniel	Preot, Profesor doctor	Liceul Teologic Ortodox *Sfântul Antim Ivireanul*, Timișoara, jud. Timiș
Daniliuc Mihail (Dan-Mihai)	Arhim., Profesor doctor	Seminarul Teologic Ortodox *Veniamin Costachi*, M-rea Neamț, jud. Neamț
Roatiș Cătălin Bogdan	Profesor	Seminarul Teologic Ortodox *Sfântul Iosif Mărturisitorul*, Baia Mare, jud. Maramureș
Giosan Mihai	Profesor doctor	Seminarul Teologic Ortodox *Veniamin Costachi*, M-rea Neamț, jud. Neamț

RESPONSABILI/CONSULTANŢI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Zăbavă Mihaela	Consilier	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare	Responsabil CNCE
Pîslaru Cătălin	Inspector general	Ministerul Educației și Cercetării	Responsabil MEC
Hlodec Daniel	Preot, Profesor doctor	Liceul Teologic Ortodox *Sfântul Antim Ivireanul*, Timișoara, jud. Timiș	Coordonator

RESPONSABILI/COORDONATORI/COLABORATORI:

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Beldiman Nicuşor	Preot, Profesor universitar doctor, Consilier Patriarhal	Administraţia Patriarhală, Facultatea de Teologie Ortodoxă *Justinian Patriarhul* – București, Universitatea din București	Coordonator - Patriarhia Română
Andrei Constantin	Preot, Inspector patriarhal	Administraţia Patriarhală	Responsabil - Patriarhia Română
Vicovan Ion	Preot, Profesor universitar doctor	Facultatea de Teologie Ortodoxă *Sfântul Dumitru Stăniloae*, Iași, jud. Iași	Consultant Științific
Şofelea Nectarie	Arhim., Profesor doctor	Seminarul Teologic Ortodox *Nifon Mitropolitul*, București	Consultant Științific
Oprea Carmen	Inspector școlar	Inspectoratul Școlar Județean Dolj	Consultant Științific

Anexa nr. 45

Programa școlară pentru disciplina

Studiul Sfintei Scripturi
Cultul Ortodox

Clasele a IX-a - a XII-a
Curriculum de specialitate (CS)
Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea Teologie Ortodoxă

Învățământ liceal

- 2026 –

Anexa nr. 45
Programa școlară pentru disciplina *Studiul Sfintei Scripturi, Cultul Ortodox,* clasele a IX-a - a XII-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea Teologie Ortodoxă*

NOTĂ DE PREZENTARE

Prezenta programă școlară completează curriculumul pentru disciplina *Studiul Sfintei Scripturi* cultul ortodox, cu aplicare pentru clasa a IX-a din învățământul liceal, filiera vocațională, profilul teologic, specializarea *Teologie Ortodoxă*, forma cu frecvență zi, începând cu anul școlar 2026-2027. Pentru această categorie de clase, conform planurilor-cadru pentru învățământul liceal, forma cu frecvență zi, aprobate ca anexe la OMEC nr. 4350/2025, anexa nr.23, studiul disciplinei are următoarea alocare orară săptămânală, defalcată pe segmentul curriculum de specialitate (CS):

An de studiu	Clasa a IX-a	Clasa a X-a	Clasa a XI-a	Clasa a XII-a
Tip segment curricular	CS	CS	CS	CS
Nr. săptămânal de ore	2	2	2	2

Programa școlară se elaborează în concordanță cu:

- *Legea învățământului preuniversitar* nr. 198/2023;
- *Recomandările Consiliului Uniunii Europene* (2018) privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții;
- *Repere pentru proiectarea, actualizarea și evaluarea Curriculumului național. Cadrul de referință al Curriculumului național*, aprobat prin OME nr. 3239/2021;
- *Profilul de formare al absolventului*, aprobat prin OME nr. 6731/2023.

Aceste documente stabilesc cadrul de dezvoltare a competențelor-cheie și al profilului de formare al absolventului de liceu, competențe la a căror formare contribuie și disciplina Studiul Sfintei Scripturi.

Programa disciplinei *Studiul Sfintei Scripturi* este elaborată potrivit modelului de proiectare curriculară, centrat pe competențe. Construcția programei este realizată astfel încât să contribuie la dezvoltarea profilului de formare al elevului din ciclul liceal, care descrie așteptările exprimate față de elev la sfârșitul învățământului liceal, prin raportare la cerințele exprimate în *Legea învățământului preuniversitar* nr. 198/2023, precum și prin raportare la caracteristicile de dezvoltare ale elevilor.

Prin studierea disciplinei *Studiul Sfintei Scripturi*, absolventul de liceu își dezvoltă identitatea personală și conștiința de sine, fundamentate pe valori creștine și morale; demonstrează comportamente etice și responsabile**,** aplicabile în viața personală, socială și profesională; manifestă respect și disponibilitate pentru dialog constructiv; își consolidează cultura generală și de specialitate prin înțelegerea impactului scrierilor sfinte asupra civilizației și culturii universale; exersează capacitatea de reflecție critică și discernământ moral, esențiale pentru luarea deciziilor; se implică activ în comunitate, asumând valori de solidaritate, cooperare și responsabilitate civică.

Disciplina are ca scop aprofundarea cunoașterii textelor sacre ale Bibliei sau Sfintei Scripturi, ale realităților și problematicilor spirituale – și nu numai – ale acesteia, în context teologic, istoric și cultural, pentru a forma elevi conștienți de valorile credinței și capabili să aplice înțelepciunea biblică și adâncimile de gândire ale Sfintei Scripturi în viața personală și social-comunitară.

Sfânta Scriptură este cartea fundamentală a creștinismului. Ca expresie principală a credinței creștine și izvor al învățăturii ei, ea stă la baza tuturor celorlalte discipline teologice. De asemenea, Biblia este într-o relație directă cu istoria umanității și cu trăirile spirituale cele mai adânci ale omului, pe care le descrie în chei specifice de lectură.

Prezentul curriculum încearcă să ţină seama de această perspectivă în abordarea studiului Sfintei Scripturi. Astfel, programa urmărește ca pe parcursul celor patru ani de studiu, elevii să cunoască atât cărţile Sfintei Scripturi, cu particularitățile fiecăreia dintre acestea, cât şi principalele teme teologice necesare pentru înţelegerea unitară a acesteia, aspect ce reprezintă elementul principal de noutate față de programele anterioare.

Un alt aspect important este acela că, spre deosebire de tratarea separată de până acum a Vechiului și Noului Testament, în abordarea actuală s-a avut în vedere o abordare unitară a celor două părți ale Sfintei Scripturi, printr-o permanentă corelare a conținuturilor biblice vechi și nou-testamentare.

În cadrul programei *Studiului Sfintei Scripturi* se promovează dezvoltarea unor competențe cheie temeinice, inclusiv cele digitale (prin utilizarea programelor de cercetare biblică și a surselor on-line), interculturale și civice, precum și competențe vocaționale relevante pentru profilul absolventului învățământului teologic ortodox. Această structură integrată urmărește să formeze nu atât elevi cu profunde cunoștințe teoretice, cât mai ales cu reale abilități

practice şi valori etice solide, conturând profilul unui absolvent responsabil, critic şi implicat în societate, deopotrivă în armonie cu valorile creştine şi cu cele ale societăţii moderne.

Elaborarea programei şcolare de *Studiul Sfintei Scripturi* a avut în vedere exigenţele impuse de reforma curriculară din învăţământul românesc. Stabilirea competenţelor şi selectarea conţinuturilor au fost realizate respectând principiile relevanţei, accesibilităţii şi transmiterii sistematizate a cunoştinţelor.

Disciplina *Studiul Sfintei Scripturi* valorifică achiziţiile elementare din ciclurile primar şi gimnazial de la disciplina *Religie*, unde elevii au dobândit noţiuni de bază de cultură religioasă, de morală şi de raportare la valorile comunităţii. La liceu, accentul se mută pe acumularea de cunoştinţe specifice de ermineutică, isagogie, exegeză şi teologie biblică, dublate de dezvoltarea competenţelor de analiză şi reflecţie critică asupra valorilor scripturistice, înţelegere şi asumare responsabilă a doctrinei şi moralei creştine, dialog interconfesional şi intercultural, discernământ moral şi responsabilitate socială şi comunitară**.**

Este complementară cu celelalte discipline teologice de specialitate, dar şi cu disciplinele socio-umane prin perspectiva valorică şi spirituală asupra omului şi societăţii. Are caracter interdisciplinar, favorizând proiecte comune cu o paletă largă de alte discipline.

Elemente de noutate pe care le aduce programa:

– formarea de competenţe transversale (educaţia pentru cetăţenie democratică, educaţia pentru viaţă, dezvoltare personală);

– actualizarea conţinuturilor (corelarea competenţelor şi a temelor biblice cu provocările lumii contemporane);

– accentuarea valenţelor interactive, comunitare şi practice ale disciplinei (implicare socială, voluntariat, utilizarea proiectelor interdisciplinare);

– deschiderea spre dialog (formarea competenţei de dialog interconfesional, interreligios şi intercultural; prezentarea comparativă a valorilor comune);

– vizarea formării caracterului şi a autocunoaşterii (dezvoltarea rezilienţei, a inteligenţei emoţionale şi spirituale; folosirea unor instrumente de reflecţie personală - jurnal reflexiv, portofoliu spiritual);

– recomandarea unor strategii/metode de predare-învăţare-evaluare noi, validate de teoria pedagogică şi practica educaţională;

– sugerarea unor activităţi de învăţare deschise şi corelate cu situaţii concrete ale mediului educaţional.

Structura programei şcolare de *Studiul Sfintei Scripturi* include, pe lângă nota de prezentare, următoarele elemente:

– competenţe generale;

– competenţe specifice şi exemple de activităţi de învăţare;

– conţinuturi;

– sugestii metodologice.

Competenţele sunt ansambluri structurate de cunoştinţe, abilităţi şi atitudini dezvoltate prin învăţare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte diverse.

Competenţele generale se referă la achiziţiile pe care elevul le dobândeşte la disciplina Studiul Sfintei Scripturi pe parcursul întregului ciclu liceal. Acestea au un dublu rol: pe de o parte, reflectă contribuţia disciplinei la profilul de formare al absolventului şi, implicit, la dezvoltarea competenţelor-cheie; pe de altă parte, structurează disciplina în funcţie de profilul de formare.

Competenţele specifice derivă din competenţele generale şi reprezintă etape intermediare în dobândirea acestora, fiind formate pe parcursul unui an şcolar. Ele sunt adaptate nivelului de dezvoltare al elevilor, ghidează evaluarea performanţelor acestora şi oferă cadrul pentru organizarea demersului didactic. Ca etape ale formării competenţelor generale, competenţele specifice evidenţiază progresia acestora de la un an de studiu la altul, contribuind treptat la dezvoltarea competenţei generale. Derivarea lor presupune o diferenţiere atentă a etapelor procesului de învăţare, astfel încât, la finalul studiului disciplinei Studiul Sfintei Scripturi, elevii să fi dobândit competenţele generale corespunzătoare.

Activităţile de învăţare constituie contexte în care competenţele specifice sunt dezvoltate, exersate şi consolidate. Ele au rol orientativ pentru profesori, oferindu-le libertatea de a folosi exemplele propuse de programa şcolară, de a le completa sau de a le înlocui, astfel încât să adapteze procesul didactic la realităţile concrete ale clasei. În acest mod, crearea parcursurilor de învăţare individualizate şi personalizate nu mai rămâne un simplu ideal, ci devine realizabilă prin metode şi modalităţi concrete de aplicare.

Conţinuturile învăţării sunt organizate pe domenii şi reprezintă achiziţii de bază prin care se urmăreşte formarea competentelor elevilor.

Sugestiile metodologice oferă exemple de strategii didactice, repere pentru planificarea demersului didactic şi elemente pentru evaluarea continuă. Acestea includ recomandări privind desfăşurarea efectivă a procesului de

predare-învățare-evaluare centrat pe formarea competențelor, exemple de strategii didactice care sprijină realizarea competențelor specifice, precum și propuneri de abordare interdisciplinară și integrată. În plus, acestea cuprind repere pentru evaluarea învățării, raportată la competențele urmărite, putând fi utilizate diverse forme, metode și instrumente de evaluare.

Cadrele didactice sunt încurajate să personalizeze proiectarea demersului didactic pe baza competențelor, să adapteze activitățile la context și să utilizeze metode variate de evaluare, cu accent pe progresul și dezvoltarea elevului.

Proiectarea are în vedere suplețea și adaptabilitatea: distribuția anuală a conținuturilor pornește de la alocarea de 2 ore/săptămână pe durata fiecărui an școlar al ciclului liceal, cu rezervarea unui timp substanțial pentru consolidare, remediere, recapitulări și aplicații (prin segmentul la dispoziția profesorului). Conținuturile au fost calibrate ținând cont de cele 36 de săptămâni de studiu, dintre care 2 săptămâni sunt destinate programelor naționale „Școala altfel” și „Săptămâna verde”, iar aproximativ 25% din timp rămâne la dispoziția profesorului.

Evaluarea vizează măsurarea progresului și utilizează instrumente variate: portofoliu, proiect, prezentare orală, observație sistematică, rubrici analitice – într-un echilibru între evaluarea formativă și cea sumativă.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

C.G.1	**Evidențierea mesajului textului Sfintei Scripturi în contextul istoriei mântuirii, subliniind actualitatea acestuia**
C.G.2	**Valorificarea aplicată a dimensiunilor dogmatice, morale şi spirituale ale mesajului scripturistic, reliefând relevanța acestora pentru învățătura creștină și pentru viața personală și comunitară**
C.G.3	**Integrarea personală a valorilor biblice în formarea identității spirituale autentice, fundamentate pe învățătura Sfintei Scripturi**
C.G.4	**Structurarea premiselor strategiei misionare și de promovare comunitară a valorilor creștine autentice prin analiza aprofundată a principiilor biblice**

CLASA a IX-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G. 1 - Evidențierea mesajului textului Sfintei Scripturi în contextul istoriei mântuirii, subliniind actualitatea acestuia

IX. CS.1.1. Descrierea noțiunilor generale despre Sfânta Scriptură, recunoscând rolul acesteia în actul mântuirii
- prezentarea datelor generale despre istoria textului biblic, pe baza unei expuneri ilustrate cu imagini, hărți și termeni specifici, încheiată cu o fișă sinteză privind formarea canonului - aplicarea noțiunilor generale despre Sfânta Scriptură în analiza structurii canonului biblic, prin activități ghidate de observare și discuții dirijate, finalizată cu realizarea unui tabel comparativ al cărților biblice - exersarea identificării unor texte biblice pornind de la structura și referințele canonice, pe baza unor trimiteri scripturistice din fișa de lucru, încheiată cu completarea unei hărți scripturistice a fragmentelor selectate
IX. CS.1.2. Rezumarea nuanțată a conținuturilor cărților istorice din canonul biblic, evidențiind semnificația teologică a acestora
- lecturarea critică a textelor biblice vechi și nou-testamentare, în format editabil sau digital, urmată de sintetizarea conținuturilor și realizarea unei fișe cu mesajele teologice centrale - analizarea istoricității unor evenimente biblice prin corelarea textelor din Vechiul și Noul Testament cu date relevante din Sfânta Tradiție și istoria profană, finalizată cu elaborarea unui scurt eseu de sinteză - caracterizarea personajelor biblice-cheie și observarea rolului lor în iconomia mântuirii, pe baza studiului textelor scripturistice și a comentariilor patristice, concretizată într-o hartă conceptuală a contribuției fiecărui personaj
IX. CS.1.3. Identificarea unor momente semnificative ale istoriei mântuirii în textele scripturistice, prezentând locul acestora în planul general al mântuirii neamului omenesc
- descoperirea dirijată a evenimentelor din istoria mântuirii în episoade biblice concrete (ex.: creația, ieșirea din Egipt, nașterea și copilăria lui Iisus, activitatea publică), prin lectura textelor și discuții ghidate, încheiată cu o fișă sinteză privind locul fiecărui episod în iconomia mântuirii - realizarea unor elemente de portofoliu biblic care includ texte și termeni scripturistici-cheie, sistematizate pe teme concrete, concretizate într-o mapă tematică intitulată „Momente ale istoriei mântuirii” - identificarea momentelor centrale ale planului mântuirii, pornind de la lecturarea comparativă a unor fragmente din profețiile mesianice și Evanghelii, urmată de realizarea unei hărți vizuale care ilustrează împlinirea profețiilor în persoana Mântuitorului Iisus Hristos

C.G. 2 - Valorificarea aplicată a dimensiunilor dogmatice, morale şi spirituale ale mesajului scripturistic, reliefând relevanța acestora pentru învățătura creștină și pentru viața personală și comunitară

IX. CS.2.1. Prezentarea importanței Sfintei Scripturi ca izvor al revelației divine, subliniind relația acesteia cu Sfânta Tradiție
- formularea unor argumente clare privind importanța Sfintei Scripturi ca izvor al revelației divine, prin raportarea acestora la scrierile Sfinților Părinți, evidențiate într-o fișă sinteză a argumentelor validate patristic - stabilirea etapelor descoperirii divine în legătură cu desfășurarea istoriei umanității, pe baza analizării textelor biblice vechi şi nou-testamentare, finalizată cu un tabel cronologic care evidențiază continuitatea revelației - explorarea relației dintre Sfânta Scriptură și Sfânta Tradiție prin studierea unor fragmente biblice şi comentarii patristice asociate, urmată de realizarea unei diagrame conceptuale care ilustrează complementaritatea celor două izvoare ale revelației
IX. CS.2.2. Utilizarea noţiunilor de ermineutică biblică în raport cu textul scripturistic
- rezolvarea, individual şi în perechi, a unor sarcini de identificare a contextului şi a locurilor paralele, prin utilizarea versiunilor tipărite și/sau electronice ale Sfintei Scripturi, notate într-o fișă de lucru - lecturarea paralelă a unui text profan şi a unui text sacru, urmată de analiza comparativă, pe echipe, a specificului fiecăruia, realizând un tabel al similitudinilor și diferențelor identificate - exersarea regulilor de interpretare formulate de hermeneutica biblică, prin exegeza critică a unui text scripturistic selectat, finalizată prin redactarea unor concluzii cu valoare morală și doctrinară
IX. CS.2.3. Înțelegerea corectă a mesajului scripturistic în cheia sensului literal și/sau simbolic al acestora
- identificarea temelor și simbolurilor comune în episoade biblice din Vechiul și Noul Testament (ex.: Adam – Hristos, mielul pascal – Hristos, mana din pustiu – Euharistia), prin analiza comparativă a fragmentelor selectate, reprezentate într-o schemă conceptuală care evidențiază relația lor în planul mântuirii - analizarea unor secvențe biblice sugestive prin prisma registrelor proforisticii, pe baza lecturii și a ghidajului metodologic, finalizată cu redactarea unor texte de tip scolii, glosă sau comentariu teologic - realizarea unor eseuri structurate pe teme biblice semnificative identificate în cărțile istorice ale Sfintei Scripturi, în urma studiului textelor și a discuțiilor dirijate pentru nuanțarea mesajului biblic și raportarea la contextul contemporan

C.G. 3 – Integrarea personală a valorilor biblice prin formarea unei identități spirituale autentice, fundamentată pe învățătura Sfintei Scripturi

IX. CS.3.1. Identificarea valorilor autentice ale credinței creștine în texte scripturistice, în acord cu învățătura Bisericii
- lecturarea unor texte biblice relevante, cu evidențierea valorilor autentice ale credinței în cadrul discuțiilor ghidate, încheiată cu o fișă sinteză a valorilor identificate - vizionarea unor filme cu tematică biblică ce ilustrează valorile credinței, urmată de o analiză reflexivă în grup și realizarea unor diagrame a valorilor și mesajelor centrale - explicarea învățăturii de credință în corelație cu valorile descoperite în textele scripturistice, prin activități de interpretare și conversație dirijată, finalizată cu un scurt comentariu teologic personal - participarea la discuții tematice privind valorile fundamentale ale credinței și modul lor de receptare în perspectiva învățăturii Bisericii, realizând un jurnal reflexiv al concluziilor personale
IX. CS.3.2. Aplicarea valorilor biblice identificate în vederea formării unei identități spirituale personale
- evidențierea unor modele de asumare și aplicare a valorilor identificate în Sfânta Scriptură, pe baza studiului unor fragmente biblice, încheiată cu realizarea unei fișe-model despre aplicarea valorilor în viața cotidiană - elaborarea unor liste cu valorile importante ale actualei generații de adolescenți și analizarea acestora din perspectivă biblică, prin discuții dirijate și reflecții personale, finalizată cu o hartă conceptuală a valorilor comparate - efectuarea unor exerciții de identificare a asemănărilor și deosebirilor dintre valorile personale și cele ale persoanelor din jur (colegi, prieteni, părinți, profesori), în corelație cu conținuturile scripturistice, încheiată cu un tabel comparativ al valorilor - realizarea unor exerciții de reflecție privind rolul valorilor credinței autentice în formarea și dezvoltarea personalității umane, pe baza unor texte biblice și întrebări problematizatoare, finalizată cu un scurt eseu reflexiv - realizarea unor exerciții de autoevaluare a comportamentului prin raportare la valorile de credință identificate, în cadrul unei activități individuale ghidate, încheiată cu completarea unui jurnal personal de autoevaluare
IX. CS.3.3. Corelarea valorilor biblice cu situații concrete de viață, pentru a valida eficiența și veridicitatea acestora, precum și rolul lor pentru viața personală și a comunității
- evaluarea modului în care valorile biblice ale respectului și responsabilității se reflectă în comportamentele

morale din familie și școală (ex.: reacția față de un coleg jignit, asumarea unei sarcini comune), concretizată într-o fișă de reflecție personală - analizarea unor cazuri de comportamente în acord sau în dezacord cu valorile de credință identificate în Sfânta Scriptură, pe baza unor exemple concrete de viață, încheiată cu o fișă de concluzii privind relevanța acestor valori în situații reale - analizarea unor studii de caz prezentate în mass-media sau selectate din lecturile recomandate, care ilustrează modul de aplicare și validitatea valorilor de credință, finalizată cu o schemă comparativă a situațiilor analizate - elaborarea unor miniproiecte de grup care să evidențieze aplicarea valorilor de credință în contexte concrete ale vieții cotidiene, în urma unei etape de documentare și dezbatere, încheiată cu prezentarea unui produs final (poster, video, eseu vizual)

C.G. 4 - Structurarea premiselor strategiei misionare și de promovare comunitară a valorilor creștine autentice prin analiza aprofundată a principiilor biblice

IX. CS.4.1. Utilizarea adecvată a limbajului biblic și teologic, în conexiune cu diferite manifestări ale credinței
- organizarea de discuții, dezbateri sau sesiuni de comunicări referitoare la valorile de bază ale credinței ilustrate în paginile Sfintei Scripturi, în cadrul lucrului pe grupuri, încheiată cu redactarea unui set de concluzii tematice - elaborarea unor referate sau lucrări științifice care să valorifice limbajul biblic și teologic în relație cu diferite manifestări ale credinței, pe baza unei documentări dirijate, finalizată cu prezentarea unei lucrări structurate - realizarea unor corespondențe între valorile autentice ale credinței și elemente de iconografie sau irmologie, prin analizarea unor imagini, imne și tropare selectate, încheiată cu o hartă conceptuală a legăturilor identificate
IX. CS.4.2. Implicarea în activități misionare și comunitare, folosind principii inspirate din Sfânta Scriptură
- organizarea unor activități de premiere între colegi, care să evidențieze implicarea personală în practicarea unor valori moral-religioase (iubire, ajutorare, milostenie, prietenie), în cadrul unui eveniment dedicat, ilustrată și prin realizarea unui afiș și/sau a unui set de diplome tematice - participarea la întâlniri cu persoane mai în vârstă (preoți, părinți, membri ai comunității), pentru împărtășirea experiențelor referitoare la valorile fundamentale ale vieții lor (valori prioritare, modul de interiorizare, impactul asupra vieții, valori comune cu tinerii de astăzi), urmată de notarea concluziilor într-un jurnal reflexiv - realizarea unor proiecte misionare sau sociale inspirate din principiile scripturistice (sprijinirea unei persoane, campanii de ajutorare, activități de voluntariat), ilustrate prin prezentarea unui portofoliu al proiectului și al impactului său comunitar
IX. CS.4.3. Promovarea valorilor inspirate din studiul biblic, prin inițiative de tip misionar și prin participarea activă la viața comunității
- realizarea unor activități misionare (cateheze, concursuri biblice, întâlniri cu tinerii din parohii), inspirate din studiul biblic și adaptate nevoilor comunitare, ilustrate într-un portofoliu al activităților derulate - elaborarea, în echipă, a unui plan anual de activități desfășurate în parteneriatul școală–familie–parohie, având ca scop petrecerea timpului liber împreună cu familia, colegii și membrii comunității, finalizată cu prezentarea unui calendar tematic structurat - implicarea în acțiuni de voluntariat realizate prin colaborarea școlii cu parteneri sociali (Biserică, ONG-uri, fundații), în urma unei etape de informare și organizare, încheiată cu un raport al activităților și al impactului produs în comunitate

CLASA a IX-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
I. Introducere în studiul Sfintei Scripturi	1.1. Biblia – considerații generale 1.2. Inspirația divină şi cărțile Sfintei Scripturi 1.3. Contextul istoric şi mediul religios în care au fost scrise cărţile Sfintei Scripturi 1.4. Istoria canonului cărților Sfintei Scripturi 1.5. Istoria textului cărților Sfintei Scripturi 1.6. Traducerile cărților Sfintei Scripturi 1.7. Hermeneutica biblică

Domenii de conținut	Conținuturi
	1.8. Lectura duhovnicească a Sfintei Scripturi
II. Vechiul Testament: Începuturile omenirii/Prologul istoriei mântuirii (Facerea, 1–11)	2.1. Noțiuni introductive despre Pentateuh – Canon, autor, inspirație divină, împărțirea cărților 2.2. Crearea lumii și a omului (Fac. 1–2) 2.3. Căderea în păcat și urmările ei. Protoevanghelia (Fac. 3–4) 2.4. Răspândirea păcatului. Potopul și legământul cu Noe (Fac. 4, 17–9, 29) 2.5. Turnul Babel – mândria omului și începutul istoriei popoarelor (Fac. 10–11)
III. Vechiul Testament: Istoria patriarhilor – de la chemarea lui Avraam la coborârea în Egipt. Credința patriarhilor și făgăduințele lui Dumnezeu (Facerea, 12–50)	3.1. Chemarea lui Avraam, legământul cu Dumnezeu și făgăduința mesianică (Fac. 12–22) 3.2. Patriarhul Isaac și binecuvântarea dată lui Iacov (Fac. 23–28) 3.3. Patriarhul Iacov – viața, încercările și binecuvântările (Fac. 29–36) 3.4. Iosif cel drept – de la vânzarea de către frați la slava în Egipt (Fac. 37–41) 3.5. Familia lui Iacov în Egipt și profeția mesianică a sceptrului din Iuda (Fac. 42–50)
IV. Noul Testament: Perioada anterioară activității publice a Mântuitorului	4.1. Vestirea zămislirii şi naşterea Sf. Ioan Botezătorul (Lc. 1, 5-25; 57-80). Buna Vestire (Lc. 1, 26-38 şi Mt. 1, 18-25) 4.2. Naşterea lui Iisus Hristos. Închinarea magilor şi a păstorilor. Uciderea pruncilor de către Irod şi fuga în Egipt (Mt. 2; Lc. 2, 1-20) 4.3. Tăierea împrejur şi aducerea la Templu. Iisus la Templu, la vârsta de 12 ani (Lc. 2, 21-52) 4.4. Activitatea Sf. Ioan Botezătorul și Botezul Domnului (Mt. 3, 1-17; Mc. 1, 1-11; Lc. 3, 1-22; In. 1, 6-8, 15, 19-36; 3, 22-36). Tăierea capului Sf. Ioan Botezătorul (Mt. 14, 1-12; Mc. 6, 14-29; Lc. 9, 7-9) 4.5. Ispitirea în pustie (Mt. 4, 1-11; Mc. 1, 12-13; Lc. 4, 1-13)
V. Noul Testament: Activitatea publică a Mântuitorului	5.1. Începutul activității mesianice: vestirea Împărăției cerurilor și chemarea primilor ucenici (In. 1, 35-51). Apostolii Domnului (Mt. 10, 2–4, Mc. 3, 16–19, Lc. 6, 13–16) 5.2. Minunile Domnului. Prima minune la nunta din Cana Galileii (In. 2, 1-11) 5.3. Minunile Domnului: săturarea mulţimilor, vindecarea bolnavilor, alungarea demonilor, învierea morţilor, stăpânirea asupra naturii 5.4. Cuvântările Mântuitorului Iisus Hristos (Predica de pe munte, Mt. 5-7; Cuvântarea euharistică, In. 6) 5.5. Cuvântările Mântuitorului Iisus Hristos (Cuvântarea eclesiologică, Mt. 18; Cuvântarea eshatologică, Mt. 24-25, Cuvântarea de despărțire, In. 13-17) 5.6. Parabolele Mântuitorului Iisus Hristos. Împărăția lui Dumnezeu şi aşteptarea eshatologică în parabolele relatate de Sf. Evanghelist Matei (Mt. 13; 25) 5.7. Parabolele Mântuitorului Iisus Hristos. Bogăția, iertarea și relația cu aproapele în parabolele relatate de Sf. Evanghelist Luca (Lc. 10; 15; 16) 5.8. Întâlnirea omului cu Dumnezeu Cuvântul: Levi (Matei) (Mt. 9, 9; Mc. 2, 13–14; Lc. 5, 27–28), Zaheu (Lc. 19, 1–10), Nicodim (In. 3, 1–21), Bartimeu (Mc. 10, 46–52), femeia păcătoasă (In. 8, 1–11), orbul din naștere (In. 9, 1–41)
VI. Vechiul Testament: Pelerinajul poporului lui Dumnezeu de la ieșirea din Egipt la Țara Făgăduinței. De la robie la Legământ – istoria poporului în pustiu	6.1. Moise – chemarea, misiunea și eliberarea poporului din robia Egiptului (Ieș. 1-12) 6.2. Sărbătorirea Paștelui și trecerea prin Marea Roșie (Ieș. 12–15) 6.3. Peregrinarea prin pustiu și purtarea de grijă a lui Dumnezeu (Ieș. 15–18) 6.4. Primirea Legii pe Sinai și Legământul cu poporul Israel/ales. Decalogul (Ieș. 19–24) 6.5. Cortul Mărturiei – loc al prezenței lui Dumnezeu. Obiectele sfinte din cort (Ieș. 25–40) 6.6. Slujirea preoțească – arhiereul, preoții și leviții (Levitic) 6.7. Jertfele și simbolismul lor teologic (Lev. 1–7; 16)

Domenii de conținut	Conținuturi
	6.8. Sărbătorile poporului Israel: Paștile, Cincizecimea, Ziua Ispășirii și Sărbătoarea Corturilor (Ieș. 12–13; 23, 14–17; 34, 18–23; Lev. 16; 23; Num. 28–29; Deut. 16) 6.9. Călătoria prin pustiu și cârtirile poporului (Num. 11–14; 20) 6.10. Șarpele de aramă și apele de la Meriba – semne ale încercării și prefigurări mesianice (Num. 20–21) 6.11. Valaam și profeția mesianică a stelei din Iacov (Num. 22–24) 6.12. Cuvântările lui Moise și recapitularea Legii (Deut. 1–17; 19–30) 6.13. Profetul cel Mare și împlinirea făgăduințelor lui Dumnezeu (Deut. 18, 15–19; 30) 6.14. Sfârșitul vieții lui Moise și pregătirea intrării în Canaan (Deut. 31–34)
VII. Noul Testament: Activitatea publică a Domnului în afara Galileii şi în Ierusalim	7.1. Femeia cananeancă (Mt. 15, 21–28; Mc. 7, 24–30). Femeia samarineancă (In. 4, 5-42) 7.2. Mărturisirea lui Petru şi vestirea Pătimirilor (Mt. 16, 13–20; Mc. 8, 27–30; Lc. 9, 18–21) 7.3. Schimbarea la Față (Mt. 17, 1–9; Mc. 9, 2–10; Lc. 9, 28–36) 7.4. Învierea lui Lazăr (In. 11) 7.5. Intrarea în Ierusalim (Mt. 21, 1–11; Mc. 11, 1–11; Lc. 19, 28–44; In. 12, 12–19) 7.6. Curățarea Templului (Mt. 21, 12–17; Mc. 11, 15–19; Lc. 19, 45–48; In. 2, 13-25)

CLASA a X-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G. 1 – Evidențierea mesajului textului Sfintei Scripturi în contextul istoriei mântuirii, subliniind actualitatea acestuia

X. CS.1.1. Rezumarea nuanțată a conținuturilor cărților sfinte din canonul biblic, evidențiind semnificația teologică a acestora
- lecturarea critică a textelor biblice, urmată de exerciții de extragere a ideilor principale, finalizată prin formularea unui rezumat clar, cu mesaj explicit, într-o fișă rezumat - fixarea contextului istoric al derulării evenimentelor din istoria mântuirii, utilizând tabele cronologice și hărți specifice, pentru evidențierea istoricității evenimentelor biblice, realizând un tabel cronologic sumar - întocmirea unor caracterizări ale personajelor biblice-cheie, cu sublinierea rolului lor în iconomia mântuirii (regi, profeți, apostoli), pe baza studiului textelor scripturistice și a comentariilor patristice, concretizată într-o hartă conceptuală a contribuției fiecărui personaj
X. CS.1.2. Delimitarea principalelor momente ale istoriei mântuirii în textele scripturistice, prezentând relația dintre ele
- lecturarea critică a textelor biblice vechi și nou testamentare, succedată de exerciții de ordonare a secvențelor narative, pentru identificarea etapelor esențiale, ilustrate într-o fișă de sinteză - prezentarea firului narativ al cărților biblice, utilizând un timeline vizual, pentru delimitarea clară a succesiunii logice a textului - marcarea momentelor-cheie, ilustrate de secvențe biblice relevante, finalizată prin conceperea unor fișe de sinteză
X. CS.1.3. Deducerea semnificației episoadelor biblice relevante din cuprinsul cărților sfinte, recunoscând implicațiile actuale ale acestora
- descoperirea dirijată a actualității mesajului scripturistic, prin exerciții de analiză a textelor sfinte, pentru deducerea semnificației spirituale, finalizată prin studii de caz - extragerea mesajului moral al textelor biblice, utilizând întrebări ghidate, pentru identificarea implicațiilor actuale, încheiată cu formularea unor concluzii în texte scurte de tip argumentativ

- realizarea unor analize ermeneutice simple, ale unor pasaje biblice concrete, pentru extragerea mesajului acestora, generând texte exegetice scurte

C.G. 2 – Valorificarea aplicată a dimensiunilor dogmatice, morale şi spirituale ale mesajului scripturistic, reliefând relevanța acestora pentru învățătura creștină și pentru viața personală și comunitară

X. CS.2.1. Utilizarea conceptelor și regulilor ermineuticii biblice în descifrarea sensurilor Sfintei Scripturi
- identificarea locurilor paralele prin exerciții individuale, într-un timp dat, suport pentru nuanțarea mesajului biblic, completând o fișă-tip - explicarea conceptelor biblice-cheie, pentru clarificarea sensurilor complete, utilizând fișe lexicale - analizarea unor secvențe biblice sugestive prin prisma registrelor proforisticii, generând texte de tip scolie, glosă, comentariu
X. CS.2.2. Distingerea elementelor doctrinare, morale și spirituale din textele biblice, prin lectura și înțelegerea corectă a mesajului lor
- exerciții de recunoaștere a elementelor morale și doctrinare în secvențe biblice date, prin descoperire dirijată, încheiate cu scheme conceptuale - identificarea aspectelor doctrinare și a principiilor morale, pentru clarificarea mesajului textelor sacre, finalizate cu formularea unor concluzii cu valoare morală și doctrinară - dezbateri în grupuri mici, folosind exemple din viața cotidiană, pentru explicarea contextualizării și aplicării valorilor biblice în prezent, încheiate cu reflecții personale argumentative
X. CS.2.3. Corelarea valorilor biblice cu situații concrete de viață, pentru a valida eficiența și veridicitatea acestora, precum și rolul lor pentru viața personală și a comunității
- extragerea unor reguli de viață și principii morale din cuprinsul cărților biblice, concretizată în întocmirea unui cod moral personal și comunitar - organizarea unor dezbateri simple în grupuri mici, folosind exemple din viața cotidiană, pentru explicarea contextualizării și aplicării valorilor biblice în prezent, încheiate cu formularea unor argumente privind validitatea și actualitatea mesajului scripturistic - discuții dirijate pentru nuanțarea mesajului biblic și adaptarea acestuia la contextul contemporan, finalizate prin realizarea unor eseuri structurate

C.G. 3 – Integrarea personală a valorilor biblice prin formarea unei identități spirituale autentice, fundamentată pe învățătura Sfintei Scripturi

X. CS.3.1. Interpretarea textelor scripturistice în acord cu învățătura Bisericii, pentru a identifica valorile autentice ale credinței
- lecturarea și compararea unor texte biblice, cu evidențierea valorilor autentice ale credinței, în cadrul discuțiilor ghidate, încheiată cu o fișă sinteză a valorilor identificate - vizionarea unor filme cu tematică biblică ce ilustrează valorile credinței, urmată de o analiză reflexivă în grup și realizarea unor sinteze a valorilor și mesajelor centrale - interpretarea învățăturii de credință în corelație cu valorile descoperite în textele scripturistice, prin activități de exegeză și conversație dirijată, finalizată cu un scurt comentariu teologic personal - participarea la discuții tematice privind valorile fundamentale ale credinței și la modul lor de receptare, finalizate cu realizarea unui jurnal reflexiv al concluziilor personale
X. CS.3.2. Aplicarea valorilor biblice identificate în vederea formării unei identități spirituale personale
- identificarea unor modele de asumare și aplicare a valorilor autentice ale credinței, pe baza studiului unor fragmente biblice, încheiată cu realizarea unei fișe-model despre aplicarea valorilor în viața cotidiană - interpretarea valorilor esențiale ale actualei generații de adolescenți, prin raportare la diferite conținuturi biblice, în cadrul unor discuții dirijate și reflecții personale, finalizate cu o hartă conceptuală a valorilor comparate - analizarea asemănărilor și deosebirilor dintre valorile personale și cele ale persoanelor din jur (colegi, prieteni, părinți, profesori), raportat la conținuturile scripturistice, încheiată cu un tabel comparativ al valorilor - realizarea unor exerciții de reflecție privind rolul valorilor credinței autentice în formarea și dezvoltarea personalității umane, pe baza unor texte biblice și întrebări problematizatoare, finalizată cu un scurt eseu reflexiv - realizarea unor exerciții de autoevaluare a comportamentului prin raportare la valorile de credință identificate, în cadrul unei activități individuale ghidate, încheiată cu completarea unui jurnal personal de autoevaluare
X. CS.3.3. Sintetizarea valorilor biblice adecvate unor situații concrete de viața Bisericii și a comunității
- analizarea unor cazuri de comportamente în acord sau în dezacord cu valorile de credință identificate în Sfânta Scriptură, pe baza unor exemple concrete de viață, încheiată cu o fișă de concluzii privind relevanța acestor valori

în situații reale - analizarea unor studii de caz prezentate în mass-media sau selectate din lecturile recomandate, care ilustrează modul de aplicare și validitatea valorilor de credință, finalizată cu o schemă comparativă a situațiilor analizate - elaborarea unor miniproiecte de grup care să evidențieze aplicarea valorilor de credință în contexte concrete ale vieții cotidiene, în urma unei etape de documentare și dezbatere, încheiată cu prezentarea unui produs final (poster, video, eseu vizual)

C.G. 4 – Structurarea premiselor strategiei misionare și de promovare comunitară a valorilor creștine prin analiza aprofundată a principiilor biblice

X. CS.4.1. Înțelegerea limbajului biblic și teologic, în conexiune cu diferite manifestări ale credinței
- organizarea de discuții și dezbateri în cadrul cărora să fie valorificată interpretarea corectă a unor conținuturi scripturistice, încheiată cu redactarea unui set de concluzii tematice - elaborarea unor referate sau lucrări științifice, prin care se urmărește interpretarea corectă a textelor biblice în relație cu diferite manifestări ale credinței, pe baza unei documentări dirijate, finalizată cu prezentarea unei lucrări structurate - realizarea unor corespondențe între valorile autentice ale credinței și elemente de iconografie sau irmologie, prin analizarea unor imagini, imne și tropare selectate, încheiată cu o hartă conceptuală a legăturilor identificate
X. CS.4.2. Implicarea în activități misionare și comunitare, folosind principii inspirate din Sfânta Scriptură
- aplicarea principiilor biblice, extrase din conținuturile studiate, în analiza unei situații concrete de viață, concretizată într-o fișă de autoevaluare moral-spirituală - argumentarea rolului duhovnicului, a importanței sfinților și persoanelor care pot constitui modele de viețuire creștină, în vederea proiectării și desfășurării unor activități misionare și comunitate, prin realizarea unor interviuri, prin cercetarea unor surse biografice, finalizată cu un eseu structurat despre rolul ascultării și al modelelor ce pot fi urmate - realizarea unor proiecte misionare sau sociale inspirate din principiile scripturistice (sprijinirea unei persoane, campanii de ajutorare, activități de voluntariat), ilustrate prin prezentarea unui portofoliu al proiectului și al impactului său comunitar
X. CS.4.3. Promovarea valorilor inspirate din studiul biblic, prin inițiative de tip misionar și prin participarea activă la viața comunității
- generarea unui plan de acțiune pentru activități cu impact pentru societate, funamentate biblic, sub forma unui infografic - elaborarea, în echipă, a unui plan anual de activități desfășurate în parteneriatul școală–familie–parohie, având ca scop petrecerea timpului liber împreună cu familia, colegii și membrii comunității, finalizată cu prezentarea unui calendar tematic structurat - implicarea în acțiuni de voluntariat realizate prin colaborarea școlii cu parteneri sociali (Biserică, ONG-uri, fundații), în urma unei etape de informare și organizare, încheiată cu un raport al activităților și al impactului produs în comunitate

CLASA a X-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
I. Noul Testament: Pătimirile, Moartea și Învierea Domnului Iisus Hristos	1.1 Cina cea de Taină (Mt. 26, 17-30; Mc. 14, 12-26; Lc. 22, 7-23; In. 13-17) 1.2 Rugăciunea din grădina Ghetsimani şi arestarea Domnului (Mt. 26, 36–56; Mc. 14, 32–50; Lc. 22, 39–53; In. 18, 1-12) 1.3 Procesul Mântuitorului Hristos (Mt. 26, 57–68; 27, 1–2, 11–26; Mc. 14, 53–65; 15, 1–15; Lc. 22, 54–71; 23, 1–25; In. 18, 12–24; 18, 28–19, 16) 1.4 Răstignirea, Moartea și punerea în mormânt a Domnului (Mt. 27, 32–61; Mc. 15, 21–47; Lc. 23, 26–56; In. 19, 16–42) 1.5 Învierea lui Iisus și mormântul gol (Mt. 28, Mc. 16, Lc. 24, In. 20) 1.6 Arătările Domnului Înviat (Mt. 28, Mc. 16, Lc. 24, In. 20-21) 1.7 Înălțarea Domnului și făgăduința trimiterii Duhului Sfânt (Mt. 28, Mc. 16, Lc. 24, In. 14, 15–31; 15, 26–27; 16, 7–15, 20)

Domenii de conținut	Conținuturi
II. Vechiul Testament: Cucerirea Canaanului și perioada judecătorilor (Iosua, Judecători, Rut)	2.1 Noțiuni introductive. Cucerirea Canaanului și perioada judecătorilor 2.2 Iosua – slujitorul Domnului și conducătorul poporului ales (Ios. 1–5) 2.3 Cucerirea Ierihonului și campaniile din Canaan (Ios. 6–12) 2.4 Împărțirea țării și reînnoirea legământului la Sichem (Ios. 13–24) 2.5 Judecătorii – conducători ridicați de Dumnezeu pentru izbăvirea poporului (Jud. 1–5) 2.6 Judecătorii Ghedeon și Samson – puterea lui Dumnezeu în slăbiciunea omului (Jud. 6–16) 2.7 Decădere morală și idolatrie în Israel în timpul judecătorilor (Jud. 17–21) 2.8 Cartea Rut – credința și fidelitatea unei femei străine (Rut 1–4)
III. Noul Testament: Pogorârea Duhului Sfânt și începutul Bisericii. Misiunea în Ierusalim	3.1 Pogorârea Duhului Sfânt și cuvântarea lui Petru (F.A. 2,1-36) 3.2 Viața Bisericii creștine primare în Ierusalim (F.A. 2, 37-45) 3.3 Activitatea și propovăduirea Apostolilor (F.A. 3,1-5, 42) 3.4 Procesul și martiriul Sf. Arhidiacon Ștefan (F.A. 6, 1-8, 1)
IV. Noul Testament: Misiunea în Samaria și Iudeea. Misiunea lui Pavel până la „marginile pământului”	4.1 Filip și Petru în Samaria (F.A. 8,1-25). Filip și eunucul etiopian (F.A. 8, 26-40). Petru la Lida, Iope, Cezareea și Ierusalim (F.A. 9, 31-11,18) 4.2 Convertirea lui Saul (F.A. 9) 4.3 Saul și Barnaba în prima călătorie misionară (F.A. 13,1-14, 28) 4.4 Sinodul apostolic de la Ierusalim (F.A. 15) 4.5 A doua călătorie misionară a Sf. Ap. Pavel (F.A. 15, 36-18, 22) 4.6 A treia călătorie misionară a Sf. Ap. Pavel (F.A. 18, 23-21, 14) 4.7 Arestarea Sf. Ap. Pavel la Ierusalim, călătoria spre Roma și arestul la domiciliu la Roma (F.A. 27, 1-28, 31)
V. Vechiul Testament: Istoria monarhiei lui Israel – de la Saul la robia babiloniană (1–4 Regi; 1–2 Paralipomena)	5.1 Monarhia în Israel. Judecătorul Samuel și instaurarea monarhiei (1 Reg. 1–12; 1 Paral. 10) 5.2 Regele Saul – ascultare și lepădare (1 Reg. 13–31; 1 Paral. 10) 5.3 David – de la păstor la rege ales de Dumnezeu (2 Reg. 1–10; 1 Paral. 11–20 5.4 David și chivotul Legii – păcat și pocăință (2 Reg. 11–24; 1 Paral. 21–29) 5.5 Regele Solomon – înțelepciunea și slava domniei (3 Reg. 1–10; 2 Paral. 1–8) 5.6 Zidirea și sfințirea Templului din Ierusalim (3 Reg. 5–9; 2 Paral. 2–7)
VI. Vechiul Testament: Istoria monarhiei lui Israel și profeția în perioada asiriană – de la Saul la robia babiloniană	6.1 Despărțirea regatului. Profeții Ilie și Elisei (3 Reg. 12–22; 4 Reg. 1–13; 2 Paralip. 10–20) 6.2 Introducere în studiul profeților – chemarea, misiunea, împărțirea profeților și rolul lor în Vechiul Testament 6.3 Profetul Amos – dreptatea lui Dumnezeu și judecata asupra nedreptății sociale, cu speranța restaurării mesianice (Am. 1–2; 3–6; 7–9) 6.4 Profetul Osea 6.4.1 Osea – viața profetului, simbol al fidelității lui Dumnezeu (Os. 1–3; 11) 6.4.2 Iubirea milostivă a lui Dumnezeu, pocăința și făgăduința mesianică în cartea profetului Osea (Os. 6; 11; 14) 6.5 Profetul Isaia 6.5.1. Chemarea profetului Isaia și viziunea slavei Domnului (Is. 1; 6) 6.5.2. Profeția despre Emanuel și Împărăția păcii (Is. 7–12) 6.5.3 Pătimirile lui Mesia – Robul Domnului (Is. 40–42; 49). Viziunea despre Noul Ierusalim și nădejdea mesianică (Is. 60 – 66) 6.5.4 Mesajul moral și religios al cărții profetului Isaia: adevăratul cult, dreptatea și milostenia (Is. 1; 5; 32; 58) 6.6 Profetul Miheia 6.6.1 Miheia – mustrarea nedreptății și chemarea la umblarea smerită cu Dumnezeu (Mih. 1–3; 6) 6.6.2 Miheia – profeția despre Mesia care Se va naște la Betleem (Mih. 4–5; 7) 6.7 Iona și Naum Iona și Naum – milostivirea lui Dumnezeu, judecata asupra Ninivei și prefigurarea lui Hristos (Iona 1–4; Naum 1–3)

CLASA a XI-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G. 1 – Evidențierea mesajului textului Sfintei Scripturi în contextul istoriei mântuirii, subliniind actualitatea acestuia

XI. CS.1.1. Prezentarea secvențelor semnificative din conținutul cărților didactice ale canonului biblic, punând în lumină actualitatea mesajului acestora
- prezentarea mesajului textelor biblice, în cadrul unor activități de lectură tematice și discuții dirijate, încheiate cu un rezumat explicativ - ilustrarea temelor sapiențiale din *cărțile didactice* în cadrul unor analize literar-teologice, finalizate prin harți conceptuale - explicarea temelor morale majore din cărțile didactice, în cadrul unor activități de interpretare, finalizate prin sinteze privind relevanța lor actuală
XI. CS.1.2. Ilustrarea aspectelor specifice cărților profetice ale canonului scripturistic, pentru înțelegerea mesajului lor
- ilustrarea simbolurilor biblice din *cărțile profetice*, în cadrul unor activități de analiză vizuală și discuții ghidate, încheiate prin conceperea unor scheme simbolice - extragerea temelor mesianice din literatura profetică, în cadrul unor lecturi comparative, finalizate cu scurte comentarii aplicative - identificarea profețiilor mesianice din cărțile profetice și asocierea acestora cu episoadele evanghelice care prezintă împlinirea lor, în cadrul unor activități de studiu teologic, finalizate cu tabele tematice
XI. CS.1.3. Înțelegerea conținutului de idei al cărților didactice și profetice, recunoscând implicațiile actuale ale acestora
- analizarea ideilor semnificative din textele didactice și profetice, în cadrul unor activități de lectură selectivă, finalizate cu un rezumat structurat - explicarea mesajului unor secvențe biblice date, în cadrul unor discuții tematice, încheiate cu momente de reflecție personală - evidențierea actualității învățăturilor din cărțile didactice și profetice, în cadrul unor activități de analiză teologică, finalizate cu un scurt eseu argumentativ

C.G. 2 – Valorificarea aplicată a dimensiunilor dogmatice, morale şi spirituale ale mesajului scripturistic, reliefând relevanța acestora pentru învățătura creștină

XI. CS.2.1. Exersarea conceptelor și regulilor ermineuticii biblice în descifrarea sensurilor Sfintei Scripturi
- aplicarea principiilor hermeneutice în interpretarea textelor profetice și didactice, în cadrul unor activități de analiză ghidată, finalizate cu o fișă hermeneutică - exersarea metodei istorico-critice pe secvențe biblice semnificative, în cadrul unor activități de studiu pe text, finalizate cu o sinteză interpretativă - interpretarea tipologică a secvențelor vechi-testamentare specifice, în cadrul unei activități de asociere a textelor paralele prin lectură corelată, finalizată cu un scurt comentariu
XI. CS.2.2. Distingerea elementelor doctrinare, morale și spirituale din textele biblice, prin lectura și înțelegerea corectă a mesajului lor
- identificarea elementelor doctrinare din cărțile didactice și profetice, în cadrul unor analize tematice, finalizată cu o hartă conceptuală - clarificarea aspectelor morale din pasaje biblice sugestive, în cadrul unor discuții dirijate, încheiate cu o listă de aplicații practice - extragerea elementelor spirituale din textele sacre, în cadrul unor activități de reflecție teologică, finalizate cu o fișă spirituală
XI. CS.2.3. Corelarea textelor scripturistice cu învățătura de credință și morala creștină, ilustrând unitatea acestora
- extragerea textelor biblice suport pentru învățătura de credință a Biserici, în cadrul unor dezbateri în grupuri mici, finalizate prin texte scurte de tip argumentativ

- asocierea temelor fundamentale ale moralei creştine cu texte biblice conexe, prin exegeza critică a acestora, ilustrată printr-o fişă suport - stabilirea conexiunilor dintre valorile biblice şi viaţa comunitară creştină, în cadrul unor studii aplicative, finalizate prin formularea unor concluzii cu valoare practică

C.G. 3 – Integrarea personală a valorilor biblice prin formarea unei identităţi spirituale autentice, fundamentată pe învăţătura Sfintei Scripturi

XI. CS.3.1. Analizarea valorilor autentice ale credinţei creştine în texte scripturistice, în acord cu învăţătura Bisericii
- lecturarea şi interpretarea unor texte biblice relevante, cu evidenţierea valorilor autentice ale credinţei în cadrul discuţiilor ghidate, încheiată cu o fişă sinteză a valorilor identificate - vizionarea unor filme cu tematică biblică ce ilustrează valorile credinţei, urmată de o analiză reflexivă în grup şi de propunerea unor alternative - formularea corectă a învăţăturii de credinţă în corelaţie cu valorile prezentate în textele scripturistice, prin activităţi de exegeză şi conversaţie dirijată, finalizată cu un scurt comentariu teologic personal - participarea la discuţii tematice privind valorile fundamentale ale credinţei şi la modul lor de receptare, finalizate cu realizarea unui jurnal reflexiv al concluziilor personale
XI. CS.3.2. Argumentarea importanţei valorilor biblice identificate în vederea formării unei identităţi spirituale personale
- explicarea unor modele de asumare şi aplicare a valorilor autentice ale credinţei, pe baza studiului unor fragmente biblice, încheiată cu realizarea unei fişe-model despre aplicarea valorilor în viaţa cotidiană - sintetizarea valorilor esenţiale ale actualei generaţii de adolescenţi, prin raportare la diferite conţinuturi biblice, în cadrul unor discuţii dirijate şi reflecţii personale, finalizate cu o hartă conceptuală a valorilor comparate - evaluarea asemănărilor şi deosebirilor dintre valorile personale şi cele ale persoanelor din jur (colegi, prieteni, părinţi, profesori), raportat la conţinuturile scripturistice, încheiată cu un tabel comparativ al valorilor - realizarea unor exerciţii de reflecţie privind rolul valorilor credinţei autentice în formarea şi dezvoltarea personalităţii umane, pe baza unor texte biblice şi întrebări problematizatoare, finalizată cu un scurt eseu reflexiv - realizarea unor exerciţii de autoevaluare a comportamentului prin raportare la valorile de credinţă identificate, în cadrul unei activităţi individuale ghidate, încheiată cu completarea unui jurnal personal de autoevaluare
XI. CS.3.3. Interpretarea unor situaţii concrete din viaţa personală, comunitară şi eclesială în conformitate cu învăţăturile Scripturii
- evaluarea modului în care valori biblice, cum ar fi respectul, responsabilitatea etc. se reflectă în comportamentele morale din familie şi şcoală (ex.: reacţia faţă de un coleg jignit, asumarea unei sarcini comune), concretizată într-o fişă de reflecţie personală - propunerea unor soluţii la situaţii concrete din viaţă, plecând de la valorile de credinţă identificate în Sfânta Scriptură, încheiată cu o fişă de concluzii privind relevanţa acestor valori în situaţii reale - analizarea unor studii de caz prezentate în mass-media sau selectate din lecturile recomandate, care ilustrează modul de aplicare şi validitatea valorilor de credinţă, finalizată cu o schemă comparativă a situaţiilor analizate - elaborarea unor miniproiecte de grup care să evidenţieze aplicarea valorilor de credinţă în contexte concrete ale vieţii cotidiene, în urma unei etape de documentare şi dezbatere, încheiată cu prezentarea unui produs final (poster, video, eseu vizual)

C.G. 4 – Structurarea premiselor strategiei misionare şi de promovare comunitară a valorilor creştine prin analiza aprofundată a principiilor biblice

XI. CS.4.1. Analizarea limbajului biblic şi teologic, în conexiune cu diferite manifestări ale credinţei
- organizarea de discuţii şi dezbateri în cadrul cărora elevii să-şi argumenteze propiul punct de vedere, plecând de la o tematică dată şi folosind conţinuturi scripturistice, încheiată cu redactarea unui set de concluzii tematice - elaborarea unor referate sau lucrări ştiinţifice, prin care se urmăreşte argumentarea corectă a unor teme date, folosind Sfânta Scriptură, finalizată cu prezentarea unei lucrări structurate - realizarea unor corespondenţe între valorile autentice ale credinţei şi elemente de iconografie sau irmologie, prin analizarea unor imagini, imne şi tropare selectate, încheiată cu o hartă conceptuală a legăturilor identificate
XI. CS.4.2. Implicarea în activităţi misionare şi comunitare, folosind principii inspirate din Sfânta Scriptură
- ilustrarea modului în care anumite conţinuturi biblice studiate promovează valori creştine de actualitate, concretizată printr-o dezbatere tematică despre relevanţa acestor principii în societatea contemporană

- generarea unor idei de proiect digital care promovează valorile credinței fundamentate pe texte scripturistice în mediul online, în cadrul unui atelier de brainstorming organizat pe grupe, concretizată în prezentarea conceptului unui produs digital - realizarea unor proiecte misionare sau sociale inspirate din principiile scripturistice (sprijinirea unei persoane, campanii de ajutorare, activități de voluntariat), ilustrate prin prezentarea unui portofoliu al proiectului și al impactului său comunitar
XI. CS.4.3. Promovarea valorilor inspirate din studiul biblic, prin inițiative de tip misionar și prin participarea activă la viața comunității
- organizarea unor acțiuni care privesc implicarea elevilor în campanii cu impact pentru societate, plecând de la fundamente biblice, având ca rezultat realizarea de mini broșuri educaționale, postere, materiale digitate, ghiduri practice etc. - elaborarea, în echipă, a unui plan anual de activități misionare sau catehetice, cu referiri concrete la diferite texte sau episoade biblice, având ca rezultat realizarea și promovarea unor afișe misionare/materiale pentru cateheză - implicarea în acțiuni de voluntariat realizate prin colaborarea școlii cu parteneri sociali (Biserică, ONG-uri, fundații), în urma unei etape de informare și organizare, încheiată cu un raport al activităților și al impactului produs în comunitate

CLASA a XI-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
I. Vechiul Testament: Perioada regilor din Iuda și profeția Vechiului Testament din timpul robiei babiloniene – pocăință, credință și Noul Legământ (sec. VII–VI î.Hr.)	1.1. Regele Iezechia – începutul unei noi perioade istorice: credință și rugăciune în fața Asiriei 1.2. Regele Iosia – descoperirea Legii și reformele religioase (4 Reg. 22–23; 2 Paral. 34–35) 1.3. Căderea Ierusalimului și robia babiloniană (4 Reg. 24–25; 2 Paral. 36) 1.4. Profetul Ieremia 1.4.1 Ieremia – chemarea profetului și misiunea sa dificilă (Ier. 1; 20, Plâng. 1–3) 1.4.2. Judecata asupra păcatului și distrugerea Ierusalimului (Ier. 7; 25; 39) 1.4.3. Profeții mesianice. Mesia – Odrasla lui David și noul legământ scris în inimă (Ier. 23, 5–6; 31, 31–34) 1.5. Profetul Iezechiel 1.5.1 Vedenia slavei dumnezeiești, chemarea profetului și actele simbolice ale lui Iezechiel (Iez. 1–7) 1.5.2. Judecata, pocăința și promisiunea înnoirii duhovnicești prin Duhul lui Dumnezeu (Iez. 11; 18; 34; 36, 24–28) 1.5.3. Restaurarea poporului lui Dumnezeu: Păstorul din casa lui David, învierea oaselor uscate și templul înnoit (Iez. 34; 36–37; 40–48) 1.6. Profetul Daniel 1.6.1. Mărturia credinței în exil: fidelitatea tinerilor înaintea lui Nabucodonosor și izbăvirea lui Daniel din groapa leilor (Dan. 1-6) 1.6.2. Profețiile mesianice și viziunile apocaliptice din cartea lui Daniel: Fiul Omului și cele șaptezeci de săptămâni (Dan. 7-12) 1.7. Profeții „mici” ai crizei babiloniene - dreptatea prin credință, Ziua Domnului și judecata asupra neamurilor (Avac. 1–3; Sof. 1–3; Avd. 1)
II. Vechiul Testament: Întoarcerea din robie și profeția în epoca postexilică – restaurarea poporului și nădejdea venirii lui Mesia (sec. VI–V î.Hr.)	2.1 Edictul lui Cirus și întoarcerea din robia babiloniană (1 Ezd. 1–2). Rezidirea Templului Domnului sub conducerea lui Zorobabel (Ezd. 3–6; Ag. 1–2; Zah. 4) 2.2 Ezdra și Neemia – reînnoirea legământului cu Dumnezeu și refacerea zidurilor Ierusalimului (1 Ezd. 7–10; Neem. 1–7; 8–13) 2.3 Regina Estera – providența lui Dumnezeu și salvarea poporului (Est. 1–10) 2.4 Profetul Agheu – chemarea la rezidirea Templului și făgăduința slavei mesianice (Ag. 1–2) 2.5 Profetul Zaharia

Domenii de conținut	Conținuturi
	2.5.1 Zaharia – chemarea la pocăință și începutul misiunii profetice: vedeniile și făgăduința restaurării (Zah. 1–6) 2.5.2 Vlăstarul și împăratul smerit: prefigurări mesianice și împlinirea planului lui Dumnezeu (Zah. 3; 6, 9–15; 9, 9–10; 12, 10); Ziua Domnului și desăvârșirea împărăției mesianice (Zah. 13–14) 2.6 Profetul Maleahi – chemarea la credincioșie, adevăratul cult și vestirea Înaintemergătorului (Mal. 1–4)
III. Noul Testament: Teologia biblică a epistolelor Sf. Ap. Pavel	3.1 Introducere: Sfântul Pavel – „Apostolul neamurilor”. Aspecte de isagogie generală a epistolelor pauline 3.2 Epistola întâi către Tesaloniceni a Sf. Ap. Pavel – Apologia apostolatului Sfântului Pavel şi misiunea lui Timotei (1 Tes. 2-3). Soarta celor vii şi a celor adormiți la Parusia Domnului (1 Tes. 4) 3.3 Epistola a doua către Tesaloniceni a Sf. Ap. Pavel – Parusia şi semnele care o vor preceda (2 Tes. 2). Îndemn la rugăciune şi muncă (2 Tes. 3) 3.4 Epistola întâi către Corinteni a Sf. Ap. Pavel – Dezbinările şi scandalurile din Corint (1 Cor. 1 - 6). Sfaturi date de Sf. Pavel referitoare la diferite chestiuni ridicate de corinteni (1 Cor. 7-10). Adunările liturgice şi harismele (1 Cor. 11-14). Precizări eshatologice (1 Cor. 15) 3.5 Epistola a doua către Corinteni a Sf. Ap. Pavel – Apologia personală a Sf. Pavel (2 Cor. 1-7). Colecta pentru Biserica din Ierusalim (2 Cor. 8-9). Apologie polemică (2 Cor. 10-13) 3.6 Epistola Sf. Ap. Pavel către Galateni – Secţiune autobiografic - apologetică (Gal. 1-2). Mântuirea prin credinţă (Gal. 3-5) 3.7 Epistola Sf. Ap. Pavel către Romani - Îndreptarea prin credinţă şi roadele ei (Rom. 1-8). Situaţia poporului ales în iconomia mântuirii (Rom. 9-11) 3.8 Epistola Sf. Ap. Pavel către Filipeni - Încurajări în suferința filipenilor pentru Hristos (Filip. 1). Imn hristologic (Filip. 2) 3.9 Epistola Sf. Ap. Pavel către Efeseni - Taina mântuirii şi a Bisericii (Efes. 1-3). Familia creştină (Efes. 4-6) 3.10 Epistola Sf. Ap. Pavel către Coloseni - Hristos, plinătatea dumnezeirii, Capul Bisericii și centrul întregii creații (Col. 1). Apostolatul şi misiunea Sfântului Pavel (Col. 2-3) 3.11 Epistola Sf. Ap. Pavel către Filimon - Sclavagismul şi creştinismul 3.12 Epistola întâi către Timotei a Sf. Ap. Pavel - Apărarea credinței adevărate și organizarea cultului creștin (1 Tim. 2). Însușirile slujitorilor bisericeşti (1 Tim. 3). Îndrumări pastorale (1 Tim. 4-6) 3.13 Epistola a doua către Timotei a Sf. Ap. Pavel – Apărarea credinței adevărate în fața învățătorilor mincinoși (2 Tim. 1-3). Testamentul Apostolului (2 Tim. 4) 3.14 Epistola Sf. Ap. Pavel către Tit – Misiunea lui Tit şi însuşirile slujitorilor bisericești (Tit 1). Norme de conduită creștină (Tit 2-3) 3.15 Epistola către Evrei a Sf. Ap. Pavel - Superioritatea învățăturii creștine faţă de cea a Vechiului Testament (Tit 1-4). Superioritatea arhieriei Domnului Hristos față de preoția levitică (Tit 4-10). Îndemnuri pastorale (Tit 10-13)
IV. Noul Testament: Teme de teologie biblică în epistolele sobornicești	4.1 Epistola Sobornicească a Sf. Ap. Iacob - Credința vie se arată prin răbdare în suferințele vieții şi prin faptele iubirii (Iac. 1-2). Înfrânarea limbii şi adevărata înțelepciune. Mustrări şi îndemnuri (Iac. 3-5) 4.2 Întâia Epistolă Sobornicească a Sf. Ap. Petru – Îndemnuri la sfințenie şi iubire reciprocă (1 Petr. 1-2). Creștinul în mijlocul lumii (1 Petr. 3-4). Îndemnuri pentru o viață duhovnicească (1 Petr. 5) 4.3 A doua Epistolă Sobornicească a Sf. Ap. Petru - Scara virtuților creștine. Învățătorii mincinoși (2 Petr. 1-2). Realitatea Parusiei și justificarea întârzierii ei. Ceruri noi şi pământ nou (2 Petr. 3)

Domenii de conținut	Conținuturi
	4.4 Epistola Sobornicească a Sf. Ap. Iuda - Păstrarea credinței apostolice nealterate și lupta împotriva rătăcirilor ocrotesc unitatea și sfințenia Trupului lui Hristos
V. Noul Testament: Teme de teologie biblică în literatura ioaneică	5.1 Introducere în literatura ioaneică. Aspecte de isagogie generală; 5.2 Întâia Epistolă Sobornicească a Sf. Ap. Ioan - Comuniunea cu Dumnezeu se realizează prin iubire și adevăr, în lumina Duhului Sfânt, Care îl face pe om fiu al lui Dumnezeu 5.3 A doua și a treia epistolă sobornicească a Sf. Ap. Ioan - Păstrarea dreptei credințe și a iubirii adevărate este condiția rămânerii în comuniunea cu Hristos și cu Biserica Sa 5.4 Apocalipsa Sf. Ap. și Evanghelist Ioan: Scrisorile către cele șapte Biserici (Apoc. 1-3). Cartea viziunilor (Apoc. 4-22)
VI. Vechiul Testament: Cărțile poetice și didactice ale Vechiului Testament – înțelepciunea întru Dumnezeu, rugăciunea și frumusețea iubirii curate	6.1 Introducere în poezia și literatura sapiențială a Vechiului Testament – forme, teme și rol în viața religioasă a lui Israel 6.2 Cartea Iov – credința în mijlocul suferinței, problema răului și nădejdea în Răscumpărătorul (Iov 1–2; 3–31; 38–42; 19, 25–27) 6.3 Cartea Psalmilor – rugăciunea, pocăința (Ps. 6; 31; 37; 50; 101; 129; 142) și profețiile mesianice (Ps. 2; 21; 44; 110) 6.4 Pildele lui Solomon – înțelepciunea practică și frica de Dumnezeu ca temelie a vieții (Pild. 1–9; 10–31) 6.5 Ecclesiastul – deșertăciunea celor pământești și căutarea sensului vieții în relația cu Dumnezeu (Eccl. 1–12) 6.6 Cântarea Cântărilor – iubirea curată, simbol al unirii dintre Dumnezeu și poporul Său (Cânt. 1–8)
VII. Vechiul Testament: Cărțile anaghinoscomena ale Vechiului Testament - credință, înțelepciune și mărturii despre lucrarea lui Dumnezeu în istorie	7.1. Cărțile anaghinoscomena. Cărțile Tobit și Iudita – credință, rugăciune și izbăvirea celor drepți prin pronia lui Dumnezeu (Tob. 1–14; Iudit. 1–16) 7.2. Cărțile Înțelepciunea lui Solomon, Isus Sirah, Baruh și Macabei – înțelepciunea, mărturisirea credinței și nădejdea în înviere (Înțel. 1–9; Sir. 1; 24; 44–50; Bar. 1–5; 1–2 Mac.)

Clasa a XII-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G. 1 - ***Evidențierea mesajului textului Sfintei Scripturi în contextul istoriei mântuirii, subliniind actualitatea acestuia***

XII. CS.1.1. Sintetizarea conținuturilor cărților Sfintei Scripturi, evidențiind actualitatea mesajului biblic
- lecturarea critică a textelor biblice vechi și nou-testamentare selectate, urmată de alcătuirea unui rezumat tematic, finalizată cu realizarea unei scurte prezentări, centrate pe exemple concrete de aplicare a mesajului biblic în viața contemporană (în familie, comunitate, mediul online, relația cu aproapele) - identificarea pasajelor biblice relevante pentru aprofundarea unei teme date (iubirea aproapelui, rolul credinței în încercări, dreptatea lui Dumnezeu și dreptatea oamenilor etc.), sintetizarea mesajului textelor sacre, urmată de dezbateri între grupe de elevi, finalizate prin realizarea unor eseuri structurate privind impactul mesajului biblic asupra individului și societății contemporane - realizarea unui portofoliu biblic digital/fizic - „Sfânta Scriptură astăzi” , cuprinzând sinteze ale conținutului unor cărți/fragmente biblice selectate, grupate în jurul unor teme majore (iubire, credință, iertare, smerenie etc.), incluzând și fragmente concluzive privind actualitatea mesajului biblic (cu exemple din societatea contemporană, situații din viața Bisericii, evenimente religioase recente, mărturii actuale sau texte ale unor autori contemporani)

XII. CS.1.2. Identificarea temelor majore ale teologiei biblice în canonul scripturistic, reliefând unitatea acestora
- evidențierea continuității temelor biblice în cărțile sfinte prin conceperea unor piese de portofoliu - tabele, hărți conceptuale, postere – finalizată prin prezentarea portofoliului în plen și reflecție colectivă - identificarea modului în care o anumită temă biblică se revelează progresiv (promisiune → prefigurare → împlinire → actualizare în viața Bisericii) în textele biblice, urmată de ilustrarea unei diagrame a timpului sacru, finalizată cu o dezbatere privind continuitatea și unitatea mesajului biblic - redactarea unor eseuri argumentative pe teme biblice semnificative (creația, păcatul, mântuirea, sfințenia, iubirea, harul etc.), cu reliefarea unității acestora în Sfânta Scriptura, finalizate prin prezentări în plenul clasei
XII. CS.1.3. Formularea unor argumentări tematice coerente pe baza textului scripturistic, în relație cu învățăturile Sfinților Părinți
- lecturarea paralelă a unor pasaje biblice tematice și a unor comentarii patristice corelate acestora, urmată de analiza perspectivei patristice asupra temelor biblice, finalizată prin formularea unor concluzii - selectarea surselor biblice și patristice pentru realizarea de texte argumentative pe teme date, finalizate prin elaborarea unor eseuri pe structura: *teză → argumente din Sfânta Scriptură → argumente din Sfinții Părinți → concluzie aplicată în viață creștină de zi cu zi*, urmată de prezentarea și evaluarea acestora (pe baza unei grile care să puncteze coerența, relevanța, integrarea surselor, claritatea tezei) - analiza, pe echipe, a unui studiu de caz real sau ipotetic, în baza unor texte biblice relevante și a unor comentarii patristice selectate, urmată de formularea unei poziții argumentate bazată pe surse, finalizată printr-un mini-proiect (poster, prezentare digitală sau schemă conceptuală argumentativă)

C.G. 2 – ***Valorificarea aplicată a dimensiunilor dogmatice, morale şi spirituale ale mesajului scripturistic, reliefând relevanța acestora pentru învățătura creștină și pentru viața personală și comunitară***

XII. CS.2.1. Aplicarea unor metode exegetice de decodificare a mesajului biblic, inclusiv cu ajutorul unor discipline auxiliare
- lecturarea asistată în limba originală (cu ajutorul unor platforme online *www.e-sword.net* sau *www.die-bibel.en*) şi analiza unor secvențe biblice prin aplicarea metodelor exegetice cunoscute (context, texte paralele, identificarea cuvintelor cu valoare de tip/antetip, referințe patristice), finalizate prin redactarea unor scurte sinteze exegetice - examinarea, pe grupe de lucru, a unor texte biblice selectate prin intermediul unui studiu comparativ interdisciplinar (analiza mediului istoric și socio-politic în care este scris textul, localizarea geografică a evenimentelor pe hartă biblică, analiză lexicală minimală - termeni în greacă/ebraică, corelarea mesajului identificat cu interpretări patristice relevante), finalizată printr-o expunere sub formă de poster, hartă conceptuală sau prezentare digitală - organizarea unor ateliere de interpretare patristică aplicată, în cadrul cărora, pe o selecție de texte biblice și comentarii patristice, elevii urmăresc observarea diferențelor și a convergențelor dintre interpretarea personală și cea din tradiția patristică, finalizate prin alcătuirea unui portofoliu exegetic
XII. CS.2.2. Utilizarea textelor scripturistice paralele pentru fundamentarea învățăturii de credință și a teologiei morale
- realizarea unor studii comparative a textelor relevante pentru o anumită temă doctrinară sau morală, cu identificarea elementelor comune și a diferențelor dintre texte şi extragerea învățăturii doctrinare și/sau morale fundamentate biblic, ilustrate într-un tabel comparativ - realizarea unor studii de caz - cu substrat moral sau doctrinar - pe baza unor pasaje biblice, în cadrul cărora elevii utilizează textele biblice ca fundament pentru decizii concrete, finalizate printr-un mini-proiect: poster, prezentare digitală sau schemă conceptuală cu argumentația lor - extragerea unor pasaje biblice relevante pentru teme morale sau doctrinare, asociate cu interpretări patristice și contribuții ale unor autori/teologi contemporani şi urmate de concluzii personale, încheiate prin alcătuirea unor piese de portofoliu în format fizic/digital
XII. CS.2.3. Evidențierea caracterului teologiei biblice ortodoxe, prin comparație cu teologia biblică a altor confesiuni
- analiza comparativă a exegezei ortodoxe și a interpretărilor marilor confesiuni creștine a textelor biblice care fundamentează teme doctrinare semnificative, pentru identificarea elementelor comune și a diferențelor de interpretare, finalizată printr-un studiu comparativ - organizarea unor dezbateri teologice ghidate, axate pe teme doctrinare sensibile (Sfânta Euharistie, Cinstirea Sfintei Cruci, Cultul Maicii Domnului etc.) în cadrul cărora elevii, împărțiți în două echipe, prezintă, alternativ, perspectiva ortodoxă - cu argumente scripturistice și patristice – și perspectiva altor confesiuni - pe baza unor

surse selectate de profesor -, finalizate prin alcătuirea unor hărți conceptuale, menite să evidențieze punctele comune și diferențele fundamentale - lectura individuală a unor lucrări de teologie biblică ortodoxă indicate de către profesor, însoțită de întocmirea unor fișe de lectură și finalizată prin prezentarea lor în fața întregii clase

C.G. 3 – Integrarea personală a valorilor biblice prin formarea unei identități spirituale autentice, fundamentată pe învățătura Sfintei Scripturi.

XII. CS.3.1. Validarea valorilor autentice ale credinței creștine, prin raportarea la conținuturi scripturistice
- lecturarea și discutarea unor texte biblice relevante, având drept scop validarea valorilor autentice ale credinței în cadrul discuțiilor ghidate, încheiată cu o fișă sinteză a valorilor identificate - vizionarea unor filme cu tematică biblică ce ilustrează valorile credinței, urmată de o analiză reflexivă în grup și formularea unor propuneri referitoare la anumite probleme sau situații posibile - analizarea învățăturii de credință în corelație cu valorile prezentate în textele scripturistice, prin activități de exegeză și conversație dirijată, finalizată cu un scurt comentariu teologic personal - participarea la discuții tematice privind valorile fundamentale ale credinței și la modul lor de receptare, finalizate cu realizarea unui jurnal reflexiv al concluziilor personale
XII. CS.3.2. Construirea unei identități personale și comunitare, prin aplicarea valorilor biblice identificate
- sintetizarea unor modele de asumare și aplicare a valorilor autentice ale credinței, pe baza studiului unor fragmente biblice, încheiată cu realizarea unei fișe-model despre aplicarea valorilor în viața cotidiană - proiectarea unui sistem de valori esențiale pentru actualele generații de adolescenți, prin raportare la diferite conținuturi biblice, în cadrul unor discuții dirijate și reflecții personale, finalizată cu o hartă conceptuală a valorilor comparate - formularea unor asemănări și deosebiri între valorile personale și cele ale persoanelor din jur (colegi, prieteni, părinți, profesori), raportat la conținuturile scripturistice, încheiată cu un tabel comparativ al valorilor - realizarea unor exerciții de reflecție privind rolul valorilor credinței autentice în formarea și dezvoltarea personalității umane, pe baza unor texte biblice și întrebări problematizatoare, finalizată cu un scurt eseu reflexiv - realizarea unor exerciții de autoevaluare a comportamentului prin raportare la valorile de credință identificate, în cadrul unei activități individuale ghidate, încheiată cu completarea unui jurnal personal de autoevaluare
XII. CS.3.3. Proiectarea unor situații concrete de viață, în conformitate cu valorile identificate în Sfânta Scriptură, pentru a valida eficiența și veridicitatea acestora, precum și rolul lor pentru viața personală și a comunității
- evaluarea modului în care valorile biblice ale respectului și responsabilității se reflectă în comportamentele morale din familie și școală (ex.: reacția față de un coleg jignit, asumarea unei sarcini comune), concretizată într-o fișă de reflecție personală - propunerea unor soluții la situații concrete din viață, plecând de la valorile de credință identificate în Sfânta Scriptură, încheiată cu o fișă de concluzii privind relevanța acestor valori în situații reale - analizarea unor studii de caz prezentate în mass-media sau selectate din lecturile recomandate, care ilustrează modul de aplicare și validitatea valorilor de credință, finalizată cu o schemă comparativă a situațiilor analizate - elaborarea unor miniproiecte de grup care să evidențieze aplicarea valorilor de credință în contexte concrete ale vieții cotidiene, în urma unei etape de documentare și dezbatere, încheiată cu prezentarea unui produs final (poster, video, eseu vizual)

C.G. 4 – Structurarea premiselor strategiei misionare și de promovare comunitară a valorilor creștine prin analiza aprofundată a principiilor biblice.

XII. CS.4.1. Argumentarea propriei opinii, folosind adecvat limbajul biblic
- integrarea unor citate biblice din Vechiul și Noul Testament, pentru a formula propriul punct de vedere, plecând de la o tematică dată, finalizată cu un scurt comentariu teologic personal - schițarea conexiunilor dintre Vechiul și Noul Testament, raportat la un subiect dat, finalizată cu un organizator grafic - examinarea în grupe de lucru a unor texte religioase, care exprimă valori creștine pe baza cărora se poate rezolva o situație dată, finalizată cu un raport scris al concluziilor
XII. CS.4.2. Proiectarea unor norme de viață, în acord cu principiile biblice
- sintetizarea elementelor de morală, din textele Vechiului și Noului Testament, pe care se fundamentează trăirea vieții creștine, încheiată cu o fișă de concluzii privind relevanța acestora în situații reale - dezbaterea modalităților de raportare față de semeni din perspectiva Vechiului și, mai apoi, a Noului Testament, în vederea găsirii unor soluții la diferite provocări contemporane, prin susținerea orală a ideilor

- analizarea unor exemple concrete de comportamente pozitive, inspirate din Vechiul şi Noul Testament, prezentate într-un colaj colectiv
XII. CS.4.3. Elaborarea unor inițiative de tip misionar și de participarea activă la viața comunității, pe baza învățăturilor biblice
- elaborarea unui cod etic al clasei sau al unui grup, bazat pe valorile autentice ale credinței, folosind texte biblice, finalizat ca un document colectiv semnat și adoptat împreună - expunerea proiectelor realizate în cadrul parteneriatului școală-familie-parohie, utilizând diverse surse, printr-o galerie virtuală sau fizică - realizarea unor proiecte misionare sau sociale inspirate din principiile scripturistice (sprijinirea unor persoane, campanii de ajutorare, activități de voluntariat), ilustrate prin prezentarea unui portofoliu al proiectului și al impactului său comunitar

CLASA a XII-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	**Conținuturi**
I. Porunca lui Dumnezeu și ascultarea omului (privire generală asupra Vechiului și Noului Testament)	1.1. Legământul biblic (Lege, Testament, Decalog; poruncă, făgăduință, împlinire) *Subteme*: Noțiunea de legământ/testament: inițiativa lui Dumnezeu şi răspunsul omului. Legămintele cu Noe, Avraam, Israel la Sinai; Noul Legământ în Hristos. Legea și Decalogul ca structură a vieții în Legământ. Porunca și făgăduința; împlinirea făgăduințelor în Hristos. *Texte biblice orientative*: Noe (Fac. 9, 8–17); Avraam (Fac. 12, 1–3; 15, 1–21; 17, 1–14; Rom. 4, 13–22; Gal. 3, 15–29). Legământul de la Sinai şi Decalogul (Ieș. 19, 3–8; 20, 1–17; Deut. 5, 6–21; 6, 4–9). Israel – popor al Legământului (Ieș. 24, 3–8; Deut. 30, 15–20). Noul Legământ (Ier. 31, 31–34; Lc. 22, 20; 1 Cor. 11, 25; Evr. 8, 6–13; 9, 11–23). Poruncă și făgăduință (Deut. 28, 1–14; 2 Cor. 1, 20; In. 13, 34–35; 14, 15). 1.2. Poruncă și binecuvântare – ascultare și moștenire *Subteme*: Binecuvântarea legată de ascultare; consecințele neascultării. Ascultarea patriarhilor (Avraam, Iacov), a lui Moise și a lui Iosua, ascultarea lui Hristos. Moștenire pământească și moștenire cerească. *Texte biblice orientative*: ascultare și binecuvântare (Ps. 1; Ps. 118, 1–16; Pild. 1, 7; 2, 1-15; 3, 1-10; 4, 1-13), ascultarea lui Avraam (Fac. 22, 1–18; Evr. 11, 8–12; 17–19), ascultarea lui Moise și Iosua (Ieș. 3, 7-12, 15-20; Ios. 1, 2-9), ascultarea lui Hristos (Filip. 2, 5–11; Evr. 5, 8–9), fiii și moștenitorii (Fac. 12, 1–3; Rom. 8, 14–17; Gal. 3, 26–29; 4, 4–7), moștenirea Împărăției (Mt. 5, 3–12; 19, 29; 25, 34; 1 Petr. 1, 3–5). 1.3. Chemare, credință și credincioșie *Subteme*: Chemarea personală: Avraam, Moise, profeții (Isaia, Ieremia), apostolii. Credința ca încredere, ascultare și statornicie. Credincioșia lui Dumnezeu față de făgăduințele Sale. *Texte biblice orientative*: chemarea (Fac. 12, 1–4; Ieș. 3, 1–14; Is. 6, 1–8; Ier. 1, 4–10; Mt. 4, 18–22; 9, 9), credința (Fac. 15, 6; Avac. 2, 4; Evr. 11; Rom. 4, 18–25), credincioșia (adevărul) lui Dumnezeu (Deut. 7, 9; Ps. 88, 1–3; 1 Cor. 1, 9; 2 Tim. 2, 11–13), chemarea la sfințenie (1 Tes. 4, 3–7; 2 Tes. 2, 13–14; 1 Petr. 1, 13–16). 1.4. Păcat și răscumpărare; jertfă, ispășire, iertare *Subteme*: Căderea, păcatul și consecințele lui. Sistemul jertfelor în Vechiul Testament (ispășire, curățire). Hristos – Jertfa unică, Mielul lui Dumnezeu. Iertarea păcatelor, pocăința și înnoirea. *Texte biblice orientative*: căderea (Fac. 3; Rom. 5, 12–21), jertfe și ispășire (Lev. 4, 1–12; 5, 5–13; 16), Ziua Ispășirii. Robia păcatului și eliberarea (Rom. 6; In. 8, 34–36), jertfa lui Hristos (Is. 53; Mc. 10, 45; 1 Petr. 1, 18–19; Evr. 9–10), iertarea (Ps. 50; Is. 1, 18; Mt. 6, 12–15; 18, 21–35; Lc. 15).

Domenii de conținut	**Conținuturi**
II. Constituția omului ca făptură compusă din trup și suflet, care primește Duhul lui Dumnezeu (privire generală asupra Vechiului și Noului Testament)	2.1. Lucrările Duhului Sfânt (har și harisme) *Subteme*: Promisiunea și revărsarea Duhului Sfânt. Harul ca energie necreată, care sfințește și întărește. Roadele Duhului în viața creștinului. Harismele în Biserică: diversitate și unitate. *Texte biblice orientative*: Profeție despre Duhul (Ioil 3, 1–2; Iez. 36, 25–27), făgăduința Domnului (In. 14, 16–17; 15, 26; 16, 7–15; FA 1, 8), Cincizecimea (FA 2, 1–21), Viața în Duhul (Rom. 5, 1–5; 8, 1–17; Tit 3, 4–7), roadele Duhului (Gal. 5, 22–25), darurile Duhului (1 Cor. 12–14; Rom. 12, 6–8; 1 Petr. 4, 10–11). 2.2. Antropologia biblică (trup, suflet, duh, inimă, rărunchii, cuvânt, minte, om nou, omul exterior – omul lăuntric/duhovnicesc) *Subteme*: Omul creat după chipul lui Dumnezeu. Chip și asemănare. Dimensiunile persoanei: trup, suflet, duh; inimă și minte. Rărunchii (lăuntrul) – loc al încercării și cercetării de către Dumnezeu. Omul vechi și omul nou; omul exterior și omul lăuntric. *Texte biblice orientative*: chip și asemănare (Fac. 1, 26–27; 2, 7; Ps. 8, 5–8), inima și rărunchii (Ps. 7, 10; 25, 2; 138, 13-14; Ier. 17, 9–10), trup, suflet, duh (1 Tes. 5, 23; Evr. 4, 12), omul exterior/lăuntric (2 Cor. 4, 16; Rom. 7, 22–23), omul vechi/nou (Rom. 6, 6; Efes. 4, 22–24; Col. 3, 9–10), mintea (gândul) lui Hristos (Rom. 12, 1–2; 1 Cor. 2, 14–16). 2.3. Rugăciunea și formele ei biblice: doxologia, odele biblice, psalmii și imnele *Subteme*: Rugăciunea ca dialog și comuniune cu Dumnezeu. Rugăciuni de laudă, mulțumire, cerere, pocăință, mijlocire. Doxologia trinitară în Sfânta Scriptură. Cântările biblice folosite în cultul ortodox. *Texte biblice orientative*: Rugăciunea neîncetată (1 Tes. 5, 16–18; Lc. 18, 1), doxologii (1 Paral. 29, 10–13; Rom. 11, 33–36; Efes. 1, 3; Apoc. 4–5), Odele Vechiului Testament. Cântările lui Moise (Ieș. 15, 1–21; Deut. 32, 1–43), Cântarea Anei (1 Reg. 2, 1–10), Cântarea celor trei tineri. Cântările Noului Testament (Lc. 1, 46–55 „Mărește sufletul meu”; 1, 68–79 „Binecuvântat este Domnul”; 2, 29–32 „Acum liberează”), Psalmii – cartea de rugăciune a Bisericii (Ps. 50 – pocăință; 102; 142; 148–150 - laudă). Rugăciunea Domnească (Mt. 6, 9–13; Lc. 11, 1–4). 2.4. Împărtășirea de Dumnezeu (prezența lui Dumnezeu în mijlocul poporului; slava lui Dumnezeu; viața în Hristos; Euharistia) *Subteme*: Dumnezeu locuind în mijlocul poporului: Cortul Sfânt și Templul. Slava lui Dumnezeu: manifestare, nor, lumină, întuneric, cutremur. Viața în Hristos – unire cu El în Botez și Euharistie. Euharistia – împărtășire de Trupul și Sângele lui Hristos. *Texte biblice orientative*: Prezența lui Dumnezeu (Ieș. 25, 8–9; 40, 34–38; 3 Reg. 8, 10–13; Ps. 45, 4–5), Slava lui Dumnezeu (Ieș. 33, 18–23; Is. 6, 1–3; Lc. 2, 9–14), „Cuvântul S-a făcut trup” (In. 1, 14; Mt. 28.20), Viața în Hristos (In. 15, 1–11; Rom. 6, 3–11; Gal. 2, 20; Col. 3, 1–4), Euharistia (In. 6, 51–58; Mt. 26, 26–28; Mc. 14, 22–24; Lc. 22, 19–20; 1 Cor. 10, 16–17; 11, 23–29).
III. Legătura omului cu Dumnezeu prin cunoașterea Lui și prin sfințirea vieții omului (privire generală asupra Vechiului și Noului Testament)	3.1. Cunoașterea lui Dumnezeu: descoperirea, arătarea și vederea Lui *Subteme*: Revelația naturală și revelarea istorică. Teofaniile Vechiului Testament. Hristos – descoperirea deplină a Tatălui. Curăția inimii și vederea lui Dumnezeu. *Texte biblice orientative*: Revelație în creație (Ps. 18, 1–5; Rom. 1, 19–20), Teofanii (Ieș. 3, 1–6; 19, 16–19; 24, 9–11; 3 Reg. 19, 9–13; Is. 6, 1–8), „Pe Dumnezeu nimeni nu l-a văzut vreodată…” (In. 1, 18; 14, 8–9; Evr. 1, 1–3), curăția inimii (Mt. 5, 8; 1 In. 3, 2–3), vederea slavei lui Hristos (Mt. 17, 1–8; 2 Cor. 3, 18; 4, 6). 3.2. Viața și moartea din perspectivă biblică (pomul vieții; moartea ca pedeapsă; botezul ca moarte; adormirea în Hristos; învierea și viața veșnică)

Domenii de conținut	**Conținuturi**
	Subteme: Viața ca dar al lui Dumnezeu; pomul vieții. Moartea ca urmare a păcatului, dar și ca loc al întâlnirii cu Hristos. Botezul – moarte și înviere împreună cu Hristos. „Adormirea" celor credincioși; nădejdea învierii. *Texte biblice orientative*: Pomul vieții (Fac. 2, 9; 3, 22–24; Apoc. 2, 7; 22, 1–2), moartea ca pedeapsă (Fac. 2, 17; 3, 19; Rom. 6, 23), Botezul ca moarte (Rom. 6, 3–11; Col. 2, 12–13; Gal. 2, 19–20), moartea și „adormirea" în Hristos (In. 11, 11–26; 1 Tes. 4, 13–18; Filip. 1, 21–23), Învierea și viața veșnică (1 Cor. 15; In. 5, 24–29; Apoc. 21–22; Mt. 25, 31–46). 3.3. Martorii lui Dumnezeu și potrivnicia lumii (mărturisirea, prigoana și martiriul; Abel; drepții Vechiului Testament; cei șapte frați Macabei; Evrei 11; Sf. Ștefan; Apostolii; martorii în Apocalipsă) *Subteme*: Mărturisirea credinței în fața împotrivirii lumii. Modele de martori: de la Abel la martirii creștini. Sensul teologic al martiriului. *Texte biblice orientative*: Abel (Fac. 4, 1–10; Evr. 11, 4; 12, 24), Drepții Vechiului Testament (Evr. 11), Cei șapte frați Macabei (2 Mac. 7, 1–42), prigoana drepților (Mt. 5, 10–12; 10, 17–22; 24, 9–13; In. 15, 18–21), Sf. Ștefan (F.A. 6, 8–15; 7, 51–60), Apostolii (F.A. 4–5; 12, 1–11; 2 Cor. 11, 23–28), martirii în Apocalipsă (Apoc. 6, 9–11; 11, 3–12; 12, 11; 20, 4). 3.4. Sfânt și sfințenie (omul sfânt, dreptatea; îndreptarea; înfierea; îndumnezeirea; Israel ca popor sfânt; creștinii ca sfinți; Maica Domnului - hotar între zidit și nezidit) *Subteme*: Dumnezeu – izvorul sfințeniei. Israel, popor sfânt; chemarea la sfințenie a creștinilor. Dreptatea, îndreptarea și înfierea în Hristos. Îndumnezeirea – împărtășirea de firea dumnezeiască. Maica Domnului în iconomia mântuirii. *Texte biblice orientative*: Sfinţenia lui Dumnezeu (Is. 6, 3; Apoc. 4, 8; 1 Petr. 1, 15–16), Israel popor sfânt (Ieș. 19, 5–6; Deut. 7, 6; 14, 2), creștinii numiți „sfinți" (1 Cor. 1, 2; Efes. 1, 1; 1 Petr. 2, 9–10), dreptatea și îndreptarea (Rom. 3, 21–26; 5, 1–2; Iac. 2, 14–26), înfierea (Rom. 8, 14–17; Gal. 4, 4–7), îndumnezeirea (2 Petr. 1, 3–4; 1 In. 3, 1–3; In. 10, 34–36), Maica Domnului (Lc. 1, 26–38; 1, 39–56; 2, 19; In. 2, 1–11; 19, 25–27; Apoc. 12; lectură tipologică).
IV. Dobândirea înțelepciunii lui Dumnezeu și intrarea în Împărăția cerească prin Biserică (privire generală asupra Vechiului și Noului Testament)	4.1. Înțelepciunea lumii și înțelepciunea lui Dumnezeu (1 Corinteni 1–4) *Subteme*: Crucea – „nebunie" pentru lume, înțelepciune și putere a lui Dumnezeu. Contrastul dintre înțelepciunea lumească și cea dumnezeiască. Hristos – Înțelepciunea lui Dumnezeu. *Texte biblice orientative*: Falsa înțelepciune a lumii și adevărata înțelepciune a lui Dumnezeu (1 Cor. 1, 17–31; 2, 1–16; 3, 1–4, 14–21; 4, 7, 9-14, 16), Înțelepciunea în Vechiul Testament (Pild. 1, 1–7; 3, 5–18; Înțel. 7–9; Sir. 1, 1–20; 24, 1–23), Înțelepciunea lui Dumnezeu personificată (Hristos) (Pild. 8, 22-31; 9, 1-6), Hristos – Cuvântul (Logosul) și Înțelepciunea (In. 1, 1–14; 1 Cor. 1, 24; Col. 2, 2–3). 4.2. Voia omului și voia lui Dumnezeu; libertate; liberul arbitru și predestinație *Subteme*: Voia lui Dumnezeu – sfințirea omului. Libertatea omului și responsabilitatea alegerilor. Chemarea universală la mântuire; respingerea fatalismului. Participarea omului (sinergia) la lucrarea lui Dumnezeu. *Texte biblice orientative*: Voia lui Dumnezeu (Mih. 6, 8; Rom. 12, 1–2; 1 Tes. 4, 3; 5, 16–22), libertate și alegere (Deut. 30, 15–20; Ios. 24, 14–15; Înțel. Sir. 15, 14–20), sinergia sau împreună-lucrarea cu Dumnezeu (1 Cor. 3, 9; Filip. 2, 12–13), texte despre „predestinare" (Rom. 8, 28–30; 9–11; Efes. 1, 3–14; în cheie ortodoxă: prestiință, nu constrângere), avertismente împotriva căderii (1 Cor. 10, 12–13; Evr. 6, 4–6; Apoc. 3, 1–3). 4.3. Raiul și Împărăția lui Dumnezeu; Dumnezeu ca împărat; împărăția cerurilor *Subteme*: Raiul originar și pierderea lui prin păcat. Dumnezeu ca Împărat al creației și al istoriei. Împărăția lui Dumnezeu prezentă și viitoare.

Domenii de conținut	**Conținuturi**
	Texte biblice orientative: Raiul (Fac. 2, 8–17; 3, 22–24), Dumnezeu Împărat (Ps. 46, 7–9; 92, 1–3; 96, 1–10; Is. 6, 1–5; Apoc. 19, 11–16), predica despre Împărăție (Mt. 4, 17; 5–7; 13; parabolele Împărăției: Mc. 1, 14–15; Lc. 4, 43; împărăția înlăuntrul nostru: Lc. 17, 20–21; Împărăția ca moștenire: Mt. 25, 34; 1 Cor. 6, 9–10; Gal. 5, 19–21; Apoc. 21–22). 4.4. Biserica – așezământ, comunitate și trup (Cortul Sfânt; Templul din Ierusalim; Noul Templu; Trupul lui Hristos și adunarea celor chemați) *Subteme*: Tipuri ale Bisericii în Vechiul Testament: Cortul și Templul. Hristos – Noul Templu; Biserica – Trupul Său. Biserica drept comunitate euharistică a celor chemați. *Texte biblice orientative*: Cortul Sfânt (Ieș. 25–27; 40, 17–38), Templul din Ierusalim (3 Reg. 6–8; Ps. 121, 1–4; 2 Paral. 7, 1–3), Noul Templu (Iez. 40–48 (selectiv); In. 2, 19–21; 4, 21–24), Biserica – Trupul lui Hristos (Rom. 12, 4–5; 1 Cor. 12, 12–27; Efes. 1, 22–23; 2, 19–22; 4, 11–16; Col. 1, 18), adunarea celor chemați (Mt. 16, 18; 18, 17; F.A. 2, 42–47; 4, 32–35).

SUGESTII METODOLOGICE

Sugestiile metodologice oferă repere esențiale pentru proiectarea, organizarea și desfășurarea eficientă a activităților de predare-învățare-evaluare în cadrul orelor de *Studiul Sfintei Scripturi* la liceu. Acestea vizează sprijinirea cadrului didactic în personalizarea demersului educațional, prin integrarea unor metode didactice moderne, interactive și adaptate la profilul generației actuale de elevi, inclusiv prin dezvoltarea competențelor verzi și digitale.

Programa școlară actuală pentru disciplina *Studiul Sfintei Scripturi* promovează o învățare centrată pe elev, care accentuează implicarea activă a elevului în procesul de învățare, contextualizarea conținuturilor religioase în realități de viață concrete, dimensiunea socială a învățării - cooperare, colaborare, empatie, responsabilizarea elevilor în raport cu propria dezvoltare morală, spirituală și civică și dezvoltarea competențelor digitale și media, esențiale pentru învățarea secolului XXI.

Pornind de la caracterul aplicativ al sugestiilor metodologice, în cadrul exemplificărilor, sunt cuprinse și cele referitoare la exercițiul de descompunere a competențelor specifice în dimensiunile implicite, cu scopul de a ghida profesorul în proiectarea didactică, asigurând în concret focalizarea pe rezultate verificabile (efecte în învățare) la nivel de cunoștințe, abilități și atitudini.

A. Strategii didactice - revalorizări ale metodelor tradiționale, noi abordări

Pentru a atinge finalitățile educaționale specifice liceului și a forma competențe relevante, este necesară utilizarea unor metode variate, care îmbină gândirea critică, creativitatea, reflecția și tehnologia. Prezentăm sintetic o listă cu metode tradiționale și moderne, respectiv cu metode care valorizează/ formează competențe digitale, care pot fi utilizate la disciplina *Studiul Sfintei Scripturi*

1. Metode de investigație (cercetare scripturistică)

Conținut vizat: IX.5.4. Cuvântările Mântuitorului Iisus Hristos (Predica de pe munte, Mt. 5-7; Cuvântarea euharistică, In. 6) și IX.1.8. Lectura duhovnicească a Sfintei Scripturi.

Descriere metodologică: metodele de investigație formează competențe de cercetare, sinteză și interpretare academică a textului biblic, antrenând gândirea critică și spiritul științific.

Exemplu concret: elevii sunt împărțiți în grupuri și fiecare primește câte o Fericire (Matei 5, 3–12). Folosind resurse digitale și comentarii patristice (Sfântul. Ioan Gură de Aur, Fericitul Augustin), realizează o analiză patristică comparativă, prezentând concluziile într-un scurt eseu. Profesorul ghidează procesul de verificare a surselor și de structurare a informației.

Competențe vizate:

IX.CS 1.2. Rezumarea nuanțată a conținuturilor cărților istorice din canonul biblic

IX.CS 2.3. Înțelegerea corectă a mesajului scripturistic în cheia sensului literal și/sau simbolic al acestora

2. Metode care sprijină dezvoltarea de competențe digitale

Predarea disciplinei *Studiul Sfintei Scripturi* trebuie să se racordeze la realitatea digitală a elevilor, oferindu-le un cadru în care să-și dezvolte atât gândirea critică, cât și competențele digitale. Iată câteva metode recomandate:

– WebQuest biblic – Elevii investighează teme biblice diverse folosind surse online credibile. Rezultatul poate fi prezentat sub formă de infografice, prezentări sau postere digitale.

– Crearea de conținut digital – Elevii realizează podcasturi, videoclipuri scurte, prezentări interactive sau materiale vizuale pe teme scripturistice. Exemple: un vlog despre semnificația unei sărbători cu fundamente biblice, un tutorial despre rugăciune, un interviu cu un preot/localnic implicat în comunitate.

– Utilizarea platformelor educaționale Google Classroom, Moodle sau Padlet pentru organizarea materialelor și a activităților.

– Quiz-uri interactive (Kahoot, Quizizz) – Pot fi utilizate pentru recapitulare sau evaluare, dar și pentru momentele de captare a atenției la începutul unei activități.

– Proiecte colaborative online – Elevii din clase sau școli diferite colaborează online pe o temă moral-religioasă. Se pot realiza e-book-uri, colecții de rugăciuni sau mărturii ale tinerilor despre credință.

– Lectura biblică interactivă (cu aplicații digitale) - Folosind aplicația Bibliaortodoxa.ro sau fișe interactive create în Wordwall / Google Forms, elevii pot identifica: texte biblice referitoare la creație, porunci despre protejarea creației, virtuți precum: cumpătarea, milostenia, recunoştinţa, smerenia etc. De asemenea, pot realiza o colecție de versete și învățături biblice care fundamentează ecologia creștină.

3. Metode active și activități aplicative în studiul biblic. Integrarea conținuturilor și competențelor în practica didactică.

Integrarea asigură coerența și relevanța învățării, transformând informația în cunoaștere aplicabilă. Predarea disciplinei *Studiul Sfintei Scripturi* implică o învățare vie, personalizată și colaborativă, centrată pe trăirea și interiorizarea mesajului biblic. Prin metode active și participative, elevii sunt provocați nu doar să reproducă informații, ci să gândească, să interpreteze și să aplice principiile creştine în propria viață.

a) **Lectură biblică personalizată**

Conținut central: IX.*1.8. Lectura duhovnicească a Sfintei Scripturi*

Mod de lucru: profesorul atribuie fiecărui elev un eveniment biblic pentru studiu individual (de exemplu, IX.*5.8. Întâlnirea omului cu Dumnezeu-Cuvântul: Nicodim*). Elevul parcurge textul în mod autonom și formulează o reflecție personală prin care extrage o aplicație etică relevantă pentru propria viață. Această metodă favorizează autoanaliza, interiorizarea mesajului biblic și responsabilitatea spirituală. Este potrivită pentru momente de început de modul, activități de meditație ghidată sau pentru completarea portofoliului spiritual.

b) **Analiză textuală în grupuri mici (Metoda mozaicului)**

Conținut central: IX.*6.4. Primirea Legii pe Sinai. Decalogul*

Mod de lucru: clasa este împărțită în 10 grupuri, fiecare primind spre analiză una dintre cele zece porunci. Fiecare echipă extrage sensul literal (moral și social) și sensul duhovnicesc (spiritual) al poruncii, după care le prezintă colegilor, devenind „profesorii” celorlalți. Această strategie stimulează colaborarea, sinteza și învățarea reciprocă, iar procesul transformă lecția într-un exercițiu comunitar de interpretare biblică. Elevii învață astfel nu doar textul, ci și valoarea unității și a responsabilității comune în descoperirea adevărului.

c) **Exegeze scurte (nivel CS)**

Conținut central: IX.*7.4. Învierea lui Lazăr (In. 11)*

Mod de lucru: elevii redactează în echipă, la tablă sau pe un document partajat, o exegeză scurtă axată pe dimensiunea hristologică a textului („Mântuitorul este Viața și Învierea”). Activitatea este condusă colaborativ, profesorul oferind sprijin terminologic și teologic (de exemplu, explicarea termenilor dogmatici). Această activitate dezvoltă gândirea teologică sistematică, capacitatea de argumentare și integrarea interdisciplinară între studiul biblic și teologia dogmatică. Elevii cu competențe superioare pot avea rol de lideri, facilitând învățarea colegilor.

d) **Argumentare în scris și oral (Simulare de conferință)**

Conținut central: IX.*4.5. Ispitirea în pustie (Mt. 4, 1–11)*

Mod de lucru: elevii participă la o simulare de conferință teologică, în cadrul căreia susțin un discurs de 5 minute în fața clasei. Fiecare elev argumentează de ce episodul Ispitirii în pustie rămâne un model de rezistență spirituală împotriva ispitelor moderne – precum consumismul, vanitatea sau mândria digitală. Activitatea promovează oratoria, gândirea critică și discernământul moral, în timp ce profesorul evaluează coerența argumentului și profunzimea reflecției. Rezultatul este un exercițiu de aplicare etică și personalizare a mesajului biblic în contextul actual.

Prin astfel de activități, studiul biblic devine o experiență de formare integrală, care îmbină rațiunea cu trăirea, analiza cu reflecția, cuvântul cu fapta. Elevul este implicat activ în procesul de descoperire și interiorizare a Adevărului, iar profesorul devine îndrumător și partener de reflecție spirituală.

4. Metode tradiționale și moderne (de predare-învățare-evaluare)

Pentru a atinge finalitățile educaționale specifice liceului și a forma competențe relevante, este necesară utilizarea unor metode variate, care îmbină gândirea critică, creativitatea, reflecția și tehnologia. Strategiile stimulează implicarea activă, colaborarea și reflecția personală, integrând metode tradiționale, interactive, digitale și experiențiale, contribuind la atributele prioritare ale absolventului (reflexiv, comunicativ). Prezentăm practic strategiile care favorizează implicarea activă a elevilor, învățarea prin descoperire, colaborarea și reflecția personală, dar și metodele

tradiționale și moderne, respectiv metodele care valorezează/ formează competențe digitale, care pot fi utilizate la disciplina Studiul Sfintei Scripturi:

Învățare activă prin dezbatere etică

Conținut vizat: IX.2.*3. Căderea în păcat și urmările ei. Protoevanghelia* (Fc. 3-4) și IX.5.7. *Bogăția, iertarea și relația cu aproapele* (Lc. 10, 15, 16).

Descriere metodologică: învățarea activă stimulează gândirea critică, discernământul moral și capacitatea de argumentare teologică. Elevii sunt puși în situații de decizie morală inspirate din texte biblice, dezvoltându-și abilitățile de analiză și reflecție etică.

Exemplu concret: se organizează o dezbatere tip „Juriul moral". Elevii, împărțiți în echipe, discută dileme etice inspirate din Căderea lui Adam (Facerea 3) și din Parabola Samarineanului Milostiv (Luca 10). Un grup susține ideea responsabilității personale în fața păcatului, celălalt apără perspectiva iertării și a refacerii comuniunii. Profesorul moderează dezbaterea, orientând argumentele spre valorile teologice centrale: libertatea, responsabilitatea și iubirea de aproapele.

Competențe vizate:

CG 2. Valorificarea aplicată a dimensiunilor dogmatice, morale şi spirituale ale mesajului scripturistic

CG 3 Integrarea personală a valorilor biblice în formarea identității spirituale autentice, fundamentate pe învățătura Sfintei Scripturi

IX.CS 3.2 Aplicarea valorilor biblice identificate în vederea formării unei identități spirituale personale.

Învățare colaborativă (peer-to-peer learning)

Conținut vizat: IX.3.4. Iosif cel drept – de la vânzarea de către frați la ridicarea în Egipt (Fac. 37-41) și IX.5.1. Începutul activității mesianice: promulgarea Împărăției cerurilor și chemarea primilor ucenici (In. 1, 35-51). Apostolii Domnului (Mt. 10, 2–4, Mc. 3, 16–19, Lc. 6, 13–16).

Descriere metodologică: învățarea colaborativă promovează învățarea prin cooperare și responsabilitate partajată. Elevii învață unii de la alții, asumând roluri complementare: explicator, sintetizator, coordonator.

Exemplu concret: elevii lucrează în perechi pentru analiza narațiunii biblice despre Iosif cel drept (Facerea 37–41). Fiecare pereche identifică trei lecții etice (despre iertare, providență și fidelitate). Ulterior, un elev cu nivel mai avansat (peer mentor) explică celorlalți cum se regăsesc aceste valori în viața Apostolilor Domnului, în special în modul în care ei au depășit trădarea, frica și slăbiciunea.

Competențe vizate:

CG 3. Integrarea personală a valorilor biblice în formarea identității spirituale autentice, fundamentate pe învățătura Sfintei Scripturi

IX.CS 4.2. Dezvoltarea spiritului de colaborare și implicare în activități misionare și comunitare, folosind principii inspirate din Sfânta Scriptură

Învățare prin proiect scurt

Conținut vizat: 4.2. Nașterea lui Iisus Hristos. Închinarea magilor şi a păstorilor. Uciderea pruncilor de către Irod şi fuga în Egipt (Mt. 2; Lc. 2, 1-20) și 6.8. Sărbătorile poporului lui Israel (Paștile). Sărbătorile poporului lui Israel: Paștile, Cincizecimea, Ziua Ispășirii și Sărbătoarea Corturilor (Ieș. 12–13; 23,14–17; 34,18–23; Lev. 16; 23; Num. 28–29; Deut. 16).

Descriere metodologică: proiectul scurt antrenează elevii în învățarea prin descoperire, sinteză și analogie biblică, stimulând competențele de organizare a informației și interpretare tipologică.

Exemplu concret: se realizează proiectul „Prologul Mântuirii". Elevii, individual sau în grupuri mici, creează un tabel comparativ între Paștile Vechiului Testament (eliberarea din robia Egiptului) și Nașterea Domnului (Întruparea Mântuitorului). Activitatea evidențiază continuitatea planului mântuitor al lui Dumnezeu, subliniind simbolistica/ tipologia biblică: Paștile Vechiului Testament prefigurează Jertfa lui Hristos din Noul Testament.

Competențe vizate:

IX.CG 1. Evidențierea mesajului textului Sfintei Scripturi în contextul istoriei mântuirii

IX.CS 1.3. Identificarea unor momente semnificative ale istoriei mântuirii în textele scripturistice

Învățare digitală și utilizarea responsabilă a inteligenței artificiale

Conținut vizat: IX.1.6. Traducerile cărților Sfintei Scripturi și IX.1.5. Istoria textului cărților Sfintei Scripturi.

Descriere metodologică: învățarea digitală și utilizarea controlată a instrumentelor IA (inteligență artificială) îi ajută pe elevi să înțeleagă diversitatea traducerilor biblice și să dezvolte discernământ digital.

Exemplu concret: se desfășoară o activitate de comparare a traducerilor. Elevii utilizează aplicații biblice online (Biblia Ortodoxă, Logos Bible Software) pentru a compara traducerea versetului profetic Facerea 49:10 („Nu va lipsi sceptru din Iuda...") în mai multe versiuni. Scopul este de a învăța să extragă un citat complet și corect, să identifice diferențele lingvistice și să reflecteze asupra fidelității traducerii față de textul original.

Competențe vizate:

CS 4.1. Utilizarea adecvată a limbajului biblic și teologic, în conexiune cu diferite manifestări ale credinței

Învățare autentică și contextualizată

Conținut vizat: IX.7.5. Intrarea în Ierusalim (Mt. 21, 1–11; Mc. 11, 1–11; Lc. 19, 28–44; In. 12, 12–19) și IX.7.6. Curățarea Templului (Mt. 21,12–17; Mc. 11, 15–19; Lc. 19, 45–48; In. 2, 13-25).

Descriere metodologică: învățarea autentică pune accent pe legătura dintre experiența personală, viața comunității și mesajul biblic.

Exemplu concret: elevii efectuează o vizită la biserica parohială sau la capela liceului, în preajma praznicului Floriilor. Observă aranjamentul liturgic și desfășurarea slujbei, comparând-o cu relatarea biblică despre Intrarea Domnului în Ierusalim. Într-o sesiune de reflecție, discută despre semnificația spirituală a curățirii Templului, aplicând analogic ideea la curățirea „templului digital" – responsabilitatea morală în mediul online.

Competențe vizate:

CG 4. Structurarea premiselor strategiei misionare și de promovare comunitară a valorilor creștine prin analiza aprofundată a principiilor biblice

IX.CS 4.3. Promovarea valorilor inspirate din studiul biblic, prin inițiative de tip misionar și prin participarea activă la viața comunității

B. Abordarea conținuturilor

1. Interconexiuni interdisciplinare (învățare integrată)

Interconexiunile interdisciplinare creează punți între literatura biblică, teologie, istorie, lingvistică și arte, contribuind la competențele-cheie și la integrarea temelor transversale. Aceste proiecte interdisciplinare oferă elevilor o perspectivă integrată asupra cunoașterii, în care Biblia sau Sfânta Scriptură devine punct de convergență între teologie, știință, artă și etică. Ele contribuie la formarea unui profil al absolventului capabil să interpreteze lumea prin prisma Cuvântului lui Dumnezeu, să acționeze responsabil în comunitate și să armonizeze rațiunea cu credința.

Crearea lumii și a omului (Fac. 1–2)

Discipline partenere: Educație pentru mediu

Tema transversală: Educație pentru mediu și responsabilitate față de creație

Descriere metodologică: textul biblic despre Facerea lumii și a omului devine un cadru privilegiat pentru dialogul dintre teologie și științele mediului. Activitatea urmărește dezvoltarea unei atitudini de grijă față de creație, înțeleasă ca responsabilitate spirituală și morală.

Exemplu practic: proiectul intitulat „Omul – iconom/ administrator al creației". Elevii lucrează pe echipe interdisciplinare, documentându-se asupra pasajului biblic din Fac. 1–2 și asupra principiilor ecologiei creștine. Rezultatul final constă într-un set de materiale educative (afișe, texte, materiale audio scurte sau postări digitale) prin care promovează respectul față de natură și responsabilitatea omului în raport cu mediul, pornind de la convingerea că lumea este darul lui Dumnezeu încredințat spre ocrotire.

Competențe formate:

CG 3 Integrarea personală a valorilor biblice în formarea identității spirituale autentice, fundamentate pe învățătura Sfintei Scripturi

IX.CS 3.3. Corelarea valorilor biblice cu situații concrete de viață, pentru a valida eficiența și veridicitatea acestora

CS 4.3. Promovarea valorilor inspirate din studiul biblic, prin inițiative de tip misionar și prin participarea activă la viața comunității

Primirea Legii pe Sinai. Decalogul

Discipline partenere: Educație civică/Istoria Bisericii

Tema transversală: Cetățenie democratică și cultura normativă

Descriere metodologică: Decalogul (cartea Ieșirea, capitolul 20) este analizat atât din perspectivă teologică – ca Lege morală a lui Dumnezeu, cât și din perspectivă civică – ca premisă a ordinii juridice și morale în comunitate. Proiectul evidențiază relația dintre Legea divină, canoanele bisericești și principiile de drept civil, subliniind importanța normei morale ca fundament al civilizației.

Exemplu practic: se organizează o simulare educativă – „Decalogul și Legea". Elevii, grupați în echipe, compară cele zece porunci biblice cu articole din Constituția României și din dreptul canonic ortodox. Fiecare echipă susține o scurtă pledoarie privind relevanța unei porunci pentru viața socială actuală (ex.: „Cinstește pe tatăl tău și pe mama ta" – fundament pentru respectul intergenerațional).

Competențe formate:

CG 2 Valorificarea aplicată a dimensiunilor dogmatice, morale și spirituale ale mesajului scripturistic

IX.CS 4.2. Dezvoltarea spiritului de colaborare și implicare în activități misionare și comunitare, folosind principii inspirate din Sfânta Scriptură

Buna Vestire

Discipline partenere: Limba Latină/Greacă veche/Muzică bisericească

Tema transversală: Dialog între limbaj, artă și spiritualitate

Descriere metodologică: textul despre Buna Vestire (Lc. 1, 26–38) oferă oportunitatea unei abordări interdisciplinare între filologie clasică și artă sacră. Accentul cade pe înțelegerea terminologiei teologice originale și a expresiei ei muzicale în tradiția bizantină.

Exemplu practic: se desfășoară un atelier integrat de terminologie și muzică, în colaborare cu profesorii de limbă greacă și de muzică bisericească. Elevii analizează termenul „χάρις" (har), explicând semnificația lui teologică și traducerile în limba română. Ulterior, sub îndrumarea profesorului de muzică, identifică modul în care ideea de „har" este exprimată artistic în troparul Bunei Vestiri, discutând corespondența dintre limbaj, teologie și melos bizantin.

Competențe formate:

CS 2.3. Înțelegerea corectă a mesajului scripturistic în cheia sensului literal și/sau simbolic al acestora

Ispitirea în pustie

Discipline partenere: Psihologie/Educație pentru sănătate

Tema transversală: Educație pentru sănătate și echilibru interior

Descriere metodologică: relatarea despre Ispitirea Mântuitorului în pustie (Mt. 4, 1–11) devine prilej pentru reflecție asupra dinamicii interioare a ispitei, văzută în paralel cu provocările psihologice și morale contemporane (dependențe, presiuni, tentații digitale).

Exemplu practic: se organizează o dezbatere interdisciplinară intitulată „Managementul vulnerabilității". Profesorul colaborează cu cel de psihologie pentru a analiza cele trei ispite – materială, de putere și de mândrie – în lumina mecanismelor psihologice ale tentației. Elevii propun soluții de echilibru interior, autocontrol și sprijin spiritual, inspirate din exemplul lui Hristos.

Competențe formate:

IX.CS 3.1. Identificarea valorilor autentice ale credinței creștine în texte scripturistice, în acord cu învățătura Bisericii

IX.CS 3.2 Aplicarea valorilor biblice identificate în vederea formării unei identități spirituale personale

IX.CS 3.3. Corelarea valorilor biblice cu situații concrete de viață, pentru a valida eficiența și veridicitatea acestora

2. Diferențiere și personalizare (cu focalizare pe nevoi specifice) - adaptarea organizării învățării la diversitatea elevilor

Diferențierea asigură echitatea și răspunde diversității elevilor teologi, având un caracter aplicativ imediat. În cadrul disciplinei *Studiul Sfintei Scripturi*, diferențierea învățării este esențială pentru a asigura participarea reală, progresul personal și sensul duhovnicesc al studiului biblic pentru fiecare elev. Profesorul are rolul de a calibra sarcinile de lucru, de a oferi suport adecvat și de a valorifica ritmurile de învățare diverse, prin activități personalizate.

Elevi cu CES sau dizabilități (ex. deficiență vizuală)

Situația: Dificultate în accesarea textului scris și în procesarea vizuală a informației.

Adaptare practică: se oferă suport audio sau digital adaptabil (cu funcție de citire a textului biblic). În cadrul unei lecții despre IX.*5.2. Nunta din Cana Galileii*, elevul primește o sarcină unică, clar definită, precum identificarea celor trei acțiuni ale Mântuitorului din text (transformarea apei în vin, dialogul cu Maica Domnului, manifestarea slujirii). Scopul activității este accesibilizarea conținutului biblic și formarea competenței de recunoaștere și înțelegere a semnificației gesturilor divine.

Strategii: învățare auditivă, focalizare pe esențial, feedback verbal pozitiv, asigurarea confortului digital.

Elevi cu ritm înalt de învățare (nivel de excelență, CS)

Situația: Elevii manifestă interes teologic avansat, capacitate de abstractizare și autonomie ridicată.

Adaptare practică: se oferă sarcini de excelență, precum realizarea unei exegeze complexe pe tema IX.*1.3. Contextul istoric și mediul religios al cărților Sfintei Scripturi*, analizând în paralel textul în limba greacă sau ebraică.

Elevul poate fi implicat și în mentorat peer-to-peer, explicând colegilor conceptele hermeneutice sau contextuale. Această abordare valorifică potențialul lor formativ și sprijină colaborarea între niveluri de performanță. Strategii: învățare prin cercetare, analiză comparativă, mentorat colegial, utilizarea resurselor academice digitale.

Elevi cu nevoi remediale/ risc de abandon școlar

Situația: Lipsă de motivație, dificultăți cognitive sau lipsă de încredere în sine.

Adaptare practică: se propun micro-proiecte motivaționale cu componentă vizuală și concretă, precum realizarea unui colaj sau desen inspirat din *3. Istoria Patriarhilor* (exemplu: arca lui Noe sau visul lui Iacov). Accentul cade pe participare și efort, nu pe performanță cognitivă. Evaluarea vizează implicarea personală, perseverența și exprimarea creativă a credinței.

Strategii: învățare experiențială, feedback empatic, sarcini scurte și tangibile, climat de siguranță emoțională.

Studiu autonom și învățare colaborativă în grupuri mici

Situația: Elevii au nevoie de autonomie ghidată și de colaborare în ritm propriu.

Adaptare practică: se organizează o activitate de cercetare ghidată, pornind de la textul IX.*7.4. Învierea lui Lazăr*. Elevii lucrează în perechi, având o grilă de cinci întrebări de investigație (despre context, semnificație, simboluri, credință, atitudine). La final, răspunsurile se compară între perechi, folosind evaluarea colegială pentru a dezvolta discernământul teologic și gândirea critică.

Strategii: învățare colaborativă, reflecție partajată, autoevaluare, feedback constructiv.

Prin astfel de adaptări, profesorul transformă sala de clasă într-un spațiu al incluziunii și participării active, în care fiecare elev are un drum propriu către înțelegerea Cuvântului lui Dumnezeu. Accentul se mută de pe uniformitate pe progres personal, de pe transmisie pe învățare trăită, iar succesul se măsoară prin capacitatea fiecărui elev de a exprima credința în mod autentic.

C. Contexte și medii de învățare

Organizarea învățării la clasă: strategii, ritmuri, contexte și medii de învățare. Organizarea procesului de învățare se bazează pe principiul învățării active, colaborative și reflexive. Orele de studiu biblic pot fi structurate pe secvențe care alternează lectura, analiza textuală, dialogul teologic și aplicațiile etice. Profesorul va utiliza forme variate de organizare: frontal, în perechi, pe grupuri mici, individual (pentru reflecție și lectură duhovnicească). Adaptarea ritmului se face în funcție de nivelul de înțelegere, interesul și stilul cognitiv al elevilor. Studiul Sfintei Scripturi trebuie să răspundă nu doar nevoii de formare morală și spirituală, ci și realităților unei educații moderne, orientate spre dezvoltarea integrală a elevului. În acest sens, este necesară folosirea unor contexte și medii de învățare variate, care să susțină învățarea activă și colaborativă, formarea competențelor, echilibrul emoțional și spiritual al elevilor, legătura cu comunitatea și viața reală.

Spații educaționale

– Cabinete de practică liturgică/paraclis/capelă – spații destinate realizării slujbelor religioase și practicii liturgice.

– Ateliere de creație religioasă pentru realizarea de afișe, hărți, lucrări artistice cu tematică religioasă, colaje, icoane pictate sau prezentări tematice, în care elevii își pot exprima creativ viziunea asupra valorilor creștine.

– Biserica, prin structurile administrative şi centrele educative de lângă aceasta, ce oferă un loc pentru rugăciune și meditație, dar și spații de activități curriculare și extracurriculare de diferite tipuri.

– Săli cu aranjamente flexibile – mobilă ușor de reconfigurat, pentru lucru individual, în perechi sau în grupuri. Astfel, se poate trece de la predare frontală la activități colaborative.

– Colțuri de liniște și reflecție – spații special amenajate în clasă (cu icoane, candele, citate motivaționale) care oferă elevilor un cadru intim și liniștit pentru reculegere, rugăciune personală, meditație sau exprimarea gândurilor și emoțiilor într-un jurnal personal. Pot fi folosite la începutul orei sau pentru activități de autocunoaștere.

Învățare combinată (fizică și digitală)

– Învățare mixtă – combinarea lecțiilor desfășurate în clasă cu activități online. De exemplu: temele pot fi trimise prin platforme educaționale, iar elevii pot urmări materiale video sau audio religioase ca suport pentru reflecții sau dezbateri.

– Învățare în secvențe de format scurt – utilizarea de materiale digitale scurte (video, citate, versete, imagini cu mesaje morale) pentru a declanșa discuții sau pentru a oferi elevilor „cuvinte de înțelepciune” creștină ușor de reținut.

Învățarea prin utilizarea realității virtuale (VR) și augmentate (AR)

– Vizite virtuale – folosirea tehnologiei pentru vizitarea unor locuri cu semnificație religioasă (mănăstiri, biblioteci, muzee, biserici istorice, monumente istorice etc), fără a ieși din clasă. Aceste experiențe pot fi completate cu activități de cercetare, prezentări sau reflecții scrise.

– Simulări și reconstituiri – folosirea aplicațiilor care reconstituie evenimente biblice, epoci istorice sau viețile sfinților, pentru ca elevii să înțeleagă mai profund contextul religios și mesajul spiritual al acestor momente.

Învățare personalizată și adaptată

– Trasee personalizate de învățare – profesorul poate crea activități diferențiate în funcție de nevoile, nivelul și interesele elevilor, de specificul experienței religioase a acestora.

– Accesibilitate pentru toți elevii – folosirea diverselor forme de exprimare (scris, vorbit, desenat, înregistrări audio), astfel încât fiecare elev să-și poată exprima ideile și trăirile religioase într-un mod autentic și accesibil.

Învățare prin colaborare și implicare comunitară

– Proiecte în echipă sau în parteneriat cu alte școli – realizarea de activități comune pe teme religioase sau morale.

– Campanii educative sau sociale – elevii pot organiza acțiuni caritabile, expoziții sau campanii în cadrul școlii sau al comunității, promovând valorile creștine precum solidaritatea, iertarea sau respectul față de aproapele.

Practici cu rol spiritual și emoțional

– Momente de rugăciune sau liniște – la începutul sau finalul orei, dimineața, seara și la servirea meselor, pot fi introduse scurte momente de rugăciune, liniște meditativă/ contemplativă sau de ascultare a unei reflecții audio cu mesaj religios.

– Lectură religioasă ghidată – citirea unor texte religioase sau morale urmată de reflecții personale, scrise sau în grup. Se pot folosi fragmente din Biblie, Sfinții Părinți, autori contemporani sau mărturii de credință.

– Scrierea duhovnicească – activități precum „Scrisoare către Prietenul meu, Dumnezeu", „Jurnalul inimii mele" sau „Gândul zilei", prin care elevii își pot exprima trăirile interioare, dorințele, mulțumirile sau întrebările existențiale.

Inteligența artificială ca facilitator al învățării (sub îndrumarea profesorului)

– Elevii utilizează aplicații bazate pe inteligență artificială pentru a explora conținuturi religioase, sub îndrumarea profesorului.

– IA oferă explicații suplimentare, exemple, sinteze sau definiții pentru o mai bună înțelegere a temelor studiate.

– Profesorul ghidează activitatea, stabilește obiective clare și monitorizează modul în care elevii folosesc IA.

Prin valorificarea acestor contexte și medii de învățare, elevul este plasat în centrul procesului educațional, ca participant activ, nu doar receptor de informații, formându-se nu doar competențele cognitive, ci și dimensiunea emoțională și spirituală a elevului, care creează punți de legătură între tradiție și inovație, între valorile perene ale credinței și cerințele societății actuale. Astfel, Studiul Sfintei Scripturi devine o disciplină vie, ancorată în realitate, cu impact formator asupra caracterului, atitudinilor și alegerilor personale.

D. Aspecte privind evaluarea

Strategii de evaluare și feedback formativ în studiul biblic (îmbinarea evaluării formative cu cea sumativă)

Evaluarea trebuie să fie un proces continuu, care oferă feedback constructiv și ghidează deciziile didactice (proiectarea didactică). Evaluarea în cadrul disciplinei *Studiul Sfintei Scripturi* nu se limitează la măsurarea reproducerii informațiilor, ci are rolul de a urmări formarea competențelor teologice aplicative, capacitatea de argumentare, discernământul duhovnicesc și asumarea unei atitudini responsabile față de Cuvântul lui Dumnezeu. Profesorul își formulează actul evaluativ pornind de la patru întrebări esențiale: *de ce evaluez*, *ce evaluez*, *cum evaluez* și *ce feedback ofer*.

1. De ce evaluez? — scopul formativ al evaluării

Evaluarea este concepută pentru a verifica dacă elevii pot aplica principiile de hermeneutică biblică asupra unui text concret, de exemplu *Decalogul (IX.6.4)*, și nu doar să reproducă conținutul acestuia. Astfel, accentul se mută de la memorare la aplicare și interpretare. Profesorul urmărește să observe dacă elevul poate identifica sensurile literal, moral și duhovnicesc ale textului, înțelegând mesajul teologic dincolo de simpla reproducere a informației. Prin urmare, evaluarea devine formativă, având ca scop ghidarea elevului în procesul de învățare continuă.

2. Ce evaluez? — conținutul și competențele vizate

Evaluarea se centrează pe competențe și performanțe observabile, nu doar pe cunoștințe declarative. Un exemplu concret este portofoliul tematic, utilizat în evaluarea sumativă. Acesta cuprinde teme etice sau exegetice redactate de elevi, în care se verifică abilitatea de argumentare orală și scrisă, precum și corectitudinea citării contextului biblic.

Prin portofoliu, profesorul urmărește:

- *CG 2 Valorificarea aplicată a dimensiunilor dogmatice, morale şi spirituale ale mesajului scripturistic;*
- *IX.CS 2.2. Utilizarea noţiunilor de ermineutică biblică în raport cu textul scripturistic;*
- *IX.CS 2.3. Înțelegerea corectă a mesajului scripturistic în cheia sensului literal și/sau simbolic al acestora;*
- Gradul de alfabetizare religioasă, reflectat în modul de folosire a citatelor din Scriptură;
- Capacitatea de structurare a argumentului și coerența logică a expunerii.

Această formă de evaluare sprijină dezvoltarea unei gândiri critice și a unei exprimări autentice a credinței.

3. Cum evaluez? — instrumente formative și observarea atitudinilor

În activitatea curentă, profesorul aplică evaluarea formativă prin instrumente simple, dar constante. De exemplu, fișa de observație permite notarea frecvenței și calității intervențiilor spontane, a feedback-ului oferit între colegi și a modului în care elevii respectă regulile dialogului. Prin această metodă, se evaluează atitudinile și comportamentele formative, cum ar fi:

- respectul pentru interlocutor;
- disponibilitatea la ascultare și colaborare;
- implicarea în procesul de reflecție teologică.

În funcție de datele observate, profesorul ia decizii pedagogice rapide, cum ar fi ajustarea ritmului lecției sau intervenția pentru a regla comportamentele perturbatoare (de exemplu, tendința de a întrerupe colegii).

4. Ce feedback ofer și ce decizii iau? — personalizarea intervenției

Feedback-ul profesorului are un caracter constructiv, concret și personalizat. De exemplu: „Analiza ta asupra *Botezului Domnului (4.4)* este corectă, dar lipsește conexiunea cu profeția din *Deut. 18* (IX.6.13 – Profetul cel Mare). Te rog ca la începutul orei următoare să prezinți legătura dintre cele două texte". Această formă de feedback:

- recunoaște progresul elevului;
- indică precis ce trebuie îmbunătățit;
- oferă o măsură remedială, transformând greșeala într-o oportunitate de învățare.

Profesorul practică astfel evaluarea diferențiată, adaptând cerințele și intervențiile în funcție de nivelul fiecărui elev. Rezultatul este un proces evaluativ care sprijină reflecția teologică, coerența doctrinară și responsabilitatea față de textul sfânt.

Proiectare didactică aplicativă: de la conținut biblic la strategie și evaluare

Implementarea programei la disciplina *Studiul Sfintei Scripturi* necesită corelarea coerentă între conținuturile biblice, strategiile de predare și metodele de evaluare, astfel încât elevul să devină capabil să interpreteze, să reflecteze și să aplice adevărurile de credință în viața personală și comunitară. Scopul este de a demonstra cum conținuturile devin instrumente pentru dezvoltarea competențelor și atitudinilor specifice absolventului de teologie.

Exemplele următoare ilustrează modul concret în care competențele specifice pot fi formate și evaluate într-o manieră activă, interdisciplinară și centrată pe elev.

1. Hermeneutica biblică (IX.1.7) – Atelier de interpretare tipologică

Pornind de la textul *Șarpele de aramă (Num. 20–21)*, elevii participă la un atelier de investigație teologică în care aplică principiile hermeneuticii biblice pentru a realiza o micro-exegeză tipologică. Scopul activității este identificarea legăturii dintre simbolul veterotestamentar și împlinirea sa hristologică (In. 3, 14 – prefigurarea Crucii). Această formă de învățare activă dezvoltă gândirea analitică, competențele teologice de interpretare și încurajează colaborarea prin evaluare reciprocă (peer assessment). Elevii folosesc o grilă simplă de evaluare, în care notează coerența argumentului, fidelitatea față de textul biblic și claritatea exprimării. Evaluarea este formativă, vizând aplicarea practică a principiilor hermeneutice.

2. Predica de pe munte (IX.5.4) – Dezbatere etică în context digital

Conținutul Fericirilor (Mt. 5, 3–12) este abordat printr-o dezbatere autentică despre actualitatea mesajului evanghelic în lumea digitală contemporană. Elevii discută despre semnificația expresiei „fericiți cei săraci cu duhul" și o raportează la etică, comunicare responsabilă și securitate cibernetică. Strategia combină învățarea etică și experiențială, oferind elevilor ocazia de a-și exprima judecăți morale argumentate și de a exersa oratoria teologică. Evaluarea se realizează printr-o fișă de observare comportamentală, care notează calitatea argumentării, respectul față de opiniile contrare și atitudinea colaborativă. Scopul nu este „nota", ci măsurarea progresului în atitudini și valori creștine.

3. Nașterea lui Iisus Hristos (IX.4.2) – Învățare experiențială și contextualizată

Profesorul propune o vizită la iconostasul bisericii locale sau la un muzeu de artă religioasă, pentru a analiza icoana Nașterii Domnului. Elevii identifică personajele biblice și evenimentele (ex.: Închinarea Magilor), apoi corelează imaginea iconografică cu textul evanghelic (Mt. 2; Lc. 2, 1–20). Activitatea dezvoltă gândirea simbolică și competența cultural-religioasă, încurajând recunoașterea unității dintre textul sfânt și patrimoniul iconografic. Evaluarea este sumativă, realizată printr-un portofoliu de reflecție (aprox. 200 de cuvinte), în care elevii exprimă legătura dintre mesajul biblic și expresia vizuală a credinței. Această metodă cultivă sensibilitatea religioasă și competența de integrare culturală.

4. Iosif cel drept (IX.3.4) – Studiu de caz și învățare colaborativă

Tema iertării este abordată printr-un studiu de caz colaborativ, în care elevii, organizați în grupuri mici, analizează etapele suferinței și ale reconcilierii lui Iosif cu frații săi. Elevii cu ritm înalt (nivel CS) realizează o analiză comparativă între iertarea lui Iosif și cea din *Parabola Fiului Risipitor (Lc. 15)*, demonstrând capacitatea de aplicare a principiilor hermeneutice la texte diferite. Evaluarea are caracter formativ, fiind bazată pe implicarea activă în grup, coerența discuției și atitudinea față de colegi. Profesorul ia decizii pedagogice diferențiate: elevii care nu reușesc să stabilească legăturile teologice primesc o fișă remedială scurtă la următoarea oră, pentru consolidarea competenței.

5. Istoria textului cărților Sfintei Scripturi (IX.1.5) – Învățare digitală responsabilă

Această secvență are rolul de a forma competențe digitale și etice în utilizarea surselor teologice. Elevii participă la un atelier digital în care analizează primele versete din Facerea, capitolul 1, în limba greacă, folosind baze de date sau aplicații biblice online. Se discută despre riscurile erorilor de traducere și despre responsabilitatea intelectuală în citarea surselor. Evaluarea se realizează prin portofoliu digital, unde elevii prezintă un citat corect, complet și verificat, demonstrând discernământ și competență digitală selectivă. Această activitate promovează etică digitală, alfabetizare biblică și autonomie intelectuală.

Prin aceste exemple, profesorul de *Studiul Sfintei Scripturi* îmbină metoda, conținutul și evaluarea într-un proces coerent de formare integrală. Evaluarea devine parte a învățării, iar elevul este provocat să fie cititor activ, interpret reflexiv și mărturisitor responsabil al Cuvântului lui Dumnezeu.

Concluzii – caracterul aplicativ al sugestiilor metodologice

Sugestiile metodologice oferă un cadru practic, viu și flexibil pentru implementarea programei la disciplina *Studiul Sfintei Scripturi*. Acestea susțin o pedagogie a implicării, reflecției și comuniunii, orientată spre formarea integrală a elevului teolog. Prin activitățile propuse, profesorul poate cultiva abilități autentice – de lectură duhovnicească, gândire critică, discernământ moral și angajament comunitar – valorificând resursele tradiției ortodoxe în dialog cu contemporaneitatea.

Caracterul aplicativ al acestor sugestii metodologice nu este un accesoriu, ci esența unei pedagogii eficiente în învățământul teologic. Scopul final nu este ca elevul să acumuleze informații, ci să se formeze integral.

- Investigația îl transformă pe elev dintr-un receptor pasiv într-un explorator activ al istoriei și credinței.
- Cercetarea exegetică îl inițiază în dialogul viu al Tradiției, învățând să asculte graiul Sfinților Părinți și să-și construiască o înțelegere bogată și nuanțată.
- Proiectele complexe simulează modul în care cunoștințele teologice se aplică în realitate: nu izolat, ci integrat, în context liturgic, istoric și comunitar. Ele dezvoltă competențe transversale precum gestionarea unui proiect, lucrul în echipă și comunicarea.
- Utilizarea tehnologiei nu este un scop în sine, ci o unealtă puternică pentru a deschide uși către textele originale, resursele primare și prezentarea creativă a conținuturilor.

Toate aceste sugestii metodologice, aplicate cu pricepere și dragoste pedagogică, nu vor produce doar elevi care „știu” despre Biblie sau Sfânta Scriptură, ci tineri care sunt capabili să o cerceteze/”investigheze”, să o interpreteze în comuniune cu Biserica și în Duhul Bisericii, să o conecteze cu viața Bisericii de azi și, în cele din urmă, să se lase transformați de ea. Aceasta este trecerea de la o cunoaștere inertă la o înțelepciune vie, care este scopul ultim al oricărui demers educațional autentic creștin.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Grad didactic/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
Rus Radu-Valer	Preot, Profesor	Liceul Ortodox *Episcop Roman Ciorogariu* – Oradea, Bihor
Gălușcă Mirel	Profesor	Seminarul Teologic Ortodox *Veniamin Costachi* - Mănăstirea Neamț, Neamț
Vild Marian	Preot, Conferențiar universitar doctor	Facultatea de Teologie Ortodoxă *Justinian Patriarhul* – București, Universitatea din București

RESPONSABILI/CONSULTANȚI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Zăbavă Mihaela	Consilier	Centrul Naţional pentru Curriculum şi Evaluare	Responsabil CNCE
Pîslaru Cătălin	Inspector general	Ministerul Educaţiei şi Cercetării	Responsabil MEC
Rus Radu-Valer	Preot, Profesor	Liceul Ortodox *Episcop Roman Ciorogariu* – Oradea, Bihor	Coordonator științific

RESPONSABILI/COORDONATORII/COLABORATORI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Beldiman Nicuşor	Preot, Profesor universitar doctor, Consilier Patriarhal	Administraţia Patriarhală, Facultatea de Teologie Ortodoxă *Justinian Patriarhul* – București, Universitatea din București	Coordonator - Patriarhia Română
Andrei Constantin	Preot, Inspector patriarhal	Administraţia Patriarhală	Responsabil - Patriarhia Română
Mihăilă Alexandru	Conferențiar universitar doctor	Facultatea de Teologie Ortodoxă *Justinian Patriarhul* – București, Universitatea din București	Consultant ştiinţific
Hârlăoanu Paul-Cezar	Preot, Conferențiar universitar doctor	Facultatea de Teologie Ortodoxă *Dumitru Stăniloae* – Iași, Universitatea *Alexandru Ioan Cuza*	Membru Comisie - Patriarhia Română
Hrișcă Bogdan-Mihai	Arhidiacon, Profesor doctor	Liceul Teologic Ortodox *Mitropolitul Dosoftei* – Suceava, Suceava	Membru Comisie - Patriarhia Română
Mureșan Mihai-Andrei	Preot, Profesor doctor	Colegiul Ortodox *Mitropolitul Nicolae Colan*, Cluj-Napoca, Cluj	Membru Comisie - Patriarhia Română
Preda Sabin	Diacon, Lector universitar doctor	Facultatea de Teologie Ortodoxă *Justinian Patriarhul* – București, Universitatea din București	Membru Comisie - Patriarhia Română
Stăiculescu Angel-Cristian	Diacon, Profesor doctor	Seminarul Teologic Ortodox S*fântul Grigorie Teologul* – Craiova, Dolj	Membru Comisie - Patriarhia Română
Oprea Carmen	Inspector școlar	Inspectoratul Școlar Județean Dolj	Consultant Științific

Anexa nr. 46

Programa școlară pentru disciplina

Catehetică
Cultul Ortodox

Clasa a XI-a
Curriculum de specialitate (CS)
Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea Teologie Ortodoxă

Învățământ liceal

- 2026 -

Anexa nr. 46
Programa școlară pentru disciplina *Catehetică, Cultul Ortodox,*
clasa a XI-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea Teologie Ortodoxă*

NOTĂ DE PREZENTARE

Disciplina *Catehetică* se studiază în cadrul filierei vocaționale, profilul teologic, cultul ortodox, conform OMEC nr. 4.350/2025, privind aprobarea planurilor-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, anexa nr. 23. În planul-cadru, *Catehetica* este disciplină din curriculumul de specialitate (CS), căreia i se alocă 1 oră/săptămână în clasa a XI-a, la specializarea Teologie Ortodoxă. Programa curentă este proiectată în acord cu această încadrare.

Studiul *Cateheticii* este fundamentat pe *Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023*, cu modificările și completările ulterioare, și este susținut de documente europene și internaționale de referință – precum *Recomandarea Consiliului Uniunii Europene* (2018) privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții, Cadrul european al calificărilor (EQF), *Repere pentru proiectarea, actualizarea și evaluarea Curriculumului național. Cadrul de referință al Curriculumului național*, aprobat prin OME nr. 3.239/2021; *Profilul de formare al absolventului*, aprobat prin OME nr. 6.731/2023; rapoarte UNESCO și OECD – care evidențiază importanța dezvoltării competențelor de comunicare, gândire critică, reflecție etică și responsabilitate civică.

Catehetica contribuie direct la profilul de formare al absolventului de liceu teologic ortodox prin:

- utilizarea corectă a limbajului teologic, oral și scris;
- corelarea cunoștințelor religioase cu cele dobândite la alte discipline;
- interpretarea faptelor și fenomenelor cotidiene în raport cu valorile religioase proprii și cu respectul față de diversitatea lumii contemporane;
- valorizarea învățăturilor de credință în viața comunității;
- transpunerea valorilor religioase în atitudini și comportamente responsabile;
- transferul competențelor teologice în contexte variate (școală, parohie, spațiu digital, viață socială).

Finalitatea disciplinei este formarea elevilor pentru comunicarea vie a Sfintei Evanghelii și a Sfintei Tradiții, prin înțelegerea fundamentelor biblice și patristice ale catehezei, exersarea limbajului teologic, raportarea critică la cultura contemporană (inclusiv mediul digital) și elaborarea unor cateheze simple și coerente, adaptate diverselor categorii de vârstă din comunitatea bisericească.

Programa este elaborată potrivit modelului curricular centrat pe competențe și urmărește o progresie clară:

- identificarea noțiunilor fundamentale ale catehezei;
- utilizarea limbajului teologic în comunicare orală și scrisă;
- analizarea legăturilor cu celelalte discipline teologice și cu realitățile sociale și culturale actuale;
- elaborarea și evaluarea critică a unor cateheze de nivel liceal, cu fundament biblic și patristic.

Specificul disciplinei este formativ și practic. În conexiune cu notele specifice ale planului-cadru pentru profilul teologic ortodox, programa susține integrarea învățării cu practica liturgică desfășurată în capela școlii, ca spațiu de înțelegere și trăire a credinței; această legătură întărește caracterul aplicativ al demersului catehetic.

În acord cu noile planuri-cadru (2025), programa este structurată astfel:

- notă de prezentare;
- competențe generale;
- competențe specifice și activități de învățare;
- sugestii metodologice.

Competențele și activitățile de învățare sunt formulate pentru nivelul liceal – primul contact cu disciplina *Catehetica*, pregătind aprofundarea ulterioară la nivel universitar.

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte diverse.

Competențele generale se referă la achizițiile pe care elevul le dobândește la disciplinele teologice, în general, și, la Catehetică, în special, pe parcursul întregului ciclu liceal. Acestea au un dublu rol: pe de o parte, reflectă contribuția disciplinei la profilul de formare al absolventului și, implicit, la dezvoltarea competențelor-cheie; pe de altă parte, structurează disciplina în funcție de profilul de formare.

Competențele specifice derivă din competențele generale și reprezintă etape intermediare în dobândirea acestora, fiind formate pe parcursul unui an școlar. Ele sunt adaptate nivelului de dezvoltare al elevilor, ghidează evaluarea performanțelor acestora și oferă cadrul pentru organizarea demersului didactic. Ca etape ale formării

competențelor generale, competențele specifice evidențiază progresia acestora de la un an de studiu la altul, contribuind treptat la dezvoltarea competenței generale.

Derivarea lor presupune o diferențiere atentă a etapelor procesului de învățare, astfel încât, la finalul studiului disciplinei *Catehetică*, elevii să fi dobândit competențele generale corespunzătoare.

Activitățile de învățare constituie contexte în care competențele specifice sunt dezvoltate, exersate și consolidate. Ele au rol orientativ și recomandativ pentru profesori, oferindu-le libertatea de a folosi exemplele propuse de programa școlară, de a le completa sau de a le înlocui, astfel încât să adapteze procesul didactic la realitățile concrete ale clasei. În acest mod, crearea de parcursuri de învățare individualizate și personalizate nu mai rămâne un simplu ideal, ci devine realizabilă prin metode și modalități concrete de aplicare.

Conţinuturile învăţării sunt organizate pe domenii şi reprezintă achiziţii de bază prin care se urmăreşte formarea competentelor elevilor. La nivelul fiecărei clase, programa prezintă o ofertă curriculară care include aspecte de învățătura creștină, dialogul interreligios și intercultural, formarea morală aplicată și implicarea responsabilă în viața comunitară.

Proiectarea are în vedere suplețea și adaptabilitatea: distribuția anuală a conținuturilor pornește de la alocarea de 1 oră/săptămână pe durata anului școlar, cu rezervarea unui timp substanțial pentru consolidare, remediere, recapitulări și aplicații (prin segmentul la dispoziția profesorului). Conținuturile au fost calibrate ținând cont de cele 36 de săptămâni de studiu, dintre care 2 săptămâni sunt destinate programelor naționale „Școala altfel” și „Săptămâna verde”, iar aproximativ 25% din timp (cca. 8 ore) rămâne la dispoziția profesorului.

Evaluarea vizează măsurarea standardizată a progresului (prin standarde curriculare de învățare și standarde naționale de evaluare) și utilizează instrumente variate: portofoliu catehetic, proiect, prezentare orală, observație sistematică, rubrici analitice – într-un echilibru între evaluarea formativă și cea sumativă.

Prin îmbinarea tradiției (Scriptură, Sfinți Părinți, Părinți ai Bisericii) cu contextualizarea (limbaj accesibil, dialog cu cultura digitală), *Catehetica* oferă elevilor competențe transferabile pentru participarea conștientă la viața Bisericii și pentru implicarea responsabilă în comunitate, motivându-i să își asume rolul de martori activi ai credinței în lumea contemporană.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

C.G.1	**Identificarea noțiunilor fundamentale ale catehezei (definiție, rol, obiective, factori implicați)**
C.G.2	**Utilizarea limbajului teologic ortodox în expuneri orale și scrise, pentru prezentarea unor teme catehetice de bază**
C.G.3	**Analizarea legăturilor dintre catheză, celelalte discipline teologice și realitățile culturale și educaționale contemporane**
C.G.4	**Elaborarea unor cateheze simple și coerente, cu fundament biblic și patristic, adaptate diverselor categorii de vârste și evaluate critic**

CLASA a XI-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G. 1 - Identificarea noțiunilor fundamentale ale catehezei (definiție, rol, obiective, factori implicați)

XI. CS.1.1. Definirea termenilor de bază: catheză, catehetică, catehet, catehumen, catehizare
- realizarea unui glosar de termeni în caiet - completarea unui rebus sau quiz cu termeni catehetici - compararea termenilor „catheză” și „ora de religie” într-o schemă
XI. CS.1.2. Enumerarea obiectivelor principale ale catehizării
- listarea obiectivelor catehezei într-o sesiune de brainstorming - reprezentarea grafică a obiectivelor sub formă de poster sau hartă mentală - dezbaterea rolului catehezei în viața tinerilor, cu exemple concrete
XI. CS.1.3. Evidențierea rolului catehezei în viața Bisericii și a comunității creștine
- analiza unui articol sau material video despre catheză în parohie sau comunitate - argumentarea în scris a modului în care cateheza întărește viața de credință - organizarea unei discuții de grup privind rolul catehezei în societatea modernă
XI. CS.1.4. Recunoașterea factorilor implicați în educația religioasă (familie, școală, Biserică, mediul digital)
- clasificarea factorilor educației religioase într-o diagramă Venn - realizarea unui interviu cu un catehet sau un preot privind rolul Bisericii în educația religioasă și prezentarea concluziilor despre relația acesteia cu familie, școala și mediul digital - crearea unei prezentări digitale despre influența mediului online asupra credinței

C.G. 2 - Utilizarea limbajului teologic ortodox în expuneri orale și scrise, pentru prezentarea unor teme catehetice de bază

XI. CS.2.1. Exersarea terminologiei catehetice prin redactarea unor texte scurte
- scrierea unui paragraf despre credință folosind termeni teologici - rescrierea unui text simplu într-un limbaj teologic corect - elaborarea unui mini-dicționar ilustrat de termeni catehetici
XI. CS.2.2. Susținerea unor prezentări orale pe teme catehetice simple, cu vocabular adecvat
- susținerea unei prezentări de trei minute pe tema „Importanța rugăciunii” - exersarea exprimării orale în perechi utilizând vocabular teologic - dezbatere în clasă despre „Tânărul credincios de azi”
XI. CS.2.3. Aplicarea terminologiei teologice în explicarea diferitelor tipuri de catheză

- completarea unui tabel comparativ cu tipurile de cateheză - redactarea unei fișe de lucru pentru o cateheză morală sau dogmatică - prezentarea orală a caracteristicilor unui tip de cateheză ales

C.G. 3 – Analizarea legăturilor dintre cateheză, celelalte discipline teologice și realitățile culturale și educaționale contemporane

XI. CS.3.1. Identificarea legăturilor dintre cateheză și alte discipline teologice
- schematizarea relațiilor dintre Catehetică, Dogmatică și Morală - redactarea unei compuneri despre modul în care Dogmatica sprijină Catehetica - organizarea unei discuții de grup despre unitatea disciplinelor teologice
XI. CS 3.2. Analizarea textelor biblice și patristice ca resurse fundamentale pentru cateheză
- examinarea unui fragment biblic în paralel cu un text patristic - redactarea unei fișe de resurse cu citate biblice și patristice - prezentarea orală a unui citat patristic explicat pe înțelesul colegilor
XI. CS 3.3. Explicarea influenței mediului cultural și digital asupra catehezei
- analizarea unei postări catehetice din mediul online - evaluarea impactului mass-media asupra religiozității tinerilor - crearea unui afiș digital cu un mesaj catehetic
XI. CS 3.4. Interpretarea critică a provocărilor actuale pentru cateheză
- analizarea critică a unei știri false cu conținut religios - redactarea unui eseu despre cateheză și individualismul contemporan - simularea unui dialog între preot și tineri despre provocările lumii actuale

C.G.4 – Elaborarea unor cateheze simple și coerente, cu fundament biblic și patristic, adaptate diverselor categorii de vârste și evaluate critic

XI. CS 4.1. Conceperea structurii unei cateheze, respectând etapele logico-psihologice
- completarea unei fișe cu etapele catehezei - elaborarea unui plan de cateheză pe o temă simplă - argumentarea în grup a importanței unei etape din structura catehezei
XI. CS 4.2. Elaborarea unei cateheze scrise, cu fundament biblic și patristic
- redactarea unei cateheze pe tema Fericirilor - conceperea, în echipă, a unei cateheze despre rugăciune cu citate biblice ca argument - completarea unei cateheze neterminate cu resurse patristice
XI. CS 4.3. Adaptarea unei cateheze la diferite categorii de public
- rescrierea aceleiași cateheze pentru copii și pentru adulți - explicarea rugăciunii „Tatăl nostru” unui copil de 8 ani - prezentarea orală a unei teme într-un limbaj accesibil colegilor
XI. CS 4.4. Susținerea orală a unei cateheze în fața colegilor
- prezentarea unei cateheze de cinci minute în fața clasei - expunere unei cateheze în grupuri mici, urmată de feedback - simularea unei cateheze prin joc de rol: elevul-catehet și colegii-catehumeni
CS 4.5 Evaluarea critică a unei cateheze
- aplicarea unei grile de evaluare la cateheza unui coleg - redactarea unei autoevaluări privind punctele tari și aspectele de îmbunătățit - argumentarea colectivă a caracteristicilor unei cateheze reușite

CLASA a XI-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
I. Generalități	1.1. Denumirea, importanța și exigențele Cateheticii 1.2. Obiectivele catehizării 1.3. Factorii implicați în educația religioasă prin cateheză
II. Din istoria catehezei	2.1. Mântuitorul Hristos – Învățătorul Desăvârșit. Pedagogia comunicării Scripturii 2.2. Școli catehetice reprezentative pentru antichitatea creștină 2.3. Cateheza în perioada patristică 2.4. Catehezele Sf. Chiril al Ierusalimului. Studiu de caz 2.5. Catehetica și cateheza în spațiul românesc din veacurile XIX–XX
III. Cateheza. Aspecte practice	3.1. Mijloace de catehizare în Biserică 3.2. Tipuri de cateheză: dogmatică, istorică, liturgică, morală. 3.3. Tehnici de comunicare și dialog în cateheză 3.4. Cateheza: Momentele logico-psihologice și importanța pregătirii ciclurilor catehetice 3.5. Pregătirea aperceptivă și anunțarea temei. Cateheză: Virtuțile teologice în viața creștinilor. 3.6. Tratarea și argumentarea. Cateheză: Ce înseamnă a crede? (virtutea credinței) 3.7. Intuiția și generalizarea. Cateheză: Să speri chiar și atunci când pare imposibil (virtutea nădejdii) 3.8. Recapitularea și aplicarea. Cateheză: Dragostea – împlinirea tuturor virtuților (virtutea dragostei) 3.9. Importanța utilizării mijloacelor digitale în cateheză 3.10. Lectura pluridisciplinară – condiție pentru o cateheză completă. Sugestii de lectură

SUGESTII METODOLOGICE

Sugestiile metodologice pentru disciplina *Catehetică* se adresează profesorilor disciplinelor teologice de specialitate din învățământul liceal vocațional, având rolul de a orienta proiectarea demersului didactic și de a asigura coerența formării elevilor seminariști, viitori slujitori ai Bisericii, clerici sau mireni. Ele oferă repere pentru aplicarea relațiilor funcționale dintre competențele generale, competențele specifice, activitățile de învățare și conținuturile programei, evidențiind atât perspectiva profesorului ca formator de formatori, cât și pe cea a elevului – viitor catehet și propovăduitor.

Disciplina *Catehetică* are o finalitate teologică și pastorală, depășind orizontul formării morale generale. Ea urmărește formarea competențelor pre-pastorale, prin care elevii învață să înțeleagă, să transmită și să aplice conținuturile de credință în contexte catehetice concrete. Prin specificul ei, Catehetica se află în relație strânsă cu toate materiile teologice, în special cu *Dogmatica*, *Omiletica* și *Liturgica*, discipline care structurează gândirea teologică și capacitatea de comunicare eclesială. În acest sens, profesorul de *Catehetică* are un rol dublu: acela de a transmite cunoașterea teologică și, în același timp, de a modela conștiința duhovnicească, cultivând discernământul, empatia pastorală, responsabilitatea misionară a elevilor și, în special, evidențierea importanței rostirii mesajului evanghelic, inteligent, logic și corect din punct de vedere canonic-ortodox.

Demersul formativ propus valorifică viziunea modernă a formării integrale a elevului, prin îmbinarea competențelor teologice, morale și comunicative. Elevul de clasa a XI-a este încurajat să devină un tânăr capabil să analizeze critic și să argumenteze teologic, dar și să trăiască autentic credința, integrând în formarea sa personală dimensiunea duhovnicească și deschiderea față de provocările contemporane (mediul digital, cultura vizuală, responsabilitatea ecologică etc.).

Strategii de predare–învățare și dezvoltarea competențelor

Mediul de învățare în *Catehetică* va susține atât acțiunea practică, cât și reflecția interioară. Se recomandă organizarea orelor sub forma unui „atelier de catehză", în care elevii elaborează produse teologico-catehetice, alternând activitatea practică cu momente de rugăciune, meditație sau lectură religioasă ghidată. Spațiul educațional poate fi flexibil, cu posibilitatea reconfigurării pentru lucru individual, în perechi sau în grupuri. Se recomandă organizarea de exerciții progresive de comunicare teologică, care să cultive încrederea, claritatea și coerența discursului elevilor. Profesorul poate introduce, la începutul fiecărei unități de învățare, momente de „vorbire liberă" pe teme scurte, biblice sau morale, în care fiecare elev are ocazia să exprime o idee teologică personală, fără teama de evaluare formală. Pe măsură ce încrederea se consolidează, aceste exerciții vor evolua spre simulări de catehză, prezentări de trei minute, dialoguri tematice în perechi și dezbateri ghidate, în care accentul cade pe exprimarea calmă, fluentă și elegantă a conținutului. Astfel, sala de clasă devine un laborator al cuvântului catehetic, un spațiu al dezvoltării curajului interior, al vorbirii asumate și al conștiinței că teologia nu se învață doar pentru a fi cunoscută, ci și pentru a fi trăită și mărturisită. Abordarea conținuturilor (I. Generalități, II. Din istoria catehezei, III. Cateheza – aspecte practice) va fi una integrată, tratând temele ca bază de operare pentru formarea competențelor. *Modelul Iisus Hristos – Învățătorul Desăvârșit. Pedagogia comunicării Scripturii* (II.1) poate deveni un studiu de caz pentru tehnicile de comunicare și dialog (III.3), iar exemplificările istorice se vor corela constant cu aplicabilitatea practică în contextul actual al Bisericii.

În formarea competenței de identificare a noțiunilor fundamentale ale catehezei (C.G.1), activitatea didactică va conduce elevul către stăpânirea terminologiei de bază și către înțelegerea scopului catehizării, în special, și a educației religioase, în general. Se vor utiliza hărți conceptuale, diagrame Venn și tabele sintetice pentru clarificarea termenilor „catehză", „catehetică", „catehizare", „catehet" și „catehumen" (C.S. 1.1), pentru listarea obiectivelor catehezei (C.S. 1.2), pentru vizualizarea raportului dintre factorii educației religioase – familia, școala, Biserica și mediul digital; și pentru dezbateri privind rolul catehezei în viața comunității (C.S. 1.3). Brainstorming-ul, interviurile cu preoți sau cateheți și analiza de materiale video despre educația religioasă contribuie la consolidarea acestor noțiuni.

Pentru dezvoltarea competenței de utilizare a limbajului teologic ortodox (C.G.2), accentul se va plasa pe exersarea riguroasă a vocabularului teologic în contexte de comunicare autentice. Parafrazarea teologică (C.S. 2.1), micro-prezentările tematice (C.S. 2.2) și elaborarea unui mini-dicționar ilustrat vor contribui la formarea unui limbaj catehetic precis, coerent și expresiv. Competența de analiză a legăturilor dintre catehză, celelalte discipline teologice și realitățile culturale contemporane (C.G.3) presupune o învățare prin studiu comparativ și reflecție critică. Elevii vor analiza relațiile dintre *Catehetică*, *Omiletică*, *Studii Biblice*, *Dogmatică* și *Morală* (C.S. 3.1), vor interpreta texte biblice și patristice (C.S. 3.2), vor analiza conținuturi online cu tematică religioasă (C.S. 3.3) și vor aborda dilemele actuale – cum ar fi relația dintre credință și tehnologie, ecologia creștină sau etica digitală, discernământul și inteligența artificială – dintr-o perspectivă teologică și misionară.

Aplicarea competențelor se concretizează în elaborarea de cateheze simple, coerente și fundamentate biblic și patristic (C.G.4), printr-un proiect integrat de mini-catehză care urmează etapele logico-psihologice (III.4–III.8). Elevii vor redacta planuri de catehză (C.S. 4.1), vor elabora texte complete (C.S. 4.2), vor adapta conținutul pentru diferite vârste (C.S. 4.3) și vor exersa susținerea orală (C.S. 4.4). Activitățile pot include jocuri de rol (catehet–catehumen), analize de caz și dezbateri teologice. Portofoliul catehetic va reuni produsele scrise, jurnalul reflexiv și materialele digitale (afișe, podcasturi, prezentări multimedia), oferind o imagine de ansamblu a progresului teologic, expresiv și spiritual al elevului.

Demersul formativ va urmări totodată abordarea interdisciplinară, prin conexiuni cu istoria, filosofia, literatura și arta sacră, pentru a înlesni o înțelegere integrată a credinței. Interpretarea literară a temelor biblice, analiza simbolurilor artistice sau studiile despre influența culturală a Bisericii completează perspectiva teologică a catehezei. În mod particular, în clasa a XI-a, accentul se va plasa pe dezvoltarea competențelor de comunicare teologică și pastorală – capacitatea de a vorbi coerent, elegant și încrezător despre credință, de a construi argumente, de a răspunde la provocări contemporane și de a exprima adevărul cu iubire și discernământ.

Evaluare – rigoare, reflecție și reglare

Evaluarea în *Catehetică* trebuie să reflecte atât progresul cognitiv, afectiv și expresiv al elevului, cât și maturizarea sa duhovnicească și vocațională. Ea are un caracter formativ și continuu, sprijinind atât dezvoltarea

personală, cât și discernământul teologic. Evaluarea se va raporta la descriptorii de performanță corespunzători fiecărei competențe specifice, urmărind coerența între obiective, activități și rezultate.

Instrumentele de evaluare includ portofoliul personal/tematic (cu jurnal reflexiv), proiectele, observația sistematică, conversația evaluativă, fișele de autoevaluare și interevaluare, precum și proba practică de susținere a catehezei (C.S. 4.4). Aceasta are o funcție formativă centrală: elevii vor fi îndrumați să pregătească și să susțină cateheze proprii, treptat, în concordanță cu nivelul lor de competență. La început, prezentările se vor realiza în clasă, în grup restrâns, iar ulterior – pe măsură ce se dezvoltă capacitatea de exprimare publică – în capela școlii sau în contexte comunitare.

Susținerea catehezelor poate fi liberă sau sprijinită pe schițe și suporturi vizuale, evaluarea vizând claritatea teologică, fidelitatea față de textul biblic și patristic, adecvarea limbajului la public și coerența structurii. Feedback-ul colegial și reflecția personală vor fi încurajate, dezvoltând la elevi capacitatea de autoevaluare și asumare responsabilă a propriei formări teologice.

Evaluarea sumativă poate include eseul teologic structurat, analiza de problemă, testele de tip grilă (pentru consolidarea terminologiei) și prezentările tematice susținute oral. Accentul nu va cădea pe reproducerea informațiilor, ci pe capacitatea elevului de a traduce teologia în limbaj catehetic viu, de a articula gândirea morală și de a demonstra discernământ în raport cu temele contemporane.

În ansamblu, evaluarea în *Catehetică* devine o experiență de formare integrală – intelectuală, spirituală și pastorală. Ea confirmă nu doar dobândirea competențelor teologice, ci și capacitatea de a trăi și mărturisi credința de-o manieră educată și inteligentă.

Sugestii de aplicare contextuală a metodelor didactice

Aplicarea contextuală a metodelor didactice în *Catehetică* urmărește integrarea echilibrată a cunoașterii teologice, a reflecției spirituale și a formării abilităților de comunicare și discernământ. Profesorul nu doar transmite conținuturi, ci creează situații de învățare în care elevul devine actor activ, parte din proces, capabil să interpreteze, să exprime și să trăiască mesajul credinței.

1. Conversația euristică și problematizată

Prin conversația euristică, profesorul provoacă reflecția elevilor prin întrebări deschise și ghidate, menite să îi conducă la descoperirea personală a adevărului. Se exersează gândirea critică și exprimarea teologică, iar concluziile formulate de elevi devin expresii ale înțelegerii lor interioare. Metoda dezvoltă competențele C.G.1 și C.G.2, încurajând participarea activă și dialogul catehetic autentic.

2. Lectura dirijată a textelor biblice și patristice

Lectura dirijată, ghidată de profesor, sprijină interpretarea corectă a textului biblic și patristic. Elevii identifică ideile centrale, limbajul specific și implicațiile catehetice, formulând concluzii teologice proprii. Activitatea dezvoltă sensibilitatea duhovnicească și precizia terminologică, consolidând C.G.2 și C.G.3.

3. Studiul de caz teologic

Profesorul propune situații concrete inspirate din viața parohială, școlară sau digitală, pe care elevii le analizează din perspectiva teologiei practice. Cazurile pot privi teme morale, sociale sau pastorale („cum se transmite credința în mediul digital?”, „cum reacționează un creștin la nedreptate?”). Elevii formulează răspunsuri bazate pe Scriptură și Tradiție, exersând aplicarea practică a cunoștințelor. Metoda întărește C.G.3 și C.G.4, oferind experiențe de reflecție aplicată.

4. Analiza de problemă teologică

Analiza de problemă cultivă discernământul și raționamentul teologic. Elevii sunt invitați să investigheze dileme reale – personale, comunitare sau culturale – și să formuleze soluții coerente, argumentate biblic și patristic. Profesorul moderează reflecția, ghidând elevul spre o concluzie întemeiată, fără a impune o soluție unică. Metoda întărește competențele C.G.3 și C.G.4, dezvoltând spiritul critic, responsabilitatea morală și autonomia gândirii teologice.

5. Jocul de rol catehetic

Această metodă transformă ora într-un exercițiu practic de formare pastorală. Elevii interpretează rolul catehetului și al catehumenilor, comunicând un mesaj de credință clar și empatic. Activitatea se finalizează prin feedback reflexiv colectiv. Prin repetiție, elevii învață să vorbească liber, coerent și încrezător în fața colegilor, depășind teama de public. Este o metodă de bază pentru C.G.4.

6. Dezbaterea teologică ghidată

Dezbaterea ghidată încurajează exprimarea argumentată și respectuoasă. Profesorul formulează o temă actuală și organizează dialogul între grupuri, moderând și garantând coerența teologică a discursului. Elevii își construiesc argumentele și contraargumentele pe baza Sfintei Scripturi, a Sfinților Părinți și a teologilor contemporani. Metoda dezvoltă gândirea critică, ascultarea activă și capacitatea de dialog, formând C.G.2 și C.G.3.

7. Dezbaterea teologică structurată (Debate)

Debate-ul teologic este o formă avansată de exercițiu oratoric și apologetic. Profesorul selectează o temă de actualitate („Credința și știința se completează?”, „Poate fi internetul un spațiu al mărturisirii?”), împarte elevii în

echipe pro și contra și stabilește etapele de desfășurare. Elevii se documentează, formulează argumente teologice și susțin public pozițiile lor. Evaluarea se bazează pe rigoare teologică, claritate, respect și capacitate de comunicare publică. Metoda contribuie decisiv la formarea competențelor C.G.2 și C.G.3, stimulând exprimarea coerentă și curajoasă a credinței.

8. Portofoliul catehetic și proiectul aplicativ

Portofoliul reprezintă o formă de învățare reflexivă și evaluare formativă. Elevii adună în portofoliu planuri de catheză, analize teologice, fișe tematice și reflecții personale. Profesorul oferă feedback constructiv, iar elevii își autoevaluează progresul intelectual și duhovnicesc. Proiectele aplicative (mini-cateheze, podcasturi, prezentări vizuale) consolidează competențele digitale și colaborative.

9. Eseul teologic reflexiv

Eseul reflexiv oferă cadrul în care elevul sintetizează ceea ce a învățat și a trăit. Profesorul propune o temă deschisă, iar elevul elaborează o reflecție argumentată teologic, bazată pe texte scripturistice și patristice. Metoda favorizează interiorizarea conținuturilor și exprimarea matură a propriei experiențe de credință, sprijinind C.G.3 și C.G.4.

Prin utilizarea echilibrată a acestor metode, ora de *Catehetică* devine un spațiu viu de învățare și mărturisire, în care cunoașterea teologică se conjugă cu exercițiul responsabil al comunicării. Elevul este încurajat să gândească teologic, să se exprime cu claritate și discernământ și să-și asume treptat rolul de mărturisitor al credinței într-o lume în continuă schimbare. Profesorul, la rândul său, devine un model de dialog între Tradiție și contemporaneitate, cultivând echilibrul între exigența teologică și pedagogia inimii.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
Vidican-Manci Liviu	Preot, Conferențiar universitar doctor	Facultatea de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca, Universitatea *Babeș-Bolyai*, jud. Cluj
Coresciuc Roger	Preot, Conferențiar universitar doctor	Facultatea de Teologie Ortodoxă *Dumitru Stăniloae*, Universitatea *Alexandru Ioan Cuza*, Iași, jud. Iași
Chira Ioan	Preot, Profesor doctor	Colegiul Ortodox *Mitropolitul Nicolae Colan*, Cluj-Napoca, jud. Cluj

RESPONSABILI/CONSULTANȚI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Zăbavă Mihaela	Consilier	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare	Responsabil CNCE
Pîslaru Cătălin	Inspector general	Ministerul Educației și Cercetării	Responsabil MEC
Vidican-Manci Liviu	Preot, Conferențiar universitar doctor	Facultatea de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca, Universitatea *Babeș-Bolyai*, jud. Cluj	Coordonator științific

RESPONSABILI/COORDONATORI/COLABORATORI:

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Beldiman Nicuşor	Profesor universitar doctor, Consilier Patriarhal	Administraţia Patriarhală, Facultatea de Teologie Ortodoxă *Justinian Patriarhul* – București, Universitatea din București	Coordonator - Patriarhia Română
Andrei Constantin	Preot, Inspector patriarhal	Administraţia Patriarhală	Responsabil - Patriarhia Română
Vidican-Manci Liviu	Preot, Conferențiar universitar doctor	Facultatea de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca, Universitatea *Babeș-Bolyai*, jud. Cluj	Coordonator

Anexa nr. 47

Programa școlară pentru disciplina

Omiletică
Cultul Ortodox

Clasa a XII-a
Curriculum de specialitate (CS)
Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea Teologie Ortodoxă

Învățământ liceal

- 2026 -

Anexa nr. 47
Programa şcolară pentru disciplina *Omiletică, Cultul Ortodox,*
clasa a XII-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea Teologie Ortodoxă*

NOTĂ DE PREZENTARE

Disciplina *Omiletică* se studiază în cadrul filierei vocaționale, profilul teologic, cultul ortodox, conform OMEC nr. 4.350/2025 privind aprobarea planurilor-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, anexa nr. 23. În planul-cadru, *Omiletica* este disciplină din curriculum de specialitate (CS), căreia i se alocă 1 oră/săptămână în clasa a XII-a, la specializarea Teologie Ortodoxă. Programa curentă este proiectată în acord cu această încadrare.

Studiul *Omileticii* este fundamentat pe *Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023*, cu modificările şi completările ulterioare, şi este susținut de documente europene şi internaționale de referință – precum *Recomandarea Consiliului Uniunii Europene* privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții, *Cadrul european al calificărilor* (EQF), rapoarte UNESCO şi OECD – care evidențiază importanța dezvoltării competențelor de comunicare, gândire critică, reflecție etică şi responsabilitate civică.

Studierea disciplinei *Omiletica* în învățământul teologic are ca scop pregătirea viitorilor slujitori ai Bisericii pentru misiunea lor de propovăduire a învățăturii Mântuitorului Hristos, prin predică. Totodată, această disciplină şcolară îşi propune să formeze elevilor competenţe, valori şi atitudini în acord cu principiile Bisericii Ortodoxe şi cu cerinţele societăţii contemporane.

Omiletica contribuie direct la formarea profilului absolventului seminariilor/liceelor teologice prin:

- utilizarea corectă a limbajului teologic, oral şi scris;
- corelarea cunoştinţelor religioase cu cele dobândite la alte discipline;
- interpretarea faptelor şi fenomenelor cotidiene în raport cu valorile religioase proprii şi cu respectul faţă de diversitatea lumii contemporane;
- valorizarea învăţăturilor de credinţă în viaţa comunităţii;
- transpunerea valorilor religioase în atitudini şi comportamente responsabile;
- transferul competenţelor teologice în contexte variate (şcoală, parohie, spaţiu digital, viaţă socială).

Finalitatea disciplinei este formarea elevilor pentru comunicarea vie a Sfintei Evanghelii şi a Sfintei Tradiții, prin înțelegerea fundamentelor biblice şi patristice ale predicii, exersarea limbajului teologic, raportarea critică la cultura contemporană (inclusiv mediul digital) şi elaborarea unor predici simple şi coerente, adaptate diverselor categorii de vârstă din comunitatea bisericească.

Programa este elaborată potrivit modelului curricular centrat pe competențe şi urmăreşte o progresie clară:

- identificarea noțiunilor fundamentale ale predicii;
- utilizarea limbajului teologic în comunicare orală şi scrisă;
- analizarea legăturilor cu celelalte discipline teologice şi cu realitățile sociale şi culturale actuale;
- elaborarea şi evaluarea critică a unor predici, cu fundament biblic şi patristic.

Specificul disciplinei este formativ şi practic. În conexiune cu notele specifice ale planului-cadru pentru profilul teologic ortodox, programa susține integrarea învățării cu practica liturgică desfăşurată în capela şcolii, ca spațiu de înțelegere şi trăire a credinței; această legătură întăreşte caracterul aplicativ al demersului omiletic.

Structura programei şcolare de *Omiletică* include următoarele elemente:

- nota de prezentare;
- competențe generale;
- competențe specifice şi exemple de activități de învățare;
- conținuturi;
- sugestii metodologice.

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoştinţe, abilităţi şi atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte diverse.

Competențele generale se referă la achizițiile pe care elevul le dobândeşte la disciplina *Omiletică*, pe parcursul clasei a XII-a. Acestea au un dublu rol: pe de o parte, reflectă contribuția disciplinei la profilul de formare al absolventului şi, implicit, la dezvoltarea competențelor-cheie; pe de altă parte, structurează disciplina în funcție de profilul de formare.

Competențele specifice derivă din competențele generale și reprezintă etape intermediare în dobândirea acestora, fiind formate pe parcursul anului școlar. Ele sunt adaptate nivelului de dezvoltare al elevilor, ghidează evaluarea performanțelor acestora și oferă cadrul pentru organizarea demersului didactic. Derivarea lor presupune o diferențiere atentă a etapelor procesului de învățare, astfel încât, la finalul studiului disciplinei, elevii să fi dobândit competențele generale corespunzătoare.

Activitățile de învățare constituie contexte în care competențele specifice sunt dezvoltate, exersate și consolidate. Ele au rol orientativ pentru profesori, oferindu-le libertatea de a folosi exemplele propuse de programa școlară, de a le completa sau de a le înlocui, astfel încât să adapteze procesul didactic la realitățile concrete ale clasei. În acest mod, crearea de parcursuri de învățare individualizate și personalizate nu mai rămâne un simplu ideal, ci devine realizabilă prin metode și modalități concrete de aplicare.

Conţinuturile învăţării sunt organizate pe domenii şi reprezintă achiziţii de bază prin care se urmăreşte formarea competentelor elevilor. Programa prezintă o ofertă curriculară care include aspecte de învățătură creștină, dialogul interreligios și intercultural, formarea morală aplicată și implicarea responsabilă în viața comunitară

Sugestiile metodologice oferă exemple de strategii didactice, repere pentru planificarea demersului didactic și elemente pentru evaluarea continuă. Acestea includ recomandări privind desfășurarea efectivă a procesului de predare-învățare-evaluare centrat pe formarea competențelor, exemple de strategii didactice care sprijină realizarea competențelor specifice, precum și propuneri de abordare interdisciplinară și integrată.

Cadrele didactice sunt încurajate să planifice activitatea didactică pe baza competențelor, să adapteze activitățile la context și să utilizeze metode variate de evaluare, cu accent pe progresul și dezvoltarea elevului.

Proiectarea are în vedere suplețea și adaptabilitatea: distribuția anuală a conținuturilor pornește de la alocarea de 1 oră/săptămână pe durata anului școlar, cu rezervarea unui timp substanțial pentru consolidare, remediere, recapitulări și aplicații (prin segmentul la dispoziția profesorului). Conținuturile au fost calibrate ținând cont de cele 34 de săptămâni de studiu, dintre care 2 săptămâni sunt destinate programelor naționale „Școala altfel” și „Săptămâna verde”, iar aproximativ 25% din timp (cca. 8 ore) rămâne la dispoziția profesorului.

Prin utilizarea informațiilor din Sfânta Scriptură, din scrierile sfinților părinți și ale părinților bisericești, dar și ale predicatorilor ale căror cuvântări au fost tipărite sau înregistrate și transmise în mediul online, elevii care studiază *Omiletica* beneficiază de un tezaur deosebit de vast al învățăturii de credință, deosebit de util în pregătirea lor atât pentru școală, cât și pentru viață.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

C.G.1	**Analizarea importanței predicii în viața Bisericii prin evidențierea obiectivelor și a etapelor esențiale din evoluția sa istorică**
C.G.2	**Valorificarea integrată a cunoștințelor teologice și a elementelor de cultură generală în alcătuirea unor predici relevante și coerente**
C.G.3	**Redactarea unor predici argumentate biblic și patristic, adaptate contextului și auditoriului**
C.G.4	**Evaluarea rolului predicii ca mijloc de formare spirituală și comunicare teologică în viața Bisericii contemporane**

CLASA a XII-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G. 1 - Analizarea importanței predicii în viața Bisericii prin evidențierea obiectivelor și a etapelor esențiale din evoluția sa istorică

XII. CS.1.1. Argumentarea rolului *Omileticii* în împlinirea/realizarea activității pastoral-misionare a Bisericii
- redactarea unui eseu în care elevii argumentează cum contribuie *Omiletica* la misiunea Bisericii în societatea contemporană - participarea la o discuție de grup pentru a identifica și analiza mijloacele prin care Biserica ajută oamenii să-și îmbunătățească viața spirituală și socială - crearea unui blog sau jurnal online în care elevii publică reflecții și exemple despre importanța predicii în comunitățile lor, stimulând feedback-ul colegilor prin comentarii
XII. CS.1.2. Compararea particularităților predicii în diverse perioade istorice ale creștinismului
- redactarea unei compuneri despre caracteristicile predicii Mântuitorului Hristos și cele ale predicilor Sfinților Apostoli - prezentarea orală a diferențelor și asemănărilor dintre predicatorii din primele secole ale creștinătății și cei contemporani - realizarea unui video scurt sau podcast în care elevii explică aceste diferențe și asemănări, folosind aplicații simple de înregistrare și editare audio-video
XII. C.S.1.3. Analizarea evoluției limbajului și a stilului predicii în istoria creștinătății, evidențiind adaptarea la contextul cultural și teologic al fiecărei epoci, pentru a înțelege necesitatea integrării cunoștințelor teologice și culturale în mesajul omiletic contemporan
- identificarea și compararea elementelor de limbaj și stil din predici din primele veacuri și cele contemporane, explicând motivele schimbării (ex: evoluția limbajului, influențe culturale, nevoi ale audienței) - discuții ghidate despre rolul integrării temeiurilor biblice, patristice și culturale în adaptarea limbajului predicii la realitatea socială actuală - elaborarea unei hărți conceptuale care să conecteze evoluția limbajului cu sursele teologice și culturale utilizate

C.G. 2 – Valorificarea integrată a cunoștințelor teologice și a elementelor de cultură generală în alcătuirea unor predici relevante și coerente

XII. CS.2.1. Corelarea conținuturilor *Omileticii* cu cele ale altor discipline teologice (*Dogmatică*, *Morală*, *Liturgică* etc.)
- redactarea unui eseu despre relația dintre *Omiletică* și celelalte discipline teologice - prezentarea temelor de la alte discipline, pe care predicatorul le poate aborda în cadrul predicilor sale - crearea unei hărți mentale digitale folosind aplicații gratuite, în care elevii evidențiază legăturile dintre *Omiletică* și alte discipline teologice, apoi partajează și discută rezultatul în grup
XII. CS.2.2. Realizarea de comparații între predică și alte tipuri de discursuri (retorica antică, discursul contemporan etc.)

- dezbatere în clasă despre „Diferențele dintre retorică și predică” - analizarea modului de expunere a discursurilor, comparativ cu cel de expunere a predicilor, evidențiind genul proxim și diferența specifică - dezvoltarea unui glosar digital colaborativ cu termeni specifici retoricii și omileticii, completând definiții, exemple și legături către materiale video sau audio relevante
XII. CS.2.3. Fundamentarea conținutului predicii prin temeiuri biblice, patristice, literare și științifice relevante
- crearea unor fișe tematice cu citate din Sfinții Părinți și din opere literare relevante, pe care elevii le folosesc pentru aprofundarea și diversificarea predicilor - analiza unor predici contemporane pentru identificarea și comentarea modului în care sunt utilizate elementele biblice, patristice și culturale în comunicarea mesajului - revizuirea unei predici elaborate anterior prin adăugarea unor citate și informații din surse laice și științifice, pentru a-i spori relevanța și profunzimea - dezbatere pe teme interdisciplinare despre modul de valorificare a cunoștințelor științifice și culturale în fundamentarea unui mesaj religios relevant

C.G. 3 – Redactarea unor predici argumentate biblic și patristic, adaptate contextului și auditoriului

XII. CS.3.1. Utilizarea adecvată a limbajului teologic și a stilului omiletic în redactarea predicii
- sublinierea într-o predică scrisă, a sintagmelor/expresiilor, întâlnite frecvent în alte predici - analiza limbajului specific (termeni, expresii, figuri de stil cunoscute etc.) dintr-o predică audiată sau citită - crearea unui glosar digital cu termeni omiletici și expresii frecvente, cu exemple din predici reale - rescrierea unui paragraf de predică în urma analizei acestuia de către profesor
XII. CS.3.2. Selectarea surselor teologice relevante în fundamentarea predicii
- inventarierea surselor bibliografice din biblioteca unității de învățământ și a celor din biblioteca personală, care pot fi utilizate pentru documentarea și alcătuirea predicilor - completarea unor fișe de lucru cu surse biblice, patristice și teologice contemporane, indicând tema tratată și relevanța ei pentru predică - realizarea unei analize comparative (SWOT) între sursele bibliografice contemporane și cele din primele veacuri ale creștinătății, pentru a identifica punctele forte, punctele slabe, oportunitățile și amenințările fiecărui tip de sursă - analizarea de surse (biblice, patristice, literare) dintr-o predică audio sau scrisă, explicând rolul fiecărei surse în susținerea mesajului - crearea unui mini-ghid digital cu surse utile pentru predici tematice, grupate pe categorii și nivel de accesibilitate
XII. CS.3.3. Susținerea unei predici redactate personal, pe o temă dată/aleasă, respectând etapele și elementele de structură specifice
- lecturarea și analiza unei predici-model (scrisă sau audio-video) pentru identificarea structurii: introducere, temă biblică, dezvoltare, aplicabilitate, concluzie - folosirea unei fișe de structurare pentru organizarea ideilor în vederea redactării: introducere – idee principală – argumente – aplicare – concluzie. Expunerea unei predici în paraclisul școlii, înregistrarea acesteia și analizarea ei pe parcursul orelor de curs - redactarea propriu-zisă a predicii, individual, cu posibilitatea revizuirii în funcție de feedbackul profesorului sau al unui coleg - susținerea predicii în fața clasei, cu accent pe claritatea exprimării, voce, ritm, ton și contact vizual - autoevaluarea și evaluarea predicii (făcută de profesor și de colegi) cu ajutorul unei fișe: „Ce mi-a reușit?”, „Ce pot îmbunătăți?” - realizarea unui portofoliu tematic personal, cu predicile rostite de elevi - feedback constructiv în grup după susținerea predicii pentru a dezvolta abilități sociale și critice

C.G. 4 – Evaluarea rolului predicii ca mijloc de formare spirituală și comunicare teologică în viața Bisericii contemporane

XII. CS.4.1. Evidențierea rolului predicii în viața Bisericii și a creștinilor.
- lectura și discutarea unor texte patristice sau contemporane despre importanța predicii - realizarea individual sau în grup a unei fișe comparative cu funcțiile predicii (informativă, formativă, exhortativă, pastorală) - urmărirea unei predici video (ex: din Duminica a 3-a după Paști) și răspuns la întrebări de reflecție: „Ce aspecte din viața creștinului sunt vizate de această predică?”, „Care este mesajul central și cum se transmite?”

- căutarea și selecția resurselor digitale relevante despre rolul predicii
XII. CS.4.2. Identificarea nevoilor spirituale și contextuale ale credincioșilor în raport cu temele abordate în predică
- studiu de caz – adaptarea temelor omiletice la realitatea comunității (de exemplu: o parohie urbană cu mulți tineri educați, un sat tradițional cu populație îmbătrânită, o comunitate românească din diaspora) - dezbatere academică, pe teme precum: Este necesar ca predica să răspundă problemelor actuale ale credincioșilor?, Predica trebuie să fie scurtă și simplă pentru a fi eficientă?, Predica este mai eficientă decât cateheza sau programul religios pentru tineri?, Predicarea online este o formă legitimă de pastorație? etc. - exercițiu de prioritizare în vederea alegerii temelor relevante pentru predică, dintr-o listă cu 8-10 teme posibile de predică (de exemplu: pocăința, iertarea, suferința, criza sensului, consumismul, mântuirea, familia, moartea, frica, speranța) - crearea unui sondaj online, prin Google Forms sau alte platforme similare, pentru a colecta opiniile colegilor sau chiar ale membrilor comunității despre temele cele mai relevante pentru o predică actuală
XII. CS.4.3. Analiza eficienței comunicării teologice prin predică în contextul actual al Bisericii
- analiza unei predici reale (audio/video), pe aspecte stabilite împreună cu profesorul - crearea unui set de criterii pentru „o predică eficientă” (în grupuri mici), apoi aplicarea lor pe un exemplu - prezentare despre principiile comunicării eficiente în discursul religios contemporan - revizuirea critică a unei predici scrise (date de profesor sau elaborată de un coleg) - realizarea unui podcast pe tema „Ce înseamnă o predică eficientă?”, cu participarea unui invitat (preot sau specialist), în care elevii discută și analizează subiectul

CLASA a XII-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
I. Generalităţi	1.1. Definiția, obiectivele și importanța *Omileticii* 1.2. Predica, mijloc de promovare a valorilor morale 1.3. Temeiuri ale propovăduirii în Biserica Ortodoxă 1.4. Izvoarele predicii 1.5. Predica, predicatorul și ascultătorii predicii
II. Istoria predicii	2.1. Elemente semnificative din istoria predicii 2.2. Raportul dintre predica creștină și retorica greco-romană 2.3. Predica în Biserica Ortodoxă Română
III. Redactarea şi prezentarea predicii	3.1. Genurile predicii. Privire de ansamblu 3.2. Elaborarea predicii între teorie și practică 3.3. Identificarea de către predicator a surselor de informare și evaluarea credibilității lor 3.4. Stilul predicii 3.5. Rostirea și receptarea predicii
IV. Modele de predici	4.1. Predică exegetică la Duminica a XXVIII-a după Rusalii (Lc. 14, 16-24) 4.2. Predică la Duminica a XXXII-a după Rusalii (Lc. 19, 1-10) 4.3. Predică la Duminica vameşului şi a fariseului (Lc. 18, 10-14) 4.4. Predică tematică: despre pocăinţă – Duminica Fiului risipitor (Lc. 15, 11-32) 4.5. Predică istorică: „Despre Ortodoxie” – Duminica Ortodoxiei 4.6. Predică dogmatică: „Despre harul dumnezeiesc” – Duminica a doua din Postul Mare 4.7. Predică morală: „Despre desăvârşirea creştină” – Duminica a patra din Postul Mare (Mc. 9, 17-32) 4.8. Predică la Duminica slăbănogului (In. 5, 1-15) 4.9. Predică la Duminica a V-a după Paşti – Duminica femeii samarinence (In. 4, 5-42) 4.10. Predică la Duminica a XXX-a după Rusalii (Lc. 18, 18-27) 4.11. Cuvânt la instalarea preotului în parohie

SUGESTII METODOLOGICE

Sugestiile metodologice oferă repere esențiale pentru proiectarea, organizarea și desfășurarea eficientă a activităților de predare-învățare-evaluare în cadrul orelor de *Omiletică.* Acestea vizează sprijinirea cadrului didactic în personalizarea demersului educațional, prin integrarea unor metode didactice moderne, interactive și adaptate la profilul generației actuale de elevi, inclusiv prin dezvoltarea competențelor digitale.

Programa școlară actuală pentru disciplina *Omiletică* promovează o învățare centrată pe elev, care accentuează implicarea activă a elevului în procesul de învățare, contextualizarea conținuturilor religioase în realități de viață concrete, dimensiunea socială a învățării – cooperare, colaborare, empatie, responsabilizarea elevilor în raport cu propria dezvoltare morală, spirituală și civică și dezvoltarea competențelor digitale și media, esențiale pentru învățarea în secolul al XXI-lea.

A. Strategii didactice – revalorizări ale metodelor tradiționale, noi abordări

Pentru a atinge finalitățile educaționale specifice liceului și a forma competențe relevante, este necesară utilizarea unor metode variate, care îmbină gândirea critică, creativitatea, reflecția și tehnologia. Prezentăm sintetic o listă cu metode tradiționale și moderne, respectiv cu metode care valorizează/ formează competențe digitale, care pot fi utilizate în ora de *Omiletică.*

1. Metode tradiționale și moderne

– Explicația și prelegerea narativă – asigură prezentarea coerentă a temelor teologice, adaptată la nivelul de înțelegere al elevilor; este potrivită în activitățile care vizează analiza de texte biblice, patristice etc.

– Conversația euristică – stimulează gândirea elevilor, prin întrebări bine formulate, conducând la descoperirea personală a adevărurilor religioase; este o metodă care se poate aplica în activități de prezentare a unor concepte religioase.

– Lectura explicativă și interpretarea textului biblic – facilitează învățarea, cu accent pe înțelegerea termenilor specifici, semnificația morală și aplicabilitatea în viața cotidiană, fundamentată biblic.

– Studiul de caz – îi ajută pe elevi să analizeze și să dea răspunsuri din perspectiva moralei creștine la situații etice complexe, pornind de la experiența lor de viață sau de la diferite evenimente și problematici sociale.

– Portofoliul tematic – dezvoltă capacitatea elevilor de efort pentru rezolvarea unei teme mai complexe, autonomia în învățare, abilitățile de colaborare și capacitatea de autoevaluare. Elevii adună pe parcursul semestrului reflecții personale, analize de texte religioase, recenzii de predici sau idei din predici ale unor predicatori care și-au transmis predicile în mediul online etc.

– Eseul argumentativ – elevii exersează exprimarea opiniilor și formularea de argumente coerente cu privire la diferite fapte biblice, evocate de pericopele evanghelice.

– Dezbaterea de tip academic (Oxford-style) – favorizează gândirea critică, argumentarea, empatia intelectuală.

– Lectura comparativă – dezvoltă spiritul analitic și interconectarea cunoștințelor, prin compararea unor predici cu texte literare sau filosofice pe teme comune (ex. iubirea, suferința, mântuirea).

2. Metode care sprijină dezvoltarea de competențe digitale

Predarea *Omileticii* în clasa a XII-a a ciclului liceal trebuie să se racordeze la realitatea digitală a elevilor, oferindu-le un cadru în care să-și dezvolte atât gândirea morală, cât și competențele digitale. Iată câteva metode recomandate:

- WebQuest religios – elevii investighează teme (ex. „Simbolurile religioase în arta europeană”) folosind surse online credibile. Rezultatul poate fi prezentat sub formă de infografice, prezentări sau postere digitale.
- Crearea de conținut digital – elevii realizează podcasturi, videoclipuri scurte, prezentări interactive sau materiale vizuale pe teme religioase. Exemple: un vlog despre semnificația unei sărbători, un tutorial despre rugăciune, un interviu cu un preot/localnic implicat în comunitate.
- Utilizarea platformelor educaționale Google Classroom, Moodle sau Padlet pentru organizarea materialelor și a activităților.
- Quiz-uri interactive (Kahoot, Quizizz) – pot fi utilizate pentru recapitulare sau evaluare dar și pentru momentele de captare a atenției la începutul unei activități.
- Crearea unui blog tematic – poate fi planificată realizarea unui blog al clasei, unde elevii postează reflecții, idei, impresii formate în timpul audierii unor predici. Se dezvoltă competențe media, digitale și de scriere argumentativă.
- Proiecte colaborative online – elevii din clase sau școli diferite colaborează online pe o temă moral-religioasă. Se pot realiza e-book-uri, colecții de predici tematice sau culegeri de citate preluate din scrierile Sfinților Părinți și prezentate în ordinea alfabetică a unor cuvinte reprezentative.

Prin diversificarea metodelor didactice şi adaptarea lor la contextul actual, ora de *Omiletică* devine un spațiu privilegiat în care elevii învață să înțeleagă corect valorile morale şi rolul acestora în dezvoltarea personală şi socială, să trăiască autentic şi să acționeze responsabil, își dezvoltă echilibrul interior şi emoțional în lumina credinței, să exerseze competențe digitale şi sociale esențiale pentru lumea contemporană, să își afirme identitatea spirituală, valorile şi apartenența la comunitatea de credință.

B. Abordarea conținuturilor

Abordarea conținuturilor presupune o atitudine flexibilă a profesorului de *Omiletică*, urmărind:

- valorificarea experiențelor de viață ale elevilor;
- accentuarea caracterului aplicativ al conținuturilor, creând contexte semnificative de învățare pentru viața reală;
- abordări diferențiate ale conținuturilor învățării, în acord cu experiențele elevilor şi cu contextul social în care trăiesc aceştia;
- realizarea de conexiuni între *Omiletică* şi alte discipline de studiu.

Conținuturile propuse în programa şcolară nu reprezintă teme de lecții, ci unități tematice. Numărul de conținuturi de pe parcursul anului şcolar permite:

- abordarea unor conținuturi pe parcursul mai multor ore, în funcție de complexitatea acestora, de nivelul clasei de elevi, de particularitățile comunității;
- abordarea unor teme sau aspecte suplimentare, cu rol de adaptare a orei de *Omiletică* la specificul clasei de elevi/a comunității.

Ordinea abordării conținuturilor nu este una prestabilită prin programa şcolară. Profesorul are libertatea de a planifica, în manieră personalizată, ordinea în care va prezenta temele, în acord cu logica firească a domeniului şi cu specificul vieții religioase a comunității, precum şi în relație cu teme de la alte discipline de studiu.

În abordarea conținuturilor se pot utiliza elemente de tip predominant confesional (texte biblice şi scrieri ale unor sfinți părinți şi scriitori bisericești). Acestea nu vor fi analizate ca unități de conținut de sine stătătoare, ci vor fi utilizate în predarea temelor anterior menționate.

- repere biblice fundamentale: Luca 14, 16-24; Luca 19, 1-10, Luca 18, 10-14, Luca 15, 11-32; Marcu 9,17-32, Ioan 5, 1-15, Ioan 4, 5-42; Luca 18-18-27.

- repere patristice: Sfântul Ioan Gură de Aur, Sfântul Teofilact, Sfântul Vasile cel Mare, Sfântul Grigorie Teologul, Sfântul Grigorie de Nyssa, Sfântul Maxim Mărturisitorul, Sfântul Irineu de Lyon, Sfântul Atanasie cel Mare, Sfântul Grigorie Palama, Origen, Sfântul Ierarh Martir Antim Ivireanul, etc.

C. Contexte şi medii de învățare

Ora de *Omiletică*, în învățământul liceal, trebuie să răspundă nu doar nevoii de formare morală şi spirituală, ci şi realităților unei educații moderne, orientate spre dezvoltarea integrală a elevului. În acest sens, este necesară folosirea unor contexte şi medii de învățare variate, care să susțină învățarea activă şi colaborativă, formarea competențelor, echilibrul emoțional şi spiritual al elevilor, legătura cu comunitatea şi viața reală.

1. Spații educaționale

– Săli cu aranjamente flexibile – mobilă ușor de reconfigurat, pentru lucru individual, în perechi sau în grupuri. Astfel, se poate trece de la predare frontală la activități colaborative.

– Spații special amenajate în clasă (cu icoane, citate motivaționale) care oferă elevilor un cadru intim şi liniştit pentru exprimarea gândurilor şi emoțiilor într-un jurnal personal. Pot fi folosite la începutul orei sau pentru activități de autocunoaştere.

– Paraclisul şcolii sau bisericile parohiale, ce oferă un loc pentru rugăciune şi meditație, dar şi pentru audierea predicilor expuse de diverşi predicatori, sau pentru expunerea de către elevi a propriilor predici.

2. Învățare combinată (fizică şi digitală)

– Învățare mixtă – combinarea lecțiilor desfăşurate în clasă cu activități online. De exemplu: temele pot fi trimise prin platforme educaționale, iar elevii pot urmări predici şi cuvântări video sau audio, pe care ulterior să le utilizeze drept suport pentru reflecții sau dezbateri.

– Învățare în secvențe de format scurt – utilizarea de materiale digitale scurte (video, citate, versete, imagini cu mesaje morale) pentru a declanşa discuții sau pentru a oferi elevilor idei expuse pe scurt, ușor de reținut.

3. Învăţarea prin utilizarea realităţii virtuale (VR) şi augmentate (AR)

– Vizite virtuale – folosirea tehnologiei pentru audierea sau/şi vizionarea unor predici expuse în locuri cu semnificație religioasă deosebită (mănăstiri, biserici istorice), fără a ieşi din clasă. Aceste experiențe pot fi completate cu activități de cercetare, prezentări sau reflecții scrise.

– Simulări şi reconstituiri – folosirea aplicațiilor care reconstituie evenimente biblice, epoci istorice sau viețile sfinților, pentru ca elevii să înțeleagă mai profund contextul religios şi mesajul spiritual al acestor momente.

4. Învățare personalizată și adaptată

– Trasee personalizate de învățare – profesorul poate crea activități diferențiate în funcție de nevoile, nivelul și interesele elevilor, de specificul experienței religioase a acestora.

– Accesibilitate pentru toți elevii – folosirea diverselor forme de exprimare (scris, vorbit, desenat, înregistrări audio), astfel încât fiecare elev să-și poată exprima ideile și trăirile religioase într-un mod autentic și accesibil.

5. Învățare prin colaborare și implicare comunitară

– Proiecte în echipă sau în parteneriat cu alte școli – realizarea de activități comune pe teme religioase sau morale.

– Campanii educative sau sociale – elevii pot organiza acțiuni caritabile, expoziții sau campanii în cadrul școlii sau al comunității, promovând valorile creștine precum solidaritatea, iertarea sau respectul față de aproapele.

6. Practici cu rol spiritual și emoțional

– Momente de rugăciune sau liniște – la începutul sau finalul orei, pot fi introduse scurte momente de rugăciune, sau ascultare a unei reflecții audio cu mesaj religios.

– Lectură religioasă ghidată – citirea unor texte religioase sau morale, urmată de reflecții personale, scrise sau în grup. Se pot folosi fragmente din Biblie, Sfinții Părinți, autori contemporani sau mărturii de credință.

– Scrierea duhovnicească – activități prin care elevii își pot exprima trăirile interioare, dorințele, mulțumirile sau întrebările existențiale.

7. Inteligența artificială ca facilitator al învățării (sub îndrumarea profesorului)

– Elevii utilizează aplicații bazate pe inteligență artificială pentru a explora conținuturi religioase, sub îndrumarea profesorului.

– IA oferă explicații suplimentare, exemple, sinteze sau definiții pentru o mai bună înțelegere a temelor predicilor studiate.

– Profesorul ghidează activitatea, stabilește obiective clare și monitorizează modul în care elevii folosesc IA.

– IA sprijină învățarea personalizată, oferind feedback și resurse adaptate ritmului fiecărui elev.

– Elevii pot folosi IA pentru a formula întrebări, crea prezentări, reflecta asupra valorilor morale și religioase.

Prin valorificarea acestor contexte și medii de învățare, elevul este plasat în centrul procesului educațional, ca participant activ, nu doar receptor de informații, se formează nu doar competențe cognitive, ci și dimensiunea emoțională și spirituală a elevului, se creează o legătură între tradiție și inovație, între valorile perene ale credinței și cerințele societății actuale. Astfel, *Omiletica* devine o disciplină vie, ancorată în realitate, cu impact formator asupra caracterului, atitudinilor și alegerilor personale.

D. Aspecte privind evaluarea

Evaluarea în liceu trebuie să reflecte atât formarea competențelor cognitive și spirituale, cât și capacitatea de aplicare a valorilor moral-religioase în viața personală și comunitară.

1. Relația organică predare-învățare-evaluare

În cadrul orei de *Omiletică* la clasa a XII-a de liceu, evaluarea este strâns legată atât de învățare, cât și de predare, constituind împreună un sistem coerent și dinamic. Evaluarea nu trebuie privită ca o activitate separată, ci ca un proces continuu, integrat în întregul parcurs educațional, care oferă feedback valoros pentru elev, dar și pentru profesor. Această relație organică implică:

- adaptarea strategiilor de predare în funcție de nevoile identificate ca urmare a evaluărilor inițiale, de parcurs, finale;

- orientarea învățării către formarea de competențe reale, nu doar acumularea de cunoștințe;

- motivarea elevului, prin recunoașterea progresului său și prin valorizarea reflecției personale;

- corelarea evaluării cu finalități educaționale, în special în perspectiva asumării de către elevi, după absolvirea studiilor, a misiunii preoțești.

Evaluarea contribuie astfel la formarea și dezvoltarea competențelor specifice disciplinei *Omiletică*, la îmbunătățirea continuă a predării și a învățării, prin adaptarea conținuturilor și metodelor la nivelul real al clasei, prin sprijinirea elevului în procesul de autocunoaștere și asumare a valorilor creștine, dar și de formare a deprinderilor de comunicare eficientă, atât în scris, cât și/mai ales oral.

2. Evaluarea ca mijloc de motivație și reglare

Evaluarea va accentua două funcții esențiale: funcția de reglare și funcția motivațională.

Evaluarea oferă profesorului feedback cu privire la eficiența metodelor folosite, la înțelegerea conceptelor și valorilor de către elevi, la necesitatea de adaptare sau reluare a unor conținuturi, respectiv la progresul fiecărui elev.

Din perspectiva elevului, aflat în etapa consolidării identității și a asumării valorilor personale, evaluarea trebuie să valorizeze progresul personal al acestuia, să încurajeze implicarea lui activă și autentică, să pună accent pe responsabilitate și autocunoaștere, respectiv să susțină decizia informată privind continuarea studiilor sau alegerea unei direcții vocaționale/ profesionale.

3. Metodologia evaluării

a) Evaluare tradițională (sumativă și formativă), prin:

- teste scrise (cu itemi obiectivi și subiectivi);
- evaluări orale structurate (răspunsuri argumentate, eseuri).
- verificarea învățării prin întrebări și activități de consolidare la finalul unităților de învățare.

b) Metode moderne/ alternative de evaluare:

- portofoliul personal – colectare de reflecții, predici, fișe de activitate, proiecte și produse creative realizate în timp;
- proiectul tematic – individual sau în grup, cu teme relevante din programa de Omiletică, ce implică documentare, aplicare practică și prezentare argumentată;
- autoevaluarea ghidată – prin fișe sau jurnale de reflecție, elevii sunt invitați să evalueze ce au înțeles, cum s-au raportat emoțional și ce valori au interiorizat;
- observarea sistematică – a participării, a implicării în discuții și dezbateri, a comportamentului și atitudinilor exprimate în contexte de învățare;
- evaluarea produselor de învățare – afișe, prezentări, creații artistice sau digitale cu conținut moral-religios;
- studii de caz și rezolvarea de dileme morale – permit evaluarea capacității elevului de a analiza critic, de a formula judecăți morale și de a aplica valorile creștine în situații reale;
- activități practice – implicarea elevilor în acțiuni cu caracter moral sau spiritual, sau în activități cultural-catehetice și social-filantropice, care pot fi ulterior evaluate prin jurnal de reflecție, discuții sau portofoliu.

c) Metode care valorifică competențele digitale și interdisciplinare:

- proiecte realizate cu ajutorul tehnologiei: prezentări, materiale video, podcasturi tematice;
- portofolii digitale: organizarea materialelor pe platforme educaționale (ex. Google Classroom, Moodle);

4. Valorificarea progresului individual

În centrul procesului evaluativ rămâne progresul elevului, nu comparația între elevi. Astfel, se va urmări cum evoluează fiecare elev din punct de vedere cognitiv, afectiv și spiritual, cum își dezvoltă capacitatea de a sintetiza idei, de a le expune prin cuvinte proprii, de a interpreta diferite informații, de a comunica în scris și oral propriile idei, da a-și argumenta propriile convingeri, dar și de a se dedica slujirii Bunului Dumnezeu și semenilor săi.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Grad didactic/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
Bărbulescu Ionuţ	Preot, Profesor doctor	Seminarul Teologic Ortodox *Nifon Mitropolitul* din Bucureşti

RESPONSABILI/CONSULTANȚI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Zăbavă Mihaela	Consilier	Centrul Naţional pentru Curriculum şi Evaluare	Responsabil CNCE
Pîslaru Cătălin	Inspector general	Ministerul Educaţiei şi Cercetării	Responsabil MEC
Bărbulescu Ionuţ	Preot, Profesor doctor	Seminarul Teologic Ortodox *Nifon Mitropolitul* din Bucureşti	Coordonator ştiinţific

RESPONSABILI/COORDONATORII/COLABORATORI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Beldiman Nicuşor	Preot, Profesor universitar doctor, Consilier Patriarhal	Administraţia Patriarhală, Facultatea de Teologie Ortodoxă *Justinian Patriarhul* – Bucureşti, Universitatea din Bucureşti	Coordonator - Patriarhia Română
Andrei Constantin	Preot, Inspector patriarhal	Administraţia Patriarhală	Responsabil - Patriarhia Română
Ivan Adrian	Preot, Conferenţiar universitar doctor	Facultatea de Teologie Ortodoxă din Craiova	Consultant ştiinţific
Opriș Olivia Monica	Profesor	Seminarul Teologic Ortodox *Sfântul Simion Ștefan*, Alba-Iulia, Alba	Consultant ştiinţific
Opriș Dorin Corneliu	Preot, Profesor universitar doctor	Universitatea *1 Decembrie 1918*, Alba Iulia	Consultant ştiinţific

Anexa nr. 48

Programa școlară pentru disciplina

Învățătura de credință ortodoxă
Cultul Ortodox

Clasele a IX-a și a X-a
Curriculum de specialitate (CS)
Filiera vocațională, profilul teologic, specializările: Teologie Ortodoxă, Ghid turism religios și Muzică bisericească

Învățământ liceal

- 2026 –

Anexa nr. 48
Programa școlară pentru disciplina *Învățătura de credință ortodoxă, Cultul Ortodox,* clasele a IX-a și a X-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profilul teologic, specializările: Teologie Ortodoxă, Ghid turism religios și Muzică bisericească*

NOTĂ DE PREZENTARE

Disciplina *Învățătura de credință ortodoxă* se studiază în cadrul curriculumului diferențiat, filiera vocațională, profil teologic, cultul ortodox, conform OMEC nr. 4.350/2025, privind aprobarea planurilor-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, anexele nr. 23, 24 și 26. În planul-cadru, *Învățătura de credință ortodoxă* este disciplină din curriculum de specialitate (CS), căreia i se alocă 1 oră/săptămână în clasele a IX-a și a X-a, la specializările Teologie Ortodoxă, Ghid turism religios și Muzică bisericească. Programa curentă este proiectată în acord cu această încadrare.

Studiul *Învățăturii de credință ortodoxă* este fundamentat pe următoarele repere legislative:

- *Legea învățământului* preuniversitar nr. 198/2023;
- *Recomandările Consiliului Uniunii Europene* (2018) privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții;
- *Repere pentru proiectarea, actualizarea și evaluarea Curriculumului național. Cadrul de referință al Curriculumului național*, aprobat prin OME nr. 3.239/2021;
- *Profilul de formare al absolventului*, aprobat prin OME nr. 6.731/2023.

Studierea *Învățăturii de credință ortodoxă* în învățământul de tip seminarial are ca scop familiarizarea elevilor cu principiile fundamentale ale învățăturii de credință a Bisericii Ortodoxe și formarea unei culturi teologice generale, minimală, introductivă, aptă să pregătească pe viitorii elevi ai ciclului superior al liceului să studieze la un alt nivel aceste învățături. Totodată, această disciplină școlară își propune să formeze elevilor competențe, valori și atitudini în acord cu principiile Bisericii Ortodoxe și cu cerințele societății contemporane.

Învățătura de credință ortodoxă contribuie direct la profilul de formare al absolventului de liceu teologic ortodox prin:

- utilizarea corectă a limbajului teologic, oral și scris;
- corelarea cunoștințelor religioase cu cele dobândite la alte discipline;
- interpretarea faptelor și fenomenelor cotidiene în raport cu valorile religioase proprii și cu respectul față de diversitatea lumii contemporane;
- valorizarea învățăturilor de credință în viața comunității;
- transpunerea valorilor religioase în atitudini și comportamente responsabile;
- transferul competențelor teologice în contexte variate (școală, parohie, spațiu digital, viață socială).

Programa este elaborată potrivit modelului curricular centrat pe competențe și urmărește o progresie clară:

- identificarea noțiunilor fundamentale ale învățăturii de credință;
- utilizarea limbajului teologic în comunicarea orală și scrisă;
- analizarea legăturilor cu celelalte discipline teologice și cu realitățile sociale și culturale actuale;
- elaborarea și evaluarea critică a unor cateheze de nivel liceal, cu fundament biblic și patristic.

În acord cu noile planuri-cadru, programa este structurată astfel: Competențe generale; Competențe specifice și activități de învățare; Sugestii metodologice. Construcția programei școlare este realizată astfel încât să contribuie la dezvoltarea profilului de formare al elevului de ciclu liceal inferior.

Competențele generale se referă la achizițiile pe care elevul le dobândește la disciplina *Învățătura de credință ortodoxă* pe parcursul celor doi ani de studiu. Acestea au un dublu rol: pe de o parte, reflectă contribuția disciplinei la profilul de formare al absolventului și, implicit, la dezvoltarea competențelor-cheie; pe de altă parte, structurează disciplina în funcție de profilul de formare.

Competențele specifice derivă din competențele generale și reprezintă etape intermediare în dobândirea acestora, fiind formate pe parcursul unui an școlar. Ele sunt adaptate nivelului de dezvoltare al elevilor, ghidează evaluarea performanțelor acestora și oferă cadrul pentru organizarea demersului didactic. Ca etape ale formării competențelor generale, competențele specifice evidențiază progresia acestora de la un an de studiu la altul, contribuind treptat la dezvoltarea competenței generale.

Activitățile de învățare constituie contexte în care competențele specifice sunt dezvoltate, exersate și consolidate. Ele au rol orientativ pentru profesori, oferindu-le libertatea de a folosi exemplele propuse de programa școlară, de a le completa sau de a le înlocui, astfel încât să adapteze procesul didactic la realitățile concrete ale clasei.

În acest mod, crearea de parcursuri de învățare individualizate și personalizate nu mai rămâne un simplu ideal, ci devine realizabilă prin metode și modalități concrete de aplicare.

Conținuturile învățării sunt organizate pe domenii și reprezintă achiziții de bază prin care se urmărește formarea competențelor elevilor. La nivelul fiecărei clase, programa prezintă o ofertă curriculară care include aspecte de învățătură creștină, dialogul interreligios și intercultural, formarea morală aplicată și implicarea responsabilă în viața comunitară.

Distribuția anuală a conținuturilor pornește de la alocarea de 1 oră/săptămână pe durata anului școlar, cu rezervarea unui timp substanțial pentru consolidare, remediere, recapitulări și aplicații (prin segmentul la dispoziția profesorului). Conținuturile au fost calibrate ținând cont de cele 36 de săptămâni de studiu, dintre care 2 săptămâni sunt destinate programelor naționale „Școala altfel" și „Săptămâna verde", iar aproximativ 25% din timp rămâne la dispoziția profesorului.

Evaluarea vizează măsurarea standardizată a progresului (prin standarde curriculare de învățare și standarde naționale de evaluare) și utilizează instrumente variate: portofoliu, proiect, prezentare orală, observație sistematică, rubrici analitice – într-un echilibru între evaluarea formativă și cea sumativă.

Sugestiile metodologice cuprind recomandări specifice disciplinei, privind metodologia de aplicare a programei școlare și proiectarea demersului didactic. Acestea includ propuneri de organizare a procesului de predare-învățare-evaluare centrat pe formarea de competențe, recomandări de strategii didactice specifice disciplinei și de modalități de evaluare. Sugestiile metodologice au rolul de a orienta utilizarea prezentului curriculum în proiectarea și realizarea activităților cu elevii.

În noile programe, sugestiile bibliografice pentru lectura suplimentară devin un apanaj al formării profesionale a cadrelor didactice și pun în valoare atât libertatea profesorilor de a selecta cele mai potrivite surse de informare și documentare pentru pregătirea demersului didactic, cât și interesul elevilor care doresc să aprofundeze prin studiu individual anumite conținuturi abordate de această disciplină școlară.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

C.G. 1	**Identificarea principalelor teme ale învățăturii de credință**
C.G. 2	**Aplicarea corectă a limbajului teologic ortodox în exprimarea orală și scrisă a învățăturii de credință a Bisericii Ortodoxe**
C.G. 3	**Corelarea cunoștințelor de catehism cu cele dobândite la alte discipline teologice**
C.G. 4	**Evaluarea învățăturii ortodoxe în contexte misionare, pastorale și liturgice**

CLASA a IX-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G. 1 - Identificarea principalelor teme ale învățăturii de credință

IX. CS.1.1. Definirea termenilor fundamentali din învățătura de credință: dogmă, revelație, Tradiție, Scriptură, Treime
- participarea la un joc de tip rebus sau quiz tematic, pentru consolidarea vocabularului specific credinței ortodoxe - organizarea unor dezbateri/mese rotunde, folosind texte patristice, pe teme precum: Dogma limitează gândirea sau o orientează?; Este necesar ca toți creștinii să cunoască dogmele Bisericii?; Revelația divină este posibilă și în zilele noastre?
IX. CS.1.2. Enumerarea principalelor învățături de credință ale Bisericii Ortodoxe
- evidențierea Revelației ca sursă a cunoașterii lui Dumnezeu, a însușirilor Persoanelor Sfintei Treimi, a relației Creator–creație - recunoașterea învățăturii ortodoxe despre Persoanele Treimice, în funcție de conținut, printr-o hartă mentală - recunoașterea părților principale ale Sfintei Scripturi - Vechiul și Noul Testament, a principalelor cărți și a mesajului lor central, prin observarea unui tabel sinoptic care prezintă structura Bibliei, având ca produs o fișă de recapitulare intitulată „Biblia - Cartea care unește cerul și pământul"

- completarea unei schițe cronologice, care prezintă principalele etape ale creației, pe baza textului biblic din Facerea 1-2 și a unei conversații dirijate, încheiată cu o reprezentare vizuală, intitulată „Linia timpului creației” - lecturarea unui text biblic sau patristic despre creația omului și chipul lui Dumnezeu în om, în cadrul unei activități de lectură ghidată și discuții scurte, încheiată cu o fișă de lucru, care va cuprinde trăsăturile omului ca ființă creată după chipul lui Dumnezeu
IX. CS.1.3. Descrierea rolului învățăturii de credință în viața creștinului și a Bisericii
- indicarea modului în care învățătura despre Revelația dumnezeiască influențează viața comunității și formarea credincioșilor în parohie prin vizionarea unui material video sau articol media - evidențierea rolului învățăturii despre existența lui Dumnezeu în Sine în întărirea credinței personale, prin exemple din viața cotidiană sau din experiența spirituală - explicarea rolului Sfintei Scripturi ca izvor al revelației lui Dumnezeu și al culturii universale, pe baza unei prezentări despre structura Bibliei (Vechiul și Noul Testament) și a unor exemple de texte biblice reprezentative, încheiată cu o fișă sinteză - descrierea mesajului teologic al textului biblic despre creație, pe baza lecturii fragmentului din Facerea 1-2 și a unei discuții despre relația omului cu lumea și cu Dumnezeu, încheiată cu o fișă intitulată „Lumea - locul în care Dumnezeu ne cheamă la grijă și recunoștință” - evidențierea legăturii dintre cele trei capitole doctrinare și practicile Bisericii (Liturghie, rugăciune, implicare socială) - explicarea mesajului Sfintei Scripturi despre iubirea lui Dumnezeu față de oameni, pe baza unor texte biblice scurte din Vechiul și Noul Testament, discutate în grup cu sprijin, având drept rezultat o fișă intitulată „Biblia - Cuvântul lui Dumnezeu pentru oameni”
IX. CS.1.4. Menționarea factorilor implicați în transmiterea revelației divine (familie, școală, Biserică, mediul digital) și a influenței/rolului acestora în întărirea credinței
- enumerarea factorilor educației religioase (familie, școală, Biserică, mediul digital) și a rolului fiecăruia în transmiterea celor trei teme fundamentale: revelație, existența lui Dumnezeu, creație printr-o diagramă Venn digitală (folosind platforme precum Canva, Google Drawings sau MindMeister) - descrierea influenței mediului digital asupra învățăturii de credință, cu inserarea de videoclipuri, imagini și linkuri către resurse relevante pentru cele trei capitole - redarea modului în care familia, școala, Biserica și mediul digital sprijină înțelegerea revelației divine și întărește credința, prin redactarea unui articol online (pe platforme precum Blogger, WordPress sau un forum al școlii)

C.G. 2 – Aplicarea corectă a limbajului teologic ortodox în exprimarea orală și scrisă a învățăturii de credință a Bisericii Ortodoxe

IX. CS.2.1. Formularea unor texte coerente prin aplicarea corectă a terminologiei teologice specifice învățăturii de credință
- redactarea unui paragraf teologic care să includă termeni fundamentali din temele: revelație, existența lui Dumnezeu, creație, într-un limbaj clar și coerent - transformarea unui text narativ sau explicativ simplu într-un text formulat teologic corect, prin integrarea vocabularului specific celor trei capitole - organizarea de dialoguri tematice în care să se regăsească termeni teologici dintr-un text patristic, liturgic sau catehetic - completarea unei fișe digitale de vocabular, realizată pe o platformă interactivă (precum Google Forms, Wordwall sau Padlet), pe baza unor fragmente biblice sau teologice, urmată de redactarea unor propoziții proprii în care elevii aplică corect termenii învățați
IX. CS.2.2. Exprimarea orală clară și adecvată a învățăturii de credință folosind vocabularul teologic potrivit
- realizarea unui portofoliu cu tema *Crezul Niceo-Constantinopolitan - sinteză a credinței Bisericii*, cu accent pe utilizarea termenilor teologici fundamentali - exersarea exprimării teologice în perechi, prin dialoguri ghidate, pe teme precum, *revelația, creația lumii, existența lui Dumnezeu*, utilizând fișe-suport cu întrebări și termeni-cheie - organizarea unei dezbateri plecând de la titlul *Lucrarea lui Dumnezeu în creație și în viața omului*, cu argumente formulate teologic și susținute cu exemple - aplicarea unui set de întrebări folosind termeni adecvați (ex. *Ce înseamnă că Dumnezeu este atotputernic?*) cu înregistrarea unui scurt mesaj video (1–2 minute), urmat de o autoevaluare printr-o grilă
IX. CS.2.3. Aplicarea corectă a terminologiei teologice în explicarea învățăturilor de credință

- completarea unui tabel comparativ cu atributele Persoanelor Sfintei Treimi, folosind termeni teologici corecți și exemple relevante din textele biblice sau liturgice - aplicarea învățăturilor despre *Revelație*, *Treime* și *Creație* în texte care au referințe biblice, patristice și liturgice folosind terminologia teologică studiată în cadrul unei fișe de lucru argumentative - realizarea unei prezentări orale sau digitale despre semnificația creației ca dar al lui Dumnezeu, folosind un limbaj teologic adecvat și evidențiind responsabilitatea omului față de lume - reconstituirea unui articol de credință din Crez, cu utilizarea corectă a termenilor dogmatici și a conexiunilor cu cele trei capitole fundamentale

CG 3 – Corelarea cunoștințelor de catehism cu cele dobândite la alte discipline teologice

IX. CS.3.1. Selectarea punctelor de legătură dintre învățătura de credință și alte discipline teologice
- distingerea relațiilor dintre învățătura de credință și disciplinele *Dogmatică*, *Morală*, *Teologia Biblică și Patristică*, prin realizarea unei hărți conceptuale digitale - urmărirea sprijinului pe care *Teologia Biblică și Patristică* îl oferă învățăturii de credință, utilizând exemple din temele studiate - identificarea premiselor legăturii învățăturii de credință cu morale prin organizarea unei dezbateri plecând de la învățătura prezenței chipului lui Dumnezeu în om - verificarea conexiunilor dintre disciplinele teologice, folosind imagini, citate și termeni cheie, finalizată printr-un panou sau afiș tematic - analizarea argumentelor pentru deoființimea Persoanelor Treimice, printr-o lectură ghidată urmată de o discuție în grup
IX. CS.3.2. Organizarea textelor biblice, patristice și liturgice ca surse esențiale pentru exprimarea învățăturii de credință
- analizarea structurii logice a actului creației prin studierea comparată a unui fragment biblic, a unui text patristic și a unui imn liturgic - corelarea unor citate biblice și patristice relevante pentru tema creării lumii nevăzute într-o fișă de lucru - compararea textelor biblice, patristice și liturgice pe o temă dată de pe o platformă digitală dată, cu scopul alcătuirii unui portofoliu colaborativ - analizarea grijii lui Dumnezeu față de creație și natură în cadrul unui scurt eseu pornind de la un imn liturgic
IX. CS.3.3. Analizarea influenței mediului cultural și digital asupra modului de transmitere și receptare a învățăturii de credință
- verificarea impactului mass-media și al rețelelor sociale asupra percepției religiozității în rândul tinerilor prin aplicarea unui chestionar - urmărirea firului logic al unei învățături de credință, pentru a fi distribuită în mediul online sau în comunitate printr-un afiș - compararea unui subiect religios din mass-media cu învățătura de credință, cu accent pe folosirea corectă a limbajului și mesajului, finalizată cu un scurt videoclip explicativ, individual sau în grup
IX. CS.3.4. Compararea perspectivei ortodoxe privind problemele contemporane legate de credință cu alternativele din mediul online
- verificarea incoerenței unei știri false sau a unui mesaj eronat cu conținut religios, urmată de redactarea unui comentariu care să corecteze informațiile greșite - analizarea rolului vieții duhovnicești și al practicilor religioase în aprofundarea și înțelegerea învățăturii de credință printr-un eseu argumentativ - identificarea modalităților teologice de răspuns în fața provocărilor actuale ale lumii printr-un dialog dintre grupuri de elevi

CG 4 - Evaluarea învățăturii ortodoxe în contexte misionare, pastorale și liturgice

IX. CS.4.1. Analizarea eficienței învățăturii de credință în vederea prezentării în contexte misionare și pastorale
- argumentarea rolului textelor biblice în susținerea și clarificarea învățăturii de credință, printr-un eseu - examinarea unor citate relevante din scrierile Părinților Bisericii pentru a susține pronia lui Dumnezeu - prioritizarea ideilor esențiale necesare unui rezumat catehetic prin compararea unor texte din diferite surse teologice, finalizat cu o compunere - realizarea unor exerciții de sinteză în grup pentru a identifica punctele-cheie ale învățăturii de credință - evaluarea critică a propriilor rezumate prin autocorectare și feedback de la colegi sau profesor

IX. CS.4.2. Determinarea utilității mesajului învățăturii de credință la nivelul și nevoile diferitelor categorii de auditoriu pentru o comunicare eficientă
- argumentarea unei învățături de credință într-un limbaj accesibil pentru audiențe diverse: copii, tineri, adulți, persoane cu pregătire teologică diferită sau din medii culturale variate - prioritizarea unor concepte teologice precum, lucrarea proniatoare a lui Dumnezeu, într-un mod clar și potrivit pentru un grup specific (ex: credincioși noi, copii din parohie, persoane vârstnice) finalizat într-un discurs oral - construirea unor scenarii de comunicare prin care elevii adaptează discursul în funcție de caracteristicile audienței (vârstă, nivel de cunoștințe, context cultural) - interpretarea feedback-ului din partea diverselor grupuri pentru ajustarea și îmbunătățirea modului de comunicare a mesajului
IX. CS.4.3. Argumentarea învățăturii de credință în cadrul întâlnirilor de grup sau al activităților liturgice
- justificarea terminologiei specifice din temele majore ale învățăturii de credință prin prezentări orale structurate realizate în fața colegilor - argumentarea caracterului eclesial al Revelației divine, într-o expunere pregătită și susținută în grupuri mici - examinarea unei cateheze parohiale pe diferite teme teologice, în care elevii își asumă roluri diferite (catehet, participant) - analizarea calității unui discurs teologic scurt, destinat distribuirii în medii educaționale sau misionare, înregistrat audio sau video

CLASA a IX-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
I. Revelația dumnezeiască	1.1. Învățătura de credință a Bisericii. Noțiuni introductive 1.2. Importanța și locul învățăturii de credință în viața Bisericii 1.3. Revelația dumnezeiască 1.4. Sfânta Scriptură 1.5. Sfânta Tradiție
II. Existența lui Dumnezeu	2.1. Terminologia trinitară 2.2. Contribuția Sinoadelor Ecumenice în formularea dogmei trinitare. Crezul niceo-constantinopolitan 2.3. Însușiri ale Persoanelor Sfintei Treimi 2.4. Lucrările lui Dumnezeu în creație
III. Creația	3.1. Crearea lumii nevăzute 3.2. Căderea îngerilor. Începutul răului în creație 3.3. Crearea lumii văzute. Grija față de natură 3.4. Crearea omului. Omul, preot al creației 3.5. Căderea omului în păcat. Consecințe 3.6. Despre pronia lui Dumnezeu

CLASA a X-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G. 1 - Identificarea principalelor teme ale învățăturii de credință

X. CS.1.1. Definirea termenilor fundamentali din învățătura de credință: mântuire, îndumnezeire, Biserică, har, judecată
- recunoașterea termenilor-cheie din vocabularul specific în dogmele Bisericii printr-un portofoliu

- indicarea diferențelor între termenii „mântuire” și „îndumnezeire” din învățătura de credință a Bisericii în vederea realizării unei reflecții scrise
- definirea cuvintelor din vocabularul specific credinței ortodoxe încheiată cu o fișă sinteză
- identificarea scopului înomenirii Fiului lui Dumnezeu, a înțelesului noțiunilor *Biserică, har, judecată* în texte ale Sfinților Părinți, având ca produs fișe de lucru
- definirea termenilor *mântuire*, *îndumnezeire* și *har*, în pasajele selectate din Catehism, prin completarea unei fișe de lucru
- recunoașterea sensurilor teologice ale cuvântului *Biserică*, în texte biblice și patristice, prin marcarea cuvintelor-cheie
- selectarea explicațiilor corecte despre judecată, dintr-un set de afirmații, printr-un exercițiu de triere
- notarea caracteristicilor fiecărui termen fundamental, pe baza discuției de la clasă, prin realizarea unui scurt glosar
- redarea în cuvinte proprii a definițiilor despre mântuire și îndumnezeire, în cadrul unei activități orale, prin prezentarea elevului

X. CS.1.2. Enumerarea principalelor învățături de credință ale Bisericii Ortodoxe

- enumerarea principalelor învățături de credință pe baza unor resurse ce implică texte ale Sfinților Părinți, pentru completarea unor fișe sub forma unui „glosar al dogmelor”
- recunoașterea caracteristicilor învățăturii de credință despre Hristos, despre Duhul Sfânt și despre viața veșnică pe baza textelor liturgice, având ca produs o fișă de recapitulare
- descrierea învățăturilor de credință privitoare la *Hristos, Duhul Sfânt*, respectiv *viața veșnică* pe baza unor texte din Sfânta Scriptură și din cărțile de cult, încheiată cu o fișe de lucru
- selectarea elementelor legate de temele de învățătură de credință din anumite texte liturgice din *Penticostar*, *Acatistier* etc. finalizată prin elaborarea unui colaj
- enumerarea principalelor învățături despre Hristos, Duhul Sfânt și Biserică, pe baza textelor de catehism, printr-o listă elaborată de elev
- amintirea articolelor centrale din Crez, în cadrul lecturii ghidate, prin completarea unui tabel
- indicarea temelor esențiale ale creației, mântuirii și vieții veșnice, în versete biblice, prin sublinierea fragmentelor relevante
- citarea unor pasaje patristice despre însușirile Bisericii, în textul discutat la clasă, prin notarea referințelor
- listarea etapelor lucrării mântuitoare a lui Hristos, într-un suport vizual, printr-un poster tematic realizat de elev

X. CS.1.3. Aplicarea învățăturii de credință în viața creștinului și a Bisericii

- observarea modului în care sfintele icoane reflectă vizual învățăturile de credință ale Bisericii, finalizată într-o prezentare digitală cu exemple
- identificarea elementelor ce influențează viața comunității și formarea credincioșilor în parohie în învățătura de credință formulată în dogmele Bisericii, prin realizarea unor fișe de lucru
- recunoașterea Maicii Domnului în istoria mântuirii neamului omenesc drept chip al Bisericii, prin realizarea unui eseu care să surprindă aceasta
- regăsirea elementelor din învățătura de credință a Bisericii în practicile Bisericii (cult public și privat, implicare socială și caritabilă), evidențiate într-un eseu argumentativ
- identificarea situațiilor de viață în care se manifestă credința, iubirea și iertarea, în exemple oferite de profesor, prin completarea unei fișe de aplicare
- descrierea modurilor concrete în care creștinul trăiește tainele Bisericii, în contextul familiei și parohiei, prin redactarea unui scurt text
- evidențierea legăturii dintre rugăciune și viața duhovnicească, în lecturi patristice, prin sublinierea ideilor principale
- arătarea consecințelor morale ale credinței în viața zilnică, în situații propuse, printr-un exercițiu de răspuns scurt
- regăsirea exemplului creștin din viețile sfinților, în fragmente narative, printr-o fișă de identificare

X. CS.1.4. Menționarea factorilor implicați în transmiterea revelației divine (familie, școală, Biserică, mediul digital) și a influenței/rolului acestora în întărirea credinței

- indicarea rolului familiei, școlii, parohiei și a mediului digital în transmiterea învățăturii de credință ortodoxă, în compuneri semi-colective, redactate în grupuri de lucru
- memorarea ideilor esențiale privitoare la temele *Hristos, Duhul Sfânt și Biserică,* respectiv *viața veșnică* în învățătura de credință ortodoxă, prin realizarea unei diagrame Venn digitală (folosind platforme precum Canva, Google Drawings sau MindMeister)
- evidențierea rolului factorilor implicați în transmiterea învățăturii de credință în viața cotidiană, reflectată în realizarea unui blog sau articol online (pe platforme precum Blogger, WordPress, forumul școlii, pagina Facebook a școlii)

- menționarea principalilor factori care transmit revelația divină, pe baza explicațiilor din manual, prin completarea unui chestionar - observarea rolului familiei și Bisericii în educația religioasă, într-un material video, prin notarea ideilor principale - indicarea influenței mediului digital asupra formării credinței, într-o discuție ghidată, printr-o listă de concluzii - accesarea unor resurse online religioase pentru a găsi exemple de cateheză digitală, în cadrul orei, prin realizarea unei mini-bibliografii - evidențierea modului în care școala contribuie la transmiterea învățăturii de credință, în experiența elevului, printr-un paragraf reflexiv

C.G. 2 - Utilizarea corectă a limbajului teologic ortodox în exprimarea orală și scrisă a învățăturii de credință a Bisericii Ortodoxe

X. CS.2.1. Redactarea unor texte coerente prin aplicarea corectă a terminologiei teologice specifice învățăturii de credință
- demonstrarea adevărurilor de credință, cu argumentare biblică și patristică, prin realizarea unui portofoliu alcătuit din fișe tematice concise - folosirea terminologiei specifice exprimării învățăturii de credință din textele Sfintei Scripturi și ale Sfinților Părinți, din imnografia cultului Bisericii Ortodoxe în redactarea unor eseuri descriptive, argumentative/persuasive, expozitive și de comparație - integrarea cunoștințelor nou-dobândite în cadrul mai larg deschis de cunoștințele dobândite anterior (*Revelația dumnezeiască, existența lui Dumnezeu, lumea creată de Dumnezeu*) în compuneri tematice de sinteză - aplicarea termenilor teologici fundamentali, în redactarea unui scurt eseu despre mântuire, prin realizarea unui text coerent - construirea unui paragraf despre har și lucrarea lui în Biserică, pe baza unui text biblic, printr-un exercițiu de redactare ghidată - modificarea unui text teologic inițial, pentru a corecta terminologia nepotrivită, prin revizuirea unei fișe de lucru - adaptarea vocabularului teologic, într-un text adresat colegilor, prin reformularea conținutului cu termeni adecvați - completarea unui schelet de text, cu termeni teologici corecți despre Biserică, printr-un exercițiu de completare structurată
X. CS.2.2. Exprimarea orală clară și adecvată folosind vocabularul teologic potrivit
- aplicarea cunoștințelor dobândite referitoare la conținuturile de credință în realizarea unui text de tip cateheză ținută în fața colegilor - folosirea cunoștințelor dobândite despre Hristos, Duhul Sfânt, Biserică și viața de apoi din perspectiva Bisericii Ortodoxe în susținerea unor prezentări orale de 5 minute - completarea unor formulări ale învățăturilor de credință, incomplete în formularea inițială (a profesorului sau a colegilor) într-un dialog ghidat în fața clasei - exersarea folosirii corecte a termenilor mântuire, har, îndumnezeire, într-o discuție de grup, prin prezentarea orală a ideilor principale - realizarea unei scurte prezentări orale, despre rolul Duhului Sfânt, printr-o expunere structurată - modelarea exprimării orale corecte, în cadrul unui dialog simulat profesor–elev, prin dramatizarea unei situații catehetice - transformarea explicațiilor teologice dificile, în enunțuri clare și accesibile, prin prezentarea orală în fața clasei - reconstituirea ideilor centrale dintr-un text patristic, într-o dezbatere, prin rezumarea orală a conținutului.
X. CS.2.3. Aplicarea corectă a terminologiei teologice în explicarea învățăturilor de credință
- producerea unui tabel comparativ cu însușirile Bisericii, folosind termeni teologici corecți și exemple relevante din textele biblice sau liturgice - integrarea elementelor esențiale ale învățăturii despre lucrările sfințitoare ale Bisericii în cadrul mai larg al învățăturii despre lucrarea lui Dumnezeu de la Creație la A Doua Venire a lui Hristos, prin fișe de lucru - realizarea unei fișe de lucru argumentative, în care elevii susțin învățăturile despre *Iisus Hristos, Biserică și viața veșnică* prin referințe biblice, patristice și liturgice, cu aplicarea terminologiei teologice studiate - folosirea termenilor teologici principali, în explicarea tainei Botezului, printr-un exercițiu de prezentare scrisă - demonstrarea legăturii dintre har și mântuire, într-un comentariu pe text, prin redactarea unei explicații coerente - implementarea noțiunilor învățate, în explicarea articolelor din Crez, prin completarea unei diagrame conceptuale - operaționalizarea conceptelor despre Sfânta Treime, într-o lecție scurtă prezentată colegilor, prin folosirea unor definiții corecte - testarea aplicării vocabularului teologic, în analiza unui fragment patristic, printr-o fișă cu întrebări aplicative

- integrarea termenilor *Biserică*, *comuniune*, *împărtășire*, în descrierea rolului comunității liturgice, printr-o compunere teologică

C.G. 3 – Corelarea cunoștințelor de catehism cu cele dobândite la alte discipline teologice

X. CS.3.1. Analizarea relațiilor dintre principalele învățături de credință ortodoxă și temele abordate în disciplinele teologice
- analizarea învățăturii despre înomenirea Fiului lui Dumnezeu în textele biblice din Noul Testament, printr-o fișă de analiză - verificarea coerenței dintre formulările Sinodului IV Ecumenic și episoadele biblice asociate, prin realizarea unui tabel comparativ - identificarea premiselor teologice privind icoana ca urmare a întrupării, în fragmente patristice, printr-o schemă de lucru - analizarea structurii cântărilor dedicate Cincizecimii, în disciplina Liturgică, prin completarea unei fișe liturgice - delimitarea cauzelor pentru care Biserica este Trupul lui Hristos, în texte patristice și biblice, prin alcătuirea unei hărți conceptuale
X. CS.3.2. Compararea și diferențierea modului în care temele de catehism se reflectă în tradiția biblică, liturgică și istorică a Bisericii
- compararea formelor în care întreita slujire a lui Hristos este reflectată în structura ierarhiei bisericești, prin realizarea unui grafic comparativ - diferențierea aspectelor teologice privind harul și conlucrarea omului cu acesta, în relatarea vieții unor sfinți din istoria Bisericii, prin redactarea unui eseu scurt - contrastarea reprezentărilor Maicii Domnului – chip al Bisericii, în icoană și în imnografia liturgică, prin analiza unei fișe tematice - clasificarea elementelor doctrinare despre moarte, judecată, viața veșnică, în pasaje din Biblie și din învățătura Bisericii, printr-o fișă de clasificare - separarea opiniilor de fapte în interpretările populare despre Judecata de Apoi, în raport cu textele biblice, prin realizarea unui tabel cu criterii
X. CS.3.3. Corelarea și interpretarea integrată a datelor biblice, patristice și liturgice pentru înțelegerea unitară a lucrării mântuitoare a lui Hristos și a Duhului Sfânt
- corelarea elementelor teologice despre Învierea și Înălțarea Mântuitorului în imnele pascale și în pericopele evanghelice, prin completarea unei fișe de corelare - interpretarea datelor despre lucrarea Duhului Sfânt în viața Bisericii, în texte biblice și liturgice, prin realizarea unei diagrame explicative - extragerea concluziilor privind îndumnezeirea omului, din texte patristice, prin redactarea unui jurnal reflexiv - analizarea argumentelor referitoare la însușirile Bisericii, în textele de învățătură de credință a Bisericii și în cântările liturgice, printr-o fișă de analiză argumentativă - diagnosticarea erorilor de interpretare a temelor eshatologice (Judecata particulară, Judecata finală), în comparație cu învățătura oficială, prin realizarea unui exercițiu de corectare
X. CS.3.4. Propunerea de soluții, alternative și decizii pastorale sau misionare inspirate de învățătura ortodoxă
- propunerea unor alternative pentru explicarea lucrării Duhului Sfânt tinerilor, în cadrul unei ore de catehză, prin realizarea unei fișe de idei - deciderea celei mai potrivite abordări pastorale într-o situație de criză, pe baza învățăturilor despre har și îndumnezeire, printr-un studiu de caz - prioritizarea temelor de discuție în pregătirea unei misiuni parohiale, în raport cu învățătura despre Biserică – Trupul lui Hristos, printr-un plan de acțiune - construirea criteriilor pentru evaluarea calității unei predici despre Învierea lui Hristos, printr-un set de criterii create de elevi - determinarea utilității anumitor texte patristice pentru formarea duhovnicească a adolescenților, prin elaborarea unei recomandări scrise - organizarea informațiilor despre Iisus Hristos – Dumnezeu adevărat și Om adevărat, din Noul Testament și învățătura de credință a Bisericii, printr-o schemă conceptuală - structurarea elementelor doctrinare despre Pogorârea Duhului Sfânt și Cincizecimea, din surse biblice și liturgice, printr-un organizator grafic

- segmentarea temelor despre Biserica – Trupul lui Hristos în componente legate de învățătura de credință, istorice și liturgice, prin realizarea unei hărți tematice - descompunerea învățăturii despre mântuirea și îndumnezeirea omului, în etapele sale teologice, printr-o fișă de analiză etapizată - categorizarea conceptelor teologice asociate Judecății de Apoi și vieții veșnice, în raport cu textele biblice și patristice, prin completarea unui tabel de categorii

C.G. 4 – Evaluarea învățăturii ortodoxe în contexte misionare, pastorale și liturgice

X. CS.4.1. Evaluarea relevanței învățăturii ortodoxe în diferite contexte misionare, pastorale și liturgice
- evaluarea modului în care învățătura despre înomenirea Fiului este prezentată în predicile misionare contemporane, printr-o fișă de evaluare - aprecierea consecințelor aplicării învățăturii despre har și conlucrare în situații pastorale reale, prin analiza unui studiu de caz - analizarea eficienței argumentelor despre Pogorârea Duhului Sfânt în catehezele pentru tineri, printr-o grilă de analiză - determinarea utilității imnelor pascale în transmiterea învățăturii despre Învierea lui Hristos, prin realizarea unei fișe de sinteză - verificarea coerenței dintre învățătura despre Biserică – Trupul lui Hristos și reprezentarea ei liturgică, prin completarea unei fișe comparative
X. CS.4.2. Argumentarea și justificarea aplicării învățăturii ortodoxe în situații concrete de misiune și pastorație
- argumentarea necesității de a păstra icoana ca mărturie a Întrupării Domnului, în dialoguri misionare, printr-un eseu argumentativ - justificarea unei decizii pastorale privind mângâierea familiei îndoliate, pe baza învățăturii despre moarte și viața veșnică, printr-un exercițiu de consiliere simulată - susținerea unei alegeri referitoare la folosirea anumitor cântări liturgice în context catehetic, printr-o scurtă prezentare orală - formularea concluziilor despre modul în care întreita slujire a lui Hristos inspiră lucrarea pastorală a preotului, prin completarea unei fișe de concluzii - estimarea impactului spiritual al unei activități misionare asupra tinerilor, pe baza învățăturilor despre Duhul Sfânt, prin realizarea unei analize scrise
X. CS.4.3. Examinarea critică a conformității dintre practica liturgică/pastorală și învățătura ortodoxă
- examinarea validității unor afirmații despre Judecata de Apoi, în raport cu textele biblice, prin completarea unei fișe de corectare - critica modului în care anumite practici populare exprimă (sau nu) învățătura despre Maica Domnului – chip al Bisericii, prin realizarea unui comentariu critic - analiza calității unui material catehetic despre tainele Bisericii, prin aplicarea unor criterii evaluative - revizuirea unei prezentări despre Sfânta Treime, pentru a corecta erorile doctrinare, printr-o activitate de editare teologică - discriminarea între opinii și învățătura autentică privind viața veșnică, în diferite surse, prin completarea unui tabel cu două coloane
X. CS.4.4. Propunerea de soluții, alternative și decizii pastorale sau misionare inspirate de învățătura ortodoxă
- propunerea unor alternative pentru explicarea lucrării Duhului Sfânt tinerilor, în cadrul unei ore de catheză, prin realizarea unei fișe de idei - deciderea celei mai potrivite abordări pastorale într-o situație de criză, pe baza învățăturilor despre har și îndumnezeire, printr-un studiu de caz - prioritizarea temelor de discuție în pregătirea unei misiuni parohiale, în raport cu învățătura despre Biserică – Trupul lui Hristos, printr-un plan de acțiune - construirea criteriilor pentru evaluarea calității unei predici despre Învierea lui Hristos, printr-un set de criterii create de elevi - determinarea utilității anumitor texte patristice pentru formarea duhovnicească a adolescenților, prin elaborarea unei recomandări scrise

CLASA a X-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
I. Iisus Hristos Mântuitorul	1.1. Înomenirea Fiului lui Dumnezeu 1.2. Iisus Hristos, Dumnezeu adevărat și Om adevărat. Hotărârile Sinodului IV Ecumenic 1.3. Icoana, consecință a întrupării Fiului lui Dumnezeu 1.4. Întreita slujire a lui Hristos și reflectarea acesteia în ierarhia bisericească 1.5. Învierea și Înălțarea la cer a Mântuitorului Iisus Hristos
II. Lucrarea Duhului Sfânt în Biserică	2.1. Pogorârea Duhului Sfânt și lucrarea Sa în viața Bisericii 2.2. Cincizecimea în cultul Bisericii 2.3. Harul Duhului Sfânt și conlucrarea omului cu acesta 2.4. Mântuirea și îndumnezeirea omului în Biserică 2.5. Biserica, spațiul comuniunii oamenilor cu Dumnezeu, cu îngerii și cu sfinții 2.6. Biserica – Trupul lui Hristos 2.7. Însușirile Bisericii 2.8. Maica Domnului – chip al Bisericii 2.9. Ierarhia bisericească 2.10. Lucrările sfințitoare ale Bisericii
III. Viața veșnică	3.1. Învățătura Bisericii despre moarte 3.2. Judecata particulară. Faptele omului în fața dreptății lui Dumnezeu 3.3. A doua venire a lui Hristos și învierea morților 3.4. Judecata de Apoi 3.5. Viața veșnică, intrarea în Împărăția Sfintei Treimi

SUGESTII METODOLOGICE

Sugestiile metodologice oferă repere esențiale pentru proiectarea, organizarea și desfășurarea eficientă a activităților de predare-învățare-evaluare în cadrul orelor din cadrul disciplinei *Învățătura de credință ortodoxă*, clasa a IX-a. Acestea vizează sprijinirea cadrului didactic în personalizarea demersului educațional, prin integrarea unor metode didactice moderne, interactive și adaptate la profilul generației actuale de elevi, inclusiv prin dezvoltarea competențelor digitale.

Programa școlară actuală pentru disciplina *Învățătura de credință ortodoxă* promovează o învățare centrată pe elev, care accentuează implicarea activă a elevului în procesul de învățare, contextualizarea conținuturilor religioase în realități de viață concrete, dimensiunea socială a învățării – cooperare, colaborare, empatie, responsabilizarea elevilor în raport cu propria dezvoltare morală, spirituală și civică și dezvoltarea competențelor digitale și media, esențiale pentru învățarea în secolul al XXI-lea.

A. Strategii didactice – revalorizări ale metodelor tradiționale, noi abordări

Pentru a atinge finalitățile educaționale specifice liceului și a forma competențe relevante, este necesară utilizarea unor metode variate, care îmbină gândirea critică, creativitatea, reflecția și tehnologia.

1. Metode tradiționale și moderne: explicația și prelegerea narativă, conversația euristică, lectura explicativă și interpretarea textului biblic, studiul de caz, portofoliul tematic, eseul argumentativ, dezbaterea de tip academic, lectura comparativă.

2. Metode care sprijină dezvoltarea de competențe digitale: WebQuest religios, crearea de conținut digital, utilizarea platformelor educaționale Google Classroom, Moodle sau Padlet pentru organizarea materialelor și a activităților, quiz-uri interactive (Kahoot, Quizizz), crearea unui blog tematic, tururi virtuale și realitate augmentată, proiecte colaborative online.

3. Metode pentru dezvoltarea competențelor verzi: lectura biblică interactivă (cu aplicații digitale), dezbateri teologice cu tematică ecologică, rugăciunea și meditația religioasă, învățarea prin proiecte, învățarea prin Podcast religios, învățarea prin implicare în comunitate (*Service learning* religios).

B. Abordarea conținuturilor

Abordarea conținuturilor presupune o atitudine flexibilă a profesorului prin accentul pus pe valorificarea experiențelor de viață ale elevilor; accentuarea caracterului aplicativ al conținuturilor, creând contexte semnificative de

învățare pentru viața reală; abordări diferențiate ale conținuturilor învățării, în acord cu experiențele elevilor și cu contextul social în care trăiesc aceștia; realizarea de conexiuni între *Învățătura de credință ortodoxă* și celelalte discipline teologice.

Ordinea abordării conținuturilor nu este una prestabilită prin programa școlară. Profesorul are libertatea de a planifica în manieră personalizată ordinea în care va prezenta temele, în acord cu logica firească a domeniului și cu specificul vieții religioase a comunității, precum și în relație cu teme de la alte discipline de studiu.

C. Aspecte privind evaluarea

În cadrul orei de *Învățătură de credință ortodoxă*, evaluarea este strâns legată atât de învățare, cât și de predare, constituind împreună un sistem coerent și dinamic. Evaluarea nu trebuie privită ca o activitate separată, ci ca un proces continuu, integrat în întregul parcurs educațional, care oferă feedback valoros pentru elev, dar și pentru profesor.

Evaluarea se prezintă sub forma unui demers care combină armonios metodele tradiționale cu cele moderne, completate cu metodele care pun în valoare competențele digitale și interdisciplinare:

a) Evaluare tradițională (sumativă și formativă) prin:

- teste scrise (cu itemi obiectivi și subiectivi);
- evaluări orale structurate (răspunsuri argumentate, eseuri);
- verificarea învățării prin întrebări și activități de consolidare la finalul unităților de învățare.

b) Metode moderne/ alternative de evaluare:

- portofoliul personal – colectare de reflecții, eseuri, jurnale spirituale, fișe de activitate, proiecte și produse creative realizate în timp;
- proiectul tematic – individual sau în grup, cu teme relevante din programa de Învățătură de credință ortodoxă, ce implică documentare, aplicare practică și prezentare argumentată;
- autoevaluarea ghidată – prin fișe sau jurnale de reflecție, elevii sunt invitați să evalueze ce au înțeles, cum s-au raportat emoțional și ce valori au interiorizat;
- observarea sistematică – a participării, a implicării în discuții și dezbateri, a comportamentului și atitudinilor exprimate în contexte de învățare;
- evaluarea produselor de învățare – afișe, prezentări, creații artistice sau digitale cu conținut moral-religios;
- studii de caz și rezolvarea de dileme morale – permit evaluarea capacității elevului de a analiza critic, de a formula judecăți morale și de a aplica valorile creștine în situații reale;
- activități practice – implicarea elevilor în acțiuni cu caracter moral, filantropic sau spiritual, care pot fi ulterior evaluate prin jurnal de reflecție, discuții sau portofoliu.

c) Metode care valorifică competențele digitale și interdisciplinare:

- proiecte realizate cu ajutorul tehnologiei: prezentări, materiale video, podcasturi tematice;
- portofolii digitale: organizarea materialelor pe platforme educaționale (ex. Google Classroom, Moodle).

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Grad didactic/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
Marin Sebastian	Preot, Profesor doctor	Seminarul Teologic Ortodox *Sfântul Ioan Gură de Aur,* Slobozia
Pintea Menuț - Eugen	Preot, Profesor doctor	Seminarul Teologic Ortodox *Sfântul Simion Ștefan,* Alba Iulia

RESPONSABILI/CONSULTANȚI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Zăbavă Mihaela	Consilier	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare	Responsabil CNCE
Pîslaru Cătălin	Inspector general	Ministerul Educației și Cercetării	Responsabil MEC
Marin Sebastian	Preot, Profesor doctor	Seminarul Teologic Ortodox *Sfântul Ioan Gură de Aur,* Slobozia	Coordonator

RESPONSABILI/COORDONATORII/COLABORATORI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Beldiman Nicușor	Preot, Profesor universitar doctor, Consilier Patriarhal	Administrația Patriarhală, Facultatea de Teologie Ortodoxă *Justinian Patriarhul* – București, Universitatea din București	Coordonator - Patriarhia Română
Andrei Constantin	Preot, Inspector patriarhal	Administrația Patriarhală	Responsabil - Patriarhia Română
Buchiu Ștefan	Preot, Profesor universitar doctor	Facultatea de Teologie Ortodoxă *Justinian Patriarhul,* București	Consultant științific
Ioja Cristinel	Preot, Profesor universitar doctor	Facultatea de Teologie Ortodoxă *Ilarion V. Felea,* Arad	Membru Comisie - Patriarhia Română
Șimonca – Opriță Codin	Preot, Profesor doctor	Seminarul Teologic Ortodox din Arad	Membru Comisie - Patriarhia Română
Argatu Adriana Nicoleta	Profesor	Colegiul Național Militar *Alexandru Ioan Cuza*, Constanța	Consultant științific
Opriș Olivia Monica	Profesor	Seminarul Teologic Ortodox *Sfântul Simion Ștefan*, Alba-Iulia, Alba	Consultant științific
Opriș Dorin Corneliu	Preot, Profesor universitar doctor	Universitatea *1 Decembrie 1918,* Alba Iulia, Alba	Consultant științific

Anexa nr. 49

Programa școlară pentru disciplina

Dogmatică Ortodoxă
Cultul Ortodox

Clasele a XI-a și a XII-a
Curriculum de specialitate (CS)
Filiera vocațională, profilul teologic, specializările:
Teologie Ortodoxă, Patrimoniu cultural,
Ghid turism religios şi Muzică bisericească

Învățământ liceal

- 2026 –

Anexa nr. 49
Programa școlară pentru disciplina *Dogmatică Ortodoxă, Cultul Ortodox,* clasele a XI-a și a XII-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profilul teologic, specializările: Teologie Ortodoxă, Patrimoniu cultural, Ghid turism religios şi Muzică bisericească*

NOTĂ DE PREZENTARE

Disciplina *Dogmatică ortodoxă* este parte integrantă a curriculumului de specialitate aferent filierei vocaționale, profilul teologic, cultul ortodox, fiind prevăzută cu câte 2 ore/săptămână pentru clasele XI-XII, la specializările: Teologie Ortodoxă, Ghid turism religios. Patrimoniu cultural, Muzică bisericească.

Studiul acestei discipline se realizează în conformitate cu Planul-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, filiera vocațională, profil teologic, cult ortodox, clasele a XI-a şi a XII-a, reglementat prin OMEC nr. 4.350/20.06.2025, anexa nr. 23 (specializarea Teologie Ortodoxă), anexa nr. 24 (specializarea Ghid turism religios), anexa nr. 25 (specializarea Patrimoniu cultural) şi anexa nr. 26 (specializarea Muzică bisericească).

Programa școlară este elaborată în concordanță cu:

- *Legea învățământului preuniversitar* nr. 198/2023;
- *Recomandările Consiliului Uniunii Europene* (2018) privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții;
- *Repere pentru proiectarea, actualizarea și evaluarea Curriculumului național. Cadrul de referință al Curriculumului național*, aprobat prin OME nr. 3.239/2021;
- *Profilul de formare al absolventului*, aprobat prin OME nr. 6.731/2023.

Aceste documente stabilesc cadrul de dezvoltare al competențelor-cheie și al profilului de formare al absolventului de liceu, competențe la a căror formare contribuie și disciplina *Dogmatică ortodoxă*.

Studierea *Dogmaticii ortodoxe* în învățământul teologic preuniversitar are ca scop aprofundarea învățăturii de credință a Bisericii Ortodoxe si formarea unei culturi teologice, apte să pregătească elevii în misiunea lor pastoral-misionară și liturgică a Bisericii. Totodată, această disciplină școlară își propune să formeze elevilor competențe, valori și atitudini în acord cu principiile Bisericii Ortodoxe si cu cerințele societății contemporane.

Elaborarea programei școlare de *Dogmatică ortodoxă* a avut în vedere exigențele impuse de reforma curriculară din învățământul românesc actual. Stabilirea competențelor și selectarea conținuturilor au fost realizate respectând principiile accesibilității și transmiterii sistematizate a cunoștințelor. Construcția programei este realizată astfel încât să contribuie la dezvoltarea profilului de formare al elevului din ciclul liceal, care descrie așteptările exprimate față de elev la sfârșitul acestui nivel de învățământ, prin raportare la cerințele exprimate în *Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023*, precum şi prin raportare la caracteristicile de dezvoltare ale elevilor.

Elementele de noutate ale programei sunt legate de următoarele aspecte:

– reconsiderarea demersului curricular din perspectiva competențelor urmărind direcția dată de *taxonomia lui Bloom*;

– deschiderea spre dialog și evaluare critică prin ore special destinate lecturii şi analizei unor fragmente din operele marilor Părinți ai Bisericii și ale scriitorilor bisericești sau a unor texte liturgice, dar și prin formularea unor reflecții personale ale elevilor concretizate în eseuri, proiecte, articole, dezbateri etc;

– actualizarea conținuturilor în spirit patristic, în scopul eliminării unor șabloane scolastice;

– corelarea temelor teologice cu provocările lumii contemporane: digitalizare, ecologie, provocări etice și ideologice etc., în vederea creării unor răspunsuri teologice din perspectivă ortodoxă;

– orientare spre competențe transversale pentru asigurarea coerenței cu celelalte discipline teologice: *Studiul Sfintei Scripturi*, *Liturgica*, *Apologetica*, *Patrologia*, *Istoria bisericească* etc., precum şi cu alte discipline laice: *Filosofia*, *Istoria culturii și civilizației* etc., respectându-se principiul interdisciplinarității;

– reorganizarea conținuturilor aferente într-o ordine teologică, ținându-se cont de viziunea unitară a teologiei ortodoxe.

Programa școlară pentru disciplina *Dogmatica ortodoxă* este elaborată potrivit modelului de proiectare curriculară centrat pe competente. Construcția programei școlare este realizată astfel încât să contribuie la dezvoltarea profilului de formare al elevului de ciclu liceal superior.

Programa școlară de Dogmatică este structurată pe următoarele componente:

- notă de prezentare;

- competențe generale;
- competențe specifice asociate cu activități de învățare;
- conținuturi ale învățării;
- sugestii metodologice.

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în diverse contexte particulare.

Competențele generale evidențiază achizițiile finale de învățare ale elevilor la sfârșitul perioadei de studiu a acestei discipline școlare. Acestea au un dublu rol: pe de o parte, reflectă contribuția disciplinei la profilul de formare al absolventului și, implicit, la dezvoltarea competențelor-cheie; pe de altă parte, structurează disciplina în funcție de profilul de formare.

Competențele specifice reprezintă nucleul funcțional al programei școlare şi evidențiază rezultatele așteptate ale învățării la nivelul fiecărui an de studiu, fiind derivate din competențele generale. Competențele specifice sunt corelate cu conținuturi ale învățării relevante pentru domeniul dogmaticii.

Activitățile de învățare constituie contexte în care competențele specifice sunt dezvoltate, exersate și consolidate. Acestea au rol orientativ pentru profesori, oferindu-le libertatea de a folosi exemplele propuse de programa școlară, de a le completa sau de a le înlocui, astfel încât să adapteze procesul didactic la realitățile concrete ale clasei.

Sugestiile metodologice cuprind recomandări specifice disciplinei, privind metodologia de aplicare a programei școlare şi proiectarea demersului didactic. Acestea includ propuneri de organizare a procesului de predare-învățare-evaluare centrat pe formarea de competențe, recomandări de strategii didactice specifice disciplinei şi de modalități de evaluare putând fi utilizate diverse forme, metode și instrumente de evaluare. Sugestiile metodologice au rolul de a orienta utilizarea prezentului curriculum în proiectarea şi realizarea activităților cu elevii.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

C.G.1	**Explicarea adevărurilor de credință ale Bisericii Ortodoxe pe baza Sfintei Scripturi, a Sfintei Tradiții și a hotărârilor Sinoadelor Ecumenice, evidențiind unitatea și consecvența învățăturii Bisericii**
C.G.2	**Aplicarea învățăturilor dogmatice în contexte teologice, liturgice și etice concrete, evidențiind valoarea lor formativă și relevanța pentru viața omului contemporan**
C.G.3	**Analizarea critică a relației dintre adevărurile de credință ortodoxe și alte perspective teologice interconfesionale sau filosofice, identificând elemente comune și diferențe esențiale**
C.G.4	**Evaluarea importanței dogmelor pentru viața și misiunea Bisericii, elaborând reflecții teologice personale, care să reflecte o gândire clară și argumentativă**

CLASA a XI-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G. 1 – Explicarea adevărurilor de credință ale Bisericii Ortodoxe pe baza Sfintei Scripturi, a Sfintei Tradiții și a hotărârilor Sinoadelor Ecumenice, evidențiind unitatea și consecvența învățăturii Bisericii

XI. CS.1.1. Descrierea principalelor trăsături și izvoare ale teologiei dogmatice, recunoscând rolul Sfintei Scripturi, al Sfintei Tradiții și al Sinoadelor Ecumenice în fundamentarea acesteia
– enumerarea trăsăturilor teologiei ortodoxe și explicarea acestora în cuvinte proprii, în cadrul unei activități de analiză introductivă și discuție ghidată, finalizată cu o fișă de sinteză personalizată – identificarea principalelor izvoare ale teologiei (Scriptura, Tradiția, Hotărârile Sinoadelor Ecumenice, Scrierile Sfinților Părinți), în cadrul unei activități de studiu pe text și clasificare, finalizată cu realizarea unui tabel comparativ – analizarea importanței tradiției patristice pentru credința ortodoxă, în cadrul unei activități de discuție dirijată și reflecție teologică, finalizată cu formularea unei concluzii argumentate
XI. CS.1.2. Explicarea învățăturii despre Dumnezeu Treime, evidențiind lucrarea și unitatea celor trei Persoane divine
– explicarea rolului fiecărei Persoane a Sfintei Treimi, în cadrul unei activități de analiză teologică și discuție ghidată, finalizată cu o schemă comparativă a funcțiilor trinitare – analizarea distincției dintre însușirile specifice Persoanelor (theologia) și lucrările comune ale Treimii (oikonomia), în cadrul unei activități de reflecție sistematică și studiu pe text, finalizată cu o sinteză structurată – lecturarea și evidențierea textelor biblice care arată însușirile și distincțiile Persoanelor Sfintei Treimi, în cadrul unei activități de lectură biblică ghidată, finalizată cu un tabel tematic al pasajelor selectate – precizarea și clarificarea distincțiilor dintre persoană și natură, respectiv ființă și energie, în cadrul unei activități de explicare teologică și conversație dirijată, finalizată cu o fișă de concepte fundamentale
XI. CS.1.3. Explicarea actului creației ca dar al iubirii lui Dumnezeu, prezentând relația dintre Dumnezeu și lume în perspectiva dogmaticii ortodoxe
– prezentarea creației ca lucrare a Persoanelor Treimice, în cadrul unei activități de analiză teologică și interpretare biblică, finalizată cu o schemă sinoptică a lucrării trinitare în creație – explicarea distincției creat–necreat și a implicațiilor sale teologice în actul creației, în cadrul unei activități de reflecție doctrinară și discuție ghidată, finalizată cu o sinteză conceptuală – lecturarea referatului biblic privind zilele creației, în cadrul unei activități de studiu pe text și analiză simbolică, finalizată cu un tabel care evidențiază structura și mesajul fiecărei zile – realizarea exegezei unui fragment din *Ierarhia îngerească* a Sfântului Dionisie Areopagitul, în cadrul unei activități de lectură teologică și interpretare patristică, finalizată cu o fișă exegetică – analizarea întrebării „De ce omul este coroana creației?” în cadrul unei activități de discuție dirijată și reflecție antropologică, finalizată cu formularea unui răspuns argumentat privind unicitatea omului în creație

XI. CS.1.4. Utilizarea corectă a terminologiei specifice teologiei dogmatice în exprimarea adevărurilor de credință
– identificarea și explicarea termenilor dogmatici fundamentali, în cadrul unei activități de analiză teologică și discuție dirijată, finalizată cu realizarea unei fișe de clarificare doctrinară – alcătuirea unui glosar de termeni specifici teologiei ortodoxe și înțelegerea acestora prin raportare la un text biblic sau patristic, în cadrul unei activități de studiu comparativ și interpretare teologică, finalizată cu un glosar tematic comentat – aplicarea termenilor dogmatici în explicarea unui articol din Crez, în cadrul unei activități de lectură teologică și analiză doctrinară, finalizată cu o prezentare scurtă care evidențiază importanța fiecărui termen

C.G.2 – Aplicarea învățăturilor dogmatice în contexte teologice, liturgice și etice concrete, evidențiind valoarea lor formativă și relevanța pentru viața omului contemporan

XI. CS.2.1. Ilustrarea modului în care dogma despre Dumnezeu Treime și creația lumii văzute și nevăzute se reflectă în practica liturgică și influențează comportamentul creștin
– analizarea picturii din naosul Mănăstirii Sucevița, care reprezintă momentele actului creației Logosului, în cadrul unei activități de interpretare iconografică și discuție teologică, finalizată cu realizarea unei fișe vizual-interpretative – prezentarea icoanei Sfintei Treimi, în cadrul unei activități de analiză iconologică și sinteză doctrinară, finalizată cu o scurtă expunere orală sau scrisă asupra mesajului teologic – realizarea exegezei unor texte liturgice din slujba praznicului Sfintei Treimi, în cadrul unei activități de lectură teologică și interpretare liturgică, finalizată cu o fișă exegetică structurată
XI. CS.2.2. Explicarea modului în care credința în creația lui Dumnezeu determină responsabilitatea creștină față de mediul înconjurător și față de semenii noștri
– prezentarea omului în raport cu natura și cu animalele, în cadrul unei activități de analiză biblică și reflecție antropologică, finalizată cu realizarea unei sinteze privind responsabilitatea omului față de creație – dezbaterea temei ecologiei creștine, în cadrul unei activități de discuție argumentativă și interpretare teologică a textelor biblice, finalizată cu formularea unei concluzii colective – identificarea și prezentarea unor exemple concrete de respect față de natură și față de ceilalți oameni, în cadrul unei activități aplicative și de analiză a situațiilor cotidiene, finalizată cu realizarea unei liste de comportamente ecologice și morale
XI. CS.2.3 Aplicarea conceptului de „chip și asemănare” în înțelegerea demnității și valorii persoanei umane
– lecturarea și interpretarea fragmentelor din Hexaemeronul Sfântului Vasile cel Mare referitoare la creație, în cadrul unei activități de lectură patristică și analiză teologică, finalizată cu o fișă de sinteză privind viziunea patristică despre creația lumii – compararea textului biblic și patristic despre crearea omului cu explicația „științifică” propusă de Charles Darwin, în cadrul unei activități de analiză comparativă și reflecție interdisciplinară, finalizată cu un tabel comparativ argumentat – realizarea unei prezentări orale despre o situație socială actuală analizată prin prisma valorii divine a omului, în cadrul unei activități de studiu de caz și discuție etică, finalizată cu expunerea unui mesaj argumentativ în fața clasei
XI. CS.2.4. Utilizarea dogmelor despre păcat și mântuire pentru a analiza moralitatea faptelor și comportamentelor umane în diferite contexte de viață
– descrierea referatului biblic din *Facere,* cap. 3 privind condiția umană după căderea în păcat, în cadrul unei activități de lectură biblică și analiză tematică, finalizată cu o sinteză asupra consecințelor spirituale ale căderii – prezentarea rolului libertății umane în planul lui Dumnezeu, în cadrul unei activități de reflecție teologică și discuție dirijată, finalizată cu un scurt eseu argumentativ – analizarea diferenței dintre libertatea autentică și libertatea fals înțeleasă, în cadrul unei activități de studiu de caz și aplicare morală, finalizată cu realizarea unui tabel comparativ

C.G. 3 – Analizarea critică a relației dintre adevărurile de credință ortodoxe și alte perspective teologice interconfesionale sau filosofice, identificând elemente comune și diferențe esențiale

XI. CS.3.1. Compararea învățăturii ortodoxe despre Sfânta Treime cu cea a altor confesiuni creștine
– analizarea hotărârilor Sinodului I și II Ecumenic privind formularea Crezului ortodox și mărturisirea dumnezeirii Fiului și a Duhului Sfânt, în cadrul unei activități de studiu istoric-teologic și lectură a textelor sinodale, finalizată cu realizarea unei sinteze privind baza comună interconfesională

– evidențierea simbolurilor teologice din iconografia ortodoxă a Sfintei Treimi, precum și a temelor din imnologia trinitară, în cadrul unei activități de analiză iconografică și liturgică, finalizată cu o fișă interpretativă a elementelor simbolice – analizarea distincției dintre Theologie și iconomie în Biserică, ca modalități de cunoaștere a lui Dumnezeu în Ortodoxie, în cadrul unei activități de reflecție doctrinară și interpretare patristică, finalizată cu un eseu teologic scurt – studierea adaosului Filioque din Crez și a consecințelor sale teologice și eclesiale, în cadrul unei activități de analiză comparativă a textelor crezului și a mărturiilor istorice, finalizată cu o sinteză asupra rolului acestui adaos în separarea Bisericilor Răsăritene și Apusene
XI. CS.3.2. Analiza erorilor cosmologice și antropologice în raport cu perspectiva teologică ortodoxă
– evidențierea coordonatelor teologice ale panteismului, dualismului, materialismului evoluționist și deismului cosmologic, în cadrul unei activități de analiză comparativă și reflecție doctrinară, finalizată cu prezentarea unei perspective ortodoxe sintetizate asupra acestor concepții – analizarea implicațiilor teologice ale preexistențialismului, traducianismului și creaționismului antropologic, în cadrul unei activități de studiu teologic și discuție ghidată, finalizată cu o fișă de clarificare doctrinară – compararea antropologiei creștine cu principalele modele filosofice moderne despre om, în cadrul unei activități interdisciplinare de analiză critică, finalizată cu o sinteză argumentativă privind unicitatea perspectivei ortodoxe despre persoană
XI. CS.2.3. Examinarea implicațiilor antropologice ale căderii și mântuirii din diferite perspective creștine
– realizarea exegezei referatului despre căderea în păcat la Fericitul Augustin, în cadrul unei activități de lectură teologică și analiză doctrinară, finalizată cu argumentarea conceptului de determinism haric – prezentarea ereziilor lui Apolinarie și Pelagiu, în cadrul unei activități de studiu istoric-dogmatic și discuție ghidată, finalizată cu o fișă comparativă a erorilor doctrinare – analizarea reacției Bisericii la pelagianism și apolinarism, în cadrul unei activități de interpretare a documentelor sinodale și a textelor patristice, finalizată cu o sinteză privind formularea învățăturii ortodoxe corecte

C.G.4 – Evaluarea importanței dogmelor pentru viața și misiunea Bisericii, elaborând reflecții teologice personale, care să reflecte o gândire clară și argumentativă

XI. CS.4.1. Evaluarea rolului dogmelor în viața duhovnicească a credinciosului și în trăirea comunitară a Bisericii
– identificarea și explicarea modurilor concrete în care se exprimă lauda Sfintei Treimi în practica ortodoxă (semnul Sfintei Cruci, doxologia „Slavă Tatălui și Fiului și Sfântului Duh”, dogmaticele de la Vecernie și Utrenie), în cadrul unei activități de analiză liturgică și discuție aplicativă, finalizată cu o fișă explicativă a formelor de închinare treimică – interpretarea unor cântări liturgice de laudă adresate Sfintei Treimi (ex.: *Lumină lină*, Antifonul II de la Sfânta Liturghie), în cadrul unei activități de audiție, analiză muzical-liturgică și reflecție teologică, finalizată cu o prezentare scurtă privind mesajul trinitar al acestor imne – analizarea și aplicarea raportului *dar – Dăruitor* în viața duhovnicească, în cadrul unei activități de participare conștientă la slujbele Bisericii și discuție spirituală, finalizată cu redactarea unei rugăciuni de mulțumire pentru darul vieții
XI. CS.4.2. Formularea de răspunsuri ortodoxe bine argumentate la întrebări ideologice și etice actuale, din perspectiva învățăturii de credință
– redactarea unui eseu personal despre ce înseamnă să trăiești „în numele Sfintei Treimi” în viața de zi cu zi, în cadrul unei activități de reflecție spirituală și analiză aplicată, finalizată cu un text argumentativ care evidențiază aplicarea valorilor trinitare în comportamentul cotidian – selectarea și interpretarea unor idei teologice din conferințe, emisiuni sau materiale video care prezintă lucrarea lui Dumnezeu în creație și în viața oamenilor, în cadrul unei activități de audiție, notare și analiză critică, finalizată cu realizarea unei sinteze comparative între perspectiva teologică și ideea de „întâmplare” – elaborarea unei prezentări multimedia care exprimă învățătura ortodoxă despre creație în contrast cu evoluționismul materialist sau ecologismul secular, în cadrul unei activități de documentare interdisciplinară și proiectare digitală, finalizată cu prezentarea unui material vizual-argumentativ

CLASA a XI-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
I. Introducere în Teologia Dogmatică	1.1. Noțiunea de dogmă; dogmă și erezie 1.2. Cunoașterea dogmatică și importanța ei pentru viața creștină; teologia ca expresie a experienței duhovnicești 1.3. Dogmele fundamentale al Ortodoxiei: învățătura despre Sfânta Treime și cea despre Hristos 1.4. Caracterul eclesial al teologiei ortodoxe; dogma și viața bisericească 1.5. Caracterul doxologic al teologiei dogmatice
II. Revelația dumnezeiască – lucrarea Cuvântului lui Dumnezeu în istorie	2.1. Revelația Cuvântului lui Dumnezeu în creație, în Scripturi și în Hristos (Sf. Maxim Mărturisitorul) 2.2. Unitatea Revelației prin Proroci, Apostoli și Sfinții Bisericii; Inspirația dumnezeiască a Sfintei Scripturi 2.3. Lectura și tâlcuirea Sfintei Scripturi 2.4. Sfânta Tradiție. Tradiția apostolică și Tradiția bisericească 2.5. Raportul dintre Sfânta Scriptură, Sfânta Tradiție și Biserică. Rolul Sfinților Părinți și al Sinoadelor Ecumenice în formularea învățăturii de credință 2.6. Sfânta Tradiția ca mod de cunoaștere, de unire și de viețuire în Hristos prin Duhul Sfânt
III. Creația văzută și nevăzută	3.1. Crearea lumii din neființă, lucrare a Sfintei Treimi 3.2. Raționalitatea creației și unitatea ei în Hristos, Logosul divin 3.3. Omul în raport cu cosmosul în teologia patristică (Sf. Maxim Mărturisitorul) 3.4. Cosmologia ortodoxă în dialog cu știința contemporană; principii de ecologie creștină 3.5. Prezența și lucrarea îngerilor în Sfânta Scriptură 3.6. Ierarhia îngerească (Sf. Dionisie Areopagitul) 3.7. Natura și slujirea îngerilor. Îngerii buni și rolul lor în iconomia mântuirii și viața Bisericii 3.8. Îngerii răi și lucrarea lor în lume
IV. Cunoașterea lui Dumnezeu – Treime	4.1. Dogma Sfintei Treimi în Sfânta Scriptură 4.2. Distincția dintre ființa și energiile necreate ale Sfintei Treimi (Sf. Grigorie Palama) 4.3. Atributele dumnezeiești și energiile divine necreate 4.4. Formularea dogmei Sfintei Treimi în Tradiția creștină. Contribuția Sinoadelor Ecumenice I și II și a Sfinților Părinți 4.5. Terminologia trinitară: persoană și natură (Sf. Vasile cel Mare și Sf. Ioan Damaschin) 4.6. Relațiile dintre persoanele Sfintei Treimi (însușirile personale) 4.7. Comuniunea Persoanelor Sfintei Treimi (perihoreza) și lucrarea Lor în creație (aproprierea) 4.8. Dogma Sfintei Treimi în iconografia Bisericii: Icoana Sfintei Treimi 4.9. Sfânta Treime în imnografia și rugăciunile Bisericii 4.10. *Filioque*, controversă trinitară 4.11. Treptele cunoașterii lui Dumnezeu în Ortodoxie 4.12. Cunoașterea lui Dumnezeu: cunoaștere rațională (afirmativă și negativă) și cunoaștere apofatică (Sf. Pr. Dumitru Stăniloae) 4.13. Cunoașterea lui Dumnezeu în împrejurările concrete ale vieții

Domenii de conținut	Conținuturi
	4.14. Iubirea ca mod de cunoaștere a lui Dumnezeu
V. Antropologia ortodoxă	5.1. Omul, chip al lui Hristos şi al Sfintei Treimi 5.2. Distincția dintre natură şi persoană la nivel antropologic; caracterul personal al omului 5.3. Natura omului: trup şi suflet; facultățile sufletului 5.4. Originea sufletului omenesc. Combaterea preexistenței, evoluţionismului, creaționismului şi reîncarnării 5.5. Starea originară a omului. Distincția dintre chip şi asemănare 5.6. Căderea în păcat a omului – eşec al libertății (Sf. Andrei Criteanul – *Canonul cel Mare*) 5.7. Urmările căderii lui Adam în păcat şi transmiterea acestora; pelagianism şi augustianism 5.8. Hainele de piele, element constitutiv al stării căzute a omului

CLASA a XII-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ŞI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G.1 – Explicarea adevărurilor de credință ale Bisericii Ortodoxe pe baza Sfintei Scripturi, a Sfintei Tradiții şi a hotărârilor Sinoadelor Ecumenice, evidențiind unitatea şi consecvența învățăturii Bisericii

XII. CS.1.1. Explicarea adevărurilor de credință privind Persoana Mântuitorului Hristos, Persoana Duhului Sfânt şi lucrarea Acestora în mântuirea omului
– prezentarea şi explicarea rolului Fiului lui Dumnezeu şi al Duhului Sfânt în iconomia mântuirii, în cadrul unei activități de analiză biblică şi doctrinară, finalizată cu realizarea unei sinteze privind lucrarea mântuitoare a Persoanelor divine – identificarea şi înțelegerea principalelor acte mântuitoare ale lui Hristos şi ale Duhului Sfânt – Întruparea, Pătimirile, Învierea, Înălțarea şi Cincizecimea, în cadrul unei activități de lectură scripturistică şi discuție teologică, finalizată cu o hartă cronologic-teologică a etapelor iconomiei – analizarea sinodului IV Ecumenic de la Calcedon şi a hotărârilor sale pentru înțelegerea hristologiei ortodoxe, în cadrul unei activități de studiu istoric-dogmatic şi interpretare a documentelor sinodale, finalizată cu redactarea unei sinteze privind mărturisirea lui Hristos ca Dumnezeu adevărat şi om adevărat
XII. CS.1.2. Definirea învățăturii ortodoxe despre Biserică ca Trup al lui Hristos, explicând semnificația Tainelor Bisericii ca porți ale harului şi ale Împărăției lui Dumnezeu
– explicarea Bisericii ca Trup al lui Hristos şi comunitate în har, în cadrul unei activități de analiză biblică şi discuție teologică asupra textelor pauline, finalizată cu realizarea unei fişe de sinteză privind natura şi unitatea Bisericii – analizarea unor texte patristice relevante despre viața în Biserică (ex.: *Viața în Hristos* de Nicolae Cabasila), în cadrul unei activități de lectură dirijată şi interpretare teologică, finalizată cu redactarea unui comentariu teologico-spiritual – argumentarea importanței Bisericii şi a Sfintelor Taine în viața creştinului, în cadrul unei activități de discuție dirijată şi reflecție aplicată, finalizată cu formularea unei concluzii personale motivate
XII. CS.1.3. Descrierea principalelor învățături ale eshatologiei ortodoxe, subliniind încrederea credinciosului în promisiunea vieții veşnice şi judecata finală
– prezentarea sensului creştin al morții, în cadrul unei activități de analiză biblică şi discuție teologică, finalizată cu o sinteză care explică valoarea morții ca trecere spre viața veşnică – explicarea judecății particulare, a învierii morților, a judecății universale şi a vieții veşnice, în cadrul unei activități de sistematizare doctrinară şi prezentare tematică, finalizată cu o schemă recapitulativă a etapelor eshatologice – realizarea exegezei unor texte biblice şi patristice referitoare la viața după moarte, în cadrul unei activități de lectură dirijată şi interpretare teologică, finalizată cu un comentariu exegetic structurat

XII. CS.1.4. Utilizarea corectă a terminologiei specifice teologiei dogmatice în contextul studiului aprofundat al dogmelor
– identificarea și explicarea termenilor dogmatici fundamentali, în cadrul unei activități de analiză teologică și discuție ghidată, finalizată cu realizarea unei fișe de clarificare doctrinară – alcătuirea unui glosar de termeni specifici teologiei ortodoxe și înțelegerea acestora prin raportare la un text biblic sau patristic, în cadrul unei activități de studiu comparativ și interpretare pe text, finalizată cu un glosar tematic comentat – aplicarea termenilor dogmatici în explicarea unui articol din Crez, în cadrul unei activități de analiză doctrinară și prezentare orală, finalizată cu o expunere scurtă privind rolul fiecărui termen în credința ortodoxă

C.G.2 – Aplicarea învățăturilor dogmatice în contexte teologice, liturgice și etice concrete, evidențiind valoarea lor formativă și relevanța pentru viața omului contemporan

XII. CS.2.1. Interpretarea corectă, din perspectivă dogmatică, semnificația și rolul iconografiei în Biserica Ortodoxă
– analizarea simbolurilor și a mesajului teologic din iconografia Praznicelor Împărătești, în cadrul unei activități de observare ghidată pe imagini și text patristic, finalizată cu o fișă de analiză iconografică – interpretarea structurii compoziționale a icoanei Sfintei Treimi și a fundamentului ei dogmatic, în cadrul unui atelier de lectură scripturistică și patristică, finalizată cu un comentariu teologic argumentat – explicarea semnificațiilor doctrinare din icoana Învierii, în cadrul unei comparații între Evanghelii și Triod, finalizată cu o prezentare orală/digitală cu concluzii teologice
XII. CS.2.2. Corelarea învățăturilor dogmatice (eclesiologie, soteriologie, eshatologie) cu textele liturgice, pentru a evidenția legătura dintre teologia doctrinară și cea sacramental-terapeutică
– corelarea rugăciunilor din *Molitfelnic* cu învățături soteriologice, în cadrul unei lecturi ghidate și discuții teologice, finalizată cu o schemă comparativă dogmatic–liturgică – analizarea sensului teologic al cântărilor din Sâmbăta Mare și Învierea Domnului, în cadrul unei activități de interpretare liturgică pe fragment patristic, finalizată cu o fișă de extragere a temelor centrale – interpretarea textelor liturgice ale praznicului Înălțării Domnului, raportate la eshatologie și soteriologie, în cadrul unui atelier de lectură biblică și imnografică, finalizată cu un comentariu teologic scris/oral
XII. CS.2.3. Identificarea modului în care credința în înviere schimbă atitudinea credinciosului față de viață și față de moarte
– corelarea unor exemple din viața de zi cu zi și natură cu tema „învierea duhovnicească prezentă încă din viața pământească”, în cadrul unei discuții teologice pe texte scripturistice și patristice, finalizată cu realizarea unui portofoliu scurt de exemple argumentate – interpretarea rânduielilor liturgice pentru cei adormiți în raport cu credința în viața veșnică, în cadrul unei analize de texte liturgice și imnografice, finalizată cu o fișă comparativă a temelor eshatologice prezente în slujbe – analizarea cântărilor și rugăciunilor pascale ca expresie a biruinței vieții asupra morții, în cadrul unei activități de lectură ghidată pe fragment biblic și imnografic, finalizată cu o prezentare orală sau digitală cu concluzii personale
XII. CS.3.4. Aplicarea critică a învățăturilor dogmatice din eclesiologie, soteriologie și eshatologie în analiza unor situații de viață, evidențiind implicațiile lor morale și spirituale
– aplicarea critică a învățăturii despre Biserică (eclesiologie) la o situație reală de comunitate (ex.: conflict, lipsa participării liturgice), în cadrul unei analize de caz și discuții reflexive, finalizată cu o soluție moral-spirituală argumentată – analizarea consecințelor morale ale unei situații de viață privind mântuirea (soteriologie) – iertare, păcat, pocăință, reabilitare, în cadrul unei lecturi biblice și patristice aplicate, finalizată cu un comentariu teologic în 5–8 argumente – evaluarea eshatologică a unei situații existențiale contemporane (moarte, suferință, sensul vieții, speranța în înviere), în cadrul unei dezbateri academice pe surse teologice și liturgice, finalizată cu un eseu critic privind implicațiile morale și spirituale

C.G.3 – Analiza critică a relației dintre adevărurile de credință ortodoxe și alte perspective teologice interconfesionale sau filosofice, identificând elemente comune și diferențe esențiale

XII. CS.3.1. Compararea învățăturii ortodoxe despre Hristos și Duhul Sfânt cu interpretările altor confesiuni creștine, pentru a înțelege specificul teologiei ortodoxe

– analizarea diferențelor dintre teologia ortodoxă și ereziile hristologice de-a lungul timpului, în cadrul unei activități de studiu comparativ pe texte dogmatice și istorice, finalizată cu o schemă sinoptică a diferențelor teologice – identificarea și explicarea elementelor doctrinare specifice hristologiei și pnevmatologiei ortodoxe în raport cu perspectiva romano-catolică și protestantă, în cadrul unei activități de lectură și dezbatere teologică, finalizată cu un tabel comparativ cu argumente doctrinare – interpretarea teologică a unui text biblic și patristic în cheie răsăriteană și apuseană (ex.: *Cur Deus homo?*), în cadrul unui atelier de analiză hermeneutică, finalizată cu un comentariu critic scris sau prezentare orală
XII. CS.3.2. Analiza sensului doctrinar al eclesiologiei ortodoxe și al Tainelor, în raport cu alte modele eclesiale creștine
– compararea trăsăturilor eclesiologiei ortodoxe cu cele ale tradiției romano-catolice și protestante, în cadrul unui studiu pe texte dogmatice și documente sinodale, finalizată cu un tabel sinoptic al asemănărilor și deosebirilor – analizarea relației creștinului cu viața comunitară a Bisericii, în cadrul unei discuții teologice pe texte scripturistice și patristice, finalizată cu o reflecție argumentată privind rolul comunității în mântuire – interpretarea doctrinară a perspectivelor ecumenice privind unitatea credinței și comuniunea Bisericilor, în cadrul unei dezbateri ghidate pe documente oficiale și Crez, finalizată cu un eseu analitic cu concluzii comparative
XII. CS.2.3. Evidențierea viziunii ortodoxe asupra vieții de după moarte, în comparație cu alte perspective religioase creștine
– evidențierea comparativă a conceptului de purgatoriu în catolicism și a învățăturii ortodoxe despre starea sufletelor după moarte, în cadrul unei analize pe texte dogmatice, liturgice și patristice, finalizată cu o schemă comparativă cu diferențe și convergențe teologice – analizarea răspunsului teologiei ortodoxe la provocările eshatologiei moderne (milenarism, materialism, negarea vieții viitoare), în cadrul unei dezbateri documentate pe surse biblice și teologice contemporane, finalizată cu o sinteză argumentată privind poziția ortodoxă – interpretarea doctrinară a perspectivelor despre viața de după moarte în tradiția ortodoxă, comparativ cu alte curente creștine (protestantism, neoprotestantism), în cadrul unui atelier hermeneutic pe fragmente scripturistice și slujbe pentru cei adormiți, finalizată cu o prezentare orală/digitală cu concluzii teologice

C.G.4 – Evaluarea importanței dogmelor pentru viața și misiunea Bisericii, elaborând reflecții teologice personale, care să reflecte o gândire clară și argumentativă

XII. CS.4.1. Evaluarea importanței relației dintre teologie și spiritualitate în viața Bisericii, pentru a evita o abordare exclusiv intelectualistă/scolastică
– evaluarea rolului împărtășirii euharistice în întâlnirea personală cu Hristos și Duhul Sfânt, în cadrul unei analize teologice a textelor biblice și liturgice referitoare la Liturghie, finalizată cu un eseu argumentat privind dimensiunea spiritual-experiențială a teologiei – analizarea critică a participării prin cântarea troparelor Praznicelor Împărătești, în cadrul unui atelier teologico-liturgic cu ascultare, lectură și interpretare imnografică, finalizată cu o fișă reflexivă în care elevul argumentează legătura dintre cântare și viața duhovnicească – aprecierea importanței laudei aduse lui Dumnezeu prin cântare și implicare în Tainele Bisericii, în cadrul unei discuții evaluate pe baza observației participării la o slujbă, finalizată cu un raport reflexiv care evidențiază relația dintre practică spirituală și cunoaștere teologică
XII. CS.4.2. Elaborarea de reflecții teologice personale privind legătura dintre ortodoxie, ortopraxie și doxologie în cunoașterea dogmatică
– elaborarea unei reflecții teologice personale pornind de la dezbaterea „Există credință reală fără fapte bune, fără Spovedanie și Împărtășanie?”, în cadrul unei discuții ghidate cu suport scripturistic și patristic, finalizată cu un text argumentativ de 1–2 pagini privind legătura dintre credință și practică liturgică – redactarea unui eseu teologic despre importanța Euharistiei în viața duhovnicească a creștinului, în cadrul unei activități de analiză liturgică și lectură din Sfinții Părinți, finalizată cu un eseu personal structurat pe ideea Ortodoxie–Ortopraxie–Doxologie – formularea unei reflecții personale asupra biruinței lui Hristos asupra morții și a sensului salutului pascal „Hristos a înviat!”, în cadrul unei activități de interpretare a troparului Învierii și de dialog duhovnicesc, finalizată cu o prezentare scrisă/orală privind trăirea pascală în viața de zi cu zi

CLASA a XII-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
I. Persoana Mântuitorului Hristos și lucrarea Sa răscumpărătoare	1.1. Taina înomenirii Fiului şi Cuvântului lui Dumnezeu; Hristos în Vechiul și în Noul Testament 1.2. Iisus Hristos, Dumnezeu Adevărat şi Om Adevărat; chenoza Fiului lui Dumnezeu 1.3. Definirea dogmatică a persoanei lui Iisus Hristos: unirea ipostatică (Sinodul al IV-lea ecumenic de la Calcedon) 1.4. Consecințe ale unirii ipostatice 1.5. Naşterea mai presus de fire a lui Hristos şi pururea fecioria Maicii Domnului 1.6. Maica Domnului este Născătoare de Dumnezeu (*Theotokos*- Sinodul III Ecumenic) și chip al Bisericii 1.7. În Hristos sunt două voinţe şi două lucrări (Sf. Maxim Mărturisitorul, Sinodul VI Ecumenic) 1.8. Icoana: teologie și închinare (Sinodul VII Ecumenic) 1.9. Praznicele Împărătești și semnificația lor dogmatică; iconografia Praznicelor Împărătești 1.10. Importanța Coborârii la iad, a Învierii şi a Înălțării Domnului în iconomia mântuirii 1.11. Hristologia reflectată în texte liturgice din Sâmbăta Mare, de la Învierea și de la Înălțarea Domnului
II. Persoana şi lucrarea Duhului Sfânt. Îndumnezeirea	2.1. Lucrarea Duhului Sfânt, viața Bisericii în Hristos 2.2. Împreună lucrarea lui Hristos și a Duhul Sfânt în iconomia mântuirii personale 2.3. Mântuirea prin Hristos şi harul Duhului Sfânt; valoarea libertății umane 2.4. Lucrarea sfințitoare și darurile Duhului Sfânt în viața creștinului 2.5. Dobândirea mântuirii (ortodoxie și ortopraxie) 2.6. Învățătura ortodoxă despre îndumnezeirea omului 2.7. Sfinții, expresie a plinătății lucrării Duhului Sfânt în Biserică 2.8. Duhul Sfânt în scrieri filocalice (Sf. Calist Angelicoudes)
III. Biserica – Trupul lui Hristos	3.1. Originea și întemeierea Bisericii 3.2. Biserica – comuniune și comunitate în har 3.3. Biserica, Trupul lui Hristos 3.4. Unitatea și sfințenia Bisericii 3.5. Catolicitatea și apostolicitatea Bisericii 3.6. Rolul episcopului, preotului, diaconului și laicilor în Biserică
IV. Sfintele Taine ale Bisericii – porți ale harului și ale Împărăției	4.1. Taina Bisericii și Sfintele Taine 4.2. Viața în Hristos dobândită prin Sfintele Taine (Sf. Nicolae Cabasila) 4.3. Unitatea Sfintelor Taine ale Bisericii cu Sfânta Liturghie 4.4. Taina Botezului și Taina Mirungerii 4.5. Taina Sfintei Euharistii 4.6. Euharistie și eshatologie 4.7. Taina Pocăinței 4.8. Taina Cununiei 4.9. Taina Preoției 4.10. Taina Sfântului Maslu și ierurgiile în viața Bisericii
V. Eshatologia ortodoxă	5.1. Înțelesul creștin al morții 5.2. Judecata particulară a sufletului 5.3. Starea sufletelor până la judecata universală. Problematica purgatoriului (Sf. Marcu al Efesului). Rai și iad 5.4. Rugăciunile Bisericii pentru cei adormiți 5.5. A Doua Venire a lui Hristos. Învierea morților

Domenii de conținut	Conținuturi
	5.6. Judecata universală 5.7. Viața veșnică

SUGESTII METODOLOGICE

Programa școlară actuală pentru disciplina *Dogmatică ortodoxă* promovează o învățare centrată pe elev, care accentuează implicarea activă a elevului în procesul de învățare, contextualizarea conținuturilor religioase în realități de viață concrete, dimensiunea socială a învățării - cooperare, colaborare, empatie, responsabilizarea elevilor în raport cu propria dezvoltare morală, spirituală și civică, precum și dezvoltarea competențelor digitale și media.

Programa vizează sprijinirea cadrului didactic în personalizarea demersului educațional, prin integrarea unor metode didactice moderne, interactive și adaptate la profilul generației actuale de elevi, inclusiv prin dezvoltarea competențelor verzi și digitale.

A. Strategii didactice

În organizarea si desfășurarea demersului didactic sugerăm utilizarea de strategii diverse, care să combine metodele clasice, expozitive de predare – prelegerea, expunerea sistematică, argumentarea, explicația etc. – cu cele de tip euristic, utile în analizarea si interpretarea textelor biblice sau patristice.

Conversația euristică stimulează gândirea elevilor, prin întrebări bine formulate, conducând la descoperirea personală a adevărurilor dogmatice; este o metodă care se poate aplica în activități de prezentare a unor concepte dogmatice, iar lectura explicativă și interpretarea textului biblic - facilitează învățarea punând accent pe înțelegerea termenilor specifici, semnificația morală și aplicabilitatea în viața cotidiană, fundamentată biblic.

Predarea *Dogmaticii ortodoxe* este ancorată și în metode moderne de predare-învățare-evaluare, cum ar fi:

- Portofoliul tematic - dezvoltă capacitatea elevilor de efort pentru rezolvarea unei teme mai complexe, autonomia în învățare, abilitățile de colaborare și capacitatea de autoevaluare. Elevii adună pe parcursul semestrului reflecții personale, analize de texte religioase, recenzii de filme cu tematică religioasă etc.
- Eseul argumentativ - elevii exersează exprimarea opiniilor și formularea de argumente coerente cu privire la diferite evenimente din viața cotidiană sau la teme mai complexe precum: „Este credința compatibilă cu știința?”
- Dezbaterea de tip academic (Oxford-style) - favorizează gândirea critică, argumentarea, empatia intelectuală. Se abordează dileme morale sau religioase: „Poți fii creștin fără Biserică și Taine?”, „ Creaționism și evoluționism în societatea de azi”
- Lectura comparativă - dezvoltă spiritul analitic și interconectarea cunoștințelor, prin compararea unor texte religioase cu texte literare sau filosofice pe teme comune (ex. comuniunea, suferința, mântuirea).

Predarea Dogmaticii trebuie să se racordeze la realitatea digitală a elevilor, oferindu-le un cadru în care să-și dezvolte competențele digitale. În acest sens sunt propuse următoarele metode:

- WebQuest religios – Elevii investighează teme (ex. ”Istoria Reformei protestante”) folosind surse online credibile.
- Crearea de conținut digital – Elevii realizează podcasturi, videoclipuri scurte, prezentări interactive sau materiale vizuale pe teme dogmatice. Exemple: un blog despre semnificația unei icoane, praznice împărătești, taina creației lumii etc
- Utilizarea platformelor educaționale Google Classroom, Moodle sau Padlet pentru organizarea materialelor și a activităților.
- Crearea unui blog tematic – Poate fi planificată realizarea unui blog al clasei, unde elevii postează reflecții, eseuri, impresii din excursii religioase, recenzii de filme/documentare. Se dezvoltă competențe media, digitale și de scriere argumentativă.

Studiul *Dogmaticii ortodoxe* urmărește și realizarea unor metode pentru dezvoltarea competențelor verzi. Lumea creată este darul lui Dumnezeu, iar omul are o vocație de iconom al creației. Educația religioasă poate cultiva în elevi iubirea față de creație ca formă de iubire față de Dumnezeu, conștientizând că distrugerea naturii nu este doar o problemă ecologică, ci și una spirituală: o ruptură a comuniunii cu Dumnezeu, cu semenii și cu lumea. În formarea competențelor verzi prin disciplina Dogmatică, pot fi utilizate următoarele metode:

- Lectura biblică-patristică interactivă (cu aplicații digitale)

Folosind aplicația Bibliaortodoxa.ro sau fișe interactive create în Wordwall / Google Forms, elevii pot identifica: texte biblice referitoare la creație, porunci despre protejarea creației, virtuți precum: cumpătarea, milostenia,

recunoștința, smerenia etc. De asemenea, pot realiza o colecție de versete și învățături biblice care fundamentează ecologia creștină.

- Dezbateri teologice cu tematică ecologică

Elevii pot fi implicați în dezbateri în care să argumenteze din perspectivă religioasă, cu citate din Scriptură și din Sfinții Părinți, teme precum: „Poluarea – un nou păcat al omului modern?", "Cum mă îngrijesc eu de creația lui Dumnezeu?"

- Învățarea prin implicare în comunitate (*Service learning* religios)

Elevii pot fi implicați în acțiuni de voluntariat ecologic, campanii de informare cu mesaje creștine (ex: „Creația este darul lui Dumnezeu, nu locul nepăsării noastre!", „Cumpătarea începe cu inima milostivă" etc.), organizarea unei slujbe sau rugăciuni pentru protejarea mediului.

B. **Abordarea conținuturilor**

Programa școlară de *Dogmatică ortodoxă* pentru clasele a XI-a și a XII-a de liceu, filiera vocațională, profil teologic (cultul ortodox) a urmărit deplasarea accentului de pe conținuturi pe competențe, asigurându-se astfel o perspectivă nouă asupra domeniului teologic si asupra demersului didactic. Competențele specifice au fost corelate cu unitățile de conținut, avându-se în vedere posibilitatea ca o competență specifică să poată fi realizată prin una sau prin mai multe unități de conținut. Se urmărește orientarea învățării către formarea de competențe reale, nu doar acumularea de cunoștințe, precum și motivarea elevului, prin recunoașterea progresului său și prin valorizarea reflecției personale.

Conținuturile propuse în programa școlară permit:

- abordarea unor conținuturi pe parcursul mai multor ore, în funcție de complexitatea acestora, de nivelul clasei de elevi, de particularitățile comunității;
- abordarea unor teme sau aspecte suplimentare, cu rol de adaptare a orei de *Dogmatică ortodoxă* la specificul clasei de elevi/a comunității;
- realizarea de conexiuni cu marile ideologii seculare moderne (ex ateismul, comunismul etc)

Ordinea abordării conținuturilor poate fi adaptată de profesor în funcție de logica internă a domeniului, de specificul comunității și de particularitățile elevilor, cu respectarea finalităților prevăzute de programă, dar și în concordanță cu tematicile olimpiadelor și concursurilor care au la bază Programa școlară.

Conținuturile sunt prezentate în mod sistematic, urmărind în general succesiunea logică tradițională a temelor, însă s-au organizat într-o formă nouă, ținând cont mai ales de înțelegerea lor unitară din perspectivă trinitară și hristologică, încât să se asigure parcurgerea integrală a marilor teme dogmatice. Temele propuse pentru clasa a XI-a vizează: izvoarele Teologiei dogmatice (Scriptura, Tradiția, Sinoadele ecumenice), creația, cunoașterea lui Dumnezeu-Treime și antropologia. Pentru clasa a XII-a programa vizează temele: Persoana și lucrarea Mântuitorului Hristos și a Sfântului Duh (hristologia și pnevmatologia), eclesiologia, Sfintele Taine și eshatologia.

În predarea și abordarea conținuturilor propunem următoarele repere patristice:

Sfântul Atanasie cel Mare – "Trei cuvântări împotriva arienilor"

Sfântul Grigorie Teologul – "Cele cinci cuvântări teologice"

Sfântul Grigore de Nyssa – "Marele cuvânt catehetic", "Contra lui Eunomie"

Sfântul Vasile cel Mare – "Despre Sfântul Duh", "Cuvânt la Hexaemeron"

Fericitul Augustin – De Trinitate, De doctrina christiana

Sfântul Dionisie Areopagitul – "Despre numele divine", "Ierarhia cerească și ierarhia bisericească", "Teologia mistică"

Sfântul Maxim Mărturisitorul - "Capete despre dragoste", "Capete teologice", "Răspunsuri către Talasie", "Ambigua", "Mystagogia"

Sfântul Andrei Criteanul, "Canonul cel Mare", "Omilii"

Sfântul Ioan Damaschinul – "Dogmatica", "Cuvânt despre dreapta credință", "Despre Sfânta Treime"

Sfântul Grigore Palama – "Tomul Aghioritic", "Despre sfânta lumină"

Sfântul Ciprian al Cartaginei- "Despre unitatea Bisericii"; Sfântul Ignatie al Antiohiei –"Epistola către Efeseni", "Epistola către Smirneni"

Sfântul Nicolae Cabasila – "Despre viața în Hristos"

Sfântul Marcu al Efesului – "Opere. Volumul I"

Sfântul Calist Angelicoudes- "Trei tratate isihaste"

"Hotărârile dogmatice ale celor șapte sinoade ecumenice", Ed Bazilica, 2018

În predarea conținuturilor care vizează teme interconfesionale formulăm următoarele sugestii: pentru conținuturile referitoare la Biserica romano-catolică – actualizarea informațiilor referitoare la

pozițiile actuale ale acesteia din "Catehismul Bisericii Catolice".

Pentru conținuturile referitoare la protestantism – referirea la doctrina protestantă clasică a lui Martin Luther – "Confesiunea Augustana" si Jean Calvin –"Învățătura Religiei creștine", evitând multitudinea de poziții dogmatice ale diverselor curente protestante.

C. Contexte și medii de învățare

Ora de *Dogmatică ortodoxă* trebuie să răspundă și realităților unei educații moderne, orientate spre dezvoltarea integrală a elevului, inclusiv în raport cu interesele acestuia. În acest sens, este necesară folosirea unor contexte și medii de învățare variate, care să susțină învățarea activă și colaborativă, formarea competențelor, echilibrul emoțional și spiritual al elevilor, legătura cu comunitatea și viața reală. De bază în acest sens este Biserica (capela scolii) și slujbele Bisericii ce oferă nu doar un loc pentru rugăciune și meditație, dar și un spațiu de activități curriculare și extracurriculare de diferite tipuri. Pot fi folosite și următoarele medii de învățare:

Învățare combinată (fizică și digitală)

– Învățare mixtă - combinarea lecțiilor desfășurate în clasă cu activități online. De exemplu, temele pot fi trimise prin platforme educaționale, iar elevii pot urmări materiale video sau audio religioase ca suport pentru reflecții sau dezbateri.

– Învățare în secvențe de format scurt - utilizarea de materiale digitale scurte (video, citate, versete, imagini cu mesaje morale) pentru a declanșa discuții sau pentru a oferi elevilor „pastile de înțelepciune” creștină ușor de reținut.

Învățare prin colaborare - Proiecte în echipă pentru realizarea de activități comune pe teme religioase.

Practici cu rol spiritual-duhovnicesc:

– Momente de rugăciune sau liniște - la începutul sau finalul orei, pot fi introduse scurte momente de rugăciune, tăcere meditativă sau ascultare a unei reflecții audio cu mesaj religios.

– Lectură religioasă ghidată - citirea unor texte religioase sau morale urmată de reflecții personale sau în grup, scrise sau orale. Se pot folosi fragmente din Biblie, Sfinții Părinți, autori contemporani sau mărturii de credință.

Prin valorificarea acestor contexte și medii de învățare, elevul este plasat în centrul procesului educațional, ca participant activ, nu doar receptor de informații. Se formează nu doar competențe cognitive, ci și dimensiunea emoțională și spirituală a elevului, *Dogmatica ortodoxă* creând o legătură între tradiție și inovație, între valorile perene ale credinței și cerințele societății actuale.

D. Aspecte privind evaluarea

Includerea *Dogmaticii ortodoxe* ca disciplină în cadrul examenului de Bacalaureat, procesul de evaluare capătă o importanță și mai mare în configurarea traseului educațional al elevilor. Evaluarea în liceu trebuie să reflecte atât formarea competențelor cognitive și spirituale, cât și capacitatea de aplicare a valorilor moral-religioase în viața personală și comunitară.

Evaluarea este strâns legată atât de învățare, cât și de predare, constituind împreună un sistem coerent și dinamic. Evaluarea nu trebuie privită ca o activitate separată, ci ca un proces continuu, integrat în întregul parcurs educațional, care oferă feedback valoros pentru elev, dar și pentru profesor. Această relație organică implică:

- adaptarea strategiilor de predare în funcție de nevoile identificate ca urmare a evaluărilor inițiale, de parcurs și finale;
- orientarea învățării către formarea de competențe reale, nu doar către acumularea de cunoștințe;
- motivarea elevului prin recunoașterea progresului său și prin valorizarea reflecției personale;
- corelarea evaluării cu finalități educaționale.

Evaluarea contribuie astfel la formarea și dezvoltarea competențelor specifice disciplinei *Dogmatică ortodoxă*, la îmbunătățirea continuă a predării și a învățării, prin adaptarea conținuturilor și metodelor la nivelul real al clasei, prin sprijinirea elevului în procesul de autocunoaștere și asumare a valorilor creștine. Se propun metode moderne/alternative de evaluare:

- portofoliul personal - colectare de reflecții, eseuri, jurnale spirituale, fișe de activitate, proiecte și produse creative realizate în timp;
- proiectul tematic - individual sau în grup, cu teme relevante din programa de *Dogmatică ortodoxă*, ce implică documentare, aplicare practică și prezentare argumentată;
- autoevaluarea ghidată - prin fișe sau jurnale de reflecție, elevii sunt invitați să evalueze ce au înțeles, cum s-au raportat emoțional și ce valori au interiorizat;
- observarea sistematică - a participării, a implicării în discuții și dezbateri, a comportamentului și atitudinilor exprimate în contexte de învățare;
- evaluarea produselor de învățare - afișe, prezentări, creații artistice sau digitale cu conținut religios;
- studii de caz și rezolvarea de dileme morale - permit evaluarea capacității elevului de a analiza critic, de a formula judecăți morale și de a aplica valorile creștine în situații reale;
- activități practice - implicarea elevilor în acțiuni cu caracter moral, filantropic sau spiritual, care pot fi ulterior evaluate prin jurnal de reflecție, discuții sau portofoliu.
- proiecte realizate cu ajutorul tehnologiei: prezentări, materiale video, podcasturi tematice;

Ca disciplină de Bacalaureat, evaluarea finală la *Dogmatică ortodoxă* trebuie să reflecte:

- claritatea și coerența exprimării orale sau scrise;
- cunoștințele teologice fundamentate pe textul biblic, tradiția creștină și reflecția morală;

- capacitatea de argumentare morală şi religioasă;
- interiorizarea valorilor şi aplicarea lor în contexte personale şi sociale.

Pregătirea pentru această evaluare poate include: simulări de probă scrisă, ateliere de argumentare și dezbatere, exerciții de interpretare a textului religios, reflecții pe marginea unor teme de actualitate.

Un aspect important îl constituie în acest context evaluarea prin teste grilă, care reprezintă o propunere modernă, menită să aducă mai multă obiectivitate și eficiență în procesul de examinare.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
Pintea Eugen Menuţ	Preot, Profesor doctor	Seminarul Teologic Ortodox *Sfântul Simion Ștefan*, Alba Iulia
Bahrim Dragoș Ciprian	Preot, Profesor doctor	Seminarul Teologic Ortodox *Sfântul Vasile cel Mare*, Iași
Marin Sebastian	Preot, Profesor doctor	Seminarul Teologic Ortodox *Sfântul Ioan Gură de Aur,* Slobozia

RESPONSABILI/CONSULTANȚI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Zăbavă Mihaela	Consilier	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare	Responsabil CNCE
Pîslaru Cătălin	Inspector general	Ministerul Educației și Cercetării	Responsabil MEC
Pintea Eugen Menuţ	Preot, Profesor doctor	Seminarul Teologic Ortodox *Sfântul Simion Ştefan*, Alba Iulia	Coordonator

RESPONSABILI/COORDONATORI/COLABORATORI:

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Beldiman Nicuşor	Preot, Profesor universitar doctor, Consilier Patriarhal	Administraţia Patriarhală, Facultatea de Teologie Ortodoxă *Justinian Patriarhul* – Bucureşti, Universitatea din Bucureşti	Coordonator - Patriarhia Română
Andrei Constantin	Preot, Inspector patriarhal	Administraţia Patriarhală	Responsabil - Patriarhia Română
Muntean Alin Marian	Preot, Profesor doctor	Seminarul Teologic Ortodox *Sfântul Ioan Gură de Aur*, Târgoviște	Membru Comisie - Patriarhia Română
Adrian Lemeni	Conferenţiar doctor	Facultatea de Teologie Ortodoxă *Justinian Patriarhul,* Bucureşti	Consultant științific
Buchiu Ștefan	Preot, Profesor universitar doctor	Facultatea de Teologie Ortodoxă *Justinian Patriarhul,* Bucureşti	Consultant științific
Oprea Carmen	Inspector școlar	Inspectoratul Școlar Județean Dolj	Consultant științific

Anexa nr. 50

Programa școlară pentru disciplina

Patrologie și literatură post-patristică
Cultul Ortodox

Clasele a XI-a și a XII-a
Curriculum de specialitate (CS)
Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea Teologie Ortodoxă

Învățământ liceal

- 2026 -

Anexa nr. 50
Programa școlară pentru disciplina *Patrologie și literatură post-patristică, Cultul Ortodox,* clasele a XI-a și a XII-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea Teologie Ortodoxă*

NOTĂ DE PREZENTARE

Disciplina *Patrologie și literatură post-patristică* se studiază în cadrul curriculumului diferențiat, filiera vocațională, profilul teologic, cultul ortodox, conform OMEC nr. 4.350/2025, privind aprobarea planurilor-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, anexa nr. 23. În planul-cadru, *Patrologia și literatura post-patristică* este disciplină de curriculum de specialitate (CS), căreia i se alocă 1 oră/săptămână în clasele a XI-a și a XII-a, la specializarea Teologie Ortodoxă.

Pentru filiera vocațională, profilul teologic, specialitatea Teologie ortodoxă, studiul *Patrologiei și literaturii post-patristice* are la bază prevederile *Legii învățământului preuniversitar nr. 198/2023*, cu modificările și completările ulterioare, precum și documente europene de referință: *Recomandarea Consiliului Uniunii Europene privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții*, *Cadrul european al calificărilor (EQF),* rapoarte UNESCO și OECD – care evidențiază importanța dezvoltării competențelor de comunicare, gândire critică, reflecție etică și responsabilitate civică.

Disciplina *Patrologie și literatură post-patristică* are ca scop contribuirea în mod direct la profilul de formare al absolventului de liceu teologic ortodox prin dezvoltarea următoarelor competențe:

- utilizarea corectă a limbajului teologic;
- corelarea cunoștințelor religioase cu cele dobândite la alte discipline de învățământ;
- interpretarea faptelor, fenomenelor și atitudinilor din viața cotidiană, în relație cu valorile religioase ale propriei credințe și cu respectarea diversității religioase a lumii;
- valorizarea învățăturilor de credință în viața comunității;
- transpunerea valorilor și cunoștințelor religioase în structura propriilor atitudini și comportamente;
- transferarea competențelor de specialitate în contexte variate.

Finalitatea disciplinei este formarea elevilor în trei direcții complementare:

- cunoașterea elementelor celor mai reprezentative ale literaturii patristice și post-patristice (autori, texte, evoluții, elemente specifice);
- conștientizarea faptului că literatura patristică reprezintă o sursă esențială a discursului teologic la care toate celelalte discipline teologice fac în mod firesc apel, respectiv înțelegerea literaturii patristice ca sursă primară pentru celelalte discipline teologice și pentru discursul teologic ortodox contemporan;
- dezvoltarea unei abordări critice și creative în relație cu textul patristic și cu provocările contemporane de ordin teologic, moral, valoric, social.

Programa este elaborată potrivit modelului curricular centrat pe competențe generale și specifice și are în vedere:

- cunoașterea principalelor noțiunilor ale literaturii patristice și post-patristice;
- exersarea pentru utilizarea unui limbaj teologic, în scris și oral, axat pe moștenirea patristică (terminologie, vocabular și ideație patristică);
- analizarea legăturilor dintre literatura patristică și celelalte discipline teologice, precum și legătura dintre valorile culturale, sociale, morale patristice și provocările de ordin moral, social și cultural din societatea contemporană;
- elaborarea unor soluții teologice pentru problemele contemporane, plecând de la conținuturile textelor patristice studiate.

Specificul disciplinei este în mod definitoriu formativ în direcția identificării, cunoașterii și utilizării surselor patristice în domeniul teologiei. Programa își propune să evidențieze, cu rol introductiv, doar o selecție restrânsă din autorii patristici importanți, punând însă accentul pe cultura lecturii și pe capacitatea de analiză, interpretare și sinteză, în limbaj propriu, formate în urma lecturii și interpretării textelor. Disciplina *Patrologie și literatură post-patristică*, prin programa școlară propusă, presupune un raport de 20%-80% între aspectele teoretice (informații de ordin istoric, biografic, context cultural și literar, cumulând 20% din timpul de învățare și evaluare) și aspectele practice și creative (activitate de lectură text patristic, inclusiv la clasă, de analiză de text, conceptualizare, comentariu liber, exerciții scrise și orale de identificare și analiză a conceptelor, a mijloacelor de exprimare teologică patristică și a metodelor identificate în texte, precum și exersarea analogiilor și a limbajului teologic propriu al elevului, cumulând o largă majoritate de 80% din timpul de învățare, exercițiu și evaluare).

Se remarcă faptul că disciplina *Patrologie și literatură post-patristică* a fost studiată anterior în liceu cu statutul de disciplină opțională, dar accentul a fost pus în mod preponderent pe acumularea de informații cu privire la bio-bibliografia unui număr mare de autori patristici și pe elemente de sinteză teologică prezentate de către profesor sau manual. Programa de față propune o abordare care să pună accentul pe întâlnirea directă a elevului cu textele patristice, în care acumularea de informații să se facă de la nivelul textelor patristice, iar elementele de sinteză să fie percepute de către elev în urma unui parcurs propriu de învățare și descoperire. În felul acesta, competențele prezentate în această programă contribuie la o relevanță mult mai mare a disciplinei, care nu mai este o disciplină percepută muzeal, ci una înțeleasă ca un șantier propriu de dezvoltare personală în domeniul teologiei, în care învățarea continuă și chiar pe tot parcursul vieții este posibilă.

Scopul principal al disciplinei *Patrologie și literatură post-patristică*, studiată în cadrul ciclului liceal, este acela de a facilita elevului o cultură a lecturii textelor vechi și mai noi patristice, precum și de a-l exersa pentru a putea realiza analize creative ale surselor vechi patristice în raport cu provocările contemporane.

Studierea disciplinei *Patrologie și literatură post-patristică* are ca scop formarea de competențe analitice și practice, necesare aprofundării studiului teologiei la nivel liceal, cât mai ales ca o bază suficientă pentru continuarea studiilor la nivel universitar, prin exersarea metodelor analitice de integrare a surselor patristice în limbajul teologic contemporan. Elevul câștigă prin studiul acestei discipline o perspectivă mai dinamică asupra teologiei, cunoscând și înțelegând exemplul Sfinților Părinți, care în contexte diferite din punct de vedere lingvistic, cultural, teologic, metodologic, au contribuit în mod decisiv la dezvoltarea doctrinei și spiritualității ortodoxe. În cele din urmă, elevul va aplica, în context contemporan, elemente din aceste modele preluate din contexte istorice și literare diferite și va putea în cele din urmă și susține, în viața personală și a comunității, situații similare de înțelegere, integrare și dezvoltare a teologiei ortodoxe contemporane.

În acord cu noile planuri-cadru, programa este structurată astfel:

- notă de prezentare;
- competențe generale;
- competențe specifice și activități de învățare;
- sugestii metodologice.

Competențele și activitățile de învățare sunt formulate pentru nivelul liceal – unde are loc primul contact cu disciplina *Patrologie și literatură post-patristică*, pregătind aprofundarea ulterioară la nivel universitar.

În ceea ce privește proiectarea conținuturilor și activităților didactice, distribuția anuală a conținuturilor pornește de la alocarea de 1 oră/săptămână pe durata anului școlar, cu rezervarea unui timp substanțial pentru consolidare, remediere, recapitulări și aplicații (prin segmentul la dispoziția profesorului). Conținuturile au fost calibrate ținând cont de cele 36 de săptămâni de studiu pentru clasa a XI-a și 34 de săptămâni de studiu pentru clasa a XII-a, dintre care 2 săptămâni sunt destinate programelor naționale „Școala altfel” și „Săptămâna verde”, iar aproximativ 25% din timp (cca. 8 ore) rămâne la dispoziția profesorului. Evaluarea vizează măsurarea standardizată a progresului și utilizează instrumente variate: fișe de lectură, prezentări scrise și orale, observație sistematică, rubrici analitice – într-un echilibru între evaluarea formativă și cea sumativă.

Disciplina *Patrologie și literatură patristică* are în vedere acumularea de competențe transferabile pentru ca elevul să participe conștient la viața Bisericii și pentru implicarea responsabilă a acestuia în comunitate.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

C.G.1	**Recunoașterea conceptelor fundamentale cu privire la literatura patristică și principalii Sfinți Părinți ai Bisericii**
C.G.2	**Interpretarea textelor patristice în context teologic și istoric**
C.G.3	**Aplicarea principiilor morale și sociale, extrase din literatura patristică, în context contemporan**
C.G.4	**Argumentarea ideilor teologice folosind surse patristice**

CLASA a XI-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G. 1 – Recunoașterea conceptelor fundamentale cu privire la literatura patristică și principalii Sfinți Părinți ai Bisericii

XI. CS.1.1. Identificarea elementelor definitorii ale conceptului de Sfânt Părinte pentru a înțelege autoritatea Sfinților Părinți în Biserică
- realizarea unei liste cu textele biblice nou-testamentare care vorbesc despre învățătorii comunităților și care evidențiază legătura dintre Părinții și Învățătorii Bisericii - listarea unor elemente specifice lucrării unui Sfânt Părinte în Biserică, pornind de la o selecție de texte patristice - exemplificarea și listarea ideilor principale care, în contextul literaturii patristice ortodoxe, susțin autoritatea Sfinților Părinți în Biserică
XI. CS.1.2. Descrierea specificului teologiei ortodoxe cu privire la relația dintre textul biblic și cel patristic în contexte literare diferite
- identificarea unor teme majore exegetice despre sensul Sfintei Scripturi în viziunea marilor Părinți (Sf. Ioan Gură de Aur, *Omilii la Matei*) și comentarea lor în relație cu noțiunile de isagogie biblică - listarea a 10 cărți biblice comentate patristic, cu menționarea textelor patristice exegetice, în contextul utilizării instrumentelor online de studiu al literaturii patristice - reproducerea principalelor sursele web care conțin referințele patristice (exegeze) ale textelor biblice
XI. CS.1.3. Identificarea elementelor culturale și educaționale (paideia) din Antichitatea târzie, relevante pentru literatura patristică
- identificarea unor texte patristice reprezentative care corespund unei liste a genurilor literare antice și patristice - observarea asemănărilor și deosebirilor de formă dintre un text antic filosofic și unul patristic - exemplificarea cu elemente definitorii corespunzătoare fiecărui gen patristic utilizat de Sfinții Părinți (omilie, tratat, dialog, scrisoare etc.)
XI. CS.1.4. Enumerarea principalele perioade patristice, precum și autorii principali și operele reprezentative ale acestora
- etichetarea surselor web ale principalelor colecții de texte patristice și de traduceri în limba română și în limbile de circulație internațională - exersarea utilizării surselor web care conțin texte patristice, în vederea identificării rapide a informațiilor cu privire la sursele bibliografice - listarea și exersarea principalelor motoare de căutare specifice în studiul Patrologiei (*clavis clavium* etc.)

C.G. 2 – Interpretarea textelor patristice în context teologic și istoric

XI. CS.2.1. Explicarea principalilor termeni patristici referitori la teologia, dogma și spiritualitatea ortodoxă
- listarea unui glosar cu termeni patristici utilizați frecvent, în contextul studiului comparativ al școlilor catehetice patristice (care evidențiază diferența dintre alegorie, tipologie etc.) - identificarea în textele parcurse a unor termeni cheie pentru istoria dogmei creștine (Tradiție, Treime, ființă, persoană, Întrupare, ipostas, unire ipostatică, icoană etc.) și va identifica în contextul literar al operei sensurile acestora - realizarea de comentarii și expuneri proprii cu privire la sensurile termenilor întâlniți în lectură
XI. CS.2.2. Explicarea metodele principale ale școlilor patristice importante (școli catehetice din Alexandria și Antiohia)

- realizarea unor texte argumentative la nivelul clasei în care un verset biblic să poată fi interpretat atât din perspectiva tipologică antiohiană, cât și din perspectiva alegorică alexandrină - identificarea și clasificarea sensurilor identificate într-o alegorie prezentă într-un text (fragment) parcurs - exemplificarea, cu asemănări și deosebiri, a comparației dintre școlile catehetice alexandrine și antiohiene
XI. CS.2.3. Asocierea termeni teologici patristici identificați în texte cu școlile patristice importante studiate
- redactarea unui scurt comentariu teologic pornind de la lectura unui fragment patristic dat - realizarea unei scurte analize scrise în care elevul compară idei similare din autori patristici diferiți (apologeți, polemiști etc.) - expunerea orală conținând argumentarea importanței tainei preoției în prezent, pornind de la un fragment dintr-un tratat patristic despre preoție
XI. CS.2.4. Ilustrarea prin exemple identificate în textele studiate caracteristicile școlilor patristice din Alexandria și Antiohia
- organizarea unei dezbateri despre școlile catehetice, în care să fie evidențiate, pe echipe, avantajele și dezavantajele celor mai reprezentative metode de cercetare teologică patristică - argumentarea într-o dezbatere privind importanța culturii antice eline în studiul literaturii patristice și pentru înțelegerea contextului în care textele patristice au fost redactate - realizarea unei fișe de prezentare a caracteristicilor exegetice ale fiecărei școli patristice studiate

C.G. 3 – Aplicarea principiilor morale și sociale, extrase din literatura patristică, în context contemporan

XI. CS.3.1. Ilustrarea modelele de viață sfântă a Sfinților Părinți relevante în viața proprie și a comunității
- realizarea unei fișe a unui text filocalic care va evidenția mesajul din text cu privire la rugăciune - rezumarea unui text filocalic care va evidenția mesajul textului cu privire la înțelegerea conceptului de dezpătimire - comentarea într-un text argumentativ a modului în care Sfinții Părinți se implicau, prin predică și învățătură, în viața comunității și modul în care Biserica se implică în prezent
XI. CS.3.2. Exersarea ideile teologice inspirate din surse patristice cu privire la viața spirituală contemporană
- realizarea unei dezbateri cu privire la importanța teologiei Sfinților Părinți Capadocieni în combaterea ereziei ariene - realizarea un eseu cu privire la responsabilitatea creștinului în societate pornind de la un text selectat din Sf. Ioan Gură de Aur (îndemnurile Sfântului Ioan Gură de Aur pentru ajutorarea săracilor, văduvelor, orfanilor, străinilor)
XI. CS.3.3. Aplicarea în viața proprie și a comunității un principiu comunitar (liturgic-eclezial) descoperit în textele studiate
- realizarea unei dezbateri argumentative cu privire la asemănările și deosebirile dintre comunitatea creștină descrisă în textele (selecții) Sf. Ignatie Teoforul și propria comunitate parohială de care aparțin - justificarea într-un text argumentativ a legăturii dintre monahismul răsăritean și cel apusean, plecând de la opera și lucrarea Sfântului Ioan Casian - realizarea unui text argumentativ în care să se justifice alegerea realizată de elevi, cu privire la faptul că Părinții latini și cei răsăriteni au fie mai multe diferențieri decât asemănări, fie mai multe asemănări decât deosebiri
XI. CS.3.4. Argumentarea aplicabilității valorilor morale și sociale patristice în societatea modernă
- redactarea unui eseu în care elevii vor evidenția valoarea familiei creștine așa cum este pusă în valoare în textele unui autor patristic la alegere - realizarea unei dezbateri cu privire la modul în care Sfinții Părinți s-au raportat la sclavi, femei și străini în Antichitate și la modul în care Biserica înțelege astăzi valoarea persoanei umane - alcătuirea unei liste de acțiuni sociale realizate de Sfântul Vasile cel Mare, din lucrarea socială de tip *Vasiliada*, și valorile asociate acestora aplicabile în asistența socială contemporană

C.G. 4 – Argumentarea ideilor teologice folosind surse patristice

XI. CS.4.1. Structurarea limbajul propriu cu termeni patristici identificați în texte (ființă, ipostas, deoființă, întrupare, unire, îndumnezeire, voință, icoană, chip)
- identificarea de teme teologice (între 5 și 10) din diferite discipline teologice studiate care au la bază conținuturi prezente în textele patristice și descrierea textelor/surselor respective - reformularea în scris a unor fragmente de texte patristice selectate, folosind un vocabular propriu - justificarea în scris a importanței folosirii în predica și cateheza contemporană a surselor patristice
XI. CS.4.2. Analizarea unor idei teologice, în contexte contemporane, folosind texte patristice
- reformularea unor fragmente de texte patristice selectate, folosind un vocabular propriu - realizarea unei dezbateri în care elevii vor descrie modul în care își imaginează ca Sfinții Părinți ar fi putut fi activi astăzi în spațiul public

- realizarea unei lucrări scrise în care elevii vor evalua importanța folosirii în textele contemporane teologice a surselor patristice
XI. CS.4.3. Investigarea legăturile tematice și ideatice între diferite domenii ale teologiei ortodoxe, pornind de la sursele patristice (dogmatică, catehetică, liturgică)
- identificarea și descrierea a 5 surse patristice relevante pentru dogma Sfintei Treimi - identificarea și descrierea a 5 surse patristice relevante pentru catheză - identificarea și descrierea a 5 surse patristice relevante pentru istoria Liturghiei
XI. CS.4.4. Aplicarea principiilor patristice de explicare a Sfintei Scripturi în dezbateri și exegeze proprii
- identificarea și utilizarea instrumentelor disponibile (inclusiv în spațiul online) pentru a găsi un text patristic care explică un verset biblic - identificarea într-o predică contemporană a unei surse patristice din cadrul predicii respective - argumentarea importanței folosirii corecte și echilibrate a surselor biblice și patristice în mesajul teologic contemporan (predică, catheză, mediul online)

CLASA a XI-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
I. Introducere în Patrologie și literatură post-patristică	1.1. Introducere în Patrologie: definiția, obiectul, împărțirea Patrologiei 1.2. Conceptul de Sfânt Părinte și autoritatea Sfinților Părinți în teologia ortodoxă 1.3. Cine sunt Sfinții Părinți și unde găsim operele lor? (colecții, traduceri, instrumente online) 1.4. Genuri literare patristice și cultura lumii antice eline 1.5. Cum îi citim pe Sfinții Părinți? Exercițiu de lectură constantă și pasiune
II. Literatura patristică – primele exprimări ale Tradiției	2.1 Părinții apostolici: Sf. Ignatie al Antiohiei – moștenitor al tradiției apostolice 2.2 Părinții apologeți: Sf. Iustin Martirul și Filosoful – de la filosofia păgână la adevărata filosofie 2.3 Sf. Irineu de Lyon – luptător împotriva curentelor gnostice
III. Școlile catehetice	3.1. Școala catehetică din Alexandria: alegoria ca metodă de exegeză 3.2. Reprezentanți ai Școlii catehetice Alexandrine: Origen – teologul sistematizator 3.3. Sf. Atanasie cel Mare – apărătorul dumnezeirii Fiului lui Dumnezeu 3.4. Sf. Chiril al Alexandriei și definirea dogmei hristologice 3.5. Școala catehetică din Antiohia: metoda de interpretare istorico-literală 3.6. Sf. Ioan Gură de Aur – exeget al Sfintei Scripturi
IV. Părinții Capadocieni	4.1. Părinții Capadocieni – dascăli ai lumii 4.2. Sf. Vasile cel Mare – teolog, ascet, filantrop 4.3. Sf. Grigorie Teologul - apărător al dogmei trinitare 4.4. Sf. Grigorie de Nyssa și cunoașterea lui Dumnezeu 4.5. Rolul Părinților Capadocieni în formularea dogmei trinitare
V. Literatura patristică apuseană	5.1. Literatura creștină apuseană: caracteristici, direcții, reprezentanți 5.2. Fericitul Augustin – întemeietor al literaturii medievale 5.3. Sf. Ioan Casian – mediator între Răsărit și Apus 5.4. Sf. Dionisie Exiguul – întemeietorul erei creștine 5.5. Teologia scolastică apuseană

CLASA a XII-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G.1 – Recunoașterea conceptelor fundamentale cu privire la literatura patristică și principalii Sfinți Părinți ai Bisericii

XII. CS.1.1. Identificarea elementelor definitorii ale conceptului de Sfânt Părinte
- identificarea autorilor patristici care fac legătura dintre Occident și Orient și prezentarea elementelor de legătură (biografie, teme teologice, activitate bisericească) - ilustrarea prin exemple de autori patristici care au avut o contribuție importantă la dezvoltarea teologiei isihaste înaintea Sfântului Grigorie Palama cu privire la semnificația teologiei isihaste - realizarea unui text demonstrativ în care să susțină afirmația că teologia patristică se continuă în contemporaneitate prin lucrarea duhovnicească a Părinților contemporani
XII. CS.1.2. Cunoașterea specificului teologiei ortodoxe cu privire la relația dintre textul biblic și cel patristic
- identificarea în textele studiate a unor fragmente care ilustrează modul ortodox de înțelegere a ermineuticii biblice, respectiv interpretarea cu fundament patristic a textelor biblice și observarea modului în care metoda exegetică patristică îmbogățește discursul teologic contemporan - analizarea, într-un text selectat, a modului în care autorul patristic interpretează un fragment biblic și evaluarea sensurilor multiple - redactarea unui text argumentativ cu privire la modul în care Sfânta Scriptură este prezentă în *Filocalia*
XII. CS.1.3. Recunoașterea genurilor literare patristice și post-patristice, în context antic, medieval sau modern
- realizarea unui text argumentativ în care elevii vor demonstra modul în care un Sfânt Părinte (la alegere) adaptează genurile literare antice la provocările timpului său (Triade, comentarii liturgice, predici etc.) - argumentarea cu privire la modul în care teologul contemporan se va raporta la genul literar propriu: va folosi modelele antic și medieval, sau va căuta forme noi de expresie? - evaluarea structurii *Triadelor* Sfântului Grigorie Palama și a modului în care mesajul textului este transmis și de structura sa
XII. CS.1.4. Cunoașterea principalelor perioade patristice, precum și autorii principali și operele reprezentative ale acestora
- listarea diferențelor dintre Sfinții Părinți răsăriteni și latini, precum și a asemănărilor și legăturilor dintre ei și evaluarea unității și diversității în spațiul mediteranean patristic din Biserica primului mileniu - identificarea autorilor patristici care fac legătura dintre Răsărit și Apus și rolul lor în diferite domenii ale vieții bisericești (doctrină, monahism, calendar, liturghie etc.) - observarea rolului pe care traducerile din limba greacă în limba latină l-au avut la Sfinții Părinți din primul mileniu și la dezvoltarea doctrinei creștine și a unității Ortodoxiei

C.G. 2 – Interpretarea textelor patristice în context teologic și istoric

XII. CS.2.1. Recunoașterea în context literar termenii patristici referitori la teologia, dogma și spiritualitatea ortodoxă
- identificarea conceptelor importante din doctrina isihastă și definirea lor în context patristic (isihie, energie, creat, necreat, îndumnezeire, lumină necreată) - analizarea conceptului de scolastic și scolastică și evaluarea acestuia din perspectivă pozitivă sau negativă, plecând de la opera Sfântului Ioan Damaschin - recunoașterea textelor filocalice din *Filocalia* Sfântului Nicodim Aghioritul și din *Filocalia* românească a Sfântului Dumitru Stăniloae
XII. CS.2.2. Identificarea, în textele studiate, a temele principale din teologia patristică isihastă
- analizarea unui text selectat din Sfântul Simeon Noul Teolog despre vederea luminii necreate și comparația vocabularului cu principalii termeni ai doctrinei isihaste - analizarea unui fragment filocalic din Sfântul Grigorie Sinaitul și argumentarea importanței rolului pe care respirația îl poate avea în practicarea rugăciunii inimii - prezentarea sintetică, în scris, a principalelor argumente din textele selectate ale Sfântului Grigorie Palama cu privire la faptul că lumina necreată poate fi experiată de către omul curățit de patimi

XII. CS.2.3. Exprimarea de opinii și analize cu privire la textele patristice parcurse
- identificarea termenilor teologici principali prezenți într-un text selectat și definirea acestora în contextul scrierii respective - interpretarea în limbaj propriu a unui text patristic (fragment) și evidențierea sensului unitar al acestuia - Comentariul teologic (semnificația termenilor și a ideilor principale) pentru un text patristic selectat din *Filocalia*
XII. CS.2.4. Dezbaterea cu privire la actualitatea și aplicabilitatea ideilor și conceptelor identificate în textele patristice parcurse
- analizarea comparativă a modului în care Sfântul Vasile cel Mare înțelege creația lumii și zilele creației, și modul curent în care societatea contemporană se raportează la cosmologie - distingerea diferențelor dintre interpretarea Sfântului Vasile cel Mare și a Sfântului Ioan Gură de Aur cu privire la (la alegere) o zi a creației - argumentarea prin referire la textele parcurse a faptului că Sfinții Părinți au o viziune pozitivă asupra lumii, deși lucrarea răului este prezentă în lume

C.G. 3 – Aplicarea principiilor morale și sociale, extrase din literatura patristică, în context contemporan

XII. CS.3.1. Dezvoltarea capacității de a utiliza în limbaj propriu textele și conceptele patristice identificate
- interpretarea textelor patristice referitoare la om, Biserică și Liturghie, prin exersarea limbajului propriu, astfel încât sensurile principale ale textelor să poată fi exprimate în context contemporan - identificarea limbajului filosofic în textele patristice studiate despre om, Biserică - realizarea unei dezbateri cu privire la limbajul filocalic, în care să se argumenteze dacă acesta este specific doar textelor cu caracter teologic experiențial, sau poate fi folosit și în limbajul cotidian
XII. CS.3.2. Dezvoltarea capacității de a argumenta idei teologice, în contexte contemporane, folosind texte patristice
- dezbaterea cu privire la viziunea Sf. Vasile cel Mare despre facerea și structura lumii și importanța integrării rezultatelor științei în viziunea cosmologică contemporană - realizarea unui eseu cu privire la responsabilitatea creștinului în societate pornind de la un text al Sf. Ioan Gură de aur, selectat - descrierea celor mai importante elemente ale vieții bisericești pentru omul contemporan care dorește să trăiască în Biserică (rugăciunea, Liturghia, comuniunea) din perspectivă patristică
XII. CS.3.3. Realizarea de legături tematice și ideatice între diferite domenii ale Teologiei Ortodoxe, pornind de la sursele patristice
- redactarea unui eseu cu privire la Sfânta Euharistie pornind de la un text patristic identificat și selectat - analizarea unor propuneri din partea elevilor, în formatul unei dezbateri privind viața comunitară și pastorația acesteia pornind de la exemplul personal (viața și opera) unui Sfânt Părinte la alegere - exemplificarea cu informații din textele selectate parcurse cu privire la modul în care textele patristice pot îmbogăți înțelegerea contemporană asupra Sfintei Liturghii
XII. CS.3.4. Aplicarea principiilor patristice de explicare a Sfintei Scripturi în dezbateri și exegeze proprii
- argumentarea ideii că în Sfânta Scriptură există o realitate isihastă (experiența vederii luminii necreate) și analiza modului în care Sfinții Părinți au dezvoltat în operele lor sursele biblice ale isihasmului (exegeza Schimbării la Față)

C.G. 4 – Argumentarea ideilor teologice folosind surse patristice

XII. CS.4.1. Dezvoltarea capacității de a identifica și folosi în viața proprie și a comunității elemente din spiritualitatea filocalică
- identificarea elementelor principale din metodele de rugăciune prezente în *Filocalia*, descrierea lor și aplicarea lor în viața de rugăciune personală - compararea modului în care literatura filocalică (Scara Sfântului Ioan Scărarul) se raportează la patimile omului și la pocăință cu modul în care societatea contemporană înțelege patimile și slăbiciunile omului - redactarea unui eseu în care elevii să prezinte argumente pentru posibilitatea de a avea o viață de inspirație și conținut filocalic în context modern
XII. CS.4.2. Aplicarea, în dezbateri pe teme contemporane, a ideilor teologice, susținute de surse patristice
- reformularea unor fragmente de texte patristice selectate, folosind un vocabular propriu - realizarea unei dezbateri în care elevii vor descrie modul în care își imaginează ca Sfinții Părinți ar fi putut fi activi astăzi în spațiul public - realizarea unei lucrări scrise în care elevii vor evalua importanța folosirii în textele contemporane teologice a surselor patristice

XII. CS.4.3. Aplicarea în viața proprie și a comunității a principiilor comunitare (liturgic-ecleziale) descoperite în literatura patristică
- participarea la Sfânta Liturghie și identificarea momentelor importante din Sfânta Liturghie și a sensurilor pe care un autor patristic (Sfântul Dionisie Areopagitul, Sfântul Maxim Mărturisitorul, Sf. Nicolae Cabasila) le aplică acestora, cu scopul de a le înțelege și aplica în viața proprie și a comunității a teologiei patristice despre Sfintele Taine
XII. CS.4.4. Argumentarea coerenței valorilor morale și sociale patristice, precum și aplicabilitatea lor în societatea modernă
- realizarea unui eseu cu privire la relația dintre un teolog contemporan și un Sfânt Părinte pe care îl descoperă prin traduceri și lucrări de specialitate - dezbaterea cu privire la importanța și actualitatea conceptul de *cugetare/minte patristică* - analizarea asemănărilor și deosebirilor dintre două texte (un text filocalic selectat și un text teologic contemporan al unui autor duhovnicesc), pe baza unui tabel realizat în echipă

CLASA a XII-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
I. Sintezele patristice ale perioadei a III-a	1.1. Sf. Dionisie Areopagitul – dialogul cu filosofia 1.2. Sf. Maxim Mărturisitorul – teologia filocalică și antropologia cosmică 1.3. Sf. Ioan Scărarul – spiritualitatea sinaitică a pocăinței 1.4. Sf. Ioan Damaschin – receptarea sintezei patristice
II. Isihasmul, teologia sfințirii și îndumnezeirii	2.1. Sf. Simeon Noul Teolog – rugăciune și experiență 2.2. Sf. Grigorie Sinaitul – rugăciune și metodă 2.3. Sf. Grigorie Palama – rugăciune și lumina taborică 2.4. Sf. Nicolae Cabasila – rugăciune și Liturghie
III. Sfinții Părinți în pragul modernității	3.1. Sf. Nicodim Aghioritul – *Filocalia* în modernitate 3.2. Sf. Paisie Velicikovski – rolul monahismului românesc în receptarea Sfinților Părinți ai Bisericii
IV. Sfinții Părinți despre lume	4.1. Sfinții Părinți despre Facerea lumii (Sf. Vasile cel Mare, Sf. Ioan Gură de Aur) 4.2. Sfinții Părinți și înțelegerea lor asupra lumii – o cosmologie pozitivă
V. Sfinții Părinți despre om	5.1. Părinții Capadocieni despre crearea omului și îndumnezeirea lui 5.2. Sf. Ioan Gură de Aur – înviere și pocăință 5.3. Sf. Maxim Mărturisitorul – dragostea lui Dumnezeu și curățirea omului
VI. Sfinții Părinți despre Biserică și Liturghie	6.1. Sf. Ciprian al Cartaginei – *Extra ecclesiam nulla salus* 6.2. Sf. Dionisie Areopagitul – *Despre ierarhia bisericească* 6.3. Sf. Maxim Mărturisitorul – *Mistagogia* 6.4. Sf. Nicolae Cabasila – *Explicarea Dumnezeieștii Liturghii*
VII. Sfinții Părinți azi	7.1. Teologia ortodoxă astăzi și mintea Părinților (*Înapoi la Părinți* - Părintele George Florovski) 7.2. Modele contemporane de lectură patristică (Sf. Dumitru Stăniloae, Sf. Sofronie Saharov, Sf. Ioan Velimirovici ș.a.)

SUGESTII METODOLOGICE

Pentru proiectarea, organizarea și desfășurarea eficientă a activităților de predare-învățare-evaluare în cadrul orelor de Patrologie și literatură post-patristică, prezentăm câteva sugestii metodologice. Acestea facilitează corelarea competențelor generale și specifice cu metodele, strategiile și resursele didactice adecvate, contribuind astfel la eficientizarea procesului educativ. Aceste sugestii metodologice au un caracter orientativ, cu scopul de a sprijini profesorul în selectarea și adaptarea conținuturilor în funcție de particularitățile elevilor, de contextul școlar și de resursele disponibile. În același timp, acestea asigură coerența și unitatea demersului didactic la nivel național, fără a limita libertatea pedagogică și creativitatea cadrului didactic.

A. Strategii didactice: orientări metodologice

Pentru a atinge finalitățile educaționale specifice profilului vocațional teologic ortodox și a conduce la dobândirea de competențe este necesară utilizarea unor metode de învățare variate, atât tradiționale, cât și moderne, care îmbină cunoștințele teoretice, gândirea critică, creativitatea, reflecția și tehnologia.

Patrologia și literatura post-patristică se studiază cu scopul de a permite elevului accesul direct la textele patristice. Din acest punct de vedere, evidențiem câteva aspecte metodologice care subliniază dinamica învățării Patrologiei și modul în care elevul poate fi din ce în ce mai bine integrat în această dinamică (contactul cu textul sursă și cu autorul – analiza de text – informații cu caracter științific și concluzii personale – aplicarea valorilor identificate în viața proprie și a comunității).

Chiar dacă proporția didactică presupune un raport de aproximativ 80%-20% pentru accesul la lectură vs. asimilarea de informații sintetizate din literatura de specialitate, disciplina Patrologie și literatura post-patristică presupune în permanență o perspectivă critică asupra textelor studiate, cât și asupra informațiilor din literatura secundară și, implicit, primatul textului sursă în fața celorlalte instrumente. Este esențial ca elevul să învețe să înțeleagă critic și constructiv relația dintre textele sursă și literatura secundară. La nivelul unei discipline cu un ritm de o oră pe săptămână, este dificil pentru un elev să asimileze și să reproducă informații exhaustive referitoare la bio-bibliografia unui autor patristic. Pentru aceasta, este important ca prin metodele utilizate, elevul să fie introdus în dinamica pe care disciplina o propune, astfel încât acesta să fie în permanență deschis noilor informații, descoperiri, apariții editoriale (traduceri și manuale, colecții și surse web noi), învățând să completeze singur schițele bio-bibliografice și înțelegând că abordarea Patrologiei și a literaturii post-patristice este de anvergură, are caracter formativ, identitar, și face parte din căutările constante ale oricărui teolog, indiferent de vârstă, pregătire, poziție sau slujire.

Accentul în metodologia de predare a acestei discipline va presupune mereu interogarea critică și verificarea informațiilor, atât în ceea ce privește textele patristice, cât și informațiile din literatura secundară care sunt în permanență supuse unei revalidări științifice. Spre exemplu, profesorul poate selecta informații utilizând manuale de Patrologie sau tratate care abordează literatura creștină veche, explicând tipul de abordare pe care fiecare instrument îl are și fiind receptiv la noile apariții în domeniu. Recomandăm abordarea complementară a instrumentelor biografice. În prezent, manualele, instrumentele și tratatele disponibile în limba română au la bază abordări diferite, față de care elevul trebuie să fie familiarizat, mai ales introducând elementele de critică textuală, alături de elemente ce țin de sensibilitatea și specificul spiritualității ortodoxe patristice. Prezentăm câteva repere de literatură secundară, precizând că diferența de abordări poate contribui la o mai bună integrare a domeniului patristic în mediul formativ, intelectual și duhovnicesc, al elevilor. Selectarea și utilizarea informațiilor din surse diverse, mijlocite de profesor, poate contribui la o abordare critică și lungă durată a conținuturilor studiate.

Moreschini, Claudio, Norelli, Enrico, *Istoria literaturii creștine vechi grecești și latine,* I, *De la Apostolul Pavel la Constantin cel Mare*, trad. Hanibal Stănciulescu, Gabriela Sauciuc, ed. Ioan-Florin Florescu, Polirom, Iași, 2001; II/1, *De la Conciliul de la Niceea la începuturile Evului Mediu*, trad. Elena Caraboi, Doina Cernica, Emanuela Stoleriu, Dana Zămosteanu, Polirom, Iași, 2004; II/2, *De la Conciliul de la Niceea la începuturile Evului Mediu*, trad. Hanibal Stănciulescu, Polirom, Iași, 2004.

Voicu, Arhid. Constantin, Colda, Pr. Lucian-Dumitru, *Patrologie*, vol. I-III, Basilica, București, 2015.

Papadopoulos, Stylianos, *Patrologie*, I, *Introducere, Secolele II și III*, trad. Adrian Marinescu, Bizantină, București, 2000; II/1, *Secolul IV (Răsărit și Apus),* trad. Adrian Marinescu, Bizantină, București, 2009; II/2, *Secolul IV (Răsărit și Apus)*, trad. Adrian Marinescu, Bizantină, București, 2009.

În ceea ce privește literatura principală, recomandăm ca selecțiile de texte să fie scurte, concentrate, structurate tematic, dar care să permită și o posibilă raportare a elevului la întreaga operă/text patristic, să i se explice că ceea ce descoperă într-un text selectat este doar o mică parte a unui univers mult mai amplu (opera unui autor), care conține idei, texte, formule, a căror descoperire personală trebuie căutată și integrată pe termen lung.

Pentru literatura principală, pot fi oferite spre lectură și texte antice care înmagazinează informații cu privire la autorii patristici și operele lor:

1. Eusebiu de Cezareea, *Istoria bisericească*, trad., stud. introd., note Pr. Teodor Bodogae, ed. revizuită de Tudor Teoteoi, coll. *Părinți și Scriitori Bisericești*, Serie Nouă, 20, Basilica, București, 2020;

2. Sfântul Ieronim, *Despre bărbați iluștri și alte scrieri*, Paideia, București, 1997.

Fiind o disciplină de curriculum de specialitate, profesorului îi este recomandat să urmărească o formare adaptată nevoilor elevilor și să permită celor care doresc să aprofundeze un spațiu în care aceștia pot concretiza propriile căutări. Planurile de lectură, axate pe operele Sfinților Părinți prezenți în conținuturile de specialitate ale acestei programe, din colecțiile consacrate în limba română (*Părinți și Scriitori Bisericești*, *Filocalia, Canonul Ortodoxiei,* etc.). Exercițiul fișelor de lectură realizate în format autograf și/sau electronic/letric poate fi un exercițiu și un stimul pentru elevii care doresc să aprofundeze această disciplină. Fișa de lectură este un instrument deosebit de important pentru realizarea sarcinilor de lucru în cadrul orelor de *Patrologie și literatură post-patristică* (referate, prezentări, recenzii etc.).

În egală măsură poate fi propusă și o literatură secundară care să provină din medii diferite, cu abordări și structuri diferite, fie studii de specialitate, fie prezentări sintetice cu vizualizări facile și mnemotehnice, fie sub forma unor romane de popularizare a vieții și operei unui Sfânt Părinte:

1. Ică jr, Diac. Ioan I., *Canonul Ortodoxiei*, I. *Canonul apostolic al primelor secole*, Deisis, Stavropoleos, Sibiu, București, 2008.

2. Comby, Jean, *Să citim istoria Bisericii*, I, *De la origini până în secolul al XV-lea*, trad. Mihaela Voicu, Ed. Arhiepiscopiei Romano-Catolice de București, București, 1999.

3. McGuckin, Pr. John Anthony, *Dicționar de Teologie Patristică*, trad. Dragoș Dâscă, Alin-Bogdan Mihăilescu, ed. Dragoș Mîrșanu, Doxologia, Iași, 2014.

4. Meyendorff, John, *Sfântul Grigorie Palama și mistica ortodoxă*, trad. Angela Pagu, cuv. înainte Teodor Baconsky, Humanitas, București, 2007.

5. Papadopoulos, Stylianos, *Gândirea teologică a Sfântului Ioan Hristostom*, trad. Sabin Preda, Bizantină, București, 2013.

6. Papadopoulos, Stylianos, *Viața Sfântului Vasile cel Mare,* trad. Diac. Cornel Coman, Bizantină, București, 2003.

7. Papadopoulos, Stylianos, *Vulturul rănit. Viața Sfântului Grigorie Teologul*, trad. Pr. Constantin Coman, Cornel Coman, Bizantină, București, 2002.

În vederea atingerii scopurilor educative prezentate mai sus, pot fi utilizate și următoarele metode:

1. Metode tradiționale și moderne

- Lectura analitică: abordarea unui text patristic în mod critic și căutarea motivațiilor care au determinat autorul să dea la iveală mesajul său (raportarea la contextul ideatic, teologic, biblic, istoric, doctrinar etc.).
- Explicația și prelegerea narativă: reprezintă prezentarea coerentă a noțiunilor teoretice, adaptate nivelului de înțelegere și de analiza al elevilor, atunci când sunt prezentate viața și opera Sfinților Părinți.
- Conversația euristică: este o metodă de învățare prin care profesorul, cu ajutorul întrebărilor, stimulează gândirea elevilor pentru însușirea de cunoștințe noi sau fixează ori aprofundează ori sistematizează prin recapitulare și verificare cunoștințele asimilate anterior. Conversația euristică este cea mai răspândită metodă și se utilizează în toate etapele procesului de învățare (de obicei îmbinată cu alte metode) pentru recapitulare, sistematizare și verificarea cunoștințelor;
- Lectura explicativă și interpretarea textelor: facilitează învățarea, punând accent pe înțelegerea atât a termenilor necunoscuți, cât și a mesajului transmis; această metodă este foarte mult utilizată în lectura textelor patristice la clasă, realizând comentarii, discuții explicative și aplicative direct pe text.
- Eseul argumentativ: exprimarea opiniilor și formularea de argumente coerente cu privire la diferite evenimente sau teme pe care textele parcurse le conțin.
- Lectura comparativă: dezvoltă spiritul analitic și interconectarea cunoștințelor, prin compararea unor texte patristice între ele, sau patristice și biblice, sau patristice și filosofice. Aceasta dezvoltă spiritul analitic atunci când sunt puse în paralel texte care au teme comune, dar abordări diferite și complementare. În ultima parte a conținuturilor, programa are teme inedite, în care un anumit aspect (antropologia, ecleziologia, liturgica) este abordat din perspectiva mai multor autori patristici. În astefl de situații, lectura comparativă este metoda cea mai utilizată.
- Dezbaterea: este metoda de învățare activă, bazată pe discuții structurate, unde elevii, împărțiți în echipe (pro și contra), argumentează pe o moțiune (o afirmație), promovând gândirea critică, comunicarea orală fluentă, logica și capacitatea de a susține o idee, transformând o simplă conversație într-o strategie didactică complexă, esențială pentru formarea competențelor intelectuale și duhovnicești.

2. Metode care sprijină dezvoltarea de competențe digitale

Predarea Patrologiei și a literaturii post-patristice ține cont și de dimensiunea digitală a educației, oferindu-le elevilor un cadru în care să-și dezvolte atât gândirea teologică și morală, cât și competențele digitale. În vederea atingerii acestui scop, pot fi utilizate următoarele metode:

- WebQuest religios: elevii investighează teme (vieți și opere ale unor Sfinți Părinți) folosind surse online credibile. Rezultatul poate fi prezentat în diverse variante: prezentări în PowerPoint, Prezi.com etc.

- Crearea de conținut digital: elevii realizează videoclipuri scurte, prezentări interactive sau materiale vizuale pe temele întâlnite în textele studiate (vloguri, social media etc.).
- Utilizarea platformelor educaționale Google Classroom, Moodle pentru organizarea materialelor și a activităților.
- Utilizarea resurselor educaționale digitale gratuite (sau accesibile instituțional): elevii folosesc biblioteci și platforme digitale pentru a accesa dicționare, enciclopedii, colecții de texte în original și traduceri (BibleWorks, Perseus Digital Library, Thesaurus Linguae Latinae, Thesaurus Linguae Graecae, Syri.ac, Clavis Clavium, Biblia Patristica etc.).

3. Metode pentru dezvoltarea competențelor verzi

Contactul cu textele Sfinților Părinți poate cultiva în elevi iubirea față de creație ca formă de iubire față de Dumnezeu, responsabilitatea și respectul față de natură. În ultima parte a conținuturilor corespunzătoare clasei a XII-a, accentul cade pe teme legate de Facerea Lumii (cu conținuturi ecologice, abordate din punct de vedere al responsabilității față de creație), antropologie (responsabilitate față de om și sănătatea lui), ecleziologie (responsabilitate față de comunitate).

În vederea atingerii acestui scop, pot fi utilizate următoarele metode:

- Lectura interactivă de text patristic (cu aplicații digitale): folosind diverse pagini online în care regăsesc texte patristice în original și texte traduse în limba română, elevii pot identifica și analiza pasaje patristice utilizând sursele online
- Dezbateri teologice cu tematică cosmologică, antropologică, ecologică: dezbateri în cadrul cărora elevii argumentează, cu citate din Sfinții Părinți, mesajul teologiei contemporane cu privire la lume, om, societate și provocările actuale (secularizare, criză ecologică, crize sociale, ecumenism etc.).
- Învățarea prin proiecte: elevii pot realiza în echipă proiecte cu teme precum: „Relația dintre biserică și lume", „Omul în viziunea Sfinților Părinți", „Educația în viziunea Sfinților Părinți" etc.

Prin diversificarea metodelor didactice și adaptarea lor la contextul actual, elevii învață la Patrologie nu numai bio-bibliografice cu privire la Sfinții Părinți, ci și modul în care să poată care să-i aducă la textele originale, ci deprind și valori morale creștine care îi vor ajuta în dezvoltarea lor personală și socială.

B. Recomandări privind conținuturile

Abordarea conținuturilor presupune o atitudine flexibilă a profesorului, având în vedere că acestea reprezintă instrumente pentru formarea competențelor, urmărindu-se astfel în procesul de învățare atât dobândirea de cunoștințe, cât și valorificarea abilităților și crearea de atitudini.

Conținuturile propuse în programa școlară nu reprezintă teme de lecții, ci parcursuri tematice. Întreaga programă presupune un accent pe descoperirea textului și a persoanei Sfântului Părinte prin intermediul textelor parcurse. Din acest punct de vedere, se recomandă ca fiecare conținut să faciliteze accesul la un text al Sfântului Părinte/autorului respectiv. Textul nu trebuie să fie de dimensiuni mari, din contră, de dimensiuni reduse, adaptate lecturii la clasă (o lectură de aproximativ 15 minute).

Alegerea textelor parcurse la Patrologie se va face gradual, de la simple (e.g: literatura apostolică, Sfântul Ignatie Teoforul, *Epistola către Romani*, IV-VI), la ample (o omilie hrisostomică), la complexe (texte filocalice și mistagogice, selecții). Profesorul va oferi în permenență posibilitatea elevilor de a continua lectura, fie ca temă pentru acasă, fie ca exercițiu suplimentar pentru elevii care pot și doresc să aprofundeze curriculum de specialitate.

C. Contexte și medii de învățare

Orele de *Patrologie și literatură patristică*, în învățământul liceal, filiera vocațională, profilul teologic, trebuie să contribuie la formarea profilului specific teologic al unui absolvent ținând cont și de realitățile educației moderne, orientate spre dezvoltarea integrală a elevului. În acest sens, este necesară folosirea unor contexte și medii de învățare variate, care să susțină învățarea activă și colaborativă, formarea competențelor, echilibrul emoțional și spiritual al elevilor. Astfel de contexte pot fi:

1. Spațiile educaționale consacrate;
2. Învățarea de tip hibrid (fizică și digitală) presupune combinarea lecțiilor desfășurate în clasă cu activități online. De exemplu: temele pot fi trimise prin platforme educaționale, iar elevii pot urmări materiale video sau audio ca suport pentru dezbateri.
3. Învățarea prin utilizarea realității virtuale (VR) și augmentate (AR): elevii participă la vizite virtuale în muzee importante care adună vestigii ale lumii antice; folosesc aplicațiilor care reconstituie evenimente și epoci istorice, importante monumente ale antichității sau viețile sfinților.
4. Învățare personalizată și adaptată: profesorul poate crea activități diferențiate în funcție de nivelul, abilitățile și interesele elevilor.
5. Învățare prin colaborare și implicare comunitară: profesorul poate propune proiecte în echipă sau în parteneriat cu alte școli pe teme de teologie patristică.

7. Clasa inversată (Flipped Classroom) (clasa inversată): elevii accesează resurse digitale acasă (materiale video, prezentări privind un anumit aspect al civilizației, precum educația din perspectivă patristică), iar la clasă se concentrează pe aplicare practică.

8. Excursiile de studii (spre exemplu, *Dobrogea, pe urmele Sfântului Ioan Casian*) reprezintă contexte educaționale inedite, care pot dezvolta capacitatea de a integra informațiile științifice cu ideile teologice din textele studiate și cu realitățile descoperite pe teren (situri arheologice, mănăstiri, muzee etc.).

Prin valorificarea acestor contexte și medii de învățare, elevul este plasat în centrul procesului educațional, ca participant activ, nu doar receptor de informații, se formează nu doar competențe cognitive, ci și dimensiunea duhovnicească a educației elevului.

D. Aspecte privind evaluarea

Evaluarea trebuie să reflecte atât formarea competențelor cognitive și intelectuale, cât și capacitatea de aplicare a valorilor duhovnicești și morale în viața personală și comunitară.

1. Relația organică predare-învățare-evaluare

În cadrul orelor de Patrologie și literatură post-patristică, evaluarea este strâns legată atât de învățare, cât și de predare, de activitățile de la clasă, de temele și sarcinile de lucru individuale și/saucomune, toate formând un sistem coerent și dinamic. Evaluarea nu reprezintă o activitate separată, ci este un proces continuu, integrat în întregul parcurs educațional, care oferă feedback atât pentru elev, cât și pentru profesor. Pentru realizarea acesteia se va avea în vedere:

- adaptarea strategiilor de predare potrivite și ajustarea lor în funcție de nevoile identificate ca urmare a evaluărilor inițiale, de parcurs, finale;
- orientarea învățării către formarea de competențe reale, nu doar acumularea de cunoștințe prin memorare;
- motivarea elevului, prin recunoașterea progresului său și prin valorizarea reflecției personale;
- corelarea evaluării cu finalități educaționale.

2. Evaluarea ca mijloc de motivație și reglare

La liceu, evaluarea va accentua două funcţii esenţiale ale evaluării: funcţia de reglare şi funcţia motivaţională.

Funcția de reglare implică monitorizarea progresului fiecărui elev, analizarea feedbackului primit și ajustarea metodelor de predare în consecință.

Funcția motivațională urmărește stimularea și încurajarea fiecărui elev pentru a fi activ și a se implica în procesul de învățare.

3. Metodologia evaluării

a) Evaluare tradițională (sumativă și formativă), prin:

- teste scrise: cu itemi obiectivi (cu alegere dual, de tip pereche, cu alegere multiplă), semiobiectivi (cu răspuns scurt, de tip lacunar, întrebări structurate) și subiectivi (eseu structurat sau nestructurat);
- evaluări orale structurate (răspunsuri argumentate, eseuri);
- tema de lucru (în clasă sau acasă; individual sau în grup);
- întrebări și activități de consolidare la finalul unităților de învățare;
- Teste grilă cu privire la conținuturile textelor patristice parcurse.

b) Metode moderne / alternative de evaluare

- portofoliul personal: colectare de fișe de lectură, rezumate, eseuri, caracterizări etc.;
- conversația catehetică (numită și examinatoare): prin întrebări care au drept scop reproducerea succesivă a celor învățate pentru constatarea nivelului la care se află cunoștințele elevului la un moment dat;
- proiectul tematic: individual sau în grup, pe teme relevante ce implică documentare și prezentare argumentată;
- autoevaluarea ghidată: elevii sunt invitați să evalueze propriile performanțe;
- observarea sistematică: pe baza unor fișe de observație se monitorizează participarea la ore și implicarea elevilor în discuții;
- studii de caz: evaluarea capacității elevului de a analiza critic anumite opere patristice și de a formula propriile opinii.

c) Metode care valorifică competențele digitale și interdisciplinare

- proiecte realizate cu ajutorul tehnologiei: prezentări, materiale video, text etc.;
- portofolii digitale: organizarea materialelor pe platforme educaționale (ex. Google Classroom, Moodle).

4. Valorificarea progresului individual

În centrul procesului evaluativ rămâne progresul elevului, prin urmare se va urmări cum evoluează fiecare elev în parte, cum își însușește atât cunoștințele, cât și cum își dezvoltă competențele pentru viața reală. Progresul în ceea ce privește integrarea conținuturilor teologice este dependent de modul în care elevul își urmează parcursul de lectură. Progresul individual este dependent de modul în care elevul se integrează în dinamica disciplinei: contactul cu textul sursă și cu autorul – analiza de text – informații cu caracter științific și concluzii personale – aplicarea valorilor identificate în viața proprie și a comunității.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
Barna Alexandru-Atanase	Preot, Lector universitar doctor	Facultatea de Teologie Ortodoxă *Justinian Patriarhul*, Universitatea din București
Maftei Eugen	Arhidiacon, Lector universitar doctor	Facultatea de Teologie Ortodoxă *Justinian Patriarhul*, Universitatea din București
Zară Ștefan	Preot, Profesor doctor	Seminarul Teologic Ortodox *Nifon Mitropolitul*, București

RESPONSABILI/CONSULTANȚI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Zăbavă Mihaela	Consilier	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare	Responsabil CNCE
Pîslaru Cătălin	Inspector general	Ministerul Educației și Cercetării	Responsabil MEC
Barna Alexandru-Atanase	Preot, Lector universitar doctor	Facultatea de Teologie Ortodoxă *Justinian Patriarhul*, Universitatea din București	Coordonator

RESPONSABILI/COORDONATORI/COLABORATORI:

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Beldiman Nicuşor	Preot, Profesor universitar doctor, Consilier Patriarhal	Administraţia Patriarhală, Facultatea de Teologie Ortodoxă *Justinian Patriarhul* – Bucureşti, Universitatea din Bucureşti	Coordonator - Patriarhia Română
Andrei Constantin	Preot, Inspector patriarhal	Administraţia Patriarhală	Responsabil - Patriarhia Română
Pătuleanu Constantin	Preot, Profesor universitar doctor	Facultatea de Teologie Ortodoxă *Justinian Patriarhul*, Universitatea din București	Consultant ştiinţific Membru Comisie - Patriarhia Română
Croitoru Ion-Marian	Profesor universitar doctor	Facultatea de Teologie Ortodoxă și Științele Educației, Universitatea *Valahia*, Târgoviște, jud. Dâmbovița	Membru Comisie - Patriarhia Română
Bugiulescu Marian	Preot, Lector universitar doctor	Facultatea de Teologie Ortodoxă și Științele Educației, Universitatea *Valahia*, Târgoviște, jud. Dâmbovița	Membru Comisie - Patriarhia Română

Anexa nr. 51

Programa școlară pentru disciplina

Drept bisericesc
Cultul Ortodox

Clasa a XII-a
Curriculum de specialitate (CS)
Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea Teologie Ortodoxă

Învățământ liceal

- 2026 -

Anexa nr. 51
Programa școlară pentru disciplina *Drept bisericesc, Cultul Ortodox,*
clasa a XII-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea Teologie Ortodoxă*

NOTĂ DE PREZENTARE

Disciplina *Drept bisericesc* face parte din planul-cadru de învățământ la nivel liceal pentru filiera teologică, profilul vocațional, specializarea Teologie Ortodoxă. Ea are statut de disciplină de specialitate (CS) și beneficiază, conform OMEC nr. 4.350/2025 privind aprobarea planurilor-cadru pentru învăţământul liceal, anexa 23, de un număr 1 oră/săptămână, la clasa a XII-a, din bugetul de ore alocat disciplinei *Liturgică și teologie practică*. Prin aceasta se asigură atât continuitatea formării teologice a elevilor, cât și dezvoltarea unei perspective juridico-religioase esențiale pentru înțelegerea organizării și funcționării Bisericii.

Prezenta programă școlară completează curriculumul pentru disciplina *Drept bisericesc*, cu aplicare pentru clasele din învățământul liceal, filiera vocațională, forma cu frecvență zi, începând cu anul școlar 2026-2027. Programa școlară se elaborează în concordanță cu:

- *Legea învățământului preuniversitar* nr. 198/2023;
- *Recomandările Consiliului Uniunii Europene* (2018) privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții;
- *Repere pentru proiectarea, actualizarea și evaluarea Curriculumului național. Cadrul de referință al Curriculumului național*, aprobat prin OME nr. 3.239/2021;
- *Profilul de formare al absolventului*, aprobat prin OME nr. 6.731/2023;

Aceste documente stabilesc cadrul de dezvoltare al competențelor-cheie și al profilului de formare al absolventului de liceu, competențe la a căror formare contribuie și disciplina *Drept bisericesc.*

În ciclul liceal, disciplina reprezintă o noutate față de ciclul gimnazial, valorificând cunoștințele anterior dobândite prin studiul religiei și oferind aprofundări într-o zonă particulară a tradiției creștine.

Temeiul legislativ pentru includerea disciplinei îl reprezintă *Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023*, cu modificările și completările ulterioare, precum și metodologiile și planurile-cadru aprobate la nivel național. Disciplina răspunde, astfel, obiectivului general al educației de a forma absolvenți capabili să integreze cunoașterea specifică unui domeniu cu valori fundamentale de responsabilitate socială, spirituală și profesională.

Structura programei școlare de *Drept bisericesc* include, pe lângă nota de prezentare, următoarele elemente:

- competențe generale;
- competențe specifice şi exemple de activități de învățare;
- conținuturi;
- sugestii metodologice

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte diverse.

Competențele generale se referă la achizițiile pe care elevul le dobândește la disciplina *Drept bisericesc* pe parcursul întregului ciclu liceal. Acestea au un dublu rol: pe de o parte, reflectă contribuția disciplinei la profilul de formare al absolventului și, implicit, la dezvoltarea competențelor-cheie; pe de altă parte, structurează disciplina în funcție de profilul de formare.

Competențele specifice derivă din competențele generale şi reprezintă etape intermediare în dobândirea acestora, fiind formate pe parcursul unui an școlar. Ele sunt adaptate nivelului de dezvoltare al elevilor, ghidează evaluarea performanțelor acestora și oferă cadrul pentru organizarea demersului didactic. Ca etape ale formării competențelor generale, competențele specifice evidențiază progresia acestora de la un an de studiu la altul, contribuind treptat la dezvoltarea competenței generale.

Activitățile de învățare constituie contexte în care competențele specifice sunt dezvoltate, exersate și consolidate. Ele au rol orientativ pentru profesori, oferindu-le libertatea de a folosi exemplele propuse de programa școlară, de a le completa sau de a le înlocui, astfel încât să adapteze procesul didactic la realitățile concrete ale clasei. În acest mod, crearea parcursurilor de învățare individualizate și personalizate nu mai rămâne un simplu ideal, ci devine realizabilă prin metode și modalități concrete de aplicare.

Conținuturile învățării sunt organizate pe șase domenii de conținut și reprezintă achiziții de bază prin care se urmărește formarea competentelor elevilor.

Sugestiile metodologice oferă exemple de strategii didactice, repere pentru planificarea demersului didactic și elemente pentru evaluarea continuă. Acestea includ recomandări privind desfășurarea efectivă a procesului de predare-învățare-evaluare centrat pe formarea competențelor, exemple de strategii didactice care sprijină realizarea competențelor specifice, precum și propuneri de abordare interdisciplinară și integrată. În plus, acestea cuprind repere pentru evaluarea învățării, raportată la competențele urmărite, putând fi utilizate diverse forme, metode și instrumente de evaluare.

Cadrele didactice sunt încurajate să planifice activitatea didactică pe baza competențelor, să adapteze activitățile la context și să utilizeze metode variate de evaluare, cu accent pe progresul și dezvoltarea elevului.

Finalitatea principală a disciplinei este aceea de a-i familiariza pe elevi cu principiile și normele *dreptului bisericesc*, ca ramură juridică specifică vieții bisericești, dar și cu raporturile acesteia cu dreptul civil și cu ordinea juridică generală. Prin studiul său, elevii dobândesc înțelegerea structurii administrative a Bisericii, a organizării instituțiilor ei, precum și a normelor canonice, morale și juridice care reglementează viața comunitară eclezială. Se urmărește, de asemenea, dezvoltarea gândirii critice și a capacității de analiză interdisciplinară, în condițiile în care disciplina se situează la intersecția dintre teologie, istorie, cultură și drept.

În raport cu profilul de formare al absolventului, disciplina contribuie la consolidarea competențelor-cheie definite de cadrul european: comunicarea în limba maternă, competențe sociale și civice, sensibilizare culturală, dar și competențe de învățare autonomă. Elevul este încurajat să dezvolte capacitatea de a corela dimensiunea spirituală cu cea juridică, dar și pe cea canonică cu cea moral-administrativă, să înțeleagă importanța normelor bisericești în organizarea și desfășurarea activității în comunitatea eclesială, precum și a regulilor de conviețuire în comunitate, formându-și un orizont cultural și moral echilibrat.

Specificitatea disciplinei constă în complementaritatea ei cu alte materii de profil, precum *Tipicul bisericesc*, *Practica liturgică*, *Dogmatica* și *Istoria Bisericii*, dar și în caracterul interdisciplinar, prin legături cu *Istoria*, *Educația civică* și *Dreptul*. Ea oferă elevilor instrumente conceptuale care le permit să înțeleagă modul în care tradiția religioasă s-a exprimat de-a lungul timpului în norme și instituții, dar și să raporteze aceste cunoștințe la provocările societății contemporane.

Disciplina se încadrează în categoria Curriculum de specialitate (CS), adresată elevilor care urmează filiera teologică, și urmărește atât formarea de competențe de bază în înțelegerea normelor canonice, cât și aprofundări necesare pentru cei care vor continua studiile în domeniul teologic sau juridic.

În lectura programei școlare, se recomandă cadrelor didactice să valorifice caracterul obligatoriu al competențelor de bază, dar și să utilizeze elementele orientative pentru a adapta activitățile didactice la particularitățile clasei. Este necesară o proiectare didactică menită să asigure echilibrul dintre transmiterea de cunoștințe teoretice și aplicarea lor practică în contexte de învățare activă, prin studii de caz, dezbateri sau exerciții de analiză a textelor canonice și a regulamentelor bisericești.

Prin toate aceste elemente, disciplina *Drept bisericesc* își confirmă rolul esențial în pregătirea elevilor pentru a deveni absolvenți responsabili, conștienți de valorile normelor creștine și de rolul lor în societate, capabili să integreze tradiția spirituală cu exigențele vieții moderne.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

C.G.1	**Definirea noțiunilor și conceptelor specifice *Dreptului bisericesc***
C.G.2	**Descrierea izvoarelor și a principiilor fundamentale *Dreptului bisericesc***
C.G.3	**Aplicarea cunoștințelor privind contextul istoric, dogmatic și canonic în organizarea și viața Bisericii**
C.G.4	**Analizarea colecțiilor canonice și de legi ale Bisericii, precum și traducerile lor pentru evidențierea structurii, conținutului și principiilor juridico-canonice**
C.G.5	**Aprecierea cadrului legal, statutar și regulamentar al organizării Bisericii Ortodoxe Române**
C.G.6	**Valorificarea unor prevederi canonice privind administrarea Sfintelor Taine**

CLASA a XII-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G. 1 – Definirea noțiunilor și conceptelor specifice „Dreptului bisericesc”

XII. CS.1.1. Indicarea etimologiei, evoluției semantice și a termenilor specifici
- indicarea etimologiei termenilor „drept”, „canon” și „canoane”, prin consultarea unor dicționare teologice și etimologice, care evidențiază modul în care s-a format sensul actual al conceptelor, concretizată într-un tabel sinoptic intitulat „De la cuvânt la sens canonic” - identificarea evoluției semantice a termenului „canon” în raport cu disciplinele teologiei, prin examinarea unor texte patristice și fragmentelor din canoanele apostolice, care arată schimbarea de sens în timp, concretizată într-o schemă cronologică numită „Drumul semantic al canonului” - definirea termenilor specifici dreptului bisericesc (canon, nomocanon, pravila, statut) pe baza unor fragmente din surse istorice și normative, care permite înțelegerea diferențelor de sens și funcție, concretizată într-o fișă de vocabular
XII. CS.1.2. Identificarea obiectului și subiectului *Dreptului bisericesc*
- identificarea domeniilor și fenomenelor reglementate de Dreptul bisericesc, prin studierea fragmentelor canonice și a legislației bisericești actuale, care evidențiază organizarea Bisericii, viața liturgică și disciplina clerului și a credincioșilor, concretizată într-o fișă de sinteză - recunoașterea persoanelor și instituțiilor supuse normelor canonice, prin examinarea unor studii de caz și a organigramelor bisericești, care evidențiază rolul clerului, parohiilor, monahismului și organismelor ecleziastice, concretizată într-un poster explicativ - prezentarea relațiilor și responsabilităților dintre subiectele Dreptului bisericesc, pe baza unor situații practice din viața Bisericii, care arată modul în care normele canonice realizează scopurile reglementării, concretizată într-o fișă de reflecție
XII. CS.1.3. Prezentarea importanței *Dreptului bisericesc* în viața Bisericii și în societate
- prezentarea modului în care prevederile canonice asigură unitatea, disciplina și funcționarea instituțiilor ecleziastice, prin studierea unor fragmente din Statut și canoane, concretizată într-o fișă de reflecție - identificarea relațiilor și responsabilităților membrilor Bisericii (laici, monahi și clerici) pe baza unor studii de caz reale, care evidențiază aplicarea normelor canonice în viața comunității, concretizată într-un poster explicativ - identificarea influenței Teologiei Canonice asupra societății și valorilor morale, prin analiza unor texte legislative și etice care interacționează cu normele canonice, concretizată într-o fișă de sinteză intitulată „Impactul Dreptului bisericesc în societate”

C.G. 2 – Descrierea izvoarelor și a principiilor fundamentale „Dreptului bisericesc”

XII. CS.2.1. Ilustrarea principiilor canonice fundamentale

- ilustrarea principiilor canonice fundamentale prin studierea unor colecții canonice și a fragmentelor legislative bisericești, care evidențiază principiile ce guvernează viața Bisericii și relațiile dintre membri, concretizată într-o fișă de sinteză intitulată „Principiile canonice în viața Bisericii” - prezentarea modului în care principiile canonice asigură unitatea, disciplina și continuitatea Bisericii, prin analizarea unor studii de caz și exemple istorice, concretizată printr-o dezbatere de tip „masă rotundă” - înțelegerea importanței cunoașterii și respectării principiilor canonice pentru rezolvarea unor situații reale sau ipotetice din viața parohială și comunitară, prin elaborarea unor planuri de acțiune sau soluții practice, concretizată într-o fișă de lucru
XII. CS.2.2. Prezentarea izvoarelor *Dreptului bisericesc*
- prezentarea Sfintelor Scripturi și a Sfintei Tradiții prin consultarea fragmentelor relevante, care evidențiază fundamentul prevederilor canonice, concretizată într-un infografic vizual intitulat „Izvoarele primare ale Dreptului bisericesc”, cu simboluri și imagini sugestive pentru fiecare sursă - înțelegerea canoanelor apostolice, a canoanelor sinoadelor ecumenice și locale, a canoanelor Sfinților Părinți și a legislației bisericești actuale, prin realizarea unui tabel comparativ interactiv, care evidențiază rolul și ierarhia fiecărui izvor, concretizat într-o fișă intitulată „Izvoarele secundare și rolul lor în viața Bisericii” - identificarea modului în care izvoarele determină regulile de viață bisericească și disciplina comunității de credincioși, prin rezolvarea unor studii de caz reale sau ipotetice din viața parohială, concretizată într-o fișă de reflecție intitulată „Cum aplică Dreptul bisericesc regulile din izvoare în comunitatea mea”
XII. CS.2.3. Discutarea principiilor și normelor canonice raportate la situații concrete din viața Bisericii și a comunității
- prezentarea contextelor din viața parohială, monahală sau comunitară în care se aplică normele și principiile canonice, prin studierea unor scenarii reale sau ipotetice prezentate sub formă de fișe, concretizată într-o hartă conceptuală - identificarea regulilor canonice pentru a analiza, soluționa sau interpreta situații concrete din viața Bisericii, prin realizarea unor simulări/jocuri de rol în care elevii joacă roluri de clerici, credincioși sau autorități ecleziastice, concretizată într-o prezentare multimedia - descrierea impactului deciziilor și acțiunilor bazate pe principiile canonice asupra comunității și coeziunii Bisericii, prin organizarea unei dezbatere în grup pe un studiu de caz relevant, concretizată într-o fișă de reflecție intitulată „Efectele aplicării normelor canonice asupra vieții comunității”

C.G. 3 - Aplicarea cunoștințelor privind contextul istoric, dogmatic și canonic în organizarea și viața Bisericii

XII. CS.3.1. Prezentarea contextului istoric și dogmatic în care s-au desfășurat Sfintele Sinoade
- aplicarea cunoștințelor privind circumstanțele politice, sociale și culturale care au influențat aprobarea și receptarea sfintelor canoane, prin analiza unor texte istorice și documente ilustrative, concretizată într-o linia temporală vizuală - descrierea problemelor teologice și doctrinare discutate în cadrul sinoadelor, prin realizarea unui infografic care sintetizează principalele controverse și rezolvări dogmatice, concretizată într-un material intitulat „Problemele doctrinare la Sfintele Sinoade” - utilizarea modului în care factorii istorici și doctrinari au influențat hotărârile dogmatice și disciplinare, prin participarea la o simulare de sinod în clasă, în care elevii argumentează deciziile canonice, concretizată într-o fișă de reflecție intitulată „Cum au influențat contextul deciziile Sfintelor Sinoade”
XII. CS.3.2. Demonstrarea autenticității și a conținutului Sfintelor Canoane
- utilizarea surselor și confirmarea validității textelor canonice prin consultarea documentelor și tradițiilor recunoscute de Biserică, prin realizarea unui ghid de verificare a surselor sub formă de poster sau tabel interactiv, concretizat într-un material intitulat „Cum recunoaștem autenticitatea Canoanelor” - aplicarea principiilor, normelor și regulilor prevăzute în texte, prin crearea unor hărți conceptuale sau infografice care sintetizează scopul și aplicabilitatea fiecărui canon, concretizată într-o fișă vizuală intitulată „Principiile și regulile din Sfântul Canon” - indicarea conținutului canoanelor în context liturgic, disciplinar și comunitar, prin elaborarea unor studii de caz sau scenarii interactive în grup, concretizată într-o fișă de reflecție intitulată „Aplicarea Canoanelor în viața comunității mele”
XII. CS.3.3. Prezentarea prevederilor canonice și legale privitoare la organizarea administrativă bisericească
- prezentarea regulilor eclesiale și a reglementărilor legale privind structura ierarhică, parohiile, mănăstirile, eparhiile, mitropoliile și patriarhiile, prin realizarea unui poster vizual sau infografic interactiv, care reprezintă organigrama Bisericii, concretizat într-un material intitulat „Structura și ierarhia Bisericii Ortodoxe Române” - aplicarea statutului Bisericii și a regulamentelor privind atribuțiile slujitorilor bisericești și procedurile interne, prin analiza unui studiu de caz, care evidențiază rolurile și responsabilitățile fiecărui actor ecleziastic

- prezentarea modului în care normele administrative asigură unitatea, disciplina și buna desfășurare a vieții bisericești, prin studierea unor scenarii reale sau simulări de situații administrative, concretizată într-o fișă de reflecție intitulată „Cum funcționează normele canonice și legale în viața comunității”

C.G. 4 – Analizarea colecțiilor canonice și de legi ale Bisericii, precum și traducerile lor pentru evidențierea structurii, conținutului și principiilor juridico-canonice

XII. CS.4.1. Compararea celor mai importante colecții de canoane ale Bisericii Ortodoxe
- compararea lucrărilor de referință, cum ar fi *Nomocanonul în 14 titluri, Pidalionul, Pravila Mare sau Syntagma Ateniană*, prin cercetarea unor fragmente din aceste colecții, concretizată într-un poster comparativ vizual intitulat „Colecțiile canonice majore ale Bisericii Ortodoxe”
- examinarea organizării, tematicii și scopului fiecărei colecții canonice, prin realizarea unei hărți conceptuale sau a unui tabel comparativ interactiv, concretizată într-o fișă de sinteză
- analizarea modului în care aceste colecții au influențat viața Bisericii și aplicarea normelor canonice în comunități, prin realizarea unui studiu de caz sau joc de rol în care elevii aplică regulile canonice, concretizată într-o fișă de reflecție intitulată „Aplicarea colecțiilor canonice în viața comunității”
XII. CS.4.2. Analizarea contextului istoric și dinamica apariției colecțiilor sfintelor canoane
- analizarea circumstanțelor politice, sociale și culturale care au determinat apariția diferitelor colecții canonice, prin consultarea unor texte istorice, fragmente documentare și materiale ilustrative, concretizată într-un timeline vizual
- examinarea modului în care colecțiile de canoane s-au dezvoltat, completat sau adaptat de-a lungul timpului, inclusiv traducerea lor în limba română, prin realizarea unui poster comparativ sau infografic animat, concretizată într-un material intitulat „Evoluția și adaptarea colecțiilor canonice”
- analizarea influenței factorilor istorici asupra structurii, tematicii și aplicabilității colecțiilor canonice, prin realizarea unui studiu de caz sau joc de rol, concretizată într-o fișă de reflecție intitulată „Cum influențează istoria structura și aplicarea colecțiilor canonice în Biserică”
XII. CS.4.3. Examinarea celor mai importante colecții românești de canoane și legi dedicate Bisericii
- compararea celor mai semnificative coduri și pravile românești, cum ar fi Pravila lui Bălcescu, Pravila lui Vasile Lupu, Pravila de la Govora și Cartea Românească de Legi, prin consultarea fragmentelor originale și a materialelor ilustrative, concretizată într-un poster comparativ
- examinarea organizării, tematicii și scopului fiecărei colecții legislative, inclusiv normele de drept bisericesc incluse, prin realizarea unei hărți conceptuale interactive sau a unui tabel comparativ, concretizată într-o fișă de sinteză
- analizarea modului în care pravilele românești au influențat viața socială, bisericească și juridică a comunităților românești, prin elaborarea unui studiu de caz sau scenariu interactiv, concretizată într-o fișă de reflecție intitulată „Impactul pravilelor românești asupra vieții comunității”

C.G. 5 – Aprecierea cadrului legal, statutar și regulamentar al organizării Bisericii Ortodoxe Române

XII. CS.5.1. Aprecierea organizării actuale a Bisericii Ortodoxe Române
- analizarea *Legii nr. 489/2006 privind libertatea religioasă și regimul juridic al cultelor*, prin compararea prevederilor cu situații reale din viața Bisericii, concretizată într-o fișă de evaluare critică intitulată „Cum susține legea organizarea și funcționarea BOR”
- examinarea structurilor Bisericii Ortodoxe Române din țară și diaspora, prin realizarea unui portofoliu, a unei mape interactive sau poster evaluativ, care compară jurisdicțiile și atribuțiile fiecărei structuri, concretizată într-un material intitulat „Evaluarea organizării BOR la nivel național și internațional”
- recunoașterea parohiilor, mănăstirilor, protopopiatelor, vicariatelor, episcopiilor, arhiepiscopiilor și mitropoliilor, prin analiza unor studii de caz privind funcționarea și coordonarea acestora, concretizată într-o fișă de evaluare intitulată „Cum funcționează structurile teritoriale ale BOR”
XII. CS.5.2. Aprecierea organizării locale, regionale și centrale a Bisericii Ortodoxe Române
- evaluarea rolului organismelor centrale deliberative, executive și administrative ale BOR, prin examinarea organigramelor și regulamentelor interne, concretizată într-un poster evaluativ/portofoliu intitulat „Structurile centrale ale Bisericii Ortodoxe Române și rolurile lor”
- evaluarea și compararea rolurilor și atribuțiilor conducătorilor Bisericii la diferite niveluri teritoriale (preoți, parohi, stareți, protopopi, episcopi, arhiepiscopi, mitropoliți și patriarh), prin realizarea unui tabel comparativ interactiv sau a unei hărți conceptuale, concretizată într-o fișă intitulată „Ierarhia BOR și responsabilitățile liderilor bisericești”

- aprecierea modului în care structura teritorială asigură administrarea, disciplina și coordonarea activităților religioase și comunitare, prin studii de caz și situații practice din viața parohială, concretizată într-o fișă de reflecție evaluativă intitulată „Cum influențează organizarea teritoriala funcționarea comunităților”
XII. CS.5.3. Argumentarea importanței Statutului și regulamentelor subsecvente aplicate în Biserica Ortodoxă Română
- aprecierea regulamentelor subsecvente aplicate în BOR, prin consultarea documentelor oficiale și a materialelor explicative, concretizată într-un poster sau infografic evaluativ intitulat „Regulamentele subsecvente în Biserica Ortodoxă Română”
- evaluarea Statutului BOR și a aplicării Legii cultelor, prin realizarea unui tabel comparativ sau fișă de evaluare, care evidențiază modul în care normele statutare reglementează funcționarea instituțiilor bisericești, concretizat printr-un portofoliu „Statutul BOR și funcționarea Bisericii”
- argumentarea modului în care Statutul și regulamentele subsecvente influențează viața clerului și a comunităților, prin studii de caz sau simulări de situații practice, concretizată într-o fișă de reflecție evaluativă intitulată „Impactul Statutului și regulamentelor asupra vieții comunităților și clerului”

C.G. 6 – Valorificarea unor prevederi canonice privind administrarea Sfintelor Taine

XII. CS.6.1. Examinarea prevederilor canonice care reglementează modul administrării Sfintelor Taine ale Bisericii
- crearea unui ghid vizual sau infografic care să prezinte canoanele ce reglementează administrarea Sfintelor Taine (Botez, Mirungere, Euharistie, Spovedanie, Cununie), realizat prin cercetarea colecțiilor canonice și a comentariilor canoniștilor, concretizat într-un material intitulat „Ghidul Tainei în Biserica Ortodoxă”
- realizarea unui scenariu sau simulare interactivă în care elevii creează planuri detaliate pentru administrarea fiecărei Taine, incluzând condițiile, procedurile și responsabilitățile clerului, concretizată într-o prezentare multimedia intitulată „Cum se aplică normele canonice în administrarea Sfintelor Taine”
- elaborarea unui proiect creativ de aplicare a normelor canonice în viața unei comunități parohiale sau monahale, prin conceperea unor ghiduri de bune practici, fișe de instruire sau planuri de activități comunitare, concretizată într-o fișă/proiect intitulat „Unitate și disciplină spirituală prin respectarea Sfintelor Taine”
XII. CS.6.2. Organizarea condițiilor canonice de formă și de fond la administrarea Sfintelor Taine
- identificarea efectelor săvârșirii Sfintelor Taine în cazul neîntrunirii condițiilor canonice
- exemplificarea sancțiunilor aplicabile în cazul nerespectării condițiilor canonice la administrarea Sfintelor Taine
- corelarea condițiilor cu validitatea Tainei – explicarea modului în care respectarea condițiilor de formă și de fond asigură autenticitatea și eficiența fiecărei Taine în viața comunității.
- crearea unui studiu de caz ilustrativ în care elevii identifică efectele administrării Sfintelor Taine fără respectarea condițiilor canonice, concretizată într-o fișă vizuală sau infografic intitulată „Ce se întâmplă când condițiile canonice nu sunt respectate”
- elaborarea unui plan de prezentare creativ (poster, bandă desenată sau prezentare multimedia) care exemplifică sancțiunile canonice aplicabile în cazul nerespectării condițiilor de formă și de fond la administrarea Sfintelor Taine, concretizată într-un material intitulat „Sancțiuni canonice și responsabilitatea clerului”
- realizarea unui proiect de simulare în care elevii concep ghiduri sau proceduri pentru asigurarea autenticității și eficienței fiecărei Taine, respectând condițiile de formă și de fond, concretizată într-o fișă/proiect intitulat „Asigurarea validității Sfintelor Taine în comunitate”
XII. CS.6.3. Selectarea unor situații în care se poate deroga de la prevederilor canonice, prin iconomie (pogorământ) sau dispensă
- crearea unui infografic comparativ care evidențiază diferențele dintre iconomie (pogorământ) și dispensă, incluzând definiții, scopuri și exemple istorice sau contemporane, concretizat într-un material intitulat „Iconomia vs Dispensă: Flexibilitatea normelor canonice”
- realizarea unui studiu de caz creativ în care elevii identifică contexte în care aplicarea strictă a prevederilor canonice poate fi flexibilizată, prin scenarii practice din viața comunității, concretizată într-o fișă/proiect intitulată „Situații excepționale și aplicarea iconomiei în comunitate”
- elaborarea unei prezentări multimedia sau a unui poster interactiv care explică cine are autoritatea de a acorda iconomie sau dispensă, condițiile aplicării și mecanismele procedurale, concretizată într-un material intitulat „Cum se aplică derogările canonice”
- conceperarea unui proiect creativ de simulare a aplicării derogărilor într-o parohie sau comunitate, evidențiind modul în care acestea mențin echilibrul între respectarea normelor canonice și adaptarea la realitățile pastorale, concretizat într-o fișă/proiect intitulată „Derogările canonice: echilibru între regulă și comunitate”

CLASA a XII-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
I. Noțiuni și concepte	1.1. Introducere în *Dreptul bisericesc* și înțelesul termenului de *canon* și aplicarea lui în viața Bisericii 1.2. Sensurile *canonului* în raport cu legea, dogma și cultul
II. Principiile canonice fundamentale	2.1. Întâietate și sinodalitate în Biserică 2.2. Autocefalia bisericească și Autonomia Bisericii în raport cu Statul 2.3. Unitatea de credință, de disciplină și de cult 2.4. Organizarea ierarhică a Bisericii. Tradiție și continuitate în organizarea Bisericii
III. Izvoarele *Dreptului bisericesc*	3.1. Sfânta Scriptură, Sfânta Tradiție și Sfintele Canoane 3.2. Comentariile canoniștilor și Nomocanoanele din primul mileniu creștin 3.3. Hotărârile sinoadelor din mileniul al II-lea receptate de Biserică 3.4. Legislația bisericească actuală
IV. Sfintele Canoane	4.1. Canoanele Apostolice, ale Sinoadelor ecumenice și ale Sinoadelor locale 4.2. Canoanele Sfinților Părinți 4.3. Colecții de canoane ale Bisericii Ortodoxe și Comentariile canoniștilor
V. Reglementarea vieții Bisericii Ortodoxe Române	5.1. Pravile și colecții de legi românești (Începutul dreptului românesc scris) și Legea nr. 489/2006 privind libertatea religioasă și regimul juridic al cultelor 5.2. Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române 5.3. Regulamentul organismelor centrale ale Bisericii Ortodoxe Române 5.4. Regulamentul administrării bunurilor bisericești și Regulamentul cimitirelor din Biserica Ortodoxă Română
VI. Oficierea Sfintelor Taine conform sfintelor canoane	6.1. Prevederi canonice privind Taina Botezului, Mirungerii și Euharistiei 6.2. Prevederi canonice privind Taina Hirotoniei 6.3. Prevederi canonice privind Taina Maslului, Spovedaniei și Cununiei

SUGESTII METODOLOGICE

Introducere - orientări pedagogice inovatoare: de la teorie la practica aplicată în *Dreptul bisericesc*

Scopul sugestiilor metodologice este de a sprijini profesorul în proiectarea și implementarea unor activități concrete, interactive, interdisciplinare și diferențiate, care să dezvolte competențele generale (CG) și competențele specifice (CS) prevăzute în programă. Accentul este pus pe aplicabilitate, pe conectarea conținuturilor canonice și statutare la viața elevilor și la contextul comunitar, precum și pe integrarea metodelor moderne și a resurselor digitale/IA.

Programa școlară actuală pentru disciplina *Dreptul bisericesc* promovează o învățare centrată pe elev, care accentuează implicarea activă a elevului în procesul de învățare, contextualizarea conținuturilor din Sfintele Canoane și Statutul Bisericii Ortodoxe Române are în realități de viață concrete, dimensiunea socială a învățării – cooperare, colaborare, empatie, responsabilizarea elevilor în raport cu propria dezvoltare morală, spirituală și civică și dezvoltarea competențelor digitale și media, esențiale pentru învățarea secolului al XXI-lea.

Pornind de la caracterul aplicativ al sugestiilor metodologice, în cadrul exemplificărilor, sunt cuprinse și cele referitoare la exercițiul de descompunere a competențelor specifice în dimensiunile implicite, cu scopul de a ghida

profesorul în proiectarea didactică, asigurând în concret focalizarea pe rezultate verificabile (efecte în învățare) la nivel de cunoștințe, abilități și atitudini.

Principii generale

Organizarea învățării la clasă: strategii, ritmuri, contexte și medii de învățare

Organizarea procesului de învățare se bazează pe principiul învățării active, colaborative și reflexive. Orele de *Drept bisericesc* pot fi structurate pe secvențe care alternează lectura, analiza textuală, dialogul și aplicațiile pe baza principiilor canonice. Profesorul va utiliza forme variate de organizare: frontal, în perechi, pe grupuri mici, individual (pentru analiză și aprofundare). Adaptarea ritmului se face în funcție de nivelul de înțelegere, interesul și stilul cognitiv al elevilor. *Dreptul bisericesc* trebuie să răspundă nu doar nevoii de formare canonică și teologică, ci și realităților unei educații moderne, orientate spre dezvoltarea integrală a elevului. În acest sens, este necesară folosirea unor contexte și medii de învățare variate, care să susțină învățarea activă și colaborativă, formarea competențelor, echilibrul emoțional și moral al elevilor, legătura cu comunitatea și viața reală.

Spații educaționale

– Cabinete de practică liturgică/ paraclis/ capelă– spații destinate realizării slujbelor religioase și practicii liturgice.

– Ateliere de creație religioasă pentru realizarea de afișe, hărți, lucrări artistice cu tematică religioasă, colaje, icoane pictate sau prezentări tematice, în care elevii își pot exprima creativ viziunea asupra valorilor creștine.

– Biserica, prin Episcopie, Arhiepiscopie, Mitropolie și Patriarhie, și centrele educative de lângă aceasta, ce oferă un loc pentru rugăciune și meditație, dar și spații de activități curriculare și extracurriculare de diferite tipuri.

– Săli cu aranjamente flexibile – mobilă ușor de reconfigurat, pentru lucru individual, în perechi sau în grupuri. Astfel, se poate trece de la predare frontală la activități colaborative.

– Colțuri de liniște și reflecție – spații special amenajate în clasă (cu icoane, candele, citate motivaționale) care oferă elevilor un cadru retras și liniștit pentru reculegere, rugăciune personală, meditație sau exprimarea gândurilor și emoțiilor într-un jurnal personal. Pot fi folosite la începutul orei sau pentru activități de autocunoaștere.

Învățare combinată (fizică și digitală)

– Învățare mixtă – combinarea lecțiilor desfășurate în clasă cu activități online. De exemplu: temele pot fi trimise prin platforme educaționale, iar elevii pot urmări materiale video sau audio religioase ca suport pentru reflecții sau dezbateri.

– Învățare în secvențe de format scurt – utilizarea de materiale digitale scurte (video, citate, versete, imagini cu mesaje morale) pentru a declanșa discuții sau pentru a oferi elevilor „cuvinte de înțelepciune” creștină ușor de reținut.

Învățarea prin utilizarea realității virtuale (VR) și augmentate (AR)

– Vizite virtuale – folosirea tehnologiei pentru vizitarea unor locuri cu semnificație religioasă (mănăstiri, biblioteci, muzee, biserici istorice, monumente istorice etc), fără a ieși din clasă. Aceste experiențe pot fi completate cu activități de cercetare, prezentări sau reflecții scrise.

– Simulări și reconstituiri – folosirea aplicațiilor care reconstituie evenimente istorice sau viețile sfinților, pentru ca elevii să înțeleagă mai profund contextul social și religios al acestor momente.

Învățare personalizată și adaptată

– Trasee personalizate de învățare – profesorul poate crea activități diferențiate în funcție de nevoile, nivelul și interesele elevilor, de specificul experienței religioase a acestora.

– Accesibilitate pentru toți elevii – folosirea diverselor forme de exprimare (scris, vorbit, desenat, înregistrări audio), astfel încât fiecare elev să-și poată exprima ideile și trăirile religioase într-un mod autentic și accesibil.

Învățare prin colaborare și implicare comunitară

– Proiecte în echipă sau în parteneriat cu alte școli – realizarea de activități comune pe teme canonico-teologice sau morale.

– Campanii educative sau sociale – elevii pot organiza acțiuni caritabile, expoziții sau campanii în cadrul școlii sau al comunității, promovând valorile creștine în societate precum corectitudinea, simțul civic sau respectul față de lege.

Practici cu rol spiritual și emoțional

– Momente de rugăciune sau liniște – la începutul sau finalul orei, dimineața, seara și la servirea meselor, pot fi introduse scurte momente de rugăciune, liniște meditativă/ contemplativă sau de ascultare a unei reflecții audio cu mesaj religios.

– Lectură teologică ghidată – citirea unor texte canonice și de disciplină, precum și tâlcuiri ale Sfintelor Canoane.

Inteligența artificială ca facilitator al învățării (sub îndrumarea profesorului)

– Elevii utilizează aplicații bazate pe inteligență artificială pentru a explora conținuturi teologice și de drept bisericesc, sub îndrumarea profesorului.

– IA oferă explicații suplimentare, exemple, sinteze sau definiții pentru o mai bună înțelegere a temelor studiate.

– Profesorul ghidează activitatea, stabileşte obiective clare şi monitorizează modul în care elevii folosesc IA.

Prin valorificarea acestor contexte şi medii de învățare, elevul este plasat în centrul procesului educațional, ca participant activ, nu doar receptor de informații, formându-se nu doar competențele cognitive, ci şi dimensiunea emoțională şi spirituală a elevului, care creează punți de legătură între tradiție şi inovație, între valorile perene ale credinței şi cerințele societății actuale. Astfel, *Drept bisericesc* devine o disciplină vie, ancorată în realitate, cu impact formator asupra caracterului, atitudinilor şi alegerilor personale.

Strategii de predare-învățare: caracter practic la clasă, noi abordări

Pentru a atinge finalitățile educaționale specifice liceului şi a forma competențe relevante, este necesară utilizarea unor metode variate, care îmbină gândirea critică, creativitatea, reflecția şi tehnologia. Strategiile stimulează implicarea activă, colaborarea şi reflecția personală, integrând metode tradiționale, interactive, digitale şi experiențiale, contribuind la atributele prioritare ale absolventului (reflexiv, comunicativ).

Prezentăm practic strategiile care favorizează implicarea activă a elevilor, învățarea prin descoperire, colaborarea şi reflecția personală, dar şi metodele tradiționale şi moderne, respectiv metodele care valorizează/ formează competențe digitale, care pot fi utilizate la disciplina *Drept bisericesc*:

Învățare activă prin dezbatere etică

Conținut vizat: 6*.1. Prevederi canonice privind Taina Botezului, Mirungerii şi Euharistiei.*

Descriere metodologică: învățarea activă stimulează gândirea critică, discernământul moral şi capacitatea de argumentare teologică. Elevii sunt puşi în situații de decizie morală inspirate din texte canonice, dezvoltându-şi abilitățile de analiză şi reflecție etică.

Exemplu concret: se organizează o dezbatere tip „Juriul moral". Elevii, împărțiți în echipe, discută dileme etice inspirate din abaterile de la săvârşirea acestor Sfinte Taine. Un grup susține aplicarea cu pogorământ, celălalt apără aplicarea cu acrivie a prevederilor canonice la săvârşirea Sfintelor Taine.

Competențe vizate:

CG 6- Valorificarea unor prevederi canonice privind administrarea Sfintelor Taine

CS 6.3. Selectarea unor situații în care se poate deroga de la prevederilor canonice, prin iconomie (pogorământ) sau dispensă

Învățare colaborativă (peer-to-peer learning)

Conținut vizat: 3.1. Sfânta Scriptură, Sfânta Tradiție şi Sfintele Canoane.

Descriere metodologică: învățarea colaborativă promovează învățarea prin cooperare şi responsabilitate partajată. Elevii învață unii de la alții, asumând roluri complementare: explicator, sintetizator, coordonator.

Exemplu concret: elevii lucrează în perechi pentru redarea de exemple de prevederi morale şi disciplinare cuprinse în Sfânta Scriptură, în Sfânta Tradiție şi în Sfintele Canoane. Ulterior, un elev cu nivel mai avansat (peer mentor) explică celorlalți cum se regăsesc aceste valori în toate cele trei izvoare ale *Dreptului bisericesc*.

Competențe vizate:

CG 3- Aplicarea cunoştințelor privind contextul istoric, dogmatic şi canonic în organizarea şi viața Bisericii

CS 3.2. Demonstrarea autenticității şi a conținutului Sfintelor Canoane

Învățare prin proiect scurt

Conținut vizat: 1.2. Sensurile *canonului* în raport cu legea, dogma şi cultul.

Descriere metodologică: proiectul scurt antrenează elevii în învățarea prin descoperire, sinteză şi analogie semantică, stimulând competențele de organizare a informației şi interpretare tipologică.

Exemplu concret: se realizează proiectul „Sensurile cuvântului *canon"*. Elevii, individual sau în grupuri mici, creează un tabel comparativ între acestea.

Competențe vizate:

CG 1 - Definirea noțiunilor şi conceptelor specifice *Dreptului bisericesc*

CS 1.1. Indicarea etimologiei, evoluției semantice şi a termenilor specifici

Învățare digitală şi utilizarea responsabilă a inteligenței artificiale

Conținut vizat: 5.1. Pravile şi colecții de legi românești (Începutul dreptului românesc scris) şi Legea nr. 489/2006 privind libertatea religioasă şi regimul juridic al cultelor.

Descriere metodologică: învățarea digitală şi utilizarea controlată a instrumentelor AI (inteligență artificială) îi ajută pe elevi să înțeleagă diversitatea colecțiilor de legi românești (pravile) şi să dezvolte discernământ digital.

Exemplu concret: se desfăşoară o activitate de comparare a conținuturilor pravilelor reomânești. Elevii utilizează conținuturi digitale şi online pentru a compara textele pravilelor. Scopul este de a învăța să extragă pasaje complet şi corect, să identifice diferențele lingvistice şi să reflecteze asupra sensurilor şi formei de prezentare a normelor pravilnice.

Competențe vizate:

CG 4- Analizarea colecțiilor canonice şi de legi ale Bisericii, precum şi traducerile lor pentru evidențierea structurii, conținutului şi principiilor juridico-canonice

CS 4.3. Examinarea celor mai importante colecții românești de canoane și legi dedicate Bisericii

Metode care sprijină dezvoltarea de competențe digitale

Predarea disciplinei *Drept bisericesc* trebuie să se racordeze la realitatea digitală a elevilor, oferindu-le un cadru în care să-și dezvolte atât gândirea critică, cât și competențele digitale. Iată câteva metode recomandate:

• WebQuest biblic – Elevii investighează diverse texte al Sfintelor Canoane folosind surse online credibile. Rezultatul poate fi prezentat sub formă de infografice, prezentări sau postere digitale.

• Crearea de conținut digital – Elevii realizează podcasturi, videoclipuri scurte, prezentări interactive sau materiale vizuale pe teme ale normelor canonice și regulamentare bisericești. Exemple: un vlog despre contextul istoric al apariției normelor care reglementează disciplina vieții monahale, un tutorial despre moștenirile monahilor, un interviu cu un stareț/monah viețuitor implicat în administrarea mănăstirii.

• Utilizarea platformelor educaționale Google Classroom, Moodle sau Padlet pentru organizarea materialelor și a activităților.

• Quiz-uri interactive (Kahoot, Quizizz) – Pot fi utilizate pentru recapitulare sau evaluare, dar și pentru momentele de captare a atenției la începutul unei activități.

• Proiecte colaborative online – Elevii din clase sau școli diferite colaborează online pe o temă moral-religioasă. Se pot realiza e-book-uri, colecții de rugăciuni sau mărturii ale tinerilor despre împărtășirea cu Sfintele Taine.

Integrarea conținuturilor și competențelor în practica didactică. Metode active și activități aplicative în Dreptul bisericesc.

Integrarea asigură coerența și relevanța învățării, transformând informația în cunoaștere aplicabilă. Predarea disciplinei *Drept bisericesc* implică o învățare vie, personalizată și colaborativă, centrată pe trăirea și interiorizarea principiilor care stau la baza canoanelor. Prin metode active și participative, elevii sunt provocați nu doar să reproducă informații, ci să gândească, să interpreteze și să aplice principiile fundamentale ale Sfintelor Canoane în propria viață.

1. Lectura canoanelor personalizată

Conținut central: *5.2. Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române*

Mod de lucru: profesorul atribuie fiecărui elev un capitol din *Statut* pentru studiu individual. Elevul parcurge textul în mod autonom și formulează o reflecție personală prin care extrage o aplicație etică relevantă pentru propria viață. Această metodă favorizează autoanaliza, interiorizarea normei statutare și responsabilitatea morală. Este potrivită pentru momente de început de modul, activități de analiză ghidată sau pentru completarea portofoliului spiritual.

2. Analiză textuală în grupuri mici (Metoda mozaicului)

Conținut central: *5.1. Pravile și colecții de legi românești (Începutul dreptului românesc scris) și Legea nr. 489/2006 privind libertatea religioasă și regimul juridic al cultelor*

Mod de lucru: clasa este împărțită în 4 grupuri, fiecare primind spre analiză o materie (capitol) din Pravilele bisericești. Fiecare echipă extrage sensul literal (moral și social) și sensul duhovnicesc (spiritual) al unui aspect din viața socială reglementat în diferite Pravile, după care le prezintă colegilor, devenind „profesorii” celorlalți. Această strategie stimulează colaborarea, sinteza și învățarea reciprocă, iar procesul transformă lecția într-un exercițiu comunitar de interpretare a textelor de lege. Elevii învață astfel nu doar textul, ci și valoarea unității și a responsabilității comune în descoperirea sensului adevărat al textului de lege (interpretare în spiritul și litera legii).

Prin astfel de activități, *Dreptul bisericesc* devine o experiență de formare integrală, care îmbină rațiunea cu trăirea, analiza cu reflecția, cuvântul cu fapta. Elevul este implicat activ în procesul de descoperire și interiorizare a Adevărului, iar profesorul devine îndrumător și partener de reflecție.

Interconexiuni interdisciplinare (învățare integrată)

Interconexiunile interdisciplinare creează punți între texte ale Sfintelor Canoane și legislației bisericești, teologie, lingvistică și istorie, contribuind la competențele-cheie și la integrarea temelor transversale. Aceste proiecte interdisciplinare oferă elevilor o perspectivă integrată asupra cunoașterii, în care Sfintele Canoane și Sfânta Scriptură devin puncte de convergență între teologie, știință și etică. Ele contribuie la formarea unui profil al absolventului capabil să interpreteze lumea prin prisma normelor de Drept bisericesc, să acționeze responsabil în comunitate și să armonizeze rațiunea cu credința.

Prevederi canonice privind Taina Maslului, Spovedaniei și Cununiei

Discipline partenere: Liturgică, Spiritualitate, Tipic bisericesc

Tema transversală: Importanța cunoașterii rolului Sfintelor Taine în viața creștinului și modul corect de aplicare a acestora.

Descriere metodologică: textele Canoanelor care reglementează aplicarea acestor Sfinte Taine Facerea lumii și a omului devine un cadru privilegiat pentru dialogul dintre teologie și științele mediului. Activitatea urmărește dezvoltarea unei atitudini de respect pentru dreptate, adevăr și echitate, ca responsabilitate spirituală și morală.

Exemplu practic: proiectul intitulat „Sfintele Taine de vindecare”. Elevii lucrează pe echipe interdisciplinare, documentându-se asupra semnificației acestor Taine și asupra normelor canonice care reglementează săvârșirea lor.

Rezultatul final constă într-un set de materiale educative (afișe, texte, materiale audio scurte sau postări digitale) prin care promovează respectul față de Tainele Bisericii și rolul acestora în viața duhovnicească a omului.

Competențe formate:

CG 6- Valorificarea unor prevederi canonice privind administrarea Sfintelor Taine

CS 6.1. Examinarea prevederilor canonice care reglementează modul administrării Sfintelor Taine ale Bisericii

CS 6.2. Organizarea condițiilor canonice de formă și de fond la administrarea Sfintelor Taine

Strategii de evaluare și feedback formativ în *Dreptul bisericesc* (îmbinarea evaluării formative cu cea sumativă)

Evaluarea trebuie să fie un proces continuu, care oferă feedback constructiv și ghidează deciziile didactice (proiectarea didactică). Evaluarea în cadrul disciplinei *Drept bisericesc* nu se limitează la măsurarea reproducerii informațiilor, ci are rolul de a urmări formarea competențelor teologice aplicative, capacitatea de argumentare, discernământul duhovnicesc și asumarea unei atitudini responsabile față de principiile normelor canonice. Profesorul își formulează actul evaluativ pornind de la patru întrebări esențiale: *de ce evaluez*, *ce evaluez*, *cum evaluez* și *ce feedback ofer*.

1. De ce evaluez? — scopul formativ al evaluării

Evaluarea este concepută pentru a verifica dacă elevii pot aplica principiile fundamentale ale *Dreptului bisericesc* (2.1) asupra unui text concret, de exemplu *Canoanele Sfinților Părinți (4.2)*, și nu doar să reproducă conținutul acestuia. Astfel, accentul se mută de la memorare la aplicare și interpretare. Profesorul urmărește să observe dacă elevul poate identifica sensurile literal, moral și duhovnicesc ale textului, înțelegând mesajul teologic dincolo de simpla reproducere a informației. Prin urmare, evaluarea devine formativă, având ca scop ghidarea elevului în procesul de învățare continuă.

2. Ce evaluez? — conținutul și competențele vizate

Evaluarea se centrează pe competențe și performanțe observabile, nu doar pe cunoștințe declarative. Un exemplu concret este portofoliul tematic, utilizat în evaluarea sumativă. Acesta cuprinde teme ale normelor canonice redactate de elevi, în care se verifică abilitatea de argumentare orală și scrisă, precum și corectitudinea redării contextului canoanelor.

Prin portofoliu, profesorul urmărește:

CG 5- Aprecierea cadrului legal, statutar și regulamentar al organizării Bisericii Ortodoxe Române

CS 5.1. Aprecierea organizării actuale a Bisericii Ortodoxe Române

CS 5.3. Argumentarea importanței Statutului și regulamentelor subsecvente aplicate în Biserica Ortodoxă Română

Această formă de evaluare sprijină dezvoltarea unei gândiri critice și a unei exprimări autentice a credinței.

3. Cum evaluez? — instrumente formative și observarea atitudinilor

În activitatea curentă, profesorul aplică evaluarea formativă prin instrumente simple, dar constante. De exemplu, fișa de observație permite notarea frecvenței și calității intervențiilor spontane, a feedback-ului oferit între colegi și a modului în care elevii respectă regulile dialogului. Prin această metodă, se evaluează atitudinile și comportamentele formative, cum ar fi:

- respectul pentru interlocutor;
- disponibilitatea la ascultare și colaborare;
- implicarea în procesul de reflecție teologică.

În funcție de datele observate, profesorul ia decizii pedagogice rapide, cum ar fi ajustarea ritmului lecției sau intervenția pentru a regla comportamentele perturbatoare (de exemplu, tendința de a întrerupe colegii).

4. Ce feedback ofer și ce decizii iau? — personalizarea intervenției

Feedback-ul profesorului are un caracter constructiv, concret și personalizat.

Acest feedback:

- recunoaște progresul elevului;
- indică precis ce trebuie îmbunătățit;
- oferă o măsură remedială, transformând greșeala într-o oportunitate de învățare.

Profesorul practică astfel evaluarea diferențiată, adaptând cerințele și intervențiile în funcție de nivelul fiecărui elev. Rezultatul este un proces evaluativ care sprijină reflecția teologică, coerența doctrinară și responsabilitatea față de textul dat.

Concluzii – caracterul aplicativ al sugestiilor metodologice

Sugestiile metodologice oferă un cadru practic, viu și flexibil pentru implementarea programei la disciplina *Drept bisericesc*. Acestea susțin o pedagogie a implicării, reflecției și comuniunii, orientată spre formarea integrală a elevului teolog. Prin activitățile propuse, profesorul poate cultiva abilități autentice – de lectură a textelor Sfintelor Canoane, gândire critică, discernământ moral și angajament comunitar – valorificând resursele tradiției ortodoxe în dialog cu contemporaneitatea.

Caracterul aplicativ al acestor sugestii metodologice nu este un accesoriu, ci esența unei pedagogii eficiente în învățământul teologic. Scopul final nu este ca elevul să acumuleze informații, ci să se formeze integral.

- Investigația îl transformă pe elev dintr-un receptor pasiv într-un explorator activ al istoriei și credinței.
- Cercetarea critică îl inițiază în dialogul viu al Tradiției, învățând să asculte graiul Sfinților Părinți și să-și construiască o înțelegere bogată și nuanțată asupra normelor bisericești.
- Proiectele complexe simulează modul în care cunoștințele teologice se aplică în realitate: nu izolat, ci integrat, în context liturgic, istoric și comunitar. Ele dezvoltă competențe transversale precum gestionarea unui proiect, lucrul în echipă și comunicarea.
- Utilizarea tehnologiei nu este un scop în sine, ci o unealtă puternică pentru a deschide ușor către textele originale, resursele primare și prezentarea creativă a conținuturilor.

Toate aceste sugestii metodologice, aplicate cu pricepere și dragoste pedagogică, nu vor produce doar elevi care „știu" despre Canoane și regulamente bisericești, ci tineri care sunt capabili să o cerceteze (investigheze), să o interpreteze în comuniune cu Biserica și în Duhul Bisericii, să o conecteze cu viața Bisericii de azi și, în cele din urmă, să se lase transformați de ea. Aceasta este trecerea de la o cunoaștere inertă la o înțelepciune vie, care este scopul ultim al oricărui demers educațional autentic creștin.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Grad didactic/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
Vardianu Iachint	Arhimandrit, Profesor doctor	Seminarul Teologic Ortodox *Nifon Mitropolitul*, Bucureşti

RESPONSABILI/CONSULTANȚI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Zăbavă Mihaela	Consilier	Centrul Naţional pentru Curriculum şi Evaluare	Responsabil CNCE
Pîslaru Cătălin	Inspector general	Ministerul Educaţiei şi Cercetării	Responsabil MEC
Vardianu Iachint	Arhimandrit, Profesor doctor	Seminarul Teologic Ortodox *Nifon Mitropolitul*, Bucureşti	Coordonator

RESPONSABILI/COORDONATORII/COLABORATORI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Beldiman Nicuşor	Preot, Profesor universitar doctor, Consilier Patriarhal	Administraţia Patriarhală, Facultatea de Teologie Ortodoxă *Justinian Patriarhul* – Bucureşti, Universitatea din Bucureşti	Coordonator - Patriarhia Română
Andrei Constantin	Preot, Inspector patriarhal	Administraţia Patriarhală	Responsabil - Patriarhia Română
George Grigoriţă	Preot, Profesor universitar doctor	Facultatea de Teologie Ortodoxă *Justinian Patriarhul*, Bucureşti, Universitatea Bucureşti	Consultant ştiinţific
Filip Daniela	Profesor	Colegiul Naţional *Ştefan cel Mare*, Târgu Neamț, Neamț	Consultant ştiinţific

Anexa nr. 52

Programa școlară pentru disciplina

Liturgică şi teologie practică
Cultul Ortodox

Clasele a IX-a – a XII-a
Curriculum de specialitate (CS)
Filiera vocațională, profilul teologic, specializările: Teologie Ortodoxă şi Muzică bisericească

Învățământ liceal

- 2026 –

Anexa nr. 52
Programa școlară pentru disciplina *Liturgică şi teologie practică, Cultul Ortodox,* clasele a IX-a – a XII-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profilul teologic, specializările Teologie Ortodoxă şi Muzică bisericească*

NOTĂ DE PREZENTARE

Studierea disciplinei *Liturgică și teologie practică* ca disciplină cu specific formativ şi practic are ca scopuri familiarizarea elevilor cu specificul cultului ortodox, utilizarea adecvată de către aceştia a termenilor liturgici în comunicare, aplicarea cunoştinţelor liturgice prin participarea activă la sfintele slujbe precum și argumentarea importanței istoricului și semnificației rânduielilor din cultul ortodox.

Această disciplină își propune trasarea, asumarea și însuşirea corectă a limbajului teologic, oral și scris, prin corelarea cunoştinţelor religioase cu cele dobândite la alte discipline.

Prezenta programă va urmări o trecere în revistă – înșiruire a principalelor elemente de conținut ale cultului Bisericii Ortodoxe, axată pe cercetarea evoluției istorice a acestuia și pe semnificația lui teologico-simbolică. Totodată își propune să promoveze interpretarea faptelor și fenomenelor cotidiene în raport cu valorile religioase proprii și cu respectul față de diversitatea spiritual-culturală şi religioasă a lumii contemporane și să formeze abilități și aptitudini adecvate privind valorizarea conținutului cultului, a evoluției și a semnificației acestuia, pentru viața comunității, dar și în vederea săvârşirii în mod corect a acestuia.

Disciplina studiată își va propune punerea în valoare a parametrilor specifici care privesc săvârşirea practică a cultului în viața bisericească, dominată de un profund caracter tradiționalist, prin transpunerea valorilor religioase în atitudini și comportamente responsabile, dar și prin transferul competențelor teologice în contexte variate (școală, parohie, viață socială, spațiu digital). Studiul acestei discipline urmărește o înțelegere profundă a cultului Bisericii Ortodoxe și a identității sale spirituale în contextul actual prin descoperirea, organizarea, analizarea critică și conturarea pedagogică ale conținuturilor ei specifice.

Prezenta programă școlară completează curriculumul pentru disciplina *Liturgică și teologie practică* - cu aplicare pentru clasele din învățământul liceal cu frecvență zi, filiera vocațională, profilul teologic, cultul Ortodox, începând cu anul școlar 2026-2027. Pentru această categorie de clase, conform planurilor-cadru pentru învățământul liceal, forma cu frecvență zi, aprobate ca anexe la OMEC nr. 4.350/2025, studiul disciplinei are următoarea alocare orară săptămânală, defalcată pe segmentul curriculum de specialitate (CS):

An de studiu	Clasa a IX-a	Clasa a X-a	Clasa a XI-a	Clasa a XII-a
Tip segment curricular	CS	CS	CS	CS
Nr. săptămânal de ore/ Teologic ortodox	3	3	3	3
Defalcare număr ore / clasă	1 - Tipic bisericesc 1 – Liturgică 1 – Practică liturgică	1 - Tipic bisericesc 1 – Liturgică 1 – Practică liturgică	1 - Tipic bisericesc 1 – Liturgică 1 – Practică liturgică	1 - Liturgică 1 – Drept bisericesc 1 – Practică liturgică
Nr. săptămânal de ore/ Ghid turistic religios	1	1	-	-
Nr. săptămânal de ore/ Patrimoniu	1	1	1	1
Nr. săptămânal de ore/ Muzică bisericească	3	3	2	2

Această alocare orară săptămânală pentru disciplina *Liturgică și teologie practică* - cultul ortodox se constituie pe fiecare an de studiu astfel:

- la clasele a IX-a și a X-a (specializările Teologie Ortodoxă și Muzică bisericească) câte 1 oră de Tipic bisericesc, 1 oră de Liturgică și 1 oră de aplicare a Practicii liturgice în capela școlii (consacrată Sfintei Liturghii din

cursul săptămânii); la clasele a IX-a şi a X-a (specializarea Ghid turistic religios) câte 1 oră de aplicare a Practicii liturgice în capela şcolii (consacrată Sfintei Liturghii din cursul săptămânii);

- la clasa a XI-a (specializarea Teologie Ortodoxă) câte 1 oră de Tipic bisericesc, 1 oră de Liturgică şi 1 oră de aplicare a Practicii liturgice în capela şcolii (consacrată Sfintei Liturghii din cursul săptămânii);
- la clasa a XI-a (specializarea Muzică bisericească) câte 1 oră de Liturgică şi 1 oră de aplicare a Practicii liturgice în capela şcolii (consacrată Sfintei Liturghii din cursul săptămânii);
- la clasa a XII-a (specializarea Teologie Ortodoxă) câte 1 oră de Liturgică, 1 oră de Drept bisericesc şi 1 oră de aplicare a Practicii liturgice în capela şcolii (consacrată Sfintei Liturghii din cursul săptămânii);
- la clasa a XII-a (specializarea Muzică bisericească) câte 1 oră de Liturgică şi 1 oră de aplicare a Practicii liturgice în capela şcolii (consacrată Sfintei Liturghii din cursul săptămânii);
- la clasele IX-XII (specializarea Patrimoniu) câte 1 oră de aplicare a Practicii liturgice în capela şcolii (consacrată Sfintei Liturghii din cursul săptămânii).

Programa şcolară se elaborează în concordanţă cu:

- *Legea învăţământului preuniversitar* nr. 198/2023;
- *Recomandările Consiliului Uniunii Europene* (2018) privind competenţele-cheie pentru învăţarea pe tot parcursul vieţii;
- *Repere pentru proiectarea, actualizarea şi evaluarea Curriculumului naţional. Cadrul de referinţă al Curriculumului naţional*, aprobat prin OME nr. 3.239/2021;
- *Profilul de formare al absolventului*, aprobat prin OME nr. 6.731/2023.

Aceste documente stabilesc cadrul de dezvoltare a competenţelor-cheie şi a profilului de formare ale absolventului de liceu, competenţe la a căror formare contribuie şi disciplina *Liturgică şi teologie practică* - cultul ortodox.

Programa disciplinei *Liturgică şi teologie practică* - cultul ortodox este elaborată potrivit modelului de proiectare curriculară centrat pe competenţe. Construcţia programei este realizată astfel încât să contribuie la dezvoltarea profilului de formare al elevului din ciclul liceal, care descrie aşteptările exprimate faţă de elev la sfârşitul învăţământului liceal, prin raportare la cerinţele exprimate în *Legea învăţământului preuniversitar nr. 198/2023*, precum şi prin raportare la caracteristicile de dezvoltare ale elevilor.

Prin studierea disciplinei *Liturgică şi teologie practică* - cultul ortodox, elevul îşi dezvoltă cultura teologică, valorificată prin practica liturgică; demonstrează comportamente etice şi responsabile, aplicabile în viaţa personală, socială şi profesională precum şi capacitatea de a înţelege şi interpreta conţinuturile cultului Bisericii Ortodoxe. Studiul acestei discipline contribuie la dezvoltarea spiritului critic şi la aprecierea tezaurului cultic, în special a celui eclesial - comunitar, precum şi la recunoaşterea valorii sale ca parte integrantă a vieţii şi istoriei bisericeşti.

Disciplina stimulează observarea, analiza şi interpretarea elementelor constitutive ale cultului ortodox din perspectivă teologică, istorică şi simbolică, oferind elevului instrumente pentru înţelegerea evoluţiei cultului Bisericii Ortodoxe, de la începuturile vieţii creştine, până la forma lui actuală. Prin studiul disciplinei *Liturgică şi teologie practică*, elevii dobândesc o viziune integratoare asupra relaţiei dintre învăţarea teoretică şi practica liturgică desfăşurată în capela şcolii ca spaţiu de punere în practică a rânduielilor cultice din Tipicul bisericesc şi din cărţile de slujbă. Această legătură întăreşte caracterul aplicativ al demersului liturgic-tipiconal.

Liturgica şi teologia practică valorifică cunoştinţe dobândite în ciclul primar şi gimnazial, precum şi în experienţa liturgică anterioară, extinzându-le prin abordări interdisciplinare care integrează elemente de Tipic bisericesc, Liturgică generală şi specială, Muzică bisericească şi Drept bisericesc. Accentul se mută de la simpla acumulare de informaţii la dezvoltarea competenţelor de analiză, interpretare, argumentare şi exprimare practică şi critică.

Disciplina are un caracter interdisciplinar şi formativ, fiind complementară cu domeniile Teologie, Ştiinţe Umaniste şi sociale. Ea favorizează proiecte tematice dedicate patrimoniului liturgic al Bisericii Ortodoxe, cât şi al celei universale, promovând protejarea şi valorificarea creaţiilor liturgice eclesiale.

Elemente de noutate ale programei:

- Formarea de competenţe transversale (dezvoltarea gândirii critice şi a creativităţii);
- Actualizarea conţinuturilor (corelarea temelor de Tipic şi Liturgică cu provocările lumii contemporane);
- Accentuarea valenţelor interactive, comunitare şi practice ale disciplinei de studiu *Liturgică şi teologie practică* (participarea la săvârşirea sfintelor slujbe, prin implicarea directă în cadrul orelor de practică liturgică);
- Deschiderea spre dialog (capacitatea de comparare a cultului Bisericii Ortodoxe cu cel al altor confesiuni creştine sau religii ale lumii);
- Accent pe formarea competenţelor de analiză şi exprimare a conţinuturilor vieţii liturgice a Bisericii (dezvoltarea spiritului de observaţie asupra modului de desfăşurare a unei slujbe, realizarea de portofolii personale şi jurnale de observaţie asupra modului săvârşirii slujbelor);

- Vizarea formării caracterului şi autocunoaşterii (dezvoltarea inteligenței emoționale şi spirituale; folosirea unor instrumente de reflecție personală: jurnal reflexiv, portofoliu spiritual);
- Recomandarea unor strategii/metode de predare-învățare-evaluare noi, validate de teoria pedagogică şi practica educațională;
- Sugerarea unor activități de învățare deschise şi corelate cu situații concrete ale mediului educațional.

Structura programei şcolare de *Liturgică şi teologie practică* include, pe lângă nota de prezentare, următoarele elemente:

- competențe generale;
- competențe specifice şi exemple de activități de învățare;
- conținuturi;
- sugestii metodologice.

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoştințe, abilități şi atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte diverse.

Competențele generale se referă la achizițiile pe care elevul le dobândeşte la disciplina *Liturgică şi teologie practică* pe parcursul întregului ciclu liceal. Acestea au un dublu rol: pe de o parte, reflectă contribuția disciplinei la profilul de formare al absolventului şi, implicit, la dezvoltarea competențelor-cheie; pe de altă parte, structurează disciplina în funcție de profilul de formare.

Competențele specifice derivă din competențele generale şi reprezintă etape intermediare în dobândirea acestora, fiind formate pe parcursul unui an şcolar. Ele sunt adaptate nivelului de dezvoltare al elevilor, ghidează evaluarea performanțelor acestora şi oferă cadrul pentru organizarea demersului didactic. Ca etape ale formării competențelor generale, competențele specifice evidențiază progresia acestora de la un an de studiu la altul, contribuind treptat la dezvoltarea competenței generale. Derivarea lor presupune o diferențiere atentă a etapelor procesului de învățare, astfel încât, la finalul studiului disciplinei *Liturgică şi teologie practică*, elevii să fi dobândit competențele generale corespunzătoare.

Activitățile de învățare constituie contexte în care competențele specifice sunt dezvoltate, exersate şi consolidate. Ele au rol orientativ pentru profesori, oferindu-le libertatea de a folosi exemplele propuse de programa şcolară, de a le completa sau de a le înlocui, astfel încât să adapteze procesul didactic la realitățile concrete ale clasei. În acest mod, crearea parcursurilor de învățare individualizate şi personalizate nu mai rămâne un simplu ideal, ci devine realizabilă prin metode şi modalități concrete de aplicare.

Finalitatea disciplinei este pregătirea viitorilor slujitori ai Bisericii pentru misiunea lor pastorală şi liturgică, precum şi aceea de a forma - pentru elevi - competențele, valorile şi atitudinile în acord cu principiile Bisericii Ortodoxe şi cu cerințele comunităților parohiale, în contextul actual.

Conținuturile învățării sunt organizate pe domenii tematice şi reprezintă achiziții fundamentale prin care se urmăreşte formarea competențelor elevilor. La nivelul fiecărei clase, programa oferă o structură curriculară coerentă, care include aspecte referitoare la evoluția istorică a formelor de conținut şi exprimare a cultului ortodox, analiza rânduielilor din cultul ortodox, explicarea semnificației lor teologico-simbolice, precum şi săvârşirea corectă a rânduielilor tipiconale.

Disciplina promovează implicarea activă a elevilor în activități de observare, analiză, documentare şi practică liturgică. Prin îmbinarea tradiției liturgice (Tipic bisericesc, Cărți de cult, elemente de Teologie Liturgică), cu contextualizarea necesară (limbaj accesibil, dialog şi prin utilizarea unor mijloace digitale), *Liturgica şi teologia practică* oferă elevilor competențe transferabile prin participarea conştientă la viața liturgică a Bisericii şi pentru implicarea lor responsabilă în comunitatea eclesială, motivându-i să îşi asume rolul de martori activi ai credinței şi ai vieții liturgice ale Bisericii Ortodoxe, în lumea contemporană.

Sugestiile metodologice oferă exemple de strategii didactice, repere pentru planificarea demersului didactic şi elemente pentru evaluarea continuă. Acestea includ recomandări privind desfăşurarea efectivă a procesului de predare-învățare-evaluare centrat pe formarea competențelor, exemple de strategii didactice care sprijină realizarea competențelor specifice, precum şi propuneri de abordare interdisciplinară şi integrată. În plus, acestea cuprind repere pentru evaluarea învățării, raportată la competențele urmărite, putând fi utilizate diverse forme, metode şi instrumente de evaluare.

Cadrele didactice sunt încurajate să planifice didactica pe baza competențelor, să adapteze activitățile la context şi să utilizeze metode variate de evaluare, cu accent pe progresul şi dezvoltarea elevului.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

C.G.1	**Definirea specificului cultului ortodox**
C.G.2	**Utilizarea adecvată a termenilor liturgici în comunicare**
C.G.3	**Evidențierea cunoștințelor liturgice prin participarea activă la sfintele slujbe**
C.G.4	**Argumentarea importanței și semnificației rânduielilor din cultul liturgic ortodox**

CLASA a IX-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G.1 –Definirea specificului cultului ortodox

IX. CS.1.1. Descrierea elementelor definitorii ale cultului ortodox
- recunoașterea elementelor de bază ale cultului ortodox (credința ortodoxă în Preasfânta Treime, Biserica - lăcaș și comunitate), ale sfintelor slujbe (Sfânta Liturghie, Taine, Ierurgii, Laude) în texte diferite, finalizată cu o fișă de lucru - definirea legăturii dintre credința creștină (personală și comunitară) ortodoxă și cultul liturgic (privat și obștesc), prin utilizarea unor texte patristice, realizând o hartă conceptuală - descrierea termenilor „Liturgică” și „Practică tipiconală” sau „Teologie practică”, prin discuții și exemple concrete, realizând o listă cu termeni
IX. CS.1.2. Enumerarea aspectelor caracteristice slujbelor bisericești
- precizarea slujbelor bisericești (zilnice, săptămânale și anuale) din cultul liturgic ortodox, printr-un organizator grafic, realizând o listă tematică digitală - identificarea caracteristicilor unor slujbe bisericești, dintr-un fișier video, într-o fișă de observație cu tema: *Elementele constante care apar în desfășurarea slujbei și denumirea lor* - enumerarea caracteristicilor unor slujbe, realizând un tabel comparativ
IX. CS.1.3. Identificarea specificului cultului ortodox, în raport cu elementele definitorii ale slujbelor, rânduielilor și simbolurilor liturgice
- reproducerea unor texte liturgice cu scopul recunoașterii elementelor de specificitate, realizând o listă cu termeni - reproducerea unor rugăciuni din cultul particular cu scopul de a fi rostite în cadrul slujbelor bisericești - identificarea structurii și semnificației slujbelor bisericești în comunitatea parohială/monahală, cu accent pe elementele definitorii ale cultului ortodox, prin realizarea unui eseu structurat - recunoașterea termenilor liturgici-cheie (elemente tipiconale, compoziții imnografice, odoare și vase liturgice, persoane sfinte sau sfințite etc.) care sunt repetitivi, în textele unei cărți de cult, scrise cu culoarea roșie (de ex. *Liturghierul* sau *Molitfelnicul*), finalizând cu o listă de termeni liturgici-cheie

C.G.2 – Utilizarea adecvată a termenilor liturgici, în comunicare

IX. CS.2.1. Precizarea termenilor de bază din limbajul liturgic
- enumerarea termenilor liturgici sub forma unor grupe tematice (de exemplu: a. „Cu referire la Biserică”; b. „Cu referire la Sfânta Liturghie”; c. „Cu referire la preot” etc.), notând termenii și formulele liturgice, prin observarea atentă a textului din cărțile de cult, într-o fișă de lucru - precizarea terminologiei liturgice de bază în cadrul unor dezbateri, prin folosirea corelativă a unor imagini sugestive (discul de la Proscomidie, icoana unui sfânt înveșmântat, o stampă liturgică, un manuscris liturgic, fotografia unui sobor de slujitori etc.) pentru completarea unei hărți mentale
IX. CS.2.2. Utilizarea corectă a terminologiei tipiconale și liturgice, în comunicarea scrisă și orală
- completarea cu termenii liturgici desemnați a unui text lacunar (tip *fill-in-the-blanks*), folosind o listă dată de termeni adecvați

- aplicarea limbajului de specialitate învățat, experimentând printr-un joc de rol (explicarea, în perechi, a unui moment liturgic, în care un elev joacă rolul de ghid, iar celălalt, de vizitator sau pelerin), finalizat cu scrierea rolului primit - rezolvarea cerințelor unui rebus sau quiz cu termeni liturgici
IX. CS.2.3. Implementarea semnificațiilor termenilor liturgici în diferite contexte (literatură duhovnicească, predică, limbaj colocvial etc.)
- utilizarea termenilor liturgici în descrierea și explicarea unei rânduieli de cult, prin lecturarea unui text patristic referitor la una dintre sfintele slujbe din cultul ortodox, utilizând texte din operele lor (ex.: Sfântul Gherman al Constantinopolului, Sfântul Simeon al Tesalonicului, Sfântul Nicolae Cabasila ș.a.) - folosirea termenilor liturgici și a semnificației acestora dintr-o catehează liturgică audiată sau rostită de un coleg sau din sinaxarul unui sfânt, realizând o schiță a catehezei - folosirea semnificațiilor unor termeni liturgici în predici și conversații cotidiene, prin analiza paralelă cu modalitățile de utilizare a acestora în texte duhovnicești, finalizată printr-un document colaborativ online
IX. CS 2.4. Realizarea unui portofoliu personal cu termeni liturgici, folosit în activitățile de învățare
- realizarea, în ordine alfabetică, a unei liste de 10-12 termeni liturgici, selectându-i și definindu-i pe baza unui dicționar de specialitate (Muzică bisericească sau Teologie Ortodoxă) - realizarea unui glosar personal de 10-15 termeni, prin cercetarea atentă a unei cărți de cult (*Triod*, *Penticostar*, *Octoih*, *Minei*, *Liturghier* ș.a.) sau a unui volum din literatura duhovnicească (*Patericul*, *Proloagele* ș.a.) - folosirea termenilor liturgici în explicații clare și cu trimitere bibliografică, realizând texte argumentative

C.G.3 – Evidențierea cunoștințelor liturgice prin participarea activă la sfintele slujbe

IX. CS.3.1. Analizarea celor șapte Laude bisericești, prin aplicarea corectă a rânduielii lor tipiconale și prin înțelegerea modului de săvârșire a acestor slujbe
- distingerea momentelor principale din cadrul Laudelor bisericești, prin participarea directă la săvârșirea lor și prin observarea atentă a modului de săvârșire a acestora în contexte liturgice diverse (capela seminarului, catedrală chiriarhală, mănăstire, parohie), urmată de completarea unei fișe de participare care evidențiază elementele tipiconale respectate sau omise - examinarea coerenței aplicării rânduielii tipiconale, prin simularea unei secvențe dintr-una dintre Laude (ex. Vecernia), cu respectarea ordinii, gesturilor și lecturilor prescrise în cartea de cult, finalizată de parcurgerea unei grile de evaluare - analizarea particularităților tipiconale ale Laudelor la marile sărbători, urmată de participarea activă la o slujbă dedicată unui Praznic Împărătesc, cu accent pe înțelegerea și aplicarea elementelor specifice (ex. cântări, lecturi, gesturi), finalizată cu un tabel comparativ - deducerea legăturii dintre iconomia lui Dumnezeu și grija omului în ocrotirea naturii, prin discuții pe teme diferite (de exemplu: *Cum poate deveni participarea la slujbe o formă de responsabilitate față de mediu?*, *Lauda creației – cum ne învață Psalmii să respectăm natura?*, *Slujbele bisericești și ritmul naturii – cum se întâlnesc timpul liturgic și timpul ecologic?*, realizând un eseu structurat
IX. CS.3.2. Corelarea răspunsurilor la strană cu rugăciunile rostite de cler și implicarea elevilor ca ajutători ai preotului, în Sfântul Altar
- analizarea rolului cititului/cântărețului la strană sau a paracliserului în Sfântul Altar prin participarea elevilor, prin rotație, la slujbele oficiate în capela Seminarului, finalizată cu o compunere structurată - identificarea importanței participării elevilor, organizați în grupe misionare, la săvârșirea slujbelor religioase din parohii, cu prilejul hramurilor, sărbătorilor mari sau al altor evenimente liturgice și misionare, realizând o prezentare digitală însoțită de imagini - compararea implicării elevilor în activitățile liturgice și misionare ale parohiilor din care fac parte, în perioada vacanțelor (cu sprijinul preotului paroh) sau în timpul anului școlar (sub îndrumarea profesorului), realizând o diagramă digitală
IX. CS.3.3. Evidențierea experienței personale prin participarea la Laudele bisericești
- concluzionarea asupra unor experiențe personale, pe teme precum: *Pelerin la mănăstiri și rugător la Miezonoptică*, *Pelerinajul ca experiență de credință și rugăciune,* pornind de la textele Sfinților Părinți, realizând o sinteză digitală colaborativă - formularea de opinii argumentative pe următoarele teme: *Cum s-ar putea reactiva Vecernia, în parohiile de la țară? Propuneri din partea unui viitor preot*: *Cum poate fi încurajată participarea tinerilor la sfintele slujbe?* - interpretarea datelor privitoare la experiențele personale dobândite, prin intermediul unui colaj digital sau printr-un poster tematic (în PowerPoint/Canva etc.) cu titlul: *Timpul rugăciunii – Laudele bisericești în imagini și cuvinte*, care să conțină texte liturgice (lecturi biblice, rugăciuni, imnografie), impresii personale și

fotografii din experiențe reale
IX. CS.3.4. Deducerea valorii duhovnicești și educative a participării la Laudele bisericești
- clasificarea rugăciunilor din cultul liturgic, pornind de la una dintre slujbele studiate, realizând un tabel comparativ - deducerea valorii duhovnicești a celor șapte Laude prin lecturarea psalmilor și rugăciunilor, urmată de identificarea și clasificarea învățăturilor morale și duhovnicești cuprinse în acestea, cu scopul realizării unui text cu conținut spiritual - examinarea textelor liturgice, pornind de la întrebarea: *Ce simt când particip la cele șapte Laude, cunoscând rânduiala lor și înțelegând sensul rugăciunilor din cadrul lor?*, finalizând cu un interviu imaginar scris

C.G.4 – Argumentarea importanței și semnificației sfintelor slujbe în cultul liturgic ortodox

IX. CS.4.1. Valorizarea rânduielilor celor șapte Laude bisericești
- argumentarea faptului că Ceaslovul reprezintă sursa liturgică esențială pentru rânduiala celor șapte Laude bisericești, cu accent pe utilitatea lui în rugăciunea personală, printr-un text digital - evaluarea succintă a principalelor secvențe tipiconale a celor șapte Laude bisericești, prin prezentarea rânduielii, cu scopul realizării unei scheme vizuale (tip planșă A2) - validarea elementelor comune/particularităților tipiconale ale fiecărei Laude, dintr-o fișă sinoptică care prezintă structura celor șapte Laude, realizând o prezentare digitală, în format A4, landscape
IX. CS.4.2. Argumentarea necesității cunoașterii evoluției istorice și a semnificației Laudelor bisericești, în vederea participării active la săvârșirea acestora
- justificarea caracteristicilor hermeneutice și mistagogice privind cele șapte Laude, reconstituind *harta isorico-patristică* cu mici icoane ale unor Sfinți Părinți și cu texte sintetice ale acestora, expuse în ordine cronologică - susținerea unui punct de vedere pe tema: *Care este folosul înțelegerii rânduielilor Laudelor bisericești?*, cu focalizare pe fiecare Laudă în parte, printr-o dezbatere în clasă sau online, susținută cu prezentări digitale (slide-uri, infografice, materiale audio-video) - argumentarea temei cu titlul *De ce să participi activ la Vecernie/Utrenie?*, destinată unui dialog dintre colegi, realizând un afiș digital motivațional printr-o aplicație de design (Canva, Adobe Express, PosterMyWall etc.)
IX. CS.4.3. Justificarea teologică și liturgică a importanței săvârșirii corecte a sfintelor slujbe, în vederea păstrării sensului duhovnicesc și a valorii cultului ortodox
- formularea concluziilor în urma abordării unor teme, precum *Corectitudinea liturgică – expresie a cuvenitei adorații față de Dumnezeu*, *Tipicul – soluție pentru uniformitatea liturgică și evitarea improvizațiilor în slujirea Laudelor*, folosind lucru în echipă, finalizată cu o expoziție de idei/concluzii - evaluarea consecințelor nerespectării rânduielii Laudelor bisericești (din punct de vedere dogmatic, liturgic, catehetic, moral și canonic), cu sprijinul cadrului didactic, finalizată cu o prezentare pe echipe - interpretarea, prin intermediul analizei SWOT, a practicii transmiterii Laudelor bisericești prin mijloace media, finalizată cu o schemă specifică

CLASA a IX-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
I. Noțiuni introductive	1.1. Definirea cultului creștin ortodox 1.2. Biserica – lăcaș de închinare 1.3. Timpul liturgic și structura anului bisericesc 1.4. Cărțile de cult 1.5. Împărțirea slujbelor bisericești: Sfânta Liturghie, Cele șapte Laude, Sfintele Taine și Ierurgiile
II. Vecernia și Litia	2.1. Istoric 2.2. Rânduiala: - în perioada Octoihului; - în perioada Triodului; - în perioada Penticostarului; - Vecernii cu rânduială specială; 2.3. Semnificație

Domenii de conținut	Conținuturi
	2.4. Practică liturgică: Vecernia și Litia
III. Utrenia	3.1. Istoric 3.2. Rânduiala: - în perioada Octoihului; - în perioada Triodului; - în perioada Penticostarului; - Utrenii cu rânduială specială; 3.3. Semnificație 3.4. Practică liturgică: Utrenia
IV. Ceasurile, Pavecerniţa, Miezonoptica	4.1. Istoric 4.2. Rânduiala: - în perioada Octoihului; - în perioada Triodului; - în perioada Penticostarului; 4.3. Semnificație 4.4. Practică liturgică: Ceasurile, Pavecernița, Miezonoptica

CLASA a X-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G.1 – Definirea specificului cultului ortodox

X. CS.1.1. Descrierea elementelor definitorii ale Sfintei Liturghii
- recunoașterea elementelor de bază ale Sfintei Liturghii: instituire, săvârșitori, primitori, locul și timpul săvârșirii, materii folosite, prin completarea unei fișe de lucru - definirea lucrării Sfântului Duh în timpul Sfintei Liturghii asupra omului și asupra creației, prin dezbateri ghidate - descrierea celor trei Sfinte Liturghii din cultul ortodox, prin discuții şi exemple concrete, realizând o prezentare digitală
X. CS.1.2. Precizarea importanței esențiale a Sfintei Liturghii pentru viața spirituală a omului
- indică momentele principale ale Sfintelor Liturghii așa cum sunt ele săvârșite în decursul unui an bisericesc, realizând o listă tematică digitală - enumerarea momentelor Anaforalei euharistice, utilizând cărțile de cult și realizând la sfîrșit un tabel tematic - identificarea caracerisiticilor principale ale rânduielilor Sfintelor Liturghii dintr-un fișier video, prin completarea unei fișe de observație cu tema: *Care este importanța săvârșirii Sfintei Liturghii pentru viața duhovnicească a creștinului*?
X. CS.1.3. Identificarea specificului Sfintei Liturghii, în raport cu elementele definitorii ale slujbelor, rânduielilor și simbolurilor liturgice
- recunoașterea elementelor de specificitate din rânduielile Sfintelor Liturghii, prin lecturarea unor texte liturgice, realizând o hartă mentală - precizarea unor rugăciuni și formule din rânduielile Sfintelor Liturghii, cu scopul de a fi rostite în cadrul săvârșirii acesteia - sublinierea structurii și semnificației Sfintei Liturghii în comunitatea parohială/monahală, cu accent pe elementele definitorii ale cultului ortodox, prin realizarea unui eseu structurat - recunoașterea termenilor liturgici-cheie din rânduiala Sfintei Liturghii, în cadrul cărților de cult (de ex.

Liturghierul, Octoihul mic), care reprezintă: elemente tipiconale, gesturi constitutive Sfintelor Liturghii, materii şi vase liturgice, persoane implicate, elemente ale creației etc., realizând un mic dicționar de termeni

C.G.2 – Utilizarea adecvată a termenilor liturgici, în comunicare

X. CS.2.1. Folosirea termenilor de bază și a formulelor din rânduielile Sfintelor Liturghii
- enumerarea termenilor liturgici sub forma unor grupe tematice („ex: a. „Cu referire la slujba propriu-zisă a Sfintei Liturghii”; b. „Cu referire la săvârșitor”; c. „Cu referire la participanți/primitori” etc.), notând termenii și formulele liturgice, prin observarea atentă a textului din cărțile de cult, într-o fișă de lucru - folosirea terminologiei liturgice de bază în cadrul unor dezbateri, prin folosirea corelativă a unor imagini sugestive (Sfântul Disc la Proscomidie, Sfântul Potir și lingurița la Sfânta Împărtășanie, apa în diferitele sale utilizări în cadrul Sfintei Liturghii, cădirea în cadrul Sfintei Liturghii, fotografia unui sobor în cadrul unei Liturghii Arhierești etc.), pentru completarea unor fișe de corespondență
X. CS.2.2. Utilizarea corectă a terminologiei referitoare la Sfânta Liturghie, în comunicarea scrisă și orală
- completarea cu termenii liturgici din cadrul Sfintei Liturghii a unui text lacunar (tip „fill-in-the-blanks”), folosind o listă dată de termeni adecvați - aplicarea limbajului de specialitate învățat, experimentând printr-un joc de rol (explicarea, în perechi, a unui moment liturgic din cadrul Sfintelor Liturghii) - rezolvarea cerințelor unui rebus sau quiz cu termeni liturgici
X. CS.2.3. Implementarea semnificațiilor termenilor liturgici din cadrul Sfintelor Liturghii în diferite contexte (literatură duhovnicească, predică, limbaj colocvial etc.)
- integrarea termenilor liturgici în descrierea și explicarea unui moment din cadrul Sfintei Liturghii, prin lecturarea unui text patristic referitor la aceasta (ex.: Sfântul Gherman al Constantinopolului, Sfântul Simeon al Tesalonicului, Sfântul Nicolae Cabasila, Sfântului Preot Mărturisitor Dumitru Stăniloae ș.a.) și realizarea unei predici cu conținut liturgic - utilizarea termenilor liturgici și a semnificației acestora dintr-o lucrare sau studiu publicat despre Sfintele Liturghii - utilizarea semnificațiilor unor termeni liturgici în predici și conversații cotidiene prin analiza paralelă cu modalitățile de utilizare a acestora în texte duhovnicești, finalizată printr-un document colaborativ online
X. CS.2.4. Realizarea unui portofoliu personal cu termeni liturgici, folosit în activitățile de învățare
- folosirea termenilor liturgici din textele celor trei Sfinte Liturghii, în cadrul unor discuții în perechi, finalizate cu o comunicare tematică - realizarea unui glosar personal de 10-15 termeni care se regăsesc simultan în textele celor trei Sfinte Liturghii, prin cercetarea atentă a *Liturghierului, Octoihului mic* sau a *Tipicului bisericesc* - folosirea termenilor din rânduiala Sfintei Liturghii în explicații clare și cu trimitere bibliografică, realizând texte argumentative

C.G.3 – Evidențierea cunoștințelor liturgice, prin participarea activă la sfintele slujbe

X. CS.3.1. Analizarea Sfintei Liturghii, prin aplicarea corectă a rânduielii tipiconale și prin înțelegerea modului ei de săvârșire
- examinarea momentelor principale din cadrul Sfintei Liturghii, prin participarea directă la săvârșirea acesteia și observarea atentă a modului de săvârșire a ei în contexte liturgice diverse (Sfânta Liturghie săvârșită de preot, Sfânta Liturghie săvârșită de preot și diacon, Sfânta Liturghie săvârșită în sobor și Sfânta Liturghie arhierească), urmată de completarea unei fișe de participare care evidențiază elementele tipiconale respectate sau omise - evidențierea coerenței aplicării rânduielii tipiconale, prin simularea unei secvențe din Sfânta Liturghie cu respectarea ordinii, gesturilor și lecturilor prescrise în cartea de cult, finalizată de parcurgerea unei grile de analiză - analizarea particularităților rânduielii Sfintei Liturghii din zilele marilor sărbători, urmată de participarea activă la o slujba unui Praznic Împărătesc, cu accent pe înțelegerea și aplicarea elementelor specifice (ex. cântări, lecturi, gesturi), finalizată cu un tabel comparativ
X. CS.3.2. Corelarea răspunsurilor la strană cu rugăciunile rostite de cler și implicarea elevilor ca ajutători ai preotului, în Sfântul Altar
- analizarea rolului citețului/cântărețului la strană sau a paraclisierului în Sfântul Altar prin participarea elevilor, prin rotație, la practica liturgică săvârșită în capela Seminarului, în calitate de primitori și participanți, finalizată cu o compunere structurată - deducerea importanței participării elevilor, organizați în grupe misionare, la săvârșirea Sfintei Liturghii în

diferite parohii, cu prilejul hramurilor, sărbătorilor mari sau al altor evenimente liturgice și misionare, realizând o prezentare digitală însoțită de imagini - compararea implicării elevilor în activitățile liturgice ale parohiilor din care fac parte, în perioada vacanțelor, cu sprijinul preotului paroh, sau sub îndrumarea profesorului, în timpul anului școlar, realizând o diagramă digitală
X. CS.3.3. Evidențierea experienței personale prin participarea la săvârșirea Sfintei Liturghii
- sublinierea experienței personale pe teme: *Sfânta Liturghie - Taina Tainelor*, *Cer și pământ în cadrul Sfintei Liturghii*, *Raportarea creștinului la Sfânta Liturghie în primele veacuri și astăzi* etc., finalizată prin eseuri tematice - formularea de opinii argumentative, pornind de la alcătuirea unor eseuri cu temele: *Cum să redevină Sfânta Liturghie centrul vieții spirituale a unei comunități? Propuneri din partea unui viitor preot, O analiză SWOT pe tema: Liturghia Darurilor: săvârșită seara sau dimineața?, Vino și tu, la întâlnirea cu Hristos în Liturghie!, Cum pot fi încurajați tinerii să participe, continuu și activ, la Sfânta Liturghie?*, finalizate cu un îndemn de aproximativ 50 de cuvinte - examinarea unității de credință și neam în comunitățile parohiale românești prin alcătuirea unui colaj digital sau poster tematic (în Power Point, Canava), cu tema: *În ie la Sfânta Liturghie*, care să conțină texte liturgice (lecturi biblice, rugăciuni, imnografie), reportaje mai vechi, impresii personale și fotografii din experiențe trăite
X. CS.3.4. Deducerea valorii duhovnicești, educative și ecoteologice, ca urmare a participării la săvârșirea Sfintei Liturghii
- concluzionarea asupra unor experiențe personale, prin alcătuirea de referate cu temele: *Sfânta Liturghie - Taina Tainelor*, *Cer și pământ în cadrul Sfintei Liturghii*, *Raportarea vieții creștinului la Sfânta Liturghie în primele veacuri și astăzi* etc., realizând o sinteză digitală colaborativă - identificarea în viața duhovnicească personală a cunoștințelor legate de lucrarea Sfintei Liturghii și consemnarea sub formă de meditații, într-un jurnal personal, a modului în care se raportează de acum înainte la săvârșirea acesteia: *Ce trăiri duhovnicești am când particip la Sfânta Liturghie, cunoscând rânduiala și înțelegând sensul expresiilor liturgice, al rugăciunilor și al gesturilor?*" - formularea într-un portofoliu cu titlul *Veniți, gustați și vedeți că Bun este Domnul Dumnezeul nostru!*, a unor reflecții, eseuri, jurnale, fișe de activitate legate de modul în care elevii au reușit sau nu să determine participarea la Sfânta Liturghie a unei/unora dintre persoanele apropiate lor - formularea unor studii de caz: *Cer nou și pământ nou!, Pace în Cer și pe pământ!, Sfânta Liturghie sau recrearea mistică a întregii lumi!*, care să surprindă modul în care Sfânta Liturghie contribuie la restaurarea și conservarea ordinii Creației dar și a armoniei dintre om și Creație, subliniind faptul că sfințenia include în mod necesar și responsabilitatea creștinului față de lumea înconjurătoare

C.G.4 – Argumentarea importanței și semnificației rânduielilor din cultul liturgic ortodox

X. CS.4.1. Valorizarea rânduielii tipiconale și a modalităților de săvârșire a slujbei Sfintelor Liturghii
- argumentarea faptului că *Liturghierul* reprezintă sursa liturgică esențială pentru rânduiala celor trei Sfinte Liturghii, accentuând utilitatea lui în cadrul cultului creștin ortodox, printr-o schiță recapitulativă - verificarea cunoștințelor, prin realizarea în echipă, a unor scheme vizuale (tip planșă A2) care prezintă rânduiala celor trei Sfinte Liturghii, cu explicarea succintă a principalelor secvențe tipiconale - formularea unor opinii privind relația Sfintelor Taine cu Sfânta Liturghie, în trecut și astăzi
X. CS.4.2. Argumentarea necesității cunoașterii evoluției istorice și a semnificației Sfintei Liturghii în vederea participării active la săvârșirea acesteia
- justificarea caracteristicilor hermeneutice și mistagogice privind Sfânta Liturghie, reconstituind „harta istorico-patristică" cu mici icoane ale unor Sfinți Părinți și cu texte sintetice ale acestora, expuse în ordine cronologică, conținând referiri hermeneutice și mistagogice privind evoluția și semnificația Sfintei Liturghii - formularea unei opinii pe tema *Care este folosul înțelegerii rânduielii Sfintei Liturghii?*, cu focalizare pe principalele momente ale acesteia, printr-o dezbatere în clasă sau online, susținută cu prezentări digitale (slide-uri, infografice, materiale audio-video) - argumentarea temei *De ce să merg la Sfânta Liturghie în fiecare duminică?*, destinată unui dialog dintre colegi, realizând un afiș motivațional printr-o aplicație de design (Canva, Adobe Express, Poster MyWall etc.)
X. CS.4.3. Justificarea teologică și liturgică a importanței săvârșirii corecte a Sfintei Liturghii, în vederea păstrării sensului duhovnicesc și a valorii cultului ortodox
- formularea unor concluzii, în urma susținerii unor eseuri cu temele: *Săvârșirea Sfintei Liturghii corect și*

complet – expresie a cuvenitei adorații față de Dumnezeu, *Liturghierul – soluția pentru uniformitatea liturgică și evitarea improvizațiilor în slujirea Sfintei Liturghii*, finalizând cu o concluzie scrisă în 20 de rânduri - aprecierea consecințelor nerespectării rânduielii Sfintei Liturghii (din punct de vedere dogmatic, liturgic, catehetic, moral și canonic), cu sprijinul cadrului didactic, finalizată cu o prezentare pe echipe - interpretarea prin intermediul analizei SWOT a practicii transmiterii Sfintelor Liturghii prin mijloace media, finalizată cu o schemă specifică
X. CS.4.4. Formularea de argumente pentru combaterea inovațiilor legate de rânduiala Sfintei Liturghii
- interpretarea canoanelor bisericești privitoare la săvârșirea corectă și completă a Sfintei Liturghii, finalizată printr-o concluzie scrisă - evaluarea săvârșirii incorecte sau incomplete a Sfintei Liturghii prin vizionarea unor filmulețe, reportaje, finalizată cu consemnarea de către fiecare elev a elementelor care lipsesc din rânduiala ei, precum și a inovațiilor care apar - argumentarea referitoare la consecințele care pot decurge din săvârșirea incorectă a Sfintei Liturghii, prin organizarea unei dezbateri finalizate cu un eseu argumentativ

CLASA a X-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
I. Sfânta Liturghie – generalități	1.1 Definire, scop, instituire 1.2 Liturghiile ortodoxe și timpul săvârșirii lor. Zilele aliturgice 1.3 Istoricul Sfintei Liturghii
II. Pregătirea preotului în vederea slujirii Sfintei Liturghii	2.1 Pregătirea preotului pentru săvârșirea slujbelor din sărbători și a Sfintei Liturghii, după *Povățuirile* din *Liturghier*: pregătirea duhovnicească; săvârșirea serviciilor divine din ajun și din ziua sărbătorii; Canonul Sfintei Împărtășanii și pravila preoțească rânduită de Liturghier; împăcarea cu toți cei cu care a fost supărat; pregătirea trupească 2.2 Pregătirea celor necesare pentru săvârșirea Sfintei Liturghii: curățenia lăcașului de cult; obiectele de cult; cărțile de cult; veșmintele liturgice; materia pentru cult 2.3 Ritualul închinării, în vederea slujirii Sfintei Liturghii 2.4 Ritualul înveșmântării, în vederea slujirii Sfintei Liturghii
III. Liturghia Sfântului Ioan Gură de Aur	3.1 Autor și caracteristici 3.2 Rânduiala Proscomidiei 3.3 Pregătirea pentru începutul Sfintei Liturghii 3.4 Rânduiala Sfintei Liturghii 3.5 Semnificația simbolică 3.6 Memorarea rugăciunilor specifice 3.7 Observarea elementelor de conținut, prin participarea activă la Sfânta Liturghie.
IV. Liturghia Sfântului Vasile cel Mare	4.1 Autor 4.2 Generalități și particularități (Anaforaua liturgică și alte rugăciuni ale preotului, Axionul) 4.3 Observarea elementelor de conținut, prin participarea activă la Sfânta Liturghie
V. Liturghia Darurilor înainte sfințite	5.1 Autor 5.2 Generalități și particularități (Anaforaua liturgică și alte rugăciuni ale preotului, Axionul) 5.3 Observarea elementelor de conținut, prin participarea activă la Sfânta Liturghie

CLASA a XI-a

Specializarea Teologie Ortodoxă

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G.1 – Definirea specificului cultului ortodox

XI. CS.1.1. Descrierea elementelor definitorii ale Sfintelor Taine și ale Sfintelor Ierurgii
- recunoașterea elementelor de bază ale Sfintelor Taine și ale Sfintelor Ierurgii: instituire, săvârșitori, primitori, locul și timpul săvârșirii, materii liturgice folosite, prin completarea unei fișe de lucru - definirea efectului săvârșirii Sfintelor Taine și a Sfintelor Ierurgii asupra omului și asupra Creației, prin dezbateri ghidate - descrierea Sfintelor Taine și a Sfintelor Ierurgii, prin discuții și exemple concrete, realizând o prezentare digitală
XI. CS.1.2. Precizarea necesității Sfintelor Taine și Ierurgiilor pentru viața spirituală a creștinului.
- identificarea Sfintelor Taine și a Sfintelor Ierurgii din cultul ortodox, printr-un organizator grafic, realizând o listă tematică digitală - menționarea caracteristicilor Sfintelor Taine și ale Sfintelor Ierurgii dintr-un fișier video, într-o fișă de observație cu tema: *De ce este necesară săvârșirea Sfintelor Taine și a Sfintelor Ierurgii în aceste contexte și care este denumirea acestora?* - enumerarea caracteristicilor Sfintelor Taine și ale Sfintelor Ierurgii, realizând un tabel comparativ
XI. CS.1.3. Identificarea specificului Sfintelor Taine și a Sfintelor Ierurgii, în raport cu elementele definitorii ale slujbelor, rânduielilor și simbolurilor liturgice
- recunoașterea elementelor de specificitate, din rânduielile Sfintelor Taine și ale Sfintelor Ierurgii prin lecturarea unor texte liturgice, realizând o hartă mentală - reproducerea unor rugăciuni și formule din rânduielile Sfintelor Taine și ale Sfintelor Ierurgii și sublinierea specificului acestora - precizarea, în cadrul unui eseu, a structurii și semnificației Sfintelor Taine și ale Sfintelor Ierurgii în comunitatea parohială/monahală, cu accent pe elementele definitorii ale acestora

C.G.2 – Utilizarea adecvată a termenilor liturgici, în comunicare

XI. CS.2.1. Folosirea termenilor de bază și a formulelor din rânduielile Sfintelor Taine și ale Sfintelor Ierurgii
- realizarea unei fișe de lucru cu termeni liturgici specifici Sfintelor Taine și Sfintelor Ierurgii din cadrul cărților de cult (de ex. *Aghiasmatarul* sau *Molitfelnicul*), care reprezintă: elemente tipiconale, gesturi constitutive Sfintelor Taine și Sfintelor Ierurgii, materii și vase liturgice, persoane implicate, elemente ale creației, etc., notând termenii și formulele liturgice, prin observarea atentă a textului din cărțile de cult - folosirea unor termeni liturgici tematici („ex: a. „Cu referire la Taină sau Ierurgie”; b. „Cu referire la săvârșitor”; c. „Cu referire la primitor” etc.) și notarea acestora, prin observarea atentă a textului din cărțile de cult - ilustrarea terminologiei liturgice de bază prin folosirea corelativă a unor imagini sugestive: cristelnița de la Botez, paharul/potirul la Cununie, apa în diferitele sale utilizări, folosirea și finalitățile uleiului (untdelemn), fotografia unui sobor de slujitori etc., pentru completarea unor fișe de corespondență

XI. CS.2.2. Utilizarea corectă a terminologiei referitoare la Sfintele Taine și la Sfintele Ierurgii, în comunicarea scrisă și orală
- rezolvarea unui text lacunar (tip „fill-in-the-blanks”) cu termeni liturgici, folosind o listă dată de termeni adecvați - aplicarea limbajului de specialitate învățat, experimentând printr-un joc de rol (explicarea, în perechi a unui moment liturgic, în care un elev joacă rolul de săvârșitor, iar celălalt/ceilalți de primitori) - rezolvarea cerințelor unui rebus sau quiz cu termeni liturgici
XI. CS.2.3. Implementarea semnificațiilor termenilor liturgici din cadrul Sfintelor Taine și ale Sfintelor Ierurgii în diferite contexte (literatură duhovnicească, predică, limbaj colocvial etc.)
- integrarea termenilor liturgici în descrierea și explicarea rânduielii de cult, prin lecturarea unui text patristic referitor la una dintre Sfintele Taine sau Sfintele Ierurgii (ex.: Sfântul Gherman al Constantinopolului, Sfântul Simeon al Tesalonicului, Sfântul Nicolae Cabasila ș.a.) realizând o predică cu conținut liturgic - utilizarea termenilor liturgici și a semnificațiilor acestora dintr-o lucrare sau studiu publicat despre una dintre Sfintele Taine sau dintre Sfintele Ierurgii - integrarea semnificațiilor unor termeni liturgici în predici și conversații prin analiza paralelă cu modalitățile de utilizare a acestora în texte duhovnicești, finalizată printr-un document colaborativ online
XI. CS.2.4. Realizarea unui portofoliu personal cu termeni liturgici din cadrul Sfintelor Taine și al Sfintelor Ierurgii, folosit în activitățile de învățare.
- folosirea termenilor liturgici din textele Sfintelor Taine și ale Sfintelor Ierugii, în cadrul unor discuții în perechi, finalizate cu o comunicare tematică - realizarea unui glosar personal de 10-15 termeni care se regăsesc simultan în mai multe rânduieli ale Sfintelor Taine și ale Sfintelor Ierurgii, prin cercetarea atentă a unei cărți de cult (*Aghiasmatar, Molitfelnic* ș.a.) - folosirea termenilor liturgici în explicații clare și cu trimitere bibliografică, realizând texte argumentative

C.G.3 – Evidențierea cunoștințelor liturgice, prin participarea activă la sfintele slujbe

XI. CS.3.1. Analizarea Sfintelor Taine și a Sfintelor Ierurgii, prin aplicarea corectă a rânduielilor tipiconale și prin înțelegerea modului de săvârșire a slujbelor
- examinarea momentelor principale din cadrul Sfintelor Taine și al Sfintelor Ierurgii, prin participarea directă la săvârșirea lor și prin observarea atentă a modului de săvârșire a acestora în contexte liturgice diverse (capela seminarului, catedrală chiriarhală, mănăstire, parohie), urmată de completarea unei fișe de participare care evidențiază elementele tipiconale respectate sau omise - evidențierea coerenței aplicării rânduielii tipiconale, prin simularea unei secvențe din Sfintele Taine sau Ierurgii cu respectarea ordinii, gesturilor și lecturilor prescrise în cartea de cult, finalizată de parcurgerea unei grile de analiză - analizarea particularităților Sfintelor Taine și ale Sfintelor Ierurgii, urmată de participarea activă la săvârșirea fiecăreia dintre acestea, cu accent pe înțelegerea și aplicarea elementelor specifice (ex. cântări, lecturi, gesturi), finalizată cu un tabel comparativ
XI. CS.3.2. Corelarea răspunsurilor la strană cu rugăciunile rostite de cler și implicarea elevilor ca ajutători ai preotului, în Sfântul Altar
- analizarea rolului citețului/cântărețului la strană sau a paraclisierului în Sfântul Altar prin participarea elevilor, prin rotație, la slujbele oficiate în capela Seminarului, finalizată cu o compunere structurată - deducerea importanței participării elevilor, organizați în grupe misionare, la săvârșirea Sfintelor Taine și a Sfintelor Ierurgii din diferite parohii, cu prilejul hramurilor, sărbătorilor mari sau al altor evenimente liturgice și misionare, realizând o prezentare digitală însoțită de imagini - compararea implicării elevilor în activitățile liturgice și misionare ale parohiilor din care fac parte, în perioada vacanțelor (cu sprijinul preotului paroh), sau în timpul anului școlar (sub îndrumarea profesorului), realizând o diagramă digitală
XI. CS.3.3. Evidențierea experienței personale prin participarea la săvârșirea Sfintelor Taine și a Sfintelor Ierurgii
- concluzionarea asupra unor experiențe personale, prin alcătuirea unor eseuri cu temele: *Sfințirea Mare a Apei în satul natal, „Eliberarea” trăită în Taina Spovedaniei, Sublimul Tainei Cununiei, Creștinism și reminiscențe păgâne legate de sfârșitul vieții omului* etc. - formularea de opinii argumentative despre teme diverse: *Cum s-ar putea ajunge la Spovedanie și Împărtășire constantă în parohiile de la țară? Propuneri din partea unui viitor preot, Cum pot fi încurajați tinerii pentru primirea Sfintei Taine a Cununiei?*

- structurarea informațiilor într-un colaj digital sau poster tematic (în PowerPoint/Canva etc.) cu titlul: *Pe cărarea mântuirii - Sfintele Taine și Sfintele Ierurgii în imagini și cuvinte*, care să conțină texte liturgice (lecturi biblice, rugăciuni, imnografie), impresii personale și fotografii din experiențe trăite
XI. CS.3.4. Deducerea valorii duhovnicești, educative, ecoteologice, ca urmare a participării la săvârșirea Sfintelor Taine și a Sfintelor Ierurgii
- clasificarea rugăciunilor din cadrul Sfintelor Taine și al Ierurgiilor, realizând un tabel comparativ - deducerea valorii duhovnicești a Sfintelor Taine și a Sfintelor Ierurgii prin lecturarea psalmilor și a rugăciunilor, urmată de identificarea și clasificarea învățăturilor morale și duhovnicești cuprinse în acestea, cu scopul realizării unui text cu conținut spiritual - examinarea stării duhovnicești personale a elevului, prin realizarea unui portofoliu tematic cu titlul: *Ceea ce am aflat eu, poate fi și comoara ta!*, în care să fie colectate reflecții, eseuri, jurnale, fișe de activitate legate de modul în care elevii au reușit sau nu să determine participarea ca primitor al unei Sfinte Taine sau Ierurgii de către una dintre persoanele lui apropiate - argumentarea modului în care Sfintele Taine sau Sfintele Ierurgii contribuie la restaurarea și conservarea ordinii Creației, dar și a armoniei dintre om și Creație, pornind de la înțelegerea faptului că sfințenia include în mod necesar și responsabilitatea față de lumea înconjurătoare

C.G.4 – Argumentarea importanței și semnificației sfintelor slujbe în cultul liturgic ortodox

XI. CS.4.1. Valorizarea rânduielii Sfintelor Taine și a Sfintelor Ierurgii
- argumentarea faptului că *Molitfelnicul* reprezintă sursa liturgică esențială pentru rânduiala celor șapte Sfinte Taine și a Sfintelor Ierurgii, cu accent pe utilitatea lui în cadrul cultului creștin ortodox, printr-un text digital - interpretarea principalelor secvențe tipiconale ale Sfintelor Taine și ale Ierurgiilor, prin prezentarea rânduielii lor, finalizând prin realizarea unor scheme vizuale (tip planșă A2) - validarea elementelor comune/particularităților tipiconale ale fiecărei Sfinte Taine și Ierurgii, dintr-o fișă sinoptică care prezintă structura celor șapte Sfinte Taine sau Ierurgii, realizând o prezentare digitală, în format A4, landscape
XI. CS.4.2. Argumentarea necesității cunoașterii evoluției istorice și a semnificației Sfintelor Taine și ale Sfintelor Ierurgii, în vederea participării active la săvârșirea acestora
- justificarea caracteristicilor hermeneutice mistagogice privind cele șapte Sfinte Taine și Ierurgiile, reconstituind harta istorico-patrisitică cu mici icoane ale unor Sfinți Părinți și cu texte sintetice ale acestora, expuse în ordine cronologică - susținerea unui punct de vedere pe tema: *Care este folosul înțelegerii rânduielii Sfintelor Taine?*, cu focalizare pe fiecare Sfântă Taină în parte, printr-o dezbatere în clasă sau online, susținută cu prezentări digitale (slide-uri, infografice, materiale audio-video) - argumentarea temei cu titlul *De ce să ne spovedim și să ne împărtășim regulat?*, utilizând aplicații de design (Canva, Adobe Express, Poster My Wall etc.) și distribuirea sa în mediul digital (platforma clasei, rețele interne etc.)
XI. CS.4.3. Justificarea teologică și liturgică a importanței săvârșirii corecte a Sfintelor Taine și a Sfintelor Ierurgii, în vederea păstrării sensului duhovnicesc și a valorii cultului ortodox
- formularea unor concluzii pe teme precum: *Săvârșirea Sfintelor Taine și a Sfintelor Ierurgii corect și complet – expresie a cuvenitei adorații față de Dumnezeu*; *Molitfelnicul – soluția pentru uniformitatea liturgică și evitarea improvizațiilor în slujirea Sfintelor Taine și a Sfintelor Ierurgii*, finalizând printr-o concluzie scrisă în 50 de rânduri - argumentarea necesității respectării rânduielii tipiconale a Sfintelor Taine și Ierurgii, în urma căreia elevii vor identifica consecințele din punct de vedere dogmatic, liturgic, moral și canonic, cu sprijinul cadrului didactic - susținerea, în echipă, a unui proiect multimedia explicativ, sub forma unei înregistrări video cu o secvență dintr-o Sfântă Taină sau Ierurgie oficiată corect, urmată de o prezentare audio/video în care elevii explică fiecare moment liturgic și argumentează importanța respectării rânduielii - interpretarea prin intermediul analizei SWOT a practicii transmiterii Sfintelor Taine și a Ierurgiilor prin mijloace media, finalizată cu o schemă specifică
XI. CS.4.4. Formularea de argumente pentru combaterea inovațiilor legate de rânduielile Sfintelor Taine și de rânduiala Sfintelor Ierurgii

- interpretarea canoanelor bisericești privitoare la săvârșirea corectă și completă a Sfintelor Taine și a Sfintelor Ierurgii, finalizând printr-o concluzie scrisă - verificarea cunoștințelor prin vizionarea unor filmulețe, reportaje legate de săvârșirea incorectă sau incompletă a Sfintelor Taine și a Sfintelor Ierurgii și consemnarea, de către fiecare elev, a elementelor care lipsesc din respectiva slujbă sau a inovațiilor care apar - formularea de argumente pe marginea efectelor care pot decurge din săvârșirea incorectă a Sfintelor Taine și a Sfintelor Ierurgii, prin organizarea unei dezbateri finalizate cu un eseu argumentativ

CLASA a XI-a

Specializarea Teologie Ortodoxă

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
I. Sfintele Taine	1.1. Definirea Sfintelor Taine, importanță, număr, scopul, timpul și locul săvârșirii 1.2. Istoric și dezvoltare
II. Taina Sfântului Botez	2.1. Istoricul și evoluția Tainei 2.2. Pregătirea preotului, a candidatului și a celor necesare 2.3. Rânduiala Tainei 2.4. Semnificația simbolică a Tainei 2.5. Considerații de natură practică privitoare la săvârșirea Sfântului Botez
III. Taina Mirungerii	3.1. Materia Tainei: pregătirea și sfințirea ei 3.2. Rânduiala Mirungerii în cadrul Tainei Botezului 3.3. Rânduiala Mirungerii în afara Tainei Botezului 3.4. Semnificația simbolică a Tainei
IV. Taina Spovedaniei	4.1. Pregătirea preotului și a penitentului pentru săvârșirea Tainei 4.2. Despre canonul sau epitimia la Taina Spovedaniei 4.3. Respectarea secretului Spovedaniei 4.4. Considerații de natură practică privitoare la săvârșirea Tainei Spovedaniei
V.Taina Sfintei Împărtășanii	5.1. Rânduiala împărtășirii credincioșilor în cadrul Sfintei Liturghii 5.2. Rânduiala împărtășirii clericilor în cadrul Sfintei Liturghii 5.3. Rânduiala împărtășirii bolnavilor 5.4. Considerații de natură practică privind împărtășirea cu Preacuratele Taine
VI. Taina Preoției	6.1. Pregătirea candidatului 6.2. Rânduiala Hirotoniei întru diacon 6.3. Rânduiala Hirotoniei întru preot 6.4. Rânduiala Hirotoniei arhiereului 6.5. Semnificația simbolică a Tainei 6.6. Considerații de natură practică privitoare la săvârșirea Tainei Preoției
VII. Taina Nunții	7.1. Istoricul și evoluția Tainei 7.2. Pregătirea mirilor 7.3. Rânduiala slujbei Logodnei 7.4. Rânduiala slujbei Cununiei 7.5. Semnificația simbolică a Tainei 7.6. Considerații de natură practică privitoare la săvârșirea Tainei Nunții
VIII. Taina Sfântului	8.1. Istoricul și evoluția Tainei

Maslu	8.2. Pregătirea bolnavilor 8.3. Rânduiala Tainei 8.4. Semnificația simbolică a Tainei 8.5. Considerații de natură practică privitoare la săvârșirea Sfântului Maslu
IX. Sfintele Taine	9.1. Practici greșite privitoare la săvârșirea Sfintelor Taine
X. Sfintele Ierurgii	10.1. Ierurgii legate de Botez și Cununie 10.2. Ierurgii legate de sfințirea apei 10.3. Ierurgii legate de sfințirea bisericii, a casei și a gospodăriei creștinului 10.4. Ierurgii speciale: Te-Deum-ul; Rânduieli și rugăciuni pentru diferite trebuințe ale credincioșilor; Rânduiala Acatistului și a Paraclisului 10.5. Ierurgii legate de sfârșitul vieții omului 10.6. Practici greșite privitoare la săvârșirea Ierurgiilor

CLASA a XI-a

Specializarea Muzică bisericească

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G.1 – Definirea specificului cultului ortodox

XI. CS.1.1. Descrierea elementelor definitorii ale Sfintelor Taine și ale Sfintelor Ierurgii
- recunoașterea elementelor de bază ale Sfintelor Taine și ale Sfintelor Ierurgii: instituire, săvârșitori, primitori, locul și timpul săvârșirii, materii liturgice folosite, prin completarea unei fișe de lucru - definirea efectului săvârșirii Sfintelor Taine și a Sfintelor Ierurgii asupra omului și asupra Creației, prin dezbateri ghidate - descrierea Sfintelor Taine și a Sfintelor Ierurgii, prin discuții și exemple concrete, realizând o prezentare digitală
XI. CS.1.2. Precizarea necesității săvârșirii Sfintelor Taine și a Ierurgiilor pentru viața spirituală a creștinului
- identificarea Sfintelor Taine și a Sfintelor Ierurgii din cultul ortodox, printr-un organizator grafic, realizând o listă tematică digitală - menționarea caracteristicilor Sfintelor Taine și ale Sfintelor Ierurgii dintr-un fișier video, într-o fișă de observație cu tema: *De ce este necesară săvârșirea Sfintelor Taine și a Sfintelor Ierurgii în aceste contexte și care este denumirea acestora?* - enumerarea caracteristicilor Sfintelor Taine și ale Sfintelor Ierurgii, realizând un tabel comparativ
XI. CS.1.3. Identificarea specificului Sfintelor Taine și a Sfintelor Ierurgii, în raport cu elementele definitorii ale slujbelor, rânduielilor și simbolurilor liturgice
- recunoașterea elementelor de specificitate din rânduielile Sfintelor Taine și ale Sfintelor Ierurgii, prin realizarea unor texte liturgice, realizând o hartă mentală - reproducerea unor rugăciuni și formule din rânduielile Sfintelor Taine și ale Sfintelor Ierurgii și sublinierea specificului acestora - precizarea, în cadrul unui eseu, a structurii a și semnificației Sfintelor Taine și ale Sfintelor Ierurgii în comunitatea parohială/monahală, cu accent pe elementele definitorii ale acestora

C.G.2 – Utilizarea adecvată a termenilor liturgici, în comunicare

XI. CS.2.1. Folosirea termenilor de bază și a formulelor din rânduielile Sfintelor Taine și ale Sfintelor Ierurgii
- realizarea unei fișe de lucru cu termeni liturgici specifici Sfintelor Taine și Sfintelor Ierurgii din cadrul cărților de cult (de ex. *Aghiasmatarul* sau *Molitfelnicul*), care reprezintă: elemente tipiconale, gesturi constitutive

Sfintelor Taine și Sfintelor Ierurgii, materii și vase liturgice, persoane implicate, elemente ale creației etc., notând termenii și formulele liturgice - folosirea unor termeni liturgici tematici („ex: a. „Cu referire la Taină sau Ierurgie”; b. „Cu referire la săvârșitor”; c. „Cu referire la primitor” etc.) și notarea acestora, prin observarea atentă a textului din cărțile de cult - ilustrarea terminologiei liturgice de bază prin folosirea corelativă a unor imagini sugestive: cristelnița de la Botez, paharul/potirul la Cununie, apa în diferitele sale utilizări, folosirea și finalitățile uleiului (untdelemn), fotografia unui sobor de slujitori etc., pentru completarea unor fișe de corespondență
XI. CS.2.2. Utilizarea corectă a terminologiei tipiconale și liturgice din cadrul Sfintelor Taine și a Sfintelor Ierurgii, în comunicarea scrisă și orală
- rezolvarea unui text lacunar (tip „fill-in-the-blanks”) cu termeni liturgici, folosind o listă dată de termeni adecvați - aplicarea limbajului de specialitate învățat, experimentând printr-un joc de rol (explicarea, în perechi a unui moment liturgic, în care un elev joacă rolul de săvârșitor, iar celălalt/ceilalți de primitori) - rezolvarea cerințelor unui rebus sau quiz cu termeni liturgici
XI. CS.2.3. Implementarea semnificațiilor termenilor liturgici din cadrul Sfintelor Taine și ale Sfintelor Ierurgii, în diferite contexte (literatură duhovnicească, predică, limbaj colocvial etc.)
- integrarea termenilor liturgici în descrierea și explicarea rânduielii de cult, prin lecturarea unui text patristic referitor la una dintre Sfintele Taine sau Sfintele Ierurgii (ex.: Sfântul Gherman al Constantinopolului, Sfântul Simeon al Tesalonicului, Sfântul Nicolaie Cabasila ș.a.), realizând o predică cu conținut liturgic - utilizarea termenilor liturgici și a semnificației acestora dintr-o lucrare sau studiu publicat despre una dintre Sfintele Taine sau dintre Sfintele Ierurgii - integrarea semnificațiilor unor termeni liturgici în predici și conversații cotidiene prin analiza paralelă cu modalitățile de utilizare a acestora în texte duhovnicești, finalizată printr-un document colaborativ online
XI. CS.2.4. Realizarea unui portofoliu personal cu termeni liturgici din cadrul Sfintelor Taine și ale Sfintelor Ierurgii, folosit în activitățile de învățare
- folosirea termenilor liturgici din textele Sfintelor Taine și ale Sfintelor Ierurgii, în cadrul unor discuții în perechi, finalizate cu o comunicare tematică - realizarea unui glosar personal de 10-15 termeni care se regăsesc simultan în mai multe rânduieli ale Sfintelor Taine și ale Sfintelor Ierurgii, prin cercetarea atentă a unei cărți de cult (*Aghiasmatar, Molitfelnic* ș.a.) - folosirea termenilor liturgici în explicații clare și cu trimitere bibliografică, realizând texte argumentative

C.G.3 – Evidențierea cunoștințelor liturgice, prin participarea activă la sfintele slujbe

XI. CS.3.1. Analizarea Sfintelor Taine și a Sfintelor Ierurgii, prin aplicarea corectă a rânduielilor tipiconale și prin înțelegerea modului de săvârșire a slujbelor
- examinarea momentelor principale din cadrul Sfintelor Taine și al Sfintelor Ierurgii prin participarea directă la săvârșirea lor și observarea atentă a modului de săvârșire a acestora în contexte liturgice diverse (capela seminarului, catedrală chiriarhală, mănăstire, parohie), urmată de completarea unei fișe de participare care evidențiază elementele tipiconale respectate sau omise - evidențierea coerenței aplicării rânduielii tipiconale, prin simularea unei secvențe din Sfintele Taine sau Ierurgii cu respectarea ordinii, gesturilor și lecturilor prescrise în cartea de cult, finalizată de parcurgerea unei grile de analiză - analizarea particularităților Sfintelor Taine și ale Sfintelor Ierurgii, urmată de participarea activă la săvârșirea fiecăreia dintre acestea, cu accent pe înțelegerea și aplicarea elementelor specifice (ex. cântări, lecturi, gesturi), finalizată cu un tabel comparativ
XI. CS.3.2. Corelarea răspunsurilor la strană cu rugăciunile rostite de cler și implicarea elevilor ca ajutători ai preotului, în Sfântul Altar
- analizarea rolului cititului/cântărețului la strană sau a paraclisierului în Sfântul Altar prin participarea elevilor, prin rotație, la slujbele oficiate în capela Seminarului, finalizată cu o compunere structurată - deducerea importanței participării elevilor, organizați în grupe misionare, la săvârșirea Sfintelor Taine și a Sfintelor Ierurgii din diferite parohii, cu prilejul hramurilor, sărbătorilor mari sau al altor evenimente liturgice și misionare, realizând o prezentare digitală însoțită de imagini - compararea implicării elevilor în activitățile liturgice și misionare ale parohiilor din care fac parte, în perioada vacanțelor (cu sprijinul preotului paroh) sau în timpul anului școlar (sub îndrumarea profesorului), realizând o diagramă digitală
XI. CS.3.3. Evidențierea experienței personale prin participarea la săvârșirea Sfintelor Taine și a Sfintelor

Ierurgii
- concluzionarea asupra unor experienţe personale, prin alcătuirea unor eseuri cu temele: *Sfinţirea Mare a Apei în satul natal, „Eliberarea" trăită în Taina Spovedaniei, Sublimul Tainei Cununiei, Creştinism şi reminiscenţe păgâne legate de sfârşitul vieţii omului* etc. - formularea de opinii argumentative despre teme diverse: *Cum s-ar putea ajunge la Spovedanie şi Împărtăşire constantă în parohiile de la ţară? Propuneri din partea unui viitor preot, Cum pot fi încurajaţi tinerii pentru primirea Sfintei Taine a Cununiei?* - structurarea informaţiilor într-un colaj digital sau poster tematic (în PowerPoint/Canva etc.) cu titlul: *Pe cărarea mântuirii - Sfintele Taine şi Sfintele Ierurgii în imagini şi cuvinte*, care să conţină texte liturgice (lecturi biblice, rugăciuni, imnografie), impresii personale şi fotografii din experienţe trăite
XI. CS.3.4. Deducerea valorii duhovniceşti, educative, ecoteologice, ca urmare a participării la săvârşirea Sfintelor Taine şi a Sfintelor Ierurgii
- clasificarea rugăciunilor din cadrul Sfintelor Taine şi al Ierurgiilor, realizând un tabel comparativ - deducerea valorii duhovniceşti a Sfintelor Taine şi a Sfintelor Ierurgii prin lecturarea psalmilor şi rugăciunilor, urmată de identificarea şi clasificarea învăţăturilor morale şi duhovniceşti cuprinse în acestea, cu scopul realizării unui text cu conţinut spiritual - examinarea stării duhovniceşti personale a elevului, prin realizarea unui portofoliu tematic cu titlul: *Ceea ce am aflat eu, poate fi şi comoara ta!*, în care să fie colectate reflecţii, eseuri, jurnale, fişe de activitate legate de modul în care elevii au reuşit sau nu să determine participarea ca primitor al unei Sfinte Taine sau Ierurgii de către una dintre persoanele apropiate - argumentarea modului în care Sfintele Taine sau Sfintele Ierurgii contribuie la restaurarea şi conservarea ordinii Creaţiei, dar şi a armoniei dintre om şi Creaţie, pornind de la înţelegerea faptului că sfinţenia include în mod necesar şi responsabilitatea faţă de lumea înconjurătoare

C.G.4 – Argumentarea importanţei şi semnificaţiei sfintelor slujbe în cultul liturgic ortodox

XI.CS.4.1. Valorizarea rânduielii Sfintelor Taine şi a Sfintelor Ierurgii
- argumentarea faptului că *Molitfelnicul* reprezintă sursa liturgică esenţială pentru rânduiala celor şapte Sfinte Taine şi a Sfintelor Ierurgii, cu accent pe utilitatea lui în cadrul cultului creştin ortodox, printr-un text digital - interpretarea principalelor secvenţe tipiconale ale Sfintelor Taine şi ale Ierurgiilor, prin prezentarea rânduielii lor, finalizând prin realizarea unor scheme vizuale (tip planşă A2) - validarea elementelor comune/particularităţilor tipiconale ale fiecărei Sfinte Taine şi Ierurgii, dintr-o fişă sinoptică care prezintă structura celor şapte Sfinte Taine sau Ierurgii, realizând o prezentare digitală, în format A4, landscape
XI. CS.4.2. Argumentarea necesităţii cunoaşterii evoluţiei istorice şi a semnificaţiei Sfintelor Taine şi ale Sfintelor Ierurgii, în vederea participării active la săvârşirea acestora
- justificarea caracteristicilor hermeneutice mistagogice privind cele şapte Sfinte Taine şi Ierurgiile, reconstituind harta istorico-patristică cu mici icoane ale unor Sfinţi Părinţi şi cu texte sintetice ale acestora, expuse în ordine cronologică - susţinerea unui punct de vedere pe tema: *Care este folosul înţelegerii rânduielii Sfintelor Taine?*, cu focalizare pe fiecare Sfântă Taină în parte, printr-o dezbatere în clasă sau online, susţinută cu prezentări digitale (slide-uri, infografice, materiale audio-video) - argumentarea temei cu titlul *De ce să ne spovedim şi să ne împărtăşim regulat?*, utilizând aplicaţii de design (Canva, Adobe Express, Poster My Wall etc.) şi distribuirea sa în mediul digital (platforma clasei, reţele interne etc.)
XI. CS.4.3. Justificarea teologică şi liturgică a importanţei săvârşirii corecte a Sfintelor Taine şi a Sfintelor Ierurgii, în vederea păstrării sensului duhovnicesc şi a valorii cultului ortodox
- formularea unor concluzii pe teme precum: *Săvârşirea Sfintelor Taine şi a Sfintelor Ierurgii corect şi complet – expresie a cuvenitei adoraţii faţă de Dumnezeu*; *Molitfelnicul– soluţia pentru uniformitatea liturgică şi evitarea improvizaţiilor în slujirea Sfintelor Taine şi a Sfintelor Ierurgii*, finalizând printr-o concluzie scrisă în 50 de rânduri - argumentarea necesităţii respectării rânduielii tipiconale ale Sfintelor Taine şi Ierurgii, în urma căreia elevii vor identifica consecinţele din punct de vedere dogmatic, liturgic, moral şi canonic, cu sprijinul cadrului didactic - susţinerea, în echipă, a unui proiect multimedia explicativ, sub forma unei înregistrări video cu o secvenţă dintr-o Sfântă Taină sau Ierurgie oficiată corect, urmată de o prezentare audio/video în care elevii explică fiecare moment liturgic şi argumentează importanţa respectării rânduielii

- interpretarea prin intermediul analizei SWOT a practicii transmiterii Sfintelor Taine și a Ierurgiilor prin mijloace media, finalizată cu o schemă specifică
XI. CS.4.4. Formularea de argumente pentru combaterea inovațiilor legate de rânduielile Sfintelor Taine și de rânduiala Sfintelor Ierurgii
- interpretarea canoanelor bisericești privitoare la săvârșirea corectă și completă a Sfintelor Taine și a Sfintelor Ierurgii, finalizând printr-o concluzie scrisă - verificarea cunoștințelor prin vizionarea unor filmulețe, reportaje legate de săvârșirea incorectă sau incompletă a Sfintelor Taine și a Sfintelor Ierurgii și consemnarea, de către fiecare elev, a elementelor care lipsesc din respectiva slujbă sau a inovațiilor care apar - formularea de argumente pe marginea efectelor care pot decurge din săvârșirea incorectă a Sfintelor Taine și a Sfintelor Ierurgii, prin organizarea unei dezbateri finalizate cu un eseu argumentativ

CLASA a XI-a

Specializarea Muzică bisericească

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
I. Sfintele Taine	1. Definirea Sfintelor Taine, importanța, numărul, scopul, timpul și locul săvârșirii 2. Istoric și dezvoltare
II. Taina Sfântului Botez	2.1. Istoricul și evoluția Tainei 2.2. Rânduiala Tainei 2.3. Semnificația simbolică a Tainei
III. Taina Mirungerii	3.1. Materia Tainei: pregătirea și sfințirea ei 3.2. Semnificația simbolică a Tainei
IV. Taina Spovedaniei	4.1. Pregătirea penitentului pentru primirea Tainei 4.2. Considerații de natură practică privitoare la săvârșirea Tainei Spovedaniei
V.Taina Sfintei Împărtășanii	5.1. Rânduiala împărtășirii credincioșilor în cadrul Sfintei Liturghii 5.2. Considerații de natură practică privind împărtășirea cu Preacuratele Taine
VI.Taina Preoției	6.1. Rânduiala Hirotoniei în preot 6.2. Semnificația simbolică a Tainei
VII.Taina Nunții	7.1. Rânduiala slujbei Logodnei 7.2. Rânduiala slujbei Cununiei 7.3. Semnificația simbolică a Tainei 7.4. Considerații de natură practică privitoare la săvârșirea Tainei Nunții
VIII. Taina Sfântului Maslu	8.1. Rânduiala Tainei 8.2. Semnificația simbolică a Tainei 8.3. Considerații de natură practică privitoare la săvârșirea Sfântului Maslu
IX. Sfintele Taine	9.1. Practici greșite privitoare la săvârșirea Sfintelor Taine
X. Sfintele Ierurgii	10.1. Ierurgii legate de sfințirea apei 10.2. Ierurgii legate de sfințirea casei și a gospodăriei creștinului 10.3. Ierurgii speciale: Rânduiala Acatistului și a Paraclisului 10.4. Ierurgii legate de sfârșitul vieții omului 10.5. Practici greșite privitoare la săvârșirea Ierurgiilor

CLASA a XII-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G.1 – Definirea specificului cultului ortodox

XII. CS.1.1. Descrierea elementelor caracteristice ale cultului ortodox
- recunoașterea elementelor de bază ale cultului ortodox: origine, esență, forme de exprimare, factori, scopuri, prin completarea unei fișe de lucru - definirea legăturii dintre credința creștină (personală şi comunitară) ortodoxă şi cultul liturgic (privat şi obștesc), prin dezbateri ghidate - precizarea asemănărilor și deosebirilor dintre cultul creștin și cultul Vechiului Testament, prin discuții și exemple concrete, realizând o prezentare digitală
XII. CS.1.2. Identificarea formelor de exprimare ale cultului ortodox și ale trăsăturilor caracteristice ale acestora
- identificarea formelor de exprimare ale cultului în principalele slujbe ale Bisericii, prin realizarea unui grafic - menționarea formelor de exprimare ale cultului și a modului în care acestea se combină în cadrul slujbelor, prin vizionarea unor fragmente video - notarea, într-o fișă de observație, a trăsăturilor fundamentale ale cultului ortodox
XII. CS.1.3. Precizarea scopurilor cultului ortodox și a modului în care se împlinesc acestea
- enumerarea scopurilor cultului divin public ortodox - identificarea modului concret în care se reflectă scopurile cultului ortodox în textele liturgice - menționarea, în cadrul unui eseu digital, a importanței transpunerii în viața personală a scopurilor cultului ortodox prin participarea la slujbele săvârșite în comunitatea parohială/monahală

C.G.2 – Utilizarea adecvată a termenilor liturgici, în comunicare

XII. CS.2.1. Folosirea termenilor de bază din limbajul liturgic
- realizarea unei fișe de lucru cu termeni liturgici din textul „cu roșu” al cărților de cult (de ex. *Liturghierul* sau *Molitfelnicul*), care desemnează: elemente tipiconale, compoziții imnografice, odoare şi vase liturgice, persoane sfinte sau sfințite etc., notând termenii și formulele liturgice - folosirea unor termeni liturgici tematici („ex: a. „Cu referire la Biserică”; b. „Cu referire la Sfânta Liturghie”; c. „Cu referire la preot”) și notarea acestora, prin observarea atentă a textului din cărțile de cult - ilustrarea terminologiei liturgice de bază prin folosirea corelativă a unor imagini sugestive: fotografii și planuri de biserici, icoane ale sărbătorilor şi ale sfinților, fotografii și desene cu diaconi, preoți și arhierei în veșminte

liturgice etc.
XII. CS.2.2. Utilizarea corectă a terminologiei tipiconale și liturgice, în comunicarea scrisă și orală
- exersarea folosirii corecte a termenilor liturgici prin completarea unui text lacunar (tip „fill-in-the-blanks”), folosind o listă dată de termeni adecvați din vocabularul liturgic - ilustrarea prin exemplu: Joc de rol: explicarea, în perechi, a unui moment liturgic, în care un elev joacă rolul de săvârșitor, iar celălalt/ceilalți de primitori - rezolvarea unui rebus sau quiz cu termeni liturgici
XII. CS.2.3. Implementarea semnificațiilor termenilor liturgici în diferite contexte (literatură duhovnicească, predică, limbaj colocvial etc.)
- integrarea termenilor liturgici în descrierea și explicarea rânduielii de cult, prin lecturarea unui text patristic (ex.: Sfântul Ioan Gură de Aur, Sfântul Vasile cel Mare, Sfântul Nicolae Cabasila ș.a.) realizând o predică cu conținut liturgic - utilizarea termenilor liturgici și a semnificației acestora dintr-o catehеză liturgică audiată sau rostită de un coleg sau din sinaxarul unui sfânt - integrarea semnificațiilor unor termeni liturgici prin analiza paralelă a utilizării acestora în texte duhovnicești, predici și conversații cotidiene, realizată printr-un document colaborativ online
XII. CS.2.4. Realizarea unui portofoliu personal cu termeni liturgici, folosit în activitățile de învățare
- folosirea termenilor liturgici, în cadrul unor dicuții în perechi, finalizate cu o comunicare tematică - realizarea unui glosar personal de 10-15 termeni, prin cercetarea atentă a unei cărți de cult (*Triod*, *Penticostar*, *Octoih*, *Minei*, *Liturghier* ș.a.) sau a unui volum din literatura duhovnicească (*Patericul*, *Proloagele,* ș.a.) - utilizarea de fișe tematice individuale, care conțin termeni liturgici, explicații clare și trimitere bibliografică precisă, pentru organizarea unui portofoliu de învățare personal

C.G.3 – Evidențierea cunoștințelor liturgice, prin participarea activă la sfintele slujbe

XII. CS.3.1. Argumentarea participării active și conștiente la slujbele din sărbători și din perioadele liturgice speciale prin înțelegerea specificului acestora
- argumentarea necesității participării directe la săvârșirea slujbelor din sărbători și din perioadele liturgice speciale și observarea atentă a modului de săvârșire a lor în contexte liturgice diverse (capela seminarului, catedrală chiriarhală, mănăstire, parohie), urmată de completarea unei fișe de participare care evidențiază elementele tipiconale specifice - evidențierea modului în care specificul liturgic al Praznicelor Împărătești se regăsește în icoanele acestora, printr-un exercițiu practic - analizarea specificului și importanței Praznicelor Împărătești și a sărbătorilor printr-o discuție cu tema: *Cum sunt percepute sărbătorile bisericești în societatea contemporană: Provocări și abateri?*, folosind motoare de căutare online și IA
XII. CS.3.2. Corelarea răspunsurilor la strană cu rugăciunile rostite de cler și implicarea elevilor ca ajutători ai preotului, în Sfântul Altar
- analizarea rolului cititului/cântărețului la strană sau a paraclisierului în Sfântul Altar prin participarea elevilor, prin rotație, la slujbele oficiate în capela Seminarului, finalizată cu o compunere structurată - deducerea rolului elevilor, organizați în grupe misionare, la săvârșirea slujbelor religioase din parohii, cu prilejul hramurilor, sărbătorilor mari sau al altor evenimente liturgice și misionare - compararea importanței implicării elevilor în activitățile liturgice și misionare ale parohiilor din care fac parte, în perioada vacanțelor, cu sprijinul preotului paroh, sau în timpul anului școlar, sub îndrumarea profesorului, realizând o diagramă digitală
XII. CS.3.3. Formularea unor scurte prezentări (orale/scrise) despre arhitectura și iconografia unor lăcașuri de cult în care elevul a participat la slujbe
- formularea unor eseuri pe temele: *Biserica din satul natal*, *Programul iconografic al bisericii din parohia mea*, *Pelerinajul ca experiență de credință și rugăciune*, subliniind experiențele personale ale elevilor - argumentarea importanței participării la sfintele slujbe săvârșite în Biserică și a artei iconografice printr-un „atelier de mărturii”, în cadrul căruia fiecare elev povestește oral, în 2-3 minute, impactul pe care iconografia bisericii l-a avut asupra trăirii personale la sfintele slujbe, putându-se înregistra ca material formativ - structurarea, într-un colaj digital sau poster tematic (în Power Point/Canva etc.) cu titlul: *Iconografia ortodoxă - o predică în imagini*, a unor impresii personale și fotografii din experiențe reale
XII. CS 3.4. Analizarea valorii educative, sensurilor ecoteologice și a folosului duhovnicesc ale arhitecturii, ale picturii bisericești, ale obiectelor liturgice, ale imnografiei și ale cântării bisericești pentru participanții la slujbă

- argumentarea importanței aplicării în viața duhovnicească personală a cunoștințelor legate de iconografie, arhitectură, imnografie și cântare bisericească prin consemnarea sub formă de meditații într-un jurnal personal a modului în care elevii se raportează de acum înainte la săvârșirea sfintelor slujbe și la lăcașul de cult - interpretarea datelor dintr-un portofoliu tematic intitulat *Ceea ce am aflat eu, poate fi și comoara ta!*, în care vor fi colectate reflecții, eseuri, jurnale, fișe de activitate legate de importanța iconografiei și imnografiei ortodoxe - interpretarea, prin intermediul unui studiu de caz, a modului în care se reflectă ideea teologică a restaurării și conservării ordinii Creației, dar și aceea a armoniei dintre om și Creație în conținutul picturii și imnografiei bisericești

C.G.4 – Argumentarea importanței și semnificației rânduielilor din cultul liturgic ortodox

XII. CS.4.1. Analizarea calendarului bisericesc și a perioadelor liturgice speciale
- justificarea calendarului bisericesc ca sursă esențială pentru identificarea perioadelor anului liturgic și a ciclurilor sărbătorilor cu dată fixă și mobilă, cu accent pe utilitatea lui în cadrul cultului creștin ortodox, finalizând prin realizarea unui grafic - interpretarea, în echipă, a unor scheme vizuale (tip planșă A2) care prezintă perioadele anului bisericesc și particularitățile acestora - aprecierea, prin intermediul unei fișe sinoptice (format A4, peisaj) care prezintă comparativ perioadele anului bisericesc, a elementelor comune, cât și a particularitățile tipiconale ale fiecărei perioade liturgice
XII. CS.4.2. Argumentarea necesității cunoașterii evoluției istorice și a semnificației lăcașurilor de cult, a picturii bisericești, a veșmintelor liturgice și a altor obiecte liturgice în vederea participării active la săvârșirea cultului ortodox
- formularea unei scheme vizuale cu imagini de biserici ortodoxe, din diferite zone geografice, expuse în ordine cronologică, cu precizarea stilului arhitectonic în care se încadrează - formularea unor opinii sub forma unor dezbateri în clasă sau online, pe baza unei prezentări digitale (slide-uri, infografice, materiale audio-video), pe tema: *Trăsăturile caracteristice ale iconografiei ortodoxe comparativ cu arta occidentală* - verificarea cunoștințelor prin realizarea unui afiș digital motivațional, destinat colegilor, cu titlul *De ce să cinstesc icoana?*, utilizând aplicații de design (Canva, Adobe Express, Poster My Wall etc.) și distribuirea sa în mediul digital (platforma clasei, rețele interne etc.)
XII. CS.4.3. Justificarea teologică și liturgică a importanței imnografiei și cântării bisericești în împlinirea scopurilor cultului ortodox
- recomandarea lucrului în echipă și a dezbaterii pe teme precum: *Cântarea bisericească – expresie a cuvenitei adorații față de Dumnezeu", „Scopul catehetic al imnografiei*" - aprecierea importanței cântării și citirii liturgice prin realizarea unui studiu de caz, pornind de la întrebarea: *Ce se întâmplă dacă nu suntem atenți la ce se cântă și ce se citește la slujbă?* - recomandarea realizării, în echipă, a unui proiect multimedia explicativ sub forma unei înregistrări video cu o secvență dintr-o slujbă, urmată de o prezentare audio/video în care elevii explică specificul cântării bisericești în raport cu muzica laică - interpretarea prin intermediul analizei SWOT a practicii transmiterii sfintelor slujbe prin mijloace media, finalizată cu o schemă specifică

CLASA a XII-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
I. Despre cult	1.1. Originea cultului creștin. Raportul lui cu Vechiul Testament, istoria și evoluția lui; 1.2. Esența și formele de exprimare ale cultului religios, în general 1.3. Trăsăturile caracteristice ale cultului creștin ortodox 1.4. Termenii sau factorii cultului. Cult de adorare, cult de venerare 1.5. Scopurile sau funcțiile cultului divin ortodox

Domenii de conținut	Conținuturi
II. Rolul clerului şi al credincioşilor în Biserică	2.1. Treptele clerului şi funcţiile lor în cult 2.2. Treptele clerului inferior în Biserica veche şi în Biserica Ortodoxă de azi 2.3. Rolul credincioşilor în cult
III. Despre calendar, sărbători şi perioade liturgice speciale	3.1. Scurte noțiuni despre calendarul bisericesc 3.2. Anul bisericesc și împărțirea acestuia 3.3. Despre sărbători, în general. Duminica și Praznicele Împărătești 3.4. Sărbătorile Sfinților Îngeri și ale Sfintei Cruci. Sărbătorile sfinților cu prăznuire generalizată 3.5. Sfinți români și sfinți cu moaște la noi în țară 3.6. Posturile din cursul anului bisericesc și zilele pentru pomenirile de obște ale celor adormiți în Domnul
IV. Lăcașul de cult: istoric, evoluție, structură și conținut	4.1. Lăcașurile de cult. Bisericile ortodoxe, forma și împărțirea lor. Stiluri arhitectonice 4.2. Obiectele care se găsesc în biserică. Mobilierul liturgic 4.3. Cimitirele 4.4. Pictura bisericească. Programul iconografic al picturii din bisericile ortodoxe 4.5. Elemente de teologie a icoanei 4.6. Obiectele de cult. Simbolismul și întrebuințarea lor 4.7. Veşmintele liturgice 4.8. Cărțile de slujbă pentru clerici și cântăreți. Lecturile biblice în cult 4.9. Materiile întrebuințate în cult, folosirea și simbolismul lor
V. Cântarea ca formă de cult	5.1. Imnurile liturgice 5.2. Imnografi și melozi bisericești mai importanți

SUGESTII METODOLOGICE

Sugestiile metodologice oferă repere esențiale pentru proiectarea, organizarea și desfășurarea eficientă a activităților de predare-învățare-evaluare la disciplina *Liturgică și teologie practică*, destinată claselor a IX-a, a X-a, a XI-a și a XII-a din cadrul filierei vocaționale, profil teologic (cult ortodox). Acestea vizează sprijinirea cadrului didactic în personalizarea demersului educațional, prin integrarea unor metode didactice moderne, interactive şi adaptate la profilul generației actuale de elevi, inclusiv prin dezvoltarea competențelor verzi şi digitale.

Programa școlară actuală pentru disciplina *Liturgică și teologie practică* promovează o învățare centrată pe elev, care accentuează implicarea activă a elevului în procesul de învățare, contextualizarea conținuturilor religioase în realități de viață concrete, dimensiunea socială a învățării - cooperare, colaborare, empatie, responsabilizarea elevilor în raport cu propria dezvoltare morală, spirituală și civică și dezvoltarea competențelor digitale şi media, esențiale pentru învățare, în secolul al XXI-lea.

Programa școlară a disciplinei *Liturgică și teologie practică* din cadrul filierei vocaționale, profil teologic (cult ortodox), are ca obiectiv central orientarea procesului educațional de la simpla acumulare de conținuturi teoretice către formarea de deprinderi și abilități practice, necesare interpretării și săvârșirii corecte a sfintelor slujbe.

Elaborarea prezentei programe a avut în vedere specificul curricular al celorlalte discipline de specialitate, precum și al celor teologice, care constituie fundamentul traseului educațional diferențiat pentru acest profil și nivel de studiu. Programa accentuează cultivarea şi dezvoltarea evlaviei şi a deprinderilor duhovnicești privind sfintele slujbe ale Bisericii Ortodoxe, precum şi înțelegerea istoricului și a semnificației lor, urmărind corelarea cunoștințelor liturgice cu participarea conștientă la programul liturgic şi duhovnicesc.

Pentru atingerea competențelor specifice, se recomandă aplicarea unor strategii didactice variate, care să îmbine metode precum explicația, demonstrația practică, prelegerea, expunerea, jocul de rol și exercițiul individual, facilitând astfel un limbaj de specialitate și o învățare activă, reflexivă și formativă.

A. Strategii didactice – revalorizări ale metodelor tradiționale, noi abordări

Pentru a atinge finalitățile educaționale specifice liceului și a forma competențe relevante, este necesară utilizarea unor metode variate, care îmbină gândirea critică, creativitatea, reflecția. Prezentăm sintetic o listă cu metode tradiţionale şi moderne, respectiv cu metode care valorizează/formează competenţe digitale, care pot fi utilizate la ora de *Liturgică și teologie practică*.

1. Metode tradiţionale şi moderne (de predare-învățare-evaluare)

- Explicaţia şi prelegerea narativă – asigură prezentarea coerentă a temelor, adaptată la nivelul de înțelegere al elevilor; este potrivită în activitățile care vizează analiza de texte și surse bibliografice.
- Conversaţia euristică – stimulează gândirea elevilor, prin întrebări bine formulate, conducând la descoperirea personală a adevărurilor de credință; este o metodă care se poate aplica în activități de prezentare a unor concepte şi noțiuni teoretice de Liturgică.
- Lectura explicativă și interpretarea textului liturgic – facilitează învățarea la *Liturgică și teologie practică*, cu accent pe înțelegerea termenilor liturgici specifici, semnificația mistico-simbolică a slujbelor ortodoxe și aplicabilitatea acestora în viața liturgică a Bisericii, prin săvârșirea lor în conformitate cu prevederile cărților de cult.
- Studiul de caz – îi ajută pe elevi să analizeze şi să dea răspunsuri din perspectivă personală, pornind de la experiența lor de viață sau de la diferite contexte.
- Portofoliul tematic – dezvoltă capacitatea de efort a elevilor pentru rezolvarea unei teme mai complexe, autonomia în învățare, abilitățile de colaborare şi capacitatea de autoevaluare. Elevii adună, pe parcursul semestrului, reflecții personale, analize de texte, comentarii și analize comparative a elementelor cultului ortodox, recenzii de filme și reportaje cu tematică liturgică etc.
- Eseul argumentativ – elevii exersează exprimarea opiniilor şi formularea de argumente coerente cu privire la diferite teme și subiecte din *Liturgică și teologia practică.*
- Dezbaterea de tip academic (Oxford-style) – favorizează gândirea critică, argumentarea, empatia intelectuală. Se abordează teme și subiecte specifice *Liturgicii și teologiei practice*.
- Lectura comparativă – dezvoltă spiritul analitic şi interconectarea cunoștințelor, prin compararea unor texte liturgice cu texte literare sau filosofice.

2. Metode care sprijină dezvoltarea de competențe digitale

Predarea *Liturgicii și teologiei practice* – cultul ortodox în liceu trebuie să se racordeze la realitatea digitală a elevilor, oferindu-le un cadru în care să-și dezvolte atât gândirea critică, cât și competențele digitale. Iată câteva metode recomandate:

- WebQuest – elevii investighează diferite teme folosind surse online credibile. Rezultatul poate fi prezentat sub formă de infografică, prezentări sau postere digitale.
- Crearea de conținut digital – elevii realizează podcasturi, videoclipuri scurte, prezentări interactive sau materiale vizuale pe teme legate de disciplina *Liturgică și teologie practică*. Exemple: un vlog cu semnificația unei sărbători, un tutoreal despre rugăciunea din Biserică și de acasă, un interviu cu un preot implicat în comunitate.
- Utilizarea platformelor educaționale Google Classroom, Moodle sau Padlet pentru organizarea materialelor și a activităților.
- Quiz-uri interactive (Kahoot, Quizizz) – pot fi utilizate pentru recapitulare sau evaluare, dar și pentru momentele de captare a atenției la începutul unei activități.
- Crearea unui blog tematic – poate fi planificată realizarea unui blog al clasei, unde elevii postează reflecții, eseuri, comentarii liturgice, recenzii de documentare referitoare la viața liturgică a Bisericii. Se dezvoltă competențe media, digitale și de scriere argumentativă.
- Tururi virtuale și realitate augmentată – pot fi utilizate pentru vizitarea virtuală a unor obiective religioase. Folosirea aplicațiilor AR pentru descoperirea simbolurilor dintr-o slujbă, text liturgic sau biserică, lăcaș de închinare.
- Proiecte colaborative online – elevii din clase sau școli diferite colaborează online și realizează diferite proiecte cu o tematică tipiconală sau liturgică. Se pot realiza e-book-uri, colecții de rugăciuni sau mărturii privitoare la slujirea liturgică.

3. Metode pentru dezvoltarea competențelor verzi

Liturgica și teologia practică, prin caracterul ei duhovnicesc și simbolic, exprimă legătura profundă dintre Dumnezeu, om și lumea creată. În tradiția creștină, frumusețea sfintelor slujbe ale Biserici Ortodoxe nu este doar una estetică, ci și profund teologică - o manifestare a învățăturii de credință a Bisericii în ansamblul său. Studiul *Liturgicii și teologiei practice* poate contribui semnificativ la dezvoltarea competențelor verzi, prin cultivarea respectului față de creația lui Dumnezeu, a responsabilității față de tezaurul liturgic al Bisericii și a unei atitudini contemplative față de lume. În formarea acestor competențe, pot fi utilizate următoarele metode:

- Analiza vizuală interactivă a sfintelor slujbe (cu aplicații digitale): folosind platforme precum Google Arts&Culture, Europeana sau tururi virtuale prin mănăstiri și biserici elevii pot analiza:
- reprezentarea naturii în textele liturgice și în iconografie (munți, râuri, pomi, animale, lumină);
- simbolismul culorilor, al melosului și al materialelor naturale (aur, argint, piatră, lemn, melos liturgic);

- modul în care autorii imnografi au făcut trimiteri la folosirea resurselor în spiritul cumpătării și al sfințirii materiei.

Elevii pot crea o colecție digitală de imagini și comentarii despre modul în care arta eclesială și slujirea liturgică reflectă echilibrul dintre Creator și Creație.

- Dezbateri teologico-artistice cu tematică ecologică: elevii pot fi implicați în dezbateri și mese rotunde pe teme precum:
  - Frumusețea lăcașului de cult – o chemare la armonie cu natura?
  - Slujbele și grija față de Creație: continuitate sau uitare?

Argumentarea se poate realiza cu exemple din arta bisericească, iconografie, texte ale slujbelor bisericești.

- Meditația artistică și contemplarea creației: pornind de la texte patristice (Sf. Maxim Mărturisitorul, Sf. Ioan Damaschin) sau de la fragmente liturgice, elevii pot fi invitați să contemple textele, obiectele și spațiile liturgice în care se exprimă armonia cosmică. Se pot folosi momente de audiție (muzică bizantină, corală religioasă) sau vizionări de documentare despre anumite elemente de cult, pentru a medita la frumusețea și fragilitatea creației și a patrimoniului sacru.
- Învățarea prin proiecte de Teologie Practică interdisciplinare: elevii pot realiza proiecte multimedia (prezentări, afișe, filme documentare, expoziții digitale) pe diferite teme din aria *Liturgicii și teologiei practice*. Prin aceste activități se stimulează creativitatea, cooperarea și gândirea critică în raport cu valorile ecologice și spirituale.
- Învățarea prin practică liturgică: prin participarea la programul liturgic şi duhovnicesc atât la capela şcolii, cât și în comunitățile parohiale sau monahale din care fac parte, sub îndrumarea preoților slujitori se urmărește deplasarea, pentru elevi, a accentului de pe conținuturi pe competențe. Prin practica liturgică se urmărește pregătirea viitorilor slujitori ai Bisericii pentru misiunea lor pastoral-misionară și liturgică.
- Învățarea prin implicare în comunitate (service learning-eclesial): elevii pot fi implicați în acțiuni de voluntariat prin organizarea unor misiuni religioase și liturgice în parohiile din eparhie, prin angajarea lor în cântarea la strană și alte activități practice ale parohiilor.

Prin diversificarea acestor metode, studiul *Liturgicii și teologiei practice* devine un spațiu de formare integrală, în care elevii învață să înțeleagă slujbele bisericești ca dar și responsabilitate față de slujirea liturgică. Accentuarea caracterului pragmatic, prin centrarea pe însușirea modului corect de săvârșire a sfintelor slujbe, trebuie să conducă și la respectul pentru mediul înconjurător, ca expresii ale comuniunii omului cu Dumnezeu și cu lumea creată.

B. Abordarea conținuturilor

Abordarea conținuturilor presupune o atitudine flexibilă a profesorului de *Liturgică și teologie practică*, prin accentul pus pe:

- valorificarea experiențelor de viață ale elevilor;
- accentuarea caracterului aplicativ al conținuturilor, creând contexte semnificative de învățare pentru viața reală;
- abordări diferențiate ale conținuturilor învățării, în acord cu experiențele elevilor şi cu contextul social în care trăiesc aceştia;
- realizarea de conexiuni între Teologia Liturgică, Teologia Practică şi alte discipline teologice de studiu.

Conținuturile propuse în programa şcolară nu reprezintă teme de lecții, ci unități tematice. Numărul de conținuturi de pe parcursul unui an şcolar permite:

- abordarea unor conținuturi pe parcursul mai multor ore, în funcție de complexitatea acestora, de nivelul clasei de elevi, de particularitățile comunității;
- abordarea unor teme sau aspecte suplimentare, cu rol de adaptare a orei de *Liturgică și teologie practică* la specificul clasei de elevi/comunității.
- Realizarea de conexiuni cu marile sărbători creştine.

Ordinea abordării conținuturilor nu este una prestabilită prin programa şcolară. Profesorul are libertatea de a planifica în manieră personalizată ordinea în care va prezenta temele, în acord cu logica firească a domeniului, precum și în relație cu teme de la alte discipline de studiu.

În abordarea conținuturilor se pot folosi unele lucrări de specialitate, recomandate la nivelul fiecărei clase. Acestea nu vor fi folosite ca unități de conținut de sine stătătoare, ci vor constitui doar material bibliografic de sprijin pentru abordarea temelor menționate în prezenta programă.

Clasa a IX-a

Cărți de cult (*Ceaslov*, *Catavasier*, *Octoih, Penticostar, Triod, Mineie, Liturghier),* cele mai noi ediții publicate la Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă; *Tipic bisericesc*; *Dicționar de Teologie Ortodoxă, Dicționar de Muzică bisericească românească*; Pr. Prof. Dr. Ene BRANIȘTE, *Liturgica teoretică, Liturgica Generală, Liturgica Specială*; Pr. Prof. Dr. Petre VINTILESCU, *Liturghierul explicat*; Paul EVDOKIMOV,

Rugăciunea în Biserica de Răsărit.

Clasa a X-a

Cărți de cult (*Liturghier, Apostol, Sfânta Evanghelie*) cele mai noi ediții publicate la Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă; *Tipic bisericesc*; Pr. Prof. Dr. Ene BRANIȘTE, *Liturgica Specială*; Nicolae CABASILA, *Tâlcuirea Dumnezeieştii Liturghii*; Pr. Prof. Dr. Dumitru STĂNILOAE, *Spiritualitate şi comuniune în Liturghia ortodoxă*; Pr. Prof. Dr. Petre VINTILESCU, *Liturghierul explicat*; Pr. Prof. Dr. Nicolae D. NECULA, *Tradiție și înnoire în slujirea liturgică*; Pr. Prof. Dr. Viorel SAVA, "*În Biserica slavei Tale ...".*

Clasa a XI-a

Cărți de cult *(Liturghier, Molitfelnic, Aghiasmatar, Apostol, Sfânta Evanghelie*) cele mai noi ediții publicate la Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă; *Tipic bisericesc*; Pr. Prof. Dr. Ene BRANIȘTE, *Liturgica Specială, Explicarea Tainelor de inițiere*; Paul EVDOKIMOV*, Ortodoxia*; Pr. Prof. Dr. Nicolae D. NECULA, *Tradiție și înnoire în slujirea liturgică*; Pr. Prof. Dr. Viorel SAVA, „*În Biserica slavei Tale ...".*

Clasa a XII-a

Tipic bisericesc, Dicționar de Teologie Ortodoxă, Dicționar de muzică bisericească românească; Pr. Prof. Dr. Ene BRANIȘTE, *Liturgica teoretică, Liturgica Generală;* Pr. Prof. Dr. Nicolae D. NECULA, *Tradiție și înnoire în slujirea liturgică*; Pr. Prof. Dr. Viorel SAVA, „*În Biserica slavei Tale ...".*

C. Contexte şi medii de învățare

Ora de *Liturgică și teologie practică* – cultul ortodox, în învățământul liceal, trebuie să răspundă realităților unei educații moderne, orientate spre dezvoltarea integrală a elevului. În acest sens, este necesară folosirea unor contexte și medii de învățare variate, care să susțină învățarea activă și colaborativă, formarea competențelor, echilibrul emoțional al elevilor, legătura cu comunitatea și viața reală.

1. Spații educaționale

– Săli cu aranjamente flexibile – mobilă ușor de reconfigurat, pentru lucru individual, în perechi sau în grupuri. Astfel, se poate trece de la predare frontală la activități colaborative.

– Colțuri de reculegere și rugăciune – spații special amenajate în clasă (cruce, icoană, candelă) care oferă elevilor un cadru intim și liniștit pentru practica rugăciunii personale sau meditații care pot fi consemnate într-un jurnal personal. Acest spațiu de rugăciune poate fi folosit la începutul și sfârșitul orei, dar și în rânduiala de rugăciune personală de acasă, în spațiul amenajat din locuința personală.

– Capela, paraclisul, biserica dar şi spaţii de activităţi curriculare şi extracurriculare de diferite tipuri.

2. Învățare combinată (fizică și digitală)

– Învățare mixtă – combinarea lecțiilor desfășurate în clasă cu activități online. De exemplu: temele pot fi trimise prin platforme educaționale, iar elevii pot urmări materiale video sau audio ca suport pentru reflecții sau dezbateri.

– Învățare în secvențe de format scurt – utilizarea de materiale digitale scurte (video, imagini cu părți ale unei slujbe) pentru a declanșa analize din partea elevilor.

3. Învăţarea prin utilizarea realităţii virtuale (VR) și augmentate (AR)

– Vizite virtuale – folosirea tehnologiei pentru vizitarea unor locuri sau monumente eclesiale (mănăstiri, biserici, muzee), fără a ieși din clasă. Aceste experiențe pot fi completate cu activități de cercetare, prezentări sau reflecții scrise.

– Simulări și reconstituiri – folosirea aplicațiilor care reconstituie modalități de slujire liturgică în trecutul și prezentul vieții Bisericii.

4. Învățare personalizată și adaptată

– Trasee personalizate de învățare – profesorul poate crea activități diferențiate în funcție de nevoile, nivelul și interesele elevilor.

– Accesibilitate pentru toți elevii – folosirea diverselor forme de exprimare (scris, vorbit, cântat, înregistrări audio), astfel încât fiecare elev să-și poată exprima trăirile religioase într-un mod autentic și accesibil.

5. Învățare prin colaborare și implicare comunitară

– Proiecte în echipă sau în parteneriat cu alte școli – realizarea de activități comune pe teme liturgice.

6. Practici cu rol spiritual și emoțional

– Momente de rugăciune sau liniște - la începutul sau finalul orei, pot fi introduse scurte momente de rugăciune, tăcere meditativă sau ascultare a unei reflecții audio cu mesaj religios.

– Lectură religioasă ghidată - citirea unor texte religioase sau morale urmată de reflecții personale sau în grup, scrise sau orale. Se pot folosi fragmente din Biblie, Sfinții Părinți, texte din cărțile de cult, texte din autori contemporani sau mărturii de credință.

– Scrierea duhovnicească - activități precum „Scrisoare către Dumnezeu”, „Jurnalul sufletului” sau „Gândul zilei”, prin care elevii își pot exprima trăirile interioare, dorințele, mulțumirile sau întrebările existențiale.

7. Inteligența artificială (IA) ca facilitator al învățării (sub îndrumarea profesorului)

– Elevii utilizează aplicații bazate pe inteligență artificială pentru a explora conținuturi de formă și text, sub îndrumarea profesorului.

– IA oferă explicații suplimentare, exemple, sinteze sau definiții pentru o mai bună înțelegere a temelor studiate.

– Profesorul ghidează activitatea, stabilește obiective clare și monitorizează modul în care elevii folosesc AI.

– IA sprijină învățarea personalizată, oferind feedback și resurse adaptate ritmului fiecărui elev.

– Elevii pot folosi AI pentru a formula întrebări sau pentru a crea prezentări.

Prin valorificarea acestor contexte și medii de învățare, elevul este plasat în centrul procesului educațional, ca participant activ, nu doar receptor de informații, se formează competenţe cognitive, creându-se o legătură între tradiție și inovație, între valorile perene ale credinței și cerințele societății actuale.

D. Aspecte privind evaluarea

1. Relaţia organică predare-învăţare-evaluare

În cadrul orei de *Liturgică și teologie practică* – cultul ortodox, la liceu, evaluarea este strâns legată atât de învățare, cât și de predare, constituind împreună un sistem coerent și dinamic. Evaluarea nu trebuie privită ca o activitate separată, ci ca un proces continuu, integrat în întregul parcurs educațional, care oferă feedback valoros pentru elev, dar și pentru profesor. Această relație organică implică:

- adaptarea strategiilor de predare în funcție de nevoile identificate ca urmare a evaluărilor inițiale, de parcurs, finale;

- orientarea învățării către formarea de competențe reale, nu doar acumularea de cunoștințe;

- motivarea elevului, prin recunoașterea progresului său și prin valorizarea reflecției personale.

Evaluarea contribuie astfel la formarea și dezvoltarea competențelor specifice disciplinei *Liturgică și teologie practică*, la îmbunătățirea continuă a predării și a învățării, prin adaptarea conținuturilor și metodelor la nivelul real al clasei.

2. Evaluarea ca mijloc de motivație și reglare

La liceu, evaluarea va accentua două funcţii esenţiale ale evaluării: funcția formativă (care ajută elevul să se autocunoască, să își conștientizeze/gestioneze progresele), funcția de auto-reglare (care facilitează profesorului să își ajusteze oportun strategiile didactice) și funcția motivațională (care îl vizează pe elev în perspectiva continuării, întăririi, perfectării învățării).

Evaluarea oferă profesorului feedback cu privire la eficiența metodelor folosite, la înțelegerea conceptelor și valorilor de către elevi, la necesitatea de adaptare sau reluare a unor conținuturi, respectiv la progresul fiecărui elev.

Din perspectiva elevului, aflat în etapa consolidării identității și a asumării valorilor personale, evaluarea trebuie să valorizeze progresul personal al acestuia, să încurajeze implicarea lui activă și autentică, să pună accent pe responsabilitate și autocunoaștere, respectiv să susțină decizia informată privind continuarea studiilor sau alegerea unei direcții vocaționale/ profesionale.

3. Metodologia evaluării

a) Evaluare tradițională (sumativă și formativă), prin:

- teste scrise (cu itemi obiectivi, semiobiectivi și subiectivi);

- evaluări orale și scrise structurate (răspunsuri argumentate, eseuri).

- verificarea învățării prin întrebări și activități de consolidare la finalul unităților de învățare.

b) Metode moderne/alternative de evaluare:

- portofoliul personal – colectare de reflecții, eseuri, jurnale, fișe de activitate, proiecte și produse creative realizate în timp;

- proiectul tematic – individual sau în grup, cu teme relevante din programă, ce implică documentare, aplicare practică și prezentare argumentată;

- autoevaluarea ghidată – prin fișe sau jurnale, elevii sunt invitați să evalueze ce au înțeles;

- observarea sistematică – a participării, a implicării în discuții și dezbateri, a comportamentului și atitudinilor exprimate în contexte de învățare;

- evaluarea produselor de învățare – afișe, prezentări, creații artistice sau digitale;

- studii de caz – permit evaluarea capacității elevului de a analiza critic modul de săvârșire corectă a sfintelor slujbe ale Bisericii;

- activități practice – implicarea elevilor în activități practice care vizează săvârșirea corectă a sfintelor slujbe;

c) Metode care valorifică competențele digitale și interdisciplinare:

- proiecte realizate cu ajutorul tehnologiei: prezentări, materiale video, podcasturi tematice;
- portofolii digitale: organizarea materialelor pe platforme educaționale (ex. Google Classroom, Moodle);

4. Valorificarea progresului individual

În centrul procesului evaluativ rămâne progresul elevului, nu comparația între elevi. Astfel, se va urmări cum evoluează fiecare elev din punct de vedere cognitiv, afectiv și spiritual și cum își dezvoltă capacitatea de a reflecta și de a decide, precum și în ce măsură valorile creștine devin parte a identității personale.

E. Adaptarea procesului de predare-învățare-evaluare la specificul diferitelor grupuri de elevi

În cadrul orelor de *Liturgică și teologie practică* este esențială adaptarea strategiilor didactice, a conținuturilor și a modalităților de evaluare pentru a răspunde nevoilor diverse ale elevilor. Acest demers implică utilizarea unor metode active, centrate pe elev, care să stimuleze participarea, empatia și reflecția personală, precum și personalizarea sarcinilor de lucru în funcție de ritmul și stilul de învățare ale fiecărui elev. Materialele didactice pot fi adaptate vizual, auditiv sau tactil, chiar și pentru elevii din categorii speciale (cu dizabilități), iar evaluarea trebuie să fie continuă, formativă, oferind feedback constructiv și încurajând progresul individual.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	**Grad didactic/Titlu științific**	**Instituție de apartenență, localitate, județ**
Farcașiu Lucian	Preot, Conferențiar universitar doctor	Facultatea de Teologie Ortodoxă, Universitatea *Aurel Vlaicu*, Arad
Petroaia Lucian	Preot, Profesor universitar doctor	Facultatea de Istorie, Filozofie și Teologie, Universitatea *Dunărea de Jos*, Galați

RESPONSABILI/CONSULTANȚI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	**Funcție/Titlu științific**	**Instituție de apartenență**	**Calitate**
Zăbavă Mihaela	Consilier	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare	Responsabil CNCE
Pîslaru Cătălin	Inspector general	Ministerul Educației și Cercetării	Responsabil MEC
Farcașiu Lucian	Preot, Conferențiar universitar doctor	Facultatea de Teologie Ortodoxă, Universitatea *Aurel Vlaicu*, Arad	Coordonator

RESPONSABILI/COORDONATORII/COLABORATORI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Beldiman Nicuşor	Preot, Profesor universitar doctor, Consilier Patriarhal	Administraţia Patriarhală, Facultatea de Teologie Ortodoxă *Justinian Patriarhul* – Bucureşti, Universitatea din Bucureşti	Coordonator - Patriarhia Română
Andrei Constantin	Preot, Inspector patriarhal	Administraţia Patriarhală	Responsabil - Patriarhia Română
Botezan Florin	Preot, Profesor Doctor	Seminarul Teologic Ortodox *Sfântul Simeon Ştefan*, Alba Iulia	Membru Comisie - Patriarhia Română
Bulgaru Costel	Preot, Profesor	Seminarul Teologic Ortodox *Sfântul Andrei*, Galați	Membru Comisie - Patriarhia Română
Laiu Viorel	Preot, Profesor	Seminarul Teologic Ortodox *Veniamin Costachi*, Mănăstirea Neamț	Membru Comisie - Patriarhia Română
Lovin Chiril	Arhim., Asistent universitardoctor	Facultatea de Teologie Ortodoxă *Justinian Patriarhul*, Universitatea București	Membru Comisie - Patriarhia Română
Manea Ion	Preot, Profesor doctor	Seminarul Teologic Ortodox *Dumitru Stăniloae*, Braşov	Membru Comisie - Patriarhia Română
Nan Dacian-Emilian	Preot, Profesor	Seminarul Teologic Ortodox din Arad	Membru Comisie - Patriarhia Română
Preda Nicolae	Preot, Lector universitar doctor	Facultatea de Teologie Ortodoxă *Justinian Patriarhul*, Universitatea București	Membru Comisie - Patriarhia Română

Anexa nr. 53

Programa școlară pentru disciplina

Muzică bisericească
Cultul Ortodox

Clasele a IX-a – a XII-a
Curriculum de specialitate (CS)
Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea Teologie Ortodoxă

Învățământ liceal

- 2026 -

Anexa nr. 53
Programa școlară pentru disciplina *Muzică bisericească, Cultul Ortodox,*
clasele a IX-a – a XII-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea Teologie Ortodoxă*

NOTĂ DE PREZENTARE

Prezenta programă școlară se studiază în cadrul curriculum-ului de specialitate (CS) pentru învățământul liceal cu frecvență la zi, filiera vocațională, profilul teologic, cultul ortodox, specializarea Teologie Ortodoxă, forma cu frecvență zi, începând cu anul școlar 2026-2027.

În învățământul preuniversitar teologic ortodox, studiul muzicii bisericești reprezintă una dintre condițiile fundamentale ale formării viitorilor slujitori ai Bisericii Ortodoxe, pregătindu-i pe aceștia pentru rolul important pe care îl au în misiunea liturgică, pastorală, culturală și misionară a Bisericii Ortodoxe.

Elaborarea programei școlare de *Muzică bisericească* a avut în vedere exigențele impuse de reforma curriculară din învățământul românesc actual. Stabilirea competențelor și selectarea conținuturilor au fost realizate respectând principiile accesibilității și transmiterii sistematizate a cunoștințelor. Fiecare domeniu din programă are importanța sa bine determinată, astfel încât, la sfârșitul studiilor destinate formării profesionale, elevul/absolventul să dețină competențele necesare pentru a deservi activitățile specifice din cadrul cultului divin public al Bisericii Ortodoxe.

Pentru această categorie de clase, conform planurilor-cadru pentru învățământul liceal, forma cu frecvență zi, aprobate ca anexe la OMEC nr. 4.350/2025, studiul disciplinei are următoarea alocare orară săptămânală, defalcată pe segmentul *Curriculum de Specialitate* (CS):

An de studiu	Clasa a IX-a	Clasa a X-a	Clasa a XI-a	Clasa a XII-a
Tip segment curricular	CS	CS	CS	CS
Nr. săptămânal de ore (muzică bisericească)	3	3	3	3

Studiul *Muzicii bisericești* este fundamentat pe *Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023*, cu modificările și completările ulterioare și este susținut de documente europene și internaționale de referință precum *Recomandarea Consiliului Uniunii Europene privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții*, *Cadrul european al calificărilor* (EQF), rapoarte UNESCO și OECD – care evidențiază importanța dezvoltării competențelor de comunicare, gândire critică, reflecție etică și responsabilitate civică.

Un element de noutate al actualului curriculum constă în faptul că se pune accent pe valorificarea interpretărilor autentice, în funcție de specificul tradițiilor muzicale locale. Modalitățile de cântare bisericească vor fi abordate ca părți ale unui fond muzical bisericesc ortodox unitar. Un alt element de noutate este reprezentat de utilizarea tehnologiei digitale în studierea ariei repertoriale muzicale bisericești și în valorificarea tezaurului muzical al Bisericii Ortodoxe. Al treilea element de noutate este constituit de introducerea unor cunoștințe și deprinderi de cânt după modele imnologice.

Repartizarea temelor pe cei patru ani de studiu a urmărit atât logica metodico-didactică a organizării unui curriculum bine articulat, cât și logica internă a domeniului de studiu.

În acord cu noile planuri-cadru, programa școlară la Muzică bisericească este structurată pe următoarele componente:

- Notă de prezentare;
- competențe generale (CG);
- competențe specifice (CS) și exemple de activități de învățare (EAI) ;
- conținuturi ale învățării;
- sugestii metodologice.

Competențele și activitățile de învățare sunt formulate pentru nivelul liceal – primul contact cu disciplina *Muzică bisericească*, pregătind aprofundarea ulterioară la nivel universitar.

Distribuția anuală a conținuturilor pornește de la alocarea de 3 ore/săptămână pe durata anului școlar, cu rezervarea unui timp substanțial pentru consolidare, remediere, recapitulări și aplicații (prin segmentul la dispoziția profesorului).

Conținuturile au fost calibrate ținând cont de cele 36 de săptămâni de studiu, dintre care 2 săptămâni sunt destinate programelor naționale actualizate („Școala altfel“ și „Săptămâna verde“), iar aproximativ 25% din timp rămân la dispoziția profesorului.

Evaluarea vizează măsurarea standardizată a progresului și utilizează instrumente variate, păstrând un echilibru între evaluarea formativă și cea sumativă.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

C.G.1	**Identificarea elementelor specifice muzicii bisericești în acord cu tradiția Bisericii Ortodoxe**
C.G.2	**Aplicarea cunoștințelor și deprinderilor de cânt bisericesc în cadrul cultului**
C.G.3	**Valorificarea dimensiunilor formative, teologice și culturale transmise prin muzica bisericească ortodoxă**
C.G.4	**Dezvoltarea unei atitudini responsabile și misionare față de studiul și interpretarea muzicii bisericești**

CLASA a IX-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G. 1 – Identificarea elementelor specifice muzicii bisericești în acord cu tradiția Bisericii Ortodoxe

IX. CS.1.1. Recunoașterea elementelor de limbaj muzical bisericesc, în acord cu tradiția Bisericii Ortodoxe
- identificarea vizuală și auditivă a notației muzicale bizantine (neume), în contexte liturgice concrete - citirea și solfegierea fragmentelor muzicale scrise în notație bizantină, adaptate nivelului clasei a IX-a - recunoașterea auditivă și intonarea formulelor ritmico-melodice specifice cântării ortodoxe (ex. apihimă, ison, cadențe tipice) - analizarea comparativă a unor fragmente muzicale din diferite glasuri (moduri), pentru evidențierea trăsăturilor stilistice și expresive - asocierea elementelor de limbaj muzical cu momentele liturgice corespunzătoare (ex: tropare, irmoase, chinonice) - utilizarea resurselor audio (înregistrări) și vizuale (partituri) pentru fixarea vocabularului muzical bisericesc
IX. CS.1.2. Exemplificarea tehnicilor muzicale interpretative de bază, specifice cântării bisericești ortodoxe
- exerciții de respirație controlată și emisie vocală corectă, adaptate cerințelor interpretării cântării bisericești - exerciții de vocalize pe sunete lungi și formule melodice tradiționale, pentru dezvoltarea rezonanței și clarității sonore - exerciții ritmice utilizând formule proprii muzicii bizantine, cu accent pe ison și tempo-ul liturgic - intonarea intervalelor caracteristice cântării bisericești (ex: secunda mare/mică, terța, cvarta), cu aplicare în fragmente muzicale - activități practice de exersare a atacului sunetului, frazării muzicale și conducerii liniei melodice, conform tradiției interpretative ortodoxe - repetiții pe grupuri (solist/grup/ison) pentru coordonarea și omogenizarea vocilor, respectând stilul tradițional - audiții active cu exemple interpretative corecte (înregistrări de protopsalți, coruri bizantine), urmate de analize și imitări vocale

C.G. 2 – Aplicarea cunoștințelor și deprinderilor de cânt bisericesc în cadrul cultului

IX. CS.2.1. Interpretarea cântărilor bisericești cu un grad de dificultate redus, prin integrarea formulelor melodice specifice glasurilor, în acord cu rânduiala liturgică ortodoxă
- interpretarea cântărilor bisericești simple (tropare, irmoase, stihiri, cântări din Sfânta Liturghie) din glasurile obișnuite, cu respectarea intonației și a ritmului liturgic - exerciții practice de cânt coral cu ison, având ca obiectiv menținerea formulelor melodice și respectarea finalurilor de glas - aplicarea modulațiilor de bază în glasurile bisericești (ex. trecerea de la glas autentic la plagal), cu sprijinul partiturii și audițiilor de model - înregistrarea audio/video a interpretării individuale sau în grup a unui fragment din repertoriul liturgic, urmată de autoevaluare ghidată pe criterii vocale și liturgice utilizarea aplicațiilor digitale de redare a notației psaltice sau de antrenament auditiv (ex: *Byzantine Music Tutor*, *Byzantine Tuner*, *Sight Reading Factory etc.*) pentru exersarea formulelor melodice
IX. CS.2.2. Utilizarea corectă a elementelor de limbaj muzical aplicate în interpretarea repertoriului bisericesc studiat

- exerciții de citire și interpretare a partiturilor psaltice, cu accent pe recunoașterea semnelor, intonației și a ritmului specific - intonarea intervalelor caracteristice cântării bisericești, cu sprijinul instrumentelor digitale de acordaj și feedback auditiv - compararea interpretării proprii cu modele audio (înregistrări psaltice, corale), în scopul corectării elementelor de intonație, ritm și accent liturgic - editarea colaborativă a unei partituri (în format digital) pe baza unui fragment dintr-o cântare liturgică studiată, folosind aplicații precum *MuseScore, Neanes* sau *Noteflight* - elaborarea unui scurt tutorial digital (prezentare sau video) în care elevul explică un element de limbaj muzical (ex. accentul, isonul, modularea), pe baza exemplelor din repertoriu

C.G. 3 – Valorificarea dimensiunilor formative, teologice și culturale transmise prin muzica bisericească ortodoxă

IX. CS.3.1. Analizarea valorilor culturale și spirituale exprimate în cântările bisericești, din diverse epoci și tradiții ortodoxe
- identificarea și comentarea conținutului teologic și simbolic din cântări reprezentative pentru diferite perioade liturgice (ex. Postul Mare, Paști, Crăciun) - compararea temelor spirituale abordate în cântările din tradiția bizantină cu cele din alte tradiții ortodoxe (ex. slavonă, românească veche) - lectura ghidată a textelor patristice sau liturgice din care provin cântările, urmată de discuții asupra legăturii dintre teologie și expresia muzicală - realizarea unei fișe de analiză culturală pentru o cântare bisericească, care să includă: contextul istoric, sursa liturgică, mesajul spiritual și funcția în cult
IX. CS.3.2. Aprecierea valorilor teologice, culturale și educative transmise prin muzica bisericească ortodoxă
- participarea la audiții muzicale comentate, cu lucrări reprezentative din muzica bisericească ortodoxă (psaltică, corală, tradițională), urmate de reflecții scrise sau orale asupra valorilor transmise - elaborarea unei prezentări (scrise sau digitale) cu tema „Ce transmite muzica bisericească despre identitatea noastră spirituală și culturală?“ - organizarea unei mini-expoziții tematice (afișe, colaje, prezentări multimedia) cu titlul „Muzica bisericească – punte între generații, culturi și valori“ - redactarea unui eseu/reflecție personală: „Cum mă ajută muzica bisericească să mă apropii de Dumnezeu și de comunitatea mea?“

C.G. 4 – Dezvoltarea unei atitudini responsabile și misionare față de studiul și interpretarea muzicii bisericești

IX. CS.4.1. Organizarea responsabilă a studiului partiturilor de muzică bisericească, în vederea formării unei conștiințe liturgice și misionare
- planificarea etapelor de studiu individual al unei partituri bisericești, prin stabilirea obiectivelor săptămânale de învățare și repetiție - completarea unui jurnal de practică individuală, cu evidențierea dificultăților întâlnite și a soluțiilor aplicate în procesul de pregătire - realizarea unui portofoliu digital de învățare, care să includă partitura studiată, observații personale și o înregistrare audio sau video a interpretării - utilizarea unor instrumente digitale (ex. aplicații de organizare, editare de partituri sau înregistrare audio) în scopul eficientizării studiului și autoevaluării - prezentarea orală sau digitală a unui model personal de organizare a studiului, în cadrul unui exercițiu de împărtășire a experienței cu colegii, în scop formativ și misionar
IX. CS.4.2. Aplicarea unei conduite vocaționale și spirituale în activitatea muzical-liturgică, în contextul comunității bisericești
- participarea activă la repetiții și la interpretarea cântărilor în cadrul slujbelor, cu respectarea rânduielii liturgice și a rolului propriu în cadrul ansamblului - reflectarea asupra propriei conduite în timpul activităților muzical-liturgice, prin completarea unei fișe de autoevaluare pe criterii precum atitudine, punctualitate, implicare, modestie, colaborare - simularea unor situații reale din contextul parohial (de exemplu: pregătirea pentru o sărbătoare, înlocuirea unui cântăreț absent), cu accent pe asumarea responsabilă a slujirii muzicale - realizarea unui mini-proiect cu tema „Cântărețul bisericesc – slujitor sau interpret?“, urmat de o dezbatere în clasă, pentru clarificarea dimensiunii vocaționale a cântului liturgic

- exersarea unor formule de răspuns și comportamente potrivite în diverse situații liturgice sau comunitare (în dialog cu preotul, cu enoriașii, cu ceilalți membri ai comunității muzical-liturgice)

CLASA a IX-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
I. Muzica bisericească – noțiuni introductive	1. Notația actuală a muzicii bisericești (scurt istoric și caracteristici generale ale melosului bisericesc)
II. Elemente de bază în teoria și practica de cânt bisericesc	2.1. Denumirea sunetelor în muzica bisericească. Exerciții muzicale pentru aprofundarea sunetelor și intervalelor de bază din muzica bisericească 2.2. Genurile și scările muzicii bisericești - prezentare generală. Elemente de tehnică vocală aplicată pe muzica bisericească
III. Semiografia muzicii bisericești	3.1. Semnele corespunzătoare înălțimii sunetelor din muzica bisericească (etimologie, grafie și lucrare) 3.2. Exerciții de descifrare/solfegiu/paralaghie a notelor/semnelor (până la octavă) 3.3. Semnele corespunzătoare duratei sunetelor în muzica bisericească și formulele ritmice care derivă din semnele timporale (etimologie, grafie și lucrare) 3.4. Semnele corespunzătoare duratei pauzelor în muzica bisericească (grafie și lucrare) 3.5. Semne de ornamentare în muzica bisericească (etimologie, grafie și lucrare) 3.6. Semnele de alterație și modulație în muzica bisericească (etimologie, grafie și lucrare) 3.7. Genurile muzicii bisericești: diatonic, cromatic, enarmonic 3.8. Tacturi/ tempo-urile cântărilor bisericești: irmologic, stihiraric și papadic, în cele trei stiluri: syntomon, argo-syntomon și argon); tipurile de cadențare (etimologie, grafie și lucrare) 3.8. Etapele studierii unei partituri în notație bisericească (citirea expresivă a textului, înțelegerea sensurilor teologice și a contextului liturgic, citirea ritmică, identificarea și asimilarea pasajelor și formulelor cadențiale cu nivel de dificultate mediu și ridicat, cântul integral expresiv)
IV. Analiza glasurilor bisericești. Anastasimatar – Glasul VIII	4.1. Glasul VIII - scările muzicale ale glasului al VIII-lea; cheia glasului; alterații specifice (ftorale); formule de intonație și acordaj; formule de cadență; - sugestii de studiu și interpretare la glasul VIII: „Doamne strigat-am…”; „Să se îndrepteze...”; Stihuri la Vecernie; Stihiri la Vecernie; Dogmatica sau Slava Vecerniei; Cântări ale Stihoavnei; Tropare ale Învierii și ale Maicii Domnului; Sedelne; Antifoane; Laude; Doxologii
V. Analiza glasurilor bisericești Anastasimatar – Glasul I	5.1. Glasul I - scările muzicale ale glasului I; cheia glasului; alterații specifice (ftorale); formule de intonație și acordaj; formule de cadență; - sugestii de studiu şi interpretare la glasul I: „Doamne strigat-am…”; „Să se îndrepteze...”; Stihuri la Vecernie; Stihiri la Vecernie; Dogmatica sau Slava Vecerniei; Cântări ale Stihoavnei; Tropare ale Învierii și ale Maicii Domnului; Sedelne; Antifoane; Laude; Doxologii
VI. Analiza glasurilor bisericești Anastasimatar – Glasul V	6.1. Glasul V - scările muzicale ale glasului al V-lea; cheia glasului; alterații specifice (ftorale); formule de intonație și acordaj; formule de cadență; - sugestii de studiu şi interpretare la glasul I: „Doamne strigat-am…”; „Să se îndrepteze...”; Stihuri la Vecernie; Stihiri la Vecernie; Dogmatica sau Slava

Domenii de conținut	Conținuturi
	Vecerniei; Cântări ale Stihoavnei; Tropare ale Învierii și ale Maicii Domnului; Sedelne; Antifoane; Laude; Doxologii
VII.Cântările Sfintei Liturghii pe glasurile V și VIII	7.1. Antifoanele I, II și III. 7.2. Heruvic și „Ca pe Împăratul...” 7.3. Răspunsuri mari 7.4. Axion duminical

CLASA a X-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G. 1 – Identificarea elementelor specifice muzicii bisericești în acord cu tradiția Bisericii Ortodoxe

X. CS.1.1. Recunoașterea elementelor de limbaj muzical bisericesc, în acord cu tradiția Bisericii Ortodoxe
- exerciții de identificare vizuală și auditivă a notației muzicale bizantine (neume) în contexte liturgice concrete - activități de citire și solfegiere a fragmentelor muzicale scrise în notație bizantină, adaptate nivelului clasei a X-a - exerciții de recunoaștere auditivă și intonare a formulelor ritmico-melodice specifice cântării ortodoxe (ex. apihimă, ison, cadențe tipice) - analiza comparativă a unor fragmente muzicale din diferite glasuri (moduri), pentru evidențierea trăsăturilor stilistice și expresive - asocierea diferitelor specii imnografice cu momentele liturgice corespunzătoare (ex: tropare, condace, stihiri, irmoase, chinonice) - utilizarea resurselor audio (înregistrări) și vizuale (partituri) pentru fixarea vocabularului muzical bisericesc
X. CS.1.2. Exemplificarea tehnicilor muzicale interpretative de bază, specifice cântării bisericești ortodoxe
- exerciții de respirație controlată și emisie vocală corectă, adaptate cerințelor interpretării cântării bisericești - exerciții de vocalize pe sunete lungi și formule melodice standard/stereotipe, pentru dezvoltarea rezonanței și clarității sonore - exerciții ritmice utilizând formule specifice muzicii bizantine, cu accent pe ison și tempo-ul liturgic - exerciții de intonare a intervalelor caracteristice cântării bisericești (ex: secunda mare/mică, terța, cvarta), cu aplicare în fragmente muzicale - activități practice de exersare a intonației, frazării muzicale și conducerii liniei melodice, conform tradiției interpretative ortodoxe - repetiții în ansamblu (solist/grup/ison) pentru coordonarea și omogenizarea vocilor, respectând stilul tradițional - audiții active cu exemple interpretative corecte (înregistrări cu protopsalți, coruri bizantine), urmate de analize și imitări vocale

C.G.2 – Aplicarea cunoștințelor și deprinderilor de cânt bisericesc în cadrul cultului

X. CS.2.1. Interpretarea cântărilor bisericești cu un grad de dificultate redus, prin integrarea formulelor melodice specifice glasurilor, în acord cu rânduiala liturgică ortodoxă
- interpretarea cântărilor bisericești simple (tropare, irmoase, stihiri, cântări din Sfânta Liturghie) din glasurile utilizate cel mai frecvent, cu respectarea intonației și ritmului liturgic - exerciții practice de cânt coral cu ison, având ca obiectiv menținerea formulelor melodice și respectarea finalurilor de glas - aplicarea modulațiilor de bază în glasurile bisericești (ex. trecerea de la glas autentic la plagal), cu suportul partiturii și audițiilor de referință - înregistrarea audio/video a interpretării individuale sau în grup a unui fragment din repertoriul liturgic, urmată de autoevaluare ghidată de criterii vocale și liturgice - utilizarea aplicațiilor digitale de transcriere a notației psaltice sau de antrenament auditiv (ex: *Byzantine Music Tutor*, *Sight Reading Factory* etc.) pentru exersarea formulelor melodice

X. CS.2.2. Utilizarea corectă a elementelor de limbaj muzical aplicate în interpretarea repertoriului bisericesc studiat
- exerciții de citire și interpretare a partiturilor psaltice, cu accent pe recunoașterea semnelor, intonației și ritmului specific - intonarea intervalelor caracteristice cântării bisericești, cu sprijinul instrumentelor digitale de acordaj și feedback auditiv - compararea interpretării proprii cu modele audio (înregistrări psaltice, corale), în scopul corectării elementelor de intonație, ritm și accent liturgic - editarea colaborativă a unei partituri (în format digital) pe baza unui fragment dintr-o cântare liturgică studiată, folosind aplicații precum *MuseScore, Neanes* sau *Noteflight* - elaborarea unui scurt tutorial digital (prezentare sau video) în care elevul explică un element de limbaj muzical (ex. accentul, isonul, modularea), pe baza exemplelor din repertoriu

C.G.3 – Valorificarea dimensiunilor formative, teologice și culturale transmise prin muzica bisericească ortodoxă

X. CS.3.1. Analizarea valorilor culturale și spirituale exprimate în cântările bisericești, din diverse epoci și tradiții ortodoxe
- identificarea și comentarea conținutului teologic și simbolic din cântări reprezentative pentru diferite perioade liturgice (ex. Postul Mare, Paști, Crăciun) - compararea temelor spirituale abordate în cântările din tradiția bizantină cu cele din alte tradiții ortodoxe (ex. slavonă, românească veche) - lectura ghidată a textelor patristice sau liturgice din care provin cântările, urmată de discuții asupra legăturii dintre teologie și expresia muzicală - realizarea unei fișe de analiză culturală pentru o cântare bisericească, care să includă: contextul istoric, sursa liturgică, mesajul spiritual și funcția în cult
CS 3.2 – Aprecierea valorilor teologice, culturale și educative transmise prin muzica bisericească ortodoxă
- participarea la audiții muzicale comentate, cu lucrări reprezentative din muzica bisericească ortodoxă (psaltică, corală), urmate de reflecții scrise sau orale asupra valorilor transmise - elaborarea unei prezentări (scrise sau digitale) cu tema „Ce transmite muzica bisericească despre identitatea noastră spirituală și culturală?“ - organizarea unei mini-expoziții tematice (afișe, colaje, prezentări multimedia) cu titlul „Muzica bisericească – punte între generații, culturi și valori“ - redactarea unui eseu/reflecție personală: „Cum mă ajută muzica bisericească să mă apropii de Dumnezeu și de comunitatea mea?“

CG 4. Dezvoltarea unei atitudini responsabile și misionare față de studiul și interpretarea muzicii bisericești

X. CS.4.1. Organizarea responsabilă a studiului partiturilor de muzică bisericească, în vederea formării unei conștiințe liturgice și misionare
- planificarea etapelor de studiu individual al unei partituri bisericești, prin stabilirea obiectivelor săptămânale de învățare și repetiție - completarea unui jurnal de practică individuală, cu evidențierea dificultăților întâlnite și a soluțiilor aplicate în procesul de pregătire - realizarea unui portofoliu digital de învățare, care să includă partitura studiată, observații personale și o înregistrare audio sau video a interpretării - utilizarea unor instrumente digitale (ex. aplicații de organizare, editare de partituri sau înregistrare audio) în scopul eficientizării studiului și autoevaluării - prezentarea orală sau digitală a unui model personal de organizare a studiului, în cadrul unui exercițiu de împărtășire a experienței cu colegii, în scop formativ și misionar
X. CS.4.2. Aplicarea unei conduite vocaționale și spirituale în activitatea muzical-liturgică, în contextul comunității bisericești
- participarea activă la repetiții și la interpretarea cântărilor în cadrul slujbelor, cu respectarea rânduielii liturgice și a rolului propriu în cadrul ansamblului - reflectarea asupra propriei conduite în timpul activităților muzical-liturgice, prin completarea unei fișe de autoevaluare pe criterii precum atitudine, punctualitate, implicare, modestie, colaborare - simularea unor situații reale din contextul parohial (de exemplu: pregătirea pentru o sărbătoare, înlocuirea unui cântăreț absent), cu accent pe asumarea responsabilă a slujirii muzicale

- realizarea unui mini-proiect cu tema „Cântărețul bisericesc – slujitor sau interpret?“, urmat de o dezbatere în clasă, pentru clarificarea dimensiunii vocaționale a cântului liturgic - exersarea unor formule de răspuns și comportamente potrivite în diverse situații liturgice sau comunitare (în dialog cu preotul, cu enoriașii, cu ceilalți membri ai comunității muzical-liturgice)

CLASA a X-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
I. Analiza glasurilor bisericești. Anastasimatar – Glasul IV	1.1. Glasul IV - scările muzicale ale glasului al IV-lea, cheia glasului, alterații specifice (ftorale), formule de intonație și acordaj, cadențe; - sugestii de studiu pentru glasul IV: „Doamne strigat-am…”, „Să se îndrepteze...”, Stihuri și stihiri, Dogmatica glasului, Stihoavna, Tropare, Sedelne, Antifoane, Laude, Voscreasna, Doxologii - Cântare după modelul troparului Învierii glas IV
II. Analiza glasurilor bisericești. Anastasimatar – Glasul III	2.1. Glasul III - scările muzicale ale glasului al III-lea, cheia glasului, alterații specifice (ftorale), formule de intonație și acordaj, cadențe; - sugestii de studiu pentru glasul III: „Doamne strigat-am…”, „Să se îndrepteze...”, Stihuri și stihiri, Dogmatica glasului, Stihoavna, Tropare, Sedelne, Antifoane, Laude, Voscreasna, Doxologii - Cântare după modelul troparului Învierii glas III
III. Analiza glasurilor bisericești. Anastasimatar – Glasul VII	3.1. Glasul VII - scările muzicale ale glasului al VII-lea, cheia glasului, alterații specifice (ftorale), formule de intonație și acordaj, cadențe; - sugestii de studiu pentru glasul VII: „Doamne strigat-am…”, „Să se îndrepteze...”, Stihuri și stihiri, Dogmatica glasului, Stihoavna, Tropare, Sedelne, Antifoane, Laude, Voscreasna, Doxologii - cântare după modelul troparului Învierii glas VII
IV. Analiza glasurilor bisericești. Anastasimatar – Glasul II	4.1. Glasul II - scările muzicale ale glasului al II-lea, cheia glasului, alterații specifice (ftorale), formule de intonație și acordaj, cadențe; - sugestii de studiu pentru glasul II: „Doamne strigat-am…”, „Să se îndrepteze...”, Stihuri și stihiri, Dogmatica glasului, Stihoavna, Tropare, Sedelne, Antifoane, Laude, Voscreasna, Doxologii; - cântare după modelul troparului Învierii glas II - studierea cântărilor din glasurile I și IV care împrumută scara glasului al II-lea
V. Analiza glasurilor bisericești. Anastasimatar – Glasul VI	5.1. Glasul VI - scările muzicale ale glasului al VI-lea, cheia glasului, alterații specifice (ftorale), formule de intonație și acordaj, cadențe; - sugestii de studiu pentru glasul VI: „Doamne strigat-am…”, „Să se îndrepteze...”, Stihuri și stihiri, Dogmatica glasului, Stihoavna, Tropare, Sedelne, Antifoane, Laude, Voscreasna, Doxologii; - cântare după modelul troparului Învierii glas VI;

Domenii de conținut	Conținuturi
	- se va avea în vedere studierea cântărilor din glasul IV care împrumută scara glasului al VI-lea
VI. Recapitularea glasurilor bisericești	6.1. Alegerea unui repertoriu adecvat care să cuprindă cântări reprezentative ale glasurilor studiate

CLASA a XI-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Identificarea elementelor specifice muzicii bisericești în acord cu tradiția Bisericii Ortodoxe

XI. CS.1.1. Recunoașterea elementelor de limbaj muzical bisericesc, în acord cu tradiția Bisericii Ortodoxe
- exerciții de identificare vizuală și auditivă a notației muzicale bizantine (neume), în contexte liturgice concrete - activități de citire și solfegiere a fragmentelor muzicale scrise în notație bizantină, adaptate nivelului clasei a XI-a - exerciții de recunoaștere auditivă și intonare a formulelor ritmico-melodice specifice cântării ortodoxe (ex. apihimă, ison, cadențe tipice) - analizarea comparativă a unor fragmente muzicale din diferite glasuri (moduri), pentru evidențierea trăsăturilor stilistice și expresive - asocierea elementelor de limbaj muzical cu momentele liturgice corespunzătoare (ex: tropare, irmoase, chinonice) - utilizarea resurselor audio (înregistrări) și vizuale (partituri) pentru fixarea vocabularului muzical bisericesc
XI. CS.1.2 Exemplificarea tehnicilor muzicale interpretative de bază, specifice cântării bisericești ortodoxe
- exerciții de respirație controlată și emisie vocală corectă, adaptate cerințelor interpretării cântării bisericești - exerciții de vocalize pe sunete lungi și formule melodice tradiționale, pentru dezvoltarea rezonanței și clarității sonore - exerciții ritmice utilizând formule proprii muzicii bizantine, cu accent pe ison și tempo-ul liturgic - exerciții de intonare a intervalelor caracteristice cântării bisericești (ex: secunda mare/mică, terța, cvarta), cu aplicare în fragmente muzicale - activități practice de exersare a atacului sunetului, frazării muzicale și conducerii liniei melodice, conform tradiției interpretative ortodoxe - repetiții pe grupuri (solist/grup/ison) pentru coordonarea și omogenizarea vocilor, respectând stilul tradițional - audiții active cu exemple interpretative corecte (înregistrări de protopsalți, coruri bizantine), urmate de analize și imitări vocale

C.G.2 – Aplicarea cunoștințelor și deprinderilor de cânt bisericesc în cadrul cultului

XI. CS.2.1. Interpretarea cântărilor bisericești cu un grad de dificultate redus, prin integrarea formulelor melodice specifice glasurilor, în acord cu rânduiala liturgică ortodoxă
- interpretarea cântărilor bisericești simple (tropare, irmoase, stihiri, cântări din Sfânta Liturghie) din glasurile obișnuite, cu respectarea intonației și ritmului liturgic

- exerciții practice de cânt coral cu ison, având ca obiectiv menținerea formulelor melodice și respectarea finalurilor de glas - aplicarea modulațiilor de bază în glasurile bisericești (ex. trecerea de la glas autentic la plagal), cu sprijinul partiturii și audițiilor de model - înregistrarea audio/video a interpretării individuale sau în grup a unui fragment din repertoriul liturgic, urmată de autoevaluare ghidată pe criterii vocale și liturgice - utilizarea aplicațiilor digitale de redare a notației psaltice sau de antrenament auditiv (ex: *Byzantine Music Tutor*, *Sight Reading Factory* etc.) pentru exersarea formulelor melodice
XI. CS.2.2. Utilizarea corectă a elementelor de limbaj muzical aplicate în interpretarea repertoriului bisericesc studiat
- exerciții de citire și interpretare a partiturilor psaltice, cu accent pe recunoașterea semnelor, intonației și ritmului specific - intonarea intervalelor caracteristice cântării bisericești, cu sprijinul instrumentelor digitale de acordaj și feedback auditiv - compararea interpretării proprii cu modele audio (înregistrări psaltice, corale), în scopul corectării elementelor de intonație, ritm și accent liturgic - editarea colaborativă a unei partituri (în format digital) pe baza unui fragment dintr-o cântare liturgică studiată, folosind aplicații precum *MuseScore, Neanes* sau *Noteflight* - elaborarea unui scurt tutorial digital (prezentare sau video) în care elevul explică un element de limbaj muzical (ex. accentul, isonul, modularea), pe baza exemplelor din repertoriu

C.G.3 – Valorificarea dimensiunilor formative, teologice și culturale transmise prin muzica bisericească ortodoxă

XI. CS 3.1. Analizarea valorilor culturale și spirituale exprimate în cântările bisericești, din diverse epoci și tradiții ortodoxe
- identificarea și comentarea conținutului teologic și simbolic din cântări reprezentative pentru diferite perioade liturgice (ex. Postul Mare, Paști, Crăciun) - compararea temelor spirituale abordate în cântările din tradiția bizantină cu cele din alte tradiții ortodoxe (ex. slavonă, românească veche) - lectura ghidată a textelor patristice sau liturgice din care provin cântările, urmată de discuții asupra legăturii dintre teologie și expresia muzicală - realizarea unei fișe de analiză culturală pentru o cântare bisericească, care să includă: contextul istoric, sursa liturgică, mesajul spiritual și funcția în cult
XI. CS.3.2. Aprecierea valorilor teologice, culturale și educative transmise prin muzica bisericească ortodoxă
- participarea la audiții muzicale comentate, cu lucrări reprezentative din muzica bisericească ortodoxă (psaltică, corală, tradițională), urmate de reflecții scrise sau orale asupra valorilor transmise - elaborarea unei prezentări (scrise sau digitale) cu tema „Ce transmite muzica bisericească despre identitatea noastră spirituală și culturală?” - organizarea unei mini-expoziții tematice (afișe, colaje, prezentări multimedia) cu titlul „Muzica bisericească – punte între generații, culturi și valori” - redactarea unui eseu/reflecție personală: „Cum mă ajută muzica bisericească să mă apropii de Dumnezeu și de comunitatea mea?”

C.G.4 – Dezvoltarea unei atitudini responsabile și misionare față de studiul și interpretarea muzicii bisericești

XI. CS.4.1. Organizarea responsabilă a studiului partiturilor de muzică bisericească, în vederea formării unei conștiințe liturgice și misionare
- planificarea etapelor de studiu individual al unei partituri bisericești, prin stabilirea obiectivelor săptămânale de învățare și repetiție - completarea unui jurnal de practică individuală, cu evidențierea dificultăților întâlnite și a soluțiilor aplicate în procesul de pregătire - realizarea unui portofoliu digital de învățare, care să includă partitura studiată, observații personale și o înregistrare audio sau video a interpretării - utilizarea unor instrumente digitale (ex. aplicații de organizare, editare de partituri sau înregistrare audio) în scopul eficientizării studiului și autoevaluării - prezentarea orală sau digitală a unui model personal de organizare a studiului, în cadrul unui exercițiu de împărtășire a experienței cu colegii, în scop formativ și misionar

XI. CS.4.2. Aplicarea unei conduite vocaționale și spirituale în activitatea muzical-liturgică, în contextul comunității bisericești
- participarea activă la repetiții și la interpretarea cântărilor în cadrul slujbelor, cu respectarea rânduielii liturgice și a rolului propriu în cadrul ansamblului - reflectarea asupra propriei conduite în timpul activităților muzical-liturgice, prin completarea unei fișe de autoevaluare pe criterii precum atitudine, punctualitate, implicare, modestie, colaborare - simularea unor situații reale din contextul parohial (de exemplu: pregătirea pentru o sărbătoare, înlocuirea unui cântăreț absent), cu accent pe asumarea responsabilă a slujirii muzicale - realizarea unui mini-proiect cu tema „Cântărețul bisericesc – slujitor sau interpret?“, urmat de o dezbatere în clasă, pentru clarificarea dimensiunii vocaționale a cântului liturgic - exersarea unor formule de răspuns și comportamente potrivite în diverse situații liturgice sau comunitare (în dialog cu preotul, cu enoriașii, cu ceilalți membri ai comunității muzical-liturgice)

CLASA a XI-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
I. Elemente de recitativ liturgic	1.1. Modele pentru textele integral declamatorii de mici dimensiuni (Stihuri, ectenii și ecfonise) 1.2. Modele pentru textele integral declamatorii ample (Apostolul, Sfânta Evanghelie, Acatiste)
II. Cântări la Praznice Împărătești și Sfinți cu polieleu	2.1. Anixandare 2.2. Polieleul *Robii Domnului* 2.3. Polieleul *Cuvânt bun* 2.4. Cântări la Praznice Împărătești și Sfinți cu polieleu: - Naşterea Maicii Domnului; - Înălțarea Sfintei Cruci; - Sf. Cuvioasă Parascheva de la Iași; - Sf. Mare Mucenic Dimitrie, Izvorâtorul de Mir; - Soborul Sf. Arhangheli Mihail și Gavriil; - Intrarea în Biserică a Maicii Domnului; - Sf. Apostol Andrei, cel întâi chemat, Ocrotitorul României; - Sf. Ierarh Nicolae, arhiepiscopul Mirelor Lichiei, făcătorul de minuni; - Naşterea Domnului; - Botezul Domnului; - Sf. Trei Ierarhi: Vasile cel Mare, Grigorie Teologul și Ioan Gură de Aur; - Întâmpinarea Domnului; - Buna Vestire; - Sf. Mare Mucenic Gheorghe, purtătorul de biruință; - Sf. Împărați și întocmai cu Apostolii, Constantin și mama sa, Elena; - Schimbarea la Față a Domnului; - Adormirea Maicii Domnului;

Domenii de conținut	Conținuturi
	* Sugestii de studiu și interpretare a cântărilor la Praznicele Împărătești, Praznicele Maicii Domnului și Sfinții cu polieleu de peste an: tropar, condac, stihiri la Doamne strigat-am, Stihoavnă și Laude, Sedelne, Mărimuri, Slave; ** În funcție de importanța locală a evenimentelor liturgice, pot fi adăugate și cântări la alte praznice, precum: Acoperământul Maicii Domnului, Sf. Cuv. Dimitrie cel Nou, Sf. Ap. Andrei, Sf. Ap., întâiul Mucenic și Arhidiacon Ștefan, Sf. Ierarh Vasile cel Mare, Nașterea Sf. Proroc Ioan Botezătorul, Sf. Ap. Petru și Pavel, Sf. și slăvitul Proroc Ilie Tesviteanul, Tăierea capului Sf. Proroc Ioan Botezătorul etc.; 2.5. Catavasii la: Înălțarea Sfintei Cruci, Naşterea Domnului, Botezul Domnului, Întâmpinarea Domnului, Buna Vestire, Înălţarea Domnului, Pogorârea Sfântului Duh, Schimbarea la Faţă, Adormirea Maicii Domnului
III. Cântările Triodului	3.1. „Ușile pocăinței...” 3.2. Polieleul *La râul Babilonului* 3.3. Troparele Ceasurilor I, III, VI, IX 3.4. Cântări la Pavecernița mare 3.5. Canonul Sf. Andrei Criteanul – Irmoase și Condac 3.6. Cântări la Liturghia Darurilor mai înainte sfințite 3.7. Cântări la Intrarea Domnului în Ierusalim 3.8. Cântări la Deniile din Săptămâna Mare
IV. Cântările Penticostarului	4.1. Canonul Învierii 4.2. Luminânda „Cu trupul adormind...” 4.3. Stihirile Paștilor 4.4. „Ziua Învierii...”
V. Cântări la Liturghia Sfântului Vasile cel Mare	5.1. Răspunsuri mari 5.2. „Pe Arătătorul...” 5.3. Axion „De Tine se bucură...”
VI. Noțiuni de cântare practică după modele imnologice	6.1. Stabilirea criteriilor de improvizare pe un text liturgic (în funcție de glas, forma glasului, tact, podobie, cadențe) 6.2. Definirea unor termeni: tropar, condac, canon, automelă, idiomelă, podobie, irmos, antifon, luminândă 6.3. Memorarea și aplicarea podobiilor reprezentative pentru fiecare glas

CLASA a XII-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G.1 - Identificarea elementelor specifice muzicii bisericești în acord cu tradiția Bisericii Ortodoxe

XII. CS.1.1. Recunoașterea elementelor de limbaj muzical bisericesc, în acord cu tradiția Bisericii Ortodoxe
- exerciții de identificare vizuală și auditivă a notației muzicale bizantine (neume), în contexte liturgice concrete - activități de citire și solfegiere a fragmentelor muzicale scrise în notație bizantină, adaptate nivelului clasei a XII-a - exerciții de recunoaștere auditivă și intonare a formulelor ritmico-melodice specifice cântării ortodoxe (ex. apihimă, ison, cadențe tipice) - analiza comparativă a unor fragmente muzicale din diferite glasuri (moduri), pentru evidențierea trăsăturilor stilistice și expresive - asocierea elementelor de limbaj muzical cu momentele liturgice corespunzătoare (ex: tropare, irmoase, chinonice) - utilizarea resurselor audio (înregistrări) și vizuale (partituri) pentru fixarea vocabularului muzical bisericesc
XII. CS.1.2 Exemplificarea tehnicilor muzicale interpretative de bază, specifice cântării bisericești ortodoxe
- exerciții de respirație controlată și emisie vocală corectă, adaptate cerințelor interpretării cântării bisericești

- exerciții de vocalize pe sunete lungi și formule melodice tradiționale, pentru dezvoltarea rezonanței și clarității sonore
- exerciții ritmice utilizând formule proprii muzicii bizantine, cu accent pe ison și tempo-ul liturgic
- exerciții de intonare a intervalelor caracteristice cântării bisericești (ex: secunda mare/mică, terța, cvarta), cu aplicare în fragmente muzicale
- activități practice de exersare a atacului sunetului, frazării muzicale și conducerii liniei melodice, conform tradiției interpretative ortodoxe
- repetiții pe grupuri (solist/grup/ison) pentru coordonarea și omogenizarea vocilor, respectând stilul tradițional
- audiții active cu exemple interpretative corecte (înregistrări de protopsalți, coruri bizantine), urmate de analize și imitări vocale

C.G.2 – Aplicarea cunoștințelor și deprinderilor de cânt bisericesc în cadrul cultului

XII. CS.2.1. Interpretarea cântărilor bisericești cu un grad de dificultate redus, prin integrarea formulelor melodice specifice glasurilor, în acord cu rânduiala liturgică ortodoxă

- interpretarea cântărilor bisericești simple (tropare, irmoase, stihiri, cântări din Sfânta Liturghie) din glasurile obișnuite, cu respectarea intonației și ritmului liturgic
- exerciții practice de cânt coral cu ison, având ca obiectiv menținerea formulelor melodice și respectarea finalurilor de glas
- aplicarea modulațiilor de bază în glasurile bisericești (ex. trecerea de la glas autentic la plagal), cu sprijinul partiturii și audițiilor de model
- înregistrarea audio/video a interpretării individuale sau în grup a unui fragment din repertoriul liturgic, urmată de autoevaluare ghidată pe criterii vocale și liturgice
- utilizarea aplicațiilor digitale de redare a notației psaltice sau de antrenament auditiv (ex: *Byzantine Music Tutor*, *Sight Reading Factory* etc.) pentru exersarea formulelor melodice

XII. CS.2.2. Utilizarea corectă a elementelor de limbaj muzical aplicate în interpretarea repertoriului bisericesc studiat

- exerciții de citire și interpretare a partiturilor psaltice, cu accent pe recunoașterea semnelor, intonației și ritmului specific
- intonarea intervalelor caracteristice cântării bisericești, cu sprijinul instrumentelor digitale de acordaj și feedback auditiv
- compararea interpretării proprii cu modele audio (înregistrări psaltice, corale), în scopul corectării elementelor de intonație, ritm și accent liturgic
- editarea colaborativă a unei partituri (în format digital) pe baza unui fragment dintr-o cântare liturgică studiată, folosind aplicații precum *MuseScore, Neanes* sau *Noteflight*
- elaborarea unui scurt tutorial digital (prezentare sau video) în care elevul explică un element de limbaj muzical (ex. accentul, isonul, modularea), pe baza exemplelor din repertoriu

C.G.3 – Valorificarea dimensiunilor formative, teologice și culturale transmise prin muzica bisericească ortodoxă

XII. CS.3.1. Analiza valorilor culturale și spirituale exprimate în cântările bisericești, din diverse epoci și tradiții ortodoxe

- identificarea și comentarea conținutului teologic și simbolic din cântări reprezentative pentru diferite perioade liturgice (ex. Postul Mare, Paști, Crăciun)
- compararea temelor spirituale abordate în cântările din tradiția bizantină cu cele din alte tradiții ortodoxe (ex. slavonă, românească veche)
- lectura ghidată a textelor patristice sau liturgice din care provin cântările, urmată de discuții asupra legăturii dintre teologie și expresia muzicală
- realizarea unei fișe de analiză culturală pentru o cântare bisericească, care să includă: contextul istoric, sursa liturgică, mesajul spiritual și funcția în cult

XII. CS.3.2. Aprecierea valorilor teologice, culturale și educative transmise prin muzica bisericească ortodoxă

- participarea la audiții muzicale comentate, cu lucrări reprezentative din muzica bisericească ortodoxă (psaltică, corală, tradițională), urmate de reflecții scrise sau orale asupra valorilor transmise
- elaborarea unei prezentări (scrise sau digitale) cu tema „Ce transmite muzica bisericească despre identitatea noastră spirituală și culturală?”
- organizarea unei mini-expoziții tematice (afișe, colaje, prezentări multimedia) cu titlul „Muzica bisericească – punte între generații, culturi și valori”

- redactarea unui eseu/reflecție personală: „Cum mă ajută muzica bisericească să mă apropii de Dumnezeu și de comunitatea mea?”

C.G.4 – Dezvoltarea unei atitudini responsabile și misionare față de studiul și interpretarea muzicii bisericești

XII. CS.4.1. Organizarea responsabilă a studiului partiturilor de muzică bisericească, în vederea formării unei conștiințe liturgice și misionare
- planificarea etapelor de studiu individual al unei partituri bisericești, prin stabilirea obiectivelor săptămânale de învățare și repetiție - completarea unui jurnal de practică individuală, cu evidențierea dificultăților întâlnite și a soluțiilor aplicate în procesul de pregătire - realizarea unui portofoliu digital de învățare, care să includă partitura studiată, observații personale și o înregistrare audio sau video a interpretării - utilizarea unor instrumente digitale (ex. aplicații de organizare, editare de partituri sau înregistrare audio) în scopul eficientizării studiului și autoevaluării - prezentarea orală sau digitală a unui model personal de organizare a studiului, în cadrul unui exercițiu de împărtășire a experienței cu colegii, în scop formativ și misionar
XII. CS.4.2. Aplicarea unei conduite vocaționale și spirituale în activitatea muzical-liturgică, în contextul comunității bisericești
- participarea activă la repetiții și la interpretarea cântărilor în cadrul slujbelor, cu respectarea rânduielii liturgice și a rolului propriu în cadrul ansamblului - reflectarea asupra propriei conduite în timpul activităților muzical-liturgice, prin completarea unei fișe de autoevaluare pe criterii precum atitudine, punctualitate, implicare, modestie, colaborare - simularea unor situații reale din contextul parohial (de exemplu: pregătirea pentru o sărbătoare, înlocuirea unui cântăreț absent), cu accent pe asumarea responsabilă a slujirii muzicale - realizarea unui mini-proiect cu tema „Cântărețul bisericesc – slujitor sau interpret?“, urmat de o dezbatere în clasă, pentru clarificarea dimensiunii vocaționale a cântului liturgic - exersarea unor formule de răspuns și comportamente potrivite în diverse situații liturgice sau comunitare (în dialog cu preotul, cu enoriașii, cu ceilalți membri ai comunității muzical-liturgice)

CLASA a XII-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
I. Axioane praznicale	1.1. Anti-axion la Naşterea Maicii Domnului 1.2. Anti-axion la Înălţarea Sfintei Cruci 1.3. Anti-axion la Intrarea Maicii Domnului în Biserică 1.4. Anti-axion la Naşterea Domnului 1.5. Anti-axion la Botezul Domnului 1.6. Anti-axion la Întâmpinarea Domnului 1.7. Anti-axion la Buna-Vestire 1.8. Anti-axion la Schimbarea la Faţă a Domnului 1.9. Anti-axion la Adormirea Maicii Domnului
II. Axioane duminicale	2.1. Axioane duminicale pe cele opt glasuri după diferiți autori (Sf. Cuv. Macarie Ieromonahul, Anton Pann, Sf. Cuv. Nectarie Vlahul, Varlaam Protosinghelul, Ioniță Năpârcă, Ștefanache Popescu, Dimitrie Cunțanu ș.a.
III. Colinde tradiționale monodice	3.1. Colinde tradiționale 3.2. Cântece de stea
IV. Cântări calofonice	4.1. „Nădejdea creştinilor” 4.2. „Taina creştinătăţii” 4.3. Psalmul 70 4.4. Psalmul 102 4.5. Psalmul 145 4.6. „Împărăteasa mea cea prea bună” 4.7. „Braţele părinteşti”

Domenii de conținut	Conținuturi
	4.8. „De vreme ce eu, păcătosul” 4.9. „Veniți să fericim pe Iosif” 4.10. „Vai mie, înnegritule suflete” 4.11. „Cântarea dimineții” 4.12. „Doamne, femeia ceea ce căzuse” 4.13. „Pe Tine, Dumnezeule, Te lăudăm” 4.14. „Urare”, glas VIII de Anton Pann 4.15. Chinonice
V. Cântările Triodului	5.1. Heruvic în Joia Mare 5.2. Heruvic în Sâmbăta Mare 5.3. Axion în Sâmbăta lui Lazăr 5.4. Axion la Intrarea Domnului în Ierusalim 5.5. Axion în Joia Mare 5.6. Axion în Sâmbăta Mare
VI. Cântările Penticostarului	6.1. Cântări la Izvorul Tămăduirii 6.2. Cântări în Duminicile Penticostarului 6.3. Cântări la Înălțarea Domnului 6.4. Cântări la Pogorârea Sfântului Duh 6.5. Cântări la Sfânta Treime 6.6. Axion la Învierea Domnului 6.7. Axion la Înălțarea Domnului 6.8. Axion la Pogorârea Sfântului Duh
VII.Cântări la Sfintele Taine și Ierurgii	7.1. Cântări la Taina Sfântului Botezului 7.2. Cântări la Taina Sfintei Cununii 7.3. Cântări la Taina Sfântului Maslu 7.4. Cântări la Tedeum 7.5. Cântări la Înmormântare și Parastas
VIII. Noțiuni de istoria muzicii bisericești	8.1. Evoluția muzicii bizantine (periodizare, caracteristici) 8.2. Muzica bizantină în spațiul românesc până în secolul al XVIII-lea 8.3. Reforma hrisantică 8.4. Procesul de românire a cântărilor bisericești 8.5. Reprezentanți de seamă

SUGESTII METODOLOGICE

Sugestiile metodologice oferă repere esențiale pentru proiectarea, organizarea și desfășurarea eficientă a activităților de predare-învățare-evaluare în cadrul orelor de *Muzică bisericească* la liceu. Acestea vizează sprijinirea cadrului didactic în personalizarea demersului educațional, prin integrarea unor metode didactice moderne, interactive și adaptate la profilul generației actuale de elevi, fără a pierde autenticitatea relației profesionale maestru-ucenic din cadrul practicii de cânt în cadrul cultului.

Programa școlară actuală pentru disciplina *Muzică bisericească* promovează o învățare centrată pe elev, care accentuează implicarea activă a elevului în procesul de învățare, contextualizarea conținuturilor teoretice și practice în realități de viață concrete, dimensiunea socială a învățării - cooperare, colaborare, empatie, responsabilizarea elevilor în raport cu propria dezvoltare morală, spirituală și civică și dezvoltarea competențelor digitale și media, esențiale pentru învățarea în secolul al XXI-lea.

A. Strategii didactice - revalorizări ale metodelor tradiționale, noi abordări

Pentru a atinge finalitățile educaționale specifice liceului și a forma competențe relevante, este necesară utilizarea unor metode variate, care îmbină gândirea critică, creativitatea, sensibilitatea, reflecția, dezvoltarea capacităților fizice și fiziologice de cânt și capacitatea de a utiliza tehnologia.

Prezentăm sintetic o listă cu metode tradiționale și moderne, cu metode care valorizează/formează competențe digitale, care pot fi utilizate în orele de *Muzică bisericească*.

1. Metode tradiționale și moderne (de predare-învățare-evaluare)

- Explicația și prelegerea narativă - asigură prezentarea coerentă a tematicii, adaptată la nivelul de înțelegere al elevilor; este potrivită în activitățile care vizează analiza de texte imnografice, de partituri, analiza modalităților de expresie, a contextelor liturgice etc.
- Conversația euristică - stimulează gândirea elevilor, prin întrebări bine formulate, conducând la descoperirea personală a adevărurilor religioase și a modalităților de abordare a unei cântări; este o metodă care se poate aplica în activități de prezentare a unor concepte.
- Lectura explicativă și interpretarea textelor muzical și literar - facilitează învățarea cu accent pe înțelegerea termenilor specifici, semnificația și aplicabilitatea în practica muzical-liturgică de la strană și din Sfântul Altar.
- Studiul de caz - îi ajută pe elevi să analizeze și să dea răspunsuri din perspectiva exemplelor de bune practici cultice, cultural-misionare și muzical-artistice, pornind de la experiența lor de viață sau de la observarea diferitelor evenimente de profil din viața Bisericii.
- Portofoliul tematic - dezvoltă capacitatea elevilor de efort pentru rezolvarea unei teme mai complexe, autonomia în învățare, abilitățile de colaborare și capacitatea de autoevaluare. Elevii adună pe parcursul semestrului experiențe de cânt la sărbători religioase, concerte, spectacole, participări la lansări de carte de profil sau lansări de albume, emisiuni cultural-artistice religioase, emisiuni și reportaje ale instituțiilor mediatice ale Patriarhiei Române etc.
- Eseul argumentativ - elevii exersează exprimarea opiniilor și formularea de argumente coerente cu privire la diferite evenimente cultural-religioase din viața Bisericii sau la teme mai complexe precum: „Viața și opera unor psalți și/sau imnografi bisericești", „Personalități muzicale dintr-o eparhie" etc.
- Lectura comparativă - dezvoltă spiritul analitic și interconectarea cunoștințelor, prin compararea unor texte muzical-religioase cu texte muzicale și literare populare (colinde, cântece populare la evenimente din ciclul vieții precum botezul, nunta, moartea).

2. Metode care sprijină dezvoltarea de competențe digitale

Predarea *Muzicii Bisericești* în liceu trebuie să se racordeze la realitatea digitală a elevilor, oferindu-le un cadru în care să-și dezvolte atât gândirea morală, înțelegerea și compararea modelelor și antimodelelor de practică de cânt prezente pe platformele de streaming și de socializare, cât și competențele digitale. Iată câteva metode recomandate:

- Înregistrarea audio/video a interpretării individuale sau în grup a unui fragment din repertoriul liturgic, urmată de autoevaluare ghidată pe criterii vocale și liturgice.
- Utilizarea aplicațiilor digitale de redare a notației psaltice sau de antrenament auditiv (ex: *Byzantine Music Tutor*, *Byzantine Tuner*, *Sight Reading Factory etc.*) pentru exersarea formulelor melodice.
- Crearea de conținut digital - Elevii realizează podcasturi, videoclipuri scurte, prezentări interactive sau materiale vizuale pe teme muzical-religioase. Exemple: un vlog despre semnificația unei sărbători, un tutorial despre cântul bizantin, interviuri cu psalți, personalități cultural-artistice, dirijori de cor bisericesc implicați în comunitate.
- Crearea unui blog tematic - Poate fi planificată realizarea unui blog al clasei, unde elevii postează reflecții, eseuri, impresii de la concerte, spectacole sau de la anumite slujbe, recenzii de filme/documentare. Se dezvoltă competențe media, digitale, de scriere argumentativă și de vorbire în public.
- Tururi virtuale și realitate augmentată - Pot fi utilizate pentru vizitarea virtuală a unor obiective religioase (ex. Sfântul Mormânt, Muntele Athos, Catedrala Notre-Dame, Studiouri de imprimare, săli de concerte și de spectacole etc.).
- Proiecte colaborative online - Elevii din clase sau școli diferite colaborează online realizând producții muzicale preînregistrate sau online. Se pot realiza audio-book-uri, e-book-uri, albume sau materiale multimedia.

3. Metode pentru dezvoltarea competențelor verzi

În învățătura creștină, lumea creată este darul lui Dumnezeu, iar omul are o vocație de iconom al creației. Educația religioasă și, în egală măsură educația muzicală religioasă poate cultiva în elevi iubirea față de creație ca formă de iubire față de Dumnezeu, conștientizând că distrugerea naturii nu este doar o problemă ecologică, ci și una spirituală: o ruptură a comuniunii cu Dumnezeu, cu semenii și cu lumea. În formarea competențelor verzi prin disciplina *Muzică bisericească*, pot fi utilizate următoarele metode:

- Învățarea prin proiecte

Elevii pot realiza, în echipă, proiecte multimedia interdisciplinare, realizare de albume online cu lucrări muzicale religioase și populare, având tematică despre darurile lui Dumnezeu din natură, mini-documentar sau site etc.

- Învățarea prin Podcast religios

Elevii pot crea un podcast religios (cu sprijinul profesorului de specialitate) în care discută teme precum: „Grija față de natură în imnografia ortodoxă", „Consumul energiei electrice în utilizarea excesivă a mediului online și a inteligenței artificiale". Pot fi invitate diferite persoane: preoți, profesori universitari, producători muzicali, medici din domeniul fiziologiei cântului și foniatriei, profesori de cânt, soliști, personalități din presă etc.

- Învățarea prin implicare în comunitate (*Service learning* religios)

Elevii pot fi implicați în acțiuni de voluntariat ecologic, campanii de informare cu mesaje creștine, concerte și spectacole pentru strângere de fonduri, în vederea sprijinirii proiectelor ecologice.

Prin diversificarea metodelor didactice și adaptarea lor la contextul actual, ora de *Muzică bisericească* devine un spațiu privilegiat în care elevii învață să înțeleagă corect valorile morale și rolul acestora în dezvoltarea personală și socială, să trăiască autentic și să acționeze responsabil, își dezvoltă echilibrul interior și emoțional în lumina credinței, să exerseze competențe digitale și sociale esențiale pentru lumea contemporană, să își afirme identitatea spirituală, valorile și apartenența la comunitatea de credință.

B. Abordarea conținuturilor

Abordarea conținuturilor presupune o atitudine flexibilă a profesorului de *Muzică bisericească*, accentându-se:

- valorificarea experiențelor de viață ale elevilor;
- accentuarea caracterului aplicativ al conținuturilor, creând contexte semnificative de învățare pentru viața reală și practica de cult;
- abordarea diferențiată a conținuturilor învățării, în acord cu experiențele elevilor și cu contextul social, muzical, liturgic și misionar în care trăiesc aceștia;
- realizarea de conexiuni între *Muzică bisericească* și alte discipline de studiu.

Conținuturile propuse în programa școlară nu reprezintă teme de lecții, ci unități tematice. Numărul de conținuturi de pe parcursul unui an școlar permite:

- abordarea unor conținuturi pe parcursul mai multor ore, în funcție de complexitatea acestora, de nivelul clasei de elevi, de particularitățile comunității;
- abordarea unor teme sau aspecte suplimentare, cu rol de adaptare a orei de *Muzică bisericească* la specificul vârstei și al posibilităților fiziologice de cânt a clasei de elevi/a comunității;
- realizarea de conexiuni cu marile sărbători creștine.

Ordinea abordării conținuturilor poate fi adaptată de profesor în funcție de logica internă a domeniului, de specificul comunității și de particularitățile elevilor, cu respectarea finalităților prevăzute de programă, dar și în concordanță cu tematicile olimpiadelor și concursurilor care au la bază Programa școlară.

Conținuturile privind sărbătorile creștine importante și a celor specifice fiecărei eparhii, vor fi abordate în perioada premergătoare acestora, în orele prevăzute la dispoziția profesorului.

Pentru fiecare din momentele muzical-liturgice studiate, s-a procedat la flexibilizarea utilizării partiturilor realizate de autorii consacrați ai Bisericii Ortodoxe Române, în funcție de specificul arealului de manifestare muzical-liturgică. Totodată, profesorii pot include în repertoriu cântările sfinților nou-canonizați, utilizând publicațiile de profil care au binecuvântarea Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române.

C. Contexte și medii de învățare

Ora de *Muzică bisericească*, în învățământul liceal, trebuie să răspundă nu doar nevoii de formare muzicală și spirituală, ci și realităților unei educații moderne, orientate spre dezvoltarea integrală a elevului, inclusiv în raport cu interesele acestuia. În acest sens, este necesară folosirea unor contexte și medii de învățare variate, care să susțină învățarea activă și colaborativă, formarea competențelor, echilibrul emoțional și spiritual al elevilor, legătura cu comunitatea și viața reală.

1. Spații educaționale

– Săli cu aranjamente flexibile - mobilă ușor de reconfigurat, pentru lucru individual, în perechi sau în grupuri. Astfel, se poate trece de la predare frontală la activități colaborative.

– Colțuri de liniște, retragere, reflecție - spații special amenajate în clasă (cu icoane, lumânări, citate motivaționale) care oferă elevilor un cadru intim și liniștit pentru reculegere, rugăciune personală, meditație sau exprimarea gândurilor și emoțiilor într-un jurnal personal. Pot fi folosite la începutul orei sau pentru activități de autocunoaștere.

– Studioul de muzică și/sau de creație artistică - spații destinate realizării de repetiții, imprimări producții muzicale complexe, în care elevii își pot exprima creativ viziunea asupra valorilor creștine.

– Biserica și centrele educative de lângă acestea, ce oferă un loc pentru rugăciune și meditație, dar și spații de activități curriculare și extracurriculare de diferite tipuri, cu respectarea legislației în vigoare.

2. Învățare combinată (fizică și digitală)

– Învățare mixtă - combinarea lecțiilor desfășurate în clasă cu activități online. De exemplu, temele pot fi trimise prin platforme educaționale, iar elevii pot urmări materiale video sau audio ca suport pentru modele de interpretare și de exprimare prin cânt a trăirilor religioase.

– Învățare în secvențe de format scurt - utilizarea de materiale digitale scurte (video, multimedia, tutoriale) pentru a declanșa discuții sau pentru a oferi elevilor repere interpretative ușor de reținut și asimilat.

3. Învățarea prin utilizarea realității virtuale (VR) și augmentate (AR)

– Vizite virtuale - folosirea tehnologiei pentru vizitarea unor locuri cu semnificație religioasă (mănăstiri, muzee, biserici istorice, studiouri, săli de concerte și spectacole), fără a ieși din clasă. Aceste experiențe pot fi completate cu activități de cercetare, prezentări sau reflecții scrise.

– Simulări și reconstituiri - folosirea aplicațiilor care reconstituie evenimente biblice, epoci istorice sau viețile sfinților imnografi, pentru ca elevii să înțeleagă mai profund contextul religios și mesajul spiritual al apariției unor creații muzical-liturgice.

4. Învățare personalizată și adaptată

– Trasee personalizate de învățare - profesorul poate crea activități diferențiate în funcție de nevoile, nivelul și interesele elevilor, de specificul experienței de cânt a acestora.

– Accesibilitate pentru toți elevii - folosirea diverselor forme de exprimare (scris, vorbit, cântat, desenat, înregistrări audio), astfel încât fiecare elev să-și poată exprima ideile și trăirile religioase într-un mod autentic și accesibil.

5. Învățare prin colaborare și implicare comunitară

– Proiecte în echipă sau în parteneriat cu alte școli - realizarea de activități comune pe teme din domeniul Muzicii Bisericești.

– Campanii educative sau sociale - elevii pot organiza acțiuni caritabile, concerte, spectacole, recitaluri, flashmob-uri de promovare a unor activități din cadrul școlii sau al comunității, promovând valorile creștine și naționale în context european.

6. Practici cu rol spiritual, emoțional și performativ

– Momente de rugăciune sau liniște - la începutul sau finalul orei, pot fi introduse scurte momente de rugăciune, ascultare a unor interpretări muzicale audio cu mesaj religios.

– Încălzirea vocii prin exerciții specifice sau prin intonarea unor imnuri în diferite registre ale emisiunii vocale.

7. Inteligența artificială (IA) ca facilitator al învățării (sub îndrumarea profesorului)

– Elevii utilizează aplicații bazate pe inteligență artificială pentru a explora conținuturi muzical-religioase, sub îndrumarea profesorului.

– IA oferă explicații suplimentare, exemple, sinteze sau definiții pentru o mai bună înțelegere a temelor studiate.

– Profesorul ghidează activitatea, stabilește obiective clare și monitorizează modul în care elevii folosesc IA.

– IA sprijină învățarea personalizată, oferind feedback și resurse adaptate ritmului fiecărui elev.

– Elevii pot folosi IA pentru a formula întrebări, crea prezentări, reflecta asupra valorilor morale și religioase.

Prin valorificarea acestor contexte și medii de învățare, elevul este plasat în centrul procesului educațional, ca participant activ, nu doar receptor de informații, se formează nu doar competențe cognitive, ci și dimensiunea emoțională și spirituală a elevului, se creează o legătură între tradiție și inovație, între valorile perene ale credinței și cerințele societății actuale.

D. Aspecte privind evaluarea

Evaluarea în liceu trebuie să reflecte atât formarea competențelor specifice practicii de cânt, a competențelor cognitive și spirituale, cât și capacitatea de aplicare a valorilor moral-religioase în viața personală și comunitară.

1. Relația organică predare-învățare-evaluare

În cadrul orei de *Muzică bisericească* la liceu, evaluarea este strâns legată atât de învățare, cât și de predare, constituind împreună un sistem coerent și dinamic. Evaluarea nu trebuie privită ca o activitate separată, ci ca un proces continuu, integrat în întregul parcurs educațional, care oferă feedback valoros pentru elev, dar și pentru profesor. Această relație organică implică:

- adaptarea strategiilor de predare în funcție de nevoile identificate ca urmare a evaluărilor inițiale, de parcurs și finale;

- orientarea învățării către formarea de competențe reale, nu doar către acumularea de cunoștințe;

- motivarea elevului prin recunoașterea progresului său și prin valorizarea reflecției personale;

- corelarea evaluării cu finalități educaționale, în special sprijinirea activităților de cult și a celor cultural-misionare ale Bisericii;

Evaluarea contribuie astfel la formarea și dezvoltarea competențelor specifice disciplinei *Muzică bisericească*, la îmbunătățirea continuă a predării și a învățării, prin adaptarea conținuturilor și metodelor la nivelul real al clasei, prin sprijinirea elevului în procesul de autocunoaștere și asumare a valorilor creștine.

2. Evaluarea ca mijloc de motivație și reglare

La liceu, evaluarea va accentua trei funcții esențiale: funcția formativă (care ajută elevul să se autocunoască, să își conștientizeze/gestioneze progresele), funcția de auto-reglare (care facilitează profesorului să își ajusteze oportun strategiile didactice) și funcția motivațională (care îl vizează pe elev în perspectiva continuării, întăririi, perfectării învățării).

Evaluarea oferă profesorului feedback cu privire la eficiența metodelor folosite, la înțelegerea conceptelor și valorilor de către elevi, la necesitatea de adaptare sau reluare a unor conținuturi, respectiv la progresul fiecărui elev.

Din perspectiva elevului, aflat în etapa consolidării identității și a asumării valorilor personale, evaluarea trebuie să valorizeze progresul personal al acestuia, să încurajeze implicarea lui activă și autentică, să pună accent pe responsabilitate și autocunoaștere, respectiv să susțină decizia informată privind continuarea studiilor sau alegerea unei direcții vocaționale/ profesionale.

3. Metodologia evaluării

a) Evaluare tradițională (sumativă și formativă) prin:

- teste scrise (cu itemi obiectivi, semiobiectivi și subiectivi);
- evaluări orale la clasă și la activitățile specifice din cadrul cultului (practica de strană, concerte de muzică bisericească etc.);
- verificarea învățării prin întrebări, exerciții de cânt și activități de consolidare la finalul unităților de învățare.

b) Metode moderne/ alternative de evaluare

- portofoliul personal - proiecte muzicale și produse creative realizate în timp;
- proiectul tematic - individual sau în grup, cu teme relevante din programa de Muzică Religioasă, ce implică documentare, aplicare practică și prezentare argumentată;
- autoevaluarea ghidată - elevii sunt invitați să evalueze ce au înțeles, cum s-au raportat emoțional și ce valori au interiorizat;
- observarea sistematică - a participării, a implicării în discuții și dezbateri, a comportamentului și atitudinilor exprimate în contexte de învățare;
- evaluarea produselor de învățare – audio-book-uri, imprimări, tutoriale, prezentări de personalități ale muzicii bisericești, realizare de partituri și de creații artistice în mediu real sau digital;
- studii de caz și rezolvarea de dileme interpretative - permit evaluarea capacității elevului de a analiza critic, de a formula judecăți de valoare și de a aplica valorile autentice în situații reale;
- activități practice - implicarea elevilor în acțiuni cu caracter moral, filantropic sau spiritual, care pot fi ulterior evaluate prin jurnal de reflecție, discuții sau portofoliu.

c) Metode care valorifică competențele digitale și interdisciplinare

- proiecte realizate cu ajutorul tehnologiei: prezentări, materiale multimedia, podcasturi tematice, partituri în mediu digital și/sau online;
- portofolii digitale: organizarea materialelor pe platforme educaționale (ex. Google Classroom, Moodle etc.).

4. Valorificarea progresului individual

În centrul procesului evaluativ rămâne progresul elevului, nu comparația între elevi. Astfel, se va urmări cum evoluează fiecare elev din punct de vedere cognitiv, afectiv și spiritual, cum își dezvoltă capacitatea de a reflecta, a decide, a ierta, a fi solidar, în ce măsură valorile creștine devin parte a identității personale.

Evaluarea la disciplina *Muzică bisericească* în liceu trebuie să devină o călătorie spre autocunoaștere, reflecție și angajare personală. Este esențial ca procesul de evaluare să fie cuprinzător (valorificând toate dimensiunile învățării), personalizat (adaptat ritmului și profilului fiecărui elev) și motivant (stimulând dorința de cunoaștere, de aprofundare și de trăire autentică a credinței).

E. Adaptarea procesului de predare-învățare-evaluare la specificul diferitelor grupuri de elevi

În cadrul orelor de *Muzică bisericească*, este esențială adaptarea strategiilor didactice, a conținuturilor și a modalităților de evaluare pentru a răspunde nevoilor diverse ale elevilor, în special ale celor cu cerințe educaționale speciale (CES) și/sau dizabilități. Acest demers implică utilizarea unor metode active, centrate pe elev, care să stimuleze participarea, empatia și reflecția personală, precum și personalizarea sarcinilor de lucru în funcție de ritmul și stilul de învățare al fiecărui elev. Materialele didactice pot fi adaptate vizual, auditiv sau tactil, în funcție de tipul dizabilității, iar evaluarea trebuie să fie continuă, formativă, oferind feedback constructiv și încurajând progresul individual. Colaborarea cu profesorii de sprijin, consilierul școlar și familia este, de asemenea, un element-cheie pentru integrarea eficientă a elevilor cu CES în activitățile de la clasă, asigurând un climat incluziv și valorificând potențialul fiecărui elev.

F. Abordarea competențelor cu ajutorul taxonomiei lui Bloom

Integrarea nivelurilor taxonomiei Bloom în construirea competențelor din programa de Muzică Bisericească este esențială pentru dezvoltarea progresivă și coerentă a învățării. Această abordare permite organizarea conținuturilor și a activităților educaționale pe trepte cognitive - de la cunoaștere/reamintire și înțelegere, la aplicare, analiză, evaluare și creare. Prin utilizarea lor, elevii nu doar dobândesc informații religioase, ci învață să gândească critic, să relaționeze principiile de credință cu experiențele personale și sociale și să manifeste atitudini și comportamente responsabile, în concordanță cu valorile spirituale, morale și culturale autentice, promovate de disciplina Muzică Bisericească.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Grad didactic/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
Drăgoi Eugen Dan	Conferenţiar universitar doctor	Facultatea de Arte a Universității *Dunărea de Jos,* Galați
Colțan Marian	Preot, Profesor doctor	Seminarul Teologic Ortodox *Mitropolitul Nifon*, Bucureşti
Ursache Mihai	Arhidiacon, Profesor	Seminarul Teologic Ortodox *Sfântul Vasile cel Mare*, Iaşi

RESPONSABILI/CONSULTANȚI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Zăbavă Mihaela	Consilier	Centrul Naţional pentru Curriculum şi Evaluare	Responsabil CNCE
Pîslaru Cătălin	Inspector general	Ministerul Educaţiei şi Cercetării	Responsabil MEC
Drăgoi Eugen Dan	Conferenţiar universitar doctor	Facultatea de Arte a Universității *Dunărea de Jos,* Galați	Coordonator

RESPONSABILI/COORDONATORII/COLABORATORI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Beldiman Nicuşor	Preot, Profesor universitar doctor, Consilier Patriarhal	Administraţia Patriarhală, Facultatea de Teologie Ortodoxă *Justinian Patriarhul* – Bucureşti, Universitatea din Bucureşti	Coordonator - Patriarhia Română
Andrei Constantin	Preot, Inspector patriarhal	Administraţia Patriarhală	Responsabil - Patriarhia Română
Dumitrică Daniel	Arhidiacon, Profesor	Seminarul Teologic Ortodox *Episcop Chesarie*, Buzău	Membru Comisie - Patriarhia Română
Frumos Daniel Ioan	Arhidiacon, Profesor doctor	Colegiul Ortodox *Mitropolitul Nicolae Colan,* Cluj-Napoca	Membru Comisie - Patriarhia Română
Lăzărică Nicuşor Daniel	Arhidiacon, Profesor	Liceul Teologic Ortodox, Târgu Jiu	Membru Comisie - Patriarhia Română
Şapcă Victor	Protodiacon, Lector universitar doctor	Facultatea de Teologie Ortodoxă, Universitatea din Craiova	Membru Comisie - Patriarhia Română
Cernătescu Cătălin	Cercetător ştiinţific doctor	Universitatea Naţională de Muzică Bucureşti	Membru Comisie - Patriarhia Română
Gheorghiță Nicolae	Profesor universitar doctor	Universitatea Naţională de Muzică Bucureşti	Membru Comisie - Patriarhia Română
Ionaşcu Stelian	Preot, Conferenţiar universitar doctor	Facultatea de Teologie Ortodoxă *Justinian Patriarhul* – Bucureşti, Universitatea din Bucureşti	Membru Comisie - Patriarhia Română
Stanciu Vasile	Preot, Profesor universitar doctor	Facultatea de Teologie Ortodoxă, Universitatea *Babeș-Bolyai*, Cluj-Napoca	Membru Comisie - Patriarhia Română
Opriș Olivia Monica	Profesor	Seminarul Teologic Ortodox *Sfântul Simion Ștefan*, Alba-Iulia, Alba	Consultant științific
Opriș Dorin Corneliu	Preot, Profesor universitar doctor	Universitatea *1 Decembrie 1918,* Alba Iulia, Alba	Consultant științific

Anexa nr. 54

Programa școlară pentru disciplina

Limba latină
Cultul Ortodox

Curriculum de specialitate (CS)
Filiera vocațională, profilul teologic, specializările:
Teologie ortodoxă (clasele a IX-a – a XII-a)
și Muzică bisericească (clasele a IX-a și a X-a)

Învățământ liceal

- 2026 -

Anexa nr. 54
Programa școlară pentru disciplina *Limba latină, Cultul Ortodox,* curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profilul teologic, specializările: Teologie ortodoxă (clasele a IX-a – a XII-a) și Muzică bisericească (clasele a IX-a și a X-a)*

NOTĂ DE PREZENTARE

Programa pentru disciplina *Limba latină* se adresează liceelor cu filieră vocațională, profil teologic, cultul ortodox, specializările Teologie Ortodoxă si Muzică bisericească. *Limba latină* este o disciplină din curriculum de specialitate, având alocată 1 oră pe săptămână, în fiecare dintre cei patru ani de studiu, la specializarea Teologie Ortodoxă și 1 oră pe săptămână, în primii doi ani de liceu, la specializarea Muzică bisericească, conform planurilor-cadru pentru învățământul liceal, forma cu frecvență zi, filiera vocațională, profilul teologic, cultul ortodox, aprobate ca anexe la OMEC nr. 4.350/2025:

An de studiu	Clasa a IX-a	Clasa a X-a	Clasa a XI-a	Clasa a XII-a
Tip segment curricular	CS	CS	CS	CS
Nr. săptămânal de ore, specializarea Teologie ortodoxă	1	1	1	1
Nr. săptămânal de ore, specializarea Muzică bisericească	1	1	-	-

Având în vedere această alocare orară, programa se aplică ambelor specializări menționate ale profilului teologic astfel:

- componentele programei referitoare la clasele a IX-a și a X-a sunt valabile pentru ambele specializări: Teologie Ortodoxă și Muzică bisericească;

- componentele programei referitoare la clasele a XI-a și a XII-a sunt valabile pentru specializarea Teologie Ortodoxă.

Programa școlară se elaborează în concordanță cu:

- *Legea învățământului preuniversitar* nr. 198/2023;
- *Recomandările Consiliului Uniunii Europene* (2018) privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții;
- *Repere pentru proiectarea, actualizarea și evaluarea Curriculumului național. Cadrul de referință al Curriculumului național*, aprobat prin OME nr. 3239/2021;
- *Profilul de formare al absolventului*, aprobat prin OME nr. 6731/2023.

Studiul *Limbii latine* este susținut de *Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023*, contribuind la formarea unor concepții bazate pe valorile umaniste și având un rol esențial în înțelegerea patrimoniului cultural și lingvistic național și european. Totodată, studiul acestei discipline ajută la dobândirea unor competențe-cheie promovate la nivel european, precum: competența de citire, scriere și înțelegere a unui mesaj, competența în multilingvism, competența de exprimare culturală. Existența unui proiect precum EULALIA, având ca scop dezvoltarea unui cadru european pentru certificarea competențelor de limba latină, arată preocuparea pentru stabilirea unui curriculum al disciplinei.

Importanța acestei discipline pentru profilul elevului de liceu teologic ortodox reiese din multiple perspective: accesul la textele sacre originale, înțelegerea tradiției Bisericii, utilizarea adecvată a limbajului teologic, facilitarea studiului altor limbi fie clasice (greaca veche, slavona), fie moderne (limbile romanice).

Studiul limbii și civilizației latine urmărește achiziționarea unor cunoștințe atât lingvistice, cât și culturale:

- noțiuni gramaticale;
- noțiuni de etimologie a cuvintelor și evoluție a limbii;
- cultura latină antică;
- cultura latină creștină.

Se urmărește și realizarea conexiunilor cu domeniile înrudite din sfera disciplinelor umaniste, precum istoria, arheologia, epigrafia, lingvistica, limba latină având un caracter interdisciplinar. Absolventul de liceu va putea face legături între limba latină și limba română sau limbile moderne cunoscute atât la nivel gramatical, cât și lexical. În egală măsură, limba latină accelerează procesele cognitive esențiale în matematică și științe, dezvoltând gândirea logică, memoria și raționamentul critic.

Structura programei școlare pentru disciplina *Limba latină* include, pe lângă nota de prezentare, următoarele elemente:

– competențe generale;
– competențe specifice asociate cu exemple de activități de învățare;
– domenii de conținut asociate cu conţinuturi ale învăţării;
– sugestii metodologice.

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte diverse.

Competențele generale se referă la achizițiile pe care elevul le dobândește la disciplina *Limba latină* pe parcursul întregului ciclu liceal. Acestea au un dublu rol: pe de o parte, reflectă contribuția disciplinei la profilul de formare al absolventului și, implicit, la dezvoltarea competențelor-cheie; pe de altă parte, structurează disciplina în funcție de profilul de formare.

Competențele specifice derivă din competențele generale și reprezintă etape intermediare în dobândirea acestora, fiind formate pe parcursul unui an școlar. Ele sunt adaptate nivelului de dezvoltare al elevilor, ghidează evaluarea performanțelor acestora și oferă cadrul pentru organizarea demersului didactic. Ca etape ale formării competențelor generale, competențele specifice evidențiază progresia acestora de la un an de studiu la altul, contribuind treptat la dezvoltarea competenței generale.

Activitățile de învățare constituie contexte în care competențele specifice sunt dezvoltate, exersate și consolidate. Ele au rol orientativ pentru profesori, oferindu-le libertatea de a folosi exemplele propuse de programa școlară, de a le completa sau de a le înlocui, astfel încât să adapteze procesul didactic la realitățile concrete ale clasei. În acest mod, crearea parcursurilor de învățare individualizate și personalizate nu mai rămâne un simplu ideal, ci devine realizabilă prin metode și modalități concrete de aplicare.

Conținuturile învățării sunt organizate pe domenii și reprezintă achiziții de bază prin care se urmărește formarea competentelor elevilor.

Sugestiile metodologice oferă exemple de strategii didactice, repere pentru planificarea demersului didactic și elemente pentru evaluarea continuă. Acestea includ recomandări privind desfășurarea efectivă a procesului de predare-învățare-evaluare centrat pe formarea competențelor, exemple de strategii didactice care sprijină realizarea competențelor specifice, precum și propuneri de abordare interdisciplinară și integrată. În plus, acestea cuprind repere pentru evaluarea învățării, raportată la competențele urmărite, putând fi utilizate diverse forme, metode și instrumente de evaluare.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

C.G.1	**Receptarea mesajelor orale sau scrise în diferite situații de comunicare**
C.G.2	**Alcătuirea mesajelor orale sau scrise adecvate anumitor contexte**
C.G.3	**Realizarea unor interacțiuni în comunicarea orală sau scrisă**
C.G.4	**Integrarea mesajelor orale sau scrise în situații variate de comunicare**

CLASA a IX-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G. 1 – Receptarea mesajelor orale sau scrise în diferite situații de comunicare

IX. CS.1.1. Identificarea sensului global într-un text scris sau un mesaj oral
- citirea unor texte teologice de dificultate minimă, în limba română - prezentări orale pe temele desprinse din conținuturi - reproducerea ideii principale a unui text de dificultate minimă
IX. CS.1.2. Specificarea detaliilor dintr-un text scris sau un mesaj oral
- analizarea de texte adaptate conținutului tematic și celui lingvistic - identificarea etimonului latin al unor cuvinte moștenite sau neologisme din limba română
IX. CS. 1.3. Recunoașterea organizării interne a unui paragraf
- traducerea unor paragrafe descriptive și narative - identificarea sintagmelor nominale și a formelor verbale pornind de la cunoștințele gramaticale studiate - analizarea unor pasaje biblice în limba latină

C.G. 2 – Alcătuirea mesajelor orale sau scrise adecvate anumitor contexte

IX. CS.2.1. Exemplificarea în formă orală sau în scris, în limba română, a unor activități specifice, instituții, personalități
- prezentarea unor elemente de cultură și civilizație latină - descrierea principalelor tradiții asociate sărbătorilor păgâne și creștine - expunerea de evenimente istorice marcante, ordonând logic desfășurarea acestora
IX. CS.2.2. Prezentarea unui text literar în formă orală sau în scris, în limba română
- lecturarea de fragmente traduse din autorii latini clasici sau creștini - realizarea de fișe biografice a unor scriitori creștini de limba latină
IX. CS.2.3. Identificarea trăsăturilor lingvistice comune limbilor clasice
- analizarea comparativă a elementelor de gramatică (flexiunea nominală) și vocabular - identificarea expresiilor latine în textele liturgice actuale - alcătuirea analizei lexicale, pornind de la comparații între limbile clasice studiate

C.G. 3 – Realizarea unor interacțiuni în comunicarea orală sau scrisă

IX. CS. 3.1. Formularea de idei pe teme de interes în cadrul discuțiilor în limba română
- utilizarea dialogului și a discuțiilor pentru susținerea unui punct de vedere (de exemplu, justificarea unei atitudini morale) - dezbateri pe o temă dată, urmărind dezvoltarea metodelor de argumentare
IX. CS.3.2. Discutarea unor teme de interes având elemente de sprijin verbale sau figurative în limba română
- folosirea textelor și a imaginilor (enciclopedii, istorii, albume, prezentări în PowerPoint) - prezentarea în limba română a unui proiect pe o temă dată
IX. CS. 3.3. Diferențierea elementelor de structură specifice fiecărei părți de vorbire
- alcătuirea de tabele gramaticale comparative - recunoașterea categoriilor gramaticale specifice numelor și verbului și a semnificațiilor acestor categorii - dezvoltarea capacității de a opera cu elementele gramaticale studiate

C.G. 4 – Integrarea mesajelor orale sau scrise în situații variate de comunicare

IX. CS.4.1. Analizarea cuvintelor din punct de vedere morfologic
- rezolvarea exercițiilor gramaticale care presupun precizarea genului, numărului și cazului unor substantive sau a unor sintagme nominale - completarea terminațiilor nominale și verbale din exerciții - rezolvarea exercițiilor care urmăresc schimbarea formei în funcție de categoria gramaticală (înlocuirea singularului cu pluralul)
IX. CS.4.2. Traducerea din limba latină a unor texte scurte utilizând dicționarul
- dobândirea tehnicilor de traducere din limba latină în limba română, insistând asupra topicii specifice limbii latine. - deprinderea de a utiliza dicționarele bilingve tipărite și digitale
IX. CS.4.3. Traducerea în limba latină a unor sintagme și propoziții
- înțelegerea mecanismelor de traducere din limba română în limba latină - propunerea soluțiilor de traducere

CLASA a IX-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
I. Fonetică	1.1. Alfabetul. Sistemul fonetic al limbii latine. Cantitatea vocalelor. Reguli de accentuare 1.2. Pronunția limbii latine. *Pronuntiatio restituta*
II. Morfologie	2.1. Substantivul: - Prezentare generală (categoriile gramaticale: gen, număr, caz; structura morfo-lexicală); - Declinarea **I**: substantive feminine și masculine; - Declinarea **a II-a**: substantivele masculine și feminine în *-us* și cele de tipul *magister* și *vir*; regula neutrelor; particularități; - Declinarea **a III-a**: substantivele masculine și feminine parisilabice și imparisilabice; false parisilabice și imparisilabice; regula neutrelor; - Declinarea **a IV-a**: substantive masculine, feminine și neutre; declinarea substantivului *domus*; - Declinarea **a V-a**: substantive feminine și masculine; particularități. 2.2. Adjectivul: - Prezentare generală; - Clasificare: **clasa I** (adjectivele cu trei terminații, în *-us*, *-a*, *-um* și cele în *-er*, *-a*, *-um*; diferențiere între tipul *pulcher*, *pulchra*, *pulchrum* și *liber*, *libera*, *liberum*); **clasa a II-a** (adjectivele cu două terminații și cu o singură terminație); - Gradele de comparație: formarea cu sufixe a comparativului și a superlativului; particularități ale formelor sufixate la superlativ; comparația perifrastică. - Acordul adjectivului cu substantivul. 2.3. Pronumele: - Prezentare generală; - Pronumele personale; - Pronumele demonstrative: clasificare și particularități de flexiune. 2.4. Numeralul: - Prezentare generală; - Numeralele cardinale 1-20, 100, 1000; - Declinarea numeralelor cardinale 1-3; - Cifrele romane. 2.5. Verbul: - Prezentare generală: structura morfo-lexicală a verbului; categoriile gramaticale; formele de dicționar; temele unui verb; clasificarea verbelor în funcție de cele patru conjugări;

	- Conjugarea verbului *sum* (la aceleași moduri și timpuri studiate la verbele regulate); - Conjugarea verbelor regulate (doar la diateza activă): - modul indicativ: prezent, imperfect, viitor și perfect; - modul conjunctiv: prezent și imperfect; - modul imperativ: prezent; - modul participiu: prezent; - modul infinitiv: prezent. 2.6. Prepoziții cu cazul acuzativ și cu cazul ablativ 2.7. Conjuncțiile coordonatoare
III. Sintaxă	3.1. Elemente de bază privind sintaxa cazurilor limbii latine (funcțiile principale) 3.2. Valorile conjuncțiilor *cum* și *ut*
IV. Elemente de cultură și civilizație	4.1. Transmiterea textelor biblice și traducerea lor în limba latină 4.2. Rugăciuni în limba latină (*Pater noster*, *Ave Maria*) 4.3. Evenimente marcante din istoria creștinismului în Imperiul Roman: Edictul de la Mediolanum, Sinodul I Ecumenic de la Niceea 4.4. Personalități marcante din istoria și cultura creștină de limbă latină 4.5. Cultura latină antică: mitul întemeierii Romei, simboluri ale Romei antice, concepte politice (*respublica*), morale (*virtus*, *auctoritas, dignitas*) și culturale (*otium*) fundamentale 4.6. Mentalități și instituții în perioada regalității și republicii 4.7. Maxime și proverbe latine cu tematică moral-creștină
V. Lexic	5.1. Cuvinte moștenite și împrumutate în limba română din limba latină 5.2. Cuvinte din limba latină specializate în lexicul teologic creștin (precum *gratia*, *peccatum*, *salus*, *fides*, *credo*) 5.3. Etimologia și semnificația termenilor latini asociați simbolurilor creștine

CLASA a X-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G. 1 – Receptarea mesajelor orale sau scrise în diferite situații de comunicare

X. CS.1.1. Identificarea sensului global într-un text scris sau un mesaj oral
- citirea unor texte teologice în limba română - prezentări orale pe temele desprinse din conținuturi - reproducerea ideilor principale ale unui text
X. CS.1.2. Specificarea detaliilor dintr-un text scris sau un mesaj oral
- analizarea unor texte adaptate conținutului tematic și celui lingvistic - identificarea etimonului latin al unor cuvinte moștenite sau neologisme din limba română - alcătuirea comentariului ideatic al unui text
X. CS.1.3. Recunoașterea organizării interne a unui paragraf
- traducerea unor paragrafe descriptive și narative, precizând structurile sintactice specifice limbii latine - identificarea sintagmelor nominale și a formelor verbale pornind de la cunoștințele gramaticale studiate - analizarea unor pasaje biblice în limba latină

C.G. 2 – Alcătuirea mesajelor orale sau scrise adecvate anumitor contexte

X. CS.2.1. Exemplificarea în formă orală sau în scris, în limba română, a unor activități specifice, instituții, personalități
- prezentarea unor elemente de cultură și civilizație latină - expunerea de evenimente istorice marcante, ordonând cronologic desfășurarea acestora - descrierea instituțiilor din perioada principatului și a dominatului
X. CS.2.2. Prezentarea unui text literar în formă orală sau în scris, în limba română
- lecturarea de fragmente traduse sau bilingve din autorii latini clasici sau creștini - realizarea de fișe biografice a unor scriitori creștini de limba latină (Sfântul Ambrozie, Fericitul Ieronim, Fericitul Augustin)
X. CS.2.3. Identificarea trăsăturilor lingvistice comune limbilor clasice
- analizarea comparativă a elementelor de gramatică (sintaxa propoziției) și vocabular - alcătuirea analizei lexicale, pornind de la comparații între limbile clasice studiate - identificarea de ebraisme în textele patristice latinești și grecești

C.G. 3 – Realizarea unor interacțiuni în comunicarea orală sau scrisă

X. CS.3.1. Formularea de idei pe teme de interes în cadrul discuțiilor în limba română
- utilizarea dialogului și a discuțiilor pentru susținerea unui punct de vedere (de exemplu, justificarea unei atitudini morale) - dezbateri pe o temă dată, urmărind dezvoltarea metodelor de argumentare
X. CS.3.2. Discutarea unor teme de interes având elemente de sprijin verbale sau figurative în limba română
- folosirea textelor și a imaginilor (enciclopedii, istorii, albume, prezentări în PowerPoint) - prezentarea în limba română a unui proiect pe o temă dată
X. CS.3.3. Diferențierea elementelor specifice fiecărui caz gramatical
- dezvoltarea capacității de a opera cu elementele gramaticale studiate prin exerciții de substituire - analizarea relațiilor sintactice dintr-un enunț în limba latină - recunoașterea funcțiilor și valorilor fiecărui caz

C.G. 4 – Integrarea mesajelor orale sau scrise în situații variate de comunicare

X. CS.4.1. Completarea informațiilor dobândite prin conexiunea cu alte domenii
- explicarea unor concepte fundamentale prin identificarea surselor biblice și patristice semnificative - evidențierea corelațiilor dintre limbajul filozofic și cel teologic
X. CS.4.2. Traducerea din limba latină a unor texte utilizând dicționarul
- dobândirea tehnicilor de traducere din limba latină în limba română, insistând asupra topicii specifice limbii latine - deprinderea de a utiliza dicționarele bilingve tipărite și digitale
X. CS.4.3. Sintetizarea sub formă de fișe sau scheme a conținutului unui mesaj scris

- realizarea fișelor de lucru sau a unor prezentări de tip PowerPoint individual sau pe echipe, pornind de la o temă dată - integrarea informațiilor prin alcătuirea de scheme gramaticale

CLASA a X-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
I. Morfologie	1.1. Substantivul: - Prezentare generală și consolidare; - Declinarea substantivele neregulate (*deus*, *Iesus*, *Iuppiter*); - Declinarea substantivelor compuse: tipul *respublica* și *agricultura;* - Particularități de flexiune ale substantivelor din categoria *pluralia tantum*. 1.2. Adjectivul: - Prezentare generală – consolidare; - Flexiunea adjectivelor neregulate; comparația neregulată; - Complementul comparativului și al superlativului. 1.3. Pronumele: - pronumele și adjectivele posesive – flexiune; - pronumele reflexiv – flexiune; - pronumele relativ și interogativ – flexiune. 1.4. Numeralul - ordinal; - distributiv și adverbial: noțiuni generale. 1.5. Verbul: - Conjugarea verbelor regulate la diateza pasivă: - modul indicativ: prezent, imperfect, viitor și perfect; - modul conjunctiv: prezent și imperfect; - modul imperativ: prezent; - modul infinitiv: prezent; - modul participiu: perfect; - Conjugarea compușilor verbului *sum;* - Conjugarea verbelor neregulate: *eo*, *fero*, *volo;* - Conjugarea verbelor deponente și semideponente: structură, principii de flexiune; - Noțiuni generale privind verbele defective.
II. Sintaxa cazurilor	2.1. Sintaxa cazurilor – prezentare generală 2.2. Cazul Nominativ – funcții și valori: subiect, nume predicativ 2.3. Cazul Genitiv – funcții și valori: de apartenență, subiectiv, obiectiv, explicativ, partitiv, al memoriei, genitivul materiei și al evaluării, de relație; caz regim al unor verbe, caz regim al unor adjective, caz regim al unor prepoziții 2.4. Cazul Dativ – funcții și valori: de atribuire (verbele intranzitive în latină, caz regim al unor adjective), al interesului, al punctului de vedere, final, posesiv 2.5. Cazul Acuzativ – funcții și valori: de obiect (ad-verbal - verbe tranzitive din limba latină – și ad-nominal), și circumstanțial (de loc, de timp, de relație), acuzativul dublu; subiect în propoziția subordonată completivă infinitivală 2.6. Cazul Ablativ – funcții și valori: locativ, instrumental, separativ; subiect în propoziția subordonată circumstanțială participială absolută 2.7. Cazul Vocativ
III. Sintaxa frazei	3.1 Propoziția subordonată completivă infinitivală: structură, verbe regente, trepte temporale, negația în infinitivale 3.2 Construcțiile participiale (participiala relativă și participiala absolută): structură, trepte temporale, valori circumstanțiale 3.3 Propoziția subordonată relativă: structură, elemente introductive

Domenii de conținut	Conținuturi
IV. Elemente de cultură și civilizație	4.1. Instituții și mentalități în perioada principatului și dominatului 4.2. Evenimente marcante din istoria și cultura latină creștină (Edictul de la Tesalonic, divizarea Imperiului Roman, căderea Imperiului Roman de Apus) 4.3. Personalități marcante din istoria și cultura latină creștină (Sfântul Ambrozie, Fericitul Ieronim, Fericitul Augustin) 4.4. Virtuțile în lumea antică și în creștinism
V. Elemente lexicale	5.1. Cuvinte moștenite și împrumutate în limba română din limba latină 5.2. Cuvinte din limba latină specializate în lexicul teologic creștin 5.3. Particularități lexicale ale limbii latine creștine

CLASA a XI-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G. 1 – Receptarea mesajelor orale sau scrise în diferite situații de comunicare

XI. CS.1.1. Identificarea sensului global într-un text scris sau un mesaj oral
- citirea unor texte teologice în limba română - prezentări orale pe temele desprinse din conținuturi - reproducerea ideilor principale ale unui text
XI. CS.1.2. Specificarea detaliilor dintr-un text scris sau un mesaj oral
- analizarea de texte adaptate conținutului tematic și celui lingvistic - identificarea trăsăturilor literare specifice textului selectat - recunoașterea elementelor lexicale specifice scrierilor Sfinților Părinți
XI. CS.1.3. Recunoașterea valorilor sintactice la nivelul propoziției și frazei
- delimitarea propozițiilor în cadrul unei fraze și a raportului sintactic dintre acestea - identificarea sintagmelor specifice limbii latine (sintagmele gerunziale și gerundivale) - analizarea sintactică a unor pasaje în limba latină din scrierile Sfinților Părinți

C.G. 2 - Alcătuirea mesajelor orale sau scrise adecvate anumitor contexte

XI. CS.2.1. Exemplificarea în formă orală sau în scris, în limba română, a unor activități specifice, instituții, personalități
- prezentarea contextului istoric și a scrierilor unui autor din literatura clasică sau creștină - identificarea stilului specific al unui scriitor studiat
XI. CS.2.2. Prezentarea unui text literar în formă orală sau în scris, în limba română
- lecturarea de fragmente traduse din autorii latini clasici sau creștini - cunoașterea principiilor de retorică antică - indicarea figurilor de stil dintr-un text
XI. CS.2.3. Identificarea trăsăturilor lingvistice comune limbilor clasice
- analizarea comparativă (între limba latină și greaca veche) a elementelor de sintaxă studiate - compararea elementelor morfo-sintactice din latina clasică cu cele din latina medievală - identificarea de ebraisme în textele patristice latinești și grecești

C.G. 3 – Realizarea unor interacțiuni în comunicarea orală sau scrisă

XI. CS.3.1. Formularea de idei pe teme de interes în cadrul discuțiilor în limba română
- analizarea unor mărci ale discursului literar - dezbateri pe o temă dată, urmărind dezvoltarea metodelor de argumentare
XI. CS.3.2. Discutarea unor teme de interes având elemente de sprijin verbale sau figurative în limba română
- folosirea textelor și a imaginilor (enciclopedii, istorii, albume, prezentări în PowerPoint) - prezentarea în limba română a unui proiect pe o temă dată (un gen literar, un autor, o operă)

XI. CS.3.3. Diferențierea elementelor de structură specifice sintaxei cazurilor și sintaxei frazei
- dezvoltarea capacității de a opera cu elementele gramaticale studiate - analizarea relațiilor sintactice dintr-un enunț în limba latină - rezolvarea exercițiilor gramaticale care presupun cunoștințe morfologice și de sintaxă a cazurilor și a frazei

C.G. 4 - Integrarea mesajelor orale sau scrise în situații variate de comunicare

XI. CS.4.1. Completarea informațiilor dobândite prin conexiunea cu alte domenii
- explicarea unor concepte fundamentale prin identificarea surselor biblice și patristice semnificative - evidențierea corelațiilor dintre limbajul filozofic și cel teologic
XI. CS.4.2. Traducerea din limba latină a unor texte utilizând dicționarul
- dobândirea tehnicilor de traducere din limba latină în limba română, insistând asupra topicii specifice limbii latine - deprinderea de a utiliza dicționarele bilingve tipărite și digitale
XI. CS.4.3. Alcătuirea analizei literare a textelor traduse
- identificarea în texte de concepte literare și idei culturale - comentarea rolului procedeelor artistice în alcătuirea mesajului textului

CLASA a XI-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
I. Morfologie	1.1. Substantivul: consolidare în textele studiate 1.2. Adjectivul: consolidare în textele studiate 1.3. Pronumele: - Pronumele personal, reflexiv, posesiv, demonstrativ, relativ, interogativ: consolidare în textele studiate - Pronumele nedefinite: clasificare, flexiune. Adjectivele pronominale nedefinite 1.4. Numeralul: consolidare în textele studiate 1.5. Verbul: - Consolidarea modurilor și timpurilor studiate în clasele a IX-a și a X-a - Gerunziul - Tema perfectului: conjunctiv și infinitiv - Participiul viitor pasiv - Infinitivul viitor - Conjugarea perifrastică: activă și pasivă
II. Sintaxă	2.1. Sintaxa propoziției: consolidare în textele studiate 2.2. Sintaxa frazei: - Coordonarea și subordonarea, conectori - Propozițiile subordonate completive: structură; verbe regente; elemente introductive; moduri și timpuri utilizate - Propoziția completivă infinitivală: consolidare - Propoziția completivă cu *quod* - Propoziția completivă conjunctivală - Propoziția completivă interogativă indirectă - Sintagmele gerunziale și gerundivale 2.3. Elemente morfo-sintactice de latină medievală
III. Lexic	3.1. Cuvinte moștenite și împrumutate în limba română din limba latină 3.2. Cuvinte din limba latină specializate în lexicul teologic creștin 3.3. Analiza lexicală a unor termeni fundamentali din limbajul filozofic latin
IV. Literatura latină	4.1. Elemente de stilistică (epitet, metaforă, metonimie, aliterație, asonanță, adynaton, hiperbolă, chiasm, climax, hendiadă) 4.2. Genuri și specii literare 4.3. Principii de retorică antică 4.4. Texte din literatura latină: Cicero, Seneca 4.5. Texte din literatura latină creștină: Fericitul Augustin, Sfântul Ambrozie, Fericitul Ieronim, Isidor de Sevilla, Toma de Aquino

CLASA a XII-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G. 1 – Receptarea mesajelor orale sau scrise în diferite situații de comunicare

XII. CS.1.1. Identificarea sensului global într-un text scris sau un mesaj oral
- citirea unor texte teologice în limba română - prezentări orale pe temele desprinse din conținuturi - reproducerea ideilor principale ale unui text
XII. CS.1.2. Specificarea detaliilor dintr-un text scris sau un mesaj oral
- analizarea de texte adaptate conținutului tematic și celui lingvistic - identificarea trăsăturilor literare specifice textului selectat - explicarea principiilor de metrică și prozodie
XII. CS.1.3. Recunoașterea organizării interne a unui paragraf
- traducerea autonomă a unor paragrafe - analizarea sintactică a unor pasaje în limba latină din scrierile Sfinților Părinți

C.G. 2 – Alcătuirea mesajelor orale sau scrise adecvate anumitor contexte

XII. CS.2.1. Exemplificarea în formă orală sau în scris, în limba română, a unor activități specifice, instituții, personalități
- prezentarea contextului istoric și a scrierilor unui autor din literatura clasică sau creștină - identificarea stilului specific al unui scriitor studiat
XII. CS.2.2. Prezentarea unui text literar în formă orală sau în scris, în limba română
- lecturarea de fragmente poetice în original din autorii latini creștini - recunoașterea elementelor de stilistică specifice poeziei latine
XII. CS.2.3. Identificarea trăsăturilor lingvistice comune limbilor clasice
- analizarea comparativă (între limba latină și greaca veche) a elementelor de sintaxă studiate - compararea elementelor morfo-sintactice din latina clasică cu cele din latina medievală

C.G. 3 – Realizarea unor interacțiuni în comunicarea orală sau scrisă

XII. CS.3.1. Formularea de idei pe teme de interes în cadrul discuțiilor în limba română
- analizarea unor mărci ale discursului literar - dezbateri pe o temă dată, urmărind dezvoltarea metodelor de argumentare - identificarea în texte a unor motive universale
XII. CS.3.2. Discutarea unor teme de interes având elemente de sprijin verbale sau figurative în limba română
- folosirea textelor și a imaginilor (enciclopedii, istorii, albume, prezentări în PowerPoint) - prezentarea în limba română a unui proiect pe o temă dată (un gen literar, un autor, o operă)
XII. CS.3.3. Diferențierea elementelor de structură specifice sintaxei cazurilor și sintaxei frazei
- dezvoltarea capacității de a opera cu elementele gramaticale studiate - analizarea relațiilor sintactice dintr-un enunț în limba latină - rezolvarea exercițiilor gramaticale care presupun cunoștințe morfologice și de sintaxă a cazurilor și a frazei

C.G. 4 – Integrarea mesajelor orale sau scrise în situații variate de comunicare

XII. CS.4.1. Completarea informațiilor dobândite prin conexiunea cu alte domenii
- explicarea unor concepte fundamentale prin identificarea surselor biblice și patristice semnificative - evidențierea corelațiilor dintre limbajul filozofic și cel teologic - receptarea poeziei latine în literatura universală
XII. CS.4.2. Traducerea din limba latină a unor texte utilizând dicționarul
- dobândirea tehnicilor de traducere din limba latină în limba română, insistând asupra topicii specifice limbii latine - deprinderea de a utiliza dicționarele bilingve tipărite și digitale
XII. CS.4.3. Alcătuirea analizei literare a textelor traduse
- identificarea în texte de concepte literare și idei culturale - comentarea rolului procedeelor artistice în alcătuirea mesajului textului

CLASA a XII-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
I. Limba latină	1.1. Recapitularea elementelor de morfologie și sintaxă studiate în clasele IX – XI 1.2. Sintaxa frazei: aprofundare - Propozițiile subordonate completive: consolidare în textele studiate; - Propozițiile subordonate circumstanțiale: structură; elemente introductive; moduri și timpuri utilizate; - Propoziția circumstanțială temporală; - Propoziția circumstanțială cauzală; - Propoziția circumstanțială comparativă; - Propoziția circumstanțială condițională; - Propoziția circumstanțială finală; - Propoziția circumstanțială consecutivă; - Propoziția circumstanțială concesivă; - Concordanța timpurilor: raporturi temporale, moduri și timpuri
II. Literatură latină	2.1. Elemente de metrică (picior metric, cezură, hexametru, pentametru) 2.2. Figuri de stil: tmeză, zeugmă, rejet, prolepsă, hipalagă 2.3. Teme și motive universale în literatura latină 2.4. Influențe filozofice în scrierile Sfinților Părinți 2.5. Texte din literatura latină clasică: Horatius, Ovidius 2.6. Texte din literatura creștină: Prudentius, Sf. Ioan Casian, Paulin de Nola

SUGESTII METODOLOGICE

Sugestiile metodologice reprezintă o componentă esențială pentru proiectarea, organizarea și desfășurarea eficientă a activităților de predare-învățare-evaluare în cadrul orelor de Limba Latină, la liceu. Acestea facilitează corelarea competențelor generale și specifice cu metodele, strategiile și resursele didactice adecvate, contribuind astfel la eficientizarea procesului instructiv-educativ. Cu un caracter orientativ, sugestiile metodologice sprijină profesorul în selectarea și adaptarea conținuturilor în funcție de particularitățile elevilor, de contextul școlar și de resursele disponibile. În același timp, acestea asigură coerența și unitatea demersului didactic la nivel național, fără a limita libertatea pedagogică și creativitatea cadrului didactic.

A. Strategii didactice: orientări metodologice

Pentru a atinge finalitățile educaționale specifice profilului vocațional teologic ortodox și a conduce la dobândirea de competențe este necesară utilizarea unor metode de învățare variate, atât tradiționale, cât și moderne care îmbină cunoștințele teoretice, gândirea critică, creativitatea, reflecția și tehnologia. În vederea atingerii acestui scop, pot fi utilizate următoarele metode:

1. Metode tradiționale și moderne

- Lectura analitică: abordarea unui text în mod critic și căutarea motivațiile care au determinat autorul să dea la iveală mesajul său: este potrivită în activitățile care vizează analiza de texte biblice, patristice sau din autori clasici.
- Lectura expresivă: citirea unei opere literare cu respectarea regulilor de pronunție și intonați. Această metodă este potrivită atât pentru verificarea cunoașterii regulilor fonetice, cât și pentru analiza mesajului transmis.
- Explicația și prelegerea narativă: reprezintă prezentarea coerentă a noțiunilor teoretice, adaptate nivelului de înțelegere al elevilor, fiind potrivită atât în cadrul lecțiilor care vizează achiziții de noțiuni gramaticale, cât și în analiza operelor Sfinților Părinți și autorilor clasici.
- Conversația euristică: este o metodă de învățare prin care profesorul, cu ajutorul întrebărilor, stimulează gândirea elevilor pentru însușirea de cunoștințe noi sau fixează ori aprofundează ori sistematizează prin recapitulare și verificare cunoștințele asimilate anterior. Conversația euristică este cea mai răspândită metodă și se utilizează în toate etapele procesului de învățare (de obicei îmbinată cu alte metode) pentru recapitulare, sistematizare și verificarea cunoștințelor;
- Lectura explicativă și interpretarea textelor: facilitează învățarea, punând accent pe înțelegerea atât a termenilor necunoscuți, cât și a mesajului transmis;
- Studiul de caz: îi ajută pe elevi să analizeze și să dea răspunsuri din perspectiva moralei creștine la diverse situații, evenimente sau concepte apărute în textele studiate (dreptate, război, prietenie, virtute etc.).

- Portofoliul tematic: cuprinde toate activitățile realizate atât în cadrul orelor de curs, cât și individual: poate fi folosit pentru diverse teme (la gramatică: fișe și tabele gramaticale, paradigme; la civilizație și literatură: viețile autorilor, rezumate ale operelor, citate importante), dezvoltând atât autonomia în învățare, cât și abilitățile de colaborare.
- Eseul argumentativ: exprimarea opiniilor și formularea de argumente coerente cu privire la diferite evenimente sau teme: „Iubirea în operele clasice și în textele biblice".
- Lectura comparativă: dezvoltă spiritul analitic și interconectarea cunoștințelor, prin compararea unor texte religioase cu texte literare sau filozofice pe teme comune (ex. iubirea, suferința, mântuirea).

2. Metode care sprijină dezvoltarea de competențe digitale

Predarea Limbilor clasice în liceu trebuie să se raporteze la realitatea digitală a elevilor, oferindu-le un cadru în care să-și dezvolte atât gândirea morală, cât și competențele digitale. În vederea atingerii acestui scop, pot fi utilizate următoarele metode:

- WebQuest religios: elevii investighează teme (ex. Viețile unor Sfinți Părinți; opere în limba latină sau greacă) folosind surse online credibile. Rezultatul poate fi prezentat în diverse variante: prezentări în PowerPoint, postere.
- Crearea de conținut digital: elevii realizează videoclipuri scurte, prezentări interactive sau materiale vizuale pe temele întâlnite în textele studiate (viața și moartea, efemeritatea, destinul, iubirea etc.).
- Utilizarea platformelor educaționale Google Classroom, Moodle pentru organizarea materialelor și a activităților.
- Utilizarea resurselor educaționale digitale gratuite: elevii folosesc biblioteci și platforme digitale pentru a accesa dicționare, gramatici sau enciclopedii fundamentale pentru limbile clasice (BibleWorks, Perseus Digital Library, Thesaurus Linguae Latinae, Thesaurus Linguae Graecae).
- Învățarea prin joc digital: utilizarea de Quiz-uri interactive (Kahoot, Quizizz) pentru recapitulare sau evaluare dar și pentru momentele de captare a atenției la începutul unei activități.
- Crearea unui blog tematic: poate fi realizat unui blog al clasei, unde elevii postează fișe, materiale, rezumate, caracterizări, dezvoltându-se astfel competențe media, digitale și de scriere argumentativă.
- Tururi virtuale și realitate augmentată: pot fi utilizate pentru vizitarea virtuală a unor obiective antice (de exemplu: teatre, temple, diverse monumente din Grecia/Italia).

3. Metode pentru dezvoltarea competențelor verzi

Limbile clasice, cu ajutorul cărora se ajunge la scrierile Sfinților Părinți, pot cultiva în elevi iubirea față de creație ca formă de iubire față de Dumnezeu, responsabilitatea și respectul față de natură. În vederea atingerii acestui scop, pot fi utilizate următoarele metode:

- Lectura biblică interactivă (cu aplicații digitale): folosind diverse pagini online în care regăsesc textul Bibliei în original, elevii pot identifica și salva pasaje referitoare la natură, creație, în care se cultivă virtuți precum respectul și cumpătarea.
- Dezbateri teologice cu tematică ecologică: dezbateri în cadrul cărora elevii argumentează, cu citate din Scriptură și din Sfinții Părinți, teme precum: „Omul și natura", „Omul și animalele" etc.
- Învățarea prin proiecte: elevii pot realiza în echipă proiecte cu teme precum: „Sfinții și viețuitoarele", „Natura în scrierile sfinților".
- Învățarea prin realizarea de Podcast: elevii pot crea un podcast religios în care discută teme referitoare la relația dintre om și natură în Biblie ori în textele Sfinților Părinți, ori în operele clasice. Pot fi invitați și preoți sau profesori din alte școli.

Prin diversificarea metodelor didactice și adaptarea lor la contextul actual, în orele de limbi clasice elevii învață nu numai noțiuni gramaticale sau vocabular care să-i aducă la textele originale, ci deprind și valori morale creștine care îi vor ajuta în dezvoltarea lor personală și socială.

B. Recomandări privind conținuturile

Abordarea conținuturilor presupune o atitudine flexibilă a profesorului, având în vedere că acestea reprezintă instrumente pentru formarea competențelor, urmărindu-se astfel în procesul de învățare atât dobândirea de cunoștințe cât și valorificarea abilităților și crearea de atitudini.

Conținuturile propuse în programa școlară nu reprezintă teme de lecții, ci parcursuri tematice. Întrucât la clasele a IX-a și a X-a domeniile de conținut sunt preponderent de tip lingvistic, în abordarea didactică se va avea în vedere interferența activă între transmiterea cunoștințelor lingvistice și înțelegerea informației asupra modului de viață și a culturii antice. Acest principiu conduce la o structurare dinamică a unei unități tematice care să cuprindă cunoștințe de gramatică și vocabular, elemente de cultură și civilizație latină, exerciții gramaticale. Ordinea abordării conținuturilor nu este una prestabilită prin programa școlară. Profesorul este cel care planifică ordinea în care prezintă temele și numărul de ore alocat fiecărei teme, alternând transmiterea de cunoștințe cu implicarea activă a elevilor prin propunerea unor teme care să îmbine conținuturi propriu-zise ale învățării din diferitele domenii ale limbii latine.

Alegerea textelor în limba latină, integrate în fiecare temă ca modalități de exemplificare, are în vedere atât profilul teologic specific, cât și cunoașterea principalelor opere ale literaturii latine clasice. În funcție de anul de studiu se recomandă selectarea unor texte adaptate sau în original din *Vulgata* și din următorii autori:

- clasa a IX- a: Caesar, Sallustius, Hieronymus, Augustinus, Lactantius;
- clasa a X-a: Caesar, Ambrosius, Augustinus.

În privința achizițiilor noțiunilor gramaticale se va avea în vedere:
- cunoașterea terminologiei lingvistice: temă, radical, terminație, sufix, prefix;
- distincția dintre flexiunea nominală și flexiunea verbală;
- recunoașterea și analiza cuvintelor pe baza terminațiilor specifice;
- însușirea cunoștințelor de sintaxă a propoziției latine;
- formarea deprinderilor de analiză sintactică și de traducere a unui text latin;
- raportarea constantă la cunoștințele de limbă română;
- posiblilitatea profesorului de a folosi o terminologie alternativă (utilizată de unele manualele școlare) în procesul de predare a funcțiilor și valorilor cazurilor limbii latine.

La specializarea Muzică bisericească, selecția textelor este determinată de specificul curricular, așa încât pot fi alese fragmente din poezia imnografică latină.

La clasele superioare de liceu, domeniile de conținut asigură un echilibru între analiza lingvistică și interpretarea literară a textelor de limbă latină. Principiul convergenței unei unități de conținut lingvistic cu cea a unei unități de conținut literar orientează demersul didactic către gruparea acestor unități în teme. Alegerea textelor la acest nivel urmărește aspectul relevanței lor pentru tema propusă. În afara scriitorilor deja menționați în conținuturile programei se recomandă suplimentar selectarea unor texte fie din literatura clasică, fie din cea creștină, astfel:
- clasa a XI-a: Tacitus, Sfântul Niceta de Remesiana, Sfântul Dionisie Exiguul.
- clasa a XII-a: Vergilius, Tertulian, Sfântul Ciprian.

În ultimii doi ani de studiu se urmărește ca achizițiile de noțiuni gramaticale și literare să includă:
- cunoașterea sintaxei propoziției în vederea înțelegerii relațiilor dintre părțile de propoziție;
- cunoașterea sintaxei frazei în vederea înțelegerii structurii unui text;
- recunoașterea și analiza cuvintelor pe baza terminațiilor specifice;
- identificarea în textele studiate de concepte literare și idei culturale;
- comentarea rolului procedeelor artistice studiate în construcția mesajului textului.

Se recomandă utilizarea materialelor didactice: manuale, dicționare, ilustrații privind personalități ale istoriei și literaturii latine clasice și creștine, monumente, opere de artă.

În abordarea conținuturilor este importantă raportarea la limba greacă veche (se urmărește predarea, în măsura posibilităților, în paralel a noțiunilor gramaticale), la limbile moderne, precum și la discipline de specialitate (Vechiul și Noul Testament, Patrologie). Astfel de conexiuni contribuie la formarea profilului unui absolvent creativ, responsabil și autonom, fiind conștient de contribuția culturii greco-romane la elaborarea modelului cultural european.

C. Contexte și medii de învățare

Orele de Limba latină, în învățământul liceal, trebuie să contribuie la formarea profilului specific teologic al unui absolvent ținând cont și de realitățile unei educații moderne, orientate spre dezvoltarea integrală a elevului. În acest sens, este necesară folosirea unor contexte și medii de învățare variate, care să susțină învățarea activă și colaborativă, formarea competențelor, echilibrul emoțional și spiritual al elevilor. Astfel de contexte pot fi:

1. Spațiile educaționale consacrate;

2. Învățarea de tip hibrid (fizică și digitală) presupune combinarea lecțiilor desfășurate în clasă cu activități online. De exemplu: temele pot fi trimise prin platforme educaționale, iar elevii pot urmări materiale video sau audio ca suport pentru dezbateri.

3. Învățarea prin utilizarea realității virtuale (VR) și augmentate (AR): elevii participă la vizite virtuale în muzee importante care adună vestigii ale lumii antice; folosesc aplicațiilor care reconstituie evenimente și epoci istorice, importante monumente ale antichității sau viețile sfinților.

4. Învățare personalizată și adaptată: profesorul poate crea activități diferențiate în funcție de nivelul, abilitățile și interesele elevilor.

5. Învățare prin colaborare și implicare comunitară: profesorul poate propune proiecte în echipă sau în parteneriat cu alte școli pe teme de cultură și civilizație antică.

6. Inteligența artificială ca facilitator al învățării (sub îndrumarea profesorului): AI le poate oferi elevilor explicații suplimentare, exemple, sinteze sau definiții pentru o mai bună înțelegere a temelor studiate, activitate ghidată de profesor.

7. Clasa inversată (Flipped Classroom): elevii accesează resurse digitale acasă (materiale video, prezentări privind un anumit aspect al civilizației, precum educația în lumea romană), iar la clasă se concentrează pe aplicare practică.

Prin valorificarea acestor contexte și medii de învățare, elevul este plasat în centrul procesului educațional, ca participant activ, nu doar receptor de informații, se formează nu doar competențe cognitive, ci și dimensiunea emoțională și spirituală a elevului.

D. Aspecte privind evaluarea

Evaluarea trebuie să reflecte atât formarea competențelor cognitive și spirituale, cât și capacitatea de aplicare a valorilor moral-religioase în viața personală și comunitară.

1. Relația organică de tipul predare-învățare-evaluare

În cadrul orelor de limbi clasice la liceele vocaționale, evaluarea este strâns legată atât de învățare, cât și de predare, constituind împreună un sistem coerent și dinamic. Evaluarea nu reprezintă o activitate separată, ci este un proces continuu, integrat în întregul parcurs educațional, care oferă feedback atât pentru elev, cât și pentru profesor. Pentru realizarea acesteia se va avea în vedere:

- adaptarea strategiilor de predare potrivite și ajustarea lor în funcție de nevoile identificate ca urmare a evaluărilor inițiale, de parcurs, finale;
- orientarea învățării către formarea de competențe reale, nu doar acumularea de cunoștințe prin memorare;
- motivarea elevului, prin recunoașterea progresului său și prin valorizarea reflecției personale;
- corelarea evaluării cu finalități educaționale.

2. Evaluarea ca mijloc de motivație și reglare

La liceu, evaluarea va accentua două funcții esențiale ale evaluării: funcția de reglare și funcția motivațională.

Funcția de reglare implică monitorizarea progresului fiecărui elev, analizarea feedbackului primit și ajustarea metodelor de predare în consecință.

Funcția motivațională urmărește stimularea și încurajarea fiecărui elev pentru a fi activ și a se implica în procesul de învățare.

3. Metodologia evaluării

a) Evaluare tradițională (sumativă și formativă), prin:

- teste scrise: cu itemi obiectivi (cu alegere dual, de tip pereche, cu alegere multiplă), semiobiectivi (cu răspuns scurt, de tip lacunar, întrebări structurate) și subiectivi (eseu structurat sau nestructurat);
- evaluări orale structurate (răspunsuri argumentate, eseuri);
- tema de lucru (în clasă sau acasă; individual sau în grup);
- întrebări și activități de consolidare la finalul unităților de învățare.

b) Metode moderne / alternative de evaluare

- portofoliul personal: colectare de fișe de lucru, rezumate, eseuri, caracterizări etc.;
- conversația catehetică (numită și examinatoare): prin întrebări care au drept scop reproducerea succesivă a celor învățate pentru constatarea nivelului la care se află cunoștințele elevului la un moment dat;
- proiectul tematic: individual sau în grup, pe teme relevante ce implică documentare și prezentare argumentată;
- autoevaluarea ghidată: elevii sunt invitați să evalueze propriile performanțe;
- observarea sistematică: pe baza unor fișe de observație se monitorizează participarea la ore și implicarea elevilor în discuții;
- studii de caz: evaluarea capacității elevului de a analiza critic anumite opere literare și de a formula propriile opinii.

c) Metode care valorifică competențele digitale și interdisciplinare

- proiecte realizate cu ajutorul tehnologiei: prezentări, materiale video, podcasturi tematice;
- portofolii digitale: organizarea materialelor pe platforme educaționale (ex. Google Classroom, Moodle).

4. Valorificarea progresului individual

În centrul procesului evaluativ rămâne progresul elevului, prin urmare se va urmări cum evoluează fiecare elev în parte, cum își însușește atât cunoștințele, cât și cum își dezvoltă competențele pentru viața reală.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Grad didactic/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
Bughirică Elena Iuliana	Lector universitar	Facultatea de Teologie Ortodoxă *Justinian Patriarhul* – București, Universitatea din București
Baraboi Diana	Profesor	Seminarul Teologic Ortodox *Nifon Mitropolitul*, București

RESPONSABILI/CONSULTANȚI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Zăbavă Mihaela	Consilier	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare	Responsabil CNCE
Pîslaru Cătălin	Inspector general	Ministerul Educației și Cercetării	Responsabil MEC
Bughirică Elena Iuliana	Lector universitar	Facultatea de Teologie Ortodoxă *Justinian Patriarhul* – București, Universitatea din București	Coordonator

RESPONSABILI/COORDONATORII/COLABORATORI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Beldiman Nicușor	Preot, Profesor universitar doctor, Consilier Patriarhal	Administrația Patriarhală, Facultatea de Teologie Ortodoxă *Justinian Patriarhul* – București, Universitatea din București	Coordonator - Patriarhia Română
Andrei Constantin	Preot, Inspector patriarhal	Administrația Patriarhală	Responsabil - Patriarhia Română

Anexa nr. 55

Programa școlară pentru disciplina

Spiritualitate și formare duhovnicească
Cultul Ortodox

Clasele a IX-a – a XII-a
Curriculum de specialitate (CS)
Filiera vocațională, profilul teologic, specializările:
Teologie Ortodoxă, Patrimoniu cultural,
Ghid turism religios şi Muzică bisericească

Învățământ liceal

- 2026 -

Anexa nr. 55
Programa școlară pentru disciplina *Spiritualitate și formare duhovnicească, Cultul Ortodox,* clasele a IX-a – a XII-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profilul teologic, specializările: Teologie Ortodoxă, Patrimoniu cultural, Ghid turism religios şi Muzică bisericească*

NOTĂ DE PREZENTARE

Prezenta programă școlară completează curriculumul pentru disciplina *Spiritualitate și formare duhovnicească*, cultul ortodox, cu aplicare pentru clasele din învățământul liceal, filiera vocațională, forma cu frecvență zi, începând cu anul școlar 2026-2027. Pentru această categorie de clase, conform planurilor-cadru pentru învățământul liceal, forma cu frecvență zi, aprobate ca anexe la OMEC nr. 4.350/2025, studiul disciplinei are următoarea alocare orară săptămânală, defalcată pe segmentul curriculum de specialitate (CS):

An de studiu	Clasa a IX-a	Clasa a X-a	Clasa a XI-a	Clasa a XII-a
Tip segment curricular	CS	CS	CS	CS
Nr. săptămânal de ore	1	1	1	1

Programa școlară se elaborează în concordanță cu:

- *Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023*;
- *Recomandările Consiliului Uniunii Europene* (2018) privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții;
- *Repere pentru proiectarea, actualizarea și evaluarea Curriculumului național. Cadrul de referință al Curriculumului național*, aprobat prin OME nr. 3.239/2021;
- *Profilul de formare al absolventului*, aprobat prin OME nr. 6.731/2023.

Aceste documente stabilesc cadrul de dezvoltare a competențelor-cheie și al profilului de formare al absolventului de liceu, competențe la a căror formare contribuie și disciplina *Spiritualitate și formare duhovnicească*.

Programa disciplinei *Spiritualitate și formare duhovnicească* este elaborată potrivit modelului de proiectare curriculară, centrat pe competențe. Construcția programei este realizată astfel încât să contribuie la dezvoltarea profilului de formare al elevului din ciclul liceal, care descrie așteptările exprimate față de elev la sfârșitul învățământului liceal, prin raportare la cerințele exprimate în *Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023*, precum și prin raportare la caracteristicile de dezvoltare ale elevilor.

Prin studierea disciplinei *Spiritualitate și formare duhovnicească*, absolventul de liceu își dezvoltă identitatea personală și conștiința de sine, fundamentate pe valori creștine și morale; demonstrează comportamente etice și responsabile**,** aplicabile în viața personală, socială și profesională; manifestă respect și disponibilitate pentru dialog constructiv; își consolidează cultura generală prin înțelegerea impactului spiritualității asupra civilizației și culturii universale; exersează capacitatea de reflecție critică și discernământ moral, esențiale pentru luarea deciziilor; se implică activ în comunitate, asumând valori de solidaritate, cooperare și responsabilitate civică.

Disciplina *Spiritualitate și formare duhovnicească* valorifică achizițiile formate în ciclurile primar și gimnazial, unde elevii au dobândit noțiuni de cultură religioasă, de morală și de raportare la valorile comunității. La liceu, accentul se mută de la acumularea de cunoștințe de bază la dezvoltarea competențelor de reflecție critică, discernământ moral și responsabilitate socială**.** Progresul vizează consolidarea unei identități personale asumate, pregătirea pentru viața adultă și integrarea valorilor spirituale în contexte sociale, culturale și profesionale mai complexe.

Este complementară cu disciplinele socio-umane prin perspectiva valorică și spirituală asupra omului și societății. Are caracter interdisciplinar, favorizând proiecte comune cu literatura, arta, științele sociale și educația civică.

Elemente de noutate pe care le aduce programa:

– formarea de competențe transversale (educația pentru cetățenie democratică, educația pentru viață, dezvoltare personală)

– actualizarea conținuturilor (corelarea competențelor și a temelor religioase cu provocările lumii contemporane: digitalizare, ecologie, drepturile omului, migrație, multiculturalitate, inteligența artificială)

– accentuarea valențelor interactive, comunitare și practice ale obiectului de studiu Spiritualitate și formare duhovnicească (implicare socială, voluntariat, utilizarea proiectelor interdisciplinare)

– deschiderea spre dialog (formarea competenței de dialog interconfesional și intercultural; prezentarea comparativă a valorilor comune ale diferitelor religii)

– vizarea formării caracterului și a autocunoașterii (dezvoltarea rezilienței, a inteligenței emoționale și spirituale; folosirea unor instrumente de reflecție personală - jurnal reflexiv, portofoliu spiritual)

– recomandarea unor strategii/metode de predare-învățare-evaluare noi, validate de teoria pedagogică și practica educațională

– sugerarea unor activități de învățare deschise și corelate cu situații concrete ale mediului educațional

Structura programei școlare de *Spiritualitate și formare duhovnicească* include, pe lângă nota de prezentare, următoarele elemente:

– competenţe generale;

– competenţe specifice asociate cu exemple de activități de învățare;

– domenii de conținut asociate cu conţinuturi ale învăţării;

– sugestii metodologice.

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte diverse.

Competențele generale se referă la achizițiile pe care elevul le dobândește la disciplina *Spiritualitate și formare duhovnicească* pe parcursul întregului ciclu liceal. Acestea au un dublu rol: pe de o parte, reflectă contribuția disciplinei la profilul de formare al absolventului și, implicit, la dezvoltarea competențelor-cheie; pe de altă parte, structurează disciplina în funcție de profilul de formare.

Competențele specifice derivă din competențele generale și reprezintă etape intermediare în dobândirea acestora, fiind formate pe parcursul unui an școlar. Ele sunt adaptate nivelului de dezvoltare al elevilor, ghidează evaluarea performanțelor acestora și oferă cadrul pentru organizarea demersului didactic. Ca etape ale formării competențelor generale, competențele specifice evidențiază progresia acestora de la un an de studiu la altul, contribuind treptat la dezvoltarea competenței generale. Derivarea lor presupune o diferențiere atentă a etapelor procesului de învățare, astfel încât, la finalul studiului disciplinei Spiritualitate și formare duhovnicească, elevii să fi dobândit competențele generale corespunzătoare.

Activitățile de învățare constituie contexte în care competențele specifice sunt dezvoltate, exersate și consolidate. Ele au rol orientativ pentru profesori, oferindu-le libertatea de a folosi exemplele propuse de programa școlară, de a le completa sau de a le înlocui, astfel încât să adapteze procesul didactic la realitățile concrete ale clasei. În acest mod, crearea parcursurilor de învățare individualizate și personalizate nu mai rămâne un simplu ideal, ci devine realizabilă prin metode și modalități concrete de aplicare.

Conținuturile învățării sunt organizate pe domenii și reprezintă achiziții de bază prin care se urmărește formarea competentelor elevilor. La nivelul fiecărei clase, programa prezintă o ofertă curriculară care include aspecte de învățătură creștină**,** dialogul interreligios și intercultural, formarea morală aplicată și implicarea responsabilă în viața comunitară.

Sugestiile metodologice oferă exemple de strategii didactice, repere pentru planificarea demersului didactic și elemente pentru evaluarea continuă. Acestea includ recomandări privind desfășurarea efectivă a procesului de predare-învățare-evaluare centrat pe formarea competențelor, exemple de strategii didactice care sprijină realizarea competențelor specifice, precum și propuneri de abordare interdisciplinară și integrată. În plus, acestea cuprind repere pentru evaluarea învățării, raportată la competențele urmărite, putând fi utilizate diverse forme, metode și instrumente de evaluare.

Cadrele didactice sunt încurajate să planifice activitatea didactică pe baza competențelor, să adapteze activitățile la context și să utilizeze metode variate de evaluare, cu accent pe progresul și dezvoltarea elevului.

Pentru a asigura un cadru coerent în predarea disciplinei *Spiritualitate și formare duhovnicească*, programa școlară propune un set de elemente comune pentru toate cultele din România: lista competențelor generale, o parte dintre competențele specifice, o serie de exemple de activități de învățare și partea generală a sugestiilor metodologice. Listele de competențe specifice și de conținuturi permit orientarea către teme relevante pentru fiecare dintre acestea.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

C.G.1	**Identificarea fundamentelor biblice, patristice și liturgice ale vieții duhovnicești ortodoxe**
C.G.2	**Însușirea practicilor duhovnicești prin evaluarea experienței spirituale personale**
C.G.3	**Aprecierea importanței valorii modelelor de viață duhovnicească (sfinți, părinți, martiri) pentru viața contemporană**
C.G.4	**Aplicarea cunoștințelor din domeniul spiritualității ortodoxe în viața personală și a comunității, în context misionar, pastoral și liturgic**

CLASA a IX-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G. 1 – Identificarea fundamentelor biblice, patristice și liturgice ale vieții duhovnicești ortodoxe

IX. CS.1.1. Definirea termenilor de bază: spiritual, spiritualitate, duhovnicesc, duhovnicie
- realizarea unui glosar personal ilustrat, în care fiecare termen este explicat și însoțit de un simbol, o imagine sau un citat relevant - crearea unui afiș tematic în echipă, care prezintă vizual și textual diferențele și legăturile dintre termenii „spiritual” și „duhovnicesc”, „asceză” și „mistică” etc. - rezolvarea unui rebus sau quiz digital cu definiții și aplicații ale termenilor studiați - scrierea unei reflecții personale în care elevul alege unul dintre termeni și explică ce înseamnă pentru el în viața de zi cu zi
IX. CS.1.2. Explicarea obiectivelor formării duhovnicești și a rolului acesteia în viața Bisericii
- realizarea unei hărți mentale în echipă, pornind de la întrebarea „De ce avem nevoie de formare duhovnicească?” - scrierea unei scrisori imaginare către un prieten care nu înțelege rolul formării duhovnicești, explicându-i cu exemple clare - vizionarea unui scurt material video despre activități duhovnicești în parohie, urmată de o discuție ghidată - crearea unui colaj tematic (imagini, cuvinte-cheie, citate) care exprimă scopurile formării duhovnicești în viața tinerilor - participarea la o dezbatere cu tema „Este formarea duhovnicească relevantă în societatea de azi?”, cu argumente pro și contra - redactarea unui paragraf argumentativ despre cum contribuie formarea duhovnicească la întărirea comunității bisericești
IX. CS.1.3. Analiza influenței factorilor educaționali (familie, școală, Biserică, mediul digital) asupra formării duhovnicești
- clasificarea factorilor educației religioase într-o diagramă Venn, evidențiind zonele de influență comună - realizarea unui interviu cu un duhovnic, preot sau profesor de Spiritualitate și formare duhovnicească despre rolul Bisericii în educația religioasă și redactarea unui rezumat comparativ cu influența familiei, școlii și mediului digital - crearea unei prezentări digitale sau video despre impactul mediului online asupra vieții spirituale a adolescenților. - redactarea unui eseu argumentativ despre rolul familiei în formarea duhovnicească, pornind de la exemple personale sau din comunitate - realizarea unui jurnal de reflecție pe o săptămână, în care elevii notează momentele în care au fost influențați spiritual de familie, școală, Biserică sau mediul digital

C.G. 2 – Utilizarea terminologiei spiritualității ortodoxe în exprimarea și reflectarea experienței duhovnicești personale și comunitare

IX. CS.2.1. Exersarea terminologiei spiritualității ortodoxe prin redactarea unor texte scurte
- scrierea unui paragraf despre credință folosind termeni teologici - rescrierea unui text simplu într-un limbaj teologic corect

- elaborarea unui mini-dicționar ilustrat de termeni duhovnicești - susținerea unei prezentări de trei minute pe tema „Importanța rugăciunii” - exersarea exprimării orale în perechi utilizând vocabular teologic - dezbatere în clasă despre „Omul duhovnicesc de azi”
IX. CS.2.2. Aplicarea vocabularului teologic în explicarea formelor de viață duhovnicească.
- completarea unui tabel comparativ cu tipurile de viață duhovnicească, folosind termeni teologici specifici - redactarea unei fișe de autoevaluare în care elevul reflectează asupra propriei vieți spirituale, utilizând vocabularul duhovnicesc - prezentarea orală a caracteristicilor unui tip de viață duhovnicească ales, cu utilizarea corectă a termenilor teologici - crearea unui mini-ghid ilustrat cu formele de viață duhovnicească, destinat unui public tânăr, cu explicații accesibile și vocabular adecvat - participarea la un joc de asociere între termeni teologici și formele de viață spirituală corespunzătoare
IX. CS.2.3. Descrierea unei experiențe duhovnicești personale sau comunitare, folosind terminologia spiritualității ortodoxe
- redactarea unei scurte narațiuni personale despre un moment de rugăciune, participare liturgică sau pelerinaj, cu utilizarea termenilor duhovnicești adecvați - prezentarea orală a unei experiențe spirituale trăite în familie, școală sau Biserică, cu accent pe vocabularul specific - crearea unui jurnal spiritual pe parcursul unei săptămâni, în care elevii notează trăiri duhovnicești și le exprimă cu ajutorul limbajului teologic - ilustrarea grafică (colaj, afiș, hartă conceptuală) a unei experiențe comunitare (ex. catehеză, tabără religioasă), însoțită de explicații scrise cu terminologie duhovnicească - participarea la un cerc de discuții în care elevii împărtășesc experiențe duhovnicești și le descriu cu ajutorul termenilor învățați

C.G. 3 – Aprecierea valorii modelelor de viață duhovnicească pentru viața contemporană

IX. CS.3.1. Identificarea conexiunilor dintre spiritualitate și celelalte discipline teologice, în vederea valorizării modelelor duhovnicești
- realizarea unui tabel comparativ în care elevii corelează concepte din spiritualitate cu cele din dogmatică, morală, liturgică și studii biblice - prezentarea orală a unui model duhovnicesc (ex. Sf. Ioan Gură de Aur, Sf. Siluan Athonitul), evidențiind influența teologiei asupra vieții sale spirituale - redactarea unui eseu argumentativ despre cum se reflectă spiritualitatea ortodoxă în etica creștină și în practica liturgică - participarea la un atelier tematic în care elevii discută despre complementaritatea dintre spiritualitate și celelalte discipline teologice în formarea unei vieți duhovnicești autentice
IX. CS.3.2. Identificarea modelelor de viață duhovnicească în textele biblice, patristice și teologice, relevante pentru lumea contemporană
- selectarea și comentarea unui fragment biblic care ilustrează un model de viață duhovnicească (ex. viața de rugăciune, ascultarea, slujirea) - realizarea unei fișe de lectură pentru un text patristic cu evidențierea trăsăturilor duhovnicești - crearea unui poster sau colaj care prezintă vizual un model spiritual identificat într-un text teologic, cu aplicabilitate în viața tinerilor - prezentarea orală a unui model de viață duhovnicească dintr-un text studiat, cu accent pe relevanța sa pentru lumea contemporană - scrierea unei reflecții personale despre cum poate fi urmat un model duhovnicesc astăzi, pornind de la un text biblic sau patristic - organizarea unui atelier tematic în care elevii compară modele duhovnicești din diferite epoci și discută aplicabilitatea lor în prezent
IX. CS.3.3. Reflectarea asupra provocărilor actuale pentru formarea duhovnicească, în raport cu modelele spirituale și influențele mediului cultural, tehnic și digital
- redactarea unui eseu personal despre o provocare contemporană (ex. dependența digitală, superficialitatea relațiilor) și impactul ei asupra vieții duhovnicești - crearea unui poster tematic care ilustrează tensiunea dintre modelele spirituale tradiționale și influențele culturii moderne

- vizionarea unui material video despre spiritualitate în era digitală, urmată de o dezbatere în clasă pe tema „Este posibilă formarea duhovnicească autentică în lumea virtuală?” - realizarea unui sondaj în clasă privind obiceiurile spirituale ale tinerilor și analizarea rezultatelor în raport cu modelele morale promovate în familie, școală și Biserică - scrierea unei reflecții în jurnalul spiritual despre modul în care elevul se raportează la modelele morale ortodoxe pentru a-și păstra echilibrul duhovnicesc în fața influențelor culturale și tehnologice - organizarea unui atelier de idei în care elevii identifică provocări actuale și propun soluții inspirate din modele morale ortodoxe pentru întărirea formării duhovnicești în mediul digital și social contemporan

C.G. 4 – Aplicarea cunoștințelor din domeniul spiritualității ortodoxe în viața personală şi a comunității, în context misionar, pastoral şi liturgic

IX. CS.4.1. Elaborarea unui program duhovnicesc adaptat nevoilor personale sau comunitare.
- crearea unui plan săptămânal de activități duhovnicești personale (rugăciune, lectură biblică, participare liturgică), adaptat programului elevului - proiectarea unui program duhovnicesc pentru un grup de tineri din parohie, cu activități diverse (catehеză, voluntariat, pelerinaj) - realizarea unui calendar duhovnicesc lunar, cu repere liturgice și propuneri de exerciții spirituale zilnice - prezentarea în echipă a unui program duhovnicesc pentru o categorie specifică (copii, adolescenți, vârstnici), cu justificarea alegerii activităților - redactarea unei propuneri de program spiritual pentru o perioadă liturgică (ex. Postul Mare), cu accent pe nevoile comunității locale
IX. CS.4.2 Redactarea unui material duhovnicesc cu fundament biblic și patristic
– redactarea unei fișe cu opinia sfinților părinți din Filocalia 1 despre curățirea de patimi – conceperea, în echipă, a unei articol despre rugăciune cu citate biblice ca argument – completarea unei meditații neterminate cu resurse patristice – redactarea unui eseu duhovnicesc despre grija față de suflet şi faţă de creație, pornind de la texte biblice și patristice, cu accent pe valorile morale – crearea unui afiș digital care promovează un model de viață duhovnicească responsabil față de semeni şi faţă de mediu, folosind aplicații de design grafic – scrierea unei meditații personale inspirate dintr-un text biblic, în format digital, cu posibilitatea publicării pe blogul clasei sau într-un buletin parohial – prezentarea orală a unui fragment patristic ales, urmată de redactarea unei reflecții scrise despre aplicabilitatea lui în viața tinerilor de azi – realizarea unei broșuri tipărite sau digitale cu citate biblice și patristice pe tema iubirii aproapelui, adresată comunității locale – compunerea unui mesaj duhovnicesc pentru o campanie de conștientizare de nevoia rugăciunii pentru semeni, inspirat din Filocalie
IX. CS.4.3. Susținerea unei meditații duhovnicești în fața unui public, cu adaptare la contextul liturgic sau comunitar
- pregătirea și susținerea unei meditații duhovnicești în cadrul unei ore de *Spiritualitate și formare duhovnicească*, cerc biblic sau activitate parohială, adaptată temei liturgice sau nevoilor comunității - realizarea unei înregistrări video a meditației, urmată de prezentarea acesteia în clasă sau online, cu solicitarea de feedback scris sau oral din partea colegilor și profesorului - participarea la o activitate comunitară (ex. întâlnire de tineret, catehеză) în care elevul susține o meditație și colectează impresii printr-un chestionar simplu - crearea unui formular digital de feedback (ex. Google Forms) prin care publicul își exprimă reacțiile și sugestiile privind conținutul și forma meditației - organizarea unei sesiuni de reflecție post-prezentare, în care elevul analizează comentariile primite și propune îmbunătățiri pentru viitoare intervenții duhovnicești - scrierea unui jurnal de experiență în care elevul descrie procesul de pregătire, emoțiile trăite în timpul susținerii și concluziile desprinse din feedbackul comunitar

CLASA a IX-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
I. Fundamente biblice ale vieții duhovnicești	1.1. Cuvântul lui Dumnezeu ca temelie a vieții creștine 1.2. Învățăturile fundamentale ale Mântuitorului privind viața duhovnicească 1.3. Modele biblice și patristice pentru viața duhovnicească
II. Introducere în spiritualitatea ortodoxă	2.1. Definirea spiritualității ortodoxe 2.2. Ținta și etapele vieții duhovnicești 2.3. Elemente constitutive: rugăciunea, postul, virtuțile, viața duhovnicească
III. Rugăciunea – respirația sufletului	3.1. Forme de rugăciune: particulară și comunitară 3.2. Rugăciunea în familie și în Biserică 3.3. Rugăciunea lui Iisus
IV. Formarea caracterului creștin	4.1. Virtuțile teologice (credința, nădejdea și dragostea) 4.2. Conștiința morală și libertatea omului 4.3. Atitudini duhovnicești în viața de zi cu zi

CLASA a X-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G. 1 – Identificarea fundamentelor biblice, patristice și liturgice ale vieții duhovnicești ortodoxe

X. CS.1.1. Analizarea fundamentelor biblice și patristice ale vieții spirituale creștine
- studierea textelor biblice referitoare la Botez, Pocăință și Euharistie - realizarea unui tabel sinoptic cu semnificațiile duhovnicești ale fiecărei Taine - lecturarea unor texte patristice (Sf. Chiril al Ierusalimului, Sf. Ioan Gură de Aur) despre Taina Euharistiei, urmată de o discuție ghidată - elaborarea unui eseu argumentativ: „De ce nu poate exista viață duhovnicească autentică fără viață sacramentală?”
X. CS.1.2.Interpretarea sensului duhovnicesc, liturgic și simbolic al participării la Sfintele Taine.
- realizarea unei hărți mentale în echipă, pornind de la întrebarea „De ce trebuie să participăm la slujbele bisericești?” - observarea atentă a unei slujbe (Botez, Spovedanie, Euharistie) și completarea unei fișe de analiză a simbolurilor și rugăciunilor - realizarea unui afiș tematic: „De la apă la lumină – simbolurile Botezului” - crearea unui colaj tematic (imagini, cuvinte-cheie, citate) care exprimă foloasele duhovnicești ale prezenței active în viața liturgică a Bisericii - crearea unei prezentări multimedia: „Sfânta Euharistie – inima vieții Bisericii”
X. CS.1.3. Evaluarea rolului Sfintelor Taine ca izvor de sfințenie și unitate în viața Bisericii
- dezbatere în echipe: „Ce înseamnă să trăim din harul primit în Taine?” - realizarea unui interviu cu un duhovnic, preot sau profesor de *Spiritualitate și formare duhovnicească* despre rolul Sfintelor Taine în creșterea duhovnicească și integrarea în comunitatea bisericească - jurnal de reflecție personală: „Cum simt lucrarea lui Dumnezeu prin participarea la slujbe?” - proiect de sinteză: realizarea unei broșuri digitale despre cele trei Sfinte Taine studiate, destinată catehezelor pentru tineri

C.G. 2 – Utilizarea terminologiei spiritualității ortodoxe în exprimarea și reflectarea experienței duhovnicești personale și comunitare

X. CS.2.1. Analizarea sensului ascezei și al luptei duhovnicești în viața creștinului
- studierea textelor filocalice despre lupta cu patimile și identificarea etapelor luptei interioare - rescrierea unui text despre războiul duhovnicesc folosind un limbaj actual, dar și teologic corect - realizarea unui jurnal de auto-observare: „Cum reacționez în fața ispitelor zilnice?” - organizarea unei dezbateri cu titlul: „Asceza – libertate sau constrângere?”
X. CS.2.2. Aplicarea discernământului duhovnicesc în raport cu patimile și virtuțile
- crearea unui tabel comparativ: „Patimi și virtuți opuse – lupta interioară” - redactarea unei fișe de autoevaluare în care elevul reflectează asupra prezenței patimilor și a virtuților în propria viață spirituală - exercițiu reflexiv: alegerea unei virtuți personale de cultivat timp de o săptămână și notarea progresului - studiu de caz: analiza unei situații din viața cotidiană (ex. dependența digitală) din perspectivă duhovnicească - crearea unui mini-ghid ilustrat despre războiul duhovnicesc
X. CS.2.3. Elaborarea unui plan personal de post și rugăciune ca exercițiu al libertății interioare
- redactarea unui plan săptămânal de postire și rugăciune adaptat vârstei - realizarea unei postări digitale educative: „Postul – exercițiu al iubirii și al libertății” - împărtășirea unei reflecții orale: „Cum pot transforma postul într-o ocazie de slujire?” - participarea la un cerc de discuții în care elevii împărtășesc experiențe duhovnicești legate de post și asceză și foloasele trupești și sufletești ale acestor lucrări duhovnicești

C.G. 3 – Aprecierea valorii modelelor de viață duhovnicească pentru viața contemporană

X. CS.3.1. Analizarea vieților sfinților ca expresie a desăvârșirii prin har și luptă duhovnicească
- citirea unui text hagiografic (ex. Sf. Antonie cel Mare, Sf. Maria Egipteanca) și identificarea elementelor de asceză și comuniune cu Dumnezeu - crearea unei fișe de lectură cu reflecții personale: „Ce virtute mă inspiră din viața acestui sfânt?” - prezentarea orală a unui model duhovnicesc, evidențiind actualitatea experiențelor de viață ale sfântului pentru zilele noastre - exercițiu de comparație: sfinți din primele veacuri și sfinți contemporani
X. CS.3.2. Valorificarea exemplului sfinților români ca luminători ai neamului și mărturisitori ai credinței
- selectarea și comentarea unui fragment biblic care ilustrează un mod de viață întru sfințenie - realizarea unui portofoliu digital cu icoane, citate și texte despre sfinții români - proiect în echipă: „Traseu duhovnicesc – pelerinaj virtual la mănăstirile sfinților români” - realizarea unei fișe de lectură pentru un text aparținând unui sfânt român - redactarea unei meditații: „Ce înseamnă sfințenia în spațiul românesc?” - prezentarea orală a unui model de viață duhovnicească din spațiul românesc, cu accent pe relevanța sa pentru lumea contemporană
X. CS.3.3. Evaluarea importanței cultului sfinților pentru viața comunității creștine - realizarea unui interviu cu un preot despre cinstirea sfinților și rolul lor în viața liturgică - organizarea unei expoziții tematice: „Împrietenirea cu sfinții” - elaborarea unui text catehetic pentru copii despre patronul spiritual al parohiei sau al școlii - scrierea unei reflecții în jurnalul spiritual despre modul în care elevul se raportează la modelele morale ortodoxe pentru a-și păstra echilibrul duhovnicesc în fața influențelor ideologice contemporane - organizarea unui atelier de idei în care elevii identifică provocări actuale pentru comunitatea bisericească și propun soluții inspirate din modele de viață oferite de sfinți

C.G. 4 – Aplicarea cunoștințelor din domeniul spiritualității ortodoxe în viața personală şi a comunității, în context misionar, pastoral si liturgic

X. CS.4.1. Analizarea rolului parohiei ca spațiu de formare și comuniune duhovnicească
- observarea activităților parohiale și identificarea formelor de implicare a tinerilor - realizarea unui interviu cu preotul paroh sau cu un tânăr voluntar despre experiența de slujire - redactarea unui raport: „Parohia mea – locul unde cresc în credință”
X. CS.4.2 Implicarea într-o activitate comunitară cu valoare spirituală
- planificarea unei acțiuni caritabile sau ecologice ca formă de viață duhovnicească activă - organizarea unei „seri duhovnicești” pentru colegi, cu temă aleasă și moment de rugăciune

- realizarea unui vlog sau reportaj despre rolul tinerilor în viața comunității
X. CS.4.3. Crearea unor materiale duhovnicești care promovează comuniunea și prietenia creștină
- scrierea unei meditații: „Prietenia – dar și responsabilitate duhovnicească” - realizarea unui afiș digital cu citate patristice despre iubirea frățească - proiect multimedia de echipă: „Familia Bisericii – icoană a comuniunii de iubire”

CLASA a X-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
I. Viața sacramentală – izvor de sfințenie	1.1. Taina Botezului – nașterea la o nouă viață în Hristos 1.2. Taina Pocăinței – curățire și reînnoire spirituală 1.3. Sfânta Euharistie – hrana vieţii duhovniceşti
II. Asceza și lupta duhovnicească	2.1. Sensul ascezei în spiritualitatea ortodoxă 2.2. Patimile și lupta cu ele 2.3. Virtuțile creștine în scrierile Sfinților Părinți 2.4. Postul – formă de asceză, înfrânare, întărire a voinței, semn al pocăinței, act cultic și filantropic
III. Sfinții – modele de viață duhovnicească	3.1. Viețile sfinților ca surse de inspirație, călăuze și sprijin în viața duhovnicească 3.2. Sfinții români – luminători ai neamului 3.3. Cultul sfinților - împrietenirea cu sfinții și cinstirea lor
IV. Comunitatea și viața duhovnicească	4.1. Parohia ca spațiu de formare duhovnicească 4.2. „Familia Bisericii” - anticipare a comuniunii de iubire din Rai 4.3. Prietenia și comuniunea creștină

CLASA a XI-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G.1 – Identificarea fundamentelor biblice, patristice și liturgice ale vieții duhovnicești ortodoxe

XI. CS.1.1. Analizarea învățăturilor biblice și filocalice despre curățirea, iluminarea și unirea cu Dumnezeu
- lecturarea selectivă din Filocalie (Sfântul Isaac Sirul, Evagrie Ponticul, Sfântul Maxim Mărturisitorul) și identificarea etapelor vieții duhovnicești - crearea unei hărți conceptuale: „Drumul sufletului spre Dumnezeu” - elaborarea unui eseu: „Cum se trăiește Filocalia în lumea de azi?” - dezbatere ghidată: „Este posibilă o viață filocalică într-un mediu secularizat?”
XI. CS.1.2. Interpretarea semnificației rugăciunii minții și a inimii în lumina tradiției ortodoxe
- analizarea unui text filocalic despre rugăciunea inimii (Sfântul Grigorie Palama) - exercițiu reflexiv: menținerea unei forme scurte de rugăciune timp de o săptămână și notarea efectelor interioare - realizarea unui podcast de grup: „Tăcerea și prezența – despre rugăciunea lăuntrică”
XI. CS.1.3. Evaluarea conceptului de nepsis (trezvie duhovnicească) ca atitudine permanentă de discernământ spiritual
- redactarea unui articol digital: „Trezvia – atenția inimii în era digitală” - studiu de caz: identificarea ispitelor subtile în viața tinerilor și aplicarea principiului neptic - realizarea unui poster educativ despre exercițiile trezviei: rugăciune, atenție, discernământ

C.G.2 – Utilizarea terminologiei spiritualității ortodoxe în exprimarea și reflectarea experienței duhovnicești personale și comunitare

XI. CS.2.1. Analizarea raportului dintre credință, gândire, simțire și faptă în viața creștinului
- studiu de caz: viața unui sfânt în care se reflectă armonia gândirii, simțirii și lucrării - elaborarea unui jurnal de reflecție: „Unde se întâlnesc inima și mintea mea în credință?” - discutarea în perechi a temei cu titlul: „Ce înseamnă să crezi cu toată ființa ta?”
XI. CS.2.2. Evaluarea faptelor milosteniei trupești și sufletești ca expresie a iubirii active
- organizarea unei activități filantropice și realizarea unui raport de experiență spirituală - crearea unei broșuri digitale: „Milostenia ca lucrare de taină” - analizarea textului biblic din Evanghelia după Matei 25, 31–46 cu privire la judecata faptelor iubirii - crearea unui ghid al filantropului creștin de azi
XI. CS.2.3. Implementarea unui proiect de voluntariat sau filantropie în comunitate
- realizarea unui proiect în echipă: planificarea unei campanii parohiale (ex. colectă, vizită la azil, sprijin educațional) - reflectarea post-proiect: „Cum am descoperit chipul lui Hristos în aproapele meu?” - prezentarea video sau digitală a rezultatului și impactului activității și postarea ei în mediul digital

C.G.3 – Aprecierea valorii modelelor de viață duhovnicească pentru viața contemporană

XI. CS.3.1. Analizarea relației duhovnic–ucenic în Tradiția ortodoxă și în experiența personală a credinciosului
- studierea unor texte patristice despre ascultare (Sfântul Ioan Scărarul, Sfântul Siluan Athonitul) - realizarea unei diagrame comparative: „Duhovnic și psiholog – două roluri diferite” - organizarea unei dezbateri cu titlul: „Poate exista viață duhovnicească fără povățuire spirituală?”
XI. CS.3.2. Evaluarea rolului ascultării și discernământului în procesul maturizării spirituale
- selectarea și comentarea unui fragment biblic care ilustrează importanța ascultării și a călăuzirii duhovnicești - redactarea unei reflecții personale: „Când am învățat să ascult cu inima?” - studiu de caz: exemple de ascultare autentică în viața sfinților - exercițiu de rol: simularea unei discuții duhovnicești (ucenic – părinte duhovnicesc)
XI. CS.3.3. Crearea unui portret spiritual al paternității duhovnicești în Tradiția Bisericii
- realizarea unui interviu cu un duhovnic despre îndrumarea duhovnicească - elaborarea unei prezentări multimedia: „Părintele duhovnicesc – chip al iubirii și înțelepciunii” - scrierea unui text narativ inspirat dintr-o întâlnire reală sau imaginară cu un duhovnic - compunerea unei meditații: „Ce am primit de la povățuitorii mei spirituali”

C.G.4 – Aplicarea cunoștințelor din domeniul spiritualității ortodoxe în viața personală si a comunității, în context misionar, pastoral si liturgic

XI. CS.4.1. Analizarea semnificației timpului liturgic și a sărbătorilor ca itinerar spiritual spre mântuire
- realizarea unei cronologii liturgice: principalele sărbători împărătești și sensul lor duhovnicesc - prezentare digitală: „Anul bisericesc – un drum cu Hristos prin timp” - eseu reflexiv: „Cum trăiesc sărbătorile în lumina credinței?”
XI. CS.4.2. Evaluarea posturilor și a practicilor liturgice ca experiențe de reînnoire și comuniune
- observarea participării la o slujbă de post și analiza mesajului duhovnicesc - discuție ghidată: „Ce înseamnă a posti cu bucurie?” - realizarea unei campanii digitale: „Postul – vindecare, nu dietă”
XI. CS.4.3. Crearea unui material duhovnicesc care să valorifice spiritualitatea timpului liturgic
- redactarea unei meditații pentru o sărbătoare bisericească - realizarea unui buletin parohial cu texte și reflecții ale elevilor - crearea unui mini-documentar: „Călătoria sufletului prin anul liturgic”

CLASA a XI-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
I. Dimensiunea filocalică a spiritualității ortodoxe	1.1. Ce este Filocalia? 1.2. Rugăciunea minții și a inimii 1.3. Nepsis – trezvia duhovnicească

Domenii de conținut	Conținuturi
II. Mărturisirea credinței prin fapte	2.1. Trinomul gândire-simțire-lucrare - viața duhovnicească oglindită în fapte 2.2. Faptele milosteniei trupești și sufletești 2.3. Filantropie și voluntariat în viața tinerilor
III. Duhovnic și ucenic	3.1. Rolul duhovnicului în viața spirituală 3.2. Ascultarea și discernământul 3.3. Paternitatea duhovnicească la Sfinții Părinți - povățuire și terapie spirituală
IV. Spiritualitatea sărbătorilor și a timpului liturgic	4.1. Posturile și sensul lor duhovnicesc 4.2. Sărbătorile împărătești și asumarea lor duhovnicească 4.3. Viața liturgică - o călătorie spirituală cu Hristos

CLASA a XII-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G.1 – Identificarea fundamentelor biblice, patristice și liturgice ale vieții duhovnicești ortodoxe

XII. CS.1.1. Analizarea conceptului de îndumnezeire (theosis) în Sfânta Scriptură și în scrierile patristice
- lecturarea comparată a textelor biblice (2 Petru 1,4; Ioan 17,21) și a fragmentelor patristice (Sfântul Atanasie, Sfântul Grigorie Palama) - realizarea unei hărți conceptuale: „Drumul omului spre îndumnezeire” - organizarea unei dezbateri cu titlul: „Poate omul modern să aspire la îndumnezeire?” - elaborarea unui eseu teologic-reflexiv: „Cum se realizează unirea cu Dumnezeu în viața de zi cu zi?”
XII. CS.1.2. Evaluarea sinergiei dintre harul divin și libertatea umană în procesul desăvârșirii
- realizarea unui studiu de caz: analiza vieții unui sfânt care a îmbinat lucrarea divină cu lupta personală - organizarea unui dialog socratic: „Unde se întâlnesc voința mea și voia lui Dumnezeu?” - realizarea unei prezentări multimedia: „Harul și libertatea – cele două aripi ale sfințeniei”
XII. CS.1.3. Crearea unei sinteze personale despre roadele Duhului Sfânt în viața omului
- identificarea și descrierea prezenței roadelor Duhului în propria viață (jurnal spiritual) - organizarea unui colaj tematic sau afiș digital: „Chipul Duhului în om” - redactarea unei meditații inspirate de Galateni 5, 22-23

C.G.2 – Utilizarea terminologiei spiritualității ortodoxe în exprimarea și reflectarea experienței duhovnicești personale și comunitare

XII. CS.2.1. Analizarea provocărilor contemporane din perspectiva spiritualității ortodoxe
- realizarea unui studiu de caz: impactul tehnologiei asupra vieții interioare și propunerea unor soluții duhovnicești - organizarea unei dezbateri cu titlul: „Este posibilă liniștea în lumea zgomotului digital?” - realizarea unui eseu argumentativ: „Individualismul – piedică în calea comuniunii creștine”
XII. CS.2.2. Evaluarea discernământului duhovnicesc ca răspuns la crizele morale contemporane
- analizarea unei știri sociale sau etice din presă în cheie teologică - redactarea unei reflecții: „Cum pot fi martor al adevărului fără a judeca?” - crearea unui ghid de comportament creștin în mediul online
XII. CS.2.3. Crearea unui plan personal de creștere duhovnicească și echilibru interior
- elaborarea unui portofoliu spiritual: obiective, practici, reflecții - prezentarea unui proiect personal: „Cum pot aduce mai multă lumină în jurul meu?” - redactarea unei scrisori către sinele interior despre lupta cu ispitele moderne (exercițiu de meditație)

C.G.3 – Aprecierea valorii modelelor de viață duhovnicească pentru viața contemporană

XII. CS.3.1. Analizarea principiilor vieții monahale ca modele de echilibru spiritual pentru viața laică
- studierea fragmentelor din Pateric și extragerea principiilor esențiale (ascultare, rugăciune, simplitate) - realizarea unui eseu comparativ: „Monahul și tânărul – chemări diferite, același ideal”

- vizitarea unei mănăstiri și redactarea unui jurnal de impresii spirituale
XII. CS.3.2. Evaluarea aplicabilității valorilor monahale în viața cotidiană a tinerilor
- organizarea unui atelier de reflecție: „Ce înseamnă fecioria inimii în lumea de azi?” - discuție ghidată: „Ascultarea ca libertate, nu ca o constrângere” - elaborarea unui proiect vizual, afiș sau clip tematic: „Ce pot învăța de la monahi”
XII. CS.3.3. Crearea unui material catehetic despre viața duhovnicească inspirată de spiritualitatea monahală
- elaborarea unui podcast, broșuri sau articol digital despre o virtute monahală - redactarea unei povestiri morale inspirate dintr-o întâmplare reală trăită în pelerinaj - prezentarea orală: „Rugăciunea neîncetată – o inimă care respiră prin Hristos”

C.G.4 – Aplicarea cunoștințelor din domeniul spiritualității ortodoxe în viața personală şi a comunității, în context misionar, pastoral şi liturgic

XII. CS.4.1. Analizarea modului de trăire și mărturisire a credinței în societatea actuală
- realizarea unui interviu cu un preot misionar sau tânăr implicat în activități sociale - elaborarea unui studiu de caz: „Cum putem mărturisi credința la școală, în online și în comunitate” - realizarea unei mese rotunde: „Tinerii – ambasadori ai lui Hristos în lume”
XII. CS.4.2 Evaluarea modelului martirilor și mărturisitorilor ca inspirație pentru generația actuală
- lecturarea unor texte despre martirii din secolul al XX-lea (ex. Valeriu Gafencu, Ioan Ianolide) - realizarea unei fișe de sinteză: „Curajul mărturisirii – de la temniță la libertatea interioară” - film educativ sau prezentare: „Mărturisirea ca formă de iubire”
XII. CS.4.3. Crearea unui proiect de mărturisire creștină adaptat mediului actual
- proiect de echipă: campanie de promovare a valorilor creștine pe rețele sociale - crearea unui film scurt sau a unui blog spiritual cu reflecții personale - organizarea unei conferințe școlare: „Credința tinerilor – o lumină în cetate”

CLASA a XII-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
I. Desăvârșirea creștină	1.1. Scopul vieții duhovnicești: îndumnezeirea (theosis) 1.2. Sinergia dintre harul divin și libertatea umană 1.3. Roadele Duhului Sfânt în viața omului
II. Provocările contemporane și răspunsul duhovnicesc	2.1. Individualismul și comunitatea eclezială 2.2. Tehnologia și liniștea interioară 2.3. Crizele morale și odihna credinței
III. Spiritualitatea monahală și inspirația pentru viața laică	3.1. Principii ale vieții monahale: fecioria, sărăcia, ascultarea 3.2. Rugăciunea de obște și rugăciunea neîncetată 3.3. Ce poate învăța tânărul de la monahi
IV. Misiune și mărturisire creștină	4.1. Cum să trăim credința în societatea actuală 4.2. Tinerii ca mărturisitori ai lui Hristos 4.3. Modelul martirilor și al mărturisitorilor contemporani

SUGESTII METODOLOGICE

Abordarea didactică

Sugestiile metodologice oferă repere esențiale pentru proiectarea, organizarea și desfășurarea eficientă a activităților de predare-învățare-evaluare în cadrul orelor de *Spiritualitate și formare duhovnicească* la școlile vocaționale teologice. Acestea vizează sprijinirea cadrului didactic în personalizarea demersului educațional, prin integrarea unor metode didactice moderne, interactive și adaptate la profilul generației actuale de elevi, inclusiv prin dezvoltarea competențelor digitale.

Programa școlară actuală pentru disciplina *Spiritualitate și formare duhovnicească* promovează o învățare centrată pe elev, care accentuează implicarea activă a elevului în procesul de învățare, contextualizarea conținuturilor

religioase în realități de viață concrete, dimensiunea socială a învățării – cooperare, colaborare, empatie, responsabilizarea elevilor în raport cu propria dezvoltare morală, spirituală și dezvoltarea competențelor digitale și media, esențiale pentru învățarea în secolul al XXI-lea.

Metode de predare-învățare tradiționale recomandate

- Expunerea interactivă – pentru prezentarea cadrului cronologic și conceptual.
- Lectura explicativă și interpretarea textului biblic – facilitează învățarea la această disciplină, cu accent pe înțelegerea termenilor specifici, semnificația morală și aplicabilitatea în viața cotidiană, fundamentată biblic.
- Eseul argumentativ – elevii exersează exprimarea opiniilor și formularea de argumente coerente cu privire la diferite evenimente din viața cotidiană sau la teme mai complexe precum: „Este credința compatibilă cu știința?”, „Ce înseamnă libertatea religioasă în societatea de azi?”
- Studiul de caz – analiza unor evenimente precum Sinoadele ecumenice, Marea Schismă, Reforma.
- Învățarea prin descoperire – explorarea izvoarelor istorice și a textelor patristice.
- Lectura comparativă – dezvoltă spiritul analitic și interconectarea cunoștințelor, prin compararea unor texte religioase cu texte literare sau filosofice pe teme comune (ex. iubirea, suferința, mântuirea).
- Dezbateri și mese rotunde – pentru dezvoltarea gândirii critice și a capacității de argumentare.
- Metode vizuale și digitale – utilizarea de hărți, cronologii, linii ale timpului, platforme educaționale digitale.
- Portofoliul și jurnalul reflexiv – pentru integrarea dimensiunii morale și interculturale.

Metode care sprijină dezvoltarea de competențe digitale

Predarea disciplinei *Spiritualitate și formare duhovnicească* trebuie să se racordeze la realitatea digitală a elevilor, oferindu-le un cadru în care să-și dezvolte atât gândirea morală, cât și competențele digitale. Iată câteva metode recomandate:

- WebQuest religios – elevii investighează teme (ex. „Simbolurile religioase în arta europeană”) folosind surse online credibile. Rezultatul poate fi prezentat sub formă de infografice, prezentări sau postere digitale.
- Crearea de conținut digital – elevii realizează podcasturi, videoclipuri scurte, prezentări interactive sau materiale vizuale pe teme religioase. Exemple: un vlog despre semnificația unei sărbători, un tutorial despre rugăciune, un interviu cu un preot/localnic implicat în comunitate.
- Utilizarea platformelor educaționale Google Classroom, Moodle sau Padlet pentru organizarea materialelor și a activităților.
- Quiz-uri interactive (Kahoot, Quizizz) – pot fi utilizate pentru recapitulare sau evaluare, dar și pentru momentele de captare a atenției la începutul unei activități.
- Crearea unui blog tematic – poate fi planificată realizarea unui blog al clasei, unde elevii postează reflecții, eseuri, impresii din excursii religioase, recenzii de filme/documentare. Se dezvoltă competențe media, digitale și de scriere argumentativă.
- Tururi virtuale și realitate augmentată – pot fi utilizate pentru vizitarea virtuală a unor obiective religioase (ex. Sfântul Mormânt, Muntele Athos, Catedrala Notre-Dame). Folosirea aplicațiilor AR pentru descoperirea simbolurilor dintr-o biserică sau icoană.
- Proiecte colaborative online – elevii din clase sau școli diferite colaborează online pe o temă moral-religioasă. Se pot realiza e-book-uri, colecții de rugăciuni sau mărturii ale tinerilor despre credință.

Metode pentru dezvoltarea competențelor verzi

În învățătura creștină, lumea creată este darul lui Dumnezeu, iar omul are o vocație de iconom al creației. Formarea duhovnicească poate cultiva în elevi iubirea față de creație ca formă de iubire față de Dumnezeu, conștientizând că distrugerea naturii nu este doar o problemă ecologică, ci și una spirituală: o ruptură a comuniunii cu Dumnezeu, cu semenii și cu lumea. În formarea competențelor verzi prin disciplina *Spiritualitate și formare duhovnicească*, pot fi utilizate următoarele metode:

- **Lectura biblică interactivă (cu aplicații digitale)**

Folosind aplicația Bibliaortodoxa.ro sau fișe interactive create în Wordwall/Google Forms, elevii pot identifica: texte biblice referitoare la creație, porunci despre protejarea creației, virtuți precum: cumpătarea, milostenia, recunoștința, smerenia etc. De asemenea, pot realiza o colecție de versete și învățături biblice care fundamentează ecologia creștină.

- **Dezbateri teologice cu tematică ecologică**

Elevii pot fi implicați în dezbateri în care să argumenteze din perspectivă religioasă, cu citate din Scriptură și din Sfinții Părinți, teme precum: „Poluarea – un nou păcat al omului modern?”, „Mai putem vorbi despre sfințirea creației într-o lume industrializată?”, „Cum putem trăi creștinește în armonie cu natura?”

- **Rugăciunea și meditația religioasă**

Elevii pot analiza textul Psalmilor 103 şi 148 şi pot rosti/audia fragmente din aceştia în înregistrări din cadrul slujbei Vecerniei și a Utreniei. Pot medita la frumusețea și perfecțiunea creației în urma vizionării unor documentare din mediul online sau create de ei.

- **Învățarea prin proiecte**

Elevii pot realiza în echipă proiecte multimedia interdisciplinare (prezentare, afiș, mini-documentar sau site) cu teme precum: „Virtuțile creștinului ecologist", „Cumpătarea creștină – echilibru între dar și responsabilitate", „Creația în viața și scrierile sfinților" (Sfântul Ioan Iacob Hozevitul, Sfântul Preot Mărturisitor Dumitru Stăniloae, Sfântul Ierarh Nicolae Velimirovici, Sfântul Cuvios Paisie Aghioritul ş.a.).

- **Învățarea prin Podcast religios**

Elevii pot crea un podcast religios (cu sprijinul profesorului) în care discută teme precum: „Ce spune Sfânta Scriptură despre grijă față de natură?", „Cum se împacă dezvoltarea cu sfințenia?", „De ce consumismul este o problemă spirituală?", „Cum se reflectă grija pentru creație în viața călugărilor?" etc. prin care se încurajează gândirea critică și exprimarea valorilor religioase în limbaj actual. Pot fi invitate diferite persoane, precum: preotul paroh, profesori universitari, călugări, ecologiști creștini.

- **Învățarea prin implicare în comunitate (*Service learning* religios)**

Elevii pot fi implicați în: acțiuni de voluntariat ecologic, campanii de informare cu mesaje creștine (ex: „Creația este darul lui Dumnezeu, nu locul nepăsării noastre!", „Cumpătarea începe cu inima milostivă" etc.), organizarea unei slujbe sau rugăciuni pentru protejarea mediului (în cadrul unor parteneriate Şcoală-Familie-Biserică).

Prin diversificarea metodelor didactice și adaptarea lor la contextul actual, ora de *Spiritualitate și formare duhovnicească* devine un spațiu privilegiat în care elevii învață să înțeleagă corect valorile morale și rolul acestora în dezvoltarea personală și socială, să trăiască autentic și să acționeze responsabil, își dezvoltă echilibrul interior și emoțional în lumina credinței, exersează competențe digitale și sociale esențiale pentru lumea contemporană, își afirmă identitatea spirituală, valorile și apartenența la comunitatea de credință.

Strategii de integrare interdisciplinară

- Corelarea cu Istorie (context politic, social și cultural);
- Corelarea cu Filosofie (analiza ideilor, valorilor și dilemelor etice);
- Corelarea cu Geografie (hărți istorice ale răspândirii creștinismului);
- Corelarea cu Educație civică și socială/Morala creștină (dialogul intercultural, cetățenie activă, drepturile omului).

Dimensiunea moral-etică și interculturală

- Valorificarea temelor precum libertatea de conștiință, persecuțiile religioase, toleranța, dialogul interconfesional;
- Organizarea de discuții pe teme de actualitate: discriminare, migrație, violență religioasă, respect reciproc;
- Cultivarea empatiei și a respectului pentru diversitate prin activități colaborative.

Sugestii privind evaluarea

- Se recomandă utilizarea unei evaluări formative și sumative, cu accent pe progres și pe formarea de competențe;
- Instrumente recomandate: teste scrise și orale, eseuri, proiecte interdisciplinare, portofolii, auto-evaluare și inter-evaluare;
- Evaluarea trebuie să vizeze nu doar achiziția de cunoștințe, ci și capacitatea elevului de a reflecta critic, de a integra dimensiunea moral-etică și de a manifesta atitudini de respect și toleranță.

Resurse educaționale

- Manuale și programe aprobate de Ministerul Educației și Cercetării;
- Documente istorice și texte patristice accesibile elevilor;
- Resurse digitale și multimedia (documentare, platforme de e-learning, muzee virtuale);
- Vizite tematice (mănăstiri, muzee, biblioteci) și întâlniri cu specialiști în domeniu (istorici, teologi).

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Grad didactic/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
Dascălu Daniel	Preot, Profesor doctor	Seminarul Teologic Liceal Ortodox *Sfântul Gheorghe*, Botoșani
Pop Ionuț Marcel	Preot, Profesor doctor	Seminarul Teologic Ortodox *Dumitru Stăniloae*, Brașov

RESPONSABILI/CONSULTANȚI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Zăbavă Mihaela	Consilier	Centrul Național pentru Curriculum şi Evaluare	Responsabil CNCE
Pîslaru Cătălin	Inspector general	Ministerul Educației și Cercetării	Responsabil MEC
Dascălu Daniel	Preot, Profesor doctor	Seminarul Teologic Liceal Ortodox *Sfântul Gheorghe*, Botoșani	Coordonator

RESPONSABILI/COORDONATORII/COLABORATORI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Beldiman Nicuşor	Preot, Profesor universitar doctor, Consilier Patriarhal	Administrația Patriarhală, Facultatea de Teologie Ortodoxă *Justinian Patriarhul* – București, Universitatea din București	Coordonator - Patriarhia Română
Andrei Constantin	Preot, Inspector patriarhal	Administrația Patriarhală	Responsabil - Patriarhia Română
Gheorghe Holbea	Preot, Conferențiar universitar doctor	Facultatea de Teologie Ortodoxă *Justinian Patriarhul*, București, Universitatea București	Consultant științific
Opriș Olivia Monica	Profesor	Seminarul Teologic Ortodox *Sfântul Simion Ștefan*, Alba-Iulia, Alba	Consultant științific
Opriș Dorin Corneliu	Preot, Profesor universitar doctor	Universitatea *1 Decembrie 1918,* Alba Iulia, Alba	Consultant științific

Anexa nr. 56

Programa școlară pentru disciplina

Limba greacă
Cultul Ortodox

Clasele a IX-a – a XII-a
Curriculum de specialitate (CS)
Filiera vocațională, profilul teologic, specializările:
Teologie ortodoxă și Muzică bisericească

Învățământ liceal

- 2026 -

Anexa nr. 56
Programa școlară pentru disciplina *Limba greacă, Cultul Ortodox,*
clasele a IX-a – a XII-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profilul teologic, specializările: Teologie ortodoxă și Muzică bisericească*

NOTĂ DE PREZENTARE

Programa la disciplina *Limba greacă* se adresează liceelor cu filieră vocațională, profil teologic, cultul ortodox, specializările Teologie Ortodoxă şi Muzică bisericească. *Limba greacă* este o disciplină din curriculum de specialitate, având alocată 1 oră pe săptămână, în fiecare dintre cei patru ani de studiu, la specializările Teologie Ortodoxă și Muzică bisericească, conform planurilor-cadru pentru învățământul liceal, forma cu frecvență zi, filiera vocațională, profilul teologic, cultul ortodox, aprobate ca anexe la OMEC nr. 4.350/2025:

An de studiu	Clasa a IX-a	Clasa a X-a	Clasa a XI-a	Clasa a XII-a
Tip segment curricular	CS	CS	CS	CS
Nr. săptămânal de ore, specializarea Teologie ortodoxă	1	1	1	1
Nr. săptămânal de ore, specializarea Muzică bisericească	1	1	1	1

Programa școlară se elaborează în concordanță cu:

- *Legea învățământului preuniversitar* nr. 198/2023;
- *Recomandările Consiliului Uniunii Europene* (2018) privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții;
- *Repere pentru proiectarea, actualizarea și evaluarea Curriculumului național. Cadrul de referință al Curriculumului național*, aprobat prin OME nr. 3239/2021;
- *Profilul de formare al absolventului*, aprobat prin OME nr. 6731/2023.

Studiul limbii eline sprijină aprofundarea textelor sacre în limba originală și dezvoltă o înțelegere autentică a patrimoniului creștin răsăritean și occidental. Reglementări naționale, precum *Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023*, care propune formarea unor concepții bazate pe valorile umaniste sau documente europene, precum „Recommendation (CM/Rec(2022)1) on the Importance of Plurilingual and Intercultural Education for Democratic Culture" sunt relevante pentru a evidenția importanța limbilor clasice în programa școlară.

Limba greacă veche este o cheie esențială pentru accesul direct la textele fundamentale ale teologiei creștine răsăritene: Vechiul Testament, Noul Testament, scrierile Părinților Bisericii și documentele Sinoadelor Ecumenice. Studiul acestei discipline contribuie la formarea profilului elevului teolog prin faptul că:

- facilitează înțelegerea fidelă a textelor biblice, în afara traducerilor;
- oferă instrumente pentru analiza critică și filologică a Scripturii și a scrierilor patristice;
- dezvoltă gândirea logică, rigoarea intelectuală și sensibilitatea față de limbajul sacru;
- contribuie la păstrarea legăturii cu Tradiția Bisericii și cu izvoarele teologiei creștine.

Noutatea abordării constă în următoarele:

- ponderea sporită a lexicului, ca urmare a importanței acordate astăzi vocabularului neologic de origine greacă;
- studierea comparativă a morfologiei grecești și latinești;
- stabilirea legăturilor cu discipline fundamentale precum teologia biblică, patrologia, istoria Bisericii și dogmatica;
- viziunea interdisciplinară privind studierea culturii și civilizației grecești;
- identificarea elementelor lexicale moștenite sau împrumutate din limba greacă în limbile moderne, în special din lexicul teologic.

Studiul limbii și civilizației vechi grecești urmărește achiziționarea unor cunoștințe atât lingvistice, cât și culturale:

- noțiuni gramaticale
- noțiuni de etimologie a cuvintelor și evoluție a limbii
- cultura greacă antică

- cultura iudeo-creștină

Se va urmări și realizarea conexiunilor cu domeniile înrudite, precum teologia, istoria, arheologia, epigrafia, lingvistica. De asemenea, elevii vor putea face legături între limba greacă veche și limbile moderne cunoscute atât la nivel gramatical, cât și în privința lexicului.

Studiul limbii vechi grecești în liceele cu profil teologic pregătește elevii pentru învățământul teologic superior, contribuie la formarea unei gândiri teologice solide și la dezvoltarea unei relații vii cu tradiția scripturistică și patristică a Bisericii.

Structura programei școlare pentru disciplina Limba greacă include, pe lângă nota de prezentare, următoarele elemente:

– competențe generale;
– competențe specifice asociate cu exemple de activități de învățare;
– domenii de conținut asociate cu conținuturi ale învățării;
– sugestii metodologice.

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte diverse.

Competențele generale se referă la achizițiile pe care elevul le dobândește la disciplina *Limba greacă* pe parcursul întregului ciclu liceal. Acestea au un dublu rol: pe de o parte, reflectă contribuția disciplinei la profilul de formare al absolventului și, implicit, la dezvoltarea competențelor-cheie; pe de altă parte, structurează disciplina în funcție de profilul de formare.

Competențele specifice derivă din competențele generale și reprezintă etape intermediare în dobândirea acestora, fiind formate pe parcursul unui an școlar. Ele sunt adaptate nivelului de dezvoltare al elevilor, ghidează evaluarea performanțelor acestora și oferă cadrul pentru organizarea demersului didactic. Ca etape ale formării competențelor generale, competențele specifice evidențiază progresia acestora de la un an de studiu la altul, contribuind treptat la dezvoltarea competenței generale.

Activitățile de învățare constituie contexte în care competențele specifice sunt dezvoltate, exersate și consolidate. Ele au rol orientativ pentru profesori, oferindu-le libertatea de a folosi exemplele propuse de programa școlară, de a le completa sau de a le înlocui, astfel încât să adapteze procesul didactic la realitățile concrete ale clasei. În acest mod, crearea parcursurilor de învățare individualizate și personalizate nu mai rămâne un simplu ideal, ci devine realizabilă prin metode și modalități concrete de aplicare.

Conținuturile învățării sunt organizate pe domenii și reprezintă achiziții de bază prin care se urmărește formarea competentelor elevilor.

Sugestiile metodologice oferă exemple de strategii didactice, repere pentru planificarea demersului didactic și elemente pentru evaluarea continuă. Acestea includ recomandări privind desfășurarea efectivă a procesului de predare-învățare-evaluare centrat pe formarea competențelor, exemple de strategii didactice care sprijină realizarea competențelor specifice, precum și propuneri de abordare interdisciplinară și integrată. În plus, acestea cuprind repere pentru evaluarea învățării, raportată la competențele urmărite, putând fi utilizate diverse forme, metode și instrumente de evaluare.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

C.G.1	**Receptarea mesajelor orale sau scrise în diferite situații de comunicare**
C.G.2	**Alcătuirea mesajelor orale sau scrise adecvate anumitor contexte**
C.G.3	**Realizarea unor interacțiuni în comunicarea orală sau scrisă**
C.G.4	**Integrarea mesajelor orale sau scrise în situații variate de comunicare**

CLASA a IX-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G. 1 – Receptarea mesajelor orale sau scrise în diferite situații de comunicare

IX. CS.1.1. Recunoașterea literelor și semnelor grafice grecești (spirite, accente) într-un text scris
- citirea unor cuvinte și texte în limba greacă - numirea semnelor grafice specifice limbii grecești - memorarea regulilor de pronunție
IX. CS.1.2. Notarea în scris a literelor și a semnelor grecești
- copierea unor cuvinte și texte scurte scrise în limba greacă - redactarea în format digital a unui text grecesc - utilizarea resurselor digitale (lexicoane, interliniare, aplicații pentru limba greacă biblică)
IX. CS.1.3. Înțelegerea sensului global într-un text scris sau un mesaj oral
- alcătuirea de rezumate pe baza textelor referitoare la evenimente sau personalități culturale - exprimarea de enunțuri orale privind teme istorice, literare sau culturale

C.G. 2 – Alcătuirea mesajelor orale sau scrise adecvate anumitor contexte

IX. CS.2.1. Expunerea, în limba română, a unor activități, instituții, personalități etc.
- descrierea elementelor de cultură și civilizație antică și creștină - expunerea prin exemple a unor sărbători religioase și tradiții ale Greciei antice și creștine
IX. CS.2.2. Prezentarea unui text literar în formă orală sau în scris, în limba română
- participarea la discuții despre opere fundamentale din literatura greacă - ilustrarea ideilor esențiale din pasaje relevante ale textelor biblice - raportarea ideilor desprinse din pasajele citite la viața contemporană și experiența personală
IX. CS.2.3. Identificarea trăsăturilor lingvistice comune limbilor clasice
- analizarea comparativă a elementelor de gramatică (flexiunea nominală) și vocabular - identificarea și explicarea unor termeni grecești din textele liturgice - alcătuirea analizei lexicale, pornind de la comparații între limbile clasice studiate

C.G. 3 – Realizarea unor interacțiuni în comunicarea orală sau scrisă

IX. CS.3.1. Formularea de idei pe teme de interes în cadrul discuțiilor în limba română
- utilizarea dialogului și a discuțiilor pentru susținerea unui punct de vedere (de exemplu, justificarea unei atitudini morale) - dezbateri pe o temă dată, urmărind dezvoltarea metodelor de argumentare
IX. CS.3.2. Formularea unor idei pe teme de interes având elemente de sprijin verbale sau figurative în limba română
- folosirea textelor și a imaginilor (enciclopedii, istorii, albume, prezentări în PowerPoint)
IX. CS.3.3. Diferențierea elementelor de structură specifice fiecărei părți de vorbire
- alcătuirea de tabele gramaticale comparative - dezvoltarea capacității de a opera cu elementele gramaticale studiate

C.G. 4 – Integrarea mesajelor orale sau scrise în situații variate de comunicare

IX. CS.4.1. Analizarea cuvintelor din punct de vedere morfologic

- rezolvarea exercițiilor gramaticale care presupun precizarea genului, numărului și cazului unor substantive sau a unor sintagme nominale - completarea terminațiilor nominale și verbale din exerciții - rezolvarea exercițiilor care urmăresc schimbarea formei în funcție de categoria gramaticală (înlocuirea singularului cu pluralul, substituirea unui caz gramatical cu un altul)
IX. CS.4.2. Traducerea unor texte scurte utilizând dicționarul
- dobândirea tehnicilor de traducere din limba greacă în limba română, insistând asupra particularităților morfologice ale limbii eline - deprinderea de a utiliza dicționarele bilingve tipărite și digitale
IX. CS.4.3. Alcătuirea de retroversiuni
- înțelegerea mecanismelor de traducere din limba română în limba greacă veche

CLASA a IX-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
I. Fonetică și ortografie	1.1. Alfabetul: literele majuscule și minuscule; denumirile grecești ale literelor, corespondentele în alfabetul latin 1.2. Semne grafice: accente, spirite 1.3. Accentul: ascuțit, circumflex și grav. Reguli de accentuare. Cuvintele atone proclitice și enclitice. Accentul de encliză 1.4. Sistemul fonetic al limbii grecești. Definiția și clasificarea diftongilor 1.5. Pronunția: reuchliniană și erasmică 1.6. Semnele de punctuație
II. Morfologie	2.1. Articolul: principii de flexiune 2.2. Substantivul: - Prezentare generală: structura morfo-lexicală a numelor; categoriile gramaticale - Declinarea I: diferențierea dintre declinarea simplă și cea contrasă. Substantivele feminine cu tema în -α și în -η. Substantivele masculine de declinarea I simplă. Prezentarea generală a declinării I contrase - Declinarea a II-a: diferențierea dintre declinarea simplă, contrasă și atică. Declinarea substantivelor animate (masculine și feminine); declinarea substantivelor neutre. Prezentarea generală a declinării a II-a contrase și a celei atice - Declinare a III-a: generalități; clasificare. Flexiunea substantivelor cu tema în consoană (oclusivă, sonantă, siflantă). Accentul substantivelor monosilabice 2.3. Adjectivul: - Prezentare generală. Diferențiererea dintre adjective simple, contrase și atice - Flexiunea adjectivelor din clasa I: cu trei terminații (-ος, -α/-η, -ον) și cu două terminații (-ος, -ον) - Adjectivele contrase și atice. Noțiuni generale - Acordul adjectivului cu numele - Valorile adjectivului: atributivă, predicativă și substantivală 2.4. Pronumele - Personal: forme accentuate și neaccentuate - Valorile morfologice ale pronumelui αὐτός - Pronumele demonstrative οὗτος și ἐκεῖνος 2.5. Numeralul - Cardinal 1-10 - Declinarea numeralelor cardinale 1-4 2.6. Verbul - Prezentare generală: structura morfo-lexicală a verbului (radical, vocală tematică, desinențe, sufixe); categoriile gramaticale; formele de dicționar; desinențele verbale (primare și secundare)

	- Distincția dintre verbele atematice (în -μι) și cele tematice (-ω) - Distincția dintre verbele simple și cele contrase: tipuri de contrageri, accentul în cazul contragerii - Conjugarea verbelor în -ω (doar diateza activă): - Indicativul: prezent, viitor, imperfect și aorist sufixat (sigmatic). Modificări fonetice ale verbelor cu radicalul în oclusivă urmate de sufixul -σ-. Precizări privind tipul de augment (silabic și temporal) și locul augmentului la verbele prefixate - Participiul: prezent - Conjugarea verbelor în -μι: verbul εἰμι la indicativ prezent, viitor, imperfect. Accentuarea verbului εἰμι - Acordul dintre verb și nume. Acordul atic 2.7. Prepoziții: accentul prepozițiilor. Principalele prepoziții cu un caz, două sau trei cazuri 2.8. Particularități morfologice ale dialectului κοινή
III. Elemente de cultură și civilizație	3.1. Traducerea în limba greacă a Vechiului Testament 3.2. Rugăciuni în limba greacă (Πάτερ ἡμῶν), imnul dragostei creștine 3.3. Spațiul sacru în antichitatea greacă și în creștinism 3.4. Personalități marcante din istoria și cultura iudeo-creștină: Noe, Moise, David, Solomon 3.5. Mituri în Grecia antică 3.6. Maxime și proverbe grecești cu tematică morală
IV. Lexic	4.1. Variația lexicală în greaca veche. Noi semnificații ale cuvintelor utilizate în textele biblice și patristice 4.2. Analiza semantică a unor termeni esențiali în lexicul teologic creștin: θεός, δόξα, πνεῦμα, λόγος, σωτήρ, εὐαγγέλιον 4.3. Studiu lexical: termeni din crezul niceean 4.4. Cuvinte de origine greacă din limbajul bisericesc al limbii române

CLASA a X-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G. 1 – Receptarea mesajelor orale sau scrise în diferite situații de comunicare

X. CS.1.1. Identificare sensului global într-un text scris sau un mesaj oral
- citirea unor texte teologice în limba română - prezentări orale pe temele desprinse din conținuturi - reproducerea ideilor principale ale unui text
X. CS.1.2. Notarea în scris a literelor și a semnelor grafice grecești
- copierea unor texte scrise în limba greacă - redactarea în format digital a unui text grecesc - utilizarea resurselor digitale (lexicoane, interliniare, aplicații pentru limba greacă biblică)
X. CS.1.3. Recunoașterea organizării interne a unui paragraf
- traducerea unor paragrafe descriptive și narative, identificând structurile sintactice specifice limbii eline - analizarea gramaticală a unor pasaje biblice din limba greacă

C.G. 2 – Alcătuirea mesajelor orale sau scrise adecvate anumitor contexte

X. CS.2.1. Expunerea, în limba română, a unor activități, instituții, personalități etc.
- descrierea elementelor de cultură și civilizație antică și creștină - expunerea prin exemple a unor simboluri religioase ale Greciei antice și creștine
X. CS.2.2. Prezentarea unui text literar în formă orală sau în scris, în limba română
- participarea la discuții despre opere fundamentale din literatura greacă - ilustrarea ideilor esențiale desprinse din pasaje relevante ale textelor biblice - raportarea ideilor desprinse din pasajele citite la viața contemporană și experiența personală
X. CS.2.3. Identificarea trăsăturilor lingvistice comune limbilor clasice

- analizarea comparativă a elementelor de gramatică (morfologie şi sintaxa propoziţiei) studiate la limba greacă şi limba latină - identificarea şi explicarea unor termeni greceşti din textele liturgice - alcătuirea analizei lexicale, pornind de la comparaţii între limbile clasice studiate

C.G. 3 – Realizarea unor interacţiuni în comunicarea orală sau scrisă

X. CS.3.1. Formularea de idei pe teme de interes în cadrul discuţiilor în limba română
- utilizarea dialogului şi a discuţiilor pentru susţinerea unui punct de vedere (de exemplu, justificarea unei atitudini morale) - dezbateri pe o temă dată, urmărind dezvoltarea metodelor de argumentare
X. CS.3.2. Formularea unor idei pe teme de interes având elemente de sprijin verbale sau figurative în limba română
- folosirea textelor şi a imaginilor (enciclopedii, istorii, albume, prezentări în PowerPoint) - prezentarea în limba română a unui proiect pe o temă dată
X. CS.3.3. Diferenţierea elementelor specifice fiecărui caz gramatical
- dezvoltarea capacităţii de a opera cu elementele gramaticale studiate prin exerciţii - analizarea relaţiilor sintactice dintr-un enunţ în limba greacă - recunoaşterea funcţiilor şi valorilor fiecărui caz

C.G. 4 – Integrarea mesajelor orale sau scrise în situaţii variate de comunicare

X. CS.4.1. Analizarea cuvintelor din punct de vedere morfologic şi sintactic
- rezolvarea exerciţiilor gramaticale care presupun precizarea genului, numărului şi cazului unor substantive sau a unor sintagme nominale - completarea terminaţiilor nominale şi verbale din exerciţii - rezolvarea exerciţiilor care urmăresc schimbarea formei în funcţie de categoria gramaticală (substituirea unui caz gramatical cu un altul)
X. CS.4.2. Traducerea unor texte scurte utilizând dicţionarul
- dobândirea tehnicilor de traducere din limba greacă în limba română, insistând asupra particularităţilor morfologice şi sintactice ale limbii eline - utilizarea unor contexte de folosire a participiului şi infinitivului - deprinderea de a utiliza dicţionarele bilingve tipărite şi digitale
X. CS.4.3. Sintetizarea sub formă de fişe sau scheme a conţinutului unui mesaj scris
- realizarea fişelor de lucru sau a unor prezentări de tip PowerPoint individual sau pe echipe, pornind de la o temă dată - integrarea informaţiilor prin alcătuirea de scheme gramaticale

CLASA a X-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
I. Morfologie	1.1. Substantivul: - Prezentare generală – consolidare. - Declinările I și a II-a – consolidare. - Declinarea a III-a: generalități; clasificare (consolidare). Teme în vocală (teme în -ι, -υ, -ο și -ως) și diftong (teme în -αυ, -ευ și -ου). Substantive sincopate și neregulate (Ζεύς, γυνή, χείρ, ναῦς). 1.2. Adjectivul: - Clasa I cu trei și două terminații – consolidare. - Clasa a II-a: cu două terminații (-ων, -ον și -ης, -ες). - Clasa a III-a: cu trei terminații (-ύς, -εῖα, -ύ și -εις, -εσσα / -εττα, -εν). - Flexiunea adjectivelor neregulate: πᾶς, πᾶσα, πᾶν; πολύς, πολλή, πολύ; μέλας, μέλαινα, μέλαν; μέγας, μεγάλη, μέγα; ἡδύς, ἡδεῖα, ἡδύ. 1.3. Pronumele: - Relativ: simplu și compus. - Demonstrativ: simplu și compus. - Interogativ. - Diferențierea dintre pronume și adjectivul pronominal. 1.4. Numeralul ordinal. 1.5. Verbul: - Precizări privind diatezele. Diferențierea dintre diateza medio-pasivă și diatezele medie și pasivă. - Conjugarea verbelor în -ω simple și contrase la diateza medio-pasivă: - modul indicativ: prezent și imperfect - modul participiu: prezent - Conjugarea verbelor în -ω simple și contrase la diateza medie și la diateza pasivă: - modul indicativ: viitor și aorist. 1.6. Noi particularități morfologice ale dialectului κοινή.
II. Sintaxa cazurilor	2.1. Sintaxa cazurilor – prezentare generală. 2.2. Cazul Nominativ – funcții și valori: subiect, nume predicativ. 2.3. Cazul Genitiv – funcții și valori: posesiv, al autorului, al materiei, partitiv, explicativ, al memoriei, subiectiv, obiectiv, separativ, caz regim al unor verbe, caz regim al unor adjective, caz regim al unor prepoziții, subiect în propoziția subordonată participială absolută. 2.4. Cazul Dativ – funcții și valori: de atribuire, al interesului sau al pagubei, al punctului de vedere, instrumental, locativ, caz regim al unor verbe, caz regim al unor prepoziții. 2.5. Cazul Acuzativ – funcții și valori: complement de obiect, de relație, circumstanțial, subiect în propoziția subordonată completivă infinitivală. 2.6. Cazul Vocativ.
III. Sintaxa frazei	3.1. Propoziția subordonată completivă infinitivală: structură, verbe regente, trepte temporale, negația în infinitivale. 3.2. Construcțiile participiale (participiala relativă și participiala absolută): structură, trepte temporale, valori circumstanțiale.

Domenii de conținut	Conținuturi
	3.3. Propoziția subordonată relativă: structură, elemente introductive.
IV. Elemente de cultură și civilizație	4.1. Evenimente marcante din istoria și cultura iudeo-creștină. 4.2. Personalități marcante din istoria și cultura iudeo-creștină 4.3. Crucea și semnificațiile ei timpurii în textele creștine. 4.4. Simboluri în literatura greacă clasică și în Noul Testament. 4.5. Scrieri istorice și filozofice în literatura greacă clasică. 4.6. Concepte etice și estetice fundamentale ale antichității grecești: ἀρετή, εὐδαιμονία, καλόν, μίμησις.
V. Lexic	5.1. Variația lexicală în greaca veche. Noi semnificații ale cuvintelor utilizate în textele biblice și patristice. 5.2. Cuvinte de origine greacă din limbajul bisericesc al limbii române.

CLASA a XI-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G. 1 – Receptarea mesajelor orale sau scrise în diferite situații de comunicare

XI. CS.1.1. Identificare sensului global într-un text scris sau un mesaj oral
- citirea unor texte teologice în limba română - prezentări orale pe temele desprinse din conținuturi - reproducerea ideilor principale ale unui text
XI. CS.1.2. Specificarea detaliilor dintr-un text scris sau un mesaj oral
- analizarea de texte adaptate conținutului tematic și celui lingvistic - identificarea trăsăturilor literare specifice textului selectat - recunoașterea elementelor lexicale specifice scrierilor Sfinților Părinți
XI. CS.1.3. Recunoașterea organizării interne a unui paragraf
- traducerea unor paragrafe descriptive și narative, identificând structurile sintactice specifice limbii eline - analizarea gramaticală a unor pasaje în limba greacă din scrierile Sfinților Părinți, insistându-se asupra formelor verbale - delimitarea propozițiilor în cadrul unei fraze și precizarea raportului sintactic dintre acestea

C.G. 2 – Alcătuirea mesajelor orale sau scrise adecvate anumitor contexte

XI. CS.2.1. Expunerea, în limba română, a unor activități, instituții, personalități etc.
- prezentarea contextului istoric și a scrierilor unui autor din literatura clasică sau creștină - identificarea stilului specific al unui scriitor studiat
XI. CS.2.2. Prezentarea unui text literar în formă orală sau în scris, în limba română
- participarea la discuții despre opere fundamentale din literatura greacă - cunoașterea principiilor de retorică antică - indicarea figurilor de stil dintr-un text
XI. CS.2.3. Identificarea trăsăturilor lingvistice comune limbilor clasice
- analizarea comparativă a elementelor de gramatică (morfologie și sintaxa propoziției) studiate la limba greacă și limba latină - alcătuirea analizei lexicale, pornind de la comparații între limbile clasice studiate - identificarea de ebraisme în textele patristice latinești și grecești

C.G. 3 – Realizarea unor interacțiuni în comunicarea orală sau scrisă

XI. CS.3.1. Formularea de idei pe teme de interes în cadrul discuțiilor în limba română
- analizarea unor mărci ale discursului literar - dezbateri pe o temă dată, urmărind dezvoltarea metodelor de argumentare

XI. CS.3.2. Formularea unor idei pe teme de interes având elemente de sprijin verbale sau figurative în limba română
- folosirea textelor și a imaginilor (enciclopedii, istorii, albume, prezentări în PowerPoint) - prezentarea în limba română a unui proiect pe o temă dată (un gen literar, un autor, o operă)
XI. CS.3.3. Diferențierea elementelor de structură specifice sintaxei cazurilor și sintaxei frazei
- dezvoltarea capacității de a opera cu elementele gramaticale studiate prin exerciții - analizarea relațiilor sintactice dintr-un enunț în limba greacă

C.G. 4 – Integrarea mesajelor orale sau scrise în situații variate de comunicare

XI. CS.4.1. Completarea informațiilor dobândite prin conexiunea cu alte domenii
- explicarea unor concepte fundamentale prin identificarea surselor biblice și patristice semnificative - evidențierea corelațiilor dintre limbajul filozofic şi cel teologic
XI. CS.4.2. Traducerea unor texte scurte utilizând dicționarul
- exersarea tehnicilor de traducere din limba greacă în limba română, insistând asupra particularităților morfologice și sintactice ale limbii eline - deprinderea de a utiliza dicționarele bilingve tipărite şi digitale
XI. CS.4.3. Sintetizarea sub formă de fișe sau scheme a conținutului unui mesaj scris
- realizarea fişelor de lucru sau a unor prezentări de tip PowerPoint individual sau pe echipe, pornind de la o temă dată - integrarea informațiilor prin alcătuirea de scheme gramaticale

CLASA a XI-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	**Conținuturi**
I. Morfologie	1.1. Substantivul: consolidare în textele studiate 1.2. Adjectivul: consolidare în textele studiate - Gradele de comparație. Complementul comparativului și al superlativului 1.3. Pronumele: consolidare în textele studiate - Pronumele și adjectivele posesive; - Pronumele reflexiv; - Pronumele nedefinite; 1.4. Numeralul: consolidare în textele studiate. 1.5. Verbul 1.5.1. Verbele în -ω: - indicativul aorist (consolidare); - diferențierea dintre aoristul sigmatic, asigmatic, aoristul 2 tematic, atematic și capatic; - indicativul perfect: structura morfematică; - conjunctivul și optativul (noțiuni generale): timpuri, sufixe specifice, traducere; 1.5.2. Verbele în -μαι: tipologie; flexiune; neregularități 1.5.3. Verbele în -μι: prezentare generală - verbele τίθημι și δίδωμι: formarea timpurilor la modul indicativ (prezent, imperfect, aorist) 1.6. Prepozițiile: consolidare în textele studiate
II. Sintaxă	2.1. Sintaxa propoziției: funcții și valori ale cazurilor – consolidare 2.2. Sintaxa frazei: - Coordonarea și subordonarea, conectori; - Propozițiile subordonate completive: structură; verbe regente; elemente introductive; moduri și timpuri utilizate; - Propozițiile completive introduse de ὅτι, ὡς, μή; - Propoziția completivă interogativa indirectă;

Domenii de conținut	Conținuturi
III. Literatură	3.1. Elemente de stilistică: epitet, metaforă, metonimie, aliterație, asonanță, hiperbolă, chiasm, climax, hendiadă 3.2. Genuri și specii literare grecești 3.3. Teme și motive universale: iubirea, destinul, trecerea 3.4. Oratoria antică și genul omiletic 3.5. Texte din literatura greacă clasică: Platon, Demostene 3.6. Texte din Sfinții Părinți: Sfântul Ioan Gură de Aur, Sfântul Vasile cel Mare, Sfântul Grigorie Teologul, Sfântul Grigorie de Nyssa 3.7. Texte martirice în greaca veche
IV. Lexic	4.1. Variația lexicală în greaca veche. Noi semnificații ale cuvintelor utilizate în textele biblice și patristice 4.2. Cuvinte de origine greacă din limbajul bisericesc al limbii române 4.3. Analiza lexicală a unor termeni dogmatici din limba română

CLASA a XII-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G. 1 – Receptarea mesajelor orale sau scrise în diferite situații de comunicare

XII. CS.1.1. Identificare sensului global într-un text scris sau un mesaj oral
- citirea unor texte teologice în limba română - prezentări orale pe temele desprinse din conținuturi - reproducerea ideilor principale ale unui text
XII. CS.1.2. Specificarea detaliilor dintr-un text scris sau un mesaj oral
- analizarea de texte adaptate conținutului tematic și celui lingvistic - identificarea trăsăturilor literare specifice textului selectat - recunoașterea elementelor lexicale specifice scrierilor Sfinților Părinți
XII. CS.1.3. Recunoașterea organizării interne a unui paragraf
- traducerea unor paragrafe descriptive și narative, identificând structurile sintactice specifice limbii eline - analizarea gramaticală a unor pasaje în limba greacă din scrierile Sfinților Părinți, insistându-se asupra formelor verbale - delimitarea propozițiilor în cadrul unei fraze și precizarea raportului sintactic dintre acestea

C.G. 2 – Alcătuirea mesajelor orale sau scrise adecvate anumitor contexte

XII. CS.2.1. Expunerea, în limba română, a unor activități, instituții, personalități etc.
- prezentarea contextului istoric și a scrierilor unui autor din literatura clasică sau creștină - identificarea stilului specific al unui scriitor studiat - prezentarea principalelor curente filozofice grecești
XII. CS.2.2. Prezentarea unui text literar în formă orală sau în scris, în limba română
- participarea la discuții despre opere fundamentale din literatura greacă - recunoașterea elementelor de stilistică specifice poeziei clasice și celei creștine
XII. CS.2.3. Identificarea trăsăturilor lingvistice comune limbilor clasice
- analizarea comparativă a elementelor de gramatică (morfologie și sintaxa propoziției) studiate la limba greacă și limba latină - alcătuirea analizei lexicale, pornind de la comparații între limbile clasice studiate - identificarea de ebraisme în textele patristice latinești și grecești

C.G. 3 – Realizarea unor interacțiuni în comunicarea orală sau scrisă

XII. CS.3.1. Formularea de idei pe teme de interes în cadrul discuțiilor în limba română
- analizarea unor mărci ale discursului literar - dezbateri pe o temă dată, urmărind dezvoltarea metodelor de argumentare - identificarea în texte a unor motive universale

XII. CS.3.2. Formularea unor idei pe teme de interes având elemente de sprijin verbale sau figurative în limba română
- folosirea textelor și a imaginilor (enciclopedii, istorii, albume, prezentări în PowerPoint) - prezentarea în limba română a unui proiect pe o temă dată (un gen literar, un autor, o operă)
XII. CS.3.3. Diferențierea elementelor de structură specifice sintaxei cazurilor și sintaxei frazei
- dezvoltarea capacității de a opera cu elementele gramaticale studiate prin exerciții - analizarea relațiilor sintactice dintr-un enunț în limba greacă

C.G. 4 – Integrarea mesajelor orale sau scrise în situații variate de comunicare

XII. CS.4.1. Completarea informațiilor dobândite prin conexiunea cu alte domenii
- explicarea unor concepte fundamentale prin identificarea surselor biblice și patristice semnificative - evidențierea corelațiilor dintre limbajul filozofic și cel teologic - receptarea poemelor homerice în literatura universală
XII. CS.4.2. Traducerea unor texte scurte utilizând dicționarul
- exersarea tehnicilor de traducere din limba greacă în limba română, insistând asupra particularităților morfologice și sintactice ale limbii eline - deprinderea de a utiliza dicționarele bilingve tipărite și digitale
XII. CS 4.3. Sintetizarea sub formă de fișe sau scheme a conținutului unui mesaj scris
- realizarea fișelor de lucru sau a unor prezentări de tip PowerPoint individual sau pe echipe, pornind de la o temă dată - integrarea informațiilor prin alcătuirea de scheme gramaticale

CLASA a XII-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
I. Morfologie	1.1. Recapitularea morfologiei nominale și verbale studiată în clasele a IX-a – a XI-a: substantivul, adjectivul, pronumele, numeralul, verbul 1.2. Verbul 1.2.1. Verbele în -ω: - modul conjunctiv și modul optativul: aprofundare; - modul imperativ: prezent, aorist; - modul infinitiv: prezent, aorist; 1.2.2. Verbele în -μι (aprofundare): φημί, ἵστημι 1.2.3. Verbul οἶδα: flexiune 1.3. Elemente morfologice de greacă bizantină
II. Sintaxa frazei	2.1. Sintaxa frazei – aprofundare 2.2. Propozițiile completive: recapitulare 2.3. Propozițiile circumstanțiale: structură; elemente introductive; moduri și timpuri utilizate - Propoziția circumstanțială temporală: - Propoziția circumstanțială cauzală; - Propoziția circumstanțială condițională; - Propoziția circumstanțială finală; - Propoziția circumstanțială consecutivă; - Propoziția circumstanțială comparativă; - Propoziția circumstanțială concesivă; 2.4. Concordanța timpurilor: raporturi temporale, moduri și timpuri
III. Literatură	3.1. Elemente de metrică: picior metric, cezură, hexametru, pentametru 3.2. Figuri de stil: tmeză, zeugmă, rejet, prolepsă, hipalagă, adynaton 3.3. Imnografia greacă: Sf. Roman Melodul, Sf. Andrei Criteanul, Sf. Ioan Damaschin 3.4. Teme și motive universale (moartea, viața, veșnicia, efemeritatea)

	3.5. Curente filozofice în literatura greacă clasică 3.6. Texte din părinţi şi scriitori bisericeşti: Sf. Atanasie cel Mare, Sf. Macarie Egipteanul, Sf. Roman Melodul 3.7. Texte din literatura greacă clasică: Homer, Marcus Aurelius
IV. Lexic	4.1 Variația lexicală în greaca veche. Noi semnificații ale cuvintelor utilizate în textele biblice și patristice 4.2 Cuvinte de origine greacă din limbajul bisericesc al limbii române 4.3 Analiza lexicală a unor termeni fundamentali din limbajul filozofic al Greciei antice

SUGESTII METODOLOGICE

Sugestiile metodologice reprezintă o componentă esențială pentru proiectarea, organizarea și desfășurarea eficientă a activităților de predare-învățare-evaluare în cadrul orelor de Limba Greacă, la liceu. Acestea facilitează corelarea competențelor generale și specifice cu metodele, strategiile și resursele didactice adecvate, contribuind astfel la eficientizarea procesului instructiv-educativ. Cu un caracter orientativ, sugestiile metodologice sprijină profesorul în selectarea și adaptarea conținuturilor în funcție de particularitățile elevilor, de contextul școlar și de resursele disponibile. În același timp, acestea asigură coerența și unitatea demersului didactic la nivel național, fără a limita libertatea pedagogică și creativitatea cadrului didactic.

A. Strategii didactice: orientări metodologice

Pentru a atinge finalitățile educaționale specifice profilului vocațional teologic ortodox și a conduce la dobândirea de competențe este necesară utilizarea unor metode de învățare variate, atât tradiționale, cât și moderne care îmbină cunoștințele teoretice, gândirea critică, creativitatea, reflecția și tehnologia. În vederea atingerii acestui scop, pot fi utilizate următoarele metode:

1. Metode tradiționale și moderne

- Lectura analitică: abordarea unui text în mod critic și căutarea motivațiile care au determinat autorul să dea la iveală mesajul său: este potrivită în activitățile care vizează analiza de texte biblice, patristice sau din autori clasici.
- Lectura expresivă: citirea unei opere literare cu respectarea regulilor de pronunție și intonați. Această metodă este potrivită atât pentru verificarea cunoașterii regulilor fonetice, cât și pentru analiza mesajului transmis.
- Explicația și prelegerea narativă: reprezintă prezentarea coerentă a noțiunilor teoretice, adaptate nivelului de înțelegere al elevilor, fiind potrivită atât în cadrul lecțiilor care vizează achiziții de noțiuni gramaticale, cât și în analiza operelor Sfinților Părinți și autorilor clasici.
- Conversația euristică: este o metodă de învățare prin care profesorul, cu ajutorul întrebărilor, stimulează gândirea elevilor pentru însușirea de cunoștințe noi sau fixează ori aprofundează ori sistematizează prin recapitulare și verificare cunoștințele asimilate anterior. Conversația euristică este cea mai răspândită metodă și se utilizează în toate etapele procesului de învățare (de obicei îmbinată cu alte metode) pentru recapitulare, sistematizare și verificarea cunoștințelor;
- Lectura explicativă și interpretarea textelor: facilitează învățarea, punând accent pe înțelegerea atât a termenilor necunoscuți, cât și a mesajului transmis;
- Studiul de caz: îi ajută pe elevi să analizeze și să dea răspunsuri din perspectiva moralei creștine la diverse situații, evenimente sau concepte apărute în textele studiate (dreptate, război, prietenie, virtute etc.).
- Portofoliul tematic: cuprinde toate activitățile realizate atât în cadrul orelor de curs, cât și individual: poate fi folosit pentru diverse teme (la gramatică: fișe și tabele gramaticale, paradigme; la civilizație și literatură: viețile autorilor, rezumate ale operelor, citate importante), dezvoltând atât autonomia în învățare, cât și abilitățile de colaborare.
- Eseul argumentativ: exprimarea opiniilor și formularea de argumente coerente cu privire la diferite evenimente sau teme: „Iubirea în operele clasice și în textele biblice”.
- Lectura comparativă: dezvoltă spiritul analitic și interconectarea cunoștințelor, prin compararea unor texte religioase cu texte literare sau filozofice pe teme comune (ex. iubirea, suferința, mântuirea).

2. Metode care sprijină dezvoltarea de competențe digitale

Predarea Limbilor clasice în liceu trebuie să se raporteze la realitatea digitală a elevilor, oferindu-le un cadru în care să-și dezvolte atât gândirea morală, cât și competențele digitale. În vederea atingerii acestui scop, pot fi utilizate următoarele metode:

- WebQuest religios: elevii investighează teme (ex. Viețile Sfinților Părinți; opere în limba greacă) folosind surse online credibile. Rezultatul poate fi prezentat în diverse variante: prezentări în PowerPoint, postere.
- Crearea de conținut digital: elevii realizează videoclipuri scurte, prezentări interactive sau materiale vizuale pe temele întâlnite în textele studiate (viața și moartea, efemeritatea, destinul, iubirea etc.).

- Utilizarea platformelor educaționale Google Classroom, Moodle pentru organizarea materialelor și a activităților.

- Utilizarea resurselor educaționale digitale gratuite: elevii folosesc biblioteci și platforme digitale pentru a accesa dicționare, gramatici sau enciclopedii fundamentale pentru limbile clasice (BibleWorks, Perseus Digital Library, Thesaurus Linguae Latinae, Thesaurus Linguae Graecae).

- Învățarea prin joc digital: utilizarea de Quiz-uri interactive (Kahoot, Quizizz) pentru recapitulare sau evaluare dar și pentru momentele de captare a atenției la începutul unei activități.

- Crearea unui blog tematic: poate fi realizat unui blog al clasei, unde elevii postează fișe, materiale, rezumate, caracterizări, dezvoltându-se astfel competențe media, digitale și de scriere argumentativă.

- Tururi virtuale și realitate augmentată: pot fi utilizate pentru vizitarea virtuală a unor obiective antice (ex. teatre, temple, diverse monumente din Grecia/Italia).

3. Metode pentru dezvoltarea competențelor verzi

Limbile clasice, cu ajutorul cărora se ajunge la scrierile Sfinților Părinți, pot cultiva în elevi iubirea față de creație ca formă de iubire față de Dumnezeu, responsabilitatea și respectul față de natură. În vederea atingerii acestui scop, pot fi utilizate următoarele metode:

- Lectura biblică interactivă (cu aplicații digitale): folosind diverse pagini online în care regăsesc textul Bibliei în original, elevii pot identifica și salva pasaje referitoare la natură, creație, în care se cultivă virtuți precum respectul și cumpătarea.
- Dezbateri teologice cu tematică ecologică: dezbateri în cadrul cărora elevii argumentează, cu citate din Scriptură și din Sfinții Părinți, teme precum: „Omul și natura", „Omul și animalele" etc.
- Învățarea prin proiecte**:** elevii pot realiza în echipă proiecte cu teme precum: „Sfinții și viețuitoarele", „Natura în scrierile sfinților".
- Învățarea prin realizarea de Podcast: elevii pot crea un podcast religios în care discută teme referitoare la relația dintre om și natură în Biblie ori în textele Sfinților Părinți, ori în operele clasice. Pot fi invitați și preoți sau profesori din alte școli.

Prin diversificarea metodelor didactice și adaptarea lor la contextul actual, în orele de limbi clasice elevii învață nu numai noțiuni gramaticale sau vocabular care să-i aducă la textele originale, ci deprind și valori morale creștine care îi vor ajuta în dezvoltarea lor personală și socială.

B. Recomandări privind conținuturile

Abordarea conținuturilor presupune o atitudine flexibilă a profesorului, având în vedere că acestea reprezintă instrumente pentru formarea competențelor, urmărindu-se astfel în procesul de învățare atât dobândirea de cunoștințe cât și valorificarea abilităților și crearea de atitudini.

Conținuturile propuse în programa școlară nu reprezintă teme de lecții, ci parcursuri tematice. Întrucât la clasele a IX-a și a X-a domeniile de conținut sunt preponderent de tip lingvistic, în abordarea didactică se va avea în vedere interferența activă între transmiterea cunoștințelor lingvistice și înțelegerea informației asupra modului de viață și a culturii antice. Acest principiu conduce la o structurare dinamică a unei unități tematice care să cuprindă cunoștințe de gramatică și vocabular, elemente de cultură și civilizație greacă, exerciții gramaticale. Ordinea abordării conținuturilor nu este una prestabilită prin programa școlară. Profesorul este cel care planifică ordinea în care prezintă temele și numărul de ore alocat fiecărei teme, alternând transmiterea de cunoștințe cu implicarea activă a elevilor prin propunerea unor teme care să îmbine conținuturi propriu-zise ale învățării din diferitele domenii ale limbii eline.

Alegerea textelor în limba greacă, integrate în fiecare temă ca modalități de exemplificare, are în vedere atât profilul teologic specific, cât și cunoașterea principalelor opere ale literaturii grecești clasice. Pentru clasele a IX-a și a X-a se recomandă selectarea unor texte adaptate sau în original din *Sfânta Scriptură*, Sfinții Părinți (Sf. Ioan Hrisostom, Clement Alexandrinul, Sf. Vasile cel Mare, Sf. Macarie Egipteanul), *Didahia*, cât și din literatura greacă clasică (Menandru, Esop, Xenofon, Plutarh).

În privința achizițiilor noțiunilor gramaticale se va avea în vedere:

- cunoașterea terminologiei lingvistice: temă, radical, terminație, sufix, prefix;
- distincția dintre flexiunea nominală și flexiunea verbală;
- recunoașterea și analiza cuvintelor pe baza terminațiilor specifice;
- însușirea cunoștințelor de sintaxă a propoziției eline;
- formarea deprinderilor de analiză sintactică și de traducere a unui text din limba greacă;
- raportarea constantă la cunoștințele de limbă română;
- posiblilitatea profesorului de a folosi o terminologie alternativă (utilizată de unele manualele școlare) în procesul de predare a funcțiilor și valorilor cazurilor limbii eline.

La clasele superioare de liceu, domeniile de conținut asigură un echilibru între analiza lingvistică și interpretarea literară a textelor de limbă greacă. Principiul convergenței unei unități de conținut lingvistic cu cea a unei unități de conținut literar orientează demersul didactic către gruparea acestor unități în teme. Alegerea textelor la acest nivel

urmărește aspectul relevanței lor pentru tema propusă. În afara scriitorilor deja menționați în conținuturile programei se recomandă suplimentar selectarea unor texte fie din literatura clasică, fie din cea creștină, astfel:

- clasa a XI-a: Sf. Maxim Mărturisitorul, Sf. Chiril al Alexandriei, Herodot, Polibiu;
- clasa a XII-a: Sf. Iustin Martirul și Filozoful, Sf. Andrei Criteanul, Sf. Ioan Damaschin, Diogenes Laertios.

În ultimii doi ani de studiu se urmărește ca achizițiile de noțiuni gramaticale și literare să includă:

- cunoașterea sintaxei propoziției în vederea înțelegerii relațiilor dintre părțile de propoziție;
- cunoașterea sintaxei frazei în vederea înțelegerii structurii unui text;
- recunoașterea și analiza cuvintelor pe baza terminațiilor specifice;
- identificarea în textele studiate de concepte literare și idei culturale;
- comentarea rolului procedeelor artistice studiate în construcția mesajului textului.

La specializarea Muzică bisericească, selecția textelor este determinată de specificul curricular, așa încât pot fi alese cu precădere fragmente din poezia imnografică greacă.

Se recomandă utilizarea materialelor didactice: manuale, dicționare, ilustrații privind personalități ale istoriei și literaturii grecești clasice și creștine, monumente, opere de artă.

În abordarea conținuturilor este importantă raportarea la limba latină (se urmărește predarea, în măsura posibilităților, în paralel a noțiunilor gramaticale), la limbile moderne, precum și la discipline de specialitate (Vechiul și Noul Testament, Patrologie, Dogmatică). Astfel de conexiuni contribuie la formarea profilului unui absolvent creativ, responsabil și autonom, fiind conștient de contribuția culturii greco-romane la elaborarea modelului cultural european.

C. Contexte și medii de învățare

Orele de Limba greacă, în învățământul liceal, trebuie să contribuie la formarea profilului specific teologic al unui absolvent ținând cont și de realitățile unei educații moderne, orientate spre dezvoltarea integrală a elevului. În acest sens, este necesară folosirea unor contexte și medii de învățare variate, care să susțină învățarea activă și colaborativă, formarea competențelor, echilibrul emoțional și spiritual al elevilor. Astfel de contexte pot fi:

1. Spațiile educaționale consacrate;
2. Învățarea de tip hibrid (fizică și digitală) presupune combinarea lecțiilor desfășurate în clasă cu activități online. De exemplu: temele pot fi trimise prin platforme educaționale, iar elevii pot urmări materiale video sau audio ca suport pentru dezbateri.
3. Învățarea prin utilizarea realității virtuale (VR) și augmentate (AR): elevii participă la vizite virtuale în muzee importante care adună vestigii ale lumii antice; folosesc aplicațiilor care reconstituie evenimente și epoci istorice, importante monumente ale antichității sau viețile sfinților.
4. Învățare personalizată și adaptată: profesorul poate crea activități diferențiate în funcție de nivelul, abilitățile și interesele elevilor.
5. Învățare prin colaborare și implicare comunitară: profesorul poate propune proiecte în echipă sau în parteneriat cu alte școli pe teme de cultură și civilizație antică.
6. Inteligența artificială ca facilitator al învățării (sub îndrumarea profesorului): AI le poate oferi elevilor explicații suplimentare, exemple, sinteze sau definiții pentru o mai bună înțelegere a temelor studiate, activitate ghidată de profesor.
7. Clasa inversată (Flipped Classroom): elevii accesează resurse digitale acasă (materiale video, prezentări privind un anumit aspect al civilizației, precum educația în lumea greacă), iar la clasă se concentrează pe aplicare practică.

Prin valorificarea acestor contexte și medii de învățare, elevul este plasat în centrul procesului educațional, ca participant activ, nu doar receptor de informații, se formează nu doar competențe cognitive, ci și dimensiunea emoțională și spirituală a elevului.

D. Aspecte privind evaluarea

Evaluarea trebuie să reflecte atât formarea competențelor cognitive și spirituale, cât și capacitatea de aplicare a valorilor moral-religioase în viața personală și comunitară.

1. Relația organică predare-învățare-evaluare

În cadrul orelor de limbi clasice la liceele vocaționale, evaluarea este strâns legată atât de învățare, cât și de predare, constituind împreună un sistem coerent și dinamic. Evaluarea nu reprezintă o activitate separată, ci este un proces continuu, integrat în întregul parcurs educațional, care oferă feedback atât pentru elev, cât și pentru profesor. Pentru realizarea acesteia se va avea în vedere:

- adaptarea strategiilor de predare potrivite și ajustarea lor în funcție de nevoile identificate ca urmare a evaluărilor inițiale, de parcurs, finale;
- orientarea învățării către formarea de competențe reale, nu doar acumularea de cunoștințe prin memorare;
- motivarea elevului, prin recunoașterea progresului său și prin valorizarea reflecției personale;
- corelarea evaluării cu finalități educaționale.

2. Evaluarea ca mijloc de motivație și reglare

La liceu, evaluarea va accentua două funcții esențiale ale evaluării: funcția de reglare și funcția motivațională.

Funcția de reglare implică monitorizarea progresului fiecărui elev, analizarea feedbackului primit și ajustarea metodelor de predare în consecință.

Funcția motivațională urmărește stimularea și încurajarea fiecărui elev pentru a fi activ și a se implica în procesul de învățare.

3. Metodologia evaluării

a) Evaluare tradițională (sumativă și formativă), prin:

- teste scrise: cu itemi obiectivi (cu alegere dual, de tip pereche, cu alegere multiplă), semiobiectivi (cu răspuns scurt, de tip lacunar, întrebări structurate) și subiectivi (eseu structurat sau nestructurat);
- evaluări orale structurate (răspunsuri argumentate, eseuri);
- tema de lucru (în clasă sau acasă; individual sau în grup);
- întrebări și activități de consolidare la finalul unităților de învățare.

b) Metode moderne / alternative de evaluare

- portofoliul personal: colectare de fișe de lucru, rezumate, eseuri, caracterizări etc.;
- conversația catehetică (numită și examinatoare): prin întrebări care au drept scop reproducerea succesivă a celor învățate pentru constatarea nivelului la care se află cunoștințele elevului la un moment dat;
- proiectul tematic: individual sau în grup, pe teme relevante ce implică documentare și prezentare argumentată;
- autoevaluarea ghidată: elevii sunt invitați să evalueze propriile performanțe;
- observarea sistematică: pe baza unor fișe de observație se monitorizează participarea la ore și implicarea elevilor în discuții;
- studii de caz: evaluarea capacității elevului de a analiza critic anumite opere literare și de a formula propriile opinii.

c) Metode care valorifică competențele digitale și interdisciplinare

- proiecte realizate cu ajutorul tehnologiei: prezentări, materiale video, podcasturi tematice;
- portofolii digitale: organizarea materialelor pe platforme educaționale (ex. Google Classroom, Moodle).

4. Valorificarea progresului individual

În centrul procesului evaluativ rămâne progresul elevului, prin urmare se va urmări cum evoluează fiecare elev în parte, cum își însușește atât cunoștințele, cât și cum își dezvoltă competențele pentru viața reală.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Grad didactic/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
Bughirică Elena Iuliana	Lector universitar	Facultatea de Teologie Ortodoxă *Justinian Patriarhul* – București, Universitatea din București
Baraboi Diana	Profesor	Seminarul Teologic Ortodox *Nifon Mitropolitul*, București

RESPONSABILI/CONSULTANȚI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Zăbavă Mihaela	Consilier	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare	Responsabil CNCE
Pîslaru Cătălin	Inspector general	Ministerul Educației și Cercetării	Responsabil MEC
Bughirică Elena Iuliana	Lector universitar	Facultatea de Teologie Ortodoxă *Justinian Patriarhul* – București, Universitatea din București	Coordonator

RESPONSABILI/COORDONATORII/COLABORATORI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Beldiman Nicușor	Preot, Profesor universitar doctor, Consilier Patriarhal	Administrația Patriarhală, Facultatea de Teologie Ortodoxă *Justinian Patriarhul* – București, Universitatea din București	Coordonator - Patriarhia Română
Andrei Constantin	Preot, Inspector patriarhal	Administrația Patriarhală	Responsabil - Patriarhia Română

Anexa nr. 57

Programa școlară pentru disciplina

Istorie bisericească universală
Cultul Ortodox

Clasele a XI-a și a XII-a
Curriculum de specialitate (CS)
Filiera vocațională, profilul teologic, specializările:
Teologie Ortodoxă şi Ghid turism religios

Învățământ liceal

- 2026 -

Anexa nr. 57
Programa şcolară pentru disciplina *Istorie bisericească universală, Cultul Ortodox,* clasele a XI-a şi a XII-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocaţională, profilul teologic, specializările: Teologie Ortodoxă şi Ghid turism religios*

NOTĂ DE PREZENTARE

Disciplina *Istorie bisericească universală* este parte integrantă a curriculumului de specialitate aferent filierei vocaționale, profilul teologic, cultul ortodox, fiind prevăzută atât pentru specializarea Teologie Ortodoxă, cât și pentru specializarea Ghid turism religios. Studiul acestei discipline se realizează în conformitate cu Planul-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, filiera vocațională, profil teologic, cult ortodox, clasele a XI-a – a XII-a, reglementat prin anexa nr. 23 la OMEC nr. 4.350/20.06.2025 (specializarea Teologie Ortodoxă) și anexa nr. 24 la OMEC nr. 4.350/20.06.2025 (specializarea Ghid turism religios). Conform planului-cadru, studiul disciplinei are următoarea alocare orară săptămânală, defalcată pe segmentul curriculum de specialitate (CS):

An de studiu	Clasa a IX-a	Clasa a X-a	Clasa a XI-a	Clasa a XII-a
Tip segment curricular	CS	CS	CS	CS
Nr. săptămânal de ore, specializarea Teologie Ortodoxă	-	-	1	1
Nr. săptămânal de ore, specializarea *Ghid Turism Religios(Ortodox)*	-	-	1	1

Programa școlară se elaborează în concordanță cu:

- *Legea învățământului preuniversitar* nr. 198/2023;
- *Recomandările Consiliului Uniunii Europene* (2018) privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții;
- *Repere pentru proiectarea, actualizarea și evaluarea Curriculumului național. Cadrul de referință al Curriculumului național*, aprobat prin OME nr. 3239/2021;
- *Profilul de formare al absolventului*, aprobat prin OME nr. 6731/2023.

Aceste documente stabilesc cadrul de dezvoltare a competențelor-cheie și al profilului de formare al absolventului de liceu, competențe la a căror formare contribuie și disciplina *Istorie bisericească universală*.

Organizarea procesului educațional respectă structura modulară a anului școlar, incluzând cele cinci intervale de învățare, oferind posibilitatea alocării pe perioadele dedicate programelor educaționale naționale *Săptămâna verde* și *Săptămâna „Școala altfel”*, care fac parte integrantă din planificarea didactică anuală.

Studierea disciplinei *Istorie bisericească universală* contribuie în mod semnificativ la consolidarea profilului educațional al elevului din liceele teologice, prin dezvoltarea unor achiziții finale relevante atât din perspectivă cognitivă, cât și axiologică și culturală. Elevii dobândesc capacitatea de a înțelege și interpreta critic evoluția creștinismului în context universal, de a corela procesele istorico-teologice cu realitățile sociale și culturale și de a valorifica experiența istorică a Bisericii în raport cu provocările contemporane. *Istoria bisericească universală* evidențiază contribuția creștinismului la istoria și evoluția popoarelor, consolidează identitatea individuală, națională și europeană a elevilor și îi sprijină să devină membri activi ai societății, care înțeleg diversitatea.

În raport cu competențele-cheie europene, disciplina sprijină dezvoltarea următoarelor dimensiuni fundamentale:

- Competența de a învăța să înveți – prin formarea unei atitudini reflexive față de istorie, prin capacitatea de a selecta, organiza și integra informațiile din surse diverse;
- Competențele sociale și civice – prin cultivarea spiritului de dialog, toleranță și responsabilitate, valorificând dimensiunea interculturală și interconfesională a studiului istoriei Bisericii;
- Competența de sensibilizare și exprimare culturală – prin înțelegerea rolului Bisericii în dezvoltarea artei, literaturii, educației și patrimoniului spiritual universal;
- Competențele digitale și de informare – prin utilizarea surselor moderne de documentare, evaluarea critică a informațiilor și integrarea tehnologiei în procesul de învățare;
- Competența de comunicare în limba maternă și în limbi moderne – prin dezvoltarea abilității de a formula discursuri clare, coerente și argumentate, atât oral, cât și în scris, cu privire la teme istorico-teologice.

În mod transversal, disciplina favorizează dezvoltarea abilităților de ordin înalt, precum gândirea critică, analiza și sinteza informațiilor, rezolvarea de probleme, creativitatea, negocierea și înțelegerea interculturală. Aceste achiziții sunt esențiale pentru o integrare activă și responsabilă în societatea cunoașterii, contribuind la formarea unei personalități echilibrate, reflexive și deschise spre dialogul cu valorile universale.

Oferta educațională aferentă disciplinei *Istorie bisericească universală* se caracterizează prin:

- Integrarea în curriculumul de specialitate al profilului teologic, ca disciplină obligatorie în ciclul superior al liceului, menită să susțină formarea identității spirituale, culturale și sociale a elevilor;
- Abordarea multidimensională a istoriei Bisericii, prin raportare simultană la aspectele teologice, doctrinare, culturale, sociale și politice;
- Întreținerea unui dialog intercultural și interconfesional, care sprijină deschiderea spre pluralitate și toleranță, elemente esențiale în societatea contemporană;
- Corelarea conținuturilor cu competențele-cheie europene, asigurând astfel relevanța ofertei educaționale în contextul unei educații moderne, centrate pe elev.

Elementele de noutate în abordarea acestei discipline rezidă în:

- Structurarea modulară a temelor, conform noii organizări a anului școlar, care permite flexibilitate și adaptare la nevoile de învățare ale elevilor, precum și alocarea de timp specific pentru programele educaționale naționale *Săptămâna verde* și *Săptămâna „Școala altfel”*;
- Accentul pus pe formarea de competențe transversale, precum gândirea critică, rezolvarea de probleme, creativitatea și capacitatea de analiză interculturală, care depășesc granițele unei simple acumulări de informații;
- Valorificarea resurselor digitale și a instrumentelor moderne de documentare, facilitând accesul elevilor la surse variate și dezvoltând capacitatea de a evalua critic informațiile;
- Orientarea spre interdisciplinaritate, prin conexiuni cu istoria generală, literatura, arta, filosofia și științele sociale, consolidând astfel o viziune holistică asupra rolului Bisericii în dezvoltarea civilizației;
- Îmbinarea dimensiunii formative cu cea axiologică, prin transmiterea valorilor creștine universale și a respectului pentru diversitatea culturală și confesională.

Structura programei școlare include o serie de componente esențiale, fiecare având un rol bine definit în organizarea și orientarea procesului educațional.

Nota de prezentare constituie introducerea conceptuală a programei și evidențiază finalitatea disciplinei, locul acesteia în planul de învățământ, relevanța pentru profilul de formare al elevului și contribuția la dezvoltarea competențelor-cheie. În cazul disciplinei *Istorie bisericească universală*, aceasta subliniază rolul cunoașterii istoriei creștinismului în consolidarea identității culturale și spirituale, dar și în stimularea dialogului intercultural și interconfesional.

Competențele generale (CG) reprezintă finalități educaționale de nivel înalt, formulate pentru întreaga durată a studiului disciplinei. Acestea descriu cunoștințele, abilitățile, atitudinile și valorile pe care elevii trebuie să le dezvolte, precum analiza critică a evoluției Bisericii, valorificarea tradiției creștine în context social și cultural, respectul și responsabilitatea în raport cu diversitatea religioasă.

Competențele specifice (CS) derivă din cele generale și sunt formulate pentru fiecare an de studiu. Acestea concretizează rezultatele așteptate, vizând achiziții precum identificarea și descrierea evenimentelor și proceselor istorico-teologice, utilizarea surselor documentare și compararea fenomenelor religioase în diferite contexte.

Exemplele de activități de învățare (EAI) constituie sugestii metodologice de aplicare practică a competențelor specifice. Acestea orientează cadrul didactic spre metode diverse de organizare a învățării, precum analiza textelor istorice, studiile de caz, dezbaterile, proiectele interdisciplinare sau vizitele la obiective religioase și culturale.

Conținuturile învățării reunesc temele și subtemele ce urmează a fi abordate. În cazul acestei discipline, includ temele referitoare la originile creștinismului, sinoadele ecumenice, schisma din 1054, mișcările de reformă, modernitatea religioasă și rolul Bisericii în contemporaneitate.

Sugestiile metodologice propun modalități de organizare a activității didactice prin metode interactive, valorificarea resurselor digitale, integrarea interdisciplinară și includerea contextelor nonformale. Accentul cade pe învățarea activă și pe cultivarea competențelor transversale.

Sugestiile metodologice oferă exemple de strategii didactice, repere pentru planificarea demersului didactic și elemente pentru evaluarea continuă. Acestea includ recomandări privind desfășurarea efectivă a procesului de predare-învățare-evaluare centrat pe formarea competențelor, exemple de strategii didactice care sprijină realizarea competențelor specifice, precum și propuneri de abordare interdisciplinară și integrată. În plus, acestea cuprind repere pentru evaluarea învățării, raportată la competențele urmărite, putând fi utilizate diverse forme, metode și instrumente de evaluare.

Cadrele didactice sunt încurajate să planifice activitatea didactică pe baza competențelor, să adapteze activitățile la context și să utilizeze metode variate de evaluare, cu accent pe progresul și dezvoltarea elevului.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

C.G.1	**Analizarea evoluției istorice a Bisericii creștine, în diverse contexte culturale, sociale și politice, a rolului acesteia în modelarea civilizației europene și universale**
C.G.2	**Prezentarea evenimentelor, personalităților și curentelor teologice majore care au influențat dezvoltarea Bisericii, cu accent pe impactul lor în viața spirituală și socială a comunităților creștine**
C.G.3	**Formularea unor opinii argumentate cu privire la continuitățile și discontinuitățile din istoria Bisericii, pe baza surselor istorice, patristice și documentelor bisericești relevante**
C.G.4	**Valorificarea critică a moștenirii istorice a Bisericii în raport cu provocările contemporane, în vederea cultivării unei conștiințe ecleziale asumate și echilibrate**
C.G.5	**Corelarea cunoștințelor istorice cu dimensiunea ecumenică a creștinismului, pentru promovarea dialogului, a înțelegerii interconfesionale și a unității în diversitate**

CLASA a XI-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G. 1 – Analizarea evoluției istorice a Bisericii creștine, în diverse contexte culturale, sociale și politice, a rolului acesteia în modelarea civilizației europene și universale

XI. CS.1.1. Definirea obiectului de studiu al Istoriei Bisericești Universale și a metodologiei specifice
- analizarea definiției și obiectului *Istoriei bisericești universale*, identificând principalele teme și metode, utilizând glosarul de termeni, lectura ghidată a textelor fundamentale și discuții interactive - compararea diverselor interpretări metodologice prin exersarea consultării surselor istorice, asocierea corectă a izvoarelor (scrise, arheologice, liturgice) folosind activități de lucru în grup sau prezentări - argumentarea importanței studierii Istoriei Bisericești Universale în contextul educației religioase, prin elaborarea unei fișe prezentare a metodelor de cercetare
XI. CS.1.2. Analiza contextului istoric, religios și cultural al apariției creștinismului
- identificarea elementelor cheie ale lumii greco-romane și iudaice relevante pentru apariția creștinismului, prin realizarea unor schițe tematice și hărți conceptuale în cadrul unor sesiuni de brainstorming - compararea tradițiilor religioase și culturale prin redactarea unor eseuri scurte și participarea la dezbateri moderate în clasă - explorarea influențelor reciproce dintre contextul religios și cultural în dezvoltarea creștinismului, folosind studii de caz (comentariu la un text istoric - ex. Iosif Flavius, Tertulian) și metode colaborative, precum cercetarea în echipă
XI. CS.1.3. Identificarea etapelor de dezvoltare ale Bisericii primare până la Edictul de la Milano
- detalierea principalelor momente și figuri din istoria Bisericii primare prin realizarea unei cronologii tematice folosind metoda proiectului sau a învățării bazate pe probleme - examinarea cauzelor și efectelor persecuțiilor și organizarea instituțională timpurie prin simulări de dezbateri și studii de surse primare - explicarea semnificației Edictului de la Milano în istoria creștinismului prin activități de prezentare și discuții ghidate în grupuri mici

C.G. 2 – Prezentarea evenimentelor, personalităților și curentelor teologice majore care au influențat dezvoltarea Bisericii, cu accent pe impactul lor în viața spirituală și socială a comunităților creștine

XI. CS.2.1. Prezentarea activității misionare a Apostolilor și a organizării Bisericii primare
- prezentarea principalelor călătorii misionare ale Sfinților Apostoli și structura ierarhică timpurie a Bisericii, prin realizarea unei hărți conceptuale interactive sau jurnale de călătorie imaginare - ilustrarea rolului ucenicilor în propovăduirea Evangheliei, prin simularea unor scenarii misionare bazate pe *Faptele Apostolilor*, utilizând hărți interactive

- evaluarea impactului organizării Bisericii primare asupra comunităților creștine, prin analiza comparativă a surselor biblice și patristice, în grupuri mici
XI. CS.2.2. Explicarea contribuției Părinților Apostolici și a apologeților la apărarea credinței
- explicarea scrierilor Părinților Apostolici, prin lectură selectivă și rezumate critice, în jurnale predefinite - argumentarea rolului apologeților în confruntarea cu păgânismul și ereziile, utilizând exemple din epistole și dezbateri structurate, în clasă - analizarea modului în care apologeții au păstrat tradiția apostolică, prin studii de caz și prezentări multimedia colaborative
XI. CS.2.3. Analizarea principalelor erezii din primele trei secole și a reacției Bisericii
- identificarea unor erezii precum gnosticismul sau montanismul și răspunsurile Bisericii, prin crearea unei cronologii vizuale sau scenetă didactică - examinarea cauzelor și consecințelor reacțiilor sinodale timpurii, folosind analiza textelor patristice și simulări de sinoade locale - evaluarea eficacității apologeților în combaterea ereziilor asupra unității credinței, prin dezbateri moderate și eseuri argumentative scurte

C.G. 3 – Formularea unor opinii argumentate cu privire la continuitățile și discontinuitățile din istoria Bisericii, pe baza surselor istorice, patristice și documentelor bisericești relevante

XI. CS.3.1. Analiza contribuției Sinoadelor Ecumenice la păstrarea unității doctrinare
- analizarea hotărârilor Sinoadelor Ecumenice privind controversele dogmatice majore, prin elaborarea unor tabele comparative ale deciziilor luate sau dezbateri ghidate în grupuri - identificarea rolului sinoadelor în combaterea ereziilor precum arianismul sau iconoclasmul, utilizând studii de surse patristice și cronologii interactive - argumentarea continuității doctrinare asigurate de sinoade în tradiția ortodoxă, prin prezentări orale bazate pe texte sinodale și dialoguri structurate
XI. CS.3.2. Compararea pozițiilor teologice și liturgice dintre tradiția răsăriteană și cea apuseană
- compararea diferențelor liturgice și teologice dintre Răsărit și Apus în perioada secolelor IV-XI, prin realizarea unor hărți conceptuale sau diagrama Venn - examinarea evoluției cultului divin și a disciplinei monahale în cele două tradiții, folosind exemple din documente bisericești și simulări de dezbateri - evaluarea impactului diferențelor asupra unității Bisericii, prin eseuri argumentative scurte și discuții moderate pe baza surselor istorice
XI. CS.3.3. Formularea unor opinii argumentate privind cauzele și consecințele Marii Schisme din 1054
- formularea unor opinii despre cauzele politice, teologice și culturale ale Schismei, prin analiza documentelor sau a corespondenței patriarhale, prin dezbateri în plen - argumentarea consecințelor Schismei asupra vieții spirituale și sociale a comunităților creștine, prin redactarea unor eseuri tematice - evaluarea continuităților și discontinuităților post-Schismă în tradițiile răsăriteană și apuseană, prin proiecte colaborative cu prezentări multimedia

C.G. 4 – Valorificarea critică a moștenirii istorice a Bisericii în raport cu provocările contemporane, în vederea cultivării unei conștiințe ecleziale asumate și echilibrate

XI. CS.4.1. Identificarea valorilor perene ale Bisericii din perioada veche și relevanța lor pentru lumea contemporană
- examinarea valorilor fundamentale precum sfințenia, iubirea aproapelui și evlavia în cadrul tradiției creștine vechi, prin redactarea unor eseuri și discuții în grupuri mici - analizarea exemplelor din viețile sfinților și din textele patristice, identificând aplicabilitatea lor în viața cotidiană actuală, utilizând activități de tip dezbatere - argumentarea importanței valorilor creștine în promovarea coeziunii sociale și morale a comunităților moderne, prin dezbateri structurate și proiecte colaborative
XI. CS.4.2. Evaluarea modului în care Biserica s-a adaptat la schimbările culturale și sociale în istorie
- investigarea metodelor prin care Biserica a integrat tehnologiile vremii pentru activități misionare și sociale, prin studierea unor exemple recente și elaborarea de prezentări. - evaluarea adaptărilor practice în servicii sociale și în relația cu statul, utilizând studii de caz și dezbateri interactive. - identificarea strategiilor Bisericii în păstrarea tradiției concomitent cu deschiderea spre schimbare, prin reflecții scrise

XI. CS.4.3. Exprimarea unei atitudini personale echilibrate față de trecutul Bisericii și provocările prezentului
- exprimarea rolului Bisericii în istorie și prezent, folosind jurnale de gândire și exerciții de exprimare argumentată în grupuri mici - discutarea provocărilor contemporane precum secularizarea și pandemia, analizând reacțiile Bisericii și impactul lor în comunitate, prin dezbateri moderate - elaborarea unor planuri personale de implicare responsabilă în viața eclezială, pe baza valorificării critice a evenimentelor istorice și a experiențelor actuale, prin activități de tip forum

C.G. 5 – Corelarea cunoștințelor istorice cu dimensiunea ecumenică a creștinismului, pentru promovarea dialogului, a înțelegerii interconfesionale și a unității în diversitate.

XI. CS.5.1. Identificarea principalelor confesiuni creștine de la începutul celui de-al doilea mileniu și a trăsăturilor lor definitorii
- identificarea confesiunilor precum ortodoxia, catolicismul și anglicanismul, prin realizarea unor tabele comparative ale dogmelor și structurilor, utilizând lectură ghidată a surselor istorice - analizarea unor elemente precum autoritatea papală sau sinodalitatea ortodoxă, prin prezentări tematice despre istoria și doctrina fiecărei confesiuni - examinarea diferențelor confesionale majore apărute post-schismă, folosind studii de caz și prezentări multimedia colaborative
XI. CS.5.2. Explicarea momentelor istorice care au contribuit la divizarea Bisericii creștine
- explicarea rolului Marii Schisme din 1054 și Reformei protestante, prin elaborarea unei cronologii vizuale și dezbateri structurate în clasă - analizarea cauzelor teologice și politice ale divizărilor, prin simulări de scenarii istorice bazate pe documente primare, în echipe de lucru - evaluarea impactului sinoadelor și disputelor dogmatice asupra unității creștine, utilizând eseuri scurte și dialoguri ghidate
XI. CS.5.3. Exprimarea unei atitudini deschise față de dialogul interconfesional și ecumenic
- exprimarea unor atitudini deschise asupra inițiativelor ecumenice moderne, folosind jurnale reflexive și discuții în cerc - participarea la simulări de dialog interconfesional pe teme comune precum Crezul niceean, prin jocuri de rol și dezbateri moderate - argumentarea valorii unității în diversitate prin proiecte colaborative cu exemple din dialogul intercreştin contemporan, prin interviuri cu reprezentanți ale altor confesiuni

CLASA a XI-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
I. Fundamentele Istoriei bisericești universale	1.1. Definiție, obiect și scopul disciplinei 1.2. Izvoare și științe auxiliare 1.3. Contextul apariției creștinismului: lumea greco-romană și iudaismul
II. Epoca Bisericii primare (până în anul 325)	2.1. Persoana și învățătura Mântuitorului Iisus Hristos 2.2. Activitatea misionară a Apostolilor și a ucenicilor lor 2.3. Organizarea Bisericii în primele secole: ierarhie, disciplină, sinoade locale 2.4. Persecuțiile împotriva creștinilor – cauze, desfășurare și consecințe 2.5. Formarea canonului Noului Testament și rolul Sfintei Tradiții; apologeții creștini 2.6. Erezii și reacția Bisericii în primele trei secole 2.7. Părinții Apostolici și dezvoltarea culturii teologice
III. Epoca Sinoadelor Ecumenice (325–787)	3.1. Sfântul Împărat Constantin cel Mare și transformările instituționale și religioase ale Bisericii 3.2. Răspândirea creștinismului în Europa, Asia și Africa 3.3. Sinoadele I–VII ecumenice și principalele controverse dogmatice (arianism, nestorianism, monofizitism, monotelism, iconoclasm) 3.4. Contribuția Părinților și scriitorilor bisericești din Răsărit și Apus

Domenii de conținut	Conținuturi
	3.5. Cultura teologică a epocii și impactul hotărârilor sinodale 3.6. Importanța Sinoadelor ecumenice – studiu de caz
IV. Biserica între 787 și 1054	4.1. Creștinarea popoarelor prin misiunea bizantină 4.2. Organizarea Bisericii între secolele IV–XI: patriarhate și sinoade 4.3. Cultul divin și diferențele dintre tradiția răsăriteană și cea apuseană
V. Marea Schismă (1054)	5.1. Viața bisericească, disciplina și monahismul în Răsărit și Apus 5.2. Cauzele, desfășurarea și consecințele Schismei 5.3. Impactul dezbinării creștinătății – studiu de caz

CLASA a XII-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G. 1 – Analizarea evoluției istorice a Bisericii creștine, în diverse contexte culturale, sociale și politice, a rolului acesteia în modelarea civilizației europene și universale

XII. CS.1.1. Evidențierea relațiilor dintre Ortodoxie și Catolicism în perioada medievală
- analizarea tensiunilor teologice și politice dintre Ortodoxie și Catolicism prin examinarea documentelor istorice, utilizând dezbateri ghidate și studii comparative - identificarea încercărilor de unire precum cele de la Lyon și Ferrara-Florența, prin realizarea unei cronologii interactive și discuții în grupuri mici - examinarea impactului cruciadelor asupra relațiilor interconfesionale, folosind hărți conceptuale și simulări de scenarii istorice
XII. CS.1.2. Analizarea rolului instituțiilor bisericești în raport cu puterea politică
- investigarea interacțiunii dintre puterea papală și Inchiziție, utilizând eseuri argumentative și prezentări orale - evaluarea rolului Inchiziției și al Sinoadelor Ecumenice în context politic, prin studii de caz și dezbateri structurate în clasă - analiza adaptării instituțiilor bisericești la dominația otomană sau feudalismul apusean, folosind tabele comparative și dialoguri moderate
XII. CS.1.3. Investigarea impactului căderii Constantinopolului asupra Ortodoxiei
- examinarea cronicilor istorice despre căderea Bizanțului, prin elaborarea unei hărți cauzale și expuneri în plen - analizarea supraviețuirii cultului ortodox sub turci, cu ajutorul corespondenței imaginare cu creștinii secolului al XV-lea - evaluarea transformărilor culturale și teologice post-1453, utilizând proiecte colaborative cu exemple din mărturisiri de credință și discuții interactive

C.G. 2 – Prezentarea evenimentelor, personalităților și curentelor teologice majore care au influențat dezvoltarea Bisericii, cu accent pe impactul lor în viața spirituală și socială a comunităților creștine

XII. CS.2.1. Identificarea principalelor cauze, personalități și consecințe ale Reformei protestante
- analizarea celor 95 de teze ale lui Martin Luther, prin lectura ghidată a documentelor istorice și discuții în grupuri - identificarea portretelor istorice ale unor personalități ca Martin Luther, Jan Hus și Jean Calvin, prin realizarea unor portofolii biografice și prezentări orale - evaluarea consecințelor sociale și religioase ale Reformei, inclusiv divizarea Bisericii și războaiele religioase, prin dezbateri și eseuri argumentative
XII. CS.2.2. Descrierea mișcărilor de reînnoire spirituală în Ortodoxie și Catolicism în perioada medievală și postmedievală
- identificarea trăsăturilor esențiale ale unor mișcări, precum isihasmul, în Ortodoxie și Reforma catolică în Apus, prin analize comparative și studii de caz - analizarea impactului în perioada medievală și postmedievală, a unor reprezentanți ai isihasmului și a misticii apusene, prin lecturi dirijate și expoziții tematice - explorarea legăturii dintre aceste mișcări și evoluția culturii teologice, folosind dezbateri și prezentări multimedia
XII. CS.2.3. Explicarea influenței culturii teologice asupra identității confesionale

- analizarea diferențelor doctrinare și culturale dintre Școlile teologice ortodoxe, catolice și protestante prin realizarea unor hărți conceptuale și dezbateri interactive - identificarea modului în care Liturghia și teologia au modelat identitatea confesională, prin studii comparative și prezentări în grupuri - argumentarea rolului culturii teologice în menținerea unității și a diversității confesionale, prin eseuri și dialoguri structurate

C.G. 3 - Formularea unor opinii argumentate cu privire la continuitățile și discontinuitățile din istoria Bisericii, pe baza surselor istorice, patristice și documentelor bisericești relevante

XII. CS. 3.1. Identificarea continuităților doctrinare și liturgice în Ortodoxie, după căderea Constantinopolului
- analizarea continuităților în doctrină și cult identificate în tradiția ortodoxă post-1453 prin studierea scrierilor patristice și sinodale, folosind metode de lectură dirijată și discuții critice - realizarea unor hărți conceptuale care evidențiază legăturile dintre practicile liturgice dinainte și după căderea Constantinopolului, prin colaborarea în echipe - evaluarea rolului Patriarhiei Ecumenice și al altor instituții în păstrarea tradiției ortodoxe, prin proiecte de cercetare și prezentări
XII. CS.3.2. Compararea răspunsurilor Bisericilor față de crizele interne și externe din epocile medievală și modernă
- examinarea reacțiilor Bisericii Ortodoxe și Catolice la provocările istorice precum cuceririle otomane sau Reforma, prin studierea documentelor istorice și simulări de dezbateri - compararea strategiilor de adaptare și rezistență în fața presiunilor politice și culturale prin studii de caz și lucrări în grup - reflecții asupra diferențelor între răspunsurile dogmatice și liturgice, folosind materiale multimedia și activități interactive
XII. CS. 3.3. Elaborarea unor puncte de vedere argumentate privind schimbările în identitatea creștină, manifestate în epoca modernă
- interpretarea schimbărilor doctrinare și culturale în identitățile confesionale prin analize critice ale surselor istorice și patristice, folosind dezbateri și eseuri articulate - elaborarea unor argumente privind influența factorilor politici și sociali asupra creștinismului modern, prin cercetări și prezentări în grupuri - exprimarea unor opinii fundamentate privind continuitățile și discontinuitățile în identitatea creștină, prin dialoguri structurate și reflecții scrise

C.G. 4 – Valorificarea critică a moștenirii istorice a Bisericii în raport cu provocările contemporane, în vederea cultivării unei conștiințe ecleziale asumate și echilibrate

XII. CS.4.1. Examinarea critică a influenței Reformei și Contrareformei asupra modului în care Biserica răspunde provocărilor sociale și culturale
- examinarea critică a educației și a libertății religioase în secolele XVI–XVII, prin analiza documentelor istorice și dezbateri structurate - analizarea impactului Reformei protestante asupra răspunsurilor Bisericii la corupție și educație, utilizând studii comparative și simulări de scenarii sociale - evaluarea adaptării Bisericii Romano-Catolice la provocările culturale, prin crearea de ordine religioase noi, prin prezentări multimedia și discuții în grupuri mici
XII. CS.4.2. Identificarea elementelor istorice care contribuie la înțelegerea misiunii Bisericii în lumea contemporană
- identificarea unor elemente precum rezistența la presiuni politice otomane și rolul misiunii în cult, prin studii de caz din perioada post-Constantinopol și reflecții personale - analizarea exemplelor de adaptare socială din Reformă și Contrareformă relevante pentru misiunea actuală, folosind cronologii interactive și dialoguri ghidate - explorarea rolului instituțiilor bisericești în educație și filantropie, prin proiecte colaborative cu accent pe provocările lumii contemporane
XII. CS.4.3. Formularea unor perspective personale echilibrate asupra rolului istoric și actual al Bisericii în societate
- formularea unor perspective asupra evoluției rolului Bisericii de la medieval la modern, prin jurnale reflexive bazate pe surse primare și discuții în cerc

- argumentarea poziției Bisericii față de secularizare și diversitate confesională, utilizând eseuri personale și dezbateri moderate - reflecție critică asupra misiunii ecleziale în societatea contemporană, prin simulări de dialoguri interconfesionale și planuri de implicare personală

C.G. 5 – Corelarea cunoștințelor istorice cu dimensiunea ecumenică a creștinismului, pentru promovarea dialogului, a înțelegerii interconfesionale și a unității în diversitate

XII. CS.5.1. Identificarea principalelor momente și organisme ecumenice din istoria recentă a creștinismului
- identificarea unor momente cheie precum înființarea Consiliului Ecumenic al Bisericilor în 1948 și participarea ortodoxă, prin elaborarea unei cronologii interactive și discuții ghidate - analizarea rolului Conferinței Bisericilor Europene și al altor inițiative post-Vatican II, utilizând studii de caz și hărți conceptuale în grupuri mici - examinarea evoluției mișcării ecumenice moderne de la Edinburgh 1910, prin prezentări multimedia bazate pe documente istorice și dezbateri structurate
XII. CS.5.2. Compararea tradițiilor și practicilor liturgice și doctrinare în vederea înțelegerii diversității creștine
- compararea practicilor liturgice ortodoxe, catolice și protestante prin realizarea unor tabele comparative și simulări de slujbe interconfesionale - analizarea diferențelor doctrinare (ex. Filioque), folosind lecturi dirijate din surse primare și dialoguri moderate în clasă - explorarea diversității confesionale, prin proiecte colaborative cu exemple din tradiții răsăritene și apusene, evidențiind puncte comune
XII. CS.5.3. Formularea unor opinii argumentate privind importanța dialogului interconfesional în societatea contemporană
- formularea unor opinii despre rolul dialogului ecumenic în promovarea păcii sociale, prin eseuri argumentative și dezbateri în plen bazate pe inițiative recente - argumentarea valorii unității în diversitate prin reflecții personale asupra întâlnirilor inter-bisericești, utilizând jurnale reflexive și discuții în cerc - evaluarea provocărilor și beneficiilor dialogului interconfesional actual, prin simulări de negocieri ecumenice și planuri de acțiune personală

CLASA a XII-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
I. Dinamica relațiilor dintre Ortodoxie și Catolicism în Evul Mediu	1.1. Confruntarea dintre Ortodoxie și Catolicism 1.2. Cruciadele și încercările de unire 1.3. Erezii în Răsărit și Apus 1.4. Monahismul în Răsărit și mișcarea isihastă 1.5. Monahismul apusean
II. Instituții și putere bisericească în Evul Mediu târziu	2.1. Inchiziția și viața Bisericii apusene 2.2. Mărirea și decăderea puterii papale 2.3. Cultura teologică în Răsărit și în Apus 2.4. Bisericile vechi orientale 2.5. Căderea Constantinopolului sub turci și consecințele pentru Ortodoxie
III. Reforma și Contrareforma	3.1. Situația Bisericii apusene înainte de Reformă 3.2. Reforma în Biserica apuseană și reformatorii de seamă 3.3. Contrareforma și reacția Bisericii catolice 3.4. Influențele Reformei asupra creștinismului apusean (studiu de caz)

Domenii de conținut	Conținuturi
IV. Biserica Ortodoxă sub dominația otomană și afirmarea identității confesionale	4.1. Biserica Ortodoxă sub stăpânirea turcească 4.2. Încercări de atragere la catolicism și protestantism; Patriarhul Chiril Lucaris 4.3. Cultul și viața creștină după căderea Constantinopolului 4.4. Sinoade ortodoxe și mărturisiri de credință
V. Creștinismul în epoca modernă și contemporană	5.1. Dezvoltarea protestantismului: neoprotestanți și ale mișcări religioase 5.2. Dezvoltarea catolicismului și cultura teologică romano-catolică 5.3. Dinamica Ortodoxiei și cultura teologică 5.4. Dialogul intercreștin: Consiliul Ecumenic al Bisericilor, Conferința Bisericilor Europene, Conferința creștină pentru pace 5.5. Creștinismul în epoca actuală: continuități și schimbări

SUGESTII METODOLOGICE

Abordarea didactică

Predarea disciplinei trebuie să aibă în vedere atât dimensiunea cognitivă (acumularea de cunoștințe istorice și teologice), cât și dimensiunea formativă (dezvoltarea gândirii critice, a spiritului moral-etic și a dialogului intercultural). Se recomandă o metodologie activă și participativă, centrată pe elev, prin care acesta devine coparticipant la procesul de învățare.

Metode de predare-învățare recomandate:

- Expunerea interactivă – pentru prezentarea cadrului cronologic și conceptual;
- Studiul de caz – analiza unor evenimente precum Sinoadele ecumenice, Marea Schismă, Reforma;
- Învățarea prin descoperire – explorarea izvoarelor istorice și a textelor patristice;
- Dezbateri și mese rotunde – pentru dezvoltarea gândirii critice și a capacității de argumentare;
- Metode vizuale și digitale – utilizarea de hărți, cronologii, linii ale timpului, platforme educaționale digitale;
- Portofoliul și jurnalul reflexiv – pentru integrarea dimensiunii morale și interculturale.

Strategii de integrare interdisciplinară:

- Corelarea cu Istorie (context politic, social și cultural);
- Corelarea cu Filosofie (analiza ideilor, valorilor și dilemelor etice);
- Corelarea cu Geografie (hărți istorice ale răspândirii creștinismului);
- Corelarea cu Educație civică și socială/Morala creștină (dialogul intercultural, cetățenie activă, drepturile omului).

Dimensiunea moral-etică și interculturală:

- Valorificarea temelor precum libertatea de conștiință, persecuțiile religioase, toleranța, dialogul interconfesional;
- Organizarea de discuții pe teme de actualitate: discriminare, migrație, violență religioasă, respect reciproc;
- Cultivarea empatiei și a respectului pentru diversitate prin activități colaborative.

Sugestii privind evaluarea:

- Se recomandă utilizarea unei evaluări formative și sumative, cu accent pe progres și pe formarea de competențe;
- Instrumente recomandate: teste scrise și orale, eseuri, proiecte interdisciplinare, portofolii, autoevaluare și interevaluare;
- Evaluarea trebuie să vizeze nu doar achiziția de cunoștințe, ci și capacitatea elevului de a reflecta critic, de a integra dimensiunea moral-etică și de a manifesta atitudini de respect și toleranță.

Resurse educaționale

- Manuale și programe aprobate de Ministerul Educației și Cercetării;
- Documente istorice și texte patristice accesibile elevilor;
- Resurse digitale și multimedia (documentare, platforme de e-learning, muzee virtuale);
- Vizite tematice (mănăstiri, muzee, biblioteci) și întâlniri cu specialiști în domeniu (istorici, teologi).

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
Chichioacă Petru-Georgel	Preot, Profesor	Seminarul Teologic Ortodox *Sfântul Ioan Iacob*, Dorohoi, jud. Botoşani

RESPONSABILI/CONSULTANŢI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Zăbavă Mihaela	Consilier	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare	Responsabil CNCE
Pîslaru Cătălin	Inspector general	Ministerul Educației și Cercetării	Responsabil MEC
Chichioacă Petru-Georgel	Preot, Profesor	Seminarul Teologic Ortodox *Sfântul Ioan Iacob*, Dorohoi, jud. Botoşani	Coordonator

RESPONSABILI/COORDONATORI/COLABORATORI:

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Beldiman Nicuşor	Preot, Profesor universitar doctor, Consilier Patriarhal	Administraţia Patriarhală, Facultatea de Teologie Ortodoxă *Justinian Patriarhul* – București, Universitatea din București	Coordonator - Patriarhia Română
Andrei Constantin	Preot, Inspector patriarhal	Administraţia Patriarhală	Responsabil - Patriarhia Română
Hales Nelu Alexandru	Preot, Profesor Doctor	Colegiul Ortodox „Mitropolitul Nicolae Colan” Cluj	Membru comisie – Patriarhia Română
Margin Ionuț	Preot, Profesor doctor	Seminarul Teologic Ortodox *Dumitru Stăniloae*, jud. Braşov	Consultant ştiinţific, Membru comisie – Patriarhia Română
Ioniță Viorel	Preot, Profesor universitar doctor	Facultatea de Teologie Ortodoxă *Justinian Patriarhul* – București, Universitatea din București	Consultant ştiinţific, Membru comisie – Patriarhia Română
Chifăr Nicolae	Preot, Profesor universitar doctor	Facultatea de Teologie Ortodoxă *Sfântul Andrei Şaguna*, Sibiu	Consultant ştiinţific, Membru comisie – Patriarhia Română
Benga Daniel	Preot, Profesor universitar doctor	Departamentul de Teologie Ortodoxă al Universității *Ludwig-Maximilian*, München, Germania	Consultant ştiinţific, Membru comisie – Patriarhia Română
Niță-Danielescu Daniel	Preot, Conferențiar universitar doctor	Facultatea de Teologie Ortodoxă *Dumitru Stăniloae*, jud. Iași	Consultant ştiinţific, Membru comisie – Patriarhia Română
Vild Theodora	Profesor	Liceul Pedagogic *Matei Basarab*, Slobozia, Ialomița	Consultant ştiinţific

Anexa nr. 58

Programa școlară pentru disciplina

Studiul Sfintei Scripturi
Cultul ortodox

Clasele a IX-a și a X-a
Curriculum de specialitate (CS)
Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea Ghid turism religios

Învățământ liceal

- 2026 –

Anexa nr. 58
Programa școlară pentru disciplina *Studiul Sfintei Scripturi, Cultul Ortodox,* clasele a IX-a și a X-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea Ghid turism religios*

NOTĂ DE PREZENTARE

Prezenta programă școlară completează curriculumul pentru disciplina *Studiul Sfintei Scripturi* cultul ortodox, cu aplicare pentru clasa a IX-a din învățământul liceal, filiera vocațională, profilul teologic, specializarea *Teologie Ortodoxă*, forma cu frecvență zi, începând cu anul școlar 2026-2027. Pentru această categorie de clase, conform planurilor-cadru pentru învățământul liceal, forma cu frecvență zi, aprobate ca anexe la OMEC nr. 4350/2025, anexa nr. 24, studiul disciplinei are următoarea alocare orară săptămânală, defalcată pe segmentul curriculum de specialitate:

An de studiu	Clasa a IX-a	Clasa a X-a
Tip segment curricular	CS	CS
Nr. săptămânal de ore	2	2

Programa școlară se elaborează în concordanță cu:

- *Legea învățământului preuniversitar* nr. 198/2023;
- *Recomandările Consiliului Uniunii Europene* (2018) privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții;
- *Repere pentru proiectarea, actualizarea și evaluarea Curriculumului național. Cadrul de referință al Curriculumului național*, aprobat prin OME nr. 3239/2021;
- *Profilul de formare al absolventului*, aprobat prin OME nr. 6731/2023.

Aceste documente stabilesc cadrul de dezvoltare a competențelor-cheie și al profilului de formare al absolventului de liceu, competențe la a căror formare contribuie și disciplina *Studiul Sfintei Scripturi*.

Programa disciplinei *Studiul Sfintei Scripturi* este elaborată potrivit modelului de proiectare curriculară, centrat pe competențe. Construcția programei este realizată astfel încât să contribuie la dezvoltarea profilului de formare al elevului din ciclul liceal, care descrie așteptările exprimate față de elev la sfârșitul învățământului liceal, prin raportare la cerințele exprimate în *Legea învățământului preuniversitar* nr. 198/2023, precum și prin raportare la caracteristicile de dezvoltare ale elevilor.

Prin studierea disciplinei *Studiul Sfintei Scripturi*, absolventul de liceu își dezvoltă identitatea personală și conștiința de sine, fundamentate pe valori creștine și morale; demonstrează comportamente etice și responsabile, aplicabile în viața personală, socială și profesională; manifestă respect și disponibilitate pentru dialog constructiv; își consolidează cultura generală și de specialitate prin înțelegerea impactului scrierilor sfinte asupra civilizației și culturii universale; exersează capacitatea de reflecție critică și discernământ moral, esențiale pentru luarea deciziilor; se implică activ în comunitate, asumând valori de solidaritate, cooperare și responsabilitate civică.

Disciplina are ca scop aprofundarea cunoașterii textelor sacre ale Bibliei sau Sfintei Scripturi, ale realităților și problematicilor spirituale – și nu numai – ale acesteia, în context teologic, istoric și cultural, pentru a forma elevi conștienți de valorile credinței și capabili să aplice înțelepciunea biblică și adâncimile de gândire ale Sfintei Scripturi în viața personală și social-comunitară.

Sfânta Scriptură este cartea fundamentală a creștinismului. Ca expresie principală a credinței creștine și izvor al învățăturii ei, ea stă la baza tuturor celorlalte discipline teologice. De asemenea, Biblia este într-o relație directă cu istoria umanității și cu trăirile spirituale cele mai adânci ale omului, pe care le descrie în chei specifice de lectură.

Prezentul curriculum încearcă să țină seama de această perspectivă în abordarea studiului Sfintei Scripturi. Astfel, programa urmărește ca pe parcursul celor patru ani de studiu, elevii să cunoască atât cărțile Sfintei Scripturi, cu particularitățile fiecăreia dintre acestea, cât și principalele teme teologice necesare pentru înțelegerea unitară a acesteia, aspect ce reprezintă elementul principal de noutate față de programele anterioare.

Un alt aspect important este acela că, spre deosebire de tratarea separată de până acum a Vechiului și Noului Testament, în abordarea actuală s-a avut în vedere o abordare unitară a celor două părți ale Sfintei Scripturi, printr-o permanentă corelare a conținuturilor biblice vechi și nou-testamentare.

În cadrul programei *Studiului Sfintei Scripturi* se promovează dezvoltarea unor competențe cheie temeinice, inclusiv cele digitale (prin utilizarea programelor de cercetare biblică și a surselor on-line), interculturale și civice, precum și competențe vocaționale relevante pentru profilul absolventului învățământului teologic ortodox. Această structură integrată urmărește să formeze nu atât elevi cu profunde cunoștințe teoretice, cât mai ales cu reale abilități practice și valori etice solide, conturând profilul unui absolvent responsabil, critic și implicat în societate, deopotrivă în armonie cu valorile creștine și cu cele ale societății moderne.

Elaborarea programei şcolare de *Studiul Sfintei Scripturi* a avut în vedere exigenţele impuse de reforma curriculară din învăţământul românesc. Stabilirea competenţelor şi selectarea conţinuturilor au fost realizate respectând principiile relevanţei, accesibilităţii şi transmiterii sistematizate a cunoştinţelor.

Disciplina *Studiul Sfintei Scripturi* valorifică achizițiile elementare din ciclurile primar și gimnazial de la disciplina Religie, unde elevii au dobândit noțiuni de bază de cultură religioasă, de morală și de raportare la valorile comunității. La liceu, accentul se mută pe acumularea de cunoștințe specifice de ermineutică, isagogie, exegeză și teologie biblică, dublate de dezvoltarea competențelor de analiză și reflecție critică asupra valorilor scripturistice, înțelegere și asumare responsabilă a doctrinei și moralei creștine, dialog interconfesional și intercultural, discernământ moral și responsabilitate socială și comunitară**.**

Este complementară cu celelalte discipline teologice de specialitate, dar și cu disciplinele socio-umane prin perspectiva valorică și spirituală asupra omului și societății. Are caracter interdisciplinar, favorizând proiecte comune cu o paletă largă de alte discipline.

Elemente de noutate pe care le aduce programa:

- formarea de competențe transversale (educația pentru cetățenie democratică, educația pentru viață, dezvoltare personală);
- actualizarea conținuturilor (corelarea competențelor și a temelor biblice cu provocările lumii contemporane);
- accentuarea valențelor interactive, comunitare și practice ale disciplinei (implicare socială, voluntariat, utilizarea proiectelor interdisciplinare);
- deschiderea spre dialog (formarea competenței de dialog interconfesional, interreligios și intercultural; prezentarea comparativă a valorilor comune);
- vizarea formării caracterului și a autocunoașterii (dezvoltarea rezilienței, a inteligenței emoționale și spirituale; folosirea unor instrumente de reflecție personală - jurnal reflexiv, portofoliu spiritual);
- recomandarea unor strategii/metode de predare-învățare-evaluare noi, validate de teoria pedagogică și practica educațională;
- sugerarea unor activități de învățare deschise și corelate cu situații concrete ale mediului educațional.

Structura programei școlare de *Studiul Sfintei Scripturi* include, pe lângă nota de prezentare, următoarele elemente:

- competențe generale;
- competențe specifice și exemple de activități de învățare;
- conținuturi;
- sugestii metodologice.

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte diverse.

Competențele generale se referă la achizițiile pe care elevul le dobândește la disciplina *Studiul Sfintei Scripturi* pe parcursul întregului ciclu liceal. Acestea au un dublu rol: pe de o parte, reflectă contribuția disciplinei la profilul de formare al absolventului și, implicit, la dezvoltarea competențelor-cheie; pe de altă parte, structurează disciplina în funcție de profilul de formare.

Competențele specifice derivă din competențele generale și reprezintă etape intermediare în dobândirea acestora, fiind formate pe parcursul unui an școlar. Ele sunt adaptate nivelului de dezvoltare al elevilor, ghidează evaluarea performanțelor acestora și oferă cadrul pentru organizarea demersului didactic. Ca etape ale formării competențelor generale, competențele specifice evidențiază progresia acestora de la un an de studiu la altul, contribuind treptat la dezvoltarea competenței generale. Derivarea lor presupune o diferențiere atentă a etapelor procesului de învățare, astfel încât, la finalul studiului disciplinei *Studiul Sfintei Scripturi*, elevii să fi dobândit competențele generale corespunzătoare.

Activitățile de învățare constituie contexte în care competențele specifice sunt dezvoltate, exersate și consolidate. Ele au rol orientativ pentru profesori, oferindu-le libertatea de a folosi exemplele propuse de programa școlară, de a le completa sau de a le înlocui, astfel încât să adapteze procesul didactic la realitățile concrete ale clasei. În acest mod, crearea parcursurilor de învățare individualizate și personalizate nu mai rămâne un simplu ideal, ci devine realizabilă prin metode și modalități concrete de aplicare.

Conținuturile învățării sunt organizate pe domenii și reprezintă achiziții de bază prin care se urmărește formarea competentelor elevilor.

Sugestiile metodologice oferă exemple de strategii didactice, repere pentru planificarea demersului didactic și elemente pentru evaluarea continuă. Acestea includ recomandări privind desfășurarea efectivă a procesului de predare-învățare-evaluare centrat pe formarea competențelor, exemple de strategii didactice care sprijină realizarea competențelor specifice, precum și propuneri de abordare interdisciplinară și integrată. În plus, acestea cuprind repere

pentru evaluarea învățării, raportată la competențele urmărite, putând fi utilizate diverse forme, metode și instrumente de evaluare.

Cadrele didactice sunt încurajate să personalizeze proiectarea demersului didactic pe baza competențelor, să adapteze activitățile la context și să utilizeze metode variate de evaluare, cu accent pe progresul și dezvoltarea elevului.

Proiectarea are în vedere suplețea și adaptabilitatea: distribuția anuală a conținuturilor pornește de la alocarea de 2 ore/săptămână pe durata claselor IX-X, cu rezervarea unui timp substanțial pentru consolidare, remediere, recapitulări și aplicații (prin segmentul la dispoziția profesorului). Conținuturile au fost calibrate ținând cont de cele 36 de săptămâni de studiu, dintre care 2 săptămâni sunt destinate programelor naționale „Școala altfel” și „Săptămâna verde”, iar aproximativ 25% din timp rămâne la dispoziția profesorului.

Evaluarea vizează măsurarea progresului și utilizează instrumente variate: portofoliu, proiect, prezentare orală, observație sistematică, rubrici analitice – într-un echilibru între evaluarea formativă și cea sumativă.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

C.G.1	**Evidențierea mesajului textului Sfintei Scripturi în contextul istoriei mântuirii, subliniind actualitatea acestuia**
C.G.2	**Valorificarea aplicată a dimensiunilor dogmatice, morale și spirituale ale mesajului scripturistic, reliefând relevanța acestora pentru învățătura creștină și pentru viața personală și comunitară**
C.G.3	**Integrarea personală a valorilor biblice în formarea identității spirituale autentice, fundamentate pe învățătura Sfintei Scripturi**

CLASA a IX-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G. 1 - Evidențierea mesajului textului Sfintei Scripturi în contextul istoriei mântuirii, subliniind actualitatea acestuia

IX. CS.1.1. Descrierea noțiunilor generale despre Sfânta Scriptură, recunoscând rolul acesteia în actul mântuirii
- prezentarea datelor generale despre istoria textului biblic, pe baza unei expuneri ilustrate cu imagini, hărți și termeni specifici, încheiată cu o fișă sinteză privind formarea canonului - aplicarea noțiunilor generale despre Sfânta Scriptură în analiza structurii canonului biblic, prin activități ghidate de observare și discuții dirijate, finalizată cu realizarea unui tabel comparativ al cărților biblice - exersarea identificării unor texte biblice pornind de la structura și referințele canonice, pe baza unor trimiteri scripturistice din fișa de lucru, încheiată cu completarea unei hărți scripturistice a fragmentelor selectate
IX. CS.1.2. Rezumarea nuanțată a conținuturilor cărților istorice din canonul biblic, evidențiind semnificația teologică a acestora
- lecturarea critică a textelor biblice vechi și nou-testamentare, în format editabil sau digital, urmată de sintetizarea conținuturilor și realizarea unei fișe cu mesajele teologice centrale - analizarea istoricității unor evenimente biblice prin corelarea textelor din Vechiul și Noul Testament cu date relevante din Sfânta Tradiție și istoria profană, finalizată cu elaborarea unui scurt eseu de sinteză - caracterizarea personajelor biblice-cheie și observarea rolului lor în iconomia mântuirii, pe baza studiului textelor scripturistice și a comentariilor patristice, concretizată într-o hartă conceptuală a contribuției fiecărui personaj
IX. CS.1.3. Identificarea unor momente semnificative ale istoriei mântuirii în textele scripturistice, prezentând locul acestora în planul general al mântuirii neamului omenesc
- descoperirea dirijată a evenimentelor din istoria mântuirii în episoade biblice concrete (ex.: creația, ieșirea din Egipt, nașterea și copilăria lui Iisus, activitatea publică), prin lectura textelor și discuții ghidate, încheiată cu o fișă sinteză privind locul fiecărui episod în iconomia mântuirii - realizarea unor elemente de portofoliu biblic care includ texte și termeni scripturistici-cheie, sistematizate pe teme concrete, concretizate într-o mapă tematică intitulată „Momente ale istoriei mântuirii” - identificarea momentelor centrale ale planului mântuirii, pornind de la lecturarea comparativă a unor fragmente din profețiile mesianice și Evanghelii, urmată de realizarea unei hărți vizuale care ilustrează împlinirea profețiilor în persoana Mântuitorului Iisus Hristos

C.G. 2 - Valorificarea aplicată a dimensiunilor dogmatice, morale şi spirituale ale mesajului scripturistic, reliefând relevanța acestora pentru învățătura creștină și pentru viața personală și comunitară

IX. CS.2.1. Prezentarea importanței Sfintei Scripturi ca izvor al revelației divine, subliniind relația acesteia cu Sfânta Tradiție
- formularea unor argumente clare privind importanța Sfintei Scripturi ca izvor al revelației divine, prin raportarea acestora la scrierile Sfinților Părinți, evidențiate într-o fișă sinteză a argumentelor validate patristic - stabilirea etapelor descoperirii divine în legătură cu desfășurarea istoriei umanității, pe baza analizării textelor biblice vechi și nou-testamentare, finalizată cu un tabel cronologic care evidențiază continuitatea revelației - explorarea relației dintre Sfânta Scriptură și Sfânta Tradiție prin studierea unor fragmente biblice și comentarii patristice asociate, urmată de realizarea unei diagrame conceptuale care ilustrează complementaritatea celor două izvoare ale revelației

IX. CS.2.2. Utilizarea noțiunilor de ermineutică biblică în raport cu textul scripturistic
- rezolvarea, individual și în perechi, a unor sarcini de identificare a contextului și a locurilor paralele, prin utilizarea versiunilor tipărite și/sau electronice ale Sfintei Scripturi, notate într-o fișă de lucru - lecturarea paralelă a unui text profan și a unui text sacru, urmată de analiza comparativă, pe echipe, a specificului fiecăruia, realizând un tabel al similitudinilor și diferențelor identificate - exersarea regulilor de interpretare formulate de hermeneutica biblică, prin exegeza critică a unui text scripturistic selectat, finalizată prin redactarea unor concluzii cu valoare morală și doctrinară
IX. CS.2.3. Înțelegerea corectă a mesajului scripturistic în cheia sensului literal și/sau simbolic al acestora
- identificarea temelor și simbolurilor comune în episoade biblice din Vechiul și Noul Testament (ex.: Adam – Hristos, mielul pascal – Hristos, mana din pustiu – Euharistia), prin analiza comparativă a fragmentelor selectate, reprezentate într-o schemă conceptuală care evidențiază relația lor în planul mântuirii - analizarea unor secvențe biblice sugestive prin prisma registrelor proforisticii, pe baza lecturii și a ghidajului metodologic, finalizată cu redactarea unor texte de tip scolii, glosă sau comentariu teologic - realizarea unor eseuri structurate pe teme biblice semnificative identificate în cărțile istorice ale Sfintei Scripturi, în urma studiului textelor și a discuțiilor dirijate pentru nuanțarea mesajului biblic și raportarea la contextul contemporan

C.G. 3 - Integrarea personală a valorilor biblice prin formarea unei identități spirituale autentice, fundamentată pe învățătura Sfintei Scripturi

IX. CS.3.1. Identificarea valorilor autentice ale credinței creștine în texte scripturistice, în acord cu învățătura Bisericii
- lecturarea unor texte biblice relevante, cu evidențierea valorilor autentice ale credinței în cadrul discuțiilor ghidate, încheiată cu o fișă sinteză a valorilor identificate - vizionarea unor filme cu tematică biblică ce ilustrează valorile credinței, urmată de o analiză reflexivă în grup și realizarea unor diagrame a valorilor și mesajelor centrale - explicarea învățăturii de credință în corelație cu valorile descoperite în textele scripturistice, prin activități de interpretare și conversație dirijată, finalizată cu un scurt comentariu teologic personal - participarea la discuții tematice privind valorile fundamentale ale credinței și modul lor de receptare în perspectiva învățăturii Bisericii, realizând un jurnal reflexiv al concluziilor personale
IX. CS.3.2. Aplicarea valorilor biblice identificate în vederea formării unei identități spirituale personale
- evidențierea unor modele de asumare și aplicare a valorilor identificate în Sfânta Scriptură, pe baza studiului unor fragmente biblice, încheiată cu realizarea unei fișe-model despre aplicarea valorilor în viața cotidiană - elaborarea unor liste cu valorile importante ale actualei generații de adolescenți și analizarea acestora din perspectivă biblică, prin discuții dirijate și reflecții personale, finalizată cu o hartă conceptuală a valorilor comparate - efectuarea unor exerciții de identificare a asemănărilor și deosebirilor dintre valorile personale și cele ale persoanelor din jur (colegi, prieteni, părinți, profesori), în corelație cu conținuturile scripturistice, încheiată cu un tabel comparativ al valorilor - realizarea unor exerciții de reflecție privind rolul valorilor credinței autentice în formarea și dezvoltarea personalității umane, pe baza unor texte biblice și întrebări problematizatoare, finalizată cu un scurt eseu reflexiv - realizarea unor exerciții de autoevaluare a comportamentului prin raportare la valorile de credință identificate, în cadrul unei activități individuale ghidate, încheiată cu completarea unui jurnal personal de autoevaluare
IX. CS.3.3. Corelarea valorilor biblice cu situații concrete de viață, pentru a valida eficiența și veridicitatea acestora, precum și rolul lor pentru viața personală și a comunității
- evaluarea modului în care valorile biblice ale respectului și responsabilității se reflectă în comportamentele morale din familie și școală (ex.: reacția față de un coleg jignit, asumarea unei sarcini comune), concretizată într-o fișă de reflecție personală - analizarea unor cazuri de comportamente în acord sau în dezacord cu valorile de credință identificate în Sfânta Scriptură, pe baza unor exemple concrete de viață, încheiată cu o fișă de concluzii privind relevanța acestor valori în situații reale - analizarea unor studii de caz prezentate în mass-media sau selectate din lecturile recomandate, care ilustrează modul de aplicare și validitatea valorilor de credință, finalizată cu o schemă comparativă a situațiilor analizate - elaborarea unor miniproiecte de grup care să evidențieze aplicarea valorilor de credință în contexte concrete ale vieții cotidiene, în urma unei etape de documentare și dezbatere, încheiată cu prezentarea unui produs final (poster, video, eseu vizual)

CLASA a IX-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
I. Introducere în studiul Sfintei Scripturi	1.1. Biblia – considerații generale 1.2. Inspirația divină şi cărțile Sfintei Scripturi 1.3. Contextul istoric şi mediul religios în care au fost scrise cărţile Sfintei Scripturi 1.4. Istoria canonului cărților Sfintei Scripturi 1.5. Istoria textului cărților Sfintei Scripturi. Traducerile cărților Sfintei Scripturi 1.6. Lectura duhovnicească a Sfintei Scripturi
II. Vechiul Testament: Începuturile omenirii/Prologul istoriei mântuirii (Facerea 1–11)	2.1. Noțiuni introductive despre Pentateuh – Canonul, autorul, inspirația divină și împărțirea cărților 2.2. Zidirea lumii și a omului – creația văzută și nevăzută; omul, chip al lui Dumnezeu și chemat la asemănare (Fac. 1–2) 2.3. Căderea omului în păcat și făgăduința mântuirii (Protoevanghelia). Urmările păcatului în lume (Fac. 3–5) 2.4. Potopul lui Noe – judecata lui Dumnezeu și legământul cu omenirea reînnoită (Fac. 6–9) 2.5. Turnul Babel – mândria omului și risipirea neamurilor (Fac. 10–11)
III. Vechiul Testament: Istoria patriarhilor – de la chemarea lui Avraam la coborârea în Egipt. Credința patriarhilor și făgăduințele lui Dumnezeu (Facerea 12–50)	3.1. Avraam – părintele credinței și purtătorul făgăduinței mântuirii prin Hristos (Fac. 12–22) 3.2. Încercarea credinței lui Avraam – jertfirea lui Isaac, model al ascultării desăvârșite (Fac. 22) 3.3. Patriarhii Isaac și Iacov – binecuvântarea dumnezeiască și formarea celor douăsprezece seminții (Fac. 25–36) 3.4. Lupta lui Iacov cu îngerul – simbol al nevoinței duhovnicești și al pocăinței (Fac. 32) 3.5. Iosif cel drept – providența lui Dumnezeu și coborârea fiilor lui Israel în Egipt (Fac. 37–50) 3.6. Înțelesurile duhovnicești ale istoriei patriarhilor – Avraam, Isaac și Iacov ca icoane ale credinței, nădejdii și dragostei
IV. Noul Testament: Perioada de dinainte de activitatea publică a Domnului Iisus Hristos	4.1. Vestirea zămislirii și nașterea Sf. Ioan Botezătorul (Lc. 1, 5-25; 57-80). Buna Vestire (Lc. 1, 26-38 şi Mt. 1, 18-25) 4.2. Nașterea lui Iisus Hristos. Închinarea magilor şi a păstorilor. Uciderea pruncilor de către Irod şi fuga în Egipt (Mt. cap. 2; Lc. 2, 1-20). Tăierea împrejur şi aducerea la Templu. Iisus la Templu la vârsta de 12 ani (Lc. 2, 21-52) 4.3. Activitatea Sfântului Ioan Botezătorul și Botezul Domnului (Mt. 3, 1-17, Mc. 1, 1-11; Lc. 3, 1-22; In. 1, 6-8, 15, 19-36; 3, 22-36). Tăierea capului Sf. Ioan Botezătorul (Mt. 14, 1-12; Mc. 6, 14-29; Lc. 9, 7-9) 4.4. Ispitirea Domnului Iisus în pustie (Mt. 4, 1-11; Mc. 1, 12-13; Lc. 4, 1-13)
V. Noul Testament: Activitatea publică a Domnului Iisus Hristos	5.1. Începutul activității mesianice: promulgarea Împărăției cerurilor și chemarea primilor ucenici (In. 1, 35-51). Apostolii Domnului (Mt. 10, 2–4; Mc. 3, 16–19; Lc. 6, 13–16) 5.2. Minunile Domnului Iisus Hristos: prima minune la nunta din Cana Galileii (In. 2, 1-11), săturarea mulțimilor, vindecarea bolnavilor, alungarea demonilor, învierea morților, stăpânirea asupra naturii 5.3. Cuvântările Mântuitorului Iisus Hristos: Predica de pe munte (Mt. 5-7); Cuvântarea euharistică (In. 6) etc. 5.4. Parabolele Mântuitorului Iisus Hristos. Împărăția lui Dumnezeu şi aşteptarea eshatologică în parabolele mateene (Mt. cap. 13, 20, 22 şi 25). Bogăția, iertarea şi relația cu aproapele în parabolele lucanice (Lc. cap. 10, 12, 15, 16 şi 18)

Domenii de conținut	Conținuturi
	5.5. Întâlnirea omului cu Dumnezeu Cuvântul: Zaheu (Lc. 19, 1–10), Nicodim (In. 3, 1–21), Bartimeu (Mc. 10, 46–52), femeia păcătoasă (In. 8, 1–11), orbul din naștere (In. 9, 1–41)
VI. Noul Testament: Activitatea publică a Domnului în afara Galileii şi în Ierusalim. Pătimirile, Moartea şi Învierea Domnului Iisus Hristos	6.1. Femeia cananeancă (Mt. 15, 21–28; Mc. 7, 24–30). Femeia samarineancă (In. 4, 5-42) 6.2. Mărturisirea lui Petru şi vestirea Pătimirilor (Mt. 16, 13–20; Mc. 8, 27–30; Lc. 9, 18–21) 6.3. Schimbarea la Față (Mt. 17, 1–9; Mc. 9, 2–10; Lc. 9, 28–36) 6.4. Învierea lui Lazăr (In. 11) 6.5. Intrarea în Ierusalim (Mt. 21, 1–11; Mc. 11, 1–11; Lc. 19, 28–44; In. 12, 12 19) 6.6. Curățarea Templului (Mt. 21, 12–17; Mc. 11, 15–19; Lc. 19, 45–48; In. 2, 13-25) 6.7. Cina cea de Taină (Mt. 26, 17-30; Mc. 14, 12-26; Lc. 22, 7-23; In. 13 – 17) 6.8. Rugăciunea din grădina Ghetsimani şi arestarea Domnului. Procesul lui Iisus Hristos (Mt. 26, 36–68; Mt. 27, 1–2, 11–26; Mc. 14, 32–65; Mc. 15, 1–15; Lc. 22, 39–71; Lc. 23, 1–25; In. 18, 1–19, 16) 6.9. Răstignirea, Moartea şi punerea în mormânt a Domnului (Mt. 27, 32–61; Mc. 15, 21–47; Lc. 23, 26–56; In. 19, 16–42) 6.10. Învierea lui Iisus şi mormântul gol. Arătările Domnului Înviat. Înălțarea la cer și făgăduința trimiterii Duhului Sfânt (Mt. 28, Mc. 16, Lc. 24, In. 14, 15–31; 15, 26–27; 16, 7–15, 20; In. 20 şi 21)
VII. Vechiul Testament: Pelerinajul poporului lui Dumnezeu de la Ieşirea din Egipt la Țara Făgăduinței. De la robie la Legământ – istoria poporului în pustiu	7.1. Moise – profetul şi conducătorul poporului ales. Eliberarea din robia Egiptului (Ieş. 1–15) 7.2. Legământul de pe Sinai – dăruirea Legii şi chemarea poporului la sfințenie (Ieş. 19–24) 7.3. Cortul Mărturiei – loc al prezenței lui Dumnezeu şi chip al Bisericii (Ieş. 25–40) 7.4. Legea veche şi prefigurarea Noului Legământ. Jertfele şi preoția în Vechiul Testament (Lev. 1–7; 1) 7.5. Călătoria prin pustiu – încercarea credinței şi purtarea de grijă a lui Dumnezeu (Num. 11–24) 7.6. Sărbătorile poporului lui Israel – Paştile, Cincizecimea, Ziua Ispăşirii şi Sărbătoarea Corturilor. Semnificație teologică şi prefigurări mesianice (Lev. 16; 23; Num. 28–29; Deut. 16) 7.7. Deuteronomul – cuvântările lui Moise, chemarea la credință şi făgăduința Proorocului cel Mare. Pregătirea pentru intrarea în Pământul Făgăduinței (Deut. 1–34)
VIII. Vechiul Testament: Cucerirea Țării Cananului şi judecătorii lui Israel	8.1. Iosua – slujitorul Domnului şi cucerirea Canaanului (Ios. 1–24) 8.2. Căderea Ierihonului şi împărțirea pământului între cele douăsprezece seminții (Ios. 6–13) 8.3. Judecătorii lui Israel – conducători ridicați de Dumnezeu pentru izbăvirea poporului (Jud. 1–21) 8.4. Debora, Ghedeon şi Samson – modele de credință şi ascultare în vremuri de rătăcire (Jud. 4–8; 13–16) 8.5. Cartea Rut – credință, smerenie şi binecuvântarea neamurilor prin descendența mesianică (Rut 1–4)

Clasa a X-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G. 1 – Evidențierea mesajului textului Sfintei Scripturi în contextul istoriei mântuirii, subliniind actualitatea acestuia

X. CS.1.1. Rezumarea nuanțată a conținuturilor cărților sfinte din canonul biblic, evidențiind semnificația teologică a acestora
- lecturarea critică a textelor biblice, urmată de exerciții de extragere a ideilor principale, finalizată prin formularea unui rezumat clar, cu mesaj explicit, într-o fișă rezumat - fixarea contextului istoric al derulării evenimentelor din istoria mântuirii, utilizând tabele cronologice și hărți specifice, pentru evidențierea istoricității evenimentelor biblice, realizând un tabel cronologic sumar - întocmirea unor caracterizări ale personajelor biblice-cheie, cu sublinierea rolului lor în iconomia mântuirii (regi, profeți, apostoli), pe baza studiului textelor scripturistice și a comentariilor patristice, concretizată într-o hartă conceptuală a contribuției fiecărui personaj
X. CS.1.2. Delimitarea principalelor momente ale istoriei mântuirii în textele scripturistice, prezentând relația dintre ele
- lecturarea critică a textelor biblice vechi și nou testamentare, succedată de exerciții de ordonare a secvențelor narative, pentru identificarea etapelor esențiale, ilustrate într-o fișă de sinteză - prezentarea firului narativ al cărților biblice, utilizând un timeline vizual, pentru delimitarea clară a succesiunii logice a textului - marcarea momentelor-cheie, ilustrate de secvențe biblice relevante, finalizată prin conceperea unor fișe de sinteză
X. CS.1.3. Deducerea semnificației episoadelor biblice relevante din cuprinsul cărților sfinte, recunoscând implicațiile actuale ale acestora
- descoperirea dirijată a actualității mesajului scripturistic, prin exerciții de analiză a textelor sfinte, pentru deducerea semnificației spirituale, finalizată prin studii de caz - extragerea mesajului moral al textelor biblice, utilizând întrebări ghidate, pentru identificarea implicațiilor actuale, încheiată cu formularea unor concluzii în texte scurte de tip argumentativ - realizarea unor analize ermeneutice simple, ale unor pasaje biblice concrete, pentru extragerea mesajului acestora, generând texte exegetice scurte

C.G. 2 – Valorificarea aplicată a dimensiunilor dogmatice, morale și spirituale ale mesajului scripturistic, reliefând relevanța acestora pentru învățătura creștină și pentru viața personală și comunitară

X. CS.2.1. Utilizarea conceptelor și regulilor ermineuticii biblice în descifrarea sensurilor Sfintei Scripturi
- identificarea locurilor paralele prin exerciții individuale, într-un timp dat, suport pentru nuanțarea mesajului biblic, completând o fișă-tip - explicarea conceptelor biblice-cheie, pentru clarificarea sensurilor complete, utilizând fișe lexicale - analizarea unor secvențe biblice sugestive prin prisma registrelor proforisticii, generând texte de tip scolie, glosă, comentariu
X. CS.2.2. Distingerea elementelor doctrinare, morale și spirituale din textele biblice, prin lectura și înțelegerea corectă a mesajului lor
- exerciții de recunoaștere a elementelor morale și doctrinare în secvențe biblice date, prin descoperire dirijată, încheiate cu scheme conceptuale - identificarea aspectelor doctrinare și a principiilor morale, pentru clarificarea mesajului textelor sacre, finalizate cu formularea unor concluzii cu valoare morală și doctrinară - dezbateri în grupuri mici, folosind exemple din viața cotidiană, pentru explicarea contextualizării și aplicării valorilor biblice în prezent, încheiate cu reflecții personale argumentative
X. CS.2.3. Corelarea valorilor biblice cu situații concrete de viață, pentru a valida eficiența și veridicitatea acestora, precum și rolul lor pentru viața personală și a comunității
- extragerea unor reguli de viață și principii morale din cuprinsul cărților biblice, concretizată în întocmirea unui cod moral personal și comunitar

- organizarea unor dezbateri simple în grupuri mici, folosind exemple din viața cotidiană, pentru explicarea contextualizării și aplicării valorilor biblice în prezent, încheiate cu formularea unor argumente privind validitatea și actualitatea mesajului scripturistic - discuții dirijate pentru nuanțarea mesajului biblic și adaptarea acestuia la contextul contemporan, finalizate prin realizarea unor eseuri structurate

C.G. 3 – Integrarea personală a valorilor biblice prin formarea unei identități spirituale autentice, fundamentată pe învățătura Sfintei Scripturi

X. CS.3.1. Interpretarea textelor scripturistice în acord cu învățătura Bisericii, pentru a identifica valorile autentice ale credinței
- lecturarea și compararea unor texte biblice, cu evidențierea valorilor autentice ale credinței, în cadrul discuțiilor ghidate, încheiată cu o fișă sinteză a valorilor identificate - vizionarea unor filme cu tematică biblică ce ilustrează valorile credinței, urmată de o analiză reflexivă în grup și realizarea unor sinteze a valorilor și mesajelor centrale - interpretarea învățăturii de credință în corelație cu valorile descoperite în textele scripturistice, prin activități de exegeză și conversație dirijată, finalizată cu un scurt comentariu teologic personal - participarea la discuții tematice privind valorile fundamentale ale credinței și la modul lor de receptare, finalizate cu realizarea unui jurnal reflexiv al concluziilor personale
X. CS.3.2. Aplicarea valorilor biblice identificate în vederea formării unei identități spirituale personale
- identificarea unor modele de asumare și aplicare a valorilor autentice ale credinței, pe baza studiului unor fragmente biblice, încheiată cu realizarea unei fișe-model despre aplicarea valorilor în viața cotidiană - interpretarea valorilor esențiale ale actualei generații de adolescenți, prin raportare la diferite conținuturi biblice, în cadrul unor discuții dirijate și reflecții personale, finalizate cu o hartă conceptuală a valorilor comparate - analizarea asemănărilor și deosebirilor dintre valorile personale și cele ale persoanelor din jur (colegi, prieteni, părinți, profesori), raportat la conținuturile scripturistice, încheiată cu un tabel comparativ al valorilor - realizarea unor exerciții de reflecție privind rolul valorilor credinței autentice în formarea și dezvoltarea personalității umane, pe baza unor texte biblice și întrebări problematizatoare, finalizată cu un scurt eseu reflexiv - realizarea unor exerciții de autoevaluare a comportamentului prin raportare la valorile de credință identificate, în cadrul unei activități individuale ghidate, încheiată cu completarea unui jurnal personal de autoevaluare
X. CS.3.3. Sintetizarea valorilor biblice adecvate unor situații concrete de viața Bisericii și a comunității
- analizarea unor cazuri de comportamente în acord sau în dezacord cu valorile de credință identificate în Sfânta Scriptură, pe baza unor exemple concrete de viață, încheiată cu o fișă de concluzii privind relevanța acestor valori în situații reale - analizarea unor studii de caz prezentate în mass-media sau selectate din lecturile recomandate, care ilustrează modul de aplicare și validitatea valorilor de credință, finalizată cu o schemă comparativă a situațiilor analizate - elaborarea unor miniproiecte de grup care să evidențieze aplicarea valorilor de credință în contexte concrete ale vieții cotidiene, în urma unei etape de documentare și dezbatere, încheiată cu prezentarea unui produs final (poster, video, eseu vizual)

CLASA a X-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
I. Vechiul Testament: Profeția și lucrarea lui Dumnezeu în epoca regilor lui Israel și Iuda (perioada asiriană)	1.1 Introducere în studiul profeților – chemarea și misiunea profetică, împărțirea profeților și rolul lor în iconomia mântuirii 1.2 Regii David și Solomon – întemeierea regatului teocratic și lucrarea înțelepciunii dumnezeiești (2 Reg. 5–7; 3 Reg. 3–10) 1.3 Profeții Ilie și Elisei – râvna pentru dreapta credință și lupta împotriva idolatriei (3 Reg. 17–19; 4 Reg. 2) 1.4 Contextul profeției clasice – unitatea și dezbinarea regatului, chemarea poporului la fidelitate față de Legea Domnului 1.5 Profetul Isaia – chemarea la sfințenie, vestirea mântuirii și profețiile despre Mesia-Emanuel (Is. 6; 7,14; 9,6; 53) 1.6 Profetul Osea – iubirea lui Dumnezeu față de poporul Său și refacerea legământului (Os. 1–14)

Domenii de conținut	Conținuturi
	1.7 Profetul Amos – dreptatea dumnezeiască și mustrarea nedreptății sociale (Am. 1-9) 1.8 Profetul Miheia – dreptatea lui Dumnezeu și binecuvântarea mântuirii prin Mesia Cel născut în Betleem (Mih. 1–7)
II. Vechiul Testament: Robia babiloniană și profeția exilică – chemare la pocăință și nădejde în izbăvire	2.1 Contextul istoric al robiei babiloniene – căderea Ierusalimului și sensul pedagogic al exilului (2 Reg. 25; Ier. 39) 2.2 Profetul Ieremia – suferința pentru popor, noul legământ și nădejdea mântuirii (Ier. 1; 23; 31; Plâng. 1–3) 2.3 Profetul Iezechiel – slava lui Dumnezeu, chemarea la pocăință și inima cea nouă (Iez. 1–3; 36–37) 2.4 Profetul Daniel – credință mărturisitoare în exil și vedenia Fiului Omului, Judecătorul veacurilor (Dan. 1–12) 2.5 Profeții mici ai exilului – Avacum, Sofonie, Avdie: dreptatea, smerenia și nădejdea în Ziua Domnului
III. Vechiul Testament: Întoarcerea din robie și profeția postexilică – restaurarea poporului și pregătirea venirii lui Mesia	3.1 Edictul lui Cirus și întoarcerea din Babilon – lucrarea providenței divine în istorie (1 Ezd. 1–2) 3.2 Rezidirea templului Domnului – slujirea profetică a lui Agheu și Zaharia (1 Ezd. 3–6; Ag. 1–2; Zah. 4) 3.3 Profetul Zaharia – profeții mesianice: Vlăstarul, Împăratul smerit și Cel străpuns (Zah. 3; 9,9–10; 12,10) 3.4 Prorocul Maleahi – chemarea la curăție, adevăratul cult și vestirea Înaintemergătorului (Mal. 1–4) 3.5 Ezdra și Neemia – reînnoirea legământului și refacerea zidurilor Ierusalimului (1 Ezdr. 7–10; Neem. 1–7; 8–13) 3.6 Cartea Esterei – providența lui Dumnezeu și izbăvirea poporului ales (Est. 1–10)
IV. Vechiul Testament: Cărțile poetice, sapiențiale și anaghinoscomena – înțelepciunea și nădejdea în Dumnezeu	4.1 Introducere în literatura poetică și sapiențială a Vechiului Testament. Cartea Iov – credința în mijlocul suferinței și nădejdea în Răscumpărătorul (Iov 1-42) 4.2 Cartea Psalmilor – rugăciunea inspirată de Duhul Sfânt și taina pocăinței (Ps. 1; 22–23; 50; 102; 118) 4.3 Cărțile Pildele lui Solomon, Ecclesiastul și Cântarea Cântărilor – înțelepciunea, sensul vieții și iubirea curată (Pilde 1–9; 10–31; Eccl. 1–12; Cânt.1–8) 4.4 Cărțile anaghinoscomena. Cărțile Tobit și Iudita – credință, rugăciune și izbăvirea celor drepți prin pronia lui Dumnezeu (Tob. 1–14; Iudit. 1–16) 4.5 Cărțile Înțelepciunea lui Solomon, Isus Sirah, Baruh și Macabei – înțelepciunea, mărturisirea credinței și nădejdea în înviere (Înțel. 1–9; Sir. 1; 24; 44–50; Bar. 1–5; 1–2 Mac.)
V. Noul Testament: Pogorârea Duhului Sfânt și începutul Bisericii. Misiunea în Ierusalim și în Palestina	5.1 Pogorârea Duhului Sfânt și cuvântarea lui Petru (FA 2, 1-36) 5.2 Viața Bisericii creștine primare în Ierusalim (FA 2, 37-45; 6, 1-7) 5.3 Procesul și martiriul Sf. Arhidiacon Ștefan (FA 6, 5-8,1) 5.4 Activitatea și propovăduirea Apostolilor (FA 3, 1-5, 42; 8, 1-25; 8, 26-40; 9, 31-11, 18)
VI. Noul Testament: Misiunea lui Pavel până la „marginile pământului”	6.1 Convertirea lui Saul (FA 9). Saul și Barnaba în prima călătorie misionară (FA 13, 1-14, 28) 6.2 Sinodul apostolic de la Ierusalim (FA 15). A doua călătorie misionară a lui Pavel (FA 15, 36-18, 22) 6.3 A treia călătorie misionară a lui Pavel (FA 18, 23-21, 14). Arestarea la Ierusalim, călătoria spre Roma și arestul la domiciliu la Roma (FA 27, 1-28, 31)
VII. Noul Testament: Teologia biblică a epistolelor Sfântului Apostol Pavel	7.1 Introducere: Sfântul Pavel – „Apostolul neamurilor”. Aspecte de isagogie generală a epistolelor pauline 7.2 Hristologia paulină - Imnul hristologic (Filip. 2). Hristos, plinătatea dumnezeirii, Capul Bisericii și centrul întregii creații (Col. 1). Superioritatea arhieriei Domnului Hristos față de preoția levitică (Evr. 4-10)

Domenii de conținut	Conținuturi
	7.3 Antropologia şi soteriologia paulină - Îndreptarea prin credinţă şi roadele ei (Rom. 1-8). Mântuirea prin credinţă (Gal. 3-5); Sclavagismul şi creştinismul (Filimon) 7.4 Ecclesiologia paulină - Taina mântuirii şi a Bisericii (Efes. 1-3). Adunările liturgice şi harismele (1. Cor. 11-14). Colecta pentru Biserica din Ierusalim (2 Cor. 8-9). Dezbinările şi scandalurile din Corint (1 Cor. 1 - 6). Familia creştină (Efes. 4-6) 7.5 Eshatologia paulină - Soarta celor vii şi a celor adormiți la Parusia Domnului (1 Tes. 4). Parusia şi semnele care o vor preceda (2 Tes. 2). Precizări eshatologice (1 Cor. 15) 7.6 Epistolele pastorale - *Epistola întâi către Timotei a Sfântului Apostol Pavel* - Apărarea credinței adevărate şi organizarea cultului creştin (1 Tim. 2). Însuşirile slujitorilor bisericeşti (1 Tim. 3). Îndrumări pastorale (1 Tim. 4-6); *Epistola a doua către Timotei a Sfântului Apostol Pavel* – Apărarea credinței adevărate în fața învățătorilor mincinoşi (2 Tim. 1-3). Testamentul Apostolului (2 Tim. 4); *Epistola Sfântului Apostol Pavel către Tit* – Misiunea lui Tit şi însuşirile slujitorilor bisericeşti (Tit 1)
VIII. Noul Testament: Teme de teologie biblică în epistolele sobornicești	8.1 Epistola Sobornicească a Sfântului Apostol Iacob - Credința vie se arată prin răbdare în suferințele vieții şi prin faptele iubirii (Iac. 1-2). Înfrânarea limbii şi adevărata înțelepciune. Mustrări şi îndemnuri (Iac. 3-5) 8.2 Întâia şi a doua Epistolă Sobornicească a Sfântului Apostol Petru – Creştinul în mijlocul lumii (1 Ptr. 3-4); Realitatea Parusiei si justificarea întârzierii ei. Ceruri noi şi pământ nou (2 Ptr. 3) 8.3 Epistola Sobornicească a Sfântului Apostol Iuda - Păstrarea credinței apostolice nealterate şi lupta împotriva rătăcirilor ocrotesc unitatea şi sfințenia Trupului lui Hristos
IX. Noul Testament: Teme de teologie biblică în literatura ioaneică	9.1 Epistolele Sobornicești ale Sfântului Apostol Ioan (I, II şi III In.) - Aspecte de isagogie generală. Teme de teologie ioaneică în epistolele sobornicești 9.2 Apocalipsa Sfântului Apostol Ioan: Scrisorile către cele şapte Biserici (Apoc. 1-3) 9.3 Apocalipsa Sfântului Apostol Ioan: Cartea viziunilor (Apoc. 4-22)

SUGESTII METODOLOGICE

Sugestiile metodologice oferă repere esențiale pentru proiectarea, organizarea şi desfăşurarea eficientă a activităților de predare-învățare-evaluare în cadrul orelor de *Studiul Sfintei Scripturi* la liceu. Acestea vizează sprijinirea cadrului didactic în personalizarea demersului educațional, prin integrarea unor metode didactice moderne, interactive şi adaptate la profilul generației actuale de elevi, inclusiv prin dezvoltarea competențelor verzi şi digitale.

Programa şcolară actuală pentru disciplina *Studiul Sfintei Scripturi* promovează o învățare centrată pe elev, care accentuează implicarea activă a elevului în procesul de învățare, contextualizarea conținuturilor religioase în realități de viață concrete, dimensiunea socială a învățării - cooperare, colaborare, empatie, responsabilizarea elevilor în raport cu propria dezvoltare morală, spirituală şi civică şi dezvoltarea competențelor digitale şi media, esențiale pentru învățarea secolului XXI.

Pornind de la caracterul aplicativ al sugestiilor metodologice, în cadrul exemplificărilor, sunt cuprinse şi cele referitoare la exercițiul de descompunere a competențelor specifice în dimensiunile implicite, cu scopul de a ghida profesorul în proiectarea didactică, asigurând în concret focalizarea pe rezultate verificabile (efecte în învățare) la nivel de cunoştințe, abilități şi atitudini.

A. Strategii didactice - revalorizări ale metodelor tradiționale, noi abordări

Pentru a atinge finalitățile educaționale specifice liceului şi a forma competențe relevante, este necesară utilizarea unor metode variate, care îmbină gândirea critică, creativitatea, reflecția şi tehnologia. Prezentăm sintetic o listă cu metode tradiționale şi moderne, respectiv cu metode care valorizează/ formează competențe digitale, care pot fi utilizate la disciplina *Studiul Sfintei Scripturi*

1. Metode de investigație (cercetare scripturistică)

Conținut vizat: IX.*5.4. Cuvântările Mântuitorului Iisus Hristos (Predica de pe munte, Mt. 5-7; Cuvântarea euharistică, In. 6)* şi IX.*1.8. Lectura duhovnicească a Sfintei Scripturi.*

Descriere metodologică: metodele de investigație formează competențe de cercetare, sinteză și interpretare academică a textului biblic, antrenând gândirea critică și spiritul științific.
Exemplu concret: elevii sunt împărțiți în grupuri și fiecare primește câte o Fericire (Matei 5, 3–12). Folosind resurse digitale și comentarii patristice (Sfântul Ioan Gură de Aur, Fericitul Augustin), realizează o analiză patristică comparativă, prezentând concluziile într-un scurt eseu. Profesorul ghidează procesul de verificare a surselor și de structurare a informației.

Competențe vizate:

IX.CS 1.2. Rezumarea nuanțată a conținuturilor cărților istorice din canonul biblic
IX.CS 2.3. Înțelegerea corectă a mesajului scripturistic în cheia sensului literal și/sau simbolic al acestora

2. Metode care sprijină dezvoltarea de competențe digitale

Predarea disciplinei *Studiul Sfintei Scripturi* trebuie să se racordeze la realitatea digitală a elevilor, oferindu-le un cadru în care să-și dezvolte atât gândirea critică, cât și competențele digitale.

Iată câteva metode recomandate:

– WebQuest biblic – Elevii investighează teme biblice diverse folosind surse online credibile. Rezultatul poate fi prezentat sub formă de infografice, prezentări sau postere digitale.

– Crearea de conținut digital – Elevii realizează podcasturi, videoclipuri scurte, prezentări interactive sau materiale vizuale pe teme scripturistice. Exemple: un vlog despre semnificația unei sărbători cu fundamente biblice, un tutorial despre rugăciune, un interviu cu un preot/localnic implicat în comunitate.

– Utilizarea platformelor educaționale Google Classroom, Moodle sau Padlet pentru organizarea materialelor și a activităților.

– Quiz-uri interactive (Kahoot, Quizizz) – Pot fi utilizate pentru recapitulare sau evaluare, dar și pentru momentele de captare a atenției la începutul unei activități.

– Proiecte colaborative online – Elevii din clase sau școli diferite colaborează online pe o temă moral-religioasă. Se pot realiza e-book-uri, colecții de rugăciuni sau mărturii ale tinerilor despre credință.

– Lectura biblică interactivă (cu aplicații digitale) - Folosind aplicația Bibliaortodoxa.ro sau fișe interactive create în Wordwall/Google Forms, elevii pot identifica: texte biblice referitoare la creație, porunci despre protejarea creației, virtuți precum: cumpătarea, milostenia, recunoştința, smerenia etc. De asemenea, pot realiza o colecție de versete și învățături biblice care fundamentează ecologia creştină.

3. Metode active și activități aplicative în studiul biblic. Integrarea conținuturilor și competențelor în practica didactică.

Integrarea asigură coerența și relevanța învățării, transformând informația în cunoaştere aplicabilă. Predarea disciplinei *Studiul Sfintei Scripturi* implică o învățare vie, personalizată și colaborativă, centrată pe trăirea și interiorizarea mesajului biblic. Prin metode active și participative, elevii sunt provocați nu doar să reproducă informații, ci să gândească, să interpreteze și să aplice principiile creştine în propria viață.

a) Lectură biblică personalizată

Conținut central: IX.*1.8. Lectura duhovnicească a Sfintei Scripturi*

Mod de lucru: profesorul atribuie fiecărui elev un eveniment biblic pentru studiu individual (de exemplu, IX.*5.8. Întâlnirea omului cu Dumnezeu-Cuvântul: Nicodim*). Elevul parcurge textul în mod autonom și formulează o reflecție personală prin care extrage o aplicație etică relevantă pentru propria viață. Această metodă favorizează autoanaliza, interiorizarea mesajului biblic și responsabilitatea spirituală. Este potrivită pentru momente de început de modul, activități de meditație ghidată sau pentru completarea portofoliului spiritual.

b) Analiză textuală în grupuri mici (Metoda mozaicului)

Conținut central: IX.*6.4. Primirea Legii pe Sinai. Decalogul*

Mod de lucru: clasa este împărțită în 10 grupuri, fiecare primind spre analiză una dintre cele zece porunci. Fiecare echipă extrage sensul literal (moral și social) și sensul duhovnicesc (spiritual) al poruncii, după care le prezintă colegilor, devenind „profesorii” celorlalți. Această strategie stimulează colaborarea, sinteza și învățarea reciprocă, iar procesul transformă lecția într-un exercițiu comunitar de interpretare biblică. Elevii învață astfel nu doar textul, ci și valoarea unității și a responsabilității comune în descoperirea adevărului.

c) Exegeze scurte (nivel CS)

Conținut central: IX.*7.4. Învierea lui Lazăr (In. 11)*

Mod de lucru: elevii redactează în echipă, la tablă sau pe un document partajat, o exegeză scurtă axată pe dimensiunea hristologică a textului („Mântuitorul este Viața și Învierea”). Activitatea este condusă colaborativ, profesorul oferind sprijin terminologic și teologic (de exemplu, explicarea termenilor dogmatici). Această activitate dezvoltă gândirea teologică sistematică, capacitatea de argumentare și integrarea interdisciplinară între studiul biblic și teologia dogmatică. Elevii cu competențe superioare pot avea rol de lideri, facilitând învățarea colegilor.

d) Argumentare în scris și oral (Simulare de conferință)

Conținut central: IX.*4.5. Ispitirea în pustie (Mt. 4, 1–11)*

Mod de lucru: elevii participă la o simulare de conferință teologică, în cadrul căreia susțin un discurs de 5 minute în fața clasei. Fiecare elev argumentează de ce episodul Ispitirii în pustie rămâne un model de rezistență spirituală împotriva ispitelor moderne – precum consumismul, vanitatea sau mândria digitală. Activitatea promovează oratoria, gândirea critică și discernământul moral, în timp ce profesorul evaluează coerența argumentului și profunzimea reflecției. Rezultatul este un exercițiu de aplicare etică și personalizare a mesajului biblic în contextul actual.

Prin astfel de activități, studiul biblic devine o experiență de formare integrală, care îmbină rațiunea cu trăirea, analiza cu reflecția, cuvântul cu fapta. Elevul este implicat activ în procesul de descoperire și interiorizare a Adevărului, iar profesorul devine îndrumător și partener de reflecție spirituală.

4. Metode tradiționale și moderne (de predare-învățare-evaluare)

Pentru a atinge finalitățile educaționale specifice liceului și a forma competențe relevante, este necesară utilizarea unor metode variate, care îmbină gândirea critică, creativitatea, reflecția și tehnologia. Strategiile stimulează implicarea activă, colaborarea și reflecția personală, integrând metode tradiționale, interactive, digitale și experiențiale, contribuind la atributele prioritare ale absolventului (reflexiv, comunicativ). Prezentăm practic strategiile care favorizează implicarea activă a elevilor, învățarea prin descoperire, colaborarea și reflecția personală, dar și metodele tradiționale și moderne, respectiv metodele care valorezează/formează competențe digitale, care pot fi utilizate la disciplina *Studiul Sfintei Scripturi*.

Învățare activă prin dezbatere etică

Conținut vizat: IX.*2.3. Căderea în păcat și urmările ei. Protoevanghelia* (Fc. 3–4) și IX.*5.7. Bogăția, iertarea și relația cu aproapele* (Lc. 10, 15, 16).

Descriere metodologică: învățarea activă stimulează gândirea critică, discernământul moral și capacitatea de argumentare teologică. Elevii sunt puși în situații de decizie morală inspirate din texte biblice, dezvoltându-și abilitățile de analiză și reflecție etică.

Exemplu concret: se organizează o dezbatere tip „Juriul moral”. Elevii, împărțiți în echipe, discută dileme etice inspirate din Căderea lui Adam (Facerea 3) și din Parabola Samarineanului Milostiv (Luca 10). Un grup susține ideea responsabilității personale în fața păcatului, celălalt apără perspectiva iertării și a refacerii comuniunii. Profesorul moderează dezbaterea, orientând argumentele spre valorile teologice centrale: libertatea, responsabilitatea și iubirea de aproapele.

Competențe vizate:

CG 2. Valorificarea aplicată a dimensiunilor dogmatice, morale şi spirituale ale mesajului scripturistic

CG 3 Integrarea personală a valorilor biblice în formarea identității spirituale autentice, fundamentate pe învățătura Sfintei Scripturi

IX.CS 3.2 Aplicarea valorilor biblice identificate în vederea formării unei identități spirituale personale.

Învățare colaborativă (peer-to-peer learning)

Conținut vizat: IX.*3.4. Iosif cel drept – de la vânzarea de către frați la ridicarea în Egipt (Fac. 37–41)* și IX.*5.1. Începutul activității mesianice: promulgarea Împărăției cerurilor și chemarea primilor ucenici (In. 1, 35-51). Apostolii Domnului (Mt. 10, 2–4, Mc. 3, 16–19, Lc. 6, 13–16).*

Descriere metodologică: învățarea colaborativă promovează învățarea prin cooperare și responsabilitate partajată. Elevii învață unii de la alții, asumând roluri complementare: explicator, sintetizator, coordonator.

Exemplu concret: elevii lucrează în perechi pentru analiza narațiunii biblice despre Iosif cel drept (Facerea 37–41). Fiecare pereche identifică trei lecții etice (despre iertare, providență și fidelitate). Ulterior, un elev cu nivel mai avansat (peer mentor) explică celorlalți cum se regăsesc aceste valori în viața Apostolilor Domnului, în special în modul în care ei au depășit trădarea, frica și slăbiciunea.

Competențe vizate:

CG 3. Integrarea personală a valorilor biblice în formarea identității spirituale autentice, fundamentate pe învățătura Sfintei Scripturi

IX.CS 4.2. Dezvoltarea spiritului de colaborare și implicare în activități misionare și comunitare, folosind principii inspirate din Sfânta Scriptură

Învățare prin proiect scurt

Conținut vizat: *4.2. Naşterea lui Iisus Hristos. Închinarea magilor şi a păstorilor. Uciderea pruncilor de către Irod şi fuga în Egipt (Mt. 2; Lc. 2, 1-20)* și *6.8. Sărbătorile poporului lui Israel (Paștile). Sărbătorile poporului lui Israel: Paștile, Cincizecimea, Ziua Ispășirii și Sărbătoarea Corturilor (Ieș. 12–13; 23,14–17; 34,18–23; Lev. 16; 23; Num. 28–29; Deut. 16).*

Descriere metodologică: proiectul scurt antrenează elevii în învățarea prin descoperire, sinteză și analogie biblică, stimulând competențele de organizare a informației și interpretare tipologică.

Exemplu concret: se realizează proiectul „Prologul Mântuirii”. Elevii, individual sau în grupuri mici, creează un tabel comparativ între Paștile Vechiului Testament (eliberarea din robia Egiptului) și Nașterea Domnului (Întruparea Mântuitorului). Activitatea evidențiază continuitatea planului mântuitor al lui Dumnezeu, subliniind simbolistica/tipologia biblică: Paștile Vechiului Testament prefigurează Jertfa lui Hristos din Noul Testament.

Competențe vizate:

IX.CG 1. Evidențierea mesajului textului Sfintei Scripturi în contextul istoriei mântuirii

IX.CS 1.3. Identificarea unor momente semnificative ale istoriei mântuirii în textele scripturistice

Învățare digitală și utilizarea responsabilă a inteligenței artificiale

Conținut vizat: IX.*1.6. Traducerile cărților Sfintei Scripturi* și IX.*1.5. Istoria textului cărților Sfintei Scripturi.*

Descriere metodologică: învățarea digitală și utilizarea controlată a instrumentelor IA (inteligență artificială) îi ajută pe elevi să înțeleagă diversitatea traducerilor biblice și să dezvolte discernământ digital.

Exemplu concret: se desfășoară o activitate de comparare a traducerilor. Elevii utilizează aplicații biblice online (Biblia Ortodoxă, Logos Bible Software) pentru a compara traducerea versetului profetic Facerea 49:10 („Nu va lipsi sceptru din Iuda...") în mai multe versiuni. Scopul este de a învăța să extragă un citat complet și corect, să identifice diferențele lingvistice și să reflecteze asupra fidelității traducerii față de textul original.

Competențe vizate:

CS 4.1. Utilizarea adecvată a limbajului biblic și teologic, în conexiune cu diferite manifestări ale credinței

Învățare autentică și contextualizată

Conținut vizat: IX.*7.5. Intrarea în Ierusalim (Mt. 21, 1–11; Mc. 11, 1–11; Lc. 19, 28–44; In. 12, 12–19)* și IX.*7.6. Curățarea Templului (Mt. 21,12–17; Mc. 11, 15–19; Lc. 19, 45–48; In. 2, 13-25).*

Descriere metodologică: învățarea autentică pune accent pe legătura dintre experiența personală, viața comunității și mesajul biblic.

Exemplu concret: elevii efectuează o vizită la biserica parohială sau la capela liceului, în preajma praznicului Floriilor. Observă aranjamentul liturgic și desfășurarea slujbei, comparând-o cu relatarea biblică despre Intrarea Domnului în Ierusalim. Într-o sesiune de reflecție, discută despre semnificația spirituală a curățirii Templului, aplicând analogic ideea la curățirea „templului digital" – responsabilitatea morală în mediul online.

Competențe vizate:

CG 4. Structurarea premiselor strategiei misionare și de promovare comunitară a valorilor creștine prin analiza aprofundată a principiilor biblice

IX.CS 4.3. Promovarea valorilor inspirate din studiul biblic, prin inițiative de tip misionar și prin participarea activă la viața comunității

B. Abordarea conținuturilor

1. Interconexiuni interdisciplinare (învățare integrată)

Interconexiunile interdisciplinare creează punți între literatura biblică, teologie, istorie, lingvistică și arte, contribuind la competențele-cheie și la integrarea temelor transversale. Aceste proiecte interdisciplinare oferă elevilor o perspectivă integrată asupra cunoașterii, în care Biblia sau Sfânta Scriptură devine punct de convergență între teologie, știință, artă și etică. Ele contribuie la formarea unui profil al absolventului capabil să interpreteze lumea prin prisma Cuvântului lui Dumnezeu, să acționeze responsabil în comunitate și să armonizeze rațiunea cu credința.

Crearea lumii și a omului (Fac. 1–2)

Discipline partenere: Educație pentru mediu

Tema transversală: Educație pentru mediu și responsabilitate față de creație

Descriere metodologică: textul biblic despre Facerea lumii și a omului devine un cadru privilegiat pentru dialogul dintre teologie și științele mediului. Activitatea urmărește dezvoltarea unei atitudini de grijă față de creație, înțeleasă ca responsabilitate spirituală și morală.

Exemplu practic: proiectul intitulat „Omul – iconom/administrator al creației". Elevii lucrează pe echipe interdisciplinare, documentându-se asupra pasajului biblic din Fac. 1–2 și asupra principiilor ecologiei creștine. Rezultatul final constă într-un set de materiale educative (afișe, texte, materiale audio scurte sau postări digitale) prin care promovează respectul față de natură și responsabilitatea omului în raport cu mediul, pornind de la convingerea că lumea este darul lui Dumnezeu încredințat spre ocrotire.

Competențe formate:

CG 3 Integrarea personală a valorilor biblice în formarea identității spirituale autentice, fundamentate pe învățătura Sfintei Scripturi

IX.CS 3.3. Corelarea valorilor biblice cu situații concrete de viață, pentru a valida eficiența și veridicitatea acestora

CS 4.3. Promovarea valorilor inspirate din studiul biblic, prin inițiative de tip misionar și prin participarea activă la viața comunității

Primirea Legii pe Sinai. Decalogul

Discipline partenere: Educație civică/Istoria Bisericii

Tema transversală: Cetățenie democratică și cultura normativă

Descriere metodologică: Decalogul (cartea Ieșirea, capitolul 20) este analizat atât din perspectivă teologică – ca Lege morală a lui Dumnezeu, cât și din perspectivă civică – ca premisă a ordinii juridice și morale în comunitate.

Proiectul evidențiază relația dintre Legea divină, canoanele bisericești și principiile de drept civil, subliniind importanța normei morale ca fundament al civilizației.

Exemplu practic: se organizează o simulare educativă – „Decalogul și Legea". Elevii, grupați în echipe, compară cele zece porunci biblice cu articole din Constituția României și din dreptul canonic ortodox. Fiecare echipă susține o scurtă pledoarie privind relevanța unei porunci pentru viața socială actuală (ex.: „Cinstește pe tatăl tău și pe mama ta" – fundament pentru respectul intergenerațional).

Competențe formate:

CG 2 Valorificarea aplicată a dimensiunilor dogmatice, morale şi spirituale ale mesajului scripturistic

IX.CS 4.2. Dezvoltarea spiritului de colaborare și implicare în activități misionare și comunitare, folosind principii inspirate din Sfânta Scriptură

Buna Vestire

Discipline partenere: Limba Latină/Greacă veche/Muzică bisericească

Tema transversală: Dialog între limbaj, artă și spiritualitate

Descriere metodologică: textul despre Buna Vestire (Lc. 1, 26–38) oferă oportunitatea unei abordări interdisciplinare între filologie clasică și artă sacră. Accentul cade pe înțelegerea terminologiei teologice originale și a expresiei ei muzicale în tradiția bizantină.

Exemplu practic: se desfășoară un atelier integrat de terminologie și muzică, în colaborare cu profesorii de limbă greacă și de muzică bisericească. Elevii analizează termenul „χάρις" (har), explicând semnificația lui teologică și traducerile în limba română. Ulterior, sub îndrumarea profesorului de muzică, identifică modul în care ideea de „har" este exprimată artistic în troparul Bunei Vestiri, discutând corespondența dintre limbaj, teologie și melos bizantin.

Competențe formate:

CS 2.3. Înțelegerea corectă a mesajului scripturistic în cheia sensului literal și/sau simbolic al acestora

Ispitirea în pustie

Discipline partenere: Psihologie/Educație pentru sănătate

Tema transversală: Educație pentru sănătate și echilibru interior

Descriere metodologică: relatarea despre Ispitirea Mântuitorului în pustie (Mt. 4, 1–11) devine prilej pentru reflecție asupra dinamicii interioare a ispitei, văzută în paralel cu provocările psihologice și morale contemporane (dependențe, presiuni, tentații digitale).

Exemplu practic: se organizează o dezbatere interdisciplinară intitulată „Managementul vulnerabilității". Profesorul colaborează cu cel de psihologie pentru a analiza cele trei ispite – materială, de putere și de mândrie – în lumina mecanismelor psihologice ale tentației. Elevii propun soluții de echilibru interior, autocontrol și sprijin spiritual, inspirate din exemplul lui Hristos.

Competențe formate:

IX.CS 3.1. Identificarea valorilor autentice ale credinței creștine în texte scripturistice, în acord cu învățătura Bisericii

IX.CS 3.2 Aplicarea valorilor biblice identificate în vederea formării unei identități spirituale personale

IX.CS 3.3. Corelarea valorilor biblice cu situații concrete de viață, pentru a valida eficiența și veridicitatea acestora

1. Diferențiere și personalizare (cu focalizare pe nevoi specifice) - adaptarea organizării învățării la diversitatea elevilor

Diferențierea asigură echitatea și răspunde diversității elevilor teologi, având un caracter aplicativ imediat. În cadrul disciplinei *Studiul Sfintei Scripturi*, diferențierea învățării este esențială pentru a asigura participarea reală, progresul personal și sensul duhovnicesc al studiului biblic pentru fiecare elev. Profesorul are rolul de a calibra sarcinile de lucru, de a oferi suport adecvat și de a valorifica ritmurile de învățare diverse, prin activități personalizate.

Elevi cu CES sau dizabilități (ex. deficiență vizuală)

Situația: Dificultate în accesarea textului scris și în procesarea vizuală a informației.

Adaptare practică: se oferă suport audio sau digital adaptabil (cu funcție de citire a textului biblic). În cadrul unei lecții despre IX.*5.2. Nunta din Cana Galileii*, elevul primește o sarcină unică, clar definită, precum identificarea celor trei acțiuni ale Mântuitorului din text (transformarea apei în vin, dialogul cu Maica Domnului, manifestarea slujirii). Scopul activității este accesibilizarea conținutului biblic și formarea competenței de recunoaștere și înțelegere a semnificației gesturilor divine.

Strategii: învățare auditivă, focalizare pe esențial, feedback verbal pozitiv, asigurarea confortului digital.

Elevi cu ritm înalt de învățare (nivel de excelență, CS)

Situația: Elevii manifestă interes teologic avansat, capacitate de abstractizare și autonomie ridicată.

Adaptare practică: se oferă sarcini de excelență, precum realizarea unei exegeze complexe pe tema IX.*1.3. Contextul istoric și mediul religios al cărților Sfintei Scripturi*, analizând în paralel textul în limba greacă sau ebraică.

Elevul poate fi implicat și în mentorat peer-to-peer, explicând colegilor conceptele hermeneutice sau contextuale. Această abordare valorifică potențialul lor formativ și sprijină colaborarea între niveluri de performanță.

Strategii: învățare prin cercetare, analiză comparativă, mentorat colegial, utilizarea resurselor academice digitale.

Elevi cu nevoi remediale/risc de abandon școlar

Situația: Lipsă de motivație, dificultăți cognitive sau lipsă de încredere în sine.

Adaptare practică: se propun micro-proiecte motivaționale cu componentă vizuală și concretă, precum realizarea unui colaj sau desen inspirat din *3. Istoria Patriarhilor* (exemplu: arca lui Noe sau visul lui Iacov). Accentul cade pe participare și efort, nu pe performanță cognitivă. Evaluarea vizează implicarea personală, perseverența și exprimarea creativă a credinței.

Strategii: învățare experiențială, feedback empatic, sarcini scurte și tangibile, climat de siguranță emoțională.

Studiu autonom și învățare colaborativă în grupuri mici

Situația: Elevii au nevoie de autonomie ghidată și de colaborare în ritm propriu.

Adaptare practică: se organizează o activitate de cercetare ghidată, pornind de la textul IX.*7.4. Învierea lui Lazăr*. Elevii lucrează în perechi, având o grilă de cinci întrebări de investigație (despre context, semnificație, simboluri, credință, atitudine). La final, răspunsurile se compară între perechi, folosind evaluarea colegială pentru a dezvolta discernământul teologic și gândirea critică.

Strategii: învățare colaborativă, reflecție partajată, autoevaluare, feedback constructiv.

Prin astfel de adaptări, profesorul transformă sala de clasă într-un spațiu al incluziunii și participării active, în care fiecare elev are un drum propriu către înțelegerea Cuvântului lui Dumnezeu. Accentul se mută de pe uniformitate pe progres personal, de pe transmisie pe învățare trăită, iar succesul se măsoară prin capacitatea fiecărui elev de a exprima credința în mod autentic.

C. Contexte și medii de învățare

Organizarea învățării la clasă: strategii, ritmuri, contexte și medii de învățare. Organizarea procesului de învățare se bazează pe principiul învățării active, colaborative și reflexive. Orele de studiu biblic pot fi structurate pe secvențe care alternează lectura, analiza textuală, dialogul teologic și aplicațiile etice. Profesorul va utiliza forme variate de organizare: frontal, în perechi, pe grupuri mici, individual (pentru reflecție și lectură duhovnicească). Adaptarea ritmului se face în funcție de nivelul de înțelegere, interesul și stilul cognitiv al elevilor. *Studiul Sfintei Scripturi* trebuie să răspundă nu doar nevoii de formare morală și spirituală, ci și realităților unei educații moderne, orientate spre dezvoltarea integrală a elevului. În acest sens, este necesară folosirea unor contexte și medii de învățare variate, care să susțină învățarea activă și colaborativă, formarea competențelor, echilibrul emoțional și spiritual al elevilor, legătura cu comunitatea și viața reală.

Spații educaționale

- Cabinete de practică liturgică/paraclis/capelă – spații destinate realizării slujbelor religioase și practicii liturgice.
- Ateliere de creație religioasă pentru realizarea de afișe, hărți, lucrări artistice cu tematică religioasă, colaje, icoane pictate sau prezentări tematice, în care elevii își pot exprima creativ viziunea asupra valorilor creștine.
- Biserica, prin structurile administrative şi centrele educative de lângă aceasta, ce oferă un loc pentru rugăciune şi meditaţie, dar şi spaţii de activităţi curriculare şi extracurriculare de diferite tipuri.
- Săli cu aranjamente flexibile – mobilă ușor de reconfigurat, pentru lucru individual, în perechi sau în grupuri. Astfel, se poate trece de la predare frontală la activități colaborative.
- Colțuri de liniște și reflecție – spații special amenajate în clasă (cu icoane, candele, citate motivaționale) care oferă elevilor un cadru intim și liniștit pentru reculegere, rugăciune personală, meditație sau exprimarea gândurilor și emoțiilor într-un jurnal personal. Pot fi folosite la începutul orei sau pentru activități de autocunoaștere.

Învățare combinată (fizică și digitală)

- Învățare mixtă – combinarea lecțiilor desfășurate în clasă cu activități online. De exemplu: temele pot fi trimise prin platforme educaționale, iar elevii pot urmări materiale video sau audio religioase ca suport pentru reflecții sau dezbateri.
- Învățare în secvențe de format scurt – utilizarea de materiale digitale scurte (video, citate, versete, imagini cu mesaje morale) pentru a declanșa discuții sau pentru a oferi elevilor „cuvinte de înțelepciune” creștină ușor de reținut.

Învățarea prin utilizarea realităţii virtuale (VR) şi augmentate (AR)

- Vizite virtuale – folosirea tehnologiei pentru vizitarea unor locuri cu semnificație religioasă (mănăstiri, biblioteci, muzee, biserici istorice, monumente istorice etc), fără a ieși din clasă. Aceste experiențe pot fi completate cu activități de cercetare, prezentări sau reflecții scrise.

- Simulări și reconstituiri – folosirea aplicațiilor care reconstituie evenimente biblice, epoci istorice sau viețile sfinților, pentru ca elevii să înțeleagă mai profund contextul religios și mesajul spiritual al acestor momente.

Învățare personalizată și adaptată

- Trasee personalizate de învățare – profesorul poate crea activități diferențiate în funcție de nevoile, nivelul și interesele elevilor, de specificul experienței religioase a acestora.
- Accesibilitate pentru toți elevii – folosirea diverselor forme de exprimare (scris, vorbit, desenat, înregistrări audio), astfel încât fiecare elev să-și poată exprima ideile și trăirile religioase într-un mod autentic și accesibil.

Învățare prin colaborare și implicare comunitară

- Proiecte în echipă sau în parteneriat cu alte școli – realizarea de activități comune pe teme religioase sau morale.
- Campanii educative sau sociale – elevii pot organiza acțiuni caritabile, expoziții sau campanii în cadrul școlii sau al comunității, promovând valorile creștine precum solidaritatea, iertarea sau respectul față de aproapele.

Practici cu rol spiritual și emoțional

- Momente de rugăciune sau liniște – la începutul sau finalul orei, dimineața, seara și la servirea meselor, pot fi introduse scurte momente de rugăciune, liniște meditativă/contemplativă sau de ascultare a unei reflecții audio cu mesaj religios.
- Lectură religioasă ghidată – citirea unor texte religioase sau morale urmată de reflecții personale, scrise sau în grup. Se pot folosi fragmente din Biblie, Sfinții Părinți, autori contemporani sau mărturii de credință.
- Scrierea duhovnicească – activități precum „Scrisoare către Prietenul meu, Dumnezeu", „Jurnalul inimii mele" sau „Gândul zilei", prin care elevii își pot exprima trăirile interioare, dorințele, mulțumirile sau întrebările existențiale.

Inteligența artificială ca facilitator al învățării (sub îndrumarea profesorului)

- Elevii utilizează aplicații bazate pe inteligență artificială pentru a explora conținuturi religioase, sub îndrumarea profesorului.
- IA oferă explicații suplimentare, exemple, sinteze sau definiții pentru o mai bună înțelegere a temelor studiate.
- Profesorul ghidează activitatea, stabilește obiective clare și monitorizează modul în care elevii folosesc IA.

Prin valorificarea acestor contexte și medii de învățare, elevul este plasat în centrul procesului educațional, ca participant activ, nu doar receptor de informații, formându-se nu doar competențele cognitive, ci și dimensiunea emoțională și spirituală a elevului, care creează punți de legătură între tradiție și inovație, între valorile perene ale credinței și cerințele societății actuale. Astfel, *Studiul Sfintei Scripturi* devine o disciplină vie, ancorată în realitate, cu impact formator asupra caracterului, atitudinilor și alegerilor personale.

D. Aspecte privind evaluarea

Strategii de evaluare și feedback formativ în studiul biblic (îmbinarea evaluării formative cu cea sumativă)

Evaluarea trebuie să fie un proces continuu, care oferă feedback constructiv și ghidează deciziile didactice (proiectarea didactică). Evaluarea în cadrul disciplinei *Studiul Sfintei Scripturi* nu se limitează la măsurarea reproducerii informațiilor, ci are rolul de a urmări formarea competențelor teologice aplicative, capacitatea de argumentare, discernământul duhovnicesc și asumarea unei atitudini responsabile față de Cuvântul lui Dumnezeu. Profesorul își formulează actul evaluativ pornind de la patru întrebări esențiale: *de ce evaluez*, *ce evaluez*, *cum evaluez* și *ce feedback ofer*.

1. De ce evaluez? — scopul formativ al evaluării

Evaluarea este concepută pentru a verifica dacă elevii pot aplica principiile de hermeneutică biblică asupra unui text concret, de exemplu *Decalogul (IX.6.4)*, și nu doar să reproducă conținutul acestuia. Astfel, accentul se mută de la memorare la aplicare și interpretare. Profesorul urmărește să observe dacă elevul poate identifica sensurile literal, moral și duhovnicesc ale textului, înțelegând mesajul teologic dincolo de simpla reproducere a informației. Prin urmare, evaluarea devine formativă, având ca scop ghidarea elevului în procesul de învățare continuă.

2. Ce evaluez? — conținutul și competențele vizate

Evaluarea se centrează pe competențe și performanțe observabile, nu doar pe cunoștințe declarative.

Un exemplu concret este portofoliul tematic, utilizat în evaluarea sumativă. Acesta cuprinde teme etice sau exegetice redactate de elevi, în care se verifică abilitatea de argumentare orală și scrisă, precum și corectitudinea citării contextului biblic.

Prin portofoliu, profesorul urmărește:

- *CG 2 Valorificarea aplicată a dimensiunilor dogmatice, morale şi spirituale ale mesajului scripturistic;*
- *IX.CS 2.2. Utilizarea noţiunilor de ermineutică biblică în raport cu textul scripturistic;*
- *IX.CS 2.3. Înțelegerea corectă a mesajului scripturistic în cheia sensului literal și/sau simbolic al acestora;*
- Gradul de alfabetizare religioasă, reflectat în modul de folosire a citatelor din Scriptură;
- Capacitatea de structurare a argumentului și coerența logică a expunerii.

Această formă de evaluare sprijină dezvoltarea unei gândiri critice şi a unei exprimări autentice a credinței.

3. Cum evaluez? — instrumente formative și observarea atitudinilor

În activitatea curentă, profesorul aplică evaluarea formativă prin instrumente simple, dar constante.

De exemplu, fișa de observație permite notarea frecvenței și calității intervențiilor spontane, a feedback-ului oferit între colegi și a modului în care elevii respectă regulile dialogului. Prin această metodă, se evaluează atitudinile și comportamentele formative, cum ar fi:

- respectul pentru interlocutor;
- disponibilitatea la ascultare și colaborare;
- implicarea în procesul de reflecție teologică.

În funcție de datele observate, profesorul ia decizii pedagogice rapide, cum ar fi ajustarea ritmului lecției sau intervenția pentru a regla comportamentele perturbatoare (de exemplu, tendința de a întrerupe colegii).

4. Ce feedback ofer și ce decizii iau? – personalizarea intervenției

Feedback-ul profesorului are un caracter constructiv, concret și personalizat.

De exemplu: „Analiza ta asupra *Botezului Domnului (4.4)* este corectă, dar lipsește conexiunea cu profeția din *Deut. 18* (IX.*6.13 – Profetul cel Mare*). Te rog ca la începutul orei următoare să prezinți legătura dintre cele două texte.”

Această formă de feedback:

- recunoaște progresul elevului;
- indică precis ce trebuie îmbunătățit;
- oferă o măsură remedială, transformând greșeala într-o oportunitate de învățare.

Profesorul practică astfel evaluarea diferențiată, adaptând cerințele și intervențiile în funcție de nivelul fiecărui elev. Rezultatul este un proces evaluativ care sprijină reflecția teologică, coerența doctrinară și responsabilitatea față de textul sfânt.

Proiectare didactică aplicativă: de la conținut biblic la strategie și evaluare

Implementarea programei la disciplina *Studiul Sfintei Scripturi* necesită corelarea coerentă între conținuturile biblice, strategiile de predare și metodele de evaluare, astfel încât elevul să devină capabil să interpreteze, să reflecteze și să aplice adevărurile de credință în viața personală și comunitară. Scopul este de a demonstra cum conținuturile devin instrumente pentru dezvoltarea competențelor și atitudinilor specifice absolventului de teologie.

Exemplele următoare ilustrează modul concret în care competențele specifice pot fi formate și evaluate într-o manieră activă, interdisciplinară și centrată pe elev.

1. Hermeneutica biblică (IX.1.7) – Atelier de interpretare tipologică

Pornind de la textul *Șarpele de aramă (Num. 20–21)*, elevii participă la un atelier de investigație teologică în care aplică principiile hermeneuticii biblice pentru a realiza o micro-exegeză tipologică. Scopul activității este identificarea legăturii dintre simbolul veterotestamentar și împlinirea sa hristologică (In. 3, 14 – prefigurarea Crucii). Această formă de învățare activă dezvoltă gândirea analitică, competențele teologice de interpretare și încurajează colaborarea prin evaluare reciprocă (peer assessment). Elevii folosesc o grilă simplă de evaluare, în care notează coerența argumentului, fidelitatea față de textul biblic și claritatea exprimării. Evaluarea este formativă, vizând aplicarea practică a principiilor hermeneutice.

2. Predica de pe munte (IX.5.4) – Dezbatere etică în context digital

Conținutul Fericirilor (Mt. 5, 3–12) este abordat printr-o dezbatere autentică despre actualitatea mesajului evanghelic în lumea digitală contemporană. Elevii discută despre semnificația expresiei „fericiți cei săraci cu duhul” și o raportează la etică, comunicare responsabilă și securitate cibernetică. Strategia combină învățarea etică și experiențială, oferind elevilor ocazia de a-și exprima judecăți morale argumentate și de a exersa oratoria teologică. Evaluarea se realizează printr-o fișă de observare comportamentală, care notează calitatea argumentării, respectul față de opiniile contrare și atitudinea colaborativă. Scopul nu este „nota”, ci măsurarea progresului în atitudini și valori creștine.

3. Nașterea lui Iisus Hristos (IX.4.2) – Învățare experiențială și contextualizată

Profesorul propune o vizită la iconostasul bisericii locale sau la un muzeu de artă religioasă, pentru a analiza icoana Nașterii Domnului. Elevii identifică personajele biblice și evenimentele (ex.: Închinarea Magilor), apoi corelează imaginea iconografică cu textul evanghelic (Mt. 2; Lc. 2, 1–20). Activitatea dezvoltă gândirea simbolică și competența cultural-religioasă, încurajând recunoașterea unității dintre textul sfânt și patrimoniul iconografic. Evaluarea este sumativă, realizată printr-un portofoliu de reflecție (aprox. 200 de cuvinte), în care elevii exprimă

legătura dintre mesajul biblic și expresia vizuală a credinței. Această metodă cultivă sensibilitatea religioasă și competența de integrare culturală.

4. Iosif cel drept (IX.3.4) – Studiu de caz și învățare colaborativă

Tema iertării este abordată printr-un studiu de caz colaborativ, în care elevii, organizați în grupuri mici, analizează etapele suferinței și ale reconcilierii lui Iosif cu frații săi. Elevii cu ritm înalt (nivel CS) realizează o analiză comparativă între iertarea lui Iosif și cea din *Parabola Fiului Risipitor (Lc. 15)*, demonstrând capacitatea de aplicare a principiilor hermeneutice la texte diferite. Evaluarea are caracter formativ, fiind bazată pe implicarea activă în grup, coerența discuției și atitudinea față de colegi. Profesorul ia decizii pedagogice diferențiate: elevii care nu reușesc să stabilească legăturile teologice primesc o fișă remedială scurtă la următoarea oră, pentru consolidarea competenței.

5. Istoria textului cărților Sfintei Scripturi (IX.1.5) – Învățare digitală responsabilă

Această secvență are rolul de a forma competențe digitale și etice în utilizarea surselor teologice. Elevii participă la un atelier digital în care analizează primele versete din Facerea, capitolul 1, în limba greacă, folosind baze de date sau aplicații biblice online. Se discută despre riscurile erorilor de traducere și despre responsabilitatea intelectuală în citarea surselor. Evaluarea se realizează prin portofoliu digital, unde elevii prezintă un citat corect, complet și verificat, demonstrând discernământ și competență digitală selectivă. Această activitate promovează etică digitală, alfabetizare biblică și autonomie intelectuală.

Prin aceste exemple, profesorul de *Studiul Sfintei Scripturi* îmbină metoda, conținutul și evaluarea într-un proces coerent de formare integrală. Evaluarea devine parte a învățării, iar elevul este provocat să fie cititor activ, interpret reflexiv și mărturisitor responsabil al Cuvântului lui Dumnezeu.

Concluzii – caracterul aplicativ al sugestiilor metodologice

Sugestiile metodologice oferă un cadru practic, viu și flexibil pentru implementarea programei la disciplina *Studiul Sfintei Scripturi*. Acestea susțin o pedagogie a implicării, reflecției și comuniunii, orientată spre formarea integrală a elevului teolog. Prin activitățile propuse, profesorul poate cultiva abilități autentice – de lectură duhovnicească, gândire critică, discernământ moral și angajament comunitar – valorificând resursele tradiției ortodoxe în dialog cu contemporaneitatea.

Caracterul aplicativ al acestor sugestii metodologice nu este un accesoriu, ci esența unei pedagogii eficiente în învățământul teologic. Scopul final nu este ca elevul să acumuleze informații, ci să se formeze integral.

- Investigația îl transformă pe elev dintr-un receptor pasiv într-un explorator activ al istoriei și credinței.
- Cercetarea exegetică îl inițiază în dialogul viu al Tradiției, învățând să asculte graiul Sfinților Părinți și să-și construiască o înțelegere bogată și nuanțată.
- Proiectele complexe simulează modul în care cunoștințele teologice se aplică în realitate: nu izolat, ci integrat, în context liturgic, istoric și comunitar. Ele dezvoltă competențe transversale precum gestionarea unui proiect, lucrul în echipă și comunicarea.
- Utilizarea tehnologiei nu este un scop în sine, ci o unealtă puternică pentru a deschide ușa către textele originale, resursele primare și prezentarea creativă a conținuturilor.

Toate aceste sugestii metodologice, aplicate cu pricepere și dragoste pedagogică, nu vor produce doar elevi care „știu” despre Biblie sau Sfânta Scriptură, ci tineri care sunt capabili să o cerceteze/”investigheze”, să o interpreteze în comuniune cu Biserica și în Duhul Bisericii, să o conecteze cu viața Bisericii de azi și, în cele din urmă, să se lase transformați de ea. Aceasta este trecerea de la o cunoaștere inertă la o înțelepciune vie, care este scopul ultim al oricărui demers educațional autentic creștin.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Grad didactic/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
Rus Radu-Valer	Preot, Profesor	Liceul Ortodox *Episcop Roman Ciorogariu* – Oradea, Bihor
Gălușcă Mirel	Preot, Profesor	Seminarul Teologic Ortodox *Veniamin Costachi* - Mănăstirea Neamț, Neamț
Vild Marian	Preot, Conferențiar universitar doctor	Facultatea de Teologie Ortodoxă *Justinian Patriarhul* – București, Universitatea din București

RESPONSABILI/CONSULTANȚI ȘTIINȚIFICI

Nume şi prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Zăbavă Mihaela	Consilier	Centrul Naţional pentru Curriculum şi Evaluare	Responsabil CNCE
Pîslaru Cătălin	Inspector general	Ministerul Educaţiei şi Cercetării	Responsabil MEC
Rus Radu-Valer	Preot, Profesor	Liceul Ortodox *Episcop Roman Ciorogariu* – Oradea, Bihor	Coordonator științific

RESPONSABILI/COORDONATORII/COLABORATORI

Nume şi prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Beldiman Nicuşor	Preot, Profesor universitar doctor, Consilier Patriarhal	Administraţia Patriarhală, Facultatea de Teologie Ortodoxă *Justinian Patriarhul* – București, Universitatea din București	Coordonator - Patriarhia Română
Andrei Constantin	Preot, Inspector patriarhal	Administraţia Patriarhală	Responsabil - Patriarhia Română
Mihăilă Alexandru	Conferențiar universitar doctor	Facultatea de Teologie Ortodoxă *Justinian Patriarhul* – București, Universitatea din București	Consultant ştiinţific
Hârlăoanu Paul-Cezar	Preot, Conferențiar universitar doctor	Facultatea de Teologie Ortodoxă *Dumitru Stăniloae* – Iași, Universitatea *Alexandru Ioan Cuza*	Membru Comisie - Patriarhia Română
Hrișcă Bogdan-Mihai	Arhidiacon, Profesor doctor	Liceul Teologic Ortodox *Mitropolitul Dosoftei* – Suceava, Suceava	Membru Comisie - Patriarhia Română
Mureșan Mihai-Andrei	Preot, Profesor doctor	Colegiul Ortodox *Mitropolitul Nicolae Colan*, Cluj-Napoca, Cluj	Membru Comisie - Patriarhia Română
Preda Sabin	Diacon, Lector universitar doctor	Facultatea de Teologie Ortodoxă *Justinian Patriarhul* –	Membru Comisie - Patriarhia Română

		București, Universitatea din București	
Stăiculescu Angel-Cristian	Diacon, Profesor doctor	Seminarul Teologic Ortodox S*fântul Grigorie Teologul* – Craiova, Dolj	Membru Comisie - Patriarhia Română
Oprea Carmen	Inspector școlar	Inspectoratul Școlar Județean Dolj	Consultant ştiinţific

Anexa nr. 59

Programa școlară
pentru disciplina

Muzică bisericească
Cultul Ortodox

Clasele a IX-a – a XII-a
Curriculum de specialitate (CS)
Filiera vocațională, profilul teologic,
specializarea Ghid turism religios
Clasele a IX-a – a XI-a
Curriculum de specialitate (CS)
Filiera vocațională, profilul teologic,
specializarea Patrimoniu cultural

Învățământ liceal

- 2026 -

Anexa nr. 59
Programa școlară pentru disciplina *Muzică bisericească, Cultul Ortodox,*

- *Clasele a IX-a - a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializarea Ghid turism religios*
- *Clasele a IX-a - a XI-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializarea Patrimoniu cultural*

NOTĂ DE PREZENTARE

Programa școlară pentru disciplina *Muzică bisericească* reprezintă o ofertă curriculară pentru clasele a IX-a – a XII-a din învățământul liceal. Disciplina este prevăzută în planul-cadru de învățământ aprobat prin OMEC nr. 4.350/ 20.06. 2025, în aria curriculară Om și societate, ca disciplină în curriculumul de specialitate, având un buget de timp de 1 oră/săptămână, pe durata fiecăruia dintre cei patru ani școlari.

În învățământul preuniversitar teologic ortodox, filiera vocațională, studiul muzicii bisericești reprezintă o componentă importantă pentru definirea profilului absolventului de la specializarea ghid turism religios.

Elaborarea programei școlare de *Muzică bisericească* a avut în vedere exigențele impuse de reforma curriculară din învățământul românesc actual. Stabilirea competențelor și selectarea conținuturilor au fost realizate respectând principiile accesibilității și transmiterii sistematizate a cunoștințelor. Fiecare domeniu din programă are importanța sa bine determinată, astfel încât, la sfârșitul studiilor destinate formării profesionale, elevul/absolventul să dobândească abilitățile necesare specifice pentru a-și desfășura activitatea conform cerințelor existente pe piața muncii și standardelor din domeniul de activitate.

Pentru această categorie de clase, conform planurilor-cadru pentru învățământul liceal, forma cu frecvență zi, aprobate ca anexe la OMEC nr. 4.350/2025, studiul disciplinei are următoarea alocare orară săptămânală, defalcată pe segmentul *Curriculum de specialitate* (CS):

An de studiu	Clasa a IX-a	Clasa a X-a	Clasa a XI-a	Clasa a XII-a
Tip segment curricular	CS	CS	CS	CS
Nr. săptămânal de ore (Muzică bisericească) pentru specializarea Ghid turism religios	1	1	1	1
Nr. săptămânal de ore (Educație muzicală) pentru specializarea Patrimoniu cultural	1	1	1	-

Studiul *Muzicii bisericești* este fundamentat pe *Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023*, cu modificările și completările ulterioare și este susținut de documente europene și internaționale de referință, precum Reco*mandarea Consiliului Uniunii Europene privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții, Cadrul european al calificărilor* (EQF), rapoarte UNESCO și OECD – care evidențiază importanța dezvoltării competențelor de comunicare, gândire critică, reflecție etică și responsabilitate civică.

Un element de noutate al actualului curriculum constă în faptul că se pune accent pe valorificarea interpretărilor autentice, în funcție de specificul tradițiilor muzicale locale. Modalitățile de cântare bisericească vor fi abordate ca părți ale unui fond muzical bisericesc ortodox unitar. Un alt element de noutate este reprezentat de utilizarea tehnologiei digitale în studierea ariei repertoriale muzicale bisericești și în valorificarea tezaurului muzical al Bisericii Ortodoxe.

Repartizarea temelor pe cei patru ani de studiu a urmărit atât logica metodico-didactică a organizării unui curriculum bine articulat, cât și logica internă a domeniului de studiu.

În acord cu noile planuri-cadru, programa școlară la Muzică bisericească este structurată pe următoarele componente:

- notă de prezentare;
- competențe generale (CG);
- competențe specifice (CS) și exemple de activități de învățare (EAI) ;
- conținuturi ale învățării;
- sugestii metodologice;

Competențele și activitățile de învățare sunt formulate pentru nivelul liceal – primul contact cu disciplina *Muzică bisericească*, pregătind aprofundarea ulterioară la nivel universitar.

Pentru specializarea *Ghid turism religios*, distribuția anuală a conținuturilor pornește de la alocarea de 2-3 ore/săptămână pe durata anului școlar (*Muzică bisericească* și *Ansamblu coral*), cu rezervarea unui timp substanțial pentru consolidare, remediere, recapitulări și aplicații (prin segmentul la dispoziția profesorului).

Pentru specializarea *Patrimoniu cultural*, distribuția anuală a conținuturilor pornește de la alocarea unei (1) ore/săptămână corespunzător claselor a IX-a – a XI-a (*Educație muzicală*), cu rezervarea unui timp substanțial pentru consolidare, remediere, recapitulări și aplicații (prin segmentul la dispoziția profesorului).

Conținuturile au fost calibrate ținând cont de cele 36 de săptămâni de studiu, dintre care 2 săptămâni sunt destinate programelor naționale actualizate („Școala altfel“ și „Săptămâna verde“), iar aproximativ 25% din timp rămân la dispoziția profesorului.

Evaluarea vizează măsurarea standardizată a progresului (prin standarde curriculare de învățare și standarde naționale de evaluare) și utilizează instrumente variate, păstrând un echilibru între evaluarea formativă și cea sumativă.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

C.G.1	**Identificarea elementelor specifice muzicii bisericești în acord cu tradiția Bisericii Ortodoxe**
C.G.2	**Aplicarea cunoștințelor și deprinderilor de cânt bisericesc în cadrul cultului**
C.G.3	**Valorificarea dimensiunilor formative, teologice și culturale transmise prin muzica bisericească ortodoxă**
C.G.4	**Dezvoltarea unei atitudini responsabile și misionare față de studiul și interpretarea muzicii bisericești**

CLASA a IX-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G.1 - Identificarea elementelor specifice muzicii bisericești în acord cu tradiția Bisericii Ortodoxe

IX. CS.1.1. Recunoașterea elementelor de limbaj muzical bisericesc, în acord cu tradiția Bisericii Ortodoxe
- exerciții de identificare vizuală și auditivă a notației muzicale bizantine (neume), în contexte liturgice concrete - activități de citire și solfegiere a fragmentelor muzicale scrise în notație bizantină, adaptate nivelului clasei a IX-a - exerciții de recunoaștere auditivă și intonare a formulelor ritmico-melodice specifice cântării ortodoxe (ex. apihimă, ison, cadențe tipice) - analizarea comparativă a unor fragmente muzicale din diferite glasuri (moduri), pentru evidențierea trăsăturilor stilistice și expresive - asocierea elementelor de limbaj muzical cu momentele liturgice corespunzătoare (ex: tropare, irmoase, chinonice) - utilizarea resurselor audio (înregistrări) și vizuale (partituri) pentru fixarea vocabularului muzical bisericesc
IX. CS.1.2 Exemplificarea tehnicilor muzicale interpretative de bază, specifice cântării bisericești ortodoxe
- exerciții de respirație controlată și emisie vocală corectă, adaptate cerințelor interpretării cântării bisericești - exerciții de vocalize pe sunete lungi și formule melodice tradiționale, pentru dezvoltarea rezonanței și clarității sonore - exerciții ritmice utilizând formule proprii muzicii bizantine, cu accent pe ison și tempo-ul liturgic - exerciții de intonare a intervalelor caracteristice cântării bisericești (ex: secunda mare/mică, terța, cvarta), cu aplicare în fragmente muzicale - activități practice de exersare a atacului sunetului, frazării muzicale și conducerii liniei melodice, conform tradiției interpretative ortodoxe - repetiții pe grupuri (solist/grup/ison) pentru coordonarea și omogenizarea vocilor, respectând stilul tradițional - audiții active cu exemple interpretative corecte (înregistrări de protopsalți, coruri bizantine), urmate de analize și imitări vocale

C.G.2 – Aplicarea cunoștințelor și deprinderilor de cânt bisericesc în cadrul cultului

IX. CS.2.1. Interpretarea cântărilor bisericești cu un grad de dificultate redus, prin integrarea formulelor melodice specifice glasurilor, în acord cu rânduiala liturgică ortodoxă
- interpretarea cântărilor bisericești simple (tropare, irmoase, stihiri, cântări din Sfânta Liturghie) din glasurile obișnuite, cu respectarea intonației și ritmului liturgic - exerciții practice de cânt coral cu ison, având ca obiectiv menținerea formulelor melodice și respectarea finalurilor de glas - aplicarea modulațiilor de bază în glasurile bisericești (ex. trecerea de la glas autentic la plagal), cu sprijinul partiturii și audițiilor de model - înregistrarea audio/video a interpretării individuale sau în grup a unui fragment din repertoriul liturgic, urmată de autoevaluare ghidată pe criterii vocale și liturgice - utilizarea aplicațiilor digitale de redare a notației psaltice sau de antrenament auditiv (ex: *Byzantine Music Tutor*, *Byzantine Tuner*, *Sight Reading Factory etc.*), pentru exersarea formulelor melodice
IX. CS.2.2. Utilizarea corectă a elementelor de limbaj muzical aplicate în interpretarea repertoriului bisericesc studiat

- exerciții de citire și interpretare a partiturilor psaltice, cu accent pe recunoașterea semnelor, intonației și ritmului specific
- intonarea intervalelor caracteristice cântării bisericești, cu sprijinul instrumentelor digitale de acordaj și feedback auditiv
- compararea interpretării proprii cu modele audio (înregistrări psaltice, corale), în scopul corectării elementelor de intonație, ritm și accent liturgic
- editarea colaborativă a unei partituri (în format digital) pe baza unui fragment dintr-o cântare liturgică studiată, folosind aplicații precum *MuseScore, Neanes* sau *Noteflight*
- elaborarea unui scurt tutorial digital (prezentare sau video) în care elevul explică un element de limbaj muzical (ex. accentul, isonul, modularea), pe baza exemplelor din repertoriu

C.G.3 – Valorificarea dimensiunilor formative, teologice și culturale transmise prin muzica bisericească ortodoxă

IX. CS.3.1. Analizarea valorilor culturale și spirituale exprimate în cântările bisericești, din diverse epoci și tradiții ortodoxe

- identificarea și comentarea conținutului teologic și simbolic din cântări reprezentative pentru diferite perioade liturgice (ex. Postul Mare, Învierea Domnului, Nașterea Domnului)
- compararea temelor spirituale abordate în cântările din tradiția bizantină cu cele din alte tradiții ortodoxe (ex. slavonă, românească veche)
- lecturarea ghidată a textelor patristice sau liturgice din care provin cântările, urmată de discuții asupra legăturii dintre teologie și expresia muzicală
- realizarea unei fișe de analiză culturală pentru o cântare bisericească, care să includă: contextul istoric, sursa liturgică, mesajul spiritual și funcția în cult

IX. CS.3.2 – Aprecierea valorilor teologice, culturale și educative transmise prin muzica bisericească ortodoxă

- participarea la audiții muzicale comentate, cu lucrări reprezentative din muzica bisericească ortodoxă (psaltică, corală, tradițională), urmate de reflecții scrise sau orale asupra valorilor transmise
- elaborarea unei prezentări (scrise sau digitale) cu tema „Ce transmite muzica bisericească despre identitatea noastră spirituală și culturală?”
- organizarea unei mini-expoziții tematice (afișe, colaje, prezentări multimedia) cu titlul „Muzica bisericească – punte între generații, culturi și valori”
- redactarea unui eseu/reflecție personală: „Cum mă ajută muzica bisericească să mă apropii de Dumnezeu și de comunitatea mea?”

C.G.4 – Dezvoltarea unei atitudini responsabile și misionare față de studiul și interpretarea muzicii bisericești

IX. CS.4.1. Organizarea responsabilă a studiului partiturilor de muzică bisericească, în vederea formării unei conștiințe liturgice și misionare

- planificarea etapelor de studiu individual al unei partituri bisericești, prin stabilirea obiectivelor săptămânale de învățare și repetiție
- completarea unui jurnal de practică individuală, cu evidențierea dificultăților întâlnite și a soluțiilor aplicate în procesul de pregătire
- realizarea unui portofoliu digital de învățare, care să includă partitura studiată, observații personale și o înregistrare audio sau video a interpretării
- utilizarea unor instrumente digitale (ex. aplicații de organizare, editare de partituri sau înregistrare audio) în scopul eficientizării studiului și autoevaluării
- prezentarea orală sau digitală a unui model personal de organizare a studiului, în cadrul unui exercițiu de împărtășire a experienței cu colegii, în scop formativ și misionar

IX. CS.4.2. Aplicarea unei conduite vocaționale și spirituale în activitatea muzical-liturgică, în contextul comunității bisericești

- participarea activă la repetiții și la interpretarea cântărilor în cadrul slujbelor, cu respectarea rânduielii liturgice și a rolului propriu în cadrul ansamblului
- reflectarea asupra propriei conduite în timpul activităților muzical-liturgice, prin completarea unei fișe de autoevaluare pe criterii precum atitudine, punctualitate, implicare, modestie, colaborare
- simularea unor situații reale din contextul parohial (de exemplu: pregătirea pentru o sărbătoare, înlocuirea unui cântăreț absent), cu accent pe asumarea responsabilă a slujirii muzicale
- realizarea unui mini-proiect cu tema „Cântărețul bisericesc – slujitor sau interpret?“, urmat de o dezbatere în clasă, pentru clarificarea dimensiunii vocaționale a cântului liturgic
- exersarea unor formule de răspuns și comportamente potrivite în diverse situații liturgice sau comunitare (în dialog cu preotul, cu enoriașii, cu ceilalți membri ai comunității muzical-liturgice)

CLASA a IX-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
I. Muzica bisericească – noțiuni introductive	1. Notația actuală a muzicii bisericești (scurt istoric și caracteristici generale ale melosului bisericesc)
II. Elemente de bază în teoria și practica de cânt bisericesc	2.1. Denumirea sunetelor în muzica bisericească. Exerciții muzicale pentru aprofundarea sunetelor și intervalelor de bază din muzica bisericească 2.2. Genurile și scările muzicii bisericești - prezentare generală. Elemente de tehnică vocală aplicată pe muzica bisericească
III. Semiografia muzicii bisericești	3.1. Semnele corespunzătoare înălțimii sunetelor din muzica bisericească (etimologie, grafie și lucrare) 3.2. Exerciții de descifrare/solfegiu/paralaghie a notelor/semnelor (până la octavă) 3.3. Semnele corespunzătoare duratei sunetelor în muzica bisericească și formulele ritmice care derivă din semnele timporale (etimologie, grafie și lucrare) 3.4. Semnele corespunzătoare duratei pauzelor în muzica bisericească (grafie și lucrare) 3.5. Semne de ornamentare în muzica bisericească (etimologie, grafie și lucrare). 3.6. Semnele de alterație și modulație în muzica bisericească (etimologie, grafie și lucrare) 3.7. Genurile muzicii bisericești: diatonic, cromatic, enarmonic 3.8. Tacturi/ tempo-urile cântărilor bisericești: irmologic, stihiraric și papadic, în cele trei stiluri: syntomon, argo-syntomon și argon); tipurile de cadențare (etimologie, grafie și lucrare) 3.9. Etapele studierii unei partituri în notație bisericească (citirea expresivă a textului, înțelegerea sensurilor teologice și a contextului liturgic, citirea ritmică, identificarea și asimilarea pasajelor și formulelor cadențiale cu nivel de dificultate mediu și ridicat, cântul integral expresiv)
IV. Analiza glasurilor bisericești. Anastasimatar – Glasul VIII	4.1. Glasul VIII - scările muzicale ale glasului al VIII-lea; cheia glasului; alterații specifice (ftorale); formule de intonație și acordaj; formule de cadență; - sugestii de studiu și interpretare la glasul VIII: „Doamne strigat-am...”; „Să se îndrepteze...”; Tropare ale Învierii și ale Maicii Domnului
V. Analiza glasurilor bisericești. Anastasimatar – Glasul I	5.1. Glasul I - scările muzicale ale glasului I; cheia glasului; alterații specifice (ftorale); formule de intonație și acordaj; formule de cadență; - sugestii de studiu si interpretare la glasul I: „Doamne strigat-am…”; „Să se îndrepteze...”; Tropare ale Învierii și ale Maicii Domnului
VI. Analiza glasurilor bisericești. Anastasimatar – Glasul V	6.1. Glasul V - scările muzicale ale glasului al V-lea; cheia glasului; alterații specifice (ftorale); formule de intonație și acordaj; formule de cadență - sugestii de studiu si interpretare la glasul I: „Doamne strigat-am…”; „Să se îndrepteze...”; Tropare al Învierii și al Maicii Domnului

CLASA a X-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G. 1 – Identificarea elementelor specifice muzicii bisericești în acord cu tradiția Bisericii Ortodoxe

X. CS.1.1. Recunoașterea elementelor de limbaj muzical bisericesc, în acord cu tradiția Bisericii Ortodoxe
- exerciții de identificare vizuală și auditivă a notației muzicale bizantine (neume), în contexte liturgice concrete - activități de citire și solfegiere a fragmentelor muzicale scrise în notație bizantină, adaptate nivelului clasei a X-a - exerciții de recunoaștere auditivă și intonare a formulelor ritmico-melodice specifice cântării ortodoxe (ex. apihimă, ison, cadențe tipice) - analizarea comparativă a unor fragmente muzicale din diferite glasuri (moduri), pentru evidențierea trăsăturilor stilistice și expresive - asocierea diferitelor specii imnografice cu momentele liturgice corespunzătoare (ex: tropare, condace, stihiri, irmoase, chinonice) - utilizarea resurselor audio (înregistrări) și vizuale (partituri), pentru fixarea vocabularului muzical bisericesc
X. CS.1.2 Exemplificarea tehnicilor muzicale interpretative de bază, specifice cântării bisericești ortodoxe
- exerciții de respirație controlată și emisie vocală corectă, adaptate cerințelor interpretării cântării bisericești - exerciții de vocalize pe sunete lungi și formule melodice standard/stereotipe, pentru dezvoltarea rezonanței și clarității sonore - exerciții ritmice utilizând formule specifice muzicii bizantine, cu accent pe ison și tempo-ul liturgic - exerciții de intonare a intervalelor caracteristice cântării bisericești (ex: secunda mare/mică, terța, cvarta), cu aplicare în fragmente muzicale - activități practice de exersare a intonației, frazării muzicale și conducerii liniei melodice, conform tradiției interpretative ortodoxe - repetiții în ansamblu (solist/grup/ison) pentru coordonarea și omogenizarea vocilor, respectând stilul tradițional - audiții active cu exemple interpretative corecte (înregistrări cu protopsalți, coruri bizantine), urmate de analize și imitări vocale

C.G.2 – Aplicarea cunoștințelor și deprinderilor de cânt bisericesc în cadrul cultului

X. CS.2.1. Interpretarea cântărilor bisericești cu un grad de dificultate redus, prin integrarea formulelor melodice specifice glasurilor, în acord cu rânduiala liturgică ortodoxă
- interpretarea cântărilor bisericești simple (tropare, irmoase, stihiri, cântări din Sfânta Liturghie) din glasurile utilizate cel mai frecvent, cu respectarea intonației și ritmului liturgic - exerciții practice de cânt coral cu ison, având ca obiectiv menținerea formulelor melodice și respectarea finalurilor de glas - aplicarea modulațiilor de bază în glasurile bisericești (ex. trecerea de la glas autentic la plagal), cu suportul partiturii și audițiilor de referință - înregistrarea audio/video a interpretării individuale sau în grup a unui fragment din repertoriul liturgic, urmată de autoevaluare ghidată de criterii vocale și liturgice - utilizarea aplicațiilor digitale de transcriere a notației psaltice sau de antrenament auditiv (ex: *Byzantine Music Tutor*, *Sight Reading Factory* etc.) pentru exersarea formulelor melodice
X. CS.2.2 – Utilizarea corectă a elementelor de limbaj muzical aplicate în interpretarea repertoriului bisericesc studiat
- exerciții de citire și interpretare a partiturilor psaltice, cu accent pe recunoașterea semnelor, intonației și ritmului specific - intonarea intervalelor caracteristice cântării bisericești, cu sprijinul instrumentelor digitale de acordaj și feedback auditiv - compararea interpretării proprii cu modele audio (înregistrări psaltice, corale), în scopul corectării elementelor de intonație, ritm și accent liturgic

- editarea colaborativă a unei partituri (în format digital) pe baza unui fragment dintr-o cântare liturgică studiată, folosind aplicații precum *MuseScore, Neanes* sau *Noteflight* - elaborarea unui scurt tutorial digital (prezentare sau video) în care elevul explică un element de limbaj muzical (ex. accentul, isonul, modularea), pe baza exemplelor din repertoriu

C.G.3 – Valorificarea dimensiunilor formative, teologice și culturale transmise prin muzica bisericească ortodoxă

X. CS.3.1. Analizarea valorilor culturale și spirituale exprimate în cântările bisericești, din diverse epoci și tradiții ortodoxe
- identificarea și comentarea conținutului teologic și simbolic din cântări reprezentative pentru diferite perioade liturgice (ex. Postul Mare, Învierea Domnului, Naşterea Domnului) - compararea temelor spirituale abordate în cântările din tradiția bizantină cu cele din alte tradiții ortodoxe (ex. slavonă, românească veche) - lecturarea ghidată a textelor patristice sau liturgice din care provin cântările, urmată de discuții asupra legăturii dintre teologie și expresia muzicală - realizarea unei fișe de analiză culturală pentru o cântare bisericească, care să includă: contextul istoric, sursa liturgică, mesajul spiritual și funcția în cult
X. CS.3.2. Aprecierea valorilor teologice, culturale și educative transmise prin muzica bisericească ortodoxă
- participarea la audiții muzicale comentate, cu lucrări reprezentative din muzica bisericească ortodoxă (psaltică, corală), urmate de reflecții scrise sau orale asupra valorilor transmise - elaborarea unei prezentări (scrise sau digitale) cu tema „Ce transmite muzica bisericească despre identitatea noastră spirituală și culturală?” - organizarea unei mini-expoziții tematice (afișe, colaje, prezentări multimedia) cu titlul „Muzica bisericească – punte între generații, culturi și valori” - redactarea unui eseu/reflecție personală: „Cum mă ajută muzica bisericească să mă apropii de Dumnezeu și de comunitatea mea?”

C.G.4 – Dezvoltarea unei atitudini responsabile și misionare față de studiul și interpretarea muzicii bisericești

X. CS.4.1. Organizarea responsabilă a studiului partiturilor de muzică bisericească, în vederea formării unei conștiințe liturgice și misionare
- planificarea etapelor de studiu individual al unei partituri bisericești, prin stabilirea obiectivelor săptămânale de învățare și repetiție - completarea unui jurnal de practică individuală, cu evidențierea dificultăților întâlnite și a soluțiilor aplicate în procesul de pregătire - realizarea unui portofoliu digital de învățare, care să includă partitura studiată, observații personale și o înregistrare audio sau video a interpretării - utilizarea unor instrumente digitale (ex. aplicații de organizare, editare de partituri sau înregistrare audio) în scopul eficientizării studiului și autoevaluării - prezentarea orală sau digitală a unui model personal de organizare a studiului, în cadrul unui exercițiu de împărtășire a experienței cu colegii, în scop formativ și misionar
X. CS.4.2. Aplicarea unei conduite vocaționale și spirituale în activitatea muzical-liturgică, în contextul comunității bisericești
- participarea activă la repetiții și la interpretarea cântărilor în cadrul slujbelor, cu respectarea rânduielii liturgice și a rolului propriu în cadrul ansamblului - reflectarea asupra propriei conduite în timpul activităților muzical-liturgice, prin completarea unei fișe de autoevaluare pe criterii precum atitudine, punctualitate, implicare, modestie, colaborare - simularea unor situații reale din contextul parohial (de exemplu: pregătirea pentru o sărbătoare, înlocuirea unui cântăreț absent), cu accent pe asumarea responsabilă a slujirii muzicale - realizarea unui mini-proiect cu tema „Cântărețul bisericesc – slujitor sau interpret?“, urmat de o dezbatere în clasă, pentru clarificarea dimensiunii vocaționale a cântului liturgic - exersarea unor formule de răspuns și comportamente potrivite în diverse situații liturgice sau comunitare (în dialog cu preotul, cu enoriașii, cu ceilalți membri ai comunității muzical-liturgice)

CLASA a X-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
I. Analiza glasurilor bisericești. Anastasimatar – Glasul IV	1.1. Glasul IV - Scările muzicale ale glasului al IV-lea, cheia glasului, alterații specifice (ftorale), formule de intonație și acordaj, cadențe; - Sugestii de studiu pentru glasul IV: „Doamne strigat-am…”, „Să se îndrepteze...”; Troparele ale Învierii Domnului și ale Născătoarei de Dumnezeu
II. Analiza glasurilor bisericești. Anastasimatar – Glasul III	2.1. Glasul III - Scările muzicale ale glasului al III-lea, cheia glasului, alterații specifice (ftorale), formule de intonație și acordaj, cadențe - Sugestii de studiu pentru glasul III: „Doamne strigat-am…”, „Să se îndrepteze...”; Troparele ale Învierii Domnului și ale Născătoarei de Dumnezeu
III. Analiza glasurilor bisericești. Anastasimatar – Glasul VII	3.1. Glasul VII - Scările muzicale ale glasului al VII-lea, cheia glasului, alterații specifice (ftorale), formule de intonație și acordaj, cadențe - Sugestii de studiu pentru glasul VII: „Doamne strigat-am…”, „Să se îndrepteze...”; Troparele ale Învierii Domnului și ale Născătoarei de Dumnezeu
IV. Analiza glasurilor bisericești. Anastasimatar – Glasul II	4.1. Glasul II - Scările muzicale ale glasului al II-lea, cheia glasului, alterații specifice (ftorale), formule de intonație și acordaj, cadențe - Sugestii de studiu pentru glasul II: „Doamne strigat-am…”, „Să se îndrepteze...”; Troparele ale Învierii Domnului și ale Născătoarei de Dumnezeu
V. Analiza glasurilor bisericești. Anastasimatar – Glasul VI	5.1. Glasul VI - Scările muzicale ale glasului al VI-lea, cheia glasului, alterații specifice (ftorale), formule de intonație și acordaj, cadențe - Sugestii de studiu pentru glasul VI: „Doamne strigat-am…“, „Să se îndrepteze...”; Troparele ale Învierii Domnului și ale Născătoarei de Dumnezeu
VI. Recapitularea glasurilor bisericești	6.1. Alegerea unui repertoriu adecvat care să cuprindă cântări reprezentative ale glasurilor studiate

CLASA a XI-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G.1 – Identificarea elementelor specifice muzicii bisericești în acord cu tradiția Bisericii Ortodoxe

XI. CS.1.1. Recunoașterea elementelor de limbaj muzical bisericesc, în acord cu tradiția Bisericii Ortodoxe
- exerciții de identificare vizuală și auditivă a notației muzicale bizantine (neume), în contexte liturgice concrete - activități de citire și solfegiere a fragmentelor muzicale scrise în notație bizantină, adaptate nivelului clasei a XI-a - exerciții de recunoaștere auditivă și intonare a formulelor ritmico-melodice specifice cântării ortodoxe (ex. apihimă, ison, cadențe tipice) - analizarea comparativă a unor fragmente muzicale din diferite glasuri (moduri), pentru evidențierea trăsăturilor stilistice și expresive - asocierea elementelor de limbaj muzical cu momentele liturgice corespunzătoare (ex: tropare, irmoase, chinonice) - utilizarea resurselor audio (înregistrări) și vizuale (partituri) pentru fixarea vocabularului muzical bisericesc
XI. CS.1.2. Exemplificarea tehnicilor muzicale interpretative de bază, specifice cântării bisericești ortodoxe
- exerciții de respirație controlată și emisie vocală corectă, adaptate cerințelor interpretării cântării bisericești - exerciții de vocalize pe sunete lungi și formule melodice tradiționale, pentru dezvoltarea rezonanței și clarității sonore - exerciții ritmice utilizând formule proprii muzicii bizantine, cu accent pe ison și tempo-ul liturgic - exerciții de intonare a intervalelor caracteristice cântării bisericești (ex: secunda mare/mică, terța, cvarta), cu aplicare în fragmente muzicale - activități practice de exersare a atacului sunetului, frazării muzicale și conducerii liniei melodice, conform tradiției interpretative ortodoxe - repetiții pe grupuri (solist/grup/ison) pentru coordonarea și omogenizarea vocilor, respectând stilul tradițional - audiții active cu exemple interpretative corecte (înregistrări de protopsalți, coruri bizantine), urmate de analize și imitări vocale

C.G.2 – Aplicarea cunoștințelor și deprinderilor de cânt bisericesc în cadrul cultului

XI. CS.2.1. Interpretarea cântărilor bisericești cu un grad de dificultate redus, prin integrarea formulelor melodice specifice glasurilor, în acord cu rânduiala liturgică ortodoxă
- interpretarea cântărilor bisericești simple (tropare, irmoase, stihiri, cântări din Sfânta Liturghie) din glasurile obișnuite, cu respectarea intonației și ritmului liturgic - exerciții practice de cânt coral cu ison, având ca obiectiv menținerea formulelor melodice și respectarea finalurilor de glas - aplicarea modulațiilor de bază în glasurile bisericești (ex. trecerea de la glas autentic la plagal), cu sprijinul partiturii și audițiilor de model - înregistrarea audio/video a interpretării individuale sau în grup a unui fragment din repertoriul liturgic, urmată de autoevaluare ghidată pe criterii vocale și liturgice - utilizarea aplicațiilor digitale de redare a notației psaltice sau de antrenament auditiv (ex: *Byzantine Music Tutor*, *Sight Reading Factory* etc.) pentru exersarea formulelor melodice
XI. CS.2.2. Utilizarea corectă a elementelor de limbaj muzical aplicate în interpretarea repertoriului bisericesc studiat
- exerciții de citire și interpretare a partiturilor psaltice, cu accent pe recunoașterea semnelor, intonației și ritmului specific - intonarea intervalelor caracteristice cântării bisericești, cu sprijinul instrumentelor digitale de acordaj și feedback auditiv

- compararea interpretării proprii cu modele audio (înregistrări psaltice, corale), în scopul corectării elementelor de intonație, ritm și accent liturgic - editarea colaborativă a unei partituri (în format digital) pe baza unui fragment dintr-o cântare liturgică studiată, folosind aplicații precum *MuseScore, Neanes* sau *Noteflight* - elaborarea unui scurt tutorial digital (prezentare sau video) în care elevul explică un element de limbaj muzical (ex. accentul, isonul, modularea), pe baza exemplelor din repertoriu

C.G.3 – Valorificarea dimensiunilor formative, teologice și culturale transmise prin muzica bisericească ortodoxă

XI. CS.3.1. Analizarea valorilor culturale și spirituale exprimate în cântările bisericești, din diverse epoci și tradiții ortodoxe
- identificarea și comentarea conținutului teologic și simbolic din cântări reprezentative pentru diferite perioade liturgice (ex. Postul Mare, Învierea Domnului, Nașterea Domnului) - compararea temelor spirituale abordate în cântările din tradiția bizantină cu cele din alte tradiții ortodoxe (ex. slavonă, românească veche) - lecturarea ghidată a textelor patristice sau liturgice din care provin cântările, urmată de discuții asupra legăturii dintre teologie și expresia muzicală - realizarea unei fișe de analiză culturală pentru o cântare bisericească, care să includă: contextul istoric, sursa liturgică, mesajul spiritual și funcția în cult
XI. CS.3.2. Aprecierea valorilor teologice, culturale și educative transmise prin muzica bisericească ortodoxă
- participarea la audiții muzicale comentate, cu lucrări reprezentative din muzica bisericească ortodoxă (psaltică, corală, tradițională), urmate de reflecții scrise sau orale asupra valorilor transmise - elaborarea unei prezentări (scrise sau digitale) cu tema „Ce transmite muzica bisericească despre identitatea noastră spirituală și culturală?” - organizarea unei mini-expoziții tematice (afișe, colaje, prezentări multimedia) cu titlul „Muzica bisericească – punte între generații, culturi și valori” - redactarea unui eseu/reflecție personală: „Cum mă ajută muzica bisericească să mă apropii de Dumnezeu și de comunitatea mea?”

C.G.4 – Dezvoltarea unei atitudini responsabile și misionare față de studiul și interpretarea muzicii bisericești

XI. CS.4.1. Organizarea responsabilă a studiului partiturilor de muzică bisericească, în vederea formării unei conștiințe liturgice și misionare
- planificarea etapelor de studiu individual al unei partituri bisericești, prin stabilirea obiectivelor săptămânale de învățare și repetiție - completarea unui jurnal de practică individuală, cu evidențierea dificultăților întâlnite și a soluțiilor aplicate în procesul de pregătire - realizarea unui portofoliu digital de învățare, care să includă partitura studiată, observații personale și o înregistrare audio sau video a interpretării - utilizarea unor instrumente digitale (ex. aplicații de organizare, editare de partituri sau înregistrare audio) în scopul eficientizării studiului și autoevaluării - prezentarea orală sau digitală a unui model personal de organizare a studiului, în cadrul unui exercițiu de împărtășire a experienței cu colegii, în scop formativ și misionar
XI. CS.4.2. Aplicarea unei conduite vocaționale și spirituale în activitatea muzical-liturgică, în contextul comunității bisericești
- participarea activă la repetiții și la interpretarea cântărilor în cadrul slujbelor, cu respectarea rânduielii liturgice și a rolului propriu în cadrul ansamblului - reflectarea asupra propriei conduite în timpul activităților muzical-liturgice, prin completarea unei fișe de autoevaluare pe criterii precum atitudine, punctualitate, implicare, modestie, colaborare - simularea unor situații reale din contextul parohial (de exemplu: pregătirea pentru o sărbătoare, înlocuirea unui cântăreț absent), cu accent pe asumarea responsabilă a slujirii muzicale - realizarea unui mini-proiect cu tema „Cântărețul bisericesc – slujitor sau interpret?“, urmat de o dezbatere în clasă, pentru clarificarea dimensiunii vocaționale a cântului liturgic - exersarea unor formule de răspuns și comportamente potrivite în diverse situații liturgice sau comunitare (în dialog cu preotul, cu enoriașii, cu ceilalți membri ai comunității muzical-liturgice)

CLASA a XI-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
I. Noțiuni de cântare practică, după podobii	1.1. Stabilirea criteriilor de improvizare pe un text liturgic (în funcție de glas, forma glasului, tact, podobie) 1.2. Definirea unor termeni: tropar, condac, canon, automelă, idiomelă, podobie, irmos, antifon, luminândă 1.3. Memorarea unor podobii reprezentative pentru fiecare glas 1.4. Cântarea după podobii, pe diferite texte
II. Cântări la praznice şi sfinți cu polieleu.	1.1. Polieleu *Robii Domnului* 1.2. Polieleu *Cuvânt bun* 1.3. Cântări la Naşterea Maicii Domnului – tropar, condac, mărimuri, Anti-axion 1.4. Cântări la Sf. Cuv. Parascheva, la Sf. M. Mc. Dimitrie, Izvorâtorul de Mir, la Sf. Arhangheli Mihail şi Gavriil, la Intrarea în biserică a Maicii Domnului, la Sf. Ap. Andrei, la Sf. Ierarh Nicolae – slave, tropar, condac, mărimuri 1.5. Cântări la Naşterea Domnului – slave, tropar, condac, mărimuri 1.6. Cântări la Botezul Domnului – slave, tropar, mărimuri 1.7. Cântări la Sfinții Trei Ierarhi 1.8. Cântări la Întâmpinarea Domnului, Buna-Vestire, Intrarea Domnului în Ierusalim, 1.9. Învierea Domnului – Sfintele Paşti, Înălțarea Domnului, Cincizecime, Schimbarea la Față, Adormirea Maicii Domnului – tropar, condac, catavasii 1.10. Cântări la Ierurgii 1.11. Cântările Triodului: *Uşile pocăinței*, Polieleul *La râul Babilonului*, Cântări la Liturghia Darurilor înainte sfințite, Cântări la Denii

CLASA a XII-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G.1 – Identificarea elementelor specifice muzicii bisericești în acord cu tradiția Bisericii Ortodoxe

XII. CS.1.1. Recunoașterea elementelor de limbaj muzical bisericesc, în acord cu tradiția Bisericii Ortodoxe
- exerciții de identificare vizuală și auditivă a notației muzicale bizantine (neume), în contexte liturgice concrete - activități de citire și solfegiere a fragmentelor muzicale scrise în notație bizantină, adaptate nivelului clasei a XII-a - exerciții de recunoaștere auditivă și intonare a formulelor ritmico-melodice specifice cântării ortodoxe (ex. apihimă, ison, cadențe tipice) - analizarea comparativă a unor fragmente muzicale din diferite glasuri (moduri), pentru evidențierea trăsăturilor stilistice și expresive - asocierea elementelor de limbaj muzical cu momentele liturgice corespunzătoare (ex: tropare, irmoase, chinonice) - utilizarea resurselor audio (înregistrări) și vizuale (partituri), pentru fixarea vocabularului muzical bisericesc
XII. CS.1.2 Exemplificarea tehnicilor muzicale interpretative de bază, specifice cântării bisericești ortodoxe
- exerciții de respirație controlată și emisie vocală corectă, adaptate cerințelor interpretării cântării bisericești - exerciții de vocalize pe sunete lungi și formule melodice tradiționale, pentru dezvoltarea rezonanței și clarității sonore - exerciții ritmice utilizând formule proprii muzicii bizantine, cu accent pe ison și tempo-ul liturgic - exerciții de intonare a intervalelor caracteristice cântării bisericești (ex: secunda mare/mică, terța, cvarta), cu aplicare în fragmente muzicale - activități practice de exersare a atacului sunetului, frazării muzicale și conducerii liniei melodice, conform tradiției interpretative ortodoxe - repetiții pe grupuri (solist/grup/ison) pentru coordonarea și omogenizarea vocilor, respectând stilul tradițional - audiții active cu exemple interpretative corecte (înregistrări de protopsalți, coruri bizantine), urmate de analize și imitări vocale

C.G.2 – Aplicarea cunoștințelor și deprinderilor de cânt bisericesc în cadrul cultului

XII. CS.2.1. Interpretarea cântărilor bisericești cu un grad de dificultate redus, prin integrarea formulelor melodice specifice glasurilor, în acord cu rânduiala liturgică ortodoxă
- interpretarea cântărilor bisericești simple (tropare, irmoase, stihiri, cântări din Sfânta Liturghie) din glasurile obișnuite, cu respectarea intonației și ritmului liturgic - exerciții practice de cânt coral cu ison, având ca obiectiv menținerea formulelor melodice și respectarea finalurilor de glas - aplicarea modulațiilor de bază în glasurile bisericești (ex. trecerea de la glas autentic la plagal), cu sprijinul partiturii și audițiilor de model - înregistrarea audio/video a interpretării individuale sau în grup a unui fragment din repertoriul liturgic, urmată de autoevaluare ghidată pe criterii vocale și liturgice - utilizarea aplicațiilor digitale de redare a notației psaltice sau de antrenament auditiv (ex: *Byzantine Music Tutor*, *Sight Reading Factory* etc.) pentru exersarea formulelor melodice
XII. CS.2.2. Utilizarea corectă a elementelor de limbaj muzical aplicate în interpretarea repertoriului bisericesc studiat
- exerciții de citire și interpretare a partiturilor psaltice, cu accent pe recunoașterea semnelor, intonației și ritmului specific

- intonarea intervalelor caracteristice cântării bisericești, cu sprijinul instrumentelor digitale de acordaj și feedback auditiv
- compararea interpretării proprii cu modele audio (înregistrări psaltice, corale), în scopul corectării elementelor de intonație, ritm și accent liturgic
- editarea colaborativă a unei partituri (în format digital) pe baza unui fragment dintr-o cântare liturgică studiată, folosind aplicații precum *MuseScore, Neanes* sau *Noteflight*
- elaborarea unui scurt tutorial digital (prezentare sau video) în care elevul explică un element de limbaj muzical (ex. accentul, isonul, modularea), pe baza exemplelor din repertoriu

C.G.3 – Valorificarea dimensiunilor formative, teologice și culturale transmise prin muzica bisericească ortodoxă

XII. CS.3.1. Analiza valorilor culturale și spirituale exprimate în cântările bisericești, din diverse epoci și tradiții ortodoxe

- identificarea și comentarea conținutului teologic și simbolic din cântări reprezentative pentru diferite perioade liturgice (ex. Postul Mare, Învierea Domnului, Nașterea Domnului)
- compararea temelor spirituale abordate în cântările din tradiția bizantină cu cele din alte tradiții ortodoxe (ex. slavonă, românească veche)
- lecturarea ghidată a textelor patristice sau liturgice din care provin cântările, urmată de discuții asupra legăturii dintre teologie și expresia muzicală
- realizarea unei fișe de analiză culturală pentru o cântare bisericească, care să includă: contextul istoric, sursa liturgică, mesajul spiritual și funcția în cult

XII. CS.3.2. Aprecierea valorilor teologice, culturale și educative transmise prin muzica bisericească ortodoxă

- participarea la audiții muzicale comentate, cu lucrări reprezentative din muzica bisericească ortodoxă (psaltică, corală, tradițională), urmate de reflecții scrise sau orale asupra valorilor transmise
- elaborarea unei prezentări (scrise sau digitale) cu tema „Ce transmite muzica bisericească despre identitatea noastră spirituală și culturală?”
- organizarea unei mini-expoziții tematice (afișe, colaje, prezentări multimedia) cu titlul „Muzica bisericească – punte între generații, culturi și valori”
- redactarea unui eseu/reflecție personală: „Cum mă ajută muzica bisericească să mă apropii de Dumnezeu și de comunitatea mea?”

C.G.4 – Dezvoltarea unei atitudini responsabile și misionare față de studiul și interpretarea muzicii bisericești

XII. CS.4.1. Organizarea responsabilă a studiului partiturilor de muzică bisericească, în vederea formării unei conștiințe liturgice și misionare

- planificarea etapelor de studiu individual al unei partituri bisericești, prin stabilirea obiectivelor săptămânale de învățare și repetiție
- completarea unui jurnal de practică individuală, cu evidențierea dificultăților întâlnite și a soluțiilor aplicate în procesul de pregătire
- realizarea unui portofoliu digital de învățare, care să includă partitura studiată, observații personale și o înregistrare audio sau video a interpretării
- utilizarea unor instrumente digitale (ex. aplicații de organizare, editare de partituri sau înregistrare audio) în scopul eficientizării studiului și autoevaluării
- prezentarea orală sau digitală a unui model personal de organizare a studiului, în cadrul unui exercițiu de împărtășire a experienței cu colegii, în scop formativ și misionar

XII. CS.4.2. Aplicarea unei conduite vocaționale și spirituale în activitatea muzical-liturgică, în contextul comunității bisericești

- participarea activă la repetiții și la interpretarea cântărilor în cadrul slujbelor, cu respectarea rânduielii liturgice și a rolului propriu în cadrul ansamblului
- reflectarea asupra propriei conduite în timpul activităților muzical-liturgice, prin completarea unei fișe de autoevaluare pe criterii precum atitudine, punctualitate, implicare, modestie, colaborare
- simularea unor situații reale din contextul parohial (de exemplu: pregătirea pentru o sărbătoare, înlocuirea unui cântăreț absent), cu accent pe asumarea responsabilă a slujirii muzicale
- realizarea unui mini-proiect cu tema „Cântărețul bisericesc – slujitor sau interpret?“, urmat de o dezbatere în clasă, pentru clarificarea dimensiunii vocaționale a cântului liturgic
- exersarea unor formule de răspuns și comportamente potrivite în diverse situații liturgice sau comunitare (în dialog cu preotul, cu enoriașii, cu ceilalți membri ai comunității muzical-liturgice)

CLASA a XII-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
I. Cântări la praznice și sfinți cu polieleu	1.1. Cântări la Dumnezeiasca Liturghie 1.2. Cântări la Învierea Domnului 1.3 Anti-axion la Nașterea Domnului 1.4. Anti-axion la Botezul Domnului 1.5. Anti-axion la Adormirea Maicii Domnului 1.6. Axioane duminicale (glasurile I, V și VIII) 1.7. Declamarea/Lectura ecfonetică a pericopelor din Apostol și Sfânta Evanghelie 1.8. Declamarea ecteniilor
II. Noțiuni de istoria muzicii bizantine.	2.1. Evoluția muzicii bizantine (periodizare, caracteristici) 2.2. Muzica bizantină în spațiul românesc până în secolul al XVIII-lea 2.3. Reforma hrisantică 2.4. Procesul de „românire” a cântărilor bisericești. Reprezentanți de seamă

SUGESTII METODOLOGICE

Sugestiile metodologice oferă repere esențiale pentru proiectarea, organizarea și desfășurarea eficientă a activităților de predare-învățare-evaluare în cadrul orelor de *Muzică bisericească* la liceu. Acestea vizează sprijinirea cadrului didactic în personalizarea demersului educațional, prin integrarea unor metode didactice moderne, interactive și adaptate la profilul generației actuale de elevi, fără a pierde autenticitatea relației profesionale maestru-ucenic din cadrul practicii de cânt în cadrul cultului.

Programa școlară actuală pentru disciplina *Muzică bisericească* promovează o învățare centrată pe elev, care accentuează implicarea activă a elevului în procesul de învățare, contextualizarea conținuturilor teoretice și practice în realități de viață concrete, dimensiunea socială a învățării - cooperare, colaborare, empatie, responsabilizarea elevilor în raport cu propria dezvoltare morală, spirituală și civică și dezvoltarea competențelor digitale și media, esențiale pentru învățarea în secolul XXI.

A. Strategii didactice - revalorizări ale metodelor tradiționale, noi abordări

Pentru a atinge finalitățile educaționale specifice liceului și a forma competențe relevante, este necesară utilizarea unor metode variate, care îmbină gândirea critică, creativitatea, sensibilitatea, reflecția, dezvoltarea capacităților fizice și fiziologice de cânt și capacitatea de a utiliza tehnologia.

Prezentăm sintetic o listă cu metode tradiționale și moderne, cu metode care valorizează/ formează competențe digitale, care pot fi utilizate în orele de *Muzică bisericească*.

1. Metode tradiționale și moderne (de predare-învățare-evaluare)

- Explicația și prelegerea narativă - asigură prezentarea coerentă a tematicii, adaptată la nivelul de înțelegere al elevilor; este potrivită în activitățile care vizează analiza de texte imnografice, de partituri, analiza modalităților de expresie, a contextelor liturgice etc.
- Conversația euristică - stimulează gândirea elevilor, prin întrebări bine formulate, conducând la descoperirea personală a adevărurilor religioase și a modalităților de abordare a unei cântări; este o metodă care se poate aplica în activități de prezentare a unor concepte.

- Lectura explicativă și interpretarea textelor muzical și literar - facilitează învățarea cu accent pe înțelegerea termenilor specifici, semnificația și aplicabilitatea în practica muzical-liturgică de la strană și din Sfântul Altar.
- Studiul de caz - îi ajută pe elevi să analizeze și să dea răspunsuri din perspectiva exemplelor de bune practici cultice, cultural-misionare și muzical-artistice, pornind de la experiența lor de viață sau de la observarea diferitelor evenimente de profil din viața Bisericii.
- Portofoliul tematic - dezvoltă capacitatea elevilor de efort pentru rezolvarea unei teme mai complexe, autonomia în învățare, abilitățile de colaborare și capacitatea de autoevaluare. Elevii adună pe parcursul semestrului experiențe de cânt la sărbători religioase, concerte, spectacole, participări la lansări de carte de profil sau lansări de albume, emisiuni cultural-artistice religioase, emisiuni și reportaje ale instituțiilor mediatice ale Patriarhiei Române etc.
- Eseul argumentativ - elevii exersează exprimarea opiniilor și formularea de argumente coerente cu privire la diferite evenimente cultural-religioase din viața Bisericii sau la teme mai complexe precum: „Viața și opera unor psalți și/sau imnografi bisericești", „Personalități muzicale dintr-o eparhie" etc.
- Lectura comparativă - dezvoltă spiritul analitic și interconectarea cunoștințelor, prin compararea unor texte muzical-religioase cu texte muzicale și literare populare (colinde, cântece populare la evenimente din ciclul vieții precum botezul, nunta, moartea).

2. Metode care sprijină dezvoltarea de competențe digitale

Predarea Muzicii Bisericești în liceu trebuie să se racordeze la realitatea digitală a elevilor, oferindu-le un cadru în care să-și dezvolte atât gândirea morală, înțelegerea și compararea modelelor și antimodelelor de practică de cânt prezente pe platformele de streaming și de socializare, cât și competențele digitale. Iată câteva metode recomandate:

- Înregistrarea audio/video a interpretării individuale sau în grup a unui fragment din repertoriul liturgic, urmată de autoevaluare ghidată pe criterii vocale și liturgice.
- Utilizarea aplicațiilor digitale de redare a notației psaltice sau de antrenament auditiv (ex: *Byzantine Music Tutor*, *Byzantine Tuner*, *Sight Reading Factory etc.*) pentru exersarea formulelor melodice.
- Crearea de conținut digital - Elevii realizează podcasturi, videoclipuri scurte, prezentări interactive sau materiale vizuale pe teme muzical-religioase. Exemple: un vlog despre semnificația unei sărbători, un tutorial despre cântul bizantin, interviuri cu psalți, personalități cultural-artistice, dirijori de cor bisericesc implicați în comunitate.
- Crearea unui blog tematic - Poate fi planificată realizarea unui blog al clasei, unde elevii postează reflecții, eseuri, impresii de la concerte, spectacole sau de la anumite slujbe, recenzii de filme/documentare. Se dezvoltă competențe media, digitale, de scriere argumentativă și de vorbire în public.
- Tururi virtuale și realitate augmentată - Pot fi utilizate pentru vizitarea virtuală a unor obiective religioase (ex. Sfântul Mormânt, Muntele Athos, Catedrala Notre-Dame, Studiouri de imprimare, săli de concerte și de spectacole etc.).
- Proiecte colaborative online - Elevii din clase sau școli diferite colaborează online realizând producții muzicale preînregistrate sau online. Se pot realiza audio-book-uri, e-book-uri, albume sau materiale multimedia.

3. Metode pentru dezvoltarea competențelor verzi

În învățătura creștină, lumea creată este darul lui Dumnezeu, iar omul are o vocație de iconom al creației. Educația religioasă și, în egală măsură educația muzicală religioasă poate cultiva în elevi iubirea față de creație ca formă de iubire față de Dumnezeu, conștientizând că distrugerea naturii nu este doar o problemă ecologică, ci și una spirituală: o ruptură a comuniunii cu Dumnezeu, cu semenii și cu lumea. În formarea competențelor verzi prin disciplina *Muzică bisericească*, pot fi utilizate următoarele metode:

- Învățarea prin proiecte

Elevii pot realiza, în echipă, proiecte multimedia interdisciplinare, realizare de albume online cu lucrări muzicale religioase și populare, având tematică despre darurile lui Dumnezeu din natură, mini-documentar sau site etc.

- Învățarea prin Podcast religios

Elevii pot crea un podcast religios (cu sprijinul profesorului de specialitate) în care discută teme precum: „Grija față de natură în imnografia ortodoxă", „Consumul energiei electrice în utilizarea excesivă a mediului online și a inteligenței artificiale". Pot fi invitate diferite persoane: preoți, profesori universitari, producători muzicali, medici din domeniul fiziologiei cântului și foniatriei, profesori de cânt, soliști, personalități din presă etc.

- Învățarea prin implicare în comunitate (*Service learning* religios)

Elevii pot fi implicați în acțiuni de voluntariat ecologic, campanii de informare cu mesaje creștine, concerte și spectacole pentru strângere de fonduri, în vederea sprijinirii proiectelor ecologice.

Prin diversificarea metodelor didactice și adaptarea lor la contextul actual, ora de *Muzică bisericească* devine un spațiu privilegiat în care elevii învață să înțeleagă corect valorile morale și rolul acestora în dezvoltarea personală și socială, să trăiască autentic și să acționeze responsabil, își dezvoltă echilibrul interior și emoțional în lumina credinței, să exerseze competențe digitale și sociale esențiale pentru lumea contemporană, să își afirme identitatea spirituală, valorile și apartenența la comunitatea de credință.

B. Abordarea conținuturilor

Abordarea conținuturilor presupune o atitudine flexibilă a profesorului de *Muzică bisericească*, accentându-se:

- valorificarea experiențelor de viață ale elevilor;
- accentuarea caracterului aplicativ al conținuturilor, creând contexte semnificative de învățare pentru viața reală și practica de cult;
- abordarea diferențiată a conținuturilor învățării, în acord cu experiențele elevilor și cu contextul social, muzical, liturgic și misionar în care trăiesc aceștia;
- realizarea de conexiuni între *Muzică bisericească* și alte discipline de studiu.

Conținuturile propuse în programa școlară nu reprezintă teme de lecții, ci unități tematice. Numărul de conținuturi de pe parcursul unui an școlar permite:

- abordarea unor conținuturi pe parcursul mai multor ore, în funcție de complexitatea acestora, de nivelul clasei de elevi, de particularitățile comunității;
- abordarea unor teme sau aspecte suplimentare, cu rol de adaptare a orei de *Muzică bisericească* la specificul vârstei și al posibilităților fiziologice de cânt a clasei de elevi/a comunității;
- realizarea de conexiuni cu marile sărbători creștine.

Ordinea abordării conținuturilor poate fi adaptată de profesor în funcție de logica internă a domeniului, de specificul comunității și de particularitățile elevilor, cu respectarea finalităților prevăzute de programă, dar și în concordanță cu tematicile olimpiadelor și concursurilor care au la bază Programa școlară.

Conținuturile privind sărbătorile creștine importante și a celor specifice fiecărei eparhii, vor fi abordate în perioada premergătoare acestora, în orele prevăzute la dispoziția profesorului.

Pentru fiecare din momentele muzical-liturgice studiate, s-a procedat la flexibilizarea utilizării partiturilor realizate de autorii consacrați ai Bisericii Ortodoxe Române, în funcție de specificul arealului de manifestare muzical-liturgică. Totodată, profesorii pot include în repertoriu cântările sfinților nou-canonizați, utilizând publicațiile de profil care au binecuvântarea Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române.

C. Contexte și medii de învățare

Ora de *Muzică bisericească*, în învățământul liceal, trebuie să răspundă nu doar nevoii de formare muzicală și spirituală, ci și realităților unei educații moderne, orientate spre dezvoltarea integrală a elevului, inclusiv în raport cu interesele acestuia. În acest sens, este necesară folosirea unor contexte și medii de învățare variate, care să susțină învățarea activă și colaborativă, formarea competențelor, echilibrul emoțional și spiritual al elevilor, legătura cu comunitatea și viața reală.

1. Spații educaționale

– Săli cu aranjamente flexibile - mobilă ușor de reconfigurat, pentru lucru individual, în perechi sau în grupuri. Astfel, se poate trece de la predare frontală la activități colaborative.

– Colțuri de liniște, retragere, reflecție - spații special amenajate în clasă (cu icoane, lumânări, citate motivaționale) care oferă elevilor un cadru intim și liniștit pentru reculegere, rugăciune personală, meditație sau exprimarea gândurilor și emoțiilor într-un jurnal personal. Pot fi folosite la începutul orei sau pentru activități de autocunoaștere.

– Studioul de muzică și/sau de creație artistică - spații destinate realizării de repetiții, imprimări producții muzicale complexe, în care elevii își pot exprima creativ viziunea asupra valorilor creștine.

– Biserica și centrele educative de lângă acestea, ce oferă un loc pentru rugăciune și meditație, dar și spații de activități curriculare și extracurriculare de diferite tipuri, cu respectarea legislației în vigoare.

2. Învățare combinată (fizică și digitală)

– Învățare mixtă - combinarea lecțiilor desfășurate în clasă cu activități online. De exemplu, temele pot fi trimise prin platforme educaționale, iar elevii pot urmări materiale video sau audio ca suport pentru modele de interpretare și de exprimare prin cânt a trăirilor religioase.

– Învățare în secvențe de format scurt - utilizarea de materiale digitale scurte (video, multimedia, tutoriale) pentru a declanșa discuții sau pentru a oferi elevilor repere interpretative ușor de reținut și asimilat.

3. Învățarea prin utilizarea realității virtuale (VR) și augmentate (AR)

– Vizite virtuale - folosirea tehnologiei pentru vizitarea unor locuri cu semnificație religioasă (mănăstiri, muzee, biserici istorice, studiouri, săli de concerte și spectacole), fără a ieși din clasă. Aceste experiențe pot fi completate cu activități de cercetare, prezentări sau reflecții scrise.

– Simulări și reconstituiri - folosirea aplicațiilor care reconstituie evenimente biblice, epoci istorice sau viețile sfinților imnografi, pentru ca elevii să înțeleagă mai profund contextul religios și mesajul spiritual al apariției unor creații muzical-liturgice.

4. Învățare personalizată și adaptată

– Trasee personalizate de învățare - profesorul poate crea activități diferențiate în funcție de nevoile, nivelul și interesele elevilor, de specificul experienței de cânt a acestora.

– Accesibilitate pentru toți elevii - folosirea diverselor forme de exprimare (scris, vorbit, cântat, desenat, înregistrări audio), astfel încât fiecare elev să-și poată exprima ideile și trăirile religioase într-un mod autentic și accesibil.

5. Învățare prin colaborare și implicare comunitară

– Proiecte în echipă sau în parteneriat cu alte școli - realizarea de activități comune pe teme din domeniul Muzicii Bisericești.

– Campanii educative sau sociale - elevii pot organiza acțiuni caritabile, concerte, spectacole, recitaluri, flashmob-uri de promovare a unor activități din cadrul școlii sau al comunității, promovând valorile creștine și naționale în context european.

6. Practici cu rol spiritual, emoțional și performativ

– Momente de rugăciune sau liniște - la începutul sau finalul orei, pot fi introduse scurte momente de rugăciune, ascultare a unor interpretări muzicale audio cu mesaj religios.

– Încălzirea vocii prin exerciții specifice sau prin intonarea unor imnuri în diferite registre ale emisiunii vocale.

7. Inteligența artificială (IA) ca facilitator al învățării (sub îndrumarea profesorului)

– Elevii utilizează aplicații bazate pe inteligență artificială pentru a explora conținuturi muzical-religioase, sub îndrumarea profesorului.

– IA oferă explicații suplimentare, exemple, sinteze sau definiții pentru o mai bună înțelegere a temelor studiate.

– Profesorul ghidează activitatea, stabilește obiective clare și monitorizează modul în care elevii folosesc IA.

– IA sprijină învățarea personalizată, oferind feedback și resurse adaptate ritmului fiecărui elev.

– Elevii pot folosi IA pentru a formula întrebări, crea prezentări, reflecta asupra valorilor morale și religioase.

Prin valorificarea acestor contexte și medii de învățare, elevul este plasat în centrul procesului educațional, ca participant activ, nu doar receptor de informații, se formează nu doar competențe cognitive, ci și dimensiunea emoțională și spirituală a elevului, se creează o legătură între tradiție și inovație, între valorile perene ale credinței și cerințele societății actuale.

D. Aspecte privind evaluarea

Evaluarea în liceu trebuie să reflecte atât formarea competențelor specifice practicii de cânt, a competențelor cognitive și spirituale, cât și capacitatea de aplicare a valorilor moral-religioase în viața personală și comunitară.

1. Relația organică predare-învățare-evaluare

În cadrul orei de *Muzică bisericească* la liceu, evaluarea este strâns legată atât de învățare, cât și de predare, constituind împreună un sistem coerent și dinamic. Evaluarea nu trebuie privită ca o activitate separată, ci ca un proces continuu, integrat în întregul parcurs educațional, care oferă feedback valoros pentru elev, dar și pentru profesor. Această relație organică implică:

- adaptarea strategiilor de predare în funcție de nevoile identificate ca urmare a evaluărilor inițiale, de parcurs și finale;

- orientarea învățării către formarea de competențe reale, nu doar către acumularea de cunoștințe;

- motivarea elevului prin recunoașterea progresului său și prin valorizarea reflecției personale;

- corelarea evaluării cu finalități educaționale, în special sprijinirea activităților de cult și a celor cultural-misionare ale Bisericii;

Evaluarea contribuie astfel la formarea și dezvoltarea competențelor specifice disciplinei *Muzică bisericească*, la îmbunătățirea continuă a predării și a învățării, prin adaptarea conținuturilor și metodelor la nivelul real al clasei, prin sprijinirea elevului în procesul de autocunoaștere și asumare a valorilor creștine.

2. Evaluarea ca mijloc de motivație și reglare

La liceu, evaluarea va accentua trei funcții esențiale: funcția formativă (care ajută elevul să se autocunoască, să își conștientizeze/gestioneze progresele), funcția de auto-reglare (care facilitează profesorului să își ajusteze oportun strategiile didactice) și funcția motivațională (care îl vizează pe elev în perspectiva continuării, întăririi, perfectării învățării).

Evaluarea oferă profesorului feedback cu privire la eficiența metodelor folosite, la înțelegerea conceptelor și valorilor de către elevi, la necesitatea de adaptare sau reluare a unor conținuturi, respectiv la progresul fiecărui elev.

Din perspectiva elevului, aflat în etapa consolidării identității și a asumării valorilor personale, evaluarea trebuie să valorizeze progresul personal al acestuia, să încurajeze implicarea lui activă și autentică, să pună accent pe responsabilitate și autocunoaștere, respectiv să susțină decizia informată privind continuarea studiilor sau alegerea unei direcții vocaționale/ profesionale.

3. Metodologia evaluării

a) Evaluare tradițională (sumativă și formativă) prin:

- teste scrise (cu itemi obiectivi, semiobiectivi și subiectivi);
- evaluări orale la clasă și la activitățile specifice din cadrul cultului (practica de strană, concerte de muzică bisericească etc.);
- verificarea învățării prin întrebări, exerciții de cânt și activități de consolidare la finalul unităților de învățare.

b) Metode moderne/ alternative de evaluare

- portofoliul personal - proiecte muzicale și produse creative realizate în timp;
- proiectul tematic - individual sau în grup, cu teme relevante din programa de *Muzică bisericească*, ce implică documentare, aplicare practică și prezentare argumentată;
- autoevaluarea ghidată - elevii sunt invitați să evalueze ce au înțeles, cum s-au raportat emoțional și ce valori au interiorizat;
- observarea sistematică - a participării, a implicării în discuții și dezbateri, a comportamentului și atitudinilor exprimate în contexte de învățare;
- evaluarea produselor de învățare – audio-book-uri, imprimări, tutoriale, prezentări de personalități ale muzicii bisericești, realizare de partituri și de creații artistice în mediu real sau digital;
- studii de caz și rezolvarea de dileme interpretative - permit evaluarea capacității elevului de a analiza critic, de a formula judecăți de valoare și de a aplica valorile autentice în situații reale;
- activități practice - implicarea elevilor în acțiuni cu caracter moral, filantropic sau spiritual, care pot fi ulterior evaluate prin jurnal de reflecție, discuții sau portofoliu.

c) Metode care valorifică competențele digitale și interdisciplinare

- proiecte realizate cu ajutorul tehnologiei: prezentări, materiale multimedia, podcasturi tematice, partituri în mediu digital și/sau online;
- portofolii digitale: organizarea materialelor pe platforme educaționale (ex. Google Classroom, Moodle etc.).

4. Valorificarea progresului individual

În centrul procesului evaluativ rămâne progresul elevului, nu comparația între elevi. Astfel, se va urmări cum evoluează fiecare elev din punct de vedere cognitiv, afectiv și spiritual, cum își dezvoltă capacitatea de a reflecta, a decide, a ierta, a fi solidar, în ce măsură valorile creștine devin parte a identității personale.

Evaluarea la disciplina *Muzică bisericească* în liceu trebuie să devină o călătorie spre autocunoaștere, reflecție și angajare personală. Este esențial ca procesul de evaluare să fie cuprinzător (valorificând toate dimensiunile învățării), personalizat (adaptat ritmului și profilului fiecărui elev) și motivant (stimulând dorința de cunoaștere, de aprofundare și de trăire autentică a credinței).

E. Adaptarea procesului de predare-învățare-evaluare la specificul diferitelor grupuri de elevi

În cadrul orelor de *Muzică bisericească*, este esențială adaptarea strategiilor didactice, a conținuturilor și a modalităților de evaluare pentru a răspunde nevoilor diverse ale elevilor, în special ale celor cu cerințe educaționale speciale (CES) și/sau dizabilități. Acest demers implică utilizarea unor metode active, centrate pe elev, care să stimuleze participarea, empatia și reflecția personală, precum și personalizarea sarcinilor de lucru în funcție de ritmul și stilul de învățare al fiecărui elev. Materialele didactice pot fi adaptate vizual, auditiv sau tactil, în funcție de tipul dizabilității, iar evaluarea trebuie să fie continuă, formativă, oferind feedback constructiv și încurajând progresul individual. Colaborarea cu profesorii de sprijin, consilierul școlar și familia este, de asemenea, un element-cheie pentru integrarea eficientă a elevilor cu CES în activitățile de la clasă, asigurând un climat incluziv și valorificând potențialul fiecărui elev.

F. Abordarea competențelor cu ajutorul taxonomiei lui Bloom

Integrarea nivelurilor taxonomiei Bloom în construirea competențelor din programa de *Muzică bisericească* este esențială pentru dezvoltarea progresivă și coerentă a învățării. Această abordare permite organizarea conținuturilor și a activităților educaționale pe trepte cognitive - de la cunoaștere/reamintire și înțelegere, la aplicare, analiză, evaluare și creare. Prin utilizarea lor, elevii nu doar dobândesc informații religioase, ci învață să gândească critic, să relaționeze principiile de credință cu experiențele personale și sociale și să manifeste atitudini și comportamente responsabile, în concordanță cu valorile spirituale, morale și culturale autentice, promovate de disciplina *Muzică bisericească*.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Grad didactic/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
Drăgoi Eugen Dan	Conferenţiar doctor	Facultatea de Arte a Universității *Dunărea de Jos,* Galați
Colțan Marian	Preot, Profesor doctor	Seminarul Teologic Ortodox *Mitropolitul Nifon*, Bucureşti
Ursache Mihai	Arhidiacon, Profesor	Seminarul Teologic Ortodox *Sfântul Vasile cel Mare*, Iaşi

RESPONSABILI/CONSULTANȚI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Zăbavă Mihaela	Consilier	Centrul Naţional pentru Curriculum şi Evaluare	Responsabil CNCE
Pîslaru Cătălin	Inspector general	Ministerul Educaţiei şi Cercetării	Responsabil MEC
Drăgoi Eugen Dan	Conferenţiar doctor	Facultatea de Arte a Universității *Dunărea de Jos,* Galați	Coordonator

RESPONSABILI/COORDONATORII/COLABORATORI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Beldiman Nicuşor	Preot, Profesor universitar doctor, Consilier Patriarhal	Administraţia Patriarhală, Facultatea de Teologie Ortodoxă *Justinian Patriarhul* – Bucureşti, Universitatea din Bucureşti	Coordonator - Patriarhia Română
Andrei Constantin	Preot, Inspector patriarhal	Administraţia Patriarhală	Responsabil - Patriarhia Română
Dumitrică Daniel	Arhidiacon, Profesor	Seminarul Teologic Ortodox *Episcop Chesarie*, Buzău	Membru Comisie - Patriarhia Română
Frumos Daniel Ioan	Arhidiacon, Profesor doctor	Colegiul Ortodox *Mitropolitul Nicolae Colan,* Cluj-Napoca	Membru Comisie - Patriarhia Română
Lăzărică Nicușor Daniel	Arhidiacon, Profesor	Liceul Teologic Ortodox, Târgu Jiu	Membru Comisie - Patriarhia Română

Şapcă Victor	Protodiacon, Lector universitar doctor	Facultatea de Teologie Ortodoxă, Universitatea din Craiova	Membru Comisie - Patriarhia Română
Cernătescu Cătălin	Cercetător ştiinţific doctor	Universitatea Naţională de Muzică Bucureşti	Membru Comisie - Patriarhia Română
Gheorghiță Nicolae	Profesor universitar doctor	Universitatea Naţională de Muzică Bucureşti	Membru Comisie - Patriarhia Română
Ionașcu Stelian	Preot, Conferenţiar universitar doctor	Facultatea de Teologie Ortodoxă *Justinian Patriarhul* – București, Universitatea din București	Membru Comisie - Patriarhia Română
Stanciu Vasile	Preot, Profesor universitar doctor	Facultatea de Teologie Ortodoxă, Universitatea *Babeș-Bolyai*, Cluj-Napoca	Membru Comisie - Patriarhia Română
Opriș Olivia Monica	Profesor	Seminarul Teologic Ortodox *Sfântul Simion Ștefan*, Alba-Iulia, Alba	Consultant științific
Opriș Dorin Corneliu	Profesor universitar doctor	Universitatea *1 Decembrie 1918*, Alba Iulia, Alba	Consultant științific

Anexa nr. 60

Programa școlară pentru disciplina

Geografia turismului religios ortodox
Cultul Ortodox

Clasa a IX-a
Curriculum de specialitate (CS)
Filiera vocațională, profilul teologic,
specializarea Ghid turism religios

Învățământ liceal

- 2026 -

Anexa nr. 60
Programa şcolară pentru disciplina *Geografia turismului religios ortodox, Cultul Ortodox,* clasa a IX-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea Ghid turism religios*

NOTĂ DE PREZENTARE

Prezenta programă şcolară a fost elaborată pe baza prevederilor *Ordinului ministerului educaţiei şi cercetării nr. 4.350/20.06.2025 cu privire la aprobarea planurilor cadru de învățământ pentru clasele a IX-a – a XII-a, filiera vocațională, profilul teologic, cultul ortodox, specializarea ghid turistic religios*.

Programa şcolară pentru disciplina *Geografia turismului religios ortodox* reprezintă o ofertă curriculară valabilă începând din anul şcolar 2026-2027, pentru clasa a IX-a, învățământul liceal cu frecvență zi, filiera vocaţională, profilul teologic, cultul ortodox, specializarea *Ghid turism religios* şi este proiectată pentru un buget de timp de o oră pe săptămână.

An de studiu	Clasa a IX-a	Clasa a X-a	Clasa a XI-a	Clasa a XII-a
Tip segment curricular	CS	-	-	-
Nr. săptămânal de ore	1	-	-	-

Programa școlară a fost elaborata în concordanță cu:

- *Legea învățământului preuniversitar* nr. 198/2023;
- *Recomandările Consiliului Uniunii Europene* (2018) privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții;
- *Repere pentru proiectarea, actualizarea și evaluarea Curriculumului național. Cadrul de referință al Curriculumului național*, aprobat prin OME nr. 3239/2021;
- *Profilul de formare al absolventului*, aprobat prin OME nr. 6731/2023.

Elaborarea programei şcolare pentru *Geografia turismului religios ortodox* a avut la bază următoarele argumente:

- România dispune de un bogat potenţial pentru turismul religios, renumit mai ales pe plan intern şi recunoscut pe plan internaţional, care se combină şi se corelează cu turismul cultural.
- turismul religios are o pondere importantă în fluxul turistic total la nivel mondial. Astfel, este de aşteptat ca potenţialul turistic al unei ţări să se împletească cu activităţile care favorizează turismul religios şi organizarea acestuia. Din ce în ce mai mult, în ultimii ani, mănăstirile şi alte lăcaşuri de cult din România oferă servicii complexe spirituale şi culturale pentru turişti.
- este necesară pregătirea iniţială de specialitate a persoanelor care profesează în domeniul turismului religios, dezvoltat în contextul românesc actual. Pregătirea de specialitate în domeniu vizează conştientizarea existenţei patrimoniului cultural, religios local, regional, naţional şi internaţional, precum şi dezvoltarea capacităţii elevilor de a recunoaşte potenţialul turismului religios şi, în particular, al turismului religios ortodox, de a aprecia, a respecta şi a valoriza pozitiv acest potenţial.

Elemente de noutate pe care le aduce această programă:

- programa vizează formarea de competențe civice;
- conținuturile sunt actualizate: formarea de competențe digitale, inclusiv legate de inteligența artificială și competențe ecologice;
- recomandarea unor metode noi de predare-învățare-evaluare;
- realizarea de activități de învățare centrate pe acțiunea elevului.
- implementarea în cadrul lecțiilor a noțiunilor de pedagogie digitală.

Structura programei şcolare pentru *Geografia turismului religios* include următoarele elemente:

- notă de prezentare;
- competenţe generale;
- competenţe specifice şi exemple de activităţi de învăţare;
- conținuturi ale învățării;
- sugestii metodologice.

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoştinţe, abilităţi şi atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte diverse.

Competenţele generale au fost elaborate din perspectiva corelării cu competenţele stabilite la nivelul disciplinei de studiu *Geografie* din Trunchiul comun pentru liceu, precum şi din perspectiva specificului specializării Ghid turism religios.

Competenţele specifice sunt corelate cu domeniile de conţinut, corespondenţa dintre acestea nefiind bilaterală, în sensul că o anumită competenţă specifică poate să fie atinsă prin diferite domenii de conţinut.

Pentru dezvoltarea competențelor specifice, în programă sunt propuse exemple de activități de învățare variate, cu rol de orientare a strategiilor didactice ce urmează a fi dezvoltate de către cadrele didactice. Acestea valorifică contexte de învățare formală, nonformală şi informală, vizează activitatea elevilor (nu a profesorului) şi au rol de a stimula participarea activă a acestora la propria învățare. Profesorul are libertatea să modifice, să completeze sau să înlocuiască activitățile de învățare.

Sugestiile metodologice au rolul de a orienta utilizarea prezentului curriculum în proiectarea şi realizarea activităţilor de predare-învăţare-evaluare, în concordanţă cu specificul disciplinei şi cu statutul acesteia de curriculum de specialitate. Astfel, recomandările metodologice promovează trecerea de la o geografie descriptivă la o geografie funcţională, operaţională şi aplicată.

Programa şcolară pentru disciplina *Geografia turismului religios orotdox* este centrată pe atingerea unui sistem de competenţe generale şi specifice asumate, comune sau corelate cu alte competenţe din aria curriculară „Om şi societate”. Competenţele şi conţinuturile specificate permit corelaţii interdisciplinare cu discipline de studiu precum geografia, istoria, religia. De asemenea, programa şcolară pentru *Geografia turismului religios ortodox* este relevantă pentru contribuţia la dezvoltarea competenţelor cheie, în special a competenţei sensibilizare şi expresie culturală. Acestea conturează profilul specific al absolventului promovat la nivel european.

Proiectarea are în vedere suplețea și adaptabilitatea: distribuția anuală a conținuturilor pornește de la alocarea de 1 oră/săptămână pentru clasa a IX-a, cu rezervarea unui timp substanțial pentru consolidare, remediere, recapitulări și aplicații (prin segmentul la dispoziția profesorului). Conținuturile au fost calibrate ținând cont de cele 36 de săptămâni de studiu, dintre care 2 săptămâni sunt destinate programelor naționale „Școala altfel” și „Săptămâna verde”, iar aproximativ 25% din timp rămâne la dispoziția profesorului.

Evaluarea vizează măsurarea progresului și utilizează instrumente variate: portofoliu, proiect, prezentare orală, observație sistematică, rubrici analitice – într-un echilibru între evaluarea formativă și cea sumativă.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

C.G.1	**Înțelegerea adecvată a terminologiei și a limbajelor specifice pentru prezentarea realității geografice**
C.G.2	**Corelarea elementelor semnificative din realitate (natură, cultură și societate) cu reprezentările cartografice, grafice, pe imagini satelitare sau modele**
C.G.3	**Argumentarea importanţei obiectivelor religioase ca parte integrantă a patrimoniului cultural naţional şi universal**

CLASA a IX-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G.1 - Înțelegerea adecvată a terminologiei și a limbajelor specifice pentru prezentarea realității geografice

IX. CS.1.1. Distingerea conceptelor specifice turismului religios ortodox în contexte variate
- realizarea de prezentări sub formă orală sau scrisă a realității geografice pe baza observațiilor directe și indirecte, utilizând sisteme informaționale geografice, în scopul înțelegerii și aprofundării unor concepte geografice ale turismului religios ortodox - valorificarea noțiunilor, conceptelor și a limbajului specific geografiei turismului religios ortodox în redactarea de articole de revistă, proiecte, referate, studii de caz pentru înțelegerea și analizarea realității - prezentarea, într-o manieră creativă, a noțiunilor și a conceptelor de geografie a turismului religios prin diferite instrumente: desen, colaj, machetă, poster, afiș, având ca scop valorificarea informației în diferite contexte
IX. CS.1.2. Identificarea elementelor terminologice din limbile străine, relevante pentru geografia turismului în general și pentru turismul religios în special

- identificarea termenilor din limbi străine prin utilizarea unor resurse variate de informare (internet, enciclopedii, culegeri de date consacrate, reviste, broșuri turistice), pentru o mai bună înțelegere a unor elemente specifice turismului religios - elaborarea unui text pe o temă relevantă pentru geografia turismului utilizând termeni ofertați din literatura geografică internațională în scopul dezvoltării interesului într-un mod pozitiv și responsabil în contextul globalizării turismului - inițierea de dialoguri/ conversații euristice (profesor-elev, elev-elev) centrate pe utilizarea unor termeni simpli specifici geografiei turismului, din diferite limbi străine, pentru folosirea și înțelegerea limbajului de specialitate
IX. CS.1.3. Explicarea elementelor generale ale geografiei turismului, utilizând terminologia specifică domeniului
- recunoașterea, fie în cazul unor aplicații practice, fie utilizând diverse suporturi vizuale, a elementelor specifice turismului religios ortodox în scopul formării unei atitudini pozitive pentru un dialog constructiv, inclusiv prin folosirea corectă a limbajului de specialitate - rezolvarea fișelor de lucru cu exerciții de însușire și înțelegere a unor noțiuni și concepte reprezentative, privind întregul sau unele componente ale mediului natural pe baza observațiilor directe și indirecte - realizarea de dezbateri pe baza aplicațiilor practice/ vizite/ pelerinaje/ drumeții sau a unor experimente simple pentru argumentarea dinamicii și relațiilor dintre componentele mediului și turism

C.G.2 - Corelarea elementelor semnificative din realitate (natură, cultură și societate) cu reprezentările cartografice, grafice, pe imagini satelitare sau modele.

Clasa a IX-a
IX. CS.2.1. Analizarea informației cartografice referitoare la geografia turismului în general și la turismul religios în special
- identificarea elementelor care compun legenda unui suport cartografic general, respectiv al turismului în special - interpretarea realității pe baza utilizării semnelor convenționale - explorarea elementelor de conținut ale reprezentărilor grafice și cartografice în scopul relaționării lor cu elemente din cultură și societate - localizarea obiectivelor culturale și așezărilor umane pe hărți tematice și imagini digitale
IX. CS.2.2. Deducerea relațiilor ce se stabilesc între informațiile culturale și naturale
- compararea elementelor specifice unei hărți topografice cu cele ale unei hărți turistice în vederea înțelegerii/ evidențierii corelațiilor/ diferențierilor - cercetarea orizontului local utilizând instrumente și date GIS pentru localizarea principalelor obiective turistice pe o hartă digitală - realizarea de produse cartografice simple pe baza sistemelor informaționale geografice (crearea unor trasee turistice religioase ortodoxe, crearea de date ce vizează variația fluxurilor turistice etc.)
IX. CS.2.3. Corelarea fenomenului turistic cu mediul natural și socio-cultural pentru a explica diversitatea activităților turistice
- prezentarea legăturilor factorilor naturali și socio – culturali cu forme ale turismului și ale activităților turistice - realizarea de dezbateri care conturează importanța mediului natural și socio-cultural pentru o destinație turistică - analizarea comparativă a unor destinații turistice evidențiind factorii care au determinat dezvoltarea diferitelor tipuri de turism

C.G.3 - Argumentarea importanţei obiectivelor religioase ca parte integrantă a patrimoniului cultural naţional şi universal

Clasa a IX-a
IX. CS.3.1. Evaluarea importanței studierii patrimoniului cultural național (vestigii arhitectonice religioase, culturale, istorice și tradiții ortodoxe), propunând modalități creative de valorificare și integrare a acestuia în formarea identității personale și colective
- analizarea obiectivelor turistice prin metode de cercetare pe teren cu scopul identificării particularităților unor elemente turistice din orizontul local - prezentarea particularităților unor elemente specifice geografiei turismului pornind de la diferite surse de informare - realizarea de prezentări geografice cu ajutorul unor aplicații informatice pe diferite teme de geografia turismului religios utilizând informații obținute pe baza unui demers investigativ
IX. CS.3.2. Sintetizarea unei imagini complexe și coerente asupra patrimoniului cultural mondial și asupra componentelor acestuia

Clasa a IX-a
- analizarea pe baza imaginilor, a observațiilor, a unor obiective religioase ce fac parte din patrimoniul cultural mondial în vederea identificării elementelor arhitectonice specifice - analizarea unei scheme logice de tip cauză-efect pentru a crea structuri cognitive specifice geografiei turismului - elaborarea unui demers argumentativ în scopul evidențierii importanței turismului religios pentru cunoașterea identității culturale și naționale

CLASA a IX-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
I. Geografia turismului – aspecte generale	1.1. Noțiuni introductive 1.1.1 Istoricul turismului 1.1.2 Noţiuni utilizate în geografia turismului 1.1.3 Harta şi legenda turistică 1.1.4 Ghidul turistic 1.2. Evoluția turismului 1.2.1 Faza de început 1.2.2 Perioada engleză 1.2.3 Perioada modernă (secolul al XIX-lea – începutul secolului al XX-lea) 1.2.4. Perioada contemporană 3. Factori genetici ai fenomenului turistic 3.1. Factori naturali 3.2. Factori demografici 3.3. Factori social 3.4. Factori economici 3.5. Factori istorici
II. Potențialul turistic	2.1. Potențialul turistic al cadrului natural 2.1.1. Potențialul turistic al reliefului 2.1.2. Parcuri naturale și zone protejate 2.1.3. Potențialul turistic al resurselor hidrografice 2.2. Potențialul turistic antropic 2.2.1. Patrimoniul cultural construit 2.2.2. Lista monumentelor de patrimoniu 2.2.3. Localități cu resurse turistice
III. Tipuri și forme de turism	3.1. Tipuri și forme de turism 3.1.1. Turism curativ și de agrement acvatic 3.1.2. Turism recreativ montan 3.1.3. Etnografie, folclor, artă populară 3.1.4. Ecoturism, agroturism
IV. Turismul religios	4.1. Factori determinanți 4.1.1. Potenţialul natural al zonelor cu semnificaţie religioasă 4.1.2. Potențialul cultural-istoric 4.1.3. Tradițiile religioase 4.2. Tipuri de turism religios 4.2.1. După ritmicitatea fluxurilor turistice şi după numărul de turişti 4.2.2. După extinderea spațială și după perioada de timp 4.2.3. După gradul de organizare și după tipul de turişti: religios şi laic 4.3. Obiective turistico – religioase

Domenii de conținut	Conținuturi
	4.3.1. Catedrale 4.3.2. Mănăstiri şi biserici 4.3.3. Schituri şi chilii monahale 4.3.4. Monumente de artă de factură religioasă 4.3.5. Morminte sfinte ca locuri de pelerinaj 4.3.6. Taberele religioase pentru tineret

SUGESTII METODOLOGICE

Sugestiile metodologice reprezintă repere de bază pentru întreg procesul de predare-învățare-evaluare, în cadrul disciplinei *Geografia turismului religios.* Acestea susțin cadrul didactic în personalizarea demersului educațional, prin utilizarea unor metode didactice moderne interactive şi adaptate specificului personalității elevului actual de liceu.

Competențele necesare în prezent formării elevilor, ca să facă față societății actuale, sunt, cele mai multe, din categoría celor noi, cum ar fi competențele verzi sau competențele digitale.

Competenţele generale şi cele specifice vizează pregătirea de specialitate a viitorului ghid în domeniul turismului religios, prin accentul pus pe cunoaşterea domeniului, pe valorificarea corelaţiilor interdisciplinare, pe dezvoltarea de atitudini pozitive faţă de patrimoniul cultural naţional şi universal, pe utilizarea noilor tehnologii ca surse de învăţare, documentare şi diseminare a informaţiilor referitoare la turismul religios.

Pentru aplicarea acestei programe şi pentru dezvoltarea învăţării în clasă se recomandă realizarea unor activităţi diversificate de către elevi şi profesor, care să promoveze: exersarea terminologiei specifice domeniului geografiei turismului prin forme şi structuri atractive, raportarea terminologiei specifice la alte discipline şcolare, utilizarea unor resurse complementare de instruire, exersarea unor activităţi de învățare care sa faciliteze educația permanente, centrarea demersului de predare-învățare pe elemente relevante si de interés actual din lumea contemporană.

Resurse didactice utile:

- hărți tematice și turistice;
- broșuri și ghiduri turistice religioase;
- platforme digitale cu conținut geografic și religios (ex. Google Earth, ArcGIS);
- documentare și filme educative despre patrimoniul ortodox;
- interviuri cu ghizi religioși sau reprezentanți ai lăcașurilor de cult.

A. Strategii didactice - o abordare nouă

Această programă școlară urmărește crearea de competențe generale și specifice ale profilului prin intermediul unor metode atât tradiționale cât și moderne, îmbinate cu tehnologia actuală.

1. Metode tradiționale și moderne de predare-învățare-evaluare:

- Conversația euristică - cea mai des utilizată pentru că reprezintă o modalitate deosebită de învățare prin descoperire, profesorul nu doar transmite cunoștințe, ci desfășoară o activitate de gândire comună cu elevii;
- Demonstrația didactică – figurativă (cu ajutorul reprezentărilor cartografice);
- Modelarea didactică (cu ajutorul modelelor obiectuale, iconice sau simbolice, modele care îndeplinesc funcțiile ilustrativă sau cognitivă) în care organizarea și programarea proceselor de învățare se fac pe baza unui anumit model;
- Problematizarea - una dintre cele mai utile metode care constă în crearea unor dificultăți practice sau teoretice, a căror rezolvare să fie rezultatul activității proprii de cercetare efectuate de elev;
- Brainstorming-ul (metoda asaltului de idei) - o metodă de stimulare a creativității în cadrul dezbaterilor sau al discuțiilor;
- Prelegerea - metoda didactică care reprezintă forma de expunere în cadrul căreia informația este prezentată ca o succesiune de idei, teorii, interpretări, în scopul unificării lor într-un tot.

2. Metode bazate pe competențele digitale:

Aceste metode care aparțin pedagogiei digitale sprijină profesorul în realizarea demersului educațional actual/ modern:

- Utilizarea platformelor educaționale (Padlet, Gamma, Livresque, Google Classroom) în vederea organizării lecțiilor;
- Crearea de conținut digital - atât profesorul cât și elevii realizează videoclipuri, prezentări Powerpoint, itinerarii turistice religioase în format electronic;
- Tururi virtuale utilizate pentru a explora cu elevii în mod virtual obiective turistice religioase;
- Quiz-uri interactive: Kahoot, Google forms care pot fi aplicate în cadrul lecțiilor recapitulative și nu numai;

- Utilizarea platformei online Canva, care permite profesorilor și elevilor să creeze o varietate de designuri, de la postere și pliante, la postări pe rețelele sociale și prezentări;
- Proiecte colaborative realizate online între elevii din aceeași unitate școlara (între clase) sau între unități școlare diferite.

3. Metode care conduc la dezvoltarea competențelor verzi:

Geografia turismului religios se bazează și pe studiul cadrului natural, în strânsă legatură cu cunoașterea ecologiei mediului înconjurator. Exemple de metode:

- Dezbateri pe tema practicării turismului religios ecologic;
- Realizarea de proiecte cu tematică ecologică;
- Utilizarea de metode ale pedagogiei digitale care să valorizeze concepte ecologice;
- Implicarea elevilor în acțiuni practice cu temă ecologică.

B. Abordarea conținuturilor

Modul de organizare a elementelor de conţinut facilitează o planificare calendaristică constructivă, precum şi proiectarea unităţilor de învăţare semnificative în raport cu diviziunile interne ale programei şcolare. Principalele domenii de conţinuturi sunt subordonate problematicii geografiei, istoriei şi religiei şi vizează următoarele dimensiuni educaţionale: dimensiunea geoecologică, culturală, europeană, integratoare, dimensiunea interdisciplinară, metodologică, aspecte care ţin de latura socială, religioasă, istorică şi umanistă. Astfel, multe dintre elementele de conţinut specificate în programa şcolară au un caracter interdisciplinar, promovând valorificarea competenţelor şi cunoştinţelor asimilate de elevi la alte discipline de studiu, precum şi stabilirea de corelaţii cu acestea. Acest aspect constituie o provocare în desfăşurarea demersului didactic, la care profesorii trebuie să facă faţă prin abordări didactice inovative.

C. Contexte și medii de învățare:

Procesul educațional modern, precum și atingerea finalităților lecțiilor reprezintă o provocare permanentă pentru profesor. Formarea competențelor este, astfel, strâns legată de captarea interesului elevului în cadrul lecțiilor. Utilizarea unor contexte și medii de învățare variate poate facilita acest proces.

1. Spații educaționale:

- săli cu aranjamente flexibile - bănci mobile, ușor de reconfigurat;
- Cabinetul de geografie/ Cabinetul de turism;
- biblioteca școlară;
- incinta interioară sau exterioară a unui obiectiv turistic religios (mănăstire, catedrală, biserică);

2. Învățare combinată (clasică/ fizică și digitală)

- utilizarea metodei ,,clasa inversată”- profesorul oferă elevilor un material electronic de studiat acasă, apoi, în clasă, se explică practic lecția prin diferite aplicații fizice și digitale;
- utilizarea unor lecții video scurte, videoclipuri, alte materiale documentare electronice în cadrul lecțiilor fizice;

3. Învățarea prin utilizarea realității virtuale (VR) și augmentate (AR):

- vizite virtuale - cu ajutorul unor aplicații se pot vizita în mod virtual obiective turistice religioase: mănăstiri, catedrale, muzee religioase sau muzee cu alte tematici de pe lângă mănăstiri;
- simulări și reconstituiri – folosirea aplicațiilor care simulează sau reconstituie evenimente religioase care atrag pelerinii;

4. Învățare personalizată și adaptată:

- lucrul pe ateliere: se organizează elevii pe grupe valorice;
- adaptarea lecțiilor la specificul diferitelor grupe de elevi, în special elevii cu CES (cerințe educaționale speciale) sau cu dizabilități;

5. Inteligența artificială (IA), facilitator al învățării, utilizată sub îndrumarea profesorului:

- elevii utilizează IA pentru a obține informații despre obiectivele turistice religioase;
- profesorul coordonează lecția, urmărește modul în care elevii utilizează IA;
- elevii pot utiliza IA pentru a formula întrebări, pentru a crea sinteze, prezentări.

Prin utilizarea acestor contexte și medii de învățare, acțiunea este centrată pe elev, Geografia turismului religios devine o disciplină de studiu antrenantă, elevul are o reprezentare obiectivă a conceptelor predate, în maniera didactică modernă.

D. Aspecte privind evaluarea

În ceea ce priveşte evaluarea rezultatelor elevilor, aceasta trebuie să aibă în vedere verificarea nivelului competenţelor specifice atinse de elevi. Ca instrumente de evaluare, este de preferat îmbinarea metodelor tradiţionale cu cele alternative, dat fiind caracterul interdisciplinar şi varietatea conţinuturilor propuse în programă. Poate fi utilizată o largă tipologie de itemi, prin aplicarea de teste docimologice, dar şi aplicarea unor metode alternative de evaluare, care să valorifice în mod deosebit activitatea individuală şi de grup.

Modalități de evaluare

- *Evaluare continuă:* Portofolii, fișe de lucru, prezentări orale, proiecte și reflecții scrise.
- *Autoevaluare și evaluare colegială*: Elevii pot evalua propriile contribuții și pe cele ale colegilor în cadrul activităților colaborative.
- *Evaluare autentică*: Simularea unor activități de ghidaj turistic, realizarea de materiale promoționale sau organizarea unei expoziții tematice.
- *Evaluare prin valorificarea competențelor digitale*: prezentări video, portofolii digitale, podcasturi.

Recomandări pentru profesor:

- încurajează reflecția personală și exprimarea valorilor spirituale într-un cadru respectuos și deschis;
- promovează diversitatea culturală și religioasă, cu accent pe toleranță și dialog;
- adaptează conținuturile și metodele la specificul local și la interesele elevilor;
- colaborează cu comunitatea locală (parohii, mănăstiri, centre culturale) pentru activități autentice.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Grad didactic/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
Ichim Radu Carol	Profesor	Liceul Teologic Ortodox *Cuvioasa Parascheva*, com. Agapia, Județul Neamț
Arcana Felicia	Profesor	Liceul Teologic *Episcop Melchisedec,* Roman, Județul Neamț

RESPONSABILI/CONSULTANȚI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Zăbavă Mihaela	Consilier	Centrul Naţional pentru Curriculum şi Evaluare	Responsabil CNCE
Pîslaru Cătălin	Inspector general	Ministerul Educaţiei şi Cercetării	Responsabil MEC
Asofiei Maria Monica	Gradul didactic I	Liceul Teologic Ortodox *Cuvioasa Parascheva*, com. Agapia, județul Neamț	Coordonator

RESPONSABILI/COORDONATORII/COLABORATORI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Beldiman Nicuşor	Preot, Profesor universitar doctor, Consilier Patriarhal	Administraţia Patriarhală, Facultatea de Teologie Ortodoxă *Justinian Patriarhul* – Bucureşti, Universitatea din Bucureşti	Coordonator - Patriarhia Română
Andrei Constantin	Preot, Inspector patriarhal	Administraţia Patriarhală	Responsabil - Patriarhia Română
Cucoș Constantin	Profesor universitar doctor emerit	Universitatea *Alexandru Ioan Cuza*, Iași	Consultant științific

Anexa nr. 61

Programa școlară pentru disciplina

Itinerarii turistice religioase ortodoxe în România și peste granițe

Cultul ortodox

Clasele a X-a – a XII-a
Curriculum de specialitate
Filiera vocațională, profilul teologic,
specializarea Ghid turism religios

Învățământ liceal

- 2026 -

Anexa nr. 61
Programa școlară pentru disciplina *Itinerarii turistice religioase ortodoxe în România și peste granițe, Cultul Ortodox,* clasele a X-a – a XII-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea Ghid turism religios*

NOTĂ DE PREZENTARE

Programa școlară *Itinerarii turistice religioase ortodoxe în România şi peste granițe* reprezintă o ofertă curriculară de disciplină de specialitate, din curriculum de specialitate pentru învățământul liceal cu frecvență zi, filiera vocațională, profilul teologic, cultul ortodox, specializarea ghid turistic religios. Pentru această categorie de clase, conform planurilor-cadru pentru învățământul liceal, aprobate ca anexe la OMEC nr. 4.350/2025, studiul disciplinei are următoarea alocare orară săptămânală, defalcată pe segmentul curriculum de specialitate (CS):

An de studiu	Clasa a IX-a	Clasa a X-a	Clasa a XI-a	Clasa a XII-a
Tip segment curricular	CS	CS	CS	CS
Nr. săptămânal de ore	-	1	1	1

Programa școlară se elaborează în concordanță cu:

- *Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023*;
- *Recomandările Consiliului Uniunii Europene* (2018) privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții;
- *Repere pentru proiectarea, actualizarea și evaluarea Curriculumului național. Cadrul de referință al Curriculumului național*, aprobat prin OME nr. 3.239/2021;
- *Profilul de formare al absolventului*, aprobat prin OME nr. 6.731/2023

Aceste documente stabilesc cadrul de dezvoltare a competențelor-cheie și al profilului de formare al absolventului de liceu, competențe la a căror formare contribuie și disciplina de specialitate *Itinerarii turistice religioase ortodoxe în România şi peste granițe*.

Programa disciplinei este elaborată potrivit modelului de proiectare curriculară, centrat pe competențe. Construcția programei este realizată astfel încât să contribuie la dezvoltarea profilului de formare al elevului din ciclul liceal, specializarea Ghid turism religios, care descrie așteptările exprimate față de elev la sfârșitul învățământului liceal, prin raportare la cerințele exprimate în *Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023*, precum și prin raportare la caracteristicile de dezvoltare ale elevilor.

În elaborarea programei şcolare *Itinerarii turistice religioase ortodoxe în România şi peste granițe* s-au avut în vedere următoarele aspecte:

- Turismul religios are o pondere însemnată în fluxul turistic mondial, fiind parte integrantă a turismului cultural;
- România şi statele ortodoxe dispun de un potențial turistic spiritual şi cultural a cărui valorificare implică existența unui personal de specialitate care să profeseze în domeniu;
- Sprijină elevii să se conecteze cu istoria, să înțeleagă lumea înconjurătoare şi să dezvolte competențe esențiale pentru a fi cetățeni informați, responsabili și respectuoși față de valorile culturale proprii și universale.

Această programă școlară are un caracter complementar, întrucât vine în completarea programei şcolare *Geografia turismului religios ortodox*, disciplină din curriculum de specialitate pentru clasa a IX-a. Prezenta programă integrează cunoștințe propuse de toate celelalte discipline studiate şi a competențelor vizate de acestea, demers prin excelență interdisciplinar şi transdisciplinar.

Structura programei școlare *Itinerarii turistice religioase ortodoxe în România și peste granițe* include, pe lângă nota de prezentare, următoarele elemente:

– competențe generale;
– competențe specifice și exemple de activități de învățare;
– conținuturi;
– sugestii metodologice.

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte diverse.

Competențele generale se referă la achizițiile pe care elevul le dobândește la disciplină pe parcursul ciclului liceal. Acestea au un dublu rol: pe de o parte, reflectă contribuția disciplinei la profilul de formare al absolventului și, implicit, la dezvoltarea competențelor-cheie; pe de altă parte, structurează disciplina în funcție de profilul de formare.

Competențele specifice derivă din competențele generale şi reprezintă etape intermediare în dobândirea acestora, fiind formate pe parcursul unui an școlar. Ele sunt adaptate nivelului de dezvoltare al elevilor, ghidează evaluarea performanțelor acestora și oferă cadrul pentru organizarea demersului didactic.

Ca etape ale formării competențelor generale, competențele specifice evidențiază progresia acestora de la un an de studiu la altul, contribuind treptat la dezvoltarea competenței generale. Derivarea lor presupune o diferențiere atentă a etapelor procesului de învățare, astfel încât, la finalul studiului disciplinei elevii să fi dobândit competențele generale corespunzătoare.

Activitățile de învățare constituie contexte în care competențele specifice sunt dezvoltate, exersate și consolidate. Ele au rol orientativ pentru profesori, oferindu-le libertatea de a folosi exemplele propuse de programa școlară, de a le completa sau de a le înlocui, astfel încât să adapteze procesul didactic la realitățile concrete ale clasei. În acest mod, crearea parcursurilor de învățare individualizate și personalizate nu mai rămâne un simplu ideal, ci devine realizabilă prin metode și modalități concrete de aplicare.

Conținuturile învățării sunt organizate pe domenii și reprezintă achiziții de bază prin care se urmărește formarea competentelor elevilor. Ele oferă profesorului posibilitatea de a-și concentra atenția în mod diferit asupra activităţilor de învăţare, încurajând creativitatea didactică şi adecvarea practicilor didactice la particularitățile elevilor.

Disciplinele de studiu din aria curriculară *Om şi societate* au o contribuție esențială la profilul de formare al absolventului cu specializarea ghid turism religios, în mod deosebit la formarea competențelor care vizează comunicarea interculturală, educația permanentă, învățarea eficientă, participarea la rezolvarea problemelor comunității, deschiderea și respectul față de diversitatea expresiilor culturale împreună cu abordarea etică și responsabilă a proprietății intelectuale și culturale. La fel de importantă este și înțelegerea modului în care tehnologiile digitale pot sprijini comunicarea, creativitatea și inovarea fără a neglija însă limitările, efectele și riscurile acestora.

Sugestiile metodologice au rolul de a ghida profesorul în procesul de predare - învățare - evaluare oferind acestuia sprijin pentru implementarea programei. Ele oferă exemple concrete de activități pentru a face predarea mai atractivă, oferă referințe către materiale suplimentare, idei pentru a face temele mai accesibile și mai relevante pentru vârsta elevilor.

Proiectarea are în vedere suplețea și adaptabilitatea: distribuția anuală a conținuturilor pornește de la alocarea de 1 oră/săptămână pentru clasele X-XII , cu rezervarea unui timp substanțial pentru consolidare, remediere, recapitulări și aplicații (prin segmentul la dispoziția profesorului). Conținuturile au fost calibrate ținând cont de săptămânile de studiu ale unui an școlar, de cele 2 săptămâni ce sunt destinate programelor naționale „Școala altfel” și „Săptămâna verde”, și de faptul că aproximativ 25% din timp trebuie să rămână la dispoziția profesorului.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

C.G.1	**Înțelegerea corectă a terminologiei și a limbajului specific turismului în contexte variate**
C.G.2	**Analizarea valorilor estetice și spirituale ale culturii ortodoxe**
C.G.3	**Valorizarea informațiilor din surse diferite (inclusiv TIC) prin atașarea unor realități geografice, istorice și religioase pe suporturi grafice și cartografice**
C.G.4	**Dezvoltarea competențelor sociale, interculturale, interpersonale și antreprenoriale prin studiul patrimoniului religios**

CLASA a X-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G.1 - Înțelegerea corectă terminologiei și limbajului specific turismului în contexte variate

X. CS1.1. Explicarea elementelor generale ale geografiei turismului utilizând terminologia specifică domeniului
- analizarea realității geografice pe baza observațiilor directe sau indirecte utilizând GIS sau alte instrumente digitale în scopul înțelegerii unor concepte specifice domeniului turismului - citirea unor texte geografice utilizând SINELG (organizare în perechi) pentru identificarea și înțelegerea informațiilor specifice geografiei turismului - prezentarea creativă oral sau scris a unor noțiuni, concepte, procese naturale folosind ca instrumente textul, desenul, colajul, posterul, afișul având ca scop valorificarea informației în diferite contexte
X. CS.1.2. Identificarea elementelor terminologice din limbi străine relevante pentru geografia turismului
- identificarea unor termeni din limbi străine prin utilizarea surselor variate de informare/ documentare deopotrivă in format tipărit sau audio-video pentru o cât mai bună înțelegere a elementelor și fenomenelor geografice și a conexiunilor acestora cu mediul - întocmirea unor texte, postere, prezentări multimedia pe o temă dată, utilizând termeni ofertanți din literatura geografică internațională, în scopul dezvoltării interesului pentru comunicare în contextul globalizării societății actuale și a turismului implicit - inițializarea și desfășurarea unor conversații , prezentări pe teme diferite , centrate pe utilizarea oportună a unor termeni geografici din diferite limbi străine, pentru înțelegerea limbajului de specialitate și a problematicilor abordate

C.G.2 - ***Analizarea valorilor estetice și spirituale ale culturii ortodoxe***

X. CS.2.1. Compararea valorilor trecutului prin raportarea la realitate
- evidențierea prin diverse jocuri de rol a asemănărilor și deosebirilor între valorile culturale - elaborarea pe baza unui demers argumentativ structurat, sub forma unor prezentări în scopul aprecierii valorilor civice și religioase ale trecutului și ale prezentului - analizarea elementelor culturale identificând valorile pe care le transmit și comparându-le cu valorile contemporane
X. CS.2.2. Analizarea elementelor estetice și spirituale ale patrimoniului mondial ortodox, distingând între dimensiunile artistice, istorice și religioase
- lecturarea dirijată a unui ghid UNESCO utilizând metoda SINELG pentru a sublinia fragmente ce țin de estetica, istoria și spiritualitatea în patrimoniul ortodox - compararea pe baza unor imagini obiective ale patrimoniului mondial ortodox identificând dimensiunile artistice, istorice și religioase - întocmirea unor fișe de analiză pe baza unor fotografii cu lăcașuri de cult ortodoxe pe care le completează cu observații pe trei domenii artistic-istoric-religios

C.G.3 – Valorizarea informațiilor din surse diferite (inclusiv TIC) prin atașarea unor realități geografice, istorice și religioase pe suporturi grafice și cartografice

X. CS.3.1. Evaluarea relevanței informațiilor preluate din surse variate (manuale, articole, resurse TIC) pentru reprezentarea patrimoniului istoric și religios pe hărți și suporturi grafice

- analizarea elementelor unor hărții pentru selectarea corectă a informațiilor din viața reală referitoare la analiza fluxurilor turistice - citirea și interpretarea reprezentărilor grafice și cartografice referitoare la principalele obiective turistice - crearea unei hărți tematice a patrimoniului ortodox folosind atât informații din manuale, cât și din surse online - transformarea unei hărți detaliate pe care trebuie să o simplifice, păstrând doar elementele turistice esențiale (hoteluri, trasee, obiective culturale)
X. CS.3.2. Sintetizarea informațiilor specifice domeniului turistic cu ajutorul schițelor cartografice simple
- interpretarea orală sau scrisă, liber sau structurat a informațiilor conținute de suporturile grafice și cartografice specifice geografiei turismului - poziționarea elementelor de geografie ale turismului pe diferite reprezentări cartografice - colectarea informațiilor despre obiectivele turistice din orizontul local și apropiat și redarea acestora pe o hartă simplă, folosind semne convenționale

C.G.4 - Dezvoltarea competențelor sociale, interculturale, interpersonale și antreprenoriale prin studiul patrimoniului religios

X. CS.4.1. Conceperea unor proiecte și activități originale care valorifică patrimoniul religios pentru promovarea coeziunii sociale și a dialogului intercultural
- analizarea unor monumente/obiecte de patrimoniu religios aparținând diferitelor tradiții, cu accent pe simboluri, funcții sociale și mesaje transmise - conceperea unor eseuri sau rapoarte care evidențiază modalități de valorificare interculturală a patrimoniului religios (ex: turism educațional, expoziții tematice, ateliere multiculturale)
X. CS.4.2. Dezvoltarea interesului pentru cercetarea patrimoniului religios ortodox al comunității
- analizarea/interpretarea unor date geografice obținute prin metode de cercetare pe teren cu scopul identificării particularităților unor elemente din orizontul local - realizarea unor prezentări geografice cu ajutorul unor aplicații informatice pe diferite teme ale patrimoniului religios utilizând informațiile descoperite pe baza unui demers investigativ - realizarea unor studii geografice ale clădirilor de patrimoniu din orizontul local cu scopul elaborării unei lucrări geografice (broșură, proiect, referat)

CLASA a X-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
I. Noțiuni introductive	1.1. Locul turismului pe glob 1.2. Tipologia turiștilor
II. Globalizarea turismului	2.1.Factori determinanți ai globalizării turismului 2.2.Circulația și fluxurile turistice pe glob 2.3.Factori determinanți ai fluxurilor turistice 2.4.Modele de fluxuri turistice ortodoxe 2.5.Fluxuri turistice în Europa, Asia, America, Africa, Australia și Noua Zeelandă
III. Patrimoniul cultural mondial ortodox	3.1.Introducere generală 3.2.Patrimoniul imaterial al ortodoxiei 3.4.Patrimoniul material ortodox recunoscut UNESCO - Lăcașuri de cult și mănăstiri: • Muntele Athos (Grecia). • Mănăstirile din Bucovina (România) – Voroneț, Humor, Moldovița, Sucevița, Arbore, Probota, Pătrăuți. • Mănăstirea Hurezi • Bisericile de lemn din Maramureș (România). • Mănăstirea Studenica și alte mănăstiri medievale sârbești (Serbia). • Mănăstirea Decani, Gračanica, Patriarhia de la Peć (Kosovo). • Complexul monastic Meteora (Grecia). • Bisericile rupestre din Cappadocia (Turcia).

Domenii de conținut	Conținuturi
	• Lavra Peșterilor din Kiev (Ucraina). - Icoane și fresce • Arta icoanei bizantine și post bizantine • Frescele exterioare unice în Moldova
IV. Obiective turistico-religioase ca locuri de pelerinaj în România - Regionare	4.1.Mitropolia Munteniei 4.2.Mitropolia Moldovei și Bucovinei 4.3.Mitropolia Ardealului 4.4.Mitropolia Clujului , Albei, Crișanei și Maramureșului 4.5.Mitropolia Olteniei 4.6.Mitropolia Banatului

CLASA a XI-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G.1 - Înțelegerea corectă terminologiei și limbajului specific turismului în contexte variate

XI. CS.1.1. Recunoașterea semnificației simbolurilor și abrevierilor specifice domeniului
- întocmirea unor fișe de corespondență - elevii primesc o listă de simboluri/abrevieri și una cu semnificațiile lor și trebuie să întocmească perechi corecte - exersarea individuală sau în perechi pentru a realiza corespondența dintre simbol și semnificație utilizând jocuri de tip Flashcards sau jocuri de tip Memory - prezentarea creativă oral sau scris a unor noțiuni, concepte, procese naturale folosind ca instrumente textul, desenul, colajul, posterul, afișul având ca scop valorificarea informației în diferite contexte
XI. CS.1.2. Explicarea, cu propriile cuvinte, a sensului termenilor de specialitate
- rescrierea cu cuvinte proprii a definițiilor oficiale din glosar sau manual - realizarea unor jocuri de rol în perechi pentru înțelegerea termenilor de specialitate. Ex. un elev citește termenul, celălalt explică sensul în cuvintele lui și apoi schimbă rolurile - construirea unor comparații („Termenul X este ca... pentru că...”) pentru a demonstra că s-a înțeles esența

C.G.2 – Analizarea valorilor estetice și spirituale ale culturii ortodoxe

XI. CS.2.1. Identificarea principalelor valori estetice și spirituale promovate de cultura ortodoxă din România
- realizarea unor fișe cu termeni-cheie (icoană, liturghie, dogmă, simbol) - întocmirea unor jocuri de tip „quiz” cu întrebări despre elemente de artă, arhitectură și spiritualitate ortodoxă din țara noastră - organizarea unor expoziții virtuale cu imagini de icoane sau biserici reprezentative regăsite în biserici și mănăstiri din diferite regiuni ale României
XI. CS.2.2. Compararea modului în care creștinismul ortodox a răspuns provocărilor istorice și culturale
- analizarea comparativă a documentelor istorice (de exemplu, rolul Bisericii în timpul Bizanțului vs. în timpul comunismului) - realizarea unui tabel comparativ între caracteristicile ortodoxiei și ale altor tradiții creștine întâlnite în diferite regiuni ale țării - identificarea asemănărilor și a diferențelor între arta bizantină și cea renascentistă într-un atelier de lucru pe grupuri

C.G.3 – Valorizarea informațiilor din surse diferite (inclusiv TIC) prin atașarea unor realități geografice, istorice și religioase pe suporturi grafice și cartografice

XI. CS.3.1. Evaluarea relevanței și acurateței informațiilor provenite din surse diferite (tradiționale și digitale) pentru reprezentarea lor cartografică
- construirea, împreună cu profesorul, a unor liste de criterii (autenticitate, actualitate, acurateţe, obiectivitate) și aplicarea lor pe un set de surse în vederea descoperirii importanței lor pentru a fi incluse într-o hartă tematică

- realizarea unei hărți tematice pe baza unor surse date urmate de o evaluare critică, indicând puncte tari și slabe și justificând relevanța informațiilor incluse - analizarea unor suporturi grafice sau hărți diferite pentru același eveniment/realitate religioasă, identificând discrepanțele și argumentând care dintre suporturi are surse mai credibile și mai bine alese
XI. CS.3.2. Argumentarea selecției surselor istorice și religioase utilizate la realizarea unei hărți tematice
- întocmirea unei hărți tematice alegând 2-3 surse dintr-o listă mai mare de tipuri de surse (texte istorice, documente religioase, articole digitale, hărți vechi) justificând de ce le consideră cele mai relevante - realizarea unei colecții de surse selectate pentru o hartă tematică (fotocopii, linkuri, citate) justificând pentru fiecare sursă, criteriul de selecție, valoare adusă și limitele sale - elaborarea unei propuneri de hartă tematică de către diferite grupuri de elevi, grupuri care analizează /formulează și argumentează sursele de selecție folosite

C.G.4 - Dezvoltarea competențelor sociale, interculturale, interpersonale și antreprenoriale prin studiul patrimoniului religios

XI. CS.4.1. Conceperea unor materiale (ghiduri, broșuri, prezentări digitale) pentru a sprijini înțelegerea și respectul față de diversitatea religioasă
- conceperea unor prezentări (PowerPoint, Canva, Genially etc.) cu teme precum: *„Simboluri comune în marile religii”* sau *„Patrimoniu religios local și valoarea lui interculturală”* - întocmirea unor afișe, postări pentru rețele sociale sau mini-video-uri cu mesaj de respect și toleranță față de diversitatea religioasă - înregistrarea unor episoade audio sau a unor scurte videoclipuri în care se prezintă tradiții religioase și se oferă sugestii pentru promovarea respectului reciproc
XI. CS.4.2. Dezvoltarea unor prezentări creative (video, poster digital, podcast) care integrează elemente sociale, culturale și religioase, cu scopul de a sensibiliza comunitatea
- conceperea unor serii de afișe digitale sau teme educative care promovează respectul - realizarea unor scurte materiale (chiar și cu telefoanele) despre patrimoniul religios local cu integrare de interviuri, imagini și explicații, pentru a-l transforma într-un produs de sensibilizare - crearea unui episod de podcast în care discută tradiții religioase și sociale comune din diferite zone ale țării integrând muzică tradițională sau citate culturale pentru autenticitate

CLASA a XI-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
I. Noțiuni introductive	1.1.Factorii dezvoltării turismului religios ortodox în România 1.2.Patrimoniul turistic religios ortodox în România
II. Turismul religios ortodox în Bucovina şi Moldova	2.1. Bucovina-caracteristici geografice şi istorice 2.2. Itinerarii turistice religioase ortodoxe în Bucovina 2.3.Semnificația istorică, spirituală și culturală a patrimoniului religios ortodox din Bucovina 2.3. Moldova - caracteristici geografice şi istorice 2.4. Itinerarii turistice religioase ortodoxe în Moldova 2.5. Semnificația istorică, spirituală și culturală a patrimoniului religios ortodox din Moldova
III. Turismul religios ortodox în Dobrogea şi Țara Românească	3.1. Dobrogea-caracteristici geografice şi istorice 3.2. Itinerarii turistice religioase ortodoxe în Dobrogea 3.3. Semnificația istorică, spirituală și culturală a patrimoniului religios ortodox din Dobrogea 3.4. Țara Românească - caracteristici geografice, istorice 3.5. Itinerarii turistice religioase din Țara Românească 3.6. Semnificația istorică, spirituală și culturală a patrimoniului religios ortodox din Țara Românească
IV. Turismul religios ortodox în Transilvania, Banat, Crişana şi Maramureş	4.1.Transilvania - caracteristici geografice şi istorice 4.2. Itinerarii turistice religioase din Transilvania

	4.3. Semnificația istorică, spirituală și culturală a patrimoniului religios ortodox din Transilvania 4.4. Banatul și Crișana - caracteristici geografice și istorice 4.5. Itinerarii turistice religioase din Banat și Crișana 4.6. Semnificația istorică, spirituală și culturală a patrimoniului religios ortodox din Banat și Crișana 4.7. Maramureșul - caracteristici geografice și istorice 4.8. Itinerarii turistice religioase din Maramureș 4.9. Semnificația istorică, spirituală și culturală a patrimoniului religios ortodox din Maramureș

CLASA a XII-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G.1 - Înțelegerea corectă a terminologiei și a limbajului specific turismului în contexte variate

XII. CS.1.1. Distingerea conceptelor specifice turismului religios în contexte variate
- realizarea unor prezentări/sub formă orală sau scrisă a realității geografice pe bază observațiilor directe și indirecte, utilizând sisteme informaționale geografice, în scopul înțelegerii și aprofundării unor concepte geografice ale turismului religios - valorificarea unor noțiuni, concepte și a limbajului specific geografiei turismului religios ortodox în redactarea de articole de revistă, proiecte, referate, studii de caz , pentru înțelegerea și analizarea realității - prezentarea într-o manieră creativă a noțiunilor și conceptelor de geografie a turismului cu diferite instrumente: desen, colaj, machetă, poster, afiș, cu scopul valorificării informației în diferite contexte
XII. CS.1.2. Identificarea unor elemente terminologice din limbile străine, relevante pentru geografia turismului în general și pentru turismul religios în special
- identificarea termenilor din limbi străine prin utilizarea unor resurse variate de informare (internet, enciclopedii, culegeri de date consacrate, reviste, broșuri turistice) pentru o mai bună înțelegere a unor elemente specifice turismului religios - elaborarea unor texte pe diverse teme relevante pentru geografia turismului utilizând termeni ofertați din literatura geografică internațională în scopul dezvoltării interesului într-un mod pozitiv și responsabil în contextul globalizării turismului - inițierea și desfășurarea unor dialoguri/conversații euristice (profesor-elev, elev-elev) centrate pe utilizarea unor termeni simpli specifici geografiei turismului, din diferite limbi străine , pentru folosirea și înțelegerea limbajului de specialitate
XII. CS.1.3. Explicarea elementelor generale ale geografiei turismului, utilizând terminologia specifică domeniului
- recunoașterea (fie în cazul unor aplicații practice, fie utilizând diverse suporturi vizuale) și descrierea verbală sau în scris a unor elemente specifice turismului religios ortodox în scopul formării unei atitudini pozitive pentru un dialog constructiv și pentru utilizarea corectă limbajului de specialitate - rezolvarea unor fișe de lucru cu exerciții de însușire și înțelegere a unor noțiuni și concepte reprezentative, privind întregul sau unele componente ale mediului natural pe baza observațiilor directe și indirecte - realizarea unor dezbateri pe baza aplicațiilor practice/ vizite/pelerinaje/drumeții sau a unor experimente simple pentru argumentarea dinamicii și relațiilor dintre componentele mediului și turism

C.G.2 – Analizarea valorilor estetice și spirituale ale culturii ortodoxe

XII. CS.2.1. Utilizarea unor criterii estetice și spirituale pentru a descrie obiectivele turistice europene în general și pe cele ale patrimoniul turistic ortodox în special
- analizarea unor obiective UNESCO ortodoxe (ex. Muntele Athos, Meteora, Kremlin, Studenica, Rila) din perspectiva criteriilor estetice (arhitectură, pictură, iconografie) și spirituale (semnificație religioasă, rol liturgic) - descrierea unor elemente specifice turismului european și a patrimoniului ortodox UNESCO , folosind un limbaj specific estetic și religios

- completarea unor fișe de analiză în urma unor explorări online a obiectivelor turistice europene (ex. prin Google Arts & Culture)
XII. CS.2.2. Corelarea turismului în general și a turismul religios în special cu prezența patrimoniului ortodox din diferite regiuni
- realizarea unor scheme logice unde corelează: regiunea → obiectiv turistic→ tip de turism generat → impact economic și spiritual - întocmirea unor studii comparative pe hărți în care identifică regiunile cu patrimoniu ortodox (Grecia, Rusia, Serbia, Bulgaria, Ucraina, Israel) și analizează fluxurilor turistice religioase asociate - crearea unor mini-itinerarii turistice religioase (ex. „Circuit UNESCO al mănăstirilor ortodoxe”) și prezentarea modului în care acesta contribuie la dezvoltarea turismului local

C.G.3. Valorizarea informațiilor din surse diferite (inclusiv TIC) prin atașarea unor realități geografice, istorice și religioase pe suporturi grafice și cartografice

XII. CS.3.1. Valorizarea rolului resurselor digitale (GIS, Google Maps, tururi virtuale, arhive online) în reprezentarea patrimoniului turistic religios
- analizarea un obiectiv UNESCO (ex. Meteora, Muntele Athos, Mănăstirea Rila) și evaluarea modului în care resursele digitale sprijină vizualizarea și promovarea lui - selectarea celei mai eficiente resurse digitale utilizate pentru întocmirea unui itinerariu turistic religios și argumentarea deciziei - realizarea unui suport digital (hartă interactivă, tur virtual sau prezentare multimedia) care să evidențieze patrimoniul turistic religios și analiza impactului acestuia asupra înțelegerii obiectivelor prezentate
XII. CS.3.2. Argumentarea importanța tehnologiei și documentării bibliografice eficiente
- elaborarea unui itinerariu turistic religios folosind surse digitale și tipărite, evaluând rapiditatea și eficiența tehnologiei în găsirea informațiilor - extragerea informațiilor din diferite surse statistice, grafice și cartografice pentru identificarea caracteristicilor fizico-geografice a statelor ortodoxe din afara granițelor - utilizarea informațiilor din surse convenționale sau digitale (imagini, baze de date) pentru a analiza / interpreta realități specifice regiunilor turistice ale Europei

C.G.4 – Dezvoltarea competențelor sociale, interculturale, interpersonale și antreprenoriale prin studiul patrimoniului religios

XII. CS.4.1. Elaborarea unor proiecte turistice interculturale care îmbină patrimoniul turistic religios ortodox cu alte tradiții din Europa și Israel
- întocmirea unui tur intercultural prezentând itinerariul creat în fața clasei, argumentând selecția obiectivelor și modul în care acestea promovează dialogul intercultural - realizarea unui mini-ghid (PDF, prezentare PowerPoint sau videoclip) care să prezinte obiective turistice, semnificația lor spirituală și valorile interculturale ale traseului propus - crearea unui itinerariu turistic intercultural care combină patrimoniul religios ortodox (Grecia, Rusia, Serbia, Bulgaria, Ucraina) cu alte tradiții religioase și culturale din Europa și Israel
XII. CS.4.2. Integrarea unor resurse digitale și tehnologii GIS pentru planificarea, vizualizarea și promovarea turismului în general și al turismului religios în special, creând produse originale care combină date geografice, istorice și spirituale
- crearea unei hărți digitale interactive care să includă obiective turistice generale și religioase, fluxuri turistice și date istorice/spirituale, folosind software GIS sau Google Maps - realizarea unor analize a unor orașe sau regiuni cu patrimoniu religios (ex. Meteora, Muntele Athos, Kremlin) și reprezentarea acestora grafic pe hartă, cu note despre valoarea spirituală și culturală - integrarea unor date din surse diverse (baze de date, atlase, aplicații TIC) pentru a crea un produs original care să fie utilizabil ca instrument de promovare turistică

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Clasa a XII-a

Domenii de conținut	Conținuturi
I. Aspecte generale	1.1. Timpul liber. Recreere. Turism 1.2. Turismul fenomen complex de studiu și cercetare 1.3. Piața turistică 1.4. Fluxuri turistice 1.5. Regiuni turistice
II. Regiuni turistice ale Europei	2.1. Europa Nordică 2.2. Europa Atlantică 2.3. Europa Sudică 2.4. Europa Central- Estică 2.4. Europa Estică
III. Itinerarii turistice religioase ortodoxe în afara granițelor țării	3.1. Turismul religios ortodox în Grecia 3.1.1 Grecia-caracteristici geografice 3.1.2. Istoricul creștinismului ortodox grec 3.1.3. Itinerarii turistice în Grecia 3.1.4. Importanța patrimoniului cultural și spiritual grec în patrimoniul universal (Muntele Athos, Complexul monastic Meteora) 3.2. Turismul religios ortodox în Rusia 3.2.1. Rusia - caracteristici geografice 3.2.2. Itinerarii turistice în Rusia 3.2.3. Semnificația spirituală a patrimoniului religios ortodox rus 3.2.4. Patrimoniul cultural ortodox recunoscut UNESCO din Rusia: * Centrul vechi istoric din Sankt Petersburg * Bisericile din Kizhi Pogost (pe insula Kiji din lacul Onega) * Kremlin și Piața Roșie din Moscova * Monumentele din Veliki Novgorod și împrejurimi * Ansamblul istoric, cultural și natural de pe insulele Soloveţki din Marea Albă * Edificiile civile și religioase din Vladimir - Suzdal * Mănăstirea fortificată a Trinității și a Sf. Serghei din Sergeyev Posad * Biserica Învierii din Kolomenskoye 3.3. Turismul religios ortodox în Ucraina 3.3.1. Ucraina– caracteristici geografice 3.3.2. Itinerarii turistice în Ucraina 3.3.3. Patrimoniul cultural ortodox din Ucraina (Catedrala Sf. Sofia și Lavra din Kiev, Centrul istoric din Liov) 3.4. Turismul religios ortodox în Serbia 3.4.1. Serbia – caracteristici geografice 3.4.2. Itinerarii turistice în Serbia 3.4.3. Patrimoniul cultural ortodox din Serbia (Mănăstirea Studenica și alte mănăstiri medievale sârbești, Patriarhia de la Peć) 3.5. Turismul religios ortodox în Bulgaria 3.5.1. Bulgaria – caracteristici geografice 3.5.2. Itinerarii turistice în Bulgaria 3.5.3. Patrimoniul cultural ortodox din Bulgaria (Biserica Boiana, Bisericile săpate în stancă din Ivanovo, Mănăstirea Rila) 3.6. Turismul religios ortodox în Israel 3.6.1. Israel – caracteristici geografice 3.6.2. Poporul evreu în istorie – studiu de caz 3.6.3. Itinerarii turistice religioase din Israel 3.6.4. Importanța spirituală a Israelului pentru creștinism

SUGESTII METODOLOGICE

Sugestiile metodologice sunt un ghid flexibil, menit să inspire și să sprijine cadrul didactic în demersul său, oferind un cadru de referință care să încurajeze creativitatea și eficiența în actul educațional. Profesorul rămâne, desigur, responsabil de adaptarea acestor sugestii la contextul specific al clasei sale.

Programa școlară pentru disciplina *Itinerarii turistice religioase ortodoxe în România și peste granițe* face parte din curriculum diferențiat al specializării Ghid turism religios. Acest domeniu educațional ce reprezintă parte integrantă a sistemului de instruire pentru elevii cu specializare Ghid turism religios, alături de *Geografia turismului religios*, studiată în clasa a IX-a, oferă conținuturi care pun elevii în contextul realizării unei legături strânse cu discipline precum *Geografie*, *Religie*, *Istoria* și cu toate disciplinele școlare care au ca obiect de studiu omul și societatea în care acesta evoluează. În același timp, contribuie la formarea atributelor prioritare ale absolventului: comunicativ, creativ, reflexiv, colaborativ, prospectiv, autonom, rezilient, responsabil și etic.

Studiul disciplinei *Itinerarii turistice religioase ortodoxe în România și peste granițe* are un evident caracter exploratoriu și oferă elevilor posibilitatea dezvoltării deprinderilor de observare, analizare, interpretare, relaționare a componentelor realității înconjurătoare. Din această perspectivă, într-o continuitate a modului de abordare metodologică din clasa a IX-a, se recomandă utilizarea strategiilor didactice adaptate particularităților elevilor, care să cuprindă metode și tehnici de predare-învățare-evaluare care valorifică diferite tipuri de învățare, fundamentând formarea competențelor specifice:

- învățarea prin colaborare și învățarea prin rezolvare de probleme se pot baza pe metode precum masa rotundă, grupuri de brainstorming, metoda piramidei, mozaicul, turul galeriei, Starbursting (explozia stelara), diagrama cauză-efect ș.a.

- valorificarea experienței în învățare ce se bazează pe metode precum studiul de caz, jurnalul cu dublă intrare, simularea, proiectul, portofoliul ș.a.

- dezvoltarea gândirii critice ce este un factor cheie în dezvoltarea învățării eficiente ce se bazează pe metode precum Diagrama Venn, metoda Sinelg, metoda „Ştiu, Vreau să știu, Am învățat" (KWL), Harta conceptuală, metoda R.A.I, tehnica 3-2-1, jocul didactic ș.a. Antrenarea acestui tip de gândire poate avea ca punct de plecare strategii bazate pe lectura activă, formularea de întrebări, elaborarea de texte diferite (eseuri, referate, fișe de documentare, mini-ghiduri, comentarii etc.).

Profesorii trebuie să realizeze o selecție a metodelor abordate, în corelație cu specificul disciplinei și cu particularitățile elevilor astfel încât aceștia să capete aptitudini esențiale pentru succesul lor ca membri ai comunității secolului XXI: comunicare, gândire critică, creativitate și colaborare.

Abordarea didactică a acestei discipline presupune evidențierea unor aspecte specifice ale procesului educațional, printre care, poate fi amintită corelația mai strânsă între competențe și conținuturi, viziunea interdisciplinară și transdisciplinară asupra conținuturilor. Aceste aspecte constituie o provocare în desfășurarea demersului didactic, la care profesorul trebuie să facă față prin abordări didactice inovative.

Concretizarea sistemului de competențe asumat prin programa școlară poate fi realizată prin utilizarea predilectă a unor activități de învățare conforme cu aceste competențe, dintre care pot fi menționate: explicarea orală și în scris a elementelor analizate, utilizarea terminologiei în contexte noi, utilizarea suporturilor grafice și cartografice (diagrame de piață, grafice, hărți tematice), valorificarea și integrarea informațiilor mass-media (tururi virtuale, filme documentare ce vizează obiective de patrimoniu cultural ortodox, colaje, explorări online prin Google Arts&Culture, utilizări software precum GIS, Google Maps, Google Earth ArcGis, platforme digitale educaționale etc.), discuții în grup privind importanța culturală a patrimoniului cultural ortodox etc.

Prin realizarea de studii, pe baza unor scheme logice prestabilite, prin elaborarea unor lucrări geografice cu diferite teme, individuale/de grup (broșură, poster, videoclip, expoziție, proiect etc.), prin analizarea comparativă a caracteristicilor elementelor turismului religios din România și din alte state ortodoxe, elevii valorifică experiența anterioară, acumulează noi cunoștințe care le oferă posibilitatea de a experimenta, dezvoltând noi abilități, care să contribuie la consolidarea competențelor sociale, interpersonale, interculturale și la respectarea valorilor religioase ortodoxe.

Integrarea noilor tehnologii informatice în procesul de predare-învățare a devenit esențială în condițiile multiplicării surselor de informare și de comunicare. Profesorul poate utiliza în activitatea sa online resurse educaționale deschise (RED) sau platforme educaționale/aplicații TIC a căror utilitate și atractivitate pentru elevi au fost dovedite: https://kahoot.com/, https://wordwall.net/, https://www.liveworksheets.com/, https://www.mentimeter.com/, https://docs.google.com/forms/, https://learningapps.org/createApp.php, https://quizizz.com/, https://www.quizalize.com/.

Evaluarea reprezintă o componentă organică a procesului de învățare, de aceea se impune ca acest proces să aibă un caracter formativ și continuu. Evaluarea rezultatelor învățării și a progresului școlar are drept scop identificarea nivelului la care se află la un anumit moment învățarea, orientarea și optimizarea acesteia. Ea se realizează permanent,

pe parcursul anului școlar și trebuie să ofere informații corecte asupra modului de atingere a competențelor specifice. În acest sens, se recomandă:

- utilizarea tuturor metodelor de evaluare (orale, scrise, practice);
- promovarea modalităților complementare de evaluare (hărțile conceptuale pe diferite teme, proiecte multimedia individuale sau de grup, portofolii tematice, postere, referate, investigații, fișe de documentare și sinteză, broșuri tematice, observarea sistematică a activității și a comportamentului elevilor, autoevaluarea, interevaluare etc.);
- stabilirea metodelor și instrumentelor de evaluare în funcție de particularitățile psihopedagogice ale elevilor și pe baza cerințelor didactico-metodologice promovate de programa școlară;
- elaborarea instrumentelor/testelor/itemilor de evaluare cu respectarea principiilor/regulilor de proiectare.

La liceu, evaluarea va accentua trei funcții esențiale: funcția formativă (care ajută elevul să se autocunoască, să își conștientizeze/gestioneze progresele), funcția de auto-reglare (care facilitează profesorului să își ajusteze oportun strategiile didactice) și funcția motivațională (care îl vizează pe elev în perspectiva continuării, întăririi, perfectării învățării).

Evaluarea oferă profesorului feedback cu privire la eficiența metodelor folosite, la înțelegerea conceptelor și valorilor de către elevi, la necesitatea de adaptare sau reluare a unor conținuturi, respectiv la progresul fiecărui elev.

În contextul în care pentru această disciplină de studiu nu există manuale școlare, se recomandă utilizarea atlaselor, hărților tematice, alături de ghiduri metodologice, bibliografie adecvată, platforme digitale educaționale, resurse educaționale deschise, aplicații TIC și suporturi de curs care să suplinească rolul manualului.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Grad didactic/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
Ichim Radu Carol	Profesor	Liceul Teologic Ortodox *Cuvioasa Parascheva*, com. Agapia, Județul Neamț
Arcana Felicia	Profesor	Liceul Teologic *Episcop Melchisedec,* Roman, Județul Neamț

RESPONSABILI/CONSULTANȚI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Zăbavă Mihaela	Consilier	Centrul Naţional pentru Curriculum şi Evaluare	Responsabil CNCE
Pîslaru Cătălin	Inspector general	Ministerul Educaţiei şi Cercetării	Responsabil MEC
Asofiei Maria Monica	Profesor	Liceul Teologic Ortodox *Cuvioasa Parascheva*, com. Agapia, județul Neamț	Coordonator

RESPONSABILI/COORDONATORII/COLABORATORI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Beldiman Nicuşor	Preot, Profesor universitar doctor, Consilier Patriarhal	Administraţia Patriarhală, Facultatea de Teologie Ortodoxă *Justinian Patriarhul* – București, Universitatea din București	Coordonator - Patriarhia Română
Andrei Constantin	Preot, Inspector patriarhal	Administraţia Patriarhală	Responsabil - Patriarhia Română

Anexa nr. 62

Programa școlară pentru disciplina

Practică de specialitate
Cultul ortodox

Clasele a IX-a – a XII-a
Curriculum de specialitate
Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea Ghid turism religios

Învățământ liceal

- 2026 –

Anexa nr. 62
Programa școlară pentru disciplina *Practică de specialitate, Cultul Ortodox,* clasele a IX-a și a XII-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea Ghid turism religios*

NOTĂ DE PREZENTARE

Pregatirea practică însoţeşte conţinuturile disciplinelor din aria curriculară *Tehnologii* şi aprofundează competenţele dobândite prin studiul acestor discipline. Această activitate are ca obiectiv fundamental formarea unor priceperi, deprinderi, abilităţi specifice serviciilor din domeniul turismului.

Pregătirea practică este organizată în două forme:

- pregătirea practică organizată în vizite la obiective turistice locale;
- pregătirea practică în laboratorul tehnologic.

Elaborarea programei şcolare a avut în vedere exigenţele impuse de reforma curriculară din învățământul românesc actual. Stabilirea competențelor și selectarea conținuturilor au fost realizate respectând principiile accesibilității și transmiterii sistematizate a cunoștințelor. Fiecare domeniu din programă are importanța sa bine determinată, astfel încât, la sfârșitul studiilor destinate formării profesionale, elevul/absolventul să aibă cunoştinţe şi deprinderi esenţiale din domeniul turismului religios ortodox.

Conform planurilor-cadru pentru învățământul liceal, forma cu frecvență zi, aprobate ca anexe la OMEC nr. 4.350/2025, *Practica de specialitate* are următoarea alocare orară săptămânală, defalcată pe segmentul *Curriculum de specialitate* (CS):

An de studiu	Clasa a IX-a	Clasa a X-a	Clasa a XI-a	Clasa a XII-a
Tip segment curricular	CS	CS	CS	CS
Nr. săptămânal de ore (muzică bisericească)	1	1	3	3

Disciplina *Practica de specialitate* este fundamentat pe *Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023*, cu modificările și completările ulterioare și este susținut de documente europene și internaționale de referință precum *Recomandarea Consiliului Uniunii Europene privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții, Cadrul european al calificărilor* (EQF), rapoarte UNESCO și OECD – care evidențiază importanța dezvoltării competențelor de comunicare, gândire critică, reflecție etică și responsabilitate civică.

Activitatea de instruire practică se poate desfăşura sub forma a trei modele de proiectare: vizite la obiective turistice şi implicarea elevilor în activităţile acestora, biroul de învăţare şi firma de exerciţiu.

Biroul de învăţare permite simularea activităţilor economice în cadrul şcolii, fără a stabili contacte cu ceilalţi actori de pe piaţă, profesorul fiind cel care iniţiază situaţiile economice şi care simulează contactele cu exteriorul. Firma de exerciţiu, model al unei întreprinderi adevărate, permite simularea proceselor existente în activitatea economică efectivă, luându-se în considerare diferitele grade de complexitate şi prezentarea transparentă a activităţilor economice în cadrul predării. Astfel, se iau în considerare toate aspectele comerciale specifice domeniului economic, începând de la achiziţionare, trecând peste realizarea activităţii economice şi ajungând la desfacere. Toate activităţile economico-administrative vor fi efectuate de către elevi prin respectarea uzanţelor economice şi a prevederilor legislative. Elevii vor parcurge toate departamentele firmei, profesorul asigurând rotaţia personalului.

Obiectivul predării în cadrul *firmei de exerciţiu* este transmiterea interdisciplinară orientată către acţiune, centrată pe elev şi conformă cu practica, a cunoştinţelor despre procesele interne ale unei întreprinderi şi despre relaţiile sale cu alte firme şi instituţii. Firma de exerciţiu este o interfata între şcoală şi lumea exterioară; desfăşurarea activităţii de instruire practică în cadrul firmei de exerciţiu creează noi raporturi, care pot, la rândul lor, să fie utile pentru alte materii. Contactele firmei de exerciţiu cu străinătatea îmbunătăţesc competenţele lingvistice ale elevilor şi ajută la descoperirea particularităţilor culturale şi sociale ale diferitelor ţări.

Structura programei școlare de *Practica de specialitate* include, pe lângă nota de prezentare, următoarele elemente:

- competențe generale;
- competențe specifice și exemple de activități de învățare;
- conținuturi;
- sugestii metodologice.

Competențele și activitățile de învățare sunt formulate pentru nivelul liceal – primul contact cu disciplina. Conţinuturile accentuează latura comportamentală a abilităţilor practice, pe cea atitudinală şi motivaţională, latura informațională fiind pusă în context operational-practic. Competențele specifice dau posibilitatea elevilor ca, la finalul unei secvenţe de instruire practică, să poată răspunde urmatoarelor cerinţe:

– acumularea de experienţă în lucrul cu noi tehnologii (ex. „Tehnologia informaţiei şi comunicaţiei”);

– execuţia de sarcini într-o mare varietate de posturi;

– o mai puternică conştientizare a practicilor sociale, de afaceri şi comerciale.

În acest mod elevii pot beneficia pe lângă studii comune şi de un parcurs individual de învăţare.

Sugestiile metodologice oferă clarificări pentru elementele de noutate ale programei şi includ exemple de strategii didactice, repere pentru proiectarea demersului didactic, precum şi elemente de evaluare continuă. De asemenea, sugestiile metodologice fac trimitere la o diversitate de contexte de învățare şi la modalități de personalizare a demersului didactic (prin referiri la interese speciale de cunoaştere, specificul diferitelor comunități, adaptarea la nevoi speciale de învățare).

Evaluarea vizează măsurarea standardizată a progresului şi utilizează instrumente variate, păstrând un echilibru între evaluarea formativă și cea sumativă.

Necesitatea accentuării laturii formative a procesului de învăţământ în liceu a condus la proiectarea unui curriculum centrat pe competenţe. O astfel de abordare urmăreşte centrarea activităţii elevilor nu pe asimilarea mecanică a unor noţiuni şi concepte, ci pe dezvoltarea de capacităţi, priceperi, deprinderi şi atitudini, care să conducă la formarea de competenţe. Drept rezultat, prin parcurgerea programei de *Practică de specialitate* elevii vor fi capabili să realizeze observaţii, experimente, investigaţii, formulări de ipoteze şi concluzii, rezolvare de situaţii problemă, proiectare de soluţii, luarea de decizii.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

C.G.1	**Recunoașterea elementelor esențiale din domeniul turismului religios ortodox**
C.G.2	**Aplicarea metodelor și procedurilor specifice turismului religios ortodox**
C.G.3	**Analizarea de informații privind turismul religios ortodox**
C.G.4	**Evaluarea eficienței și impactului activităților de turism religios ortodox**
C.G.5	**Elaborarea de soluții inovative în domeniul turismului religios ortodox**

CLASA a IX-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G.1 - Recunoașterea elementelor esențiale din domeniul turismului religios ortodox

IX. CS.1.1. Identificarea principalelor mănăstiri și biserici ortodoxe din localitate și zonă
– realizarea unei hărți tematice a localității prin care elevii localizează mănăstirile și bisericile ortodoxe documentându-se din surse online și locale, finalizată cu prezentarea unui portofoliu digital cu obiective religioase – completarea unei fișe descriptive pentru fiecare lăcaș de cult, utilizând informații obținute prin observație directă și realizând un album foto intitulat „Patrimoniul spiritual al zonei mele”
IX. CS.1.2. Descrierea caracteristicilor arhitecturale ale unor lăcașuri de cult ortodoxe din România
– analizarea fotografiilor și planurilor unor biserici românești, identificând elementele arhitecturale definitorii și redactând o prezentare comparativă cu titlul „Arhitectura credinței” – redactarea unei scurte descrieri a unei biserici vizitate, observând particularitățile arhitecturale și prezentând rezultatul sub forma unei fișe ilustrate
IX. CS.1.3. Recunoașterea sărbătorilor și pelerinajelor ortodoxe din România
– elaborarea unui calendar ilustrat al principalelor sărbători ortodoxe, corelând datele liturgice cu pelerinajele tradiționale și prezentând produsul final în expoziția tematică „Anul spiritual românesc” – realizarea unui mini-interviu cu membri ai comunității despre o sărbătoare locală, transcriind concluziile într-o fișă sintetică

C.G.2 - Aplicarea metodelor și procedurilor specifice turismului religios ortodox

IX. CS.2.1. Clasificarea obiectivelor religioase ortodoxe pe categorii (mănăstiri, biserici, catedrale)
– analizarea unui set de imagini cu lăcașuri ortodoxe, grupându-le după tip și realizând un poster comparativ intitulat „Tipuri de lăcașuri de cult ortodox”
IX. CS.2.2. Utilizarea informațiilor istorice pentru prezentarea unei mănăstiri
– redactarea unei prezentări istorico-turistice a unei mănăstiri locale, consultând surse documentare și susținând prezentarea în fața clasei
IX. CS.2.3. Exemplificarea importanței unui pelerinaj local în comunitate
– realizarea unui mini-interviu cu localnici despre efectele pelerinajului, notând observațiile în jurnalul de teren și scriind un raport de sinteză intitulat „Pelerinajul – liant spiritual și social”

C.G.3 - Analizarea de informații privind turismul religios ortodox

IX. CS.3.1. Analizarea impactului economic al unui pelerinaj local
– completarea unui tabel cu cheltuieli și beneficii economice ale pelerinajului, participând la o discuție de grup și prezentând concluziile într-un raport oral
IX. CS.3.2. Interpretarea rolului lăcașurilor ortodoxe în viața comunității
– realizarea unui studiu de caz privind o biserică locală, aplicând un chestionar colegilor și redactând un eseu despre importanța spirituală și socială a locului
IX. CS.3.3. Analizarea contribuției patrimoniului religios la identitatea culturală
– organizarea unei dezbateri pe tema „Patrimoniul ortodox – punte între tradiție și identitate” și realizarea unei prezentări PowerPoint comparative între două regiuni ale țării

C.G.4- Evaluarea eficienței și impactului activităților de turism religios ortodox

IX. CS.4.1. Evaluarea atractivitătii unui obiectiv religios local
– aplicarea unei fișe de observație la vizitarea unui obiectiv religios, realizând o analiză SWOT și prezentând un raport argumentativ privind potențialul turistic
IX. CS.4.2. Aprecierea importanței pelerinajelor naționale (ex. Sf. Cuv. Parascheva de la Iași)
– participarea la o dezbatere tematică despre pelerinajele naționale, redactând un eseu individual intitulat „Pelerinajul – între credință și tradiție”
IX. CS.4.3. Evaluarea rolului manifestărilor religioase ca obiective turistice
– elaborarea unui studiu comparativ între două evenimente religioase, aplicând un chestionar participanţilor şi alcătuind un poster sintetic cu concluziile

C.G.5- Elaborarea de soluții inovative în domeniul turismului religios ortodox

IX. CS.5.1. Crearea unei broșuri despre mănăstirile din zona locală
– selectarea informațiilor și imaginilor despre mănăstirile din zonă, scrierea textelor descriptive și machetarea unei broșuri digitale intitulată „Drumul credinței locale”
IX. CS.5.2. Propunerea unui traseu de pelerinaj în România
– construirea unui itinerar național de pelerinaj, trasarea pe hartă și argumentarea logicii spirituale și turistice a alegerii obiectivelor
IX. CS.5.3. Elaborarea unui plan de promovare pentru o mănăstire locală
– realizarea unui plan de promovare în echipă, creând un afiș publicitar și prezentând public campania „Descoperă liniștea”

CLASA a IX-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
I. Potențial turistic natural	1.1. Relief 1.2. Climă 1.3. Hidrografie 1.4. Vegetație 1.5. Faună 1.6. Rezervații naturale
II. Potențial turistic antropic	2.1. Vestigii arheologice 2.2. Elemente de artă și arhitectură 2.3. Edificii culturale 2.4. Amenajări sportive 2.5. Construcții tehnice cu funcție turistică 2.6. Manifestări științifice 2.7. Elemente de etnografie și folclor
III. Obiective turistice	3.1. Locale 3.2. Zonale 3.3. Naționale

CLASA a X-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G.1 – Recunoașterea elementelor esențiale din domeniul turismului religios ortodox

X. CS.1.1. Identificarea principalelor caracteristici geografice ale Greciei, Rusiei și Israelului cu impact turistic religios
– realizarea unei hărți comparative prin care elevii marchează regiunile ortodoxe semnificative din Grecia, Rusia și Israel, documentându-se din surse geografice și turistice, activitate finalizată cu o prezentare digitală intitulată „Geografia spirituală a Ortodoxiei” – completarea unui tabel comparativ cu date fizico-geografice relevante (relief, climă, accesibilitate), analizând influența lor asupra fluxurilor de pelerinaj și expunând concluziile într-o fișă de sinteză
X. CS.1.2. Descrierea elementelor esențiale din istoria creștinismului ortodox grec și slav
– redactarea unei cronologii ilustrate în care elevii notează evenimentele-cheie din istoria ortodoxiei greceşti și slave, corelând contextul istoric cu dezvoltarea turismului religios și prezentând lucrarea în clasă – analizarea unor texte istorice și explicarea rolului momentelor fondatoare în consolidarea identității ortodoxe, finalizând activitatea cu un rezumat tematic
X. CS.1.3. Recunoașterea principalelor itinerarii religioase ortodoxe în Grecia și Rusia
– trasarea pe hartă a principalelor trasee de pelerinaj ortodox din Grecia și Rusia, selectând obiectivele incluse și realizând o prezentare intitulată „Călătoriile credinței” – compararea a două itinerarii (ex. Muntele Athos vs. Lavrele Kievo-Pecerska) și redactarea unui scurt articol despre semnificația lor spirituală

C.G.2 – Aplicarea metodelor și procedurilor specifice turismului religios ortodox

X. CS.2.1. Clasificarea itinerariilor religioase ortodoxe internaționale pe regiuni (Grecia, Rusia, Israel)
– organizarea unui set de imagini și hărți ale itinerariilor religioase, grupându-le după regiuni și realizând o hartă mentală cu titlul „Drumurile credinței ortodoxe”
X. CS.2.2. Utilizarea informațiilor culturale pentru descrierea patrimoniului spiritual grec
– scrierea unei descrieri culturale a unui monument ortodox din Grecia, integrarea elementelor artistice și prezentarea lucrării printr-un afiș digital
X. CS.2.3. Exemplificarea importantei spirituale a pelerinajelor în Israel
– elaborarea unui jurnal de călătorie imaginar în care elevii descriu etapele vizitării locurilor sfinte din Israel, reflectând asupra trăirii spirituale și prezentând jurnalul în format narativ sau vizual

C.G.3 – Analizarea de informații privind turismul religios ortodox

X. CS.3.1. Analizarea semnificației spirituale a patrimoniului ortodox rus
– studierea unui caz concret (de ex. Mănăstirea Sergiev Posad) și redactarea unei analize scrise care interpretează rolul său în viața spirituală și culturală rusă, finalizând cu o prezentare orală
X. CS.3.2. Interpretarea importanței patrimoniului religios bulgar și sârb
– compararea a două obiective ortodoxe (ex. Mănăstirea Rila și Studenica), identificând asemănările și diferențele arhitecturale și redactând un eseu scurt cu titlul „Două popoare, o credință comună”
X. CS.3.3. Analizarea relevanței patrimoniului cultural și spiritual grec în patrimoniul universal
– elaborarea unei fișe de analiză despre influența mozaicurilor și arhitecturii bizantine asupra artei europene, susținând concluziile într-o prezentare PowerPoint intitulată Bizanțul – moștenirea universală”

C.G.4 – Evaluarea eficienței și impactului activităților de turism religios ortodox

X. CS.4.1. Evaluarea atractivitatii unui itinerariu ortodox din Grecia
– aplicarea unui chestionar colegilor privind preferințele de pelerinaj, prezentarea rezultatelor printr-o analiză SWOT și redactarea unui raport final „Turismul spiritual elen – percepții ale tinerilor”
X. CS.4.2. Aprecierea semnificației spirituale a unui pelerinaj în Israel
– scrierea unui eseu scurt în care elevii evaluează importanța personală și religioasă a vizitării Locurilor Sfinte, argumentând prin exemple biblice și culturale.
X. CS.4.3. Evaluarea rolului patrimoniului slav în consolidarea identității religioase

– participarea la o dezbatere în grup privind influența ortodoxiei slave în Europa de Est, realizarea unei analize comparative și conceperea unui poster cu concluziile sintetice.

C.G.5 – Elaborarea de soluții inovative în domeniul turismului religios ortodox

X. CS.5.1. Crearea unei brosuri despre itinerariile religioase în Grecia
– Colectarea informațiilor despre principalele rute de pelerinaj grecești, selectarea imaginilor și machetarea unei broșuri digitale intitulate „Pelerin în Grecia Ortodoxă”
X. CS.5.2. Propunerea unui traseu de pelerinaj în Rusia sau Ucraina
– Conceperea unui itinerar realist de pelerinaj, trasarea lui pe hartă și argumentarea alegerii obiectivelor în cadrul unei prezentări orale
X. CS.5.3. Elaborarea unui plan de promovare digitală pentru turismul religios în Israel
– Proiectarea unei campanii online de promovare, realizarea unui afiș digital și prezentarea publică a planului „Israel – rădăcini și revelație”

CLASA a X-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
I. Turismul religios ortodox în Grecia	1.1. Grecia-caracteristici geografice 1.2. Istoricul creștinismului ortodox grec 1.3. Itinerarii turistice religioase ortodoxe în Grecia 1.4. Importanța patrimoniului cultural și spiritual grec în patrimoniul universal
II. Turismul religios ortodox în statele slave	2.1. Rusia - caracteristici geografice 2.2. Itinerarii turistice religioase ortodoxe în Rusia; semnificația spirituală a patrimoniului religios ortodox rus 2.3. Itinerarii turistice religioase ortodoxe în Ucraina; semnificația spirituală a patrimoniului religios ortodox rus 2.4. Itinerarii turistice religioase ortodoxe în Bulgaria; semnificația spirituală a patrimoniului religios ortodox bulgar 2.5. Itinerarii turistice religioase ortodoxe în Serbia; semnificația spirituală a patrimoniului religios ortodox sârb
III. Turismul religios în Israel	3.1. Israelul - caracteristici geografice. Studiu de caz - Poporul evreu în istorie 3.2. Itinerarii turistice religioase în Israel 3.3. Importanța spirituală a Israelului pentru creștinism

CLASA a XI-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G.1 - Recunoașterea elementelor esențiale din domeniul turismului religios ortodox

XI. CS.1.1. Identificarea pașilor și documentelor pentru înființarea unei agenții de turism religios ortodox
– întocmirea unei scheme cronologice prin care elevii enumeră etapele de înființare a unei agenții de turism, documentându-se în legislația actuală și completând un dosar simulativ cu actele necesare – analizarea modelelor de formulare oficiale și completarea unui exemplu practic de cerere de autorizare, prezentând concluziile într-o mini-fișă administrativă
XI. CS.1.2. Descrierea structurii tehnice a unei agenții axate pe pelerinaje ortodoxe
– realizarea unei organigrame vizuale care ilustrează compartimentele unei agenții de pelerinaje, explicând atribuțiile fiecărui rol și prezentând un glosar de termeni specifici domeniului

– compararea a două structuri organizaționale reale (agenție mică vs. rețea turistică) și argumentarea avantajelor pentru turismul religios
XI. CS.1.3. Explicarea rolurilor personalului (agent pelerinaje, coordonator grup, ghid religios)
– analizarea fișelor de post ale personalului dintr-o agenție religioasă, identificând competențele specifice fiecărui rol și redactând o sinteză intitulată „Oamenii credinței în mișcare” – simularea unei conversații între agent și pelerin, evidențiind atitudinea profesională, empatia și respectul față de valorile religioase

C.G.2 - Aplicarea metodelor și procedurilor specifice turismului religios ortodox

XI. CS.2.1. Aplicarea procedurii de concepere a unui pachet de pelerinaj (itinerar, servicii, calendar liturgic)
– elaborarea unui pachet de pelerinaj de 2–3 zile, corelând itinerarul cu sărbători și posturi din calendarul ortodox și prezentând produsul final într-un format digital numit „Pelerinaj de primăvară”
XI. CS.2.2. Utilizarea tehnicii de comunicare cu pelerinii și partenerii (mănăstiri, parohii, transport)
– desfășurarea unui joc de rol „agent–pelerin” prin care elevii aplică formule de politețe și clarificări de itinerar, redactând apoi un scurt mesaj e-mail către o mănăstire parteneră
XI. CS.2.3. Aplicarea procedurii de comercializare și derulare (rezervare, contract, briefing de plecare)
– simularea completării unei fișe de rezervare și organizarea unui briefing de plecare pentru un grup de pelerini, finalizată cu un raport de derulare a pachetului turistic

C.G.3 - Analizarea de informații privind turismul religios ortodox

XI. CS.3.1. Analizarea structurii produsului de pelerinaj (componenta spirituală vs. logistică)
– descompunerea unui pachet turistic real în elementele sale constitutive (transport, ghidaj, cazare, participare liturgică) și redactarea unei fișe comparative care evidențiază echilibrul spiritual-logistic
XI. CS 3.2. Interpretarea impactului promovării (campanii etice, colaborări cu parohii)
– evaluarea a două campanii promoționale pentru pelerinaje, identificând mesajele adecvate și cele discutabile și formulând recomandări într-un raport scurt intitulat „Etica în promovarea credinței”
XI. CS.3.3. Analizarea indicatorilor economico-financiari ai unei agenții de pelerinaje (marjă, cost/pelerin)
– calcularea costului per pelerin pentru un itinerar, interpretarea pragului de rentabilitate și compararea a două scenarii de preț, finalizând activitatea cu un grafic ilustrativ

C.G.4 – Evaluarea eficienței și impactului activităților de turism religios ortodox

XI. CS.4.1. Evaluarea participării la târguri/expoziții tematice (ROI, lead-uri, conversie)
– analizarea eficienței unei participări simulate la un târg de turism religios, aplicând o analiză SWOT și redactând un raport post-eveniment cu indicatorii de performanță
XI. CS.4.2. Aprecierea relevantei cadrului contractual (contracte cu pelerini/parteneri, condiții speciale)
– studierea unui contract-model de servicii turistice, identificând clauzele esențiale și formulând recomandări pentru o colaborare corectă între agenție și pelerini
XI. CS.4.3. Evaluarea performanței produselor (satisfacție, recurență, recomandări)
– crearea și aplicarea unui chestionar post-pelerinaj, interpretând rezultatele obținute și prioritizând propuneri de îmbunătățire într-o prezentare PowerPoint

C.G.5 – Elaborarea de soluții inovative în domeniul turismului religios ortodox

XI. CS.5.1. Elaborarea planului unei agenții de exercițiu specializate în pelerinaje ortodoxe
– redactarea unui act constitutiv simulat pentru o agenție de exercițiu, definind brand-ul (nume, siglă, valori) și prezentând public proiectul „PelerinTour – Credință și Cunoaștere”
XI. CS.5.2. Proiectarea unui pachet inovator (ex: „Drumul Sfinților Moldovei”)
– conceperea unui itinerar unic de pelerinaj, integrarea serviciilor auxiliare (ghid spiritual, transport tematic) și argumentarea originalității într-un raport de proiect
XI. CS.5.3. Conceperea unei campanii etice de promovare (online/parohii/comunități)
– planificarea unei campanii digitale prin care elevii realizează un afiș promoțional și stabilesc calendarul postărilor, explicând alegerea canalelor de comunicare

CLASA a XI-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
I. Înfiinţarea agenţiei de turism	1.1. Definirea obiectului de activitate; 1.2. Stabilirea formei juridice; 1.3. Întocmirea documentaţiei de înfiinţare; 1.4. Actul constitutiv 1.5. Cerere de autorizare a funcţionării firmei de exerciţiu 1.6. Cerere de eliberare a cazierului fiscal pentru firma de exerciţiu 1.7. Cerere de rezervare a denumirii firmei de exerciţiu 1.8. Contract de închiriere pentru firma de exerciţiu 1.9. Declaraţie de autorizare a functionării firmei de exerciţiu 1.10. Declaraţie 1.11. Formular pentru deschiderea contului firmei de exerciţiu 1.12. Formular pentru înregistrarea în baza de date 1.13. Specimene de semnături pentru firma de exerciţiu
II. Structura tehnică a unei agenţii de turism: Personalul unei agenţii de turism	2.1. Tipologia personalului 2.2. Recrutarea si selectia personalului 2.3. Contractul de munca 2.4. Fişa postului
II. Conceperea şi comercializarea produsului turistic	3.1. Proiectare; 3.2. Lansare
V. Activitati specifice produselor turistice	4.1. Promovare; organizarea campaniilor publici-tare; pregatirea participarii la targuri şi expozitii 4.2. Comercializare 4.3. Derulare; 4.4. Decontare.
. Tehnici de comunicare specifice activităţii de turism	5.1. tehnici de comunicare cu clienţii 5.2. tehnici de comunicare cu colaboratorii interni şi externi.
VI. Indicatori economici	6.1. Sistemul de indicatori economico-financiari specifici: 6.2. Calculul şi analiza principalilor indicatori economico-financiari

CLASA a XII-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G.1 – Recunoașterea elementelor esențiale din domeniul turismului religios ortodox

XII. CS.1.1. Identificarea tipurilor de structuri de primire adecvate pelerinilor (hotel/pensiune/centru de pelerinaj)
– elaborarea unei liste ilustrate cu structurile de cazare potrivite pentru pelerini, clasificându-le după nivel de confort și prezentând cerințele specifice (mese de post, liniște, proximitate), finalizată cu un tabel comparativ – analizarea a două exemple reale de structuri (hotel și centru monahal), observând modul în care acestea respectă nevoile spirituale ale oaspeților și redactând o fișă de observație
XII. CS.1.2. Descrierea organizării interne a unei structuri pentru grupuri religioase
– desenarea unei organigrame care reprezintă fluxurile funcționale (recepție, cazare, alimentație, servicii speciale) și explicarea rolurilor fiecărui compartiment, finalizată cu o prezentare orală – simularea unui scenariu de cazare a unui grup de pelerini, identificând spațiile și fluxurile operaționale și redactând un plan de organizare zilnic
XII. CS.1.3. Explicarea rolurilor personalului în raport cu nevoile pelerinilor

– analizarea fișelor de post pentru recepționer și ghid spiritual, identificând competențele specifice (empatie, discreție, comunicare) și prezentând o sinteză grafică „Omul potrivit pentru pelerin”
– desfășurarea unei discuții simulate între personal și pelerini, respectând protocolul religios și formulând concluzii privind conduita profesională

C.G.2 – Aplicarea metodelor și procedurilor specifice turismului religios ortodox

XII. CS2.1. Aplicarea pașilor de înființare/organizare ai unei structuri orientate către pelerini
– completarea unei liste de documente și stabilirea unui plan de activitate pentru deschiderea unei pensiuni destinate grupurilor religioase, finalizată cu un dosar simulativ de înființare
– redactarea unui set de proceduri operaționale (SOP) de bază pentru cazarea grupurilor, prezentând documentul în fața clasei
XII. CS.2.2. Utilizarea operațiilor tehnice în agenție (vânzare bilete/servicii, plăți)
– simularea unui proces complet de vânzare (pachet cazare + transport + ghidaj), alegând metoda de plată potrivită și emitând o confirmare pentru grup, încheiată cu un raport al tranzacției
XII. CS.2.3. Aplicarea, conceperea și comercializarea „produsului hotelier” pentru pelerini
– configurarea unui pachet complet pentru pelerini (cazare + mese de post + transport local), stabilind politica de program zilnic și prezentând oferta sub forma unei pliante promoționale

C.G.3 – Analizarea de informații privind turismul religios ortodox

XII. CS.3.1. Analizarea relațiilor cu prestatorii (agenții, unități de alimentație, transport)
– cartografierea partenerilor principali ai unei structuri religioase și compararea a două modele de colaborare (contract direct vs. parteneriat), propunând criterii de selecție într-o fișă practică
XII. CS.3.2. Interpretarea tehnicilor de comunicare interpersonală (client pelerin vs. turist clasic)
– analizarea a două dialoguri simulate, identificând diferențele de ton și limbaj între abordarea religioasă și cea turistică și formulând un set de bune practici într-un ghid sintetic
XII. CS.3.3. Analizarea indicatorilor economico-financiari ai structurilor de primire pentru pelerini
– calcularea gradului de ocupare și a RevPAR-ului pentru o perioadă de sezon liturgic, interpretând rezultatele într-un grafic comparativ „Performanța spirituală și economică”
– comparația costurilor între meniuri de post și standard, redactând o analiză economică scurtă cu recomandări

C.G.4 – Evaluarea eficienței și impactului activităților de turism religios ortodox

XII. CS.4.1. Evaluarea calității produsului hotelier pentru pelerini (servicii, liniște, proximitate)
– crearea unei liste de verificare (check-list) de audit al calității serviciilor, efectuarea unei vizite simulate și redactarea unui raport de evaluare cu concluzii și propuneri
XII. CS.4.2. Aprecierea eficienței canalelor de vânzare (direct, agenții, parohii)
– analizarea avantajelor și dezavantajelor fiecărui canal de vânzare, realizând o analiză SWOT și prezentând prioritizarea canalelor după eficiență într-un tabel comparativ
XII. CS.4.3. Evaluarea impactului social și cultural al cazării grupurilor religioase
– elaborarea și aplicarea unui chestionar comunitar privind percepția localnicilor asupra turismului religios, interpretând rezultatele și propunând măsuri de armonizare într-un raport final

C.G.5 – Elaborarea de soluții inovative în domeniul turismului religios ortodox

XII. CS.5.1. Elaborarea pachetului hotelier tematic pentru un eveniment religios major
– definirea unei oferte tematice (de exemplu, „Paștele la Mănăstirea Putna”), integrarea logisticii pentru grupuri mari și prezentarea comercială într-o fișă profesională de ofertă
XII. CS 5.2. Proiectarea unei campanii etice de promovare pentru structura de primire
– planificarea mesajelor și canalelor de comunicare pentru promovarea unei pensiuni religioase, realizând un afiș digital și trecând postările într-un plan editorial
XII. CS.5.3. Conceperea protocolului operațional pentru grupuri de pelerini (check-in silențios, mese de post, ore de liniște)
– redactarea unui set de proceduri (SOP) pentru gestionarea grupurilor religioase, testarea acestora prin joc de rol și ajustarea regulilor pe baza feedback-ului colegilor, finalizând cu un ghid intern intitulat „Primirea cu pace”

CLASA a XII-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
I. Tipuri de structuri de primire	1.1. Înfiinţarea unei structuri de primire: 1.1.1. Definirea obiectului de activitate 1.1.2. Stabilirea formei juridice 1.1.3. Întocmirea documentaţiei de înfiinţare 1.1.4. Stabilirea planului de activitate
II. Structura tehnică a unei agenţii de turism: personalul unei agenţii de turism	2.1. Organizarea internă a structurii de primire 2.2. Personalul unei structuri de primire: 2.2.1. Tipologia personalului 2.2.2. Fişa postului
III. Relaţii cu prestatorii de servicii	3.1. Stabilirea relaţiilor cu personalul agentiei de turism; 3.2. Stabilirea relaţiilor cu personalul unităţilor de alimentaţie; 3.3. Stabilirea relaţiilor cu alţi parteneri.
IV. Tour-operatorii. Formarea cererii turistice	4.1. Modele de organizare a firmelor tour-operatoare; 4.2. Principalii tour-operatori interni şi externi; 4.3. Alegerea optimă în cererea turistică 4.4. Evoluţia cererii turistice.
V. Operaţii tehnice în agenţia de turism	5.1. Vânzarea de bilete pentru diferite forme de transport turistic 5.2. Vânzarea de servicii turistice 5.3. Modalităţi şi mijloace de plată.
VI. Structuri de primire: conceperea şi comercializarea produsului hotelier	6.1. Proiectare 6.2. Lansare; 6.3. Promovare; campanii publicitare; târguri şi expozitii; 6.4. Comercializare; 6.5. Derulare; 6.6. Decontare.
VII. Tehnici de comunicare interpersonale specifice structurilor de primire	7.1. Tehnici de comunicare cu clienţii; 7.2. Tehnici de comunicare cu colaboratorii interni şi externi.
VIII. Sistemul de indicatori economico-financiari specifici structurilor de primire	8.1. Calculul şi analiza principalilor indicatori economico-financiari

SUGESTII METODOLOGICE

Sugestiile metodologice oferă un cadru practic, viu și flexibil pentru implementarea programei la disciplina *Practica de specialitate*. Acestea susțin o pedagogie a implicării, reflecției și comuniunii, orientată spre formarea integrală a elevului. Prin activitățile propuse, profesorul poate cultiva abilități autentice, valorificând resursele turismului religios astăzi.

Caracterul aplicativ al acestor sugestii metodologice nu este un accesoriu, ci esența unei pedagogii eficiente în învățământul teologic. Scopul final nu este ca elevul să acumuleze informații, ci să se formeze integral. Investigația îl transformă pe elev dintr-un receptor pasiv într-un explorator activ al istoriei și credinței. Cercetarea obiectivelor turistice îl inițiază pe elev în dialogul viu cu Tradiția Bisericii, învățând să asculte graiul Sfinților Părinți și să-și construiască o înțelegere bogată și nuanțată. Proiectele complexe simulează modul în care cunoștințele teologice dobândite în domeniul turismului religios ortodox se aplică în realitate: nu izolat, ci integrat, în context liturgic, istoric și comunitar. Ele dezvoltă competențe transversale precum gestionarea unui proiect, lucrul în echipă și comunicarea. Utilizarea tehnologiei nu este un scop în sine, ci o unealtă puternică pentru a deschide uși virtuale către obiectivele turistice importante.

Componentă de bază a educației creștine, *Practica de specialitate* este un proces ce se desfășoară continuu, sistematic și unitar pe parcursul celor patru ani de studii. Competențele specifice au fost corelate cu unitățile de conținut, avându-se în vedere posibilitatea ca o competență specifică să poată fi realizată prin una sau mai multe unități de conținut. Prezentul curriculum a fost elaborat luându-se în considerare specificul celorlalte discipline care fac parte din curriculumul de specialitate, dar și cunoștințele și deprinderile dobândite la orele de *Geografie* și *Religie* din ciclul gimnazial.

Disciplina *Practică de specialitate* vizează următoarele:

- dezvoltarea capacității de observare și descrierea patrimoniului religios (CG1);
- exersarea unor proceduri și tehnici specifice turismului (CG2);
- formarea deprinderii de a analiza și interpreta impactul religios, cultural și economic al obiectivelor (CG3);
- dezvoltarea spiritului critic în aprecierea și evaluarea activităților turistice religioase (CG4);
- stimularea creativității în propunerea de soluții și produse turistice inovative (CG5).

A. Strategii didactice și tipuri de activități

Pentru atingerea competențelor CG1–CG5 este recomandată o îmbinare de:

1. Metode de explorare și observare directă

- vizite la biserici și mănăstiri locale;
- plimbări ghidate în cartier/localitate, cu opriri la obiective religioase;
- utilizarea fișelor de observație pentru arhitectură, pictură, elemente de ambient (icoane, catapeteasmă, curte, cimitir, clopotniță etc.).

Prin aceste activități se lucrează în special competențele CG1 și CG2 (identificare, clasificare, descriere).

2. Metode de documentare și investigație

- căutarea de informații în monografii locale, site-uri oficiale ale mănăstirilor, albume foto, materiale video;
- interviuri cu credincioși, ghizi, slujitori ai Bisericii sau reprezentanți ai autorităților locale;
- completarea de jurnale de teren și fișe de sinteză (de ex. pentru CS2.2, CS2.3, CS3.1).

Aceste activități susțin CG2 și CG3 (utilizarea informațiilor istorice, analiza impactului).

3. Metode de analiză și reflecție

- studiu de caz (o mănăstire/pelerinaj local ca exemplu pentru identitate, coeziune și economie locală – CS3.1, CS3.2, CS3.3);
- discuții ghidate și dezbateri pe teme precum: „Ce înseamnă un pelerinaj reușit?”, „Cum contribuie o biserică la viața comunității?”;
- eseuri scurte și rapoarte de sinteză, pornind de la date culese pe teren.

Acestea dezvoltă gândirea analitică și capacitatea de argumentare (CG3, CG4).

4. Metode de creație și proiectare

- realizarea de hărți tematice, broșuri, pliante turistice, afișe, itinerarii (CS5.1, CS5.2, CS5.3);
- construirea unor propuneri de trasee de pelerinaj și argumentarea lor (logistică, spiritualitate, atractivitate turistică);
- elaborarea unor campanii simple de promovare: slogan, afiș, prezentare digitală, postare simulată pentru social media.

Aceste activități sunt direct legate de CG5 – elaborarea de soluții inovative.

5. Metode colaborative și interactive

- lucru pe echipe pentru realizarea portofoliilor de obiective, a broșurilor și a planurilor de promovare;
- învățare prin predare reciprocă (fiecare grup prezintă colegilor un obiectiv sau un pelerinaj și răspunde la întrebări);

• jocuri de rol (elevi în rol de ghizi, pelerini, reprezentanți ai unei agenții de turism religios etc.).

Astfel se formează și competențe sociale: comunicare, negociere, responsabilitate în echipă.

B. Abordarea conținuturilor

Conținuturile de la practică – potențial turistic natural, potențial turistic antropic, obiective turistice (locale, zonale, naționale) – sunt abordate în strânsă legătură cu realitatea concretă a zonei în care trăiesc elevii.

1. Potențial turistic natural

• relief, climă, hidrografie, vegetație, faună, rezervații naturale sunt analizate nu teoretic, ci ca fundal pentru pelerinaj și turism religios (accesibilitate, frumusețe a cadrului natural, posibilități de drumeție, zone de liniște etc.);

• se pot realiza fișe de observație pe teren, comparații între două zone (de ex. localitate vs. o zonă monahală cunoscută).

2. Potențial turistic antropic

• Elevii identifică patrimoniul cultural-istoric, socio-demografic și tehnico-economic care influențează turismul religios (rețea de transport, unități de cazare, restaurante, magazine, centre culturale);

• se pot face hărți mentale sau scheme logice care leagă obiectivele religioase de facilitățile turistice.

3. Obiective turistice (locale, zonale, naționale)

• se pornește de la obiectivele locale (biserici, mănăstiri, paraclise, troițe), apoi se extinde spre zonal și național;

• fiecare elev sau echipă poate „adopta” un obiectiv pe care îl urmărește pe tot parcursul semestrului, construind treptat un portofoliu complet (istorie, arhitectură, viață liturgică, flux de pelerini, impact economic, mijloace de promovare).

Profesorul poate rearanja ordinea conținuturilor în funcție de:

• calendarul liturgic (ex. pelerinajele de toamnă/primăvară);

• posibilitățile reale de vizită;

• evenimente locale (hramuri, procesiuni, festivaluri religioase).

C. Contexte și medii de învățare

1. Spațiul școlii

• sala de clasă, organizată flexibil (bănci în U, insule de lucru) pentru analiză de materiale, pregătirea de prezentări și dezbateri;

• panouri sau colț tematic cu hărți, fotografii, pliante, broșuri realizate de elevi.

2. Mediul comunitar

• biserici și mănăstiri din localitate și zonă;

• centre culturale, muzee, case memoriale conexe turismului religios;

• agenții de turism (acolo unde este posibil) sau ONG-uri ce organizează pelerinaje.

3. Mediul digital

• utilizarea platformelor educaționale (Google Classroom/Moodle/e-mail) pentru distribuirea sarcinilor, recepția portofoliilor și feedback;

• hărți digitale (Google Maps, My Maps) pentru trasarea traseelor de pelerinaj și localizarea obiectivelor;

• tururi virtuale de mănăstiri și biserici din țară sau din lume pentru extinderea orizontului cultural.

4. Învățare mixtă (față în față și online)

• pregătirea vizitelor prin documentare online și fișe de lucru, urmate de activități de sinteză după întoarcerea de pe teren;

• utilizarea de materiale audio-video (documentare, interviuri, prezentări de pelerinaj).

D. Evaluarea în practica de specialitate

Evaluarea la *Practică de specialitate* trebuie să fie în primul rând formativă și orientată spre progresul elevului, nu doar spre notă. Se recomandă:

1. Instrumente de evaluare

• portofoliul de practică: hărți tematice, fotografii, fișe de observație, interviuri, rapoarte, broșuri, planuri de promovare – toate acestea reflectă evoluția elevului în raport cu CG1–CG5;

• jurnalul de practică/jurnal reflexiv: elevul notează ce a observat, ce a înțeles, ce l-a impresionat, ce ar îmbunătăți la organizarea unui pelerinaj sau la promovarea unui obiectiv;

• prezentări orale și digitale: evaluarea clarității, structurii, argumentării și a modului de utilizare a resurselor vizuale;

• fișe de autoevaluare și evaluare în perechi: elevii reflectă asupra propriului rol în echipă și asupra contribuției colegilor;

• rubrici de evaluare (grile cu criterii clare: acuratețea informațiilor, relevanța exemplelor, creativitatea, respectarea termenelor, calitatea argumentării).

2. Funcțiile evaluării

• diagnostică – la începutul anului, pentru a identifica nivelul de cunoaștere a patrimonului local;

- formativă – pe parcurs, pentru ajustarea sarcinilor, explicarea din nou a unor noțiuni, ghidarea elevilor în organizarea portofoliului;
- sumativă – la final de unitate sau semestru, printr-o evaluare integrată (prezentare, portofoliu, eseu).

3. Valorificarea progresului individual

- accentul se pune pe evoluția elevului: modul în care își îmbunătățește observațiile, cum trece de la descriere simplă la analiză și propuneri concrete;
- profesorul oferă feedback specific („ce ai făcut bine", „ce poți îmbunătăți", „ce obiective noi îți propui").

E. Integrarea competențelor digitale și a IA

Competențele digitale nu reprezintă un scop separat, ci sunt integrate organic în activitățile de practică.

- realizarea de hărți digitale pentru CS1.1 și CS5.2;
- broșuri, afișe, postere realizate în aplicații de tip Canva sau editori similari (CS5.1, CS5.3);
- prezentări PowerPoint/Google Slides pentru studii de caz, dezbateri și rapoarte (CS3.3, CS4.3);
- platforme precum Kahoot/Quizizz pot fi folosite pentru recapitularea noțiunilor (obiective, tipuri de potențial turistic etc.).

Inteligența artificială poate fi utilizată, sub îndrumarea profesorului, ca:

- sprijin pentru organizarea ideilor (schițe de plan pentru un traseu, structură de broșură);
- generator de întrebări de reflecție sau posibile titluri pentru proiecte;
- instrument de rezumare a unor texte mai ample, cu obligativitatea verificării ulterioare în surse sigure.

Profesorul va insista asupra spiritului critic: elevii trebuie să verifice informațiile, să compare sursele și să distingă între promovare comercială, tradiție autentică și perspective teologice corecte.

F. Adaptarea la nevoile diferitelor categorii de elevi

În cadrul orelor de Practică de specialitate, este esențială adaptarea activităților pentru:

- elevi cu ritm de lucru mai lent (sarcini fragmentate, ghiduri pas cu pas, șabloane pentru fișe și prezentări);
- elevi cu dificultăți de învățare sau CES (utilizarea de imagini, hartă fizică, suport audio, tururi virtuale, sarcini mai concrete și mai scurte);
- elevi cu abilități avansate (sarcini de tip mentorat – ajută colegii, coordonează o echipă, elaborează un mini-proiect mai complex).

Se recomandă:

- echipe eterogene, în care elevii se sprijină reciproc;
- criterii de evaluare care iau în calcul efortul, interesul și progresul, nu doar produsul final;
- colaborare cu dirigintele, consilierul școlar și familia pentru a asigura un cadru incluziv.

G. Utilizarea taxonomiei Bloom în construcția competențelor

Competențele disciplinei *Practică de specialitate* urmăresc un parcurs cognitiv progresiv, inspirat de taxonomia Bloom:

- CG1 Recunoașterea elementelor esențiale din domeniul turismului religios ortodox – vizează în special nivelurile de reamintire și înțelegere (identificare, descriere simplă).
- CG2 Aplicarea metodelor și procedurilor specifice turismului religios ortodox – corespunde nivelului de aplicare (utilizarea informațiilor istorice, realizarea fișelor, jurnalelor, mini-interviurilor).
- CG3 Analizarea de informații privind turismul religios ortodox – se plasează la nivelul de analiză (studiu de caz, tabele de impact economic, interpretarea rolului lăcașurilor, dezbateri).
- CG4 Evaluarea eficienței și impactului activităților de turism religios ortodox – atinge nivelul de evaluare (analize SWOT, eseuri argumentative, comparații între evenimente, aprecierea atractivității).
- CG5 Elaborarea de soluții inovative în domeniul turismului religios ortodox – corespunde nivelului de creare (broșuri, trasee propuse, planuri de promovare, campanii imaginare).

Activitățile descrise la CS1.1–CS5.3 pot fi astfel ordonate pe niveluri Bloom, permițând profesorului:

- să înceapă cu sarcini care cer identificare și descriere;
- să avanseze spre aplicare și analiză (tabele, studii de caz, dezbateri);
- să ajungă natural la evaluare și creație (propuneri, proiecte, produse turistice originale).

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Grad didactic/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
Vîntu Raluca	Profesor	Liceul Teologic Ortodox *Cuvioasa Parascheva*, comuna Agapia, județul Neamț
Vacaru Mintenica - Mariana	Profesor	Liceul Teologic Ortodox *Episcop Melchisedec*, Roman, județul Neamț

RESPONSABILI/CONSULTANȚI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Zăbavă Mihaela	Consilier	Centrul Naţional pentru Curriculum şi Evaluare	Responsabil CNCE
Pîslaru Cătălin	Inspector general	Ministerul Educaţiei şi Cercetării	Responsabil MEC
Asofiei Maria Monica	Profesor	Liceul Teologic Ortodox *Cuvioasa Parascheva*, com. Agapia, județul Neamț	Coordonator

RESPONSABILI/COORDONATORII/COLABORATORI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Beldiman Nicuşor	Preot, Profesor universitar doctor, Consilier Patriarhal	Administraţia Patriarhală, Facultatea de Teologie Ortodoxă *Justinian Patriarhul* – București, Universitatea din București	Coordonator - Patriarhia Română
Andrei Constantin	Preot, Inspector patriarhal	Administraţia Patriarhală	Responsabil - Patriarhia Română
Cucoș Constantin	Profesor universitar doctor emerit	Universitatea *Alexandru Ioan Cuza*, Iași	Consultant științific

Anexa nr. 63

Programa școlară pentru disciplina

Istoria culturii și spiritualității artei monahale
Cultul ortodox

Clasele a IX-a – a XI-a
Curriculum de specialitate
Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea Ghid turism religios

Învățământ liceal

- 2026 -

Anexa nr. 63
Programa școlară pentru disciplina *Istoria culturii și spiritualității artei monahale, Cultul Ortodox,* clasele a IX-a și a XI-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea Ghid turism religios*

NOTĂ DE PREZENTARE

Prezenta programă școlară completează curriculumul pentru disciplina *Istoria culturii și spiritualității artei monahale*, cu aplicare pentru clasele din învățământul liceal, filiera vocațională, profil teologic cult ortodox, specializare ghid turism religios, forma cu frecvență zi, începând cu anul școlar 2026-2027. Pentru această categorie de clase, conform planurilor-cadru pentru învățământul liceal, forma cu frecvență zi, aprobate ca anexe la OMEC nr. 4.350/2025, studiul disciplinei are următoarea alocare orară săptămânală, defalcată pe segmentul trunchi comun (TC):

An de studiu	Clasa a IX-a	Clasa a X-a	Clasa a XI-a
Tip segment curricular	CS	CS	CS
Nr. săptămânal de ore	1	1	1

Programa școlară se elaborează în concordanță cu:

- *Legea învățământului preuniversitar* nr. 198/2023;
- *Recomandările Consiliului Uniunii Europene* (2018) privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții;
- *Repere pentru proiectarea, actualizarea și evaluarea Curriculumului național. Cadrul de referință al Curriculumului național*, aprobat prin OME nr. 3239/2021;
- *Profilul de formare al absolventului*, aprobat prin OME nr. 6731/2023.

Aceste documente stabilesc cadrul de dezvoltare al competențelor-cheie și al profilului de formare al absolventului de liceu, competențe la a căror formare contribuie și disciplina *Istoria culturii și spiritualității artei monahale*.

Programa disciplinei *Istoria culturii și spiritualității artei monahale* este elaborată potrivit modelului de proiectare curriculară centrat pe competențe. Construcția programei este realizată astfel încât să contribuie la dezvoltarea profilului de formare al elevului din ciclul liceal, care descrie așteptările exprimate față de elev la sfârșitul învățământului liceal, prin raportare la cerințele exprimate în *Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023*, precum și prin raportare la caracteristicile de dezvoltare ale elevilor.

Studierea disciplinei *Istoria culturii și spiritualității artei monahale*, are ca obiectiv principal cunoașterea și valorificarea patrimoniului cultural și spiritual creat de monahismul ortodox, ca expresie a credinței și identității poporului român. Studiul acestei discipline oferă elevilor ocazia de a descoperi legătura profundă dintre viața spirituală, arta sacră și tradiția comunităților monahale, de la începuturile creștinismului până în epoca modernă.

Demersul educațional urmărește formarea de cunoștințe privind principalele repere istorice ale monahismului, personalitățile sale marcante și manifestările artistice (arhitectură, pictură, icoane, artele decorative); dezvoltarea competențelor de analiză și interpretare a fenomenului cultural monahal în context românesc și european; cultivarea atitudinilor de respect, responsabilitate și valorizare a patrimoniului spiritual și cultural al Bisericii Ortodoxe; și stimularea abilităților practice de documentare, comparare și argumentare a rolului monahismului în cultura națională.

Prin parcurgerea acestei discipline, elevii sunt capabili să descrie originile și dezvoltarea monahismului ortodox, să explice legătura dintre spiritualitate și artă (icoane, fresce, arhitectură, broderii), să analizeze evoluția stilurilor artistice monahale (stil ștefanian, brâncovenesc, baroc), să compare tradițiile monahale românești cu influențele bizantine și europene și să elaboreze explicații proprii despre rolul monahismului în păstrarea identității naționale și spirituale.

Disciplina contribuie, astfel, la consolidarea unei viziuni integrate asupra credinței, artei și culturii monahale, oferind elevilor repere pentru înțelegerea identității ortodoxe și a continuității culturale românești.

Elemente de noutate pe care le aduce programa:

- formarea de competențe transversale **(**educația pentru cetățenie democratică, educația pentru viață, dezvoltare personală)
- actualizarea conținuturilor **(**corelarea competențelor și a temelor la provocările lumii contemporane: digitalizare, ecologie, drepturile omului, migrație, multiculturalitate, inteligența artificială)
- accentuarea valențelor interactive, comunitare și practice ale obiectului de studiu (utilizarea proiectelor interdisciplinare)
- deschiderea spre dialog **(**formarea competenței de dialog interconfesional și intercultural)

- vizarea formării caracterului și a autocunoașterii (dezvoltarea rezilienței, a inteligenței emoționale și spirituale; folosirea unor instrumente de reflecție personală - jurnal reflexiv, portofoliu)
- recomandarea unor strategii/metode de predare-învățare-evaluare noi, validate de teoria pedagogică și practica educațională
- sugerarea unor activități de învățare deschise și corelate cu situații concrete ale mediului educațional

Structura programei școlare de Istoria culturii și spiritualității artei monahale include, pe lângă nota de prezentare, următoarele elemente:

- competențe generale;
- competențe specifice și exemple de activități de învățare;
- conținuturi;
- sugestii metodologice.

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte diverse.

Competențele generale se referă la achizițiile pe care elevul le dobândește la disciplina *Istoria culturii și spiritualității artei monahale* pe parcursul primilor trei ani din ciclu liceal. Acestea au un dublu rol: pe de o parte, reflectă contribuția disciplinei la profilul de formare al absolventului și, implicit, la dezvoltarea competențelor-cheie; pe de altă parte, structurează disciplina în funcție de profilul de formare.

Competențele specifice derivă din competențele generale și reprezintă etape intermediare în dobândirea acestora, fiind formate pe parcursul unui an școlar. Ele sunt adaptate nivelului de dezvoltare al elevilor, ghidează evaluarea performanțelor acestora și oferă cadrul pentru organizarea demersului didactic. Ca etape ale formării competențelor generale, competențele specifice evidențiază progresia acestora de la un an de studiu la altul, contribuind treptat la dezvoltarea competenței generale. Derivarea lor presupune o diferențiere atentă a etapelor procesului de învățare, astfel încât, la finalul studiului disciplinei Istoria culturii și spiritualității artei monahale, elevii să fi dobândit competențele generale corespunzătoare.

Activitățile de învățare constituie contexte în care competențele specifice sunt dezvoltate, exersate și consolidate. Ele au rol orientativ pentru profesori, oferindu-le libertatea de a folosi exemplele propuse de programa școlară, de a le completa sau de a le înlocui, astfel încât să adapteze procesul didactic la realitățile concrete ale clasei. În acest mod, crearea parcursurilor de învățare individualizate și personalizate nu mai rămâne un simplu ideal, ci devine realizabilă prin metode și modalități concrete de aplicare.

Conținuturile învățării sunt organizate pe domenii și reprezintă achiziții de bază prin care se urmărește formarea competentelor elevilor. La nivelul fiecărei clase, programa prezintă o ofertă curriculară care include aspecte privind arta bizantină, influențele slavone și românești, arhitectura mănăstirilor și funcția culturală a centrelor monahale precum și formarea unei imagini de ansamblu asupra contextului social și spiritual al creștinismului primar.

Sugestiile metodologice oferă exemple de strategii didactice, repere pentru planificarea demersului didactic și elemente pentru evaluarea continuă. Acestea includ recomandări privind desfășurarea efectivă a procesului de predare-învățare-evaluare centrat pe formarea competențelor, exemple de strategii didactice care sprijină realizarea competențelor specifice, precum și propuneri de abordare interdisciplinară și integrată. În plus, acestea cuprind repere pentru evaluarea învățării, raportată la competențele urmărite, putând fi utilizate diverse forme, metode și instrumente de evaluare.

Cadrele didactice sunt încurajate să planifice didactica pe baza competențelor, să adapteze activitățile la context și să utilizeze metode variate de evaluare, cu accent pe progresul și dezvoltarea elevului. Pentru a asigura un cadru coerent în predarea Istoria culturii și spiritualității artei monahale, programa școlară propune: lista competențelor generale, o parte dintre competențele specifice, o serie de exemple de activități de învățare și partea generală a sugestiilor metodologice.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

C.G.1	**Recunoașterea fundamentelor și a determinărilor de început ale monahismului**
C.G.2	**Analizarea manifestărilor spirituale, artistice și culturale ale monahismului**
C.G.3	**Evaluarea contribuțiilor și influențelor monahismului în plan spiritual și cultural**
C.G.4	**Interiorizarea unor moduri de valorizare/interpretare a culturii din perspectiva experienței și spiritualității monastice**

CLASA a IX-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G.1 – Recunoașterea fundamentelor și a determinărilor de început ale monahismului

IX. CS.1.1. Recunoașterea rădăcinilor monahismului în creștinismul primar și comunitățile monahale din Palestina, Egipt, Siria
- identificarea contextului apariției monahismului creștin, prin lectura unor texte patristice și observarea unei hărți istorice a spațiilor monahale, încheiată cu o fișă de lucru care evidențiază factorii religioși și sociali ai dezvoltării vieții ascetice - organizarea informațiilor referitoare la apariția primelor comunități monahale, prin realizarea unui tabel cronologic digital (Canva/TimelineJS), intitulat *Începuturile vieții monahale*, pentru evidențierea etapelor de dezvoltare ale monahismului primar - identificarea fragmentelor din Pateric care au în prim plan valorile fundamentale ale vieții ascetice, prin elaborarea unei fișe de lectură reflexive, care să surprindă legătura dintre experiența pustnicilor și modelul vocațional contemporan - prezentarea modelelor de organizare monahală din Egipt și Siria, realizând un organizator grafic de tip diagramă Venn, finalizat cu o scurtă concluzie scrisă privind diversitatea formelor de trăire spirituală
IX. CS.1.2. Identificarea rolului unor personalități de seamă (Sf. Vasile cel Mare, Sf. Ioan Casian, Sf. Evagrie Ponticul)
- recunoașterea reperelor biografice esențiale ale marilor părinți ai monahismului, prin completarea unei fișe sintetice pe baza unui material suport (text și imagini), pentru formarea unei imagini de ansamblu asupra contribuției acestora - prezentarea informațiilor biografice despre Sf. Vasile cel Mare, Sf. Ioan Casian și Sf. Evagrie Ponticul prin realizarea unui portofoliu digital ilustrat, intitulat *Modele de spiritualitate și leadership monahal*, evidențiind contribuția acestora la organizarea vieții comunitare - completarea unui chestionar interactiv (Kahoot/Google Forms), finalizat cu o fișă de autoevaluare care sprijină fixarea reperelor istorice și teologice - evidențierea contribuției unui sfânt la dezvoltarea monahismului, printr-o prezentare orală susținută de suport vizual, urmată de un scurt feedback colegial, pentru dezvoltarea capacității de reflecție vocațională
IX. CS.1.3. Explicarea rolului literaturii și al rânduielilor monahale în formarea comunităților
- identificarea principalelor scrieri monahale timpurii, prin explorarea unui tabel sinoptic al operelor patristice, încheiată cu o fișă de clasificare care evidențiază rolul acestora în organizarea vieții comunitare - prezentarea unui fragment din *Patericul Egiptean*, urmată de redactarea unui rezumat conceptual, pentru înțelegerea rolului tradiției scrise în transmiterea spiritualității - explicarea rânduielilor monahale timpurii, prin realizarea unei scheme logice, finalizată cu formularea unor principii care au asigurat stabilitatea comunităților - evidențierea importanței traducerilor Sfintei Scripturi în formarea culturii creștine, prin redactarea unui eseu academic, intitulat *Cuvântul tradus – punte între credință și cultură*, valorificând exemple istorice relevante

C.G.2 – Analizarea manifestărilor spirituale, artistice și culturale ale monahismului

IX. CS.2.1. Aplicarea noțiunilor despre arhitectura așezămintelor monahale timpurii
- utilizarea noțiunilor despre arhitectura monahală timpurie, prin realizarea unui plan simplificat al unei mănăstiri primitive pe baza explicațiilor profesorului și a unui model demonstrativ, finalizată cu o schiță funcțională, în scopul înțelegerii organizării spațiului sacru - aplicarea criteriilor de identificare a elementelor arhitecturale, prin analiza ghidată a unor imagini documentare și conversație euristică, concretizată într-o fișă de observație vizuală, pentru formarea capacității de raportare a teoriei la exemple reale - transpunerea cunoștințelor despre organizarea vieții monahale, prin activitate practică pe grupe de proiectare a unei machete tridimensionale intitulată *Spațiul rugăciunii*, materializată într-un produs colaborativ, cu scopul dezvoltării gândirii aplicative și al înțelegerii simbolisticii arhitecturale
IX. CS.2.2. Analizarea picturii, muzicii și oratoriei în contextul monahal
- analizarea comparativă a caracteristicilor teologice și stilistice ale unor icoane din epoci diferite, prin metoda observației dirijate și utilizarea unui tabel analitic, finalizată cu un organizator grafic comparativ, pentru dezvoltarea capacității de diferențiere și interpretare vizuală

- analizarea elementelor spirituale și expresive ale unei cântări psaltice, prin audiție activă și reflecție ghidată, concretizată într-un jurnal de audiție, în vederea conștientizării rolului muzicii în cultivarea interiorității - examinarea funcțiilor oratoriei în viața comunității monahale, prin organizarea unei mese rotunde și problematizare, finalizată cu o sinteză de idei, pentru stimularea gândirii critice și a capacității de structurare a informației
IX. CS.2.3. Examinarea artei bizantină și iconoclasmul
- analizarea critică a unui text referitor la iconoclasm, prin lectura explicativă și metoda argumentării, materializată într-o hartă conceptuală a pozițiilor pro și contra, cu scopul dezvoltării raționamentului istoric și teologic - compararea structurii unei biserici bizantine înainte și după iconoclasm, prin analiza de imagini și realizarea unui colaj digital explicativ, finalizat cu o reprezentare vizuală tematică, pentru înțelegerea impactului controverselor asupra artei sacre - examinarea principiilor erminiei picturii bizantine, prin documentare ghidată și integrarea informațiilor într-o prezentare multimedia intitulată *Erminia picturii bizantine – între tradiție și canonicitate*, concretizată într-un suport digital, în vederea formării unei perspective coerente asupra canoanelor iconografice

C.G.3 – Evaluarea contribuțiilor și influențelor monahismului în plan spiritual și cultural

IX. CS 3.1. Aprecierea activității Sfinților Chiril și Metodiu și impactul grafiei chirilice
- aprecierea importanței alfabetului chirilic în transmiterea credinței, prin descifrarea ghidată a unui text în grafie chirilică și reflecție dirijată, concretizată într-o fișă de reflecție argumentată, în scopul conștientizării rolului limbajului scris în păstrarea identității religioase - evaluarea rolului misionar și cultural al alfabetului chirilic, prin problematizare și argumentare scrisă, finalizată cu un eseu argumentativ, pentru dezvoltarea gândirii critice asupra relației dintre cultură și spiritualitate - emiterea unei judecăți de valoare asupra influenței Sfinților Chiril și Metodiu în spațiul românesc, prin analiza surselor istorice și organizarea informațiilor într-o linie cronologică comentată, materializată într-un organizator cronologic interpretativ, cu scopul formării capacității de evaluare a impactului cultural
IX. CS.3.2. Evaluarea influențelor slavone în arta și spiritualitatea monahală
- evaluarea specificului picturii slavone în raport cu cea românească, prin analiză comparativă ghidată și stabilirea unor criterii valorice, finalizată cu un organizator grafic interpretativ, pentru dezvoltarea discernământului estetic și teologic - aprecierea moștenirii slavone în spiritualitatea monahală, prin documentare dirijată și selecția critică a informațiilor, concretizată într-un raport documentar intitulat *Moștenirea slavonă în spiritualitatea monahală*, în vederea formării unei perspective evaluative asupra continuității tradiției - susținerea unei poziții argumentate privind influențele slavone, prin organizarea unei dezbateri academice bazate pe studii de caz, finalizată cu o sinteză argumentativă, pentru dezvoltarea autonomiei în gândire și a capacității de justificare a opiniilor
IX. CS.3.3. Aprecierea rolului muzicii religioase în spațiul slavon și românesc
- evaluarea valențelor teologice și artistice ale unui imn psaltic, prin audiție analitică și aplicarea unor criterii de interpretare, materializată într-o fișă de evaluare critică, cu scopul dezvoltării sensibilității estetice și spirituale - aprecierea diferențelor valorice dintre tradiția muzicală slavonă și cea românească, prin analiză comparativă și formularea de criterii proprii, finalizată cu o fișă comparativă argumentată, pentru consolidarea capacității de judecată estetică - formularea unei judecăți de valoare asupra muzicii psaltice ca limbaj al rugăciunii, prin reflecție teologică și argumentare personală, concretizată într-un eseu reflexiv intitulat *Muzica psaltică – limbaj al rugăciunii*, în vederea interiorizării sensului spiritual al artei sonore

C.G.4 – Interiorizarea unor moduri de valorizare/interpretare a culturii din perspectiva experienței și a spiritualității monastice

IX. CS.4.1. Elaborarea unei prezentări despre sfinții melozi (Sf. Roman Melodul, Sf. Ioan Damaschin, Casiana Monahia, Ioan Cucuzel)
- elaborarea unui album digital dedicat sfinților melozi (Sf. Roman Melodul, Sf. Ioan Damaschin, Casiana Monahia, Ioan Cucuzel), prin integrarea textelor imnografice și a resurselor vizuale în aplicații digitale, finalizată cu produsul multimedia intitulat *Imnografii credinței*, în scopul dezvoltării capacității de sinteză creativă și valorizare a patrimoniului liturgic - compunerea unui imn original inspirat din tradiția psaltică, prin exercițiu de creație spirituală și reflecție personală asupra limbajului imnografic, concretizată într-o producție lirico-religioasă, pentru stimularea creativității și a expresivității spirituale

- proiectarea unui poster educativ privind contribuția sfinților melozi, prin selecția și organizarea creativă a informațiilor teologice și artistice, materializată într-un suport vizual tematic, cu scopul consolidării capacității de comunicare vizuală
IX. CS.4.2. Proiectarea unei lucrări vizuale despre sculptura în piatră și lemn, caligrafia și bisericile din lemn
- proiectarea unei expoziții virtuale dedicate artei monahale, prin utilizarea resurselor vizuale și a platformei Artsteps, finalizată cu galeria digitală *Arta care se roagă*, pentru dezvoltarea sensibilității estetice și a capacității de valorizare culturală - conceperea unui eseu ilustrat despre arta caligrafiei, prin îmbinarea reflecției personale cu elemente grafice reprezentative, concretizată într-o lucrare vizual-textuală originală, în vederea interiorizării relației dintre frumusețea artistică și disciplina spirituală - realizarea unei prezentări orale creative despre bisericile din lemn, prin integrarea suporturilor vizuale și a interpretărilor personale asupra identității spirituale, materializată într-un discurs argumentat susținut de prezentare digitală, cu scopul afirmării unei perspective culturale proprii
IX. CS.4.3. Conceperea unui proiect artistic despre evoluția picturii monahale.
- realizarea unui colaj tematic privind evoluția picturii monahale, prin selectarea și reinterpretarea creativă a imaginilor reprezentative, finalizată cu lucrarea artistică *Chipuri ale sfințeniei în artă*, pentru exprimarea unei viziuni personale asupra sacrului în artă - elaborarea unei hărți digitale a centrelor artistice monahale, prin corelarea informațiilor istorice și culturale într-un format interactiv, concretizată într-un produs cartografic digital, în scopul dezvoltării gândirii sintetice și creative - proiectarea unui referat vizual integrator, prin combinarea simbolurilor, tehnicilor și regulilor erminiei într-o structură originală, materializată într-un suport vizual argumentat, pentru formarea capacității de interpretare creatoare a tradiției iconografice

CLASA a IX-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
I. Apariția monahismului creștin	1.1. Rădăcinile monahismului în creștinismul primar. Comunități monahale în Palestina, Egipt, Siria. Învățătură 1.2. Personalități de seamă ale spiritualității monahale din antichitate: Sf. Vasile cel Mare, Sf. Ioan Casian, Evagrie Ponticul
II. Exprimarea artistică în comunitățile monahale din antichitate	2.1. Literatura. Traduceri ale Sf. Scripturi. Patericul Egiptean. Rânduieli monahale 2.2. Arhitectura așezămintelor monahale 2.3. Pictura. Muzica. Oratoria
III. Arta monahală în lumea bizantină	3.1. Arta monahală în lumea bizantină. Arhitectura. Pictura. Muzica 3.2. Iconoclasmul 3.3. Arta monahală aghiorită. Arhitectura și pictura murală a mănăstirilor din Sfântul Munte Athos 3.4. Erminia picturii bizantine 3.5. Evoluția muzicii psaltice în spațiul monahal 3.6. Imnografi și melozi
IV. Arta monahală în spațiul slavon	4.1. Activitatea Sfinților Chiril și Metodiu. Grafia chirilică și importanța ei în arta monahală 4.2. Teme relevante din pictura specifică artei monahale din spațiul slavon 4.3. Influențe slavone în arta și spiritualitatea monahală din Țările Române 4.4. Muzica religioasă în spațiul monahal slavon, rus, bulgar
V. Influențe occidentale în arta monahală ortodoxă	5.1. Arta bizantină în perioada Imperiului Latin de Răsărit 5.2. Influențe renascentiste și baroce în arta monahală
VI. Exprimarea artistică în comunitățile monahale. Broderia și miniatura.	6.1. Școli de copiști și miniaturiști în spațiul monahal ortodox 6.2. Vestimentația monahală 6.3. Veșmintele liturgice

Domenii de conținut	Conținuturi
VII. Viața de zi cu zi în comunitățile monahale	7.1. Viața de obște 7.2. Viața idioritmică 7.3. Viața pustnicească
VIII. Personalități ale artei onahale	8.1. Sfinții melozi: Roman, Cozma, Ioan Damaschinul, Casia Monahia, Ioan Cucuzel 8.2. Sfinți pictori: Teofan Cretanul, Panselinos, Andrei Rubliov

CLASA a X-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G.1 – Recunoașterea fundamentelor și a determinărilor de început ale monahismului

X. CS.1.1. Recunoașterea artei monahală bizantină și manifestările ei (arhitectură, pictură, muzică)
- identificarea elementelor arhitecturale specifice prin observarea dirijată a unor imagini reprezentative pentru spațiul monahal bizantin şi prin completarea unei fişe digitale de analiză vizuală, cu scopul formării capacității de recunoaștere a stilului bizantin - notarea informațiilor despre pictura bizantină, prin elaborarea unei liste conceptuale ilustrate, intitulată *Canon și simbol în icoană*, pentru evidențierea caracteristicilor teologice și estetice - audierea unor fragmente de muzică monahală, urmată de notarea trăsăturilor definitorii într-un jurnal de ascultare, pentru conștientizarea rolului muzicii în cultivarea interiorității spirituale
X. CS.1.2. Identificarea aspectelor iconoclasmului și efectele sale asupra artei monahale
- identificarea unor texte istorice despre iconoclasm și sintetizarea ideilor într-o hartă conceptuală digitală, intitulată *Criza icoanei – conflict și mărturisire* - localizarea pe un suport cartografic interactiv a unor biserici afectate de iconoclasm, pentru înțelegerea extinderii fenomenului și a impactului cultural - prezentarea argumentelor iconoclaștilor și ale apărătorilor icoanelor printr-o activitate de tip *proces istoric simulat*, dezvoltând capacitatea de argumentare și empatie teologică
X. CS.1.3. Explicarea importanței artei aghiorite și a evoluției muzicii psaltice
- prezentarea unui text despre Sfântul Munte Athos, finalizată cu realizarea unui rezumat reflexiv, care să evidențieze rolul Athosului ca centru spiritual și artistic - identificarea continuităților și transformărilor stilistice prin compararea a două exemple de muzică psaltică printr-un organizator grafic - prezentarea rolului imnografilor în transmiterea credinței, prin redactarea unui eseu scurt intitulat *Teologia cântată – glasul tradiției*

C.G.2 – Analizarea manifestărilor spirituale, artistice și culturale ale monahismului

X. CS.2.1. Aplicarea noțiunilor despre arhitectura mănăstirilor din Athos
- transpunerea cunoștințelor despre arhitectura mănăstirilor aghiorite, prin realizarea unui desen schematic intitulat *Spațiul vieții de obște*, finalizat cu o reprezentare vizuală funcțională, pentru înțelegerea organizării spațiului liturgic și comunitar - aplicarea criteriilor de identificare a elementelor arhitecturale, prin analiza imaginilor documentare și ghidajul profesorului, materializată într-o fișă comparativă, pentru dezvoltarea atenției la detaliu și corelarea teoriei cu practica - integrarea cunoștințelor teoretice și culturale într-un mini-proiect multimedia, prin cercetare și selecție de informații istorice, artistice și spirituale, finalizat cu produsul digital *Athos – cetatea monahismului ortodox*, în scopul consolidării gândirii aplicative și a comunicării vizuale
X. CS.2.2. Examinarea influențelor slavone asupra artei și spiritualității monahale românești
- analizarea comparativă a două fresce (slavonă și românească), prin metoda observației ghidate și elaborarea unui tabel analitic, finalizat cu un organizator comparativ, pentru evidențierea interferențelor culturale și a particularităților stilistice

- evaluarea moștenirii slavone în spiritualitatea românească, prin documentare dirijată și selecția critică a surselor istorice și artistice, materializată într-un raport documentar intitulat *Amprenta slavonă în spiritualitatea românească*, cu scopul dezvoltării capacității de argumentare și judecată istorică - aprecierea impactului influențelor slavone asupra identității culturale, prin organizarea unei dezbateri academice cu susținerea de argumente fundamentate, concretizată într-o sinteză argumentativă, pentru dezvoltarea gândirii critice și a competențelor comunicative
X. CS.2.3. Analizarea influențelor renascentiste și baroce în arta monahală
- investigarea imaginilor de biserici monahale, prin analiza detaliată a elementelor renascentiste și identificarea lor într-o fișă de analiză stilistică, finalizată cu un organizator de observații, pentru dezvoltarea competenței de analiză vizuală și interpretare critică - compararea arhitecturii monahale tradiționale cu cea barocă, prin elaborarea unui organizator grafic care evidențiază tensiunea dintre sobrietate și influențe occidentale, materializată într-un suport vizual comparativ, pentru înțelegerea schimbărilor stilistice și culturale - formularea unei judecăți critice asupra metamorfozelor artei monahale, prin redactarea unui eseu intitulat *Între sobrietate și monumentalitate – metamorfoze ale artei monahale*, concretizat într-un produs scris argumentat, pentru dezvoltarea capacității de evaluare și argumentare estetică

C.G.3 – Evaluarea contribuțiilor și influențelor monahismului în plan spiritual și cultural

X. CS.3.1. Aprecierea rolului pe care școlile de copiști și miniaturiști l-au avut în transmiterea culturii monahale
- evaluarea rolului unui manuscris ilustrat în conservarea culturii monahale, prin analiza ghidată a elementelor vizuale și textuale, concretizată într-o fișă de observație cu ipoteze argumentate, pentru dezvoltarea capacității de interpretare și apreciere a valorii culturale - argumentarea importanței copiștilor și miniaturiștilor, prin reflecție critică și structurare de idei, finalizată într-un eseu reflexiv intitulat *Credința scrisă – memoria unei civilizații*, cu scopul dezvoltării judecății critice asupra transmiterii culturii - aprecierea contribuției miniaturiștilor la spiritualitatea monahală, prin discuție dirijată și analiză comparativă, materializată într-un suport argumentativ colectiv, pentru formarea capacității de evaluare a legăturii dintre artă și spiritualitate
X. CS.3.2. Evaluarea semnificației vestimentației monahale și a veșmintelor liturgice
- analizarea comparativă a două tipuri de veșminte liturgice, prin observarea simbolurilor teologice și a elementelor estetice, concretizată într-un tabel descriptiv, pentru evidențierea semnificației spirituale și funcționale a acestora - argumentarea funcției și simbolismului unui veșmânt monahal, prin cercetare ghidată și integrarea informațiilor istorice și liturgice, finalizată într-o fișă descriptiv-ilustrată, cu scopul dezvoltării capacității de interpretare simbolică - aprecierea mesajului spiritual transmis prin vestimentația monahală, prin elaborarea unei prezentări tematice intitulate *Haina ca mărturisire*, materializată într-un suport vizual și oral, pentru consolidarea competenței de comunicare și judecată estetică
X. CS.3.3. Aprecierea importanței diferitelor forme de viață monahală (de obște, idioritmică, pustnicească)
- compararea diferitelor forme de viață monahală, prin organizarea informațiilor într-un tabel comparativ, finalizat cu un instrument de analiză vizuală, pentru clarificarea avantajelor și limitelor fiecărui model - formularea unei poziții argumentate privind eficiența fiecărei forme de viață, prin redactarea unui eseu critic, concretizată într-un produs scris argumentat, pentru dezvoltarea capacității de judecată și reflecție teologică - moderarea unei dezbateri academice asupra modelelor de viață monahală, prin facilitarea discuțiilor și prezentarea argumentelor proprii, finalizată cu o sinteză a concluziilor, pentru stimularea gândirii critice și a capacității de susținere a opiniilor fundamentate

C.G.4 – Interiorizarea unor moduri de valorizare/interpretare a culturii din perspectiva experienței și spiritualității monastice

X. CS.4.1. Elaborarea unui portofoliu artistic despre imnografii și melozii importanți
- realizarea unui album digital integrat despre imnografi și melozi importanți, prin selecția portretelor, textelor și fragmente muzicale reprezentative, finalizat cu produsul multimedia intitulat *Glasurile care au cântat credința*, pentru dezvoltarea capacității de sinteză creativă și apreciere a patrimoniului liturgic - compunerea unui imn original inspirat din tradiția psaltică, prin explorarea structurii muzicale și a simbolisticii liturgice, materializat într-un produs muzical propriu, pentru stimularea expresivității spirituale și a creativității artistice

- proiectarea unui poster educativ privind contribuția imnografilor, prin organizarea creativă a informațiilor vizuale și textuale, finalizat într-un suport vizual tematic, pentru consolidarea capacității de comunicare vizuală și reflecție culturală
X. CS.4.2. Proiectarea unei lucrări vizuale despre pictorii monahi renumiți (Teofan Cretanul, Panselinos, Rubliov)
- reinterpretarea operelor reprezentative ale pictorilor monahi, prin realizarea unui colaj comparativ, finalizat într-un produs vizual intitulat *Maeștrii icoanei*, pentru dezvoltarea capacității de analiză vizuală și apreciere a stilului artistic - elaborarea unui eseu ilustrat despre un pictor ales, prin integrarea observațiilor stilistice și a contextului istoric, materializat într-un produs scris vizual, pentru dezvoltarea judecății critice și a interpretării culturale - realizarea unei prezentări orale creative, prin expunerea argumentată a informațiilor și folosirea suporturilor vizuale, finalizată cu un discurs structurat, pentru dezvoltarea competențelor de comunicare estetică și teologică
X. CS.4.3. Crearea unei expoziții tematice despre arta monahală din perioada bizantină și post-bizantină
- proiectarea unui colaj curatoriat ilustrând evoluția artei monahale, prin selecția și organizarea imaginilor relevante, materializat într-un suport vizual tematic, pentru dezvoltarea capacității de sinteză artistică și istorică - conceperea unei galerii digitale de iconografie (Artsteps/Google Arts&Culture), prin curatorierea imaginilor și redactarea descrierilor informative, finalizată cu produsul digital intitulat *Lumina icoanei peste veacuri*, pentru stimularea creativității digitale și valorificarea patrimoniului cultural - elaborarea unui referat vizual despre erminie, prin integrarea simbolurilor, tehnicilor și regulilor canonice într-un suport vizual coerent, finalizat într-un produs integrator, pentru dezvoltarea capacității de interpretare artistică și înțelegere a tradiției canonice

CLASA a X-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
I. Forme artistice în arhitectura așezămintelor monahale românești	1.1. Monumente de arhitectură bizantină în Țara Românească. Influențe sârbești 1.2. Arhitectura mănăstirilor ctitorite în timpul lui Ștefan cel Mare. Influențe gotice în stilul ștefanian 1.3. Monumente de arhitectură brâncovenească în mănăstirile din Muntenia 1.4. Influențe neo-renascentiste și baroce în arhitectura bisericilor mănăstirilor din secolul al XIX-lea
II. Exprimarea artistică în comunitățile monahale din antichitate	2.1. Scene de referință în pictura mănăstirilor moldovenești din timpul lui Petru Rareș. Judecata de apoi – Voroneț, Scara Sf. Ioan – Sucevița, Asediul Constantinopolului – Moldovița, Iisus în grădina Ghetsimani – Probota, Viața Sf. Ier. Nicolae – Ep. Romanului, Sinaxarul – mănăstirea Voroneț, Viața Sf. Ioan cel Nou de la Suceava 2.2. Tablouri votive în pictura mănăstirilor din Muntenia – Cozia, Hurezi, Dealu, Snagov 2.3. Icoane făcătoare de minuni din mănăstirile românești 2.4. Pictura medievală târzie. Zugravi de referință. Grigorie Hranite, Ivan Rusul, Pârvu Mutu 2.5. Școli monahale: Putna, Neamț, Govora, Hurezi, Școheii Brașovului etc. 2.6. Contribuția Sf. Paisie de la Neamț la cultura monahală românească. Filocalia. Manuscrise 2.7. Alte forme de artă plastică. Sculptura în piatră și în lemn. Caligrafia. Biserici din lemn
III. Manuscrise și tipărituri în arta monahală românească	3.1. Documente de aghiografie medievală. Viața Sf. Nifon de Gavril Protul. Manuscrise muzicale de Eustatie, Antonie, Filothei sin agăi Jipei 3.2. Traduceri românești vechi ale Sfintei Scripturi: Codicele voronețean, Psaltirea Șcheiană 3.3. Corifei ai tiparului în viața monahală românească. Călugărul Macarie. Diaconul Coresi 3.4. Contribuții ale unor ierarhi însemnați la dezvoltarea culturii monahale. Sf. Varlaam, Sf. Petru Movilă, Sf. Dosoftei, Sf. Simion Ștefan, Sf. Antim Ivireanul 3.5. Mari ierarhi cărturari din sec. XIX și contribuția lor la dezvoltarea artei și culturii monahale. Veniamin Costachi, Andrei Șaguna, Calinic de la Cernica, Melchisedec Ștefănescu

IV. Arta decorativă monahală	4.1. Viața în interiorul unei chilii 4.2. Gastronomia în spațiul monahal românesc 4.3. Cântarea monodică și cântarea corală în mănăstirile românești
V. Organizarea unei comunități monahale	5.1. Trepte ierarhice în viața călugărească. Noviciatul. Rasoforia. Schima mică. Schima mare 5.2. Ceremonia tunderii în monahism 5.3. Cele trei voturi: sărăcia, fecioria și ascultarea
VI. Obiective de referință ale culturii și artei monahale în spațiul românesc	6.1.Arta în mănăstirile din Țara Românească 6.2.Arta în mănăstirile din Transilvania 6.3.Arta în mănăstirile din Moldova

CLASA a XI-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G.1 – Recunoașterea fundamentelor și a determinărilor de început ale monahismului

XI. CS 1.1. Recunoașterea principalelor tehnici de pictură monahală (tempera, fresco, secco, ulei)
- organizarea informațiilor despre tehnicile de pictură monahală, prin completarea unui tabel comparativ digital intitulat *Materia transfigurată în icoană*, finalizat cu un produs digital vizual, pentru evidențierea particularităților tehnice și simbolice și dezvoltarea discernământului estetic - identificarea tehnicii utilizate, prin observarea ghidată a imaginilor și completarea unei fișe de observație vizuală, finalizată cu un instrument de evaluare vizuală, pentru formarea capacității de recunoaștere a autenticității artistice - recunoașterea unor exemple reprezentative de pictură murală, prin cercetare digitală și aplicarea criteriilor estetice și simbolice, concretizată într-o mini-galerie digitală, pentru dezvoltarea capacității de sinteză și apreciere a valorii artistice
XI. CS.1.2. Explicarea procesului de vernisare și restaurare a icoanelor
- descrierea etapelor procesului de vernisare a icoanelor, prin elaborarea unui organizator procedural, finalizat cu un suport vizual structurat, pentru înțelegerea responsabilității conservării patrimoniului sacru - aplicarea cunoștințelor despre restaurare, prin realizarea unei fișe simulate de restaurare pe baza unui studiu de caz, materializată într-un produs aplicativ, pentru dezvoltarea atenției la detaliu și a rigorii profesionale - prezentarea importanței restaurării icoanelor, prin discuție ghidată și compararea consecințelor conservării sau pierderii patrimoniului, finalizată cu o sinteză argumentativă, pentru conștientizarea legăturii dintre memorie culturală și continuitate spirituală
XI. CS.1.3. Recunoașterea tradițiilor de notație muzicală (neumatică, guidonică) și aplicarea lor în monahism
- descrierea evoluției notației muzicale, prin cercetare ghidată și organizarea informațiilor, finalizată cu un instrument vizual intitulat *De la neumă la portativ*, pentru înțelegerea continuității tradiției liturgice - investigarea manuscriselor muzicale vechi, prin analiza elementelor vizuale și textuale, concretizată într-o fișă de observații, pentru recunoașterea modului în care s-a transmis tradiția psaltică - descifrarea simbolurilor de bază din notația psaltică, prin exerciții aplicative și interpretare practică, materializată într-o fișă de lucru aplicativă, pentru conectarea teoriei cu practica muzicală

C.G.2 – Analizarea manifestărilor spirituale, artistice și culturale ale monahismului

XI. CS.2.1. Aplicarea noțiunilor despre tradiția muzicală aghiorită și rolul psaltților
- structurarea funcțiilor psaltților în cadrul cântării liturgice, prin completarea unui tabel explicativ, finalizat într-un produs vizual structurat, pentru înțelegerea organizării și rolurilor muzicii monahale - prezentarea unei cântări psaltice, prin explicarea glasului și expresivității, materializată într-o fișă de audiție interpretativă, pentru dezvoltarea sensibilității muzicale și a capacității de comunicare artistică - simularea unui moment liturgic cu roluri distribuite, prin activitate practică de tip joc de rol, concretizată într-un exercițiu colectiv aplicativ, pentru interiorizarea disciplinei, cooperării și ritualului comunitar specific vieții monahale
XI. CS.2.2. Analizarea rânduielii mesei și a postului în mănăstiri
- compararea regulilor de postire din diferite mănăstiri, prin elaborarea unui organizator grafic comparativ, finalizat cu un produs vizual argumentativ, pentru evidențierea dimensiunii ascetice și formative a postului

- examinarea valorii spirituale a rânduielii mesei, prin crearea unei prezentări tematice intitulate *Masa ca exercițiu al comuniunii*, materializată într-un suport vizual și explicativ, pentru înțelegerea rolului comunitar și a disciplinei monahale - analizarea impactului postului asupra formării caracterului, prin conversație euristică și reflecție personală ghidată, concretizată într-o fișă de reflecție critică, pentru dezvoltarea conștientizării morale și spirituale
XI. CS.2.3. Examinarea rolului rucodeliei și al profesiilor specifice în viața monahală
- realizarea unui colaj digital intitulat *Rugăciune și lucru – echilibrul vieții monahale*, prin integrarea imaginii și a textului, finalizat ca produs vizual aplicativ, pentru evidențierea legăturii dintre muncă și spiritualitate - redactarea unui eseu reflexiv despre modele de sfinți care au sfințit munca, prin selectarea exemplului și analizarea semnificației lucrului mâinilor, materializat într-un produs scris argumentat, pentru dezvoltarea capacității de reflecție morală și spirituală - aprecierea rolului muncii în dobândirea echilibrului spiritual, prin organizarea unei dezbateri ghidate, finalizată cu o sinteză argumentativă colectivă, pentru stimularea gândirii critice și evaluarea valorii vieții monahale practice

C.G.3 – Evaluarea contribuțiilor și influențelor monahismului în plan spiritual și cultural

XI. CS.3.1. Evaluarea rolului școlilor monahale (Putna, Neamț, Hurezi, Govora) în cultura românească
- evaluarea importanței școlilor monahale în transmiterea culturii românești, prin cercetare documentară și integrarea imaginilor, hărților și textelor istorice, finalizată într-un portofoliu documentar intitulat *Mănăstirile – vetre de cultură*, pentru dezvoltarea capacității de sinteză și apreciere a valorii culturale - argumentarea funcției educative a școlilor monahale, prin redactarea unui eseu critic, materializat într-un produs scris argumentat, pentru dezvoltarea judecății critice asupra rolului școlilor în formarea intelectuală și spirituală - aprecierea contribuției tiparnițelor monahale la democratizarea culturii, prin prezentarea orală și integrarea surselor istorice, finalizată într-un discurs argumentat, pentru dezvoltarea capacității de comunicare academică și evaluare a impactului cultural
XI. CS.3.2. Evaluarea contribuțiilor marilor ierarhi (Varlaam, Dosoftei, Antim Ivireanul) la dezvoltarea culturii monahale
- evaluarea contribuției unui ierarh la cultura monahală, prin documentare și selecția surselor istorice, finalizată într-un referat academic, pentru dezvoltarea capacității de analiză și sinteză - compararea contribuțiilor marilor ierarhi, prin elaborarea unui tabel sinoptic, materializat într-un organizator comparativ, pentru dezvoltarea gândirii evaluative și structurarea informațiilor - aprecierea impactului ierarhilor cărturari asupra identității culturale românești, prin organizarea unei mese rotunde și prezentarea argumentelor, finalizată într-o sinteză colectivă argumentativă, pentru dezvoltarea judecății critice și a capacității de evaluare comparativă
XI. CS.3.3. Aprecierea valorii aghiografiei și a literaturii ascetice (Scara, Filocalia, Viețile sfinților)
- interpretarea unui fragment din „Scara”, prin comentarii ghidate și reflecție asupra mesajului, finalizată într-o fișă de observație reflexivă, pentru conștientizarea actualității principiilor ascetice - compararea a două texte aghiografice, prin analiză comparativă și identificarea modelelor de sfințenie, materializată într-un organizator vizual comparativ, pentru dezvoltarea capacității de analiză a valorilor spirituale - argumentarea valorii literaturii ascetice, prin redactarea unui eseu critic intitulat *Literatura ascetică – pedagogie a desăvârșirii*, finalizat într-un produs scris, pentru formarea capacității de evaluare teologică și morală

C.G.4 – Interiorizarea unor moduri de valorizare/interpretare a culturii din perspectiva experienței și spiritualității monastice

XI. CS.4.1. Elaborarea unui portofoliu despre pictura murală a mănăstirilor moldovenești din epoca lui Petru Rareș
- organizarea imaginilor reprezentative (Voroneț, Sucevița, Moldovița), prin cercetare ghidată și selecție vizuală, finalizată într-un album digital intitulat *Evanghelia în culoare*, pentru dezvoltarea capacității de sinteză vizuală și apreciere artistică - redactarea unor fișe iconografice explicative, prin analiza scenelor și a mesajului teologic, materializată într-un suport scris și ilustrat, pentru dezvoltarea interpretării vizual-teologice și a reflecției critice - realizarea unui dosar ilustrat despre pictura murală, prin integrarea imaginilor și a fișelor iconografice, finalizată într-un produs digital integrator, pentru consolidarea capacității de interpretare vizual-teologică și comunicare culturală
XI. CS.4.2. Proiectarea unei lucrări despre icoanele făcătoare de minuni și zugravii de referință (Grigorie Hranite, Pârvu Mutu)

- proiectarea unui colaj comparativ al icoanelor și stilurilor zugravilor, prin selecția imaginilor și analiza elementelor distinctive, finalizat într-un produs vizual comparativ, pentru evidențierea particularităților stilistice și a continuității tradiției - redactarea unui eseu interpretativ despre un pictor ales, prin integrarea contextului istoric și stilistic, materializat într-un produs scris argumentat, pentru dezvoltarea capacității de analiză critică și interpretare culturală - realizarea unei analize orale a unei icoane, prin discurs simbolic și prezentarea concluziilor proprii, finalizată cu un suport oral argumentat, pentru dezvoltarea competențelor de comunicare și interpretare simbolică
XI. CS.4.3. Proiectarea unei lucrări integrate despre sculptura în piatră și lemn, caligrafia și bisericile din lemn
- organizarea unei expoziții virtuale intitulată *Credința sculptată în materie*, prin selecția și curatorierea imaginilor și a informațiilor, materializată într-un produs digital, pentru dezvoltarea capacității de sinteză și prezentare artistică - realizarea unei prezentări multimedia despre continuitatea tradițiilor artistice, prin integrarea imaginilor, textului și explicațiilor, finalizată într-un produs digital comunicativ, pentru stimularea creativității și a înțelegerii procesului cultural - proiectarea unui referat ilustrat despre arta lemnului, prin integrarea textului, imaginilor și interpretării personale, finalizat într-un produs scris și vizual integrator, pentru dezvoltarea capacității de interpretare și valorizare a patrimoniului monahal

CLASA a XI-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
I. Iconografia în tradiția monahală	1.1. Pictura în tehnica tempera 1.2. Vernisarea icoanelor 1.3. Restaurarea icoanelor 1.4. Pictura în ulei 1.5. Pictura în tehnica fresco 1.6. Pictura în tehnica secco
II. Muzica în tradiția monahală	2.1. Notația muzicală neumatică 2.2. Notația muzicală guidonică 2.3. Tradiția muzicală aghiorită 2.4. Practicanți ai muzicii psaltice. Protopsaltul. Lampadarul. Canonarhul. Psaltul. Isonarul
III. Ascultări specifice vieții monahale	3.1. Rânduiala mesei în așezămintele de obște 3.2. Rânduiala zilelor de post în mănăstiri 3.3. Lucrul mâinilor și al minții. Rucodelie 3.4. Lucrarea minții în spiritualitatea monahală 3.5. Profesii specifice și sfinți practicanți ai acestora. Sf. Eufrosin bucătarul, Sf. Filimon artistul, Sf. Ioan cel Nou negustorul etc.
IV. Scrieri specifice vieții monahale și circulația lor în Țările Române	4.1. Scara Sf. Ioan 4.2. Filocalia 4.3. Viețile sfinților 4.4. Războiul nevăzut 4.5. Literatura aghiografică
V. Arta și spiritualitatea monahală din alte spații ortodoxe	5.1. Mănăstiri din Țara Sfântă 5.2. Sf. Munte Athos 5.3. Lavra Pecerska. Lavra Pociaev 5.4. Mănăstiri din Balcani 5.5. Mănăstiri ortodoxe în Occident

SUGESTII METODOLOGICE

Sugestiile metodologice oferă repere esențiale pentru proiectarea, organizarea și desfășurarea eficientă a activităților de predare –învățare-evaluare în cadrul orelor de *Istoria culturii și spiritualității artei monahale* la liceu.

Acestea vizează sprijinirea cadrului didactic în personalizarea demersului educațional, prin integrarea unor metode didactice moderne, interactive și adaptate la profilul generației actuale de elevi.

Programa școlară actuală pentru disciplina Istoria culturii și spiritualității artei monahale promovează o învățare centrată pe elev, care accentuează implicarea activă a elevului în procesul de învățare.

A. Strategii didactice – revalorizări ale metodelor tradiționale, noi abordări

Pentru a atinge finalitățile educaționale specifice liceului și a forma competențe relevante, este necesară utilizarea unor metode variate, care îmbină gândirea critică, creativitatea, reflecția și tehnologia. Prezentăm sintetic o listă cu metode tradiționale și moderne, respectiv cu metode care valorizează/formează competențe digitale, care pot fi utilizate în ora de Istoria culturii și spiritualității artei monahale.

1. Metode tradiționale și moderne(de predare –învățare-evaluare)

- lecturi ghidate din Pateric, realizarea unei hărți cronologice a comunităților monahale timpurii, compararea rânduielilor egiptene și siriene, sau crearea de fișe biografice despre marii părinți ai monahismului, descoperire ghidată, alternarea lecțiilor teoretice cu ateliere aplicative.
- explicația;
- integrarea vizitelor de studiu (muzee, mănăstiri);
- conversația euristică;
- corelarea conținuturilor cu alte discipline: istorie, religie, geografie, artă, TIC;
- fișe de lucru vizuale - completarea unei fișe comparative între inscripții, manuscrise și monumente ;
- învățare prin proiect/mini-proiect de grup: „Arta și credința în deșertul Egiptului”, cu colaje, machete sau prezentări PowerPoint;
- dezbatere: „Iconoclasmul – criză sau reformă artistică?”;
- Încurajarea scrisului reflexiv și a exprimării personale – jurnale de descoperire, eseuri scurte, micro-proiecte, despre sensul retragerii și al ascultării;
- hărți interactive - desenarea unei hărți fizico-geografice ale centrelor monahale, desenarea planului unei mănăstiri aghiorite, analiza comparativă a frescelor moldovenești, recunoașterea trăsăturilor brâncovenești sau gotice, realizarea unei hărți cronologice a comunităților monahale timpurii, compararea rânduielilor egiptene și siriene, sau crearea de fișe biografice despre marii părinți ai monahismului.
- Portofoliu tematic - realizarea unui portofoliu vizual cu primele comunități monahale și cultura manuscriselor.
- Expoziții tematice („Pictura de la Voroneț – teologie în culoare”)
- Analiza tehnicilor de pictură (tempera, fresco, secco, ulei), recunoașterea formelor de notație muzicală psaltică și simularea unui moment liturgic simplu
- Evaluare: fișe de autoevaluare, portofolii ilustrate, rubrici pentru proiecte, quiz-uri digitale, scurte reflecții scrise („Psaltica între tradiție și inspirație divină”).

2. Metode care sprijină dezvoltarea de competențe digitale

- WebQuest religios- Elevii investighează teme(ex. „Viața și munca în mănăstirile medievale”) folosind surse online credibile
- Crearea de conținut digital – Elevii realizează videoclipuri scurte, prezentări, sau materiale vizuale
- quiz-uri interactive wordwall, kahoot, etc. Pot fi utilizate pentru recapitulare sau evaluare
- Tururi virtuale Utilizarea resurselor digitale (hărți interactive, muzeele virtuale, aplicații 3D).
- Proiecte colaborative online – prezentari colaborative Presentation (Google clasroom), e-book-uri etc.

3. Metode pentru dezvoltarea competențelor verzi

- Învățarea prin proiecte

Elevii pot realiza, în echipă, proiecte multimedia interdisciplinare (prezentare, afiș, mini-documentar sau site) cu teme: Viața și munca în mănăstirile medievale, Arta și credința în deșertul Egiptului, Turul Mânăstirilor din Bucovina etc.

B. Abordarea conținuturilor

Abordarea conținuturilor presupune o atitudine flexibilă a profesorului, accentuându-se:

- Valorificarea experiențelor de viață a elevilor
- Accentuarea caracterului aplicativ a conținuturilor
- Abordarea diferențiată a conținuturilor învățării
- Realizarea de conexiuni între *Istoria culturii și spiritualității artei monahale* și alte discipline de studiu.- „Școlile monahale românești și cultura scrisului”, „Filocalia și estetica interioară”, „Rucodelia – lucrarea mâinilor și a minții (conexiuni cu istoria artei, educația muzicală, religia, literatura, educația civică și TIC);

Conținuturile propuse nu reprezintă teme de lecții, ci unități tematice. Numărul de conținuturi(19 teme) de pe parcursul unui an școlar permite:

• Abordarea unor conținuturi pe parcursul mai multor ore, în funcție de complexitatea acestora, de nivelul clasei de elevi

• Abordarea unor teme sau aspecte suplimentare cu rol de adaptare la specificul clasei

Ordinea abordării conținuturilor poate fi adaptată de profesor în funcție de logica internă a domeniului, de specificul comunității și de particularitățile elevilor.

În abordarea conținuturilor se pot utiliza texte patristice, recomandate a fi utilizate pe parcursul fiecărei clase. Acestea nu vor fi analizate ca unități de conținut de sine stătătoare, ci vor constitui modalități de exemplificare a temelor anterior menționate.

Clasa a IX-a

Repere patristice: Sf. Vasile cel Mare, Sf. Ioan Casian, Sf. Pahomie cel Mare, Sf. Benedict - *Rânduielile vieții monahale*, ed. Sofia, București, 2005; Dionisie din Furna - *Erminia picturii bizantine*, editura Sofia, București, 2000; Vasile Vasile, *Istoria muzicii bizantine și evoluția ei în spiritualitatea românească*, ediția a II-a, Editura Interprint, București, 1997;

Clasa a X-a

Repere patristice: Sf. Ioan Damaschin - *Dogmatica*, Ed. Scripta, București, 1993, Episcopul Melchisedec Ștefănescu, *Tratat despre cinstirea icoanelor în Biserica Ortodoxă și despre icoanele făcătoare de minuni din Romania Ortodoxă*, Ed. Partener, Galați, 2010, Sorin Dumitrescu - *Chivotele ecumenice ale lui Petru Rareș și modelul lor ceresc*, Ed. Anastasia, București, 2001

Clasa a XI-a

Repere patristice: *Scara raiului* a lui Ioan Scolasticul, Ed. Învierea, Timișoara, 2016; *Filocalia sfintelor nevoințe ale desăvârșirii*, vol 1-12, ed. IBMBOR, București, 2008, Nicodim Aghioritul, *Războiul nevăzut*, București, Ed. Sofia, 2023

C. Contexte și medii de învățare.

Ora de *Istoria culturii și spiritualității artei monahale*, în învățământul liceal, trebuie să fie orientată spre dezvoltarea integrală a elevului, în raport cu interesele acestuia. În acest sens, este necesară folosirea unor contexte și medii de învățare variate, care să susțină învățarea activă și colaborativă, formarea competențelor, echilibru emoțional și spiritual al elevilor, legătura cu comunitatea și viața reală.

1. Spații educaționale

• Săli cu aranjamente flexibile- mobilă ușor de reconfigurat pentru lucru individual și în perechi

• Centrul de documentare și informare a liceului

• Ateliere de creație religioasă/restaurare simbolică

2. Învățare combinată(fizică și digitală)

• Învățare mixtă – combinarea lecțiilor desfășurate în clasă cu activități online(elevii urmăresc materialele audio-video ce vor fi suport pentru următoarele reflecții sau dezbateri)

• Învățarea în secvențe de format scurt prin utilizare de materiale digitale interactive (biblioteca livresq) pentru a incita discuții sau pentru a oferi elevilor informații ușor de reținut.

3. Învățare prin utilizarea realității virtuale

• Vizite virtuale – folosirea tehnologiei pentru vizitarea unor mănăstiri bizantine și moldovenești fără a ieși din clasă

4. Învățarea personalizată și adaptată

• Trasee personalizate de învățare în funcție de nevoile, nivelul și interesele copiilor.

• Accesibilitate pentru toți elevii prin folosirea diverselor forme de exprimare (scris, vorbit, desenat, audio, video) astfel încât fiecare elev să poată exprima idei într-un mod autentic și accesibil.

5. Învățarea prin colaborare

• Proiecte în echipă ale elevilor.

6. Inteligența artificială

• Se pot folosi vizualizări 3D ale mănăstirilor bizantine și moldovenești, hărți interactive ale centrelor monahale, arhive sonore psaltice, sau aplicații pentru compararea stilurilor picturale.

• Inteligența artificială poate fi utilizată responsabil, ca asistent în structurarea informației, formularea ideilor și verificarea surselor, nu ca înlocuitor al reflecției proprii.

• Elevii pot fi ghidați să folosească IA pentru generarea de planuri de proiecte, schițe vizuale, idei de compoziție sau descrieri comparative, cu menționarea clară a contribuției instrumentului folosit.

Această abordare contribuie la dezvoltarea competențelor digitale, critice și etice, și sprijină învățarea conștientă, bazată pe discernământ și responsabilitate.

D. Aspecte privind evaluarea

1. Relația organică predare-învățare-evaluare

În cadrul orei de *Istoria culturii și spiritualității artei monahale* evaluarea este strâns legată atât de învățare cât și de predare și nu trebuie privită ca o activitate separată, ci ca un proces continuu, care oferă feedback valoros pentru elev, dar și pentru profesor.

Această relație implică:

- adaptarea strategiilor de predare în funcție de nevoile identificate ca urmare a evaluărilor inițiale, de parcurs și finale;
- orientarea învățării către formarea de competențe reale, nu doar către acumularea de cunoștințe;
- motivarea elevului prin recunoașterea progresului său și prin valorizarea reflecției personale;

Evaluarea contribuie astfel la formarea și dezvoltarea competențelor specifice disciplinei *Istoria culturii și spiritualității artei monahale*, la îmbunătățirea continuă a predării și a învățării, prin adaptarea conținuturilor și metodelor la nivelul real al clasei, prin sprijinirea elevului în procesul de autocunoaștere și asumare a valorilor creștine.

2. Evaluarea ca mijloc de motivație și reglare

Evaluarea va accentua trei funcții esențiale: funcția formativă (care ajută elevul să se autocunoască, să își conștientizeze/gestioneze progresele), funcția de auto-reglare (care facilitează profesorului să își ajusteze oportun strategiile didactice) și funcția motivațională (care îl vizează pe elev în perspectiva continuării, întăririi, perfectării învățării).

Evaluarea oferă profesorului feedback cu privire la eficiența metodelor folosite, la înțelegerea conceptelor și valorilor de către elevi, la necesitatea de adaptare sau reluare a unor conținuturi, respectiv la progresul fiecărui elev.

Din perspectiva elevului, aflat în etapa consolidării identității și a asumării valorilor personale, evaluarea trebuie să valorizeze progresul personal al acestuia, să încurajeze implicarea lui activă și autentică, să pună accent pe responsabilitate și autocunoaștere, respectiv să susțină decizia informată privind continuarea studiilor sau alegerea unei direcții vocaționale.

3. Metodologia evaluării

a) Evaluare tradițională (sumativă și formativă) prin:

- teste scrise (cu itemi obiectivi, semiobiectivi și subiectivi);
- evaluări orale și scrise structurate (răspunsuri argumentate, eseuri);
- verificarea învățării prin întrebări și activități de consolidare la finalul unităților de învățare.

b) Metode moderne/alternative de evaluare

- Portofoliul individual și de grup – ca instrument principal de documentare și reflecție;
- proiectul tematic - individual sau în grup, cu teme relevante din programa de *Istoria culturii și spiritualității artei monahale*, ce implică documentare, aplicare practică și prezentare argumentată;
- Autoevaluarea și evaluarea colegială, însoțite de rubrici clare pentru analiză și creativitate;
- observarea sistematică - a participării, a implicării în discuții și dezbateri, a comportamentului și atitudinilor exprimate în contexte de învățare;
- evaluarea produselor de învățare - afișe, prezentări, creații artistice sau digitale;
- Eseurile critice și jurnalele reflexive, care arată capacitatea de a lega credința de expresia culturală.
- studii de caz - permit evaluarea capacității elevului de a analiza critic, de a formula judecăți și de a aplica valorile creștine în situații reale;
- activități practice care pot fi ulterior evaluate prin jurnal de reflecție, discuții sau portofoliu.

c) Metode care valorifică competențele digitale și interdisciplinare: „Lumea bizantină și arta monahală”, „Viața și munca în mănăstirile medievale”, „Muzica psaltică și tradiția orală”;

- proiecte realizate cu ajutorul tehnologiei: prezentări, materiale video;
- Proiectele interdisciplinare, care demonstrează integrarea cunoștințelor istorice, teologice și artistice;
- portofolii digitale: organizarea materialelor pe platforme educaționale (ex. Google Classroom, etc.).

4. Valorificarea progresului individual

În centrul procesului evaluat se află progresul fiecărui elev, nu comparațiile între elevi. Evaluarea urmărește evoluția individuală la nivel cognitiv, afectiv și spiritual, modul în care elevul își dezvoltă capacitatea de reflecție și de luare a deciziilor, precum și măsura în care valorile creștine devin parte integrantă a identității sale personale. La disciplina *Istoria culturii și spiritualității artei monahale*, evaluarea trebuie să fie percepută ca o călătorie spre autocunoaștere, reflecție și asumare personală, punând accent pe competențele de interpretare, conexiune și integrare a sensurilor, nu doar pe memorarea informațiilor. Elevii sunt încurajați să devină creatori de conținut cultural și să valorifice cunoștințele dobândite în propriile produse educaționale și creative.

E. Adaptarea procesului de predare-învățare-evaluare la specificul diferitelor grupuri de elevi

În cadrul orelor de *Istoria culturii și spiritualității artei monahale*, adaptarea strategiilor didactice, a conținuturilor și a modalităților de evaluare este esențială pentru a răspunde diversității elevilor, în special a celor cu cerințe educaționale speciale (CES) și/sau dizabilități. Acest proces presupune folosirea unor metode active, centrate pe elev, care să încurajeze participarea, empatia și reflecția personală, precum și personalizarea sarcinilor în funcție de

ritmul și stilul individual de învățare. Materialele didactice pot fi adaptate vizual, auditiv sau tactil, în funcție de specificul dizabilității, iar evaluarea trebuie să fie continuă și formativă, oferind feedback constructiv și sprijinind progresul fiecărui elev. De asemenea, colaborarea cu profesorul de sprijin, consilierul școlar și familia reprezintă un element fundamental pentru integrarea eficientă a elevilor cu CES, contribuind la crearea unui mediu incluziv și la valorificarea potențialului fiecăruia.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Grad didactic/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
Amărinii Ionuț Alexandru	Preot, Profesor doctor	Liceul Teologic *Episcop Melchisedec,* Roman, Județul Neamț
Oltianu Petronela	Profesor	Liceul Teologic Ortodox *Cuvioasa Parascheva*, com. Agapia, județul Neamț

RESPONSABILI/CONSULTANȚI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Zăbavă Mihaela	Consilier	Centrul Naţional pentru Curriculum şi Evaluare	Responsabil CNCE
Pîslaru Cătălin	Inspector general	Ministerul Educaţiei şi Cercetării	Responsabil MEC
Asofiei Maria Monica	Profesor	Liceul Teologic Ortodox *Cuvioasa Parascheva*, com. Agapia, județul Neamț	Coordonator

RESPONSABILI/COORDONATORII/COLABORATORI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Beldiman Nicuşor	Preot, Profesor universitar doctor, Consilier Patriarhal	Administraţia Patriarhală, Facultatea de Teologie Ortodoxă *Justinian Patriarhul* – București, Universitatea din București	Coordonator - Patriarhia Română
Andrei Constantin	Preot, Inspector patriarhal	Administraţia Patriarhală	Responsabil - Patriarhia Română
Cucoș Constantin	Profesor universitar doctor emerit	Universitatea *Alexandru Ioan Cuza*, Iași	Consultant științific
Filip Daniela	Profesor	Colegiul Național *Ștefan cel Mare*, Târgu Neamț, Neamț	Consultant ştiinţific

Anexa nr. 64

Programa școlară pentru disciplina

Arheologie biblică
Cultul Ortodox

Clasele a IX-a – a XI-a
Curriculum de specialitate
Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea Ghid turism religios

Învățământ liceal

- 2026 -

Anexa nr. 64
Programa școlară pentru disciplina *Arheologie biblică, Cultul Ortodox,* clasele a IX-a - a XI-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea Ghid turism religios*

NOTĂ DE PREZENTARE

Prezenta programă școlară completează curriculumul pentru disciplina *Arheologie biblică*, destinată claselor din învățământul liceal – filiera vocațională, profilul teologic ortodox, specializarea ghid turism religios, învățământ cu frecvență zi, începând cu anul școlar 2026–2027. Pentru aceste clase, conform planurilor-cadru pentru învățământul liceal, învățământ cu frecvență zi, aprobate ca anexe la OMEC nr. 4.350/2025, disciplina beneficiază de următoarea alocare orară săptămânală, repartizată pe segmentul de trunchi comun (TC):

An de studiu	Clasa a IX-a	Clasa a X-a	Clasa a XI-a
Tip segment curricular	CS	CS	CS
Nr. săptămânal de ore	1	1	1

Programa școlară se elaborează în concordanță cu:

- *Legea învățământului preuniversitar* nr. 198/2023;
- *Recomandările Consiliului Uniunii Europene* (2018) privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții;
- *Repere pentru proiectarea, actualizarea și evaluarea Curriculumului național. Cadrul de referință al Curriculumului național*, aprobat prin OME nr. 3.239/2021;
- *Profilul de formare al absolventului*, aprobat prin OME nr. 6.731/2023.

Aceste documente stabilesc cadrul de dezvoltare a competențelor-cheie și al profilului de formare al absolventului de liceu, competențe la a căror formare contribuie și disciplina *Arheologie biblică.*

Programa disciplinei *Arheologie biblică* este elaborată potrivit modelului de proiectare curriculară, centrat pe competențe. Construcția programei este realizată astfel încât să contribuie la dezvoltarea profilului de formare al elevului din ciclul liceal, care descrie așteptările exprimate față de elev la sfârșitul învățământului liceal, prin raportare la cerințele exprimate în *Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023*, precum și prin raportare la caracteristicile de dezvoltare ale elevilor.

Disciplina *Arheologie biblică* își propune să introducă elevii în studiul contextului istoric, cultural și religios al Sfintei Scripturi prin prisma descoperirilor arheologice și a Tradiției creștine. *Arheologia biblică* oferă o înțelegere aprofundată a locurilor, obiectelor și evenimentelor care au marcat istoria poporului lui Dumnezeu, punând în valoare coerența dintre mărturia biblică și dovezile materiale descoperite în Orientul Apropiat și în alte regiuni. Prin parcurgerea acestei discipline, elevii ajung să identifice principalele concepte ale arheologiei biblice, să explice contextul Vechiului și Noului Testament ca fundament istoric al artei și spiritualității creștine, să analizeze descoperirile arheologice raportate la evenimente biblice, să compare datele istorice și arheologice cu Tradiția creștină și să elaboreze explicații proprii despre valoarea patrimoniului cultural și religios universal.

Elemente de noutate pe care le aduce programa:

- formarea de competențe transversale (educația pentru cetățenie democratică, educația pentru viață, dezvoltare personală);
- actualizarea conținuturilor (corelarea competențelor și a temelor propuse la cerințele lumii contemporane: digitalizare, ecologie, drepturile omului, migrație, multiculturalitate, inteligența artificială);
- accentuarea valențelor interactive, practice ale obiectului de studiu *Arheologie biblică* (utilizarea proiectelor interdisciplinare);
- deschiderea spre dialog (formarea competenței de dialog interconfesional și intercultural; prezentarea comparativă a valorilor comune ale diferitelor religii);
- vizarea formării caracterului și a autocunoașterii (dezvoltarea rezilienței, a inteligenței emoționale și spirituale; folosirea unor instrumente de reflecție personală - jurnal reflexiv);
- recomandarea unor strategii/metode de predare-învățare-evaluare noi, validate de teoria pedagogică și practica educațională;
- sugerarea unor activități de învățare deschise și corelate cu situații concrete ale mediului educațional.

Structura programei școlare de *Arheologie biblică* include, pe lângă nota de prezentare, următoarele elemente:

- competențe generale;
- competențe specifice și exemple de activități de învățare;
- conținuturi;
- sugestii metodologice.

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte diverse.

Competențele generale se referă la achizițiile pe care elevul le dobândește la disciplina *Arheologie biblică* pe parcursul primilor trei ani de liceu. Acestea au un dublu rol: pe de o parte, reflectă contribuția disciplinei la profilul de formare al absolventului și, implicit, la dezvoltarea competențelor-cheie; pe de altă parte, structurează disciplina în funcție de profilul de formare.

Competențele specifice derivă din competențele generale și reprezintă etape intermediare în dobândirea acestora, fiind formate pe parcursul unui an școlar. Ele sunt adaptate nivelului de dezvoltare al elevilor, ghidează evaluarea performanțelor acestora și oferă cadrul pentru organizarea demersului didactic. Ca etape ale formării competențelor generale, competențele specifice evidențiază progresia acestora de la un an de studiu la altul, contribuind treptat la dezvoltarea competenței generale. Derivarea lor presupune o diferențiere atentă a etapelor procesului de învățare, astfel încât, la finalul studiului disciplinei *Arheologie biblică*, elevii să fi dobândit competențele generale corespunzătoare.

Activitățile de învățare constituie contexte în care competențele specifice sunt dezvoltate, exersate și consolidate. Ele au rol orientativ pentru profesori, oferindu-le libertatea de a folosi exemplele propuse de programa școlară, de a le completa sau de a le înlocui, astfel încât să adapteze procesul didactic la realitățile concrete ale clasei. În acest mod, crearea parcursurilor de învățare individualizate și personalizate nu mai rămâne un simplu ideal, ci devine realizabilă prin metode și modalități concrete de aplicare.

Conținuturile învățării sunt organizate pe domenii și reprezintă achiziții de bază prin care se urmărește formarea competentelor elevilor. La nivelul fiecărei clase, programa prezintă o ofertă curriculară care include aspecte de arheologie relevante; de analiză și comparare a textului biblic cu datele arheologice, prin utilizarea unor metode științifico-teologice ce vor dezvolta atitudini de respect față de patrimoniul religios, cultural și spiritual universal, dar și abilități practice de documentare, prezentare și argumentare a relației dintre credința creștină și rezultatele cercetării arheologice.

Sugestiile metodologice oferă exemple de strategii didactice, repere pentru planificarea demersului didactic și elemente pentru evaluarea continuă. Acestea includ recomandări privind desfășurarea efectivă a procesului de predare-învățare-evaluare centrat pe formarea competențelor, exemple de strategii didactice care sprijină realizarea competențelor specifice, precum și propuneri de abordare interdisciplinară și integrată. În plus, acestea cuprind repere pentru evaluarea învățării, raportată la competențele urmărite, putând fi utilizate diverse forme, metode și instrumente de evaluare.

Cadrele didactice sunt încurajate să planifice activitatea didactică pe baza competențelor, să adapteze activitățile la context și să utilizeze metode variate de evaluare, cu accent pe progresul și dezvoltarea elevului.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

C.G.1	**Identificarea fundamentelor și a metodelor de lucru din arheologia biblică**
C.G.2	**Analizarea specificului descoperirilor arheologice în contextul geografic al Țării Sfinte**
C.G.3	**Evaluarea unor modele interpretative despre structurile sociale și culturale ale popoarelor biblice**

CLASA a IX-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G.1 – Identificarea fundamentelor și a metodelor de lucru din arheologia biblică

IX. CS.1.1. Redarea definiției, a împărțirii și importanței arheologiei biblice
- lecturarea unui text biblic/istoric despre arheologia biblică, în cadrul unui workshop, încheiat cu o fișă de lucru, care va cuprinde principalele definiții ale arheologiei biblice - completarea unei scheme cu ramurile arheologiei biblice, pornind de la izvoarele arheologiei biblice și preocupările specifice, în urma unei conversații de tip brainstorming, intitulată *Trecutul aduc în prezent* - dialogarea pe teme generale despre arheologia biblică, pe baza unor descoperiri arheologice, cu scopul evidențierii importanței acesteia, finalizată cu un afiș fizic/digital
IX. CS.1.2. Identificarea izvoarelor arheologiei biblice și preocupările specifice acesteia
- potrivirea informațiilor despre unele inscripții, manuscrise și monumente istorice sub forma unor fișiere digitale, încheiată cu realizarea unui tabel comparativ - vizionarea unor imagini despre descoperirile arheologice, în cadrul unor activități pe echipe, încheiată cu o fișă de lucru, care va cuprinde clasificarea imaginilor - studierea unui izvor arheologic dintr-o zonă specificată, în cadrul unei activități de proiect, încheiat cu o prezentare digitală
IX. CS.1.3. Explicarea etapelor cercetării arheologice și ale metodelor de datare
- completarea unei schițe de investigație arheologică, care prezintă pașii care trebuie urmați, încheiată cu o reprezentare vizuală - recunoașterea etapelor de datare stratigrafică pe o temă dată, în cadrul unei simulări la clasă, finalizată cu o prezentare digitală - completarea unei schițe cronologice, care prezintă principalele etape ale creației, pe baza textului biblic din Facerea 1-2 și a unei conversații dirijate, încheiată cu o reprezentare vizuală, intitulată „Linia timpului creației” - recunoașterea datării obiectelor, printr-o activitate de grup, în urma studierii arheologiei biblice, finalizată cu o compunere liberă

C.G.2 – Analizarea specificului descoperirilor arheologice în contextul geografic al Țării Sfinte

IX. CS.2.1. **Prezentarea cunoștințelor despre descoperirile arheologice din Egipt, Asiria, Babilonia, Siria și Fenicia**
- prezentarea unor descoperiri arheologice, prin vizionarea unor filme documentare, finalizată cu un afiș fizic - examinarea descoperirilor arheologice din diferite țări, pe baza unor ilustrații cu monumente și inscripții, concretizată printr-un album digital - asocierea informațiilor despre descoperirile care aparțin de arheologia biblică, pe baza unor articole din presa de specialitate, finalizată cu completarea unei fișe de lucru cu asocieri (descoperire–popor)
IX. CS.2.2. Analizarea așezării geografice, a reliefului, climei și florei Țării Sfinte
- analizarea unor hărți despre Țara Sfântă, pornind de la diferite contexte specificate de profesor, pentru a desena elementele geografice specifice acestei zone geografice - aprecierea influenței mediului asupra vieții biblice, pornind de la dezbateri colegiale, pentru obținerea unor concluzii sub forma unor compuneri digitale

- determinarea caracteristicilor zonelor cu importanță biblică, prin analizarea unor texte, cu scopul rezumării acestora sub forma unor proiecte de grup cu titlul *Geografia Țării Sfinte*
IX. CS.2.3. Examinarea principalelor localități și cetăți biblice
- examinarea localităților biblice, pe baza conținuturilor date, concretizată prin realizarea unei hărți interactive - investigarea informațiilor despre Ierusalim sau Ierihon, printr-un studiu aprofundat având la bază trei site-uri diferite, finalizată printr-un referat - prezentarea unor cetăți menționate în Biblie, pe baza textelor scripturistice, a informațiilor arheologice, istorice și geografie, pentru completarea unei fișe ilustrate

C.G.3 – Evaluarea unor modele interpretative despre structurile sociale și culturale ale popoarelor biblice

IX. CS 3.1. Evaluarea modului de organizare socio-culturală a canaaneenilor, filistenilor și israeliților
- sintetizarea informațiilor despre poporul ales, pornind de la modul de organizare socio-culturală, finalizată cu un eseu - argumentarea modului de organizare socială a popoarelor studiate (canaaneeni, filisteni și israeliți), pornind de la informațiile biblice și istorice, finalizate cu o hartă mentală digitală - evaluarea avantajelor și limitelor fiecărei organizări socio-culturale a popoarelor biblice, pornind de la cărțile Vechiului Testament, concretizată printr-o diagramă Venn
IX. CS.3.2. Prezentarea contribuției popoarelor vecine (fenicieni, amoniți, moabiți, edomiți, amaleciți) la dezvoltarea Țării Sfinte
- evaluarea contribuției popoarelor vecine (fenicieni, amoniți, moabiți, edomiți, amaleciți) la dezvoltarea Țării Sfinte, pornind de la datele arheologice, printr-o prezentare PowerPoint - sintetizarea simbolurilor culturale, identificate printr-o dezbatere la clasă, concretizată printr-un poster ilustrat - argumentarea contribuției culturii feniciene asupra lumii antice, pornind de la un text biblic, finalizat printr-un referat vizual
IX. CS.3.3. Evaluarea vieții sociale și culturale ale evreilor (poziția femeii, educația, sclavia, locuințe)
- evaluarea dificultăților cotidiene din viața unui evreu din epoca antică, pornind de la descrieri din articole digitale, finalizată cu o prezentare cu titlul *O zi din viața unui evreu antic* - concluzionarea contribuției legii mozaice la dezvoltarea poporului evreu, pornind de la cartea *Ieșirea*, printr-un eseu structurat - argumentarea importanței religiei asupra aspectelor sociale la evrei, pornind de la un citat biblic, pentru a realiza un colaj tematic

CLASA a IX-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
I. Noțiuni introductive de arheologie biblică	1.1. Definiție, împărțire, importanța studiului arheologiei biblice
II. Repere cronologice	2.1. Izvoare ale arheologiei biblice și preocupări specifice 2.2. Etapele studiului arheologiei biblice 2.3. Datarea obiectelor arheologice
III. Descoperiri arheologice în țări învecinate Palestinei	3.1. Descoperiri arheologice din Egipt 3.2. Descoperiri arheologice din Asiria și Babilonia 3.3. Descoperiri arheologice din Siria și Fenicia
IV. Geografia Țării Sfinte	4.1. Așezare geografică, limite geografice 4.2. Relieful Țării Sfinte 4.3. Clima și hidrografia 4.4. Flora, fauna și solurile
V. Împărțirea administrativ teritorială a Țării Sfinte	5.1. Localități și cetăți
VI. Locuitorii Țării Sfinte	6.1. Canaanenii și filistenii 6.2. Israeliții 6.3. Cele douăsprezece seminții israelite
VII. Popoare vecine	7.1. Fenicienii, amoniții, moabiții, edomiții și amaleciții 7.2. Comunități din Diaspora

Domenii de conținut	Conținuturi
VIII. Familia și instituțiile casnice	8.1. Poziția socială a femeii 8.2. Educația la evrei 8.3. Prevederi morale în legea mozaică 8.4. Sclavii 8.5. Locuințele, vestimentația 8.6. Îndeletniciri și meșteșuguri 8.7. Științe și arte 8.8. Comerțul și sistemul metrologic

CLASA a X-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G.1 – Identificarea fundamentelor și a metodelor de lucru din arheologia biblică

X. CS.1.1. Recunoașterea instituțiilor sociale și importanța lor în organizarea poporului evreu
- listarea instituțiilor sociale, pornind de la documente arheologice specificate, finalizată printr-un tabel - identificarea de exemple de măsurare a timpului la evrei, pornind de la diferite citate din Sfânta Scriptură sau documente istorice, finalizată printr-o schemă digitală - enumerarea principalelor rituri funerare din două documente/cărți biblice, finalizată cu un afiș fizic
X. CS.1.2. Identificarea instituțiilor de stat și a formelor de organizare (teocrația, profetismul)
- identificarea instituțiilor fundamentale ale evreilor, pornind de la două surse digitale sugerate de către profesor, pentru realizarea unui poster - sublinierea aspectele teocratice pornind de la un text biblic dat, printr-un rebus digital - definirea rolului profeților în conducerea de stat, pornind de la cărțile profeților din Vechiul testament, finalizată cu o prezentare orală
X. CS.1.3. Descrierea funcției regalității și a rolului conducătorilor de stat
- descrierea vieții regelui David, pornind de la cărțile istorice biblice, finalizată cu a o prezentare digitală/fizică - identificarea rolului regelui și al profeților, pe baza cărților *Regi*, concretizată cu o schemă mentală - descrierea regalității ca formă de guvernare la evrei, pe baza activității regilor Saul, David și Solomon, concretizată printr-un eseu structurat

C.G.2 – Analizarea specificului descoperirilor arheologice în contextul geografic al Țării Sfinte

X. CS.2.1. Compararea conceptelor despre drepturile sociale fundamentale (dreptul primului născut, moștenire, dreptul matrimonial)
- compararea a două situații despre drepturile sociale fundamentale, pornind de la textele biblice, concretizată cu un tabel comparativ - clasificarea drepturilor și obligațiilor mozaice pornind de la surse istorice date, pentru completarea unui tabel comparativ - deducerea unui arbore genealogic fictiv, pe baza regulilor mozaice, prin realizarea unei scheme cronologice
X. CS.2.2. Analizarea instituțiilor judiciare și a rolului Sinedriului
- compararea modului de organizare a Sinedriului cu instanțele moderne, pornind de la două surse digitale diferite, concretizată printr-o schemă de tip fish-mind - investigarea unui caz juridic biblic, pornind de la sursa biblică și cea juridică contemporană, finalizată printr-o fișă de analiză - examinarea rolului Sinedriului în viața religioasă, printr-o dezbatere pe grupe, finalizată cu o prezentare digitală
X. CS.2.3. Examinarea cultului divin mozaic și a personalului de cult
- clasificarea arhiereilor, leviților și preoților din Vechiul Testament, prin lecturarea cărții *Levitic*, pentru a completa un tabel - rezumarea caracteristicilor veșmintelor sacerdotale pe baza unor imagini, finalizată cu o fișă de lucru - examinarea atribuțiilor sacerdotale pe baza unui text dat, concretizat printr-un eseu

C.G.3 – Evaluarea unor modele interpretative despre structurile sociale și culturale ale popoarelor biblice

X. CS.3.1. Evaluarea importanței instituțiilor juridice pentru viața comunității
- evaluarea importanței instituțiilor juridice pentru comunitatea evreiască biblică, pornind de la cărțile Vechiului Testament, având ca rezultat un eseu critic despre legea mozaică - sintetizarea drepturilor biblice pornind de la drepturile moderne, finalizată cu o fișă de lucru - argumentarea aplicabilității principiilor biblice azi, pe baza unor dezbateri cu invitat, concretizată printr-o fișă de reflecție
X. CS.3.2. Prezentarea vizuală a regalității evreiești
- evaluarea unor portrete de regi biblici, pe baza unor informații digitale specializate, pentru realizarea unui poster - prezentarea rolului regelui în viața poporului ales, pornind de la articole de presă specializate, pentru elaborarea unei prezentări digitale - sintetizarea informațiilor despre David și Solomon, pornind de la textele didactice/poetice scrise de ei, finalizată cu un scenariu educativ despre aceștia
X. CS.3.3. Evaluarea rolului relațiilor israeliților cu alte popoare
- sintetizarea de fragmente biblice referitoare la relațiile israeliților cu alte popoare, pe baza unor filme documentare, finalizată cu o schiță de valori - evaluarea impactului cultural al interacțiunilor poporului israelit cu popoarele vecine, pornind de la studii de specialitate, finalizată cu un eseu - argumentarea influenței contactului poporului evreu cu popoarele vecine, pornind de la un capitol din cărțile biblice istorice, concretizată printr-o dezbatere orală

CLASA a X-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	**Conținuturi**
I. Repere sociale	1.1. Instituții sociale 1.2. Măsurarea timpului 1.3. Moartea și riturile funerare
II. Instituții de drept. Forme de organizare si administrare	2.1. Instituții de drept 2.2. Instituții de stat 2.3. Forme de organizare și administrare: teocrația, profetismul 2.4. Conducerea și administrația de stat la evrei 2.5. Regalitatea la Evrei
III. Drept mozaic	3.1. Noțiuni despre dreptul personal 3.2. Dreptul primului născut 3.3. Dreptul săracilor 3.4. Dreptul matrimonial. Îndatoririle soților. Divorțul 3.5. Dreptul la proprietate. Custodia. 3.6. Dreptul la moștenire 3.7. Căsătoria de levirat
IV. Drept penal	4.1. Noțiuni de drept penal. Jurisprudența iudaică 4.2. Pedepse. Despăgubirea. Instanțe de judecată 4.3. Instituții juridice. Sinedriul. 4.4. Relațiile israeliților cu celelalte popoare
V. Locaşuri şi personalul de cult mozaic	5.1. Cultul divin mozaic. Generalități 5.2. Deosebiri față de cultul divin al altor popoare 5.3. Locaşuri de cult 5.4. Personalul de cult. Veşminte 5.5. Arhiereii, preoții și leviții 5.6. Drepturi și îndatoriri sacerdotale

CLASA a XI-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G.1 – Identificarea fundamentelor și a metodelor de lucru din arheologia biblică

XI. CS.1.1. Recunoașterea principalelor tipuri de jertfe și acte de cult
- recunoașterea tipurilor de jertfe pe baza informațiilor din texte biblice, comentarii și surse arheologice despre cultul mozaic, prin studiu individual sau în perechi și completarea fișei de lucru oferite de profesor, concretizată într-o fișă completă care evidențiază tipul jertfei, scopul ei (mulțumire, ispășire, ardere de tot etc.) și simbolismul asociat - recunoașterea semnificației ritualului circumciziei în cultul mozaic, pe baza informațiilor din arheologia biblică și a imaginilor sau icoanelor relevante, prin colectarea imaginilor și analizarea semnificației simbolice în grup, materializată într-un colaj digital care redă imaginile ritualului și explică simbolismul actului în legătură cu alianța cu Dumnezeu - identificarea caracteristicilor rugăciunii personale și comunitare, pornind de la exemple date, concretizată cu o listă comparativă
XI. CS.1.2. Identificarea simbolismului și a caracterului jertfelor
- identificarea elementelor simbolice și a semnificației teologice ale arderilor de tot, în textele din Levitic 1, Geneza 8, 20–21, 1 Regi 18, 36–39, prin lectura ghidată și lucrul pe grupe, folosind metoda întrebărilor dirijate, concretizată într-un tabel comparativ care evidențiază scopul, modul de aducere și simbolismul jertfei - explicarea simbolismului pâinilor punerii înainte pe baza textelor din Ieșire 25, 30, Levitic 24, 5–9, 1 Regi 21, 1–6, prin documentare biblică și reflecție personală ghidată, materializată într-un eseu de 1–2 pagini privind semnificația prezenței continue a lui Dumnezeu în mijlocul poporului - identificarea rolului și semnificației jertfelor în viața religioasă a poporului ales, pe baza textelor din Levitic, capitolele 4 și 16, Numeri 15, 22–31, prin analiză biblică și discuție dirijată frontală, cu sprijinul profesorului, concretizată într-o hartă vizuală care ilustrează tipurile de jertfe, scopul lor (ispășire, mulțumire, comuniune) și legătura lor cu ideea de împăcare cu Dumnezeu
XI. CS.1.3. Explicarea jertfei de tămâie ca act de comuniune
- explicarea semnificației jertfei de tămâie pe baza textelor din Ieșire 30, 1–10, 34–38, Luca 1, 8–11, prin lucru pe echipe și documentare biblică ghidată, concretizată într-o prezentare orală însoțită de un poster/fișă sintetică despre altarul tămâierii, momentele aducerii tămâiei și simbolismul acesteia - identificarea rolului obiectelor de cult folosite la jertfa de tămâie, pornind de la informații biblice și surse istorico-arheologice despre altarul tămâierii, cădelniță și compoziția tămâiei, prin activitate de documentare și selecție de imagini în echipe, materializată într-o prezentare PowerPoint care ilustrează obiectele, rolul lor liturgic și simbolismul acestora - compararea semnificației tămâiei ca semn al comuniunii cu Dumnezeu pe baza textelor din Psalmul 140, 2, Apocalipsa 5, 8; 8, 3–4 și a informațiilor despre cultul sinagogal și creștin, prin dezbatere dirijată și analiză de texte religioase, concretizată într-o schemă comparativă/hartă conceptuală care evidențiază asemănările și diferențele dintre folosirea tămâiei în iudaism și creștinism

C.G.2 – Analizarea specificului descoperirilor arheologice în contextul geografic al Țării Sfinte

XI. CS.2.1. Compararea cunoștințelor despre sărbătorile sabatice și anuale
- compararea cronologică și simbolică a sărbătorilor sabatice și anuale, pe baza textelor din Levitic 23, Numeri 28–29, Deuteronom 16, prin lucru pe echipe și utilizarea aplicației Canva pentru organizare vizuală concretizată într-un calendar ilustrat care evidențiază succesiunea sărbătorilor, asemănările și deosebirile dintre ele și legătura lor cu ritmurile naturale ale Țării Sfinte - compararea semnificației religioase și sociale a anului sabatic și a anului jubileu, pe baza textelor din Levitic 25, Deuteronom 15, 1–11, prin documentare individuală și prezentare orală argumentată, materializată într-un referat care evidențiază asemănările și diferențele dintre cele două instituții sacre privind odihna pământului, eliberarea datoriilor și restaurarea echilibrului social - compararea sărbătorilor sabatice și anuale din perspectiva semnificației istorice, agricole și spirituale, pe baza informațiilor biblice și istorico-geografice despre calendarul religios iudaic, prin activitate individuală pe fișă de

lucru, urmată de discuție frontală, concretizată într-un tabel comparativ care evidențiază tipul sărbătorii, timpul celebrării, semnificația și legătura cu viața din Țara Sfântă
XI. CS.2.2. Analizarea valorii moral-religioase a sărbătorilor
- analizarea rolului sărbătorilor în formarea și exprimarea identității religioase, pornind de la exemple biblice privind Paștele, Sărbătoarea Corturilor și Ziua Ispășirii, prin reflecție personală și valorificarea informațiilor dobândite la clasă, concretizată într-un eseu argumentativ în care elevii evidențiază modul în care sărbătorile păstrează memoria credinței și apartenența la comunitate - explicarea funcției educative a sărbătorilor religioase, având ca repere conținutul teologic și moral al principalelor sărbători iudaice, prin conversație euristică și analiză de situații concrete de viață, concretizată într-o listă de valori morale și spirituale cultivate prin sărbători (recunoștință, pocăință, solidaritate, bucurie, speranță) - analizarea rolului comunitar al sărbătorilor religioase, prin raportare la practicile de pelerinaj, adunare și celebrare comună în tradiția iudaică, prin dezbatere organizată pe grupe (pro/argumentare/contraargumentare), concretizată într-o schemă sintetică ce evidențiază modul în care sărbătorile consolidează unitatea, solidaritatea și identitatea comunității
XI. CS.2.3. Examinarea sărbătorilor minore (Hanuka, Purim, lunile noi)
- identificarea originii istorice și a semnificației religioase a sărbătorilor Hanuka și Purim, pe baza informațiilor din 1 Macabei 4, 36–59, Estera 9, 20–32 și a surselor istorice despre tradițiile iudaice, prin documentare individuală și organizarea informației pe schemă, concretizată într-o fișă tematică ce cuprinde: contextul istoric, evenimentul comemorat, practicile specifice și mesajul spiritual al fiecărei sărbători - explicarea contextului istoric și religios al apariției sărbătorilor Hanuka, Purim și celebrării lunilor noi, pornind de la evenimentele istorice ale perioadei persane și elenistice și de la tradițiile calendaristice iudaice, prin lucru pe grupe și integrarea informațiilor istorice, biblice și culturale, materializat într-un proiect (poster, prezentare digitală sau colaj informativ) care ilustrează legătura dintre evenimentele istorice și instituirea sărbătorilor - analizarea valorii educative și morale a sărbătorilor Hanuka, Purim și a celebrării lunilor noi, prin raportare la mesajele de credință, curaj, fidelitate și speranță transmise prin aceste evenimente, prin discuție dirijată și reflecție asupra modului în care sărbătorile formează identitatea religioasă, concretizată într-o listă argumentată de valori și atitudini cultivate prin aceste sărbători

C.G.3 – Evaluarea unor modele interpretative despre structurile sociale și culturale ale popoarelor biblice

XI. CS.3.1. Evaluarea grupurilor religioase evreiești (farisei, saduchei, esenieni, samariteni)
- evaluarea caracteristicilor doctrinare și sociale ale principalelor grupuri religioase evreiești, pe baza informațiilor din Noul Testament, din scrierile lui Iosif Flaviu și din date istorice despre iudaismul secolului I, prin lucru individual și discuție de clarificare frontală, concretizată într-un tabel comparativ care evidențiază credințele, practicile religioase, rolul social și raportarea la Lege și la Templu - evaluarea influenței religioase și culturale a comunității eseniene în iudaismul perioadei intertestamentare, pe baza informațiilor despre comunitatea de la Qumran și manuscrisele de la Marea Moartă, prin documentare ghidată și reflecție personală argumentată, materializată într-un eseu în care elevii analizează stilul de viață ascetic, așteptările mesianice și contribuția esenienilor la diversitatea religioasă a epocii - analizarea și evaluarea diferențelor doctrinare dintre farisei, saduchei, esenieni și samariteni, prin raportare la concepțiile despre Lege, înviere, cult și autoritate religioasă, prin dezbatere organizată pe grupe, cu argumentare bazată pe surse istorice și biblice, concretizată într-o schemă sinteză a pozițiilor doctrinare și a impactului acestora asupra vieții religioase a iudaismului antic
XI. CS.3.2. Prezentarea comunității de la Qumran și manuscrisele de la Marea Moartă
- prezentarea organizată a informațiilor despre comunitatea de la Qumran, pe baza datelor istorice, geografice și religioase privind așezarea de la Marea Moartă, prin lucru pe echipe și utilizarea unor instrumente digitale (PowerPoint/Canva/Google Slides), concretizată într-o prezentare multimedia care evidențiază mediul geografic, modul de viață, organizarea comunității și preocupările spirituale ale membrilor - prezentarea vizuală a informațiilor despre manuscrisele de la Marea Moartă, pornind de la imagini și descrieri ale textelor biblice și comunitare descoperite în peșterile de la Qumran, prin selecție de imagini și texte explicative realizată în echipă, materializată într-un poster informativ care ilustrează vechimea manuscriselor, tipurile de texte și importanța lor pentru cunoașterea Bibliei și a iudaismului antic - sintetizarea informațiilor esențiale despre Qumran și manuscrisele de la Marea Moartă, pe baza cunoștințelor dobândite în activitățile anterioare, prin redactare individuală cu scop informativ, concretizată într-un rezumat

educativ clar și accesibil, destinat colegilor, care explică cine erau membrii comunității, ce tipuri de texte au fost descoperite și de ce sunt importante aceste descoperiri
XI. CS.3.3. Evaluarea organizării militare a israeliților
- analizarea și evaluarea contextului geografic al principalelor campanii militare ale israeliților, pe baza relatărilor din Cartea lui Iosua, Judecători și 1 Regi și II Regi, prin lucru pe echipe și utilizarea unei hărți istorice a Țării Sfinte, concretizată într-o hartă tematică pe care sunt marcate principalele confruntări, rutele de deplasare și cetățile implicate - identificarea și evaluarea tipurilor de arme și echipamente militare menționate în textele biblice, pornind de la relatări istorice și reprezentări arheologice ale armamentului antic, prin documentare și selecție de imagini realizată în echipă, materializată într-un colaj ilustrativ care prezintă armele folosite (sabie, suliță, arc, scut) și rolul lor în organizarea militară - evaluarea modului de organizare și a rolului armatei în viața politică și religioasă a israeliților, pe baza informațiilor din cărțile istorice ale Vechiului Testament și a datelor despre structurile tribale și monarhice, prin reflecție individuală și argumentare scrisă, concretizată într-un eseu care evidențiază organizarea militară, rolul conducătorilor (judecători, regi) și relația dintre credință și război în mentalitatea biblică

CLASA a XI-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
I. Cultul, rugăciunea și jertfele	1.1. Jertfele 1.2. Rugăciunea 1.3. Acte de cult cu caracter extraordinar. Circumcizia
II. Tipuri de jertfe și simbolismul lor	2.1. Arderile de tot 2.2. Materia sacrificiilor 2.3. Jertfele pentru păcat și culpă 2.4. Sacrificiile pentru pace. Pâinile punerii înainte 2.5. Jertfa de tămâie 2.6. Simbolismul și caracterul tipic al jertfelor
III. Alte acțiuni sfinte	3.1. Primițiile și ungerea sfântă 3.2. Făgăduințele 3.3. Binecuvântarea și jurământul 3.4. Purificațiunile levitice
IV. Sărbători iudaice	4.1. Sărbătorile sabatice. Anul sabatic, anul jubileu 4.2. Valoarea moral-religioasă a celebrărilor sabatice 4.3. Sărbătorile anuale 4.4. Paștile. Cincizecimea și Sărbătoarea Corturilor 4.5. Alte sărbători. Lunile noi, Anul nou 4.6. Ziua împăcării. Hanuka. Purim 4.7. Importanța sărbătorilor pentru legea ceremonială a poporului ales
V. Grupuri și partide religioase	5.1. Fariseii. Saducheii 5.2. Esenienii. Samarinenii. Irodienii 5.3. Terapeuții. Elenștii 5.4. Qumran și Mareotis
VI. Armata în Israel	6.1. Organizarea militară și arme specifice

SUGESTII METODOLOGICE

Sugestiile metodologice oferă repere esențiale pentru proiectarea, organizarea și desfășurarea eficientă a activităților de predare–învățare–evaluare la disciplina *Arheologie biblică* în liceu. Acestea au rolul de a sprijini cadrul didactic în personalizarea demersului educațional, prin integrarea unor metode moderne, interactive și adaptate profilului generației actuale de elevi. Programa școlară actuală pentru *Arheologie biblică* promovează un model educațional centrat pe elev, care încurajează participarea activă și responsabilă a acestuia în procesul de învățare.

A. Strategii didactice – actualizarea metodelor tradiționale și integrarea unor abordări moderne

Pentru atingerea finalităților educaționale specifice liceului și formarea unor competențe relevante, se impune utilizarea unui ansamblu diversificat de metode, care să stimuleze gândirea critică, creativitatea, reflecția și utilizarea tehnologiei. În continuare este prezentată, într-o formă sintetică, o selecție de metode tradiționale și moderne, precum și de metode care dezvoltă competențe digitale, aplicabile în cadrul orelor de *Arheologie biblică*.

1. Metode tradiționale și moderne(de predare –învățare-evaluare)

• descoperire ghidată, alternarea lecțiilor teoretice cu ateliere aplicative (analiza artefactelor, imagini, documente, redactarea unui arbore genealogic conform normelor biblice;)

• explicația

• integrarea vizitelor de studiu (muzee, mănăstiri, expoziții de arheologie)

• conversația euristică

• corelarea conținuturilor cu alte discipline: *Istorie*, *Religie*, *Geografie*, *Arte*, *TIC*

• fișe de lucru vizuale - completarea unei fișe comparative între inscripții, manuscrise și monumente

• învățare prin proiect, - mini-proiect de grup: *Viața cotidiană în Israelul antic*, cu colaje, machete sau prezentări PowerPoint

• joc de rol („micul arheolog”) - simularea unei săpături arheologice în clasă, folosind cutii stratificate și obiecte simbolice

• dezbatere: *Este teocrația o formă justă de guvernare?;*

• Încurajarea scrisului reflexiv și a exprimării personale – jurnale de descoperire, eseuri scurte, micro-proiecte.

• hărți interactive - desenarea unei hărți fizico-geografice a Țării Sfinte, marcând relieful și principalele cetăți

• Portofoliu tematic - realizarea unui portofoliu vizual cu descoperiri din Egipt, Asiria sau Fenicia. Arta sacră în tradiția iudaică și mozaicul contemporan.

• Crearea de contexte de învățare autentică, în care elevul „devine cercetător” – planifică, colectează date, compară, formulează concluzii

• Evaluare: fișe de autoevaluare, portofolii ilustrate, rubrici pentru proiecte, quiz-uri digitale, scurte reflecții scrise (*Ce am descoperit despre lumea Bibliei?*).

2. Metode care sprijină dezvoltarea de competențe digitale

• WebQuest religios- Elevii investighează teme(ex. *Viața cotidiană în Israelul antic*) folosind surse online credibile

• Crearea de conținut digital – Elevii realizează videoclipuri scurte, prezentări, sau materiale vizuale

• quiz-uri interactive wordwall, kahoot, etc. Pot fi utilizate pentru recapitulare sau evaluare

• Tururi virtuale Utilizarea resurselor digitale (hărți interactive, muzeele virtuale din Ierusalim, aplicații 3D).

• Proiecte colaborative online – prezentari colaborative Presentation (Google clasroom), e-book-uri, etc.

3. Metode pentru dezvoltarea competențelor verzi

• Învățarea prin proiecte

Elevii pot realiza, în echipă, proiecte multimedia interdisciplinare(prezentare, afiș, mini-documentar sau site) cu teme: Viața cotidiană în Israelul antic, Dreptul primului născut, Manuscrisele de la Qumran – între mit și realitate etc.

B. Abordarea conținuturilor

Abordarea conținuturilor presupune o atitudine flexibilă a profesorului, accentuându-se:

• Valorificarea experiențelor de viață a elevilor

• Accentuarea caracterului aplicativ a conținuturilor

• Abordarea diferențiată a conținuturilor învățării

• Realizarea de conexiuni între *Arheologia biblică* și alte discipline de studiu - comparație între Sinedriu și instanțele de judecată moderne (activitate interdisciplinară cu educație civică sau istorie);

Conținuturile propuse nu reprezintă teme de lecții, ci unități tematice. Numărul de conținuturi (19 teme) de pe parcursul unui an școlar permite:

• abordarea unor conținuturi pe parcursul mai multor ore, în funcție de complexitatea acestora, de nivelul clasei de elevi

• abordarea unor teme sau aspecte suplimentare cu rol de adaptare la specificul clasei

Ordinea abordării conținuturilor poate fi adaptată de profesor în funcție de logica internă a domeniului, de specificul comunității și de particularitățile elevilor.

În abordarea conținuturilor se pot utiliza elemente de tip predominant confesional (texte biblice), recomandate a fi pe parcursul fiecărei clase. Acestea nu vor fi analizate ca unități de conținut de sine stătătoare, ci vor constitui modalități de exemplificare a temelor anterior menționate.

Clasa a IX-a

Repere biblice: Ieșirea 1-15 (descoperiri arheologice din Egipt), Judecători 4, 12-16 (geografia Țării Sfinte), Neemia 9, 8 (locuitorii Țării Sfinte), Facerea 3, 21(vestimentația la evrei)

Clasa a X-a

Repere biblice: Amos 3, 15 (calendarul iudaic), I și II Samuel (conducerea și administrația de stat la evrei), Numerii 36, 1-9 (moștenirea la evrei), Ieșirea 20, 4 (cultul divin mozaic)

Clasa a XI-a

Repere biblice: Facerea 22 (jertfele la evrei), Ieșirea 3, 7 (rugăciunea la evrei), Levitic 22, 19-23 (materialul sacrificiilor la evrei), II Samuel 3, 35(jurământul)

C. Contexte și medii de învățare.

Ora de *Arheologie biblică*, în învățământul liceal, trebuie să fie orientată spre dezvoltarea integrală a elevului, în raport cu interesele acestuia. În acest sens, este necesară folosirea unor contexte și medii de învățare variate, care să susțină învățarea activă și colaborativă, formarea competențelor, echilibru emoțional și spiritual al elevilor, legătura cu comunitatea și viața reală.

1. Spații educaționale

- Săli cu aranjamente flexibile- mobilier școlar ușor de reconfigurat pentru lucru individual și în perechi
- Centrul de documentare și informare a liceului (CDI), bibliotecă
- Ateliere de creație religioasă

2. Învățare combinată(fizică și digitală)

- Învățare mixtă – combinarea lecțiilor desfășurate în clasă cu activități online(elevii urmăresc materialele audio-video ce vor fi suport pentru următoarele reflecții sau dezbateri)
- Învățarea în secvențe de format scurt prin utilizare de materiale digitale interactive pentru a incita discuții sau pentru a oferi elevilor informații ușor de reținut.(biblioteca Livresq)

3. Învățare prin utilizarea realității virtuale

- Vizite virtuale – folosirea tehnologiei pentru vizitarea unor situri arheologice fără a ieși din clasă
- Simulări și reconstituiri, folosind mozaweb pentru a înțelege viața și contextul evenimentelor trecute.

4. Învățarea personalizată și adaptată

- Trasee personalizate de învățare în funcție de nevoile, nivelul și interesele copiilor.
- Accesibilitate pentru toți elevii prin folosirea diverselor forme de exprimare(scris, vorbit, desenat, audio, video) astfel încât fiecare elev să poată exprima idei într-un mod autentic și accesibil.

5. Învățarea prin colaborare

- Proiecte în echipă ale elevilor.

6. Inteligența artificială

- Disciplina oferă oportunități excelente pentru utilizarea conținutului digital: hărți interactive, vizualizări 3D ale siturilor, enciclopedii virtuale, aplicații biblice și IA educațională (pentru generarea de idei, planuri de cercetare, cronologii sau explicații vizuale).
- Elevii trebuie însă să fie ghidați să verifice sursele, să menționeze contribuțiile IA și să înțeleagă rolul acesteia ca instrument, nu ca autor.

Prin valorificarea acestor contexte și medii de învățare, elevul este plasat în centrul procesului de învățare, ca participant activ, nu doar receptor de informații, se formează nu doar competențe cognitive, ci și dimensiunea emoțională și spirituală a elevului.

D. Aspecte privind evaluarea

1. Relația organică predare-învățare-evaluare

În cadrul orei de *Arheologie biblică*, evaluarea este strâns legată atât de învățare, cât și de predare și nu trebuie privită ca o activitate separată, ci ca un proces continuu, care oferă feedback valoros pentru elev dar și pentru profesor.

Această relație implică:

- adaptarea strategiilor de predare în funcție de nevoile identificate ca urmare a evaluărilor inițiale, de parcurs și finale;
- orientarea învățării către formarea de competențe reale, nu doar către acumularea de cunoștințe;
- motivarea elevului prin recunoașterea progresului său și prin valorizarea reflecției personale;

Evaluarea contribuie astfel la formarea și dezvoltarea competențelor specifice disciplinei *Arheologie biblică*, la îmbunătățirea continuă a predării și a învățării, prin adaptarea conținuturilor și metodelor la nivelul real al clasei, prin sprijinirea elevului în procesul de autocunoaștere și asumare a valorilor creștine.

2. Evaluarea ca mijloc de motivație și reglare

La liceu, evaluarea va accentua trei funcții esențiale: funcția formativă (care ajută elevul să se autocunoască, să își conștientizeze/gestioneze progresele), funcția de auto-reglare (care facilitează profesorului să își ajusteze oportun strategiile didactice) și funcția motivațională (care îl vizează pe elev în perspectiva continuării, întăririi, perfectării învățării).

Evaluarea oferă profesorului feedback cu privire la eficiența metodelor folosite, la înțelegerea conceptelor și valorilor de către elevi, la necesitatea de adaptare sau reluare a unor conținuturi, respectiv la progresul fiecărui elev.

Din perspectiva elevului, aflat în etapa consolidării identității și a asumării valorilor personale, evaluarea trebuie să valorizeze progresul personal al acestuia, să încurajeze implicarea lui activă și autentică, să pună accent pe responsabilitate și autocunoaștere, respectiv să susțină decizia informată privind continuarea studiilor sau alegerea unei direcții vocaționale.

3. Metodologia evaluării

a) Evaluare tradițională (sumativă și formativă) prin:

- teste scrise (cu itemi obiectivi, semiobiectivi și subiectivi);
- evaluări orale și scrise structurate (răspunsuri argumentate, eseuri);
- verificarea învățării prin întrebări și activități de consolidare la finalul unităților de învățare.

b) Metode moderne/ alternative de evaluare

- portofoliul personal - colectare de reflecții, eseuri, fișe de activitate, proiecte și produse creative realizate în timp;
- proiectul tematic - individual sau în grup, cu teme relevante din programa de *Arheologie biblică*, ce implică documentare, aplicare practică și prezentare argumentată;
- autoevaluarea ghidată - prin fișe sau jurnale de reflecție, elevii sunt invitați să evalueze ce au înțeles, cum s-au raportat emoțional și ce valori au interiorizat;
- observarea sistematică - a participării, a implicării în discuții și dezbateri, a comportamentului și atitudinilor exprimate în contexte de învățare;
- evaluarea produselor de învățare - afișe, prezentări, creații artistice sau digitale;
- evaluare colegială și autoevaluare
- studii de caz - permit evaluarea capacității elevului de a analiza critic, de a formula judecăți și de a aplica valorile creștine în situații reale;
- activități practice - implicarea elevilor în acțiuni de cercetare, analiză comparată, care pot fi ulterior evaluate prin jurnal de reflecție, discuții sau portofoliu.

c) Metode care valorifică competențele digitale și interdisciplinare

- proiecte realizate cu ajutorul tehnologiei: prezentări, materiale video;
- portofolii digitale: organizarea materialelor pe platforme educaționale (ex. Google Classroom, etc.).

4. Valorificarea progresului individual

În centrul evaluării se află progresul fiecărui elev, nu comparația dintre ei. Se urmărește evoluția individuală pe plan cognitiv, afectiv și spiritual, modul în care elevii își dezvoltă capacitatea de a reflecta și de a lua decizii, precum și măsura în care valorile creștine devin parte integrantă a identității lor personale. Evaluarea la disciplina Arheologie biblică în liceu trebuie să reprezinte un demers de autocunoaștere, reflecție și implicare personală, punând accent pe abilitățile de interpretare și realizare de conexiuni, nu doar pe acumularea de informații.

E. Adaptarea procesului de predare-învățare-evaluare la specificul diferitelor grupuri de elevi

În cadrul orelor de Arheologie biblică, este important ca strategiile didactice, conținuturile și modalitățile de evaluare să fie adaptate pentru a răspunde diversității elevilor, în special celor cu cerințe educaționale speciale (CES) și/sau dizabilități. Acest proces presupune folosirea unor metode de învățare active, centrate pe elev, care să stimuleze implicarea, empatia și reflecția personală, precum și personalizarea sarcinilor în funcție de ritmul și stilul de învățare al fiecăruia. Materialele didactice pot fi ajustate vizual, auditiv sau tactil, în funcție de particularitățile elevilor, iar evaluarea trebuie să fie continuă și formativă, oferind feedback constructiv și susținând progresul individual. Totodată, colaborarea cu profesorul de sprijin, consilierul școlar și familia reprezintă un aspect esențial pentru integrarea eficientă a elevilor cu CES, contribuind la crearea unui climat incluziv și la valorificarea potențialului fiecărui copil.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Grad didactic/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
Amărinii Ionuț Alexandru	Preot, Profesor doctor	Liceul Teologic *Episcop Melchisedec,* Roman, Județul Neamț
Oltianu Petronela	Profesor	Liceul Teologic Ortodox *Cuvioasa Parascheva*, com. Agapia, județul Neamț

RESPONSABILI/CONSULTANȚI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Zăbavă Mihaela	Consilier	Centrul Naţional pentru Curriculum şi Evaluare	Responsabil CNCE
Pîslaru Cătălin	Inspector general	Ministerul Educaţiei şi Cercetării	Responsabil MEC
Asofiei Maria Monica	Profesor	Liceul Teologic Ortodox *Cuvioasa Parascheva*, com. Agapia, județul Neamț	Coordonator

RESPONSABILI/COORDONATORII/COLABORATORI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Beldiman Nicuşor	Preot, Profesor universitar doctor, Consilier Patriarhal	Administrația Patriarhală, Facultatea de Teologie Ortodoxă *Justinian Patriarhul* – București, Universitatea din București	Coordonator - Patriarhia Română
Andrei Constantin	Preot, Inspector patriarhal	Administrația Patriarhală	Responsabil - Patriarhia Română
Cucoș Constantin	Profesor universitar doctor emerit	Universitatea *Alexandru Ioan Cuza*, Iași	Consultant științific
Argatu Adriana Nicoleta	Profesor	Colegiul Național Militar *Alexandru Ioan Cuza*, Constanța	Consultant științific

Anexa nr. 65

Programa școlară pentru disciplina

Contabilitate
Cultul Ortodox

Clasele a XI-a – a XII-a
Curriculum de specialitate
Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea Ghid turism religios

Învățământ liceal

- 2026 -

Anexa nr. 65
Programa școlară pentru disciplina *Contabilitate, Cultul Ortodox,*
clasele a XI-a și a XII-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea Ghid turism religios*

NOTĂ DE PREZENTARE

Prezenta programă școlară completează curriculumul pentru disciplina *Contabilitate*, cultul ortodox, cu aplicare pentru clasele din învățământul liceal, filiera vocațională, forma cu frecvență zi, specializarea Ghid turism religios, începând cu anul școlar 2026-2027. Pentru această categorie de clase, conform planurilor-cadru pentru învățământul liceal, forma cu frecvență zi, aprobate ca anexe la OMEC nr. 4.350/2025, anexele nr. 24, 25 și 26, studiul disciplinei are următoarea alocare orară săptămânală, defalcată pe curriculum de specialitate (CS):

An de studiu	Clasa a IX-a	Clasa a X-a	Clasa a XI-a	Clasa a XII-a
Tip segment curricular	CS	CS	CS	CS
Nr. săptămânal de ore	-	-	1	1

Programa școlară se elaborează în concordanță cu:

- *Legea învățământului preuniversitar* nr. 198/2023;
- *Recomandările Consiliului Uniunii Europene* (2018) privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții;
- *Repere pentru proiectarea, actualizarea și evaluarea Curriculumului național. Cadrul de referință al Curriculumului național*, aprobat prin OME nr. 3.239/2021;
- *Profilul de formare al absolventului*, aprobat prin OME nr. 6.731/2023.

Aceste documente stabilesc cadrul de dezvoltare a competențelor-cheie și al profilului de formare al absolventului de liceu, competențe la a căror formare contribuie și disciplina *Contabilitate*. Programa este elaborată potrivit modelului de proiectare curriculară, centrat pe competențe. Construcția programei este realizată astfel încât să contribuie la dezvoltarea profilului de formare al elevului din ciclul liceal, care descrie așteptările exprimate față de elev la sfârșitul învățământului liceal, prin raportare la cerințele exprimate în *Legea învățământului preuniversitar* nr. 198/2023, precum și prin raportare la caracteristicile de dezvoltare ale elevilor.

Prin studierea *Contabilității*, absolventul de liceu își dezvoltă utilizarea corectă a limbajului economic, corelarea cunoştinţelor economice cu cele dobândite la alte discipline de învăţământ, transpunerea valorilor şi a cunoştinţelor economice în structura propriilor atitudini şi comportamente.

Elemente de noutate pe care le aduce programa:

- formarea de competențe transversale (educația pentru cetățenie democratică, educația pentru viață, dezvoltare personală);
- actualizarea conținuturilor (corelarea competențelor și a temelor economice cu provocările lumii contemporane: digitalizare, ecologie, drepturile omului, migrație, multiculturalitate, inteligența artificială);
- recomandarea unor strategii/metode de predare-învățare-evaluare noi, validate de teoria pedagogică și practica educațională;
- sugerarea unor activități de învățare deschise și corelate cu situații concrete ale mediului educațional.

Structura programei școlare de *Contabilitate* include, pe lângă nota de prezentare, următoarele elemente:

- competențe generale;
- competențe specifice și exemple de activități de învățare;
- conținuturi;
- sugestii metodologice.

Competenţele generale se referă la aplicarea tehnicilor şi procedurilor de înregistrare operativă şi contabilă din patrimoniul întreprinderii şi instituţiei publice, evaluarea performanţei întreprinderii şi instituţiei publice pe baza informaţiilor contabile, utilizarea elementelor planului de conturi, elaborarea documentelor de sinteză şi interpretarea datelor furnizate de acestea, identificarea şi evaluarea surselor de finanţare ale întreprinderii şi instituţiei publice, utilizarea informaţiilor contabile şi financiare pentru luarea deciziilor în cadrul întreprinderii şi instituţiei publice.

Competenţele specifice se referă la identificarea tipurilor de întreprinderi ca unităţi de organizare a contabilităţii, definirea şi identificarea obiectului contabilităţii, organizarea datelor din evidenţa primară, identificarea şi descrierea elementelor patrimoniale. Gruparea acestora în structuri de activ şi de pasiv, evaluarea elementelor patrimoniale, prezentarea structurii bilanţului, echilibrului bilanţier, tipurilor de modificări bilanţiere, definirea şi stabilirea elementelor contului, prezentarea regulilor de funcţionare a conturilor, identificarea asemănărilor şi deosebirilor între

bilanţ şi cont, utilizarea planului de conturi, stabilirea corespondenţei conturilor pe baza analizei contabile, înregistrarea operaţiilor economico-financiare utilizând analiza contabilă.

Activitățile de învățare constituie contexte în care competențele specifice sunt dezvoltate, exersate și consolidate. Ele au rol orientativ pentru profesori, oferindu-le libertatea de a folosi exemplele propuse de programa școlară, de a le completa sau de a le înlocui, astfel încât să adapteze procesul didactic la realitățile concrete ale clasei. În acest mod, crearea parcursurilor de învățare individualizate și personalizate nu mai rămâne un simplu ideal, ci devine realizabilă prin metode și modalități concrete de aplicare.

Conținuturile învățării sunt organizate pe domenii și reprezintă achiziții de bază prin care se urmărește formarea competentelor elevilor. La nivelul fiecărei clase, programa prezintă o ofertă curriculară care include aspecte de învățătură creștină, dialogul interreligios și intercultural, formarea morală aplicată și implicarea responsabilă în viața comunitară.

Sugestiile metodologice oferă exemple de strategii didactice, repere pentru planificarea demersului didactic şi elemente pentru evaluarea continuă. Acestea includ recomandări privind desfășurarea efectivă a procesului de predare-învățare-evaluare centrat pe formarea competențelor, exemple de strategii didactice care sprijină realizarea competențelor specifice, precum și propuneri de abordare interdisciplinară și integrată. În plus, acestea cuprind repere pentru evaluarea învățării, raportată la competențele urmărite, putând fi utilizate diverse forme, metode și instrumente de evaluare.

Procesele de evaluare se vor centra pe demonstrarea şi performarea competenţelor dobândite în contexte diverse. Din punctul de vedere al evaluării, pot fi stabilite niveluri de atingere a competenţei, cu criterii de performanţă specifice.

Curriculum-ul este astfel conceput încât să permită profesorilor libertatea de a alege ordinea şi modul de organizare a activităţii, de învăţare în raport cu experienţa, tactul pedagogic şi mijloacele de învăţământ de care dispun. Alegerea tehnicilor de instruire revine profesorului, care are sarcina de a individualiza şi de a adapta procesul didactic la particularităţile elevilor.

Proiectarea are în vedere suplețea și adaptabilitatea: distribuția anuală a conținuturilor pornește de la alocarea de 1 oră/săptămână pe durata anului școlar, cu rezervarea unui timp substanțial pentru consolidare, remediere, recapitulări și aplicații (prin segmentul la dispoziția profesorului). Conținuturile au fost calibrate ținând cont de cele 36 de săptămâni de studiu, dintre care 2 săptămâni sunt destinate programelor naționale „Școala altfel” și „Săptămâna verde”, iar aproximativ 25% din timp (cca. 8 ore) rămâne la dispoziția profesorului.

Finalitatea învăţării acestei discipline este aceea de a permite elevilor orientarea în domeniile de pregătire profesional-tehnologică oferite de curriculum-ul şcolar şi de a-i iniţia în ramurile de cunoaştere socio-economică.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

C.G.1	**Recunoașterea elementelor fundamentale ale contabilității și ale patrimoniului**
C.G.2	**Aplicarea metodelor și procedeelor de evaluare și calculație în contabilitate**
C.G.3	**Crearea de soluții contabile prin interpretarea datelor patrimoniale și economice**

CLASA a XI-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G.1 - Recunoașterea elementelor fundamentale ale contabilității și ale patrimoniului

XI. CS.1.1. Recunoașterea noțiunii de întreprindere și rolul acesteia în contabilitate
- identificarea tipurilor de întreprinderi și a rolului acestora în contabilitate, în cadrul unei activități de analiză pe exemple din mediul economic, finalizată cu realizarea unei scheme sintetice - distingerea funcțiilor întreprinderii în contabilitate, în cadrul unei activități de lucru pe fișe de documentare, finalizată cu completarea unei fișe structurate - evidențierea particularităților contabile ale diferitelor întreprinderi, în cadrul unei discuții ghidate pe studii de caz, finalizată cu formularea unor exemple relevante
XI. CS.1.2. Identificarea structurilor patrimoniale și ecuațiile asociate patrimoniului
- identificarea structurilor patrimoniale de activ și pasiv, în cadrul unei activități de analiză a unor situații contabile simple, concretizată în completarea unui tabel sintetic - recunoașterea elementelor componente ale ecuației generale a patrimoniului, în cadrul rezolvării unor exerciții aplicative, materializată prin notarea corectă a relațiilor patrimoniale - distingerea situației nete a patrimoniului, în cadrul analizei unui exemplu dat, urmată de prezentarea orală a rezultatului obținut
XI. CS.1.3. Explicarea rezultatului și a modificării elementelor patrimoniale
- explicarea rezultatului intermediar și final al unei activități economice, în cadrul rezolvării unui exercițiu practic pe date contabile simple, concretizată în prezentarea etapelor de calcul - descrierea modificărilor elementelor patrimoniale, în cadrul unei simulări de operații economico-financiare, materializată prin completarea unei fișe de analiză - clarificarea modului de formare a rezultatului patrimonial, pe baza analizei unui exemplu dat, urmată de realizarea unei scheme a etapelor de calcul

C.G.2 - Aplicarea metodelor și procedeelor de evaluare și calculație în contabilitate

XI. CS.2.1. Aplicarea principiilor și formelor de evaluare în contabilitate
- aplicarea formelor de evaluare patrimonială (la intrare, la ieșire, la inventariere), în cadrul unei activități pe situații contabile date, concretizată în elaborarea unui tabel comparativ - utilizarea metodelor de evaluare la intrare (cost de achiziție, cost de producție), în cadrul rezolvării unor exerciții de calcul pe date concrete, materializată prin prezentarea rezultatelor calculate - calcularea valorii elementelor patrimoniale prin metode de evaluare la ieșire (CMP, FIFO, LIFO), în cadrul unor exerciții practice pe studii de caz, urmată de înregistrarea corectă a calculelor efectuate
XI. CS.2.2. Utilizarea calculelor economice în contabilitate
- utilizarea calculelor economice pentru determinarea costurilor, prețurilor și tarifelor, în cadrul rezolvării unor aplicații pe date furnizate, concretizată în prezentarea rezultatelor de calcul - calcularea costurilor și tarifelor prin metode specifice de calculație, în cadrul unei activități pe exemple concrete, materializată prin redactarea unor concluzii scrise - aplicarea metodelor de calculație pentru interpretarea datelor economice, în cadrul unei activități de sinteză pe studii de caz, urmată de elaborarea unui tabel al avantajelor și limitelor
XI. CS.2.3. Analizarea rezultatelor obținute prin aplicarea metodelor de calculație
- analizarea impactului metodelor de calculație asupra prețului final, în cadrul interpretării unor date economice furnizate, concretizată în formularea unor concluzii scrise

- compararea rezultatelor privind calculul prețurilor și tarifelor, în cadrul rezolvării unui studiu de caz pe date concrete, materializată prin evidențierea diferențelor de calcul - interpretarea rezultatelor obținute prin metode de calculație diferite, în cadrul unei activități de analiză pe exemple date, urmată de susținerea orală a concluziilor

C.G.3 - Crearea de soluții contabile prin interpretarea datelor patrimoniale și economice

XI. CS.3.1. Argumentarea modului de interpretare a rezultatelor patrimoniale
- argumentarea modului de interpretare a unui bilanț simplificat, în cadrul unei activități de analiză pe informaţii patrimoniale date, concretizată în redactarea unei justificări scrise - justificarea interpretării situației nete a patrimoniului, în cadrul analizei unui caz practic, materializată prin formularea unor concluzii motivate - susținerea interpretării modificărilor elementelor patrimoniale, în cadrul examinării unor situații contabile concrete, urmată de elaborarea unor concluzii justificative în scris
XI. CS.3.2. Elaborarea rapoartelor contabile simple pe baza datelor obținute
- elaborarea unui raport contabil privind structurile patrimoniale de activ şi pasiv, în cadrul analizei unor date contabile furnizate, concretizată în redactarea unui raport structurat - redactarea unei comparații între două situații patrimoniale, în cadrul unei activități pe date contabile date, materializată prin realizarea unui tabel comparativ - proiectarea unei sinteze a rezultatelor patrimoniale, în cadrul prelucrării unor date economice stabilite, urmată de susținerea unei prezentări digitale
XI. CS.3.3. Propunerea soluțiilor contabile inovative pentru optimizarea calculelor economice
- propunerea unui model propriu de calculație a costurilor, în cadrul analizei unui caz practic cu date economice stabilite, concretizată în prezentarea unui model de calcul justificat - formularea unor soluții de simplificare a evaluării la inventariere, în cadrul examinării procedurilor contabile uzuale, materializată prin redactarea unei liste de recomandări argumentate - proiectarea unui plan de îmbunătățire a procesului contabil, în cadrul unei activități de lucru în echipă pe studii de caz, urmată de susținerea unui plan structurat de optimizare

CLASA a XI-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
I.Obiectul şi metoda contabilităţii	1.1. Întreprinderea – sfera de organizare pentru contabilitate 1.2. Patrimoniul, ca obiect al contabilităţii (ecuaţia generală a patrimoniului, situaţia netă a patrimoniului, ecuaţia rezultatului) 1.3. Structuri patrimoniale studiate în contabilitate (structuri patrimoniale de activ, structuri patrimoniale de pasiv, structuri de cheltuieli şi venituri) 1.4. Determinarea rezultatelor intermediare şi finale 1.5. Modificarea elementelor patrimoniale prin operaţii specifice
II.Evaluarea şi calculaţia în contabilitate	2.1. Noţiunea şi principiile evaluării patrimoniului în contabilitate 2.2. Formele de evaluare în contabilitate 2.2.1. evaluarea la intrare (cost de achiziţie, cost de producţie, valoarea de utilitate, preţul de achiziţie, valoarea nominală, valoarea în lei la cursul de schimb) 2.2.2. evaluarea la ieşire (valoarea contabilă la intrare, C.M.P., F.I.F.O., L.I.F.O.) 2.2.3. evaluarea la inventariere 2.3. Calculul economic în contabilitate. Noţiune şi principii 2.3.1. costuri, preţuri, tarife 2.3.2. calculaţia costurilor 2.3.3. calculaţia preţurilor şi a tarifelor

CLASA a XII-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G.1 Recunoașterea elementelor fundamentale ale contabilității și ale patrimoniului

XII. CS.1.1. Recunoașterea tipurilor de documente de evidență și clasificarea lor
- recunoașterea principalelor tipuri de documente contabile și a rolului acestora, în cadrul unei activități de analiză pe exemple de documente reale sau simulate, concretizată în completarea unui tabel sintetic - identificarea documentelor de evidență după categorii, în cadrul unei activități de sortare pe criterii prestabilite, materializată prin organizarea documentelor pe tipuri - evidențierea importanței clasificării documentelor contabile, în cadrul unei discuții ghidate pe situații practice, urmată de redactarea unor concluzii scrise
XII. CS.1.2. Identificarea etapelor întocmirii și verificării documentelor contabile
- identificarea etapelor de întocmire a unui document de evidență (factură, chitanță), în cadrul unei activități de completare pe modele date, concretizată în completarea corectă a documentului - recunoașterea elementelor de verificare a documentelor contabile, în cadrul analizei unor documente furnizate de profesor, materializată prin marcarea erorilor constatate - distingerea pașilor de corectare a erorilor într-un document contabil, în cadrul unei discuții ghidate pe exemple concrete, urmată de întocmirea unei liste de corectare
XII. CS.1.3. Explicarea regulilor de păstrare și arhivare a documentelor
- explicarea regulilor de arhivare a documentelor contabile, în cadrul analizei unor exemple de organizare a arhivei, concretizată în elaborarea unui plan simplu de arhivare - descrierea modalităților de clasare a documentelor contabile, în cadrul unei activități de prezentare pe exemple date, materializată prin susținerea unei prezentări orale structurate - clarificarea regulilor de păstrare a documentelor contabile, în cadrul unei activități de documentare pe norme specifice, urmată de realizarea unei fișe sintetice

C.G.2 - Aplicarea metodelor și procedeelor de evaluare și calculație în contabilitate

XII. CS.2.1. Aplicarea procedeelor de completare a documentelor specifice activităților economice
- aplicarea procedeelor de completare a documentelor de intrare și ieșire pentru mărfuri, în cadrul unei activități practice pe formulare tipizate, concretizată în întocmirea corectă a documentelor - utilizarea procedeelor de completare a documentelor specifice activităților de cazare și servicii, în cadrul unei simulări pe situații economice date, materializată prin completarea documentelor corespunzătoare - operarea procedeelor de verificare a instrumentelor de decontare pentru încasări și plăți, în cadrul analizei unor documente financiare date, urmată de evidențierea elementelor corecte și a erorilor identificate
XII. CS.2.2. Utilizarea metodelor de calcul al obligațiilor fiscale
- utilizarea metodelor de calcul al impozitului pe profit/venit, în cadrul rezolvării unor aplicații pe datele unei unități turistice, concretizată în prezentarea rezultatelor de calcul - calcularea salariilor și a contribuțiilor aferente prin metode specifice, în cadrul unor exerciții aplicative pe date salariale prestabilite, materializată prin completarea corectă a calculelor - aplicarea metodelor de calcul al TVA-ului și al regularizărilor aferente, în cadrul rezolvării unor situații practice, urmată de determinarea sumelor datorate
XII. CS.2.3. Analizarea impactului fiscalității asupra activității unității
- analizarea efectelor impozitelor și taxelor asupra profitului unei unități, în cadrul interpretării unor date financiare furnizate, concretizată în formularea unor concluzii scrise - compararea nivelului fiscalității în două situații practice, în cadrul unei activități pe studii de caz, materializată prin evidențierea diferențelor într-un tabel comparativ - interpretarea sarcinii fiscale a unei unități, în cadrul examinării unor date economice prestabilite, urmată de redactarea unei sinteze privind impactul fiscal

C.G.3 - Crearea de soluții contabile prin interpretarea datelor patrimoniale și economice

XII. CS.3.1. Argumentarea importanței documentelor de evidență în managementul unității
- argumentarea importanței documentelor de evidență pentru deciziile manageriale, în cadrul analizei unui set de documente contabile reale sau simulate, concretizată în redactarea unei justificări scrise

- justificarea rolului corectitudinii documentelor contabile în managementul unității, în cadrul interpretării unor situații economice concrete, materializată prin formularea unor concluzii motivate - susținerea consecințelor utilizării unor documente completate incorect, în cadrul unei discuții de grup pe studii de caz, urmată de prezentarea unor soluții argumentate
XII. CS.3.2. Elaborarea rapoartelor contabile integrate pe baza documentelor și calculelor fiscale
- elaborarea unui raport contabil integrat pe baza documentelor și datelor fiscale, în cadrul analizei unor situații financiare furnizate, concretizată în redactarea unui raport financiar structurat - proiectarea unei sinteze a rezultatelor fiscale și contabile, în cadrul prelucrării datelor din documente contabile date, materializată prin realizarea unui tabel sintetic - formularea unor recomandări practice pentru optimizarea activității unității, în cadrul interpretării datelor contabile și fiscale disponibile, urmată de susținerea unei prezentări cu recomandări argumentate
XII. CS.3.3. Propunerea soluțiilor pentru optimizarea evidenței contabile și a sarcinii fiscale
- propunerea unor soluții de simplificare a documentelor contabile, în cadrul analizei unor modele de documente utilizate în practică, concretizată în elaborarea unei liste de sugestii argumentate - formularea unor metode de optimizare a sarcinii fiscale prin planificare, în cadrul analizei unor situații fiscale concrete, materializată prin redactarea unui set de recomandări justificate - proiectarea unor soluții inovative pentru îmbunătățirea evidenței contabile, în cadrul unui proiect de echipă pe studii de caz, urmată de prezentarea unui proiect cu soluții aplicabile

CLASA a XI-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
I. Documente de evidență	1.1. Definirea şi clasificarea documentelor de evidenţă 1.2. Întocmirea şi verificarea documentelor de evidenţă 1.3. Corectarea documentelor de evidenţă 1.4. Păstrarea, clasarea şi arhivarea documentelor de evidenţă 1.5. Completarea documentelor de evidenţă specifice intrărilor şi ieşirilor de mărfuri 1.6. Întocmirea documentelor specifice activităţii de cazare şi servicii 1.7.Utilizarea instrumentelor de decontare pentru încasări şi plăţi
II. Reglementări legislative privind impozite și taxe	2.1. Calcularea impozitului pe profit/venit datorat de unitatea turistică 2.2. Calcularea salariilor şi a contribuţiilor aferente 2.3. Regularizarea TVA 2.4. Analizarea altor taxe şi impozite datorate de unitatea turistică

SUGESTII METODOLOGICE

Programa școlară pentru disciplina *Contabilitate*, curriculum de specialitate, profil teologic, cultul ortodox, destinată specializării *Ghid turism religios*, reprezintă un instrument de lucru adresat profesorilor care predau această disciplină. Aceasta este elaborată astfel încât să permită cadrelor didactice:

− să își orienteze activitatea spre formarea competențelor specifice domeniului contabilității, cu deschidere spre competențe interdisciplinare (istorice, culturale, patrimoniale, geografice);

− să își manifeste și să își valorifice creativitatea didactică, adaptând demersurile instructiv-educative la particularitățile de vârstă, la interesele și la nivelul intelectual al elevilor de liceu, în acord cu profilul vocațional al specializării.

Conţinuturile disciplinei *Contabilitate* trebuie să fie abordate într-o manieră integrată, corelată cu particularităţile şi cu nivelul iniţial de pregătire al elevilor. Numărul de ore alocat fiecărei teme rămâne la latitudinea cadrelor didactice care predau conţinutul disciplinei, cu respectarea normelor în vigoare, în funcţie de dificultatea temelor, de nivelul de cunoştinţe anterioare ale colectivului cu care lucrează, de complexitatea materialului didactic implicat în strategia didactică şi de ritmul de asimilare a cunoştinţelor de către colectivul instruit.

Disciplina *Contabilitate* are o structură flexibilă, deci poate încorpora, în orice moment al procesului educativ, noi mijloace sau resurse didactice. Pregătirea se recomandă a se desfăşura în laboratoare sau/şi în cabinete de specialitate, dotate conform recomandărilor menţionate mai sus.

A. Strategii didactice – revalorizări ale metodelor tradiționale, noi abordări:

În elaborarea strategiei didactice, profesorul va ţine seama de următoarele principii ale educaţiei:

• Elevii învaţă cel mai bine atunci când consideră că învăţarea răspunde nevoilor lor;

• Elevii învaţă când fac ceva şi când sunt implicaţi activ în procesul de învăţare;

• Elevii au stiluri proprii de învăţare, cu viteze diferite şi din experienţe diferite;

• Participanţii contribuie cu cunoştinţe semnificative şi importante la procesul de învăţare;

• Elevii învaţă mai bine atunci când li se acordă timp pentru a "ordona" informaţiile noi şi a le asocia cu "cunoştinţele vechi".

Competenţele cheie integrate spre a fi dobândite de elevi iau în considerare abordarea la nivel european a competențelor-cheie și a competențelor de bază pentru toți, de la o vârstă fragedă și ulterior pe tot parcursul vieții. Printre competențele-cheie se numără cunoștințele, aptitudinile și atitudinile de care au nevoie toți cetățenii pentru împlinirea și dezvoltarea personală, inserția profesională, incluziunea socială și cetățenia active

Prin parcurgerea disciplinei *Contabilitate* elevii vor dobândi competențe precum:

• competenţe de bază de matematică, ştiinţe şi tehnologie;

• competenţe sociale şi civice;

• competențe digitale – utilizarea instrumentelor informatice specifice activității contabile (aplicații de calcul, baze de date, programe de evidență contabilă);

• competențe de a învăța să înveți – dobândirea unor strategii de învățare autonomă, prin documentare, reflecție și autoevaluare, în vederea formării continue;

• competențe antreprenoriale – înțelegerea principiilor de funcționare a unei întreprinderi și a rolului evidenței contabile în luarea deciziilor economice.

Exemple de ***metode moderne de învăţare*** care pot fi utilizate în activitatea didactică:

• Învățarea bazată pe proiecte în format fizic sau digital;

• Învățarea prin simulări și jocuri educaționale în format fizic și online;

• Învățarea colaborativă în format fizic și online (colaborare asincronă/sincronă);

• Învățarea asistată de inteligență artificială;

• Studiul de caz;

• Jocuri didactice;

• R.A.I. (Răspunde, Aruncă, Interoghează);

• Brainstorming;

• Interogarea autorului;

• Problematizarea;

• Ştiu/vreau să ştiu/am învăţat;

• Metoda diagramelor Venn;

• Metoda cubului.

Mod de organizare a activităţii în format digital:

Profesorul poate crea un rebus online folosind instrumente dedicate, cum ar fi *Interacty* (componenta de accesare a resurselor în regim gratuit) sau orice altă aplicație cu componentă educațională deschisă, unde se poate

înregistra, alege un șablon, edita cuvintele și indiciile, personaliza aspectul și chiar adăuga elemente de gamificare precum cronometre. Ulterior, poate previzualiza și distribui rebusul online sau îl poate tipări.

Pașii principali:

1. înregistrarea pe platforma Interacty https://interacty.me/;
2. alegerea unui șablon din galeria de șabloane „Cuvinte încrucișate” și selectarea șablonului potrivit;
3. editarea rebusului prin adăugarea cuvintelor și indiciilor corespunzătoare în editorul platformei;
4. personalizarea prin scrierea mesajului de final, ajustarea setărilor inițiale și îmbunătățirea aspectului vizual;
5. adăugarea elementelor interactive;
6. previzualizarea și publicarea.

B. Abordarea conținuturilor:

Activitățile de învățare vizează:

• aplicarea metodelor centrate pe elev care stimulează implicarea activă, gândirea critică și creativitatea, prin activizarea structurilor cognitive şi operatorii ale elevilor, pe exersarea potenţialului psihofizic al acestora, pe transformarea elevului în coparticipant la propria instruire și educaţie;

• îmbinarea şi alternanţa sistematică a activităţilor bazate pe efortul individual al elevului (documentarea după diverse surse de informare, observaţia proprie, exerciţiul personal, instruirea programată, experimentul şi lucrul individual, tehnica muncii cu fişe) cu activităţile ce solicită efortul colectiv (de echipă, de grup) de genul discuţiilor, asaltului de idei, etc.;

• folosirea unor metode care să favorizeze relaţia nemijlocită a elevului cu obiectele cunoaşterii, prin recurgere la modele concrete;

• însuşirea unor metode de informare şi de documentare independentă, care oferă deschiderea spre autoinstruire, spre învăţare continuă.

• dezvoltarea abilităților de informare și documentare independentă, prin utilizarea surselor moderne de informare (manuale, legislație, resurse online, aplicații contabile), care să deschidă perspectiva autoinstruirii și învățării pe tot parcursul vieții.

C. Contexte și medii de învățare

Disciplina *Contabilitate*, în învățământul liceal, trebuie să răspundă nu doar nevoii de formare morală și spirituală, ci și realităților unei educații moderne, orientate spre dezvoltarea integrală a elevului, inclusiv în raport cu interesele acestuia. În acest sens, este necesară folosirea unor contexte și medii de învățare variate, care să susțină învățarea activă și colaborativă, formarea competențelor, echilibrul emoțional și spiritual al elevilor, legătura cu comunitatea și viața reală.

1. Spațiul școlii

- sala de clasă, organizată flexibil (bănci în U, insule de lucru) pentru analiză de materiale, pregătirea de prezentări și dezbateri;
- panouri sau colț tematic cu hărți, fotografii, pliante, broșuri realizate de elevi.

2. Mediul comunitar

- biserici și mănăstiri din localitate și zonă;
- centre culturale, muzee, case memoriale conexe turismului religios;
- agenții de turism (acolo unde este posibil) sau ONG-uri ce organizează pelerinaje.

3. Mediul digital

- utilizarea platformelor educaționale (Google Classroom/Moodle/e-mail) pentru distribuirea sarcinilor, recepția portofoliilor și feedback;
- hărți digitale (Google Maps, My Maps) pentru trasarea traseelor de pelerinaj și localizarea obiectivelor;
- tururi virtuale de mănăstiri și biserici din țară sau din lume pentru extinderea orizontului cultural.

4. Învățare mixtă (față în față și online)

- pregătirea vizitelor prin documentare online și fișe de lucru, urmate de activități de sinteză după întoarcerea de pe teren;

utilizarea de materiale audio-video (documentare, interviuri, prezentări de pelerinaj).

D. Sugestii privind evaluarea

Evaluarea reprezintă un proces continuu, esențial pentru monitorizarea progresului și optimizarea procesului de învățare. Aceasta are scopul de a evalua performanța elevilor, de a oferi feedback, de a identifica dificultățile și de a fundamenta deciziile didactice. Evaluarea rezultatelor învățării poate fi:

✓ Evaluare inițială de la începutul modulului - are ca scop identificarea nivelului de cunoștințe, abilități și atitudini al elevilor înainte de a începe procesul de învățare și se poate realiza prin:

❖ Metode tradiționale:

• Probele orale: Examinări individuale sau frontale, care permit profesorului să verifice rapid cunoștințele elevilor și să observe modul în care aceștia se exprimă.

• Probele scrise: Teste, lucrări de control şi alte sarcini scrise care evaluează capacitatea elevilor de a aplica informaţiile şi de a rezolva probleme. Testele docimologice sunt un exemplu comun în această categorie.

❖ Metode complementare (alternative)

• Conversaţia dirijată / discuţia ghidată care permite obţinerea de informaţii despre nivelul de înţelegere şi experienţele anterioare ale elevilor;

• Jocuri didactice / activităţi interactive - activităţi de tip brainstorming, quiz-uri, jocuri de asociere etc.;

• Hărţi conceptuale / scheme logice - instrument folosit pentru vizualizarea nivelului de organizare a cunoştinţelor.

✓ Evaluarea continuă realizată în timpul parcurgerii modulului, pe baza unei planificări a evaluării, după un program stabilit, evitându-se aglomerarea evaluărilor în aceeaşi perioadă de timp.

Evaluarea continuă se poate realiza prin:

❖ Metode tradiţionale:

• Teste de evaluare formativă (scurte, aplicate la intervale de timp stabilite);

• Fişe de lucru / exerciţii aplicative;

• Probe practice în care se evaluează capacitatea elevilor de a aplica noţiuni teoretice în practică;

❖ Metode complementare (alternative)

• Observarea sistematică;

• Portofoliul;

• Proiectul;

• Autoevaluarea;

• Studiul de caz;

• Hărţi conceptuale;

✓ Evaluarea finală cunoscută şi sub numele de evaluare sumativă, se realizează printr-o varietate de metode, atât tradiţionale, complementare şi digitale. Scopul principal este de a verifica nivelul cunoştinţelor abilităţilor şi atitudinilor acumulate de elevi la sfârşitul procesului de predare/ învăţare. Evaluarea formativă poate fi realizată prin:

❖ Metode tradiţionale:

• Probele scrise (teste docimologice) cu diverse tipuri de itemi;

• Probele orale;

• Probele practice.

❖ Metode complementare (alternative)

• Proiectul - elevii lucrează individual sau în grup la o temă complexă, pe o perioadă mai lungă, iar la final prezintă un produs finit;

• Portofoliul - reprezintă o colecţie de lucrări, fişe de lucru, proiecte şi alte materiale realizate de elev pe parcursul unui semestru sau an şcolar. Acesta reflectă progresul şi evoluţia elevului.

• Investigaţia - este o metodă care presupune ca elevul să exploreze un subiect şi să formuleze un răspuns sau o soluţie, adunând informaţii şi resurse. • Autoevaluarea - elevii îşi analizează şi îşi evaluează propriile rezultate, dezvoltându-şi gândirea critică şi asumarea responsabilităţii pentru propria învăţare.

• Observarea sistematică a comportamentului şi activităţii elevilor - profesorul urmăreşte şi înregistrează progresele şi dificultăţile elevilor pe parcursul activităţilor didactice.

❖ Metode digitale de evaluare

• Teste şi chestionare online – cu ajutorul instrumentelor Google Forms sau funcţiilor de testare din sistemele de management al învăţării (LMS) precum Moodle sau Canvas.

• Teste interactive şi jocuri educaţionale – folosind platformele de gamificare precum Kahoot!, Quizlet şi Socrative

• Portofolii digitale (e-portofolii) - acestea permit elevilor să adune şi să organizeze într-un spaţiu virtual o colecţie de lucrări, proiecte şi reflecţii

• Evaluări bazate pe simulări - elevii îşi aplică cunoştinţele şi abilităţile în scenarii practice şi interactive • Evaluare formativă în timp real – folosind instrumente ca Google Forms, Poll Everywhere sau Socrative.

E. Adaptarea procesului de predare – învăţare – evaluare la specificul diferitelor grupuri de elevi

Se recomandă abordarea instruirii centrate pe elev prin proiectarea unor activităţi de învăţare variate, prin care să fie luate în considerare stilurile individuale de învăţare ale fiecărui elev, inclusiv adaptarea la elevii cu CES. Aşadar plecând de la principiul integrării, care asigură accesul în şcoală a oricărui elev şi acceptând că fiecare elev este diferit, se va avea în vedere utilizarea de metode specifice pentru dezvoltarea abilităţilor şi atitudinilor pentru acei elevi care prezintă deficienţe integrabile, adaptându-le la specificul condiţiilor de învăţare şi comportament (utilizarea de programe individualizate, pregătirea de fişe individuale pentru elevii care au nevoie şi care le cer, utilizarea instrumentelor ajutătoare de învăţare, aducerea de laude chiar şi pentru cele mai mic progrese şi stabilirea împreună a paşilor următori).

F. Abordarea competențelor cu ajutorul taxonomiei lui Bloom

Integrarea nivelurilor taxonomiei Bloom în construirea competențelor din programa de religie este esențială pentru dezvoltarea progresivă și coerentă a învățării. Această abordare permite organizarea conținuturilor și a activităților educaționale pe trepte cognitive - de la cunoaștere/reamintire și înțelegere, la aplicare, analiză, evaluare și creare. Prin utilizarea lor, elevii nu doar dobândesc informații religioase, ci învață să gândească critic, să relaționeze principiile de credință cu experiențele personale și sociale și să manifeste atitudini și comportamente responsabile, în concordanță cu valorile spirituale și morale promovate de disciplina Religie.

Astfel competențele generale sunt formulate pe nivelurile lui Bloom după cum urmează: CG1 – nivelurile 1-2, CG2 – nivelurile 3-4, CG3 – nivelul 5, 6.

Competențele specifice urmăresc nivelurile următoare (acestea sunt în ordine crescătoare, nivelul maxim fiind cel al competenței generale subscrise):

- pentru clasa a XI-a: CS1.1. recunoaștere, CS1.2. identificare, CS1.3. explicare, CS2.1 aplicare, CS2.2. utilizare, CS2.3. analizare, CS3.1. argumentare, CS3.2. elaborare, CS3.3. propunere;
- pentru clasa a XII-a: CS1.1. recunoaștere, CS1.2. identificare, CS1.3. explicare, CS2.1 aplicare, CS2.2. utilizare, CS2.3. analizare, CS3.1. argumentare, CS3.2. elaborare, CS3.3. propunere;

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Grad didactic/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
Asofiei Maria Monica	Profesor	Liceul Teologic Ortodox *Cuvioasa Parascheva*, com. Agapia, județul Neamț
Juravle Cristina	Profesor	Liceul Teologic Ortodox *Episcop Melchisedec*, Roman, jud. Neamț

RESPONSABILI/CONSULTANȚI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Zăbavă Mihaela	Consilier	Centrul Naţional pentru Curriculum şi Evaluare	Responsabil CNCE
Pîslaru Cătălin	Inspector general	Ministerul Educaţiei şi Cercetării	Responsabil MEC
Asofiei Maria Monica	Profesor	Liceul Teologic Ortodox *Cuvioasa Parascheva*, com. Agapia, județul Neamț	Coordonator

RESPONSABILI/COORDONATORII/COLABORATORI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Beldiman Nicuşor	Preot, Profesor universitar doctor, Consilier Patriarhal	Administraţia Patriarhală, Facultatea de Teologie Ortodoxă *Justinian Patriarhul* – București, Universitatea din București	Coordonator - Patriarhia Română
Andrei Constantin	Preot, Inspector patriarhal	Administraţia Patriarhală	Responsabil - Patriarhia Română
Oprea Carmen	Inspector școlar	Inspectoratul Școlar Județean Dolj	Consultant științific

Anexa nr. 66

Programa școlară pentru disciplina

Tehnologia activităţii de turism
Cultul Ortodox

Clasele a XI-a – a XII-a
Curriculum de specialitate
Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea Ghid turism religios

Învățământ liceal

- 2026 -

Anexa nr. 66
Programa școlară pentru disciplina *Tehnologia activităţii de turism, Cultul Ortodox,* clasele a XI-a și a XII-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea Ghid turism religios*

NOTĂ DE PREZENTARE

Prezenta programă școlară completează curriculumul pentru disciplina *Tehnologia activității de turism* cultul ortodox, cu aplicare pentru clasele din învățământul liceal, filiera vocațională, forma cu frecvență zi, specializarea Ghid Turism Religios, începând cu anul școlar 2026-2027. Pentru această categorie de clase, conform planurilor-cadru pentru învățământul liceal, forma cu frecvență zi, aprobate ca anexe la OMEC nr. 4350/2025, studiul disciplinei are următoarea alocare orară săptămânală, defalcată pe curriculum de specialitate (CS):

An de studiu	Clasa a IX-a	Clasa a X-a	Clasa a XI-a	Clasa a XII-a
Tip segment curricular	CS	CS	CS	CS
Nr. săptămânal de ore	-	-	1	1

Disciplina *Tehnologia activității de turism* însoţeşte conţinuturile din aria curriculară *Tehnologii* și are rolul de a aprofunda cunoștințele și competențele specifice domeniului turistic, în special ale turismului religios ortodox. Această disciplină are ca obiectiv fundamental formarea unei înțelegeri corecte, aplicate și interdisciplinare asupra mecanismelor, structurilor și proceselor economice și operaționale din activitatea de turism.

Conținuturile disciplinei sunt proiectate pentru a oferi elevilor priceperi și abilități privind analiza resurselor turistice, clasificarea agențiilor de turism, structurarea produselor turistice, identificarea factorilor care influențează activitatea turistică și înțelegerea modului în care patrimoniul natural și antropic este valorificat în turismul religios. Disciplina contribuie la construirea unei baze profesionale solide, necesară elevilor în formarea competențelor specifice profilului de ghid de turism religios.

Elaborarea programei școlare a urmărit cerințele reformei curriculare și principiile actuale ale educației tehnologice: accesibilitate, coerență, integrarea cunoștințelor, aplicabilitate practică și formare de competențe. Fiecare element de conținut are un rol bine definit în structurarea culturii profesionale, astfel încât elevul să finalizeze ciclul de studiu cu o viziune completă asupra domeniului turistic și a modului în care acesta integrează tradiția, patrimoniul și cerințele economice actuale.

Disciplina este fundamentată pe *Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023*, cu modificările și completările ulterioare, precum și pe documente europene și internaționale de referință (*Recomandarea Consiliului UE privind competențele-cheie, EQF, rapoarte UNESCO și OECD*). Toate acestea subliniază importanța dezvoltării competențelor transversale: comunicare, lucru în echipă, analiză critică, responsabilitate, reflecție culturală și adaptarea elevului la cerințele pieței muncii în domeniul turismului.

Structura curriculară a disciplinei integrează conceptele teoretice esențiale ale tehnologiei turismului:
– rolul ghidului religios și al ghidului turistic în general;
– noțiuni operaționale (resursă, potențial, ofertă, spațiu turistic);
– analiza patrimoniului natural și antropic;
– tipologia agențiilor de turism și structura activităților acestora;
– produsul turistic, ciclul său de viață și diversificarea ofertei;
– aranjamentele turistice și criteriile de organizare a pelerinajelor;
– elemente de marketing turistic și lansare de produse specifice;
– adaptarea gamei turistice la diferite segmente de consumatori.

Conținuturile pune accent pe componenta comportamentală, etică și comunicațională a profesiei, valorificând dimensiunea spirituală și culturală a turismului religios. Demersul didactic urmăreşte dezvoltarea unei gândiri logice și analitice, abilitatea de a compara și evalua oferte turistice, capacitatea de a identifica resurse și de a construi produse turistice adaptate cerințelor pieței.

Competenţele specifice ale disciplinei permit elevilor să aplice noțiunile teoretice în contexte simulate:
- analiza structurii unui pachet turistic;
- identificarea elementelor componente ale unui produs turistic;
- compararea gamei de produse ale unei agenții;
- realizarea schemelor explicative privind factorii de influență;
- argumentarea alegerii unui produs unei categorii de turiști;
- înțelegerea etapelor lansării unui produs turistic nou.

Sugestiile metodologice includ strategii moderne centrate pe activitatea elevului: studii de caz, analize comparative, proiecte aplicative, realizare de colaje și prezentări, simulări de ofertă, dezbateri și activități de sinteză. Se recomandă personalizarea demersului didactic în funcție de interesele elevilor, specificul comunității și particularitățile culturale locale.

Evaluarea vizează măsurarea progresului elevilor prin instrumente variate: fișe de analiză, prezentări, portofolii, tabele comparative, eseuri scurte, proiecte tematice și verificări de cunoștințe. Se păstrează echilibrul între evaluarea formativă și sumativă, în concordanță cu standardele curriculare naționale.

Prin accentul pus pe formarea competențelor, disciplina *Tehnologia activității de turism* depășește învățarea mecanică și promovează dezvoltarea capacităților reale de analiză, proiectare, argumentare și decizie. La finalul studierii programei, elevul va fi capabil să înțeleagă structura industriei turistice, să identifice resursele turistice relevante, să analizeze produsele existente, să proiecteze aranjamente turistice simple și să interpreteze corect dinamica pieței turistice contemporane.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

C.G.1	**Identificarea elementelor fundamentale din turismul religios**
C.G.2	**Analizarea conceptelor și structurilor de patrimoniu turistic și activităților agențiilor de turism**
C.G.3	**Elaborarea de produse și aranjamente turistice complexe în turismul religios**

CLASA a XI-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G.1 – Identificarea elementelor fundamentale din turismul religios

XI. CS.1.1. Recunoașterea rolului și atribuțiilor ghidului în turismul religios
- recunoașterea principalelor atribuții ale ghidului în turismul religios, în cadrul analizei unui regulament de funcționare al unei agenții specializate, concretizată în completarea unei fișe sintetice a responsabilităților - identificarea asemănărilor și diferențelor dintre rolul ghidului religios și al altor tipuri de ghizi, în cadrul unui atelier colaborativ pe exemple date, materializată prin realizarea unei prezentări tematice - evidențierea responsabilităților corecte ale ghidului religios, pe baza selectării dintr-o listă de atribuții și a discutării eticii profesionale, finalizată prin elaborarea unui infografic sintetic
XI. CS.1.2. Descrierea conceptelor operaționale din turism: potențial, ofertă, resursă, spațiu turistic
- descrierea conceptelor de potențial, resursă, ofertă și spațiu turistic, în cadrul analizei unor exemple din turismul religios local, concretizată în completarea unui tabel comparativ - prezentarea diferențelor dintre noțiunile de potențial turistic, resursă și ofertă, în cadrul unei activități de analiză pe un studiu de caz privind o zonă cu semnificație religioasă, materializată prin redactarea unui rezumat aplicativ - exemplificarea tipurilor de potențial turistic natural și antropic, prin selectarea de imagini din surse verificate și discutarea lor în grup, finalizată prin realizarea unui colaj tematic
XI. CS.1.3. Explicarea factorilor care influențează activitatea turistică
- explicarea influenței factorilor naturali, economici și sociali asupra activității turistice, în cadrul analizei unui studiu de caz local privind turismul religios, finalizată cu realizarea unei fișe grafice sintetice - prezentarea factorilor cu impact asupra turismului religios, prin organizarea lor pe categorii în cadrul unei activități de clasificare pe exemple, concretizată în realizarea unei scheme de sinteză - descrierea rolului climei în dezvoltarea turismului religios, prin compararea a două regiuni diferite în cadrul unei activități de analiză geografică, materializată prin redactarea unei sinteze scrise

C.G.2 – Analizarea conceptelor și structurilor de patrimoniu turistic și activităților agențiilor de turism

XI. CS.2.1. Aplicarea clasificării agențiilor de turism pe baza unor exemple concrete
- aplicarea criteriilor de clasificare a agențiilor de turism, în cadrul unei activități de analiză a fișelor de prezentare ale unor agenții reale, finalizată cu organizarea unui tabel de clasificare pe tipologii - utilizarea clasificării agențiilor de turism, în cadrul realizării unei prezentări digitale despre tipurile de agenții și rolul lor în turismul religios, concretizată printr-o prezentare PowerPoint tematică - încadrarea agențiilor de turism în categorii specifice, în cadrul documentării asupra activității unei agenții locale (interviu sau site oficial), materializată prin redactarea unui raport descriptiv
XI. CS.2.2. Analizarea structurii patrimoniului turistic natural
- analizarea elementelor naturale ale unei regiuni cu potențial religios (relief, climă, vegetație, faună, hidrografie), în cadrul studiului unui areal turistic concret, finalizată cu realizarea unei fișe de analiză ilustrate - examinarea distribuției resurselor naturale cu valoare turistică, în cadrul lucrului pe hartă tematică privind trasee de pelerinaj, concretizată prin completarea unei hărți tematice - compararea influenței factorilor de mediu asupra fluxului de pelerini, în cadrul analizei a două zone turistice diferite, materializată prin redactarea unui raport comparativ
XI. CS.2.3. Analizarea structurii patrimoniului turistic antropic
- analizarea vestigiilor, monumentelor și manifestărilor culturale dintr-o zonă turistică, în cadrul documentării pe surse locale și materiale informative, finalizată cu realizarea unei hărți tematice a obiectivelor antropice

- examinarea caracteristicilor unui obiectiv de artă sau etnografie, în cadrul studiului unui exemplu reprezentativ de patrimoniu cultural, concretizată prin elaborarea unei fișe descriptive a obiectivului - compararea tipurilor de patrimoniu turistic antropic, în cadrul unei activități de analiză pe imagini și materiale documentare, materializată prin realizarea unui colaj tematic argumentat

C.G.3 – Elaborarea de produse și aranjamente turistice complexe în turismul religios

XI. CS.3.1 Evaluarea principalelor categorii de produse turistice complexe
- evaluarea avantajelor și limitelor unor produse turistice complexe (pachete de pelerinaj, circuite tematice), în cadrul analizei unor oferte turistice reale, finalizată prin elaborarea unui tabel sinoptic comparativ - aprecierea raportului calitate–preț al unor produse turistice, în cadrul utilizării unor date de ofertă și instrumente digitale simple, concretizată prin realizarea unui grafic comparativ - justificarea alegerii unui produs turistic adecvat unui tip de client, în cadrul analizei profilului turistului și a ofertelor disponibile, materializată prin redactarea unui mini-eseu argumentativ
XI. CS.3.2. Elaborarea descrierii unui aranjament turistic
- elaborarea descrierii unui itinerar de pelerinaj cu obiective religioase, în cadrul unei activități de proiectare a traseelor turistice care integrează elemente naturale și culturale, finalizată prin realizarea unei hărți digitale tematice - conceperea descrierii unui aranjament turistic religios, în cadrul unei activități de lucru în echipă privind prezentarea traseului, serviciilor și atracțiilor incluse, concretizată prin realizarea unei mini-broșuri turistice - proiectarea descrierii unui program de pelerinaj, în cadrul analizei unor modele de oferte turistice religioase, materializată prin redactarea unei fișe de prezentare a aranjamentului turistic
XI. CS.3.3. Crearea unui pachet turistic religios tematic
- crearea unui pachet de pelerinaj cu etape și activități spirituale, în cadrul unei activități de proiectare a ofertelor turistice religioase, finalizată prin realizarea unui itinerar vizual structurat - conceperea unui pachet turistic religios tematic, în cadrul unei activități de simulare a promovării turistice, concretizată prin realizarea unui afiș promoțional al ofertei - proiectarea unui pachet turistic religios adaptat unui tip de pelerini, în cadrul unei activități de lucru în echipă pe studii de caz, materializată prin prezentarea orală a ofertei în cadrul unei simulări de vânzare

CLASA a XI-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
I. Rolul ghidului în turismul religios	1.1. Conceptul și specificul ghidului în turismul religios 1.2. Atribuțiile și responsabilitățile ghidului religios 1.3. Calitățile profesionale și competențele de comunicare ale ghidului
II. Concepte operaţionale în domeniul turismului	2.1. Patrimoniul turistic, potențial turistic, ofertă turistică, resursă turistică, spațiu turistic 2.2. Noțiunea de turism, tipuri de turişti și vizitatori 2.3. Caracteristicile turismului religios și motivațiile pelerinajului
III. Potentialul turistic natural	3.1. Structura potentialului turistic natural 3.2. Caracterizarea elementelor componente: relief, climă, hidrografie, vegetație, faună, natura ocrotita 3.3. Valorificarea turistică a potentialului natural prin itinerarii tematice
IV. Potentialul turistic antropic	4.1. Structura potentialului turistic antropic 4.2. Categorii: cultural istoric, socio-demografic, tehnico-economic 4.3. Elemente de etnografie, folclor și manifestări spirituale cu valoare turistică
V. Influenţa activităţii de turism	5.1. Factorii care influențează activitatea turistică (naturali, economici, sociali, religioși) 5.2. Impactul turismului asupra mediului și comunităților locale
VI. Agenţie de turism	6.1. Tipologia agențiilor de turism: touroperatori, detailişti, online 6.2. Activitățile specifice unei agenții de turism (proiectare, promovare, vânzare) 6.3. Partenerii principali ai unei agenții (transportatori, hotelieri, organizatori culturali)

Domenii de conținut	Conținuturi
VII. Aranjamente turistice	7.1. Tipuri de aranjamente turistice (individuale, de grup, tematice) 7.2. Etapele realizării unui aranjament turistic (planificare, rezervare, implementare)
VIII. Produs turistic	8.1. Tipologia produselor turistice (simple, complexe, tematice) 8.2. Produse turistice religioase: pelerinaje, tururi spirituale, trasee culturale

CLASA a XII-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G.1 – Identificarea elementelor fundamentale din turismul religios

XII. CS.1.1. Recunoașterea elementelor componente ale unui produs/serviciu turistic

- identificarea serviciilor incluse într-un pachet turistic, în cadrul analizei unei oferte reale a unei agenții de turism, concretizată prin completarea unei fișe structurate cu elemente obligatorii și opționale
- distingerea elementelor componente a două produse turistice similare, în cadrul unei activități de analiză comparativă a ofertelor turistice, materializată prin realizarea unui grafic comparativ al componentelor
- recunoașterea componentelor unui produs turistic, în cadrul unei activități de lucru pe exemple de pachete turistice furnizate de profesor, finalizată prin selectarea corectă a elementelor într-o listă de verificare

XII. CS.1.2 Descrierea ciclului de viață al unui produs/serviciu turistic

- descrierea etapelor ciclului de viață al unui produs turistic (lansare, creștere, maturitate, declin), în cadrul analizei unor exemple de produse turistice reale, concretizată prin realizarea unei scheme etapizate
- prezentarea evoluției unui produs turistic pe parcursul ciclului său de viață, în cadrul unei activități de studiu pe cazuri din turismul religios, materializată prin redactarea unei sinteze explicative
- explicarea factorilor care influențează durata ciclului de viață al unui produs turistic (cerere, sezonalitate, competiție), în cadrul unei discuții ghidate pe exemple concrete, finalizată prin completarea unui organizator grafic al factorilor de influență

XII. CS.1.3. Explicarea dimensiunilor unei game de produse/servicii

- explicarea structurii unei game de produse/servicii turistice, în cadrul analizei ofertelor unor agenții de turism, concretizată prin organizarea produselor într-o diagramă comparativă
- descrierea dimensiunilor unei game turistice (lățime, profunzime, lungime), în cadrul unei activități de lucru pe exemple din turismul religios, materializată prin realizarea unei prezentări vizuale tematice
- prezentarea relațiilor dintre produsele din aceeași gamă turistică, în cadrul unei activități de analiză pe oferte reale, finalizată prin completarea unei fișe sintetice de structurare a gamei

C.G.2 – Analizarea conceptelor și structurilor de patrimoniu turistic și activităților agențiilor de turism

XII. CS.2.1. Aplicarea etapelor lansării unui produs turistic nou

- aplicarea etapelor lansării unui produs turistic nou, în cadrul elaborării unui plan de lansare pentru un pachet turistic religios, concretizată prin prezentarea orală simulată a planului de lansare
- utilizarea etapelor de lansare a unui produs turistic, în cadrul unei simulări de ședință de marketing pentru promovarea unui pachet turistic, materializată prin realizarea unei fișe de promovare a produsului
- punerea în practică a etapelor lansării unui produs turistic, în cadrul unei activități de proiect pe echipe privind introducerea pe piață a unui pelerinaj tematic, finalizată prin elaborarea unui mini-plan scris de lansare

XII. CS.2.2. Analizarea factorilor care influențează ciclul de viață al produsului turistic

- analizarea factorilor interni și externi care influențează ciclul de viață al unui produs turistic, în cadrul studiului unui produs turistic real și al dinamicii pieței, concretizată prin redactarea unui raport de analiză
- examinarea influenței concurenței și a cererii asupra evoluției unui produs turistic, în cadrul unei activități de interpretare a unor studii de caz din turism, materializată prin realizarea unui tabel sinoptic al factorilor de influență
- compararea factorilor care determină prelungirea sau scurtarea ciclului de viață al unui produs turistic, în cadrul analizei a două exemple de produse turistice diferite, finalizată prin formularea unor concluzii scrise argumentate

XII. CS.2.3. Analizarea dimensiunilor gamei de produse/servicii
- analizarea dimensiunilor gamei de produse/servicii ale unei agenții turistice, în cadrul clasificării produselor după criterii de lățime, adâncime și diversitate, concretizată prin realizarea unui tabel comparativ - compararea gamei de produse turistice din perspectiva lățimii și adâncimii, în cadrul examinării ofertei unei agenții reale sau simulate, materializată prin elaborarea unei diagrame sinoptice - interpretarea structurii gamei de produse/servicii, în cadrul unei activități de analiză a coerenței și varietății ofertei turistice, finalizată prin redactarea unui scurt raport vizual cu propuneri de îmbunătățire

C.G.3 – Elaborarea de produse și aranjamente turistice complexe în turismul religios

XII. CS.3.1. Evaluarea oportunității lansării unui produs/serviciu turistic nou
- analizarea dimensiunilor gamei de produse/servicii ale unei agenții turistice, în cadrul clasificării produselor după criterii de lățime, adâncime și diversitate, concretizată prin realizarea unui tabel comparativ - compararea gamei de produse turistice din perspectiva lățimii și adâncimii, în cadrul examinării ofertei unei agenții reale sau simulate, materializată prin elaborarea unei diagrame sinoptice - interpretarea structurii gamei de produse/servicii, în cadrul unei activități de analiză a coerenței și varietății ofertei turistice, finalizată prin redactarea unui scurt raport vizual cu propuneri de îmbunătățire
XII. CS.3.2. Elaborarea descrierii unei game de produse/servicii
- elaborarea descrierii unei game de produse/servicii turistice, în cadrul realizării unei broșuri digitale despre oferta unei agenții, concretizată prin prezentarea unei broșuri cu descrieri și imagini relevante - conceperea unui text descriptiv pentru promovarea unei game de servicii turistice, în cadrul unei activități de redactare promoțională, materializată prin realizarea unui material promoțional scris - proiectarea prezentării unei game de produse/servicii turistice, în cadrul organizării unei mini-expoziții tematice în clasă, finalizată prin expunerea materialelor descriptive realizate
XII. CS.3.3. Crearea unei strategii de lansare a unui produs turistic nou
- crearea unei strategii de lansare pentru un produs turistic nou, în cadrul proiectării etapelor de promovare și introducere pe piață, concretizată prin realizarea unui plan de lansare structurat - proiectarea materialelor promoționale pentru lansarea unui produs turistic, în cadrul elaborării unui afiș și a unui comunicat de presă, materializată prin prezentarea unui set de materiale promoționale - conceperea unei strategii de promovare a unui produs turistic nou, în cadrul unei activități de simulare a unei lansări pe piață, finalizată prin susținerea unui pitch profesional de prezentare

CLASA a XII-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
I. Produs/serviciu turistic	1.1. Elemente componente ale unui produs/serviciu turistic: -cazare -transport -alimentație -agrement 1.2. Calitatea serviciilor și experiența turistului religios
II. Ciclul de viață al unui produs/serviciu	2.1. Conceptul și etapele ciclului de viață (lansare, creștere, maturitate, declin) 2.2. Factorii care influențează durata ciclului de viață 2.3. Strategii de reînnoire și adaptare a produsului turistic
III. Gama de produse	3.1. Definirea gamei de produse turistice și dimensiunile acesteia 3.2. Diversificarea ofertei prin pachete tematice și evenimente religioase 3.3. Adaptarea gamei la segmente de piață: tineri, seniori, turiști străini
IV. Etapele lansării unui pelerinaj turistic	4.1. Etapele lansării: analiză de piață, testare, promovare, distribuție 4.2. Strategii de marketing pentru lansarea produselor turistice religioase

SUGESTII METODOLOGICE

Sugestiile metodologice pentru disciplina *Tehnologia activității de turism* au ca scop să ofere un cadru practic și coerent pentru formarea elevilor în înțelegerea mecanismelor de funcționare ale turismului, cu accent pe turismul religios: rolul ghidului, conceptele operaționale de bază, potențialul turistic natural și antropic, influența turismului, agențiile de turism, aranjamentele și produsele turistice.

Disciplina se află la intersecția dintre:

- teorie economică și geografică,
- practică turistică,
- dimensiune spirituală (pelerinaj, motivații religioase).

Obiectivul nu este doar acumularea de definiții, ci:

- dezvoltarea capacității de a gândi turistic,
- înțelegerea patrimoniului religios ca resursă turistică,
- formarea unor abilități de analiză, proiectare și comunicare specifice activității de turism.

A. Strategii didactice – de la înțelegerea conceptelor la proiectarea aranjamentelor

Pentru atingerea competențelor CG1–CG3, profesorul va combina:

- metode explicativ–aplicative, pentru concepte de bază (turism, potențial, produs, spațiu turistic);
- metode de analiză și studiu de caz, pentru patrimoniu natural și antropic, influența turismului, agenții;
- metode de proiect, pentru aranjamente și produse turistice complexe în turismul religios;
- metode digitale și vizuale, pentru hărți, colaje, infografice, prezentări;
- jocuri de rol și simulări, în special pentru rolul ghidului religios.

1. Metode tradiționale și moderne

• Expunerea explicativă + conversație euristică este utilă pentru:

- introducerea noțiunilor de turism, turist, vizitator, potențial, ofertă, resursă, spațiu turistic (conținut 2.1–2.2);
- clarificarea rolului ghidului religios vs. ghid cultural/montan (conținut 1.1–1.3);
- prezentarea tipurilor de agenții și aranjamente turistice (conținut 6–7).

Expunerea nu rămâne izolată, ci se combină cu:

- întrebări dirijate,
- scurte exemple locale,
- discuții pornind de la experiențele elevilor (pelerinaje, excursii, vizite la mănăstiri).

• Studiul de documente și studii de caz

Elevii pot analiza:

- un regulament intern al unei agenții de turism;
- descrieri de job pentru ghid turistic, ghid religios;
- prezentări ale unor agenții reale (site-uri oficiale, pliante);
- fișe de prezentare a unor zone cu potențial natural și antropic ridicat.

Metodă ideală pentru:

- CS1.1 (rolul ghidului),
- CS2.1 (clasificarea agențiilor),
- CS2.2–2.3 (analiza patrimoniului natural și antropic),
- CS1.3 / conținut 5 (factorii care influențează activitatea turistică).

• Harta conceptuală și harta tematică, se pot utiliza:

- hărți mentale pentru concepte: turism, turist, vizitator, resursă, potențial, produs turistic;
- hărți geografice pentru localizarea resurselor naturale și antropice cu valoare religioasă:
  - mănăstiri, biserici istorice,
  - rezervații naturale asociate unor tradiții spirituale,
  - trasee de pelerinaj.

Metodă cheie pentru:

- CS1.2, CS2.2, CS2.3, CS3.2.

• Atelier de analiză comparativă

Exemple:

- ghid religios vs. ghid cultural vs. ghid montan (responsabilități, atitudini, riscuri);
- turism religios vs. turism de agrement (motivații, comportamente, impact);
- două zone cu potențial turistic diferit (de ex. o zonă montană cu mănăstiri și o zonă urbană cu catedrale și muzee).

Elevii lucrează pe grupe, completează tabele, apoi prezintă concluziile.

• Învățarea prin proiect (pentru CG3) poate viza:

- elaborarea unui aranjament turistic religios pentru o anumită categorie de clienți (tineri, familii, vârstnici);
- conceperea unui pachet turistic religios tematic (ex. „Pe urmele unui sfânt”, „Traseu marian”, „Pelerinaj și natură”);
- realizarea unei mini-broșuri sau a unui afiș promoțional pentru aranjamentul creat.

Se dezvoltă:
- capacitatea de planificare,
- utilizarea corectă a conceptelor turistice,
- exprimarea clară și atractivă a ofertei.

2. Metode care sprijină dezvoltarea competențelor digitale
- utilizarea de instrumente digitale simple (PowerPoint, Canva, Google Slides) pentru:
  - prezentări despre agenții de turism,
  - grafice calitate–preț,
  - colaje tematice „Pământul și credința”;
- hărți digitale (Google Maps / My Maps) pentru:
  - marcarea traseelor de pelerinaj,
  - reprezentarea resurselor naturale și antropice într-o regiune;
- infografice (de ex. despre atribuțiile ghidului, tipuri de produse turistice, factori de influență).

B**. Abordarea conținuturilor**

Conținuturile sunt structurate logic, de la rolul ghidului și conceptele fundamentale până la potențialul turistic, influența activității de turism, agenții, aranjamente și produse. Abordarea lor se poate face pe module, în următoarea ordine:

1. Rolul ghidului în turism religios (conținut 1 și CS1.1)

Se recomandă:
- pornirea de la experiențele elevilor: au avut ghid la un pelerinaj? Cum s-a comportat? Ce au remarcat?
- clarificarea noțiunii de ghid religios: mediator între patrimoniu, credință și pelerin/turist;
- analizarea:
  - conceptului și specificului ghidului religios,
  - atribuțiilor și responsabilităților (informare, coordonare, siguranță, respect față de sacru),
  - calităților profesionale (cunoaștere, comunicare, echilibru, empatie, fermitate, discreție).

Activități:
- fișă cu atribuții corecte vs. incorecte;
- dezbatere „Ce NU are voie să facă un ghid religios?”;
- infografic „Ghidul – mediator între sacru și turist”.

2. Concepte operaționale în turism (conținut 2 și CS1.2)

Se introduc concepte de bază:
- potențial turistic, ofertă, resursă, spațiu turistic;
- turism, tipuri de turiști și vizitatori;
- caracteristicile turismului religios și motivațiile pelerinajului.

Se recomandă:
- lucrul cu exemple locale (o mănăstire, un sit istoric, o zonă naturală);
- legarea fiecărui concept de exemplu concret:
  - potențial = „ce ar putea fi folosit turistic”;
  - ofertă = „ce se organizează efectiv”;
  - resursă = „ce există acolo (natural/antropic)”;
  - spațiu turistic = „zonă în care toate acestea sunt puse în mișcare”.

Activități:
- tabel comparativ turism–turist–vizitator;
- rezumat aplicativ pe o zonă concretă: „Ce resurse are, ce potențial, ce ofertă actuală?”;
- colaj vizual cu resurse naturale și antropice relevante pentru credință.

3. Potențialul turistic natural (conținut 3 și CS2.2)

Se lucrează pe:
- relief, climă, hidrografie, vegetație, faună, natură ocrotită;
- identificarea legăturii dintre mediul natural și traseele spirituale (de ex. mănăstiri izolate în zone montane, drumuri de pelerinaj prin spații naturale cu simbolistică religioasă).

Activități:
- fișă de analiză pentru o regiune (ex. zone monahale montane, zone de câmpie cu mănăstiri istorice);
- hărți pe care elevii marchează resursele naturale utilizabile turistic;
- comparații între două regiuni (climă, accesibilitate, sezon de pelerinaj).

4. Potențialul turistic antropic (conținut 4 și CS2.3)
Se abordează:
- structura potențialului antropic:
- cultural-istoric (biserici, mănăstiri, muzee, monumente),
- socio-demografic (tradiții, demografie, comunități credincioase),
- tehnico-economic (infrastructură, mijloace de transport, servicii);
- elemente de etnografie și folclor cu valoare spirituală (obiceiuri de sărbători, procesiuni, pelerinaje locale).

Activități:
- identificarea pe hartă a obiectivelor antropice relevante dintr-o zonă;
- fișă descriptivă pentru un obiectiv (biserică, muzeu, monument);
- colaj vizual cu elemente de patrimoniu antropic (artă, arhitectură, costume, procesiuni).

5. Influenta activității de turism (conținut 5 și CS1.3)
Se discută:
- factorii care influențează activitatea turistică:
- naturali (relief, climă, fenomene extreme),
- economici (venituri, infrastructură, investiții),
- sociali și religioși (nivelul de educație, atitudinea comunității, rânduielile religioase);
- impactul turismului asupra mediului și comunităților locale (pozitiv și negativ).

Activități:
- studiu de caz local: cum a schimbat pelerinajul o comunitate;
- schemă de clasificare a factorilor de influență;
- mini-eseu „Cum se schimbă o localitate când devine loc de pelerinaj?”.

6. Agenția de turism (conținut 6 și CS2.1)
Se clarifică:
- tipologia agențiilor (touroperatori, detailiști, online, specializate în turism religios);
- activitățile specifice: proiectare, promovare, vânzare, relații cu partenerii;
- partenerii principali: transportatori, hotelieri, organizatori de evenimente culturale și religioase.

Activități:
- clasificare de fișe de prezentare a unor agenții;
- prezentare PowerPoint cu tipuri de agenții și rolul lor în turismul religios;
- analiză a unei agenții reale (prin site sau interviu) și raport descriptiv.

7. Aranjamente turistice (conținut 7 și CS3.2)
Se definesc:
- tipuri de aranjamente: individuale, de grup, tematice (religioase, culturale, mixte);
- etapele realizării unui aranjament: planificare, rezervare, implementare.

Elevii:
- construiesc un itinerar de pelerinaj (obiective, durată, traseu, mijloace de transport, servicii incluse);
- realizează o hartă digitală pentru traseu;
- redactează o mini-broșură pentru aranjamentul creat.

8. Produsul turistic (conținut 8 și CS3.1–3.3)
Se clarifică:
- tipurile de produse turistice: simple (un singur serviciu), complexe (pachet de servicii), tematice;
- produsele turistice religioase: pelerinaje, tururi spirituale, trasee culturale.

Activități:
- evaluarea principalelor categorii de produse (pelerinaj, tur cultural, city-break cu componentă religioasă) prin tabele calitate–preț;
- alegerea unui produs potrivit pentru un tip de client (vârstnic, tânăr, familie, grup parohial) și argumentarea alegerii;
- conceperea unui pachet turistic religios tematic și realizarea unui afiș promoțional; susținerea ofertei în fața clasei (simulare de vânzare).

C. Contexte și medii de învățare
- sala de clasă organizată flexibil: lucru individual, pe perechi și în grupuri;
- laboratorul de informatică / cabinetul de specialitate, pentru:
- realizarea de prezentări digitale, broșuri, afișe;
- lucrul cu hărți digitale;
- mediul local ca resursă didactică:
- vizite la agenții de turism;
- observarea unor zone cu potențial turistic (natural și antropic);

- contact cu ghizi sau organizatori de pelerinaje;
- mediul online:
- vizualizarea site-urilor agențiilor;
- studierea ofertelor de pelerinaj;
- analiza modului în care sunt prezentate produsele turistice religioase.

D. Evaluarea

Evaluarea trebuie să reflecte:

- înțelegerea conceptelor fundamentale (CG1),
- capacitatea de analiză a patrimoniului și a agențiilor (CG2),
- abilitatea de a elabora aranjamente și produse turistice (CG3).

1. Tipuri de evaluare

- evaluare inițială – pentru a vedea ce știu elevii despre turism, pelerinaj, agenții;
- evaluare formativă – pe parcurs, prin:
- fișe de lucru,
- prezentări,
- proiecte;
- evaluare sumativă – la finalul unor unități:
- teste scrise scurte,
- portofoliu,
- proiecte finale.

2. Instrumente de evaluare

- fișe de analiză și fișe de observație;
- tabele comparative și hărți tematice;
- prezentări PowerPoint / Canva;
- broșuri, pliante, afișe;
- mini-eseuri și rapoarte scurte;
- rubrici de evaluare (pentru proiecte, prezentări, simulări de vânzare).

3. Autoevaluare și reflecție

Elevii sunt încurajați să:

- își evalueze propria implicare în proiecte;
- noteze ce au înțeles, ce mai au de clarificat;
- reflecteze la modul în care pot îmbina viitoarea lor meserie (ghid, agent, lucrător în turism) cu valorile lor personale și religioase.

E. Integrarea digitalului și a Inteligenței Artificiale (IA)

- elevii pot utiliza IA (sub îndrumarea profesorului) pentru:
- generarea de idei de trasee, sloganuri, structura unei broșuri;
- reformularea unor texte mai clare și mai atractive;
- profesorul îi învață să:
- verifice informațiile,
- adapteze limbajul la contextul religios (fără exagerări comerciale, fără kitsch spiritual),
- păstreze autenticitatea și respectul față de credință.

F. Adaptarea la diversitatea elevilor

- pentru elevii cu ritm mai lent:
- sarcini fragmentate,
- suport vizual mai bogat,
- modele de fișe și tabele gata structurate;
- pentru elevii avansați:
- responsabilități crescute în proiecte (coordonare, prezentare),
- aranjamente turistice mai complexe;
- pentru elevii cu CES:
- utilizarea de imagini, hărți, explicații scurte,
- accentul pe activități concrete (colaj, hărți, descrieri simple),
- evaluare centrată pe progres și implicare.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Grad didactic/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
Vîntu Raluca	Profesor	Liceul Teologic Ortodox *Cuvioasa Parascheva*, comuna Agapia, județul Neamț
Vacaru Mintenica - Mariana	Profesor	Liceul Teologic Ortodox *Episcop Melchisedec*, Roman, județul Neamț

RESPONSABILI/CONSULTANȚI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Zăbavă Mihaela	Consilier	Centrul Naţional pentru Curriculum şi Evaluare	Responsabil CNCE
Pîslaru Cătălin	Inspector general	Ministerul Educaţiei şi Cercetării	Responsabil MEC
Asofiei Maria Monica	Profesor	Liceul Teologic Ortodox *Cuvioasa Parascheva*, com. Agapia, județul Neamț	Coordonator

RESPONSABILI/COORDONATORII/COLABORATORI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Beldiman Nicuşor	Preot, Profesor universitar doctor, Consilier Patriarhal	Administraţia Patriarhală, Facultatea de Teologie Ortodoxă *Justinian Patriarhul* – București, Universitatea din București	Coordonator - Patriarhia Română
Andrei Constantin	Preot, Inspector patriarhal	Administraţia Patriarhală	Responsabil - Patriarhia Română
Oprea Carmen	Inspector școlar	Inspectoratul Școlar Județean Dolj	Consultant științific

Anexa nr. 67

Programa școlară pentru disciplina

Marketing în turism
Cultul Ortodox

Clasele a XI-a – a XII-a
Curriculum de specialitate
Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea Ghid turism religios

Învățământ liceal

- 2026 -

Anexa nr. 67
Programa școlară pentru disciplina *Marketing în turism, Cultul Ortodox,* clasele a XI-a și a XII-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea Ghid turism religios*

NOTĂ DE PREZENTARE

Această notă de prezentare evidențiază importanța disciplinei *Marketing în turism* ca instrument esențial pentru adaptarea la cerințele pieței, creșterea competitivității agenților economici și dezvoltarea sectorului turistic. Disciplina *Marketing în turism* are rolul de a oferi elevilor cunoștințe, abilități și atitudini necesare pentru a înțelege mecanismele pieței turistice și pentru a aplica instrumente și tehnici de marketing în promovarea și valorificarea produselor și serviciilor turistice.

Prezenta programă școlară completează curriculumul pentru disciplina *Marketing în turism*, cultul ortodox, cu aplicare pentru clasele din învățământul liceal, filiera vocațională, forma cu frecvență zi, specializarea Ghid turism religios, începând cu anul școlar 2026-2027. Pentru această categorie de clase, conform planurilor-cadru pentru învățământul liceal, forma cu frecvență zi, aprobate ca anexe la OMEC nr. 4.350/2025, studiul disciplinei are următoarea alocare orară săptămânală, defalcată pe curriculum de specialitate (CS):

An de studiu	Clasa a IX-a	Clasa a X-a	Clasa a XI-a	Clasa a XII-a
Tip segment curricular	CS	CS	CS	CS
Nr. săptămânal de ore	-	-	1	1

Programa școlară se elaborează în concordanță cu:

- *Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023*;
- *Recomandările Consiliului Uniunii Europene* (2018) privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții;
- *Repere pentru proiectarea, actualizarea și evaluarea Curriculumului național. Cadrul de referință al Curriculumului național*, aprobat prin OME nr. 3.239/2021;
- *Profilul de formare al absolventului*, aprobat prin OME nr. 6.731/2023.

Aceste documente stabilesc cadrul de dezvoltare a competențelor-cheie și al profilului de formare al absolventului de liceu, competențe la a căror formare contribuie și disciplina *Marketing în turism.*

Necesitatea accentuării laturii formative a procesului de învățământ în liceu a condus la proiectarea unui curriculum centrat pe competenţe. Elevii vor fi capabili să realizeze observaţii, clasificări, studii de caz, formulări de ipoteze şi concluzii, rezolvarea de situaţii problemă, proiectarea de soluţii şi aplicaţii practice.

Acest curriculum este conceput într-o manieră flexibilă care permite profesorului libertatea de opţiune în modul de abordare a lecţiei şi a metodelor selectate în vederea atingerii competenţelor specifice.

Structura programei școlare de *Marketing în turism* include, pe lângă nota de prezentare, următoarele elemente:

- competențe generale;
- competențe specifice și exemple de activități de învățare;
- conținuturi;
- sugestii metodologice.

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte diverse.

Competențele generale se referă la achizițiile pe care elevul le dobândește la disciplina *Marketing în turism* pe parcursul întregului ciclu liceal. Acestea au un dublu rol: pe de o parte, reflectă contribuția disciplinei la profilul de formare al absolventului și, implicit, la dezvoltarea competențelor-cheie; pe de altă parte, structurează disciplina în funcție de profilul de formare.

Competențele specifice derivă din competențele generale și reprezintă etape intermediare în dobândirea acestora, fiind formate pe parcursul unui an școlar. Ele sunt adaptate nivelului de dezvoltare al elevilor, ghidează evaluarea performanțelor acestora și oferă cadrul pentru organizarea demersului didactic. Ca etape ale formării competențelor generale, competențele specifice evidențiază progresia acestora de la un an de studiu la altul, contribuind treptat la dezvoltarea competenței generale. Derivarea lor presupune o diferențiere atentă a etapelor procesului de învățare, astfel încât, la finalul studiului disciplinei *Marketing în turism*, elevii să fi dobândit competențele generale corespunzătoare.

Activitățile de învățare constituie contexte în care competențele specifice sunt dezvoltate, exersate și consolidate. Ele au rol orientativ pentru profesori, oferindu-le libertatea de a folosi exemplele propuse de

programa școlară, de a le completa sau de a le înlocui, astfel încât să adapteze procesul didactic la realitățile concrete ale clasei. În acest mod, crearea parcursurilor de învățare individualizate și personalizate nu mai rămâne un simplu ideal, ci devine realizabilă prin metode și modalități concrete de aplicare.

Conținuturile învățării sunt organizate pe domenii și reprezintă achiziții de bază prin care se urmărește formarea competentelor elevilor. La nivelul fiecărei clase, programa prezintă o ofertă curriculară care include aspecte de marketing, cercetare şi marketing mix.

Prin îmbinarea competențelor generale (analiză, comunicare, decizie) cu cele specifice (strategii de marketing, cercetarea pieței, evaluarea concurenței), disciplina *Marketing în turism* pregătește viitorii profesioniști să răspundă adecvat nevoilor pieței, să crească atractivitatea destinațiilor turistice și să contribuie la dezvoltarea durabilă a turismului.

Sugestiile metodologice oferă exemple de strategii didactice, repere pentru planificarea demersului didactic și elemente pentru evaluarea continuă. Acestea includ recomandări privind desfășurarea efectivă a procesului de predare-învățare-evaluare centrat pe formarea competențelor, exemple de strategii didactice care sprijină realizarea competențelor specifice, precum și propuneri de abordare interdisciplinară și integrată. În plus, acestea cuprind repere pentru evaluarea învățării, raportată la competențele urmărite, putând fi utilizate diverse forme, metode și instrumente de evaluare.

Cadrele didactice sunt încurajate să planifice activitatea didactică pe baza competențelor, să adapteze activitățile la context și să utilizeze metode variate de evaluare, cu accent pe progresul și dezvoltarea elevului.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

C.G.1	**Exprimarea rolului marketingului pentru activitatea agentului economic**
C.G.2	**Analizarea capacității de investigare a fenomenelor economice de piață**
C.G.3	**Argumentarea utilizării metodelor, tehnicilor şi procedeelor de marketing în analiza pieței**
C.G.4	**Colectarea informațiilor provenite din surse diferite, inclusiv prin TIC**

CLASA a XI-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G.1 – Exprimarea rolului marketingului pentru activitatea agentului economic

XI. CS.1.1. Definirea conceptului şi elementelor definitorii ale marketingului
- definirea conceptului de marketing pe baza unei surse bibliografice date, realizând o definiție scrisă proprie - explicarea elementelor definitorii ale marketingului pornind de la un material suport, completând o fișă de lucru structurată - descrierea conceptului de marketing în cadrul unei discuții ghidate, formulând un scurt rezumat oral cu termeni specifici
XI. CS.1.2. Explicarea obiectivelor, principiilor şi rolului marketingului în condiţiile economiei de piaţă prin folosirea diferitelor texte cu conţinut economic
- explicarea obiectivelor și principiilor marketingului pe baza unor texte cu conținut economic, realizând o schemă de sinteză - descrierea rolului marketingului în economia de piață pornind de la un material economic dat, completând un tabel comparativ - interpretarea rolului marketingului în diferite contexte economice pe baza unor texte suport, formulând o prezentare orală de sinteză
XI. CS.1.3. Identificarea funcţiilor marketingului pe baza raţionamentelor logice
- identificarea funcțiilor marketingului pe baza unor informații date, realizând o listă structurată de funcții - precizarea funcțiilor marketingului pornind de la exemple oferite, completând un tabel de corespondență funcție–exemplu - recunoașterea legăturilor dintre funcțiile marketingului pe baza unui material suport, elaborând o schemă logică a relațiilor dintre acestea

C.G.2 – Analizarea capacității de investigare a fenomenelor economice de piață

XI. CS.2.1. Ilustrarea indicatorilor ce caracterizează piața agentului economic prin aplicarea principiilor matematice de bază
- ilustrarea indicatorilor ce caracterizează piața agentului economic pe baza unor date numerice date, realizând calcule specifice - determinarea valorilor indicatorilor de piață pornind de la situații-problemă date, reprezentând rezultatele într-un grafic - aplicarea indicatorilor de piață în analiza unor situații economice date, elaborând un scurt raport comparativ
XI. CS.2.2. Clasificarea tipurilor de cercetări de marketing din perspectiva principalelor criterii de diferențiere
- clasificarea tipurilor de cercetări de marketing pe baza unor criterii date, realizând o schemă de clasificare - gruparea tipurilor de cercetări de marketing după criterii precizate, completând un tabel de corespondență - ordonarea tipurilor de cercetări de marketing conform principalelor criterii de diferențiere, elaborând un tabel comparativ
XI. CS.2.3. Diferențierea surselor de informații primare și secundare în funcție de nevoile de informare ale agentului economic
- diferențierea surselor de informații primare şi secundare pe baza unor situații date, realizând o listă structurată pe categorii - distingerea surselor de informații primare și secundare pornind de la exemple concrete, completând un tabel de clasificare

- selectarea surselor de informații adecvate pentru un studiu de caz dat, formulând o justificare scrisă a alegerii
XI. CS.2.4. Utilizarea scalelor de măsurare corespunzătoare cercetărilor de marketing
- utilizarea scalelor de măsurare corespunzătoare cercetărilor de marketing în situații date, completând un exercițiu aplicativ - aplicarea tipurilor de scale de măsurare în contexte de cercetare precizate, realizând un set de itemi de măsurare - selectarea scalei de măsurare potrivite pentru o situație de cercetare dată, elaborând un scurt instrument de colectare a datelor

C.G.3 – Argumentarea utilizării metodelor, tehnicilor şi procedeelor de marketing în analiza pieței

XI. CS.3.1. Evaluarea concurenților direcți și indirecți ce acționează pe piață
- evaluarea concurenților direcți și indirecți dintr-un sector dat, elaborând o fișă de evaluare comparativă - aprecierea poziției concurenților pe piață pe baza unor informații date, formulând un tabel de analiză comparativă - analizarea avantajelor și dezavantajelor concurenților identificați într-un context dat, redactând concluzii argumentate
XI. CS.3.2. Determinarea strategiei de marketing a agentului economic pe baza analizei SWOT
- determinarea strategiei de marketing a unui agent economic pe baza unei analize SWOT date, elaborând o propunere de strategie scrisă - stabilirea direcțiilor strategice de marketing pornind de la o matrice SWOT oferită, redactând un plan succint de acțiune - formularea strategiei de marketing pe baza rezultatelor unei analize SWOT, realizând o prezentare orală sau digitală a soluțiilor propuse
XI. CS.3.3. Sintetizarea metodelor de evaluare a activităţii unui agent economic
- sintetizarea metodelor de evaluare a activității unui agent economic pe baza unor informații date, realizând o schemă de sinteză - prezentarea metodelor de evaluare a activității unui agent economic pornind de la indicatori dați, alcătuind o fișă de indicatori explicați - rezumatul metodelor de evaluare utilizate într-un studiu de caz dat, formulând concluzii scrise privind avantajele și limitele acestora

C.G.4 – Colectarea informațiilor provenite din surse diferite, inclusiv prin TIC

XI. CS.4.1. Identificarea conținutului și particularităților pieței turistice utilizând diferite strategii de marketing
- identificarea conținutului și particularităților pieței turistice pe baza unui studiu de caz dat, completând o fișă de analiză - recunoașterea elementelor specifice pieței turistice într-un context dat, realizând o listă structurată de caracteristici - precizarea componentelor pieței turistice pornind de la informații oferite, construind în echipă o hartă a elementelor fundamentale
XI. CS.4.2. Analizarea modului în care strategiile de marketing influențează comportamentul consumatorilor de servicii turistice
- analizarea modului în care strategiile de marketing influențează comportamentul consumatorilor de servicii turistice pe baza unor situații date, elaborând un scurt raport de analiză - compararea influenței diferitelor strategii de marketing asupra alegerilor turistice pornind de la date colectate, completând un chestionar și o sinteză a răspunsurilor - examinarea factorilor de marketing care influențează decizia de cumpărare într-un context dat, redactând concluzii privind comportamentul de consum

CLASA a XI-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
I. Concepte şi elemente definitorii ale marketingului	1.1 Conceptul de marketing 1.2 Obiectivele marketingului 1.3 Principiile marketingului 1.4 Funcţiile marketingului
II. Piaţa	2.1 Definirea pieţei 2.2 Segmentarea pieţei 2.3 Conţinutul şi particularităţile pieţei turistice 2.4 Cererea şi consumul turistic 2.5 Oferta şi producţia turistică
III. Cercetarea de marketing	3.1 Investigarea nevoilor clienţilor: surse primare, surse secundare 3.2 Metode de cercetare a nevoilor clienţilor 3.3 Analiza şi interpretarea datelor: grafice, diagrame, scale, chestionare (manual sau informatizat)
IV. Concurenţa	4.1 Formele concurenţei: directă şi indirectă 4.2 Metode de evaluare a activităţii unui agent economic

CLASA a XII-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G.1 – Exprimarea rolului marketingului pentru activitatea agentului economic

XII. CS.1.1. Definirea conceptului şi elementelor definitorii ale mixului de marketing
- definirea conceptului de mix de marketing pe baza unei surse bibliografice date, formulând o definiție scrisă proprie - explicarea elementelor definitorii ale mixului de marketing pornind de la un material suport, completând o fișă de lucru - descrierea mixului de marketing într-un context dat, realizând o prezentare orală cu termeni specifici
XII. CS.1.2. Explicarea caracteristicilor mixului de marketingului în condiţiile economiei de piaţă prin folosirea diferitelor texte cu conţinut economic
- explicarea caracteristicilor mixului de marketing pe baza unor texte cu conținut economic date, realizând o schemă de sinteză - descrierea rolului mixului de marketing în economia de piață pornind de la un material economic dat, completând un tabel comparativ - interpretarea funcțiilor mixului de marketing în politica firmei pe baza unor texte suport, formulând o prezentare orală argumentată
XII. CS.1.3. Identificarea elementelor mixului de marketingului pe baza raţionamentelor logice
- identificarea elementelor mixului de marketing pe baza unor informații date, realizând o listă structurată a celor 4P - recunoașterea componentelor mixului de marketing pornind de la exemple oferite, completând un tabel de corespondență element–exemplu - precizarea legăturilor dintre cei 4P și cei 4C pe baza unui material suport, elaborând o schemă logică a relațiilor dintre acestea

C.G.2 – Analizarea capacității de investigare a fenomenelor economice de piață

XII. CS.2.1. Ilustrarea principalilor factori de piață care influențează politica de produs şi de preț
- ilustrarea principalilor factori de piață care influențează politica de produs și de preț pe baza unor date prestabilite, realizând calcule specifice

- aplicarea factorilor de piață în analiza politicii de produs și de preț pornind de la situații-problemă date, reprezentând grafic ciclul de viață al produsului - examinarea influenței factorilor de piață asupra politicii de produs și de preț într-un context dat, redactând o analiză comparativă
XII. CS.2.2. Analizarea elementelor componente ale unui produs/serviciu în optică de marketing
- analizarea elementelor componente ale unui produs/serviciu pe baza unor informații date, realizând o fișă de analiză structurată - examinarea componentelor unui produs/serviciu într-un context de marketing dat, completând un tabel comparativ - compararea elementelor unui produs/serviciu din perspectiva marketingului pornind de la exemple oferite, redactând concluzii scrise
XII. CS.2.3. Gruparea prețurilor și tarifelor după diferite criterii specifice economiei de piață
- gruparea prețurilor și tarifelor după criterii specifice economiei de piață pe baza unor informații date, realizând o schemă de clasificare - clasificarea prețurilor și tarifelor după criterii precizate pornind de la exemple concrete, completând un tabel de grupare - ordonarea categoriilor de prețuri și tarife într-un context dat, elaborând o sinteză scrisă
XII. CS.2.4. Aplicarea tehnicilor de promovare
- aplicarea tehnicilor de promovare într-un context dat, realizând un exercițiu practic de promovare - utilizarea instrumentelor de promovare pentru un produs/serviciu dat, elaborând un mesaj publicitar - selectarea tehnicii de promovare potrivite pentru o situație dată, concepând un scurt plan promoțional

C.G.3 – Argumentarea utilizării metodelor, tehnicilor și procedeelor de marketing în analiza pieței

XII. CS.3.1. Evaluarea principalelor metode și tehnici de stabilire a prețului
- evaluarea principalelor metode și tehnici de stabilire a prețului pe baza unor informații date, realizând o fișă de evaluare comparativă - aprecierea strategiilor de preț utilizate de agenții economici într-un context dat, completând un tabel de analiză - analizarea avantajelor și dezavantajelor metodelor de stabilire a prețului pornind de la exemple oferite, redactând concluzii argumentate
XII. CS.3.2. Evaluarea impactului diferitelor strategii de preț asupra consumatorilor și asupra vânzărilor
- evaluarea impactului strategiilor de preț asupra consumatorilor și vânzărilor pe baza unui studiu de caz dat, completând o fișă de evaluare - aprecierea influenței strategiilor de preț asupra comportamentului de cumpărare pornind de la date oferite, formulând concluzii scrise - analizarea efectelor strategiilor de preț într-un context dat, realizând un grafic comparativ al vânzărilor
XII. CS.3.3. Determinarea circuitelor de distribuție optime
- determinarea circuitelor de distribuție optime pentru un produs dat, elaborând o schemă de distribuție adecvată - stabilirea variantelor de distribuție pentru un produs într-un context dat, redactând două propuneri de circuit - selectarea circuitului de distribuție potrivit pentru o firmă de exercițiu pe baza unor date oferite, realizând o prezentare a lanțului de distribuție

C.G.4 – Colectarea informațiilor provenite din surse diferite, inclusiv prin TIC

XII. CS 4.1. Aranjarea strategiilor de marketing identificate în funcție de elementele mixului de marketing (produs, preț, distribuție, promovare)
- aranjarea strategiilor de marketing în funcție de elementele mixului de marketing pe baza unor exemple date, realizând o schemă de organizare - gruparea strategiilor de marketing după produs, preț, distribuție și promovare într-un context dat, elaborând un poster digital sau o diagramă - ordonarea strategiilor de marketing în raport cu impactul asupra succesului unei firme pornind de la informații oferite, formulând o ierarhizare argumentată
XII. CS.4.2. Elaborarea strategiei de lansare a unui nou produs/serviciu turistic pe piață
- elaborarea strategiei de lansare a unui nou produs/serviciu turistic pe baza unor informații despre piața turistică, redactând un plan de lansare

- proiectarea strategiei de lansare pentru un produs/serviciu turistic într-un context dat, concepând o propunere de produs - structurarea strategiei de lansare a unui produs/serviciu turistic pe baza datelor oferite, realizând o prezentare a strategiei
XII. CS.4.3. Elaborarea strategiilor de preț, distribuție și promovare eficiente pentru un produs/serviciu turistic
- elaborarea strategiilor de preț, distribuție și promovare pentru un produs/serviciu turistic pe baza unor date date, redactând un plan strategic integrat - proiectarea strategiilor de preț, distribuție și promovare într-un context turistic dat, stabilind un pachet de decizii de marketing - structurarea strategiilor de preț, distribuție și promovare pentru un serviciu turistic nou pornind de la informații oferite, realizând o sinteză strategică
XII. CS.4.4. Dezvoltarea creativității și aplicarea ei în diverse contexte profesionale
- dezvoltarea creativității în contexte profesionale date, realizând materiale promoționale pentru firma de exercițiu - aplicarea creativității în promovarea unui produs/serviciu într-un context dat, concepând un flyer sau un afiș digital - valorificarea creativității în activități profesionale pentru firma de exercițiu, elaborând un website de prezentare

CLASA a XII-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
I. Mixul de marketing	1.1 Componente 1.2 Caracteristici
II. Produs turistic	2.1 Elementele componente ale unui produs/serviciu în optică de marketing 2.2 Ciclul de viață al produsului turistic
III. Politica de produs turistic	3.1 Elementelor politicii de produs turistic 3.2 Lansarea unui nou produs pe piață 3.3 Strategii de produs
IV. Elementele politicii de distribuţie	4.1 Tipuri de circuite de distribuţie şi dimensiunilor lor 4.2 Strategii de distribuţie
V. Politica de preţ	5.1 Categorii de prețuri și factori care influențează prețul 5.2 Strategii de preţ ce pot fi adoptate pentru produsele existente pe piaţă
VI. Politica de promovare	6.1 Metode şi tehnici de promovare 6.2 Strategii promoționale

SUGESTII METODOLOGICE

Sugestiile metodologice oferă repere esențiale pentru proiectarea, organizarea și desfășurarea eficientă a activităților de predare-învățare-evaluare în cadrul orelor de *Marketing în turism*. Acestea vizează sprijinirea cadrului didactic în personalizarea demersului educațional, prin integrarea unor metode didactice moderne, interactive și adaptate la profilul generației actuale de elevi, inclusiv prin dezvoltarea competențelor verzi și digitale.

Programa școlară actuală pentru disciplina *Marketing în turism* promovează o învățare centrată pe elev, care accentuează implicarea activă a elevului în procesul de învățare, contextualizarea conținuturilor de marketing în realități de viață concrete, dimensiunea socială a învățării - cooperare, colaborare, empatie, responsabilizarea elevilor în raport cu propria dezvoltare în context economic și dezvoltarea competențelor digitale și media, esențiale pentru învățarea în secolul al XXI-lea.

A. Strategii didactice - revalorizări ale metodelor tradiționale, noi abordări

Pentru a atinge finalitățile educaționale specifice liceului și a forma competențe relevante, este necesară utilizarea unor metode variate, care îmbină gândirea critică, creativitatea, reflecția și tehnologia. Prezentăm sintetic o listă cu metode tradiționale și moderne, respectiv cu metode care valorizează/ formează competențe digitale, care pot fi utilizate în ora de *Marketing în turism.*

Metode tradiționale:

- Explicația – prezentarea noțiunilor teoretice (mixul de marketing, piața, segmentarea etc.).
- Prelegerea – profesorul transmite organizat informații noi.
- Demonstrația – arătarea unor exemple concrete: prospecte, ambalaje, reclame.
- Învățarea prin memorare – noțiuni, definiții, termeni specifici.
- Studiul individual – citirea manualului și rezolvarea exercițiilor.
- Lucrul cu materialele imprimante – fișe, cataloage de produse.
- Teste scrise/tradiționale – itemi obiectivi și semiobiectivi.
- Interogarea orală – verificarea cunoștințelor teoretice.
- Referate – teme pe subiecte de marketing.

Metode moderne

- Învățarea prin proiecte – realizarea unui plan de marketing pentru un produs real/imaginat.
- Studiu de caz – analizarea unei situații din practică (campanie publicitară, lansare de produs).
- Brainstorming – generarea de idei pentru promovare, brand, design.
- Învățare bazată pe probleme (PBL) – găsirea soluțiilor la provocări de marketing.
- Simulări/role-play – joc de rol client–vânzător, negociere, prezentare de produs.
- Învățare prin platforme digitale – Google Workspace, Canva, rețele sociale, CRM.
- Lucrul în echipă – dezvoltarea campaniilor promoționale în grup.
- Învățare experiențială – studii de piață pe teren, mystery shopping.
- Gamificare – competiții, badge-uri, instrumente interactive (Kahoot, Quizizz).
- Resurse multimedia – analiză spoturi TV, reclame online.
- Produse de învățare (portofoliu, pitch de marketing, machetă de produs)
- Rubrici de evaluare – criterii clare privind creativitatea, argumentarea, aplicarea teoriei.
- Autoevaluare și evaluare colegială – reflecție asupra propriului rol în proiect.
- Evaluare digitală – formulare online, teste interactive.

B. Abordarea conținuturilor

Abordarea conținuturilor presupune o atitudine flexibilă a profesorului de discipline de specialitate, accentându-se:

- valorificarea experiențelor de viață ale elevilor;
- accentuarea caracterului aplicativ al conținuturilor, creând contexte semnificative de învățare pentru viața reală;
- abordarea diferențiată a conținuturilor învățării, în acord cu experiențele elevilor și cu contextul social în care trăiesc aceștia;
- realizarea de conexiuni între *Marketing în turism* și alte discipline de studiu.

C. Contexte și medii de învățare

Ora de *Marketing în turism*, în învățământul liceal, trebuie să răspundă nu doar nevoii de formare în domeniul economic, ci și realităților unei educații moderne, orientate spre dezvoltarea integrală a elevului, inclusiv în raport cu interesele acestuia. În acest sens, este necesară folosirea unor contexte și medii de învățare variate, care să susțină învățarea activă și colaborativă, formarea competențelor, echilibrul emoțional și spiritual al elevilor, legătura cu comunitatea și viața reală.

D. Aspecte privind evaluarea

În ceea ce priveşte evaluarea rezultatelor elevilor, aceasta trebuie să aibă în vedere verificarea nivelului competenţelor specifice atinse de elevi. Ca instrumente de evaluare, este de preferat îmbinarea metodelor tradiţionale cu cele alternative, dat fiind caracterul interdisciplinar şi varietarea conţinuturilor propuse în programă. Poate fi utilizată o largă tipologie de itemi, prin aplicarea de teste docimologice, dar şi aplicarea unor metode alternative de evaluare, care să valorifice în mod deosebit activitatea individuală şi de grup, precum: portofoliul, referatul, proiectul.

Profesorul îşi elaborează pachete de evaluare pentru toate competenţele incluse în disciplină.

E. Adaptarea procesului de predare-învățare-evaluare la specificul diferitelor grupuri de elevi

În cadrul orelor de *Marketing în turism* este esențială adaptarea strategiilor didactice, a conținuturilor și a modalităților de evaluare pentru a răspunde nevoilor diverse ale elevilor, în special ale celor cu cerințe educaționale speciale (CES) și/sau dizabilități. Acest demers implică utilizarea unor metode active, centrate pe elev, care să stimuleze participarea, empatia și reflecția personală, precum și personalizarea sarcinilor de lucru în funcție de ritmul și stilul de învățare al fiecărui elev. Materialele didactice pot fi adaptate vizual, auditiv sau tactil, în funcție de tipul dizabilității, iar evaluarea trebuie să fie continuă, formativă, oferind feedback constructiv și încurajând progresul individual. Colaborarea cu profesorii de sprijin, consilierul școlar și familia este, de asemenea, un element-cheie pentru integrarea eficientă a elevilor cu CES în activitățile de la clasă, asigurând un climat incluziv și valorificând potențialul fiecărui elev.

F. Abordarea competențelor cu ajutorul taxonomiei lui Bloom

Integrarea nivelurilor taxonomiei Bloom în construirea competențelor din programa de *Marketing în turism* este esențială pentru dezvoltarea progresivă și coerentă a învățării. Această abordare permite organizarea conținuturilor și a activităților educaționale pe trepte cognitive - de la cunoaștere/reamintire și înțelegere, la aplicare, analiză, evaluare și creare. Prin utilizarea lor, elevii nu doar dobândesc informații din marketing ci învață să gândească critic, să lege noțiunile teoretice cu experiențele personale și sociale și să manifeste atitudini și comportamente responsabile, în concordanță cu realitatea economică.

Astfel competențele generale sunt formulate pe nivelurile lui Bloom după cum urmează: CG1 – nivelurile 1-2, CG2 – nivelurile 3-4, CG3 – nivelul 5, CG4 – nivelul 6.

Temele se abordeaza în interdependenţă şi cu corespondenţă în activitatea social şi economică.

Ordinea de parcurgere a temelor într-un an şcolar poate fi propusă de profesori.

Astfel, competenţele generale şi cele specific vizează pregătirea de specialitate a viitorului ghid în domeniul turismului religios, prin accentul pus pe cunoaşterea domeniului, pe valorificarea corelaţiilor interdisciplinare, pe dezvoltarea de atitudini pozitive, pe utilizarea noilor tehnologii ca surse de învăţare, documentare şi diseminare a informaţiilor referitoare la turismul religios.

Prima temă prezintă conceptul de marketing, obiectivele marketingului, principiile marketingului, functiile marketingului. Se pot face studii de caz cu clasa împărţită pe grupe, fiecare grupă comentând pentru celelalte probleme care au o anumită relevanţă pentru cazul propus.

La tema a doua *Piaţa* problemele pot fi abordate sub forma studiilor de caz. La acastă tema profesorul, prin exerciţii şi probleme cu date din "Anuarul statistic al Romaniei" sau cu breviarul statistic al judeţului, poate face ca elevii să înţeleagă şi să aprofundeze suficient conţinutul acestor termeni specifici.

In cadrul temei "Cercetarea de marketing şi nevoile clienţilor", se vor organiza cercetari de marketing pentru turismul religios. În clasa a XII-a se vor studia componentele mixului de marketing şi strategiile specifice. Se vor folosi studiile de caz din turismul real (campanii de promovare, lansări de produse turistice, strategii de fidelizare) pentru a ajuta elevii să înțeleagă aplicabilitatea noțiunilor teoretice. Elevii pot elabora proiecte de grup privind lansarea unui produs/serviciu turistic (ex. city break, turism ecologic, pachet wellness), cu aplicarea mixului de marketing. Se pretează organizarea de activități pe echipe (simulări de agenții de turism, brainstorming pentru campanii de promovare), care dezvoltă competențele de comunicare și negociere. Totodată este posibilă utilizarea aplicațiilor digitale (Canva, PowerPoint, Google Forms, Kahoot) pentru realizarea de materiale promoționale, sondaje de opinie sau prezentări interactive.

Profesorul are libertatea de a alege metodele şi tehnicile didactice. Repartizarea numărului de ore pe conţinuturi tematice se realizează în funcţie de ritmul de învăţare al elevilor şi de complexitatea conţinutului. Se vor promova metode activ – participative, centrate pe elev, care dezvoltă gândirea încurajează participarea elevilor, dezvoltă creativitatea şi realizează o comunicare multidirecţională.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Grad didactic/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
Asofiei Maria Monica	Profesor	Liceul Teologic Ortodox *Cuvioasa Parascheva*, com. Agapia, județul Neamț
Juravle Cristina	Profesor	Liceul Teologic Ortodox *Episcop Melchisedec*, Roman, jud. Neamț

RESPONSABILI/CONSULTANȚI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Zăbavă Mihaela	Consilier	Centrul Naţional pentru Curriculum şi Evaluare	Responsabil CNCE
Pîslaru Cătălin	Inspector general	Ministerul Educaţiei şi Cercetării	Responsabil MEC
Asofiei Maria Monica	Profesor	Liceul Teologic Ortodox *Cuvioasa Parascheva*, com. Agapia, județul Neamț	Coordonator

RESPONSABILI/COORDONATORII/COLABORATORI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Beldiman Nicuşor	Preot, Profesor universitar doctor, Consilier Patriarhal	Administraţia Patriarhală, Facultatea de Teologie Ortodoxă *Justinian Patriarhul* – București, Universitatea din București	Coordonator - Patriarhia Română
Andrei Constantin	Preot, Inspector patriarhal	Administraţia Patriarhală	Responsabil - Patriarhia Română
Oprea Carmen	Inspector școlar	Inspectoratul Școlar Județean Dolj	Consultant științific

Anexa nr. 68

Programa școlară pentru disciplina

Economia întreprinderii turistice și elemente de legislație
Cultul Ortodox

Clasele a XI-a și a XII-a
Curriculum de specialitate (CS)
Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea Ghid turism religios

Învățământ liceal

- 2026 -

Anexa nr. 68
Programa școlară pentru disciplina *Economia întreprinderii turistice și elemente de legislație, Cultul Ortodox,* clasele a XI-a și a XII-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea Ghid turism religios*

NOTĂ DE PREZENTARE

Prezenta programă școlară completează curriculumul pentru disciplina *Economia întreprinderii turistice și elemente de legislație*, cultul ortodox, cu aplicare pentru clasele din învățământul liceal, filiera vocațională, forma cu frecvență zi, specializarea Ghid turism religios, începând cu anul școlar 2026-2027. Pentru această categorie de clase, conform planurilor-cadru pentru învățământul liceal, forma cu frecvență zi, aprobate ca anexe la OMEC nr. 4.350/2025, anexa nr. 24, studiul disciplinei are următoarea alocare orară săptămânală, defalcată pe curriculum de specialitate (CS):

An de studiu	Clasa a IX-a	Clasa a X-a	Clasa a XI-a	Clasa a XII-a
Tip segment curricular	-	-	CS	CS
Nr. săptămânal de ore	-	-	1	1

Programa școlară se elaborează în concordanță cu:

- *Legea învățământului preuniversitar* nr. 198/2023;
- *Recomandările Consiliului Uniunii Europene* (2018) privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții;
- *Repere pentru proiectarea, actualizarea și evaluarea Curriculumului național. Cadrul de referință al Curriculumului național*, aprobat prin OME nr. 3239/2021;
- *Profilul de formare al absolventului*, aprobat prin OME nr. 6731/2023.

Elemente de noutate pe care le aduce programa:

- Orientare spre managementul performant și antreprenoriat
- Digitalizarea și transformarea digitală a întreprinderii
- Globalizare și competiție internațională
- Modele moderne de analiză economică
- Finanțarea întreprinderii în context actual
- Strategii moderne de marketing și relația cu piața
- Managementul resurselor umane în era modernă
- Inovație și dezvoltare competitivă

Aceste documente stabilesc cadrul de dezvoltare a competențelor-cheie şi al profilului de formare al absolventului de liceu, competențe la a căror formare contribuie și disciplina Religie.

Programa disciplinei *Economia întreprinderii turistice și elemente de legislație* este elaborată potrivit modelului de proiectare curriculară, centrat pe competențe. Construcția programei este realizată astfel încât să contribuie la dezvoltarea profilului de formare al elevului din ciclul liceal, care descrie așteptările exprimate față de elev la sfârșitul învățământului liceal, prin raportare la cerințele exprimate în *Legea învățământului preuniversitar* nr. 198/2023, precum și prin raportare la caracteristicile de dezvoltare ale elevilor.

Prin studierea disciplinei, absolventul de liceu, absolventul de liceu își dezvoltă utilizarea corectă a limbajului economic, corelarea cunoştinţelor economice cu cele dobândite la alte discipline de învăţământ, transpunerea valorilor şi a cunoştinţelor economice în structura propriilor atitudini şi comportamente.

Structura programei școlare de *Economia întreprinderii și elemente de legislație* include, pe lângă nota de prezentare, următoarele elemente:

– competențe generale;
– competențe specifice și exemple de activități de învățare;
– conținuturi;
– sugestii metodologice.

Competențele, ansambluri structurate de cunoştinţe şi deprinderi dobândite prin învăţare, permit, din punct de vedere profesional, practicarea cu succes a unei meserii. În contextul formării profesionale a elevilor, competenţele generale sunt exprimate în termeni de cerinţe care descriu ce trebuie să demonstreze elevii la finalul unei secvenţe de instruire pentru a putea accede la următoarea sau pentru a obţine un loc de muncă.

Pentru fiecare competență se propune un set de unităţi de conţinut în măsură să conducă la atingerea competenţei specifice respective.

Competențele specifice se referă la identificarea şi descrierea trăsăturilor caracteristice ale diferitelor tipuri de întreprinderi, relaţiile economice ale acestora cu mediul economic, modul de organizare şi funcţionare, organizarea resurselor umane . Pentru atingerea fiecărei competenţe specifice se propune un set de conţinuturi.

Activitățile de învățare constituie contexte în care competențele specifice sunt dezvoltate, exersate și consolidate. Ele au rol orientativ pentru profesori, oferindu-le libertatea de a folosi exemplele propuse de programa școlară, de a le completa sau de a le înlocui, astfel încât să adapteze procesul didactic la realitățile concrete ale clasei. În acest mod, crearea parcursurilor de învățare individualizate și personalizate nu mai rămâne un simplu ideal, ci devine realizabilă prin metode și modalități concrete de aplicare.

Conținuturile învățării sunt organizate pe domenii și reprezintă achiziții de bază prin care se urmărește formarea competentelor elevilor. La nivelul fiecărei clase, programa prezintă o ofertă curriculară care include aspecte de învățătură creştină, dialogul interreligios și intercultural, formarea morală aplicată și implicarea responsabilă în viața comunitară.

Sugestiile metodologice oferă exemple de strategii didactice, repere pentru planificarea demersului didactic și elemente pentru evaluarea continuă. Acestea includ recomandări privind desfășurarea efectivă a procesului de predare-învățare-evaluare centrat pe formarea competențelor, exemple de strategii didactice care sprijină realizarea competențelor specifice, precum și propuneri de abordare interdisciplinară și integrată. În plus, acestea cuprind repere pentru evaluarea învățării, raportată la competențele urmărite, putând fi utilizate diverse forme, metode și instrumente de evaluare.

Proiectarea are în vedere suplețea și adaptabilitatea: distribuția anuală a conținuturilor pornește de la alocarea de 1 oră/săptămână pe durata anului școlar, cu rezervarea unui timp substanțial pentru consolidare, remediere, recapitulări și aplicații (prin segmentul la dispoziția profesorului). Conținuturile au fost calibrate ținând cont de cele 36 de săptămâni de studiu, dintre care 2 săptămâni sunt destinate programelor naționale „Școala altfel” și „Săptămâna verde”, iar aproximativ 25% din timp (cca. 8 ore) rămâne la dispoziția profesorului.

Procesele de evaluare se vor centra pe demonstrarea şi performarea competenţelor dobândite în contexte diverse.

Din punctul de vedere al evaluării, pot fi stabilite niveluri de atingere a competenţei, cu criterii de performanţă specifice. Curriculum-ul este astfel conceput încât să permită profesorilor libertatea de a alege ordinea şi modul de organizare a activităţii, de învăţare în raport cu experienţa, tactul pedagogic şi mijloacele de învăţământ de care dispun. Alegerea tehnicilor de instruire revine profesorului, care are sarcina de a individualiza şi de a adapta procesul didactic la particularităţile elevilor. Finalitatea învăţării acestei discipline este aceea de a permite elevilor orientarea în domeniile de pregătire profesional-tehnologică oferite de curriculum-ul şcolar şi de a-i iniţia în ramurile de cunoaştere socio-economică.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

C.G.1	**Recunoașterea resurselor, funcțiilor și structurilor de bază ale întreprinderii**
C.G.2	**Aplicarea metodelor și procedeelor pentru organizarea, finanțarea și funcționarea întreprinderii**
C.G.3	**Crearea soluțiilor pentru dezvoltarea întreprinderii turistice**

CLASA a XI-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G.1 – Recunoașterea resurselor, funcțiilor și structurilor de bază ale întreprinderii

XI. CS.1.1. Recunoașterea resurselor umane și procesului de selecție și recrutare
- recunoașterea resurselor umane și a procesului de selecție și recrutare într-un context dat, realizând o fișă a tipurilor de resurse umane - identificarea componentelor procesului de selecție și recrutare pe baza unor situații date, simulând un interviu de recrutare - distingerea metodelor de selecție într-un context dat, elaborând o comparație a avantajelor și dezavantajelor
XI. CS.1.2. Identificarea drepturilor și obligațiilor angajaților și modalitățile de rezolvare a conflictelor
- identificarea drepturilor și obligațiilor angajaților pe baza unor informații date, completând un tabel structurat - recunoașterea modalităților de rezolvare a conflictelor de muncă într-un context dat, analizând un studiu de caz - precizarea metodelor de soluționare a conflictelor de muncă pornind de la o situație dată, formulând concluzii scrise
XI. CS.1.3. Explicarea modalităților de motivare și evaluare a personalului
- explicarea modalităților de motivare a personalului pe baza unor informații date, realizând o schemă a tipurilor de motivare - descrierea modalităților de evaluare a personalului într-un context dat, elaborând un chestionar de evaluare - prezentarea rolului motivării personalului în activitatea firmei pornind de la exemple oferite, realizând o expunere orală

C.G.2 – Aplicarea metodelor și procedeelor pentru organizarea, finanțarea și funcționarea întreprinderii

XI. CS.2.1. Aplicarea metodelor de clasificare și analiză a agenților economici din turism
- aplicarea metodelor de clasificare a agenților economici din turism pe baza unor criterii date, realizând o schemă de clasificare - analizarea agenților economici din turism într-un context dat, comparând două firme după serviciile oferite - utilizarea criteriilor de analiză a agenților economici din turism pornind de la informații oferite, completând un tabel cu trăsături caracteristice
XI. CS.2.2. Utilizarea informațiilor privind înființarea și finanțarea unei firme
- utilizarea informațiilor privind înființarea unei firme într-un context dat, redactând pașii de înființare - aplicarea informațiilor despre finanțarea unei firme pornind de la situații date, identificând surse de finanțare adecvate - folosirea informațiilor despre înființarea unei firme pe baza unor cerințe date, întocmind lista documentelor necesare
XI. CS.2.3. Analizarea structurii și organizarea unei firme
- analizarea structurii și organizării unei firme într-un context dat, realizând organigrama unei firme turistice - examinarea modelelor de organizare ale unei firme pe baza unor exemple date, comparând structura funcțională și cea pe proiecte - aprecierea structurii organizatorice a unei firme pornind de la informații oferite, explicând avantajele și dezavantajele acesteia

C.G.3 – Crearea soluțiilor pentru dezvoltarea întreprinderii turistice

XI. CS.3.1. Argumentarea rolului fluxurilor și proceselor într-o firmă

- argumentarea rolului fluxurilor şi proceselor într-o firmă pe baza unor situaţii date, descriind un flux de activitate - analizarea proceselor dintr-o firmă într-un context dat, identificând etapele cheie ale unui proces operaţional - susţinerea importanţei fluxurilor şi proceselor într-o firmă pornind de la informaţii oferite, formulând concluzii argumentate
XI. CS.3.2. Elaborarea planurilor simple de organizare a activităţii unei firme
- elaborarea unui plan simplu de organizare a activităţii unei firme într-un context dat, proiectând un plan pentru o agenţie turistică - structurarea organizării activităţii unei firme pe baza unor cerinţe date, întocmind un tabel cu responsabilităţi pe posturi - prezentarea modului de organizare a unei firme turistice pornind de la informaţii oferite, realizând o prezentare de sinteză
XI. CS.3.3. Propunerea de soluţii inovative pentru optimizarea proceselor interne
- propunerea de soluţii inovative pentru optimizarea proceselor interne într-un context dat, formulând o soluţie digitală pentru rezervări şi facturare - elaborarea de soluţii pentru optimizarea proceselor interne pe baza unor situaţii date, redactând sugestii de îmbunătăţire a fluxurilor - prezentarea de soluţii inovative pentru optimizarea activităţii unei firme pornind de la cerinţe date, realizând un proiect de echipă cu idei inovative

CLASA a XI-a

CONŢINUTURI ALE ÎNVĂŢĂRII

Domenii de conţinut	Conţinuturi
I.Managementul resurselor umane	1.1. Descrierea resurselor umane ale întreprinderii 1.2. Selecţia şi recrutarea personalului 1.3. Prezentarea drepturilor, obligaţiilor angajaţilor şi rezolvarea conflictelor sociale 1.4. Motivarea şi evaluarea personalului
II.Structura şi organizarea firmelor din domeniul turismului	2.1. Prezentarea trăsăturilor caracteristice ale unei firme în domeniul turismului 2.2.Clasificarea agenţilor economici ce activează în domeniul turismului
III. Înfiinţarea şi organizarea firmei în domeniul turismului	3.1. Descrierea etapelor înfiinţării unei firme în domeniul turismului. 3.2. Prezentarea surselor de finanţare a unei firme în domeniul turismului. 3.3. Prezentarea documentelor necesare înfiinţării unei firme în domeniul turismului. 3.4. Prezentarea organizării structurale a unei firme în domeniul turismului.
IV. Procese operaţionale şi fluxuri de activitate în firmele turistice	4.1. Descrierea fluxurilor şi procesele la nivelul unei firme în domeniul turismului.

CLASA a XII-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G.1 – Recunoașterea resurselor, funcțiilor și structurilor de bază ale întreprinderii

XII. CS.1.1. Recunoașterea procedurilor de instruire și măsurilor de protecție la locul de muncă
- recunoașterea procedurilor de instruire la locul de muncă pe baza unor informații date, completând o fișă a etapelor de instruire - identificarea măsurilor de protecție la locul de muncă într-un context dat, realizând o listă de măsuri pentru eliminarea riscurilor - precizarea regulilor de igienă și securitate în turism pornind de la situații date, formulând explicații scrise
XII. CS.1.2. Identificarea tipurilor de accidente de muncă și măsuri de prevenire
- identificarea tipurilor de accidente de muncă pe baza unor situații date, realizând o listă a cauzelor posibile - recunoașterea măsurilor de prevenire a accidentelor într-un context dat, elaborând un plan de prevenire și stingere a incendiilor - precizarea modalităților de protecție a angajaților în turism pornind de la exemple oferite, formulând concluzii scrise
XII. CS.1.3. Explicarea principiilor dezvoltării durabile aplicate în turism
- explicarea principiilor dezvoltării durabile în turism pe baza unor informații date, formulând o definiție proprie a conceptului - descrierea măsurilor de protejare a patrimoniului în turism într-un context dat, oferind exemple relevante - prezentarea importanței conservării resurselor naturale în turism pornind de la situații date, realizând o scurtă expunere scrisă

C.G.2 – Aplicarea metodelor și procedeelor pentru organizarea, finanțarea și funcționarea întreprinderii

XII. CS.2.1. Aplicarea procedurilor privind organizarea turismului religios
- aplicarea procedurilor privind organizarea turismului religios într-un context dat, identificând structurile de organizare specifice - utilizarea procedurilor de organizare a turismului religios pe baza unor informații date, descriind cadrul de dezvoltare - folosirea procedurilor de organizare a turismului religios într-o situație dată, explicând rolul acestuia în comunitate
XII. CS.2.2. Utilizarea principiilor pentru susținerea dezvoltării durabile
- utilizarea principiilor dezvoltării durabile într-un context dat, completând un tabel cu măsuri specifice - aplicarea principiilor dezvoltării durabile în turism pe baza unor situații date, propunând soluții pentru reducerea poluării - folosirea principiilor dezvoltării durabile într-un context comparativ dat, realizând o analiză comparativă a două strategii
XII. CS 2.3. Analizarea resurselor și strategiilor de dezvoltare a carierei profesionale
- analizarea resurselor pentru dezvoltarea carierei profesionale într-un context dat, identificând resursele necesare obținerii unui loc de muncă - examinarea strategiilor de dezvoltare a carierei pe baza unor situații date, elaborând o strategie personală de carieră - evaluarea modalităților de dezvoltare profesională continuă pornind de la informații oferite, realizând o prezentare a opțiunilor de formare continuă

C.G.3 – Crearea unor soluții pentru dezvoltarea întreprinderii turistice

XII. CS.3.1. Argumentarea importanței instruirii continue în carieră
- argumentarea importanței instruirii continue în carieră pe baza unor informații date, analizând rolul formării profesionale continue - susținerea importanței instruirii continue într-un context dat, explicând efectele asupra performanței profesionale - justificarea rolului instruirii continue în dezvoltarea carierei pornind de la situații date, formulând concluzii argumentate

XII. CS.3.2. Elaborarea proiectelor pentru dezvoltarea durabilă a turismului religios
- elaborarea proiectelor pentru dezvoltarea durabilă a turismului religios într-un context dat, întocmind un plan de susținere - proiectarea activităților pentru protejarea patrimoniului religios pe baza unor cerințe date, propunând un set de activități specifice - structurarea unui proiect de dezvoltare a turismului religios durabil pornind de la informații oferite, realizând o prezentare de sinteză
XII. CS.3.3. Propunerea soluțiilor inovative pentru integrarea principiilor durabile în turism
- propunerea soluțiilor inovative pentru integrarea principiilor durabile în turism într-un context dat, concepând o campanie de promovare a turismului durabil - elaborarea de soluții pentru integrarea principiilor durabile în turism pe baza unor situații date, formulând propuneri de parteneriat pentru dezvoltare locală - prezentarea soluțiilor inovative pentru integrarea durabilității în turism pornind de la cerințe date, realizând un proiect de echipă pentru turism durabil

CLASA a XII-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
I. Securitate şi sănătate în muncă	1.1. Instruirea lucrătorilor în domeniul securităţii şi sănătăţii în muncă 1.2. Măsuri de eliminare a riscurilor la locul de muncă 1.3. Măsuri de igienă şi securitate în muncă 1.4. Accidentele de muncă 1.5. Prevenirea şi stingerea incendiilor în domeniul turismului
II. Dezvoltarea durabilă în turism	2.1. Principiile dezvoltării durabile 2.2. Cadrul de dezvoltare al turismului religios 2.3. Structuri de organizare a turismului religios 2.4. Protejarea şi conservarea patrimoniului prin turism religios 2.5. Susţinerea dezvoltării durabile a turismului religios
III. Dezvoltarea carierii profesionale	3.1. Resursele personale pentru obţinerea unui loc de muncă 3.2. Strategia de dezvoltare a carierii profesionale 3.3. Instruirea continuă pentru dezvoltare carierii profesionale

SUGESTII METODOLOGICE

Conţinuturile modulului *Economia întreprinderii turistice și elemente de legislație* trebuie să fie abordate într-o manieră flexibilă, diferenţiată, ţinând cont de particularităţile colectivului cu care se lucrează şi de nivelul iniţial de pregătire. Numărul de ore alocat fiecărei teme rămâne la latitudinea cadrelor didactice care predau conţinutul modulului, în funcţie de dificultatea temelor, de nivelul de cunoştinţe anterioare ale colectivului cu care lucrează, de complexitatea materialului didactic implicat în strategia didactică şi de ritmul de asimilare a cunoştinţelor de către colectivul instruit.

A. Strategii didactice - revalorizări ale metodelor tradiționale, noi abordări

În elaborarea strategiei didactice, profesorul va ţine seama de următoarele principii ale educaţiei:

• Elevii învaţă cel mai bine atunci când consideră că învăţarea răspunde nevoilor lor;

• Elevii învaţă când fac ceva şi când sunt implicaţi activ în procesul de învăţare;

• Elevii au stiluri proprii de învăţare, cu viteze diferite şi din experienţe diferite;

• Participanţii contribuie cu cunoştinţe semnificative şi importante la procesul de învăţare;

• Elevii învaţă mai bine atunci când li se acordă timp pentru a „ordona” informaţiile noi şi a le asocia cu „cunoştinţele vechi”.

Într-un context global complex, educația trebuie să devină baza tuturor inițiativelor durabile. Atunci când este conectată cu spiritul antreprenorial și cu principiile economiei circulare, ea poate genera o schimbare de paradigmă reală. Nu mai este suficient să formăm doar angajați sau consumatori – trebuie să formăm cetățeni activi, inovatori și responsabili, capabili să modeleze un viitor echilibrat pentru generațiile care urmează.

Metode tradiționale și moderne (de predare-învățare-evaluare)

Problematizarea presupune crearea unor situații problemă care să determine elevii să restructureze și să completeze unele cunoștințe anterioare în vederea soluționării noilor situații pe experienței și a efortului personal. Problemele pot fi:

- de identificare;
- de construire;
- de explicare;
- de demonstrare.

Portofoliul este un document sau o culegere structurată de documente în care fiecare elev poate să reunească de-a lungul anilor și să prezinte într-un mod sistematic calificativele, rezultatele și experiențele pe care le-a dobândit.

Portofoliul permite elevului:

- să-și pună în evidență achizițiile în domeniu;
- să-și planifice învățarea;
- să-și monitorizeze progresul;
- să ia parte activ la propriul proces de învățare.

Portofoliul permite profesorului:

- să înțeleagă mai bine obiectivele și nevoile elevului;
- să negocieze obiectivele învățării și să stimuleze motivația;
- să programeze învățarea;
- să evalueze progresul și să propună măsuri și acțiuni de remediere unde (și dacă) este nevoie;
- să evalueze activitatea elevului în ansamblul ei.

Profesorul poate proiecta un portofoliu în raport de obiectivele/competențele din Curriculumul Național și de situația în care îl va utiliza. Perioada de realizare a portofoliului de către elev va fi mai îndelungată și îi va fi adusă la cunoștință.

Proiectul este o activitate complexă de învățare care se pretează foarte bine a fi folosită și ca instrument de evaluare, atât formativă, cât și sumativă. Proiectul este o activitate individuală și/sau în grup, dar sunt de preferat proiectele de grup deoarece încurajează cooperarea și dezvoltă competențe de lucru în echipă. Un avantaj important al proiectului este că dă posibilitatea elevilor de a lucra în ritm propriu, de a-și folosi mai bine stilul propriu de învățare și permite învățarea și de la colegi.

Proiectul pune elevii în situația de a lua decizii, de a comunica și negocia, de a lucra și învăța în cooperare, de a realiza activități în mod independent, de a împărtăși celorlalți cele realizate / învățate, într-un cuvânt, îl ajută să participe direct la propria lui formare

Proiectul este o activitate complexă care îi solicită pe elevi:

- să facă o cercetare (investigație);
- să realizeze proiectul propriu-zis (inclusiv un produs care urmează a fi prezentat: dosar tematic, ghid de utilizare, pliant, ziar, afiș publicitar, carte, film, expoziție, machetă, produs comercializabil etc.);
- să elaboreze raportul final.
- să facă prezentarea publică a proiectului

Etapele realizării unui proiect sunt:

1. Alegerea temei;
- Planificarea activității:
- Stabilirea obiectivelor proiectului;
- Alegerea subiectului în cadrul temei proiectului de către fiecare elev/grup;
- Distribuirea responsabilităților în cadrul grupului;
- Identificarea surselor de informare (manuale, proiecte mai vechi, cărți de la bibliotecă, presă, internet, persoane specializate în domeniul respectiv, instituții, organizații guvernamentale etc.);

2. Cercetarea propriu-zisă.
3. Realizarea materialelor.
4. Prezentarea rezultatelor cercetării și/sau a materialelor create.
5. Evaluarea (cercetării în ansamblu, a modului de lucru, a produsului realizat).

Metode, instrumente moderne de învățare digitală

1. Învățarea prin gamificare (gamification) – presupune transformarea conținutului în jocuri interactive sau competiții prietenoase. Instrumente digitale: Kahoot!; Quizizz; Booklet; Wordwall Beneficii: crește motivația, participarea și retenția informației.

2. Învățarea prin simulări și jocuri educaționale - presupune ca elevii să interacționeze cu scenarii virtuale ce simulează situații reale (ex: management de firmă, economie circulară, vot democratic etc.). Instrumente digitale:Business Game / Simulări economice online; EducaPlay; EcoChallenge (pentru sustenabilitate)

3. *Învățarea bazată pe proiect digital (Project-Based Learning – PBL)* - presupune ca elevii să lucreze în echipă la un proiect concret, folosind instrumente digitale pentru cercetare, design, colaborare și prezentare. Instrumente: Google Workspace (Docs, Slides, Jamboard); Canva (pentru postere și prezentări); Trello/Padlet (pentru planificare colaborativă)

4. Micro-învățarea prin video / podcasturi- presupune folosirea de materiale video scurte (2–10 min) pentru predarea unor concepte punctuale. Instrumente și resurse:Edupuzzle (pentru a adăuga întrebări în videoclipuri); YouTube Edu / TED-Ed; Podcasturi educaționale (Spotify, Google Podcasts)

5. Învățarea colaborativă online (colaborare asincronă/sincronă) - Elevii lucrează împreună la distanță sau în clasă, folosind instrumente digitale. Instrumente:Google Docs / Slides (scriere colaborativă); Padlet / Miro / Jamboard (colaje de idei); Discord / Microsoft Teams / Zoom (pentru grupuri de lucru)/ Storyjumper

6. Învățarea mobilă (Mobile Learning) presupune utilizarea smartphone-urilor și aplicațiilor educaționale pentru învățare flexibilă, oriunde și oricând. Aplicații utile:Socrative; Notion (pentru organizare și învățare personalizată); Quizlet (fișe de învățare rapidă cu termeni și definiții)

7. Învățarea conectată la realitate / realitate augmentată - elevii explorează concepte folosind realitatea augmentată sau interacționează cu date reale. Instrumente:Google Earth (pentru geografie și explorare urbană); Merge Cube (realitate augmentată); ThinkLink (imagini interactive)

8. Învățarea prin feedback instant și autoevaluare digital- elevii primesc feedback imediat la exerciții și teste, încurajând autoreglarea învățării. Instrumente:Google Forms cu corectare automata; Socrative; Formative

9. Învățarea asistată de inteligență artificială (AI)-elevii folosesc AI pentru sprijin în redactare, rezolvarea de probleme sau brainstorming. Instrumente:ChatGPT (pentru generare de idei, explicații, corectură); Grammarly (corectare și sugestii de scriere); AI Text-to-Speech sau Speech-to-Text (pentru învățare incluzivă). Aceste instrumente vor fi utilizate dirijat de către profesor; cu verificarea datelor care au generat informațiile de conținut.

B. Abordarea conținuturilor

Disciplina este gândită astfel încât elevii să înțeleagă cum funcționează o firmă, cum se organizează activitățile ei și cum se iau deciziile economice.

1. Abordare practică și aplicată

- Conținuturile sunt explicate prin exemple din viața reală: firme locale, afaceri cunoscute, situații economice simple.
- Elevii lucrează cu studii de caz, probleme practice, simulări și mini-proiecte (ex.: plan simplu de afaceri, analiza unei firme).

2. Abordare pe funcțiunile întreprinderii

Materia este structurată pe principalele activități ale firmei:

- producție – cum se obțin bunurile și serviciile;
- comercială/marketing – cum se vând produsele, cum se atrag clienții;
- financiar-contabilă – cum se gestionează banii firmei;
- resurse umane – recrutare, motivare, salarizare;
- cercetare-dezvoltare – inovarea și îmbunătățirea produselor;
- management – conducerea și organizarea firmei.

Elevii învață care sunt rolurile fiecărei funcțiuni și cum lucrează ele împreună.

3. Abordare integrată (firma ca sistem)

Elevii sunt ajutați să înțeleagă că:

- toate activitățile firmei sunt conectate,
- deciziile luate într-un loc influențează întreaga întreprindere,
- firma trebuie să se adapteze la mediul în care activează.

4. Abordare orientată spre dezvoltarea de competențe

În loc de memorare, se pune accent pe:

- analiză,
- rezolvarea problemelor,
- interpretarea informațiilor economice,
- lucrul în echipă,
- utilizarea instrumentelor digitale.

Elevii sunt pregătiți pentru a lua decizii economice simple și a înțelege un mod de gândire economic.

5. Abordare modernă și digitală

- Se introduc noțiuni moderne: comerț electronic, promovare online, digitalizarea firmelor.
- Sunt folosite resurse digitale, prezentări, aplicații simple de analiză economică.

6. Abordare legată de viața reală

Profesorii și programa fac legătura cu:

- piața muncii,
- firme reale din comunitate,
- regulile economiei reale (taxe, salarii, prețuri, concurență).

Scopul este ca elevul să își poată imagina cum funcționează o firmă în practică.

7. Abordare graduală (de la ușor la complex)

Materia începe cu noțiuni simple — ce este o firmă, ce produse oferă — și ajunge treptat la:

- organizare,
- costuri,
- prețuri,
- productivitate,
- performanță economică.

Activitățile de învățare vizează:

• aplicarea metodelor centrate pe elev, pe activizarea structurilor cognitive şi operatorii ale elevilor, pe exersarea potenţialului psihofizic al acestora, pe transformarea elevului în coparticipant la propria instruire şi educaţie;

• îmbinarea şi alternanţa sistematică a activităţilor bazate pe efortul individual al elevului (documentarea după diverse surse de informare, observaţia proprie, exerciţiul personal, instruirea programată, experimentul şi lucrul individual, tehnica muncii cu fişe) cu activităţile ce solicită efortul colectiv (de echipă, de grup) de genul discuţiilor, asaltului de idei, etc.;

• folosirea unor metode care să favorizeze relaţia nemijlocită a elevului cu obiectele cunoaşterii, prin recurgere la modele concrete;

• însuşirea unor metode de informare şi de documentare independentă, care oferă deschiderea spre autoinstruire, spre învăţare continuă.

C. Contexte și medii de învățare

1. Spațiul școlii

- sala de clasă, organizată flexibil (bănci în U, insule de lucru) pentru analiză de materiale, pregătirea de prezentări și dezbateri;
- panouri sau colț tematic cu hărți, fotografii, pliante, broșuri realizate de elevi.

2. Mediul comunitar

- biserici și mănăstiri din localitate și zonă;
- centre culturale, muzee, case memoriale conexe turismului religios;
- agenții de turism (acolo unde este posibil) sau ONG-uri ce organizează pelerinaje.

3. Mediul digital

• utilizarea platformelor educaționale (Google Classroom / Moodle / e-mail) pentru distribuirea sarcinilor, recepția portofoliilor și feedback;

• hărți digitale (Google Maps, My Maps) pentru trasarea traseelor de pelerinaj și localizarea obiectivelor;

• tururi virtuale de mănăstiri și biserici din țară sau din lume pentru extinderea orizontului cultural.

4.Învățare mixtă (față în față și online)

• pregătirea vizitelor prin documentare online și fișe de lucru, urmate de activități de sinteză după întoarcerea de pe teren;

• utilizarea de materiale audio-video (documentare, interviuri, prezentări de pelerinaj).

D. Aspecte privind evaluarea

Evaluarea reprezintă partea finală a demersului de proiectare didactică, prin care profesorul va măsura eficienţa întregului proces instructiv-educativ. Evaluarea urmăreşte măsura în care elevii şiau achiziționat rezultatele învățării propuse în standardele de pregătire profesională. Evaluarea poate fi:

a. Evaluarea inițială de la începutul modulului are ca scop identificarea nivelului de cunoștințe, abilități și atitudini al elevilor înainte de a începe procesul de învățare. Ajută atât profesorul, cât și elevii să:

• stabilească un punct de plecare; • identifice lacunele de învățare;

• personalizeze activitățile de învățare;

• stabilească obiective realiste și adaptate nivelului elevilor.

Evaluarea inițială se poate realiza prin: • teste de evaluare inițială

- teste grilă, întrebări deschise, exerciții sau probleme;

• chestionare diagnostic pentru identificarea reprezentărilor, atitudinilor şi intereselor elevilor față de conținutul modulului ce pot fi applicate în scris sau oral;

• fișe de lucru cu sarcini introductive care vizează aplicarea cunoștințelor de bază necesare pentru noul conținut; • conversația dirijată / discuția ghidată care permite obținerea de informații despre nivelul de înțelegere și experiențele anterioare ale elevilor;

• jocuri didactice / activități interactive - activități de tip brainstorming, quiz-uri, jocuri de asociere etc.;

• hărți conceptuale / scheme logice - instrument folosit pentru vizualizarea nivelului de organizare a cunoștințelor

b. Evaluarea continuă este realizată în timpul parcurgerii modulului, pe baza unei planificări a evaluării, după un program stabilit, evitându-se aglomerarea evaluărilor în aceeaşi perioadă de timp. Evaluarea continuă a rezultatelor învățării în timpul parcurgerii modului se realizează prin:

• teste de evaluare formativă (scurte, aplicate la intervale de timp stabilite);

• fișe de lucru / exerciții aplicative;

• observarea sistematică a comportamentului și performanței elevilor; • autoevaluare și reflecție;

• evaluare colegială (peer-assessment);

• proiecte sau teme pe termen scurt;

• discuții și dezbateri ghidate;

• simulări / studii de caz.

c. Evaluarea finală - realizată printr-o metodă cu caracter aplicativ şi integrat la sfârşitul procesului de predare/ învăţare şi care informează asupra îndeplinirii criteriilor de realizare a cunoştinţelor, abilităţilor şi atitudinilor. Forme de evaluare finală a rezultatelor învățării:

• Test scris sumativ - cu itemi variați (grilă, întrebări deschise, exerciții aplicative).

• Proiect individual sau pe echipe - pe baza unor criterii clare și a unei grile de notare.

• Portofoliu educational – cu lucrările realizate pe parcursul modulului (fișe, teme, reflecții, proiecte etc.).

• Prezentare orală/susținere - susținerea proiectului sau a temei finale în fața clasei/ profesorului.

• Studii de caz/situații-problemă - analiza și rezolvarea unei situații complexe, cu aplicarea cunoștințelor din modul.

• Test practic/probă practică - executarea unei sarcini concrete (ex: realizarea unei fișe de post, etc.

E. Adaptarea procesului de predare-învățare-evaluare la specificul diferitelor grupuri de elevi

Se recomandă abordarea instruirii centrate pe elev prin proiectarea unor activități de învăţare variate, prin care să fie luate în considerare stilurile individuale de învăţare ale fiecărui elev, inclusiv adaptarea la elevii cu CES. Aşadar plecând de la principiul integrării, care asigură accesul în şcoală a oricărui elev şi acceptând că fiecare elev este diferit, se va avea în vedere utilizarea de metode specifice pentru dezvoltarea abilităților şi atitudinilor pentru acei elevi care prezintă deficienţe integrabile, adaptându-le la specificul condiţiilor de învăţare şi comportament (utilizarea de programe individualizate, pregătirea de fişe individuale pentru elevii care au nevoie şi care le cer, utilizarea instrumentelor ajutătoare de învăţare, aducerea de laude chiar şi pentru cele mai mic progrese şi stabilirea împreună a paşilor următori).

G. Abordarea competențelor cu ajutorul taxonomiei lui Bloom

Integrarea nivelurilor taxonomiei Bloom în construirea competențelor din programa de Economia întreprinderii turistice și elemente de legislație este esențială pentru dezvoltarea progresivă și coerentă a învățării. Această abordare

permite organizarea conținuturilor și a activităților educaționale pe trepte cognitive - de la cunoaștere/reamintire și înțelegere, la aplicare, analiză, evaluare și creare. Prin utilizarea lor, elevii nu doar dobândesc informații economice, ci învață să gândească critic, să relaționeze principiile de credință cu experiențele personale și sociale și să manifeste atitudini și comportamente responsabile, în concordanță cu valorile spirituale și morale promovate de disciplina Economia întreprinderii turistice și elemente de legislație.

Astfel competențele generale sunt formulate pe nivelurile lui Bloom după cum urmează: CG1 – nivelurile 1-2, CG2 – nivelurile 3-4, CG3 – nivelul 5,6.

Competențele specifice urmăresc nivelurile următoare (acestea sunt în ordine crescătoare, nivelul maxim fiind cel al competenței generale subscrise):

- pentru clasa a XI-a: CS1.1. recunoaștere, CS1.2. identificare, CS1.3. explicare, CS2.1 aplicare, CS2.2. utilizare, CS2.3. analizare, CS3.1. argumentare, CS3.2. elaborare, CS3.3. propunere;
- pentru clasa a XII-a: recunoaștere, CS1.2. identificare, CS1.3. explicare, CS2.1 aplicare, CS2.2. utilizare, CS2.3. analizare, CS3.1. argumentare, CS3.2. elaborare, CS3.3. propunere.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Grad didactic/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
Asofiei Maria Monica	Profesor	Liceul Teologic Ortodox *Cuvioasa Parascheva*, com. Agapia, județul Neamț
Juravle Cristina	Profesor	Liceul Teologic *Episcop Melchisedec,* Roman, Județul Neamț

RESPONSABILI/CONSULTANȚI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Zăbavă Mihaela	Consilier	Centrul Naţional pentru Curriculum şi Evaluare	Responsabil CNCE
Pîslaru Cătălin	Inspector general	Ministerul Educaţiei şi Cercetării	Responsabil MEC
Asofiei Maria Monica	Profesor	Liceul Teologic Ortodox *Cuvioasa Parascheva*, com. Agapia, județul Neamț	Coordonator

RESPONSABILI/COORDONATORII/COLABORATORI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Beldiman Nicuşor	Preot, Profesor universitar doctor, Consilier Patriarhal	Administraţia Patriarhală, Facultatea de Teologie Ortodoxă *Justinian Patriarhul* – București, Universitatea din București	Coordonator - Patriarhia Română
Andrei Constantin	Preot, Inspector patriarhal	Administraţia Patriarhală	Responsabil - Patriarhia Română
Oprea Carmen	Inspector școlar	Inspectoratul Școlar Județean Dolj	Consultant științific

Anexa nr. 69

Programa școlară pentru disciplina

Comunicare profesională
Cultul Ortodox

Clasa a XII-a
Curriculum de specialitate
Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea Ghid turism religios

Învățământ liceal

- 2026 -

Anexa nr. 69
Programa școlară pentru disciplina *Comunicare profesională, Cultul Ortodox,* clasele a XII-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea Ghid turism religios*

NOTĂ DE PREZENTARE

Disciplina *Comunicare profesională* însoţeşte şi completează conținuturile disciplinelor din aria curriculară *Tehnologii*, având rolul de a dezvolta competențele de exprimare, prezentare și interacțiune necesare activităților din domeniul turismului, în special al turismului religios. Această disciplină are ca obiectiv fundamental formarea unor abilități practice și atitudini profesionale adecvate comunicării cu turiștii, valorificând principiile procesului de comunicare și utilizarea instrumentelor digitale moderne.

Elaborarea programei școlare a urmărit exigențele actuale ale reformei curriculare din învățământul românesc, punând accent pe accesibilitate, coerență și transmiterea sistematizată a competențelor. Conținuturile au fost selectate astfel încât, la finalul parcursului educațional, elevul să dețină capacitatea de a comunica eficient, responsabil și adaptat, în contexte profesionale variate specifice ghidului și agentului de turism religios.

Conform planurilor-cadru pentru învățământul liceal, forma cu frecvență zi, aprobate ca anexe la OMEC nr. 4.350/2025, disciplina *Comunicare profesională* are următoarea alocare orară săptămânală, defalcată pe segmentul *Curriculum de specialitate* (CS):

An de studiu	Clasa a XII-a
Tip segment curricular	CS
Nr. săptămânal de ore	1

Disciplina este fundamentată pe *Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023*, precum și pe documente europene și internaționale de referință – *Recomandarea Consiliului Uniunii Europene privind competențele-cheie, Cadrul European al Calificărilor* (EQF), rapoarte UNESCO și OECD. Aceste documente susțin importanța formării competențelor de comunicare, gândire critică, utilizare a tehnologiei și responsabilitate etică în interacțiunea profesională.

Structura programei include elemente teoretice și aplicative, îmbinând cunoașterea mecanismului comunicării (emițător, receptor, mesaj, canal, feedback), tipurile de comunicare și tehnicile de ascultare activă cu aspectele de calitate ale comunicării definite prin cei „7 C”: claritate, concizie, corectitudine, concretețe, caracter complet, curtoazie și considerarea celuilalt. Totodată, programa valorifică dimensiunea comunicării interculturale, esențială în turismul religios, unde respectul față de diversitate și tradițiile spirituale ale comunităților este obligatoriu pentru un profesionist.

Dimensiunea aplicativă este consolidată prin utilizarea mijloacelor moderne de comunicare: prezentări multimedia, platforme digitale, resurse vizuale și instrumente online. Elevii sunt ghidați să construiască prezentări turistice coerente și estetice, integrate cu imagini, materiale audio-video și elemente interactive, dezvoltând astfel competențe digitale esențiale.

Conținuturile disciplinei accentuează formarea capacităților practice: adaptarea discursului la diferite categorii de turiști, gestionarea situațiilor dificile prin comunicare, formularea de mesaje etice și profesionale, gestionarea conflictelor și respectarea normelor legale privind utilizarea informației. Învățarea se realizează prin activități interactive – jocuri de rol, simulări, dezbateri, exerciții de ascultare activă, redactări de texte și prezentări orale.

Competențele specifice le oferă elevilor posibilitatea de a aplica concret principiile comunicării în situații relevante:

- prezentarea unui obiectiv turistic religios;
- adaptarea limbajului la diferite tipuri de turiști;
- aplicarea celor 7 „C” în construcția mesajului turistic;
- elaborarea prezentărilor multimedia;
- conceperea discursului de ghidaj în contexte multiculturale;
- analiză etică și critică a comunicării.

Sugestiile metodologice oferă repere pentru proiectarea demersului didactic, propun strategii variate – simulări, studii de caz, activități de grup – și evidențiază necesitatea personalizării activităților în funcție de nivelul clasei, interesele elevilor, contextul cultural local și eventualele nevoi educaționale speciale. Totodată, se recomandă folosirea unor contexte de învățare autentice pentru dezvoltarea competențelor de comunicare profesională.

Evaluarea urmărește măsurarea progresului elevilor atât prin instrumente formative, cât și prin verificări sumative: prezentări orale, materiale multimedia, fișe de analiză, exerciții scrise, autoevaluări și activități practice.

Accentul se pune pe formarea unor competențe reale – capacitatea de a transmite un mesaj clar, adaptarea la public, gândire critică și conduită profesională.

Necesitatea unei abordări centrate pe competențe a condus la proiectarea unui curriculum în care elevul nu doar acumulează informații teoretice, ci își formează capacități concrete: comunicare eficientă, rezolvare de situații, adaptare la contexte diverse și responsabilitate etică. Drept rezultat, disciplina „Comunicare profesională" contribuie la formarea unor viitori profesioniști capabili să prezinte obiective și produse turistice într-un mod atractiv, respectuos și profesionist, valorificând patrimoniul religios în context național și internațional.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

C.G.1	**Realizarea prezentării unui obiectiv sau produs turistic cu specific religios**

CLASA a XII-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G.1 - Realizarea prezentării unui obiectiv sau produs turistic cu specific religios

XII. CS.1.1. Utilizarea limbajului verbal, nonverbal și paraverbal pentru a adapta prezentarea la diferite tipuri de turiști și contexte
- exersarea tonului, volumului și debitului verbal în simulări de prezentare pentru grupuri mici - analizarea unor videoclipuri de prezentări turistice și identificarea elementelor verbale, nonverbale și paraverbale - realizarea unor jocuri de rol (ghid–turist), cu adaptarea limbajului la diferite categorii de public (copii, adulți, străini)
XII. CS.1.2. Aplicarea principiilor celor 7 „C" și regulilor de etică profesională în construirea mesajelor adresate publicului
- redactarea unei invitații sau a unui anunț turistic, respectând claritatea, concizia și corectitudinea - revizuirea unui text de prezentare încărcat și rescrierea lui, aplicând principiul conciziei - dezbaterea situațiilor problematice privind etica în comunicare (ex. glume nepotrivite, exprimări discriminatorii)
XII. CS.1.3. Elaborarea unei prezentari multimedia despre un obiectiv sau produs turistic cu specific religios, integrând texte, imagini și mijloace digitale
- crearea unui slideshow (PowerPoint/Canva) cu informații istorice, fotografii și citate religioase - integrarea materialelor video sau audio relevante (ex. fragmente de cântări religioase, interviuri cu pelerini) - prezentarea produsului realizat în fața clasei, respectând structura logică și principiile celor 7 „C"
XII. CS.1.4. Conceperea unui discurs de ghidaj care valorifică elementele procesului de comunicare, comunicarea interculturală și tehnicile de ascultare activă
- scrierea unui discurs pentru prezentarea unui obiectiv, în care să fie inclus salutul, introducerea și încheierea - exersarea ascultării active prin dialoguri simulate (întrebări și răspunsuri cu turiștii) - adaptarea discursului la un grup multicultural, evidențiind respectul pentru diversitatea religioasă și culturală

CLASA a XII-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
I. Mecanismul comunicării	1.1 Elemente ale procesului de comunicare: emițător, receptor, mesaj, canal, context, feedback 1.2 Obiectivele și funcțiile comunicării 1.3 Nivelurile comunicării 1.4 Tipuri de comunicare: verbală, nonverbală, paraverbală, scrisă 1.5 Forme de comunicare: oficială, neoficială, permanentă, periodică, aleatorie

II. Tehnici de ascultare și interacțiune	2.1 Ascultarea activă și formularea întrebărilor 2.2 Monitorizarea și adaptarea propriei comunicări 2.3 Colectarea și prelucrarea informațiilor din surse diferite
III. Calitatea comunicării - cei 7 „C”	3.1 Caracterul complet: răspunsuri la întrebările cine? ce? unde? când? de ce? cum? 3.2 Concizia: eliminarea expresiilor inutile, relevanță, evitarea repetițiilor 3.3 Considerarea celuilalt: focalizare pe receptor, empatie, sublinierea beneficiilor 3.4 Concretețea: utilizarea faptelor și datelor precise, verbe active, cuvinte vii 3.5 Claritatea: cuvinte simple, propoziții eficiente, exemple și ajutoare vizuale 3.6 Curtoazia: sinceritate, tact, omiterea expresiilor jignitoare 3.7 Corectitudinea: limbaj adecvat (formal/informal), cuvinte și date corecte, expresii nediscriminatorii
IV. Utilizarea mijloacelor moderne	4.1. Utilizarea mijloacelor vizuale și multimedia în comunicare 4.2. Folosirea tehnologiei informației pentru sprijinirea creativității și inovației 4.3. Validitatea și credibilitatea informațiilor online
V. Situații speciale de comunicare	5.1 Gestionarea situațiilor dificile și a conflictelor prin comunicare 5.2 Metode de detensionare a situațiilor conflictuale 5.3 Comunicarea interculturală: respectarea diversității, adaptarea la specificul cultural al turiștilor
VI. Etică și conduită profesională	6.1. Principii legale și etice ale utilizării tehnologiei informației 6.2. Principii de etică profesională și codul de conduită 6.3. Reguli de etică și conduită profesională în comunicare

SUGESTII METODOLOGICE

Disciplina *Comunicare profesională* în clasa a XII-a are rolul de a dezvolta la elevi competențele reale de comunicare verbală, nonverbală, paraverbală și digitală, necesare lucrului în turism, în special în turismul religios. Procesul de formare este orientat spre practică, profesionalizare și responsabilitate etică, într-un context multicultural și multisenzorial al comunicării turistice.

Accentul se pune pe:

- prezentarea obiectivelor religioase în mod profesionist,
- adaptarea comunicării la public,
- construirea mesajelor etice,
- utilizarea tehnologiei digitale,
- crearea unei prezentări multimedia complete,
- dezvoltarea discursului de ghidaj,
- gestionarea situațiilor dificile.

Profesorul devine ghid al procesului de comunicare: modelează, corectează, antrenează și facilitează situații de comunicare reale.

A. Strategii didactice recomandate

1. Metode interactive pentru dezvoltarea comunicării verbale, nonverbale și paraverbale (legate de CS1)

La clasa a XII-a, elevii trebuie să vadă comunicarea ca pe un act profesional, nu doar ca pe un schimb de replici. De aceea sunt recomandate:

• *Simulări de prezentare pentru grupuri diferite*

Elevii lucrează în perechi sau micro-grupuri și exersează:

- tonul (calm, apropiat, solemn),
- ritmul (lent/mediu, nu alert),
- volumul (adaptat spațiului și tipului de public),
- postura (deschisă, verticală, apropiată, dar respectuoasă),
- gestica potrivită unui context religios (evitarea gesturilor largi sau comice).

Exemple de activități:

- prezentare pentru un grup de copii → limbaj simplu, zâmbet, analogii;
- prezentare pentru un grup de adulți → argumente, structură logică, claritate;
- prezentare pentru turiști străini → ritm lent, vocabular internațional, repere culturale.

• *Analiza modelată a comunicării (prin videoclipuri)*
Profesorul proiectează prezentări turistice — se analizează:
- poziția corpului;
- contactul vizual;
- pauzele;
- tonul;
- modul de introducere și încheiere;
- evitarea clișeelor sau exagerărilor.

Elevii completează o fișă reflexivă: „Ce mi-a transmis ghidul?" „Cum?" „Prin ce element verbal și nonverbal?"
• *Jocuri de rol ghid–turist*
Roluri recomandate:
- turist sceptic,
- turist grăbit,
- turist curios,
- copil curios,
- străin (nivel A2-B1 de limbă engleză),
- persoană în vârstă cu nevoi speciale.

Elevul-ghid trebuie să adapteze:
- limbajul,
- explicațiile,
- tonul empatetic,
- strategiile de clarificare.

2. Metode pentru aplicarea principiilor celor „7 C" ale comunicării (legate de CS2)
Se recomandă:
• *Ateliere de scriere și rescriere*
Elevii primesc:
- un mesaj prea lung,
- unul neclar,
- unul încărcat de adjective,
- unul cu greșeli de etică (ironie, stereotipuri, exprimări nepotrivite).

Sarcina: rescriere după principiile 7 C (claritate, concizie, corectitudine, curtoazie etc.).
Exercițiile pot deveni foarte practice:
- rescrierea unei invitații la pelerinaj;
- scrierea unui anunț pentru un grup;
- redactarea unui mesaj formal către o mănăstire.

• *Dezbateri etice*
Profesorul propune situații reale din turism:
- un ghid care face glume nepotrivite;
- un mesaj publicitar prea comercial pentru un context religios;
- prezentări care jignesc fără intenție diversitatea culturală.

Elevii argumentează:
- ce e corect,
- ce este discutabil,
- cum se poate reformula.

3. Metode digitale pentru elaborarea unei prezentări multimedia complete (CS3)
• *Proiect digital în 3 etape: text – imagine – multimedia*
Elevii învață să integreze:
- text descriptiv (istoric, spiritual, arhitectural),
- fotografii proprii sau din surse verificate,
- citate relevante,
- materiale audio (cântări psaltice),
- video scurt (drum, clopotniță, interior, interviu cu pelerin).

Recomandat:
- Canva, PowerPoint, Google Slides, aplicații de editare audio-video.

• *Validarea conținutului online*
Se introduce obligatoriu:
- verificarea surselor,
- identificarea datelor false sau neconforme,

- evitarea senzaționalismului.

4. Metode pentru formarea discursului de ghidaj (CS4)

• Construcția discursului după structura academică

Elevii construiesc un discurs complet:

1. Salut profesional („Dragi vizitatori…”),
2. Introducere (context istoric și spiritual),
3. Corp (3–4 idei clare și ilustrate),
4. Încheiere (recapitulare, invitație, mulțumiri).

• Ascultare activă — exerciții aplicate

Ghidul trebuie să răspundă la întrebări. Elevii exersează:

- răspunsuri concise,
- reformulare,
- clarificare,
- empatie („vă înțeleg întrebarea…”).

• Adaptare la diversitate culturală

Se discută:

- diferențe religioase,
- comportamente adecvate,
- tabuuri culturale,
- modul de a evita stereotipurile.

B. Abordarea conținuturilor

1. Mecanismul comunicării (conținut 1 → pregătește tot semestrul)

Profesorul pornește de la schema clasică: emițător – mesaj – canal – receptor – feedback – context și o aplică în situații turistice:

- prezentarea unui obiectiv religios,
- anunț pentru un grup,
- mesaj de clarificare pentru un turist străin.

Se discuta diferențele dintre:

- comunicarea verbală, nonverbală, paraverbală,
- comunicarea scrisă,
- comunicarea oficială vs. neoficială.

Activități:

- identificarea elementelor unui mesaj turistic real (postări ale agențiilor);
- discuție: „Când greșește comunicarea în turism?”;
- exerciții de reconstruire a mesajului.

2. Ascultare activă și interacțiune (conținut 2 → suport pentru CS4)

Activități:

- brainstorming: „Ce greșeli face ghidul când nu ascultă?”;
- jocuri de rol cu întrebări provocatoare;
- exerciții de reformulare („Dacă am înțeles bine, mă întrebați despre…”).

Se pot folosi surse audio:

- interviuri cu ghizi,
- fragmente de ghidaj real (înregistrări).

3. Calitatea comunicării – Cei 7 „C” (conținut 3 → baza pentru CS2)

Fiecare literă devine o lecție practică:

- Complet → mesaj cu toate datele, fără ambiguități;
- Concis → tăierea zgomotului;
- Considerare → empatie, respect;
- Concreție → exemple reale;
- Claritate → structură și simplitate;
- Curtoazie → ton calm, cuviincios;
- Corectitudine → gramatică, date corecte.

Activități:

- rescrierea anunțurilor turistice,
- transformarea unui text „greu” într-unul limpede,
- identificarea încălcării regulilor într-un mesaj video.

4. Mijloace moderne de comunicare (conținut 4 → baza pentru CS3)

Se discută și se practică:

- cum alegi imagini relevante (fără kitsch religios),
- cum verifici validitatea unui text de pe internet,
- cum structurezi un slideshow atractiv,
- cum integrezi multimedia fără exces.

Activități:
- realizarea unui mini-video cu telefonul în stil „tur virtual”;
- compararea a două slideshow-uri (bun vs. prost realizat);
- verificarea surselor de pe Wikipedia, site-uri turism, bloguri.

5. Situații speciale de comunicare (conținut 5 → pentru CS4)

Elevii învață să gestioneze:
- conflicte mici în grup,
- obiecții,
- întrebări sensibile (ex. de altă religie),
- situații cu turiști emoționați, obosiți, speriați, grăbiți.

Activități:
- „Scenarii de criză” (ghidul gestionează un conflict între turiști);
- metode de detensionare: ton calm, pauză, reformulare, empatie;
- discuții despre tabuuri culturale (gesturi, subiecte, expresii).

6. Etică și conduită profesională (conținut 6 → pentru CS2 și CS4)

Se insistă pe:
- respectul față de credință, diversitate, intimitate;
- folosirea responsabilă a tehnologiei (date personale, poze, filmări);
- limbaj nediscriminatoriu;
- conduita ghidului în spații sacre (de ex. nu se intră cu voce ridicată, nu se fotografiază în anumite situații).

Activități:
- analiză de situații etice reale,
- rescrierea unui mesaj cu greșeli de etică,
- adoptarea unui „cod minimal al ghidului religios”.

C. Evaluarea

Evaluarea trebuie să urmărească progresul în:
- calitatea comunicării verbale și nonverbale,
- etică și profesionalism,
- competențe digitale,
- elaborarea discursului și a prezentării.

1. Evaluare continuă (formativă)
- fișe de analiză,
- participare la jocuri de rol,
- exerciții de ascultare activă,
- rescrieri de mesaje,
- mini-prezentări.

2. Evaluare finală / proiect

Un proiect complet poate include:
- realizarea unui slideshow despre un obiectiv religios,
- integrarea textului corect, clar, concis, etic,
- includerea elementelor multimedia,
- susținerea unei prezentări orale de 3–5 minute,
- adaptare la un tip de public (adulți, copii, străini).

3. Autoevaluare

Elevii reflectă la:
- ce elemente ale comunicării personal le ies bine,
- ce trebuie îmbunătățit (ton, ritm, volum, claritate),
- cum gestionează emoțiile în fața publicului.

D. Integrarea digitalului și a IA

IA poate fi folosită pentru:
- generarea de structuri de discurs,
- verificarea gramaticală,
- propuneri de titluri,
- idei pentru prezentări,

- adaptarea limbajului la diferite niveluri.

Profesorul trebuie să îi învețe pe elevi:

- să verifice conținutul,
- să personalizeze mesajul,
- să evite plagiatul,
- să mențină tonul etic și adecvat religios.

E. Adaptare pentru elevi diferiți

Elevi cu ritm lent:

- fișe-schelet,
- exerciții scurte,
- roluri simple în jocuri de rol.

Elevi avansați:

- prezentări complexe,
- proiecte video,
- discursuri multicultural-adaptate.

Elevi cu CES:

- imagini, video-uri, explicații scurte,
- evaluări axate pe participare și progres.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Grad didactic/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
Vîntu Raluca	Profesor	Liceul Teologic Ortodox *Cuvioasa Parascheva*, comuna Agapia, județul Neamț
Vacaru Mintenica - Mariana	Profesor	Liceul Teologic Ortodox *Episcop Melchisedec*, Roman, județul Neamț

RESPONSABILI/CONSULTANȚI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Zăbavă Mihaela	Consilier	Centrul Naţional pentru Curriculum şi Evaluare	Responsabil CNCE
Pîslaru Cătălin	Inspector general	Ministerul Educaţiei şi Cercetării	Responsabil MEC
Asofiei Maria Monica	Profesor	Liceul Teologic Ortodox *Cuvioasa Parascheva*, com. Agapia, județul Neamț	Coordonator

RESPONSABILI/COORDONATORII/COLABORATORI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Beldiman Nicuşor	Preot, Profesor universitar doctor, Consilier Patriarhal	Administraţia Patriarhală, Facultatea de Teologie Ortodoxă *Justinian Patriarhul* – București, Universitatea din București	Coordonator - Patriarhia Română
Andrei Constantin	Preot, Inspector patriarhal	Administraţia Patriarhală	Responsabil - Patriarhia Română

Anexa nr. 70

Programa școlară pentru disciplina

Studiul Sfintei Scripturi
Cultul Ortodox

Clasele a IX-a - a XII-a
Curriculum de specialitate (CS)
Filiera vocațională, profilul teologic, specializările Patrimoniu cultural şi Muzică bisericească

Învățământ liceal

- 2026 –

Anexa nr. 70
Programa școlară pentru disciplina *Studiul Sfintei Scripturi, Cultul Ortodox,* clasele a IX-a - a XII-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profilul teologic, specializările Patrimoniu cultural şi Muzică bisericească*

NOTĂ DE PREZENTARE

Prezenta programă școlară completează curriculumul pentru disciplina *Studiul Sfintei Scripturi* cultul ortodox, cu aplicare pentru clasa a IX-a din învățământul liceal, filiera vocațională, profilul teologic, *specializările Patrimoniu cultural şi Muzică bisericească*, forma cu frecvență zi, începând cu anul școlar 2026-2027. Pentru această categorie de clase, conform planurilor-cadru pentru învățământul liceal, forma cu frecvență zi, aprobate ca anexe la OMEC nr. 4350/2025, anexa nr. 25, studiul disciplinei are următoarea alocare orară săptămânală, defalcată pe segmentul curriculum de specialitate:

An de studiu	Clasa a IX-a	Clasa a X-a	Clasa a XI-a	Clasa a XII-a
Tip segment curricular	CS	CS	CS	CS
Nr. săptămânal de ore	2	2	1	1

Programa școlară se elaborează în concordanță cu:

- *Legea învățământului preuniversitar* nr. 198/2023;
- *Recomandările Consiliului Uniunii Europene* (2018) privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții;
- *Repere pentru proiectarea, actualizarea și evaluarea Curriculumului național. Cadrul de referință al Curriculumului național*, aprobat prin OME nr. 3239/2021;
- *Profilul de formare al absolventului*, aprobat prin OME nr. 6731/2023.

Aceste documente stabilesc cadrul de dezvoltare a competențelor-cheie și al profilului de formare al absolventului de liceu, competențe la a căror formare contribuie și disciplina *Studiul Sfintei Scripturi*.

Programa disciplinei *Studiul Sfintei Scripturi* este elaborată potrivit modelului de proiectare curriculară, centrat pe competențe. Construcția programei este realizată astfel încât să contribuie la dezvoltarea profilului de formare al elevului din ciclul liceal, care descrie așteptările exprimate față de elev la sfârșitul învățământului liceal, prin raportare la cerințele exprimate în *Legea învățământului preuniversitar* nr. 198/2023, precum și prin raportare la caracteristicile de dezvoltare ale elevilor.

Prin studierea disciplinei *Studiul Sfintei Scripturi*, absolventul de liceu își dezvoltă identitatea personală și conștiința de sine, fundamentate pe valori creștine și morale; demonstrează comportamente etice și responsabile**,** aplicabile în viața personală, socială și profesională; manifestă respect și disponibilitate pentru dialog constructiv; își consolidează cultura generală și de specialitate prin înțelegerea impactului scrierilor sfinte asupra civilizației și culturii universale; exersează capacitatea de reflecție critică și discernământ moral, esențiale pentru luarea deciziilor; se implică activ în comunitate, asumând valori de solidaritate, cooperare și responsabilitate civică.

Disciplina are ca scop aprofundarea cunoașterii textelor sacre ale Bibliei sau Sfintei Scripturi, ale realităților și problematicilor spirituale – și nu numai – ale acesteia, în context teologic, istoric și cultural, pentru a forma elevi conștienți de valorile credinței și capabili să aplice înțelepciunea biblică și adâncimile de gândire ale Sfintei Scripturi în viața personală și social-comunitară.

Sfânta Scriptură este cartea fundamentală a creștinismului. Ca expresie principală a credinței creștine și izvor al învățăturii ei, ea stă la baza tuturor celorlalte discipline teologice. De asemenea, Biblia este într-o relație directă cu istoria umanității și cu trăirile spirituale cele mai adânci ale omului, pe care le descrie în chei specifice de lectură.

Prezentul curriculum încearcă să ţină seama de această perspectivă în abordarea studiului Sfintei Scripturi. Astfel, programa urmărește ca pe parcursul celor patru ani de studiu, elevii să cunoască atât cărţile Sfintei Scripturi, cu particularitățile fiecăreia dintre acestea, cât şi principalele teme teologice necesare pentru înţelegerea unitară a acesteia, aspect ce reprezintă elementul principal de noutate față de programele anterioare.

Un alt aspect important este acela că, spre deosebire de tratarea separată de până acum a Vechiului și Noului Testament, în abordarea actuală s-a avut în vedere o abordare unitară a celor două părți ale Sfintei Scripturi, printr-o permanentă corelare a conținuturilor biblice vechi și nou-testamentare.

În cadrul programei *Studiului Sfintei Scripturi* se promovează dezvoltarea unor competențe cheie temeinice, inclusiv cele digitale (prin utilizarea programelor de cercetare biblică și a surselor on-line), interculturale și civice, precum și competențe vocaționale relevante pentru profilul absolventului învățământului teologic ortodox. Această structură integrată urmărește să formeze nu atât elevi cu profunde cunoștințe teoretice, cât mai ales cu reale abilități

practice şi valori etice solide, conturând profilul unui absolvent responsabil, critic şi implicat în societate, deopotrivă în armonie cu valorile creştine şi cu cele ale societăţii moderne.

Elaborarea programei şcolare de *Studiul Sfintei Scripturi* a avut în vedere exigenţele impuse de reforma curriculară din învăţământul românesc. Stabilirea competenţelor şi selectarea conţinuturilor au fost realizate respectând principiile relevanţei, accesibilităţii şi transmiterii sistematizate a cunoştinţelor.

Disciplina *Studiul Sfintei Scripturi* valorifică achiziţiile elementare din ciclurile primar şi gimnazial de la disciplina Religie, unde elevii au dobândit noţiuni de bază de cultură religioasă, de morală şi de raportare la valorile comunităţii. La liceu, accentul se mută pe acumularea de cunoştinţe specifice de ermineutică, isagogie, exegeză şi teologie biblică, dublate de dezvoltarea competenţelor de analiză şi reflecţie critică asupra valorilor scripturistice, înţelegere şi asumare responsabilă a doctrinei şi moralei creştine, dialog interconfesional şi intercultural, discernământ moral şi responsabilitate socială şi comunitară**.**

Este complementară cu celelalte discipline teologice de specialitate, dar şi cu disciplinele socio-umane prin perspectiva valorică şi spirituală asupra omului şi societăţii. Are caracter interdisciplinar, favorizând proiecte comune cu o paletă largă de alte discipline.

Elemente de noutate pe care le aduce programa:

– formarea de competenţe transversale (educaţia pentru cetăţenie democratică, educaţia pentru viaţă, dezvoltare personală);

– actualizarea conţinuturilor (corelarea competenţelor şi a temelor biblice cu provocările lumii contemporane);

– accentuarea valenţelor interactive, comunitare şi practice ale disciplinei (implicare socială, voluntariat, utilizarea proiectelor interdisciplinare);

– deschiderea spre dialog (formarea competenţei de dialog interconfesional, interreligios şi intercultural; prezentarea comparativă a valorilor comune);

– vizarea formării caracterului şi a autocunoaşterii (dezvoltarea rezilienţei, a inteligenţei emoţionale şi spirituale; folosirea unor instrumente de reflecţie personală - jurnal reflexiv, portofoliu spiritual);

– recomandarea unor strategii/metode de predare-învăţare-evaluare noi, validate de teoria pedagogică şi practica educaţională;

– sugerarea unor activităţi de învăţare deschise şi corelate cu situaţii concrete ale mediului educaţional.

Structura programei şcolare de *Studiul Sfintei Scripturi* include, pe lângă nota de prezentare, următoarele elemente:

- competenţe generale;
- competenţe specifice şi exemple de activităţi de învăţare;
- conţinuturi;
- sugestii metodologice.

Competenţele sunt ansambluri structurate de cunoştinţe, abilităţi şi atitudini dezvoltate prin învăţare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte diverse.

Competenţele generale se referă la achiziţiile pe care elevul le dobândeşte la disciplina *Studiul Sfintei Scripturi* pe parcursul întregului ciclu liceal. Acestea au un dublu rol: pe de o parte, reflectă contribuţia disciplinei la profilul de formare al absolventului şi, implicit, la dezvoltarea competenţelor-cheie; pe de altă parte, structurează disciplina în funcţie de profilul de formare.

Competenţele specifice derivă din competenţele generale şi reprezintă etape intermediare în dobândirea acestora, fiind formate pe parcursul unui an şcolar. Ele sunt adaptate nivelului de dezvoltare al elevilor, ghidează evaluarea performanţelor acestora şi oferă cadrul pentru organizarea demersului didactic. Ca etape ale formării competenţelor generale, competenţele specifice evidenţiază progresia acestora de la un an de studiu la altul, contribuind treptat la dezvoltarea competenţei generale. Derivarea lor presupune o diferenţiere atentă a etapelor procesului de învăţare, astfel încât, la finalul studiului disciplinei *Studiul Sfintei Scripturi*, elevii să fi dobândit competenţele generale corespunzătoare.

Activităţile de învăţare constituie contexte în care competenţele specifice sunt dezvoltate, exersate şi consolidate. Ele au rol orientativ pentru profesori, oferindu-le libertatea de a folosi exemplele propuse de programa şcolară, de a le completa sau de a le înlocui, astfel încât să adapteze procesul didactic la realităţile concrete ale clasei. În acest mod, crearea parcursurilor de învăţare individualizate şi personalizate nu mai rămâne un simplu ideal, ci devine realizabilă prin metode şi modalităţi concrete de aplicare.

Conţinuturile învăţării sunt organizate pe domenii şi reprezintă achiziţii de bază prin care se urmăreşte formarea competentelor elevilor.

Sugestiile metodologice oferă exemple de strategii didactice, repere pentru planificarea demersului didactic şi elemente pentru evaluarea continuă. Acestea includ recomandări privind desfăşurarea efectivă a procesului de predare-învăţare-evaluare centrat pe formarea competenţelor, exemple de strategii didactice care sprijină realizarea

competențelor specifice, precum și propuneri de abordare interdisciplinară și integrată. În plus, acestea cuprind repere pentru evaluarea învățării, raportată la competențele urmărite, putând fi utilizate diverse forme, metode și instrumente de evaluare.
Cadrele didactice sunt încurajate să personalizeze proiectarea demersului didactic pe baza competențelor, să adapteze activitățile la context și să utilizeze metode variate de evaluare, cu accent pe progresul și dezvoltarea elevului.

Proiectarea are în vedere suplețea și adaptabilitatea: distribuția anuală a conținuturilor pornește de la alocarea de 2 ore/săptămână pentru clasele IX-X, respectiv 1 oră/săptămână pentru clasele XI-XII, cu rezervarea unui timp substanțial pentru consolidare, remediere, recapitulări și aplicații (prin segmentul la dispoziția profesorului). Conținuturile au fost calibrate ținând cont de cele 36 de săptămâni de studiu, dintre care 2 săptămâni sunt destinate programelor naționale „Școala altfel" și „Săptămâna verde", iar aproximativ 25% din timp rămâne la dispoziția profesorului.

Evaluarea vizează măsurarea progresului și utilizează instrumente variate: portofoliu, proiect, prezentare orală, observație sistematică, rubrici analitice – într-un echilibru între evaluarea formativă și cea sumativă.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

C.G.1	**Evidențierea mesajului textului Sfintei Scripturi în contextul istoriei mântuirii, subliniind actualitatea acestuia**
C.G.2	**Valorificarea aplicată a dimensiunilor dogmatice, morale și spirituale ale mesajului scripturistic, reliefând relevanța acestora pentru învățătura creștină și pentru viața personală și comunitară**
C.G.3	**Integrarea personală a valorilor biblice în formarea identității spirituale autentice, fundamentate pe învățătura Sfintei Scripturi**
C.G.4	**Structurarea premiselor strategiei misionare și de promovare comunitară a valorilor creștine autentice prin analiza aprofundată a principiilor biblice**

CLASA a IX-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G.1 - Evidențierea mesajului textului Sfintei Scripturi în contextul istoriei mântuirii, subliniind actualitatea acestuia

IX. CS.1.1. Descrierea noțiunilor generale despre Sfânta Scriptură, recunoscând rolul acesteia în actul mântuirii
- prezentarea datelor generale despre istoria textului biblic, pe baza unei expuneri ilustrate cu imagini, hărți și termeni specifici, încheiată cu o fișă sinteză privind formarea canonului - aplicarea noțiunilor generale despre Sfânta Scriptură în analiza structurii canonului biblic, prin activități ghidate de observare și discuții dirijate, finalizată cu realizarea unui tabel comparativ al cărților biblice - exersarea identificării unor texte biblice pornind de la structura și referințele canonice, pe baza unor trimiteri scripturistice din fișa de lucru, încheiată cu completarea unei hărți scripturistice a fragmentelor selectate
IX. CS.1.2. Rezumarea nuanțată a conținuturilor cărților istorice din canonul biblic, evidențiind semnificația teologică a acestora
- lecturarea critică a textelor biblice vechi și nou-testamentare, în format editabil sau digital, urmată de sintetizarea conținuturilor și realizarea unei fișe cu mesajele teologice centrale - analizarea istoricității unor evenimente biblice prin corelarea textelor din Vechiul și Noul Testament cu date relevante din Sfânta Tradiție și istoria profană, finalizată cu elaborarea unui scurt eseu de sinteză - caracterizarea personajelor biblice-cheie și observarea rolului lor în iconomia mântuirii, pe baza studiului textelor scripturistice și a comentariilor patristice, concretizată într-o hartă conceptuală a contribuției fiecărui personaj

IX. CS.1.3. Identificarea unor momente semnificative ale istoriei mântuirii în textele scripturistice, prezentând locul acestora în planul general al mântuirii neamului omenesc
- descoperirea dirijată a evenimentelor din istoria mântuirii în episoade biblice concrete (ex.: creația, ieșirea din Egipt, nașterea și copilăria lui Iisus, activitatea publică), prin lectura textelor și discuții ghidate, încheiată cu o fișă sinteză privind locul fiecărui episod în iconomia mântuirii - realizarea unor elemente de portofoliu biblic care includ texte și termeni scripturistici-cheie, sistematizate pe teme concrete, concretizate într-o mapă tematică intitulată „Momente ale istoriei mântuirii” - identificarea momentelor centrale ale planului mântuirii, pornind de la lecturarea comparativă a unor fragmente din profețiile mesianice și Evanghelii, urmată de realizarea unei hărți vizuale care ilustrează împlinirea profețiilor în persoana Mântuitorului Iisus Hristos

C.G.2 - Valorificarea aplicată a dimensiunilor dogmatice, morale şi spirituale ale mesajului scripturistic, reliefând relevanța acestora pentru învățătura creștină și pentru viața personală și comunitară

IX. CS.2.1. Prezentarea importanței Sfintei Scripturi ca izvor al revelației divine, subliniind relația acesteia cu Sfânta Tradiție
- formularea unor argumente clare privind importanța Sfintei Scripturi ca izvor al revelației divine, prin raportarea acestora la scrierile Sfinților Părinți, evidențiate într-o fișă sinteză a argumentelor validate patristic - stabilirea etapelor descoperirii divine în legătură cu desfășurarea istoriei umanității, pe baza analizării textelor biblice vechi și nou-testamentare, finalizată cu un tabel cronologic care evidențiază continuitatea revelației - explorarea relației dintre Sfânta Scriptură și Sfânta Tradiție prin studierea unor fragmente biblice și comentarii patristice asociate, urmată de realizarea unei diagrame conceptuale care ilustrează complementaritatea celor două izvoare ale revelației
IX. CS.2.2. Utilizarea noțiunilor de ermineutică biblică în raport cu textul scripturistic
- rezolvarea, individual și în perechi, a unor sarcini de identificare a contextului și a locurilor paralele, prin utilizarea versiunilor tipărite și/sau electronice ale Sfintei Scripturi, notate într-o fișă de lucru - lecturarea paralelă a unui text profan și a unui text sacru, urmată de analiza comparativă, pe echipe, a specificului fiecăruia, realizând un tabel al similitudinilor și diferențelor identificate - exersarea regulilor de interpretare formulate de hermeneutica biblică, prin exegeza critică a unui text scripturistic selectat, finalizată prin redactarea unor concluzii cu valoare morală și doctrinară
IX. CS.2.3. Înțelegerea corectă a mesajului scripturistic în cheia sensului literal și/sau simbolic al acestora
- identificarea temelor și simbolurilor comune în episoade biblice din Vechiul și Noul Testament (ex.: Adam – Hristos, mielul pascal – Hristos, mana din pustiu – Euharistia), prin analiza comparativă a fragmentelor selectate, reprezentate într-o schemă conceptuală care evidențiază relația lor în planul mântuirii - analizarea unor secvențe biblice sugestive prin prisma registrelor proforisticii, pe baza lecturii și a ghidajului metodologic, finalizată cu redactarea unor texte de tip scolii, glosă sau comentariu teologic - realizarea unor eseuri structurate pe teme biblice semnificative identificate în cărțile istorice ale Sfintei Scripturi, în urma studiului textelor și a discuțiilor dirijate pentru nuanțarea mesajului biblic și raportarea la contextul contemporan

C.G.3 - Integrarea personală a valorilor biblice prin formarea unei identități spirituale autentice, fundamentată pe învățătura Sfintei Scripturi

IX. CS.3.1. Identificarea valorilor autentice ale credinței creștine în texte scripturistice, în acord cu învățătura Bisericii
- lecturarea unor texte biblice relevante, cu evidențierea valorilor autentice ale credinței în cadrul discuțiilor ghidate, încheiată cu o fișă sinteză a valorilor identificate - vizionarea unor filme cu tematică biblică ce ilustrează valorile credinței, urmată de o analiză reflexivă în grup și realizarea unor diagrame a valorilor și mesajelor centrale - explicarea învățăturii de credință în corelație cu valorile descoperite în textele scripturistice, prin activități de interpretare și conversație dirijată, finalizată cu un scurt comentariu teologic personal - participarea la discuții tematice privind valorile fundamentale ale credinței și modul lor de receptare în perspectiva învățăturii Bisericii, realizând un jurnal reflexiv al concluziilor personale
IX. CS.3.2. Aplicarea valorilor biblice identificate în vederea formării unei identități spirituale personale
- evidențierea unor modele de asumare și aplicare a valorilor identificate în Sfânta Scriptură, pe baza studiului unor fragmente biblice, încheiată cu realizarea unei fișe-model despre aplicarea valorilor în viața cotidiană - elaborarea unor liste cu valorile importante ale actualei generații de adolescenți și analizarea acestora din perspectivă biblică, prin discuții dirijate și reflecții personale, finalizată cu o hartă conceptuală a valorilor

comparate - efectuarea unor exerciții de identificare a asemănărilor și deosebirilor dintre valorile personale și cele ale persoanelor din jur (colegi, prieteni, părinți, profesori), în corelație cu conținuturile scripturistice, încheiată cu un tabel comparativ al valorilor - realizarea unor exerciții de reflecție privind rolul valorilor credinței autentice în formarea și dezvoltarea personalității umane, pe baza unor texte biblice și întrebări problematizatoare, finalizată cu un scurt eseu reflexiv - realizarea unor exerciții de autoevaluare a comportamentului prin raportare la valorile de credință identificate, în cadrul unei activități individuale ghidate, încheiată cu completarea unui jurnal personal de autoevaluare
IX. CS.3.3. Corelarea valorilor biblice cu situații concrete de viață, pentru a valida eficiența și veridicitatea acestora, precum și rolul lor pentru viața personală și a comunității
- evaluarea modului în care valorile biblice ale respectului și responsabilității se reflectă în comportamentele morale din familie și școală (ex.: reacția față de un coleg jignit, asumarea unei sarcini comune), concretizată într-o fișă de reflecție personală - analizarea unor cazuri de comportamente în acord sau în dezacord cu valorile de credință identificate în Sfânta Scriptură, pe baza unor exemple concrete de viață, încheiată cu o fișă de concluzii privind relevanța acestor valori în situații reale - analizarea unor studii de caz prezentate în mass-media sau selectate din lecturile recomandate, care ilustrează modul de aplicare și validitatea valorilor de credință, finalizată cu o schemă comparativă a situațiilor analizate - elaborarea unor miniproiecte de grup care să evidențieze aplicarea valorilor de credință în contexte concrete ale vieții cotidiene, în urma unei etape de documentare și dezbatere, încheiată cu prezentarea unui produs final (poster, video, eseu vizual)

C.G.4 - Structurarea premiselor strategiei misionare și de promovare comunitară a valorilor creștine autentice prin analiza aprofundată a principiilor biblice

IX. CS.4.1. Utilizarea adecvată a limbajului biblic și teologic, în conexiune cu diferite manifestări ale credinței
- organizarea de discuții, dezbateri sau sesiuni de comunicări referitoare la valorile de bază ale credinței ilustrate în paginile Sfintei Scripturi, în cadrul lucrului pe grupuri, încheiată cu redactarea unui set de concluzii tematice - elaborarea unor referate sau lucrări științifice care să valorifice limbajul biblic și teologic în relație cu diferite manifestări ale credinței, pe baza unei documentări dirijate, finalizată cu prezentarea unei lucrări structurate - realizarea unor corespondențe între valorile autentice ale credinței și elemente de iconografie sau irmologie, prin analizarea unor imagini, imne și tropare selectate, încheiată cu o hartă conceptuală a legăturilor identificate
IX. CS.4.2. Implicarea în activități misionare și comunitare, folosind principii inspirate din Sfânta Scriptură
- organizarea unor activități de premiere între colegi, care să evidențieze implicarea personală în practicarea unor valori moral-religioase (iubire, ajutorare, milostenie, prietenie), în cadrul unui eveniment dedicat, ilustrată și prin realizarea unui afiș și/sau a unui set de diplome tematice - participarea la întâlniri cu persoane mai în vârstă (preoți, părinți, membri ai comunității), pentru împărtășirea experiențelor referitoare la valorile fundamentale ale vieții lor (valori prioritare, modul de interiorizare, impactul asupra vieții, valori comune cu tinerii de astăzi), urmată de notarea concluziilor într-un jurnal reflexiv - realizarea unor proiecte misionare sau sociale inspirate din principiile scripturistice (sprijinirea unei persoane, campanii de ajutorare, activități de voluntariat), ilustrate prin prezentarea unui portofoliu al proiectului și al impactului său comunitar
IX. CS.4.3. Promovarea valorilor inspirate din studiul biblic, prin inițiative de tip misionar și prin participarea activă la viața comunității
- realizarea unor activități misionare (cateheze, concursuri biblice, întâlniri cu tinerii din parohii), inspirate din studiul biblic și adaptate nevoilor comunitare, ilustrate într-un portofoliu al activităților derulate - elaborarea, în echipă, a unui plan anual de activități desfășurate în parteneriatul școală–familie–parohie, având ca scop petrecerea timpului liber împreună cu familia, colegii și membrii comunității, finalizată cu prezentarea unui calendar tematic structurat - implicarea în acțiuni de voluntariat realizate prin colaborarea școlii cu parteneri sociali (Biserică, ONG-uri, fundații), în urma unei etape de informare și organizare, încheiată cu un raport al activităților și al impactului produs în comunitate

CLASA a IX-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
I. Introducere în studiul Sfintei Scripturi	1.1. Biblia – considerații generale 1.2. Inspirația divină şi cărțile Sfintei Scripturi 1.3. Contextul istoric şi mediul religios în care au fost scrise cărțile Sfintei Scripturi 1.4. Istoria canonului cărților Sfintei Scripturi 1.5. Istoria textului cărților Sfintei Scripturi 1.6. Traducerile cărților Sfintei Scripturi 1.7. Hermeneutica biblică 1.8. Lectura duhovnicească a Sfintei Scripturi
II. Vechiul Testament: Începuturile omenirii/Prologul istoriei mântuirii (Facerea, 1–11)	2.1. Noțiuni introductive despre Pentateuh – Canon, autor, inspirație divină, împărțirea cărților 2.2. Crearea lumii și a omului (Fac. 1–2) 2.3. Căderea în păcat și urmările ei. Protoevanghelia (Fac. 3–4) 2.4. Răspândirea păcatului. Potopul și legământul cu Noe (Fac. 4, 17–9, 29) 2.5. Turnul Babel – mândria omului și începutul istoriei popoarelor (Fac.10–11)
III. Vechiul Testament: Istoria patriarhilor – de la chemarea lui Avraam la coborârea în Egipt. Credința patriarhilor și făgăduințele lui Dumnezeu (Facerea, 12–50)	3.1. Chemarea lui Avraam, legământul cu Dumnezeu și făgăduința mesianică (Fac. 12–22) 3.2. Patriarhul Isaac și binecuvântarea dată lui Iacov (Fac. 23–28) 3.3. Patriarhul Iacov – viața, încercările și binecuvântările (Fac. 29–36) 3.4. Iosif cel drept – de la vânzarea de către frați la slava în Egipt (Fac. 37–41) 3.5. Familia lui Iacov în Egipt și profeția mesianică a sceptrului din Iuda (Fac. 42–50)
IV. Noul Testament: Perioada anterioară activității publice a Mântuitorului	4.1. Vestirea zămislirii şi naşterea Sf. Ioan Botezătorul (Lc. 1, 5-25; 57-80). Buna Vestire (Lc. 1, 26-38 şi Mt. 1, 18-25) 4.2. Naşterea lui Iisus Hristos. Închinarea magilor şi a păstorilor. Uciderea pruncilor de către Irod şi fuga în Egipt (Mt. 2; Lc. 2, 1-20) 4.3. Tăierea împrejur şi aducerea la Templu. Iisus la Templu, la vârsta de 12 ani (Lc. 2, 21-52) 4.4. Activitatea Sf. Ioan Botezătorul şi Botezul Domnului (Mt. 3, 1-17; Mc. 1, 1-11; Lc. 3, 1-22; In. 1, 6-8, 15, 19-36; 3, 22-36). Tăierea capului Sf. Ioan Botezătorul (Mt. 14, 1-12; Mc. 6, 14-29; Lc. 9, 7-9) 4.5. Ispitirea în pustie (Mt. 4, 1-11; Mc. 1, 12-13; Lc. 4, 1-13)
V. Noul Testament: Activitatea publică a Mântuitorului	5.1. Începutul activității mesianice: vestirea Împărăției cerurilor şi chemarea primilor ucenici (In. 1, 35-51). Apostolii Domnului (Mt. 10, 2–4, Mc. 3, 16–19, Lc. 6, 13–16) 5.2. Minunile Domnului. Prima minune la nunta din Cana Galileii (In. 2, 1-11) 5.3. Minunile Domnului: săturarea mulţimilor, vindecarea bolnavilor, alungarea demonilor, învierea morților, stăpânirea asupra naturii 5.4. Cuvântările Mântuitorului Iisus Hristos (Predica de pe munte, Mt. 5-7; Cuvântarea euharistică, In. 6) 5.5. Cuvântările Mântuitorului Iisus Hristos (Cuvântarea eclesiologică, Mt. 18; Cuvântarea eshatologică, Mt. 24-25, Cuvântarea de despărțire, In. 13-17) 5.6. Parabolele Mântuitorului Iisus Hristos. Împărăția lui Dumnezeu şi aşteptarea eshatologică în parabolele relatate de Sf. Evanghelist Matei (Mt. cap. 13 şi 25) 5.7. Parabolele Mântuitorului Iisus Hristos. Bogăția, iertarea şi relația cu aproapele în parabolele relatate de Sf. Evanghelist Luca (Lc. cap. 10, 15 şi 16) 5.8. Întâlnirea omului cu Dumnezeu-Cuvântul: Levi (Matei) (Mt. 9, 9; Mc. 2, 13–14; Lc. 5, 27–28), Zaheu (Lc. 19, 1–10), Nicodim (In. 3, 1–21), Bartimeu (Mc. 10, 46–52), femeia păcătoasă (In. 8, 1–11), orbul din naştere (In. 9, 1–41)

Domenii de conținut	Conținuturi
VI. Vechiul Testament: Pelerinajul poporului lui Dumnezeu de la ieșirea din Egipt la Țara Făgăduinței. De la robie la Legământ – istoria poporului în pustiu	6.1. Moise – chemarea, misiunea și eliberarea poporului din robia Egiptului (Ieș. 1-12) 6.2. Sărbătorirea Paștelui și trecerea prin Marea Roșie (Ieș. 12–15) 6.3. Peregrinarea prin pustiu și purtarea de grijă a lui Dumnezeu (Ieș. 15–18) 6.4. Primirea Legii pe Sinai și Legământul cu poporul Israel/ales. Decalogul (Ieș. 19–24) 6.5. Cortul Mărturiei – loc al prezenței lui Dumnezeu. Obiectele sfinte din cort (Ieș. 25–40) 6.6. Slujirea preoțească – arhiereul, preoții și leviții (Levitic) 6.7. Jertfele și simbolismul lor teologic (Lev. 1–7; 16) 6.8. Sărbătorile poporului Israel: Paștile, Cincizecimea, Ziua Ispășirii și Sărbătoarea Corturilor (Ieș. 12–13; 23, 14–17; 34, 18–23; Lev. 16; 23; Num. 28–29; Deut. 16) 6.9. Călătoria prin pustiu și cârtirile poporului (Num. 11–14; 20) 6.10. Șarpele de aramă și apele de la Meriba – semne ale încercării și prefigurări mesianice (Num. 20–21) 6.11. Valaam și profeția mesianică a stelei din Iacov (Num. 22–24) 6.12. Cuvântările lui Moise și recapitularea Legii (Deut. 1–17; 19–30) 6.13. Profetul cel Mare și împlinirea făgăduințelor lui Dumnezeu (Deut. 18, 15–19; 30) 6.14. Sfârșitul vieții lui Moise și pregătirea intrării în Canaan (Deut. 31–34)
VII. Noul Testament: Activitatea publică a Domnului în afara Galileii şi în Ierusalim	7.1. Femeia cananeancă (Mt. 15, 21–28; Mc. 7, 24–30). Femeia samarineancă (In. 4, 5-42) 7.2. Mărturisirea lui Petru şi vestirea Pătimirilor (Mt. 16, 13–20; Mc. 8, 27–30; Lc. 9, 18–21) 7.3. Schimbarea la Față (Mt. 17, 1–9; Mc. 9, 2–10; Lc. 9, 28–36) 7.4. Învierea lui Lazăr (In. 11) 7.5. Intrarea în Ierusalim (Mt. 21, 1–11; Mc. 11, 1–11; Lc. 19, 28–44; In. 12, 12–19) 7.6. Curățarea Templului (Mt. 21, 12–17; Mc. 11, 15–19; Lc. 19, 45–48; In. 2, 13-25)

Clasa a X-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G.1 - Evidențierea mesajului textului Sfintei Scripturi în contextul istoriei mântuirii, subliniind actualitatea acestuia

X. CS.1.1. Rezumarea nuanțată a conținuturilor cărților sfinte din canonul biblic, evidențiind semnificația teologică a acestora
- lecturarea critică a textelor biblice, urmată de exerciții de extragere a ideilor principale, finalizată prin formularea unui rezumat clar, cu mesaj explicit, într-o fișă rezumat - fixarea contextului istoric al derulării evenimentelor din istoria mântuirii, utilizând tabele cronologice şi hărți specifice, pentru evidențierea istoricității evenimentelor biblice, realizând un tabel cronologic sumar - întocmirea unor caracterizări ale personajelor biblice-cheie, cu sublinierea rolului lor în iconomia mântuirii (regi, profeți, apostoli), pe baza studiului textelor scripturistice şi a comentariilor patristice, concretizată într-o hartă conceptuală a contribuției fiecărui personaj
X. CS.1.2. Delimitarea principalelor momente ale istoriei mântuirii în textele scripturistice, prezentând relația dintre ele
- lecturarea critică a textelor biblice vechi şi nou testamentare, succedată de exerciții de ordonare a secvențelor narative, pentru identificarea etapelor esențiale, ilustrate într-o fișă de sinteză

- prezentarea firului narativ al cărților biblice, utilizând un timeline vizual, pentru delimitarea clară a succesiunii logice a textului - marcarea momentelor-cheie, ilustrate de secvențe biblice relevante, finalizată prin conceperea unor fișe de sinteză
X. CS.1.3. Deducerea semnificației episoadelor biblice relevante din cuprinsul cărților sfinte, recunoscând implicațiile actuale ale acestora
- descoperirea dirijată a actualității mesajului scripturistic, prin exerciții de analiză a textelor sfinte, pentru deducerea semnificației spirituale, finalizată prin studii de caz - extragerea mesajului moral al textelor biblice, utilizând întrebări ghidate, pentru identificarea implicațiilor actuale, încheiată cu formularea unor concluzii în texte scurte de tip argumentativ - realizarea unor analize ermeneutice simple, ale unor pasaje biblice concrete, pentru extragerea mesajului acestora, generând texte exegetice scurte

C.G.2 - Valorificarea aplicată a dimensiunilor dogmatice, morale şi spirituale ale mesajului scripturistic, reliefând relevanța acestora pentru învățătura creștină și pentru viața personală și comunitară

X. CS.2.1. Utilizarea conceptelor și regulilor ermineuticii biblice în descifrarea sensurilor Sfintei Scripturi
- identificarea locurilor paralele prin exerciții individuale, într-un timp dat, suport pentru nuanțarea mesajului biblic, completând o fișă-tip - explicarea conceptelor biblice-cheie, pentru clarificarea sensurilor complete, utilizând fișe lexicale - analizarea unor secvențe biblice sugestive prin prisma registrelor proforisticii, generând texte de tip scolie, glosă, comentariu
X. CS.2.2. Distingerea elementelor doctrinare, morale și spirituale din textele biblice, prin lectura și înțelegerea corectă a mesajului lor
- exerciții de recunoaștere a elementelor morale și doctrinare în secvențe biblice date, prin descoperire dirijată, încheiate cu scheme conceptuale - identificarea aspectelor doctrinare și a principiilor morale, pentru clarificarea mesajului textelor sacre, finalizate cu formularea unor concluzii cu valoare morală și doctrinară - dezbateri în grupuri mici, folosind exemple din viața cotidiană, pentru explicarea contextualizării și aplicării valorilor biblice în prezent, încheiate cu reflecții personale argumentative
X. CS.2.3. Corelarea valorilor biblice cu situații concrete de viață, pentru a valida eficiența și veridicitatea acestora, precum și rolul lor pentru viața personală și a comunității
- extragerea unor reguli de viață și principii morale din cuprinsul cărților biblice, concretizată în întocmirea unui cod moral personal și comunitar - organizarea unor dezbateri simple în grupuri mici, folosind exemple din viața cotidiană, pentru explicarea contextualizării și aplicării valorilor biblice în prezent, încheiate cu formularea unor argumente privind validitatea și actualitatea mesajului scripturistic - discuții dirijate pentru nuanțarea mesajului biblic și adaptarea acestuia la contextul contemporan, finalizate prin realizarea unor eseuri structurate

C.G.3 - Integrarea personală a valorilor biblice prin formarea unei identități spirituale autentice, fundamentată pe învățătura Sfintei Scripturi

X. CS.3.1. Interpretarea textelor scripturistice în acord cu învățătura Bisericii, pentru a identifica valorile autentice ale credinței
- lecturarea și compararea unor texte biblice, cu evidențierea valorilor autentice ale credinței, în cadrul discuțiilor ghidate, încheiată cu o fișă sinteză a valorilor identificate - vizionarea unor filme cu tematică biblică ce ilustrează valorile credinței, urmată de o analiză reflexivă în grup și realizarea unor sinteze a valorilor și mesajelor centrale - interpretarea învățăturii de credință în corelație cu valorile descoperite în textele scripturistice, prin activități de exegeză și conversație dirijată, finalizată cu un scurt comentariu teologic personal - participarea la discuții tematice privind valorile fundamentale ale credinței și la modul lor de receptare, finalizate cu realizarea unui jurnal reflexiv al concluziilor personale
X. CS.3.2. Aplicarea valorilor biblice identificate în vederea formării unei identități spirituale personale
- identificarea unor modele de asumare și aplicare a valorilor autentice ale credinței, pe baza studiului unor fragmente biblice, încheiată cu realizarea unei fișe-model despre aplicarea valorilor în viața cotidiană - interpretarea valorilor esențiale ale actualei generații de adolescenți, prin raportare la diferite conținuturi biblice, în cadrul unor discuții dirijate și reflecții personale, finalizate cu o hartă conceptuală a valorilor comparate - analizarea asemănărilor și deosebirilor dintre valorile personale și cele ale persoanelor din jur (colegi, prieteni,

părinți, profesori), raportat la conținuturile scripturistice, încheiată cu un tabel comparativ al valorilor - realizarea unor exerciții de reflecție privind rolul valorilor credinței autentice în formarea și dezvoltarea personalității umane, pe baza unor texte biblice și întrebări problematizatoare, finalizată cu un scurt eseu reflexiv - realizarea unor exerciții de autoevaluare a comportamentului prin raportare la valorile de credință identificate, în cadrul unei activități individuale ghidate, încheiată cu completarea unui jurnal personal de autoevaluare
X. CS.3.3. Sintetizarea valorilor biblice adecvate unor situații concrete de viața Bisericii și a comunității
- *analizarea unor cazuri de comportamente în acord sau în dezacord cu valorile de credință identificate în* Sfânta Scriptură, pe baza unor exemple concrete de viață, încheiată cu o fișă de concluzii privind relevanța acestor valori în situații reale - analizarea unor studii de caz prezentate în mass-media sau selectate din lecturile recomandate, care ilustrează modul de aplicare și validitatea valorilor de credință, finalizată cu o schemă comparativă a situațiilor analizate - elaborarea unor miniproiecte de grup care să evidențieze aplicarea valorilor de credință în contexte concrete ale vieții cotidiene, în urma unei etape de documentare și dezbatere, încheiată cu prezentarea unui produs final (poster, video, eseu vizual)

C.G.4 - Structurarea premiselor strategiei misionare și de promovare comunitară a valorilor creștine prin analiza aprofundată a principiilor biblice

X. CS.4.1. Înțelegerea limbajului biblic și teologic, în conexiune cu diferite manifestări ale credinței
- organizarea de discuții și dezbateri în cadrul cărora să fie valorificată interpretarea corectă a unor conținuturi scripturistice, încheiată cu redactarea unui set de concluzii tematice - elaborarea unor referate sau lucrări științifice, prin care se urmărește interpretarea corectă a textelor biblice în relație cu diferite manifestări ale credinței, pe baza unei documentări dirijate, finalizată cu prezentarea unei lucrări structurate - realizarea unor corespondențe între valorile autentice ale credinței și elemente de iconografie sau irmologie, prin analizarea unor imagini, imne și tropare selectate, încheiată cu o hartă conceptuală a legăturilor identificate
X. CS.4.2. Implicarea în activități misionare și comunitare, folosind principii inspirate din Sfânta Scriptură
- aplicarea principiilor biblice, extrase din conținuturile studiate, în analiza unei situații concrete de viață, concretizată într-o fișă de autoevaluare moral-spirituală - argumentarea rolului duhovnicului, a importanței sfinților și persoanelor care pot constitui modele de viețuire creștină, în vederea proiectării și desfășurării unor activități misionare și comunitate, prin realizarea unor interviuri, prin cercetarea unor surse biografice, finalizată cu un eseu structurat despre rolul ascultării și al modelelor ce pot fi urmate - realizarea unor proiecte misionare sau sociale inspirate din principiile scripturistice (sprijinirea unei persoane, campanii de ajutorare, activități de voluntariat), ilustrate prin prezentarea unui portofoliu al proiectului și al impactului său comunitar
X. CS.4.3. Promovarea valorilor inspirate din studiul biblic, prin inițiative de tip misionar și prin participarea activă la viața comunității
- generarea unui plan de acțiune pentru activități cu impact pentru societate, fundamentate biblic, sub forma unui infografic - elaborarea, în echipă, a unui plan anual de activități desfășurate în parteneriatul școală–familie–parohie, având ca scop petrecerea timpului liber împreună cu familia, colegii și membrii comunității, finalizată cu prezentarea unui calendar tematic structurat - implicarea în acțiuni de voluntariat realizate prin colaborarea școlii cu parteneri sociali (Biserică, ONG-uri, fundații), în urma unei etape de informare și organizare, încheiată cu un raport al activităților și al impactului produs în comunitate

CLASA a X-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
I. Noul Testament: Pătimirile, Moartea și Învierea Domnului Iisus Hristos	1.1 Cina cea de Taină (Mt. 26, 17-30; Mc. 14, 12-26; Lc. 22, 7-23; In. 13-17) 1.2 Rugăciunea din grădina Ghetsimani şi arestarea Domnului (Mt. 26, 36–56; Mc. 14, 32–50; Lc. 22, 39–53; In. 18, 1-12) 1.3 Procesul lui Iisus Hristos (Mt. 26, 57–68; 27, 1–2, 11–26; Mc. 14, 53–65; 15, 1–15; Lc. 22, 54–71; 23, 1–25; In. 18, 12–24; 18, 28–19, 16) 1.4 Răstignirea, Moartea şi punerea în mormânt a Domnului (Mt. 27, 32–61; Mc. 15, 21–47; Lc. 23, 26–56; In. 19, 16–42) 1.5 Învierea lui Iisus și mormântul gol (Mt. 28, Mc. 16, Lc. 24, In. 20) 1.6 Arătările Domnului Înviat (Mt. 28, Mc. 16, Lc. 24, In. 20-21) 1.7 Înălțarea Domnului și făgăduința trimiterii Duhului Sfânt (Mt. 28, Mc. 16, Lc. 24, In. 14, 15–31; 15, 26–27; 16, 7–15, 20)
II. Vechiul Testament: Cucerirea Canaanului și perioada judecătorilor (Iosua, Judecători, Rut)	2.1 Noțiuni introductive. Perioada de cucerire a Canaanului și a judecătorilor 2.2 Iosua – slujitorul Domnului și conducătorul poporului ales (Iosua 1–5) 2.3 Cucerirea Ierihonului şi campaniile din Canaan (Iosua 6–12) 2.4 Împărțirea țării și reînnoirea legământului la Sichem (Iosua 13–24) 2.5 Judecătorii – conducători ridicați de Dumnezeu pentru izbăvirea poporului (Jud. 1–5) 2.6 Judecătorii Ghedeon şi Samson – puterea lui Dumnezeu în slăbiciunea omului (Jud. 6–16) 2.7 Decădere morală și idolatrie în Israel în timpul judecătorilor (Jud.17–21) 2.8 Cartea Rut – credința și fidelitatea unei femei străine (Rut 1–4)
III. Noul Testament: Pogorârea Duhului Sfânt și începutul Bisericii. Misiunea în Ierusalim	3.1 Pogorârea Duhului Sfânt și cuvântarea lui Petru (F.A. 2,1-36) 3.2 Viața Bisericii creștine primare în Ierusalim (F.A. 2, 37-45) 3.3 Activitatea și propovăduirea Apostolilor (F.A. 3,1-5, 42) 3.4 Procesul și martiriul Sf. Arhidiacon Ștefan (F.A. 6, 1-8, 1)
IV. Noul Testament: Misiunea în Samaria și Iudeia. Misiunea lui Pavel până la „marginile pământului”	4.1 Filip și Petru în Samaria (F.A. 8,1-25). Filip și eunucul etiopian (F.A. 8, 26-40). Petru la Lida, Iope, Cezareea și Ierusalim (F.A. 9, 31-11,18) 4.2 Convertirea lui Saul (F.A. 9) 4.3 Saul și Barnaba în prima călătorie misionară (F.A. 13,1-14, 28) 4.4 Sinodul apostolic de la Ierusalim (F.A. 15) 4.5 A doua călătorie misionară a lui Pavel (F.A. 15, 36-18, 22) 4.6 A treia călătorie misionară a lui Pavel (F.A. 18, 23-21, 14) 4.7 Arestarea la Ierusalim, călătoria spre Roma și arestul la domiciliu la Roma (F.A. 27, 1-28, 31)
V. Vechiul Testament: Istoria monarhiei lui Israel – de la Saul la robia babiloniană (1–4 Regi; 1–2 Paralipomena)	5.1 Monarhia în Israel – noțiuni introductive 5.2 Samuel și instaurarea monarhiei în Israel (1 Reg. 1–12; 1 Paral. 10) 5.3 Regele Saul – ascultare și lepădare (1 Reg. 13–31; 1 Paral. 10) 5.4 David – de la păstor la rege ales de Dumnezeu (2 Reg. 1–10; 1 Paral. 11–20) 5.5 David și chivotul Legii – păcat și pocăință (2 Reg. 11–24; 1 Paral. 21–29) 5.6 Regele Solomon – înțelepciunea și slava domniei (3 Reg. 1–10; 2 Paral. 1–8) 5.7 Zidirea și sfințirea Templului din Ierusalim (3 Reg. 5–9; 2 Paral. 2–7) 5.8 Despărțirea regatului. Profeții Ilie și Elisei (3 Reg. 12–22; 4 Reg. 1–13; 2 Paral. 10–20) 5.9 Regele Iezechia – credință și rugăciune în fața pericolului asirian (4 Reg. 18–20; 2 Paral. 29–32) 5.10 Regele Iosia – descoperirea Legii și reformele religioase (4 Reg. 22–23; 2 Paral. 34–35) 5.11 Căderea Ierusalimului și robia babiloniană (4 Reg. 24–25; 2 Paral. 36)
VI. Vechiul Testament: Întoarcerea din robie, rezidirea	6.1 Edictul lui Cirus și întoarcerea din robia babiloniană (1 Ezd. 1–2)

Domenii de conținut	Conținuturi
Templului și reînnoirea legământului cu Dumnezeu (Ezdra, Neemia, Estera)	6.2. Rezidirea Templului sub conducerea lui Zorobabel (1 Ezd. 3–6; Ag. 1–2; Zah. 4) 6.3. Ezdra și reînnoirea legământului cu Dumnezeu (1 Ezd. 7–10) 6.4. Neemia și refacerea zidurilor Ierusalimului (Neem. 1–7; 8–13) 6.5. Regina Estera – providența lui Dumnezeu și salvarea poporului (Est. 1–10)

CLASA a XI-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G.1 - Evidențierea mesajului textului Sfintei Scripturi în contextul istoriei mântuirii, subliniind actualitatea acestuia

XI. CS.1.1. Prezentarea secvențelor semnificative din conținutul cărților didactice ale canonului biblic, punând în lumină actualitatea mesajului acestora
- prezentarea mesajului textelor biblice, în cadrul unor activități de lectură tematice și discuții dirijate, încheiate cu un rezumat explicativ - ilustrarea temelor sapiențiale din cărțile didactice în cadrul unor analize literar-teologice, finalizate prin harți conceptuale - explicarea temelor morale majore din cărțile didactice, în cadrul unor activități de interpretare, finalizate prin sinteze privind relevanța lor actuală
XI. CS.1.2. Ilustrarea aspectelor specifice cărților profetice ale canonului scripturistic, pentru înțelegerea mesajului lor
- ilustrarea simbolurilor biblice din cărțile profetice, în cadrul unor activități de analiză vizuală și discuții ghidate, încheiate prin conceperea unor scheme simbolice - extragerea temelor mesianice din literatura profetică, în cadrul unor lecturi comparative, finalizate cu scurte comentarii aplicative - identificarea profețiilor mesianice din cărțile profetice și asocierea acestora cu episoadele evanghelice care prezintă împlinirea lor, în cadrul unor activități de studiu teologic, finalizate cu tabele tematice
XI. CS.1.3. Înțelegerea conținutului de idei al cărților didactice și profetice, recunoscând implicațiile actuale ale acestora
- analizarea ideilor semnificative din textele didactice și profetice, în cadrul unor activități de lectură selectivă, finalizate cu un rezumat structurat - explicarea mesajului unor secvențe biblice date, în cadrul unor discuții tematice, încheiate cu momente de reflecție personală - evidențierea actualității învățăturilor din cărțile didactice și profetice, în cadrul unor activități de analiză teologică, finalizate cu un scurt eseu argumentativ

C.G.2 - Valorificarea aplicată a dimensiunilor dogmatice, morale şi spirituale ale mesajului scripturistic, reliefând relevanța acestora pentru învățătura creștină

XI. CS.2.1. Exersarea conceptelor și regulilor ermineuticii biblice în descifrarea sensurilor Sfintei Scripturi
- aplicarea principiilor hermeneutice în interpretarea textelor profetice și didactice, în cadrul unor activități de analiză ghidată, finalizate cu o fișă hermeneutică - exersarea metodei istorico-critice pe secvențe biblice semnificative, în cadrul unor activități de studiu pe text, finalizate cu o sinteză interpretativă - interpretarea tipologică a secvențelor vechi-testamentare specifice, în cadrul unei activități de asociere a textelor paralele prin lectură corelată, finalizată cu un scurt comentariu
XI. CS.2.2. Distingerea elementelor doctrinare, morale și spirituale din textele biblice, prin lectura și înțelegerea corectă a mesajului lor
- identificarea elementelor doctrinare din cărțile didactice și profetice, în cadrul unor analize tematice, finalizată cu o hartă conceptuală

- clarificarea aspectelor morale din pasaje biblice sugestive, în cadrul unor discuții dirijate, încheiate cu o listă de aplicații practice - extragerea elementelor spirituale din textele sacre, în cadrul unor activități de reflecție teologică, finalizate cu o fișă spirituală
XI. CS.2.3. Corelarea textelor scripturistice cu învățătura de credință și morala creștină, ilustrând unitatea acestora
- extragerea textelor biblice suport pentru învățătura de credință a Biserici, în cadrul unor dezbateri în grupuri mici, finalizate prin texte scurte de tip argumentativ - asocierea temelor fundamentale ale moralei creștine cu texte biblice conexe, prin exegeza critică a acestora, ilustrată printr-o fișă suport - stabilirea conexiunilor dintre valorile biblice și viața comunitară creștină, în cadrul unor studii aplicative, finalizate prin formularea unor concluzii cu valoare practică

C.G.3 - Integrarea personală a valorilor biblice prin formarea unei identități spirituale autentice, fundamentată pe învățătura Sfintei Scripturi

XI. CS.3.1. Analizarea valorilor autentice ale credinței creștine în texte scripturistice, în acord cu învățătura Bisericii
- lecturarea și interpretarea unor texte biblice relevante, cu evidențierea valorilor autentice ale credinței în cadrul discuțiilor ghidate, încheiată cu o fișă sinteză a valorilor identificate - vizionarea unor filme cu tematică biblică ce ilustrează valorile credinței, urmată de o analiză reflexivă în grup și de propunerea unor alternative - formularea corectă a învățăturii de credință în corelație cu valorile prezentate în textele scripturistice, prin activități de exegeză și conversație dirijată, finalizată cu un scurt comentariu teologic personal - participarea la discuții tematice privind valorile fundamentale ale credinței și la modul lor de receptare, finalizate cu realizarea unui jurnal reflexiv al concluziilor personale
XI. CS.3.2. Argumentarea importanței valorilor biblice identificate în vederea formării unei identități spirituale personale
- explicarea unor modele de asumare și aplicare a valorilor autentice ale credinței, pe baza studiului unor fragmente biblice, încheiată cu realizarea unei fișe-model despre aplicarea valorilor în viața cotidiană - sintetizarea valorilor esențiale ale actualei generații de adolescenți, prin raportare la diferite conținuturi biblice, în cadrul unor discuții dirijate și reflecții personale, finalizate cu o hartă conceptuală a valorilor comparate - evaluarea asemănărilor și deosebirilor dintre valorile personale și cele ale persoanelor din jur (colegi, prieteni, părinți, profesori), raportat la conținuturile scripturistice, încheiată cu un tabel comparativ al valorilor - realizarea unor exerciții de reflecție privind rolul valorilor credinței autentice în formarea și dezvoltarea personalității umane, pe baza unor texte biblice și întrebări problematizatoare, finalizată cu un scurt eseu reflexiv - realizarea unor exerciții de autoevaluare a comportamentului prin raportare la valorile de credință identificate, în cadrul unei activități individuale ghidate, încheiată cu completarea unui jurnal personal de autoevaluare
XI. CS.3.3. Interpretarea unor situații concrete din viața personală, comunitară și eclesială în conformitate cu învățăturile Scripturii
- evaluarea modului în care valori biblice, cum ar fi respectul, responsabilitatea etc. se reflectă în comportamentele morale din familie și școală (ex.: reacția față de un coleg jignit, asumarea unei sarcini comune), concretizată într-o fișă de reflecție personală - propunerea unor soluții la situații concrete din viață, plecând de la valorile de credință identificate în Sfânta Scriptură, încheiată cu o fișă de concluzii privind relevanța acestor valori în situații reale - analizarea unor studii de caz prezentate în mass-media sau selectate din lecturile recomandate, care ilustrează modul de aplicare și validitatea valorilor de credință, finalizată cu o schemă comparativă a situațiilor analizate - elaborarea unor miniproiecte de grup care să evidențieze aplicarea valorilor de credință în contexte concrete ale vieții cotidiene, în urma unei etape de documentare și dezbatere, încheiată cu prezentarea unui produs final (poster, video, eseu vizual)

C.G.4 - Structurarea premiselor strategiei misionare și de promovare comunitară a valorilor creștine prin analiza aprofundată a principiilor biblice

XI. CS.4.1. Analizarea limbajului biblic și teologic, în conexiune cu diferite manifestări ale credinței
- organizarea de discuții și dezbateri în cadrul cărora elevii să-și argumenteze propriul punct de vedere, plecând de la o tematică dată și folosind conținuturi scripturistice, încheiată cu redactarea unui set de concluzii tematice - elaborarea unor referate sau lucrări științifice, prin care se urmărește argumentarea corectă a unor teme date, folosind Sfânta Scriptură, finalizată cu prezentarea unei lucrări structurate

- realizarea unor corespondențe între valorile autentice ale credinței și elemente de iconografie sau irmologie, prin analizarea unor imagini, imne și tropare selectate, încheiată cu o hartă conceptuală a legăturilor identificate
XI. CS.4.2. Implicarea în activități misionare și comunitare, folosind principii inspirate din Sfânta Scriptură
- ilustrarea modului în care anumite conținuturi biblice studiate promovează valori creștine de actualitate, concretizată printr-o dezbatere tematică despre relevanța acestor principii în societatea contemporană - generarea unor idei de proiect digital care promovează valorile credinței fundamentate pe texte scripturistice în mediul online, în cadrul unui atelier de brainstorming organizat pe grupe, concretizată în prezentarea conceptului unui produs digital - realizarea unor proiecte misionare sau sociale inspirate din principiile scripturistice (sprijinirea unei persoane, campanii de ajutorare, activități de voluntariat), ilustrate prin prezentarea unui portofoliu al proiectului și al impactului său comunitar
XI. CS.4.3. Promovarea valorilor inspirate din studiul biblic, prin inițiative de tip misionar și prin participarea activă la viața comunității
- organizarea unor acțiuni care privesc implicarea elevilor în campanii cu impact pentru societate, plecând de la fundamente biblice, având ca rezultat realizarea de mini broșuri educaționale, postere, materiale digitate, ghiduri practice etc. - elaborarea, în echipă, a unui plan anual de activități misionare sau catehetice, cu referiri concrete la diferite texte sau episoade biblice, având ca rezultat realizarea și promovarea unor afișe misionare/materiale pentru catehează - implicarea în acțiuni de voluntariat realizate prin colaborarea școlii cu parteneri sociali (Biserică, ONG-uri, fundații), în urma unei etape de informare și organizare, încheiată cu un raport al activităților și al impactului produs în comunitate

CLASA a XI-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
I. Noul Testament: Teologia biblică a epistolelor Sf. Ap. Pavel	1.1 Introducere: Sfântul Pavel – ”Apostolul neamurilor”. Aspecte de isagogie generală a epistolelor pauline 1.2 Hristologia paulină - Imnul hristologic (Flp. 2). Hristos, plinătatea dumnezeirii, Capul Bisericii și centrul întregii creații (Col. 1). Superioritatea arhieriei Domnului Hristos față de preoția levitică (Evr. 4-10) 1.3 Antropologia şi soteriologia paulină - Îndreptarea prin credinţă şi roadele ei (Rom. 1-8). Mântuirea prin credinţă (Gal. cap. 3-5); Sclavagismul şi creştinismul (Filimon) 1.4 Ecclesiologia paulină - Taina mântuirii şi a Bisericii (Efes. cap. 1-3). Adunările liturgice şi harismele (1 Cor. 11-14). Colecta pentru Biserica din Ierusalim (2 Cor. 8-9). Dezbinările şi scandalurile din Corint (1 Cor. 1 - 6). Familia creştină (Efes. 4-6) 1.5 Eshatologia paulină - Soarta celor vii şi a celor adormiți la Parusia Domnului (1 Tes. 4). Parusia şi semnele care o vor preceda (2 Tes. 2). Precizări eshatologice (1 Cor. cap. 15) 1.6 Epistolele pastorale - *Epistola întâi către Timotei a Sfântului Apostol Pavel* - Apărarea credinței adevărate şi organizarea cultului creștin (1 Tim. 2). Însușirile slujitorilor bisericeşti (1 Tim. 3). Îndrumări pastorale (1 Tim. 4-6); *Epistola a doua către Timotei a Sfântului Apostol Pavel* – Apărarea credinței adevărate în fața învățătorilor mincinoși (2 Tim. 1-3). Testamentul Apostolului (2 Tim. 4); *Epistola Sfântului Apostol Pavel către Tit* – Misiunea lui Tit şi însușirile slujitorilor bisericești (Tit 1)
II. Vechiul Testament: Profeții biblici din perioada asiriană (sec. VIII–VII î.Hr.) – Judecata lui Dumnezeu și făgăduința mântuirii	2.1 Introducere în profetismul biblic – chemarea, misiunea profetică și rolul profeților în iconomia mântuirii 2.2 Profeții Amos și Osea – dreptatea și iubirea lui Dumnezeu față de poporul Său. Mustrarea nedreptății sociale, fidelitatea lui Dumnezeu și refacerea legământului (Am. 1–9; Os. 1–14)

	2.3 Profetul Isaia – chemarea la sfințenie și vestirea mântuirii prin Mesia. Profeția despre Emanuel, Robul Domnului, Împăratul păcii; chemarea la pocăință și la adevăratul cult (Is. 1–12; 40–53) 2.4 Profeții Miheia, Iona și Naum – chemarea la credincioșie și milostivirea lui Dumnezeu față de popoare. Credința, smerenia, universalitatea mântuirii și judecata asupra păcatului. (Mih. 1–7; Iona 1–4; Naum 1–3)
III. Noul Testament: Teme de teologie biblică în epistolele sobornicești	3.1 Epistola Sobornicească a Sfântului Apostol Iacob - Credința vie se arată prin răbdare în suferințele vieții şi prin faptele iubirii (Iac. 1-2). Înfrânarea limbii şi adevărata înțelepciune. Mustrări şi îndemnuri (Iac. 3-5) 3.2 Întâia şi a doua Epistolă Sobornicească a Sfântului Apostol Petru – Creştinul în mijlocul lumii (1 Ptr. 3-4); Realitatea Parusiei si justificarea întârzierii ei. Ceruri noi şi pământ nou (2 Ptr. 3) 3.3 Epistola Sobornicească a Sfântului Apostol Iuda - Păstrarea credinței apostolice nealterate și lupta împotriva rătăcirilor ocrotesc unitatea și sfințenia Trupului lui Hristos
IV. Vechiul Testament: Profeții biblici din perioada babiloniană (sec. VII–VI î.Hr.) – Pocăință, credință și Noul Legământ	4.1 Introducere în epoca babiloniană – contextul istoric, religios și teologic (2 Reg. 23–25; 2 Paral. 36) 4.2 Profetul Ieremia și Plângerile – judecata păcatului și făgăduința Noului Legământ. Fidelitatea profetului, suferința pentru popor și profeția mesianică a Legii scrise în inimă. (Ier. 1; 7; 23,5–6; 31,31–34; Plâng. 1–3) 4.3 Profeții Iezechiel și Daniel – slava lui Dumnezeu, înnoirea inimii și nădejdea în înviere. Profețiile despre înviere, Fiul Omului și împărăția veșnică a lui Dumnezeu. (Iez. 1–3; 36–37; Dan. 3; 6; 7; 9, 24–27) 4.4 Profeții Avacum, Sofonie și Avdie – dreptatea prin credință și Ziua Domnului. Dimensiunea morală și eshatologică a profeției (Avac. 1–3; Sof. 1–3; Avd. 1)
V. Vechiul Testament: Profețiile din perioada postexilică (sec. VI–V î.Hr.) – Restaurarea poporului și nădejdea venirii lui Mesia	5.1 Profeții Agheu și Zaharia – rezidirea templului și făgăduința slavei mesianice. Îndemn la curăție, pocăință și la așteptarea Împăratului smerit, Cel străpuns. (Ag. 1–2; Zah. 1–6; 9–14) 5.2 Profetul Maleahi – credincioșia față de Dumnezeu și vestirea Înaintemergătorului Domnului. Îndemn la adevăratul cult și profeția despre venirea Domnului la templul Său. (Mal. 1–4)
VI. Noul Testament: Teme de teologie biblică în literatura ioaneică	6.1 Epistolele Sobornicești ale Sfântului Apostol Ioan (I, II şi III In.) - Aspecte de isagogie generală. Teme de teologie ioaneică în epistolele sobornicești 6.2 Apocalipsa Sfântului Apostol Ioan: Scrisorile către cele șapte Biserici (Apoc. 1-3) 6.3 Apocalipsa Sfântului Apostol Ioan: Cartea viziunilor (Apoc. 4-22)
VII. Vechiul Testament: Cărțile poetice, sapiențiale și anaghinoscomena – Înțelepciunea, rugăciunea și nădejdea mântuirii	7.1 Cartea Iov – credința în mijlocul suferinței și nădejdea în Răscumpărătorul (Iov 1–2; 19, 25–27; 38–42). Răspunsul lui Dumnezeu în fața durerii omului drept; sensul suferinței și biruința credinței 7.2 Cartea Psalmilor – rugăciune a Bisericii și taina pocăinței (Ps. 1; 22–23; 50; 102; 118). Psalmii ca rugăciune inspirată de Duhul Sfânt și ca profeție mesianică 7.3 Cărțile de înțelepciune și anaghinoscomena – înțelepciunea, iubirea curată și nădejdea în înviere. (Pild. 1–9; Eccl. 1–12; Cânt. 1–8; Tob. 1–14; Iudita 1–16; Înțel. 1–9; Sir. 1; 24; 44–50; Bar. 1–5; 1–3 Mac.). Înțelepciunea ca dar dumnezeiesc, curăția iubirii, credința și mărturia mucenicilor

CLASA a XII-a

C.G.1 – ***Evidențierea mesajului textului Sfintei Scripturi în contextul istoriei mântuirii, subliniind actualitatea acestuia***

XII. CS.1.1. Sintetizarea conținuturilor cărților Sfintei Scripturi, evidențiind actualitatea mesajului biblic
- lecturarea critică a textelor biblice vechi și nou-testamentare selectate, urmată de alcătuirea unui rezumat tematic, finalizată cu realizarea unei scurte prezentări, centrate pe exemple concrete de aplicare a mesajului biblic în viața contemporană (în familie, comunitate, mediul online, relația cu aproapele) - identificarea pasajelor biblice relevante pentru aprofundarea unei teme date (iubirea aproapelui, rolul credinței în încercări, dreptatea lui Dumnezeu și dreptatea oamenilor etc.), sintetizarea mesajului textelor sacre, urmată de dezbateri între grupe de elevi, finalizate prin realizarea unor eseuri structurate privind impactul mesajului biblic asupra individului și societății contemporane - realizarea unui portofoliu biblic digital/fizic - „Sfânta Scriptură astăzi” , cuprinzând sinteze ale conținutului unor cărți/fragmente biblice selectate, grupate în jurul unor teme majore (iubire, credință, iertare, smerenie etc.), incluzând și fragmente concluzive privind actualitatea mesajului biblic (cu exemple din societatea contemporană, situații din viața Bisericii, evenimente religioase recente, mărturii actuale sau texte ale unor autori contemporani)
XII. CS.1.2. Identificarea temelor majore ale teologiei biblice în canonul scripturistic, reliefând unitatea acestora
- evidențierea continuității temelor biblice în cărțile sfinte prin conceperea unor piese de portofoliu - tabele, hărți conceptuale, postere – finalizată prin prezentarea portofoliului în plen și reflecție colectivă - identificarea modului în care o anumită temă biblică se revelează progresiv (promisiune → prefigurare → împlinire → actualizare în viața Bisericii) în textele biblice, urmată de ilustrarea unei diagrame a timpului sacru, finalizată cu o dezbatere privind continuitatea și unitatea mesajului biblic - redactarea unor eseuri argumentative pe teme biblice semnificative (creația, păcatul, mântuirea, sfințenia, iubirea, harul etc.), cu reliefarea unității acestora în Sfânta Scriptura, finalizate prin prezentări în plenul clasei
XII. CS.1.3. Formularea unor argumentări tematice coerente pe baza textului scripturistic, în relație cu învățăturile Sfinților Părinți
- lecturarea paralelă a unor pasaje biblice tematice și a unor comentarii patristice corelate acestora, urmată de analiza perspectivei patristice asupra temelor biblice, finalizată prin formularea unor concluzii - selectarea surselor biblice și patristice pentru realizarea de texte argumentative pe teme date, finalizate prin elaborarea unor eseuri pe structura: teză → argumente din Sfânta Scriptură → argumente din Sfinții Părinți → concluzie aplicată în viață creștină de zi cu zi, urmată de prezentarea și evaluarea acestora (pe baza unei grile care să puncteze coerența, relevanța, integrarea surselor, claritatea tezei) - analizarea, pe echipe, a unui studiu de caz real sau ipotetic, în baza unor texte biblice relevante și a unor comentarii patristice selectate, urmată de formularea unei poziții argumentate bazată pe surse, finalizată printr-un mini-proiect (poster, prezentare digitală sau schemă conceptuală argumentativă)

C.G.2 - ***Valorificarea aplicată a dimensiunilor dogmatice, morale și spirituale ale mesajului scripturistic, reliefând relevanța acestora pentru învățătura creștină și pentru viața personală și comunitară***

XII. CS.2.1. Aplicarea unor metode exegetice de decodificare a mesajului biblic, inclusiv cu ajutorul unor discipline auxiliare
- lecturarea asistată în limba originală (cu ajutorul unor platforme online www.e-sword.net sau www.die-bibel.en) și analiza unor secvențe biblice prin aplicarea metodelor exegetice cunoscute (context, texte paralele, identificarea cuvintelor cu valoare de tip/antetip, referințe patristice), finalizate prin redactarea unor scurte sinteze exegetice - examinarea, pe grupe de lucru, a unor texte biblice selectate prin intermediul unui studiu comparativ interdisciplinar (analiza mediului istoric și socio-politic în care este scris textul, localizarea geografică a evenimentelor pe hartă biblică, analiză lexicală minimală - termeni în greacă/ebraică, corelarea mesajului identificat cu interpretări patristice relevante), finalizată printr-o expunere sub formă de poster, hartă conceptuală sau prezentare digitală - organizarea unor ateliere de interpretare patristică aplicată, în cadrul cărora, pe o selecție de texte biblice și comentarii patristice, elevii urmăresc observarea diferențelor și a convergențelor dintre interpretarea personală și cea din tradiția patristică, finalizate prin alcătuirea unui portofoliu exegetic

XII. CS.2.2. Utilizarea textelor scripturistice paralele pentru fundamentarea învățăturii de credință și a teologiei morale
- realizarea unor studii comparative a textelor relevante pentru o anumită temă doctrinară sau morală, cu identificarea elementelor comune şi a diferenţelor dintre texte şi extragerea învățăturii doctrinare și/sau morale fundamentate biblic, ilustrate într-un tabel comparativ - realizarea unor studii de caz - cu substrat moral sau doctrinar - pe baza unor pasaje biblice, în cadrul cărora elevii utilizează textele biblice ca fundament pentru decizii concrete, finalizate printr-un mini-proiect: poster, prezentare digitală sau schemă conceptuală cu argumentația lor - extragerea unor pasaje biblice relevante pentru teme morale sau doctrinare, asociate cu interpretări patristice şi contribuţii ale unor autori/teologi contemporani şi urmate de concluzii personale, încheiate prin alcătuirea unor piese de portofoliu în format fizic/digital
XII. CS.2.3. Evidențierea caracterului teologiei biblice ortodoxe, prin comparație cu teologia biblică a altor confesiuni
- analiza comparativă a exegezei ortodoxe şi a interpretărilor marilor confesiuni creştine a textelor biblice care fundamentează teme doctrinare semnificative, pentru identificarea elementelor comune și a diferențelor de interpretare, finalizată printr-un studiu comparativ - organizarea unor dezbateri teologice ghidate, axate pe teme doctrinare sensibile (Sfânta Euharistie, Cinstirea Sfintei Cruci, Cultul Maicii Domnului etc.) în cadrul cărora elevii, împărțiți în două echipe, prezintă, alternativ, perspectiva ortodoxă - cu argumente scripturistice şi patristice – și perspectiva altor confesiuni - pe baza unor surse selectate de profesor -, finalizate prin alcătuirea unor hărți conceptuale, menite să evidențieze punctele comune și diferențele fundamentale - lectura individuală a unor lucrări de teologie biblică ortodoxă indicate de către profesor, însoțită de întocmirea unor fișe de lectură și finalizată prin prezentarea lor în fața întregii clase

C.G.3 - Integrarea personală a valorilor biblice prin formarea unei identități spirituale autentice, fundamentată pe învățătura Sfintei Scripturi.

XII. CS.3.1. Validarea valorilor autentice ale credinței creștine, prin raportarea la conținuturi scripturistice
- lecturarea și discutarea unor texte biblice relevante, având drept scop validarea valorilor autentice ale credinței în cadrul discuțiilor ghidate, încheiată cu o fișă sinteză a valorilor identificate - vizionarea unor filme cu tematică biblică ce ilustrează valorile credinței, urmată de o analiză reflexivă în grup și formularea unor propuneri referitoare la anumite probleme sau situații posibile - analizarea învățăturii de credință în corelație cu valorile prezentate în textele scripturistice, prin activități de exegeză și conversație dirijată, finalizată cu un scurt comentariu teologic personal - participarea la discuții tematice privind valorile fundamentale ale credinței și la modul lor de receptare, finalizate cu realizarea unui jurnal reflexiv al concluziilor personale
XII. CS.3.2. Construirea unei identități personale și comunitare, prin aplicarea valorilor biblice identificate
- sintetizarea unor modele de asumare și aplicare a valorilor autentice ale credinței, pe baza studiului unor fragmente biblice, încheiată cu realizarea unei fișe-model despre aplicarea valorilor în viața cotidiană - proiectarea unui sistem de valori esențiale pentru actualele generații de adolescenți, prin raportare la diferite conținuturi biblice, în cadrul unor discuții dirijate și reflecții personale, finalizată cu o hartă conceptuală a valorilor comparate - formularea unor asemănări și deosebiri între valorile personale și cele ale persoanelor din jur (colegi, prieteni, părinți, profesori), raportat la conținuturile scripturistice, încheiată cu un tabel comparativ al valorilor - realizarea unor exerciții de reflecție privind rolul valorilor credinței autentice în formarea și dezvoltarea personalității umane, pe baza unor texte biblice și întrebări problematizatoare, finalizată cu un scurt eseu reflexiv - realizarea unor exerciții de autoevaluare a comportamentului prin raportare la valorile de credință identificate, în cadrul unei activități individuale ghidate, încheiată cu completarea unui jurnal personal de autoevaluare
XII. CS.3.3. Proiectarea unor situații concrete de viață, în conformitate cu valorile identificate în Sfânta Scriptură, pentru a valida eficiența și veridicitatea acestora, precum și rolul lor pentru viața personală și a comunității
- evaluarea modului în care valorile biblice ale respectului și responsabilității se reflectă în comportamentele morale din familie și școală (ex.: reacția față de un coleg jignit, asumarea unei sarcini comune), concretizată într-o fișă de reflecție personală - propunerea unor soluții la situații concrete din viață, plecând de la valorile de credință identificate în Sfânta Scriptură, încheiată cu o fișă de concluzii privind relevanța acestor valori în situații reale - analizarea unor studii de caz prezentate în mass-media sau selectate din lecturile recomandate, care ilustrează modul de aplicare și validitatea valorilor de credință, finalizată cu o schemă comparativă a situațiilor analizate

- elaborarea unor miniproiecte de grup care să evidențieze aplicarea valorilor de credință în contexte concrete ale vieții cotidiene, în urma unei etape de documentare și dezbatere, încheiată cu prezentarea unui produs final (poster, video, eseu vizual)

C.G.4 – Structurarea premiselor strategiei misionare și de promovare comunitară a valorilor creștine prin analiza aprofundată a principiilor biblice

XII. CS.4.1. Argumentarea propriei opinii, folosind adecvat limbajul biblic
- integrarea unor citate biblice din Vechiul și Noul Testament, pentru a formula propriul punct de vedere, plecând de la o tematică dată, finalizată cu un scurt comentariu teologic personal - schițarea conexiunilor dintre Vechiul și Noul Testament, raportat la un subiect dat, finalizată cu un organizator grafic - examinarea în grupe de lucru a unor texte religioase, care exprimă valori creștine pe baza cărora se poate rezolva o situație dată, finalizată cu un raport scris al concluziilor
XII. CS.4.2. Proiectarea unor norme de viață, în acord cu principiile biblice
- sintetizarea elementelor de morală, din textele Vechiului și Noului Testament, pe care se fundamentează trăirea vieții creștine, încheiată cu o fișă de concluzii privind relevanța acestora în situații reale - dezbaterea modalităților de raportare față de semeni din perspectiva Vechiului și, mai apoi, a Noului Testament, în vederea găsirii unor soluții la diferite provocări contemporane, prin susținerea orală a ideilor - analizarea unor exemple concrete de comportamente pozitive, inspirate din Vechiul și Noul Testament, prezentate într-un colaj colectiv
XII. CS.4.3. Elaborarea unor inițiative de tip misionar și de participarea activă la viața comunității, pe baza învățăturilor biblice
- elaborarea unui cod etic al clasei sau al unui grup, bazat pe valorile autentice ale credinței, folosind texte biblice, finalizat ca un document colectiv semnat și adoptat împreună - expunerea proiectelor realizate în cadrul parteneriatului școală-familie-parohie, utilizând diverse surse, printr-o galerie virtuală sau fizică - realizarea unor proiecte misionare sau sociale inspirate din principiile scripturistice (sprijinirea unor persoane, campanii de ajutorare, activități de voluntariat), ilustrate prin prezentarea unui portofoliu al proiectului și al impactului său comunitar

CLASA a XII-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
I. Porunca lui Dumnezeu și ascultarea omului (privire generală asupra Vechiului și Noului Testament)	1.1. Legământul biblic (Lege, Testament, Decalog; poruncă, făgăduință, împlinire) *Subteme*: Noțiunea de legământ/testament: inițiativa lui Dumnezeu, răspunsul omului. Legămintele cu Noe, Avraam, Israel la Sinai; Noul Legământ în Hristos. Legea și Decalogul ca structură a vieții în Legământ. Porunca și făgăduința; împlinirea făgăduințelor în Hristos. *Texte biblice orientative*: Noe: Fac. 9, 8–17; Avraam: Fac. 12, 1–3; 15, 1–21; 17, 1–14; Rom. 4, 13–22; Gal. 3, 15–29; Legământul de la Sinai și Decalogul: Ieș. 19, 3–8; 20, 1–17; Deut. 5, 6–21; 6, 4–9. Israel – popor al Legământului: Ieș. 24, 3–8; Deut. 30, 15–20. Noul Legământ: Ier. 31, 31–34; Lc. 22, 20; 1 Cor. 11, 25; Evr. 8, 6–13; 9, 11–23. Poruncă și făgăduință: Deut. 28, 1–14; 2 Cor. 1, 20; In. 13, 34–35; 14, 15 1.2. Păcat și răscumpărare; jertfă, ispășire, iertare *Subteme*: Căderea, păcatul și consecințele lui. Sistemul jertfelor în Vechiul Testament (ispășire, curățire). Hristos – Jertfa unică, Mielul lui Dumnezeu. Iertarea păcatelor, pocăința și înnoirea. *Texte biblice orientative*: Căderea: Fac. 3; Rom. 5, 12–21. Jertfe și ispășire: Lev. 4, 1–12; 5, 5–13; 16 (Ziua Ispășirii). Robia păcatului și eliberarea: Rom. 6; In. 8, 34–36. Jertfa lui Hristos: Is. 53; Mc. 10, 45; 1 Petr. 1, 18–19; Evr. 9–10. Iertarea: Ps. 50; Is. 1, 18; Mt. 6, 12–15; 18, 21–35; Lc 15

Domenii de conținut	Conținuturi
II. Împărtășirea omului de Dumnezeu (privire generală asupra Vechiului și Noului Testament)	2.1. Rugăciunea și formele ei biblice: doxologia, odele biblice, psalmii și imnele *Subteme*: Rugăciunea ca dialog și comuniune cu Dumnezeu. Rugăciuni de laudă, mulțumire, cerere, pocăință, mijlocire. Doxologia trinitară în Sfânta Scriptură. Cântările biblice folosite în cultul ortodox *Texte biblice orientative*: Rugăciunea neîncetată: 1 Tes. 5, 16–18; Lc. 18, 1. Doxologii: 1 Paral. 29, 10–13; Rom. 11, 33–36; Efes. 1, 3; Apoc. 4–5. Odele Vechiului Testament: Cântările lui Moise: Ieș. 15, 1–21; Deut. 32, 1–43. Cântarea Anei: 1 Reg. 2, 1–10. Cântarea celor trei tineri. Cântările Noului Testament: Lc. 1, 46–55 („Mărește sufletul meu”); 1, 68–79 („Binecuvântat este Domnul”); 2, 29–32 („Acum liberează”). Psalmii – cartea de rugăciune a Bisericii: Ps. 50 (pocăință); 102; 142; 148–150 (laudă). Rugăciunea Domnească: Mt. 6, 9–13; Lc. 11, 1–4. 2.2. Împărtășirea de Dumnezeu (prezența lui Dumnezeu în mijlocul poporului; slava lui Dumnezeu; viața în Hristos; Euharistia) *Subteme*: Dumnezeu locuind în mijlocul poporului: Cortul Sfânt și Templul. Slava lui Dumnezeu: manifestare, nor, lumină, întuneric, cutremur. Viața în Hristos – unire cu El în Botez și Euharistie. Euharistia – împărtășire de Trupul și Sângele lui Hristos. *Texte biblice orientative*: Prezența lui Dumnezeu: Ieș. 25, 8–9; 40, 34–38; 3 Reg. 8, 10–13; Ps. 45, 4–5. Slava lui Dumnezeu: Ieș. 33, 18–23; Is. 6, 1–3; Lc. 2, 9–14. „Cuvântul S-a făcut trup”: In. 1, 14; Mt. 28, 20. Viața în Hristos: In. 15, 1–11; Rom. 6, 3–11; Gal. 2, 20; Col. 3, 1–4. Euharistia: In. 6, 51–58; Mt. 26, 26–28; Mc. 14, 22–24; Lc. 22, 19–20; 1 Cor. 10, 16–17; 11, 23–29
III. Sfințirea vieții omului (privire generală asupra Vechiului și Noului Testament)	3.1. Martorii lui Dumnezeu și potrivnicia lumii (mărturisirea, prigoana și martiriul; Abel; drepții Vechiului Testament; cei șapte frați Macabei; Evrei 11; Sfântul Ștefan; Apostolii; martorii în Apocalipsă) *Subteme*: Mărturisirea credinței în fața împotrivirii lumii. Modele de martori: de la Abel la martirii creștini. Sensul teologic al martiriului. *Texte biblice orientative*: Abel: Fac. 4, 1–10; Evr. 11, 4; 12, 24. Drepții Vechiului Testament: Evr. 11. Cei șapte frați Macabei: 2 Mac. 7, 1–42. Prigoana drepților: Mt. 5, 10–12; 10, 17–22; 24, 9–13; In. 15, 18–21. Sf. Ștefan: F.A. 6, 8–15; 7, 51–60. Apostolii: F.A. 4–5; 12, 1–11; 2 Cor. 11, 23–28. Martirii în Apocalipsă: Apoc. 6, 9–11; 11, 3–12; 12, 11; 20, 4 3.2. Sfânt și sfințenie (omul sfânt, dreptatea; îndreptarea; înfierea; îndumnezeirea; Israel ca popor sfânt; creștinii ca sfinți; Maica Domnului hotar între zidit și nezidit) *Subteme*: Dumnezeu – izvorul sfințeniei. Israel, popor sfânt; chemarea la sfințenie a creștinilor. Dreptatea, îndreptarea și înfierea în Hristos. Îndumnezeirea – împărtășirea de firea dumnezeiască. Maica Domnului în iconomia mântuirii *Texte biblice orientative*: Sfințenia lui Dumnezeu: Is. 6, 3; Apoc. 4, 8; 1 Petr. 1, 15–16. Israel popor sfânt: Ieș. 19, 5–6; Deut. 7, 6; 14, 2. Creștinii numiți „sfinți”: 1 Cor. 1, 2; Efes. 1, 1; 1 Petr. 2, 9–10. Dreptatea și îndreptarea: Rom. 3, 21–26; 5, 1–2; Iac. 2, 14–26. Înfierea: Rom. 8, 14–17; Gal. 4, 4–7. Îndumnezeirea: 2 Petr. 1, 3–4; 1 In. 3, 1–3; In. 10, 34–36. Maica Domnului: Lc. 1, 26–38; 1, 39–56; 2, 19; In. 2, 1–11; 19, 25–27; Apoc. 12 (lectură tipologică)
IV. Intrarea în Împărăția cerească prin Biserică (privire generală asupra Vechiului și Noului Testament)	4.1. Raiul și Împărăția lui Dumnezeu; Dumnezeu ca împărat; împărăția cerurilor *Subteme*: Raiul originar și pierderea lui prin păcat. Dumnezeu ca Împărat al creației și al istoriei. Împărăția lui Dumnezeu prezentă și viitoare *Texte biblice orientative*: Raiul: Fac. 2, 8–17; 3, 22–24. Dumnezeu Împărat: Ps. 46, 7–9; 92, 1–3; 96, 1–10; Is. 6, 1–5; Apoc. 19, 11–16. Predica despre Împărăție: Mt. 4, 17; 5–7; 13 (parabolele Împărăției); Mc. 1, 14–15; Lc. 4, 43.

Domenii de conținut	Conținuturi
	Împărăția înlăuntrul nostru: Lc. 17, 20–21. Împărăția ca moștenire: Mt. 25, 34; 1 Cor. 6, 9–10; Gal. 5, 19–21; Apoc. 21–22 4.2. Biserica – așezământ, comunitate și trup (Cortul Sfânt; Templul din Ierusalim; Noul Templu; Trupul lui Hristos și adunarea celor chemați) *Subteme*: Tipuri ale Bisericii în Vechiul Testament: Cortul și Templul. Hristos – Noul Templu; Biserica – Trupul Său. Biserica drept comunitate euharistică a celor chemați. *Texte biblice orientative*: Cortul Sfânt: Ieș. 25–27; 40, 17–38. Templul din Ierusalim: 3 Reg. 6–8; Ps. 121, 1–4; 2 Paral. 7, 1–3. Noul Templu: Iez. 40–48 (selectiv); In. 2, 19–21; 4, 21–24. Biserica – Trupul lui Hristos: Rom, 12, 4–5; 1 Cor. 12, 12–27; Efes. 1, 22–23; 2, 19–22; 4, 11–16; Col. 1, 18. Adunarea celor chemați: Mt. 16, 18; 18, 17; F.A. 2, 42–47; 4, 32–35

SUGESTII METODOLOGICE

Sugestiile metodologice oferă repere esențiale pentru proiectarea, organizarea și desfășurarea eficientă a activităților de predare-învățare-evaluare în cadrul orelor de *Studiul Sfintei Scripturi* la liceu. Acestea vizează sprijinirea cadrului didactic în personalizarea demersului educațional, prin integrarea unor metode didactice moderne, interactive și adaptate la profilul generației actuale de elevi, inclusiv prin dezvoltarea competențelor verzi și digitale.

Programa școlară actuală pentru disciplina *Studiul Sfintei Scripturi* promovează o învățare centrată pe elev, care accentuează implicarea activă a elevului în procesul de învățare, contextualizarea conținuturilor religioase în realități de viață concrete, dimensiunea socială a învățării - cooperare, colaborare, empatie, responsabilizarea elevilor în raport cu propria dezvoltare morală, spirituală și civică și dezvoltarea competențelor digitale și media, esențiale pentru învățarea secolului XXI.

Pornind de la caracterul aplicativ al sugestiilor metodologice, în cadrul exemplificărilor, sunt cuprinse și cele referitoare la exercițiul de descompunere a competențelor specifice în dimensiunile implicite, cu scopul de a ghida profesorul în proiectarea didactică, asigurând în concret focalizarea pe rezultate verificabile (efecte în învățare) la nivel de cunoștințe, abilități și atitudini.

A. Strategii didactice - revalorizări ale metodelor tradiționale, noi abordări

Pentru a atinge finalitățile educaționale specifice liceului și a forma competențe relevante, este necesară utilizarea unor metode variate, care îmbină gândirea critică, creativitatea, reflecția și tehnologia. Prezentăm sintetic o listă cu metode tradiționale și moderne, respectiv cu metode care valorizează/ formează competențe digitale, care pot fi utilizate la disciplina *Studiul Sfintei Scripturi*

1. Metode de investigație (cercetare scripturistică)

Conținut vizat: IX.*5.4. Cuvântările Mântuitorului Iisus Hristos (Predica de pe munte, Mt. 5-7; Cuvântarea euharistică, In. 6)* și IX.*1.8. Lectura duhovnicească a Sfintei Scripturi.*

Descriere metodologică: metodele de investigație formează competențe de cercetare, sinteză și interpretare academică a textului biblic, antrenând gândirea critică și spiritul științific.

Exemplu concret: elevii sunt împărțiți în grupuri și fiecare primește câte o Fericire (Matei 5, 3–12). Folosind resurse digitale și comentarii patristice (Sfântul. Ioan Gură de Aur, Fericitul Augustin), realizează o analiză patristică comparativă, prezentând concluziile într-un scurt eseu. Profesorul ghidează procesul de verificare a surselor și de structurare a informației.

Competențe vizate:

IX.CS 1.2. Rezumarea nuanțată a conținuturilor cărților istorice din canonul biblic

IX.CS 2.3. Înțelegerea corectă a mesajului scripturistic în cheia sensului literal și/sau simbolic al acestora

2. Metode care sprijină dezvoltarea de competențe digitale

Predarea disciplinei *Studiul Sfintei Scripturi* trebuie să se racordeze la realitatea digitală a elevilor, oferindu-le un cadru în care să-și dezvolte atât gândirea critică, cât și competențele digitale. Iată câteva metode recomandate:

- WebQuest biblic – Elevii investighează teme biblice diverse folosind surse online credibile. Rezultatul poate fi prezentat sub formă de infografice, prezentări sau postere digitale.
- Crearea de conținut digital – Elevii realizează podcasturi, videoclipuri scurte, prezentări interactive sau materiale vizuale pe teme scripturistice. Exemple: un vlog despre semnificația unei sărbători cu fundamente biblice, un tutorial despre rugăciune, un interviu cu un preot/localnic implicat în comunitate.
- Utilizarea platformelor educaționale Google Classroom, Moodle sau Padlet pentru organizarea materialelor și a activităților.

- Quiz-uri interactive (Kahoot, Quizizz) – Pot fi utilizate pentru recapitulare sau evaluare, dar și pentru momentele de captare a atenției la începutul unei activități.
- Proiecte colaborative online – Elevii din clase sau școli diferite colaborează online pe o temă moral-religioasă. Se pot realiza e-book-uri, colecții de rugăciuni sau mărturii ale tinerilor despre credință.
- Lectura biblică interactivă (cu aplicații digitale) - Folosind aplicația Bibliaortodoxa.ro sau fișe interactive create în Wordwall / Google Forms, elevii pot identifica: texte biblice referitoare la creație, porunci despre protejarea creației, virtuți precum: cumpătarea, milostenia, recunoştinţa, smerenia etc. De asemenea, pot realiza o colecție de versete și învățături biblice care fundamentează ecologia creștină.

3. Metode active și activități aplicative în studiul biblic. Integrarea conținuturilor și competențelor în practica didactică.

Integrarea asigură coerența și relevanța învățării, transformând informația în cunoaștere aplicabilă. Predarea disciplinei *Studiul Sfintei Scripturi* implică o învățare vie, personalizată și colaborativă, centrată pe trăirea și interiorizarea mesajului biblic. Prin metode active și participative, elevii sunt provocați nu doar să reproducă informații, ci să gândească, să interpreteze și să aplice principiile creștine în propria viață.

a) Lectură biblică personalizată

Conținut central: IX.*1.8. Lectura duhovnicească a Sfintei Scripturi*

Mod de lucru: profesorul atribuie fiecărui elev un eveniment biblic pentru studiu individual (de exemplu, IX.*5.8. Întâlnirea omului cu Dumnezeu-Cuvântul: Nicodim*). Elevul parcurge textul în mod autonom și formulează o reflecție personală prin care extrage o aplicație etică relevantă pentru propria viață. Această metodă favorizează autoanaliza, interiorizarea mesajului biblic și responsabilitatea spirituală. Este potrivită pentru momente de început de modul, activități de meditație ghidată sau pentru completarea portofoliului spiritual.

b) Analiză textuală în grupuri mici (Metoda mozaicului)

Conținut central: IX.*6.4. Primirea Legii pe Sinai. Decalogul*

Mod de lucru: clasa este împărțită în 10 grupuri, fiecare primind spre analiză una dintre cele zece porunci. Fiecare echipă extrage sensul literal (moral și social) și sensul duhovnicesc (spiritual) al poruncii, după care le prezintă colegilor, devenind „profesorii” celorlalți. Această strategie stimulează colaborarea, sinteza și învățarea reciprocă, iar procesul transformă lecția într-un exercițiu comunitar de interpretare biblică. Elevii învață astfel nu doar textul, ci și valoarea unității și a responsabilității comune în descoperirea adevărului.

c) Exegeze scurte (nivel CS)

Conținut central: IX.*7.4. Învierea lui Lazăr (In. 11)*

Mod de lucru: elevii redactează în echipă, la tablă sau pe un document partajat, o exegeză scurtă axată pe dimensiunea hristologică a textului („Mântuitorul este Viața și Învierea”). Activitatea este condusă colaborativ, profesorul oferind sprijin terminologic și teologic (de exemplu, explicarea termenilor dogmatici). Această activitate dezvoltă gândirea teologică sistematică, capacitatea de argumentare și integrarea interdisciplinară între studiul biblic și teologia dogmatică. Elevii cu competențe superioare pot avea rol de lideri, facilitând învățarea colegilor.

d) Argumentare în scris și oral (Simulare de conferință)

Conținut central: IX.*4.5. Ispitirea în pustie (Mt. 4, 1–11)*

Mod de lucru: elevii participă la o simulare de conferință teologică, în cadrul căreia susțin un discurs de 5 minute în fața clasei. Fiecare elev argumentează de ce episodul Ispitirii în pustie rămâne un model de rezistență spirituală împotriva ispitelor moderne – precum consumismul, vanitatea sau mândria digitală. Activitatea promovează oratoria, gândirea critică și discernământul moral, în timp ce profesorul evaluează coerența argumentului și profunzimea reflecției. Rezultatul este un exercițiu de aplicare etică și personalizare a mesajului biblic în contextul actual.

Prin astfel de activități, studiul biblic devine o experiență de formare integrală, care îmbină rațiunea cu trăirea, analiza cu reflecția, cuvântul cu fapta. Elevul este implicat activ în procesul de descoperire și interiorizare a Adevărului, iar profesorul devine îndrumător și partener de reflecție spirituală.

4. Metode tradiționale și moderne (de predare-învățare-evaluare)

Pentru a atinge finalitățile educaționale specifice liceului și a forma competențe relevante, este necesară utilizarea unor metode variate, care îmbină gândirea critică, creativitatea, reflecția și tehnologia. Strategiile stimulează implicarea activă, colaborarea și reflecția personală, integrând metode tradiționale, interactive, digitale și experiențiale, contribuind la atributele prioritare ale absolventului (reflexiv, comunicativ). Prezentăm practic strategiile care favorizează implicarea activă a elevilor, învățarea prin descoperire, colaborarea și reflecția personală, dar și metodele tradiționale și moderne, respectiv metodele care valorezează/formează competențe digitale, care pot fi utilizate la disciplina *Studiul Sfintei Scripturi*:

Învățare activă prin dezbatere etică

Conținut vizat: IX.2.*3. Căderea în păcat și urmările ei. Protoevanghelia (Fc. 3-4)* și IX.*5.7. Bogăția, iertarea și relația cu aproapele (Lc. 10, 15, 16).*

Descriere metodologică: învățarea activă stimulează gândirea critică, discernământul moral și capacitatea de argumentare teologică. Elevii sunt puși în situații de decizie morală inspirate din texte biblice, dezvoltându-și abilitățile de analiză și reflecție etică.

Exemplu concret: se organizează o dezbatere tip „Juriul moral". Elevii, împărțiți în echipe, discută dileme etice inspirate din Căderea lui Adam (Facerea 3) și din Parabola Samarineanului Milostiv (Luca 10). Un grup susține ideea responsabilității personale în fața păcatului, celălalt apără perspectiva iertării și a refacerii comuniunii. Profesorul moderează dezbaterea, orientând argumentele spre valorile teologice centrale: libertatea, responsabilitatea și iubirea de aproapele.

Competențe vizate:

CG 2. Valorificarea aplicată a dimensiunilor dogmatice, morale și spirituale ale mesajului scripturistic

CG 3 Integrarea personală a valorilor biblice în formarea identității spirituale autentice, fundamentate pe învățătura Sfintei Scripturi

IX.CS 3.2 Aplicarea valorilor biblice identificate în vederea formării unei identități spirituale personale.

Învățare colaborativă (peer-to-peer learning)

Conținut vizat: IX.*3.4. Iosif cel drept – de la vânzarea de către frați la ridicarea în Egipt (Fac. 37-41)* și IX.*5.1. Începutul activității mesianice: promulgarea Împărăției cerurilor și chemarea primilor ucenici (In. 1, 35-51). Apostolii Domnului (Mt. 10, 2–4, Mc. 3, 16–19, Lc. 6, 13–16).*

Descriere metodologică: învățarea colaborativă promovează învățarea prin cooperare și responsabilitate partajată. Elevii învață unii de la alții, asumând roluri complementare: explicator, sintetizator, coordonator.

Exemplu concret: elevii lucrează în perechi pentru analiza narațiunii biblice despre Iosif cel drept (Facerea 37–41). Fiecare pereche identifică trei lecții etice (despre iertare, providență și fidelitate). Ulterior, un elev cu nivel mai avansat (peer mentor) explică celorlalți cum se regăsesc aceste valori în viața Apostolilor Domnului, în special în modul în care ei au depășit trădarea, frica și slăbiciunea.

Competențe vizate:

CG 3. Integrarea personală a valorilor biblice în formarea identității spirituale autentice, fundamentate pe învățătura Sfintei Scripturi

IX.CS 4.2. Dezvoltarea spiritului de colaborare și implicare în activități misionare și comunitare, folosind principii inspirate din Sfânta Scriptură

Învățare prin proiect scurt

Conținut vizat: *4.2. Nașterea lui Iisus Hristos. Închinarea magilor și a păstorilor. Uciderea pruncilor de către Irod și fuga în Egipt (Mt. 2; Lc. 2, 1-20)* și *6.8. Sărbătorile poporului lui Israel (Paștile). Sărbătorile poporului lui Israel: Paștile, Cincizecimea, Ziua Ispășirii și Sărbătoarea Corturilor (Ieș. 12–13; 23,14–17; 34,18–23; Lev. 16; 23; Num. 28–29; Deut. 16).*

Descriere metodologică: proiectul scurt antrenează elevii în învățarea prin descoperire, sinteză și analogie biblică, stimulând competențele de organizare a informației și interpretare tipologică.

Exemplu concret: se realizează proiectul „Prologul Mântuirii". Elevii, individual sau în grupuri mici, creează un tabel comparativ între Paștile Vechiului Testament (eliberarea din robia Egiptului) și Nașterea Domnului (Întruparea Mântuitorului). Activitatea evidențiază continuitatea planului mântuitor al lui Dumnezeu, subliniind simbolistica/tipologia biblică: Paștile Vechiului Testament prefigurează Jertfa lui Hristos din Noul Testament.

Competențe vizate:

IX.CG 1. Evidențierea mesajului textului Sfintei Scripturi în contextul istoriei mântuirii

IX.CS 1.3. Identificarea unor momente semnificative ale istoriei mântuirii în textele scripturistice

Învățare digitală și utilizarea responsabilă a inteligenței artificiale

Conținut vizat: IX.*1.6. Traducerile cărților Sfintei Scripturi* și IX.*1.5. Istoria textului cărților Sfintei Scripturi.*

Descriere metodologică: învățarea digitală și utilizarea controlată a instrumentelor IA (inteligență artificială) îi ajută pe elevi să înțeleagă diversitatea traducerilor biblice și să dezvolte discernământ digital.

Exemplu concret: se desfășoară o activitate de comparare a traducerilor. Elevii utilizează aplicații biblice online (Biblia Ortodoxă, Logos Bible Software) pentru a compara traducerea versetului profetic Facerea 49:10 („Nu va lipsi sceptru din Iuda...") în mai multe versiuni. Scopul este de a învăța să extragă un citat complet și corect, să identifice diferențele lingvistice și să reflecteze asupra fidelității traducerii față de textul original.

Competențe vizate:

CS 4.1. Utilizarea adecvată a limbajului biblic și teologic, în conexiune cu diferite manifestări ale credinței

Învățare autentică și contextualizată

Conținut vizat: IX.*7.5. Intrarea în Ierusalim (Mt. 21, 1–11; Mc. 11, 1–11; Lc. 19, 28–44; In. 12, 12–19)* și IX.*7.6. Curățarea Templului (Mt. 21,12–17; Mc. 11, 15–19; Lc. 19, 45–48; In. 2, 13-25).*

Descriere metodologică: învățarea autentică pune accent pe legătura dintre experiența personală, viața comunității și mesajul biblic.

Exemplu concret: elevii efectuează o vizită la biserica parohială sau la capela liceului, în preajma praznicului Floriilor. Observă aranjamentul liturgic și desfășurarea slujbei, comparând-o cu relatarea biblică despre Intrarea Domnului în Ierusalim. Într-o sesiune de reflecție, discută despre semnificația spirituală a curățirii Templului, aplicând analogic ideea la curățirea „templului digital" – responsabilitatea morală în mediul online.

Competențe vizate:

CG 4. Structurarea premiselor strategiei misionare și de promovare comunitară a valorilor creștine prin analiza aprofundată a principiilor biblice

IX.CS 4.3. Promovarea valorilor inspirate din studiul biblic, prin inițiative de tip misionar și prin participarea activă la viața comunității

B. Abordarea conținuturilor

1. Interconexiuni interdisciplinare (învățare integrată)

Interconexiunile interdisciplinare creează punți între literatura biblică, teologie, istorie, lingvistică și arte, contribuind la competențele-cheie și la integrarea temelor transversale. Aceste proiecte interdisciplinare oferă elevilor o perspectivă integrată asupra cunoașterii, în care Biblia sau Sfânta Scriptură devine punct de convergență între teologie, știință, artă și etică. Ele contribuie la formarea unui profil al absolventului capabil să interpreteze lumea prin prisma Cuvântului lui Dumnezeu, să acționeze responsabil în comunitate și să armonizeze rațiunea cu credința.

Crearea lumii și a omului (Fac. 1–2)

Discipline partenere: Educație pentru mediu

Tema transversală: Educație pentru mediu și responsabilitate față de creație

Descriere metodologică: textul biblic despre Facerea lumii și a omului devine un cadru privilegiat pentru dialogul dintre teologie și științele mediului. Activitatea urmărește dezvoltarea unei atitudini de grijă față de creație, înțeleasă ca responsabilitate spirituală și morală.

Exemplu practic: proiectul intitulat „Omul – iconom/administrator al creației". Elevii lucrează pe echipe interdisciplinare, documentându-se asupra pasajului biblic din Fac. 1–2 și asupra principiilor ecologiei creștine. Rezultatul final constă într-un set de materiale educative (afișe, texte, materiale audio scurte sau postări digitale) prin care promovează respectul față de natură și responsabilitatea omului în raport cu mediul, pornind de la convingerea că lumea este darul lui Dumnezeu încredințat spre ocrotire.

Competențe formate:

CG 3 Integrarea personală a valorilor biblice în formarea identității spirituale autentice, fundamentate pe învățătura Sfintei Scripturi

IX.CS 3.3. Corelarea valorilor biblice cu situații concrete de viață, pentru a valida eficiența și veridicitatea acestora

CS 4.3. Promovarea valorilor inspirate din studiul biblic, prin inițiative de tip misionar și prin participarea activă la viața comunității

Primirea Legii pe Sinai. Decalogul

Discipline partenere: Educație civică/Istoria Bisericii

Tema transversală: Cetățenie democratică și cultura normativă

Descriere metodologică: Decalogul (cartea Ieșirea, capitolul 20) este analizat atât din perspectivă teologică – ca Lege morală a lui Dumnezeu, cât și din perspectivă civică – ca premisă a ordinii juridice și morale în comunitate. Proiectul evidențiază relația dintre Legea divină, canoanele bisericești și principiile de drept civil, subliniind importanța normei morale ca fundament al civilizației.

Exemplu practic: se organizează o simulare educativă – „Decalogul și Legea". Elevii, grupați în echipe, compară cele zece porunci biblice cu articole din Constituția României și din dreptul canonic ortodox. Fiecare echipă susține o scurtă pledoarie privind relevanța unei porunci pentru viața socială actuală (ex.: „Cinstește pe tatăl tău și pe mama ta" – fundament pentru respectul intergenerațional).

Competențe formate:

CG 2 Valorificarea aplicată a dimensiunilor dogmatice, morale şi spirituale ale mesajului scripturistic

IX.CS 4.2. Dezvoltarea spiritului de colaborare și implicare în activități misionare și comunitare, folosind principii inspirate din Sfânta Scriptură

Buna Vestire

Discipline partenere: Limba Latină/Greacă veche/Muzică bisericească

Tema transversală: Dialog între limbaj, artă și spiritualitate

Descriere metodologică: textul despre Buna Vestire (Lc. 1, 26–38) oferă oportunitatea unei abordări interdisciplinare între filologie clasică și artă sacră. Accentul cade pe înțelegerea terminologiei teologice originale și a expresiei ei muzicale în tradiția bizantină.

Exemplu practic: se desfășoară un atelier integrat de terminologie și muzică, în colaborare cu profesorii de limbă greacă și de muzică bisericească. Elevii analizează termenul „χάρις" (har), explicând semnificația lui teologică și traducerile în limba română. Ulterior, sub îndrumarea profesorului de muzică, identifică modul în care ideea de

„har” este exprimată artistic în troparul Bunei Vestiri, discutând corespondența dintre limbaj, teologie și melos bizantin.

Competențe formate:

CS 2.3. Înțelegerea corectă a mesajului scripturistic în cheia sensului literal și/sau simbolic al acestora

Ispitirea în pustie

Discipline partenere: Psihologie/Educație pentru sănătate

Tema transversală: Educație pentru sănătate și echilibru interior

Descriere metodologică: relatarea despre Ispitirea Mântuitorului în pustie (Mt. 4, 1–11) devine prilej pentru reflecție asupra dinamicii interioare a ispitei, văzută în paralel cu provocările psihologice și morale contemporane (dependențe, presiuni, tentații digitale).

Exemplu practic: se organizează o dezbatere interdisciplinară intitulată „Managementul vulnerabilității”. Profesorul colaborează cu cel de psihologie pentru a analiza cele trei ispite – materială, de putere și de mândrie – în lumina mecanismelor psihologice ale tentației. Elevii propun soluții de echilibru interior, autocontrol și sprijin spiritual, inspirate din exemplul lui Hristos.

Competențe formate:

IX.CS 3.1. Identificarea valorilor autentice ale credinței creștine în texte scripturistice, în acord cu învățătura Bisericii

IX.CS 3.2 Aplicarea valorilor biblice identificate în vederea formării unei identități spirituale personale

IX.CS 3.3. Corelarea valorilor biblice cu situații concrete de viață, pentru a valida eficiența și veridicitatea acestora

2. Diferențiere și personalizare (cu focalizare pe nevoi specifice) - adaptarea organizării învățării la diversitatea elevilor

Diferențierea asigură echitatea și răspunde diversității elevilor teologi, având un caracter aplicativ imediat. În cadrul disciplinei *Studiul Sfintei Scripturi*, diferențierea învățării este esențială pentru a asigura participarea reală, progresul personal și sensul duhovnicesc al studiului biblic pentru fiecare elev. Profesorul are rolul de a calibra sarcinile de lucru, de a oferi suport adecvat și de a valorifica ritmurile de învățare diverse, prin activități personalizate.

Elevi cu CES sau dizabilități (ex. deficiență vizuală)

Situația: Dificultate în accesarea textului scris și în procesarea vizuală a informației.

Adaptare practică: se oferă suport audio sau digital adaptabil (cu funcție de citire a textului biblic). În cadrul unei lecții despre IX.*5.2. Nunta din Cana Galileii*, elevul primește o sarcină unică, clar definită, precum identificarea celor trei acțiuni ale Mântuitorului din text (transformarea apei în vin, dialogul cu Maica Domnului, manifestarea slujirii). Scopul activității este accesibilizarea conținutului biblic și formarea competenței de recunoaștere și înțelegere a semnificației gesturilor divine.

Strategii: învățare auditivă, focalizare pe esențial, feedback verbal pozitiv, asigurarea confortului digital.

Elevi cu ritm înalt de învățare (nivel de excelență, CS)

Situația: Elevii manifestă interes teologic avansat, capacitate de abstractizare și autonomie ridicată.

Adaptare practică: se oferă sarcini de excelență, precum realizarea unei exegeze complexe pe tema IX.*1.3. Contextul istoric și mediul religios al cărților Sfintei Scripturi*, analizând în paralel textul în limba greacă sau ebraică.

Elevul poate fi implicat și în mentorat peer-to-peer, explicând colegilor conceptele hermeneutice sau contextuale. Această abordare valorifică potențialul lor formativ și sprijină colaborarea între niveluri de performanță.

Strategii: învățare prin cercetare, analiză comparativă, mentorat colegial, utilizarea resurselor academice digitale.

Elevi cu nevoi remediale/risc de abandon școlar

Situația: Lipsă de motivație, dificultăți cognitive sau lipsă de încredere în sine.

Adaptare practică: se propun micro-proiecte motivaționale cu componentă vizuală și concretă, precum realizarea unui colaj sau desen inspirat din *3. Istoria Patriarhilor* (exemplu: arca lui Noe sau visul lui Iacov). Accentul cade pe participare și efort, nu pe performanță cognitivă. Evaluarea vizează implicarea personală, perseverența și exprimarea creativă a credinței.

Strategii: învățare experiențială, feedback empatic, sarcini scurte și tangibile, climat de siguranță emoțională.

Studiu autonom și învățare colaborativă în grupuri mici

Situația: Elevii au nevoie de autonomie ghidată și de colaborare în ritm propriu.

Adaptare practică: se organizează o activitate de cercetare ghidată, pornind de la textul IX.*7.4. Învierea lui Lazăr*. Elevii lucrează în perechi, având o grilă de cinci întrebări de investigație (despre context, semnificație, simboluri, credință, atitudine). La final, răspunsurile se compară între perechi, folosind evaluarea colegială pentru a dezvolta discernământul teologic și gândirea critică.

Strategii: învățare colaborativă, reflecție partajată, autoevaluare, feedback constructiv.

Prin astfel de adaptări, profesorul transformă sala de clasă într-un spațiu al incluziunii și participării active, în care fiecare elev are un drum propriu către înțelegerea Cuvântului lui Dumnezeu. Accentul se mută de pe

uniformitate pe progres personal, de pe transmisie pe învățare trăită, iar succesul se măsoară prin capacitatea fiecărui elev de a exprima credința în mod autentic.

C. Contexte și medii de învățare

Organizarea învățării la clasă: strategii, ritmuri, contexte și medii de învățare. Organizarea procesului de învățare se bazează pe principiul învățării active, colaborative și reflexive. Orele de studiu biblic pot fi structurate pe secvențe care alternează lectura, analiza textuală, dialogul teologic și aplicațiile etice. Profesorul va utiliza forme variate de organizare: frontal, în perechi, pe grupuri mici, individual (pentru reflecție și lectură duhovnicească). Adaptarea ritmului se face în funcție de nivelul de înțelegere, interesul și stilul cognitiv al elevilor. *Studiul Sfintei Scripturi* trebuie să răspundă nu doar nevoii de formare morală și spirituală, ci și realităților unei educații moderne, orientate spre dezvoltarea integrală a elevului. În acest sens, este necesară folosirea unor contexte și medii de învățare variate, care să susțină învățarea activă și colaborativă, formarea competențelor, echilibrul emoțional și spiritual al elevilor, legătura cu comunitatea și viața reală.

Spații educaționale

- Cabinete de practică liturgică/paraclis/capelă – spații destinate realizării slujbelor religioase și practicii liturgice.
- Ateliere de creație religioasă pentru realizarea de afișe, hărți, lucrări artistice cu tematică religioasă, colaje, icoane pictate sau prezentări tematice, în care elevii își pot exprima creativ viziunea asupra valorilor creștine.
- Biserica, prin structurile administrative şi centrele educative de lângă aceasta, ce oferă un loc pentru rugăciune şi meditaţie, dar şi spaţii de activităţi curriculare şi extracurriculare de diferite tipuri.
- Săli cu aranjamente flexibile – mobilă ușor de reconfigurat, pentru lucru individual, în perechi sau în grupuri. Astfel, se poate trece de la predare frontală la activități colaborative.
- Colțuri de liniște și reflecție – spații special amenajate în clasă (cu icoane, candele, citate motivaționale) care oferă elevilor un cadru intim și liniștit pentru reculegere, rugăciune personală, meditație sau exprimarea gândurilor și emoțiilor într-un jurnal personal. Pot fi folosite la începutul orei sau pentru activități de autocunoaștere.

Învățare combinată (fizică și digitală)

- Învățare mixtă – combinarea lecțiilor desfășurate în clasă cu activități online. De exemplu: temele pot fi trimise prin platforme educaționale, iar elevii pot urmări materiale video sau audio religioase ca suport pentru reflecții sau dezbateri.
- Învățare în secvențe de format scurt – utilizarea de materiale digitale scurte (video, citate, versete, imagini cu mesaje morale) pentru a declanșa discuții sau pentru a oferi elevilor „cuvinte de înțelepciune” creștină ușor de reținut.

Învățarea prin utilizarea realității virtuale (VR) și augmentate (AR)

- Vizite virtuale – folosirea tehnologiei pentru vizitarea unor locuri cu semnificație religioasă (mănăstiri, biblioteci, muzee, biserici istorice, monumente istorice etc), fără a ieși din clasă. Aceste experiențe pot fi completate cu activități de cercetare, prezentări sau reflecții scrise.
- Simulări și reconstituiri – folosirea aplicațiilor care reconstituie evenimente biblice, epoci istorice sau viețile sfinților, pentru ca elevii să înțeleagă mai profund contextul religios și mesajul spiritual al acestor momente.

Învățare personalizată și adaptată

- Trasee personalizate de învățare – profesorul poate crea activități diferențiate în funcție de nevoile, nivelul și interesele elevilor, de specificul experienței religioase a acestora.
- Accesibilitate pentru toți elevii – folosirea diverselor forme de exprimare (scris, vorbit, desenat, înregistrări audio), astfel încât fiecare elev să-și poată exprima ideile și trăirile religioase într-un mod autentic și accesibil.

Învățare prin colaborare și implicare comunitară

- Proiecte în echipă sau în parteneriat cu alte școli – realizarea de activități comune pe teme religioase sau morale.
- Campanii educative sau sociale – elevii pot organiza acțiuni caritabile, expoziții sau campanii în cadrul școlii sau al comunității, promovând valorile creștine precum solidaritatea, iertarea sau respectul față de aproapele.

Practici cu rol spiritual și emoțional

- Momente de rugăciune sau liniște – la începutul sau finalul orei, dimineața, seara și la servirea meselor, pot fi introduse scurte momente de rugăciune, liniște meditativă/ contemplativă sau de ascultare a unei reflecții audio cu mesaj religios.

– Lectură religioasă ghidată – citirea unor texte religioase sau morale urmată de reflecții personale, scrise sau în grup. Se pot folosi fragmente din Biblie, Sfinții Părinți, autori contemporani sau mărturii de credință.
– Scrierea duhovnicească – activități precum „Scrisoare către Prietenul meu, Dumnezeu", „Jurnalul inimii mele" sau „Gândul zilei", prin care elevii își pot exprima trăirile interioare, dorințele, mulțumirile sau întrebările existențiale.

Inteligența artificială ca facilitator al învățării (sub îndrumarea profesorului)

– Elevii utilizează aplicații bazate pe inteligență artificială pentru a explora conținuturi religioase, sub îndrumarea profesorului.
– IA oferă explicații suplimentare, exemple, sinteze sau definiții pentru o mai bună înțelegere a temelor studiate.
– Profesorul ghidează activitatea, stabilește obiective clare și monitorizează modul în care elevii folosesc IA.

Prin valorificarea acestor contexte și medii de învățare, elevul este plasat în centrul procesului educațional, ca participant activ, nu doar receptor de informații, formându-se nu doar competențele cognitive, ci și dimensiunea emoțională și spirituală a elevului, care creează punți de legătură între tradiție și inovație, între valorile perene ale credinței și cerințele societății actuale. Astfel, *Studiul Sfintei Scripturi* devine o disciplină vie, ancorată în realitate, cu impact formator asupra caracterului, atitudinilor și alegerilor personale.

D. Aspecte privind evaluarea

Strategii de evaluare și feedback formativ în studiul biblic (îmbinarea evaluării formative cu cea sumativă)

Evaluarea trebuie să fie un proces continuu, care oferă feedback constructiv și ghidează deciziile didactice (proiectarea didactică). Evaluarea în cadrul disciplinei *Studiul Sfintei Scripturi* nu se limitează la măsurarea reproducerii informațiilor, ci are rolul de a urmări formarea competențelor teologice aplicative, capacitatea de argumentare, discernământul duhovnicesc și asumarea unei atitudini responsabile față de Cuvântul lui Dumnezeu. Profesorul își formulează actul evaluativ pornind de la patru întrebări esențiale: *de ce evaluez*, *ce evaluez*, *cum evaluez* și *ce feedback ofer*.

1. De ce evaluez? — scopul formativ al evaluării

Evaluarea este concepută pentru a verifica dacă elevii pot aplica principiile de hermeneutică biblică asupra unui text concret, de exemplu *Decalogul (IX.6.4)*, și nu doar să reproducă conținutul acestuia. Astfel, accentul se mută de la memorare la aplicare și interpretare. Profesorul urmărește să observe dacă elevul poate identifica sensurile literal, moral și duhovnicesc ale textului, înțelegând mesajul teologic dincolo de simpla reproducere a informației. Prin urmare, evaluarea devine formativă, având ca scop ghidarea elevului în procesul de învățare continuă.

2. Ce evaluez? — conținutul și competențele vizate

Evaluarea se centrează pe competențe și performanțe observabile, nu doar pe cunoștințe declarative.

Un exemplu concret este portofoliul tematic, utilizat în evaluarea sumativă. Acesta cuprinde teme etice sau exegetice redactate de elevi, în care se verifică abilitatea de argumentare orală și scrisă, precum și corectitudinea citării contextului biblic.

Prin portofoliu, profesorul urmărește:

- *CG 2 Valorificarea aplicată a dimensiunilor dogmatice, morale şi spirituale ale mesajului scripturistic;*
- *IX.CS 2.2. Utilizarea noțiunilor de ermineutică biblică în raport cu textul scripturistic;*
- *IX.CS 2.3. Înțelegerea corectă a mesajului scripturistic în cheia sensului literal și/sau simbolic al acestora;*
- Gradul de alfabetizare religioasă, reflectat în modul de folosire a citatelor din Scriptură;
- Capacitatea de structurare a argumentului și coerența logică a expunerii.

Această formă de evaluare sprijină dezvoltarea unei gândiri critice și a unei exprimări autentice a credinței.

3. Cum evaluez? — instrumente formative și observarea atitudinilor

În activitatea curentă, profesorul aplică evaluarea formativă prin instrumente simple, dar constante. De exemplu, fișa de observație permite notarea frecvenței și calității intervențiilor spontane, a feedback-ului oferit între colegi și a modului în care elevii respectă regulile dialogului. Prin această metodă, se evaluează atitudinile și comportamentele formative, cum ar fi:

- respectul pentru interlocutor;
- disponibilitatea la ascultare și colaborare;
- implicarea în procesul de reflecție teologică.

În funcție de datele observate, profesorul ia decizii pedagogice rapide, cum ar fi ajustarea ritmului lecției sau intervenția pentru a regla comportamentele perturbatoare (de exemplu, tendința de a întrerupe colegii).

4. Ce feedback ofer și ce decizii iau? — personalizarea intervenției

Feedback-ul profesorului are un caracter constructiv, concret și personalizat.

De exemplu: „Analiza ta asupra *Botezului Domnului (4.4)* este corectă, dar lipsește conexiunea cu profeția din *Deut. 18* (IX.*6.13 – Profetul cel Mare*). Te rog ca la începutul orei următoare să prezinți legătura dintre cele două texte."

Această formă de feedback:

- recunoaște progresul elevului;
- indică precis ce trebuie îmbunătățit;
- oferă o măsură remedială, transformând greșeala într-o oportunitate de învățare.

Profesorul practică astfel evaluarea diferențiată, adaptând cerințele și intervențiile în funcție de nivelul fiecărui elev. Rezultatul este un proces evaluativ care sprijină reflecția teologică, coerența doctrinară și responsabilitatea față de textul sfânt.

Proiectare didactică aplicativă: de la conținut biblic la strategie și evaluare

Implementarea programei la disciplina *Studiul Sfintei Scripturi* necesită corelarea coerentă între conținuturile biblice, strategiile de predare și metodele de evaluare, astfel încât elevul să devină capabil să interpreteze, să reflecteze și să aplice adevărurile de credință în viața personală și comunitară. Scopul este de a demonstra cum conținuturile devin instrumente pentru dezvoltarea competențelor și atitudinilor specifice absolventului de teologie.

Exemplele următoare ilustrează modul concret în care competențele specifice pot fi formate și evaluate într-o manieră activă, interdisciplinară și centrată pe elev.

1. Hermeneutica biblică (IX.1.7) – Atelier de interpretare tipologică

Pornind de la textul *Șarpele de aramă (Num. 20–21)*, elevii participă la un atelier de investigație teologică în care aplică principiile hermeneuticii biblice pentru a realiza o micro-exegeză tipologică. Scopul activității este identificarea legăturii dintre simbolul veterotestamentar și împlinirea sa hristologică (In. 3, 14 – prefigurarea Crucii). Această formă de învățare activă dezvoltă gândirea analitică, competențele teologice de interpretare și încurajează colaborarea prin evaluare reciprocă (peer assessment). Elevii folosesc o grilă simplă de evaluare, în care notează coerența argumentului, fidelitatea față de textul biblic și claritatea exprimării. Evaluarea este formativă, vizând aplicarea practică a principiilor hermeneutice.

2. Predica de pe munte (IX.5.4) – Dezbatere etică în context digital

Conținutul Fericirilor (Mt. 5, 3–12) este abordat printr-o dezbatere autentică despre actualitatea mesajului evanghelic în lumea digitală contemporană. Elevii discută despre semnificația expresiei „fericiți cei săraci cu duhul" și o raportează la etică, comunicare responsabilă și securitate cibernetică. Strategia combină învățarea etică și experiențială, oferind elevilor ocazia de a-și exprima judecăți morale argumentate și de a exersa oratoria teologică. Evaluarea se realizează printr-o fișă de observare comportamentală, care notează calitatea argumentării, respectul față de opiniile contrare și atitudinea colaborativă. Scopul nu este „nota", ci măsurarea progresului în atitudini și valori creștine.

3. Nașterea lui Iisus Hristos (IX.4.2) – Învățare experiențială și contextualizată

Profesorul propune o vizită la iconostasul bisericii locale sau la un muzeu de artă religioasă, pentru a analiza icoana Nașterii Domnului. Elevii identifică personajele biblice și evenimentele (ex.: Închinarea Magilor), apoi corelează imaginea iconografică cu textul evanghelic (Mt. 2; Lc. 2, 1–20). Activitatea dezvoltă gândirea simbolică și competența cultural-religioasă, încurajând recunoașterea unității dintre textul sfânt și patrimoniul iconografic. Evaluarea este sumativă, realizată printr-un portofoliu de reflecție (aprox. 200 de cuvinte), în care elevii exprimă legătura dintre mesajul biblic și expresia vizuală a credinței. Această metodă cultivă sensibilitatea religioasă și competența de integrare culturală.

4. Iosif cel drept (IX.3.4) – Studiu de caz și învățare colaborativă

Tema iertării este abordată printr-un studiu de caz colaborativ, în care elevii, organizați în grupuri mici, analizează etapele suferinței și ale reconcilierii lui Iosif cu frații săi. Elevii cu ritm înalt (nivel CS) realizează o analiză comparativă între iertarea lui Iosif și cea din *Parabola Fiului Risipitor (Lc. 15)*, demonstrând capacitatea de aplicare a principiilor hermeneutice la texte diferite. Evaluarea are caracter formativ, fiind bazată pe implicarea activă în grup, coerența discuției și atitudinea față de colegi. Profesorul ia decizii pedagogice diferențiate: elevii care nu reușesc să stabilească legăturile teologice primesc o fișă remedială scurtă la următoarea oră, pentru consolidarea competenței.

5. Istoria textului cărților Sfintei Scripturi (IX.1.5) – Învățare digitală responsabilă

Această secvență are rolul de a forma competențe digitale și etice în utilizarea surselor teologice. Elevii participă la un atelier digital în care analizează primele versete din Facerea, capitolul 1, în limba greacă, folosind baze de date sau aplicații biblice online. Se discută despre riscurile erorilor de traducere și despre responsabilitatea intelectuală în citarea surselor. Evaluarea se realizează prin portofoliu digital, unde elevii prezintă un citat corect, complet și verificat, demonstrând discernământ și competență digitală selectivă. Această activitate promovează etică digitală, alfabetizare biblică și autonomie intelectuală.

Prin aceste exemple, profesorul de *Studiul Sfintei Scripturi* îmbină metoda, conținutul și evaluarea într-un proces coerent de formare integrală. Evaluarea devine parte a învățării, iar elevul este provocat să fie cititor activ, interpret reflexiv și mărturisitor responsabil al Cuvântului lui Dumnezeu.

Concluzii – caracterul aplicativ al sugestiilor metodologice

Sugestiile metodologice oferă un cadru practic, viu și flexibil pentru implementarea programei la disciplina *Studiul Sfintei Scripturi*. Acestea susțin o pedagogie a implicării, reflecției și comuniunii, orientată spre formarea integrală a elevului teolog. Prin activitățile propuse, profesorul poate cultiva abilități autentice – de lectură duhovnicească, gândire critică, discernământ moral și angajament comunitar – valorificând resursele tradiției ortodoxe în dialog cu contemporaneitatea.

Caracterul aplicativ al acestor sugestii metodologice nu este un accesoriu, ci esența unei pedagogii eficiente în învățământul teologic. Scopul final nu este ca elevul să acumuleze informații, ci să se formeze integral.

- Investigația îl transformă pe elev dintr-un receptor pasiv într-un explorator activ al istoriei și credinței.
- Cercetarea exegetică îl inițiază în dialogul viu al Tradiției, învățând să asculte graiul Sfinților Părinți și să-și construiască o înțelegere bogată și nuanțată.
- Proiectele complexe simulează modul în care cunoștințele teologice se aplică în realitate: nu izolat, ci integrat, în context liturgic, istoric și comunitar. Ele dezvoltă competențe transversale precum gestionarea unui proiect, lucrul în echipă și comunicarea.
- Utilizarea tehnologiei nu este un scop în sine, ci o unealtă puternică pentru a deschide uși către textele originale, resursele primare și prezentarea creativă a conținuturilor.

Toate aceste sugestii metodologice, aplicate cu pricepere și dragoste pedagogică, nu vor produce doar elevi care „știu” despre Biblie sau Sfânta Scriptură, ci tineri care sunt capabili să o cerceteze/”investigheze”, să o interpreteze în comuniune cu Biserica și în Duhul Bisericii, să o conecteze cu viața Bisericii de azi și, în cele din urmă, să se lase transformați de ea. Aceasta este trecerea de la o cunoaștere inertă la o înțelepciune vie, care este scopul ultim al oricărui demers educațional autentic creștin.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Grad didactic/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
Rus Radu-Valer	Preot, Profesor	Liceul Ortodox *Episcop Roman Ciorogariu* – Oradea, Bihor
Găluşcă Mirel	Preot, Profesor	Seminarul Teologic Ortodox *Veniamin Costachi* - Mănăstirea Neamț, Neamț
Vild Marian	Preot, Conferențiar universitar doctor	Facultatea de Teologie Ortodoxă *Justinian Patriarhul* – București, Universitatea din București

RESPONSABILI/CONSULTANȚI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Zăbavă Mihaela	Consilier	Centrul Naţional pentru Curriculum şi Evaluare	Responsabil CNCE
Pîslaru Cătălin	Inspector general	Ministerul Educaţiei şi Cercetării	Responsabil MEC
Rus Radu-Valer	Preot, Profesor	Liceul Ortodox *Episcop Roman Ciorogariu* – Oradea, Bihor	Coordonator științific

RESPONSABILI/COORDONATORII/COLABORATORI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Beldiman Nicuşor	Preot, Profesor universitar doctor, Consilier Patriarhal	Administraţia Patriarhală, Facultatea de Teologie Ortodoxă *Justinian Patriarhul* – București, Universitatea din București	Coordonator - Patriarhia Română
Andrei Constantin	Preot, Inspector patriarhal	Administraţia Patriarhală	Responsabil - Patriarhia Română
Mihăilă Alexandru	Conferențiar universitar doctor	Facultatea de Teologie Ortodoxă *Justinian Patriarhul* – București, Universitatea din București	Consultant ştiinţific
Hârloanu Paul-Cezar	Preot, Conferențiar universitar doctor	Facultatea de Teologie Ortodoxă *Dumitru Stăniloae* – Iași, Universitatea *Alexandru Ioan Cuza*	Membru Comisie - Patriarhia Română
Hrișcă Bogdan-Mihai	Arhidiacon, Profesor doctor	Liceul Teologic Ortodox *Mitropolitul Dosoftei* – Suceava, Suceava	Membru Comisie - Patriarhia Română
Mureşan Mihai-Andrei	Preot, Profesor doctor	Colegiul Ortodox *Mitropolitul Nicolae Colan*, Cluj-Napoca, Cluj	Membru Comisie - Patriarhia Română
Preda Sabin	Diacon, Lector universitar doctor	Facultatea de Teologie Ortodoxă *Justinian Patriarhul* – București, Universitatea din București	Membru Comisie - Patriarhia Română
Stăiculescu Angel-Cristian	Diacon, Profesor doctor	Seminarul Teologic Ortodox S*fântul Grigorie Teologul* – Craiova, Dolj	Membru Comisie - Patriarhia Română
Oprea Carmen	Inspector școlar	Inspectoratul Școlar Județean Dolj	Consultant ştiinţific

EDITOR: PARLAMENTUL ROMÂNIEI — CAMERA DEPUTAȚILOR

MONITORUL OFICIAL

„Monitorul Oficial” R.A., Str. Parcului nr. 65, sectorul 1, București; 012329
C.I.F. RO427282, IBAN: RO55RNCB0082006711100001 BCR
și IBAN: RO12TREZ7005069XXX000531 DTCPMB (alocat numai persoanelor juridice bugetare)
Tel. 021.318.51.29/150, fax 021.318.51.15, e-mail: marketing@ramo.ro, www.monitoruloficial.ro

Relații cu publicul: șos. Panduri nr. 1, bloc P33, sectorul 5, București; 050651.
Tel. 021.401.00.73, 021.401.00.78/79/83.
Pentru publicări, încărcați actele pe site, la: https://www.monitoruloficial.ro, secțiunea Publicări.

5 948493 650300

Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 410 bis (Vol. 2)/14.V.2026 conține 1230 de pagini. Prețul: 1.845 lei

ISSN 1453—4495

Acest număr al Monitorului Oficial al României a fost tipărit în afara abonamentului.

MONITORUL OFICIAL AL ROMÂNIEI

Anul 194 (XXXVIII) — Nr. 410 bis

PARTEA I
LEGI, DECRETE, HOTĂRÂRI ȘI ALTE ACTE

Joi, 14 mai 2026

SUMAR

Pagina

Anexele nr. 1-321 la Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 3.716/2026 privind aprobarea programelor școlare asociate disciplinelor prevăzute în planurile-cadru pentru învățământul liceal.....2454–3663

Volumul 3

Anexa nr. 71

Programa școlară pentru disciplina

Muzică bisericească
Cultul Ortodox

Clasele a IX-a - a XII-a
Curriculum de specialitate (CS)
Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea Muzică bisericească

Învățământ liceal

- 2026 -

Anexa nr. 71
Programa școlară pentru disciplina *Muzică bisericească, Cultul Ortodox,* clasele a IX-a - a XII-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea Muzică bisericească*

NOTĂ DE PREZENTARE

Prezenta programă școlară se studiază în cadrul curriculum-ului de specialitate (CS) pentru învățământul liceal cu frecvență la zi, filiera vocațională, profilul teologic, cultul ortodox, specializarea *Muzică bisericească*, forma cu frecvență zi, începând cu anul școlar 2026-2027.

În învățământul preuniversitar teologic ortodox, studiul muzicii bisericești reprezintă una dintre condițiile fundamentale ale formării viitorilor cântăreți bisericești, pregătindu-i pe aceștia pentru rolul important pe care îl au în misiunea liturgică, pastorală, culturală și misionară a Bisericii Ortodoxe.

Elaborarea programei școlare de *Muzică bisericească* a avut în vedere exigențele impuse de reforma curriculară din învățământul românesc actual. Stabilirea competențelor și selectarea conținuturilor au fost realizate respectând principiile accesibilității și transmiterii sistematizate a cunoștințelor. Fiecare domeniu din programă are importanța sa bine determinată, astfel încât, la sfârșitul studiilor destinate formării profesionale, elevul/absolventul să dețină pârghiile necesare pentru a deservi oficiul de strană din cadrul cultului divin public al Bisericii Ortodoxe.

Pentru această categorie de clase, conform planurilor-cadru pentru învățământul liceal, forma cu frecvență zi, aprobate ca anexe la OMEC nr. 4.350/2025, studiul disciplinei are următoarea alocare orară săptămânală, defalcată pe segmentul *Curriculum de Specialitate* (CS):

An de studiu	Clasa a IX-a	Clasa a X-a	Clasa a XI-a	Clasa a XII-a
Tip segment curricular	CS	CS	CS	CS
Nr. săptămânal de ore (muzică bisericească)	2	2	4	4

Studiul *Muzicii bisericești* este fundamentat pe *Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023*, cu modificările și completările ulterioare și este susținut de documente europene și internaționale de referință, precum *Recomandarea Consiliului Uniunii Europene privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții*, *Cadrul european al calificărilor* (EQF), rapoarte UNESCO și OECD – care evidențiază importanța dezvoltării competențelor de comunicare, gândire critică, reflecție etică și responsabilitate civică.

Un element de noutate al actualului curriculum constă în faptul că se pune accent pe valorificarea interpretărilor autentice, în funcție de specificul tradițiilor muzicale locale. Modalitățile de cântare bisericească vor fi abordate ca părți ale unui fond muzical bisericesc ortodox unitar. Un alt element de noutate este reprezentat de utilizarea tehnologiei digitale în studierea ariei repertoriale muzicale bisericești și în valorificarea tezaurului muzical al Bisericii Ortodoxe. Al treilea element de noutate este constituit de introducerea unor cunoștințe și deprinderi de cânt după modele imnologice.

Repartizarea temelor pe cei patru ani de studiu a urmărit atât logica metodico-didactică a organizării unui curriculum bine articulat, cât și logica internă a domeniului de studiu.

În acord cu noile planuri-cadru, programa școlară la *Muzică bisericească* este structurată pe următoarele componente:

- notă de prezentare;
- competenţe generale;
- competenţe specifice asociate cu exemple de activități de învățare;
- domenii de conținut asociate cu conţinuturi ale învățării;
- sugestii metodologice.

Competențele și activitățile de învățare sunt formulate pentru nivelul liceal – primul contact cu disciplina *Muzică bisericească*, pregătind aprofundarea ulterioară la nivel universitar.

Distribuția anuală a conținuturilor pornește de la alocarea de 3 ore/săptămână pe durata anului școlar, cu rezervarea unui timp substanțial pentru consolidare, remediere, recapitulări și aplicații (prin segmentul la dispoziția profesorului).

Conținuturile au fost calibrate ținând cont de cele 36 de săptămâni de studiu, dintre care 2 săptămâni sunt destinate programelor naționale actualizate („Școala altfel“ și „Săptămâna verde“), iar aproximativ 25% din timp rămân la dispoziția profesorului.

Evaluarea vizează măsurarea standardizată a progresului (prin standarde curriculare de învățare și standarde naționale de evaluare) și utilizează instrumente variate, păstrând un echilibru între evaluarea formativă și cea sumativă.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

C.G.1	**Identificarea elementelor specifice muzicii bisericești în acord cu tradiția Bisericii Ortodoxe**
C.G.2	**Aplicarea cunoștințelor și deprinderilor de cânt bisericesc în cadrul cultului**
C.G.3	**Valorificarea dimensiunilor formative, teologice și culturale transmise prin muzica bisericească ortodoxă**
C.G.4	**Dezvoltarea unei atitudini responsabile și misionare față de studiul și interpretarea muzicii bisericești**

CLASA a IX-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G.1 – Identificarea elementelor specifice muzicii bisericești în acord cu tradiția Bisericii Ortodoxe

IX. CS.1.1. Recunoașterea elementelor de limbaj muzical bisericesc, în acord cu tradiția Bisericii Ortodoxe
- exerciții de identificare vizuală și auditivă a notației muzicale bizantine (neume), în contexte liturgice concrete - activități de citire și solfegiere a fragmentelor muzicale scrise în notație bizantină, adaptate nivelului clasei a IX-a - exerciții de recunoaștere auditivă și intonare a formulelor ritmico-melodice specifice cântării ortodoxe (ex. apihimă, ison, cadențe tipice) - analizarea comparativă a unor fragmente muzicale din diferite glasuri (moduri), pentru evidențierea trăsăturilor stilistice și expresive - asocierea elementelor de limbaj muzical cu momentele liturgice corespunzătoare (ex: tropare, irmoase, chinonice) - utilizarea resurselor audio (înregistrări) și vizuale (partituri) pentru fixarea vocabularului muzical bisericesc
IX. CS.1.2 Exemplificarea tehnicilor muzicale interpretative de bază, specifice cântării bisericești ortodoxe
- exerciții de respirație controlată și emisie vocală corectă, adaptate cerințelor interpretării cântării bisericești - exerciții de vocalize pe sunete lungi și formule melodice tradiționale, pentru dezvoltarea rezonanței și clarității sonore - exerciții ritmice utilizând formule proprii muzicii bizantine, cu accent pe ison și tempo-ul liturgic - exerciții de intonare a intervalelor caracteristice cântării bisericești (ex: secunda mare/mică, terța, cvarta), cu aplicare în fragmente muzicale - activități practice de exersare a atacului sunetului, frazării muzicale și conducerii liniei melodice, conform tradiției interpretative ortodoxe - repetiții pe grupuri (solist/grup/ison) pentru coordonarea și omogenizarea vocilor, respectând stilul tradițional - audiții active cu exemple interpretative corecte (înregistrări de protopsalți, coruri bizantine), urmate de analize și imitări vocale

C.G.2 – Aplicarea cunoștințelor și deprinderilor de cânt bisericesc în cadrul cultului

IX. CS.2.1. Interpretarea cântărilor bisericești cu un grad de dificultate redus, prin integrarea formulelor melodice specifice glasurilor, în acord cu rânduiala liturgică ortodoxă
- interpretarea cântărilor bisericești simple (tropare, irmoase, stihiri, cântări din Sfânta Liturghie) din glasurile obișnuite, cu respectarea intonației și ritmului liturgic - exerciții practice de cânt coral cu ison, având ca obiectiv menținerea formulelor melodice și respectarea finalurilor de glas - aplicarea modulațiilor de bază în glasurile bisericești (ex. trecerea de la glas autentic la plagal), cu sprijinul partiturii și audițiilor de model - înregistrarea audio/video a interpretării individuale sau în grup a unui fragment din repertoriul liturgic, urmată de autoevaluare ghidată pe criterii vocale și liturgice - utilizarea aplicațiilor digitale de redare a notației psaltice sau de antrenament auditiv (ex: *Byzantine Music Tutor*, *Byzantine Tuner*, *Sight Reading Factory etc.*) pentru exersarea formulelor melodice

IX. CS.2.2. Utilizarea corectă a elementelor de limbaj muzical aplicate în interpretarea repertoriului bisericesc studiat
- exerciții de citire și interpretare a partiturilor psaltice, cu accent pe recunoașterea semnelor, intonației și ritmului specific - intonarea intervalelor caracteristice cântării bisericești, cu sprijinul instrumentelor digitale de acordaj și feedback auditiv - compararea interpretării proprii cu modele audio (înregistrări psaltice, corale), în scopul corectării elementelor de intonație, ritm și accent liturgic - editarea colaborativă a unei partituri (în format digital) pe baza unui fragment dintr-o cântare liturgică studiată, folosind aplicații precum *MuseScore, Neanes* sau *Noteflight* - elaborarea unui scurt tutorial digital (prezentare sau video) în care elevul explică un element de limbaj muzical (ex. accentul, isonul, modularea), pe baza exemplelor din repertoriu

C.G.3 – Valorificarea dimensiunilor formative, teologice și culturale transmise prin muzica bisericească ortodoxă

IX. CS.3.1. Analizarea valorilor culturale și spirituale exprimate în cântările bisericești, din diverse epoci și tradiții ortodoxe
- identificarea și comentarea conținutului teologic și simbolic din cântări reprezentative pentru diferite perioade liturgice (ex. Postul Mare, Paști, Crăciun) - compararea temelor spirituale abordate în cântările din tradiția bizantină cu cele din alte tradiții ortodoxe (ex. slavonă, românească veche) - lectura ghidată a textelor patristice sau liturgice din care provin cântările, urmată de discuții asupra legăturii dintre teologie și expresia muzicală - realizarea unei fișe de analiză culturală pentru o cântare bisericească, care să includă: contextul istoric, sursa liturgică, mesajul spiritual și funcția în cult
IX. CS.3.2. Aprecierea valorilor teologice, culturale și educative transmise prin muzica bisericească ortodoxă
- participarea la audiții muzicale comentate, cu lucrări reprezentative din muzica bisericească ortodoxă (psaltică, corală, tradițională), urmate de reflecții scrise sau orale asupra valorilor transmise - elaborarea unei prezentări (scrise sau digitale) cu tema „Ce transmite muzica bisericească despre identitatea noastră spirituală și culturală?” - organizarea unei mini-expoziții tematice (afișe, colaje, prezentări multimedia) cu titlul „Muzica bisericească – punte între generații, culturi și valori” - redactarea unui eseu/reflecție personală: „Cum mă ajută muzica bisericească să mă apropii de Dumnezeu și de comunitatea mea?”

C.G.4 – Dezvoltarea unei atitudini responsabile și misionare față de studiul și interpretarea muzicii bisericești

IX. CS.4.1. Organizarea responsabilă a studiului partiturilor de muzică bisericească, în vederea formării unei conștiințe liturgice și misionare
- planificarea etapelor de studiu individual al unei partituri bisericești, prin stabilirea obiectivelor săptămânale de învățare și repetiție - completarea unui jurnal de practică individuală, cu evidențierea dificultăților întâlnite și a soluțiilor aplicate în procesul de pregătire - realizarea unui portofoliu digital de învățare, care să includă partitura studiată, observații personale și o înregistrare audio sau video a interpretării - utilizarea unor instrumente digitale (ex. aplicații de organizare, editare de partituri sau înregistrare audio) în scopul eficientizării studiului și autoevaluării - prezentarea orală sau digitală a unui model personal de organizare a studiului, în cadrul unui exercițiu de împărtășire a experienței cu colegii, în scop formativ și misionar
IX. CS.4.2. Aplicarea unei conduite vocaționale și spirituale în activitatea muzical-liturgică, în contextul comunității bisericești
- participarea activă la repetiții și la interpretarea cântărilor în cadrul slujbelor, cu respectarea rânduielii liturgice și a rolului propriu în cadrul ansamblului - reflectarea asupra propriei conduite în timpul activităților muzical-liturgice, prin completarea unei fișe de autoevaluare pe criterii precum atitudine, punctualitate, implicare, modestie, colaborare - simularea unor situații reale din contextul parohial (de exemplu: pregătirea pentru o sărbătoare, înlocuirea unui cântăreț absent), cu accent pe asumarea responsabilă a slujirii muzicale - realizarea unui mini-proiect cu tema „Cântărețul bisericesc – slujitor sau interpret?“, urmat de o dezbatere în clasă, pentru clarificarea dimensiunii vocaționale a cântului liturgic

- exersarea unor formule de răspuns şi comportamente potrivite în diverse situaţii liturgice sau comunitare (în dialog cu preotul, cu enoriaşii, cu ceilalţi membri ai comunităţii muzical-liturgice)

CLASA a IX-a

CONŢINUTURI ALE ÎNVĂŢĂRII

Domenii de conţinut	Conţinuturi
I. Muzica bisericească – noţiuni introductive	1. Notaţia actuală a muzicii bisericeşti (scurt istoric şi caracteristici generale ale melosului bisericesc)
II. Elemente de bază în teoria şi practica de cânt bisericesc	2.1. Denumirea sunetelor în muzica bisericească. Exerciţii muzicale pentru aprofundarea sunetelor şi intervalelor de bază din muzica bisericească 2.2. Genurile şi scările muzicii bisericeşti - prezentare generală. Elemente de tehnică vocală aplicată pe muzica bisericească
III. Semiografia muzicii bisericeşti	3.1. Semnele corespunzătoare înălţimii sunetelor din muzica bisericească (etimologie, grafie şi lucrare) 3.2. Exerciţii de descifrare/solfegiu/paralaghie a notelor/semnelor (până la octavă) 3.3. Semnele corespunzătoare duratei sunetelor în muzica bisericească şi formulele ritmice care derivă din semnele timporale (etimologie, grafie şi lucrare) 3.4. Semnele corespunzătoare duratei pauzelor în muzica bisericească (grafie şi lucrare) 3.5. Semne de ornamentare în muzica bisericească (etimologie, grafie şi lucrare) 3.6. Semnele de alteraţie şi modulaţie în muzica bisericească (etimologie, grafie şi lucrare) 3.7. Genurile muzicii bisericeşti: diatonic, cromatic, enarmonic 3.8. Tacturi/tempo-urile cântărilor bisericeşti: irmologic, stihiraric şi papadic, în cele trei stiluri: syntomon, argo-syntomon şi argon); tipurile de cadenţare (etimologie, grafie şi lucrare) 3.9. Etapele studierii unei partituri în notaţie bisericească (citirea expresivă a textului, înţelegerea sensurilor teologice şi a contextului liturgic, citirea ritmică, identificarea şi asimilarea pasajelor şi formulelor cadenţiale cu nivel de dificultate mediu şi ridicat, cântul integral expresiv)
IV. Analiza glasurilor bisericeşti. Anastasimatar – Glasul VIII	4.1. Glasul VIII - scările muzicale ale glasului al VIII-lea; cheia glasului; alteraţii specifice (ftorale); formule de intonaţie şi acordaj; formule de cadenţă - sugestii de studiu şi interpretare la glasul VIII: „Doamne strigat-am…”; „Să se îndrepteze...”; Stihuri la Vecernie; Stihiri la Vecernie; Dogmatica sau Slava Vecerniei; Cântări ale Stihoavnei; Tropare ale Învierii şi ale Maicii Domnului; Sedelne; Antifoane; Laude; Doxologii
V. Analiza glasurilor bisericeşti. Anastasimatar – Glasul I	5.1. Glasul I - scările muzicale ale glasului I; cheia glasului; alteraţii specifice (ftorale); formule de intonaţie şi acordaj; formule de cadenţă - sugestii de studiu şi interpretare la glasul I: „Doamne strigat-am…”; „Să se îndrepteze...”; Stihuri la Vecernie; Stihiri la Vecernie; Dogmatica sau Slava Vecerniei; Cântări ale Stihoavnei; Tropare ale Învierii şi ale Maicii Domnului; Sedelne; Antifoane; Laude; Doxologii
VI. Analiza glasurilor bisericeşti. Anastasimatar – Glasul V	6.1. Glasul V - scările muzicale ale glasului al V-lea; cheia glasului; alteraţii specifice (ftorale); formule de intonaţie şi acordaj; formule de cadenţă; - sugestii de studiu şi interpretare la glasul I: „Doamne strigat-am…”; „Să se îndrepteze...”; Stihuri la Vecernie; Stihiri la Vecernie; Dogmatica sau Slava Vecerniei; Cântări ale Stihoavnei; Tropare ale Învierii şi ale Maicii Domnului; Sedelne; Antifoane; Laude; Doxologii

CLASA a X-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G.1 – Identificarea elementelor specifice muzicii bisericești în acord cu tradiția Bisericii Ortodoxe

X. CS.1.1. Recunoașterea elementelor de limbaj muzical bisericesc, în acord cu tradiția Bisericii Ortodoxe
- exerciții de identificare vizuală și auditivă a notației muzicale bizantine (neume) în contexte liturgice concrete - activități de citire și solfegiere a fragmentelor muzicale scrise în notație bizantină, adaptate nivelului clasei a X-a - exerciții de recunoaștere auditivă și intonare a formulelor ritmico-melodice specifice cântării ortodoxe (ex. apihimă, ison, cadențe tipice) - analizarea comparativă a unor fragmente muzicale din diferite glasuri (moduri), pentru evidențierea trăsăturilor stilistice și expresive - asocierea diferitelor specii imnografice cu momentele liturgice corespunzătoare (ex: tropare, condace, stihiri, irmoase, chinonice) - utilizarea resurselor audio (înregistrări) și vizuale (partituri) pentru fixarea vocabularului muzical bisericesc
X. CS.1.2 Exemplificarea tehnicilor muzicale interpretative de bază, specifice cântării bisericești ortodoxe
- exerciții de respirație controlată și emisie vocală corectă, adaptate cerințelor interpretării cântării bisericești - exerciții de vocalize pe sunete lungi și formule melodice standard/stereotipe, pentru dezvoltarea rezonanței și clarității sonore - exerciții ritmice utilizând formule specifice muzicii bizantine, cu accent pe ison și tempo-ul liturgic - exerciții de intonare a intervalelor caracteristice cântării bisericești (ex: secunda mare/mică, terța, cvarta), cu aplicare în fragmente muzicale - activități practice de exersare a intonației, frazării muzicale și conducerii liniei melodice, conform tradiției interpretative ortodoxe - repetiții în ansamblu (solist/grup/ison) pentru coordonarea și omogenizarea vocilor, respectând stilul tradițional - audiții active cu exemple interpretative corecte (înregistrări cu protopsalți, coruri bizantine), urmate de analize și imitări vocale

C.G.2 – Aplicarea cunoștințelor și deprinderilor de cânt bisericesc în cadrul cultului

X. CS.2.1. Interpretarea cântărilor bisericești cu un grad de dificultate redus, prin integrarea formulelor melodice specifice glasurilor, în acord cu rânduiala liturgică ortodoxă
- interpretarea cântărilor bisericești simple (tropare, irmoase, stihiri, cântări din Sfânta Liturghie) din glasurile utilizate cel mai frecvent, cu respectarea intonației și ritmului liturgic - exerciții practice de cânt coral cu ison, având ca obiectiv menținerea formulelor melodice și respectarea finalurilor de glas - aplicarea modulațiilor de bază în glasurile bisericești (ex. trecerea de la glas autentic la plagal), cu suportul partiturii și audițiilor de referință - înregistrarea audio/video a interpretării individuale sau în grup a unui fragment din repertoriul liturgic, urmată de autoevaluare ghidată de criterii vocale și liturgice - utilizarea aplicațiilor digitale de transcriere a notației psaltice sau de antrenament auditiv (ex: *Byzantine Music Tutor*, *Sight Reading Factory* etc.) pentru exersarea formulelor melodice
X. CS.2.2. Utilizarea corectă a elementelor de limbaj muzical aplicate în interpretarea repertoriului bisericesc studiat
- exerciții de citire și interpretare a partiturilor psaltice, cu accent pe recunoașterea semnelor, intonației și ritmului specific - intonarea intervalelor caracteristice cântării bisericești, cu sprijinul instrumentelor digitale de acordaj și feedback auditiv - compararea interpretării proprii cu modele audio (înregistrări psaltice, corale), în scopul corectării elementelor de intonație, ritm și accent liturgic - editarea colaborativă a unei partituri (în format digital) pe baza unui fragment dintr-o cântare liturgică studiată, folosind aplicații precum *MuseScore, Neanes* sau *Noteflight* - elaborarea unui scurt tutorial digital (prezentare sau video) în care elevul explică un element de limbaj muzical (ex. accentul, isonul, modularea), pe baza exemplelor din repertoriu

C.G.3 – Valorificarea dimensiunilor formative, teologice și culturale transmise prin muzica bisericească ortodoxă

X. CS.3.1. Analizarea valorilor culturale și spirituale exprimate în cântările bisericești, din diverse epoci și tradiții ortodoxe
- identificarea și comentarea conținutului teologic și simbolic din cântări reprezentative pentru diferite perioade liturgice (ex. Postul Mare, Paști, Crăciun) - compararea temelor spirituale abordate în cântările din tradiția bizantină cu cele din alte tradiții ortodoxe (ex. slavonă, românească veche) - lectura ghidată a textelor patristice sau liturgice din care provin cântările, urmată de discuții asupra legăturii dintre teologie și expresia muzicală - realizarea unei fișe de analiză culturală pentru o cântare bisericească, care să includă: contextul istoric, sursa liturgică, mesajul spiritual și funcția în cult
X. CS.3.2. Aprecierea valorilor teologice, culturale și educative transmise prin muzica bisericească ortodoxă
- participarea la audiții muzicale comentate, cu lucrări reprezentative din muzica bisericească ortodoxă (psaltică, corală), urmate de reflecții scrise sau orale asupra valorilor transmise - elaborarea unei prezentări (scrise sau digitale) cu tema „Ce transmite muzica bisericească despre identitatea noastră spirituală și culturală?” - organizarea unei mini-expoziții tematice (afișe, colaje, prezentări multimedia) cu titlul „Muzica bisericească – punte între generații, culturi și valori” - redactarea unui eseu/reflecție personală: „Cum mă ajută muzica bisericească să mă apropii de Dumnezeu și de comunitatea mea?”

C.G.4 – Dezvoltarea unei atitudini responsabile și misionare față de studiul și interpretarea muzicii bisericești

X. CS.4.1. Organizarea responsabilă a studiului partiturilor de muzică bisericească, în vederea formării unei conștiințe liturgice și misionare
- planificarea etapelor de studiu individual al unei partituri bisericești, prin stabilirea obiectivelor săptămânale de învățare și repetiție - completarea unui jurnal de practică individuală, cu evidențierea dificultăților întâlnite și a soluțiilor aplicate în procesul de pregătire - realizarea unui portofoliu digital de învățare, care să includă partitura studiată, observații personale și o înregistrare audio sau video a interpretării - utilizarea unor instrumente digitale (ex. aplicații de organizare, editare de partituri sau înregistrare audio) în scopul eficientizării studiului și autoevaluării - prezentarea orală sau digitală a unui model personal de organizare a studiului, în cadrul unui exercițiu de împărtășire a experienței cu colegii, în scop formativ și misionar
X. CS.4.2. Aplicarea unei conduite vocaționale și spirituale în activitatea muzical-liturgică, în contextul comunității bisericești
- participarea activă la repetiții și la interpretarea cântărilor în cadrul slujbelor, cu respectarea rânduielii liturgice și a rolului propriu în cadrul ansamblului - reflectarea asupra propriei conduite în timpul activităților muzical-liturgice, prin completarea unei fișe de autoevaluare pe criterii precum atitudine, punctualitate, implicare, modestie, colaborare - simularea unor situații reale din contextul parohial (de exemplu: pregătirea pentru o sărbătoare, înlocuirea unui cântăreț absent), cu accent pe asumarea responsabilă a slujirii muzicale - realizarea unui mini-proiect cu tema „Cântărețul bisericesc – slujitor sau interpret?“, urmat de o dezbatere în clasă, pentru clarificarea dimensiunii vocaționale a cântului liturgic - exersarea unor formule de răspuns și comportamente potrivite în diverse situații liturgice sau comunitare (în dialog cu preotul, cu enoriașii, cu ceilalți membri ai comunității muzical-liturgice)

CLASA a X-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
I. Analiza glasurilor bisericești. Anastasimatar – Glasul IV	1.1. Glasul IV - scările muzicale ale glasului al IV-lea, cheia glasului, alterații specifice (ftorale), formule de intonație și acordaj, cadențe - sugestii de studiu pentru glasul IV: „Doamne strigat-am…”, „Să se îndrepteze...”, Stihuri și stihiri, Dogmatica glasului, Stihoavna, Tropare, Sedelne, Antifoane, Laude, Voscreasna, Doxologii
II. Analiza glasurilor bisericești. Anastasimatar – Glasul III	2.1. Glasul III - scările muzicale ale glasului al III-lea, cheia glasului, alterații specifice (ftorale), formule de intonație și acordaj, cadențe - sugestii de studiu pentru glasul III: „Doamne strigat-am…”, „Să se îndrepteze...”, Stihuri și stihiri, Dogmatica glasului, Stihoavna, Tropare, Sedelne, Antifoane, Laude, Voscreasna, Doxologii
III. Analiza glasurilor bisericești. Anastasimatar – Glasul VII	3.1. Glasul VII - scările muzicale ale glasului al VII-lea, cheia glasului, alterații specifice (ftorale), formule de intonație și acordaj, cadențe - sugestii de studiu pentru glasul VII: „Doamne strigat-am…”, „Să se îndrepteze...”, Stihuri și stihiri, Dogmatica glasului, Stihoavna, Tropare, Sedelne, Antifoane, Laude, Voscreasna, Doxologii
IV. Analiza glasurilor bisericești. Anastasimatar – Glasul II	4.1. Glasul II - Scările muzicale ale glasului al II-lea, cheia glasului, alterații specifice (ftorale), formule de intonație și acordaj, cadențe - Sugestii de studiu pentru glasul II: „Doamne strigat-am…”, „Să se îndrepteze...”, Stihuri și stihiri, Dogmatica glasului, Stihoavna, Tropare, Sedelne, Antifoane, Laude, Voscreasna, Doxologii - Studierea cântărilor din glasurile I și IV care împrumută scara glasului al II-lea
V. Analiza glasurilor bisericești. Anastasimatar – Glasul VI	5.1. Glasul VI - scările muzicale ale glasului al VI-lea, cheia glasului, alterații specifice (ftorale), formule de intonație și acordaj, cadențe - sugestii de studiu pentru glasul VI: „Doamne strigat-am…”, „Să se îndrepteze...”, Stihuri și stihiri, Dogmatica glasului, Stihoavna, Tropare, Sedelne, Antifoane, Laude, Voscreasna, Doxologii - se va avea în vedere studierea cântărilor din glasul IV care împrumută scara glasului al VI-lea
VI. Recapitularea glasurilor bisericești	6.1. Alegerea unui repertoriu adecvat care să cuprindă cântări reprezentative ale glasurilor studiate

CLASA a XI-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G.1 – Identificarea elementelor specifice muzicii bisericești în acord cu tradiția Bisericii Ortodoxe

XI. CS.1.1. Recunoașterea elementelor de limbaj muzical bisericesc, în acord cu tradiția Bisericii Ortodoxe
- exerciții de identificare vizuală și auditivă a notației muzicale bizantine (neume), în contexte liturgice concrete - activități de citire și solfegiere a fragmentelor muzicale scrise în notație bizantină, adaptate nivelului clasei a XI-a - exerciții de recunoaștere auditivă și intonare a formulelor ritmico-melodice specifice cântării ortodoxe (ex. apihimă, ison, cadențe tipice) - analizarea comparativă a unor fragmente muzicale din diferite glasuri (moduri), pentru evidențierea trăsăturilor stilistice și expresive - asocierea elementelor de limbaj muzical cu momentele liturgice corespunzătoare (ex: tropare, irmoase, chinonice) - utilizarea resurselor audio (înregistrări) și vizuale (partituri) pentru fixarea vocabularului muzical bisericesc
XI. CS.1.2 Exemplificarea tehnicilor muzicale interpretative de bază, specifice cântării bisericești ortodoxe
- exerciții de respirație controlată și emisie vocală corectă, adaptate cerințelor interpretării cântării bisericești - exerciții de vocalize pe sunete lungi și formule melodice tradiționale, pentru dezvoltarea rezonanței și clarității sonore - exerciții ritmice utilizând formule proprii muzicii bizantine, cu accent pe ison și tempo-ul liturgic - exerciții de intonare a intervalelor caracteristice cântării bisericești (ex: secunda mare/mică, terța, cvarta), cu aplicare în fragmente muzicale - activități practice de exersare a atacului sunetului, frazării muzicale și conducerii liniei melodice, conform tradiției interpretative ortodoxe - repetiții pe grupuri (solist/grup/ison) pentru coordonarea și omogenizarea vocilor, respectând stilul tradițional - audiții active cu exemple interpretative corecte (înregistrări de protopsalți, coruri bizantine), urmate de analize și imitări vocale

C.G.2 – Aplicarea cunoștințelor și deprinderilor de cânt bisericesc în cadrul cultului

XI. CS.2.1. Interpretarea cântărilor bisericești cu un grad de dificultate redus, prin integrarea formulelor melodice specifice glasurilor, în acord cu rânduiala liturgică ortodoxă
- interpretarea cântărilor bisericești simple (tropare, irmoase, stihiri, cântări din Sfânta Liturghie) din glasurile obișnuite, cu respectarea intonației și ritmului liturgic - exerciții practice de cânt coral cu ison, având ca obiectiv menținerea formulelor melodice și respectarea finalurilor de glas - aplicarea modulațiilor de bază în glasurile bisericești (ex. trecerea de la glas autentic la plagal), cu sprijinul partiturii și audițiilor de model - înregistrarea audio/video a interpretării individuale sau în grup a unui fragment din repertoriul liturgic, urmată de autoevaluare ghidată pe criterii vocale și liturgice - utilizarea aplicațiilor digitale de redare a notației psaltice sau de antrenament auditiv (ex: *Byzantine Music Tutor*, *Sight Reading Factory* etc.) pentru exersarea formulelor melodice
XI. CS.2.2. Utilizarea corectă a elementelor de limbaj muzical aplicate în interpretarea repertoriului bisericesc studiat
- exerciții de citire și interpretare a partiturilor psaltice, cu accent pe recunoașterea semnelor, intonației și ritmului specific - intonarea intervalelor caracteristice cântării bisericești, cu sprijinul instrumentelor digitale de acordaj și feedback auditiv - compararea interpretării proprii cu modele audio (înregistrări psaltice, corale), în scopul corectării elementelor de intonație, ritm și accent liturgic - editarea colaborativă a unei partituri (în format digital) pe baza unui fragment dintr-o cântare liturgică studiată, folosind aplicații precum *MuseScore, Neanes* sau *Noteflight* - elaborarea unui scurt tutorial digital (prezentare sau video) în care elevul explică un element de limbaj muzical (ex. accentul, isonul, modularea), pe baza exemplelor din repertoriu

C.G.3 – Valorificarea dimensiunilor formative, teologice și culturale transmise prin muzica bisericească ortodoxă

XI. CS.3.1. Analizarea valorilor culturale și spirituale exprimate în cântările bisericești, din diverse epoci și tradiții ortodoxe
- identificarea și comentarea conținutului teologic și simbolic din cântări reprezentative pentru diferite perioade liturgice (ex. Postul Mare, Paști, Crăciun) - compararea temelor spirituale abordate în cântările din tradiția bizantină cu cele din alte tradiții ortodoxe (ex. slavonă, românească veche) - lectura ghidată a textelor patristice sau liturgice din care provin cântările, urmată de discuții asupra legăturii dintre teologie și expresia muzicală - realizarea unei fișe de analiză culturală pentru o cântare bisericească, care să includă: contextul istoric, sursa liturgică, mesajul spiritual și funcția în cult
XI. CS.3.2. Aprecierea valorilor teologice, culturale și educative transmise prin muzica bisericească ortodoxă
- participarea la audiții muzicale comentate, cu lucrări reprezentative din muzica bisericească ortodoxă (psaltică, corală, tradițională), urmate de reflecții scrise sau orale asupra valorilor transmise. - elaborarea unei prezentări (scrise sau digitale) cu tema „Ce transmite muzica bisericească despre identitatea noastră spirituală și culturală?” - organizarea unei mini-expoziții tematice (afișe, colaje, prezentări multimedia) cu titlul „Muzica bisericească – punte între generații, culturi și valori” - redactarea unui eseu/reflecție personală: „Cum mă ajută muzica bisericească să mă apropii de Dumnezeu și de comunitatea mea?”

C.G.4 – Dezvoltarea unei atitudini responsabile și misionare față de studiul și interpretarea muzicii bisericești

XI. CS.4.1. Organizarea responsabilă a studiului partiturilor de muzică bisericească, în vederea formării unei conștiințe liturgice și misionare
- planificarea etapelor de studiu individual al unei partituri bisericești, prin stabilirea obiectivelor săptămânale de învățare și repetiție - completarea unui jurnal de practică individuală, cu evidențierea dificultăților întâlnite și a soluțiilor aplicate în procesul de pregătire - realizarea unui portofoliu digital de învățare, care să includă partitura studiată, observații personale și o înregistrare audio sau video a interpretării - utilizarea unor instrumente digitale (ex. aplicații de organizare, editare de partituri sau înregistrare audio) în scopul eficientizării studiului și autoevaluării - prezentarea orală sau digitală a unui model personal de organizare a studiului, în cadrul unui exercițiu de împărtășire a experienței cu colegii, în scop formativ și misionar
XI. CS.4.2. Aplicarea unei conduite vocaționale și spirituale în activitatea muzical-liturgică, în contextul comunității bisericești
- participarea activă la repetiții și la interpretarea cântărilor în cadrul slujbelor, cu respectarea rânduielii liturgice și a rolului propriu în cadrul ansamblului - reflectarea asupra propriei conduite în timpul activităților muzical-liturgice, prin completarea unei fișe de autoevaluare pe criterii precum atitudine, punctualitate, implicare, modestie, colaborare - simularea unor situații reale din contextul parohial (de exemplu: pregătirea pentru o sărbătoare, înlocuirea unui cântăreț absent), cu accent pe asumarea responsabilă a slujirii muzicale - realizarea unui mini-proiect cu tema „Cântărețul bisericesc – slujitor sau interpret?“, urmat de o dezbatere în clasă, pentru clarificarea dimensiunii vocaționale a cântului liturgic - exersarea unor formule de răspuns și comportamente potrivite în diverse situații liturgice sau comunitare (în dialog cu preotul, cu enoriașii, cu ceilalți membri ai comunității muzical-liturgice)

CLASA a XI-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
I. Elemente de recitativ liturgic	1.1. Modele pentru textele integral declamatorii de mici dimensiuni (Stihuri, ectenii şi ecfonise) 1.2. Modele pentru textele integral declamatorii ample (Apostolul, Sfânta Evanghelie, Acatiste)
II. Cântări la Praznice Împărătești şi Sfinți cu polieleu	2.1. Anixandare 2.2. Polieleul *Robii Domnului* 2.3. Polieleul *Cuvânt bun* 2.4. Cântări la Praznice Împărătești și Sfinți cu polieleu**: - Naşterea Maicii Domnului; - Înălțarea Sfintei Cruci; - Sf. Cuv. Parascheva de la Iași; - Sf. M. Mc. Dimitrie, Izvorâtorul de Mir; - Soborul Sf. Arhangheli Mihail și Gavriil; - Intrarea în Biserică a Maicii Domnului; - Sf. Ap. Andrei, cel întâi chemat, Ocrotitorul României; - Sf. Ierarh Nicolae, arhiepiscopul Mirelor Lichiei, făcătorul de minuni; - Naşterea Domnului; - Botezul Domnului; - Sfinții Trei Ierarhi: Vasile cel Mare, Grigorie Teologul şi Ioan Gură de Aur; - Întâmpinarea Domnului; - Buna Vestire; - Sf. M. Mc. Gheorghe, purtătorul de biruință; - Sfinții Împărați și întocmai cu Apostolii, Constantin şi mama sa, Elena; - Schimbarea la Față a Domnului; - Adormirea Maicii Domnului; * Sugestii de studiu şi interpretare a cântărilor la Praznicele Împărătești, Praznicele Maicii Domnului și Sfinții cu polieleu de peste an: tropar, condac, stihiri la Doamne strigat-am, Stihoavnă şi Laude, Sedelne, Mărimuri, Slave; ** În funcție de importanța locală a evenimentelor liturgice, pot fi adăugate și cântări la alte praznice, precum: Acoperământul Maicii Domnului, Sf. Cuv. Dimitrie cel Nou, Sf. Ap. Andrei, Sf. Ap., întâiul Mucenic și Arhidiacon Ștefan, Sf. Ierarh Vasile cel Mare, Naşterea Sf. Proroc Ioan Botezătorul, Sf. Ap. Petru și Pavel, Sf. și slăvitul Proroc Ilie Tesviteanul, Tăierea capului Sf. Proroc Ioan Botezătorul etc. 2.5. Catavasii la: Înălțarea Sfintei Cruci, Naşterea Domnului, Botezul Domnului, Întâmpinarea Domnului, Buna Vestire, Înălţarea Domnului, Pogorârea Sfântului Duh, Schimbarea la Faţă, Adormirea Maicii Domnului
III. Cântările Triodului	3.1. „Uşile pocăinței...” 3.2. Polieleul *La râul Babilonului* 3.3. Troparele Ceasurilor I, III, VI, IX 3.4. Cântări la Pavecernița mare 3.5. Canonul Sf. Andrei Criteanul – Irmoase și Condac 3.6. Cântări la Liturghia Darurilor mai înainte sfințite 3.7. Cântări la Intrarea Domnului în Ierusalim 3.8. Cântări la Deniile din Săptămâna Mare
IV. Cântările Penticostarului	4.1. Canonul Învierii 4.2. Luminânda „Cu trupul adormind...” 4.3. Stihirile Paştilor 4.4. „Ziua învierii...”

Domenii de conținut	Conținuturi
V. Cântări la Liturghia Sf. Vasile cel Mare	5.1. Răspunsuri mari 5.2. „Pe Arătătorul...” 5.3. Axion „De Tine se bucură...”
VI. Noțiuni de cântare practică după modele imnologice	6.1. Stabilirea criteriilor de improvizare pe un text liturgic (în funcție de glas, forma glasului, tact, podobie, cadențe) 6.2. Definirea unor termeni: tropar, condac, canon, automelă, idiomelă, podobie, irmos, antifon, luminândă 6.3. Memorarea și aplicarea podobiilor reprezentative pentru fiecare glas

CLASA a XII-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G.1 – Identificarea elementelor specifice muzicii bisericești în acord cu tradiția Bisericii Ortodoxe

XII. CS.1.1. Recunoașterea elementelor de limbaj muzical bisericesc, în acord cu tradiția Bisericii Ortodoxe
- exerciții de identificare vizuală și auditivă a notației muzicale bizantine (neume), în contexte liturgice concrete - activități de citire și solfegiere a fragmentelor muzicale scrise în notație bizantină, adaptate nivelului clasei a XII-a - exerciții de recunoaștere auditivă și intonare a formulelor ritmico-melodice specifice cântării ortodoxe (ex. apihimă, ison, cadențe tipice) - analizarea comparativă a unor fragmente muzicale din diferite glasuri (moduri), pentru evidențierea trăsăturilor stilistice și expresive - asocierea elementelor de limbaj muzical cu momentele liturgice corespunzătoare (ex: tropare, irmoase, chinonice) - utilizarea resurselor audio (înregistrări) și vizuale (partituri) pentru fixarea vocabularului muzical bisericesc
XII. CS.1.2 Exemplificarea tehnicilor muzicale interpretative de bază, specifice cântării bisericești ortodoxe
- exerciții de respirație controlată și emisie vocală corectă, adaptate cerințelor interpretării cântării bisericești - exerciții de vocalize pe sunete lungi și formule melodice tradiționale, pentru dezvoltarea rezonanței și clarității sonore - exerciții ritmice utilizând formule proprii muzicii bizantine, cu accent pe ison și tempo-ul liturgic - exerciții de intonare a intervalelor caracteristice cântării bisericești (ex: secunda mare/mică, terța, cvarta), cu aplicare în fragmente muzicale - activități practice de exersare a atacului sunetului, frazării muzicale și conducerii liniei melodice, conform tradiției interpretative ortodoxe - repetiții pe grupuri (solist/grup/ison) pentru coordonarea și omogenizarea vocilor, respectând stilul tradițional - audiții active cu exemple interpretative corecte (înregistrări de protopsalți, coruri bizantine), urmate de analize și imitări vocale

C.G.2 – Aplicarea cunoștințelor și deprinderilor de cânt bisericesc în cadrul cultului

XII. CS.2.1. Interpretarea cântărilor bisericești cu un grad de dificultate redus, prin integrarea formulelor melodice specifice glasurilor, în acord cu rânduiala liturgică ortodoxă
- interpretarea cântărilor bisericești simple (tropare, irmoase, stihiri, cântări din Sfânta Liturghie) din glasurile obișnuite, cu respectarea intonației și ritmului liturgic - exerciții practice de cânt coral cu ison, având ca obiectiv menținerea formulelor melodice și respectarea finalurilor de glas - aplicarea modulațiilor de bază în glasurile bisericești (ex. trecerea de la glas autentic la plagal), cu sprijinul partiturii și audițiilor de model - înregistrarea audio/video a interpretării individuale sau în grup a unui fragment din repertoriul liturgic, urmată de autoevaluare ghidată pe criterii vocale și liturgice - utilizarea aplicațiilor digitale de redare a notației psaltice sau de antrenament auditiv (ex: *Byzantine Music Tutor*, *Sight Reading Factory* etc.) pentru exersarea formulelor melodice
XII. CS.2.2. Utilizarea corectă a elementelor de limbaj muzical aplicate în interpretarea repertoriului bisericesc studiat
- exerciții de citire și interpretare a partiturilor psaltice, cu accent pe recunoașterea semnelor, intonației și ritmului specific - intonarea intervalelor caracteristice cântării bisericești, cu sprijinul instrumentelor digitale de acordaj și feedback auditiv - compararea interpretării proprii cu modele audio (înregistrări psaltice, corale), în scopul corectării elementelor de intonație, ritm și accent liturgic - editarea colaborativă a unei partituri (în format digital) pe baza unui fragment dintr-o cântare liturgică studiată, folosind aplicații precum *MuseScore, Neanes* sau *Noteflight* - elaborarea unui scurt tutorial digital (prezentare sau video) în care elevul explică un element de limbaj muzical (ex. accentul, isonul, modularea), pe baza exemplelor din repertoriu

C.G.3 – Valorificarea dimensiunilor formative, teologice și culturale transmise prin muzica bisericească ortodoxă

XII. CS.3.1. Analizarea valorilor culturale și spirituale exprimate în cântările bisericești, din diverse epoci și tradiții ortodoxe
- identificarea și comentarea conținutului teologic și simbolic din cântări reprezentative pentru diferite perioade liturgice (ex. Postul Mare, Paști, Crăciun) - compararea temelor spirituale abordate în cântările din tradiția bizantină cu cele din alte tradiții ortodoxe (ex. slavonă, românească veche) - lectura ghidată a textelor patristice sau liturgice din care provin cântările, urmată de discuții asupra legăturii dintre teologie și expresia muzicală - realizarea unei fișe de analiză culturală pentru o cântare bisericească, care să includă: contextul istoric, sursa liturgică, mesajul spiritual și funcția în cult
XII. CS.3.2. Aprecierea valorilor teologice, culturale și educative transmise prin muzica bisericească ortodoxă
- participarea la audiții muzicale comentate, cu lucrări reprezentative din muzica bisericească ortodoxă (psaltică, corală, tradițională), urmate de reflecții scrise sau orale asupra valorilor transmise - elaborarea unei prezentări (scrise sau digitale) cu tema „Ce transmite muzica bisericească despre identitatea noastră spirituală și culturală?” - organizarea unei mini-expoziții tematice (afișe, colaje, prezentări multimedia) cu titlul „Muzica bisericească – punte între generații, culturi și valori” - redactarea unui eseu/reflecție personală: „Cum mă ajută muzica bisericească să mă apropii de Dumnezeu și de comunitatea mea?”

C.G.4 – Dezvoltarea unei atitudini responsabile și misionare față de studiul și interpretarea muzicii bisericești

XII. CS.4.1. Organizarea responsabilă a studiului partiturilor de muzică bisericească, în vederea formării unei conștiințe liturgice și misionare
- planificarea etapelor de studiu individual al unei partituri bisericești, prin stabilirea obiectivelor săptămânale de învățare și repetiție - completarea unui jurnal de practică individuală, cu evidențierea dificultăților întâlnite și a soluțiilor aplicate în procesul de pregătire - realizarea unui portofoliu digital de învățare, care să includă partitura studiată, observații personale și o înregistrare audio sau video a interpretării - utilizarea unor instrumente digitale (ex. aplicații de organizare, editare de partituri sau înregistrare audio) în scopul eficientizării studiului și autoevaluării - prezentarea orală sau digitală a unui model personal de organizare a studiului, în cadrul unui exercițiu de împărtășire a experienței cu colegii, în scop formativ și misionar
XII. CS.4.2. Aplicarea unei conduite vocaționale și spirituale în activitatea muzical-liturgică, în contextul comunității bisericești
- participarea activă la repetiții și la interpretarea cântărilor în cadrul slujbelor, cu respectarea rânduielii liturgice și a rolului propriu în cadrul ansamblului - reflectarea asupra propriei conduite în timpul activităților muzical-liturgice, prin completarea unei fișe de autoevaluare pe criterii precum atitudine, punctualitate, implicare, modestie, colaborare - simularea unor situații reale din contextul parohial (de exemplu: pregătirea pentru o sărbătoare, înlocuirea unui cântăreț absent), cu accent pe asumarea responsabilă a slujirii muzicale - realizarea unui mini-proiect cu tema „Cântărețul bisericesc – slujitor sau interpret?“, urmat de o dezbatere în clasă, pentru clarificarea dimensiunii vocaționale a cântului liturgic - exersarea unor formule de răspuns și comportamente potrivite în diverse situații liturgice sau comunitare (în dialog cu preotul, cu enoriașii, cu ceilalți membri ai comunității muzical-liturgice)

CLASA a XII-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
I. Axioane praznicale	1.1. Anti-axion la Naşterea Maicii Domnului 1.2. Anti-axion la Înălţarea Sfintei Cruci 1.3. Anti-axion la Intrarea Maicii Domnului în Biserică 1.4. Anti-axion la Naşterea Domnului 1.5. Anti-axion la Botezul Domnului 1.6. Anti-axion la Întâmpinarea Domnului 1.7. Anti-axion la Buna-Vestire 1.8. Anti-axion la Schimbarea la Față a Domnului 1.9. Anti-axion la Adormirea Maicii Domnului
II. Axioane duminicale	2.1. Axioane duminicale pe cele opt glasuri după diferiți autori (Sf. Cuv. Macarie Ieromonahul, Anton Pann, Sf. Cuv. Nectarie Vlahul, Varlaam Protosinghelul, Ioniță Năpârcă, Ștefanache Popescu, Dimitrie Cunțanu ș.a.
III. Colinde tradiționale monodice	3.1. Colinde tradiționale 3.2. Cântece de stea
IV. Cântări calofonice	4.1.„Nădejdea creştinilor” 4.2.„Taina creştinătății” 4.3.Psalmul 70 4.4.Psalmul 102 4.5.Psalmul 145 4.6.„Împărăteasa mea cea prea bună” 4.7.„Brațele părintești” 4.8.„De vreme ce eu, păcătosul” 4.9.„Veniți să fericim pe Iosif” 4.10. „Vai mie, înnegritule suflete” 4.11. „Cântarea dimineții” 4.12. „Doamne, femeia ceea ce căzuse” 4.13. „Pe Tine Dumnezeule Te lăudăm” 4.14. „Urare”, glas VIII de Anton Pann 4.15. Chinonice
V. Cântările Triodului	5.1. Heruvic în Joia Mare 5.2. Heruvic în Sâmbăta Mare 5.3. Axion în Sâmbăta lui Lazăr 5.4. Anti-axion la Intrarea Domnului în Ierusalim 5.5. Anti-axion în Joia Mare 5.6. Anti-axion în Sâmbăta Mare
VI. Cântările Penticostarului	6.1. Cântări la Izvorul Tămăduirii 6.2. Cântări în Duminicile Penticostarului 6.3. Cântări la Înălțarea Domnului 6.4. Cântări la Pogorârea Sfântului Duh 6.5. Cântări la Sfânta Treime 6.6. Anti-axion la Învierea Domnului 6.7. Anti-axion la Înălțarea Domnului 6.8. Anti-axion la Pogorârea Sfântului Duh
VII. Cântări la Sfintele Taine și Ierurgii	7.1. Cântări la Taina Sfântului Botezului 7.2. Cântări la Taina Sfintei Cununii 7.3. Cântări la Taina Sfântului Maslu 7.4. Cântări la Tedeum 7.5. Cântări la Înmormântare şi Parastas

Domenii de conținut	Conținuturi
VIII. Noțiuni de istoria muzicii bisericești	8.1. Evoluția muzicii bizantine (periodizare, caracteristici) 8.2. Muzica bizantină în spațiul românesc până în secolul al XVIII-lea 8.3. Reforma hrisantică 8.4. Procesul de românire a cântărilor bisericești 8.5. Reprezentanți de seamă

SUGESTII METODOLOGICE

Sugestiile metodologice oferă repere esențiale pentru proiectarea, organizarea și desfășurarea eficientă a activităților de predare-învățare-evaluare în cadrul orelor de *Muzică bisericească* la liceu. Acestea vizează sprijinirea cadrului didactic în personalizarea demersului educațional, prin integrarea unor metode didactice moderne, interactive și adaptate la profilul generației actuale de elevi, fără a pierde autenticitatea relației profesionale maestru-ucenic din cadrul practicii de cânt în cadrul cultului.

Programa școlară actuală pentru disciplina *Muzică bisericească* promovează o învățare centrată pe elev, care accentuează implicarea activă a elevului în procesul de învățare, contextualizarea conținuturilor teoretice și practice în realități de viață concrete, dimensiunea socială a învățării - cooperare, colaborare, empatie, responsabilizarea elevilor în raport cu propria dezvoltare morală, spirituală și civică și dezvoltarea competențelor digitale și media, esențiale pentru învățarea în secolul XXI.

A. Strategii didactice - revalorizări ale metodelor tradiționale, noi abordări

Pentru a atinge finalitățile educaționale specifice liceului și a forma competențe relevante, este necesară utilizarea unor metode variate, care îmbină gândirea critică, creativitatea, sensibilitatea, reflecția, dezvoltarea capacităților fizice și fiziologice de cânt și capacitatea de a utiliza tehnologia. Prezentăm sintetic o listă cu metode tradiționale și moderne, cu metode care valorizează/ formează competențe digitale, care pot fi utilizate în orele de *Muzică bisericească*.

1. Metode tradiționale și moderne (de predare-învățare-evaluare)

- Explicația și prelegerea narativă - asigură prezentarea coerentă a tematicii, adaptată la nivelul de înțelegere al elevilor; este potrivită în activitățile care vizează analiza de texte imnografice, de partituri, analiza modalităților de expresie, a contextelor liturgice etc.
- Conversația euristică - stimulează gândirea elevilor, prin întrebări bine formulate, conducând la descoperirea personală a adevărurilor religioase și a modalităților de abordare a unei cântări; este o metodă care se poate aplica în activități de prezentare a unor concepte.
- Lectura explicativă și interpretarea textelor muzical și literar - facilitează învățarea cu accent pe înțelegerea termenilor specifici, semnificația și aplicabilitatea în practica muzical-liturgică de la strană și din Sfântul Altar.
- Studiul de caz - îi ajută pe elevi să analizeze și să dea răspunsuri din perspectiva exemplelor de bune practici cultice, cultural-misionare și muzical-artistice, pornind de la experiența lor de viață sau de la observarea diferitelor evenimente de profil din viața Bisericii.
- Portofoliul tematic - dezvoltă capacitatea elevilor de efort pentru rezolvarea unei teme mai complexe, autonomia în învățare, abilitățile de colaborare și capacitatea de autoevaluare. Elevii adună pe parcursul semestrului experiențe de cânt la sărbători religioase, concerte, spectacole, participări la lansări de carte de profil sau lansări de albume, emisiuni cultural-artistice religioase, emisiuni și reportaje ale instituțiilor mediatice ale Patriarhiei Române etc.
- Eseul argumentativ - elevii exersează exprimarea opiniilor și formularea de argumente coerente cu privire la diferite evenimente cultural-religioase din viața Bisericii sau la teme mai complexe precum: „Viața și opera unor psalți și/sau imnografi bisericești", „Personalități muzicale dintr-o eparhie" etc.
- Lectura comparativă - dezvoltă spiritul analitic și interconectarea cunoștințelor, prin compararea unor texte muzical-religioase cu texte muzicale și literare populare (colinde, cântece populare la evenimente din ciclul vieții precum botezul, nunta, moartea).

2. Metode care sprijină dezvoltarea de competențe digitale

Predarea disciplinei *Muzică bisericească* în liceu trebuie să se racordeze la realitatea digitală a elevilor, oferindu-le un cadru în care să-și dezvolte atât gândirea morală, înțelegerea și compararea modelelor și antimodelelor de practică de cânt prezente pe platformele de streaming și de socializare, cât și competențele digitale. Iată câteva metode recomandate:

- Înregistrarea audio/video a interpretării individuale sau în grup a unui fragment din repertoriul liturgic, urmată de autoevaluare ghidată pe criterii vocale și liturgice.
- Utilizarea aplicațiilor digitale de redare a notației psaltice sau de antrenament auditiv (ex: *Byzantine Music Tutor*, *Byzantine Tuner*, *Sight Reading Factory etc.*) pentru exersarea formulelor melodice.
- Crearea de conținut digital - Elevii realizează podcasturi, videoclipuri scurte, prezentări interactive sau materiale vizuale pe teme muzical-religioase. Exemple: un vlog despre semnificația unei sărbători, un tutorial despre cântul bizantin, interviuri cu psalți, personalități cultural-artistice, dirijori de cor bisericesc implicați în comunitate.
- Crearea unui blog tematic - Poate fi planificată realizarea unui blog al clasei, unde elevii postează reflecții, eseuri, impresii de la concerte, spectacole sau de la anumite slujbe, recenzii de filme/documentare. Se dezvoltă competențe media, digitale, de scriere argumentativă și de vorbire în public.
- Tururi virtuale și realitate augmentată - Pot fi utilizate pentru vizitarea virtuală a unor obiective religioase (ex. Sfântul Mormânt, Muntele Athos, Catedrala Notre-Dame, Studiouri de imprimare, săli de concerte și de spectacole etc.).

• Proiecte colaborative online - Elevii din clase sau școli diferite colaborează online realizând producții muzicale preînregistrate sau online. Se pot realiza audio-book-uri, e-book-uri, albume sau materiale multimedia.

3. Metode pentru dezvoltarea competențelor verzi

În învățătura creștină, lumea creată este darul lui Dumnezeu, iar omul are o vocație de iconom al creației. Educația religioasă și, în egală măsură educația muzicală religioasă poate cultiva în elevi iubirea față de creație ca formă de iubire față de Dumnezeu, conștientizând că distrugerea naturii nu este doar o problemă ecologică, ci și una spirituală: o ruptură a comuniunii cu Dumnezeu, cu semenii și cu lumea. În formarea competențelor verzi prin disciplina Muzică bisericească, pot fi utilizate următoarele metode:

• Învățarea prin proiecte

Elevii pot realiza, în echipă, proiecte multimedia interdisciplinare, realizare de albume online cu lucrări muzicale religioase și populare, având tematică despre darurile lui Dumnezeu din natură, mini-documentar sau site etc.

• Învățarea prin Podcast religios

Elevii pot crea un podcast religios (cu sprijinul profesorului de specialitate) în care discută teme precum: „Grija față de natură în imnografia ortodoxă“, „Consumul energiei electrice în utilizarea excesivă a mediului online și a inteligenței artificiale“. Pot fi invitate diferite persoane: preoți, profesori universitari, producători muzicali, medici din domeniul fiziologiei cântului și foniatriei, profesori de cânt, soliști, personalități din presă etc.

• Învățarea prin implicare în comunitate (*Service learning* religios)

Elevii pot fi implicați în acțiuni de voluntariat ecologic, campanii de informare cu mesaje creștine, concerte și spectacole pentru strângere de fonduri, în vederea sprijinirii proiectelor ecologice.

Prin diversificarea metodelor didactice și adaptarea lor la contextul actual, ora de Muzică Bisericească devine un spațiu privilegiat în care elevii învață să înțeleagă corect valorile morale și rolul acestora în dezvoltarea personală și socială, să trăiască autentic și să acționeze responsabil, își dezvoltă echilibrul interior și emoțional în lumina credinței, să exerseze competențe digitale și sociale esențiale pentru lumea contemporană, să își afirme identitatea spirituală, valorile și apartenența la comunitatea de credință.

B. Abordarea conținuturilor

Abordarea conținuturilor presupune o atitudine flexibilă a profesorului de *Muzică bisericească*, accentându-se:

• valorificarea experiențelor de viață ale elevilor;

• accentuarea caracterului aplicativ al conținuturilor, creând contexte semnificative de învățare pentru viața reală și practica de cult;

• abordarea diferențiată a conținuturilor învățării, în acord cu experiențele elevilor și cu contextul social, muzical, liturgic și misionar în care trăiesc aceștia;

• realizarea de conexiuni între *Muzică bisericească* și alte discipline de studiu.

Conținuturile propuse în programa școlară nu reprezintă teme de lecții, ci unități tematice. Numărul de conținuturi de pe parcursul unui an școlar permite:

• abordarea unor conținuturi pe parcursul mai multor ore, în funcție de complexitatea acestora, de nivelul clasei de elevi, de particularitățile comunității;

• abordarea unor teme sau aspecte suplimentare, cu rol de adaptare a orei de *Muzică bisericească* la specificul vârstei și al posibilităților fiziologice de cânt a clasei de elevi/a comunității;

• realizarea de conexiuni cu marile sărbători creștine.

Ordinea abordării conținuturilor poate fi adaptată de profesor în funcție de logica internă a domeniului, de specificul comunității și de particularitățile elevilor, cu respectarea finalităților prevăzute de programă, dar și în concordanță cu tematicile olimpiadelor și concursurilor care au la bază programa școlară.

Conținuturile privind sărbătorile creștine importante și a celor specifice fiecărei eparhii, vor fi abordate în perioada premergătoare acestora, în orele prevăzute la dispoziția profesorului.

Pentru fiecare din momentele muzical-liturgice studiate, s-a procedat la flexibilizarea utilizării partiturilor realizate de autorii consacrați ai Bisericii Ortodoxe Române, în funcție de specificul arealului de manifestare muzical-liturgică. Totodată, profesorii pot include în repertoriu cântările sfinților nou-canonizați, utilizând publicațiile de profil care au binecuvântarea Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române.

C. Contexte și medii de învățare

Ora de *Muzică bisericească*, în învățământul liceal, trebuie să răspundă nu doar nevoii de formare muzicală și spirituală, ci și realităților unei educații moderne, orientate spre dezvoltarea integrală a elevului, inclusiv în raport cu interesele acestuia. În acest sens, este necesară folosirea unor contexte și medii de învățare variate, care să susțină învățarea activă și colaborativă, formarea competențelor, echilibrul emoțional și spiritual al elevilor, legătura cu comunitatea și viața reală.

1. Spații educaționale

– Săli cu aranjamente flexibile - mobilă ușor de reconfigurat, pentru lucru individual, în perechi sau în grupuri. Astfel, se poate trece de la predare frontală la activități colaborative.

– Colțuri de liniște, retragere, reflecție - spații special amenajate în clasă (cu icoane, lumânări, citate motivaționale) care oferă elevilor un cadru intim și liniștit pentru reculegere, rugăciune personală, meditație sau exprimarea gândurilor și emoțiilor într-un jurnal personal. Pot fi folosite la începutul orei sau pentru activități de autocunoaștere.

– Studioul de muzică și/sau de creație artistică - spații destinate realizării de repetiții, imprimări producții muzicale complexe, în care elevii își pot exprima creativ viziunea asupra valorilor creștine.

– Biserica și centrele educative de lângă acestea, ce oferă un loc pentru rugăciune și meditație, dar și spații de activități curriculare și extracurriculare de diferite tipuri, cu respectarea legislației în vigoare.

2. Învățare combinată (fizică și digitală)

– Învățare mixtă - combinarea lecțiilor desfășurate în clasă cu activități online. De exemplu, temele pot fi trimise prin platforme educaționale, iar elevii pot urmări materiale video sau audio ca suport pentru modele de interpretare și de exprimare prin cânt a trăirilor religioase.

– Învățare în secvențe de format scurt - utilizarea de materiale digitale scurte (video, multimedia, tutoriale) pentru a declanșa discuții sau pentru a oferi elevilor repere interpretative ușor de reținut și asimilat.

3. Învățarea prin utilizarea realității virtuale (VR) și augmentate (AR)

– Vizite virtuale - folosirea tehnologiei pentru vizitarea unor locuri cu semnificație religioasă (mănăstiri, muzee, biserici istorice, studiouri, săli de concerte și spectacole), fără a ieși din clasă. Aceste experiențe pot fi completate cu activități de cercetare, prezentări sau reflecții scrise.

– Simulări și reconstituiri - folosirea aplicațiilor care reconstituie evenimente biblice, epoci istorice sau viețile sfinților imnografi, pentru ca elevii să înțeleagă mai profund contextul religios și mesajul spiritual al apariției unor creații muzical-liturgice.

4. Învățare personalizată și adaptată

– Trasee personalizate de învățare - profesorul poate crea activități diferențiate în funcție de nevoile, nivelul și interesele elevilor, de specificul experienței de cânt a acestora.

– Accesibilitate pentru toți elevii - folosirea diverselor forme de exprimare (scris, vorbit, cântat, desenat, înregistrări audio), astfel încât fiecare elev să-și poată exprima ideile și trăirile religioase într-un mod autentic și accesibil.

5. Învățare prin colaborare și implicare comunitară

– Proiecte în echipă sau în parteneriat cu alte școli - realizarea de activități comune pe teme din domeniul Muzicii Bisericești.

– Campanii educative sau sociale - elevii pot organiza acțiuni caritabile, concerte, spectacole, recitaluri, flashmob-uri de promovare a unor activități din cadrul școlii sau al comunității, promovând valorile creștine și naționale în context european.

6. Practici cu rol spiritual, emoțional și performativ

– Momente de rugăciune sau liniște - la începutul sau finalul orei, pot fi introduse scurte momente de rugăciune, ascultare a unor interpretări muzicale audio cu mesaj religios.

– Încălzirea vocii prin exerciții specifice sau prin intonarea unor imnuri în diferite registre ale emisiunii vocale.

7. Inteligența artificială (IA) ca facilitator al învățării (sub îndrumarea profesorului)

– Elevii utilizează aplicații bazate pe inteligență artificială pentru a explora conținuturi muzical-religioase, sub îndrumarea profesorului.

– IA oferă explicații suplimentare, exemple, sinteze sau definiții pentru o mai bună înțelegere a temelor studiate.

– Profesorul ghidează activitatea, stabilește obiective clare și monitorizează modul în care elevii folosesc IA.

– IA sprijină învățarea personalizată, oferind feedback și resurse adaptate ritmului fiecărui elev.

– Elevii pot folosi IA pentru a formula întrebări, crea prezentări, reflecta asupra valorilor morale și religioase.

Prin valorificarea acestor contexte și medii de învățare, elevul este plasat în centrul procesului educațional, ca participant activ, nu doar receptor de informații, se formează nu doar competențe cognitive, ci și dimensiunea emoțională și spirituală a elevului, se creează o legătură între tradiție și inovație, între valorile perene ale credinței și cerințele societății actuale.

D. Aspecte privind evaluarea

Evaluarea în liceu trebuie să reflecte atât formarea competențelor specifice practicii de cânt, a competențelor cognitive și spirituale, cât și capacitatea de aplicare a valorilor moral-religioase în viața personală și comunitară.

1. Relația organică predare-învățare-evaluare

În cadrul orei de *Muzică bisericească* la liceu, evaluarea este strâns legată atât de învățare, cât și de predare, constituind împreună un sistem coerent și dinamic. Evaluarea nu trebuie privită ca o activitate separată, ci ca un proces continuu, integrat în întregul parcurs educațional, care oferă feedback valoros pentru elev, dar și pentru profesor. Această relație organică implică:

- adaptarea strategiilor de predare în funcție de nevoile identificate ca urmare a evaluărilor inițiale, de parcurs și finale;
- orientarea învățării către formarea de competențe reale, nu doar către acumularea de cunoștințe;
- motivarea elevului prin recunoașterea progresului său și prin valorizarea reflecției personale;
- corelarea evaluării cu finalități educaționale, în special sprijinirea activităților de cult și a celor cultural-misionare ale Bisericii;

Evaluarea contribuie astfel la formarea și dezvoltarea competențelor specifice disciplinei *Muzică bisericească*, la îmbunătățirea continuă a predării și a învățării, prin adaptarea conținuturilor și metodelor la nivelul real al clasei, prin sprijinirea elevului în procesul de autocunoaștere și asumare a valorilor creștine.

2. Evaluarea ca mijloc de motivație și reglare

La liceu, evaluarea va accentua trei funcții esențiale: funcția formativă (care ajută elevul să se autocunoască, să își conștientizeze/gestioneze progresele), funcția de auto-reglare (care facilitează profesorului să își ajusteze oportun strategiile didactice) și funcția motivațională (care îl vizează pe elev în perspectiva continuării, întăririi, perfectării învățării).

Evaluarea oferă profesorului feedback cu privire la eficiența metodelor folosite, la înțelegerea conceptelor și valorilor de către elevi, la necesitatea de adaptare sau reluare a unor conținuturi, respectiv la progresul fiecărui elev.

Din perspectiva elevului, aflat în etapa consolidării identității și a asumării valorilor personale, evaluarea trebuie să valorizeze progresul personal al acestuia, să încurajeze implicarea lui activă și autentică, să pună accent pe responsabilitate și autocunoaștere, respectiv să susțină decizia informată privind continuarea studiilor sau alegerea unei direcții vocaționale/ profesionale.

3. Metodologia evaluării

a) Evaluare tradițională (sumativă și formativă) prin:

- teste scrise (cu itemi obiectivi, semiobiectivi și subiectivi);
- evaluări orale la clasă și la activitățile specifice din cadrul cultului (practica de strană, concerte de muzică bisericească etc.);
- verificarea învățării prin întrebări, exerciții de cânt și activități de consolidare la finalul unităților de învățare.

b) Metode moderne/ alternative de evaluare

- portofoliul personal - proiecte muzicale și produse creative realizate în timp;
- proiectul tematic - individual sau în grup, cu teme relevante din programa de Muzică Religioasă, ce implică documentare, aplicare practică și prezentare argumentată;
- autoevaluarea ghidată - elevii sunt invitați să evalueze ce au înțeles, cum s-au raportat emoțional și ce valori au interiorizat;
- observarea sistematică - a participării, a implicării în discuții și dezbateri, a comportamentului și atitudinilor exprimate în contexte de învățare;
- evaluarea produselor de învățare – audio-book-uri, imprimări, tutoriale, prezentări de personalități ale muzicii bisericești, realizare de partituri și de creații artistice în mediu real sau digital;
- studii de caz și rezolvarea de dileme interpretative - permit evaluarea capacității elevului de a analiza critic, de a formula judecăți de valoare și de a aplica valorile autentice în situații reale;
- activități practice - implicarea elevilor în acțiuni cu caracter moral, filantropic sau spiritual, care pot fi ulterior evaluate prin jurnal de reflecție, discuții sau portofoliu.

c) Metode care valorifică competențele digitale și interdisciplinare

- proiecte realizate cu ajutorul tehnologiei: prezentări, materiale multimedia, podcasturi tematice, partituri în mediu digital și/sau online;
- portofolii digitale: organizarea materialelor pe platforme educaționale (ex. Google Classroom, Moodle etc.).

4. Valorificarea progresului individual

În centrul procesului evaluativ rămâne progresul elevului, nu comparația între elevi. Astfel, se va urmări cum evoluează fiecare elev din punct de vedere cognitiv, afectiv și spiritual, cum își dezvoltă capacitatea de a reflecta, a decide, a ierta, a fi solidar, în ce măsură valorile creștine devin parte a identității personale.

Evaluarea la disciplina *Muzică bisericească* în liceu trebuie să devină o călătorie spre autocunoaștere, reflecție și angajare personală. Este esențial ca procesul de evaluare să fie cuprinzător (valorificând toate dimensiunile învățării), personalizat (adaptat ritmului și profilului fiecărui elev) și motivant (stimulând dorința de cunoaștere, de aprofundare și de trăire autentică a credinței).

E. Adaptarea procesului de predare-învățare-evaluare la specificul diferitelor grupuri de elevi

În cadrul orelor de *Muzică bisericească*, este esențială adaptarea strategiilor didactice, a conținuturilor și a modalităților de evaluare pentru a răspunde nevoilor diverse ale elevilor, în special ale celor cu cerințe educaționale speciale (CES) și/sau dizabilități. Acest demers implică utilizarea unor metode active, centrate pe elev, care să stimuleze participarea, empatia și reflecția personală, precum și personalizarea sarcinilor de lucru în funcție de ritmul și stilul de învățare al fiecărui elev. Materialele didactice pot fi adaptate vizual, auditiv sau tactil, în funcție de tipul dizabilității, iar evaluarea trebuie să fie continuă, formativă, oferind feedback constructiv și încurajând progresul individual. Colaborarea cu profesorii de sprijin, consilierul școlar și familia este, de asemenea, un element-cheie pentru integrarea eficientă a elevilor cu CES în activitățile de la clasă, asigurând un climat incluziv și valorificând potențialul fiecărui elev.

F. Abordarea competențelor cu ajutorul taxonomiei lui Bloom

Integrarea nivelurilor taxonomiei Bloom în construirea competențelor din programa de *Muzică bisericească* este esențială pentru dezvoltarea progresivă și coerentă a învățării. Această abordare permite organizarea conținuturilor și a activităților educaționale pe trepte cognitive - de la cunoaștere/reamintire și înțelegere, la aplicare, analiză, evaluare și creare. Prin utilizarea lor, elevii nu doar dobândesc informații religioase, ci învață să gândească critic, să relaționeze principiile de credință cu experiențele personale și sociale și să manifeste atitudini și comportamente responsabile, în concordanță cu valorile spirituale, morale și culturale autentice, promovate de disciplina *Muzică bisericească*.

GRUP DE LUCRU

Nume şi prenume	Grad didactic/Titlu ştiinţific	Instituţie de apartenenţă, localitate, judeţ
Drăgoi Eugen Dan	Conferenţiar doctor	Facultatea de Arte a Universităţii *Dunărea de Jos,* Galaţi
Colţan Marian	Preot, Profesor doctor	Seminarul Teologic Ortodox *Mitropolitul Nifon*, Bucureşti
Ursache Mihai	Arhidiacon, Profesor	Seminarul Teologic Ortodox *Sfântul Vasile cel Mare*, Iaşi

RESPONSABILI/CONSULTANŢI ŞTIINŢIFICI

Nume şi prenume	Funcţie/Titlu ştiinţific	Instituţie de apartenenţă	Calitate
Zăbavă Mihaela	Consilier	Centrul Naţional pentru Curriculum şi Evaluare	Responsabil CNCE
Pîslaru Cătălin	Inspector general	Ministerul Educaţiei şi Cercetării	Responsabil MEC
Drăgoi Eugen Dan	Conferenţiar doctor	Facultatea de Arte a Universităţii *Dunărea de Jos,* Galaţi	Coordonator

RESPONSABILI/COORDONATORII/COLABORATORI

Nume şi prenume	Funcţie/Titlu ştiinţific	Instituţie de apartenenţă	Calitate
Beldiman Nicuşor	Preot, Profesor universitar doctor, Consilier Patriarhal	Administraţia Patriarhală, Facultatea de Teologie Ortodoxă *Justinian Patriarhul* – Bucureşti, Universitatea din Bucureşti	Coordonator - Patriarhia Română
Andrei Constantin	Preot, Inspector patriarhal	Administraţia Patriarhală	Responsabil - Patriarhia Română
Dumitrică Daniel	Arhidiacon, Profesor	Seminarul Teologic Ortodox *Episcop Chesarie*, Buzău	Membru Comisie - Patriarhia Română
Frumos Daniel Ioan	Arhidiacon, Profesor doctor	Colegiul Ortodox *Mitropolitul Nicolae Colan,* Cluj-Napoca	Membru Comisie - Patriarhia Română
Lăzărică Nicuşor Daniel	Arhidiacon, Profesor	Liceul Teologic Ortodox, Târgu Jiu	Membru Comisie - Patriarhia Română
Şapcă Victor	Protodiacon, Lector universitar doctor	Facultatea de Teologie Ortodoxă, Universitatea din Craiova	Membru Comisie - Patriarhia Română
Cernătescu Cătălin	Cercetător ştiinţific doctor	Universitatea Naţională de Muzică Bucureşti	Membru Comisie - Patriarhia Română
Gheorghiţă Nicolae	Profesor universitar doctor	Universitatea Naţională de Muzică Bucureşti	Membru Comisie - Patriarhia Română

Ionașcu Stelian	Preot, Conferenţiar universitar doctor	Facultatea de Teologie Ortodoxă *Justinian Patriarhul* – Bucureşti, Universitatea din Bucureşti	Membru Comisie - Patriarhia Română
Stanciu Vasile	Preot, Profesor universitar doctor	Facultatea de Teologie Ortodoxă, Universitatea *Babeș-Bolyai*, Cluj-Napoca	Membru Comisie - Patriarhia Română
Opriș Olivia Monica	Profesor	Seminarul Teologic Ortodox *Sfântul Simion Ștefan*, Alba-Iulia, Alba	Consultant științific
Opriș Dorin Corneliu	Profesor universitar doctor	Universitatea *1 Decembrie 1918,* Alba Iulia, Alba	Consultant științific

Anexa nr. 72

Programa școlară pentru disciplina

Istoria muzicii bizantine
Cultul Ortodox

Clasele a XI-a și a XII-a
Curriculum de specialitate (CS)
Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea Muzică bisericească

Învățământ liceal

- 2026 –

Anexa nr. 72
Programa școlară pentru disciplina *Istoria muzicii bizantine, Cultul Ortodox,* clasele a XI-a și a XII-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea Muzică bisericească*

NOTĂ DE PREZENTARE

Disciplina *Istoria muzicii bizantine* se studiază în clasele a XI-a și a XII-a, în cadrul filierei vocaționale, profil Teologic, specializarea Muzică bisericească, conform OMEC nr. 4.350/20.06.2025 privind aprobarea planurilor-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, anexa nr. 26. În planul-cadru, disciplina este inclusă în categoria *Curriculum de specialitate (CS)* și are alocată câte o oră pe săptămână pentru fiecare an de studiu.

Studiul disciplinei este fundamentat pe *Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023*, cu modificările și completările ulterioare, și este susținut de documente europene și internaționale de referință – precum *Recomandarea Consiliului Uniunii Europene privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții*, *Cadrul european al calificărilor (EQF)*, rapoarte *UNESCO* și *OECD* – care subliniază importanța dezvoltării competențelor de comunicare, gândire critică, reflecție culturală și responsabilitate civică.

Disciplina are rolul de a oferi elevilor o înțelegere sistematică a tradiției muzicale bizantine, fundament al spiritualității ortodoxe și parte integrantă a culturii europene. Studiul său răspunde finalităților educației artistice și teologice, contribuind la formarea unei personalități culturale și duhovnicești capabile să valorizeze critic moștenirea muzicală și să o raporteze la contextul istoric, teologic și artistic al epocilor traversate. Muzica bizantină este prezentată ca expresie a întâlnirii dintre rugăciune și artă, ca patrimoniu spiritual și estetic de valoare universală.

Programa este concepută progresiv, având în vedere particularitățile de vârstă și nivelul de pregătire al elevilor:

- în clasa a XI-a, accentul cade pe fundamente – izvoarele biblice și patristice, rolul psalmodiei și al imnodiei timpurii, apariția și dezvoltarea formelor clasice (tropar, condac, canon) și primele sisteme semiografice (ekfonetic, paleobizantin, medio-bizantin timpuriu);
- în clasa a XII-a, demersul se orientează spre aprofundare și analiză: consolidarea canonului, dezvoltările imnografice, notația bizantină medio și târzie, tradiția manuscrisă și transmiterea colecțiilor de cântări până în epoca modernă, precum și circulația repertoriului în lumea ortodoxă.

Prin conținuturile parcurse, elevii ajung să-și formeze și să-și exerseze competențe cognitive, afective și practice precum:

- capacitatea de a identifica și explica principalele forme imnografice și sisteme semiografice;
- deprinderea de a aplica criterii istorice și teologice pentru interpretarea textelor și cântărilor;
- abilitatea de a analiza comparativ surse, tradiții și evoluții stilistice;
- formarea unei atitudini critice și a capacității de a evalua repertoriul bizantin din perspective estetice și liturgice;
- dezvoltarea gândirii creative prin formularea de ipoteze și sinteze asupra unității dintre teologie, artă și cultură.

Astfel, disciplina contribuie la consolidarea profilului de formare al absolventului prin:

- dezvoltarea gândirii critice și a capacității de valorizare a patrimoniului cultural;
- cultivarea sensibilității artistice și a conștiinței duhovnicești;
- integrarea cunoștințelor istorice și teologice în practica muzicală de specialitate;
- pregătirea pentru continuarea studiilor universitare în domeniul teologic și muzical.

Istoria muzicii bizantine oferă elevilor nu doar informații, ci și repere formative esențiale, prin care tradiția devine resursă vie pentru înțelegerea și asumarea propriei identități culturale și spirituale. Elevii vor înțelege cum, din simplitatea psalmului cântat, s-a născut o artă întreagă, cu forme, stiluri și sisteme de notație proprii, care au dat glas rugăciunii Bisericii. Ei devin astfel nu doar spectatori ai unei istorii vechi de secole, ci continuatori ai ei – cu mintea luminată de cunoaștere și cu sufletul îmbogățit de frumusețea cântării.

Totodată, programa valorifică resursele actuale de digitalizare a educației. Studiul este sprijinit prin utilizarea materialelor media (înregistrări audio și video, manuscrise și colecții digitalizate, baze de date specializate), dar și prin integrarea platformelor și instrumentelor digitale care facilitează învățarea interactivă, participativă și flexibilă. Astfel, elevii sunt motivați să exploreze patrimoniul bizantin atât prin contactul direct cu sursele tradiționale, cât și prin medii digitale moderne, care le dezvoltă competențele de lucru cu informația și le sporesc interesul pentru studiu.

Prezenta programă școlară are în structura sa următoarele componente:

- notă de prezentare;
- competențe generale;

- competenţe specifice asociate cu exemple de activități de învățare;
- domenii de conținut asociate cu conţinuturi ale învăţării;
- sugestii metodologice.

În ansamblul său, disciplina *Istoria muzicii bizantine* are un impact formativ semnificativ: îl ajută pe elev să-și dezvolte discernământul estetic și teologic, să-și cultive sensibilitatea artistică și să-și formeze o atitudine de respect față de patrimoniul spiritual. Totodată, ea susține implicarea elevului în viața comunității și participarea activă și conștientă la viața Bisericii, întărindu-i sentimentul apartenenței și al responsabilității culturale și duhovnicești.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

C.G.1	**Analizarea izvoarelor și a influențelor care stau la baza muzicii bizantine**
C.G.2	**Explicarea formelor imnografice clasice și a primelor forme de notație muzicală bizantină**
C.G.3	**Evaluarea importanței tradiției manuscrise și a contribuției autorilor reprezentativi ai muzicii bizantine**
C.G.4	**Valorificarea moștenirii muzicii bizantine în context modern și contemporan, pe plan intern și extern**

CLASA a XI-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G.1 - Analizarea izvoarelor și a influențelor care stau la baza muzicii bizantine

XI. CS.1.1. Identificarea izvoarelor biblice și patristice ale muzicii bizantine
- explorarea textelor biblice și patristice pentru a distinge elementele de psalmodie și rolul cântării în cult - corelarea fragmentelor scripturistice cu pasaje din literatura patristică, pentru a evidenția continuitatea tradiției muzicale în Biserică - formularea de concluzii asupra rolului acestor izvoare în fundamentarea muzicii bizantine
XI. CS.1.2. Descrierea contextului istoric și cultural al primelor secole creștine
- analizarea contextului cultural și religios al antichității târzii, pentru a evidenția interacțiunile dintre muzica elenistică, iudaică și siriacă - organizarea informațiilor într-o hartă cronologică sau conceptuală, pentru a înțelege evoluția mediului bizantin timpuriu - explicarea modului în care diversitatea culturală a contribuit la formarea stilului psaltic
XI. CS.1.3. Interpretarea rolului psalmodiei monahale în dezvoltarea cântării bizantine.
- examinarea surselor patristice și monahale pentru a evidenția dimensiunea spirituală a psalmodiei - sintetizarea ideilor despre psalmodie ca exercițiu ascetic și formă de rugăciune comunitară - elaborarea unor concluzii privind importanța mediului monahal în conservarea și transmiterea cântării

C.G.2 - Explicarea formelor imnografice clasice și a primelor forme de notație muzicală bizantină

XI. CS.2.1. Descrierea caracteristicilor formelor imnografice clasice (tropar, condac, canon)
- analizarea structurii poetice și teologice a principalelor forme imnografice pentru a evidenția specificul fiecăreia - corelarea genurilor imnografice cu momentele liturgice corespunzătoare - formularea de concluzii privind funcția catehetică și estetică a imnografiei
XI. CS.2.2. Interpretarea principiilor de organizare a octoihului bizantin
- descrierea, pe baza surselor istorice, a procesului de sistematizare a glasurilor în epoca Sfântului Ioan Damaschin - identificarea, în materiale textuale sau audio, a contextului liturgic în care se folosesc diferitele glasuri - structurarea etapelor de dezvoltare a Octoihului prin mijloace vizuale tradiționale sau digitale
XI. CS.2.3. Analizarea formelor timpurii de notație bizantină (ekfonetică, paleobizantină și medio-bizantină timpurie)
- descrierea funcționalității semnelor grafice în transmiterea cântării - explicarea etapelor de evoluție a notației, în corelație cu tradiția orală - formularea de concluzii despre importanța apariției notației în păstrarea patrimoniului muzical bizantin

C.G.3 - Evaluarea importanței tradiției manuscrise și a contribuției autorilor reprezentativi ai muzicii bizantine

XI. CS.3.1. Identificarea principalelor tipuri de manuscrise muzicale bizantine
- recunoașterea tipurilor de manuscrise muzicale în funcție de conținut și destinație - utilizarea surselor vizuale și textuale pentru identificarea rolului manuscriselor în practica liturgică - formularea de explicații simple privind funcția manuscrisului în transmiterea cântării
XI. CS.3.2. Descrierea contextului istoric și cultural al activității autorilor reprezentativi ai muzicii bizantine
- localizarea cronologică a autorilor în raport cu perioadele istorice studiate

- utilizarea informațiilor istorice pentru a descrie mediul cultural și liturgic al creației psaltice - prezentarea sintetică a rolului autorilor în dezvoltarea repertoriului bizantin
XI. CS.3.3. Explicarea rolului tradiției manuscrise în păstrarea repertoriului muzical bizantin
- analizarea relației dintre transmiterea orală și cea scrisă a cântării bizantine - utilizarea exemplelor istorice pentru a explica necesitatea apariției manuscriselor muzicale - formularea de concluzii privind rolul tradiției manuscrisului în conservarea tradiției

C.G.4 – Valorificarea moștenirii muzicii bizantine în context modern și contemporan, pe plan intern și extern

CS 4.1. Identificarea formelor de continuitate ale tradiției muzicii bizantine în epoca modernă
- recunoașterea elementelor tradiției bizantine prezente în practica liturgică actuală - utilizarea exemplelor auditive pentru identificarea continuității repertoriului - explicarea rolului tradiției în menținerea identității muzicale ortodoxe
CS 4.2. Descrierea modalităților de transmitere a muzicii bizantine în epoca modernă
- identificarea principalelor medii de transmitere a tradiției psaltice - utilizarea informațiilor istorice pentru descrierea rolului instituțiilor de formare - prezentarea formelor de păstrare și difuzare a repertoriului bizantin
CS 4.3. Explicarea rolului muzicii bizantine în viața liturgică și culturală contemporană
- recunoașterea funcției muzicii bizantine în cadrul cultului ortodox - utilizarea exemplelor culturale pentru explicarea actualității cântării bizantine - formularea de puncte de vedere descriptive asupra rolului muzicii psaltice în comunitate

CLASA a XI-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
I. Antichitatea creștină și izvoarele muzicii bizantine (secolele I-IV)	1.1. Izvoare biblice ale muzicii bizantine – referințe în Sfânta Scriptură (Vechiul și Noul Testament); psalmodia ca fundament 1.2. Direcții stilistice în muzica primelor veacuri creștine - influența muzicii sinagogale (psalmodia, cântarea melismatică și aleluiarele); elemente din muzica antichității grecești și influențe arabo-siriene 1.3. Psalmodia - forme de interpretare: antifonică și responsorială 1.4. Imnodia – prima formă poetico-muzicală practicată în comunitățile creștine 1.5. Referințe patristice – mărturii despre stilistica muzicală liturgică a primelor veacuri
II. Monahismul timpuriu și psalmodierea (secolele III-V)	2.1. Rolul primelor forme de viețuire monahală, anahoretică și cenobitică, în dezvoltarea cântării bizantine 2.2. Mari imnografi și teologi monahi: Sf. Antonie cel Mare, Sf. Pavel Tebeul, Sf. Pahomie cel Mare, Sf. Efrem Sirul, Sf. Vasile cel Mare, Sf. Grigorie de Nyssa, Sf. Ioan Casian, Sf. Niceta de Remesiana, Sf. Nil Sinaitul și alții 2.3. Dimensiunea teologică și patristică a psalmodiei: psalmodia – disciplină monahală și exercițiu duhovnicesc; cântarea psalmilor – expresie a rugăciunii neîncetate și a comuniunii; psalmodia – mijloc de înălțare spirituală și transfigurare a sufletului
III. Formele imnografice clasice și sistematizarea Octoihului (secolele V-IX)	3.1. Troparul – definiție; caracteristici poetico-muzicale; funcție liturgică (anastasime, apolitikia, theotokia, idiomele, automele, prosomii și irmoase); exemple timpurii de tropare 3.2. Kontakionul (condacul) – definiție și structură (prooimion și oikoi/icose); funcție liturgică; exemplu reprezentativ: Sf. Roman Melodul 3.3. Canonul – definiție și structură; funcție liturgică (utrenia, privegherile, Postul Mare); exemple reprezentative 3.4. Sistematizarea Octoihului – origini greco-siriene; contribuția Sf. Ioan Damaschin; fixarea celor opt glasuri; rolul tipiconal și liturgic 3.5. Imnografi reprezentativi ai secolelor V-IX: Sf. Roman Melodul, Sf. Sofronie, Patriarhul Ierusalimului, Sf. Andrei Criteanul, Sf. Ioan

	Damaschin, Sf. Cosma Melodul, Sf. Teodor Studitul, Sf. Iosif Studitul, Casia Monahia și alții
IV. Dezvoltări imnografice și notația bizantină timpurie (secolele X-XIII)	4.1. Declinul kontakionului și consolidarea canonului – canonul devine principala formă poetică și muzicală a imnografiei bizantine; de la poezia narativă și retorică (kontakionul) la poezia biblică, teologică și contemplativă (canonul); funcția canonului în rânduiala tipiconală timpurie 4.2. Mari imnografi ai secolelor X-XI: Sfinții Teodor și Teofan Graptos (finalul epocii iconoclaste cu influențe până spre secolul X), Sf. Simeon Noul Teolog, Ioan Mauropous (arhiepiscop de Euchaita) și alții 4.3. Notația ekfonetică – secolele VIII-XIII – primele semne intonaționale pentru lecturile biblice; funcționalitate recitativă; rol de tranziție între tradiția orală și notația paleobizantină 4.4. Notația paleobizantină – secolele X-XII – notațiile Theta, Chartres și Coislin; surse; prezentare grafică; funcționalitate; repere istorice 4.5. Notația medio-bizantină timpurie – secolele XII-XIII – numită și hagiopolită/damaschimiană/rotundă; prezentare grafică; funcționalitate; repere istorice 4.6. Centre monahale și culturale – Patriarhia de Constantinopol (factor de uniformizare și răspândire a muzicii bizantine); Muntele Athos (nucleu de creație, conservare și transmitere a tradiției psaltice); Tesalonic și alte centre (școli de psalți, scriptoria)

CLASA a XII-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G.1 – Analizarea izvoarelor și a influențelor care stau la baza muzicii bizantine

XII. CS.1.1. Analizarea rolului tradiției manuscrise în conservarea și transmiterea repertoriului bizantin
- examinarea colecțiilor repertoriale ca surse de transmitere a cântărilor - utilizarea manuscriselor muzicale pentru a explica stabilitatea și variația repertoriului - formularea de explicații privind importanța scrierii muzicale în menținerea tradiției psaltice
XII. CS.1.2. Analizarea influențelor culturale și istorice reflectate în creația psaltică din perioada calofonică
- corelarea contextului istoric cu dezvoltarea stilului calofonic - utilizarea informațiilor istorice pentru explicarea rafinării limbajului muzical - formularea de explicații privind sinteza dintre tradiție și expresivitate artistică
XII. CS.1.3. Interpretarea impactului reformei hrisantice asupra evoluției muzicii bizantine
- corelarea reformei din anul 1814 cu necesitatea simplificării și standardizării notației - utilizarea surselor istorice pentru interpretarea schimbărilor produse în practica muzicală - formularea de concluzii privind rolul reformei în transmiterea modernă a repertoriului

C.G.2 - Explicarea formelor imnografice clasice și a primelor forme de notație muzicală bizantină

XII. CS.2.1. Analizarea evoluției formelor imnografice în contextul maturizării muzicii bizantine
- evidențierea transformărilor formelor imnografice în epocile medievale târzii - corelarea stilisticii imnografice cu contexte istorice și liturgice specifice - interpretarea semnificației acestor evoluții pentru practica muzicală bizantină
XII. CS.2.2. Explicarea relației dintre dezvoltarea notației muzicale și profesionalizarea artei psaltice
- descrierea etapelor de perfecționare a sistemelor de notație - asocierea evoluției notației cu activitatea școlilor de muzică psaltică și a maiestorilor - formularea de explicații privind rolul notației în stabilizarea repertoriului
XII. CS.2.3. Interpretarea importanței formelor imnografice și a notației în continuitatea tradiției bizantine
- identificarea elementelor de continuitate între perioadele istorice studiate - corelarea imnografiei și notației cu transmiterea tradiției până în epoca modernă - argumentarea valorii patrimoniale a acestor forme pentru cultura muzicală ortodoxă

C.G.3 – Evaluarea importanței tradiției manuscrise și a contribuției autorilor reprezentativi ai muzicii bizantine

XII. CS.3.1. Identificarea principalelor colecții repertoriale și a rolului lor în transmiterea tradiției muzicale bizantine
- explorarea comparativă a colecțiilor manuscrise bizantine și a funcțiilor lor liturgice - analizarea modului de structurare a repertoriilor în raport cu nevoile cultului - utilizarea unor facsimile digitalizate pentru recunoașterea tipurilor de notație și a contextului lor liturgic
XII. CS.3.2. Analizarea modului de circulație și de conservare a manuscriselor în spațiul bizantin și postbizantin
- investigarea principalelor centre de copiere și rolul lor cultural - examinarea conexiunilor dintre mediul monahal și activitatea muzicală - interpretarea factorilor istorici și culturali care au favorizat păstrarea și difuzarea manuscriselor
XII. CS.3.3. Evaluarea rolului compozitorilor și teoreticienilor bizantini în evoluția tradiției psaltice
- identificarea contribuțiilor autorilor reprezentativi la dezvoltarea repertoriului bizantin prin consultarea surselor și a documentelor de epocă - evaluarea modului în care creația psaltică reflectă contextul teologic și cultural al epocii - formularea unor concluzii generale privind continuitatea și influența stilului bizantin în tradiția muzicală ulterioară

C.G.4 – Valorificarea moștenirii muzicii bizantine în context modern și contemporan, pe plan intern și extern

XII. CS.4.1. Analizarea influențelor bizantine în creațiile liturgice și muzicale moderne, în contextul panortodox
- identificarea elementelor de filiație bizantină în repertoriul psaltic și coral modern - examinarea modului în care tradiția bizantină este reinterpretată în creațiile compozitorilor contemporani - formularea de concluzii privind continuitatea stilului bizantin în practica muzicală actuală
XII. CS.4.2. Interpretarea modului în care patrimoniul bizantin este conservat și transmis prin instituții și mijloace moderne
- observarea utilizării arhivelor digitale și a edițiilor moderne de manuscrise bizantine - investigarea contribuției academiilor, seminariilor și centrelor muzicale la păstrarea tradiției psaltice - realizarea unei sinteze privind rolul mediilor digitale și al cooperării internaționale în transmiterea patrimoniului cultural bizantin
XII. CS.4.3. Evaluarea importanței moștenirii bizantine pentru identitatea culturală și spirituală contemporană
- analizarea relevanței valorilor bizantine în formarea identității ortodoxe actuale - argumentarea rolului muzicii bizantine ca factor de unitate între Bisericile ortodoxe - formularea unor concluzii privind locul patrimoniului bizantin în cultura europeană modernă

CLASA a XII-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
I. Tradiția manuscrisă și colecțiile repertoriale (secolele X–XIX)	1.1. Apariția și dezvoltarea colecțiilor repertoriale bizantine: Stihirarul, Irmologhionul, Doxastarul și Psaltikonul sau Asmatikonul – structură, funcție și utilizare liturgică 1.2. Organizarea și rolul scriptoriilor monahale în transmiterea repertoriului muzical 1.3. Centre de copiere și difuzare a manuscriselor: Constantinopol, Muntele Athos, Tesalonic, Sinai 1.4. Tranziția de la manuscrisul muzical la tiparul modern – primele ediții și circulația lor în spațiul ortodox 1.5. Aspecte paleografice și estetice ale manuscriselor – ornamentație, caligrafie, funcționalitate
II. Marii maiestori și epoca calofoniei (secolele XIII–XVII)	2.1. Contextul istoric, cultural și eclesial al perioadei calofonice – evoluția vieții liturgice bizantine după perioada iconoclastă; consolidarea cântării psaltice ca artă specializată și autonomă

	2.2. Definirea calofoniei – trăsături generale ale stilului: ornamentație abundentă, libertate melodică, melisme extinse, expresivitate retorică și accentuarea dimensiunii contemplative a cântării 2.3. Rolul și statutul maiestorilor în cultura bizantină – titulatura de *maiestor* ca simbol al autorității artistice și pedagogice; transmiterea orală și scrisă a tradiției psaltice 2.4. Reprezentanți de seamă ai epocii calofonice: • Ioan Cucuzel – viața, creația și contribuția teoretică (*Papadike*, *Mega Ison*, stilul cucuzelian); • Ioan Kladas, Manuel Chrysaphes, Hurmuz Hartofilax – particularități stilistice, rol în cristalizarea limbajului muzical bizantin târziu 2.5. Fenomenul exighisirilor – adaptarea și simplificarea cântărilor vechi; funcția pedagogică și liturgică a exighisitorilor; continuitatea dintre creația calofonică și cea post-bizantină 2.6. Centre de creație și difuzare a muzicii bizantine în epoca calofoniei: • Constantinopolul – nucleu al inovației muzicale și al școlilor de psalți; • Muntele Athos – conservarea tradiției prin copiere și transmitere orală; • Tesalonicul și Creta – spații de sinteză între tradiția bizantină și influențele regionale
III. Tranziția spre modernitate și reforma hrisantică (secolele XVIII–XIX)	3.1. Contextul istoric, cultural și liturgic al secolelor XVIII–XIX 3.2. Evoluția cântării psaltice în epoca postbizantină și rolul centrelor muzicale tradiționale (Constantinopol, Sfântul Munte, Iași, București) 3.3. Activitatea compozitorilor și a dascălilor din perioada premergătoare reformei hrisantice 3.4. Introducerea sistemului de notație hrisantică (1814) și consecințele sale în uniformizarea limbajului muzical bizantin 3.5. Personalități reprezentative ale epocii: Hrisant de Madit, Grigorie Protopsaltul, Hurmuz Hartofilax, Petru Efesiul 3.6. Primele tipărituri psaltice și rolul lor în conservarea și difuzarea repertoriului tradițional 3.7. Răspândirea notației hrisantice în spațiul românesc și contribuția dascălilor locali la adaptarea și transmiterea tradiției
IV. Continuitatea și valorificarea tradiției bizantine în epoca modernă și contemporană (secolele XIX–XXI)	4.1. Evoluția muzicii bizantine în perioada modernă și contemporană 4.2. Contribuția psaltilor, compozitorilor și profesorilor români la afirmarea muzicii bizantine în spațiul ortodox și academic 4.3. Rolul educației muzicale teologice în păstrarea și transmiterea patrimoniului psaltic 4.4. Proiecte culturale și inițiative actuale de promovare a cântării bizantine în mediul digital și intercultural

SUGESTII METODOLOGICE

Predarea disciplinei *Istoria muzicii bizantine* urmărește formarea unei culturi istorico-muzicale solide, prin care elevii să înțeleagă originile, evoluțiile și valorile spirituale ale tradiției bizantine. În același timp, această disciplină cultivă gândirea critică, sensibilitatea estetică și capacitatea de a valorifica tradiția ca pe o resursă vie a educației teologice și culturale.

Sugestiile metodologice oferă repere pentru organizarea procesului de predare-învățare-evaluare, în concordanță cu principiile pedagogiei moderne, cu orientările curriculare naționale și europene, precum și cu profilul de formare al absolventului. Ele încurajează utilizarea integrată a metodelor tradiționale și moderne, a resurselor digitale și a celor care valorifică experiența directă și reflecția personală a elevilor, adaptate particularităților de vârstă și nivelului lor de pregătire.

Prin caracterul său interdisciplinar, disciplina oferă numeroase oportunități de conexiune între istorie, teologie, artă, literatură și muzicologie, dezvoltând competențe intelectuale, estetice și atitudinale. Profesorul are rolul de mediator al cunoașterii, de formator al gustului estetic și al discernământului valoric, dar și de ghid spiritual, capabil să conducă elevii spre înțelegerea sensului profund al muzicii sacre.

Scopul acestor sugestii este de a sprijini cadrele didactice în selectarea strategiilor didactice adecvate, în alegerea metodelor de predare și în crearea unor contexte de învățare interactive, prin care elevii să descopere semnificațiile muzicii bizantine ca expresie a comuniunii dintre artă și credință.

Metodologia disciplinei se fundamentează pe câteva direcții esențiale:

- promovarea unui demers educațional centrat pe elev, în care profesorul devine mediator între tradiție și contemporaneitate;
- valorificarea învățării prin descoperire, reflecție și audiție activă;
- integrarea resurselor digitale și vizuale în studiul manuscriselor, formelor imnografice și sistemelor de notație;
- cultivarea atitudinii reflexive și a conștiinței identității culturale prin contactul direct cu valorile spirituale ale patrimoniului bizantin.

Metodologia propusă contribuie la o predare echilibrată, centrată pe elev, care îmbină dimensiunea științifică a studiului istoric cu dimensiunea estetică și formativă a educației muzicale. În acest fel, disciplina *Istoria muzicii bizantine* devine un spațiu al dialogului între cunoaștere și trăire, între tradiție și modernitate, între rațiune și frumusețe.

A. STRATEGII DIDACTICE - revalorizări ale metodelor tradiționale, noi abordări în predare-învățare.

Procesul de predare-învățare în cadrul disciplinei *Istoria muzicii bizantine* valorifică principiile pedagogiei moderne, în care elevul devine participant activ la propria formare, iar profesorul are rolul de mediator și coordonator al actului educațional. Strategiile didactice propuse urmăresc echilibrul dintre metodele tradiționale, care asigură rigoarea științifică și coerența informației, și metodele moderne, care stimulează gândirea critică, creativitatea și implicarea personală a elevilor.

1. Metode tradiționale și moderne.

- Explicația și prelegerea narativă sunt utilizate pentru transmiterea conținuturilor istorice și teologice, prezentarea etapelor evoluției muzicii bizantine, a contextului cultural și a marilor personalități imnografice. Aceste metode favorizează înțelegerea relațiilor cauzale dintre evenimentele istorice și fenomenele artistice.
- Conversația euristică contribuie la stimularea participării active a elevilor, conducându-i, prin întrebări orientative, la descoperirea semnificațiilor ascunse din spatele formelor muzicale, a rolului spiritual și cultural al cântării bizantine, a conexiunilor dintre text și expresia sonoră.
- Lectura explicativă și lectura dirijată sprijină analiza fragmentelor biblice, patristice sau imnografice care fundamentează tradiția muzicală bizantină, dezvoltând capacitatea de interpretare, de extragere a ideilor esențiale și de formulare a propriilor concluzii.
- Observarea și demonstrația sunt folosite în analizarea facsimilelor, a notațiilor și a manuscriselor muzicale, precum și în identificarea elementelor specifice fiecărei perioade de dezvoltare a muzicii bizantine.
- Analiza documentului istoric sau muzical constituie o metodă centrală, oferind elevilor prilejul de a lucra direct cu surse autentice (texte, partituri, imagini, înregistrări), de a extrage informații relevante și de a le corela cu datele istorice și teologice.
- Studiul de caz permite aprofundarea unor momente semnificative, cum ar fi formarea octoihului, trecerea de la kontakion (condac) la canon sau reforma hrisantică. Această metodă dezvoltă capacitatea de interpretare și argumentare prin analizarea unor exemple concrete.
- Problematizarea stimulează gândirea critică, punând elevii în situația de a căuta explicații și de a formula ipoteze privind cauzele și efectele transformărilor din istoria muzicii bizantine.

- Investigația și învățarea prin descoperire sunt utilizate pentru explorarea documentelor, a izvoarelor și a colecțiilor muzicale bizantine, pentru descoperirea unor legături între diferite stiluri, școli și epoci, precum și pentru identificarea evoluției notației.
- Analiza comparativă facilitează înțelegerea diferențelor și asemănărilor dintre formele imnografice, genurile muzicale și notațiile bizantine, contribuind la formarea unei viziuni sistematice asupra fenomenului muzical.
- Învățarea prin cooperare implică activitatea pe grupuri, realizarea de sinteze și prezentări comune, promovând spiritul de echipă, responsabilitatea și comunicarea argumentată.
- Învățarea prin proiect stimulează inițiativa elevilor în realizarea unor lucrări de cercetare, a unor sinteze tematice sau a unor materiale multimedia privind etapele de dezvoltare ale muzicii bizantine, colecțiile repertoriale, autorii sau centrele de creație.
- Dezbaterea și masa rotundă sunt metode care favorizează exprimarea opiniilor și formularea unor argumente bazate pe cunoștințe și valori, dezvoltând capacitatea de evaluare critică și de raportare personală la tradiția bizantină.
- Harta conceptuală și linia cronologică susțin sistematizarea conținuturilor, ordonarea logică a informațiilor și înțelegerea succesiunii evenimentelor muzicale și culturale.
- Portofoliul reprezintă o metodă de învățare și evaluare care oferă elevilor posibilitatea de a-și urmări propriul progres, de a reflecta asupra achizițiilor dobândite și de a valorifica materialele și analizele realizate pe parcursul studiului.
- Fișa de lucru și fișa de observație sunt instrumente utile în activitățile de analiză și sinteză, sprijinind învățarea activă, organizarea informației și verificarea înțelegerii conținuturilor.
- Exercițiul de sinteză, eseul scurt și nota reflexivă încurajează exprimarea opiniilor personale, formularea de concluzii proprii și dezvoltarea gândirii autonome.
- Jocul de rol și simularea pot fi utilizate pentru reconstituirea unor contexte istorice sau pentru înțelegerea rolului personalităților reprezentative (de exemplu, reformatorii notației sau autorii imnografici).

Diversitatea acestor metode permite adaptarea procesului instructiv la particularitățile de învățare ale elevilor, favorizând echilibrul între dimensiunea informativă, formativă și atitudinală a disciplinei.

2. Metode care sprijină dezvoltarea competențelor digitale

Integrarea competențelor digitale în procesul de predare-învățare a disciplinei *Istoria muzicii bizantine* contribuie la diversificarea experiențelor de învățare, la dezvoltarea gândirii critice și la formarea unei atitudini reflexive față de sursele și documentele culturale. Utilizarea resurselor digitale nu înlocuiește dimensiunea tradițională a studiului, ci o completează, facilitând accesul elevilor la patrimoniul muzical bizantin prin instrumente moderne, interactive și creative.

În acest sens, se recomandă:

- Folosirea platformelor educaționale (Google Classroom, Padlet, Canva, Genially, Kahoot, Socrative etc.) pentru activități de învățare interactivă, testare formativă și prezentări tematice legate de epoci, imnografi sau notații muzicale;
- Explorarea arhivelor și bibliotecilor digitale (Byzantine Chant Database, Internet Archive, Manuscriptorium, Biblioteca Digitală a Patriarhiei Ecumenice etc.) pentru observarea și analiza manuscriselor muzicale, a colecțiilor repertoriale și a notațiilor vechi;
- Realizarea de prezentări multimedia (Power Point, Prezi, Canva) în care elevii sintetizează informații despre formele imnografice, marile centre culturale sau evoluția notației bizantine, dezvoltând competențe de selecție și organizare a informației;
- Utilizarea aplicațiilor de redare și editare muzicală (de exemplu, *Melodos*, *Byzantine Music Font*, *MuseScore* cu extensii bizantine) pentru familiarizarea elevilor cu principiile semiografiei bizantine și pentru crearea unor exerciții simple de transcriere digitală;
- Analiza comparativă a interpretărilor muzicale prin resurse online (YouTube, platforme academice de muzică bizantină), urmată de discuții despre stil, ornamentație și context liturgic;
- Crearea de glosare digitale cu termeni de specialitate, concepte teologice și elemente de limbaj semiografic, realizate împreună de elevi, folosind instrumente precum Google Docs sau Jamboard, pentru a stimula responsabilitatea și cooperarea.
- Realizarea de linii cronologice digitale (timeline-uri) care ilustrează evoluția notației și a formelor imnografice, folosind instrumente precum *Tiki-Toki* sau *TimeToast*;
- Integrarea surselor video și audio în activitatea de predare, pentru a facilita învățarea auditivă și vizuală, precum și compararea stilurilor de interpretare;
- Crearea de portofolii digitale în care elevii pot reuni materiale proprii – reflecții, fișe de lucru, prezentări, fragmente audio, fotografii de manuscrise – care documentează progresul individual și colectiv;
- Învățarea mixtă (blended learning) – combinarea activităților tradiționale (analiza de text, discuția, reflecția teologică) cu activități digitale (documentare, simulări, prezentări online), pentru o abordare modernă și integrată a conținuturilor.

Prin aceste metode, elevul devine un participant activ la actul educațional, iar profesorul – un îndrumător, un mediator al dialogului dintre tradiție și tehnologie, contribuind la formarea competențelor digitale aplicate contextului teologic și muzical bizantin

3. Metode care sprijină dezvoltarea competențelor verzi

Educația pentru sustenabilitate reprezintă una dintre prioritățile majore ale spațiului educațional european contemporan, vizând formarea unor atitudini responsabile față de mediu, patrimoniu și resursele comunității. În cadrul disciplinei *Istoria muzicii bizantine*, aceste competențe se pot forma prin cultivarea respectului față de creație, prin înțelegerea valorii conservării tradiției și prin dezvoltarea unei gândiri echilibrate, inspirate de idealul bizantin al armoniei dintre om, natură și Dumnezeu.

Se recomandă folosirea metodelor care favorizează reflecția etică, sensibilitatea culturală și responsabilitatea față de mediul înconjurător și față de moștenirea spirituală:

- Învățarea prin proiecte interdisciplinare, care încurajează elevii să exploreze conexiunile dintre tradiția bizantină și conceptul de sustenabilitate culturală – păstrarea patrimoniului imnografic, valorificarea responsabilă a resurselor artistice și transpunerea lor în contexte moderne, fără pierderea autenticității;
- Dezbaterea și reflecția etică asupra echilibrului dintre progresul tehnologic și conservarea tradiției, dintre inovație și continuitate. Elevii pot analiza, de exemplu, impactul digitalizării asupra păstrării manuscriselor bizantine și a interpretărilor tradiționale;
- Metoda investigației – prin documentarea modului în care mediul natural și cel cultural au influențat evoluția cântării bizantine (acustica bisericilor, spațiile monahale, centrele de creație);
- Activități de documentare și creație digitală (afișe, prezentări, clipuri educative) dedicate protejării patrimoniului cultural și ecologic, prin care elevii pot identifica legături între grija față de creație și grija față de mediul înconjurător;
- Învățarea în spații alternative – organizarea de activități educaționale în muzee, biblioteci, mănăstiri sau centre culturale, care să stimuleze apropierea de natură, de istorie și de tradiție ca resurse vii ale formării umane.
- Participarea la acțiuni comunitare și culturale – voluntariat, restaurări de arhive, expoziții tematice sau concerte dedicate patrimoniului bizantin, menite să formeze o conștiință a continuității și a grijii față de valorile perene.

Prin aceste metode, educația „verde" capătă, în cadrul disciplinei *Istoria muzicii bizantine*, o semnificație profundă: ea devine o teologie a responsabilității și o pedagogie a frumuseții durabile. Elevul este chemat să vadă în tradiția bizantină un model de echilibru între creație și Creator, între om și cosmos, între spirit și materie. Astfel, grija față de patrimoniu, mediu și comunitate nu mai reprezintă doar o obligație civică, ci o formă de comuniune cu Frumosul, care se descoperă în armonia lumii și în muzica ce o laudă.

B. ABORDAREA CONȚINUTURILOR

Abordarea conținuturilor din cadrul disciplinei *Istoria muzicii bizantine* urmărește formarea unei perspective cuprinzătoare asupra fenomenului muzical bizantin, prin corelarea dimensiunilor istorice, teologice și estetice. Conținuturile sunt organizate progresiv, în funcție de complexitatea conceptelor și de nivelul de maturitate intelectuală și spirituală al elevilor, asigurând trecerea de la învățarea descriptivă la cea reflexiv-analitică.

Structurarea conținuturilor pe ani de studiu reflectă o evoluție firească și logică:

- Clasa a XI-a urmărește formarea unei baze solide de cunoștințe privind geneza și evoluția timpurie a muzicii bizantine, de la originile sale scripturistice și patristice până la cristalizarea formelor imnografice clasice și apariția primelor sisteme de notație. Studiul acestor conținuturi are un pronunțat caracter introductiv și formativ, vizând dezvoltarea capacității elevilor de a înțelege raportul dintre credință, cultură și expresie muzicală. Demersul didactic pune accent pe identificarea izvoarelor, a influențelor și a factorilor care au modelat specificul bizantin, precum și pe înțelegerea contextului istoric și teologic al apariției primelor forme de psalmodie și imnografie. Prin analiza etapelor de constituire a octoihului și a sistemelor semiografice timpurii, elevii dobândesc reperele esențiale pentru înțelegerea coerenței tradiției psaltice. Activitățile de învățare stimulează curiozitatea istorică, gândirea critică și o atitudine reflexivă față de patrimoniul bizantin, pregătind terenul pentru abordările analitice și sintetice din clasa următoare.
- Clasa a XII-a dezvoltă competențele de analiză și sinteză, concentrându-se asupra etapelor de consolidare și maturizare: dezvoltarea notațiilor muzicale, contribuția marilor maiestori, epoca calofoniei, reforma hrisantică și continuitatea tradiției psaltice până în epoca modernă și contemporană. Abordarea vizează aprofundarea dimensiunilor istorice și teologice ale cântării bizantine, prin corelarea surselor scrise cu contextul cultural și liturgic al epocilor studiate. Studiul domeniului *Mari maiestori și epoca calofoniei* susține înțelegerea procesului de profesionalizare a artei psaltice și a rolului formator al maiestorilor în transmiterea orală și scrisă a repertoriului. Elevii descoperă una dintre cele mai complexe etape ale evoluției muzicii bizantine – perioada în care cântarea liturgică atinge echilibrul dintre rigoarea teologică și expresivitatea artistică. Prin aceste demersuri, elevii sunt încurajați să identifice semnificațiile culturale și spirituale ale fenomenului muzical bizantin și să raporteze această moștenire la valorile artei și credinței din contemporaneitate.

Predarea conținuturilor urmărește:

- asigurarea progresului cognitiv de la observarea și recunoașterea elementelor constitutive la interpretarea și evaluarea lor critică;
- coerența dintre dimensiunile istorică, teologică și muzicală, prin integrarea datelor în contexte culturale și liturgice relevante;
- promovarea conexiunilor interdisciplinare cu istoria Bisericii, teologia dogmatică, estetica muzicală, educația muzicală și artele vizuale;
- echilibrul între dimensiunea informativă și cea formativă, evitând supraîncărcarea teoretică și încurajând reflecția, dialogul și valorizarea personală a cunoștințelor;
- adaptarea conținuturilor la particularitățile de vârstă și la nivelul de formare al elevilor, prin exemple reprezentative, resurse vizuale și auditive și raportare la experiențe concrete de viață liturgică și culturală.

Conținuturile disciplinei sunt concepute pentru a sprijini formarea unei culturi muzicale și teologice generale, pentru a stimula sensibilitatea estetică și pentru a dezvolta capacitatea de reflecție asupra valorilor tradiției bizantine, oferind o perspectivă unitară în care dimensiunea istorică, teologică și estetică se susțin reciproc.

C. Contexte și medii de învățare

Predarea și învățarea disciplinei *Istoria muzicii bizantine* se realizează în contexte educaționale diverse, care valorifică complementar mediile tradiționale și moderne, contribuind la formarea competențelor cognitive, culturale și digitale. Aceste contexte încurajează implicarea activă a elevilor, creativitatea, reflecția critică și asumarea valorilor culturale și spirituale proprii patrimoniului bizantin.

1. Spații educaționale variate

- Procesul de învățare se desfășoară predominant în sala de clasă, dar și în spații alternative: laboratorul de muzică, biblioteca, muzeul, mănăstirea, biserica sau instituțiile de cultură și patrimoniu.
- Activitățile pot include analiza facsimilelor, audiții dirijate, dezbateri tematice, expoziții documentare și sesiuni interactive de prezentare a manuscriselor psaltice.
- Extinderea spațiilor educaționale contribuie la stimularea motivației, oferind elevilor posibilitatea de a corela cunoștințele teoretice cu experiențe culturale autentice.

2. Învățare combinată (blended learning)

- Modelul combinat îmbină activitățile tradiționale, desfășurate față în față, cu cele mediate digital, permițând accesul la o gamă largă de resurse și experiențe de învățare.
- Lecțiile pot include explorarea arhivelor sonore, a colecțiilor de manuscrise digitalizate, a platformelor educaționale sau vizionarea de documentare tematice despre istoria și estetica muzicii bizantine.
- Această abordare stimulează autonomia elevilor, dezvoltarea competențelor digitale și consolidarea legăturii dintre cunoașterea teoretică și aplicabilitatea practică.

3. Învățare personalizată și adaptată

- În funcție de nivelul de pregătire, ritmul de învățare și interesele fiecărui elev, profesorul poate adapta strategiile didactice și resursele educaționale pentru a asigura o progresie individualizată.
- Se recomandă utilizarea portofoliilor digitale, a fișelor de progres și a activităților diferențiate (proiecte, eseuri, analize comparate) care să reflecte nevoile și potențialul fiecărui elev.
- Învățarea personalizată contribuie la formarea autonomiei, a responsabilității și a motivației intrinseci în studiul fenomenului muzical bizantin.

4. Învățare prin utilizarea realității virtuale și augmentate

- Tehnologiile de realitate virtuală (VR) și augmentată (AR) pot sprijini familiarizarea elevilor cu spațiile culturale, liturgice și istorice ale Bizanțului.
- Prin tururi virtuale și aplicații educaționale, elevii pot vizita mănăstiri bizantine, colecții muzeale, săli de arhivă și pot vizualiza detalii din manuscrisele psaltice.
- Aceste experiențe imersive contribuie la o înțelegere mai profundă a contextului istoric, estetic și spiritual în care s-a dezvoltat muzica bizantină.

5. Învățare în contexte interdisciplinare

- Disciplina *Istoria muzicii bizantine* oferă oportunități multiple de corelare cu teologia, istoria, literatura, estetica, artele vizuale și informatica.
- Activitățile interdisciplinare pot include proiecte tematice despre imnografia bizantină, analiza textelor poetice în paralel cu cele muzicale, ori realizarea de prezentări digitale care ilustrează legătura dintre muzică, liturghie și artă.
- Astfel de abordări stimulează gândirea critică, analiza comparativă și capacitatea de a formula judecăți de valoare.

6. Învățare prin proiecte și parteneriate educaționale

- Se recomandă dezvoltarea de parteneriate între școală, instituții culturale, universități teologice, muzee și centre de cercetare pentru a sprijini învățarea prin proiect.

- Elevii pot realiza materiale multimedia, expoziții tematice sau prezentări despre evoluția notațiilor bizantine, marile centre monahale sau influențele interculturale ale Bizanțului.
- Învățarea prin proiect contribuie la formarea spiritului de echipă, a responsabilității și a competențelor de cercetare.

7. Inteligența artificială – facilitator al învățării

- Utilizarea responsabilă a inteligenței artificiale în procesul educațional poate sprijini profesorul în crearea de resurse personalizate, în analiza automată a textelor, traduceri comparative sau în generarea de exerciții interactive.
- Aplicațiile bazate pe IA pot ajuta elevii să exploreze conexiuni între surse muzicologice, să compare stiluri de notație sau să vizualizeze structuri imnografice complexe.
- Profesorul are rolul de a ghida utilizarea critică și etică a acestor instrumente, asigurând echilibrul între mijloacele tehnologice moderne și dimensiunea umanistă a educației.

8. Învățare în contexte nonformale și comunitare

- Spațiul comunitar și eclezial oferă posibilitatea integrării elevilor în activități corale, conferințe tematice sau proiecte culturale, în care cunoștințele dobândite la clasă se valorifică prin participare și experiență directă
- Elevii pot participa la programe educaționale organizate în parteneriat cu parohiile, mănăstirile sau centrele eparhiale.
- Aceste contexte consolidează legătura dintre educația formală și viața comunitară, susținând dezvoltarea competențelor civice, culturale și spirituale.

Prin valorificarea acestor contexte și medii de învățare, elevul este situat în centrul procesului educațional, devenind participant activ la propria formare și nu simplu receptor de informații. Studiul *Istoriei muzicii bizantine* îl invită să descopere, să analizeze și să interpreteze, cultivându-și nu doar competențele cognitive, ci și sensibilitatea estetică, gândirea critică și discernământul cultural.

Învățarea devine un proces dinamic, în care elevul construiește sensuri, face conexiuni între trecut și prezent, între tradiție și inovație, între valorile culturale și realitățile lumii contemporane. În acest parcurs, profesorul are rolul de ghid și formator, care orientează, susține și inspiră, creând contexte de învățare autentice și relevante.

Astfel, disciplina *Istoria muzicii bizantine* se afirmă ca o componentă vie a educației teologice și culturale, contribuind la formarea unei personalități echilibrate, capabile să aprecieze patrimoniul spiritual al Bizanțului și să-l raporteze critic și creativ la lumea actuală.

D. Aspecte privind evaluarea

Evaluarea în cadrul disciplinei *Istoria muzicii bizantine* urmărește sprijinirea progresului elevului printr-un demers formativ și echilibrat, orientat spre dobândirea competențelor prevăzute în programă. Aceasta vizează nu doar reținerea informațiilor, ci și capacitatea de analiză, sinteză, argumentare și valorizare culturală a fenomenului muzical bizantin, în corelație cu dimensiunile teologică și estetică ale acestuia.

1. Principii generale ale evaluării

- Evaluarea are caracter continuu, formativ și sumativ, urmărind progresul individual al elevului și capacitatea de aplicare a cunoștințelor în contexte variate.
- Se asigură coerența între competențele generale și specifice, conținuturile studiate și activitățile de învățare propuse.
- Evaluarea se bazează pe criterii clare, comunicate elevilor, și promovează transparența, obiectivitatea și echitatea.
- Se pune accent pe încurajarea reflecției personale, a gândirii critice și a atitudinii de respect față de patrimoniul muzical bizantin.

2. Modalități de evaluare

- Evaluarea orală – verificarea capacității de exprimare clară, a argumentării și interpretării fenomenelor istorico-muzicale.
- Evaluarea scrisă – teste, eseuri, lucrări de sinteză, analize de surse, fișe de documentare.
- Evaluarea prin proiecte – activități individuale sau de grup privind teme specifice (ex.: analiza formelor imnografice, evoluția notațiilor).
- Evaluarea continuă – observarea sistematică a implicării, cooperării și progresului în activitățile de învățare.

3. Instrumente de evaluare

- teste de cunoștințe, fișe de lucru, rubrici de apreciere a performanței, portofolii tematice;
- rubrici și grile de evaluare;
- proiecte individuale sau de grup, prezentări orale, afișe tematice;
- utilizarea instrumentelor digitale pentru evaluarea formativă (Google Forms, Kahoot, Socrative, LearningApps).

4. Evaluarea competențelor digitale

- Se urmărește modul în care elevul utilizează instrumentele digitale pentru documentare, analiză, sinteză și prezentare.
- Evaluarea vizează capacitatea de selectare și interpretare critică a informațiilor digitale, precum și respectarea normelor de etică și de proprietate intelectuală.
- Exemple de activități evaluabile: realizarea unui portofoliu digital despre notația bizantină, analiza comparativă a înregistrărilor muzicale, prezentări multimedia despre evoluția formelor imnografice.

5. Evaluarea competențelor verzi

- Vizează dezvoltarea responsabilității culturale și a atitudinii de respect față de patrimoniul bizantin, înțeles ca parte a patrimoniului spiritual universal.
- Se evaluează gradul de implicare a elevului în activități de conservare, protejare și promovare a valorilor culturale.
- Exemple: realizarea de proiecte privind conservarea manuscriselor, digitalizarea arhivelor sonore, activități de voluntariat cultural.

6. Autoevaluarea și reflecția elevului

- Elevul este încurajat să evalueze propriul progres prin portofolii, jurnale de reflecție și fișe de autoevaluare.
- Se urmărește formarea capacității de autoreglare, asumare a responsabilității și conștientizare a valorii personale a învățării.
- Autoevaluarea este privită ca parte integrantă a procesului educațional, sprijinind motivația și învățarea autentică.

Evaluarea în cadrul disciplinei *Istoria muzicii bizantine* are un caracter formativ și integrator. Ea susține procesul de învățare prin feedback continuu, prin valorizarea progresului individual și prin raportarea constantă la competențele vizate. Scopul evaluării nu este doar măsurarea performanței, ci și cultivarea reflecției critice, a responsabilității și a interesului elevilor față de patrimoniul muzical bizantin.

E. Consolidare, remediere și recapitulare

Procesul de consolidare, remediere și recapitulare constituie o componentă esențială a activității didactice la disciplina *Istoria muzicii bizantine*, având rolul de a asigura fixarea și aprofundarea achizițiilor de învățare, precum și recuperarea eventualelor decalaje în formarea competențelor. Aceste activități contribuie la dezvoltarea autonomiei în învățare și la transferul cunoștințelor în contexte variate, specifice unui demers modular și progresiv.

- Consolidarea urmărește întărirea competențelor formate în cadrul fiecărui modul tematic prin exerciții aplicative, comparații între perioade istorice, analize de texte imnografice, sinteze tematice sau activități digitale (quiz-uri interactive, hărți conceptuale, prezentări multimedia). Se realizează gradual, pe parcursul fiecărui modul, prin activități de reflecție și aplicare contextualizată a cunoștințelor.
- Remedierea are ca scop sprijinirea elevilor care întâmpină dificultăți în înțelegerea conceptelor fundamentale (forme imnografice, sisteme de notație, terminologie semiografică, contexte istorico-teologice). Se recomandă abordări diferențiate, activități de reînvățare prin colaborare, sarcini adaptate nivelului de performanță și utilizarea mediilor digitale (resurse interactive, simulări, platforme educaționale) pentru stimularea interesului și facilitarea înțelegerii.
- Recapitularea urmărește integrarea și sintetizarea cunoștințelor dobândite la finalul fiecărui modul sau al anului de studiu, pregătind evaluarea sumativă. Activitățile pot include dezbateri tematice, portofolii sinteză, proiecte interdisciplinare, fișe de autoevaluare, exerciții de analiză comparativă și activități de reflecție asupra progresului personal.

Aceste demersuri completează procesul instructiv-educativ prin:

- întărirea legăturii dintre conținuturile teoretice și aplicațiile practice;
- dezvoltarea motivației pentru învățare continuă;
- încurajarea colaborării și a responsabilității individuale;
- cultivarea gândirii critice și reflexive asupra fenomenului muzical bizantin.

Astfel, consolidarea, remedierea și recapitularea devin instrumente de echilibru pedagogic și garanții ale progresului real al elevului, asigurând coerența procesului de formare și înțelegerea durabilă a valorilor culturale și spirituale transmise prin muzica bizantină.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
Colţan Marian	Preot, Profesor doctor	Seminarul Teologic Ortodox *Nifon Mitropolitul*, Bucureşti
Constantin Nifon	Arhidiacon, Profesor	Seminarul Teologic Ortodox *Nifon Mitropolitul*, Bucureşti

RESPONSABILI/CONSULTANŢI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Zăbavă Mihaela	Consilier	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare	Responsabil CNCE
Pîslaru Cătălin	Inspector general	Ministerul Educației și Cercetării	Responsabil MEC
Colţan Marian	Preot, Profesor doctor	Seminarul Teologic Ortodox *Nifon Mitropolitul*, Bucureşti	Coordonator

RESPONSABILI/COORDONATORI/COLABORATORI:

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Beldiman Nicuşor	Preot, Profesor universitar doctor, Consilier Patriarhal	Administraţia Patriarhală, Facultatea de Teologie Ortodoxă *Justinian Patriarhul* – București, Universitatea din Bucureşti	Coordonator - Patriarhia Română
Andrei Constantin	Preot, Inspector patriarhal	Administraţia Patriarhală	Responsabil - Patriarhia Română
Lăzărică Daniel-Nicușor	Arhidiacon, Profesor doctor	Liceul Teologic Ortodox Târgu Jiu	Membru – Comisie Patriarhia Română
Cucoș Constantin	Profesor universitar doctor emerit	Universitatea *Alexandru Ioan Cuza*, Iași	Consultant științific

Anexa nr. 73

Programa școlară pentru disciplina

Istoria muzicii bisericești la români
Cultul Ortodox

Clasele a XI-a și a XII-a
Curriculum de specialitate (CS)
Filiera vocațională, profilul teologic,
specializarea Muzică bisericească

Învățământ liceal

- 2026 –

Anexa nr. 73
Programa școlară pentru disciplina *Istoria muzicii bisericești la români, Cultul Ortodox,* clasele a XI-a și a XII-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea Muzică bisericească*

NOTĂ DE PREZENTARE

Programa școlară pentru disciplina *Istoria muzicii bisericești la români* reprezintă o ofertă curriculară pentru clasele a XI-a și a XII-a din învățământul liceal. Disciplina este prevăzută în planul-cadru de învățământ aprobat prin O.M.E.C. nr. 4350/20.06.2025, în aria curriculară Om și societate, ca disciplină în curriculumul de specialitate, având următoarea alocare:

An de studiu	Clasa a XI-a	Clasa a XII-a
Tip segment curricular	CS	CS
Nr. săptămânal de ore	1	1

Programa școlară se elaborează în concordanță cu:
- *Legea învățământului preuniversitar* nr. 198/2023;
- *Recomandările Consiliului Uniunii Europene* (2018) privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții;
- *Repere pentru proiectarea, actualizarea și evaluarea Curriculumului național. Cadrul de referință al Curriculumului național*, aprobat prin OME nr. 3239/2021;
- *Profilul de formare al absolventului*, aprobat prin OME nr. 6731/2023;

Aceste documente stabilesc cadrul de dezvoltare a competențelor-cheie și al profilului de formare al absolventului de liceu, competențe la a căror formare contribuie și disciplina *Istoria muzicii bisericești la români*.

În învățământul preuniversitar teologic ortodox, filiera vocațională, specializarea Muzică bisericească, studiul *Istoriei muzicii bisericești la români* reprezintă o componentă importantă pentru definirea profilului absolventului de la această specializare.

Elaborarea programei școlare de *Istoria muzicii bisericești la români* a avut în vedere exigențele impuse de reforma curriculară din învățământul românesc actual, în conformitate cu modelul de proiectare curriculară centrat pe competențe. Stabilirea competențelor și selectarea conținuturilor au fost realizate respectând principiile accesibilității și transmiterii sistematizate a cunoștințelor.

Fiecare domeniu din programă are importanța sa bine determinată, astfel încât, la sfârșitul studiilor destinate formării profesionale, elevul/absolventul să dobândească abilitățile necesare specifice pentru a-și desfășura activitatea conform cerințelor existente pe piața muncii și standardelor din domeniul de activitate, contribuind astfel la dezvoltarea profilului de formare al elevului din învățământul liceal, raportându-se la prevederile exprimate în *Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023*, precum și prin raportare la caracteristicilor de dezvoltare ale elevilor.

Prin studierea istoriei muzicii bisericești, absolventul de liceu își consolidează cultura generală prin înțelegerea impactului muzicii bisericești asupra civilizației și culturii universale; explorează muzica bisericească în relație cu dimensiunile sale istorice și culturale; exersează capacitatea de reflecție critică și exprimare creativă, esențiale pentru înțelegerea fenomenului muzical din țara noastră; ilustrează modul în care mai multe teme din muzica bizantină se pot interconecta cu muzica vocală laică și sintetizează informații relevante prin audierea unor creații muzicale bisericești reprezentative.

Istoria muzicii bisericești la români, ca disciplină nouă, valorifică achizițiile formate în ciclul gimnazial, unde elevii au dobândit primele noțiuni de muzică vocală, aprofundându-le și îmbogățindu-le cu noi informații și concepte specifice domeniului muzical religios. La liceu, accentul se mută de la acumularea de cunoștințe de bază la dezvoltarea competențelor de analiză, reflecție critică și sinteză. Progresul vizează consolidarea unei culturi muzicale personale, și integrarea valorilor estetice muzicale în contexte sociale, culturale și profesionale mai ample.

Este complementară cu disciplinele din aria curriculară Arte, având caracter interdisciplinar, favorizând proiecte comune cu muzica vocală, muzica bisericească, istoria muzicii bizantine, istoria Bisericii Universale, istoria Bisericii Ortodoxe Române și liturgica.

Elemente de noutate pe care le aduce programa:
- actualizarea conținuturilor (corelarea competențelor și a temelor muzicale cu provocările lumii contemporane: digitalizare, multiculturalitate, inteligența artificială);
- accentuarea valențelor interactive și practice ale disciplinei *Istoria muzicii bisericești la români*;

- recomandarea unor strategii/metode de predare-învățare-evaluare noi, validate de teoria pedagogică și practica educațională;
- sugerarea unor activități de învățare deschise și corelate cu situații concrete ale mediului educațional.

Structura programei şcolare de *Istoria muzicii bisericești la români* include, pe lângă nota de prezentare, următoarele elemente:

- competențe generale;
- competențe specifice şi exemple de activități de învățare;
- conținuturi;
- sugestii metodologice

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoştințe, abilități şi atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte diverse.

Competențele generale se referă la achizițiile pe care elevul le dobândește la disciplina *Istoria muzicii bisericești la români* pe parcursul a doi ani de studiu. Acestea au un dublu rol: pe de o parte, reflectă contribuția disciplinei la profilul de formare al absolventului și, implicit, la dezvoltarea competențelor-cheie; pe de altă parte, structurează disciplina în funcție de profilul de formare.

Competențele specifice derivă din competențele generale și reprezintă etape intermediare în dobândirea acestora, fiind formate pe parcursul unui an școlar. Ele sunt adaptate nivelului de dezvoltare al elevilor, ghidează evaluarea performanțelor acestora și oferă cadrul pentru organizarea demersului didactic. Ca etape ale formării competențelor generale, competențele specifice evidențiază progresia acestora de la un an de studiu la altul, contribuind treptat la dezvoltarea competenței generale. Derivarea lor presupune o diferențiere atentă a etapelor procesului de învățare, astfel încât, la finalul studiului disciplinei *Istoria muzicii bisericești la români*, elevii să fi dobândit competențele generale corespunzătoare.

Activitățile de învățare constituie contexte în care competențele specifice sunt dezvoltate, exersate și consolidate. Ele au rol orientativ pentru profesori, oferindu-le libertatea de a folosi exemplele propuse de programa școlară, de a le completa sau de a le înlocui, astfel încât să adapteze procesul didactic la realitățile concrete ale clasei. În acest mod, crearea de parcursuri de învățare individualizate și personalizate nu mai rămâne un simplu ideal, ci devine realizabilă prin metode și modalități concrete de aplicare.

Conținuturile învățării - sunt organizate pe domenii şi reprezintă achiziţii de bază prin care se urmăreşte formarea competențelor elevilor. La nivelul fiecărei clase, programa prezintă o ofertă curriculară care include informații legate de teoria și practica muzicii bisericești dar și elemente definitorii pentru evoluția muzicii bisericești psaltice și corale la români, contribuind la deschiderea spre dialogul interreligios și intercultural, la formarea muzicală integrată în cultul ortodox, precum și implicarea responsabilă în viața comunitară.

Sugestiile metodologice oferă exemple de strategii didactice, repere pentru planificarea demersului didactic și elemente pentru evaluarea continuă. Acestea includ recomandări privind desfășurarea efectivă a procesului de predare-învățare-evaluare centrat pe formarea competențelor, exemple de strategii didactice care sprijină dobândirea competențelor specifice, precum și propuneri de abordare interdisciplinară. În plus, acestea cuprind repere pentru evaluarea învățării, raportată la competențele urmărite, putând fi utilizate diverse forme, metode și instrumente de evaluare. Profesorii sunt încurajați să planifice modul de predare-învățare pe baza competențelor, să integreze activitățile didactice la context și să folosească metode variate de evaluare, cu accent pe progresul și dezvoltarea elevului.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

C.G.1	**Identificarea importanței istoriei muzicii bisericești în definirea și manifestarea cultului ortodox**
C.G.2	**Corelarea istoriografiei muzicii bisericești în raport cu alte discipline**
C.G.3	**Aplicarea achizițiilor, teoretice și practice, de istorie a muzicii bisericești în contexte liturgice, estetice și culturale**

CLASA a XI-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G.1 – Identificarea importanței istoriei muzicii bisericești în definirea și manifestarea cultului ortodox

XI. CS.1.1. Definirea principalelor caracteristici ale muzicii bisericești
- prezentare Power Point despre cântarea antifonică și responsorială - realizarea unui referat despre protopsalți români și opera lor muzicală - prezentare multimedia despre legătura dintre imnografie și teologie în cultul ortodox - utilizarea terminologiei specifice în descifrarea partiturilor studiate
XI. CS.1.2. Explicarea rolului reformei hrisantice în Țările Române
- realizarea unui referat despre introducerea reformei hrisantice la români - prezentare Power Point despre promotorii reformei hrisantice în țara noastră - întocmirea unei liste cronologice cu protopsalții români reprezentativi - aprecierea modului în care reforma hrisantică a influențat muzica bisericească
XI. CS.1.3. Descrierea rolului manuscriselor în popularizarea muzicii bisericești
- prezentare multimedia a lucrărilor didactice reprezentative - realizarea unei prezentări Power Point despre circulația primelor manuscrise în spațiul românesc - analizarea muzicală a unor lucrări muzicale reprezentative din tactul papadic și stihiraric - analizarea elementelor de limbaj muzical din partiturile studiate

C.G.2 – Corelarea istoriografiei muzicii bisericești în raport cu alte discipline

XI. CS.2.1. Identificarea elementelor istorice și muzicale bisericești în spațiul muzicii universale
- conceperea unei prezentări Power Point despre cântarea monodică la români - evidențierea, cronologic, a unor elemente de limbaj muzical comune din creația bisericească românească și universală - realizarea unui eseu despre piese reprezentative monodice din cultul ortodox - analizarea elementelor comune dintre muzica de strană și muzica corală liturgică
XI. CS.2.2. Analizarea creației monodice și corale din lucrări reprezentative
- analizarea comparativă a două fragmente (monodic și coral) și evidențierea diferențelor - realizarea unui colaj muzical cu două piese corale reprezentative din secolele al XIX-lea și al XX-lea - prezentare Power Point despre piesele muzicale liturgice
XI. CS.2.3. Sintetizarea elementelor specifice a muzicii bisericești
- realizarea unui tabel comparativ despre muzica vocală și cea bisericească - întocmirea unei hărți conceptuale despre monodie - identificarea elementelor definitorii ale repertoriului laic și ale celui religios românesc - ilustrarea elementelor comune și concretizarea acestora într-un afiș sau prezentare video

C.G.3 – Aplicarea achizițiilor, teoretice și practice, de istorie a muzicii bisericești în contexte liturgice, estetice și culturale

XI. CS.3.1. Integrarea elementelor istorice în spațiul liturgic
- conceperea unei prezentări Power Point despre cântarea monodică la români - evidențierea, cronologic, a unor elemente de limbaj muzical comune din creația corală românească și universală - realizarea unui eseu despre piese reprezentative corale introduse în cultul ortodox - analizarea elementelor comune dintre muzica de strană și muzica corală liturgică

XI. CS.3.2. Analizarea modului în care personalități ale muzicii bisericești au contribuit la promovarea acesteia în cadrul cultului ortodox
- analizarea comparativă a unor monografii ale personalităților muzicale sau artistice studiate - examinarea contextului istoric și cultural în care au activat personalitățile muzicale reprezentative, concretizată într-un infografic tematic - prezentare Power Point despre cultul ortodox - alcătuirea unui tabel tematic cu piese reprezentative liturgice monodice
XI. CS.3.3. Evidențierea elementelor specifice muzicii bisericești
- realizarea unui tabel despre muzica bisericească - întocmirea unei hărți conceptuale despre monodie - identificarea elementelor definitorii a repertoriului laic și a celui religios românesc - ilustrarea elementelor comune și concretizarea acestora într-un afiș sau prezentare video

CLASA a XI-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	**Conținuturi**
I. Istoria muzicii bisericești - de la începuturi până în secolul al XIX-lea	1.1. Pătrunderea muzicii bizantine la români • Filotei monahul de la Cozia • Evstatie protopsaltul de la Putna • Iovașcu Vlahu 1.2. Începuturile cântării în limba română • Filothei sin Agăi Jipei • Mihalache Moldovlahul • Naum Râmniceanu
II. Istoria muzicii bisericești din secolul al XIX-lea până azi	2.1. Promotori ai reformei hrisantice • Crysant de Madyt Karamallis • Grigorie Lampadarul sau Levitul • Hurmuz Gheorghiu (Chartofilax) 2.2. Introducerea reformei hrisantice în țara noastră • Macarie Ieromonahul • Anton Pann • Dimitrie Suceveanu 2.3. Protopsalți reprezentativi din secolul al XIX-lea • Ștefanache Popescu • Nectarie Protopsaltul Vlahul • Ioan Zmeu • Neagu Ionescu • Nicolae Severeanu • Nectarie Frimu • Manolache Zmeu 2.4. Manuscrisele muzicale bisericești - componentă esențială a patrimoniului cultural românesc • Macarie Ieromonahul - Theoreticon, Anastasimatarul și Irmologhionul • Anton Pann – Bazul teoretic și practic al muzicii bisericești sau Gramatica melodică • Dimitrie Suceveanu – Irmologhionul unit cu Doxastarul 2.5. Protopsalți reprezentativi din secolul al XX-lea • Ion Popescu-Pasărea • Victor Ojog • Dimitrie Cunțanu

CLASA a XII-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G.1 – Identificarea importanței muzicii corale în cultul ortodox

XII. CS.1.1. Identificarea principalelor caracteristici ale muzicii polifonice
- prezentare Power Point despre cântarea antifonică și responsorială - realizarea unui referat despre compozitorii români și opera lor corală - prezentare multimedia despre legătura dintre imnografie și teologie în cultul ortodox - utilizarea terminologiei specifice în descifrarea partiturilor studiate
XII. CS.1.2. Descrierea rolului muzicii polifonice în țara noastră
- realizarea unui referat despre introducerea muzicii corale bisericești la români - prezentare Power Point despre promotorii muzicii polifonice bisericești în țara noastră - întocmirea unei liste cronologice cu protopsalții români reprezentativi - aprecierea modului în care reforma hrisantică a influențat muzica bisericească
XII. CS.1.3. Analizarea rolului creațiilor corale bisericești în spațiul muzical românesc
- prezentare multimedia a lucrărilor corale reprezentative - realizarea unei prezentări Power Point despre armonizările corale având la bază cântarea de strană - analizarea muzicală a unor lucrări muzicale reprezentative polifonice - analizarea elementelor de limbaj muzical din partiturile studiate

C.G.2 – Corelarea istoriografiei muzicii bisericești în raport cu alte discipline

XII. CS.2.1. Integrarea informațiilor istorice și muzicale bisericești în spațiul muzicii universale
- conceperea unei prezentări Power Point despre cântarea corală la români - evidențierea, cronologic, a unor elemente de limbaj muzical comune din creația corală românească și universală - realizarea unui eseu despre piese reprezentative corale introduse în cultul ortodox - analizarea elementelor comune dintre muzica de strană și muzica corală liturgică
XII. CS.2.2. Interpretarea critică a creației monodice și corale reprezentative
- analizarea comparativă a două fragmente (monodic și coral) și evidențierea diferențelor - realizarea unui colaj muzical cu două piese corale reprezentative din secolele al XIX-lea și al XX-lea - prezentare Power Point despre piesele muzicale liturgice - sintetizarea diferențelor dintre muzica de strană și cea polifonică
XII. CS.2.3. Sintetizarea elementelor definitorii dintre muzica vocală și cea bisericească
- realizarea unui tabel comparativ despre muzica vocală și cea bisericească - întocmirea unei hărți conceptuale despre monodie și polifonie - identificarea elementelor definitorii ale repertoriului laic și ale celui religios românesc - ilustrarea elementelor comune și concretizarea acestora într-un afiș sau prezentare video

C.G.3 – Aplicarea achizițiilor, teoretice și practice, de istorie a muzicii bisericești în contexte liturgice, estetice și culturale

XII. CS.3.1. Integrarea elementelor istorice în spațiul liturgic
- conceperea unei prezentări Power Point despre cântarea corală la români - evidențierea, cronologic, a unor elemente de limbaj muzical comune din creația corală românească și universală - realizarea unui eseu despre piese reprezentative corale introduse în cultul ortodox - analizarea elementelor comune dintre muzica de strană și muzica corală liturgică
XII. CS.3.2. Analizarea modului în care personalități ale muzicii bisericești au contribuit la promovarea acesteia în cadrul cultul ortodox
- analizarea comparativă a unor monografii ale personalităților muzicale sau artistice studiate - examinarea contextului istoric și cultural în care au activat personalitățile muzicale reprezentative, concretizată într-un infografic tematic - prezentare Power Point despre cultul ortodox - alcătuirea unui tabel tematic cu piese reprezentative liturgice monodice și corale

XII. CS.3.3. Evidențierea elementelor comune de complementaritate dintre muzica monodică și polifonică bisericească
- realizarea unui tabel comparativ despre muzica vocală și cea bisericească - întocmirea unei hărți conceptuale despre monodie și polifonie - identificarea elementelor definitorii a repertoriului laic și a celui religios românesc - ilustrarea elementelor comune și concretizarea acestora într-un afiș sau prezentare video

CLASA a XII-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	**Conținuturi**
I.Cântarea corală bisericească în secolele XIX- XX	1.1. Cântarea corală bisericească la români - considerații generale 1.2. Compozitori reprezentativi din secolul al XIX-lea • Alexandru Podoleanu • Gavriil Musicescu • Ciprian Porumbescu 1.3. Compozitori reprezentativi din secolul al XX-lea • Dimitrie Georgescu-Kiriac • Gheorghe Cucu • Ioan D. Chirescu • Nicolae Lungu • Paul Constantinescu • Alexandru Pașcanu • Ion Vidu • Timotei Popovici • Sabin Drăgoi
II. Monodie și polifonie în spațiul românesc	2.1. Creația muzicală monodică și polifonică - aspecte generale și deosebiri 2.2. Piese muzicale *a capella* reprezentative din cele trei provincii istorice românești • Cu tematică religioasă: Sfânta Liturghie; Chinonice; Colinde și cântece de Crăciun • Cu tematică laică: Piese folclorice reprezentative pentru fiecare zonă geografică • Audiții muzicale reprezentative

SUGESTII METODOLOGICE

Sugestiile metodologice oferă repere esențiale pentru proiectarea, organizarea și desfășurarea eficientă a activităților de predare-învățare-evaluare în cadrul orelor de *Istoria muzicii bisericești la români* la nivel liceal. Acestea sprijină cadrul didactic în particularizarea demersului educațional, prin integrarea unor metode didactice moderne, interactive și adaptate la profilul actual al elevului, inclusiv prin dezvoltarea competențelor verzi și digitale.

Programa școlară actuală pentru disciplina *Istoria muzicii bisericești la români* pentru clasele a XI-a și a XII-a, pentru învățământul liceal cu frecvență la zi, filiera vocațională, profilul teologic, cultul ortodox, specializarea Muzică bisericească, urmărește deplasarea accentului de pe conținuturi pe competențe, promovând o învățare centrată pe elev, care accentuează implicarea activă a elevului în procesul de învățare, asigurându-se astfel o perspectivă nouă asupra domeniul istoriografiei muzicii bisericești și asupra demersului didactic, accentul mutându-se de la transmiterea de informații, pe formarea de competențe digitale și media, esențiale pentru învățarea secolului al XXI-lea.

Pornind de la caracterul practic al activităților specifice istoriei muzicii bisericești, se va pune accentul, cu precădere, pe familiarizarea elevului de la specializarea Muzică bisericească cu specificul muzicii bizantine și a celei bisericești românești, pe valoarea creațiilor muzicale, ca parte a patrimoniului cultural comun, național și european, și pe îmbogățirea repertoriului muzical al elevilor atât prin învățarea de noi cântări, cât și prin diverse audiții muzicale ale unor grupuri psaltice cât și a unor formații corale consacrate, care abordează repertoriul religios.

Se va urmări cooptarea tuturor elevilor în demersul didactic prin participarea lor activă și conștientă. Se va utiliza în mod special terminologia specifică disciplinei, încurajând elevii să utilizeze noile tehnologii fie pentru descoperirea de noi informații legate de disciplină, lucrând pe grupe sau echipe, prin redactarea unor referate sau eseuri sau prin realizarea unor materiale în format Power Point. Elevii care demonstrează că au abilitatea de a folosi noile tehnologii, vor fi încurajați, sub îndrumarea cadrului didactic, să folosească programele de scriere în notația psaltică pentru a le dezvolta competențele și abilitățile de compunere a unor creații psaltice precum tropare sau condace. De asemenea utilizarea metodei de predare-învățare numită *jocul de rol* este o modalitate prin care se pot fixa, consolida și dobândi noi informații legate de istoria muzicii bisericești, de a se utiliza cu ușurință terminologia specifică, dar și de a dezvolta gândirea critică și reflexivă. Elevii asimilează mai ușor informațiile, își dezvoltă abilitățile de a lucra în echipă și de a avea o atitudine responsabilă.

1. Metode tradiționale și moderne (de predare-învățare-evaluare)

- Explicația și prelegerea narativă-asigură prezentarea coerentă și cronologică a istoriei muzicii bisericești și a temelor muzicale specifice, adaptată la nivelul de înțelegere al elevilor, fiind potrivită pentru analiza partiturilor muzicale în notația neumatică-bizantină.
- Conversația euristică – stimulează gândirea critică a elevilor, prin întrebări bine concepute, conducând la descoperirea unor tipologii de compoziții muzicale regăsite în cadrul cultului ortodox, fiind o metodă care se poate utiliza în activități de prezentare a unor piese muzicale liturgice ca modele imnografice reprezentative.
- Lectura explicativă și interpretarea partiturilor muzicale bisericești - facilitează învățarea și aprofundarea la disciplina *Istoria muzicii bisericești la români*, prin familiarizarea cu terminologia specifică, semnificația neumelor psaltice și utilizarea lor în cântările liturgice.

2. Metode care sprijină dezvoltarea de competențe digitale

Predarea *Istoriei muzicii bisericești la români* trebuie să se raporteze la cunoștințele digitale ale elevilor, oferindu-le un cadru în care să-și îmbogățească cultura muzicală prin cultivarea simțului estetic, cât și dezvoltarea competențelor digitale. Astfel propunem utilizarea următoarelor metode:

- Crearea de conținut digital – realizarea de prezentări multimedia (Power Point, Prezi, Canva) prin care elevii valorifică și sintetizează cunoștințele legate de istoria muzicii bisericești în spațiul românesc
- Utilizarea bibliotecilor digitale pentru descoperirea și analiza lucrărilor muzicale reprezentative
- Integrarea resurselor video și audio în activitatea de predare-învățare-evaluare pentru înțelegerea fenomenului muzical în ansamblu și în context actual
- Utilizarea platformelor educaționale (Google Classroom, Moodle sau Padlet) pentru organizarea materialelor și a activităților
- Proiecte colaborative online - elevii comunică online și realizează e-book-uri, colecții de piese muzicale bisericești sau alcătuiesc un repertoriu muzical cu grupuri psaltice reprezentative sau soliști consacrați, pentru a evidenția intrepretarea autentică a muzicii bizantine.

Prin utilizarea diversificată a metodelor didactice și adaptarea lor la contextul actual, ora de *Istorie a muzicii bisericești la români* oferă elevilor oportunitatea de a cunoaște și înțelege valoarea creației muzicale românești, de a o interpreta într-un mod autentic, iar prin selectarea repertoriului adecvat, să se poată realiza integrarea în cadrul cultului divin public doar a cântărilor cu adevărat valoroase.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
Colţan Marian	Preot, Profesor doctor	Seminarul Teologic Ortodox *Nifon Mitropolitul*, Bucureşti
Constantin Nifon	Arhidiacon, Profesor	Seminarul Teologic Ortodox *Nifon Mitropolitul*, Bucureşti

RESPONSABILI/CONSULTANȚI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Zăbavă Mihaela	Consilier	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare	Responsabil CNCE
Pîslaru Cătălin	Inspector general	Ministerul Educației și Cercetării	Responsabil MEC
Colţan Marian	Preot, Profesor doctor	Seminarul Teologic Ortodox *Nifon Mitropolitul*, Bucureşti	Coordonator

RESPONSABILI/COORDONATORI/COLABORATORI:

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Beldiman Nicuşor	Preot, Profesor universitar doctor, Consilier Patriarhal	Administraţia Patriarhală, Facultatea de Teologie Ortodoxă *Justinian Patriarhul* – București, Universitatea din București	Coordonator - Patriarhia Română
Andrei Constantin	Preot, Inspector patriarhal	Administraţia Patriarhală	Responsabil - Patriarhia Română
Lăzărică Daniel-Nicușor	Arhidiacon, Profesor doctor	Liceul Teologic Ortodox Târgu Jiu	Membru – Comisie Patriarhia Română
Cucoș Constantin	Profesor universitar doctor emerit	Universitatea *Alexandru Ioan Cuza*, Iași	Consultant științific

Anexa nr. 74

Programa școlară pentru disciplina

Cântare după modele imnologice
Cultul Ortodox

Clasele a IX-a – a XII-a
Curriculum de specialitate (CS)
Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea Muzică bisericească

Învățământ liceal

- 2026 -

Anexa nr. 74
Programa școlară pentru disciplina *Cântare după modele imnologice, Cultul Ortodox,* clasele a IX-a - a XII-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea Muzică bisericească*

NOTĂ DE PREZENTARE

Disciplina *Cântare după modele imnologice* se studiază în cadrul curriculum-ului de specialitate pentru filiera vocațională, profilul teologic, specializarea Muzică bisericească, cultul ortodox, după cum urmează:

An de studiu	Clasa a IX-a	Clasa a X-a	Clasa a XI-a	Clasa a XII-a
Tip segment curricular	CS	CS	CS	CS
Nr. săptămânal de ore	1	1	1	1

Programa școlară se elaborează în concordanță cu:

- *Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023*;
- *Recomandările Consiliului Uniunii Europene* (2018) privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții;
- *Repere pentru proiectarea, actualizarea și evaluarea Curriculumului național. Cadrul de referință al Curriculumului național*, aprobat prin OME nr. 3.239/2021;
- *Profilul de formare al absolventului*, aprobat prin OME nr. 6.731/2023;
- *Anexa nr. 26* la OMEC nr. 4.350/20.06.2025.

Aceste documente stabilesc cadrul de dezvoltare al competențelor-cheie și al profilului de formare al absolventului de liceu, competențe la a căror formare contribuie și disciplina *Cântare după modele imnologice*.

În învățământul ortodox, studiul muzicii bisericești este unul de extremă importanță pentru formarea viitorilor slujitori ai altarelor bisericești, aceștia dobândind prin intermediul muzicii, competențe misionare, pastorale, dar mai ales, liturgice. Disciplina *Cântare după modele imnologice* este o disciplină nouă în Curriculumul de specialitate și apare în conformitate cu *Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023*, anexa nr. 26 la OMEC nr. 4.350/20.06.2025.

Disciplina apare în completarea materiei *Muzică bisericească*, vizând aspectele practice ale acesteia, deoarece cântarea bisericească conține atât elemente de semiografie bizantină, cât și elemente de cântare liberă sau după model. Astfel, disciplina *Cântare după modele imnologice* întregește paleta de discipline practice, ce conturează în mod plenar, profilul specific al absolventului pentru profilul teologic. Disciplina are un rol important în formarea deprinderilor de cântare practică ale elevilor. Prin intermediul ei, elevii au posibilitatea de a îmbina cunoștințele de limbaj muzical semiografic cu textul la prima vedere. Disciplina aduce și elemente inovative de compoziție muzicală după model, precum și de scriere digitală muzicală, elemente nemaiîntâlnite în nicio programă școlară pentru învățământul preuniversitar, de până acum. Disciplina, aduce, așadar, în prim plan, elemente de noutate absolută: cântarea după model, posibilitate de analiză comparativă muzicală, compoziție după model cu estetică nouă sau deprinderea de competențe digitale prin studierea unor programe digitale de scriere a neumelor bizantine.

În elaborarea Programei școlare pentru disciplina *Cântare după modele imnologice* s-au avut în vedere mai multe aspecte:

- s-au respectat exigențele impuse de noua reformă din învățământul românesc cu accent pe competențe, digitalizare și flexibilizarea conținuturilor;
- în stabilirea competențelor și a conținuturilor s-au avut în vedere câteva principii didactice fundamentale pentru procesul de predare-învățare-evaluare: principiul accesibilității, principiul inductiv, principiul sistematizării și continuității cunoștințelor;
- programa școlară a fost elaborată având la bază o componentă de interdisciplinaritate cu accent pe o progresie a conținuturilor, de la ușor la dificil până în ultimul an de studiu;
- pentru fiecare an de studiu, conținuturile au fost create astfel încât să ofere profesorului posibilitatea de a le doza și prezenta în funcție de nevoile elevilor, contribuind astfel la o mai mare flexibilitate a procesului instructiv-educativ.

Prezenta *Programă școlară* are în structura sa, următoarele componente:

- notă de prezentare;
- competenţe generale;
- competenţe specifice asociate cu exemple de activități de învățare;
- domenii de conținut asociate cu conţinuturi ale învăţării;

- sugestii metodologice.

Competenţele sunt ansambluri structurate de cunoştinţe, abilităţi şi atitudini dezvoltate prin învăţare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în diverse contexte particulare.

Competenţele generale evidenţiază achiziţiile finale de învăţare ale elevilor la sfârşitul perioadei de studiu a acestei discipline şcolare (în cazul de față, la finalul liceului).

Competenţele specifice reprezintă nucleul funcţional al programei şcolare şi evidenţiază rezultatele aşteptate ale învăţării la nivelul fiecărui an de studiu, fiind derivate din competenţele generale.

Activitățile de învățare constituie contexte în care competențele specifice sunt dezvoltate, exersate și consolidate. Ele au rol orientativ pentru profesori, oferindu-le libertatea de a folosi exemplele propuse de programa școlară, de a le completa sau de a le înlocui, astfel încât să adapteze procesul didactic la realitățile concrete ale clasei. În acest mod, crearea parcursurilor de învățare individualizate și personalizate nu mai rămâne un simplu ideal, ci devine realizabilă prin metode și modalități concrete de aplicare.

Conținuturile învățării sunt organizate pe domenii și reprezintă achiziții de bază prin care se urmărește formarea competențelor elevilor.

Sugestiile metodologice oferă exemple de strategii didactice, repere pentru planificarea demersului didactic și elemente pentru evaluarea continuă. Acestea includ recomandări privind desfășurarea efectivă a procesului de predare-învățare-evaluare centrat pe formarea competențelor, exemple de strategii didactice care sprijină realizarea competențelor specifice, precum și propuneri de abordare interdisciplinară și integrată. În plus, acestea cuprind repere pentru evaluarea învățării, raportată la competențele urmărite, putând fi utilizate diverse forme, metode și instrumente de evaluare.

Cadrele didactice sunt încurajate să planifice activitatea didactică pe baza competențelor, să adapteze activitățile la context și să utilizeze metode variate de evaluare, cu accent pe progresul și dezvoltarea elevului.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

C.G.1	**Corelarea elementelor de limbaj muzical bizantin cu conținutul textelor liturgice**
C.G.2	**Dezvoltarea capacității de a identifica modele expresive de tip bizantin în contexte muzicale variate**
C.G.3	**Utilizarea corectă din punct de vedere vocal și estetic a limbajului muzical din tradiția ortodoxă**
C.G.4	**Aplicarea achizițiilor, teoretice și practice, de limbaj muzical și de tehnică vocală în context liturgic și artistic**

CLASA a IX-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G.1 – Corelarea elementelor de limbaj muzical bizantin cu conținutul textelor liturgice

IX. CS.1.1. Redarea corectă a frazelor muzicale având în vedere elementele specifice ale recitativului liturgic
- identificarea particularităților recitativului liturgic din ecteniile Sfintei Liturghii - exersarea elementelor specifice recitativului liturgic prin intermediul pericopelor biblice din Apostol și Evanghelie - redarea cadențelor specifice recitativului liturgic pe text la prima vedere - utilizarea resurselor audio-video pentru fixarea elementelor specifice recitativului liturgic
IX. CS.1.2. Corelarea de texte liturgice cu modele imnologice simplificate
- aplicarea de linii melodice după modele imnologice cunoscute, la texte noi - asocierea formulelor cadențiale cunoscute cu părți din imnografia Laudelor bisericești - asocierea elementelor de limbaj muzical cu momentele liturgice corespunzătoare (ex: tropar, condac, apostol, evanghelie) - articularea unui limbaj muzical cunoscut cu texte imnografice noi, preluate din Minei - exerciții de recunoaștere auditivă și intonare a formulelor ritmico-melodice specifice cântării ortodoxe
IX. CS.1.3. Identificarea și aplicarea formulelor melodice diatonice, enarmonice și cromatice pe text
- corelarea formulelor cadențiale din cele trei genuri cu texte imnografice din Slujba Vecerniei sau Utreniei la praznice - exersarea thesis-urilor cunoscute pe texte selectate din Slujbele Sfinților Români - aplicarea regulilor de cântare practică, în diferite tacturi, pe texte imnografice selectate din Triod

C.G.2 – Dezvoltarea capacității de a identifica modele expresive de tip bizantin în contexte muzicale variate

IX. CS.2.1. Intonarea melodiei, asociind corect modelul imnologic cu textul liturgic
- potrivirea unor imne din punct de vedere muzical cu podobii studiate (stihiri, condace, paraclise etc.) - analizarea cadențelor și thesis-urilor dintr-o podobie studiată - aplicarea elementelor analizate în context variat (imnografie, poezie etc.)
IX. CS.2.2. Folosirea formulelor cadențiale și a thesis-urilor pentru a crea noi fraze muzicale
- convertirea noțiunilor dobândite în acțiuni concrete de cântare pe text la prima vedere selectat din Penticostar - exersarea formulelor melodice, în grupuri de câte 5-7 elevi, cu accent pe noțiunile dobândite - evaluarea aplicării formulelor melodice în vederea îmbunătățirii acurateții interpretării pe grupuri de câte 8-10 elevi
IX. CS.2.3. Corelarea cunoștințelor despre glasuri cu tipologia specifică podobiilor
- elaborarea în grup a unui plan de cântare pentru un text la prima vedere, selectat din Octoih - analizarea elementelor specifice fiecărui glas după cum reiese din cuprinsul podobiilor - aplicarea cunoștințelor despre glasuri pe un text imnografic scris de către elevi

C.G.3 – Utilizarea corectă din punct de vedere vocal și estetic a limbajului muzical din tradiția ortodoxă

IX. CS.3.1. Consolidarea deprinderilor de cântare după model în genuri și ritmuri diferite
- prezentarea unui imn în genul diatonic - exersarea în grupuri restrânse (3-5 elevi) a unui imn în genul diatonic - aplicarea deprinderilor de cântare dobândite, în genul diatonic, pe text la prima vedere
IX. CS.3.2. Diferențierea formulelor melodice specifice fiecărui glas în tacturi diferite
- analizarea diferențelor de formule melodice, pe o podobie, în tacturi diferite - realizarea pe caiet a unei liste cu diferențe de formule melodice în tacturi diferite

- susținerea unei prezentări de 5-7 minute despre diferențierea formulelor melodice în tacturile irmologic și stihiraric
IX. CS.3.3. Dezvoltarea capacității de improvizație muzicală respectând specificul muzicii bisericești
- clasificarea elementelor de improvizație muzicală folosind Brainstorming-ul - analizarea unei improvizații muzicale folosind YouTube - realizarea unei improvizații muzicale individuale pe text liturgic

C.G.4 – Aplicarea achizițiilor, teoretice și practice, de limbaj muzical și de tehnică vocală în context liturgic și artistic

IX. CS.4.1. Dezvoltarea capacității de analiză comparativă a diverselor modele imnologice
- completarea unui tabel comparativ având în vedere particularitățile podobiilor studiate - organizarea unei discuții de grup despre similitudinile și diferențele podobiilor analizate - analizarea diferitelor tipuri de interpretare folosind video-uri din mediul online
IX. CS.4.2. Deprinderea de noi competențe digitale muzicale prin accesarea unor programe de scriere muzicală
- realizarea unei secvențe muzicale folosind programe de scriere a semiografiei - crearea unei melodii după model imnologic folosind tehnologia digitală - prezentarea în plen a unui proiect muzical digital
IX. CS.4.3. Aplicarea cunoștințelor de limbaj muzical prin compoziție după model imnologic
- selectarea celor mai potrivite imne, pentru a fi compuse, și prezentarea lor orală - compunerea melodiei pentru un text liturgic scurt (sedealnă, tropar, condac etc.) - compunerea melodiei pentru un imn în diferite tacturi

CLASA a IX-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
I. Introducere în cântarea practică bisericească după model	1.1. Noțiuni de cântare ecfonetică. Ectenia mare, ectenia întreită și ectenia cererilor 1.2. Intonarea Apostolului 1.3. Intonarea Sfintei Evanghelii 1.4. Cadențe și formule cadențiale, tonalități și glasuri
II. Modele imnologice în forme muzicale simplificate	2.1. „Apărătoare Doamnă” – melodie tradițională în glasul VIII 2.2. „Sfinte Dumnezeule” – melodie tradițională în glasul V 2.3. Cântare practică pe text din Octoih mare (sau altă carte de cult), având în vedere tipologiile imnologice prezentate mai sus
III. Podobii diatonice în glasurile I și VIII și rolul lor în formarea deprinderilor de auz muzical	3.1. Podobia „Ceea ce ești bucuria” – glas 1 din Cântările Sfintei Liturghii 3.2. Podobia „Prealăudaților mucenici” - glas 1 din Cântările Sfintei Liturghii 3.3. Cântare practică după podobiile menționate 3.4. Podobia „O, preaslăvită minune”, glas VIII din Cântările Sfintei Liturghii 3.5. Cântare practică după podobia menționată
IV. Cântare practică în glasurile I și VIII	4.1. Stihiri practice în glasul VIII, de la Vecernia Sf. M. Mc. Dimitrie, izvorâtorul de mir, după modele imnologice 4.2. Stihiri practice în glasul I de la Litia Sf. M. Mc. Dimitrie, izvorâtorul de mir, după modele imnologice 4.3. Cadențe și thesis-uri specifice
V. Modele imnologice în glasurile I și VIII ce nu fac parte din categoria „Podobiilor”	5.1. Troparul Sf. Cuv. Parascheva – melodie tradițională, glas VIII 5.2. Cântare practică după troparul menționat 5.3. Troparul „Mântuiește, Doamne” – melodie tradițională în glasul I 5.4. Cântare practică după troparul menționat 5.5. Troparul Botezului Domnului „În Iordan, botezându-Te” – melodie tradițională în glasul I 5.6. Cântare practică după troparul menționat 5.7. Cântare practică în glasurile I și VIII în tactul irmologic

CLASA a X-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G.1 – Corelarea elementelor de limbaj muzical bizantin cu conținutul textelor liturgice

X. CS.1.1. Redarea corectă a frazelor muzicale având în vedere elementele specifice ale recitativului liturgic
- identificarea particularităților recitativului liturgic din ecteniile Sfintei Liturghii - exersarea elementelor specifice recitativului liturgic prin intermediul pericopelor biblice din Apostol și Evanghelie - redarea cadențelor specifice recitativului liturgic pe text la prima vedere
X. CS.1.2. Corelarea de texte liturgice cu modele imnologice simplificate
- aplicarea de linii melodice după modele imnologice cunoscute, la texte noi - asocierea formulelor cadențiale cunoscute cu părți din imnografia Laudelor bisericești - articularea unui limbaj muzical cunoscut cu texte imnografice noi, preluate din Minei
X. CS.1.3. Identificarea și aplicarea formulelor melodice diatonice, enarmonice și cromatice pe text
- corelarea formulelor cadențiale din cele trei genuri cu texte imnografice din Slujba Vecerniei sau Utreniei la praznice - exersarea thesis-urilor cunoscute pe texte selectate din Slujbele Sfinților Români - aplicarea regulilor de cântare practică, în diferite tacturi, pe texte imnografice selectate din Triod

C.G..2 – Dezvoltarea capacității de a identifica modele expresive de tip bizantin în contexte muzicale variate

X. CS.2.1. Intonarea melodiei, asociind corect modelul imnologic cu textul liturgic
- potrivirea unor imne din punct de vedere muzical cu podobii studiate (stihiri, condace, paraclise etc.) - analizarea cadențelor și thesis-urilor dintr-o podobie studiată - aplicarea elementelor analizate în context variat (imnografie, poezie etc.)
X. CS.2.2. Folosirea formulelor cadențiale și a thesis-urilor pentru a crea noi fraze muzicale
- convertirea noțiunilor dobândite în acțiuni concrete de cântare pe text la prima vedere selectat din Penticostar - exersarea formulelor melodice, în grupuri de câte 5-7 elevi, cu accent pe noțiunile dobândite - evaluarea aplicării formulelor melodice în vederea îmbunătățirii acurateții interpretării pe grupuri de câte 8-10 elevi
X. CS.2.3. Corelarea cunoștințelor despre glasuri cu tipologia specifică podobiilor
- elaborarea în grup a unui plan de cântare pentru un text la prima vedere, selectat din Octoih - analizarea elementelor specifice fiecărui glas după cum reiese din cuprinsul podobiilor - aplicarea cunoștințelor despre glasuri pe un text imnografic scris de către elevi

C.G.3 – Utilizarea corectă din punct de vedere vocal și estetic a limbajului muzical din tradiția ortodoxă

X. CS.3.1. Consolidarea deprinderilor de cântare după model în genuri și ritmuri diferite
- prezentarea unui imn în genul diatonic - exersarea în grupuri restrânse (3-5 elevi) a unui imn în genul diatonic - aplicarea deprinderilor de cântare dobândite, în genul diatonic, pe text la prima vedere
X. CS.3.2. Diferențierea formulelor melodice specifice fiecărui glas în tacturi diferite
- analizarea diferențelor de formule melodice, pe o podobie, în tacturi diferite - realizarea pe caiet a unei liste cu diferențe de formule melodice în tacturi diferite - susținerea unei prezentari de 5-7 minute despre diferențierea formulelor melodice în tacturile irmologic și stihiraric
X. CS.3.3. Dezvoltarea capacității de improvizație muzicală respectând specificul muzicii bisericești
- clasificarea elementelor de improvizație muzicală folosind Brainstorming-ul - analizarea unei improvizații muzicale folosind Youtube - realizarea unei improvizații muzicale individuale pe text liturgic

C.G.4 – Aplicarea achizițiilor, teoretice și practice, de limbaj muzical și de tehnică vocală în context liturgic și artistic

X. CS.4.1. Dezvoltarea capacității de analiză comparativă a diverse modele imnologice
- completarea unui tabel comparativ având în vedere particularitățile podobiilor studiate - organizarea unei discuții de grup despre similitudinile și diferențele podobiilor analizate - analizarea diferitelor tipuri de interpretare folosind video-uri din mediul online

X. CS.4.2. Deprinderea de noi competențe digitale muzicale prin accesarea unor programe de scriere muzicală
- realizarea unei secvențe muzicale folosind programe de scriere a semiografiei - crearea unei melodii după model imnologic folosind tehnologia digitală - prezentarea în plen a unui proiect muzical digital
X. CS.4.3. Aplicarea cunoștințelor de limbaj muzical prin compoziție după model imnologic
- selectarea celor mai potrivite imne, pentru a fi compuse, și prezentarea lor orală - compunerea melodiei pentru un text liturgic scurt (sedealnă, tropar, condac etc.) - compunerea melodiei pentru un imn în diferite tacturi

CLASA a X-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
I. Forme imnologice în genul diatonic, glasul V	1.1. Troparul Învierii „Pe Cuvântul Cel împreună”, glas V 1.2. Cântare practică după troparul menționat 1.3. Podobia „Cuvioase Părinte” – glas V din Cântările Sfintei Liturghii 1.4. Cântare practică după podobia menționată 1.5. Podobia „Bucură-te, cămara” – glas V din Cântările Sfintei Liturghii 1.6. Cântare practică după podobia menționată 1.7. Cântare practică în glasul V în tactul irmologic fără model imnologic
II. Modele imnologice în genul diatonic, glasul IV	2.1. Podobia „Aș vrea cu lacrimi” – glas IV din Cântările Sfintei Liturghii 2.2. Cântare practică după podobia menționată 2.3. Podobia „Ca pe un viteaz” – glas IV din Cântările Sfintei Liturghii 2.4. Cântare practică după podobia menționată 2.5. Cântare practică în glasul IV în tactul irmologic, fără model imnologic având în vedere cadențele și formulele melodice specifice
III. Elemente muzicale ale genului enarmonic. Podobii și modele imnologice în glasul III	3.1. Condacul „Fecioara astăzi”, glas III de Ștefanache Popescu din Cântările Sfintei Liturghii 3.2. Cântare practică după condac 3.3. Studiu comparativ: „Fecioara astăzi”, „Arătatu-Te-ai astăzi” și „În Mira, sfinte” 3.4. Podobia „Pentru mărturisirea”, glas III din Cântările Sfintei Liturghii 3.5. Cântare practică după podobia menționată 3.6. Cântare practică în glasul III în tactul irmologic, fără model imnologic având în vedere cadențele, metrica și thesis-urile specifice
IV. Tipologii melodice în glasul al VII-lea	4.1. Troparul Învierii „Zdrobit-ai cu crucea Ta”, glas VII 4.2. Cântare practică după tropar 4.3. Podobia „Nu vom mai fi opriți”, glas VII din Cântările Sfintei Liturghii 4.4. Cântare practică după podobia menționată 4.5. Podobia „Cela ce pentru mine ai răbdat”, glas VII din Cântările Sfintei Liturghii 4.6. Cântare practică după podobia menționată 4.7. Cântare practică, glasul VII, în tactul irmologic, fără model imnologic având în vedere cadențele, metrica și formulele melodice specifice 4.8. Analiză comparativă. Similitudini și diferențe între glasurile III și VII
V. Caracteristici ale genului cromatic. Glasul al VI-lea	5.1. Sedealna „Spăimântatu-s-a Iosif ” – Glas IV, forma glas VI, din Cântările Sfintei Liturghii 5.2. Cântare practică după modelul sedelnei 5.3. Podobia „Casa Efratului” - Glas II, forma glas VI, din Cântările Sfintei Liturghii 5.4. Cântare practică după modelul podobiei 5.5. Cântare practică în glasul VI ținând cont de scara glasului și formulele cadențiale

CLASA a XI-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G.1 – Corelarea elementelor de limbaj muzical bizantin cu conținutul textelor liturgice

XI. CS.1.1. Redarea corectă a frazelor muzicale având în vedere elementele specifice ale recitativului liturgic
- identificarea particularităților recitativului liturgic din ecteniile Sfintei Liturghii - exersarea elementelor specifice recitativului liturgic prin intermediul pericopelor biblice din Apostol și Evanghelie - redarea cadențelor specifice recitativului liturgic pe text la prima vedere
XI. CS.1.2. Corelarea de texte liturgice cu modele imnologice simplificate
- aplicarea de linii melodice după modele imnologice cunoscute, la texte noi - asocierea formulelor cadențiale cunoscute cu părți din imnografia Laudelor bisericești - articularea unui limbaj muzical cunoscut cu texte imnografice noi, preluate din Minei
XI. CS.1.3. Identificarea și aplicarea formulelor melodice diatonice, enarmonice și cromatice pe text
- corelarea formulelor cadențiale din cele trei genuri cu texte imnografice din Slujba Vecerniei sau Utreniei la praznice - exersarea thesis-urilor cunoscute pe texte selectate din Slujbele Sfinților Români - aplicarea regulilor de cântare practică, în diferite tacturi, pe texte imnografice selectate din Triod

C.G.2 - Dezvoltarea capacității de a identifica modele expresive de tip bizantin în contexte muzicale variate

XI. CS.2.1. Intonarea melodiei, asociind corect modelul imnologic cu textul liturgic
- potrivirea unor imne din punct de vedere muzical cu podobii studiate (stihiri, condace, paraclise etc.) - analizarea cadențelor și thesis-urilor dintr-o podobie studiată - aplicarea elementelor analizate în context variat (imnografie, poezie etc.)
XI. CS.2.2. Folosirea formulelor cadențiale și a thesis-urilor pentru a crea noi fraze muzicale
- convertirea noțiunilor dobândite în acțiuni concrete de cântare pe text la prima vedere selectat din Penticostar - exersarea formulelor melodice, în grupuri de câte 5-7 elevi, cu accent pe noțiunile dobândite - evaluarea aplicării formulelor melodice în vederea îmbunătățirii acurateții interpretării pe grupuri de câte 8-10 elevi
XI. CS.2.3. Corelarea cunoștințelor despre glasuri cu tipologia specifică podobiilor
- elaborarea în grup a unui plan de cântare pentru un text la prima vedere, selectat din Octoih - analizarea elementelor specifice fiecărui glas după cum reiese din cuprinsul podobiilor - aplicarea cunoștințelor despre glasuri pe un text imnografic scris de către elevi

C.G.3 – Utilizarea corectă din punct de vedere vocal și estetic a limbajului muzical din tradiția ortodoxă

XI. CS.3.1. Consolidarea deprinderilor de cântare după model în genuri și ritmuri diferite
- prezentarea unui imn în genul diatonic - exersarea în grupuri restrânse (3-5 elevi) a unui imn în genul diatonic - aplicarea deprinderilor de cântare dobândite, în genul diatonic, pe text la prima vedere
XI. CS.3.2. Diferențierea formulelor melodice specifice fiecărui glas în tacturi diferite
- analizarea diferențelor de formule melodice, pe o podobie, în tacturi diferite - realizarea pe caiet a unei liste cu diferențe de formule melodice în tacturi diferite - susținerea unei prezentări de 5-7 minute despre diferențierea formulelor melodice în tacturile irmologic și stihiraric
XI. CS.3.3. Dezvoltarea capacității de improvizație muzicală respectând specificul muzicii bisericești
- clasificarea elementelor de improvizație muzicală folosind Brainstorming-ul - analizarea unei improvizații muzicale folosind YouTube - realizarea unei improvizații muzicale individuale pe text liturgic

C.G.4 – Aplicarea achizițiilor, teoretice și practice, de limbaj muzical și de tehnică vocală în context liturgic și artistic

XI. CS.4.1. Dezvoltarea capacității de analiză comparativă a diverse modele imnologice
- Completarea unui tabel comparativ având în vedere particularitățile podobiilor studiate - Organizarea unei discuții de grup despre similitudinile și diferențele podobiilor analizate - Analizarea diferitelor tipuri de interpretare folosind video-uri din mediul online
XI. CS.4.2. Deprinderea de noi competențe digitale muzicale prin accesarea unor programe de scriere muzicală

- realizarea unei secvențe muzicale folosind programe de scriere a semiografiei - crearea unei melodii după model imnologic folosind tehnologia digitală - prezentarea în plen a unui proiect muzical digital
XI. CS.4.3. Aplicarea cunoștințelor de limbaj muzical prin compoziție după model imnologic
- selectarea celor mai potrivite imne, pentru a fi compuse, și prezentarea lor orală - compunerea melodiei pentru un text liturgic scurt (sedealnă, tropar, condac etc.) - compunerea melodiei pentru un imn în diferite tacturi

CLASA a XI-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
I. Modele imnologice în genul cromatic, glasul II	1.1. Troparul Învierii „Când Te-ai pogorât” – glas II din Anastasimatarul uniformizat 1.2. Cântare practică după tropar 1.3. Sedealna „Mormântul Tău, Mântuitorule” – glas I, forma glas II, din Anastasimatarul uniformizat 1.4. Cântare practică după sedealnă 1.1. Podobia „Când de pe cruce, mort” – glas II din Cântările Sfintei Liturghii 1.5. Cântare practică după podobia menționată 1.6. Cântare practică în glasul II, tact irmologic
II. Tipologii imnologice în genul diatonic, tactul stihiraric	2.1. Slava Laudelor Sfinților Arhangheli Mihail și Gavriil „Unde umbrează” – glasul V din Idiomelarul lui Ion Popescu Pasărea 2.2. Elemente specifice tactului stihiraric: cadențe, formule cadențiale, ambitus linii anabasis și catabasis 2.3. Cântare practică în tactul stihiraric, glasul V 2.4. Slava Stihirilor de la vecernia Intrării în Biserică a Maicii Domnului „După ce te-ai născut tu” – glas VIII din Idiomelarul lui Ion Popescu Pasărea 2.5. Cântare practică în tactul stihiraric, glasul V
III. Modele imnologice în genul cromatic, tactul stihiraric	3.1. Stihiri la vecernia Sf. Ierarh Nicolae – glas II din Idiomelarul lui Ion Popescu Pasărea 3.2. Cântare practică în tactul stihiraric, glasul II 3.3. Slava Laudelor de la „Nașterea Domnului” - glas VI din Idiomelarul lui Ion Popescu Pasărea 3.4. Cântare practică în tactul stihiraric, glasul VI
IV. Forme imnologice deosebite. Mărimuri și Luminânde	4.1. Mărimuri la „Nașterea Maicii Domnului” – glas I din Idiomelarul lui Ion Popescu Pasărea 4.2. Cântare practică după modelul „Mărimurilor” 4.3. Luminândele „Cu trupul adormind” și „Cercetatu-ne-a pe noi” – glas III din Idiomelarul lui Ion Popescu Pasărea 4.4. Cântare practică după modelul „Luminândelor”
V. Cântare practică bisericească. Estetică liberă	5.1. Recitativul liturgic pe diferite glasuri 5.2. Cântare practică pe toate glasurile în tactul irmologic 5.3. Cântare practică pe toate glasurile în tactul stihiraric și papadic 5.4. Analiza diferențelor de interpretare dintre diferite tacturi

CLASA a XII-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G.1 – Corelarea elementelor de limbaj muzical bizantin cu conținutul textelor liturgice

XII. CS.1.1. Redarea corectă a frazelor muzicale având în vedere elementele specifice ale recitativului liturgic
- identificarea particularităților recitativului liturgic din ecteniile Sfintei Liturghii - exersarea elementelor specifice recitativului liturgic prin intermediul pericopelor biblice din Apostol și Evanghelie - redarea cadențelor specifice recitativului liturgic pe text la prima vedere
XII. CS.1.2. Corelarea de texte liturgice cu modele imnologice simplificate
- aplicarea de linii melodice după modele imnologice cunoscute, la texte noi - asocierea formulelor cadențiale cunoscute cu părți din imnografia Laudelor bisericești - articularea unui limbaj muzical cunoscut cu texte imnografice noi, preluate din Minei
XII. CS.1.3. Identificarea și aplicarea formulelor melodice diatonice, enarmonice și cromatice pe text
- corelarea formulelor cadențiale din cele trei genuri cu texte imnografice din Slujba Vecerniei sau Utreniei la praznice - exersarea thesis-urilor cunoscute pe texte selectate din Slujbele Sfinților Români - aplicarea regulilor de cântare practică, în diferite tacturi, pe texte imnografice selectate din Triod

C.G.2 – Dezvoltarea capacității de a identifica modele expresive de tip bizantin în contexte muzicale variate

XII. CS.2.1. Intonarea melodiei, asociind corect modelul imnologic cu textul liturgic
- potrivirea unor imne din punct de vedere muzical cu podobii studiate (stihiri, condace, paraclise etc.) - analizarea cadențelor și thesis-urilor dintr-o podobie studiată - aplicarea elementelor analizate în context variat (imnografie, poezie etc.)
XII. CS.2.2. Folosirea formulelor cadențiale și a thesis-urilor pentru a crea noi fraze muzicale
- convertirea noțiunilor dobândite în acțiuni concrete de cântare pe text la prima vedere selectat din Penticostar - exersarea formulelor melodice, în grupuri de câte 5-7 elevi, cu accent pe noțiunile dobândite - evaluarea aplicării formulelor melodice în vederea îmbunătățirii acurateții interpretării pe grupuri de câte 8-10 elevi
XII. CS.2.3. Corelarea cunoștințelor despre glasuri cu tipologia specifică podobiilor
- elaborarea în grup a unui plan de cântare pentru un text la prima vedere, selectat din Octoih - analizarea elementelor specifice fiecărui glas după cum reiese din cuprinsul podobiilor - aplicarea cunoștințelor despre glasuri pe un text imnografic scris de către elevi

C.G.3 – Utilizarea corectă din punct de vedere vocal și estetic a limbajului muzical din tradiția ortodoxă

XII. CS.3.1. Consolidarea deprinderilor de cântare după model în genuri și ritmuri diferite
- prezentarea unui imn în genul diatonic - exersarea în grupuri restrânse (3-5 elevi) a unui imn în genul diatonic - aplicarea deprinderilor de cântare dobândite, în genul diatonic, pe text la prima vedere
XII. CS.3.2. Diferențierea formulelor melodice specifice fiecărui glas în tacturi diferite
- analizarea diferențelor de formule melodice, pe o podobie, în tacturi diferite - realizarea pe caiet a unei liste cu diferențe de formule melodice în tacturi diferite - susținerea unei prezentări de 5-7 minute despre diferențierea formulelor melodice în tacturile irmologic și stihiraric
XII. CS.3.3. Dezvoltarea capacității de improvizație muzicală respectând specificul muzicii bisericești
- clasificarea elementelor de improvizație muzicală folosind Brainstorming-ul - analizarea unei improvizații muzicale folosind YouTube - realizarea unei improvizații muzicale individuale pe text liturgic

C.G.4 – Aplicarea achizițiilor, teoretice și practice, de limbaj muzical și de tehnică vocală în context liturgic și artistic

XII. CS.4.1. Dezvoltarea capacității de analiză comparativă a diverse modele imnologice
- completarea unui tabel comparativ având în vedere particularitățile podobiilor studiate - organizarea unei discuții de grup despre similitudinile și diferențele podobiilor analizate - analizarea diferitelor tipuri de interpretare folosind video-uri din mediul online

XII. CS.4.2. Deprinderea de noi competențe digitale muzicale prin accesarea unor programe de scriere muzicală
- realizarea unei secvențe muzicale folosind programe de scriere a semiografiei - crearea unei melodii după model imnologic folosind tehnologia digitală - prezentarea în plen a unui proiect muzical digital
XII. CS.4.3. Aplicarea cunoștințelor de limbaj muzical prin compoziție după model imnologic
- selectarea celor mai potrivite imne, pentru a fi compuse, și prezentarea lor orală - compunerea melodiei pentru un text liturgic scurt (sedealnă, tropar, condac etc.) - compunerea melodiei pentru un imn în diferite tacturi

CLASA a XII-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
I. Analiză comparativă a diferite modele imnologice în glasul I	1.1. Podobia „Ceea ce ești bucuria” – glas I, studiu comparativ între varianta grecească și mai mulți autori români: Visarion Protopsaltul, Victor Ojog și Ghenadie Țeposu 1.2. Podobia „Prealăudaților mucenici” – glas I, studiu comparativ între varianta grecească și mai mulți autori români: Anton Pann, Visarion Protopsaltul, Victor Ojog și Ghenadie Țeposu
II. Compoziție după modele imnologice	2.1. Compoziția a noi forme imnologice după modelul Condacului „Apărătoare Doamnă”, Luminânda „Cu trupul adormind” și „Mărimuri”
III. Compoziție după Podobie	3.1. Compoziția unei noi melodii după modelul Podobiei „Ceea ce ești bucuria”. Se vor avea în vedere normele semiografice de compoziție, cadențe specifice, thesis-uri specifice, ritm, măsură și altele 3.2. Compoziția unei noi melodii după modelul Podobiei „Prealăudaților mucenici”. Se vor avea în vedere normele semiografice de compoziție, cadențe specifice, thesis-uri specifice, ritm, măsură și altele
IV. Competențe muzicale în era digitală	4.1. Elemente de scriere a semiografiei bizantine și ordonare în Programul „Melodos” sau alte sisteme digitale de scriere 4.2. Se vor alege compoziții cunoscute cu precădere din categoria podobiilor

SUGESTII METODOLOGICE

Sugestiile metodologice reprezintă prețioase indicații pentru proiectarea, organizarea și desfășurarea activităților de predare-învățare-evaluare în cadrul orelor de *Cântare după modele imnologice*, în cadrul ciclului liceal. Ele au ca scop susținerea profesorului în aplicarea demersului educațional, prin integrarea unor metode didactice moderne, interactive și adaptate la profilul generației actuale de elevi, inclusiv prin dezvoltarea competențelor digitale.

A. Strategii didactice

Pentru a atinge finalitățile educaționale specifice ciclului liceal și a forma competențe relevante, este necesar a se utiliza metode variate.

1. Metode tradiționale și moderne

- Conversația euristică – Elevii pot asocia transdisciplinar elemente de cântare.
- Explicația și prelegerea narativă – Asigură prezentarea gradată și coerentă a conținuturilor.
- Studiul de caz – Îi ajută pe elevi să analizeze și să surprindă elemente de uniformitate și varietate în cântările prezentate.
- Eseul argumentativ – Elevii exersează exprimarea opiniilor și argumentarea lor.
- Dezbaterea de tip academic – Favorizează gândirea critică, argumentarea, empatia intelectuală.
- Interpretarea comparativă – Dezvoltă spiritul analitic și interconectarea cunoștințelor, prin compararea unor texte cu compoziție proprie cu alte texte liturgice.

2. Metode care sprijină dezvoltarea de competențe digitale

Predarea disciplinei *Cântare după modele imnologice* trebuie să se racordeze la realitatea digitală a elevilor, oferindu-le un cadru în care să-și dezvolte atât creativitatea cât și competențele digitale. Recomandăm câteva metode:

- Crearea de conținut muzical digital – Elevii realizează videoclipuri scurte, prezentări interactive sau materiale vizuale pe baza Podobiilor și nu numai. Exemple: un video despre intonarea Apostolului, un tutorial despre cum se poate aplica o Podobie pe un text nou, un interviu cu un preot mai în vârstă despre diferențe de interpretare în cadrul cultului de-a lungul timpului.
- Utilizarea platformelor educaționale Google Classroom, Moodle sau Padlet pentru organizarea materialelor și a activităților.
- Quiz-uri interactive (Kahoot, LearningApps) – Pot fi utilizate atât ca activitate de învățare cât și ca activitate de recapitulare sau evaluare.
- Crearea unui blog tematic sau a unei pagini de social media – Se poate realiza un blog al clasei, unde elevii pot posta reflecții despre muzică, interpretarea de Podobii sau texte după model, partituri scrise de ei etc.
- Tururi virtuale și realitate augmentată – Pot fi utilizate pentru a audia și vizualiza diferite ritualuri liturgice de la Patriarhia Română, Muntele Athos etc. De asemenea pot audia și vizualiza diferiți psalți.
- Proiecte colaborative online – Elevii din clase diferite colaborează online având la bază o Podobie sau un text muzical. Se poate realiza un video cu interpretări muzicale diferite sau cu grupuri de elevi de la clase diferite.

3. Metode pentru dezvoltarea competențelor verzi

Potrivit învățăturii creștine, lumea creată este darul lui Dumnezeu pentru oameni. Omul, ca „stăpânitor al lumii", are datoria morală de a trăi în armonie cu întreaga creație și de a o proteja. De aceea, grija față de mediul înconjurător este o parte importantă a educației. În formarea competențelor verzi în cadrul disciplinei *Cântare după modele imnologice*, pot fi utilizate următoarele metode:

- Lectura biblică interactivă (cu aplicații digitale)

Folosind aplicația Bibliaortodoxa.ro sau alte site-uri, elevii pot identifica: texte biblice referitoare la creație, porunci despre protejarea creației. De asemenea, pot realiza o colecție de versete și învățături biblice care fundamentează ecologia creștină.

- Dezbateri teologice cu tematică ecologică

Elevii pot fi implicați în dezbateri în care să argumenteze din perspectivă religioasă, cu citate din Scriptură și din Sfinții Părinți, teme ecologice.

- Învățarea prin proiecte

Elevii pot realiza în echipă proiecte multimedia interdisciplinare (prezentare, afiș, mini-documentar sau site) cu teme ecologice.

- Învățarea prin implicare în comunitate

Elevii pot fi implicați în: acțiuni de voluntariat ecologic, campanii de informare etc.

B. Abordarea conținuturilor

Abordarea conținuturilor presupune o atitudine flexibilă a profesorului, prin accentul pus pe: valorificarea experienței muzicale a elevilor; accentuarea caracterului aplicativ al conținuturilor, creând contexte semnificative de învățare pentru viața reală; abordări diferențiate ale conținuturilor învățării, în acord cu experiențele muzicale ale elevilor şi cu contextul social în care trăiesc aceştia; realizarea de conexiuni între *Cântare după modele imnologice* şi alte discipline de studiu (*Muzică bisericească*, *Ansamblu coral*, *Istoria muzicii bisericești la români*, *Istoria muzicii bizantine*, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, *Istoria Bisericească Universală*)

Conținuturile propuse în Programa şcolară pleacă de la elemente uşor de înțeles şi de aplicat, dificultatea crescând gradual până la finalizarea liceului.

În abordarea conținuturilor se pot utiliza elemente deja cunoscute de elevi de la disciplina *Muzică bisericească* (cele două discipline fiind complementare) şi pot fi flexibilizate prin alegerea de podobii sau texte liturgice diferit de cele menționate în Programa şcolară.

C. Contexte şi medii de învăţare

Ora de *Cântare după modele imnologice*, în învățământul liceal, trebuie văzută în raport cu celelalte discipline conexe. Împreună, ele răspund nevoii de formare muzicală, dar şi liturgică, morală şi spirituală a elevului. Acestea, însă, trebuie să răspundă realităților unei educații moderne, orientate spre dezvoltarea integrală şi integrată a elevului. Astfel, este necesară folosirea unor contexte şi medii de învățare variate, care să susțină învățarea activă şi colaborativă, formarea competențelor, echilibrul emoțional şi spiritual al elevilor, legătura cu comunitatea şi viața reală.

1. Spații educaționale

– Săli cu aranjamente flexibile – mobilă uşor de reconfigurat, pentru lucru individual, în perechi sau în grupuri. Astfel, se poate trece de la predare frontală la activități colaborative.
– Cabinetul de Religie/Biserica/Paraclisul – spații destinate realizării de lucrări artistice cu tematică muzicală, colaje, prezentări tematice audio etc, în care elevii se pot exprima creativ.
– Centrele educative/Biblioteca/Muzeul etc, ce oferă spaţii de activităţi curriculare şi extracurriculare de diferite tipuri.

2. Învățare combinată (fizică şi digitală)

– Învățare mixtă – combinarea lecțiilor desfăşurate în clasă cu activități online. De exemplu: noțiunile pot fi fixate prin activități de învățare de pe platforme educaționale; elevii pot urmări materiale video sau audio religioase ca suport pentru noțiunile noi.

3. Învăţarea prin utilizarea realităţii virtuale (VR) şi augmentate (AR)

– Audiții şi vizite virtuale – folosirea tehnologiei pentru vizitarea unor locuri cu semnificație religioasă (mănăstiri, muzee, biserici istorice) şi pentru a asculta diferite compoziții muzicale sau diferiți psalți. Aceste experiențe pot fi completate cu activități de cercetare, prezentări sau reflecții scrise.

4. Învățare prin colaborare şi implicare comunitară

– Proiecte în echipă sau în parteneriat cu alte şcoli – realizarea de activități muzicale comune.

5. Inteligența artificială ca facilitator al învățării (sub îndrumarea profesorului)

– Elevii utilizează aplicații bazate pe inteligență artificială pentru a explora conținuturi muzical-liturgice, sub îndrumarea profesorului.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
Colţan Marian	Preot, Profesor doctor	Seminarul Teologic Ortodox *Nifon Mitropolitul*, Bucureşti
Constantin Nifon	Arhidiacon, Profesor	Seminarul Teologic Ortodox *Nifon Mitropolitul*, Bucureşti

RESPONSABILI/CONSULTANŢI ŞTIINŢIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Zăbavă Mihaela	Consilier	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare	Responsabil CNCE
Pîslaru Cătălin	Inspector general	Ministerul Educației și Cercetării	Responsabil MEC
Colţan Marian	Preot, Profesor doctor	Seminarul Teologic Ortodox *Nifon Mitropolitul*, Bucureşti	Coordonator

RESPONSABILI/COORDONATORI/COLABORATORI:

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Beldiman Nicuşor	Preot, Profesor universitar doctor, Consilier Patriarhal	Administraţia Patriarhală, Facultatea de Teologie Ortodoxă *Justinian Patriarhul* – București, Universitatea din București	Coordonator - Patriarhia Română
Andrei Constantin	Preot, Inspector patriarhal	Administraţia Patriarhală	Responsabil - Patriarhia Română
Lăzărică Daniel-Nicuşor	Arhidiacon, Profesor doctor	Liceul Teologic Ortodox Târgu Jiu	Membru – Comisie Patriarhia Română
Cucoș Constantin	Profesor univervitar doctor emerit	Universitatea *Alexandru Ioan Cuza*, Iași	Consultant științific

Anexa nr. 75

Programa școlară pentru disciplina

Studiul formelor şi desenul
Cultul Ortodox

Clasele a IX-a - a XII-a
Curriculum de specialitate (CS)
Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea Patrimoniu cultural

Învățământ liceal

- 2026 –

Anexa nr. 75
Programa școlară pentru disciplina *Studiul formelor şi desenul, Cultul Ortodox,* clasele a IX-a - a XII-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea Patrimoniu cultural*

NOTĂ DE PREZENTARE

Disciplina *Studiul formelor și desenul* se studiază în cadrul curriculumului de specialitate, profilul teologic ortodox, filiera vocațională, specializarea Patrimoniu cultural, fiindu-i alocate câte o oră pe săptămână la clasele a IX-a și a X-a și câte două ore pe săptămână la clasele a XI-a și a XII-a.

Studiată ca disciplină artistică de bază *Studiul formelor și desenul* are ca scop formarea deprinderilor și a abilităților practice necesare în procesul de creație și de transpunere a modelelor bizantine. Studiul acestei discipline va oferi elevilor informații necesare experimentării elementelor de limbaj plastic și a mijloacelor de expresie în vederea realizării și compunerii lucrărilor artistice cu caracter personal: studii după natură, studii de anatomie umană, portret, figură întreagă, portret compozițional, compoziții figurative și natură statică.

Prezenta programă propune educabililor posibilități și perspective în care să se exprime artistic și creativ, utilizând tehnici și instrumente specifice, inclusiv în contexte ȘTIAM. Prin intermediul desenului elevii își formează abilități de construire, configurare, paginație, organizare și valorație a formelor, formulând astfel o varietate de mesaje proprii pentru a-și exprima creativitatea, ideile plastice, sentimentele și argumentele artistice. Cu ajutorul mijloacelor plastice, a tehnicilor, materialelor și instrumentelor specifice, cât și prin intermediul diverselor mijloace media elevii își vor formula discursuri creative adaptate contextului în care mesajul plastic devine cod al limbajului cultural, social, național și european.

Structura acestei programe propune construirea unui demers de înțelegere, analiză și sintetizare a cunoștințelor pe care absolventul le poate aplica în noi contexte, în noi moduri de gândire și în noi creații plastice proprii. *Studiul formelor și desenul* va implementa și va dezvolta abilități concrete de exprimare artistică și culturală. Această materie se regăsește în Standardele de Pregătire Profesională ale absolventului secției de Patrimoniu cultural sub titlul *Tehnician pentru tehnici artistice patrimoniu.* Abilitățile dobândite îl vor ajuta să abordeze original și creativ propunerile sau rezolvarea unor situații din domeniul profesional.

Prezenta programă școlară completează curriculumul pentru disciplina *Studiul formelor și desenul*, cu aplicare pentru clasele din învățământul liceal, filiera vocațională, profilul teologic, specializarea Patrimoniu cultural, forma cu frecvență zi, începând cu anul școlar 2026-2027. Pentru această categorie de clase, conform planurilor-cadru pentru învățământul liceal, forma cu frecvență zi, aprobate ca anexe la OMEC nr. 4350/2025, studiul disciplinei are următoarea alocare orară săptămânală, defalcată pe segmentul curriculum de specialitate (CS):

An de studiu	Clasa a IX-a	Clasa a X-a	Clasa a XI-a	Clasa a XII-a
Tip segment curricular	CS	CS	CS	CS
Nr. săptămânal de ore	1	1	2	2

Programa școlară se elaborează în concordanță cu:

- *Legea învățământului preuniversitar* nr. 198/2023;
- *Recomandările Consiliului Uniunii Europene* (2018) privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții;
- *Repere pentru proiectarea, actualizarea și evaluarea Curriculumului național. Cadrul de referință al Curriculumului național*, aprobat prin OME nr. 3239/2021;
- *Profilul de formare al absolventului*, aprobat prin OME nr. 6731/2023;

Aceste documente stabilesc cadrul de dezvoltare al competențelor-cheie și al profilului de formare al absolventului de liceu, competențe la a căror formare contribuie și disciplina *Studiul formelor și desenul*. Programa disciplinei *Studiul formelor și desenul* este elaborată potrivit modelului de proiectare curriculară centrat pe competențe. Construcția programei este realizată astfel încât să contribuie la dezvoltarea profilului de formare al elevului din ciclul liceal, care descrie aşteptările exprimate față de elev la sfârşitul învățământului liceal, prin raportare la cerințele exprimate în Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023, precum și prin raportare la caracteristicile de dezvoltare ale elevilor.

Prin studierea disciplinei *Studiul formelor și desenul*, elevul își dezvoltă cultura vizuală, sensibilitatea estetică și capacitatea de a înțelege și interpreta caracteristicile și semnificația materialelor utilizate în arta sacră bizantină. Această disciplină contribuie la formarea spiritului critic, la aprecierea patrimoniului cultural și spiritual ortodox, precum și la

recunoașterea valorii universale a materialelor și tehnicilor tradiționale folosite în realizarea icoanelor și a compozițiilor murale.

Disciplina stimulează observarea, analiza și interpretarea proprietăților fizice, estetice și simbolice ale materialelor de lucru, oferind elevului instrumente pentru înțelegerea modului în care acestea au influențat evoluția expresiei vizuale bizantine și postbizantine. Disciplina *Studiul formelor și desenul* permite elevilor să descopere relația dintre proprietățile materialelor, tehnica aplicată și expresia artistică, precum și modul în care acestea contribuie la transmiterea valorilor teologice și estetice ale tradiției.

Studiul formelor și desenul valorifică și aprofundează cunoștințele dobândite anterior în domeniile artelor plastice și al istoriei, extinzându-le printr-o abordare interdisciplinară care integrează elemente de chimie, tehnici artistice, istorie a artei și simbolism iconografic. Accentul se transferă de la simpla memorare a tipurilor de materiale la dezvoltarea competențelor de analiză, interpretare și aplicare practică a acestora, astfel încât elevii să înțeleagă cum fiecare tip de material contribuie la valoarea estetică și durabilitatea operei. Disciplina are un caracter interdisciplinar și formativ, fiind complementară cu domeniile artelor plastice, teologiei, istoriei, educației vizuale și culturii generale. Elementele de noutate ale programei includ:

- orientarea spre competențe transversale - educația estetică și vizuală, dezvoltarea gândirii critice, a creativității și a sensibilității religioase;
- actualizarea conținuturilor prin corelarea studiului materialelor cu provocările contemporane privind durabilitatea, protecția patrimoniului și dialogul dintre tradiție și modernitate;
- dimensiunea practică și participativă, prin ateliere de prelucrare a lemnului, preparare de pigmenți naturali, aplicare de foiță de aur, vizite la muzee și centre de iconografie, activități de documentare și proiecte interdisciplinare;
- deschiderea spre dialog cultural prin compararea diferitelor școli și tradiții artistice;
- accentul pe formarea competențelor de analiză și exprimare artistică, prin dezvoltarea spiritului de observație, cunoașterea proprietăților și simbolismului materialelor, precum și elaborarea de portofolii vizuale și jurnale de reflecție asupra materialelor de lucru în arta eclesială.

Structura programei școlare de la disciplina *Studiul formelor și desenul* include, pe lângă nota de prezentare, următoarele elemente:

- Competențe generale;
- Competențe specifice și exemple de activități de învățare;
- Conținuturi;
- Sugestii metodologice.

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte diverse.

Competențele generale se referă la achizițiile pe care elevul le dobândește la disciplina *Studiul formelor și desenul* pe parcursul întregului ciclu liceal. Acestea au un dublu rol: pe de o parte, reflectă contribuția disciplinei la profilul de formare al absolventului și, implicit, la dezvoltarea competențelor-cheie; pe de altă parte, structurează disciplina în funcție de profilul de formare.

Competențele specifice derivă din competențele generale și reprezintă etape intermediare în dobândirea acestora, fiind formate pe parcursul unui an școlar. Ele sunt adaptate nivelului de dezvoltare al elevilor, ghidează evaluarea performanțelor acestora și oferă cadrul pentru organizarea demersului didactic. Ca etape ale formării competențelor generale, competențele specifice evidențiază progresia acestora de la un an de studiu la altul, contribuind treptat la dezvoltarea competenței generale. Derivarea lor presupune o diferențiere atentă a etapelor procesului de învățare, astfel încât, la finalul studiului acestei disciplinei, elevii să fi dobândit competențele generale corespunzătoare.

Activitățile de învățare constituie contexte în care competențele specifice sunt dezvoltate, exersate și consolidate. Ele au rol orientativ și de a propune recomandări profesorilor, oferindu-le libertatea de a folosi exemplele propuse de programa școlară, de a le completa sau de a le înlocui, astfel încât să adapteze procesul didactic la realitățile concrete ale clasei. În acest mod, crearea de parcursuri de învățare individualizate și personalizate nu mai rămâne un simplu ideal, ci devine realizabilă prin metode și modalități concrete de aplicare.

Conținuturile învățării sunt organizate pe domenii tematice și reprezintă achiziții fundamentale prin care se urmărește formarea competențelor specifice disciplinei *Studiul formelor și desenul*. La nivelul fiecărei clase, programa oferă o structură curriculară coerentă, care include aspecte referitoare la proprietățile și utilizarea materialelor tradiționale în desenul bizantin și post-bizantin (materiale specifice tehnicii și disciplinei *Studiul formelor și desenul*), analiza modului în care acestea influențează formele, compozițiile și stilurile iconografice, precum și studiul simbolismului și al rolului desenului în transmiterea valorilor teologice și estetice.

Disciplina promovează implicarea activă a elevilor în activități de observare, analiză, documentare și practică artistică, încurajând explorarea și testarea materialelor și instrumentelor de lucru specifice și înțelegerea modului în care acestea contribuie la expresivitatea operei de artă. Prin aceste activități, elevii își formează o cultură vizuală solidă,

dobândesc cunoștințe tehnice aplicabile și își dezvoltă spiritul estetic, sensibilitatea religioasă și creativitatea în cadrul tradiției iconografice ortodoxe.

Sugestiile metodologice oferă exemple de strategii didactice, repere pentru planificarea demersului didactic și elemente pentru evaluarea continuă. Acestea includ recomandări privind desfășurarea efectivă a procesului de predare-învățare-evaluare centrat pe formarea competențelor, exemple de strategii didactice care sprijină realizarea competențelor specifice, precum și propuneri de abordare interdisciplinară și integrată. În plus, acestea cuprind repere pentru evaluarea învățării, raportată la competențele urmărite, putând fi utilizate diverse forme, metode și instrumente de evaluare. Cadrele didactice sunt încurajate să planifice activitatea didactică pe baza competențelor, să adapteze activitățile la contexte concrete și să utilizeze metode variate de evaluare, cu accent pe progresul și dezvoltarea elevului.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

C.G.1	**Utilizarea elementelor de limbaj plastic și a mijloacelor de expresie plastică**
C.G.2	**Transpunerea elementelor din spațiul real obiectiv în spațiul plastic din perspectiva principiilor compoziționale**
C.G.3	**Analizarea diversității culturale a operei de artă din perspectiva tehnicii, materialelor și instrumentelor specifice**
C.G.4	**Exprimarea sensibilității, imaginației și creativității în creații proprii**

CLASA a IX-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G.1 - Utilizarea elementelor de limbaj plastic și a mijloacelor de expresie plastică

IX. CS.1.1. Identificarea elementelor de limbaj plastic, conştientizând utilizarea lor ca formă de expresie plastică
- adaptarea noțiunilor de ordin teoretic, în realizarea unor schițe - utilizarea corectă a limbajului plastic și a instrumentelor specifice disciplinei, în cadrul unei analize grafice - aplicarea cunoștințelor teoretice cu ajutorul instrumentelor de lucru în studii de peisaj - realizarea unor reproduceri după studii de specialitate în tehnica desen – creion, peniță, liner, pix, penson sau cu materiale neconvenționale - modularea tipurilor de linii, folosind tehnici și instrumente de specialitate - corelarea rolului liniei, a punctului și a petei în structuri compoziționale decorative - modelarea treptelor valorice pe volume geometrice si suprafețe bidimensionale - crearea unor jocuri de linii, forme și structuri în creații proprii
IX. CS.1.2. Decodificarea realității obiective și transpunerea ei în limbaj specific cu mijloace plastice specifice
- utilizarea surselor de inspirație, în scopul elaborării unor noi posibilități de abordare a limbajului de specialitate - recunoașterea tipurilor de forme: juxtapuse, suprapuse, vibrate, cu linii modulate, întrerupte, scurte, frânte, curbe etc. și crearea de noi jocuri ale acestora - crearea, prin intermediul formelor bidimensionale, de trepte valorice graduale de la lumină la umbră - reproducerea de forme ale naturii, în realizarea unor studii de peisaj - executarea de compoziții plastice, folosind principiul stilizării formelor din natură - realizarea de lucrări practice, naturi statice, prin urmărirea pașilor de compunere a unui spațiu plastic: paginația, construcția, valorația - realizarea, prin mijloace proprii plastice, de compoziții nonfigurative, abstracte cu forme geometrice
IX. CS.1.3. Utilizarea formelor geometrice plane în organizarea internă a spațiului compozițional
- identificarea corectă a resurselor, materialelor și tehnicilor specifice perspectivei, în vederea înțelegerii etapelor de transpunere: paginație, construcție și valorație - crearea unor jocuri de linii și forme în compoziții decorative de tip friză și chenar - utilizarea instrumentelor specifice în tehnica tuș și laviuri, pentru a realiza naturi statice, cu scopul surprinderii relațiilor dintre plin și gol - sintetizarea etapelor de lucru specifice unei naturi statice - executarea compozițiilor cu forme plane, decorative de tip afiș: gen de artă grafică cu funcție mobilizatoare și de informare

C.G.2 - Transpunerea elementelor din spaţiul real obiectiv în spaţiul plastic din perspectiva principiilor compoziționale

IX. CS.2.1. Realizarea spațiului plastic, bidimensional, pornind de la realitatea obiectivă (lumea formelor tridimensionale)
- compararea tipurilor de forme, structuri și materialități, în realizarea unor naturi statice - recunoașterea particularităților specifice suprafețelor bi și tridimensionale - elaborarea unor studii de obiecte, utilizând corect instrumentele de lucru: creion, radieră, andrea, fir cu plumb, vizor - reproducerea formelor obiectelor, urmărind caracteristicile generale și individuale, precum structuri, axe de simetrie, elipse etc. - realizarea jocurilor de forme plane și geometrice în lucrări cu ajutorul treptelor valorice - modelarea tipurilor de linii, în studiul structurilor naturale, pentru a sugera materialitatea obiectelor - observarea deformării obiectelor geometrice dispuse în planuri succesive și elementele specifice ale perspectivei
IX. CS.2.2. Utilizarea principiilor perspectivei pentru sugerarea adâncimii şi profunzimii în imaginile plastice
- elaborarea descrierii pașilor de lucru specifici, în scopul formării de noi desprinderi plastice-motrice - definirea elementelor specifice ale perspectivei - folosirea expresivităților liniare în studiul naturilor statice, pentru a sugera elementele de perspectivă, relațiile de apropiere, depărtare, plin și gol

- executarea unor structuri geometrice, folosind modularea liniei în construcția obiectelor la un punct de fugă și la două puncte de fugă - realizarea unei reproduceri în desen a scenei *Biciuirea lui Hristos*, de Pierro della Francesca
IX. CS.2.3. Realizarea perspectivei inverse, prin valorificarea principiilor de compunere bizantină
- realizarea unor schițe și reproduceri, cu scopul analizării și aprofundării tehnicilor de transpunere a realității în spațiul plastic - definirea elementelor specifice perspectivei inverse - identificarea elementelor caracteristice ale perspectivei narative și emoționale - recunoașterea elementelor caracteristice de compunere a structurii și geometriei specifice compozițiilor bizantine - realizarea unei reproduceri după icoana *Sfintei Treimi*, de Andrei Rubliov - interpretarea rolului perspectivei din operele de artă și înțelegerea evoluției stilurilor și a influențelor artistice

C.G.3 – Analizarea diversității culturale a operei de artă din perspectiva tehnicii, materialelor și instrumentelor specifice

IX. CS.3.1. Organizarea elementelor de limbaj plastic în structura internă a compoziției bizantine
- interpretarea, în manieră proprie, a criteriilor de organizare a spațiului plastic în vederea înțelegerii tehnicii, materialelor și instrumentelor de lucru - compararea diferitelor lucrări plastice executate în tehnica creion, tuș și sepia din istoria artei și surprinderea elementelor caracteristice fiecărei epoci - demonstrarea caracteristicilor proprii ale fiecărui tip de perspectivă în compozițiile de gen - realizarea unor reproduceri după fragmente și studii portret icoană, urmărind modularea liniei pe diferite suprafețe anatomice - analizarea treptelor valorice și a relației dintre punct, linie și pată - realizarea unor tipuri de hașuri în studiul formelor din natură - transformarea formelor plane în volume prin intermediul treptelor valorice de la umbră la lumină – studiu ghips fragment portret - analizarea portretelor bizantine din compozițiile figurative
IX. CS.3.2. Elaborarea și transformarea elementelor de limbaj plastic specifice în compoziții și naturi statice
- utilizarea corectă a elementelor de construcție, paginație și valorație, cu scopul identificării elementelor de limbaj artistic plastic și mijloacelor de expresie specifice structurilor și materialităților - realizarea unor naturi statice elaborate: obiecte geometrice, fragmente ghips, structuri naturale, drapaje - manifestarea atenției la pașii de lucru și la etapele de realizare a naturii statice - observarea deformării obiectelor în perspectivă și construcția acestora cu ajutorul măsurătorilor, proporțiilor și axelor de construcție - ordonarea dispunerii obiectelor și a personajelor în compoziție urmărind: echilibrul formelor, centrul de interes, ritmul și treptele valorice - observarea tipurilor de griuri valorice obținute prin hașuri, valorație în funcție de sursa de lumină - folosirea corectă a materialelor și instrumentelor de lucru în transpunerea mesajului plastic în manieră personală - demonstrarea, prin intermediul mijloacelor plastice și a elementelor de limbaj plastic, a bagajului informațional însușit anterior - experimentarea, cu ajutorul instrumentelor și tehnicilor însușite, a noilor tipuri de compoziții prin mijloace media – Corel Draw

C.G.4 – Exprimarea sensibilității, imaginației și creativității în creații proprii

IX. CS.4.1. Utilizarea principiilor compoziționale specifice artelor decorative
- analizarea corectă a modelelor, în vederea preluării, însușirii și interpretării plastice a mesajului artistic - realizarea de reproduceri după operele lui Alberth Durer - experimentarea modulării liniei în schițe și crochiuri după opere ale lui Nicolae Grigorescu - analizarea structurilor liniare și a ductului acestora din desenele și operele lui Rembrandt
IX. CS.4.2. Utilizarea liniei ca mijloc de comunicare plastică din istoria desenului
- adaptarea tehnicilor specifice, în vederea elaborării unor teme, subiecte și analize proprii/abordări grafice originale - recunoașterea marilor maeștrii ai desenului din Teoria și Istoria Artei - elaborarea unor studii de caz despre schițele și desenele lui Leonardo Da Vinci - reproducerea manierei de elaborare și execuție a desenelor și schițelor lui Michelangelo - interpretarea rolului liniei și a punctului din opera lui Kandinsky

CLASA a IX-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Linia și punctul elemente de limbaj artistic-plastic în transpunerea mesajului vizual bizantin	1.1. Elementele de limbaj plastic: linia, punctul, pata; alfabetul plastic. Noțiuni introductive 1.2. Ipostaze ale liniei. Tipuri de linii. Rolul liniei în compoziția plastică şi în compoziția decorativă 1.3. Punctul, ipostaze ale punctului. Rolul punctului în compoziția plastică și compoziția decorativă 1.4. Expresivități plastice ale liniei în compoziția plastică 1.5. Ipostaze ale petei (suprafeței) 1.6. Modalități de realizare a petei. Pata plastică în studiul luminii şi umbrei 1.7. Trepte valorice, treceri graduale de la lumină la umbră
2. Forma și expresivitățile artistice ale acesteia	2.1. Tipuri de forme 2.2. Clasificări ale formei 2.3. Construcția formei între bi și tridimensional 2.4. Tipuri și contraste ale formei 2.5. Construcția formelor geometrice și a formelor naturale 2.6. Modularea liniei, punctului și a formei în compoziția plastică și în compoziția decorativă 2.7. Modalități de organizare a elementelor de limbaj plastic în compoziție 2.8. Paginația, construcția și valorația 2.9. Relațiile dintre plin și gol
3. Valențe expresive ale formei și ale perspectivei în artele plastice	3.1. Construcția formei şi a spațiului plastic cu ajutorul elementelor de perspectivă 3.2. Perspectiva – valențele sale artistice-plastice. 3.3. Noțiuni introductive, tipuri de perspectivă: a punctului, a dreptei, a figurilor plane, la două puncte de fugă, la un singur punct de fugă 3.4. Perspectiva narativă 3.5. Perspectiva emoțională 3.6. Deformarea în perspectivă a formelor plane și geometrice în compoziția plastică 3.7. Înscrierea cercului în pătrat, în cub, paralelismul elipselor
4. Perspectiva inversă – iluzia de percepere a adâncimii spațiale	4.1. Perspectiva inversă
5. Trepte valorice și tipuri de griuri valorice	5.1. Linia, mijloc de sugerare a tridimensionalului 5.2. Lumina, umbra, pasajul 5.3. Perceperea structurii formelor prin analiza raportului dintre lumină şi umbră 5.4. Relații între punct, linie și pată
6. Linia, punctul și forma în reprezentări grafice bi și tridimensionale	6.1. Valorarea petei ca mijloc de sugerare a tridimensionalului: lumina, umbra, pasajul 6.2. Pata și haşura, tipuri de haşuri, trepte de umbră și lumină 6.3. Sugerarea volumului prin desen și haşură în natură statică și compoziție figurativă 6.4. Compoziția: modalități de organizare a elementelor de limbaj plastic 6.5. Interacțiunea între forma și mărimea suprafeței și dispunerea elementelor de limbaj plastic

CLASA a X-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G.1 – Utilizarea elementelor de limbaj plastic și a mijloacelor de expresie plastică

X. CS.1.1. Proiectarea unor tipuri și moduri de expresivități plastice prin utilizarea punctului și a liniei
- aplicarea normelor, a regulilor și a tehnicii în compoziții de gen, cu scopul familiarizării noilor convenții bizantine - identificarea tipurilor și expresivităților celor două elemente de limbaj plastic - descrierea tehnicilor de modulare ale liniei și de orientare ale punctului - urmărirea, în interiorul structurii interne, a compoziției tipurilor de linii utilizate - interpretarea tipurilor de linii prin haşuri, pentru a obține treptele valorice - construirea structurilor compoziționale noi în studiul de natură statică - distingerea treptelor valorice în construcția obiectelor geometrice și a structurilor naturale, drapaje etc.

C.G.2 – Transpunerea elementelor din spaţiul real obiectiv în spaţiul plastic din perspectiva principiilor compoziționale

X. CS.2.1. Crearea unor lucrări plastice care să sugereze existenţa spaţiului tridimensional și valențe ale acestuia
- producerea de noi mesaje plastice, descrieri și reprezentări ca mod de reflectare a itinerariului compozițional specific structurilor bizantine - identificarea tipurilor de compoziție - numirea mijloacelor de expresie plastică și rolul lor în compoziția bi și tridimensională - modelarea în compoziție a tipurilor de organizări liniare - distingerea tipurilor de compoziție și centrelor de interes - compararea tipurilor de organizare a compozițiilor - enumerarea trăsăturilor caracteristice ale sintaxei icoanei bizantine
X. CS.2.2. Generarea unor diferite tipuri de compoziții în conformitate cu principiile studiate
- descrierea conceptelor cu potențial de sursă din cadrul compozițiilor bizantine, în realizarea unor lucrări originale - recunoașterea tipurilor de compoziție plastică și a modului propriu de concepere a structurii interne - interpretarea caracterului individual al compozițiilor pe parcursul istoriei artei - crearea, cu ajutorul instrumentelor de lucru, de schițe și crochiuri - realizarea unor lucrări plastice, urmărind principiile și caracterul artei bizantine - executarea de reproduceri la scară după scene din pictura murală
X. CS.2.3. Realizarea unui prototip în care centrul de interes compozițional devine expresie artistică
- aplicarea normelor de execuție și transpunere a desenului bizantin cu scopul familiarizării cu tehnica, materialele și etapele de lucru din arta murală - recunoașterea caracterului individual și specific al canonului bizantin – prototipul - crearea unor jocuri de linii și forme, cu ajutorul instrumentelor de lucru, pentru a sugera un centru de interes - sintetizarea etapelor de lucru, în vederea execuției unor naturi statice - construirea de noi structuri plastice plane și volumetrice, urmărind deformările spațiale ale perspectivei - generalizarea elementelor caracteristice ale perspectivei în desenul artistic, prin elaborarea unei portofoliu de schițe și crochiuri

C.G.3 – Analizarea diversității culturale a operei de artă din perspectiva tehnicii, materialelor și instrumentelor specifice

X. CS.3.1. Elaborarea unor compoziții proprii, folosind principiile proiecției central-conice
- proiectarea și punerea în practică de noi modele, scheme, schițe și teme în urma aplicării criteriilor de clasificare a tipurilor de compoziții figurative specifice bizantine - argumentarea importanței centrului de interes compozițional - proiecte digitale - analiză comparativă - identificarea pașilor de transpunere a obiectelor din spațiul bi și tridimensional - urmărirea, în lucrările proprii, a principiilor compoziției specifice proiecției central conice - construirea unor scene figurative de gen, urmărind principiile perspectivei inverse și a proiecției conice - crearea unor schițe și compoziții decorative cu forme și corpuri geometrice și intersecții ale acestora - realizarea unui proiect despre Cubismul și deformarea obiectelor spațiale în plan bidimensional

X. CS.3.2. Utilizarea treptelor valorice în studiul de natură statică și studiu portret
- recunoașterea componentelor structurale ale unei imagini plastice în scopul transpunerii acestora în manieră proprie în compoziții și naturi statice originale - recunoașterea importanței elementelor de limbaj artistic plastic specifice acestui domeniu - urmărirea etapelor de lucru specifice unei naturi statice - construirea de obiecte în cadrul compoziției în funcție de loc, spațiu, formă, structură, valoare - modelarea liniei pentru a sugera materialitatea specifică a fiecărui obiect - crearea unei naturi statice, lucrări proprii, utilizând tehnica specifică a haşurii în studiul fragmentelor obiectelor geometrice, fragmentelor gips – portret, drapaj - compararea diferitelor tipuri de abordări ale naturii statice - proiect digital – evoluția naturii statice în istoria artei
X. CS.3.3. Obținerea expresivităților liniare și ale punctului în compoziții bizantine
- interpretarea dimensiunilor și a etapelor de lucru în executarea unor crochiuri și a unor compoziții figurative cu scopul producerii de noi mesaje, semne și simboluri artistice - identificarea mijloacelor de expresie plastică din compoziții bizantine - urmărirea modului de organizare a structurilor geometrice întâlnite în compoziția figurativă bizantină - reproducerea, prin schițe și crochiuri, a portretelor din istoria artei plastice - sintetizarea etapelor de lucru în realizarea unui portret bizantin, studii de nas, ochi, gură - recunoașterea treptelor valorice în transpunerea graduală a haşurei de la lumină la umbră - distingerea mijloacelor de expresie plastică uzate în realizarea canonului bizantin – portret – tipologii și caracteristici în evoluția artei bizantine

C.G.4 – Exprimarea sensibilității, imaginației și creativității în creații proprii

X. CS.4.1. Identificarea liniei drept macro-semn din Teoria și Istoria Artei
- alegerea corectă a surselor și a materialelor de lucru, în vederea realizării unui set de reproduceri, compoziții, schițe și crochiuri din Teoria și Istoria Artei - adaptarea noțiunilor de ordin teoretic în realizarea unor schițe și crochiuri inspirate din Renaștere - organizarea spațiului plastic specific structurii compoziționale bizantine: secțiunea de aur, cerc, pătrat, triunghi, dreptunghi - corelarea tipurilor de linii și haşuri în reproduceri după Pablo Picasso - identificarea manierei de transpunere a volumelor în manieră cubistă
X. CS.4.2. Recunoașterea caracterului pluridisciplinar al liniei
- utilizarea adecvată a convențiilor plastice folosite în elaborarea unui discurs plastic, cu scopul de a iniția noi produse artistice originale - identificarea instrumentelor și tehnicilor specifice desenului tehnic - descrierea tipurilor de linie folosite în desenul pentru arhitectură - elaborarea proiectelor digitale despre Basilica Sfânta Sofia – cercetare a planului arhitectonic - compunerea unui studiu de caz despre structurile arhitecturale ale basilicilor

CLASA a X-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Linia și punctul – instrumente plastice în elaborarea formelor vizuale	1.1. Tipuri și expresivități ale liniei și punctului în studiul desenului 1.2. Volumul, lumina și umbra, pasajul 1.3. Forme naturale – forme elaborate (studiul formelor naturale şi metamorfoza acestora în forme plastice)
2. Morfologia compoziției bizantine – gramatica formelor vizuale între structura profundă și cea de suprafață a imaginii	2.1. Compoziția. Principii de configurare a spaţiului plastic (alternanţa, repetiția, suprapunerea, juxtapunerea, ritmul), structura internă a compoziției plastice 2.2. Clasificarea compoziţiilor; organizări compoziţionale: configurări statice; configurări dinamice; compoziția închisă; compoziţia deschisă 2.3. Morfologia imaginii, sintaxa icoanei
3. Compoziția plastică în evoluția teoriei și a istoriei artelor	3.1. Centre compoziţionale 3.2. Structuri compoziționale în evoluția istoriei artei: secțiunea de aur, omul Vitruvian etc.

4. Perspectiva – tipologii și semnificații plastice	4.1. Perspectiva: umbra în perspectivă, deformarea obiectelor în perspectivă: umbra proprie şi umbra purtată 4.2. Deformarea în perspectivă a obiectelor la două puncte de fugă 4.3. Descoperirea perspectivei liniare în timpul Renașterii 4.4. Proiecții ale formelor, reprezentarea unui corp tridimensional pe un plan de proiecție, proiecția paralelă şi ortogonală 4.5. Împărţirea unui segment perspectiv în părţi proporţionale 4.6. Intersecții de corpuri geometrice, succesiuni de corpuri, joc modular de corpuri
5. Configurații grafice în transpunerea unor reproduceri din iconografia bizantină	5.1. Paginație, construcție, valorație 5.2. Raportul dintre plin şi gol 5.3. Raporturi valorice în percepţia vizuală a formei. Forme geometrice 5.4. Studiu fragment anatomie umană portret-ghips 5.5. Mijloace de expresie plastică; organizări ale suprafeţelor decorative şi studii după imagini aparţinând artei bizantine 5.6. Armonie, unitate, echilibru, ritm

CLASA a XI-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G.1 - Utilizarea elementelor de limbaj plastic și a mijloacelor de expresie plastică

XI. CS.1.1. Realizarea cu ajutorul mijloacelor plastice și tehnice a valorii și a petei plastice în diferite tipuri de compoziții
- analizarea corectă a materialelor, tehnicilor și instrumentelor specifice în elaborarea de noi produse artistice – naturi statice, compoziții figurative, studii de portret - recunoașterea caracteristicilor principale de compunere a imaginii plastice bizantine - identificarea rolului decorativ de dispunere a petelor și formelor prin juxtapunere din compoziția bizantină - modelarea treptelor valorice în transpunerea unor naturi statice - argumentarea rolului tipurilor de contraste ale formei din structura internă a unor compoziții figurative - justificarea utilizării și transpunerii petei, a valorației și a valorii în compoziții din istoria artei
XI. CS.1.2. Manipularea liniei în execuția treptelor valorice ca mijloc tehnic în redare volumelor
- identificarea mesajului bizantin iconografic și a modului de reflectare a acestuia în Teoria și Istoria Artei - identificarea expresivităților liniei și a tipurilor uzate în executarea volumelor și a treptelor valorice: lumini, umbre, reflexe, materialități și structuri - realizarea unei reproduceri de scene figurative în care se regăsesc elemente specifice ale perspectivei inverse - selectarea etapelor de lucru: paginație, construcție și valorație, urmărind treptele valorice din compoziția figurativă - argumentarea diferențelor specifice, proprii unor compoziții figurative statice și dinamice - justificarea elementelor de expresie plastică și mijloacele specifice uzate în compoziția dinamică

C.G.2 – Transpunerea elementelor din spaţiul real obiectiv în spaţiul plastic din perspectiva principiilor compoziționale

XI. CS.2.1. Identificarea principiilor și structurilor compoziției statice și dinamice în analizarea unor compoziții variate
- utilizarea corectă a elementelor de construcție a demersului plastic și adaptarea tehnicilor la noile provocări compozițional-tematice - recunoașterea parametrilor specifici compoziționali, a limbajului de specialitate și a instrumentelor de lucru - identificarea tehnicilor specifice desenului artistic - exemplificarea principiilor structurilor compoziționale din istoria artei: raportul de aur – numărul irațional, secțiunea divină, șirul lui Fibonacci etc. - interpretarea expresivităților liniei prin modulare, modelare și tipuri de hașuri în naturi statice - crearea unor studii de portret uman și reproducerea studiilor de portrete bizantine - argumentarea conexiunilor tematicii bizantine cu tipurile de scenă sau compoziție pe care îl reproduc

C.G.3 - Analizarea diversității culturale a operei de artă din perspectiva tehnicii, materialelor și instrumentelor specifice

XI. CS.3.1. Adaptarea principiilor compoziționale și a etapelor de transpunere în realizarea unor lucrări plastice, natură statică, studiu portret, studiu drapaj
- înțelegerea mesajelor teologice și a variațiilor compoziționale cu scopul diversificării modelelor de abordare plastică a lucrărilor - recunoașterea particularităților realizării unei naturi statice - identificarea, prin mijloace tehnice, a materialităţii obiectelor studiate - folosirea expresivităților și tipurilor liniare în executarea unor schițe și crochiuri - compararea tipurilor de portrete – studiu de tehnici, materiale, maniera, stil din istoria artelor - justificarea principiilor de executare a obiectelor, a fragmentelor anatomice, a portretelor din compoziția bizantină
XI. CS.3.2. Analizarea modalităților de reprezentare a corpului uman în evoluția și istoria artelor vizuale
- utilizarea noțiunilor însușite, a instrumentelor specifice și a tehnicilor în realizarea transpunerii elementelor de anatomie umană în compoziții de gen – reproduceri la scară - identificarea trăsăturilor individuale ale canonului bizantin - observarea raportului și a măsurătorilor specifice bizantine în transpunerea corpului uman - recunoașterea rolului sistematic, dogmatic, estetic în procesul de stilizare a formelor anatomice din icoană

- realizarea reproducerilor – compoziții figurative după scene – pictură murală, școală grecească - repartizarea pe categorii a tipologiilor corpului uman pe parcursul istoriei artei antice și medievale - justificarea teoretică a esteticii și stilisticii portretului bizantin: proiect portret bizantin în diferite tehnici – icoană, mozaic, pictură murală, pictură în tehnica encaustică - realizarea unor schițe și crochiuri în tehnici și materiale la alegere
XI. CS.3.3. Reproducerea formelor anatomice ale corpului uman în diferite tipuri de compoziții plastice.
- încadrarea în timp și spațiu a studiului după anatomie umană pentru o mai ușoară înțelegere a compoziției figurative într-o manieră creativă - urmărirea etapelor de reproducere a corpului uman - realizarea unor compoziții figurative expresive, urmărind proporțiile, mișcarea, mimica și gestul - folosirea expresivităților liniare și a treptelor valorice în executarea unor compoziții în tehnica creion - argumentarea tipologiilor portretistice și a fenomenului de stilizare specific fiecărei civilizații istorice, stil, manieră, tehnică etc. - distingerea caracterului individual în studiul corpului uman în manieră și stil: Egiptul Antic, Bizanț, Rubens, Piccasso

C.G.4 - Exprimarea sensibilității, imaginației și creativității în creații proprii

XI. CS.4.1. Realizarea unor compoziții proprii, originale, utilizând elementele de limbaj plastic și principiile compoziționale studiate
- identificarea similitudinilor și a diferențelor de stil, manieră și structură în abordarea plastică a corpului în artele vizuale - identificarea modalităților de manifestare ale liniei în contextul creațiilor proprii - rezumarea cunoștințelor dobândite și transpunerea în tehnica sepia, tuș, laviuri, linogravură studii, schițe și crochiuri, portrete și compoziții figurative - interpretarea aspectelor dogmatice bizantine de reprezentare a corpului uman în manieră proprie – supradimensionare - justificarea modului de compunere a propriilor compoziții plastice în care s-au urmărit etapele de lucru și mijloacele specifice, elementele de limbaj artistic plastic și tehnicile și instrumentele

CLASA a XI-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Morfologia imaginii plastice între valoare și valorație	1.1. Pata plană și pata modulată. 1.2. Valorația prin linie și prin pată, tipuri de hașuri între valoare și valorație 1.3. Treptele, contrastele, calitatea și cantitatea valorii
2. Configurațiile compoziționale, laitmotiv al iconografiei bizantine	2.1. Compoziția statică, figurativ-centristă: Sf. Treime 2.2. Compoziție dinamică: Botezul Domnului, Pescuirea Minunată
3. Tehnici și metode de transpunere a realității cu ajutorul elementelor de limbaj plastic și a mijloacelor de expresie plastică	3.1. Studiu de natură statică cu drapaj și fragmente ghips, anatomie umană – detalii portret 3.2. Studiu de drapaj în maniera de reprezentare a artei bizantine
4. Canon, stil și manieră de transpunere a elementelor de anatomie umană pe parcursul istoriei artei, tipologii și prototipuri	4.1. Repere canonice în realizarea și studiul de anatomie umane pe parcursul diferitelor epoci din istoria artelor 4.2. Raportul dintre portret și înălțimea corpului în studiul canoanelor artistice 4.3. Studiu elemente de anatomie umană, stilizarea prin desen a elementelor anatomice din sfera portretului bizantin 4.4. Tipologii de portret, prototipuri, stilizarea anatomiei 4.5. Repere ale portretului bizantin, simetrii și stilizări ale formelor
5. Creativitatea și expresivitatea proprie în explorarea universului plastic	5.1. Compoziție figurativă în manieră bizantină 5.2. Studiu și interpretare portret, schițe și crochiuri

CLASA a XII-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G.1 - Utilizarea elementelor de limbaj plastic (punctul, linia, forma, pata) și a mijloacelor de expresie plastică

XII. CS.1.1. Utilizarea elementelor de limbaj plastic și a mijloacelor de expresie plastică în studiul artei bizantine
- prezentarea, într-o manieră creativă, personală a noțiunilor însușite: de ordin tehnic, artistic și teologic - identificarea terminologiei și a pașilor de lucru în executarea de noi produse culturale: naturi statice, studii portret bizantin, studii compoziții figurative bizantine - elaborarea de schițe și compoziții în scopul reactualizării mesajelor și temelor iconografice specifice picturii și artei murale bizantine - identificarea elementelor de limbaj plastic și a mijloacelor de expresie plastică în contextul analizei compozițional-figurative - recunoașterea caracterului propriu iconografiei în executarea canonului bizantin – studiu icoană portret compozițional - interpretarea metamorfozei stilistice a anatomiei umane dea-lungul veacurilor - argumentarea stilizării formelor naturale tridimensionale în manieră bizantină prin aplatizare, uniformizare, decorativism

C.G.2 - Transpunerea elementelor din spaţiul real obiectiv în spaţiul plastic din perspectiva principiilor compoziționale

XII. CS.2.1. Transpunerea și compunerea diferitelor scene, compoziții figurative plastice după model, reproducere, fotografie
- analizarea imaginilor document ale picturii bizantine cu scopul identificării, înțelegerii și aprofundării manierei de abordare a realității teologice surprinse în mesajele decorației murale și a iconografiei - identificarea elementelor constituente din structura internă a unei compoziții figurative bizantine - enumerarea elementelor de ordin compozițional: centre de interes, studii de carnație, veșminte, arhitectură, structuri naturale - elaborarea, cu ajutorul instrumentelor de lucru, de schițe, crochiuri și reproduceri după scene (compoziții) modelând linia, forma și volumele în manieră bizantină - interpretarea, cu ajutorul termenilor de specialitate, a conexiunilor stilistice ale scenelor – icoanele praznicale și tematică teologică, mistica abordată

C.G.3 - Analizarea diversității culturale a operei de artă din perspectiva tehnicii, materialelor și instrumentelor specifice

XII. CS.3.1. Analizarea modalităților de expresie a figurii umane (portret) și de reprezentare a diferitelor tipuri anatomice din compozițiile realizate în manieră bizantină
- inițierea în demersul elaborării unui portret bizantin a pașilor de lucru pentru înțelegerea și aprofundarea materialelor specifice stilului și tehnicilor de realizare - identificarea caracteristicilor portretistice ale chipurilor bizantine: tipologii, gest, mimică, vârstă, statut religios - recunoașterea manierei de execuție specifică și transpunerea mesajului emoțional estetic al portretelor prin mijloace proprii de expresie, tehnică și instrumente - selecționarea temelor iconografiei comune, laitmotiv, din scenografia picturii murale a Evului Mediu – Bizanț, Romanic – Gotic, Renaștere

XII. CS.3.2. Realizarea după model și din imaginație a unor portrete de sfinți, respectând specificul reprezentării canonului bizantin în artă
- justificarea, în cazul unor studii de caz, a tehnicilor și materialelor specifice de realizare ale unui portret bust – portret compozițional în manieră bizantină – desen - identificarea trăsăturilor specifice personajelor din erminia bizantină - recunoașterea caracterului unitar și specific al canonului bizantin din compoziții: poziția personajelor, centre de interes, elemente de decor și vegetație, arhitectură - generalizarea caracterului teologic, estetic (artistic) și topografic al scenelor din programele iconografice murale - recunoașterea mesajului picturii bizantine în desene proprii, în compoziții realizate cu instrumente și tehnici specifice

C.G.4 - Exprimarea sensibilității, imaginației și creativității în creații proprii

XII. CS.4.1. Transfigurarea realității în imagine plastică în compoziții proprii, originale, utilizând elementele de limbaj plastic și principiile compoziționale studiate
- recunoașterea concretă a structurii compoziționale specifice studiilor de anatomie umană din cadrul unor icoane bizantine - urmărirea transpunerii unui model bizantin la scară pe o nouă suprafață fixă sau portabilă - realizarea unei compoziții figurative folosind monocromia pentru a urmări paleta tonurilor și a tentelor de culoare și valoare în amestecul fizic cu alb și negru - executarea lucrării practice în desen și surprinderea prin hașuri și laviuri a atributelor decorative ale artei bizantine - observarea modului în care scenele – compozițiile figurative se pot reorganiza în noi spații culturale și cu noi tehnici și materiale - argumentarea importanței desenului ca etapă de transpunere pe suprafețe a întregii compoziții bizantine - justificarea modulării liniilor în construcția elementelor unor compoziții: linii din portret, veșmânt, anatomie, arhitecturi, decor, inscripție etc.

CLASA a XII-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Particularitățile artei decorative în studiul portretului compozițional bizantin și a elementelor structural decorative din imaginile iconografice	1.1. Studiu elemente de anatomie ale portretului bizantin, canon și tipologii. 1.2. Studii de portret compozițional cu mâini în manieră bizantină. 1.3. Studiu comparativ de anatomie umană, treceri de la portretul realist prin stilizare către portretul bizantin. 1.4. Aplatizarea formelor și valențe bidimensionale specifice artelor decorative. 1.5. Gestul în arta bizantină și gestualismul în artele plastice moderne. 1.6. Studii de stânci, munți, elemente vegetale. 1.7. Studii de arhitectură (ziduri, turnuri, cetăți).
2. Gramatica formelor vizuale în iconografia programelor picturii parietale	2.1. Structuri compoziționale în arta bizantină - Icoane praznicale. 2.2. Compoziții figurative, proporții și prototipuri, poziție și gest.
3. Tematica, semnificațiile și sursele artistice și teologice proprii picturii bizantine	3.1. Compoziție bizantină dinamică și statică cu unul sau mai multe centre de interes, studiu drapaj (veșminte), studiu decor. 3.2. Studiu ipostaze, gesturi și reprezentări specifice în sintaxa imaginii bizantine. 3.3. Interpretarea realității în stil bizantin. 3.4. Compoziții realizate în manieră proprie respectând cerințele și structura specific bizantină a icoanei și a programelor iconografice.
4. Canoane, concepte și metodologii de transpunere a elementelor definitorii specifice desenului bizantin	4.1. Structuri compoziționale în icoana bizantină. 4.2. Adaptarea compozițiilor bizantine la noi spații și dimensiuni respectând caracterul specific.

SUGESTII METODOLOGICE

Programa școlară a disciplinei *Studiul formelor și desenul*, specializarea Patrimoniu cultural, are ca obiectiv principal dezvoltarea competențelor de observare, analiză și redare plastică a formelor, în vederea realizării unor compoziții artistice în spiritul tradiției bizantine. Accentul se transferă de la simpla acumulare de cunoștințe teoretice către formarea deprinderilor practice necesare reprezentării corecte și expresive a volumelor și a structurilor spațiale.

Curriculumul este conceput în armonie cu celelalte discipline de specialitate și cu cele teologice, susținând o abordare integrată a formelor în arta sacră. Familiarizarea cu materialele și instrumentele de desen, atât tradiționale, cât și moderne - creion, cărbune, peniță, tuș, hârtie de diferite tipuri - este esențială pentru dezvoltarea abilităților de observare, analiză și transpunere grafică a realității.

Conținuturile propuse urmăresc studiul formelor naturale și al celor geometrice, al proporțiilor, al raporturilor de plin și gol, precum și înțelegerea structurii spațiale și a relației dintre volum și linie. Sunt abordate tematic elemente de compoziție, perspectivă, precum și modul de interpretare a formelor în iconografia bizantină, cu atenție deosebită asupra stilizării și transfigurării formelor în arta sacră. Demersul didactic promovează o înțelegere integrată a rolului desenului în crearea imaginii sacre, punând accent pe originea, evoluția și funcția liturgică a reprezentărilor plastice, cu raportare constantă la patrimoniul artistic național și universal. Prin aceste metode, elevii își vor forma o gândire vizuală și plastică solidă, dobândind competențe esențiale în studiul formelor și al desenului, care vor susține realizarea ulterioară a lucrărilor artistice cu valoare estetică și spirituală în domeniul patrimoniului cultural.

Programa școlară a disciplinei *Studiul formelor și desenul*, specializarea Patrimoniu cultural, urmărește deplasarea centrului de interes de la simpla acumulare de cunoștințe către formarea de deprinderi și competențe practice necesare interpretării și realizării lucrărilor artistice în spiritul tradiției bizantine. Elaborarea curriculumului a fost realizată în concordanță cu specificul celorlalte discipline de specialitate și al disciplinelor teologice incluse în curriculumul diferențiat. Familiarizarea elevilor cu materialele și instrumentele de lucru este esențială pentru desfășurarea activităților din cadrul celorlalte discipline artistice fundamentale.

Conținuturile propuse vizează prezentarea și explorarea materialelor tradiționale utilizate în arta eclesială, evidențiind suporturile și materialele specifice desenului bizantin, precum celuloza, hârtia și lemnul, punând în valoare corespondența dintre proprietățile fizico-chimice ale materialelor și semnificația lor simbolico-teologică. Se urmărește dezvoltarea unei perspective integrate asupra artei sacre, prin înțelegerea originii, evoluției și funcției liturgice a diverselor forme de exprimare plastică și prin raportarea permanentă la mesajul vizual al iconografiei ortodoxe și la patrimoniul artistic național și universal.

Programa școlară *Studiul formelor și desenul*, filiera vocațională, profilul teologic, specializarea Patrimoniu cultural, cultul ortodox a urmărit parcursul competențelor generale, specifice, domeniilor de conținut și conținuturilor să asigure astfel o perspectivă pertinentă în desfășurarea și elaborarea demersului didactic. Elaborarea prezentei programe a avut în vedere specificul curricular al celorlalte discipline de specialitate, precum și al celor teologice, care constituie fundamentul traseului educațional diferențiat pentru acest profil și nivel de studiu. Programa accentuează dezvoltarea sensibilității estetice, a respectului față de patrimoniul artistic și a competențelor teoretice urmărind formarea unui comportament profesional responsabil și estetic-cultural.

Pentru atingerea competențelor specifice, se recomandă aplicarea unor strategii didactice variate, care să îmbine metode precum explicația, demonstrația practică, prelegerea, expunerea, jocul de rol și exercițiul individual, facilitând astfel o învățare activă, reflexivă și formativă.

A. Strategii didactice – revalorizări ale metodelor tradiționale, noi abordări

Pentru a atinge finalitățile educaționale specifice liceului și a forma competențe relevante, este necesară utilizarea unor metode variate, care îmbină gândirea critică, creativitatea, reflecția. Prezentăm sintetic o listă cu metode tradiționale şi moderne, respectiv cu metode care valorizează/formează competenţe digitale, care pot fi utilizate în ora de Studiul formelor și desenul.

1. Metode tradiţionale şi moderne

Explicația și prelegerea narativă – Asigură prezentarea coerentă a temelor, adaptată la nivelul de înțelegere al elevilor; este potrivită pentru activitățile care vizează analiza tehnicilor specifice specifice utilizate în desenul bizantin, studiul surselor bibliografice privind tehnicile tradiționale și înțelegerea rolului materialelor în transmiterea mesajului sacru.

Conversația euristică – Stimulează gândirea elevilor prin întrebări bine formulate, conducând la descoperirea personală a importanței materialelor și a modului în care acestea influențează expresivitatea și durabilitatea operei.

Studiul de caz – Permite elevilor să analizeze și să aplice cunoștințele despre materiale în contexte practice sau istorice, evaluând modul în care acestea au fost folosite de iconari bizantini și post-bizantini.

Portofoliul tematic – Dezvoltă capacitatea elevilor de a documenta, analiza și valoriza utilizarea materialelor în creațiile artistice. Elevii colectează observații, fotografii, comentarii asupra diferitelor materiale și tehnici, reflecții asupra experimentelor practice și comparații între surse și opere.

Eseul argumentativ – Elevii exersează exprimarea opiniilor şi argumentarea asupra alegerii materialelor şi a impactului acestora asupra valorii estetice, simbolice şi spirituale a picturii eclesiale.

Dezbaterea de tip academic (Oxford-style) – Favorizează gândirea critică şi argumentarea privind sustenabilitatea materialelor, utilizarea resurselor naturale, şi alegerea tehnicilor tradiţionale faţă de alternativele moderne.

Metode care sprijină dezvoltarea de competenţe digitale

WebQuest – Elevii investighează proprietăţile materialelor tradiţionale folosind surse online credibile, realizând prezentări, infografice sau postere digitale.

Crearea de conţinut digital – Elevii pot realiza videoclipuri demonstrative, tutoriale sau materiale interactive care prezintă modul de preparare şi aplicare a materialelor tradiţionale.

Utilizarea platformelor educaţionale Google Classroom, Moodle sau Padlet pentru organizarea materialelor, experimentelor şi rezultatelor obţinute.

Quiz-uri interactive (Kahoot, Quizizz) – Evaluarea cunoştinţelor despre materiale, tehnici şi simbolism, precum şi recapitularea conceptelor teoretice.

Crearea unui blog tematic – Elevii pot documenta experimentele cu materiale, observaţiile şi reflecţiile asupra durabilităţii şi simbolismului acestora.

Tururi virtuale şi realitate augmentată – Elevii explorează digital modul în care tehnicile de desen sunt folosite în biserici şi mănăstiri, observând modulări şi modelări ale liniei, simbolismul grafic din icoane şi fresce.

Proiecte colaborative online – Elevii din diferite clase sau şcoli pot crea proiecte comune legate de testarea şi documentarea materialelor tradiţionale.

Metode pentru dezvoltarea competenţelor verzi

Studiul formelor şi desenul promovează respectul pentru resursele naturale şi responsabilitatea faţă de patrimoniu. Elevii pot analiza impactul extragerii şi utilizării tehnicilor specifice disciplinei, hârtiei, catonului sau altor materiale, comparând metode tradiţionale cu cele moderne pentru eficienţă şi durabilitate.

Analiza vizuală interactivă – Elevii pot observa cum materialele influenţează estetica şi simbolismul lucrărilor, realizând colecţii digitale cu observaţii despre desen, expresivităţi liniare, materialităţi, textură şi conservare.

Dezbatere ecologică şi artistică – Elevii discută despre utilizarea responsabilă a materialelor, continuitatea tradiţiei şi protejarea resurselor naturale.

Învăţarea prin proiecte practice interdisciplinare – Elevii realizează experimente cu materiale tradiţionale, creând mostre, reconstituiri sau mini-expoziţii care evidenţiază tehnici şi simbolism.

Învăţarea prin ateliere de materiale şi restaurare – Participarea la ateliere practice de transpunere prin desen a structurilor şi compoziţiilor decorative, prelucrarea suporturilor plastice, aplicarea desenului şi restaurarea icoanelor.

Învăţarea prin implicare comunitară – Proiecte de voluntariat pentru conservarea şi protejarea obiectelor eclesiale, punând în practică cunoştinţele despre studiul formelor şi desenul.

Prin diversificarea acestor metode, Studiul formelor şi desenul devine un spaţiu de formare integrală, în care elevii învaţă să aprecieze valoarea materialelor, să înţeleagă legătura dintre resurse, tehnică şi mesajul artistic, să-şi dezvolte sensibilitatea estetică şi responsabilitatea faţă de patrimoniu şi mediu.

B. Abordarea conţinuturilor

Abordarea conţinuturilor presupune o atitudine flexibilă a profesorului de Studiul formelor şi desenul, prin accentul pus pe: valorificarea experienţelor de viaţă ale elevilor; accentuarea caracterului aplicativ al conţinuturilor, creând contexte semnificative de învăţare pentru viaţa reală; abordări diferenţiate ale conţinuturilor învăţării, în acord cu experienţele elevilor şi cu contextul social în care trăiesc aceştia; realizarea de conexiuni între Studiul formelor şi desenul şi alte discipline de studiu.

Conţinuturile propuse în programa şcolară nu reprezintă teme de lecţii, ci unităţi tematice. Numărul de conţinuturi de pe parcursul unui an şcolar permite: abordarea unor conţinuturi pe parcursul mai multor ore, în funcţie de complexitatea acestora, de nivelul clasei de elevi, de particularităţile comunităţii; abordarea unor teme sau aspecte suplimentare, cu rol de adaptare a orei de Studiul formelor şi desenul la specificul clasei de elevi/a comunităţii.

Ordinea abordării conţinuturilor nu este una prestabilită prin programa şcolară. Profesorul are libertatea de a planifica în manieră personalizată ordinea în care va prezenta temele, în acord cu logica firească a domeniului, precum şi în relaţie cu teme de la alte discipline de studiu.

C. Contexte şi medii de învăţare

Ora de Studiul formelor şi desenul, în învăţământul liceal, trebuie să răspundă realităţilor unei educaţii moderne, orientate spre dezvoltarea integrală a elevului. În acest sens, este necesară folosirea unor contexte şi medii de învăţare variate, care să susţină învăţarea activă şi colaborativă, formarea competenţelor, echilibrul emoţional al elevilor, legătura cu comunitatea şi viaţa reală.

1. Spaţii educaţionale

- Săli cu aranjamente flexibile – mobilă uşor de reconfigurat, pentru lucru individual, în perechi sau în grupuri. Astfel, se poate trece de la predare frontală la activităţi colaborative.
- Muzee şi centre, dar şi spaţii de activităţi curriculare şi extracurriculare de diferite tipuri.

2. Învățare combinată (fizică și digitală)

- Învățare mixtă – combinarea lecțiilor desfășurate în clasă cu activități online. De exemplu: temele pot fi trimise prin platforme educaționale, iar elevii pot urmări materiale video sau audio ca suport pentru reflecții sau dezbateri.
- Învățare în secvențe de format scurt – utilizarea de materiale digitale scurte (video, imagini cu reproduceri din istoria artei) pentru a declanșa discuții sau pentru a oferi elevilor.

3. Învățarea prin utilizarea realității virtuale (VR) și augmentate (AR)

- Vizite virtuale – folosirea tehnologiei pentru vizitarea unor locuri sau monumente de artă eclesială (mănăstiri, muzee, biserici istorice), fără a ieși din clasă. Aceste experiențe pot fi completate cu activități de cercetare, prezentări sau reflecții scrise.
- Simulări și reconstituiri – folosirea aplicațiilor care reconstituie epoci istorice și stiluri artistice.

4. Învățare personalizată și adaptată

- Trasee personalizate de învățare – profesorul poate crea activități diferențiate în funcție de nevoile, nivelul și interesele elevilor.
- Accesibilitate pentru toți elevii – folosirea diverselor forme de exprimare (scris, vorbit, desenat, înregistrări audio), astfel încât fiecare elev să-și poată exprima ideile.

5. Învățare prin colaborare și implicare comunitară

- Proiecte în echipă sau în parteneriat cu alte școli – realizarea de activități comune pe teme din istoria artei.

6. Inteligența artificială ca facilitator al învățării (sub îndrumarea profesorului)

- Elevii utilizează aplicații bazate pe inteligență artificială pentru a explora conținuturi artistice, sub îndrumarea profesorului.
- AI oferă explicații suplimentare, exemple, sinteze sau definiții pentru o mai bună înțelegere a temelor studiate.
- Profesorul ghidează activitatea, stabilește obiective clare și monitorizează modul în care elevii folosesc AI.
- AI sprijină învățarea personalizată, oferind feedback și resurse adaptate ritmului fiecărui elev.
- Elevii pot folosi AI pentru a formula întrebări sau crea prezentări.

Prin valorificarea acestor contexte și medii de învățare, elevul este plasat în centrul procesului educațional, ca participant activ, nu doar receptor de informații, se formează competențe cognitive, se creează o legătură între tradiție și inovație.

D. Aspecte privind evaluarea

1. Relația organică predare-învățare-evaluare

În cadrul orei de Studiul formelor și desenul la liceu, evaluarea este strâns legată atât de învățare, cât și de predare, constituind împreună un sistem coerent și dinamic. Evaluarea nu trebuie privită ca o activitate separată, ci ca un proces continuu, integrat în întregul parcurs educațional, care oferă feedback valoros pentru elev, dar și pentru profesor. Această relație organică implică:

- adaptarea strategiilor de predare în funcție de nevoile identificate ca urmare a evaluărilor inițiale, de parcurs, finale;
- orientarea învățării către formarea de competențe reale, nu doar acumularea de cunoștințe;
- motivarea elevului, prin recunoașterea progresului său și prin valorizarea reflecției personale.

Evaluarea contribuie astfel la formarea și dezvoltarea competențelor specifice disciplinei Studiul formelor și desenul, la îmbunătățirea continuă a predării și a învățării, prin adaptarea conținuturilor și metodelor la nivelul real al clasei.

2. Evaluarea ca mijloc de motivație și reglare

La liceu, evaluarea va accentua două funcţii esenţiale ale evaluării: funcţia de reglare şi funcţia motivaţională.

Evaluarea oferă profesorului feedback cu privire la eficiența metodelor folosite, la înțelegerea conceptelor și valorilor de către elevi, la necesitatea de adaptare sau reluare a unor conținuturi, respectiv la progresul fiecărui elev.

Din perspectiva elevului evaluarea trebuie să valorizeze progresul personal al acestuia, să încurajeze implicarea lui activă și autentică, să pună accent pe responsabilitate și autocunoaștere, respectiv să susțină decizia informată privind continuarea studiilor sau alegerea unei direcții vocaționale/profesionale.

3. Metodologia evaluării

a) Evaluare tradițională (sumativă și formativă), prin:

- teste scrise (cu itemi obiectivi și subiectivi);
- evaluări orale structurate (răspunsuri argumentate, eseuri).
- verificarea învățării prin întrebări și activități de consolidare la finalul unităților de învățare.

b) Metode moderne/alternative de evaluare

- portofoliul personal – colectare de reflecții, eseuri, jurnale, fișe de activitate, proiecte și produse creative realizate în timp;
- proiectul tematic – individual sau în grup, cu teme relevante din programă, ce implică documentare, aplicare practică și prezentare argumentată;

- autoevaluarea ghidată – prin fișe sau jurnale, elevii sunt invitați să evalueze ce au înțeles;
- observarea sistematică – a participării, a implicării în discuții și dezbateri, a comportamentului și atitudinilor exprimate în contexte de învățare;
- evaluarea produselor de învățare – afișe, prezentări, creații artistice sau digitale;
- studii de caz – permit evaluarea capacității elevului de a analiza critic opere de artă eclesială;

c) Metode care valorifică competențele digitale și interdisciplinare

- proiecte realizate cu ajutorul tehnologiei: prezentări, materiale video, podcasturi tematice;
- portofolii digitale: organizarea materialelor pe platforme educaționale (ex. Google Classroom, Moodle);

4. Valorificarea progresului individual

În centrul procesului evaluativ rămâne progresul elevului, nu comparația între elevi. Astfel, se va urmări cum evoluează fiecare elev din punct de vedere cognitiv și cum își dezvoltă capacitatea de a reflecta.

E. Adaptarea procesului de predare-învățare-evaluare la specificul diferitelor grupuri de elevi

În cadrul orelor de Studiul formelor și desenul este esențială adaptarea strategiilor didactice, a conținuturilor și a modalităților de evaluare pentru a răspunde nevoilor diverse ale elevilor, în special ale celor cu cerințe educaționale speciale (CES) și/sau dizabilități. Acest demers implică utilizarea unor metode active, centrate pe elev, care să stimuleze participarea, empatia și reflecția personală, precum și personalizarea sarcinilor de lucru în funcție de ritmul și stilul de învățare al fiecărui elev. Materialele didactice pot fi adaptate vizual, auditiv sau tactil, în funcție de tipul dizabilității, iar evaluarea trebuie să fie continuă, formativă, oferind feedback constructiv și încurajând progresul individual. Colaborarea cu profesorii de sprijin, consilierul școlar și familia este, de asemenea, un element-cheie pentru integrarea eficientă a elevilor cu CES în activitățile de la clasă, asigurând un climat incluziv și valorificând potențialul fiecărui elev.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Grad didactic/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
Măriuței Ioana-Catrinel	Gradul I, Profesor doctor	Seminarul Teologic Ortodox *Sfântul Vasile cel Mare*, Iași
Cristescu Dumitru	Gradul I, Profesor, Inspector de specialitate	Colegiul Național de Arte *Octav Băncilă*, Iași

RESPONSABILI/CONSULTANȚI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Zăbavă Mihaela	Consilier	Centrul Naţional pentru Curriculum şi Evaluare	Responsabil CNCE
Pîslaru Cătălin	Inspector general	Ministerul Educaţiei şi Cercetării	Responsabil MEC
Măriuței Ioana-Catrinel	Gradul I, Profesor doctor	Seminarul Teologic Ortodox *Sfântul Vasile cel Mare*, Iași	Coordonator

RESPONSABILI/COORDONATORII/COLABORATORI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Beldiman Nicuşor	Preot Profesor universitar doctor, Consilier Patriarhal	Administraţia Patriarhală, Facultatea de Teologie Ortodoxă *Justinian Patriarhul* – București, Universitatea din București	Coordonator - Patriarhia Română
Andrei Constantin	Preot, Inspector patriarhal	Administraţia Patriarhală	Responsabil - Patriarhia Română

Anexa nr. 76

Programa școlară
pentru disciplina

Studiul culorii şi pictură decorativă
Cultul Ortodox

Clasele a XI-a și a XII-a
Curriculum de specialitate (CS)
Filiera vocațională, profilul teologic,
specializarea Patrimoniu cultural

Învățământ liceal

- 2026 -

Anexa nr. 76
Programa școlară pentru disciplina *Studiul culorii şi pictură decorativă, Cultul Ortodox,* clasele a XI-a şi a XII-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea Patrimoniu cultural*

NOTĂ DE PREZENTARE

Această programă se desfăşoară pe o perioadă de doi ani, clasele a XI-a şi a XII-a, trei ore pe săptămână, inclusă în cadrul curriculumului de specialitate destinat filierei vocaționale, profil teologic, cult ortodox, specializarea Patrimoniu cultural. Structura actualei programe îşi propune promovarea, aprofundarea şi interpretarea artistică a conținuturilor de specialitate prin intermediul competențelor specifice şi generale, activități de învățare în contextul actual social şi cultural.

Prezenta programă urmăreşte fixarea cunoştințelor despre pictura decorativă şi reactualizarea noțiunilor despre culoare, părți integrante ale demersului analitic de specialitate din teoria şi istoria artei. Pictura decorativă reprezintă una dintre cele mai constante şi semnificative expresii ale creativității umane, care a însoțit civilizația din Preistorie şi până astăzi. Programa îşi propune asimilarea cunoştințelor de ordin teoretic din teoria şi istoria artei şi dezvoltarea unor abilități tehnice psihomotorii în procesul de transpunere a mesajelor plastice decorative în lucrări şi creații proprii. Abilitățile de ordin practic, psihomotor, dezvoltate pe parcursul acestor doi ani de studiu susțin dezvoltarea unor calități şi deprinderi în transpunerea mesajelor plastice pentru următorii ani de studiu în domeniul artelor plastice. *Studiul culorii şi pictură decorativă* este o componentă fundamentală a educației vizuale de specialitate dezvoltând elevilor capacități intelectual-creative, emoționale şi psihomotorii, având drept țintă promovarea artei ca mijloc de comunicare şi de încurajare a experimentului plastic, a inovării artistice.

Prezenta programă şcolară completează curriculumul pentru disciplina *Studiul culorii şi pictură decorativă*, cu aplicare pentru clasele a XI-a şi a XII-a din învățământul liceal, filiera vocațională, profilul teologic, cultul ortodox, specializarea Patrimoniu cultural, forma cu frecvență zi, începând cu anul şcolar 2026-2027. Pentru această categorie de clase, conform planurilor-cadru pentru învățământul liceal, forma cu frecvență zi, aprobate ca anexe la OMEC nr. 4350/2025, studiul disciplinei are următoarea alocare orară săptămânală, defalcată pe segmentul curriculum de specialitate (CS):

An de studiu	Clasa a XI-a	Clasa a XII-a
Tip segment curricular	CS	CS
Nr. săptămânal de ore	3	3

Programa şcolară se elaborează în concordanță cu:

- *Legea învățământului preuniversitar* nr. 198/2023;
- *Recomandările Consiliului Uniunii Europene* (2018) privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții;
- *Repere pentru proiectarea, actualizarea şi evaluarea Curriculumului național. Cadrul de referință al Curriculumului național*, aprobat prin OME nr. 3239/2021;
- *Profilul de formare al absolventului*, aprobat prin OME nr. 6731/2023;

Aceste documente stabilesc cadrul de dezvoltare al competențelor-cheie şi al profilului de formare al absolventului de liceu, competențe la a căror formare contribuie şi disciplina *Studiul culorii şi pictură decorativă*.

Programa disciplinei *Studiul culorii şi pictură decorativă* este elaborată potrivit modelului de proiectare curriculară centrat pe competențe. Construcția programei este realizată astfel încât să contribuie la dezvoltarea profilului de formare al elevului din ciclul liceal, care descrie aşteptările exprimate față de elev la sfârşitul învățământului liceal, prin raportare la cerințele exprimate în Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023, precum şi prin raportare la caracteristicile de dezvoltare ale elevilor.

Prin studiul disciplinei *Studiul culorii şi pictură decorativă*, elevul îşi dezvoltă cultura vizuală, sensibilitatea estetică şi capacitatea de a înțelege şi interpreta limbajul simbolic şi canonic al artei sacre bizantine. Această disciplină contribuie la formarea spiritului critic, la aprecierea patrimoniului cultural şi spiritual ortodox, precum şi la recunoaşterea valorii universale a artei bizantine în contextul istoriei artei.

Disciplina stimulează observarea, analiza şi interpretarea compozițiilor de artă decorativă din perspectivă teologică, istorică şi artistică. Elevii sunt ghidați să înțeleagă evoluția expresiei vizuale bizantine şi influența acesteia asupra artei creştine răsăritene şi europene. Prin studiul culorii elevii dobândesc o viziune integratoare asupra relației

dintre artă, credință și cultură, precum și asupra rolului iconarului ca interpret și continuator al tradiției bizantine. Studiul culorii decorative are un rol central în această disciplină, deoarece prin înțelegerea simbolismului cromatic, elevii descoperă valențele teologice, estetice și expresive ale culorii în contextul european al teoriei și istoriei artei. Prin exerciții practice, aceștia învață să utilizeze culoarea în mod conștient, în acord cu tradiția decorativismului canonic și cu spiritualitatea icoanei, dar și să își dezvolte propria exprimare artistică în cadrul compozițiilor decorative europene și bizantine.

Disciplina valorifică și aprofundează cunoștințele dobândite anterior în domeniile artelor plastice și al istoriei artei, extinzându-le printr-o abordare interdisciplinară ce integrează elementele specifice artelor decorative, estetică, simbolism cromatic și tehnică picturală. Accentul se transferă de la simpla memorare a regulilor la dezvoltarea competențelor de analiză vizuală, interpretare decorativă și exprimare artistică personală. Caracterul interdisciplinar și formativ al disciplinei o plasează în conexiune cu teoria și istoria artei, educația vizuală și cultura generală. Prin activități teoretice și practice, elevii sunt încurajați să participe la proiecte tematice dedicate patrimoniului picturii decorative europene și programului iconografic parietal, să promoveze protejarea și valorificarea creațiilor artistice europene și eclesiale și să înțeleagă dialogul dintre tradiție și modernitate.

Elemente de noutate ale disciplinei:

- orientare spre competențe transversale: educația estetică și vizuală, dezvoltarea gândirii critice, a creativității și a sensibilității artistice;
- actualizarea conținuturilor: corelarea temelor de artă decorativă și culoare cu provocările contemporane privind identitatea culturală și dialogul dintre tradiție și modernitate;
- dimensiunea practică și participativă: ateliere de pictură decorativă, studii de culoare, vizite la muzee, mănăstiri și centre de iconografie, activități de documentare și realizarea de proiecte interdisciplinare;
- deschidere spre dialog cultural: compararea diferitelor școli și tradiții iconografice, înțelegerea influențelor reciproce dintre arta bizantină și alte culturi;
- accent pe formarea competențelor artistice și analitice: dezvoltarea spiritului de observație, a simțului proporției și al compoziției decorative, înțelegerea simbolismului culorilor și formelor, elaborarea de portofolii vizuale și jurnale de reflecție estetică.

Structura programei şcolare de *Studiul culorii și pictură decorativă* include, pe lângă nota de prezentare, următoarele elemente:

- competențe generale;
- competențe specifice şi exemple de activități de învățare;
- conținuturi;
- sugestii metodologice.

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoştințe, abilități şi atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte diverse.

Competențele generale se referă la achizițiile pe care elevul le dobândește la disciplina *Studiul culorii și pictură decorativă* pe parcursul claselor a XI-a și a XII-a din ciclul liceal. Acestea au un dublu rol: pe de o parte, reflectă contribuția disciplinei la profilul de formare al absolventului și, implicit, la dezvoltarea competențelor-cheie; pe de altă parte, structurează disciplina în funcție de profilul de formare.

Competențele specifice derivă din competențele generale şi reprezintă etape intermediare în dobândirea acestora, fiind formate pe parcursul unui an școlar. Ele sunt adaptate nivelului de dezvoltare al elevilor, ghidează evaluarea performanțelor acestora şi oferă cadrul pentru organizarea demersului didactic. Ca etape ale formării competențelor generale, competențele specifice evidențiază progresia acestora de la un an de studiu la altul, contribuind treptat la dezvoltarea competenței generale. Derivarea lor presupune o diferențiere atentă a etapelor procesului de învățare, astfel încât, la finalul studiului disciplinei *Studiul culorii și pictura decorativă*, elevii să fi dobândit competențele generale corespunzătoare.

Activitățile de învățare constituie contexte în care competențele specifice sunt dezvoltate, exersate și consolidate. Ele au rol orientativ pentru profesori, oferindu-le libertatea de a folosi exemplele propuse de programa școlară, de a le completa sau de a le înlocui, astfel încât să adapteze procesul didactic la realitățile concrete ale clasei. În acest mod, crearea de parcursuri de învățare individualizate și personalizate nu mai rămâne un simplu ideal, ci devine realizabilă prin metode și modalități concrete de aplicare.

Conținuturile învățării din cadrul disciplinei *Studiul culorii și pictură decorativă* sunt organizate pe domenii tematice și reflectă achizițiile fundamentale prin care se urmărește formarea competențelor specifice acestei materii. Programa oferă, pentru fiecare nivel de studiu, o structură coerentă ce integrează aspecte legate de evoluția istorică a artei decorative europene, balcanice, bizantine și post-bizantine, analiza formelor și compozițiilor decorative, studiul stilurilor, al manierelor de abordare a mijloacelor de expresie plastică specifice artei decorative, canoanelor și al simbolismului picturii sacre. Prin această abordare, elevii sunt ghidați să își dezvolte capacitatea de interpretare teologică, estetică și artistică a imaginii sacre.

Disciplina încurajează implicarea activă a elevilor în activități de observare, analiză, documentare și creație, oferind un cadru de formare bazat pe experiență directă și reflecție vizuală. Studiul culorii ocupă un loc central, fiind considerat mijlocul principal prin care se exprimă sensurile teologice și simbolice ale icoanei. Elevii învață să recunoască și să utilizeze armoniile cromatice tradiționale, să descopere semnificațiile culorilor și să le aplice în concordanță cu regulile canonice ale picturii bizantine. Prin explorarea tehnicilor tradiționale elevii dobândesc o înțelegere practică și teoretică a procesului iconografic. Aceste activități contribuie la formarea unei culturi vizuale solide, la dezvoltarea sensibilității estetice și religioase și la stimularea creativității în spiritul tradiției ortodoxe.

Sugestiile metodologice oferă exemple de strategii didactice, repere pentru planificarea demersului didactic și elemente pentru evaluarea continuă. Acestea includ recomandări privind desfășurarea efectivă a procesului de predare-învățare-evaluare centrat pe formarea competențelor, exemple de strategii didactice care sprijină realizarea competențelor specifice, precum și propuneri de abordare interdisciplinară și integrată. În plus, acestea cuprind repere pentru evaluarea învățării, raportată la competențele urmărite, putând fi utilizate diverse forme, metode și instrumente de evaluare.

Cadrele didactice sunt încurajate să planifice activitatea didactică pe baza competențelor, să adapteze activitățile la context și să utilizeze metode variate de evaluare, cu accent pe progresul și dezvoltarea elevului.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

C.G.1	**Utilizarea elementelor de limbaj plastic și a mijloacelor de expresie plastică**
C.G.2	**Transpunerea elementelor din spațiul real în spațiul plastic cu ajutorul materialelor, tehnicilor și instrumentelor de lucru specifice**
C.G.3	**Analizarea principalelor moduri de manifestare artistică a umanității din perspectiva artei decorative**
C.G.4	**Înțelegerea diversității culturale din pictura decorativă și nevoia de a promova importanța factorilor estetici**

CLASA a XI-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G.1 - Utilizarea elementelor de limbaj plastic și a mijloacelor de expresie plastică

XI. CS.1.1. Evidențierea elementelor de limbaj artistic-plastic și a relațiilor dintre ele în scopul asimilării și interpretării imaginilor artistice
- recunoașterea valențelor expresive ale limbajului plastic de specialitate - enumerarea tipurilor de culori, contraste cromatice, armonii, tonuri - recunoașterea modalităților de transpunere a culorilor pe diferite suprafețe - corelarea principiilor artei decorative, a picturii decorative și a picturii de șevalet - adaptarea expresivităților cromatice specifice artei parietale rupestre pe suprafețe neconvenționale
XI. CS.1.2. Interpretarea mesajului artistic prin intermediul mijloacelor de expresie plastică specifice picturii decorative – artei parietale
- argumentarea, cu ajutorul elementelor plastice, a modului de compunere a primelor creații artistice proprii - reproducerea unor scene și fragmente din pictura parietală preistorică cu materiale și în tehnici contemporane - transpunerea compozițiilor figurative antice, la scară, în game cromatice calde și reci - realizarea unor schițe și crochiuri, cu scopul surprinderii spiritului sau sistemului hieratic, a caracterului personajelor din compozițiile egiptene - recunoașterea și transpunerea, în manieră proprie, a perspectivei ierarhice în compoziții de gen
XI. CS.1.3. Identificarea tehnicilor și materialelor specifice artelor decorative în traseul lor din teoria și istoria artelor
- recunoașterea tehnicilor și a materialelor specifice folosite în transpunerea operei de artă pe suprafețele mediului ambiental - explicarea modului de concepere a compoziției decorative în spații ca peșteră: Lascaux și Altamira, mormintele și templele Egiptene, templele Grecești și casele romane – atrium - identificarea tipurilor de compoziții și interpretarea apartenenței și importanței lor la configurarea decorativă și ornamentală a spațiilor - observarea evoluției materialelor, instrumentelor de lucru și a tehnicilor odată cu dinamica scenică și tematică - transpunerea unui fragment decorativ cu mijloace tehnice contemporane

C.G.2 – Transpunerea elementelor din spațiul real în spațiul plastic cu ajutorul materialelor, tehnicilor și instrumentelor de lucru specifice

XI. CS.2.1. Identificarea unor concepte artistice specifice artei – picturii decorative antice
- elaborarea unui proiect Power-point în care să se surprindă trăsăturile caracteristice ale picturii decorative specifice celor trei civilizații antice - identificarea canoanelor corpului uman a fiecărei civilizații și a modului de transpunere în artă - descoperirea principiilor de compunere a scenelor în funcție de tematica mitologică abordată și a manierei de execuție - interpretarea modalității de structurare a compozițiilor decorative din epocile antice și demonstrarea elementelor specifice fiecăreia
XI. CS.2.2. Analizarea relației dintre mit, mitologie, magic și sacru în reprezentarea plastică a realității imediate
- argumentarea rolului mitic, magic și religios al civilizațiilor antice și realizarea unei transpuneri grafice prin crochiuri, schițe și compoziții ale zeităților din Pantheonul fiecăreia - realizarea unei reproduceri după scene de gen în care să se surprindă caracterul narativ, documentar al picturii decorative - analizarea și interpretarea abordărilor plastice decorative drept semne plastice, mărci culturale ale diversității antice
XI. CS.2.3. Integrarea cunoștințelor precum limbaj plastic și abilități tehnice într-o viziune concretă a transpunerii imaginii plastice din universul picturii parietale antice: hieratismul și iluzionismul pictural
- realizarea unei reproduceri după frescele de la Pompei și Herculaneum, în care să se surprindă caracterul iluzoriu al spațialității în pictură

- realizarea unor proiecte de mozaic cu materiale și tehnici moderne după fragmente sau scene specifice artei bizantine - recunoașterea caracterului picturii decorative și a modului de aplicare a culorii pe suprafețe portante în tehnica frescă

C.G.3 - Analizarea principalelor moduri de manifestare artistică a umanității din perspectiva artei decorative

XI. CS.3.1. Identificarea relației dintre decor, ambient, decorație, ornamentație și arhitectură
- recunoașterea termenilor specifici, clasificarea și descrierea lor - rezumarea valențelor comune ale conexiunilor dintre mediul ambiental, arhitectură și decor - interpretarea rolului decorației din spațiul arhitectural și a modului de percepere vizuală a acesteia - descoperirea traseului decorației în istoria artei printr-un proiect digital „Mozaicul din Bizanț spre Evul Mediu” sau „Decorația parietală, fresca și simbolismul creștin în imagini din istoria artei”
XI. CS.3.2. Analizarea unor conexiuni stilistice din operele de artă decorativă specifice perioadei Antice
- identificarea rolului decorației din mediul ambiental într-o succintă analiză a civilizațiilor antice - recunoașterea tehnicilor și a materialelor specifice, folosite în transpunerea temelor de gen din Antichitate - parafrazarea rolului important al Antichității în dezvoltarea decorațiilor și ale decorului
XI. CS.3.3. Caracterizarea premiselor apariției fenomenului artistic teologic creștin pe fundamentele artei antice
- urmărirea traseului istoric cultural al decorației și al picturii decorative în tranziția de la Antichitate spre Evul Mediu - recunoașterea tehnicii și a materialelor uzate, a tematicii și a subiectelor, simbolurilor și semnelor primelor reprezentări creștine - transpunerea unui fragment de pictură murală sau din tehnica encaustică din perioada paleocreștinismului
XI. CS.3.4. Formularea unor judecăți despre abordarea realității în manieră bizantină, tehnica mozaic și pictură parietală
- identificarea tehnicii, a materialelor, instrumentelor, cromaticii specifice picturii parietale și tehnicii de mozaic - recunoașterea procedeului stilizării în transpunerea realității în manieră bizantină – abandonarea imitării formei naturale - urmărirea etapelor de lucru specifice stilizării formelor umane, geometrice, arhitectonice, naturale - argumentarea importanței stilizării ca mod de expresie plastică și ca procedeu al simplificării și al surprinderii caracteristicilor esențiale în scop decorativ
XI. CS.3.5. Analizarea și compunerea conceptelor plastice în universul Umanismului din Evul Mediu
- identificarea elementelor specifice decorative ale picturii parietale din Evul Mediu - clasificarea stilurilor și curentelor medievale, a topografiei imaginilor decorative, rolul lor și scopul acestora în arhitectura eclesială - recunoașterea elementelor canonice ale anatomiei umane decorative, studiilor de portret, portret compozițional, scenă din Occidentul Medieval - realizarea unei reproduceri la scară a „Omului Vitruvian” – schițe și apoi o compoziție decorativă de tip friză în culoare

C.G.4 - Înțelegerea diversității culturale din pictura decorativă și nevoia de a promova importanța factorilor estetici

XI. CS.4.1. Reproducerea unor studii de portret consacrate din istoria picturii decorative
- identificarea manierei specifice de abordare plastică a portretului din stilul bizantin, romanic, gotic și prerenascentist - realizarea unor studii și schițe pe baza unor portrete din frescele medievale - argumentarea rolului, importanței și mesajului frescelor lui Giotto din Bazilica San Antonio din Padova, finalizată printr-un referat - transpunerea unui fragment – studiu portret din tabloul votiv al bisericii de la Dobrovăț – portretul lui Ștefan cel Mare
XI. CS.4.2. Executarea unor replici după fragmente celebre de pictură parietală – Preistorie, arta Antică, Bizantină și Romanică
- descrierea modului în care arhitectura și spațiul ambiental găzduiesc arta decorativă parietală - realizarea unor proiecte analitice, reproduceri color însoțite de text, în care sunt promovate primele forme ale artei decorative pe parcursul istoriei artei - transpunerea, în manieră proprie, în compoziții plastice, a elementelor ce țin de studiul decorului, arhitecturii, naturii stilizate din manieră bizantină

XI. CS.4.3. Recunoașterea și transpunerea plastică a modelelor, canoanelor corpului uman în compoziții proprii
- identificarea elementelor caracteristice ale stilului de pictură murală moldovenesc - recunoașterea manierei specifice de organizare a programului iconografic în funcție de spațiul arhitectural - descrierea particularităților specifice ale canonului bizantin în realizarea figurii umane în stil moldovenesc - justificarea jocului scenelor în structura programelor iconografice, rolul, distribuirea, gramatica, mesajul teologic și artistic în bisericile din Nordul Moldovei
XI. CS.4.4. Imitarea, prin intermediul tehnicilor și materialelor, a manierei și stilului de execuție specifice picturii decorative a unor scene executate în stilul moldovenesc
- identificarea, din programul iconografic – decorativ, a unor scene simbol: Căderea Constantinopolului sau Judecata de Apoi - numirea tehnicii și a materialelor specifice picturii parietale a monumentelor din Moldova de Nord - realizarea unor reproduceri la scară a unor detalii din frescele mănăstirii Moldovița

CLASA a XI-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
I. Rolul picturii decorative și problematica istorică	1.1. Studiul culorii în artele vizuale 1.2. Materiale și tehnici specifice domeniilor cromatică și cromatologie 1.3. Pictura decorativă – definiție și caracteristici în istoria artei
II. Preistoria, sacralitatea imaginii de la origini până în Antichitate	2.1. Valențe expresive ale picturii decorative, semne, simboluri și coduri artistice 2.2. Primele manifestări picturale din Preistorie și Antichitate
III. Pictura decorativă ca arhitectură a eternității	3.1. Egiptul Antic - pictură parietală, decorație și basorelief colorat, elemente de ornamentică în compoziția figurativă 3.2. Hieratismul formelor și cromatica saturată în pictura parietală
IV. Pictura decorativă antică între ornament, iluzionism și spectaculos	4.1. Grecia Antică – fresca, decorul arhitectural și pictura pe ceramică 4.2. Roma Antică – mozaicul pavimentar și parietal • Decorațiile de la Pompei și Herculaneum, scene mitologice, scene marine, elemente de peisaj și natură moartă 4.3. Stilul artei decorative în Antichitate și iluzionismul pictural 4.4. Elemente de decor și ornamentație în frescele romane
V. Pictura decorativă a Bizanțului	5.1. Evul mediu și pictura decorativă 5.2. Arta bizantină – artă teologică 5.3. Mozaicul decorativ, formă a picturii decorative: Hagia Sofia, San Vitale Ravenna, Mănăstirea Daphi 5.4. Fresca bizantină – semn, simbol, structură
VI. Ecouri parietale bizantine în spațiul medieval românesc	6.1. Rolul anagogic al decorației bizantine – program iconografic 6.2. Scene, compoziții decorative, laitmotiv al decorației bizantine 6.3. Canonul corpului uman în pictura decorativă din Antichitate până în Evul Mediu 6.4. Occidentul medieval – între decor și decorație 6.5. Stilul romanic în relația dintre arhitectură și frescă 6.6. Pictura între decorație și cateheză 6.7. Pictura decorativă și programele iconografice din România, secolele VI-XVI 6.8. Stilul moldovenesc în decorația lăcașelor de cult 6.9. Materiale, tehnici și instrumente specifice folosite în elaborarea compozițiilor decorative

CLASA a XII-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G.1 – Utilizarea elementelor de limbaj plastic și a mijloacelor de expresie plastică

XII. CS.1.1. Evidențierea elementelor de limbaj plastic specifice picturii decorative
- identificarea caracterului decorativ al artei gotice - corelarea termenilor de ambient și pictură decorativă în Teoria și Istoria Artei - compunerea unui studiu de caz despre arhitectura catedralei gotice - elaborarea unui caiet de schițe cu imagini și informații despre vitraliul gotic
XII. CS.1.2. Interpretarea mesajului artistic cu ajutorul mijloacelor de expresie plastică
- analizarea înnoirilor stilistice aduse de Renaștere - identificarea valorilor artistice și sociale ale Antichității - argumentarea reapariției Umanismului în arte - realizarea unor schițe și crochiuri, compoziții în culoare: fragment decorativ renascentist - detectarea, prin reproduceri color la scară, a caracterului individual al portretelor realizate de Michelangelo
XII. CS.1.3. Identificarea tehnicilor și a materialelor proprii artelor decorative
- identificarea primele manifestări artistice în care se regăsesc elemente de perspectivă liniară - analizarea diversității tematică a Renașterii și a decorului - clasificarea materialelor și tehnicilor specifice Renașterii și elaborarea unei analize comparative a portretelor feminine realizate de Botticelli, Da Vinci, Michelangelo și Tizian

C.G.2 – Transpunerea elementelor din spațiul real în spațiul plastic cu ajutorul materialelor, tehnicilor și instrumentelor de lucru specifice

XII. CS.2.1. Analizarea trăsăturilor esențiale picturii decorative în plastica europeană
- identificarea trăsăturilor esențiale ale artei europene din secolele XVII-XIX - argumentarea caracterului decorativ al artei ambientale, monumentale - aprecierea ornamenticii, ornamentului, decorului și butaforiei din arhitectura regală a Roccoco-ului - elaborarea unor schițe și compoziții în culoare, replici fragmente ale Neoclasicismului și Romantismului
XII. CS.2.2. Inserția și dezvoltarea caracterului decorativ în arta contemporană
- formularea de opinii urmărind traseul decorului de la Renaștere până în secolul al XX-lea - recunoașterea și transpunerea în culoare a unei reproduceri la scară a portretului din opera *Marat asasinat* a lui Jaque-Luis David - recunoașterea și transpunerea în culoare a unei reproduceri la scară a unor elemente de decor și peisaj romantice

C.G.3 – Analizarea principalelor moduri de manifestare artistică a umanității din perspectiva artei decorative

XII. CS.3.1. Integrarea cunoștințelor decorative în universul ambiental al arhitecturii
- identificarea apartenenței stilului Art Nouveau la arhitectura contemporană - aprecierea ecourilor picturii decorative în decorații murale, mozaicuri, vitralii, atât în interiorul arhitecturii, cât și în exteriorul acesteia - elaborarea unui proiect - afiș cu reproduceri, fragmente și detalii decorative din operele artiștilor: G. Klimt, A. Gaudi, A. Mucha - interpretarea tehnicii și materialelor uzate de artiștii curentului Deco - elaborarea unor schițe în culoare cu studii de portret – Art Deco
XII. CS.3.2. Atașamentul artei decorative de structurile arhitectonice universale
- identificarea decorului pictural, a vitraliului și mozaicului din opera lui Gaudi - analizarea funcției decorului și traseului acestuia spre exterior – Land art - elaborarea unui proiect digital, prin propunerea decorării unui spațiu mural într-o tehnică la alegere

C.G.4 – Înțelegerea diversității culturale din pictura decorativă și nevoia de a promova importanța factorilor estetici

XII. CS.4.1. Recunoașterea picturii decorative în orizontul metalimbajului plastic bizantin
- corelarea anvergurii estetice a artei decorative cu etapele de dezvoltare ale arhitecturii - identificarea caracterului multidisciplinar al artei decorative și al picturii decorative

- argumentarea dependenței picturii decorative de spațiu și de ambient - validarea rolului picturii decorative în decorarea spațiilor eclesiale bizantine și postbizantine - elaborarea unui proiect digital cu titlul „Arta decorativă, pictura monumentală între arhitectură și ambient”

CLASA a XII-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
I. Pictura decorativă din Evul Mediu	1.1. Arta decorativă și Goticul european – repere stilistice și culturale 1.2. Vitraliul policrom și arhitectura catedralei 1.3. Arta sincretică a Evului Mediu – între culoare simbol și lumină spirituală
II. Renaștere și Baroc – Umanism, iluzionism și decor teatral	2.1. Renașterea și pictura decorativă – renașterea decorației și a ornamentației, a decorului și a frescei 2.2. Pictura decorativă și provocările spațiale ale perspectivei liniare 2.3. Mari maeștrii ai Renașterii și operele lor de artă în contextul Umanismului 2.4. Iluzionismul și teatralitatea Barocului 2.5. Decor, materiale, tehnici și procedee plastice, instrumente ale emoției artistice ale spectacolului total: sinteza artelor Gesamtkunstwerk
III. Roccoco-ul și secolul al XIX-lea în artele decorative	3.1. Pictura decorativă în Roccoco, estetica imitației și grației plastice 3.2. Ornamentica Roccoco-ului în ambientul curților și palatelor regale 3.3. Secolul XIX. Neoclasicismul – rigoare, proporție și ordine în compoziția plastică 3.4. Secolul XIX. Romantismul – frescele murale istorice, mitologice și ecclectismul decorativ
IV. Art Nouveau și debutul artelor decorative în contemporaneitate	4.1. Art Nouveau – apogeul picturii decorative 4.2. Gustav Klimt, Alfons Mucha – decor și afiș 4.3. Gaudi – transformarea picturii deco în arhitectură 4.4. Arta secolului XX și arta contemporană 4.5. Art Deco și decorul pictural al modernității urbane
V. Postmodernism: sinteză și reflecție critică asupra rolului artei decorative în istoria artei contemporane	5.1. Avangardele 5.2. Muralismul mexican 5.3. Arta contemporană între street-art și land-art. 5.4. Transfigurarea spațiului urban național și european. 5.5. Instalații murale, artă digitală și elemente de design interior.

SUGESTII METODOLOGICE

Programa școlară a disciplinei *Studiul culorii și pictură decorativă* pentru clasele a XI-a și a XII-a, specializarea Patrimoniu cultural, urmărește deplasarea centrului de interes de la simpla acumulare de cunoștințe către formarea de deprinderi și competențe practice necesare interpretării și realizării lucrărilor artistice în spiritul tradiției bizantine. Curriculumul este conceput în strânsă legătură cu celelalte discipline de specialitate și cu disciplinele teologice din trunchiul diferențiat, susținând astfel o abordare integrată a studiului culorii și a tehnicilor decorative. Cunoașterea și utilizarea materialelor și a instrumentelor de lucru, atât tradiționale, cât și moderne, devine o condiție esențială pentru explorarea expresivității culorii și pentru aplicarea acesteia în pictura decorativă, în corelație cu celelalte discipline artistice fundamentale.

Demersul didactic urmărește formarea unei perspective integrate asupra rolului culorii în arta sacră, prin înțelegerea originii, a evoluției și a funcției liturgice a diferitelor tehnici de pictură decorativă, raportându-se permanent la mesajul vizual al iconografiei ortodoxe și la patrimoniul artistic național și universal. Programa școlară a disciplinei *Studiul culorii și pictură decorativă* pentru clasele a XI-a și a XII-a, specializarea Patrimoniu cultural, pune în prim-plan rolul culorii ca element de limbaj artistic-plastic în formarea competențelor practice specifice picturii de icoană în tradiția bizantină. Scopul principal nu este doar acumularea de cunoștințe teoretice, ci mai ales dezvoltarea deprinderilor artistice și a sensibilității cromatice necesare realizării de icoane cu valoare estetică și spirituală.

Pentru atingerea competențelor specifice, se recomandă aplicarea unor strategii didactice variate, care să îmbine metode precum explicația, demonstrația practică, prelegerea, expunerea, jocul de rol și exercițiul individual, facilitând astfel o învățare activă, reflexivă și formativă.

A. Strategii didactice – revalorizări ale metodelor tradiționale, noi abordări

Pentru a atinge finalitățile educaționale specifice liceului și a forma competențe relevante, este necesară utilizarea unor metode variate, care îmbină gândirea critică, creativitatea, reflecția. Prezentăm sintetic o listă cu metode tradiționale şi moderne, respectiv cu metode care valorizează/formează competenţe digitale, care pot fi utilizate în ora de *Studiul culorii și pictură decorativă*.

1. Metode tradiționale și moderne

Explicația și prelegerea narativă - Asigură prezentarea coerentă a temelor, adaptată la nivelul de înțelegere al elevilor. Este potrivită în activitățile care vizează analiza formelor, a compozițiilor și a simbolismului culorilor în pictura bizantină, precum și în prezentarea contextului teologic și istoric al icoanei.

Conversația euristică - Stimulează gândirea critică și participarea activă a elevilor prin întrebări bine formulate, conducând la descoperirea personală a semnificațiilor teologice și estetice ale culorii și imaginii sacre. Este o metodă eficientă în activități care urmăresc înțelegerea simbolismului cromatic și a relației dintre culoare, lumină și spiritualitate.

Studiul de caz - Le permite elevilor să analizeze și să ofere interpretări personale pornind de la imagini, icoane sau compoziții murale, raportându-se la experiența proprie și la principiile tradiției bizantine. Această metodă favorizează reflecția și formarea spiritului critic în raport cu arta sacră.

Portofoliul tematic - Dezvoltă autonomia elevilor în învățare, capacitatea de documentare și exprimare vizuală. Portofoliul poate include schițe de compoziții, studii de culoare, analize vizuale ale icoanelor, reflecții personale asupra simbolismului cromatic, precum și fotografii ale lucrărilor realizate în atelier.

Eseul - Elevii exersează exprimarea opiniilor și formularea de argumente coerente referitoare la temele abordate - sensul spiritual al culorii, armonia bizantină, rolul luminii în compoziție etc. Forma vizuală a eseului poate include imagini, diagrame cromatice și comentarii personale.

Dezbaterea - Favorizează gândirea critică, empatia intelectuală și exprimarea argumentată. Elevii pot dezbate teme precum: *Culoarea ca limbaj teologic în arta bizantină* sau *Tradiție și expresie personală în pictura icoanei contemporane*.

2. Metode care sprijină dezvoltarea competențelor digitale

Predarea disciplinei *Studiul culorii și pictură decorativă* trebuie să se racordeze la realitatea digitală a elevilor, oferindu-le un cadru modern de învățare vizuală și creativă.

Metode recomandate:

- **WebQuest** – elevii investighează teme precum simbolismul culorilor, evoluția stilurilor bizantine sau tehnicile de pictură, utilizând surse online credibile. Rezultatele pot fi prezentate sub formă de infografice, prezentări digitale sau mini-expoziții virtuale.

• **Crearea de conținut digital** – realizarea de podcasturi, videoclipuri, tururi vizuale sau prezentări interactive despre cromatica icoanei și procesul pictural.

• **Utilizarea platformelor educaționale** (Google Classroom, Padlet, Moodle) – pentru organizarea materialelor de curs, a studiilor de caz și a portofoliilor digitale.

• **Quiz-uri interactive** (Kahoot, Quizizz) – utile pentru recapitularea cunoștințelor despre simbolismul culorilor, compoziția bizantină sau a canoanelor.

• **Crearea unui blog tematic** – unde elevii pot publica reflecții, jurnale de lucru, comentarii plastice sau studii comparative asupra icoanelor.

• **Tururi virtuale și realitate augmentată** – utilizarea aplicațiilor AR/VR pentru vizitarea virtuală a bisericilor și mănăstirilor, descoperirea detaliilor cromatice și a tehnicilor de pictură.

• **Proiecte colaborative online** – elevii din clase sau școli diferite pot realiza în echipă expoziții digitale, hărți vizuale sau galerii tematice.

3. Metode pentru dezvoltarea competențelor verzi

Disciplina *Studiul culorii și pictură decorativă*, prin caracterul său aplicativ, cultivă respectul față de creație și armonia dintre om, materie și divin. Prin reflecția asupra materialelor, pigmentilor naturali și resurselor utilizate în pictura bizantină, elevii dezvoltă competențe verzi, orientate spre responsabilitate, sustenabilitate și echilibru.

Metode recomandate:

• Analiza vizuală interactivă a artei sacre, prin platforme digitale (Google Arts & Culture, Europeana), pentru a observa reprezentarea naturii în icoane și simbolismul materialelor naturale.

• Dezbateri teologico-artistice cu tematică ecologică, pe teme precum *Frumusețea icoanei – o chemare la armonie cu natura* sau *Arta sacră și responsabilitatea față de creație*.

• Proiecte artistice interdisciplinare, prin care elevii realizează afișe, expoziții, filme documentare sau prezentări multimedia despre patrimoniul bizantin și relația sa cu mediul.

• Ateliere practice de pictură și restaurare, unde elevii experimentează tehnici tradiționale (pregătirea suportului, aplicarea foiței, realizarea stratului cromatic), conștientizând valoarea conservării materialelor și a patrimoniului.

• Învățarea prin implicare în comunitate (service learning) – participarea la activități de voluntariat pentru restaurarea sau promovarea patrimoniului eclesial, ori la campanii vizuale dedicate protejării bisericilor și icoanelor.

Prin aceste activități, elevii învață să perceapă frumusețea ca dar și responsabilitate și să respecte materia transfigurată de artă.

4. Abordarea conținuturilor

Abordarea conținuturilor în cadrul disciplinei *Studiul culorii și pictură decorativă* pe icoană presupune o atitudine flexibilă și creativă din partea profesorului, care pune accent pe:

• valorificarea experiențelor de viață și a sensibilității artistice a elevilor;

• caracterul aplicativ al conținuturilor, prin exerciții practice, ateliere de pictură și proiecte interdisciplinare;

• adaptarea temelor la nivelul clasei și la specificul comunității școlare;

• realizarea de conexiuni între pictura bizantină, teologie, arte vizuale și istoria culturii.

Conținuturile propuse nu reprezintă teme de lecții, ci unități tematice flexibile, care pot fi abordate pe parcursul mai multor ore, în funcție de complexitatea lor și de nivelul elevilor. Structura programei permite și introducerea unor teme suplimentare, menite să conecteze studiul culorii și al icoanei cu provocările contemporane și cu experiențele artistice personale ale elevilor.

Ordinea abordării conținuturilor nu este una prestabilită prin programa școlară. Profesorul are libertatea de a planifica în manieră personalizată ordinea în care va prezenta temele, în acord cu logica firească a domeniului, precum și în relație cu teme de la alte discipline de studiu.

C. Contexte și medii de învățare

Ora de *Studiul culorii și pictură decorativă* în învățământul liceal, trebuie să răspundă realităților unei educații moderne, orientate spre dezvoltarea integrală a elevului. În acest sens, este necesară folosirea unor contexte și medii de învățare variate, care să susțină învățarea activă și colaborativă, formarea competențelor, echilibrul emoțional al elevilor, legătura cu comunitatea și viața reală.

1. Spații educaționale

- Săli cu aranjamente flexibile – mobilă ușor de reconfigurat, pentru lucru individual, în perechi sau în grupuri. Astfel, se poate trece de la predare frontală la activități colaborative.
- Muzee și centre, dar și spaţii de activităţi curriculare și extracurriculare de diferite tipuri.

2. Învățare combinată (fizică și digitală)

- Învățare mixtă – combinarea lecțiilor desfășurate în clasă cu activități online. De exemplu: temele pot fi trimise prin platforme educaționale, iar elevii pot urmări materiale video sau audio ca suport pentru reflecții sau dezbateri.
- Învățare în secvențe de format scurt – utilizarea de materiale digitale scurte (video, imagini cu reproduceri din istoria artei) pentru a declanșa discuții sau pentru a oferi elevilor.

3. Învățarea prin utilizarea realității virtuale (VR) și augmentate (AR)

- Vizite virtuale – folosirea tehnologiei pentru vizitarea unor locuri sau monumente de artă eclesială (mănăstiri, muzee, biserici istorice), fără a ieși din clasă. Aceste experiențe pot fi completate cu activități de cercetare, prezentări sau reflecții scrise.
- Simulări și reconstituiri – folosirea aplicațiilor care reconstituie epoci istorice și stiluri artistice.

4. Învățare personalizată și adaptată

- Trasee personalizate de învățare – profesorul poate crea activități diferențiate în funcție de nevoile, nivelul și interesele elevilor.
- Accesibilitate pentru toți elevii – folosirea diverselor forme de exprimare (scris, vorbit, desenat, înregistrări audio), astfel încât fiecare elev să-și poată exprima ideile.

5. Învățare prin colaborare și implicare comunitară

- Proiecte în echipă sau în parteneriat cu alte școli – realizarea de activități comune pe teme din istoria artei.

6. Inteligența artificială ca facilitator al învățării (sub îndrumarea profesorului)

- Elevii utilizează aplicații bazate pe inteligență artificială pentru a explora conținuturi artistice, sub îndrumarea profesorului.
- AI oferă explicații suplimentare, exemple, sinteze sau definiții pentru o mai bună înțelegere a temelor studiate.
- Profesorul ghidează activitatea, stabilește obiective clare și monitorizează modul în care elevii folosesc AI.
- AI sprijină învățarea personalizată, oferind feedback și resurse adaptate ritmului fiecărui elev.
- Elevii pot folosi AI pentru a formula întrebări sau crea prezentări.

Prin valorificarea acestor contexte și medii de învățare, elevul este plasat în centrul procesului educațional, ca participant activ, nu doar receptor de informații, se formează competenţe cognitive, se creează o legătură între tradiție și inovație.

D. Aspecte privind evaluarea

1. Relaţia organică predare-învăţare-evaluare

În cadrul orei de *Studiul culorii și pictură decorativă* la liceu, evaluarea este strâns legată atât de învățare, cât și de predare, constituind împreună un sistem coerent și dinamic. Evaluarea nu trebuie privită ca o activitate separată, ci ca un proces continuu, integrat în întregul parcurs educațional, care oferă feedback valoros pentru elev, dar și pentru profesor. Această relație organică implică:

- adaptarea strategiilor de predare în funcție de nevoile identificate ca urmare a evaluărilor inițiale, de parcurs, finale;
- orientarea învățării către formarea de competențe reale, nu doar acumularea de cunoștințe;
- motivarea elevului, prin recunoașterea progresului său și prin valorizarea reflecției personale.

Evaluarea contribuie astfel la formarea și dezvoltarea competențelor specifice disciplinei *Studiul culorii și pictură decorativă* la îmbunătățirea continuă a predării și a învățării, prin adaptarea conținuturilor și metodelor la nivelul real al clasei.

2. Evaluarea ca mijloc de motivaţie și reglare

La liceu, evaluarea va accentua două funcţii esenţiale ale evaluării: funcţia de reglare şi funcţia motivaţională.

Evaluarea oferă profesorului feedback cu privire la eficiența metodelor folosite, la înțelegerea conceptelor și valorilor de către elevi, la necesitatea de adaptare sau reluare a unor conținuturi, respectiv la progresul fiecărui elev.

Din perspectiva elevului evaluarea trebuie să valorizeze progresul personal al acestuia, să încurajeze implicarea lui activă și autentică, să pună accent pe responsabilitate și autocunoaștere, respectiv să susțină decizia informată privind continuarea studiilor sau alegerea unei direcții vocaționale/profesionale.

3. Metodologia evaluării

a) Evaluare tradițională (sumativă și formativă), prin:

- teste scrise (cu itemi obiectivi și subiectivi);
- evaluări orale structurate (răspunsuri argumentate, eseuri).
- verificarea învățării prin întrebări și activități de consolidare la finalul unităților de învățare.

b) Metode moderne/alternative de evaluare

- portofoliul personal – colectare de reflecții, eseuri, jurnale, fișe de activitate, proiecte și produse creative realizate în timp;
- proiectul tematic – individual sau în grup, cu teme relevante din programă, ce implică documentare, aplicare practică și prezentare argumentată;
- autoevaluarea ghidată – prin fișe sau jurnale, elevii sunt invitați să evalueze ce au înțeles;
- observarea sistematică – a participării, a implicării în discuții și dezbateri, a comportamentului și atitudinilor exprimate în contexte de învățare;
- evaluarea produselor de învățare – afișe, prezentări, creații artistice sau digitale;
- studii de caz – permit evaluarea capacității elevului de a analiza critic opere de artă eclesială;

c) Metode care valorifică competențele digitale și interdisciplinare

- proiecte realizate cu ajutorul tehnologiei: prezentări, materiale video, podcasturi tematice;
- portofolii digitale: organizarea materialelor pe platforme educaționale (ex. Google Classroom, Moodle);

4. Valorificarea progresului individual

În centrul procesului evaluativ rămâne progresul elevului, nu comparația între elevi. Astfel, se va urmări cum evoluează fiecare elev din punct de vedere cognitiv și cum își dezvoltă capacitatea de a reflecta.

E. Adaptarea procesului de predare-învățare-evaluare la specificul diferitelor grupuri de elevi

În cadrul orelor de *Studiul culorii și pictură decorativă* este esențială adaptarea strategiilor didactice, a conținuturilor și a modalităților de evaluare pentru a răspunde nevoilor diverse ale elevilor, în special ale celor cu cerințe educaționale speciale (CES) și/sau dizabilități. Acest demers implică utilizarea unor metode active, centrate pe elev, care să stimuleze participarea, empatia și reflecția personală, precum și personalizarea sarcinilor de lucru în funcție de ritmul și stilul de învățare al fiecărui elev. Materialele didactice pot fi adaptate vizual, auditiv sau tactil, în funcție de tipul dizabilității, iar evaluarea trebuie să fie continuă, formativă, oferind feedback constructiv și încurajând progresul individual. Colaborarea cu profesorii de sprijin, consilierul școlar și familia este, de asemenea, un element-cheie pentru integrarea eficientă a elevilor cu CES în activitățile de la clasă, asigurând un climat incluziv și valorificând potențialul fiecărui elev.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Grad didactic/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
Mărițuței Ioana-Catrinel	Gradul I, Profesor doctor	Seminarul Teologic Ortodox *Sfântul Vasile cel Mare*, Iași
Cozmescu Florina-Mădălina	Profesor doctor	Seminarul Teologic Ortodox *Sfântul Vasile cel Mare*, Iași

RESPONSABILI/CONSULTANȚI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Zăbavă Mihaela	Consilier	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare	Responsabil CNCE
Pîslaru Cătălin	Inspector general	Ministerul Educației și Cercetării	Responsabil MEC
Mărițuței Ioana-Catrinel	Gradul I, Profesor doctor	Seminarul Teologic Ortodox *Sfântul Vasile cel Mare*, Iași	Coordonator

RESPONSABILI/COORDONATORI/COLABORATORI:

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Beldiman Nicuşor	Preot, Profesor universitar doctor, Consilier Patriarhal	Administraţia Patriarhală, Facultatea de Teologie Ortodoxă *Justinian Patriarhul* – București, Universitatea din București	Coordonator - Patriarhia Română
Andrei Constantin	Preot, Inspector patriarhal	Administraţia Patriarhală	Responsabil - Patriarhia Română

Anexa nr. 77

Programa școlară
pentru disciplina

Studiul culorii şi pictura pe icoană
Cultul Ortodox

Clasa a IX-a și a X-a
Curriculum de specialitate (CS)
Filiera vocațională, profilul teologic,
specializarea Patrimoniu cultural

Învățământ liceal

- 2026 -

Anexa nr. 77
Programa școlară pentru disciplina *Studiul culorii şi pictura pe icoană, Cultul Ortodox,* clasele a IX-a și a X-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea Patrimoniu cultural*

NOTĂ DE PREZENTARE

Programa școlară la disciplina *Studiul culorii şi pictură pe icoană*, pentru clasele a IX-a și a X-a, se studiază în cadrul curriculumului de specialitate pentru filiera vocațională, profilul teologic, cultul ortodox, specializarea Patrimoniu cultural, fiindu-i alocate câte trei ore pe săptămână. Prezenta programă urmărește dobândirea unor competențe de specialitate, abilități practice și tehnice, dezvoltarea creativității elevilor și obținerea unui limbaj și vocabular de specialitate. Această programă își propune achiziționarea de către elevi a unor cunoștințe aplicabile prin mijloace tehnice și cu ajutorul unor instrumente de specialitate. Aceste cunoștințe și conținuturi se vor proiecta în competențe transferabile de specialitate, pe care absolventul le va putea folosi în contexte și domenii variate.

Programa actuală își propune să dezvolte elevilor abilități de cercetare, analiză, documentare, apreciere critică și evaluare a creațiilor plastice în evoluția stilurilor și a influențelor caracteristice istoriei artei. Domeniile de conținut propun o abordare interdisciplinară a culorii în orizontul metalimbajului plastic bizantin cu materialele, instrumentele și tehnicile specifice picturii de icoană și picturii parietale. Abilitățile de ordin practic, psihomotor, dezvoltate pe parcursul acestor doi ani de studiu susțin dezvoltarea unor calități și deprinderi în transpunerea mesajelor plastice pentru următorii ani de studiu în domeniul artelor plastice. *Studiul culorii și pictură pe icoană* este o componentă fundamentală a educației vizuale de specialitate dezvoltând elevilor capacități intelectual creative, emoționale și psihomotorii, având drept țintă promovarea artei ca mijloc de comunicare și de încurajare a experimentului plastic, a inovării artistice.

Prezenta programă școlară completează curriculumul pentru disciplina *Studiul culorii și pictură pe icoană*, cu aplicare pentru clasele din învățământul liceal, filiera vocațională, profilul teologic, cultul ortodox, specializarea Patrimoniu cultural, forma cu frecvență zi, începând cu anul școlar 2026-2027. Pentru această categorie de clase, conform planurilor-cadru pentru învățământul liceal, forma cu frecvență zi, aprobate ca anexe la OMEC nr. 4.350/2025, studiul disciplinei are următoarea alocare orară săptămânală, defalcată pe segmentul curriculum de specialitate (CS):

An de studiu	Clasa a IX-a	Clasa a X-a
Tip segment curricular	CS	CS
Nr. săptămânal de ore	3	3

Programa școlară se elaborează în concordanță cu:

- *Legea învățământului preuniversitar* nr. 198/2023;
- *Recomandările Consiliului Uniunii Europene* (2018) privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții;
- *Repere pentru proiectarea, actualizarea și evaluarea Curriculumului național. Cadrul de referință al Curriculumului național*, aprobat prin OME nr. 3.239/2021;
- *Profilul de formare al absolventului*, aprobat prin OME nr. 6.731/2023;

Aceste documente stabilesc cadrul de dezvoltare al competențelor-cheie și al profilului de formare al absolventului de liceu, competențe la a căror formare contribuie și disciplina *Studiul culorii și pictură pe icoană*.

Programa disciplinei *Studiul culorii și pictură pe icoană* este elaborată potrivit modelului de proiectare curriculară centrat pe competențe. Construcția programei este realizată astfel încât să contribuie la dezvoltarea profilului de formare al elevului din ciclul liceal, care descrie aşteptările exprimate față de elev la sfârşitul învățământului liceal, prin raportare la cerințele exprimate în *Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023*, precum şi prin raportare la caracteristicile de dezvoltare ale elevilor.

Prin studiul disciplinei *Studiul culorii și pictura pe icoană*, elevul își dezvoltă cultura vizuală, sensibilitatea estetică și capacitatea de a înțelege și interpreta limbajul simbolic și canonic al artei sacre bizantine. Această disciplină contribuie la formarea spiritului critic, la aprecierea patrimoniului cultural și spiritual ortodox, precum și la recunoașterea valorii universale a artei bizantine în contextul istoriei artei. Disciplina stimulează observarea, analiza și interpretarea icoanei și a compozițiilor murale din perspectivă teologică, istorică și artistică. Elevii sunt ghidați să înțeleagă evoluția expresiei vizuale bizantine și influența acesteia asupra artei creştine răsăritene și europene. Prin studiul culorii elevii dobândesc o viziune integratoare asupra relației dintre artă, credință și cultură, precum și asupra rolului iconarului ca interpret și continuator al tradiției bizantine.

Studiul culorii are un rol central în această disciplină, deoarece prin înțelegerea simbolismului cromatic, elevii descoperă valențele teologice, estetice și expresive ale culorii. Prin exerciții practice, aceștia învață să utilizeze culoarea în mod conștient, în acord cu tradiția canonică și cu spiritualitatea icoanei, dar și să își dezvolte propria exprimare artistică în cadrul regulilor bizantine. Disciplina valorifică și aprofundează cunoștințele dobândite anterior în domeniile artelor plastice și al istoriei artei, extinzându-le printr-o abordare interdisciplinară ce integrează elemente de teologie, estetică, simbolism cromatic și tehnică. Accentul se transferă de la simpla memorare a regulilor la dezvoltarea competențelor de analiză vizuală, interpretare teologică și exprimare artistică personală. Caracterul interdisciplinar și formativ al disciplinei o plasează în conexiune cu teologia, istoria, educația vizuală și cultura generală. Prin activități teoretice și practice, elevii sunt încurajați să participe la proiecte tematice dedicate patrimoniului iconografic, să promoveze protejarea și valorificarea creațiilor artistice eclesiale și să înțeleagă dialogul dintre tradiție și modernitate.

Elemente de noutate ale disciplinei:

- orientare spre competențe transversale: educația estetică și vizuală, dezvoltarea gândirii critice, a creativității și a sensibilității artistice;
- actualizarea conținuturilor: corelarea temelor de erminiei și culoare cu provocările contemporane privind identitatea culturală și dialogul dintre tradiție și modernitate;
- dimensiunea practică și participativă: ateliere de pictură bizantină, studii de culoare, vizite la muzee, mănăstiri și centre de iconografie, activități de documentare și realizarea de proiecte interdisciplinare;
- deschidere spre dialog cultural: compararea diferitelor școli și tradiții iconografice, înțelegerea influențelor reciproce dintre arta bizantină și alte culturi;
- accent pe formarea competențelor artistice și analitice: dezvoltarea spiritului de observație, a simțului proporției și al compoziției, înțelegerea simbolismului culorilor și formelor, elaborarea de portofolii vizuale și jurnale de reflecție iconografică.

Structura programei școlare de *Studiul culorii și pictura pe icoană* include, pe lângă nota de prezentare, următoarele elemente:

- competențe generale;
- competențe specifice și exemple de activități de învățare;
- conținuturi;
- sugestii metodologice.

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte diverse.

Competențele generale se referă la achizițiile pe care elevul le dobândește la disciplina *Studiul culorii și pictura pe icoană* pe parcursul claselor a IX-a și a X-a. Acestea au un dublu rol: pe de o parte, reflectă contribuția disciplinei la profilul de formare al absolventului și, implicit, la dezvoltarea competențelor-cheie; pe de altă parte, structurează disciplina în funcție de profilul de formare.

Competențele specifice derivă din competențele generale și reprezintă etape intermediare în dobândirea acestora, fiind formate pe parcursul unui an școlar. Ele sunt adaptate nivelului de dezvoltare al elevilor, ghidează evaluarea performanțelor acestora și oferă cadrul pentru organizarea demersului didactic. Ca etape ale formării competențelor generale, competențele specifice evidențiază progresia acestora de la un an de studiu la altul, contribuind treptat la dezvoltarea competenței generale. Derivarea lor presupune o diferențiere atentă a etapelor procesului de învățare, astfel încât, la finalul studiului disciplinei *Studiul culorii și pictura pe icoană*, elevii să fi dobândit competențele generale corespunzătoare.

Activitățile de învățare constituie contexte în care competențele specifice sunt dezvoltate, exersate și consolidate. Ele au rol orientativ pentru profesori, oferindu-le libertatea de a folosi exemplele propuse de programa școlară, de a le completa sau de a le înlocui, astfel încât să adapteze procesul didactic la realitățile concrete ale clasei. În acest mod, crearea de parcursuri de învățare individualizate și personalizate nu mai rămâne un simplu ideal, ci devine realizabilă prin metode și modalități concrete de aplicare.

Conținuturile învățării din cadrul disciplinei *Studiul culorii și pictura pe icoană* sunt organizate pe domenii tematice și reflectă achizițiile fundamentale prin care se urmărește formarea competențelor specifice acestei materii. Programa oferă, pentru fiecare nivel de studiu, o structură coerentă ce integrează aspecte legate de evoluția istorică a artei bizantine și post-bizantine, analiza formelor și compozițiilor iconografice, studiul stilurilor, al canoanelor și al simbolismului picturii sacre. Prin această abordare, elevii sunt ghidați să își dezvolte capacitatea de interpretare teologică, estetică și artistică a imaginii sacre.

Disciplina încurajează implicarea activă a elevilor în activități de observare, analiză, documentare și creație, oferind un cadru de formare bazat pe experiență directă și reflecție vizuală. Studiul culorii ocupă un loc central, fiind considerat mijlocul principal prin care se exprimă sensurile teologice și simbolice ale icoanei. Elevii învață să recunoască și să utilizeze armoniile cromatice tradiționale, să descopere semnificațiile culorilor și să le aplice în concordanță cu regulile canonice ale picturii bizantine. Prin explorarea tehnicilor tradiționale elevii dobândesc o înțelegere practică și

teoretică a procesului iconografic. Aceste activități contribuie la formarea unei culturi vizuale solide, la dezvoltarea sensibilității estetice și religioase și la stimularea creativității în spiritul tradiției ortodoxe.

Sugestiile metodologice oferă exemple de strategii didactice, repere pentru planificarea demersului didactic și elemente pentru evaluarea continuă. Acestea includ recomandări privind desfășurarea efectivă a procesului de predare-învățare-evaluare centrat pe formarea competențelor, exemple de strategii didactice care sprijină realizarea competențelor specifice, precum și propuneri de abordare interdisciplinară și integrată. În plus, acestea cuprind repere pentru evaluarea învățării, raportată la competențele urmărite, putând fi utilizate diverse forme, metode și instrumente de evaluare.

Cadrele didactice sunt încurajate să planifice didactica pe baza competențelor, să adapteze activitățile la context și să utilizeze metode variate de evaluare, cu accent pe progresul și dezvoltarea elevului.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

C.G.1	**Utilizarea culorii ca mijloc de expresie plastică în icoană**
C.G.2	**Exprimarea plastică prin transpunerea elementelor din universul vizual în imagini artistice/iconografice**
C.G.3	**Utilizarea principiilor de organizare a unei suprafeţe în scopul transformării acesteia în suprafaţă plastică iconografică**
C.G.4	**Exprimarea sensibilităţii artistice în creaţii plastice şi iconografice în universul multicultural al artelor plastice**

CLASA a IX-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G.1 - Utilizarea culorii ca mijloc de expresie plastică în icoană

IX. CS.1.1. Analizarea culorii – clasificări și proprietăți ale acesteia în teoria și istoria artei
- adaptarea noțiunilor de ordin teoretic în transpunerea și realizarea unor grile cromatice - realizarea unor jocuri de forme plane juxtapuse într-o cromatică la alegere – creație proprie - identificarea particularităților culorilor din spectrul solar - definirea conceptului de culoare pigment - descrierea proprietăților fizice și optice ale culorilor - recunoașterea tipurilor de culori din imaginile plastice - dezbaterea alegerilor cromatice din imaginile plastice ale picturii murale din preistoria artei
IX. CS.1.2. Definirea culorii ca mijloc de expresie plastică în orizontul limbajului de specialitate
- definirea culorii ca element de limbaj artistic plastic în realizarea operelor de artă parietală din Preistorie și Antichitate - realizarea unor reproduceri urmărind schemele cromatice ale cercetătorilor din domeniu - recunoașterea calităților culorilor primare și tipurilor de amestec fizic - utilizarea corectă a instrumentelor și materialelor de lucru în realizarea compozițiilor proprii - interpretarea modului de compunere – amestec al culorii binare de gr. I și gr. II - demonstrarea valențelor expresive ale culorilor și rolul lor în compunerea imaginii plastice
IX. CS.1.3. Identificarea potențialului de expresie a culorilor din spectrul cromatic
- observarea tehnicii de realizare a amestecurilor fizice cromatice - realizarea unor amestecuri cromatice în proporții diferite - observarea în imagini plastice a tipurilor de amestec cromatic și topografia culorilor primare și secundare - descoperirea dominantei cromatice și a rolului pe care-l îndeplinește în compoziția plastică - analizarea potențialului vizual și expresiv al culorilor în compoziția realizată în manieră bizantină - recunoașterea, din studiul compozițiilor decorative ale picturii murale renascentiste, a particularităților și proprietăților cromatice: valoarea, luminozitatea, tonul, transparența, saturația
IX. CS.1.4. Proiectarea armoniilor cromatice prin amestecul fizic în compunerea dominantei cromatice și a culorilor secundare
- realizarea unor lucrări practice – compoziții decorative, armonizând culorile spectrului solar - analizarea și compararea, în imagini plastice, a elementelor definitorii ale dominantei cromatice și a culorilor binare de gr. I și II - recunoașterea atributelor dominantei cromatice ca centru de interes expresiv al compoziției
IX. CS.1.5. Elaborarea unor palete/amestecuri cromatice urmărind cele șapte contraste de culoare
- identificarea celor șapte contraste cromatice - recunoașterea caracteristicilor fizice și optice ale fiecărui amestec cromatic - realizarea unor jocuri cromatice, studii după natură, compoziții figurative și studii după fragment veșmânt bizantin

- observarea semnelor distinctive ale fiecărui tip de contrast în operele de artă din teoria şi istoria artei
IX. CS.1.6. Elaborarea unor acorduri cromatice în compunerea unei frize decorative
- identificarea rolului şi a modului de realizare a unui acord cromatic - compunerea unei frize decorative de inspiraţie bizantină - reproducerea tipurilor de acorduri în studii după natură - observarea dominantei cromatice în compoziţiile bizantine - observarea tipurilor de acorduri cromatice din scenele şi icoanele bizantine

C.G.2 - Exprimarea plastică prin transpunerea elementelor din universul vizual în imagini artistice-iconografice

IX. CS.2.1. Utilizarea treptelor valorice şi cromatice în studiile de obiecte, natură statică şi peisaje
- compunerea treptelor valorice şi cromatice în studii după portret – icoană - realizarea studiilor după natură folosind elementele caracteristice monocromiei - observarea treptelor valorice ale culorilor calde şi reci în compoziţii decorative şi peisaje din Impresionism - demonstrarea rolului tehnicii de transpunere a culorii în modelarea şi modularea suprafeţei
IX. CS.2.2. Analizarea plastică a diferitelor elemente plastice de compoziţie din universul teologic al icoanei în scopul redării acestora în compoziţii iconografice
- observarea tipului de cromatică: culorile şi amestecul acestora în realizarea portretului bizantin - sintetizarea etapelor de lucru şi a mijloacelor de expresie plastică specifice cromaticii portretului bizantin - elaborarea lucrărilor practice în maniera bizantină de execuţie a carnaţiei - observarea abordării decorative a aplicării peliculei de culoare în execuţia icoanei – portretului - recunoaşterea elementelor cromatice specifice abordării bizantine şi semnificaţia lor simbolică

C.G.3 – Utilizarea principiilor de organizare a unei suprafeţe în scopul transformării acesteia în suprafaţă plastică iconografică

IX. CS.3.1. Recunoaşterea diferitelor tipuri de compoziţie
- identificarea tipurilor de compoziţii din teoria şi istoria artei - recunoaşterea mijloacelor de expresie plastică specifice din structura internă a compoziţiei - elaborarea unor schiţe şi crochiuri specifice tipurilor de compoziţii studiate - recunoaşterea particularităţilor definitorii ale compoziţiei decorative şi ale picturii decorative specifice stilului bizantin - detectarea centrelor de interes şi a dominantei cromatice din compoziţii bizantine
IX. CS.3.2. Utilizarea elementelor de limbaj plastic şi a mijloacelor de expresie plastică în realizarea unor structuri compoziţionale
- realizarea unor reproduceri după studii de portret bizantin - reproducerea, cu mijloace plastice proprii, a unor compoziţii figurative, cu trei personaje din teoria şi istoria artei - argumentarea utilizării limbajului plastic în compunerea şi caracterizarea unei imagini plastice - definirea rolului şi importanţei structurilor compoziţionale şi a geometriei secrete: secţiunea de aur, omul Vitruvian, şirul lui Fibonacci etc. - argumentarea folosirii mijloacelor de expresie specifice în compunerea unei imagini plastice: simetrie, echilibru, proporţii, ritm, rimă, repetiţie, alternanţă

C.G.4 - Exprimarea sensibilităţii artistice în creaţii plastice iconografice în universul multicultural al artelor plastice

IX. CS.4.1 Recunoaşterea mesajului teologic din structura compoziţională a unei icoane sau a unui fragment din iconografia parietală
- recunoaşterea tipologiei picturii decorative specifice artei bizantine - observarea tipului de perspectivă, a structurii compoziţiei, topografiei personajelor, abordării realităţii şi hieratismului din pictura bizantină - realizarea unei compoziţii figurative dinamice în manieră bizantină

CLASA a IX-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
I. Culoarea ca element de limbaj plastic în artele vizuale	1.1. Culoarea element de limbaj artistic-plastic 1.2. Culoarea lumină, culorile spectrului solar 1.3. Culoarea pigment 1.4. Cercul Cromatic - Isaac Newton 1.5. Steaua Culorilor - P. Otto Runge 1.6. Sfera Culorilor 1.7. Cercul Cromatic - J. Itten - grupe de culori după gradul de strălucire: primare, secundare, terțiare 1.8. Culori primare (de bază) 1.9. Culori binare de gradul I (secundare) 1.10. Culori binare de gradul II (terțiare) 1.11. Tipuri de amestecuri cromatice – fizice și optice 1.12. Amestecuri fizice: • Culori binare; • Culori terțiare sau nuanțe cromatice; • Griuri neutre; • Griuri neutre obținute din amestecul culorilor complementare; • Griuri colorate
II. Amestecul cromatic și proprietățile culorilor în artele plastice	2.1. Amestecul optic – definiția tentei 2.2. Simbolismul cromatic în artele plastice și în arta bizantină 2.3. Amestecuri și proprietăți fizice ale culorii 2.4. Valoarea, Luminozitatea, Tonul, Nuanța, Saturația, Transparența, Puritatea 2.5. Simbolismul culorilor în icoana bizantină
III. Contraste și armonii în arta bizantină	3.1. Contrastele cromatice - clasificări și exemplificări pe baza unor imagini religioase: • contrastul închis-deschis - clar-obscur: studiu compoziție - stilizarea în manieră bizantină • contrastul culorilor în sine: studiu fragment veșmânt, drapaj • contrastul cald-rece: studiu fragment elemente naturale și de arhitectură • contrastul complementar: studiu fragment veșmânt • contrastul de calitate: studiu fragment veșmânt • contrastul de cantitate: studiu fragment veșmânt • contrastul simultan: studiu detaliu arhitectură bizantină
IV. Acordul cromatic în pictura de icoană	4.1. Acorduri cromatice: - acordul complementar; - acordul analogic; - acordul triadic; - acordul tetradic 4.2. Acordul de gamă 4.3. Dominanta cromatică 4.4. Monocromia și valori cromatice: Tonul, Tenta și Nuanța
V. Studiu portret bizantin – ansamblu și detalii anatomice	5.1. Natură statică cu obiecte și drapaj 5.2. Tratarea picturală și decorativă a suprafețelor 5.3. Studiu anatomie umană portret bizantin 5.4. Studiu de ochi și de nas 5.5. Studiu de ureche și de buze 5.6. Studiu de sprâncene și de păr
VI. Stilizarea în compoziția bizantină	6.1. Compoziția- definiție și clasificare: • tipuri de compoziție; • centre compoziționale; • principiile compoziției

Domenii de conținut	Conținuturi
	6.2. Compoziție cu structuri vegetale și zoomorfe 6.3. Compoziția decorativă 6.4. Stilizarea formelor în manieră bizantină 6.5. Simetrie/asimetrie 6.6. Repetiția și alternanța 6.7. Elemente de limbaj plastic și mijloace de expresie specifice compoziției decorative în studiul portretului bizantin

CLASA a X-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G.1 - Utilizarea culorii ca mijloc de expresie plastică în icoană

X. CS.1.1. Proiectarea unor tabele cromatice conform principiilor specifice de armonizare a culorilor
- recunoașterea valențelor expresive și impresive, simbolice ale culorii în amestecul fizic și optic din istoria artei - identificarea celor două tehnici de dispunere a culorii prin amestecul fizic pe paletă cu alb și negru și prin pensulație (amestec optic) – modelarea și modularea culorii - formularea de opinii despre elementele caracteristice ale unor game cromatice - recunoașterea tipurilor de game și armonii cromatice - realizarea unor tabele/paletar cu amestecuri cromatice în cantități diferite pentru a obține tonuri calde și reci, valorice închis-deschis
X. CS.1.2. Analizarea expresivităților cromatice în contextul structurii compoziționale și a mijloacelor de expresie
- identificarea contrastelor cromatice și rolul acestora în organizarea internă a operei de artă - reproducerea unor schițe proprii, inițiind amestecuri cromatice a culorilor primare, complementare, secundare, etc., în cantități și variații diferite - justificarea importanței mijloacelor de expresie în structura de suprafață a creațiilor plastice și rolul major al culorii complementare în compoziția decorativă - argumentarea rolului culorilor complementare, a dominantei de culoare și a acordurilor cromatice în compoziții figurative
X. CS.1.3. Aprecierea acordurilor cromatice și rolul culorii în simbolismul icoanei bizantine și a compozițiilor de gen
- descrierea rolului și a calităților interpretative ale acordurilor cromatice - identificarea armoniei proporțiilor, formelor și ale culorilor din icoana bizantină - recunoașterea valențelor expresive ale culorilor care sunt folosite în compunerea imaginii plastice bizantine - argumentarea rolului simbolic al culorilor din icoană și din semiotica programelor iconografice - susținerea topografiei scenelor din pictura murală și a cromaticii caracteristice, ca diversitate în unitate și unitate în diversitate - justificarea contextului cromatic ale armoniilor, contrastelor, tentelor, tonurilor, suprafețelor și expresivităților culorilor din cadrul compozițiilor și scenelor decorative

C.G.2 - Exprimarea plastică prin transpunerea elementelor din universul vizual în imagini artistice-iconografice

X. CS.2.1. Proiectarea unor noi abordări plastice în studiul portretului uman și a figurii umane din iconografie
- identificarea caracterului unitar, specific, stilizat al portretului bizantin – canon – tipologii - analizarea comparativ-stilistică a tipologiilor portretistice din istoria artelor – proiect digital - reproducerea, cu materiale și instrumente specifice, a unor portrete în schițe și studii în culoare, respectând pașii de lucru, stilul și maniera specifică - recunoașterea expresivităților de ordin stilistic al portretelor bizantine și ale cromaticii decorative - compararea tipologiilor și canoanelor anatomiei umane din istoria artelor – studii de caz în care particularitățile individuale să fie reliefate prin schițe realizate la scară și în manieră specifică

X. CS.2.2. Sintetizarea elementelor specifice picturii decorative în scopul transpunerii lor în compoziții figurative
- identificarea valențelor și a particularităților proprii picturii decorative - observarea elementelor caracteristice decorativismului și ale procedeului – stilizarea în tipologiile portretistice bizantine - recunoașterea etapelor de lucru, a materialelor și a tehnicii uzate în aplicarea stratului de culoare specifice portretelor în: icoană, tehnica frescă, mozaic - argumentarea rolului elementelor de limbaj plastic și a mijloacelor de expresie plastică în structura intimă și de suprafață a compoziției figurative bizantine

C.G.3 - Utilizarea principiilor de organizare a unei suprafeţe în scopul transformării acesteia în suprafaţă plastică iconografică

X. CS.3.1. Utilizarea elementelor de limbaj plastic și a mijloacelor de expresie plastică în compoziție și rolul lor în gramatica imaginii bizantine
- identificarea metodologiei specifice executării unei compoziții plastice - descrierea pașilor de lucru urmați în conceperea unei icoane și a unei compoziții figurative bizantine - enumerarea materialelor și a tehnicilor uzate în conceperea unei icoane și a unei compoziții figurative bizantine - recunoașterea caracterului unic al perspectivei inverse și structura internă a unei imagini plastice bizantine - interpretarea rolului liniei, culorii și a formei în constituirea schiței, schemei compoziționale, punctelor și centrelor de interes din iconografie - argumentarea alegerii cromaticii, contrastelor din compoziție și stabilirea unor concordanțe între subiectul, tema și mesajul imaginii
X. CS.3.2. Utilizarea principiilor compoziționale plastice în realizarea și analiza unor lucrări pe teme religioase
- recunoașterea principiilor de evaluare a unei compoziții plastice - enumerarea tipurilor de compoziții și caracterul propriu al fiecăreia - descrierea metodologiei de organizare a spațiului plastic stabilind proporțiile, liniile de forță, centrul de interes, dominantele, contrastele etc. - interpretarea plastică a unei compoziții bizantină prin procedeul de transpunere la scară a unui fragment din pictura parietală bizantină - distingerea, din scenele bizantine, a elementelor care compun spațiul și ansamblul echilibrat și unitar al iconografiei, reliefând, prin schițe și reproduceri, contextul expresiv și armonios al picturii parietale - argumentarea folosirii principiilor compoziționale plastice: echilibrul, armonia, contrastul, proporția și centru de interes într-un studiu de caz „Judecata de Apoi” –Voroneț

C.G.4 - Exprimarea sensibilităţii artistice în creaţii plastice iconografice în universul multicultural al artelor plastice

X. CS.4.1 Experimentarea, prin tehnologii moderne, a unor noi prototipuri din spera artelor plastice în contextul european al artei
- identificarea caracteristicilor individuale, dar și a deosebirilor și diferențelor dintre tipurile de compoziții - recunoașterea modului de tratare a suprafeței prin culoare – pictural vs. decorativ, modulare vs. modelare în compoziții - realizarea unor compoziții nonfigurative, abstracte folosind materiale neconvenționale, colorate în vederea realizării unor afișe - modelarea de suprafețe și spații plastice, prin mixarea unor tehnici specifice artei decorative în realizarea unor portrete - reconstruirea de imagini: portrete și compoziții în manieră proprie, uzând de materiale reciclabile – decorație parietală

CLASA a X-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
I. Armonii cromatice, game și mijloace de expresie plastică în studiul portretului bizantin	1.1. Contrastul valoric – valențe și expresivități în compoziția bizantină 1.2. Modelarea și modularea culorii în studiul portretului bizantin 1.3. Game cromatice: • Calde și reci; • Simple și compuse;

Domenii de conținut	Conținuturi
	• Monocromia 1.4. Contrastul, armonia, acordul, proporții, ritm, rimă, centru interes, simetrie, asimetrie, compoziția, secțiunea de aur în portretul bizantin
II. Portretul bizantin între stil, manieră, tehnici și materiale de transpunere	2.1. Acorduri cromatice și amestecul fizic al culorilor și nonculorilor 2.2. Rolul culorii în limbajul plastic al imaginii: • Crearea spațialității; • Valențe bidimensionale și decorative – aplicarea culorii în manieră bizantină; • Gramatica formelor plastice și transpunerea lor în diferitele tipuri de compoziții 2.3. Evoluția portretului în artele plastice 2.4. Portretul bizantin între canon și ecouri stilistice specifice școlilor de pictură eclesială 2.5. Portretul bizantin între icoană și pictură parietală • Tranziții stilistice; • Manieră de execuție; • Expresivități portretistice
III. Caracteristicile tipologice ale portretului bizantin	3.1. Tipologii portretistice în icoana bizantină 3.2. Tipologii portretistice în tabloul votiv 3.3. Tipologii portretistice în compoziții figurative
IV. Mijloace de expresie plastică și principii de compunere a compoziției decorative	4.1. Structura internă și geometria secretă a compoziției bizantine 4.2. Alternanța, ritmul și rima în compozițiile dinamice 4.3. Unitate și diversitate în programul iconografic și în canonul bizantin 4.4. Proporții și canoane specifice icoanei bizantine 4.5. Tipuri de compoziții și structuri compoziționale 4.6. Compoziție figurativ centristă – icoana praznicală
V. Mesajul plastic și teologic din programul iconografic și din icoana bizantină	5.1. Compoziție figurativ închisă 5.2. Compoziție figurativ deschisă 5.3. Compoziție dinamică 5.4. Compoziție statică

SUGESTII METODOLOGICE

Programa școlară a disciplinei *Studiul culorii și pictură de icoană* pentru clasele a IX-a și a X-a, specializarea Patrimoniu cultural, pune în prim-plan rolul culorii ca element de limbaj artistic-plastic în formarea competențelor practice specifice picturii de icoană în tradiția bizantină. Scopul principal nu este doar acumularea de cunoștințe teoretice, ci mai ales dezvoltarea deprinderilor artistice și a sensibilității cromatice necesare realizării de icoane cu valoare estetică și spirituală. Curriculumul a fost conceput în strânsă legătură cu celelalte discipline de specialitate și cu cele teologice, integrând studiul culorii în contextul iconografiei ortodoxe.

Elaborarea prezentei programe a avut în vedere specificul curricular al celorlalte discipline de specialitate, precum și al celor teologice, care constituie fundamentul traseului educațional diferențiat pentru acest profil și nivel de studiu. Programa accentuează dezvoltarea sensibilității estetice, a respectului față de patrimoniul artistic și a competențelor teoretice urmărind formarea unui comportament profesional responsabil și estetic-cultural. Pentru atingerea competențelor specifice, se recomandă aplicarea unor strategii didactice variate, care să îmbine metode precum explicația, demonstrația practică, prelegerea, expunerea, jocul de rol și exercițiul individual, facilitând astfel o învățare activă, reflexivă și formativă.

A. Strategii didactice – revalorizări ale metodelor tradiționale, noi abordări

Pentru a atinge finalitățile educaționale specifice liceului și a forma competențe relevante, este necesară utilizarea unor metode variate, care îmbină gândirea critică, creativitatea, reflecția. Prezentăm sintetic o listă cu metode tradiționale şi moderne, respectiv cu metode care valorizează/formează competenţe digitale, care pot fi utilizate în ora de *Studiul culorii și pictura pe icoană*.

1. Metode tradiţionale şi moderne

Explicația și prelegerea narativă **-** Asigură prezentarea coerentă a temelor, adaptată la nivelul de înțelegere al elevilor. Este potrivită în activitățile care vizează analiza formelor, a compozițiilor și a simbolismului culorilor în pictura bizantină, precum și în prezentarea contextului teologic și istoric al icoanei.

Conversația euristică **-** Stimulează gândirea critică și participarea activă a elevilor prin întrebări bine formulate, conducând la descoperirea personală a semnificațiilor teologice și estetice ale culorii și imaginii sacre. Este o metodă eficientă în activități care urmăresc înțelegerea simbolismului cromatic și a relației dintre culoare, lumină și spiritualitate.

Studiul de caz **-** Le permite elevilor să analizeze și să ofere interpretări personale pornind de la imagini, icoane sau compoziții murale, raportându-se la experiența proprie și la principiile tradiției bizantine. Această metodă favorizează reflecția și formarea spiritului critic în raport cu arta sacră.

Portofoliul tematic **-** Dezvoltă autonomia elevilor în învățare, capacitatea de documentare și exprimare vizuală. Portofoliul poate include schițe de compoziții, studii de culoare, analize vizuale ale icoanelor, reflecții personale asupra simbolismului cromatic, precum și fotografii ale lucrărilor realizate în atelier.

Eseul **-** Elevii exersează exprimarea opiniilor și formularea de argumente coerente referitoare la temele abordate - sensul spiritual al culorii, armonia bizantină, rolul luminii în compoziție etc. Forma vizuală a eseului poate include imagini, diagrame cromatice și comentarii personale.

Dezbaterea **-** Favorizează gândirea critică, empatia intelectuală și exprimarea argumentată. Elevii pot dezbate teme precum: *Culoarea ca limbaj teologic în arta bizantină* sau *Tradiție și expresie personală în pictura icoanei contemporane*.

2. Metode care sprijină dezvoltarea competențelor digitale

Predarea disciplinei **Studiul culorii și pictura pe icoană** trebuie să se racordeze la realitatea digitală a elevilor, oferindu-le un cadru modern de învățare vizuală și creativă.

Metode recomandate:

- WebQuest – elevii investighează teme precum simbolismul culorilor, evoluția stilurilor bizantine sau tehnicile de pictură, utilizând surse online credibile. Rezultatele pot fi prezentate sub formă de infografice, prezentări digitale sau mini-expoziții virtuale;
- Crearea de conținut digital – realizarea de podcasturi, videoclipuri, tururi vizuale sau prezentări interactive despre cromatica icoanei și procesul pictural;
- Utilizarea platformelor educaționale (Google Classroom, Padlet, Moodle) – pentru organizarea materialelor de curs, a studiilor de caz și a portofoliilor digitale;
- Quiz-uri interactive (Kahoot, Quizizz) – utile pentru recapitularea cunoștințelor despre simbolismul culorilor, compoziția bizantină sau a canoanelor;
- Crearea unui blog tematic – unde elevii pot publica reflecții, jurnale de lucru, comentarii plastice sau studii comparative asupra icoanelor;
- Tururi virtuale și realitate augmentată – utilizarea aplicațiilor AR/VR pentru vizitarea virtuală a bisericilor și mănăstirilor, descoperirea detaliilor cromatice și a tehnicilor de pictură;

• Proiecte colaborative online – elevii din clase sau școli diferite pot realiza în echipă expoziții digitale, hărți vizuale sau galerii tematice.

3. Metode pentru dezvoltarea competențelor verzi

Disciplina Studiul culorii și pictura pe icoană, prin caracterul său aplicativ, cultivă respectul față de creație și armonia dintre om, materie și divin. Prin reflecția asupra materialelor, pigmentilor naturali și resurselor utilizate în pictura bizantină, elevii dezvoltă competențe verzi, orientate spre responsabilitate, sustenabilitate și echilibru.

Metode recomandate:

• Analiza vizuală interactivă a artei sacre, prin platforme digitale (Google Arts & Culture, Europeana), pentru a observa reprezentarea naturii în icoane și simbolismul materialelor naturale;

• Dezbateri teologico-artistice cu tematică ecologică, pe teme precum *Frumusețea icoanei – o chemare la armonie cu natura* sau *Arta sacră și responsabilitatea față de creație*;

• Proiecte artistice interdisciplinare, prin care elevii realizează afișe, expoziții, filme documentare sau prezentări multimedia despre patrimoniul bizantin și relația sa cu mediul;

• Ateliere practice de pictură și restaurare, unde elevii experimentează tehnici tradiționale (pregătirea suportului, aplicarea foiței, realizarea stratului cromatic), conștientizând valoarea conservării materialelor și a patrimoniului;

• Învățarea prin implicare în comunitate (service learning) – participarea la activități de voluntariat pentru restaurarea sau promovarea patrimoniului eclesial, ori la campanii vizuale dedicate protejării bisericilor și icoanelor.

Prin aceste activități, elevii învață să perceapă frumusețea ca dar și responsabilitate și să respecte materia transfigurată de artă.

4. Abordarea conținuturilor

Abordarea conținuturilor în cadrul disciplinei Studiul culorii și pictură pe icoană presupune o atitudine flexibilă și creativă din partea profesorului, care pune accent pe:

• valorificarea experiențelor de viață și a sensibilității artistice a elevilor;
• caracterul aplicativ al conținuturilor, prin exerciții practice, ateliere de pictură și proiecte interdisciplinare;
• adaptarea temelor la nivelul clasei și la specificul comunității școlare;
• realizarea de conexiuni între pictura bizantină, teologie, arte vizuale și istoria culturii.

Conținuturile propuse nu reprezintă teme de lecții, ci unități tematice flexibile, care pot fi abordate pe parcursul mai multor ore, în funcție de complexitatea lor și de nivelul elevilor. Structura programei permite și introducerea unor teme suplimentare, menite să conecteze studiul culorii și al icoanei cu provocările contemporane și cu experiențele artistice personale ale elevilor.

Ordinea abordării conținuturilor nu este una prestabilită prin programa școlară. Profesorul are libertatea de a planifica în manieră personalizată ordinea în care va prezenta temele, în acord cu logica firească a domeniului, precum și în relație cu teme de la alte discipline de studiu.

C. Contexte și medii de învățare

Ora de Studiul culorii și pictură pe icoană, în învățământul liceal, trebuie să răspundă realităților unei educații moderne, orientate spre dezvoltarea integrală a elevului. În acest sens, este necesară folosirea unor contexte și medii de învățare variate, care să susțină învățarea activă și colaborativă, formarea competențelor, echilibrul emoțional al elevilor, legătura cu comunitatea și viața reală.

1. Spații educaționale

- Săli cu aranjamente flexibile – mobilă ușor de reconfigurat, pentru lucru individual, în perechi sau în grupuri. Astfel, se poate trece de la predare frontală la activități colaborative.
- Muzee și centre, dar și spații de activități curriculare și extracurriculare de diferite tipuri.

2. Învățare combinată (fizică și digitală)

- Învățare mixtă – combinarea lecțiilor desfășurate în clasă cu activități online. De exemplu: temele pot fi trimise prin platforme educaționale, iar elevii pot urmări materiale video sau audio ca suport pentru reflecții sau dezbateri.
- Învățare în secvențe de format scurt – utilizarea de materiale digitale scurte (video, imagini cu reproduceri din istoria artei) pentru a declanșa discuții sau pentru a oferi elevilor.

3. Învățarea prin utilizarea realității virtuale (VR) și augmentate (AR)

- Vizite virtuale – folosirea tehnologiei pentru vizitarea unor locuri sau monumente de artă eclesială (mănăstiri, muzee, biserici istorice), fără a ieși din clasă. Aceste experiențe pot fi completate cu activități de cercetare, prezentări sau reflecții scrise.
- Simulări și reconstituiri – folosirea aplicațiilor care reconstituie epoci istorice și stiluri artistice.

4. Învățare personalizată și adaptată

- Trasee personalizate de învățare – profesorul poate crea activități diferențiate în funcție de nevoile, nivelul și interesele elevilor.

- Accesibilitate pentru toți elevii – folosirea diverselor forme de exprimare (scris, vorbit, desenat, înregistrări audio), astfel încât fiecare elev să-și poată exprima ideile.

5. Învățare prin colaborare și implicare comunitară

- Proiecte în echipă sau în parteneriat cu alte școli – realizarea de activități comune pe teme din istoria artei.

6. Inteligența artificială ca facilitator al învățării (sub îndrumarea profesorului)

- Elevii utilizează aplicații bazate pe inteligență artificială pentru a explora conținuturi artistice, sub îndrumarea profesorului.
- AI oferă explicații suplimentare, exemple, sinteze sau definiții pentru o mai bună înțelegere a temelor studiate.
- Profesorul ghidează activitatea, stabilește obiective clare și monitorizează modul în care elevii folosesc AI.
- AI sprijină învățarea personalizată, oferind feedback și resurse adaptate ritmului fiecărui elev.
- Elevii pot folosi AI pentru a formula întrebări sau crea prezentări.

Prin valorificarea acestor contexte și medii de învățare, elevul este plasat în centrul procesului educațional, ca participant activ, nu doar receptor de informații, se formează competențe cognitive, se creează o legătură între tradiție și inovație.

D. Aspecte privind evaluarea

1. Relaţia organică predare-învăţare-evaluare

În cadrul orei de Studiul culorii și pictură pe icoană la liceu, evaluarea este strâns legată atât de învățare, cât și de predare, constituind împreună un sistem coerent și dinamic. Evaluarea nu trebuie privită ca o activitate separată, ci ca un proces continuu, integrat în întregul parcurs educațional, care oferă feedback valoros pentru elev, dar și pentru profesor. Această relație organică implică:

- adaptarea strategiilor de predare în funcție de nevoile identificate ca urmare a evaluărilor inițiale, de parcurs, finale;
- orientarea învățării către formarea de competențe reale, nu doar acumularea de cunoștințe;
- motivarea elevului, prin recunoașterea progresului său și prin valorizarea reflecției personale.

Evaluarea contribuie astfel la formarea și dezvoltarea competențelor specifice disciplinei Studiul culorii și pictură pe icoană, la îmbunătățirea continuă a predării și a învățării, prin adaptarea conținuturilor și metodelor la nivelul real al clasei.

2. Evaluarea ca mijloc de motivație și reglare

La liceu, evaluarea va accentua două funcţii esenţiale ale evaluării: funcţia de reglare şi funcţia motivaţională.

Evaluarea oferă profesorului feedback cu privire la eficiența metodelor folosite, la înțelegerea conceptelor și valorilor de către elevi, la necesitatea de adaptare sau reluare a unor conținuturi, respectiv la progresul fiecărui elev.

Din perspectiva elevului evaluarea trebuie să valorizeze progresul personal al acestuia, să încurajeze implicarea lui activă și autentică, să pună accent pe responsabilitate și autocunoaștere, respectiv să susțină decizia informată privind continuarea studiilor sau alegerea unei direcții vocaționale/profesionale.

3. Metodologia evaluării

a) Evaluare tradițională (sumativă și formativă), prin:

- teste scrise (cu itemi obiectivi și subiectivi);
- evaluări orale structurate (răspunsuri argumentate, eseuri).
- verificarea învățării prin întrebări și activități de consolidare la finalul unităților de învățare.

b) Metode moderne/alternative de evaluare

- portofoliul personal – colectare de reflecții, eseuri, jurnale, fișe de activitate, proiecte și produse creative realizate în timp;
- proiectul tematic – individual sau în grup, cu teme relevante din programă, ce implică documentare, aplicare practică și prezentare argumentată;
- autoevaluarea ghidată – prin fișe sau jurnale, elevii sunt invitați să evalueze ce au înțeles;
- observarea sistematică – a participării, a implicării în discuții și dezbateri, a comportamentului și atitudinilor exprimate în contexte de învățare;
- evaluarea produselor de învățare – afișe, prezentări, creații artistice sau digitale;
- studii de caz – permit evaluarea capacității elevului de a analiza critic opere de artă eclesială;

c) Metode care valorifică competențele digitale și interdisciplinare

- proiecte realizate cu ajutorul tehnologiei: prezentări, materiale video, podcasturi tematice;
- portofolii digitale: organizarea materialelor pe platforme educaționale (ex. Google Classroom, Moodle);

4. Valorificarea progresului individual

În centrul procesului evaluativ rămâne progresul elevului, nu comparația între elevi. Astfel, se va urmări cum evoluează fiecare elev din punct de vedere cognitiv și cum își dezvoltă capacitatea de a reflecta.

E. Adaptarea procesului de predare-învățare-evaluare la specificul diferitelor grupuri de elevi

În cadrul orelor de Studiul culorii şi pictură pe icoană este esențială adaptarea strategiilor didactice, a conținuturilor și a modalităților de evaluare pentru a răspunde nevoilor diverse ale elevilor, în special ale celor cu cerințe educaționale speciale (CES) și/sau dizabilități. Acest demers implică utilizarea unor metode active, centrate pe elev, care să stimuleze participarea, empatia și reflecția personală, precum și personalizarea sarcinilor de lucru în funcție de ritmul și stilul de învățare al fiecărui elev. Materialele didactice pot fi adaptate vizual, auditiv sau tactil, în funcție de tipul dizabilității, iar evaluarea trebuie să fie continuă, formativă, oferind feedback constructiv și încurajând progresul individual. Colaborarea cu profesorii de sprijin, consilierul școlar și familia este, de asemenea, un element-cheie pentru integrarea eficientă a elevilor cu CES în activitățile de la clasă, asigurând un climat incluziv și valorificând potențialul fiecărui elev.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	**Grad didactic/Titlu științific**	**Instituție de apartenență, localitate, județ**
Mărițuței Ioana-Catrinel	Profesor doctor	Seminarul Teologic Ortodox *Sfântul Vasile cel Mare*, Iași
Cozmescu Florina-Mădălina	Profesor doctor	Seminarul Teologic Ortodox *Sfântul Vasile cel Mare*, Iași

RESPONSABILI/CONSULTANȚI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	**Funcție/Titlu științific**	**Instituție de apartenență**	**Calitate**
Zăbavă Mihaela	Consilier	Centrul Naţional pentru Curriculum şi Evaluare	Responsabil CNCE
Pîslaru Cătălin	Inspector general	Ministerul Educaţiei şi Cercetării	Responsabil MEC
Mărițuței Ioana-Catrinel	Profesor doctor	Seminarul Teologic Ortodox *Sfântul Vasile cel Mare*, Iași	Coordonator

RESPONSABILI/COORDONATORII/COLABORATORI

Nume și prenume	**Funcție/Titlu științific**	**Instituție de apartenență**	**Calitate**
Beldiman Nicuşor	Preot, Profesor universitar doctor, Consilier Patriarhal	Administraţia Patriarhală, Facultatea de Teologie Ortodoxă *Justinian Patriarhul* – Bucureşti, Universitatea din Bucureşti	Coordonator - Patriarhia Română
Andrei Constantin	Preot, Inspector patriarhal	Administraţia Patriarhală	Responsabil - Patriarhia Română
Opriș Olivia Monica	Profesor	Seminarul Teologic Ortodox *Sfântul Simion Ștefan*, Alba-Iulia, Alba	Consultant științific
Opriș Dorin Corneliu	Profesor universitar doctor	Universitatea *1 Decembrie 1918,* Alba Iulia, Alba	Consultant științific

Anexa nr. 78

Programa școlară
pentru disciplina

Sculptură decorativă
Cultul Ortodox

Clasele a IX-a - a XII-a
Curriculum de specialitate (CS)
Filiera vocațională, profilul teologic,
specializarea Patrimoniu cultural

Învățământ liceal

- 2026 -

Anexa nr. 78
Programa școlară pentru disciplina *Sculptură decorativă, Cultul Ortodox,* clasele a IX-a - a XII-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea Patrimoniu cultural*

NOTĂ DE PREZENTARE

Disciplina *Sculptură decorativă* se studiază în cadrul curriculum-ului de specialitate, profilul teologic ortodox, specializarea Patrimoniu cultural, fiindu-i alocată 1 oră/săptămână pentru clasele a IX-a, a X-a, a XI-a și a XII-a.

Studiată ca disciplină artistico-plastică de bază, *Sculptura decorativă* are ca scop formarea deprinderilor şi a abilităţilor plastice necesare realizării unor opere de artă în manieră bizantină. De asemenea, elevii vor descoperi semnificaţia şi rolul sculpturii ornamentale. Elaborarea programei şcolare a avut în vedere exigenţele impuse de reforma curriculară din învăţământul românesc actual. Stabilirea competențelor generale, specifice, a domeniilor de conținut şi selectarea conţinuturilor au fost realizate respectând principiile accesibilităţii şi transmiterii sistematizate a cunoştinţelor.

Prezenta programă școlară completează curriculumul pentru disciplina *Sculptură decorativă*, cu aplicare pentru clasele din învățământul liceal, filiera vocațională, profilul teologic, specializarea Patrimoniu cultural, forma cu frecvență zi, începând cu anul școlar 2026-2027. Pentru această categorie de clase, conform planurilor-cadru pentru învățământul liceal, forma cu frecvență zi, aprobate ca anexe la OMEC nr. 4350/2025, studiul disciplinei are următoarea alocare orară săptămânală, defalcată pe segmentul curriculum de specialitate (CS):

An de studiu	Clasa a IX-a	Clasa a X-a	Clasa a XI-a	Clasa a XII-a
Tip segment curricular	CS	CS	CS	CS
Nr. săptămânal de ore	1	1	1	1

Programa școlară se elaborează în concordanță cu:

- *Legea învățământului preuniversitar* nr. 198/2023;
- *Recomandările Consiliului Uniunii Europene* (2018) privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții;
- *Repere pentru proiectarea, actualizarea și evaluarea Curriculumului național. Cadrul de referință al Curriculumului național*, aprobat prin OME nr. 3239/2021;
- *Profilul de formare al absolventului*, aprobat prin OME nr. 6731/2023;

Aceste documente stabilesc cadrul de dezvoltare al competențelor-cheie și al profilului de formare al absolventului de liceu, competențe la a căror formare contribuie și disciplina *Sculptură decorativă*.

Programa disciplinei *Sculptură decorativă* este elaborată potrivit modelului de proiectare curriculară centrat pe competențe. Construcția programei este realizată astfel încât să contribuie la dezvoltarea profilului de formare al elevului din ciclul liceal, care descrie aşteptările exprimate față de elev la sfârşitul învățământului liceal, prin raportare la cerințele exprimate în Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023, precum şi prin raportare la caracteristicile de dezvoltare ale elevilor.

Prin studierea disciplinei *Sculptură decorativă*, elevul își dezvoltă cultura vizuală, sensibilitatea estetică și capacitatea de a înțelege și interpreta caracteristicile și semnificația materialelor utilizate în arta sacră bizantină. Această disciplină contribuie la formarea spiritului critic, la aprecierea patrimoniului cultural și spiritual ortodox, precum și la recunoașterea valorii universale a materialelor și tehnicilor tradiționale folosite în realizarea sculpturilor și a compozițiilor decorative sculptate.

Disciplina stimulează observarea, analiza și interpretarea proprietăților fizice, estetice și simbolice ale materialelor de lucru, oferind elevului instrumente pentru înțelegerea modului în care acestea au influențat evoluția expresiei vizuale bizantine și postbizantine. *Sculptura decorativă* permite elevilor să descopere relația dintre calitatea materialelor, tehnica aplicată și expresia artistică, precum și modul în care acestea contribuie la transmiterea valorilor teologice și estetice ale tradiției.

Sculptura decorativă valorifică și aprofundează cunoștințele dobândite anterior în domeniile artelor plastice și al istoriei, extinzându-le printr-o abordare interdisciplinară care integrează elemente de tehnici artistice specifice domeniului, istorie a artei și simbolism iconografic. Accentul se mută de la simpla memorare a tipurilor de materiale la dezvoltarea competențelor de analiză, interpretare și aplicare practică a acestora, astfel încât elevii să înțeleagă cum fiecare tip de material contribuie la valoarea estetică și durabilitatea operei.

Disciplina are un caracter interdisciplinar și formativ, fiind complementară cu domeniile artelor plastice, teologiei, istoriei, educației vizuale și culturii generale. Ea favorizează proiecte tematice dedicate *Sculpturii decorative* în mediul iconografic național și universal, promovând protejarea, restaurarea și valorificarea creațiilor artistice eclesiale printr-o atenție deosebită asupra materialelor originale și tehnicilor tradiționale de lucru.

Elementele de noutate ale programei include:

- orientarea spre competențe transversale - educația estetică și vizuală, dezvoltarea gândirii critice, a creativității și a sensibilității religioase;
- actualizarea conținuturilor prin corelarea studiului materialelor cu provocările contemporane privind durabilitatea, protecția patrimoniului și dialogul dintre tradiție și modernitate;
- dimensiunea practică și participativă, prin ateliere de prelucrare a lemnului, preparare de pigmenți naturali, aplicare de foiță de aur, vizite la muzee și centre de iconografie, activități de documentare și proiecte interdisciplinare;
- deschiderea spre dialog cultural prin compararea diferitelor școli și tradiții artistice;
- accentul pe formarea competențelor de analiză și exprimare artistică, prin dezvoltarea spiritului de observație, cunoașterea proprietăților și simbolismului materialelor, precum și elaborarea de portofolii vizuale și jurnale de reflecție asupra materialelor de lucru în arta eclesială.

Structura programei școlare de *Sculptură decorativă* include, pe lângă nota de prezentare, următoarele elemente:

- competențe generale;
- competențe specifice și exemple de activități de învățare;
- conținuturi;
- sugestii metodologice

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte diverse.

Competențele generale se referă la achizițiile pe care elevul le dobândește la disciplina Sculptură decorativă pe parcursul întregului ciclu liceal. Acestea au un dublu rol: pe de o parte, reflectă contribuția disciplinei la profilul de formare al absolventului și, implicit, la dezvoltarea competențelor-cheie; pe de altă parte, structurează disciplina în funcție de profilul de formare.

Competențele specifice derivă din competențele generale și reprezintă etape intermediare în dobândirea acestora, fiind formate pe parcursul unui an școlar. Ele sunt adaptate nivelului de dezvoltare al elevilor, ghidează evaluarea performanțelor acestora și oferă cadrul pentru organizarea demersului didactic. Ca etape ale formării competențelor generale, competențele specifice evidențiază progresia acestora de la un an de studiu la altul, contribuind treptat la dezvoltarea competenței generale. Derivarea lor presupune o diferențiere atentă a etapelor procesului de învățare, astfel încât, la finalul studiului acestei disciplinei, elevii să fi dobândit competențele generale corespunzătoare.

Activitățile de învățare constituie contexte în care competențele specifice sunt dezvoltate, exersate și consolidate. Ele au rol orientativ și recomandativ pentru profesori, oferindu-le libertatea de a folosi exemplele propuse de programa școlară, de a le completa sau de a le înlocui, astfel încât să adapteze procesul didactic la realitățile concrete ale clasei. În acest mod, crearea de parcursuri de învățare individualizate și personalizate nu mai rămâne un simplu ideal, ci devine realizabilă prin metode și modalități concrete de aplicare.

Conținuturile învățării sunt organizate pe domenii tematice și reprezintă achiziții fundamentale prin care se urmărește formarea competențelor specifice disciplinei Sculptură decorativă. La nivelul fiecărei clase, programa oferă o structură curriculară coerentă, care include aspecte referitoare la proprietățile și utilizarea materialelor tradiționale în desenul bizantin și post-bizantin (materiale specifice tehnicii și disciplinei Sculptură decorativă), analiza modului în care acestea influențează formele, compozițiile și stilurile iconografice, precum și studiul simbolismului și al rolului sculpturii în transmiterea valorilor teologice și estetice.

Disciplina promovează implicarea activă a elevilor în activități de observare, analiză, documentare și practică artistică, încurajând explorarea și testarea materialelor și instrumentelor de lucru specifice și înțelegerea modului în care acestea contribuie la durabilitatea și expresivitatea operei. Prin aceste activități, elevii își formează o cultură vizuală solidă, dobândesc cunoștințe tehnice aplicabile și își dezvoltă spiritul estetic, sensibilitatea religioasă și creativitatea în cadrul tradiției sculpturii decorative europene și naționale.

Sugestiile metodologice oferă exemple de strategii didactice, repere pentru planificarea demersului didactic și elemente pentru evaluarea continuă. Acestea includ recomandări privind desfășurarea efectivă a procesului de predare-învățare-evaluare centrat pe formarea competențelor, exemple de strategii didactice care sprijină realizarea competențelor specifice, precum și propuneri de abordare interdisciplinară și integrată. În plus, acestea cuprind repere pentru evaluarea învățării, raportată la competențele urmărite, putând fi utilizate diverse forme, metode și instrumente de evaluare. Cadrele didactice sunt încurajate să planifice didactica pe baza competențelor, să adapteze activitățile la context și să utilizeze metode variate de evaluare, cu accent pe progresul și dezvoltarea elevului.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

C.G.1	**Utilizarea elementelor de limbaj plastic şi a mijloacelor de expresie plastică**
C.G.2	**Analizarea imaginii artistice, prin raportare la tehnicile studiate**
C.G.3	**Exprimarea plastică, folosind materiale, instrumente şi tehnici specifice modelajului**

CLASA a IX-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ŞI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G.1 – Utilizarea elementelor de limbaj plastic şi a mijloacelor de expresie plastică

IX. CS.1.1. Identificarea elementelor de limbaj plastic, conştientizând utilizarea lor ca formă de expresie plastică
- identificarea elementelor de limbaj plastic - observarea expresivităților plastice ale liniei, punctului şi formei - executarea unor schițe, modulând linia - realizarea de compoziții cu forme plane - elaborarea de crochiuri şi schițe stilizând formele geometrice
IX. CS.1.2. Utilizarea, în compoziţiile proprii, a elementelor de limbaj plastic şi a tehnicilor de lucru specifice modelajului
- identificarea materialelor utilizate în sculptură - enumerarea primelor forme artistice: ciopliri, scrijeliri, zgârieri, modelări din teoria şi istoria artei - recunoaşterea rolului sculpturii în artele plastice (precede picturii şi completează arhitectura) - reproducerea, în modelaj, a unei opere de artă din preistorie, una din primele forme ale anatomiei umane - modelarea, cu ajutorul instrumentelor de lucru, a unui basorelief, reprezentând o scenă antică – compoziție figurativă (Mesopotamia, Egipt, Grecia)

C.G.2 – Analizarea imaginii artistice, prin raportare la tehnicile studiate

IX. CS.2.1. Utilizarea studiilor după natură în compoziţiile plastice proprii
- identificarea tehnicilor specifice sculpturii decorative - recunoaşterea formelor tradițional-populare din sculpturile românești - interpretarea, în manieră proprie, a unor motive şi simboluri specifice tehnicilor de cioplire în lemn - argumentarea sintaxei imaginilor decorate prin cioplire, tehnică specifică de lucru a lemnului - realizarea de schițe şi crochiuri după reproduceri, sculpturi realizate de artişti, maeştrii populari, sculpturi decorative de inspirație bizantină
IX. CS.2.2. Structurarea imaginilor plastice cu ajutorul elementelor de limbaj plastic, respectând legile compoziţiei
- identificarea tipurilor de compoziție şi a mijloacelor de expresie plastică specifice sculpturii - descrierea paşilor, a etapele de lucru şi a particularităților realizării unui ornament din lemn - observarea structurii internă a unei frize decorative, a elementului modul, repetitiv în decorație - crearea unor schițe, propunând modele de cioplit în compoziții nonfigurative cu elemente geometrice - argumentarea jocului de forme, linii şi elemente de legătură, în relația dintre plin şi gol a reliefului cioplit - observarea ritmului şi alternanței formelor cioplite din operele de artă
IX. CS 2.3. Dispunerea în spațiu a volumelor, în mod echilibrat
- enumerarea instrumentelor specifice sculpturii pe suport mobil – lemnul, definind tehnica de lucru - descrierea calităților suportului plastic şi a etapelor de lucru specifice tehnicii - observarea variațiilor volumelor în funcție de tipul, grosimea, forma şi adâncimea tăieturilor şi inciziilor prin tăiere sau cioplire - realizarea unor proiecte – caiet de schițe cu propuneri plastice: jocuri de semne, simboluri, coduri geometrice şi stilizări ale formelor naturale

IX. CS 2.4. Compunerea spațiului plastic, utilizând elementele de limbaj plastic şi mijloacele de expresie plastică
- identificarea elementelor de limbaj plastic şi a mijloacelor de expresie din sculpturile Antichității - recunoașterea tehnicilor de execuție, a materialelor şi a instrumentelor folosite în realizarea operelor de artă antice - manifestarea atenției pentru evoluția sculpturii în lemn, atât de pe teritoriul țării noastre, cât şi în arta europeană - compararea tipurilor de cioplire cu tipurile de tăieturi din operele de artă ale Evului Mediu - justificarea compunerii spațiului plastic specific ornamentației maramureșene, printr-un studiu de caz

C.G.3 – Exprimarea plastică, folosind materiale, instrumente şi tehnici specifice modelajului

IX. CS 3.1. Elaborarea mai multor variante de compoziţii aparţinând aceluiaşi subiect aplicativ, respectând tema plastică
- descrierea particularităților ornamentului decorativ - recunoașterea tipurilor de elemente figurative şi nonfigurative din ornamentică şi decorațiuni - clasificarea ornamentelor, prin realizarea unor schițe în creion, tuş sau sepia pe o suprafață plastică – ornament aplicat - realizarea unor lucrări plastice, compoziții cu variații la tema ornament: frunză de acant, palmete, mascaron, trofeu - crearea, prin modelaj, a unui model/design stilizat al unor forme şi modele geometrice, plate, fragmente anatomie umană
IX. CS.3.2. Crearea unor compoziţii plastice expresive, cu amprentă personală, valorificând valenţele plastice ale diferitelor materiale şi utilizând tehnici şi instrumente de lucru specifice modelajului
- identificarea celor mai vechi ornamente ce aparțin culturii preistorice, europene şi naționale - realizarea, prin modelaj, a unor obiecte din lut folosind tehnicile: zgâriere, imprimare, amprentare, scobire, marcaje - compararea rolului şi a utilității obiectelor din ceramică din istoria artelor - recunoașterea principalelor motive decorative şi formele primelor vase din ceramică - realizarea unor reproduceri la scară a unor amfore grecești decorate: ceramică roşie şi neagră - argumentarea rolului ornamentului decorativ în evoluția ceramicii din arta: europeană, insulară, clasică, romanică, gotică, renascentistă, baroc şi rococo printr-un proiect digital

CLASA a IX-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
I. Introducere în tehnica sculpturii decorative	1.1. Organizare, instrumente specifice sculpturii, materiale pentru lucru, prezentarea tehnicilor sculpturii 1.2. Instrumente utilizate pentru tăiat, cioplit şi modelat 1.3. Prezentarea materialelor utilizate în sculptura ornamentală. Elemente de limbaj plastic
II. Tehnici şi instrumente specifice sculpturii în lemn	2.1. Tehnicile de lucru specifice sculpturii ornamentale 2.2. Tehnicile de lucru specifice lemnului – structurarea suprafețelor 2.3. Instrumente specifice lemnului 2.4. Instrumente utilizate pentru tăiat, cioplit şi modelat 2.5. Instrumente auxiliare pentru fixarea şi blocarea semifabricatului pe timpul lucrului
III. Tipologii şi tehnici de tăieturi în sculptura ornamentală	3.1. Tipuri de tăieturi 3.2. Tăieturi drepte 3.3. Tăieturi curbate 3.4. Tăieturi simple (dintele de lup) 3.5. Tăieturi complexe

Domenii de conținut	Conținuturi
IV. Tehnici și instrumente specifice ceramicii	4.1. Tipuri de lut și glazuri 4.2. Decorarea produselor ceramice 4.3. Operațiuni termice – uscarea, desprinderea, topirea, recoacerea, ornarea

CLASA a X-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G.1 - Utilizarea elementelor de limbaj plastic şi a mijloacelor de expresie plastică

X. CS.1.1. Identificarea elementelor de limbaj plastic, conştientizând utilizarea lor ca formă de expresie plastică
- adaptarea noțiunilor de ordin teoretic în realizarea unor schițe și crochiuri - organizarea spațiului plastic al compoziției cu ajutorul elementelor de limbaj plastic - corelarea mijloacelor de expresie specifice artei decorative - modularea liniei în schițe, pe diverse volume – natură statică - realizarea unor lucrări practice, utilizând tipuri de forme bi și tridimensionale
X. CS.1.2. Utilizarea, în compoziţiile proprii, a tehnicilor de lucru specifice modelajului
- identificarea instrumentelor și tehnicilor specifice disciplinei - recunoașterea tehnicilor specifice sculpturii utilizate de artiști în diferite materiale - argumentarea alegerii tehnicii și a materialelor în realizarea operelor de artă din Antichitate - descrierea tipurilor de sculpturi, cioplituri și modelaj și tipurile de materiale suport - analizarea modului, tehnicii și instrumentelor necesare modelajului în lut - reproducerea imaginilor din istoria artei – basorelief antic

C.G.2 - Analizarea imaginii artistice, prin raportare la tehnicile studiate

X. CS.2.1. Utilizarea studiilor după natură în compoziţiile plastice proprii
- identificarea valențelor modelajului în lut și a instrumentelor specifice în artele plastice - elaborarea unor compoziții prin modelaj, stilizând elementele din natură - corelarea suprafaței suport a basoreliefului cu tehnica și instrumentele pentru metodele: presare, zgâriere, adăugare, scobire - recunoașterea etapelor de lucru ale unui studiu de portret în tehnica modelaj – basorelief: monedă romană - observarea elementelor tehnice ale motivelor transpuse în: pisanie, blazoane, stele hieraldice și pecete domnească
X. CS.2.2. Structurarea imaginilor plastice, respectând legile compoziţiei
- identificarea elementelor caracteristice abordate în compozițiile decorative – studiu, structuri și stilizări - adaptarea tehnicii și a materialelor specifice modelajului în studiul: basorelief romanic, basorelief bizantin și basorelief, altorelief gotic - identificarea caracterului specific al abordărilor plastice: compoziții executate în piatră, lemn, metal, structuri mobile
X. CS.2.3. Dispunerea în spaţiu a volumelor, în mod echilibrat
- identificarea formelor bi și tridimensionale din compozițiile plastice - adaptarea diverselor tipuri de volume geometrice în compoziții proprii - transpunerea, în schițe și crochiuri, a valențelor expresive ale mijloacelor de expresie: echilibrul între plin și gol, expresivitățile liniare, geometrizarea formelor, fragmentarea formelor, muchii și volume circulare - explicarea tehnicii modelajului prin degroșare sau adăugare a structurilor plastice
X. CS.2.4. Compunerea spaţiului plastic, utilizând elementele de limbaj plastic şi mijloacele de expresie plastică
- formularea de opinii într-un proiect digital: Incursiunea ronde-bosse-ului în Istoria artei - argumentarea importanței istorice, culturale și estetice a statuilor ecvestre – ansamblu sculptural monumental - elaborarea unui studiu de caz despre mozaicul și basorelieful bizantin - elaborarea unui portofoliu cu imagini și text despre basorelieful, traforul, rozeta și porticul gotic

C.G.3 - Exprimarea plastică, folosind materiale, instrumente şi tehnici specifice modelajului

X. CS.3.1. Elaborarea mai multor variante de compoziţii, aparţinând aceluiaşi subiect aplicativ, respectând tema plastică
- identificarea tehnicilor de executare a unor lucrări grafice - elaborarea unor schițe și crochiuri în creion, sepia, grafit și peniță - elaborarea, în tehnica modelajului, a unui proiect ronde-bosse - recunoașterea etapelor și a materialelor de lucru specifice tehnicii de turnare în ghips
X. CS.3.2. Crearea unor compoziţii plastice expresive, cu amprentă personală, valorificând valenţele plastice ale diferitelor materiale şi utilizând tehnici şi instrumente de lucru specifice modelajului
- elaborarea unui proiect în tehnici noi cu materiale reciclabile - detectarea legăturii strânse dintre sculptura aplicată și ambient - elaborarea unui proiect cu moduli volumetrici, sugerând conexiunea dintre ambient, relief și arhitectură

CLASA a X-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
I. Introducere în tehnica sculpturii decorative	1.1. Utilizarea elementelor de limbaj plastic și a mijloacelor de expresie plastică 1.2. Utilizarea instrumentelor specifice sculpturii, materialelor de lucru și prezentarea tehnicilor 1.3. Utilizarea instrumentelor specifice modelajului, materialelor de lucru și prezentarea tehnicilor
II. Elemente de limbaj plastic și mijloace de expresie specifice sculpturii decorative	2.1. Studiul volumului ca element de limbaj plastic 2.2. Studiul planului ca element de limbaj plastic 2.3. Studiul suprafeţei ca element de limbaj plastic: aspectul suprafeţei, structuri ale suprafeţei, rolul suprafeţei cu aspecte diferenţiate într-o compoziţie 2.4. Studiul liniei (muchiei) ca element de limbaj plastic. Raportul între muchie şi volum 2.5. Studiul formei ca element de limbaj plastic. Raportul între formă şi volum 2.6. Studiul relaţiei între spaţiu şi volum. Dispunerea spaţială a volumelor. Relaţia spaţiu volum 2.7. Exprimarea plastică folosind materiale, instrumente și tehnici specifice modelajului
III. Tipurile de relief în sculptura decorativă	3.1. Studiul reliefurilor liniare 3.2. Studiul relaţiei între volum şi lumină 3.3. Relieful – formă de prezentare a sculpturii

CLASA a XI-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G.1 - Utilizarea elementelor de limbaj plastic şi a mijloacelor de expresie plastică

XI. CS.1.1. Utilizarea în mod creativ a relației între volum și spațiu pozitiv – negativ
- identificarea caracterului decorativ al imaginilor plastice din Istoria și Teoria Artei - reproducerea lucrărilor după imagini din Istoria Artei - compunerea, prin modelaj, a unor structuri spațiale geometrice în compoziții nonfigurative - interpretarea figurii umane prin schițe și crochiuri
XI. CS.1.2. Îmbinarea armonioasă a elementelor de limbaj plastic în cadrul compozițiilor plastice
- elaborarea, prin tehnica modelajului, a unor lucrări, fragmente ale corpului uman - imitarea, prin modelaj, a structurilor specifice figurii umane

- observarea, în studiul portretului, a relațiilor dintre plin și gol, mare-mic și între suprafețele vibrate sau nu - argumentarea, printr-un proiect digital, a evoluției portretului în Istoria Artei – tehnica basorelief - elaborarea unor schițe și studii ale unor portrete din epoci diferite
XI. CS.1.3. Compunerea echilibrată și unitară a spațiului, pentru a-l transforma în spațiu plastic – estetic
- elaborarea unor proiecte în modelaj de basorelief cu structuri prin tehnici ca imprimare, presare, zgâriere, hașurare, scobire, modulare, adăugare - identificarea etapelor de lucru ale executării unui mulaj - analizarea tipului de instrumente și materiale necesare în realizarea unor mulaje

C.G.2 – Analizarea imaginii artistice, prin raportare la tehnicile studiate

XI. CS. 2.1. Identificarea structurii compoziționale a unei lucrări de artă plastică
- identificarea tipurilor de compoziții din artele plastice - analizarea caracterului specific al sculpturii/basorelief: adânc, jos, înalt - formularea de opinii despre mijloacele de expresie folosite în compozițiile sculpturale - explicarea diferențelor de stil, manieră și abordare simbolică a celor trei ordine grecești: capitel doric, capitel ionic, capitel corintic - identificarea relației dintre arhitectură și sculptură – proiect digital – cariatidele și atlanții
XI. CS.2.2. Redarea diferitelor elemente din mediul înconjurător, în urma analizării acestora din punct de vedere plastic
- identificarea stilizării ca principiu al artei decorative - manifestarea atenției pentru procesul de stilizare și deformare a elementelor naturale - elaborarea unei compoziții prin tehnica amprentării cu mâna sau cu alte obiecte - observarea diversităţii tematice a formelor și a elementelor uzate în sculptură: antropomorfe, zoomorfe, vegetale etc.

C.G.3 - Exprimarea plastică, folosind materiale, instrumente și tehnici specifice modelajului

XI. CS.3.1. Utilizarea corectă a materialelor și a tehnicilor de lucru specifice modelajului, valorificând valențele plastice ale acestora
- recunoașterea etapelor de lucru ale transpunerii în modelaj a unei compoziții - executarea unui portret bizantin în tehnica modelaj basorelief - elaborarea unui plan care surprinde elementele și etapele specifice tehnicii de turnare - generarea unui basorelief ornament floral - elaborarea unui plan de turnare a mulajului în ghips sau silicon - proiectarea executării unei coloane grecești - simularea, printr-un proiect digital, prin rotație 3D, a formei tridimensională a coloanei - elaborarea unui proiect digital care analizează grupul statuar Laocoon cu fii săi
XI. CS.3.2. Realizarea unor lucrări, utilizând instrumentele de lucru specifice modelajului
- analizarea diversităţii acestei tehnici artistice - proiectarea de lucrări și schițe cu teme din Istoria și Teoria Artei Universale - generarea unei frize plastice bizantine - elaborarea unui plan de turnare în ghips de executare a unor matrițe - identificarea materialelor și instrumentelor necesare sculpturii în lemn - clasificarea suprafețele de lucru şi a suportului din lemn necesar sculpturii, decorării - aprecierea, din punct de vedere artistic, a diversităţii tematice abordate în domeniul sculpturii în lemn - formularea de concluzii despre importanța sculpturii, atât în basorelief, cât și în ronde-bosse, din Istoria Artei

CLASA a XI-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
I. Elemente de limbaj plastic și mijloace de expresie în sculptura decorativă	1.1. Relieful şi relația pozitiv – negativ. Principiile artei decorative 1.2. Studiul relației între elementele de limbaj plastic: volum, formă, suprafață (se recomandă studiu după fragmente de figură umană) 1.3. Studiul relației între elementele de limbaj plastic: plan, suprafață, muchie

Domenii de conținut	Conținuturi
II. Tehnica modelajului	2.1. Modelarea unei suprafețe prin amprentare cu mâna sau cu diferite obiecte, utilizând tehnica deformării plastice a materialului de lucru 2.2. Studiul relației între suprafață, linie, mișcare – semnificațiile liniilor
III. Studiul compoziției plastice decorative	3.1. Compoziția plastică ronde-bosse şi importanța planului şi a muchiei în elaborarea formei volumului. Intersecții de volume (prisme şi corpuri de rotație) 3.2. Ornament floral. Organizarea unei suprafețe 3.3. Ornamentarea unei forme de rotație (stâlp) 3.4. Capitelul 3.5. Obiect de mobilier bisericesc (detaliu)

CLASA a XII-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G.1 – Utilizarea elementelor de limbaj plastic şi a mijloacelor de expresie plastică

XII. CS.1.1. Proiectarea unor obiecte, utilizând în mod creativ elementele de limbaj plastic şi tehnicile de lucru specifice modelajului
- recunoaşterea formelor geometrice, naturale din sculptura ornamentală - modelarea, în basorelief, a unor motive vegetale: palmetă şi frunză de acant - reproducerea, într-o frizăcompoziție decorativă, a elementelor geometrice şi vegetale stilizate: motive decorative de pe porțile maramureşene - elaborarea unui proiect digital despre viața şi opera lui Constantin Brâncuşi
XII. CS 1.2. Realizarea unor lucrări de compoziție în care să se valorifice posibilitățile de expresie plastică ale ritmului
- realizarea unor schițe, desene şi compoziții cu tăblii şi structuri sculpturale specifice catapetesmei - folosirea motivelor, semnelor şi simbolurilor stilizate în compoziții - elaborarea unui proiect digital despre: *Ritmul şi rima în distribuirea formelor pe registrele orizontale*

C.G.2 – Analizarea imaginii artistice, prin raportare la tehnicile studiate

XII. CS.2.1. Structurarea imaginilor plastice, respectând principiile compoziției
- indicarea principiilor compoziției decorative - recunoaşterea armoniei şi a simetriei formelor în studii de anatomie umană - realizarea unor schițe şi crochiuri după mască ghips Moise - corelarea elementelor plastice cu cele de ordin funcțional în decorarea obiectelor bisericeşti - elaborarea unui proiect digital cu privire la proiectarea şi executarea unei strane
XII. CS.2.2. Utilizarea studiilor după natură în compozițiile plastice proprii, urmărind dispunerea echilibrată a volumelor în spațiu
- interpretarea plastică, prin procedeul stilizării, în schițe, a elementelor vegetale - descrierea semnelor şi simbolurilor creştine utilizate în decorația catapetesmei - generarea unei compoziții care surprinde caracterul repetitiv al coloanelor din catapeteasmă

C.G.3 – Exprimarea plastică, folosind materiale, instrumente şi tehnici specifice modelajului

XII. CS.3.1. Utilizarea corectă a materialelor şi a tehnicilor de lucru specifice sculpturii în lemn, valorificând valențele plastice ale acestora
- identificarea materialelor şi tehnicilor specifice sculpturii în lemn - clasificarea metodelor de prelucrare ale lemnului: cioplire, traforaj, şablon, elemente de tâmplărie - extragerea caracterului specific sculpturii bizantine din contextul sculpturii universale - compunerea unui portofoliu cu schițe şi crochiuri, într-o tehnică la alegere, despre motivele decorative în relief - identificarea caracterului specific al unei frize sau piesă din mobilierul bisericesc - elaborarea unor schițe şi crochiuri, la scară, ale unor fragmente din catapetesme - aprecierea anvergurii motivelor decorative din structura unei catapetesme - propunerea alternativelor artistice, decorative în decorația unei catapetesme

- realizarea unui proiect digital: stilul brâncovenesc – sincretism între tradițiile locale valahe, bizantine, orientale și renascentiste
XII. CS.3.2. Realizarea unor lucrări cu specific religios, cu grad ridicat de complexitate, utilizând instrumentele de lucru specifice sculpturii în lemn
- identificarea tipurilor de suport, a materialului și tehnicilor specifice - formularea unor opinii despre tipul de ornament: sculptat, traforat, perforat - elaborarea unei analize comparative într-un proiect digital despre stilul brâncovenesc de la Mănăstirea Hurezi, Palatul Mogoşoaia, Biserica Stavropoleos - elaborarea unui proiect, lucrare practică: cioplire în lemn – forme tridimensionale - elaborarea unui proiect: jurnal de documentare *Basorelieful arhitecturii exterioare a Bisericii Trei Ierarhi din Iași* - realizarea unui prototip, la scară, în desen, a unei strane arhierești - sintetizarea caracteristicilor pluridisciplinare ale sculpturii între decorație, ambient și arhitectură

CLASA a XII-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
I. Spațiul inclus în trafor	1.1. Proiectarea unui obiect de mobilier bisericesc 1.2. Spațiul inclus în trafor. Realizarea unor obiecte utile în biserică, compuse din tăblii traforate și modelate
II. Tehnica traforării și modelării lemnului	2.1 Studiul mijloacelor de expresie plastică. Armonia (se recomandă studiul de figură umană după model din ghips) 2.2 Proiectarea şi realizarea unei strane; strana pentru cântăreț, analog sau tetrapod
III. Elemente de limbaj plastic în sculptura decorativă	3.1. Studiul mijloacelor de expresie plastică. Unitate şi echilibru 3.2. Realizarea unor piese de mobilier bisericesc complexe 3.3. Studiul mijloacelor de expresie plastică – Ritmul în sculptură

SUGESTII METODOLOGICE

Programa de *Sculptură decorativă* pentru specializarea Patrimoniu cultural are ca obiectiv formarea competențelor necesare realizării formelor tridimensionale cu valoare estetică și simbolică, specifice tradiției bizantine și patrimoniului artistic sacru. Accentul cade pe dezvoltarea deprinderilor practice și a sensibilității plastice, cu orientare constantă către creația artistică aplicată. Conținuturile propuse includ studiul formelor decorative în relief și ronde-bosse, analiza proporțiilor, ritmurilor și texturilor, precum și înțelegerea raporturilor dintre volum, relația plin-gol, lumină-întuneric și mediul ambiental. În cadrul conținuturilor sunt integrate tehnici precum modelajul, turnarea în ghips, cioplirea, finisarea și patinarea.

Programa susține o abordare interdisciplinară, în consonanță cu disciplinele teologice și cu celelalte materii de specialitate. Studiul desenului rămâne un sprijin fundamental pentru înțelegerea structurii formelor, prin folosirea materialelor grafice tradiționale și moderne. Se urmărește dezvoltarea capacității de observare, analiză și transpunere, precum și însușirea elementelor de compoziție, perspectivă și interpretare a formelor în iconografia bizantină, cu atenție asupra proceselor de stilizare și transfigurare. Demersul didactic urmărește înțelegerea originii, evoluției și funcției liturgice a sculpturii decorative, raportată la patrimoniul bizantin, național și universal. Se formează astfel o perspectivă integrată asupra artei sacre și a rolului imaginii plastice în contextul eclesial. Programa încurajează responsabilitatea profesională, respectul pentru patrimoniu și dezvoltarea sensibilității estetice.

Pentru atingerea competențelor specifice, se recomandă utilizarea unor strategii didactice variate, care combină explicația, demonstrația practică, prelegerea, exercițiul individual și alte metode interactive, favorizând o învățare activă și reflexivă. Prin aceste repere, formarea artistică urmărește dezvoltarea unei gândiri vizuale solide și a abilității de a realiza lucrări sculpturale cu valoare estetică și spirituală, în acord cu cerințele domeniului patrimoniului cultural.

A. Strategii didactice – revalorizări ale metodelor tradiționale, noi abordări

Pentru a atinge finalitățile educaționale specifice liceului și a forma competențe relevante, este necesară utilizarea unor metode variate, care îmbină gândirea critică, creativitatea, reflecția. Prezentăm sintetic o listă cu metode tradiționale şi moderne, respectiv cu metode care valorizează/formează competenţe digitale, care pot fi utilizate în ora *de Sculptură decorativă.*

1. Metode tradiţionale şi moderne

Explicația și prelegerea narativă – Asigură prezentarea coerentă a temelor, adaptată la nivelul de înțelegere al elevilor; este potrivită pentru activitățile care vizează analiza tehnicilor specifice utilizate în sculptura decorativă, studiul surselor bibliografice privind tehnicile tradiționale și înțelegerea rolului materialelor în transmiterea mesajului sacru.

Conversația euristică – Stimulează gândirea elevilor prin întrebări bine formulate, conducând la descoperirea personală a importanței materialelor și a modului în care acestea influențează expresivitatea și durabilitatea operei.

Studiul de caz – Permite elevilor să analizeze și să aplice cunoștințele despre materiale în contexte practice sau istorice, evaluând modul în care acestea au fost folosite de sculptori bizantini și post-bizantini.

Portofoliul tematic – Dezvoltă capacitatea elevilor de a documenta, analiza și valoriza utilizarea materialelor în creațiile artistice. Elevii colectează observații, fotografii, comentarii asupra diferitelor materiale și tehnici, reflecții asupra experimentelor practice și comparații între surse și opere.

Eseul argumentativ – Elevii exersează exprimarea opiniilor și argumentarea asupra alegerii materialelor și a impactului acestora asupra valorii estetice, simbolice și spirituale a sculpturii eclesiale.

Dezbaterea de tip academic (Oxford-style) – Favorizează gândirea critică și argumentarea privind sustenabilitatea materialelor, utilizarea resurselor naturale, și alegerea tehnicilor tradiționale față de alternativele moderne.

Metode care sprijină dezvoltarea de competențe digitale

WebQuest – Elevii investighează proprietățile materialelor tradiționale folosind surse online credibile, realizând prezentări, infografice sau postere digitale.

Crearea de conținut digital – Elevii pot realiza videoclipuri demonstrative, tutoriale sau materiale interactive care prezintă modul de preparare și aplicare a materialelor tradiționale.

Utilizarea platformelor educaționale Google Classroom, Moodle sau Padlet pentru organizarea materialelor, experimentelor și rezultatelor obținute.

Quiz-uri interactive (Kahoot, Quizizz) – Evaluarea cunoștințelor despre materiale, tehnici și simbolism, precum și recapitularea conceptelor teoretice.

Crearea unui blog tematic – Elevii pot documenta experimentele cu materiale, observațiile și reflecțiile asupra durabilității și simbolismului acestora.

Tururi virtuale și realitate augmentată – Elevii explorează digital modul în care tehnicile de desen sunt folosite în biserici și mănăstiri, observând modele, ornamente, frize, catapetesme.

Proiecte colaborative online – Elevii din diferite clase sau școli pot crea proiecte comune legate de testarea și documentarea materialelor tradiționale.

Metode pentru dezvoltarea competențelor verzi

Sculptura decorativă promovează respectul pentru resursele naturale și responsabilitatea față de patrimoniu. Elevii pot analiza impactul extragerii și utilizării tehnicilor specifice disciplinei, lutul, piatra, lemnul și ceramica sau altor materiale, comparând metode tradiționale cu cele moderne pentru eficiență și durabilitate.

Analiza vizuală interactivă – Elevii pot observa cum materialele influențează estetica și simbolismul lucrărilor, realizând colecții digitale cu observații despre desen, sculptură decorativă, expresivități liniare, materialități, textură și conservare.

Dezbatere ecologică și artistică – Elevii discută despre utilizarea responsabilă a materialelor, continuitatea tradiției și protejarea resurselor naturale.

Învățarea prin proiecte practice interdisciplinare – Elevii realizează experimente cu materiale tradiționale, creând mostre, reconstituiri sau mini-expoziții care evidențiază tehnici și simbolism.

Învățarea prin ateliere de materiale și restaurare – Participarea la ateliere practice de transpunere prin desen a structurilor și compozițiilor decorative, prelucrarea suporturilor plastice, aplicarea desenului în sculptura decorativă.

Învățarea prin implicare comunitară – Proiecte de voluntariat pentru conservarea și protejarea obiectelor eclesiale, punând în practică cunoștințele despre Sculptura decorativă.

Prin diversificarea acestor metode, Sculptura decorativă devine un spațiu de formare integrală, în care elevii învață să aprecieze valoarea materialelor, să înțeleagă legătura dintre resurse, tehnică și mesajul artistic, să-și dezvolte sensibilitatea estetică și responsabilitatea față de patrimoniu și mediu.

B. Abordarea conținuturilor

Abordarea conținuturilor presupune o atitudine flexibilă a profesorului de *Sculptură decorativă*, prin accentul pus pe: valorificarea experiențelor de viață ale elevilor; accentuarea caracterului aplicativ al conținuturilor, creând contexte semnificative de învățare pentru viața reală; abordări diferențiate ale conținuturilor învățării, în acord cu experiențele elevilor și cu contextul social în care trăiesc aceștia; realizarea de conexiuni între *Sculptură decorativă* și alte discipline de studiu.

Conținuturile propuse în programa școlară nu reprezintă teme de lecții, ci unități tematice. Numărul de conținuturi de pe parcursul unui an școlar permite: abordarea unor conținuturi pe parcursul mai multor ore, în funcție de complexitatea acestora, de nivelul clasei de elevi, de particularitățile comunității; abordarea unor teme sau aspecte suplimentare, cu rol de adaptare a orei de *Sculptură decorativă* la specificul clasei de elevi/a comunității.

Ordinea abordării conținuturilor nu este una prestabilită prin programa şcolară. Profesorul are libertatea de a planifica în manieră personalizată ordinea în care va prezenta temele, în acord cu logica firească a domeniului, precum şi în relație cu teme de la alte discipline de studiu.

C. Contexte şi medii de învățare

Ora de *Sculptură decorativă*, în învățământul liceal, trebuie să răspundă realităților unei educații moderne, orientate spre dezvoltarea integrală a elevului. În acest sens, este necesară folosirea unor contexte şi medii de învățare variate, care să susțină învățarea activă şi colaborativă, formarea competențelor, echilibrul emoțional al elevilor, legătura cu comunitatea şi viața reală.

1. Spații educaționale

- Săli cu aranjamente flexibile – mobilă uşor de reconfigurat, pentru lucru individual, în perechi sau în grupuri. Astfel, se poate trece de la predare frontală la activități colaborative.
- Muzee şi centre, dar şi spaţii de activităţi curriculare şi extracurriculare de diferite tipuri.

2. Învățare combinată (fizică şi digitală)

- Învățare mixtă – combinarea lecțiilor desfăşurate în clasă cu activități online. De exemplu: temele pot fi trimise prin platforme educaționale, iar elevii pot urmări materiale video sau audio ca suport pentru reflecții sau dezbateri.
- Învățare în secvențe de format scurt – utilizarea de materiale digitale scurte (video, imagini cu reproduceri din istoria artei) pentru a declanşa discuții sau pentru a oferi elevilor.

3. Învăţarea prin utilizarea realităţii virtuale (VR) şi augmentate (AR)

- Vizite virtuale – folosirea tehnologiei pentru vizitarea unor locuri sau monumente de artă eclesială (mănăstiri, muzee, biserici istorice), fără a ieşi din clasă. Aceste experiențe pot fi completate cu activități de cercetare, prezentări sau reflecții scrise.
- Simulări şi reconstituiri – folosirea aplicațiilor care reconstituie epoci istorice şi stiluri artistice.

4. Învățare personalizată şi adaptată

- Trasee personalizate de învățare – profesorul poate crea activități diferențiate în funcție de nevoile, nivelul şi interesele elevilor.
- Accesibilitate pentru toți elevii – folosirea diverselor forme de exprimare (scris, vorbit, desenat, înregistrări audio), astfel încât fiecare elev să-şi poată exprima ideile.

5. Învățare prin colaborare şi implicare comunitară

- Proiecte în echipă sau în parteneriat cu alte şcoli – realizarea de activități comune pe teme din istoria artei.

6. Inteligența artificială ca facilitator al învățării (sub îndrumarea profesorului)

- Elevii utilizează aplicații bazate pe inteligență artificială pentru a explora conținuturi artistice, sub îndrumarea profesorului.
- AI oferă explicații suplimentare, exemple, sinteze sau definiții pentru o mai bună înțelegere a temelor studiate.
- Profesorul ghidează activitatea, stabileşte obiective clare şi monitorizează modul în care elevii folosesc AI.
- AI sprijină învățarea personalizată, oferind feedback şi resurse adaptate ritmului fiecărui elev.
- Elevii pot folosi AI pentru a formula întrebări sau crea prezentări.

Prin valorificarea acestor contexte şi medii de învățare, elevul este plasat în centrul procesului educațional, ca participant activ, nu doar receptor de informații, se formează competențe cognitive, se creează o legătură între tradiție şi inovație.

D. Aspecte privind evaluarea

1. Relația organică predare-învățare-evaluare

În cadrul orei de *Sculptură decorativă* la liceu, evaluarea este strâns legată atât de învățare, cât şi de predare, constituind împreună un sistem coerent şi dinamic. Evaluarea nu trebuie privită ca o activitate separată, ci ca un proces continuu, integrat în întregul parcurs educațional, care oferă feedback valoros pentru elev, dar şi pentru profesor. Această relație organică implică:

- adaptarea strategiilor de predare în funcție de nevoile identificate ca urmare a evaluărilor inițiale, de parcurs, finale;
- orientarea învățării către formarea de competențe reale, nu doar acumularea de cunoştințe;
- motivarea elevului, prin recunoaşterea progresului său şi prin valorizarea reflecției personale.

Evaluarea contribuie astfel la formarea şi dezvoltarea competențelor specifice disciplinei *Sculptură decorativă*, la îmbunătățirea continuă a predării şi a învățării, prin adaptarea conținuturilor şi metodelor la nivelul real al clasei.

2. Evaluarea ca mijloc de motivație şi reglare

La liceu, evaluarea va accentua două funcţii esenţiale ale evaluării: funcția de reglare şi funcția motivațională.

Evaluarea oferă profesorului feedback cu privire la eficiența metodelor folosite, la înțelegerea conceptelor şi valorilor de către elevi, la necesitatea de adaptare sau reluare a unor conținuturi, respectiv la progresul fiecărui elev.

Din perspectiva elevului evaluarea trebuie să valorizeze progresul personal al acestuia, să încurajeze implicarea lui activă și autentică, să pună accent pe responsabilitate și autocunoaștere, respectiv să susțină decizia informată privind continuarea studiilor sau alegerea unei direcții vocaționale/profesionale.

3. Metodologia evaluării

a) Evaluare tradițională (sumativă și formativă), prin:

- teste scrise (cu itemi obiectivi și subiectivi);
- evaluări orale structurate (răspunsuri argumentate, eseuri).
- verificarea învățării prin întrebări și activități de consolidare la finalul unităților de învățare.

b) Metode moderne/alternative de evaluare

- portofoliul personal – colectare de reflecții, eseuri, jurnale, fișe de activitate, proiecte și produse creative realizate în timp;
- proiectul tematic – individual sau în grup, cu teme relevante din programă, ce implică documentare, aplicare practică și prezentare argumentată;
- autoevaluarea ghidată – prin fișe sau jurnale, elevii sunt invitați să evalueze ce au înțeles;
- observarea sistematică – a participării, a implicării în discuții și dezbateri, a comportamentului și atitudinilor exprimate în contexte de învățare;
- evaluarea produselor de învățare – afişe, prezentări, creații artistice sau digitale;
- studii de caz – permit evaluarea capacității elevului de a analiza critic opere de artă eclesială;

c) Metode care valorifică competențele digitale și interdisciplinare

- proiecte realizate cu ajutorul tehnologiei: prezentări, materiale video, podcasturi tematice;
- portofolii digitale: organizarea materialelor pe platforme educaționale (ex. Google Classroom, Moodle);

4. Valorificarea progresului individual

În centrul procesului evaluativ rămâne progresul elevului, nu comparația între elevi. Astfel, se va urmări cum evoluează fiecare elev din punct de vedere cognitiv și cum își dezvoltă capacitatea de a reflecta.

E. Adaptarea procesului de predare-învățare-evaluare la specificul diferitelor grupuri de elevi

În cadrul orelor de *Sculptură decorativă* este esențială adaptarea strategiilor didactice, a conținuturilor și a modalităților de evaluare pentru a răspunde nevoilor diverse ale elevilor, în special ale celor cu cerințe educaționale speciale (CES) și/sau dizabilități. Acest demers implică utilizarea unor metode active, centrate pe elev, care să stimuleze participarea, empatia și reflecția personală, precum și personalizarea sarcinilor de lucru în funcție de ritmul și stilul de învățare al fiecărui elev. Materialele didactice pot fi adaptate vizual, auditiv sau tactil, în funcție de tipul dizabilității, iar evaluarea trebuie să fie continuă, formativă, oferind feedback constructiv și încurajând progresul individual. Colaborarea cu profesorii de sprijin, consilierul școlar și familia este, de asemenea, un element-cheie pentru integrarea eficientă a elevilor cu CES în activitățile de la clasă, asigurând un climat incluziv și valorificând potențialul fiecărui elev.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Grad didactic/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
Măriuței Ioana-Catrinel	Gradul I, Profesor doctor	Seminarul Teologic Ortodox *Sfântul Vasile cel Mare*, Iași
Adamescu Raluca Gabriela	Gradul I, Profesor metodist	Colegiul Național de Arte *Octav Băncilă*

RESPONSABILI/CONSULTANȚI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Zăbavă Mihaela	Consilier	Centrul Naţional pentru Curriculum şi Evaluare	Responsabil CNCE
Pîslaru Cătălin	Inspector general	Ministerul Educaţiei şi Cercetării	Responsabil MEC
Măriuței Ioana-Catrinel	Profesor doctor	Seminarul Teologic Ortodox *Sfântul Vasile cel Mare*, Iași	Coordonator

RESPONSABILI/COORDONATORII/COLABORATORI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Beldiman Nicuşor	Preot Profesor universitar doctor, Consilier Patriarhal	Administraţia Patriarhală, Facultatea de Teologie Ortodoxă *Justinian Patriarhul* – București, Universitatea din București	Coordonator - Patriarhia Română
Andrei Constantin	Preot, Inspector patriarhal	Administraţia Patriarhală	Responsabil - Patriarhia Română

Anexa nr. 79

Programa școlară pentru disciplina

Studiul materialelor de lucru în arta eclesială
Cultul Ortodox

Clasele a IX-a – a XI-a
Curriculum de specialitate (CS)
Filiera vocațională, profilul teologic,
specializarea Patrimoniu cultural

Învățământ liceal

- 2026 -

Anexa nr. 79
Programa școlară pentru disciplina *Studiul materialelor de lucru în arta eclesială, Cultul Ortodox,* clasele a IX-a - a XI-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea Patrimoniu cultural*

NOTĂ DE PREZENTARE

Disciplina *Studiul materialelor de lucru în arta eclesială*, destinată profilului teologic, cultul ortodox, specializarea Patrimoniu cultural, face parte din curriculumul de specialitate al filierei vocaționale, fiindu-i alocată o oră pe săptămână. Această etapă de formare, desfășurată pe parcursul claselor a IX-a, a X-a și a XI-a, constituie fundamentul necesar pentru dezvoltarea abilităților practice și a limbajului de specialitate.

Programa urmărește, în primul rând, identificarea și înțelegerea materialelor folosite în arta eclesială și a rolului acestora în expresia artistică. Elevii învață să recunoască tipurile de suporturi, pigmenți, lianți și instrumente tradiționale, descoperind principiile de utilizare și de combinare a acestora în diferite tehnici specifice artei sacre. În același timp, disciplina promovează cunoașterea și interpretarea formelor, funcțiilor și semnificațiilor patrimoniului pictural și decorativ din spațiul eclesial, integrând noțiuni de istorie a artei și de spiritualitate ortodoxă. Astfel, elevii dobândesc capacitatea de a înțelege legătura dintre mesajul teologic, compoziția artistică și materialele alese. Un alt obiectiv important îl constituie analiza proprietăților fizico-chimice ale materialelor. De asemenea, elevii sunt ghidați în cunoașterea structurii stratigrafice și a caracteristicilor suporturilor în relație cu specificul stilistic și funcțional al artei religioase. Prin activități de observare directă și demonstrații practice, aceștia înțeleg succesiunea straturilor și importanța fiecărei etape de lucru în realizarea unui produs artistic durabil și expresiv.

Metodologia de predare îmbină explicația teoretică, exercițiul individual și lucrul aplicativ în echipă, urmărind dezvoltarea gândirii critice, a sensibilității estetice și a responsabilității față de actul artistic și patrimoniul cultural. Elevii sunt încurajați să-și formeze deprinderi tehnico-artistice de bază, dar și să-și dezvolte competențele de comunicare și colaborare, necesare viitoarelor proiecte interdisciplinare. Prin conținuturile sale, disciplina oferă o pregătire inițială solidă pentru studiile aprofundate din clasele superioare, facilitând conexiunea dintre cunoașterea teoretică și aplicarea practică și contribuind la formarea unei atitudini de respect și protejare a patrimoniului cultural-religios. Această bază susține nu doar dezvoltarea personală și artistică a elevilor, ci și orientarea lor spre cariere în domenii precum conservarea și restaurarea patrimoniului, turismul cultural, muzeografia sau educația artistică.

Disciplina *Studiul materialelor de lucru în arta eclesială* își propune să ofere elevilor o cunoaștere aprofundată a materialelor și instrumentelor, atât tradiționale, cât și moderne, utilizate în cadrul tehnicilor artistice specifice artei eclesiale, furnizând fundamentul necesar realizării temelor practice și proiectelor interdisciplinare propuse la disciplinele artistice fundamentale. Mai mult decât atât, disciplina facilitează formarea deprinderilor tehnico-artistice și a competențelor creative și analitice, constituind un pilon al educației pentru viitorii specialiști în patrimoniu cultural. Prin parcurgerea conținuturilor, elevii dobândesc capacitatea de a se exprima plastic cu precizie și sensibilitate, învățând să manipuleze materialele și instrumentele cu respectarea riguroasă a etapelor de lucru, a principiilor de securitate și protecție a muncii, și să realizeze produse artistice care să reflecte atât valoarea estetică, cât și cea simbolică a tehnicilor tradiționale. În același timp, disciplina cultivă simțul responsabilității față de actul tehnico-artistic și față de patrimoniul cultural, stimulând gândirea critică și reflexivă asupra propriei activități și încurajând integrarea cunoștințelor dobândite într-un cadru interdisciplinar.

Elaborarea programei a fost realizată în deplină concordanță cu cerințele reformei curriculare din învățământul românesc, reflectând structura planurilor-cadru bazate pe trunchi comun și curriculum de specialitate. Această abordare asigură o ofertă educațională clară, coerentă și centrată pe dezvoltarea competențelor, facilitând tranziția firească de la acumularea de cunoștințe la formarea deprinderilor practice și a competențelor integrate, într-un mod sistematic, relevant și accesibil elevilor. Programa este organizată pe componente esențiale care vizează dezvoltarea globală a elevului: competențe generale, competențe specifice corelate cu activități de învățare, domenii de conținut, standarde curriculare de învățare, standarde naționale de evaluare, sugestii metodologice și referințe bibliografice. Unitățile de conținut sunt structurate pentru a parcurge toate etapele de învățare, de la identificarea și analiza materialelor și instrumentelor, până la reproducerea și adaptarea tehnicilor în contexte practice, creative și interdisciplinare. Sugestiile metodologice recomandă abordarea simultană a metodelor de predare, utilizând atât explicația teoretică, cât și demonstrația practică, exercițiul individual și lucrul aplicativ în echipă, în vederea unei învățări active, aplicate și profund integrate.

Disciplina sprijină dezvoltarea competențelor necesare inserției profesionale în domenii conexe artei ecleziale, precum restaurarea, turismul cultural, managementul și promovarea patrimoniului artistic, oferind un cadru solid pentru formarea unei cariere integrate în domeniul patrimoniului cultural și al educației artistice. Prezenta programă școlară completează curriculumul pentru disciplina *Studiul materialelor de lucru în arta eclesială*, cu aplicare pentru clasele

din învățământul liceal, filiera vocațională, profilul teologic, cultul ortodox, specializarea Patrimoniu cultural, forma cu frecvență zi, începând cu anul școlar 2026-2027.

Pentru această categorie de clase, conform planurilor-cadru pentru învățământul liceal, forma cu frecvență zi, aprobate ca anexe la OMEC nr. 4.350/2025, studiul disciplinei are următoarea alocare orară săptămânală, defalcată pe segmentul curriculum de specialitate (CS):

An de studiu	Clasa a IX-a	Clasa a X-a	Clasa a XI-a
Tip segment curricular	CS	CS	CS
Nr. săptămânal de ore	1	1	1

Programa școlară se elaborează în concordanță cu:

- *Legea învățământului preuniversitar* nr. 198/2023;
- *Recomandările Consiliului Uniunii Europene* (2018) privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții;
- *Repere pentru proiectarea, actualizarea și evaluarea Curriculumului național. Cadrul de referință al Curriculumului național*, aprobat prin OME nr. 3239/2021;
- *Profilul de formare al absolventului*, aprobat prin OME nr. 6731/2023;

Aceste documente stabilesc cadrul de dezvoltare al competențelor-cheie și al profilului de formare al absolventului de liceu, competențe la a căror formare contribuie și disciplina *Studiul materialelor de lucru în arta eclesială.*

Programa acestei discipline este elaborată potrivit modelului de proiectare curriculară centrat pe competențe. Construcția programei este realizată astfel încât să contribuie la dezvoltarea profilului de formare al elevului din ciclul liceal, care descrie așteptările exprimate față de elev la sfârșitul învățământului liceal, prin raportare la cerințele exprimate în *Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023*, precum și prin raportare la caracteristicile de dezvoltare ale elevilor. Prin studierea disciplinei *Studiul materialelor de lucru în arta eclesială*, elevul își dezvoltă cultura vizuală, sensibilitatea estetică și capacitatea de a înțelege și interpreta caracteristicile și semnificația materialelor utilizate în arta sacră bizantină. Această disciplină contribuie la formarea spiritului critic, la aprecierea patrimoniului cultural și spiritual ortodox, precum și la recunoașterea valorii universale a materialelor și tehnicilor tradiționale folosite în realizarea icoanelor și a compozițiilor murale. Disciplina stimulează observarea, analiza și interpretarea proprietăților fizice, estetice și simbolice ale materialelor de lucru, oferind elevului instrumente pentru înțelegerea modului în care acestea au influențat evoluția expresiei vizuale bizantine și postbizantine. *Studiul materialelor de lucru* permite elevilor să descopere relația dintre calitatea materialelor, tehnica aplicată și expresia artistică, precum și modul în care acestea contribuie la transmiterea valorilor teologice și estetice ale tradiției.

Studiul materialelor de lucru în arta eclesială valorifică și aprofundează cunoștințele dobândite anterior în domeniile artelor plastice și al istoriei, extinzându-le printr-o abordare interdisciplinară care integrează elemente de chimie, tehnici artistice, istorie a artei și simbolism iconografic. Accentul se transferă de la simpla memorare a tipurilor de materiale la dezvoltarea competențelor de analiză, interpretare și aplicare practică a acestora, astfel încât elevii să înțeleagă cum fiecare tip de material contribuie la valoarea estetică și durabilitatea operei.

Disciplina are un caracter interdisciplinar și formativ, fiind complementară cu domeniile artelor plastice, teologiei, istoriei, educației vizuale și culturii generale. Ea favorizează proiecte tematice dedicate studiului materialelor iconografice naționale și universale, promovând protejarea, restaurarea și valorificarea creațiilor artistice eclesiale printr-o atenție deosebită asupra materialelor originale și tehnicilor tradiționale de lucru.

Elementele de noutate ale programei include:

- orientarea spre competențe transversale - educația estetică și vizuală, dezvoltarea gândirii critice, a creativității și a sensibilității religioase;
- actualizarea conținuturilor prin corelarea studiului materialelor cu provocările contemporane privind durabilitatea, protecția patrimoniului și dialogul dintre tradiție și modernitate;
- dimensiunea practică și participativă, prin ateliere de prelucrare a lemnului, preparare de pigmenți naturali, aplicare de foiță de aur, vizite la muzee și centre de iconografie, activități de documentare și proiecte interdisciplinare;
- deschiderea spre dialog cultural prin compararea diferitelor școli și tradiții artistice;
- accentul pe formarea competențelor de analiză și exprimare artistică, prin dezvoltarea spiritului de observație, cunoașterea proprietăților și simbolismului materialelor, precum și elaborarea de portofolii vizuale și jurnale de reflecție asupra materialelor de lucru în arta eclesială.

Structura programei școlare de *Studiul materialelor de lucru în arta eclesială* include, pe lângă nota de prezentare, următoarele elemente:

- competențe generale;
- competențe specifice și exemple de activități de învățare;
- conținuturi;
- sugestii metodologice.

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoştinţe, abilități şi atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte diverse.

Competențele generale se referă la achizițiile pe care elevul le dobândește la disciplina *Studiul materialelor de lucru în arta eclesială* pe parcursul claselor a IX-a, a X-a și a XI-a. Acestea au un dublu rol: pe de o parte, reflectă contribuția disciplinei la profilul de formare al absolventului și, implicit, la dezvoltarea competențelor-cheie; pe de altă parte, structurează disciplina în funcție de profilul de formare.

Competențele specifice derivă din competențele generale și reprezintă etape intermediare în dobândirea acestora, fiind formate pe parcursul unui an școlar. Ele sunt adaptate nivelului de dezvoltare al elevilor, ghidează evaluarea performanțelor acestora și oferă cadrul pentru organizarea demersului didactic. Ca etape ale formării competențelor generale, competențele specifice evidențiază progresia acestora de la un an de studiu la altul, contribuind treptat la dezvoltarea competenței generale. Derivarea lor presupune o diferențiere atentă a etapelor procesului de învățare, astfel încât, la finalul studiului acestei disciplinei, elevii să fi dobândit competențele generale corespunzătoare.

Activitățile de învățare constituie contexte în care competențele specifice sunt dezvoltate, exersate și consolidate. Ele au rol orientativ pentru profesori, oferindu-le libertatea de a folosi exemplele propuse de programa școlară, de a le completa sau de a le înlocui, astfel încât să adapteze procesul didactic la realitățile concrete ale clasei. În acest mod, crearea de parcursuri de învățare individualizate și personalizate nu mai rămâne un simplu ideal, ci devine realizabilă prin metode și modalități concrete de aplicare. Conținuturile învățării sunt organizate pe domenii tematice și reprezintă achiziții fundamentale prin care se urmărește formarea competențelor specifice disciplinei *Studiul materialelor de lucru în arta eclesială*. La nivelul fiecărei clase, programa oferă o structură curriculară coerentă, care include aspecte referitoare la proprietățile și utilizarea materialelor tradiționale în pictura bizantină și post-bizantină (pigmenți, lianți, lemn, foiță de aur, suporturi, materiale pentru mozaic), analiza modului în care acestea influențează formele, compozițiile și stilurile iconografice, precum și studiul simbolismului și al rolului materialelor în transmiterea valorilor teologice și estetice.

Disciplina promovează implicarea activă a elevilor în activități de observare, analiză, documentare și practică artistică, încurajând explorarea și testarea materialelor tradiționale și înțelegerea modului în care acestea contribuie la durabilitatea și expresivitatea operei. Prin aceste activități, elevii își formează o cultură vizuală solidă, dobândesc cunoştinţe tehnice aplicabile şi îşi dezvoltă spiritul estetic, sensibilitatea religioasă şi creativitatea. Sugestiile metodologice oferă exemple de strategii didactice, repere pentru planificarea demersului didactic și elemente pentru evaluarea continuă. Acestea includ recomandări privind desfășurarea efectivă a procesului de predare-învățare-evaluare centrat pe formarea competențelor, exemple de strategii didactice care sprijină realizarea competențelor specifice, precum și propuneri de abordare interdisciplinară și integrată. În plus, acestea cuprind repere pentru evaluarea învățării, raportată la competențele urmărite, putând fi utilizate diverse forme, metode și instrumente de evaluare.

Cadrele didactice sunt încurajate să planifice activitatea didactică pe baza competențelor, să adapteze activitățile la context și să utilizeze metode variate de evaluare, cu accent pe progresul și dezvoltarea elevului.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

C.G.1	**Înțelegerea materialelor de lucru și importanța rolului lor în tehnicile artistice**
C.G.2	**Analizarea materialelor de lucru în contextul patrimoniului cultural, istoric și spiritual al artei eclesiale**
C.G.3	**Cunoașterea caracteristicilor și proprietăților fizico-chimice ale materialelor utilizate în patrimoniul artistic religios**
C.G.4	**Interpretarea materialelor de lucru în contextul relației dintre aspectul, funcția și rolul obiectului de patrimoniu**

CLASA a IX-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G.1 – Înțelegerea materialelor de lucru și importanța rolului lor în tehnicile artistice

IX. CS.1.1. Recunoașterea fundamentelor artei eclesiale și semnificația materialelor în definirea spațiului sacru
- enumerarea particularitățile domeniilor artei eclesiale - explicarea semnificației simbolice a culorilor și a materialelor utilizate în iconografie - descrierea funcțiilor estetice, liturgice, catehetice și simbolice ale artei religioase - analizarea modului în care programul iconografic se adaptează structurii arhitectonice - crearea unui itinerariu de receptare a mesajului plastic, atât în captarea simbolurilor artistice proprii unei structuri arhitecturale – biserica, cât și a unui obiect de uz liturgic
IX. CS.1.2. Ilustrarea criteriilor de clasificare a materialelor în vederea selecției adecvate pentru realizarea și conservarea artei eclesiale
- clasificarea materialelor organice și anorganice folosite în arta eclesială - explicarea diferenței între materiale organice și anorganice și rolul lor în perenitatea artei eclesiale - descrierea funcției fiecărui tip de material - analizarea unei icoane, identificând tipurile de materiale utilizate - evaluarea rolurilor verniurilor și a peliculei de protecție în conservarea obiectelor de patrimoniu

C.G.2 – Analizarea materialelor de lucru în contextul patrimoniului cultural, istoric și spiritual al artei eclesiale

IX. CS.2.1. Identificarea primelor forme ale decorației parietale în contextul cultural al artelor plastice europene
- investigarea primelor forme ale artei parietale, din plan european, ale decorației rupestre - asocierea perioadelor istorice cu stilurile și particularitățile frescei (Antichitate, Bizantin, Evul Mediu, Renaștere) - explicarea rolului, a semnificației și a simbolismului picturii rupestre din Preistorie - descrierea modului de adaptare a decorurilor parietale și pavimentare creștine la spațiile arhitecturale ale templului roman - identificarea etapelor tranziției templului roman spre lăcașul de cult - bazilică creștină - conceperea structurii interne a unui plan bazilical antic, medieval și al unei biserici de secol XVI – Moldova
IX. CS.2.2. Descifrarea semnificațiilor spirituale, simbolice și tehnice ale materialelor utilizate în pictura murală ortodoxă
- reproducerea temelor specifice ale unui plan iconografic creștin - descrierea funcției picturii interioare și exterioare a unui program iconografic - conceperea unui proiect digital despre temele iconografice din pictura exterioară - discutarea, pe grupe de lucru, a rolului arhitecturii în transpunerea programului iconografic și caracteristicile acestuia - analizarea ipostazelor și modurilor de percepere ale mesajului artistic și teologic al decorației exterioare

C.G.3 – Cunoașterea caracteristicilor și proprietăților fizico-chimice ale materialelor utilizate în patrimoniul artistic religios

IX. CS.3.1. Corelarea aspectelor fizice și a proprietăților materialelor folosite în realizarea operelor de artă
- enumerarea materialelor de lucru specifice utilizate în pictura murală (lianti, pigmenți, var) - clasificarea tipurilor de var și principalelor lor proprietăți fizico-chimice - explicarea diferențelor între tehnicile all fresco, all secco și tehnicile mixte - descrierea rolului fiecărui tip de liant (clei de iepure, gălbenuș de ou, cazeină, apă de var) în execuția frescei - explicarea mecanismului reacției de carbonatare a varului în tehnica frescei - realizarea unui eseu despre avantajele și dezavantajele tehnicilor all fresco, all secco și tehnicilor mixte

C.G.4 – Interpretarea materialelor de lucru în contextul relației dintre aspectul, funcția și rolul obiectului de patrimoniu

IX. CS.4.1. Identificarea materialelor specifice în realizarea tehnicii mozaic în orizontul metalimbajului artelor decorative
- analizarea tehnicii mozaicului în evoluția acestuia, pe parcursul teoriei și istoriei artei - enumerarea principalelor materiale utilizate în realizarea mozaicului (sticlă, piatră, aur, ceramică) - realizarea unei analize comparative a diferitelor tipuri de mozaic localizate în spații geografice și temporale - formularea unei analize comparative între elementele caracteristice ale mozaicului pavimentar, mozaicului parietal și mozaicului pe suport mobil
IX. CS.4.2. Selectarea materialelor suport și a proprietăților fizice și chimice în procesul de conservare-restaurare
- enumerarea tipurilor de suport mobil utilizate în executarea icoanei (lemn, panou, carton preparat, pânză) - clasificarea principalelor esențe de lemn folosite și proprietățile lor fizice și chimice (tei, plop, stejar) - explicarea importanței alegerii tipului de lemn în funcție de durabilitate și rezistență - descrierea pașilor de pregătire a suportului lemnos - analizarea etapelor de lucru în conceperea grundului, a materialelor și a tehnicii - analizarea stratigrafiei icoanei, a etapelor de lucru, proporțiilor, materialelor și instrumentelor specifice
IX. CS.4.3. Utilizarea elementelor componente ale limbajului cultural artistic în realizarea stratigrafiei icoanei
- enumerarea straturilor principale ale icoanei: suport, pânză, grund, desen, bolus, foiță de aur, peliculă de culoare, vernis - explicarea rolului fiecărui strat în structura icoanei - descrierea modului în care straturile de preparație influențează durabilitatea și aspectul vizual al icoanei - desenarea unei scheme stratigrafică a unei icoane, indicând materialele și rolul fiecărui strat
IX. CS.4.4. Recunoașterea funcției liturgice, teologice și estetice a icoanei în arta eclesială, prin clasificarea tipologică, interpretarea tematică și identificarea particularităților școlilor de iconografie
- enumerarea funcțiilor icoanei în arta eclesială: liturgică, teologică și estetică - descrierea elementelor definitorii ale școlilor de iconografie, urmărind valorificarea diversității culturale - realizarea unei hărți digitale (ex.: Google My Maps sau Genially), prin marcarea topografiei geografice și culturale a școlilor de pictură - analizarea rolului icoanelor împărătești și votive

CLASA a IX-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
I. Arta eclesială și rolul materialelor de lucru în definirea acesteia	1.1. Arta eclesială – specific și funcții în spațiul religios: estetică, catehetică, liturgică și simbolică 1.2. Rolul materialelor de lucru în definirea mesajului vizual-teologic și corespondența dintre natura materiei utilizate
II. Tipuri de materiale utilizate în arta eclesială	2.1. Clasificarea materialelor în arta eclesială: • După natura chimică: organice și anorganice Materiale organice (1. Materiale de origine animală – piele, pergament, clei animal, gelatină, ou, 2. Materiale de origine vegetală – lemn, in, cânepă,

Domenii de conținut	Conținuturi
	bumbac, mătase, hârtie, coloranți vegetali, uleiuri vegetale, gume vegetale, rășini naturale, papirusul); Materiale anorganice (1. Pigmenți minerali naturali, 2. Pigmenți sintetici, 3. Metale și aliaje, 4. Materiale pentru suporturi - var, nisip, ghips, cretă) • După funcționalitate: 1. Suporturi (lemn, pergament, hârtie, textile, sticlă, perete), 2. Lianți / medii (clei, ou, gumă arabică, uleiuri), 3. Pigmenți/coloranți, 4. Straturi preparatorii (cretă, ghips, var, nisip), 5. Straturi de protecție (vernisuri, foiță de metal), 6. Elemente decorative (sticlă colorată, email, metale prețioase.
III. Pictura murală și mozaicul în arta eclesială: evoluție istorică, materiale și instrumente specifice	3.1. Primele forme ale decorației parietale - Pictura rupestră (parietală) preistorică – Lascaux, Chauvet (Franța), Altamira (Spania) 3.2. Istoria frescei în arta sacră (Antichitate, Imperiul Bizantin, Evul Mediu, Renașterea apuseană) 3.3. Decor și decorație în arta Greciei Antice 3.4. Tehnici și materiale specifice ale artei romane – fresca Pompei 3.5. Transformarea spațiului public roman în spațiu liturgic creștin: adaptarea decorului mural pentru noile funcții sacre (Roma, Ravenna) 3.6. Funcția decorativă și simbolică a picturii murale în arhitectura bisericii 3.7. Pictura exterioară ca „perete viu”: funcție spirituală și rol de protecție 3.8. Materiale de lucru specifice – definiție, clasificare 3.9. Tehnici și metode de execuție: all secco, all fresco, tehnici mixte (frecvente în post-bizantin) 3.10. Analiza materialelor liant în execuția frescei bizantine – clei de iepure, gălbenuș de ou, cazeină, apă de var 3.11. Tipuri de var - proprietăţile fizico-chimice ale varului, mod de obţinere 3.12. Varul ca material activ în tehnica frescei - mecanismele reacției de carbonatare 3.13. Influența condițiilor climatice asupra stabilității materialelor în pictura murală - alegerea materialelor în raport cu cerințele estetice, teologice, climatice și arhitecturale 3.14. Mozaicul – structură, materiale și specificitate stilistică în decorul parietal eclesial
IV. Suporturile icoanei – structura stratigrafică și etapele de lucru	4.1. Materialul suport al icoanei - tipuri de suport mobil (lemn, panou, carton preparat, pânză) 4.2. Tipuri de lemn și proprietățile fizice și chimice ale esențelor lemnoase utilizate (tei, plop, stejar) 4.3. Procedurile de pregătire a suportului lemnos, prepararea și aplicarea grundului 4.4. Structura stratigrafică a icoanei: elemente de stratigrafie (suport, pânză, grund, desen, bolus, foiță de aur, peliculă de culoare, vernis) și rolurile straturilor de preparație în durabilitatea, aspectul și funcția spirituală a icoanei
V. Rolul pluridisciplinar al icoanei în istoria și teoria artei	5.1. Funcția liturgică, teologică și estetică a icoanei în arta eclesială 5.2. Tipuri de icoane: după funcția liturgică și plasarea în biserică (împărătești, praznicale, de hram, diptice și triptice, de iconostas), după tematică și conținut (hristologice, mariologice, hagiografice, teofanice – dogmatice, narative – ciclice) 5.3. Școli de iconografie - specificități materiale și tehnice (cretană, rusă, icoana românească din Moldova, Țara Românească, Transilvania)

CLASA a X-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G.1 – Înțelegerea materialelor de lucru și importanța rolului lor în tehnicile artistice

X. CS.1.1. Analizarea materialelor, suporturilor și calităților fizico-chimice implicate în realizarea unor forme tradiționale de artă decorativă
- enumerarea materialelor și a instrumentelor necesare utilizate în tehnica encaustică (ceara de albine, pigmenți naturali, rășini, solvenți) - descrierea proprietăților fizico-chimice ale stratului encaustic - analizarea comparativă a trăsăturilor specifice ale tehnicii encaustică pe suport fix – parietal și suport mobil – panou de lemn - enumerarea materialelor și a instrumentelor necesare utilizate în pictura pe sticlă - descrierea proprietăților fizico-chimice ale materialelor de lucru, pigmenți, lianți transpuse pe suport de sticlă - descrierea principalelor teme predilecte regăsite în tehnica picturii pe sticlă de tradiție creștină - reproducerea manierei specifice de execuție și etapele de lucru folosite în executarea icoanei pe suport din sticlă

C.G.2 – Analizarea materialelor de lucru în contextul patrimoniului cultural, istoric și spiritual al artei eclesiale

X. CS.2.1. Investigarea materialelor și a instrumentelor de lucru utilizate în realizarea miniaturii de manuscris
- enumerarea principalelor centre în care s-a dezvoltat tehnica miniaturii de manuscris - descrierea modalităților de obținere a pergamentului - clasificarea cernelurilor, a pigmenților, cleiurilor, lianților și a instrumentelor de lucru, utilizate în realizarea miniaturilor - conceperea unui proiect digital care să ilustreze evoluția miniaturii, a materialelor și a instrumentelor utilizate

C.G.3 – Cunoașterea caracteristicilor și proprietăților fizico-chimice ale materialelor utilizate în patrimoniul artistic religios

X. CS.3.1. Precizarea aspectelor de ordin fizic și chimic a materialelor folosite în procesul de realizare a obiectelor de artă
- descrierea procesului de obținere a unui grund pe bază de praf de cretă și clei - explicarea materialelor necesare procesului de realizare a grundurilor - utilizarea materialelor și a instrumentelor de lucru în realizarea grundului, urmărind etapele de lucru specifice - evaluarea avantajelor și a dezavantajelor utilizării grundurilor tradiționale vs. moderne în arta eclesială - folosirea materialele și a instrumentelor specifice transpunerii grundului pe diferite suporturi

C.G.4 – Interpretarea materialelor de lucru în contextul relației dintre aspectul, funcția și rolul obiectului de patrimoniu

X. CS.4.1. Identificarea particularităților specifice lianților folosiți în executarea operelor de artă eclesială
- enumerarea lianților tradiționali utilizați în arta eclesială (clei animal, ou, gumă arabică, cazeină, uleiuri, apă de var) - explicarea rolului fiecărui liant în procesul de fixare a pigmenților și formarea peliculei de culoare - compararea proprietăților cleiului animal cu cele ale cleiurilor sintetice - analizarea modului în care alegerea liantului influențează rezistența stratului pictural și a peliculei de culoare - conceperea unei cercetări, prin utilizarea tehnologiilor moderne, ilustrând proprietățile fizico-chimice ale diferitelor tipuri de lianți

CLASA a X-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
I. Encaustica – tehnică, materiale, instrumente și suporturi	1.1. Originea și evoluția tehnicii encaustice (Grecia antică - portretele de la Fayum) 1.2. Materiale utilizate în pictura encaustică (ceara de albine, pigmenți naturali și compatibilitatea cu ceara, rășini - damar, mastic, solvenți, suporturi - lemn, carton, pânză grunduită) 1.3. Proprietăți fizico-chimice ale stratului encaustic - durabilitate, elasticitate, impermeabilitate
II. Icoana pe sticlă – materiale, instrumente și etape de lucru	2.1. Icoana pe sticlă: centre de tradiție, influențe stilistice și relația cu icoana pe lemn și pictura populară 2.2. Materiale utilizate și proprietăți - sticla ca suport iconografic, pigmenți și coloranți, lianți și cleiuri, aurul și aplicațiile metalice
III. Artele focului – ceramica, tehnici, materiale și instrumente	3.1. Ceramica: materiale, tehnologii de prelucrare și expresii artistice
IV. Miniatura și manuscrisul – materiale, tehnici și instrumente	4.1. Manuscris și miniatură: parcurs istoric și centre de tradiție artistică din Antichitate până în Evul Mediu 4.2. Materiale celulozice utilizate – modalități de obținere și proprietățile fizico-chimice ale papirusului, pergamentului, hârtiei manuale 4.3. Cleiuri și lianți pentru culori utilizate în realizare miniaturilor - cleiuri animale, guma arabică și alte tipuri de substanțe de preparare (miere, ou, fiere de bou) pentru stabilizarea pigmenților 4.4. Tipuri de pigmenți utilizați în miniatura de manuscris: clasificare, compoziție și utilizare artistică 4.5. Cernelurile – clasificare, caracteristici și modalități de obținere (cerneala carbon, metalogalică, ferogalică, roșie, albastră, pe bază de coloranți sintetici, de tipar)
V. Grunduri și lianți în arta eclesială	5.1. Tipuri de grunduri sau preparații utilizate în arta eclesială 5.2. Proprietățile tipurilor de lianți utilizați arta eclesială

CLASA a XI-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G.1 – Înțelegerea materialelor de lucru și importanța rolului lor în tehnicile artistice

XI. CS.1.1. Clasificarea pigmenților organici și anorganici utilizați în arta eclesială
- identificarea pigmenților organici și anorganici - explicarea modului în care granulația influențează saturația și opacitatea unui pigment - argumentarea ideii conform căreia pigmenții anorganici au rezistență mai mare la foto-degradare față de cei organici - elaborarea unei prezentări Power-point despre pigmenții utilizați în realizarea frescelor de secol XIV-XV de la monumentele eclesiale din Moldova

CG 2 - Analizarea materialelor de lucru în contextul patrimoniului cultural, istoric și spiritual al artei eclesiale

XI. CS.2.1. Identificarea tipurilor de lianți și cleiuri, precum și a caracteristicilor și modului de obținere a acestora pentru utilizarea în pictură
- enumerarea principalelor funcții ale lianților în pictură - explicarea influenței vâscozității și a transparenței lianților asupra aplicării culorii

- analizarea lianților utilizați în pictură: uleiuri sicative, cazeină, gălbenuș de ou - descrierea modului în care gălbenușul de ou (emulsia) acționează ca liant în tehnica tempera - clasificarea tipurilor de cleiuri animale: de oase, de pește, de iepure - descrierea proprietăților cleiurilor animale și vegetale - elaborarea unei analize comparative a cleiurile animale și vegetale, utilizând platforma Padlet

C.G.3 – Cunoașterea caracteristicilor și proprietăților fizico-chimice ale materialelor utilizate în patrimoniul artistic religios

XI. CS.3.1. Descrierea aspectului fizic și a proprietăților materialelor de lucru
- clasificarea gumele și a rășinilor folosite în arta eclesială în pictura pe icoană - explicarea diferențelor dintre rășinile naturale și cele sintetice - argumentarea alegerii unei rășini naturale versus sintetice, pentru restaurarea unei icoane - analizarea structurii chimică și a proprietăților fizico-chimice vernisurilor - descrierea modului în care proprietățile vernisului influențează aspectul final al picturii - conceperea unui ghid de aplicare a vernisurilor pentru diferite suporturi și tipuri de pictură, transpus într-un document Word
XI. CS.3.2. Utilizarea proprietățile metalelor, pietrelor semiprețioase și auririi în decorarea obiectelor de cult și a icoanelor
- sintetizarea proprietăților fizice ale aurului și argintului în realizarea ferecăturilor - enumerarea tipurilor de foițe de aur și aliaje utilizate în procesul în aurire - descrierea strategiei practice, a materialelor și a instrumentele necesare în procesul de aurire - modelarea unui obiect 3D digital, prin aplicarea unui decor de aur și pietre
XI. CS.3.3. Cunoașterea modurilor de obținere, a proprietăților și a utilizărilor materialelor colagenice, celulozei, lemnului și hârtiei în domeniul artei eclesiale
- explicarea modalităților de obținere a pielii și pergamentului ca suport plastic - descrierea proprietăților pielii și ale pergamentului ca suport plastic - analizarea comparativă a proprietăților pergamentului și a pielii în funcție de durabilitate și flexibilitate - definirea termenului de celuloză - explicarea modului de obținere a hârtiei - enumerarea principalelor componente ale hârtiei - clasificarea diferitelor tipuri de hârtie după grosime, greutate și textură - investigarea diferențelor dintre lemnul de esență tare și cel de esență moale - elaborarea unui poster digital, prin ilustrarea modului de obținere, a proprietăților și a utilizării lemnului în arta eclesială

C4 - Interpretarea materialelor de lucru în contextul relației dintre aspectul, funcția și rolul obiectului de patrimoniu

XI. CS.4.1. Identificarea materialelor constitutive ale obiectelor de patrimoniu și a tehnicilor de realizare
- descrierea structurii stratigrafică a unei icoane pe lemn - elaborarea unor studii de caz despre tehnicile tradiționale de aurire și poleire - enumerarea modalităților de obținere și utilizare a verniurilor - observarea comportamentului pigmenților, verniurilor și aurului la variații de temperatură și umiditate - dezbatere pe echipe cu tema: *Cum influențează suportul și tehnicile de pictură aspectul final al operei de artă?*

CLASA a XI-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
I. Pigmenți în arta eclesială (pictura de icoană și pictura murală): clasificare, proprietăți, utilizări și rol estetic	1.1. Identificarea și clasificarea pigmenților organici și anorganici utilizați în arta eclesială. 1.2. Clasificarea tipurilor de pigmenți utilizați arta eclesială – pigmenții organici și anorganici, modalități de obținere. 1.3. Caracteristicile fizice ale pigmenților – culoarea, puterea de colorare, puterea de acoperire, greutatea specifică, indicele de absorbție a uleiului, rezistența la temperatură, forma particulelor, granulația, rezistența la lumina, rezistența la intemperii, rezistența la acizi și alcalii, rezistența la solvenți,

Domenii de conținut	Conținuturi
	pH-ul pigmentului, dispersabilitatea pigmenților în lianți, umiditatea pigmenților, concentrația volumetrică, interacțiunea pigment – liant. 1.4. Caracteristicile tehnice ale pigmenților anorganici comerciali.
II. Lianți și mediumuri de fixare utilizate în arta eclesială (pictura de icoană și pictura murală)	2.1. Lianții sau mediumurile de fixare – funcții și proprietăți (vâscozitatea, transparența). 2.2. Lianții folosiți la obținerea vopselelor pentru pictură - uleiurile sicative, cazeina, gălbenușul de ou. 2.3. Tipuri de cleiuri animale (proteice) și proprietăți - cleiul de oase, de pește, de iepure. 2.4. Prepararea cleiurilor animale. 2.5. Cleiuri vegetale (polizaharidice) – proprietăți, tipuri și procedee de obținere.
III. Materiale celulozice utilizate în pictura de icoană	3.1. Materiale colagenice - modalități de obținere, proprietăți și utilizări specifice ale pielii și pergamentului 3.2. Celuloza – generalități și proprietăți 3.3. Lemnul - proprietăți, structuri macro și microscopice 3.4. Hârtia – compoziție, proprietăți și utilizări.
IV. Vernisuri utilizate în arta eclesială: clasificare, proprietăți și procedee de aplicare	4.1. Proprietățile gumelor și rășinilor utilizate în arta eclesială. Rășinile naturale și rășini sintetice. 4.2. Prezentarea și clasificarea vernisurilor: materiale de bază, metode de obținere, compoziție, aplicare, funcții, proprietăți fizice și chimice.
V. Materialele specifice folosite în procesul de aurire a obiectelor din arta eclesială	5.1. Elemente metalice și pietre semiprețioase utilizate pentru obiectele de cult și icoanele ferecate. 5.2. Proprietățile materialelor pentru aurire: clasificare, compoziție chimică și procedee de aplicare.

SUGESTII METODOLOGICE

Programa școlară a disciplinei *Studiul materialelor de lucru în arta eclesială* pentru clasele a IX-a și a X-a, specializarea Patrimoniu cultural, urmărește deplasarea centrului de interes de la simpla acumulare de cunoștințe către formarea de deprinderi și competențe practice necesare interpretării și realizării lucrărilor artistice în spiritul tradiției bizantine. Elaborarea curriculumului a fost realizată în concordanță cu specificul celorlalte discipline de specialitate și al disciplinelor teologice incluse în curriculumul diferențiat destinat claselor a IX-a și a X-a. Familiarizarea elevilor cu materialele și instrumentele de lucru este esențială pentru desfășurarea activităților din cadrul celorlalte discipline artistice fundamentale. Conținuturile propuse vizează prezentarea și explorarea materialelor tradiționale și moderne utilizate în arta eclesială, evidențiind suporturile și materialele specifice picturii bizantine – precum encaustica, icoana pe lemn și pe sticlă, fresca, mozaicul, miniatura de manuscris, punând în valoare corespondența dintre proprietățile fizico-chimice ale materialelor și semnificația lor simbolico-teologică.

Se urmărește dezvoltarea unei perspective integrate asupra artei sacre, prin înțelegerea originii, evoluției și funcției liturgice a diverselor forme de exprimare plastică și prin raportarea permanentă la mesajul vizual al iconografiei ortodoxe și la patrimoniul artistic național și universal. Programa școlară a disciplinei *Studiul materialelor de lucru în arta eclesială* urmărește deplasarea centrului de interes de la simpla acumulare de cunoștințe către formarea de deprinderi și competențe practice necesare interpretării și realizării lucrărilor artistice în spiritul tradiției bizantine. Conținuturile propuse vizează prezentarea și explorarea materialelor tradiționale utilizate în arta eclesială, evidențiind suporturile și materialele specifice picturii bizantine, precum pigmenții, lianții, celuloza, hârtia și lemnul. Se urmărește dezvoltarea unei perspective integrate asupra artei sacre, prin înțelegerea originii, evoluției și funcției liturgice a diverselor forme de exprimare plastică și prin raportarea permanentă la mesajul vizual al iconografiei ortodoxe și la patrimoniul artistic național și universal.

Programa școlară urmărește parcursul competențelor generale, specifice, domeniilor de conținut și conținuturilor să asigure astfel o perspectivă pertinentă în desfășurarea și elaborarea demersului didactic. Elaborarea prezentei programe a avut în vedere specificul curricular al celorlalte discipline de specialitate, precum și al celor teologice, care constituie fundamentul traseului educațional diferențiat pentru acest profil și nivel de studiu. Programa accentuează dezvoltarea sensibilității estetice, a respectului față de patrimoniul artistic și a competențelor teoretice urmărind formarea unui comportament profesional responsabil și estetic-cultural.

Pentru atingerea competențelor specifice, se recomandă aplicarea unor strategii didactice variate, care să îmbine metode precum explicația, demonstrația practică, prelegerea, expunerea, jocul de rol și exercițiul individual, facilitând astfel o învățare activă, reflexivă și formativă.

A. Strategii didactice – revalorizări ale metodelor tradiționale, noi abordări

Pentru a atinge finalitățile educaționale specifice liceului și a forma competențe relevante, este necesară utilizarea unor metode variate, care îmbină gândirea critică, creativitatea, reflecția. Prezentăm sintetic o listă cu metode tradiționale şi moderne, respectiv cu metode care valorizează/formează competenţe digitale, care pot fi utilizate în ora de *Studiul materialelor de lucru în arta eclesială*.

1. Metode tradiționale și moderne

Explicația și prelegerea – asigură prezentarea coerentă a temelor, adaptată la nivelul de înțelegere al elevilor; este potrivită pentru activitățile care vizează analiza proprietăților materialelor utilizate în pictura bizantină, studiul surselor bibliografice privind tehnicile tradiționale și înțelegerea rolului materialelor în transmiterea mesajului sacru.

Conversația euristică – stimulează gândirea elevilor prin întrebări bine formulate, conducând la descoperirea personală a importanței materialelor și a modului în care acestea influențează expresivitatea și durabilitatea operei.

Studiul de caz – permite elevilor să analizeze și să aplice cunoștințele despre materiale în contexte practice sau istorice, evaluând modul în care acestea au fost folosite de iconari bizantini și post-bizantini.

Portofoliul tematic – dezvoltă capacitatea elevilor de a documenta, analiza și valoriza utilizarea materialelor în creațiile artistice. Elevii colectează observații, fotografii, comentarii asupra diferitelor materiale și tehnici, reflecții asupra experimentelor practice și comparații între surse și opere.

Eseul argumentativ – elevii exersează exprimarea opiniilor și argumentarea asupra alegerii materialelor și a impactului acestora asupra valorii estetice, simbolice și spirituale a picturii eclesiale.

Dezbaterea de tip academic (Oxford-style) – favorizează gândirea critică și argumentarea privind sustenabilitatea materialelor, utilizarea resurselor naturale și alegerea tehnicilor tradiționale față de alternativele moderne.

Metode care sprijină dezvoltarea de competențe digitale

WebQuest – elevii investighează proprietățile materialelor tradiționale folosind surse online credibile, realizând prezentări, infografice sau postere digitale.

Crearea de conținut digital – elevii pot realiza videoclipuri demonstrative, tutoriale sau materiale interactive care prezintă modul de preparare și aplicare a materialelor tradiționale.

Utilizarea platformelor educaționale Google Classroom, Moodle sau Padlet pentru organizarea materialelor, experimentelor și rezultatelor obținute.

Quiz-uri interactive (Kahoot, Quizizz) – evaluarea cunoștințelor despre materiale, tehnici și simbolism, precum și recapitularea conceptelor teoretice.

Crearea unui blog tematic – elevii pot documenta experimentele cu materiale, observațiile și reflecțiile asupra durabilității și simbolismului acestora.

Tururi virtuale și realitate augmentată – elevii explorează digital modul în care materialele tradiționale sunt folosite în biserici și mănăstiri, observând efectele cromatice și simbolice în icoane și fresce.

Proiecte colaborative online – elevii din diferite clase sau școli pot crea proiecte comune legate de testarea și documentarea materialelor tradiționale.

Metode pentru dezvoltarea competențelor verzi

Studiul materialelor în arta eclesială promovează respectul pentru resursele naturale și responsabilitatea față de patrimoniu. Elevii pot analiza impactul extragerii și utilizării pigmenților naturali, lemnului sau altor materiale, comparând metode tradiționale cu cele moderne pentru eficiență și durabilitate.

Analiza vizuală interactivă – elevii pot observa cum materialele influențează estetica și simbolismul lucrărilor, realizând colecții digitale cu observații despre culoare, textură și conservare.

Dezbatere – elevii discută despre utilizarea responsabilă a materialelor, continuitatea tradiției și protejarea resurselor naturale.

Învățarea prin proiecte practice interdisciplinare – elevii realizează experimente cu materiale tradiționale, creând mostre, reconstituiri sau mini-expoziții care evidențiază tehnici și simbolism.

Învățarea prin ateliere de materiale și restaurare – participarea la ateliere practice de preparare a pigmenților, aplicare a foiței de aur, prelucrarea lemnului și restaurarea icoanelor, sub îndrumarea specialiștilor, evidențiind responsabilitatea față de patrimoniu.

Învățarea prin implicare comunitară – proiecte de voluntariat pentru conservarea și protejarea obiectelor eclesiale, punând în practică cunoștințele despre materiale și tehnici tradiționale.

Prin diversificarea acestor metode, studiul materialelor de lucru în arta eclesială devine un spațiu de formare integrală, în care elevii învață să aprecieze valoarea materialelor, să înțeleagă legătura dintre resurse, tehnică și mesajul artistic, să-și dezvolte sensibilitatea estetică și responsabilitatea față de patrimoniu și mediu.

B. Abordarea conținuturilor

Abordarea conținuturilor presupune o atitudine flexibilă a profesorului de *Studiul materialelor de lucru în arta eclesială*, prin accentul pus pe: valorificarea experiențelor de viață ale elevilor; accentuarea caracterului aplicativ al conținuturilor, creând contexte semnificative de învățare pentru viața reală; abordări diferențiate ale conținuturilor învățării, în acord cu experiențele elevilor şi cu contextul social în care trăiesc aceştia; realizarea de conexiuni între *Studiul materialelor de lucru în arta eclesială* şi alte discipline de studiu.

Conținuturile propuse în programa şcolară nu reprezintă teme de lecții, ci unități tematice. Numărul de conținuturi de pe parcursul unui an şcolar permite: abordarea unor conținuturi pe parcursul mai multor ore, în funcție de complexitatea acestora, de nivelul clasei de elevi, de particularitățile comunității; abordarea unor teme sau aspecte suplimentare, cu rol de adaptare a orei de *Studiul materialelor de lucru în arta eclesială* la specificul clasei de elevi/a comunității. Ordinea abordării conținuturilor nu este una prestabilită prin programa şcolară. Profesorul are libertatea de a planifica în manieră personalizată ordinea în care va prezenta temele, în acord cu logica firească a domeniului, precum şi în relație cu teme de la alte discipline de studiu.

C. Contexte şi medii de învățare

Ora de *Studiul materialelor de lucru în arta eclesială*, în învățământul liceal, trebuie să răspundă realităților unei educații moderne, orientate spre dezvoltarea integrală a elevului. În acest sens, este necesară folosirea unor contexte şi medii de învățare variate, care să susțină învățarea activă şi colaborativă, formarea competențelor, echilibrul emoțional al elevilor, legătura cu comunitatea şi viața reală.

1. Spații educaționale

- săli cu aranjamente flexibile – mobilă uşor de reconfigurat, pentru lucru individual, în perechi sau în grupuri. Astfel, se poate trece de la predare frontală la activități colaborative;
- muzee şi centre, dar şi spaţii de activităţi curriculare şi extracurriculare de diferite tipuri.

2. Învățare combinată (fizică şi digitală)

- învățare mixtă – combinarea lecțiilor desfăşurate în clasă cu activități online. De exemplu: temele pot fi trimise prin platforme educaționale, iar elevii pot urmări materiale video sau audio ca suport pentru reflecții sau dezbateri;
- învățare în secvențe de format scurt – utilizarea de materiale digitale scurte (video, imagini cu reproduceri din istoria artei) pentru a declanşa discuții sau pentru a oferi elevilor.

3. Învățarea prin utilizarea realității virtuale (VR) și augmentate (AR)

- vizite virtuale – folosirea tehnologiei pentru vizitarea unor locuri sau monumente de artă eclesială (mănăstiri, muzee, biserici istorice), fără a ieși din clasă. Aceste experiențe pot fi completate cu activități de cercetare, prezentări sau reflecții scrise;
- simulări și reconstituiri – folosirea aplicațiilor care reconstituie epoci istorice și stiluri artistice.

4. Învățare personalizată și adaptată

- trasee personalizate de învățare – profesorul poate crea activități diferențiate în funcție de nevoile, nivelul și interesele elevilor;
- accesibilitate pentru toți elevii – folosirea diverselor forme de exprimare (scris, vorbit, desenat, înregistrări audio), astfel încât fiecare elev să-și poată exprima ideile;

5. Învățare prin colaborare și implicare comunitară

- proiecte în echipă sau în parteneriat cu alte școli – realizarea de activități comune pe teme din istoria artei.

6. Inteligența artificială ca facilitator al învățării (sub îndrumarea profesorului)

- elevii utilizează aplicații bazate pe inteligență artificială pentru a explora conținuturi artistice, sub îndrumarea profesorului;
- AI oferă explicații suplimentare, exemple, sinteze sau definiții pentru o mai bună înțelegere a temelor studiate;
- profesorul ghidează activitatea, stabilește obiective clare și monitorizează modul în care elevii folosesc AI;
- AI sprijină învățarea personalizată, oferind feedback și resurse adaptate ritmului fiecărui elev;
- elevii pot folosi AI pentru a formula întrebări sau crea prezentări.

Prin valorificarea acestor contexte și medii de învățare, elevul este plasat în centrul procesului educațional, ca participant activ, nu doar receptor de informații, se formează competenţe cognitive, se creează o legătură între tradiție și inovație.

D. Aspecte privind evaluarea

1. Relația organică predare-învățare-evaluare

În cadrul orei de *Studiul materialelor de lucru în arta eclesială* la liceu, evaluarea este strâns legată atât de învățare, cât și de predare, constituind împreună un sistem coerent și dinamic. Evaluarea nu trebuie privită ca o activitate separată, ci ca un proces continuu, integrat în întregul parcurs educațional, care oferă feedback valoros pentru elev, dar și pentru profesor. Această relație organică implică:

- adaptarea strategiilor de predare în funcție de nevoile identificate ca urmare a evaluărilor inițiale, de parcurs, finale;
- orientarea învățării către formarea de competențe reale, nu doar acumularea de cunoștințe;
- motivarea elevului, prin recunoașterea progresului său și prin valorizarea reflecției personale.

Evaluarea contribuie astfel la formarea și dezvoltarea competențelor specifice disciplinei *Studiul materialelor de lucru în arta eclesială*, la îmbunătățirea continuă a predării și a învățării, prin adaptarea conținuturilor și metodelor la nivelul real al clasei.

2. Evaluarea ca mijloc de motivație și reglare

La liceu, evaluarea va accentua două funcţii esenţiale ale evaluării: funcţia de reglare şi funcţia motivaţională.

Evaluarea oferă profesorului feedback cu privire la eficiența metodelor folosite, la înțelegerea conceptelor și valorilor de către elevi, la necesitatea de adaptare sau reluare a unor conținuturi, respectiv la progresul fiecărui elev. Din perspectiva elevului evaluarea trebuie să valorizeze progresul personal al acestuia, să încurajeze implicarea lui activă și autentică, să pună accent pe responsabilitate și autocunoaștere, respectiv să susțină decizia informată privind continuarea studiilor sau alegerea unei direcții vocaționale/profesionale.

3. Metodologia evaluării

a) Evaluare tradițională (sumativă și formativă), prin:

- teste scrise (cu itemi obiectivi și subiectivi);
- evaluări orale structurate (răspunsuri argumentate, eseuri).
- verificarea învățării prin întrebări și activități de consolidare la finalul unităților de învățare.

b) Metode moderne/alternative de evaluare

- portofoliul personal – colectare de reflecții, eseuri, jurnale, fișe de activitate, proiecte și produse creative realizate în timp;
- proiectul tematic – individual sau în grup, cu teme relevante din programă, ce implică documentare, aplicare practică și prezentare argumentată;
- autoevaluarea ghidată – prin fișe sau jurnale, elevii sunt invitați să evalueze ce au înțeles;
- observarea sistematică – a participării, a implicării în discuții și dezbateri, a comportamentului și atitudinilor exprimate în contexte de învățare;
- evaluarea produselor de învățare – afișe, prezentări, creații artistice sau digitale;
- studii de caz – permit evaluarea capacității elevului de a analiza critic opere de artă eclesială;

c) Metode care valorifică competențele digitale și interdisciplinare

- proiecte realizate cu ajutorul tehnologiei: prezentări, materiale video, podcasturi tematice;
- portofolii digitale: organizarea materialelor pe platforme educaționale (ex. Google Classroom, Moodle);

4. Valorificarea progresului individual

În centrul procesului evaluativ rămâne progresul elevului, nu comparația între elevi. Astfel, se va urmări cum evoluează fiecare elev din punct de vedere cognitiv și cum își dezvoltă capacitatea de a reflecta.

E. Adaptarea procesului de predare-învățare-evaluare la specificul diferitelor grupuri de elevi

În cadrul orelor de *Studiul materialelor de lucru în arta eclesială* este esențială adaptarea strategiilor didactice, a conținuturilor și a modalităților de evaluare pentru a răspunde nevoilor diverse ale elevilor, în special ale celor cu cerințe educaționale speciale (CES) și/sau dizabilități. Acest demers implică utilizarea unor metode active, centrate pe elev, care să stimuleze participarea, empatia și reflecția personală, precum și personalizarea sarcinilor de lucru în funcție de ritmul și stilul de învățare al fiecărui elev. Materialele didactice pot fi adaptate vizual, auditiv sau tactil, în funcție de tipul dizabilității, iar evaluarea trebuie să fie continuă, formativă, oferind feedback constructiv și încurajând progresul individual. Colaborarea cu profesorii de sprijin, consilierul școlar și familia este, de asemenea, un element-cheie pentru integrarea eficientă a elevilor cu CES în activitățile de la clasă, asigurând un climat incluziv și valorificând potențialul fiecărui elev.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Grad didactic/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
Măriuței Ioana-Catrinel	Profesor doctor	Seminarul Teologic Ortodox *Sfântul Vasile cel Mare*, Iași
Cozmescu Florina-Mădălina	Profesor doctor	Seminarul Teologic Ortodox *Sfântul Vasile cel Mare*, Iași

RESPONSABILI/CONSULTANȚI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Zăbavă Mihaela	Consilier	Centrul Naţional pentru Curriculum şi Evaluare	Responsabil CNCE
Pîslaru Cătălin	Inspector general	Ministerul Educaţiei şi Cercetării	Responsabil MEC
Măriuței Ioana-Catrinel	Profesor doctor	Seminarul Teologic Ortodox *Sfântul Vasile cel Mare*, Iași	Coordonator

RESPONSABILI/COORDONATORII/COLABORATORI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Beldiman Nicuşor	Preot, Profesor universitar doctor, Consilier Patriarhal	Administraţia Patriarhală, Facultatea de Teologie Ortodoxă *Justinian Patriarhul* – București, Universitatea din București	Coordonator - Patriarhia Română
Andrei Constantin	Preot, Inspector patriarhal	Administraţia Patriarhală	Responsabil - Patriarhia Română

Anexa nr. 80

Programa școlară pentru disciplina

Restaurare de icoană și lemn policrom
Cultul Ortodox

Clasele a XI-a și a XII-a
Curriculum de specialitate (CS)
Filiera vocațională, profilul teologic,
specializarea Patrimoniu cultural

Învățământ liceal

- 2026 -

Anexa nr. 80
Programa școlară pentru disciplina *Restaurare de icoană și lemn policrom, Cultul Ortodox,* clasele a XI-a și a XII-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea Patrimoniu cultural*

NOTĂ DE PREZENTARE

Disciplina *Restaurare de icoană și lemn policrom* este inclusă în cadrul curriculumului de specialitate destinat filierei vocaționale, profil teologic (cult ortodox), specializarea Patrimoniu cultural, fiindu-i alocată o oră pe săptămână pentru clasele a XI-a și a XII-a. *Restaurare de icoană și lemn policrom* reprezintă o disciplină teoretică care urmărește dezvoltarea competențelor conceptuale, analitice și metodologice necesare pentru înțelegerea proceselor de degradare și conservare a patrimoniului cultural.

Programa este concepută astfel încât să ofere elevilor o înțelegere complexă a materialelor tradiționale utilizate în realizarea icoanelor și obiectelor policrome din lemn, să le permită să interpreteze corect fenomenele de deteriorare și să aprofundeze principiile și teoriile restaurării recunoscute la nivel internațional. Obiectivul disciplinei este formarea unei gândiri critice și analitice, capabile să coreleze cunoștințele din domeniul istoric, artistic și științific, permițând astfel evaluarea și conceptualizarea intervențiilor teoretice și practice asupra obiectelor de patrimoniu.

Un aspect central al acestei discipline îl constituie dezvoltarea competențelor cheie europene, care includ gândirea critică și capacitatea de rezolvare a problemelor, învățarea autonomă și continuă, competențele digitale, comunicarea eficientă în limba română și în limbi străine, dar și responsabilitatea civică în protejarea patrimoniului cultural. Elevii sunt astfel pregătiți să abordeze analiza și interpretarea obiectelor de artă într-un mod integrat și argumentat, să aplice concepte teoretice pentru evaluarea stării materialelor și să dezvolte strategii de conservare preventive la nivel teoretic. Aceste competențe contribuie la formarea unei baze solide pentru inserția profesională în domenii care solicită expertiză în patrimoniu cultural, inclusiv în muzee, instituții culturale, centre de cercetare și proiecte culturale.

Programa are un caracter interdisciplinar, valorificând cunoștințe din istoria artei pentru interpretarea stilistică și iconografică a obiectelor, din chimie a materialelor pentru explicarea fenomenelor de degradare și conceptualizarea strategiilor de conservare, dar și din management cultural și metodologii de protecție a patrimoniului pentru înțelegerea cadrului legislativ și instituțional care guvernează domeniul. Această abordare interdisciplinară permite elevilor să dezvolte o viziune integrată asupra restaurării.

Un alt element definitoriu al programei îl reprezintă aprofundarea teoretică a conceptelor și teoriilor de restaurare, inclusiv clasificarea degradărilor icoanelor și obiectelor policrome, explicarea mecanismelor de deteriorare și înțelegerea interacțiunii dintre materialele tradiționale și mediul înconjurător. Elevii învață noțiuni despre principiile fundamentale ale conservării preventive, despre documentarea teoretică a stării obiectelor și despre metodele de analiză recunoscute internațional, fără a desfășura intervenții practice, astfel încât să fie capabili să formuleze concluzii argumentate și să dezvolte strategii de intervenție conceptuale.

În clasa a XI-a, conținuturile și activitățile de învățare se concentrează pe fundamentarea cunoștințelor teoretice esențiale pentru înțelegerea proceselor de restaurare și conservare a patrimoniului cultural. Elevii parcurg noțiuni introductive, concepte fundamentale și principii de restaurare, înțeleg factorii de degradare a operelor de artă și modul în care aceștia sunt clasificați, precum și formele specifice de degradare ale picturii pe suport de lemn. De asemenea, sunt abordate conceptele de conservare preventivă, etapele de intervenție și cadrul normativ care reglementează domeniul, precum și metodele teoretice de analiză a stării de degradare și documentarea deteriorărilor. Elevii învață să formuleze propuneri de tratament și intervenții specifice și să cunoască principiile utilizării tehnicilor și echipamentelor moderne de investigare a operelor de artă, dezvoltând astfel o bază solidă pentru înțelegerea interdisciplinară a restaurării.

În clasa a XII-a, programa se axează pe aprofundarea strategiilor teoretice de conservare și restaurare, consolidarea competențelor analitice și interdisciplinare și aplicarea critică a conceptelor metodologice. Elevii studiază documentația de restaurare, utilizarea fișei de conservare ca ghid și instrument de documentație specifică domeniului, precum și metodele de documentare specifice patrimoniului cultural. Se pune accent pe analiza cromatică și a degradărilor estetice ale bunurilor culturale, pe aplicarea principiilor etice în procesul de integrare cromatică și pe cunoașterea tehnicilor teoretice de integrare cromatică. Această etapă permite elevilor să dezvolte argumente teoretice solide referitoare la intervențiile de restaurare și să conceptualizeze planuri de conservare și protecție a patrimoniului, respectând standardele internaționale și principiile eticii profesionale.

Prin parcursul teoretic oferit de această disciplină, elevii dobândesc competențe care le facilitează inserția profesională în domeniul patrimoniului cultural, pregătindu-i să activeze în muzee, instituții culturale, centre de

cercetare, instituții academice și proiecte culturale sau expoziționale. De asemenea, ei dezvoltă abilități transversale și interdisciplinare, cum ar fi capacitatea de analiză, sinteză și argumentare, comunicarea clară și eficientă a informațiilor și responsabilitatea civică în protejarea și valorificarea patrimoniului cultural. Această abordare teoretică integrată asigură formarea unor specialiști capabili să înțeleagă complexitatea procesului de restaurare, să aplice conceptual principiile conservării, să promoveze valorile artistice autentice și să respecte standardele internaționale și principiile eticii profesionale. În același timp, disciplina contribuie la dezvoltarea personală și profesională a elevilor, pregătindu-i pentru a răspunde cerințelor societății contemporane, pentru a se adapta rapid la contextul profesional și pentru a valorifica în mod responsabil patrimoniul cultural și artistic al comunității.

Elaborarea acestei programe s-a realizat în conformitate cu principiile reformei curriculare din învățământul preuniversitar, având drept fundament organizarea demersului educațional în jurul competențelor. Acestora li se asociază conținuturi relevante, selectate pe baza criteriilor de relevanță didactică, accesibilitate cognitivă și coerență științifică, adaptate nivelului de studiu.

Prezenta programă școlară completează curriculumul pentru disciplina *Restaurare de icoană și lemn policrom*, cu aplicare pentru clasele din învățământul liceal, filiera vocațională, profilul teologic, cultul ortodox, specializarea Patrimoniu cultural, forma cu frecvență zi, începând cu anul școlar 2026-2027. Pentru această categorie de clase, conform planurilor-cadru pentru învățământul liceal, forma cu frecvență zi, aprobate ca anexe la OMEC nr. 4350/2025, studiul disciplinei are următoarea alocare orară săptămânală, defalcată pe segmentul curriculum de specialitate (CS):

An de studiu	Clasa a XI-a	Clasa a XII-a
Tip segment curricular	CS	CS
Nr. săptămânal de ore	1	1

Programa școlară se elaborează în concordanță cu:

- *Legea învățământului preuniversitar* nr. 198/2023;
- *Recomandările Consiliului Uniunii Europene* (2018) privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții;
- *Repere pentru proiectarea, actualizarea și evaluarea Curriculumului național. Cadrul de referință al Curriculumului național*, aprobat prin OME nr. 3239/2021;
- *Profilul de formare al absolventului*, aprobat prin OME nr. 6731/2023;

Aceste documente stabilesc cadrul de dezvoltare al competențelor-cheie și al profilului de formare al absolventului de liceu, competențe la a căror formare contribuie și disciplina *Restaurare de icoană și lemn policrom*.

Programa disciplinei *Restaurare de icoană și lemn policrom* este elaborată potrivit modelului de proiectare curriculară centrat pe competențe. Construcția programei este realizată astfel încât să contribuie la dezvoltarea profilului de formare al elevului din ciclul liceal, care descrie aşteptările exprimate față de elev la sfârşitul învățământului liceal, prin raportare la cerințele exprimate în Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023, precum şi prin raportare la caracteristicile de dezvoltare ale elevilor.

Prin studiul disciplinei *Restaurare de icoană și lemn policrom*, elevul își dezvoltă cultura vizuală, sensibilitatea estetică și capacitatea de a înțelege și interpreta limbajul simbolic, canonic și material al artei sacre bizantine. Această disciplină contribuie la formarea spiritului critic, la aprecierea patrimoniului cultural și spiritual ortodox, precum și la recunoașterea valorii universale a artei bizantine și postbizantine în contextul istoriei artei și al conservării patrimoniului. Disciplina stimulează observarea atentă, analiza și interpretarea icoanei și a obiectelor de cult din lemn policrom, din perspectivă tehnică, artistică, istorică și teologică. Elevii sunt ghidați să înțeleagă structura materială și simbolică a icoanei, procesul de degradare și restaurare.

Disciplina valorifică și aprofundează cunoștințele dobândite anterior în domeniile artelor plastice, istoriei artei, chimiei și studiului materialelor, extinzându-le printr-o abordare interdisciplinară ce integrează elemente de teologie, estetică, iconografie și conservare. Accentul se transferă de la simpla cunoaștere teoretică la formarea competențelor practice, a spiritului de observație și a capacității de analiză vizuală și tehnică. Prin activități teoretice și aplicative, elevii sunt încurajați să participe la proiecte de restaurare, documentare vizuală, cercetare și conservare a patrimoniului eclesial, să colaboreze cu specialiști în domeniul artei sacre și al restaurării și să înțeleagă dialogul dintre tradiție, știință și contemporaneitate.

Elemente de noutate ale disciplinei:

- orientare spre competențe transversale: educația estetică și vizuală, dezvoltarea gândirii critice, a preciziei tehnice, a răbdării și a responsabilității față de patrimoniu;
- actualizarea conținuturilor: corelarea temelor de restaurare cu provocările actuale privind conservarea patrimoniului, sustenabilitatea materialelor și etica intervenției artistice;

- dimensiunea practică şi participativă: ateliere de restaurare a icoanelor şi a lemnului policrom, vizite de documentare în muzee, mănăstiri şi centre de conservare, activități de cercetare şi prezentare a etapelor de restaurare;
- deschidere spre dialog interdisciplinar: colaborarea între domeniile artelor vizuale, teologiei, chimiei, istoriei artei şi tehnologiei materialelor, în vederea unei abordări integrate a restaurării;
- accent pe formarea competențelor artistice şi tehnice: dezvoltarea spiritului de observație, a atenției la detalii, a cunoaşterii materialelor tradiționale şi moderne, precum şi a capacității de documentare şi reflecție asupra procesului restaurării.

Structura programei şcolare de *Restaurare de icoană şi lemn policrom* include, pe lângă nota de prezentare, următoarele elemente:

- competențe generale;
- competențe specifice şi exemple de activități de învățare;
- conținuturi;
- sugestii metodologice.

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoştințe, abilități şi atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte diverse.

Competențele generale se referă la achizițiile pe care elevul le dobândeşte la disciplina *Restaurare de icoană şi lemn policrom* pe parcursul claselor a XI-a şi a XII-a din ciclul liceal. Acestea au un dublu rol: pe de o parte, reflectă contribuția disciplinei la profilul de formare al absolventului şi, implicit, la dezvoltarea competențelor-cheie; pe de altă parte, structurează disciplina în funcție de profilul de formare.

Competențele specifice derivă din competențele generale şi reprezintă etape intermediare în dobândirea acestora, fiind formate pe parcursul unui an şcolar. Ele sunt adaptate nivelului de dezvoltare al elevilor, ghidează evaluarea performanțelor acestora şi oferă cadrul pentru organizarea demersului didactic. Ca etape ale formării competențelor generale, competențele specifice evidențiază progresia acestora de la un an de studiu la altul, contribuind treptat la dezvoltarea competenței generale. Derivarea lor presupune o diferențiere atentă a etapelor procesului de învățare, astfel încât, la finalul studiului disciplinei *Restaurare de icoană şi lemn policrom*, elevii să fi dobândit competențele generale corespunzătoare.

Activitățile de învățare constituie contexte în care competențele specifice sunt dezvoltate, exersate şi consolidate. Ele au rol orientativ, oferindu-le profesorilor libertatea de a folosi exemplele propuse de programa şcolară, de a le completa sau de a le înlocui, astfel încât să adapteze procesul didactic la realitățile concrete ale clasei. În acest mod, crearea de parcursuri de învățare individualizate şi personalizate nu mai rămâne un simplu ideal, ci devine realizabilă prin metode şi modalități concrete de aplicare.

Conținuturile învățării din cadrul disciplinei *Restaurare de icoană şi lemn policrom* sunt organizate pe domenii tematice şi reflectă achizițiile fundamentale prin care se urmăreşte formarea competențelor specifice acestei materii. Programa oferă, pentru fiecare nivel de studiu, o structură coerentă ce integrează aspecte legate de evoluția istorică a artei bizantine şi post-bizantine, analiza factorilor şi formelor de degradare şi a dosarului de restaurare.

Sugestiile metodologice oferă exemple de strategii didactice, repere pentru planificarea demersului didactic şi elemente pentru evaluarea continuă. Acestea includ recomandări privind desfăşurarea efectivă a procesului de predare-învățare-evaluare centrat pe formarea competențelor, exemple de strategii didactice care sprijină realizarea competențelor specifice, precum şi propuneri de abordare interdisciplinară şi integrată. În plus, acestea cuprind repere pentru evaluarea învățării, raportată la competențele urmărite, putând fi utilizate diverse forme, metode şi instrumente de evaluare.

Cadrele didactice sunt încurajate să planifice didactica pe baza competențelor, să adapteze activitățile la context şi să utilizeze metode variate de evaluare, cu accent pe progresul şi dezvoltarea elevului.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

C.G.1	**Descrierea principiilor restaurării operei de artă și a deontologiei domeniului**
C.G.2	**Analizarea valorii operei de artă: diagnoză, conservare și interpretare documentară, istorică și estetică, printr-un studiu tehnic**
C.G.3	**Descrierea operei de artă, prin analiza vizuală, evaluarea stării de conservare și documentarea grafică a degradărilor**
C.G.4	**Utilizarea tehnologiilor specifice restaurării icoanei bizantine și a lemnului policrom, în corelație cu aplicarea principiilor estetice și tehnice pentru integrarea cromatică**

CLASA a XI-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G.1 - Descrierea principiilor restaurării operei de artă și a deontologiei domeniului

XI. CS.1.1. Identificarea specificului domeniului conservare-restaurare a operelor de artă
- definirea termenilor: conservare activă, conservare pasivă, restaurare, recondiționare - compararea diferențelor de viziune și limbaj plastic ale patrimoniului cultural imobil și mobil - etichetarea termenilor: bun cultural, tezaur, fond, clasare - dezbate în echipe pe tema importanței păstrării patrimoniului cultural național și european - examinarea diversității culturale, religioase și a valorilor sociale proprii bunurilor de patrimoniu cultural - elaborarea unei prezentări a unui bun cultural mobil sau imobil, cu ajutorul platformei Padlet, argumentând importanța culturală, istorică, artistică și socială, dar și modul în care poate fi conservat sau restaurat
XI. CS.1.2. Analizarea principiilor deontologice ale activității de conservare-restaurare a operei de artă
- reproducerea principiilor restaurării - evaluarea rolului restauratorului în luarea deciziilor asupra gradului de intervenție în procesul de restaurare al operei de artă - definirea codului etic al restauratorilor, identificând principiile deontologice - numirea exemplelor de bune practici și de practici necorespunzătoare în restaurare - elaborarea unor eseuri pe tema responsabilității restauratorului față de patrimoniul cultural - proiectarea unui test cu titlul *Restauratorul și principiile restaurării*, folosind platformele Kahoot sau Quizizz

C.G.2 – Analizarea valorii operei de artă: diagnoză, conservare și interpretare documentară, istorică și estetică, printr-un studiu tehnic

XI. CS.2.1. Recunoașterea caracteristicilor stilistice ale operei de artă în vederea integrării sale în contextul istoric și cultural specific
- descrierea stilurilor și a particularităților iconografice - analizarea imaginilor în vederea identificării tehnicilor de execuție și a materialelor utilizate - clasificarea operele de artă în funcție de trăsăturile stilistice din diversele perioade istorice și culturale - generarea unor fișe de sinteză despre metodele de datare a operelor de artă - elaborarea, în echipe, a unei prezentări Powerpoint, Prezi sau Canva, despre un stil artistic
XI. CS.2.2. Clasificarea și caracterizarea factorilor responsabili de degradarea operelor de artă
- analizarea factorilor de degradare (fizico-chimici, biologici, sociali) - detectarea formelor și tipurilor de degradări întâlnite la icoane sau alte obiecte de patrimoniu - realizarea unor prezentări orale despre biodeteriorare, influența factorilor climatici sau a vandalismului - dezbatere pe echipe cu tema: *Ce este mai nociv pentru patrimoniu - factorii naturali sau acțiunea umană?*

- compunerea unui joc pe platforma LearningApps despre factorii de degradare

C.G.3 - Descrierea operei de artă, prin analiza vizuală, evaluarea stării de conservare și documentarea grafică a degradărilor

XI. CS.3.1. Identificarea particularităților specifice a formelor de degradare din operele de artă
- explicarea clasificării degradărilor - memorarea termenilor specifici - analizarea imaginilor/documentațiilor cu exemple de degradări la nivelul suportului de lemn, stratului de culoare, foiței metalice și vernisului - sintetizarea tipurilor de degradări și cauzele acestora, finalizată sub forma unui tabel - promovarea protejării obiectelor de patrimoniu, prin elaborarea unor afișe digitale
XI. CS.3.2. Evaluarea stării de conservare a operei de artă
- explicarea factorilor care influențează conservarea profilactică (temperatură, umiditate, lumină) - compararea aspectelor de ordin tehnic dintre conservare activă și conservare preventivă - discutarea importanței respectării etapelor de lucru și a metodologiei de conservare-restaurare a obiectelor de patrimoniu - conceperea unor studii de caz privind starea de conservare a unor lucrări de artă pe suport mobil - icoane - evaluarea stării de conservare a unui bun de patrimoniu mobil sau imobil, cu ajutorul unei prezentări video
XI. CS.3.3. Utilizarea adecvată a spațiilor de depozitare și expunere a obiectelor de patrimoniu
- analizarea normelor fundamentale de amenajare a depozitelor muzeale - examinarea diferențelor dintre condițiile de depozitare și cele de expunere - compunerea unei scenografii de organizare a obiectelor de patrimoniu într-un spațiu muzeal - formularea unui plan teoretic cu normele de manipulare, ambalare și transport a bunurilor culturale - desenarea unor simboluri, etichete sau pictograme, utilizând Padlet, Canva, Krita sau alte platforme, pe care să le asociezi normelor aplicate în depozitarea, manipularea, transportarea și expunerea obiectelor de patrimoniu

C.G.4 - Utilizarea tehnologiilor specifice restaurării icoanei bizantine și a lemnului policrom, în corelație cu aplicarea principiilor estetice și tehnice pentru integrarea cromatică

XI. CS.4.1. Realizarea unor propuneri de tratament adaptate tipului specific de degradare a suportului lemnos și stratului pictural
- analizează imagini care prezintă exemple de degradări ale suportului lemnos și stratului pictural - argumentează metodele de diagnoză a factorilor de degradare și a tehnicilor de investigație specifice - analizează și compară diferitele tehnici de investigare - corelează forma de degradare cu metoda adecvată de investigare - exercițiu de redactare într-o platformă digitală: formularea unui raport teoretic de documentare a degradărilor, pe baza unui model oferit
XI. CS.4.2. Interpretarea și executarea intervențiilor specifice asupra unei opere de artă, în urma analizei tipului de degradare, respectând normele și procedurile de intervenție naționale și europene
- analizarea textelor și a documentelor care descriu proceduri de intervenție asupra suportului lemnos și stratului pictural - formularea unei strategii de intervenție pe baza unor repere ale degradării active - compararea diferitelor tipuri de intervenții - exercițiu de redactare: formularea unei propuneri de tratament ipotetice pentru o icoană afectată de degradări la nivelul suportului lemnos și stratului pictural - adaptarea unui plan de intervenție dat pentru o icoană pe lemn degradată de factori termici, transpus într-un document Word
XI. CS.4.3. Realizarea unor prototipuri - tratament asupra operei de artă, utilizând tehnici și echipamente moderne și respectând normele specifice de intervenție
- analizarea principiilor de funcționare ale microscopiei, radiografiei, UV și IR în restaurarea icoanelor - evaluarea avantajelor și dezavantajelor metodelor moderne de investigație - conceperea unui referat/eseu pe tema: *Rolul tehnologiilor moderne în restaurarea icoanei pe lemn* - clasificarea pașilor teoretici de aplicare a unei tehnici moderne (de ex.: radiografie pentru detectarea structurii suportului) - proiectarea de imagini și schițe, cu ajutorul tabletei grafice, care să ilustreze modul de utilizare a unei tehnici moderne de investigație

CLASA a XI-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
I. Noțiuni introductive, concepte fundamentale și principii de restaurare	1.1. Noțiuni introductive în conservare-restaurare, definirea conceptelor: conservare activă, conservare pasivă, restaurare, recondiționare, patrimoniu cultural imobil și mobil, bun cultural, tezaur, fond, clasare 1.2. Principiile restaurării 1.3. Tehnica de execuţie a operei de artă, materiale folosite în alcătuirea obiectelor de patrimoniu, stratigrafia operei de artă, tehnici de datare, stiluri și particularități iconografice
II. Factori de degradare a operelor de artă - clasificare	2.1. Factori de degradare fizico-chimică: umiditatea relativă, temperatura, compoziția aerului, lumina, catastrofele naturale 2.2. Factori de degradare biologică – biodeteriorarea: microorganismele, insectele 2.3. Deteriorarea socială - acțiunea umană: vizitatorii, personalul, vandalismele
III. Clasificarea formelor de degradare specifice picturii pe suport de lemn	3.1. Degradări la nivelul suportului de lemn 3.2. Degradări la nivelul stratului de culoare 3.3. Degradări la nivelul foitei metalice 3.4. Degradări la nivelul stratului de vernis
IV. Conservare preventivă, etape de intervenție, cadre normative și analiza stării de degradare a bunului de patrimoniu cultural	4.1. Conservarea profilactă – condițiile de microclimat, depozitare corectă, conservare preventivă 4.2. Etapele procesului de conservare-restaurare 4.3. Norme fundamentale de amenajare a depozitelor din muzee 4.4. Norme fundamentale de expunere şi protejare a bunurilor culturale 4.5. Norme fundamentale privind manipularea, ambalarea şi transportul bunurilor culturale 4.6. Evaluarea gradului și tipului/formei de degradare: diagnostic vizual și utilizarea tehnicilor de investigație (microscopie, ultraviolete, radiografie)
V. Documentarea deteriorărilor, propuneri de tratament, intervenții specifice, tehnici și echipamente moderne de investigare a operelor de artă	5.1. Documentarea detaliată a degradărilor 5.2. Propunerile de tratament - elaborarea unui plan detaliat de intervenție și ierarhizarea intervențiilor 5.3. Intervenții specifice pentru degradările la nivelul lemnului: consolidare (injectarea rășinilor, impregnarea), dezinsecție și dezinfecție, refacerea suportului lemnos (reconstituiri, consolidări locale, completări) 5.4. Intervenții specifice pentru degradările la nivelul stratului pictural: curățirea stratului pictural (metode chimice și mecanice adaptate tipului de pigment și suport), chituirea lacunelor stratului pictural, integrarea cromatică conform principiilor deontologice, pentru reintegrarea vizuală 5.5. Utilizarea echipamentelor și tehnicilor moderne: microscopie, radiografie, ultraviolete, infraroșu

CLASA a XII-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G.1 - Descrierea principiilor restaurării operei de artă și a deontologiei domeniului

XII. CS.1.1. Adaptarea documentației necesare la activități de conservare-restaurare a unei opere de artă
- reamintirea principiilor restaurării operei de artă și a deontologiei profesionale - completarea fișei analitice de evidență și a fișe de conservare pentru o icoană - compunerea unei analize artistice și teologice a unei icoanei - proiectarea, pe platforma Padlet, a unei analize comparative a caracteristicilor vizuale și stilistice a două icoane cu aceeași tematică din perioade istorice diferite (secol XV și XIX-XX)
XII. CS.1.2. Analizarea principiilor deontologice ale activității de conservare-restaurare a operei de artă
- simularea activităţii comisiei de restaurare, printr-un joc de rol - sintetizarea principalelor etape din documentația de restaurare a unei icoane - examinarea corelației dintre condițiile de păstrare și starea de conservare a unui obiect de patrimoniu - discutarea rolului colaborării eficiente dintre comisia de restaurare și echipa de restaurare în procesul de conservare-restaurare a patrimoniului cultural - prezentarea rolului și a activităţii membrilor echipei de restaurare, concretizată într-o fișă digitală

C.G.2 – Analizarea valorii operei de artă: diagnoză, conservare și interpretare documentară, istorică și estetică, printr-un studiu tehnic

XII. CS.2.1. Identificarea tehnicii de execuție și realizarea fișei de conservare, prin analiza plastică și teologică a imaginii operei de artă
- analizarea unei fișe de conservare a unui obiect de patrimoniu - explicarea tehnicilor de execuție a icoanei - formularea punctelor de vedere, privind relația dintre compoziție și mesajul artistic-teologic - elaborarea unei fișe de conservare a unui obiect de patrimoniu cultural, transpusă într-un document Word
XII. CS.2.2. Identificarea particularităților specifice operei de artă în procesul de recunoaștere a tehnicilor de execuție, materialelor și instrumentelor specifice – datarea operei de artă
- specificarea contextului istoric, cultural, interdisciplinar al bunului de patrimoniu - enumerarea tehnicilor de datare a operei de artă - ilustrarea tehnicilor, a materialele și a instrumentelor utilizate în datarea icoanelor, concretizată într-un afiș digital

C.G.3 - Descrierea operei de artă, prin analiza vizuală, evaluarea stării de conservare și documentarea grafică a degradărilor

XII. CS.3.1. Analizarea principalelor componente ale documentării în cercetarea vizuală a structurilor compoziționale specifice obiectelor de patrimoniu
- definirea termenului *Releveul* - numirea metodelor de documentare vizuală utilizate în restaurarea obiectelor de patrimoniu - clasificarea convențiilor de notare și a simbolurilor aplicate în documentarea vizuală - observarea formelor de degradare și structura acestora, cu ajutorul unei legende - elaborarea unei prezentări digitale a tipurilor de relevee
XII. CS.3.2. Analizarea relației dintre opera de artă și contextul istoric al releveului detaliat al icoanei, ca parte a documentației de specialitate

- desenarea unui releveu complet, evidențiind degradările, zonele de prelevare a probelor și detaliile relevante ale stratului pictural și suportului lemnos - aplicarea convențiilor de notare ale releveului - reamintirea metodologiei desfășurării întocmirii releveului: stabilirea orientării planșei, utilizarea simbolurilor pentru tipurile de degradări recunoscute și codificarea cromatică - analizarea materialelor și a instrumentelor specifice utilizate în realizarea releveelor - dezbatere pe tema *Avantajele și dezavantajele utilizării inteligenței artificiale în realizare releveelor*

C.G.4 - Utilizarea tehnologiilor specifice restaurării icoanei bizantine și a lemnului policrom, în corelație cu aplicarea principiilor estetice și tehnice pentru integrarea cromatică

XII. CS.4.1. Analizarea paletei cromatice originale, prin identificarea alterărilor cromatice cauzate de procesul de degradare
- definirea conceptului de paletă cromatică folosită în artele plastice și restaurare - analizarea tipurilor de degradări cromatice de la nivelul peliculei de culoare - reproducerea efectelor degradărilor cromatice asupra aspectului original al operei - formularea de observații privind diferențele dintre paleta cromatică originală și cea alterată, indicând zonele afectate și tipul degradărilor - elaborarea unei prezentări digitale a degradărilor cromatice întâlnite la icoanele dintr-o biserică sau dintr-un muzeu
XII. CS.4.2. Aplicarea conceptelor de bază privind integrarea cromatică, materialele, tehnica și instrumentele specifice, conform principiilor etice de restaurare
- definirea conceptului de integrare cromatică - explicarea scopurilor și a principiilor integrării cromatice în restaurarea picturii pe lemn - argumentarea rolului limitării intervențiilor cromatice în menținerea valorii istorice și estetice a obiectului - sintetizarea avantajelor și a dezavantajelor materialelor utilizate pentru integrarea cromatică - conceperea unui video-interviu cu un artist plastic sau restaurator, pe tema importanței materialelor și a impactului vizual al intervențiilor cromatice
XII. CS.4.3. Analizarea principalelor componente ale tehnicilor de integrare cromatică în restaurare, conform principiilor restaurării, în vederea restabilirii unității vizuale a imaginii artistice
- examinarea tehnicilor de integrare cromatică aplicate pe suportul lemnos - analizarea tehnicilor de integrare cromatică aplicate stratului pictural - evaluarea manierei în care fiecare metodă contribuie la refacerea unității estetice a icoanei - elaborarea un joc de identificare și asociere a tehnicilor de integrare cromatică, pe platforma LearningApps sau Quizlet
XII. CS.4.4. Aplicarea tehnicilor de integrare cromatică pe suportul lemnos și pe stratul pictural, în conformitate cu principiile etice ale restaurării și cu scopul restabilirii unității vizuale a icoanei
- aplicarea tehnicilor de velatura, tratteggio, ritoco și pointillism pe o lucrare practică, simulând suportul lemnos și stratul pictural - realizarea unei dezbateri pe echipe, reliefând avantajele și dezavantajele tehnicilor de integrare cromatică - evaluarea efectelor vizuale și estetice ale intervențiilor cromatice aplicate - conceperea unor exerciții de integrare cromatică cu ajutorul tabletei grafice

CLASA a XII-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
I. Documentația de restaurare și Fișa de conservare – metode de studiu și evaluare a stării obiectului de patrimoniu	1.1. Documentaţia de restaurare – jurnalul de restaurare (fişa analitică de evidenţă, fişa de conservare, analiza artistică a icoanei, analiza teologică a icoanei, investigaţii - buletin de analize chimice şi biologice, releveu cu marcarea zonelor de prelevare a probelor, analiza stării de conservare - strat pictural şi suport, releveu cu marcarea degradărilor, documentaţia fotografică înainte de restaurare, fişe de identificare a degradărilor,

Domenii de conținut	Conținuturi
	diagnostic, propuneri de tratament, procesul verbal al comisiei de restaurare, descrierea operaţiilor de conservare şi restaurare efectuate, documentaţia fotografică în timpul restaurării, fişa de restaurare, recomandări pentru conservarea pasivă a obiectului) 1.2. Fişa de conservare – studiu de caz: identificarea datelor generale ale obiectului, condiţiile de păstrare, starea de conservare, formele de degradare, precizarea propunerilor de tratament
II. Releveul și metodele de documentare specifice domeniului	2.1. Definiția releveului în contextul restaurării obiectelor de patrimoniu. 2.2. Scopul realizării releveului: documentare, analiză, intervenție 2.3. Tipuri de releveu utilizate în restaurare (ansamblu, detaliu, zone de prelevare a probelor chimice și biologice, degradări) 2.4. Materiale, instrumente și tehnici utilizate 2.5. Convenții de notare (orientarea planșei, simboluri pentru degradări, haşuri pentru materiale, codificare cromatică) 2.6. Studiu de caz - Elaborarea unei reprezentări/documentații grafice a icoanei prin marcarea degradărilor, redarea caracteristicilor tehnice, aplicarea convențiilor grafice specifice și elaborarea legendei și a fișei de interpretare
III. Analiza cromatică și degradări estetice a bunului de patrimoniu cultural	3.1. Conceptul de paletă cromatică în pictura pe lemn - definirea, rolul și importanța în restaurare 3.2. Instrumente și metode de analiză cromatică - spectroscopie, microscopie, cromatografie, fotografie ultravioletă și infraroșu 3.3. Tipuri de degradări cromatice: decolorarea, oxidarea, alterarea pigmenților, murdărire și depuneri, patinarea, fisuri, cracluri și exfolieri
IV. Principiile etice folosite în procesul de integrare cromatică	4.1. Noțiuni generale despre integrarea cromatică: definiție, scopuri și principii 4.2. Aspecte etice privind intervenția cromatică: limitele intervenției și păstrarea integrității istorice 4.3. Materiale utilizate pentru integrarea cromatică: tipuri de pigmenți și medii (tempera, acuarelă, guașă, ulei, pigmenți) 4.4. Principiile etice în integrarea cromatică - reversibilitate, compatibilitate, minimizarea și vizibilitatea intervenției
V. Tehnici de integrare cromatică	5.1. Tehnici de integrare cromatică la nivelul suportului lemnos în vederea restabilirea unității vizuale și estetice – baițuri pe bază de apă, lacuri naturale, chituri colorate, velatura 5.2. Tehnici de integrare cromatică la nivelul peliculei de culoare în vederea redării coerenței vizuale și a expresivității originale a icoanei – tratteggio, abstracția cromatică, pointtilism, velatura/ritoco 5.3. Intervenții cu mijloace proprii specifice tehnicilor de integrare cromatică – tip velatura (tratteggio, ritoco) – pe forme de degradare și zone lacunare 5.4. Analiza comparativă a etapelor și tehnicilor de lucru specifice demersului plastic-artistic de restaurare/intervenție asupra operelor de artă

SUGESTII METODOLOGICE

Programa şcolară a disciplinei *Restaurare de icoană și lemn policrom*, destinată claselor a XI-a și a XII-a din cadrul filierei vocaționale, profil teologic, cult ortodox, specializarea Patrimoniu cultural, are ca obiectiv central orientarea procesului educațional de la simpla acumulare de conținuturi teoretice către formarea de deprinderi și abilități practice, necesare interpretării și realizării operei de artă în spiritul tradiției bizantine.

Elaborarea prezentei programe a avut în vedere specificul curricular al celorlalte discipline de specialitate, precum și al celor teologice, care constituie fundamentul traseului educațional diferențiat pentru acest profil și nivel de studiu. Disciplina vizează atât componenta teoretică, cât și pe cea practică a activității de conservare și restaurare, punând accent pe principiile restaurării, analiza stratigrafică, factorii și formele de degradare, documentația de restaurare și intrvenții specifice asupra picturii realizate pe lemn. Conținuturile includ, de asemenea, noțiuni fundamentale privind metodologia de cercetare a operei de artă, consolidând înțelegerea procesului de restaurare în ansamblul său.

Programa accentuează dezvoltarea sensibilității estetice, a respectului față de patrimoniul artistic și a competențelor necesare în activitatea de restaurare, urmărind formarea unui comportament profesional responsabil și etic. Pentru atingerea competențelor specifice, se recomandă aplicarea unor strategii didactice variate, care să îmbine metode precum explicația, demonstrația practică și exercițiul individual, facilitând astfel o învățare activă, reflexivă și formativă.

A. Strategii didactice – revalorizări ale metodelor tradiționale, noi abordări

Pentru a atinge finalitățile educaționale specifice liceului și a forma competențe relevante este necesară utilizarea unor metode variate, care îmbină gândirea critică, creativitatea, reflecția. Prezentăm sintetic o listă cu metode tradiționale şi moderne, respectiv cu metode care valorizează/formează competențe digitale, care pot fi utilizate în ora de Studiul culorii și pictura pe icoană.

1. Metode tradiţionale şi moderne

Explicația și prelegerea narativă - asigură prezentarea coerentă a temelor, adaptată la nivelul de înțelegere al elevilor. Este potrivită în activitățile care vizează analiza formelor, a compozițiilor și a simbolismului culorilor în pictura bizantină, precum și în prezentarea contextului teologic și istoric al icoanei.

Conversația euristică - stimulează gândirea critică și participarea activă a elevilor prin întrebări bine formulate, conducând la descoperirea personală a semnificațiilor teologice și estetice ale culorii și imaginii sacre. Este o metodă eficientă în activități care urmăresc înțelegerea simbolismului cromatic și a relației dintre culoare, lumină și spiritualitate.

Studiul de caz - le permite elevilor să analizeze și să ofere interpretări personale pornind de la imagini, icoane sau compoziții murale, raportându-se la experiența proprie și la principiile tradiției bizantine. Această metodă favorizează reflecția și formarea spiritului critic în raport cu arta sacră.

Portofoliul tematic - dezvoltă autonomia elevilor în învățare, capacitatea de documentare și exprimare vizuală. Portofoliul poate include schițe de compoziții, studii de culoare, analize vizuale ale icoanelor, reflecții personale asupra simbolismului cromatic, precum și fotografii ale lucrărilor realizate în atelier.

Eseul - elevii exersează exprimarea opiniilor și formularea de argumente coerente referitoare la temele abordate - sensul spiritual al culorii, armonia bizantină, rolul luminii în compoziție etc. Forma vizuală a eseului poate include imagini, diagrame cromatice și comentarii personale.

Dezbaterea - favorizează gândirea critică, empatia intelectuală și exprimarea argumentată.

2. Metode care sprijină dezvoltarea competențelor digitale

Predarea disciplinei *Restaurare de icoană și lemn policrom* trebuie să se racordeze la realitatea digitală a elevilor, oferindu-le un cadru modern de învățare vizuală și creativă.

Metode recomandate:

- WebQuest – elevii investighează teme precum simbolismul culorilor, evoluția stilurilor bizantine sau tehnicile de pictură, utilizând surse online credibile. Rezultatele pot fi prezentate sub formă de infografice, prezentări digitale sau

mini-expoziții virtuale.

- Crearea de conținut digital – realizarea de podcasturi, videoclipuri, tururi vizuale sau prezentări interactive despre cromatica icoanei și procesul pictural.
- Utilizarea platformelor educaționale (Google Classroom, Padlet, Moodle) – pentru organizarea materialelor de curs, a studiilor de caz și a portofoliilor digitale.
- Quiz-uri interactive (Kahoot, Quizizz) – utile pentru recapitularea cunoștințelor despre simbolismul culorilor, compoziția bizantină sau a canoanelor.
- Crearea unui blog tematic – unde elevii pot publica reflecții, jurnale de lucru, comentarii plastice sau studii comparative asupra icoanelor.
- Tururi virtuale și realitate augmentată – utilizarea aplicațiilor AR/VR pentru vizitarea virtuală a bisericilor și mănăstirilor, descoperirea detaliilor cromatice și a tehnicilor de pictură.
- Proiecte colaborative online – elevii din clase sau școli diferite pot realiza în echipă expoziții digitale, hărți vizuale sau galerii tematice.

3. Metode pentru dezvoltarea competențelor verzi

Disciplina *Restaurare de icoană și lemn policrom*, prin caracterul său aplicativ, cultivă respectul față de creație și armonia dintre om, materie și divin. Prin reflecția asupra materialelor, pigmenților naturali și resurselor utilizate în pictura bizantină, elevii dezvoltă competențe verzi, orientate spre responsabilitate, sustenabilitate și echilibru.

Metode recomandate:

- analiza vizuală interactivă a artei sacre, prin platforme digitale (Google Arts & Culture, Europeana), pentru a observa reprezentarea naturii în icoane și simbolismul materialelor naturale;
- dezbateri cu tematică ecologică:
- proiecte artistice interdisciplinare, prin care elevii realizează afișe, expoziții, filme documentare sau prezentări multimedia despre patrimoniul bizantin și relația sa cu mediul:
- ateliere practice de pictură și restaurare, unde elevii experimentează tehnici tradiționale (pregătirea suportului, aplicarea foiței, realizarea stratului cromatic), conștientizând valoarea conservării materialelor și a patrimoniului;
- învățarea prin implicare în comunitate (service learning) – participarea la activități de voluntariat pentru restaurarea sau promovarea patrimoniului eclesial, ori la campanii vizuale dedicate protejării bisericilor și icoanelor.

4. Abordarea conținuturilor

Abordarea conținuturilor în cadrul disciplinei Restaurare de icoană și lemn policrom presupune o atitudine flexibilă și creativă din partea profesorului, care pune accent pe:

- valorificarea experiențelor de viață și a sensibilității artistice a elevilor;
- caracterul aplicativ al conținuturilor, prin exerciții practice, ateliere de pictură și proiecte interdisciplinare;
- adaptarea temelor la nivelul clasei și la specificul comunității școlare;
- realizarea de conexiuni între pictura bizantină, teologie, arte vizuale și istoria culturii.

Conținuturile propuse nu reprezintă teme de lecții, ci unități tematice flexibile, care pot fi abordate pe parcursul mai multor ore, în funcție de complexitatea lor și de nivelul elevilor. Structura programei permite și introducerea unor teme suplimentare, menite să conecteze *Restaurarea de icoană și a lemnului policrom* cu provocările contemporane și cu experiențele artistice personale ale elevilor. Ordinea abordării conținuturilor nu este una prestabilită prin programa școlară. Profesorul are libertatea de a planifica în manieră personalizată ordinea în care va prezenta temele, în acord cu logica firească a domeniului, precum și în relație cu teme de la alte discipline de studiu.

C. Contexte şi medii de învăţare

Ora de *Restaurare de icoană și lemn policrom*, în învățământul liceal, trebuie să răspundă realităților unei educații moderne, orientate spre dezvoltarea integrală a elevului. În acest sens, este necesară folosirea unor contexte și medii de învățare variate, care să susțină învățarea activă și colaborativă, formarea competențelor, echilibrul emoțional al elevilor, legătura cu comunitatea și viața reală.

1. Spaţii educaţionale

-săli cu aranjamente flexibile – mobilă ușor de reconfigurat, pentru lucru individual, în perechi sau în grupuri. Astfel, se poate trece de la predare frontală la activități colaborative;

-muzee și centre, dar și spații de activități curriculare și extracurriculare de diferite tipuri.

2. Învățare combinată (fizică și digitală)

-învățare mixtă – combinarea lecțiilor desfășurate în clasă cu activități online. De exemplu: temele pot fi trimise prin platforme educaționale, iar elevii pot urmări materiale video sau audio ca suport pentru reflecții sau dezbateri;

-învățare în secvențe de format scurt – utilizarea de materiale digitale scurte (video, imagini cu reproduceri din istoria artei) pentru a declanșa discuții sau pentru a oferi elevilor.

3. Învăţarea prin utilizarea realităţii virtuale (VR) și augmentate (AR)

-vizite virtuale – folosirea tehnologiei pentru vizitarea unor locuri sau monumente de artă eclesială (mănăstiri, muzee, biserici istorice), fără a ieși din clasă. Aceste experiențe pot fi completate cu activități de cercetare, prezentări sau reflecții scrise;

-simulări și reconstituiri – folosirea aplicațiilor care reconstituie epoci istorice și stiluri artistice.

4. Învățare personalizată și adaptată

-trasee personalizate de învățare – profesorul poate crea activități diferențiate în funcție de nevoile, nivelul și interesele elevilor;

-accesibilitate pentru toți elevii – folosirea diverselor forme de exprimare (scris, vorbit, desenat, înregistrări audio), astfel încât fiecare elev să-și poată exprima ideile.

5. Învățare prin colaborare și implicare comunitară

-proiecte în echipă sau în parteneriat cu alte școli – realizarea de activități comune pe teme din istoria artei.

6. Inteligența artificială ca facilitator al învățării (sub îndrumarea profesorului)

-elevii utilizează aplicații bazate pe inteligență artificială pentru a explora conținuturi artistice, sub îndrumarea profesorului;

-AI oferă explicații suplimentare, exemple, sinteze sau definiții pentru o mai bună înțelegere a temelor studiate;

-profesorul ghidează activitatea, stabilește obiective clare și monitorizează modul în care elevii folosesc AI;

-AI sprijină învățarea personalizată, oferind feedback și resurse adaptate ritmului fiecărui elev;

-elevii pot folosi AI pentru a formula întrebări sau crea prezentări.

Prin valorificarea acestor contexte și medii de învățare, elevul este plasat în centrul procesului educațional, ca participant activ, nu doar receptor de informații, se formează competenţe cognitive, se creează o legătură între tradiție și inovație.

D. Aspecte privind evaluarea

1. Relaţia organică predare-învăţare-evaluare

În cadrul orei de *Restaurare de icoană și lemn policrom* la liceu, evaluarea este strâns legată atât de învățare, cât și de predare, constituind împreună un sistem coerent și dinamic. Evaluarea nu trebuie privită ca o activitate separată, ci ca un proces continuu, integrat în întregul parcurs educațional, care oferă feedback valoros pentru elev, dar și pentru profesor. Această relație organică implică:

- adaptarea strategiilor de predare în funcție de nevoile identificate ca urmare a evaluărilor inițiale, de parcurs, finale;

- orientarea învățării către formarea de competențe reale, nu doar acumularea de cunoștințe;

- motivarea elevului, prin recunoașterea progresului său și prin valorizarea reflecției personale.

Evaluarea contribuie astfel la formarea și dezvoltarea competențelor specifice disciplinei *Restaurare de icoană și lemn policrom*, la îmbunătățirea continuă a predării și a învățării, prin adaptarea conținuturilor și metodelor la nivelul real al clasei.

2. Evaluarea ca mijloc de motivație și reglare

La liceu, evaluarea va accentua două funcţii esenţiale ale evaluării: funcţia de reglare şi funcţia motivaţională. Evaluarea oferă profesorului feedback cu privire la eficiența metodelor folosite, la înțelegerea conceptelor și valorilor de către elevi, la necesitatea de adaptare sau reluare a unor conținuturi, respectiv la progresul fiecărui elev. Din perspectiva elevului evaluarea trebuie să valorizeze progresul personal al acestuia, să încurajeze implicarea lui activă și autentică, să pună accent pe responsabilitate și autocunoaștere, respectiv să susțină decizia informată privind continuarea studiilor sau alegerea unei direcții vocaționale/profesionale.

3. Metodologia evaluării

a) Evaluare tradițională (sumativă și formativă), prin:

- teste scrise (cu itemi obiectivi și subiectivi);

- evaluări orale structurate (răspunsuri argumentate, eseuri).

- verificarea învățării prin întrebări și activități de consolidare la finalul unităților de învățare.

b) Metode moderne/alternative de evaluare

- portofoliul personal – colectare de reflecții, eseuri, jurnale, fișe de activitate, proiecte și produse creative realizate în timp;

- proiectul tematic – individual sau în grup, cu teme relevante din programă, ce implică documentare, aplicare practică și prezentare argumentată;

- autoevaluarea ghidată – prin fișe sau jurnale, elevii sunt invitați să evalueze ce au înțeles;

- observarea sistematică – a participării, a implicării în discuții și dezbateri, a comportamentului și atitudinilor exprimate în contexte de învățare;

- evaluarea produselor de învățare – afișe, prezentări, creații artistice sau digitale;

- studii de caz – permit evaluarea capacității elevului de a analiza critic opere de artă eclesială;

c) Metode care valorifică competențele digitale și interdisciplinare

- proiecte realizate cu ajutorul tehnologiei: prezentări, materiale video, podcasturi tematice;
- portofolii digitale: organizarea materialelor pe platforme educaționale (ex. Google Classroom, Moodle);

4. Valorificarea progresului individual

În centrul procesului evaluativ rămâne progresul elevului, nu comparația între elevi. Astfel, se va urmări cum evoluează fiecare elev din punct de vedere cognitiv și cum își dezvoltă capacitatea de a reflecta.

E. Adaptarea procesului de predare-învățare-evaluare la specificul diferitelor grupuri de elevi

În cadrul orelor de *Restaurare de icoană și lemn policrom* este esențială adaptarea strategiilor didactice, a conținuturilor și a modalităților de evaluare pentru a răspunde nevoilor diverse ale elevilor, în special ale celor cu cerințe educaționale speciale (CES) și/sau dizabilități. Acest demers implică utilizarea unor metode active, centrate pe elev, care să stimuleze participarea, empatia și reflecția personală, precum și personalizarea sarcinilor de lucru în funcție de ritmul și stilul de învățare al fiecărui elev. Materialele didactice pot fi adaptate vizual, auditiv sau tactil, în funcție de tipul dizabilității, iar evaluarea trebuie să fie continuă, formativă, oferind feedback constructiv și încurajând progresul individual. Colaborarea cu profesorii de sprijin, consilierul școlar și familia este, de asemenea, un element-cheie pentru integrarea eficientă a elevilor cu CES în activitățile de la clasă, asigurând un climat incluziv și valorificând potențialul fiecărui elev.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Grad didactic/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
Mărițuței Ioana-Catrinel	Profesor doctor	Seminarul Teologic Ortodox *Sfântul Vasile cel Mare*, Iași
Cozmescu Florina-Mădălina	Profesor doctor	Seminarul Teologic Ortodox *Sfântul Vasile cel Mare*, Iași

RESPONSABILI/CONSULTANȚI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Zăbavă Mihaela	Consilier	Centrul Naţional pentru Curriculum şi Evaluare	Responsabil CNCE
Pîslaru Cătălin	Inspector general	Ministerul Educaţiei şi Cercetării	Responsabil MEC
Mărițuței Ioana-Catrinel	Profesor doctor	Seminarul Teologic Ortodox *Sfântul Vasile cel Mare*, Iași	Coordonator

RESPONSABILI/COORDONATORII/COLABORATORI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Beldiman Nicuşor	Preot, Profesor universitar doctor, Consilier Patriarhal	Administraţia Patriarhală, Facultatea de Teologie Ortodoxă *Justinian Patriarhul* – Bucureşti, Universitatea din Bucureşti	Coordonator - Patriarhia Română
Andrei Constantin	Preot, Inspector patriarhal	Administraţia Patriarhală	Responsabil - Patriarhia Română

Anexa nr. 81

Programa școlară
pentru disciplina

Istoria artelor – arta eclesială
Cultul Ortodox

Clasele a XI-a și a XII-a
Curriculum de specialitate (CS)
Filiera vocațională, profilul teologic,
specializarea Patrimoniu cultural

Învățământ liceal

- 2026 -

Anexa nr. 81
Programa școlară pentru disciplina *Istoria artelor – arta eclesială, Cultul Ortodox,* clasele a XI-a și a XII-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea Patrimoniu cultural*

NOTĂ DE PREZENTARE

Studiată ca disciplină artistico-plastică de bază *Istoria artelor – arta eclesială*, are ca scop familiarizarea elevilor cu evoluția artei eclesiale românești – cadru de cercetare ce aparține sferei europene în care studiile iconografice au excelat și unde particularitățile artistice ale operelor de artă, ale textelor și manuscriselor sunt de apartenență și tradiție bizantină. Studiul *Istoriei artelor – arta eclesială* se prezintă ca o sistematizare clară a evoluției formelor și structurilor artistice din preistoria artei românești până în contemporaneitate, asemeni unui consens între domeniile învecinate: cu cel al istoriei, arhitecturii, geografiei, propunând astfel aspecte noi pluridisciplinare în prezenta programă.

Această disciplină se studiază în ciclul superior al liceului pe o durată de doi ani și constituie o cercetare cronologică și morfologică a artei sacre dominată de un profund specific al esteticii teologice tradiționale, care diferă de cea Balcanică conturându-se strict formal în sfera eclesială a spațiului românesc. Prezenta programă va urmări o trecere în revistă - înșiruire a principalelor epoci artistice desfășurate în ambianța românească din cele mai vechi timpuri până în zilele noastre, mulată pe cercetarea cronologică, ideologică și mistică a artei de sorginte bizantină legată de religia creștină.

Disciplina studiată își va propune punerea în valoare a parametrilor specifici artei creștine eclesiale naționale și europene, dominată de un profund caracter tradiționalist prin conștientizarea moștenirii culturale, dar și a patrimoniului cultural al lumii. Studiul acestei discipline urmărește o înțelegere profundă a culturii și identității spirituale ca bază pentru respectul față de exprimarea artei și culturii. Prezenta programă școlară completează curriculumul pentru disciplina *Istoriei artelor – arta eclesială*, cu aplicare pentru clasele din învățământul liceal, filiera vocațională, profilul teologic, cultul ortodox, specializarea Patrimoniu cultural, forma cu frecvență zi, începând cu anul școlar 2026-2027. Pentru această categorie de clase, conform planurilor-cadru pentru învățământul liceal, forma cu frecvență zi, aprobate ca anexe la OMEC nr. 4350/2025, studiul disciplinei are următoarea alocare orară săptămânală, defalcată pe segmentul curriculum de specialitate (CS):

An de studiu	Clasa a XI-a	Clasa a XII-a
Tip segment curricular	CS	CS
Nr. săptămânal de ore	1	1

Programa școlară se elaborează în concordanță cu:

- *Legea învățământului preuniversitar* nr. 198/2023;
- *Recomandările Consiliului Uniunii Europene* (2018) privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții;
- *Repere pentru proiectarea, actualizarea și evaluarea Curriculumului național. Cadrul de referință al Curriculumului național*, aprobat prin OME nr. 3239/2021;
- *Profilul de formare al absolventului*, aprobat prin OME nr. 6731/2023;

Aceste documente stabilesc cadrul de dezvoltare al competențelor-cheie și al profilului de formare al absolventului de liceu, competențe la a căror formare contribuie și disciplina *Istoria artelor - arta eclesială*.

Programa disciplinei *Istoria artelor - arta eclesială* este elaborată potrivit modelului de proiectare curriculară centrat pe competențe. Construcția programei este realizată astfel încât să contribuie la dezvoltarea profilului de formare al elevului din ciclul liceal, care descrie așteptările exprimate față de elev la sfârșitul învățământului liceal, prin raportare la cerințele exprimate în Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023, precum și prin raportare la caracteristicile de dezvoltare ale elevilor.

Prin studierea disciplinei *Istoria artelor - arta eclesială*, elevul își dezvoltă cultura vizuală, sensibilitatea estetică și capacitatea de a înțelege și interpreta formele artistice specifice artei sacre. Studiul contribuie la dezvoltarea spiritului critic și la aprecierea patrimoniului cultural, în special a celui eclesial, ca parte integrantă a istoriei artei universale. Disciplina stimulează observarea, analiza și interpretarea operei de artă în context istoric și stilistic, oferind elevului instrumente pentru înțelegerea evoluției expresiei artistice de la Antichitate până în epoca contemporană. Prin studiul artei eclesiale, elevii dobândesc o perspectivă complexă asupra relației dintre artă, cultură și societate, precum și asupra rolului artistului în transmiterea valorilor estetice și simbolice.

Istoria artelor - arta eclesială valorifică cunoștințele dobândite în ciclul gimnazial, extinzându-le prin abordări interdisciplinare care integrează elemente de istorie, arte plastice și arhitectură. Accentul se transferă de la simpla acumulare de informații la dezvoltarea competențelor de analiză, interpretare, argumentare și exprimare vizuală și

critică. Disciplina are caracter interdisciplinar, fiind complementară cu domeniile artelor plastice, istoriei, educației vizuale și culturii generale. Ea favorizează proiecte tematice legate de patrimoniul artistic național și universal, de protejarea și valorificarea creațiilor artistice eclesiale.

Elemente de noutate ale programei:

- orientare spre competențe transversale (educația estetică, educația vizuală, dezvoltarea gândirii critice și a creativității);
- actualizarea conținuturilor (corelarea temelor de istorie a artei cu provocările lumii contemporane);
- dimensiunea practică și participativă (vizite la muzee, galerii și monumente de artă eclesială, activități de documentare și prezentare, proiecte interdisciplinare);
- deschiderea spre dialog cultural (compararea diferitelor stiluri și școli artistice, înțelegerea influențelor reciproce dintre arte și civilizații);
- accent pe formarea competențelor de analiză și exprimare artistică (dezvoltarea spiritului de observație, a simțului proporției și compoziției, realizarea de portofolii vizuale și jurnale de reflecție artistică).

Structura programei şcolare de *Istoria artelor - artă eclesială* include, pe lângă nota de prezentare, următoarele elemente:

- Competențe generale;
- Competențe specifice şi exemple de activități de învățare;
- Conținuturi;
- Sugestii metodologice

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoştințe, abilități şi atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte diverse.

Competențele generale se referă la achizițiile pe care elevul le dobândeşte la disciplina *Istoria artelor - artă eclesială* pe parcursul claselor a XI-a și a XII-a din ciclul liceal. Acestea au un dublu rol: pe de o parte, reflectă contribuția disciplinei la profilul de formare al absolventului și, implicit, la dezvoltarea competențelor-cheie; pe de altă parte, structurează disciplina în funcție de profilul de formare.

Competențele specifice derivă din competențele generale și reprezintă etape intermediare în dobândirea acestora, fiind formate pe parcursul unui an școlar. Ele sunt adaptate nivelului de dezvoltare al elevilor, ghidează evaluarea performanțelor acestora și oferă cadrul pentru organizarea demersului didactic. Ca etape ale formării competențelor generale, competențele specifice evidențiază progresia acestora de la un an de studiu la altul, contribuind treptat la dezvoltarea competenței generale. Derivarea lor presupune o diferențiere atentă a etapelor procesului de învățare, astfel încât, la finalul studiului disciplinei *Istoria artelor - artă eclesială*, elevii să fi dobândit competențele generale corespunzătoare.

Activitățile de învățare constituie contexte în care competențele specifice sunt dezvoltate, exersate și consolidate. Ele au rol orientativ pentru profesori, oferindu-le libertatea de a folosi exemplele propuse de programa școlară, de a le completa sau de a le înlocui, astfel încât să adapteze procesul didactic la realitățile concrete ale clasei. În acest mod, crearea de parcursuri de învățare individualizate și personalizate nu mai rămâne un simplu ideal, ci devine realizabilă prin metode și modalități concrete de aplicare.

Conţinuturile învăţării - sunt organizate pe domenii şi reprezintă achiziţii de bază prin care se urmăreşte formarea competentelor elevilor. La nivelul fiecărei clase, programa oferă o structură curriculară care include aspecte legate de evoluția istorică a artei eclesiale, analiza operelor de artă, a curentelor și a stilurilor artistice, studiul patrimoniului cultural și artistic, precum și dezvoltarea capacității de interpretare și valorizare a operei de artă. Disciplina promovează implicarea activă a elevilor în activități de observare, documentare și explorare artistică, contribuind la formarea unei culturi vizuale solide și la dezvoltarea spiritului estetic și creativ.

Sugestiile metodologice oferă exemple de strategii didactice, repere pentru planificarea demersului didactic şi elemente pentru evaluarea continuă. Acestea includ recomandări privind desfăşurarea efectivă a procesului de predare-învățare-evaluare centrat pe formarea competențelor, exemple de strategii didactice care sprijină realizarea competențelor specifice, precum și propuneri de abordare interdisciplinară și integrată. În plus, acestea cuprind repere pentru evaluarea învățării, raportată la competențele urmărite, putând fi utilizate diverse forme, metode și instrumente de evaluare.

Cadrele didactice sunt încurajate să planifice didactica pe baza competențelor, să adapteze activitățile la context și să utilizeze metode variate de evaluare, cu accent pe progresul și dezvoltarea elevului.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

C.G.1	**Analizarea principalelor moduri de manifestare artistică a umanității, din perspectiva evoluției artei eclesiale**
C.G.2	**Interpretarea istoriei artei din punct de vedere teologic-creștin**
C.G.3	**Abordarea artei ca moștenire cultural-națională, europeană și a patrimoniului cultural**
C.G.4	**Înțelegerea diversității culturale din arta eclesială și nevoia de a conserva importanța factorilor estetici-culturali**

CLASA a XI-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G.1 - Analizarea principalelor moduri de manifestare artistică a umanității, din perspectiva evoluției artei eclesiale

XI. CS.1.1. Observarea particularităților specifice artei eclesiale, produse culturale majore în evoluția artelor plastice
- descrierea conceptelor artistice de: artă decorativă, artă monumentală, artă parietală eclezială – în contextul artelor plastice din domeniul Teoriei și Istoriei Artei - utilizarea corectă a surselor istorice de documentare, în scopul formării de noi aptitudini necesare analizei și formulării propriilor opinii despre artă - încadrarea, în timp și spațiu, a curentelor artistice ale stilurilor plastice și ale școlilor de artă, cu scopul înțelegerii și aprofundării fenomenului estetic
XI. CS.1.2. Identificarea semnelor distinctive ale artei bizantine în recunoașterea lor din perspectivă istorică și estetică
- valorificarea noțiunilor, a conceptelor și a limbajului de specialitate, cu scopul identificării principalelor trăsături specifice ale artei ecleziale - alegerea corectă a surselor, a materialelor și a modelelor de analiză, în demersul diacronic al picturii - decorației parietale ecleziale

C.G.2 - Interpretarea istoriei artei din punct de vedere teologic-creștin

XI. CS.2.1. Identificarea structurilor de ordin artistic și teologic și a particularităților stilistice specifice artei bizantine
- adaptarea tehnicilor, instrumentelor și a materialelor specifice picturii parietale la tematica și scenografia teologică a Noului și Vechiului Testament - identificarea pașilor de lucru specifici transpunerii mesajului mistic religios din pictura bizantină, cu scopul de a recepta și înțelege: opera de artă, actul artistic, artiștii, zugravii și amprenta școlilor de arte - identificarea subiectelor și temelor din programele iconografice și a modului de reflectare a teologiei creștine, cu scopul promovării formării de opinii atât în scris, cât și oral
XI. CS.2.2. Analizarea principalelor etape ale artei eclesiale, utilizând sursele istorice în contextul artei universale
- elaborarea unor argumente social-istorice-culturale, cu scopul de a sublinia importanța decorației murale în lăcașurile de cult creștine - construirea unor explicații și argumente intra și multidisciplinare, privind rolul decorativ al picturii murale în evoluția arhitecturii și a structurilor ambientale arhitecturale
XI. CS.2.3. Formularea premiselor nașterii fenomenului artistic-eclesial în arhitectura eclesială
- utilizarea termenilor și a conceptelor specifice Teoriei și Istoriei Artei, cu scopul de a identifica trăsăturile particulare ale picturii murale ecleziale în spațiul Balcanic - European - utilizarea corectă a elementelor de limbaj plastic și a mijloacelor de expresie în analiza demersului artistic specific programelor iconografice - înțelegerea scenografiei, topografiei imaginilor, compozițiilor bizantine și a simbolurilor, cu scopul descifrării și înțelegerii programelor iconografice ca documente în imagini

C.G.3 - Abordarea artei ca moștenire cultural-națională, europeană și a patrimoniului cultural

XI. CS.3.1. Analizarea dinamicii, orientării și a conceptelor teologice creștine între tradiție și artă, pe teritoriul României
- compararea și evaluarea unor argumente diferite, în vederea formării unor judecăți proprii de valoare - utilizarea adecvată a convențiilor plastice folosite în analiza comparativă a operelor de artă bizantină/eclezială - de pe teritoriul României - utilizarea instrumentelor specifice de analiză a caracterului autohton, original al artei ecleziale murale de pe teritoriul României
XI. CS.3.2. Caracterizarea premiselor apariției fenomenului artistic religios în plan național și european, identificând sursele istorice
- identificarea similitudinilor și a diferențelor de manieră și stil compozițional, cu scopul analizării elementelor specifice locale, împrumutate, inspirate din universul bizantin - compararea tipurilor de transpunere a temelor și a subiectelor din programele iconografice, cu scopul justificării topografiei acestora pe planurile arhitecturii medievale românești

C.G.4 – Înțelegerea diversității culturale din arta eclesială și nevoia de a conserva importanța factorilor estetici-culturali

XI. CS.4.1. Integrarea cunoștințelor despre arta eclesială în contextul coerent al artelor plastice - repere culturale
- descoperirea mesajelor plastice de informare a picturii parietale, ca primă formă de meta-limbaj iconic teologic autohton pe întreg teritoriul României - susținerea argumentată a importanței pe care o poartă decorația murală eclezială în promovarea mesajului teologic - descoperirea constantelor și a inovațiilor de ordin stilistic din plastica eclezială românească antică și medievală
XI. CS.4.2. Evidențierea rolului artei eclesiale în planul culturii naționale și europene
- compunerea unui proiect digital, cu titlul *Erminia și rolul școlilor de pictură bizantină în dezvoltarea artei pe teritoriul României* - compunerea unui proiect digital, cu titlul *Rolul decorației în arhitectura eclesială între bizantin, romanic și gotic*

CLASA a XI-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
I. Arta parietală în universul ontologic al istoriei și teoriei artei	1.1. Introducere în arta eclesială 1.2. Tipologii, caracteristici și prototipuri ale artei eclesiale în pictura murală și în icoana bizantină 1.3. Evoluția artei murale/parietale în istoria artelor plastice 1.4. Dimensiunea sacră și rolul ritual estetic al decorației murale
II. Icoană, imagine și semnificație în artele plastice, morfologie și sintaxă a stilului	2.1. Funcția religioasă și ornamentală, simbolismul teologic, hieratismul formelor și cosmogonia mitologică 2.2. Paleocreștinismul și creștinismul în artă – tranziția de la sanctuar, bazilică la biserica creștină 2.3. Icoană și iconografie, semiotica imaginii bizantine
III. Pictura bizantină și traseul acesteia în studiul programelor iconografice	3.1. Imperiul Bizantin și arta Bizanțului – ecouri istorico-estetice în plan european și național 3.2. Perioadele de dezvoltare ale artei bizantine: • început artei – sec. IV-V; • epoca lui Iustinian – sec. VI; • perioada iconoclastă – sec. VIII-XIX; • perioada clasică – sec. IX-XIII; • renașterea Paleologă – sec. XIV; • decăderea Bizanțului – sec. XIII-XIV – 1453 3.3 Nașterea monahismului în Europa, primele programe iconografice și școlile de pictură
IV. Începuturile artei pe teritoriul României	4.1. Preistoria artei și arta antică pe teritoriul României 4.2. Fundamentele doctrinare ale esteticii Ortodoxiei 4.3. Creația artistică în slujba ritualului liturgic

Domenii de conținut	Conținuturi
	4.4. Tranziții ale artei Antice spre creștinism pe teritoriul României: • Țara Românească; • Muntenia; • Transilvania; • Maramureș; • Dobrogea; • Moldova 4.5 Creștinismul medieval în arta românească
V. Programul iconografic și repere metodologice în desfășurarea scenografiei tematice parietale	5.1. Primele biserici din lemn 5.2. Gramatica primelor programe iconografice și repartiția lor topografică: • Primele forme ale arhitecturii eclesiale; • Caracterul eclesial și izvoarele istorice 5.3. Nicodim și influențele bizantin-ortodoxe în arta de pe teritoriul țării noastre. Artă și istorie în schimbul de influențe dintre: Bizanț, Balcani și Occident (sârbi, valahi, poloni și bulgari) 5.4. Biserica și rolul manifest în istoria neamului – arta murală document istoric al rezilienței 5.5. Transilvania romanică și tendințele gotice și renascentiste în arta eclesială românească

CLASA a XII-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G.1 - Analizarea principalelor moduri de manifestare artistică a umanității, din perspectiva evoluției artei eclesiale

XII. CS.1.1. Analizarea artei eclesiale în calitate de macrosemn: textul și structura operei de artă murală, funcția semantic-semnificantă a picturii/icoanei și structura ei
- recunoașterea principiilor de construcție a imaginii bizantine, în contextul evoluției istoriei artei, cu scopul analizării surselor de inspirație, elementelor originale, provocărilor social-culturale care definesc concretizarea stilului și tendințele pe care le promovează (sau sunt promovate) după căderea Bizanțului - explicarea, în cadrul unei analize, a trăsăturilor esențiale ale artei bizantine în contextul expansiunii creștinismului în mediul European-Balcanic și Universal - descrierea palierelor dogmatice și teologice a imaginii bizantine cu scopul de a surprinde caracterele individuale ale școlilor de pictură
XII. CS.1.2. Caracterizarea manifestărilor artistice pe teritoriul românesc, prin distingerea sensurilor ambientale și monumentale
- aplicarea programelor iconografice, în contextul unei arhitecturi ecleziale dinamice, atât în plan european, cât și pe teritoriul României - interpretarea dimensiunilor simbolice ale picturii ecleziale în orizontul meta limbajului istoric și cultural - prezentarea sacrului, a frumosului și a simbolului din imaginea picturii ecleziale, cu scopul de a reflecta caracterul unitar în diversitatea tematică a programelor iconografice
XII. CS.1.3. Identificarea principalelor monumente de arhitectură, ansambluri picturale și opere de artă reprezentative ale perioadei medievale românești
- încadrarea, în timp și spațiu, a mesajului teologic specific picturii parietale, cu scopul reliefării importanței arhitecturii în desfășurarea și derularea scenelor - identificarea, în spațiile arhitecturii eclesiale, a programului specific fiecărui plan iconografic – altar, naos, pronaos, pridvor, exonartex - descrierea diversității abordării stilistice și structurale ale unei singure teme incluse în majoritatea programelor iconografice ale Evului Mediu: Judecata de Apoi sau Tabloul Votiv, finalizată într-un proiect digital - observarea topografiei scenică a unui ansamblu monumental - Muzeul virtual în imagini al bisericii, concretizată printr-un proiect digital

C.G.2 - Interpretarea istoriei artei din punct de vedere teologic-creștin

XII. CS.2.1. Identificarea sensului și a semnificației limbajului plastic teologic în arta eclesială
- adaptarea limbajului de specialitate și a termenilor specifici, cu scopul de a identifica particularitățile programelor iconografice românești din ansamblul artistic al artei murale universale - demonstrarea influențelor europene ale artei medievale în programul iconografic al secolelor XIV-XV din Moldova - observarea caracterului unitar al școlii de pictură moldovenească – studiu de caz cu trei monumente - compunerea unui proiect digital, cu titlul *Pictura murală a Moldovei Medievale – sinteză a picturii bizantine, athonite și sârbești*
XII. CS.2.2. Sintetizarea elementelor specifice ale orientărilor artei în sec. XIV-XV
- alegerea corectă a informațiilor și a surselor de documentare, cu scopul formulării de comentarii plastice, opinii proprii și analize comparative pe imagine - realizarea unor referate, eseuri și studii de caz, cu scopul înțelegerii itinerariului şi a traseului pe care pictura parietală l-a parcurs în contextul cultural al Evului Mediu - identificarea tranziției stilului bizantin de pictură din Țara Românească spre Transilvania și Moldova – analiză comparativă pe imagine - justificarea apartenenței stilului de pictură moldovenesc la specificul artei creștine contemporane, occidentale, gotic târziu, prerenaștere, renaștere
XII. CS.2.3. Realizarea unor comparații plastice între tendințele stilistice și tehnice ale artei parietale în spațiul cultural european
- valorificarea noțiunilor de ordin plastic, a conceptelor și a limbajului de specialitate în analiza stilistică a operei de artă - înțelegerea gramaticii operei de artă și a palierelor structurate pe etapele de lucru, tehnici, materiale și instrumente specifice - descrierea etapelor specifice creației artistice, în contextul picturii murale ecleziale, cu scopul surprinderii atât a structurilor de suprafață, cât și a celor profunde ale mesajului plastic compozițional

C.G.3 - Abordarea artei ca moștenire cultural-națională, europeană și a patrimoniului cultural

XII. CS.3.1. Promovarea artei eclesiale românești și a elementelor de patrimoniu cultural în analiza picturii murale iconografice
- analizarea mesajelor transmise de sursele istorice variate în vederea înțelegerii legăturilor şi a conexiunilor dintre biserică, lăcaș de cult, mesaj artistic-teologic și contextul epocii - identificarea caracterului specific al icoanei și al iconostasului de secol XV, în Moldova - demonstrarea valențelor limbajului artistic plastic, specifice patrimoniului cultural românesc în plan european medieval - analizarea relației dintre arhitectură și pictură în contextul ctitoriilor domnești și boierești, din punct de vedere social, geopolitic și istoric - explicarea particularităților picturii din Transilvania și inserția elementelor gotice și renascentiste din arhitectura și decorația bisericilor - elaborarea unor analize comparative prin proiecte: foto, film, video – Muzeul meu virtual de secol XVI
XII. CS.3.2. Analizarea comparativă și structural-funcțională, a construcției mitico-religioase din pictura murală
- prezentarea într-o manieră creativă, personală a unor analize comparative dintre programele iconografice medievale în contextul european - identificarea trecerii și a dezvoltării stilistice a programelor iconografice din România, între secolele XIV-XVII - observarea congruențelor și diferențelor de gen, în abordarea decorației murale între secolele XIV-XVII - justificarea prezenței scenice a temei *Tabloul Votiv* din ctitoriile domnești ale voievozilor

C.G.4 - Înțelegerea diversității culturale din arta eclesială și nevoia de a conserva importanța factorilor estetici-culturali

XII. CS.4.1. Aprecierea și selectarea unor elemente de permanență ale artei eclesiale în istoria artei
- recunoașterea principalelor trăsături specifice ale orizontului tematic spiritual al picturii parietale ecleziale - identificarea stilului, manierei de execuție, școlii de proveniență, materialelor și a structurilor compoziționale, cu scopul elaborării comentariilor plastice, opiniilor proprii și analizelor comparative - identificarea caracterului permanent, omniprezent al unor scene din lăcașele de cult medievale românești - observarea transpunerii în planul iconografic consacrat a unor scene: viețile sfinților, sinaxar, apocalipsa

- identificarea modului de abordare compoziţională similară scenelor din programele decorative din arta europeană a secolelor XV-XVI - elaborarea unei analize comparative a scenei Judecăţii de Apoi, abordare artistică din cadrul ansamblelor de la Voroneț, Probota și Capela Sixtină
XII. CS.4.2. Caracterizarea particularităților artei eclesiale prin limbajul specific, în contextul cultural-istoric al epocii
- adoptarea tehnicilor de analiză a operei de artă, cu scopul înțelegerii procedeelor artistice, a mijloacelor de expresie și a elementelor de limbaj plastic uzate de către artistul-zugrav în demersul său creator - identificarea rolului istoric-cultural în crearea ansamblului iconografic și în descifrarea mesajelor surprinse în tematica teologică eclezială - elaborarea unor proiecte digitale cu scene, comentând plastic, stilistic, tehnic, topografic și istoric, scopul și mesajul acestora
XII. CS.4.3. Detectarea elementelor estetice specifice artei creștin-ortodoxe în contextul evoluției stilurilor și a influențelor artistice
- identificarea, în contextul cultural european, a influențelor școlilor de arte italiene, ale meșterilor cretani, dar și a zugravilor sârbi în elaborarea programelor iconografice - recunoașterea caracterului artei creștine în universul creației și a istoriei artei - descrierea importanței documentare a tipăriturilor și rolul acestora în diseminarea mesajului teologic și plastic - organizarea unei analize comparative cu imagini la scena Pogorârea de pe Cruce (paralelă cu abordarea lui Carravaggio)

CLASA a XII-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
I. Semiotica picturii murale pe teritoriul României între secolele VI-XIV	1.1. Arta pe teritoriul României de la începuturi până în secolul al VI-lea 1.2. Arta pe teritoriul României între secolele al V-lea și al XIV-lea 1.3. Sensuri multiple, modele specifice și funcția lor simbolică în plastica murală eclesială între Bizanț, Balcani și Occident 1.4. Pictura murală eclesială ca domeniu vizual artistic complex: autonomă, de sine stătătoare, canonică, cu funcții integratoare și de complementaritate
II. Evoluția manifestărilor eclesiale și a influențelor estetico-religioase între secolele XIV-XV în România	2.1. Arta din Țara Românească, sec. al XIV-lea și al XV-lea 2.2. Arhitectura din Țara Românească până către anul 1500 – începuturile arhitecturii de zid, arhitectura aulică și cea civil-urbană 2.3. Arta din Moldova, sec. al XIV-lea și al XV-lea 2.4. Arhitectura din Moldova de la începuturile statului până la sfârșitul domniei lui Ștefan cel Mare 2.5. Monumentele din Moldova de Nord – punți de legătură între culturi și epoci, între decorația murală și stilul arhitectural 2.6. Natura sacră a lăcașului de cult, între tradiție, canon și dogmă, arta în timpul domniei lui Alexandru cel Bun (1400-1432)
III. Tendințe și orientări stilistice în gramatica picturii parietale eclesiale	3.1. Mesajul artei murale, teme de interes: compoziția figurativă, portretistica și ornamentica 3.2. Simboluri iconografice în reprezentarea picturală 3.3. Limbajul geometriei sacre: repere topografice și sintactice ale programului iconografic 3.4. Icoana și iconostasul din Moldova în sec. al XV-lea 3.5. Biserica, univers teologic, pragmatic și cultural al semnificațiilor iconografice
IV. Evoluția artei eclesiale pe teritoriul României între secolele XVI-XVII	4.1. Arta din Transilvania, sec. al XIV-lea și al XV-lea – influențe romanice și gotice 4.2. Arta pe teritoriul României între sec. al XVI-lea și al XVII-lea 4.3. Arhitectura și pictura murală în Țara Românească în sec. XVI-XVII 4.4. Semnificații, structură și funcționalitate în tema Tabloul Votiv din pictura murală 4.5. Icoanele cantacuzino-brâncovenești

Domenii de conținut	Conținuturi
	4.6. Înlocuirea viziunii realiste cu o viziune abstractă, teologico-creștină în pictura murală de interior și de exterior 4.7. Tehnicile artistice specifice decorației murale – zugravii și stilul moldovenesc
V. Orizontul tematic și stilistic al decorației murale eclesiale, genuri și particularități ale artei	5.1. Teme și subiecte teologice noi, abordate în programele iconografice de interior și exterior în monumentele din Moldova de Nord 5.2. Icoana moldovenească în epoca Movileștilor din sec. al XVII-lea 5.3. Coordonate bizantine între influențele gotice și renascentiste în pictura murală, manuscris și tipărituri ale secolului al XVII-lea

SUGESTII METODOLOGICE

Programa școlară a disciplinei *Istoria artelor – artă eclesială*, destinată claselor a XI-a și a XII-a din cadrul filierei vocaționale, profil teologic, cult ortodox, specializarea Patrimoniu cultural, are ca obiectiv central orientarea procesului educațional de la simpla acumulare de conținuturi teoretice către formarea de deprinderi și abilități practice, necesare interpretării și realizării operei de artă în spiritul tradiției bizantine. Elaborarea prezentei programe a avut în vedere specificul curricular al celorlalte discipline de specialitate, precum și al celor teologice, care constituie fundamentul traseului educațional diferențiat pentru acest profil și nivel de studiu. Programa accentuează dezvoltarea sensibilității estetice, a respectului față de patrimoniul artistic și a competențelor teoretice urmărind formarea unui comportament profesional responsabil și estetic-cultural.

Pentru atingerea competențelor specifice, se recomandă aplicarea unor strategii didactice variate, care să îmbine metode precum explicația, demonstrația practică, prelegerea, expunerea, jocul de rol și exercițiul individual, facilitând astfel o învățare activă, reflexivă și formativă.

A. Strategii didactice – revalorizări ale metodelor tradiționale, noi abordări

Pentru a atinge finalitățile educaționale specifice liceului și a forma competențe relevante, este necesară utilizarea unor metode variate, care îmbină gândirea critică, creativitatea, reflecția. Prezentăm sintetic o listă cu metode tradiționale şi moderne, respectiv cu metode care valorizează/formează competenţe digitale, care pot fi utilizate în ora de Istoria artelor – artă eclesială.

1. Metode tradiţionale şi moderne

Explicaţia şi prelegerea – Asigură prezentarea coerentă a temelor, adaptată la nivelul de înțelegere al elevilor; este potrivită în activitățile care vizează analiza de texte și surse bibliografice.

Conversaţia euristică – Stimulează gândirea elevilor, prin întrebări bine formulate, conducând la descoperirea personală a adevărurilor istorice; este o metodă care se poate aplica în activități de prezentare a unor concepte și noțiuni teoretice ale istoriei artei.

Studiul de caz – Îi ajută pe elevi să analizeze şi să dea răspunsuri din perspectivă personală, pornind de la experiența lor de viață sau de la diferite contexte.

Portofoliul tematic – Dezvoltă capacitatea elevilor de efort pentru rezolvarea unei teme mai complexe, autonomia în învățare, abilitățile de colaborare și capacitatea de autoevaluare. Elevii adună pe parcursul semestrului reflecții personale, analize de texte, comentarii și analize comparative a operelor de artă eclesială, recenzii de filme cu tematică artistică, etc.

Eseul argumentativ – Elevii exersează exprimarea opiniilor și formularea de argumente coerente cu privire la diferite teme și subiecte din istoria artei.

Dezbaterea de tip academic (Oxford-style) – Favorizează gândirea critică, argumentarea, empatia intelectuală. Se abordează teme și subiecte specifice artei eclesiale.

2. Metode care sprijină dezvoltarea de competențe digitale

Predarea Istoriei artelor – artă eclesială în liceu trebuie să se racordeze la realitatea digitală a elevilor, oferindu-le un cadru în care să-și dezvolte atât gândirea critică, cât și competențele digitale. Iată câteva metode recomandate:

- WebQuest – Elevii investighează diferite teme folosind surse online credibile. Rezultatul poate fi prezentat sub formă de infografice, prezentări sau postere digitale.
- Crearea de conținut digital – Elevii realizează podcasturi, videoclipuri scurte, prezentări interactive sau materiale vizuale pe teme din istoria artei.
- Utilizarea platformelor educaționale Google Classroom, Moodle sau Padlet pentru organizarea materialelor și a activităților.

• Quiz-uri interactive (Kahoot, Quizizz) – Pot fi utilizate pentru recapitulare sau evaluare dar și pentru momentele de captare a atenției la începutul unei activități.

• Crearea unui blog tematic – Poate fi planificată realizarea unui blog al clasei, unde elevii postează reflecții, eseuri, comentarii plastice, recenzii de filme/documentare. Se dezvoltă competențe media, digitale și de scriere argumentativă.

• Tururi virtuale și realitate augmentată – Pot fi utilizate pentru vizitarea virtuală a unor obiective religioase. Folosirea aplicațiilor AR pentru descoperirea simbolurilor dintr-o biserică sau icoană.

• Proiecte colaborative online – Elevii din clase sau școli diferite colaborează online și realizează diferite proiecte pe teme din istoria artei.

3. Metode pentru dezvoltarea competențelor verzi

Istoria artelor – artă eclesială, prin caracterul ei spiritual și simbolic, exprimă legătura profundă dintre om, Dumnezeu și lumea creată. În tradiția creștină, paricularitățile artistice nu sunt doar de ordin estetic, ci și teologic - o manifestare a armoniei divine în materie. Studiul artei eclesiale poate contribui semnificativ la dezvoltarea competențelor verzi, prin cultivarea respectului față de creație, a responsabilității față de patrimoniul sacru și a unei atitudini contemplative față de lume. În formarea acestor competențe, pot fi utilizate următoarele metode:

• Analiza vizuală interactivă a artei sacre (cu aplicații digitale)

Folosind platforme precum Google Arts & Culture, Europeana sau tururi virtuale prin mănăstiri și biserici elevii pot analiza:

- reprezentarea naturii în iconografie (munți, râuri, pomi, animale, lumina);
- simbolismul culorilor și al materialelor naturale (aur, piatră, lemn, pigmenți vegetali);
- modul în care meșterii bizantini și iconarii români au folosit resursele în spiritul cumpătării și al sfințirii materiei.

Elevii pot crea o colecție digitală de imagini și comentarii despre modul în care Istoria artelor - arta eclesială reflectă echilibrul dintre creație și Creator.

• Dezbateri teologico-artistice cu tematică ecologică

Elevii pot fi implicați în dezbateri și mese rotunde pe teme plastice în care să justifice strânsa legătură a spațiului plastic, materia, suportul natural implicate în demersul creației artistice.

• Meditația artistică și contemplarea creației

Pornind de la texte patristice (Sf. Maxim Mărturisitorul, Sf. Ioan Damaschin) sau de la fragmente biblice (Psalmii 103 și 148), elevii pot fi invitați să contemple opere de artă eclesială în care se exprimă armonia cosmică. Se pot folosi vizionări de documentare despre restaurarea bisericilor de lemn.

• Învățarea prin proiecte artistice interdisciplinare

Elevii pot realiza proiecte multimedia (prezentări, afișe, filme documentare, expoziții digitale) pe teme diferite teme din istoria artei. Prin aceste activități se stimulează creativitatea, cooperarea și gândirea critică în raport cu valorile ecologice și spirituale.

• Învățarea prin ateliere de iconografie și restaurare

Elevii pot participa la ateliere practice de pictură murală, mozaic, sculptură în lemn sau restaurare de icoane, sub îndrumarea artiștilor sau profesorilor. În cadrul acestor activități, se pot discuta principiile restaurării păstrării patrimoniului cultural ca formă de grijă pentru creația artistică și teologică.

• Învățarea prin implicare în comunitate (service learning eclesial)

Elevii pot fi implicați în acțiuni de voluntariat pentru protejarea și îngrijirea patrimoniului bisericesc, campanii educative cu mesaje vizuale inspirate din arta sacră.

Prin diversificarea acestor metode, studiul acestei discipline: *Istoria artelor - artă eclesială* devine un spațiu de formare integrală, în care elevii învață să înțeleagă frumosul/categorie estetică în procesul de receptare și contemplare, să prețuiască materia transfigurată de artă, să-și cultive sensibilitatea estetică și spirituală, precum și respectul pentru mediu și patrimoniu - expresii ale comuniunii omului cu Dumnezeu și cu lumea creată.

B. Abordarea conținuturilor

Abordarea conținuturilor presupune o atitudine flexibilă a profesorului de *Istoria artelor – artă eclesială*, prin accentul pus pe: valorificarea experiențelor de viață ale elevilor; accentuarea caracterului aplicativ al conținuturilor, creând contexte semnificative de învățare pentru viața reală; abordări diferențiate ale conținuturilor învățării, în acord cu experiențele elevilor şi cu contextul social în care trăiesc aceştia; realizarea de conexiuni între Istoria artelor – artă eclesială și alte discipline de studiu.

Conținuturile propuse în programa școlară nu reprezintă teme de lecții, ci unități tematice. Numărul de conținuturi de pe parcursul unui an școlar permite: abordarea unor conținuturi pe parcursul mai multor ore, în funcție de complexitatea acestora, de nivelul clasei de elevi, de particularitățile comunității; abordarea unor teme sau aspecte suplimentare, cu rol de adaptare a orei de Istoria artelor – artă eclesială la specificul clasei de elevi/a comunității. Ordinea abordării conținuturilor nu este una prestabilită prin programa școlară. Profesorul are libertatea de a planifica în manieră personalizată ordinea în care va prezenta temele, în acord cu logica firească a domeniului, precum și în relație cu teme

de la alte discipline de studiu.

C. Contexte şi medii de învăţare

Ora de *Istoria artelor – artă eclesială*, în învățământul liceal, trebuie să răspundă realităților unei educații moderne, orientate spre dezvoltarea integrală a elevului. În acest sens, este necesară folosirea unor contexte și medii de învățare variate, care să susțină învățarea activă și colaborativă, formarea competențelor, echilibrul emoțional al elevilor, legătura cu comunitatea și viața reală.

1. Spații educaționale

– săli cu aranjamente flexibile – mobilă ușor de reconfigurat, pentru lucru individual, în perechi sau în grupuri. Astfel, se poate trece de la predare frontală la activități colaborative;

– colțuri de liniște și reflecție – spații special amenajate în clasă care oferă elevilor un cadru intim și liniștit pentru exprimarea gândurilor și emoțiilor într-un jurnal personal. Pot fi folosite la începutul orei sau pentru activități de autocunoaștere;

– muzee și centre, dar şi spaţii de activităţi curriculare şi extracurriculare de diferite tipuri.

2. Învățare combinată (fizică și digitală)

– învățare mixtă – combinarea lecțiilor desfășurate în clasă cu activități online. De exemplu: temele pot fi trimise prin platforme educaționale, iar elevii pot urmări materiale video sau audio ca suport pentru reflecții sau dezbateri.

– învățare în secvențe de format scurt – utilizarea de materiale digitale scurte (video, imagini cu reproduceri din istoria artei) pentru a declanșa discuții sau pentru a oferi elevilor.

3. Învăţarea prin utilizarea realităţii virtuale (VR) şi augmentate (AR)

– vizite virtuale – folosirea tehnologiei pentru vizitarea unor locuri sau monumente de artă eclesială (mănăstiri, muzee, biserici istorice), fără a ieși din clasă. Aceste experiențe pot fi completate cu activități de cercetare, prezentări sau reflecții scrise;

– simulări și reconstituiri – folosirea aplicațiilor care reconstituie epoci istorice și stiluri artistice.

4. Învățare personalizată și adaptată

– trasee personalizate de învățare – profesorul poate crea activități diferențiate în funcție de nevoile, nivelul și interesele elevilor;

– accesibilitate pentru toți elevii – folosirea diverselor forme de exprimare (scris, vorbit, desenat, înregistrări audio), astfel încât fiecare elev să-și poată exprima ideile.

5. Învățare prin colaborare și implicare comunitară

– proiecte în echipă sau în parteneriat cu alte școli – realizarea de activități comune pe teme din istoria artei.

6. Inteligența artificială ca facilitator al învățării (sub îndrumarea profesorului)

– elevii utilizează aplicații bazate pe inteligență artificială pentru a explora conținuturi artistice, sub îndrumarea profesorului;

– AI oferă explicații suplimentare, exemple, sinteze sau definiții pentru o mai bună înțelegere a temelor studiate:

– profesorul ghidează activitatea, stabilește obiective clare și monitorizează modul în care elevii folosesc AI;

– AI sprijină învățarea personalizată, oferind feedback și resurse adaptate ritmului fiecărui elev;

– elevii pot folosi AI pentru a formula întrebări sau crea prezentări.

Prin valorificarea acestor contexte și medii de învățare, elevul este plasat în centrul procesului educațional, ca participant activ, nu doar receptor de informații, se formează competenţe cognitive, se creează o legătură între tradiție și inovație.

D. Aspecte privind evaluarea

1. Relaţia organică predare-învăţare-evaluare

În cadrul orei de *Istoria artelor – artă eclesială* la liceu, evaluarea este strâns legată atât de învățare, cât și de predare, constituind împreună un sistem coerent și dinamic. Evaluarea nu trebuie privită ca o activitate separată, ci ca un proces continuu, integrat în întregul parcurs educațional, care oferă feedback valoros pentru elev, dar și pentru profesor. Această relație organică implică:

- adaptarea strategiilor de predare în funcție de nevoile identificate ca urmare a evaluărilor inițiale, de parcurs, finale;

- orientarea învățării către formarea de competențe reale, nu doar acumularea de cunoștințe;

- motivarea elevului, prin recunoașterea progresului său și prin valorizarea reflecției personale.

Evaluarea contribuie astfel la formarea și dezvoltarea competențelor specifice disciplinei *Istoria artelor – artă eclesială*, la îmbunătățirea continuă a predării și a învățării, prin adaptarea conținuturilor și metodelor la nivelul real al clasei.

2. Evaluarea ca mijloc de motivație și reglare

La liceu, evaluarea va accentua două funcţii esenţiale ale evaluării: funcţia de reglare şi funcţia motivaţională. Evaluarea oferă profesorului feedback cu privire la eficiența metodelor folosite, la înțelegerea conceptelor și valorilor de către elevi, la necesitatea de adaptare sau reluare a unor conținuturi, respectiv la progresul fiecărui elev. Din

perspectiva elevului evaluarea trebuie să valorizeze progresul personal al acestuia, să încurajeze implicarea lui activă și autentică, să pună accent pe responsabilitate și autocunoaștere, respectiv să susțină decizia informată privind continuarea studiilor sau alegerea unei direcții vocaționale/profesionale.

3. Metodologia evaluării

a) Evaluare tradițională (sumativă și formativă), prin:

- teste scrise (cu itemi obiectivi și subiectivi);
- evaluări orale structurate (răspunsuri argumentate, eseuri).
- verificarea învățării prin întrebări și activități de consolidare la finalul unităților de învățare.

b) Metode moderne/alternative de evaluare

- portofoliul personal – colectare de reflecții, eseuri, jurnale, fișe de activitate, proiecte și produse creative realizate în timp;
- proiectul tematic – individual sau în grup, cu teme relevante din programă, ce implică documentare, aplicare practică și prezentare argumentată;
- autoevaluarea ghidată – prin fișe sau jurnale, elevii sunt invitați să evalueze ce au înțeles;
- observarea sistematică – a participării, a implicării în discuții și dezbateri, a comportamentului și atitudinilor exprimate în contexte de învățare;
- evaluarea produselor de învățare – afișe, prezentări, creații artistice sau digitale;
- studii de caz – permit evaluarea capacității elevului de a analiza critic opere de artă eclesială;

c) Metode care valorifică competențele digitale și interdisciplinare

- proiecte realizate cu ajutorul tehnologiei: prezentări, materiale video, podcasturi tematice;
- portofolii digitale: organizarea materialelor pe platforme educaționale (ex. Google Classroom, Moodle);

4. Valorificarea progresului individual

În centrul procesului evaluativ rămâne progresul elevului, nu comparația între elevi. Astfel, se va urmări cum evoluează fiecare elev din punct de vedere cognitiv și cum își dezvoltă capacitatea de a reflecta.

E. Adaptarea procesului de predare-învățare-evaluare la specificul diferitelor grupuri de elevi

În cadrul orelor de *Istoria artelor – artă eclesială* este esențială adaptarea strategiilor didactice, a conținuturilor și a modalităților de evaluare pentru a răspunde nevoilor diverse ale elevilor, în special ale celor cu cerințe educaționale speciale (CES) și/sau dizabilități. Acest demers implică utilizarea unor metode active, centrate pe elev, care să stimuleze participarea, empatia și reflecția personală, precum și personalizarea sarcinilor de lucru în funcție de ritmul și stilul de învățare al fiecărui elev. Materialele didactice pot fi adaptate vizual, auditiv sau tactil, în funcție de tipul dizabilității, iar evaluarea trebuie să fie continuă, formativă, oferind feedback constructiv și încurajând progresul individual. Colaborarea cu profesorii de sprijin, consilierul școlar și familia este, de asemenea, un element-cheie pentru integrarea eficientă a elevilor cu CES în activitățile de la clasă, asigurând un climat incluziv și valorificând potențialul fiecărui elev.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Grad didactic/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
Mărițuței Ioana-Catrinel	Profesor doctor	Seminarul Teologic Ortodox *Sfântul Vasile cel Mare*, Iași
Cozmescu Florina-Mădălina	Profesor doctor	Seminarul Teologic Ortodox *Sfântul Vasile cel Mare*, Iași

RESPONSABILI/CONSULTANȚI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Zăbavă Mihaela	Consilier	Centrul Naţional pentru Curriculum şi Evaluare	Responsabil CNCE
Pîslaru Cătălin	Inspector general	Ministerul Educaţiei şi Cercetării	Responsabil MEC
Mărițuței Ioana-Catrinel	Profesor doctor	Seminarul Teologic Ortodox *Sfântul Vasile cel Mare*, Iași	Coordonator

RESPONSABILI/COORDONATORII/COLABORATORI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Beldiman Nicuşor	Preot, Profesor universitar doctor, Consilier Patriarhal	Administraţia Patriarhală, Facultatea de Teologie Ortodoxă *Justinian Patriarhul* – București, Universitatea din București	Coordonator - Patriarhia Română
Andrei Constantin	Preot, Inspector patriarhal	Administraţia Patriarhală	Responsabil - Patriarhia Română

Anexa nr. 82

Programa școlară pentru disciplina

Studiul tehnicilor vechi tradiționale

Cultul Ortodox

Clasa a XII-a
Curriculum de specialitate (CS)
Filiera vocațională, profilul teologic,
specializarea Patrimoniu cultural

Învățământ liceal

- 2026 -

Anexa nr. 82
Programa școlară pentru disciplina *Studiul tehnicilor vechi tradiționale, Cultul Ortodox,* clasa a XII-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea Patrimoniu cultural*

NOTĂ DE PREZENTARE

Disciplina *Studiul tehnicilor vechi tradiționale* face parte din curriculumul de specialitate destinat filierei vocaționale, profil teologic, cult ortodox, specializarea Patrimoniu cultural, fiind alocată cu o frecvență de o oră pe săptămână în cadrul clasei a XII-a. Această disciplină are ca obiectiv principal familiarizarea elevilor cu principiile teoretice și aplicative ale diferitelor tehnici artistice tradiționale, urmărind prezentarea sistematică a metodelor de execuție, a condițiilor tehnice de realizare și a modurilor corecte de utilizare. În paralel, programa integrează o abordare istorică și estetică asupra evoluției acestor tehnici, punând în evidență transformările lor de-a lungul timpului în plan cultural și artistic. Parcurgerea conținuturilor contribuie atât la dezvoltarea capacităților de exprimare plastică, cât și la formarea unei atitudini responsabile față de actul artistic, cu accent pe rigoarea tehnică și respectul față de tradiție.

Elaborarea prezentei programe a fost realizată în conformitate cu principiile reformei curriculare din învățământul preuniversitar, ceea ce a determinat organizarea ofertei educaționale în jurul competențelor, cărora le sunt asociate conținuturi relevante de învățare. Stabilirea competențelor pentru fiecare an de studiu, precum și selecția conținuturilor aferente, s-au realizat cu respectarea criteriilor de relevanță, accesibilitate și coerență în transmiterea cunoștințelor, având în vedere nivelul cognitiv și formativ al elevilor.

Prezenta programă școlară completează curriculumul pentru disciplina *Studiul tehnicilor vechi tradiționale*, cu aplicare pentru clasele din învățământul liceal, filiera vocațională, profilul teologic, cultul ortodox, specializarea Patrimoniu cultural, forma cu frecvență zi, începând cu anul școlar 2026-2027. Pentru această categorie de clase, conform planurilor-cadru pentru învățământul liceal, forma cu frecvență zi, aprobate ca anexe la OMEC nr. 4350/2025, studiul disciplinei are următoarea alocare orară săptămânală, defalcată pe segmentul curriculum de specialitate (CS):

An de studiu	Clasa a XII-a
Tip segment curricular	CS
Nr. săptămânal de ore	1

Programa școlară se elaborează în concordanță cu:

- *Legea învățământului preuniversitar* nr. 198/2023;
- *Recomandările Consiliului Uniunii Europene* (2018) privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții;
- *Repere pentru proiectarea, actualizarea și evaluarea Curriculumului național. Cadrul de referință al Curriculumului național*, aprobat prin OME nr. 3239/2021;
- *Profilul de formare al absolventului*, aprobat prin OME nr. 6731/2023;

Aceste documente stabilesc cadrul de dezvoltare al competențelor-cheie și al profilului de formare al absolventului de liceu, competențe la a căror formare contribuie și disciplina *Studiul tehnicilor vechi tradiționale*.

Programa disciplinei *Studiul tehnicilor vechi tradiționale* este elaborată potrivit modelului de proiectare curriculară centrat pe competențe. Construcția programei este realizată astfel încât să contribuie la dezvoltarea profilului de formare al elevului din ciclul liceal, care descrie așteptările exprimate față de elev la sfârșitul învățământului liceal, prin raportare la cerințele exprimate în Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023, precum și prin raportare la caracteristicile de dezvoltare ale elevilor.

Prin studierea disciplinei *Studiul tehnicilor vechi tradiționale*, elevul își dezvoltă cultura vizuală, sensibilitatea estetică și capacitatea de a înțelege și aplica metodele artistice consacrate de tradiția bizantină și postbizantină. Studiul acestei discipline contribuie la formarea spiritului de analiză și responsabilitate artistică, la aprecierea patrimoniului cultural și spiritual ortodox, precum și la recunoașterea valorii universale a tehnicilor tradiționale în contextul evoluției artei. Disciplina stimulează observarea, analiza și aplicarea tehnicilor de realizare a icoanei, frescei, miniaturii și a mozaicului din perspectivă istorică, estetică și practică. Ea oferă elevului instrumente de lucru concrete pentru înțelegerea procesului de creație artistică tradițională, a materialelor și procedeelor folosite de zugravii și artiștii vechi și a modului în care acestea reflectă spiritualitatea și viziunea asupra frumuseții sacre.

Prin *Studiul tehnicilor vechi tradiționale*, elevii dobândesc o viziune integratoare asupra relației dintre artă, tehnică, cultură și credință, precum și asupra rolului artistului și restauratorului în păstrarea și transmiterea valorilor estetice și simbolice ale patrimoniului bizantin și românesc. *Studiul tehnicilor vechi tradiționale* valorifică și aprofundează cunoștințele dobândite anterior în domeniile artelor plastice, istoriei artei și studiului materialelor,

extinzându-le printr-o abordare interdisciplinară ce integrează elemente de chimie, iconografie, estetică și conservare. Accentul se transferă de la simpla cunoaștere teoretică la formarea competențelor practice, a preciziei, a simțului proporției și al compoziției, precum și la dezvoltarea unei atitudini responsabile față de patrimoniu și resursele materiale.

Disciplina are un caracter interdisciplinar și formativ, fiind complementară cu domeniile artelor plastice, istoriei, teologiei, educației vizuale și conservării patrimoniului. Ea favorizează proiecte tematice dedicate patrimoniului iconografic național și universal, promovând protejarea, restaurarea și valorificarea creațiilor artistice tradiționale.

Elemente de noutate ale programei:

- orientare spre competențe transversale: educația estetică, dezvoltarea gândirii critice, a creativității, a preciziei tehnice și a respectului față de tradiție;
- actualizarea conținuturilor: corelarea temelor de studiu cu provocările contemporane;
- dimensiunea practică și participativă: ateliere de pictură murală, mozaic, sculptură, restaurare, vizite la ateliere, muzee și centre de artă tradițională;
- deschiderea spre dialog cultural: compararea diferitelor școli și tehnici artistice, înțelegerea influențelor reciproce dintre arta bizantină, populară și europeană;
- accent pe formarea competențelor de analiză și exprimare artistică: dezvoltarea spiritului de observație, a abilităților practice, a simțului proporției și al compoziției, cunoașterea materialelor și procedeelor tradiționale, realizarea de portofolii vizuale și jurnale de atelier.

Structura programei şcolare de *Studiul tehnicilor vechi tradiționale* include, pe lângă nota de prezentare, următoarele elemente:

- Competențe generale;
- Competențe specifice şi exemple de activități de învățare;
- Conținuturi;
- Sugestii metodologice

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoştințe, abilități şi atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte diverse.

Competențele generale se referă la achizițiile pe care elevul le dobândește la disciplina *Studiul tehnicilor vechi tradiționale* pe parcursul clasei a XII-a din ciclul liceal. Acestea au un dublu rol: pe de o parte, reflectă contribuția disciplinei la profilul de formare al absolventului și, implicit, la dezvoltarea competențelor-cheie; pe de altă parte, structurează disciplina în funcție de profilul de formare.

Competențele specifice derivă din competențele generale și reprezintă etape intermediare în dobândirea acestora, fiind formate pe parcursul unui an şcolar. Ele sunt adaptate nivelului de dezvoltare al elevilor, ghidează evaluarea performanțelor acestora și oferă cadrul pentru organizarea demersului didactic. Ca etape ale formării competențelor generale, competențele specifice evidențiază progresia acestora de la un an de studiu la altul, contribuind treptat la dezvoltarea competenței generale. Derivarea lor presupune o diferențiere atentă a etapelor procesului de învățare, astfel încât, la finalul studiului disciplinei *Studiul tehnicilor vechi tradiționale*, elevii să fi dobândit competențele generale corespunzătoare.

Activitățile de învățare constituie contexte în care competențele specifice sunt dezvoltate, exersate și consolidate. Ele au rol orientativ pentru profesori, oferindu-le libertatea de a folosi exemplele propuse de programa școlară, de a le completa sau de a le înlocui, astfel încât să adapteze procesul didactic la realitățile concrete ale clasei. În acest mod, crearea de parcursuri de învățare individualizate și personalizate nu mai rămâne un simplu ideal, ci devine realizabilă prin metode și modalități concrete de aplicare.

Conținuturile învățării sunt organizate pe domenii tematice și reprezintă achiziții fundamentale prin care se urmărește formarea competențelor specifice disciplinei *Studiul tehnicilor vechi tradiționale*. La nivelul fiecărei clase, programa oferă o structură curriculară coerentă, care include aspecte referitoare la evoluția și transmiterea tehnicilor tradiționale de pictură bizantină și postbizantină, cunoașterea materialelor și a proceselor artistice, analiza compoziției și a limbajului plastic specific artei sacre, precum și dezvoltarea abilităților practice necesare aplicării corecte a acestor tehnici. Disciplina promovează implicarea activă a elevilor în activități de observare, analiză, documentare și lucru practic, încurajând explorarea metodelor tradiționale de lucru folosite de iconarii și meșterii bizantini: pregătirea suportului (lemn, pânză, mortar), realizarea desenului, tehnica tempera cu emulsie de ou, aplicarea foiței de aur, finisarea și protejarea picturii.

Sugestiile metodologice oferă exemple de strategii didactice, repere pentru planificarea demersului didactic și elemente pentru evaluarea continuă. Acestea includ recomandări privind desfășurarea efectivă a procesului de predare-învățare-evaluare centrat pe formarea competențelor, exemple de strategii didactice care sprijină realizarea competențelor specifice, precum și propuneri de abordare interdisciplinară și integrată. În plus, acestea cuprind repere pentru evaluarea învățării, raportată la competențele urmărite, putând fi utilizate diverse forme, metode și instrumente de evaluare.

Cadrele didactice sunt încurajate să planifice didactica pe baza competențelor, să adapteze activitățile la context și să utilizeze metode variate de evaluare, cu accent pe progresul și dezvoltarea elevului.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

C.G.1	**Clasificarea tehnicilor de desen și pictură pe baza criteriilor vizuale și practice**
C.G.2	**Analizarea tehnicilor grafice, decorative și de artă aplicată, prin raportarea la caracteristicile, metodele și materialele specifice acestora**
C.G.3	**Descrierea metodelor de aurire**
C.G.4	**Exprimarea sensibilității, imaginației și creativității artistice în creații plastice proprii**

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G.1 – Clasificarea tehnicilor de desen și pictură pe baza criteriilor vizuale și practice

XII. CS.1.1. Precizarea sensului, termeni și concepte specifice tehnicilor de realizare a operelor de artă în cultura națională și europeană
- descrierea principalelor caracteristici ale fiecărei tehnici - realizarea unui portofoliu de specialitate cu termenii specifici fiecărei tehnici - definirea caracteristicilor individuale ale materialelor, instrumentelor și suporturilor - clasificarea și compararea, cu ajutorul platformei Padlet, a două tehnici artistice (ex. tempera vs. ulei/cărbune vs. creion)
XII. CS.1.2. Analizarea tehnicilor de desen pe baza caracteristicilor specifice acestora
- numirea principalelor tehnici de desen - recunoașterea tipurilor de desen după stil, tehnică și scop artistic - explicarea diferențelor stilistice ale diferitelor tipuri de desen - compararea tehnicii de transpunere a desenelor realizate în cerneală cu cele realizate în creion sau pastel - clasificarea diferitelor tehnici de desen însușite prin observația unor imagini și exemple - explicarea modului în care alegerea unei tehnici influențează expresivitatea și mesajul unei lucrări artistice
XII. CS.1.3. Utilizarea tehnicilor de pictură, prin identificarea particularităților specifice, metodelor și scopurilor plastice
- enumerarea principalelor tehnici de pictură - explicarea diferențele stilistice ale operelor de artă executate în pictură după stilurile artistice, după tehnica artistică și după scopul artistic

C.G.2 - Analizarea tehnicilor decorative și de artă aplicată, prin raportarea la caracteristicile, metodele și materialele specifice acestora

XII. CS.2.1. Analizarea tipurilor variate de tehnici decorative și de artă aplicată în corelație cu metodele și materialele utilizate
- compararea principalele tehnici decorative și de artă aplicată - numirea particularităților, materialelor și procedeelor asociate fiecărei tehnici - realizarea unor proiecte (Power-point/Canva, etc.), pe o temă studiată, la alegere

C.G.3 - Descrierea metodelor de aurire

XII. CS.3.1. Clasificarea tehnicilor, materialelor și instrumentelor utilizate în procesele de aurire
- ilustrarea tehnicile de aurire, recunoscând proprietățile distinctive ale acestora - examinarea materialelor și instrumentelor utilizate în aurire - diferențierea rezultatului auririi în urma analizei comparative dintre tehnica bolus și tehnica clasică - analizarea exemplelor vizuale, pentru a identifica tehnica de aurire utilizată, materialele și suportul

C.G.4 - Exprimarea sensibilității, imaginației și creativității artistice în creații plastice proprii

XII. CS.4.1. Elaborarea unor lucrări personale, originale, care pun în evidență receptarea adecvată a sensului plastic propriu tehnicilor însușite
- conceperea un portofoliu personal cu lucrări originale, care să reflecte sensibilitatea și creativitatea elevului

CLASA a XII-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
I. Introducere și clasificare generală în Studiul tehnicilor vechi și tradiționale	1.1. Noțiuni introductive în Studiul tehnicilor vechi și tradiționale 1.2. Clasificarea tehnicilor artistice: • Tehnici de desen (creion, cărbune, sepia, pastel, marker/carioca/liner, peniță, cerneală/tuș); • Tehnici de pictură (acuarelă, guașă, tempera, encaustică, ulei, impasto, acrilic); • Tehnici grafice și de imprimare (gravură, monotip, serigrafie, litografie); • Tehnici decorative și de artă aplicată (mozaic, vitraliu, pictura pe sticlă, lemn, ceramică, artă murală, sgraffito); • Tehnici de aurire
II. Tehnici ale desenului în artele plastice	2.1. Tehnici de desen – clasificare, metode, materiale, stiluri și procedee 2.2. Tehnica desenului în creion, cărbune, sepia, liner 2.3. Tehnica desenului cu cerneală: peniță, pensulă 2.4. Tehnica pastelului 2.5. Clasificarea tipurilor de desene după stil artistic, tehnică și scop: • După stil artistic (realist, naturalist, impressionist, expresionist, abstract, decorativ, naiv, minimalist) • După tehnică de execuție • După scopul artistic - funcția desenului (schiță, studiu, compoziție, arhitectural/ethnic, desen de design, de observație, din imaginație, desenul digital, ilustrații, caricaturi, decorative, științific/botanic/anatomic, desen de icoană, pentru frescă, mozaic, vitraliu)
III. Tehnici de pictură în artele plastice	3.1. Tehnici de pictură – clasificare, caracteristici, metode, materiale și procedee artistice 3.2. Tehnica picturii cu acuarelă, guașă, tempera, ceară, ulei, acrilic 3.3. Tehnica picturii impasto 3.4. Clasificarea picturilor după stil artistic, tehnică și scop: • După stil artistic (clasică, impresionism, expresionism, cubism, suprarelism, abstract, baroc, romantism, etc.); • După tehnică (ulei, acuarelă, tempera, frescă, acrilic, guașă, pictură pe sticlă); • După scop (decorative, religioasă, portretistică, peisagistică, istorică, narativă, conceptuală)
IV. Tehnici specifice ale artei decorative și tehnici de artă aplicată	4.1. Tehnici decorative și de artă aplicată – metode, materiale, tipuri și caracteristici 4.2. Tehnica mozaicului 4.3. Tehnica vitraliului 4.4. Tehnica picturii pe sticlă 4.5. Tehnica picturii pe lemn 4.6. Miniatura - pictura pe pergament 4.7. Tehnica picturii al secco, al fresco, sgraffito
V. Tehnici de aurire	5.1. Tehnici de aurire – generalități, istoric și clasificare 5.2. Materiale și instrumente folosite în aurire 5.3. Tipuri de foiță metalică 5.4. Suporturi compatibile cu aurirea: lemn, pergament, sticlă, ghip 5.5. Proiecte practice – teme de lucru, realizând trei compoziții în tehnici diferite la alegere din conținuturile studiate

SUGESTII METODOLOGICE

Programa școlară pentru disciplina *Studiul tehnicilor vechi tradiționale*, destinată clasei a XII-a, filiera vocațională, profil teologic, cult ortodox, specializarea Patrimoniu cultural, are ca obiectiv fundamental dezvoltarea competențelor artistico-tehnice și a abilităților practice necesare în procesul de interpretare și elaborare a lucrărilor plastice în stil bizantin.

Documentul de față a fost conceput în corelație cu specificul disciplinelor de specialitate și al disciplinelor teologice incluse în curriculumul diferențiat al clasei a XII-a, urmărind o abordare integrată a conținuturilor. Familiarizarea elevilor cu materialele, instrumentele și tehnicile specifice artei tradiționale constituie o condiție esențială pentru realizarea tematicii propuse în cadrul celorlalte discipline cu caracter aplicativ. Conținuturile curriculare vizează descrierea principiilor de execuție ale tehnicilor tradiționale, modalitățile corecte de utilizare și condițiile tehnice impuse de natura suportului. Un element definitoriu al prezentei programe îl constituie valorizarea elementelor caracteristice artei bizantine, integrate coerent în temele aplicative.

În centrul demersului didactic se află procesul de asimilare și asumare a conținuturilor teoretice, orientat spre formarea deprinderilor practice necesare transpunerii tehnicilor de specialitate, prin integrarea consecventă a unor practici tradiționale cu valoare de patrimoniu cultural. Programa evidențiază importanța studiului aprofundat al tehnicilor tradiționale ca fundament pentru dezvoltarea unei exprimări artistice autentice, în concordanță cu canoanele și valorile estetice ale artei bizantine. Elevii vor fi instruiți să parcurgă succesiunea etapelor tehnologice necesare în realizarea proiectelor artistice în diferite tehnici (pictură murală, icoană etc.), cu accent pe relația dintre formă, suport și elementele de limbaj artistic-plastic. De asemenea, va fi abordată evoluția istorică și artistică a fiecărei tehnici, evidențiind continuitatea tradiției și relevanța sa în contextul actual al conservării patrimoniului cultural.

Pentru atingerea competențelor vizate, se recomandă aplicarea unor strategii didactice variate, fundamentate pe metode active și interactive, precum explicația specializată, demonstrația practică, exersarea individuală dirijată, în vederea consolidării autonomiei artistice și tehnice a elevilor și a cultivării respectului față de tehnicile tradiționale consacrate. Elaborarea prezentei programe a avut în vedere specificul curricular al celorlalte discipline de specialitate, precum și al celor teologice, care constituie fundamentul traseului educațional diferențiat pentru acest profil și nivel de studiu. Programa accentuează dezvoltarea sensibilității estetice, a respectului față de patrimoniul artistic și a competențelor teoretice urmărind formarea unui comportament profesional responsabil și estetic-cultural.

Pentru atingerea competențelor specifice, se recomandă aplicarea unor strategii didactice variate, care să îmbine metode precum explicația, demonstrația practică, prelegerea, expunerea, jocul de rol și exercițiul individual, facilitând astfel o învățare activă, reflexivă și formativă.

A. Strategii didactice – revalorizări ale metodelor tradiționale, noi abordări

Pentru a atinge finalitățile educaționale specifice liceului și a forma competențe relevante, este necesară utilizarea unor metode variate, care îmbină gândirea critică, creativitatea, reflecția. Prezentăm sintetic o listă cu metode tradiționale şi moderne, respectiv cu metode care valorizează/formează competențe digitale, care pot fi utilizate în ora de Studiul tehnicilor vechi tradiționale.

1. Metode tradiţionale şi moderne

Explicaţia şi prelegerea – Asigură prezentarea coerentă a temelor, adaptată la nivelul de înțelegere al elevilor; este potrivită în activitățile care vizează analiza de texte și surse bibliografice.

Conversaţia euristică – Stimulează gândirea elevilor, prin întrebări bine formulate, conducând la descoperirea personală a adevărurilor istorice; este o metodă care se poate aplica în activități de prezentare a unor concepte și noțiuni teoretice ale tehnicilor artistice.

Studiul de caz – Îi ajută pe elevi să analizeze şi să dea răspunsuri din perspectivă personală, pornind de la experiența lor de viață sau de la diferite contexte.

Portofoliul tematic – Dezvoltă capacitatea elevilor de efort pentru rezolvarea unei teme mai complexe, autonomia în învățare, abilitățile de colaborare și capacitatea de autoevaluare. Elevii adună pe parcursul semestrului reflecții personale, analize de texte, comentarii și analize comparative a operelor de artă eclesială, recenzii de filme cu tematică artistică, etc.

Eseul argumentativ – Elevii exersează exprimarea opiniilor și formularea de argumente coerente cu privire la diferite teme și subiecte din cadrul Studiului tehnicilor vechi tradiționale.

Dezbaterea de tip academic (Oxford-style) – Favorizează gândirea critică, argumentarea, empatia intelectuală. Se abordează teme și subiecte specifice Studiului tehnicilor vechi tradiționale.

2. Metode care sprijină dezvoltarea de competențe digitale

Predarea *Studiului tehnicilor vechi tradiționale* în liceu trebuie să se racordeze la realitatea digitală a elevilor, oferindu-le un cadru în care să-şi dezvolte atât gândirea critică, cât şi competențele digitale. Iată câteva metode recomandate:

- WebQuest – Elevii investighează diferite teme folosind surse online credibile. Rezultatul poate fi prezentat sub formă de infografice, prezentări sau postere digitale.

• Crearea de conținut digital – Elevii realizează podcasturi, videoclipuri scurte, prezentări interactive sau materiale vizuale.

• Utilizarea platformelor educaționale Google Classroom, Moodle sau Padlet pentru organizarea materialelor și a activităților.

• Quiz-uri interactive (Kahoot, Quizizz) – Pot fi utilizate pentru recapitulare sau evaluare dar și pentru momentele de captare a atenției la începutul unei activități.

• Crearea unui blog tematic – Poate fi planificată realizarea unui blog al clasei, unde elevii postează reflecții, eseuri, comentarii plastice, recenzii de filme/documentare. Se dezvoltă competențe media, digitale și de scriere argumentativă.

• Tururi virtuale și realitate augmentată – Pot fi utilizate pentru vizitarea virtuală a unor obiective religioase.

• Proiecte colaborative online – Elevii din clase sau școli diferite colaborează online și realizează diferite proiecte.

3. Metode pentru dezvoltarea competențelor verzi

Studiul tehnicilor vechi tradiționale, prin caracterul său practic exprimă legătura profundă dintre om, creație și patrimoniul cultural. Studiul acestor tehnici contribuie la dezvoltarea competențelor verzi, prin cultivarea respectului față de natură, responsabilitatea față de patrimoniul material.

Pentru formarea acestor competențe, se pot utiliza metode care integrează observarea atentă, practica și reflecția. Elevii pot analiza interactiv lucrările realizate cu tehnici tradiționale, folosind aplicații digitale și tururi virtuale în muzee, ateliere sau biserici, pentru a înțelege modul în care zugravii au folosit materiale naturale precum lemnul, piatra, pigmenții vegetali și minerali, precum și foița de aur.

Învățarea prin proiecte artistice interdisciplinare permite elevilor să realizeze expoziții digitale, prezentări multimedia sau filme documentare despre tehnicile tradiționale. Aceste activități stimulează creativitatea, colaborarea și gândirea critică, dezvoltând totodată conștiința ecologică și responsabilitatea față de resursele materiale folosite în artă.

Învățarea prin ateliere practice le oferă elevilor posibilitatea de a exersa pictura pe lemn, mozaicul, sculptura sau restaurarea obiectelor tradiționale, sub îndrumarea artiștilor sau profesorilor specializați. În cadrul acestor activități se discută principiile restaurării și conservării patrimoniului cultural.

B. Abordarea conținuturilor

Abordarea conținuturilor presupune o atitudine flexibilă a profesorului de *Studiul tehnicilor vechi tradiționale*, prin accentul pus pe: valorificarea experiențelor de viață ale elevilor; accentuarea caracterului aplicativ al conținuturilor, creând contexte semnificative de învățare pentru viața reală; abordări diferențiate ale conținuturilor învățării, în acord cu experiențele elevilor și cu contextul social în care trăiesc aceştia; realizarea de conexiuni între *Studiul tehnicilor vechi tradițional*e și alte discipline de studiu.

Conținuturile propuse în programa școlară nu reprezintă teme de lecții, ci unități tematice. Numărul de conținuturi de pe parcursul unui an școlar permite: abordarea unor conținuturi pe parcursul mai multor ore, în funcție de complexitatea acestora, de nivelul clasei de elevi, de particularitățile comunității; abordarea unor teme sau aspecte suplimentare, cu rol de adaptare a orei de Studiul tehnicilor vechi tradiționale la specificul clasei de elevi/a comunității.

Ordinea abordării conținuturilor nu este una prestabilită prin programa școlară. Profesorul are libertatea de a planifica în manieră personalizată ordinea în care va prezenta temele, în acord cu logica firească a domeniului, precum și în relație cu teme de la alte discipline de studiu.

C. Contexte şi medii de învățare

Ora de *Studiul tehnicilor vechi tradiționale*, în învățământul liceal, trebuie să răspundă realităților unei educații moderne, orientate spre dezvoltarea integrală a elevului. În acest sens, este necesară folosirea unor contexte și medii de învățare variate, care să susțină învățarea activă și colaborativă, formarea competențelor, echilibrul emoțional al elevilor, legătura cu comunitatea și viața reală.

1. Spații educaționale

- săli cu aranjamente flexibile – mobilă ușor de reconfigurat, pentru lucru individual, în perechi sau în grupuri. Astfel, se poate trece de la predare frontală la activități colaborative;
- muzee și centre, dar şi spaţii de activităţi curriculare și extracurriculare de diferite tipuri.

2. Învățare combinată (fizică și digitală)

- învățare mixtă – combinarea lecțiilor desfășurate în clasă cu activități online. De exemplu: temele pot fi trimise prin platforme educaționale, iar elevii pot urmări materiale video sau audio ca suport pentru reflecții sau dezbateri;
- învățare în secvențe de format scurt – utilizarea de materiale digitale scurte (video, imagini cu reproduceri din istoria artei) pentru a declanșa discuții sau pentru a oferi elevilor.

3. Învăţarea prin utilizarea realităţii virtuale (VR) şi augmentate (AR)

- vizite virtuale – folosirea tehnologiei pentru vizitarea unor locuri sau monumente de artă eclesială (mănăstiri, muzee, biserici istorice), fără a ieși din clasă. Aceste experiențe pot fi completate cu activități de cercetare, prezentări sau reflecții scrise;
- simulări și reconstituiri – folosirea aplicațiilor care reconstituie epoci istorice și stiluri artistice.

4. Învățare personalizată și adaptată

- trasee personalizate de învățare – profesorul poate crea activități diferențiate în funcție de nevoile, nivelul și interesele elevilor;
- accesibilitate pentru toți elevii – folosirea diverselor forme de exprimare (scris, vorbit, desenat, înregistrări audio), astfel încât fiecare elev să-și poată exprima ideile.

5. Învățare prin colaborare și implicare comunitară

- proiecte în echipă sau în parteneriat cu alte școli – realizarea de activități comune pe teme din istoria artei.

6. Inteligența artificială ca facilitator al învățării (sub îndrumarea profesorului)

- elevii utilizează aplicații bazate pe inteligență artificială pentru a explora conținuturi artistice, sub îndrumarea profesorului;
- AI oferă explicații suplimentare, exemple, sinteze sau definiții pentru o mai bună înțelegere a temelor studiate;
- profesorul ghidează activitatea, stabilește obiective clare și monitorizează modul în care elevii folosesc AI;
- AI sprijină învățarea personalizată, oferind feedback și resurse adaptate ritmului fiecărui elev;
- elevii pot folosi AI pentru a formula întrebări sau crea prezentări.

Prin valorificarea acestor contexte și medii de învățare, elevul este plasat în centrul procesului educațional, ca participant activ, nu doar receptor de informații, se formează competenţe cognitive, se creează o legătură între tradiție și inovație.

D. Aspecte privind evaluarea

1. Relaţia organică predare-învăţare-evaluare

În cadrul orei de *Studiul tehnicilor vechi tradiționale* la liceu, evaluarea este strâns legată atât de învățare, cât și de predare, constituind împreună un sistem coerent și dinamic. Evaluarea nu trebuie privită ca o activitate separată, ci ca un proces continuu, integrat în întregul parcurs educațional, care oferă feedback valoros pentru elev, dar și pentru profesor. Această relație organică implică:

- adaptarea strategiilor de predare în funcție de nevoile identificate ca urmare a evaluărilor inițiale, de parcurs, finale;
- orientarea învățării către formarea de competențe reale, nu doar acumularea de cunoștințe;
- motivarea elevului, prin recunoașterea progresului său și prin valorizarea reflecției personale.

Evaluarea contribuie astfel la formarea și dezvoltarea competențelor specifice disciplinei *Studiul tehnicilor vechi tradiționale*, la îmbunătățirea continuă a predării și a învățării, prin adaptarea conținuturilor și metodelor la nivelul real al clasei.

2. Evaluarea ca mijloc de motivație și reglare

La liceu, evaluarea va accentua două funcţii esenţiale ale evaluării: funcţia de reglare şi funcţia motivaţională. Evaluarea oferă profesorului feedback cu privire la eficiența metodelor folosite, la înțelegerea conceptelor și valorilor de către elevi, la necesitatea de adaptare sau reluare a unor conținuturi, respectiv la progresul fiecărui elev. Din perspectiva elevului evaluarea trebuie să valorizeze progresul personal al acestuia, să încurajeze implicarea lui activă și autentică, să pună accent pe responsabilitate și autocunoaștere, respectiv să susțină decizia informată privind continuarea studiilor sau alegerea unei direcții vocaționale/profesionale.

3. Metodologia evaluării

a) Evaluare tradițională (sumativă și formativă), prin:

- teste scrise (cu itemi obiectivi și subiectivi);
- evaluări orale structurate (răspunsuri argumentate, eseuri).
- verificarea învățării prin întrebări și activități de consolidare la finalul unităților de învățare.

b) Metode moderne/alternative de evaluare

- portofoliul personal – colectare de reflecții, eseuri, jurnale, fișe de activitate, proiecte și produse creative realizate în timp;
- proiectul tematic – individual sau în grup, cu teme relevante din programă, ce implică documentare, aplicare practică și prezentare argumentată;
- autoevaluarea ghidată – prin fișe sau jurnale, elevii sunt invitați să evalueze ce au înțeles;
- observarea sistematică – a participării, a implicării în discuții și dezbateri, a comportamentului și atitudinilor exprimate în contexte de învățare;
- evaluarea produselor de învățare – afișe, prezentări, creații artistice sau digitale;
- studii de caz – permit evaluarea capacității elevului de a analiza critic opere de artă eclesială;

c) Metode care valorifică competențele digitale și interdisciplinare

- proiecte realizate cu ajutorul tehnologiei: prezentări, materiale video, podcasturi tematice;
- portofolii digitale: organizarea materialelor pe platforme educaționale (ex. Google Classroom, Moodle);

4. Valorificarea progresului individual

În centrul procesului evaluativ rămâne progresul elevului, nu comparația între elevi. Astfel, se va urmări cum evoluează fiecare elev din punct de vedere cognitiv și cum își dezvoltă capacitatea de a reflecta.

E. Adaptarea procesului de predare-învățare-evaluare la specificul diferitelor grupuri de elevi

În cadrul orelor de *Studiul tehnicilor vechi tradiționale* este esențială adaptarea strategiilor didactice, a conținuturilor și a modalităților de evaluare pentru a răspunde nevoilor diverse ale elevilor, în special ale celor cu cerințe educaționale speciale (CES) și/sau dizabilități. Acest demers implică utilizarea unor metode active, centrate pe elev, care să stimuleze participarea, empatia și reflecția personală, precum și personalizarea sarcinilor de lucru în funcție de ritmul și stilul de învățare al fiecărui elev. Materialele didactice pot fi adaptate vizual, auditiv sau tactil, în funcție de tipul dizabilității, iar evaluarea trebuie să fie continuă, formativă, oferind feedback constructiv și încurajând progresul individual. Colaborarea cu profesorii de sprijin, consilierul școlar și familia este, de asemenea, un element-cheie pentru integrarea eficientă a elevilor cu CES în activitățile de la clasă, asigurând un climat incluziv și valorificând potențialul fiecărui elev.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Grad didactic/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
Măriuței Ioana-Catrinel	Profesor doctor	Seminarul Teologic Ortodox *Sfântul Vasile cel Mare*, Iași
Cozmescu Florina-Mădălina	Profesor doctor	Seminarul Teologic Ortodox *Sfântul Vasile cel Mare*, Iași

RESPONSABILI/CONSULTANȚI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Zăbavă Mihaela	Consilier	Centrul Naţional pentru Curriculum şi Evaluare	Responsabil CNCE
Pîslaru Cătălin	Inspector general	Ministerul Educaţiei şi Cercetării	Responsabil MEC
Măriuței Ioana-Catrinel	Profesor doctor	Seminarul Teologic Ortodox *Sfântul Vasile cel Mare*, Iași	Coordonator

RESPONSABILI/COORDONATORII/COLABORATORI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Beldiman Nicuşor	Preot, Profesor universitar doctor, Consilier Patriarhal	Administraţia Patriarhală, Facultatea de Teologie Ortodoxă *Justinian Patriarhul* – Bucureşti, Universitatea din Bucureşti	Coordonator - Patriarhia Română
Andrei Constantin	Preot, Inspector patriarhal	Administraţia Patriarhală	Responsabil - Patriarhia Română

Anexa nr. 83

Programa școlară pentru disciplina

Erminia picturii bizantine
Cultul Ortodox

Clasele a XI-a și a XII-a
Curriculum de specialitate (CS)
Filiera vocațională, profilul teologic
specializarea Patrimoniu cultural

Învățământ liceal

- 2026 -

Anexa nr. 83
Programa școlară pentru disciplina *Erminia picturii bizantine, Cultul Ortodox,* clasele a XI-a și a XII-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea Patrimoniu cultural*

NOTĂ DE PREZENTARE

Disciplina *Erminia picturii bizantine* se studiază în cadrul curriculumului de specialitate pentru filiera vocațională, profil teologic, cultul ortodox, specializarea Patrimoniul cultural, fiindu-i alocată câte o oră pe săptămână la clasa a XI-a și două ore pe săptămână la clasa a XII-a. Studierea disciplinei *Erminia picturii bizantine* promovează creare unei noi traiectorii didactic-educative în vederea dezvoltării și formării unui discurs teoretic pertinent despre icoană și iconografie murală. Această abordare analitică a fenomenului artistic-estetic de sorginte bizantină reactualizează parametrii semiotici ai tradiției bisericești, concepțiile arhitecturale, social-culturale într-un paralelism istoric tematic specific.

Această disciplină își propune să promoveze și să formeze abilități și aptitudini adecvate în abordarea hermeneutică a imaginii plastice bizantine, înglobând îndrumări iconografice, teme și subiecte iconografice, norme și canoane specifice tradiției post-bizantine, noțiuni de ordin tehnic, instrumente și materiale de lucru. Actuala programă propune trasarea, asumarea și însușirea unui discurs contemporan despre icoană și despre programul iconografic specific prin observarea atentă a diferențelor de ordin stilistic a limbajului de specialitate, asemeni unui studiu-proiect de reactualizare a tradiției plastice bizantine.

Disciplina *Erminia picturii bizantine* accentuează importanța formării pluridisciplinare a valențelor artistice în contextul actual prin descoperirea, organizarea, analizarea critică și conturarea pedagogică a conținuturilor specifice de specialitate. Prezenta programă școlară completează curriculumul pentru disciplina *Erminia picturii bizantine*, cu aplicare pentru clasele din învățământul liceal, filiera vocațională, profilul teologic, cultul ortodox, specializarea Patrimoniu cultural, forma cu frecvență zi, începând cu anul școlar 2026-2027. Pentru această categorie de clase, conform planurilor-cadru pentru învățământul liceal, forma cu frecvență zi, aprobate ca anexe la OMEC nr. 4350/2025, studiul disciplinei are următoarea alocare orară săptămânală, defalcată pe segmentul curriculum de specialitate (CS):

An de studiu	Clasa a XI-a	Clasa a XII-a
Tip segment curricular	CS	CS
Nr. săptămânal de ore	1	2

Programa școlară se elaborează în concordanță cu:

- *Legea învățământului preuniversitar* nr. 198/2023;
- *Recomandările Consiliului Uniunii Europene* (2018) privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții;
- *Repere pentru proiectarea, actualizarea și evaluarea Curriculumului național. Cadrul de referință al Curriculumului național*, aprobat prin OME nr. 3239/2021;
- *Profilul de formare al absolventului*, aprobat prin OME nr. 6731/2023;

Aceste documente stabilesc cadrul de dezvoltare al competențelor-cheie și al profilului de formare al absolventului de liceu, competențe la a căror formare contribuie și disciplina *Erminia picturii bizantine*.

Programa disciplinei *Erminia picturii bizantine* este elaborată potrivit modelului de proiectare curriculară centrat pe competențe. Construcția programei este realizată astfel încât să contribuie la dezvoltarea profilului de formare al elevului din ciclul liceal, care descrie aşteptările exprimate față de elev la sfârşitul învățământului liceal, prin raportare la cerințele exprimate în Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023, precum și prin raportare la caracteristicile de dezvoltare ale elevilor.

Prin studierea disciplinei *Erminia picturii bizantine*, elevul își dezvoltă cultura vizuală, sensibilitatea estetică și capacitatea de a înțelege și interpreta limbajul simbolic și canonic al artei sacre bizantine. Studiul acestei discipline contribuie la formarea spiritului critic, la aprecierea patrimoniului cultural și spiritual ortodox, precum și la recunoașterea valorii universale a artei bizantine în contextul istoriei artei. Disciplina stimulează observarea, analiza și interpretarea icoanei și a compozițiilor murale din perspectivă teologică, istorică și artistică, oferind elevului instrumente pentru înțelegerea evoluției expresiei vizuale bizantine și a modului în care aceasta a influențat arta creștină răsăriteană și europeană. Prin studiul erminiei, elevii dobândesc o viziune integratoare asupra relației dintre artă, credință și cultură, precum și asupra rolului iconarului în transmiterea valorilor estetice, teologice și simbolice ale tradiției bizantine.

Erminia picturii bizantine valorifică și aprofundează cunoștințele dobândite anterior în domeniile artelor plastice și al istoriei, extinzându-le printr-o abordare interdisciplinară ce integrează elemente de teologie, estetică, istorie a artei

și tehnică picturală. Accentul se transferă de la simpla memorare a regulilor canonice la dezvoltarea competențelor de analiză vizuală, interpretare teologică și exprimare artistică personală în spiritul tradiției bizantine. Disciplina are un caracter interdisciplinar și formativ, fiind complementară cu domeniile artelor plastice, teologiei, istoriei, educației vizuale și culturii generale. Ea favorizează proiecte tematice dedicate patrimoniului iconografic național și universal, promovând protejarea, restaurarea și valorificarea creațiilor artistice eclesiale.

Elemente de noutate ale programei:

- orientare spre competențe transversale: educația estetică și vizuală, dezvoltarea gândirii critice, a creativității și a sensibilității religioase;
- actualizarea conținuturilor: corelarea temelor de erminie cu provocările contemporane privind identitatea culturală și dialogul dintre tradiție și modernitate;
- dimensiunea practică și participativă: ateliere de pictură bizantină, vizite la muzee, mănăstiri și centre de iconografie, activități de documentare, realizarea de proiecte interdisciplinare;
- deschiderea spre dialog cultural și interconfesional: compararea diferitelor școli și tradiții iconografice, înțelegerea influențelor reciproce dintre arta bizantină și alte culturi;
- accent pe formarea competențelor de analiză și exprimare artistică: dezvoltarea spiritului de observație, a simțului proporției și al compoziției, cunoașterea simbolismului culorilor și formelor, elaborarea de portofolii vizuale și jurnale de reflecție iconografică.

Structura programei școlare de *Erminia picturii bizantine* include, pe lângă nota de prezentare, următoarele elemente:

- Competențe generale;
- Competențe specifice și exemple de activități de învățare;
- Conținuturi;
- Sugestii metodologice

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte diverse.

Competențele generale se referă la achizițiile pe care elevul le dobândește la disciplina *Erminia picturii bizantine* pe parcursul claselor a XI-a și a XII-a din ciclul liceal. Acestea au un dublu rol: pe de o parte, reflectă contribuția disciplinei la profilul de formare al absolventului și, implicit, la dezvoltarea competențelor-cheie; pe de altă parte, structurează disciplina în funcție de profilul de formare.

Competențele specifice derivă din competențele generale și reprezintă etape intermediare în dobândirea acestora, fiind formate pe parcursul unui an școlar. Ele sunt adaptate nivelului de dezvoltare al elevilor, ghidează evaluarea performanțelor acestora și oferă cadrul pentru organizarea demersului didactic. Ca etape ale formării competențelor generale, competențele specifice evidențiază progresia acestora de la un an de studiu la altul, contribuind treptat la dezvoltarea competenței generale. Derivarea lor presupune o diferențiere atentă a etapelor procesului de învățare, astfel încât, la finalul studiului disciplinei *Erminia picturii bizantine*, elevii să fi dobândit competențele generale corespunzătoare.

Activitățile de învățare constituie contexte în care competențele specifice sunt dezvoltate, exersate și consolidate. Ele au rol orientativ pentru profesori, oferindu-le libertatea de a folosi exemplele propuse de programa școlară, de a le completa sau de a le înlocui, astfel încât să adapteze procesul didactic la realitățile concrete ale clasei. În acest mod, crearea de parcursuri de învățare individualizate și personalizate nu mai rămâne un simplu ideal, ci devine realizabilă prin metode și modalități concrete de aplicare. Conținuturile învățării sunt organizate pe domenii tematice și reprezintă achiziții fundamentale prin care se urmărește formarea competențelor specifice disciplinei *Erminia picturii bizantine*. La nivelul fiecărei clase, programa oferă o structură curriculară coerentă, care include aspecte referitoare la evoluția istorică a artei bizantine și post-bizantine, analiza formelor, compozițiilor și stilurilor iconografice, studiul canoanelor și simbolismului picturii sacre, precum și dezvoltarea capacității de interpretare teologică și estetică a imaginii sacre.

Disciplina promovează implicarea activă a elevilor în activități de observare, analiză, documentare și practică artistică, încurajând explorarea tehnicilor tradiționale ale picturii bizantine (desen, compoziție, cromatică, aplicarea foiței de aur etc.). Prin aceste activități, elevii își formează o cultură vizuală solidă, o înțelegere profundă a limbajului simbolic bizantin și își dezvoltă spiritul estetic, sensibilitatea religioasă și creativitatea în cadrul tradiției iconografice ortodoxe.

Sugestiile metodologice oferă exemple de strategii didactice, repere pentru planificarea demersului didactic și elemente pentru evaluarea continuă. Acestea includ recomandări privind desfășurarea efectivă a procesului de predare-învățare-evaluare centrat pe formarea competențelor, exemple de strategii didactice care sprijină realizarea competențelor specifice, precum și propuneri de abordare interdisciplinară și integrată. În plus, acestea cuprind repere pentru evaluarea învățării, raportată la competențele urmărite, putând fi utilizate diverse forme, metode și instrumente de evaluare.

Cadrele didactice sunt încurajate să planifice didactica pe baza competențelor, să adapteze activitățile la context și să utilizeze metode variate de evaluare, cu accent pe progresul și dezvoltarea elevului.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

C.G.1	**Abordarea universului artei eclesiale bizantine din perspectivă cronologică, expresie a creativității umane**
C.G.2	**Analizarea modalităților specifice de reprezentare ale limbajului plastic religios, ca sistem stilistic în cadrul artei eclesiale bizantine**
C.G.3	**Dezvoltarea unei viziuni estetice autonome și contemplative în formarea unui vocabular de specialitate**
C.G.4	**Elaborarea unor judecăți de valoare pe baza experiențelor de cunoaștere și a funcțiilor cu caracter multiplu a domeniului studiat**

CLASA a XI-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G.1 - Abordarea universului artei eclesiale bizantine din perspectivă cronologică, expresie a creativității umane

XI. CS.1.1. Identificarea caracteristicilor specifice Erminiei bizantine
- analizarea caracteristicilor principale ale domeniului studiat - explicarea particularităților și normelor canonului bizantin - corelarea funcției interdisciplinare a icoanei bizantine - interpretarea produselor artistice specifice noului domeniu studiat - indicarea valențelor și a rolului picturii parietale în evoluția Eminiei picturii bizantine
XI. CS.1.2. Recunoașterea imaginilor plastice bizantine, identificând particularitățile ca surse ale istoriei
- corelarea particularităților și semnelor distinctive ale Erminiei Noului și Vechiului Testament - formularea unor opinii despre scenografia plastică specifică picturii parietale, regăsită în Erminia Vechiului și a Noului Testament - organizarea unei abordări interdisciplinare a programului iconografic pe parcursul istoriei și teoriei artei - analizarea caracterului stilistic și documentar al programelor iconografice - conceperea unui joc de rol în care Erminia icoanei și cea a picturii parietale sunt și devin diversități culturale
XI. CS.1.3. Analizarea comparativă a elementelor specifice picturii parietale și integrarea lor într-o perspectivă pluridisciplinară
- emiterea unor opinii prin care Erminia și arta eclesială sunt mijloc de comunicare și interpretare plastică - clasificarea, din punct de vedere istoric, a etapelor de dezvoltare ale picturii parietale - examinarea caracteristicilor principale fiecărei etape, stabilind congruențe și diferențe tehnice și stilistice

C.G.2 - Analizarea modalităților specifice de reprezentare ale limbajului plastic religios, ca sistem stilistic în cadrul artei eclesiale bizantine

XI. CS.2.1. Identificarea modalităților plastice de expresie și a tehnicilor specifice artei eclesiale, mărci culturale din perspectivă estetică și istorică
- explicarea, cu ajutorul termenilor de specialitate, a rolului imaginii plastice – icoana în evoluția picturii bizantine - sintetizarea caracteristicilor specifice plastice și tehnice ale icoanei ca semn, cod și canon în dezvoltarea programelor iconografice - definirea rolului icoanei drept model – canon în dezvoltarea stilului bizantin, a manierei de execuție specifice zugravilor și școlilor de pictură - indicarea elementele definitorii ale icoanei bizantine în fenomenul de percepere a imaginii plastice, de la semn la semioză picturală - definirea termenului de arhitectură și analizarea particularităților arhitecturii bizantine în teoria și istoria artei - ilustrarea caracterului sacru al arhitecturii eclesiale - proiectarea, prin mijloace media, a unei analize comparative a evoluției planurilor arhitecturii bizantine
XI. CS.2.2. Identificarea caracteristicilor proprii spațiilor arhitecturale eclesiale în contexte sociale, culturale și teologice
- explicarea legăturii dintre arta bizantină și societate în evoluția artei parietale

- demonstrarea trăsăturile stilistice ale artei parietale și metamorfoza acestora în evoluția arhitecturii: templu, basilică, biserică - explicarea structurii interne a planului arhitectural eclesial - sintetizarea caracteristicilor principale ale fiecărui fragment arhitectonic specific planului basilical - formularea elementelor stilistice și funcția fiecărui fragment arhitectonic cuprins în planul basilical - generarea, cu ajutorul mijloacelor plastice, a unui plan proiect, releveu al arhitecturii eclesiale - definirea caracterului individual și funcția fiecărei încăperi a planului basilical
XI. CS.2.3. Analizarea tehnicilor artistice uzate în transpunerea picturii eclesiale, identificând relația dintre opera de artă și contextul istoric
- explicarea evoluției tehnicilor şi a materialelor specifice uzate în decorația murală - examinarea valențelor comune, scopul și funcția artei parietale în evoluția decorației murale - sublinierea elementelor specifice limbajului decorativ mural în teoria și istoria artei - adaptarea tehnicilor specifice și a rolului acestora la spațiul arhitectonic - specificarea particularităților tehnice și a materialelor fiecărei metode de transpunere parietală - evaluarea și aprecierea durabilităţii tehnicilor artistice pe parcursul civilizațiilor istorice

C.G.3 - Dezvoltarea unei viziuni estetice autonome și contemplative în formarea unui vocabular de specialitate

XI. CS.3.1. Descifrarea limbajului plastic și a mijloacelor de expresie picturală în arta murală bizantină
- explicarea caracterului definitoriu al artei bizantine în evoluția și teoria artei - ilustrarea funcțiilor și a calităților stilistice bizantine - sublinierea semnelor distinctive ale picturii parietale bizantine: scenografia, topografia și compoziția picturii parietale - corelarea semnelor și a simbolurilor plasticii bizantine în cadrul semiozei culturale specifice abordărilor plastice - argumentarea sensului narativ al iconografiei bizantine - analizarea discursului limbajului plastic bizantin în cadrul programelor iconografice - clasificarea tipurilor de compoziții specifice programului iconografic - dezvoltarea abilităților de analiză în cercetarea programului iconografic
XI. CS.3.2. Identificarea trăsăturilor specifice ale icoanei ca arhetip al artei murale sacre
- formularea unei abordări interdisciplinare, urmărind stilul, simbolul și structura icoanei - detectarea reperelor metodologice ale structurii interne și de suprafață ale icoanei ca obiect de artă: studiu portret, compoziție figurativă - explicarea valențellor geometriei, a desenului și a perspectivei inverse din icoana bizantină - specificarea arhetipurilor canonice și a prototipurilor în iconografia bizantină - reproducerea, prin mijloace artistice, a unor schițe și crochiuri, imagini specifice ale canonului bizantin

C.G.4 - Elaborarea unor judecăți de valoare pe baza experiențelor de cunoaștere și a funcțiilor cu caracter multiplu a domeniului studiat

XI. CS.4.1. Recunoașterea demersului plastic bizantin ca act creator în traseul artelor decorative
- identificarea funcției icoanei - raportarea canonului corpului uman la exigențele canonului bizantin - explicarea procedeului și a mijlocului de expresie a stilizării în transpunerea corpului uman în manieră bizantină - corelarea particularităților portretului din artele plastice cu cele ale portretului executat în manieră bizantină - formularea caracteristicilor esențiale ale modelului bizantin în transpunerea portretului compozițional - explicarea mijloacelor tehnice de reprezentare a portretului bizantin, urmărind etapele de execuție ale carnației - definirea manierei specifice bizantine de transpunere a prototipului gestului și veșmântului
XI. CS.4.2. Descifrarea mesajelor plastice și a sensurilor specifice limbajului iconic interpretate ca produse ale artei
- analizarea produselor artistice specifice decorației bizantine - ilustrarea evoluției stilurilor și a influențelor artistice în orizontul interpretării teologice - sublinierea importanței spațiului în decorația bizantină - desenarea elementelor distinctive ale abordărilor stilistice specifice: structuri arhitectonice, studiu după natură, reprezentări antropomorfe - enumerarea caracteristicilor esențiale ale picturii decorative și ale abordărilor bidimensionale din decorația parietală - definirea rolului luminii din pictura bizantină - analizarea caracterului individual al decorului și al decorației - analizarea artei ca mijloc de comunicare interdisciplinară, produs artistic, produs teologic

CLASA a XI-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
I. Erminia picturii bizantine; caracterul documentar și narativ în decorația parietală și în icoana bizantină	1.1. Introducere în Erminia picturii bizantine 1.2. Caracterul canonic, normativ și funcția liturgică, pedagogică a icoanei bizantine 1.3. Erminia Vechiului și Noului Testament - scene, compoziții plastice 1.4. Caracterul documentar al Erminiei în istoria artei bizantine
II. Limbajul plastic – stil, școală artistică și manieră de execuție în arta ecleisală	2.1. Valențe caracteristice ale picturii decorative, parietale în istoria artelor plastice, rolul, scopul și interpretarea lor 2.2. Icoana și programul iconografic între rigorile canonice și abordările plastice, stilistice ale zugravilor și școlilor de pictură 2.3. Arhitectura bizantină, structura internă a spațiului
III. Tehnici, materiale și instrumente specifice decorației murale parietale și pavimentare	3.1. Transferul stilistic și adaptarea decorației parietale bizantine – trecerea de la templu, basilică spre biserică 3.2. Altar, naos, gropniță, tainiță, pronaos, nartex, exonartex, pridvor, funcții ale spațiului liturgic 3.3. Tehnicile de execuție specifice și traseul acestora în evoluția artei parietale 3.4. All fresco, all secco, mozaic parietar și pavimentar, encaustica, semioze definitorii ale decorațiilor
IV. Semiotica imaginii plastice bizantine - structura profundă și structura de suprafață a unei opere de artă: canonul bizantin	4.1. Specificul picturii bizantine: • Canonul specific în artele plastice; • Stilizări compoziționale; • Structuri specifice compoziționale; • Scenografia și topografia picturii; • Geometria secretă a spațiului compozițional; • Semne și simboluri 4.2. Fresca bizantină, text – discurs de referință în istoria creștinismului 4.3. Simbolurile iconografice și structura internă a icoanei bizantine 4.4. Perspectiva inversă de la liniaritate la inversiune și nimbul sacralizat 4.5. Proporții și arhetipuri, crucea, cercul, semne ale geometriei iconice
V. Abordarea interdisciplinară a artei eclesiale în orizontul cultural și social din teoria și istoria artelor	5.1. Icoana, cale și mijloc, de la conținutul la înțelesul icoanei 5.2. Reprezentări ale corpului uman în iconografia bizantină 5.3. Stilizarea în studiul anatomiei și abordarea decorativă, bidimensională a spațiului 5.4. Portretul în icoana bizantină 5.5. Veșmântul în icoana bizantină 5.6. Carnația în pictura bizantină 5.7. Gest și ipostasuri în studiul picturii bizantine 5.8. Icoana între universal și specific în orizontul interpretării plastice și teologice 5.9. Structuri arhitectonice și studiul de după natură, reprezentări antropomorfe și zoomorfe 5.10. Pictura bizantină între decor și decorație 5.11. Secolul XVII – Athos-ul nucleul creștinismului bizantin după anul 1453

CLASA a XII-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G.1 - Abordarea universului artei eclesiale bizantine din perspectivă cronologică, expresie a creativității umane

XII. CS.1.1. Identificarea semnificației iconostasului în orizontul metalimbajului plastic
- definirea rolului și a funcției iconostasului - ilustrarea misiunii teologice a catapetesmei în parametrii limbajului plastic - sintetizarea tematicii iconostasului din topografia programului iconografic mural - examinarea structurii și a compoziției iconostasului pe registre - analizarea, cu ajutorul limbajului plastic, a metodologiei compoziționale a catapetesmei - diferențierea rolului și a funcției icoanelor din registrele iconostasului - inventarierea, cu ajutorul unor fișe de lucru, a numărului icoanelor, observând planurile topografice inedite pe parcursul istoriei artei eclesiale
XII. CS.1.2. Recunoașterea semnificației teologice a icoanei și valențele sale plastice
- definirea rolului și a funcției icoanei bizantine - analizarea etapelor de execuție specifice și a procesului de transpunere a prototipului - diferențierea tipologiilor portretistice în evoluția picturii bizantine pe icoană - evaluarea, cu ajutorul elementelor de limbaj plastic și a mijloacelor de expresie plastică, a funcției simbolice a icoanei bizantine - definirea picturii ca principalul și cel mai eficient mijloc de expresie al artei bizantine - compunerea unui eseu despre limbajul iconografic - sistem de teme și simboluri
XII. CS.1.3. Analizarea elementelor estetice specifice ale iconografiei bizantine, precizând sensul icoanei, în termeni și concepte proprii artei murale
- definirea caracterului narativ tradițional al artei bizantine în icoană și în programul iconografice mural - enumerarea principalelor monumente arhitecturale eclesiale din Moldova de Nord - demonstrarea elementelor stilistice-plastice și teologice și a particularităților canonice ale programelor iconografice - definirea tematicii liturgice a Vechiului și Noului Testament în școala moldovenească de pictură - etichetarea temelor specifice planului arhitectural, structurii, tematicii și topografiei programelor iconografice

C.G.2 – Analizarea modalităților specifice de reprezentare ale limbajului plastic religios, ca sistem stilistic în cadrul artei eclesiale bizantine

XII. CS.2.1. Analizarea aspectelor canonice și a elementelor de congruență între modelele bizantine
- ilustrarea artei bizantine ca mijloc de comunicare peste veacuri în topologii fundamentale specifice - examinarea caracterului individual al fiecărui prototip - explicarea elementelor stilistice și canonice care stau la baza tuturor prototipurilor - identificarea particularităților personajelor și ale compozițiilor din programele iconografice
XII. CS.2.2. Identificarea elementelor specifice structurilor compoziționale bizantine, cu ajutorul elementelor de limbaj plastic și a mijloacelor de expresie
- ilustrarea importanței canonului bizantin în organizarea interioară a compozițiilor figurativ-decorative - enumerarea tipurilor de compoziții, reproducând plastic unele teme iconografice - interpretarea geometriei secrete a planului iconografic și a temelor de gen, a compozițiilor - reformularea rolului decorației parietale în arhitectura eclesială, numind scenele centrale – laitmotiv ale unui program iconografic mural de interior - analizarea varietăţii simbolice a veșmintelor și a elementelor din arhitectura surprinsă în compozițiile parietale - analizarea caracterului narativ al compozițiilor bizantine și a elementelor de peisaj, decor, arhitectură
XII. CS.2.3. Recunoașterea și detectarea compozițiilor după distribuirea lor scenică în programul iconografic
- dezvoltarea conceptului de program iconografic în pictura bizantină - discutarea programului iconografic bizantin, folosind temeni de specialitate - clasificarea numărului și a tipului de registre specifice ale programului iconografic, în funcție de spațiul arhitectural al bisericii

- precizarea topografiei scenice a temelor hristologice și mariologice - enumerarea scenelor specifice stilului moldovenesc abordate în bisericile medievale ale Moldovei de Nord

C.G.3 - Dezvoltarea unei viziuni estetice autonome și contemplative în formarea unui vocabular de specialitate

XII. CS.3.1. Descifrarea mesajului estetic și teologic din spațiul plastic mural rezultat al unei gândiri artistice, în procesul de identificare a trecutului pentru a înțelege prezentul
- analizarea caracterului teologic al programului iconografic, în contextul cultural al epocii medievale românești - analizarea comparativă a programelor iconografice dintre secolele XV-XVII pe teritoriul României (Bisericile Mănăstirilor Cozia, Snagov, Tismana, Sf. Nicolae – Curtea de Argeș, Voroneț) - enumerarea tehnicilor și a materialelor specifice picturii murale și a decorațiilor - sintetizarea modului de transpunere a compozițiilor și a etapelor de lucru specifice picturii parietale
XII. CS.3.2. Identificarea particularităților simbolice din construcția internă a scenelor iconografice
- definirea mijloacelor de expresie specifice compozițiilor - reamintirea tipurilor de compoziții, recunoscând caracteristicile lor în planul iconografic - analizarea marilor teme ale programelor iconografice - examinarea caracterului narativ, teologic și artistic al temelor supuse analizei - formularea unor opinii, dezvoltând abilități de analiză în comentarea și argumentarea tematicii scenice a compozițiilor - realizarea unor studii de caz, dezvoltând problematica istorică, teologică și plastică a scenelor
XII. CS.3.3. Identificarea rolului și semnificației compozițiilor de gen
- analizarea semnificațiilor teologice și plastice ale ansamblurilor picturale specifice picturii parietale moldovenești - identificarea caracterului compozițional, cromatica și mesajul simbolic al compozițiilor - explicarea metodologiei de organizare compozițională a scenelor, în contextul amplu al programelor iconografice

C.G.4 – Elaborarea unor judecăți de valoare pe baza experiențelor de cunoaștere și a funcțiilor cu caracter multiplu a domeniului studiat

XII. CS.4.1. Realizarea unor studii de caz și analize comparative între diferite monumente arhitectonice ecleziale, planuri iconografice și compoziții
- identificarea traseului executării unei opere de artă și a demersului creator: Pregătirea, Incubația, Iluminarea și Elaborarea - analizarea parametrilor estetici ai creației bizantine/sacre în traseul cultural din Teoria și Istoria Artei - formularea unor opinii într-un studiu de caz: adaptarea programului iconografic și a compoziției bizantine la tipul de arhitectură eclesială - sintetizarea elementelor plastice ale limbajului pictural specific artei murale în proiecte digitale despre evoluția bunurilor de patrimoniu medievale
XII. CS.4.2. Identificarea rolului picturii eclesiale în arhitectura contemporană
- identificarea transformării și a evoluției arhitecturii eclesiale din Evul Mediu până în contemporaneitate - analizarea caracterului sacru al picturii murale contemporane - detectarea diferențelor stilistice și de gen ale noilor abordări din programele iconografice ale bisericii de azi - enumerarea tehnicilor și a materialelor specifice picturii decorative folosite în decorarea bisericilor - formularea unor opinii, dezvoltând abilități de analiză în studiul și cercetarea noilor abordări ale artiștilor contemporani în pictura eclesială

CLASA a XII-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
I. Rolul și semnificația iconostasului	1.1. Istoria iconostasului, funcția, rolul și simbolismul său iconografic 1.2. Structura internă a iconostasului, distribuirea registrelor, simbolismul temelor și a subiectelor abordate 1.3. Topografia catapetesmei și registrele picturale ale iconostasului: icoanele împărătești, icoanele praznicale, icoanele sf. apostoli, icoanele sf. proroci și molenele
II. Rolul și semnificația icoanei și a programului iconografic parietal	2.1. Icoana, sens și semn, între obiect de cult și obiect de artă 2.2. Limbajul icoanei, sistem de semne și simboluri culturale.
III. Tipologii și particularități canonice ale personajelor din compozițiile plastice bizantine	3.1. Arhitectura liturgică și spiritul tradiției în pictura murală de interior și de exterior 3.2. Teme specifice ale Vechiului Testament și Noului Testament 3.3. Elemente structural-specifice ale personajelor din compozițiile bizantine, arhetipuri și tipologii: sfinții apostoli, ierarhi, mucenici, drepți, pustnici, împărați, doctori fără de arginți, înțelepți, filozofi, profeți, proroci, militari; cete îngerești, căpetenii, arhangheli, tronuri, domnii, stăpânii, heruvimi, serafimi; sfintele mironosițe, cuvioase, femei sfinte
IV. Diversitatea programelor iconografice și tipurile de arhitectură eclesială	4.1. Tipuri de compoziții specifice: figurative, centriste, închise, capsulate, dinamice, statice 4.2. Caracterul general și numărul de scene și registre surprinse în planul iconografic care decorează și împodobesc spațiul liturgic din interiorul bisericii
V. Unitate în diversitate: abordări tematice, structuri compoziționale și subiecte specifice picturii parietale executate în stilul moldovenesc	5.1. Adaptarea programelor iconografice la planurile arhitecturale în tehnica și maniera specifică: zonei, culturii și tradiției creștine 5.2. Construcții compoziționale, linii de forță și forme în compoziții bizantine: • Sfânta Treime; • Tabloul votiv; • Sinoadele ecumenice 5.3. Sinaxarul (Ioan cel Nou de la Suceava, Voroneț, Humor, Moldovița, Probota, Sucevița, Dobrovăț) 5.4. Căderea Constantinopolului (Moldovița), Judecata de Apoi (Voroneț), Scara lui Climax (Sucevița), Viața Sf. Nicolae (Sucevița), Imnul Acatist (Humor, Moldovița, Voroneț, Arbore) și Arborele lui Iesei (Voroneț)
VI. Limbajul artei murale în cultura plastică bizantină, instrument de propagandă a creștinismului peste veacuri	6.1. Demersul creator dintre artist, zugrav și tehnică, manieră de execuție, mesaj plastic și teologic 6.2. Limbajul sacru ca formă a discursului simbolic, religios în contextul cultural de la medieval spre contemporaneitate 6.3. Plastica murală în sinteza neo-bizantină a arhitecturii 6.4. Cultura plastică bizantină și atitudini contemporane în demersul creator al decorației bisericii de astăzi 6.5. Pictura sacră murală – obiect de reflexie în simbolismul artei murale din opera artiștilor contemporani (Grigore Popescu, Daniel Codrescu, Ioan Popa, Toma Chituc)

SUGESTII METODOLOGICE

Programa școlară *Erminia picturii bizantine* pentru ciclul superior al liceului, filiera vocațională, profilul teologic, cultul ortodox, specializarea Patrimoniu cultural, a urmărit pe parcursul competențelor generale, specifice, domeniilor de conținut și conținuturilor să asigure astfel o perspectivă pertinentă în desfășurarea și elaborarea demersului didactic. Elaborarea prezentei programe a avut în vedere specificul curricular al celorlalte discipline de specialitate, precum și al celor teologice, care constituie fundamentul traseului educațional diferențiat pentru acest profil și nivel de studiu. Programa accentuează dezvoltarea sensibilității estetice, a respectului față de patrimoniul artistic și a competențelor teoretice urmărind formarea unui comportament profesional responsabil și estetic-cultural.

Pentru atingerea competențelor specifice, se recomandă aplicarea unor strategii didactice variate, care să îmbine metode precum explicația, demonstrația practică, prelegerea, expunerea, jocul de rol și exercițiul individual, facilitând astfel o învățare activă, reflexivă și formativă.

A. Strategii didactice – revalorizări ale metodelor tradiționale, noi abordări

Pentru a atinge finalitățile educaționale specifice liceului și a forma competențe relevante, este necesară utilizarea unor metode variate, care îmbină gândirea critică, creativitatea, reflecția. Prezentăm sintetic o listă cu metode tradiționale şi moderne, respectiv cu metode care valorizează/formează competenţe digitale, care pot fi utilizate în ora de Erminia picturii bizantine.

1. Metode tradiţionale şi moderne

Explicaţia şi prelegerea narativă – Asigură prezentarea coerentă a temelor, adaptată la nivelul de înțelegere al elevilor; este potrivită în activitățile care vizează analiza de texte și surse bibliografice.

Conversaţia euristică – Stimulează gândirea elevilor, prin întrebări bine formulate, conducând la descoperirea personală a adevărurilor istorice; este o metodă care se poate aplica în activități de prezentare a unor concepte și noțiuni teoretice ale eminiei bizantine.

Studiul de caz – Îi ajută pe elevi să analizeze şi să dea răspunsuri din perspectivă personală, pornind de la experiența lor de viață sau de la diferite contexte.

Portofoliul tematic – Dezvoltă capacitatea elevilor de efort pentru rezolvarea unei teme mai complexe, autonomia în învățare, abilitățile de colaborare și capacitatea de autoevaluare. Elevii adună pe parcursul semestrului reflecții personale, analize de texte, comentarii și analize comparative a operelor de artă eclesială, recenzii de filme cu tematică artistică, etc.

Eseul argumentativ – Elevii exersează exprimarea opiniilor şi formularea de argumente coerente cu privire la diferite teme și subiecte din cadrul erminiei bizantine.

Dezbaterea de tip academic (Oxford-style) – Favorizează gândirea critică, argumentarea, empatia intelectuală. Se abordează teme şi subiecte specifice erminiei bizantine.

2. Metode care sprijină dezvoltarea de competențe digitale

Predarea Erminia picturii bizantine în liceu trebuie să se racordeze la realitatea digitală a elevilor, oferindu-le un cadru în care să-și dezvolte atât gândirea critică, cât și competențele digitale. Iată câteva metode recomandate:

- WebQuest – Elevii investighează diferite teme folosind surse online credibile. Rezultatul poate fi prezentat sub formă de infografice, prezentări sau postere digitale.
- Crearea de conținut digital – Elevii realizează podcasturi, videoclipuri scurte, prezentări interactive sau materiale vizuale.
- Utilizarea platformelor educaționale Google Classroom, Moodle sau Padlet pentru organizarea materialelor și a activităților.
- Quiz-uri interactive (Kahoot, Quizizz) – Pot fi utilizate pentru recapitulare sau evaluare dar și pentru momentele de captare a atenției la începutul unei activități.
- Crearea unui blog tematic – Poate fi planificată realizarea unui blog al clasei, unde elevii postează reflecții, eseuri, comentarii plastice, recenzii de filme/documentare. Se dezvoltă competențe media, digitale și de scriere argumentativă.
- Tururi virtuale și realitate augmentată – Pot fi utilizate pentru vizitarea virtuală a unor obiective religioase. Folosirea aplicațiilor AR pentru descoperirea simbolurilor dintr-o biserică sau icoană.
- Proiecte colaborative online – Elevii din clase sau școli diferite colaborează online și realizează diferite proiecte.

3. Metode pentru dezvoltarea competențelor verzi

Erminia picturii bizantine, prin caracterul său spiritual, teologic și simbolic, exprimă legătura profundă dintre om, Dumnezeu și lumea creată. În tradiția creștină, frumusețea artistică nu este doar o categorie estetică, ci și o manifestare a armoniei divine în materie, o chemare la contemplarea și respectarea creației. Studiul erminiei contribuie astfel la dezvoltarea competențelor verzi, prin cultivarea respectului față de natură, a responsabilității față de patrimoniul sacru și a unei atitudini contemplative și echilibrate față de lume și resurse.

Pentru formarea acestor competențe, pot fi utilizate următoarele metode:

• analiza vizuală interactivă a artei sacre (cu aplicații digitale).

Prin utilizarea platformelor educaționale precum Google Arts & Culture, Europeana sau a tururilor virtuale în mănăstiri şi biserici, elevii pot:

• analiza reprezentarea naturii în iconografie (munți, ape, pomi, animale, lumină);

• descoperi simbolismul culorilor şi al materialelor naturale (aur, piatră, lemn, pigmenți minerali şi vegetali);

• înțelege modul în care meșterii bizantini şi iconarii români au folosit resursele materialele.

Elevii pot realiza colecții digitale de imagini şi comentarii care să evidențieze modul în care arta eclesială reflectă echilibrul dintre creație şi Creator:

• Dezbateri teologico-artistice cu tematică ecologică

Elevii pot participa la mese rotunde şi dezbateri pe teme precum:

• *Frumusețea bisericii – o chemare la armonie cu natura?*

• *Arta sacră şi grija față de creație: continuitate sau uitare?*

Argumentarea poate fi susținută prin exemple din arta bizantină şi postbizantină – icoanele pe lemn ale şcolii de la Nicula, frescele exterioare ale mănăstirilor din nordul Moldovei, sau vitraliile gotice care transfigurează lumina naturală. Activitatea poate fi completată prin vizionarea de documentare despre restaurarea bisericilor şi a icoanelor.

• Învățarea prin proiecte artistice interdisciplinare

Elevii pot realiza proiecte multimedia – prezentări, afişe, filme documentare, expoziții digitale – pe teme din istoria şi erminia picturii bizantine. Aceste activități stimulează creativitatea, colaborarea şi gândirea critică, dezvoltând totodată conştiința ecologică şi spirituală prin raportarea artei la valorile creației.

• Învățarea prin ateliere de iconografie şi restaurare

Elevii pot participa la ateliere practice de pictură bizantină, mozaic, sculptură în lemn sau restaurare de icoane, sub îndrumarea artiştilor şi profesorilor de specialitate. În cadrul acestor activități, pot fi discutate principiile restaurării şi conservării patrimoniului cultural ca formă concretă de grijă pentru creația divină.

• Învățarea prin implicare în comunitate (service learning eclesial)

Elevii pot fi implicați în acțiuni de voluntariat pentru protejarea şi îngrijirea patrimoniului bisericesc, precum şi în campanii vizuale şi educative inspirate din motive iconografice.

Prin diversificarea acestor metode, studiul Erminiei picturii bizantine devine un spațiu de formare integrală, în care elevii învață să înțeleagă frumusețea ca dar şi responsabilitate, să prețuiască materia transfigurată de artă, să-şi cultive sensibilitatea estetică şi spirituală şi să manifeste respect față de mediu şi patrimoniu – expresii autentice ale comuniunii omului cu Dumnezeu şi cu lumea creată.

B. Abordarea conținuturilor

Abordarea conținuturilor presupune o atitudine flexibilă a profesorului de *Erminia picturii bizantine*, prin accentul pus pe: valorificarea experiențelor de viață ale elevilor; accentuarea caracterului aplicativ al conținuturilor, creând contexte semnificative de învățare pentru viața reală; abordări diferențiate ale conținuturilor învățării, în acord cu experiențele elevilor şi cu contextul social în care trăiesc aceştia; realizarea de conexiuni între *Erminia picturii bizantine* şi alte discipline de studiu.

Conținuturile propuse în programa şcolară nu reprezintă teme de lecții, ci unități tematice. Numărul de conținuturi de pe parcursul unui an şcolar permite: abordarea unor conținuturi pe parcursul mai multor ore, în funcție de complexitatea acestora, de nivelul clasei de elevi, de particularitățile comunității; abordarea unor teme sau aspecte suplimentare, cu rol de adaptare a orei de *Erminia picturii bizantine* la specificul clasei de elevi/a comunității. Ordinea abordării conținuturilor nu este una prestabilită prin programa şcolară. Profesorul are libertatea de a planifica în manieră personalizată ordinea în care va prezenta temele, în acord cu logica firească a domeniului, precum şi în relație cu teme de la alte discipline de studiu.

C. Contexte şi medii de învățare

Ora de *Erminia picturii bizantine*, în învățământul liceal, trebuie să răspundă realităților unei educații moderne, orientate spre dezvoltarea integrală a elevului. În acest sens, este necesară folosirea unor contexte şi medii de învățare variate, care să susțină învățarea activă şi colaborativă, formarea competențelor, echilibrul emoțional al elevilor, legătura cu comunitatea şi viața reală.

1. Spații educaționale

-săli cu aranjamente flexibile – mobilă uşor de reconfigurat, pentru lucru individual, în perechi sau în grupuri. Astfel, se poate trece de la predare frontală la activități colaborative;

-muzee şi centre, dar şi spaţii de activităţi curriculare şi extracurriculare de diferite tipuri.

2. Învățare combinată (fizică şi digitală)

-învățare mixtă – combinarea lecțiilor desfăşurate în clasă cu activități online. De exemplu: temele pot fi trimise prin platforme educaționale, iar elevii pot urmări materiale video sau audio ca suport pentru reflecții sau dezbateri;

-învățare în secvențe de format scurt – utilizarea de materiale digitale scurte (video, imagini cu reproduceri din istoria artei) pentru a declanşa discuții sau pentru a oferi elevilor.

3. Învăţarea prin utilizarea realităţii virtuale (VR) şi augmentate (AR)

-vizite virtuale – folosirea tehnologiei pentru vizitarea unor locuri sau monumente de artă eclesială (mănăstiri, muzee, biserici istorice), fără a ieși din clasă. Aceste experiențe pot fi completate cu activități de cercetare, prezentări sau reflecții scrise;

-simulări și reconstituiri – folosirea aplicațiilor care reconstituie epoci istorice și stiluri artistice.

4. Învățare personalizată și adaptată

-trasee personalizate de învățare – profesorul poate crea activități diferențiate în funcție de nevoile, nivelul și interesele elevilor;

-accesibilitate pentru toți elevii – folosirea diverselor forme de exprimare (scris, vorbit, desenat, înregistrări audio), astfel încât fiecare elev să-și poată exprima ideile.

5. Învățare prin colaborare și implicare comunitară

-proiecte în echipă sau în parteneriat cu alte școli – realizarea de activități comune pe teme din istoria artei.

6. Inteligența artificială ca facilitator al învățării (sub îndrumarea profesorului)

- elevii utilizează aplicații bazate pe inteligență artificială pentru a explora conținuturi artistice, sub îndrumarea profesorului;
- AI oferă explicații suplimentare, exemple, sinteze sau definiții pentru o mai bună înțelegere a temelor studiate;
- profesorul ghidează activitatea, stabilește obiective clare și monitorizează modul în care elevii folosesc AI;
- AI sprijină învățarea personalizată, oferind feedback și resurse adaptate ritmului fiecărui elev;
- elevii pot folosi AI pentru a formula întrebări sau crea prezentări.

Prin valorificarea acestor contexte și medii de învățare, elevul este plasat în centrul procesului educațional, ca participant activ, nu doar receptor de informații, se formează competenţe cognitive, se creează o legătură între tradiție și inovație.

D. Aspecte privind evaluarea

1. Relaţia organică predare-învăţare-evaluare

În cadrul orei de *Erminia picturii bizantine* la liceu, evaluarea este strâns legată atât de învățare, cât și de predare, constituind împreună un sistem coerent și dinamic. Evaluarea nu trebuie privită ca o activitate separată, ci ca un proces continuu, integrat în întregul parcurs educațional, care oferă feedback valoros pentru elev, dar și pentru profesor. Această relație organică implică:

- adaptarea strategiilor de predare în funcție de nevoile identificate ca urmare a evaluărilor inițiale, de parcurs, finale;
- orientarea învățării către formarea de competențe reale, nu doar acumularea de cunoștințe;
- motivarea elevului, prin recunoașterea progresului său și prin valorizarea reflecției personale.

Evaluarea contribuie astfel la formarea și dezvoltarea competențelor specifice disciplinei *Erminia picturii bizantine*, la îmbunătățirea continuă a predării și a învățării, prin adaptarea conținuturilor și metodelor la nivelul real al clasei.

2. Evaluarea ca mijloc de motivație și reglare

La liceu, evaluarea va accentua două funcţii esenţiale ale evaluării: funcția de reglare și funcţia motivaţională.

Evaluarea oferă profesorului feedback cu privire la eficiența metodelor folosite, la înțelegerea conceptelor și valorilor de către elevi, la necesitatea de adaptare sau reluare a unor conținuturi, respectiv la progresul fiecărui elev. Din perspectiva elevului evaluarea trebuie să valorizeze progresul personal al acestuia, să încurajeze implicarea lui activă și autentică, să pună accent pe responsabilitate și autocunoaștere, respectiv să susțină decizia informată privind continuarea studiilor sau alegerea unei direcții vocaționale/profesionale.

3. Metodologia evaluării

a) Evaluare tradițională (sumativă și formativă), prin:

- teste scrise (cu itemi obiectivi și subiectivi);
- evaluări orale structurate (răspunsuri argumentate, eseuri).
- verificarea învățării prin întrebări și activități de consolidare la finalul unităților de învățare.

b) Metode moderne/alternative de evaluare

- portofoliul personal – colectare de reflecții, eseuri, jurnale, fișe de activitate, proiecte și produse creative realizate în timp;
- proiectul tematic – individual sau în grup, cu teme relevante din programă, ce implică documentare, aplicare practică și prezentare argumentată;
- autoevaluarea ghidată – prin fișe sau jurnale, elevii sunt invitați să evalueze ce au înțeles;
- observarea sistematică – a participării, a implicării în discuții și dezbateri, a comportamentului și atitudinilor exprimate în contexte de învățare;
- evaluarea produselor de învățare – afișe, prezentări, creații artistice sau digitale;
- studii de caz – permit evaluarea capacității elevului de a analiza critic opere de artă eclesială;

c) Metode care valorifică competențele digitale și interdisciplinare

- proiecte realizate cu ajutorul tehnologiei: prezentări, materiale video, podcasturi tematice;
- portofolii digitale: organizarea materialelor pe platforme educaționale (ex. Google Classroom, Moodle);

4. Valorificarea progresului individual

În centrul procesului evaluativ rămâne progresul elevului, nu comparația între elevi. Astfel, se va urmări cum evoluează fiecare elev din punct de vedere cognitiv și cum își dezvoltă capacitatea de a reflecta.

E. Adaptarea procesului de predare-învățare-evaluare la specificul diferitelor grupuri de elevi

În cadrul orelor de *Erminia picturii bizantine* este esențială adaptarea strategiilor didactice, a conținuturilor și a modalităților de evaluare pentru a răspunde nevoilor diverse ale elevilor, în special ale celor cu cerințe educaționale speciale (CES) și/sau dizabilități. Acest demers implică utilizarea unor metode active, centrate pe elev, care să stimuleze participarea, empatia și reflecția personală, precum și personalizarea sarcinilor de lucru în funcție de ritmul și stilul de învățare al fiecărui elev. Materialele didactice pot fi adaptate vizual, auditiv sau tactil, în funcție de tipul dizabilității, iar evaluarea trebuie să fie continuă, formativă, oferind feedback constructiv și încurajând progresul individual. Colaborarea cu profesorii de sprijin, consilierul școlar și familia este, de asemenea, un element-cheie pentru integrarea eficientă a elevilor cu CES în activitățile de la clasă, asigurând un climat incluziv și valorificând potențialul fiecărui elev.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Grad didactic/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
Măriuței Ioana-Catrinel	Profesor doctor	Seminarul Teologic Ortodox *Sfântul Vasile cel Mare*, Iași
Cozmescu Florina-Mădălina	Profesor doctor	Seminarul Teologic Ortodox *Sfântul Vasile cel Mare*, Iași

RESPONSABILI/CONSULTANȚI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Zăbavă Mihaela	Consilier	Centrul Naţional pentru Curriculum şi Evaluare	Responsabil CNCE
Pîslaru Cătălin	Inspector general	Ministerul Educaţiei şi Cercetării	Responsabil MEC
Măriuței Ioana-Catrinel	Profesor doctor	Seminarul Teologic Ortodox *Sfântul Vasile cel Mare*, Iași	Coordonator

RESPONSABILI/COORDONATORII/COLABORATORI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Beldiman Nicuşor	Preot, Profesor universitar doctor, Consilier Patriarhal	Administraţia Patriarhală, Facultatea de Teologie Ortodoxă *Justinian Patriarhul* – Bucureşti, Universitatea din Bucureşti	Coordonator - Patriarhia Română
Andrei Constantin	Preot, Inspector patriarhal	Administraţia Patriarhală	Responsabil - Patriarhia Română

Anexa nr. 84

Programa școlară
pentru disciplina

Studiu biblic

Cultul Romano-Catolic

de Limba Română

Clasele a IX-a – a XII-a

Curriculum de specialitate (CS)

Filiera vocațională, profilul teologic,

specializarea Teologie romano-catolică

Învățământ liceal

- 2026 -

Anexa nr. 84
Programa şcolară pentru disciplina *Studiu biblic,* Cultul Romano-Catolic de Limba Română clasele a IX-a - a XII-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea Teologie romano-catolică*

NOTĂ DE PREZENTARE

Alături de studiul celorlalte discipline teologice din liceele cu profil teologic romano-catolic, specializarea teologie romano-catolică, disciplina Studiul biblic îşi propune, în cei patru ani de studiu, cu câte 2 ore/săptămână, să contribuie în mod cât mai activ la formarea unor competenţe care să conducă la formarea profilului absolventului de liceu.

Este indiscutabil rolul pe care studiul Bibliei trebuie să-l ocupe în rândul disciplinelor teologice şi, tocmai pornind de la această convingere, trebuie înţeleasă şi seriozitatea necesară în abordarea lui. În raport cu celelalte discipline teologice, Biblia trebuie considerată documentul de bază din care acestea îşi trag motivaţia. Astfel, la nivelul metodologic se stabileşte o relaţie necesară între „lumea biblică” (izvorul) şi lumea post-biblică (efectele) printr-o interacţiune reciprocă.

Biblia este documentul religios fundamental al creştinismului. Ea trebuie pusă în relaţie atât cu istoria post-biblică, dar şi cu experienţele umane fundamentale. Prezentul curriculum încearcă să ţină seama de această perspectivă în abordarea studiului Bibliei. Totodată, s-a avut în vedere ca, în cei patru ani de liceu, elevii să intre în contact cu toate cărţile Bibliei şi cu principalele teme necesare pentru înţelegerea globală a Bibliei.

Acest curriculum oferă un cadru flexibil, care permite profesorilor să-şi desfăşoare activitatea eficient, într-o diversitate de situaţii concrete. Se poate observa că în anumiţi ani de liceu numărul unităţilor de conţinut este mai mic decât în ceilalţi, deoarece se consideră temele respective mai importante şi se recomandă alocarea unui număr mai mare de ore.

Programa şcolară de Studiu biblic este structurată pe următoarele componente:

- competenţe generale;
- competenţe specifice și exemple de activități de învățare;
- domenii şi conţinuturi;
- sugestii metodologice.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Cunoașterea noțiunilor de bază cu privire la Biblie, document fundamental al Revelației**
CG2	**Înțelegerea unor evenimente biblice, urmărind consecințele acestora în viața de credință**
CG3	**Aplicarea corectă și adecvată a textului și a limbajului biblic în diferite contexte**
CG4	**Analizarea unor fapte, fenomene și situații actuale prin raportarea la mesajul biblic**
CG5	**Sintetizarea răspunsurilor pe care Biblia oferă întrebărilor existențiale ale omului**

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Cunoașterea noțiunilor de bază cu privire la Biblie, document fundamental al Revelației

Clasa a IX-a
CS 1.1. Definirea terminologiei biblice cu privire la introducerea în Sfânta Scriptură
- *Identificarea aspectelor specifice pe care le are Sfânta Scriptură în raport cu alte scrieri;* - *Localizarea contextului istoric și geografic al Sfintei Scripturi prin utilizarea unor hărți și cronologii;* - *Gruparea scrierilor din Sfânta Scriptură pe baza specificității acestora;* - *Recunoașterea raportului dintre inspirație, interpretare și sensurile Sfintei Scripturi pentru o înțelegere corectă a textului.*
CS 1.2. Identificarea elementelor fundamentale ale redactării și traducerilor textului sacru
- *Recunoașterea etapelor principale din redactarea textelor Sfintei Scripturi în raport cu alte evenimente din istoria universală sau locală;* - *Indicarea locurilor în care se citește textul Sfintei Scripturi prin asociere cu evenimente importante din viața personală sau/și comunitară;* - *Enumerarea în ordine cronologică a principalelor traduceri ale textului Sfintei Scripturi.*
CS 1.3. Distingerea principalelor aspecte ale cărților din Noul Testament
- *Gruparea scrierilor din Noul Testament pe baza specificității acestora;* - *Indicarea unor evenimente din istoria universală care au avut loc în contextul istoric al redactării textelor din Noul Testament;* - *Distingerea asemănărilor și a deosebirilor dintre Evanghelie – Vestea cea bună și Evanghelii – texte ale Noului Testament.*

CG 2 - Înțelegerea unor evenimente biblice, urmărind consecințele acestora în viața de credință

Clasa a IX-a
CS 2.1. Explicarea unor evenimente care se află la originea poporului ales
- *Ilustrarea modului în care Patriarhii au înțeles chemarea primită de la Dumnezeu și consecințele urmării acesteia;* - *Relatarea, pe baza citirii textelor biblice, a unor evenimente din istoria patriarhilor care au marcat viitorul poporului ales;* - *Descrierea câtorva trăsături de caracter ale patriarhilor.*
CS 2.2. Interpretarea principalelor evenimente biblice din Pentateuh
- *Compararea modului în care a fost redactat Pentateuhul cu modul în care este redactat un articol în societatea contemporană;* - *Compararea modului în care este prezentată tema creației în Cartea Genezei și în alte scrieri importante ale altor religii;* - *Explicarea temelor principale din Imnul creației.*
CS 2.3. Descrierea unor teme centrale din Evanghelia după Sfântul Matei
- *Explicarea unor teme din copilăria lui Isus care au impact asupra unor sărbători individuale sau comunitare;* - *Prezentarea modului în care Ioan Botezătorul îl prezintă pe Isus în fața poporului;* - *Ilustrarea modului în care Isus, prin chemarea apostolilor și prin predicare, pregătește începuturile Bisericii.*

CG 3 - Aplicarea corectă şi adecvată a textului şi a limbajului biblic în diferite contexte

Clasa a IX-a
CS 3.1. Folosirea adecvată a textului Sfintei Scripturi în viața de credință
- *Utilizarea corectă a termenilor din literatura sapiențială a Vechiului Testament;* - *Discuții pe grupe pe teme din literatura sapiențială;* - *Demonstrarea faptului că temele din literatura sapiențială sunt întâlnite în societatea contemporană.*
CS 3.2. Utilizarea corectă a textului vetero-testamentar în interpretarea Noului Testament
- *Diferențierea dintre limbajul profetic al Vechiului Testament și limbajul lui Isus în Noul Testament;* - *Examinarea modului în care teme precum monoteismul, moralismul, mesianismul se regăsesc atât în Vechiul Testament, cât și în Noul Testament;* - *Prezentarea fenomenului profetic al Vechiului Testament ca o etapă decisivă a istoriei mântuirii.*
CS 3.3. Demonstrarea faptului că textul profețiile Vechiului Testament s-au împlinit în Isus Cristos
- *Demonstrarea faptului că Evanghelistul Matei folosește cele mai multe citate din Vechiul Testament;* - *Examinarea diferitelor reprezentări ale Evanghelistului Matei;* - *Realizarea unor comparații (asemănări/deosebiri)între texte paralele din evangheliile sinoptice.*

CG 4 - Analizarea unor fapte, fenomene şi situaţii actuale prin raportarea la mesajul biblic

Clasa a IX-a
CS 4.1. Interpretarea unor realităţi ecleziastice actuale în lumina imaginilor din Vechiul Testament
- *Compararea limbajului folosit de profeți în raport cu limbajul folosit în prezent de Biserică;* - *Dezbatere pe teme precum: vocație, predică, morală;* - *Examinarea modului în care societatea contemporană este sensibilă la mesajul profetic al Vechiului Testament.*
CS 4.2. Ilustrarea unor aspecte ale societății contemporane, prin raportare la viața Sfântului Paul
- *Analizarea momentelor care au influențat personalitatea Sfântului Paul;* - *Identificarea locurilor vizitate de Sfântul Paul în călătoriile misionare;* - *Compararea modului de a acționa al Sfântului Paul în raport cu mijloacele din societatea contemporană.*

CG 5 - Sintetizarea răspunsurilor pe care Biblia oferă întrebărilor existenţiale ale omului

Clasa a IX-a
CS 5.1. Explicarea modului în care Biblia răspunde întrebărilor existențiale ale omului
- *Formularea unor provocări existențiale ale omului din societatea contemporană;* - *Construirea unor texte, filme etc prin care să fie prezentate în limbaj contemporan teme precum: așteptarea escatologică, chemarea la sfințenie, datoria de a munci.*
CS 5.2. Exemplificarea modului în care Dumnezeu era prezent în viața poporului ales
- *Construirea unor cronologii prin care să se arate că Dumnezeu a fost constant prezent în viața poporului ales;* - *Formularea unor enunțuri prin care să se arate că Dumnezeu era prezent în viața poporului ales prin diferite personaje biblice.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Clasa a IX-a

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Rădăcinile revelației Biblice	1.1 Introducere - Prezentarea generală a Bibliei - Contextul istorico-geografic al Sfintei Scripturi - Istoria redactării textului Sfintei Scripturi şi citirea textului sacru - Textul originar şi traducerea Sfintei Scripturi - Inspiraţia Sfintei Scripturi - Interpretarea şi sensurile Sfintei Scripturi - Canonul şi împărţirea Sfintei Scripturi 1.2. Pentateuhul. Prezentare generală şi izvoare redacţionale - Cartea Genezei ▪ Prezentare generală ▪ Imnul creaţiei (Gen 1-11) ▪ Istoria patriarhilor (Gen 12-50)
2. Izvoarele planului divin de mântuire	2.1 Cărţile istorice. Prezentare generală - Cartea lui Iosua ▪ Prezentare generală ▪ Cucerirea şi împărţirea Canaanului ▪ Reînnoirea Legământului: Iosua 24 - Cartea Judecătorilor ▪ Prezentare generală ▪ Judecători reprezentativi: Ghedeon, Debora, Samson - Cartea lui Rut ▪ Prezentare generală 2.2 Cărţile sapienţiale. Prezentare generală - Cartea lui Iob ▪ Prezentare generală ▪ Suferinţa celui drept 2.3 Cărţile profetice. Introducere în cărţile profetice - Etimologie şi fenomenul profetic ▪ Vocaţia şi destinatarii mesajului profetic ▪ Teme centrale: monoteismul, moralismul, mesianismul
3. Temelia învățăturii creştine	3.1 Introducere în Noul Testament - Canonul Noului Testament - Contextul istoric, social şi religios - Noţiuni introductive în Evanghelii 3.2 Evangheliile sinoptice - Problema sinoptică - Evanghelia după Sfântul Matei: prezentare generală - Teme centrale din Evanghelia după Sfântul Matei ▪ Copilăria lui Isus ▪ Începutul activităţii publice a lui Isus: Ioan Botezătorul, botezul lui Isus, ispitirea lui Isus ▪ Activitatea în Galileea: Chemarea apostolilor, Predica de pe munte
4. Inspirația inculturării mesajului creştin	4.1 Scrisorile Sfântului Paul. - Introducere - Viaţa şi opera Sfântului Paul - Călătoriile misionare 4.2. Primele scrisori - Scrisoarea întâi către tesaloniceni ▪ Prezentare generală ▪ Teme centrale: aşteptarea escatologică şi chemarea la sfinţenie - Scrisoarea a doua către tesaloniceni ▪ Prezentare generală ▪ Teme centrale: aşteptarea escatologică şi datoria de a munci

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Cunoașterea noțiunilor de bază cu privire la Biblie, document fundamental al Revelației

Clasa a X-a
CS 1.1. Definirea terminologiei biblice cu privire la marile epoci ale istoriei biblice
- *Identificarea, pe baza unei cronologii comparate, a marilor epoci ale istoriei biblice;* - *Localizarea contextului istoric și geografic al marilor epoci ale istoriei biblice prin utilizarea unor hărți și cronologii;* - *Gruparea scrierilor din Sfânta Scriptură pe baza marilor epoci ale istoriei biblice;* - *Recunoașterea modului constant al lui Dumnezeu de a conduce poporul, în contexte și cu mijloace diferite.*
CS 1.2. Identificarea elementelor principale din Cartea Exodului
- *Recunoașterea etapelor principale din Cartea Exodului, prin raportare la evenimente din istoria universală sau locală;* - *Indicarea momentelor liturgice în care se citesc texte din Cartea Exodului prin asociere cu evenimente importante din viața personală sau/și comunitară;* - *Enumerarea în ordine cronologică a principalelor evenimente relatate de Cartea Exodului.*
CS 1.3. Distingerea principalelor caracteristici ale Evangheliei după Marcu
- *Gruparea în ordine cronologică a evenimentelor relatate de Evanghelia după Marcu;* - *Indicarea unor evenimente din istoria universală care au avut loc în contextul istoric al evenimentelor relatate de Evanghelia după Marcu;* - *Identificarea contextului geografic al diferitelor teme din Evanghelia după Marcu*

CG 2 - Înțelegerea unor evenimente biblice, urmărind consecințele acestora în viața de credință

Clasa a X-a
CS 2.1. Explicarea unor evenimente care din istoria poporului ales
- *Ilustrarea modului în care Moise a înțeles chemarea primită de la Dumnezeu și consecințele urmării acesteia;* - *Relatarea, pe baza citirii textelor biblice, a unor evenimente din perioada exodului care au marcat viitorul poporului ales;* - *Descrierea câtorva trăsături de caracter ale lui Moise.*
CS 2.2. Interpretarea principalelor evenimente biblice din perioada exodului
- *Compararea modului în care este prezentată istoria exodului, prin raportare la evenimente similare din perioada contemporană;* - *Descrierea modului în care este prezentată tema legământului în Cartea Exodului;* - *Explicarea elementelor principale din Cortul Alianței.*
CS 2.3. Descrierea unor teme centrale din Evanghelia după Sfântul Marcu
- *Explicarea unor teme din activitatea lui Isus în Iudeea, evidențiind consecințele acestora pentru viața individuală sau comunitară;* - *Prezentarea învățăturii din parabolele lui Isus;* - *Ilustrarea relației dintre minunile și parabolele lui Isus.*

CG 3 - Aplicarea corectă și adecvată a textului și a limbajului biblic în diferite contexte

Clasa a X-a
CS 3.1. Folosirea adecvată a textului Sfintei Scripturi în viața de credință
- *Utilizarea corectă a termenilor din cărțile istorice ale Vechiului Testament;* - *Discuții pe grupe pe teme din cărțile istorice;* - *Demonstrarea faptului că unele teme din cărțile istorice ale Bibliei sunt prezente și în societatea contemporană.*
CS 3.2. Utilizarea corectă a textului vetero-testamentar în interpretarea Noului Testament
- *Continuitatea existentă între limbajul profetic al Vechiului Testament și limbajul lui Isus în Noul Testament;* - *Examinarea modului în care teme din literatura profeților din secolul al VIII-lea se regăsesc și în Noul Testament;* - *Argumentarea faptului că fenomenul profetic al Vechiului Testament este o etapă decisivă a istoriei mântuirii.*
CS 3.3. Demonstrarea faptului că profețiile Vechiului Testament s-au împlinit în Isus Cristos
- *Demonstrarea faptului că Evanghelistul Marcu folosește un limbaj asemănător cu cel utilizat de ceilalți evangheliști sinoptici;* - *Examinarea diferitelor reprezentări ale Evanghelistului Marcu;* - *Realizarea unor comparații (asemănări/deosebiri) între texte paralele din evangheliile sinoptice.*

CG 4 - Analizarea unor fapte, fenomene și situații actuale prin raportarea la mesajul biblic

Clasa a X-a
CS 4.1. Interpretarea unor realități ecleziastice actuale în lumina unor evenimente din Vechiul Testament
- *Compararea limbajului folosit de profeții biblici ai secolului a VIII-lea în raport cu limbajul folosit în prezent de Biserică;* - *Dezbatere pe teme precum: judecată și speranță, restul sfânt, Slujitorul lui Iahve;*

Clasa a X-a
- *Examinarea modului în care societatea contemporană este receptivă la mesajul profetic al Vechiului Testament.*
CS 4.2. Ilustrarea unor aspecte ale societății contemporane, prin raportare la evenimente din primele scrisori ale Sfântului Paul
- *Analizarea modului în care Sfântul Paul a influențat prin marile scrisori comunitățile creștine de la început;* - *Identificarea principalelor teme ale marilor scrisori redactate de Sfântul Paul;* - *Compararea modului de a se adresa al Sfântului Paul în raport cu mijloacele din societatea contemporană.*

CG 5 - Sintetizarea răspunsurilor pe care Biblia oferă întrebărilor existenţiale ale omului

Clasa a X-a
CS 5.1. Explicarea modului în care Biblia răspunde întrebărilor existențiale ale omului
- *Formularea unor provocări existențiale ale omului din societatea contemporană prin comparație cu provocările existente în comunitățile creștine de la început;* - *Construirea unor texte, filme etc prin care să fie prezentate în limbaj contemporan teme precum: iubirea creştină, moralitatea vieții și viața comunitară.*
CS 5.2. Exemplificarea modului în care Dumnezeu era prezent în viaţa poporului ales
- *Construirea unor cronologii prin care să se arate că Dumnezeu a fost constant prezent în istoria poporului ales, în perioada judecătorilor și în perioada regalității;* - *Formularea unor argumentări prin care să se arate că Dumnezeu era prezent în viața poporului ales prin diferite personaje biblice.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Clasa a X-a

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Rădăcinile revelației Biblice	1.1 Introducere - Marile epoci ale istoriei biblice 1.2 Pentateuhul - Prezentare generală 1.3 Cartea Exodului - Prezentare generală - Chemarea lui Moise - Tema exodului - Tema legământului - Decalogul - Cortul Alianţei
2. Izvoarele planului divin de mântuire	2.1 Cărţile istorice - Prezentare generală - Cărţile lui Samuel ▪ Prezentare generală ▪ Ultimul judecător, primul profet ▪ Începutul regalităţii: Saul ▪ Prietenia lui David cu Ionatan ▪ David, apogeul regalităţii în Israel ▪ David, personalitate complexă (1-2Sam, 1Rg, 1Cr) - Cărţile Regilor ▪ Prezentare generală ▪ Solomon, regele înţelept (2Rg, 2Cr) ▪ Construirea şi sfinţirea Templului din Ierusalim ▪ Declinul regalităţii: despărţirea în regate ▪ Profeţi nescriitori din Regatul de Nord: Ilie şi Eliseu ▪ Căderea Regatului de Nord (721 î.C) ▪ Istoria Regatului de Sud: Iosia, reforma religioasă ▪ Căderea Regatului de Sud: dărâmarea Ierusalimului şi începutul robiei din Babilon 2.2 Cărţile sapienţiale - Cartea Psalmilor ▪ Prezentare generală ▪ Psalmii mesianici - Cartea Proverbelor ▪ Pezentare generală 2.3 Cărţile profetice - Profeţii secolului al VIII-lea î. C. ▪ Profetul Amos: contextul istoric şi teme centrale: Judecata, Dreptatea socială, Cultul, Cuvântul lui Dumnezeu ▪ Profetul Osea: contextul istoric şi teme centrale: Iubirea nemărginită a lui Dumnezeu faţă de Israel, Judecată şi speranţă ▪ Profetul Miheea: contextul istoric şi teme centrale: Judecată şi pedeapsă, Speranța ▪ Profetul Isaia: contextul istoric şi teme centrale: Restul sfânt, Mesianismul, Slujitorul lui Iahve
3. Temelia învățăturii creştine	3.1 Evangheliile sinoptice - Evanghelia după Sfântul Marcu ▪ Prezentare generală - Teme centrale din Evanghelia după Sfântul Marcu: ▪ Drumul spre Ierusalim ▪ Activitatea în Iudeea: Chemarea primilor discipoli, Chemarea lui Levi ▪ Minunile şi parabolele lui Isus: Vindecarea omului cu mâna paralizată, Liniştirea furtunii, Vindecarea unei femei şi învierea fiicei lui Iair, Parabola semănătorului, Parabola candelei, Parabola grăuntelui de muştar
4. Inspirația inculturării mesajului creştin	4.1 Marile scrisori - Scrisoarea întâi către corinteni ▪ Prezentare generală

Domenii de conținut	Conținuturi
	▪ Teme centrale: iubirea creştină, moralitatea vieţii şi viaţa comunitară - Scrisoarea a doua către corinteni ▪ Prezentare generală ▪ Teme centrale: activitatea apostolică, valoarea suferinţei şi caritatea creştină - Scrisoarea către galateni ▪ Prezentare generală ▪ Teme centrale: unicitatea Evangheliei şi îndreptăţirea prin credinţă - Scrisoarea către filipeni ▪ Prezentare generală ▪ Teme centrale: Cristologia şi escatologia - Scrisoarea către romani ▪ Prezentare generală ▪ Teme centrale: mântuirea numai prin Cristos, viaţa nouă în Cristos şi învierea morţilor

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Cunoașterea noțiunilor de bază cu privire la Biblie, document fundamental al Revelației

Clasa a XI-a
CS 1.1. Definirea terminologiei biblice cu privire la rolul Sfintei Scripturi în viața Bisericii
- *Indicarea, pe baza evenimentelor din viața comunității a momentelor în care sunt folosite texte din Sfânta Scriptură;* - *Textelor biblic care sunt cel mai des folosite în adunarea liturgică;* - *Recunoașterea rolului pe care îl are textul biblic pentru cateheza, celebrarea sacramentelor și a sacramentaliilor.*
CS 1.2. Identificarea modului în care textul biblic este interpretat în viața Bisericii
- *Recunoașterea rolului magisteriului în interpretarea Sfintei Scripturi;* - *Indicarea modului în care Tradiția Bisericii contribuie la înțelegerea textului Sfintei Scripturi;* - *Enumerarea diferitelor tehnici moderne de lectură, promovare și interpretare a textului Sfintei Scripturi.*
CS 1.3. Distingerea principalelor particularități ale Evangheliei după Luca
- *Gruparea în ordine cronologică e evenimentelor descrise în Evanghelia după Luca;* - *Indicarea unor evenimente din istoria universală care au avut loc în contextul istoric al evenimentelor relatate în Evanghelia după Luca;* - *Distingerea asemănărilor și a deosebirilor dintre Evanghelia după Luca și ceilalți evangheliști sinoptici.*

CG 2 - Înțelegerea unor evenimente biblice, urmărind consecințele acestora în viața de credință

Clasa a XI-a
CS 2.1. Explicarea unor aspecte specifice cultului așa cum sunt prezentate în Pentateuh
- *Ilustrarea modului în care erau celebrate sărbătorile;* - *Relatarea, pe baza citirii textelor biblice, a unor practici legate de jertfe;* - *Descrierea câtorva caracteristici ale preoției.*
CS 2.2. Interpretarea principalelor evenimente biblice din Pentateuh
- *Compararea modului în care era perceput deșertul în Pentateuhul cu modul în care este perceput în societatea contemporană;* - *Compararea modului în care este prezentată tema deșertului în Cartea Numerilor și în alte scrieri importante ale altor religii;* - *Explicarea semnificațiilor pe care le are tema deșertului.*
CS 2.3. Descrierea unor teme centrale din Evanghelia după Sfântul Luca
- *Explicarea unor teme din pătimirea, moartea, învierea și glorificarea lui Isus care au impact asupra unor sărbători individuale sau comunitare;* - *Prezentarea modului în care Isus îi trimite pe apostoli în misiune;* - *Ilustrarea modului în care Isus, prin trimiterea apostolilor, pregătește începuturile Bisericii.*

CG 3 - Aplicarea corectă și adecvată a textului și a limbajului biblic în diferite contexte

Clasa a XI-a
CS 3.1. Folosirea adecvată a textului Sfintei Scripturi în viața de credință
- *Utilizarea corectă a termenilor din literatura sapiențială a Vechiului Testament;* - *Discuții pe grupe pe teme din literatura sapiențială;* - *Demonstrarea faptului că temele din literatura sapiențială sunt întâlnite în societatea contemporană.*
CS 3.2. Utilizarea corectă a textului vetero-testamentar pentru interpretarea Noului Testament
- *Diferențierea dintre limbajul profetic al Vechiului Testament și limbajul lui Isus în Noul Testament;* - *Examinarea modului în care teme precum Ziua Domnului, Convertirea interioară, Noua alianță etc se regăsesc atât în Vechiul Testament, cât și în Noul Testament;* - *Prezentarea fenomenului profetic al Vechiului Testament din secolele VII-VI ca o etapă decisivă a istoriei mântuirii.*
CS 3.3. Demonstrarea faptului că textul profețiile Vechiului Testament s-au împlinit în Isus Cristos
- *Demonstrarea faptului că Evanghelistul Luca ilustrează iubirea milostivă a lui Dumnezeu;* - *Examinarea diferitelor reprezentări ale Evanghelistului Luca;* - *Realizarea unor comparații (asemănări/deosebiri)între texte paralele din evangheliile sinoptice.*

CG 4 - Analizarea unor fapte, fenomene și situații actuale prin raportarea la mesajul biblic

Clasa a XI-a
CS 4.1. Interpretarea unor realități ecleziastice actuale în lumina imaginilor din literatură profetică a secolelor VII-VI
- *Compararea limbajului folosit de profeți în raport cu limbajul folosit în prezent de Biserică;* - *Dezbatere pe teme precum: răsplata individuală, templu, bunătatea lui Dumnezeu etc;*

Clasa a XI-a
- *Examinarea modului în care societatea contemporană este sensibilă la mesajul profetic din secolele VII-VI.*
CS 4.2. Ilustrarea unor aspecte ale societății contemporane, prin raportare la scrisorile de captivitate ale Sfântului Paul
- *Analizarea aspectelor care au influențat temele scrisorilor din captivitate ale Sfântului Paul;* - *Identificarea temelor teologice dezvoltate de Sfântul Paul în scrisorile de captivitate;* - *Compararea modului de a gândi al Sfântului Paul în raport cu modul de a gândi din societatea contemporană.*

CG 5 - Sintetizarea răspunsurilor pe care Biblia oferă întrebărilor existenţiale ale omului

Clasa a XI-a
CS 5.1. Explicarea modului în care Biblia răspunde întrebărilor existențiale ale omului
- *Formularea unor provocări existențiale ale omului din societatea contemporană;* - *Construirea unor texte, filme etc prin care să fie prezentate în limbaj contemporan teme precum: mântuirea universală, cristologia, Biserica, Trupul Mistic al lui Cristos.*
CS 5.2. Exemplificarea modului în care Dumnezeu era prezent în viața comunității primare
- *Construirea unor cronologii prin care să se arate că Dumnezeu a fost constant prezent în Biserică încă de la începuturile acesteia;* - *Formularea unor enunțuri prin care să se arate că în comunitatea primară era prezentă o credință activă.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Clasa a XI-a

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Rădăcinile revelației Biblice	1.1 Introducere - Sfânta Scriptură în viaţa Bisericii 1.2 Pentateuhul - Cartea Leviticului ▪ Prezentare generală ▪ Sărbătorile, preoţia, jertfele Vechii Alianţe - Cartea Numerilor ▪ Prezentare generală ▪ Tema deşertului
2. Izvoarele planului divin de mântuire	2.1 Cărţile istorice - Cărţile Cronicilor ▪ Prezentare generală - Cartea lui Ezdra ▪ Prezentare generală ▪ Sfârşitul exilului babilonian şi începutul întoarcerii în Canaan ▪ Rezidirea Templului din Ierusalim - Cartea lui Nehemia ▪ Prezentare generală ▪ Rezidirea cetăţii Ierusalimului 2.2 Cărţile sapienţiale - Cartea Ecleziastului/Qohelet (prezentare generală) - Cartea Cântarea Cântărilor (prezentare generală) 2.3 Cărţile profetice - Profeţii secolelor al VII-lea şi al VI-lea î. C. ▪ Profetul Sofonia: contextul istoric şi teme centrale: Ziua Domnului, Restul sfânt ▪ Profetul Naum: contextul istoric şi teme centrale: Mânia lui Dumnezeu, Puterile politice umane ▪ Profetul Habacuc: contextul istoric şi teme centrale: Dreptatea şi puterea lui Dumnezeu, Încrederea în Dumnezeu ▪ Profetul Ieremia: contextul istoric şi teme centrale: Dumnezeu este stăpânul istoriei, Judecata lui Dumnezeu, Convertirea interioară, Suferința profetului, Noua alianță ▪ Plângerile lui Ieremia – prezentare şi texte alese: 1,1-11; 1, 12-22; 3,21-39; 5,1-22 ▪ Cartea lui Baruh – prezentare şi texte alese: 1,15-2,10; 3,9-14; 3,32-4,4; 4,30-5,9 ▪ Profetul Ezechiel: contextul istoric şi teme centrale: Reînnoirea interioară, Bunătatea lui Dumnezeu, Mesianismul, Răsplata individuală, Templul
3. Temelia învățăturii creștine	3.1 Evangheliile sinoptice - Evanghelia după Sfântul Luca ▪ Prezentare generală - Teme centrale din Evanghelia după Sfântul Luca ▪ Pătimirea, moartea lui Isus ▪ Învierea şi glorificarea lui Isus ▪ Trimiterea apostolilor în misiune 3.2 Cartea Faptele apostolilor - Prezentare generală - Teme centrale: ▪ Coborârea Duhului Sfânt ▪ Comunitatea primară
4. Inspirația inculturării mesajului creștin	4.1 Scrisori din captivitate - Scrisoarea către coloseni ▪ Prezentare generală ▪ Teme centrale: mântuirea universală şi Cristologia - Scrisoarea către efeseni ▪ Prezentare generală ▪ Teme centrale: Biserica, Trupul Mistic al lui Cristos

Domenii de conținut	Conținuturi
	- Scrisoarea către Filemon: ▪ Prezentare generală; ▪ Tema centrală: dreptatea socială 4.2 Scrisori pastorale - Scrisoarea întâi către Timotei ▪ Prezentare generală; ▪ Temă centrală: Cristologia - Scrisoarea către Tit: ▪ Prezentare generală; ▪ Tema centrală: viaţa creştină - Scrisoarea a doua către Timotei ▪ Prezentare generală; ▪ Teme centrale: inspiraţia Scripturii şi statornicia în credinţă 4.3 Scrisoarea către evrei - Prezentare generală - Teme centrale: Preoţia lui Cristos şi Noul Legământ

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Cunoașterea noțiunilor de bază cu privire la Biblie, document fundamental al Revelației

Clasa a XII-a
CS 1.1. Definirea terminologiei biblice cu privire la Sfânta Scriptură în viața Bisericii locale
- *Identificarea rolului pe îl care îl au traducerile Sfintei Scripturi la dezvoltarea limbii române;* - *Localizarea contextului istoric și geografic al diferitelor traduceri ale Sfintei Scripturi în spațiul românesc;* - *Recunoașterea raportului dintre aspectul istoric, social și cultural în realizarea traducerilor Sfintei Scripturi în spațiul românesc.*
CS 1.2. Identificarea elementelor fundamentale ale traducerilor textului sacru în limba română
- *Recunoașterea etapelor principale ale traducerilor textelor Sfintei Scripturi în istoria locală;* - *Indicarea principalelor personalități care au contribuit la traducerea textelor Sfintei Scripturi în limba română;* - *Enumerarea în ordine cronologică a principalelor traduceri în limba română ale textului Sfintei Scripturi.*
CS 1.3. Distingerea principalelor aspecte ale Evangheliei după Ioan
- *Gruparea scrierilor din Noul Testament pe baza specificității acestora;* - *Indicarea unor evenimente din istoria universală care au avut loc în contextul istoric al redactării Evangheliei după Ioan;* - *Distingerea asemănărilor și a deosebirilor dintre Evanghelia după Ioan și Evangheliile sinoptice.*

CG 2 - Înțelegerea unor evenimente biblice, urmărind consecințele acestora în viața de credință

Clasa a XII-a
CS 2.1. Explicarea unor evenimente legate de tema legământului în Pentateuh
- *Ilustrarea modului în tema legământului a fost prezentată în diferite etape ale revelației în Vechiul Testament;* - *Relatarea, pe baza citirii textelor biblice, a modului în care legământul încheiat cu Dumnezeu a fost determinant pentru istoria poporului ales;* - *Descrierea câtorva trăsături caracteristice ale legământului.*
CS 2.2. Interpretarea principalelor evenimente biblice din Pentateuh
- *Compararea modului în care a fost încheiat legământul ăn Vechiul Testament cu modul în care se realizează alianțele în societatea contemporană;* - *Compararea modului în care este prezentată tema legământului în Cartea Deuteronomului și în alte scrieri importante ale altor religii;* - *Explicarea temelor principale din reînnoirea legământului din Cartea Deuteronomului.*
CS 2.3. Descrierea unor teme centrale din Evanghelia după Sfântul Ioan
- *Explicarea unor teme din Evanghelia după Ioan care au impact asupra unor sărbători individuale sau comunitare;* - *Prezentarea modului în care Evanghelistul Ioan îl prezintă pe Isus;* - *Ilustrarea modului în care Isus, prin semnele prezentate de Evanghelia după Ioan, pregătește începuturile Bisericii.*

CG 3 - Aplicarea corectă și adecvată a textului și a limbajului biblic în diferite contexte

Clasa a XII-a
CS 3.1. Folosirea adecvată a textului Sfintei Scripturi în viața de credință
- *Utilizarea corectă a termenilor din literatura sapiențială a Vechiului Testament;* - *Discuții pe grupe pe teme din literatura sapiențială;* - *Demonstrarea faptului că temele din literatura sapiențială sunt întâlnite în societatea contemporană.*
CS 3.2. Utilizarea corectă a textului vetero-testamentar în interpretarea Noului Testament
- *Diferențierea dintre limbajul profetic al Vechiului Testament și limbajul lui Isus în Noul Testament;* - *Examinarea modului în care teme precum semnele timpului, transcendența lui Dumnezeu, Revărsarea Duhului etc se regăsesc atât în Vechiul Testament, cât și în Noul Testament;* - *Prezentarea fenomenului profetic al Vechiului Testament ca o etapă decisivă a istoriei mântuirii.*
CS 3.3. Demonstrarea faptului că profețiile Vechiului Testament s-au împlinit în Isus Cristos
- *Demonstrarea faptului că Evanghelistul Ioan redactează în mod diferit de sinoptici textul evangheliei;* - *Examinarea diferitelor reprezentări ale Evanghelistului Ioan;* - *Realizarea unor comparații (asemănări/deosebiri) între relatările evangheliilor sinoptice și cele din evanghelia după Ioan.*

CG 4 - Analizarea unor fapte, fenomene şi situaţii actuale prin raportarea la mesajul biblic

Clasa a XII-a
CS 4.1. Interpretarea unor realităţi ecleziastice actuale în lumina imaginilor din Vechiul Testament
- *Compararea limbajului folosit de profeți în raport cu limbajul folosit în prezent de Biserică;* - *Dezbatere pe teme precum: decăderea vieții religioase, milostivirea lui Dumnezeu, dreptatea lui Dumnezeu;* - *Examinarea modului în care societatea contemporană este sensibilă la mesajul profetic al Vechiului Testament.*
CS 4.2. Ilustrarea unor aspecte ale societății contemporane, prin raportare la scrisorile catolice
- *Analizarea asemănărilor și a deosebirilor dintre scrisorile Sfântului Paul și scrisorile catolice;* - *Identificarea temelor centrale din scrisorile catolice;* - *Compararea modului de a se adresa al autorilor scrisorilor catolice în raport cu stilul folosit în societatea contemporană.*

CG 5 - Sintetizarea răspunsurilor pe care Biblia oferă întrebărilor existenţiale ale omului

Clasa a XII-a
CS 5.1. Explicarea modului în care Biblia răspunde întrebărilor existenţiale ale omului
- *Formularea unor provocări existențiale ale omului din societatea contemporană;* - *Construirea unor texte, filme etc prin care să fie prezentate în limbaj contemporan teme precum: lucrările credinței, Cristos, piatra din capul unghiului, Cristos, judecător și domn, Iubirea lui Dumnezeu prin Cristos*.
CS 5.2. Exemplificarea modului în care Dumnezeu era prezent în viaţa poporului ales
- *Construirea unor cronologii prin care să se arate că Dumnezeu a fost constant prezent în viața poporului ales;* - *Formularea unor enunțuri prin care să se arate că Dumnezeu era prezent în viața poporului ales prin diferite personaje biblice.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Clasa a XII-a

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Rădăcinile revelației Biblice	1.1 Introducere - Sfânta Scriptură în viaţa Bisericii locale 1.2 Pentateuhul - Cartea Deuteronomului ▪ Prezentare generală ▪ Reînnoirea Legământului ▪ Shema Israel ▪ Imagini mesianice întâlnite în Pentateuh
2. Izvoarele planului divin de mântuire	2.1 Cărţile istorice - Cartea lui Tobia. ▪ Prezentare generală - Cartea Iuditei ▪ Prezentare generală - Cartea Esterei ▪ Prezentare generală - Cartea întâi a Macabeilor ▪ Prezentare generală - Cartea a doua a Macabeilor ▪ Prezentare generală ▪ Învierea morţilor în cărţile 1-2 Mac 2.2 Cărţile sapienţiale - Cartea Înţelepciunii ▪ Prezentare generală - Cartea Ecleziasticului/Ben Sirah ▪ Prezentare generală 2.3 Cărţile profetice - Profeţii epocii persane ▪ Profetul Aggeu: contextul istoric şi teme centrale: Debutul erei mesianice, Interpretarea semnelor timpului ▪ Profetul Zaharia: contextul istoric şi teme centrale: Transcendența lui Dumnezeu, Apropierea timpului mântuirii, Mesianismul ▪ Profetul Malahia: contextul istoric şi teme centrale: Decăderea vieții religioase, Mesianismul ▪ Profeţii Abdia şi Ioel: contextul istoric şi teme centrale: Puterea şi dreptatea lui Dumnezeu, Ziua Domnului, Milostivirea lui Dumnezeu, Revărsarea Duhului ▪ Profetul Iona: contextul istoric şi teme centrale: Milostivirea lui Dumnezeu, Universalitatea mântuirii ▪ Profetul Daniel: contextul istoric şi teme centrale: Împărăția lui Dumnezeu, Mesianismul, Angelologia, Învierea morților
3. Temelia învățăturii creștine	3.1 Evanghelia după Sfântul Ioan - Prezentare generală - Specificul Evangheliei după Sfântul Ioan - Teme centrale din Evanghelia după Sfântul Ioan: ▪ Întruparea Logos-ului ▪ Nunta din Cana ▪ Dialogul lui Isus cu Nicodim ▪ Înmulţirea pâinilor şi discursul euharistic ▪ Păstorul cel bun
4. Inspirația inculturării mesajului creștin	4.1 Scrisorile catolice - Prezentare generală - Scrisoarea Sfântului Iacob: Prezentare generală şi tema centrală: lucrările credinţei - Scrisoarea întâi a Sfântului Petru: Prezentare generală şi tema centrală: Cristos, piatra din capul unghiului - Scrisoarea a doua a Sfântului Petru: Prezentare generală şi tema centrală: Cristos, judecător şi domn - Scrisoarea întâi a Sfântului Ioan: Prezentare generală şi teme centrale: Iubirea lui Dumnezeu prin Cristos; fiii lui Dumnezeu, fiii luminii

Domenii de conținut	Conținuturi
	- Scrisorile a doua şi a treia a Sfântului Ioan: Prezentare generală şi teme centrale: cauzele şi efectele dezbinării în comunitate; anticristul - Scrisoarea Sfântului Iuda: Prezentare generală şi tema centrală: falşii învăţători 4.2 Apocalipsul Sfântului Ioan - Prezentare generală: genul apocaliptic şi chei de lectură - Teme centrale: Sfânta Fecioară Maria în viaţa Bisericii; noul Ierusalim

SUGESTII METODOLOGICE

1. Semnificații și rol

Sugestiile metodologice sprijină profesorul să transforme temele biblice în experiențe de învățare vii, accesibile și semnificative pentru elevii liceelor teologice romano-catolice, specializarea teologie romano-catolică. Ele nu oferă metode unice, ci repere care inspiră: cum se poate preda o temă biblică (ex. „Chemarea lui Avram") prin metode interactive, reflecție personală și aplicare în viața reală.

2. Principii generale aplicate la Studii biblice

Centrare pe elev – întrebările tinerilor sunt punctul de pornire („Unde îl descopăr eu pe Dumnezeu azi?").
Diversitate metodologică – povestire biblică, dezbatere, exercițiu creativ (desen, jurnal), dramatizare, analiză de text religios.
Flexibilitate – alegerea textelor biblice adaptate la nivelul clasei și la resursele disponibile.
Integrare interdisciplinară – doar în aria religioasă/umanistă (istorie, literatură, cultură, artă sacră).
Evaluare formativă – jurnal spiritual, reflecție scrisă, autoevaluare și feedback între elevi.
Diferențiere – sarcini mai simple (ex. ilustrarea unui episod biblic) și sarcini complexe (compararea unor texte biblice intra-și intertestamentare) pentru elevi cu ritmuri diferite.
Utilitate – accent pe aplicabilitate: cum mă raportez personal la mesajele biblice? cum trăiesc azi valorile creștine?

3. Orientări metodologice generale

Învățare activă – dezbateri („Care este mesajul parabolei fiului risipitor pentru adolescenți?"), studii de caz (ex. „Parabolele lui Isus – suferință și speranță").
Învățare colaborativă – grupuri care rezumă diferite texte biblice sau personaje biblice și le prezintă colegilor.
Învățare prin proiect – realizarea unui „jurnal de rugăciune" pe parcursul modulului respectiv sau a unui afiș despre o virtute.
Învățare digitală – folosirea aplicațiilor biblice interactive, a hărților online pentru călătoriile Sf. Pavel, a clipurilor video tematice.
Învățare autentică – întâlniri/interviuri cu preoți, persoane consacrate sau voluntari în comunitate.
Învățare contextualizată – discuții despre situații reale (iertare, eroism, relații de familie, prietenie) conectate cu învățătura biblică.

4. Adaptări metodologice

Sugestiile metodologice pentru disciplina Studiu biblic, clasa a IX–a, urmăresc ca învățarea să fie adaptată nivelului elevilor și resurselor disponibile, menținând totodată coerența între conținuturile biblice și provocările lumii actuale.
Principii de bază
Accesibilitate: pentru teme biblice, profesorul poate selecta fragmente reprezentative, pe care elevii să le înțeleagă prin activități scurte, clare și vizuale.
Interactivitate: fiecare domeniu de conținut trebuie să fie asociat cu exerciții de implicare – lectură expresivă, dezbatere, dramatizare, proiect colaborativ, discuție aplicată.
Conexiune cu viața elevilor: evenimentele biblice sau modelele de personaje biblice care se leagă de experiențe personale și întrebările tinerilor (iertarea, responsabilitatea, prietenia, credința).
Respect pentru diversitate: în abordarea altor religii, cu accent pe cunoaștere obiectivă, respectuoasă și pe identificarea punctelor de dialog cu iudaismul, respectiv cu creștinismul.
Dimensiune formativă: virtuțile și modelele de mărturie creștină sunt prezentate prin situații concrete, care invită la reflecție și alegere morală.

Modalități de lucru aplicabile tuturor domeniilor

Povestirea biblică și dramatizarea. Elevii reconstituie scenele, apoi discută mesajul lor pentru viața de azi.
Studiul de caz istoric: civilizațiile antice din Biblie, epoca regilor, căderea regatului, dărâmarea Templului, exilul babilonian, sfârșitul exilului etc. Elevii lucrează cu texte, hărți și imagini pentru a înțelege contextul.
Învățare colaborativă: grupuri de elevi sintetizează aspecte diferite ale unei teme (ex. Rusaliile, Învierea etc.) și le prezintă colegilor.
Proiecte aplicative: jurnale de rugăciune, postere despre evenimente biblice, campanii de ocrotirea mediului creat, mici acțiuni caritative în comunitate.
Resurse digitale: hărți interactive pentru călătoriile biblice, prezentări multimedia despre personaje biblice, tururi virtuale pe Pământul Sfânt, aplicații biblice.
Diferențiere și personalizare
Pentru elevi cu ritm lent sau CES: rezumate vizuale, benzi desenate biblice, vocabular minim, role-play simplificat.
Pentru elevi avansați: comparații între texte biblice și tradiții, redactarea de eseuri scurte pe teme biblice, analiză critică a unor evenimente biblice.

Evaluare

Formativă: jurnale de reflecție, fișe de feedback, discuții după activitate, autoevaluare și evaluare între colegi.
Sumativă: teste aplicative (pe texte biblice), portofolii tematice, proiecte prezentate public.
Exemple de aplicare unitară
Revelația divină – „Hartă a legămintelor" (de la Avram la Noul Testament), completată prin activitate de grup.
Valorile altor religii – „Masa rotundă a antichității biblice", unde elevii reprezintă Egipt, Grecia, Roma și Israel și compară sensul sacrului.

Răspunsuri creştine contemporane – atelier despre „imagini constructive şi distructive despre Dumnezeu”, corectate prin Sfânta Scriptură.
Mărturie creştină – proiect caritabil sau simulare de „tribunal al conştiinţei” pentru a discuta decizii morale pe baza Decalogului şi a virtuților de urmat ale unor personaje biblice.

5. Legătura cu profilul de formare al absolventului
Sugestiile metodologice trebuie să arate cum fiecare lecție contribuie la:
Competențe-cheie – sociale şi civice (discuții despre responsabilitate), digitale (prezentări multimedia despre personaje biblice), culturale (cunoaşterea tradițiilor religioase).
Atributele absolventului – reflexiv (jurnal personal despre rugăciune), creativ (realizarea unei benzi desenate despre o parabolă), responsabil (implicarea în activități caritative).
Teme transversale – educație pentru mediu (lectura biblică despre creație şi grija față de natură), digitalizare (folosirea resurselor online responsabile), sănătate şi etică (temele despre vicii, bioetică, sexualitate).

6. Mesaj-cheie pentru grupurile de lucru
Sugestiile metodologice pentru disciplina Studii biblice nu sunt un „manual ascuns” al programei, ci o busolă pedagogică orientând profesorul în transmiterea credinței. Ele arată cum temele biblice pot fi traduse în activități accesibile şi atractive pentru elevii liceelor teologice, specializările teologie romano-catolică şi ghid turism religios.
Pentru un profesor debutant, aceste sugestii oferă repere clare: cum să citească şi să explice un text biblic, cum să lege un episod din istoria mântuirii de întrebările elevilor, cum să facă vizibile valorile creştine în viața de zi cu zi. Pentru profesorul cu experiență, ele creează spațiu de inovare: integrarea resurselor digitale, proiecte interdisciplinare, noi forme de implicare a elevilor în comunitate.
Astfel, se asigură coerența între intențiile curriculare şi practica de la clasă, iar ora de Studiu biblic devine un loc de întâlnire între mesajul Bibliei şi viața reală a tinerilor.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Grad didactic/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
Pr. Robu Claudiu	Grad I	Colegiul Național Pedagogic ”Vasile Lupu”, Iași
Pr. Riba Ion	Grad I / Doctor	Colegiul Romano-Catolic ”Sf. Iosif”, București

RESPONSABILI/COORDONATORI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Zăbavă Mihaela	Consilier CNCE	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare	Responsabil CNCE
Pislaru Cătălin	Inspector general MEC	Ministerul Educației și Cercetării	Responsabil MEC
Pr. Iacob Iosif	Lect.univ.dr	Universitatea „Alexandru Ioan Cuza”, Iași	Coordonator științific

RESPONSABILI/COORDONATORI/COLABORATORI:

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Riba Ion	Profesor, preot	Colegiul Romano-Catolic „Sf. Iosif”, București	Responsabil din partea cultului

Anexa nr. 85

Programa școlară pentru disciplina

Catehism
Cultul Romano-Catolic
de Limba Română

Clasele a IX-a – a XII-a

Curriculum de specialitate (CS)

Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea teologie romano-catolică

Învățământ liceal

- 2026 -

Anexa nr. 85

Programa școlară pentru disciplina *Catehism*, Cultul Romano-Catolic de Limba Română, clasele a IX-a - a XII-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea Teologie romano-catolică*

NOTĂ DE PREZENTARE

Prezenta programă școlară la disciplina *Catehism* completează curriculumul pentru disciplina *Religie Cultul Romano-Catolic* de limbă română, cu aplicare pentru clasele din învățământul liceal, filiera vocaţională, profilul teologic, specializarea teologie romano-catolică, forma cu frecvenţă zi, începând cu anul şcolar 2026-2027. Disciplina este inclusă în curriculumul de specialitate. Pentru această categorie de clase, conform planurilor-cadru pentru învățământul liceal, forma cu frecvență zi, aprobate ca anexe la OMEC nr. 4350/2025, studiul disciplinei *Catehism* are alocată două ore pe săptămână, pentru fiecare dintre cei patru ani de liceu, clasele a IX-a – a XII-a.

Programa școlară se elaborează în concordanță cu:

- *Legea învățământului preuniversitar* nr. 198/2023;
- *Recomandările Consiliului Uniunii Europene* (2018) privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții;
- *Repere pentru proiectarea, actualizarea și evaluarea Curriculumului național. Cadrul de referință al Curriculumului național*, aprobat prin OME nr. 3239/2021;
- *Profilul de formare al absolventului*, aprobat prin OME nr. 6731/2023.

Aceste documente stabilesc cadrul de dezvoltare al competențelor-cheie și al profilului de formare al absolventului de liceu, competențe la a căror formare contribuie și disciplina Catehism, pentru absolventul profilului de teologie romano-catolică.

Disciplina *Catehism*, studiată în liceele cu profil de teologie romano-catolică din România, este un pilon esențial în formarea unui absolvent cu un profil complex, adaptat la exigențele societății contemporane. Această materie contribuie în mod direct la dezvoltarea competențelor-cheie definite în profilul de formare al absolventului de clasa a XII-a. Învățătura religioasă este transformată astfel într-un instrument de educație integrală. La finalul ciclului liceal, absolventul este pregătit să integreze cunoștințele religioase în viața cotidiană și să le transfere în diverse contexte sociale, profesionale și spirituale.

Formarea profilului de absolvent se realizează printr-o abordare holistică, care îmbină cunoștințele declarative, cunoștințele procedurale și valorile.

Absolventul dobândește o înțelegere solidă a doctrinei creștine, așa cum este ea expusă în Catehismul Bisericii Catolice. Va putea astfel să realizeze multiple corelații inter-disciplinare între cunoștințele religioase și cele dobândite la discipline precum filosofie, științe sociale și istorie. Cunoștințele teoretice sunt transformate în abilități practice, ce îl vor ajuta să aplice învățăturile creștine la situații concrete de viață. De asemenea, disciplina Catehism cultivă o serie de valori, ce devin parte integrantă a personalității elevului. Ele sunt transpuse apoi într-un comportament integru, responsabil și empatic.

Învățătura creștină nu e doar cunoscută, ci este chiar valorizată de absolvent. Acesta o integrează în viața comunității din care face parte, interpretând realitatea prin prisma valorilor creștine (capacitatea de a discerne între bine și rău, de a analiza critic evenimentele și de a adopta o perspectivă creștină asupra lumii). Absolventul învață să manifeste un comportament pro-activ și responsabil, care încurajează integrarea socială și interculturalitatea (înțelegerea și respectul față de alte culturi și religii).

Disciplina Catehism nu ignoră provocările contemporane. Elevii sunt încurajați să reflecteze asupra responsabilității creștine față de creație, în lumina învățăturii sociale a Bisericii. De asemenea, în domeniul tehnologiei digitale, absolventul este format pentru o utilizare responsabilă și pentru o evaluare critică și reflexivă a impactului tehnologiei asupra vieții individuale și a relațiilor sociale.

Astfel, disciplina Catehism depășește rolul tradițional de instruire religioasă, contribuind la formarea unui absolvent echilibrat, cu o conștiință civică profundă și un profil moral solid.

Structura programei școlare pentru disciplina Catehism include, pe lângă nota de prezentare, următoarele elemente:

- Competențe generale;
- Competențe specifice și exemple de activități de învățare;
- Exemple de activități de învățare;
- Conținuturile învățării;
- Sugestii metodologice.

Competențele reprezintă ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dobândite prin procesul educațional, care permit individului să soluționeze în mod eficient probleme specifice unui domeniu sau situații generale, în contexte variate. Ele reflectă integrarea coerentă a dimensiunilor cognitive, instrumentale și atitudinale ale învățării, fiind orientate spre aplicarea practică a achizițiilor dobândite.

Competențele generale definesc rezultatele globale ale învățării pe care elevul le dobândește la disciplina *Catehism* pe durata întregului ciclu liceal. Acestea îndeplinesc o funcție dublă: pe de o parte, exprimă contribuția disciplinei la conturarea profilului de formare al absolventului și la dezvoltarea competențelor-cheie; pe de altă parte, fundamentează structura internă a disciplinei în raport cu finalitățile educaționale stabilite la nivel de ciclu.

Competențele specifice derivă logic din competențele generale și reprezintă etape intermediare în procesul de formare a acestora. Ele se formează gradual, pe parcursul unui an școlar, fiind corelate cu nivelul de dezvoltare al elevilor și constituind repere pentru proiectarea, desfășurarea și evaluarea activității didactice. Întrucât exprimă progresul în dobândirea competențelor generale, competențele specifice marchează evoluția elevului de la un nivel de studiu la altul, contribuind cumulativ la atingerea competențelor finale. Derivarea acestora presupune o delimitare riguroasă a etapelor procesului de învățare, astfel încât, la finalul studiului disciplinei *Catehism*, elevii să fi însușit competențele generale corespunzătoare profilului de formare.

Activitățile de învățare reprezintă contexte operaționale prin intermediul cărora competențele specifice sunt dezvoltate, exersate și consolidate. Ele au un rol orientativ în proiectarea didactică, oferind cadrelor didactice libertatea de a utiliza, adapta sau înlocui exemplele propuse de programa școlară, în funcție de particularitățile clasei și de nevoile concrete ale elevilor. Prin urmare, individualizarea și personalizarea parcursului de învățare devin demersuri efective, realizabile prin strategii și metode educaționale flexibile și relevante.

Conținuturile învățării sunt structurate modular și includ elemente esențiale pentru formarea competențelor vizate. La nivelul fiecărei clase, programa oferă o ofertă curriculară complexă, care integrează părțile esențiale ale Catehismului Bisericii Catolice: Crezul, Sacramentele și Poruncile.

Sugestiile metodologice includ repere teoretice și practice pentru proiectarea, implementarea și evaluarea procesului de predare-învățare-evaluare centrat pe competențe. Acestea propun exemple de strategii didactice adecvate atingerii competențelor specifice, recomandări privind abordările interdisciplinare și integrate, precum și orientări referitoare la evaluarea continuă, raportată la progresul elevului. Totodată, se oferă modele de instrumente și metode variate de evaluare, menite să asigure o apreciere autentică a competențelor formate.

Cadrele didactice sunt încurajate să fundamenteze planificarea demersului educațional pe baza competențelor vizate, să adapteze activitățile didactice la contextul concret al clasei și să utilizeze metode diversificate de evaluare, centrate pe progresul individual și dezvoltarea integrală a elevului.

Noua programa propune și elemente de noutate:

- abordarea modulară a învățăturii Bisericii, așa cum este ea prezentată în Catehismul Bisericii Catolice
- dezvoltarea competențelor de reflecție critică, discernământ moral și responsabilitate socială;
- recomandarea strategiilor didactice validate de practica educațională, cât și strategii inovative;
- inserarea de competențe transversale de mare actualitate (educația pentru viață, educația o cetățenie democratică etc.
- sugerarea de activități de învățare, corelate cu situații concrete de viață;

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Exprimarea principalelor adevăruri ale credinței și moralei creștine revelate**
CG2	**Analizarea realității cotidiene în lumina adevărului revelat**
CG3	**Aplicarea învățăturii creștine în viața personală și comunitară, respectând valorile religioase ale fiecărei persoane**
CG4	**Colaborarea cu ceilalți pentru proiectarea unor activități de promovare a binelui comun, prin respectarea valorilor religioase ale celorlalți, în diferite contexte de viață.**

CLASA a IX-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Exprimarea principalelor adevăruri ale credinței și moralei creștine revelate

CS 1.1. Recunoaşterea elementelor fundamentale ale Revelației divine, precum și a principalelor căi de cunoaștere a lui Dumnezeu
- *lecturarea unor texte din Sfânta Scriptură și din Catehismul Bisericii Catolice;* - *compararea articolelor din Simbolul apostolic cu articolele similare din Simbolul Niceno-Constantinopolitan;* - *realizarea unui scheme/glosare/prezentări comparative între cunoașterea lui Dumnezeu prin rațiune și cunoașterea prin Revelația divină.*
CS 1.2. Definirea noțiunilor de bază despre liturgie și Sacramente
- *realizarea unui glosar ilustrat cu termenii liturgici cei mai importanți, lucrând în echipe;* - *ilustrarea semnelor și simbolurilor, corespondent fiecărui sacrament;* - *elaborarea unei scheme logice a anului liturgic.*
CS 1.3. Descrierea relației dintre om și Dumnezeu în lumina primelor trei porunci din Decalog
- *identificarea unor manifestări pozitive/negative în relația cu Dumnezeu;* - *elaborarea unei rugăciuni ce poate fi folosită pentru un moment de adorație pentru tineri;* - *realizarea unui jurnal de reflecție (despre modul în care își petrec ziua Domnului).*

CG 2 - Analizarea realității cotidiene în lumina adevărului revelat

CS 2.1. Interpretarea experiențelor vieții cotidiene, în lumina Revelației
- *discutarea (tip fishbawl) pe tema relației dintre Tradiție și rolul Sfintei Scripturi;* - *realizarea unei hărți conceptuale pentru a arăta cum se leagă între ele noțiunile de bază;* - *analizarea unor fragmente din Sf. Scriptură care vorbesc despre credință, raportate la viața de zi cu zi.*
CS 2.2. Identificarea modului de a participa a celor botezați la celebrarea misterului creștin
- *analizarea unui text liturgic, pentru a vedea modul în care limbajul și simbolurile se reflectă în experiența spirituală personală;* - *realizarea unui calendar liturgic (elevii adaugă sărbătorile și reflectează asupra modului în care ar dori să se implice mai activ);* - *organizarea de jocuri de rol pe tema gesturilor și actelor liturgice.*
CS 2.3. Formularea unor opinii cu privire la trăirea raportului om - Dumnezeu în viața de fiecare zi
- *identificarea unor exemple din mediul online ce surprind relația om-Dumnezeu* - *dezbatere despre cum să acționezi conform Decalogului, despre importanței rugăciunii de dimineață și de seară, în viața fiecărui creștin;* - *elaborarea unui eseu despre trăirea rapotului om-Dumnezeu.*

CG 3 - Aplicarea învățăturii creștine în viața personală și comunitară, respectând valorile religioase ale fiecărei persoane

CS 3.1. Ilustrarea modului în care adevărurile de credință, rezumate în Crez, se aplică în diverse situații de viață
- *identificarea unor situații concrete în care se obsevă elevii limitele limbajului uman în a vorbi despre Dumnezeu;* - *realizarea unor activități de ecologie și protecție a mediului împreună cu colegii de alte confesiuni religioase;* - *elaborarea unui proiect pentru a arăta cum adevărurile de credință pot inspira acțiuni concrete pentru a promova binele comun și respectul în societate.*
CS 3.2. Utilizarea cunoștințelor despre liturgie pentru a se integra activ și conștient în viața sacramentală a Bisericii
- *elaborarea unui pliant cu toate răspunsurile și gesturile de la Sf. Liturghie;* *confecționarea unui simbol sau un obiect cu semnificație religioasă personală (explică de ce l-au ales);* - *realizarea unui panou de informare despre cele șapte sacramente.*
CS 3.3. Aplicarea principiilor Decalogului (Porunca I, II și III) în viața de zi cu zi pentru luarea unor decizii etice bazate pe virtutea credinței, a speranței și a iubirii
- *realizarea unui jurnal (o săptămână) în care notează un eveniment sau situație din viața lor, pe care apoi o interpretează prin prisma Decalogului;* - *crearea unui tabel în care să se pună în oglindă comportamentul conform și cel contrar celor trei virtuți teologale;* - *rescrierea primelor trei porunci din Decalog într-un limbaj contemporan.*

CG 4 - Colaborarea cu ceilalți pentru proiectarea unor activități de promovare a binelui comun, prin respectarea valorilor religioase ale celorlalți, în diferite contexte de viață

CS 4.1. Elaborarea unor activități comunitare care valorifică unitatea și diversitatea credinței în contextul pluralismului religios
- *proiectarea unui eveniment: „Unitate în diversitate” (un eveniment interreligios – muzică, atelier de lectură), care promovează dialogul și respectul reciproc între creștini și persoane de alte religii;* - *elaborarea unui blog/vlog despre dialogul interreligios/binele comun;* - *organizarea unor activități creștine cu caracter umanitar (indiferent de apartenența religioasă).*
CS 4.2. Conceperea unor activități artistice, muzicale sau liturgice care stimulează participarea comunității la celebrarea sacramentelor
- *formarea unui grup coral de muzică sacră pentru celebrările liturgice;* - *elaborarea unui ghid pentru cele mai importante imagini sacre ale omenirii (fresce, mozaicuri etc.);* - *organizarea unui concurs de creație: ex. Decalogul celui care participă la Liturghie.*
CS 4.3. Propunerea de acțiuni concrete de promovare a unei relații sănătoase între om și Dumnezeu, demonstrând astfel un comportament civic și religios responsabil
- *realizarea unei campanii de informare: credință și rațiune (material vizual – afișe, clipuri video), care explică că credința și rațiunea nu se exclud;* - *organizarea unui atelier de rugăciune și meditație (ex. lectio divina, rugăciunea Taizé) pentru a-i ajuta pe alții să aibă o relație sănătoasă cu Dumnezeu;* - *redactarea unui plan personal pentru petrecerea duminicii.*

CLASA a IX-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Crezul	1.1 Noțiuni introductive 1.2 Năzuința omului spre Dumnezeu (Căile pentru a ajunge la cunoașterea lui Dumnezeu; Transcendența lui Dumnezeu și limitele limbajului uman) 1.3 Revelația lui Dumnezeu (Definiția și etapele Revelației; Cristos – plinătatea Revelației) 1.4 Transmiterea Revelației (Tradiția apostolică; Raportul între Tradiție și Sfânta Scriptură) 1.5 Credința – răspunsul omului dat lui Dumnezeu (Caracteristicile și ascultarea credinței; Limbajul credinței; Credința: unitate în diversitate) 1.6 Crezul, rezumatul credinței
2. Sacramentele	2.1 Liturgia în viața Bisericii 2.2 Sacramentele (Sacramentele lui Cristos, sacramentele Bisericii; Sacramentele credinței, sacramentele mântuirii, sacramentele vieții veșnice) 2.3 Celebrantul misterului pascal 2.4 Semne sacre în celebrarea sacramentelor (Semne, simboluri, rituri, mit și memorial) 2.5 Muzica sacră și arta sacră 2.6 Timpul celebrării - Anul liturgic, Sanctoralul și Liturgia orelor 2.7 Locul celebrării. Obiecte liturgice 2.8 Tradiții liturgice și catolicitatea Bisericii
3. Decalogul	3.1 Legea morală (legea morală naturală, legea veche și legea nouă) 3.2 Decalogul în Sfânta Scriptură și în Tradiția Bisericii 3.3 Unitatea și importanța Decalogului. Decalogul și legea naturală 3.4 Porunca întâi: fundamentul biblic 3.5 Credința, speranța și iubirea 3.6 Manifestări ale cultului adus lui Dumnezeu (Adorație, rugăciune, jertfă, făgăduințe și voturi) 3.7 Deviații ale cultului adus lui Dumnezeu (Superstiție, idolatrie,divinație, magie și impietatea, Ateismul și agnosticismul) 3.8 Porunca a doua: Respectul pentru numele lui Dumnezeu și numele de creștin 3.9 Jurământul în numele Domnului 3.10 Porunca a treia: Fundamentare biblică 3.11 Importanța duminicii: Liturghia duminicală, zi de har și de încetarea lucrului 3.12 Sărbătorile de poruncă

CLASA a X-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Exprimarea principalelor adevăruri ale credinței și moralei creștine revelate

Clasa a X-a
CS 1.1. Recunoașterea acțiunii Tatălui în Economia Mântuirii
- *identificarea de texte biblice care surprind modul în care Tatăl acționează în Economia Mântuirii;* - *elaborarea de prezentări powerpoint / afișe / podcast-uri despre acțiunea lui Dumnezeu Tatăl;* - *realizarea de dezbateri cu privire la atitudinea personajelor din Biblie față de Dumnezeu Tatăl.*
CS 1.2. Identificarea elementelor esențiale ale sacramentelor inițierii, precum și a tradițiilor liturgice asociate acestora
- *lecturarea textelor liturgice relevante pentru celebrarea sacramentelor inițierii;* - *pregătirea unor hărți conceptuale ilustrând elementele esențiale care compun sacramentele inițierii;* - *realizarea unei investigații digitale pentru identificarea elementelor specifice ale principalelor tradiții liturgice.*
CS 1.3. Aplicarea principiilor morale în relație cu autoritatea și viața
- *participarea la o dezbatere cu privire principiile morale relevante care privesc respectul față de autoritate și viață;* - *organizarea de jocuri de rol cu privire la relația creștinilor cu autoritatea;* - *elaborarea unor eseuri despre valoarea vieții.*

CG 2 - Analizarea realității cotidiene în lumina adevărului revelat

CS 2.1. Explicarea identității lui Dumnezeu Tatăl, Creatorul, pornind de la revelația biblică
- *vizionarea de materiale explicative (podcasturi, documentare biblice etc.).* - *exprimarea unor puncte de vedere cu privire la percepția lui Dumnezeu Tatăl în rândul generației tinere.* - *elaborarea unor referate, pe baza unor materiale puse la dispoziție de profesor.*
CS 2.2. Ilustrarea apartenenței la Cristos prin primirea sacramentelor inițierii
- *organizarea de ateliere de creație (desen, muzică etc.) pe tema sacramentelor inițierii;* - *împărtășirea la nivel de grup a unor moduri concrete de manifestare a apartenenței la Biserica lui Cristos;* - *întocmirea unui album foto la nivel individual/grup pe tema primirii sacramentelor inițierii.*
CS 2.3. Argumentarea rolului autorității în familie și societate
- *dramatizarea unor episoade ce surprind raportul autoritate-familie-societate;* - *organizarea unei dezbateri cu invitați despre rolul autorităților civile față de familie;* - *realizarea unui decalog al elevului cu privire la raportul cu autoritățile civile și familia.*

CG 3 - Aplicarea învățăturii creștine în viața personală și comunitară, respectând valorile religioase ale fiecărei persoane

CS 3.1. Ilustrarea, prin exemple concrete, a modului în care adevărul despre Dumnezeu Creator influențează atitudinea omului față de natură și față de ceilalți semeni
- *realizarea unui plan personal, cu propuneri concrete, care unește dragostea de Dumnezeu Creatorul cu atitudinea corectă față de semeni și natură;* - *propunerea unei dezbateri cu privire la modul în care credința influențează atitudinea față de mediul înconjurător și față de ceilalți semeni;* - *organizarea unei galerii vizuale și muzicale pentru a ilustra respectul față de semeni și față de natură.*
CS 3.2. Aplicarea cunoștințelor despre sacramentele inițierii prin participarea conștientă și activă la celebrarea liturgică
- *întocmirea unui set de reguli relevante pentru participarea la celebrările liturgice;* - *realizarea unor materiale digitale care promovează participarea conștientă și activă la celebrările liturgice;* - *participarea cu grupul de elevi la o acțiune liturgică la biserică.*
CS 3.3. Adoptarea unor comportamente responsabile în familie, școală și societate, respectând viața și autoritatea legitimă

- *asumarea unei sarcini concrete la nivelul clasei/școlii pentru binele comun;* - *întocmirea unei scrisori de mulțumire adresată familiei/președintelui/primarului etc;* - *convingerea un coleg să se implice alături de tine într-un proiect social/familial.*

CG 4 - Colaborarea cu ceilalți pentru proiectarea unor activități de promovare a binelui comun, prin respectarea valorilor religioase ale celorlalți, în diferite contexte de viață

CS 4.1. Elaborarea unui material care să promoveze respectul pentru creația lui Dumnezeu, precum și credința în Dumnezeu Tatăl
- *proiectarea unei activități de confecționare a unor elemente religioase (figurine etc.) din materiale reciclate;* - *realizarea de afișe / postere / materiale video care să promoveze respectul față de semeni și grija pentru natură;* - *organizarea unei activități de protejare a mediului la nivelul clasei/grupei în perimetrul școlii sau în localitate.*
CS 4.2. Propunerea unei activități liturgice sau catehetice care să stimuleze înțelegerea și trăirea sacramentelor de inițiere
- *ilustrarea rolului sacramentelor în viața socială, cu ajutorul aplicațiilor digitale, printr-o activitate realizată pe grupe de elevi;* - *participarea în comun la o activitate liturgică în biserica parohială;* - *organizarea unei dezbateri, la care să participe și un slujitor sacru, despre trăirea sacramentelor.*
CS 4.3. Organizarea unor inițiative de sensibilizare care promovează respectul față de autoritate și față de viața umană
- *participarea la activități de voluntariat care susțin și apără viața;* - *organizarea unor dezbateri pe tema respectului, la care să participe și părinții elevilor;* - *înființarea unui club de dezbatere, în care pot fi discutate teme legate de respectul pentru autoritate, atitudinea față de viața umană etc.*

CLASA a X-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Crezul	1.1 Credința în Dumnezeu Tatăl 1.2 Dumnezeu unic, iubitor si milostiv 1.3 Dumnezeu atotputernic 1.4 Creator al cerului si al pământului 1.5 Providența divină 1.6 Omul, capodopera creației lui Dumnezeu 1.7 Păcatul strămoșesc si promisiunea mântuirii
2. Sacramentele	2.1 Botezul în economia mântuirii 2.2 Tradiția creştină a Botezului (celebrant, destinatari, catolici-ortodocşi) 2.3 Celebrarea Botezului (ritual) 2.4 Necesitatea şi harul Botezului 2.5 Roadele Botezului 2.6 Mirul în economia mântuirii 2.7 Celebrarea Mirului, destinatarii şi roadele Mirului 2.8 Numele sacramentului 2.9 Euharistia în economia mântuirii 2.10 Instituirea Euharistiei 2.11 Celebrarea liturgică a Euharistiei 2.12 Roadele Euharistiei
3. Decalogul	3.1 Porunca a patra: Fundamentare biblică 3.2 Îndatoririle copiilor 3.3 Îndatoririle părinților 3.4 Creştinul şi autoritatea 3.5 Porunca a cincea: Fundamentare biblică 3.6 Viața, dar şi responsabilitate (Legitima apărare, Sinuciderea şi omuciderea voluntară) 3.7 Sacralitatea vieții (Avortul şi Eutanasia) 3.8 Respectul pentru demnitatea persoanei: scandalul; îngrijirea sănătății; cercetarea ştiințifică; integritatea corporală; respectul față de morți 3.9 Ocrotirea păcii: pacea şi evitarea războiului

CLASA a XI-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Exprimarea principalelor adevăruri ale credinței și moralei creștine revelate

CS 1.1. Descrierea rolului lui Isus, Fiul lui Dumnezeu, în misterul răscumpărării
- *realizarea unei linii cronologice a etapelor esențiale din viața lui Isus, asociind fiecărei etape o semnificație teologică centrală;* - *lecturarea unor texte biblice-cheie pentru a evidenția modul în care Isus împlinește misiunea de Răscumpărător;* - *realizarea unei scheme cu parabolele și minunile lui Isus pentru a identifica modul în care acestea contribuie progresiv la revelarea Fiului lui Dumnezeu și a misiunii lui.*
CS 1.2. Prezentarea rolului sacramentelor de vindecare în viața creștinului
- *realizarea unui tabel cu cele cinci condiții pentru a face o spovadă bună și actele penitentului pentru fiecare dintre acestea;* - *compararea viziunii laice și a celei creștine asupra suferinței;* - *analizarea unor texte biblice în care este subliniată valoarea fiecărei persoane și datoria noastră de a avea grijă de cei în suferință.*
CS 1.3. Recunoașterea principiilor morale legate de curăție, adevăr și relațiile interpersonale
- *interpretarea unor texte biblice relevante pentru a evidenția principiile morale legate de curăție, adevăr și demnitatea persoanei;* - *formularea unor criterii despre relațiile sănătoase între bărbat și femeie, fundamentate pe valorile creștine ale respectului și curăției;* - *elaborarea unui „cod al respectului” care exprimă modul în care bărbatul și femeia se raportează unul la altul din perspectiva moralei creștine.*

CG 2 - Analizarea realității cotidiene în lumina adevărului revelat

CS 2.1. Relatare propriei experiențe de credință, în lumina învățăturii lui Isus din Nazaret
- *redactarea unui scurt jurnal spiritual în care elevii reflectează la o experiență personală de credință, raportând-o la o învățătură a lui Isus;* - *analizarea unor parabole sau momente din viața lui Isus pentru a identifica modul în care ele luminează experiențe personale actuale;* - *realizarea unui dialog ghidat în perechi, prin care elevii își exprimă modul în care înțeleg mântuirea lui Cristos în raport cu propriul parcurs spiritual;* - *elaborarea unei mini-scenete despre felul în care o experiență personală de credință poate fi interpretată în lumina mesajului evanghelic al mântuirii.*
CS 2.2. Interpretarea rănilor trupești și sufletești în lumina învățăturii Bisericii
- *analizarea unor fragmente din Sf. Scriptură și din anumite documente ale Bisericii pentru a identifica sensul creștin al suferinței trupești și sufletești;* - *discuții în grup privind experiența suferinței și modul în care perspectiva creștină poate transforma această experiență;* - *realizarea unui „copac al vindecării”, pe care elevii notează exemple de suferințe umane și, în dreptul lor, soluții sau atitudini creștine inspirate din învățătura Bisericii;* - *prezentarea unor mărturii video sau text (o experiență de convertire, sau o mărturie de vindecare, un fragment din viața unui sfânt), urmat de discuții pe grupuri mici despre speranța creștină.*
CS 2.3. Analizarea problematicilor morale ce derivă din poruncile a IV-a, a V-a și a VI-a
- *compararea, pe baza unor texte biblice și a situațiilor concrete, a viziunii Bisericii și a mentalității seculare privind sexualitatea și adevărul, utilizând diagrama Venn;* - *analizarea unor tendințe morale contemporane legate de sexualitate și comunicare, raportându-le la valorile creștine ale adevărului și demnității persoanei;* - *realizarea unui pliant despre respectul față de părinți, viață și demnitatea persoanei, cu exemple biblice și din viața unor personalități contemporane;* - *crearea unui colaj digital sau letric care ilustrează modul în care mass-media influențează percepția asupra sexualității, comparat cu învățătura creștină.*

CG 3 - Aplicarea învățăturii creștine în viața personală și comunitară, respectând valorile religioase ale fiecărei persoane

CS 3.1. Utilizarea cunoștințelor despre viața lui Isus pentru a-L urma ca model de credință, iubire și sacrificiu în viața personală și în relațiile cu semenii
- *elaborarea unui jurnal în care elevii descriu acțiuni concrete prin care aplică în viața lor un model de comportament inspirat de una din parabolele lui Isus;* - *elaborarea unui „plan personal de urmare a lui Isus" care include exemple de credință, iubire și sacrificiu trăite în viața de zi cu zi;* - *realizarea unui poster cu situații din viața lui Isus și modalități de a le transpune în relațiile cu colegii, familia și grupul de tineri al parohiei;* - *crearea unui proiect de voluntariat, inspirat de gesturile de iubire și slujire ale lui Isus.*
CS 3.2. Aplicarea virtuților creștine în relațiile cu semenii, oferind sprijin spiritual și moral celor bolnavi sau aflați în suferință
- *realizarea unei discuții ghidate despre „Parabola Bunului samaritean", pentru a identifica compasiunea și sprijinul oferit celui căzut în mâinile tâlharilor, urmată de identificarea unor modalități concrete de trăire în viața cotidiană;* - *crearea unei iconițe cu imaginea lui Isus și mesaje de încurajare, destinate persoanelor bolnave sau vârstnicilor din parohie, prin care elevii să exprime empatie și solidaritate creștină;* - *simularea unor situații de viață în care elevii exersează modalități de oferire a sprijinului moral și spiritual (ascultare activă, rugăciune comună, cuvânt de încurajare);* - *realizarea unui grup de voluntariat (în parteneriat cu o parohie, un spital sau un centru social), prin care elevii să pună în practică virtuțile creștine prin fapte de slujire și caritate fraternă.*
CS 3.3. Aplicarea principiilor morale creștine în mediul social, pentru trăirea sexualității și comunicarea adevărului
- *lecturarea unor texte din Sf. Scriptură relevante despre adevăr, puritate și responsabilitate, formulând concluzii privind aplicarea lor în contextul social al unui adolescent de clasa a XI-a;* - *prezentarea, printr-un joc de rol, a unor modalități prin care tinerii pot trăi autentic valorile morale și creștine în mediul social contemporan, inclusiv în raport cu propria sexualitate și cu responsabilitatea comunicării adevărului;* - *crearea unei prezentări PowerPoint care ilustrează modul în care valorile morale și creștine pot modela o relație sănătoasă și matură, bazată pe respect, adevăr și responsabilitate.*

CG 4 - Colaborarea cu ceilalți pentru proiectarea unor activități de promovare a binelui comun, prin respectarea valorilor religioase ale celorlalți, în diferite contexte de viață

CS 4.1. Conceperea de activități care să promoveze valorile creștine în comunitate, pornind de la ilustrarea misterelor vieții lui Isus
- *proiectarea și promovarea unor discuții interconfesionale despre pace, toleranță și a nonviolență ce au ca model inspirator întâlnirea lui Isus cu Zaheu;* - *crearea unui text pentru devoțiunea „Calea Sfintei Cruci" pe care să-l propună și comunității parohiale;* - *realizarea unei dezbateri despre rolul respectului, al slujirii și al comuniunii pornind de la predica de pe munte lui Isus.*
CS 4.2. *Organizarea de activități caritabile sau catehetice pentru sprijinirea bolnavilor și promovarea iertării*
- *elaborarea unui plan catehetic despre iertare, pentru tinerii din parohie;* - *ilustrarea importanței Sacramentului Spovezii în primirea iertării milostive a lui Dumnezeu și a redobândirii păcii interioare;* - *organizarea vizitării tuturor bolnavilor din comunitare împreună cu părintele ce îi vizitează la prima vineri din lună;* - *analizarea textului biblic despre femeia prinsă în adulter și propunerea unei activități de vizitare a unui penitenciar prin care elevii pot transmite un mesaj de încurajare și speranță, momente de rugăciune sau reflecție, persoanelor vulnerabile de acolo.*
CS 4.3. Propunerea de inițiative educative sau culturale care promovează respectul pentru demnitatea persoanei umane și adevăr
- *organizarea unei mese rotunde în care să fie discuții asupra respectului și a demnității persoanei umane;* - *organizarea unei prezentări care să sublinieze rolul adevărului în viața socială și în formarea caracterului;* - *participați la crearea și implementarea unei mini campanii școlare (afișe, video, mesaje, activități interactive) menite să promoveze adevărul, integritatea personală și respectul reciproc ca valori fundamentale pentru conviețuirea socială în rândul elevilor liceului.*

CLASA a XI-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Crezul	1.1 Credința în Isus Cristos, Fiul lui Dumnezeu 1.2 Întruparea Fiului lui Dumnezeu 1.3 Dumnezeu adevărat și om adevărat 1.4 Nașterea Fiului lui Dumnezeu din Fecioara Maria 1.5 Misterele vieții lui Isus Cristos: copilăria 1.6 Misterele vieții lui Isus Cristos: viața publică 1.7 Pătimirea, Răstignirea și moartea lui Isus pe cruce 1.8 Semnificația îngropării si a coborârii lui Isus în „locuința morților” 1.9 Învierea lui Isus Cristos 1.10 Înălțarea lui Isus Cristos la cer 1.11 A doua venire a lui Isus Cristos
2. Sacramentele	2.1 Sacramentul Pocăinței în economia mântuirii 2.2 Denumirile şi necesitatea Pocăinței 2.3 Actele penitentului 2.4 Roadele Sacramentului 2.5 Indulgențele 2.6 Sacramentul Ungerii bolnavilor în economia mântuirii 2.7 Celebrantul, destinatarii şi roadele Sacramentului Ungerii bolnavilor
3. Decalogul	3.1 Chemarea la curăție (fundamentare biblică) 3.2 Sexualitatea creștină – educația sexuală 3.3 Păcatele împotriva curăției 3.4 Pregătirea pentru Căsătorie: logodna 3.5 Viața de căsătorie 3.6 Păcatele împotriva demnității Căsătoriei 3.7 Căsătorie, celibat, consacrare 3.8 Purificarea inimii şi lupta pentru puritate 3.9 Trăirea în adevăr 3.10 Păcatele împotriva adevărului 3.11 Folosirea mijloacelor de comunicare socială

CLASA a XII-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Exprimarea principalelor adevăruri ale credinței și moralei creștine revelate

CS.1.1. Prezentarea misiunii Duhului Sfânt în viața Bisericii
- *identificarea unor pasaje relevante din Noul Testament despre misiunea Duhului Sfânt;* - *întocmirea unei prezentări grafice / hărți conceptuale cu principalele acțiuni ale Duhului Sfânt în viața Bisericii;* - *realizarea unui material despre Duhul Sfânt cu ajutorul noilor tehnologii digitale.*
CS 1.2. Identificarea misiunii ce derivă din primirea sacramentelor de comuniune
- *participarea la celebrarea sacramentului căsătoriei;* - *analiza textelor liturgice folosite în celebrarea sacramentelor de comuniune;* - *lecturarea unor fragmente din documentele Magisteriului Bisericii, în care este precizată misiunea celor care primesc sacramentele de comuniune.*
CS 1.3. Enunțarea principalele exigențe morale ale poruncilor a șaptea și a zecea
- *identificarea textelor biblice care fac referință la aceste porunci;* - *lecturarea unor fragmente din Catehismul Bisericii Catolice;* - *întocmirea unei liste cu principalele acțiuni care se opun poruncilor a șaptea și a zecea.*

C.G. 2 - Analizarea realității cotidiene în lumina adevărului revelat

CS.2.1. Ilustrarea misiunii Bisericii în lumea contemporană
- *realizarea unui documentar ce surprinde acțiunile concrete prin care Biserica se implică în viața socială;* - *explicarea prin filmulețe / imagini a modului în care fiecare credincios laic participă la misiunea Bisericii;* - *organizarea unei dezbateri despre impactul implicării Bisericii în viața comunității.*
CS 2.2. Analizarea rolului slujirii și al iubirii conjugale ca vocații în Biserică și societate
- *vizionarea de materiale cu mărturii ale celor angajați în viața de familie și în viața sacerdotală;* - *studiu de caz despre persoane care și-au asumat rolul de slujitor în Biserică;* - *întocmirea unei scrisori adresate viitorului soț / viitoarei soții, pe tema iubirii.*
CS 2.3. Ilustrarea respectului pentru bunurile materiale și spirituale, solidaritatea și sărăcia evanghelică
- *exprimarea unor puncte de vedere cu privire la raportul dintre săraci și bogați;* - *studiu de caz: dileme morale cu privire la „pomană”;* - *vizionarea unor materiale despre persoane care și-au asumat trăirea sfaturilor evanghelice.*

CG 3 - Aplicarea învățăturii creștine în viața personală și comunitară, respectând valorile religioase ale fiecărei persoane

CS 3.1. Manifestarea angajamentului față de comunitatea eclezială prin implicare activă în viața parohială și școlară
- *realizarea unei expoziții fotografice ce surprinde angajarea tinerilor în viața Bisericii și a școlii;* - *analiza pe grupuri a unor situații concrete în care tinerii refuză respectarea valorilor religioase în viața personală și comunitară;* - *identificarea principalelor activități în care elevii se pot angaja pentru binele comunității ecleziale și școlare.*
CS.3.2. Demonstrarea responsabilității personale și comunitare în pregătirea și trăirea vieții de familie sau a vocației la Preoție
- *parcurgerea unor teste pentru realizarea discernământului profesional și vocațional;* - *promovarea unor filme care susțin pregătirea și trăirea corectă vieții de familie și a vocației sacerdotale;* - *întocmirea unui set de 10 reguli, care asigură o bună pregătire pentru viitoarea stare de viață.*
CS.3.3. Aplicarea principiilor iubirii față de cei săraci și a respectului față de creație, prin adoptarea unui stil de viață responsabil și caritabil
- *întocmirea unui angajament personal de reducere a cheltuielilor inutile, pentru o perioadă de timp;* - *identificarea la nivelul comunității școlare a unei persoane care trecere printr-o situație dificilă și care poate fi ajutată;* - *implicarea voluntară în acțiuni de ecologizare a spațiului din perimetrul școlii.*

CG 4 - Colaborarea cu ceilalți pentru proiectarea unor activități de promovare a binelui comun, prin respectarea valorilor religioase ale celorlalți, în diferite contexte de viață

Clasa a XII-a
CS 4.1. Elaborarea unor proiecte de promovare a identității creștine și a misiunii Bisericii în societatea contemporană
- *organizarea unui grup de voluntari pentru stimularea participării tinerilor la viața comunității religioase din care fac parte;* - *realizarea unor flyere/afișe/filmulețe prin care tinerii să cunoască mai bine propria identitate creștină;* - *întocmirea unei scrisori adresate tinerilor, prin care sunt invitați să își asume identitatea creștină și să participe la misiunea Bisericii în societatea contemporană*
CS 4.2. Propunerea de inițiative educative sau pastorale pentru sprijinirea familiilor și a vocațiilor religioase
- *organizarea unei dezbateri despre viața de familie, la care să fie invitați și părinții copiilor;* - *invitarea unui preot / a unei persoane consacrate, care să împărtășească cu elevii experiențe de viață și să răspundă la întrebările elevilor;* - *promovarea în spațiile publice (stații de autobuz, aviziere etc.), în comunitate, a unor mesaje de susținere a familiilor care trec prin dificultăți.*
CS 4.3. Inițierea de proiecte comunitare care promovează justiția socială, respectul pentru creație și grija față de cei săraci
- *realizarea unor postere (mini-campanie) prin care elevii școlii să fie atenționați asupra pericolelor la adresa dreptății sociale;* - *inițierea proiectului „O floare pentru școala mea”, prin care fiecare elev să aducă o floare, care să fie plantată în curtea școlii;* - *organizarea unei activități de strângere de fonduri pentru copiii săraci/bolnavi.*

CLASA a XII-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Crezul	1.1 Numele şi denumirile Duhului Sfânt 1.2 Simbolurile Duhului Sfânt 1.3 Duhul Sfânt în Sfânta Scriptură şi în Viața Bisericii lui Isus Cristos (nume, imagini, simboluri) 1.4 Originea, întemeierea şi misiunea Bisericii 1.5 Misterul Bisericii 1.6 Biserica – popor al lui Dumnezeu, Trupul lui Cristos şi Templul Duhului Sfânt 1.7 Biserica este una şi sfântă 1.8 Biserica este catolică şi apostolică 1.9 Constituția ierarhică a Bisericii 1.10 Credincioșii laici 1.11 Viața consacrată 1.12 Împărtășirea Sfinților 1.13 Iertarea păcatelor 1.14 Învierea morților şi viața veșnică 1.15 Judecata universală
2. Sacramentele	2.1 Sacramentul Preoției în economia mântuirii 2.2 Cele trei trepte ale Sacramentului Preoției 2.3 Celebrantul, destinatarii şi efectele Sacramentului Preoției 2.4 Sacramentul Căsătoriei în economia mântuirii 2.5 Celebrarea Sacramentului Căsătoriei 2.6 Efectele Sacramentului Căsătoriei 2.7 Binefacerile şi exigențele iubirii conjugale
3. Decalogul	3.1 Destinația universală a bunurilor şi proprietatea privată 3.2 Respectul față de integritatea creației 3.3 Doctrina socială a Bisericii 3.4 Iubirea față de cei săraci 3.5 Dezordinea dorințelor 3.6 Sărăcia evanghelică 3.7 Poruncile Bisericii **(**Poruncile Bisericii şi viața morală. Aspecte particulare)

SUGESTII METODOLOGICE

Predarea disciplinei *Catehism* în liceele teologice romano-catolice (de limbă română), filiera vocaţională, profil teologic, va avea un caracter formativ, deschis şi actual, punând accent pe dezvoltarea integrală a persoanei. Prezentul curriculum este conceput într-o manieră modulară, având la bază adevărurile ale credinţei creştine romano-catolice, cuprinse în Catehismul Bisericii Catolice.

Scopul principal al activităților educative este formarea unei gândiri critice și reflexive, capabile să interpreteze viața personală și realitatea socială în lumina credinței creștine. În acest sens, profesorul facilitează întâlnirea elevului cu adevărurile credinţei creştine şi îl ajută să transforme cunoașterea învăţăturii teologice în viață trăită şi împărtăşită. Procesul de predare-învățare trebuie realizat respectându-se structura internă a dogmelor creştine, a textelor biblice şi patristice şi ţinând cont de particularităţile grupului de elevi.

Procesul didactic va fi organizat pornind de la competențele generale și specifice ale programei, urmărind progresul treptat de la înțelegerea conținuturilor de credință până la aplicarea lor în viața cotidiană și comunitară. Accentul se mută de la transmiterea de informații la *formarea de competențe* – atitudini, capacități de analiză, discernământ moral și responsabilitate socială. În acest scop, se recomandă utilizarea metodelor interactive și participative, precum dezbaterea, studiul de caz, problematizarea, învățarea prin cooperare, proiectul tematic, portofoliul sau jurnalul de reflecție. Aceste metode facilitează învățarea prin experiență, oferindu-le elevilor ocazia de a descoperi personal semnificația adevărurilor revelate și a valorilor morale creștine.

Resursele didactice trebuie să combine *tradiția și inovația*. Principala sursă de documentare pentru elevi va fi *Catehismul Bisericii Catolice*. Vor putea fi folosite texte din Sfânta Scriptură şi sfinţii părinţi, documentele magisteriale și exemplele din viețile sfinților. Manualul folosit va fi adaptat nevoilor grupului de elevi. Profesorul mai poate utiliza materiale vizuale, hărți conceptuale, filme religioase, opere de artă și muzică sacră. Integrarea mijloacelor digitale (prezentări, aplicații interactive, bloguri tematice, platforme educaționale) oferă posibilitatea unei învățări atractive și colaborative, adaptate noii generații. Este important, însă, ca utilizarea tehnologiei să fie însoțită de *formarea discernământului moral și spiritual*, astfel încât elevii să învețe să folosească mediul digital în mod responsabil și creativ.

Predarea *Catehismului* se va face în manieră *interdisciplinară și contextualizată*, stabilind legături cu filosofia, istoria, literatura, arta și științele sociale. Elevii vor înțelege astfel că adevărurile de credință nu se află în afara realității, ci o luminează din interior, oferind sens, speranță și criterii morale pentru viața personală și socială. Activitățile artistice, liturgice sau caritabile (coruri, expoziții, proiecte comunitare) devin contexte autentice de formare a empatiei, solidarității și spiritului de comuniune.

A. Strategii didactice pentru dezvoltarea gândirii critice și spirituale

Reușita demersului didactic este asigurată prin utilizarea unor strategii care îmbină metode tradiționale, metode moderne și noile tehnologii. Este esențial să se țină cont de specificitatea disciplinei: valorile precum iubirea de Dumnezeu și de aproapele, credința, speranța creștină, libertatea și respectul față de sine și față de alții.

Pentru motivarea și implicarea elevilor, se recomandă metodele și strategiile active care valorifică experiențele de viață și mărturiile personale.

1. Metode Tradiționale și Moderne:

Pentru formarea competențelor specifice profilului teologic, care solicită analiză și reflecție profundă, se recomandă folosirea variată a următoarelor metode:

• *Conversația euristică:* Stimulează gândirea, ghidând elevii să descopere singuri adevărurile religioase, conceptele sau ritualurile. Poate fi aplicată în prezentarea conceptelor teologice.

• *Dezbaterea (inclusiv de tip academic, Oxford-style:* Punând elevii să își exprime deschis ideile, dezvoltă gândirea critică, argumentarea și persuasiunea. Este ideală pentru discuții pe teme complexe precum: „Cum se împletește știința cu credința în înțelegerea originii lumii?” sau dileme morale/religioase („Religia și drepturile omului sunt în conflict?”). Aceasta cultivă toleranța și dialogul argumentat.

• *Eseul argumentativ***:** O formă de exprimare a opiniilor fundamentate pe dovezi concrete și argumente logice. Temele pot viza realități complexe, precum credința în Dumnezeu sau respectul față de semenii cu alte convingeri.

• *Studiul de caz:* Permite confruntarea directă cu realitatea și aplicarea cunoștințelor teoretice. Elevii pot analiza și oferi răspunsuri din perspectiva moralei creștine la situații concrete de etică complexă (precum avortul, eutanasia sau dreptatea socială).

• *Lectura comparativă:* Dezvoltă spiritul analitic prin interconectarea cunoștințelor, comparând texte religioase (Biblia, Coranul etc) sau religioase/filosofice pe teme comune (iubirea, suferința).

• *Prelegerea narativă:* Utilă pentru a face predarea antrenantă și memorabilă prin inserarea de anecdote, istorisiri din viețile sfinților (catolici) sau relatări biblice.

2. Dezvoltarea competențelor digitale și media

Utilizarea noilor tehnologii este un atu, motivând învățarea și dezvoltând competențele digitale, esențiale pentru secolul XXI.

• *Explorarea digitală:* Utilizarea informației religioase specifice (ex: *ercis.ro, arcb.ro, catholica.ro, museivaticani.va, pastoratie.ro, cristofori.ro magisteriu.ro*) pentru documentare și clarificare.

• *Crearea de conținut digital:* Elevii pot realiza podcasturi, videoclipuri scurte, prezentări interactive sau materiale vizuale pe teme religioase, utilizând platforme precum Canva.

• *Platforme educaționale:* Predarea și învățarea pot fi susținute de Google Classroom sau Moodle, folosite pentru a găzdui materiale suport, proiecte de durată sau teste.

• *Quiz-uri interactive (Kahoot, Quizizz):* Plăcute și utile pentru recapitulare, evaluare, sau pentru captarea atenției.

• *Tururi virtuale și realitate augmentată (AR/VR):* Pot facilita vizitarea virtuală a obiectivelor religioase (ex: Muzeele Vaticanului, catedrale) și înțelegerea simbolurilor dintr-o biserică.

• *Inteligența artificială (AI) ca facilitator:* Sub îndrumarea profesorului, AI poate fi utilizată pentru a explora conținuturi, a oferi explicații suplimentare, sinteze sau definiții, sprijinind învățarea personalizată.

3. Dezvoltarea competențelor verzi și etica ecologică

Biserica Catolică, prin învățătura din *Cartea Genezei*, prin exemplul Sfântului Francisc și apelurile recente ale Papilor (Ioan Paul al II-lea, Benedict al XVI-lea, Francisc și Leon al XIV-lea), promovează respectul față de natură, recunoscând în creație „casa noastră comună". Elevii vor fi antrenați în activități care dezvoltă grija față de darul naturii, prin:

• *Proiecte de ecologizare* sau campanii de voluntariat în sprijinul familiilor defavorizate (curățenie în curți/grădini).

• *Identificarea pasajelor biblice* și magisteriale (ex. *Laudato Si'*) pentru a realiza prezentări sau video-uri cu temă ecologică.

• *Dezbateri teologice* pe tema „Armonia dintre om și Dumnezeu - utilizarea responsabilă a resurselor naturale".

• Implicarea voluntară în organizații precum *Scout* sau *Acțiunea Catolică.*

B. Abordarea conținuturilor specifice profilului teologic

Programa este fundamentată pe învățătura concretă a Bisericii Catolice, rezumată în Catehismul Bisericii Catolice, și presupune o abordare atentă, cu accent pe caracterul aplicativ, creând contexte de învățare semnificative pentru viața reală.

1. Matricea de Dezvoltare a Conținuturilor

Tema centrală: Conținutul teologic al credinței creștine

Conținuturile sunt abordate modular, din perspectiva a trei domenii, în fiecare an

1. Crezul niceeno-constantinopolitan
2. Sacramentele vieții creștine
3. Decalogul (Cele zece porunci)

2. Flexibilitatea abordării și referințele confesionale

Profesorul are flexibilitate în abordarea modulară, putând realiza conexiuni benefice cu domenii de conținut de la alte discipline (istorie, literatură, artă). Se recomandă ca abordarea să țină cont de momentele forte ale anului liturgic (Crăciun, Paște, posturi) și de diversele devoțiuni ale sfinților (ex: Fericiții Veronica Antal, Ieremia, Anton Durcovici, Vladimir Ghika) sau pelerinajele la Cacica, Onești, Nisiporești, Ciofliceni, Șumuleu, Maria Radna etc.

Se vor utiliza elemente de tip predominant confesional, precum **t**exte biblice, patristice, documente magisteriale (Catehismul Bisericii Catolice, Conciliul Vatican II - *Dei Verbum, Lumen Gentium, Gaudium et spes*), precum și mărturii istorice și scrieri despre viețile sfinților.

De asemenea, se pot utiliza și texte specifice altor religii (cărți sacre sau biografii, ex: *Epopeea lui Ghilgameș, Coranul etc.*), dar acestea vor constitui modalități de exemplificare a temelor principale, nu unități de conținut de sine stătătoare.

3. Contexte și medii de învățare

Dezvoltarea integrală a elevului de liceu necesită proiectarea activităților în medii antrenante.

a) *Spații educaționale variate:*

• Săli cu aranjamente flexibile: mobilier ușor de reconfigurat pentru a susține lucrul individual, în perechi sau în grupuri.

• Cabinetul de religie: echipat cu materiale didactice specifice (Biblii, minibibliotecă, tablă interactivă, laptop).

• Biserica și centrele educaționale: spații unde elevii se pot întâlni cu personalul de cult, trăind experiențe curriculare și extracurriculare concrete.

• Colțuri de liniște și reflecție: spații amenajate pentru reculegere, rugăciune personală sau meditație, esențiale pentru dimensiunea emoțională și spirituală.

b) Integrarea dimensiunii spirituale și emoționale:

Disciplina Catehism formează nu doar competențe cognitive, ci și dimensiunea emoțională și spirituală a elevului.

• Practici spirituale și emoționale: includerea scurtelor momente de rugăciune sau liniște meditativă la începutul sau finalul orei.

• Învățare prin colaborare și implicare comunitară: Realizarea de proiecte în echipă, parteneriate cu alte școli, acțiuni caritabile (voluntariat social sau ocrotirea naturii) pentru a promova valori precum solidaritatea și respectul față de aproapele.

1. Aspecte privind evaluarea

Includerea disciplinei Catehism ca disciplină opțională în cadrul examenului de Bacalaureat, pentru elevii de la profilul teologic, impune ca evaluarea să reflecte atât formarea competențelor cognitive și spirituale, cât și capacitatea de aplicare a valorilor moral-religioase în viața personală și comunitară. Evaluarea trebuie să fie predominant *formativă*, axată pe progresul personal al elevului, pe capacitatea sa de reflecție, aplicare și trăire a valorilor, precum și capacitatea de a interpreta fapte și fenomene cotidiene în lumina învățăturii Bisericii. Se recomandă folosirea unor instrumente variate: portofoliul, fișa de observație, autoevaluarea, evaluarea colegială și proiectele practice. Evaluarea nu trebuie să se limiteze la verificarea cunoștințelor, ci să reflecte maturizarea spirituală și morală a elevului, coerența între ceea ce știe, gândește și face.

a) Funcțiile evaluării:

Evaluarea la liceu accentuează funcția de *reglare* (oferind profesorului feedback despre eficiența metodelor) și funcția *motivațională* (vizând progresul elevului și consolidarea identității). Evaluarea trebuie să fie un proces continuu, integrat, care valorizează progresul personal al elevului.

b) Forme și metode de evaluare:

Se va menține un echilibru între metodele tradiționale și cele moderne/alternative:

1. Evaluare tradițională: teste scrise (cu itemi obiectivi și subiectivi) și evaluări orale structurate (răspunsuri argumentate).
2. Metode alternative/moderne:
   ◦ Portofoliul personal/digital: colectarea de reflecții, eseuri, jurnale spirituale, fișe de activitate și produse creative.
   ◦ Proiectul tematic: individual sau în grup, cu documentare, aplicare practică și prezentare argumentată.
   ◦ Autoevaluarea ghidată: prin fișe de reflecție, elevii evaluează ce au înțeles, cum s-au raportat emoțional și ce valori au interiorizat.
   ◦ Studiile de caz: permit evaluarea capacității elevului de a analiza critic și de a formula judecăți morale, aplicând valorile creștine în situații reale.
   ◦ Activități practice: implicarea în acțiuni cu caracter moral/filantropic, evaluate ulterior prin jurnal de reflecție sau portofoliu.

c) Pregătirea pentru examenul de bacalaureat

Pregătirea trebuie să fie adaptată:

• Evaluarea finală trebuie să reflecte claritatea exprimării, cunoștințele teologice fundamentate pe textul biblic și tradiția creștină, și capacitatea de argumentare morală/religioasă.

• Elevii trebuie antrenați în înțelegerea temelor esențiale, identificarea corectă a termenilor/conceptelor și exersarea intensivă a modelelor de teste.

• Profesorul poate organiza simulări ale examenului pentru gestionarea timpului și folosi tehnici didactice moderne: învățarea prin jocuri (quiz), organizatori grafici (hărți mentale), sau învățarea prin asociere logică și mnemonică (nu mecanică).

d) Adaptarea la elevii cu cerințe educaționale speciale (CES)

Pentru a asigura un climat incluziv, este esențială adaptarea strategiilor didactice, a conținuturilor și a evaluării la nevoile elevilor cu CES. Aceasta implică utilizarea unor metode activ-participative, personalizarea sarcinilor de lucru (în funcție de ritm și stil) și adaptarea materialelor didactice (vizual, auditiv, tactil). Evaluarea trebuie să fie continuă și formativă, oferind feedback constructiv și încurajând progresul individual, în colaborare cu profesorii de sprijin și familia.

Rolul profesorului de *Catehism* este acela de formator de conștiințe și promotor al dialogului. Într-un context pluralist și multicultural, el trebuie să cultive respectul față de diversitate și capacitatea elevilor de a dialoga cu ceilalți fără a-și pierde identitatea de credință. Disciplina *Catehism* devine astfel un spațiu privilegiat de educație pentru valori, solidaritate și bine comun, contribuind la formarea unei persoane echilibrate, capabile să trăiască credința în mod conștient, liber și responsabil, în lume și pentru lume.

Prin valorificarea acestor sugestii, disciplina Catehism la profilul teologic romano-catolic devine o disciplină vie, ancorată în realitate, care consolidează nu doar cunoștințele, ci și caracterul, atitudinile și alegerile personale ale elevului, creând o punte între valorile perene ale credinței și cerințele societății actuale.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
Bulai Maricel	Profesor	Colegiul Romano-Catolic „Sfântul Iosif”, București
Pal Irimia-Romică	Profesor	Liceul Teologic Romano-Catolic „Sfântul Francisc de Assisi”, Roman, Neamț
Tamaș Petru-Sebastian	Profesor	Colegiul Național Catolic „Sfântul Iosif”, Bacău

RESPONSABILI/COORDONATORI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Zăbavă Mihaela	Consilier CNCE	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare	Responsabil CNCE
Pislaru Cătălin	Inspector general MEC	Ministerul Educației și Cercetării	Responsabil MEC

RESPONSABILI/COORDONATORI/COLABORATORI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Riba Ion	Profesor, preot	Colegiul Romano-Catolic „Sf. Iosif”, București	Responsabil din partea cultului

Anexa nr. 86

Programa școlară pentru disciplina

Spiritualitate
Cultul Romano-Catolic de Limba Română

Clasele a IX-a – a XII-a

Curriculum de specialitate (CS)

Filiera vocațională, profilul teologic, specializările Teologie romano-catolică și Ghid turism religios

Învățământ liceal

- 2026 -

Anexa nr. 86
Programa școlară pentru disciplina Spiritualitate
Cultul Romano-Catolic de Limba Română
clasele a IX-a - a XII-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profilul teologic, specializările Teologie Romano-Catolică și Ghid turism religios*

NOTĂ DE PREZENTARE

Studiul Spiritualităţii în liceele cu profil teologic, specializările Teologie romano-catolică şi Ghid turism religios, alături de celelalte discipline teologice, îşi propune să abordeze realităţile vieţii de credinţă într-o perspectivă etico-practică.

Într-o societate în care valorile moral-creştine trec printr-o criză fără precedent se impune o atenţie deosebită faţă de aceste realităţi care stau la temelia vieţii creştine.

Întrucât liceul are menirea de a pregăti oameni capabili să răspundă exigenţelor societăţii, printr-o implicare activă şi eficientă, programa şcolară de spiritualitate creştină caută să-i ajute pe elevi să aprecieze valorile morale, să le îmbrăţişeze prin adeziune personală şi să contribuie la transformarea creştină a lumii spre binele întregii societăţi (Conf. Conciliul Ecumenic Vatican II, *Gravissimum Educationis, 2)*.

Pe parcursul anilor de liceu sunt tratate teme vizând introducerea tânărului licean în limbajul specific teologiei spirituale, familiarizarea cu conceptele care stau la baza acesteia şi conducerea lui la o pătrundere mai adâncă în tainele vieţii spirituale.

Programa şcolară de Spiritualitate este elaborată pentru patru ani de studiu, cu o oră pe săptămână. În afara acestei ore prevăzute în lista disciplinelor de specialitate, pentru disciplina Spiritualitate se alocă 2 ore/săptămână pentru fiecare clasă, care se vor desfăşura sub formă de consultaţii şi îndrumări spirituale.

Elaborarea programei şcolare de Spiritualitate a avut în vedere exigenţele impuse de reforma curriculară din învăţământul românesc actual.

Programa şcolară de Spiritualitate urmăreşte deplasarea accentului de pe conţinuturi pe competenţe şi vizează pregătirea viitorilor slujitori ai Bisericii pentru misiunea lor pastoral-misionară şi liturgică.

Competenţele specifice au fost corelate cu unităţile de conţinut, avându-se în vedere posibilitatea ca o competenţă specifică să poată fi realizată prin una sau prin mai multe unităţi de conţinut.

Conţinuturile sunt prezentate în mod sistematic, urmărind succesiunea logică a temelor de Spiritualitate: familiarizarea elevilor cu domeniul Spiritualităţii (definire, caracteristici, scop), abordarea unor aspecte fundamentale de spiritualitate ca scop pregătirea elevului pentru aplicarea principiilor morale în viaţa personală şi a comunităţii.

Temele au fost selectate din perspectiva următoarelor principii:

- accentuarea caracterului practic, prin centrarea pe aspecte referitoare la aplicarea valorilor religioase în diferite contexte (viaţa personală, context liturgic etc.);
- cultivarea interesului faţă de cunoaşterea de sine pentru a descoperi planul lui Dumnezeu în viaţa proprie;
- corelarea cunoştinţelor din domeniul Spiritualităţii cu progresul în viaţa spirituală.

Prezentul curriculum a fost elaborat luându-se în considerare specificul celorlalte discipline teologice care fac parte din curriculumul de specialitate (SC)

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Cunoașterea conceptelor specifice teologiei spirituale și înțelegerea terminologiei adecvate acestei dis**
CG2	**Aplicarea competențelor dobândite în domeniul spiritualității în diferitele situații ale vieții cotidiene**
CG3	**Analizarea și evaluarea principiilor teologiei spirituale în viața personală și a comunității**
CG4	**Sintetizarea unor fapte, fenomene și procese specifice vieții spirituale în conformitate cu principiile te spirituale**

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Cunoașterea conceptelor specifice teologiei spirituale şi înțelegerea terminologiei adecvate acestei discipline

Clasa a IX-a
CS 1.1. Definirea conceptelor specifice teologiei spirituale
- *Ordonează în ordinea importanței diferite definiții cu privire la teologia spirituală;* - *Identifică, pe baza unui text reprezentativ, structura și izvoarele principale ale teologiei spirituale;* - *Grupează, în urma unei activități în grupe, diferite scopuri ale teologiei spirituale.*
CS 1.2. Înțelegerea terminologiei adecvate teologiei spirituale
- *Distinge termeni care exprimă aspecte ale acțiunii harului divin;* - *Compară diferite etape din progresul harului divin;* - *Descrie raportul dintre har și merit.*

CG 2 - Aplicarea competențelor dobândite în domeniul spiritualității în diferitele situații ale vieții cotidiene

Clasa a IX-a
CS 2.1. Utilizarea elementelor din Sfânta Scriptură cu privire la dimensiunea socială a persoanei umane în contexte diferite
- *Descoperă, pe baza mai multor texte din Sfânta Scriptură, dimensiunea socială a persoanei umane;* - *Distinge aspectele pozitive ale dimensiunii sociale a persoanei umane;* - *Exprimă într-o discuție aspecte legate de consecințele pozitive ale dimensiunii sociale a persoanei umane.*
CS 2.2. Folosirea principiilor antropologiei creștine în viața personală și comunitară
- *Discută cu ceilalți despre caracterul comunitar al diferitelor vocații;* - *Demonstrează, pe baza unor texte biblice, că viața de slujire a omului se inspiră din învățătura și exemplul lui Isus;* - *Examinează aspecte ale vieții de slujire în viața unor sfinți.*

CG 3 – Analizarea și evaluarea principiilor teologiei spirituale în viața personală și a comunității

Clasa a IX-a
CS 3.1. Analizarea principiilor teologiei spirituale cu privire la raportul dintre persoană și familie
- *Analizarea prin raportare la experiență, a modului în care evoluează relațiile dintre persoană și familie;* - *Compară diferite aspecte legate de rolul familiei;* - *Descoperă diferite modalități de exprimare a iubirii în familie.*
CS 3.2. Evaluarea principiilor teologiei spirituale cu privire la raportul dintre persoană și familie
- *Apreciază valoarea principiilor teologiei spirituale cu privire la raportul dintre persoană și familie;* - *Compară principiile teologie spirituale creștine cu cele din alte religii studiate, cu privire la raportul dintre persoană și familie;* - *Apără cu argumente solide, exprimate în cadrul unor dezbateri, principiile teologiei spirituale cu privire la raportul dintre persoană și familie.*

CG 4 – Sintetizarea unor fapte, fenomene şi procese specifice vieții spirituale în conformitate cu principiile teologiei spirituale

Clasa a IX-a
CS 4.1. Sintetizarea aspectelor referitoare la diferite practici inspirate din natura și obiectul cultului divin
- *Construiește o ierarhizare a diferitelor forme de cult, pe baza importanței lor;* - *Explică relația dintre cultul interior și exterior a unor forme de cult;* - *Planifică diferite acte de cult în timpul unei săptămâni.*
CS 4.2. Sintetizarea elementelor referitoare la diferite fenomene ale cultului divin
- *Construiește un discurs în care să arate modul în care anumite practici de cult contribuie la dezvoltarea individuală și comunitară;* - *Construiește o ierarhizare a sărbătorilor anului liturgic, pornind de la participarea creștinilor la celebrări.*
CS 4.3. Sintetizarea proceselor specifice cultului divin
- *Realizează, pe baza informațiilor din sfera digitală, a sinteză a elementelor specifice cultului divin în propria comunitate de credință;* - *Propune o abordare, folosind tehnologia actuală, prin care să promoveze participarea la cultul divin.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Clasa a IX-a

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Viziunea creștină asupra omului	1.1 Introducere in spiritualitate - Definirea disciplinei, structura şi izvoarele - Scopul studierii disciplinei spiritualitate
2. Idealurile vieții creștine	2.1 Harul divin - Conceptul de har divin - Progresul în har şi treptele vieții spirituale - Raportul dintre har şi merit
3. Persoana umană în relație cu ceilalți	3.1 Omul – ființă socială - Dimensiunea socială a persoanei umane în Sfânta Scriptură - Caracterul comunitar al vocației umane - Viața de slujire 3.2 Persoana și familia - Natura și rolul familiei - Expresii ale iubirii în familie - Iubire și sexualitate
4. Resurse pentru perfecționarea persoanei umane	4.1 Cultul divin - Noțiunea și obiectul cultului divin - Diferite forme de cult divin - Necesitatea cultului interior şi exterior - Necesitatea cultului individual şi comunitar - Cultul divin şi venerarea sfinților ▪ Devoțiuni în cinstea Persoanelor divine ▪ Devoțiuni în cinstea sfinților - Pietatea populară - Cultul fals şi păcatele împotriva cultului divin

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Cunoașterea conceptelor specifice teologiei spirituale şi înțelegerea terminologiei adecvate acestei discipline

Clasa a X-a
CS 1.1. Identificarea elementelor specifice conceptului de sfințenie
- *Ordonează în ordinea importanței diferite definiții cu privire la sfințenie;* - *Identifică, pe baza unor texte, diferite aspecte ale sfințeniei;* - *Grupează, în urma unei activități în grupe, diferite consecințe ale sfințeniei în viața creștinului.*
CS 1.2. Înțelegerea terminologiei folosite pentru virtuțile teologale
- *Descrierea, pe baza mai multor termeni, aspecte care se referă la virtutea credinței;* - *Indică, din mai multe texte, diferite etape din progresul virtuții speranței;* - *Distinge, pe baza definițiilor, deosebirile dintre virtutea iubirii şi alte forme de iubire.*

CG 2 - Aplicarea competențelor dobândite în domeniul spiritualității în diferitele situaţii ale vieţii cotidiene

Clasa a X-a
CS 2.1. Distingerea elementelor ce caracterizează relația dintre persoană și aproapele
- *Descoperă, pe baza mai multor texte din Sfânta Scriptură, învățătura despre relația cu aproapele;* - *Distinge, pe baza unor exemple din societate, aspectele pozitive ale prieteniei;* - *Ilustrează într-o discuție aspecte legate de consecințele pozitive ale asumării responsabilităților interpersonale.*
CS 2.2. Examinarea rolului pe care îl are prietenia în diferite contexte
- *Examinează, pornind de la câteva secvențe ale unui material video, relația dintre prietenie și iubire;* - *Distinge, pe baza unor texte biblice, valoare prieteniei creștine pentru dezvoltarea personalității;* - *Examinează, în cadrul activității desfășurate în grupe, modul în care se manifestă prietenia în societatea contemporană.*

CG 3 – Analizarea și evaluarea principiilor teologiei spirituale în viața personală și a comunității

Clasa a X-a
CS 3.1. Analizarea principiilor pe baza cărora se manifestă cultul divin
- *Analizează prin raportare la experiență, modul în care rugăciunea este prezentă în viața personală, în familie și în comunitate;* - *Compară, prin raportare la evenimente biblice, diferite aspecte legate de rolul rugăciunii;* - *Descoperă, pe baza unor dezbateri, diferite modalități de rugăciune.*
CS 3.2. Evaluarea principiilor teologiei spirituale cu privire la raportul dintre persoană și aproapele
- *Apreciază valoarea principiilor teologiei spirituale cu privire la raportul dintre persoană și aproapele;* - *Compară principiile teologie spirituale creștine cu cele din alte religii studiate, cu privire la raportul dintre persoană și aproapele;* - *Apără cu argumente solide, exprimate în cadrul unor dezbateri, principiile teologiei spirituale cu privire la raportul dintre persoană și aproapele.*

CG 4 – Sintetizarea unor fapte, fenomene şi procese specifice vieţii spirituale în conformitate cu principiile teologiei spirituale

Clasa a X-a
CS 4.1. Sintetizarea aspectelor referitoare la diferite practici inspirate din manifestările cultului divin
- *Construiește, pe baza mai multor propuneri, o ierarhizare a diferitelor forme de cult;* - *Explică, pe baza unor texte biblice, continuitatea învățăturii despre rugăciune în Biblie;* - *Planifică, pe baza experiențelor personale, diferite momente de rugăciune în timpul unei săptămâni.*
CS 4.2. Sintetizarea elementelor referitoare la chemarea universală la rugăciune
- *Construiește un discurs, pe baza unor evenimente biblice, în care să arate modul în care rugăciunea contribuie la dezvoltarea individuală și comunitară;* - *Realizează o ierarhizare a rugăciunilor în Noul Testament, pornind de la aspectul cronologic al formulării acestora.*
CS 4.3. Sintetizarea aspectelor ce caracterizează rugăciunea în timpul Bisericii
- *Realizează, pe baza informațiilor din sfera digitală, a sinteză a elementelor specifice rugăciunii în propria comunitate de credință;* - *Propune o abordare, folosind tehnologia actuală, prin care să promoveze participarea la rugăciunea comunitară.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Clasa a X-a

Domenii de conținut	Conținuturi
1.Viziunea creștină asupra omului	1.1. Dumnezeu, izvor al sfințeniei - Conceptul de sfințenie în Sfânta Scriptură - Vocația omului la sfințenie - Sfințenia, lucrare divino-umană
2. Idealurile vieții creștine	2.1. Virtuțile. Definiție și clasificare 2.2. Virtuțile teologale - Credința - Speranța - Iubirea
3. Persoana umană în relație cu ceilalți	3.1 Persoana și aproapele - Prietenie și iubire - Prietenia în viziune creștină - Responsabilități interpersonale - Prietenia în societatea contemporană
4. Resurse pentru perfecționarea persoanei umane	4.1 Manifestări ale cultului divin. Rugăciunea - Chemarea universală la rugăciune ▪ Rugăciunea în Sfânta Scriptură ▪ Rugăciunea în Vechiul Testament ▪ Rugăciunea în Noul Testament - Rugăciunea în timpul Bisericii ▪ Binecuvântarea și adorația ▪ Rugăciunea de cerere ▪ Rugăciunea de mijlocire ▪ Rugăciunea de mulțumire ▪ Rugăciunea de laudă

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Cunoașterea conceptelor specifice teologiei spirituale şi înțelegerea terminologiei adecvate acestei discipline

Clasa a XI-a
CS 1.1. Definirea conceptelor specifice antropologiei creștine
- *Ordonează în ordine cronologică diferite principii de antropologie creștină;* - *Identifică, pe baza unui text reprezentativ, izvoarele principale ale antropologiei creștine;* - *Grupează, în urma unei activități în grupe, diferite scopuri ale antropologiei creștine.*
CS 1.2. Înțelegerea terminologiei adecvate antropologiei creștine
- *Distinge termeni care exprimă aspecte ale antropologiei creștine;* - *Compară diferite etape din dezvoltarea caracterului;* - *Descrie raportul dintre libertate și responsabilitate.*

CG 2 - Aplicarea competențelor dobândite în domeniul spiritualității în diferitele situaţii ale vieţii cotidiene

Clasa a XI-a
CS 2.1. Utilizarea elementelor despre virtuțile cardinale în contexte diferite
- *Descoperă, pe baza mai multor texte, rolul celor patru virtuți cardinale;* - *Distinge aspectele pozitive ale virtuților cardinale pentru dezvoltarea persoanei umane;* - *Exprimă într-o discuție aspecte legate de consecințele pozitive ale virtuților cardinale pentru societate.*
CS 2.2. Folosirea virtuților cardinale în viața personală și comunitară
- *Discută cu ceilalți despre prezența virtuților cardinale în societate;* - *Demonstrează, pe baza unor texte biblice, că virtuțile cardinale se află la baza altor virtuți;* - *Examinează aspecte ale virtuților cardinale în viața unor sfinți.*

CG 3 – Analizarea și evaluarea principiilor teologiei spirituale în viața personală și a comunității

Clasa a XI-a
CS 3.1. Analizarea principiilor teologiei spirituale cu privire la raportul dintre persoană și Biserică
- *Analizarea prin raportare la experiență, a modului în care se realizează relațiile dintre persoană și Biserică;* - *Compară diferite aspecte legate de rolul Bisericii;* - *Descoperă diferite modalități de exprimare a identității creștine în diferite forme de viață.*
CS 3.2. Evaluarea principiilor teologiei spirituale cu privire la raportul dintre persoană și Biserică
- *Apreciază valoarea principiilor teologiei spirituale cu privire la raportul dintre persoană și Biserică;* - *Compară principiile teologie spirituale creștine cu cele din alte religii studiate, cu privire la raportul dintre persoană și Biserică;* - *Apără cu argumente solide, exprimate în cadrul unor dezbateri, principiile teologiei spirituale cu privire la raportul dintre persoană și Biserică.*

CG 4 – Sintetizarea unor fapte, fenomene şi procese specifice vieţii spirituale în conformitate cu principiile teologiei spirituale

Clasa a XI-a
CS 4.1. Sintetizarea aspectelor referitoare la diferite practici inspirate din rugăciune
- *Construiește o ierarhizare a izvoarelor rugăciunii, pe baza importanței lor;* - *Explică relația dintre izvoarele rugăciunii și călăuze pentru rugăciune;* - *Identifică diferite expresii ale rugăciunii în timpul unei săptămâni.*
CS 4.2. Sintetizarea elementelor referitoare la diferite manifestări ale cultului divin
- *Construiește un discurs în care să arate modul în care anumite manifestări ale cultului divin contribuie la dezvoltarea individuală și comunitară;* - *Construiește o ierarhizare a diferitelor expresii ale rugăciunii.*
CS 4.3. Sintetizarea proceselor specifice rugăciunii
- *Realizează, pe baza informațiilor din sfera digitală, a sinteză a elementelor specifice rugăciunii în propria comunitate de credință;* - *Propune o abordare, folosind tehnologia actuală, prin care să promoveze participarea la rugăciune.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Clasa a XI-a

Domenii de conținut	Conținuturi
1.Viziunea creştină asupra omului	1.1 Elemente de antropologie creştină - Demnitatea persoanei umane - Cunoaşterea de sine - Temperamentul - Caracterul - Pasiunile. Moralitatea pasiunilor - Dorința de fericire. Fericirea creştină - Liberul arbitru. Libertate şi responsabilitate - Conştiința morală - Moralitatea actelor umane - Păcatul: natură, clasificare, consecințe
2. Idealurile vieții creştine	2.1 Virtuțile cardinale - Înțelepciunea - Dreptatea - Cumpătarea - Tăria
3. Persoana umană în relație cu ceilalți	3.1 Persoana şi Biserica - Creştinul, mădular al Trupului Mistic al lui Cristos - Vocația la preoție - Viața consacrată, identitate şi misiune. Sfaturile evanghelice - Identitatea şi misiunea laicilor în Biserică
4. Resurse pentru perfecționarea persoanei umane	4.1 Manifestări ale cultului divin. Rugăciunea - Izvoarele rugăciunii - Călăuze pentru rugăciune 4.2 Expresiile rugăciunii: Rugăciunea vocală, Meditația, Rugăciunea mentală

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Cunoașterea conceptelor specifice teologiei spirituale şi înțelegerea terminologiei adecvate acestei discipline

Clasa a XII-a
CS 1.1. Definirea conceptelor specifice ascezei creștine
- *Ordonează în ordinea importanței diferite definiții cu privire la asceza creștină;* - *Identifică, pe baza unui text reprezentativ, elementele reprezentative ale ascezei creștine;* - *Grupează, în urma unei activități în grupe, diferite finalități ale ascezei creștine.*
CS 1.2. Înțelegerea terminologiei adecvate ascezei creștine
- *Distinge termeni care exprimă aspecte ale ascezei creștine;* - *Compară diferite etape din progresul ascezei creștine;* - *Descrie raportul dintre convertire și asceză.*

CG 2 - Aplicarea competențelor dobândite în domeniul spiritualității în diferitele situații ale vieții cotidiene

Clasa a XII-a
CS 2.1. Utilizarea elementelor din Sfânta Scriptură cu privire la virtuțile sociale și virtuți tipic creștine
- *Descoperă, pe baza mai multor texte din Sfânta Scriptură, rolul virtuților sociale în viața comunității;* - *Distinge aspectele pozitive ale virtuților tipic creștine;* - *Exprimă într-o discuție aspecte legate de consecințele pozitive ale virtuților sociale și a virtuților tipic creștine.*
CS 2.2. Folosirea virtuților sociale și a virtuților tipic creștine în viața personală și comunitară
- *Discută cu ceilalți despre caracterul comunitar al virtuților sociale;* - *Demonstrează, pe baza unor texte biblice, că virtuțile tipic creștine au valoare în orice societate;* - *Examinează aspecte ale virtuților tipic creștine în viața sfinților.*

CG 3 – Analizarea și evaluarea principiilor teologiei spirituale în viața personală și a comunității

Clasa a XII-a
CS 3.1. Analizarea principiilor teologiei spirituale cu privire la raportul dintre persoană și societate
- *Analizarea prin raportare la experiență, a modului în care evoluează relațiile dintre persoană și societate;* - *Compară diferite aspecte legate de rolul societății;* - *Descoperă diferite modalități de exprimare a responsabilității în societate.*
CS 3.2. Evaluarea principiilor teologiei spirituale cu privire la raportul dintre persoană și societate
- *Apreciază valoarea principiilor teologiei spirituale cu privire la raportul dintre persoană și societate;* - *Compară principiile teologie spirituale creștine cu cele din alte religii studiate, cu privire la raportul dintre persoană și societate;* - *Apără cu argumente solide, exprimate în cadrul unor dezbateri, principiile teologiei spirituale cu privire la raportul dintre persoană și societate.*

CG 4 – Sintetizarea unor fapte, fenomene şi procese specifice vieții spirituale în conformitate cu principiile teologiei spirituale

Clasa a XII-a
CS 4.1. Sintetizarea aspectelor referitoare la diferite practici inspirate din rugăciunea Tatăl nostru
- *Construiește o ierarhizare a diferitelor cereri din rugăciunea Tatăl nostru;* - *Explică relația dintre cel care se roagă și Dumnezeu;* - *Planifică diferite momente de rostire a rugăciunii Tatăl nostru în timpul unei săptămâni.*
CS 4.2. Sintetizarea elementelor referitoare la diferite cereri din rugăciunea Tatăl nostru
- *Construiește un discurs în care să arate modul în care anumite cereri din Rugăciunea Tatăl nostru contribuie la dezvoltarea individuală și comunitară;* - *Construiește o ierarhizare a cererilor din rugăciunea Tatăl nostru, pornind de la un sondaj într-o comunitate.*
CS 4.3. Sintetizarea principalelor cereri din rugăciunea Tatăl nostru
- *Realizează, pe baza informațiilor din sfera digitală, a sinteză a rugăciunilor în propria comunitate de credință;* - *Propune o abordare, folosind tehnologia actuală, prin care să promoveze recitarea rugăciunii Tatăl nostru.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Clasa a XII-a

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Viziunea creștină asupra omului	1.1 Asceza creștină - Convertirea ca exigența permanentă a fiecărui creștin - Asceza în viața creștină - Renunțarea la sine și purtarea crucii zilnice
2. Idealurile vieții creștine	2.1 Virtuți sociale - Sinceritatea - Politețea - Blândețea 2.1 Virtuți tipic creștine - Evlavia - Frica de Dumnezeu - Umilința
3. Persoana umană în relație cu ceilalți	3.1 Persoana și societatea - Participarea la viața socială - Principiul subsidiarității - Persoana și autoritatea - Binele comun - Viziunea creștină asupra muncii - Responsabilitatea morală în viața comunitară - Solidaritatea umană
4. Resurse pentru perfecționarea persoanei umane	4.1 Rugăciunea Domnului: Tatăl nostru - „Tatăl nostru, care ești în ceruri, sfințească-se numele tău” - „Vie Împărăția ta; facă-se voia ta, precum în cer așa și pe pământ” - „Pâinea noastră cea de toate zilele dă-ne-o nouă astăzi” - „Și ne iartă nouă greșelile noastre, precum și noi iertăm greșiților noștri” - „Și nu ne duce pe noi în ispită, ci ne mântuiește de cel rău”

SUGESTII METODOLOGICE

1. Semnificații și rol
Sugestiile metodologice sprijină profesorul de religie să transforme temele teologice, biblice, spirituale și morale în experiențe de învățare vii, accesibile și semnificative pentru elevi. Ele nu oferă metode unice, ci repere care inspiră: cum se poate preda o temă biblică („Chemarea lui Avram"), morală („Virtuțile") sau contemporană („Pericolele lumii online") prin metode interactive, reflecție personală și aplicare în viața reală.

2. Principii generale aplicate la spiritualitate
Centrare pe elev – întrebările tinerilor sunt punctul de pornire („Unde îl descopăr eu pe Dumnezeu azi?").
Diversitate metodologică – povestire biblică, dezbatere, exercițiu creativ (desen, jurnal), dramatizare, analiză de text religios.
Flexibilitate – alegerea textelor biblice sau a fragmentelor morale, spirituale adaptate la nivelul clasei și la resursele disponibile.
Integrare interdisciplinară – doar în aria religioasă/umanistă (istorie, literatură, cultură, artă sacră).
Evaluare formativă – jurnal spiritual, reflecție scrisă, autoevaluare și feedback între elevi.
Diferențiere – sarcini mai simple (ex. ilustrarea unui episod biblic) și sarcini complexe (compararea unor texte religioase) pentru elevi cu ritmuri diferite.
Utilitate – accent pe aplicabilitate: cum trăiesc azi valorile creștine? cum mă raportez personal la mesajele biblice?

3. Orientări metodologice generale
Învățare activă – dezbateri („Care este mesajul parabolei fiului risipitor pentru adolescenți?"), studii de caz (ex. „Padre Pio – suferință și speranță").
Învățare colaborativă – grupuri care rezumă diferite texte biblice sau vieți de sfinți și le prezintă colegilor.
Învățare prin proiect – realizarea unui „jurnal de rugăciune" pe parcursul modului sau a unui afiș despre o virtute.
Învățare digitală – folosirea aplicațiilor biblice interactive, a hărților online pentru călătoriile Sf. Pavel, a clipurilor video tematice.
Învățare autentică – întâlniri/interviuri cu preoți, persoane consacrate sau voluntari în comunitate.
Învățare contextualizată – discuții despre situații reale (dependențe, relații de familie, prietenie) conectate cu învățătura creștină.

4. Adaptări metodologice
Sugestiile metodologice pentru disciplina ***Spiritualitate***, clasele IX–XII, urmăresc ca învățarea să fie adaptată nivelului elevilor și resurselor disponibile, menținând totodată coerența între conținuturile biblice, morale, spirituale și provocările lumii actuale.

Principii de bază
Accesibilitate: pentru teme biblice, spirituale (de ex. legămintele, modurile de adorație), profesorul poate selecta fragmente reprezentative, pe care elevii să le înțeleagă prin activități scurte, clare și vizuale.
Interactivitate: fiecare domeniu de conținut trebuie să fie asociat cu exerciții de implicare – lectură expresivă, dezbatere, dramatizare, proiect colaborativ, discuție aplicată.
Conexiune cu viața elevilor: evenimentele biblice sau modelele de sfinți se leagă de experiențe personale și întrebările tinerilor (iertarea, responsabilitatea, prietenia, credința).
Respect pentru diversitate: în abordarea altor religii, accentul cade pe cunoaștere obiectivă, respectuoasă și pe identificarea punctelor de dialog cu creștinismul.
Dimensiune formativă: sacramentele, virtuțile și modelele de mărturie creștină sunt prezentate prin situații concrete, care invită la reflecție și alegere morală.

Modalități de lucru aplicabile tuturor domeniilor
Povestirea biblică și dramatizarea: pentru teme precum chemarea lui Avram, parabolele sau convertirea Sf. Pavel. Elevii reconstituie scenele, apoi discută mesajul lor pentru viața de azi.
Studiul de caz istoric: pentru civilizațiile antice sau documentel Bisericii. Elevii lucrează cu texte, hărți și imagini pentru a înțelege contextul.
Învățare colaborativă: grupuri de elevi sintetizează aspecte diferite ale unei teme (ex. darurile Duhului Sfânt, diferite culte, virtuțile) și le prezintă colegilor.
Proiecte aplicative: jurnale de rugăciune, postere despre sacramente, campanii de prevenire a viciilor, mici acțiuni caritative în comunitate.
Resurse digitale: hărți interactive pentru călătoriile biblice, prezentări multimedia despre sfinți, tururi virtuale ale unor lăcașuri sacre, aplicații biblice.

Diferențiere și personalizare
Pentru elevi cu ritm lent sau CES: rezumate vizuale, benzi desenate biblice, vocabular minim, role-play simplificat.
Pentru elevi avansați: comparații între texte biblice și tradiții, redactarea de eseuri scurte, analiză critică a unor documente ale Bisericii.

Evaluare
Formativă: jurnale de reflecție, fișe de feedback, discuții după activitate, autoevaluare și evaluare între colegi.
Sumativă: teste aplicative (pe texte biblice, cazuri morale), portofolii tematice, proiecte prezentate public.

Exemple de aplicare unitară
Revelația divină – „Hartă a legămintelor” (de la Avram la Noul Testament), completată prin activitate de grup.
Valorile altor religii/culte – „Masa rotundă a antichității”, unde elevii reprezintă diferite culte și compară sensul sacrului.
Răspunsuri creștine contemporane – atelier despre „imagini constructive și distructive despre Dumnezeu”, corectate prin Scriptură.
Mărturie creștină – proiect caritabil sau simulare de „tribunal al conștiinței” pentru a discuta decizii morale pe baza Poruncilor și a virtuților.

5. Legătura cu profilul de formare al absolventului
Sugestiile metodologice trebuie să arate cum fiecare lecție contribuie la:
Competențe-cheie – sociale și civice (discuții despre responsabilitate), digitale (prezentări multimedia despre sfinți), culturale (cunoașterea tradițiilor religioase).
Atributele absolventului – reflexiv (jurnal personal despre rugăciune), creativ (realizarea unei benzi desenate despre o parabolă), responsabil (implicarea în activități caritative).
Teme transversale – educație pentru mediu (lectura biblică despre creație și grija față de natură), digitalizare (folosirea resurselor online responsabile), sănătate și etică (temele despre vicii, bioetică, sexualitate).

6. Mesaj-cheie pentru grupurile de lucru
Sugestiile metodologice pentru ***Spiritualitate*** nu sunt un „manual ascuns” al programei, ci o busolă pedagogică care orientează profesorul în transmiterea credinței. Ele arată cum temele biblice, istoria Bisericii, sacramentele și mărturia sfinților pot fi traduse în activități accesibile și atractive pentru liceeni.

Pentru un profesor debutant, aceste sugestii oferă repere clare: cum să citească și să explice un text biblic, cum să lege un episod din istoria mântuirii de întrebările elevilor, cum să facă vizibile valorile creștine în viața de zi cu zi. Pentru profesorul cu experiență, ele creează spațiu de inovare: integrarea resurselor digitale, proiecte interdisciplinare, noi forme de implicare a elevilor în comunitate.

Astfel, se asigură coerența între intențiile curriculare și practica de la clasă, iar ora de religie devine un loc de întâlnire între mesajul Evangheliei și viața reală a tinerilor.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Grad didactic/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
Pr. Riba Ion	Grad I / Doctor	Colegiul Romano-Catolic ”Sf. Iosif”, București
Pr Robu Claudiu		Colegiul Național Pedagogic „Vasile Lupu”, Iași

RESPONSABILI/COORDONATORI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Zăbavă Mihaela	Consilier CNCE	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare	Responsabil CNCE
Pislaru Cătălin	Inspector general MEC	Ministerul Educației și Cercetării	Responsabil MEC
Pr. Imbrișcă Ionuț	Lect.univ.dr	Universitatea ”Alexandru Ioan Cuza”, din Iași	Coordonator științific
Pr Moraru Emil	Lect.univ.dr	Universitatea din București	Coordonator științific

RESPONSABILI/COORDONATORI/COLABORATORI:

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Riba Ion	Profesor, preot	Colegiul Romano-Catolic „Sf. Iosif”, București	Responsabil din partea cultului

Anexa nr. 87

Programa școlară pentru disciplina

Educație muzicală
Cultul Romano-Catolic de Limba Română

Clasele a IX-a – a XII-a

Curriculum de specialitate (CS)

Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea Teologie romano-catolică

Învățământ liceal

- 2026 -

Anexa nr. 87
Programa școlară pentru disciplina *Educație muzicală,* Cultul Romano-Catolic de Limba Română clasele a IX-a - a XII-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea Teologie romano-catolică*

NOTĂ DE PREZENTARE

Receptarea muzicii și însușirea culturii muzicale, ca parte componentă a celei generale, prin audierea marilor valori muzicale ale umanității dimpreună cu studiul, interpretarea vocală și/sau instrumentală a unui repertoriu reprezentativ de piese și fragmente de lucrări consacrate, din cele mai accesibile și mai cunoscute, exprimarea prin cânt, cuvânt, dans și alte tipuri de manifestări, contribuie la modelarea și dezvoltarea personalității elevului, la formarea gustului muzical și al simțului estetic, la dezvoltarea auzului muzical, al simțului ritmic, al memoriei muzicale, al imaginației și creativității, la dezvoltarea gândirii critice prin identificarea unor semnificații majore și aprecierea operelor după anumite criterii estetice, culturale și axiologice, dar și alte aspecte, precum dezvoltarea sensibilității, a siguranței de sine, autodisciplina, munca în echipă și relaționarea pozitivă cu ceilalți, sub atenta îndrumare a profesorului.

Înțelegerea, pătrunderea, trăirea și simțirea unei lucrări muzicale se pot realiza doar în condițiile în care elevul este un bun cunoscător al limbajului muzical. Ca orice comunicare și cea muzicală își are gramatica sa și codul său specific. Elementele definitorii ale limbajului muzical, care fac din muzică un mod de comunicare universal, se bazează pe cele patru calități ale sunetului: înălțimea, durata, intensitatea și timbrul. Înțelegerea și pătrunderea în miezul unei partituri se fac după următorul plan:

- melodie, ritm, metrică, tonalitate
- elemente structurale ale melodiei: motiv, propoziție, frază muzicală, formă
- elemente de interpretare și expresie muzicală: tempo, agogică, nuanțe, dinamică, expresie melodică, frazare, accente, ornamente etc.
- caracterul și conținutul tematic al lucrării
- caracterul muzical al compoziției: melodic, armonic, polifonic, armonico-polifonic

Toate aceste elemente prezente în programa actuală constituie un rezumat a materiei studiate în anii anteriori și, totodată, oferă elevului prin intermediul profesorului direcții de aprofundare a cunoștințelor muzicale.

Noua variantă de programă, ce ține cont de tradițiile de elită ale învățământului românesc și de standardele internaționale, propune deschiderea pentru elevi, a drumului spre minunata lume a muzicii și cultivarea dragostei pentru frumosul muzical cu implicații profunde în viața lor artistică, estetică, afectivă, morală, socială și de credință.

Obiectivele generale pun accentul pe contactul direct cu muzica prin intermediul practicii și audierii ei. În cadrul orelor elevului nu trebuie doar să i se vorbească despre muzică, ci el trebuie ajutat de către profesor să înțeleagă muzica, să o iubească și să o practice la nivelul aptitudinilor și posibilităților sale.

Pe baza experienței acumulate, construcția programei pentru disciplina *Educație muzicală* ține cont de studiul anilor anteriori, dar și de realitate, permițând profesorului să se adapteze la situația concretă a școlii, a clasei și la nivelul de pregătire individuală a elevilor. Se va avea în vedere legătura cu celelalte domenii precum literatura, artele plastice, istoria, geografia, fizica, matematica, tehnologia informației, științele etc.

Cadrul didactic va putea să modifice, să completeze sau să înlocuiască activitățile de învățare, prezenta programă școlară fiind o propunere flexibilă. Se va realiza astfel un demers didactic personalizat, care să asigure formarea competențelor în contextul specific al fiecărei clase și al fiecărui elev.

Deasemenea, în modelarea și dezvoltarea personalității elevului, resursele multimedia joacă un rol important. Acestea integrează texte, grafice, desene, imagini statice și în mișcare (video), animație, materiale audio și orice alt suport în care fiecare tip de informație poate fi reprezentat, memorat, transmis și procesat digital. Ele reprezintă un suport pentru învățare în general și, cu atât mai mult, în activități remediale. Utilizarea mijloacelor audio-vizuale în clasă sensibilizează elevii pentru o anumită problemă și creează stimulare perceptivă. Elevii pot fi învățați să asculte, să vadă, să înțeleagă caracteristicile și mesajul imaginilor audio-vizuale. Profesorului îi revine un rol important în utilizarea acestor mijloace, care se cer foarte bine organizate, pentru a fi eficiente. E necesar să cunoască în amănunt conținutul materialului folosit, pentru a putea orienta atenția elevilor asupra aspectelor importante, pentru a-și putea pregăti din timp întrebările care vor mobiliza atenția elevilor și le vor trezi curiozitatea. Întrebările vor fi scurte și clare. Pentru explicații suplimentare, proiecțiile pot fi întrerupte, părțile mai importante pot fi reluate sau pot fi completate cu alte materiale. Discuțiile în timpul proiecției ușurează înțelegerea și consolidează cunoștințele.

Complementar, pot fi folosite software-uri educaționale, atât în predare, cât și în evaluare. În predare, acestea pot asigura individualizarea fișelor de lucru, oferind elevilor cu lacune în cunoștințe sau cu ritm de învățare mai lent posibilitatea de a parcurge cerințele în ritm propriu. În evaluare, softurile educaționale asigură o evaluare obiectivă a performanțelor elevilor. Existența unei rețele de computere în școală facilitează utilizarea resurselor multimedia în activitatea didactică.

În elaborarea acestui curriculum au fost luate în considerare atât cercetările în domeniul curricular, orientările pe plan național privind educaţia muzicală în învăţământul obligatoriu, cât şi opiniile unor profesori cu o bogată experienţă didactică în sistemul de învăţământ românesc.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Cunoașterea elementelor de bază ale limbajului muzical și operarea cu elemente de scris-citit muzical**
CG2	**Exprimarea ideilor, a emoțiilor, sentimentelor și trăirilor prin interpretarea și receptarea muzicii**
CG3	**Perfectarea trăsăturilor de caracter și de comportament moral prin aprecierea conținutului afectiv, atitudinal și ideatic a lucrărilor muzicale**

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Cunoașterea elementelor de bază ale limbajului muzical și operarea cu elemente de scris-citit muzical

Clasa a IX-a
CS 1.1. Cântarea după auz şi/sau descifrarea unei partituri din repertoriu laic și religios, recunoscând elementele de limbaj muzical
- *elemente de tehnică vocală: respirație, emisie, dicție, frazare;* - *aplicații ritmice și de intonație, în context monodic, armonic și polifonic;* - *interpretarea unor lucrări muzicale de factură laică sau religioasă.*
CS 1.2. Descifrarea unor teme accesibile din creaţiile muzicale audiate, corelând vocal sau instrumental semnul grafic cu sunetul intonat
- *elemente de limbaj muzical cunoscute;* - *teme din muzica religioasă, cultă şi din folclor;* - *exerciții de coordonare a cântului vocal-instrumental: individual, studiu pe grupuri (partide și în ansamblu).*
CS 1.3. Diferenţierea unor genuri şi forme muzicale în audiţii repetate, selectând elementele specifice acestora
- *creaţii muzicale specifice Evului Mediu: cântecul monodic gregorian și muzica bizantină;* - *creaţii muzicale specifice Renaşterii: madrigalul, motetul, misa;* - *creaţii muzicale specifice Barocului: concerto grosso, preludiul și fuga;* - *creaţii muzicale specifice Clasicismului: sonata, simfonia, opera și oratoriul;*

CG 2 - Exprimarea ideilor, a emoțiilor, sentimentelor și trăirilor prin interpretarea și receptarea muzicii

Clasa a IX-a
CS 2.1. Corelarea conţinutul de idei al textului unor cântece cu caracterul melodiei, în interpretarea sau în comentarea acestora
- *elemente specifice cântecului: melodia şi textul;* - *corespondenţe între accentele textului şi cele ale melodiei, între unităţile ritmico-melodice şi vers, între caracterul melodiei şi conţinutul de idei al textului;* - *analizarea emoțiilor și sentimentelor legate de etosul muzical.*
CS 2.2. Interpretarea individuală și colectivă a unor lucrări în genuri diverse
- *conștientizarea trăsăturilor vocale personale prin alegerea unor piese potrivite cu specificul vocii elevilor;* - *îmbunătățirea unor aspecte de tehnică vocală și interpretativă prin analiza și observarea unor înregistrări audio-video;* - *exerciții de tehnică și interpretare instrumentală.*
CS 2.3. Întrepătrunderea limbajului muzical cu cel verbal, cu mișcarea scenică, elemente de decor și costume
- *realizarea unor scenete/spectacole specifice obiceiurilor de Crăciun și de Paști;* - *crearea unor momente muzicale artistice literare;* - *interpretarea instrumentală și vocală a unor lucrări.*

CG 3 - Perfectarea trăsăturilor de caracter și de comportament moral prin aprecierea conținutului afectiv, atitudinal și ideatic a lucrărilor muzicale

Clasa a IX-a
CS 3.1. Corelarea conţinutului de idei al textului religios cu caracterul melodiei
- *trăsături specifice ale muzicii religioase;* - *monodia gregoriană;* - *cântul religios popular.*
CS 3.2 Dezvoltarea muzicii sacre în sânul cultului creștin romano-catolic
- *înțelegerea datelor fundamentale ale muzicii religioase;*

Clasa a IX-a
- *genuri și forme sacre;* - *stilul componistic sacru și religios.*
CS 3.3. Participarea și animarea slujbelor religioase prin muzică
- *rolul și funcția muzicii în biserică;* - *muzica bisericească și muzica de scenă sau de teatru;* - *interiorizarea valorilor creștine prin muzică.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Clasa a IX a

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Cânt vocal și instrumental	1.1. Elemente de tehnică vocală: respirație, emisie vocală, dicție, controlul intonației, frazare 1.2. Gesturi dirijorale (tactare, pregătirea intrării, închideri, diferențe dinamice, diferențe agogice) 1.3. Recunoașterea unor structuri monodice, armonice și polifonice 1.4. Elemente de tehnică instrumentală – emisie, intonație, coordonare ritmică
2. Elemente de limbaj muzical	2.1. Sunetul (ca fenomen fizic, fiziologic, muzical; proprietățile sunetului) 2.2. Stabilitatea intervalelor 2.3. Alterațiile accidentale 2.4. Cromatisme în tonalitate 2.5. Operarea cu elemente de construcție a discursului muzical (repetiția, secvența, contrastul, variația) 2.6. Elemente de forme muzicale și istoria muzicii - evoluții ale unor genuri muzicale religioase și laice 2.7. Procedee componistice simple (repetiția/schimbarea, varierea discursului) 2.8. Elemente de forme muzicale - construcțiile mono-, bi-, tri-partitite (schema formală A, AB, ABA), genuri - Suita, Miniatura instrumentală
3. Aspecte culturale eteronomice și interdisciplinare	3.1 Elemente de contextualizare istorică și geografică a unor lucrări 3.2 Elemente de muzică religioasă și laică (tradiții, obiceiuri, dansuri din diverse zone geografice) 3.3 Elemente de interconectare între limbajul muzical și cel literar (accente metrice, ritmuri poetice) 3.4 Elemente de tehnologia informației (utilizarea unor softuri digitale pentru înregistrări audio/audio-video și pentru testarea și dezvoltarea auzului muzical)

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Cunoașterea elementelor de bază ale limbajului muzical și operarea cu elemente de scris-citit muzical

Clasa a X-a
CS 1.1. Interpretarea unui repertoriu vocal-instrumental a unor lucrări muzicale în genuri diverse, cu elemente omofone și polifone
- *elemente de tehnică vocală: respirație, emisie, dicție, frazare și precizie ritmică;* - *aplicații ritmice și de intonație, în context monodic, armonic și polifonic;* - *interpretarea unor lucrări corale pe două sau trei voci în structuri omofone și polifone.*
CS 1.2. Acompanierea instrumentală a unor lucrări vocale/corale
- *elemente de tehnică vocală și instrumentală specifice;* - *studiu individual, pe partide și în ansamblu;* - *valorizarea lucrărilor studiate prin susținerea unor activități/festivități/ceremonii muzicale.*
CS 1.3. Diferenţierea unor genuri şi forme muzicale în audiţii repetate, selectând elementele specifice acestora
- *creaţii muzicale specifice Romantismului: liedul romantic, miniatura instrumentală, concertul romantic, simfonia romantică, sonata romantică, poemul simfonic, baletul romantic, suita romantică;* - *audiții specifice Impresionismului și Expresionismului;* - *curente muzicale specifice secolului al XX-lea și tendințe avangardiste.*

CG 2 - Exprimarea ideilor, a emoțiilor, sentimentelor și trăirilor prin interpretarea și receptarea muzicii

Clasa a X-a
CS 2.1. Corelarea în interpretare a expresivităţii elementelor de limbaj muzical cu propriile trăiri affective
- *elemente de limbaj muzical;* - *elemente de limbaj literar și plastic;* - *tehnică vocală și instrumentală.*
CS 2.2. Exprimarea în forme variate a impresiei asupra unor lucrări audiate
- *elemente de cultură muzicală specifice despre lucrările audiate;* - *elemente de limbaj muzical;* - *creații specifice romantismului și impresionismului.*
CS 2.3. Exprimarea personală prin interpretare instrumentală și vocală
- *elemente de tehnică instrumentală și vocală;* - *interpretarea unor piese vocale sau instrumentale, individual sau în ansamblu;* - *realizarea unui acompaniament instrumental.*

CG 3 - Perfectarea trăsăturilor de caracter și de comportament moral prin aprecierea conținutului afectiv, atitudinal și ideatic a lucrărilor muzicale

Clasa a X-a
CS 3.1. Corelarea conținutului de idei al textului laic/religios cu caracterul melodiei
- *deosebirea dintre stilul componistic sacru și profan, laic și religios;* - *compararea partiturii religioase cu cea laică, de scenă sau de concert;* - *aplicarea cunoștințelor teoretice în audiția muzicală.*
CS 3.2. Elemente de limbaj muzical și cele de natură afectivă
- *observarea unor modalități de dezvoltare a discursului muzical;* - *compararea unor lucrări muzicale din perioada clasică cu piese de muzică ușoară de larg consum;* - *explicarea preferințelor față de una sau cealaltă lucrare muzicală.*

Clasa a X-a
CS 3.3. Participarea activă la slujbele religioase prin muzică
- *exersarea individuală a repertoriului specific respectând tehnica de cânt și elementele de limbaj specifice;* - *omogenizarea vocilor în cântul coral;* - *respectarea indicațiilor dirijorale și a disciplinei specifice unei formații muzicale care cântă în biserică.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Clasa a X a

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Cânt vocal si instrumental	1.1 Deprinderi specifice de cânt: respirație, emisie vocală, dicție, controlul intonației, frazare 1.2 Gesturi dirijorale (tactarea măsurii, pregătirea intrărilor, urmărirea intrărilor succesive, închideri, diferențe dinamice și agogice) 1.3 Deprinderi de tehnică instrumentală – emisie, intonație, diferențieri timbrale și dinamice 1.4 Reguli de cântare în colectiv
2. Elemente de limbaj muzical	2.1 Tonalități cu 2 alterații constitutive 2.2 Modurile diatonice de 6 și 7 sunete 2.3 Masuri simple și compuse eterogene (mixte) 2.4 Elemente de structură formală a diferitelor genuri muzicale studiate 2.5 Elemente de structură în genurile Concertului, Simfoniei și Operei 2.6 Procedee variaționale ritmice și/sau melodice (sincopare, ritm punctat, ornamentare etc.) 2.7 Elemente definitorii ale muzicii religioase cât și laice
3. Aspecte culturale eteronomice si interdisciplinare	3.1. Evoluții in context socio-politic ale muzicii 3.2.Elemente definitorii componistice a stilurilor profan, sacru, laic și religios din diverse culturi 3.3. Elemente de folclor (tradiții, obiceiuri, dansuri din diverse zone geografice) 3.4. Aspecte ale muzicii în societatea de astăzi: jazz, pop, rock etc.

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - . Utilizarea adecvată a elementelor de limbaj muzical în practica muzicală sacră

Clasa A XI-A
CS 1.1. Cântarea după auz sau descifrarea cântecelor religioase din repertoriu recunoscând elementele de limbaj
- recunoașterea melodiei gregoriene; *- elemente de scriitură grafică și ritmică în cântul gregorian;* *- caracteristicile cântului gregorian.*
CS 1.2. Recunoşterea în cadrul audiţiei a unor teme religioase memorate după auz sau descifrate
- Genuri și forme: *- Missa(Kyrie, Gloria, Credo, Sanctus-Benedictus și Agnus Dei);* *- Motetul;* *- Imnuri în cinstea ”Sfintei Cruci”;* *- Secvența de Paști.*
CS 1.3. Diferenţierea unor genuri şi forme muzicale în audiţii şi interpretări repetate selectând elementele specifice ale acestora
- diferențierea creațiilor muzicale din perioada gregoriană(missa, secvența, imnul), și a creațiilor polifoniei incipiente(organum-ul primitiv, organumu-liber,organumu-ul melismatic, motetul, canonul); *- creații muzicale laice vocale(virelais, rondeau, ballata);* *- creații muzicale instrumentale(estampida, danse royale, saltarello);* *- muzica – dramatică(pastorala/pastourelle);* *- drama liturgică(viețile sfinților).*
CS 1.4. Diferenţierea construcţiei polifonice de cea omofonică intonând şi audiind piese simple şi sugestive
- caracteristicile muzicii gregoriene; *- caracteristicile muzicii polifonice.*

CG 2 - Folosirea interpretării muzicale sacre ca modalitate de exprimare artistică, folosirea altor limbaje pentru redarea imaginii muzicale, integrarea în viaţa muzicală a comunităţii

Clasa A XI-A
CS 2.1. Interpretarea vocală şi instrumentală a cântecelor din repertoriul propus
- elemente de tehnică vocală: respirație, emisie, dicție, frazare și precizie ritmică; *- aplicații ritmice și de intonație, în context monodic, armonic și polifonic;* *- interpretarea unor lucrări corale pe două sau trei voci în structuri omofone și polifone.*
CS 2.2. Selectarea modalităţilor de interpretare adecvate
- elemente de tehnică vocală: respirație, emisie, dicție, frazare, precizie ritmică; *- interpretarea la unison, grup a diferitelor genuri și forme sacre;* *- tehnica vocală proprie fiecarei forme și gen sacru;* *- stiluri de interpretare.*
CS 2.3. Acompanierea instrumentală a cântecelor
- acompanierea instrumentală în: *- repetiții și celebrări liturgice;* *- în diferite timpuri liturgice(timp de peste an, advent, crăciun, postul mare, paști, rusalii, etc...).*
CS 2.4. Cântul vocal-instrumental în muzica religioasă:
- Genuri și forme sacre: *- Cântul gregorian, Missa, Missa Prodefunctis;* *- Sărbători religioase importante din viața bisericii: Advent, Nașterea Domnului, Postul Mare, Învierea Domnului, în cinstea Sfintei Fecioare Maria, în cinstea Sfinților.*

Clasa A XI-A
CS 2.5. Participarea la Liturghie, la evenimentele muzicale ale comunității
- *Cântările din cadrul liturghiei;* *- Concerte de muzică sacră.*

CG 3 - Receptarea şi analizarea unei varietăţi de creaţii muzicale sacre şi profane, naţionale şi universale

Clasa A XI-A
CS 3.1. Recunoaşterea auditivă a unor elemente ritmico-melodice din cântec, corelarea acestora cu noţiuni corespunzătoare
- tiparul melodicii gregoriene; *- melodica polifonică;* *- melodica laică.*
CS 3.2. Descifrarea cântecelor cu ajutorul instrumentului învăţat (pian/orga clasică)
- studiul individual al partiturii; *- elemente de tehnică instrumentală;* *- pregătirea unui concert sau acompanierea unui program liturgic și laic.*
CS 3.4. Recunoaşterea auditivă a motivelor, temelor şi a componentelor de ordin structural specifice unor genuri şi forme muzicale sacre și laice
- Creații specifice muzicii sacre catolice: *- Missa, Motetul;* *- Oratoriul;* *- Cantata;* *- Madrigalul, Rondeau, Ballada.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Clasa A XI - A

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Cânt vocal și instrumental	1.1 Deprinderi specifice de cânt: respirație, emisie vocală, dicție, controlul intonației, frazare 1.2 Gesturi dirijorale (tactarea măsurii, pregătirea intrărilor, urmărirea intrărilor succesive, închideri, diferențe dinamice și agogice) 1.3 Deprinderi de tehnică instrumentală – emisie, intonație, diferențieri timbrale și dinamice 1.4 Reguli de cântare în colectiv
2. Elemente de limbaj muzical	2.1 Caracterisiticile muzicii gregoriene 2.2 Modurile gregoriene 2.3 Elemente de structură formală a diferitelor genuri muzicale sacre studiate 2.4 Genuri și forme specifice bisericii catolice 2.5 Elemente definitorii ale muzicii religioase cât și laice
3. Aspecte culturale eteronomice si interdisciplinare	3.1. Evoluții in context socio-politic ale muzicii sacre și profane 3.2.Elemente definitorii componistice a stilurilor sacre, laic din diverse culturi europene 3.3. Aspecte ale muzicii sacre în societatea de astăzi: gospel, negro-spiritual

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Utilizarea adecvată a elementelor de limbaj muzical în practica muzicală sacră

Clasa a XII -a
CS 1.1. Descifrarea cântecelor religioase din repertoriu recunoscând elementele de limbaj
- *intonații ale modurilor gregoriene;* - *elemente de tehnică vocală: respirație, emisie, dicție, frazare și precizie ritmică;* - *elemente de scriitură grafică și ritmică în cântul gregorian.*
CS 1.2. Recunoşterea în cadrul audiţiei a temelor descifrate
- missa(kyrie, gloria, credo, sanctus-benedictus și agnus dei); *- motetul, canonul;* *- cantate, oratorii.*
CS 1.3. Descifrarea unor teme din creaţiile muzicale audiate, corelarea sunetului cu semnul respectiv (vocal sau instrumental)
- *rolul expresiv al elementelor de interpretare;* - *detalii privind expresivitatea elementelor de interpretare;* - *elemente de comparare și clasificare a genurilor, formelor muzicii religioase.*
CS 1.4. Diferenţierea unor genuri şi forme muzicale în audiţii şi interpretări repetate selectând elementele specifice ale acestora
- elemente de comparare și clasificare a genurilor și formelor muzicii religioase; *- clasificarea muzicii vocale;* *- clasificarea muzicii vocal-instrumentale.*
CS 1.5. Diferenţierea construcţiei polifonice de cea omofonică intonând şi audiind piese simple şi sugestive
- organizarea discursului muzical; *- forme și genuri;* *- audiții.*

CG 2 - Folosirea interpretării muzicale sacre ca modalitate de exprimare artistică, folosirea altor limbaje pentru redarea imaginii muzicale, integrarea în viaţa muzicală a comunităţii

Clasa a XII -a
CS 2.1. Redarea expresivă vocală şi instrumentală a cântecelor din repertoriul propus
- elemente de tehnică vocală: respirație, emisie, dicție, frazare și precizie ritmică; *- aplicații ritmice și de intonație, în context monodic, armonic și polifonic;* *- interpretarea unor lucrări corale pe două sau trei voci în structuri omofone și polifone.*
CS 2.2. Realizarea unor aranjamente ale melodiilor din repertoriu
- acompanierea în cadrul sfintelor celebrări a unor părți monodice, omofone și polifonice; *- includerea acestora în momentele liturgice;* *- repetiții și celebrări liturgice;* *- în diferite timpuri liturgice(timp de peste an, advent, crăciun, postul mare, paști, rusalii, etc...).*
CS 2.3. Acompanierea instrumentală a cântecelor
- acompanierea instrumentală în: *- repetiții și celebrări liturgice;* *- în diferite timpuri liturgice(timp de peste an, advent, crăciun, postul mare, paști, rusalii, etc...).*
CS 2.4. Folosirea limbajului literar şi plastic în redarea mesajului muzicii sacre/laice
- sincretismului artelor; *- rolul limbajului literar sacru/laic;* *- rolul limbajului plastic religios/laic;*
CS 2.6. Corelarea interdisciplinară a curentelor artistice

Clasa a XII -a
- conexiuni interculturale și istorice; *- relația cu alte arte;* *- rolul în educație.*
CS 2.7. Participarea la Liturghie, la evenimentele muzicale ale comunităţii
-dezvoltarea unor abilități practice și a unui comportament adecvat în contexte muzicale specifice *- semnificația și obiectivele competenței* *- evenimentele muzicale ale comunității*

CG 3 - Receptarea şi analizarea unei varietăţi de creaţii muzicale sacre şi profane, naţionale şi universale

Clasa a XII -a
CS 3.1. Recunoaşterea auditivă a unor elemente ritmico-melodice din cântec, corelarea acestora cu noţiuni corespunzătoare şi compararea lor
- recunoașterea auditivă a unor elemente ritmico-melodice din cântec; *- corelarea acestora cu noțiuni corespunzătoare;* *- diferențieze și să relaționeze diverse elemente.*
CS 3.2. Descifrarea auditivă a unor elemente armonico-polifonice
- analiza și reda structuri muzicale mai complexe, care implică sunete simultane (armonic) sau linii melodice multiple care evoluează independent (polifonic); *- semnificația elementelor armonico-polifonice;* *- corelarea acestora cu noțiuni corespunzătoare.*
CS 3.3. Descifrarea cântecelor cu ajutorul instrumentului învăţat (pian/orga clasică)
- obiectivele principale ale acestei competențe; *- specificul descifrării pentru pian și orgă clasică;* *- abilitățile de lectură muzicală (sight-reading* sau *prima vista) cu tehnica specifică a instrumentului (fie pian, fie orgă clasică).*
CS 3.4. Comentarea şi compararea termenilor de agogică şi dinamică recunoscuţi în cântec şi audiţie
- identificarea elementelor, și interpretarea rolului lor expresiv în contextul unei lucrări muzicale; *- procesul de comentare și comparare;* *- analiza comparată a interpretărilor.*
CS 3.5. Recunoaşterea unor lucrări audiate după motivele şi temele componente
- definiții și concepte: motiv, temă; *- dezvoltarea memoriei auditive și a capacității de analiză a formei muzicale;* *- funcția analitică, capabilă să aprecieze complexitatea și structura muzicii corale, coral-instrumentale, simfonii.*
CS 3.6. Utilizarea elementelor specifice: de comparare şi clasificare a lucrărilor audiate
- dezvoltarea gândirii critice și analitice a elevului; *- organizarea informațiilor muzicale într-un sistem logic și coerent;* *- elementele specifice utilizate pentru comparare și clasificare.*
CS 3.7. Diferenţierea specificului naţional
- vizează identificarea acelor elemente lingvistice, ritmice, melodice, armonice sau instrumentale care particularizează muzica unui popor anume și o deosebesc de muzica altor națiuni; *- dezvoltarea identității culturale, a respectului față de diversitatea culturală și pentru înțelegerea fenomenului muzical global;* *-elementele care definesc specificul național.*
CS 3.8. Identificarea unor elemente folcrorice ale fenomenului muzical contemporan
- recunoașterea modului în care muzica tradițională, autentică (folclorul) este preluată, adaptată și integrată în diverse genuri muzicale moderne; *- înțelegerea continuității culturale și a evoluției muzicii ca fenomen viu, care se adaptează realităților moderne, păstrând în același timp legătura cu rădăcinile.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Clasa a XII-a

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Cânt vocal și insrumental	1.1 Intonația corectă: capacitatea de a reproduce înălțimile sunetelor (notele) cu precizie. 1.2 Emisia vocală corectă: utilizarea unei tehnici de respirație și postură adecvate pentru a produce un sunet plăcut, fără efort 1.3 Interpretarea expresivă: capacitatea de a transmite emoție prin cântec, folosind dinamica (tare/încet), agogica (repede/rar) și frazarea corectă. 1.4 Cântarea în grup (cor): abilitatea de a se integra într-un ansamblu, de a asculta pe ceilalți și de a cânta la unison sau pe voci.
2. Elemente de limbaj	2.1 Folosirea interpretării muzicale sacre ca modalitate de exprimare artistică 2.2 Folosirea altor limbaje pentru redarea imaginii muzicale 2.3 Integrarea în viața muzicală a comunității
3. Aspecte culturale eteronomice si interdisciplinare	3.1. Contextul social și istoric**:** evenimentele majore (războaie, revoluții) sau structura socială a unei epoci modelează profund creația muzicală. 3.2. Colaborarea, schimbul de idei și influențele reciproce dintre muzică și alte arte (literatură, arte vizuale, dans, teatru) sau științe (fizică, matematică, psihologie). 3.3. Înțelegerea mai profundă a muzicii ca un fenomen cultural complex, care nu există izolat, ci ca o parte integrantă și reactivă a societății și a întregului spectru al creației umane.

SUGESTII METODOLOGICE

Educaţia muzicală la clasele de liceu trebuie abordată prin prisma contactului nemijlocit al elevilor cu muzica, asigurat prin cântarea vocală, prin audiţie şi prin învăţarea unui instrument muzical accesibil.

• **Învăţarea instrumentelor** este înţeleasă în strictă conformitate cu elementele componente ale programei. Nu se doreşte abordarea instrumentelor care pretind o tehnică avansată şi greu de dobândit. Acestea vor fi studiate în cadrul profilului artistic, specializarea muzică. Instrumentele simple invocate în textul programei sunt cele a căror tehnică de mânuire face posibilă învăţarea în cadrul orei de muzică. Acestea permit elevului să redea melodii scurte, formule de acompaniament, armonii simple, variate combinaţii ritmice, cu ajutorul unor tehnici elementare. Exemplu: instrument cu clape (orga electronică cu variantele sale puţin costisitoare), chitara sau mandolina, blockflöte (flautul drept), xilofon, acordeon sau instrumente tradiţionale (fluierul), instrumente de percuţie. Prin intermediul instrumentelor, are loc concomitent, învăţarea rapidă şi eficientă a scris-cititului muzical, abordat astfel într-o viziune nouă. Rezultatele nu trebuie să fie spectaculoase, căci achiziţiile dobândite prin educaţia muzicală vor fi superioare faţă de învăţarea solfegiului. Educaţia muzicală devine astfel accesibilă şi distonilor.

• **Cântarea vocală** nu poate lipsi din educaţia muzicală, iar rolul acesteia constă în asigurarea unui repertoriu consistent de cântece, pe care elevii să le interpreteze cu plăcere. Pe baza deprinderilor de citire dobândite prin intermediul instrumentului, elevul va fi capabil să parcurgă textul muzical, mai mult chiar, să îl descifreze. Analiza cântecelor va viza elemente de gramatică muzicală (game, moduri, măsuri etc.), insistându-se şi asupra elementelor de structură a melodiei (frază, încheieri intermediare, finale etc.) şi, în principal, de conţinut estetic al melodiei şi al textului, aşa cum reiese din competenţele prevăzute.

• **Audiţia muzicală** se va constitui dintr-un complex de valori muzicale naţionale şi universale, inclusiv folclor şi muzică de divertisment. Sugestiile pentru audiţie, stabilite pe baza unei selecţii prin care s-au avut în vedere conţinuturi şi finalităţi educative, lasă libertatea profesorului de a veni în întâmpinarea receptivităţii copiilor. Având în vedere că audiţia muzicală nu mai este un mijloc auxiliar al lecţiei teoretice (de ilustrare a unei noţiuni, de exemplificare a unui element etc.), aceasta devine în sine o cale de receptare a muzicii pe coordonate muzicale generale şi culturale. Profesorul de muzică va trebui să reconsidere procesul audiţiei. Ca pondere în cadrul lecţiei, audiţiei i se va acorda un timp important, aceasta devenind parte componentă a lecţiei. Foarte util este ca materialul de audiat să fie repetat, ştiut fiind că procesul receptării unei lucrări muzicale se sedimentează în timp, prin multe reascultări. Satisfacţia recunoaşterii auditive a unor teme cântate anterior asigură audiţiei valenţe valorice sporite. Procesul audiţiei trebuie permanent controlat sub aspectul concentrării elevilor şi dirijat prin explicaţii, sugestii etc., de natură muzicală şi estetică. Momentele de audiţie prevăzute trebuie acordate cu preferinţele elevilor, dar şi cu genurile şi cu formele muzicale, cu problematica propusă spre conştientizare prin subiectul lecţiei.

Activităţile muzicale se abordează gradat, progresiv, parcurgând trei stadii de formare a deprinderilor muzicale: receptarea şi executarea elementelor muzicale propuse, recunoaşterea lor auditivă şi valorificarea creativă. Pentru **receptarea** şi **executarea** elementelor muzicale se utilizează metode active, axate pe exersarea şi pe implicarea directă a elevului în muzicalizarea sa. **Recunoaşterea auditivă** a elementelor muzicale, analiza, compararea şi aprecierea lor oferă posibilitatea descoperirii, pe de o parte, a bogăţiei şi a diversităţii problematicii muzicale, iar pe de altă parte, a propriei capacităţi de selectare auditivă a elementelor de limbaj muzical. Stadiul superior în educaţia muzicală îl reprezintă **capacitatea de a se exprima pe sine prin muzică**, abordând actul creaţiei la nivelul pe care pregătirea proprie îl permite. De asemenea, elevii îşi pot selecta valoric repertoriul şi îşi pot exprima şi a argumenta aprecierile şi preferinţele.

Pornind de la caracterul practic al activităţilor specifice educaţiei muzicale, evaluarea presupune observarea continuă şi sistematică a elevilor de a participa la activităţi colective, nu doar individuale. Reproducerea materialului muzical memorat mecanic, ca procedeu de evaluare tradiţional, va fi înlocuită de metode alternative de evaluare (referatul, proiectul, portofoliul etc.), precum şi de alte forme de evaluare a manifestărilor artistice colective şi/sau individuale (serbări, concerte, simpozioane, concursuri). Fondul de cultură muzicală, modalităţile de lucru specifice disciplinei asigură atracţia şi interesul elevilor faţă de această disciplină, condiţie fundamentală pentru dezvoltarea competenţelor sale.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Grad didactic/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
Cristian Dumea	Lector universitar, definitivat	Facultatea de Arte din cadrul Universității „Dunărea de Jos” din Galați; Liceul de Arte „Dimitrie Cuclin” din Galați
Adrian Farcaș	Definitivat	Colegiul Național Catolic „Sf. Iosif” din Bacău

RESPONSABILI/COORDONATORI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Zăbavă Mihaela	Consilier CNCE	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare	Responsabil CNCE
Pislaru Cătălin	Inspector general MEC	Ministerul Educației și Cercetării	Responsabil MEC

RESPONSABILI/COORDONATORI/COLABORATORI:

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Riba Ion	Profesor, preot	Colegiul Romano-Catolic „Sf. Iosif”, București	Responsabil din partea cultului

Anexa nr. 88

Programa școlară pentru disciplina

Limba latină
Cultul Romano-Catolic de Limba Română

Clasele a IX-a – a XII-a

Curriculum de specialitate (CS)

Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea Teologie romano-catolică

Învățământ liceal

- 2026 -

Anexa nr. 88
Programa școlară pentru disciplina Limba latină Cultul Romano-Catolic de Limba Română clasele a IX-a - a XII-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea Teologie romano-catolică*

NOTĂ DE PREZENTARE

Prezența disciplinei *Limba latină* în Curriculumul pentru învățământul liceal, filiera vocațională, profilul teologic, specializarea *teologie romano-catolică,* în cadrul curriculumului de specialitate (CS), cu alocarea a câte 2 ore pe săptămână în clasele IX-X și câte o oră pe săptămână în clasele XI-XII este reglementată prin Anexa 27 la O.M.E.C. nr. 4350/20.06.2025, privind planul-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, filiera vocațională, profilul teologic, cultul romano-catolic de limbă română.

Regăsirea limbii latine printre disciplinele studiate la profilul umanist, căruia îi este circumscris și profilul teologic, este nu doar justificată, ci chiar o necesitate, dată fiind valoarea - recunoscută peste veacuri - a civilizației romane, alături de cultura greacă, de fundament al culturii europene, implicit al învățământului european. Limba latină se află în raport de interdisciplinaritate și complementaritate cu multe dintre disciplinele studiate în liceu (limba română și limbile moderne, istoria, disciplinele religioase, chiar științele), contribuind la aprofundarea și clarificarea informațiilor dobândite (prin structura ei exacta și riguroasă), la înțelegerea în profunzime a termenilor de specialitate (prin prezența ei ca etimon în vocabularul multor domenii de activitate).

Programa este regândită în raport cu numărul de ore alocat pentru predarea limbii latine caracterizându-se prin flexibilitate și posibilitatea de adaptare și personalizare. Concepută modular și gradual, are menirea de a contribui la dezvoltarea gândirii critice a elevilor, a capacității de integrare într-un context cultural, a dezvoltării unei exprimări elevate și elegante. Prin Planul-cadru menționat, la specializarea ghid turism religios, este acordată oportunitatea completării și dezvoltării conținuturilor neacoperite în CS, prin Curriculumul la decizia elevului din oferta școlii (CDEOȘ) – optional ca disciplină nouă, cu câte 1 oră pe săptămână alocată, în clasele IX-X, respectiv, opțional de aprofundare, în clasele XI-XII, cu câte 1 oră pe săptămână alocată.

Întrucât pentru cultul romano-catolic limba latină este indispensabilă, ca instrument lingvistic, în ritualul religios, precum și în formația teologică și în cultura generală a unui absolvent, în cadrul programei, s-a acordat o pondere importantă elementului religios, cu accent pe terminologia creștină, pe literatura patristică din primele veacuri ale creștinismului, cu prelungiri până în Evul Mediu și Renaștere, fără a neglija valorile literaturii latine laice. Dimpotrivă, cele două paliere ale culturii latine sunt abordate într-o strânsă interdependență, elevii având posibilitatea de a reflecta asupra evoluției semantice a vocabularului de la sensurile laice la cele creștine, de a observa măsura în care literatura creștină este tributară ca limbă și stil literaturii latine clasice, dar și modul în care această valoroasă literatură a Antichității, aflată într-un moment de eclipsă, a fost revigorată prin suflul nou al trăirii sentimentului religios și prin replica dată de scriitorii laici, adversari ai noilor idei.

Pentru un absolvent de liceu teologic, mai ales pentru un viitor ghid în domeniul turismului religios, se impun cu necesitate cunoașterea limbii latine (aflându-se în situația de a explica unele cuvinte, de a descifra inscripții etc.), a valorilor literare și artistice ale culturii romane, a diferitelor aspecte ale civilizației latine (pe care trebuie să le prezinte și să le explice cu profesionalism) și, nu în ultimul rând, interiorizarea și manifestarea unor valori și atitudini promovate cu prisosință de către romani și mereu actuale: cunoașterea și apărarea istoriei naționale, patriotismul, respectul pentru autoritate, educația, disciplina etc.

Prin studierea limbii latine, a culturii și civilizației romane, elevii au posibilitatea să conștientizeze faptul că a raporta civilizația modernă la cultura clasică înseamnă a dobândi o viziune globală asupra realității umane, a urmări în evoluția lui umanismul (în sensul eforturilor omului antic, continuate de omul modern, de explicare a condiției umane, de pătrundere a misterului lumii). Chiar dacă modul de viață modern nu mai reflectă decât foarte vag obiceiurile antice, o serie de componente culturale ale Antichității, reconsiderate critic, au devenit dimensiuni - cheie ale societății contemporane. De exemplu:

Prin rigoarea și pragmatismul lor, romanii au oferit lumii moderne lecții importante de urbanism, organizare a sistemului juridic și a instituțiilor politice; de la inteligența și utilitarismul lor poate învăța omul modern că multitudinea de monumente și clădiri nu exclude existența unor întinse spații verzi.

Limbile romanice au robusteţea şi eleganţa limbii latine, iar literatura universală e clădită pe modelele literaturii clasice; pentru un elev cu minime cunoștințe de gramatică latină, multe aspecte ale gramaticii române se clarifică, iar învățarea limbilor moderne are o bază logică substanțială; principalele genuri și specii, teme și motive literare își au originea în gândirea vechilor greci și romani; multe concepte cu care astăzi se operează în acest plan, sunt de proveniență latină ori formulate direct în limba latină;

Lumea modernă a moştenit de la Roma antică temperamentul complex, fundamentat pe relaţia *negotium* (înclinaţia spre acţiune, ordine, disciplină, eficienţă) – *otium* (contemplaţia şi reculegerea).

Morala creştină vădeşte spiritul juridic riguros al romanilor, iar sistemele teologice ale creştinismului poartă urmele cultului antic.

Artele sunt tributare esteticii clasice, împletind simetria greacă şi ordinea romană.

Numită în mod obsesiv „limbă moartă” și repudiată ca inutilă pentru omul modern, limba latină își demonstrează cu prisosință permanenta actualitate, găsindu-și un loc special în formarea celor opt competențe-cheie din domeniul educației:

- învățarea ei presupune exerciții de dicție, pronunție, intonație, accentuare, traducere, interpretare, argumentare etc., utile în dezvoltarea competenței letrice;
- structura de geometrie în spațiu a frazei latine, gramatica riguros organizată și statutul de limbă-mamă a limbilor romanice o fac indispensabilă pentru competența de multilingvism;
- la dezvoltarea competenței matematice și științifice, limba latină contribuie prin vocabularul prezent în foarte multe domenii științifice, precum și prin consemnarea în mărturiile literare a ingeniozității și pragmatismului romanilor în domeniul construcțiilor, al strategiei militare, al antreprenoriatului etc.
- organizarea democrației romane poate fi un reper pentru societățile moderne; operele scriitorilor latini, laici și religioși, abundă în exemple de conduită civică, patriotism, luptă pentru libertate, sentimentul datoriei etc;
- putem învăța cum să învățăm de la romani, de la care am moștenit o multitudine de maxime despre rolul culturii generale;
- rolul limbii latine de mediator între tradiție și inovație reiese din compatibilitatea ei cu lumea digitală: de la oferirea etimonului pentru denumirea însăși, ca și a unor termeni și simboluri din acest spațiu, până la numeroasele resurse de reconstituire a atmosferei romane create online; pe această cale, limba latină redevine o limbă vorbită;
- lumea romană a reprezentat o sursă de inspirație pentru literatura și arta universală; operele istorice prezintă atât modele luminoase, demne de urmat, cât și episoade sângeroase ce determină serioase reflecții și atitudini; sentimentele general-umane – iubirea, prietenia, dragostea față de natură, ospitalitatea etc. – dobândesc o savoare aparte în haina limbii latine.

Pentru clasele IX-X, se recomandă organizarea conținuturilor pe teme ce acoperă 3 domenii importante: domeniul lingvistic, domeniul moral, social și politic și domeniul antropologic. Activitățile de predare-învățare vor viza recapitularea și aprofundarea cunoștințelor de cultură și civilizație dobândite în clasa a VII-a și introducerea sistematică a noțiunilor de gramatică latină (morfologie), în clasa a IX-a, pe baza unor enunțuri scurte, adaptate. În mod gradual, în clasa a X-a, se vor completa cunoștințele de morfologie și se va introduce studierea sintaxei cazurilor, cu aplicații pe texte în original, de lungime medie.

După familiarizarea cu tehnica traducerii, în clasele XI-XII, elevii vor aborda operele marilor scriitori latini, laici și creștini (proza în clasa a XI-a și poezia în clasa a XII-a), cu interpretarea complexă a textelor studiate: traducere, analiză lexicală, gramaticală, ideatică și stilistică, paralelă cu literatura română și universală. În clasa a XI-a, se definitivează predarea gramaticii, prin noțiunile de sintaxă a frazei, iar exercițiile de etimologie reprezintă un demers constant pe parcursul celor 4 ani de studiu al limbii latine.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Receptarea textelor auzite sau scrise în diferite situaţii de comunicare**
CG2	**Producerea de mesaje orale sau scrise adecvate unor anumite contexte**
CG3	**Realizarea de interacţiuni în comunicarea orală sau scrisă**
CG4	**Transferul mesajelor orale sau scrise în situaţii variate de comunicare**

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Receptarea textelor auzite sau scrise în diferite situaţii de comunicare

Clasa a IX-a
CS 1.1. Identificarea sensului global într-un text de complexitate minimă
- *traducerea unor texte cu conținut istoric, mitologic, religios;* - *oferirea/solicitarea de informaţii despre diferite evenimente şi realităţi din Antichitate;* - *identificarea conţinutului ideatic în pasaje adaptate din Vulgata, Titus Livius, Vergilius.*
CS 1.2. Identificarea unor detalii din mesaje orale/texte autentice
- *ordonarea logică a desfășurării unor evenimente;* - *formularea unor opinii susţinute de informaţii dobândite în diferite contexte;* - *comentarea unor norme de conduită din texte biblice.*
CS 1.3. Utilizarea unor informaţii din mai multe texte pentru îndeplinirea unei sarcini structurate de lucru
- *documentarea ghidată, din diferite surse letrice şi aplicaţii din mediul virtual, în vederea organizării unor dezbateri;* - *corelarea conceptuală a noțiunilor de gramatică latină cu cele de gramatică română;* - *identificarea claselor şi subclaselor de flexiune nominală şi verbală în limba latină şi limba română.*

CG 2 - Producerea de mesaje orale sau scrise adecvate unor anumite contexte

Clasa a IX-a
CS 2.1. Descrierea coerentă (oral/ în scris) a unor activităţi cotidiene, obiceiuri, instituţii etc., utilizând comparaţii
- *redarea caracteristicilor generale ale unor realităţi romane, obiecte, instituții, personaje, în limba română;* - *formularea de întrebări și răspunsuri pe baza unor texte de dificultate și întindere minimă;* - *redarea conținutului de idei al unor texte citite și traduse.*
CS 2.2. Prezentarea esenţializată a conţinutului tematic şi lingvistic al unui text literar/ecranizare, pe baza unui plan dat
- *prezentare/ repovestire a unor evenimente;* - *integrarea unor expresii latineşti în diferite enunţuri, în limba română;* - *analiza semantică a termenilor liturgici uzuali, în limba română.*
CS 2.3. Redactarea de texte pe o temă de interes
- *comentarea conţinutului de idei al unui text dat, pe baza unor asocieri şi comparaţii;* - *redactarea de eseuri semi-structurate;* - *rezumarea unor episoade biblice văzute ca modele pentru prezent.*

CG 3 - Realizarea de interacţiuni în comunicarea orală sau scrisă

Clasa a IX-a
CS 3.1. Formularea de idei/păreri pe teme de interes în cadrul unei discuţii
- *conversația dirijată sau liberă pe anumite teme;* - *esențializarea unor enunțuri;* - *redactarea de rezumate și fișe de lectură.*
CS 3.2. Susţinerea argumentată a unui punct de vedere pe o temă specifică
- *realizarea unor proiecte de grup, conform conținutului tematic;* - *formularea unor argumentări în cadrul dialogului interreligios;*

Clasa a IX-a
- *motivarea unor puncte de vedere prin valorificarea cunoștințelor lingvistice, culturale, religioase.*
CS 3.3. Corelarea cunoştinţelor cu informaţii dobândite la alte discipline
- *exersarea abilităţilor de ghidaj pe baza unor tururi virtuale ale unor obiective culturale sau religioase;* - *operaționalizarea cu diferite suporturi didactice pentru îndeplinirea unei sarcini de lucru;* - *analiza evoluției unor termeni religioși de la sensul laic la cel creștin.*

CG 4 - Transferul mesajelor orale sau scrise în situaţii variate de comunicare

Clasa a IX-a
CS 4.1. Utilizarea dicţionarului pentru înţelegerea şi interpretarea unor texte
- *deprinderea unor tehnici de utilizare eficientă a dicționarului bilingv;* - *explorarea diverselor surse de informare generală;* - *integrarea cunoștințelor de limba latină în sfera conceptuală a gramaticii limbii române.*
CS 4.2. Sintetizarea sub formă de schemă/fișă a conținutului unui mesaj scris
- *transferul de informație în și din coduri non-lingvistice;* - *elaborarea de fișe, scheme, dramatizări de texte;* - *integrarea manifestărilor religioase în viața cotidiană.*
CS 4.3. Traducerea unor texte utilizând dicţionarul latin-român
- *identificarea corectă în dicționarul latin- român a formelor gramaticale şi a sensurilor contextuale ale cuvintelor latineşti dintr-un text;* - *descifrarea unor inscripții relevante pentru problemele de vocabular;* - *urmărirea evoluției în timp a sensului unor cuvinte latineşti pătrunse în limba română pe cale moştenită şi împrumutată.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Clasa a IX-a

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Domeniul politic, social şi moral	1.1. Concepte politice *(regnum, magistratus, respublica, consulatus, principatus, imperium).* 1.2. Mentalităţi şi instituţii în Roma laică şi Roma creştină; ritualuri de căsătorie şi înmormântare; întemeierea unei cetăţi; auspiciile. 1.3. Concepte moral-religioase *(fides, auctoritas, virtus, pietas, libertas, salus, caritas, oratio, paenitentia, gratia, temptatio, misericordia).*
2. Domeniul antropologic	2.1. Fondul roman legendar. Miturile fondatoare. Mitologia greco-romană. Cultul domestic şi cultul public. Ritualismul. Sentimentul religios. Creştinismul la Roma. 2.2. Simboluri *(simbolistica cifrelor 3, 7, 12; lupa, aquila, pomerium, toga, purpura, fasces, sella curulis, arbor, serpens, panis, crux, vinum, agnus, ecclesia).* 2.3. Tipuri/prototipuri umane *(conditor, rex, pontifex, dux, populus Romanus, civis Romanus, senatus, consul, dictator, imperator, princeps, sacerdos, prophaeta, sanctus).* 2.4. Moşteniri lingvistice şi culturale (romanizare/ reromanizare), elemente de civilizaţie romană şi valori fundamentale ale patrimoniului creştin în spaţiul românesc.
3. Elemente de construcţie a comunicării	3.1. Alfabetul latin, accentul şi pronunţarea. 3.2. Substantivul: gen, număr, caz, declinările (prezentare generală); declinările I-V; funcţiile sintactice ale cazurilor în exerciţii aplicative. 3.3. Adjectivul: clasificare, grade de comparaţie, comparaţia neregulată, prezentarea unor adjective neregulate, neologisme în română şi în alte limbi romanice. 3.4. Pronumele: prezentare generală, pronume personal (consolidare), reflexiv, posesiv, relativ, pronumele demonstrative *hic, ille, ipse, idem*. 3.5. Numeralul: cardinal – 1-10, ordinal – 1-10; cardinal – zeci, sute, mii; cifre romane. 3.6. Verbul- sistematizare: 3.6.1. *Esse*, verbe regulate – tema prezentului: modul indicativ (prezent, imperfect, viitor I) ACTIV, modul imperativ (prezent) ACTIV, modul participiu (prezent), modul gerunziu; 3.6.2. Tema perfectului, timp perfect ACTIV. 3.7. Regimul prepoziţiilor uzuale: *in* + Ac. / Abl.; prepoziţii + Ac. : *ad, ante, apud, inter, post, trans*; prepoziţii + Abl. : *abs/ab/a, cum, de, ex, sine.* 3.8. Valorile conjuncţiilor *ut* şi *cum.* 3.9. Confluenţe lexicale şi morfosintactice ale limbii latine cu limba română şi alte limbi care se studiază în şcoală.

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Receptarea textelor auzite sau scrise în diferite situaţii de comunicare

Clasa a X-a
CS 1.1. Identificarea sensului global într-un text de complexitate medie
- *traducerea unor texte de dificultate medie cu conţinut istoric şi religios;* - *oferirea/solicitarea de informaţii despre diferite evenimente şi realităţi din Antichitate;* - *identificarea conţinutului ideatic în pasaje din texte autentice.*
CS 1.2. Identificarea unor detalii din mesaje orale/texte autentice sau adaptate de întindere medie
- *selectarea ideilor principale dintr-un text scris;* - *formularea unor opinii personale;* - *identificarea și comentarea unor norme de conduită din texte biblice.*
CS 1.3. Utilizarea de informaţii din mai multe texte pentru îndeplinirea unei sarcini structurate de lucru
- *documentarea ghidată, din diferite surse letrice şi aplicaţii din mediul virtual, în vederea organizării unor dezbateri;* - *corelarea conceptuală a noțiunilor de gramatică latină cu cele de gramatică română;* - *identificarea claselor şi subclaselor de flexiune nominală şi verbală în limba latină şi limba română.*

CG 2 - Producerea de mesaje orale sau scrise adecvate unor anumite contexte

Clasa a X-a
CS 2.1. Descrierea coerentă (oral/în scris) a unor activităţi cotidiene, obiceiuri, instituţii etc., utilizând comparaţii
- *recunoaşterea/redarea caracteristicilor generale ale unor realităţi romane, obiecte, instituții, personaje, în limba română;* - *formularea de întrebări și răspunsuri pe baza unor texte de dificultate și întindere minimă;* - *simularea, jocul de rol, pentru redarea conținutului unor texte citite și traduse.*
CS 2.2. Prezentarea esenţializată a conţinutului tematic şi lingvistic al unui text literar/ecranizare, pe baza unui plan dat
- *prezentare/relatare/repovestire a unor evenimente;* - *exerciții de operare cu expresii de ritual în limba latină;* - *analiza semantică a termenilor liturgici uzuali, în limba română.*
CS 2.3. Redactarea de texte pe o temă de interes
- *asocieri, comparații, comentarii de idei;* - *eseuri semi-structurate;* - *exerciții elementare de exegeză biblică.*

CG 3 - Realizarea de interacţiuni în comunicarea orală sau scrisă

Clasa a X-a
CS 3.1. Formularea de idei/păreri pe teme de interes în cadrul unei discuţii
- *conversația dirijată sau liberă pe anumite teme;* - *esențializarea unor enunțuri;* - **e***xerciţii de redactare (rezumate, fişe de lectură).*
CS 3.2. Susținerea argumentată a unui punct de vedere pe o temă specifică
- *proiecte de grup, conform conținutului tematic;* - *formularea unei argumentări în cadrul dialogului interreligios;*

Clasa a X-a
- *motivarea unor puncte de vedere prin valorificarea cunoștințelor lingvistice, culturale, religioase.*
CS 3.3. Corelarea cunoştinţelor cu informaţii dobândite la alte discipline
- *compararea unor acțiuni din prezent cu unele din trecutul istoric;* - *operaționalizarea cu diferite suporturi didactice pentru îndeplinirea unei sarcini de lucru;* - *analiza evoluției unor termeni religioși de la sensul laic la cel creștin.*

CG 4 – Transferul mesajelor orale sau scrise în situaţii variate de comunicare

Clasa a X-a
CS 4.1. Utilizarea dicţionarului pentru înţelegerea şi interpretarea unor texte
- *deprinderea unor tehnici de utilizare a dicționarului bilingv;* - *explorarea diverselor surse de informare generală;* - *transformarea unor episoade biblice în modele pentru prezent.*
CS 4.2. Sintetizarea sub formă de schemă/fişă a conţinutului unui mesaj scris
- *transferul de informație în și din coduri non-lingvistice;* - *elaborarea de fișe, scheme, dramatizări de texte;* - *integrarea manifestărilor religioase în viața cotidiană.*
CS 4.3. Traducerea unor texte utilizând dicţionarul latin-român
- *exerciții de traducere și retroversiune a unor texte, conform conținutului tematic;* - *descifrarea unor inscripții relevante pentru problemele de vocabular;* - *integrarea cunoștințelor de limba latină în sfera conceptuală a gramaticii limbii române.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Clasa a X-a

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Domeniul public	1.1 Instituţii şi mentalităţi romane. Criza Republicii. Imperiu. Evul Mediu. 1.2 Aspecte socio-politice şi religioase caracteristice perioadelor de tranziţie. Cultul Romei şi al împăratului. Cultul creştin. *Amor Dei.* Calendarul roman *(Iulian, Gregorian).* 1.3 Personalităţi politice, culturale, religioase ale Romei antice şi medievale: *Caesar, Cato, Augustus, Sf. Ieronim, Sf. Grigore cel Mare.* 1.4. Aspecte particulare ale vieţii politice romane în contextul răspândirii creştinismului. 1.5. Concepte moral-religioase *(fides, pietas, sanctitudo, libertas, salus, caritas, oratio, sacramentum, peccatum, trinitas, paenitentia, gratia, temptatio, misericordia).*
2. Domeniul antropologic	2.1 Modele religioase în texte fundamentale *(Confessiones, De civitate Dei, Vechiul/Noul Testament – Vulgata, Divinae Institutiones, Epistulae).* 2.2 Tipuri/prototipuri umane: *sacerdos, prophaeta, sanctus, martyr*. 2.3 Mari ceremonii religioase păgâne *(Saturnalia, Ludi Romani, Lupercalia, Floralia*) şi creştine *(Nativitas, Palmaria, Pascha, Rosalia).* 2.4 Credinţă şi superstiţii în raport cu receptarea textului biblic.
3. Elemente de construcţie a comunicării	3.1 Părţile de vorbire studiate în clasa a IX-a – substantivul, adjectivul, numeralul cardinal şi ordinal, pronumele personal, reflexiv, posesiv, relativ, demonstrativ *(hic, ille, is)*, verbele regulate – tema prezentului: modul indicativ (prezent, imperfect, viitor I) ACTIV, modul imperativ (prezent) ACTIV, tema perfectului- timp perfect ACTIV, modul participiu (prezent), modul gerunziu, precum şi valorile conjuncţiilor *ut* şi *cum* vor fi consolidate pe parcursul clasei a X-a, prin intermediul unei varietăţi de sarcini de lucru care să contribuie la dezvoltarea competenţelor prevăzute de programă. 3.2 Se recomandă utilizarea noilor elemente lingvistice: ▪ Substantivul: declinarea a IV-a şi a V-a; ▪ Pronumele demonstrative *ipse, iste, idem* şi pronumele interogativ; ▪ Verbul: • tema prezentului: indicativ prezent, imperfect, viitor – PASIV; • conjunctiv prezent, imperfect – ACTIV şi PASIV; • tema perfectului: indicativ m.m.c.p. ACTIV, conjunctiv perfect şi m.m.c.p. ACTIV; • tema supinului: modurile şi timpurile compuse. ▪ Sintaxa propoziţiei: funcţiile cazurilor – nominativ, acuzativ, genitiv, dativ şi ablativ. ▪ Sintaxa frazei: propoziţii principale/secundare; regente/subordonate. ▪ Subordonate specifice sintaxei latine: participiala absolută şi subordonata infinitivală (Ac.+Inf.). ▪ Subordonata relativă reală. ▪ Confluenţe lexicale şi morfosintactice ale limbii latine cu limba română şi cu alte limbi moderne.

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1: **Folosirea structurilor lingvistice ale limbii latine în aprofundarea cunoștințelor de limba română și limbi moderne**

Clasa a XI-a
CS 1.1. Identificarea valorii sintactice a părţilor de propoziţie, a relaţiilor sintactice de tip complex la nivelul frazei
- *traducerea unor texte originale din scriitorii menționați;* - *analiza morfologică şi sintactică a unor cuvinte;* - *descrierea structurii sintactice complexe a frazei latine.*
CS 1.2. Explicarea evoluției unor fapte lingvistice de la limba latină la limba română/limbile romanice
- *recunoașterea valorilor sintactice comune limbii latine și limbii române/limbile moderne;* - *ilustrarea raporturilor dintre valorile gramaticale și ideile unui text;* - *exemplificarea sensului unor prefixe/prefixoide latine.*
CS 1.3. Aplicarea fondului sapienţial latin la diferite situaţii de viaţă
- *alcătuirea unor enunțuri în limba română, prin încadrarea unor expresii latine uzuale;* - *relevarea unor câmpuri semantice sugestive pentru ideile unui text;* - *analiza structurii sintactice complexe a frazei latine.*

CG 2: Valorificarea achizițiilor cultural-religioase oferite de proza latină

Clasa a XI-a
CS 2.1. Identificarea vocabularului specific limbajului retoric, filosofic, istoric, religios şi literar/nonliterar
- *identificarea trăsăturilor specifice discursului retoric (Cicero);* - *recunoașterea trăsăturilor specifice discursului filosofic (Cicero, Seneca);* - *definirea trăsăturilor specifice prozei istorice (Titus Livius, Tacitus);* - *evidențierea trăsăturilor specifice discursului literar (Petronius, Apuleius) şi nonliterar (Vitruvius);* - *reliefarea trăsăturilor specifice discursului religios (Sf. Augustin, Sf. Ambrosius, Tertulianus, Ciprianus).*
CS 2.2. Folosirea lexicului neologic circumscris domeniilor elocinței, filosofiei, istoriei, religiei şi literaturii prin recunoaşterea etimonului latin al neologismului
- *interpretarea ideatică a unor texte oratorice, de retorică, filosofice, istorico-literare şi religioase;* - *identificarea mărcilor distinctive ale diferitelor tipuri de limbaj;* - *selectarea neologismelor cu etimon latin din textele studiate.*
CS 2.3. Exersarea achizițiilor lingvistice și literare dobândite prin studierea prozatorilor latini laici și religioși
- *recunoașterea unor pasaje definitorii pentru opera diferiților scriitori latini;* - *comentarea unor formule aforistice extrase din operele studiate;* - *realizarea unor traduceri literare personale.*

CG 3 - Medierea unor mesaje orale şi scrise în situaţii de comunicare

Clasa a XI-a
CS 3.1. Completarea informaţiilor necesare pentru înţelegerea şi interpretarea unor texte, folosindu-se materiale auxiliare
- *documentarea individuală în vederea desprinderii sensului global dintr-un text scris;* - *dezvoltarea deprinderii de reflecţie şi comunicare prin consultarea unor diferite surse de informare;* - *comentarea unor norme de conduită din texte religioase.*
CS 3.2. Sintetizarea sub formă de schemă/ fişă a conţinutului unui mesaj scris
- *realizarea unor fişe de lectură (concepte, idei principale, personaje, figuri de stil);* - *întocmirea unor tabele gramaticale ca instrumente de aprofundare a textelor;* - *exprimarea unui punct de vedere argumentat pe o temă dată.*
CS 3.3. Reliefarea trăsăturilor specifice ale prozei latine creștine
- *definirea unor concepte specifice, selectate din textele studiate;* - *analiza impactului spiritualității creștine în literatură/artele plastice/muzică;* - *exprimarea unor puncte de vedere cu privire la contribuția literaturii creștine la îmbogățirea fondului literar latin.*

CG 4 - Utilizarea unor instrumente de analiză în scopul interpretării unei varietăți de texte literare latine

Clasa a XI-a
CS 4.1. Analiza şi interpretarea unor texte istorico - literare prin prisma reflecţiei personale referitoare la instituţii politice şi culturale ale Romei
- *familiarizarea cu particularităţile prozei oratorice, filosofice, istorice şi religioase;* - *conștientizarea fundamentului creştin al civilizaţiei europene prin raportare la textele studiate;* - *analiza sintactică a unor fraze extrase din operele studiate.*
CS 4.2. Recunoaşterea mărcilor estetice ale unor genuri şi specii literare
- *identificarea mărcilor estetice ale unor genuri şi specii literare (discursul, istoriografia, autobiografia, epistola, romanul);* - *documentarea în vederea realizării de proiecte, lucrări de sinteză, eseuri semistructurate;* - *selectarea unor figuri retorice şi stilistice în textele studiate.*
CS 4.3. Interpretarea unor elemente specifice gândirii socio-politice şi filosofice romane, cu impact asupra scriitorilor creştini de limbă latină
- *evidenţierea influenţelor exercitate în literatura latină de diferite curente filosofice, precum şi de gândirea creştină;* - *valorificarea cunoştinţelor de filosofie şi religie dobândite la alte discipline;* - *exprimarea argumentată a unor preferinţe literare şi a unor convingeri religioase.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Clasa a XI-a

Domenii de conținut	Conținuturi
1. **Construcţii lingvistice**	1.1 Actualizarea şi consolidarea achiziţiilor lingvistice asimilate în clasa a X-a, prin exerciţii şi traduceri: ▪ părţile de vorbire (substantivul, adjectivul, pronumele, verbul); ▪ valorile conjuncţiilor *ut* şi *cum*; ▪ sintaxa propoziţiei (funcţiile cazurilor); ▪ sintaxa frazei (subordonate specifice limbii latine: participiala absolută; subordonata infinitivală Ac. + inf., subordonata relativă reală). 1.2 Structuri lingvistice noi: ▪ construcţiile gerunziale şi gerundivale; ▪ elemente de sintaxa frazei: participiala relativă, N.+ inf.; completiva conjunctivală, completiva cu *quod*, interogativa indirectă; ▪ subordonatele circumstanţiale (identificarea acestora cu ajutorul elementelor introductive); ▪ *consecutio temporum;* ▪ stilul direct şi indirect.
2. **Autori şi opere**	Genuri şi specii recomandate: 2.1 discursul („In Catilinam'') – Cicero; 2.2 lucrări cu caracter moral-filosofic (maxim două, la alegere) – Cicero, Seneca; 2.3 lucrări de artă romană – Vitruvius („De arhitectura"); 2.4 romanul – Petronius („Satyricon''), Apuleius („Asinus aureus"); 2.5 istoriografia – Titus Livius („Ab Urbe condita"), Tacitus („Annales'', „Historiae'') ; 2.6 proza religioasă cu caracter teologic şi didactic: • Sf. Augustin - „Confessiones" • Tertullian - „Apologeticum'' • Sf. Ambrosius - „De fuga saeculi" • Sf. Cyprianus - „De dominica oratione".

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG1. Folosirea structurilor lingvistice ale limbii latine în aprofundarea cunoștințelor de limba română și limbi moderne

Clasa a XII-a
CS 1.1. Identificarea relaţiilor sintactice complexe şi a elementelor de versificaţie latină
- *traducerea unor texte originale din poeții latini;* - *analiza tipurilor de subordonate dintr-un text poetic;* - *familiarizarea cu lectura specifică unui text poetic latin.*
CS 1.2. Explicarea evoluției unor fapte lingvistice de la limba latină la limba română/limbile romanice
- *clasificarea lexicului unui text poetic pe criteriul moștenire-împrumut;* - *ilustrarea raporturilor dintre valorile gramaticale și ideile unui text;* - *exemplificarea sensului unor prefixe/prefixoide latine.*
CS 1.3. Aplicarea fondului sapienţial latin la diferite situaţii de viaţă
- *alcătuirea unor enunțuri în limba română, prin încadrarea unor expresii latine uzuale;* - *relevarea unor câmpuri semantice sugestive pentru ideile unui text;* - *selectarea unor pasaje centrate pe un anumit motiv literar.*

CG 2: Valorificarea achizițiilor cultural-religioase oferite de poezia latină

Clasa a XII-a
CS 2.1. Identificarea trăsăturilor specifice stilurilor diferiților poeți latini
- *traducerea unor opere/fragmente reprezentative din creația poeților latini: poezia latină lirică (Catullus, Horatius, Ovidius); epică (Vergilius, Ovidius); didactic-filosofică (Lucretius); lirica și epica latină creștină (Prudentius, Ausonius, Sf. Nicetas de Remesiana, Paulinus de Nola);* - *selectarea temelor și motivelor literare dintr-un text poetic;* - *identificarea mărcilor distinctive ale diferitelor genuri și specii poetice latine.*
CS 2.2. Evidențierea unor particularități de topică, morfologie și sintaxă, cu rol stilistic în textele poetice latine
- *exersarea capacității de reflecție și comunicare prin analiza unor texte poetice;* - *selectarea unor figuri sintactice care influențează topica: elipsa, brachiologia, inversiunea, chiasmul, hypallaga, rejetul etc;* - *identificarea unor particularități morfologice: singularul poetic; pluralul poetic; forme arhaice: (genitiv singular -ai, acuzativ plural -is, genitivul plural -um); dativul poetic; forme arhaice; împrumuturi grecești etc.*
CS 2.3. Aplicarea neologismelor cu etimon latin într-o exprimare literară elevată
- *alcătuirea unor liste de cuvinte-etimon selectate din textele poetice studiate;* - *elaborarea unor eseuri semistructurate într-o exprimare elevată;* - *analiza vocabularului din perspectiva moștenire-împrumut.*

CG 3 - Utilizarea unor instrumente de analiză în scopul interpretării unei varietăți de texte poetice latine

Clasa a XII-a
CS 3.1. Interpretarea unor texte poetice prin prisma reflecției personale referitoare la relația dintre poezia latină și poezia universală
- *familiarizarea cu particularităţile diferitelor specii literare latine;*

Clasa a XII-a
- *conştientizarea fundamentului creştin al civilizaţiei europene, prin raportare la textele studiate;* - *interpretarea unor concepte de teorie literară.*
CS 3.2. Demonstrarea valorii de model a capodoperelor poeziei latine, laice şi religioase, în literatura universală.
- *analiza comparativă a unor texte din poezia latină şi din literatura română/universală;* - *interpretarea unor teme şi motive poetice a căror sursă o reprezintă poezia clasică latină, respectiv literatura religioasă (poeta vates; amor; amicitia; fortuna labilis; fugit irreparabile tempus; est modus in rebus; aurea mediocritas; carpe diem!; vanitas vanitatum; dies irae; Roma aeterna etc.);* - *valorificarea în comentarii a unor figuri stilistice recurente: epitet, comparaţie, metaforă, alegorie, metonimie, sinecdocă, personificare etc*.
CS 3.3. Identificarea trăsăturilor specifice ale unor universuri poetice din literatura latină, cu impact în spaţiul cultural carpato-danubiano-pontic.
- *selectarea, din elegiile ovidiene, a unor informaţii despre ţinutul dobrogean;* - *relevarea semnificaţiilor mitului în poezia latină şi reverberaţiile acestuia în literatură/artele plastice/muzică;* - *exprimarea unor puncte de vedere cu privire la rolul unor elemente specifice poeziei creştine de limbă latină în evoluţia gândirii universale.*

CG 4 – Medierea unor mesaje orale şi scrise în diferite situaţii de comunicare

Clasa a XII-a
CS 4.1. Completarea informaţiilor necesare pentru înţelegerea şi interpretarea unor texte, folosindu-se materiale auxiliare
- *documentarea în vederea confirmării sensului global dintr-un text scris;* - *dezvoltarea deprinderii de reflecţie şi comunicare prin consultarea unor diferite surse de informare;* - *compararea unor traduceri personale cu traduceri consacrate din poezia latină.*
CS 4.2. Sintetizarea sub formă de schemă/ fişă a conţinutului unui mesaj scris
- *realizarea unor fişe de lectură (concepte, idei principale, motive literare, figuri de stil);* - *întocmirea unor materiale de sinteză pe diferite aplicaţii online;* - *exprimarea unui punct de vedere argumentat pe o temă dată.*
CS 4.3. Aprecierea influenţelor exercitate de poezia latină, laică şi creştină, asupra patrimoniului poetic universal
- *identificarea mărcilor estetice ale unor genuri şi specii literare (elegia, epigrama, oda, satira, epopeea, poemul didactic, idila etc.);* - *valorificarea cunoştinţelor de teorie literară şi de stilistică dobândite la alte discipline;* - *exprimarea argumentată a unor preferinţe literare şi a unor convingeri religioase.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Clasa a XII-a

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Poezia latină laică	1.1 Catullus - *„Carmina”;* 1.2 Lucretius – *„De rerum natura”;* 1.3 Vergilius – *„Aeneis” ;* 1.4 Horatius – *„Carmina”;* 1.5 Ovidius – *„Tristia”, „Pontica”, „Metamorphoses”.*
2. Poezia latină religioasă	2.1 Sf. Nicetas de Remesiana – *„Te Deum laudamus” etc.;* 2.2 Paulinus de Nola – *„Carmina”;* 2.3 Prudentius – *„Cathemerinon”, „Peristephanon”;* 2.4 Ausonius - *„Liber eclogarum”.*
3. Metrică și prozodie	3.1 Elemente de versificație latină 3.2 Hexametrul dactilic 3.3 Distihul elegiac
4. Gramatică și Vocabular	4.1 Morfologie și sintaxă. Aprofundare și Sistematizare 4.2 Etimologie. Cuvinte moștenite. Cuvinte împrumutate 4.3 Expresii și proverbe importante și utile

SUGESTII METODOLOGICE

Programa de *Limba latină* pentru are în vedere, pe de o parte, menţinerea a 2 ore pe săptămână la specializarea teologie romano-catolică, iar pe de altă parte, situația concretă a acestei clase de prim an de studiu al limbii latine, date fiind interpunerea unui an de absență din curriculumul școlar și conținutul special al disciplinei *Elemente de limbă latină și de cultură romanică*, studiate în clasa a VII-a.

Pentru realizarea conținutului tematic și lingvistic, se recomandă folosirea unor texte adaptate din lucrări cu conținut creștin (*Vulgata*, *Sfinții Părinți latini*, *latina medievală*), dar și din scriitori laici consacrați (*Caesar*, *Sallustius*, *Titus Livius*, *Vergilius*).

Programa are flexibilitate, asigurând posibilitatea fiecărui profesor de a selecta textele, atât în privința numărului, a gradului de dificultate, a dimensiunilor, cât și a conținutului, de a apela la alte surse și de a adapta conținuturile la condițiile concrete în care predă limba latină.

În predarea noțiunilor de gramatică, se va avea în vedere, pe cât posibil, echivalarea conceptuală cu limba română, astfel încât să se evite situațiile de confuzie sau incoerență.

Se recomandă preocuparea constantă pentru domeniul etimologic, al relației moştenire-împrumut, cu raportare la limba română și la limbile moderne studiate de elevi. Se recomandă, de asemenea, valorificarea fondului sapiențial al limbii latine, prin motivarea elevilor de a reține și de a folosi în conversație expresii și maxime latinești importante.

Se recomandă ilustrarea conținutului tematic cu materiale auxiliare atât în format letric, cât și electronic (planșe, fotografii, monede, hărți interactive, inscripții, tururi ghidate etc.).

Pentru performarea tuturor competențelor specifice, este indispensabilă folosirea limbii române/materne. Se va utiliza și limba latină în formule uzuale de ritual sau de cancelarie (rugăciuni, cântece, acte oficiale).

GRUP DE LUCRU

Nume şi prenume	Grad didactic/Titlu ştiinţific	Instituţie de apartenenţă, localitate, judeţ
IOSIF PAULA	PROFESOR PENSIONAR	COLEGIUL ROMANO-CATOLIC „SFÂNTUL IOSIF”, BUCUREŞTI
PAŞCU ELENA-DOINA	PROFESOR GR. I	COLEGIUL NAŢIONAL CATOLIC „SFÂNTUL IOSIF”, BACĂU, JUD. BACĂU
DIACU CRISTIAN	SUPLINITOR CALIFICAT	LICEUL TEOLOGIC ROMANO-CATOLIC „SFÂNTUL FRANCISC DE ASSISI”, ROMAN, JUD. NEAMŢ

RESPONSABILI/COORDONATORI ŞTIINŢIFICI

Nume şi prenume	Funcţie/Titlu ştiinţific	Instituţie de apartenenţă	Calitate
Zăbavă Mihaela	Consilier CNCE	Centrul Naţional pentru Curriculum şi Evaluare	Responsabil CNCE
Pislaru Cătălin	Inspector general MEC	Ministerul Educaţiei şi Cercetării	Responsabil MEC

RESPONSABILI/COORDONATORI/COLABORATORI:

Nume şi prenume	Funcţie/Titlu ştiinţific	Instituţie de apartenenţă	Calitate
Riba Ion	Profesor, preot	Colegiul Romano-Catolic „Sf. Iosif”, Bucureşti	Responsabil din partea cultului

Anexa nr. 89

Programa școlară pentru disciplina

Arta sacră
Cultul Romano-Catolic de Limba Română

Clasele a XI-a și a XII-a

Curriculum de specialitate (CS)

Filiera vocațională, profilul teologic, specializările Ghid turism religios și Teologie romano-catolică

Învățământ liceal

- 2026 -

Anexa nr. 89
Programa școlară pentru disciplina *Arta sacră,* Cultul Romano-Catolic de Limba Română clasele a XI-a și a XII-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profilul teologic, specializările Ghid turism religios și Teologie romano-catolică*

NOTĂ DE PREZENTARE

Disciplina ***Arta Sacră*** face parte din *curriculum de specialitate* (CS), pentru nivel liceal, filiera vocațională, profil teologic, cultul romano-catolic de limba română, specializarea Ghid turism religios și Teologie Romano-Catolică, și urmărește formarea competențelor generale corelate cu toate celelalte discipline de specialitate ale curriculumului, ajutând la definirea profilului absolventului și la consolidarea cunoștințelor dobândite la orele de curs și în practica de specialitate.

Programa de ***Artă Sacră,*** prevăzută a fi studiată în clasele a XI-a și a XII-a, pregătește elevii atât din perspectivă artistică dar şi teologică, pentru a deveni specialişti competenţi care să poată prezenta o imagine a sacră sau diferite obiecte din patrimoniul cultural bisericesc. Orice obiect de artă transmite o emoție, dar ce numim noi *artă sacră*, are ceea ce pictura, sculptura sau arhitectura laică nu poate să atingă, adică scânteia transcendenței. In disciplina *Arta Sacră* se regăsesc toate celelalte discipline de profil: Studiul Biblic, Istoria Civilizatiilor și a Religiei, Catehismul, Limba latina, Limba greaca biblica, dar și istoria artelor.

Arta Sacră este întâlnită în toate culturile şi civilizaţiile şi la toate cultele religioase. De la primele urme lăsate în peșteri până la impunătoarele catedrale gotice, omul a căutat să reprezinte sacrul folosind simboluri, culori, forme, într-o încercare de a reprezenta transcendentalul.

Elaborarea programei școlare pentru ***Artă Sacră*** a avut la bază următoarele argumente:

- expunerea de informații generale şi specifice, referitoare la încadrarea în timp şi spațiu a diferitelor domenii de creație;
- analiza comparativă, prin imagini, a modului de realizare a spațiului plastic în opera de arta;
- dialogul în procesul învățării şi al verificării cunoştințelor specifice istoriei artelor;
- documentare în muzee de artă şi în biblioteci, ca exercițiu de informare directă;
- elaborarea şi susținerea de referate;
- structurarea informațiilor în raport cu evoluția cronologică a curentelor artistice;
- identificarea şi diferențierea caracteristicilor generale şi particulare ale operei de artă;
- utilizarea unui limbaj de specialitate, în comentarea operei de artă;

Conținuturile şi competențele propuse în programă sunt văzute în corelare cu alte discipline studiate de elevi în liceele cu profil teologic, cultul romano-catolic de limbă română, toate specializările, în special cu disciplinele teologice dar şi cu practica de specialitate de la specializarea Ghid turism religios.

Programa de faţă urmăreşte însuşirea de către elevi a unui vocabular cu termeni specifici domeniului istoriei artelor şi pune în valoare superioritatea artei creştine prin mesajul său spiritual.

Disciplina *Arta Sacră* contribuie la dezvoltarea competențelor socio-emoționale (SEL), prin stimularea empatiei, a sensibilității estetice, a respectului pentru diversitate culturală și religioasă și prin cultivarea stării de bine spirituale. Activitățile colaborative, analiza operelor de artă, reflecția personală și dialogul formativ susțin dezvoltarea conștiinței etice și a relaționării pozitive. Totodată, programa integrează dimensiunea digitală prin explorarea patrimoniului religios cu ajutorul resurselor multimedia, utilizarea responsabilă a tehnologiei și accesibilizarea învățării pentru elevii cu nevoi educaționale diverse, în acord cu principiile educației incluzive.

Pentru clasa a XI-a, programa pentru disciplina ***Artă Sacră*** prezintă, prin conținuturile sale, semnificația, caracteristicile și evoluția cronologică a artei sacre, iar pentru clasa a XII-a, aprofundarea acesteia prin detaliere, studierea picturilor murale medievale, a iconografiei şi miniaturilor manuscriselor medievale din Orient și Occident, a programelor de arhitectură religioasă, a artei renascentiste precum şi a celei moderne.

Competenţele şi conținuturile propuse permit realizarea corelării trunchiului comun cu discipline specifice specializării, având următoarele componente:

- notă de prezentare;

- competențe generale;
- competențe specifice;
- domeniile și conținuturile învățării pentru cei doi ani;
- standardele curriculare de învățare:
- sugestii metodologice:
-sugestii bibliografice.

Competenţele sunt ansambluri structurate de cunoştinţe, abilităţi şi atitudini dezvoltate prin învăţare, şi interpretare.

Competenţele generale evidenţiază abilităţile de învăţare ale elevilor la sfârşitul perioadei de studiu (pe parcursul celor doi ani).

Competenţele specifice sunt nucleul programei şcolare la nivelul fiecărui an de studiu şi reprezintă interacțiunea integrată dintre cunoștințe, abilităţi şi atitudini pe care elevii le demonstrează în contexte specifice de învățare.

Sugestiile metodologice pentru clasele a XI-a și a XII-a, profil teologic, cultul romano-catolic, disciplina Arta Sacră, cuprind recomandări specifice disciplinei, privind metodologia de aplicare a programei școlare și planificarea orelor didactice. Acestea includ propuneri de organizare a procesului didactic, axat pe activitatea de formare a competențelor, recomandări de strategii didactice specifice disciplinei studiate și modalități de evaluare. Sugestiile metodologice au rolul de a orienta utilizarea prezentului curriculum în proiectarea și realizarea activităților practice cu elevii.

Evaluarea trebuie să se realizeze ca evaluare continuă, formativă, obiectivă aplicand competenţele generale ale disciplinei şi competenţele specifice. Profesorul recomandă utilizarea unor instrumente complementare de evaluare, cu relevanță pentru domeniul artei sacre:

- proiectul,
- portofoliul,
- prezentare libera a unei imagini
- autoevaluarea.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Descoperirea mesajelor artistice în diferitele domenii ale artei religioase**
CG2	**Analizarea modalităților de reprezentare a simbolurilor religioase, în special a celor creștine, în opere de artă.**
CG3	**Abordarea artei sacre ca expresie a frumuseţii spirituale**

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Descoperirea mesajelor artistice în diferitele domenii ale artei religioase

Clasa a XI-a
CS 1.1. Caracterizarea diferitelor domenii ale artei religioase, antice și creștine
- *evidențierea particularităților arhitecturii religioase: de la templu și zigurat la bazilică; apariția transeptului; biserica bizantină cu plan în cruce greacă; catedrala; spatiul sacru – altarul;* - *descrierea elementelor specifice picturii și sculpturii religioase; simboluri, coduri de culori, mesaje teologice stilizate.*
CS 1.2. Identificarea funcțiilor artei religioase în general și a celei liturgice, în special
- *precizarea rolului catehetic și formativ al unui obiect de artă religioasă;* - *evidențierea dimensiunii estetice și simbolico-religioase a diferitelor monumente artistice;* - *analizarea modului în care arhitectura, pictura murală, mobilierul religios, mozaicul și vitraliile contribuie la crearea spațiului liturgic.*
CS 1.3. Identificarea premiselor apariției artei creștine
- *analizarea unor imagini și simboluri din Vechiul Testament, prototipuri pentru imagini din Noul Testament (mana, muntele, marea, șarpele, steaua, porumbelul etc);* - *identificarea unor influențe culturale greco-romane în arta creștină;* - *explicarea, pe baza unei opere de artă, a contextului comunităților creștine timpurii.*

CG 2 - Analizarea modalităților de reprezentare a simbolurilor religioase, în special a celor creștine, în opere de artă

Clasa a XI-a
CS 2.1. Identificarea simbolurilor religioase utilizate în devenirea istorică a creștinismului
- *recunoașterea simbolurilor paleocreștine și creștine timpurii (peștele, ancora, bunul păstor);* - *evidențierea simbolurilor veterotestamentare în arta creștină (mielul, vița de vie, șarpele de aramă, arca);* - *observarea modului în care evoluează diferite simboluri în arta medievală (crucea, lumina, pelicanul, apa vie).*
CS 2.2. Interpretarea unor simboluri religioase în diferite opere de artă și de cult
- *asocierea simbolurilor cu texte biblice corespunzătoare;* - *exemplificarea reprezentării simbolurilor în pictură, sculptură și vitralii;* - *explicarea semnificațiilor teologice și catehetice.*
CS 2.3. Identificarea spiritului estetic al unei epoci și a modului de reflectare a acestuia în conștiința artiștilor
- *Argumentarea modului în care simbolurile Vechiului Testament sunt preluate în arta paleocreștină (chivotul, mielul, arca, porumbelul) și utilizate de multe ori ca mijloc de comunicare;* - *compararea simbolurilor religioase din arhitectura romanică și gotică (arcul frânt, cheia de boltă, vitraliile);* - *explicarea funcției catehetice a vitraliilor gotice.*

CG3 - Abordarea artei sacre ca expresie a frumuseții spirituale

Clasa a XI-a
CS 3.1. Diferențieri între sacru și profan, între artă și pseudo-artă
- *argumentarea sacralității și spiritualității din arhitectura secolelor XVII-XVIII privite în relație cu arta contemporană;* - *identificarea și argumentarea: "spațiul sacru" ca monument sau memorial;* - *explicarea terminologiei de „modelare rituală" într-o operă de artă.*
CS 3.2. Evidențierea funcției culturale și educative a artei religioase
- *explicarea rolului catehetic: analiza picturii bizantine dintr-o biserică; analiza unui basorelief de pe o stațiune a Căii Crucii etc;* - *analizarea rolului vitraliilor, mozaicurilor și sculpturilor ca suport vizual pentru învățătura creștină;* - *diferențierea, pe baza observației, între un obiect de artă, purtător de mesaj pozitiv și unul lipsit de valoare artistică, lipsit de mesaj sau cu mesaj negativ;*

- *reflecția asupra mesajului etic și moral al operei de artă religioasă în contextul societății contemporane.*
CS 3.3. Evidențierea rolului artei creștine în devenirea culturii europene
- *identificarea influențelor artei creștine în arhitectură și arte vizuale (Romanicul, Goticul, Renașterea, Barocul);* - *exemplificarea contribuției patrimoniului sacru (catedrale, mănăstiri, manuscrise iluminate) la formarea identității culturale europene;* - *argumentarea rolului artei sacre în dialogul intercultural european, pe baza unor studii de caz.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Clasa a XI-a

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Imaginea ca interpretare a Cuvântului Biblic	1. Tehnici de reprezentare a scenelor religioase în pictură, sculptură, mozaic, vitralii 1.1. Reprezentarea scenelor religioase în pictură murală și icoană 1.2. Transpunerea tematicii sacre în sculptură și reliefuri 1.3. Utilizarea mozaicului pentru ilustrarea simbolurilor religioase 1.4. Transparența și culoarea vitraliilor în slujba credinței
2. Stiluri arhitecturale	2.1 Arta popoarelor antice 2.1.1 Arta mesopotamiană, Arta arabă si islamică 2.1.2 Arta egipteană 2.1.3 Arta greacă 2.1.4 Arta etruscă și Arta romană
	2.2 Arhitectura creștină și dezvoltarea stilurilor artistice 2.2.1 *Domus Ecclesiae* – primele case de rugăciune creștină din Roma, Dura-Europos și Asia Mică 2.2.2 Bazilicile din epoca lui Constantin cel Mare 2.2.3 Bisericile bizantine. Stilul Bizantin 2.2.4 Arhitectura medievală : stil romanic, stil gotic 2.2.5 Arhitectura renascentistă 2.2.6 Arhitectura baroc 2.2.7 Arhitectura neoclasică 2.2.8 Modernismul arhitecturii la Antonio Gaudi- Sagrada Familia 2.2.9 Stilurile anilor 1900 – *Art Nouveau*, *Art Deco*
3. Simbolism religios	3. Reprezentări și simboluri religioase în diferite epoci artistice 3.1 Simboluri paleocreștine 3.2 Simboluri în arta gotică: arcul frânt, cheia de boltă, rozeta 3.3 Fresca renascentistă – Cina cea de taina, Capela Sixtină 3.4 Simboluri în arta religioasă modernă: Mozaicurile şi vitraliile lui Marko Ivan Rupnik
4. **Spațiul Iconografic**	4. Evoluția și specificul icoanei creștine 4.1. Tematica si forma de reprezentare în icoana bizantină- *Salus Populi Romani* 4.2. Tehnica icoanei pe lemn 4.3. Tehnica icoanei pe sticla

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Descoperirea mesajelor artistice în diferitele domenii ale artei religioase

Clasa a XII-a
CS 1.1. Analizarea imaginii sacre în patrimoniul scris și vizual (manuscrise, artă monumentală)
- *examinarea elementelor teologice și estetice din manuscrise medievale cu miniaturi;* - *interpretarea programelor iconografice din arta monumentală (frescă, mozaic);* - *compararea reprezentărilor aceleiași teme sacre în manuscris, frescă și mozaic.*
CS 1.2. Aplicarea principiilor de conservare și restaurare în valorizarea patrimoniului sacru *(competență verde)*
- *identificarea etapelor de restaurare pentru: frescă/mozaic, vitralii, sculptură, textile de cult;* - *analizarea criteriilor etice în intervențiile de conservare (reversibilitate, minimă intervenție);* - *argumentarea importanței conservării responsabile pentru turismul religios sustenabil.*
CS 1.3. Valorizarea imaginii sacre în comunicarea publică și ghidajul turistic
- *elaborarea unei fișe de prezentare pentru un obiect/ansamblu de artă sacră;* - *realizarea unei micro-prezentări (oral/scris) pentru public nespecialist;* - *adaptarea mesajului iconografic la nevoile vizitatorilor (claritate, rigoare, sensibilitate religioasă).*

CG 2 - Analizarea modalităților de reprezentare a simbolurilor religioase, în special a celor creștine, în opere de artă

Clasa a XII-a
CS 2.1. Interpretarea componentelor spațiului sacru în biserica latină și simbolismul lor
- *explicarea semnificației altarului, amvonului, scaunului celebrantului, corului;* - *corelarea baptisteriului, tabernacolului și ciboriului cu funcțiile liturgice;* - *exemplificarea traseului simbolic al credinciosului în spațiul liturgic latin.*
CS 2.2. Interpretarea componentelor spațiului sacru în biserica bizantină și simbolismul lor
- *descrierea rolului iconostasului și al altarului în teologia vizuală bizantină;* - *evidențierea funcțiilor naosului, pronaosului și pridvorului în dinamica rituală;* - *analizarea relației imagine–spațiu–luminozitate în organizarea cultului bizantin.*
CS 2.3. Integrarea simbolurilor și a spațiului sacru în itinerarii de turism religios
- *selecția obiectivelor și justificarea lor (tema, accesibilitatea, relevanța catehetică);* - *construirea unui fir narativ pentru vizitare (introducere, puncte-cheie, concluzie);* - *pregătirea materialelor-suport (planșe, fișe, resurse digitale) pentru public mixt.*

CG3 - Abordarea artei sacre ca expresie a frumuseții spirituale

Clasa a XII-a
CS 3.1. Identificarea și valorizarea patrimoniului religios românesc cu semnificație universală
- *inventarierea obiectivelor UNESCO/naționale (Bucovina, Maramureș, stilul brâncovenesc);* - *evidențierea particularităților artistice și teologice ale fiecărui ansamblu;* - *argumentarea relevanței lor pentru cultura europeană actuală.*
- **CS 3.2. Prezentarea marilor centre de artă sacră europene în cheie catehetică și culturală**
- *selectarea și descrierea unor repere: Assisi, Padova, Florența (Giotto, Fra Angelico), San Marco, Uffizi, Milano (Cina cea de Taină), Paris (Sainte-Chapelle, Notre-Dame, Chartres), Roma (bazilicile majore), Muzeele Vaticanului;* - *analizarea mesajului teologic și a inovațiilor artistice asociate fiecărui reper;* - *compararea modurilor de „lectură” a operei (liturgică, muzeală, turistică).*
- **CS 3.3. Proiectarea unui traseu de turism religios sustenabil, cu accent pe conservarea patrimoniului** *(competență verde)*
- *stabilirea temei și a criteriilor de selecție (spirituale, artistice, logistice);* - *planificarea etapelor, a materialelor de ghidaj și a regulilor de vizitare responsabilă;* - *prezentarea traseului (oral/scris/digital), cu includerea măsurilor de protecție a patrimoniului;* - *aplicarea instrumentelor digitale (hărți interactive, prezentări multimedia) pentru promovarea responsabilă a patrimoniului cultural-religios, în contexte care presupun respectarea eticii și a protecției datelor.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Clasa a XII-a

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Imaginea ca interpretare a Cuvântului biblic	1. Valorizarea și conservarea imaginii sacre 1.1. Arta monumentală 1.2. Manuscrise medievale cu miniaturi 1.3. Arta sacră în tapiseriile medievale 1.4. Sculptură, Frescă, Mozaic 1.5. Obiecte de cult și țesături vechi 1.6. Vitralii 1.7. Restaurare
2. Arhitectura de cult religios în România	2. Monumente de arhitectură sacră din spațiul românesc 2.1. Bazilici paleocreştine, cripte martirice 2.2. Bisericile tip Rotondă din spațiul romanesc 2.3.Biserici fortificate din Transilvania 2.4.Mănăstirile din Bucovina – bisericile cu frescă exterioară 2.5 Sinagoga 2.6. Bisericile din lemn din Maramureşul istoric 2.7. Moschea 2.8. Stilul Brâncovenesc 2.9. Patrimoniul cultural UNESCO
3. Elementele componente ale bisericii latine şi simbolismul lor	3. Elementele componente ale spațiului sacru din biserica latină și simbolismul lor 3.1. Altarul, Tabernacolul, Ciborium 3.2. Amvonul, Baptisteriul, Corul
4. Elementele componente ale bisericii bizantine şi simbolismul lor	4. Elementele componente ale spațiului sacru din biserica bizantină și simbolismul lor 1.1. Altarul și Catapeteasma (iconostasul) 1.2. Naosul și Pronaosul
5. Artă Sacră în Patrimoniul Cultural UNESCO	5. Mari centre ale artei sacre europene 5.1. Assisi, Padova, Florenţa – Giotto, Fra Angelico 5.2. Veneția, Florenţa, Milano – *Cina cea de Taină* 5.3. Paris – Sainte-Chapelle, Catedrala Notre-Dame, Chartres 5.4. Roma – Bazilicile majore: Santa Maria Maggiore, San Giovanni in Laterano, San Paolo fuori le Mura, Catedrala Sfântul Petru

SUGESTII METODOLOGICE

Studierea ***Artei Sacre*** completează cunoștințele necesare consolidării culturii generale a elevului de la profilul teologic specializarea Ghid turism religios și Teologie Romano-Catolică. Este necesar ca elevul să aprofundeze cunoștințele oferite de toate disciplinele incluse în curriculum (atât cele din TC cât și cele din CS), pe durata celor patru ani de liceu.

Sugestiile metodologice la disciplina ***Arta Sacră*** sprijină orientarea profesorului în aplicarea programei școlare, ajutându-l să proiecteze și să desfășoare la clasă activități de predare-învățare-evaluare adaptate specificului disciplinei. Aceste sugestii ajută cadrul didactic în crearea unui mediu de învățare activ, care să stimuleze și să dezvolte abilitățile practice ale elevilor. Profesorul va adapta programa școlară la specificul clasei, luând în considerare nivelul de cunoștințe și aptitudinile elevilor.

Disciplina *Arta Sacră* poate contribui la abordarea integrată „whole-school", prin realizarea de proiecte interdisciplinare, colaborări cu muzeele locale, comunitățile religioase sau culturale și implicarea elevilor în activități de patrimoniu și voluntariat.

Ca metodă de predare-învățare se recomandă mai multe varietăți de metode active, cum ar fi:

1. Metoda proiectelor: Permite elevilor să exploreze o temă în profunzime, dezvoltând abilități de cercetare, organizare și prezentare.
2. Învățarea prin studiu individual, încurajând elevii să descopere singuri și stimulându-le astfel curiozitatea.
3. Lucrul în echipă promovând colaborarea și schimbul de idei între elevi.
4. Excursii de studiu.

Utilizarea resurselor de care profesorul și unitatea școlară dispune pentru a diversifica experiența de învățare - imagini și video din bibliotecile digitale ale muzeelor de artă.

Din totalul orelor alocate studiului acestei discipline, 25% sunt la dispoziția profesorului pentru aprofundare, remediere sau pentru dezvoltarea unor proiecte de interes pentru elevi.

Pentru disciplina ***Arta Sacră,*** tematica, competențele generale și specifice elaborate, definesc profilul de formare al absolventului de liceu, profil teologic, specializare Ghid turism religios și Teologie Romano-Catolică, păstrând cerințele stabilite la nivel european.

Competențele generale și competențele specifice elaborate sunt raportate la amplasarea în timp și spațiu a monumentelor studiate, influențe culturale, limbaj de specialitate. În funcție de aceste repere, se planifică strategiile didactice adaptate anului de studiu.

Conținuturile din activitatea de învățare formează, consolidează, dezvoltă, competențele specifice care se structurează pe parcursul unui an de studiu și derivă din competențele generale. Astfel, pentru elaborarea disciplinei ***Arta Sacră*** se recomandă următoarele:

- conținuturile propuse spre studiu se vor corela cu Practica de specialitate și disciplinele care fac parte din curriculum de specialitate;
- ordonarea conținuturilor vor ține seama de evoluția istorică a civilizației universale;
- planificarea de conținuturi se va face din perspectiva dezvoltării personale a elevilor;
- actuala Programă oferă cadrelor didactice libertatea de a alege cele mai potrivite metode și mijloace de abordare a competențelor specifice și a conținuturilor;
- numarul conținuturilor are în vedere numărul de ore rezervate disciplinei ***Arta Sacră*** pentru fiecare clasă în planul-cadru, pastrând un număr suficient de ore la dispoziția profesorului, pentru consolidarea anumitor cunoștințe.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Grad didactic/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
PR. CIPRIAN VACARU	DEFINITIVAT, DOCTORAT ÎN LITURGIE	LICEUL TEOLOGIC „FERICITUL IEREMIA”, ONEȘTI, JUD. BACĂU.
ARHITECT LUCIA-ISABELLA URSACHE	ARHITECT Membru ORDINUL ARHITECTILOR DIN ROMANIA, UNIUNEA ARHITECTILOR DIN ROMANIA	COLEGIUL ROMANO-CATOLIC „SFÂNTUL IOSIF”, BUCUREȘTI
SR. MIRON RODICA ELENA	GRAD DIDACTIC I, DOCTORAT ÎN FILOLOGIE	COLEGIUL ROMANO-CATOLIC „SFÂNTUL IOSIF”, BUCUREȘTI

COORDONATORI/RESPONSABILI/CONSULTANȚI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Zăbavă Mihaela	Consilier CNCE	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare	Responsabil CNCE
Pislaru Cătălin	Inspector general MEC	Ministerul Educației și Cercetării	Responsabil MEC

RESPONSABILI/COORDONATORI/COLABORATORI:

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Riba Ion	Profesor, preot	Colegiul Romano-Catolic „Sf. Iosif”, București	Responsabil din partea cultului

Anexa nr. 90

Programa școlară pentru disciplina

Literatură universală creștină
Cultul Romano-Catolic de Limba Română

Clasele a XI-a și a XII-a

Curriculum de specialitate (CS)

Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea Teologie romano-catolică

Învățământ liceal

- 2026 -

Anexa nr. 90
Programa școlară pentru disciplina *Literatură universală creștină,* Cultul Romano-Catolic de Limba Română clasele a XI-a și a XII-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea Teologie romano-catolică*

NOTĂ DE PREZENTARE

Disciplina *Literatură universală creștină* este parte a curriculumului diferențiat destinat învățământului liceal, filiera vocațională, profil teologic, specializarea Teologie romano-catolică (cultul romano-catolic de limbă română), fiind studiată în clasele a XI-a și a XII-a, cu o alocare de 2 ore pe săptămână în fiecare an.

Această disciplină urmărește formarea unei culturi teologice și umaniste solide, oferind elevilor repere esențiale pentru înțelegerea contextului istoric, doctrinar și cultural în care s-a dezvoltat literatura creștină. În același timp, contribuie la aprofundarea și sistematizarea cunoștințelor dobândite în cadrul altor discipline teologice – Studiul biblic, Spiritualitate, Catehism, Istoria Bisericii – cu care se află în relație directă de complementaritate. De asemenea, susține dezvoltarea competențelor necesare studiului disciplinelor umaniste precum Limba latină, Literatura universală și Limba și literatura română.

Conținuturile propuse au ca punct de plecare Sfânta Scriptură, sursa fundamentală a literaturii creștine, a cărei influență se regăsește în operele scriitorilor ecleziastici din toate epocile. Se acordă o atenție deosebită literaturii patristice de limbă greacă și latină din primele secole ale creștinismului, urmată de literatura creștină post-patristică, până la cea contemporană. Sunt incluse, de asemenea, referințe la unele texte ale Magisteriului Bisericii.

Obiectivul principal al disciplinei este acela de a oferi elevilor o perspectivă integrată asupra evoluției literaturii creștine, în strânsă legătură cu dezvoltarea istorică a Bisericii, contribuind la formarea unei gândiri critice, coerente și contextualizate. În contextul provocărilor culturale, spirituale și ideologice ale secolului XXI, studiul literaturii creștine devine un instrument necesar pentru înțelegerea rădăcinilor valorilor europene, pentru dialogul intercultural și interreligios, precum și pentru dezvoltarea unei conștiințe etice și spirituale autentice, capabile să răspundă matur și responsabil realităților contemporane.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Identificarea etapelor majore din evoluția literaturii creștine, a autorilor reprezentativi și a contextelor istorico-culturale în care aceștia au activat.**
CG2	**Explicarea principalelor teme teologice, spirituale, morale și culturale transmise prin textele literaturii creștine, cu aplicabilitate în viața personală și în comunitate.**
CG3	**Analizarea critică a textelor din literatura creștină, în special patristică, post-patristică și contemporană, din perspectivă teologică, istorică și literară.**
CG4	**Evaluarea impactului textelor creștine asupra formării conștiinței morale și a vieții spirituale personale, precum și asupra culturii și societății de-a lungul timpului.**

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Identificarea etapelor majore din evoluția literaturii creștine, a autorilor reprezentativi și a contextelor istorico-culturale în care aceștia au activat

Clasa a XI-a
CS 1.1. Recunoașterea principalelor etape din evoluția literaturii creștine patristice însoțite de repere cronologice și evenimente relevante din istoria Bisericii
- *realizarea unei linii cronologice interactive a marilor etape ale literaturii creștine;* - *lectura ghidată a unui text introductiv despre etapele literaturii creștine;* - *exercițiu de asociere.*
CS 1.2. Identificarea autorilor reprezentativi și a operelor semnificative din literatura creștină patristică, cu evidențierea contribuției lor la dezvoltarea teologiei și culturii creștine
- *realizarea unor fișe de lectură sau prezentări scurte despre autori și opere relevante;* - *organizarea unei „galerii de autori” sub formă de afișe, colaje sau prezentări digitale;* - *joc de rol sau interviu imaginar;* - *identificarea unor texte care propun argumente pentru credința noastră.*
CS 1.3. Analiza relației dintre contextul istoric, cultural și teologic al unei epoci și temele dominante din literatura creștină patristică, prin exemple concrete din textele studiate
- *analiza pe grupuri a unui fragment dintr-o operă creștină;* - *realizarea unui eseu scurt sau a unei reflecții personale;* - *organizarea unor dezbateri în clasă.*

CG 2 – Explicarea principalelor teme teologice, spirituale, morale și culturale transmise prin textele literaturii creștine cu aplicabilitate în viața personală și în comunitate

Clasa a XI-a
CS 2.1. Identificarea principalelor teme teologice, spirituale, morale și culturale exprimate în opere reprezentative ale literaturii creștine patristice, prin analiza de texte și exemple concrete
- *extragerea temelor teologice, spirituale, morale și culturale dintr-un fragment studiat;* - *completarea unei fișe de lucru;* - *dezbatere ghidată în clasă pornind de la textele studiate.*
CS 2.2. Argumentarea relevanței unor valori creștine (ex: iubirea aproapelui, compasiunea, iertarea, adevărul, demnitatea umană) pentru viața personală și pentru conviețuirea într-o societate pluralistă
- *scrierea unei reflecții personale (eseu scurt);* - *analiza comparativă între o valoare exprimată într-un text creștin și o situație actuală din societate;* - *crearea unui „cod de valori personale” inspirat din textele studiate.*
CS 2.3. Elaborarea de reflecții, prezentări sau proiecte prin care elevii formulează legături între mesajul textelor literare creștine și experiențele lor personale sau realitățile comunității locale
- *proiect în echipă ce pornește de la identificarea unei probleme actuale pentru care se va identifica un răspuns inspirat din literatura creștină;* - *realizarea unui colaj digital sau fizic (afiș, poster, prezentare PowerPoint);* - *participarea la o masă rotundă sau atelier.*

CG 3 - Analizarea critică a textelor din literatura creștină patristică, din perspectivă teologică, istorică și literară

Clasa a XI-a
CS 3.1. Identificarea elementelor teologice, istorice și literare relevante într-un text reprezentativ al literaturii creștine patristice
- *analizarea dirijată a unui text scurt;* - *completarea unei fișe de analiză triplă, în care elevii separă elementele: teologice, istorice și literare;* - *exercițiu de asociere între text și context.*

Clasa a XI-a
CS 3.2. Interpretarea textului literar creștin în relație cu contextul lui de apariție și cu mesajul doctrinar transmis, prin utilizarea de concepte din teologie, literatură și istorie
- *realizarea unui eseu scurt sau a unui text argumentativ;* - *organizarea unor dezbateri pe grupe;* - *discuție dirijată în clasă.*
CS 3.3. Formularea unei opinii argumentate privind relevanța și actualitatea unui text creștin, pe baza unei analize critice și personale a temelor și valorilor transmise
- *scrierea unei reflecții personale;* - *organizarea unei mini-dezbateri în clasă;* - *crearea unui podcast, afiș sau videoclip scurt (individual sau în grup).*

CG 4 - Evaluarea impactului textelor creștine asupra formării conștiinței morale și a vieții spirituale personale, precum și asupra culturii și societății de-a lungul timpului

Clasa a XI-a
CS 4.1. Analizarea modului în care anumite texte creștine au influențat valorile morale și viața spirituală în contexte istorice diverse
- *studiu de caz: analizarea unui text;* - *realizarea unei prezentări comparative între două texte din epoci diferite;* - *crearea unei hărți conceptuale care leagă valori morale de perioade istorice și autori relevanți.*
CS 4.2. Compararea impactului valorilor promovate în literatura creștină cu realități culturale și sociale actuale, prin identificarea punctelor de convergență și de tensiune
- *dezbatere în clasă;* - *scrierea unui articol de opinie;* - *realizarea unui interviu.*
CS 4.3. Formularea unei opinii personale argumentate privind relevanța valorilor morale și spirituale exprimate în textele creștine, raportată la propria experiență de viață și la contextul comunității
- *scrierea unei reflecții personale;* - *realizarea unui proiect individual sau de grup;* - *crearea unei pledoarii care promovează o valoare morală sau spirituală.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Clasa a XI-a

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Noţiuni introductive	1.1. Definiţie 1.2. Structură 1.3. Vocabular
2. Începutul literaturii creştine: scriitori post-apostolici	2.1. Didahe 2.2. Clement Romanul 2.3. Ignațiu de Antiohia
3. Scriitori creştini greci – din perioada Sfinților Părinți ai Bisericii	3.1. Iustin 3.2. Irineu 3.3. Origene 3.4. Atanasiu 3.5. Vasile cel Mare 3.6. Grigore de Nyssa 3.7. Ioan Gură de Aur
4. Scriitori creştini latini – din perioada Sfinților Părinți ai Bisericii	4.1. Tertulian 4.2. Ambroziu de Milano 4.3. Ieronim 4.4. Augustin 4.5. Benedict 4.6. Leon cel Mare 4.7. Grigore cel Mare

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Identificarea etapelor majore din evoluția literaturii creștine, a autorilor reprezentativi și a contextelor istorico-culturale în care aceștia au activat

Clasa a XII-a
CS 1.1. Recunoașterea și descrierea principalelor etape din evoluția gândirii și spiritualității creștine universale, prin raportare la viața și opera autorilor reprezentativi, în contextul istoric și cultural specific fiecărei epoci
- *linia timpului a gândirii teologice și a spiritualității creștine: elevii construiesc, individual sau în grup, o linie cronologică care să includă autorii studiați menționând secolul, contextul istoric și trăsături definitorii ale operei fiecăruia;* - *fișa de autor: pornind de la texte suport, elevii completează fișe de lucru pentru fiecare autor, identificând date biografice esențiale, idei centrale și contextul istoric-cultural în care au activat;* - *harta conceptuală a etapelor istorice: elevii realizează hărți conceptuale care corelează etapele majore ale istoriei creștine (Evul Mediu, Reforma catolică, epoca modernă, contemporană) cu autorii reprezentativi și cu tipurile de spiritualitate (mendicantă, mistică, scolastică) sau cu aspectele teologice promovate.*
CS 1.2. Explicarea contribuțiilor teologice și spirituale ale unor părinți teologi și maeștrii spirituali evidențiind relația dintre doctrină, spiritualitate și contextul eclezial
- *explicația ghidată a unei idei teologice centrale: elevii analizează, pe baza unor texte suport, o idee teologică reprezentativă. Ei explică sensul ideii și rolul ei în viața Bisericii epocii respective;* - *studiu de caz: în grupuri, elevii realizează un studiu de caz explicând modul în care contextul eclezial a influențat contribuția teologică și spirituală a autorului;* - *compararea a două modele teologice și spirituale: elevii compară doi autori din epoci diferite, explicând diferențele și asemănările dintre abordările doctrinare și spirituale, în raport cu nevoile Bisericii din epoca lor.*
CS 1.3. Evaluarea critică și argumentată a impactului pe termen lung al scrierilor părinților teologi, maeștrilor spirituali și magisteriale asupra Bisericii și societății contemporane, formulând opinii personale fundamentate teologic și istoric.
- *analiza critică a unui text cu relevanță contemporană: elevii studiază fragmente din scrierile unor părinți teologi, maeștri spirituali sau din documente magisteriale și evaluează impactul ideilor asupra vieții Bisericii și societății actuale;* - *dezbatere academică: „Actualitatea unei gândiri teologice”. Elevii participă la o dezbatere structurată pe tema relevanței contemporane a unui autor sau document. Argumentele trebuie susținute teologic și istoric;* - *eseu reflexiv: continuitate și actualizare. Elevii redactează un eseu reflexiv în care evaluează modul în care ideile unui părinte teolog sau maestru spiritual sunt asumate, reinterpretate sau contestate în contextul contemporan al Bisericii și societății.*

CG 2 – Explicarea principalelor teme teologice, spirituale, morale și culturale transmise prin textele literaturii creștine, cu aplicabilitate în viața personală și în comunitate

Clasa a XII-a
CS 2.1. Identificarea și explicarea principalelor teme teologice, spirituale și morale prezente în textele literaturii creștine (medievale, mistice și magisteriale), prin raportare la autorii studiați și la contextul istoric-eclezial al fiecărei epoci
- *lectură dirijată și identificarea temelor-cheie: elevii parcurg fragmente selectate din texte reprezentative. Ei identifică temele teologice, spirituale și morale prezente, notându-le într-o fișă de lucru;* - *explicarea temei în context istoric-eclezial: în grupuri mici, elevii explică modul în care o temă teologică sau spirituală este exprimată diferit în funcție de context;* - *comentariu de text cu accent pe temă și mesaj: elevii redactează un comentariu scris în care identifică o temă teologică sau morală într-un text dat și explică mesajul acesteia, raportându-l la autor și la contextul istoric-eclezial al epocii.*

Clasa a XII-a
CS 2.2. Aplicarea temelor teologice și spirituale fundamentale (credință, iubire, sfințenie, misiune, viață sacramentală, demnitatea persoanei) în situații concrete de viață personală și comunitară, inspirate din scrierile autorilor și documentelor magisteriale studiate
- *studiu de caz: elevii analizează situații concrete de viață (ex.: solidaritate socială, conflict interpersonal, discernământ vocațional, responsabilitate civică, grija față de natură) și aplică o temă teologică sau spirituală extrasă din scrierile studiate;* - *proiect comunitar cu fundament teologic: în grupuri, elevii propun un proiect de implicare comunitară (caritativ, educativ, pastoral) fundamentat pe o temă teologică sau spirituală;* - *joc de rol: discernământ și decizie morală. Elevii participă la jocuri de rol în care simulează situații ce presupun decizii morale (iertare, responsabilitate, solidaritate), aplicând principii inspirate din textele studiate și explicând motivația teologică a alegerilor făcute.*
CS 2.3. Evaluarea critică și formularea de judecăți personale argumentate privind relevanța actuală a temelor teologice și spirituale din literatura creștină, în vederea asumării lor responsabile în viața Bisericii și a societății contemporane
- *analiză critică de text cu raportare la actualitate: elevii analizează fragmente din literatura creștină studiată și evaluează relevanța temelor teologice și spirituale (iubire, misiune, demnitatea persoanei, viața sacramentală) pentru problemele actuale ale Bisericii și societății;* - *dezbatere argumentativă: „Actualitatea unei teme teologice”. Elevii participă la o dezbatere structurată pe teme precum: iubirea creștină într-o societate secularizată, misiunea Bisericii astăzi, sfințenia în viața cotidiană. Argumentele trebuie susținute prin referințe la textele și autorii studiați;* - *studiu comparativ: mesajul atunci și acum. Elevii compară modul în care o temă teologică sau spirituală este formulată într-un text clasic și reinterpretată în magisteriul contemporan (ex.: sfințenia la Ioan al Crucii și în documentele Vatican II; demnitatea persoanei la Toma de Aquino și Ioan Paul al II-lea), evaluând continuitatea și actualizarea mesajului.*

CG 3 - Analizarea critică a textelor din literatura creștină, în special post-patristică și contemporană, din perspectivă teologică, istorică și literară

Clasa a XII-a
CS 3.1. Identificarea și explicarea elementelor teologice, istorice și literare fundamentale ale textelor din literatura creștină post-patristică și contemporană, prin raportare la autorii studiați și la contextul eclezial și cultural al epocii
- *lectură dirijată cu identificarea elementelor-cheie: elevii analizează fragmente reprezentative din textele autorilor studiați. Ei identifică elemente teologice, istorice și literare (teme, concepte, gen literar, stil, context) pe baza unei fișe de lucru;* - *harta conceptuală a textului și a epocii: elevii realizează hărți conceptuale care corelează autorul, textul analizat și epoca istorică, evidențiind influența contextului cultural și eclezial asupra conținutului și formei literare;* - *comentariu ghidat de text: elevii redactează un comentariu de text în care identifică și explică elementele teologice, istorice și literare, folosind concepte și termeni specifici disciplinei și raportându-se explicit la autor și epocă.*
CS 3.2. Compararea și evaluarea critică a perspectivelor teologice și spirituale din textele unor autori diferiți identificând continuități și diferențe doctrinare și stilistice
- *analiză comparativă de texte (perechi de autori): elevii analizează fragmente din doi autori aparținând unor epoci sau curente diferite, identificând asemănări și diferențe doctrinare și stilistice;* - *tabel comparativ: doctrină – spiritualitate – stil. Elevii completează un tabel comparativ în care evaluează perspectivele teologice și spirituale ale doi sau mai mulți autori, având ca repere: temele centrale, limbajul, genul literar și scopul textului;* - *dezbatere ghidată: continuitate și schimbare. Elevii participă la o dezbatere structurată pe tema continuității și evoluției gândirii teologice și spirituale în literatura creștină, argumentându-și pozițiile cu exemple din texte.*
CS 3.3 Analizarea structurii, limbajului și mesajului teologic al textelor aparținând diferitelor genuri literare creștine (tratate teologice, scrieri mistice, documente magisteriale), evidențiind specificul fiecărui autor
- *analiza ghidată pe criterii multiple: elevii primesc fragmente din texte aparținând unor genuri diferite. Pe baza unei grile, analizează structura textului, tipul de limbaj și mesajul teologic;* - *analiză comparativă: gen și autor. Elevii compară modul în care structura și limbajul influențează mesajul teologic la doi autori din genuri diferite, formulând concluzii argumentate;*

Clasa a XII-a
- *prezentare critică: „Cum vorbește teologia?”. Elevii realizează o prezentare orală sau multimedia în care explică modul în care diferitele genuri literare creștine exprimă adevăruri teologice și cum stilul și structura reflectă personalitatea și contextul autorului.*

CG 4 - Evaluarea impactului textelor creștine asupra formării conștiinței morale și a vieții spirituale personale, precum și asupra culturii și societății de-a lungul timpului

Clasa a XII-a
CS 4.1. Identificarea și explicarea influenței textelor creștine asupra formării conștiinței morale și a vieții spirituale personale, prin raportare la scrierile autorilor studiați și la contextul istoric-eclezial al fiecărei epoci
- *lectură reflexivă: text și conștiință morală. Elevii parcurg fragmente din scrierile autorilor studiați și identifică valorile morale și îndemnurile spirituale transmise, notându-le într-o fișă de lucru;* - *studiu de caz: modele de viață spirituală. Elevii analizează modele de viață spirituală propuse de autorii studiați explicând influența acestora asupra formării conștiinței morale;* - *comentariu explicativ contextualizat: elevii redactează un comentariu scris în care identifică și explică influența unui text creștin asupra formării conștiinței morale, integrând referințe la autor, epocă și context eclezial.*
CS 4.2. Analizarea modului în care textele teologice, spirituale și magisteriale au contribuit la configurarea valorilor culturale, morale și sociale în diferite perioade istorice, de la Evul Mediu până în contemporaneitate
- *tabel sinoptic al valorilor creștine în istorie: elevii completează un tabel sinoptic care corelează textele studiate cu perioadele istorice și valorile promovate (demnitatea persoanei, solidaritatea, responsabilitatea socială, misiunea Bisericii), evidențiind continuități și transformări;* - *analiză comparativă între epoci: elevii compară modul în care o valoare creștină (ex.: iubirea aproapelui, justiția socială, sfințenia) este exprimată și aplicată în două epoci diferite pe baza textelor autorilor studiați;* - *dezbatere ghidată: influența asupra societății. Elevii participă la o dezbatere structurată privind impactul literaturii creștine asupra culturii și societății (educație, drept, artă, solidaritate socială), argumentând cu exemple din textele teologice, spirituale și magisteriale.*
CS 4.3. Formularea de judecăți personale argumentate și propuneri de asumare a valorilor morale și spirituale transmise de literatura creștină în contextul actual al vieții personale, ecleziale și sociale
- *proiect de viață inspirat din literatura creștină: elevii elaborează un proiect personal sau comunitar (plan de acțiune, jurnal de asumare, inițiativă socială) în care propun modalități concrete de trăire a unei valori morale sau spirituale, fundamentate teologic și istoric;* - *scrisoare deschisă sau mesaj public: elevii redactează o scrisoare deschisă sau un mesaj public (adresat comunității, tinerilor, societății) în care argumentează importanța asumării unei valori morale sau spirituale în contextul contemporan, cu referire la autori studiați;* - *portofoliu de asumare a valorilor: elevii realizează un portofoliu care cuprinde reflecții personale, texte comentate, propuneri concrete și autoevaluări privind modul în care valorile morale și spirituale din literatura creștină pot fi integrate în viața personală și comunitară.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Clasa a XII-a

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Scriitori de opere cu caracter spiritual – după perioada Sfinților Părinți ai Bisericii	1.1 Bernard 1.2 Francisc de Assisi 1.3 Dominic 1.4 Ignațiu de Loyola 1.5 Tereza de Avila 1.6 Ioan al Crucii
2. Scriitori de opere cu caracter teologic – după perioada Sfinților Părinți ai Bisericii	2.1 Anselm de Canterbury 2.2 Bonaventura 2.3 Toma de Aquino 2.4 Ecaterina de Siena 2.5 Tereza a Pruncului Isus
3. Scrieri ale Magisteriului Bisericii din contemporaneitate	3.1 Documentele Conciliului al II-lea din Vatican 3.2 Paul al VI-lea 3.3 Ioan Paul al II-lea 3.4 Benedict al XVI-lea 3.5 Francisc I

SUGESTII METODOLOGICE

Predarea disciplinei *Literatură universală creștină* în clasele terminale ale liceului presupune o abordare didactică care să armonizeze dimensiunea intelectuală, culturală și spirituală a conținuturilor cu dezvoltarea unor competențe reale, aplicabile în viața personală și în societate. Întregul demers educațional trebuie să urmărească nu doar transmiterea unor cunoștințe despre autori, texte și contexte, ci mai ales formarea unor capacități de analiză, interpretare, reflecție și aplicare a valorilor creștine în realitatea cotidiană.

În acest sens, este esențială valorificarea metodelor active, participative, care permit elevilor să se implice direct în înțelegerea și explorarea textelor literare creștine. Lectura ghidată a fragmentelor, completată de exerciții de interpretare și de discuții dirijate, ajută elevii să identifice temele teologice, morale și culturale transmise în operele patristice, post-patristice sau contemporane. Analiza textului este cu atât mai eficientă atunci când se desfășoară în contexte colaborative: lucrul în perechi sau în grupuri facilitează observarea unor perspective multiple, iar completarea unor fișe de analiză sau organizarea de dezbateri tematice stimulează gândirea critică și exprimarea liberă.

Un accent important trebuie pus pe contextualizare, adică pe înțelegerea textului în strânsă legătură cu epoca în care a fost scris, cu evenimentele istorice și cu realitățile sociale și religioase ale timpului. De asemenea, este esențială corelarea valorilor extrase din textele studiate cu experiențele personale ale elevilor și cu provocările lumii contemporane. Astfel, elevii pot fi stimulați să elaboreze reflecții personale, să redacteze eseuri argumentative, să creeze colaje sau prezentări în care să exprime modul în care înțeleg și trăiesc valori precum iubirea aproapelui, demnitatea umană, iertarea sau solidaritatea.

În acest cadru, metodele moderne de învățare – precum învățarea prin proiect, studiul de caz, învățarea prin problematizare sau dezbaterile academice – devin instrumente eficiente pentru atingerea competențelor generale, mai ales în ceea ce privește analiza critică a textului, evaluarea impactului său moral și spiritual sau aplicabilitatea mesajului creștin în viața personală și comunitară. Elevii pot fi provocați să realizeze proiecte de grup pornind de la o temă sau o problemă actuală, căreia să-i caute un răspuns inspirat din literatura creștină. De asemenea, activitățile de tip „interviu imaginar cu un autor”, *podcast*-ul pe teme morale sau dezbaterile pe teme etice pot deveni contexte autentice de învățare și auto-exprimare.

Evaluarea ar trebui să vizeze nu doar cunoștințele, ci și dezvoltarea capacităților de reflecție, argumentare și creație. Astfel, pe lângă testele scrise sau fișele de lucru, pot fi utilizate metode alternative de evaluare, precum proiectele, portofoliile, reflecțiile personale. Este important ca elevul să fie conștient nu doar de ceea ce știe, ci și de modul în care valorile asimilate îl transformă interior și îl ajută să-și formuleze răspunsuri la întrebările fundamentale ale vieții.

Resursele didactice trebuie selectate cu grijă pentru a sprijini demersul metodologic. Textele propuse pot fi completate de materiale audio-video, prezentări digitale, hărți conceptuale sau cronologice, toate menite să faciliteze înțelegerea, să suscite interesul și să creeze punți între trecut și prezent. Utilizarea tehnologiei poate aduce un plus de dinamism în procesul de predare: aplicațiile interactive, colajele digitale, prezentările PowerPoint sau platformele online pot sprijini învățarea și exprimarea creativă.

Prin urmare, metodologia de predare a disciplinei *Literatură universală creștină* trebuie să fie una integrată, flexibilă și orientată spre formarea de competențe autentice, care să depășească simpla memorare de informații. Elevii au nevoie să fie implicați în experiențe de învățare care le activează mintea, le modelează conștiința și le formează capacitatea de a trăi responsabil valorile credinței într-o lume pluralistă și în continuă schimbare.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Grad didactic/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
1. Grădinaru Tarciziu	Definitivat / Doctor	Colegiul Național Catolic „Sf. Iosif” Bacău
2. Sofronie Mariana	Gradul I	Liceul Teologic Romano-Catolic „Sfântul Francisc de Assisi” Roman

COORDONATORI/RESPONSABILI/CONSULTANȚI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Zăbavă Mihaela	Consilier CNCE	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare	Responsabil CNCE
Pislaru Cătălin	Inspector general MEC	Ministerul Educației și Cercetării	Responsabil MEC

RESPONSABILI/COORDONATORI/COLABORATORI:

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Riba Ion	Profesor, preot	Colegiul Romano-Catolic „Sf. Iosif”, București	Responsabil din partea cultului

Anexa nr. 91

Programa școlară pentru disciplina

*Istoria religiilor**
Cultul Romano-Catolic de Limba Română

Clasa a IX-a

Curriculum de specialitate (CS)

Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea Teologie romano-catolică

Învățământ liceal

*cu realocarea orei din TC a disciplinei Religie, de la clasa a IX-a

- 2026 -

Anexa nr. 91
Programa școlară pentru disciplina *Istoria religiilor,* Cultul Romano-Catolic de Limba Română clasa a IX-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea Teologie romano-catolică*

NOTĂ DE PREZENTARE

Disciplina *Istoria religiilor* înlocuiește disciplina Religie din Trunchiul comun (TC), pentru filiera vocațională, profilul teologic, cultul romano-catolic, specializarea teologie romano-catolică, fiindu-i alocată 1 oră/săptămână pe parcursul unui an școlar, clasa a IX-a.

Studierea acestei discipline se realizează din perspectiva atât a istoriei biblice cât și a istoriei universale, având ca scop familiarizarea elevilor cu evenimente şi contexte semnificative din istoria omenirii, în mod special cu informații despre experiențe, instituții și idei religioase care au contribuit la constituirea condiției umane și la evoluția umanității din preistorie până în zorile Revelației creștine. De aceea, s-au avut în vedere marile civilizații antice care au constituit leagănul Poporului ales sau au avut legături istorice cu acesta.

Sunt prezentate marile culturi politeiste în care omul, umbrit de păcatul strămoșesc și lipsit de harul divin, zidește zigurate, înalță turnuri, în dorința de a-l găsi pe Dumnezeu, dar nu găsește decât idolii ciopliți de propriile mâini; caută zadarnic fericirea, dar nu găsește decât umbra ei; caută nemurirea, dar sfârșește constatând că este muritor. Studierea acestor civilizații mărețe în sine, care se succed, distrugându-se unele după altele, realizează imaginea nimicniciei omului lipsit de ajutorul divin. Din mijlocul lor, răsare un om, iar din el un popor, ce va deveni mare prin voința lui Dumnezeu.

Fiind gândită pentru un singur an de studiu, această Programă prezintă doar acele civilizații care au pregătit nașterea Poporului ales și, mai târziu, zorile mântuirii prin venirea Mântuitorului, excepție făcând civilizația și religie islamică cu rădăcini iude-creștine.

Studierea marilor civilizații din istoria umanității este pentru elevi şi un prilej de a descoperi implicaţiile esenţiale ale culturii asupra destinului uman, de a valoriza efortul omului pentru a se adapta în timp şi pentru a face faţă provocărilor, interioare şi exterioare deopotrivă.

Finalităţile disciplinei *Istoria religiilor* pentru clasa a IX-a de liceu filiera vocațională, profil teologic, specializarea Teologie romano-catolică sunt:

- formarea competenţelor de lucru cu surse istorice şi ecclesiastice autentice şi plasarea lor în context;
- dezvoltarea capacităţii de analiză şi evaluare a motivaţiilor acţiunii umane în decursul timpului;
- identificarea dimensiunii sacre ale actului uman la diferitele culturi şi civilizaţii;
- formarea unei gândiri umaniste, obiective şi holistice, care să se opună oricărei forme de falsificare a adevărurilor istorice şi de interpretare subiectivă, naţionalistă ori şovină;
- stimularea acceptării alterităţii şi a multiculturalităţii în perspectiva iubirii divine şi a fraternităţii umane indiferent de religie ori confesiune, de rasă, de culoare, sex ori apartenenţă socio-politică;

Programa şcolară pentru disciplina *Istoria religiilor* este elaborată potrivit modelului de proiectare curriculară centrat pe competenţe. Construcţia programei şcolare este realizată astfel încât să contribuie la dezvoltarea profilului absolventului de la specializarea Ghid turism religios. Informațiile dobândite la această disciplină vor fi utile viitorului ghid pentru turismul religios și vor fi aprofundate cu efort propriu pe parcursul întregii vieți.

Programa şcolară de *Istoria religiilor* este structurată pe următoarele componente:

-notă de prezentare;
-competenţe generale;
-competenţe specifice şi exemple de activităţi de învăţare;
-domenii şi conţinuturi ale învăţării;
-sugestii metodologice;
-referinţe bibliografice.

Competenţele generale evidenţiază achiziţiile finale de învăţare ale elevilor la sfârşitul perioadei de studiu a acestei discipline şcolare.

Competenţele specifice, derivate din competenţele generale, reprezintă nucleul funcţional al programei şcolare şi evidenţiază rezultatele aşteptate ale învăţării la sfârşitul anului şcolar, deschizând totodată premise de aprofundare ulterioară, prin sugestiile bibliografice.

Domeniile sunt corelate cu conţinuturile cele mai relevante de învăţare pentru disciplina Istoria civilizaţiilor şi a religiei, având prevăzute și ore la dispoziția profesorului.

Sugestiile metodologice cuprind recomandări specifice disciplinei, privind metodologia de aplicare a programei şcolare şi proiectarea demersului didactic. Acestea includ propuneri de organizare a procesului de predare-învăţare-evaluare centrat pe formarea de competenţe, recomandări de strategii didactice specifice disciplinei şi de modalităţi de evaluare. Sugestiile metodologice au rolul de a orienta utilizarea prezentului curriculum în proiectarea şi realizarea activităţilor cu elevii.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Identificarea coordonatelor spațio-temporale în contextul diferitelor civilizații și religii.**
CG2	**Diferențierea elementelor caracteristice, profane și sacre, civilizațiilor și religiilor antice.**
CG3	**Aprecierea corectă și eficientă a limbajului istorico-umanist, precum și a reperelor spațio-temporale în diferite situații de comunicare.**
CG4	**Integrarea responsabilă şi cu spirit de selecție a mijloacelor disponibile pentru educația permanentă.**

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 Identificarea coordonatelor spațio-temporale în contextul diferitelor civilizații și religii

Clasa a IX-a
CS 1.1 Localizarea în spațiu a popoarelor și civilizațiilor antice
- *identificarea spațiilor istorice ale diferitelor popoare și civilizații antice pe baza unei hărți sau a atlasului istoric/biblic;* - *compararea hărții istorice/biblice cu harta politică a lumii de astăzi pentru recunoașterea spațiilor teritoriale;* - *realizarea unor hărți /schițe prin intermediul tehnologiei (tablă smart etc.) sau a aplicației Google Maps cu localizarea fiecărei civilizații antice.*
CS 1.2. Utilizarea coordonatelor temporale referitoare la diferite personalități și evenimente socio-politice sau culturale
- *alcătuirea unor axe cronologice ale evoluției diferitelor civilizații într-un spațiu istoric dat, prin realizarea unor fișe;* - *caracterizarea unor personaje istorice sau mitologice și plasarea lor corectă în timp, în formă edită pentru portofoliu;* - *descoperirea cauzelor unor evenimente prin analiza contextului istoric general și particular sub forma de tabel comparat;* - *compararea dinamicii teritoriale a unor civilizații pe axa timpului prin realizarea unor hărți tematice.*
CS 1.3. Folosirea corectă a termenilor spațio-temporali în descrierea unor evenimente istorice sau religioase
- *planificarea unor proiecte de prezentare (PowerPoint) a diferitelor evenimente istorice sau religioase;* - *diferențierea termenilor caracteristici fiecărei civilizații și religii sub forma unui glosar terminologic specific;* - *realizarea unor tabele cronologice cu diferitele civilizații și religii.*

CG 2 Diferențierea elementelor caracteristice, profane și sacre, civilizațiilor și religiilor antice

Clasa a IX-a
CS 2.1 Selectarea elementelor comune ale marilor civilizații din lumea antică
- *compararea diferitelor elemente din culturile popoarelor antice: religia, familia, educația, jurisprudența, arta, organizarea tehnicii de luptă etc. prin fișă comparativă;* - *recunoașterea asemănărilor și a deosebirilor în sistemul de concepere a vieții religioase sub formă de diagrame;* - *argumentarea delimitării sacrului de profan în religiile antice prin realizarea unui colaj digital.*
CS 2.2 Identificarea deosebirii între gândirea politeistă sau monoteistă la popoarele antice. Noutatea Revelației
- *clasificarea elementelor gândirii politeiste și respectiv monoteiste sub formă de tabel comparativ;* - *compararea elementelor gândirii politeiste și monoteiste prin proiecție digitală pentru a percepe specificitatea fiecăreia;* - *interpretarea noutății Revelației în contextul politeist în forma unei reflecții scrise.*
CS 2.3 Sintetizarea elementelor definitorii unei civilizații și religii
- *dezvoltarea unor scheme de înțelegere globală a unei civilizații și religii printr-un tabel recapitulativ;* - *generalizarea elementelor definitorii unei civilizații și religii pentru transferul ideatic prin realizarea unei diagrame;* - *specificarea particularităților gândirii profane și sacre prin accesarea a două surse bibliografice.*

CG 3 Aprecierea corectă și eficientă a limbajului istorico-umanist, precum și a reperelor spațio-temporale în diferite situații de comunicare

Clasa a IX-a
CS 3.1 Folosirea limbajului specific unei civilizații și religii
- *realizarea unor interviuri folosind limbajul istorico-umanist pentru asimilarea vocabularului specific;* - *monitorizarea în presă a conceptelor istorico-religioase prin accesarea a două surse media pentru descoperirea influenței culturale antice;* - *discutarea elementelor specifice din civilizațiile și religiile dispărute în grupe de elevi pentru aprecierea corectă a dobândirii competenței.*
CS 3.2 Aplicarea conceptelor religioase fundamentale în diferite situații de comunicare
- *pregătirea unor materiale audio-video despre un anumit aspect al unei civilizație sau religii și prezentarea lor în cadrul orei;* - *participarea la întâlniri cu persoane responsabile la nivel cultural/religios pentru formularea unei opinii despre importanța studiului civilizațiilor și religiilor antice;* - *dezbaterea pro și contra, între grupe de elevi, privind importanța limbajului din vechile civilizații și religii.*
CS 3.3 Argumentarea importanței valorilor unei civilizații
- *recunoașterea valorilor unei civilizații prin analiza unui material video;* - *explicarea elementelor specifice antropologiei din vechile civilizații printr-un discurs de câteva minute;* - *exemplificarea valorilor unei civilizații sau religii în dialogul inter-cultural prin realizarea unui PowerPoint interactiv.*

CG 4 Integrarea responsabilă și cu spirit de selecție a mijloacelor disponibile pentru educația permanentă

Clasa a IX-a
CS 4.1 Selectarea elementelor definitorii ale religiilor antice și a rolurilor acestora în plan istoric, social și cultural
- *identificarea relației dintre elementele definitorii ale religiilor antice și rolul lor prin realizarea unui rebus;* - *recunoașterea asemănărilor și a deosebirilor între rolurile civilizației și religiei pe plan istoric, social și cultural prin crearea unui quizz digital;* - *compararea sfârșiturilor fiecărei civilizații și religii antice prin tabel comparativ.*
CS 4.2 Analizarea rolului valorilor religioase în luarea deciziilor din viața personală
- *realizarea de organizatoare grafice pentru sistematizarea valorilor religioase din civilizațiile și religiile antice;* - *elaborarea de prezentări ilustrative digitale pe marginea aspectelor educative din civilizațiile antice;* - *participarea la activități și proiecte individuale și de grup (voluntariat într-o asociație caritativă), prin aplicarea valorilor religioase.*
CS 4.3 Dezvoltarea mijloacelor de educație permanentă
- *invitarea la o oră de curs a personalităților din domeniul istoriei și religiei pentru descoperirea altor perspective;* - *elaborarea unor proiecte digitale (canal media,) sau analogice (afișe) despre importanța studierii istoriei civilizației și religiei;* - *inventarea unor mijloace tehnologice (podcast) care permit transmiterea culturală a civilizației și a religiei.*

DOMENII ȘI CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Clasa a IX-a

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Noțiuni introductive	1.1 Definirea și delimitarea termenilor: i*storie, civilizație, cultură, religie* 1.2 Repere istorico-geografice 1.3 Izvoarele scrise și nescrise 1.4 Relația dintre sacru și profan din perspectiva gândirii iudeo-creștine
2. Civilizația și religia în preistorie	2.1 Epoci şi civilizaţii preistorice 2.2 Epoca paleolitică. *Semnificațiile simbolice ale mormintelor. Picturile rupestre* 2.3 Epoca neolitică. *Ritualuri magico-religioase* 2.4 Civilizația megalitică. *Templele din Malta și Stonehenge.*
3. Semiluna fertila	3.1 Civilizația și religia mesopotamiană. *Spațiul mesopotamian. Sinteza Sumero-akkadiană și Asiro-babiloniană. Religiile mesopotamiene. Teogonii şi cosmogonii. Mitologia asiro-babiloniană - Poemul Enuma elis şi poemul creării Lumii. Codul lui Hammurabi - Eshatologia mesopotamiană.* 3.2 Civilizația și religia feniciană-canaaneană. *Cadrul geografic și istoric. Mitologie. Cult.* 3.3 Civilizația și religia persană. *Cadrul geografic şi istoric. Religia: Mazdeismul. Zarathustra. Misterele lui Mithra – Maniheismul.* 3.4 Civilizația și religia egipteană. *Cadrul istorico-geografic. Religia.Templul. Cultul egiptean. Cartea egipteană a morţilor. Influenţa Egiptului antic asupra civilizaţiilor mediteraneene.*
4. Lumea geto-dacă	4.1 Civilizația și religia geto-dacă. *Cadrul geografic și istoric geto-dac. Viziunea religioasă. Panteonul și rituri. Personalitatea lui Zamolxis.*
5. Lumea greco-romană	5.1 Civilizația și religia greacă. *Repere istorice: de la Grecia preistorică, la Epoca Miceniană. Epoca clasică. Epoca elenistică. Constituţia ateniană. Constituția spartană - Viața religioasă. Forme de cult. Panteonul grecilor antici - Misterele de la Eleusis şi misterele orfice.* 5.2 Civilizația și religia etruscă. *Etruscii în Peninsula Italică. Viaţa cotidiană - Zei, credinţe, ritualuri și mituri- Disciplina etruscă - Scrierea şi literatura etruscă.* 5.3 Civilizația și religia romană. *Repere spațio-temporale. Viaţa socio-politică şi culturală. Educația. Viaţa religioasă. Panteonul şi cultul roman. Cultul morţilor.*
6. Dumnezeu se revelează în istorie	6.1 Civilizația și religia ebraică. *Cadrul geografic și istoric. Iudaismul: context politic şi socio-cultural. Practici cultice. Revoluţia valorilor. Concepţia asupra istoriei. De la patriarhi la Moise. Epoca judecătorilor. Exilul şi reîntoarcerea. Biblia. Legea. Literatura profetică. Literatura didactică şi de înţelepciune. Epoca Talmudului. Cabala evreiască. Problemele socio-politice actuale ale iudaismului. Originalitatea și influența culturii ebraice.* 6.2 Creștinism. *Revelația. Împlinirea profeților. Cuvântul întrupat, Isus Cristos. Dumnezeu unul și întreit. Consecințele Întrupării și opera de mântuire.*
7. Civilizații din peninsula arabica	7.1 Civilizația și religia islamică. *Cadrul geografic și istoric. Context politic și cultural. Profetul Mohamed. Coranul. Cultul. Expansiunea islamică.*
8. Religiile precolumbiene și asiatice	8.1 Civilizații și religii precolumbiene: *Religia aztecă, Religia mayașă și Religia incașă.* 8.2 Civilizații și religii asiatice: *Religia confucianistă; Religia budistă; Religia daoistă; Religia hindusă.*

SUGESTII METODOLOGICE

Modul în care este concepută programa şcolară pentru disciplina *Istoria religiilor* răspunde, mai întâi de toate, nevoii de familiarizare a elevilor cu noţiunile de bază referitoare la istoria civilizaţiilor şi la marile grupări socio-culturale din trecut şi din prezent, în perspectiva dialogului internaţional. Totodată, studiul acestui domeniu permite conexiuni cu celelalte discipline umaniste, care îi furnizează elevului cunoştinţele despre cultură, în general, şi despre evoluţia civilizaţiei umane, a dogmelor şi moralei sociale, evidenţiind prin aceasta potenţialul nesfârşit de care se poate folosi omul modern pentru a găsi răspunsuri la marile întrebări ale vieţii.

Activităţile propuse pentru construirea demersurilor de învăţare trebuie să antreneze în egală măsură ambii parteneri ai procesului educaţional: elevul şi profesorul. Rolul profesorului este acela de *călăuză* în demersurile de furnizare a informaţiilor corecte, de explicare a terminologiei de specialitate, de interpretare a diferitelor izvoare şi evenimente sociale, de înţelegere treptată a relaţiilor dintre diferite culturi şi religii incluse sau neincluse în această programă, de identificare a aspectelor din diferite culturi, pe care omul le supune permanent căutărilor şi întrebărilor sale existenţiale. Rolul elevului este de a învăţa prin cooperare, de a căuta informaţii, de a le interpreta şi analiza din perspectiva experienţei proprii şi a contextului social actual. Demersurile didactice vor promova flexibilitatea în învăţare şi transferul cunoştinţelor la o varietate de niveluri: de la un set de concepte la altul, de la o disciplină la alta, de la un an şcolar la altul, din cadrul şcolii în viaţa personală.

Aceste activităţi contribuie la dezvoltarea interesului pentru cultura generală şi, în mod special, pentru istoria marilor culturi, la spargerea diferitelor stereotipuri şi automatisme de gândire, la cultivarea atitudinii de înţelegere faţă de semeni, de iertare, de slujire, de iubire, de respect şi solidaritate umană.

În parcurgerea temelor prevăzute de programa şcolară se va apela la îmbinarea metodelor didactice tradiţionale (expunerea, prelegerea, explicaţia, exerciţiul etc.) cu cele moderne (studiul de caz, dezbaterea, procesul literar, dramatizarea etc.). Utilizarea surselor istorice trebuie să se afle permanent în atenţia profesorului. Totodată, utilizarea investigaţiei ca demers didactic favorizează exersarea tehnicilor de muncă intelectuală, învăţarea prin descoperire, coroborarea izvoarelor istorice şi interpretarea lor, cultivarea interesului pentru cercetare etc. Integrarea noilor tehnologii informatice în procesul de predare-învăţare (utilizarea prezentărilor PowerPoint de către profesor sau elevi, utilizarea şi analizarea informaţiilor preluate de pe internet, utilizarea diferitelor platforme educaționale sau tehnologiilor bazate pe inteligența artificială) devine esenţială pentru realizarea unor lecţii atractive, care să suscite interesul elevilor şi să valorifice cunoştinţele acestora dobândite în afara şcolii, în contexte nonformale şi informale de educaţie.

Evaluarea reprezintă o componentă de bază a procesului didactic. Aceasta trebuie să se realizeze ca evaluare continuă, formativă. Alături de formele clasice de evaluare, se recomandă utilizarea unor instrumente complementare de evaluare, pe care specificul disciplinei *Istoria religiilor* le poate susţine: proiectul de cercetare a unor surse istorice, portofoliul referitor la diferite evenimente istorice sau culturale, autoevaluarea ghidată.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Grad didactic/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
SR. RODICA ELENA MIRON	Grad I Religie/Doctor în Filologie	Colegiul Romano-Catolic Sfântul Iosif, București.
PR. EDUARD NICOLAE BUCUR	Definitivat Religie/Doctor în Filosofie	Colegiul Romano-Catolic Sfântul Iosif, București

RESPONSABILI/COORDONATORI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Zăbavă Mihaela	Consilier CNCE	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare	Responsabil CNCE
Pislaru Cătălin	Inspector general MEC	Ministerul Educației și Cercetării	Responsabil MEC

RESPONSABILI/COORDONATORI/COLABORATORI:

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Riba Ion	Profesor, preot	Colegiul Romano-Catolic „Sf. Iosif”, București	Responsabil din partea cultului

Anexa nr. 92

Programa școlară pentru disciplina

*Istoria Bisericii universale**
Cultul Romano-Catolic de Limba Română

Clasele a X-a și a XI-a

Curriculum de specialitate (CS)

Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea Teologie romano-catolică

Învățământ liceal

*cu realocarea orei din TC a disciplinei Religie, de la clasele a X-a și a XI-a

- 2026 -

Anexa nr. 92
Programa școlară pentru disciplina *Istoria Bisericii universale,* Cultul Romano-Catolic de Limba Română clasele a X-a și a XI-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea Teologie romano-catolică*

NOTĂ DE PREZENTARE

Disciplina ***Istoria Bisericii universale*** face parte din curriculumul diferențiat pentru clasele a X-a şi a XI-a, filiera vocațională, profil teologic (cultul romano-catolic de limbă română), specializarea teologie romano-catolică, beneficiind de bugetul de timp de 1 oră/săptămână în fiecare din cei doi ani de studiu, alocat pentru *Religie* în planul-cadru de învățământ.

Alături de studiul celorlalte discipline teologice, studierea ***Istoriei Bisericii universale*** vizează formarea de competențe, valori şi atitudini care să contribuie atât la dezvoltarea personalității elevului, în concordanță cu valorile creştine, cât şi la formarea profilului spiritual al acestuia.

Disciplina ***Istoria Bisericii***, recunoscută ca o componentă intrinsecă a istoriei universale, este structurată cu scopul de a prezenta o istorie a creştinismului. Se dorește ca aceasta să fie o continuare logică a disciplinei ***Istoria civilizațiilor și a religiei***, studiată în clasa a IX-a. Scopul studierii acestei discipline şcolare este cunoaşterea şi înțelegerea evoluției Bisericii Catolice de la începuturile creştinismului până în prezent. Pe lângă aspectul religios, Biserica include şi o latură social-culturală, aspect deosebit de important pentru istoria universală. Astfel privită, ***Istoria Bisericii universale*** este o disciplină de bază, de cultură teologică largă, indispensabilă pentru studiul celorlalte discipline teologice, cu care se întrepătrunde şi pe care le completează, indispensabilă însă şi pentru studiul altor discipline umaniste, deoarece nu se poate despărți Istoria Bisericii de istoria şi cultura oamenilor.

Prezentul curriculum încearcă să țină seama de această perspectivă în abordarea studiului ***Istoriei Bisericii universale***. Totodată, s-a avut în vedere ca elevii să-şi construiască o imagine de ansamblu asupra evoluției creştinismului de pe toată întinderea Pământului, să-şi explice diferitele fenomene, procese şi perioade de criză din viața Bisericii, corelând cunoştințele dobândite la această disciplină de învățământ cu cele de la disciplinele teologice înrudite (Studiul biblic, Catehism, Istoria literaturii creştine, Spiritualitate, Istoria civilizațiilor şi a religiei), precum şi cu cele dobândite la alte discipline şcolare (Istoria, Geografia, limbile străine clasice şi moderne, Limba şi literatura română, Literatură universală, Psihologia, Filosofia), pe parcursul celor doi ani de liceu. Stabilirea competențelor şi selectarea conținuturilor au fost realizate respectând principiile relevanței, accesibilității şi transmiterii sistematizate a cunoştințelor. Repartizarea temelor pe cei doi ani de studiu a urmărit atât logica metodico-didactică a organizării unui curriculum bine articulat, cât şi logica internă a domeniului de studiu.

Programa şcolară de **Istoria Bisericii universale** este structurată pe următoarele componente:

- notă de prezentare;
- competențe generale;
- competențe specifice şi exemple de activități de învățare;
- domenii şi conținuturi ale învățării;
- sugestii metodologice.

Competențele generale evidențiază achizițiile finale de învățare ale elevilor la sfârşitul perioadei de studiu a acestei discipline şcolare.

Competențele specifice, derivate din competențele generale, reprezintă nucleul funcțional al programei şcolare şi evidențiază rezultatele aşteptate ale învățării la sfârşitul anului şcolar, deschizând totodată premise de aprofundare ulterioară, prin sugestiile bibliografice.

Domeniile sunt corelate cu conținuturile cele mai relevante de învățare pentru disciplina Istoria civilizațiilor şi a religiei, având prevăzute şi ore la dispoziția profesorului.

Sugestiile metodologice cuprind recomandări specifice disciplinei, privind metodologia de aplicare a programei şcolare şi proiectarea demersului didactic. Acestea includ propuneri de organizare a procesului de predare-învățare-evaluare centrat pe formarea de competențe, recomandări de strategii didactice specifice disciplinei şi de modalități de evaluare. Sugestiile metodologice au rolul de a orienta utilizarea prezentului curriculum în proiectarea şi realizarea activităților cu elevii.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	Recunoașterea evenimentelor marcante din istoria Bisericii care au influențat și schimbat societatea
CG2	Descrierea modului în care Dumnezeu acționează în istorie prin Biserică
CG3	Interpretarea corectă și în context istoric a evenimentelor, textelor și doctrinei teologice creștine
CG4	Aplicarea cunoștințelor religioase despre istoria Bisericii în viața personală și comunitară, respectând valorile religioase ale fiecărei persoane

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Recunoașterea evenimentelor marcante din istoria Bisericii care au influențat și schimbat societatea

Clasa a X-a
CS 1.1. Localizarea în timp și spațiu a evenimentelor legate de nașterea și răspândirea timpurie a instituției Bisericii
- *realizarea unei hărți ilustrate pe baza unor resurse vizuale (de exemplu: hărți istorice, fragmente de texte patristice etc.) care marchează principalele centre ale creștinismului timpuriu (Ierusalim, Antiohia, Roma, Alexandria, Efes), pentru evidențierea principalelor locuri și evenimente legate de răspândirea creștinismului timpuriu;* - *ordonarea cronologică a evenimentelor-cheie din formarea Bisericii (Rusaliile, misiunile apostolice, persecuțiile), cu ajutorul unui atelier istoric de lucru pe grupe, pentru realizarea unei axe a timpului ce se oprește la Edictul din Milano (313);* - *redactarea unui text narativ imaginar/jurnal istoric fictiv din perspectiva unui creștin care călătorește în diferite comunități din Imperiul Roman, folosind texte, hărți istorice, informații cu caracter cultural, religios și politic, pentru a plasa corect în timp și spațiu persoane și evenimente observate.*
CS 1.2. Numirea principalelor erezii din primele secole și a conciliilor ecumenice care le-au combătut
- *identificarea principalelor erezii (arianism, nestorianism, monofizism, donatism), prin accesarea unor hărți tematice (digitală sau pe suport de hârtie) care corelează ereziile cu conciliile în care au fost combătute (Niceea, Constantinopol, Efes, Calcedon) pentru cunoașterea conținutului doctrinar al învățăturii Bisericii;* - *dramatizarea în clasă a unei simulări a unui conciliu ecumenic cu ajutorul jocului de rol prin utilizarea unor texte istorice (fragmente din Simbolul de credință de la Niceea și Constantinopol, documente patristice) pentru redactarea unui proces-verbal simbolic ce rezumă deciziile conciliului respectiv cu privire la una dintre ereziile studiate;* - *sintetizarea informațiilor despre principalele erezii și conciliile care le-au combătut folosind surse bibliografice, texte patristice și resurse digitale pentru alcătuirea unei mini-enciclopedii ilustrate (broșură, prezentare digitală sau portofoliu) cu date despre fiecare erezie și conciliu corelat cu aceasta.*
CS 1.3. Exemplificarea diferențelor dintre Biserica de tradiție latină și cea de tradiție greacă
- *compararea principalelor aspecte ale Bisericii de tradiție latină și celei de tradiție greacă (limba liturgică, autoritate ecleziastică, tradiție teologică, artă și arhitectură bisericească) pe baza unor texte și imagini aparținând tradițiilor respective pentru a realiza un tabel comparativ vizual sau digital care sintetizează asemănările și deosebirile dintre ele;* - *dezbaterea argumentată privind diferențele dintre Biserica de Apus (Roma) și cea de Răsărit (Constantinopol) pornind de la teme precum rolul episcopului Romei, formularea dogmelor, influențele culturale, prin formarea a trei echipe (două echipe susțin câte o tradiție, iar a treia formulează concluziile), pentru a produce un raport de sinteză care să rezume atât diferențele, cât și convergențele identificate în discuție;* - *analizarea unor reprezentări vizuale și arhitecturale specifice celor două tradiții (icoane, mozaicuri, vitralii, planuri de biserici, stiluri artistice), prin utilizarea resurselor online, a materialelor ilustrate sau chiar a creațiilor proprii pentru expunerea unor panouri (fizice sau digitale) care prezintă comparativ elemente artistice și simbolice ale celor două tradiții.*

CG 2 - Descrierea modului în care Dumnezeu acționează în istorie prin Biserică

Clasa a X-a
CS 2.1. Explicarea caracterului divino-uman al instituției Bisericii
- *cercetarea hotărârilor mai importante ale primelor concilii ecumenice în cadrul unei activități de grup dirijată de profesor bazate pe texte istorico-teologice pentru a evidenția contribuția conciliilor la definirea caracterului divino-uman al Bisericii;* - *compararea aspectelor principale ale tradițiilor monahale orientale și occidentale în cadrul unui atelier de reflecție pe baza unor texte despre sfântul Anton cel Mare și sfântul Benedict, pentru a alcătui o fișă comparativă ilustrată care să reflecte modul în care monahismul exprimă unirea dintre harul divin și strădania omului în cele două modele spirituale;*

Clasa a X-a
- *urmărirea procesului de creștinare a popoarelor barbare (franci, slavi și germani) în cadrul unei activități colaborative cu hărți și surse istorice pentru elaborarea unei hărți cronologice comentate a etapelor și personajelor principale ale creștinării Europei.*
CS 2.2. Ilustrarea rolului Duhului Sfânt în asistența și însuflețirea Bisericii
- *analizarea alcătuirii simbolurilor de credință în cadrul primelor concilii ecumenice, pe baza unei activități de grup bazate pe texte și documente istorico-teologice, pentru a realiza o prezentare sinteză care pune accentul pe lucrarea Duhului Sfânt în viața Bisericii;* - *explorarea unor scrieri și a unor mărturii despre apariția monahismului creștin în Orient și în Occident în cadrul unui atelier de lectură și de reflecție pe baza unor texte din Pateric și din Regula Sfântului Benedict, pentru a realiza o fișă ilustrativă a trăsăturilor vieții monahale ca manifestare a lucrării Duhului Sfânt;* - *investigarea procesului de creștinare a popoarelor barbare (franci, slavi și germani), în cadrul unei activități colaborative de analiză a surselor istorice și hărților misionare în vederea alcătuirii unei hărți cronologice comentate care ilustrează acțiunea Duhului Sfânt prin misiunea Bisericii,*
CS 2.3. Corelarea ordinelor religioase cu rolul desfășurat în Biserică prin diferitele forme de activitate religioasă
- *asocierea unor reprezentanți de seamă proveniți din ordinele religioase care au contribuit la creștinarea popoarelor barbare cu popoarele în cadrul cărora au activat, prin folosirea surselor biografice ale acestora, pentru a elabora o fișă comparativă ilustrată care sintetizează rolul fiecărui ordin în acțiunea de sfințire a lumii prin activități spirituale, educative și caritative;* - *analizarea unor texte despre regulile de viață și activitățile cotidiene din diferite ordine monastice în cadrul unui atelier de reflecție spirituală și istorică pe texte patristice și monastice pentru a realiza un jurnal reflexiv care descrie cum aceste forme de viață exprimă participarea omului la lucrarea sfințitoare a lui Dumnezeu în lume prin intermediul Bisericii.*

CG 3 - Interpretarea corectă și în context istoric a evenimentelor, textelor și doctrinei teologice creștine

Clasa a X-a
CS 3.1. Caracterizarea relației dintre Biserică și puterea civilă cu privire la libertatea religioasă
- *analizarea conținutului unor documente istorice și teologice referitoare la relațiile dintre patriarhul de Constantinopol și papa de la Roma înainte de 1054 precum și influența împăratului, în cadrul unei activități de grup bazate pe studii de caz și texte sursă, pentru a alcătui o sinteză scrisă în vederea identificării influențelor politice și culturale care au afectat libertatea și unitatea Bisericii;* - *identificarea principalelor forme de colaborare și tensiune dintre Biserică și puterea imperială în perioada de după Edictul din Milano, în cadrul unei activități de tip hartă conceptuală pe baza surselor istorice și a discuțiilor dirijate, pentru realizarea unei scheme explicative care interpretează consecințele teologice și politice ale implicării împăraților în viața Bisericii;* - *compararea atitudinii împăraților Constantin, Teodosie și Iustinian față de Biserică, în cadrul unei activități de echipă bazate pe studii de caz istorice și surse patristice, pentru elaborarea unui tabel comparativ care sintetizează relația dintre Biserică și stat cu privire la exercitarea libertății religioase.*
CS 3.2. Analizarea cauzelor care au dus la marea schismă de la 1054
- *compararea pozițiilor teologice și ecleziologice ale Romei și Constantinopolului privind Filioque, primatul papal și diferențele liturgice, cu ajutorul unui atelier de analiză a textelor doctrinare și a simbolurilor de credință, pentru realizarea unui tabel comparativ explicativ care conține cauzele doctrinare profunde ale schismei;* - *reconstituirea sub forma unui dialog istoric a întâlnirii dintre cardinalul Humbert și patriarhul Mihail Cerularie din anul 1054, în cadrul unei activități de tip joc de rol bazate pe surse narative și cronici medievale, pentru a redacta o concluzie comună ce redă existența tensiunilor politice și a orgoliilor umane care au dus la ruptura eclezială;* - *analizarea unor texte și documente bisericești referitoare la relațiile dintre Biserica de Apus și cea de Răsărit, propunând o activitate de grup bazată pe studii de caz și discuții dirijate, pentru elaborarea unei sinteze scrise care evidențiază diferențele doctrinare, culturale și politice care au pregătit schisma de la 1054.*
CS 3.3. Aprecierea rolului pe care l-au avut cruciadele și Inchiziția în cadrul Bisericii
- *justificarea atitudinii Bisericii față de cruciade și Inchiziție în ceea ce privește diferențele dintre intențiile spirituale și efectele istorice ale acestor mișcări, prin utilizarea în cadrul unui atelier colaborativ a surselor*

Clasa a X-a
istorice, imaginilor și textelor teologice, pentru a sintetiza într-o prezentare vizuală (poster sau diapozitiv) rolul acestor fenomene în viața și evoluția Bisericii medievale; - *examinarea unor documente și texte referitoare la Prima Cruciadă (proclamarea acesteia de către Papa Urban al II-lea și faptele unor lideri precum Godefroy de Buillon) în lumina motivațiilor religioase și politice care au dus la mișcarea cruciată, printr-o activitate de grup bazată pe studiu de caz și discuție dirijată, pentru realizarea unei fișe sinteză care evidențiază rolul Bisericii și al conducătorilor spirituali în mobilizarea creștinătății medievale;* - *argumentarea înființării Inchiziției de către papa Grigore al IX-lea și a activității unor figuri precum Sfântul Dominic de Guzman sau Bernard Gui de protejare a unității doctrinare în fața ereziilor medievale (albigenzii, valdenzii), în baza unor texte și mărturii istorice în cadrul unei activități de analiză critică de text și reflecție etică pe surse istorice, în vederea redactării unei scurte reflecții argumentate privind echilibrul dintre autoritatea religioasă și libertatea conștiinței în contextul epocii.*

CG 4 - Aplicarea cunoștințelor religioase despre istoria Bisericii în viața personală și comunitară, respectând valorile religioase ale fiecărei persoane

Clasa a X-a
CS 4.1. Selectarea valorilor transmise de începuturile comunității ecleziale
- *identificarea valorilor fundamentale ale primei comunități creștine (comuniunea, rugăciunea, solidaritatea și vestirea credinței) în cadrul unor activități de lectură și reflecție spiritual în grupuri mici pentru a realiza un aritmogrif conținând valorile creștine aplicabile în mod concret în viața personală și comunitară de astăzi;* - *reconstituirea vieții unei comunități creștine din primele secole cu ajutorului jocului de rol inspirat de texte istorico-religioase realizând scurte scenete care să ilustreze valorile trăite de comunitatea primară precum credința și slujirea carității care au întărit identitatea Bisericii;* - *compararea învățăturilor morale și spirituale din experiența martirilor și a misionarilor din Biserica primelor veacuri cu valorile regăsite în viața credinciosului contemporan în cadrul unei activități de cercetare ghidată și discuție colectivă pentru redactarea unui tabel comparativ.*
CS 4.2. Formularea atitudinilor dezirabile cu privire la relația cu semenii de altă națiune sau etnie
- *aprecierea exemplelor istorice de colaborare și dialog între creștini și alte popoare în procesul de creștinare a francilor, slavilor, germanilor în cadrul unei activități de grup de tipul dezbaterii, pentru realizarea unei hărți comentate conținând valorile respectului, cooperării și solidarității dintre diferite comunități etnice, care stau la baza unității și diversității promovate de Biserică;* - *caracterizarea atitudinilor misionarilor precum Sfinții Ciril și Metodiu sau sfântul Bonifaciu, sfântul Patriciu etc. față de popoarele evanghelizate pe baza studiului de caz, pentru a redacta și a prezenta în perechi un text care, în lumina evenimentelor trecute vizate, să ilustreze relevanța deschiderii, dialogului și respectului cultural în relațiile interreligioase și interetnice actuale;* - *verificarea ponderii valorilor creștine care promovează respectul și cooperarea între popoare prin realizarea unui podcast în care să se discute despre exemplele istorice în care lipsa dialogului dintre națiuni sau tradiții creștine a dus la diferite conflicte din cauza intoleranței și a excluderii.*
CS 4.3. Realizarea unor proiecte de promovare a fraternității și bunei-înțelegeri dintre aparținătorii altor culte sau religii
- *propunerea unui colocviu interreligios în cadrul unei activități pe grupe de câte 4-5 elevi (de confesiuni sau religii diferite în fiecare grupă) bazate pe texte și surse istorice (de exemplu Sf. Francisc și sultanul al-Kamil, documentul conciliar Nostra Aetate etc.), în urma căruia să fie realizate rapoarte de sinteză cu propuneri concrete de promovare a dialogului în comunitate (oraș, școală, parohie etc.);* - *crearea unor portrete ale personalităților marcante de confesiuni sau religii diferite care au promovat pacea și dialogul interreligios și interconfesional, având ca punct de plecare un eveniment istoric studiat pentru a realiza o prezentare multimedia în cadrul unei „sesiuni teologice” organizate în clasă;* - *planificarea unui proiect aplicativ bazat pe fraternitate și colegialitate, în urma alcătuirii unor grupuri care să conceapă un mini-proiect cu caracter caritabil, artistic sau spiritual conținând descrierea inițiativei, fundamentarea teologică, planul de implementare și materialele promoționale create de elevi.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Clasa a X-a

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Întemeierea Bisericii pe stânca lui Petru: papalitatea în istorie	1.1. Înfiinţarea Bisericii - contextul istoric, cultural şi religios 1.2. Biserica primară – *Faptele apostolilor* 1.3. Sfântul Petru şi succesiunea apostolică 1.4. Răspândirea Bisericii 1.5. Persecuţiile 1.6. De la libertatea religioasă la religia de stat
2. Misiunea Bisericii: doctrină și viață	2.1. Ereziile 2.2. Conciliile ecumenice (Niceea I, Constantinopol I, Efes, Calcedon, Constantinopol II, Constantinopol III, Niceea II) 2.3. Începuturile monahismului creştin 2.4. Răspândirea monahismului în Orient 2.5. Răspândirea monahismului în Occident 2.6. Invaziile şi noua geografie religioasă 2.7. Încreştinarea francilor 2.8. Încreştinarea slavilor 2.9. Încreştinarea popoarelor germanice
3. Răni ale unității	3.1. Ruptura dintre Biserica latină şi cea greacă: premise 3.2**.** Schisma din 1054
4. Biserica în societate	4.1. Organizarea Bisericii în Evul Mediu: dieceze, parohii, cler, canonici 4.2. Ordinele cavalereşti; Cruciadele 4.3. Noile Ordine religioase: franciscanii, dominicanii, carmelitanii 4.4. Reprimarea ereziilor; Biserica şi Inchiziţia

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Recunoașterea evenimentelor marcante din istoria Bisericii care au influențat și schimbat societatea

Clasa a XI-a
CS 1.1. Definirea unor curente culturale și religioase în strânsă legătură cu evenimente din viața Bisericii
- *recunoașterea unor curente importante precum umanismul, renașterea, reforma protestantă, pe baza unor resurse vizuale (de exemplu: hărți istorice, fragmente de texte, imagini artistice, portrete ale figurilor istorice etc.), pentru evidențierea principalelor mișcări studiate;* - *ordonarea cronologică a evenimentelor-cheie din istoria Bisericii medievale târzii și moderne (de la perioada în care papalitatea își are sediul la Avignon la Conciliul I din Vatican), cu ajutorul unui atelier istoric de lucru pe grupe, pentru realizarea unei axe a timpului ce se oprește la sfârșitul secolului al XIX-lea;* - *numirea în scris a personalităților determinante ale cursului istoric al Bisericii în cadrul unor interviuri imaginare, folosind texte istorice, informații cu caracter cultural, religios și politic, pentru a le plasa corect în timp și spațiu și a le evidenția contribuțiile personale.*
CS 1.2. Rezumarea evenimentelor care au influențat în mod direct rupturile din Biserică în secolul al XVI-lea
- *identificarea principalelor cauze care au dus la reforma protestantă, prin accesarea unor hărți tematice (digitală sau pe suport de hârtie) care corelează personalitățile istorice (de exemplu Luther, Calvin, Zwingli,, Henric al VIII-lea etc.) cu doctrinele lor reformatoare, pentru confruntarea lor cu conținutul învățăturii Bisericii;* - *dramatizarea în clasă a unei simulări a Conciliului din Trento cu ajutorul jocului de rol prin utilizarea unor texte conciliare, pentru redactarea unui proces-verbal simbolic ce rezumă deciziile conciliului respectiv cu privire la poziția față de Reforma protestantă;* - *sintetizarea informațiilor despre protagoniștii Reformei protestante cu accentul pe relația lor cu Biserica Catolică, folosind surse bibliografice și resurse digitale pentru alcătuirea unei mini-enciclopedii ilustrate (broșură, prezentare digitală sau portofoliu) cu date despre fiecare dintre aceștia (Luther, Calvin, Zwingli, Henric al VIII-lea etc.).*
CS 1.3. Descrierea unor reforme religioase interne care-i conferă Bisericii chipul contemporan
- *exemplificarea unor aspecte ale Bisericii contemporane (formarea clerului, rolul laicilor, diversitatea slujirilor) pe baza informațiilor culese din textele istorice sau din mediul online pentru alcătuirea unui fișier digital;* - *discutarea argumentată privind diferențele dintre Biserica din Evul Mediu târziu și cea contemporană pornind de la teme precum rolul preoților și al ierarhiei în comparație cu locul ocupat de laici în structurile sale interne, pentru a realizarea unui raport de sinteză care să evidențieze punctele slabe și cele forte ale perioadelor menționate;* - *analizarea unor diferențe culturale și religioase dintre diferitele culte creștine rezultate în urma reformelor și schimbărilor întreprinse de-a lungul istoriei medievale (obiceiuri, tradiții, produse artistice muzicale sau vizuale), cu ajutorul resurselor online, a materialelor ilustrate sau chiar a creațiilor proprii pentru a realizarea unor panouri comparative (pe suport fizic sau digital).*

CG 2 - Descrierea modului în care Dumnezeu acționează în istorie prin Biserică

Clasa a XI-a
CS 2.1. Argumentarea nevoii de reînnoire a Bisericii în lumina evenimentelor declanșate de protagoniștii reformei protestante
- *aprecierea unui set selectiv de teze din lista alcătuită de Luther, ales de profesor, în cadrul unei activități comune în clasă, pentru a redacta o sinteză argumentativă care să arate nevoia urgentă a unei reînnoiri autentice în interiorul Bisericii veacului al XVI-lea;* - *analizarea unor aspecte legate de dubla dimensiune, spirituală și politică, a relației Bisericii Catolice cu statele din Europa (Germania, Anglia, Franța etc.) cu ajutorul unui studiu de caz pe grupuri, în baza unor texte istorice (scrisori papale, acte regale etc.) având ca rezultat final un poster sau o prezentare digitală;* - *diferențierea aspectelor politice de cele spirituale având în vedere finalitățile și particularitățile activității politice, uneori în contrast cu cele de natură spirituală, în cadrul unei activități colaborative pe baza surselor istorice pentru elaborarea unei fișe comparative.*
CS 2.2. Ilustrarea rolului carismelor în viața unor personalități ecleziastice care au acționat în timpul contrareformei

Clasa a XI-a
- *dramatizarea istoriei unei personalități importante din timpul contrareformei (Ignațiu de Loyola, Carol Borromeu, Tereza de Avila, Francisc de Sales, Robert Bellarmin etc.) cu ajutorul jocului de rol pentru a evidenția diferitele carisme prin care Duhului Sfânt a acționat în viața lor și în viața Bisericii;* - *interpretarea în clasă, pe echipe, a unor personaje marcante ale contrareformei în cadrul jocului de rol în baza informațiilor culese în prealabil din textele puse la dispoziție de profesor sau din mediu online și verificate de cadrul didactic pentru a fixarea cunoștințelor.*
CS 2.3. Aprecierea rolului providenței divine în desfășurarea evenimentelor istoriei moderne și contemporane
- *planificarea unui studiu cu privire la desfășurarea etapizată a lucrărilor Conciliului al II-lea de la Vatican, pe baza textelor istorice, pentru alcătuirea unui material digital care să sublinieze participarea activă, însuflețită de Providență, a părinților conciliari la viața Bisericii;* - *comentarea în grupuri mici a unor materiale multimedia (documentare, filme, prezentări) despre personalități marcante ale istoriei contemporane (ecleziastice și laice) în urma cărora sunt alcătuite sinteze sub formă de fișe de studiu;* - *analizarea raportului dintre Biserica Catolică sau alte confesiuni creștine și conducerile totalitare (nazism, comunism, fascism), în urma studiului unor mărturii istorice (Pius al XII-lea, Fer. Anton Durcovici, Fer. Vladimir Ghika, Dietrich Bonhoeffer etc.) pentru a realiza un poster conceptual sau o hartă mentală conținând informații care indică mărturia și rezistența ca manifestare a ajutorului divin.*

CG 3 - Interpretarea corectă și în context istoric a evenimentelor, textelor și doctrinei teologice creștine

Clasa a XI-a
CS 3.1. Compararea cunoștințelor dobândite la alte discipline școlare cu cele legate de istoria Bisericii
- *diferențierea unor evenimente studiate la alte discipline (de exemplu la istorie: revoluția franceză, revoluția industrială etc. sau artă și literatură) de abordarea lor din perspectiva istoriei Bisericii, în cadrul unei activități de grup bazate pe o serie de texte sursă, pentru a alcătui un tabel comparativ conținând diferențe și asemănări;* - *asocierea evenimentelor studiate la istoria Bisericii cu cunoștințele dobândite la disciplinele teologice (catehism, studiu biblic etc.), in cadrul unei activități de grup dirijate de profesor pentru a alcătui o hartă conceptuală.*
CS 3.2. Aprecierea avantajelor și dezavantajelor aduse Bisericii de schimbările provocate de reforma protestantă și de revoluția franceză
- *selectarea unor texte istorice pentru a determina impactul lor asupra vieții ecleziale, în cadrul lucrului în clasă în grupuri mici cu ghidaj din partea profesorului, pentru redactarea unei fișe de analiză cu două consecințe negative și două pozitive desprinse din documente;* - *compararea în perechi a efectelor Reformei protestante și ale Revoluției Franceze asupra Bisericii folosind un set de două tabele paralele cu ajutorul materialelor de recapitulare și scheme istorice, în urma căreia se realizează o fișă comparativă cu câte trei avantaje și trei dezavantaje;* - *dezbaterea dirijată între două echipe susținând fie poziția avantajelor, fie a dezavantajelor generate de Reformă și Revoluția Franceză, în cadrul unei ore interactive de evaluare formativă, în vederea formării capacității de argumentare pe baza informațiilor istorice și ecleziologice studiate având ca rezultat o listă de argumente cu o concluzie privind impactul global asupra Bisericii.*
CS 3.3. Folosirea corectă a limbajului teologic specific istoriei Bisericii contemporane
- *explicarea termenilor teologici specifici istoriei Bisericii contemporane (ecumenism, colegialitate, magisteriu, secularizare etc) cu ajutorului unui dicționar teologic în cadrul unei activități colaborative în urma căreia se alcătuiește un mini-glosar personal cu definiții și exemple;* - *completarea unor texte despre evenimente ecleziale contemporane (Conciliul al II-ea din Vatican, mișcarea ecumenică, misiunea Bisericii în lume etc.) în care lipsesc termenii teologici potriviți, în cadrul unei ore de consolidare pentru demonstrarea înțelegerii și aplicării terminologiei teologice adecvate;* - *prezentarea pe scurt (1-2 minute) din partea unui elev sau a unei grupe de elevi a unui termen teologic contemporan în cadrul unei activități comune interactive, în baza unor carduri explicative realizate în prealabil conținând definiția, un exemplu și o propoziție proprie.*

CG 4 - Aplicarea cunoștințelor religioase despre istoria Bisericii în viața personală și comunitară, respectând valorile religioase ale fiecărei persoane

Clasa a XI-a
CS 4.1. Propunerea valorilor împărtășite de propria comunitate eclezială în dialogul interconfesional și interreligios la nivel național și european(11)
- *identificarea valorilor fundamentale promovate de Biserica Catolică (demnitatea persoanei, pacea, solidaritatea, iertarea) ca potențial de dialog interconfesional și interreligios într-un context local și european și organizarea lor într-o hartă a valorilor ilustrată;* - *selectarea unor documente ecumenice sau interreligioase (Documentul de la Assisi, mesajele Consiliului Ecumenic al Bisericilor, Declarația de la Balamand etc) pentru a extrage valori comune care susțin dialogul și a realiza o fișă de analiză cu scurte explicații priind relevanța lor la nivel național, european și internațional;* - *prezentarea pe grupuri confesionale a unor personalități marcante contemporane aparținând unei confesiuni sau religii și a modului în care acestea promovează valorile orientate spre dialog și pace, folosind tehnologiile multimedia (prezentare PowerPoint, Canva, video etc.).*
CS 4.2. Planificare unor activități de promovare a colegialității și fraternității cu ajutorul cunoștințelor dobândite prin studiul istoriei Bisericii
- *propunerea unor vizite ghidate la obiective religioase (biserici, mănăstiri, asociații) ale mai multor confesiuni sau religii, care să favorizeze o cunoaștere reciprocă mai profundă spre favorizarea fraternității și colegialității;* - *justificarea respectării valorilor întâlnite în studiul Istoriei Bisericii la nivelul clasei, școlii**,** comunității locale prin realizarea unor interviuri/investigații;* - *organizarea unei activități „Fraternitatea în acțiune – proiect comunitar local” cu ajutorul transferului cunoștințelor despre acțiunile Bisericii în favoarea fraternității (activitatea socială a Bisericii) către un plan concret de implicare comunitară realizând un proiect complet conținând obiectivul, partenerii, etapele, calendarul și impactul așteptat.*
CS 4.3. Identificarea elementelor de viață creștină care se manifestă în propria existență ca urmare a evenimentelor istorice studiate
- *promovarea unui set de reguli inspirat din viața creștină și evidențiat de studiul Istoriei Bisericii care să ajute la dezvoltarea spiritului de fraternitate și colegialitate în colectivul clasei, fiind realizate afișe ilustrate spre a fi expuse în sala de clasă;* - *aprecierea importanței valorilor creștine promovate de Biserică în contemporaneitate prin realizarea unui sondaj tematic în grupurile apropiate (colegi, prieteni, cunoștințe);* - *elaborarea unui eseu structurat în baza unei hărți conceptuale a elementelor de viață creștină considerate fundamentale pentru propria existență.*

...

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Clasa a XI-a

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Întemeierea Bisericii pe stânca lui Petru: papalitatea în istorie	1.1. Papii la Avignon 1.2. Biserica în timpul Umanismului şi al Renaşterii 1.3. Reforma protestantă: Luther, Calvin, Zwingli 1.4. Separarea Bisericii Angliei de Roma
2. Misiunea Bisericii: doctrină și viață	2.1. Contrareforma şi Conciliul Tridentin 2.2**.** Ordine religioase post-tridentine 2.3. Ignațiu de Loyola şi Societatea lui Isus 2.4. Activitatea misionară a Bisericii în secolele XVI-XVIII 2.5. Situaţia Bisericii în secolul al XIX-lea
3. Răni ale unității	3.1. Revoluția franceză 3.2**.** Apariția cultelor neoprotestante
4. Biserica în societate	4.1. Conciliul Vatican I 4.2. Sfârşitul Statului papal 4.3. Evenimente majore din secolul XX: Confruntarea dintre tradiţia catolică şi ştiinţa modernă; Biserica şi comunismul 4.4. Conciliul Vatican II (Reforma liturgică; noua viziune asupra Bisericii: *LG* şi *GS*; mişcarea ecumenică) 4.5. Personalitatea lui Ioan Paul al II-lea 4.6. Biserica la începutul noului mileniu

SUGESTII METODOLOGICE

Formarea și consolidarea competențelor specifice, precum și dezvoltarea gândirii critice în domeniul teologic se realizează printr-un demers didactic clar, accesibil și centrat pe nevoile elevilor. Activitățile de învățare sunt organizate atât individual, cât și în grupuri de lucru, astfel încât elevii să poată înțelege conținuturile prin explorare directă, exercițiu constant și reflecție ghidată. Rolul profesorului este acela de a orienta învățarea, de a oferi reperele necesare și de a sprijini elevii în utilizarea corectă a informațiilor istorice și teologice.

Din punct de vedere didactic, se recomandă ca fiecare unitate de învățare să fie structurată pe etape simple și funcționale: introducerea temei și a contextului, lucrul efectiv cu informația și consolidarea prin aplicații. În etapa introductivă, profesorul va prezenta succint cadrul istoric, geografic și religios, pentru a facilita orientarea elevilor în timp și spațiu.

Un accent important este pus pe lucrul cu surse adaptate nivelului de studiu: fragmente din texte biblice, patristice sau conciliare, documente istorice simplificate, hărți și materiale vizuale. Elevii sunt ajutați să identifice ideile principale, termenii importanți și mesajul teologic al textelor. Prin exerciții repetate de analiză și sinteză, aceștia învață să distingă între fapte istorice și interpretări și să își susțină opiniile pe baza informațiilor studiate.

Activitățile de grup sunt utilizate pentru a încuraja cooperarea și responsabilitatea. Sarcinile pot fi împărțite pe roluri simple (documentare, organizare, prezentare), astfel încât fiecare elev să participe activ. Produsele realizate – fișe de lucru, portofolii tematice sau prezentări scurte – sunt folosite atât pentru consolidarea cunoștințelor, cât și pentru evaluarea progresului. Profesorul oferă feedback constant, orientat spre îmbunătățire, nu doar spre notare.

Metodele interactive, precum jocul de rol, dezbaterea sau studiul de caz, sunt utilizate pentru înțelegerea contextului istoric, a pozițiilor teologice și a consecințelor acestora. De asemenea, reflecția finală, realizată prin discuții sau scurte texte scrise, îi ajută pe elevi să lege cunoștințele despre istoria Bisericii de valori și atitudini relevante pentru viața personală și comunitară. În acest fel, disciplina contribuie la formarea unei înțelegeri echilibrate și aplicate a istoriei Bisericii, adaptată nivelului de liceu și specificului profilului teologic romano-catolic.

Activități de învățare recomandate

Se recomandă, orientativ, următoarele tipuri de activități, în acord cu conținuturile de învățare:

1) Localizare în timp și spațiu – hărți, axe cronologice, contexte (clasa a X-a)

- realizarea de **hărți ilustrate** ale creștinismului timpuriu (Ierusalim, Antiohia, Roma, Alexandria, Efes), folosind hărți istorice, imagini, fragmente patristice și repere culturale, pentru a evidenția răspândirea Bisericii;
- elaborarea de **axe ale timpului** de la Rusalii la Edictul din Milano (313), cu integrarea persecuțiilor și a misiunilor apostolice;

2) Doctrină și viață – erezii, concilii, simboluri de credință, monahism (clasa a X-a)

- utilizarea **hărților tematice** care corelează ereziile (arianism, nestorianism, monofizism, donatism) cu conciliile (Niceea, Constantinopol, Efes, Calcedon), pentru înțelegerea clară a deciziilor doctrinare;
- **simularea** unui conciliu ecumenic (joc de rol) cu fragmente din Simbolul de credință și texte patristice, finalizată printr-un **proces-verbal simbolic** al deciziilor;
- realizarea unei **mini-enciclopedii ilustrate** (broșură/portofoliu/prezentare digitală) cu „fișe” pentru fiecare erezie și conciliu asociat;
- atelier comparativ despre monahism: **Sf. Anton cel Mare** și **Sf. Benedict**, pornind de la texte din *Pateric* și *Regula Sfântului Benedict* (fișă comparativă + reflecție asupra unirii dintre har și strădania omului).

3) Tradiții ecleziale – latină și greacă (clasa a X-a)

- construire de **tabele comparative** (limbă liturgică, autoritate ecleziastică, tradiție teologică, artă/arhitectură);
- dezbatere structurată în **trei echipe** (Apus – Răsărit – echipa de sinteză), cu un **raport final** al convergențelor și diferențelor;
- realizarea de **panouri comparative** (fizice/digitale) pe baza reprezentărilor vizuale (icoane, vitralii, planuri de biserici), inclusiv prin creații proprii (colaje tematice).

4) Biserica în societate – relația cu puterea civilă, libertate religioasă, schismă, cruciade, Inchiziție (clasa a X-a)

- analiză de documente privind relațiile Roma–Constantinopol înainte de 1054 și rolul împăratului; elaborarea unei **sinteze scrise** despre influențe politice și culturale;
- tabel comparativ: Constantin – Teodosie – Iustinian (consecințe teologice/politice);
- atelier comparativ despre cauzele schismei (Filioque, primatul papal, diferențe liturgice) + **tabel explicativ** al cauzelor doctrinare și culturale;
- reconstituire dialogată (joc de rol) a întâlnirii Humbert–Cerularie (1054), cu concluzie comună privind tensiunile și orgoliile;
- poster/diapozitiv: cruciade și Inchiziție (intenții spirituale versus efecte istorice), pe baza surselor și imaginilor;
- activitate de reflecție etică: echilibrul dintre autoritatea religioasă și libertatea conștiinței, în context istoric.

5) Aplicare în viața personală și comunitară – valori, atitudini, dialog, proiecte (clasele a X-a – a XI-a)

- identificarea valorilor comunității primare (comuniune, rugăciune, solidaritate, vestire) și realizarea unui **aritmogrif** cu „valori aplicabile azi”;
- scenete/joc de rol despre viața comunității primare și slujirea carității;
- tabel comparativ: martiri și misionari versus valori ale credinciosului contemporan;
- dezbatere: exemple istorice de dialog sau de conflict din lipsa dialogului.

Dezbateri recomandate (clasa a X-a)

Se recomandă organizarea de dezbateri, corelate cu domeniile programei:

- „Libertate religioasă: câștig istoric sau provocare pentru Biserică?”
- „Ereziile: ruptură distructivă sau ocazie de clarificare doctrinară?”
- „Schisma din 1054: cauze doctrinare sau cauze politico-culturale predominante?”
- „Cruciadele: intenție spirituală legitimă sau instrumentalizare istorică?”
- „Inchiziția: protejarea unității doctrinare sau conflict cu libertatea conștiinței?”

(Profesorul va stabili temele finale în funcție de nivelul clasei și de ritmul parcurgerii conținuturilor.)

Studii de caz recomandate (clasa a XI-a)

Se recomandă, în clasa a XI-a, realizarea de studii de caz, în acord cu conținuturile:

- **Umanism, Renaștere, Reformă**: analiză de context (portrete, texte, consecințe ecleziale).
- **Conciliul din Trento și Contrareforma**: joc de rol + proces-verbal simbolic; sinteză despre măsuri, reforme și carisme.
- **Papalitatea la Avignon / Conciliul Vatican I**: cronologie + cauze + efecte, inclusiv raport Biserică–stat.
- **Conciliul Vatican II**: reforma liturgică, ecumenism; realizarea unei fișe „înainte/după” (conceptual).
- **Biserica și totalitarismele**: studiu pe mărturii și exemple; poster conceptual despre rezistență și mărturie.

Resurse și lecturi recomandate

Pentru susținerea demersului didactic și pentru lectura suplimentară, se recomandă utilizarea selectivă (în funcție de vârstă și obiective) a următoarelor tipuri de resurse:

a) Texte fundamentale ale credinței și ale Bisericii

- *Faptele Apostolilor* (pentru Biserica primară)
- *Simbolul de credință* (Niceea–Constantinopol)
- Documente conciliare selectate (fragmente relevante, adaptate didactic)
- Documente Vatican II (fragmente): *Lumen gentium*, *Gaudium et spes*, *Nostra Aetate*

b) Texte patristice și monastice (fragmente adaptate)

Clasa a X-a:

- Sfântul Ignațiu din Antiohia – *Scrisori*

Fragmente despre rolul episcopului, unitatea comunității și Euharistie.

- Sfântul Irineu de Lyon – *Împotriva ereziilor*

Fragmente privind succesiunea apostolică și combaterea ereziilor timpurii.

- Tertulian – *Apologeticum*

Fragmente despre persecuții și apărarea creștinilor în Imperiul Roman.

- Sfântul Ciprian de Cartagina – *Despre unitatea Bisericii*

Fragmente despre comuniune, autoritate și apartenența la Biserică.

- Sfântul Atanasiu – *Viața Sfântului Anton*

Fragmente despre începuturile monahismului și idealul vieții ascetice.

- Sfântul Vasile cel Mare – *Reguli mari* / *Reguli mici*

Fragmente despre viața comunitară, ascultare și disciplina monastică.

- Patericul egiptean – apoftegme ale Părinților pustiei

Fragmente despre discernământ, smerenie și viața spirituală.

Clasa a XI-a

- Sfântul Bernard de Clairvaux – Scrieri selectate

Fragmente despre reînnoirea vieții monastice și rolul spiritual al Bisericii medievale.

- Sfântul Dominic de Guzmán – texte și mărturii despre predicare

Fragmente despre apărarea credinței și combaterea ereziilor medievale.

- Sfântul Ignațiu de Loyola – *Exerciții spirituale*

Fragmente despre discernământ, ascultare și misiune.

- Sfântul Francisc de Sales – *Introducere în viața devotă*

Fragmente despre sfințenia vieții cotidiene și rolul laicilor.

- Sfânta Tereza de Avila – *Castelul interior*

Fragmente despre viața spirituală și experiența mistică.

- Sfântul Carol Borromeu – texte pastorale

Fragmente despre reformarea clerului și aplicarea deciziilor Conciliului din Trento.

- Documente ale Conciliului Vatican II (*Lumen gentium*, *Gaudium et spes* – fragmente)

Fragmente despre Biserică, rolul laicilor, dialogul cu lumea contemporană.

- Sfântul Ioan Paul al II-lea – discursuri și enciclice selectate

Fragmente despre demnitatea persoanei, libertatea religioasă și dialog.

c) Lucrări de sinteză și instrumente didactice

- o **istorie a Bisericii** (manual/compendiu) utilizată ca suport de bază;
- **dicționar/lexicon pentru termeni teologici și istorici**, utilizat în realizarea mini-glosarului elevilor: se recomandă folosirea unor dicționare și lucrări de sinteză accesibile nivelului liceal, precum *Dicționar de teologie catolică*, *Dicționar biblic*, *Catehismul Bisericii Catolice*, precum și glosare tematice realizate de profesor pe baza documentelor Conciliului Vatican II.
- **atlase istorice și hărți tematice (print și digitale)**, utilizate pentru înțelegerea evoluției geografice a Bisericii: se recomandă folosirea atlaselor istorice generale și a celor tematice care conțin hărți privind Imperiul Roman, răspândirea creștinismului în primele secole, persecuțiile, invaziile barbare și procesul de creștinare a francilor, slavilor și popoarelor germanice, precum și hărți dedicate Reformei protestante și Contrareformei. În format digital pot fi utilizate hărți interactive disponibile pe platforme educaționale sau în muzee virtuale, precum și aplicații de tip Google Earth (localizarea centrelor ecleziale: Ierusalim, Roma, Constantinopol, Antiohia).

Evaluare – instrumente recomandate

Evaluarea va urmări în mod constant formarea și dezvoltarea competențelor prevăzute de programă și va fi integrată în procesul de predare–învățare, având un caracter preponderent formativ. Aceasta se va realiza prin utilizarea unor instrumente variate, adaptate tipului de activitate desfășurată și nivelului de complexitate al conținuturilor, astfel încât elevii să aibă posibilitatea de a-și demonstra progresul prin aplicații concrete. În acest sens, vor fi utilizate fișe de lucru care solicită localizarea în timp și spațiu a evenimentelor (hărți istorice comentate, axe cronologice, scheme explicative), precum și tabele comparative care permit evidențierea asemănărilor și diferențelor dintre tradiții, curente, doctrine sau perioade istorice.

Produsele finale realizate pe parcursul unităților de învățare, precum mini-enciclopedii tematice, portofolii individuale sau de grup, postere și prezentări digitale, vor constitui atât instrumente de consolidare a cunoștințelor, cât și modalități de evaluare a capacității elevilor de a selecta informația relevantă, de a o organiza coerent și de a utiliza corect terminologia istorică și teologică. Acestea vor fi evaluate pe baza unor criterii clare, comunicate în prealabil, care vizează corectitudinea conținutului, coerența structurii, utilizarea surselor și adecvarea limbajului.

De asemenea, evaluarea va include sarcini de tip reflexiv, precum eseul scurt sau reflecția etică, prin care elevii sunt invitați să coreleze evenimentele și învățăturile istorice ale Bisericii cu teme relevante pentru viața personală și comunitară, cum ar fi libertatea conștiinței, dialogul interconfesional, unitatea și responsabilitatea morală. Prin aceste activități se urmărește nu doar verificarea cunoștințelor, ci și capacitatea elevilor de a formula opinii argumentate și de a-și manifesta spiritul critic.

Evaluarea orală se va realiza prin intervenții scurte în care elevii pot prezenta un termen teologic, o personalitate sau un eveniment teologic, demonstrând claritatea exprimării, corectitudinea informațiilor și capacitatea de sinteză. În cadrul activităților interactive, precum dezbaterile și jocurile de rol, evaluarea se va baza pe rubrici specifice care iau în considerare calitatea argumentării, respectarea contextului religios, utilizarea surselor studiate și atitudinea manifestată în dialog. Prin diversificarea formelor de evaluare, se urmărește susținerea învățării active, valorizarea efortului elevilor și formarea unor competențe transferabile, utile atât în parcursul educațional, cât și în viața personală și comunitară.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Grad didactic/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
BULAI MARICEL-GHIORGHIȚĂ	Definitivat	Colegiul Romano-Catolic „Sfântul Iosif”, București
ROBU CLAUDIU		Colegiul Național Pedagogic „Vasile Lupu”, Iași
DIACU CRISTIAN		Liceul Teologic Romano-Catolic „Sf. Francisc de Assisi”, Roman

COORDONATORI/RESPONSABILI/CONSULTANȚI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Zăbavă Mihaela	Consilier CNCE	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare	Responsabil CNCE
Pislaru Cătălin	Inspector general MEC	Ministerul Educației și Cercetării	Responsabil MEC
Pr Moraru Emil	Lect.univ.dr	Universitatea din București	Coordonator științific

RESPONSABILI/COORDONATORI/COLABORATORI:

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Riba Ion	Profesor, preot	Colegiul Romano-Catolic „Sf. Iosif”, București	Responsabil din partea cultului

Anexa nr. 93

Programa școlară pentru disciplina

*Istoria Bisericii locale**
Cultul Romano-Catolic de Limba Română

Clasa a XII-a

Curriculum de specialitate (CS)

Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea Teologie romano-catolică

Învățământ liceal

*cu realocarea orei din TC a disciplinei Religie, de la clasa a XII-a

- 2026 -

Anexa nr. 93
Programa școlară pentru disciplina *Istoria Bisericii locale,* Cultul Romano-Catolic de Limba Română clasa a XII-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea Teologie romano-catolică*

NOTĂ DE PREZENTARE

Disciplina ***Istoria Bisericii locale*** face parte din curriculumul diferențiat pentru clasa a XII-a, filiera vocațională, profil teologic (cultul romano-catolic de limbă română), specializarea teologie romano-catolică, beneficiind de bugetul de timp de 1 oră/săptămână în ultimul an de studiu liceal, alocat pentru *Religie* în planul-cadru de învățământ.

Alături de studiul celorlalte discipline teologice, studierea ***Istoriei Bisericii locale*** vizează formarea de competențe, valori și atitudini care să contribuie atât la dezvoltarea personalității elevului, în concordanță cu valorile creștine, cât și la formarea profilului spiritual al acestuia.

Disciplina ***Istoria Bisericii locale***, parte integrantă a istoriei universale, a fost proiectată ca o istorie a creștinismului de pe teritoriul actual al țării noastre, de la *Dacia romana* la România de astăzi. Se dorește ca aceasta să fie o continuare logică a disciplinei ***Istoria civilizațiilor și a religiei***, studiată în clasa a IX-a și a ***Istoriei Bisericii universale*** studiate în clasele a X-a și a XI-a. Scopul studierii acestei discipline școlare este cunoașterea și înțelegerea evoluției Bisericii Catolice de pe meleagurile noastre din primele veacuri creștine până în prezent. Pe lângă aspectul religios, Biserica include și o latură social-culturală, aspect deosebit de important atât pentru istoria universală, cât și pentru istoria locală. Astfel privită, ***Istoria Bisericii locale,*** parte a istoriei Bisericii Universale, este o disciplină de bază, de cultură teologică largă, indispensabilă pentru studiul celorlalte discipline teologice, cu care se întrepătrunde și pe care le completează, indispensabilă însă și pentru studiul altor discipline umaniste, deoarece nu se poate despărți Istoria Bisericii de istoria și cultura oamenilor.

Prezentul curriculum încearcă să țină seama de această perspectivă în abordarea studiului ***Istoriei Bisericii locale***. Totodată, s-a avut în vedere ca elevii să-și construiască o imagine de ansamblu asupra evoluției creștinismului din țara noastră, influențate evoluția sa de pe toată întinderea Pământului, să-și explice diferitele fenomene, procese și perioade de criză din viața Bisericii, corelând cunoștințele dobândite la această disciplină de învățământ cu cele de la disciplinele teologice înrudite (Studiul biblic, Catehism, Istoria literaturii creștine, Spiritualitate, Istoria civilizațiilor și a religiei), precum și cu cele dobândite la alte discipline școlare (Istoria, Geografia, limbile străine clasice și moderne, Limba și literatura română, Literatură universală, Psihologia, Filosofia), pe parcursul anilor de liceu. Stabilirea competențelor și selectarea conținuturilor au fost realizate respectând principiile relevanței, accesibilității și transmiterii sistematizate a cunoștințelor. Repartizarea temelor a urmărit atât logica metodico-didactică a organizării unui curriculum bine articulat, cât și logica internă a domeniului de studiu.

Programa școlară de ***Istoria Bisericii locale*** este structurată pe următoarele componente:

- notă de prezentare;
- competențe generale;
- competențe specifice și exemple de activități de învățare;
- domenii și conținuturi ale învățării;
- sugestii metodologice;

Competențele generale evidențiază achizițiile finale de învățare ale elevilor la sfârșitul perioadei de studiu a acestei discipline școlare.

Competențele specifice, derivate din competențele generale, reprezintă nucleul funcțional al programei școlare și evidențiază rezultatele așteptate ale învățării la sfârșitul anului școlar, deschizând totodată premise de aprofundare ulterioară, prin sugestiile bibliografice.

Domeniile sunt corelate cu conținuturile cele mai relevante de învățare pentru disciplina Istoria civilizațiilor și a religiei, având prevăzute și ore la dispoziția profesorului.

Sugestiile metodologice cuprind recomandări specifice disciplinei, privind metodologia de aplicare a programei școlare și proiectarea demersului didactic. Acestea includ propuneri de organizare a procesului de predare-învățare-evaluare centrat pe formarea de competențe, recomandări de strategii didactice specifice disciplinei și de modalități de evaluare. Sugestiile metodologice au rolul de a orienta utilizarea prezentului curriculum în proiectarea și realizarea activităților cu elevii.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	Recunoașterea evenimentelor marcante din istoria Bisericii care au influențat și schimbat societatea
CG2	Descrierea modului în care Dumnezeu acționează în istorie prin Biserică
CG3	Argumentarea evenimentelor, textelor și doctrinei teologice creștine ținând cont de contextul istoric
CG4	Aplicarea cunoștințelor religioase despre istoria Bisericii în viața personală și comunitară, respectând valorile religioase ale fiecărei persoane

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Recunoașterea evenimentelor marcante din istoria Bisericii care au influențat și schimbat societatea

Clasa a XII-a
CS 1.1. Localizarea în timp și spațiu a evenimentelor legate de prezența creștinismului pe teritoriul țării noastre (de la Dacia romană la România contemporană)
- *localizarea cronologică și geografică a apariției și răspândirii creștinismului în zonele cuprinse de actualul teritoriu al României în cadrul unei activități individuale sau în echipă folosind hărți istorice, atlase, surse arheologice, cronologii puse la dispoziție de profesor pentru a realiza o hartă interactivă cu principalele evenimente, figuri și centre creștine între secolele I–XXI;* - *încadrarea corectă a unor evenimente-cheie ale istoriei Bisericii Catolice cuprinse între Dacia romană și România contemporană pentru a realiza o axă cronologică argumentată ce organizează evenimentele esențiale din această perioadă;* - *identificarea, în cadrul unei activități desfășurate în clasă, a cel puțin patru elemente dintr-o listă amplă de epoci și locuri răspunzând la întrebările: „Ce văd? Ce aud? Cine sunt oamenii Bisericii aici?” pentru a realiza un discurs argumentativ.*
CS 1.2. Descrierea evoluției comunităților și instituțiilor catolice din spațiul românesc din perspectiva influențelor culturale și religioase occidentale și bizantine care au modelat identitatea locală
- *descrierea modului în care tradiția latină și cea bizantină au influențat identitatea comunităților locale, în cadrul lucrului în perechi cu ajutorul imaginilor cu arhitectură (paleocreștină, bizantină, gotică), textelor despre unirea cu Roma, influențelor slave și bizantine pentru a realiza o diagramă Venn comentată, care descrie clar elementele occidentale, cele orientale și punctele de sinteză ce au modelat identitatea creștină românească;* - *interpretarea influențelor culturale asociate comunităților catolice din spațiul românesc (români, sași, secui, bulgari, unguri, italieni) pe baza unui set de resurse (hărți istorice medievale, texte despre colonizările săsești și secuiești, documente despre misiunile bulgarilor catolici și ctitoriile catolice din secolele XIV–XV) alcătuind o hartă descriptivă însoțită de un mini-text explicativ (6-10 rânduri);* - *explicarea impactului cu tradiția latină și cea bizantină a comunităților și instituțiilor catolice prin vizionarea unor imagini cu: biserici medievale, catedrale catolice, manuscrise, tipărituri chirilice, portrete ale episcopilor, fotografii istorice cu ordine religioase și școli pentru a arăta dezvoltării instituțiilor ecleziale catolice din țară.*
CS 1.3. Rezumarea transformărilor suferite de Biserica Catolică în România în perioada comunistă și postcomunistă în lumina rolului acesteia în rezistența spirituală, reînnoirea conciliară și dialogul contemporan
- *rezumarea transformărilor suferite de Biserica Catolică în comunism în baza unor fragmente din mărturii, documente de arhivă, scurte biografii ale martirilor (ex.: Durcovici, Ghika, Hossu, Ploscaru etc.) într-o sinteză de 10-12 rânduri;* - *ilustrarea transformărilor produse de Conciliul al II-lea din Vatican în context românesc cu ajutorul a două tipuri de surse: documente conciliare (fragmente adaptate pentru elevi) și texte despre aplicarea lor în România în anii ’60–’80 și după 1990 realizând un rezumat tabelar sau narativ (5-7 idei principale);* - *enumerarea principalelor transformări ale Bisericii Catolice în România contemporană în cadrul unei sinteze cu titlul „De la clandestinitate la dialog: transformările Bisericii după 1989” cu accent pe libertatea religioasă, reorganizarea structurilor și dialogul contemporan cuprinzând subiecte precum: redeschiderea episcopiilor greco-catolice, reorganizarea diecezelor romano-catolice, relegalizarea congregațiilor și școlilor catolice, libertatea presei și mass-mediei catolice, vizitele papale (1999, 2019), intensificarea dialogului ecumenic etc.*

CG 2 - Descrierea modului în care Dumnezeu acționează în istorie prin Biserică

Clasa a XII-a
CS 2.1. Descrierea modului în care evenimentele și procesele istorice de la Dacia romană până la formarea primelor comunități și structuri ecleziale exprimă acțiunea lui Dumnezeu în istorie prin răspândirea creștinismului
- *descrierea, în 6–8 rânduri, a modului în care romanizarea și existența limesului dunărean au creat condițiile favorabile răspândirii creștinismului în Dacia romană;* - *utilizarea surselor arheologice (bazilici, inscripții, obiecte de cult) într-o scurtă prezentare (orală sau scrisă) în care să fie ilustrată viața creștinilor timpurii din castrele dunărene;* - *analizarea formării primelor comunități creștine nord-dunărene în baza unei hărți conceptuale pentru a evidenția interpretarea lor ca o manifestare a providenței divine în istorie.*
CS 2.2. Interpretarea modului în care transformările etno-culturale, influențele romano-bizantine și dezvoltarea comunităților catolice reflectă continuitatea acțiunii lui Dumnezeu în istorie în formarea identității religioase și naționale
- *comentarea în scris a impactului migrațiilor slave și bulgare asupra continuității creștinismului local, pentru realizarea unui text argumentativ care să arate cum a contribuit Biserica la păstrarea identității românești;* - *utilizarea unui document istoric (de exemplu: profesorul oferă un fragment despre activitatea lui Ciril și Metodiu sau despre tipăriturile în slavonă) subliniind modul în care aceste evenimente au influențat spiritualitatea românească;* - *argumentarea, pe baza materialelor istorice, a rolului pe care o comunitate catolică medievală (sași, secui, bulgari catolici, moldoveni etc.) l-a avut în dezvoltarea culturală și religioasă a regiunii constituind un element de diversitate ca expresie a planului providențial.*
CS 2.3. Ilustrarea modului în care reorganizarea structurilor catolice, viața consacrată, rezistența din perioada comunistă și deschiderea ecumenică arată acțiunea lui Dumnezeu în istorie în societatea românească modernă și contemporană
- *ilustrarea, printr-un scurt portret (text sau poster), a vieții unui episcop sau preot martir din perioada comunistă pentru a arăta modul în care mărturia sa manifestă lucrarea lui Dumnezeu în istoria recentă;* - *realizarea unui eseu descriptiv (8–10 rânduri) din care reiese modul în care școlile și congregațiile catolice au devenit instrumente de evanghelizare și de formare spirituală în epoca modernă;* - *folosirea materialelor istorice puse la dispoziție de profesor pentru alcătuirea unei fișe conținând exemple concrete cu modul în care vizitele papale, mijloacele media catolice sau inițiativele ecumenice au contribuit la reînnoirea vieții Bisericii în România după 1989.*

CG 3 - Argumentarea evenimentelor, textelor și doctrinei teologice creștine ținând cont de contextul istoric

Clasa a XII-a
CS 3.1. Motivarea modului în care contextul istoric, cultural și social, de la Dacia romană până la primele episcopii medievale, a favorizat dezvoltarea creștinismului
- *interpretarea rolului romanizării și al limesului dunărean în apariția creștinismului în spațiul românesc cu ajutorul hărții Imperiului Roman și a unui scurt text despre romanizare având ca rezultat un discurs argumentativ despre contextul roman care a favorizat pătrunderea creștinismului;* - *formularea unor opinii pornind de la o serie de dovezi arheologice (imagini, fragmente arheologice legate de bazilici, inscripții, diferite obiecte) prezentate de profesor, pentru a alcătui un scurt comentariu legat de indicațiile izvorâte din sursa arheologică;* - *aprecierea modului în care primele comunități, episcopii și misiuni au structurat viața creștină în nordul Dunării în cadrul unei activități în grupuri mici pornind de la un text despre misiunile romane în Dacia Superior pentru a realiza o hartă conceptuală din care reiese rolul structurilor ecleziale în organizarea comunităților creștine.*
CS 3.2. Analizarea influențelor romano-catolice și bizantine asupra comunităților creștine medievale și premoderne și asupra formării identității religioase locale
- *estimarea efectelor migrațiilor slave și bulgare asupra continuității creștinismului local pe baza unei hărți istorice și a unui text despre slavizare pentru a alcătui un tabel comparativ cu trei efecte culturale și trei efecte religioase ale migrațiilor;*

Clasa a XII-a
- *evaluarea interferențelor romano-bizantine care au modelat arhitectura și cultura religioasă în urma vizionării unor imagini cu bazilici paleocreștine, manuscrise chirilice și biserici medievale pentru a redacta un comentariu de 8–10 rânduri punctând diferențele și convergențele dintre cele două influențe;* *- investigarea contribuției Școlii Ardelene la formarea identității românești moderne prin lectură ghidată din texte ale lui Petru Maior, Gheorghe Șincai sau Samuil Micu etc. pentru a redacta un eseu scurt despre afirmarea latinității.*
CS 3.3. Aprecierea modului în care evenimentele moderne și contemporane (structurile ecleziale, persecuția comunistă, Conciliul al II-lea din Vatican , ecumenismul) exprimă continuitatea acțiunii Bisericii în societate
- *motivarea mărturiei episcopilor, preoților și laicilor persecutați în baza a scurte biografii (ex.: episcopii martiri romano-catolici și greco-catolici etc.) pentru a alcătui un paragraf argumentativ ce apreciază (cu justificări) importanța martiriului pentru istoria Bisericii;* - *argumentarea impactului documentelor și spiritului Conciliului al II-lea din Vatican asupra vieții Bisericii din România pe baza unor idei extrase din Lumen Gentium sau Gaudium et Spes în cadrul unei mici dezbateri în clasă moderată de profesor;* - *aprecierea contribuției episcopiilor, congregațiilor și mass-mediei catolice la formarea societății actuale în urma vizionării unor scurte materiale produse sau influențate de acestea despre o vizită papală sau o instituție catolică modernă.*

CG 4 - Aplicarea cunoștințelor religioase despre istoria Bisericii în viața personală și comunitară, respectând valorile religioase ale fiecărei persoane

Clasa a XII-a
CS 4.1. Aprecierea semnificației istorice și spirituale a momentelor fundamentale din evoluția creștinismului în spațiul românesc, de la Dacia romană până la consolidarea structurilor ecleziale medievale
- *elaborarea unei expoziții istorico-spirituale (fizice sau digitale) care valorifică premisele istorice și socio-culturale ale Daciei romane, primele atestări ale creștinismului pe limesul dunărean și transformarea arhitecturii romane în spații de cult creștin, concretizată într-un produs final integrat (poster, panou expozițional sau platformă digitală) ce evidențiază semnificația istorică și spirituală a apariției creștinismului în spațiul românesc;* - *proiectarea unui produs narativ creativ (jurnal, scrisoare sau mărturie imaginară) care reconstruiește viața unei comunități creștine din spațiul carpato-dunărean în contextul migrațiilor slave, al încreștinării acestora și al misiunii bizantino-romane (Ciril și Metodiu), produsul final reflectând capacitatea elevilor de a aprecia impactul spiritual, cultural și lingvistic al acestor procese asupra populației nord-dunărenecompararea învățăturilor morale și spirituale din experiența martirilor și a misionarilor din Biserica primelor veacuri cu valorile regăsite în viața credinciosului contemporan în cadrul unei activități de cercetare ghidată și discuție colectivă pentru redactarea unui tabel comparativ;* - *crearea unei hărți istorico-ecleziale comentate a spațiului românesc medieval care corelează apariția episcopiilor, influențele romano-catolice și bizantine și efectele Marii Schisme, pentru a realiza o hartă (fizică sau digitală) însoțită de explicații argumentate privind semnificația consolidării structurilor ecleziale înainte și după 1054.*
CS 4.2. Formularea atitudinilor dezirabile cu privire la relația cu semenii de altă confesiune sau etnie
- *organizarea unei dezbateri argumentative între două echipe formate din colectivul clasei (rolul latinității / rolul bizantinismului) care, pornind de la importanța contribuțiilor latine sau bizantine în configurarea identității religioase românești, formulează argumente istorice coerente;* - *scrierea unui eseu structurat în baza unor fragmente din scrierile lui Micu, Șincai, Maior etc. în vederea cunoașterii și aprecierii celor mai importante contribuții ale Școlii Ardelene în cultura română;* - *planificarea unui studiu de caz într-o activitate pe grupe, în baza consultării unor studii istorice scurte despre sași, secui, italieni, bulgari etc. pentru a prezenta în 3-5 minute rolul formator al acestor comunități în viața socială și religioasă.*
CS 4.3 Planificarea unor inițiative personale sau comunitare inspirate din istoria Bisericii, care să promoveze dialogul, respectul interconfesional și angajamentul creștin în societatea contemporană
- *planificarea unei acțiuni de solidaritate pornind de la modelul activităților caritative ale congregațiilor religioase realizând un plan concret (obiective, pași, resurse, beneficiari) pentru o activitate caritabilă în școală sau parohie;*

Clasa a XII-a
- *realizarea unui eveniment (zi de dialog, expoziție, atelier, masă rotundă) având ca obiectiv dialogul interconfesional inspirat din vizitele papale și din ecumenismul contemporan (Sfântul papă Ioan Paul al II-lea - 1999, Papa Francisc - 2019, declarații ecumenice, colaborări actuale etc.).* - *conceperea unui material (poster, videoclip, mini-podcast, portofoliu) care să exprime modul în care mărturia martirilor inspiră viața creștină actuală, în urma documentării despre episcopi, preoți și laici martiri (ex.: Anton Durcovici, Marton Aron, Iuliu Hossu, Vladimir Ghika, Ioan Ploscaru etc.).*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Antichitatea creștină	**1.1. Dacia romană: cadrul istoric și cultural al apariției creștinismului** • premise istorice și socio-culturale: - cucerirea romană - limesul dunărean sub dominația romană - evoluția procesului de romanizare până la venirea slavilor în Moesia inferior și nordul Dunării *Conținutul se concentrează pe formarea mediului etnic, social și religios în care va pătrunde creștinismul.* **1.2. Primele semne ale credinței: creștinismul timpuriu pe limesul dunărean** • primele atestări creștine provenite din castrele și cetățile de pe limesul dunărean (surse arheologice) • persecuțiile creștine în rândul populației daco-romane *Conținutul abordează sursele arheologice, martiriul și caracteristicile creștinismului incipient în spațiul carpato-danubiano-pontic.* **1.3. De la bazilica civilă la bazilica paleocreștină: arhitectura și arta comunităților timpurii** • de la *domus romana* și *basilica civilis* la *bazilica paleocreștină* (arhitectura și arta; transformarea spațiilor romane) *Conținutul explorează modul în care arhitectura romană a fost adaptată pentru cult și ce ne spune aceasta despre viața comunităților creștine.* **1.4. Răspândirea și organizarea creștinismului: primele comunități, episcopii și misiuni în spațiul românesc** • primele comunități creștine ale geto-dacilor și proto-românilor (vlahilor) • primele episcopii din cetățile pontice și carpato-dunărene • evanghelizarea romană în Dacia Superior (Transilvania și Moldova de astăzi) *Conținutul surprinde consolidarea structurilor ecleziale și extinderea pastorală în zonele nord-dunărene și est-carpatice.*
2. Perioada Evului mediu și a influențelor migrațiilor (secolele V/VI - XV)	**2.1. Slavi, bulgari și vlahi: transformări etno-culturale în spațiul carpato-dunărean** • migrațiile din spațiul carpato dunărean • infiltrarea primelor triburi slave și absorbția acestora de către populația traco-romană din nordul si sudul Dunării • invazia masivă a slavilor urmată de bulgari • încetinirea procesului de romanizare și asimilarea treptată a populației slave din nordul Dunării • primul imperiu vlah (Țarul Simeon) cuprindea Serbia, Bulgaria, Dobrogea, Albania, Macedonia și o parte din Grecia și Turcia. *Conținutul surprinde schimbările demografice și politice care au remodelat identitatea traco-romanică și au influențat ulterior structurile bisericești.* **2.2. Încreștinarea slavilor și misiunea bizantino-română: impact asupra populației nord-dunărene** • activitatea de evanghelizare a lui Ciril și Metodiu cu mandatul papei Adrian al II-lea • încreștinarea slavilor și a protobulgarilor; consecințe asupra populației din nordul Dunării • alfabetul chirilic adoptat de statul bulgar devine al 3-lea alfabet ecleziastic după latina și greacă • începe procesul de slavonizare obligatorie în Vlahia *Conținutul evidențiază tensiunea dintre influența romană și cea bizantină, dar și schimbările lingvistice și liturgice din spațiul românesc.*

Domenii de conținut	Conținuturi
	2.3. Biserica în Moldova, Transilvania și Banat: între moștenirea latină și influența bizantină • Biserica în Moldova, Transilvania și Banat: - moșteniri latine și influențe bizantine - dezvoltarea Bisericii Catolice după încreștinarea ungurilor • dominația bizantină în nordul si sudul Dunării, cu consecințe radicale în viața socio-culturală și ecleziastică a Țărilor Romane (arhitectură, manuscrise și ulterior primele tipărituri în limba chirilică, documente arheologice) *Conținutul urmărește diversitatea confesională și interferențele romano-catolice și bizantine în formarea Bisericii locale.* **2.4. Structuri ecleziale medievale: episcopii românești înainte și după schismă** • Biserica din Țările Române după marea schismă (1054) • Biserica din Țările Române în timpul dominației otomane • Invazia cumanilor si încreștinarea lor sub influența Ungariei • Episcopia Milcovului • Episcopia de Arges (ființată de Papa Urban al VI-lea la 9 mai 1381) *Conținutul prezintă consolidarea organizării episcopale pe teritoriul românesc și relația acesteia cu Roma, Bizanțul și puterile vecine.*
3. Renașterea și Umanismul în Biserica din spațiul românesc (secolele XV - XVIII)	**3.1. Umanismul în Țările Române: afirmarea latinității prin Biserică și cultură** • Biserica a susținut Umanismul de sorginte apuseană • afirmarea latinității și continuității limbii și poporului român • afirmarea originii latine atât în limbă cât și în cultură și religie (Bisericile construite după model paleocreștin; pictura renascentistă) *Conținutul surprinde începuturile mișcărilor culturale care au afirmat identitatea latină și legăturile cu Occidentul.* **3.2. Structuri și comunități catolice medievale în spațiul românesc** • Comunitățile catolice de bulgari din Țara Românească și Banat • Episcopia romano-catolică din Craiova • Episcopia de Baia instituită de Alexandru cel Bun (începutul sec. XV, 1410, catedrala din Baia) *Conținutul urmărește extinderea și organizarea comunităților catolice în secolele XIV–XV.* **3.3. Unirea cu Roma în Ardeal și Maramureș: nașterea și dezvoltarea Bisericii Greco-Catolice** • unirea cu Roma a Bisericii ortodoxe din Ardeal și Maramureș • unirea Transilvaniei cu Țările Române *Conținutul marchează momentul fondator al tradiției greco-catolice în spațiul românesc.* **3.4. Biserica Greco-Catolică și emanciparea națională: Școala Ardeleană și reformele culturale** • Rolul Bisericii greco-Catolice în procesul de emancipare națională • înlocuirea alfabetului chirilic cu cel latin; primele publicații și traduceri în limba româna • primele școli românești • mari personalități umaniste în spațiul românesc: Inocențiu Micu-Clain, Samuil Micu, Gheorghe Șincai, Petru Maior, Timotei Cipariu etc. *Conținutul pune în centru contribuția decisivă a clerului și intelectualilor catolici la formarea identității naționale moderne.* **3.5. Diversitatea comunităților catolice din spațiul românesc: tradiție latină și influențe orientale** • comunitățile catolice de sași și secui din Transilvania • comunitățile catolice din Dobrogea de origine română, germană, italiană • comunitățile Catolice din Țara Românească și Banat: continuitate latină și influențe bizantine

Domenii de conținut	Conținuturi
	Conținutul explorează pluralitatea etnică și confesională a catolicismului românesc și rolul său în cultura locală.
4. Biserica din România în perioada modernă: structuri catolice active (secolele XIX-XX)	**4.1. Consolidarea structurilor catolice în România modernă: de la administrațiile apostolice la primele arhiepiscopii** • episcopii pasioniști din Bulgaria, administratori apostolici de București • înființarea Arhiepiscopiei de București • Episcopia de Iași • Arhiepiscopia de Alba-Iulia • Nunțiatura apostolică *Conținutul urmărește procesul prin care Biserica Catolică își structurează ierarhia locală, trecând de la administratori apostolici la organizații ecleziale stabile și reprezentare diplomatică la nivel înalt.* **4.2. Viața catolică în epoca modernă: congregații religioase, misiuni educative și școlile catolice** • congregațiile religioase locale și apusene; activitatea pastorală și socială • școlile catolice: fondare și dezvoltare *Conținutul evidențiază rolul ordinelor religioase și al educației catolice în formarea comunităților locale, modernizarea culturii și afirmarea identității catolice în spațiul românesc.*
5. Înfruntarea persecuției comuniste	**5.1. Regimul comunist în România: contextul istoric și impactul asupra vieții religioase** • caracteristici ale perioadei comuniste • mecanismele de control asupra cultelor; începuturile persecuției religioase *Conținutul oferă cadrul general necesar înțelegerii represiunii antireligioase și a transformărilor socio-politice.* **5.2. Biserica Romano-Catolică și Biserica Greco-Catolică sub comunism: suprimare, clandestinitate și martiriu** • Biserica Romano-catolica în perioada comunistă • Biserica Greco-Catolică din perioada comunistă • Lupta de rezistență din închisori și catacombe • Episcopi preoți și laici martiri în închisorile comuniste *Conținutul surprinde drama celor două Biserici catolice, modul lor distinct de a supraviețui și mărturia martirilor.* **5.3. Ecouri ale Conciliului Vatican II în România: reînnoire, speranță și continuitate în anii dictaturii** • Conciliul Vatican II în spațiul românesc: receptarea conciliului în spațiul românesc; adaptări, dificultăți, influențe asupra clerului și laicatului *Conținutul arată cum idealurile conciliare au pătruns în mod limitat, dar semnificativ, în viața Bisericii din România aflată sub supraveghere strictă.*
6. Biserica Catolică din România în contemporaneitate	**6.1. Structurile Bisericii Catolice în România contemporană: episcopii romano-catolice și greco-catolice** • episcopiile romano-catolice • episcopiile greco-catolice • evoluția și misiunea lor după 1989; coordonare și colaborare interrituală *Conținutul prezintă organizarea actuală a Bisericii, continuitatea tradiției apostolice și rolul episcopilor în viața comunităților.* **6.2. Conferința Episcopilor Catolici din România și viața consacrată: identitate, misiune și dinamism** • Conferința Episcopilor Catolici – coordonare și misiune • viața consacrata: ordine și congregații religioase în România contemporană *Conținutul subliniază cooperarea episcopală, misiunile pastorale comune și contribuția vieții consacrate în educație, caritate și evanghelizare.* **6.3. Educația și comunicarea catolică: școli, instituții, noua evanghelizare și mass-media catolică**

Domenii de conținut	Conținuturi
	• școli și instituții catolice • noua evanghelizare, o datorie pentru orice creștin - publicații catolice - mass-media catolice *Conținutul evidențiază rolul Bisericii în formarea culturală și spirituală a societății, precum și instrumentele moderne de transmitere a credinței.* **6.4. Biserica în dialog: vizite papale, adevăr istoric și ecumenism în România** • vizite ale Suveranilor Pontifi în Romania • istoria între adevăr și eroare • ecumenismul în România *Lecția prezintă deschiderea Bisericii Catolice spre dialog, reconciliere și cooperare ecumenică, evidențiind momente istorice și provocări actuale.*

SUGESTII METODOLOGICE

Formarea și consolidarea competențelor specifice, precum și dezvoltarea gândirii critice în domeniul teologic se realizează printr-un demers didactic clar, accesibil și centrat pe nevoile elevilor. Activitățile de învățare sunt organizate atât individual, cât și în grupuri de lucru, astfel încât elevii să poată înțelege conținuturile prin explorare directă, exercițiu constant și reflecție ghidată. Rolul profesorului este acela de a orienta învățarea, de a oferi reperele necesare și de a sprijini elevii în utilizarea corectă a informațiilor istorice și teologice.

Din punct de vedere didactic, se recomandă ca fiecare unitate de învățare să fie structurată pe etape simple și funcționale: introducerea temei și a contextului, lucrul efectiv cu informația și consolidarea prin aplicații. În etapa introductivă, profesorul va prezenta succint cadrul istoric, geografic și religios, pentru a facilita orientarea elevilor în timp și spațiu.

Un accent important este pus pe lucrul cu surse adaptate nivelului de studiu: fragmente din texte biblice, patristice sau conciliare, documente istorice simplificate, hărți și materiale vizuale. Elevii sunt ajutați să identifice ideile principale, termenii importanți și mesajul teologic al textelor. Prin exerciții repetate de analiză și sinteză, aceștia învață să distingă între fapte istorice și interpretări și să își susțină opiniile pe baza informațiilor studiate.

Activitățile de grup sunt utilizate pentru a încuraja cooperarea și responsabilitatea. Sarcinile pot fi împărțite pe roluri simple (documentare, organizare, prezentare), astfel încât fiecare elev să participe activ. Produsele realizate – fișe de lucru, portofolii tematice sau prezentări scurte – sunt folosite atât pentru consolidarea cunoștințelor, cât și pentru evaluarea progresului. Profesorul oferă feedback constant, orientat spre îmbunătățire, nu doar spre notare.

Metodele interactive, precum jocul de rol, dezbaterea sau studiul de caz, sunt utilizate pentru înțelegerea contextului istoric, a pozițiilor teologice și a consecințelor acestora. De asemenea, reflecția finală, realizată prin discuții sau scurte texte scrise, îi ajută pe elevi să lege cunoștințele despre istoria Bisericii de valori și atitudini relevante pentru viața personală și comunitară. În acest fel, disciplina contribuie la formarea unei înțelegeri echilibrate și aplicate a istoriei Bisericii, adaptată nivelului de liceu și specificului profilului teologic romano-catolic.

Activități de învățare recomandate

Se recomandă, orientativ, următoarele tipuri de activități, în acord cu conținuturile de învățare de la clasa a XII-a:

• **Identificarea și analizarea surselor istorice**

– analizarea unor fragmente de texte istorice, documente ecleziale, inscripții, mărturii arheologice sau iconografice privind creștinismul timpuriu, structurile episcopale medievale și viața Bisericii în epoca modernă și contemporană;

– evidențierea contextului istoric, religios și cultural al surselor analizate.

• **Utilizarea hărților istorice și tematice**

– localizarea pe hartă a limesului dunărean, a zonelor de romanizare și evanghelizare, a migrațiilor și a principalelor centre ecleziale;

– realizarea de hărți tematice care să ilustreze evoluția organizării Bisericii Catolice și Greco-Catolice în spațiul românesc.

• **Elaborarea de proiecte și portofolii tematice**

– realizarea de proiecte interdisciplinare (istorie–religie–cultură) privind arhitectura paleocreștină, influențele romano-bizantine, umanismul, Școala Ardeleană, educația catolică sau viața consacrată;

– prezentarea și argumentarea concluziilor în fața colectivului clasei.

• **Studii de caz și abordări biografice**

– analiza unor studii de caz referitoare la personalități, comunități sau instituții ecleziale (martiri ai primelor veacuri, ierarhi medievali, reprezentanți ai Școlii Ardelene, episcopi și laici martiri ai perioadei comuniste);

– evidențierea rolului Bisericii în afirmarea identității religioase, culturale și naționale.

• **Dezbateri și activități de reflecție critică**

– organizarea de dezbateri pe teme precum raportul dintre moștenirea latină și influența bizantină, efectele slavonizării, persecuțiile religioase din secolul XX, ecumenismul și dialogul interconfesional;

– redactarea de eseuri argumentative sau reflecții personale.

• **Raportarea la realitatea eclezială contemporană**

– analizarea rolului actual al episcopiilor, al Conferinței Episcopilor Catolici din România, al congregațiilor religioase și al mass-mediei catolice;

– valorificarea vizitelor papale, a inițiativelor ecumenice și a noii evanghelizări ca exemple de continuitate și dinamism eclezial

Evaluare – instrumente recomandate

Evaluarea va urmări în mod constant formarea și dezvoltarea competențelor prevăzute de programă și va fi integrată în procesul de predare–învățare, având un caracter preponderent formativ. Aceasta se va realiza prin utilizarea unor instrumente variate, adaptate tipului de activitate desfășurată și nivelului de complexitate al conținuturilor, astfel încât elevii să aibă posibilitatea de a-și demonstra progresul prin aplicații concrete. În acest sens, vor fi utilizate fișe de lucru care solicită localizarea în timp și spațiu a evenimentelor (hărți istorice comentate, axe cronologice, scheme explicative), precum și tabele comparative care permit evidențierea asemănărilor și diferențelor dintre tradiții, curente, doctrine sau perioade istorice.

Produsele finale realizate pe parcursul unităților de învățare, precum mini-enciclopedii tematice, portofolii individuale sau de grup, postere și prezentări digitale, vor constitui atât instrumente de consolidare a cunoștințelor, cât și modalități de evaluare a capacității elevilor de a selecta informația relevantă, de a o organiza coerent și de a utiliza corect terminologia istorică și teologică. Acestea vor fi evaluate pe baza unor criterii clare, comunicate în prealabil, care vizează corectitudinea conținutului, coerența structurii, utilizarea surselor și adecvarea limbajului.

De asemenea, evaluarea va include sarcini de tip reflexiv, precum eseul scurt sau reflecția etică, prin care elevii sunt invitați să coreleze evenimentele și învățăturile istorice ale Bisericii cu teme relevante pentru viața personală și comunitară, cum ar fi libertatea conștiinței, dialogul interconfesional, unitatea și responsabilitatea morală. Prin aceste activități se urmărește nu doar verificarea cunoștințelor, ci și capacitatea elevilor de a formula opinii argumentate și de a-și manifesta spiritul critic.

Evaluarea orală se va realiza prin intervenții scurte în care elevii pot prezenta un termen teologic, o personalitate sau un eveniment teologic, demonstrând claritatea exprimării, corectitudinea informațiilor și capacitatea de sinteză. În cadrul activităților interactive, precum dezbaterile și jocurile de rol, evaluarea se va baza pe rubrici specifice care iau în considerare calitatea argumentării, respectarea contextului religios, utilizarea surselor studiate și atitudinea manifestată în dialog. Prin diversificarea formelor de evaluare, se urmărește susținerea învățării active, valorizarea efortului elevilor și formarea unor competențe transferabile, utile atât în parcursul educațional, cât și în viața personală și comunitară.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Grad didactic/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
		Colegiul Romano-Catolic „Sf. Iosif”, București(14)
BULAI MARICEL-GHIORGHIȚĂ	Definitivat	Colegiul Romano-Catolic „Sfântul Iosif” București
ROBU CLAUDIU		Colegiul Național Pedagogic „Vasile Lupu”, Iași
DIACU CRISTIAN		Liceul Teologic Romano-Catolic „Sf. Francisc de Assisi”, Roman

COORDONATORI/RESPONSABILI/CONSULTANȚI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Zăbavă Mihaela	Consilier CNCE	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare	Responsabil CNCE
Pislaru Cătălin	Inspector general MEC	Ministerul Educației și Cercetării	Responsabil MEC
Pr Moraru Emil	Lect.univ.dr	Universitatea din București	Coordonator științific

RESPONSABILI/COORDONATORI/COLABORATORI:

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Riba Ion	Profesor, preot	Colegiul Romano-Catolic „Sf. Iosif”, București	Responsabil din partea cultului

Anexa nr. 94

Programa școlară
pentru disciplina

Studiu biblic
Cultul Romano-Catolic
de Limba Română

Clasele a IX-a – a XII-a

Curriculum de specialitate (CS)

Filiera vocațională, profilul teologic,
specializarea Ghid turism religios
Învățământ liceal

- 2026 -

Anexa nr. 94

Programa şcolară pentru disciplina *Studiu biblic*, Cultul Romano-Catolic de Limba Română clasele a IX-a - a XII-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea Ghid turism religios*

NOTĂ DE PREZENTARE

Alături de studiul celorlalte discipline teologice din liceele cu profil teologic romano-catolic, specializarea Ghid turism religios, disciplina Studiul biblic îşi propune, în cei patru ani de studiu, cu câte o oră/săptămână, să contribuie în mod cât mai activ la formarea unor competenţe care să conducă la formarea profilului absolventului de liceu.

Este indiscutabil rolul pe care studiul Bibliei trebuie să-l ocupe în rândul disciplinelor teologice şi, tocmai pornind de la această convingere, trebuie înţeleasă şi seriozitatea necesară în abordarea lui. În raport cu celelalte discipline teologice, Biblia trebuie considerată documentul de bază din care acestea îşi trag motivaţia. Astfel, la nivelul metodologic se stabileşte o relaţie necesară între „lumea biblică” (izvorul) şi lumea post-biblică (efectele) printr-o interacţiune reciprocă.

Biblia este documentul religios fundamental al creştinismului. Ea trebuie pusă în relaţie atât cu istoria post-biblică, dar şi cu experienţele umane fundamentale. Prezentul curriculum încearcă să ţină seama de această perspectivă în abordarea studiului Bibliei. Totodată, s-a avut în vedere ca, în cei patru ani de liceu, elevii să intre în contact cu toate cărţile Bibliei şi cu principalele teme necesare pentru înţelegerea globală a Bibliei.

Acest curriculum oferă un cadru flexibil, care permite profesorilor să-şi desfăşoare activitatea eficient, într-o diversitate de situaţii concrete. Se poate observa că în anumiţi ani de liceu numărul unităţilor de conţinut este mai mic decât în ceilalţi, deoarece se consideră temele respective mai importante şi se recomandă alocarea unui număr mai mare de ore.

Programa şcolară de Studiu biblic este structurată pe următoarele componente:

- competenţe generale;
- competenţe specifice și exemple de activități de învățare;
- domenii şi conţinuturi;
- sugestii metodologice.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Cunoașterea noțiunilor de bază cu privire la Biblie, document fundamental al Revelației**
CG2	**Înțelegerea unor evenimente biblice, urmărind consecințele acestora în viața de credință**
CG3	**Aplicarea corectă și adecvată a textului și a limbajului biblic în diferite contexte**
CG4	**Analizarea unor fapte, fenomene și situații actuale prin raportarea la mesajul biblic**
CG5	**Sintetizarea răspunsurilor pe care Biblia oferă întrebărilor existențiale ale omului**

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Cunoașterea noțiunilor de bază cu privire la Biblie, document fundamental al Revelației

Clasa a IX-a
CS 1.1. Definirea terminologiei biblice cu privire la introducerea în Sfânta Scriptură
- *Identificarea aspectelor specifice pe care le are Sfânta Scriptură în raport cu alte scrieri;* - *Localizarea contextului istoric și geografic al Sfintei Scripturi prin utilizarea unor hărți și cronologii;* - *Gruparea scrierilor din Sfânta Scriptură pe baza specificității acestora;* - *Recunoașterea raportului dintre inspirație, interpretare și sensurile Sfintei Scripturi pentru o înțelegere corectă a textului.*
CS 1.2. Identificarea elementelor fundamentale ale redactării și traducerilor textului sacru
- *Recunoașterea etapelor principale din redactarea textelor Sfintei Scripturi în raport cu alte evenimente din istoria universală sau locală;* - *Indicarea locurilor în care se citește textul Sfintei Scripturi prin asociere cu evenimente importante din viața personală sau/și comunitară;* - *Enumerarea în ordine cronologică a principalelor traduceri ale textului Sfintei Scripturi.*
CS 1.3. Distingerea principalelor aspecte ale cărților din Noul Testament
- *Gruparea scrierilor din Noul Testament pe baza specificității acestora;* - *Indicarea unor evenimente din istoria universală care au avut loc în contextul istoric al redactării textelor din Noul Testament;* - *Distingerea asemănărilor și a deosebirilor dintre Evanghelie – Vestea cea bună și Evanghelii – texte ale Noului Testament.*

CG 2 - Înțelegerea unor evenimente biblice, urmărind consecințele acestora în viața de credință

Clasa a IX-a
CS 2.1. Explicarea unor evenimente care se află la originea poporului ales
- *Ilustrarea modului în care Patriarhii au înțeles chemarea primită de la Dumnezeu și consecințele urmării acesteia;* - *Relatarea, pe baza citirii textelor biblice, a unor evenimente din istoria patriarhilor care au marcat viitorul poporului ales;* - *Descrierea câtorva trăsături de caracter ale patriarhilor.*
CS 2.2. Interpretarea principalelor evenimente biblice din Pentateuh
- *Compararea modului în care a fost redactat Pentateuhul cu modul în care este redactat un articol în societatea contemporană;* - *Compararea modului în care este prezentată tema creației în Cartea Genezei și în alte scrieri importante ale altor religii;* - *Explicarea temelor principale din Imnul creației.*
CS 2.3. Descrierea unor teme centrale din Evanghelia după Sfântul Matei
- *Explicarea unor teme din copilăria lui Isus care au impact asupra unor sărbători individuale sau comunitare;* - *Prezentarea modului în care Ioan Botezătorul îl prezintă pe Isus în fața poporului;* - *Ilustrarea modului în care Isus, prin chemarea apostolilor și prin predicare, pregătește începuturile Bisericii.*

CG 3 - Aplicarea corectă şi adecvată a textului şi a limbajului biblic în diferite contexte

Clasa a IX-a
CS 3.1. Folosirea adecvată a textului Sfintei Scripturi în viaţa de credinţă
- *Utilizarea corectă a termenilor din literatura sapiențială a Vechiului Testament;* - *Discuții pe grupe pe teme din literatura sapiențială;* - *Demonstrarea faptului că temele din literatura sapiențială sunt întâlnite în societatea contemporană.*
CS 3.2. Utilizarea corectă a textului vetero-testamentar în interpretarea Noului Testament
- *Diferențierea dintre limbajul profetic al Vechiului Testament și limbajul lui Isus în Noul Testament;* - *Examinarea modului în care teme precum monoteismul, moralismul, mesianismul se regăsesc atât în Vechiul Testament, cât și în Noul Testament;* - *Prezentarea fenomenului profetic al Vechiului Testament ca o etapă decisivă a istoriei mântuirii.*
CS 3.3. Demonstrarea faptului că textul profețiile Vechiului Testament s-au împlinit în Isus Cristos
- *Demonstrarea faptului că Evanghelistul Matei folosește cele mai multe citate din Vechiul Testament;* - *Examinarea diferitelor reprezentări ale Evanghelistului Matei;* - *Realizarea unor comparații (asemănări/deosebiri)între texte paralele din evangheliile sinoptice.*

CG 4 - Analizarea unor fapte, fenomene şi situaţii actuale prin raportarea la mesajul biblic

Clasa a IX-a
CS 4.1. Interpretarea unor realităţi ecleziastice actuale în lumina imaginilor din Vechiul Testament
- *Compararea limbajului folosit de profeți în raport cu limbajul folosit în prezent de Biserică;* - *Dezbatere pe teme precum: vocație, predică, morală;* - *Examinarea modului în care societatea contemporană este sensibilă la mesajul profetic al Vechiului Testament.*
CS 4.2. Ilustrarea unor aspecte ale societății contemporane, prin raportare la viața Sfântului Paul
- *Analizarea momentelor care au influențat personalitatea Sfântului Paul;* - *Identificarea locurilor vizitate de Sfântul Paul în călătoriile misionare;* - *Compararea modului de a acționa al Sfântului Paul în raport cu mijloacele din societatea contemporană.*

CG 5 - Sintetizarea răspunsurilor pe care Biblia oferă întrebărilor existenţiale ale omului

Clasa a IX-a
CS 5.1. Explicarea modului în care Biblia răspunde întrebărilor existențiale ale omului
- *Formularea unor provocări existențiale ale omului din societatea contemporană;* - *Construirea unor texte, filme etc prin care să fie prezentate în limbaj contemporan teme precum: așteptarea escatologică, chemarea la sfințenie, datoria de a munci.*
CS 5.2. Exemplificarea modului în care Dumnezeu era prezent în viața poporului ales
- *Construirea unor cronologii prin care să se arate că Dumnezeu a fost constant prezent în viața poporului ales;* - *Formularea unor enunțuri prin care să se arate că Dumnezeu era prezent în viața poporului ales prin diferite personaje biblice.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Clasa a IX-a

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Rădăcinile revelației Biblice	1.1 Introducere - Prezentarea generală a Bibliei - Contextul istorico-geografic al Sfintei Scripturi - Textul originar şi traducerea Sfintei Scripturi - Inspiraţia Sfintei Scripturi - Interpretarea şi sensurile Sfintei Scripturi - Canonul şi împărţirea Sfintei Scripturi 1.2. Pentateuhul. Prezentare generală - Cartea Genezei ▪ Imnul creaţiei (Gen 1-11) ▪ Istoria patriarhilor (Gen 12-50)
2. Izvoarele planului divin de mântuire	2.1 Cărţile istorice. Prezentare generală - Cartea lui Iosua ▪ Cucerirea şi împărţirea Canaanului ▪ Reînnoirea Legământului: Iosua 24 - Cartea Judecătorilor ▪ Judecători reprezentativi: Ghedeon, Debora, Samson - Cartea lui Rut 2.2 Cărţile sapienţiale. Prezentare generală - Cartea lui Iob ▪ Suferinţa celui drept 2.3 Cărţile profetice. Introducere în cărţile profetice - Etimologie şi fenomenul profetic ▪ Vocaţia şi destinatarii mesajului profetic ▪ Teme centrale: monoteismul, moralismul, mesianismul
3. Temelia învățăturii creștine	3.1 Introducere în Noul Testament - Canonul Noului Testament - Contextul istoric, social şi religios - Noţiuni introductive în Evanghelii 3.2 Evangheliile sinoptice - Problema sinoptică - Evanghelia după Sfântul Matei: prezentare generală - Teme centrale din Evanghelia după Sfântul Matei ▪ Copilăria lui Isus ▪ Începutul activităţii publice a lui Isus: Ioan Botezătorul, botezul lui Isus, ispitirea lui Isus ▪ Activitatea în Galileea: Chemarea apostolilor, Predica de pe munte
4. Inspirația inculturării mesajului creștin	4.1 Scrisorile Sfântului Paul. - Introducere - Viaţa şi opera Sfântului Paul - Călătoriile misionare 4.2. Primele scrisori - Scrisoarea întâi către tesaloniceni ▪ Teme centrale: aşteptarea escatologică şi chemarea la sfinţenie - Scrisoarea a doua către tesaloniceni ▪ Teme centrale: aşteptarea escatologică şi datoria de a munci

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Cunoașterea noțiunilor de bază cu privire la Biblie, document fundamental al Revelației

Clasa a X-a
CS 1.1. Definirea terminologiei biblice cu privire la marile epoci ale istoriei biblice
- *Identificarea, pe baza unei cronologii comparate, a marilor epoci ale istoriei biblice;* - *Localizarea contextului istoric și geografic al marilor epoci ale istoriei biblice prin utilizarea unor hărți și cronologii;* - *Gruparea scrierilor din Sfânta Scriptură pe baza marilor epoci ale istoriei biblice;* - *Recunoașterea modului constant al lui Dumnezeu de a conduce poporul, în contexte și cu mijloace diferite.*
CS 1.2. Identificarea elementelor principale din Cartea Exodului
- *Recunoașterea etapelor principale din Cartea Exodului, prin raportare la evenimente din istoria universală sau locală;* - *Indicarea momentelor liturgice în care se citesc texte din Cartea Exodului prin asociere cu evenimente importante din viața personală sau/și comunitară;* - *Enumerarea în ordine cronologică a principalelor evenimente relatate de Cartea Exodului.*
CS 1.3. Distingerea principalelor caracteristici ale Evangheliei după Marcu
- *Gruparea în ordine cronologică a evenimentelor relatate de Evanghelia după Marcu;* - *Indicarea unor evenimente din istoria universală care au avut loc în contextul istoric al evenimentelor relatate de Evanghelia după Marcu;* - *Identificarea contextului geografic al diferitelor teme din Evanghelia după Marcu*

CG 2 - Înțelegerea unor evenimente biblice, urmărind consecințele acestora în viața de credință

Clasa a X-a
CS 2.1. Explicarea unor evenimente care din istoria poporului ales
- *Ilustrarea modului în care Moise a înțeles chemarea primită de la Dumnezeu și consecințele urmării acesteia;* - *Relatarea, pe baza citirii textelor biblice, a unor evenimente din perioada exodului care au marcat viitorul poporului ales;* - *Descrierea câtorva trăsături de caracter ale lui Moise.*
CS 2.2. Interpretarea principalelor evenimente biblice din perioada exodului
- *Compararea modului în care este prezentată istoria exodului, prin raportare la evenimente similare din perioada contemporană;* - *Descrierea modului în care este prezentată tema legământului în Cartea Exodului;* - *Explicarea elementelor principale din Cortul Alianței.*
CS 2.3. Descrierea unor teme centrale din Evanghelia după Sfântul Marcu
- *Explicarea unor teme din activitatea lui Isus în Iudeea, evidențiind consecințele acestora pentru viața individuală sau comunitară;* - *Prezentarea învățăturii din parabolele lui Isus;* - *Ilustrarea relației dintre minunile și parabolele lui Isus.*

CG 3 - Aplicarea corectă și adecvată a textului și a limbajului biblic în diferite contexte

Clasa a X-a
CS 3.1. Folosirea adecvată a textului Sfintei Scripturi în viața de credință
- *Utilizarea corectă a termenilor din cărțile istorice ale Vechiului Testament;* - *Discuții pe grupe pe teme din cărțile istorice;* - *Demonstrarea faptului că unele teme din cărțile istorice ale Bibliei sunt prezente și în societatea contemporană.*
CS 3.2. Utilizarea corectă a textului vetero-testamentar în interpretarea Noului Testament
- *Continuitatea existentă între limbajul profetic al Vechiului Testament și limbajul lui Isus în Noul Testament;* - *Examinarea modului în care teme din literatura profeților din secolul al VIII-lea se regăsesc și în Noul Testament;* - *Argumentarea faptului că fenomenul profetic al Vechiului Testament este o etapă decisivă a istoriei mântuirii.*
CS 3.3. Demonstrarea faptului că profețiile Vechiului Testament s-au împlinit în Isus Cristos
- *Demonstrarea faptului că Evanghelistul Marcu folosește un limbaj asemănător cu cel utilizat de ceilalți evangheliști sinoptici;* - *Examinarea diferitelor reprezentări ale Evanghelistului Marcu;* - *Realizarea unor comparații (asemănări/deosebiri) între texte paralele din evangheliile sinoptice.*

CG 4 - Analizarea unor fapte, fenomene şi situaţii actuale prin raportarea la mesajul biblic

Clasa a X-a
CS 4.1. Interpretarea unor realităţi ecleziastice actuale în lumina unor evenimente din Vechiul Testament
- *Compararea limbajului folosit de profeții biblici ai secolului a VIII-lea în raport cu limbajul folosit în prezent de Biserică;* - *Dezbatere pe teme precum: judecată și speranță, restul sfânt, Slujitorul lui Iahve;* - *Examinarea modului în care societatea contemporană este receptivă la mesajul profetic al Vechiului Testament.*
CS 4.2. Ilustrarea unor aspecte ale societății contemporane, prin raportare la evenimente din primele scrisori ale Sfântului Paul
- *Analizarea modului în care Sfântul Paul a influențat prin marile scrisori comunitățile creștine de la început;* - *Identificarea principalelor teme ale marilor scrisori redactate de Sfântul Paul;* - *Compararea modului de a se adresa al Sfântului Paul în raport cu mijloacele din societatea contemporană.*

CG 5 - Sintetizarea răspunsurilor pe care Biblia oferă întrebărilor existenţiale ale omului

Clasa a X-a
CS 5.1. Explicarea modului în care Biblia răspunde întrebărilor existenţiale ale omului
- *Formularea unor provocări existențiale ale omului din societatea contemporană prin comparație cu provocările existente în comunitățile creștine de la început;* - *Construirea unor texte, filme etc prin care să fie prezentate în limbaj contemporan teme precum: iubirea creştină, moralitatea vieții și viața comunitară.*
CS 5.2. Exemplificarea modului în care Dumnezeu era prezent în viaţa poporului ales
- *Construirea unor cronologii prin care să se arate că Dumnezeu a fost constant prezent în istoria poporului ales, în perioada judecătorilor și în perioada regalității;* - *Formularea unor argumentări prin care să se arate că Dumnezeu era prezent în viața poporului ales prin diferite personaje biblice.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Clasa a X-a

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Rădăcinile revelației Biblice	1.1 Introducere - Marile epoci ale istoriei biblice 1.2 Pentateuhul - Prezentare generală 1.3 Cartea Exodului - Chemarea lui Moise - Tema legământului - Cortul Alianţei
2. Izvoarele planului divin de mântuire	2.1 Cărţile istorice - Prezentare generală - Cărţile lui Samuel ▪ Ultimul judecător, primul profet ▪ Începutul regalităţii: Saul ▪ David, apogeul regalităţii în Israel - Cărţile Regilor ▪ Solomon, regele înţelept (2*Rg*, 2*Cr*) ▪ Construirea şi sfinţirea Templului din Ierusalim ▪ Declinul regalităţii: despărţirea în regate ▪ Profeţi nescriitori din Regatul de Nord: Ilie şi Eliseu ▪ Căderea Regatului de Nord (721 î.C) ▪ Căderea Regatului de Sud: dărâmarea Ierusalimului şi începutul robiei din Babilon 2.2 Cărţile sapienţiale - Cartea Psalmilor ▪ Psalmii mesianici - Cartea Proverbelor 2.3 Cărţile profetice - Profeții secolului al VIII-lea î. C. ▪ Profetul Amos: teme centrale: Judecata, Dreptatea socială, Cultul, Cuvântul lui Dumnezeu ▪ Profetul Osea: teme centrale: Iubirea nemărginită a lui Dumnezeu față de Israel, Judecată și speranță ▪ Profetul Miheea: teme centrale: Judecată și pedeapsă, Speranța ▪ Profetul Isaia: teme centrale: Restul sfânt, Mesianismul, Slujitorul lui Iahve
3. Temelia învățăturii creştine	3.1 Evangheliile sinoptice - Evanghelia după Sfântul Marcu - Teme centrale din Evanghelia după Sfântul Marcu: ▪ Drumul spre Ierusalim ▪ Activitatea în Iudeea: Chemarea primilor discipoli, Chemarea lui Levi ▪ Minunile şi parabolele lui Isus: Vindecarea omului cu mâna paralizată, Liniştirea furtunii, Vindecarea unei femei şi învierea fiicei lui Iair, Parabola semănătorului, Parabola candelei, Parabola grăuntelui de muştar
4. Inspirația inculturării mesajului creștin	4.1 Marile scrisori - Scrisoarea întâi către corinteni ▪ Teme centrale: iubirea creştină, moralitatea vieţii şi viaţa comunitară - Scrisoarea a doua către corinteni ▪ Teme centrale: activitatea apostolică, valoarea suferinţei şi caritatea creştină - Scrisoarea către galateni ▪ Teme centrale: unicitatea Evangheliei şi îndreptăţirea prin credinţă - Scrisoarea către filipeni ▪ Teme centrale: Cristologia şi escatologia - Scrisoarea către romani ▪ Teme centrale: mântuirea numai prin Cristos, viaţa nouă în Cristos şi învierea morţilor

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Cunoașterea noțiunilor de bază cu privire la Biblie, document fundamental al Revelației

Clasa a XI-a
CS 1.1. Definirea terminologiei biblice cu privire la rolul Sfintei Scripturi în viața Bisericii
- *Indicarea, pe baza evenimentelor din viața comunității a momentelor în care sunt folosite texte din Sfânta Scriptură;* - *Textelor biblic care sunt cel mai des folosite în adunarea liturgică;* - *Recunoașterea rolului pe care îl are textul biblic pentru cateheza, celebrarea sacramentelor și a sacramentaliilor.*
CS 1.2. Identificarea modului în care textul biblic este interpretat în viața Bisericii
- *Recunoașterea rolului magisteriului în interpretarea Sfintei Scripturi;* - *Indicarea modului în care Tradiția Bisericii contribuie la înțelegerea textului Sfintei Scripturi;* - *Enumerarea diferitelor tehnici moderne de lectură, promovare și interpretare a textului Sfintei Scripturi.*
CS 1.3. Distingerea principalelor particularități ale Evangheliei după Luca
- *Gruparea în ordine cronologică e evenimentelor descrise în Evanghelia după Luca;* - *Indicarea unor evenimente din istoria universală care au avut loc în contextul istoric al evenimentelor relatate în Evanghelia după Luca;* - *Distingerea asemănărilor și a deosebirilor dintre Evanghelia după Luca și ceilalți evangheliști sinoptici.*

CG 2 - Înțelegerea unor evenimente biblice, urmărind consecințele acestora în viața de credință

Clasa a XI-a
CS 2.1. Explicarea unor aspecte specifice cultului așa cum sunt prezentate în Pentateuh
- *Ilustrarea modului în care erau celebrate sărbătorile;* - *Relatarea, pe baza citirii textelor biblice, a unor practici legate de jertfe;* - *Descrierea câtorva caracteristici ale preoției.*
CS 2.2. Interpretarea principalelor evenimente biblice din Pentateuh
- *Compararea modului în care era perceput deșertul în Pentateuhul cu modul în care este perceput în societatea contemporană;* - *Compararea modului în care este prezentată tema deșertului în Cartea Numerilor și în alte scrieri importante ale altor religii;* - *Explicarea semnificațiilor pe care le are tema deșertului.*
CS 2.3. Descrierea unor teme centrale din Evanghelia după Sfântul Luca
- *Explicarea unor teme din pătimirea, moartea, învierea și glorificarea lui Isus care au impact asupra unor sărbători individuale sau comunitare;* - *Prezentarea modului în care Isus îi trimite pe apostoli în misiune;* - *Ilustrarea modului în care Isus, prin trimiterea apostolilor, pregătește începuturile Bisericii.*

CG 3 - Aplicarea corectă și adecvată a textului și a limbajului biblic în diferite contexte

Clasa a XI-a
CS 3.1. Folosirea adecvată a textului Sfintei Scripturi în viața de credință
- *Utilizarea corectă a termenilor din literatura sapiențială a Vechiului Testament;* - *Discuții pe grupe pe teme din literatura sapiențială;* - *Demonstrarea faptului că temele din literatura sapiențială sunt întâlnite în societatea contemporană.*
CS 3.2. Utilizarea corectă a textului vetero-testamentar pentru interpretarea Noului Testament
- *Diferențierea dintre limbajul profetic al Vechiului Testament și limbajul lui Isus în Noul Testament;* - *Examinarea modului în care teme precum Ziua Domnului, Convertirea interioară, Noua alianță etc se regăsesc atât în Vechiul Testament, cât și în Noul Testament;* - *Prezentarea fenomenului profetic al Vechiului Testament din secolele VII-VI ca o etapă decisivă a istoriei mântuirii.*
CS 3.3. Demonstrarea faptului că textul profețiile Vechiului Testament s-au împlinit în Isus Cristos
- *Demonstrarea faptului că Evanghelistul Luca ilustrează iubirea milostivă a lui Dumnezeu;* - *Examinarea diferitelor reprezentări ale Evanghelistului Luca;* - *Realizarea unor comparații (asemănări/deosebiri)între texte paralele din evangheliile sinoptice.*

CG 4 - Analizarea unor fapte, fenomene și situații actuale prin raportarea la mesajul biblic

Clasa a XI-a
CS 4.1. Interpretarea unor realități ecleziastice actuale în lumina imaginilor din literatură profetică a secolelor VII-VI
- *Compararea limbajului folosit de profeți în raport cu limbajul folosit în prezent de Biserică;* - *Dezbatere pe teme precum: răsplata individuală, templu, bunătatea lui Dumnezeu etc;* - *Examinarea modului în care societatea contemporană este sensibilă la mesajul profetic din secolele VII-VI.*

Clasa a XI-a
CS 4.2. Ilustrarea unor aspecte ale societății contemporane, prin raportare la scrisorile de captivitate ale Sfântului Paul
- *Analizarea aspectelor care au influențat temele scrisorilor din captivitate ale Sfântului Paul;* - *Identificarea temelor teologice dezvoltate de Sfântul Paul în scrisorile de captivitate;* - *Compararea modului de a gândi al Sfântului Paul în raport cu modul de a gândi din societatea contemporană.*

CG 5 - Sintetizarea răspunsurilor pe care Biblia oferă întrebărilor existențiale ale omului

Clasa a XI-a
CS 5.1. Explicarea modului în care Biblia răspunde întrebărilor existențiale ale omului
- *Formularea unor provocări existențiale ale omului din societatea contemporană;* - *Construirea unor texte, filme etc prin care să fie prezentate în limbaj contemporan teme precum: mântuirea universală, cristologia, Biserica, Trupul Mistic al lui Cristos.*
CS 5.2. Exemplificarea modului în care Dumnezeu era prezent în viața comunității primare
- *Construirea unor cronologii prin care să se arate că Dumnezeu a fost constant prezent în Biserică încă de la începuturile acesteia;* - *Formularea unor enunțuri prin care să se arate că în comunitatea primară era prezentă o credință activă.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Clasa a XI-a

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Rădăcinile revelației Biblice	1.1 Introducere - Sfânta Scriptură în viaţa Bisericii 1.2 Pentateuhul - Cartea Leviticului ▪ Sărbătorile, preoția, jertfele Vechii Alianţe - Cartea Numerilor ▪ Tema deşertului
2. Izvoarele planului divin de mântuire	2.1 Cărţile istorice - Cărţile Cronicilor - Cartea lui Ezdra ▪ Rezidirea Templului din Ierusalim - Cartea lui Nehemia ▪ Rezidirea cetăţii Ierusalimului 2.2 Cărţile sapienţiale - Cartea Ecleziastului/Qohelet - Cartea Cântarea Cântărilor 2.3 Cărţile profetice - Profeţii secolelor al VII-lea şi al VI-lea î. C. ▪ Profetul Sofonia: teme centrale: Ziua Domnului, Restul sfânt ▪ Profetul Naum: teme centrale: Mânia lui Dumnezeu, Puterile politice umane ▪ Profetul Habacuc: teme centrale: Dreptatea şi puterea lui Dumnezeu, Încrederea în Dumnezeu ▪ Profetul Ieremia: teme centrale: Dumnezeu este stăpânul istoriei, Judecata lui Dumnezeu, Convertirea interioară, Suferința profetului, Noua alianţă ▪ Plângerile lui Ieremia –texte alese: 1,1-11; 1, 12-22; 3,21-39; 5,1-22 ▪ Cartea lui Baruh –texte alese: 1,15-2,10; 3,9-14; 3,32-4,4; 4,30-5,9 ▪ Profetul Ezechiel: teme centrale: Reînnoirea interioară, Bunătatea lui Dumnezeu, Mesianismul, Răsplata individuală, Templul
3. Temelia învățăturii creştine	3.1 Evangheliile sinoptice - Evanghelia după Sfântul Luca - Teme centrale din Evanghelia după Sfântul Luca ▪ Pătimirea, moartea lui Isus ▪ Învierea şi glorificarea lui Isus ▪ Trimiterea apostolilor în misiune 3.2 Cartea *Faptele apostolilor* - Teme centrale: ▪ Coborârea Duhului Sfânt
4. Inspirația inculturării mesajului creştin	4.1 Scrisori din captivitate - Scrisoarea către coloseni ▪ Teme centrale: mântuirea universală şi Cristologia - Scrisoarea către efeseni ▪ Teme centrale: Biserica, Trupul Mistic al lui Cristos - Scrisoarea către Filemon: ▪ Tema centrală: dreptatea socială 4.2 Scrisori pastorale - Scrisoarea întâi către Timotei ▪ Temă centrală: Cristologia - Scrisoarea către Tit: ▪ Tema centrală: viaţa creştină - Scrisoarea a doua către Timotei ▪ Teme centrale: inspiraţia Scripturii şi statornicia în credinţă 4.3 Scrisoarea către evrei - Teme centrale: Preoţia lui Cristos şi Noul Legământ

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Cunoașterea noțiunilor de bază cu privire la Biblie, document fundamental al Revelației

Clasa a XII-a
CS 1.1. Definirea terminologiei biblice cu privire la Sfânta Scriptură în viața Bisericii locale
- *Identificarea rolului pe îl care îl au traducerile Sfintei Scripturi la dezvoltarea limbii române;* - *Localizarea contextului istoric și geografic al diferitelor traduceri ale Sfintei Scripturi în spațiul românesc;* - *Recunoașterea raportului dintre aspectul istoric, social și cultural în realizarea traducerilor Sfintei Scripturi în spațiul românesc.*
CS 1.2. Identificarea elementelor fundamentale ale traducerilor textului sacru în limba română
- *Recunoașterea etapelor principale ale traducerilor textelor Sfintei Scripturi în istoria locală;* - *Indicarea principalelor personalități care au contribuit la traducerea textelor Sfintei Scripturi în limba română;* - *Enumerarea în ordine cronologică a principalelor traduceri în limba română ale textului Sfintei Scripturi.*
CS 1.3. Distingerea principalelor aspecte ale Evangheliei după Ioan
- *Gruparea scrierilor din Noul Testament pe baza specificității acestora;* - *Indicarea unor evenimente din istoria universală care au avut loc în contextul istoric al redactării Evangheliei după Ioan;* - *Distingerea asemănărilor și a deosebirilor dintre Evanghelia după Ioan și Evangheliile sinoptice.*

CG 2 - Înțelegerea unor evenimente biblice, urmărind consecințele acestora în viața de credință

Clasa a XII-a
CS 2.1. Explicarea unor evenimente legate de tema legământului în Pentateuh
- *Ilustrarea modului în tema legământului a fost prezentată în diferite etape ale revelației în Vechiul Testament;* - *Relatarea, pe baza citirii textelor biblice, a modului în care legământul încheiat cu Dumnezeu a fost determinant pentru istoria poporului ales;* - *Descrierea câtorva trăsături caracteristice ale legământului.*
CS 2.2. Interpretarea principalelor evenimente biblice din Pentateuh
- *Compararea modului în care a fost încheiat legământul ăn Vechiul Testament cu modul în care se realizează alianțele în societatea contemporană;* - *Compararea modului în care este prezentată tema legământului în Cartea Deuteronomului și în alte scrieri importante ale altor religii;* - *Explicarea temelor principale din reînnoirea legământului din Cartea Deuteronomului.*
CS 2.3. Descrierea unor teme centrale din Evanghelia după Sfântul Ioan
- *Explicarea unor teme din Evanghelia după Ioan care au impact asupra unor sărbători individuale sau comunitare;* - *Prezentarea modului în care Evanghelistul Ioan îl prezintă pe Isus;* - *Ilustrarea modului în care Isus, prin semnele prezentate de Evanghelia după Ioan, pregătește începuturile Bisericii.*

CG 3 - Aplicarea corectă și adecvată a textului și a limbajului biblic în diferite contexte

Clasa a XII-a
CS 3.1. Folosirea adecvată a textului Sfintei Scripturi în viața de credință
- *Utilizarea corectă a termenilor din literatura sapiențială a Vechiului Testament;* - *Discuții pe grupe pe teme din literatura sapiențială;* - *Demonstrarea faptului că temele din literatura sapiențială sunt întâlnite în societatea contemporană.*
CS 3.2. Utilizarea corectă a textului vetero-testamentar în interpretarea Noului Testament
- *Diferențierea dintre limbajul profetic al Vechiului Testament și limbajul lui Isus în Noul Testament;* - *Examinarea modului în care teme precum semnele timpului, transcendența lui Dumnezeu, Revărsarea Duhului etc se regăsesc atât în Vechiul Testament, cât și în Noul Testament;* - *Prezentarea fenomenului profetic al Vechiului Testament ca o etapă decisivă a istoriei mântuirii.*
CS 3.3. Demonstrarea faptului că profețiile Vechiului Testament s-au împlinit în Isus Cristos
- *Demonstrarea faptului că Evanghelistul Ioan redactează în mod diferit de sinoptici textul evangheliei;* - *Examinarea diferitelor reprezentări ale Evanghelistului Ioan;* - *Realizarea unor comparații (asemănări/deosebiri) între relatările evangheliilor sinoptice și cele din evanghelia după Ioan.*

CG 4 - Analizarea unor fapte, fenomene şi situaţii actuale prin raportarea la mesajul biblic

Clasa a XII-a
CS 4.1. Interpretarea unor realităţi ecleziastice actuale în lumina imaginilor din Vechiul Testament
- *Compararea limbajului folosit de profeți în raport cu limbajul folosit în prezent de Biserică;* - *Dezbatere pe teme precum: decăderea vieții religioase, milostivirea lui Dumnezeu, dreptatea lui Dumnezeu;* - *Examinarea modului în care societatea contemporană este sensibilă la mesajul profetic al Vechiului Testament.*
CS 4.2. Ilustrarea unor aspecte ale societății contemporane, prin raportare la scrisorile catolice
- *Analizarea asemănărilor și a deosebirilor dintre scrisorile Sfântului Paul și scrisorile catolice;* - *Identificarea temelor centrale din scrisorile catolice;* - *Compararea modului de a se adresa al autorilor scrisorilor catolice în raport cu stilul folosit în societatea contemporană.*

CG 5 - Sintetizarea răspunsurilor pe care Biblia oferă întrebărilor existenţiale ale omului

Clasa a XII-a
CS 5.1. Explicarea modului în care Biblia răspunde întrebărilor existențiale ale omului
- *Formularea unor provocări existențiale ale omului din societatea contemporană;* - *Construirea unor texte, filme etc prin care să fie prezentate în limbaj contemporan teme precum: lucrările credinței, Cristos, piatra din capul unghiului, Cristos, judecător și domn, Iubirea lui Dumnezeu prin Cristos.*
CS 5.2. Exemplificarea modului în care Dumnezeu era prezent în viața poporului ales
- *Construirea unor cronologii prin care să se arate că Dumnezeu a fost constant prezent în viața poporului ales;* - *Formularea unor enunțuri prin care să se arate că Dumnezeu era prezent în viața poporului ales prin diferite personaje biblice.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Clasa a XII-a

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Rădăcinile revelației Biblice	1.1 Introducere - Sfânta Scriptură în viaţa Bisericii *locale* 1.2 Pentateuhul - Cartea Deuteronomului ▪ Reînnoirea Legământului ▪ Shema Israel
2. Izvoarele planului divin de mântuire	2.1 Cărţile istorice - Cartea lui Tobia. - Cartea Iuditei - Cartea Esterei - Cartea întâi a Macabeilor - Cartea a doua a Macabeilor ▪ Învierea morţilor în cărţile 1-2 *Mac* 2.2 Cărţile sapienţiale - Cartea Înţelepciunii - Cartea Ecleziasticului/Ben Sirah 2.3 Cărţile profetice - Profeţii epocii persane ▪ Profetul Aggeu: teme centrale: Debutul erei mesianice, Interpretarea semnelor timpului ▪ Profetul Zaharia: teme centrale: Transcendența lui Dumnezeu, Apropierea timpului mântuirii, Mesianismul ▪ Profetul Malahia: teme centrale: Decăderea vieții religioase, Mesianismul ▪ Profeţii Abdia şi Ioel: teme centrale: Puterea şi dreptatea lui Dumnezeu, Ziua Domnului, Milostivirea lui Dumnezeu, Revărsarea Duhului ▪ Profetul Iona: teme centrale: Milostivirea lui Dumnezeu, Universalitatea mântuirii ▪ Profetul Daniel: teme centrale: Împărăția lui Dumnezeu, Mesianismul, Angelologia, Învierea morților
3. Temelia învățăturii creștine	3.1 Evanghelia după Sfântul Ioan - Specificul Evangheliei după Sfântul Ioan - Teme centrale din Evanghelia după Sfântul Ioan: ▪ Întruparea *Logos-ului* ▪ Nunta din Cana ▪ Dialogul lui Isus cu Nicodim ▪ Înmulţirea pâinilor şi discursul euharistic ▪ Păstorul cel bun
4. Inspirația inculturării mesajului creștin	4.1 Scrisorile catolice - Scrisoarea Sfântului Iacob: tema centrală: lucrările credinţei - Scrisoarea întâi a Sfântului Petru: tema centrală: Cristos, piatra din capul unghiului - Scrisoarea a doua a Sfântului Petru: tema centrală: Cristos, judecător şi domn - Scrisoarea întâi a Sfântului Ioan: teme centrale: Iubirea lui Dumnezeu prin Cristos; fiii lui Dumnezeu, fiii luminii - Scrisorile a doua şi a treia a Sfântului Ioan: teme centrale: cauzele şi efectele dezbinării în comunitate; anticristul - Scrisoarea Sfântului Iuda: tema centrală: falşii învăţători 4.2 Apocalipsul Sfântului Ioan - Genul apocaliptic şi chei de lectură

SUGESTII METODOLOGICE

1. Semnificații și rol

Sugestiile metodologice sprijină profesorul să transforme temele biblice în experiențe de învățare vii, accesibile și semnificative pentru elevii liceelor teologice romano-catolice, specializarea teologie romano-catolică. Ele nu oferă metode unice, ci repere care inspiră: cum se poate preda o temă biblică (ex. „Chemarea lui Avram") prin metode interactive, reflecție personală și aplicare în viața reală.

2. Principii generale aplicate la Studii biblice

Centrare pe elev – întrebările tinerilor sunt punctul de pornire („Unde îl descopăr eu pe Dumnezeu azi?").
Diversitate metodologică – povestire biblică, dezbatere, exercițiu creativ (desen, jurnal), dramatizare, analiză de text religios.
Flexibilitate – alegerea textelor biblice adaptate la nivelul clasei și la resursele disponibile.
Integrare interdisciplinară – doar în aria religioasă/umanistă (istorie, literatură, cultură, artă sacră).
Evaluare formativă – jurnal spiritual, reflecție scrisă, autoevaluare și feedback între elevi.
Diferențiere – sarcini mai simple (ex. ilustrarea unui episod biblic) și sarcini complexe (compararea unor texte biblice intra-și intertestamentare) pentru elevi cu ritmuri diferite.
Utilitate – accent pe aplicabilitate: cum mă raportez personal la mesajele biblice? cum trăiesc azi valorile creștine?

3. Orientări metodologice generale

Învățare activă – dezbateri („Care este mesajul parabolei fiului risipitor pentru adolescenți?"), studii de caz (ex. „Parabolele lui Isus – suferință și speranță").
Învățare colaborativă – grupuri care rezumă diferite texte biblice sau personaje biblice și le prezintă colegilor.
Învățare prin proiect – realizarea unui „jurnal de rugăciune" pe parcursul modulului respectiv sau a unui afiș despre o virtute.
Învățare digitală – folosirea aplicațiilor biblice interactive, a hărților online pentru călătoriile Sf. Pavel, a clipurilor video tematice.
Învățare autentică – întâlniri/interviuri cu preoți, persoane consacrate sau voluntari în comunitate.
Învățare contextualizată – discuții despre situații reale (iertare, eroism, relații de familie, prietenie) conectate cu învățătura biblică.

4. Adaptări metodologice

Sugestiile metodologice pentru disciplina Studiu biblic, clasa a IX–a, urmăresc ca învățarea să fie adaptată nivelului elevilor și resurselor disponibile, menținând totodată coerența între conținuturile biblice și provocările lumii actuale.
Principii de bază
Accesibilitate: pentru teme biblice, profesorul poate selecta fragmente reprezentative, pe care elevii să le înțeleagă prin activități scurte, clare și vizuale.
Interactivitate: fiecare domeniu de conținut trebuie să fie asociat cu exerciții de implicare – lectură expresivă, dezbatere, dramatizare, proiect colaborativ, discuție aplicată.
Conexiune cu viața elevilor: evenimentele biblice sau modelele de personaje biblice care se leagă de experiențe personale și întrebările tinerilor (iertarea, responsabilitatea, prietenia, credința).
Respect pentru diversitate: în abordarea altor religii, cu accent pe cunoaștere obiectivă, respectuoasă și pe identificarea punctelor de dialog cu iudaismul, respectiv cu creștinismul.
Dimensiune formativă: virtuțile și modelele de mărturie creștină sunt prezentate prin situații concrete, care invită la reflecție și alegere morală.

Modalități de lucru aplicabile tuturor domeniilor

Povestirea biblică și dramatizarea. Elevii reconstituie scenele, apoi discută mesajul lor pentru viața de azi.
Studiul de caz istoric: civilizațiile antice din Biblie, epoca regilor, căderea regatului, dărâmarea Templului, exilul babilonian, sfârșitul exilului etc. Elevii lucrează cu texte, hărți și imagini pentru a înțelege contextul.
Învățare colaborativă: grupuri de elevi sintetizează aspecte diferite ale unei teme (ex. Rusaliile, Învierea etc.) și le prezintă colegilor.
Proiecte aplicative: jurnale de rugăciune, postere despre evenimente biblice, campanii de ocrotirea mediului creat, mici acțiuni caritative în comunitate.
Resurse digitale: hărți interactive pentru călătoriile biblice, prezentări multimedia despre personaje biblice, tururi virtuale pe Pământul Sfânt, aplicații biblice.
Diferențiere și personalizare
Pentru elevi cu ritm lent sau CES: rezumate vizuale, benzi desenate biblice, vocabular minim, role-play simplificat.
Pentru elevi avansați: comparații între texte biblice și tradiții, redactarea de eseuri scurte pe teme biblice, analiză critică a unor evenimente biblice.

Evaluare

Formativă: jurnale de reflecție, fișe de feedback, discuții după activitate, autoevaluare și evaluare între colegi.
Sumativă: teste aplicative (pe texte biblice), portofolii tematice, proiecte prezentate public.
Exemple de aplicare unitară
Revelația divină – „Hartă a legămintelor" (de la Avram la Noul Testament), completată prin activitate de grup.
Valorile altor religii – „Masa rotundă a antichității biblice", unde elevii reprezintă Egipt, Grecia, Roma și Israel și compară sensul sacrului.

Răspunsuri creştine contemporane – atelier despre „imagini constructive şi distructive despre Dumnezeu”, corectate prin Sfânta Scriptură.
Mărturie creştină – proiect caritabil sau simulare de „tribunal al conştiinţei” pentru a discuta decizii morale pe baza Decalogului şi a virtuților de urmat ale unor personaje biblice.

5. Legătura cu profilul de formare al absolventului
Sugestiile metodologice trebuie să arate cum fiecare lecție contribuie la:
Competențe-cheie – sociale şi civice (discuții despre responsabilitate), digitale (prezentări multimedia despre personaje biblice), culturale (cunoaşterea tradițiilor religioase).
Atributele absolventului – reflexiv (jurnal personal despre rugăciune), creativ (realizarea unei benzi desenate despre o parabolă), responsabil (implicarea în activități caritative).
Teme transversale – educație pentru mediu (lectura biblică despre creație şi grija față de natură), digitalizare (folosirea resurselor online responsabile), sănătate şi etică (temele despre vicii, bioetică, sexualitate).

6. Mesaj-cheie pentru grupurile de lucru
Sugestiile metodologice pentru disciplina Studii biblice nu sunt un „manual ascuns” al programei, ci o busolă pedagogică orientând profesorul în transmiterea credinței. Ele arată cum temele biblice pot fi traduse în activități accesibile şi atractive pentru elevii liceelor teologice, specializările teologie romano-catolică şi ghid turism religios.
Pentru un profesor debutant, aceste sugestii oferă repere clare: cum să citească şi să explice un text biblic, cum să lege un episod din istoria mântuirii de întrebările elevilor, cum să facă vizibile valorile creştine în viața de zi cu zi. Pentru profesorul cu experiență, ele creează spațiu de inovare: integrarea resurselor digitale, proiecte interdisciplinare, noi forme de implicare a elevilor în comunitate.
Astfel, se asigură coerența între intențiile curriculare şi practica de la clasă, iar ora de Studiu biblic devine un loc de întâlnire între mesajul Bibliei şi viața reală a tinerilor.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Grad didactic/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
Pr. Robu Claudiu	Grad I	Colegiul Național Pedagogic ”Vasile Lupu”, Iași
Pr. Riba Ion	Grad I / Doctor	Colegiul Romano-Catolic ”Sf. Iosif”, București

RESPONSABILI/COORDONATORI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Zăbavă Mihaela	Consilier CNCE	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare	Responsabil CNCE
Pislaru Cătălin	Inspector general MEC	Ministerul Educației și Cercetării	Responsabil MEC
Pr. Iacob Iosif	Lect.univ.dr	Universitatea „Alexandru Ioan Cuza”, Iași	Coordonator științific

RESPONSABILI/COORDONATORI/COLABORATORI:

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Riba Ion	Profesor, preot	Colegiul Romano-Catolic „Sf. Iosif”, București	Responsabil din partea cultului

Anexa nr. 95

Programa școlară pentru disciplina

Catehism
Cultul Romano-Catolic
de Limba Română

Clasele a IX-a – a XII-a

Curriculum de specialitate (CS)

Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea Ghid turism religios

Învățământ liceal

- 2026 -

Anexa nr. 95
Programa școlară pentru disciplina *Catehism,* Cultul Romano-Catolic de Limba Română clasele a IX-a - a XII-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea Ghid turism religios*

NOTĂ DE PREZENTARE

Prezenta programă școlară la disciplina *Catehism* completează curriculumul pentru disciplina *Religie Cultul Romano-Catolic* de limbă română, cu aplicare pentru clasele din învățământul liceal, filiera vocaţională, profilul teologic, specializarea ghid turism religios, forma cu frecvenţă zi, începând cu anul şcolar 2026-2027. Disciplina este inclusă în curriculumul de specialitate. Pentru această categorie de clase, conform planurilor-cadru pentru învățământul liceal, forma cu frecvență zi, aprobate ca anexe la OMEC nr. 4350/2025, studiul disciplinei *Catehism* are alocată două ore pe săptămână, pentru fiecare dintre cei patru ani de liceu, clasele a IX-a – a XII-a.

Programa școlară se elaborează în concordanță cu:

- *Legea învățământului preuniversitar* nr. 198/2023;
- *Recomandările Consiliului Uniunii Europene* (2018) privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții;
- *Repere pentru proiectarea, actualizarea și evaluarea Curriculumului național. Cadrul de referință al Curriculumului național*, aprobat prin OME nr. 3239/2021;
- *Profilul de formare al absolventului*, aprobat prin OME nr. 6731/2023.

Aceste documente stabilesc cadrul de dezvoltare al competențelor-cheie și al profilului de formare al absolventului de liceu, competențe la a căror formare contribuie și disciplina Catehism, pentru absolventul profilului de teologie romano-catolică.

Disciplina *Catehism*, studiată în liceele cu profil de teologie romano-catolică din România, este un pilon esențial în formarea unui absolvent cu un profil complex, adaptat la exigențele societății contemporane. Această materie contribuie în mod direct la dezvoltarea competențelor-cheie definite în profilul de formare al absolventului de clasa a XII-a. Învățătura religioasă este transformată astfel într-un instrument de educație integrală. La finalul ciclului liceal, absolventul este pregătit să integreze cunoștințele religioase în viața cotidiană și să le transfere în diverse contexte sociale, profesionale și spirituale.

Formarea profilului de absolvent se realizează printr-o abordare holistică, care îmbină cunoștințele declarative, cunoștințele procedurale și valorile.

Absolventul dobândește o înțelegere solidă a doctrinei creștine, așa cum este ea expusă în Catehismul Bisericii Catolice. Va putea astfel să realizeze multiple corelații inter-disciplinare între cunoștințele religioase și cele dobândite la discipline precum filosofie, științe sociale și istorie. Cunoștințele teoretice sunt transformate în abilități practice, ce îl vor ajuta să aplice învățăturile creștine la situații concrete de viață. De asemenea, disciplina Catehism cultivă o serie de valori, ce devin parte integrantă a personalității elevului. Ele sunt transpuse apoi într-un comportament integru, responsabil și empatic.

Învățătura creștină nu e doar cunoscută, ci este chiar valorizată de absolvent. Acesta o integrează în viața comunității din care face parte, interpretând realitatea prin prisma valorilor creștine (capacitatea de a discerne între bine și rău, de a analiza critic evenimentele și de a adopta o perspectivă creștină asupra lumii). Absolventul învață să manifeste un comportament pro-activ și responsabil, care încurajează integrarea socială și interculturalitatea (înțelegerea și respectul față de alte culturi și religii).

Disciplina Catehism nu ignoră provocările contemporane. Elevii sunt încurajați să reflecteze asupra responsabilității creștine față de creație, în lumina învățăturii sociale a Bisericii. De asemenea, în domeniul tehnologiei digitale, absolventul este format pentru o utilizare responsabilă și pentru o evaluare critică și reflexivă a impactului tehnologiei asupra vieții individuale și a relațiilor sociale.

Astfel, disciplina Catehism depășește rolul tradițional de instruire religioasă, contribuind la formarea unui absolvent echilibrat, cu o conștiință civică profundă și un profil moral solid.

Structura programei școlare pentru disciplina Catehism include, pe lângă nota de prezentare, următoarele elemente:

- Competențe generale;
- Competențe specifice și exemple de activități de învățare;
- Exemple de activități de învățare;
- Conținuturile învățării;

- Sugestii metodologice.

Competențele reprezintă ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dobândite prin procesul educațional, care permit individului să soluționeze în mod eficient probleme specifice unui domeniu sau situații generale, în contexte variate. Ele reflectă integrarea coerentă a dimensiunilor cognitive, instrumentale și atitudinale ale învățării, fiind orientate spre aplicarea practică a achizițiilor dobândite.

Competențele generale definesc rezultatele globale ale învățării pe care elevul le dobândește la disciplina *Catehism* pe durata întregului ciclu liceal. Acestea îndeplinesc o funcție dublă: pe de o parte, exprimă contribuția disciplinei la conturarea profilului de formare al absolventului și la dezvoltarea competențelor-cheie; pe de altă parte, fundamentează structura internă a disciplinei în raport cu finalitățile educaționale stabilite la nivel de ciclu.

Competențele specifice derivă logic din competențele generale și reprezintă etape intermediare în procesul de formare a acestora. Ele se formează gradual, pe parcursul unui an școlar, fiind corelate cu nivelul de dezvoltare al elevilor și constituind repere pentru proiectarea, desfășurarea și evaluarea activității didactice. Întrucât exprimă progresul în dobândirea competențelor generale, competențele specifice marchează evoluția elevului de la un nivel de studiu la altul, contribuind cumulativ la atingerea competențelor finale. Derivarea acestora presupune o delimitare riguroasă a etapelor procesului de învățare, astfel încât, la finalul studiului disciplinei *Catehism*, elevii să fi însușit competențele generale corespunzătoare profilului de formare.

Activitățile de învățare reprezintă contexte operaționale prin intermediul cărora competențele specifice sunt dezvoltate, exersate și consolidate. Ele au un rol orientativ în proiectarea didactică, oferind cadrelor didactice libertatea de a utiliza, adapta sau înlocui exemplele propuse de programa școlară, în funcție de particularitățile clasei și de nevoile concrete ale elevilor. Prin urmare, individualizarea și personalizarea parcursului de învățare devin demersuri efective, realizabile prin strategii și metode educaționale flexibile și relevante.

Conținuturile învățării sunt structurate modular și includ elemente esențiale pentru formarea competențelor vizate. La nivelul fiecărei clase, programa oferă o ofertă curriculară complexă, care integrează părțile esențiale ale Catehismului Bisericii Catolice: Crezul, Sacramentele și Poruncile.

Sugestiile metodologice includ repere teoretice și practice pentru proiectarea, implementarea și evaluarea procesului de predare-învățare-evaluare centrat pe competențe. Acestea propun exemple de strategii didactice adecvate atingerii competențelor specifice, recomandări privind abordările interdisciplinare și integrate, precum și orientări referitoare la evaluarea continuă, raportată la progresul elevului. Totodată, se oferă modele de instrumente și metode variate de evaluare, menite să asigure o apreciere autentică a competențelor formate.

Cadrele didactice sunt încurajate să fundamenteze planificarea demersului educațional pe baza competențelor vizate, să adapteze activitățile didactice la contextul concret al clasei și să utilizeze metode diversificate de evaluare, centrate pe progresul individual și dezvoltarea integrală a elevului.

Noua programa propune și elemente de noutate:

- abordarea modulară a învățăturii Bisericii, așa cum este ea prezentată în Catehismul Bisericii Catolice
- dezvoltarea competențelor de reflecție critică, discernământ moral și responsabilitate socială;
- recomandarea strategiilor didactice validate de practica educațională, cât și strategii inovative;
- inserarea de competențe transversale de mare actualitate (educația pentru viață, educația o cetățenie democratică etc.
- sugerarea de activități de învățare, corelate cu situații concrete de viață;

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Exprimarea principalelor adevăruri ale credinței și moralei creștine revelate**
CG2	**Analizarea realității cotidiene în lumina adevărului revelat**
CG3	**Aplicarea învățăturii creștine în viața personală și comunitară, respectând valorile religioase ale fiecărei persoane**
CG4	**Colaborarea cu ceilalți pentru proiectarea unor activități de promovare a binelui comun, prin respectarea valorilor religioase ale celorlalți, în diferite contexte de viață.**

CLASA a IX-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Exprimarea principalelor adevăruri ale credinței și moralei creștine revelate

CS 1.1. Recunoaşterea elementelor fundamentale ale Revelației divine, precum și a principalelor căi de cunoaștere a lui Dumnezeu
- *lecturarea unor texte din Sfânta Scriptură și din Catehismul Bisericii Catolice;* - *compararea articolelor din Simbolul apostolic cu articolele similare din Simbolul Niceno-Constantinopolitan;* - *realizarea unui scheme/glosare/prezentări comparative între cunoașterea lui Dumnezeu prin rațiune și cunoașterea prin Revelația divină.*
CS 1.2. Definirea noțiunilor de bază despre liturgie și Sacramente
- *realizarea unui glosar ilustrat cu termenii liturgici cei mai importanți, lucrând în echipe;* - *ilustrarea semnelor și simbolurilor, corespondent fiecărui sacrament;* - *elaborarea unei scheme logice a anului liturgic.*
CS 1.3. Descrierea relației dintre om și Dumnezeu în lumina primelor trei porunci din Decalog
- *identificarea unor manifestări pozitive/negative în relația cu Dumnezeu;* - *elaborarea unei rugăciuni ce poate fi folosită pentru un moment de adorație pentru tineri;* - *realizarea unui jurnal de reflecție (despre modul în care își petrec ziua Domnului).*

CG 2 - Analizarea realității cotidiene în lumina adevărului revelat

CS 2.1. Interpretarea experiențelor vieții cotidiene, în lumina Revelației
- *discutarea (tip fishbawl) pe tema relației dintre Tradiție și rolul Sfintei Scripturi;* - *realizarea unei hărți conceptuale pentru a arăta cum se leagă între ele noțiunile de bază;* - *analizarea unor fragmente din Sf. Scriptură care vorbesc despre credință, raportate la viața de zi cu zi.*
CS 2.2. Identificarea modului de a participa a celor botezați la celebrarea misterului creștin
- *analizarea unui text liturgic, pentru a vedea modul în care limbajul și simbolurile se reflectă în experiența spirituală personală;* - *realizarea unui calendar liturgic (elevii adaugă sărbătorile și reflectează asupra modului în care ar dori să se implice mai activ);* - *organizarea de jocuri de rol pe tema gesturilor și actelor liturgice.*
CS 2.3. Formularea unor opinii cu privire la trăirea raportului om - Dumnezeu în viața de fiecare zi
- *identificarea unor exemple din mediul online ce surprind relația om-Dumnezeu* - *dezbatere despre cum să acționezi conform Decalogului, despre importanței rugăciunii de dimineață și de seară, în viața fiecărui creștin;* - *elaborarea unui eseu despre trăirea rapotului om-Dumnezeu.*

CG 3 - Aplicarea învățăturii creștine în viața personală și comunitară, respectând valorile religioase ale fiecărei persoane

CS 3.1. Ilustrarea modului în care adevărurile de credință, rezumate în Crez, se aplică în diverse situații de viață
- *identificarea unor situații concrete în care se obsevă elevii limitele limbajului uman în a vorbi despre Dumnezeu;* - *realizarea unor activități de ecologie și protecție a mediului împreună cu colegii de alte confesiuni religioase;* - *elaborarea unui proiect pentru a arăta cum adevărurile de credință pot inspira acțiuni concrete pentru a promova binele comun și respectul în societate.*
CS 3.2. Utilizarea cunoștințelor despre liturgie pentru a se integra activ și conștient în viața sacramentală a Bisericii
- *elaborarea unui pliant cu toate răspunsurile și gesturile de la Sf. Liturghie;* *confecționarea unui simbol sau un obiect cu semnificație religioasă personală (explică de ce l-au ales);* - *realizarea unui panou de informare despre cele șapte sacramente.*
CS 3.3. Aplicarea principiilor Decalogului (Porunca I, II și III) în viața de zi cu zi pentru luarea unor decizii etice bazate pe virtutea credinței, a speranței și a iubirii
- *realizarea unui jurnal (o săptămână) în care notează un eveniment sau situație din viața lor, pe care apoi o interpretează prin prisma Decalogului;*

- *crearea unui tabel în care să se pună în oglindă comportamentul conform și cel contrar celor trei virtuți teologale;* - *rescrierea primelor trei porunci din Decalog într-un limbaj contemporan.*

CG 4 - Colaborarea cu ceilalți pentru proiectarea unor activități de promovare a binelui comun, prin respectarea valorilor religioase ale celorlalți, în diferite contexte de viață

CS 4.1. Elaborarea unor activități comunitare care valorifică unitatea și diversitatea credinței în contextul pluralismului religios
- *proiectarea unui eveniment: „Unitate în diversitate" (un eveniment interreligios – muzică, atelier de lectură), care promovează dialogul și respectul reciproc între creștini și persoane de alte religii;* - *elaborarea unui blog/vlog despre dialogul interreligios/binele comun;* - *organizarea unor activități creștine cu caracter umanitar (indiferent de apartenența religioasă).*
CS 4.2. Conceperea unor activități artistice, muzicale sau liturgice care stimulează participarea comunității la celebrarea sacramentelor
- *formarea unui grup coral de muzică sacră pentru celebrările liturgice;* - *elaborarea unui ghid pentru cele mai importante imagini sacre ale omenirii (fresce, mozaicuri etc.);* - *organizarea unui concurs de creație: ex. Decalogul celui care participă la Liturghie.*
CS 4.3. Propunerea de acțiuni concrete de promovare a unei relații sănătoase între om și Dumnezeu, demonstrând astfel un comportament civic și religios responsabil
- *realizarea unei campanii de informare: credință și rațiune (material vizual – afișe, clipuri video), care explică că credința și rațiunea nu se exclud;* - *organizarea unui atelier de rugăciune și meditație (ex. lectio divina, rugăciunea Taizé) pentru a-i ajuta pe alții să aibă o relație sănătoasă cu Dumnezeu;* - *redactarea unui plan personal pentru petrecerea duminicii.*

CLASA a IX-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Crezul	1.1 Noțiuni introductive 1.2 Năzuința omului spre Dumnezeu (Căile pentru a ajunge la cunoașterea lui Dumnezeu; Transcendența lui Dumnezeu și limitele limbajului uman) 1.3 Revelația lui Dumnezeu (Definiția și etapele Revelației; Cristos – plinătatea Revelației) 1.4 Transmiterea Revelației (Tradiția apostolică; Raportul între Tradiție și Sfânta Scriptură) 1.5 Credința – răspunsul omului dat lui Dumnezeu (Caracteristicile și ascultarea credinței; Limbajul credinței; Credința: unitate în diversitate)
2. Sacramentele	2.1 Celebrantul misterului pascal 2.2 Semne sacre în celebrarea sacramentelor (Semne, simboluri, rituri, mit şi memorial) 2.3 Muzica sacră şi arta sacră 2.4 Timpul celebrării - Anul liturgic, Sanctoralul şi Liturgia orelor 2.5 Locul celebrării. Obiecte liturgice
3. Decalogul	3.1 Legea morală (legea morală naturală, legea veche și legea nouă) 3.2 Unitatea şi importanța Decalogului. Decalogul şi legea naturală 3.3 Porunca întâi: fundamentare biblică 3.4 Credința, speranța și iubirea 3.5 Manifestări ale cultului adus lui Dumnezeu (Adorație, rugăciune, jertfă, făgăduințe și voturi) 3.6 Deviații ale cultului adus lui Dumnezeu (Superstiție, idolatrie,divinație, magie şi impietatea, Ateismul şi agnosticismul) 3.7 Porunca a doua: Respectul pentru numele lui Dumnezeu și numele de creştin 3.8 Jurământul în numele Domnului 3.9 Porunca a treia: fundamentare biblică 3.10 Importanța duminicii: Liturghia duminicală, zi de har şi de încetarea lucrului 3.11 Sărbătorile de poruncă

CLASA a X-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Exprimarea principalelor adevăruri ale credinței și moralei creștine revelate

Clasa a X-a
CS 1.1. Recunoașterea acțiunii Tatălui în Economia Mântuirii
- *identificarea de texte biblice care surprind modul în care Tatăl acționează în Economia Mântuirii;* - *elaborarea de prezentări powerpoint / afișe / podcast-uri despre acțiunea lui Dumnezeu Tatăl;* - *realizarea de dezbateri cu privire la atitudinea personajelor din Biblie față de Dumnezeu Tatăl.*
CS 1.2. Identificarea elementelor esențiale ale sacramentelor inițierii, precum și a tradițiilor liturgice asociate acestora
- *lecturarea textelor liturgice relevante pentru celebrarea sacramentelor inițierii;* - *pregătirea unor hărți conceptuale ilustrând elementele esențiale care compun sacramentele inițierii;* - *realizarea unei investigații digitale pentru identificarea elementelor specifice ale principalelor tradiții liturgice.*
CS 1.3. Aplicarea principiilor morale în relație cu autoritatea și viața
- *participarea la o dezbatere cu privire principiile morale relevante care privesc respectul față de autoritate și viață;* - *organizarea de jocuri de rol cu privire la relația creștinilor cu autoritatea;* - *elaborarea unor eseuri despre valoarea vieții.*

CG 2 - Analizarea realității cotidiene în lumina adevărului revelat

CS 2.1. Explicarea identității lui Dumnezeu Tatăl, Creatorul, pornind de la revelația biblică
- *vizionarea de materiale explicative (podcasturi, documentare biblice etc.).* - *exprimarea unor puncte de vedere cu privire la percepția lui Dumnezeu Tatăl în rândul generației tinere.* - *elaborarea unor referate, pe baza unor materiale puse la dispoziție de profesor.*
CS 2.2. Ilustrarea apartenenței la Cristos prin primirea sacramentelor inițierii
- *organizarea de ateliere de creație (desen, muzică etc.) pe tema sacramentelor inițierii;* - *împărtășirea la nivel de grup a unor moduri concrete de manifestare a apartenenței la Biserica lui Cristos;* - *întocmirea unui album foto la nivel individual/grup pe tema primirii sacramentelor inițierii.*
CS 2.3. Argumentarea rolului autorității în familie și societate
- *dramatizarea unor episoade ce surprind raportul autoritate-familie-societate;* - *organizarea unei dezbateri cu invitați despre rolul autorităților civile față de familie;* - *realizarea unui decalog al elevului cu privire la raportul cu autoritățile civile și familia.*

CG 3 - Aplicarea învățăturii creștine în viața personală și comunitară, respectând valorile religioase ale fiecărei persoane

CS 3.1. Ilustrarea, prin exemple concrete, a modului în care adevărul despre Dumnezeu Creator influențează atitudinea omului față de natură și față de ceilalți semeni
- *realizarea unui plan personal, cu propuneri concrete, care unește dragostea de Dumnezeu Creatorul cu atitudinea corectă față de semeni și natură;* - *propunerea unei dezbateri cu privire la modul în care credința influențează atitudinea față de mediul înconjurător și față de ceilalți semeni;* - *organizarea unei galerii vizuale și muzicale pentru a ilustra respectul față de semeni și față de natură.*
CS 3.2. Aplicarea cunoștințelor despre sacramentele inițierii prin participarea conștientă și activă la celebrarea liturgică
- *întocmirea unui set de reguli relevante pentru participarea la celebrările liturgice;* - *realizarea unor materiale digitale care promovează participarea conștientă și activă la celebrările liturgice;* - *participarea cu grupul de elevi la o acțiune liturgică la biserică.*

CS 3.3. Adoptarea unor comportamente responsabile în familie, școală și societate, respectând viața și autoritatea legitimă
- *asumarea unei sarcini concrete la nivelul clasei/școlii pentru binele comun;* - *întocmirea unei scrisori de mulțumire adresată familiei/președintelui/primarului etc;* - *convingerea un coleg să se implice alături de tine într-un proiect social/familial.*

CG 4 - Colaborarea cu ceilalți pentru proiectarea unor activități de promovare a binelui comun, prin respectarea valorilor religioase ale celorlalți, în diferite contexte de viață

CS 4.1. Elaborarea unui material care să promoveze respectul pentru creația lui Dumnezeu, precum și credința în Dumnezeu Tatăl
- *proiectarea unei activități de confecționare a unor elemente religioase (figurine etc.) din materiale reciclate;* - *realizarea de afișe / postere / materiale video care să promoveze respectul față de semeni și grija pentru natură;* - *organizarea unei activități de protejare a mediului la nivelul clasei/grupei în perimetrul școlii sau în localitate.*
CS 4.2. Propunerea unei activități liturgice sau catehetice care să stimuleze înțelegerea și trăirea sacramentelor de inițiere
- *ilustrarea rolului sacramentelor în viața socială, cu ajutorul aplicațiilor digitale, printr-o activitate realizată pe grupe de elevi;* - *participarea în comun la o activitate liturgică în biserica parohială;* - *organizarea unei dezbateri, la care să participe și un slujitor sacru, despre trăirea sacramentelor.*
CS 4.3. Organizarea unor inițiative de sensibilizare care promovează respectul față de autoritate și față de viața umană
- *participarea la activități de voluntariat care susțin și apără viața;* - *organizarea unor dezbateri pe tema respectului, la care să participe și părinții elevilor;* - *înființarea unui club de dezbatere, în care pot fi discutate teme legate de respectul pentru autoritate, atitudinea față de viața umană etc.*

CLASA a X-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Crezul	1.1 Credința în Dumnezeu Tatăl 1.2 Dumnezeu atotputernic 1.3 Creator al cerului si al pământului 1.4 Providența divină 1.5 Omul, capodopera creației lui Dumnezeu 1.6 Păcatul strămoșesc si promisiunea mântuirii
2. Sacramentele	2.1 Botezul în economia mântuirii 2.2 Celebrarea Botezului (ritual) 2.3 Necesitatea harul și roadele Botezului 2.4 Mirul în economia mântuirii 2.5 Celebrarea Mirului, destinatarii şi roadele Mirului 2.6 Euharistia în economia mântuirii 2.7 Instituirea Euharistiei 2.8 Celebrarea liturgică a Euharistiei 2.9 Roadele Euharistiei
3. Decalogul	3.1 Porunca a patra: Fundamentare biblică 3.2 Îndatoririle copiilor și ale părinților 3.3 Creștinul și autoritatea 3.4 Porunca a cincea: Fundamentare biblică 3.5 Viața, dar și responsabilitate (Legitima apărare, Sinuciderea și omuciderea voluntară) 3.6 Sacralitatea vieții (Avortul și Eutanasia) 3.7 Respectul pentru demnitatea persoanei: scandalul; îngrijirea sănătății; cercetarea științifică; integritatea corporală; respectul față de morți 3.8 Ocrotirea păcii: pacea și evitarea războiului

CLASA a XI-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Exprimarea principalelor adevăruri ale credinței și moralei creștine revelate

CS 1.1. Descrierea rolului lui Isus, Fiul lui Dumnezeu, în misterul răscumpărării
- *realizarea unei linii cronologice a etapelor esențiale din viața lui Isus, asociind fiecărei etape o semnificație teologică centrală;* - *lecturarea unor texte biblice-cheie pentru a evidenția modul în care Isus împlinește misiunea de Răscumpărător;* - *realizarea unei scheme cu parabolele și minunile lui Isus pentru a identifica modul în care acestea contribuie progresiv la revelarea Fiului lui Dumnezeu și a misiunii lui.*
CS 1.2. Prezentarea rolului sacramentelor de vindecare în viața creștinului
- *realizarea unui tabel cu cele cinci condiții pentru a face o spovadă bună și actele penitentului pentru fiecare dintre acestea;* - *compararea viziunii laice și a celei creștine asupra suferinței;* - *analizarea unor texte biblice în care este subliniată valoarea fiecărei persoane și datoria noastră de a avea grijă de cei în suferință.*
CS 1.3. Recunoașterea principiilor morale legate de curăție, adevăr și relațiile interpersonale
- *interpretarea unor texte biblice relevante pentru a evidenția principiile morale legate de curăție, adevăr și demnitatea persoanei;* - *formularea unor criterii despre relațiile sănătoase între bărbat și femeie, fundamentate pe valorile creștine ale respectului și curăției;* - *elaborarea unui „cod al respectului” care exprimă modul în care bărbatul și femeia se raportează unul la altul din perspectiva moralei creștine.*

CG 2 - Analizarea realității cotidiene în lumina adevărului revelat

CS 2.1. Relatare propriei experiențe de credință, în lumina învățăturii lui Isus din Nazaret
- *redactarea unui scurt jurnal spiritual în care elevii reflectează la o experiență personală de credință, raportând-o la o învățătură a lui Isus;* - *analizarea unor parabole sau momente din viața lui Isus pentru a identifica modul în care ele luminează experiențe personale actuale;* - *realizarea unui dialog ghidat în perechi, prin care elevii își exprimă modul în care înțeleg mântuirea lui Cristos în raport cu propriul parcurs spiritual;* - *elaborarea unei mini-scenete despre felul în care o experiență personală de credință poate fi interpretată în lumina mesajului evanghelic al mântuirii.*
CS 2.2. Interpretarea rănilor trupești și sufletești în lumina învățăturii Bisericii
- *analizarea unor fragmente din Sf. Scriptură și din anumite documente ale Bisericii pentru a identifica sensul creștin al suferinței trupești și sufletești;* - *discuții în grup privind experiența suferinței și modul în care perspectiva creștină poate transforma această experiență;* - *realizarea unui „copac al vindecării”, pe care elevii notează exemple de suferințe umane și, în dreptul lor, soluții sau atitudini creștine inspirate din învățătura Bisericii;* - *prezentarea unor mărturii video sau text (o experiență de convertire, sau o mărturie de vindecare, un fragment din viața unui sfânt), urmat de discuții pe grupuri mici despre speranța creștină.*
CS 2.3. Analizarea problematicilor morale ce derivă din poruncile a IV-a, a V-a și a VI-a
- *compararea, pe baza unor texte biblice și a situațiilor concrete, a viziunii Bisericii și a mentalității seculare privind sexualitatea și adevărul, utilizând diagrama Venn;* - *analizarea unor tendințe morale contemporane legate de sexualitate și comunicare, raportându-le la valorile creștine ale adevărului și demnității persoanei;* - *realizarea unui pliant despre respectul față de părinți, viață și demnitatea persoanei, cu exemple biblice și din viața unor personalități contemporane;* - *crearea unui colaj digital sau letric care ilustrează modul în care mass-media influențează percepția asupra sexualității, comparat cu învățătura creștină.*

CG 3 - Aplicarea învățăturii creștine în viața personală și comunitară, respectând valorile religioase ale fiecărei persoane

CS 3.1. Utilizarea cunoștințelor despre viața lui Isus pentru a-L urma ca model de credință, iubire și sacrificiu în viața personală și în relațiile cu semenii
- *elaborarea unui jurnal în care elevii descriu acțiuni concrete prin care aplică în viața lor un model de comportament inspirat de una din parabolele lui Isus;* - *elaborarea unui „plan personal de urmare a lui Isus" care include exemple de credință, iubire și sacrificiu trăite în viața de zi cu zi;* - *realizarea unui poster cu situații din viața lui Isus și modalități de a le transpune în relațiile cu colegii, familia și grupul de tineri al parohiei;* - *crearea unui proiect de voluntariat, inspirat de gesturile de iubire și slujire ale lui Isus.*
CS 3.2. Aplicarea virtuților creștine în relațiile cu semenii, oferind sprijin spiritual și moral celor bolnavi sau aflați în suferință
- *realizarea unei discuții ghidate despre „Parabola Bunului samaritean", pentru a identifica compasiunea și sprijinul oferit celui căzut în mâinile tâlharilor, urmată de identificarea unor modalități concrete de trăire în viața cotidiană;* - *crearea unei iconițe cu imaginea lui Isus și mesaje de încurajare, destinate persoanelor bolnave sau vârstnicilor din parohie, prin care elevii să exprime empatie și solidaritate creștină;* - *simularea unor situații de viață în care elevii exersează modalități de oferire a sprijinului moral și spiritual (ascultare activă, rugăciune comună, cuvânt de încurajare);* - *realizarea unui grup de voluntariat (în parteneriat cu o parohie, un spital sau un centru social), prin care elevii să pună în practică virtuțile creștine prin fapte de slujire și caritate fraternă.*
CS 3.3. Aplicarea principiilor morale creștine în mediul social, pentru trăirea sexualității și comunicarea adevărului
- *lecturarea unor texte din Sf. Scriptură relevante despre adevăr, puritate și responsabilitate, formulând concluzii privind aplicarea lor în contextul social al unui adolescent de clasa a XI-a;* - *prezentarea, printr-un joc de rol, a unor modalități prin care tinerii pot trăi autentic valorile morale și creștine în mediul social contemporan, inclusiv în raport cu propria sexualitate și cu responsabilitatea comunicării adevărului;* - *crearea unei prezentări PowerPoint care ilustrează modul în care valorile morale și creștine pot modela o relație sănătoasă și matură, bazată pe respect, adevăr și responsabilitate.*

CG 4 - Colaborarea cu ceilalți pentru proiectarea unor activități de promovare a binelui comun, prin respectarea valorilor religioase ale celorlalți, în diferite contexte de viață

CS 4.1. Conceperea de activități care să promoveze valorile creștine în comunitate, pornind de la ilustrarea misterelor vieții lui Isus
- *proiectarea și promovarea unor discuții interconfesionale despre pace, toleranță și a nonviolență ce au ca model inspirator întâlnirea lui Isus cu Zaheu;* - *crearea unui text pentru devoțiunea „Calea Sfintei Cruci" pe care să-l propună și comunității parohiale;* - *realizarea unei dezbateri despre rolul respectului, al slujirii și al comuniunii pornind de la predica de pe munte lui Isus.*
CS 4.2. *Organizarea de activități caritabile sau catehetice pentru sprijinirea bolnavilor și promovarea iertării*
- *elaborarea unui plan catehetic despre iertare, pentru tinerii din parohie;* - *ilustrarea importanței Sacramentului Spovezii în primirea iertării milostive a lui Dumnezeu și a redobândirii păcii interioare;* - *organizarea vizitării tuturor bolnavilor din comunitare împreună cu părintele ce îi vizitează la prima vineri din lună;* - *analizarea textului biblic despre femeia prinsă în adulter și propunerea unei activități de vizitare a unui penitenciar prin care elevii pot transmite un mesaj de încurajare și speranță, momente de rugăciune sau reflecție, persoanelor vulnerabile de acolo.*
CS 4.3. Propunerea de inițiative educative sau culturale care promovează respectul pentru demnitatea persoanei umane și adevăr
- *organizarea unei mese rotunde în care să fie discuții asupra respectului și a demnității persoanei umane;* - *organizarea unei prezentări care să sublinieze rolul adevărului în viața socială și în formarea caracterului;* - *participați la crearea și implementarea unei mini campanii școlare (afișe, video, mesaje, activități interactive) menite să promoveze adevărul, integritatea personală și respectul reciproc ca valori fundamentale pentru conviețuirea socială în rândul elevilor liceului.*

CLASA a XI-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Crezul	1.1 Credința în Isus Cristos, Fiul lui Dumnezeu 1.2 Dumnezeu adevărat și om adevărat 1.3 Misterele vieții lui Isus Cristos: copilăria 1.4 Misterele vieții lui Isus Cristos: viața publică 1.5 Pătimirea, Răstignirea și moartea lui Isus pe cruce 1.6 Semnificația îngropării si a coborârii lui Isus în „locuința morților” 1.7 Învierea lui Isus Cristos 1.8 Înălțarea lui Isus Cristos la cer 1.9 A doua venire a lui Isus Cristos
2. Sacramentele	2.1 Sacramentul Pocăinței în economia mântuirii 2.2 Denumirile şi necesitatea Pocăinței 2.3 Actele penitentului 2.4 Roadele Sacramentului 2.5 Indulgențele 2.6 Sacramentul Ungerii bolnavilor în economia mântuirii 2.7 Celebrantul, destinatarii şi roadele Sacramentului Ungerii bolnavilor
3. Decalogul	3.1 Chemarea la curăție (fundamentare biblică) 3.2 Sexualitatea creștină – educația sexuală 3.3 Păcatele împotriva curăției 3.4 Pregătirea pentru Căsătorie: logodna 3.5 Viața de căsătorie 3.6 Păcatele împotriva demnității Căsătoriei 3.7 Trăirea în adevăr 3.8 Păcatele împotriva adevărului 3.9 Folosirea mijloacelor de comunicare socială

CLASA a XII-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Exprimarea principalelor adevăruri ale credinței și moralei creștine revelate

CS.1.1. Prezentarea misiunii Duhului Sfânt în viața Bisericii
- *identificarea unor pasaje relevante din Noul Testament despre misiunea Duhului Sfânt;* - *întocmirea unei prezentări grafice / hărți conceptuale cu principalele acțiuni ale Duhului Sfânt în viața Bisericii;* - *realizarea unui material despre Duhul Sfânt cu ajutorul noilor tehnologii digitale.*
CS 1.2. Identificarea misiunii ce derivă din primirea sacramentelor de comuniune
- *participarea la celebrarea sacramentului căsătoriei;* - *analiza textelor liturgice folosite în celebrarea sacramentelor de comuniune;* - *lecturarea unor fragmente din documentele Magisteriului Bisericii, în care este precizată misiunea celor care primesc sacramentele de comuniune.*
CS 1.3. Enunțarea principalele exigențe morale ale poruncilor a șaptea și a zecea
- *identificarea textelor biblice care fac referință la aceste porunci;* - *lecturarea unor fragmente din Catehismul Bisericii Catolice;* - *întocmirea unei liste cu principalele acțiuni care se opun poruncilor a șaptea și a zecea.*

C.G. 2 - Analizarea realității cotidiene în lumina adevărului revelat

CS.2.1. Ilustrarea misiunii Bisericii în lumea contemporană
- *realizarea unui documentar ce surprinde acțiunile concrete prin care Biserica se implică în viața socială;* - *explicarea prin filmulețe / imagini a modului în care fiecare credincios laic participă la misiunea Bisericii;* - *organizarea unei dezbateri despre impactul implicării Bisericii în viața comunității.*
CS 2.2. Analizarea rolului slujirii și al iubirii conjugale ca vocații în Biserică și societate
- *vizionarea de materiale cu mărturii ale celor angajați în viața de familie și în viața sacerdotală;* - *studiu de caz despre persoane care și-au asumat rolul de slujitor în Biserică;* - *întocmirea unei scrisori adresate viitorului soț / viitoarei soții, pe tema iubirii.*
CS 2.3. Ilustrarea respectului pentru bunurile materiale și spirituale, solidaritatea și sărăcia evanghelică
- *exprimarea unor puncte de vedere cu privire la raportul dintre săraci și bogați;* - *studiu de caz: dileme morale cu privire la „pomană”;* - *vizionarea unor materiale despre persoane care și-au asumat trăirea sfaturilor evanghelice.*

CG 3 - Aplicarea învățăturii creștine în viața personală și comunitară, respectând valorile religioase ale fiecărei persoane

CS 3.1. Manifestarea angajamentului față de comunitatea eclezială prin implicare activă în viața parohială și școlară
- *realizarea unei expoziții fotografice ce surprinde angajarea tinerilor în viața Bisericii și a școlii;* - *analiza pe grupuri a unor situații concrete în care tinerii refuză respectarea valorilor religioase în viața personală și comunitară;* - *identificarea principalelor activități în care elevii se pot angaja pentru binele comunității ecleziale și școlare.*
CS.3.2. Demonstrarea responsabilității personale și comunitare în pregătirea și trăirea vieții de familie sau a vocației la Preoție
- *parcurgerea unor teste pentru realizarea discernământului profesional și vocațional;* - *promovarea unor filme care susțin pregătirea și trăirea corectă vieții de familie și a vocației sacerdotale;* - *întocmirea unui set de 10 reguli, care asigură o bună pregătire pentru viitoarea stare de viață.*
CS.3.3. Aplicarea principiilor iubirii față de cei săraci și a respectului față de creație, prin adoptarea unui stil de viață responsabil și caritabil
- *întocmirea unui angajament personal de reducere a cheltuielilor inutile, pentru o perioadă de timp;* - *identificarea la nivelul comunității școlare a unei persoane care trecere printr-o situație dificilă și care poate fi ajutată;* - *implicarea voluntară în acțiuni de ecologizare a spațiului din perimetrul școlii.*

CG 4 - Colaborarea cu ceilalți pentru proiectarea unor activități de promovare a binelui comun, prin respectarea valorilor religioase ale celorlalți, în diferite contexte de viață

Clasa a XII-a
CS 4.1. Elaborarea unor proiecte de promovare a identității creștine și a misiunii Bisericii în societatea contemporană
- *organizarea unui grup de voluntari pentru stimularea participării tinerilor la viața comunității religioase din care fac parte;* - *realizarea unor flyere/afișe/filmulețe prin care tinerii să cunoască mai bine propria identitate creștină;* - *întocmirea unei scrisori adresate tinerilor, prin care sunt invitați să își asume identitatea creștină și să participe la misiunea Bisericii în societatea contemporană*
CS 4.2. Propunerea de inițiative educative sau pastorale pentru sprijinirea familiilor și a vocațiilor religioase
- *organizarea unei dezbateri despre viața de familie, la care să fie invitați și părinții copiilor;* - *invitarea unui preot / a unei persoane consacrate, care să împărtășească cu elevii experiențe de viață și să răspundă la întrebările elevilor;* - *promovarea în spațiile publice (stații de autobuz, aviziere etc.), în comunitate, a unor mesaje de susținere a familiilor care trec prin dificultăți.*
CS 4.3. Inițierea de proiecte comunitare care promovează justiția socială, respectul pentru creație și grija față de cei săraci
- *realizarea unor postere (mini-campanie) prin care elevii școlii să fie atenționați asupra pericolelor la adresa dreptății sociale;* - *inițierea proiectului „O floare pentru școala mea”, prin care fiecare elev să aducă o floare, care să fie plantată în curtea școlii;* - *organizarea unei activități de strângere de fonduri pentru copiii săraci/bolnavi.*

CLASA a XII-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Crezul	1.1 Numele și denumirile Duhului Sfânt 1.2 Simbolurile Duhului Sfânt 1.3 Originea, întemeierea şi misiunea Bisericii 1.4 Misterul Bisericii 1.5 Biserica este una și sfântă 1.6 Biserica este catolică și apostolică 1.7 Constituția ierarhică a Bisericii 1.8 Credincioșii laici 1.9 Viața consacrată 1.10 Împărtășirea Sfinților 1.11 Iertarea păcatelor 1.12 Învierea morților și viața veșnică 1.13 Judecata universală
2. Sacramentele	2.1 Sacramentul Preoției în economia mântuirii 2.2 Cele trei trepte ale Sacramentului Preoției 2.3 Sacramentul Căsătoriei în economia mântuirii 2.4 Celebrarea Sacramentului Căsătoriei 2.5 Efectele Sacramentului Căsătoriei
3. Decalogul	3.1 Destinația universală a bunurilor și proprietatea privată 3.2 Respectul față de integritatea creației 3.3 Doctrina socială a Bisericii 3.4 Iubirea față de cei săraci 3.5 Dezordinea dorințelor 3.6 Sărăcia evanghelică 3.7 Poruncile Bisericii **(**Poruncile Bisericii şi viața morală. Aspecte particulare)

SUGESTII METODOLOGICE

Predarea disciplinei *Catehism* în liceele teologice romano-catolice (de limbă română), filiera vocaţională, profil teologic, va avea un caracter formativ, deschis şi actual, punând accent pe dezvoltarea integrală a persoanei. Prezentul curriculum este conceput într-o manieră modulară, având la bază adevărurile ale credinţei creştine romano-catolice, cuprinse în Catehismul Bisericii Catolice.

Scopul principal al activităților educative este formarea unei gândiri critice și reflexive, capabile să interpreteze viața personală și realitatea socială în lumina credinței creștine. În acest sens, profesorul facilitează întâlnirea elevului cu adevărurile credinţei creştine şi îl ajută să transforme cunoașterea învăţăturii teologice în viață trăită şi împărtăşită. Procesul de predare-învățare trebuie realizat respectându-se structura internă a dogmelor creştine, a textelor biblice şi patristice şi ţinând cont de particularităţile grupului de elevi.

Procesul didactic va fi organizat pornind de la competențele generale și specifice ale programei, urmărind progresul treptat de la înțelegerea conținuturilor de credință până la aplicarea lor în viața cotidiană și comunitară. Accentul se mută de la transmiterea de informații la *formarea de competențe* – atitudini, capacități de analiză, discernământ moral și responsabilitate socială. În acest scop, se recomandă utilizarea metodelor interactive și participative, precum dezbaterea, studiul de caz, problematizarea, învățarea prin cooperare, proiectul tematic, portofoliul sau jurnalul de reflecție. Aceste metode facilitează învățarea prin experiență, oferindu-le elevilor ocazia de a descoperi personal semnificația adevărurilor revelate și a valorilor morale creștine.

Resursele didactice trebuie să combine *tradiția și inovația*. Principala sursă de documentare pentru elevi va fi *Catehismul Bisericii Catolice*. Vor putea fi folosite texte din Sfânta Scriptură şi sfinţii părinţi, documentele magisteriale și exemplele din viețile sfinților. Manualul folosit va fi adaptat nevoilor grupului de elevi. Profesorul mai poate utiliza materiale vizuale, hărți conceptuale, filme religioase, opere de artă și muzică sacră. Integrarea mijloacelor digitale (prezentări, aplicații interactive, bloguri tematice, platforme educaționale) oferă posibilitatea unei învățări atractive și colaborative, adaptate noii generații. Este important, însă, ca utilizarea tehnologiei să fie însoțită de *formarea discernământului moral și spiritual*, astfel încât elevii să învețe să folosească mediul digital în mod responsabil și creativ.

Predarea *Catehismului* se va face în manieră *interdisciplinară și contextualizată*, stabilind legături cu filosofia, istoria, literatura, arta și științele sociale. Elevii vor înțelege astfel că adevărurile de credință nu se află în afara realității, ci o luminează din interior, oferind sens, speranță și criterii morale pentru viața personală și socială. Activitățile artistice, liturgice sau caritabile (coruri, expoziții, proiecte comunitare) devin contexte autentice de formare a empatiei, solidarității și spiritului de comuniune.

A. Strategii didactice pentru dezvoltarea gândirii critice și spirituale

Reușita demersului didactic este asigurată prin utilizarea unor strategii care îmbină metode tradiționale, metode moderne și noile tehnologii. Este esențial să se țină cont de specificitatea disciplinei: valorile precum iubirea de Dumnezeu și de aproapele, credința, speranța creștină, libertatea și respectul față de sine și față de alții.

Pentru motivarea și implicarea elevilor, se recomandă metodele și strategiile active care valorifică experiențele de viață și mărturiile personale.

1. Metode Tradiționale și Moderne:

Pentru formarea competențelor specifice profilului teologic, care solicită analiză și reflecție profundă, se recomandă folosirea variată a următoarelor metode:

• *Conversația euristică:* Stimulează gândirea, ghidând elevii să descopere singuri adevărurile religioase, conceptele sau ritualurile. Poate fi aplicată în prezentarea conceptelor teologice.

• *Dezbaterea (inclusiv de tip academic, Oxford-style:* Punând elevii să își exprime deschis ideile, dezvoltă gândirea critică, argumentarea și persuasiunea. Este ideală pentru discuții pe teme complexe precum: „Cum se împletește știința cu credința în înțelegerea originii lumii?” sau dileme morale/religioase („Religia și drepturile omului sunt în conflict?”). Aceasta cultivă toleranța și dialogul argumentat.

• *Eseul argumentativ***:** O formă de exprimare a opiniilor fundamentate pe dovezi concrete și argumente logice. Temele pot viza realități complexe, precum credința în Dumnezeu sau respectul față de semenii cu alte convingeri.

• *Studiul de caz:* Permite confruntarea directă cu realitatea și aplicarea cunoștințelor teoretice. Elevii pot analiza și oferi răspunsuri din perspectiva moralei creștine la situații concrete de etică complexă (precum avortul, eutanasia sau dreptatea socială).

• *Lectura comparativă:* Dezvoltă spiritul analitic prin interconectarea cunoștințelor, comparând texte religioase (Biblia, Coranul etc) sau religioase/filosofice pe teme comune (iubirea, suferința).

• *Prelegerea narativă:* Utilă pentru a face predarea antrenantă și memorabilă prin inserarea de anecdote, istorisiri din viețile sfinților (catolici) sau relatări biblice.

2. Dezvoltarea competențelor digitale și media

Utilizarea noilor tehnologii este un atu, motivând învățarea și dezvoltând competențele digitale, esențiale pentru secolul XXI.

• *Explorarea digitală:* Utilizarea informației religioase specifice (ex: *ercis.ro, arcb.ro, catholica.ro, museivaticani.va, pastoratie.ro, cristofori.ro magisteriu.ro*) pentru documentare și clarificare.

• *Crearea de conținut digital:* Elevii pot realiza podcasturi, videoclipuri scurte, prezentări interactive sau materiale vizuale pe teme religioase, utilizând platforme precum Canva.

• *Platforme educaționale:* Predarea și învățarea pot fi susținute de Google Classroom sau Moodle, folosite pentru a găzdui materiale suport, proiecte de durată sau teste.

• *Quiz-uri interactive (Kahoot, Quizizz):* Plăcute și utile pentru recapitulare, evaluare, sau pentru captarea atenției.

• *Tururi virtuale și realitate augmentată (AR/VR):* Pot facilita vizitarea virtuală a obiectivelor religioase (ex: Muzeele Vaticanului, catedrale) și înțelegerea simbolurilor dintr-o biserică.

• *Inteligența artificială (AI) ca facilitator:* Sub îndrumarea profesorului, AI poate fi utilizată pentru a explora conținuturi, a oferi explicații suplimentare, sinteze sau definiții, sprijinind învățarea personalizată.

3. Dezvoltarea competențelor verzi și etica ecologică

Biserica Catolică, prin învățătura din *Cartea Genezei*, prin exemplul Sfântului Francisc și apelurile recente ale Papilor (Ioan Paul al II-lea, Benedict al XVI-lea, Francisc și Leon al XIV-lea), promovează respectul față de natură, recunoscând în creație „casa noastră comună". Elevii vor fi antrenați în activități care dezvoltă grija față de darul naturii, prin:

• *Proiecte de ecologizare* sau campanii de voluntariat în sprijinul familiilor defavorizate (curățenie în curți/grădini).

• *Identificarea pasajelor biblice* și magisteriale (ex. *Laudato Si'*) pentru a realiza prezentări sau video-uri cu temă ecologică.

• *Dezbateri teologice* pe tema „Armonia dintre om și Dumnezeu - utilizarea responsabilă a resurselor naturale".

• Implicarea voluntară în organizații precum *Scout* sau *Acțiunea Catolică.*

B. Abordarea conținuturilor specifice profilului teologic

Programa este fundamentată pe învățătura concretă a Bisericii Catolice, rezumată în Catehismul Bisericii Catolice, și presupune o abordare atentă, cu accent pe caracterul aplicativ, creând contexte de învățare semnificative pentru viața reală.

1. Matricea de Dezvoltare a Conținuturilor

Tema centrală: Conținutul teologic al credinței creștine

Conținuturile sunt abordate modular, din perspectiva a trei domenii, în fiecare an

1. Crezul niceeno-constantinopolitan
2. Sacramentele vieții creștine
3. Decalogul (Cele zece porunci)

2. Flexibilitatea abordării și referințele confesionale

Profesorul are flexibilitate în abordarea modulară, putând realiza conexiuni benefice cu domenii de conținut de la alte discipline (istorie, literatură, artă). Se recomandă ca abordarea să țină cont de momentele forte ale anului liturgic (Crăciun, Paște, posturi) și de diversele devoțiuni ale sfinților (ex: Fericiții Veronica Antal, Ieremia, Anton Durcovici, Vladimir Ghika) sau pelerinajele la Cacica, Onești, Nisiporești, Ciofliceni, Șumuleu, Maria Radna etc.

Se vor utiliza elemente de tip predominant confesional, precum **t**exte biblice, patristice, documente magisteriale (Catehismul Bisericii Catolice, Conciliul Vatican II - *Dei Verbum, Lumen Gentium, Gaudium et spes*), precum și mărturii istorice și scrieri despre viețile sfinților.

De asemenea, se pot utiliza și texte specifice altor religii (cărți sacre sau biografii, ex: *Epopeea lui Ghilgameș, Coranul etc.*), dar acestea vor constitui modalități de exemplificare a temelor principale, nu unități de conținut de sine stătătoare.

3. Contexte și medii de învățare

Dezvoltarea integrală a elevului de liceu necesită proiectarea activităților în medii antrenante.

a) *Spații educaționale variate:*

• Săli cu aranjamente flexibile: mobilier ușor de reconfigurat pentru a susține lucrul individual, în perechi sau în grupuri.

• Cabinetul de religie: echipat cu materiale didactice specifice (Biblii, minibibliotecă, tablă interactivă, laptop).

• Biserica și centrele educaționale: spații unde elevii se pot întâlni cu personalul de cult, trăind experiențe curriculare și extracurriculare concrete.

• Colțuri de liniște și reflecție: spații amenajate pentru reculegere, rugăciune personală sau meditație, esențiale pentru dimensiunea emoțională și spirituală.

b) Integrarea dimensiunii spirituale și emoționale:

Disciplina Catehism formează nu doar competențe cognitive, ci și dimensiunea emoțională și spirituală a elevului.

• Practici spirituale și emoționale: includerea scurtelor momente de rugăciune sau liniște meditativă la începutul sau finalul orei.

• Învățare prin colaborare și implicare comunitară: Realizarea de proiecte în echipă, parteneriate cu alte școli, acțiuni caritabile (voluntariat social sau ocrotirea naturii) pentru a promova valori precum solidaritatea și respectul față de aproapele.

1. Aspecte privind evaluarea

Includerea disciplinei Catehism ca disciplină opțională în cadrul examenului de Bacalaureat, pentru elevii de la profilul teologic, impune ca evaluarea să reflecte atât formarea competențelor cognitive și spirituale, cât și capacitatea de aplicare a valorilor moral-religioase în viața personală și comunitară. Evaluarea trebuie să fie predominant *formativă*, axată pe progresul personal al elevului, pe capacitatea sa de reflecție, aplicare și trăire a valorilor, precum și capacitatea de a interpreta fapte și fenomene cotidiene în lumina învățăturii Bisericii. Se recomandă folosirea unor instrumente variate: portofoliul, fișa de observație, autoevaluarea, evaluarea colegială și proiectele practice. Evaluarea nu trebuie să se limiteze la verificarea cunoștințelor, ci să reflecte maturizarea spirituală și morală a elevului, coerența între ceea ce știe, gândește și face.

a) Funcțiile evaluării:

Evaluarea la liceu accentuează funcția de *reglare* (oferind profesorului feedback despre eficiența metodelor) și funcția *motivațională* (vizând progresul elevului și consolidarea identității). Evaluarea trebuie să fie un proces continuu, integrat, care valorizează progresul personal al elevului.

b) Forme și metode de evaluare:

Se va menține un echilibru între metodele tradiționale și cele moderne/alternative:

1. Evaluare tradițională: teste scrise (cu itemi obiectivi și subiectivi) și evaluări orale structurate (răspunsuri argumentate).
2. Metode alternative/moderne:
   ◦ Portofoliul personal/digital: colectarea de reflecții, eseuri, jurnale spirituale, fișe de activitate și produse creative.
   ◦ Proiectul tematic: individual sau în grup, cu documentare, aplicare practică și prezentare argumentată.
   ◦ Autoevaluarea ghidată: prin fișe de reflecție, elevii evaluează ce au înțeles, cum s-au raportat emoțional și ce valori au interiorizat.
   ◦ Studiile de caz: permit evaluarea capacității elevului de a analiza critic și de a formula judecăți morale, aplicând valorile creștine în situații reale.
   ◦ Activități practice: implicarea în acțiuni cu caracter moral/filantropic, evaluate ulterior prin jurnal de reflecție sau portofoliu.

c) Pregătirea pentru examenul de bacalaureat

Pregătirea trebuie să fie adaptată:

• Evaluarea finală trebuie să reflecte claritatea exprimării, cunoștințele teologice fundamentate pe textul biblic și tradiția creștină, și capacitatea de argumentare morală/religioasă.

• Elevii trebuie antrenați în înțelegerea temelor esențiale, identificarea corectă a termenilor/conceptelor și exersarea intensivă a modelelor de teste.

• Profesorul poate organiza simulări ale examenului pentru gestionarea timpului și folosi tehnici didactice moderne: învățarea prin jocuri (quiz), organizatori grafici (hărți mentale), sau învățarea prin asociere logică și mnemonică (nu mecanică).

d) Adaptarea la elevii cu cerințe educaționale speciale (CES)

Pentru a asigura un climat incluziv, este esențială adaptarea strategiilor didactice, a conținuturilor și a evaluării la nevoile elevilor cu CES. Aceasta implică utilizarea unor metode activ-participative, personalizarea sarcinilor de lucru (în funcție de ritm și stil) și adaptarea materialelor didactice (vizual, auditiv, tactil). Evaluarea trebuie să fie continuă și formativă, oferind feedback constructiv și încurajând progresul individual, în colaborare cu profesorii de sprijin și familia.

Rolul profesorului de *Catehism* este acela de formator de conștiințe și promotor al dialogului. Într-un context pluralist și multicultural, el trebuie să cultive respectul față de diversitate și capacitatea elevilor de a dialoga cu ceilalți fără a-și pierde identitatea de credință. Disciplina *Catehism* devine astfel un spațiu privilegiat de educație pentru valori, solidaritate și bine comun, contribuind la formarea unei persoane echilibrate, capabile să trăiască credința în mod conștient, liber și responsabil, în lume și pentru lume.

Prin valorificarea acestor sugestii, disciplina Catehism la profilul teologic romano-catolic devine o disciplină vie, ancorată în realitate, care consolidează nu doar cunoștințele, ci și caracterul, atitudinile și alegerile personale ale elevului, creând o punte între valorile perene ale credinței și cerințele societății actuale.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
Bulai Maricel	Profesor	Colegiul Romano-Catolic „Sfântul Iosif”, București
Pal Irimia-Romică	Profesor	Liceul Teologic Romano-Catolic „Sfântul Francisc de Assisi”, Roman, Neamț
Tamaș Petru-Sebastian	Profesor	Colegiul Național Catolic „Sfântul Iosif”, Bacău

RESPONSABILI/COORDONATORI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Zăbavă Mihaela	Consilier CNCE	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare	Responsabil CNCE
Pislaru Cătălin	Inspector general MEC	Ministerul Educației și Cercetării	Responsabil MEC

RESPONSABILI/COORDONATORI/COLABORATORI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Riba Ion	Profesor, preot	Colegiul Romano-Catolic „Sf. Iosif”, București	Responsabil din partea cultului

Anexa nr. 96

Programa școlară pentru disciplina

Limba latină

Cultul Romano-Catolic de Limbă Română

Clasele a IX-a – a XII-a

Curriculum de specialitate (CS) pentru filiera vocațională, profilul teologic, specializarea ghid turism religios

Învățământ liceal

- 2026 –

Anexa nr. 96
Programa școlară pentru disciplina *Limba latină,* Cultul Romano-Catolic de Limba Română clasele a IX-a - a XII-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea Ghid turism religios*

NOTĂ DE PREZENTARE

Prezența disciplinei *Limba latină* în Curriculumul pentru învățământul liceal, filiera vocațională, profilul teologic, specializarea *ghid turism religios,* în cadrul curriculumului de specialitate (CS), cu alocarea a câte 1 oră pe săptămână în fiecare din cei 4 ani de studiu, este reglementată prin Anexa 28 la O.M.E.C. nr. 4350/20.06.2025, privind planul-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, filiera vocațională, profilul teologic, cultul romano-catolic de limbă română.

Regăsirea limbii latine printre disciplinele studiate la profilul umanist, căruia îi este circumscris și profilul teologic, este nu doar justificată, ci chiar o necesitate, dată fiind valoarea - recunoscută peste veacuri - a civilizației romane, alături de cultura greacă, de fundament al culturii europene, implicit al învățământului european. Limba latină se află în raport de interdisciplinaritate și complementaritate cu multe dintre disciplinele studiate în liceu (limba română și limbile moderne, istoria, disciplinele religioase, chiar științele), contribuind la aprofundarea și clarificarea informațiilor dobândite (prin structura ei exacta și riguroasă), la înțelegerea în profunzime a termenilor de specialitate (prin prezența ei ca etimon în vocabularul multor domenii de activitate).

Programa este regândită în raport cu numărul de ore alocat pentru predarea limbii latine (reducerea la 1 oră pe săptămână la ghid turism religios), caracterizându-se prin flexibilitate și posibilitatea de adaptare și personalizare. Concepută modular și gradual, are menirea de a contribui la dezvoltarea gândirii critice a elevilor, a capacității de integrare într-un context cultural, a dezvoltării unei exprimări elevate și elegante. Prin Planul-cadru menționat, la specializarea ghid turism religios, este acordată oportunitatea completării și dezvoltării conținuturilor neacoperite în CS, prin Curriculumul la decizia elevului din oferta școlii (CDEOȘ) – opțional ca disciplină nouă, cu câte 1 oră pe săptămână alocată, în clasele IX-X, respectiv, opțional de aprofundare, în clasele XI-XII, cu câte 1 oră pe săptămână alocată.

Întrucât pentru cultul romano-catolic limba latină este indispensabilă, ca instrument lingvistic, în ritualul religios, precum și în formația teologică și în cultura generală a unui absolvent, în cadrul programei, s-a acordat o pondere importantă elementului religios, cu accent pe terminologia creștină, pe literatura patristică din primele veacuri ale creștinismului, cu prelungiri până în Evul Mediu și Renaștere, fără a neglija valorile literaturii latine laice. Dimpotrivă, cele două paliere ale culturii latine sunt abordate într-o strânsă interdependență, elevii având posibilitatea de a reflecta asupra evoluției semantice a vocabularului de la sensurile laice la cele creștine, de a observa măsura în care literatura creștină este tributară ca limbă și stil literaturii latine clasice, dar și modul în care această valoroasă literatură a Antichității, aflată într-un moment de eclipsă, a fost revigorată prin suflul nou al trăirii sentimentului religios și prin replica dată de scriitorii laici, adversari ai noilor idei.

Pentru un viitor ghid în domeniul turismului religios, se impun cu necesitate cunoașterea limbii latine (aflându-se în situația de a explica unele cuvinte, de a descifra inscripții etc.), a valorilor literare și artistice ale culturii romane, a diferitelor aspecte ale civilizației latine (pe care trebuie să le prezinte și să le explice cu profesionalism) și, nu în ultimul rând, interiorizarea și manifestarea unor valori și atitudini promovate cu prisosință de către romani și mereu actuale: cunoașterea și apărarea istoriei naționale, patriotismul, respectul pentru autoritate, educația, disciplina etc.

Prin studierea limbii latine, a culturii și civilizației romane, elevii au posibilitatea să conștientizeze faptul că a raporta civilizația modernă la cultura clasică înseamnă a dobândi o viziune globală asupra realității umane, a urmări în evoluția lui umanismul (în sensul eforturilor omului antic, continuate de omul modern, de explicare a condiției umane, de pătrundere a misterului lumii). Chiar dacă modul de viață modern nu mai reflectă decât foarte vag obiceiurile antice, o serie de componente culturale

ale Antichităţii, reconsiderate critic, au devenit dimensiuni - cheie ale societăţii contemporane. De exemplu:

Prin rigoarea și pragmatismul lor, romanii au oferit lumii moderne lecții importante de urbanism, organizare a sistemului juridic și a instituțiilor politice; de la inteligența și utilitarismul lor poate învăța omul modern că multitudinea de monumente și clădiri nu exclude existența unor întinse spații verzi.

Limbile romanice au robusteţea şi eleganţa limbii latine, iar literatura universală e clădită pe modelele literaturii clasice; pentru un elev cu minime cunoștințe de gramatică latină, multe aspecte ale gramaticii române se clarifică, iar învățarea limbilor moderne are o bază logică substanțială; principalele genuri și specii, teme și motive literare își au originea în gândirea vechilor greci și romani; multe concepte cu care astăzi se operează în acest plan, sunt de proveniență latină ori formulate direct în limba latină;

Lumea modernă a moştenit de la Roma antică temperamentul complex, fundamentat pe relaţia *negotium* (înclinaţia spre acţiune, ordine, disciplină, eficiență) – *otium* (contemplaţia şi reculegerea).

Morala creştină vădeşte spiritul juridic riguros al romanilor, iar sistemele teologice ale creştinismului poartă urmele cultului antic.

Artele sunt tributare esteticii clasice, împletind simetria greacă şi ordinea romană.

Numită în mod obsesiv „limbă moartă” și repudiată ca inutilă pentru omul modern, limba latină își demonstrează cu prisosință permanenta actualitate, găsindu-și un loc special în formarea celor opt competențe-cheie din domeniul educației:

- învățarea ei presupune exerciții de dicție, pronunție, intonație, accentuare, traducere, interpretare, argumentare etc., utile în dezvoltarea competenței letrice;
- structura de geometrie în spațiu a frazei latine, gramatica riguros organizată și statutul de limbă-mamă a limbilor romanice o fac indispensabilă pentru competența de multilingvism;
- la dezvoltarea competenței matematice și științifice, limba latină contribuie prin vocabularul prezent în foarte multe domenii științifice, precum și prin consemnarea în mărturiile literare a ingeniozității și pragmatismului romanilor în domeniul construcțiilor, al strategiei militare, al antreprenoriatului etc.
- organizarea democrației romane poate fi un reper pentru societățile moderne; operele scriitorilor latini, laici și religioși, abundă în exemple de conduită civică, patriotism, luptă pentru libertate, sentimentul datoriei etc;
- putem învăța cum să învățăm de la romani, de la care am moștenit o multitudine de maxime despre rolul culturii generale;
- rolul limbii latine de mediator între tradiție și inovație reiese din compatibilitatea ei cu lumea digitală: de la oferirea etimonului pentru denumirea însăși, ca și a unor termeni și simboluri din acest spațiu, până la numeroasele resurse de reconstituire a atmosferei romane create online; pe această cale, limba latină redevine o limbă vorbită;
- lumea romană a reprezentat o sursă de inspirație pentru literatura și arta universală; operele istorice prezintă atât modele luminoase, demne de urmat, cât și episoade sângeroase ce determină serioase reflecții și atitudini; sentimentele general-umane – iubirea, prietenia, dragostea față de natură, ospitalitatea etc. – dobândesc o savoare aparte în haina limbii latine.

Pentru clasele IX-X, se recomandă organizarea conținuturilor pe teme ce acoperă 3 domenii importante: domeniul lingvistic, domeniul moral, social și politic și domeniul antropologic. Activitățile de predare-învățare vor viza recapitularea și aprofundarea cunoștințelor de cultură și civilizație dobândite în clasa a VII-a și introducerea sistematică a noțiunilor de gramatică latină (morfologie), în clasa a IX-a, pe baza unor enunțuri scurte, adaptate. În mod gradual, în clasa a X-a, se vor completa cunoștințele de morfologie și se va introduce studierea sintaxei cazurilor, cu aplicații pe texte în original, de mici dimensiuni.

După familiarizarea cu tehnica traducerii, în clasele XI-XII, elevii vor putea aborda operele marilor scriitori latini, laici și creștini (proza în clasa a XI-a și poezia în clasa a XII-a), cu interpretarea complexă a textelor studiate: traducere, analiză lexicală, gramaticală, ideatică și stilistică, paralelă cu literatura română și universală. În clasa a XI-a, se definitivează predarea gramaticii, prin noțiunile de sintaxă a frazei, iar exercițiile de etimologie reprezintă un demers constant pe parcursul celor 4 ani de studiu al limbii latine.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Receptarea textelor auzite sau scrise în diferite situaţii de comunicare**
CG2	**Producerea de mesaje orale sau scrise adecvate unor anumite contexte**
CG3	**Realizarea de interacţiuni în comunicarea orală sau scrisă**
CG4	**Transferul mesajelor orale sau scrise în situaţii variate de comunicare**

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Receptarea textelor auzite sau scrise în diferite situaţii de comunicare

Clasa a IX-a
CS 1.1. Identificarea sensului global într-un text de complexitate minimă
- *traducerea unor texte cu conținut istoric, mitologic, religios;* - *oferirea/solicitarea de informaţii despre diferite evenimente şi realităţi din Antichitate;* - *identificarea conţinutului ideatic în pasaje adaptate din Vulgata, Titus Livius, Vergilius.*
CS 1.2. Identificarea unor detalii din mesaje orale/texte autentice
- *ordonarea logică a desfășurării unor evenimente;* - *formularea unor opinii susţinute de informaţii dobândite în diferite contexte;* - *comentarea unor norme de conduită din texte biblice.*
1.3. Utilizarea unor informaţii din mai multe texte pentru îndeplinirea unei sarcini structurate de lucru
- *documentarea ghidată, din diferite surse letrice şi aplicaţii din mediul virtual, în vederea organizării unor dezbateri;* - *corelarea conceptuală a noțiunilor de gramatică latină cu cele de gramatică română;* - *identificarea claselor şi subclaselor de flexiune nominală şi verbală în limba latină şi limba română.*

CG 2 - Producerea de mesaje orale sau scrise adecvate unor anumite contexte

Clasa a IX-a
CS 2.1. Descrierea coerentă (oral/ în scris) a unor activităţi cotidiene, obiceiuri, instituţii etc., utilizând comparaţii
- *redarea caracteristicilor generale ale unor realităţi romane, obiecte, instituții, personaje, în limba română;* - *formularea de întrebări și răspunsuri pe baza unor texte de dificultate și întindere minimă;* - *redarea conținutului de idei al unor texte citite și traduse.*
CS 2.2. Prezentarea esenţializată a conţinutului tematic şi lingvistic al unui text literar/ecranizare, pe baza unui plan dat
- *prezentare/ relatare/ repovestire a unor evenimente;* - *integrarea unor expresii latineşti în diferite enunţuri, în limba română;* - *analiza semantică a termenilor liturgici uzuali, în limba română.*
CS 2.3. Redactarea de texte pe o temă de interes
- *comentarea conţinutului de idei al unui text dat, pe baza unor asocieri şi comparaţii;* - *redactarea de eseuri semi-structurate;* - *rezumarea unor episoade biblice văzute ca modele pentru prezent.*

CG 3 - Realizarea de interacţiuni în comunicarea orală sau scrisă

Clasa a IX-a
CS 3.1. Formularea de idei/păreri pe teme de interes în cadrul unei discuții
- *conversația dirijată sau liberă pe anumite teme;* - *esențializarea unor enunțuri;* - *redactarea de rezumate și fișe de lectură.*
CS 3.2. Susţinerea argumentată a unui punct de vedere pe o temă specifică
- *realizarea unor proiecte de grup, conform conținutului tematic;* - *formularea unor argumentări în cadrul dialogului interreligios;*

Clasa a IX-a
- *motivarea unor puncte de vedere prin valorificarea cunoștințelor lingvistice, culturale, religioase.*
CS 3.3. Corelarea cunoştinţelor cu informaţii dobândite la alte discipline
- *exersarea abilităţilor de ghidaj pe baza unor tururi virtuale ale unor obiective culturale sau religioase;* - *operaționalizarea cu diferite suporturi didactice pentru îndeplinirea unei sarcini de lucru;* - *analiza evoluției unor termeni religioși de la sensul laic la cel creștin.*

CG 4 - Transferul mesajelor orale sau scrise în situaţii variate de comunicare

Clasa a IX-a
CS 4.1. Utilizarea dicţionarului pentru înţelegerea şi interpretarea unor texte
- *deprinderea unor tehnici de utilizare eficientă a dicționarului bilingv;* - *explorarea diverselor surse de informare generală;* - *integrarea cunoștințelor de limba latină în sfera conceptuală a gramaticii limbii române.*
CS 4.2. Sintetizarea sub formă de schemă/fișă a conținutului unui mesaj scris
- *transferul de informație în și din coduri non-lingvistice;* - *elaborarea de fișe, scheme, dramatizări de texte;* - *integrarea manifestărilor religioase în viața cotidiană.*
CS 4.3. Traducerea unor texte utilizând dicţionarul latin-român
- *identificarea corectă în dicționarul latin- român a formelor gramaticale şi a sensurilor contextuale ale cuvintelor latineşti dintr-un text;* - *descifrarea unor inscripții relevante pentru problemele de vocabular;* - *urmărirea evoluției în timp a sensului unor cuvinte latineşti pătrunse în limba română pe cale moştenită şi împrumutată.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Clasa a IX-a

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Domeniul politic, social şi moral	1.1. Concepte politice *(regnum, magistratus, respublica, consulatus, principatus, imperium).* 1.2. Mentalităţi şi instituţii în Roma laică şi Roma creştină; ritualuri de căsătorie şi înmormântare; întemeierea unei cetăţi; auspiciile. 1.3. Concepte moral-religioase *(fides, auctoritas, virtus, pietas, libertas, salus, caritas, oratio, paenitentia, gratia, temptatio, misericordia).*
2. Domeniul antropologic	2.1. Fondul roman legendar. Miturile fondatoare. Mitologia greco-romană. Cultul domestic şi cultul public. Ritualismul. Sentimentul religios. Creştinismul la Roma. 2.2. Simboluri *(simbolistica cifrelor 3, 7, 12; lupa, aquila, pomerium, toga, purpura, fasces, sella curulis, arbor, serpens, panis, crux, vinum, agnus, ecclesia).* 2.3. Tipuri/prototipuri umane *(conditor, rex, pontifex, dux, populus Romanus, civis Romanus, senatus, consul, dictator, imperator, princeps, sacerdos, prophaeta, sanctus).* 2.4. Moşteniri lingvistice şi culturale (romanizare/ reromanizare), elemente de civilizaţie romană şi valori fundamentale ale patrimoniului creştin în spaţiul românesc.
3. Elemente de construcție a comunicării	3.1. Alfabetul latin, accentul şi pronunţarea. 3.2. Substantivul: gen, număr, caz, declinările (prezentare generală), declinările I-III. 3.3. Adjectivul: clasificare, grade de comparaţie, comparaţia neregulată, neologisme în română şi în alte limbi romanice. 3.4. Pronumele: prezentare generală, pronume personal (consolidare), reflexiv, posesiv, relativ, pronumele demonstrative *hic, ille, is*. 3.5. Numeralul: cardinal – 1-10, ordinal – 1-10; cardinal – zeci, sute, mii; cifre romane. 3.6. Verbul- sistematizare: 3.6.1. *Esse*, verbe regulate – tema prezentului: modul indicativ (prezent, imperfect, viitor I) ACTIV, modul imperativ (prezent) ACTIV, modul participiu (prezent), modul gerunziu; 3.6.2. Tema perfectului, timp perfect ACTIV. 3.7. Regimul prepoziţiilor uzuale: *in* + Ac. / Abl.; prepoziţii + Ac. : *ad, ante, apud, inter, post, trans*; prepoziţii + Abl. : *abs/ab/a, cum, de, ex, sine.* 3.8. Valorile conjuncţiilor *ut* şi *cum.* 3.9. Confluenţe lexicale şi morfosintactice ale limbii latine cu limba română şi alte limbi care se studiază în şcoală.

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Receptarea textelor auzite sau scrise în diferite situaţii de comunicare

Clasa a X-a
CS 1.1. Identificarea sensului global într-un text de complexitate medie
- *traducerea unor texte de dificultate medie cu conţinut istoric şi religios;* - *oferirea/solicitarea de informaţii despre diferite evenimente şi realităţi din Antichitate;* - *identificarea conţinutului ideatic în pasaje din texte autentice.*
CS 1.2. Identificarea unor detalii din mesaje orale/texte autentice sau adaptate de întindere medie
- *selectarea ideilor principale dintr-un text scris;* - *formularea unor opinii personale;* - *identificarea și comentarea unor norme de conduită din texte biblice.*
CS 1.3. Utilizarea de informaţii din mai multe texte pentru îndeplinirea unei sarcini structurate de lucru
- *documentarea ghidată, din diferite surse letrice şi aplicaţii din mediul virtual, în vederea organizării unor dezbateri;* - *corelarea conceptuală a noțiunilor de gramatică latină cu cele de gramatică română;* - *identificarea claselor şi subclaselor de flexiune nominală şi verbală în limba latină şi limba română.*

CG 2 - Producerea de mesaje orale sau scrise adecvate unor anumite contexte

Clasa a X-a
CS 2.1. Descrierea coerentă (oral/în scris) a unor activităţi cotidiene, obiceiuri, instituţii etc., utilizând comparaţii
- *recunoaşterea/redarea caracteristicilor generale ale unor realităţi romane, obiecte, instituții, personaje, în limba română;* - *formularea de întrebări și răspunsuri pe baza unor texte de dificultate și întindere minimă;* - *simularea, jocul de rol, pentru redarea conținutului unor texte citite și traduse.*
CS 2.2. Prezentarea esenţializată a conţinutului tematic şi lingvistic al unui text literar/ecranizare, pe baza unui plan dat
- *prezentare/relatare/repovestire a unor evenimente;* - *exerciții de operare cu expresii de ritual în limba latină;* - *analiza semantică a termenilor liturgici uzuali, în limba română.*
CS 2.3. Redactarea de texte pe o temă de interes
- *asocieri, comparații, comentarii de idei;* - *eseuri semi-structurate;* - *exerciții elementare de exegeză biblică.*

CG 3 - Realizarea de interacţiuni în comunicarea orală sau scrisă

Clasa a X-a
CS 3.1. Formularea de idei/păreri pe teme de interes în cadrul unei discuţii
- *conversația dirijată sau liberă pe anumite teme;* - *esențializarea unor enunțuri;* - **e***xerciţii de redactare (rezumate, fişe de lectură).*
CS 3.2. Susținerea argumentată a unui punct de vedere pe o temă specifică
- *proiecte de grup, conform conținutului tematic;* - *formularea unei argumentări în cadrul dialogului interreligios;*

Clasa a X-a
- *motivarea unor puncte de vedere prin valorificarea cunoștințelor lingvistice, culturale, religioase.*
CS 3.3. Corelarea cunoştinţelor cu informaţii dobândite la alte discipline
- *compararea unor acțiuni din prezent cu unele din trecutul istoric;* - *operaționalizarea cu diferite suporturi didactice pentru îndeplinirea unei sarcini de lucru;* - *analiza evoluției unor termeni religioși de la sensul laic la cel creștin.*

CG 4 – Transferul mesajelor orale sau scrise în situaţii variate de comunicare

Clasa a X-a
CS 4.1. Utilizarea dicţionarului pentru înţelegerea şi interpretarea unor texte
- *deprinderea unor tehnici de utilizare a dicționarului bilingv;* - *explorarea diverselor surse de informare generală;* - *transformarea unor episoade biblice în modele pentru prezent.*
CS 4.2. Sintetizarea sub formă de schemă/fişă a conţinutului unui mesaj scris
- *transferul de informație în și din coduri non-lingvistice;* - *elaborarea de fișe, scheme, dramatizări de texte;* - *integrarea manifestărilor religioase în viața cotidiană.*
CS 4.3. Traducerea unor texte utilizând dicţionarul latin-român
- *exerciții de traducere și retroversiune a unor texte, conform conținutului tematic;* - *descifrarea unor inscripții relevante pentru problemele de vocabular;* - *integrarea cunoștințelor de limba latină în sfera conceptuală a gramaticii limbii române.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Clasa a X-a

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Domeniul public	1.1 Instituţii şi mentalităţi romane. Criza Republicii. Imperiu. Evul Mediu. 1.2 Aspecte socio-politice şi religioase caracteristice perioadelor de tranziţie. Cultul Romei şi al împăratului. Cultul creştin. *Amor Dei.* Calendarul roman *(Iulian, Gregorian).* 1.3 Personalităţi politice, culturale, religioase ale Romei antice şi medievale: *Caesar, Cato, Augustus, Sf. Ieronim, Sf. Grigore cel Mare.* 1.4. Aspecte particulare ale vieţii politice romane în contextul răspândirii creştinismului. 1.5. Concepte moral-religioase *(fides, pietas, sanctitudo, libertas, salus, caritas, oratio, sacramentum, peccatum, trinitas, paenitentia, gratia, temptatio, misericordia).*
2. Domeniul antropologic	2.1 Modele religioase în texte fundamentale *(Confessiones, De civitate Dei, Vechiul/Noul Testament – Vulgata, Divinae Institutiones, Epistulae).* 2.2 Tipuri/prototipuri umane: *sacerdos, prophaeta, sanctus, martyr*. 2.3 Mari ceremonii religioase păgâne *(Saturnalia, Ludi Romani, Lupercalia, Floralia*) şi creştine *(Nativitas, Palmaria, Pascha, Rosalia).* 2.4 Credinţă şi superstiţii în raport cu receptarea textului biblic.
3. Elemente de construcţie a comunicării	3.1 Părţile de vorbire studiate în clasa a IX-a – substantivul, adjectivul, numeralul cardinal şi ordinal, pronumele personal, reflexiv, posesiv, relativ, demonstrativ *(hic, ille, is)*, verbele regulate – tema prezentului: modul indicativ (prezent, imperfect, viitor I) ACTIV, modul imperativ (prezent) ACTIV, tema perfectului- timp perfect ACTIV, modul participiu (prezent), modul gerunziu, precum şi valorile conjuncţiilor *ut* şi *cum* vor fi consolidate pe parcursul clasei a X-a, prin intermediul unei varietăţi de sarcini de lucru care să contribuie la dezvoltarea competenţelor prevăzute de programă. 3.2 Se recomandă utilizarea noilor elemente lingvistice: ▪ Substantivul: declinarea a IV-a şi a V-a; ▪ Pronumele demonstrative *ipse, iste, idem* şi pronumele interogativ; ▪ Verbul: • tema prezentului: indicativ prezent, imperfect, viitor – PASIV; • conjunctiv prezent, imperfect – ACTIV şi PASIV; • tema perfectului: indicativ m.m.c.p. ACTIV, conjunctiv perfect şi m.m.c.p. ACTIV; • tema supinului: modurile şi timpurile compuse. ▪ Sintaxa propoziţiei: funcţiile cazurilor – nominativ, acuzativ, genitiv, dativ şi ablativ. ▪ Sintaxa frazei: propoziţii principale/secundare; regente/subordonate. ▪ Subordonate specifice sintaxei latine: participiala absolută şi subordonata infinitivală (Ac.+Inf.). ▪ Subordonata relativă reală. ▪ Confluenţe lexicale şi morfosintactice ale limbii latine cu limba română şi cu alte limbi moderne.

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1: **Folosirea structurilor lingvistice ale limbii latine în aprofundarea cunoștințelor de limba română și limbi moderne**

Clasa a XI-a
CS 1.1. Identificarea valorii sintactice a părţilor de propoziţie, a relaţiilor sintactice de tip complex la nivelul frazei
- *traducerea unor texte originale din scriitorii menționați;* - *analiza morfologică şi sintactică a unor cuvinte;* - *descrierea structurii sintactice complexe a frazei latine.*
CS 1.2. Explicarea evoluției unor fapte lingvistice de la limba latină la limba română/limbile romanice
- *recunoașterea valorilor sintactice comune limbii latine și limbii române/limbile moderne;* - *ilustrarea raporturilor dintre valorile gramaticale și ideile unui text;* - *exemplificarea sensului unor prefixe/prefixoide latine.*
CS 1.3. Aplicarea fondului sapienţial latin la diferite situații de viață
- *alcătuirea unor enunțuri în limba română, prin încadrarea unor expresii latine uzuale;* - *relevarea unor câmpuri semantice sugestive pentru ideile unui text;* - *analiza structurii sintactice complexe a frazei latine.*

CG 2: Valorificarea achizițiilor cultural-religioase oferite de proza latină

Clasa a XI-a
CS 2.1. Identificarea vocabularului specific limbajului retoric, filosofic, istoric, religios şi literar/nonliterar
- *identificarea trăsăturilor specifice discursului retoric (Cicero);* - *recunoașterea trăsăturilor specifice discursului filosofic (Cicero, Seneca);* - *definirea trăsăturilor specifice prozei istorice (Titus Livius, Tacitus);* - *evidențierea trăsăturilor specifice discursului literar (Petronius, Apuleius) şi nonliterar (Vitruvius);* - *reliefarea trăsăturilor specifice discursului religios (Sf. Augustin, Sf. Ambrosius, Tertulianus, Ciprianus).*
CS 2.2. Folosirea lexicului neologic circumscris domeniilor elocinței, filosofiei, istoriei, religiei şi literaturii prin recunoaşterea etimonului latin al neologismului
- *interpretarea ideatică a unor texte oratorice, de retorică, filosofice, istorico-literare şi religioase;* - *identificarea mărcilor distinctive ale diferitelor tipuri de limbaj;* - *selectarea neologismelor cu etimon latin din textele studiate.*
CS 2.3. Exersarea achizițiilor lingvistice și literare dobândite prin studierea prozatorilor latini laici și religioși
- *recunoașterea unor pasaje definitorii pentru opera diferiților scriitori latini;* - *comentarea unor formule aforistice extrase din operele studiate;* - *realizarea unor traduceri literare personale.*

CG 3 - Medierea unor mesaje orale şi scrise în situaţii de comunicare

Clasa a XI-a
CS 3.1. Completarea informaţiilor necesare pentru înţelegerea şi interpretarea unor texte, folosindu-se materiale auxiliare
- *documentarea individuală în vederea desprinderii sensului global dintr-un text scris;* - *dezvoltarea deprinderii de reflecţie şi comunicare prin consultarea unor diferite surse de informare;* - *comentarea unor norme de conduită din texte religioase.*
CS 3.2. Sintetizarea sub formă de schemă/ fişă a conţinutului unui mesaj scris
- *realizarea unor fişe de lectură (concepte, idei principale, personaje, figuri de stil);* - *întocmirea unor tabele gramaticale ca instrumente de aprofundare a textelor;* - *exprimarea unui punct de vedere argumentat pe o temă dată.*
CS 3.3. Reliefarea trăsăturilor specifice ale prozei latine creștine
- *definirea unor concepte specifice, selectate din textele studiate;* - *analiza impactului spiritualității creștine în literatură/artele plastice/muzică;* - *exprimarea unor puncte de vedere cu privire la contribuția literaturii creștine la îmbogățirea fondului literar latin.*

CG 4 - Utilizarea unor instrumente de analiză în scopul interpretării unei varietăți de texte literare latine

Clasa a XI-a
CS 4.1. Analiza şi interpretarea unor texte istorico - literare prin prisma reflecţiei personale referitoare la instituţii politice şi culturale ale Romei
- *familiarizarea cu particularităţile prozei oratorice, filosofice, istorice şi religioase;* - *conștientizarea fundamentului creştin al civilizaţiei europene prin raportare la textele studiate;* - *analiza sintactică a unor fraze extrase din operele studiate.*
CS 4.2. Recunoaşterea mărcilor estetice ale unor genuri şi specii literare
- *identificarea mărcilor estetice ale unor genuri şi specii literare (discursul, istoriografia, autobiografia, epistola, romanul);* - *documentarea în vederea realizării de proiecte, lucrări de sinteză, eseuri semistructurate;* - *selectarea unor figuri retorice şi stilistice în textele studiate.*
CS 4.3. Interpretarea unor elemente specifice gândirii socio-politice şi filosofice romane, cu impact asupra scriitorilor creștini de limbă latină
- *evidențierea influenţelor exercitate în literatura latină de diferite curente filosofice, precum şi de gândirea creştină;* - *valorificarea cunoştinţelor de filosofie şi religie dobândite la alte discipline;* - *exprimarea argumentată a unor preferinţe literare şi a unor convingeri religioase.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Clasa a XI-a

Domenii de conținut	Conținuturi
1. **Construcţii lingvistice**	1.1 Actualizarea şi consolidarea achiziţiilor lingvistice asimilate în clasa a X-a, prin exerciţii şi traduceri: ▪ părţile de vorbire (substantivul, adjectivul, pronumele, verbul); ▪ valorile conjuncţiilor *ut* şi *cum*; ▪ sintaxa propoziţiei (funcţiile cazurilor); ▪ sintaxa frazei (subordonate specifice limbii latine: participiala absolută; subordonata infinitivală Ac. + inf., subordonata relativă reală). 1.2 Structuri lingvistice noi: ▪ construcţiile gerunziale şi gerundivale; ▪ elemente de sintaxa frazei: participiala relativă, N.+ inf.; completiva conjunctivală, completiva cu *quod*, interogativa indirectă; ▪ subordonatele circumstanţiale (identificarea acestora cu ajutorul elementelor introductive); ▪ *consecutio temporum;* ▪ stilul direct şi indirect.
2. **Autori şi opere**	Genuri şi specii recomandate: 2.1 discursul („In Catilinam’’) – Cicero; 2.2 lucrări cu caracter moral-filosofic (maxim două, la alegere) – Cicero, Seneca; 2.3 lucrări de artă romană – Vitruvius („De arhitectura”); 2.4 romanul – Petronius („Satyricon’’), Apuleius („Asinus aureus”); 2.5 istoriografia – Titus Livius („Ab Urbe condita”), Tacitus („Annales’’, „Historiae’’) ; 2.6 proza religioasă cu caracter teologic şi didactic: • Sf. Augustin - „Confessiones” • Tertullian - „Apologeticum’’ • Sf. Ambrosius - „De fuga saeculi” • Sf. Cyprianus - „De dominica oratione”.

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG1. Folosirea structurilor lingvistice ale limbii latine în aprofundarea cunoștințelor de limba română și limbi moderne

Clasa a XII-a
CS 1.1. Identificarea relațiilor sintactice complexe și a elementelor de versificație latină
- *traducerea unor texte originale din poeții latini;* - *analiza tipurilor de subordonate dintr-un text poetic;* - *familiarizarea cu lectura specifică unui text poetic latin.*
CS 1.2. Explicarea evoluției unor fapte lingvistice de la limba latină la limba română/limbile romanice
- *clasificarea lexicului unui text poetic pe criteriul moștenire-împrumut;* - *ilustrarea raporturilor dintre valorile gramaticale și ideile unui text;* - *exemplificarea sensului unor prefixe/prefixoide latine.*
CS 1.3. Aplicarea fondului sapiențial latin la diferite situații de viață
- *alcătuirea unor enunțuri în limba română, prin încadrarea unor expresii latine uzuale;* - *relevarea unor câmpuri semantice sugestive pentru ideile unui text;* - *selectarea unor pasaje centrate pe un anumit motiv literar.*

CG 2: Valorificarea achizițiilor cultural-religioase oferite de poezia latină

Clasa a XII-a
CS 2.1. Identificarea trăsăturilor specifice stilurilor diferiților poeți latini
- *traducerea unor opere/fragmente reprezentative din creația poeților latini: poezia latină lirică (Catullus, Horatius, Ovidius); epică (Vergilius, Ovidius); didactic-filosofică (Lucretius); lirica și epica latină creștină (Prudentius, Ausonius, Sf. Nicetas de Remesiana, Paulinus de Nola);* - *selectarea temelor și motivelor literare dintr-un text poetic;* - *identificarea mărcilor distinctive ale diferitelor genuri și specii poetice latine.*
CS 2.2. Evidențierea unor particularități de topică, morfologie și sintaxă, cu rol stilistic în textele poetice latine
- *exersarea capacității de reflecție și comunicare prin analiza unor texte poetice;* - *selectarea unor figuri sintactice care influențează topica: elipsa, brachiologia, inversiunea, chiasmul, hypallaga, rejetul etc;* - *identificarea unor particularități morfologice: singularul poetic; pluralul poetic; forme arhaice: (genitiv singular -ai, acuzativ plural -is, genitivul plural -um); dativul poetic; forme arhaice; împrumuturi grecești etc.*
CS 2.3. Aplicarea neologismelor cu etimon latin într-o exprimare literară elevată
- *alcătuirea unor liste de cuvinte-etimon selectate din textele poetice studiate;* - *elaborarea unor eseuri semistructurate într-o exprimare elevată;* - *analiza vocabularului din perspectiva moștenire-împrumut.*

CG 3 - Utilizarea unor instrumente de analiză în scopul interpretării unei varietăți de texte poetice latine.

Clasa a XII-a
CS 3.1. Interpretarea unor texte poetice prin prisma reflecţiei personale referitoare la relația dintre poezia latină și poezia universală
- *familiarizarea cu particularităţile diferitelor specii literare latine;* - *conștientizarea fundamentului creştin al civilizației europene, prin raportare la textele studiate;* - *interpretarea unor concepte de teorie literară.*
CS 3.2. Demonstrarea valorii de model a capodoperelor poeziei latine, laice și religioase, în literatura universală.
- *analiza comparativă a unor texte din poezia latină și din literatura română/universală;* - *interpretarea unor teme și motive poetice a căror sursă o reprezintă poezia clasică latină, respectiv literatura religioasă (poeta vates; amor; amicitia; fortuna labilis; fugit irreparabile tempus; est modus in rebus; aurea mediocritas; carpe diem!; vanitas vanitatum; dies irae; Roma aeterna etc.);* - *valorificarea în comentarii a unor figuri stilistice recurente: epitet, comparație, metaforă, alegorie, metonimie, sinecdocă, personificare etc*.
CS 3.3. Identificarea trăsăturilor specifice ale unor universuri poetice din literatura latină, cu impact în spațiul cultural carpato-danubiano-pontic.
- *selectarea, din elegiile ovidiene, a unor informații despre ținutul dobrogean;* - *relevarea semnificațiilor mitului în poezia latină și reverberațiile acestuia în literatură/artele plastice/muzică;* - *exprimarea unor puncte de vedere cu privire la rolul unor elemente specifice poeziei creștine de limbă latină în evoluția gândirii universale.*

CG 4 – Medierea unor mesaje orale şi scrise în diferite situaţii de comunicare

Clasa a XII-a
CS 4.1. Completarea informaţiilor necesare pentru înţelegerea şi interpretarea unor texte, folosindu-se materiale auxiliare
- *documentarea în vederea confirmării sensului global dintr-un text scris;* - *dezvoltarea deprinderii de reflecție și comunicare prin consultarea unor diferite surse de informare;* - *compararea unor traduceri personale cu traduceri consacrate din poezia latină.*
CS 4.2. Sintetizarea sub formă de schemă/ fişă a conţinutului unui mesaj scris
- *realizarea unor fişe de lectură (concepte, idei principale, motive literare, figuri de stil);* - *întocmirea unor materiale de sinteză pe diferite aplicații online;* - *exprimarea unui punct de vedere argumentat pe o temă dată.*
CS 4.3. Aprecierea influențelor exercitate de poezia latină, laică și creștină, asupra patrimoniului poetic universal
- *identificarea mărcilor estetice ale unor genuri şi specii literare (elegia, epigrama, oda, satira, epopeea, poemul didactic, idila etc.);* - *valorificarea cunoştinţelor de teorie literară și de stilistică dobândite la alte discipline;* - *exprimarea argumentată a unor preferințe literare şi a unor convingeri religioase.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Clasa a XII-a

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Poezia latină laică	1.1 Catullus - *„Carmina”;* 1.2 Lucretius – *„De rerum natura”;* 1.3 Vergilius – *„Aeneis” ;* 1.4 Horatius – *„Carmina”;* 1.5 Ovidius – *„Tristia”, „Pontica”, „Metamorphoses”.*
2. Poezia latină religioasă	2.1 Sf. Nicetas de Remesiana – *„Te Deum laudamus” etc.;* 2.2 Paulinus de Nola – *„Carmina”;* 2.3 Prudentius – *„Cathemerinon”, „Peristephanon”;* 2.4 Ausonius - *„Liber eclogarum”.*
3. Metrică și prozodie	3.1 Elemente de versificație latină 3.2 Hexametrul dactilic 3.3 Distihul elegiac
4. Gramatică și Vocabular	4.1 Morfologie și sintaxă. Aprofundare și Sistematizare 4.2 Etimologie. Cuvinte moștenite. Cuvinte împrumutate 4.3 Expresii și proverbe importante și utile

SUGESTII METODOLOGICE

Programa de *Limba latină* pentru are în vedere, pe de o parte, reducerea numărului de ore la specializarea ghid turism reliogios, iar pe de altă parte, situația concretă a acestei clase de prim an de studiu al limbii latine, date fiind interpunerea unui an de absență din curriculumul școlar și conținutul special al disciplinei *Elemente de limbă latină și de cultură romanică*, studiate în clasa a VII-a.

Pentru realizarea conținutului tematic și lingvistic, se recomandă folosirea unor texte adaptate din lucrări cu conținut creștin (*Vulgata*, *Sfinții Părinți latini*, *latina medievală*), dar și din scriitori laici consacrați (*Caesar*, *Sallustius*, *Titus Livius*, *Vergilius*).

Programa are flexibilitate, asigurând posibilitatea fiecărui profesor de a selecta textele, atât în privința numărului, cât și a gradului de dificultate sau a dimensiunilor acestora, de a apela la alte surse și de a adapta conținuturile la condițiile concrete în care predă limba latină.

În predarea noțiunilor de gramatică, se va avea în vedere, pe cât posibil, echivalarea conceptuală cu limba română, astfel încât să se evite situațiile de confuzie sau incoerență.

Pentru simplificarea demersului didactic, la specializarea ghid turism religios, în condițiile reducerii numărului de ore și ale fragmentării anului școlar, se propune transferarea unor noțiuni din cele 3 domenii (teme, concepte, noțiuni de gramatică) în clasa a X-a, când elevii vor fi familiarizați, într-o anumită măsură, cu specificul limbii latine.

Se recomandă preocuparea constantă pentru domeniul etimologic, al relației moștenire-împrumut, cu raportare la limba română și la limbile moderne studiate de elevi. Se recomandă, de asemenea, valorificarea fondului sapiențial al limbii latine, prin motivarea elevilor de a reține și de a folosi în conversație expresii și maxime latinești importante.

Se recomandă ilustrarea conținutului tematic cu materiale auxiliare atât în format letric, cât și electronic (planșe, fotografii, monede, hărți interactive, inscripții, tururi ghidate etc.)

Pentru performarea tuturor competențelor specifice, este indispensabilă folosirea limbii române/materne. Se va utiliza și limba latină în formule uzuale de ritual sau de cancelarie (rugăciuni, cântece, acte oficiale).

GRUP DE LUCRU

Nume şi prenume	Grad didactic/Titlu ştiinţific	Instituţie de apartenenţă, localitate, judeţ
IOSIF PAULA	PROFESOR PENSIONAR	COLEGIUL ROMANO-CATOLIC „SFÂNTUL IOSIF”, BUCUREŞTI
PAŞCU ELENA-DOINA	PROFESOR GR. I	COLEGIUL NAŢIONAL CATOLIC „SFÂNTUL IOSIF”, BACĂU, JUD. BACĂU
DIACU CRISTIAN	SUPLINITOR CALIFICAT	LICEUL TEOLOGIC ROMANO-CATOLIC „SFÂNTUL FRANCISC DE ASSISI”, ROMAN, JUD. NEAMŢ

RESPONSABILI/COORDONATORI ŞTIINŢIFICI

Nume şi prenume	Funcţie/Titlu ştiinţific	Instituţie de apartenenţă	Calitate
Zăbavă Mihaela	Consilier CNCE	Centrul Naţional pentru Curriculum şi Evaluare	Responsabil CNCE
Pislaru Cătălin	Inspector general MEC	Ministerul Educaţiei şi Cercetării	Responsabil MEC

RESPONSABILI/COORDONATORI/COLABORATORI:

Nume şi prenume	Funcţie/Titlu ştiinţific	Instituţie de apartenenţă	Calitate
Riba Ion	Profesor, preot	Colegiul Romano-Catolic „Sf. Iosif”, Bucureşti	Responsabil din partea cultului

Anexa nr. 97

Programa școlară pentru disciplina

Limba greacă

Cultul Romano-Catolic de Limbă Română

Clasele a IX-a și a X-a

Curriculum de specialitate (CS) pentru filiera vocațională, profilul teologic, specializarea ghid turism religios

Învățământ liceal

- 2026 -

Anexa nr. 97
Programa școlară pentru disciplina *Limba greacă,* Cultul Romano-Catolic de Limba Română clasele a IX-a și a X-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea Ghid turism religios*

NOTĂ DE PREZENTARE

Programa şcolară de *Limba greacă* pentru clasele a IX-a şi a X-a, filiera vocațională, profilul teologic, specializarea ghid turism religios, a fost elaborată în conformitate cu Anexa 28 la O.M.E.C. nr. 4350/20.06.2025, privind planul-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, filiera vocațională, profilul teologic, cultul romano-catolic de limbă română, și având la bază Programa școlară pentru clasele a IX-a și a X-a, Limba greacă, Curriculum diferențiat, filiera vocațională, profilul teologic, specializarea ghid turism religios, cultul romano-catolic și greco-catolic, aprobată prin O.M. E. N. 5121/15. 12. 2014. În planul-cadru menționat, limba greacă biblică are alocată, în clasele a IX-a și a X-a, câte 1 oră pe săptămână, în Curriculum de specialitate (CS). În același Plan-cadru, este acordată oportunitatea completării și dezvoltării conținuturilor neacoperite în CS, prin Curriculumul la decizia elevului din oferta școlii (CDEOȘ) – opțional ca disciplină nouă, cu câte 1 oră pe săptămână alocată, în clasele IX-X, respectiv, opțional de aprofundare, în clasele XI-XII, cu câte 1 oră pe săptămână alocată.

Prezența limbii vechi grecești, alături de limba latină, printre disciplinele studiate la profilul teologic, specializarea ghid turism religios, este pe deplin justificată și chiar necesară, date fiind cunoștințele și abilitățile pe care le reclamă această specializare, precum și contextul cultural-religios, atât răsăritean, cât și apusean, în care va trebui să activeze un absolvent al acestui profil; prin studierea acestei discipline, el se va familiariza cu istoria și cultura greacă, antică și modernă, laică și creștină, sub aspect lingvistic și spiritual. Programa propune o abordare interdisciplinară, stabilind corelații cu diferite elemente de conținut studiate la alte discipline (limba latină, limba română și limbile moderne, istoria, geografia, disciplinele religioase, psihologia, artele și chiar științele), limba greacă contribuind la aprofundarea și clarificarea informațiilor dobândite la aceste discipline de studiu, la îmbogățirea culturii generale, la înțelegerea în profunzime a termenilor de specialitate (prin prezența ei ca etimon în vocabularul multor domenii de activitate).

Conținuturile sunt organizate pe două axe: una verticală, cronologică, şi cealaltă, orizontală, tematică, acoperind două domenii esențiale: domeniul lingvistic și domeniul tematic (cultural-religios și turistic). Finalitățile vizate de această disciplină de studiu sunt relevante pentru specializarea ghid turism religios și pot fi organizate pe patru niveluri: informativ (înlesnirea înțelegerii lumii antice, din acest punct de vedere limba greacă fiind complementară istoriei, arheologiei, epigrafiei, filosofiei); formativ (realizarea unei percepții globale asupra fundamentelor culturii și civilizației moderne și contemporane, integrându-se astfel domeniului științelor socio-umane); analitic (prin exercițiul gândirii analitice asupra limbii și civilizației grecești, din această perspectivă venind în sprijinul științelor fundamentale, ca matematica, lingvistica, logica); estetic (clarificarea evoluției literaturii și arhitecturii europene, în structurile discursive, genurile literare și stilurile arhitectonice moderne, fiind, alături de literatură, filosofie, istoria artei, sursă de sensibilitate și progres spiritual). Cele două axe esențiale sunt completate de o listă de autori și opere ce constituie materialul de bază pentru realizarea conținutului lingvistic și a celui tematic.

Întrucât pentru profilul teologic, limba greacă și limba latină sunt indispensabile, ca instrument lingvistic, în ritualul religios, precum și în pregătirea spirituală și în cultura generală a unui absolvent, în cadrul programei, s-a acordat o pondere importantă elementului religios, cu accent pe terminologia creștină, pe texte biblice din Septuaginta, din Noul Testament și din literatura patristică, fără a neglija valorile literaturii grecești laice. Dimpotrivă, cele două paliere ale culturii grecești sunt abordate într-o strânsă interdependență, elevii având posibilitatea de a reflecta asupra evoluției semantice a vocabularului de la sensurile laice la cele creștine, de a-și dezvolta capacitatea de comparație pentru a descoperi măsura în care cultura antică supraviețuiește în valorile civilizației moderne. Pentru un absolvent de liceu teologic, mai ales pentru un viitor ghid în domeniul turismului religios, se impun cu necesitate cunoașterea limbii vechi grecești (acesta aflându-se în situația de a explica unele cuvinte, de a descifra inscripții, texte etc.), a valorilor literare și artistice ale culturii și civilizației greco-romane (pe care trebuie să le prezinte și să le explice cu profesionalism) și, nu în ultimul rând, interiorizarea și manifestarea unor valori și atitudini promovate cu prisosință de către vechii greci: gustul pentru frumos, preocuparea pentru performanță, valorile democratice, reflecție și creație, dorința de cunoaștere etc. Prin studierea limbii, a culturii și civilizației greco-romane, elevii au posibilitatea să conştientizeze faptul că a raporta civilizaţia modernă la cultura clasică înseamnă a dobândi o viziune globală asupra realităţii umane, a urmări în evoluţia lui umanismul (în sensul eforturilor omului antic, continuate de omul modern, de explicare a condiţiei umane, de pătrundere a misterului lumii). Obiectivul general al programei este acela de a stimula curiozitatea și interesul elevilor

pentru trecutul clasic ca instrument de cunoaștere a culturii moderne, pentru călătorie ca mijloc de îmbogățire intelectuală și spirituală, descoperirea de către aceștia a esenței de „homo religiosus” a umanității. Activitățile de predare-învățare vor viza valorificarea achizițiilor de civilizație greacă dobândite la alte discipline de studiu și introducerea sistematică a noțiunilor de fonetică și morfologie, în clasa a IX-a, iar conform principiului gradualității, în clasa a X-a, se vor aprofunda și sistematiza cunoștințele de morfologie însușite în clasa a IX-a și se vor introduce probleme simple de sintaxă, cu aplicații pe texte de lungime medie, în original sau adaptate, în funcție de dificultate și de nivelul clasei.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Receptarea mesajelor transmise oral sau în scris, în diferite situaţii de comunicare**
CG2	**Producerea de mesaje orale sau scrise adecvate unor anumite contexte**
CG3	**Realizarea de interacţiuni în comunicarea orală sau scrisă**
CG4	**Transferul intercultutural prin cunoaștere și călătorie**

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Receptarea mesajelor transmise oral sau în scris în diferite situaţii de comunicare

Clasa a IX-a
CS 1.1 Exprimarea corectă a sunetelor şi scrierea corectă a literelor din alfabetul grecesc
- identificarea sunetelor în cuvinte şi structuri simple; *- scrierea şi transcrierea unor cuvinte/scurte enunțuri;* *- însușirea regulilor de accentuare;* *- exersarea pronunției ținând cont de tipurile de spirit.*
CS 1.2. Identificarea sensului global dintr-un mesaj transmis oral sau în scris
- traducerea unor scurte enunțuri; *- identificarea unor cuvinte grecești ca etimon pentru terminologia științifică și religioasă;* *- aplicarea celor două tipuri de pronunție a limbii grecești.*
CS 1.3. Recunoașterea organizării interne a unui text
- ordonarea cuvintelor în cadrul unei propoziţii, cu respectarea topicii specifice limbii grecești; *- recunoaşterea unor forme greşite;* *- elaborarea de scheme / diagrame;* *- memorarea unor expresii în limba greacă.*

CG 2 - Producerea unor mesaje orale sau scrise adecvate anumitor contexte

Clasa a IX-a
CS 2.1. Extragerea de informaţii dintr-un text citit și tradus
- scrierea unor cuvinte după dictare; *- selectarea ideilor principale dintr-un text;* *- formularea de întrebări și răspunsuri pe diferite teme.*
CS 2.2. Valorificarea achizițiilor de vocabular și gramatică
- completarea unui text lacunar în limba greacă; *- recunoaşterea claselor de flexiune prin completarea desinențelor;* *- delimitarea elementelor componente ale unui cuvânt.*
CS 2.3. Descrierea coerentă (oral /în scris) a unor instituții, locuri etc.
- prezentări orale (descrierea unor obiecte de artă/obiective turistice); *- realizarea de scurte retroversiuni;* *- relatarea unor episoade mitologice și biblice.*

CG 3 - Realizarea de interacţiuni în comunicarea orală sau scrisă

Clasa a IX-a
CS 3.1. Interpretarea informațiilor obținute prin lectură
- conversația euristică dirijată, pe teme de civilizație și religie greacă; *- analiza comparativă a unor texte;* *- exprimarea unor puncte de vedere privind evoluția unor termeni greceşti.*
CS 3.2. Utilizarea unor instrumente adecvate pentru analiza unor texte grecești
-identificarea unor detalii în texte; *-exersarea tehnicii de utilizare a vocabularului bilingv;* *-traducerea unor texte biblice, adaptate la cunoștințele biblice.*
CS 3.3. Valorificarea cunoștințelor de cultură și civilizație greacă în contextul turismului religios
- prezentarea orală a unor locuri de interes din Grecia antică; *- explicarea asemănărilor/deosebirilor între viziunea păgână și cea creștină asupra unor reprezentări grecești:* *- formularea de idei în activități de grup.*

CG 4 - Transferul intercultural prin cunoaștere și călătorie

CS 4.1. Completarea informațiilor necesare pentru înțelegerea și interpretarea unor texte
- consultarea unor lucrări de informare generală (enciclopedii, albume, gramatici, traduceri literare, resurse online); *- sintetizarea sub formă de fișe, scheme, tabele etc. a informațiilor;* *- vizionarea unor filme și emisiuni documentare.*
CS 4.2. Perfecționarea tehnicii de utilizare a dicționarului și a altor instrumente lingvistice pentru analiza unor texte grecești
- traducerea unor texte de dificultate minimă, utilizând dicționarul grec-român/o limbă modernă; *- comentarea unor pasaje novotestamentare (citite în paralel în greacă, română, o altă limbă modernă);* *- activitate independentă de traducere a unor texte, la alegere, conform conținutului tematic.*
CS 4.3. Identificarea unor locuri, fapte, procese, concepte definitorii pentru matricea civilizației grecești
- compararea unor elemente de morală practică din textele biblice cu cele din mentalitatea greacă păgână; *- revelarea unor imagini simbolice similare în cultura greacă păgână și în viziunea creștină creștină;* *- analiza sferei semantice a unor concepte relevante pentru turismul religios.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Clasa a IX-a

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Domeniul lingvistic	1.1. Fonetică şi ortografie Scrierea şi pronunţarea corectă a literelor şi a spiritelor Citirea şi aplicarea corectă a accentelor în cuvânt 1.2. Morfologie Articolul: forme flexionare Substantivul: Declinarea I. Declinarea a II-a Adjectivul: adjective de clasa I Pronumele personal şi pronumele *αὐτός* Numeralul cardinal (1-10) Verbul : Verbe în *–ω*. Modul indicativ. Modul infinitiv. Forme active
2. Domeniul tematic (cultural – religios și turistic)	2.1. Poporul grec şi istoria lui. Migrația triburilor greceşti. Civilizaţia cretană. Civilizația micenian㠔 2.2. Organizarea politică a Greciei antice. Polis-ul. Atena. Sparta. Democrația atenian㠔.. 2.3. Incursiune în mitologia greacă. Olimpul 2.4. Instituții și mentalități greceşti. Căsătoria. Familia. Educația etc. 2.5. Viaţa religioasă a Greciei antice: *ἀνάγκη, μοῖρα, τύχη, μάκαρες, ἀθάνατοι* 2.6. Arta greacă. Locuri și monumente celebre. Acropole. Agora
3. Autori și opere de referință	Texte selectate din *Vechiul Testament* şi din *Noul Testament* Texte selectate din Sfinții Părinți (Sfântul Vasile cel Mare, *Epistole*) Esop, *Fabule* (selectiv) Xenophon, *Cyropaedia* (texte selectate şi adaptate)

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Receptarea mesajelor transmise oral sau în scris în diferite situații de comunicare

Clasa a X-a
CS 1.1 Recunoașterea literelor, grupurilor de litere, a spiritelor şi accentelor specifice limbii grecești vechi, dintr-un text scris
- sesizarea segmentului silabic accentuat; *- recunoașterea morfemelor specifice tipurilor şi subtipurilor flexionare;* *- exersarea celor două tipuri de pronunție a limbii grecești;* *- scrierea unor scurte enunțuri după dictare.*
CS 1.2. Identificarea sensului global dintr-un text de complexitate medie
- traducerea unor texte adaptate, conform conținutului tematic; *- înțelegerea în profunzime a mesajului evanghelic prin lectura unor pasaje în limba greacă;* *- însușirea elenismelor de uz frecvent;* *- analiza morfologică și sintactică a unor cuvinte.*
CS 1.3. Anticiparea elementelor de conținut ale unui text pe baza titlului sau a unui stimul vizual
- ordonarea logică a cuvintelor în cadrul unei propoziții; *- alcătuirea unor enunțuri prin includerea unor expresii grecești;* *- recunoașterea, pe baza unor cuvinte-cheie, a unor episoade biblice;* *- memorarea unor expresii în limba greacă.*

CG 2 - Producerea unor mesaje orale sau scrise adecvate anumitor contexte

Clasa a X-a
CS 2.1. Extragerea de informații dintr-un text citit și tradus
- continuarea unor enunțuri întrerupte; *- alcătuirea planului de idei al unui text (fabulă, pasaj biblic etc.);* *- prezentarea unor titluri de opere sau a unor ilustrații referitoare la anumite evenimente istorice, instituții, mentalități, mitologie etc;* *- identificarea unor concepte creștine în textele studiate.*
CS 2.2. Valorificarea achizițiilor de vocabular și gramatică
- completarea unui text lacunar în limba greacă; *- recunoașterea claselor și subclaselor de flexiune prin completarea desinențelor;* *- identificarea etimonului grecesc în vocabularul științific și religios.*
CS 2.3. Susținerea argumentată a unui punct de vedere pe o temă specifică
- prezentări orale (descrierea unor obiecte de artă/obiective turistice; *- realizarea de retroversiuni;* *- relatarea unor episoade biblice și mitologice;* *- exprimarea unor convingeri, cu exemple concrete.*

CG 3 - Realizarea de interacțiuni în comunicarea orală sau scrisă

Clasa a X-a
CS 3.1. Descrierea coerentă, oral sau în scris, a unor activități cotidiene, utilizând comparații
- descrierea unor activități cotidiene publice sau private, obiceiuri, tradiții etc; *- formularea de întrebări și răspunsuri pe o temă dată;* *- realizarea unor scurte retroversiuni;* *- exprimarea unor puncte de vedere privind evoluția unor termeni grecești;* *- identificarea unor concepte creștine în textele studiate.*
CS 3.2. Prezentarea esențializată, în limba română, a unui text literar sau a unei ecranizări, pe baza unui plan de idei
- ordonarea unor cuvinte în vederea obținerii unor enunțuri cu sens; *- relatarea unor evenimente marcante ale istoriei grecești;*

Clasa a X-a
- comentariul ideatic și stilistic al unor pasaje; *- continuarea unui enunț întrerupt.*
CS 3.3. Susținerea unui punct de vedere pe o temă specifică, cu elemente de sprijin verbale sau figurative
- formularea de idei pe teme de interes în cadrul unei dezbateri; *- explicarea unor imagini simbolice comune culturii grecești păgâne și celei creștine;* *- traducerea unor sintagme grecești consacrate și încadrarea lor în enunțuri;* *- realizarea unor eseuri cu titlu sugestiv, pornind de la ideea centrală a unui text.*

CG 4 – Transferul intercultural prin cunoaștere și călătorie

Clasa a X-a
CS 4.1. Identificarea unor locuri, fapte, procese şi concepte definitorii pentru matricea civilizației grecești
- interpretarea comparativă a unor texte; *- analiza sferei semantice a unor concepte relevante pentru turismul religios;* *- explicarea evoluției semantice a unor termeni din vocabularul religios;* *- esențializarea de idei în activități de grup.*
CS 4.2. Folosirea unor instrumente adecvate pentru înțelegerea şi interpretarea trăsăturilor definitorii ale patrimoniului cultural al Greciei
- compararea unor instituții și obiceiuri antice grecești, cu cele din prezent; *- traducerea unor texte relevante pentru spiritualitatea greacă;* *- comentarea unor pasaje novotestamentare (citite în paralel în greacă, română, o altă limbă modernă);* *- exprimarea unor convingeri, cu exemple concrete.*
CS 4.3. Medierea informației culturale
- realizarea de paralelisme între epoci, zone culturale etc; *- crearea unor produse de marketing turistic fundamentate pe promovarea patrimoniului elen;* *- întocmirea de proiecte şi portofolii pe baza conținutului tematic.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Clasa a X-a

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Domeniul lingvistic	1.1 Fonetică şi ortografie Scrierea şi pronunțarea corectă a literelor şi a spiritelor Citirea şi aplicarea corectă a accentelor în cuvânt 1.2. Morfologie. Substantivul: declinările I, II (consolidare). Declinarea a III-a (teme în oclusivă, teme consonantice în – σ - , teme în –αντ – şi – οντ- , teme vocalice) Adjectivul: clasa I (consolidare), clasa a II-a; gradele de comparație; adjectivele neregulate: *ἡδύς, μέγας, πολύς, πᾶς* Pronumele: pronumele personal şi pronumele *αὐτός* (consolidare); pronumele relativ, pronumele demonstrativ Verbul: indicativul şi infinitivul (consolidare); formele medio-pasive; modul participiu 1.3. Sintaxa frazei Completiva infinitivală Construcțiile participiale 1.4. Distincția între diferitele teme (nominale sau verbale) şi între diferitele subtipuri flexionare (declinări sau conjugări) 1.5 Recunoaşterea morfemelor specifice tipurilor şi subtipurilor flexionare 1.6 Recunoaşterea grupurilor desinențiale în funcție de tipurile flexionare
2. Domeniul tematic (cultural – religios şi turistic)	2.1. Grecia clasică. Olimpiadele. Teatrul. Tragedia greacă (Eschil, Sofocle, Euripide).. Filosofia (Socrate, Platon, Aristotel). 2.2. Arta greacă. Antichitatea, lumea elenistică, Bizanțul. Valori ale patrimoniului elen în muzeele Greciei şi ale Europei 2.3. Marea – tradiția navigației (de la expedițiile mitice la rutele turistice moderne) 2.4. Spații sacre. Templul grec. Locurile de cult ale creştinătății. Turismul religios. 2.5. Viața personală şi socială a Greciei antice şi moderne. Îmbrăcămintea. Jocuri şi distracții. Justiția 2.6. Cultul păgân şi cultul creştin: λειτουργία, εὐχαριστία, ἐκκλησία, φιλία.
3. Autori şi opere de referință	3.1 Texte selectate din *Vechiul Testament* şi din *Noul Testament* 3.2 Texte selectate din Sfinții Părinți (Sfântul Vasile cel Mare, *Epistole*; Sfântul Ioan Hrisostomul, Texte selectate şi adaptate din operele cu caracter moral şi pedagogic) Esop, *Fabule* (selectiv) Xenophon, *Anabasis* (texte selectate şi adaptate)

SUGESTII METODOLOGICE

Studiul limbii și civilizației vechi grecești are finalități multiple, atât de ordin lingvistic, cât și afectiv-atitudinal, clarificând sensul unei multitudini de termeni din diferite domenii ale activității umane, oferind informații despre lumea antică, explicând evoluția societății până în contemporanitate, îmbogățind percepția morală și estetică a elevilor, familiarizându-i cu istoria și civilizația Greciei antice, cu marile creații ale spiritului uman, în vederea promovării patrimoniului cultural antic prin cunoașterea și valorizarea acestuia.

În abordarea didactică, pe parcursul claselor IX-X, se va avea în vedere interferența activă între cunoașterea limbii și însușirea informației asupra modului de viață și asupra valorilor culturii și spiritualității antice. Se recomandă o alocare orară relativ egală pentru cele două domenii: lingvistic și tematic.

Strategiile didactice utilizate vor urmări dezvoltarea capacității de lectură și traducere a elevilor, a spiritului critic – prin reflecție, exprimarea opiniei, compararea izvoarelor - , astfel încât aceștia să își exerseze competențele de înțelegere, analiză și interpretare de text, să poată asocia un text literar ori o creație artistică unei epoci sau unui curent literar/stil artistic. Activitățile de învățare selectate vor fi orientate spre dezvoltarea creativității, perfecționarea exprimării, formarea capacității de înțelegere și apreciere a moștenirii culturale a umanității.

Temele și subtemele propuse sunt orientative, profesorul având libertatea de a propune și alte subiecte de studiu sau de a renunța la unele aspecte din lista tematică, după cum va considera relevant pentru corelarea conținuturilor cu competențele specifie, precum și în funcție de nivelul clasei, de preferințele personale sau de interesul elevilor.

În selecția temelor și a textelor, pentru ambii ani de studiu, se va ține seama de profilul și specializarea elevilor. În clasa a IX-a, se va insista pe elementele fundamentale de limbă greacă, necesare parcurgerii unor texte scurte și de o dificultate redusă. Achizițiile lingvistce ale clasei a X-a se sprijină pe cunoștințele dobândite în clasa a IX-a, fiind astfel necesară reluarea și consolidarea anumitor elemente-cheie în comunicarea lingvistică; totodată, se vor introduce informații lingvistice mai ample și cu un grad mediu de dificultate, în vederea abordării unor texte în original sau doar ușor adaptate. Informațiile din sfera culturală și religioasă vor fi tratate în corelație cu cele însușite la alte discipline de studiu.

Se recomandă în primul rând texte cu conținut religios (texte adaptate din Vechiul și Noul Testament, Sfinții Părinți greci: Sfântul Vasile cel Mare, în clasa a IX-a, iar în clasa a X-a, texte de lungime și dificultate medie, pe cât posibil în original, din Septuaginta și Noul Testament, Sfinții Părinți greci: Sfântul Vasile cel Mare, Sfântul Ioan Hrisostomul), cu o pondere mai mare (60%), dar și texte reprezentative din autorii clasici (Xenophon, Aisopos – pentru ambele clase, cu aceeeași deosebire în privința numărului de texte, a întinderii și a dificultății acestora în clasa a X-a față de clasa a IX-a), într-o proporție de 30%, un procent de 10% fiind alocat pentru realizarea de portofolii. Această alocare procentuală este, de asemenea, orientativă, fiecare profesor putând selecta textele sau opta pentru alți autori decât cei menționați în programă, astfel încât să se asigure achiziționarea cunoștințelor de bază. În ambii ani de studiu, domeniul etimologiei va trebui să constituie o preocupare constantă.

Metodele de evaluare vor fi adecvate profilului și specializării, insistându-se pe corelația limbă-patrimoniu-turism. Paleta opțiunilor profesorului trebuie să includă activități complexe: studii de caz, proiecte didactice, ateliere de lucru, dezbateri, utilizarea și crearea de imagini (planșe, hărți, afișe, fotografii, filme, itinerarii virtuale, tururi ghidate etc.); pentru acest profil, integrarea unor resurse online cât mai variate este de primă importanță.

Pe lângă achizițiile lingvistice și culturale, concretizate într-o cultură generală solidă, o gândire logică și critică, un comportament civic corect, capacități de adaptare la progresul social, o finalitate importantă a studierii limbii vechi grecești în cadrul profilului teologic este ca elevii să facă dovada însușirii unor valori și a formării unor atitudini ce definesc un profil uman superior: interesul pentru fenomenul religios ca element integrator al societății, valorizarea creștinismului ca moștenire a lumii antice și element component al civilizației europene, asumarea conștientă a unor repere fundamentale din patrimoniul spiritual european, o atitudine critică față de fanatismul religios și față de excesele comise în numele religiei.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Grad didactic/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
IOSIF PAULA	PROFESOR PENSIONAR	COLEGIUL ROMANO-CATOLIC „SFÂNTUL IOSIF”, BUCUREȘTI
PAŞCU ELENA-DOINA	PROFESOR GR. I	COLEGIUL NAȚIONAL CATOLIC „SFÂNTUL IOSIF”, BACĂU, JUD. BACĂU

RESPONSABILI/COORDONATORI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Zăbavă Mihaela	Consilier CNCE	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare	Responsabil CNCE
Pislaru Cătălin	Inspector general MEC	Ministerul Educației și Cercetării	Responsabil MEC

RESPONSABILI/COORDONATORI/COLABORATORI:

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Riba Ion	Profesor, preot	Colegiul Romano-Catolic „Sf. Iosif”, București	Responsabil din partea cultului

Anexa nr. 98

Programa școlară pentru disciplina

Tehnici de redactare ale unui text
Cultul Romano-Catolic
de Limba Română

Clasa a IX-a

Curriculum de specialitate (CS)

Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea Ghid turism religios

Învățământ liceal

- 2026 -

Anexa nr. 98
Programa școlară pentru disciplina *Tehnici de redactare ale unui text,* Cultul Romano-Catolic de Limba Română clasa a IX-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea Ghid turism religios*

NOTĂ DE PREZENTARE

Disciplina ”Tehnici de redactare ale unui text” este parte a curriculumului de specialitate destinat învățământului liceal, filiera vocațională, profil teologic, specializarea Ghid turism religios (cultul romano-catolic de limbă română), fiind studiată în clasa a IX-a cu o alocare de 1 oră pe săptămână.

Această disciplină urmărește dezvoltarea și consolidarea unor competențe necesare elaborării a diferitelor tipuri de texte, de la cele funcționale la cele de specialitate, sfera turismului religios. Scopurile esențiale ale studierii acestei discipline sunt: asimilarea și aplicarea corectă a normelor gramaticale, ortografice și de punctuație care asigură claritatea și corectitudinea textului; dezvoltarea stilului personal – cultivarea unui stil propriu de redactare a unui text, adaptat diferitelor contexte și public, respectând în același timp registrele de limbă adecvate (formal, informal, neutru); optimizarea procesului de redactare – dobândirea de strategii eficiente pentru toate etapele redactării; dezvoltarea gândirii critice – îmbunătățirea capacității de a selecta, sintetiza și ierarhiza informația dintr-o multitudine de surse, precum și de a formula argumente logice și coerente în scris; etica și citarea corectă – înțelegerea și aplicarea regulilor de integritate academică, incluzând metodele corecte de citare și de referințe ale surselor, pentru a evita plagiatul.

Conținuturile propuse sunt structurate pentru a acoperi întregul proces de scriere, de la planificare și documentare la elaborarea textelor specifice, stilistică și procesul de revizuire în conformitate cu specializarea Ghid turism religios.

În esență, studiul acestei discipline pregătește elevii să devină comunicatori competenți, capabili să producă texte nu doar corecte din punct de vedere lingvistic, ci și clare, structurate, persuasive și adaptate scopului propus – descoperirea și redescoperirea patrimoniului cultural și religios.

În contextul actual, redactarea unui text presupune a avea în minte un posibil cititor/ ascultător, cu care, în calitate de ghid, se recomandă stabilirea și consolidarea unei relații. Din acest punct de vedere, scrierea unui text despre un obiectiv de patrimoniu spiritual presupune, de fapt, o activitate socială. Scriind un text, se construiesc idei, se leagă punți între religii, se decodifică sensuri și simboluri, se pune în cuvinte pentru ceilalți, percepția viitorului ghid turistic despre lume și despre dimensiunea patrimoniului spiritual – artistic.

Disciplina ***Tehnici de redactare ale unui text*** se studiază în cadrul curriculumului de specialitate, profilul teologic, cultul romano-catolic de limbă română, specializarea ***Ghid turism religios,*** fiindu-i alocată câte 1 oră/săptămână în clasa a IX-a.

Studierea acestei discipline mizează pe o serie de principii pentru a asigura o învățare eficientă și aprofundată, creând un cadru solid, ajutând elevii să asimileze achizițiile lingvistice și multimodale dobândite în anii anteriori, să le înțeleagă în profunzime și să le aplice în mod creativ. Astfel, redactarea unui text, în special, al unui text care se centrează asupra valorificării obiectivelor de patrimoniu religios sau asupra decodificăriii simbolurilor religios – artistice, presupune nu doar o funcție documentară, ci și o funcție conceptuală deoarece scriind, construim idei, gânduri, analizăm teme și decodificăm simboluri.

Studierea tehnicilor de redactare ale unui text, este pentru elevi, un prilej, nu doar de a se familiariza cu tiparele textuale și marcatorii lingvistici specifici, ci de a cultiva o atitudine pozitivă față de textul scris și de a dobândi capacitatea de a transfera în contexte noi de învățare achizițiile din domeniul redactării (utilizarea limbajului tehnic – umanist în diferite contexte de comunicare; alcătuirea unui rezumat, a unui poster, a unui infografic etc.).

Programa școlară pentru disciplina *Tehnici de redactare ale unui text* este elaborată potrivit modelului de proiectare curriculară centrată pe competențe, punându-se accentul pe dezvoltarea abilităților creative și aplicative, pe comunicare și utilitate practică (digitală). Mai mult, în contextul actual, această disciplină abordează nu doar strategiile și regulile de redactare ale unor texte corecte din punct de vedere gramatical, ci și tehnici de redactare în mediul digital: organizarea conținutului; formatarea corectă; integrarea elementelor multimedia; inserarea de linkuri și hiperlinkuri, precum și etica și responsabilitatea digitală (credibilitatea surselor și respectarea drepturilor de autor). Construcția programei este realizată astfel încât să contribuie la dezvoltarea profilului de formare al elevului în ciclul liceal.

Programa şcolară de *Tehnici de redactare ale unui text* este structurată pe următoarele componente:

- notă de prezentare;
- competenţe generale;
- competenţe specifice asociate cu conţinuturile;
- conţinuturi ale învăţării;
- sugestii metodologice;
- sugestii bibliografice pentru lectura suplimentară.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Folosirea adecvată a achizițiilor lingvistice în receptarea și redactarea mesajelor în diferite situații de comunicare**
CG2	**Argumentarea în scris în diverse contexte și situații de comunicare**
CG3	**Redactarea de texte în diferite situații de comunicare folosind noile tehnologii**

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 Folosirea adecvată a limbii române în receptarea și redactarea mesajelor în diferite situații de comunicare

Clasa a IX-a
CS 1.1 Folosirea corectă și adecvată a formelor lingvistice specifice exprimării orale și scrise în diverse situații de comunicare
- *utilizarea corectă a normelor limbii literare (nivelul ortografic și de punctuație, morfosintactic, lexico-semantic și stilistico-textual);* - *identificarea secvențelor prototipice: secvența descriptivă, secvența argumentativă; secvența explicativă;* - *ilustrarea scopului comunicării scrise (informare, delectare, divertisment etc.) pe baza unor texte sau fragmente de texte.*
CS 1.2. Exprimarea în scris a propriilor opinii și atitudini privind patrimoniul cultural și religios
- *producerea unui text în funcție de scopul redactării: informativ, instructiv, persuasiv, descriptiv;* - *identificarea corectă a mărcilor lingvistice specifice descrierii unui obiectiv din patrimoniul cultural și religios: substantivele, adjectivele, perspectiva spațială și temporală;* - *realizarea unei prezentări adecvate unui anumit public: (strategii de adecvare la tipul de public: accesibilitatea limbajului; terminologia specifică).*
CS 1.3. Redactarea unor texte multimodale
- *prezentarea componentelor textului multimodal;* - *identificarea elementelor specifice relației imagine – text (postere; postere cu imagini ilustrative pentru obiectivul de patrimoniu; postere cu prezentarea sintetică a aspectelor esențiale ale temei; infografic; etc.);* - *crearea unei experiențe imersive prin utilizarea resurselor educaționale deschise (youtube; podcasturi; postere; infografice etc.);* - *explicarea componentelor specifice limbajului grafic – simbolurile religioase și impactul asupra publicului.*

CG 2 - Argumentarea în scris a unor opinii în diverse contexte și situații de comunicare

Clasa a IX-a
CS 2.1. Identificarea structurilor argumentative specifice cu scopul asigurării coerenței mesajului
- *identificarea rolului conectorilor argumentativi;* - *utilizarea tehnicilor de argumentare (comparație, analogie, pro-contra);* - *realizarea unei secvențe argumentative despre un obiectiv turistic.*
CS 2.2. Formularea unor judecăți de valoare proprii prin compararea diverselor surse
- *exerciții de exprimare a opiniei în legătură cu un simbol/ obiectiv turistic religios;* - *utilizarea adecvată a termenilor de specialitate în descrierea elementelor specifice istoriei civilizațiilor, istoriei artei și religiei (terminologia specifică);* - *identificarea strategiilor de comunicare și de adaptare a limbajului biblic în diferite contexte de comunicare.*
CS 2.3. Elaborarea unei argumentări orale sau scrise privind un obiectiv de patrimoniu cultural și religios
- *organizarea textului scris: așezarea în pagină; așezarea în paragrafe; coerența și coeziunea (logica și legătura dintre idei);* - *utilizarea strategiilor de captare a atenției receptorului: întrebările și exclamațiile retorice; statistici relevante; folosirea de ilustrații vizuale (imagini)* - *utilizarea etapelor redactării unui discurs argumentativ scris: documentarea; elaborarea unui plan; redactarea propriu-zisă; revizia; rescrierea textului; scrierea variantei finale.*

CG3. Utilizarea noilor tehnologii în redactarea de texte în diferite situații de comunicare

Clasa a IX-a
CS 3.1 Utilizarea instrumentelor de corectură și stilistică a textelor redactate digital
- *folosirea adecvată a instrumentelor de verificare ortografică: aplicații Grammarly și Linguix, aplicații de dicționar online;* - *integrarea conținutului multimedia și hipertextualitate: inserarea de imagini și grafice; linkul și hiperlinkul – conectarea textului scris cu alte surse, studii; inteligența artificială (AI) în redactare : generarea de idei; sintetizarea textelor/*
CS 3.2. Utilizarea adecvată a principiilor de etică a redactării unui text
- *elaborarea de referințe bibliografice conform stilurilor specifice: (note de subsol/note de sfârșit sau stilul autor – dată)* - *folosirea tehnicilor de redactare: citarea directă, parafrazarea, sinteza<* - *redactarea unor texte în format digital: așezarea în pagină; cuvinte-cheie; lizibilitatea optimă: paragrafe scurte; liste cu buline sau numerotate.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Clasa a IX-a

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Elemente de construcție a comunicării scrise	1.1. Elemente de construcție a comunicării scrise: - Structura - organizarea paragrafe - limbajul 1.2. Secvențele prototipice: - secvența descriptivă; - secvența informativă; - secvența argumentativă; - secvența explicativă 1.3. Elementele specifice argumentării: - teză, ipoteză, justificare, probă, exemplu 1.4. Rezumatul scris. - Etapele și regulile rezumatului 1.5. Codurile de comunicare: - Codul verbal - Codul vizual (desene, ilustrații, simboluri religioase, organizatori grafici) 1.6. Structuri discursive în textul argumentativ: conectori sintactici 1.7. Figuri ale insistenței: repetiția; enumerația 1.8. Modalități de reprezentare a simbolurilor religios-creștine în operele de artă.
2. Strategii de redactare în context multicultural	2.1. Rolul deicticelor în organizarea informațiilor din diverse domenii (religie, istoria artei, istoria civilizațiilor, istorie, antropologie) într-un discurs scris 2.2. Strategii discursive de prezentare a culturii propriei comunități (sărbători religioase, istorie locală, arte și meșteșuguri, valori și mentalități) ca formă de identitate 2.3. Elemente de dialog și interacțiune a temelor culturale și religioase în contextul multiculturalității – asemănări și diferențe la nivel discursiv 2.4. Denotație vs conotație: cunoașterea sensului corect al cuvintelor în descrierea obiectivelor religios – artistice 2.5. Instrumente de analiză specifice textului multimodal: ilustrație grafică și simbolurile religioase 2.6. Jurnalul de călătorie – aprecierea și valorificarea patrimoniului religios – artistic 2.7. Raportul text – imagine: limbajul grafic 2.8. Identitate și alteritate – modul de reflectare a unui simbol religios în imaginarul colectiv
3. Etica redactării - originalitatea	3.1. Rolul documentării: originalitate și evitarea plagiatului 3.2. Stilul și limbajul: precizia terminologică 3.3. Citarea, parafrazarea și referințele 3.4. Reguli de redactare și editare a unui text în format digital: redactarea de mână și redactarea computerizată

SUGESTII METODOLOGICE

Programa școlară pentru disciplina *Tehnici de redactare ale unui text* este elaborată potrivit modelului de proiectare curriculară centrată pe competențe, punându-se accentul pe dezvoltarea abilităților creative și aplicative, pe comunicare și utilitate practică (digitală). Mai mult, în contextul actual, această disciplină abordează nu doar strategiile și regulile de redactare ale unor texte corecte din punct de vedere gramatical, ci și tehnici de redactare în mediul digital: organizarea conținutului; formatarea corectă; integrarea elementelor multimedia; inserarea de linkuri și hiperlinkuri, precum și etica și responsabilitatea digitală (credibilitatea surselor și respectarea drepturilor de autor). Construcția programei este realizată astfel încât să contribuie la dezvoltarea profilului de formare al elevului în ciclul liceal.

Aceste repere pun accentul pe practică intensivă, învățare activă, feedback specific și conectarea scrierii cu scopuri autentice (profesionale – ghid turistic și digitale). Această disciplină își propune să utilizeze metode active precum **Brainstorming-ul**, **cartografierea mentală** (Mind Mapping) sau tehnica **"Cinci întrebări de bază" – "Cine? Ce? Unde? Când? De ce?"** pentru a construi conținut. Prin intermediul acestor metode didactice se urmărește învățarea elevilor de a redacta prima ciornă – se încurajează scrierea primei ciorne; elevii vor reevalua următoarele elemente specifice etapelor redactării unui text: 1) claritatea argumentului; 2) logica structurii; 3) adecvarea publicului țintă la scop. De asemenea, exercițiile de redactare a unor texte funcționale în corelație cu specializarea *Ghid Turism Religios* se vor concentra și pe etapa *Editare și Corectură* - se aplică cunoștințele de ortografie, punctuație, gramatică și stil. Se recomandă **lectura cu voce tare** sau **citirea inversă** (de la ultimul paragraf la primul paragraf) pentru a depista greșelile de ortografie, de punctuație sau de sintaxă.

O altă recomandare a programei este ca 20 de texte (argumentative; descriptive; informative, multimodale) propuse pentru studiu (minimum 15 texte la specializarea Ghid Turism Religios) **cu 1 oră pe săptămână** să facă trimitere la elemente din domeniul istoriei artei sau a istoriei religiei: prezentarea unui monument reprezentativ pentru patrimoniul spiritual și cultural al unui oraș; recunoașterea asemănărilor și a deosebirilor în sistemul de concepere a vieții religioase; argumentarea delimitării sacrului de profan, turismul religios ca modalitate de regăsire a sinelui în dialog cu Dumnezeu, descrierea unui obiect de artă (o statuie/ o icoană/un basorelief/un vitraliu /o masă de altar/un crucifix), cu argumentarea elementelor artistice sau simbolice, caietul de însemnări al ghidului, realizarea programului unei excursii de trei zile. Pornind de la conținuturile generale studiate de elevi, se recomandă diferite modalități de captare a atenției elevilor pentru temele avute în vedere pentru studiu cu elevii la clasă, pe parcursul primului an de liceu.

Dacă vei alege tema conținutului *Instrumente de analiză specifice textului multimodal: ilustrație grafică și simbolurile religioase,* iar pentru ilustrarea temei, pentru studiu, poți avea o discuție, inițial, despre simbolul unui vitraliu/ al unui basorelief. Poți, de asemenea, înaintea de a intra în studierea conceptelor de text multimodal; instrumentele specifice acestui tip de text, limbaj grafic, tot la momentul *Captarea atenției* să propui spre vizionare, un fragment din Istorii ascunse: *Bisericile fortificate din Agnita și Cisnădioara,* accesând linkul https://www.youtube.com/watch?v=GZgZbj-P0O4 . Discuția o poți porni de la imaginea vitraliilor și a modului în care sunt prezentate detaliile privind anii în care a fost construită catedrala, astfel elevii vor putea realiza conexiuni între importanța documentării corecte în vederea realizării unei prezentări coerente și necesitatea includerii unor imagini care vor susține discursul. Această temă este foarte generoasă și vă permite să le explicați faptul că abordarea monumentelor religioase printr-un text multimodal implică utilizarea combinată a mai multor moduri de comunicare – scris, vizual, auditiv și spațial – pentru a oferi o experiență de informare și de învățare mai profundă și mai captivantă decât un text scris simplu. Prin combinarea acestor moduri, textul multimodal despre monumentele religioase transcede o simplă descriere, oferind o experiență educațională și emoțională (cronologie interactivă: o linie a timpului care prezintă etapele majore de construcție, restaurare și evenimentele istorice asociate, secțiunea de comentarii – PADLET care permite colegilor să împărtășească experiențe sau să pună întrebări).

Pentru conținutul ***Elemente de construcție a comunicării scrise*** se recomandă exerciții prin care se simulează situații reale – descrierea unei excursii de trei zile în Moldova – vizitarea mănăstirilor din Nordul Moldovei. Scopul principal al acestei activități este fixarea elementelor de stil, gramatică și registre stilistice specifice. Aplicațiile propuse cadrelor didactice pot fi: exercițiile de transformare (ex. transformarea unui text din registru informal în registru academic – utilizarea unei terminologii specifice – istoria religiei, istoria artei etc.); simularea scrierii unei pagini de jurnal de călătorie etc. În vederea construirii unui demers didactic eficient și centrat pe elev, îți propunem câteva strategii didactice pe care să le utilizezi în învățarea prin descoperire și cooperare.

Predarea reciprocă a elementelor de construcție a comunicării scrise este o strategie didactică prin care elevii pot intra în rolul profesorului sau al unui coleg de grupă. Pornind de la ideea că cel mai bine înveți predând, poți cere unui elev să realizeze următoarele sarcini de lucru: citește un fragment din textul redactat – pagină de jurnal de călătorie - și identifică cuvintele – cheie; rezumă ceea ce ai citit; pune o întrebare colegilor despre obiectivul turistic/ simbolul religios despre care ai scris; clarifică lucrurile neclare pentru ceilalți.

Studiul de caz și problematizarea sunt metode didactice prin intermediul cărora pot fi dezvoltate abilități de editare și revizie. Spre exemplu, li se propune elevilor un ”text problematic” (ex. un paragraf incorect, o concluzie greșită) și li se cere să identifice problemele (elementul de problematizare) și să propună soluții de rescriere (studiul de caz). Studiul de caz este o metodă didactică activă și euristică ce plasează elevul în fața unei situații complexe, reale sau simulate – **să descrie planul de organizare a unei excursii în care elevul este ghid și organizator al excursiei organizate printr-o firmă de turism.**

Pentru a avea convingerea că ai utilizat o învățare prin cooperare eficientă, este util să ai în vedere următoarele aspecte:

- Elevii se familiarizează cu modalități de lucru în echipă (să lucreze împreună, să își pună întrebări reciproce cu scopul clarificării întrebărilor, să învețe împreună etc.)
- Elevii sunt învățați să accepte și alte puncte de vedere și să își susțină propriul punct de vedere într-un mod empatic și politicos
- Se creează o atmosferă care promovează învățarea prin cooperare (lucrul pe grupe în vederea realizării studiului de caz).
- Elevilor li se oferă posibilitatea să își exprime punctele de vedere într-un mod coerent și empatic.

Piramida sau bulgărele de zăpadă

Se recomandă utilizarea acestei strategii didactice întrucât elevii vor avea posibilitatea de a oferi soluții originale în vederea redactării unor texte funcționale diverse: afișe, postere, jurnalul de călătorie, textul descriptiv. Spre exemplu, după ce elevii au citit mai multe texte despre importanța prezervării patrimoniului spiritual în memoria colectivă a umanității sau vizionarea unor reportaje despre diferite obiective turistice din România și din afară, elevilor le poți solicita să parcurgă următoarele etape: prezentarea problemei, elaborarea descrierii unui monument, notarea eventualelor întrebări, formarea a două grupe în care se discută prin argumente pro și contra premisa – importanța prezervării patrimoniului spiritual.

Resurse educaționale

Linkuri utile pentru derularea unor activități de învățare eficientă

Pentru o activitate de învățare eficientă, recomandăm o serie de sugestii pe care le-ai putea avea în vedere atunci când construiești noile achiziții, sugestii care implică atât mediul de învățare on-line. Așadar, pe lângă bibliografia de specialitate specifică clasei a IX-a (secvențele prototipice, registrele stilistice, textele descriptive, argumentative, multimodale etc.), resursele educaționale de mai jos pot fi foarte utile pentru realizarea demersului didactic eficient.

https://iteach.ro/pagina/658/

https://oecdedutoday.com/future-proof-four-scenarios-future-schooling/

În ceea ce privește domeniul **Strategii de redactare în context multicultural** se recomandă dezvoltarea competenței interculturale prin conștientizarea, respectarea și valorizarea diversității lingvistice, culturale și identitare în actul redactării. Scopul activităților de învățare este de a produce texte clare, adecvate normelor culturale ale unei societăți. Spre exemplu, pentru abordarea conținuturilor ***Strategii discursive de prezentare a culturii propriei comunități (sărbători religioase, istorie locală, arte și meșteșuguri, valori și mentalități) ca formă de identitate*** și ***Elemente de dialog și interacțiune a temelor culturale și religioase în contextul multiculturalității – asemănări și diferențe la nivel discursiv*** se pot realiza o serie de exerciții care vizează înțelegerea modului în care cultura influențează comunicarea și, implicit, redactarea: *jurnalul de reflecție* - elevii analizează propriile valori și valorile morale insuflate și modul în care acestea le-ar putea influența textul (alegerea subiectului, a obiectivului turistic religios, tonul, limbajul). O altă activitate care urmărește adaptarea la publicul țintă și care se referă la ajustarea mesajului, tonului și structurii în funcție de destinatar constă în rescrierea unui text inițial (de exemplu, prezentarea unui obiectiv turistic din zona Dobrogei sau prezentarea istoricului Martiriconului de la Niculițel care este un monument unic în Europa) pentru un public cu un alt nivel de familiaritate lingvistică sau culturală, eliminând expresiile idiomatice și referințele culturale specifice.

Redactarea colaborativă vizează lucrul în echipă pentru a produce un text comun. Tipurile de exerciții propuse, cum ar fi: redactarea unui document comun: un blog de călătorie despre un obiectiv spiritual turistic ”Catedrala Romano-Catolică Sf. Iosif” , urmând pașii: planificare (negocierea structurii); redactare (alocarea secțiunilor) și revizuire (uniformizarea stilului și a tonului). Această activitate se poate realiza și prin intermediul platformei digitale PADLET, după ce elevii au vizionat un scurt documentar cu istoricul catedralei: https://www.youtube.com/watch?v=wUA_L_Hb-wU.

Crearea unei prezentări ppt (Slide Deck) – PowerPoint; Google Slides, Canva – redactați textul pentru 5 – 7 diapozitive (slide-uri) dintr-o prezentare, concentrându-vă pe regula 5 x 5 (maximum 5 rânduri pe slide, maximum 5 cuvinte pe rând), pentru a evita supraîncărcarea vizuală.

Exemple de activități

Tip de text	Sarcina de redactare	Finalitatea sarcinii de lucru	Observații
Textul descriptiv **Descrierea obiectivă (pentru un ghid turistic)** **Obiective de patrimoniu spiritual și cultural UNESCO:** - **I. Bucovina: Mănăstirile cu fresce exterioare** - **II. Transilvania: Biserici fortificate și de lemn: Biertan; Prejmer, Viscri**	Descrieți un monument istoric sau religios. În vederea realizării acestei sarcini de lucru, trebuie avute în vedere următoarele aspecte: utilizarea unui limbaj informativ, ton neutru, punând accent pe date concrete (locație, istoric, dimensiuni, detalii arhitecturale).	Exersarea conciziei și a preciziei în scop informativ.	Aceste sarcini pot fi realizate fie pe hârtie, fie în format digital (folosind Google Docs, de exemplu, unde se poate lucra ușor pe versiuni și revizuiri.
Textul argumentativ	**Exerciții de gândire critică** Citiți un scurt text (de exemplu, un editorial despre un obiectiv cultural – religios) și extrageți: 1. Teza (ideea principală); 2. Premisele (argumentele de bază) Construirea de argumente Pro și Contra. Utilizarea conectorilor logici	Obiectiv principal Recunoașterea elementelor de structură specifice textului argumentativ). Exersarea clarității și a preciziei în exprimarea poziției (pro sau contra) Alegeți o temă: (ex. Necesitatea prezervării patrimoniului spiritual – dezvoltarea durabilă – turismul cultural și religios) Redactați un text scurt (două – trei paragrafe) pe o temă simplă – prezentarea unui obiectiv turistic, Subliniați toți conectorii logici utilizați (de exemplu:	Aceste sarcini de lucru pot fi realizate în grup – elevii pot fi împărțiți în grupuri de câte 4 – 5.

		în primul rând, în al doilea rând, așadar, cu toate acestea)	
	Exerciții de redactare completă		
Textul informativ Exercițiile pentru textul informativ se centrează pe înțelegerea, structurarea și redactarea obiectivă a informațiilor.	Exerciții de receptare – identificarea ideilor principale	Citiți un articol științific sau o știre despre impotanța prezervării patrimoniului spiritual și formulați ideile principale sub formă de propoziții concise, neutre.	Obiective: - Distingerea informațiile esențiale de cele secundare.
	Distingerea faptelor de opinii	Selectați dintr-un text dat (ex. un editorial) enunțurile care prezintă fapte verificabile și separați-le de cele care conțin opinii, judecăți de valoare sau emoții.	Obiective: - Recunoașterea tonului obiectiv și a limbajului neutru.
	Redactarea de notițe/rezumat	Redactați un rezumat obiectiv al textului inițial, păstrând doar informațiile esențiale și reducând informațiile la o treime.	Obiective: - Exersarea conciziei și a fidelității față de textul sursă.
	Exerciții de redactare	Elevii primesc o serie de date brute (o listă de termeni, de evenimente, de obiective turistice) și trebuie să le organizeze într-un text informativ, folosind subtitluri, enumerări și criterii de clarificare logice.	Obiective: - Structurarea logică și vizuală a informațiilor.

	Exerciții de revizuire și corectare	Luați un text informativ (pe care l-ați scris sau un exemplu) și verificați dacă toate datele (nume, date, cifre) sunt identice cu cele din sursa inițială.	Obiective: - Asigurarea fidelității față de fapte și acurateței datelor.

În ceea ce privește domeniul **Etica redactării – originalitatea,** recomandăm o serie de exerciții care se concentrează pe evitarea plagiatului, înțelegerea drepturilor de autor și dezvoltarea unei voci autentice în scris. Astfel, pentru captarea atenției elevilor, puteți propune realizarea unor itemi de parafrazare corectă și citare care au drept obiectiv integrarea ideilor din surse externe în propriul text, respectând normele academice. Un prim tip de exercițiu care are drept obiectiv diferențierea dintre parafrazare și plagiat, stăpânirea tehnicilor de citare. Așadar, li se poate solicita elevilor să rescrie un paragraf integral (paragraful a fost indicat de profesor), dar schimbând structura și terminologia specifică (istoria artei, istoria religiei). Apoi, elevii sunt rugați să adauge o citare directă (scurtă) și o referință bibliografică.
De asemenea, o sarcină de lucru care vizează identificarea plagiatului ilegal și care are drept obiectiv antrenarea lentilei critice în vederea recunoașterii plagiatului de tip patchwriting ar consta în solicitarea lecturii unui text (A) și 4 variante de parafrazare (B, C, D, E), apoi identificarea variantei care este plagiată (schimbări minime de cuvinte), care este parafrazată corect și care este citarea corectă și directă.
Mai mult, conținuturile incluse în acest domeniu au drept finalitate dezvoltarea vocii autentice, dezvoltarea propriilor interpretări. Astfel, se recomandă sarcini de lucru ce constau în redactarea unui articol pe o temă pe care elevul o cunoaște bine (temele pot fi abordate din istoria artei), redactarea unui paragraf în care să se exprime acordul sau dezacordul față de o idee din text, folosind propriile exemple și raționamente, fără a cita direct. Obiectivul principal al unei astfel de activități didactice este centrat pe diferențierea clară între ideile personale și cele împrumutate. O altă activitate ce poate fi realizată cu ajutorul metodei cubului este cea a testului ”De ce e important?” – după fiecare citare sau parafrază utilizată într-un text, elevilor li se solicită să adauge imediat o propoziție care începe cu: ”Această informație este relevantă deoarece....” sau ”Din perspectiva mea, acest lucru înseamnă că....”.
În ceea ce privește conținutul privind etica și drepturile de autor, pot fi realizate studii de caz care ar putea avea următoarea sarcină de lucru: elevilor li se prezintă un scenariu (de exemplu, un elev folosește o fotografie de pe internet fără permisiune într-un eseu postat online). Ulterior, prin intermediul conversației euristice, elevii trebuie să identifice problema etică și să propună o soluție care li se pare lor corectă (ex. obținerea permisiunii sau utilizarea de materiale cu licență).

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Grad didactic/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
GORGOS ADRIANA	GRAD DIDACTIC II/ DOCTOR	COLEGIUL ROMANO-CATOLIC ”SF. IOSIF”, BUCUREȘTI

RESPONSABILI/COORDONATORI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Zăbavă Mihaela	Consilier CNCE	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare	Responsabil CNCE
Pislaru Cătălin	Inspector general MEC	Ministerul Educației și Cercetării	Responsabil MEC

RESPONSABILI/COORDONATORI/ COLABORATORI:

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Riba Ion	Profesor, preot	Colegiul Romano-Catolic „Sf. Iosif”, București	Responsabil din partea cultului

Anexa nr. 99

Programa școlară pentru disciplina

*Istoria civilizațiilor și a religiei**

Cultul Romano-Catolic de Limba Română

Clasa a IX-a

Curriculum de specialitate (CS)

Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea Ghid turism religios

Învățământ liceal

* cu realocarea orei din TC a disciplinei Religie, de la clasa a IX-a

- 2026 -

Anexa nr. 99
Programa școlară pentru disciplina *Istoria civilizațiilor și a religiei,* Cultul Romano-Catolic de Limba Română clasa a IX-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea Ghid turism religios*

NOTĂ DE PREZENTARE

Disciplina *Istoria civilizațiilor şi a religiei* înlocuiește disciplina Religie din Trunchiul comun (TC), pentru filiera vocațională, profilul teologic, cultul romano-catolic, specializarea Ghid turism religios, fiindu-i alocată 1 oră/săptămână pe parcursul unui an școlar, clasa a IX-a.

Studierea acestei discipline se realizează din perspectiva atât a istoriei biblice cât şi a istoriei universale, având ca scop familiarizarea elevilor cu evenimente şi contexte semnificative din istoria omenirii, în mod special cu informaţii despre experienţe, instituţii şi idei religioase care au contribuit la constituirea condiţiei umane şi la evoluţia umanităţii din preistorie până în zorile Revelaţiei creştine. De aceea, s-au avut în vedere marile civilizaţii antice care au constituit leagănul Poporului ales sau au avut legături istorice cu acesta.

Sunt prezentate marile culturi politeiste în care omul, umbrit de păcatul strămoşesc şi lipsit de harul divin, zideşte zigurate, înalţă turnuri, în dorinţa de a-l găsi pe Dumnezeu, dar nu găseşte decât idolii ciopliţi de propriile mâini; caută zadarnic fericirea, dar nu găseşte decât umbra ei; caută nemurirea, dar sfârşeşte constatând că este muritor. Studierea acestor civilizaţii măreţe în sine, care se succed, distrugându-se unele după altele, realizează imaginea nimicniciei omului lipsit de ajutorul divin. Din mijlocul lor, răsare un om, iar din el un popor, ce va deveni mare prin voinţa lui Dumnezeu.

Fiind gândită pentru un singur an de studiu, această Programă prezintă doar acele civilizaţii care au pregătit naşterea Poporului ales şi, mai târziu, zorile mântuirii prin venirea Mântuitorului, excepţie făcând civilizaţia şi religie islamică cu rădăcini iude-creştine.

Studierea marilor civilizaţii din istoria umanităţii este pentru elevi şi un prilej de a descoperi implicaţiile esenţiale ale culturii asupra destinului uman, de a valoriza efortul omului pentru a se adapta în timp şi pentru a face faţă provocărilor, interioare şi exterioare deopotrivă.

Finalităţile disciplinei *Istoria civilizațiilor și a religiei* pentru clasa a IX-a de liceu filiera vocațională, profil teologic, specializarea Ghid turism religios sunt:

- formarea competenţelor de lucru cu surse istorice şi ecclesiastice autentice şi plasarea lor în context;
- dezvoltarea capacităţii de analiză şi evaluare a motivaţiilor acţiunii umane în decursul timpului;
- identificarea dimensiunii sacre ale actului uman la diferitele culturi şi civilizaţii;
- formarea unei gândiri umaniste, obiective şi holistice, care să se opună oricărei forme de falsificare a adevărurilor istorice şi de interpretare subiectivă, naţionalistă ori şovină;
- stimularea acceptării alterităţii şi a multiculturalităţii în perspectiva iubirii divine şi a fraternităţii umane indiferent de religie ori confesiune, de rasă, de culoare, sex ori apartenenţă socio-politică;

Programa şcolară pentru disciplina *Istoria civilizațiilor și a religiei* este elaborată potrivit modelului de proiectare curriculară centrat pe competenţe. Construcţia programei şcolare este realizată astfel încât să contribuie la dezvoltarea profilului absolventului de la specializarea Ghid turism religios. Informaţiile dobândite la această disciplină vor fi utile viitorului ghid pentru turismul religios şi vor fi aprofundate cu efort propriu pe parcursul întregii vieţi.

Programa şcolară de *Istoria civilizațiilor și a religiei* este structurată pe următoarele componente:

-notă de prezentare;
-competenţe generale;
-competenţe specifice şi exemple de activităţi de învăţare;
-domenii şi conţinuturi ale învăţării;
-standarde curriculare de învăţare;
-standarde naţionale de evaluare;
-sugestii metodologice;
-referinţe bibliografice.

Competenţele generale evidenţiază achiziţiile finale de învăţare ale elevilor la sfârşitul perioadei de studiu a acestei discipline şcolare.

Competenţele specifice, derivate din competenţele generale, reprezintă nucleul funcţional al programei şcolare şi evidenţiază rezultatele aşteptate ale învăţării la sfârşitul anului şcolar, deschizând totodată premise de aprofundare ulterioară, prin sugestiile bibliografice.

Domeniile sunt corelate cu conţinuturile cele mai relevante de învăţare pentru disciplina Istoria civilizaţiilor şi a religiei, având prevăzute şi ore la dispoziția profesorului.

Sugestiile metodologice cuprind recomandări specifice disciplinei, privind metodologia de aplicare a programei şcolare şi proiectarea demersului didactic. Acestea includ propuneri de organizare a procesului de predare-învăţare-evaluare centrat pe formarea de competenţe, recomandări de strategii didactice specifice disciplinei şi de modalităţi de evaluare. Sugestiile metodologice au rolul de a orienta utilizarea prezentului curriculum în proiectarea şi realizarea activităţilor cu elevii.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Identificarea coordonatelor spațio-temporale în contextul diferitelor civilizații și religii.**
CG2	**Diferențierea elementelor caracteristice, profane și sacre, civilizațiilor și religiilor antice.**
CG3	**Aprecierea corectă și eficientă a limbajului istorico-umanist, precum și a reperelor spațio-temporale în diferite situații de comunicare.**
CG4	**Integrarea responsabilă şi cu spirit de selecție a mijloacelor disponibile pentru educația permanentă.**

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 Identificarea coordonatelor spațio-temporale în contextul diferitelor civilizații și religii

Clasa a IX-a
CS 1.1 Localizarea în spațiu a popoarelor și civilizațiilor antice
- *identificarea spațiilor istorice ale diferitelor popoare și civilizații antice pe baza unei hărți sau a atlasului istoric/biblic;* - *compararea hărții istorice/biblice cu harta politică a lumii de astăzi pentru recunoașterea spațiilor teritoriale;* - *realizarea unor hărți /schițe prin intermediul tehnologiei (tablă smart etc.) sau a aplicației Google Maps cu localizarea fiecărei civilizații antice.*
CS 1.2. Utilizarea coordonatelor temporale referitoare la diferite personalități și evenimente socio-politice sau culturale
- *alcătuirea unor axe cronologice ale evoluției diferitelor civilizații într-un spațiu istoric dat, prin realizarea unor fișe;* - *caracterizarea unor personaje istorice sau mitologice și plasarea lor corectă în timp, în formă edită pentru portofoliu;* - *descoperirea cauzelor unor evenimente prin analiza contextului istoric general și particular sub forma de tabel comparat;* - *compararea dinamicii teritoriale a unor civilizații pe axa timpului prin realizarea unor hărți tematice.*
CS 1.3. Folosirea corectă a termenilor spațio-temporali în descrierea unor evenimente istorice sau religioase
- *planificarea unor proiecte de prezentare (PowerPoint) a diferitelor evenimente istorice sau religioase;* - *diferențierea termenilor caracteristici fiecărei civilizații și religii sub forma unui glosar terminologic specific;* - *realizarea unor tabele cronologice cu diferitele civilizații și religii.*

CG 2 Diferențierea elementelor caracteristice, profane și sacre, civilizațiilor și religiilor antice

Clasa a IX-a
CS 2.1 Selectarea elementelor comune ale marilor civilizații din lumea antică
- *compararea diferitelor elemente din culturile popoarelor antice: religia, familia, educația, jurisprudența, arta, organizarea tehnicii de luptă etc. prin fișă comparativă;* - *recunoașterea asemănărilor și a deosebirilor în sistemul de concepere a vieții religioase sub formă de diagrame;* - *argumentarea delimitării sacrului de profan în religiile antice prin realizarea unui colaj digital.*
CS 2.2 Identificarea deosebirii între gândirea politeistă sau monoteistă la popoarele antice. Noutatea Revelației
- *clasificarea elementelor gândirii politeiste și respectiv monoteiste sub formă de tabel comparativ;* - *compararea elementelor gândirii politeiste și monoteiste prin proiecție digitală pentru a percepe specificitatea fiecăreia;* - *interpretarea noutății Revelației în contextul politeist în forma unei reflecții scrise.*
CS 2.3 Sintetizarea elementelor definitorii unei civilizații și religii
- *dezvoltarea unor scheme de înțelegere globală a unei civilizații și religii printr-un tabel recapitulativ;* - *generalizarea elementelor definitorii unei civilizații și religii pentru transferul ideatic prin realizarea unei diagrame;* - *specificarea particularităților gândirii profane și sacre prin accesarea a două surse bibliografice.*

CG 3 Aprecierea corectă şi eficientă a limbajului istorico-umanist, precum și a reperelor spațio-temporale în diferite situații de comunicare

Clasa a IX-a
CS 3.1 Folosirea limbajului specific unei civilizații și religii
- *realizarea unor interviuri folosind limbajul istorico-umanist pentru asimilarea vocabularului specific;* - *monitorizarea în presă a conceptelor istorico-religioase prin accesarea a două surse media pentru descoperirea influenței culturale antice;* - *discutarea elementelor specifice din civilizațiile și religiile dispărute în grupe de elevi pentru aprecierea corectă a dobândirii competenței.*
CS 3.2 Aplicarea conceptelor religioase fundamentale în diferite situații de comunicare
- *pregătirea unor materiale audio-video despre un anumit aspect al unei civilizație sau religii și prezentarea lor în cadrul orei;* - *participarea la întâlniri cu persoane responsabile la nivel cultural/religios pentru formularea unei opinii despre importanța studiului civilizațiilor și religiilor antice;* - *dezbaterea pro și contra, între grupe de elevi, privind importanța limbajului din vechile civilizații și religii.*
CS 3.3 Argumentarea importanței valorilor unei civilizații
- *recunoașterea valorilor unei civilizații prin analiza unui material video;* - *explicarea elementelor specifice antropologiei din vechile civilizații printr-un discurs de câteva minute;* - *exemplificarea valorilor unei civilizații sau religii în dialogul inter-cultural prin realizarea unui PowerPoint interactiv.*

CG 4 Integrarea responsabilă şi cu spirit de selecție a mijloacelor disponibile pentru educația permanentă

Clasa a IX-a
CS 4.1 Selectarea elementelor definitorii ale religiilor antice și a rolurilor acestora în plan istoric, social și cultural
- *identificarea relației dintre elementele definitorii ale religiilor antice și rolul lor prin realizarea unui rebus;* - *recunoașterea asemănărilor și a deosebirilor între rolurile civilizației și religiei pe plan istoric, social și cultural prin crearea unui quizz digital;* - *compararea sfârșiturilor fiecărei civilizații și religii antice prin tabel comparativ.*
CS 4.2 Analizarea rolului valorilor religioase în luarea deciziilor din viața personală
- *realizarea de organizatoare grafice pentru sistematizarea valorilor religioase din civilizațiile și religiile antice;* - *elaborarea de prezentări ilustrative digitale pe marginea aspectelor educative din civilizațiile antice;* - *participarea la activități și proiecte individuale și de grup (voluntariat într-o asociație caritativă), prin aplicarea valorilor religioase.*
CS 4.3 Dezvoltarea mijloacelor de educație permanentă
- *invitarea la o oră de curs a personalităților din domeniul istoriei și religiei pentru descoperirea altor perspective;* - *elaborarea unor proiecte digitale (canal media,) sau analogice (afișe) despre importanța studierii istoriei civilizației și religiei;* - *inventarea unor mijloace tehnologice (podcast) care permit transmiterea culturală a civilizației și a religiei.*

DOMENII ȘI CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Clasa a IX-a

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Noțiuni introductive	1.1 Definirea şi delimitarea termenilor: i*storie, civilizație, cultură, religie* 1.2 Repere istorico-geografice 1.3 Izvoarele scrise şi nescrise 1.4 Relația dintre sacru şi profan din perspectiva gândirii iudeo-creştine
2. Civilizația şi religia în preistorie	2.1 Epoci şi civilizații preistorice 2.2 Epoca paleolitică. Semnificaţiile simbolice ale mormintelor. Picturile rupestre 2.3 Epoca neolitică. Ritualuri magico-religioase 2.4 Civilizația megalitică. Templele din Malta
3. Semiluna fertilă	3.1 Civilizația şi religia mesopotamiană. Spaţiul mesopotamian. Sinteza Sumero-akkadiană şi Asiro-babiloniană. Religiile mesopotamiene. Teogonii şi cosmogonii. Mitologia asiro-babiloniană - Poemul Enuma elis şi poemul creării Lumii. Codul lui Hammurabi - Eshatologia mesopotamiană. 3.2 Civilizația şi religia feniciană-canaaneană. Cadrul geografic şi istoric. Mitologie. Cult. 3.3 Civilizația şi religia persană. Cadrul geografic şi istoric. Religia: Mazdeismul. Zarathustra. Misterele lui Mithra – Maniheismul. 3.4 Civilizația şi religia egipteană. Cadrul istorico-geografic. Religia.Templul. Cultul egiptean. Cartea egipteană a morţilor. Influenţa Egiptului antic asupra civilizaţiilor mediteraneene.
4. Vechi civilizații anatoliene	4.1 Civilizația şi religia hitită. Cadrul geografic şi istoric Hitiții. Viziunea religioasă. Panteonul. 4.2 Civilizația şi religia frigiană. Cadrul geografic şi istoric. Mitologie. Cult.
5. Lumea greco-romană	5.1 Civilizația şi religia greacă. Repere istorice: de la Grecia preistorică, la Epoca Miceniană. Epoca clasică. Epoca elenistică. Constituţia atenianã. Constituţia spartană - Viaţa religioasă. Forme de cult. Panteonul grecilor antici - Misterele de la Eleusis şi misterele orfice. 5.2 Civilizația şi religia etruscă. Etruscii în Peninsula Italică. Viaţa cotidiană - Zei, credinţe, ritualuri - Disciplina etruscă - Scrierea şi literatura etruscă. 5.3 Civilizația şi religia romană. Repere spaţio-temporale. Viaţa socio-politică şi culturală. Educaţia. Viaţa religioasă. Panteonul şi cultul roman. Cultul morţilor.
6. Dumnezeu se revelează în istorie	6.1 Civilizația şi religia ebraică. Cadrul geografic şi istoric. Iudaismul: context politic şi socio-cultural. Practici cultice. Revoluţia valorilor. Concepţia asupra istoriei. De la patriarhi la Moise. Epoca judecătorilor. Exilul şi reîntoarcerea. Biblia. Legea. Literatura profetică. Literatura didactică şi de înţelepciune. Epoca Talmudului. Cabala evreiască. Problemele socio-politice actuale ale iudaismului. Originalitatea şi influența culturii ebraice. 6.2 Creştinism. Revelația. Împlinirea profeților. Cuvântul întrupat, Isus Cristos. Dumnezeu unul şi întreit. Consecințele Întrupării şi opera de mântuire.
7. Civilizații din Peninsula Arabică	7.1 Civilizația şi religia islamică. Cadrul geografic şi istoric. Context politic şi cultural. Profetul Mohamed. Coranul. Cultul. Expansiunea islamică.

SUGESTII METODOLOGICE

Modul în care este concepută programa şcolară pentru disciplina *Istoria civilizaţiilor şi a religiei* răspunde, mai întâi de toate, nevoii de familiarizare a elevilor cu noţiunile de bază referitoare la istoria civilizaţiilor şi la marile grupări socio-culturale din trecut şi din prezent, în perspectiva dialogului internaţional. Totodată, studiul acestui domeniu permite conexiuni cu celelalte discipline umaniste, care îi furnizează elevului cunoştinţele despre cultură, în general, şi despre evoluţia civilizaţiei umane, a dogmelor şi moralei sociale, evidenţiind prin aceasta potenţialul nesfârşit de care se poate folosi omul modern pentru a găsi răspunsuri la marile întrebări ale vieţii.

Activităţile propuse pentru construirea demersurilor de învăţare trebuie să antreneze în egală măsură ambii parteneri ai procesului educaţional: elevul şi profesorul. Rolul profesorului este acela de *călăuză* în demersurile de furnizare a informaţiilor corecte, de explicare a terminologiei de specialitate, de interpretare a diferitelor izvoare şi evenimente sociale, de înţelegere treptată a relaţiilor dintre diferite culturi şi religii incluse sau neincluse în această programă, de identificare a aspectelor din diferite culturi, pe care omul le supune permanent căutărilor şi întrebărilor sale existenţiale. Rolul elevului este de a învăţa prin cooperare, de a căuta informaţii, de a le interpreta şi analiza din perspectiva experienţei proprii şi a contextului social actual. Demersurile didactice vor promova flexibilitatea în învăţare şi transferul cunoştinţelor la o varietate de niveluri: de la un set de concepte la altul, de la o disciplină la alta, de la un an şcolar la altul, din cadrul şcolii în viaţa personală.

Aceste activităţi contribuie la dezvoltarea interesului pentru cultura generală şi, în mod special, pentru istoria marilor culturi, la spargerea diferitelor stereotipuri şi automatisme de gândire, la cultivarea atitudinii de înţelegere faţă de semeni, de iertare, de slujire, de iubire, de respect şi solidaritate umană.

În parcurgerea temelor prevăzute de programa şcolară se va apela la îmbinarea metodelor didactice tradiţionale (expunerea, prelegerea, explicaţia, exerciţiul etc.) cu cele moderne (studiul de caz, dezbaterea, procesul literar, dramatizarea etc.). Utilizarea surselor istorice trebuie să se afle permanent în atenţia profesorului. Totodată, utilizarea investigaţiei ca demers didactic favorizează exersarea tehnicilor de muncă intelectuală, învăţarea prin descoperire, coroborarea izvoarelor istorice şi interpretarea lor, cultivarea interesului pentru cercetare etc. Integrarea noilor tehnologii informatice în procesul de predare-învăţare (utilizarea prezentărilor PowerPoint de către profesor sau elevi, utilizarea şi analizarea informaţiilor preluate de pe internet, utilizarea diferitelor platforme educaţionale sau tehnologiilor bazate pe inteligența artificială) devine esenţială pentru realizarea unor lecţii atractive, care să suscite interesul elevilor şi să valorifice cunoştinţele acestora dobândite în afara şcolii, în contexte nonformale şi informale de educaţie.

Evaluarea reprezintă o componentă de bază a procesului didactic. Aceasta trebuie să se realizeze ca evaluare continuă, formativă. Alături de formele clasice de evaluare, se recomandă utilizarea unor instrumente complementare de evaluare, pe care specificul disciplinei *Istoria civilizaţiilor şi a religiei* le poate susţine: proiectul de cercetare a unor surse istorice, portofoliul referitor la diferite evenimente istorice sau culturale, autoevaluarea ghidată.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Grad didactic/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
SR. RODICA ELENA MIRON	Grad I Religie/Doctor în Filologie	Colegiul Romano-Catolic Sfântul Iosif, București.
PR. EDUARD NICOLAE BUCUR	Definitivat Religie/Doctor în Filosofie	Colegiul Romano-Catolic Sfântul Iosif, București

RESPONSABILI/COORDONATORI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Zăbavă Mihaela	Consilier CNCE	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare	Responsabil CNCE
Pislaru Cătălin	Inspector general MEC	Ministerul Educației și Cercetării	Responsabil MEC

RESPONSABILI/COORDONATORI/COLABORATORI:

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Riba Ion	Profesor, preot	Colegiul Romano-Catolic „Sf. Iosif”, București	Responsabil din partea cultului

Anexa nr. 100

Programa școlară pentru disciplina

*Istoria Bisericii**

Cultul Romano-Catolic de Limba Română

Clasele a X-a – a XII-a

Curriculum de specialitate (CS)

Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea Ghid turism religios

Învățământ liceal

*****cu realocarea orelor din TC a disciplinei Religie, de la clasele a X-a – a XII-a

- 2026 -

Anexa nr. 100
Programa școlară pentru disciplina *Istoria Bisericii*
Cultul Romano-Catolic de Limba Română
clasele a X-a - a XII-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea Ghid turism religios*

NOTĂ DE PREZENTARE

Disciplina ***Istoria Bisericii*** face parte din curriculumul diferențiat pentru clasele a X-a, a XI-a și a XII-a, filiera vocațională, profil teologic (cultul romano-catolic de limbă română), specializarea Ghid turism religios, beneficiind de bugetul de timp de 1 oră/săptămână în fiecare din cei doi ani de studiu, alocat pentru *Religie* în planul-cadru de învățământ.

Alături de studiul celorlalte discipline teologice, studierea ***Istoriei Bisericii*** vizează formarea de competențe, valori și atitudini care să contribuie atât la dezvoltarea personalității elevului, în concordanță cu valorile creștine, cât și la formarea profilului spiritual al acestuia.

Disciplina ***Istoria Bisericii***, recunoscută ca o componentă intrinsecă a istoriei universale, este structurată cu scopul de a prezenta o istorie a creștinismului. Se dorește ca aceasta să fie o continuare logică a disciplinei ***Istoria civilizațiilor și a religiei***, studiată în clasa a IX-a. Scopul studierii acestei discipline școlare este cunoașterea și înțelegerea evoluției Bisericii Catolice de la începuturile creștinismului până în prezent. Pe lângă aspectul religios, Biserica include și o latură social-culturală, aspect deosebit de important pentru istoria universală. Astfel privită, ***Istoria Bisericii*** este o disciplină de bază, de cultură teologică largă, indispensabilă pentru studiul celorlalte discipline teologice, cu care se întrepătrunde și pe care le completează, indispensabilă însă și pentru studiul altor discipline umaniste, deoarece nu se poate despărți Istoria Bisericii de istoria și cultura oamenilor.

Prezentul curriculum încearcă să țină seama de această perspectivă în abordarea studiului ***Istoriei Bisericii.*** Totodată, s-a avut în vedere ca elevii să-și construiască o imagine de ansamblu asupra evoluției creștinismului de pe toată întinderea Pământului, să-și explice diferitele fenomene, procese și perioade de criză din viața Bisericii, corelând cunoștințele dobândite la această disciplină de învățământ cu cele de la disciplinele teologice înrudite (Studiul biblic, Catehism, Istoria literaturii creștine, Spiritualitate, Istoria civilizațiilor și a religiei), precum și cu cele dobândite la alte discipline școlare (Istoria, Geografia, limbile străine clasice și moderne, Limba și literatura română, Literatură universală, Psihologia, Filosofia), pe parcursul celor doi ani de liceu. Stabilirea competențelor și selectarea conținuturilor au fost realizate respectând principiile relevanței, accesibilității și transmiterii sistematizate a cunoștințelor. Repartizarea temelor pe cei doi ani de studiu a urmărit atât logica metodico-didactică a organizării unui curriculum bine articulat, cât și logica internă a domeniului de studiu.

Programa școlară de ***Istoria Bisericii*** este structurată pe următoarele componente:

- notă de prezentare;
- competențe generale;
- competențe specifice și exemple de activități de învățare;
- domenii și conținuturi ale învățării;
- sugestii metodologice.

Competențele generale evidențiază achizițiile finale de învățare ale elevilor la sfârșitul perioadei de studiu a acestei discipline școlare.

Competențele specifice, derivate din competențele generale, reprezintă nucleul funcțional al programei școlare și evidențiază rezultatele așteptate ale învățării la sfârșitul anului școlar, deschizând totodată premise de aprofundare ulterioară, prin sugestiile bibliografice.

Domeniile sunt corelate cu conținuturile cele mai relevante de învățare pentru disciplina Istoria civilizațiilor și a religiei, având prevăzute și ore la dispoziția profesorului.

Sugestiile metodologice cuprind recomandări specifice disciplinei, privind metodologia de aplicare a programei școlare și proiectarea demersului didactic. Acestea includ propuneri de organizare a procesului de predare-învățare-evaluare centrat pe formarea de competențe, recomandări de strategii didactice specifice disciplinei și de modalități de evaluare. Sugestiile metodologice au rolul de a orienta utilizarea prezentului curriculum în proiectarea și realizarea activităților cu elevii.

Referințele bibliografice pentru lectura suplimentară se adresează atât profesorilor, ca surse de informare și documentare pentru pregătirea demersului didactic, cât și elevilor care doresc să aprofundeze prin studiu individual anumite conținuturi abordate de această disciplină.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	Recunoașterea evenimentelor marcante din istoria Bisericii care au influențat și schimbat societatea
CG2	Descrierea modului în care Dumnezeu acționează în istorie prin Biserică
CG3	Interpretarea corectă și în context istoric a evenimentelor, textelor și doctrinei teologice creștine
CG4	Aplicarea cunoștințelor religioase despre istoria Bisericii în viața personală și comunitară, respectând valorile religioase ale fiecărei persoane

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Recunoașterea evenimentelor marcante din istoria Bisericii care au influențat și schimbat societatea

Clasa a X-a
CS 1.1. Localizarea în timp și spațiu a evenimentelor legate de nașterea și răspândirea timpurie a instituției Bisericii
- *realizarea unei hărți ilustrate pe baza unor resurse vizuale (de exemplu: hărți istorice, fragmente de texte patristice etc.) care marchează principalele centre ale creștinismului timpuriu (Ierusalim, Antiohia, Roma, Alexandria, Efes), pentru evidențierea principalelor locuri și evenimente legate de răspândirea creștinismului timpuriu;* - *ordonarea cronologică a evenimentelor-cheie din formarea Bisericii (Rusaliile, misiunile apostolice, persecuțiile), cu ajutorul unui atelier istoric de lucru pe grupe, pentru realizarea unei axe a timpului ce se oprește la Edictul din Milano (313);* - *redactarea unui text narativ imaginar/jurnal istoric fictiv din perspectiva unui creștin care călătorește în diferite comunități din Imperiul Roman, folosind texte, hărți istorice, informații cu caracter cultural, religios și politic, pentru a plasa corect în timp și spațiu persoane și evenimente observate.*
CS 1.2. Numirea principalelor erezii din primele secole și a conciliilor ecumenice care le-au combătut
- *identificarea principalelor erezii (arianism, nestorianism, monofizism, donatism), prin accesarea unor hărți tematice (digitală sau pe suport de hârtie) care corelează ereziile cu conciliile în care au fost combătute (Niceea, Constantinopol, Efes, Calcedon) pentru cunoașterea conținutului doctrinar al învățăturii Bisericii;* - *dramatizarea în clasă a unei simulări a unui conciliu ecumenic cu ajutorul jocului de rol prin utilizarea unor texte istorice (fragmente din Simbolul de credință de la Niceea și Constantinopol, documente patristice) pentru redactarea unui proces-verbal simbolic ce rezumă deciziile conciliului respectiv cu privire la una dintre ereziile studiate;* - *sintetizarea informațiilor despre principalele erezii și conciliile care le-au combătut folosind surse bibliografice, texte patristice și resurse digitale pentru alcătuirea unei mini-enciclopedii ilustrate (broșură, prezentare digitală sau portofoliu) cu date despre fiecare erezie și conciliu corelat cu aceasta.*
CS 1.3. Exemplificarea diferențelor dintre Biserica de tradiție latină și cea de tradiție greacă
- *compararea principalelor aspecte ale Bisericii de tradiție latină și celei de tradiție greacă (limba liturgică, autoritate ecleziastică, tradiție teologică, artă și arhitectură bisericească) pe baza unor texte și imagini aparținând tradițiilor respective pentru a realiza un tabel comparativ vizual sau digital care sintetizează asemănările și deosebirile dintre ele;* - *dezbaterea argumentată privind diferențele dintre Biserica de Apus (Roma) și cea de Răsărit (Constantinopol) pornind de la teme precum rolul episcopului Romei, formularea dogmelor, influențele culturale, prin formarea a trei echipe (două echipe susțin câte o tradiție, iar a treia formulează concluziile), pentru a produce un raport de sinteză care să rezume atât diferențele, cât și convergențele identificate în discuție;* - *analizarea unor reprezentări vizuale și arhitecturale specifice celor două tradiții (icoane, mozaicuri, vitralii, planuri de biserici, stiluri artistice), prin utilizarea resurselor online, a materialelor ilustrate sau chiar a creațiilor proprii pentru expunerea unor panouri (fizice sau digitale) care prezintă comparativ elemente artistice și simbolice ale celor două tradiții.*

CG 2 - Descrierea modului în care Dumnezeu acționează în istorie prin Biserică

Clasa a X-a
CS 2.1. Explicarea caracterului divino-uman al instituției Bisericii
- *cercetarea hotărârilor mai importante ale primelor concilii ecumenice în cadrul unei activități de grup dirijată de profesor bazate pe texte istorico-teologice pentru a evidenția contribuția conciliilor la definirea caracterului divino-uman al Bisericii;* - *compararea aspectelor principale ale tradițiilor monahale orientale și occidentale în cadrul unui atelier de reflecție pe baza unor texte despre sfântul Anton cel Mare și sfântul Benedict, pentru a alcătui o fișă comparativă ilustrată care să reflecte modul în care monahismul exprimă unirea dintre harul divin și strădania omului în cele două modele spirituale;*

Clasa a X-a
- *urmărirea procesului de creștinare a popoarelor barbare (franci, slavi și germani) în cadrul unei activități colaborative cu hărți și surse istorice pentru elaborarea unei hărți cronologice comentate a etapelor și personajelor principale ale creștinării Europei.*
CS 2.2. Ilustrarea rolului Duhului Sfânt în asistența și însuflețirea Bisericii
- *analizarea alcătuirii simbolurilor de credință în cadrul primelor concilii ecumenice, pe baza unei activități de grup bazate pe texte și documente istorico-teologice, pentru a realiza o prezentare sinteză care pune accentul pe lucrarea Duhului Sfânt în viața Bisericii;* - *explorarea unor scrieri și a unor mărturii despre apariția monahismului creștin în Orient și în Occident în cadrul unui atelier de lectură și de reflecție pe baza unor texte din Pateric și din Regula Sfântului Benedict, pentru a realiza o fișă ilustrativă a trăsăturilor vieții monahale ca manifestare a lucrării Duhului Sfânt;* - *investigarea procesului de creștinare a popoarelor barbare (franci, slavi și germani), în cadrul unei activități colaborative de analiză a surselor istorice și hărților misionare în vederea alcătuirii unei hărți cronologice comentate care ilustrează acțiunea Duhului Sfânt prin misiunea Bisericii.*
CS 2.3. Corelarea ordinelor religioase cu rolul desfășurat în Biserică prin diferitele forme de activitate religioasă
- *asocierea unor reprezentanți de seamă proveniți din ordinele religioase care au contribuit la creștinarea popoarelor barbare cu popoarele în cadrul cărora au activat, prin folosirea surselor biografice ale acestora, pentru a elabora o fișă comparativă ilustrată care sintetizează rolul fiecărui ordin în acțiunea de sfințire a lumii prin activități spirituale, educative și caritative;* - *analizarea unor texte despre regulile de viață și activitățile cotidiene din diferite ordine monastice în cadrul unui atelier de reflecție spirituală și istorică pe texte patristice și monastice pentru a realiza un jurnal reflexiv care descrie cum aceste forme de viață exprimă participarea omului la lucrarea sfințitoare a lui Dumnezeu în lume prin intermediul Bisericii.*

CG 3 - Interpretarea corectă și în context istoric a evenimentelor, textelor și doctrinei teologice creștine

Clasa a X-a
CS 3.1. Caracterizarea relației dintre Biserică și puterea civilă cu privire la libertatea religioasă
- *analizarea conținutului unor documente istorice și teologice referitoare la relațiile dintre patriarhul de Constantinopol și papa de la Roma înainte de 1054 precum și influența împăratului, în cadrul unei activități de grup bazate pe studii de caz și texte sursă, pentru a alcătui o sinteză scrisă în vederea identificării influențelor politice și culturale care au afectat libertatea și unitatea Bisericii;* - *identificarea principalelor forme de colaborare și tensiune dintre Biserică și puterea imperială în perioada de după Edictul din Milano, în cadrul unei activități de tip hartă conceptuală pe baza surselor istorice și a discuțiilor dirijate, pentru realizarea unei scheme explicative care interpretează consecințele teologice și politice ale implicării împăraților în viața Bisericii;* - *compararea atitudinii împăraților Constantin, Teodosie și Iustinian față de Biserică, în cadrul unei activități de echipă bazate pe studii de caz istorice și surse patristice, pentru elaborarea unui tabel comparativ care sintetizează relația dintre Biserică și stat cu privire la exercitarea libertății religioase.*
CS 3.2. Analizarea cauzelor care au dus la marea schismă de la 1054
- *compararea pozițiilor teologice și ecleziologice ale Romei și Constantinopolului privind Filioque, primatul papal și diferențele liturgice, cu ajutorul unui atelier de analiză a textelor doctrinare și a simbolurilor de credință, pentru realizarea unui tabel comparativ explicativ care conține cauzele doctrinare profunde ale schismei;* - *reconstituirea sub forma unui dialog istoric a întâlnirii dintre cardinalul Humbert și patriarhul Mihail Cerularie din anul 1054, în cadrul unei activități de tip joc de rol bazate pe surse narative și cronici medievale, pentru a redacta o concluzie comună ce redă existența tensiunilor politice și a orgoliilor umane care au dus la ruptura eclezială;* - *analizarea unor texte și documente bisericești referitoare la relațiile dintre Biserica de Apus și cea de Răsărit, propunând o activitate de grup bazată pe studii de caz și discuții dirijate, pentru elaborarea unei sinteze scrise care evidențiază diferențele doctrinare, culturale și politice care au pregătit schisma de la 1054.*
CS 3.3. Aprecierea rolului pe care l-au avut cruciadele și Inchiziția în cadrul Bisericii
- *justificarea atitudinii Bisericii față de cruciade și Inchiziție în ceea ce privește diferențele dintre intențiile spirituale și efectele istorice ale acestor mișcări, prin utilizarea în cadrul unui atelier colaborativ a surselor*

Clasa a X-a
istorice, imaginilor și textelor teologice, pentru a sintetiza într-o prezentare vizuală (poster sau diapozitiv) rolul acestor fenomene în viața și evoluția Bisericii medievale; - *examinarea unor documente și texte referitoare la Prima Cruciadă (proclamarea acesteia de către Papa Urban al II-lea și faptele unor lideri precum Godefroy de Buillon) în lumina motivațiilor religioase și politice care au dus la mișcarea cruciată, printr-o activitate de grup bazată pe studiu de caz și discuție dirijată, pentru realizarea unei fișe sinteză care evidențiază rolul Bisericii și al conducătorilor spirituali în mobilizarea creștinătății medievale;* - *argumentarea înființării Inchiziției de către papa Grigore al IX-lea și a activității unor figuri precum Sfântul Dominic de Guzman sau Bernard Gui de protejare a unității doctrinare în fața ereziilor medievale (albigenzii, valdenzii), în baza unor texte și mărturii istorice în cadrul unei activități de analiză critică de text și reflecție etică pe surse istorice, în vederea redactării unei scurte reflecții argumentate privind echilibrul dintre autoritatea religioasă și libertatea conștiinței în contextul epocii.*

CG 4 - Aplicarea cunoștințelor religioase despre istoria Bisericii în viața personală și comunitară, respectând valorile religioase ale fiecărei persoane

Clasa a X-a
CS 4.1. Selectarea valorilor transmise de începuturile comunității ecleziale
- *identificarea valorilor fundamentale ale primei comunități creștine (comuniunea, rugăciunea, solidaritatea și vestirea credinței) în cadrul unor activități de lectură și reflecție spiritual în grupuri mici pentru a realiza un aritmogrif conținând valorile creștine aplicabile în mod concret în viața personală și comunitară de astăzi;* - *reconstituirea vieții unei comunități creștine din primele secole cu ajutorului jocului de rol inspirat de texte istorico-religioase realizând scurte scenete care să ilustreze valorile trăite de comunitatea primară precum credința și slujirea carității care au întărit identitatea Bisericii;* - *compararea învățăturilor morale și spirituale din experiența martirilor și a misionarilor din Biserica primelor veacuri cu valorile regăsite în viața credinciosului contemporan în cadrul unei activități de cercetare ghidată și discuție colectivă pentru redactarea unui tabel comparativ.*
CS 4.2. Formularea atitudinilor dezirabile cu privire la relația cu semenii de altă națiune sau etnie
- *aprecierea exemplelor istorice de colaborare și dialog între creștini și alte popoare în procesul de creștinare a francilor, slavilor, germanilor în cadrul unei activități de grup de tipul dezbaterii, pentru realizarea unei hărți comentate conținând valorile respectului, cooperării și solidarității dintre diferite comunități etnice, care stau la baza unității și diversității promovate de Biserică;* - *caracterizarea atitudinilor misionarilor precum Sfinții Ciril și Metodiu sau sfântul Bonifaciu, sfântul Patriciu etc. față de popoarele evanghelizate pe baza studiului de caz, pentru a redacta și a prezenta în perechi un text care, în lumina evenimentelor trecute vizate, să ilustreze relevanța deschiderii, dialogului și respectului cultural în relațiile interreligioase și interetnice actuale;* - *verificarea ponderii valorilor creștine care promovează respectul și cooperarea între popoare prin realizarea unui podcast în care să se discute despre exemplele istorice în care lipsa dialogului dintre națiuni sau tradiții creștine a dus la diferite conflicte din cauza intoleranței și a excluderii.*
CS 4.3. Realizarea unor proiecte de promovare a fraternității și bunei-înțelegeri dintre aparținătorii altor culte sau religii
- *propunerea unui colocviu interreligios în cadrul unei activități pe grupe de câte 4-5 elevi (de confesiuni sau religii diferite în fiecare grupă) bazate pe texte și surse istorice (de exemplu Sf. Francisc și sultanul al-Kamil, documentul conciliar Nostra Aetate etc.), în urma căruia să fie realizate rapoarte de sinteză cu propuneri concrete de promovare a dialogului în comunitate (oraș, școală, parohie etc.);* - *crearea unor portrete ale personalităților marcante de confesiuni sau religii diferite care au promovat pacea și dialogul interreligios și interconfesional, având ca punct de plecare un eveniment istoric studiat pentru a realiza o prezentare multimedia în cadrul unei „sesiuni teologice” organizate în clasă;* - *planificarea unui proiect aplicativ bazat pe fraternitate și colegialitate, în urma alcătuirii unor grupuri care să conceapă un mini-proiect cu caracter caritabil, artistic sau spiritual conținând descrierea inițiativei, fundamentarea teologică, planul de implementare și materialele promoționale create de elevi.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Clasa a X-a

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Întemeierea Bisericii pe stânca lui Petru: papalitatea în istorie	1.1. Înfiinţarea Bisericii - contextul istoric, cultural şi religios 1.2. Biserica primară – *Faptele apostolilor* 1.3. Sfântul Petru şi succesiunea apostolică 1.4. Răspândirea Bisericii 1.5. Persecuţiile 1.6. De la libertatea religioasă la religia de stat
2. Misiunea Bisericii: doctrină şi viață	2.1. Ereziile 2.2. Conciliile ecumenice (Niceea I, Constantinopol I, Efes, Calcedon, Constantinopol II, Constantinopol III, Niceea II) 2.3. Începuturile monahismului creștin 2.4. Răspândirea monahismului în Orient 2.5. Răspândirea monahismului în Occident 2.6. Invaziile şi noua geografie religioasă 2.7. Încreştinarea francilor 2.8. Încreştinarea slavilor 2.9. Încreştinarea popoarelor germanice
3. Răni ale unității	3.1. Ruptura dintre Biserica latină şi cea greacă: premise 3.2**.** Schisma din 1054
4. Biserica în societate	4.1. Organizarea Bisericii în Evul Mediu: dieceze, parohii, cler, canonici 4.2. Ordinele cavalereşti; Cruciadele 4.3. Noile Ordine religioase: franciscanii, dominicanii, carmelitanii 4.4. Reprimarea ereziilor; Biserica şi Inchiziţia

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Recunoașterea evenimentelor marcante din istoria Bisericii care au influențat și schimbat societatea

Clasa a XI-a
CS 1.1. Definirea unor curente culturale și religioase în strânsă legătură cu evenimente din viața Bisericii
- *recunoașterea unor curente importante precum umanismul, renașterea, reforma protestantă, pe baza unor resurse vizuale (de exemplu: hărți istorice, fragmente de texte, imagini artistice, portrete ale figurilor istorice etc.), pentru evidențierea principalelor mișcări studiate;* - *ordonarea cronologică a evenimentelor-cheie din istoria Bisericii medievale târzii și moderne (de la perioada în care papalitatea își are sediul la Avignon la Conciliul I din Vatican), cu ajutorul unui atelier istoric de lucru pe grupe, pentru realizarea unei axe a timpului ce se oprește la sfârșitul secolului al XIX-lea;* - *numirea în scris a personalităților determinante ale cursului istoric al Bisericii în cadrul unor interviuri imaginare, folosind texte istorice, informații cu caracter cultural, religios și politic, pentru a le plasa corect în timp și spațiu și a le evidenția contribuțiile personale.*
CS 1.2. Rezumarea evenimentelor care au influențat în mod direct rupturile din Biserică în secolul al XVI-lea
- *identificarea principalelor cauze care au dus la reforma protestantă, prin accesarea unor hărți tematice (digitală sau pe suport de hârtie) care corelează personalitățile istorice (de exemplu Luther, Calvin, Zwingli, Henric al VIII-lea etc.) cu doctrinele lor reformatoare, pentru confruntarea lor cu conținutul învățăturii Bisericii;* - *dramatizarea în clasă a unei simulări a Conciliului din Trento cu ajutorul jocului de rol prin utilizarea unor texte conciliare, pentru redactarea unui proces-verbal simbolic ce rezumă deciziile conciliului respectiv cu privire la poziția față de Reforma protestantă;* - *sintetizarea informațiilor despre protagoniștii Reformei protestante cu accentul pe relația lor cu Biserica Catolică, folosind surse bibliografice și resurse digitale pentru alcătuirea unei mini-enciclopedii ilustrate (broșură, prezentare digitală sau portofoliu) cu date despre fiecare dintre aceștia (Luther, Calvin, Zwingli, Henric al VIII-lea etc.).*
CS 1.3. Descrierea unor reforme religioase interne care-i conferă Bisericii chipul contemporan
- *exemplificarea unor aspecte ale Bisericii contemporane (formarea clerului, rolul laicilor, diversitatea slujirilor) pe baza informațiilor culese din textele istorice sau din mediul online pentru alcătuirea unui fișier digital;* - *discutarea argumentată privind diferențele dintre Biserica din Evul Mediu târziu și cea contemporană pornind de la teme precum rolul preoților și al ierarhiei în comparație cu locul ocupat de laici în structurile sale interne, pentru a realizarea unui raport de sinteză care să evidențieze punctele slabe și cele forte ale perioadelor menționate;* - *analizarea unor diferențe culturale și religioase dintre diferitele culte creștine rezultate în urma reformelor și schimbărilor întreprinse de-a lungul istoriei medievale (obiceiuri, tradiții, produse artistice muzicale sau vizuale), cu ajutorul resurselor online, a materialelor ilustrate sau chiar a creațiilor proprii pentru a realizarea unor panouri comparative (pe suport fizic sau digital).*

CG 2 - Descrierea modului în care Dumnezeu acționează în istorie prin Biserică

Clasa a XI-a
CS 2.1. Argumentarea nevoii de reînnoire a Bisericii în lumina evenimentelor declanșate de protagoniștii reformei protestante
- *aprecierea unui set selectiv de teze din lista alcătuită de Luther, ales de profesor, în cadrul unei activități comune în clasă, pentru a redacta o sinteză argumentativă care să arate nevoia urgentă a unei reînnoiri autentice în interiorul Bisericii veacului al XVI-lea;* - *analizarea unor aspecte legate de dubla dimensiune, spirituală și politică, a relației Bisericii Catolice cu statele din Europa (Germania, Anglia, Franța etc.) cu ajutorul unui studiu de caz pe grupuri, în baza unor texte istorice (scrisori papale, acte regale etc.) având ca rezultat final un poster sau o prezentare digitală;* - *diferențierea aspectelor politice de cele spirituale având în vedere finalitățile și particularitățile activității politice, uneori în contrast cu cele de natură spirituală, în cadrul unei activități colaborative pe baza surselor istorice pentru elaborarea unei fișe comparative.*

Clasa a XI-a
CS 2.2. Ilustrarea rolului carismelor în viața unor personalități ecleziastice care au acționat în timpul contrareformei
- *dramatizarea istoriei unei personalități importante din timpul contrareformei (Ignațiu de Loyola, Carol Borromeu, Tereza de Avila, Francisc de Sales, Robert Bellarmin etc.) cu ajutorul jocului de rol pentru a evidenția diferitele carisme prin care Duhului Sfânt a acționat în viața lor și în viața Bisericii;* - *interpretarea în clasă, pe echipe, a unor personaje marcante ale contrareformei în cadrul jocului de rol în baza informațiilor culese în prealabil din textele puse la dispoziție de profesor sau din mediu online și verificate de cadrul didactic pentru a fixarea cunoștințelor.*
CS 2.3. Aprecierea rolului providenței divine în desfășurarea evenimentelor istoriei moderne și contemporane
- *planificarea unui studiu cu privire la desfășurarea etapizată a lucrărilor Conciliului al II-lea de la Vatican, pe baza textelor istorice, pentru alcătuirea unui material digital care să sublinieze participarea activă, însuflețită de Providență, a părinților conciliari la viața Bisericii;* - *comentarea în grupuri mici a unor materiale multimedia (documentare, filme, prezentări) despre personalități marcante ale istoriei contemporane (ecleziastice și laice) în urma cărora sunt alcătuite sinteze sub formă de fișe de studiu;* - *analizarea raportului dintre Biserica Catolică sau alte confesiuni creștine și conducerile totalitare (nazism, comunism, fascism), în urma studiului unor mărturii istorice (Pius al XII-lea, Fer. Anton Durcovici, Fer. Vladimir Ghika, Dietrich Bonhoeffer etc.) pentru a realiza un poster conceptual sau o hartă mentală conținând informații care indică mărturia și rezistența ca manifestare a ajutorului divin.*

CG 3 - Interpretarea corectă și în context istoric a evenimentelor, textelor și doctrinei teologice creștine

Clasa a XI-a
CS 3.1. Compararea cunoștințelor dobândite la alte discipline școlare cu cele legate de istoria Bisericii
- *diferențierea unor evenimente studiate la alte discipline (de exemplu la istorie: revoluția franceză, revoluția industrială etc. sau artă și literatură) de abordarea lor din perspectiva istoriei Bisericii, în cadrul unei activități de grup bazate pe o serie de texte sursă, pentru a alcătui un tabel comparativ conținând diferențe și asemănări;* - *asocierea evenimentelor studiate la istoria Bisericii cu cunoștințele dobândite la disciplinele teologice (catehism, studiu biblic etc.), in cadrul unei activități de grup dirijate de profesor pentru a alcătui o hartă conceptuală.*
CS 3.2. Aprecierea avantajelor și dezavantajelor aduse Bisericii de schimbările provocate de reforma protestantă și de revoluția franceză
- *selectarea unor texte istorice pentru a determina impactul lor asupra vieții ecleziale, în cadrul lucrului în clasă în grupuri mici cu ghidaj din partea profesorului, pentru redactarea unei fișe de analiză cu două consecințe negative și două pozitive desprinse din documente;* - *compararea în perechi a efectelor Reformei protestante și ale Revoluției Franceze asupra Bisericii folosind un set de două tabele paralele cu ajutorul materialelor de recapitulare și scheme istorice, în urma căreia se realizează o fișă comparativă cu câte trei avantaje și trei dezavantaje;* - *dezbaterea dirijată între două echipe susținând fie poziția avantajelor, fie a dezavantajelor generate de Reformă și Revoluția Franceză, în cadrul unei ore interactive de evaluare formativă, în vederea formării capacității de argumentare pe baza informațiilor istorice și ecleziologice studiate având ca rezultat o listă de argumente cu o concluzie privind impactul global asupra Bisericii.*
CS 3.3. Folosirea corectă a limbajului teologic specific istoriei Bisericii contemporane
- *explicarea termenilor teologici specifici istoriei Bisericii contemporane (ecumenism, colegialitate, magisteriu, secularizare etc) cu ajutorului unui dicționar teologic în cadrul unei activități colaborative în urma căreia se alcătuiește un mini-glosar personal cu definiții și exemple;* - *completarea unor texte despre evenimente ecleziale contemporane (Conciliul al II-ea din Vatican, mișcarea ecumenică, misiunea Bisericii în lume etc.) în care lipsesc termenii teologici potriviți, în cadrul unei ore de consolidare pentru demonstrarea înțelegerii și aplicării terminologiei teologice adecvate;* - *prezentarea pe scurt (1-2 minute) din partea unui elev sau a unei grupe de elevi a unui termen teologic contemporan în cadrul unei activități comune interactive, în baza unor carduri explicative realizate în prealabil conținând definiția, un exemplu și o propoziție proprie.*

CG 4 - Aplicarea cunoștințelor religioase despre istoria Bisericii în viața personală și comunitară, respectând valorile religioase ale fiecărei persoane

Clasa a XI-a
CS 4.1. Propunerea valorilor împărtășite de propria comunitate eclezială în dialogul interconfesional și interreligios la nivel național și european
- *identificarea valorilor fundamentale promovate de Biserica Catolică (demnitatea persoanei, pacea, solidaritatea, iertarea) ca potențial de dialog interconfesional și interreligios într-un context local și european și organizarea lor într-o hartă a valorilor ilustrată;* - *selectarea unor documente ecumenice sau interreligioase (Documentul de la Assisi, mesajele Consiliului Ecumenic al Bisericilor, Declarația de la Balamand etc) pentru a extrage valori comune care susțin dialogul și a realiza o fișă de analiză cu scurte explicații priind relevanța lor la nivel național, european și internațional;* - *prezentarea pe grupuri confesionale a unor personalități marcante contemporane aparținând unei confesiuni sau religii și a modului în care acestea promovează valorile orientate spre dialog și pace, folosind tehnologiile multimedia (prezentare PowerPoint, Canva, video etc.).*
CS 4.2. Planificare unor activități de promovare a colegialității și fraternității cu ajutorul cunoștințelor dobândite prin studiul istoriei Bisericii
- *propunerea unor vizite ghidate la obiective religioase (biserici, mănăstiri, asociații) ale mai multor confesiuni sau religii, care să favorizeze o cunoaștere reciprocă mai profundă spre favorizarea fraternității și colegialității;* - *justificarea respectării valorilor întâlnite în studiul Istoriei Bisericii la nivelul clasei, școlii**,** comunității locale prin realizarea unor interviuri/investigații;* - *organizarea unei activități „Fraternitatea în acțiune – proiect comunitar local” cu ajutorul transferului cunoștințelor despre acțiunile Bisericii în favoarea fraternității (activitatea socială a Bisericii) către un plan concret de implicare comunitară realizând un proiect complet conținând obiectivul, partenerii, etapele, calendarul și impactul așteptat.*
CS 4.3. Identificarea elementelor de viață creștină care se manifestă în propria existență ca urmare a evenimentelor istorice studiate
- *promovarea unui set de reguli inspirat din viața creștină și evidențiat de studiul Istoriei Bisericii care să ajute la dezvoltarea spiritului de fraternitate și colegialitate în colectivul clasei, fiind realizate afișe ilustrate spre a fi expuse în sala de clasă;* - *aprecierea importanței valorilor creștine promovate de Biserică în contemporaneitate prin realizarea unui sondaj tematic în grupurile apropiate (colegi, prieteni, cunoștințe);* - *elaborarea unui eseu structurat în baza unei hărți conceptuale a elementelor de viață creștină considerate fundamentale pentru propria existență.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Clasa a XI-a

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Întemeierea Bisericii pe stânca lui Petru: papalitatea în istorie	1.1. Papii la Avignon 1.2. Biserica în timpul Umanismului şi al Renaşterii 1.3. Reforma protestantă: Luther, Calvin, Zwingli 1.4. Separarea Bisericii Angliei de Roma
2. Misiunea Bisericii: doctrină şi viaţă	2.1. Contrareforma şi Conciliul Tridentin 2.2**.** Ordine religioase post-tridentine 2.3. Ignaţiu de Loyola şi Societatea lui Isus 2.4. Activitatea misionară a Bisericii în secolele XVI-XVIII 2.5. Situaţia Bisericii în secolul al XIX-lea
3. Răni ale unității	3.1. Revoluția franceză 3.2**.** Apariția cultelor neoprotestante
4. Biserica în societate	4.1. Conciliul Vatican I 4.2. Sfârşitul Statului papal 4.3. Evenimente majore din secolul XX: Confruntarea dintre tradiţia catolică şi ştiinţa modernă; Biserica şi comunismul 4.4. Conciliul Vatican II (Reforma liturgică; noua viziune asupra Bisericii: *LG* şi *GS*; mişcarea ecumenică) 4.5. Personalitatea lui Ioan Paul al II-lea 4.6. Biserica la începutul noului mileniu

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Recunoașterea evenimentelor marcante din istoria Bisericii care au influențat și schimbat societatea

Clasa a XII-a
CS 1.1. Localizarea în timp și spațiu a evenimentelor legate de prezența creștinismului pe teritoriul țării noastre (de la Dacia romană la România contemporană)
- *localizarea cronologică și geografică a apariției și răspândirii creștinismului în zonele cuprinse de actualul teritoriu al României în cadrul unei activități individuale sau în echipă folosind hărți istorice, atlase, surse arheologice, cronologii puse la dispoziție de profesor pentru a realiza o hartă interactivă cu principalele evenimente, figuri și centre creștine între secolele I–XXI;* - *încadrarea corectă a unor evenimente-cheie ale istoriei Bisericii Catolice cuprinse între Dacia romană și România contemporană pentru a realiza o axă cronologică argumentată ce organizează evenimentele esențiale din această perioadă;* - *identificarea, în cadrul unei activități desfășurate în clasă, a cel puțin patru elemente dintr-o listă amplă de epoci și locuri răspunzând la întrebările: „Ce văd? Ce aud? Cine sunt oamenii Bisericii aici?” pentru a realiza un discurs argumentativ.*
CS 1.2. Descrierea evoluției comunităților și instituțiilor catolice din spațiul românesc din perspectiva influențelor culturale și religioase occidentale și bizantine care au modelat identitatea locală
- *descrierea modului în care tradiția latină și cea bizantină au influențat identitatea comunităților locale, în cadrul lucrului în perechi cu ajutorul imaginilor cu arhitectură (paleocreștină, bizantină, gotică), textelor despre unirea cu Roma, influențelor slave și bizantine pentru a realiza o diagramă Venn comentată, care descrie clar elementele occidentale, cele orientale și punctele de sinteză ce au modelat identitatea creștină românească;* - *interpretarea influențelor culturale asociate comunităților catolice din spațiul românesc (români, sași, secui, bulgari, unguri, italieni) pe baza unui set de resurse (hărți istorice medievale, texte despre colonizările săsești și secuiești, documente despre misiunile bulgarilor catolici și ctitoriile catolice din secolele XIV–XV) alcătuind o hartă descriptivă însoțită de un mini-text explicativ (6-10 rânduri);* - *explicarea impactului cu tradiția latină și cea bizantină a comunităților și instituțiilor catolice prin vizionarea unor imagini cu: biserici medievale, catedrale catolice, manuscrise, tipărituri chirilice, portrete ale episcopilor, fotografii istorice cu ordine religioase și școli pentru a arăta dezvoltării instituțiilor ecleziale catolice din țară.*
CS 1.3. Rezumarea transformărilor suferite de Biserica Catolică în România în perioada comunistă și postcomunistă în lumina rolului acesteia în rezistența spirituală, reînnoirea conciliară și dialogul contemporan
- *rezumarea transformărilor suferite de Biserica Catolică în comunism în baza unor fragmente din mărturii, documente de arhivă, scurte biografii ale martirilor (ex.: Durcovici, Ghika, Hossu, Ploscaru etc.) într-o sinteză de 10-12 rânduri;* - *ilustrarea transformărilor produse de Conciliul al II-lea din Vatican în context românesc cu ajutorul a două tipuri de surse: documente conciliare (fragmente adaptate pentru elevi) și texte despre aplicarea lor în România în anii ’60–’80 și după 1990 realizând un rezumat tabelar sau narativ (5-7 idei principale);* - *enumerarea principalelor transformări ale Bisericii Catolice în România contemporană în cadrul unei sinteze cu titlul „De la clandestinitate la dialog: transformările Bisericii după 1989” cu accent pe libertatea religioasă, reorganizarea structurilor și dialogul contemporan cuprinzând subiecte precum: redeschiderea episcopiilor greco-catolice, reorganizarea diecezelor romano-catolice, relegalizarea congregațiilor și școlilor catolice, libertatea presei și mass-mediei catolice, vizitele papale (1999, 2019), intensificarea dialogului ecumenic etc.*

CG 2 - Descrierea modului în care Dumnezeu acționează în istorie prin Biserică

Clasa a XII-a
CS 2.1. Descrierea modului în care evenimentele și procesele istorice de la Dacia romană până la formarea primelor comunități și structuri ecleziale exprimă acțiunea lui Dumnezeu în istorie prin răspândirea creștinismului
- *descrierea, în 6–8 rânduri, a modului în care romanizarea și existența limesului dunărean au creat condițiile favorabile răspândirii creștinismului în Dacia romană;* - *utilizarea surselor arheologice (bazilici, inscripții, obiecte de cult) într-o scurtă prezentare (orală sau scrisă) în care să fie ilustrată viața creștinilor timpurii din castrele dunărene;* - *analizarea formării primelor comunități creștine nord-dunărene în baza unei hărți conceptuale pentru a evidenția interpretarea lor ca o manifestare a providenței divine în istorie.*
CS 2.2. Interpretarea modului în care transformările etno-culturale, influențele romano-bizantine și dezvoltarea comunităților catolice reflectă continuitatea acțiunii lui Dumnezeu în istorie în formarea identității religioase și naționale
- *comentarea în scris a impactului migrațiilor slave și bulgare asupra continuității creștinismului local, pentru realizarea unui text argumentativ care să arate cum a contribuit Biserica la păstrarea identității românești;* - *utilizarea unui document istoric (de exemplu: profesorul oferă un fragment despre activitatea lui Ciril și Metodiu sau despre tipăriturile în slavonă) subliniind modul în care aceste evenimente au influențat spiritualitatea românească;* - *argumentarea, pe baza materialelor istorice, a rolului pe care o comunitate catolică medievală (sași, secui, bulgari catolici, moldoveni etc.) l-a avut în dezvoltarea culturală și religioasă a regiunii constituind un element de diversitate ca expresie a planului providențial.*
CS 2.3. Ilustrarea modului în care reorganizarea structurilor catolice, viața consacrată, rezistența din perioada comunistă și deschiderea ecumenică arată acțiunea lui Dumnezeu în istorie în societatea românească modernă și contemporană
- *ilustrarea, printr-un scurt portret (text sau poster), a vieții unui episcop sau preot martir din perioada comunistă pentru a arăta modul în care mărturia sa manifestă lucrarea lui Dumnezeu în istoria recentă;* - *realizarea unui eseu descriptiv (8–10 rânduri) din care reiese modul în care școlile și congregațiile catolice au devenit instrumente de evanghelizare și de formare spirituală în epoca modernă;* - *folosirea materialelor istorice puse la dispoziție de profesor pentru alcătuirea unei fișe conținând exemple concrete cu modul în care vizitele papale, mijloacele media catolice sau inițiativele ecumenice au contribuit la reînnoirea vieții Bisericii în România după 1989.*

CG 3 - Argumentarea evenimentelor, textelor și doctrinei teologice creștine ținând cont de contextul istoric

Clasa a XII-a
CS 3.1. Motivarea modului în care contextul istoric, cultural și social, de la Dacia romană până la primele episcopii medievale, a favorizat dezvoltarea creștinismului
- *interpretarea rolului romanizării și al limesului dunărean în apariția creștinismului în spațiul românesc cu ajutorul hărții Imperiului Roman și a unui scurt text despre romanizare având ca rezultat un discurs argumentativ despre contextul roman care a favorizat pătrunderea creștinismului;* - *formularea unor opinii pornind de la o serie de dovezi arheologice (imagini, fragmente arheologice legate de bazilici, inscripții, diferite obiecte) prezentate de profesor, pentru a alcătui un scurt comentariu legat de indicațiile izvorâte din sursa arheologică;* - *aprecierea modului în care primele comunități, episcopii și misiuni au structurat viața creștină în nordul Dunării în cadrul unei activități în grupuri mici pornind de la un text despre misiunile romane în Dacia Superior pentru a realiza o hartă conceptuală din care reiese rolul structurilor ecleziale în organizarea comunităților creștine.*
CS 3.2. Analizarea influențelor romano-catolice și bizantine asupra comunităților creștine medievale și premoderne și asupra formării identității religioase locale
- *estimarea efectelor migrațiilor slave și bulgare asupra continuității creștinismului local pe baza unei hărți istorice și a unui text despre slavizare pentru a alcătui un tabel comparativ cu trei efecte culturale și trei efecte religioase ale migrațiilor;*

Clasa a XII-a
- *evaluarea interferențelor romano-bizantine care au modelat arhitectura și cultura religioasă în urma vizionării unor imagini cu bazilici paleocreștine, manuscrise chirilice și biserici medievale pentru a redacta un comentariu de 8–10 rânduri punctând diferențele și convergențele dintre cele două influențe;* *- investigarea contribuției Școlii Ardelene la formarea identității românești moderne prin lectură ghidată din texte ale lui Petru Maior, Gheorghe Șincai sau Samuil Micu etc. pentru a redacta un eseu scurt despre afirmarea latinității.*
CS 3.3. Aprecierea modului în care evenimentele moderne și contemporane (structurile ecleziale, persecuția comunistă, Conciliul al II-lea din Vatican , ecumenismul) exprimă continuitatea acțiunii Bisericii în societate
- *motivarea mărturiei episcopilor, preoților și laicilor persecutați în baza a scurte biografii (ex.: episcopii martiri romano-catolici și greco-catolici etc.) pentru a alcătui un paragraf argumentativ ce apreciază (cu justificări) importanța martiriului pentru istoria Bisericii;* - *argumentarea impactului documentelor și spiritului Conciliului al II-lea din Vatican asupra vieții Bisericii din România pe baza unor idei extrase din Lumen Gentium sau Gaudium et Spes în cadrul unei mici dezbateri în clasă moderată de profesor;* - *aprecierea contribuției episcopiilor, congregațiilor și mass-mediei catolice la formarea societății actuale în urma vizionării unor scurte materiale produse sau influențate de acestea despre o vizită papală sau o instituție catolică modernă.*

CG 4 - Aplicarea cunoștințelor religioase despre istoria Bisericii în viața personală și comunitară, respectând valorile religioase ale fiecărei persoane

Clasa a XII-a
CS 4.1. Aprecierea semnificației istorice și spirituale a momentelor fundamentale din evoluția creștinismului în spațiul românesc, de la Dacia romană până la consolidarea structurilor ecleziale medievale
- *elaborarea unei expoziții istorico-spirituale (fizice sau digitale) care valorifică premisele istorice și socio-culturale ale Daciei romane, primele atestări ale creștinismului pe limesul dunărean și transformarea arhitecturii romane în spații de cult creștin, concretizată într-un produs final integrat (poster, panou expozițional sau platformă digitală) ce evidențiază semnificația istorică și spirituală a apariției creștinismului în spațiul românesc;* - *proiectarea unui produs narativ creativ (jurnal, scrisoare sau mărturie imaginară) care reconstruiește viața unei comunități creștine din spațiul carpato-dunărean în contextul migrațiilor slave, al încreștinării acestora și al misiunii bizantino-romane (Ciril și Metodiu), produsul final reflectând capacitatea elevilor de a aprecia impactul spiritual, cultural și lingvistic al acestor procese asupra populației nord-dunărenecompararea învățăturilor morale și spirituale din experiența martirilor și a misionarilor din Biserica primelor veacuri cu valorile regăsite în viața credinciosului contemporan în cadrul unei activități de cercetare ghidată și discuție colectivă pentru redactarea unui tabel comparativ;* - *crearea unei hărți istorico-ecleziale comentate a spațiului românesc medieval care corelează apariția episcopiilor, influențele romano-catolice și bizantine și efectele Marii Schisme, pentru a realiza o hartă (fizică sau digitală) însoțită de explicații argumentate privind semnificația consolidării structurilor ecleziale înainte și după 1054.*
CS 4.2. Formularea atitudinilor dezirabile cu privire la relația cu semenii de altă confesiune sau etnie
- *organizarea unei dezbateri argumentative între două echipe formate din colectivul clasei (rolul latinității / rolul bizantinismului) care, pornind de la importanța contribuțiilor latine sau bizantine în configurarea identității religioase românești, formulează argumente istorice coerente;* - *scrierea unui eseu structurat în baza unor fragmente din scrierile lui Micu, Șincai, Maior etc. în vederea cunoașterii și aprecierii celor mai importante contribuții ale Școlii Ardelene în cultura română;* - *planificarea unui studiu de caz într-o activitate pe grupe, în baza consultării unor studii istorice scurte despre sași, secui, italieni, bulgari etc. pentru a prezenta în 3-5 minute rolul formator al acestor comunități în viața socială și religioasă.*
CS 4.3 Planificarea unor inițiative personale sau comunitare inspirate din istoria Bisericii, care să promoveze dialogul, respectul interconfesional și angajamentul creștin în societatea contemporană
- *planificarea unei acțiuni de solidaritate pornind de la modelul activităților caritative ale congregațiilor religioase realizând un plan concret (obiective, pași, resurse, beneficiari) pentru o activitate caritabilă în școală sau parohie;*

Clasa a XII-a
- *realizarea unui eveniment (zi de dialog, expoziție, atelier, masă rotundă) având ca obiectiv dialogul interconfesional inspirat din vizitele papale și din ecumenismul contemporan (Sfântul papă Ioan Paul al II-lea - 1999, Papa Francisc - 2019, declarații ecumenice, colaborări actuale etc.);* - *conceperea unui material (poster, videoclip, mini-podcast, portofoliu) care să exprime modul în care mărturia martirilor inspiră viața creștină actuală, în urma documentării despre episcopi, preoți și laici martiri (ex.: Anton Durcovici, Marton Aron, Iuliu Hossu, Vladimir Ghika, Ioan Ploscaru etc.).*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Clasa a XII-a

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Antichitatea creștină	**1.1. Dacia romană: cadrul istoric și cultural al apariției creștinismului** • premise istorice și socio-culturale: - cucerirea romană - limesul dunărean sub dominația romană - evoluția procesului de romanizare până la venirea slavilor în Moesia inferior și nordul Dunării *Conținutul se concentrează pe formarea mediului etnic, social și religios în care va pătrunde creștinismul*. **1.2. Primele semne ale credinței: creștinismul timpuriu pe limesul dunărean** • primele atestări creștine provenite din castrele și cetățile de pe limesul dunărean (surse arheologice) • persecuțiile creștine în rândul populației daco-romane *Conținutul abordează sursele arheologice, martiriul și caracteristicile creștinismului incipient în spațiul carpato-danubiano-pontic.* **1.3. De la bazilica civilă la bazilica paleocreștină: arhitectura și arta comunităților timpurii** • de la *domus romana* și *basilica civilis* la *bazilica paleocreștină* (arhitectura și arta; transformarea spațiilor romane) *Conținutul explorează modul în care arhitectura romană a fost adaptată pentru cult și ce ne spune aceasta despre viața comunităților creștine.* **1.4. Răspândirea și organizarea creștinismului: primele comunități, episcopii și misiuni în spațiul românesc** • primele comunități creștine ale geto-dacilor și proto-românilor (vlahilor) • primele episcopii din cetățile pontice și carpato-dunărene • evanghelizarea romană în Dacia Superior (Transilvania și Moldova de astăzi) *Conținutul surprinde consolidarea structurilor ecleziale și extinderea pastorală în zonele nord-dunărene și est-carpatice.*
2. Perioada Evului mediu și a influențelor migrațiilor (secolele V/VI - XV)	**2.1. Slavi, bulgari și vlahi: transformări etno-culturale în spațiul carpato-dunărean** • migrațiile din spațiul carpato dunărean • infiltrarea primelor triburi slave și absorbția acestora de către populația traco-romană din nordul si sudul Dunării • invazia masivă a slavilor urmată de bulgari • încetinirea procesului de romanizare și asimilarea treptată a populației slave din nordul Dunării • primul imperiu vlah (Țarul Simeon) cuprindea Serbia, Bulgaria, Dobrogea, Albania, Macedonia și o parte din Grecia și Turcia. *Conținutul surprinde schimbările demografice și politice care au remodelat identitatea traco-romanică și au influențat ulterior structurile bisericești.* **2.2. Încreștinarea slavilor și misiunea bizantino-română: impact asupra populației nord-dunărene** • activitatea de evanghelizare a lui Ciril și Metodiu cu mandatul papei Adrian al II-lea • încreștinarea slavilor și a protobulgarilor; consecințe asupra populației din nordul Dunării • alfabetul chirilic adoptat de statul bulgar devine al 3-lea alfabet ecleziastic după latina și greacă

Domenii de conținut	Conținuturi
	• începe procesul de slavonizare obligatorie în Vlahia *Conținutul evidențiază tensiunea dintre influența romană și cea bizantină, dar și schimbările lingvistice și liturgice din spațiul românesc*. **2.3. Biserica în Moldova, Transilvania și Banat: între moștenirea latină și influența bizantină** • Biserica în Moldova, Transilvania și Banat: - moșteniri latine și influențe bizantine - dezvoltarea Bisericii Catolice după încreștinarea ungurilor • dominația bizantină în nordul si sudul Dunării, cu consecințe radicale în viața socio-culturală și ecleziastică a Țărilor Romane (arhitectură, manuscrise și ulterior primele tipărituri în limba chirilică, documente arheologice) *Conținutul urmărește diversitatea confesională și interferențele romano-catolice și bizantine în formarea Bisericii locale.* **2.4. Structuri ecleziale medievale: episcopii românești înainte și după schismă** • Biserica din Țările Române după marea schismă (1054) • Biserica din Țările Române în timpul dominației otomane • Invazia cumanilor si încreștinarea lor sub influența Ungariei • Episcopia Milcovului • Episcopia de Arges (ființată de Papa Urban al VI-lea la 9 mai 1381) *Conținutul prezintă consolidarea organizării episcopale pe teritoriul românesc și relația acesteia cu Roma, Bizanțul și puterile vecine.*
3. Renașterea și Umanismul în Biserica din spațiul românesc (secolele XV - XVIII)	**3.1. Umanismul în Țările Române: afirmarea latinității prin Biserică și cultură** • Biserica a susținut Umanismul de sorginte apuseană • afirmarea latinității și continuității limbii și poporului român • afirmarea originii latine atât în limbă cât și în cultură și religie (Bisericile construite după model paleocreștin; pictura renascentistă) *Conținutul surprinde începuturile mișcărilor culturale care au afirmat identitatea latină și legăturile cu Occidentul.* **3.2. Structuri și comunități catolice medievale în spațiul românesc** • Comunitățile catolice de bulgari din Țara Românească și Banat • Episcopia romano-catolică din Craiova • Episcopia de Baia instituită de Alexandru cel Bun (începutul sec. XV, 1410, catedrala din Baia) *Conținutul urmărește extinderea și organizarea comunităților catolice în secolele XIV–XV.* **3.3. Unirea cu Roma în Ardeal și Maramureș: nașterea și dezvoltarea Bisericii Greco-Catolice** • unirea cu Roma a Bisericii ortodoxe din Ardeal și Maramureș • unirea Transilvaniei cu Țările Române *Conținutul marchează momentul fondator al tradiției greco-catolice în spațiul românesc.* **3.4. Biserica Greco-Catolică și emanciparea națională: Școala Ardeleană și reformele culturale** • Rolul Bisericii greco-Catolice în procesul de emancipare națională • înlocuirea alfabetului chirilic cu cel latin; primele publicații și traduceri în limba româna • primele școli românești • mari personalități umaniste în spațiul românesc: Inocențiu Micu-Clain, Samuil Micu, Gheorghe Șincai, Petru Maior, Timotei Cipariu etc. *Conținutul pune în centru contribuția decisivă a clerului și intelectualilor catolici la formarea identității naționale moderne.* **3.5. Diversitatea comunităților catolice din spațiul românesc: tradiție latină și influențe orientale** • comunitățile catolice de sași și secui din Transilvania • comunitățile catolice din Dobrogea de origine română, germană, italiană

Domenii de conținut	Conținuturi
	• comunitățile Catolice din Țara Românească și Banat: continuitate latină și influențe bizantine *Conținutul explorează pluralitatea etnică și confesională a catolicismului românesc și rolul său în cultura locală.*
4. Biserica din România în perioada modernă: structuri catolice active (secolele XIX-XX)	**4.1. Consolidarea structurilor catolice în România modernă: de la administrațiile apostolice la primele arhiepiscopii** • episcopii pasioniști din Bulgaria, administratori apostolici de București • înființarea Arhiepiscopiei de București • Episcopia de Iași • Arhiepiscopia de Alba-Iulia • Nunțiatura apostolică *Conținutul urmărește procesul prin care Biserica Catolică își structurează ierarhia locală, trecând de la administratori apostolici la organizații ecleziale stabile și reprezentare diplomatică la nivel înalt.* **4.2. Viața catolică în epoca modernă: congregații religioase, misiuni educative și școlile catolice** • congregațiile religioase locale și apusene; activitatea pastorală și socială • școlile catolice: fondare și dezvoltare *Conținutul evidențiază rolul ordinelor religioase și al educației catolice în formarea comunităților locale, modernizarea culturii și afirmarea identității catolice în spațiul românesc.*
5. Înfruntarea persecuției comuniste	**5.1. Regimul comunist în România: contextul istoric și impactul asupra vieții religioase** • caracteristici ale perioadei comuniste • mecanismele de control asupra cultelor; începuturile persecuției religioase *Conținutul oferă cadrul general necesar înțelegerii represiunii antireligioase și a transformărilor socio-politice.* **5.2. Biserica Romano-Catolică și Biserica Greco-Catolică sub comunism: suprimare, clandestinitate și martiriu** • Biserica Romano-catolica în perioada comunistă • Biserica Greco-Catolică din perioada comunistă • Lupta de rezistență din închisori și catacombe • Episcopi preoți și laici martiri în închisorile comuniste *Conținutul surprinde drama celor două Biserici catolice, modul lor distinct de a supraviețui și mărturia martirilor.* **5.3. Ecouri ale Conciliului Vatican II în România: reînnoire, speranță și continuitate în anii dictaturii** • Conciliul Vatican II în spațiul românesc: receptarea conciliului în spațiul românesc; adaptări, dificultăți, influențe asupra clerului și laicatului *Conținutul arată cum idealurile conciliare au pătruns în mod limitat, dar semnificativ, în viața Bisericii din România aflată sub supraveghere strictă.*
6. Biserica Catolică din România în contemporaneitate	**6.1. Structurile Bisericii Catolice în România contemporană: episcopii romano-catolice și greco-catolice** • episcopiile romano-catolice • episcopiile greco-catolice • evoluția și misiunea lor după 1989; coordonare și colaborare interrituală *Conținutul prezintă organizarea actuală a Bisericii, continuitatea tradiției apostolice și rolul episcopilor în viața comunităților.* **6.2. Conferința Episcopilor Catolici din România și viața consacrată: identitate, misiune și dinamism** • Conferința Episcopilor Catolici – coordonare și misiune • viața consacrata: ordine și congregații religioase în România contemporană *Conținutul subliniază cooperarea episcopală, misiunile pastorale comune și contribuția vieții consacrate în educație, caritate și evanghelizare.* **6.3. Educația și comunicarea catolică: școli, instituții, noua evanghelizare și mass-media catolică**

Domenii de conținut	Conținuturi
	• școli și instituții catolice • noua evanghelizare, o datorie pentru orice creștin - publicații catolice - mass-media catolice *Conținutul evidențiază rolul Bisericii în formarea culturală și spirituală a societății, precum și instrumentele moderne de transmitere a credinței.* **6.4. Biserica în dialog: vizite papale, adevăr istoric și ecumenism în România** • vizite ale Suveranilor Pontifi în Romania • istoria între adevăr și eroare • ecumenismul în România *Lecția prezintă deschiderea Bisericii Catolice spre dialog, reconciliere și cooperare ecumenică, evidențiind momente istorice și provocări actuale.*

SUGESTII METODOLOGICE

Formarea și consolidarea competențelor specifice, precum și dezvoltarea gândirii critice în domeniul teologic se realizează printr-un demers didactic clar, accesibil și centrat pe nevoile elevilor. Activitățile de învățare sunt organizate atât individual, cât și în grupuri de lucru, astfel încât elevii să poată înțelege conținuturile prin explorare directă, exercițiu constant și reflecție ghidată. Rolul profesorului este acela de a orienta învățarea, de a oferi reperele necesare și de a sprijini elevii în utilizarea corectă a informațiilor istorice și teologice.

Din punct de vedere didactic, se recomandă ca fiecare unitate de învățare să fie structurată pe etape simple și funcționale: introducerea temei și a contextului, lucrul efectiv cu informația și consolidarea prin aplicații. În etapa introductivă, profesorul va prezenta succint cadrul istoric, geografic și religios, pentru a facilita orientarea elevilor în timp și spațiu.

Un accent important este pus pe lucrul cu surse adaptate nivelului de studiu: fragmente din texte biblice, patristice sau conciliare, documente istorice simplificate, hărți și materiale vizuale. Elevii sunt ajutați să identifice ideile principale, termenii importanți și mesajul teologic al textelor. Prin exerciții repetate de analiză și sinteză, aceștia învață să distingă între fapte istorice și interpretări și să își susțină opiniile pe baza informațiilor studiate.

Activitățile de grup sunt utilizate pentru a încuraja cooperarea și responsabilitatea. Sarcinile pot fi împărțite pe roluri simple (documentare, organizare, prezentare), astfel încât fiecare elev să participe activ. Produsele realizate – fișe de lucru, portofolii tematice sau prezentări scurte – sunt folosite atât pentru consolidarea cunoștințelor, cât și pentru evaluarea progresului. Profesorul oferă feedback constant, orientat spre îmbunătățire, nu doar spre notare.

Metodele interactive, precum jocul de rol, dezbaterea sau studiul de caz, sunt utilizate pentru înțelegerea contextului istoric, a pozițiilor teologice și a consecințelor acestora. De asemenea, reflecția finală, realizată prin discuții sau scurte texte scrise, îi ajută pe elevi să lege cunoștințele despre istoria Bisericii de valori și atitudini relevante pentru viața personală și comunitară. În acest fel, disciplina contribuie la formarea unei înțelegeri echilibrate și aplicate a istoriei Bisericii, adaptată nivelului de liceu și specificului profilului teologic romano-catolic.

Activități de învățare recomandate

Se recomandă, orientativ, următoarele tipuri de activități, în acord cu conținuturile de învățare:

I. La clasa a X-a

1)Localizare în timp și spațiu – hărți, axe cronologice, contexte

- realizarea de **hărți ilustrate** ale creștinismului timpuriu (Ierusalim, Antiohia, Roma, Alexandria, Efes), folosind hărți istorice, imagini, fragmente patristice și repere culturale, pentru a evidenția răspândirea Bisericii;
- elaborarea de **axe ale timpului** de la Rusalii la Edictul din Milano (313), cu integrarea persecuțiilor și a misiunilor apostolice;

2) Doctrină și viață – erezii, concilii, simboluri de credință, monahism

- utilizarea **hărților tematice** care corelează ereziile (arianism, nestorianism, monofizism, donatism) cu conciliile (Niceea, Constantinopol, Efes, Calcedon), pentru înțelegerea clară a deciziilor doctrinare;
- **simularea** unui conciliu ecumenic (joc de rol) cu fragmente din Simbolul de credință și texte patristice, finalizată printr-un **proces-verbal simbolic** al deciziilor;
- realizarea unei **mini-enciclopedii ilustrate** (broșură/portofoliu/prezentare digitală) cu „fișe” pentru fiecare erezie și conciliu asociat;
- atelier comparativ despre monahism: **Sf. Anton cel Mare** și **Sf. Benedict**, pornind de la texte din *Pateric* și *Regula Sfântului Benedict* (fișă comparativă + reflecție asupra unirii dintre har și strădania omului).

3) Tradiții ecleziale – latină și greacă

- construire de **tabele comparative** (limbă liturgică, autoritate ecleziastică, tradiție teologică, artă/arhitectură);
- dezbatere structurată în **trei echipe** (Apus – Răsărit – echipa de sinteză), cu un **raport final** al convergențelor și diferențelor;
- realizarea de **panouri comparative** (fizice/digitale) pe baza reprezentărilor vizuale (icoane, vitralii, planuri de biserici), inclusiv prin creații proprii (colaje tematice).

4) Biserica în societate – relația cu puterea civilă, libertate religioasă, schismă, cruciade, Inchiziție

- analiză de documente privind relațiile Roma–Constantinopol înainte de 1054 și rolul împăratului; elaborarea unei **sinteze scrise** despre influențe politice și culturale;
- tabel comparativ: Constantin – Teodosie – Iustinian (consecințe teologice/politice);
- atelier comparativ despre cauzele schismei (Filioque, primatul papal, diferențe liturgice) + **tabel explicativ** al cauzelor doctrinare și culturale;

- reconstituire dialogată (joc de rol) a întâlnirii Humbert–Cerularie (1054), cu concluzie comună privind tensiunile și orgoliile;
- poster/diapozitiv: cruciade și Inchiziție (intenții spirituale versus efecte istorice), pe baza surselor și imaginilor;
- activitate de reflecție etică: echilibrul dintre autoritatea religioasă și libertatea conștiinței, în context istoric.

6) Dezbateri recomandate

Se recomandă organizarea de dezbateri, corelate cu domeniile programei:

- „Libertate religioasă: câștig istoric sau provocare pentru Biserică?”
- „Ereziile: ruptură distructivă sau ocazie de clarificare doctrinară?”
- „Schisma din 1054: cauze doctrinare sau cauze politico-culturale predominante?”
- „Cruciadele: intenție spirituală legitimă sau instrumentalizare istorică?”
- „Inchiziția: protejarea unității doctrinare sau conflict cu libertatea conștiinței?”

(Profesorul va stabili temele finale în funcție de nivelul clasei și de ritmul parcurgerii conținuturilor)

II. La clasa a XI-a

1) Aplicare în viața personală și comunitară – valori, atitudini, dialog, proiecte

- identificarea valorilor comunității primare (comuniune, rugăciune, solidaritate, vestire) și realizarea unui **aritmogrif** cu „valori aplicabile azi”;
- scenete/joc de rol despre viața comunității primare și slujirea carității;
- tabel comparativ: martiri și misionari versus valori ale credinciosului contemporan;
- dezbatere: exemple istorice de dialog sau de conflict din lipsa dialogului.

2) Studii de caz recomandate

Se recomandă, în clasa a XI-a, realizarea de studii de caz, în acord cu conținuturile:

- **Umanism, Renaștere, Reformă**: analiză de context (portrete, texte, consecințe ecleziale).
- **Conciliul din Trento și Contrareforma**: joc de rol + proces-verbal simbolic; sinteză despre măsuri, reforme și carisme.
- **Papalitatea la Avignon / Conciliul Vatican I**: cronologie + cauze + efecte, inclusiv raport Biserică–stat.
- **Conciliul Vatican II**: reforma liturgică, ecumenism; realizarea unei fișe „înainte/după” (conceptual).
- **Biserica și totalitarismele**: studiu pe mărturii și exemple; poster conceptual despre rezistență și mărturie.

La clasa a XII-a

1) Identificarea și analizarea surselor istorice

– analizarea unor fragmente de texte istorice, documente ecleziale, inscripții, mărturii arheologice sau iconografice privind creștinismul timpuriu, structurile episcopale medievale și viața Bisericii în epoca modernă și contemporană;
– evidențierea contextului istoric, religios și cultural al surselor analizate.

2) Utilizarea hărților istorice și tematice

– localizarea pe hartă a limesului dunărean, a zonelor de romanizare și evanghelizare, a migrațiilor și a principalelor centre ecleziale;
– realizarea de hărți tematice care să ilustreze evoluția organizării Bisericii Catolice și Greco-Catolice în spațiul românesc.

3) Elaborarea de proiecte și portofolii tematice

– realizarea de proiecte interdisciplinare (istorie–religie–cultură) privind arhitectura paleocreștină, influențele romano-bizantine, umanismul, Școala Ardeleană, educația catolică sau viața consacrată;
– prezentarea și argumentarea concluziilor în fața colectivului clasei.

4) Studii de caz și abordări biografice

– analiza unor studii de caz referitoare la personalități, comunități sau instituții ecleziale (martiri ai primelor veacuri, ierarhi medievali, reprezentanți ai Școlii Ardelene, episcopi și laici martiri ai perioadei comuniste);
– evidențierea rolului Bisericii în afirmarea identității religioase, culturale și naționale.

5) Dezbateri și activități de reflecție critică

– organizarea de dezbateri pe teme precum raportul dintre moștenirea latină și influența bizantină, efectele slavonizării, persecuțiile religioase din secolul XX, ecumenismul și dialogul interconfesional;
– redactarea de eseuri argumentative sau reflecții personale.

6) Raportarea la realitatea eclezială contemporană

– analizarea rolului actual al episcopiilor, al Conferinței Episcopilor Catolici din România, al congregațiilor religioase și al mass-mediei catolice;
– valorificarea vizitelor papale, a inițiativelor ecumenice și a noii evanghelizări ca exemple de continuitate și dinamism eclezial

Resurse și lecturi recomandate

Pentru susținerea demersului didactic și pentru lectura suplimentară, se recomandă utilizarea selectivă (în funcție de vârstă și obiective) a următoarelor tipuri de resurse:

a) Texte fundamentale ale credinței și ale Bisericii

- *Faptele Apostolilor* (pentru Biserica primară)
- *Simbolul de credință* (Niceea–Constantinopol)
- Documente conciliare selectate (fragmente relevante, adaptate didactic)
- Documente Vatican II (fragmente): *Lumen gentium*, *Gaudium et spes*, *Nostra Aetate*

b) Lucrări de sinteză și instrumente didactice

- **o istorie a Bisericii** (manual/compendiu) utilizată ca suport de bază;
- **dicționar/lexicon pentru termeni teologici și istorici**, utilizat în realizarea mini-glosarului elevilor: se recomandă folosirea unor dicționare și lucrări de sinteză accesibile nivelului liceal, precum *Dicționar de teologie catolică*, *Dicționar biblic*, *Catehismul Bisericii Catolice*, precum și glosare tematice realizate de profesor pe baza documentelor Conciliului Vatican II.
- **atlase istorice și hărți tematice (print și digitale)**, utilizate pentru înțelegerea evoluției geografice a Bisericii: se recomandă folosirea atlaselor istorice generale și a celor tematice care conțin hărți privind Imperiul Roman, răspândirea creștinismului în primele secole, persecuțiile, invaziile barbare și procesul de creștinare a francilor, slavilor și popoarelor germanice, precum și hărți dedicate Reformei protestante și Contrareformei. În format digital pot fi utilizate hărți interactive disponibile pe platforme educaționale sau în muzee virtuale, precum și aplicații de tip Google Earth (localizarea centrelor ecleziale: Ierusalim, Roma, Constantinopol, Antiohia).

Evaluare – instrumente recomandate

Evaluarea va urmări în mod constant formarea și dezvoltarea competențelor prevăzute de programă și va fi integrată în procesul de predare–învățare, având un caracter preponderent formativ. Aceasta se va realiza prin utilizarea unor instrumente variate, adaptate tipului de activitate desfășurată și nivelului de complexitate al conținuturilor, astfel încât elevii să aibă posibilitatea de a-și demonstra progresul prin aplicații concrete. În acest sens, vor fi utilizate fișe de lucru care solicită localizarea în timp și spațiu a evenimentelor (hărți istorice comentate, axe cronologice, scheme explicative), precum și tabele comparative care permit evidențierea asemănărilor și diferențelor dintre tradiții, curente, doctrine sau perioade istorice.

Produsele finale realizate pe parcursul unităților de învățare, precum mini-enciclopedii tematice, portofolii individuale sau de grup, postere și prezentări digitale, vor constitui atât instrumente de consolidare a cunoștințelor, cât și modalități de evaluare a capacității elevilor de a selecta informația relevantă, de a o organiza coerent și de a utiliza corect terminologia istorică și teologică. Acestea vor fi evaluate pe baza unor criterii clare, comunicate în prealabil, care vizează corectitudinea conținutului, coerența structurii, utilizarea surselor și adecvarea limbajului.

De asemenea, evaluarea va include sarcini de tip reflexiv, precum eseul scurt sau reflecția etică, prin care elevii sunt invitați să coreleze evenimentele și învățăturile istorice ale Bisericii cu teme relevante pentru viața personală și comunitară, cum ar fi libertatea conștiinței, dialogul interconfesional, unitatea și responsabilitatea morală. Prin aceste activități se urmărește nu doar verificarea cunoștințelor, ci și capacitatea elevilor de a formula opinii argumentate și de a-și manifesta spiritul critic.

Evaluarea orală se va realiza prin intervenții scurte în care elevii pot prezenta un termen teologic, o personalitate sau un eveniment teologic, demonstrând claritatea exprimării, corectitudinea informațiilor și capacitatea de sinteză. În cadrul activităților interactive, precum dezbaterile și jocurile de rol, evaluarea se va baza pe rubrici specifice care iau în considerare calitatea argumentării, respectarea contextului religios, utilizarea surselor studiate și atitudinea manifestată în dialog. Prin diversificarea formelor de evaluare, se urmărește susținerea învățării active, valorizarea efortului elevilor și formarea unor competențe transferabile, utile atât în parcursul educațional, cât și în viața personală și comunitară.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Grad didactic/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
BULAI MARICEL-GHIORGHIȚĂ	Definitivat	Colegiul Romano-Catolic „Sfântul Iosif”, București
ROBU CLAUDIU		Colegiul Național Pedagogic „Vasile Lupu”, Iași
DIACU CRISTIAN		Liceul Teologic Romano-Catolic „Sf. Francisc de Assisi”, Roman

COORDONATORI/RESPONSABILI/CONSULTANȚI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Zăbavă Mihaela	Consilier CNCE	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare	Responsabil CNCE
Pislaru Cătălin	Inspector general MEC	Ministerul Educației și Cercetării	Responsabil MEC
Pr Moraru Emil	Lect.univ.dr	Universitatea din București	Coordonator științific

RESPONSABILI/COORDONATORI/COLABORATORI:

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Riba Ion	Profesor, preot	Colegiul Romano-Catolic „Sf. Iosif”, București	Responsabil din partea cultului

Anexa nr. 101

Programa școlară pentru disciplina

Practică de specialitate

Cultul Romano-Catolic de Limbă Română

Clasele a IX-a – a XII-a

Curriculum de specialitate (CS) pentru filiera vocațională, profilul teologic, specializarea ghid turism religios

Învățământ liceal

- 2026 -

Anexa nr. 101
Programa școlară pentru disciplina *Practică de specialitate,* Cultul Romano-Catolic de Limba Română clasele a IX-a - a XII-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea Ghid turism religios*

NOTĂ DE PREZENTARE

Disciplina ***Practică de specialitate*** face parte din *curriculum de specialitate* (CS), pentru nivel liceal, filiera vocațională, profil teologic, cultul romano-catolic de limba română, specializarea Ghid turism religios, și urmărește formarea, prin activități practice, a competențelor generale vizate de toate celelalte discipline de specialitate ale curriculumului, ajutând în mod substanțial la definirea profilului absolventului și la asumarea de către elevi a viitoarei profesii - cea de ghid turistic pentru obiective religioase, circuite turistice și excursii tematice cu caracter religios, în țară sau în străinătate, pelerinaje la sanctuare cu ocazia unor sărbători creștine etc. ***Practică de specialitate*** poate ajuta la formarea unor ghizi ce vor avea capacitatea de a proiecta o activitate complexă de turism, promovând-o în mediul online și făcând-o atractivă prin oferta de preț și prin importanța și varietatea obiectivelor turistice propuse și explicate; va ajuta la formarea unor ghizi ce vor putea însoți grupuri de turiști / pelerini, încadrate în anumite segmente de vârstă sau grupuri eterogene; ghizi care, în funcție de circumstanțe, vor fi capabili să anime atmosfera din autocar, atât prin activități cu caracter spiritual sau relaxant, cât și prin informațiile utile date turiștilor pe tot parcursul drumului și adaptate scopului vizat de excursie/pelerinaj. ***Practica de specialitate*** va contribui la formarea unor ghizi profesioniști, ce vor prezenta în mod competent obiectivele turistice întâlnite pe traseu (atât cele religioase cât și cele istorice și culturale), care își vor îndeplini sarcinile legate de cazarea și confortul turiștilor, știind să se adapteze diferitelor situații și să relaționeze amiabil cu turiștii, cu personalul hotelier dar și cu alte persoane întâlnite, adaptându-se la diferite categorii de vârstă, de loc și de timp, gestionând cu calm și spirit creștin stările de criză.

Disciplinei ***Practică de specialitate*** îi sunt alocate două ore pe săptămână, în clasele a IX-a – a XII-a: o oră/săptămână se desfășoară pe parcursul întregului an școlar, cu scopul de a-i deprinde pe elevi cu activitatea de ghid turistic prin efectuarea unor schițe și hărți turistice pe aplicația Google Maps ori pe alte aplicații similare, efectuarea unor devize de cheltuieli, privind costurile diferitelor activități turistice propuse în ofertă, realizarea ofertei turistice (afișe / pliante publicitare / prezentări Power Point /intervenții în cadrul unor conferințe), cu indicarea punctelor de interes vizate, dar și exerciții simple de ghidaj la obiective turistice locale (care se pot încadra în bugetul de timp alocat); cea de-a doua oră /săptămână este cumulată la terminarea cursurilor anuale, fiind destinată unor activități mai complexe, desfășurate în cadrul unor circuite turistice. În clasa a XII-a, cea de-a doua oră se desfășoară cumulat, de regulă, în intervalul denumit *Școala altfel* / *Școala verde.* Cea de-a doua oră desfășurată cumulat sub formă de stagiu practic, poate fi împărțită în două activități, fiecare de câte 3-4 zile, una în prima parte a anului școlar, în intervalul Școala Altfel și una la sfârșitul anului școlar, cumulând un total de 36 de ore.

Se recomandă ca aceste circuite turistice din perioada verii sau din *Săptămâna altfel* / *Săptămâna verde* să fie gândite pe verticală, pentru toți cei patru ani de studiu, astfel încât la sfârșitul liceului elevii să fi parcurs circuite în toate zonele istorice cu potențial turistic și religios din țară și chiar anumite trasee în străinătate. O posibilă împărțire pe regiuni istorice, ar fi următoarea: clasa a IX-a: Dobrogea, istorie și multiculturalitate, clasa a X-a: Ardealul, Ținutul Secuiesc și Oltenia, clasa a XI-a: Moldova, Maramureșul și Banatul, clasa a XII-a, Muntenia și excursie în afara țării, spre exemplu Bulgaria (vestigii trace și romane, biserici rupestre, cetăți medievale) etc. Tot în clasa a XII-a, la orele de practică de specialitate elevii vor fi monitorizați privind redactarea Proiectului din cadrul examenul de certificare a competențelor profesionale nivel 4.

Elaborarea programei școlare pentru ***Practică de specialitate*** a avut la bază următoarele argumente:

- Turismul religios este o activitate milenară, coborând până în timpuri imemorabile, la origine un gest cultual întâlnit atât la creștini și evrei cât și la alte culturi și civilizații vechi. In turismul religios, deși nu sunt neglijate aspectele legate de cultură și artă, ponderea mai mare o are trăirea emoțională, simbolul și semnificația spirituală. Forma cea mai pură a turismului religios este când acesta devine rugăciune – și atunci se numește *pelerinaj*. Scopul acestui tip de turism, dincolo de nevoia de cunoaștere și de plăcere estetică, este dorința apropierii de Dumnezeu și experiența spirituală. Deși foarte vechi, turismul religios este un fenomen complex care are totdeauna în centru aspirația spre transcendental, purificarea ființei umane în contact cu divinul.
- Turismul religios și pelerinajul creștin au astăzi o pondere importantă în întreg fluxul turistic, la nivel național și internațional.
- România dispune de un bogat potențial pentru turismul religios, în toate zonele țării, fiecare cu specificitatea sa, care se corelează cu turismul cultural, fiind renumit pe plan intern și recunoscut pe plan internațional.

- In momentul de față, deși există școli de formare a ghizilor, ghizi cu o formare complexă pentru turismul religios și cu o cultură generală vastă (incluzând și aspectul teologic, abordat cu obiectivitate) nu există la nivel național. Pe parcursul celor patru ani de studiu, formarea umanistă, care include foarte multe discipline de cultură generală, este pe primul plan: disciplinele teologice, istoria națională și universală, artele, disciplinele din aria *limbă și comunicare* (ce le aduc elevilor deprinderea de exprimare liberă și coerentă în limba română, dar și într-o limbă modernă - ținând seama de regulile primare ale oratoriei, precum și de noțiuni de bază privind limbile clasice - ce le vor permite în activitatea lor viitoare să descifreze un text mural sau o inscripție în latină sau greacă), vor face din ei ghizi competenți, dar și oameni de cultură, care continuă să aprofundeze cunoștințele din liceu și, indiferent de domeniul în care vor activa, vor face cinste acestei națiuni.

La acestea se adaugă cunoștințele elementare de management și economie a turismului, elementele de tehnologie a informației etc, care vor aduce un pic de culoare formării lor umaniste și îi vor ajuta în elaborarea ofertei turistice și a materialelor utilizate pe parcursul activităților de turism, ajutându-i și să se integreze mai bine în societatea modernă. Nu pe ultimul loc se află catehismul și etica creștină, care le vor ajuta în construirea personalității proprii, a unui caracter echilibrat, pentru a transmite informațiile în mod obiectiv și nepărtinitor, *sine ira et studio*, respectând întru totul adevărul istoric și empatizând cu nevoile și solicitările turistului, oricare ar fi acesta și fără a ține seama de preferințe și adeziuni.

Competențele și conținuturile pentru această disciplină de studiu permit corelații cu discipline de studiu atât din Trunchiul comun (limba română, psihologia, educația artistică, geografia, istoria, religia, economia), cât și cu discipline specifice (Studiul biblic, Istoria Civilizațiilor și a Religiei, Limba latină, Limba greacă biblică, Arta discursului, Tehnici de redactare, Tehnologia turismului, Marketing în turism, Arta sacră etc).

De asemenea, programa școlară pentru disciplina *Practica de specialitate* din cadrul curriculumului la filiera vocațională, profil teologic, specializarea *Ghid turism religios* este relevantă pentru contribuția sa la dezvoltarea competențelor cheie formulate în *Recomandarea Parlamentului European* și a *Consiliului Uniunii Europene privind competențele cheie din perspectiva învățării pe parcursul întregii vieți* (2006/962/EC), în special a competenței de sensibilizare și exprimare culturală.

Programa școlară pentru disciplina *Practica de specialitate* este elaborată potrivit modelului de proiectare curriculară centrat pe competențe și este structurată pe următoarele componente:

- notă de prezentare;
- competențe generale;
- competențe specifice asociate unor conținuturi;
- domenii și conținuturi ale învățării;
- sugestii metodologice.

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea problemelor specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în diverse contexte particulare.

Competențele generale evidențiază achizițiile finale de învățare ale elevilor la sfârșitul perioadei de studiu.

Competențele specifice reprezintă nucleul funcțional al programei școlare și evidențiază rezultatele așteptate ale învățării la nivelul fiecărui an de studiu, fiind derivate din competențele generale, care se regăsesc și la alte discipline din acest profil.

Competențele specifice sunt corelate cu *conținuturi ale învățării,* relevante pentru formarea deprinderilor de ghid pentru turismul religios.

Sugestiile metodologice cuprind recomandări specifice disciplinei, privind metodologia de aplicare a programei școlare și proiectarea demersului didactic. Acestea includ propuneri de organizare a procesului didactic, axat pe activitate practică și centrat pe formarea de competențe, recomandări de strategii didactice specifice disciplinei și modalități de evaluare. *Sugestiile metodologice* au rolul de a orienta utilizarea prezentului curriculum în proiectarea și realizarea activităților practice cu elevii.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Utilizarea corectă și adecvată a achizițiilor lingvistice, în vederea comunicării verbale și în scris cu toți factorii implicați în activitatea de turism religios**
CG2	**Abordarea turismului religios ca o modalitate de relaționare mai bună cu Dumnezeu**
CG3	**Valorificarea corelațiilor interculturale și interdisciplinare, în vederea optimizării activității de turism religios**
CG4	**Manifestarea unui comportament empatic, cultural și intercultural**

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Utilizarea corectă și adecvată a achizițiilor lingvistice, în vederea comunicării verbale și în scris cu toți cei implicați în activitatea de turism religios.

Clasa a IX-a
CS 1.1. Aplicarea achizițiilor lexicale și semantice de bază, în procesul de exprimare corectă a intențiilor de comunicative
- *exerciții de utilizare a secvențelor prototipice: secvența descriptivă, secvența argumentativă; secvența explicativă;* - *descrierea unui obiect de artă (o statuie /o icoană /un basorelief /un vitraliu /o masă de altar / un crucifix etc), cu argumentarea elementelor artistice sau simbolice;* - *povestirea unei întâmplări fericite, reale / imaginare, dintr-o excursie / pelerinaj;* - *joc de rol: rezolvarea unui conflict imaginar dintre doi turiști / un ghid și un turist / angajatul unui hotel și un turist etc.*
CS 1.2. Redactarea unor texte multimodale pentru activitatea de turism
- *analizarea critică a unor texte multimodale utilizate în activitatea de turism: o ofertă turistică în format letric (afiș/ pliant) sau online (pe un site propriu, pe siteul Booking, rețele sociale, Google Busines, Google Maps etc);* - *confecționarea unor texte multimodale (pliante, postere, afișe, hărți, oferte turistice etc);* - *realizarea unei prezentări de obiectiv turistic Power Point (prezentarea unei mănăstiri / a unei biserici fortificate / a unei cetăți antice sau medievale), în care se va utiliza limbajul trimodal: imagine, text, sunet.*

CG 2 - Abordarea turismului religios ca o modalitate de comunicare mai bună cu Dumnezeu

Clasa a IX-a
CS 2.1. Identificarea componentei spirituale în activitățile turistice
- *compararea unui element de artă profană cu un element artistic religios;* - *identificarea rolului spiritual al unui obiectiv turistic religios;* - *analizarea imaginilor cu impact emoțional pozitiv dintr-un videoclip religios sau profan.*
CS 2.2. Realizarea unor proiecte individuale sau de grup, cu temă spirituală, prin utilizarea resurselor multimedia
- *elaborarea unui afiș turistic / pliant, care să conțină simboluri purtătoare de valori religioase;* - *folosirea motoarelor de căutare pentru a realiza un portofoliu de imagini, referitoare la turismul religios;* - *realizarea unui itinerariu spiritual propriu, pornind de la imaginea Ieslei din Betleem sau de la vizionarea stațiunilor Căii Crucii.*

CG 3 - Valorificarea corelațiilor interculturale și interdisciplinare, în vederea optimizării activității de turism religios

Clasa a IX-a
CS 3.1. Identificarea importanței aprofundării cunoștințelor de cultură generală achiziționate prin studierea celorlalte discipline curriculare sau prin activitățile culturale extracurriculare
- *plasarea în timp și spațiu a unor obiective turistice religioase;* - *compararea unor elemente de arhitectură creștină din diferite epoci istorice;* - *identificarea rolului științelor exacte în realizarea unei opere de artă.*
CS 3.2. Realizarea unei scheme de prezentare a unui obiectiv turistic religios, prin utilizarea cunoștințelor dobândite la alte discipline curriculare
- *realizarea unor planșe de prezentare a unei bisericii paleocreștine (cea de la Niculițel, Noviodunum, Tropaeum Traiani, Plovdiv etc);* - *analizarea influenței arhitecturii greco-romane asupra artei creștine;* - *recunoașterea elementelor esențiale dintr-un spațiu sacru creștin;* - *identificarea elementelor de artă bizantină dintr-o biserică orientală (ortodoxă sau greco-catolică).*

CG4 Manifestarea unui comportament empatic cultural și intercultural

Clasa a IX-a
CS 4.1. Identificarea asemănărilor între experiențele de viață și de lectură proprii cu cele ale semenilor cunoscuți sau necunoscuți
- *realizarea unor proiecte tematice de promovare a unor elemente de cultură locală, regională, națională;* - *exerciții de identificare a unor similitudini între culturi diferite, găsite în texte studiate sau în experiențe de viață;* - *realizarea unor itinerarii turistice din diferite zone ale țării, având ca obiectiv principal recunoașterea valorilor locale ca elemente componente ale tezaurului național și internațional – exigență fundamentală pentru binele comun.*
CS 4.2. Identificarea unor tipare de prezentare privitoare la cultura proprie și la cultura altor popoare
- *exerciții de identificare a unor valori culturale, naționale sau zonale, care se înscriu în tezaurul universal al umanității;* - *exerciții de identificare a unui set de convenții și valori recunoscute pe plan social și cultural;* - *recunoașterea unor modele de viață în literatura creștină și cea laică, precum și în artă (film, teatru, artă plastică etc.);* - *alcătuirea planului de descriere a unui eveniment/ personaj istoric/ obiectiv turistic, pe baza unui tipar de prezentare.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Clasa a IX-a

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Cuvântul creator de frumos	1.1. Generalități privind patrimoniul național; rolul cuvântului în promovarea acestuia; 1.2. Utilizarea limbajului artistic și religios în *secvența descriptivă:* (descrierea unui obiect de artă sacră cu finalitatea sa religioasă); 1.3. Arta povestirii în descrieri imaginative: o întâmplare fericită din activitatea de ghid (etc); 1.4. Arta povestirii: O zi în activitatea mea de ghid (etc); 1.5. Rezolvarea unui conflict între doi turiști, în activitatea mea de ghid (joc de rol); 1.6. Realizarea în scris a programului unei excursii de o zi; 1.7. Rolul caietului de însemnări al ghidului pentru turismul religios.
2. Realități istorice și geografice	2.1 Prezentarea unei localități din perspectiva unui ghid (un oraș/un sat); 2.2 Prezentarea unei țări din perspectiva unui ghid; 2.3 Prezentarea unei regiuni geografice din perspectiva unui ghid; 2.4 Prezentarea unei forme de relief din perspectiva unui ghid; 2.5 Prezentarea unei instituții din perspectiva unui ghid; 2.6 Prezentarea unei personalități istorice sau religioase (domnitor / rege / arhiepiscop / un sfânt care a marcat istoria etc); 2.7 Prezentarea unui ordin călugăresc /a unei congregații sau mișcări religioase; 2.8 Prezentarea Bisericii Universale - romano-catolice și greco-catolice (generalități); 2.9 Prezentarea bisericii romano-catolice și greco-catolice din România, în context istoric; 2.10 Prezentarea unei biserici catolice /greco-catolice/ ortodoxe / protestante etc., în contextul său cultural.
3. Artă și simbol religios	3.2 Arta detaliului. Semne și simboluri plurivalente: Crucea - valori creștine și necreștine. 3.3 Păsări și animale din simbolismul religios: porumbelul, acvila, pelicanul, vrăbiile, mielul, căpriorul, leul, taurul, peștele etc. 3.4 Păsări și animale mitologice în arhitectura creștină: șarpele/balaurul, inorogul etc; 3.5 Frunza de laur / iedera/frunza de acant. Alte simboluri vegetale; 3.5. Soarele - simbol păgân și creștin.
4. Circuite turistice (se alocă 5-6 zile la sfârșitul perioadei de cursuri sau se împarte în două activități, fiecare de câte 3-4 zile) In total, minimum 36 de ore, cumulate după terminarea anului școlar sau o excursie în prima parte a anului școlar și o alta după terminarea anului școlar .	**Dobrogea 1 – *Dacii, grecii, romanii și protoromânii* .** *Dăinuire și multiculturalitate în sudul Dobrogei*: Mânăstirea Sfântului Andrei (legendă sau realitate), Cetatea legendară Păcuiul lui Soare și Dervent, Monumentul de la Adamclisi și Cetatea Tropaeum Traiani, biserica germană din Techirghiol; Cetăți și biserici paleocreștine: Tomis, Callatis, Axiopolis, Capidava, Ulmetum **Dobrogea 2** – *Dăinuire și multiculturalitate în nordul Dunării*: comunități de greci, romani, protoromâni, slavi, bulgari, germani, italieni, lipoveni și ruși. Proveniența și evoluția comunităților catolice din Dobrogea. Cetăți antice greco-romane; Aegysus, Halmyris, Iacobdeal, Troesmis, Dinogetia, Noviodunum, Niculitel, Cetatea Carsium.

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Utilizarea corectă și adecvată a achizițiilor lingvistice, în vederea comunicării verbale și în scris cu toți cei implicați în activitatea de turism religios.

Clasa a X-a
CS 1.1. Utilizarea limbajului propriu activității de turism pentru înțelegerea și exprimarea corectă a intențiilor comunicative - exerciții de descoperire și folosire adecvată a termenilor specifici activității de turism prin analizarea unei oferte turistice; - exerciții de enumerare și de utilizare corectă a unor termeni tehnici pentru activitatea de turism, în compoziții structurate, pentru crearea unei oferte turistice; - exerciții de corelare a exprimării verbale cu exprimarea nonverbală.
CS 1.2. Utilizarea capacității de comunicare în corelație cu gândirea logică/analogică, pentru organizarea și desfășurarea activității de turism
- analizarea unei hărți turistice, identificând obiectivele de interes pentru turismul religios; - evaluarea unei oferte de preț pentru o activitate turistică (cazare / masă / intrări la obiective și activități practice) - argumentarea alegerii unui traseu turistic în detrimentul altui etc

CG 2 - Abordarea turismului religios ca o modalitate de comunicare mai bună cu Dumnezeu

Clasa a X-a
CS 2.1. Realizarea unui parcurs turistic spiritual - identificarea nevoilor spirituale ale turiștilor în vederea organizării activității de turism religios; - proiectarea unei oferte turistice cu impact spiritual. - explicarea valorii spirituale a participării la Jertfa Euharistică în timpul unei excursii.
CS 2.2. Crearea unui cadru adecvat pentru rugăciune și interiorizare - exerciții de utilizare a textelor sacre ca suport pentru inducerea stării de rugăciune; - utilizare diferitelor mijloace tradiționale sau moderne care să faciliteze interiorizarea (un fond muzical, rularea unor imagini religioase, utilizarea unui ton adecvat în lectură etc) - meditarea unui text adecvat momentului etc.

CG 3 - Valorificarea corelațiilor interculturale și interdisciplinare, în vederea optimizării activității de turism religios

Clasa a X-a
CS 3.1. Utilizarea cunoștințelor de cultură generală achiziționate prin studierea altor discipline școlare - *realizarea unor prezentări de obiective, utilizând cunoștințele dobândite la orele de geografie, istorie, fizică, anatomie;* - *alcătuirea unor hărți pe suport letric sau cu aplicația Google Maps;* - *prezentarea ruinelor episcopiei catolice din Curtea de Argeș, cu implicarea cunoștințelor de geografie, istorie, istoria Bisericii, artă sacră, limba română.*
CS 3.2. Popularizarea în rândul turiștilor a unei oferte avantajoase pentru turismul religios. - explicarea, într-un demers credibil, a avantajelor acceptării unei oferte turistice, cu argumente de cultură generală; - prezentarea unei propuneri de excursie tematică pentru elevi, la o ședință cu părinții /în fața conducerii unui centru de zi etc - joc de rol: ”Sunt ghid și m-am rătăcit cu turiștii în munte”.

CG4 Manifestarea unui comportament empatic cultural și intercultural

Clasa a X-a
CS 4.1 Utilizarea dialogului interetnic, intercultural, interreligios - realizarea unor proiecte în echipă, pe teme culturale, pentru promovarea valorilor comune ale oamenilor, aparținând diferitelor tradiții, culturi, religii; - dezbateri pe tema egalității între oameni, pornind de la un text evanghelic sau literar; - analiza cu ochi critic, din perspectiva adevărului istoric, a unor afirmații subiective apărute în publicații, în media sau generate de inteligența artificială, care dezinformează și promovează minciuna. - comentarea unui videoclip / film / reportaj ce promovează violența și instigarea la ură.
CS 4.2. Descrierea consecințelor deciziei și acțiunii umane - alcătuirea unui portofoliu care prezintă urmările unui eveniment istoric sau familial / act decizional pentru evoluția unor comunități umane / a unei familii /a unei persoane; - exerciții de descriere a consecințelor acțiunii umane din diferite spatii și perioade istorice, folosind surse variate (mass-media, film, teatru, artă plastică etc.); - completarea unor fișe de lucru privind etapele unui dialog constructiv între oameni.

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Clasa aX-a[9)]

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Cuvântul creator de frumos	1.1 Exerciții de utilizare a s*ecvențelor prototipice: secvența explicativă* - de la ansamblu, la detaliu. Fresca murală - Explicarea tehnicii utilizate; 1.2 Descrierea unui fragment artistic: tipuri de coloane în arhitectură/ frontispiciul /ancadramentul unei uși sau al unei ferestre; 1.3 Rezolvarea unui probleme neplăcute în activitatea de ghid (joc de rol). 1.4 Efectuarea unui afiș publicitar și prezentarea lui; 1.5 Efectuarea pliantului unei activități turistice de două zile, utilizând tehnici de text multimodal; 1.6 Caietul de însemnări al ghidului; 1.7 Realizarea programului unei excursii de trei zile.
2. Realități istorice, geografice și sociale	2.1. Descrierea interiorului unei biserici romano-catolice (detalii și semnificații istorice și spirituale); 2.2. Descrierea interiorului unei biserici greco-catolice (detalii și semnificații istorice și spirituale); 2.3. Descrierea interiorului unei biserici ortodoxe (detalii și semnificații istorice și spirituale); 2.4. Descrierea interiorului unei sinagogi (detalii și semnificație religioasă); 2.5. Descrierea interiorului unei moschei (detalii); 2.6. Descrierea unei cetăți antice ori medievale (elemente de detaliu).
3. Artă și simbol religios	3.1. Elemente simbolice în preistorie și antichitatea păgână; 3.2. Simbolul în Arta romanică. De la păgânism la creștinism -perfecțiunea formei. Biserica paleocreștină - tip bazilică
4. Circuite turistice (se alocă 5-6 zile la sfârșitul perioadei de cursuri sau se împarte în două activități, fiecare de câte 3-4 zile)	**Ardealul și ținutul secuiesc** - Biserici fortificate și abații. Cetăți antice și medievale în Ardeal: M. Cozia, Biserica Evanghelică și Sinagoga Mare din Sibiu, Biserica Evanghelică din Sebeș, Biserica Rotonda și Biserica Unitariană veche din Geoagiu, Germisara, Biserica Greco-catolică din Geoagiu, Cetatea Deva, Castelul Corvinilor, Cetatea Alba Carolina; monumente de artă romană din primul mileniu și evoluția lor: Bisericile Densuș, Strei și Sânta Maria Orlea; Sarmizegetusa Ulpia și Regia, Cetatea Costești, Catedrala Greco-Catolică din Blaj, Cetatea Făgăraș, Cetatea Rupea, Cetatea Râșnov. Abația Cârța; Biserici fortificate: context istoric și transformări artistice: Axente Sever, Mediaș, Copsa Mică, Moșna, Biertan, Sighișoara. Rotonda din Odorheiul Secuiesc, Statuia *Inima lui Isus* din satul Bisericani; Biserici catolice din Harghita și Covasna. **Oltenia și Tara Românească**: Biserici catolice tip bărății: București, Târgoviște, Câmpulung, Râmnicu Vâlcea, Craiova. Comunitatea catolică bulgară strămutată în Oltenia și Episcopia Catolică de la Craiova. Biserici catolice simbolice din perioada comunistă: Biserica Neprihănita Zămislire din Orșova. Biserici medievale oltenești, cu specificul lor isihast: Tismana, Lainici, Hurezi, Cozia etc. Cetăți antice și medievale, mărturii ale perenității noastre: Severin, Pelendava, Sucidava. Cule și conace boierești: Drugănescu, Coșka, Măldărești, Racovița etc.

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Utilizarea corectă și adecvată a achizițiilor lingvistice în vederea comunicării verbale și în scris cu toți cei implicați în activitatea de turism religios.

Clasa a XI-a
CS 1.1. Prezentarea cu obiectivitate a patrimoniului cultural, prin valorificarea și selectarea atentă a informațiilor oferite de diverse surse
- *exerciții de selectare și de utilizare corectă a surselor bibliografice, în vederea unei informări corecte și nepărtinitoare a turiștilor;* - *elaborarea unui eseu structurat, utilizând o bibliografie atent selectată și cu acuratețe precizată în note;* - *dezbatere cu elevii pe marginea unui articol sau a unui film care prezintă note subiective asupra realității;*
CS 1.2. Argumentarea unei opinii personale justificate, prin utilizarea unui limbaj profesionist
- *exerciții de argumentare, oral sau în scris, a unei opinii referitoare la un eveniment cultural;* - *argumentarea alegerii unui anumit traseu turistic ;* - *joc de rol: rezolvarea unei situații de criză prin argumentarea unui punct de vedere obiectiv.*

CG 2 - Abordarea turismului religios ca o modalitate de comunicare mai bună cu Dumnezeu

Clasa a XI-a
CS 2.1. Transmiterea către receptori, prin metode verbale și non verbale, a componentei spirituale din activitățile de turism religios
- *exerciții de prezentare a unui obiectiv religios cu preponderență prin prisma finalității sale;* - *planificarea unui pelerinaj cu ocazia unor sărbători sau evenimente religioase, argumentând activitățile planificate;* - *organizarea în cadrul unei activități de turism a unor momente de meditație pe baza unui text sacru.*
CS 2.2. Realizarea unei atmosfere spirituale în cadrul activităților de turism
- *inițierea unui moment de rugăciune la intrarea într-un lăcaș de cult;* - *elaborarea programului unei activități turistice cu includerea participării zilnice la o sfântă liturghie sau la alte momente de rugăciune;* - favorizarea unor momente de împărtășire spirituală și de comuniune, pornind de la meditarea unui text sacru

CG 3 - Valorificarea corelațiilor interculturale și interdisciplinare, în vederea optimizării activității de turism religios

Clasa aXI-a
CS 3.1. Utilizarea cunoștințelor dobândite prin studierea altor discipline curriculare sau extracurriculare pentru activitatea de ghid
- *descrierea unui tablou celebru reprezentând o temă biblică sau istorică, sub forma unui eseu structurat* (de exemplu *Moise; Regele David; Templul din Ierusalim* (împletirea cunoștințelor de limba română, religie, istorie, educație artistică, geografie, științe etc)*;* - *realizarea unei oferte turistice, utilizând cunoștințe IT, dar și cunoștințe de limbă română, grafică, artă vizuală, fizică, matematică;* - *întocmirea unui deviz de cheltuieli pentru o activitate turistică, evidențiind rolul matematicii, a logicii, a tehnologiei și a economiei în realizarea acestuia.*
CS 3.2 Prezentarea unor informații, idei și puncte de vedere referitoare la un obiectiv turistic, oferind detalii semnificative și punctând esențialul prin diverse strategi
- *exerciții de reconstituire cronologică a unor evenimente prezentate într-un text monologat;* - *prezentarea unui punct de vedere sub forma unui e-mail trimis profesorului;* - *audiția unei prezentări de obiectiv și notarea esențialului - realizând astfel asocieri între ceea ce elevul știa anterior audiției și ceea ce află nou, referitor la o anumită temă.*

CG4 . Manifestarea unui comportament empatic cultural și intercultural

Clasa a XI-a
CS 4.1. Aplicarea normelor și a valorilor creștine, precum și a principiilor democratice în situații concrete care presupun decizie și acțiune în respectarea demnității umane.

- *joc de rol: realizarea unui proiect pe grupe, în care elevii își imaginează că exercită, timp de o săptămână, o funcție într-o instituție publică (de exemplu, primar, parlamentar, judecător, președinte) și trebuie să apere valorile morale sau culturale într-o situație dată;* - *analizarea, din diferite perspective, a unei situații concrete de viață comunitară, pentru exersarea luării unor decizii în cunoștință de cauză;* - Joc de rol: *intrigantul; scandalagiul; famfaronul; nemulțumitul; arogantul; lingușitorul - identificarea unor contexte și modalități de acțiune pentru prevenirea și /sau reducerea unor incidente în activitatea de ghid pentru turismul religios.*
CS 4.2. Argumentarea în favoarea respectării valorilor autentice, a principiilor și normelor creștine care apără dreptatea socială și asigură pacea și armonia în societate
- *exerciții de identificare a valorilor morale care trebuie respectate într-o societate democratică, pornind de la situații concrete sau imaginare din domeniul turismului;* - *argumentarea susținerii sau combaterii ideilor și practicilor specifice unei societăți democratice, cu răsfrângere asupra turismului religios;* - *discutarea modalităților concrete de apărare a valorilor culturale autentice și a adevărului istoric, indiferent de religie, de originea etnică, de apartenența socială sau spațio-temporală;*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Clasa a XI-a

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Cuvântul creator de frumos	1.1. Utilizarea limbajului în secvențe prototipice: secvența dialogată și argumentativă. Argumentarea stilurilor arhitecturale ale unei catedrale/biserici/ monument. Exerciții la nivelul grupei de elevi; 1.2. Vizită la una-două biserici din localitate (descrierea traseului și al obiectivelor întâlnite); 1.3. Realizarea unui mini-circuit turistic în cartier, cu descrierea traseului și a obiectivelor întâlnite; 1.4. Pelerinaj la un loc sacru apropiat (prezentarea programului).
2. Realități istorice, geografice și sociale	2.1. Organizarea unei excursii fictive sau reale de două-trei zile cu trecere din câmpie spre munte. Prezentarea detaliată a traseului, cu formele de relief și evenimentele istorice petrecute în diferite localități; 2.2. Realizarea unor hărți sau circuite turistice cu ajutorul aplicației Google Maps sau al altei aplicații similare; 2.3. Realizarea devizului de cheltuieli al unei excursii în Ardeal.
3. Artă și simbol religios	3.1. Simbolul în arta gotică: arcul frânt: înălțarea spre Dumnezeu. 3.2. Arta ogivelor. Comentariu pentru un monument gotic.
4. Circuite turistice	3 Obiective turistice din **Moldova și Maramureș**: biserici romano-catolice și greco-catolice din Moldova (Bălcescu, Săbăoani, Adjudeni, Piatra Neamț etc) cetăți medievale (Cetatea Neamțului și Cetatea Sucevei), case memoriale (Nicolae Labiș, Ion Creangă, Ciprian Porumbescu), mănăstiri ortodoxe din Neamț și Suceava (Agapia, Sihăstria, Voroneț, Dragomirna, Putna, Sucevița, Moldovița). Bazilici și sanctuare (Nisiporești, Cacica, Șumuleu Ciuc); bisericile de lemn greco-catolice de pe Valea Izei, din Targu Lăpuș, Surdești, Sișești; Memoriale ale durerii: Sighet, Aiud, Gherla, bisericile comunității catolice maghiare din Harghita si Covasna, alte lăcașe de cult ale minorităților: biserica armeano-catolica din Gheorgheni și Gherla; Biserica Neagră din Brasov; sinagoga din Brașov si Sighet - (36 ore cumulate după terminarea anului școlar)

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Utilizarea corectă și adecvată a achizițiilor lingvistice, în vederea comunicării verbale și în scris cu toți cei implicați în activitatea de turism religios.

Clasa a XII-a
CS 1.1. Utilizarea achizițiilor lingvistice și a experienței de comunicare, dobândite pe parcursul anilor de liceu, la prezentarea optimă a obiectivelor turistice și a tururilor ghidate
- *exerciții de mimare a activității de ghid turistic în excursii organizate în săptămâna Școala altfel, cu elevi de diferite vârste sau cu grupuri eterogene (elevi și părinți)* - *exerciții de ghidaj la diferite obiective turistice religioase din localitate (biserici, sinagogi, moschei, sanctuare, oratorii, mânăstiri);* - *exerciții de argumentare în analizarea elementelor stilistice și simbolice ale unui obiect de artă, ale unei componente arhitecturale etc;.*
CS 1.2. Redactarea unor texte de sinteză, reflectând activitatea practică din anii de liceu, pe teme de turism religios
- *structurarea proiectului de evaluare a competentelor profesionale nivel 4;* - *elaborarea, unei motivații bine argumentate pentru susținerea proiectului nivel 4, utilizând limbajul literar adecvat;* - *realizarea unei prezentări Power Point în vederea susținerii examenului de evaluare a competentelor profesionale nivel 4.*

CG 2 - Abordarea turismului religios ca o modalitate de comunicare mai bună cu Dumnezeu

Clasa a XII-a
CS 2.1. Motivarea oricărei activități de turism religios prin prisma sacrului
- *rostirea cu pietate a unei rugăciuni la începutul oricărei activități de turism religios;* - *participarea frecventă la sacramente (în special la spovadă și împărtășanie);* - *propunerea unor cântece religioase, vocale sau instrumentale, care să însuflețească activitățile de turism religios;* - pregătirea minuțioasă a unui pelerinaj, astfel încât grupul de pelerini să poată intra mai profund în comuniune cu Dumnezeu
CS 2.2. Stabilirea finalităților spirituale ale examenului de evaluare a competențelor profesionale nivel 4
- *inserarea în structura proiectului pentru examenul Nivel 4 a necesității de evanghelizare, ca scop final al activității de ghid pentru turismul religios;* - *pregătirea examenului nivel 4 ca sărbătoare și act de mulțumire adusă Creatorului pentru toate darurile primite pe parcursul anilor de liceu;* - *realizarea unei meditații pe teme biblice, pornind de la un circuit turistic, utilizând aplicația Google Maps .*

CG 3 - Valorificarea corelațiilor interculturale și interdisciplinare, în vederea optimizării activității de turism religios

Clasa a XII-a
CS 3.1. Utilizarea informațiilor de cultură generală achiziționate prin studierea tuturor disciplinelor curriculare în anii de liceu pentru elaborarea unui circuit turistic integral
- *prezentarea succintă, în fața colegilor, a traseului din cadrul circuitului turistic ales ca temă pentru Proiectul de absolvire din cadrul examenului de certificare a competențelor profesionale;* - *realizarea hărților din Proiect cu ajutorul aplicației Google Maps sau al unei aplicații similare;* - *enumerarea obiectivelor turistice importante ce urmează a fi cuprinse în Proiectul de absolvire din cadrul examenului de certificare a competențelor profesionale;* - *argumentarea traseului ales și a ofertei prezentate.*
CS3.2.Corelarea informațiilor curriculare cu cele extracurriculare, în vederea elaborării Proiectului nivel 4
- *identificarea unei firme de turism în vederea asigurării transportului turiștilor/pelerinilor;* - *consultarea aplicațiilor Google pentru stabilirea unei locații avantajoase de cazare, la standarde optime;* - *calcularea devizului de cheltuieli, ținând seama de toți factorii implicați;* - *elaborarea unei oferte turistice atrăgătoare.*

CG4 - Manifestarea unui comportament empatic, cultural și intercultural

Clasa a XII-a
CS 4.1. Valorificarea experiențelor dobândite la disciplina *Practica de specialitate,* pentru dobândirea unui comportament empatic, cultural și intercultural
- *completarea Jurnalului de practică de specialitate cu amintiri frumoase din activitățile desfășurate cu colegii de clasă, de liceu ori experiențe personale;* - *realizarea unui album cronologic cu fotografiile de grup păstrate din toate activitățile de practică;* - *organizarea unor mici proiecte pe grupe de elevi, în care să fie evidențiată evoluția relațiilor de prietenie și de solidaritate la nivelul colectivului de elevi în decursul celor patru ani de liceu;* - *crearea cadrului pentru inițiative de întrajutorare.*
CS 4.2. Stabilirea finalităților morale și spirituale ale unor activități de voluntariat propuse elevilor
- *implicarea elevilor în mici activități de voluntariat la nivelul școlii sau al comunității, având ca principală motivație caritatea creștină;* - *identificarea unui coleg de clasă care trece printr-un moment dificil și are nevoie de ajutor;* - *discutarea schemei Proiectului de absolvirea (sau a unei părți din acesta), în grupe reduse de elevi - modalitate ce facilitează empatia și întrajutorarea;* - *identificarea unor personaje biblice sau din literatura creștină care să fie modele de viață prin dăruire și abnegație.*

Clasa a XII-a

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Cuvântul creator de frumos	1.1. Prezentarea structurii și a tematicii proiectului pentru susținerea examenului de certificare a competențelor profesionale, nivel 4; 1.2. Alegerea temei din tematica propusă, cu eventuale solicitări de modificare (argumentarea alegerii); 1.3.Prezentarea itinerariului ales cu punctarea principalelor obiective (explicare); 1.4. Realizarea și prezentarea în fața colegilor a *Argumentului Proiectului* (partea introductivă); 1.5. Finalizarea Proiectului și elaborarea unei sinteze Power Point.
2. Realități istorice, geografice, sociale și economice	2.1. Organizarea unei excursii de una-două zile, cu trecere prin mai multe forme de relief; 2.2. Prezentarea detaliată a traseului, cu formele de relief și evenimentele istorice petrecute în diferite localități; 2.3. Realizarea hărților din Proiect cu ajutorul aplicației Google Maps sau al unei aplicații similare. 2.4. Prezentarea obiectivelor turistice ce urmează a fi cuprinse în Proiectul de absolvire a examenului de certificare a competențelor profesionale. 2.5. Realizarea devizului de cheltuieli al traseului și argumentarea lui.
3. Artă și simbol religios	3.1. Simbolul în Renaștere și în arta modernă. Analizarea și argumentarea unor imagini - simbol în diferite etape ale existenței umane (artă paleocreștină, medievală, renascentistă, interbelică, contemporană etc).
4. Circuite turistice (Se efectuează două excursii în intervale scolare diferite, de preferat *Scoala altfel* si *Saptămâna verde*, fiecare de câte 3-4 zile, total 36 de ore cumulate).	4.1. **Circuit turistic într-o localitate catolică**, vizitând obiective religioase și istorice. De exemplu, Roma (cele patru bazilici majore, biserica Sfântul Clement, Castelul Sant Angelo, Colosseum, Muzeele vaticane); Domul din Orvieto; Firenze (Galeria Uffizi); Paris (Biserica Notre Dame, Biserica Sacre Coeur, Muzeul Louvre; catedralele din Reims și Chartres etc; 4.2. **Circuit turistic în Bulgaria sau Grecia**: cetăți antice (Cerven, Nicopole ad Istrum, Veliko Tarnovo, Plovdiv, Stara Zagora) și biserici medievale, morminte celebre (Dreanovo, Mănăstirea Rila, Sfânta Sofia și Sfântul Gheorghe din Sofia, Valea regilor traci de la Șipca și Kazanlăk, complexul rupestru de la Ivanovo și Basarbavo, Etara, cetățile Baba Vede și Belogradcik/ Salonic- Vergina -Olimp-Atena-Patras etc 4.3. Tururi pietonale în orașul de reședință și împrejurimi: de la arta medievală, la arta contemporană.

SUGESTII METODOLOGICE

In vederea pregătirii viitorului ghid pentru turismul religios, întrucât va avea nevoie de o cultură generală cât mai vastă, elevului de la profilul teologic specializarea Ghid turism religios îi este necesar să aprofundeze cunoștințele oferite de toate disciplinele incluse în curriculum (atât cele din TC cât și cele din CS și CDEOȘ), pe durata celor patru ani de liceu. În afara cunoștințelor de cultură generală, elevul trebuie să dobândească anumite aptitudini specifice: vorbirea în fața publicului cu un limbaj elevat (utilizând corect și clar limba română și cel puțin o limbă de circulație europeană), controlul și corelarea gesturilor cu limbajul, gestionarea corespunzătoare a emoțiilor, putere de concentrare și de sinteză, spirit de observație, relaționarea pozitivă cu ceilalți, toleranță, răbdare, eficiență, spirit de abnegație și nu în ultimul rând o credință temeinică, astfel încât să poată fi un bun exemplu de creștin practicant, trăind în mod autentic valorile creștine.

Practica de specialitate vine în sprijinul viitorului ghid, prin exerciții de vorbire în spațiul public, prin acumularea de noi cunoștințe, valori și aptitudini, pe care le testează periodic. De aceea, practica pedagogică se efectuează pe grupe de 10-15 elevi, dând posibilitatea elevilor să exercite cât mai des atribuțiile unui ghid. Totodată elevul trebuie să aibă condiții optime de concentrare, putând urmări în mod eficient activitatea desfășurată de colegii săi.

Pe tot parcursul practicii de specialitate, elevii vor beneficia de supervizarea și de sprijinul profesorului coordonator, astfel încât ei să dobândească încredere în abilitățile proprii. In vederea exersării cât mai mult în meseria de ghid, se recomandă ca, pe parcursul anilor de liceu, în mod deosebit în perioadele numite Școala Altfel și Săptămâna Verde, elevii de la specializarea Ghid turism religios să fie implicați în diferite activități organizate cu elevi mai mici sau cu elevi de la alte profiluri și specializări din școala proprie, beneficiind totodată de coordonarea unui cadru didactic (de preferat unul dintre profesorii care se ocupă de practica de specialitate sau un cadru didactic ce predă o disciplină de specialitate).

Din totalul orelor alocate studiului acestei discipline, 25% sunt la dispoziția profesorului pentru aprofundare, remediere sau pentru dezvoltarea unor proiecte de interes pentru elevi. Recomandările activităților de mai jos, dar și conținuturile, în minuțiozitatea lor, sunt doar orientative pentru profesor, realizarea lor depinzând adesea de factori externi (finanțe, modalități de deplasare, timpul pus la dispoziție etc).

Competențele generale și specifice elaborate pentru disciplina *Practica de specialitate* răspund direct elementelor care definesc profilul de formare al absolventului de liceu, profil teologic, specializare Ghid turism religios, elemente ce au la bază competențele cheie stabilite la nivel european. Competențele generale și competențele specifice conțin mai multe cuvinte/sintagme-cheie care trebuie să se regăsească în gândirea/proiectarea oricărui demers pedagogic la disciplina *Practica de specialitate*: spațiu și timp, limbaj de specialitate, gândire critică și reflexivă, comportament civic raportat la valori general acceptate social, diversitate socio-culturală, autonomie, responsabilitate, instrumente intelectuale necesare dezvoltării și educației permanente. În funcție de aceste repere esențiale, se selectează strategiile didactice adecvate vârstei elevului și se utilizează conținuturile considerate relevante.

Conținuturile sunt utilizate în activitatea de învățare desfășurată pentru formarea / consolidarea / dezvoltarea / exersarea unei competențe specifice. O competență specifică poate fi formată / consolidată / dezvoltată / exersată prin diferite conținuturi, în contextul în care competențele specifice se formează pe parcursul unui an de studiu și derivă din competențele generale. Din punctul de vedere al conținuturilor, disciplina *Practica de specialitate* are în vedere următoarele elemente de structurare și abordare a acestora:

- conținuturile propuse spre studiu solicită abordări transdisciplinare;
- ordonarea conținuturilor are în vedere principiul dezvoltării progresive;
- conținuturile sunt grupate pe domenii, astfel încât fiecare domeniu poate să corespundă cu o unitate de învățare;
- enunțarea conținuturilor în programă nu reprezintă o succesiune obligatorie pentru proiectarea didactică;
- utilizarea conținuturilor este determinată de logica demersului didactic individual și de adecvarea la competențele specifice vizate spre formare/dezvoltare;
- oferta de conținuturi creează posibilitatea proiectării din perspectiva dezvoltării personale a elevilor: educația pentru valori, atitudini și conduite adecvate social, dezvoltarea inteligenței emoționale;
- oferă cadrelor didactice libertatea de a alege cele mai potrivite metode și mijloace de abordare a competențelor specifice și a conținuturilor;
- dimensiunea cantitativă a conținuturilor are în vedere numărul de ore rezervate disciplinei *Practica de specialitate* pentru fiecare clasă în planul-cadru, rămânând un număr suficient de ore la dispoziția profesorului, pentru consolidarea anumitor cunoștințe sau formarea unor deprinderi;
- circuitele turistice propuse conțin un număr mare de obiective, dar au caracter flexibil, adaptându-se diferitelor situații de timp, spațiu sau circumstanțe (în funcție de numărul de zile disponibil, de timpul când se efectuează, dar și de factorul economic: mijloace de transport, finanțe, posibilități de cazare etc). Important este ca la sfârșitul celor patru ani de studiu elevii să fi parcurs toate zonele istorice ale țării, cu specificitatea lor.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Grad didactic/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
Sr. Miron Rodica Elena	Gr.I, RELIGIE ROMANO-CATOLICĂ ŞI DOCTORAT IN FILOLOGIE	COLEGIUL ROMANO CATOLIC SFANTUL IOSIF, BUCUREŞTI

RESPONSABILI/COORDONATORI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Zăbavă Mihaela	Consilier CNCE	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare	Responsabil CNCE
Pislaru Cătălin	Inspector general MEC	Ministerul Educației și Cercetării	Responsabil MEC
Ursache Isabella Lucia	Arhitect, Registrul Arhitectilor, Membru Fondator Ordinul Arhitectilor Din Romania	birou individual de arhitectura LUCIA-ISABELLA URSACHE,	Coordonator științific

RESPONSABILI/COORDONATORI/COLABORATORI:

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Riba Ion	Profesor, preot	Colegiul Romano-Catolic „Sf. Iosif”, București	Responsabil din partea cultului

Anexa nr. 102

Programa școlară pentru disciplina

Geografia turismului religios
Cultul Romano-Catolic de Limba Română

Clasa a X-a

Curriculum de specialitate (CS)

Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea Ghid turism religios

Învățământ liceal

- 2026 -

Anexa nr. 102
Programa școlară pentru disciplina *Geografia turismului religios,* Cultul Romano-Catolic de Limba Română clasa a X-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea Ghid turism religios*

NOTĂ DE PREZENTARE

Programa școlară „Geografia turismului religios”, destinată elevilor de clasa a X-a, propune o abordare interdisciplinară care îmbină studiul geografic cu valorificarea patrimoniului spiritual și cultural. Această disciplină are menirea de a forma tineri capabili să înțeleagă și să aprecieze diversitatea religioasă, să analizeze fenomenele turistice din perspectiva valorilor culturale și să adopte o atitudine responsabilă față de mediul înconjurător. Această abordare este aliniată cu principiile învățării socio-emoționale, promovând conștientizarea de sine, empatia și luarea deciziilor responsabile.

Un accent deosebit este pus pe dezvoltarea competențelor digitale, prin utilizarea tehnologiei în cercetare, documentare și prezentare. Elevii sunt încurajați să creeze materiale multimedia, să folosească hărți interactive, aplicații educaționale și platforme colaborative pentru a analiza și promova destinații religioase. Aceste activități stimulează creativitatea, comunicarea eficientă și capacitatea de a lucra în medii digitale, esențiale în lumea actuală. În plus, utilizarea tehnologiei este corelată cu dezvoltarea competențelor digitale responsabile și cu principiile educației pentru viața digitală.

Totodată, disciplina promovează competențele verzi, prin integrarea principiilor dezvoltării durabile în studiul turismului religios. Această componentă contribuie la formarea unei atitudini responsabile față de mediu și susține dezvoltarea unei culturi a sustenabilității.

Dincolo de competențe, programa pune accent pe dezvoltarea unor valori și atitudini esențiale: respectul față de diversitatea religioasă și culturală, deschiderea către dialog și înțelegere interculturală, empatia față de comunități și persoane aflate în contexte spirituale diferite. Elevii sunt încurajați să manifeste curiozitate, toleranță și responsabilitate, să reflecteze asupra propriilor convingeri și să înțeleagă rolul spiritualității în viața oamenilor și în construcția identităților colective. Aceste valori reflectă dimensiunile educației incluzive și ale prevenirii violenței, prin promovarea unui climat școlar pozitiv, al respectului și al colaborării între elevi din medii diverse.

Geografia turismului religios oferă elevilor oportunitatea de a înțelege rolul spiritualității în configurarea peisajului cultural, de a descoperi locuri sacre din România și din lume, și de a reflecta asupra modului în care turismul poate deveni un vector al dialogului intercultural și al păcii. Prin conținuturi relevante, metode moderne și o viziune integratoare, această disciplină contribuie la formarea unor tineri informați, empatici și pregătiți să se implice activ în societatea globală. În acest sens, disciplina susține implicarea elevilor în viața comunității și în proiecte interculturale.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	Dezvoltarea capacității de a înțelege, analiza și corela informații din domeniul turismului religios
CG2	Utilizarea tehnologiilor digitale pentru cercetarea și prezentarea obiectivelor de turism religios
CG3	Formularea de explicații și interpretări privind semnificația culturală și spirituală a destinațiilor de turism religios
CG4	Adoptarea unei atitudini responsabile și etice în explorarea turismului religios, cu respect față de patrimoniul cultural național și universal

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Dezvoltarea capacității de a înțelege, analiza și corela informații din domeniul turismului religios

Clasa a X-a
CS 1.1. Evaluarea rolului patrimoniului religios în educația turistică
- *elaborarea unui portofoliu despre monumente religioase incluse în patrimoniul UNESCO, însoțit de reflecții privind importanța spirituală și culturală a acestora;* - *realizarea unui interviu cu un ghid turistic sau reprezentant religios, axat pe rolul educației spirituale în turism, cu accent pe empatie și conștientizare socială.*
CS 1.2. Utilizarea surselor de informare pentru documentare
- *căutare ghidată pe internet pentru identificarea celor mai vizitate locuri de pelerinaj din Europa, cu accent pe selecția surselor credibile;* - *analiza critică a unui articol de blog despre turism religios, identificând opinii, date și surse, în scopul dezvoltării gândirii critice și a responsabilității digitale;* - *transformarea informațiilor din grafice în text explicativ și realizarea de grafice proprii utilizând instrumente digitale.*
CS 1.3. Corelarea turismului religios cu dezvoltarea durabilă
- *organizarea unei dezbateri privind relația dintre turismul religios, spiritualitate și responsabilitate ecologică;* - *redactarea unui eseu argumentativ despre contribuția turismului religios la protejarea patrimoniului și a mediului, încurajând reflecția etică și responsabilitatea socială.*

CG 2 - Utilizarea tehnologiilor digitale pentru cercetarea și prezentarea obiectivelor de turism religios

Clasa a X-a
CS 2.1. Selectarea și utilizarea surselor digitale pentru documentare
- *documentarea referitoare la destinații religioase folosind surse digitale oficiale.*
CS 2.2. Crearea unei prezentări digitale despre o destinație de turism religios
- *crearea unei prezentări multimedia despre o destinație sau un circuit religios, utilizând aplicații digitale și susținerea acesteia în fața colegilor;* - *utilizarea aplicației Google Maps pentru planificarea unui traseu turistic religios, cu integrarea elementelor de patrimoniu.*
CS 2.3. Realizarea unui material digital (video, afiș, infografic) care promovează o destinație religioasă
- *realizarea unui afiș digital sau videoclip de promovare a unei destinații religioase, incluzând imagini, harta amplasării și un mesaj care evidențiază importanța spirituală și culturală a locului.*

CG 3 - Formularea de explicații și interpretări privind semnificația culturală și spirituală a destinațiilor de turism religios

Clasa a X-a
CS 3.1. Identificarea elementelor de patrimoniu religios și cultural într-o destinație turistică
- *completarea unei fișe de documentare pentru o destinație religioasă, cu descrierea elementelor geografice, arhitecturale, simbolice și istorice.*
CS 3.2. Redactarea unui text explicativ privind semnificația unei destinații de turism religios

Clasa a X-a
- *redactarea unui articol de tip blog turistic, bazat pe o experiență reală sau imaginară de pelerinaj, care să evidențieze aspectele geografice, culturale și spirituale ale locului.*
CS 3.3. Analiza relației dintre spațiul geografic și dezvoltarea turismului religios în diverse regiuni
- *realizarea unui studiu de caz comparativ între două destinații religioase din regiuni diferite, analizând influența factorilor geografici asupra fluxului de pelerini, tipurilor de turism și impactului asupra comunității locale.*

CG 4 - Adoptarea unei atitudini responsabile și etice în explorarea turismului religios, cu respect față de patrimoniul cultural național și universal

Clasa a X-a
CS 4.1. Aplicarea principiilor etice în comportamentul turistului religios
- *elaborarea unui ghid de bune practici pentru turiștii care vizitează locuri sacre, cu accent pe conduită etică și respect intercultural;* - *participarea la jocuri de rol care simulează situații de vizitare a unor lăcașuri de cult, pentru exersarea comportamentelor adecvate și a empatiei.*
CS 4.2. Analiza impactului turismului religios asupra patrimoniului și comunităților locale
- *compararea a două destinații religioase – una bine conservată și una afectată de turismul excesiv;* - *realizarea unui poster informativ despre turismul sustenabil;* - *discuții în grup despre echilibrul dintre vizitare și conservare, cu accent pe responsabilitatea colectivă și protejarea patrimoniului.*
CS 4.3. Dezvoltarea unei comunicări interculturale respectuoase în contextul turismului religios
- *simularea unor interacțiuni între turiști și localnici din culturi diferite, prin jocuri de rol care dezvoltă abilități de comunicare interculturală;* - *elaborarea unui cod de conduită multiculturală pentru turiști, care să promoveze respectul, incluziunea și înțelegerea diversității.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Clasa a X-a

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Turismul Religios: De la Origini la Sustenabilitate	1.1. Istoria turismului religios, de la pelerinajele antice la formele contemporane 1.2. Noțiuni utilizate în geografia turismului religios (terminologie specifică) 1.3. Rolul hărții și a ghidului turistic în epoca digitală și tradițională 1.4. Tipuri și forme de turism religios 1.5. Fluxuri turistice, aspecte cantitative și calitative 1.6. Codul global de etică pentru turism 1.7. Aplicație practică. Tehnologii digitale pentru planificare și organizare 1.8. Turism religios sustenabil și responsabil
2. Turismul religios în spațiul românesc	2.1. Fondul cultural-religios românesc, componenta de bază a ofertei turistice 2.2. Locuri ce amintesc de rădăcinile creștine ale neamului românesc 2.3. Patrimoniul UNESCO din România 2.4. Studiu de caz. Turismul religios, vector de dezvoltare durabilă și dialog intercultural
3. Turismul religios în spațiul mondial	3.1. Centre de pelerinaj global: Vatican, Ierusalim, Santiago de Compostela și Muntele Athos 3.2. Locuri de apariții și miracole mariane: Lourdes, Fatima, Guadalupe, Aparecida do Norte 3.3. Lăcașuri de cult emblematice din marile orașe: Catedrala Notre Dame, Basilica Sacré-Cœur, Catedrala din Köln, Basilica Sf. Francisc 3.4. Locuri de pelerinaj spre rădăcinile creștinismului din Orientul Apropiat și Mijlociu 3.5. Pe urmele sfinților 3.6. Lăcașuri sfinte în diversitatea spirituală a lumii

SUGESTII METODOLOGICE

Aplicarea programei „Geografia turismului religios” la clasa a X-a se bazează pe formarea competențelor generale și specifice prevăzute, printr-o abordare integrată, centrată pe elev. Activitățile trebuie să îmbine dimensiunea cognitivă (cunoștințe), procedurală (abilități) și atitudinală (valori și comportamente), promovând interdisciplinaritatea și corelarea cu teme transversale precum dezvoltarea durabilă, digitalizarea și educația interculturală.

Se recomandă utilizarea unor strategii variate, adaptate ritmului și stilului de învățare al elevilor. Metodele activ-participative – studiul de caz, dezbaterea, jocul de rol, învățarea prin proiect – facilitează înțelegerea fenomenelor turistice religioase și dezvoltarea gândirii critice. Învățarea prin investigație, bazată pe documentare din surse credibile și pe analiza critică a informațiilor, contribuie la formarea competențelor digitale și la responsabilitatea în utilizarea datelor. Metodele digitale, precum utilizarea aplicațiilor Google Maps, Canva, Genially sau platformelor colaborative, permit realizarea de prezentări multimedia, hărți interactive și materiale vizuale atractive. Metodele experiențiale – vizite la obiective religioase, interviuri cu ghizi sau reprezentanți ai comunităților - oferă contexte autentice de învățare.

Disciplina promovează dimensiunea sustenabilității și responsabilității prin activități care evidențiază respectul față de patrimoniul cultural și spiritual, reducerea impactului asupra mediului și dialogul intercultural. Elevii pot elabora ghiduri de bune practici pentru turiști, pot participa la simulări privind comportamentul etic în locuri sacre și pot analiza impactu turismului religios asupra comunităților locale.

Digitalizarea și competențele verzi sunt prioritare. Elevii vor crea materiale digitale – infografice, hărți interactive, videoclipuri – pentru promovarea destinațiilor religioase, corelând utilizarea tehnologiei cu educația pentru viața digitală și protecția datelor. Proiectele vor evidenția relația dintre turismul religios și dezvoltarea durabilă, prin activități precum dezbateri despre amprenta ecologică a pelerinajelor.

Evaluarea se va realiza prin instrumente variate: fișe de lucru, eseuri argumentative, prezentări digitale, portofolii tematice. Se va urmări progresul elevului de la identificarea elementelor de bază la analiza critică și argumentarea personală. Feedbackul va fi constructiv, iar elevii vor fi implicați în autoevaluare și evaluare colegială.

Procesul de învățare trebuie adaptat și diferențiat. Pentru elevii cu ritm accelerat se recomandă proiecte extinse, cercetări individuale și realizarea de hărți tematice proprii, iar pentru cei cu dificultăți – activități practice, suporturi vizuale și digitale, precum și exerciții de consolidare.

Prin aceste sugestii metodologice, disciplina contribuie la formarea unor competențe relevante pentru înțelegerea turismului religios ca fenomen cultural, spiritual și educațional, în contextul unei societăți globale și sustenabile.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Grad didactic/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
ROBAN CLAUDIA MIOARA	GRADUL I	COLEGIUL ROMANO-CATOLIC SFÂNTUL IOSIF

COORDONATORI/RESPONSABILI/CONSULTANȚI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Zăbavă Mihaela	Consilier CNCE	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare	Responsabil CNCE
Pislaru Cătălin	Inspector general MEC	Ministerul Educației și Cercetării	Responsabil MEC

RESPONSABILI/COORDONATORI/COLABORATORI:

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Riba Ion	Profesor, preot	Colegiul Romano-Catolic „Sf. Iosif”, București	Responsabil din partea cultului

Anexa nr. 103

Programa școlară pentru disciplina

Marcheting în turism
Cultul Romano-Catolic de Limba Română

Clasa a XI-a

Curriculum de specialitate (CS)

Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea Ghid turism religios

Învățământ liceal

- 2026 -

Anexa nr. 103
Programa școlară pentru disciplina *Marcheting în turism*
Cultul Romano-Catolic de Limba Română
clasa a XI-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea Ghid turism religios*

NOTĂ DE PREZENTARE

Disciplina ***Marcheting în turism*** se studiază în cadrul curriculumului de specialitate, profilul teologic, cultul romano-catolic, fiindu-i alocată 1 oră/săptămână pentru clasa a XI-a.

Studierea acestei discipline contribuie la dezvoltarea unui ansamblu de competenţe ce dau identitate specializării ghid turism religios, prin accentul pus pe următoarele aspecte:

- orientarea către rezolvarea problemelor consumatorului de servicii de turism religios, sub aspect economic, împlinirea aşteptărilor consumatorului fiind criteriul de viabilitate al prestatorului de servicii turistice;
- valorificarea ideii adaptării ofertei de servicii la particularităţile diferitelor categorii de consumatori şi clienţi de servicii de turism religios, prin apelul la instrumentele pe care le implică componentele marchetingului (produs, preţ, distribuţie, promovare);
- utilizarea tehnicilor şi instrumentelor specifice cercetărilor de marketing, care stau la baza studierii comportamentului clienţilor. Aplicarea în cadrul elaborării strategiilor şi acţiunilor de marketing a principiilor de etică în afaceri, în vederea respectării drepturilor persoanei în calitatea acesteia de consumator de servicii turistice.

In acord cu aceste aspecte, curriculumul propus pentru disciplina *Marcheting în turism* îmbină următoarele dimensiuni:

- dimensiunea explicativă-informativă: însuşirea şi utilizarea terminologiei şi a instrumentelor de analiză specifice domeniului marketingului turismului, astfel încât elevii să dobândească competenţe de analiză, evaluare, explicare a domeniului în care îşi vor profesa;
- dimensiunea normativă: curriculumul promovează perspectiva armonizării exigenţelor normelor morale cu cele specifice cultivării unui comportament economic raţional, bazat pe valorile eficienţei economice şi sociale;
- dimensiunea interogativ-reflexivă şi valorizatoare: curriculumul propune exersarea şi dezvoltarea competenţelor specifice gândirii critice;
- dimensiunea practică: demersurile programei sunt orientate spre susţinerea competentelor propuse cu conţinuturi şi sugestii metodologice relevante pentru realitatea pieţei turismului religios şi spre exersarea deprinderilor dobândite de elevi în diferite contexte economice şi profesionale simulate.

Programa şcolară pentru disciplina *Marcheting în turism* este elaborată potrivit modelului de proiectare curriculară centrat pe competenţe. Construcţia programei şcolare este realizată astfel încât să contribuie la dezvoltarea profilului de formare al elevului de ciclu liceal. Conţinuturile tematice la disciplina *Marcheting în turism* se sprijină pe anumite noţiuni şi cunoştinţe însuşite de elevi în clasa a XI-a la disciplina *Economie*. Totodată, acestea au fost corelate cu conţinuturile şi competenţele propuse la disciplinele *Economia turismului religios* şi *Tehnologia activităţii de turism*.

Programa şcolară de *Marcheting în turism* este structurată pe următoarele componente:

- notă de prezentare;
- competenţe generale;
- competenţe specifice și exemple de activități de învățare;
- conţinuturi ale învăţării;
- standarde curriculare de învățare;
- standarde naționale de evaluare;
- sugestii metodologice;
- referințe bibliografice

Competenţele sunt ansambluri structurate de cunoştinţe, abilităţi şi atitudini dezvoltate prin învăţare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în diverse contexte particulare.

Competenţele generale evidenţiază achiziţiile finale de învăţare ale elevilor la sfârşitul perioadei de studiu a acestei discipline şcolare.

Competenţele specifice reprezintă nucleul funcţional al programei şcolare şi evidenţiază rezultatele aşteptate ale învăţării la nivelul fiecărui an de studiu, fiind derivate din competenţele generale.

Competenţele specifice sunt corelate cu *exemple de activităţi de învățare* relevante pentru domeniul marchetingului.

Sugestiile metodologice cuprind recomandări specifice disciplinei, privind metodologia de aplicare a programei şcolare şi proiectarea demersului didactic. Acestea includ propuneri de organizare a procesului de predare-învăţare-evaluare centrat pe formarea de competenţe, recomandări de strategii didactice specifice disciplinei şi de modalităţi de evaluare. Sugestiile metodologice au rolul de a orienta utilizarea prezentului curriculum în proiectarea şi realizarea activităţilor cu elevii.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	Identificarea rolului şi a importantei marchetingului pentru organizaţii
CG2	Utilizarea metodelor şi tehnicilor specifice în analiza pieţei
CG3	Implementarea studiului de piaţă în condiţiile eticii în afaceri
CG4	Dezvoltarea strategiei de marcheting cu respectarea drepturilor consumatorilor

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Identificarea rolului şi a importantei marchetingului pentru organizații

Clasa a XI-a
CS 1.1. Definirea conceptului de marcheting
- *elevii sunt încurajați să facă propriile observații cu privire la plasarea în piață a firmelor și a produselor lor preferate.*
CS 1.2. Corelarea activităţilor de marcheting al turismului cu mecanismele pieţei serviciilor
- *profesorul evidențiază diferitele niveluri de marcheting al turismului (al unității turistice, al unei destinații, al unei regiuni/țări) și indică modalitățile de plasare în piață / promovare la care se poate face recurs. Se realizează o documentare practică a acestor modalități (prin studiu de caz, analiza unor informații din mediul public), incluzându-le în contextul elementelor centrale ale pieței: cererea și oferta de servicii turistice.*
CS 1.3. Identificarea funcţiilor marchetingului şi a domeniilor sale de aplicare
- *profesorul enumeră și descrie funcțiile marchetingului, iar elevii pot alege una dintre acestea pentru a cerceta și evidenția cum aceasta este aplicată de către una dintre companiile lor preferate.*
CS 1.4. Identificarea variabilelor mixului de marcheting turistic
- *profesorul enumeră și descrie componentele mixului de marcheting turistic. Elevii, grupați în echipe, identifică elemente ale mixului de marketing utilizate de către o unitate turistică / destinație.*
CS 1.5. Analizarea caracteristicilor produsului turistic, a ciclului de viaţă şi a procesului de planificare şi înnoire a acestuia
- *pornind de la o selecție de pachete turistice, se realizează o analiză a acestora sub aspectul viabilității în timp a acestora, a elementelor de înnoire care pot să fie aplicate.*
CS 1.6. Selectarea strategiilor optime ale politicii de produs în situaţii date
- *Pentru două cazuri date – unitate/destinație turistică aflată în creșterea popularității, unitate/destinație turistică aflată în scăderea popularității, elevii, sub îndrumarea profesorului creează scenarii și aleg strategii optime situației date.*

CG 2 - Utilizarea metodelor şi tehnicilor specifice în analiza pieţei

Clasa a XI-a
CS 2.1. Analiza relației „firmă-mediu-piață” în industria turismului
- *elevii pot selecta o unitate de cazare care i-a găzduit într-un sejur/stagiu de practică de specialitate și să realizeze o analiză a modului de funcționare a unității, în contextul mediului concurențial proxim și al pieței turistice, în general, cu beneficiile și provocările contemporane.*
CS 2.2. Identificarea factorilor care influențează evoluția pieței firmei de turism
- *elevii completează o fișă individuală cuprinzând o analiză SWOT a pieței turistice, urmată de o prezentare a elementelor identificate, în cadrul colectivului de elevi, cu medierea profesorului.*
CS 2.3. Investigarea elementelor definitorii ale pieței turistice
- *elevii sunt împărțiți în șase grupe aferente elementelor definitorii ale pieței: obiectul, cererea, oferta, prețul, cantitatea tranzacționată și reglementarea. Fiecare grupă identifică și prezintă minim trei elemente specifice pieței turistice privind elementul atribuit studiului lor.*
CS 2.4. Identificarea factorilor care stau la baza deciziei de preţ al produsului turistic
- *profesorul reia graficul cererii și ofertei (disciplina economie), particularizând discuția privind stabilirea echilibrului pieței în contextul produsului turistic, în condițiile socio-economice curente.*
CS 2.5. Caracterizarea tehnicilor de stabilire a prețurilor in turism
- *aplicarea argumentației curbei lui Laffer la fundamentarea prețurilor în turism – prezentare (de către profesor) și dezbatere (elevii și profesorul)*
CS 2.6. Identificarea strategiilor de preţ care maximizează vânzările în turism

Clasa a XI-a
- *profesorul mediază o dezbatere între argumente pro și contra strategiilor rulajelor mari cu marje mici și a rulajelor mici cu marje mari.*
CS 2.7. Identificarea impactului fenomenului publicitar asupra consumatorilor
- *elevii sunt încurajați să observe la ei înșiși sau la colegii pe care îi cunosc mai bine reacții și comportamente care pot fi puse pe seama influenței exercitate de publicitate asupra comportamentului consumatorului.*
CS 2.8. Identificarea formelor de promovare a produselor diferitelor firme
- *profesorul pregătește studii de caz (minim 3) care evidențiază forme specifice de promovare utilizate de companii. Elevii sunt încurajați să emită opinii cu privire la eficiența formelor identificate și să compare strategiile folosite în promovarea produselor diferitelor firme.*

CG 3 - Implementarea studiului de piață în condițiile eticii în afaceri

Clasa a XI-a
CS 3.1. Stabilirea etapelor unei cercetări de marcheting turistic
- *profesorul enumeră și descrie etapele cercetării de marcheting, elevii având ca sarcină să identifice aspecte specifice ale unei astfel de cercetări pentru o unitate/destinație turistică pentru care se dorește realizarea unei cercetări de marcheting.*
CS 3.2. Utilizarea unor metode şi tehnici specifice cercetării de marcheting pe piaţa serviciilor turistice
- *sub îndrumarea profesorului, elevii alcătuiesc propriul chestionar privind gradul de mulțumire al turistului, pe care îl aplică unui grup de colegi (minim 3). Fiecare elev analizează răspunsurile primite și trage concluzii pe care le prezintă colectivului clasei.*
CS 3.3. Analizarea, sub aspect etic, a demersurilor specifice marchetingului turismului
- *studiu de caz: aplicarea tehnicilor de studiere a creierului în conceperea de strategii și acțiuni de marcheting – moralitatea neuromarchetingului.*
CS 3.4. Identificarea aspectelor economice care stau la baza conceperii şi implementării programelor de marcheting
- *dezbatere privind implementarea programelor de marketing, între nevoia de eficiență economică a unei organizații și dorința administratorilor de maximizare a rezultatelor financiare „cu orice preț”.*
CS 3.5. Investigarea comportamentului consumatorului de produse / servicii
- *elevii se grupează în echipe (4-5 elevi) cărora li se alocă din partea profesorului un produs/serviciu specific asupra căruia investighează comportamentul consumatorului, folosind metoda brainstorming. Câte un elev din fiecare echipă notează observațiile cele mei pertinente, iar la finalul conversației se formulează minim patru concluzii care vor fi prezentate în colectivul reunit al clasei. Profesorul mediază discuțiile conclusive.*

CG 4 - Dezvoltarea strategiei de marketing cu respectarea drepturilor consumatorilor

Clasa a XI-a
CS 4.1. Dezvoltarea strategiei de produs cu respectarea eticii și a drepturilor consumatorilor
- *profesorul și elevii alcătuiesc o listă cu minim cinci drepturi ale consumatorilor în relație cu unitățile producătoare de bunuri / prestatoare de servicii (turistice);* - *profesorul și elevii identifică minim patru atribute pe care trebuie să le îndeplinească un produs/serviciu pentru a respecta principiile de etică în afaceri și drepturile consumatorului.*
CS 4.2. Dezvoltarea de strategii (strategie de preţuri, strategie de distribuţie a produselor, strategie de promovare a produselor) într-o situaţie dată
- *elevii formează echipe (2-3 elevi) și alcătuiesc o strategie de marcheting pentru un pachet turistic național sau internațional. Se promovează pachetul în rândul clasei, echipele primind aprecierile și observațiile colegilor și ale profesorului.*
CS 4.3. Aprecierea impactului unui program de marcheting asupra consumatorilor / activităţii unei firme
- *studiu de caz: se identifică elemente ale strategiei de marketing folosite de către o companie care activează pe piața locală și se emit opinii cu privire la impactul și oportunitatea strategiei practicate.*
CS 4.4. Elaborarea unui program de marcheting
- *Elevii constituie echipe (3-4 persoane) și elaborează un program de marcheting pentru o agenție de turism. Programele se prezintă în cadrul colectivului clasei.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Clasa a XI-a

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Marchetingul turistic şi funcţiile acestuia	1.1 Conceptul si atitudinea de marcheting 1.2 Domeniile marchetingului; marchetingul serviciilor şi marketingul turistic 1.3 Funcţiile marchetingului
2. Mediul de marcheting şi componentele sale	2.1 Micromediul şi macromediul de marcheting 2.2 Relaţiile întreprinderii de turism cu mediul extern 2.3 Studierea cererii şi a ofertei de produse turistice
3. Cercetarea de marcheting în turism	3.1 Procesul cercetării de marcheting în turism 3.2 Metode şi tehnici ale cercetării de marcheting 3.3 Etica în cercetarea de marcheting
4. Politici si strategii de marcheting în turism	4.1 Mixul de marcheting 4.2 Politica de produs turistic o Produsul turistic. Marca. Identitatea întreprinderii de turism o Ciclul de viaţă al produsului turistic o Planificarea şi înnoirea produsului turistic o Strategii in politica de produs turistic 4.3 Politica de preţuri şi tarife în turism o Factorii ce influenţează deciziile de preţ în turism o Tehnici de stabilire a preţurilor şi tarifelor în turism o Strategii de preţuri în turism 4.4 Politica de distribuţie o Canale şi forme de distribuţie în turism o Distribuţia fizică în turism o Strategii de distribuţie 4.5 Politica de promovare o Rolul promovării în marchetingul turistic o Forme de promovare a produsului turistic o Strategii promoţionale
5. Comportamentul consumatorului de servicii turistice	5.1 Decizia de cumpărare 5.2 Influenţe asupra deciziei de cumpărare 5.3 Respectarea drepturilor persoanei în calitatea acesteia de consumator 5.4 Moralitatea folosirii unor tehnici de marcheting. Provocări contemporane: neuromarchetingul
6. Programul de marcheting	6.1 Principii de etică în afaceri. Benficiile companiilor etice 6.2 Conţinutul şi rolul programului de marcheting 6.3 Metodologia elaborării programului de marcheting

SUGESTII METODOLOGICE

In proiectarea curriculumului pentru programa școlară ***Marcheting în turism*** s-a avut în vedere:

- Specificitatea domeniului de aplicare a marketingului, respectiv turismul (religios), avut în vedere la specializarea *Ghid turism religios*.
- Aspecte cu relevanţă pragmatică sporită pentru dobândirea de competenţele profesionale de către viitorii absolvenţi ai specializării.
- Provocările contemporane aduse de practicarea unor strategii și acțiuni de marcheting care au contribuit în bună măsură la etichetarea negativă a societății contemporane drept una „de consum". Gradele de îndatorare excesivă la nivel personal și de economii naționale indică, într-adevăr, un exces al consumului, fapt care se datorează promovării unei trăiri cu precădere materiale a existenței. Aceasta este și o urmare a promovării produselor și serviciilor prin numeroasele canale media contemporane, și, de asemenea, a folosirii în afara contextului etic a unor tehnici de marketing, precum neuromarchetingul. În acest context socio-economic și în cadrul specializării de studii, se remarcă oportunitatea extinderii reflecției cu privire la etica în afaceri și drepturile persoanei în calitate de consumator, fapt reflectat în conținuturile și activitățile de învățare propuse de programa de față.

În abordarea conţinuturilor propuse, se recomandă utilizarea unei palete variate de strategii didactice:

- Exercițiul permite formarea de priceperi și deprinderi care vor putea fi aplicate in rezolvarea de sarcini practice ale ghidului ori agentului turistic. Profesorul ar putea folosi această metodă în proiectarea unor situaţii de învăţare care să atragă elevii în exersarea în mod activ a noilor achiziții cognitive. Un exemplu: elaborarea chestionarului de marketing.
- Utilizarea problematizării susține formarea și utilizarea deprinderilor de gândire critică. De exemplu, metoda ar putea fi folosită in activitățile didactice dedicate transmiterii conținuturilor propuse pentru domeniul *cercetarea de marketing* ori conținutul *principii de etică în afaceri și benficiile companiilor etice*.
- Învățarea prin cooperare asistată de profesor se pretează la oricare dintre unitățile de conținut, fiind potrivită pentru toate categoriile de elevi. De exemplu, proiectarea si dezvoltarea strategiilor de marketing și a programului de marcheting pentru o agenție de turism/pachet turistic pot fi puse în practică în cadrul elaborării proiectelor în echipă.
- Proiectul poate fi utilizat mai ales după parcurgerea unui domeniu de conținut propus, în vederea accentuării caracterului aplicativ al disciplinei, al valorificării experienței de viață a elevilor, al dezvoltării de competenţe sociale specifice muncii în echipă.
- Invățarea prin descoperire poate fi potrivită în proiectarea activităților care implică elevii în identificarea și analiza tendintelor pieței serviciilor turistice.
- Metoda dezbaterii poate fi utilizată pentru transmiterea antrenantă a unor conținuturi precum etica în afaceri și provocări privind respectarea drepturilor consumatorilor în contextul marketingului contemporan. De asemenea, dezbaterea ar trebui să fie integrată în activitățile didactice care se bucură de sprijinul consultanților din domeniul marketingului turismului.

Utilizarea tehnologiei informaţiei şi a comunicaţiilor poate să intermedieze metodele de mai sus, fiind menită să susțină dimensiunea practică a curriculumului, în special prin identificare de informații din mediul economic prezent.

Apelul profesorului la consultanți din comunitatea de afaceri precum și la alte resurse din oferta educațională a unor parteneri educaționali ai Ministerului Educației ar putea, de asemenea, fi benefică pentru susținerea activităților de *learning by doing* din școală și din afara ei.

Curriculumul de față sugerează organizarea, pe cât posibil, a activității de evaluare ca proces continuu, cu valențe formative. După parcurgerea unuia sau a mai multor domenii de conținut, ținând cont de bugetul de timp alocat disciplinei, evaluarea gradului de realizare a competențelor specificate în programă s-ar putea realiza pe baza unor metode tradiționale precum probele scrise sau practice. Aceste metode ar putea fi completate, în cazul evaluării finale, și cu alte metode complementare precum proiectul sau portofoliul. Observarea sistematică pe baza fișelor de evaluare ar putea susține, de asemenea, calitatea evaluării. Se recomandă conceperea probelor scrise de evaluare prin utilizarea unor itemi semiobiectivi, de tipul întrebărilor structurate sau cu răspuns scurt, precum și a celor subiectivi din categoria rezolvării de probleme sau a eseului.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Grad didactic/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
Alexandru Iustin Emanuel	Definitv/doctor în științe	Colegiul Romano-Catolic „Sfântul Iosif”, București

COORDONATORI/RESPONSABILI/CONSULTANȚI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Zăbavă Mihaela	Consilier CNCE	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare	Responsabil CNCE
Pislaru Cătălin	Inspector general MEC	Ministerul Educației și Cercetării	Responsabil MEC

RESPONSABILI/COORDONATORI/COLABORATORI:

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Riba Ion	Profesor, preot	Colegiul Romano-Catolic „Sf. Iosif”, București	Responsabil din partea cultului

Anexa nr. 104

Programa școlară pentru disciplina

Economia turismului
Cultul Romano-Catolic de Limba Română

Clasa a XII-a

Curriculum de specialitate (CS)

Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea Ghid turism religios

Învățământ liceal

- 2026 -

Anexa nr. 104
Programa şcolară pentru disciplina *Economia turismului,* Cultul Romano-Catolic de Limba Română clasa a XII-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea Ghid turism religios*

NOTĂ DE PREZENTARE

Disciplina ***Economia turismului*** se studiază în cadrul curriculumului de specialitate, profilul teologic, cultul romano-catolic, fiindu-i alocată 1 oră/săptămână pentru clasa a XII-a.

Integrând, într-o perspectivă economică, elemente din arii diferite – discipline economice de ramură, ştiinţe sociale, teologie – predarea disciplinei *Economia turismului* este menită să asigure viitorilor absolvenţi fundamente ale unei culturi profesionale adecvate unui absolvent al specializării ghid turism religios.

Proiectarea programei disciplinei *Economia turismului* a avut ca punct de plecare finalităţile comune disciplinelor economice şi sociale de specialitate, care pun accent pe:

- dobândirea de către elevi a competenţelor de orientare eficientă în mediul profesional, economic şi social ;
- valorificarea resurselor personale în acord cu standardele proprii şi cu cele ale comunităţii în care trăiesc;
- dezvoltarea motivaţiei şi a disponibilitatii de a reacţiona pozitiv la o realitate economică complexa, în continuă schimbare.

In acord cu aceste finalitati, curricumul propus imbina urmatoarele dimensiuni :

- dimensiunea explicativă-informativă: însuşirea şi utilizarea terminologiei şi a instrumentelor de analiză specifice domeniului economiei, cu aplicabilitate la domeniul turismului religios;
- dimensiunea normativă: curriculumul promovează perspectiva armonizării exigenţelor normelor morale cu cele specifice cultivării unui comportament economic raţional, bazat pe valorile eficienţei economice şi sociale;
- dimensiunea interogativ-reflexivă şi valorizatoare: curriculumul propune exersarea şi dezvoltarea competenţelor specifice gândirii critice;
- dimensiunea practică: demersurile programei sunt orientate spre susţinerea competențelor propuse cu conţinuturi şi sugestii metodologice relevante pentru realitatea pieţei turismului religios şi spre exersarea deprinderilor dobândite de elevi în diferite contexte economice şi profesionale simulate.

Programa şcolară pentru disciplina *Economia turismului* este elaborată potrivit modelului de proiectare curriculară centrat pe competenţe. Construcţia programei şcolare este realizată astfel încât să contribuie la dezvoltarea profilului de formare al elevului de ciclul liceal.

Programa şcolară de *Economia turismului* este structurată pe următoarele componente:

- notă de prezentare;
- competenţe generale;
- competenţe specifice și exemple de activități de învățare;
- conţinuturi ale învăţării;
- standarde curriculare de învățare;
- standarde naționale de evaluare;
- sugestii metodologice;
- referințe bibliografice.

Competenţele sunt ansambluri structurate de cunoştinţe, abilităţi şi atitudini dezvoltate prin învăţare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în diverse contexte particulare.

Competenţele generale evidenţiază achiziţiile finale de învăţare ale elevilor la sfârşitul perioadei de studiu a acestei discipline şcolare.

Competenţele specifice reprezintă nucleul funcţional al programei şcolare şi evidenţiază rezultatele aşteptate ale învăţării la nivelul fiecărui an de studiu, fiind derivate din competenţele generale.

Competenţele specifice sunt corelate cu *exemple de activități de învățare* specifice pentru domeniul economiei turismului.

Sugestiile metodologice cuprind recomandări specifice disciplinei, privind metodologia de aplicare a programei şcolare şi proiectarea demersului didactic. Acestea includ propuneri de organizare a procesului de predare-învăţare-evaluare centrat pe formarea de competenţe, recomandări de strategii didactice specifice disciplinei şi de modalităţi de evaluare. Sugestiile metodologice au rolul de a orienta utilizarea prezentului curriculum în proiectarea şi realizarea activităţilor cu elevii.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Utilizarea conceptelor specifice ştiinţelor economice pentru explicarea unor fapte, evenimente, procese din viaţă, legate de activitatea turistică națională și internațională.**
CG2	**Aplicarea cunoştinţelor specifice ştiinţelor economice în rezolvarea unor situaţii-problemă, precum şi în analizarea posibilităților personale de dezvoltare în planul economiei turismului.**
CG3	**Cooperarea cu ceilalţi în rezolvarea unor probleme teoretice şi practice din domeniul economiei turismului religios, cu accent pe perspectiva etică.**

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Utilizarea conceptelor specifice ştiinţelor economice pentru explicarea unor fapte, evenimente, procese din viaţa viaţă, legate de activitatea turistică națională și internațională.

Clasa a XII-a
CS 1.1. Explicarea unor fenomene specifice industriei turismului, utilizând termeni specifici domeniului economiei
- *cu îndrumarea profesorului, elevii selectează știri de actualitate legate de turism în care identifică aspecte economice pe care apoi le dezbat în cadrul colectivului clasei.*
CS 1.2. Identificarea unor caracteristici ale diferitelor aspecte de turism religios (servicii)
- *se studiază pelerinajul religios național și internațional sub aspectul implicațiilor (personale, comunitare, economice) pe care le conține / determină.*
CS 1.3. Stabilirea de comparații între diferite forme ale turismului religios
- *se disting activitățile turismului religios în funcție de amploarea acestora (de anvergură locală, națională și internațională), tradiționale, aflate în creșterea popularității sau în decădere a numărului de pelerini.* - *Realizarea distincțiilor între pelerinaj și turismul religios în scopuri de cercetare ori în scop recreativ.*
CS 1.4. Analizarea determinanților activității de turism religios
- *la nivelul clasei, profesorul și elevii sondează propriile motivații ale angrenării actuale sau viitoare în turismul religios. Se poate extinde sondarea la cercul de apropiați – familie, prieteni, cât și studierea unor relatări care indică motivațiile persoanelor angrenate în turismul religios.*
CS 1.5. Analizarea caracteristicilor comportamentului consumatorului de turism religios
- *se realizează distincția între profilurile turiștilor religioși – pelerini, cercetători, elevi sau studenți aflați în practică de specialitate, turiști de ocazie – din care decurg comportamente care prezintă similitudini, dar și diferențe sub aspectul motivațiilor, duratei ședерii, costurilor asociate activității turistice, posibilității de revenire, etc.*
CS 1.6. Compararea diferitelor segmente ale cererii și consumului de turism religios
- *alegerea unor pelerinaje locale/naționale/internaționale și prezentarea elementelor specifice acestora, cât și a diferențelor dintre implicațiile pentru turist (costuri, timp, efort fizic) în funcție de tipul de pelerinaj ales.*
CS 1.7. Caracterizarea forței de muncă din sfera turismului religios
- *realizarea unui portret al lucrătorului în turismul din mediul religios, cu evaluarea rolului motivațiilor non-financiare în angajarea într-o astfel de activitate.*
CS 1.8. Compararea diferitelor categorii de efecte ale turismului religios
- *identificarea diferitelor niveluri la care se simte efectul turismului religios: personal / familial / comunitar / social; moral / financiar etc. și indicarea unor efecte susținute de argumente;* - *elevii pot redacta un eseu liber în care să descrie experiența proprie cu privire la efectul personal al turismului religios (realizat în timpul liber ori în cadrul practicii de specialitate).*

CG 2 - Aplicarea cunoştinţelor specifice ştiinţelor economice în rezolvarea unor situaţii-problemă, precum şi în analizarea posibilităţilor personale de dezvoltare în planul economiei turismului

Clasa a XII-a
CS 2.1. Evaluarea tendințelor turismului religios, pe baza utilizării indicatorilor circulației turistice
- *pentru un loc de pelerinaj se aplică un set de indicatori ai circulației turistice (ex: nr. de pelerini, nr. de înnoptări, eventuale date privind revenirea pelerinilor, structura naționalității, ș.a.). Se pot realiza comparații anuale pentru un loc anume sau între diverse locuri de pelerinaj aflate pe poziții similare de anvergură.*
CS 2.2. Evaluarea motivației cererii de turism religios, prin raportare la atracțiile turistice
- *identificarea și descrierea motivațiilor care au condus ca anumite locuri de pelerinaj naționale sau internaționale să capete popularitatea de care se bucură (istoric, accesibilitate, dezvoltarea facilităților de cazare și infrastructură, diversificarea activităților, etc.).*

Clasa a XII-a
CS 2.3. Identificarea resurselor turistice religioase, cu relevanță la diferite niveluri (local, național)
- *elevii realizează un inventar al resurselor turistice religioase locale și naționale cu perspectiva ierarhizării acestora din punct de vedere al popularității, numărului de pelerini, extinderea în timp (istorie) a activității turistice atrase.*
CS 2.4. Analizarea profilului ghidului de turism religios (competențe, valori)
- *pe baza experiențelor personale și din practicile de specialitate, elevii realizează un portret al ghidului de turism religios, sprijinindu-se pe exemplul ghizilor întâlniți ori a activității desfășurate de profesorii îndrumători de practică și a colegilor de clasă.*
CS 2.5. Utilizarea unor indicatori specifici in evaluarea eficientei turismului religios
- *realizarea unor evaluări calitative cu privire la experiențele relatate de către turiști, observarea dezvoltării locale generate de turism;* - *realizarea unor evaluări cantitative prin măsurători bazate pe date numerice: nr. de pelerini, nr. de înnoptări, date privind revenirea pelerinilor, structura naționalității turiștilor, venituri generate de turismul religios pentru mediul privat și pentru instituțiile statului, numărul de unități de cazare dezvoltate pentru a deservi în mod special turismul religios dintr-o anumită zonă, etc..*

CG 3 - Cooperarea cu ceilalți în rezolvarea unor probleme teoretice şi practice din domeniul economiei turismului religios, cu accent pe perspectiva etică

Clasa a XII-a
CS 3.1. Proiectarea în echipă a unor soluții la situații-problemă generate de relațiile dintre actorii cheie din turismul religios
- *crearea unor grupuri de lucru care identifică situații problemă pentru bunul mers al turismului religios: conflicte religioase, etnice, armate, corupție, etc. Fiecare grup prezintă la nivelul clasei probleme și soluții aferente unei tematici, iar elevii celorlalte grupuri pot completa tabloul realizat.*
CS 3.2. Proiectarea în echipă a unor soluții de utilizare eficientă a resurselor turistice religioase de la nivel local / național
- *se constituie echipe de câte 2-3 elevi care să aleagă o resursă turistică al cărei potențial nu este folosit la măsura adecvată. Elevii realizează un proiect care documentează resursa turistică, stadiul curent al popularizării, cauze ale situației curente și măsuri practice prin care se poate beneficia de adevăratul potențial al resursei.*
CS 3.3. Rezolvarea, în echipă, a unor situații problemă specifice activității de ghid de turism religios, cu accent pe perspectiva etică
- *identificarea unor potențiale conflicte și a căilor de prevenire și aplanare în contextul diversității personalităților și intereselor din cadrul unui grup de turiști (vârstă, preferințe, grad de cultură generală și religioasă, etc.)*
CS 3.4. Realizarea în grup a unui produs turistic adaptat tendințelor pieței turismului religios
- *constituirea de echipe (3-4 elevi) care să prospecteze și să documenteze puncte/trasee turistice religioase și să alcătuiască oferte adaptate mai multor bugete financiare și de timp (pentru același punct/traseu turistic se realizează cel puțin două produse turistice). Elevii prezintă în fața clasei produsele pregătite, primind aprecieri și observații din partea colegilor și a profesorului.*
CS 3.5. Proiectarea unor soluții de optimizare a activității de turism religios
- *se constituie echipe aferente următoarelor perspective: turistul, organizatorul de turism religios, cultul religios, instituțiile statului; fiecare echipă realizează o analiză SWOT cu privire la activitatea turistică religioasă, în general sau pentru o anumită resursă turistică. Analizele sunt prezentate în cadrului colectivului clasei în vederea dezbaterii și a alcătuirii unor liste cu soluții pentru diversele perspective.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Clasa a XII-a

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Noțiuni și concepte introductive în economia turismului	1.1. Obiectul de studiu al economiei turismului 1.2 Caracteristicile generale ale serviciilor turistice 1.3 Specificitatea serviciilor de turism religios 1.4 Forme de turism şi tipurile de turism religios 1.5 Determinanţii activităţii de turism religios 1.6 Actori cheie în turismul religios 1.7 Indicatorii circulaţiei turistice
2. Profilul turistului religios, cererea turistică religioasă	2.1. Turistul religios – purtător al cererii pe piaţa serviciilor de turism religios 2.2. Structura cererii de turism religios: tipuri de călătorii religioase 2.3 Tipologia consumatorilor de servicii de turism religios 2.4 Atracţiile turistice şi motivaţia cererii de turism religios
3. Elementele constitutive ale ofertei turismului religios	3.1 Resursele turismului religios 3.2 Resurse turistice religioase, atracţiile turistice, edificiile religioase, patrimoniul cultural-religios 3.3 Resurse materiale generale, specifice ţi facilităţile turisitice 3.4 Resursele umane 3.5 Ghidul de turism religios
4. Piaţa serviciilor de turism religios	4.1 Caracteristicile pieţei şi preţul serviciilor turistice 4.2 Agenţii pieţei şi întâlnirea cererii cu oferta de servicii turistice 4.3 Tendinţe ale pieţei turismului religios
5. Evaluarea beneficiilor turimsului religios	5.1 Efecte personale, familiale, comunitare şi sociale în cadrul turismului religios 5.2 Forme ale eficienţei în industria turismului 5.3 Eficienţa serviciilor turistice şi efectele economice ale turismului religios 5.4 Indicatori de efort şi de efect şi indicatori de eficienţă 5.5 Eficientizarea activităţii de turism religios

SUGESTII METODOLOGICE

Sugestiile metodologice pentru programa şcolară de *Economia turismului religios* au fost proiectate astfel încât să susţină centrarea activităţii didactice pe dezvoltarea competenţelor specifice.

În abordarea conţinuturilor propuse, se recomandă utilizarea unei palete variate de strategii didactice:

- Utilizarea problematizării susține formarea şi utilizarea deprinderilor de gândire critică. De exemplu, metoda ar putea fi folosită în activitățile didactice dedicate exersării analizei și identificării unor soluții care armonizează aspectele economice cu cele sociale și etice la diferite situații problemă din activitatea de turism.
- Invățarea prin cooperare asistată de profesor, în diferite variante, se pretează la oricare dintre domeniile de conținut, fiind potrivită pentru toate categoriile de elevi. Se recomandă utilizarea metodei în cazul sarcinilor de invățare mai complexe, care pun elevii în situația de a găsi soluții în comun, de a se susține reciproc în procesul de invățare.
- Simularea și jocul de rol ar fi indicate mai ales în activitățile didactice centrate pe formarea și dezvoltarea deprinderilor de luare a deciziilor, pe exersarea comportamentelor raționale pe piața muncii din industria turismului religios. Simularea pe calculator ar putea fi benefică pentru analiza proceselor specifice pieței turismului religios, precum și a eficienței economice în acest domeniu al economiei.
- Proiectul poate fi utilizat mai ales dupa parcurgerea unui domeniu de conținut propus, în vederea promovării perspectivei interdisciplinare, a accentuării caracterului aplicativ al disciplinei, al valorificării experienței de viață a elevilor, al dezvoltării de competenţe sociale specifice muncii în echipă.
- Învățarea prin descoperire poate fi potrivită în proiectarea activitatilor care implică elevii în identificarea și analiza tendințelor pieței si industriei turismului religios.

Utilizarea tehnologiei informației și a comunicațiilor ar putea să intermedieze metodele anteior menționate, fiind menită să susțină dimensiunea practica a curricumului.

Apelul profesorului la consultanți din comunitatea de afaceri precum și la alte resurse din oferta educațională a unor parteneri educaționali ai Ministerului Educației ar putea, de asemenea, fi benefică pentru susținerea activităților de *learning by doing* din școală și din afara ei. Printre aceste activități s-ar putea număra organizarea de lecții-vizita la agenții din industria turismului religios de la nivel local sau regional.

Curricumulul de față sugereaza organizarea, pe cât posibil, a activității de evaluare ca proces continuu, cu valențe formative. După parcurgerea unuia sau a mai multor domenii de conținut, ținând cont de bugetul de timp alocat disciplinei, evaluarea gradului de realizare a competențelor specificate în programă s-ar putea realiza pe baza unor metode tradiționale precum probele scrise sau practice. În ambele cazuri ar fi indicată și autoevaluarea elevilor. Aceste metode ar putea fi completate, în cazul evaluării finale, și cu alte metode complementare precum proiectul sau portofoliul. Observarea sistematică pe baza fișelor de evaluare ar putea susține, de asemenea, calitatea evaluării. Se recomandă conceperea probelor scrise de evaluare prin utilizarea unor itemi semiobiectivi, de tipul intrebărilor structurate sau cu răspuns scurt, precum și a celor subiectivi din categoria rezolvării de probleme sau a eseului.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Grad didactic/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
Alexandru Iustin Emanuel	Definitivat/doctor în științe	Colegiul Romano-Catolic „Sfântul Iosif”, București

COORDONATORI/RESPONSABILI/CONSULTANȚI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Zăbavă Mihaela	Consilier CNCE	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare	Responsabil CNCE
Pislaru Cătălin	Inspector general MEC	Ministerul Educației și Cercetării	Responsabil MEC

RESPONSABILI/COORDONATORI/COLABORATORI:

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Riba Ion	Profesor, preot	Colegiul Romano-Catolic „Sf. Iosif”, București	Responsabil din partea cultului

Anexa nr. 105

Programa școlară pentru disciplina

Tehnologia activităților în turism

Cultul Romano-Catolic
de Limba Română

Clasele a XI-a și a XII-a

Curriculum de specialitate (CS)

Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea Ghid turism religios

Învățământ liceal

- 2026 -

Anexa nr. 105
Programa școlară pentru disciplina *Tehnologia activităților în turism,* Cultul Romano-Catolic de Limba Română clasele a XI-a și a XII-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea Ghid turism religios*

NOTĂ DE PREZENTARE

Disciplina *Tehnologia activităților în turism* se studiază în cadrul curriculumului de specialitate, profilul teologic, cultul romano-catolic, fiindu-i alocată câte 1 oră/săptămână pentru clasele a XI-a şi a XII-a.

Studierea acestei discipline se realizează din perspectiva familiarizării cu elementele de bază ale proceselor economice și financiare ale unei agenții de turism, cât și al produselor turistice.

Programa școlară se elaborează în concordanță cu:

- *Legea învățământului preuniversitar* nr. 198/2023, cu completările şi modificările ulterioare;
- *Recomandările Consiliului Uniunii Europene* (2018) privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții;
- *Repere pentru proiectarea, actualizarea şi evaluarea Curriculumului național. Cadrul de referință al Curriculumului național*, aprobat prin OME nr. 3239/2021;
- *Profilul de formare al absolventului*, aprobat prin OME nr. 6731/2023.

Aceste documente stabilesc cadrul de dezvoltare al competențelor-cheie şi al profilului de formare al absolventului de liceu.

Programa şcolară de *Tehnologia activităților în turism* este structurată pe următoarele componente:

- notă de prezentare
- competenţe generale
- competenţe specifice asociate cu conţinuturile
- conţinuturi ale învăţării
- sugestii metodologice

Competenţele sunt ansambluri structurate de cunoştinţe, abilităţi şi atitudini dezvoltate prin învăţare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în diverse contexte particulare.

Competenţele generale evidenţiază achiziţiile finale de învăţare ale elevilor la sfârşitul perioadei de studiu a acestei discipline şcolare.

Competenţele specifice reprezintă nucleul funcţional al programei şcolare şi evidenţiază rezultatele aşteptate ale învăţării la nivelul fiecărui an de studiu, fiind derivate din competenţele generale. Dezvoltarea competențelor specifice propuse de programă asigură elevilor de liceu posibilitatea de a învăța despre sistemul liberei inițiative, de a explora rolurile lor ca cetățeni, producători sau consumatori, de a a înțelege sistemul economiei de piaţă, sistemul de prețuri şi concurenţă – toate acestea din perspectiva deyvoltării personale și a explorării oportunităţilor în alegerea unei cariere.

Competenţele specifice sunt corelate cu *conţinuturi ale învăţării* relevante pentru domeniul activitatii de turism. Concepția curriculară a acestei discipline fundamentează un tip de proiectare interdisciplinară pe unităţi tematice, semi-autonome. Conținuturile acestei discipline sunt elaborate pe baza unor componente generale și specifice de analiză a fenomenelor socio-economice, a proceselor tehnologice și de luare de decizii în domeniul activității de turism.

Competentele vizate și conținuturile abordate asigură elevilor de liceu posibilitatea de a învăța să transpună valori și cunoștințe religioase în structura propriilor atitudini și comportamente, să transfere competențe de specialitate în contexte variate, să valorizeze învățăturile de credință în viața comunității, le permite elevilor să exploreze oportunităţi în alegerea unei cariere de ghid turistic.

Un rol important revine competențelor digitale, prin utilizarea surselor digitale în documentare și prezentare. Elevii sunt încurajați să creeze materiale multimedia, să folosească hărți interactive, aplicații și platforme educaționale pentru a analiza și promova turismul religios. Aceste activități stimulează creativitatea, comunicarea eficientă și capacitatea de a lucra în medii digitale.

Totodată, disciplina promovează competențele verzi, prin integrarea principiilor dezvoltării durabile în studiul turismului religios.

Programa școlară *Tehnologia activităților în turism*, destinată elevilor de clasa a XI-a și a XII-a , propune o abordare interdisciplinară care corelează cunoștințele religioase cu cele dobândite la alte discipline de învățământ. Această disciplină are menira de a forma tineri capabili să înțeleagă și să aprecieze diversitatea religioasă, să analizeze

fenomenele turistice din perspectiva valorilor culturale şi să adopte o atitudine responsabilă față de societate și mediul înconjurător.

Sugestiile metodologice cuprind recomandări specifice disciplinei, privind metodologia de aplicare a programei şcolare şi proiectarea demersului didactic. Acestea includ propuneri de organizare a procesului de predare-învăţare-evaluare centrat pe formarea de competenţe, recomandări de strategii didactice specifice disciplinei şi de modalităţi de evaluare. Sugestiile metodologice au rolul de a orienta utilizarea prezentului curriculum în proiectarea şi realizarea activităţilor cu elevii.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	Cunoașterea și analizarea informațiilor referitoare la activitatea de turism religios
CG2	Aplicarea surselor digitale în vederea optimizării proceselor specifice activității de turism religios
CG3	Aplicarea unei conduite responsabile și etice față de societate și mediul înconjurător

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Cunoașterea și analizarea informațiilor referitoare la activitatea de turism religios

Clasa a XI-a
CS 1.1. Evidențierea rolului turismului religios
- *dezbatere referitoare la diferitele roluri ale turismului religios: economic, social, cultural-educativ și politic;* - *realizarea unui eseu structurat cu tema: „Relația dintre dezvoltarea turismului și influența acesteia asupra destinațiilor de turism religios.*
CS 1.2. Identificarea factorilor de influență ai activității de turism
- *crearea unui poster informativ despre factorii care influențează activitatea de turism;* - *realizarea unui proiect în cadrul căruia sunt prezentate formele de turism și modul în care sunt influențate de următorii factori: veniturile populației, prețuri și tarife, oferta turistică, progresul tehnic și timpul liber.*
CS 1.3. Analizarea conexiunii între agențiile de turism, produsul turistic și tehnica derulării acțiunilor turistice
- *realizarea unui interviu cu un agent de turism despre rolul agentiei de turism în cadrul categoriei de turim religios, tipurile de agenții de turism și caracterizarea structurii acestora și a relațiilor din cadrul lor;* - *realizarea unui portofoliu cu ofertele unei agentii de turism corespunzătoare unor activități de turism religios efectuate în diverse zone ale țării cu prilejul Sărbătorilor Pascale;* - *ilustrarea în cadrul unui proiect a unui produs turistic cu precizarea etapelor de concepere a acestuia și a derulării acțiunilor turistice.*

CG 2 - Aplicarea surselor digitale în vederea optimizării proceselor specifice activității de turism religios

Clasa a XI-a
CS 2.1. Utilizarea surselor digitale pentru documentare în activități de turism religios
- *realizarea de tururi virtuale ale locurilor sfinte;* - *crearea unei baze de date cu evenimente corespunzătoare unor sărbători religioase care de desfășoară în diferite lăcașe de cult;* - *realizarea unui material digital (video, afiș, etc.) despre o destinație religioasă.*
CS 2.2. Aplicarea surselor digitale în procesul de comunicare eficientă și promovare a produselor turistice
- *efectuarea unui flyer de promovare digitală a unui obiectiv religios;* - *realizarea unui material video în care să se prezinte mijloacele publicitare de promovare a produselor turistice pe platforme specializate.*

CG 3 - Aplicarea unei conduite responsabile și etice față de societate și mediul înconjurător

Clasa a XI-a
CS 3.1. Impactul activității de turism asupra mediului înconjurător
- *realizarea unei fișe documentare în care să se asocieze tipurile de poluare ale factorilor de mediu cauzate de activitățile antropice;* - *ilustrarea unui studiu de caz în care se prezintă soluții de îmbunătățire a calității mediului și/sau conservare a mediului pentru o destinație religioasă;* - *realizarea unui material video privind impactul practicării turismului asupra comunității locale și a infrastructurii;* - *promovarea ecoturismului.*
CS 3.2. Exprimarea unei conduite etice față de societate și de mediul înconjurător
- *realizarea unei broșuri/pliant/afiș care să cuprindă reguli de comportament și conduită în timpul vizitării unor locașuri sfinte;* - *organizarea unor activități de voluntariat cu ocazia desfășurării unor evenimente religioase;* - *dezbateri referitoare la regulile de conduită pentru turiștii de culturi diferite.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Clasa a XI-a

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Noțiuni generale referitoare la activitatea de turism	1.1. Scurt istoric 1.2. Conceptele de turism, turist 1.3. Locul şi rolul turismului în societate 1.4. Factorii de influenţă ai activităţii de turism 1.5. Formele de turism (cultural, de agrement, agroturism, balneoterapeutic, religios)
2. Potențialul turistic al României	2.1. Resursele turistice ale României şi principalele zone de atracție turistice 2.2. Patrimoniul cultural şi religios, vestigii arheologice din diferite zone ale țării 2.3. Itinerarii și programe specifice fiecărei zone de interes turistic 2.4. Protecția și conservarea mediului
3. Conexiunea dintre agenția de turism, produsul turistic și tehnica derulării acțiunilor turistice	3.1. Agențiile de turism: - Tipuri de agenții de turism - Organizarea şi planificarea activității unei agenţii de turism - Structura organizatorică şi relaţiile dintre compartimentele agenţiei 3.2. Produsul turistic: - Continut și caracteristici; categorii de produse turistice - Componentele produsului turistic: transport, cazare, alimentație - Etapele conceperii unui produs turistic - Politica de preț și relația calitate - preț - Politica de promovare și comercializare a unui produs turistic - Canale de distribuție ale unui produs turistic 3.3. Tehnica derulării acțiunilor turistice: - Preluarea și pregătirea acțiunii - Începerea acțiunii - Desfășurarea programului turistic - Încheierea acțiunii - Decontarea și raportul de activitate asupra acțiunii
4. Comunicarea în turism	4.1. Condițiile unei comunicări eficiente 4.2. Canale de distribuție ale unui produs turistic

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Cunoașterea și analizarea informațiilor referitoare la activitatea de turism religios

Clasa a XII-a
CS 1.1. Identificarea dimensiunii fenomenului turistic în România
- *realizarea în echipe a unui eseu cu tema „Dimensiunile fenomenului turistic în România”, cu referire la o anumita perioadă (minim 2 ani consecutivi), folosind date de pe site-urile Ministerului Turismului și ale Comisiei Naționale de Statisticâ;* - *joc de rol în care clasa se împarte în 5 echipe urmând ca fiecare dintre ele să aducă argumente pentru fiecare rol al turismului: experiență umană, conduită socială, fenomen geografic, afacere și sursă de venit, un complex de tip industrial;* - *realizarea unei fișe documentare în care elevii să prezinte constrângerile dezvoltării turismului.*
CS 1.2. Identificarea aspectelor referitoare la organizarea activității agentului de turism
- *realizarea unui material Power Point referitor la cerințele pentru desfășurarea activității agențiilor de turism: Licența de turism și Brevetul de turism;* - *identificarea unei agenții de turism și descrierea tipurilor de personal angajat și al activităților desfășurate de acesta.*
CS 1.3. Comercializarea și decontarea produselor turistice
- *realizarea unui portofoliu privind serviciile turistice existente în activitatea de turism;* - *studiu comparativ între activitățile specifice turismului intern și documentele principale utilizate pe parcursul desfășurării acestora;* - *joc de rol în care se prezintă avantajele si dezavantajele utilizării mijloacelor de plată.*

CG 2 - Aplicarea surselor digitale în vederea optimizării proceselor specifice activității de turism religios

Clasa a XII-a
CS 2.1. Manifestarea abilității de a lucra individual și în echipe folosind surse digitale
- *realizarea unei hărți conceptuale privind structura organizatorică a unei agenții de turism;* - *realizarea unui material digital privind tranzacțiile on-line;* - *crearea unei baze de date care să conțină metode de depistare a falsurilor valutare.*
CS 2.2. Crearea unor prezentari digitale referitoare la o activitate de turism religios
- *realizarea unui circuit care să vizeze mai multe obiective de turism religios utilizând Google Maps;* - *colectarea de informații în cadrul fișei digitale privind conceperea unui produs turistic ce vizează participarea la un eveniment religios;* - *prezentarea în cadrul școlii a unui material video privind efectuarea unui pelerinal la nivelul unității noastre școlare*

CG 3 - Aplicarea unei conduite responsabile și etice față de societate și mediul înconjurător

Clasa a XII-a
CS 3.1. Promovarea principiilor etice în practicarea activităților de turism religios
- *realizarea unei fișe de documentare privind clasificarea factorilor care influențează comportamentul turiștilor în timpul unei acțiuni turistice;* - *dezbatere având drept temă „Principiile cuprinse în Codul global de etică în turism”.*
CS 3.2. Creșterea gradului de conștientizare asupra valorilor naturale și umane
- *realizarea unui eseu „Turismul religios ca mijloc de împlinire individuală și colectivă”;* - *crearea unui articol care să reliefeze aprecierea și respectul față de persoanele care aparțin unor culturi diferite, cu valori, opinii și credințe diferite.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Clasa a XII-a

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Fenomenul turistic	1.1. Dimensiunile fenomenului turistic în România 1.2. Turismul - experiență umană 1.3. Turismul – o conduită socială 1.4. Turismul – un fenomen geografic 1.5. Turismul – afacere și sursă de venit 1.6. Turismul – un complex de tip industrial
2. Agentul de turism	2.1. Categorii de agenți de turism 2.2. Cerințe pentru desfășurarea activității de turism: - Licența de turism - Brevetul de turism 2.3. Personalul agenției de turism
3. Produse turistice	3.1. Serviciile turistice 3.2. Tehnologia serviciilor pentru turism 3.3. Decontarea produselor turistice

SUGESTII METODOLOGICE

Disciplina *Tehnologia activităților în turism* are ca scop familiarizarea elevilor cu elementele de bază ale proceselor economice și financiare ale unei agenții de turism, cât și al produselor turistice.

Abordarea acestui domeniu ajută elevii de liceu de la sepcializarea ghid turism religios să înțeleagă sistemul economiei de piață, sistemul de prețuri și concurență și susține dezvoltarea aptitudinilor necesare pentru luarea de decizii. De asemenea, permite elevilor să exploreze oportunităţi în alegerea unei cariere.

Totodată, studiul acestui domeniu permite conexiuni cu celelalte discipline ce dau identitate specializării ghid turism religios.

A. Strategii didactice

Reușita demersului didactic la disciplina *Tehnologia activităților în turism*, pentru clasele de liceu, poate fi asigurată prin utilizarea unor strategii didactice care să îmbine metode consacrate, tradiționale, metode moderne, mijloace specifice dar și mijloacele moderne, noile tehnologii.

Pentru motivarea şi implicarea elevilor, se recomandă metodele şi strategiile active, care să utilizeze varietatea intrumentelor digitale în continuă dezvoltare.

1. Metode tradiționale și moderne

Pentru a atinge finalitățile educaționale specifice liceului și a forma competențele se recomandă folosirea unor metode variate care îmbină metodele tradiționale și cele moderne, gândirea critică, creativitatea, reflecția și tehnologia, precum:

a) conversaţia euristică – stimulează gândirea elevilor, este o modalitate prin care profesorul îi ghidează pe elevi să găsească singuri calea proprie de urmat în descoperirea adevărurilor religioase;

b) dezbaterea –îi pune pe elevi față în față să își exprime deschis ideile, ajutându-i să-și dezvolte gândirea critică, vorbirea în public, argumentarea și structurarea ideilor. Exercițiul dezbaterii îi poate duce pe elevi să-și însușească simultan atitudini precum toleranța și dialogul deschis și argumentat;

c) eseul argumentativ – o formă de exprimare a unei opinii sau a unui punct de vedere cu dovezi concrete şi argumente logice, pentru a convinge cititorul de validitatea perspectivei sale pe un subiect complex;

d) explicația – este necesară în a clarifica sensul unor termeni, concepte, fenomene sau relații între acestea, utilizând un limbaj precis și logic;

e) harta conceptuală – organizează gândirea și sistematizează cunoștințele prin dispunerea lor vizuală, prin reprezentarea grafică a conceptelor și a legăturilor dintre ele, facilitând înțelegerea și învățarea temeinică;

f) jocul de rol – implică creativitate, imaginație și oferă un cadru sigur pentru experimentarea emoțiilor, rezolvarea conflictelor și înțelegerea diverselor roluri din societate, simularea unor situații și discutarea deciziilor adoptate;

g) prelegerea narativă – este o metodă de prezentare a informațiilor care integrează elemente narative pentru a face predarea antrenantă și memorabilă, prin inserarea unor anecdote, mici istorisiri;

j) studiul de caz - bazat pe studierea numeroaselor perspective și surse de informații, permițând confruntarea directă cu realitatea și valorificarea cunoștințelor teoretice în practică, ajutându-i pe elevi să analizeze şi să dea răspunsuri din perspectiva moralei creştine la situații concrete (prezența valorilor religioase în diferite grupuri de apartenență, comportamente din viața cotidiană în acord / dezacord cu valorile religioase creștine).

2. Utilizarea noilor tehnologii și dezvoltarea competențelor digitale

Multitudinea de instrumente pe care le oferă spațiul digital, precum și dotările asigurate în ultima vreme în școli, trebuie considerate un atu de către profesorul care predă în ciclul liceal pentru a motiva învățarea și a dezvolta competențele digitale ale tinerilor:

- explorarea și utilizarea informației religioase specifice sau parcurgerea galeriilor cu imagini, dintr-o listă dată (de exemplu: ercis.ro, arcb.ro, sanctuarcacica.ro, catholica.ro, museivaticani.va, etc) pentru documentare, clarificare, explorare;
- crearea de conținut digital – podcasturi, videoclipuri scurte, prezentări interactive sau materiale vizuale pe teme religioase (utilizând suita Microsoft Office, Canva, etc);
- realizarea unor sondaje de opinie despre diverse teme prin Google Forms;
- predarea/învățarea cu ajutorul platformelor educaționale Google Classroom, Moodle, Padlet;
- exersarea cunoștințelor prin Quiz-uri interactive (Kahoot, Quizizz) – plăcute și utile pentru recapitulare sau evaluare, dar și pentru momentele de captare a atenției la începutul unei activități;
- crearea unui blog tematic sau a unui site simplu – elevii având astfel un spațiu unde postează eseuri, impresii din excursii religioase, recenzii de documentare.

3. Dezvoltarea competențelor verzi

Elevii din învățământul liceal, motivați de învățătura dintotdeauna a Bisericii, trebuie antrenați în activități care să dezvolte grija pentru casa noastră comună – Pământul, prin:
- inițierea sau participarea la proiecte de ecologizare;
- organizarea unor campanii de voluntariat;
- identificarea și utilizarea unor pasaje biblice pentru a realiza prezentări, postere, video-uri cu temă ecologică;
- implicarea voluntară sau adeziunea la organizații/asociații care sprijină natura;
- participarea la proiecte extracurriculare cu tematică ecologică.

B) Abordarea conţinuturilor

Programa de *Tehnologia activităților în turism*, nivel liceal, este substituită învățăturii concrete a Bisericii Catolice.

Conţinuturile sunt dezvoltate pornind de la familiarizarea elevilor cu domeniul general al activităţii de turism, până la analizarea de aspecte specifice precum: agenţia de turism, produsul turistic, tehnica derulării acţiunilor turistice. Nu în ultimul rând, analizarea activităţii de turism este contextualizată la problematica globală referitoare la protecţia şi ameliorarea mediului şi este corelată cu noțiuni de prim-ajutor – ca aspecte conexe, dar absolut necesare în activitățile de turism.

Conţinuturile programei s-au proiectat modular, oferind profesorului flexibilitate în abordare, cu accent pe utilizarea unor cât mai variate metode și mijloace, dezvoltând totodată competențele digitale și ecologice ale tinerilor, creând legături benefice cu domenii de conţinut de la alte discipline şi activităţi curriculare / extracurriculare.

Se recomandă ca abordarea să țină cont de momentele forte ale anului liturgic bisericesc (Crăciun, Paște, hramul comunității, alte sărbători importante), diversele devoțiuni ale sfinților (Fericita Veronica Antal, Fericitul Ieremia, Fericitul Anton Durcovici), pelerinajele făcute la Cacica, Onești, Nisiporești, care trebuie evidenţiate şi explicate elevilor cu ajutorul conţinuturilor din prezenta programă.

C) Contexte și medii de învățare

Dezvoltarea integrală a elevului de liceu cere proiectarea activităților de învățare în medii sau modalități cât mai diferite și mai antrenante.

1. Spații educaționale:
- săli cu aranjamente flexibile – mobilă ușor de reconfigurat, care să poată încuraja învățarea în toate formele de organizare pentru lucrul individual, în perechi sau în grupuri;
- laboratorul de informatică sau alte spații dotate cu tehnologie modernă ce pot facilita utilizarea realității virtuale și augmentate, cu scopul realizării unor activități deosebite, precum: efectuarea unor tururi virtuale, cercetări și prezentări, realizarea unor proiecte pe platforme informatice (aplicații cu subiect religios, realizarea unor teste de evaluare).

2. Învățare combinată (fizică și digitală): presupune îmbinarea demersului educațional de la clasă cu utilizarea unor platforme educaționale (Google classroom sau Moodle). Platforma permite păstrarea unor materiale suport (auxiliare, fișe de lucru, alte materiale digitale), poate găzdui o temă sau un proiect de durată.

3. Învățare personalizată și adaptată: profesorul poate crea activități diferențiate și accesibile în funcție de nevoile, nivelul și interesele elevilor.

4. Învățare prin colaborare și implicare comunitară: are rol facilitator în realizarea de activități comune pe teme religioase sau morale, proiecte în echipă sau în parteneriat cu alte școli, acțiuni caritabile, voluntariat social sau în domeniul ocrotirii naturii.

5. Inteligența artificială ca facilitator al învățării (sub îndrumarea profesorului):
- elevii utilizează aplicații bazate pe inteligență artificială pentru a explora conținuturi religioase, sub îndrumarea profesorului;
- AI oferă explicații suplimentare, exemple, sinteze sau definiții pentru o mai bună înțelegere a temelor studiate;
- profesorul ghidează activitatea, stabilește obiective clare și monitorizează modul în care elevii folosesc AI;
- elevii pot folosi AI pentru a formula întrebări, crea prezentări, reflecta asupra valorilor morale și religioase.

Prin valorificarea acestor contexte și medii de învățare, elevul este plasat în centrul procesului educațional, ca participant activ, nu doar receptor de informații, se formează nu doar competențe cognitive, ci și dimensiunea emoțională și spirituală a elevului, se creează o legătură între tradiție și inovație, între valorile perene ale credinței și cerințele societății actuale.

D) Aspecte privind evaluarea

Evaluarea la *Tehnologia activităților în turism* trebuie să reflecte atât formarea competențelor cognitive și spirituale, cât și capacitatea de aplicare a valorilor moral-religioase însușite în viața personală și comunitară.

Evaluarea la liceu accentuează două funcţii esenţiale: funcţia de reglare şi funcţia motivaţională. Oferă profesorului feedback cu privire la eficiența metodelor folosite, la înțelegerea conceptelor și valorilor de către elevi, la necesitatea de adaptare sau reluare a unor conținuturi, respectiv la progresul fiecărui elev.

Formele și metodele evaluării propuse sunt:

a) Evaluare tradițională (sumativă și formativă), prin:

- teste scrise (cu itemi obiectivi și subiectivi);
- evaluări orale structurate (răspunsuri argumentate, eseuri).
- verificarea învățării prin întrebări și activități de consolidare la finalul unităților de învățare.

b) Metode moderne/ alternative de evaluare:

- portofoliul personal – colectare de reflecții, eseuri, fișe de activitate, proiecte creative realizate în timp;
- proiectul tematic – individual sau în grup, ce implică documentare, aplicare practică și prezentare argumentată;
- observarea sistematică – a participării, a implicării în discuții și dezbateri, a comportamentului și atitudinilor exprimate în contexte de învățare;
- evaluarea produselor de învățare – afișe, prezentări, creații artistice sau digitale cu conținut moral-religios;
- studiile de caz – permit evaluarea capacității elevului de a analiza critic, de a formula judecăți morale și de a aplica valorile creștine în situații reale;
- activități practice – implicarea elevilor în acțiuni cu caracter moral

c) Metode care valorifică competențele digitale și interdisciplinare:

- proiecte realizate cu ajutorul tehnologiei: prezentări, materiale video, podcasturi tematice;
- portofolii digitale: organizarea materialelor pe platforme educaționale (ex. Google classroom, Moodle, Canva);

F) Adaptarea procesului de predare-învățare-evaluare la elevii cu cerințe speciale

Pentru a răspunde nevoilor diverse ale elevilor, în special ale celor cu cerințe educaționale speciale, în cadrul orelor de *Tehnologia activităților în turism,* este esențială adaptarea strategiilor didactice, a conținuturilor și a modalităților de evaluare. Acest demers implică utilizarea unor metode activ-participative, centrate pe elev, care să stimuleze empatia și reflecția personală, personalizarea sarcinilor de lucru în funcție de ritmul și stilul de învățare al fiecăruia. Materialele didactice vor fi adaptate în funcție de tipul dizabilității: vizual, auditiv sau tactil. Evaluarea va fi continuă, formativă, oferind feedback constructiv și încurajând progresul individual. De asemenea, pentru integrarea eficientă a elevilor cu CES în activitățile de la clasă este importantă colaborarea cu profesorii de sprijin, consilierul școlar și familia, asigurând în acest mod un climat incluziv și valorificând potențialul fiecărui elev.

Prin aceste sugestii metodologice, disciplina contribuie la formarea unor competențe relevante pentru înțelegerea turismului religios ca fenomen cultural, spiritual și educațional, în contextul unei societăți globale și sustenabile.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Grad didactic/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
Gheorghe Adina Ioana		Colegiul Romano-Catolic „Sf. Iosif”, București

COORDONATORI/RESPONSABILI/CONSULTANȚI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Zăbavă Mihaela	Consilier CNCE	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare	Responsabil CNCE
Pislaru Cătălin	Inspector general MEC	Ministerul Educației și Cercetării	Responsabil MEC

RESPONSABILI/COORDONATORI/COLABORATORI:

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Riba Ion	Profesor, preot	Colegiul Romano-Catolic „Sf. Iosif”, București	Responsabil din partea cultului

Anexa nr. 106

Programa școlară pentru disciplina

Arta discursului

Cultul Romano-Catolic de Limbă Română

Clasele a XI-a și a XII-a

Curriculum de specialitate (CS) pentru filiera vocațională, profilul teologic, specializarea ghid turism religios

Învățământ liceal

- 2026 -

Anexa nr. 106
Programa școlară pentru disciplina *Arta discursului,* Cultul Romano-Catolic de Limba Română clasele a XI-a și a XII-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea Ghid turism religios*

NOTĂ DE PREZENTARE

În conformitate cu planurile-cadru pentru ciclul superior al liceului, aprobate prin Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 4.350/20.06.2025, studiul artei discursului, în clasele a XI-a și a XII-a, este destinat specializării Ghid turism religios, din cadrul profilului teologic, cultul romano-catolic, de limba română, al filierei vocaționale.

Disciplina *Arta discursului* se studiază ***pe durata a doi ani, câte o oră pe săptămână***, și își propune familiarizarea elevilor cu tehnicile de realizare a unui discurs, în raport cu o temă, respectiv cu realizarea unor discursuri coerente și captivante în diferite contexte date.

Scopul disciplinei este dezvoltarea competențelor de comunicare orală și scrisă, de argumentare și de prezentare publică, prin familiarizarea elevilor cu principiile și tehnicile elaborării unui discurs adaptat diverselor contexte de comunicare. Accentul se pune pe integrarea patrimoniului religios romano-catolic, și nu numai, în discursuri coerente, captivante și etic construite, *pregătind elevii pentru profesia de ghid turistic religios* și pentru interacțiunea cu grupuri multiculturale.

Disciplina promovează ***progresul cognitiv***, conform taxonomiei lui Bloom: în clasa a XI-a, se urmărește recunoașterea, înțelegerea și aplicarea, prin exersarea structurilor de bază ale discursului; în clasa a XII-a, se insistă pe analiză, evaluare și creație, prin elaborarea de discursuri complexe, argumentative și persuasiv-simbolice.

Ca **finalități**, disciplina urmărește:

1. dezvoltarea gândirii critice și a capacității de argumentare, prin raportarea la valori culturale, spirituale și etice;
2. formarea abilităților de vorbire în public (coerență, claritate, persuasiune);
3. dezvoltarea competențelor de relaționare interculturală și de gestionare a situațiilor de comunicare complexe;
4. stimularea creativității și a expresivității, prin discursuri cu impact emoțional și estetic;
5. integrarea competențelor digitale în elaborarea, susținerea și promovarea discursului (prezentări multimedia, podcast, înregistrări audio-video).

Disciplina promovează: respectul față de interlocutor și ascultarea activă; responsabilitatea etică a vorbitorului față de conținutul transmis; respectul pentru patrimoniul religios și cultural, pentru diversitatea de opinii și pentru principiile dezvoltării durabile; încrederea în sine, asumarea emoțiilor și controlul limbajului nonverbal în situații publice; deschiderea spre dialog, dezbatere și cooperare.

Programa școlară *Arta discursului* este **structurată** pe următoarele componente:

- ***nota de prezentare*** ce prezintă importanța disciplinei și viziunea curriculară;
- ***competențe generale*** ce se formează în cadrul fiecărui nivel de învățământ;
- ***competențe specifice*** care sunt derivate din competențele generale și reprezintă etape în dobândirea acestora, fiind formate pe parcursul unui an școlar și pun în evidență progresul de la un an la altul;
- ***exemple de activități de învățare*** ce reprezintă contexte în care sunt formate, exersate, consolidate competențele specifice, având un caracter de recomandare și de orientare pentru profesori;
- ***conținuturile învățării*** sunt organizate pe domenii și reprezintă achiziții de bază prin care se urmărește formarea competențelor la elevi;
- ***sugestiile metodologice*** au rolul de a orienta cadrul didactic în utilizarea programei școlare pentru proiectarea demersului didactic și pentru realizarea activităților de predare-învățare-evaluare, în concordanță cu specificul disciplinei *Arta discursului*, cu particularitățile de vârstă ale elevilor și cu respectarea diversității.

Se așteaptă, ca **rezultate ale învățării**, formarea competențelor de comunicare, concretizate în:

a. ***rezultate cognitive***: achiziții de cunoștințe teoretice despre tipuri de discurs, structura argumentului, etapele pregătirii unui discurs;

b. ***rezultate comportamentale***: dezvoltarea abilităților de vorbire în public, utilizarea tehnicilor de persuasiune, gestionarea emoțiilor și a conflictelor de comunicare;

c. ***rezultate atitudinale***: cultivarea deschiderii, a empatiei, a spiritului critic, a respectului pentru diversitate și pentru etică în comunicare.

Programa se bazează pe următoarele **principii metodologice**:
- *învățarea prin acțiune și reflecție* (de exemplu: workshopuri, jocuri de rol, dezbateri);
- *stimularea motivației intrinseci* pentru comunicare și participare publică;
- *integrarea teoriei cu practica* prin elaborarea de discursuri în contexte reale și simulate (de exemplu: vizite la obiective turistice);
- *utilizarea resurselor digitale* pentru exersarea competențelor (de exemplu: prezentări multimedia, filmări, podcasturi, inteligența artificială, sub ghidajul profesorului);
- *adaptarea la nivelul de dezvoltare* al elevilor și respectarea ritmului individual de progres;
- *participarea activă și conștientă* a elevilor la procesul de predare-învățare-evaluare, prin proiecte și prin autoevaluare.

Disciplina *Arta discursului* reprezintă astfel un spațiu de formare integrală, în care elevii învață să îmbine cunoașterea teoretică, creativitatea, etica și abilitățile de prezentare publică, construind discursuri cu impact, potrivite pentru meseria de ghid turistic religios și pentru o comunicare responsabilă în societate.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	Explicarea conceptelor fundamentale ale comunicării şi ale discursului;
CG2	Aplicarea tehnicilor de vorbire, expresivitate şi limbaj nonverbal în contexte profesionale;
CG3	Analizarea mesajelor religioase, culturale și turistice în vederea construirii unui discurs coerent şi relevant;
CG4	Prezentarea unor tururi ghidate tematice, integrate în strategii de promovare a patrimoniului religios, prin valorificarea noilor tehnologii informaționale;
CG5	Integrarea principiilor etice și a abilităților de comunicare interculturală în dezvoltarea personală și profesională.

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Explicarea conceptelor fundamentale ale comunicării și ale discursului

Clasele a XI-a
CS 1.1. Identificarea tipurilor de comunicare și a elementelor discursului
- *explicarea conceptelor de comunicare, a principiilor şi a funcţiilor acesteia, a scopului comunicării și a elementelor situației de comunicare, pe baza unor exemple concrete din viața cotidiană și profesională, pentru realizarea unei sinteze grafice (schemă/diagramă) a procesului de comunicare;* - *prezentarea elementelor de retorică clasică (ethos, pathos, logos), prin analiza unor discursuri simple (de exemplu: fragment dintr-un discurs motivațional sau religios), în vederea identificării mijloacelor de persuasiune, într-o fișă de analiză comparativă;* - *identificarea structurii unui discurs scurt (introducere - corp - încheiere) în contexte reale, cum ar fi prezentarea unui obiectiv turistic, pentru realizarea unei fișe-model de structură discursivă.*
CS 1.2. Explicarea structurii unui mesaj clar pe baza diferitelor coduri de comunicare
- *explicarea rolului contextului în comunicare, pe baza unor texte sau fragmente de film vizionate (de exemplu: o scenă cu o conversație conflictuală/inechitate/discriminare/violență simbolică etc.), pentru formularea concluziilor despre impactul contextului asupra mesajului, într-un scurt eseu reflexiv;* - *prezentarea diferitelor coduri ale comunicării: coduri lingvistice (comunicare artistică, științifică, administrativă, colocvială); coduri nonlingvistice (gestual-kinestezice, vestimentare, cromatice, spațiale, paraverbale), pe baza unor fragmente de text, secvențe de film sau jocuri de rol, realizându-se un tabel comparativ al codurilor de comunicare;* - *realizarea unor scurte mesaje (orale sau scrise), folosind diverse coduri pentru a exprima aceeași idee în contexte diferite, cu scopul de a ilustra importanța adaptării limbajului la context, elaborând ca produs final un colaj multimedia.*

CG 2 - Aplicarea tehnicilor de vorbire, de expresivitate și de limbaj nonverbal în contexte profesionale

Clasele a XI-a
CS 2.1. Aplicarea unor exerciții de dicție și de respirație
- *exersarea dicției prin lectura expresivă a unor texte sacre sau fragmente poetice (de exemplu: „Psalmii”, „Fericirile”, „Cântarea Cântărilor”), pentru îmbunătățirea clarității și a fluenței vorbirii, realizându-se o înregistrare audio a unor lecturi model;* - *aplicarea exercițiilor de respirație, în cadrul orelor de atelier, pentru controlul vocii, realizându-se o fișă de autoevaluare și un jurnal de progres vocal;* - *analizarea expresivității limbajului, prin realizarea unui discurs scurt, combinând exprimarea verbală și nonverbală (gestică, privire, postură), într-un material video.*
CS 2.2. Formarea abilităților necesare pentru interacțiunea efectivă în grupuri, în domenii private și publice
- *simularea unor situații profesionale, pe grupe (de exemplu: prezentarea în fața unui grup de turiști, întâmpinarea unui oaspete străin, susținerea unei prezentări), pentru dezvoltarea spontaneității și a colaborării, prin realizarea unor scenarii și jocuri de rol;* - *aplicarea tehnicilor de realizare a unui material publicitar (de exemplu: spot publicitar pentru promovarea unui loc sacru sau interviu cu un pelerin), realizându-se un material audio-vizual;* - *realizarea unor exerciții de ascultare activă și de comunicare asertivă în cadrul grupului, finalizate printr-un jurnal reflexiv.*
CS 2.3. Evaluarea impactului expresivității în susținerea mesajului
- *identificarea elementelor retorice și de expresivitate a mesajului prin analizarea unui discurs oratoric (de exemplu: fragment din Cicero, din Sf. Augustin sau din Ioan Gură de Aur), în cadrul activităților de grup, rezultând un eseu comparativ;* - *evaluarea impactului expresivității asupra auditoriului, prin compararea a două discursuri (unul expresiv, altul plat), în cadrul unei discuții de grup moderate de profesor, realizându-se o diagramă Venn;*

CG 3 - Analizarea mesajelor religioase, culturale și turistice în vederea construirii unui discurs coerent și Relevant

Clasele a XI-a
CS 3.1. Recunoașterea elementelor patrimoniului cultural și spiritual
- *analizarea elementelor specifice ale componentelor patrimoniului cultural și spiritual (lăcașuri de cult; cetăți; clădiri istorice; situri arheologice; obiecte de artă liturgică; monumente funerare; manuscrise; centre vechi; spații simbolice pentru comunitate; tradiții și obiceiuri; mituri, credințe; meșteșuguri; festivaluri religioase și culturale; muzee etc.), pentru elaborarea unei fișe descriptive ilustrate sau a unui portofoliu tematic;* - *prezentarea semnificației culturale și spirituale a locurilor vizitate, în cadrul activităților individuale, prin realizarea unui jurnal de călătorie, cu descrieri narative și cu reflecții personale;* - *ilustrarea importanței simbolurilor religioase în descrieri de obiective* (*de exemplu: crucea, peștele, porumbelul, Calea Crucii, Învierea etc.) prin integrarea acestora în discursul turistic, realizându-se un portofoliu de texte narativ-descriptive.*
CS 3.2. Realizarea unor dezbateri pe teme religioase
- *identificarea elementelor și a etapelor specifice structurii unei dezbateri, pentru stabilirea rolurilor și a regulilor, realizându-se un plan de organizare;* - *formularea unor concluzii de grup, pentru exersarea argumentării și a ascultării active, în cadrul unei dezbateri pe diferite teme propuse de programă;* - *analizarea rezultatelor dezbaterii, în vederea optimizării abilității de argumentare, prin feedback profesor - elev și interevaluare colegială.*
CS 3.3. Promovarea prin discurs a valorilor ecologice în contexte interculturale și turistice
- *exprimarea responsabilității civice și morale prin elaborarea unei campanii vizuale, care îmbină mesajul ecologic cu cel spiritual (de exemplu: „Păstrează creația curată”), în echipe de 3-4 elevi, realizându-se un poster digital.* - *evaluarea capacității de persuasiune și a impactului mesajului prin prezentarea publică a campaniei, printr-un discurs argumentativ de susținere, cu ajutorul unui PowerPoint.*

CG 4 - Prezentarea unor tururi ghidate tematice, integrate în strategii de promovare a patrimoniului religios, prin valorificarea noilor tehnologii informaționale

Clasele a XI-a
CS 4.1. Proiectarea structurii unui discurs complet, utilizând diferite resurse digitale
- *combinarea diferitelor surse de documentare, utilizând platforme online și bibliografie digitală, pentru elaborarea unei schițe de discurs profesional;* - *interpretarea gândurilor, a sentimentelor, a faptelor, vizionând discursuri celebre, în cadrul unor activități pe grupe, prin realizarea unei fișe comparative;* - *prezentarea discursului în context simulat, utilizând instrumente digitale (de exemplu: PowerPoint, Canva, Padlet), realizând un material video pentru autoanaliza performanței oratorice.*
CS 4.2. Exprimarea creativă a ideilor, a experienţelor şi a emoţiilor, pornind de la literatură, muzică, arte plastice, religie etc
- *valorificarea viziunii personale și emoționale asupra unei teme propuse, în cadrul activităților de oratorie și retorică, prin realizarea unui discurs inspirat de o operă artistică preferată (de exemplu: carte, film, pictură, muzică);* - *prezentarea unui obiectiv turistic sau religios preferat, însoțită de elemente artistice (de exemplu: muzică, imagine, simbol), pentru dezvoltarea expresivității integrate, realizând un produs multimedia.*

CG 5 - Integrarea principiilor etice și a abilităților de comunicare interculturală în dezvoltarea personală și profesională

Clasele a XI-a
CS 5.1. Identificarea și explicarea principiilor etice fundamentale în comunicare și în persuasiune
- *identificarea unor exemple de comunicare etică și non-etică, în cadrul analizei unor materiale din publicitate, din turism, din mass-media, pentru realizarea unui tabel comparativ privind valorile morale ale mesajului;* - *redactarea unui cod personal de conduită în comunicare și a unui set de norme comportamentale pentru formarea unui ghid, în cadrul activităților pe grupe, având ca produs final un manual personalizat de bune practici la nivel de clasă în format digital;*

Clasele a XI-a
CS 5.2. Aplicarea normelor etice în diferite situații de comunicare
- *interpretarea unor situații interculturale din mass-media, în cadrul lucrului pe grupe, pentru identificarea stereotipurilor și a soluțiilor de mediere, într-o fișă de analiză;* - *analizarea discursului mediatic asupra rolurilor de gen, a stereotipurilor și a rolurilor sociale (seturi de comportamente, atitudini, trăsături și activități pe care societatea le consideră potrivite pentru femei și, respectiv pentru bărbați), finalizată într-un material tip articol de revistă;* - *evaluarea procesului de formare a unui ghid, pe parcursul unui an școlar, prin elaborarea unui portofoliu digital, care să includă activități școlare și extracurriculare, relevante pentru un viitor ghid turistic.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Clasa a XI-a

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Fundamentele comunicării și ale discursului	1.1. Noțiuni introductive de comunicare: emițător, receptor, mesaj, canal, feedback. 1.2. Tipuri de comunicare: verbală, nonverbală, paraverbală. 1.3. Elemente de retorică clasică: ethos, pathos, logos. 1.4. Structura discursului scurt (introducere, corp, încheiere). 1.5. Bariere de comunicare și soluții. 1.6. Discursuri simple (turistic, religios, civic, ecologic).
2. Tehnici de vorbire și de expresivitate	2.1. Respirația, dicția, controlul tonului și a ritmului. 2.2. Gestica și expresivitatea corporală. 2.3. Controlul emoțiilor și gestionarea tracului. 2.4. Exerciții de vorbire expresivă (recitări, discursuri scurte).
3. Discurs turistic religios și interpretarea patrimoniului	3.1. Introducere în patrimoniul religios romano-catolic. 3.2. Elemente de arhitectură și simboluri creștine. 3.3. Fragmente din texte sacre reprezentative pentru un discurs turistic religios (fragmente biblice, rugăciuni - *Drumul Crucii*, *Învierea*, *Botezul Domnului*, devoțiunile către sfinți, *Bucură-te, Marie*, *Adorația Euharistică*, *Viețile sfinților* - în funcție de hramul locului etc). 3.4. Descrierea obiectivelor religioase (biserici, catedrale, relicve). 3.5. Dezbateri pe teme diverse, precum: *religie și spiritualitate, etică și valori, educație și cultură, civic și social, ecologie și sustenabilitate, tehnologie și viață modernă.*
4. Discursul public și prezentări multimedia	4.1. Principii de bază ale vorbirii în public (captarea atenției) - de la comunicarea interpersonală, la discurs public și modele ale genului oratoric. 4.2. Suporturi vizuale simple (postere, pliante). 4.3. Discurs pe o temă preferată, pornind de la cărți, filme cu tematică religioasă sau încărcătură morală, obiective turistice sau religioase, materiale ce promovează valori ecologice.
5. Etică, interculturalitate și dezvoltare profesională	5.1. Respectul față de diversitatea culturală și religioasă (adaptarea discursului la spațiu, grup și individ). 5.2. Reguli de comportament în spații sacre și prezentarea lor în fața unui grup de turiști. 5.3. Structura portofoliului digital de activități.

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Explicarea conceptelor fundamentale ale comunicării și ale discursului

Clasele a XII-a
CS 1.1. Identificarea elementelor de psihologie a comunicării
- *explicarea conceptelor - comunicare, psihologia comunicării, gândire critică, empatie și ascultare activă, prin analiza unor situații reale de comunicare din mediul profesional, pentru realizarea unui glosar de termeni specifici;* - *exemplificarea tipurilor de comunicare (verbală, nonverbală, paraverbală) prin jocuri de rol și exerciții aplicate în contexte profesionale simulate, pentru dezvoltarea capacității de exprimare empatică și coerentă, realizând o fișă de observație a comunicării;* - *prezentarea elementelor constitutive ale unui discurs, prin analiza fragmentelor de discursuri motivaționale sau religioase (de exemplu: Martin Luther King, Dalai Lama, Papa Francisc), pentru realizarea unei sinteze scrise privind impactul emoțional și persuasiv al mesajului.*
CS 1.2. Explicarea structurii unui discurs complex
- *explicarea rolului contextului și a intenției de comunicare, prin analiza unor discursuri reale (politice, religioase, culturale), pentru formularea unor concluzii referitoare la adecvarea mesajului la publicul-țintă, într-un tabel comparativ al intențiilor;* - *identificarea strategiilor de structurare a discursului (introducere, teză, argumentare, concluzie), pe baza unor fragmente de text elocvente, pentru realizarea unei scheme de fixare;* - *aplicarea acestor strategii, în vederea dezvoltării coerenței argumentative și a fluenței în vorbire, într-un mini-discurs propriu, susținut în fața colegilor;* - *restructurarea unui discurs confuz într-unul coerent, pe baza feedbackului colegilor, pentru evidențierea progresului în claritatea exprimării și organizarea logică a ideilor, finalizat prin înregistrarea video a variantei revizuite.*
CS 1.3. Analizarea stilurilor de discurs
- *prezentarea trăsăturilor diferitelor tipuri de discurs (narativ, descriptiv, explicativ, argumentativ, persuasiv, publicitar, jurnalistic, religios, didactic, politic) utilizând fragmente de texte și resurse educaționale deschise (YouTube, spoturi publicitare, podcasturi etc.), pentru realizarea unei hărți conceptuale comparative;* - *analizarea unui discurs celebru (de exemplu: „Despre coroană” - Demostene, „Predica de pe munte”, „Cuvântarea” lui Gandhi la Congresul Național Indian), în cadrul activităților de analiză colectivă, pentru redactarea unei fișe de observare care evidențiază elementele de stil și intenția comunicativă;* - *formularea unei perspective personale asupra persuasiunii etice, în cadrul studiului individual, prin redactarea unui comentariu critic despre eficiența mijloacelor persuasive utilizate în discursurile propuse.*

CG 2 - Aplicarea tehnicilor de vorbire, de expresivitate și de limbaj nonverbal în contexte profesionale

Clasele a XII-a
CS 2.1. Aplicarea unor exerciții de dicție și de respirație
- *realizarea unor exerciții avansate de dicție și de respirație (articulare, pauză, accent logic, frazare expresivă), în cadrul orelor de atelier, pentru perfecționarea clarității și a ritmului vorbirii, realizându-se un portofoliu audio de elemente de dicție;* - *dezvoltarea expresivității personale prin realizarea unui discurs scurt (3–5 minute), în care elevul evidențiază controlul vocal și limbajul nonverbal, într-un produs audio-vizual;* - *analizarea filmării acestui discurs, pentru îmbunătățirea performanței și pentru conștientizarea limbajului corporal, urmată de o fișă de autoevaluare și reflecție;* - *crearea unor exerciții de dicție pentru colegi, care vizează claritatea, ritmul și expresivitatea, pentru constituirea unui portofoliu de tehnici vocale.*
CS 2.2. Evaluarea impactului expresivității în susținerea mesajului
- *analiza unui text oratoric, prin evidențierea tehnicilor de persuasiune (de exemplu: Aristotel - „Retorica”, Sfântul Augustin - „Predici și omilii”, Mahatma Gandhi - „Discursurile despre nonviolență și libertate”, Papa Ioan*

Clasele a XII-a
Paul al II-lea - „Mesaje către tineri”, „Mulieris dignitatem”, Cicero etc.), în cadrul activităților pe grupe, pentru completarea unei fișe comparative privind ethosul, logosul și pathosul; - *compararea tonului și a ritmului între un discurs religios și unul motivațional contemporan (de exemplu: TED Talk), prin urmărirea unor materiale video din spațiul virtual, pentru redactarea unei sinteze argumentative despre adaptarea stilului la public;* - *evaluarea unui discurs expresiv pe baza unei teme religioase la alegere (de exemplu: Noul Testament redă femeii demnitatea pierdută, Colaborare interconfesională pentru promovarea păcii și a respectului, Aplicarea credinței în realitatea socială: justiție, solidaritate, respect pentru toți, incluziune etc., prezentat în fața colegilor, completând o grilă de progres construită împreună cu profesorul.*
CS 2.3. Analizarea rolului improvizației în captarea atenției publicului
- *explicarea rolului contextului în comunicare, pe baza unor texte sau fragmente de film vizionate (de exemplu: o scenă cu o conversație conflictuală), pentru formularea concluziilor despre impactul contextului asupra mesajului, într-un scurt eseu reflexiv;* - *realizarea unor exerciții de improvizație prin împărțirea clasei în categorii (vorbitori, moderatori, observatori), pentru învățarea adaptării spontane la public, analizate într-un jurnal reflexiv al exercițiului de improvizație.* - *modificarea spontană a temei sau a cadrului în timpul improvizației, pentru stimularea creativității și a gândirii rapide, urmată de realizarea unui scenariu ca produs final;* - *formularea unor reflecții personale asupra modului în care improvizația crește autenticitatea discursului, în cadrul activităților de sinteză personală, pentru dezvoltarea autoevaluării critice, într-un eseu reflexiv scurt.*

CG 3 - Analizarea mesajelor religioase, culturale și turistice în vederea construirii unui discurs coerent și relevant

Clasele a XII-a
CS 3.1. Recunoașterea elementelor patrimoniului cultural și spiritual
- *analiza comparativă a patrimoniului religios și cultural din diferite regiuni (de exemplu: simbolistica bradului de Crăciun în Moldova, Maramureș, Bucovina), în cadrul activităților pe grupe, pentru completarea unei fișe comparative tematice;* - *integrarea reflecției și a trăirii estetice în discurs, prin raportarea la experiențe spirituale și culturale personale, realizând jurnale de călătorie cu dimensiune critică;* - *prezentare tradițiilor locale în descrierea obiectivelor (de exemplu: ouă încondeiate, hore de hram, biserici din lemn etc.), în contextul unui atelier interdisciplinar, pentru redactarea unui text narativ-explicativ ilustrat, utilizat în prezentarea turistică.*
CS 3.2. Realizarea unor studii de caz pe teme religioase
- *identificarea elementelor și a etapelor specifice structurii unui studiu de caz, pentru stabilirea rolurilor și a regulilor, realizându-se un plan de organizare;* - *ilustrarea valorilor culturale și spirituale identificate în cadrul studiului de caz, finalizat printr-un referat în format digital;* - *analizarea rezultatelor studiului de caz, prin feedbackul profesorului, autoevaluare și interevaluare, utilizând fișe de observație.*
CS 3.3. Promovarea prin discurs a valorilor ecologice în contexte interculturale și turistice
- *justificarea importanței patrimoniului religios, prin susținerea unui discurs improvizat despre protejarea locurilor sacre aflate în risc (de exemplu: Catedrala Sf. Iosif) sub forma unui spot publicitar sau mesaj motivațional;* - *promovarea unei atitudini corecte față de creație, în cadrul activităților de exprimare artistică, prin redactarea unei povești cu mesaj ecologic inspirat din texte sacre (de exemplu: Potopul lui Noe, Adam și Eva, Apocalipsa).*

CG 4 - Prezentarea unor tururi ghidate tematice, integrate în strategii de promovare a patrimoniului religios, prin valorificarea noilor tehnologii informaționale

Clasele a XII-a
CS 4.1. Proiectarea unui discurs complet, utilizând diferite resurse digitale
- *utilizarea afișelor, a colajelor, a fotografiilor, ca suport în crearea și prezentarea unui discurs, pentru realizarea unui material vizual coerent - afiș, colaj digital;* - *integrarea elementelor audio-video într-un discurs narativ sau într-un reportaj despre un obiectiv religios sau cultural, în cadrul activităților în echipe, pentru dezvoltarea competenței multimedia, realizând un material video complex;*

Clasele a XII-a
- *ilustrarea diversității formelor de comunicare publică, realizând un discurs pe o temă la alegere, prin diferite canale digitale.*
CS 4.2. Crearea unui scenariu complet de tur ghidat cu mesaj spiritual
- *analizarea unui tur ghidat tematic, prin vizionarea acestuia pe canale media, pentru identificarea etapelor de construcție a mesajului turistic, realizând o fișă de observație;* - *structurarea conținutului unui tur ghidat, utilizând mijloace media, imagini și tabele, realizând un plan schematic;* - *prezentarea în fața colegilor a scenariului realizat, prin simularea unui context virtual, folosind aplicații specifice, pentru exersarea exprimării publice și a competenței digitale.*
CS 4.3. Exprimarea creativă a ideilor, a experiențelor și a emoțiilor, pornind de la literatură, muzică, arte plastice, religie etc
- *ilustrarea unei viziuni culturale integrative, în cadrul activităților de analiză comparativă, prin elaborarea unui eseu interdisciplinar sau a unui discurs comparativ despre mai multe arte (de exemplu: „Lumina în icoană și poezie”);* - *compararea patrimoniului religios cu alte arte, în cadrul prezentării finale de portofoliu, prin crearea unui proiect multimedia cu mesaj personal și identitate culturală;* - *realizarea unui interviu cu un coleg/părinte/profesor/personalitate etc., pe teme religioase sau sociale, în cadrul unui atelier de jurnalism, redactându-se articole pentru o revistă digitală a clasei sau a școlii.*

CG 5 - Integrarea principiilor etice și a abilităților de comunicare interculturală în dezvoltarea personală și profesională

Clasele a XII-a
CS 5.1. Identificarea și explicarea principiilor etice fundamentale în comunicare și persuasiune
- *analizarea unui discurs public (religios, politic, motivațional) din perspectiva valorilor etice și a limitelor persuasiunii, în contextul activităților de sinteză, pentru completarea unei fișe de reflecție etică;* - *integrarea valorilor morale în comportamentul profesional, în contexte interculturale, prin redactarea unui cod personal de conduită în comunicare.*
CS 5.2. Aplicarea normelor etice în diferite situații de comunicare
- *construirea unei identități profesionale coerente, în contextul activităților individuale, prin elaborarea unui CV (de exemplu: CV format Europass), adaptat domeniului turismului religios;* - *aplicarea comunicării persuasive și a controlului emoțional, în contexte simulate, prin susținerea unei prezentări personale de tip interviu de angajare.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Clasa a XII-a

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Fundamentele comunicării și ale discursului	1.1. Stiluri de discurs: narativ, descriptiv, explicativ, argumentativ, persuasiv, publicitar, jurnalistic, religios, didactic, politic. 1.2. Structura discursului complex și rolul contextului. 1.3. Elemente de psihologia comunicării aplicate (empatie, ascultare activă, gândire critică). 1.4 Discursuri celebre - modele de retorică. 1.5 Strategii de gândire critică în comunicare.
2. Tehnici de vorbire și de expresivitate	2.1. Controlul vocal și respirația expresivă. 2.2. Ritmul și dinamica discursului. 2.3. Limbajul nonverbal în discurs. 2.4. Improvizația și spontaneitatea. 2.5. Pregătirea pentru discursuri extinse (structurare, pauză, coerență).
3. Discurs turistic religios și interpretarea patrimoniului	3.1. Povestirea tematică (storytelling) în tururi ghidate. 3.2. Scenarii tematice complexe și interdisciplinare. 3.3. Discursuri religioase integrate (cultură, istorie, spiritualitate, literatură, ecologie etc). 3.4. Interviuri (personalități, profesori, părinți, colegi etc.) pe teme religioase. 3.5. Studii de caz, pornind de la discursuri celebre, pe teme diferite, precum*: discursuri politice și motivaționale, discursuri religioase și spirituale, discursuri culturale și filozofice, discursuri ecologice și civice.*
4. Discursul public și prezentări multimedia	4.1. Design vizual avansat în realizarea unor reportaje, reclame, afișe, podcasturi etc. 4.2. Tehnici multimedia: sunet, imagine, video, pentru realizarea diferitelor tipuri de discurs. 4.3 Organizarea unui eveniment de prezentare (simulare tur).
5. Etică, interculturalitate și dezvoltare profesională	5.1. Principii de etică în comunicare și persuasiune. 5.2. Plan de dezvoltare profesională: portofoliu, CV, prezentare personală, discurs final de absolvire. 5.3. Interviu de angajare.

SUGESTII METODOLOGICE

Formarea și consolidarea competențelor specifice, precum și dezvoltarea capacităților analitice și a spiritului de sinteză se realizează printr-o varietate de activități de învățare, organizate atât individual, cât și în grupuri de lucru. Aceste activități urmăresc stimularea creativității, a gândirii critice, a responsabilității și a capacității de expresie orală și scrisă, în concordanță cu principiile pedagogiei moderne și cu taxonomia lui Bloom.

Activități de învățare recomandate: *analiza unor scenarii* ce abordează diferite aspecte ale comunicării și ale utilizării discursului, *comentariul unor informații* (diagrame, știri, mesaje), *problematizarea* și *formularea de întrebări deschise*, *dezbaterea*, *studiul de caz* aplicat pe discursuri religioase, culturale sau politice, *jocuri de rol* în care elevii simulează ipostaze de vorbire publică, *audierea și vizionarea unor materiale digitale*, urmate de comentarii critice, *utilizarea tehnologiei* (platforme digitale, aplicații multimedia, instrumente online de prezentare), realizarea *portofoliului* aferent cursului, care poate include discursuri scrise, înregistrări video, reflecții personale.

De asemenea, în fiecare an de studiu, se vor organiza ***două ateliere de lucru***, pentru exerciții de dicție și de respirație. Se recomandă, în acest sens, *jocuri specifice atelierelor de teatru*, desfășurate în spații largi: sala de sport, amfiteatru, curtea școlii, scene etc.

Elevii vor organiza minimum patru ***dezbateri*** în clasa a XI-a, pe teme cu relevanță morală, religioasă, culturală sau socială. Sugestii pentru dezbateri:

Religie și spiritualitate	***Etică și valori***	***Educație și cultură***	***Civic și social***	***Ecologie și sustenabilitate***	***Tehnologie și viața modernă***
„Credința se moștenește sau se alege?” Pro: este transmisă prin familie, educație, tradiție. Contra: fiecare individ ar trebui să-și aleagă credința prin experiență personală.	*„Este mai importantă libertatea sau securitatea?”* Pro: libertatea garantează demnitatea umană. Contra: fără securitate, libertatea devine iluzorie.	*„Literatura mai formează caractere în epoca digitală?”* Pro: dezvoltă gândirea critică și empatia. Contra: tinerii se raportează mai mult la imagini și multimedia.	*„Democrația este cel mai bun sistem politic?”* Pro: garantează drepturile fundamentale. Contra: poate duce la populism și instabilitate.	*„Protejarea mediului este mai importantă decât dezvoltarea economică?”* Pro: fără un mediu sănătos, nu există viitor. Contra: dezvoltarea economică asigură progresul și resursele pentru ecologie.	*„Inteligența artificială este o amenințare pentru omenire?”* Pro: poate înlocui omul și reduce locurile de muncă. Contra: este un instrument ce accelerează progresul.
„Religia mai are un rol esențial în viața tinerilor de azi?” Pro: oferă sens, valori, comunitate. Contra: tinerii preferă știința sau spiritualitatea individuală.	*„Banii aduc fericirea?”* Pro: oferă confort și oportunități. Contra: fericirea ține de relații și sens, nu de bunuri.	*„Arta poate schimba lumea?”* Pro: inspiră revoluții, modelează mentalități. Contra: impactul ei este limitat comparativ cu știința și tehnologia.	*„Tinerii ar trebui să aibă drept de vot de la 16 ani?”* Pro: îi responsabilizează și îi implică civic. Contra: lipsa de experiență poate duce la decizii superficiale.	*„Suntem responsabili pentru schimbările climatice?”* Pro: activitatea umană accelerează degradarea mediului. Contra: schimbările climatice sunt fenomene naturale ciclice.	*„Rețelele sociale apropie sau înstrăinează oamenii?”* Pro: facilitează comunicarea globală. Contra: creează dependență și relații superficiale.
„Poate exista moralitate fără Dumnezeu?”	*„Este corect să iertăm orice?”* Pro: iertarea eliberează și vindecă.	*„E necesar să citim clasicii sau doar literatura contemporană?”*	*„Este corect ca oamenii celebri să aibă mai multă influență decât specialiștii?”*	*„Consumul responsabil este posibil într-o societate de consum?”*	*„Școala online este o alternativă viabilă la*

Pro: valorile morale sunt universale. Contra: fără o autoritate divină, moralitatea devine relativă.	Contra: unele fapte grave nu pot fi trecute cu vederea.	Pro: clasicii oferă repere fundamentale. Contra: contemporanii sunt mai relevanți pentru prezent.	Pro: au puterea de a mobiliza masele. Contra: nu întotdeauna au competențele necesare.	Pro: educația poate schimba obiceiurile. Contra: marketingul și piața ne determină să consumăm excesiv.	*școala clasică?"* Pro: flexibilitate, acces la resurse globale. Contra: lipsesc interacțiunea directă și formarea caracterului.
„Rolul femeii în societate este subestimat în lumea contemporană?" Pro: tradițiile religioase au fost interpretate uneori în mod restrictiv. Contra: spiritualitatea creștină afirmă egalitatea demnității umane.	*„Violența simbolică este la fel de dăunătoare ca violența fizică?"* Pro: afectează profund psihicul și stima de sine. Contra: consecințele nu sunt imediate sau vizibile.	*„Analizarea rolurilor sociale în literatură ajută la formarea identității?"* Pro: oferă modele și înțelegerea conflictelor morale. Contra: elevii pot interpreta diferit sau superficial mesajele.	*„Bullyingul trebuie sancționat mai sever?"* Pro: descurajează repetarea comportamentului. Contra: sancțiunile dure pot agrava problemele elevului agresor.	*„Educarea copiilor în spirit ecologic este o obligație morală"* Pro: conștientizarea timpurie formează cetățeni responsabili. Contra: responsabilitatea principală este a părinților sau a guvernelor, nu a școlii.	*„Rețelele sociale cresc riscul de bullying?"* Pro: anonimatul și vizibilitatea mare amplifică agresivitatea. Contra: platformele au mecanisme de raportare și de control.

Elevii vor organiza minimum patru studii de caz în clasa a XII-a, pe teme cu relevanță morală, religioasă, culturală sau socială. Sugestii pentru ***studiile de caz***, pornind de la diferitele forme de discurs:

Discursuri politice și motivaționale	***Discursuri religioase și spirituale***	***Discursuri culturale și filozofice***	***Discursuri ecologice și civice***
Winston Churchill - *„We shall fight on the beaches"* (1940) - apel la curaj și rezistență.	Nicolae Steinhardt - *„Jurnalul fericirii"* (fragmente) - libertatea interioară, paradoxul fericirii prin suferință.	Andrei Pleșu - *„Despre frumusețe în lumea de azi"* - ironie fină, echilibrul între erudiție și accesibilitate.	Greta Thunberg - *„How dare you?"* (ONU, 2019) - retorică acuzatoare, vocea tineretului global.
Martin Luther King - *„I Have a Dream"* (1963) - mobilizare prin visul colectiv și apel la egalitate.	Papa Francisc - *discursuri despre solidaritate și despre compasiune* - simplitatea ca strategie retorică.	*Discursul funebru al lui Pericle* (sec. V î.Hr.) - model clasic de oratorie civică, ethosul comunității.	*Discursuri recente ONU / COP despre schimbările climatice* - apel la responsabilitate intergenerațională.
Barack Obama - *„Yes, we can"* (2008) - retorică motivațională, puterea sloganului.	Pr. prof. dr. Constantin Necula - *predici și conferințe pentru tineri* - oralitate caldă, exemplu de persuasiune morală.	Mihail Bulgakov - *fragmente din „Maestrul și Margareta"* - reflecție asupra libertății și adevărului.	*Campanii Greenpeace sau WWF* - exemple de discurs persuasiv prin imagini și emoție.
Nelson Mandela – *„Discurs inaugural"* (1994) - reconciliere, iertare, unitate.	Mons. Vladimir Ghika - *texte și omilii* - forța exemplului personal, discurs martiric.	Octavian Paler - *fragmente din „Despre curaj și îndoială"* - reflecție asupra condiției umane, între luciditate și speranță.	Papa Francisc - *Scrisoarea enciclică „Laudato Si"* - protejarea creației, îngrijirea casei comune.

Emma Watson - *„HeForShe”* (ONU, 2014) - implicarea bărbaților în lupta pentru egalitatea de gen.	Papa Ioan Paul II - „*Mulieris Dignitatem”* (1988) - demnitatea și vocația femeii.	Malala Yousafzai - *discursuri despre educație și egalitate* - dreptul la educație și incluziune pentru fete și femei.	Mary Robinson - *discursuri despre schimbările climatice și drepturile femeilor* - legătura dintre schimbările climatice și vulnerabilitatea femeilor.

Atât dezbaterile, cât și studiile de caz vor putea fi realizate în ambii ani de studiu, dacă elevii prezintă interes, dar rămâne *obligatorie organizarea dezbaterilor în clasa a XI-a și a studiilor de caz în clasa a XII-a*.

Se propune ***o serie de exerciții aplicative***, cum ar fi: documentări; interviuri cu adulți, colegi etc.; analiza unui discurs al unei personalități publice, urmată de caracterizarea acestuia; evaluarea unui discurs de autoprezentare, cu propuneri de îmbunătățire; observarea comportamentului publicului la o prelegere/un eveniment public; aplicarea de chestionare pentru descrierea caracteristicilor unui public-țintă; propunerea și evaluarea de teme de discurs, adaptate intereselor colegilor; analiza mesajelor publicitare și persuasive; identificarea și prezentarea structurii unei reclame; observarea factorilor nonverbali în discursuri înregistrate; lucrul în grupuri mici pentru a selecta probleme de ascultare și strategii de rezolvare; fișe de autoevaluare și de feedback.

Pentru ***tipuri de comunicare***, se pot face următoarele sugestii:

A. *Verbală* - lectura unor texte bilingve (de exemplu: „Albatrosul” de Baudelaire).
B. *Nonverbală* - gesturi cu valoare comunicațională, vestimentație, culori, spațiu (de exemplu: veșmintele lui Aaron; ritualice - gestul femeii păcătoase care unge picioarele lui Isus).
C. *Paraverbală* – intonația, pauza afectivă, tăcerea, muzica (de exemplu: „Psalmii”).

Ca ***jocuri de rol***, elevii pot exersa ipostaze diverse, precum: discurs pentru protejarea mediului, discurs împotriva fumatului, pledoarie pentru dreptul la educație, apărarea libertății religioase etc.

În predarea ***tipurilor de discurs***, pot fi utilizate resurse precum:

a. *narativ* - de exemplu: „Parabola fiului risipitor” (Luca 15, 11-32), „Isus și femeia samariteană” (In, 4, 7-29).
b. *descriptiv* - de exemplu: „Izvorul nopții” (Lucian Blaga), „Cuplu” (Ana Blandiana).
c. *explicativ* - de exemplu: „Ce să fac ca să moștenesc viața veșnică?” (Luca 18,18-27).
d. *argumentativ* - de exemplu: „Iubirea face imposibilul posibil” (Phil Bosmans).
e. *publicitar* - de exemplu: spoturi comerciale („Capy Pulpy”).
f. *jurnalistic* - de exemplu: reportaje religioase (Nicuițel, pelerinaje).
g. *religios* - de exemplu: „Fericirile” (Matei 5).
h. *didactic* - de exemplu: lecții online: „Luceafărul”, „Moromeții”.
i. *politic* - de exemplu: discursul lui Ștefan cel Mare din „Apus de soare”, discursul lui Cațavencu, „O scrisoare pierdută”.

Discursurile susținute prin suport vizual pot porni de la: „Pietà” (Michelangelo), „Cina cea de Taină” (Leonardo da Vinci), fotografii, afișe pentru discursuri papale etc.

Reportajele pot aborda teme cum ar fi: clădirea Cathedral Plaza, pelerinajul anual la Nicuițel etc.

Pentru ***predarea principiilor vorbitului în public*** se pot utiliza exemple din comunicarea interpersonală (dialogul Gelu Ruscanu - Saru Sinești, „Jocul ielelor”), comunicarea de grup (dialogul Manole - meșteri, „Meșterul Manole”), discursul public (discursul Maiei Morgenstern despre Roșia Montană), comunicarea de masă (comunicate MNAR), modele oratorice clasice (Cicero).

Totodată, elevii pot crea și susține ***discursuri ecologice*** pe teme precum: protejarea biodiversității, reducerea poluării, importanța resurselor regenerabile, responsabilitatea creștină față de creație.

Pentru analiza unor ***tururi ghidate tematic***, se pot folosi exemple precum: „Drumul Mănăstirilor din Bucovina”, „Pelerinajul la Șumuleu Ciuc”, „Pe urmele Sfântului Andrei în Dobrogea”, „Legende și spiritualitate în Țara Hațegului”, „Bucureștiul ortodox”, „Transilvania Multiconfesională”, „Pelerinaj la Sf. Parascheva - Iași” etc.

Exemplificăm prin turul dedicat mănăstirilor din Bucovina: se va simula vizitarea unor obiective religioase, precum Mănăstirea Voroneț („Capela Sixtină a Estului”), Mănăstirea Sucevița (pictură exterioară, Patrimoniu UNESCO), Mănăstirea Moldovița, Mănăstirea Putna (mormântul lui Ștefan cel Mare). *Structura turului* va cuprinde: introducerea contextului istoric și religios, prezentarea picturilor exterioare și a simbolurilor, tradiții locale (încondeierea ouălor, pelerinajul de la Putna), legende (de exemplu: Stejarul lui Ștefan, piatra de mormânt a Mariei). Se va încheia cu întrebări, povești, implicarea grupului în formularea unor impresii, concluzii etc.

Ca posibile ***extinderi intra-, inter- și transdisciplinare***, competențele dezvoltate prin studiul *Artei discursului* se transferă în practica de specialitate (prezentarea obiectivelor turistice și religioase), alte discipline (limba română, literatura universală, filosofie, istorie, arte), viața socială și profesională (abilitatea de a susține prezentări, de a comunica persuasiv, de a interacționa empatic și responsabil).

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Grad didactic/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
Stârcea Alina Maria	Grad didactic 1/ Doctor	Colegiul Romano-Catolic „Sf. Iosif”, București
Șoican Cristina	Definitivat	Colegiul Romano-Catolic „Sf. Iosif”, București

COORDONATORI/RESPONSABILI/CONSULTANȚI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Zăbavă Mihaela	Consilier CNCE	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare	Responsabil CNCE
Pislaru Cătălin	Inspector general MEC	Ministerul Educației și Cercetării	Responsabil MEC

RESPONSABILI/COORDONATORI/COLABORATORI:

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Riba Ion	Profesor, preot	Colegiul Romano-Catolic „Sf. Iosif”, București	Responsabil din partea cultului

Anexa nr. 107

Programa școlară pentru disciplina

Literatură universală
Cultul Romano-Catolic de Limba Română

Clasele a XI-a și a XII-a

Curriculum de specialitate (CS)

Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea Ghid turism religios

Învățământ liceal

– 2026 –

Anexa nr. 107
Programa școlară pentru disciplina *Literatură universală,* Cultul Romano-Catolic de Limba Română clasele a XI-a și a XII-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea Ghid turism religios*

NOTĂ DE PREZENTARE

În conformitate cu planurile-cadru pentru ciclul superior al liceului, aprobate prin Ordinul ministrului educaţiei şi cercetării – Anexa nr. 28 la O.M.E.C. nr. 4.350/20.06.2025, studiul literaturii universale în clasele a XI-a şi a XII-a este destinat specializării *Ghid turism religios*, din cadrul profilului teologic, cultul romano-catolic, de limba română, al filierei vocaționale.

Disciplina *Literatură universală* se studiază ***pe durata a doi ani, câte o oră pe săptămână***, și își propune familiarizarea elevilor nu doar cu marile creații literare ale spiritului uman, ci și cu reprezentări despre lume, artă și religie de-a lungul timpului, în raport cu temele fundamentale ale culturii universale.

Finalitățile disciplinei sunt de ordin:

a. *cognitiv*, prin dezvoltarea competențelor generale şi specifice derivate din acestea;

b. *afectiv-atitudinal*, prin formarea și prin consolidarea unor competențe corespunzătoare profilului teologic, care implică empatie culturală, sensibilitate estetică și deschidere spirituală.

Se urmărește ca, în cadrul orelor alocate disciplinei, elevii:

a. să dobândească o imagine de ansamblu asupra diversității fenomenului literar-cultural universal, cu accent pe dimensiunea spirituală și religioasă;

b. să exerseze și să-și dezvolte competențele de înțelegere, de analiză și de interpretare a textului, aplicate pe creații aparținând literaturii universale și textelor cu valoare religioasă;

c. să asocieze un text unei epoci sau unui curent literar și să descopere corespondențele dintre literatura laică și literatura de inspirație religioasă;

d. să rafineze abilitățile de argumentare a punctelor de vedere privind textele studiate, într-o manieră personală, critică și nuanțată;

e. să își formeze gustul pentru lectură și artă, pentru dialog intercultural și pentru valorile umaniste și spirituale ale patrimoniului universal;

f. să își dezvolte o gândire autonomă și critică în raport cu textele și cu fenomenele culturale abordate, pregătindu-se astfel pentru activitatea viitoare în domeniul turismului religios.

Programa şcolară *Literatura universală* este **structurată** pe următoarele componente:

- ***nota de prezentare*** ce prezintă importanța disciplinei și viziunea curriculară;
- ***competenţe generale*** ce se formează în cadrul fiecărui nivel de învățământ;
- ***competenţe specifice*** care sunt derivate din competențele generale și reprezintă etape în dobândirea acestora, fiind formate pe parcursul unui an școlar și pun în evidență progresul de la un an la altul;
- ***exemple de activități de învățare*** ce reprezintă contexte în care sunt formate, exersate, consolidate competențele specifice, având un caracter de recomandare și de orientare pentru profesori;
- ***conținuturile învățării*** sunt organizate pe domenii și reprezintă achiziții de bază prin care se urmărește formarea competențelor la elevi;
- ***sugestiile metodologice*** au rolul de a orienta cadrul didactic în utilizarea programei școlare pentru proiectarea demersului didactic și pentru realizarea activităților de predare-învățare-evaluare, în concordanță cu specificul disciplinei *Literatura universală*, cu particularitățile de vârstă ale elevilor și cu respectarea diversității.

Programele pentru clasele a XI-a și a XII-a sunt unitare din punctul de vedere al competențelor generale și specifice și al principiului de organizare a conținuturilor, pe durata celor doi ani de studiu. Pentru fiecare domeniu, se vor studia ***minimum două texte***, obligatoriu un text cu tematică religioasă, pentru a evidenția legăturile profunde dintre cultură, credință și expresie artistică.

Conținuturile programei școlare de *Literatură universală* pentru clasele a XI-a și a XII-a sunt structurate **pe două axe**: ***una verticală, cronologică***, urmărind evoluția istorică a culturii literare și religioase, de la Antichitate la contemporaneitate; ***una orizontală, tematică***, centrată pe reprezentări

despre lume, artă şi spiritualitate de-a lungul timpului: *Omul antic, Omul Evului Mediu, Omul renascentist, Omul clasic, Omul luminilor, Omul romantic, Omul modern* şi *omul contemporan*.

Prin această structurare, disciplina îşi propune să sprijine formarea viitorului ghid de turism religios, capabil să înţeleagă şi să comunice publicului larg valorile literare, culturale şi spirituale, ce definesc patrimoniul universal.

Studiul literaturii universale la acest profil are un ***dublu scop***: ***educativ***, prin cultivarea sensibilităţii estetice, a discernământului moral şi a spiritului critic; ***profesional***, prin formarea unei culturi generale solide, necesare interpretării şi transmiterii sensurilor culturale şi religioase către publicul vizitator.

Literatura universală devine astfel un spaţiu al *întâlnirii dintre artă şi credinţă*, dintre estetic şi etic, dintre căutarea frumosului şi cea a adevărului. Elevul învaţă să recunoască în marile opere ale umanităţii - epopei, tragedii, poeme mistice, romane filozofice, texte sacre - aceeaşi nevoie de sens, mântuire şi comuniune, care traversează istoria umanităţii.

Prin *natura sa interdisciplinară*, această materie de studiu stabileşte legături între literatură, istorie, artă, filozofie şi teologie, stimulând gândirea integratoare şi empatică. Se încurajează lectura comparată, interpretarea simbolică, precum şi dialogul între culturi şi confesiuni - competenţe esenţiale pentru viitorii ghizi în turismul religios, care trebuie să înţeleagă literatura, nu doar în dimensiunea ei artistică, ci şi în cea spirituală.

Evaluarea în cadrul disciplinei se bazează pe echilibrul dintre dimensiunea cognitivă şi cea reflexivă, urmărind nu doar învăţarea informaţiilor despre autori şi epoci, ci mai ales capacitatea elevului de a interpreta, de a face conexiuni culturale, de a argumenta şi de a exprima valori personale. În acest sens, se utilizează metode variate - eseuri, dezbateri, proiecte interdisciplinare, portofolii, discursuri orale, prezentări digitale etc. - ce stimulează creativitatea, gândirea critică şi implicarea afectivă.

În plan formativ, literatura universală oferă un cadru privilegiat pentru cultivarea empatiei şi a deschiderii către alteritate. Elevul este invitat să descopere în personajele şi în miturile lumii ecouri ale propriei condiţii umane şi să îşi formuleze o viziune personală asupra sensului existenţei, în acord cu valorile spirituale ale tradiţiei romano-catolice şi ale culturii europene.

Astfel, disciplina *Literatură universală* devine nu doar un domeniu de studiu, ci şi o cale de cunoaştere de sine şi de dialog cu umanitatea. În formarea ghidului de turism religios, această materie contribuie la dezvoltarea competenţei culturale, a expresivităţii verbale, a discernământului moral şi a sensibilităţii spirituale, calităţi esenţiale pentru a media întâlnirea vizitatorului cu sacrul, cu frumosul şi cu adevărul.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	Interpretarea textelor literare universale și religioase în contexte culturale și istorice variate;
CG2	Dezvoltarea capacității de exprimare critică, estetică și etică în raport cu literatura și arta;
CG3	Argumentarea în scris și oral a propriilor opinii asupra unui text literar sau a unui fenomen cultural;
CG4	Formarea gândirii critice și a autonomiei intelectuale prin studiul literaturii universale.

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - 1. Interpretarea textelor literare universale și religioase în contexte culturale și istorice variate

Clasa a XI-a
CS 1.1. Identificarea temelor și a motivelor dominante din literatura universală și religioasă, în perioada antică, medievală, renascentistă, clasică și iluministă
- *identificarea trăsăturilor epocilor și a curentelor studiate, prin studiu dirijat de către profesor, pentru înțelegerea contextului în care se naște o operă literară, prin realizarea unor scheme de fixare;* - *recunoașterea motivelor mitologice și biblice în texte reprezentative (de exemplu: mitul lui Prometeu, mitul creației, parabole biblice), prin analiză comparativă, realizând fișe de observare și de interpretare literară;* - *notarea corespondențelor între opere și epoca lor (de exemplu: Homer - lumea eroică, Dante - Evul Mediu creștin, Shakespeare - Renașterea umanistă), prin lectură ghidată, realizând tabele sinoptice și hărți conceptuale cu teme și motive;* - *clasificarea textelor în funcție de temă și de curent (umanism, clasicism, iluminism), prin reconstruirea contextului istoric și cultural, având ca produs final portofolii de lectură.*
CS 1.2. Interpretarea aceluiaşi text în funcție de mai multe perspective de lectură
- *identificarea perspectivei tematice și contextuale, corelând textul cu mentalitatea epocii, în cadrul activităților de interpretare dirijată, realizând fișe de analiză comparativă;* - *propunerea unei interpretări personale, raportând textul la valori universale (binele, frumosul, credința, nonviolența), prin reflecție critică, având ca produs final eseuri sau jurnale de lectură;* - *analizarea pe grupe a semnificațiilor diverse ale unui text literar, folosind metoda inteligențelor multiple, prin elaborarea de prezentări creative sau de materiale vizuale.*
CS 1.3. Realizarea de conexiuni diverse între două sau mai multe texte literare aparținând unor spații culturale diferite și unor epoci diferite
- *compararea unor opere care ilustrează aceleași teme (de exemplu: mitul eroic în „Iliada” și „Divina Comedie”, femeia ca aspirație în romanele cavalerești și „Don Quijote”), reflectând asupra semnificațiilor acestora, prin crearea unor hărți conceptuale sau prezentări tematice;* - *analizarea influențelor religioase în literatura Renașterii și a Luminilor, în cadrul activităților interdisciplinare, realizând postere tematice sau eseuri vizuale;* - *ilustrarea trăsăturilor unei epoci literare (de exemplu: Omul antic și idealul armoniei), în cadrul unui proiect pe grupe, prin elaborarea unei prezentări sub forma unor resurse vizuale și/sau multimedia interactive.*
CS 1.4. Argumentarea importanței patrimoniului cultural-literar pentru formarea identității spirituale
- *exprimarea unei interpretări personale despre legătura dintre textul sacru și literatura europeană, prin lectură etică, realizând un eseu structurat;* - *argumentarea rolului Bibliei ca sursă culturală, prin analiza unor fragmente de text, în cadrul unei mese rotunde, realizând o diagramă Y (ideea centrală, argument din text, conexiune cu alt text);* - *expunerea relevanței valorilor umaniste, în cadrul activităților de sinteză interdisciplinară, prin crearea unei prezentări multimedia.*

CG 2 - Dezvoltarea capacității de exprimare critică, estetică și etică în raport cu literatura și arta

Clasa a XI-a
CS 2.1. Exprimarea unei opinii argumentate despre valoarea estetică și etică a operelor studiate
- *formularea unor judecăți de valoare asupra unor lecturi din programă, prin reflecție individuală, redactând o recenzie;*

Clasa a XI-a
- *susținerea orală a unui punct de vedere despre echilibrul dintre rolul bărbatului și al femeii în epocile studiate, în cadrul unui „tribunal moral”, având ca produs final un colaj de citate și de concepte etice și estetice;* - *justificarea relevanței unei opere literare pentru epoca studiată, în spațiul virtual educațional, prin crearea unei postări digitale cu reflecții personale.*
CS 2.2. Prezentarea relației dintre artă, literatură și spiritualitate
- *identificarea unor teme religioase în literatura Renașterii și a Luminilor, prin interpretare comparativă, realizând tabele de corespondență sau fișe tematice;* - *compararea imaginii sacrului în texte diferite (de exemplu: „Paradise Lost” de Milton și „Faust” de Goethe), în cadrul lucrului pe echipe, având ca produs final un eseu comparativ;* - *interpretarea conceptului de catharsis, în cadrul activităților de sinteză interdisciplinară, prin realizarea unei hărți conceptuale despre legătura dintre artă și transcendență.*
CS 2.3. Analizarea caracteristicilor esențiale ale unor epoci culturale
- *identificarea elementelor și a etapelor specifice structurii unui studiu de caz, pentru stabilirea rolurilor și a regulilor, realizându-se un plan de organizare;* - *elaborarea studiilor de caz prevăzute de programă pentru literatura antică, medievală, renascentistă, clasică și iluministă, pentru a evidenția trăsăturile epocii, finalizate prin referate în format digital;* - *sintetizarea trăsăturilor definitorii ale omului clasic și ale omului luminilor, în cadrul activităților de explorare tematică, prin realizarea de colaje conceptuale sau prezentări vizuale.*
CS 2.4. Evaluarea impactului textelor literare asupra formării morale și spirituale
- *explicarea complexității conflictului dintre sentiment și datorie, prin reflecție critică, redactând un eseu comparativ despre virtute și rațiune în literatura clasică;* - *analizarea critică a unor teme și concepte literare (de exemplu: destin, credință, creație, iubire, moralitatea eroilor literari, rolul rațiunii umane în cunoașterea lui Dumnezeu) în cadrul unor dezbateri, având ca produs final un dosar tematic;* - *formularea unor reflecții personale asupra diverselor texte literare, pe baza unei perspective comparatiste între opere și epoci diferite, într-un portofoliu cu lecturi obligatorii și suplimentare.*
CS 2.5. Integrarea conceptelor estetice și etice în discurs personal și profesional
- *aplicarea tehnicilor persuasive, în cadrul unor jocuri de rol, realizând discursuri despre valori morale și estetice;* - *exprimarea unui punct de vedere despre valorile propuse de literatură, în cadrul unui interviu imaginar cu un personaj literar, rezultând texte dramatizate sau înregistrări audio;* - *prezentarea efectului reinterpretărilor în diferite arte (cinematografie, teatru, balet, dans contemporan, operă, piese muzicale, arte plastice etc.) a unor texte literare, prin vizionarea unor fragmente din spectacole, sintetizată într-un eseu liber sau într-un podcast cultural.*

CG 3 - Argumentarea în scris sau oral a propriilor opinii asupra unui text literar sau a unui fenomen cultural

Clasa a XI-a
CS 3.1. Folosirea unor strategii de comunicare orală în vederea înțelegerii şi interpretării textelor studiate
- *exprimarea unor opinii personale privind operele discutate, prin analiză în circuit hermeneutic, concretizată într-un jurnal reflexiv;* - *demonstrarea importanței unui autor pentru o epocă sau pentru un curent literar, prin susținere în fața clasei a unui monolog argumentativ;* - *integrarea valorilor universale în sistemul de valori personale, în cadrul unui atelier de lectură comparativă, prin prezentarea unei cărți preferate din epocile prevăzute de programă.*
CS 3.2. Redactarea unor lucrări pornind de la textele studiate
- *crearea unui scenariu teatral, inspirat dintr-o operă studiată, concretizat într-o dramatizare/joc de rol prezentat la clasă;* - *elaborarea unui comentariu analitic despre modul în care se reflectă o temă în mai multe opere literare studiate sau a unor texte originale pornind de la texte universale, în cadrul unui atelier de scriere, pentru participarea la concursuri și festivaluri literare;*

Clasa a XI-a
- *scrierea unei recenzii comparative (de exemplu: erou sau antierou - Lancelot și Don Quijote, viziunea asupra iadului și a raiului în „Divina Comedie” și „Țiganiada”), prin lectura unor fragmente reprezentative, pentru realizarea unei foi de gazetă a clasei.*
CS 3.3. Argumentarea unei opțiuni personale privind puncte de vedere diferite, exprimate în legătură cu un anumit text literar sau cu un fenomen literar/cultural
- *argumentarea importanței unei teme literare pentru înțelegerea naturii umane (de exemplu: Cunoașterea - lumea peșterii sau lumea ideilor, Potopul - pedeapsă sau purificare, Satira – sancțiune sau motivație, Femeia - ideal moral sau obiect al dorinței), în cadrul unui cerc socratic, finalizat printr-o hartă a controverselor tematice;* - *demonstrarea legăturii dintre literatură și viață, în cadrul activităților de redactare reflexivă, prin scrierea unui eseu despre diferența dintre sacru și profan în literatură.*
CS 3.4. Interpretarea reprezentărilor naturii și a relațiilor om-univers în vederea dezvoltării unei atitudini responsabile față de mediu și viață
- *promovarea respectului față de natură, în cadrul activităților interdisciplinare/ transcisciplinare (literatură - religie - științele naturii), prin redactarea unui jurnal ecologic, inspirat din literatură;* - *interpretarea simbolurilor naturii în opere universale, în cadrul activităților pe echipe, realizând o dezbatere literară (de exemplu: „Omul - stăpân sau ocrotitor al creației”);* - *demonstrarea importanței protejării mediului prin crearea unui poster sau colaj tematic, pornind de la un simbol al naturii dintr-o operă (de exemplu: pădurea, marea, muntele, grădina etc.), cu scopul organizării unei expoziții la clasă sau la biblioteca școlii;* - *aprecierea importanței creației divine pentru evoluția umană, prin analiza fragmentelor literare și biblice care evidențiază relația om–natură, concretizată într-un produs digital la alegere.*

CG 4 - Formarea gândirii critice și a autonomiei intelectuale prin studiul literaturii universale

Clasa a XI-a
CS 4.1. Analizarea structurii textelor literare (epice, lirice, dramatice) și a elementelor stilistice din opere literare universale
- *înțelegerea mecanismelor de construcție a operelor epice, lirice și dramatice, în cadrul activităților de analiză colectivă, prin construirea unei scheme a elementelor de structură și de compoziție pentru operele studiate;* - *analizarea stilului a doi autori (de exemplu: Dante și Cervantes), în cadrul unui atelier de lectură comparativă, evidențiind particularitățile expresive, printr-un tabel comparativ comentat;* - *prezentarea concluziilor, în cadrul lecțiilor aplicative, prin formularea unei opinii critice, într-un discurs argumentativ.*
CS 4.2. Evaluarea ideilor și a concepțiilor despre om și despre lume, reflectate în opere
- *interpretarea conceptelor morale, prin analizarea textelor despre destin, călătorie, iubire, virtute, rațiune, în cadrul activităților dirijate, realizând fișă de analiză literară;* - *exprimarea unor opinii despre echilibrul om - divinitate, în contextul studiului operelor cu tematică spirituală, concretizată printr-o reflecție etică, într-un text argumentativ scurt.*
CS 4.3. Crearea unor conexiuni între literatură, religie și experiența personală
- *formularea unor reflecții personale despre lecturi formative, în cadrul studiului individual, într-un jurnal de lectură introspectiv, sub forma unei colecții de texte reflexive;* - *integrarea lecturilor ca experiență interioară, prin realizarea unui portofoliu de lecturi spirituale, ca sistem de repere morale.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Clasa a XI-a

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Omul antic	1.1. Mitul, epopeea și tragedia - expresii fundamentale ale gândirii și ale sensibilității omului antic. 1.2. Viziunea despre lume și despre divinitate în literatura Antichității: armonie, ordine, destin. 1.3. Principii estetice și etice în gândirea greco-romană: idealul de măsură, echilibru, rațiune, eroism. 1.4. Paralele între miturile antice și textele sacre (simboluri, arhetipuri, teme comune). 1.5. Studiu de caz: *Omul și destinul* sau *Simboluri biblice în literatura antică.*
2. Omul Evului Mediu	2.1. Mentalitatea medievală: credință, supunere, ierarhie. 2.2. Temele esențiale ale Evului Mediu: cavalerismul, iubirea curtenească, pelerinajul, viața monahală, drumul și călătoria spirituală. 2.3. Literatura religioasă medievală - rolul exemplului moral, omul între păcat și mântuire, femeia - figură mariologică. 2.4. Elemente de patrimoniu spiritual: imnuri, vieți de sfinți, texte mistice. 2.5. Studiu de caz: *Om și divinitate* sau *Drumul către mântuire: omul între păcat și sfințenie.*
3. Omul renascentist	3.1. Redescoperirea omului și a valorilor umane, prin rațiune și libertate spirituală: spirit critic, demnitatea individului, bucuria de a trăi. 3.2. Raportul dintre revelație și cunoaștere rațională, dintre credință și scepticism. 3.3. Renașterea artelor și limbajul universal al frumuseții. 3.4. Reinterpretarea miturilor antice și a simbolurilor religioase în cheie umanistă. 3.5. Studiu de caz: *Omul renascentist între revelație și scepticism* sau *Rațiune și credință: omul ca imagine a lui Dumnezeu.*
4. Omul clasic	4.1. Clasicismul ca expresie a rațiunii, a echilibrului și a ordinii morale. 4.2. Idealul de perfecțiune și de armonie între voința divină și legea morală. 4.3. Tensiunea dintre datorie și pasiune în literatura clasică. 4.4. Reflecții despre educație, despre rațiune și despre autocontrol. 4.5. Studiu de caz: *Omul clasic între datorie și pasiune* sau *Omul clasic între legea morală divină și voința personală.*
5. Omul luminilor	5.1. Rațiunea ca instrument al cunoașterii și al emancipării spirituale. 5.2. Ideile iluministe despre credință, despre libertate, despre educație, despre toleranță și despre progres. 5.3. Satira și ironia - manifestările spiritului critic împotriva dogmei. 5.4. Călătoria ca experiență a cunoașterii și a autoformării. 5.5. Studiu de caz: *Călătoria - cunoaștere și regăsire interioară* sau *Rațiunea și revelația, drumuri complementare spre adevăr.*

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Interpretarea textelor literare universale și religioase în contexte culturale și istorice variate

Clasa a XII-a
CS 1.1. Analizarea comparativă a temelor și a motivelor dominante din literatura universală și religioasă, în funcție de contextul istoric și cultural
- *identificarea trăsăturilor epocilor și a curentelor studiate, prin studiu dirijat, pentru înțelegerea contextului în care se naște o operă literară, prin realizarea unor scheme de fixare;* - *descoperirea influențelor reciproce dintre literatura laică și cea religioasă, prin analizarea unor texte paralele (de exemplu: poezie modernă și psalm biblic), în vederea redactării unui comentariu comparativ în format fizic sau digital;* - *clasificarea textelor în funcție de temă și de curent (romantism, modernism), prin reconstruirea contextului istoric și cultural, având ca produs final portofolii de lectură;* - *interpretarea evoluției unui motiv (de exemplu: îngerul, ispitirea, mântuirea, erosul, visul, femeia) de la romantism la modernism, prin lectura și compararea fragmentelor din opere reprezentative, în vederea realizării unui tabel sinoptic.*
CS 1.2. Aplicarea perspectivelor multiple de lectură asupra textelor universale pentru formularea unei interpretări personale complexe
- *interpretarea textului prin grile critice diferite (de exemplu: psihologică, filozofică, existențialistă, teologică), prin analiză în circuit hermeneutic, pentru formularea unei interpretări nuanțate într-un comentariu detaliat;* - *ilustrarea ambiguității sensului în opere lirice moderne, pornind de la texte studiate, prin organizarea unei mese rotunde, finalizată printr-un rezumat argumentativ scris;* - *analizarea receptării critice a unei opere literare, cu ajutorul unor produse multimedia interactive, în vederea realizării unei prezentări orale despre schimbarea mesajul unei opere în funcție de cititor.*
CS 1.3. Integrarea textelor din epoci și din spații culturale diferite în interpretări globale, interdisciplinare
- *analizarea influențelor religioase în literatura modernă, în cadrul unei sesiuni de lectură, pentru formularea unei concluzii personale asupra raportului dintre credință și absurd, într-un eseu critic;* - *demonstrarea legăturii între diferite arte, în cadrul lucrului pe grupe, prin elaborarea unei prezentări digitale interdisciplinare (de exemplu: literatură, religie, filosofie, arte vizuale, dans, muzică, cinematografie, teatru) despre omul modern și criza spirituală.*
CS 1.4. Evaluarea rolului patrimoniului cultural-literar universal în conturarea identității spirituale moderne
- *interpretarea conceptelor de credință și de libertate în literatura secolului XX, în urma lecturii unor texte canonice, în cadrul unui eseu liber;* - *evidențierea importanței spiritualității în literatură, pornind de la texte și de la eseuri critice, prin elaborarea unui proiect (de exemplu: „Arta ca formă de mântuire”);* - *demonstrarea contribuției valorilor spirituale (de exemplu: credințe, mituri, tradiții), regăsite în literatură, la formarea personală, prin crearea unor texte originale argumentative sau ficționale.*

CG 2 - Dezvoltarea capacității de exprimare critică, estetică și etică în raport cu literatura și arta

Clasa a XII-a
CS 2.1. Argumentarea valorii estetice și etice a operelor literare din perspectiva contextului cultural și a experienței personale
- *ilustrarea conceptelor de sacru și profan în imaginarul literar modern, utilizând texte și imagini selectate, prin realizarea unui colaj digital;* - *justificarea estetică și spirituală a alegerii textului preferat din perioada studiată, în cadrul unei sesiuni de comunicări la clasă, prin prezentarea orală a argumentării;* - *analizarea unei opere pornind de la distincția bine - rău, libertate - mântuire, feminin - masculin, acceptare - discriminare, în contextul unei activități de lectură comentată, finalizată printr-un eseu critic.*
CS 2.2. Interpretarea integrată a relației dintre artă, literatură și spiritualitate în contexte moderne
- *analizarea simbolurilor sacre în poezia modernă, prin studierea comparativă a textelor lirice, pentru descoperirea valorilor universale, rezultând o fișă analitică;* - *sintetizarea informațiilor teoretice, în echipe, prin construirea unei hărți conceptuale despre raportul artă-religie-societate;* - *aplicarea tehnicilor narative sau dramatice moderne, prin rescrierea unor texte clasice dintr-o perspectivă modernă sau parodică, concretizate în dramatizări sau jocuri de rol.*
CS 2.3. Evaluarea critică a trăsăturilor definitorii ale epocilor literare prin studii de caz complexe
- *elaborarea studiilor de caz prevăzute de programă pentru literatura romantică și modernă, pentru a evidenția trăsăturile epocii, finalizate prin referate în format digital;* - *sintetizarea trăsăturilor definitorii ale omului romantic și ale omului modern, în cadrul unor ore de fixare, prin realizarea de colaje conceptuale sau prezentări vizuale;* - *analizarea estetică a textelor literare romantice și moderne fundamentale, prin organizarea unui atelier de lectură critică, realizând un jurnal cu dublă intrare.*
CS 2.4. Analizarea impactului formativ al literaturii asupra conștiinței morale și spirituale a individului modern
- *expunerea unei viziuni proprii asupra unei teme moderne (de exemplu: „Literatura mai poate vindeca sufletul omului contemporan?”, „Inteligența artificială poate fi o alternativă a vieții reale?, „Rolul femeii în societatea modernă”), în urma unei lecturi reflexive, prin redactarea unui eseu personal;* - *analizarea critică a unor teme și motive literare (de exemplu: sensibilitatea ca formă de cunoaștere, identitatea omului modern, poezia ca formă de resacralizare a lumii, libertate, totalitarism), în cadrul unei dezbateri, finalizată cu o schemă de sinteză;* - *promovarea unor repere valorice, în cadrul activităților de exprimare creativă, prin crearea unui podcast-reflecție (de exemplu: condiția femeii în literatură, rolul familiei în viața individului, bullyingul).*
CS 2.5. Crearea de discursuri etice și estetice inspirate din experiența lecturii universale
- *exprimarea opiniei despre căutarea identității, pornind de la opere studiate (de exemplu: „1984”, „Metamorfoza”, „Fahrenheit 451”, „Minunata lume nouă” etc.), într-un discurs argumentativ;* - *consolidarea expresivității și a empatiei, în cadrul unei activități artistice, prin interpretarea teatrală sau recitarea expresivă a unui fragment dintr-un text literar;* - *demonstrarea rolului artei în lume, în cadrul unui interviu fictiv cu un autor sau cu o autoare, finalizat ca text scris sau înregistrare video.*

CG 3 - Argumentarea în scris sau oral a propriilor opinii asupra unui text literar sau a unui fenomen cultural

Clasa a XII-a
CS 3.1. Aplicarea tehnicilor avansate de comunicare orală și scrisă pentru susținerea interpretării unui text
- *ilustrarea temei condiției umane în lupta cu absurdul în literatura universală, în cadrul unei conferințe literare, printr-o prezentare argumentată în fața clasei;*

Clasa a XII-a
- *exprimarea unor concluzii personale despre efectul unor fenomene culturale și sociale asupra literaturii (de exemplu: ascensiunea burgheziei, redefinirea rolului femeii în societate, apariția nihilismului, a societății totalitare, a lumii virtuale etc.), prin redactarea unui articol cultural cu structură argumentativă riguroasă;* - *argumentarea importanței scriiturii feminine de-a lungul timpului, pentru înțelegerea complexă a unei epoci, în cadrul unui vlog educațional.*
CS 3.2. Elaborarea de texte argumentative, creative și reflexive pornind de la lecturi universale și religioase
- *promovarea unor repere spirituale, în contextul unei activități de reflecție literară, prin redactarea unui eseu creativ cu temă morală sau existențială (de exemplu: „Dumnezeul modern - mântuire sau transcendență goală”?);* - *reinterpretarea modernă a unui mit sau a unei relatări biblice, în cadrul activităților individuale, pentru valorificarea gândirii simbolice și a creativității, prin conceperea unei povestiri originale;* - *formularea unei opinii personale despre alienare sau salvare prin literatură, în cadrul activităților de analiză literară, prin realizarea unui jurnal reflexiv.*
CS 3.3. Compararea și evaluarea critică a diferitelor interpretări culturale și morale ale aceleiași teme
- *compararea reprezentării binelui și a răului în literatură (de exemplu: la Dostoievski, Camus și Steinhardt), prin activitate pe grupe, pentru formularea unei sinteze morale, rezultând un tabel comparativ;* - *analizarea unei idei controversate (de exemplu: „Biografia autorului afectează calitatea operei?”, „Femeia subiect sau obiect?”), în cadrul unei mese rotunde, realizând un tabel cu argumente pro și contra;* - *cercetarea unei situații actuale, pornind de la literatura modernă (de exemplu: „De ce suferă eroul contemporan?”, „Rămânem umani în era digitală?”), realizându-se un articol critic.*
CS 3.4. Proiectarea unor activități și discursuri educaționale care promovează responsabilitatea față de om și față de natură
- *interpretarea efectului omului asupra creației în opere universale, în cadrul activităților pe echipe, realizând o dezbatere literară (de exemplu: „Natura – creație divină sau sursă exploatabilă?”);* - *exprimarea empatiei față de lume, în cadrul activităților individuale, prin redactarea unei pledoarii ecologice, inspirate din texte universale, concretizându-se într-un afiș publicitar;* - *demonstrarea responsabilității umane față de Creație, în cadrul activităților pe echipe, prin realizarea unui material video cu tematică ecologică (de exemplu: „Natura – icoana lumii divine”).*

CG 4 - Formarea gândirii critice și a autonomiei intelectuale prin studiul literaturii universale

Clasa a XII-a
CS 4.1. Analizarea avansată a structurilor operelor literare epice, lirice și dramatice, a simbolurilor și a elementelor stilistice din texte universale
- *interpretarea simbolurilor recurente (de exemplu: labirint, oglindă, înger, deșert, martirul etc.), prin analiza detaliată a fragmentelor, pentru redactarea unei fișe hermeneutice;* - *analizarea inovațiilor de stil, în cadrul unui atelier de lectură, realizându-se un studiu comparativ între tehnicile literare clasice și cele moderne în opere epice, lirice și dramatice;* - *abordarea transdisciplinară a unui text literar, pe baza inteligențelor multiple, concretizat în produse specifice fiecărui tip de inteligență (colaje, dramatizări, produse sincretice: desen - literatură, muzică - literatură, grafice etc.);* - *rescrierea unor fragmente literare în care apar situații de discriminare sau abuz, transformându-le în modele de comunicare respectuoasă;* - *crearea unui glosar al cuvintelor care susțin respectul și demnitatea, utilizat în exerciții de redactare.*
CS 4.2. Evaluarea critică a ideilor despre om, lume și divinitate în marile opere universale
- *exprimarea opiniei despre literatură ca formă de teologie ascunsă, în contextul orelor de literatură comparată, prin scrierea unei recenzii teoretice;*

Clasa a XII-a
- *realizarea unui proces literar (de exemplu: Fratele cel Mare - veghează sau supraveghează - „Big Brother is watching you”; Noua tehnologie - evoluție sau un nou Big Brother, Discriminarea - dobândită sau moștenită?), ca activitate de sinteză, finalizat printr-un eseu argumentativ;* - *argumentarea relației dintre libertatea umană, Divinitate și sensul existențial, în opere literare, prin lectură și analiză comparativă, într-un eseu-reflecție despre omul modern și căutarea sensului;* - *realizarea unui portofoliu de texte care prezintă situații de conflict și moduri nonviolente de soluționare.*
CS 4.3. Integrarea lecturii literare și religioase în dezvoltarea personală și profesională
- *ilustrarea parcursului cultural individual, în cadrul activităților de reflecție și de exprimare scrisă, printr-un portofoliu personal de lecturi formative;* - *exprimarea conștiinței identitare și spirituale, în contextul învățării asistate digital, prin realizarea unui blog sau a unui jurnal digital (de exemplu: „Lectura ca formă de autocunoaștere”);* - *evaluarea experienței culturale proprii, în cadrul activităților de sinteză și analiză, prezentând oral un text care a schimbat viziunea personală asupra vieții.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Clasa a XII-a

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Omul romantic	1.1. Viziunea romantică asupra lumii: ideal, suferință, vis, dorință de absolut, geniu, refugierea în trecut, natură, religie sau vis ca forme de evadare. 1.2. Relația dintre înger și demon, între iubire și damnare. 1.3. Poezia ca formă de rugăciune și de revelație. 1.4. Mitul iubirii mântuitoare și al suferinței purificatoare. 1.5. Studiu de caz: *Eroinele romantice* sau *Înger și demon în romantism.*
2. Omul modern și omul contemporan	***2.1. Căutarea identității:*** 2.1.1. Criza de identitate și destrămarea eului în literatura modernă. 2.1.2. Reflecția asupra libertății individuale și a responsabilității morale. 2.1.3. Omul confruntat cu absurdul, suferința, alienarea, moartea. 2.1.4. Familia și credința ca spații de salvare sau de condamnare. 2.1.5. Imaginea lui Dumnezeu în drama conștiinței moderne: confruntarea dintre spirit și materie, credință și neant. 2.1.6. Personaje feminine și masculine care contestă stereotipurile, în literatura modernă. 2.1.7. Studiu de caz: *Sufletul între ispită și mântuire* sau *Familia - spațiu al mântuirii sau al condamnării.* ***2.2. Revoluția limbajului poetic:*** 2.2.1. Inovațiile poetice ale secolelor XIX–XX: simbolism, expresionism, modernism. 2.2.2. Cuvântul poetic ca mijloc de transfigurare spirituală. 2.2.3. Poezia ca dimensiune sacră: rugăciune, revelație, miracol al limbajului. 2.2.4. Relația dintre tăcere, absență și revelație în lirica modernă. 2.2.5. Studiu de caz: *Cuvântul ca miracol – între Logos și poezie pură* sau *Sacrul ca formă de revelație poetică.* ***2.3. Pre-judecăți:*** 2.3.1. Literatura ca mărturie a răului istoric. 2.3.2. Utopia negativă și criza umanității. 2.3.3. Lumina credinței ca rezistență interioară sau mărturie martirică. 2.3.4. Tensiunea dintre libertatea spiritului și limitarea ideologică. 2.3.5. Violență și discriminare. 2.3.6. Egalitatea de șanse. 2.3.7. Studiu de caz: *Utopii negative* sau *Lumina credinței ca rezistență interioară în fața răului istoric.* ***2.4. Identitatea digitală*** 2.4.1. Relații afective în era tehnologiei. 2.4.2. Singurătatea în lumea digitală. 2.4.3. Inteligența artificială între uman și inuman. 2.4.4. Studiu de caz: *Lumea virtuală - conectare sau deconectare* sau *Inteligența artificială - redefinirea umanului*.

SUGESTII METODOLOGICE

Selecţia textelor de bază propuse pentru studiu se va face în funcţie de următoarele criterii: valoare, accesibilitate, atractivitate şi varietate (texte aparţinând unor culturi şi epoci diferite, unor genuri/ specii literare diferite).

Lista de texte propuse oferă sugestii orientative autorilor de manuale şi profesorilor care pot alege şi alte titluri, în măsura în care acestea ajută la dezvoltarea competenţelor generale şi specifice ale programei.

Atât în clasa a XI-a, cât şi în clasa a XII-a, sunt propuse pentru studiu un număr de **10 texte literare** şi **5 studii de caz**. Textele pot fi studiate integral sau pot fi selectate fragmente considerate a fi semnificative, lectura integrală urmând a fi opţiunea personală a elevului.

Predarea literaturii universale în contextul acestui profil presupune o abordare integrată şi aplicativă, în care accentul cade pe dezvoltarea competențelor de comunicare interculturală și pe valorificarea patrimoniului literar, ca resursă turistică și spirituală.

Predarea literaturii universale în ciclul liceal trebuie să răspundă nevoii de a forma nu doar competențe literare și culturale, ci și o deschidere către valori etice, estetice și civice. Profesorul are rolul de mediator cultural, creând legături între marile texte ale lumii și universul interior al elevilor, dar și între literatură și problemele lumii contemporane.

O strategie centrală este ***lectura interactivă și reflexivă***. Elevii nu citesc doar pentru a reține informații, ci pentru a formula întrebări, a propune ipoteze și a explora sensuri alternative. ***Lectura comparativă*** (între texte aparținând unor culturi sau epoci diferite) sau ***lectura tematică*** (de exemplu, motivul călătoriei, al exilului sau al naturii) favorizează gândirea critică și cultivă empatia față de diversitatea umană. Elevii pot citi fragmente din opere fundamentale (de exemplu: Biblia, Divina Comedie, Shakespeare, Dostoievski, Goethe etc.) și le pot pune în dialog cu texte religioase sau literatură română. Titlurile sugerate sunt orientative, dar profesorii pot alege și alte texte, în funcție de nivelul claselor și de preocupările elevilor.

Sugestii de texte pentru clasa a XI-a:

Domeniu	**Texte**
Omul antic	*Epopeea lui Ghilgameş*; Homer, *Iliada, Odiseea*; Eschil, *Orestia*; Sofocle, *Oedip Rege*, *Antigona*, Euripide, *Medeea*; Platon, *Phaidon* (despre faimă), *Republica* (mitul peşterii), *Banchetul* (mitul androginului); Aristotel, *Poetica*, Vergiliu, *Eneida, Giorgicele*; Sappho din Lesbos, *poezii*; Horaţiu, *Epistola către Pisoni*; Ovidiu, *Metamorfoze*, *Tristele*, *Ponticele;* *Geneza, Psalmi, Cântarea cântărilor,* Sfântul Augustin, *Confesiuni* etc. sau paralele cu texte sau concepte religioase. (de exemplu: *Epopeea lui Ghilgameş* şi *Potopul lui Noe*; *Mitul peşterii* şi *Discursul lui Isus despre Împărăția cerurilor*; *Mitul androginului* şi *crearea omului* etc.)
Omul Evului Mediu	Romanele cavalereşti (*Romanul mesei rotunde*; Chrétien de Troyes, *Lancelot* etc.), poezia trubadurilor (Jaufré Rudel, *Iubita de departe*), François Villon, *Balade*; Christine de Pizan, *Cartea cetății doamnelor;* poezia de expresie arabă: Omar Khayam, *Rubaiyat*; *Biblia*, Dante Alighieri, *Divina Comedie, Coranul,* Imnuri creştine (*Salve, Regina*), Vieți de sfinți, Origene, *Despre rugăciune,* Ioan Hrisostomul, *Omilii,* Toma de Aquino, *Summa Theologica* etc.
Omul renascentist	Giovanni Boccaccio, *Decameronul*; Francesco Petrarca, *Canţonierul*; Geoffrey Chaucer, *Povestiri din Canterbury*; François Rabelais, *Gargantua şi Pantagruel*; William Shakespeare, *Romeo și Julieta*, *Hamlet*, *Visul unei nopți de vară*, *Furtuna*, *Sonete*; Miguel de Cervantes, *Don Quijote de la Mancha*; Erasmus din Rotterdam, *Elogiul nebuniei*; Michel de Montaigne, *Eseuri*; Sfântul Ioan al Crucii, *Noaptea întunecată a sufletului*; Sfânta Tereza de Avila, *Castelul interior,* John Milton, *Paradisul pierdut,* Torquato Tasso, *Ierusalimul eliberat* etc.
Omul clasic	Nicolas Boileau, *Arta poetică*; Pierre Corneille, *Cidul*; Jean Racine, *Fedra*; Molière, *Tartuffe*, *Burghezul gentilom, Avarul*; Jean de la

	Bruyère, *Caracterele*; René Descartes, *Discurs asupra metodei*; Jean de la Fontaine, *Fabule*;. Dosoftei, *Psaltirea în versuri;* Blaise Pascal, *Cugetările,* John Bunyan, *Călătoria pelerinului*; Jean Racine, *Esther* etc.
Omul luminilor	Daniel Defoe, *Robinson Crusoe*; Jonathan Swift, *Călătoriile lui Gulliver*; Charles-Louis Montesquieu, *Scrisorile persane*; Voltaire, *Candide*; Jean-Jacques Rousseau, *Contractul social*; Denis Diderot, *Jacques fatalistul şi stăpânul său*; Gothold Ephraim Lessing, *Natan înțeleptul*, *Laocoon*; Ion Budai-Deleanu, *Țiganiada*; Johann Wolfgang Goethe, *Faust,* Jean-Jacques Rousseau, *Profesiunea de credință vicarului savoiard*, Kant, *Religia în limitele rațiunii pure*, texte aparținând Școlii Ardelene, la alegere.

Sugestii de texte pentru clasa a XII-a:

Domeniu	**Texte**
Omul romantic	Johann Wolfgang Goethe *Suferințele tânărului Werther*; E. T. A. Hoffmann, *Spărgătorul de nuci*, *Ulciorul de aur*; Samuel Taylor Coleridge, *Balada bătrânului marinar*; George Gordon Byron, *Poemele orientale*; Victor Hugo, *Legenda secolelor*, *Prefața* la *Cromwell*; Alfred de Musset, *Nopţile*; Edgar Allan Poe, *Aventurile lui Arthur Gordon Pym*, *Povestiri groteşti şi extraordinare*, *Corbul*; Novalis, *Imnuri către noapte;* Friedrich Schlegel, *Fragmentarium*; Mihai Eminescu, *Rugăciune,* Victor Hugo, *Mizerabilii,* Mihail Lermontov, *Demonul* etc.
Omul modern și omul contemporan	**CĂUTAREA IDENTITĂȚII** Gustave Flaubert*, Doamna Bovary*, Lev Nicolaevici Tolstoi, *Ana Karenina*; Henrik Ibsen, *Nora,* Oscar Wilde, *Portretul lui Dorian Gray*; Marcel Proust, *În căutarea timpului pierdut*; Luigi Pirandello, *Şase personaje în căutarea unui autor*; James Joyce, *Ulise*; Virginia Woolf, *Valurile*; Franz Kafka, *Procesul*, *Metamorfoza*; Thomas Mann, *Muntele vrăjit*; Albert Camus, *Ciuma*, *Mitul lui Sisif*; Ernst Hemingway, *Bătrânul și marea*; Eugène Ionesco, *Scaunele*, *Regele moare*; Gabriel García Márquez, *Un veac de singurătate*; Honoré de Balzac, *Moş Goriot*, *Eugénie Grandet*; Charles Dickens, *Marile speranțe*; Charlotte Brontë, *Jane Eyre;* Emily Brontë, *La răscruce de vânturi*; Nikolai Vasilievici Gogol, *Revizorul*; Anton Pavlovici Cehov, *Livada cu vişini, Pescăruşul*; Daniel Keyes, *Flori pentru Algernon*; Giovani Papini*, Un om sfârșit, Viața lui Iisus*; Feodor Mihailovici Dostoievski, *Crimă şi pedeapsă*, *Frații* Karamazov; Paul Claudel, *Îngerul a vestit pe Maria,* Frederico Garcia Lorca, *Nunta însângerată*; Nikolai Vasilievici Gogol, *Mantaua*; Stendhal, *Roşu şi negru*; Tolstoi, *Război și pace* etc.
	REVOLUȚIA LIMBAJULUI POETIC Charles Baudelaire, *Florile răului*; Jean-Arthur Rimbaud, *Corabia beată*, *Vocale*, *Iluminările*; Stéphane Mallarmé, *După-amiaza unui faun*; Paul Verlaine, *Romanţe fără cuvinte,* Walt Whitman, *Fire de iarbă,* Rainer Maria Rilke, *Cartea imaginilor;* Paul Verlaine, *Înțelepciune,* T. S. Elliot, *Miercurea cenușii*, Rainer Maria Rilke, *Când voi muri, tu, Doamne, ce vei face?*, Lucian Blaga, *Paradis în destrămare,* Tudor Arghezi, *Psalmii* etc.
	PRE-JUDECĂȚI Ilia Ilf şi Evgheni Petrov, *Douăsprezece scaune*; George Orwell, *O mie nouă sute optzeci şi patru*, *Ferma animalelor,* Arthur Koestler, *Întuneric la amiază*; William Golding, *Împăratul muștelor*; Ray Bradbury, *Fahrenheit 451;* Ken Kesay*, Zbor deasupra unui cuib de cuci*; Lois Lowry, *Darul lui Jonas*; Margaret Atwood, *Povestea slujitoarei, Testamentele*;

	Nicolae Steinhardt, *Jurnalul fericirii,* Mihail Afanasievici Bulgakov, *Maestrul şi Margareta,* Aleksandr Soljeniţîn, *Arhipelagul Gulag* etc.
	IDENTITATEA DIGITALĂ Isaac Asimov, *Eu, robotul, Ultima întrebare*; Aldous Huxley. *Minunata lume nouă,* Sally Rooney, *Oameni normali*, Dave Eggers, *Cercul*, Kazuo Ishiguro, *Klara și soarele*, Ian McEwan, *Mașinării ca mine*; Discursuri ale Papei Francisc despre tehnologie în era digitală.

Metodele creative de lucru, precum ***rescrierea unor fragmente, transpunerea unui personaj într-un context contemporan, redactarea unor jurnale ficționale*** sau dramatizarea unor scene, contribuie la apropierea elevilor de text și la dezvoltarea expresivității. ***Jocurile de rol*** pot stimula elevii să creeze prezentări de ghid turistic, integrând referințe literare în descrierea obiectivelor religioase (de exemplu: prezentarea Romei prin Dante sau a Ierusalimului prin autori moderni).

Activitățile pot fi extinse spre dimensiunea artistică, prin ***colaje, afișe sau interpretări multimedia***, dar și spre cea ecologică, de exemplu prin ***reinterpretarea unor texte*** care explorează relația omului cu natura (romantismul european, haiku-urile japoneze, literatura latino-americană). În acest fel, literatura devine un spațiu de reflecție asupra responsabilității față de mediul natural și cultural.

Tehnologia poate fi integrată prin ***portofolii digitale, podcasturi de lectură, hărți conceptuale interactive sau proiecte colaborative online***. Astfel, elevii dobândesc atât competențe digitale, cât și capacitatea de a comunica și de a construi împreună, dincolo de granițele clasei. *Proiectele digitale* ajută elevii să realizeze materiale multimedia în care să prezinte un autor sau o operă literară, raportată la patrimoniul religios și cultural.

Activitățile colaborative, precum ***dezbaterile și studiile de caz***, stimulează exprimarea argumentată și dialogul respectuos. De exemplu, o dezbatere despre relevanța literaturii clasice în lumea contemporană, despre raportul dintre literatură și știință sau despre felul în care marile opere abordează teme eterne (dragostea, libertatea, suferința, natura) poate transforma lectura într-un exercițiu de gândire critică și civică. Se pot sugera *dezbateri* cu teme generale, precum „Poate exista moralitate fără religie?”, „Literatura – între ficțiune și revelație” sau „Este religia o formă de literatură vie?”, „Este Biblia o sursă culturală?”, „Literatura mai poate vindeca sufletul omului contemporan?”.

Sugestii pentru dezbateri raportate la fiecare domeniu de conținut:

Clasa a XI-a	Clasa a XII-a
„Este destinul o lege a zeilor sau o alegere a omului?”	„Sensibilitatea este o formă de cunoaștere sau o condamnare?”
„Credința salvează sufletul sau îl înlănțuie?”	„Poate omul modern să se regăsească fără a se pierde mai întâi?”
„Poate omul fi creator fără a-L concura pe Dumnezeu?”	„Poate poezia salva sacralitatea cuvântului într-o lume desacralizată?”
„Eroismul moral este un act de libertate sau de supunere?”	„Libertatea omului este o binecuvântare sau o povară?”
„Rațiunea poate înlocui revelația în căutarea adevărului?”	„Dictatura gândirii: mai periculos este controlul trupului sau al conștiinței?”

Programa impune şi realizarea unor *studii de caz* care, alături de studiul aprofundat al textului, trebuie să constituie activităţi menite să-i implice pe elevi în propria învăţare, contribuind la exersarea gândirii critice şi autonome a acestora şi la dezvoltarea competenţelor de comunicare pe marginea textelor sau curentelor studiate.

Studiile de caz au rolul de aplicare a cunoştinţelor generale despre o epocă, despre o temă sau despre un tip uman, de aprofundare şi nuanţare a acestora, precum şi de evaluare a competenţelor privind înţelegerea şi interpretarea textului literar. Studiul de caz presupune o etapă pregătitoare, în care elevii primesc bibliografie, sugestii pentru dezvoltarea temei sau sarcini de lucru concrete pentru explorarea temei; după o documentare prealabilă, elevii vor realiza o prezentare generală a temei, cu inserarea unor fragmente din texte ilustrative. Studiul de caz se poate realiza prin investigaţie sau prin proiecte elaborate de grupe de 4-6 elevi (1-2 grupe pentru fiecare studiu de caz). Studiile de caz vor fi repartizate grupelor

încă de la începutul anului şcolar, astfel încât o grupă să aibă un singur studiu de caz. Fiecare prezentare va fi urmată de discuţii cu toată clasa, în care colegii pot cere lămuriri, pot comenta aspectele care li s-au părut interesante şi pot evalua activitatea grupelor. La rândul său, profesorul va evalua activitatea fiecărei grupe şi va nota elevii.

Un alt element important îl constituie ***interdisciplinaritatea și transdiciplinaritatea***. Literatura universală poate fi pusă în dialog cu artele vizuale (de exemplu: pictura lui Leonardo da Vinci, sculptura lui Michelangelo), muzica sacră (de exemplu: Bach, Mozart) sau arhitectura (de exemplu: catedrale gotice), istoria, filosofia sau chiar științele naturii. Studiul unor texte care abordează raportul dintre om și cosmos, dintre cultură și natură sau dintre tradiție și modernitate deschide perspectiva către teme de actualitate, precum schimbările climatice sau responsabilitatea ecologică. Astfel, literatura devine și un instrument de educație pentru sustenabilitate, cultivând respectul pentru viață și pentru echilibrul natural.

Reflecția personală și autoevaluarea completează aceste metode. Elevii pot ține ***jurnale de lectură*** în care consemnează nu doar idei literare, ci și impactul asupra propriei viziuni despre viață, credință și profesie, pot scrie ***eseuri reflexive*** sau pot realiza ***portofolii*** care să cuprindă fișe de analiză, interpretări proprii și conexiuni interdisciplinare. În plus, ***feedbackul colegial***, acordat pe baza unor criterii clare, dezvoltă capacitatea de a evalua constructiv și responsabil.

Profesorul va încuraja atât abordările critice și academice, cât și dimensiunea creativă: dramatizarea unor scene, procese literare, compunerea unor texte inspirate din opere universale sau construirea unor discursuri de prezentare turistică bazate pe literatura studiată.

Astfel, metodologia propusă transformă studiul literaturii universale într-o experiență vie, aplicată și formativă, prin care elevii devin nu doar buni cititori, ci și viitori ghizi capabili să transmită frumusețea și profunzimea patrimoniului cultural și religios.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Grad didactic/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
Stârcea Alina Maria	I, Doctor	Colegiul Romano-Catolic „Sf. Iosif”
Șoican Cristina	Definitivat	Colegiul Romano-Catolic „Sf. Iosif”

COORDONATORI/RESPONSABILI/CONSULTANȚI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Zăbavă Mihaela	Consilier CNCE	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare	Responsabil CNCE
Pislaru Cătălin	Inspector general MEC	Ministerul Educației și Cercetării	Responsabil MEC

RESPONSABILI/COORDONATORI/COLABORATORI:

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Riba Ion	Profesor, preot	Colegiul Romano-Catolic „Sf. Iosif”, București	Responsabil din partea cultului

Anexa nr. 108

Programa școlară
pentru disciplina

LIMBA LATINĂ

Cultul Romano-Catolic de Limbă Maghiară

Clasele a IX-a – a XII-a
Curriculum de specialitate (CS)
Filiera vocațională, profilul teologic,
specializările *teologie romano-catolică* și *ghid turism religios*

- 2026 -

Anexa nr. 108
Programa școlară pentru disciplina *Limba latină*, Cultul Romano-Catolic de Limba Maghiară clasele a IX-a - a XII-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profilul teologic, specializările teologie romano-catolică și ghid turism religios*

NOTĂ DE PREZENTARE

Programa pentru disciplina Limba latină, este destinată elevilor din filiera vocațională, profil teologic, specializările **teologie romano-catolică,** respectiv **ghid turism religios** Aceasta urmărește **inițierea elevilor în studiul limbii latine** prin dobândirea vocabularului și a structurilor de bază, dezvoltarea capacității de înțelegere a textelor în limba latină, memorarea textelor liturgice, integrarea elementelor culturale și religioase.

Cunoașterea cel puțin la nivel de bază a limbii latine este indispensabilă pentru elevii care își continuă studiile în licee teologice. Timp de peste o mie de ani, teologia în biserica occidentală a fost cultivată în limba latină. Noțiunile teologice fundamentale au fost formulate în latină, de aceea cunoașterea latinei, limba maternă a Bisericii Romane, este necesară și utilă pentru înțelegerea lor. Limba latină este folosită și astăzi în liturghia și viața de zi cu zi a Bisericii.

”Papa Benedict al XVI-lea a înființat, prin motu proprio semnat la 10 noiembrie 2012, Academia Pontificală a latinității, a cărei sarcină principală este promovarea și sprijinirea predării limbii oficiale a Bisericii, latina. Sfântul Părinte subliniază că și în zilele noastre este necesară cunoașterea limbii și culturii latine pentru studierea surselor din care se alimentează teologia, liturghia, patristica și dreptul canonic.” (62. p.)

Cultura occidentală s-a construit pe cultura greco-romană. Limba latină ne ajută să cunoaștem mai bine una dintre sursele culturii noastre actuale: cultura și limbile clasice..

Studiul limbii latine este util și pentru că oferă un ajutor serios la însușirea altor limbi, în special a celor neolatine (italiană, franceză, spaniolă, română etc.). Cel care învață bine gramatica latină, învață mai ușor și gramatica limbilor indo-germanice.

Multe dintre expresiile noastre științifice folosite și cuvinte din limbajul cotidian sunt de origine latină (ex.: rector, conferință, vacanță, doctor, docent, semestru, colocviu, tablă, plenar, total, ministru etc.). Cel care învață limba latină nu are nevoie de dicționar pentru cuvinte străine înrudite.

În zilele noastre, se poate vorbi despre mai multe tipuri de latină (bisericească, medicală, juridică). Limba literară a secolului I î.Cr. și a secolului I d.Cr. este considerată **latina clasică,** în cadrul căreia uzul lingvistic al lui Cicero și Iulius Caesar reprezintă norma clasică. Latina bisericească este oarecum mai simplă, mai ușor de însușit (cf. „lingua culinaris”), dar la fel de frumoasă ca limba oficială a Imperiului Roman.

Elevii vor progresa anual în însușirea limbii latine de a recunoaște noțiuni de bază, înțelegerea, aplicarea, folosirea unor texte în profesia aleasă, dar acumulând aceste cunoștințe ca și cultură generală.

Această notă de prezentare stabilește cadrul general de înțelegere a competențelor, conținuturilor și activităților de învățare propuse de programă, precum și relațiile dintre acestea și caracterul lor obligatoriu sau orientativ.

Studiul limbii latine la acest nivel este fundamentat pe:

· Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023, cu modificările și completările ulterioare;
· Planurile-cadru pentru învățământul liceal, filiera vocațională, profil teologic;
· Recomandarea Consiliului Uniunii Europene privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții (2018);
· Cadrul European Comun de Referință pentru Limbi (CECRL), care stabilește standarde internaționale de competență lingvistică;
· Cadrul European al Calificărilor (EQF), care susține dezvoltarea competențelor relevante pentru mobilitatea educațională și profesională;
· Documente de referință internaționale (OECD, UNESCO) privind dezvoltarea competențelor lingvistice și interculturale în educație.

Disciplina **limba latină** contribuie la profilul de formare al absolventului, vizând dezvoltarea competențelor-cheie europene, în special:

· competența de înțelegerea scrierilor în limba latină;
· competența culturală și de conștientizare interculturală;
· competențele sociale și civice, prin dezvoltarea capacității de relaționare întrun context multicultural;

· competența de a învăța prin dezvoltarea strategiilor autonome de învățare lingvistică.

Finalitatea generală a disciplinei este formarea competenței de recunoaștere a elementelor de bază ale limbii latine, citirea și traducerea unor texte, familiarizarea cu civilizația și cultura romană, consolidarea cunoștințelor gramaticale, interpretarea textelor cât și deschiderea cunoștințelor spre noi orizonturi.

Programa școlară pentru disciplina Limba latină este structurată pe următoarele componente:

•competențe generale;competențe specifice și exemple de activități de învățare;
•conținuturi ale învățării;
•standarde curriculare de învățare;
•standarde naționale de evaluare;
•sugestii metodologice;
•referințe bibliografice

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	***Receptarea mesajelor transmise oral sau în scris în diferite situații de comunicare***
CG2	***Producerea de mesaje orale sau scrise adecvate unor anumite contexte***
CG3	***Realizarea de interacţiuni în comunicarea orală sau scrisă***
CG4	***Transferul şi medierea mesajelor orale sau scrise în situații variate de comunicare***

CLASA a IX-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

IX.

CG 1 - Receptarea mesajelor transmise oral sau în scris în diferite situaţii de comunicare

Clasa a IX-a
CS 1.1. Recunoașterea elementelor de bază ale limbii latine
- Citirea corecta textelor scurte în latină, respectând pronunția și intonanța *- Recunoașterea substantivelor la nominativ și acuzativ în propoziții simple* *- Exerciții de declinare a substantivelor*
CS 1.2. Citirea și traducerea unor texte latine simple
- Traducerea propozițiilor scurte din latină în maghiara cu ajutorul dicționarului *- Aplicarea regulilor de declinarea I-II în exerciții scrise* *- Identificarea subiectul și complementul direct în propoziții simple*
CS 1.3.Familiarizarea cu civilizația și cultura romană
- Recunoașterea verbelor regulate la prezent, imperfect și viitor I. *- Traducerea unui text narativ scurt în limba maghiară* *- Compararea vieții cotidiane cu cea modernă pe baza textului*

CG 2. Producerea de mesaje orale sau scrise adecvate unor anumite contexte

Clasa a IX-a
CS 2.1. Consolidarea și extinderea cunoștințelor gramaticale.
- Recunoașterea rolurile gramaticale ale genitivului, dativului și ablativului *- Aplicarea corecta tema perfectului și plusquamperfectum în traducere și exerciții scrise* *- Traducerea propozițiilor complexe cu propoziții subordonate relative.*
CS 2.2. Traducerea și interpretarea unor texte adaptate
- Identificarea propozițiilor subordonate de cauza și scop *- Interpretarea mesajul și referințele culturale ale textului latin* *- Compararea unor texte mitologice și istorice cu contextul cultural al epocii*
CS 2.3. Studierea elementelor de civilizație română în context european
- Compararea unor instituții sau concepte romane (forum, senat, cetățenie) cu cele moderne *- Identificarea moștenirii romane în arhitectură, artă și gândire politică* *- Dezbatere: identificarea stilistică a edificiilor monument romane*

CG 3. Realizarea de interacţiuni în comunicarea orală sau scrisă

Clasa a IX-a
CS 3.1. Identificarea și analizarea elementelor fundamentale ale limbii latine
- Recunoașterea formelor gramaticale de bază (substantiv, adjectiv, verb) *- Explicarea funcțiilor sintactice ale formelor gramaticale de bază într-un text latin scurt* *- Compararea structurilor gramaticale latine cu cele din limba română și alte limbi romanice*
CS 3.2. Traducerea și interpretarea textelor latine adaptate
- Traducerea corectă a unor texte latine scurte și adaptate, utilizând dicționarul și notele de subsol *- Interpretarea sensului global și a mesajului transmis de text, cu accent pe valori culturale și morale* *- Identificarea valorile morale creștine pe baza textelor din literatura religioase*
CS 3.3. Valorificarea moștenirii culturale latine
- Identificarea referințelor culturale, mitologice și istorice în textele latine studiate *- Realizarea de conexiuni între valorile Romei antice și lumea contemporană* *- Aplicarea noțiunilor de vocabular latin în înțelegerea termenilor științifici, juridici, medicali etc.*

CG 4. Transferul şi medierea mesajelor orale sau scrise în situaţii variate de comunicare

Clasa a IX-a
CS 4.1. Analiza aprofundată a textelor latine clasice
- Traducerea și comentarea unor fragmente autentice din autori clasici (ex. Cicero, Ovidiu, Virgiliu) *- Identificarea figurilor de stil și a mijloacelor de expresivitate în textele latine* *- Identificarea mijloacelor de expresivitate în textele latine*
CS 4.2. Înțelegerea evoluției limbii latine și influenței sale asupra limbilor romanice
- Explicarea proceselor de transformare fonetică, morfologică și semantică în trecerea de la latină la română *- Identificarea unor cuvinte românești de origine latină* *- Analiza etimologică a unor cuvinte românești de origine latină*
CS 4.3. Dezvoltarea gândirii critice și a spiritului analitic
- Argumentarea punctului de vedere în legătură cu temele abordate în textele studiate *- Exersarea analizei comparative între texte latine și creații literare moderne influențate de acestea* *- Realizarea de proiecte interdisciplinare care implică surse în limba latină.*

CLASA a IX-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Clasa a IX-a

Domenii de conținut	*Conținuturi*
1. Societatea romana antică	1.1. Mentalități și instituții în Roma antică și în biserica romano-catolică, creștină 1.2. Concepte politice (regnum, patria, magistratus, consulatus, pontifex, sacerdos etc) 1.3. Evenimente istorice și legende (Intemeierea Romei, Romulus et Remus, Caesar - viața și războaiele sale etc.)
2. Omul în Roma antică	2.1. Mituri și legende, viziunea mitică în comparația cu viziunea Bibliei 2.2. Simboluri, cultul Romei și al împăratului - Amor Dei 2.3. Tipuri umane : Conditor, rex,dux, imperator etc. 2.4. Moșteniri lingvistice, elemente de civilizație romană în spațiul românesc. Proverbe.
3 . Lumea păgână și apariția creștinismului	3.1. Concepte moral-religioase (sanctus, sacramentum, peccatum, trinitas, gratia, misericordia, sanctitudo etc.) 3.2. Obiceiuri păgâne și etica religioasă a creștinismului. 3.3. Revelația creștină: Cartea Genezei, Initium Evanghelii secundum Joannem, Stabat Mater etc.) 4.4 Valori de bază ale patrimoniului creștin. 4.5 Cunoașterea, înțelegerea textelor cu efect spiritual în limba latină
4. In medias res	4.1. Substantivul: gen, număr, caz, declinarea 1-5. 4.1.1 Declinarea I. 4.1.2 Declinarea II. 4.1.3 Declinarea III. 4.1.4 Declinarea IV. 4.1.5 Declinarea V. 4.2. Adjectivul: clasificare, comparație, comparația neregulată 4.3. Pronumele: personal, reflexiv, poseseiv, relativ- interogativ, demonstrativ. 4.4.Verbul: esse și verbele regulate, diateza activă. Imperativul. 5.5. Cardinal și ordinal 1-10. Cifre romane.

CLASA a X-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

X.

CG 1 - Receptarea mesajelor transmise oral sau în scris în diferite situaţii de comunicare

Clasa a X-a
CS 1.1. **Elevul identifică, analizează şi compară instituţii şi practici sociale din Roma antică cu cele moderne, formulând concluzii argumentate despre continuităţi şi schimbări istorice, utilizând surse istorice şi exemple concrete.**
- *Elaborarea unei prezentări digitale în care se compară vizual structura unei familii romane cu una modernă, evidențiind diferite situați sociale, culturale.* - *Realizarea unui mini proiect de cercetare asupra unui element urban roman* - *Interpretează și extrage idei, informații dintr-o sursă istorică.*
CS 1.2. Traducerea și interpretarea textelor latine și surse culturale, ritualuri și obiceiuri, structuri sociale.
- *Traducerea și interpretarea textelor latine identificând valorile morale și culturale.* - *Analizarea elementelor culturale Romane (artă, literatură, arhitectură, divertisment)* - *Compară cultura și identitatea în și din Imperiul Roman cu cea modernă*
CS 1.3. Identifică idei principale și argumente, evaluând relevanța și credibilitatea surselor, formulând sinteze care le leagă de realități contemporane.
- *Extrage informații relevante din texte latine, surse istorice* - *Activități de lucru în grup, identificare a obiceiurilor specifice culturii romane.* - *Recepționează, interpretează, evaluează conținuturi din limba latină în limba maghiară.*

CG 2. Producerea de mesaje orale sau scrise adecvate unor anumite contexte

Clasa a X-a
CS 2.1. Elaborează mesaje orale și scrise adecvate contextului, demonstrând înțelegerea acestora precum și cunoaștere Romei antice, a patrimoniului mitologic și simbolic, a valorilor creștine și a limbii latine.
- *Poate analiza structurile administrative și religioase ale Romei antice în comunicări scrise și orale.* - *Interpretează, prezintă digital mituri și simboluri romane pentru mesaje coerente și adaptate.* - *Folosește, exemplifică valorile creștine și elemente de latină pentru texte bine structurate.*
CS 2.2. Înțelege și explică influențele culturale și religioase ale Romei asupra Europei creștine.
- *Identifică elemente culturale romane prezente în patrimoniul european, folosind prezentări digitale.* - *Explică rolul creștinismului în transformarea practicilor și valorilor romane.* - *Compară texte latine și surse creștine pentru a susține concluzii istorice.*
CS 2.3. Din texte traduse argumentează folosind surse istorice și lingvistice despre Roma și creștinism.
- *Identifică informații relevante din texte latine.* - *Analizează și evaluează semnificația textelor pentru construcția unui argument folosind și limba maghiară.* - *Construiește și redă texte scurte folosind textele studiate.*

CG 3. Realizarea de interacţiuni în comunicarea orală sau scrisă

Clasa a X-a
CS 3.1. Realizarea de interacțiuni în comunicarea orală sau scrisă
- *Inițiază interacțiuni adecvate contextului.* - *Redactează mesaje scurte scrise, coerente și adaptate scopului comunicării.* - *Argumentează pe scurt folosind limbajul gramatical adecvat.*
CS 3.2. Analiza și utilizarea în interacțiuni istorice și lingvistice, gramatică.

- Selectează informații relevante din texte latine. *- Citează și parafrazează corect textele studiate.* *- Evaluează credibilitatea surselor în funcție de context.*
CS 3.3. Interpretarea patrimoniului mitologic, simbolic și religios.
- Folosește mituri și simboluri pentru exemplificarea argumentelor. *- Integrează valori religioase și etice în comunicări respectând diversitatea.* *- Adaptează tonul și conținutul mesajelor în funcție de tradiții culturale.*

CG 4. Transferul și medierea mesajelor orale sau scrise în situații variate de comunicare

Clasa a X-a
CS 4.1. Cunoașterea și înțelegerea civilizației romane
- *Realizarea de proiecte având baza de analizare și interpretarea elementelor de urbanism roman în comparație cu structurile moderne.* *- Translația și interpretarea textelor latine pe baza cunoștințelor gramaticale* *- Analiza gramaticală în grupuri realizând o bază digitală*
CS 4.2. Interpretarea și compararea aspectelor antropologice
- *Realizarea de proiect comparativ în diversitatea elementelor.* ***-*** *Realizarea și analiza unei zile din viața Romei antice* ***-*** *Discutarea miturilor fundamentale despre moralitate și simbolismul acestora pe baza textelor studiate și traduse.*
CS 4.3. Utilizarea limbajului gramatical
- *Conjugarea timpurilor verbale în latină prin exerciții interactive* ***-*** *Dezvoltarea de jocuri educative utilizând gramatica pe baza textelor studiate* ***-*** *Proiecte digitale exemplificate gramatical*

CLASA a X-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Clasa a X-a...

Domenii de conținut	***Conținuturi***
1. Civilizația romană	1.1. Familia romană, școala, religia, sărbători 1.2. Elemente de urbanism: forum, băile publice, via Appia, colosseum 1.3. Compararea unor instituții sau concepte romane (forum, senat, cetățenie) cu cele moderne
2. Antropologic	2.1. Traducerea și interpretarea textelor latine. Identificarea valorilor morale și culturale. 2.2. Studierea aspectelor culturale romane. Compararea cu realități contemporane. 2.3. Structuri Sociale în Roma Antică 2.4. Ritualuri și Ceremonii în Viața Romanilor 2.5. Familia Romană și Rolurile de Gen 2.6. Obiceiuri și Tradiții Populare 2.7. Cultura și Identitatea în Imperiul Roman
3. Exemple și concluzii din viața morala	3.1. Mituri fundamentale: Amor și Psiche etc 3.2. Fabula lui Phaedru. Asinus ad senem pastorem etc 3.3. Simboluri culturale romane: lupoaica, laurul etc. și simboluri creștine peștele etc. 3.4. Panteonul Roman: Zei și Virtuți 3.5. Ritualuri Religioase și Practici de Cult 3.6. Moralitatea în Scrierile Biblice 3.7. Creștinismul și Perspectiva sa asupra Moralității
4. Gramatical	4.1 Prezent: laudo, -as, -at,,Imperfect: laudabam, -bas Perfect simplu (perfectul): laudavi, -isti...Mai mult ca perfect (introducere): laudaveram

	4.2 Infinitivul prezent și perfect, laudare, laudavisse 4.3 Esse – a fi , posse – a putea , velle / nolle – a vrea / a nu vrea 4.4 Ablativul absolut

CLASA a XI-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

XI.

CG 1 - Receptarea mesajelor transmise oral sau în scris în diferite situații de comunicare

Clasa a XI-a
CS 1.1. Identificarea mesajului central și a valorilor culturale din textele retorice.
- Explică sensul figurat al expresiilor retorice. *- Sintetizează și redactează o scurtă analiză a valorilor culturale și etice dominante (ex: virtus, pietas) reflectate în mesajul central al textului.* *- Estimează gradul de influență al unui text retoric antic asupra gândirii contemporane, justificând cu argumente extrase din text în limba latină și maghiară.*
CS 1.2. Analiza funcțiilor sintactice și morfologice pentru înțelegerea sensului global.
*- Analizează un pasaj complex de proză latină, **identificând** și **clasificând** corect toate funcțiile sintactice și relațiile dintre propoziții (ex: Acuzativ cu Infinitiv, fraze cu participii/gerunziu/gerundiv).* *- Reconstruiește (traduce) un text, justificând în scris alegerile lexicale și morfologice (timp, mod, caz), demonstrând astfel coerența sensului global.* *- Evaluează critic două traduceri diferite ale aceluiași fragment, argumentând care dintre ele respectă cel mai fidel nuanțele impuse de structura gramaticală latină.*
CS 1.3. Compararea elementelor stilistice între textele antice și cele moderne (stil biblic / limbaj modern).
- Analiza aspectelor culturale și filozofice din fragmentele romane și biblice *- Identificarea mesajului moral și teologic în textele liturgice.* *- Proiectează o scurtă prezentare în care ilustrează modul în care termenii juridici, filozofici și științifici latini au fost preluați ca neologisme în limbajul modern.*

CG 2. Producerea de mesaje orale sau scrise adecvate unor anumite contexte

Clasa a XI-a
CS 2.1. Traducerea cu justificarea alegerilor morfologice și lexicale.
- Redactarea unui comentariu cultural și literar asupra temei textului. *- Aplică corect regulile sintactice complexe (ex: Acuzativul cu Infinitiv, Gerunziu) în procesul de traducere, producând o versiune coerentă și fidelă a textului latin.* *- Elaborează un mini-glosar de termeni juridici, filozofici sau științifici extrase dintr-un text, explicând evoluția lor semantică în limbajul modern.*
CS 2.2. Redactarea unor reflecții personale despre virtuțile romane și creștine.
-Compararea pe plan subiectiv virtutea romană și valori morale creștine *- Formulează o reflecție personală coerentă despre o virtute romană selectată (pietas, iustitia, fides), conectând-o cu un proverb latin relevant.* *- Compară în scris, într-un format de eseu structurat, modul în care etica biblică contrazice sau îmbogățește conceptul roman al virtus (virtuții), folosind fragmente traduse ca dovezi.*
CS 2.3. Elaborarea de texte argumentative despre etica și moralitatea antică.
- Construiește un text argumentativ, care analizează impactul creștinismului asupra moralei romane târzii, utilizând exemple din fragmente biblice și liturgice.

- Susține (oral sau scris) o poziție critică referitoare la un concept etic antic (ex: fatalismul, soarta), apărându-și punctul de vedere prin referințe la autori latini. *- Proiectează și redactează o pledoarie (în genul discursului oratoric), aplicând regulile retorice antice pentru a convinge un public imaginar despre o temă morală dată folosind limbajul latin în eseul scris în maghiară sau după caz latină.*

CG 3. Realizarea de interacțiuni în comunicarea orală sau scrisă

Clasa a XI-a
CS 3.1. Participarea la discuții etice pe baza textelor biblice și proverbiale.
- Identificarea și argumentare asupra valorilor morale din texte studiate. *- Aplică cunoștințele avansate despre gerunziu, gerundiv și supin în traducerea unor propoziții subordonate complexe, asigurând coerența stilistică.* *- Elaborează o traducere argumentată a unui text retoric, evaluând și justificând variațiile de sens alese pentru același termen latin în contexte diferite.*
CS 3.2. Explicarea semnificației morale a proverbelor latine în dialog.
- Aplicarea formelor verbale (participiu, gerunziu, supin) în traduceri și compuneri. *- Valori și principii generale ai proverbelor latine.* *- Formulează o reflecție personală, bine argumentată, despre modul în care Proverbele latine reflectă sau contrazic idealurile morale ale Părinților Bisericii.*
CS 3.3. Formularea de opinii și argumente bazate pe texte literare și biblice.
- Construiește o argumentație scrisă care integrează și sintetizează idei din textele filozofice și religioase latine pe o temă de moralitate. *- Susține un punct de vedere, analizând impactul pe termen lung al unei doctrine filozofice romane (ex: stoicismul) asupra eticii creștine și moderne.* *- Proiectează o mini-dezbatere (în scris) între două personaje care susțin puncte de vedere diferite (unul creștin, unul păgân) asupra moralității, aplicând stilul retoric studiat.*

CG 4. Transferul şi medierea mesajelor orale sau scrise în situaţii variate de comunicare

Clasa a XI-a
CS4.1. Aplicarea formelor verbale (participiu, gerunziu, supin) în traduceri și compuneri
- Aplică corect structura de participiu conjunct (absolut) în traducerea pasajelor istorice, demonstrând capacitatea de a media informația circumstanțială. *- Compune o scurtă frază (în latină sau maghiară cu termeni latinești) utilizând gerunziul și gerundivul pentru a exprima o necesitate sau un scop, justificând diferența lor funcțională.* *- Analizează un text literar (ex: din scrierile filozofice latine) și evaluează modul în care utilizarea supinului de scop intensifică sau modifică intenția de comunicare a autorului.*
CS 4.2. Utilizarea modului infinit și a construcției acuzativ cu infinitiv în contexte variate.
- Transferă un fragment de vorbire directă (din textele romane sau creștine) în vorbire indirectă, aplicând cu precizie regulile construcției Acuzativ cu Infinitiv și ale concordanței timpurilor. *- Redactează o secțiune de text narativ (istoric sau etic) în care utilizează cel puțin trei tipuri diferite de infinitiv (prezent, perfect, viitor) pentru a media și a varia aspectul temporal al acțiunilor.* *- Evaluează critic un autor (ex: Cicero sau Tertulian) subliniază subiectivitatea sau certitudinea informației transmise.*
CS 4.3. Identificarea și explicarea termenilor moșteniți și neologici din latină.
- Cunoașterea etimologiei cuvintelor moștenite *- Transferul termenilor juridici, filozofici și științifici în limbajul actual.* *- ,,Terminus technicus" în diferite ramuri ale științei, interdisciplinaritate pe baza limbii latine.* *- Analiza schimbărilor fonetice (rotacism etc.) și impactul lor asupra limbii moderne.*

CLASA a XI-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Clasa a XI-a

Domenii de conținut	*Conținuturi*
1. Să fii orator în societate	1.1. Traducere și interpretare a textelor politice și retorice, recunoașterea valorilor culturale și stilistice, aplicarea cunoștințelor lingvistice în contexte variate. 1.2. Identificarea funcțiilor sintactice într-un text. Traducere cu justificarea alegerilor morfologice. Comentariu cultural și literar asupra temei textului. 1.3. Comparație stilul biblic custructurilr moderne ale limbii
2. Oratorul și Părinți ai Biseriici în Roma antică	2.1. Analiza aspectelor culturale și filozofice ale textelor romane și creștine. 2.2. Traducere și interpretare fragmente biblice și liturgice 2.3. Etica în scrieile biblice 2.4. Impactul creștinismului asupra Moralității Romane 2.5. Proverbe cu impact moral
3. Exemple și concluzii din viața morală	3.1 Interpretarea mesajului moral 3.1.1 Analiza Textelor Literare 3.1.2 Reflectarea Asupra Virtuților Romane 3.1.3 Învățăminte din texte biblice 3.1.4 Discuții Etice Pe Baza Textelor 3.1.4 Interpretarea Proverbelor Latine
4. Teme gramaticale complexe	4.1. Participii, gerund, gerundivul, supin. 4.2. Modul infinit și acuzativ cu infinitiv. 4.3. Cuvinte moștenite și neologisme. 4.4. Termeni juridici, filozofici, științifici din latină. 4.5. Analiza schimbărilor fonetice (rotacism etc)

CLASA a XII-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

XII.

CG 1 - Receptarea mesajelor transmise oral sau în scris în diferite situaţii de comunicare

Clasa a XII-a
CS 1. 1. Interpretarea textelor patristice (Augustinus, Hieronymus, Ambrosius, Prudentius Clemens) din perspectivă teologică și filozofică.
- Identificarea ideile teologice principale, mesajului moral și limbajul figurativ al textului; explicrea semnificației pasajelor și relația lor cu contextul istoric al Bisericii timpurii. *- Analizează un pasaj patristic latin dat, identificând ideile teologice principale și explicând relația lor cu evoluția dogmatică a Bisericii timpurii.* *- Sintetizează contribuția filozofică a unui autor patristic (ex: Sf. Augustin) la conceptul de timp sau memorie, redactând un scurt comentariu interpretativ.*
CS 1.2. Identificarea conceptelor de virtute, dreptate, fidelitate și sacrificiu în textele biblice și latine.
- Recunoașterea conceptelor morale recurente; compararea modul de exprimare al acestora în literatura latină clasică și cea creștină. *- Aplică cunoștințele despre concepte morale recurente (ex: fidelitate) pentru a identifica și explica funcția lor într-un context istoric dat (ex: sacrificiul martirilor creștini).* *- Evaluează critic modul în care autorii creștini redefinesc concepte clasice de virtute, justificând schimbările de perspectivă morală.*
CS 1.3. Analiza temelor misterului și conștientizării sinelui în literatura religioasă.
- Descrierea elementelor de religie și mitologie romană și înțelegerea simbolismului acestora. *- Reflectarea asupra modului în care autorii creștini descriu experiența interioară și spirituală a omului.* *- Analizează un text literar religios, descriind și interpretând elementele de religie și mitologie romană care sunt asimilate sau criticate în text.*

CG 2. Producerea de mesaje orale sau scrise adecvate unor anumite contexte

Clasa a XII-a
CS 2.1. Redactarea unui comentariu comparativ între conceptele filozofice și teologice din textele patristice și cele literare clasice.
-Realizează un text argumentativ scurt, integrând citate din ambele surse și exprimând o concluzie personală. *- Construiește un discurs argumentativ (scris sau oral) care susține o teză despre evoluția conceptului de sacrificiu de la modelul roman la cel creștin în limba maghiară, folosind termeni latini.* *- Analizează modul în care termenii latini preluați (ex: fidelitas) modelează înțelegerea conceptelor de dreptate și virtute în textele biblice.*
CS 2.2. Realizarea unui rezumat argumentativ despre impactul culturii romane asupra Europei.
- Selectează exemple culturale, juridice sau lingvistice; structurează clar ideile într-o compoziție coerentă. *- Apără sau critică (în scris) aplicabilitatea unui concept moral recurent din literatura latină clasică într-un scenariu de etică contemporană.*
CS 2.3. Exprimarea prin scris sau oral a mesajului esențial din texte biblice și rugăciuni creștine.
- Sintetizează conținutul, explică semnificația religioasă și valorile morale ale textului. *- Elaborează o prezentare vizuală (digitală) care ilustrează și explică simbolismul elementelor de mitologie romană preluate sau reinterpretate în creștinismul timpuriu.* *- Compară și evaluează modul în care tema misterului este abordată diferit în textele patristice (teologic) față de literatura romană clasică (mitologic).*

CG 3. Realizarea de interacţiuni în comunicarea orală sau scrisă

Clasa a XII-a
CS 3.1. Participarea la conversații pe tema textelor patristice, exprimând opinii și interpretări personale
- Formulează gânduri proprii privind aplicarea acestor valori în viața de zi cu zi. *- Evaluează critic, în cadrul unei dezbateri, modul în care limbajul figurativ utilizat de Părinții Bisericii (ex: alegoria) susține sau diminuează claritatea mesajului.* *- Generează și redactează o replică argumentată (scrisă) la o opinie exprimată anterior de un coleg, utilizând ca dovadă o traducere personală dintr-un text.*
CS 3.2. Discuții etice privind virtuțile prezentate de Sfinții Părinți (Augustinus, Ambrosius)
- Argumentează, oferă exemple, compară atitudini morale. *- Analizează un citat din scrierile lui Augustin sau Ambrosius și argumentează în cadrul unei interacțiuni, distingând între mesajul moral și contextul cultural specific în care a fost scris.* *- Participă la o sesiune de învățare prin dezbatere*
CS 3.3.Dialoguri despre simbolismul mitologic și religios al Romei Antice.
- Folosește termenii culturali specifici, manifestând respect față de diferențele religioase. *- Elaborează un scurt discurs oral care compară simbolismul sacrificiului în riturile romane.* *- Evaluează critic, în cadrul unei interacțiuni, precizia cu care termenii religioși latini (ex: genius, lares) sunt transpuși în limbajul modern, justificând dacă traducerea păstrează sensul simbolic.*

CG 4. Transferul şi medierea mesajelor orale sau scrise în situaţii variate de comunicare

Clasa a XII-a
CS 4.1.Aplicarea cunoștințelor despre influența limbii latine asupra limbii și culturii române.
- Oferă exemple de cuvinte, expresii, structuri moștenite; recunoaște continuitatea culturală. *- Analizează un text modern în limba română, identificând și clasificând termenii moșteniți direct din latină versus neologismele reintroduse, mediind diferențele etimologice.* *- Aplică cunoștințele de etimologie latină pentru a decodifica și explica sensul termenilor juridici, filozofici sau științifici moderni de origine latină.*
CS 4.2. Identificarea și explicarea originii latine a numelor romane.
- Evaluează critic, în cadrul unei dezbateri, modul în care evoluția lingvistică (schimbările fonetice și lexicale) a afectat recunoașterea originii latine a numelor românești moderne. *- Aplică cunoștințele de formare a cuvintelor pentru a reconstrui etimologia unor nume romane care derivă din denumiri de zeități sau ritualuri romane.* *- Generează o colecție de citate din textele latine identificând numere.*
CS 4.3.Compararea unităților de măsură romane cu cele contemporane.
CS 4.4. Medierea valorilor culturale romane și creștine prin traduceri și prezentări educative. *- Explică importanța culturală a limbii latine, prin traduceri, prezentări și proiecte interdisciplinare.* *- Generează o fișă de lucru (document scris) care transferă și explică echivalența unităților de măsură romane.* *- Analizează un text latin care conține date numerice și unități de măsură.*

CLASA a XII-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Clasa a XII-a

Domenii de conținut	***Conținuturi***
1. Patristica și influența sa asupra societății	1.1. Interpretarea texte patristice (Augustinus, Hieronymus) 1.2. Comparația conceptelor filosofice și teologice cu textele literare anterioare 1.2.1. Conceptul de virtute în scrierile biblive, texte latine 1.2.2. Dreptate - prezentate în texte latine biblice 1.2.3. Fidelitate și sacrificiu analizând texte latine 1.2.4. Misterul și Conștientizarea Sinelui în Literatura religioasă și Filosofică 1.3. Cultura Romană și Impactul Asupra Europei 1.4. Civitas Romana: Conceptul de Cetățenie 1.5. Religie și Mitologie în Roma Antică
2. Poetul creștin	2.1. Recunoașterea instrumentele poetice și a caracteristicile imnului. 2.2. .Recitarea unui imn latin cu pronunție corectă 2.3. .Recunoașterea, înțelegerea textelor biblice, precum și scurtă conversație pe aceste teme sau redarea mesajului esențial 2.4. Redarea rugăciunile creștine folosite în Biserica creștină
3. Modelul de viață și gândirea teologică în operele artistice	1.1. Aprofundarea spirituala a textelor patristice 1.2. Sf. Augustin 1.3. Sf. Jeronimus
4. Curiozități lingvistice și gramaticale.	4.1 Analiza influenței limbii latine asupra limbii și culturii române. 4.2 Numele la Romani 4.3 Calendarul Roman 4.4 Unități de măsură Romane

SUGESTII METODOLOGICE

Profesorul va folosi metode interactive, centrate pe învățare, memorare: jocuri de rol, dialoguri scurt: de exemplu liturgice, realizarea traducere și înțelegere a textelor în limba latină. Se recomandă utilizarea materialelor (texte, imagini, picturi).

1. Activități de comunicare orală

Role-play / simulări de personaje antice: *Elevii interpretează rolul personajelor în situații date folosind expresii latine, exersând formule de salut, prezentare și explicații despre obiecte liturgice- religioase.*

Dialoguri pe baza textelor liturgice: *Conversații liturgice folosite în timpul sfintei liturghii. Dialoguri ghid–vizitator: Întrebări și răspunsuri simple despre un monument creștin (ex. Quid est hoc? – Hoc est baptisterium).*

Prezentări scurte: *Elevii prezintă în latină un text anterior analizat, studiat, folosind expresii și formule adecvate contextului. Elevii pregătesc o mini-prezentare în latină despre o biserică, o catacombă sau o bazilică (folosind expresii simple: est vetus, est magna, est pulchra).*

Interviuri între colegi: *Elevii pun și răspund la întrebări constând în proverbele învățate, memorizate.*

2. Activități de receptare și interpretare a textelor

Lectură ghidată de inscripții religioase sau citate biblice: *Elevii identifică cuvinte-cheie și explică sensul.*

Analiza anunțurilor religioase: *Rezumarea mesajelor și interpretarea lor bazată mai ales pe înțelegerea textului.*

Compararea textelor: *Identificarea diferențelor de sens între diverse inscripții sau texte culturale.*

3. Activități de producere texte scrise

Redactarea de mesaje scurte: *texte biblice, proverbe, utilizarea textelor studiate în activități liturgice.*

Crearea de materiale: *corelarea textelor religioase cu imagini, picturi și explicații simple în latină. De exemplu: Calea Sfinte Cruci.*

Parafrazarea și rezumarea textelor: *Transformarea informațiilor din inscripții sau citate în texte scurte și clare.*

4. Activități de cultură și civilizație latină*:* Recunoașterea simbolurilor religioase: Exerciții de identificare vizuală, identificarea simbolurilor în textele biblice.

Prezentări tematice: *Sărbători, tradiții în cultura romană.*

Discuții ghidate: *Analiza culturii religioase în contextul folosirii limbii latine. Semnificația monumentelor creștine în viața comunității romane și europene.*

5. Activități de dezvoltare profesională

Cântece liturgice în limba latină: *Elevii aplică cunoștințele de limbă muzicală.*

Autoevaluare și peer-review: *Evaluarea dezvoltării personale în limba latină și corectarea greșelilor. Corectarea exprimării și îmbunătățirea limbajului descriptiv.*

Activități integrate: *Combinarea expresiilor de salut, prezentarea obiectivului, explicarea simbolurilor și interacțiunea cu vizitatorii.*

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Grad didactic/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
FARKAS ERVIN	(Drd.)	Liceul Teologic Romano-Catolic „Gróf Majláth Gusztáv Károly” Alba Iulia, jud. Alba
MÉSZÁROS ÁGOSTON	I	Colegiul Național „Nagy Mózes”, Târgu Secuiesc, jud. Covasna

COORDONATORI/RESPONSABILI/CONSULTANȚI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
ZĂBAVĂ MIHAELA	Consilier CNCE	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare	Responsabil CNCE
PÎSLARU CĂTĂLIN	Inspector general MEC	Ministerul Educației și Cercetării	Responsabil MEC
DIÓSI DÁVID	Decan / Prof.univ.dr.	UBB Cluj – Facultatea de Teologie Romano-Catolică	Consultant științific

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
GÁL LÁSZLÓ	Insp.șc.general.arhid. Doctor în teologie	Arhiepiscopia Romano-Catolică de Alba Iulia	Responsabil cult
TAMÁSI ZSOLT JÓZSEF	Director Doctor în teologie	Liceul Romano-Catolic, Tg.Mureș	Responsabil cult

Anexa nr. 109

Programa școlară
pentru disciplina

STUDII BIBLICE

Clasele a IX-a – a XII-a
Cultul Romano-Catolic de Limbă Maghiară

Curriculum de specialitate (CS)
Filiera vocațională, profilul teologic,
specializările teologie romano-catolică și ghid turism religios

- 2026 –

Anexa nr. 109
Programa școlară pentru disciplina *Studii biblice*, Cultul Romano-Catolic de Limba Maghiară clasele a IX-a - a XII-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profilul teologic,* specializările *teologie romano-catolică* și *ghid turism religios*

NOTĂ DE PREZENTARE

Disciplina ***Studii biblice*** se studiază în cadrul curriculumului de specialitate (CS) pentru clasele IX-XII, filiera vocațională, profilul teologic, specializările teologie romano-catolică, respectiv ghid turism religios, cultul romano-catolic de limbă maghiară, fiindu-i alocate câte 2 ore/săptămână în fiecare din cei patru ani de studiu.

Alături de celelalte discipline şcolare din liceele cu profil teologic, studiul acestei discipline şcolare îşi propune să contribuie la formarea unor competențe, care să conducă la dezvoltarea culturii generale şi – în mod special – a celei religioase a elevului, la dezvoltarea personalității acestuia în acord cu valorile creştine şi la formarea profilului spiritual al absolventului.

Biblia este cartea fundamentală a creştinismului. Astfel, în raport cu celelalte discipline teologice, Biblia trebuie considerată izvorul de bază pe care acestea îşi construiesc identitatea. Ea trebuie pusă în relație atât cu istoria extra-biblică (ex. Istoria religiilor), precum şi cu experiențele umane fundamentale.

Prezentul curriculum încearcă să țină seama de această perspectivă în abordarea studiului Bibliei. Prin disciplina ***Studii biblice*** – la finalul anilor de liceu –, elevii vor fi în măsură să interpreteze temele principale ale Bibliei, urmărind consecințele acestora de-a lungul istoriei, a culturii și a civilizației.

Elaborarea programei şcolare pentru disciplina Studii biblice a avut în vedere exigențele impuse de reforma curriculară – în deplină concordanță cu Legea învățământul preuniversitar nr. 198/2023, respectiv cu documentele europene relevante la nivel general și, mai ales, pentru disciplină (Recomandarea Consiliului UE privind competențele-cheie, Cadrul european al calificărilor, Rapoarte OECD/UNESCO, Cadre de referință etc.) şi alte documente/studii specifice Curriculumului Național și curriculumului disciplinei.

Stabilirea competențelor şi selectarea conținuturilor au fost realizate respectând principiile relevanței, accesibilității şi transmiterii sistematizate a cunoştințelor, asigurând progresia de la un an la altul și conexiunea cu competențele generale și cu profilul de formare.

Programa şcolară pentru disciplina *Studii biblice* este structurată pe următoarele componente:
- competențe generale;
- competențe specifice și exemple de activități de învățare;
- conținuturi ale învățării;
- standarde curriculare de învățare;
- standarde naționale de evaluare;
- sugestii metodologice;
- referințe bibliografice

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Cunoașterea noțiunilor de bază cu privire la Biblie, document fundamental al Revelației.**
CG2	**Înțelegerea unor evenimente biblice, urmărind consecințele acestora în viața de credință.**
CG3	**Aplicarea corectă și adecvată a textului și a limbajului biblic în diferite contexte.**
CG4	**Analizarea unor fapte, fenomene și situații actuale prin raportarea la mesajul biblic.**
CG5	**Sintetizarea răspunsurilor pe care Biblia oferă întrebărilor existențiale ale omului.**

CLASA a IX-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Cunoașterea noțiunilor de bază cu privire la Biblie, document fundamental al Revelației

Clasa a IX-a
CS 1.1. Identificarea structurii generale a Bibliei și a temelor majore din Cartea Genezei.
- Realizarea unui tabel cu împărțirea Vechiului și Noului Testament. *- Explicarea mesajului Imnului creației (Gen 1).* *- Crearea unei linii a timpului cu viața patriarhilor.*
CS 1.2. Recunoașterea evenimentelor principale din cărțile istorice, sapiențiale și profetice introductive.
- Realizarea unui tabel cu judecători reprezentativi și faptele lor. *- Compararea atitudinii lui Rut cu a altor personaje biblice.* *- Redactarea unui jurnal scurt „Suferința celui drept” inspirat din Iob.*
CS 1.3. Identificarea structurii Noului Testament și a temelor introductive din Evanghelia după Matei.
- Realizarea unei scheme cu împărțirea Noului Testament. *- Explicarea Fericirilor prin exemple actuale.* *- Crearea unui mini-proiect „Copilăria lui Isus” (colaj, prezentare, desen).*
CS 1.4. Identificarea vieții și misiunii Sfântului Pavel și a mesajului din 1–2 Tesaloniceni.
- Realizarea unei hărți cu călătoriile misionare ale Sfântului Pavel. *- Explicarea semnificației „așteptării escatologice” din Tesaloniceni.* *- Crearea unui mesaj de încurajare inspirat din chemarea la sfințenie.*

CG 2 - Înțelegerea unor evenimente biblice, urmărind consecințele acestora în viața de credință

Clasa a IX-a
CS 2.1. Explicarea semnificației Imnului creației și a istoriei patriarhilor pentru credința poporului Israel.
- Lectura comentată a pasajului despre creație (Gen 1). *- Explicarea rolului lui Avram ca model de credință.* *- Realizarea unei hărți simbolice „Drumul patriarhilor”.*
CS 2.2. Explicarea semnificației evenimentelor centrale din cărțile istorice, sapiențiale și profetice introductive.
- Povestirea cuceririi Canaanului și a reînnoirii Legământului (Iosua 24). *- Explicarea semnificației curajului Deborei și al lui Samson.* *- Dezbatere: „Ce înseamnă astăzi suferința celui drept?”.*
CS 2.3. Explicarea semnificației unor episoade fundamentale din Evanghelia după Matei pentru viața de credință.
- Explicarea botezului lui Isus ca început al misiunii sale. *- Discuție ghidată despre sensul ispitirilor lui Isus în pustiu.* *- Ilustrarea prin desen a Fericirilor din Predica de pe Munte.*
CS 2.4. Explicarea semnificației mesajului paulin din primele scrisori adresate comunității din Tesalonic.
- Explicarea așteptării escatologice din 1 Tesaloniceni. *- Discuție: „Cum se trăiește sfințenia în comunitatea de azi?”.* *- Crearea unui afiș cu un verset motivațional din scrisorile către Tesaloniceni.*

CG 3 - Aplicarea corectă și adecvată a textului și a limbajului biblic în diferite contexte

Clasa a IX-a
CS 3.1. Aplicarea mesajului creației și al istoriei patriarhilor la viața personală și comunitară.
- Alegerea unui verset din Geneza și redactarea unei reflecții personale. *- Discuție: „Cum poate fi trăită astăzi fidelitatea lui Avram?”.* *- Realizarea unui colaj „Dumnezeu – Creatorul vieții”.*
CS 3.2. Aplicarea mesajului cărților istorice și sapiențiale la situații actuale de viață.
- Alegerea unui episod din Judecători și aplicarea lui la o situație de curaj din viața școlară. *- Scrierea unei rugăciuni inspirate din Cartea lui Iob.*

Clasa a IX-a
- Joc de rol: un profet transmite un mesaj comunității de azi.
CS 3.3. Aplicarea învățăturilor lui Isus din Evanghelia după Matei în viața de zi cu zi.
- Alegerea unei Fericiri și formularea unei aplicații practice pentru clasa. *- Dramatizare: „Chemarea apostolilor” într-un context actual.* *- Realizarea unui ghid scurt „Cum să trăim Fericirile astăzi”.*
CS 3.4. Aplicarea mesajului scrisorilor pauline la situații din viața tinerilor.
- Alegerea unui verset din Tesaloniceni și aplicarea lui la relațiile de prietenie. *- Scrierea unei scrisori imaginare „de la Pavel către elevii de azi”.* *- Crearea unui poster cu tema „Chemarea la sfințenie în comunitatea mea”.*

CG 4 - Analizarea unor fapte, fenomene și situații actuale prin raportarea la mesajul biblic

Clasa a IX-a
CS 4.1. Analizarea relevanței mesajului creației și al patriarhilor pentru problemele lumii contemporane.
- Analizarea relației dintre „creația ca dar al lui Dumnezeu” și responsabilitatea ecologică de azi. *- Discuție: „Cum se reflectă fidelitatea lui Avram în viața unei familii moderne?”.* *- Eseu scurt: „Patriarhii ca modele de credință pentru tinerii de azi”.*
CS 4.2. Analizarea relevanței mesajelor din cărțile istorice și sapiențiale pentru viața actuală.
- Compararea curajului Deborei cu implicarea femeilor în societatea de azi. *- Discuție: „Ce putem învăța din suferința lui Iob pentru momentele grele ale vieții?”.* *- Elaborarea unui afiș „Eroii credinței în trecut și azi”.*
CS 4.3. Analizarea actualității mesajelor centrale din Evanghelia după Matei.
- Studiu de caz: „Bunul samaritean și solidaritatea astăzi”. *- Discuție: „Care este relevanța Predicii de pe Munte pentru societatea actuală?”.* *- Analizarea modului în care ispitirile lui Isus reflectă încercările tinerilor de azi.*
CS 4.4. Analizarea actualității mesajului paulin pentru viața comunităților creștine contemporane.
- Discuție: „Cum poate fi trăită așteptarea escatologică astăzi?”. *- Compararea problemelor comunității din Tesalonic cu cele ale comunităților creștine actuale.* *- Eseu: „Chemarea la sfințenie – atunci și acum”.*

CG 5 - Sintetizarea răspunsurilor pe care Biblia oferă întrebărilor existențiale ale omului

Clasa a IX-a
CS 5.1. Sintetizarea răspunsurilor pe care Cartea Genezei și istoria patriarhilor le oferă la întrebări despre originea și sensul vieții.
- Identificarea mesajului central al Imnului creației despre valoarea vieții. *- Discuție: „Cum răspunde exemplul lui Avram întrebării despre încrederea în Dumnezeu?”.* *- Realizarea unui poster „Patriarhii și întrebările fundamentale ale vieții”.*
CS 5.2. Sintetizarea răspunsurilor oferite de cărțile istorice și sapiențiale la întrebări despre suferință și fidelitate.
- Identificarea lecției de credință din povestea lui Rut. *- Discuție: „Ce răspuns dă Cartea lui Iob întrebării: de ce suferă cel drept?”.* *- Crearea unui colaj „Curaj și speranță în vremuri de încercare”.*
CS 5.3. Sintetizarea mesajului Evangheliei după Matei ca răspuns la întrebările despre viața creștină autentică.
- Identificarea temei centrale din Fericiri: „Ce înseamnă fericirea adevărată?”. *- Discuție: „Ce răspuns dă Predica de pe Munte întrebării despre bine și rău?”.* *- Crearea unei rugăciuni inspirate din învățăturile lui Isus.*
CS 5.4. Sintetizarea răspunsurilor scrisorilor către Tesaloniceni la întrebările despre viitor și speranță.
- Identificarea mesajului central al „așteptării escatologice”. *- Discuție: „Cum răspund scrisorile lui Pavel la frica de viitor?”.* *- Scrierea unei meditații personale: „Speranța creștină în viața mea”.*

CLASA a IX-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Clasa a IX-a

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Rădăcinile revelației Biblice	**Introducere** - Prezentarea generală a Bibliei - Contextul istorico-geografic al Sfintei Scripturi - Istoria redactării textului Sfintei Scripturi şi citirea textului sacru - Textul originar şi traducerile Sfintei Scripturi / Traduceri în limba maghiară - Inspiraţia Sfintei Scripturi - Canonul şi împărţirea Sfintei Scripturi **Pentateuhul.** *Prezentare generală și izvoare redacţionale* - Cartea Genezei *(prezentare generală)* - Imnul creaţiei (*Gen* 1-11) - Istoria patriarhilor (*Gen* 12-50)
2. Izvoarele planului divin de mântuire	**Cărţile istorice.** *Prezentare generală* **Cartea lui Iosua** *(prezentare generală)* - Cucerirea şi împărţirea Canaanului - Reînnoirea Legământului: Iosua 24 **Cartea Judecătorilor** *(prezentare generală)* - Judecători reprezentativi: Ghedeon, Debora, Samson **Cartea lui Rut** *(prezentare generală* **Cărţile sapienţiale**. *Prezentare generală* **Cartea lui Iob** *(prezentare generală)* - Suferinţa celui drept **Cărţile profetice. Introducere în cărţile profetice** - Etimologie şi fenomenul profetic - Vocaţia şi destinatarii mesajului profetic - Teme centrale: monoteismul, moralismul, mesianismul
3. Temelia învățăturii creștine	**Introducere în Noul Testament** - Canonul Noului Testament - Contextul istoric, social şi religios - Noţiuni introductive în Evanghelii **Evangheliile sinoptice** - Problema sinoptică - Evanghelia după Sfântul Matei: *prezentare generală* - Teme centrale din Evanghelia după Sfântul Matei - Copilăria lui Isus - Începutul activităţii publice a lui Isus: Ioan Botezătorul, botezul lui Isus, ispitirea lui Isus - Activitatea în Galileea: Chemarea apostolilor, Predica de pe munte
4. Inspirația inculturării mesajului creștin	**Scrisorile Sfântului Paul. Introducere** - Viaţa şi opera Sfântului Paul - *Călătoriile misionare* **Primele scrisori** - Scrisoarea întâi către tesaloniceni - *Prezentare generală* - Teme centrale: aşteptarea escatologică şi chemarea la sfinţenie - Scrisoarea a doua către tesaloniceni - *Prezentare generală* - Teme centrale: aşteptarea escatologică şi datoria de a munci

CLASA a X-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Cunoașterea noțiunilor de bază cu privire la Biblie, document fundamental al Revelației

Clasa a X-a...[9]
CS 1.1. Recunoașterea etapelor fundamentale ale Exodului și a noțiunilor cheie (legământ, Decalog, Cortul Alianței)
- Identificarea pe linia cronologică a principalelor momente ale Exodului. *- Explicarea, pe scurt, a semnificației unei porunci din Decalog.* *- Crearea unui poster ilustrat intitulat „Poporul lui Dumnezeu – popor al legământului”.*
CS 1.2. Identificarea conținutului de bază al cărților istorice, sapiențiale și profetice.
- Completarea unui tabel cu cărțile Vechiului Testament și genurile lor literare. *- Explicarea pe scurt a rolului unui profet ales (Isaia, Amos).* *- Crearea unei prezentări vizuale despre actualitatea mesajului profetic.*
CS 1.3. Cunoașterea noțiunilor introductive despre Evangheliile sinoptice.
- Realizarea unui tabel comparativ cu datele introductive (autor, public, temă) pentru Marcu, Matei și Luca. *- Explicarea unei parabole din Marcu pe înțelesul unui copil.* *- Imaginarea unei scene contemporane pentru parabola „bunului samaritean”.*
CS 1.4. Recunoașterea ideilor fundamentale din scrisorile pauline.
- Identificarea principalelor scrisori ale lui Pavel și a temelor lor. *- Explicarea semnificației unui fragment scurt din „Imnul iubirii”.* *- Scrierea unui mesaj pentru colegi inspirat din Filipeni 4,4.*

CG 2 - Înțelegerea unor evenimente biblice, urmărind consecințele acestora în viața de credință

Clasa X-a.....
CS 2.1. Explicarea semnificației eliberării din Egipt și a legământului ca fundament al credinței.
- Redarea cu propriile cuvinte a sensului Exodului. *- Compararea modului în care Israel a înțeles libertatea cu modul în care oamenii o înțeleg azi.* *- Argumentarea actualității Decalogului pentru viața creștină.*
CS 2.2. Interpretarea evenimentelor-cheie din istoria Israelului (regii, profeții, exilul) și a consecințelor lor religioase.
- Rezumarea rolului lui David ca rege al Israelului. *- Explicarea consecințelor religioase ale despărțirii regatelor.* *- Scrierea unei scrisori imaginare a unui exilat care își exprimă credința.*
CS 2.3. Înțelegerea evenimentelor principale din viața și activitatea lui Isus relatate de evangheliile sinoptice.
- Povestirea unei minuni din Evanghelia după Marcu. *- Redactarea jurnalului imaginar al unui ucenic pe drumul spre Ierusalim.* *- Discutarea actualității parabolelor lui Isus pentru viața de azi.*
CS. 2.4. Explicarea modului în care scrisorile pauline au aplicat mesajul evanghelic în viața comunităților timpurii.
- Explicarea temei „mântuirea prin Cristos” din Scrisoarea către Romani. *- Compararea provocărilor comunității din Corint cu provocările unei comunități actuale.* *- Imaginarea unei mini-scrisori pauline adresată colegilor de clasă.*

CG 3 - Aplicarea corectă și adecvată a textului și a limbajului biblic în diferite contexte

Clasa X-a.....
CS 3.1. Aplicarea textelor fundamentale din Exod (Decalogul, chemarea lui Moise) la viața morală și comunitară.
- Explicarea poruncii care se aplică unei situații concrete din viața cotidiană.

Clasa X-a.....
- Redactarea unui exemplu practic de respectare a unei porunci. *- Crearea unui ghid vizual „Decalogul elevului”.*
CS 3.2. Aplicarea mesajului sapiențial și profetic la situații de viață actuale.
- Explicarea unui proverb biblic pe înțelesul colegilor. *- Compunerea unui psalm personal de mulțumire sau cerere.* *- Formularea unui mesaj profetic pentru o problemă actuală (nedreptate, egoism, lipsa solidarității).*
CS 3.3.Aplicarea textelor evanghelice la situații concrete de viață.
- Spunerea cu propriile cuvinte a semnificației parabolei „Fiul risipitor”. *- Transpunerea parabolei „bunul samaritean” într-un scenariu contemporan.* *- Scrierea unei rugăciuni inspirate din cuvintele lui Isus.*
CS. 3.4. Folosirea temelor pauline pentru exprimarea valorilor creștine azi.
- Explicarea expresiei „viața nouă în Cristos”. *- Alegerea unui citat paulin și folosirea lui ca motto personal.* *- Crearea unui afiș motivațional cu un verset din scrisorile pauline.*

CG 4 - Analizarea unor fapte, fenomene şi situaţii actuale prin raportarea la mesajul biblic

Clasa X-a.....
CS 4.1. Analizarea actualității legământului și Decalogului pentru viața personală și comunitară.
- Compararea regulilor Decalogului cu reguli morale din societatea de azi. *- Argumentarea utilității Decalogului în viața tinerilor.* *- Elaborarea unui „Decalog modern” pentru comunitatea școlară.*
CS 4.2. Analizarea relevanței mesajului profetic pentru problemele contemporane.
- Identificarea asemănărilor dintre nedreptățile din vremea profeților și cele din prezent. *- Argumentarea rolului credinței în schimbarea societății.* *- Crearea unui „manifest profetic” pentru clasa sau comunitatea școlară.*
CS 4.3. Analizarea actualității mesajului evanghelic în societatea de azi.
- Identificarea unei situații actuale care reflectă o parabolă a lui Isus. *- Discutarea modului în care valorile evanghelice se regăsesc (sau nu) în școală/comunitate.* *- Realizarea unei scenete intitulată „Bunul samaritean astăzi”.*
CS. 4.4. Analizarea relevanței scrisorilor pauline pentru viața creștină actuală.
- Identificarea provocărilor comune între comunitățile pauline și cele de azi. *- Argumentarea actualității mesajului „iubirea creștină” (1 Cor 13).* *- Scrierea unei „scrisori către comunitatea mea” inspirată din stilul lui Pavel.*

CG 5 - Sintetizarea răspunsurilor pe care Biblia le oferă întrebărilor existenţiale ale omului

Clasa X-a
CS 5.1. Sintetizarea mesajului Exodului ca răspuns la dorința de libertate și sens.
- Explicarea ce însemna libertatea pentru poporul Israel. *- Analizarea felului în care omul caută libertatea astăzi.* *- Redactarea unui eseu scurt intitulat „Exodul meu personal”.*
CS 5.2. Sintetizarea răspunsurilor sapiențiale și profetice la întrebările fundamentale ale omului.
- Identificarea unei întrebări existențiale ridicate de Cartea Iob. *- Argumentarea răspunsului pe care Biblia îl oferă la problema suferinței.* *- Crearea unui colaj tematic „Întrebările și răspunsurile omului în Biblie”.*
CS 5.3.Sintetizarea mesajului evanghelic ca răspuns la setea de mântuire și iubire.
- Explicarea semnificației „Împărăției lui Dumnezeu” la Isus. *- Analizarea răspunsului evanghelic la întrebarea „De ce să iubim?”.* *- Scrierea unei poezii sau rugăciuni despre iubirea creștină.*
CS. 5.4. Sintetizarea mesajului paulin ca răspuns la întrebări existențiale despre viață și mântuire.
- Redarea cu propriile cuvinte a temei „îndreptățirea prin credință”. *- Argumentarea de ce viața creștină este o viață „în Cristos”.* *- Compoziția unei meditații personale pe baza unui citat din Romani sau Galateni.*

CLASA a X-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Clasa a X-a

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Rădăcinile revelației Biblice	**Introducere** - Marile epoci ale istoriei biblice **Pentateuhul** **Cartea Exodului** (prezentare generală) - Chemarea lui Moise - *Tema exodului* - Tema legământului - *Decalogul* - Cortul Alianţei
2. Izvoarele planului divin de mântuire	**Cărţile istorice** **Cărţile lui Samuel** (prezentare generală) - Ultimul judecător, primul profet - Începutul regalităţii: Saul - *Prietenia lui David cu Ionatan* - David, apogeul regalităţii în Israel - *David, personalitate complexă (1-2Sam, 1Rg, 1Cr)* **Cărţile Regilor** (prezentare generală) Solomon, regele înţelept (2*Rg*, 2*Cr*) Construirea şi sfinţirea Templului din Ierusalim Declinul regalităţii: despărţirea în regate Profeţi nescriitori din Regatul de Nord: Ilie şi Eliseu Căderea Regatului de Nord (721 î.C) *Istoria Regatului de Sud: Iosia, reforma religioasă* Căderea Regatului de Sud: dărâmarea Ierusalimului şi începutul robiei din Babilon **Cărţile sapienţiale** Cartea Psalmilor *(prezentare generală)* Psalmii mesianici Cartea Proverbelor *(prezentare generală)* **Cărţile profetice** Profeţii secolului al VIII-lea î. C. - Profetul Amos: *contextul istoric* şi teme centrale - Profetul Osea: *contextul istoric* şi teme centrale - Profetul Miheea: *contextul istoric şi* teme centrale - Profetul Isaia: *contextul istoric şi* teme centrale
3. Temelia învățăturii creștine	**Evangheliile sinoptice** Evanghelia după Sfântul Marcu: *prezentare generală* - Teme centrale din Evangheliile sinoptice: - Drumul spre Ierusalim - Activitatea în Iudeea - Minunile şi parabolele lui Isus (exemple....)
4. Inspirația inculturării mesajului creștin	**Marile scrisori pauline** - Scrisoarea întâi către corinteni - *Prezentare generală* - Teme centrale: iubirea creştină, moralitatea vieţii şi viaţa comunitară - Scrisoarea a doua către corinteni - *Prezentare generală* - Teme centrale: activitatea apostolică, valoarea suferinţei şi caritatea creştină - Scrisoarea către galateni - *Prezentare generală* - Teme centrale: unicitatea Evangheliei şi îndreptăţirea prin credinţă

Domenii de conținut	Conținuturi
	- Scrisoarea către filipeni - *Prezentare generală* - Teme centrale: Cristologia şi escatologia - Scrisoarea către romani - *Prezentare generală* - Teme centrale: mântuirea numai prin Cristos, viaţa nouă în Cristos şi învierea morţilor

CLASA a XI-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Cunoașterea noțiunilor de bază cu privire la Biblie

Clasa XI-a
CS 1.1. Identificarea structurii Pentateuhului și a temelor sale fundamentale.
- Realizarea unui tabel cu cele 5 cărți ale Pentateuhului și temele lor centrale. *- Explicarea rolului Legii pentru poporul Israel.* *- Crearea unei hărți simbolice „Drumul poporului ales prin Pentateuh”.*
CS 1.2. Identificarea principalilor profeți și a mesajelor lor esențiale.
- Realizarea unui tabel cu profeții secolului al VIII-lea î.C. și temele lor centrale. *- Explicarea mesajului profetului Amos despre dreptate socială.* *- Crearea unei prezentări despre Isaia și viziunea mesianică.*
CS 1.3. Identificarea temelor majore din Evanghelia după Ioan.
- Realizarea unui tabel cu „Semnele” relatate de Ioan. *- Explicarea simbolului „Lumina” din prologul Evangheliei.* *- Crearea unei hărți tematice „Eu sunt” (Pâinea, Păstorul, Vița etc.).*
CS. 1.4. Identificarea temelor fundamentale din scrisorile pauline și Apocalipsă.
- Realizarea unui tabel cu scrisorile lui Pavel și temele lor centrale. *- Explicarea mesajului central din „Imnul iubirii” (1 Corinteni 13).* *- Crearea unui poster „Rodirea credinței în comunitate”.*

CG 2 - Înțelegerea unor evenimente biblice, urmărind consecințele acestora în viața de credință

Clasa XI-a
CS 2.1. Explicarea semnificației alianței dintre Dumnezeu și poporul Israel.
- Analiza unui fragment din Cartea Deuteronomului și discuție despre importanța fidelității față de legământ. *- Realizarea unui joc de rol „Moise și poporul la Sinai”.* *- Redactarea unui jurnal reflexiv: „Ce înseamnă pentru mine să fiu fidel unei promisiuni?”.*
CS 2.2. Explicarea impactului evenimentelor istorice (căderea regatelor, exilul) asupra credinței poporului.
- Crearea unei hărți a regatelor Israelului și marcarea momentelor de criză. *- Dezbatere: „Exilul – pedeapsă sau șansă de reînnoire?”.* *- Realizarea unei scrisori imaginative din perspectiva unui exilat din Babilon.*
CS 2.3. Înțelegerea semnificației evenimentelor centrale din viața lui Isus relatate de Evanghelia după Ioan.
- Lectură comentată a episodului „Pâinea vieții” (Ioan 6) și discuție despre sensul său. *- Realizarea unui jurnal de grup intitulat „Drumul cu Isus de la minuni la Cruce”.* *- Organizarea unei scurte dramatizări a dialogului lui Isus cu Nicodim.*
CS. 2.4. Explicarea modului în care scrisorile pauline au aplicat Evanghelia la viața comunităților.
- Analiza în perechi a unui fragment din 1 Corinteni și prezentarea ideii centrale. *- Realizarea unui interviu imaginar cu Sf. Pavel despre provocările comunității din Corint.* *- Crearea unui afiș motivațional pentru clasa ta inspirat din Filipeni („Bucurați-vă mereu în Domnul”).*

CG 3 - Aplicarea corectă și adecvată a textului și a limbajului biblic în diferite contexte

Clasa XI-a
CS 3.1. Folosirea textelor din Pentateuh (Decalogul, Levitic, Deuteronom) ca repere morale în viața de zi cu zi.
- Analizarea unor situații de viață și asocierea lor cu poruncile din Decalog. *- Realizarea unui „cod de conduită” al clasei inspirat din Legământ.* *- Joc de rol: „Moise explică poporului poruncile pe înțelesul elevilor de azi”.*
CS 3.2. Aplicarea mesajului sapiențial și profetic la situații actuale din societate.
- Compunerea unui psalm personal de mulțumire sau cerere. *- Elaborarea unui colaj tematic: „Dreptate și milă” (Miheea 6,8).*

Clasa XI-a
- Crearea unui discurs profetic adresat unei probleme contemporane (inegalitate, lipsă de solidaritate).
CS 3.3. Aplicarea textelor din Evanghelia după Ioan în contexte cotidiene și personale.
- Scrierea unei rugăciuni inspirate din capitolul Ioan 17 (Rugăciunea lui Isus). *- Transpunerea parabolei „Păstorul cel bun” într-un scenariu contemporan.* *- Realizarea unui jurnal reflexiv: „Cum mă luminează Isus în viața mea de zi cu zi?”.*
CS. 3.4. Folosirea expresiilor și temelor pauline pentru a exprima valori creștine în contexte actuale.
- Alegerea unui verset paulin și aplicarea lui la o situație concretă din școală. *- Crearea unui afiș cu mesaje motivaționale inspirate din scrisorile lui Pavel.* *- Realizarea unei dramatizări: „Sf. Pavel scrie astăzi unei comunități de tineri”.*

CG 4 - Analizarea unor fapte, fenomene și situații actuale prin raportarea la mesajul biblic

Clasa XI-a
CS 4.1. Analizarea relevanței Legii și a Legământului pentru viața tinerilor de azi.
- Realizarea unui tabel comparativ între regulile Decalogului și regulile școlare/comunitare. *- Dezbatere: „Este Decalogul suficient pentru viața morală de azi?”.* *- Elaborarea unui „Decalog modern” pentru tineri (în perechi sau grupuri).*
CS 4.2. Analizarea mesajului profetic ca răspuns la probleme sociale contemporane.
- Analizarea unui fragment din Amos despre nedreptatea socială și compararea cu situații actuale. *- Discuție în grup: „Cum ar mustra profetul Isaia societatea de azi?”.* *- Crearea unui manifest de clasă inspirat de mesajul profetic „dreptate și solidaritate”.*
CS 4.3. Analizarea mesajului Evangheliei după Ioan și aplicarea lui la situații actuale.
- Analiza dialogului cu samarineanca (Ioan 4) și legătura lui cu probleme actuale de marginalizare. *- Dezbatere: „Credința fără dovezi este posibilă?” (Ioan 20,29).* *- Realizarea unui studiu de caz: cum se poate aplica simbolul „Lumina” în viața comunității școlare.*
CS. 4.4. Analizarea relevanței scrisorilor pauline și a Apocalipsei pentru creștinii de azi.
- Identificarea unor provocări comune între comunitățile pauline și cele actuale. *- Discuție: „Cum poate fi interpretat astăzi mesajul speranței din Apocalipsă?”.* *- Realizarea unui eseu scurt: „Ce înseamnă să fii martor al credinței în lumea de azi?”.*

CG 5 - Sintetizarea răspunsurilor pe care Biblia le oferă întrebărilor existențiale ale omului

Clasa XI-a
CS 5.1. Sintetizarea mesajului Pentateuhului ca răspuns la dorința de libertate, ordine și sens.
- Identificarea unei întrebări existențiale (ex. „Ce este libertatea?”) și răspunsul oferit de Exod. *- Realizarea unei discuții în grup: „De ce are omul nevoie de reguli pentru a trăi liber?”.* *- Redactarea unui eseu personal: „Exodul meu – cum îmi caut drumul spre libertate”.*
CS 5.2. Sintetizarea răspunsurilor sapiențiale și profetice la întrebările fundamentale ale omului.
- Alegerea unei teme existențiale (suferință, dreptate, speranță) și identificarea răspunsului unui profet. *- Analiza modului în care Psalmii exprimă căutările interioare ale omului.* *- Crearea unui colaj tematic intitulat „Întrebările și răspunsurile Bibliei”.*
CS 5.3. Sintetizarea mesajului Evangheliei după Ioan ca răspuns la setea de iubire, lumină și viață veșnică.
- Identificarea unei afirmații „Eu sunt” și explicarea răspunsului ei la întrebările omului. *- Discuție ghidată: „Ce răspunde Isus la întrebarea despre viața veșnică?”.* *- Scrierea unei meditații personale: „Cristos – răspuns la căutările mele”.*
CS. 5.4. Sintetizarea mesajului paulin și apocaliptic ca răspuns la întrebările despre mântuire și speranță.
- Redarea cu propriile cuvinte a ideii „îndreptățirea prin credință” (Romani). *- Analiza semnificației viziunii „Noul Ierusalim” din Apocalipsă.* *- Realizarea unui jurnal spiritual cu tema „Speranța mea creștină”.*

CLASA a XI-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Clasa a XI-a

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Rădăcinile revelației Biblice	**Introducere** Sfânta Scriptură în viaţa Bisericii **Pentateuhul** Cartea Leviticului *(prezentare generală)* - Sărbătorile, preoţia, jertfele Vechii Alianţe Cartea Numerilor *(prezentare generală)* - Tema deşertului
2. Izvoarele planului divin de mântuire	**Cărţile istorice** Cărţile Cronicilor *(prezentare generală)* Cartea lui Ezdra *(prezentare generală)* - *Sfârşitul exilului babilonian şi începutul întoarcerii în Canaan* - Rezidirea Templului din Ierusalim Cartea lui Nehemia *(prezentare generală)* - Rezidirea cetăţii Ierusalimului **Cărţile sapienţiale** Cartea Ecleziastului/Qohelet *(prezentare generală)* Cartea Cântarea Cântărilor *(prezentare generală)* **Cărţile profetice** Profeţii secolelor al VII-lea şi al VI-lea î. C. - Profetul Sofonia: *contextul istoric şi* teme centrale - Profetul Naum: *contextul istoric şi* teme centrale - Profetul Habacuc: *contextul istoric şi* teme centrale - Profetul Ieremia: *contextul istoric şi* teme centrale - Plângerile lui Ieremia – *prezentare şi* texte alese - Cartea lui Baruh – *prezentare şi* texte alese - Profetul Ezechiel: *contextul istoric şi* teme centrale
3. Temelia învățăturii creștine	**Evangheliile sinoptice** Evanghelia după Sfântul Luca: *prezentare generală* Teme centrale din Evangheliile sinoptice: - Pătimirea, moartea lui Isus - Învierea şi glorificarea lui Isus - Trimiterea apostolilor în misiune Cartea **Faptele apostolilor** - *Prezentare generală* - Teme centrale: - Coborârea Duhului Sfânt - *Comunitatea primară*

Domenii de conținut	Conținuturi
4. Inspirația inculturării mesajului creştin	**Scrisori din captivitate** Scrisoarea către coloseni - *Prezentare generală* - Teme centrale: mântuirea universală şi Cristologia Scrisoarea către efeseni - *Prezentare generală* - Teme centrale: Biserica, Trupul Mistic al lui Cristos Scrisoarea către Filemon: *Prezentare generală;* Tema centrală: dreptatea socială **Scrisori pastorale** Scrisoarea întâi către Timotei: *Prezentare generală;* Temă centrală: Cristologia Scrisoarea către Titus: *Prezentare generală;* Tema centrală: viaţa creştină Scrisoarea a doua către Timotei: *Prezentare generală;* Teme centrale: inspiraţia Scripturii şi statornicia în credinţă **Scrisoarea către evrei** - *Prezentare generală* - Teme centrale: Preoţia lui Cristos şi Noul legământ

CLASA a XII-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Cunoașterea noțiunilor de bază cu privire la Biblie

Clasa XII-a
CS 1.1. Identificarea temelor principale din Cartea Deuteronomului și a rolului lor în viața poporului Israel.
- Realizarea unui tabel cu structura Cărții Deuteronomului și temele sale. *- Memorarea rugăciunii „Shema Israel” și explicarea pe scurt a semnificației ei.* *- Realizarea unui desen/colaj cu simbolurile legământului reînnoit.*
CS 1.2.Recunoașterea conținutului de bază al cărților istorice, sapiențiale și profetice din epoca postexilică.
- Întocmirea unui tabel cu cele 4 cărți istorice (Tobia, Iudita, Estera, Macabei) și mesajele lor principale. *- Identificarea temelor sapiențiale fundamentale din Cartea Înțelepciunii și Ecleziasticului.* *- Realizarea unui plan simplu al profeților postexilici și a temelor lor centrale.*
CS 1.3. Cunoașterea noțiunilor introductive și a temelor fundamentale din Evanghelia după Ioan.
- Enumerarea temelor fundamentale din Evanghelia după Ioan. *- Recunoașterea principalelor „semne” (Nunta din Cana, Înmulțirea pâinilor etc.).* *- Realizarea unui tabel cu minunile lui Isus, care sunt incluse numai în Evanghelia după Ioan.*
CS. 1.4. Identificarea temelor centrale din scrisorile catolice și din Apocalipsă.
- Realizarea unui tabel cu scrisorile catolice și temele lor centrale. *- Identificarea temelor fundamentale din Apocalipsa: noul Ierusalim, Maria, judecata.* *- Elaborarea unui poster cu titlul „Scrierile apostolice – mărturii de credință”.*

CG2 – Înțelegerea unor evenimente biblice, urmărind consecințele acestora în viața de credință

Clasa XII-a
CS 2.1. Explicarea semnificației reînnoirii Legământului și a rugăciunii „Shema Israel” pentru credința poporului.
- Lectură comentată a pasajului „Shema Israel” și discuție despre fidelitatea față de Dumnezeu. *- Compararea reînnoirii Legământului cu promisiuni din viața comunității creștine de azi.* *- Redactarea unui jurnal reflexiv: „Cum răspund eu chemării la fidelitate?”.*
CS 2.2. Explicarea rolului evenimentelor istorice și mesajelor profetice postexilice în viața de credință a Israelului.
- Prezentarea rolului Macabeilor în păstrarea credinței. *- Analizarea unui fragment din Daniel despre fidelitatea în persecuții.* *- Dezbatere: „Cum se păstrează credința în vremuri de încercare?”.*
CS 2.3. Explicarea semnificației evenimentelor centrale din Evanghelia după Ioan pentru viața de credință.
- Analiza semnificației episodului „Nunta din Cana” ca început al semnelor lui Isus. *- Discuție ghidată despre „Păstorul cel bun” și actualitatea sa.* *- Realizarea unui jurnal: „Cum mă hrănește Isus prin Euharistie?”.*
CS. 2.4. Explicarea modului în care scrisorile catolice și Apocalipsa sprijină viața comunităților creștine.
- Analizarea pasajului „credința fără fapte este moartă” (Iacob 2). *- Compararea situației comunităților creștine din epoca apostolică cu cele de azi.* *- Realizarea unui eseu: „Cum mă ajută Apocalipsa să sper în viitor?”.*

CG 3 - Aplicarea corectă și adecvată a textului și a limbajului biblic în diferite contexte

Clasa XII-a
CS 3.1. Aplicarea mesajului Deuteronomului în viața personală și comunitară.
- Identificarea unor situații de viață în care se poate aplica „Shema Israel”. *- Crearea unui ghid de viață inspirat din Deuteronom pentru tineri.* *- Dramatizare: „Moise reînnoiește Legământul cu poporul”*
CS 3.2. Aplicarea mesajelor sapiențiale și profetice la problemele actuale.

Clasa XII-a
- Compunerea unei rugăciuni inspirate din Cartea Înțelepciunii. *- Realizarea unui colaj „Dreptate și speranță în viziunea profeților postexilici”.* *- Joc de rol: un profet transmite mesajul lui Dumnezeu unei comunități de azi.*
CS 3.3. Aplicarea simbolurilor ioanice în exprimarea personală a credinței.
- Alegerea simbolului „Lumina” și exprimarea printr-un desen sau poezie. *- Scrierea unei rugăciuni inspirate din capitolul Ioan 17.* *- Crearea unei scenete: „Dialogul lui Isus cu Nicodim într-un context actual”.*
CS. 3.4. Aplicarea mesajelor scrisorilor catolice la situații concrete din viața tinerilor.
- Alegerea unui verset din 1 Ioan despre iubire și aplicarea lui la relațiile de prietenie. *- Realizarea unui afiș cu un mesaj din 1 Petru: „Cristos, piatra din capul unghiului”.* *- Scrierea unei scrisori imaginare inspirate din Iacob către colegii de clasă.*

CG 4 - Analizarea unor fapte, fenomene şi situaţii actuale prin raportarea la mesajul biblic

Clasa XII-a
CS 4.1. Analizarea relevanței Legământului și a Shema Israel pentru societatea de azi.
- Discuție: „Cum trăim astăzi fidelitatea față de Dumnezeu?”. *- Compararea Shema Israel cu rugăciuni fundamentale din tradiția creștină.* *- Elaborarea unui eseu: „Legământul cu Dumnezeu în viața mea de azi”.*
CS 4.2. Analizarea modului în care experiențele postexilice răspund la provocările actuale.
- Analizarea unei situații actuale de persecuție religioasă și raportarea la cartea lui Daniel. *- Discuție: „Cum ar vorbi profetul Malahia tinerilor de azi?”.* *- Crearea unui manifest pentru dreptate și solidaritate inspirat din Amos și Zaharia.*
CS 4.3. Analizarea actualității mesajului Evangheliei după Ioan.
- Studiu de caz: marginalizarea de azi comparată cu dialogul lui Isus cu samarineanca. *- Dezbatere: „Ce înseamnă a crede fără să vezi?” (Ioan 20,29).* *- Analizarea modului în care discursul euharistic poate inspira solidaritatea actuală.*
CS. 4.4. Analizarea actualității scrisorilor catolice și a Apocalipsei pentru creștinii de azi.
- Identificarea provocărilor comune între comunitățile primare și cele de azi. *- Discuție: „Cum poate fi interpretat mesajul speranței din Apocalipsă?”.* *- Eseu: „A fi martor al credinței în lumea contemporană”.*

CG 5 - Sintetizarea răspunsurilor pe care Biblia le oferă întrebărilor existenţiale ale omului

Clasa XII-a
CS 5.1. Sintetizarea răspunsurilor Deuteronomului la întrebările despre fidelitate și sensul vieții.
- Identificarea unei întrebări existențiale („Cum să trăim după voia lui Dumnezeu?”). *- Argumentarea răspunsului oferit de Deuteronom.* *- Realizarea unei meditații personale: „Shema Israel – răspuns la întrebările mele”.*
CS 5.2. Sintetizarea răspunsurilor sapiențiale și profetice la întrebările fundamentale ale omului.
- Alegerea unei teme existențiale (suferință, speranță, viață veșnică) și prezentarea răspunsului biblic. *- Compararea suferinței din Cartea Iov cu suferința umană de azi.* *- Crearea unui colaj intitulat „Biblia răspunde întrebărilor omului”.*
CS 5.3. Sintetizarea mesajului Evangheliei după Ioan ca răspuns la setea de iubire și viață veșnică.
- Identificarea afirmațiilor „Eu sunt” și a semnificației lor existențiale. *- Discuție: „Cum răspunde Isus setei de viață și iubire a omului?”.* *- Scrierea unei poezii sau rugăciuni inspirate din Ioan 10 („Păstorul cel bun”).*
CS 5.4. Sintetizarea mesajului scrisorilor catolice și al Apocalipsei ca răspuns la întrebările despre mântuire și speranță.
- Redarea cu propriile cuvinte a mesajului central al unei scrisori catolice. *- Analiza simbolului „Noul Ierusalim” ca răspuns la setea de viață veșnică.* *- Redactarea unui jurnal spiritual: „Speranța mea creștină”.*

CLASA a XII-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Clasa a XII-a

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Rădăcinile revelației Biblice	**Introducere** Sfânta Scriptură în viaţa Bisericii *locale* **Pentateuhul** Cartea Deuteronomului *(prezentare generală)* - Reînnoirea Legământului - Shema Israel - *Imagini mesianice întâlnite în Pentateuh*
2. Izvoarele planului divin de mântuire	**Cărţile istorice** Cartea lui Tobia *(prezentare generală)* Cartea Iuditei *(prezentare generală)* Cartea Esterei *(prezentare generală)* Cartea întâi a Macabeilor *(prezentare generală)* Cartea a doua a Macabeilor *(prezentare generală)* - Învierea morţilor în cărţile 1-2 *Mac* **Cărţile sapienţiale** Cartea Înţelepciunii *(prezentare generală)* Cartea Ecleziasticului/Ben Sirah *(prezentare generală)* **Cărţile profetice** Profeţii epocii persane - Profetul Aggeu: *contextul istoric şi* teme centrale - Profetul Zaharia: *contextul istoric şi* teme centrale - Profetul Malahia: *contextul istoric şi* teme centrale - Profeţii Abdia şi Ioel: *contextul istoric şi* teme centrale - Profetul Iona: *contextul istoric şi* teme centrale - Profetul Daniel: *contextul istoric şi* teme centrale
3. Temelia învățăturii creștine	**Evanghelia după Sfântul Ioan** - *Prezentare generală* - Specificul Evangheliei după Sfântul Ioan - Teme centrale din Evanghelia după Sfântul Ioan: - Întruparea *Logos-ului* - Nunta din Cana - Dialogul lui Isus cu Nicodim - Înmulţirea pâinilor şi discursul euharistic - Păstorul cel bun
4. Inspirația inculturării mesajului creștin	**Scrisorile catolice** Introducere Scrisoarea Sfântului Iacob: - *Prezentare generală şi* tema centrală: lucrările credinţei Scrisoarea întâi a Sfântului Petru: - *Prezentare generală şi* tema centrală: Cristos, piatra din capul unghiului Scrisoarea a doua a Sfântului Petru: - *Prezentare generală şi* tema centrală: Cristos, judecător şi domn Scrisoarea întâi a Sfântului Ioan: - *Prezentare generală şi* teme centrale: Iubirea lui Dumnezeu prin Cristos; fiii lui Dumnezeu, fiii luminii Scrisorile a doua şi a treia a Sfântului Ioan: - *Prezentare generală şi* teme centrale: cauzele şi efectele dezbinării în comunitate; anticristul Scrisoarea Sfântului Iuda: *Prezentare generală şi* tema centrală: falşii învăţători

Domenii de conținut	Conținuturi
	Apocalipsul Sfântului Ioan - *Prezentare generală*: genul apocaliptic şi chei de lectură - *Teme centrale: Sfânta Fecioară Maria în viaţa Bisericii; noul Ierusalim*

SUGESTII METODOLOGICE

1. Semnificații și rol

Sugestiile metodologice sprijină profesorul de religie să transforme temele biblice în experiențe de învățare vii, accesibile și semnificative pentru elevii liceelor vocațional-teologice romano-catolice, specializările teologie romano-catolică – ghid turism religios. Ele nu oferă metode unice, ci repere care inspiră: cum se poate preda o temă biblică (ex. „Chemarea lui Avram") prin metode interactive, reflecție personală și aplicare în viața reală.

2. Principii generale aplicate la Studii biblice

Centrare pe elev – întrebările tinerilor sunt punctul de pornire („Unde îl descopăr eu pe Dumnezeu azi?").
Diversitate metodologică – povestire biblică, dezbatere, exercițiu creativ (desen, jurnal), dramatizare, analiză de text religios.
Flexibilitate – alegerea textelor biblice adaptate la nivelul clasei și la resursele disponibile.
Integrare interdisciplinară – doar în aria religioasă/umanistă (istorie, literatură, cultură, artă sacră).
Evaluare formativă – jurnal spiritual, reflecție scrisă, autoevaluare și feedback între elevi.
Diferențiere – sarcini mai simple (ex. ilustrarea unui episod biblic) și sarcini complexe (compararea unor texte biblice intra-și intertestamentare) pentru elevi cu ritmuri diferite.
Utilitate – accent pe aplicabilitate: cum mă raportez personal la mesajele biblice? cum trăiesc azi valorile creștine?

3. Orientări metodologice generale

Învățare activă – dezbateri („Care este mesajul parabolei fiului risipitor pentru adolescenți?"), studii de caz (ex. „Parabolele lui Isus – suferință și speranță").
Învățare colaborativă – grupuri care rezumă diferite texte biblice sau personaje biblice și le prezintă colegilor.
Învățare prin proiect – realizarea unui „jurnal de rugăciune" pe parcursul modulului respectiv sau a unui afiș despre o virtute.
Învățare digitală – folosirea aplicațiilor biblice interactive, a hărților online pentru călătoriile Sf. Pavel, a clipurilor video tematice.
Învățare autentică – întâlniri/interviuri cu preoți, persoane consacrate sau voluntari în comunitate.
Învățare contextualizată – discuții despre situații reale (iertare, eroism, relații de familie, prietenie) conectate cu învățătura biblică.

4. Adaptări metodologice

Sugestiile metodologice pentru disciplina Studii biblice, clasele IX–XII, urmăresc ca învățarea să fie adaptată nivelului elevilor și resurselor disponibile, menținând totodată coerența între conținuturile biblice și provocările lumii actuale.
Principii de bază
Accesibilitate: pentru teme biblice (ex. legămintele), profesorul poate selecta fragmente reprezentative, pe care elevii să le înțeleagă prin activități scurte, clare și vizuale.
Interactivitate: fiecare domeniu de conținut trebuie să fie asociat cu exerciții de implicare – lectură expresivă, dezbatere, dramatizare, proiect colaborativ, discuție aplicată.
Conexiune cu viața elevilor: evenimentele biblice sau modelele de personaje biblice care se leagă de experiențe personale și întrebările tinerilor (iertarea, responsabilitatea, prietenia, credința).
Respect pentru diversitate: în abordarea altor religii, accentul cade pe cunoaștere obiectivă, respectuoasă și pe identificarea punctelor de dialog cu iudaismul, respectiv cu creștinismul.
Dimensiune formativă: virtuțile și modelele de mărturie creștină sunt prezentate prin situații concrete, care invită la reflecție și alegere morală.

Modalități de lucru aplicabile tuturor domeniilor

Povestirea biblică și dramatizarea: pentru teme precum chemarea lui Avram, parabolele, patimile lui Isus sau convertirea Sf. Pavel. Elevii reconstituie scenele, apoi discută mesajul lor pentru viața de azi.
Studiul de caz istoric: civilizațiile antice din Biblie, epoca regilor, căderea regatului, dărâmarea Templului, exilul babilonian, sfârșitul exilului etc. Elevii lucrează cu texte, hărți și imagini pentru a înțelege contextul.
Învățare colaborativă: grupuri de elevi sintetizează aspecte diferite ale unei teme (ex. Rusaliile, Învierea etc.) și le prezintă colegilor.
Proiecte aplicative: jurnale de rugăciune, postere despre evenimente biblice, campanii de ocrotirea mediului creat, mici acțiuni caritative în comunitate.

Resurse digitale: hărți interactive pentru călătoriile biblice, prezentări multimedia despre personaje biblice, tururi virtuale pe Pământul Sfânt, aplicații biblice.
Diferențiere și personalizare
Pentru elevi cu ritm lent sau CES: rezumate vizuale, benzi desenate biblice, vocabular minim, role-play simplificat.
Pentru elevi avansați: comparații între texte biblice și tradiții, redactarea de eseuri scurte pe teme biblice, analiză critică a unor evenimente biblice.

Evaluare
Formativă: jurnale de reflecție, fișe de feedback, discuții după activitate, autoevaluare și evaluare între colegi.
Sumativă: teste aplicative (pe texte biblice), portofolii tematice, proiecte prezentate public.
Exemple de aplicare unitară
Revelația divină – „Hartă a legămintelor" (de la Avram la Noul Testament), completată prin activitate de grup.
Valorile altor religii – „Masa rotundă a antichității biblice", unde elevii reprezintă Egipt, Grecia, Roma și Israel și compară sensul sacrului.
Răspunsuri creștine contemporane – atelier despre „imagini constructive și distructive despre Dumnezeu", corectate prin Sfânta Scriptură.
Mărturie creștină – proiect caritabil sau simulare de „tribunal al conștiinței" pentru a discuta decizii morale pe baza Decalogului și a virtuților de urmat ale unor personaje biblice.

5. Legătura cu profilul de formare al absolventului
Sugestiile metodologice trebuie să arate cum fiecare lecție contribuie la:
Competențe-cheie – sociale și civice (discuții despre responsabilitate), digitale (prezentări multimedia despre personaje biblice), culturale (cunoașterea tradițiilor religioase).
Atributele absolventului – reflexiv (jurnal personal despre rugăciune), creativ (realizarea unei benzi desenate despre o parabolă), responsabil (implicarea în activități caritative).
Teme transversale – educație pentru mediu (lectura biblică despre creație și grija față de natură), digitalizare (folosirea resurselor online responsabile), sănătate și etică (temele despre vicii, bioetică, sexualitate).

6. Mesaj-cheie pentru grupurile de lucru
Sugestiile metodologice pentru disciplina Studii biblice nu sunt un „manual ascuns" al programei, ci o busolă pedagogică orientând profesorul în transmiterea credinței. Ele arată cum temele biblice pot fi traduse în activități accesibile și atractive pentru elevii liceelor teologic-vocaționale, specializările teologie romano-catolică – ghid turism religios.
Pentru un profesor debutant, aceste sugestii oferă repere clare: cum să citească și să explice un text biblic, cum să lege un episod din istoria mântuirii de întrebările elevilor, cum să facă vizibile valorile creștine în viața de zi cu zi. Pentru profesorul cu experiență, ele creează spațiu de inovare: integrarea resurselor digitale, proiecte interdisciplinare, noi forme de implicare a elevilor în comunitate.
Astfel, se asigură coerența între intențiile curriculare și practica de la clasă, iar ora de Studii biblice devine un loc de întâlnire între mesajul Bibliei și viața reală a tinerilor.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Grad didactic/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
BENEDEK MATILDA-RAMONA	I.	LICEUL TEOLOGIC ROMANO-CATOLIC „SZENT LÁSZLÓ”, ORADEA, BIHOR
GÁL LÁSZLÓ	I / Dr	ARHIEPISCOPIA ROMANO-CATOLICĂ DE ALBA IULIA, ALBA
NAGY HAJNAL-OTILIA	I	LICEUL TEORETIC „TAMÁSI ÁRON” ODORHEIU-SECUIESC, HARGHITA

COORDONATORI/RESPONSABILI/CONSULTANȚI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
ZĂBAVĂ MIHAELA	Consilier CNCE	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare	Responsabil CNCE
PÎSLARU CĂTĂLIN	Inspector general MEC	Ministerul Educației și Cercetării	Responsabil MEC
DIÓSI DÁVID	Decan / Prof.univ.dr.	UBB Cluj – Facultatea de Teologie Romano-Catolică	Consultant științific

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
GÁL LÁSZLÓ	Insp.șc.general.arhid. Doctor în teologie	Arhiepiscopia Romano-Catolică de Alba Iulia	Responsabil cult
TAMÁSI ZSOLT JÓZSEF	Director Doctor în teologie	Liceul Romano-Catolic, Tg.Mureș	Responsabil cult

109.... számú melléklet az oktatási és kutatási miniszter .../... . számú rendeletéhez

Iskolai tanterv

BIBLIAI TANULMÁNYOK

tantárgyhoz

IX-XII. osztály
Szaktanterv (CS)
szakképző/vokacionális ágazat számára, teológiai profil,
római katolikus teológia – egyházturisztika szakképzés
(magyar nyelvű római katolikus kultusz)

- 2026-

BEMUTATÓ JEGYZÉK

A ***Bibliai tanulmányok*** tantárgyat a szakmai tanterv (CS) keretében tanulják a IX-XII. osztályosok a gyakorlati irányú, teológiai profilú osztályokban, a *római katolikus teológia*, illetve a *vallási turizmusvezető / egyházturisztika* szakirányokban, a magyar nyelvű római katolikus kultuszhoz tartozva, heti 2 óra időtartamban minden tanévben.

A teológiai profilú középiskolák többi tantárgya mellett ennek a tantárgynak a tanulmányozása azt a célt szolgálja, hogy hozzájáruljon a kompetenciák kialakulásához, amelyek a diák általános, és különösen vallási műveltségének fejlesztéséhez vezetnek, a személyiségfejlődéséhez a keresztény értékeknek megfelelően, valamint a végzős diák szellemi profiljának kialakításához.

A Biblia a kereszténység alapvető könyve. Így a többi teológiai tudománnyal összehasonlítva a Bibliát alapforrásként kell kezelni, amelyre ezek az identitásukat építik. Kapcsolatba kell hozni mind a Biblia történelmét megelőző történelemmel (pl. vallástörténettel), mind az alapvető emberi tapasztalatokkal.

A jelen tanterv arra törekszik, hogy ezt a szemléletet figyelembe vegye a Biblia tanulmányozásában. A *Bibliai tanulmányok* tantárgy keretében – a középiskolai évek végén – a diákok képesek lesznek értelmezni a Biblia fő témáit, követve ezeknek a hatásait a történelemben, a kultúrában és a társadalomban.

A *Biblia tanulmányok* tantárgy tantervének kidolgozása figyelembe vette a tantervi reform által támasztott követelményeket teljes összhangban a 2023/198 sz. köznevelési törvénnyel, valamint az általános – és különösen a tantárgy szempontjából releváns – európai dokumentumokkal (az Európai Tanács kulcskompetenciákra vonatkozó ajánlása, az Európai Képesítési Keretrendszer, OECD/UNESCO jelentések, referencia keretek stb.) és más, a Nemzeti Alaptantervre és a tantárgy tantervére vonatkozó dokumentumokkal/tanulmányokkal.

A kompetenciák meghatározása és a tartalom kiválasztása a relevancia, hozzáférhetőség és a rendszeresen átadható tudás elvének tiszteletben tartásával történt, biztosítva az évről évre való előrehaladást és a kapcsolódást az általános kompetenciákhoz, valamint a képzési profilhoz.

A *Biblia tanulmányok* tantárgy tanterve a következő összetevőkre épül:
- általános kompetenciák;
- specifikus kompetenciák és tanulási tevékenységek példái;
- tananyag;
- tanulási tantervi követelmények;
- országos értékelési követelmények;
- módszertani javaslatok;
- bibliográfia.

ÁLTALÁNOS KOMPETENCIÁK (CG)

CG1	**Az alapvető bibliai fogalmak ismerete, a kinyilatkoztatás alapdokumentuma.**
CG2	**Bibliai események megértése, követve azok következményeit a hitéletben.**
CG3	**A bibliai szöveg és nyelvezet helyes és megfelelő alkalmazása különböző kontextusokban.**
CG4	**Aktuális tények, jelenségek és helyzetek elemzése a bibliai üzenethez történő viszonyításban.**
CG5	**Azoknak a válaszoknak az összegzése, amelyeket a Biblia ad az emberi lét kérdéseire.**

IX. OSZTÁLY

SPECIFIKUS KOMPETENCIÁK (CS) ÉS TANULÁSI TEVÉKENYSÉGEK (EAI)

IX. osztály

CG 1 - Az alapvető bibliai fogalmak ismerete, a kinyilatkoztatás alapdokumentuma.

IX. osztály
CS 1.1. A Biblia általános felépítésének és a Teremtés könyve főbb témáinak azonosítása.
- Az Ó- és Újszövetség felosztásáról szóló táblázat elkészítése. *- A Világ teremtése üzenetének magyarázata (Ter 1 / 1Móz 1).* *- Az ősatyák életét bemutató idővonal készítése.*
CS 1.2. A történelmi, bölcsességi és prófétai bevezető könyvek fő eseményeinek felismerése.
- Táblázat készítése a bírák képviselőiről és tetteikről. *- Rut hozzáállásának/attitűdjének összehasonlítása más bibliai szereplőkével.* *- Rövid napló írása „Az igaz ember szenvedései” címmel, Jób alapján.*
CS 1.3. Az Újszövetség felépítésének és a Máté evangéliumának bevezető témáinak azonosítása.
- Az Újszövetség felosztását bemutató séma készítése. *- A „Boldogságok” megmagyarázása mai példákkal.* *- Mini-projekt készítése „Jézus gyermeksége” témában (montázs, bemutató, rajz).*
CS 1.4. Szent Pál életének és küldetésének, valamint az 1–2Thessalonikai levél üzenetének azonosítása.
- Szent Pál missziós útjait bemutató térkép készítése. *- A thesszalonikai levél „eszkatológiai várakozás” jelentésének magyarázata.* *- Bátorító üzenet készítése a szentségre hívás alapján.*

CG 2 - Bibliai események megértése, követve azok következményeit a hitéletben.

IX. osztály
CS 2.1. A Teremtés könyve és az ősatyák története jelentésének magyarázata az izraelita nép hite szempontjából.
- A teremtésről szóló rész kommentált olvasása (Ter 1). *- Ábrahám szerepének magyarázata, mint a hit példaképe.* *- „Az ősatyák útja” szimbolikus térkép elkészítése.*
CS 2.2. A történeti, bölcsességi és prófétai könyvek bevezető központi eseményei jelentésének magyarázata.
- Kánaán meghódításának és a Szövetség megújításának elbeszélése (Józsué 24). *- Deborah és Sámson bátorságának jelentése / magyarázata.* *- Vita: „Mit jelent ma az igaz ember szenvedése?”*

IX. osztály
CS 2.3. Néhány alapvető epizód jelentésének magyarázata Máté evangéliumában a hitéletre vonatkozóan.
- Jézus megkeresztelésének magyarázata küldetése kezdeteként. *- Vezetett beszélgetés Jézus pusztai megkísértéseinek jelentéséről.* *- A Hegyi beszéd boldogságainak rajzos illusztrálása.*
CS 2.4. A páli üzenet jelentésének magyarázata a Thesszalonikaiakhoz írt (első páli) levelekben.
- A Thesszalonikaiaknak írt 1. levél eszkatológiai várakozásának magyarázata. *- Vita: „Hogyan élhető meg a szentség a mai közösségben?”* *- Poszter készítése egy motivációs igeverssel a Thesszalonikaiakhoz írt levelekből.*

CG 3 - A bibliai szöveg és nyelvezet helyes és megfelelő alkalmazása különböző kontextusokban.

IX. osztály
CS 3.1. A teremtés és a patriarchák története üzenetének alkalmazása a személyes és közösségi életben.
- Egy igevers kiválasztása a Teremtés könyvéből és személyes reflexió megírása ennek alapján. *- Vita: „Hogyan élhető ma Ábrahám hűsége?”* *- Kollázs készítése „Isten – az élet Teremtője” témában.*
CS 3.2. A történelmi és bölcsességi könyvek üzenetének alkalmazása a mai élethelyzetekben.
- Egy epizód kiválasztása a Bírák könyvéből, és alkalmazása az iskolai élet bátorságot igénylő helyzetére. *- Ima írása a Jób könyvéből inspirálódva.* *- Szerepjáték: egy próféta üzenetet küld a mai közösségnek.*
CS 3.3. Jézus tanításainak alkalmazása – Máté evangéliumából, a mindennapi életben.
- Egy boldogság kiválasztása és gyakorlati alkalmazás kidolgozása az osztály számára. *- Dramatizálás: „Az apostolok elhívása” mai kontextusban.* *- Rövid útmutató készítése „Hogyan éljük a Boldogságokat ma?” címmel*
CS 3.4. AA páli levelek üzenetének alkalmazása a fiatalok élethelyzeteiben.
- Egy vers kiválasztása a Thesszalonikaiakhoz írt levélből, és alkalmazása a baráti kapcsolatokra. *- Képzeletbeli levél írása „Páltól – a mai diákoknak”címmel.* *- Poszter készítése „A szentségre hívás a közösségemben” témával.*

CG 4 - Aktuális tények, jelenségek és helyzetek elemzése a bibliai üzenethez történő viszonyításban.

IX. osztály
CS 4.1. A teremtés és a patriarchák üzenete relevanciájának elemzése a mai világ problémáival kapcsolatban.
- A „teremtés, mint Isten ajándéka” és a mai környezeti felelősség kapcsolatának elemzése. *- Vita: „Hogyan tükröződik Ábrahám hűsége egy modern család életében?”* *- Rövid esszé: „A patriarchák, mint hit példaképei a mai fiatalok számára”*
CS 4.2. A történelmi és bölcsességi könyvek üzenetének relevanciája az aktuális életben.
- Debóra bátorságának összehasonlítása a mai nők társadalmi részvételével. *- Vita: „Mit tanulhatunk Jób szenvedéséből az élet nehéz pillanataiban?”* *- Plakát készítése: „A hit hősei a múltban és ma”.*
CS 4.3. A Máté-evangélium központi üzenetei aktualitásának elemzése.
-Esettanulmány: „A jó Szamaritánus és a szolidaritás napjainkban” *- Vita: „Mi a Hegyi beszéd jelentősége a mai társadalom számára?”* *- Jézus kísértéseinek elemzése annak tükrében, hogy ezek hogyan kapcsolódnak a mai fiatalok megpróbáltatásaihoz.*
CS 4.4. A páli üzenet aktualitásának elemzése a kortárs keresztény közösségek életében.
- Vita: „Hogyan élhető ma az eszkatológiai várakozás?” *- A tesszalonikai közösség problémáinak összehasonlítása a mai keresztény közösségek problémáival.* *- Esszé: „A szentségre hívás – akkor és most”.*

CG 5 - Azoknak a válaszoknak az összegzése, amelyeket a Biblia ad az emberi lét kérdéseire.

IX. osztály
CS 5.1. Az őstörténet és a patriarchák története által adott válaszok szintetizálása az élet eredetére és értelmére vonatkozó kérdésekben.
- A Teremtés könyve központi üzenetének azonosítása az élet értékéről. *- Vita: „Hogyan válaszolja meg Ábrahám példája a Istenben való bizalom kérdését?”* *- Plakát készítése: „A patriarchák és az élet alapvető kérdései”.*

IX. osztály
CS 5.2. A történelmi és bölcsességi könyvek által a szenvedéssel és hűséggel kapcsolatos kérdésekre adott válaszok összegzése.
- A hit tanulságának azonosítása Rut történetéből. *- Vita: „Mit válaszol a Jób könyve a kérdésre: miért szenved az igaz?”* *- Kollázs készítése „Bátorság és remény a megpróbáltatások idején” címmel.*
CS 5.3. A Máté-evangélium üzenetét összegző válaszok a valódi keresztény élet kérdéseire.
- A Boldogságmondások központi témájának azonosítása: „Mit jelent az igazi boldogság?” *- Vita: „Mit válaszol a Hegyi beszéd a jó és a rossz kérdésére?”* *- Ima írása Jézus tanításai alapján.*
CS 5.4. Az 1. és 2. Thesszaloniki levél válaszainak összefoglalása a jövővel és a reménnyel kapcsolatos kérdésekre.
- Az „eszkatológiai várakozás” központi üzenetének azonosítása. *- Vita: „Hogyan válaszol Pál leveleiben a jövőtől való félelemre?”* *- Személyes elmélkedés írása: „A keresztény remény az életemben”.*

IX. OSZTÁLY

TANANYAG

IX. osztály

Tartalmi területek	Tartalmak
1. A bibliai kinyilatkoztatás gyökerei	**Bevezetés** - A Biblia áttekintése - A Szentírás történelmi és földrajzi háttere - A Szentírás szövegének megírása és az Szent szöveg olvasása - Az eredeti szöveg és a Szentírás fordításai / Magyar nyelvű fordítások - A Szentírás ihletése - A Szentírás kánonja és felosztása **Pentateuchus.** Áttekintés és szerkesztői források - A Teremtés könyve (általános bemutatás) - Őstörténet (Ter 1-11) - A patriarchák története (Ter 12-50)
2. Isten üdvözítő tervének forrásai	**Történeti könyvek** (általános bemutatás) **Józsué könyve** (általános bemutatás) - Kánaán meghódítása és felosztása - A szövetség megújítása: Józsué 24 **Bírák könyve** (általános bemutatás) - Fontosabb bírák: Gedeon, Debora, Sámson **Rut könyve** (általános bemutatás) **Tanító könyvek** (általános bemutatás) **Jóbkönyve** (általános bemutatás) - Az igaz szenvedése **Prófétai könyvek. Bevezetés a prófétai könyvekbe** - Etimológia és a prófétai jelenség - Hivatás és a prófétai üzenet címzettjei - Központi témák: monoteizmus, moralizmus, messianizmus
3. A keresztény tanítás alapja	**Bevezetés az Újszövetségbe** - Az Újszövetség kánonja - Történelmi, társadalmi és vallási kontextus - Bevezető fogalmak az evangéliumokban **A szinoptikus evangéliumok**

Tartalmi területek	Tartalmak
	- A szinoptikus probléma **Szent Máté evangéliuma**: általános bemutatás - Központi témák Szent Máté evangéliumában - Jézus gyermekkora - Jézus nyilvános tevékenységének kezdete: Keresztelő János, Jézus megkeresztelkedése, Jézus megkísértése - Tevékenység Galileában: Az apostolok meghívása, Hegyi beszéd
4. A keresztény üzenet inkulturációjának ihletése	**Szent Pál levelei. Bevezetés** - Szent Pál élete és munkássága - Missziós utak **Szent Pál első levelei** - **A thesszalonikaiaknak írt első levél** (általános bemutatás) - Központi témák: az eszkatológiai várakozás és a szent életre való felhívás - **A thesszalonikaiaknak írt második levél** (általános bemutatás) - Központi témák: az eszkatológiai várakozás és a munkára való kötelezettség

X. OSZTÁLY

SPECIFIKUS KOMPETENCIÁK (CS) ÉS TANULÁSI TEVÉKENYSÉGEK (EAI)

X. osztály

CG 1 - Az alapvető bibliai fogalmak ismerete, a kinyilatkoztatás alapdokumentuma.

X. osztály[9]
CS 1.1. Az Exodus alapvető szakaszainak és kulcsfogalmainak felismerése (szövetség, Tízparancsolat, Szövetség sátra)
- Az Exodus főbb eseményeinek azonosítása idővonalon. *- Rövid magyarázat megfogalmazása a Tízparancsolat egy tetszőleges parancsának jelentéséről.* *- Egy illusztrált poszter készítése „Isten népe – a szövetség népe” címmel.*
CS 1.2. Az ószövetségi történeti, bölcsességi és prófétai könyvek alapvető tartalmának azonosítása.
- Egy táblázat kitöltése az Ószövetség könyveivel és azok irodalmi műfajaival. *- Egy választott próféta szerepének rövid magyarázata (Izajás, Ámosz...).* *- Egy vizuális prezentáció készítése a prófétai üzenet mai jelentőségéről.*
CS 1.3. Bevezető ismeretek az evangéliumokról (Márk, Máté, Lukács).
- Egy összehasonlító táblázat elkészítése a bevezető adatokkal (szerző, címzettek, téma) Márk, Máté és Lukács evangéliumaira vonatkozóan. *- Egy példabeszéd rövid, gyerekek számára érthető magyarázata Márkból.* *- Egy kortárs jelenet elképzelése a „jó szamaritánus” példabeszédhez.*
CS 1.4. Pál leveleiben található alapvető gondolatok felismerése.
- Pál főbb leveleinek és témáiknak az azonosítása. *- Egy rövid részlet magyarázata a "Szeretethimnusz"-ból.* *- SÜzenet írása a társaknak a Filippi 4,4-ből merítve.*

CG 2 - Bibliai események megértése, követve azok következményeit a hitéletben.

X. osztály
CS 2.1. A kivonulás – Egyiptomból való szabadulás – és a szövetség jelentésének magyarázata, mint a hit alapja.
- Az Exodus jelentésének saját szavakkal történő elmondása. *- Izrael szabadságfelfogásának összehasonlítása az emberek mai szabadságfelfogásával.* *- Érvelés – a Tízparancsolat aktualitása a keresztény élet szempontjából.*
CS 2.2. Izrael története kulcselemeinek (királyok, próféták, száműzetés) és vallási következményeik értelmezése.

X. osztály
- Dávid szerepének összefoglalása Izrael királyaként. *- A királyságok szétválása vallási következményeinek magyarázata.* *- Egy képzeletbeli száműzött levele, amelyben kifejezi hitét.*
CS 2.3. Jézus élete és tevékenysége főbb eseményeinek megértése a szinoptikus evangéliumok alapján.
- Egy csoda elbeszélése Márk evangéliumából. *- Egy tanítvány képzeletbeli naplójának megírása a Jeruzsálembe tartó út során.* *- Jézus példabeszédei relevanciájának megvitatása a mai élet szempontjából.*
CS. 2.4. Magyarázd el, hogyan alkalmazták a páli levelek az evangéliumi üzenetet a korai közösségek életében.
- Magyarázd el a Rómaiaknak írt levél „megváltás Krisztus által” témáját. *- Hasonlítsd össze a korinthusi közösség kihívásait egy mai közösség kihívásaival.* *- Képzelj el egy rövid páli levelet az osztálytársaidnak.*

CG 3 - A bibliai szöveg és nyelvezet helyes és megfelelő alkalmazása különböző kontextusokban.

X. osztály
CS 3.1. Az Exodus alapvető szövegeinek (Tízparancsolat, Mózes meghívása) alkalmazása a moralitás és közösségi élet szempontjából.
- Magyarázd el azt a parancsot, amely egy konkrét mindennapi helyzetre alkalmazható. *- Írj egy gyakorlati példát tetszőlegesen választott parancsolat betartására.* *- Készíts vizuális útmutatót „A diák Tízparancsolata” címmel!*
CS 3.2. A bölcsességi és prófétai üzenetek alkalmazása aktuális élethelyzetekben.
- Magyarázz el egy bibliai közmondást az osztálytársaid számára érthetően. *- Írj egy személyes hálaadó vagy kérő zsoltárt.* *- Egy prófétai üzenet megfogalmazása egy aktuális problémáról (igazságtalanság, önzés, szolidaritás hiánya).*
CS 3.3. Az evangéliumi szövegek alkalmazása az élet konkrét helyzeteire.
- A „Tékozló fiú” példabeszéd jelentésének saját szavakkal történő elmondása. *- A „Jó szamaritánus” példabeszéd átdolgozása kortárs szituációba.* *- Ima írása Jézus szavai nyomán.*
CS. 3.4. Páli levéltémák használata a keresztény értékek mai kifejezésére.
- Az „új élet Krisztusban” kifejezés magyarázata. *- Egy páli idézet kiválasztása és személyes mottóként való használata.* *- Motivációs poszter készítése egy páli levélből származó igeverssel.*

CG 4 - Aktuális tények, jelenségek és helyzetek elemzése a bibliai üzenethez történő viszonyításban.

X. osztály
CS 4.1. A szövetség és a Tízparancsolat aktualitásának elemzése a személyes és közösségi életre vonatkozóan.
- A Tízparancsolat szabályainak összehasonlítása a mai társadalom erkölcsi szabályaival. *- A Tízparancsolat hasznosságának indoklása a fiatalok életében.* *- „Modern Tízparancsolat” kidolgozása az iskolai közösség számára.*
CS 4.2. A prófétai üzenet relevanciájának elemzése a kortárs problémák szempontjából.
- Az igazságtalanságok összehasonlítása a próféták korában és napjainkban. *- A hit szerepének indoklása a társadalmi változásban.* *- Egy „prófétai kiáltvány” létrehozása az osztály vagy az iskolai közösség számára.*
CS 4.3. Az evangéliumi üzenet aktualitásának elemzése a mai társadalomban.
- Egy aktuális élethelyzet azonosítása, amely Jézus egyik példabeszédét tükrözi. *- Vita: „Az evangéliumi értékek mennyiben jelennek meg (vagy nem) az iskolában/ közösségben.”* *- Egy rövid jelenet szerkesztése „A jó szamaritánus ma” címmel.*
CS. 4.4. A páli levelek relevanciájának elemzése a mai keresztény élet számára.
- A párhuzamok azonosítása a páli közösségek és a mai közösségek között. *- A „keresztény szeretet” üzenete aktualitásának indoklása (1 Kor 13).* *- „Levél a közösségemhez” megírása, amely Pál apostol stílusát követi.*

CG 5 - Azoknak a válaszoknak az összegzése, amelyeket a Biblia ad az emberi lét kérdéseire.

X. osztály
CS 5.1. Az Exodus üzenetének összegzése, mint a szabadság és az értelmes élet utáni vágyra adott válasz.
- A szabadság jelentésének magyarázata Izrael népe számára. *- Elemzés: „A ma embere hogyan keresi a szabadságot?”* *- Egy rövid esszé megírása „Saját kivonulásom” címmel.*
CS 5.2. A bölcsességi és prófétai válaszok összegzése az ember alapvető kérdéseire.
- Egy létezési kérdés azonosítása, amelyet Jóbnak a könyve felvet. *- Bibliai válasz érvelése a szenvedés problémájára.* *- Tematikus kollázs készítése „Az ember kérdései és válaszai a Bibliában” címmel.*
CS 5.3. Az evangéliumi üzenet összegzése, mint a megváltás és a szeretet iránti szomjúságra adott válasz.
- A „Isten országa” kifejezés jelentésének magyarázata Jézusnál. *- Az evangéliumi válasz elemzése a „Miért kell szeretni?” kérdésre.* *- Egy vers vagy ima írása a keresztény szeretetről.*
CS. 5.4. A páli üzenetek összegzése – mint a léttel és megváltással kapcsolatos kérdésekre adott válasz.
- Saját szavakkal történő visszaadása a „hit általi megigazulás” témának. *- Indoklás: a keresztény élet miért jelent „Krisztusban élés”-t?* *- Személyes elmélkedés megírása egy a Rómaiaknak vagy Galatáknak írt levélből vett idézet alapján.*

X. OSZTÁLY

TANANYAG

X. osztály

Tartalmi területek	Tartalmak
1. A bibliai kinyilatkoztatás gyökerei	**Bevezetés** - A bibliai történelem nagy korszakai **A Pentateuchus** (Mózes öt könyve) **A Kivonulás könyve** - Mózes meghívása - Az kivonulás témája - A szövetség témája - A tízparancsolat (Dekalógus) - A szövetség sátra
2. Isten üdvözítő tervének forrásai	**Történeti könyvek** **Sámuel könyvei** (általános bemutatás) - Az utolsó bíró, az első próféta - A királyság kezdete: Saul - Dávid és Jonatán barátsága - Dávid, Izrael királyságának csúcsa - Dávid, összetett személyiség (1-2Sám, 1Kir, 1Krón) **A Királyok könyvei** (általános bemutatás) - Salamon, a bölcs király (2Kir, 2Krón) - A jeruzsálemi templom építése és megszentelése - A királyság hanyatlása: az ország szétválása - Nem írásprófétáák az Északi Királyságból: Illés és Elizeus - Az Északi Királyság bukása (Kr.e. 721) - A Déli Királyság története: Jozija vallási reformja - A Déli Királyság bukása: Jeruzsálem lerombolása, a babiloni fogság kezdete **A bölcsességi könyvek** **-** A Zsoltárok könyve (általános bemutatás) - Messiási zsoltárok - A Példabeszédek könyve (általános bemutatás) **A prófétai könyvek** A Kr.e. VIII. századi próféták

Tartalmi területek	Tartalmak
	- Ámosz próféta: történelmi háttér és fő témák - Ozeás próféta: történelmi háttér és fő témák - Mikeás próféta: történelmi háttér és fő témák - Izajás próféta: történelmi háttér és fő témák
3. A keresztény tanítás alapja	**Szinoptikus Evangéliumok** **Szent Márk evangéliuma** (általános bemutatás) - Központi témák a szinoptikus evangéliumokban: - Az út Jeruzsálembe - Tevékenység Júdeában - Jézus csodái és példabeszédei (példák....)
4. A keresztény üzenet inkulturációjának ihletése	**Szent Pál apostol nagy levelei** **A korinthusiaknak írt első levél** (általános bemutatás) - Központi témák: keresztény szeretet, az élet erkölcsi vonatkozásai és a közösségi élet **A korinthusiaknak írt második levél** (általános bemutatás) - Központi témák: apostoli tevékenység, a szenvedés értéke és a keresztény jótékonykodás **A galatáknak írt levél** (általános bemutatás) - Központi témák: az evangélium egyedisége és a megigazulás hit által **A filippieknek írt levél** (általános bemutatás) - Központi témák: Krisztológia és Eszkatológia **A levél a rómaiakhoz** (általános bemutatás) - Központi témák: üdvözítés csak Krisztus által, új élet Krisztusban és a halottak feltámadása.

XI. OSZTÁLY

SPECIFIKUS KOMPETENCIÁK (CS) ÉS TANULÁSI TEVÉKENYSÉGEK (EAI)

XI. osztály

CG 1 - Az alapvető bibliai fogalmak ismerete, a kinyilatkoztatás alapdokumentuma.

XI. osztály
CS 1.1. A Pentateuchus szerkezetének és alapvető témáinak azonosítása.
- Táblázat készítése a Pentateuchus 5 könyvéről és fő témáikról. *- A Törvény szerepének magyarázata Izrael népe számára.* *- Egy szimbolikus térkép létrehozása „A választott nép útja a Pentateuchuson keresztül” címmel.*
CS 1.2. A főbb próféták és alapvető üzeneteik azonosítása.
- Táblázat készítése a Kr.e. VIII. századi prófétákról és fő témáikról. *- Ámosz próféta üzenetének magyarázata a társadalmi igazságosságról.* *- Prezentáció készítése Izajásról és a „Messiási vízióról”.*
CS 1.3. János evangéliuma főbb témáinak azonosítása.
- Táblázat készítése a János által említett „Jelekről”. *- A „Világosság” szimbólumának magyarázata az evangélium prológusában.* *- Tematikus térkép készítése „Én vagyok...” (...a kenyér, ...a pásztor, ...a szőlőtő stb.).*
CS. 1.4. A páli levelek és a Jelenések könyve alapvető témáinak azonosítása.
- Táblázat készítése Pál leveleiről és fő témáikról. *- Az „A szeretet himnusza” (1 Korinthus 13) központi üzenetének magyarázata.* *- „A hit gyümölcsözése a közösségben” poszter elkészítése.*

CG 2 - Bibliai események megértése, követve azok következményeit a hitéletben.

XI. osztály
CS 2.1. Isten és az izraeliták közötti szövetség jelentőségének magyarázata.
- Egy részlet elemzése a Második Törvénykönyvből és beszélgetés a szövetség iránti hűség fontosságáról. *- „Mózes és a nép a Sínai-hegyen” szerepjáték megrendezése.* *- Reflektív napló írása: „Mit jelent számomra, hogy hűséges vagyok egy ígérethez?”.*
CS 2.2. A történelmi eseményeknek (a királyságok bukása, a száműzetés) nép hitére gyakorolt hatás-magyarázata.
- Az izraeliták királyságai térképének elkészítése – a válsághelyzetek jelölésével. *- Vita: „Száműzetés – büntetés vagy megújulási lehetőség?”.* *- Képzeletbeli levél írása egy babiloni száműzött szemszögéből.*
CS 2.3. Jézus életét megelevenítő központi események jelentőségének megértése a János evangéliuma alapján.
- „Az élet kenyere” (Jn 6) epizód kommentált olvasása és annak értelmezéséről szóló megbeszélés. *- Egy csoportos napló készítése: „Út Jézussal– a csodáktól a kereszthez” címmel.* *- Jézus és Nikodémus párbeszédének rövid dramatizálása.*
CS. 2.4. Az evangéliumnak a közösségek életére történő alkalmazási módja a páli levelekben.
- Páros tevékenység: az 1Kor-ból vett részlet elemzése és a központi gondolat bemutatása. *- Egy képzeletbeli interjú készítése Szent Pállal a korinthusi közösség kihívásairól.* *- Motivációs poszter készítése az osztályodnak a Filippihez fűződő üzenete („Örüljetek mindig az Úrban”) alapján.*

CG 3 - A bibliai szöveg és nyelvezet helyes és megfelelő alkalmazása különböző kontextusokban.

XI. osztály
CS 3.1. A Pentateuchus (Tízparancsolat, Leviták, Deuteronómium) szövegeinek használata morális iránymutatásként a mindennapi életben.
- Élethelyzetek elemzése és azok összekapcsolása a Dekalógus parancsaival. *- Egy „viselkedési kódex” készítése az osztály számára a Szövetség alapján.* *- Szerepjáték: „Mózes elmagyarázza a népnek a parancsolatokat a mai diákok számára érthetően”.*

XI. osztály
CS 3.2. A bölcsességi és prófétai üzenet alkalmazása a társadalom aktuális helyzeteire.
- Személyes zsoltár megalkotása hálaadásra vagy kérésre. *- Tematikus kollázs elkészítése: „Igazságosság és irgalom” (Mikeás 6,8).* *- Prófétai beszéd megalkotása egy kortárs problémáról (egyenlőtlenség, szolidaritás hiánya...).*
CS 3.3. A János evangélium szövegeinek alkalmazása mindennapi és személyes kontextusokban.
- Ima írása a Jn 17. fejezetéből (Jézus imája) ihletődve. *- „A jó pásztor” példabeszédének modern szituációba ültetése.* *- Reflexiós napló készítése: „Hogyan világít meg Jézus a mindennapi életemben?”*
CS. 3.4. Pál apostol szavainak és témáinak alkalmazása a keresztény értékek kifejtésére mai kontextusban.
- Egy páli verssor kiválasztása és alkalmazása egy konkrét iskolai helyzetre. *- Poszter készítése motiváló üzenetekkel Pál levelei alapján.* *- Dramatizálás elkészítése: „Szent Pál ma egy fiatalokból álló közösségnek ír”.*

CG 4 - Aktuális tények, jelenségek és helyzetek elemzése a bibliai üzenethez történő viszonyításban.

XI. osztály
CS 4.1. A Törvény és a Szövetség jelentőségének elemzése a mai fiatalok életében.
- Összehasonlító táblázat készítése a Tízparancsolat szabályai és az iskolai/közösségi szabályok között. *- Vita: „Elég a Tízparancsolat a mai erkölcsi élethez?”* *- „Modern Tízparancsolat” kidolgozása fiatalok számára (párokban vagy csoportokban).*
CS 4.2. A prófétai üzenet elemzése a kortárs társadalmi problémákra adott válaszként.
- Ámosz könyvéből a társadalmi igazságtalanságról vett részlet elemzése és összehasonlítása mai helyzetekkel. *- Csoportos beszélgetés: „Hogyan intené meg Izajás próféta a mai társadalmat?”* *- Osztálynyilatkozat készítése az „igazság és szolidaritás” prófétai üzenet alapján.*
CS 4.3. János evangéliuma üzenetének elemzése és alkalmazása jelenlegi helyzetekben.
- A szamáriai asszonnyal folytatott párbeszéd elemzése (Jn 4) és kapcsolata a mai kirekesztettségi problémákkal. *- Vita: „Lehetséges-e hit bizonyítékok nélkül?” (Jn 20,29).* *- Esettanulmány elkészítése: hogyan lehet alkalmazni a „Világosság” szimbólumát a közösségi életben.*
CS. 4.4. A páli levelek és a Jelenések könyve mai kereszténykre gyakorolt jelentőségének elemzése.
- Közös kihívások azonosítása a páli közösségek és a mai közösségek között. *- Vita: „Hogyan értelmezhető ma a Jelenések könyvének reményüzenete?”* *- Rövid esszé készítése: „Mit jelent ma a hit tanújának lenni?”*

CG 5 - Azoknak a válaszoknak az összegzése, amelyeket a Biblia ad az emberi lét kérdéseire.

XI. osztály
CS 5.1. A Pentateuchus üzenetének összefoglalása a szabadság, rend és értelmes élet iránti vágy válaszaként.
- Egy létezésbeli kérdés azonosítása (pl. „Mi a szabadság?”) és a Kivonulás könyve által adott válasz. *- Csoportos beszélgetés: „Miért van szüksége az embernek szabályokra a szabad élethez?”* *- Személyes esszé megírása: „Az én Kivonulásom – hogyan keresem a szabadság felé vezető utamat?”*
CS 5.2. Az ember alapvető kérdéseire adott bölcsességi és prófétai válaszok összefoglalása.
- Egy létbeli téma kiválasztása (szenvedés, igazságosság, remény), és egy próféta erre adott válaszának azonosítása. *- Elemzés: „Hogyan fejezik ki a Zsoltárok az ember belső kereséseit?”* *- Tematikus kollázs készítése „A Biblia kérdései és válaszai” címmel.*
CS 5.3. János evangéliuma üzenetének összefoglalása válaszként a szeretetre, világosságra és örök életre irányuló szomjúságra.
- „Én vagyok” kijelentés azonosítása és annak magyarázata, hogyan válaszol az ember kérdéseire. *- Irányított vita: „Mit felel Jézus az örök életről szóló kérdésre?”.* *- Személyes elmélkedés írása: „Krisztus – válasz a kereséseimre”.*
CS. 5.4. Pál- és apokaliptikus üzenetének összefoglalása válaszként a megváltásról és reményről szóló kérdésekre.
- A „hit általi megigazulás” (Róm) gondolatának saját szavakkal történő visszaadása. *- A „Új Jeruzsálem” víziója jelentésének elemzése a Jelenések könyvében.* *- Lelki napló készítése „A keresztény reményem” témában.*

XI. OSZTÁLY

TANANYAG

XI. osztály

Tartalmi területek	Tartalmak
1. A bibliai kinyilatkoztatás gyökerei	**Bevezetés** - A Szentírás az Egyház életében **Pentateuchus** **A Leviták könyve** (általános bemutatás) - Ünnepek, papság, az Ószövetség áldozatai **A Számok könyve** (általános bemutatás) - A pusztai vándorlás témája
2. Isten üdvözítő tervének forrásai	**Történelmi könyvek** **A Krónikák könyvei** (általános bemutatás) **Ezdrás könyve** (általános bemutatás) - A babiloni száműzetés vége és a visszatérés kezdete a Kánaánba - A jeruzsálemi templom újjáépítése **Nehemiás könyve** (általános bemutatás) - Jeruzsálem város újjáépítése **Bölcsességi könyvek** **Prédikátor**/Kohelet könyve (általános bemutatás) **Énekek éneke** könyve (általános bemutatás) **Prófétai könyvek** A VII-VI. századi próféták - Szofoniás próféta: történelmi kontextus és központi témák - Nahum próféta: történelmi kontextus és központi témák - Habakuk próféta: történelmi kontextus és központi témák - Jeremiás próféta: történelmi kontextus és központi témák - Jeremiás siralmai – (általános bemutatás) és válogatott szövegek - Báruk könyve – (általános bemutatás) és válogatott szövegek - Ezekiel próféta: történelmi kontextus és központi témák
3. A keresztény tanítás alapja	**Szinkoptikus evangéliumok** **Szent Lukács evangéliuma** (általános bemutatás) A szinkoptikus evangéliumok központi témái: - Jézus szenvedése és halála - Jézus feltámadása és megdicsőülése - Az apostolok küldetése **Apostolok cselekedeteinek könyve** (általános bemutatás) Központi témák: - A Szentlélek kiáradása - Az első közösség
4. A keresztény üzenet inkulturációjának ihletése	**Szent Pál apostol fogságból írt levelei** **A kolosszeieknek írt levél** (általános bemutatás) - Központi témák: az egyetemes üdvösség és a Krisztológia **Az efezusiaknak írt levél** (általános bemutatás) - Központi témák: az Egyház, Krisztus Misztikus Teste **Filemonnak írt levél** (általános bemutatás) - Központi téma: társadalmi igazságosság **Pasztorális levelek** **Timóteusnak írt első levél** (általános bemutatás) - Központi téma: Krisztológia **Titusznak írt levél** (általános bemutatás) - Központi téma: keresztény élet

Tartalmi területek	Tartalmak
	Timóteusnak írt második levél (általános bemutatás) - Központi témák: az Írás ihletettsége és a hitbeli állhatatosság **Zsidóknak írt levé**l (általános bemutatás) - Központi témák: Krisztus főpapsága és az Újszövetség

XII. OSZTÁLY

SPECIFIKUS KOMPETENCIÁK (CS) ÉS TANULÁSI TEVÉKENYSÉGEK (EAI)

XII. osztály

CG 1 - Az alapvető bibliai fogalmak ismerete, a kinyilatkoztatás alapdokumentuma.

XII. osztály
CS 1.1. A Deuteronómium könyve fő témáinak azonosítása és szerepük az izraeli nép életében.
- A Deuteronómium könyvének struktúráját és témáit tartalmazó táblázat elkészítése. *- A „Shema Israel” (Halld, Izrael!) ima elsajátítása és a jelentésének rövid magyarázata.* *- Rajz/kollázs készítése az újjáteremtett szövetség szimbólumaival.*
CS 1.2.A történeti, bölcsességi és prófétai könyvek alapvető tartalmának felismerése a száműzetés utáni korszakból.
- Táblázat készítése a 4 történeti könyvről (Tóbiás, Judit, Eszter, Makkabeusok) és fő üzeneteikről. *- Az alapvető bölcsességi témák azonosítása a Bölcsesség könyvében és Jézus, Sirák fia könyvében.* *- Egyszerű kimutatás készítése a száműzetés utáni prófétákról és központi témáikról.*
CS 1.3. Az evangélium bevezető fogalmainak és alapvető témáinak ismerete János evangéliumában.
- A János evangélium alapvető témáinak felsorolása. *- A főbb „jelek” felismerése (a kánai menyegző, kenyérszaporítás stb.).* *- Táblázat készítése a csupán János evangéliumában előforduló jézusi csdatettekről.*
CS. 1.4. A katolikus levelek és a Jelenések könyve központi témáinak azonosítása.
- Táblázat készítése a katolikus levelekről és azok központi témáiról. *- Az Apokalipszis alapvető témáinak azonosítása: az új Jeruzsálem, Mária, az ítélet.* *- Poszter készítése „Apostoli írások – hitvallások” címmel.*

CG2 – Bibliai események megértése, követve azok következményeit a hitéletben.

XII. osztály
CS 2.1. A szövetség-megújítás és a „Shema Israel” (Halld, Izrael!) ima jelentésének magyarázata a nép hitében.
- A „Shema Israel” rész kommentált olvasása és Isten iránti hűségről folytatott beszélgetés. *- A szövetség megújításának összehasonlítása a mai keresztény közösség életének ígéreteivel.* *- Reflexiós napló írása: „Hogyan válaszolok én a hűségre hívásra?”.*
CS 2.2. A történelmi események és a fogság utáni prófétai üzenetek szerepének magyarázata Izrael hitéletében.
- A makkabeusok szerepének bemutatása a hit megőrzésében. *- Egy részletet elemzése Dániel könyvéből, mely a hűségről szól a megpróbáltatások idején.* *- Vita: „Hogyan őrizzük meg a hitünket a nehéz időkben?”*
CS 2.3. A János evangéliumában szereplő központi események jelentőségének magyarázata a hitéletben.
- A „Kánai menyegző” jelenetének elemzése, mint Jézus jeleinek kezdete. *- Vezetett megbeszélés a „Jó Pásztorról” és annak napjainkra vonatkozó aktualitásáról.* *- Napló készítése: „Hogyan táplál Jézus az Eucharisztián keresztül?”*
CS. 2.4. Magyarázat: „Hogyan támogatják a katolikus levelek és a Jelenések könyve a keresztény közösségek életét?”
- A „hit cselekedetek nélkül halott” (Jak 2) rész elemzése. *- Az apostoli korban lévő keresztény közösségek helyzetének összehasonlítása a mai közösségekkel.* *- Esszé készítése: „Hogyan segít a Jelenések könyve engem abban, hogy reméljek a jövőben?”.*

CG 3 - A bibliai szöveg és nyelvezet helyes és megfelelő alkalmazása különböző kontextusokban.

XII. osztály
CS 3.1. A Deuteronómium üzenetének alkalmazása a személyes és közösségi életben.
- Élethelyzetek azonosítása, amelyekben alkalmazható a „Shema Israel”-ima. *- Életvezetési útmutató készítése a Deuteronómiumból fiatalok számára.* *- Drámajáték: „Mózes megújítja a szövetséget a néppel”*
CS 3.2. A bölcsességi és prófétai üzenetek alkalmazása a mai problémákra.
- Ima megfogalmazása a Bölcsesség könyve alapján. *- Kollázs készítése: „Igazság és remény a fogság utáni próféták látomása szerint”.* *- Szerepjáték: „egy próféta Isten üzenetét közvetíti egy mai közösségnek”.*
CS 3.3. Jánosi jelképek alkalmazása a hit személyes kifejezésében.
- A „Fény”-jelkép kiválasztása és kifejezése rajzban vagy vers formájában. *- Ima írása János 17. fejezete alapján.* *-Jelenet készítése: „Jézus dialógusa Nikodémusszal egy mai kontextusban”.*
CS. 3.4. A katolikus levelek üzeneteinek alkalmazása a fiatalok életében előforduló konkrét helyzetekre.
- Egy 1 Ján-béli vers kiválasztása a szeretetről, és annak a baráti kapcsolatokra való alkalmazása. *- Poszter készítése egy 1 Pét-béli üzenettel: „Krisztus, a sarokkő”.* *- Egy képzeletbeli levél írása az osztálytársak számára, amely a Jakab-levélből merít ihletet.*

CG 4 - Aktuális tények, jelenségek és helyzetek elemzése a bibliai üzenethez történő viszonyításban.

XII. osztály.
CS 4.1. A Szövetség és a „Shema Israel” jelentőségének elemzése a mai társadalom számára.
- Vita: „Ma hogyan élhetjük meg Istenhez való hűségünket?”. *- A „Shema Israel” összehasonlítása a keresztény hagyomány alapvető imáival.* *- Egy esszé kidolgozása: „Szövetség Istennel a mai életemben” címmel.*
CS 4.2. Elemzése: „A száműzetés (babiloni fogság) utáni élmények hogyan válaszolnak a jelen kihívásaira.
- Egy aktuális vallási üldöztetés helyzetének elemzése és összevetése Dániel könyvével. *- Vita: „Hogyan szólna Malakiás próféta a mai fiatalokhoz?”* *- Igazság és szolidaritás melletti kiáltvány készítése, amely Ámosz és Zakariás üzeneteiből merít inspirációt.*
CS 4.3. A János szerinti evangéliumi üzenet aktualitásának elemzése.
- Esettanulmány: a mai kirekesztettségi állapot összehasonlítása Jézusnak a szamáriai asszonnyal való beszélgetésével. *- Vita: „Mit jelent hinni anélkül, hogy látnánk?” (Jn 20,29).* *- Az eucharisztikus beszéd módjának elemzése, amely ösztönözheti a mai szolidaritást.*
CS. 4.4. A katolikus levelek és a Jelenések könyve aktualitásának elemzése a mai keresztények számára.
- A közösségek közötti közös kihívások azonosítása az elsődleges és a mai közösségek között. *- Vita: „Hogyan értelmezhetjük a remény üzenetét a Jelenések könyvében?”* *- Esszé: „A hit tanújaként élni a mai világban”.*

CG 5 - Azoknak a válaszoknak az összegzése, amelyeket a Biblia ad az emberi lét kérdéseire.

XII. osztály
CS 5.1. A Deuteronómium válaszainak szintetizálása a hűséggel és az élet értelmével kapcsolatos kérdésekre.
- Egy létkérdés azonosítása... („Hogyan éljünk Isten akaratának megfelelően?”). *- A Deuteronómium által kínált válasz indoklása.* *- Egy személyes meditáció elkészítése: „Shema Israel – válasz a kérdéseimre”.*
CS 5.2. Az ember alapvető kérdéseire adott bölcsességi és prófétai válaszok összegzése.
- Egy létezésbeli téma (szenvedés, remény, örök élet) kiválasztása és a rá adott bibliai válasz bemutatása. *- A Jób könyvében található szenvedés összehasonlítása a mai emberi szenvedéssel.* *- Kollázs készítése „A Biblia válaszol az ember kérdéseire” címmel.*
CS 5.3. A szeretet-szomjúságra és az örökélet kérdésére adott válaszok összegzése János evangéliumában.
- Az „Én vagyok”-állítások és azok létezésbeli jelentőségének azonosítása. *- Vita: „Hogyan válaszol Jézus az ember élet- és szeretetvágyára?”.* *- Vers vagy imádság írása Jn 10 alapján („A jó pásztor”).*
CS 5.4. A katolikus leveleknek és a Jelenések könyvének a megváltásról és a reményről szóló kérdésekre adott válasza.

XII. osztály
- Egy katolikus levél központi üzenetének saját szavakkal történő visszaadása. *- Az „Új Jeruzsálem” szimbólumának elemzése az örök élet iránti vágyra adott válaszként.* *- Lelki napló szerkesztése: „Az én keresztény reményem” címmel.*

XII. OSZTÁLY

TANANYAG

XII. osztály

Tartalmi területek	Tartalmak
1. A bibliai kinyilatkoztatás gyökerei	**Bevezetés** **-** A Szentírás a helyi egyház életében **Pentateuchus** **Deuteronomium / Második törvénykönyv** (általános bemutatás) - A szövetség megújítása - Shema Izrael - Messiási ábrázolások a Pentateuchusban
2. Isten üdvözítő tervének forrásai	**Történeti könyvek** Tóbiás könyve (általános bemutatás) Judit könyve (általános bemutatás) Eszter könyve (általános bemutatás) Makkabeusok első könyve (általános bemutatás) Makkabeusok második könyve (általános bemutatás) - A halottak feltámadása az 1–2 Makk könyveiben **Bölcsességi könyvek** Bölcsesség könyve (általános bemutatás) Bölcsességek / Jézus Sirák fia könyve (általános bemutatás) **Prófétai könyvek** A perzsa korszak prófétái - Aggeus próféta: történelmi kontextus és központi témák - Zakariás próféta: történelmi kontextus és központi témák - Malakiás próféta: történelmi kontextus és központi témák - Abdiás és Joel próféták: történelmi kontextus és központi témák - Jónás próféta: történelmi kontextus és központi témák - Dániel próféta: történelmi kontextus és központi témák
3. A keresztény tanítás alapja	**János evangéliuma** (általános bemutatás) - János evangéliumának sajátosságai - A János evangéliumának központi témái: - A Logosz megtestesülése - A kánai menyegző - Jézus párbeszéde Nikodémusszal - A kenyérszaporítás és az eucharisztikus beszéd - A jó pásztor
4. A keresztény üzenet inkulturációjának ihletése	**A katolikus levelek.** Bevezetés **Szent Jakab level** (általános bemutatás) - központi téma: a hit cselekedetei **Szent Péter első levele** (általános bemutatás) - Központi téma: Krisztus, a sarokkő **Szent Péter második levele** (általános bemutatás) - Központi téma: Krisztus, bíró és úr **Szent János első levele** (általános bemutatás) - Központi témák: - Isten szeretete Krisztus által; - Isten fiai, a világosság fiai **Szent János második és harmadik levele** (általános bemutatás)

Tartalmi területek	Tartalmak
	- Központi témák: - a közösségen belüli megosztottság okai és következményei; - az antikrisztus **Szent Judas levele** (általános bemutatás) - Központi téma: a hamis tanítók **Szent János Jelenések könyve** (általános bemutatás) - Apokaliptikus műfaj és olvasási kulcsok - Központi témák: - Szűz Mária szerepe az Egyház életében; az új Jeruzsálem.

MÓDSZERTANI JAVASLATOK

1. Jelentések és szerep

A módszertani javaslatok támogatják a vallástanárt abban, hogy a bibliai témákat élő, elérhető és jelentőségteljes tanulási élményekké alakítsa a római-katolikus szakirányú teológiai középiskolai diákok számára, különösen a római-katolikus teológia – vallási turizmus szakirányon. Nem kínálnak egyetlen módszert sem, hanem iránymutatásokat adnak, amelyek inspirálnak: hogyan lehet egy bibliai témát (pl. „Ábrahám meghívása") interaktív módszerekkel, személyes reflexióval és a valós életben való alkalmazással tanítani.

2. Általános alapelvek az Bibliai tanulmányokra

Összpontosítás a diákra – a fiatalok kérdései a kiindulópont („Hol találom meg ma Istent?").

Módszertani sokszínűség – bibliai történetelbeszélés, vita, kreatív gyakorlat (rajz, napló), dramatizálás, vallási szöveg elemzése.

Rugalmasság – a bibliai szövegek kiválasztása az osztály szintjéhez és a rendelkezésre álló erőforrásokhoz igazodva.

Interdiszciplináris integráció – csak a vallási/humán területeken (történelem, irodalom, kultúra, szakrális művészet).

Formative értékelés – lelki napló, írásbeli reflexió, önértékelés és diákok közötti visszajelzés.

Differenciálás – egyszerűbb feladatok (pl. egy bibliai epizód illusztrálása) és összetett feladatok (bibliai szövegek összehasonlítása intra- és intertestamentáris szinten) különböző tanulási tempójú diákok számára.

Hasznosság – a gyakorlati alkalmazhatóság hangsúlyozása: hogyan viszonyulok személyesen a bibliai üzenetekhez? Hogyan élem meg ma a keresztény értékeket?

3. Általános módszertani irányelvek

Aktív tanulás – viták („Mi a tékozló fiú példabeszédének üzenete a tinédzserek számára?"), esettanulmányok (pl. „Jézus példabeszédei – szenvedés és remény").

Kooperatív tanulás – csoportok, amelyek különböző bibliai szövegeket vagy bibliai szereplőket foglalnak össze és bemutatják társaiknak.

Projektalapú tanulás – „imakönyv" készítése az adott modul során, vagy poszter készítése egy erényről.

Digitális tanulás – interaktív bibliai alkalmazások, Szent Pál útjait bemutató online térképek, tematikus videók használata.

Autentikus tanulás – találkozások/interjúk papokkal, szerzetesekkel vagy közösségi önkéntesekkel.

Kontextusba helyezett tanulás – valós helyzetekről szóló beszélgetések (megbocsátás, hősiesség, családi kapcsolatok, barátság) az bibliai tanítással összekapcsolva.

4. Módszertani alkalmazkodások

A Bibliai Tanulmányok tantárgy IX–XII. osztályos tanulók számára készült módszertani javaslatai azt célozzák, hogy a tanulás igazodjon a diákok szintjéhez és a rendelkezésre álló forrásokhoz, miközben fenntartja a koherenciát a bibliai tartalmak és a jelen világ kihívásai között.

Alapelvek

Hozzáférhetőség: bibliai témák esetén (pl. szövetségek) a tanár kiválaszthat reprezentatív részleteket, amelyeket a diákok rövid, világos és vizuális tevékenységek révén megérthetnek. Interaktivitás: minden tartalmi területet kapcsolni kell bevonást igénylő gyakorlatokhoz – kifejező olvasás, vita, dramatizálás, közös projekt, alkalmazott beszélgetés.

Kapcsolódás a diákok életéhez: bibliai események vagy bibliai szereplők mintái, amelyek összekapcsolhatók a személyes tapasztalatokkal és a fiatalok kérdéseivel (megbocsátás, felelősség, barátság, hit).

Tisztelet a sokszínűség iránt: más vallások megközelítésekor a hangsúly az objektív, tiszteletteljes megismerésen és a dialóguspontok feltárásán van a judaizmussal, illetve a kereszténységgel kapcsolatban.

Formáló dimenzió: a keresztény tanúságtételek erényeit és mintáit konkrét helyzeteken keresztül mutatjuk be, amelyek gondolkodásra és erkölcsi választásra késztetnek.

Minden területre alkalmazható munkamódszerek

Bibliai történetelbeszélés és dramatizálás: olyan témákhoz, mint Ábrahám hívása, példabeszédek, Jézus szenvedései vagy Szent Pál megtérése. A tanulók újrajátsszák a jeleneteket, majd megvitatják azok üzenetét a mai életre vonatkozóan.

Történelmi esettanulmány: ókori bibliai civilizációk, a királyok kora, a királyság bukása, a templom lerombolása, babiloni száműzetés, a száműzetés vége stb. A tanulók szövegekkel, térképekkel és képekkel

dolgoznak, hogy megértsék a kontextust.

Kooperatív tanulás: a tanulócsoportok összegzik egy téma különböző aspektusait (pl. Pünkösd, Feltámadás stb.), majd bemutatják azokat a társaknak.

Alkalmazási projektek: imanaplók, bibliai eseményekről szóló poszterek, a teremtett környezet védelmére irányuló kampányok, kisebb jótékonysági akciók a közösségben.

Digitális források: interaktív térképek bibliai utazásokhoz, multimédiás bemutatók bibliai szereplőkről, virtuális túrák a Szentföldön, bibliai alkalmazások.

Differenciálás és személyre szabás

Lassabb tempójú vagy sajátos nevelési igényű tanulók számára: vizuális összefoglalók, bibliai képregények, minimális szókincs, egyszerűsített szerepjátékok.Haladó tanulók számára: összehasonlítások bibliai szövegek és hagyományok között, rövid esszék írása bibliai témákban, bibliai események kritikai elemzése.

Értékelés

Formáló jellegű: reflexiós naplók, visszajelző lapok, tevékenység utáni beszélgetések, önértékelés és társak általi értékelés.

Összegző jellegű: alkalmazási tesztek (bibliai szövegeken), tematikus portfóliók, nyilvánosan bemutatott projektek.

Egységes alkalmazási példák

Isteni kinyilatkoztatás – „Szövetségek térképe” (Ábrahámtól az Újszövetségig), csoportmunka kiegészítésével.

Más vallások értékei – „bibliai antikvitás kerekasztala”, ahol a diákok Egyiptomot, Görögországot, Rómát és Izráelt képviselik, és összehasonlítják a szent jelentését.

Kortárs keresztény válaszok – műhely a „konstruktív és destruktív képek Istenről” témában, a Szentírással ellenőrizve.

Keresztény tanúságtétel – jótékonysági projekt vagy a „lelkiismereti bíróság” szimulációja, hogy az erkölcsi döntéseket a Tízparancsolat és bibliai személyek követendő erényei alapján tárgyalják.

5. Kapcsolat a végzős képzési profiljával

A módszertani javaslatoknak meg kell mutatniuk, hogyan járul hozzá minden egyes óra a következőkhöz:

Kulcskompetenciák – társadalmi és állampolgári (felelősségről szóló viták), digitális (bibliai szereplőkről szóló multimédiás prezentációk), kulturális (vallási hagyományok megismerése).

A végzős jellemzői – reflexív (személyes napló az imáról), kreatív (egy parabola képregény formájában való elkészítése), felelősségteljes (részvétel jótékonysági tevékenységekben).

Átfogó témák – környezeti nevelés (Bibliai olvasmány a teremtésről és a természet iránti gondoskodásról), digitalizáció (felelősségteljes online források használata), egészség és etika (téma: szenvedélybetegségek, bioetika, szexualitás).

6. Kulcsüzenet a munkacsoportok számára

A ***Bibliai tanulmányok*** tantárgy módszertani javaslatai nem a tanterv „elrejtett kézikönyvei”, hanem egy pedagógiai iránytű, amely a tanárt vezeti a hit átadásában. Megmutatják, hogyan lehet a bibliai témákat elérhető és vonzó tevékenységekké alakítani a vokacionális teológiai líceumok tanulói számára, különösen a római katolikus teológia – vallásturizmus szakirányon. Egy kezdő tanár számára ezek a javaslatok egyértelmű támpontokat nyújtanak: hogyan olvasson és magyarázzon el egy bibliai szöveget, hogyan kössön össze egy üdvtörténeti eseményt a tanulók kérdéseivel, hogyan tegye láthatóvá a keresztény értékeket a mindennapi életben. A tapasztalt tanár számára teret adnak az innovációra: digitális források integrálása, interdiszciplináris projektek, új formák a tanulók közösségi részvételére. Ezáltal biztosítva van a tantervi célok és az osztálytermi gyakorlat közötti koherencia, és a *Bibliai tanulmányi* óra találkozási ponttá válik a Biblia üzenete és a fiatalok valós élete között.

MUNKACSOPORT

Nume și prenume	Grad didactic/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
BENEDEK MATILDA-RAMONA	I.	LICEUL TEOLOGIC ROMANO-CATOLIC „SZENT LÁSZLÓ”, ORADEA, BIHOR
GÁL LÁSZLÓ	I / Dr - inspector școlar general arhidiecezan	ARHIEPISCOPIA ROMANO-CATOLICĂ DE ALBA IULIA, ALBA
NAGY HAJNAL-OTILIA	I	LICEUL TEORETIC „TAMÁSI ÁRON” ODORHEIU-SECUIESC, HARGHITA

COORDONATORI/RESPONSABILI/CONSULTANȚI ȘTIINȚIFICI(15)

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
ZĂBAVĂ MIHAELA	Consilier CNCE	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare	Responsabil CNCE
PÎSLARU CĂTĂLIN	Inspector general MEC	Ministerul Educației și Cercetării	Responsabil MEC
DIÓSI DÁVID	Decan / Prof.univ.dr.	UBB Cluj – Facultatea de Teologie Romano-Catolică	Consultant științific

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
GÁL LÁSZLÓ	Insp.șc.general.arhid. Doctor în teologie	Arhiepiscopia Romano-Catolică de Alba Iulia	Responsabil cult
TAMÁSI ZSOLT JÓZSEF	Director Doctor în teologie	Liceul Romano-Catolic, Tg.Mureș	Responsabil cult

Anexa nr. 110

Programa școlară
pentru disciplina

CATEHISM

Cultul Romano-Catolic de Limbă Maghiară

Clasele a IX-a și a X-a
Curriculum de specialitate (CS)
Filiera vocațională, profilul teologic,
specializările teologie romano-catolică și ghid turism religios

- 2026 -

Anexa nr. 110
Programa școlară pentru disciplina *Catehism*, Cultul Romano-Catolic de Limba Maghiară clasele a IX-a și a X-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profilul teologic,* specializările *teologie romano-catolică* și *ghid turism religios*

NOTĂ DE PREZENTARE

Statutul disciplinei *Catehism* se studiază în cadrul Curriculumului de specialitate (CS) pentru filiera vocațională, profilul teologic, specializarea/calificarea profesională teologie romano-catolică / ghid turism religios[4] (cultul romano-catolic de limbă maghiară) fiindu-i alocată câte 1 oră/săptămână în fiecare din cei doi ani de studiu.

Raportarea la cadrul legislativ și documentele strategice generale și specifice care susțin/întemeiază studiul disciplinei: Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023, cu modificările și completările ulterioare, precum și alte acte subsecvente relevante (ordine, metodologii, planuricadru); documente europene relevante la nivel general și, mai ales, pentru disciplină (Recomandarea Consiliului UE privind competențele-cheie, Cadrul european al calificărilor, Rapoarte OECD/UNESCO, Cadre de referință) corelarea cu profilul de formare al absolventului (competențe-cheie + atribute prioritare); alte documente/studii specifice Curriculumului Național și curriculumului disciplinei cu valoare pentru sugestiile metodologice ale programei școlare (Catehismul Bisericii Catolice).

Rolul disciplinei în formarea elevilor. Disciplina *Catehism*, studiată în liceele cu profil de teologie romano-catolică din România, este un pilon esențial în formarea unui absolvent cu un profil complex, adaptat la exigențele societății contemporane. Această materie contribuie în mod direct la dezvoltarea competențelor-cheie definite în profilul de formare al absolventului de clasa a X-a. Învățătura religioasă este transformată astfel într-un instrument de educație integrală. La finalul ciclului liceal, absolventul este pregătit să integreze cunoștințele religioase în viața cotidiană și să le transfere în diverse contexte sociale, profesionale și spirituale.

Natura disciplinei își propune să-l familiarizeze pe elevi cu sinteza teologico-dogmatică a învățăturii creştine, conținută în mod sintetic și organic în Catehismul Bisericii Catolice. Absolventul dobândește o înțelegere solidă a doctrinei creștine, așa cum este ea expusă în Catehismul Bisericii Catolice. Va putea astfel să realizeze multiple corelații inter-disciplinare între cunoștințele religioase și cele dobândite la discipline precum filosofie, științe sociale și istorie. Cunoștințele teoretice sunt transformate în abilități practice, ce îl vor ajuta să aplice învățăturile creștine la situații concrete de viață. De asemenea, disciplina Catehism cultivă o serie de valori, ce devin parte integrantă a personalității elevului. Ele sunt transpuse apoi într-un comportament integru, responsabil și empatic.

Învățătura creștină nu e doar cunoscută, ci este chiar valorizată de absolvent. Acesta o integrează în viața comunității din care face parte, interpretând realitatea prin prisma valorilor creștine (capacitatea de a discerne între bine și rău, de a analiza critic evenimentele și de a adopta o perspectivă creștină asupra lumii). Absolventul învață să manifeste un comportament pro-activ și responsabil, care încurajează integrarea socială și interculturalitatea (înțelegerea și respectul față de alte culturi și religii).

Disciplina *Catehism* nu ignoră provocările contemporane. Elevii sunt încurajați să reflecteze asupra responsabilității creștine față de creație, în lumina învățăturii sociale a Bisericii. De asemenea, în domeniul tehnologiei digitale, absolventul este format pentru o utilizare responsabilă și pentru o evaluare critică și reflexivă a impactului tehnologiei asupra vieții individuale și a relațiilor sociale.

Astfel, disciplina *Catehism* depășește rolul tradițional de instruire religioasă, contribuind la formarea unui absolvent echilibrat, cu o conștiință civică profundă și un profil moral solid.

Programa disciplinei *Catehism* este elaborată potrivit modelului de proiectare curriculară centrat pe competenţe. Construcţia programei este realizată astfel încât să contribuie la dezvoltarea profilului de formare al elevului din ciclul liceal, care descrie aşteptările exprimate faţă de elev la sfârşitul ciclului liceal, prin raportare la cerinţele exprimate în

Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023, cu modificările și completările ulterioare, precum și alte acte relevante (ordine, metodologii, planuricadru), precum și prin raportare la caracteristicile de dezvoltare ale elevilor.

Programa școlară pentru disciplina *Catehism* este structurată pe următoarele componente:
- competențe generale;
- competențe specifice și exemple de activități de învățare;
- conținuturi ale învățării;
- standarde curriculare de învățare;
- standarde naționale de evaluare;
- sugestii metodologice;
- referințe bibliografice.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Recunoașterea principalelor adevăruri ale credinței și moralei creștine revelate**
CG2	**Înțelegerea realității cotidiene în lumina adevărului revelat**
CG3	**Aplicarea învățăturii creștine în viața personală și comunitară, respectând valorile religioase ale fiecărei persoane**
CG4	**Proiectarea unor activități de promovare a învățăturii creștine, prin respectarea valorilor religioase ale celorlalți, în diferite contexte de viață.**

CLASA a IX-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Recunoașterea principalelor adevăruri ale credinței și moralei creștine revelate

Clasa a IX-a
CS 1.1. Identificarea adevărurilor revelate ale credinței creștine
- Lecturarea unor texte din Sfânta Scriptură și din Catehismul Bisericii Catolice *- Selectarea afirmațiilor adevărate dintr-o listă, argumentând alegerea* *- Compararea un articol din Simbolul apostolic cu articolul similar din Simbolul Niceno-Constantinopolitan* *- Tabel comparativ între cunoașterea lui Dumnezeu prin rațiune și cunoașterea prin Revelația divină* *- Atelier de creație (prezentare digitală/planșă despre etapele revelației)*
CS 1.2. Recunoașterea acțiunii Tatălui în Economia Mântuirii
- Analizarea unor pasaje biblice care evidențiază lucrarea Tatălui în planul mântuirii *- Realizarea unui poster sau a unei prezentări vizuale despre „Planul Tatălui pentru mântuirea omenirii”* *- Întocmirea unui jurnal spiritual cu titlul: „Cum văd lucrarea Tatălui în viața mea?”*
CS 1.3. Descrierea rolului lui Isus, Fiul lui Dumnezeu, în misterul răscumpărării
- Studiere unor texte evanghelice care evidențiază jertfa și învierea lui Isus *- Realizarea unei linii a timpului (cronologie) a momentelor esențiale din viața lui Isus legate de mântuire* *- Redactarea unui eseu scurt sau a unei reflecții personale cu titlul: „Ce înseamnă pentru mine faptul că Isus m-a răscumpărat?”*
CS 1.4. Prezentarea misiunii Duhului Sfânt în viața Bisericii
- Participare la exerciţii de reflecţie pe tema posibilităţilor de implicare profundă în activităţile de sfinţire ale Bisericii, respectiv în vederea angajării personale *- Realizare unor prezentări pe tema exprimării şi trăirii credinţei, utilizând diferite tipuri de materiale-suport (de exemplu, biografii, mărturii orale şi scrise, înregistrări video)* *- Exerciţii de identificare a unor practici care susţin formularea şi partajarea ideilor şi experienţelor proprii*

CG 2 - Înțelegerea realității cotidiene în lumina adevărului revelat

Clasa a IX-a
CS 2.1. Interpretarea experiențelor vieții cotidiene, în lumina Revelației
- Dezbatere (tip fishbawl) pe tema relației dintre Tradiție și rolul Sfintei Scripturi / rațiunea umană și cunoașterea lui Dumnezeu. *- Realizarea unei hărți conceptuale pentru a arăta cum se leagă între ele noțiunile de bază* *- Studiu de caz: căile cunoașterii lui Dumnezeu (exemple din viață)* *- Analizarea unor fragmente din Sf. Scriptură care vorbesc despre credință, raportate la viața de zi cu zi*
CS 2.2. Explicarea identității lui Dumnezeu Tatăl, Creatorul, pornind de la revelația biblică
- Identificarea trăsăturilor lui Dumnezeu ca Tată și Creator pe baza unui fragment din Geneza 1. *- Realizarea unui desen sau o reprezentare grafică care reflectă modul în care Biblia îl prezintă pe Dumnezeu ca Tată al tuturor.* *- Formularea enunțurilor simple despre identitatea lui Dumnezeu Tatăl din textele biblice studiate.*
CS 2.3. Descrierea rolului lui Isus, Fiul lui Dumnezeu, în misterul răscumpărării
- Studierea și discutarea unor texte evanghelice care evidențiază jertfa și învierea lui Isus *- Realizarea unei linii a timpului (cronologie) a momentelor esențiale din viața lui Isus legate de mântuire* *- Redactarea unui eseu scurt sau a unei reflecții personale cu titlul: „Ce înseamnă pentru mine faptul că Isus m-a răscumpărat?*
CS 2.4.Explicarea importanței misiunii Duhului Sfânt în viața cotidiană
- Analizarea unor texte biblice care evidențiază lucrarea Duhului Sfânt în viața credincioșilor *- Redactarea unui eseu/reflecții personale pe tema: „Cum simt prezența și lucrarea Duhului Sfânt în viața mea?”* *- Simularea de situații din viața cotidiană în care se poate manifesta călăuzirea Duhului Sfânt (joc de rol) În echipe, elevii vor crea și interpreta scenarii care ilustrează cum ar reacționa un creștin călăuzit de Duhul Sfânt în diverse contexte (conflicte, alegeri morale, sprijin pentru ceilalți etc).*

CG 3 - Aplicarea învățăturii creștine în viața personală și comunitară, respectând valorile religioase ale fiecărei persoane

Clasa a IX-a
CS 3.1. Ilustrarea modului în care adevărurile de credință, rezumate în Crez, se aplică în diverse situații de viață.
- Studiu de caz: limbajul credinței. Pe baza unei liste de metafore, elevii analizează limitele limbajului uman *- Eroul meu din Crez. Elevii aleg un articol din crez și caută o figură marcantă (ex. sfânt) reprezentativ pentru acel articol* *- Realizarea unui proiect pentru a arăta cum adevărurile de credință pot inspira acțiuni concrete pentru a promova binele comun și respectul în societate*
CS 3.2. Ilustrarea, prin exemple concrete, a modului în care adevărul despre Dumnezeu Creator influențează atitudinea omului față de natură și față de ceilalți semeni.
- Analizrea unui text biblic *- Realizarea unui studiu de caz: poluare sau distrugerea pădurilor* *- Realizarea unui poster sau colaj tematic cu titlul „Dumnezeu – Creatorul nostru: cum respectăm creația Sa”*
CS 3.3. Utilizarea cunoștințelor despre viața lui Isus pentru a-L urma ca model de credință, iubire și sacrificiu în viața personală și în relațiile cu semenii
- Identificarea exemplelor din viața lui Isus care reflectă iubirea față de aproapele și le compară cu situații concrete din viața lor de zi cu zi *- Redactarea unui jurnal imaginar în care descriu o zi din viața lor trăită după modelul lui Isus* *- Realizarea unei scenetă bazată pe un episod din Evanghelie care evidențiază sacrificiul sau compasiunea lui Isus*
CS 3.4. Manifestarea angajamentului față de comunitatea eclezială prin implicare activă în viața parohială și școlară cu ajutorul Duhului Sfânt.
- Organizarea de discuții privind posibilitatea experimentării prezenţei Duhului Sfânt în viaţa omului şi a susţinerii vieţii trăite în Duh *- Rostirea de rugăciuni spontane/meditații, în diferite contexte* *- Exersarea unor practici stimulative de asumare a vieții mărturisitoare*

CG 4 - Proiectarea unor activități de promovare a învățăturii creștine, prin respectarea valorilor religioase ale celorlalți, în diferite contexte de viață

Clasa a IX-a
CS 4.1. Elaborarea unor activități comunitare care valorifică unitatea și diversitatea credinței în contextul pluralismului religios.
- Proiect de eveniment „Unitate în diversitate" (un eveniment interreligios – muzică, atelier de lectură), care promovează dialogul și respectul reciproc între creștini și persoane de alte religii *- Realizarea unui blog/vlog despre dialogul interreligios/binele comun* *- Proiect de caritate în comunitate (indiferent de apartenența religioasă)*
CS 4.2. Elaborarea unui material care să promoveze respectul pentru creația lui Dumnezeu, precum și credința în Dumnezeu Tatăl.
- Crearea unei afișe sau pliante care conțin mesaje despre grija față de natură ca dar al lui Dumnezeu *- Compunerea unei rugăciuni personală de mulțumire pentru creația lui Dumnezeu și o ilustrează cu un desen* *- Alcătuirea unei prezentări PowerPoint despre importanța protejării mediului, inspirată din citate biblice*
CS 4.3. Conceperea de activități care să promoveze valorile creștine în comunitate, pornind de la ilustrarea misterelor vieții lui Isus.
- Organizarea unei campanie de voluntariat inspirată din faptele de milostenie ale lui Isus (ex: colectare de alimente pentru nevoiași) *- Realizarea unei expoziții de desene sau colaje care ilustrează momente-cheie din viața lui Isus și valorile creștine asociate (iubire, iertare, sacrificiu)* *- Prezentarea scurtei scenete care reflectă aplicarea valorilor creștine în viața de zi cu zi, pornind de la parabolele lui Isus*
CS 4.4. Elaborarea unor proiecte de promovare a identității creștine și a misiunii Bisericii în societatea contemporană cu Duhului Sfânt.
- Organizarea de discuții privind posibilitatea experimentării prezenței Duhului Sfânt în viața omului și a susținerii vieții trăite în Duh *- Rostirea de rugăciuni spontane/meditații, în diferite contexte* *- Exersarea unor practici stimulative de asumare a vieții mărturisitoare*

CLASA a IX-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Clasa a IX-a

Domenii de conținut	Conținuturi
1. **Noțiuni introductive privind domeniul Catehismului**	- Întroducere - Catehismul – definiție, scop, destinatari; structura catehismului
2. **Crezul**	- Noțiuni introductive; istoric
3. Credința în Dumnezeu Tatăl	- Revelatia lui Dumnezeu - Caracteristicile lui Dumnezeu: unic, iubitor şi milostiv - Dumnezeu atotputernic, creator al cerului şi al pământului, providenta divina - Sfanta treime - Omul, capodopera creației lui Dumnezeu - Creatie si evolutie - Păcatul strămoşesc şi promisiunea mântuirii - Creatia ingerilor - Imagini despre Dumnezeu
4. Credința în Isus Cristos, Fiul lui Dumnezeu	- Dumnezeu adevărat şi om adevărat - Profetii împlinite in Isus - Întruparea Fiului lui Dumnezeu - Viata lui Isus Cristos; nasterea, misterele vietii, copilaria si viata publica - Mântuirea omenirii - Pătimirea lui Isus Cristos sub Ponțiu Pilat , răstignirea si moarte lui Isus pe cruce - Învierea lui Isus Cristos

Domenii de conținut	Conținuturi
	- Înălțarea lui Isus Cristos la cer - A doua venire a lui Isus Cristos
5. Credința în Duhul Sfânt	- Numele, denumirile şi simbolurile Duhului Sfânt - Duhul Sfănt in revelatia divina - Activitatea Duhului Sfânt in Biserica - Activitatea Duhului Sfânt in viata omului măntuit - Darurile si Rodul Duhului Sfânt - Teologia harului Divin

CLASA a X-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Recunoașterea principalelor adevăruri ale credinței și moralei creștine revelate

Clasa a X-a
CS 1.1. Identificarea surselor revelației divine în învățătura credinței
- Cunoașterea surselor revelației (Sfânta Scriptură, Sfânta Tradiție, Magisteriul Bisericii) pe baza textelor biblice și a Catehismului Bisericii Catolice *- Realizarea unei scheme vizuale sau a unei prezentări digitale privind transmiterea revelației în Biserică* *- Scrierea unei reflecții scurte: „Cum experimentez astăzi Cuvântul lui Dumnezeu?”*
CS 1.2. Recunoașterea misterului Întrupării și înțelegerea semnificației sale în istoria mântuirii
- Studierea fragmentelor evanghelice care descriu nașterea și întruparea lui Isus *- Discuție: „Ce înseamnă pentru mine faptul că Dumnezeu S-a făcut om?”* *- Proiect de Crăciun: scenetă, afiș sau prezentare digitală despre mesajul Întrupării*
CS 1.3. Descoperirea teologiei mântuirii în viața, moartea și învierea lui Isus
- Studiu de caz: semnificația teologică a Cinei celei de Taină și a Crucii *- Eseu sau reflecție: „Cum experimentez iubirea mântuitoare a lui Isus în viața mea de zi cu zi?”* *- Realizarea unei linii cronologice cu evenimentele pătimirii, morții și învierii lui Isus*
CS 1.4. Interpretarea misterului Sfintei Treimi ca mister central al credinței creștine
- Studierea fragmentelor din Catehism referitoare la Sfânta Treime *- Joc de rol în trei părți: acțiunea Tatălui, a Fiului și a Sfântului Duh în viața omului* *- Realizarea unui afiș sau a unei reprezentări digitale: „Comuniunea de iubire a Sfintei Treimi”*

CG 2 - Înțelegerea realității cotidiene în lumina adevărului revelat

Clasa a X-a
CS 2.1. Înțelegerea vocației omului în lumina Creației și a mântuirii
- Analiza textelor biblice despre creația și misiunea omului (Gen 1–2) *- Studiu de caz: responsabilitatea față de lumea creată* *- Reflecție: „Care este vocația mea ca chip al lui Dumnezeu?”*
CS 2.2. Explicarea rolului legii morale și al conștiinței în viața creștină
- Studierea și actualizarea Decalogului în contexte contemporane *- Joc de rol: decizii morale în diverse situații de viață* *- Eseu scurt: „Cum mă ajută conștiința să iau decizii corecte?”*
CS 2.3. Prezentarea semnificației și rolului sacramentelor în viața creștină
- Lucru în grup: clasificarea celor șapte sacramente și prezentarea scopului lor *- Proiect foto sau video: „Urmele sacramentelor în comunitate”* *- Expunere: cum întăresc sacramentele relația cu Dumnezeu și cu aproapele*

Clasa a X-a
CS 2.4. Interpretarea rugăciunii și a liturgiei ca relație între om și Dumnezeu
- Rugăciune comună și reflecție asupra rolului rugăciunii *- Cercetare a calendarului liturgic: semnificația sărbătorilor anului bisericesc* *- Formularea unei rugăciuni personale: „Dialogul meu cu Dumnezeu”*

CG 3 - Aplicarea învățăturii creștine în viața personală și comunitară, respectând valorile religioase ale fiecărei persoane

Clasa a X-a
CS 3.1. Aplicarea principiilor morale creștine în situații concrete de viață
- Studii de caz etice: sinceritate, cinste, responsabilitate *- Dezbatere în grupuri mici: „Care este diferența dintre libertate și egoism?”* *- Eseu: „Cum reflectă deciziile mele valorile creștine?”*
CS 3.2. Identificarea fundamentelor creștine ale responsabilității comunitare și ale angajamentului social
- Analiza textelor biblice despre iubirea aproapelui și slujire *- Organizarea unei activități de voluntariat în comunitatea școlară sau parohială* *- Proiect: „Creștinul și binele comun”*
CS 3.3. Trăirea poruncii iubirii în relațiile interumane
- Analiza exemplelor biblice despre iubirea și iertarea lui Isus *- Discuție: „Ce înseamnă să-ți iubești dușmanul?”* *- Realizarea unei scenete sau a unui videoclip: puterea iertării în viața cotidiană*
CS 3.4. Interpretarea vocației și a chemării la viață în lumina învățăturii creștine
- Realizarea unui interviu cu un preot, călugăr sau laic credincios despre drumul său de viață *- Reflecție: „Cum pot descoperi planul lui Dumnezeu în viața mea?”* *- Prezentare: rolul diferitelor vocații în viața Bisericii*

CG 4 - Proiectarea unor activități de promovare a învățăturii creștine, prin respectarea valorilor religioase ale celorlalți, în diferite contexte de viață.

Clasa a X-a
CS 4.1. Proiectarea unor activități care ilustrează formele mărturiei creștine în societate
- Expoziție sau realizarea unui film cu titlul „Martorii credinței” (sfinți, martiri, modele contemporane) *- Proiect de grup: „Mărturia creștină în era digitală”* *- Discuție: „Cum pot rămâne un creștin autentic și pe rețelele de socializare?”*
CS 4.2. Dezvoltarea dialogului interreligios și a deschiderii culturale pe baza valorilor creștine
- Simulare de dialog între reprezentanți ai diferitelor religii *- Organizarea unui eveniment comun intitulat „Dialogul păcii și al credinței”* *- Eseu: „Ce putem învăța de la alte religii și ce poate oferi creștinismul lumii?”*
CS 4.3. Aprofundarea responsabilității creștine în fața provocărilor sociale și ecologice
- Studiu de caz: protejarea mediului și dreptatea socială *- Proiect comunitar pentru protejarea creației* *- Reflecție: „Cum pot deveni colaborator al lui Dumnezeu în înnoirea lumii?”*
CS 4.4. Mărturisirea credinței personale și implicarea în viața comunitară sub călăuzirea Duhului Sfânt
- Practicarea rugăciunii spontane și împărtășirea în comunitate - Meditație: „Darurile Duhului Sfânt în viața mea” - Exercițiu: formularea unei mărturii personale de credință, oral sau scris

CLASA a X-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Clasa a X-a

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Biserica lui Isus Cristos	- Originea, întemeierea Bisericii - Misiunea Bisericii - Îndrumarea si sfintirea omenirii către Dumnezeu - Biserica – Popor al lui Dumnezeu, Trupul Misterios al lui Cristos - Biserica este una - Biserica este sfântă - Biserica este catolică - Biserica este apostolică - Constituția ierarhică a Bisericii - Rolul credincioşilor laici conform documentelor Conciliului al II-lea de la Vatican - Viața consacrată
2. **Împărtăşirea sfinților**	- Comuniunea Bisericii din cer şi de pe pământ - Maria, Mama lui Cristos şi a Biserici -Rolul mijlocitor al Maicii Domnului și al Sființilor
3. **Viața veşnică**	- Judecata particulară: cerul, iadul, purgatorul - Judecata universală
4. **Sacramentele**	**Sacramentele inițierii creştine** **Sacramentul Botezului** - Botezul în economia mântuirii - Celebrarea, necesitatea şi harul Botezului **Sacramentul Mirului** - Mirul în economia mântuirii - Celebrarea Mirului, destinatarii şi roadele Mirului Sacramentul Euharistiei: Izvor şi culme a vieții Bisericii - Euharistia în economia mântuirii - Celebrarea liturgică a Euharistiei - Euharistia, jertfă sacramentală: mulțumire, memorial, prezență - Roadele Euharistiei **Sacramentele de vindecare** **Sacramentul Pocăinței şi al Reconcilierii** - Sacramentul Pocăinței în economia mântuirii - Denumirile şi necesitatea Pocăinței - Actele penitentului - Roadele Sacramentului - Indulgențele **Sacramentul Ungerii Bolnavilor** - Sacramentul Ungerii bolnavilor în economia mântuirii - Celebrantul, destinatarii şi roadele Sacramentului Ungerii bolnavilor **Sacramentele de slujire** **Sacramentul Preoției** - Sacramentul Preoției în economia mântuirii - Cele trei trepte ale Sacramentului Preoției - Celebrantul, destinatarii şi efectele Sacramentului Preoției **Sacramentul Căsătoriei** - Sacramentul Căsătoriei în economia mântuirii - Celebrarea Sacramentului Căsătoriei - Efectele Sacramentului Căsătoriei - Binefacerile şi exigențele iubirii conjugale
5. Sacramentaliile	- Forme de sacramentalii şi religiozitatea populară - Înmormântarea creştină

SUGESTII METODOLOGICE

1. Principii generale
Centrare pe elev: profesorul încurajează reflecția personală și exprimarea identității religioase prin întrebări deschise, discuții și proiecte.
Diversitate metodologică: combinarea metodelor tradiționale (explicația, lectura textelor biblice) cu metode interactive (dezbatere, studiu de caz, proiecte multimedia).
Flexibilitate: adaptarea conținuturilor și a activităților la vârsta, nivelul și contextul elevilor (urban/rural, tradiții locale).
Corelare cu profilul de formare: accent pe formarea competențelor morale, spirituale și sociale.
Integrare interdisciplinară: legături cu istoria, filosofia, etica, arta (iconografie, muzică sacră).
Îmbinarea evaluării formative și sumative: feedback continuu, autoevaluare, portofolii și proiecte colective.
Diferențiere/personalizare: sprijin pentru elevii cu ritm de învățare diferit sau cu experiențe religioase variate.
Utilitate: accent pe exemple concrete de trăire a credinței, modele de sfinți și martiri.

2. Orientări metodologice generale
Învățare activă: analiza textelor din Catehism, discuții pe articole de credință, lucrul cu imagini și simboluri creștine.
Învățare colaborativă: activități în grup (realizarea de postere despre sacramente, dramatizări despre viața sfinților).
Învățare prin proiect: campanii pro-viață, voluntariat, proiecte multimedia despre Crez sau Sacramente.
Învățare digitală: folosirea aplicațiilor biblice, prezentări interactive, clipuri video catehetice.
Învățare autentică: vizite la biserici, interviuri cu preoți sau persoane consacrate, participarea la acțiuni caritative.
Învățare contextualizată: conectarea lecțiilor cu întrebările și preocupările reale ale tinerilor (sexualitate, dependențe, etică socială).

3. Exemple de adaptări metodologice
Pentru Catehism și Crez: exerciții de memorare creativă (jocuri, aplicații), dezbateri pe actualitatea Crezului.
Pentru credința în Dumnezeu – Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt: studii de caz din viața sfinților, reflecții scrise despre providență, proiecte vizuale despre roadele Duhului Sfânt.
Pentru Biserică și comuniunea sfinților: dramatizări despre martiri, realizarea unei linii a timpului cu evenimente importante din istoria Bisericii.
Pentru viața veșnică: discuții pe texte biblice, reflecții personale despre sensul vieții și speranța creștină.
Pentru sacramente: simulări de ritualuri (explicate, nu celebrate), realizarea unor broșuri sau ghiduri pentru colegi mai mici.
Pentru sacramentalii: prezentări despre obiceiurile populare locale și înțelegerea lor în lumina Catehismului.

4. Adaptări metodologice după tipul de programă
Pentru Curriculum diferențiat / opțional:
Accent pe aprofundarea temelor teologice și morale, cu aplicabilitate directă la viața personală și comunitară.
Metode: proiecte de cercetare, dezbateri etice, studii de caz, reflecții scrise și prezentări multimedia.
Exemple: realizarea unui portofoliu despre viața sfinților, dezbatere despre bioetică, proiect comunitar de voluntariat.

Pentru elevii cu ritm de învățare diferit (inclusiv CES):
Accent pe activități vizuale și interactive, adaptate capacităților cognitive și emoționale.
Metode: povești biblice ilustrate, dramatizări simple, materiale audio-vizuale.
Exemple: desene despre simbolurile Duhului Sfânt, scurte dramatizări ale parabolelor, exerciții de completare ghidată.

Astfel, adaptările metodologice garantează că toți elevii (indiferent de nivel) pot:
- înțelege adevărurile de credință;
- aplica principiile morale în viața personală;
- exprima propria identitate religioasă prin activități accesibile și creative.

5. Legătura cu profilul de formare al absolventului
Sugestiile metodologice pentru disciplina Catehism evidențiază modul în care formarea religioasă sprijină dezvoltarea integrală a elevului și construiește punți între viața spirituală și cea socială:

Competențe-cheie:
- dezvoltarea competențelor sociale și civice prin reflecții asupra responsabilității, solidarității și iubirii aproapelui;
- cultivarea competenței de a învăța să înveți, prin raportarea la experiențele spirituale și morale din viața personală și comunitară;
- consolidarea competențelor digitale, prin realizarea de proiecte multimedia, prezentări sau campanii online cu tematică creștină.

Atribute ale profilului absolventului:
- reflexiv, prin meditația asupra Sfântei Scripturii și a Catehismului;
- creativ, prin exprimarea credinței în eseuri, prezentări, proiecte artistice;
- responsabil, prin asumarea principiilor morale și implicarea în activități comunitare;
- comunicativ, prin participarea la dezbateri, dialog interreligios și proiecte de solidaritate.

Teme transversale (cf. Legea 198/2023, art. 88 alin. 10):
- educație pentru mediu: recunoașterea creației ca dar al lui Dumnezeu și responsabilitatea față de natură;
- digitalizare: folosirea responsabilă a mediului online pentru promovarea valorilor morale și religioase;
- sănătate: accent pe conduită de viață sănătoasă, evitarea viciilor și dependențelor;
- patrimoniu: cunoașterea și valorizarea tradițiilor religioase și culturale ale comunității.

6. Mesaj-cheie pentru grupurile de lucru
Sugestiile metodologice pentru disciplina Catehism nu reprezintă un „manual ascuns” al programei, ci o busolă pedagogică care orientează procesul de predare-învățare. Ele oferă exemple concrete prin care adevărurile de credință devin accesibile și relevante pentru viața elevilor. Scopul lor este să sprijine profesorii debutanți prin repere clare și aplicative, iar profesorilor experimentați să le ofere oportunități de aprofundare și inovare în transmiterea mesajului evanghelic. În acest fel, se asigură coerența între intențiile curriculare și trăirea concretă a credinței în familie, Biserică și societate.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Grad didactic/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
BENEDEK MATILDA-RAMONA	I.	LICEUL TEOLOGIC ROMANO-CATOLIC „ SZENT LÁSZLÓ” ORADEA
ERDÉLY IMRE	I.	LICEUL TEOLOGIC ROMANO-CATOLIC „SEGíTŐ MÁRIA” MIERCUREA-CIUC
NAGY HAJNAL-OTILIA	I.	LICEUL TEORETIC „ TAMÁSI ÁRON” ODORHEIU SECUIESC

COORDONATORI/RESPONSABILI/CONSULTANȚI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
ZĂBAVĂ MIHAELA	Consilier CNCE	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare	Responsabil CNCE
PÎSLARU CĂTĂLIN	Inspector general MEC	Ministerul Educației și Cercetării	Responsabil MEC
DIÓSI DÁVID	Decan / Prof.univ.dr.	UBB Cluj – Facultatea de Teologie Romano-Catolică	Consultant științific

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
GÁL LÁSZLÓ	Insp.șc.general.arhid. Doctor în teologie	Arhiepiscopia Romano-Catolică de Alba Iulia	Responsabil cult
TAMÁSI ZSOLT JÓZSEF	Director Doctor în teologie	Liceul Romano-Catolic, Tg.Mureș	Responsabil cult

110.... számú melléklet az oktatási és kutatási miniszter .../... . számú rendeletéhez

Iskolai tanterv

KATEKIZMUS

tantárgyhoz

IX-X. osztály

Szaktanterv (CS)
szakképző/vokacionális ágazat számára, teológiai profil,
római katolikus teológia – egyházturisztika szakképzés
(magyar nyelvű római katolikus kultusz)

- 2026 -

BEMUTATÓ JEGYZÉK

A Katekizmus tantárgy a szakmai tanterv (CS) keretében tanulható a teológiai profilú, hivatásos képzési irányon, a római katolikus teológia / vallási turizmus idegenvezető szakirányban (magyar nyelvű római katolikus felekezet), heti 1 órában, mindkét tanévben.

A tantárgy a következő jogszabályi és stratégiai dokumentumokra épül: a 198/2023. számú közoktatási törvényre, annak módosításaival és kiegészítéseivel, a kapcsolódó alárendelt jogszabályokra (rendeletek, módszertanok, kerettantervek), az oktatást támogató európai dokumentumokra (az EU Tanácsának ajánlása a kulcskompetenciákról, az Európai Képesítési Keretrendszer, OECD/UNESCO-jelentések, referencia-keretek), valamint a végzős tanuló profiljához (kulcskompetenciák + alapvető személyes jellemzők) és a Nemzeti Tanterv dokumentumaihoz. További szakmai forrása a Katolikus Egyház Katekizmusa, amely módszertani alapul szolgál a program számára.

A Katekizmus tantárgy, amelyet a római katolikus teológiai profilú középiskolákban tanítanak Romániában, alapvető pillére a modern társadalom elvárásainak megfelelő, komplex személyiségű végzős kialakításának. Közvetlenül hozzájárul a kulcskompetenciák fejlesztéséhez, így a vallási ismeretek az egész személyt formáló nevelés eszközévé válnak. A líceumi ciklus végén a tanuló képes lesz a vallási ismereteket a mindennapi életbe integrálni, és azokat különböző társadalmi, szakmai és spirituális helyzetekben alkalmazni.

A tantárgy célja, hogy a diákokat megismertesse a keresztény tanítás teológiai-dogmatikai szintézisével, amely összefoglalva és szerves egységben jelenik meg a Katolikus Egyház Katekizmusában. A tanuló szilárd ismeretet szerez a keresztény tanításról, és képes lesz összefüggéseket találni a vallási tudás és más tantárgyak (filozófia, társadalomtudomány, történelem) között. A teoretikus ismeretek gyakorlati készségekké válnak, amelyek segítik a keresztény tanítások alkalmazását a mindennapi élethelyzetekben.

A tantárgy értékeket is közvetít, amelyek a tanuló személyiségének részévé válnak, és tisztességes, felelős, empatikus magatartásban nyilvánulnak meg. A keresztény tanítás nem csupán ismertté válik, hanem életértékké: a tanuló közösségi életében is alkalmazza, és a valóságot a keresztény értékek fényében értelmezi (pl. a jó és rossz megkülönböztetése, kritikus gondolkodás, keresztény világnézet). A diák aktív, felelős magatartást tanul, amely segíti a társadalmi integrációt és a kulturális sokszínűség tiszteletét.

A tantárgy reagál a kortárs kihívásokra is: elősegíti a keresztény felelősségvállalás gondolatát a teremtett világ iránt, és felkészíti a diákokat a digitális technológia felelős, kritikus és reflexív használatára. Így a Katekizmus túllép a hagyományos vallásoktatás keretein, és hozzájárul egy kiegyensúlyozott, erkölcsileg szilárd, társadalmilag érzékeny fiatal személyiség kialakításához.

A Katekizmus tantárgyi tanterv a kompetenciaalapú tantervtervezés modellje szerint készült. Célja, hogy fejlessze a középiskolai tanulók formálódó profilját, összhangban a 198/2023. számú közoktatási törvény követelményeivel, a vonatkozó alárendelt jogszabályokkal, valamint a diákok fejlődési sajátosságaival.

A tanterv az alábbi fő részekből áll:

- általános kompetenciák
- specifikus kompetenciák és tanulási tevékenységek példái
- tananyag
- tanulási tantervi követelmények
- országos értékelési követelmények
- módszertani javaslatok
- bibliográfia

ÁLTALÁNOS KOMPETENCIÁK (CG)

CG1	**A kinyilatkoztatott keresztény hit és erkölcs alapvető igazságainak felismerése**
CG2	**A mindennapi valóság értelmezése az isteni kinyilatkoztatás fényében**
CG3	**A keresztény tanítás alkalmazása a személyes és közösségi életben, mások vallási értékeinek tiszteletben tartásával**
CG4	**A keresztény tanítás népszerűsítését szolgáló tevékenységek megtervezése, mások vallási értékeinek tiszteletben tartásával, különböző élethelyzetekben**

IX. OSZTÁLY

SPECIFIKUS KOMPETENCIÁK (CS) ÉS TANULÁSI TEVÉKENYSÉGEK PÉLDÁI (EAI)

CG 1 - A kinyilatkoztatott keresztény hit és erkölcs alapvető igazságainak felismerése

IX. osztály
CS 1.1. A kinyilatkoztatott keresztény hit igazságainak azonosítása
- Részletek olvasása a Szentírásból és a Katolikus Egyház Katekizmusából *- Igaz állítások kiválasztása egy listából, a választás megindoklásával* *- Az Apostoli hitvallás egyik cikkelyének összehasonlítása a Nicea–Konstantinápolyi hitvallás megfelelő cikkelyével* *- Összehasonlító táblázat készítése: Isten megismerése az értelem által és a kinyilatkoztatás által* *- Kreatív műhely (digitális bemutató / tabló a kinyilatkoztatás szakaszairól)*
CS 1.2. Az Atya tevékenységének felismerése az üdvösség tervében
- Bibliai szakaszok elemzése, amelyek bemutatják az Atya munkáját az üdvösség tervében *- Poszter vagy vizuális bemutató készítése „Az Atya terve az emberiség üdvösségére” címmel* *- Lelki napló írása „Hogyan látom az Atya munkáját az életemben?” címmel*
CS 1.3. Jézus Krisztus, az Isten Fia szerepének leírása a megváltás misztériumában
- Evangéliumi szövegek tanulmányozása, amelyek kiemelik Jézus áldozatát és feltámadását *- Idővonal (kronológia) készítése Jézus életének a megváltáshoz kapcsolódó legfontosabb eseményeiről* *- Rövid esszé vagy személyes elmélkedés írása „Mit jelent számomra, hogy Jézus megváltott engem?” címmel*
CS 1.4. A Szentlélek küldetésének bemutatása az Egyház életében
- Részvétel reflexiós gyakorlatokon arról, hogyan lehet mélyebben bekapcsolódni az Egyház megszentelő tevékenységébe, illetve hogyan lehet személyes elköteleződést vállalni *- Bemutatók készítése a hit megéléséről és kifejezéséről különböző segédanyagok felhasználásával (például életrajzok, szóbeli és írásos tanúságtételek, videófelvételek)* *- Gyakorlatok, amelyek segítik a személyes gondolatok és tapasztalatok megfogalmazását és megosztását*

CG 2 - A mindennapi valóság értelmezése az isteni kinyilatkoztatás fényében

IX. osztály
CS 2.1. A mindennapi élet tapasztalatainak értelmezése a kinyilatkoztatás fényében
- Kerekasztal-beszélgetés (fishbowl-típus) a hagyomány és a Szentírás szerepéről, illetve az emberi értelem és Isten megismerésének kapcsolatáról (12) *- Fogalmi térkép készítése a kulcsfogalmak összefüggéseinek bemutatására* *- Esettanulmány: Isten megismerésének útjai (életből vett példák)* *- Bibliai részletek elemzése, amelyek a hitről szólnak, összekapcsolva a mindennapi élettel*

IX. osztály
CS 2.2. Isten, az Atya és a Teremtő identitásának magyarázata a bibliai kinyilatkoztatás alapján
- Isten mint Atya és Teremtő jellemzőinek azonosítása a Teremtés könyve 1. fejezete alapján *- Rajz vagy grafikus ábrázolás készítése, amely bemutatja, hogyan ábrázolja a Biblia Istent mint mindenki Atyját* *- Egyszerű állítások megfogalmazása Isten Atya identitásáról a tanulmányozott bibliai szövegek alapján*
CS 2.3. Jézus Krisztus, az Isten Fia szerepének leírása a megváltás misztériumában
- Evangéliumi szövegek tanulmányozása és megbeszélése, amelyek Jézus áldozatát és feltámadását hangsúlyozzák *- Idővonal (kronológia) készítése Jézus életének megváltáshoz kapcsolódó kulcseseményeiről* *- Rövid esszé vagy személyes elmélkedés írása: „Mit jelent számomra, hogy Jézus megváltott engem?”*
CS 2.4. A Szentlélek küldetésének fontossága a mindennapi életben
- Bibliai szövegek elemzése, amelyek bemutatják a Szentlélek munkáját a hívők életében *- Esszé vagy személyes reflexió írása: „Hogyan érzem a Szentlélek jelenlétét és működését az életemben?”* *- Hétköznapi helyzetek szimulálása, ahol megmutatkozik a Szentlélek vezetése (szerepjáték): csoportokban a diákok olyan jeleneteket alkotnak és adnak elő, amelyekben a Szentlélek által vezetett keresztény reagál különféle helyzetekben (konfliktus, erkölcsi döntés, mások segítése stb.)*

CG 3 - A keresztény tanítás alkalmazása a személyes és közösségi életben, mások vallási értékeinek tiszteletben tartásával

IX. osztály
CS 3.1. Annak szemléltetése, hogyan alkalmazhatók a hit igazságai, ahogy azokat a Hiszekegy összegzi, különféle élethelyzetekben
- Esettanulmány: a hit nyelve. A diákok egy metaforalista alapján elemzik az emberi nyelv korlátait (12) *- „Hősöm a Hiszekegyben”: a diákok kiválasztanak egy cikkelyt a hitvallásból, és megkeresnek egy jelentős alakot (pl. szentet), aki azt példázza* *- Projekt készítése, amely bemutatja, hogyan inspirálhatják a hit igazságai a közjó és a tisztelet előmozdítását a társadalomban*
CS 3.2. Annak bemutatása konkrét példákkal, hogyan befolyásolja az Istenről, mint Teremtőről szóló igazság az ember hozzáállását a természethez és embertársaihoz
- Bibliai szöveg elemzése *- Esettanulmány készítése: környezetszennyezés vagy erdőirtás* *- Poszter vagy tematikus kollázs készítése „Isten – a mi Teremtőnk: hogyan tiszteljük az Ő alkotását” címmel*
CS 3.3. A Jézus életéről szerzett ismeretek alkalmazása, hogy Őt kövessük mint a hit, a szeretet és az áldozat példaképét a személyes életben és az emberi kapcsolatokban
- Azonosítani azokat a példákat Jézus életéből, amelyek tükrözik a felebaráti szeretetet, és összevetni őket a diákok mindennapi élethelyzeteivel *- Képzeletbeli napló írása: „Egy napom, amit Jézus példája szerint éltem”* *- Rövid jelenet előadása egy evangéliumi epizód alapján, amely Jézus áldozatát vagy együttérzését mutatja be*
CS 3.4. Elköteleződés megnyilvánítása az egyházi közösség iránt az egyházközségi és iskolai életben való aktív részvétel révén, a Szentlélek segítségével
- Beszélgetések szervezése arról, hogyan tapasztalható meg a Szentlélek jelenléte az ember életében, és hogyan segíti a Lélekben élt életet *- Spontán imák / elmélkedések gyakorlása különféle helyzetekben* *- Olyan gyakorlatok végzése, amelyek ösztönzik a hitvalló élet vállalását*

CG 4 - A keresztény tanítás terjesztését szolgáló tevékenységek tervezése, mások vallási értékeinek tiszteletben tartásával, különböző élethelyzetekben

IX. osztály
CS 4.1. Közösségi tevékenységek kidolgozása, amelyek bemutatják a hit egységét és sokféleségét a vallási pluralizmus közegében
- „Egység a sokféleségben” című eseményterv készítése (vallásközi zenei és olvasóműhely), amely a keresztények és más vallásúak közötti párbeszédet és kölcsönös tiszteletet erősíti *- Blog vagy vlog készítése a vallásközi párbeszédről / a közjó szolgálatáról* *- Jótékonysági projekt a közösségben (vallási hovatartozástól függetlenül)*

IX. osztály
CS 4.2. Olyan anyag készítése, amely előmozdítja Isten teremtésének tiszteletét és az Istenbe vetett hitet
- Plakát vagy szórólap készítése üzenetekkel a természet iránti felelősségről mint Isten ajándékáról *- Személyes hálaima megfogalmazása a teremtett világért, illusztrációval kiegészítve* *- PowerPoint-bemutató készítése a környezetvédelem fontosságáról, bibliai idézetekkel alátámasztva*
CS 4.3. Tevékenységek tervezése, amelyek a keresztény értékeket népszerűsítik a közösségben Jézus életének misztériumai alapján
- Önkéntes kampányok szervezése Jézus irgalmassági cselekedetei nyomán (pl. a rászorulók megsegítése) *- Kiállítás szervezése rajzokból vagy kollázsokból, amelyek Jézus életének kulcsfontosságú pillanatait és a hozzájuk kapcsolódó keresztény értékeket (szeretet, megbocsátás, áldozat) ábrázolják* *- Olyan rövid jelenetek bemutatása, amelyek a mindennapi élet keresztény értékeit szemléltetik, Jézus példázatai alapján*
CS 4.4. Projektek kidolgozása, amelyek előmozdítják a keresztény identitás és az Egyház küldetésének megélését a mai társadalomban, a Szentlélek segítségével
- Beszélgetések szervezése arról, hogyan tapasztalható meg a Szentlélek jelenléte az ember életében, és hogyan támogatja a Lélekben élt életet *- Spontán imák / elmélkedések különböző helyzetekben* *- Gyakorlatok végzése, amelyek segítik a hitvalló élet vállalását*

IX. OSZTÁLY

TANANYAG

IX. osztály

Tartalmi területek	Tartalmak
1. Bevezető fogalmak a katekizmus témaköréhez	- Bevezetés - A Katekizmus: meghatározása, célja, címzettjei; a katekizmus felépítése
2. A Hiszekegy	- Bevezető fogalmak, történeti áttekintés
3. Hit az Atyaistenben	**Isten kinyilatkoztatása** - Isten tulajdonságai: egyedülálló, szerető és irgalmas - A mindenható Isten, a menny és a föld Teremtője, az isteni gondviselés - A Szentháromság - Az ember, Isten teremtésének remekműve - Teremtés és evolúció - Az eredendő bűn és az üdvösség ígérete - Az angyalok teremtése - Képek Istenről
4. Hit Jézus Krisztusban, Isten Fiában	**Valóságos Isten és valóságos ember** - A próféciák beteljesedése Jézusban **Isten Fiának megtestesülése** - Jézus Krisztus élete: születése, életének titkai, gyermekkora és nyilvános működése **Az emberiség megváltása** - Jézus Krisztus szenvedése Poncius Pilátus alatt, keresztre feszítése és halála - Jézus Krisztus feltámadása - Jézus Krisztus mennybemenetele - Jézus Krisztus második eljövetele
5. Hit a Szentlélekben	- A Szentlélek nevei, megnevezései és szimbólumai - A Szentlélek szerepe az isteni kinyilatkoztatásban - A Szentlélek működése az Egyházban - A Szentlélek munkája az üdvösséget elnyert ember életében - A Szentlélek ajándékai és gyümölcsei - A kegyelem teológiája

X. OSZTÁLY

SPECIFIKUS KOMPETENCIÁK (CS) ÉS TANULÁSI TEVÉKENYSÉGEK (EAI)

CG 1 - A kinyilatkoztatott keresztény hit és erkölcs alapvető igazságainak felismerése

X. osztály
CS 1.1. Az isteni kinyilatkoztatás forrásainak azonosítása a hit tanításában
- Bibliai szövegek és a Katolikus Egyház Katekizmusa alapján a kinyilatkoztatás forrásainak (Szentírás, Szenthagyomány, Tanítóhivatal) megismerése *- Vizuális séma vagy digitális prezentáció készítése a kinyilatkoztatás továbbadásának útjáról az Egyházban* *- Rövid reflexió írása: „Hogyan tapasztalom meg ma Isten szavát?”*
CS 1.2. A megtestesülés misztériumának felismerése és jelentésének megértése az üdvösség történetében
- Az evangéliumi szakaszok tanulmányozása, amelyek Jézus születését és megtestesülését írják le *- Beszélgetés: „Mit jelent számomra, hogy Isten emberré lett?”* *- Karácsonyi projekt: jelenet, plakát vagy digitális bemutató a Megtestesülés üzenetéről*
CS 1.3. A megváltás teológiájának feltárása Jézus életében, halálában és feltámadásában
- Esettanulmány: az utolsó vacsora és a kereszt teológiai jelentése *- Esszé vagy reflexió: „Hogyan tapasztalom meg Jézus megváltó szeretetét a mindennapokban?”* *- Idővonal készítése Jézus szenvedésének, halálának és feltámadásának eseményeiről*
CS 1.4. A Szentháromság titkának értelmezése a keresztény hit központi misztériumaként
- Katekizmus-részletek tanulmányozása a Szentháromságról *- Hármas szerepjáték: Atya, Fiú és Szentlélek működése az ember életében* *- Plakát vagy digitális ábra készítése: „A Szentháromság szeretetközössége”*

CG 2 - A mindennapi valóság értelmezése az isteni kinyilatkoztatás fényében

X. osztály
CS 2.1. Az ember hivatásának megértése a Teremtés és az üdvösség fényében
- Bibliai szövegek elemzése az ember teremtéséről és küldetéséről (Ter 1–2) *- Esettanulmány: felelősség a teremtett világért* *- Reflexió: „Mi az én hivatásom mint Isten képmása?”*
CS 2.2. Az erkölcsi törvény és a lelkiismeret szerepének magyarázata a keresztény életben
- A Tízparancsolat tanulmányozása és aktualizálása mai helyzetekre *- Szerepjáték: erkölcsi döntések különböző élethelyzetekben* *- Rövid esszé: „Hogyan segít a lelkiismeretem a helyes döntésekben?”*
CS 2.3. A szentségek jelentőségének és szerepének bemutatása a keresztény életben
- Csoportmunka: a hét szentség felosztása és céljuk bemutatása *- Fotó- vagy videóprojekt: „A szentségek nyomai a közösségben”* *- Kiselőadás: hogyan erősítik a szentségek a kapcsolatot Istennel és az emberekkel*
CS 2.4. Az imádság és a liturgia értelmezése mint kapcsolat az ember és Isten között
- Közös imádság és reflexió az imádság szerepéről *- Liturgikus naptár-kutatás: az egyházi év ünnepeinek jelentése* *- Saját imádság megfogalmazása: „Párbeszédem Istennel”*

CG 3 - A keresztény tanítás alkalmazása a személyes és közösségi életben, mások vallási értékeinek tiszteletben tartásával

X. osztály
CS 3.1. A keresztény erkölcs alapelveinek alkalmazása konkrét élethelyzetekben.
- Etikai esettanulmányok: igazmondás, becsületesség, felelősség *- Kiscsoportos vita: „Mi a különbség a szabadság és az önzés között?”* *- Esszé: „Hogyan tükrözik a döntéseim a keresztény értékeket?”*
CS 3.2. A közösségi felelősség és a társadalmi elköteleződés keresztény alapjainak felismerése

X. osztály
- Bibliai szövegek elemzése a felebaráti szeretetről és a szolgálatról *- Önkéntes tevékenység szervezése az iskolai vagy plébániai közösségben* *- Projekt: „A keresztény ember és a közjó”*
CS 3.3. A szeretet parancsának megélése a kapcsolatokban
- Bibliai példák elemzése Jézus szeretetéről és megbocsátásáról *- Beszélgetés: „Mit jelent szeretni az ellenséget?”* *- Jelenet vagy videó készítése: a megbocsátás ereje a mindennapokban*
CS 3.4. A hivatás és az élethivatás értelmezése a keresztény tanítás fényében
- Interjúkészítés egy pap, szerzetes vagy hívő laikus életútjáról *- Reflexió: „Hogyan fedezhetem fel Isten tervét az életemben?”* *- Prezentáció: különböző hivatások szerepe az Egyház életében*

CG 4 - A keresztény tanítás népszerűsítését szolgáló tevékenységek megtervezése, mások vallási értékeinek tiszteletben tartásával, különböző élethelyzetekben

X. osztály
CS 4.1. Projektek tervezése, amelyek bemutatják a keresztény tanúságtétel formáit a társadalomban
- Kiállítás vagy filmkészítés „A hit tanúi” címmel (szentek, vértanúk, kortárs példaképek) *- Csoportos projekt: „Keresztény tanúságtétel a digitális korban”* *- Beszélgetés: „Hogyan tudok a közösségi médiában is hiteles keresztény maradni?”*
CS 4.2. A vallásközi párbeszéd és a kulturális nyitottság fejlesztése a keresztény értékek alapján
- Párbeszéd-szimuláció különböző vallási csoportok képviselőivel *- Közös esemény szervezése „A béke és a hit párbeszéde” címmel* *- Esszé: „Mit tanulhatunk más vallásoktól, és mit adhat a kereszténység a világnak?”*
CS 4.3. A keresztény felelősségvállalás elmélyítése a társadalmi és környezeti kihívásokra adott válaszokban
- Esettanulmány: környezetvédelem és társadalmi igazságosság *- Közösségi kampány tervezése a teremtés védelmében* *- Reflexió: „Hogyan válhatok Isten munkatársává a világ megújításában?”*
CS 4.4. A személyes hit megvallása és a közösségi életbe való bekapcsolódás a Szentlélek vezetése által
- Spontán ima és közösségi megosztás gyakorlása *- Elmélkedés: „A Lélek ajándékai az életemben”* *- Gyakorlat: tanúságtétel megfogalmazása szóban vagy írásban a hitről*

X. OSZTÁLY

TANANYAG

X. osztály

Tartalmi területek	Tartalmak
1. Jézus Krisztus Egyháza	**Az Egyház eredete és alapítása** - Az Egyház küldetése: az emberiség Istenhez vezetése és megszentelése - Az Egyház mint Isten népe, Krisztus misztikus teste - Az Egyház egysége - Az Egyház szentsége - Az Egyház katolicitása - Az Egyház apostolisága - Az Egyház hierarchikus felépítése - A világi hívek szerepe a II. Vatikáni Zsinat dokumentumai szerint - A megszentelt élet
2. A szentek közössége	- Az Egyház közössége a mennyben és a földön - Mária, Krisztus és az Egyház Anyja - A Boldogságos Szűz és a szentek közbenjáró szerepe
3. Az örök élet	- A különítélet: mennyország, pokol, tisztítótűz - Az egyetemes ítélet

Tartalmi területek	Tartalmak
4. A szentségek	**A keresztény beavatás szentségei** **A keresztség szentsége** - A keresztség szerepe az üdvösség történetében - A keresztség ünneplése, szükségessége és kegyelme **A bérmálás szentsége** - A bérmálás szerepe az üdvösség történetében - A bérmálás ünneplése, alanyai és gyümölcsei **Az Eucharisztia szentsége – az Egyház életének forrása és csúcsa** - Az Eucharisztia szerepe az üdvösség történetében - Az Eucharisztia liturgikus ünneplése - Az Eucharisztia mint szentségi áldozat: hálaadás, emlékezés, jelenlét - Az Eucharisztia gyümölcsei **A gyógyulás szentségei** **A bűnbánat és kiengesztelődés szentsége** - A bűnbánat szerepe az üdvösség történetében - A bűnbánat elnevezései és szükségessége - A bűnbánó cselekedetei - A szentség gyümölcsei - A búcsúk **A betegek kenetének szentsége** - A betegek kenete szerepe az üdvösség történetében - A szentség kiszolgáltatása, alanyai és gyümölcsei **A szolgálat szentségei** **Az egyházi rend** - A papság szerepe az üdvösség történetében - A papság szentségének három fokozata - A szentség kiszolgáltatása, alanyai és hatásai **A házasság szentsége** - A házasság szerepe az üdvösség történetében - A házasság szentségének ünneplése - A házasság szentségének hatásai - A házastársi szeretet ajándékai és követelményei
5. Szentelmények	- A szentelmények formái és a népi vallásosság - A keresztény temetés

MÓDSZERTANI JAVASLATOK

1. Általános elvek
Tanulóközpontúság: a tanár bátorítja a személyes reflexiót és a vallási identitás kifejezését nyitott kérdésekkel, beszélgetésekkel, projektekkel.
Módszertani sokszínűség: a hagyományos módszerek (magyarázat, bibliai szövegek olvasása) ötvözése interaktív formákkal (vita, esettanulmány, multimédiás projekt).
Rugalmasság: a tartalmak és tevékenységek a diákok életkorához, szintjéhez és környezetéhez igazodnak.
Képzési profilhoz igazítás: hangsúly az erkölcsi, lelki és társas kompetenciák fejlesztésén.
Interdiszciplinaritás: kapcsolódás a történelemhez, filozófiához, etikához, művészethez (ikonográfia, egyházzene).
Formáló és összegző értékelés kombinálása: folyamatos visszajelzés, önértékelés, portfóliók és közösségi projektek.
Differenciálás és személyre szabás: támogatás a különböző tanulási tempójú vagy vallási hátterű diákok számára.
Gyakorlatias szemlélet: a hit megélésének konkrét példái, szentek és vértanúk mintái.

2. Általános módszertani irányok
Aktív tanulás: szövegelemzés, hitcikkelyek megvitatása, keresztény szimbólumok elemzése.
Együttműködő tanulás: csoportos tevékenységek (poszterek a szentségekről, szentek életének dramatizálása).
Projektalapú tanulás: életvédelmi kampányok, önkéntesség, multimédiás projektek a Hiszekegyről vagy a szentségekről.
Digitális tanulás: bibliai alkalmazások, interaktív prezentációk, kateketikai videók használata.
Autentikus tanulás: templomlátogatások, interjúk papokkal vagy szerzetesekkel, jótékonysági akciók.
Kontekstualizált tanulás: a tananyag összekapcsolása a fiatalok valós kérdéseivel (szexualitás, függőségek, társadalmi etika).

3. Módszertani adaptációk példái
A Katekizmus és a Hiszekegy esetében: kreatív memorizálás (játék, alkalmazás), vita a Hiszekegy aktualitásáról.
Hit az Atyában, Fiúban és Szentlélekben: szentek életéből vett esettanulmányok, írásos reflexiók az isteni gondviselésről, vizuális projektek a Lélek gyümölcseiről.
Egyház és szentek közössége: mártírokról szóló dramatizálások, az Egyház történetének idővonala.
Örök élet: bibliai szövegek elemzése, személyes elmélkedések az élet értelméről és a keresztény reményről.
Szentségek: rituálék szimulálása (magyarázattal, nem ünnepléssel), brosúrák vagy útmutatók készítése fiatalabb diákoknak.
Szentelmények: helyi vallásos szokások bemutatása és értelmezése a Katekizmus fényében.

4. Adaptációk a program típusához igazítva
Differenciált / választható tanterv esetén: hangsúly a teológiai és erkölcsi témák elmélyítésén, személyes és közösségi alkalmazással.
– Módszerek: kutatási projektek, etikai viták, esettanulmányok, reflexiók, multimédiás bemutatók.
– Példák: portfólió szentek életéről, vita a bioetikáról, közösségi önkéntes projekt.
Lassabb tanulási tempójú (vagy sajátos nevelési igényű) diákok esetén: vizuális és interaktív tevékenységek, bibliai történetek illusztrálása, dramatizálás, hanganyagok használata.
– Példák: rajzok a Szentlélek szimbólumairól, rövid dramatizálások, vezetett kiegészítős feladatok.
Így minden tanuló – szinttől függetlenül – képes lesz:
megérteni a hit igazságait,
erkölcsi elveket alkalmazni életében,
vallási identitását kreatív, elérhető módon kifejezni.

5. Kapcsolat a végzős diák profiljával
A katekizmus tantárgy módszertani javaslatai bemutatják, hogyan segíti a vallási nevelés a tanuló teljes személyiségfejlődését, és hogyan épít hidat a lelki és társadalmi élet között.
Kulcskompetenciák:
szociális és állampolgári kompetenciák: felelősség, szolidaritás, felebaráti szeretet;
az „önálló tanulás” kompetenciája: lelki és erkölcsi tapasztalatokból tanulás;
digitális kompetencia: multimédiás projektek, online kampányok vallási témákban.
A végzős profil jellemzői:
reflexív – a Szentírásról és a Katekizmusról való elmélkedés által,
kreatív – a hit kifejezése esszékben, művészeti projektekben,

felelős – erkölcsi elvek vállalása, közösségi részvétel,
kommunikációképes – vitákban, párbeszédben, interreligiózus projektekben.
Keresztirányú témák (198/2023. törvény 88. cikk, 10. bekezdés):
környezeti nevelés: a teremtés mint Isten ajándéka és az ember felelőssége;
digitalizáció: az online tér felelős használata erkölcsi és vallási értékek közvetítésére;
egészség: egészséges életmód, bűnök és függőségek kerülése;
örökség: a vallási és kulturális hagyományok megismerése, értékelése.

6. Kulcsüzenet a munkacsoportok számára

A katekizmus tantárgy módszertani javaslatai nem egy „rejtett tanterv”, hanem pedagógiai iránytű, amely segíti a hit igazságainak átadását a diákok számára érthető és releváns módon.
Céljuk, hogy a kezdő tanároknak világos, gyakorlati támpontokat adjanak, a tapasztalt pedagógusokat pedig újításra, kreativitásra ösztönözzék.
Így biztosítható az összhang a tantervi célok és a hit konkrét megélése között a családban, az Egyházban és a társadalomban.

GRUP DE LUCRU – MUNKACSOPORT

Nume și prenume	Grad didactic/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
BENEDEK MATILDA-RAMONA	I.	LICEUL TEOLOGIC ROMANO CATOLIC „ SZENT LÁSZLÓ” ORADEA
ERDÉLY IMRE	I.	LICEUL TEOLOGIC ROMANO-CATOLIC „SEGíTŐ MÁRIA” MIERCUREA-CIUC
NAGY HAJNAL-OTILIA	I.	LICEUL TEORETIC „ TAMÁSI ÁRON” ODORHEIU SECUIESC

COORDONATORI/RESPONSABILI/CONSULTANȚI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
ZĂBAVĂ MIHAELA	Consilier CNCE	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare	Responsabil CNCE
PÎSLARU CĂTĂLIN	Inspector general MEC	Ministerul Educației și Cercetării	Responsabil MEC
DIÓSI DÁVID	Decan / Prof.univ.dr.	UBB Cluj – Facultatea de Teologie Romano-Catolică	Consultant științific

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
GÁL LÁSZLÓ	Insp.șc.general.arhid. Doctor în teologie	Arhiepiscopia Romano-Catolică de Alba Iulia	Responsabil cult
TAMÁSI ZSOLT JÓZSEF	Director Doctor în teologie	Liceul Romano-Catolic, Tg.Mureș	Responsabil cult

Anexa nr. 111

Programa școlară
pentru disciplina

SPIRITUALITATE

Cultul Romano-Catolic de Limbă Maghiară

Clasele a IX-a – a XII-a
Curriculum de specialitate (CS)
Filiera vocațională, profilul teologic,
specializările *teologie romano-catolică* și *ghid turism religios*

- 2026 -

Anexa nr. 111
Programa școlară pentru disciplina *Spiritualitate*, Cultul Romano-Catolic de Limba Maghiară clasele a IX-a - a XII-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profilul teologic,* specializările *teologie romano-catolică* și *ghid turism religios*

NOTĂ DE PREZENTARE

Disciplina ***Spiritualitate*** se studiază în cadrul curriculumului de specialitate (CS) pentru clasele IX-XII, filiera vocațională, profilul teologic, specializările teologie romano-catolică, respectiv ghid turism religios, cultul romano-catolic de limbă maghiară, fiindu-i alocate câte 1 oră/săptămână în fiecare din cei patru ani de studiu.

Alături de celelalte discipline școlare din liceele cu profil teologic, studiul acestei discipline școlare își propune să contribuie la formarea unor competențe, care să conducă la dezvoltarea culturii generale şi – în mod special – a celei religioase a elevului, la dezvoltarea personalității acestuia în acord cu valorile creştine şi la formarea profilului spiritual al absolventului.

Disciplina ***Spiritualitate*** propune elevilor un parcurs de cunoaștere și aprofundare a valorilor creștine fundamentale, având ca scop formarea integrală a persoanei în dimensiunile sale umană, spirituală și socială. Prin studiul tematicilor precum convertirea, virtuțile, raportul persoanei cu societatea și rolul cultului sacramental, elevii sunt invitați să descopere rădăcinile spiritualității creștine și să integreze aceste valori în viața cotidiană.

Prezentul curriculum încearcă să țină seama de această perspectivă în abordarea disciplinei ***Spiritualitate***. Prin disciplina ***Spiritualitate*** – la finalul anilor de liceu –, elevii vor fi în măsură să interpreteze temele principale ale spiritualității creștine, urmărind consecințele acestora de-a lungul istoriei, a culturii și a civilizației.

Elaborarea programei şcolare pentru disciplina ***Spiritualitate*** a avut în vedere exigențele impuse de reforma curriculară – în deplină concordanță cu Legea învățământul preuniversitar nr. 198/2023, respectiv cu documentele europene relevante la nivel general și, mai ales, pentru disciplină (Recomandarea Consiliului UE privind competențele-cheie, Cadrul european al calificărilor, Rapoarte OECD/UNESCO, Cadre de referință etc.) şi alte documente/studii specifice Curriculumului Național și curriculumului disciplinei.

Stabilirea competențelor şi selectarea conținuturilor au fost realizate respectând principiile relevanței, accesibilității şi transmiterii sistematizate a cunoştințelor, asigurând progresia de la un an la altul și conexiunea cu competențele generale și cu profilul de formare.

Programa școlară pentru disciplina ***Spiritualitate*** este structurată pe următoarele componente:
- competențe generale;
- competențe specifice și exemple de activități de învățare;
- conținuturi ale învățării;
- standarde curriculare de învățare;
- standarde naționale de evaluare;
- sugestii metodologice;
- referințe bibliografice

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Formarea unei vieți spirituale creștine autentice prin cunoașterea rolului harului divin, a vocației sociale și familiale a persoanei, a valorii cultului divin și a izvoarelor spiritualității, în vederea asumării responsabilității personale și comunitare.**
CG2	**Formarea unei vieți creștine autentice prin înțelegerea sfințeniei ca vocație universală, cultivarea virtuților teologale și morale, trăirea iubirii față de aproapele și de creație și aprofundarea rugăciunii ca mijloc de comuniune cu Dumnezeu.**
CG3	**Formarea unei viziuni creștine integrale asupra persoanei umane și a relației sale cu Dumnezeu, prin înțelegerea demnității, a libertății și a conștiinței morale, trăirea virtuților, asumarea vocației în Biserică și cultivarea unei vieți de rugăciune.**
CG4	**Formarea unei vieți creștine responsabile prin înțelegerea convertirii și a ascezei, cultivarea virtuților sociale și tipic creștine, asumarea rolului persoanei în societate și valorificarea cultului sacramental ca mijloc de sfințire și comuniune.**

CLASA a IX-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG. 1 - Formarea unei vieți spirituale creștine autentice prin cunoașterea rolului harului divin, a vocației sociale și familiale a persoanei, a valorii cultului divin și a izvoarelor spiritualității, în vederea asumării responsabilității personale și comunitare.

Clasa a IX-a
CS 1.1. Identifică și explică conceptele fundamentale ale spiritualității creștine și scopul studierii acesteia, evidențiind importanța dimensiunii spirituale în viața personală și comunitară.
- Explicarea conceptului de spiritualitate *- Analizarea izvoarelor spiritualității* *- Realizarea unui manifest vizual despre scopul studierii spiritualității*
CS 1.2. Analizează rolul harului divin și al virtuților în procesul de formare a unei vieți spirituale autentice, explicând interacțiunea dintre har și libertatea umană.
- Analizarea imaginilor lui Dumnezeu și influența lor asupra percepției harului *- Studii de caz despre libertatea umană și har* *- Crearea unei diagrame/jurnal vizual al treptelor vieții spirituale*
CS 1.3. Interpretează valoarea persoanei și a familiei ca imagine a lui Dumnezeu, analizând relațiile de iubire, comuniune și slujire în contextul social și familial.
- Analizarea Sf. Familie și textului „Dilexit nos” *- Aplicarea carismelor personale în slujirea comunității* *- Crearea unui poster/jurnal vizual al iubirii în familie*

Clasa a IX-a
CS 1.4. Proiectează și aplică forme de cult autentic, individual și comunitar, evidențiind rolul liturgiei, al rugăciunii și al devoțiunilor în viața spirituală creștină.
- Compararea jertfelor păgâne, iudaice și a jertfei lui Isus *- Elaborarea unui plan de rugăciune și devoțiuni* *- Crearea unui poster/jurnal vizual al devoțiunilor*

CG. 2 - Formarea unei vieți creștine autentice prin înțelegerea sfințeniei ca vocație universală, cultivarea virtuților teologale și morale, trăirea iubirii față de aproapele și de creație și aprofundarea rugăciunii ca mijloc de comuniune cu Dumnezeu.

Clasa a IX-a
CS 2.1. Identifică și explică principalele concepte și izvoare ale spiritualității creștine, evidențiind importanța acesteia în formarea unei vieți creștine autentice.
- Realizarea unei hărți a spiritualității creștine *- Compararea Scripturii, tradiției și experienței spirituale* *- Aplicarea conceptelor în propria viață*
CS 2.2. Analizează rolul harului divin și al virtuților în dezvoltarea unei vieți creștine autentice, explicând interacțiunea dintre har și efortul uman.
- Analizarea textelor biblice și exemple de viață sfântă privind harul și efortul uman *- Creearea unui plan de dezvoltare spirituală bazat pe virtuți și har* *- Realizarea unui jurnal săptămânal: experiențele de har și virtute, realizează reflecție*
CS 2.3. Interpretează valoarea persoanei și a familiei ca imagine a lui Dumnezeu, analizând modul în care relațiile de iubire și responsabilitate contribuie la trăirea sfințeniei în viața personală și comunitară.
- Analizarea Sfântei Treime și exemple biblice privind familia și slujirea *- Creearea unui proiect de slujire în familie/comunitate folosind carismele personale* *- Realizarea unui jurnal: Experiențele săptămânale de iubire și responsabilitate și realizează o reflecție*
CS. 2.4. Proiectează și aplică forme autentice de participare la cultul divin, evidențiind rolul liturgiei, al rugăciunii și al devoțiunilor în formarea unei vieți creștine autentice.
- Compararea formelor de rugăciune și scopurile lor *- Creearea unui plan de rugăciune* *- Analizarea obstacolelor în rugăciune și propune soluții*

CG. 3 - Formarea unei viziuni creștine integrale asupra persoanei umane și a relației sale cu Dumnezeu, prin înțelegerea demnității, a libertății și a conștiinței morale, trăirea virtuților, asumarea vocației în Biserică și cultivarea unei vieți de rugăciune.

Clasa a IX-a
CS 3.1. Identifică și explică principalele concepte și izvoare ale spiritualității creștine, evidențiind rolul lor în formarea unei viziuni creștine integrale asupra persoanei.
- Identificare conceptelor fundamentale ale spiritualității *- Explicarea scopului studiului spiritualității în grup* *- Reflectarea asupra aplicării spiritualității în viața personală și comunitară*
CS 3.2. Analizează modul în care harul divin și virtuțile contribuie la dezvoltarea demnității, libertății și a conștiinței morale, evidențiind progresul spiritual al persoanei.
- Analizarea influenței harului asupra dorinței, rațiunii și voinței *- Compararea imaginii pozitive și negative ale lui Dumnezeu și efectele asupra progresului spiritual* *- Descrierea experienței de transformare prin har*
CS 3.3. Interpretează valoarea persoanei și a familiei ca imagine a lui Dumnezeu, analizând modul în care relațiile de iubire, slujire și responsabilitate contribuie la asumarea vocației în Biserică.
- Analizarea trăsăturile unei familii care reflectă Sfânta Treime *- Identifică carismelor personale și propunerea unui acțiune de slujire* *- Analizarea exemplelor de iubire și rugăciune în familie și propun gesturi concrete*
CS 3.4. Proiectează și valorifică participarea la cultul divin, interior și comunitar, evidențiind rolul liturgiei, al devoțiunilor și al rugăciunii în cultivarea unei vieți de rugăciune și în aprofundarea relației cu Dumnezeu.

Clasa a IX-a
- Analizarea rolul cultului în viața spirituală *- Proiectează unui moment de cult individual și comunitar* *- Reflectarea asupra devoțiunilor și influenței spirituale*

CG.4. Formarea unei vieți creștine responsabile prin înțelegerea convertirii și a ascezei, cultivarea virtuților sociale și tipic creștine, asumarea rolului persoanei în societate și valorificarea cultului sacramental ca mijloc de sfințire și comuniune.

Clasa a IX-a
CS 4.1. Identifică și explică conceptele fundamentale ale spiritualității creștine și scopul disciplinei, evidențiind rolul lor în formarea unei vieți creștine responsabile.
- Creearea unui glosar în care definesc conceptele fundamentale ale spiritualității creștine (convertire, asceză, vocație, har, virtute, cult sacramental) și explică scopul studiului disciplinei. *- Realizarea unei hartă conceptuală în care conectează scopul studiului spiritualității cu viața personală și comunitară, evidențiind cum cunoașterea acestor concepte contribuie la o viață creștină responsabilă.* *- Participarea la o discuție de grup în care răspund la întrebări precum: „De ce este importantă dimensiunea spirituală în formarea unei vieți responsabile?”*
CS 4.2 Analizează modul în care harul divin și virtuțile contribuie la procesul de convertire și asceză, evidențiind rolul lor în trăirea responsabilității personale și comunitare.
- Identificarea modului în care harul divin și virtuțile (dreptatea, cumpătarea, tăria, înțelepciunea) influențează alegerile morale ale unei persoane în viața de zi cu zi. *- Realizarea unui plan personal care să includă pași concreți de creștere spirituală prin har și cultivarea virtuților, indicând metode de aplicare în viața personală și comunitară.* *- Realizarea unui jurnal timp de o săptămână, în care notează momentele în care simt influența harului divin, cum au exercitat virtuțile și cum acestea au contribuit la responsabilitatea lor față de ceilalți.*
CS 4.3. Interpretează valoarea persoanei și a familiei ca imagine a lui Dumnezeu, analizând modul în care relațiile de iubire, slujire și responsabilitate contribuie la asumarea rolului persoanei în societate.
- Analizează modul în care iubirea, slujirea și responsabilitatea contribuie la rolul persoanei în societate, interpretând valoarea familiei și a individului ca imagine a lui Dumnezeu. *- Proiectarea unui plan de implicare în comunitate, inspirat de valori creștine și exprimând iubire și responsabilitate în relațiile familiale și sociale (ex.: voluntariat, ajutorarea vecinilor, sprijinirea familiilor în dificultate).* *- Reflectarea asupra propriei implicări în familie și societate, evaluând modul în care relațiile bazate pe iubire și responsabilitate contribuie la trăirea unei vieți creștine responsabile.*
CS 4.4. Proiectează și valorifică participarea la cultul sacramental și la forme autentice de cult divin, evidențiind rolul liturgiei și al devoțiunilor în sfințirea personală și în comuniunea cu comunitatea.
- Activitate de cercetare: analiza diferitelor forme de cult (jertfe păgâne, iudaice, jertfa lui Isus) și prezentarea concluziilor. *- Planificarea și participarea la o formă de cult autentic, individual sau comunitar, cu raport despre experiență.* *- Jurnal de reflecție: impactul liturgiei și devoțiunilor asupra sfințirii personale și comuniunii comunitare.*

CLASA a IX-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Clasa a IX-a

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Dimensiunea spirituală a omului	**Introducere in spiritualitate** Definirea disciplinei, structura şi izvoarele Scopul studierii disciplinei spiritualitate

Domenii de conținut	Conținuturi
2. Harul și virtuțiile	**Harul divin** Imaginea lui Dumnezeu: imagini pozitive și negative ale lui Dumnezeu Procesul formării noastre după chipul și asemănarea lui Dumnezeu Rolul harului divin și al efortului uman (dorință, rațiune, voință) Progresul în har și treptele vieții spirituale Experiența lui Dumnezeu/Puterea transformatoare a harului divin
3. Omul ca imaginea lui Dumnezeu	**Omul – ființă socială** Sfânta Treime ca sursă a vieții umane - Papa Francisc: Dilexit nos Căutarea voinței lui Dumnezeu (Avraam, Moise și Isus) Carismele pe care le folosim pentru a sluji comunitatea **Persoana și familia** Familia ca imagine a Sfintei Treimi Natura și rolul familiei: Sfânta Familie, școala virtuților Expresii ale iubirii în familie: purtarea în rugăciune, sacrificiu Iubire și sexualitate: predarea completă de sine, dăruirea vieții și slujirea acesteia
4. Cultul divin	**Noțiunea și obiectul cultului divin** Diferite forme de cult divin (jertfe păgâne, jertfe iudaice, jertfa mântuitoare a lui Isus Christos) Necesitatea cultului interior și exterior Necesitatea cultului individual și comunitar Cultul divin și venerarea sfinților Devoțiuni în cinstea Persoanelor divine Devoțiuni în cinstea sfinților Pietatea populară Cultul fals și păcatele împotriva cultului divin/Influența diverselor culte asupra spiritualității creștine

CLASA a X-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG. 1 - Formarea unei vieți spirituale creștine autentice prin cunoașterea rolului harului divin, a vocației sociale și familiale a persoanei, a valorii cultului divin și a izvoarelor spiritualității, în vederea asumării responsabilității personale și comunitare.

Clasa a X-a
CS 1.1. Analizează conceptul de sfințenie în Sfânta Scriptură și interpretează vocația personală la sfințenie, evidențiind colaborarea dintre harul divin și efortul uman.
- Identificarea sensului sfințeniei în Scriptură. *- Argumentarea importanței colaborării omului cu harul divin.* *- Realizerea unui produs vizual care exprimă vocația personală la sfințenie.*
CS 1.2. Evaluează importanța virtuților morale și teologale și aplică faptele de milostenie în viața personală și comunitară ca mijloace de aprofundare a vieții spirituale creștine.
- Analizarea vieții unui sfânt (ex. Sf. Francisc de Assisi) pentru identificarea virtuților teologale. *- Aplicarea virtuțiilor și faptelor de milostenie în situații simulate.* *- Realizarea proiectului comunitar: campanie de ajutorare / ecologică în parohie sau școală.*
CS 1.3. Interpretează valoarea persoanei, a relațiilor de prietenie și a responsabilității față de natură, aplicând principiile iubirii creștine și protecției creației în viața cotidiană și în societate.

Clasa a X-a
- Identificarea semnificației iubirii creștine. Imnul Iubirii (1Cor 13,1–13) *- Prezentarea multimedia realizată în echipe.: „Prietenia și responsabilitatea în lumea online”* *- Activitatea ecologică inspirată din „Laudato si’” – elevii organizează o acțiune ecologică și reflectează asupra valorii creației.*
CS. 1.4. Proiectează și valorifică practici de rugăciune personală și comunitară, adaptând formele și tehnicile rugăciunii la experiența spirituală individuală și la contexte concrete de viață
- Identificarea formelor de rugăciune (de laudă, mulțumire, cerere, mijlocire). *- Realizarea în grup a unei litanii sau a unei rugăciuni inspirate din Psalmi.* *- Realizarea jurnalului spiritual: elevii notează zilnic experiența rugăciunii timp de o săptămână și identifică obstacolele.*

CG. 2 - Formarea unei vieți creștine autentice prin înțelegerea sfințeniei ca vocație universală, cultivarea virtuților teologale și morale, trăirea iubirii față de aproapele și de creație și aprofundarea rugăciunii ca mijloc de comuniune cu Dumnezeu.

Clasa a X-a
CS 2.1. Analizează conceptul de sfințenie și vocația fiecărei persoane la sfințenie, explicând modul în care lucrarea divino-umană contribuie la formarea unei vieți spirituale autentice.
- Identificarea temei „sfințenia” în texte sacre. *- Realizarea unui colaj digital sau afiș intitulat „Chemarea mea la sfințenie”, folosind imagini, citate și scurte reflecții personale.* *- Analizarea exemplelor de sfinți (ex. Sf. Francisc, Sf. Ioana d’Arc, Fer. Carlo Acutis)*
CS 2.2. Evaluează rolul virtuților morale și teologale în formarea sfințeniei și aplică faptele de milostenie ca mijloace concrete de exprimare a iubirii față de Dumnezeu și aproapele.
- Realizarea unui tabel comparativ între virtuțile teologale și cele morale (definiție, exemplu biblic, aplicare practică). *- Organizarea unei campanii de milostenie (ex. strângere de alimente, vizită la un centru de bătrâni) urmată de un jurnal reflexiv: „Cum am simțit iubirea lui Dumnezeu în fapta mea?”* *- Dezbaterea: „Ce este mai important pe drumul sfințeniei: credința sau faptele?” – elevii aduc argumente din Sfânta Scriptură și viața sfinților.*
CS 2.3. Interpretează principiile iubirii creștine și responsabilitatea față de aproapele și natură, aplicând aceste valori în relațiile personale, sociale și în protecția creației.
- Identificarea caracteristicilor iubirii creștine: „Așa iubește Dumnezeu – Așa pot iubi și eu”. *- Crearea unui „Contract al prieteniei” în grupuri, pe baza valorilor din 1Cor 13 (bunătate, răbdare, adevăr etc.).* *- Responsabilizarea față de creație și aproapele - Proiect ecologic: „Pământul – darul lui Dumnezeu”, inspirat din enciclica Laudato si’*
CS. 2.4. Proiectează și valorifică practici de rugăciune personală și comunitară, adaptând diferitele forme și tehnici ale rugăciunii pentru aprofundarea comuniunii cu Dumnezeu.
- Alcătuirea unui portofoliu al rugăciunii, cu exemple de rugăciuni din Scriptură și din tradiția Bisericii, grupate pe tipuri. *- Exersarea rugăciunii ca experiență comunitară (ex. Calea Crucii, rozariu, meditație biblică), unde elevii pregătesc momentele și reflectă asupra trăirilor personale.* *- Redactarea unei reflecții personale: „Cum m-a schimbat timpul de rugăciune?”*

CG. 3 - Formarea unei viziuni creștine integrale asupra persoanei umane și a relației sale cu Dumnezeu, prin înțelegerea demnității, a libertății și a conștiinței morale, trăirea virtuților, asumarea vocației în Biserică și cultivarea unei vieți de rugăciune.

Clasa a X-a
CS 3.1. Analizează conceptul de sfințenie și vocația umană la sfințenie, explicând modul în care lucrarea divino-umană contribuie la formarea unei vieți spirituale integrale.
- Înțelegerea conceptului de sfințenie și legătura sa cu Dumnezeu. (ex. „Ce este sfințenia?”- versete biblice despre sfințenie și elevii formulează, în perechi, o definiție proprie.) *- Analizează prin exemple concrete (sfinți, persoane din viața reală) modul în care oamenii răspund chemării lui Dumnezeu. (ex. „Chemarea omului la sfințenie” - Cum se trăiește în viața de zi cu zi?)* *- Realizarea în grup unui poster sau o prezentare care arată cum colaborează omul cu harul divin pentru a deveni sfânt: „Lucrarea divino-umană în viața spirituală”*

Clasa a X-a
CS 3.2. Evaluează importanța virtuților morale și teologale în dezvoltarea demnității, libertății și conștiinței morale, aplicând faptele de milostenie în relația cu Dumnezeu și cu aproapele.
- Înțelegerea termenul de „virtute” și clasifică virtuțile morale și teologale, pe baza textului din manual sau a unui fragment biblic. *- Identificarea situațiilor concrete din viața cotidiană în care pot manifesta credința, speranța și iubirea. Scriu un scurt exemplu personal de aplicare a unei virtuți. (ex. „Virtuțile în viața mea”)* *- Realizarea unui poster sau o scenetă care ilustrează o faptă de milostenie (trupească sau sufletească), explicând ce virtute o inspiră. (ex. „Faptele de milostenie – expresia virtuților”)*
CS 3.3. Interpretează principiile iubirii creștine și responsabilitatea față de aproapele și natură, aplicând aceste valori în relațiile personale, sociale și în protecția creației.
- Cunoașterea caracteristicile iubirii autentice în viziune creștină. (ex. Elevii citesc fragmentul Imnul Iubirii (1 Corinteni 13,1–13) și extrag trăsăturile iubirii creștine, formulând o definiție proprie.) *- Aplicarea principiilor iubirii și responsabilității în relațiile interpersonale și digitale. (ex. În grupuri, elevii analizează situații concrete (din școală, familie, mediul online) și identifică atitudini care reflectă sau contrazic iubirea creștină. ”Prietenia și responsabilitatea față de aproapele”)* *- Realizarea unui afiș, unui clip video sau unei prezentare inspirată din enciclica Laudato si’, propunând acțiuni concrete de protejare a mediului. „Iubirea față de creație – protejăm natura”*
CS 3.4. Proiectează și valorifică practici de rugăciune personală și comunitară, adaptând diferitele forme și tehnici ale rugăciunii pentru aprofundarea relației cu Dumnezeu și a vieții de rugăciune.
- Identificarea din texte biblice sau catehetice, definiții și forme ale rugăciunii (cerere, mulțumire, laudă, mijlocire). „Ce este rugăciunea?” *- Realizarea unui jurnal de rugăciune timp de o săptămână, notând formele de rugăciune practicate și efectele resimțite. „Cum mă rog?”* *- Evaluarea importanței rugăciunii comunitare în viața creștină. (ex. „Rugăciunea care unește” - În grupuri, elevii organizează o scurtă celebrare comunitară (ex. rugăciune de laudă sau de mulțumire) folosind texte biblice, cântece și momente de reflecție.)*

CG.4 - Formarea unei vieți creștine responsabile prin înțelegerea convertirii și a ascezei, cultivarea virtuților sociale și tipic creștine, asumarea rolului persoanei în societate și valorificarea cultului sacramental ca mijloc de sfințire și comuniune.

Clasa a X-a
CS 4.1 Analizează conceptul de sfințenie și vocația umană la sfințenie, evidențiind modul în care lucrarea divino-umană susține formarea unei vieți creștine responsabile.
- Analizarea întrebării „Ce ne spune textul despre chemarea la sfințenie?” *- Dezbatere: „Sfințenia este doar pentru sfinți?”* *- Identificarea trei acțiuni concrete prin care poate colabora cu harul lui Dumnezeu pentru a deveni mai sfânt.*
CS 4.2. Evaluează importanța virtuților morale și teologale în procesul de convertire și asceză și aplică faptele de milostenie pentru a manifesta responsabilitatea creștină în viața personală și comunitară.
- Realizarea unui tabel al virtuților, completată pe flipchart sau în format digital colaborativ. *- Aplicarea atudiului de caz: „Virtuțile în acțiune”* *- Proiectarea unei acțiune concretă de caritate: Campanie de milostenie (ex: colectă pentru persoane nevoiașe, voluntariat) și reflectează asupra experienței trăite.*
CS 4.3. Interpretează principiile iubirii creștine și responsabilitatea față de aproapele și natură și aplică aceste valori în relațiile sociale și în protecția creației.
- Analizarea „Imnului Iubirii” (1Cor 13,1-13) *- Proiectarea atelierului: „Prietenia în lumea digitală”/Cum se manifestă iubirea creștină și respectul față de aproapele în mediul online?* *- Realizarea proiectului ecologic inspirat de „Laudato si’”*
CS 4.4. Proiectează și valorifică practici de rugăciune personală și comunitară, utilizând diferitele forme și tehnici ale rugăciunii pentru aprofundarea sfințirii personale și a comuniunii cu comunitatea.
- Proiectarea atelierului de rugăciune: Elevii învață tehnici de rugăciune (meditație, rozariu, examen ignațian) *- Realizarea proiectului personal: „Spațiul meu de rugăciune”* *- Aplicarea tipurilor de rugăciune (cerere, laudă, mulțumire etc.) cu exemple concrete din Psalmi sau din viața sfinților.*

CLASA a X-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Clasa a X-a

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Dimensiunea spirituală a omului	**Dumnezeu, izvor al sfințeniei** Conceptul de sfințenie în Sfânta Scriptură Vocația omului la sfințenie Sfințenia, lucrare divino-umană
2. Harul și virtuțiile	**Virtuțile** Practica și rolul virtuților pe calea către sfințenie Definiție și clasificare Virtuțile teologale Credința: conținut, motivații, obligații, păcatele împotriva credinței Speranța: conținut, motivații, obligații, păcatele împotriva speranței Iubirea: iubirea față de Dumnezeu și dragostea fraternă, păcatele împotriva iubirii Faptele de milostenie trupească Faptele de milostenie sufletească
3. Omul ca imaginea lui Dumnezeu	**Persoana și aproapele** Prietenie și iubire - caracteristicile dragostei creștine din Imnul Iubirii (1Cor 13,1-13) Prietenia în viziune creștină Responsabilități interpersonale: păcatele străine Responsabilități în lumea digitală Prietenia în societatea contemporană **Persoana și natura** Protecția lumii create - Papa Francisc: Laudato si'
4. Cultul divin	**Manifestări ale cultului divin - Rugăciunea** Chemarea universală la rugăciune Rugăciunea în Sfânta Scriptură Rugăciunea privată și comune: Binecuvântarea și adorația Rugăciunea de cerere Rugăciunea de mijlocire Rugăciunea de mulțumire Rugăciunea de laudă Izvoarele rugăciunii Călăuze pentru rugăciune: Breviarul, Practica examenului în spiritualitatea ignațiană, Calea Crucii, litaniile, novenele, rozariul Expresiile rugăciunii Rugăciunea vocală Meditația/Rugăciunea mentală Contemplația Obstacole în calea rugăciunii

CLASA a XI-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG. 1 - Formarea unei vieți spirituale creștine autentice prin cunoașterea rolului harului divin, a vocației sociale și familiale a persoanei, a valorii cultului divin și a izvoarelor spiritualității, în vederea asumării responsabilității personale și comunitare.

Clasa a XI-a
CS 1.1. Analizează dimensiunile persoanei umane, identificând relația dintre libertate, responsabilitate și moralitate, și explică modul în care recunoașterea păcatului și urmarea fericirilor conduc la o viață spirituală creștină autentică.
- Înțelegerea valorii persoanei umane ca dar al lui Dumnezeu. (ex. Elevii citesc un fragment din Dignitas infinita și realizează un scurt rezumat în care explică ce înseamnă demnitatea omului în viziunea creștină. „Demnitatea persoanei umane") *- Aplicarea principiilor Fericirilor în viața cotidiană. (ex. Fiecare elev alege una dintre cele 8 Fericiri și oferă un exemplu concret din viața proprie sau din comunitate care ilustrează trăirea ei. „Fericirile în viața mea")* *- Analizarea relației dintre libertate, responsabilitate și moralitate și exprimarea creativă a alegerilor morale. (ex. În grupuri, elevii analizează o situație morală (ex. minciuna, copiatul) și creează un scurt dialog sau scenetă care arată alegerea responsabilă a binelui. „Libertatea și conștiința morală")*
CS 1.2. Evaluează rolul virtuților cardinale în viața creștină, argumentând modul în care acestea sprijină formarea unei vieți spirituale responsabile și progresul în harul divin.
- Înțelegerea semnificației virtuților cardinale în viața creștină. (ex. Elevii citesc un fragment biblic sau un text despre o virtute (ex. dreptatea lui Iosif, tăria martirilor) și explică în cuvinte proprii ce înseamnă acea virtute.„Descoperim virtuțile cardinale") *- Aplicarea principiilor morale creștine în comportamentele zilnice. (ex. Fiecare elev alege una dintre virtuți (înțelepciune, dreptate, cumpătare sau tărie) și oferă un exemplu concret din viața personală sau școlară în care ar putea manifesta acea virtute. „Virtuțile în viața mea de zi cu zi")* *- Evaluarea rolului virtuților în formarea unei vieți spirituale autentice.(ex. În grupuri, elevii analizează viața unui sfânt (ex. Sf. Ioan Bosco – cumpătarea, Sf. Ioan Botezătorul – tăria) și explică ce virtute cardinală se evidențiază în exemplul său, argumentând de ce este un model pentru viața creștină. „Eroul virtuții")*
CS 1.3. Interpretează vocația personală în Biserică, identificând modul în care fiecare creștin poate contribui la Trupul Mistic al lui Cristos prin împlinirea misiunii proprii și urmarea sfaturilor evanghelice.
- Înțelegerea modului în care fiecare creștin are un rol unic în Biserică. (ex. Elevii citesc pasajul din 1 Corinteni 12, 12-31 și realizează o schemă în care notează diferitele „mădulare" ale Trupului Mistic, explicând rolul fiecăruia. „Trupul Mistic al lui Cristos") *- Aplicarea cunoștințelor despre vocație la propria experiență personală. (ex. „Vocația mea în Biserică" Elevii completează o fișă personală în care identifică darurile și talentele proprii, asociindu-le cu posibile forme de slujire în Biserică (laicat, preoție, viață consacrată))* *- Evaluarea relevanței sfaturilor evanghelice pentru toți membrii Bisericii. (ex. „Sfaturile evanghelice, busolă pentru viața creștină" În grupuri, elevii analizează cele trei sfaturi evanghelice (sărăcia, castitatea, ascultarea) și argumentează, prin exemple concrete, cum pot fi trăite și de laici în viața de zi cu zi.)*
CS. 1.4. Explică semnificația fiecărei cereri din „Tatăl nostru" și aplică principiile acestei rugăciuni în viața personală și comunitară pentru aprofundarea comuniunii cu Dumnezeu și a responsabilității creștine.
- Înțelegerea conținutului teologic și moral al fiecărei cereri din „Tatăl nostru". „Descoperim sensul rugăciunii Tatăl nostru" (ex. Elevii citesc textul rugăciunii și, în grupuri, explică pe scurt semnificația fiecărei cereri, cu ajutorul unui ghid oferit de profesor.) *- Aplicarea valorilor rugăciunii în comportamentele personale și comunitare. „Tatăl nostru în viața mea" (ex. Elevii aleg o cerere (ex. „Și ne iartă nouă greșelile noastre...") și descriu o situație concretă din viața personală sau școlară în care pot aplica acel principiu.)* *- Analizarea creativă a relației dintre rugăciune, comuniune cu Dumnezeu și responsabilitate creștină. „Rugăciunea care transformă" (ex. În grupuri, elevii realizează un colaj, un afiș sau un scurt video care ilustrează mesajul principal al rugăciunii „Tatăl nostru" și importanța ei pentru viața creștină.)*

CG. 2 - Formarea unei vieți creștine autentice prin înțelegerea sfințeniei ca vocație universală, cultivarea virtuților teologale și morale, trăirea iubirii față de aproapele și de creație și aprofundarea rugăciunii ca mijloc de comuniune cu Dumnezeu.

Clasa a XI-a
CS 1.1. Analizează dimensiunile persoanei umane și impactul acțiunilor morale asupra sfințeniei, identificând modul în care libertatea și conștiința morală sprijină o viață creștină autentică.
- Înțelegerea valorii și unicității fiecărei persoane umane create după chipul lui Dumnezeu. „Demnitatea persoanei umane” (ex. Elevii citesc un fragment din Dignitas infinita și formulează, în echipe, trei idei care arată ce înseamnă demnitatea persoanei în viziunea creștină.) *- Aplicarea principiilor Fericirilor în comportamente și atitudini personale. „Fericirile în acțiune” (ex. Fiecare elev alege una dintre cele opt Fericiri și scrie un exemplu concret din viața de zi cu zi (la școală, în familie, în comunitate) în care poate trăi acea Fericire.)* *- Analizarea modului în care libertatea și conștiința morală influențează sfințenia și viața creștină autentică. „Libertatea și conștiința morală” (ex. Elevii discută o situație morală (ex. alegerea între adevăr și minciună) și analizează care sunt consecințele spirituale și morale ale deciziei luate.)*
CS 2.2. Aplică virtuțile cardinale în viața personală și comunitară, demonstrând progres spiritual prin integrarea lor în comportamente concrete și alegeri morale.
- Înțelegerea importanței virtuților cardinale în viața creștină. „Descoperim virtuțile cardinale” (ex. Elevii citesc scurte texte biblice sau fragmente din viața sfinților care ilustrează fiecare virtute (înțelepciunea lui Solomon, dreptatea lui Iosif, cumpătarea unui sfânt, tăria martirilor) și explică în cuvinte proprii semnificația acestor virtuți.) *- Aplicarea virtuților cardinale în comportamentele cotidiene. „Virtuțile în faptele mele” (ex. Elevii aleg o virtute și notează un exemplu concret de situație din viața personală sau comunitară în care pot practica acea virtute (ex.: a da dovadă de dreptate, cumpătare sau curaj))* *- Evaluarea modului în care practicarea virtuților conduce la progres spiritual și sfințenie. „Eroul virtuților” (ex. În grupuri, elevii analizează viața unui sfânt (ex. Sf. Ioan Botezătorul, Sf. Ioan Bosco, Sf. Tereza de Avila) și identifică virtutea cardinală care se remarcă cel mai mult în exemplul său, argumentând de ce este un model de urmat.)*
CS 2.3. Interpretează vocația personală în Biserică și responsabilitățile creștinului în comunitate, aplicând principiile sfințeniei și urmarea sfaturilor evanghelice în propria viață.
- Înțelegerea faptului că fiecare creștin are o misiune proprie în Biserică. „Trupul Mistic al lui Cristos” (ex. Elevii citesc pasajul din 1 Corinteni 12, 12-31 și identifică, printr-o schemă sau desen, diferitele „mădulare” ale Trupului Mistic, explicând rolul fiecăruia în Biserică.) *- Aplicarea principiilor sfințeniei și responsabilității creștine în viața personală. „Vocația mea în comunitate” (ex. Elevii realizează o fișă personală sau un mini-eseu intitulat „Cum pot contribui eu la viața Bisericii?”, descriind darurile și talentele proprii și modul în care le pot folosi în slujirea celorlalți.)* *- Evaluarea relevanței sfaturilor evanghelice pentru viața creștinului contemporan. „Sfaturile evanghelice în viața de azi” (ex. În grupuri, elevii analizează cele trei sfaturi evanghelice (sărăcia, castitatea, ascultarea) și oferă exemple concrete despre cum pot fi trăite de către laici în familie, la școală sau în societate.)*
CS. 2.4. Explică semnificația fiecărei cereri din „Tatăl nostru” și integrează aceste învățături în rugăciunea personală și comunitară pentru aprofundarea comuniunii cu Dumnezeu.
- Înțelegerea mesajului spiritual și moral al fiecărei cereri din „Tatăl nostru”. „Sensul rugăciunii Tatăl nostru” (ex. Elevii citesc rugăciunea și, pe rând, explică în cuvinte proprii semnificația fiecărei cereri.) *- Aplicarea valorilor rugăciunii în comportamente și relații concrete. „Tatăl nostru în viața mea” (ex. Elevii aleg o cerere din rugăciune și scriu un exemplu concret din viața personală sau comunitară în care pot aplica principiul respectiv (ex.: iertarea greșelilor, cererea pentru pâinea cea de toate zilele).* *Scop: Aplicarea valorilor rugăciunii în comportamente și relații concrete.)* *- exprimarea creativă a semnificației rugăciunii pentru viața personală și comunitară. „Rugăciunea care unește comunitatea” (ex. Elevii, în grup, creează un afiș, colaj sau scurt video care să ilustreze importanța fiecărei cereri din „Tatăl nostru” și modul în care rugăciunea aduce comuniune între oameni și cu Dumnezeu.)*

CG. 3 - Formarea unei viziuni creștine integrale asupra persoanei umane și a relației sale cu Dumnezeu, prin înțelegerea demnității, a libertății și a conștiinței morale, trăirea virtuților, asumarea vocației în Biserică și cultivarea unei vieți de rugăciune.

Clasa a XI-a
CS 3.1. Analizează demnitatea și libertatea persoanei umane, identificând responsabilitățile morale și consecințele păcatului asupra dezvoltării unei vieți creștine autentice.

Clasa a XI-a
- Înțelegerea valorii intrinseci a fiecărei persoane și a relației dintre demnitate și cunoașterea de sine. „Demnitatea și cunoașterea de sine” (ex. Elevii citesc un fragment despre Dignitas infinita și completează un tabel în care notează caracteristicile demnității persoanei și modul în care acestea se reflectă în temperament și caracter.) *- Aplicarea principiilor fericirilor creștine în comportamente cotidiene. „Fericirile în viața mea” (ex. Elevii aleg una dintre cele opt Fericiri și scriu un exemplu concret din viața personală sau comunitară în care pot practica acea Fericire.)* *- Analizarea modului în care alegerile morale și conștiința afectează viața spirituală și dezvoltarea unei vieți creștine autentice. „Libertate, responsabilitate și păcat” (ex. Elevii analizează o situație morală ipotetică (ex.: minciuna pentru a evita un conflict) și identifică consecințele morale și spirituale ale acțiunii, raportând la libertatea și responsabilitatea personală.)*
CS 3.2. Aplică virtuțile cardinale în luarea deciziilor și în comportamentul zilnic, demonstrând responsabilitate și echilibru moral în viața personală și comunitară.
- Înțelegerea conceptului de virtute cardinală și rolul acesteia în formarea caracterului creștin. „Ce sunt virtuțile cardinale?” (ex. Elevii citesc definițiile virtuților cardinale și realizează un tabel în care explică, cu propriile cuvinte, semnificația fiecărei virtuți și un exemplu din viața sfinților.) *- Aplicarea concretă a virtuților cardinale în viața personală și comunitară. „Virtuțile în acțiune” (ex. Elevii descriu o situație reală sau imaginară din viața lor (acasă, școală, comunitate) și explică cum pot aplica o virtute cardinală pentru a lua o decizie responsabilă și morală.)* *- Analizarea modului în care virtuțile cardinale susțin deciziile morale și viața creștină autentică. „Virtuți și echilibru moral” (ex. În grup, elevii analizează un studiu de caz despre un conflict moral și identifică ce virtuți ar fi necesare pentru a rezolva situația cu responsabilitate și echilibru, argumentând alegerile.)*
CS 3.3. Identifică vocația proprie și rolul în Biserică, integrând valorile creștine și sfaturile evanghelice în viața personală și comunitară.
- Înțelegerea modului în care fiecare persoană contribuie la viața Bisericii. „Vocația mea în Biserică” (ex. Elevii citesc despre mădularele Trupului Mistic al lui Cristos și descriu, în propriile cuvinte, rolul unui creștin în comunitate, evidențiind vocațiile speciale.) *- Aplicarea principiilor evanghelice în comportamente zilnice și decizii morale. „Sfaturile evanghelice în viața mea” (ex. Elevii aleg un sfat evanghelic (sărăcia, castitatea, ascultarea) și scriu un exemplu concret de aplicare în viața lor personală sau în activitățile comunitare.)* *- Evaluarea responsabilității personale în Biserică și integrarea valorilor creștine în misiunea proprie. „Identitate și misiune personală” (ex. Elevii, în grup, analizează un studiu de caz despre un membru al comunității Bisericii și discută cum valorile creștine și vocația proprie îl pot ghida în luarea deciziilor.)*
CS 3.4. Explică și interpretează sensul fiecărei cereri din „Tatăl nostru” și le aplică în practica rugăciunii personale și comunitare pentru aprofundarea comuniunii cu Dumnezeu.
- Înțelegerea fiecărei cereri și conexiunea acesteia cu viața creștină. „Sensul cererilor din Tatăl nostru” (ex. levii citesc textul rugăciunii și explică, cu propriile cuvinte, semnificația fiecărei cereri, realizând un scurt tabel sau schemă.) *- Aplicarea principiilor rugăciunii în viața personală și comunitară. „Rugăciunea în viața mea” (ex. Elevii aleg o cerere din „Tatăl nostru” și descriu cum o pot aplica în viața lor personală sau în comunitate, prin gesturi concrete sau decizii morale.)* *- Analizarea modului în care rugăciunea influențează viața personală și comunitară. „Impactul rugăciunii asupra comunității” (ex. Elevii discută în grup cum respectarea cererilor rugăciunii „Tatăl nostru” poate contribui la armonia și responsabilitatea în comunitatea lor, argumentând ideile.)*

CG.4 - Formarea unei vieți creștine responsabile prin înțelegerea convertirii și a ascezei, cultivarea virtuților sociale și tipic creștine, asumarea rolului persoanei în societate și valorificarea cultului sacramental ca mijloc de sfințire și comuniune.

Clasa a XI-a
CS 4.1. Analizează demnitatea și libertatea persoanei, identificând importanța convertirii și a asumării responsabilității morale în construirea unei vieți creștine autentice.
- Înțelegerea conceptului de demnitate și a consecințelor păcatului asupra vieții creștine. (ex. Elevii citesc texte despre demnitatea persoanei și păcat, apoi explică în propriile cuvinte legătura dintre libertate, responsabilitate și moralitate.) *- Aplicarea principiilor morale în viața personală pentru progres spiritual. (ex. Elevii aleg o situație din viața de zi cu zi și descriu cum ar putea aplica libertatea și conștiința morală pentru a lua o decizie responsabilă și creștină.)*

Clasa a XI-a
- Evaluarea impactului asumării responsabilității morale asupra vieții creștine autentice. (ex. Elevii analizează un caz de încălcare a valorilor morale și discută în grup cum recunoașterea păcatului și convertirea pot transforma viața persoanei și comunității.)
CS 4.2. Aplică virtuțile cardinale în viața cotidiană și în relațiile sociale, demonstrând comportament responsabil și echilibrat conform valorilor creștine.
- Aplicarea virtuților cardinale în viața cotidiană. (ex. Elevii identifică situații din viața școlii sau a familiei în care pot manifesta o virtute cardinală (înțelepciune, dreptate, cumpătare, tărie) și scriu cum ar acționa concret.) *- Analizarea impactului virtuților asupra relațiilor și comportamentului responsabil. (ex. Elevii compară două scenarii de comportament social – unul în care virtuțile cardinale sunt respectate și unul în care nu – și identifică consecințele asupra relațiilor și responsabilității morale.)* *- Evaluarea progresului personal în integrarea virtuților în viața socială și morală. (ex. Elevii își evaluează propriile decizii și comportamente din săptămâna precedentă, notând unde au aplicat virtuțile cardinale și ce ar putea îmbunătăți pentru a fi mai echilibrați moral.)*
CS 4.3. Recunoaște vocația proprie și rolul în Biserică, integrând valorile creștine, sfaturile evanghelice și responsabilitățile sociale în viața personală și comunitară.
- Înțelegerea rolului personal și a vocației în Biserică. (ex. Elevii explică în cuvintele lor ce înseamnă a fi „mădular al Trupului Mistic al lui Cristos” și cum se manifestă vocația fiecăruia în comunitate.) *- Aplicarea valorilor și sfaturilor evanghelice în contexte reale. (ex. Elevii realizează un plan de acțiuni concrete prin care pot manifesta valorile creștine și sfaturile evanghelice în viața de zi cu zi, la școală sau acasă.)* *- Analizarea vocației proprii și evaluarea modului în care poate contribui la comunitate. (ex. Elevii analizează diferite vocații în Biserică (preoție, viață consacrată, laici ca preoți, profeți și regi) și argumentează care se potrivește cel mai bine cu talentele și responsabilitățile lor, justificând alegerea.)*
CS 4.4. Explică și aplică sensul fiecărei cereri din „Tatăl nostru” în practica rugăciunii personale și comunitare, valorificând cultul sacramental ca mijloc de comuniune și sfințire.
- Înțelegerea semnificației rugăciunii și a mesajului său spiritual. (ex. Elevii explică, în grup sau individual, sensul fiecărei cereri din „Tatăl nostru” și legătura acesteia cu viața creștină personală și comunitară.) *- Aplicarea învățăturilor rugăciunii în viața personală și comunitară. (ex. Elevii compun o rugăciune personală sau comunitară inspirată din „Tatăl nostru”, integrând principiile fiecărei cereri în experiențele lor cotidiene.)* *- Evaluarea impactului rugăciunii asupra relațiilor și comportamentului creștin. (ex. Elevii analizează momente din viața comunității (școală, biserică, familie) și identifică cum respectarea cererilor din „Tatăl nostru” poate contribui la sfințire și comuniune, argumentând concluziile.)*

CLASA a XI-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Clasa a XI-a

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Dimensiunea spirituală a omului	**Elemente de antropologie creștină** Demnitatea persoanei umane: *Dignitas infinita* Cunoașterea de sine, temperamentul și caracterul Pasiunile, moralitatea pasiunilor Dorința de fericire, fericirea creștină - *Fericirile* (cele 8 fericiri) Liberul arbitru, libertate și responsabilitate Conștiința morală și moralitatea actelor umane Păcatul: natură, clasificare, consecințe

Domenii de conținut	Conținuturi
2. Harul și virtuțiile	**Virtuțile cardinale - În Sfânta Scriptură și în viața sfinților** Înțelepciunea Dreptatea Cumpătarea Tăria
3. Omul ca imaginea lui Dumnezeu	**Persoana și Biserica** Creştinul, mădular al Trupului Mistic al lui Cristos (1 Corinteni 12, 12-31) Vocații speciale în Biserică Vocația la preoție Viața consacrată, identitate şi misiune Sfaturile evanghelice (sărăcia, castitatea și ascultarea) Identitatea şi misiunea laicilor în Biserică (laici ca preoți, profeți și regi)
4. Cultul divin	**Rugăciunea Domnului: Tatăl nostru** „Tatăl nostru, care eşti în ceruri, sfinţească-se numele tău” „Vie Împărăția ta; facă-se voia ta, precum în cer aşa şi pe pământ” „Pâinea noastră cea de toate zilele dă-ne-o nouă astăzi” „Şi ne iartă nouă greşelile noastre, precum şi noi iertăm greşiților noştri” „Şi nu ne duce pe noi în ispită, ci ne mântuieşte de cel rău”

CLASA a XII-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG. 1 - Formarea unei vieți spirituale creștine autentice prin cunoașterea rolului harului divin, a vocației sociale și familiale a persoanei, a valorii cultului divin și a izvoarelor spiritualității, în vederea asumării responsabilității personale și comunitare.

Clasa a XII-a
CS 1.1. Analizează importanța convertirii și a ascezei în viața creștină și valorifică experiențele proprii pentru a mărturisi credința și a contribui la misiunea Bisericii.
- Înțelegerea importanței convertirii ca exigență permanentă în viața creștină. „Convertirea în Biblie” (ex. Elevii citesc pilda fiului risipitor și identifică etapele convertirii.) *- Aplicarea principiilor ascezei în viața personală. „Practici de asceză” (ex. Elevii aleg o practică ascetică (rugăciune, renunțare, fapte bune) și o aplică timp de o săptămână.)* *- Demonstrează implicare activă în misiunea Bisericii. „Mărturia credinței mele” (ex. Elevii realizează un proiect scurt (afiș, eseu sau video) despre cum pot mărturisi credința în comunitate.)*
CS 1.2. Aplică virtuțile sociale și tipic creștine în relațiile interpersonale și comunitare, promovând armonia, respectul și responsabilitatea morală.
- Înțelegerea semnificației virtuților sociale și tipic creștine. „Virtuțile în Biblie și în viața sfinților” (ex. Elevii identifică exemple de sinceritate, blândețe și umilință în texte biblice sau în viețile sfinților.) *- Demonstrează armonie și responsabilitate morală în interacțiuni. „Exersez politețea și autocontrolul” (ex. Elevii realizează jocuri de rol pentru a aplica politețea, autocontrolul și respectul în relațiile interpersonale.)* *- Integrearea virtuțile creștine în viața personală și comunitară. „Modelul meu de virtute” (ex. Elevii realizează un portret scurt (afiș, eseu sau prezentare) al unui sfânt care a trăit evlavia și umilința și explică ce pot învăța de la el.)*
CS 1.3. Exercită responsabilitatea morală în viața socială, respectând principiile creștine ale justiției, solidarității și binelui comun, și contribuie la promovarea unei societăți etice și echitabile.

Clasa a XII-a
- Înțelegerea rolul persoanei în promovarea binelui comun. „Omul, chipul lui Dumnezeu în societate” (ex. Elevii analizează texte biblice și explicații despre demnitatea persoanei și responsabilitatea față de comunitate.) *- Aplicarea principiilor creștine ale justiției și solidarității în viața cotidiană. „Justiție și solidaritate în practică” (ex. Elevii analizează situații concrete din școală sau comunitate și propun soluții bazate pe responsabilitate și empatie.)* *- Argumentarea modalității de a contribui la o societate etică și echitabilă. „Proiect pentru binele comun” (ex. Elevii realizează un scurt proiect (afiș, prezentare sau eseu) despre acțiuni concrete care promovează binele comun și responsabilitatea morală.)*
CS. 1.4. Valorifică sacramentele și diferitele forme de cult sacramental pentru sfințirea vieții personale și comunitare, aprofundând comuniunea cu Dumnezeu prin practici religioase autentice.
- Înțelegerea cum sacramentele aprofundează comuniunea cu Dumnezeu și sfințirea vieții. „Sacramentele – semne ale harului” (ex. Elevii identifică principalele sacramente și explică rolul lor în viața spirituală.) *- Aplicarea principiilor sacramentelor în viața personală și comunitară. „Reconcilieri și comuniune” (ex. Elevii reflectează asupra participării la Sacramentul Reconcilierii și Euharistiei și propun gesturi concrete de împăcare și comuniune.)* *- Valorificarea cultului sacramental pentru aprofundarea comuniunii cu Dumnezeu și sfințirea vieții comunitare. „Forme de cult și adorație” (ex. Elevii realizează un proiect scurt (afiș, prezentare sau eseu) despre binecuvântări și forme de adorație, evidențiind impactul lor asupra vieții spirituale.)*

CG. 2 - Formarea unei vieți creștine autentice prin înțelegerea sfințeniei ca vocație universală, cultivarea virtuților teologale și morale, trăirea iubirii față de aproapele și de creație și aprofundarea rugăciunii ca mijloc de comuniune cu Dumnezeu.

Clasa a XII-a
CS.1.1. Analizează rolul convertirii și al ascezei în viața creștină și aplică aceste principii pentru a mărturisi credința și a contribui activ la misiunea Bisericii.
- Înțelegerea rolul convertirii în viața creștină. „Ce înseamnă convertirea?” (ex. Elevii analizează un text biblic (ex. Fiul risipitor) și explică etapele convertirii.) *- Aplicarea principiilor ascezei în viața personală. „Practici de asceză zilnică”* *(ex. Elevii aleg o formă de asceză (renunțare, rugăciune, fapte bune) și o aplică o săptămână.)* *- Analizarea responsabilității și implicării în misiunea creștină. „Mărturia credinței mele”* *(ex. Elevii realizează un afiș, eseu sau video despre cum pot mărturisi credința în comunitate.)*
CS 2.2. Aplică virtuțile sociale și tipic creștine în relațiile interpersonale și comunitare, promovând armonia, respectul și responsabilitatea morală în viața cotidiană.
- Explicarea semnificației virtuților creștine. „Virtuțile în Sfânta Scriptură” *(ex. Elevii citesc texte biblice și identifică exemple de sinceritate, blândețe și umilință.)* *- Aplicarea respectului și responsabilității morală în interacțiuni.„Comportament creștin în relații”* *(ex. Elevii realizează jocuri de rol în care aplică politețea și autocontrolul în situații cotidiene.)* *- Valorificarea virtuților creștine ca modele personale și comunitare. „Modelul sfinților”* *(ex. Elevii prezintă un sfânt care a trăit evlavia și umilința, extrăgând o lecție de viață.)*
CS 2.3. Exercită responsabilitatea morală și implicarea civică, promovând principiile creștine ale justiției, solidarității și binelui comun în viața personală și comunitară.
- Înțelegerea valoarii fiecărei persoane și responsabilitatea față de comunitate. „Omul, chipul lui Dumnezeu” (ex. Elevii citesc un text biblic despre demnitatea persoanei și explică ce înseamnă a fi „chipul lui Dumnezeu” în societate.) *- Aplicarea principiilor creștine în viața cotidiană. „Justiție și solidaritate în practică”* *(ex. Elevii analizează situații concrete din viața școlii sau comunității și propun soluții bazate pe justiție și solidaritate.)* *- Argumentarea modalității de promovare a unei societăți etice și echitabile. „Contribuim la binele comun” (ex. Elevii realizează un proiect scurt (afiș, eseu, prezentare) despre acțiuni pentru binele comun și responsabilitate morală.)*
CS. 2.4. Valorifică sacramentele și diferitele forme de cult sacramental pentru aprofundarea comuniunii cu Dumnezeu și sfințirea vieții personale și comunitare.
- Înțelegerea cum sacramentele aprofundează comuniunea cu Dumnezeu. „Sacramentele – semne ale harului” (ex. Elevii identifică principalele sacramente și explică rolul lor în viața spirituală.) *- Aplicarea în viața personală principiile sacramentelor. „Experiența Reconcilierii și Euharistiei”*

Clasa a XII-a
(ex. Elevii reflectează asupra participării la sacramente și propun gesturi concrete de comuniune și reconciliere.) *- Valorifică cultul sacramental pentru sfințirea vieții personale și comunitare. „Forme de cult și adorație” (ex. Elevii realizează un proiect scurt (afiș, prezentare sau eseu) despre binecuvântări și forme de adorație din tradiția creștină.)*

CG. 3 - Formarea unei viziuni creștine integrale asupra persoanei umane și a relației sale cu Dumnezeu, prin înțelegerea demnității, a libertății și a conștiinței morale, trăirea virtuților, asumarea vocației în Biserică și cultivarea unei vieți de rugăciune.

Clasa a XII-a
CS 3.1. Analizează rolul convertirii și al ascezei în viața creștină, aplicându-le în mărturisirea credinței și în implicarea activă în misiunea Bisericii.
- Înțelegerea rolul convertirii ca exigență permanentă în viața creștină. „Convertirea în Biblie” *(ex. Elevii citesc pilda fiului risipitor și explică etapele convertirii.)* *- Aplicarea principiilor ascezei în viața personală. „Practici de asceză” (ex. Elevii aleg o practică ascetică (renunțare la un obicei, rugăciune, fapte bune) și o aplică timp de o săptămână.)* *- Demonstrează implicare activă în misiunea Bisericii. „Mărturia credinței mele”* *(ex. Elevii realizează un scurt proiect (afiș, eseu sau video) despre cum pot mărturisi credința în comunitate.)*
CS 3.2. Exersează și integrează virtuțile sociale și tipic creștine în viața personală și comunitară, promovând armonia, respectul și comportamentul moral responsabil.
- Înțelegerea semnificația virtuților sociale și tipic creștine. „Virtuțile în Biblie și viața sfinților” *(ex. Elevii identifică exemple de sinceritate, blândețe și umilință în texte biblice sau în viețile sfinților.)* *- Demonstrează armonie și responsabilitate morală în interacțiuni. „Exersez comportamente morale”* *(ex. Elevii participă la jocuri de rol pentru a aplica politețea, autocontrolul și respectul în relațiile interpersonale.)* *- Integrează virtuțile creștine în viața personală și comunitară. „Modelul meu de virtute”* *Elevii realizează un portret scurt (afiș, eseu sau prezentare) al unui sfânt care a trăit evlavia și umilința și explică ce pot învăța de la el.*
CS 3.3. Aplică principiile creștine ale responsabilității, justiției și solidarității în relațiile sociale și în activitatea civică, contribuind la binele comun.
- Analizarea rolul persoanei în promovarea binelui comun.„Omul, chipul lui Dumnezeu în societate” *(ex. Elevii analizează texte biblice și explicații despre demnitatea persoanei și responsabilitatea față de comunitate.)* *- Aplicarea principiilor creștine ale justiției și solidarității în viața cotidiană. „Justiție și solidaritate în practică”* *(ex. Elevii analizează situații concrete din școală sau comunitate și propun soluții bazate pe responsabilitate și empatie.)* *- Argumentarea modalități de a contribui la o societate etică și echitabilă. „Proiect pentru binele comun” (ex. Elevii realizează un scurt proiect (afiș, prezentare sau eseu) despre acțiuni concrete care promovează binele comun și responsabilitatea morală.)*
CS 3.4. Valorifică sacramentele și diferitele forme de cult sacramental pentru aprofundarea comuniunii cu Dumnezeu și sfințirea vieții personale și comunitare.
- Înțelegerea cum sacramentele aprofundează comuniunea cu Dumnezeu. „Rolul sacramentelor în viața creștinului” *(ex. Elevii identifică principalele sacramente și explică rolul lor în sfințirea vieții personale și comunitare.)* *- Aplicarea principiile sacramentelor în viața cotidiană. „Reconcilieri și comuniune”* *(ex. Elevii reflectează asupra participării la Sacramentul Reconcilierii și Euharistiei și propun gesturi concrete de împăcare și comuniune.)* *- Valorificarea cultului sacramental pentru aprofundarea comuniunii cu Dumnezeu și sfințirea vieții comunitare. „Forme de cult și adorație” (ex. Elevii realizează un proiect scurt (afiș, prezentare sau eseu) despre binecuvântări și forme de adorație, evidențiind impactul lor asupra vieții spirituale.)*

CG.4 - Formarea unei vieți creștine responsabile prin înțelegerea convertirii și a ascezei, cultivarea virtuților sociale și tipic creștine, asumarea rolului persoanei în societate și valorificarea cultului sacramental ca mijloc de sfințire și comuniune.

Clasa a XII-a
CS 4.1. Analizează importanța convertirii și a ascezei în viața creștină și le aplică în mărturisirea credinței și în angajamentul față de misiunea Bisericii.
-Analizarea importanței convertirii ca exigență permanentă în viața creștină. (ex. Elevii citesc convertirea Sfântului Paul și identifică etapele convertirii.)

Clasa a XII-a
- Aplicarea principiile ascezei în viața personală. (ex. Elevii aleg o practică ascetică (rugăciune, renunțare, fapte bune) și o aplică timp de o săptămână.) *- Demonstrează implicare activă în misiunea Bisericii. (ex. Elevii realizează un proiect scurt (afiș, eseu sau video) despre cum pot mărturisi credința în comunitate. Mărturia credinței mele")*
CS 4.2. Exersează și integrează virtuțile sociale și tipic creștine în relațiile interpersonale și în viața comunitară, promovând armonia, respectul și responsabilitatea morală.
- Înțelegerea semnificației virtuților sociale și tipic creștine. (ex. Elevii identifică exemple de sinceritate, blândețe și umilință în texte biblice sau în viețile sfinților.) *- Demonstrează armonie și responsabilitate morală în interacțiuni. (ex. Elevii realizează jocuri de rol pentru a aplica politețea, autocontrolul și respectul în relațiile interpersonale.)* *- Integrarea virtuților creștine în viața personală și comunitară. (ex. Elevii realizează un portret scurt (afiș, eseu sau prezentare) al unui sfânt care a trăit evlavia și umilința și explică ce pot învăța de la el.)*
CS 4.3. Aplică principiile creștine privind responsabilitatea, dreptatea și solidaritatea în viața socială și civică, contribuind activ la binele comun și la dezvoltarea comunității.
- Înțelegerea rolul persoanei în promovarea binelui comun. (ex. Elevii analizează texte biblice și explicații despre demnitatea persoanei și responsabilitatea față de comunitate.) *- Aplicarea principiilor creștine ale justiției și solidarității în viața cotidiană. (ex. Elevii analizează situații concrete din școală sau comunitate și propun soluții bazate pe responsabilitate și empatie.)* *- Propunerea modalității de a contribui la o societate etică și echitabilă. (ex. „Proiect pentru binele comun" Elevii realizează un scurt proiect (afiș, prezentare sau eseu) despre acțiuni concrete care promovează binele comun și responsabilitatea morală.)*
CS 4.4. Valorifică sacramentele și formele de cult sacramental pentru aprofundarea comuniunii cu Dumnezeu și sfințirea vieții personale și comunitare.
- Înțelegerea cum sacramentele aprofundează comuniunea cu Dumnezeu și sfințirea vieții. (ex. Elevii identifică principalele sacramente și explică rolul lor în viața spirituală.) *- Reflectarea asupra participării la Sacramentul Reconcilierii și Euharistiei. (ex. Elevii proun proiecte cu tema: Reconcilieri și comuniune)* *- Aprofundarea comuniunii cu Dumnezeu și sfințirea vieții comunitare. (ex. Elevii realizează un proiect scurt (afiș, prezentare sau eseu) despre binecuvântări și forme de adorație, evidențiind impactul lor asupra vieții spirituale.)*

CLASA a XII-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Clasa a XII-a

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Dimensiunea spirituală a omului	**Convertirea, asceza, misiunea creștină** Convertirea ca exigența permanentă a fiecărui creștin Asceza în viața creștină (apectele pozitive și negative ale ascezei) Mărturia
2. Harul și virtuțiile	**Virtuți sociale în Sfânta Scriptură și în viața sfinților** Sinceritatea Politețea, blândețea Autocontrol Virtuți tipic creștine Evlavia Umilința

Domenii de conținut	Conținuturi
3. Omul ca imaginea lui Dumnezeu	**Persoana și societatea** Participarea la viața socială Principiul subsidiarității Persoana și autoritatea Binele comun, justiția și corupția Viziunea creștină asupra muncii Responsabilitatea morală în viața comunitară Empatie și solidaritatea umană
4. Cultul divin	**Cultul sacramental** Rolul sacramentelor în viața spirituală Necesitatea cultului sacramental: Sacramentul Reconcilierii, Eucharisitia Diferite forme de adorație Binecuvântările

SUGESTII METODOLOGICE

1. Semnificații și rol
Sugestiile metodologice sprijină profesorul de religie să transforme temele teologice, biblice, spirituale și morale în experiențe de învățare vii, accesibile și semnificative pentru elevi. Ele nu oferă metode unice, ci repere care inspiră: cum se poate preda o temă biblică („Chemarea lui Avram"), morală („Virtuțile") sau contemporană („Pericolele lumii online") prin metode interactive, reflecție personală și aplicare în viața reală.

2. Principii generale aplicate la spiritualitate
Centrare pe elev – întrebările tinerilor sunt punctul de pornire („Unde îl descopăr eu pe Dumnezeu azi?").
Diversitate metodologică – povestire biblică, dezbatere, exercițiu creativ (desen, jurnal), dramatizare, analiză de text religios.
Flexibilitate – alegerea textelor biblice sau a fragmentelor morale, spirituale adaptate la nivelul clasei și la resursele disponibile.
Integrare interdisciplinară – doar în aria religioasă/umanistă (istorie, literatură, cultură, artă sacră).
Evaluare formativă – jurnal spiritual, reflecție scrisă, autoevaluare și feedback între elevi.
Diferențiere – sarcini mai simple (ex. ilustrarea unui episod biblic) și sarcini complexe (compararea unor texte religioase) pentru elevi cu ritmuri diferite.
Utilitate – accent pe aplicabilitate: cum trăiesc azi valorile creștine? cum mă raportez personal la mesajele biblice?

3. Orientări metodologice generale
Învățare activă – dezbateri („Care este mesajul parabolei fiului risipitor pentru adolescenți?"), studii de caz (ex. „Padre Pio – suferință și speranță").
Învățare colaborativă – grupuri care rezumă diferite texte biblice sau vieți de sfinți și le prezintă colegilor.
Învățare prin proiect – realizarea unui „jurnal de rugăciune" pe parcursul modului sau a unui afiș despre o virtute.
Învățare digitală – folosirea aplicațiilor biblice interactive, a hărților online pentru călătoriile Sf. Pavel, a clipurilor video tematice.
Învățare autentică – întâlniri/interviuri cu preoți, persoane consacrate sau voluntari în comunitate.
Învățare contextualizată – discuții despre situații reale (dependențe, relații de familie, prietenie) conectate cu învățătura creștină.

4. Adaptări metodologice
Sugestiile metodologice pentru disciplina ***Spiritualitate***, clasele IX–XII, urmăresc ca învățarea să fie adaptată nivelului elevilor și resurselor disponibile, menținând totodată coerența între conținuturile biblice, morale, spirituale și provocările lumii actuale.

Principii de bază
Accesibilitate: pentru teme biblice, spirituale (de ex. legămintele, modurile de adorație), profesorul poate selecta fragmente reprezentative, pe care elevii să le înțeleagă prin activități scurte, clare și vizuale.
Interactivitate: fiecare domeniu de conținut trebuie să fie asociat cu exerciții de implicare – lectură expresivă, dezbatere, dramatizare, proiect colaborativ, discuție aplicată.
Conexiune cu viața elevilor: evenimentele biblice sau modelele de sfinți se leagă de experiențe personale și întrebările tinerilor (iertarea, responsabilitatea, prietenia, credința).
Respect pentru diversitate: în abordarea altor religii, accentul cade pe cunoaștere obiectivă, respectuoasă și pe identificarea punctelor de dialog cu creștinismul.
Dimensiune formativă: sacramentele, virtuțile și modelele de mărturie creștină sunt prezentate prin situații concrete, care invită la reflecție și alegere morală.

Modalități de lucru aplicabile tuturor domeniilor
Povestirea biblică și dramatizarea: pentru teme precum chemarea lui Avram, parabolele sau convertirea Sf. Pavel. Elevii reconstituie scenele, apoi discută mesajul lor pentru viața de azi.
Studiul de caz istoric: pentru civilizațiile antice sau documentel Bisericii. Elevii lucrează cu texte, hărți și imagini pentru a înțelege contextul.
Învățare colaborativă: grupuri de elevi sintetizează aspecte diferite ale unei teme (ex. darurile Duhului Sfânt, diferite culte, virtuțile) și le prezintă colegilor.

Proiecte aplicative: jurnale de rugăciune, postere despre sacramente, campanii de prevenire a viciilor, mici acțiuni caritative în comunitate.
Resurse digitale: hărți interactive pentru călătoriile biblice, prezentări multimedia despre sfinți, tururi virtuale ale unor lăcașuri sacre, aplicații biblice.

Diferențiere și personalizare
Pentru elevi cu ritm lent sau CES: rezumate vizuale, benzi desenate biblice, vocabular minim, role-play simplificat.
Pentru elevi avansați: comparații între texte biblice și tradiții, redactarea de eseuri scurte, analiză critică a unor documente ale Bisericii.

Evaluare
Formativă: jurnale de reflecție, fișe de feedback, discuții după activitate, autoevaluare și evaluare între colegi.
Sumativă: teste aplicative (pe texte biblice, cazuri morale), portofolii tematice, proiecte prezentate public.

Exemple de aplicare unitară
Revelația divină – „Hartă a legămintelor" (de la Avram la Noul Testament), completată prin activitate de grup.
Valorile altor religii/culte – „Masa rotundă a antichității", unde elevii reprezintă diferite culte și compară sensul sacrului.
Răspunsuri creștine contemporane – atelier despre „imagini constructive și distructive despre Dumnezeu", corectate prin Scriptură.
Mărturie creștină – proiect caritabil sau simulare de „tribunal al conștiinței" pentru a discuta decizii morale pe baza Poruncilor și a virtuților.

5. Legătura cu profilul de formare al absolventului
Sugestiile metodologice trebuie să arate cum fiecare lecție contribuie la:
Competențe-cheie – sociale și civice (discuții despre responsabilitate), digitale (prezentări multimedia despre sfinți), culturale (cunoașterea tradițiilor religioase).
Atributele absolventului – reflexiv (jurnal personal despre rugăciune), creativ (realizarea unei benzi desenate despre o parabolă), responsabil (implicarea în activități caritative).
Teme transversale – educație pentru mediu (lectura biblică despre creație și grija față de natură), digitalizare (folosirea resurselor online responsabile), sănătate și etică (temele despre vicii, bioetică, sexualitate).

6. Mesaj-cheie pentru grupurile de lucru
Sugestiile metodologice pentru ***Spiritualitate*** nu sunt un „manual ascuns" al programei, ci o busolă pedagogică care orientează profesorul în transmiterea credinței. Ele arată cum temele biblice, istoria Bisericii, sacramentele și mărturia sfinților pot fi traduse în activități accesibile și atractive pentru liceeni.

Pentru un profesor debutant, aceste sugestii oferă repere clare: cum să citească și să explice un text biblic, cum să lege un episod din istoria mântuirii de întrebările elevilor, cum să facă vizibile valorile creștine în viața de zi cu zi. Pentru profesorul cu experiență, ele creează spațiu de inovare: integrarea resurselor digitale, proiecte interdisciplinare, noi forme de implicare a elevilor în comunitate.

Astfel, se asigură coerența între intențiile curriculare și practica de la clasă, iar ora de religie devine un loc de întâlnire între mesajul Evangheliei și viața reală a tinerilor.

Domenii

Clasa a XII-a

1. Convertirea, asceza, misiunea creștină
Metode recomandate: studiul de caz (ex. parabola fiului risipitor), dezbaterea, reflecția personală, mărturia de credință (scrisă/orală).
Strategii: folosirea de exemple din viețile sfinților, filme/clipuri cu mărturii de convertire, exerciții practice de autocontrol.
Resurse: Sfânta Scriptură, texte patristice, mărturii contemporane, caiete de reflecție spirituală.

2. Virtuți sociale și tipic creștine

Metode recomandate: jocuri de rol, brainstorming, portofolii tematice (ex. „calendarul virtuților”), proiecte de grup.
Strategii: corelarea cu experiențele de viață ale elevilor, punerea în evidență a modelelor de sfinți, exerciții de autoevaluare a propriei conduite.
Resurse: texte biblice (ex. Fericirile, Imnul Iubirii), povești de viață ale sfinților, materiale multimedia.

3. Persoana și societatea
Metode recomandate: dezbateri pe teme sociale (binele comun, justiția, corupția), proiecte comunitare, învățare prin serviciu în folosul comunității (service learning).
Strategii: integrarea principiilor sociale creștine în probleme actuale (viața digitală, responsabilitatea civică, ecologia).
Resurse: documente ale Bisericii (Laudato si’, Fratelli tutti), articole de presă, materiale audio-video.

4. Cultul sacramental
Metode recomandate: observarea participativă (vizionarea unei Liturghii sau Adorații), proiect tematic („Sacramentele – izvoare ale sfințeniei”), portofolii spirituale.
Strategii: implicarea elevilor în pregătirea unor momente liturgice, compararea diferitelor forme de cult sacramental, reflecție asupra experienței personale de rugăciune.
Resurse: Catehismul Bisericii Catolice, ritualuri liturgice, devoțiuni tradiționale (rozariu, novene, Calea Crucii).

Recomandări generale
Învățare activă: elevul să fie implicat nu doar prin cunoștințe, ci și prin experiențe (rugăciune, reflecție, proiecte sociale).
Interdisciplinaritate: legături cu istoria (sfinți, modele), literatura (texte spirituale), educație civică (binele comun, corupția).
Evaluare variată: eseuri, portofolii, dezbateri, proiecte practice, jurnale spirituale, autoevaluări.
Climat educațional: dialog deschis, respect față de întrebările elevilor, încurajarea exprimării personale.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Grad didactic/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
BENEDEK MATILDA-RAMONA	I.	LICEUL TEOLOGIC ROMANO-CATOLIC „SZENT LÁSZLÓ” ORADEA
KOCSIK ZOLTÁN-IOSIF	I.	LICEUL TEOLOGIC ROMANO-CATOLIC „GERHARDINUM” TIMISOARA
SIMÓ GÁSPÁR	I.	LICEUL TEOLOGIC ROMANO-CATOLIC „SEGíTŐ MÁRIA” MIERCUREA-CIUC

COORDONATORI/RESPONSABILI/CONSULTANȚI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
ZĂBAVĂ MIHAELA	Consilier CNCE	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare	Responsabil CNCE
PÎSLARU CĂTĂLIN	Inspector general MEC	Ministerul Educației și Cercetării	Responsabil MEC
DIÓSI DÁVID	Decan / Prof.univ.dr.	UBB Cluj – Facultatea de Teologie Romano-Catolică	Consultant științific

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
GÁL LÁSZLÓ	Insp.șc.general.arhid. Doctor în teologie	Arhiepiscopia Romano-Catolică de Alba Iulia	Responsabil cult
TAMÁSI ZSOLT JÓZSEF	Director Doctor în teologie	Liceul Romano-Catolic, Tg.Mureș	Responsabil cult

.... számú melléklet az oktatási és kutatási miniszter .../... . számú rendeletéhez

Iskolai tanterv

SPIRITUALITÁS
tantárgyhoz

IX-XII. osztály

Szaktanterv (CS)
szakképző/vokacionális ágazat számára, teológiai profil,
római katolikus teológia – egyházturisztika szakképzés
(magyar nyelvű római katolikus kultusz)

- 2025 -

BEMUTATÓ JEGYZÉK

A *Spiritualitás* tantárgy a szakirányú tanterv (CS) keretében szerepel a IX–XII. osztályokban, a hivatásos (vokacionális) képzési ág, teológiai profil alá tartozó római katolikus teológia, illetve egyházturisztikai szakosításban, a magyar nyelvű római katolikus felekezet számára. A tantárgy minden tanévben heti 1 órában kerül oktatásra.

A teológiai profilú líceumok más tantárgyaival együtt e tantárgy célja olyan kompetenciák kialakítása, amelyek hozzájárulnak a tanulók általános műveltségének, különösen pedig vallási kultúrájának fejlesztéséhez, személyiségüknek a keresztény értékekkel összhangban történő formálásához, valamint lelki arculatuk kialakításához.

A *Spiritualitás* tantárgy a diákok számára a keresztény alapvető értékek megismerésének és elmélyítésének útját kínálja, azzal a céllal, hogy elősegítse a személy teljes, integrált fejlődését emberi, lelki és társadalmi dimenzióiban. A megtérés, az erények, a személy és a társadalom kapcsolata, valamint a szentségi élet szerepe témái révén a tanulók meghívást kapnak arra, hogy felfedezzék a keresztény lelkiség gyökereit, és e értékeket beépítsék mindennapi életükbe.

A jelen tanterv e szemlélet figyelembevételével közelíti meg a *Spiritualitás* tantárgy tartalmát és céljait. A tantárgy tanulmányozása során – a középiskolai évek végére – a diákok képessé válnak a keresztény lelkiség fő témáinak értelmezésére, felismerve ezek történelmi, kulturális és civilizációs következményeit.

A *Spiritualitás* tantárgy tantervének kidolgozása figyelembe veszi a tantervi reform által meghatározott követelményeket, teljes összhangban a 198/2023. számú közoktatási törvénnyel, valamint a releváns európai szakmai dokumentumokkal – különösen az Európai Unió Tanácsának a kulcskompetenciákról szóló ajánlásával, az Európai Képesítési Keretrendszerrel (EQF), az OECD/UNESCO jelentésekkel, valamint más referenciadokumentumokkal és a nemzeti tantervhez kapcsolódó tanulmányokkal.

A kompetenciák meghatározása és a tananyagtartalmak kiválasztása a relevancia, az elérhetőség, valamint az ismeretek rendszerezett átadása elvének tiszteletben tartásával történt, biztosítva az évről évre történő előrehaladást és a kapcsolódást az általános kompetenciákhoz, illetve a képzési profilhoz.

A *Spiritualitás* tantárgy tanterve az alábbi fő részekből áll:

- általános kompetenciák
- specifikus kompetenciák és tanulási tevékenységek példái
- tananyag
- tanulási tantervi követelmények
- országos értékelési követelmények
- módszertani javaslatok
- bibliográfia

ÁLTALÁNOS KOMPETENCIÁK (CG)

CG1	**Egy hiteles keresztény lelki élet kialakítása az isteni kegyelem szerepének, az ember társadalmi és családi hivatásának, az isteni tisztelet értékének és a spiritualitás forrásainak megismerése által, a személyes és közösségi felelősségvállalás érdekében.**
CG2	**Hiteles keresztény élet kialakítása a szentség mint egyetemes hivatás megértése, a teológiai és erkölcsi erények gyakorlása, a felebarát és a teremtett világ iránti szeretet megélése, valamint az ima elmélyítése által mint az Istennel való közösség eszköze.**
CG3	**Az emberről és Istenhez fűződő kapcsolatáról szóló átfogó keresztény szemlélet kialakítása az emberi méltóság, szabadság és erkölcsi lelkiismeret megértése, az erények gyakorlása, az egyházi hivatás vállalása és az imádságos élet ápolása által.**
CG4	**Felelősségteljes keresztény élet kialakítása a megtérés és az aszkézis megértése, a társadalmi és kifejezetten keresztény erények gyakorlása, az egyén szerepének vállalása a társadalomban, valamint a szentségi kultusz értékelése által mint a megszentelődés és közösség eszköze.**

IX. OSZTÁLY

SPECIFIKUS KOMPETENCIÁK (CS) ÉS TANULÁSI TEVÉKENYSÉGEK (EAI)

CG. 1 - Egy hiteles keresztény lelki élet kialakítása az isteni kegyelem szerepének, az ember társadalmi és családi hivatásának, az isteni tisztelet értékének és a spiritualitás forrásainak megismerése által, a személyes és közösségi felelősségvállalás érdekében.

IX. osztály
CS 1.1. Azonosítja és megmagyarázza a keresztény spiritualitás alapvető fogalmait és annak tanulmányozásának célját, kiemelve a spirituális dimenzió fontosságát a személyes és közösségi életben.
- A spiritualitás fogalmának magyarázata *- A spiritualitás forrásainak elemzése* *- Egy vizuális manifesztum (nyilatkozat) készítése a spiritualitás tanulmányozásának céljáról*
CS 1.2. Elemzi az isteni kegyelem és az erények szerepét a hiteles lelki élet kialakításának folyamatában, megmagyarázva a kegyelem és az emberi szabadság közötti kapcsolatot.
- Istenképek elemzése és azok hatása a kegyelemről alkotott felfogásra *- Esettanulmányok az emberi szabadságról és a kegyelemről* *- Egy diagram vagy vizuális napló készítése a lelki élet fokozatairól*
CS 1.3. Értelmezi a személy és a család értékét mint Isten képmását, elemezve a szeretet, a közösség és a szolgálat kapcsolatait a társadalmi és családi életben.
- A Szent Család és a „Dilexit nos” szöveg elemzése *- A személyes karizmák alkalmazása a közösség szolgálatában* *- Egy poszter vagy vizuális napló készítése a családi szeretetről*
CS 1.4. Megtervezi és gyakorlatba ülteti az egyéni és közösségi istentisztelet hiteles formáit, kiemelve a liturgia, az imádság és az áhítatok szerepét a keresztény lelki életben.
- A pogány, zsidó és Jézus áldozatainak összehasonlítása *- Imádság- és áhítatterv kidolgozása* *- Egy poszter vagy vizuális napló készítése az áhítatokról*

CG. 2 - Hiteles keresztény élet kialakítása a szentség mint egyetemes hivatás megértése, a teológiai és erkölcsi erények gyakorlása, a felebarát és a teremtett világ iránti szeretet megélése, valamint az ima elmélyítése által mint az Istennel való közösség eszköze.

IX. osztály
CS 2.1. Azonosítja és megmagyarázza a keresztény spiritualitás fő fogalmait és forrásait, kiemelve azok jelentőségét a hiteles keresztény élet kialakításában.
- A keresztény spiritualitás térképének elkészítése *- A Szentírás, a hagyomány és a spirituális tapasztalat összehasonlítása* *- A fogalmak alkalmazása a saját életben*
CS 2.2. Elemzi az isteni kegyelem és az erények szerepét a hiteles keresztény élet fejlesztésében, megmagyarázva a kegyelem és az emberi erőfeszítés kapcsolatát.
- Bibliai szövegek és szentéletű példák elemzése a kegyelem és emberi erőfeszítés témájában *- Erényekre és kegyelemre épülő spirituális fejlődési terv készítése* *- Heti napló készítése: a kegyelem és az erény tapasztalatai, személyes reflexió*
CS 2.3. Értelmezi a személy és a család értékét mint Isten képmását, elemezve, hogyan járulnak hozzá a szeretet és a felelősség kapcsolatai a szentség megéléséhez a személyes és közösségi életben.
- A Szentháromság és bibliai példák elemzése a családról és a szolgálatról *- Családi vagy közösségi szolgálati projekt készítése a személyes karizmák felhasználásával* *- Heti napló készítése: a szeretet és felelősség tapasztalatai, személyes reflexió*
CS. 2.4. Megtervezi és alkalmazza az isteni kultuszban való részvétel hiteles formáit, kiemelve a liturgia, az imádság és az áhítatok szerepét a hiteles keresztény élet kialakításában.
- Az imádság formáinak és céljainak összehasonlítása *- Imádságterv készítése* *- Az imádság akadályainak elemzése és megoldási javaslatok kidolgozása*

CG. 3 - Az emberről és Istenhez fűződő kapcsolatáról szóló átfogó keresztény szemlélet kialakítása az emberi méltóság, szabadság és erkölcsi lelkiismeret megértése, az erények gyakorlása, az egyházi hivatás vállalása és az imádságos élet ápolása által.

IX. osztály
CS 3.1. Azonosítja és megmagyarázza a keresztény spiritualitás fő fogalmait és forrásait, kiemelve azok szerepét az emberről alkotott átfogó keresztény szemlélet kialakításában.
- A spiritualitás alapvető fogalmainak azonosítása *- A spiritualitás tanulmányozásának céljának magyarázata csoportban* *- Elmélkedés a spiritualitás alkalmazásáról a személyes és közösségi életben*
CS 3.2. Elemzi, hogyan járul hozzá az isteni kegyelem és az erények az emberi méltóság, szabadság és erkölcsi lelkiismeret fejlődéséhez, kiemelve a személy lelki előrehaladását.
- A kegyelem hatásának elemzése a vágyra, értelemre és akaratra *- Isten pozitív és negatív képének összehasonlítása és hatásuk a lelki fejlődésre* *- A kegyelem általi átalakulás tapasztalatának leírása*
CS 3.3. Értelmezi a személy és a család értékét mint Isten képmását, elemezve, hogyan járulnak hozzá a szeretet, a szolgálat és a felelősség kapcsolatai az egyházi hivatás vállalásához.
- Egy olyan család jellemzőinek elemzése, amely a Szentháromságot tükrözi *- A személyes karizmák azonosítása és egy szolgálati tevékenység javaslata* *- A családban megjelenő szeretet- és imapéldák elemzése, konkrét cselekedetek javaslata*
CS 3.4. Megtervezi és értékeli az isteni kultuszban való részvételt, egyénileg és közösségben, kiemelve a liturgia, az áhítatok és az imádság szerepét az imádságos élet ápolásában és az Istennel való kapcsolat elmélyítésében.
- A kultusz szerepének elemzése a lelki életben *- Egyéni és közösségi istentiszteleti pillanat megtervezése* *- Elmélkedés az áhítatokról és azok lelki hatásáról*

CG.4 - Felelősségteljes keresztény élet kialakítása a megtérés és az aszkézis megértése, a társadalmi és kifejezetten keresztény erények gyakorlása, az egyén szerepének vállalása a társadalomban, valamint a szentségi kultusz értékelése által mint a megszentelődés és közösség eszköze.

IX. osztály
CS 4.1. Azonosítja és megmagyarázza a keresztény spiritualitás alapvető fogalmait és a tantárgy célját, kiemelve azok szerepét a felelősségteljes keresztény élet kialakításában.
- Szószedet készítése, amely meghatározza a keresztény spiritualitás alapfogalmait (megtérés, aszkézis, hivatás, kegyelem, erény, szentségi kultusz) és megmagyarázza a tantárgy tanulmányozásának célját *- Fogalmi térkép készítése, amely összekapcsolja a spiritualitás tanulmányozásának célját a személyes és közösségi élettel, bemutatva, miként járul e tudás a felelősségteljes keresztény élethez* *- Csoportbeszélgetésben való részvétel, amelyben olyan kérdésekre válaszolnak, mint: „Miért fontos a spirituális dimenzió a felelősségteljes élet kialakításában?”*
CS 4.2 Elemzi, hogyan járul hozzá az isteni kegyelem és az erények a megtérés és aszkézis folyamatához, kiemelve azok szerepét a személyes és közösségi felelősség megélésében.
- Annak feltárása, miként befolyásolja az isteni kegyelem és az erények (igazságosság, mértékletesség, lelki erő, bölcsesség) az ember erkölcsi döntéseit a mindennapi életben *- Személyes terv kidolgozása, amely konkrét lépéseket tartalmaz a kegyelem és az erények által való lelki fejlődésre, bemutatva az alkalmazás módját a személyes és közösségi életben* *- Egyhetes napló vezetése, amelyben rögzíti, mikor tapasztalta az isteni kegyelem hatását, hogyan gyakorolta az erényeket, és ezek miként járultak hozzá mások iránti felelősségéhez*
CS 4.3. Értelmezi a személy és a család értékét mint Isten képmását, elemezve, hogyan járulnak hozzá a szeretet, szolgálat és felelősség kapcsolatai az ember társadalmi szerepének vállalásához.
- Elemzi, hogyan segíti elő a szeretet, szolgálat és felelősség a személy társadalmi szerepét, értelmezve a család és az egyén értékét mint Isten képmását *- Közösségi részvételi terv kidolgozása keresztény értékek alapján, a családi és társadalmi kapcsolatokban megnyilvánuló szeretet és felelősség kifejezésével (pl. önkéntesség, szomszédok segítése, nehéz helyzetű családok támogatása)* *- Elmélkedés a családban és társadalomban való saját szerepvállalásról, értékelve, hogyan segítik a szeretetre és felelősségre épülő kapcsolatok a felelősségteljes keresztény életet*
CS 4.4. Megtervezi és értékeli a szentségi és az isteni kultuszban való hiteles részvételt, kiemelve a liturgia és az áhítatok szerepét a személyes megszentelődésben és a közösséggel való egységben.
- Kutatási tevékenység: a különböző kultuszformák (pogány, zsidó, Jézus áldozata) elemzése és következtetések bemutatása *- Hiteles, egyéni vagy közösségi istentiszteleti forma megtervezése és abban való részvétel, beszámoló készítése a tapasztalatokról* *- Reflexiós napló: a liturgia és az áhítatok hatása a személyes megszentelődésre és a közösségi egységre*

IX. OSZTÁLY

TANANYAG

IX. osztály

Tartalmi területek	Tartalmak
1. **Az ember lelki dimenziója**	**Bevezetés a spiritualitásba** - A tantárgy meghatározása, felépítése és forrásai - A spiritualitás tantárgy tanulmányozásának célja
2. **A kegyelem és az erények**	**Az isteni kegyelem** - Isten képe: pozitív és negatív istenképek - Az ember formálódása Isten képmására és hasonlatosságára - Az isteni kegyelem és az emberi erőfeszítés szerepe (vágy, értelem, akarat) - A kegyelemben való előrehaladás és a lelki élet fokozatai - Isten megtapasztalása / a kegyelem átalakító ereje
3. **Az ember mint Isten képmása**	**Az ember mint társas lény** - A Szentháromság mint az emberi élet forrása – Ferenc pápa: *Dilexit nos* - Isten akaratának keresése (Ábrahám, Mózes és Jézus példája) - A karizmák, amelyeket a közösség szolgálatában használunk

Tartalmi területek	Tartalmak
	A személy és a család - A család mint a Szentháromság képmása - A család természete és szerepe: a Szent Család mint az erények iskolája - A szeretet kifejeződése a családban: imádság, áldozat, odaadás - Szeretet és szexualitás: az önátadás teljessége, az élet ajándéka és annak szolgálata
4. **Az isteni kultusz**	**Az isteni tisztelet fogalma és tárgya** - Az isteni kultusz különböző formái (pogány áldozatok, zsidó áldozatok, Jézus Krisztus megváltó áldozata) - A belső és külső kultusz szükségessége - Az egyéni és közösségi istentisztelet fontossága - Az isteni kultusz és a szentek tisztelete - Ájtatosságok az isteni személyek tiszteletére - Ájtatosságok a szentek tiszteletére - Népi vallásosság - A hamis kultusz és a bűnök az isteni tisztelet ellen / más vallási kultuszok hatása a keresztény spiritualitásra

X. OSZTÁLY

SPECIFIKUS KOMPETENCIÁK (CS) ÉS TANULÁSI TEVÉKENYSÉGEK (EAI)

CG. 1 - Egy hiteles keresztény lelki élet kialakítása az isteni kegyelem szerepének, az ember társadalmi és családi hivatásának, az isteni tisztelet értékének és a spiritualitás forrásainak megismerése által, a személyes és közösségi felelősségvállalás érdekében.

X. osztály
CS 1.1. Elemzi a szentség fogalmát a Szentírásban, és értelmezi a személyes meghívást a szentségre, kiemelve az isteni kegyelem és az emberi erőfeszítés együttműködését.
- A szentség jelentésének azonosítása a Szentírásban *- Az ember és az isteni kegyelem együttműködésének fontosságának megindoklása* *- Vizuális alkotás készítése, amely kifejezi a személyes meghívást a szentségre*
CS 1.2. Értékeli a teológiai és erkölcsi erények fontosságát, és alkalmazza az irgalmasság cselekedeteit a személyes és közösségi életben, mint a keresztény lelki élet elmélyítésének eszközeit.
- Egy szent (pl. Assisi Szent Ferenc) életének elemzése a teológiai erények azonosítása céljából *- Az erények és az irgalmasság cselekedeteinek gyakorlása szimulált helyzetekben* *- Közösségi projekt megvalósítása: segítő vagy ökológiai kampány a plébánián vagy az iskolában*
CS 1.3. Értelmezi az ember, a baráti kapcsolatok és a természet iránti felelősség értékét, a keresztény szeretet és a teremtés védelmének elveit alkalmazva a mindennapi életben és a társadalomban.
- A keresztény szeretet jelentésének azonosítása; „A szeretet himnusza” (1Kor 13,1–13) *- Csoportos multimédiás bemutató: „Barátság és felelősség az online világban”* *- Ökológiai tevékenység a Laudato si’ ihletésére – a tanulók környezetvédelmi akciót szerveznek és elmélkednek a teremtés értékéről*
CS. 1.4. Megtervezi és értékeli a személyes és közösségi ima gyakorlatait, a különböző imafajtákat és technikákat az egyéni lelki tapasztalathoz és konkrét élethelyzetekhez igazítva.
- Az imádság formáinak azonosítása (dicséret, hálaadás, kérés, közbenjárás) *- Csoportos litania vagy zsoltárok ihlette imádság készítése* *- Lelki napló vezetése: a tanulók egy héten át naponta rögzítik imatapasztalataikat és azonosítják az akadályokat*

CG. 2 - Hiteles keresztény élet kialakítása a szentség mint egyetemes hivatás megértése, a teológiai és erkölcsi erények gyakorlása, a felebarát és a teremtett világ iránti szeretet megélése, valamint az ima elmélyítése által mint az Istennel való közösség eszköze.

X. osztály
CS 1.1. Elemzi a szentség fogalmát és minden ember meghívását a szentségre, megmagyarázva, hogyan járul hozzá az isteni és emberi együttműködés a hiteles lelki élet kialakításához.
- A „szentség” témájának azonosítása a szent szövegekben *- Digitális kollázs vagy plakát készítése „Meghívásom a szentségre” címmel, képekkel, idézetekkel és rövid személyes reflexiókkal* *- Szentek példáinak elemzése (pl. Assisi Szent Ferenc, Szent Johanna, Szent Carlo Acutis)*
CS 2.2. Értékeli a teológiai és erkölcsi erények szerepét a szentség kialakulásában, és alkalmazza az irgalmasság cselekedeteit mint a szeretet konkrét megnyilvánulásait Isten és a felebarát iránt.
- Összehasonlító táblázat készítése a teológiai és erkölcsi erényekről (meghatározás, bibliai példa, gyakorlati alkalmazás) *- Irgalmassági kampány szervezése (pl. élelmiszergyűjtés, idősek otthonának látogatása), majd reflexiós napló készítése: „Hogyan tapasztaltam meg Isten szeretetét a tetteimben?”* *- Vita: „Mi fontosabb a szentség útján – a hit vagy a tettek?” – a tanulók a Szentírásból és a szentek életéből hoznak érveket*
CS 2.3. Értelmezi a keresztény szeretet elveit és a felelősséget a felebarát és a természet iránt, ezzel a szemlélettel alakítva személyes, társadalmi kapcsolatait és a teremtés védelmét.
- A keresztény szeretet jellemzőinek azonosítása: „Ahogy Isten szeret – úgy tudok én is szeretni” *- „Barátsági szerződés” készítése csoportokban az 1Kor 13 értékei (jóság, türelem, igazság stb.) alapján* *- Felelősség a teremtés és a felebarát iránt – ökológiai projekt: „A Föld – Isten ajándéka”, a Laudato si’ enciklika ihletésére*
CS. 2.4. Megtervezi és értékeli a személyes és közösségi ima gyakorlatait, az imádság különböző formáit és technikáit alkalmazva az Istennel való közösség elmélyítésére.
- Ima-portfólió készítése, amely bibliai és egyházi hagyományból vett imákat tartalmaz, típusok szerint csoportosítva *- Az imádság közösségi formáinak gyakorlása (pl. keresztút, rózsafüzér, bibliai meditáció), ahol a diákok előkészítik és átélik az imaidőket* *- Személyes reflexió írása: „Hogyan változtatott meg az imában töltött idő?”*

CG. 3 - Az emberről és Istenhez fűződő kapcsolatáról szóló átfogó keresztény szemlélet kialakítása az emberi méltóság, szabadság és erkölcsi lelkiismeret megértése, az erények gyakorlása, az egyházi hivatás vállalása és az imádságos élet ápolása által.

X. osztály
CS 3.1. Elemzi a szentség fogalmát és az ember meghívását a szentségre, megmagyarázva, hogyan járul hozzá az isteni és emberi együttműködés a teljes lelki élet kialakításához.
- A szentség fogalmának és Istenhez való kapcsolatának megértése. (Pl. „Mi a szentség?” – bibliai versek a szentségről; a tanulók párokban saját meghatározást fogalmaznak.) *- Konkrét példák (szentek, valódi emberek) elemzése arról, hogyan válaszolnak az emberek Isten hívására. (Pl. „Az ember meghívása a szentségre” – hogyan élik ezt meg a mindennapokban?)* *- Csoportos poszter vagy prezentáció készítése arról, hogyan működik együtt az ember az isteni kegyelemmel, hogy szentté váljon: „Az isteni–emberi együttműködés a lelki életben”*
CS 3.2. Értékeli a teológiai és erkölcsi erények fontosságát a méltóság, a szabadság és a lelkiismeret fejlődésében, és alkalmazza az irgalmasság cselekedeteit az Istenhez és a felebaráthoz fűződő kapcsolatban.
- A „erény” fogalmának megértése, valamint a teológiai és erkölcsi erények rendszerezése a tankönyv vagy bibliai szövegek alapján. *- Konkrét élethelyzetek azonosítása, amelyekben a hitet, reményt és szeretetet meg lehet élni; rövid személyes példa írása: „Az erények az életemben”* *- Poszter vagy kis jelenet készítése, amely egy testi vagy lelki irgalmassági cselekedetet mutat be, megmagyarázva, melyik erény inspirálta azt („Az irgalmasság cselekedetei – az erények kifejeződése”)*
CS 3.3. Értelmezi a keresztény szeretet elveit és a felelősséget a felebarát és a természet iránt, alkalmazva ezeket az értékeket a személyes, társadalmi kapcsolatokban és a teremtés védelmében.
- A keresztény szeretet jellemzőinek megismerése. (Pl. a tanulók elolvassák A szeretet himnuszát – 1Kor 13,1–13 – és összegzik a keresztény szeretet tulajdonságait, saját meghatározást fogalmazva.)

X. osztály
- A szeretet és felelősség elveinek alkalmazása a személyes és digitális kapcsolatokban. (Csoportokban konkrét helyzetek elemzése az iskolából, családból, online térből: milyen magatartás tükrözi vagy ellentmond a keresztény szeretetnek – „Barátság és felelősség a felebarát iránt”) *- Poszter, videó vagy prezentáció készítése a Laudato si’ enciklika ihletésére, konkrét környezetvédelmi cselekvések javaslatával: „A teremtés iránti szeretet – védjük a természetet”*
CS 3.4. Megtervezi és értékeli a személyes és közösségi ima gyakorlatait, az imádság különböző formáit és technikáit alkalmazva az Istennel való kapcsolat és az imádságos élet elmélyítésére.
- Bibliai vagy kateketikai szövegek alapján az imádság meghatározásainak és formáinak azonosítása (kérés, hálaadás, dicséret, közbenjárás) – „Mi az ima?” *- Egyhetes imanapló vezetése, az imádság különböző formáinak gyakorlása és a tapasztalt hatások rögzítése – „Hogyan imádkozom?”* *- Az imádság közösségi szerepének értékelése a keresztény életben. (Pl. „Az ima, amely egyesít” – a diákok csoportokban közös hálaadó vagy dicsérő imát szerveznek bibliai szövegekkel, énekekkel és elmélkedéssel.)*

CG.4. - Felelősségteljes keresztény élet kialakítása a megtérés és az aszkézis megértése, a társadalmi és kifejezetten keresztény erények gyakorlása, az egyén szerepének vállalása a társadalomban, valamint a szentségi kultusz értékelése által mint a megszentelődés és közösség eszköze.

X. osztály
CS 4.1 Elemzi a szentség fogalmát és az ember meghívását a szentségre, kiemelve, miként segíti az isteni–emberi együttműködés a felelősségteljes keresztény élet kialakítását.
- A kérdés elemzése: „Mit mond a szöveg a szentségre való meghívásról?” *- Vita: „A szentség csak a szenteknek szól?”* *- Három konkrét cselekedet azonosítása, amellyel együtt lehet működni Isten kegyelmével a szentség felé vezető úton.*
CS 4.2. Értékeli a teológiai és erkölcsi erények fontosságát a megtérés és aszkézis folyamatában, és alkalmazza az irgalmasság cselekedeteit, hogy a keresztény felelősséget megélje a személyes és közösségi életben.
- Erénytáblázat készítése, közösen flipchartra vagy digitális felületen *- Esettanulmány feldolgozása: „Az erények működés közben”* *- Konkrét karitatív cselekedet megtervezése (pl. adománygyűjtés, önkéntesség), majd reflexió az átélt tapasztalatról*
CS 4.3. Értelmezi a keresztény szeretet elveit és a felelősséget a felebarát és a természet iránt, ezeket az értékeket alkalmazva a társadalmi kapcsolatokban és a teremtés védelmében.
- A szeretet himnuszának (1Kor 13,1–13) elemzése *- Műhelymunka tervezése: „Barátság a digitális világban” – hogyan nyilvánul meg a keresztény szeretet és a tisztelet az online térben?* *- Ökológiai projekt megvalósítása a Laudato si’ enciklika ihletésére*
CS 4.4. Megtervezi és értékeli a személyes és közösségi ima gyakorlatait, az imádság különböző formáit és technikáit alkalmazva a személyes megszentelődés és a közösségi egység elmélyítésére.
- Imádságos műhely megvalósítása, ahol a diákok különböző imatechnikákat ismernek meg (meditáció, rózsafüzér, ignáci lelkiismeretvizsgálat) *- Személyes projekt készítése: „Az én imasarok-terem”* *- Az imádság típusainak gyakorlása (kérés, dicséret, hálaadás stb.) konkrét példákkal a Zsoltárokból vagy a szentek életéből*

X. OSZTÁLY

TANANYAG

X. osztály

Tartalmi területek	Tartalmak
1. **Az ember lelki dimenziója**	**Isten, a szentség forrása** - A szentség fogalma a Szentírásban - Az ember hivatása a szentségre - A szentség mint isteni–emberi együttműködés

Tartalmi területek	Tartalmak
2. **A kegyelem és az erények**	**Erények** - Az erények gyakorlása és szerepe a szentséghez vezető úton - Az erény fogalma és osztályozása **A teológiai erények** - **Hit:** tartalma, motivációi, kötelezettségei, a hit elleni bűnök - **Remény:** tartalma, motivációi, kötelezettségei, a remény elleni bűnök - **Szeretet:** Isten és felebarát iránti szeretet, a szeretet elleni bűnök **Irgalmasság cselekedetei** - Testi irgalmasság cselekedetei - Lelki irgalmasság cselekedetei
3. **Az ember mint Isten képmása**	**A személy és a felebarát** - Barátság és szeretet – a keresztény szeretet jellemzői a *Szeretet himnusza* (1Kor 13,1–13) alapján - A barátság keresztény szemléletben - Személyes felelősség a kapcsolatokban: mások bűnei - Felelősség a digitális világban - Barátság a mai társadalomban **A személy és a természet** - A teremtett világ védelme – Ferenc pápa: *Laudato si'*
4. **Az isteni kultusz**	**Az isteni tisztelet megnyilvánulásai – Az imádság** - Az egyetemes meghívás az imára - Az ima a Szentírásban - A magán- és közösségi ima formái: • Áldás és imádás • Kérő ima • Közbenjáró ima • Hálaadó ima • Dicsőítő ima - Az ima forrásai - Az ima segítői: Breviárium, a lelkiismeretvizsgálat gyakorlata az ignáci spiritualitásban, Keresztút, litániák, kilencedek, rózsafüzér - Az ima kifejezési formái: • Szóbeli ima • Elmélkedés / belső ima • Kontempláció - Az ima akadályai

XI. OSZTÁLY

SPECIFIKUS KOMPETENCIÁK (CS) ÉS TANULÁSI TEVÉKENYSÉGEK (EAI)

CG. 1 - Egy hiteles keresztény lelki élet kialakítása az isteni kegyelem szerepének, az ember társadalmi és családi hivatásának, az isteni tisztelet értékének és a spiritualitás forrásainak megismerése által, a személyes és közösségi felelősségvállalás érdekében.

XI. osztály
CS 1.1. Elemzi az emberi személy dimenzióit, azonosítva a szabadság, a felelősség és az erkölcsiség kapcsolatát, és megmagyarázza, miként vezet a bűn felismerése és a boldogságmondások követése a hiteles keresztény lelki élethez.
- Az emberi személy értékének megértése mint Isten ajándéka. (Pl. a tanulók elolvasnak egy részletet a Dignitas infinita dokumentumból, majd rövid összefoglalót készítenek arról, mit jelent az ember méltósága a keresztény szemléletben – „Az emberi személy méltósága”.) *- A Boldogságok elveinek alkalmazása a mindennapi életben. (Pl. minden tanuló választ egyet a 8 boldogságból, és konkrét példát ad saját életéből vagy a közösségből annak megélésére – „Boldogságok az életemben”.)* *- A szabadság, felelősség és erkölcsiség kapcsolatának elemzése és az erkölcsi választások kreatív kifejezése. (Pl. csoportokban egy erkölcsi helyzet elemzése – pl. hazugság, puskázás – és rövid párbeszéd vagy jelenet készítése, amely a jó felelős választását mutatja be – „Szabadság és erkölcsi lelkiismeret”.)*
CS 1.2. Értékeli a sarkalatos erények szerepét a keresztény életben, érvelve amellett, hogy ezek miként támogatják a felelősségteljes lelki élet kialakítását és a kegyelemben való előrehaladást.
- A sarkalatos erények jelentésének megértése a keresztény életben. (Pl. bibliai részlet vagy egy erényről szóló szöveg olvasása – pl. József igazságossága, a vértanúk lelki ereje –, majd saját szavakkal annak jelentésének magyarázata – „Felfedezzük a sarkalatos erényeket”.) *- A keresztény erkölcsi elvek alkalmazása a mindennapi magatartásban. (Pl. minden tanuló választ egy erényt – bölcsesség, igazságosság, mértékletesség vagy lelki erő –, és konkrét példát ad személyes vagy iskolai életéből annak gyakorlására – „Erények a mindennapjaimban”.)* *- Az erények szerepének értékelése a hiteles lelki élet formálásában. (Pl. csoportokban egy szent életének elemzése – pl. Bosco Szent János: mértékletesség; Keresztelő Szent János: lelki erő –, és annak bemutatása, mely sarkalatos erény emelkedik ki példájában, miért követendő – „Az erény hőse”.)*
CS 1.3. Értelmezi a személyes hivatást az Egyházban, megmutatva, miként járulhat hozzá minden keresztény Krisztus Misztikus Testéhez saját küldetésének betöltésével és az evangéliumi tanácsok követésével.
- Annak megértése, hogy minden kereszténynek egyedi szerepe van az Egyházban. (Pl. 1Kor 12,12–31 olvasása és vázlat készítése a Misztikus Test különböző „tagjairól”, szerepük magyarázatával – „Krisztus Misztikus Teste”.) *- A hivatásról szerzett ismeretek alkalmazása a saját személyes tapasztalatokra. (Pl. „Az én hivatásom az Egyházban”: személyes lap kitöltése a saját ajándékok és talentumok azonosításával, ezek lehetséges egyházi szolgálati formáihoz kapcsolva – laikus, papság, megszentelt élet.)* *- Az evangéliumi tanácsok jelentőségének értékelése az Egyház minden tagja számára. (Pl. „Az evangéliumi tanácsok: iránytű a keresztény élethez”: csoportokban a három tanács – szegénység, tisztaság, engedelmesség – elemzése és konkrét példák bemutatása arra, hogyan élhetik meg a világiak is a mindennapokban.)*
CS. 1.4. Megmagyarázza a „Mi Atyánk” egyes kéréseinek jelentését, és alkalmazza e fohász elveit a személyes és közösségi életben az Istennel való közösség és a keresztény felelősség elmélyítésére.
- A „Mi Atyánk” egyes kéréseinek teológiai és erkölcsi tartalmának megértése. „A Mi Atyánk imádság értelme” (Pl. a tanulók elolvassák az imát, és csoportokban röviden elmagyarázzák minden kérés jelentését a tanári segédlet alapján.) *- Az ima értékeinek alkalmazása a személyes és közösségi magatartásban. „A Mi Atyánk az életemben” (Pl. a tanulók választanak egy kérést – pl. „És bocsásd meg vétkeinket…” –, és leírnak egy konkrét személyes vagy iskolai helyzetet, ahol alkalmazhatják az elvet.)* *- Az ima, az Istennel való közösség és a keresztény felelősség kapcsolatának kreatív elemzése. „Az ima, amely átalakít” (Pl. csoportokban kollázs, plakát vagy rövid videó készítése, amely a „Mi Atyánk” fő üzenetét és keresztény életre gyakorolt jelentőségét szemlélteti.)*

CG. 2 - Hiteles keresztény élet kialakítása a szentség mint egyetemes hivatás megértése, a teológiai és erkölcsi erények gyakorlása, a felebarát és a teremtett világ iránti szeretet megélése, valamint az ima elmélyítése által mint az Istennel való közösség eszköze.

XI. osztály
CS 1.1. Elemzi az emberi személy dimenzióit és az erkölcsi cselekedetek szentségre gyakorolt hatását, azonosítva, miként támogatja a szabadság és az erkölcsi lelkiismeret a hiteles keresztény életet.
- Minden egyes ember értékének és egyediségének megértése mint Isten képmása. „Az emberi személy méltósága” (Pl. Dignitas infinita részlet olvasása; csoportok három gondolatot fogalmaznak meg a keresztény emberkép méltóságáról.)

XI. osztály
- A Boldogságok elveinek alkalmazása a személyes magatartásban és attitűdökben. „Boldogságok működés közben” (Pl. minden tanuló választ egyet a nyolc boldogságból, és konkrét példát ír a mindennapokból – iskola, család, közösség – annak megélésére.) *- Annak elemzése, miként befolyásolja a szabadság és az erkölcsi lelkiismeret a szentséget és a hiteles keresztény életet. „Szabadság és erkölcsi lelkiismeret” (Pl. egy erkölcsi helyzet megvitatása – igazság és hazugság között való választás –, a döntés lelki és erkölcsi következményeinek elemzése.)*
CS 2.2. Alkalmazza a sarkalatos erényeket a személyes és közösségi életben, és konkrét viselkedésekben, erkölcsi döntésekben mutatja a lelki előrehaladást.
- A sarkalatos erények jelentőségének megértése a keresztény életben. „Felfedezzük a sarkalatos erényeket” (Pl. rövid bibliai szövegek vagy szentéletrajzi részletek olvasása: Salamon bölcsessége, József igazságossága, egy szent mértékletessége, a vértanúk lelki ereje; a jelentés saját szavakkal való magyarázata.) *- A sarkalatos erények gyakorlása a mindennapi viselkedésben. „Erények a tetteimben” (Pl. a tanulók választanak egy erényt, és leírnak egy konkrét helyzetet a személyes vagy közösségi életből, ahol gyakorolhatják – pl. igazságosság, mértékletesség, bátorság.)* *- Annak értékelése, miként vezet az erények gyakorlása lelki előrehaladáshoz és szentséghez. „Az erények hőse” (Pl. csoportokban egy szent – Keresztelő Szent János, Bosco Szent János, Avilai Szent Teréz – életének elemzése; kiemelve, mely sarkalatos erény ragyog ki leginkább, és miért követendő példa.)*
CS 2.3. Értelmezi a személyes hivatást az Egyházban és a keresztény felelősségeket a közösségben, a szentség elveit és az evangéliumi tanácsok követését saját életében alkalmazva.
- Annak megértése, hogy minden kereszténynek saját küldetése van az Egyházban. „Krisztus Misztikus Teste” (Pl. 1Kor 12,12–31 olvasása; séma vagy rajz készítése a Misztikus Test „tagjairól”, szerepük magyarázatával.) *- A szentség és a keresztény felelősség elveinek alkalmazása a személyes életben. „Az én hivatásom a közösségben” (Pl. személyes lap vagy mini-esszé: „Hogyan járulhatok hozzá az Egyház életéhez?”, a saját ajándékok és talentumok feltérképezése és szolgálatba állítása.)* *- Az evangéliumi tanácsok relevanciájának értékelése a mai keresztény számára. „Evangéliumi tanácsok ma” (Pl. csoportokban a három tanács – szegénység, tisztaság, engedelmesség – elemzése; konkrét példák, hogyan élhetik meg a világiak családban, iskolában, társadalomban.)*
CS. 2.4. Megmagyarázza a „Mi Atyánk” egyes kéréseinek jelentését, és ezeket az tanításokat beépíti a személyes és közösségi imába az Istennel való közösség elmélyítésére.
- A „Mi Atyánk” minden kérésének lelki és erkölcsi üzenetének megértése. „A Mi Atyánk imádság üzenete” (Pl. a tanulók felolvassák az imát, és sorban, saját szavaikkal elmagyarázzák minden kérés jelentését.) *- Az ima értékeinek alkalmazása konkrét magatartásban és kapcsolatokban. „A Mi Atyánk az életemben” (Pl. a tanulók választanak egy kérést, és konkrét példát írnak a személyes vagy közösségi életből annak alkalmazására – pl. bocsánatkérés, a mindennapi kenyérért való kérés.)* *- A „Mi Atyánk” jelentésének kreatív kifejezése a személyes és közösségi élet szempontjából. „Az ima, amely közösséggé formál” (Pl. csoportos plakát, kollázs vagy rövid videó készítése, amely bemutatja a kérések fontosságát és miként teremtenek közösséget Istennel és egymással.)*

CG. 3 - Az emberről és Istenhez fűződő kapcsolatáról szóló átfogó keresztény szemlélet kialakítása az emberi méltóság, szabadság és erkölcsi lelkiismeret megértése, az erények gyakorlása, az egyházi hivatás vállalása és az imádságos élet ápolása által.

XI. osztály
CS 3.1. Elemzi az emberi személy méltóságát és szabadságát, azonosítva az erkölcsi felelősségeket és a bűn következményeit a hiteles keresztény élet kibontakozására.
- Minden személy veleszületett értékének megértése és a méltóság–önismeret kapcsolatának feltárása. „Méltóság és önismeret” (Pl. részlet olvasása a Dignitas infinita dokumentumból; táblázat kitöltése a személy méltóságának jellemzőiről és arról, miként tükröződnek ezek a temperamentumban és a karakterben.) *- A boldogságmondások elveinek alkalmazása a mindennapi viselkedésben. „A boldogságok az életemben” (Pl. a tanulók választanak egyet a nyolc boldogságból, és konkrét személyes vagy közösségi példát írnak megélésére.)* *- Annak elemzése, hogyan hatnak az erkölcsi döntések és a lelkiismeret a lelki életre és a hiteles keresztény élet kialakulására. „Szabadság, felelősség és bűn” (Pl. hipotetikus erkölcsi helyzet elemzése – pl. hazugság a konfliktus elkerülésére –, a cselekedet erkölcsi és lelki következményeinek feltárása a személyes szabadság és felelősség fényében.)*

XI. osztály
CS 3.2. Alkalmazza a sarkalatos erényeket a döntéshozatalban és a mindennapi magatartásban, felelősséget és erkölcsi egyensúlyt tanúsítva a személyes és közösségi életben.
- A sarkalatos erény fogalmának és szerepének megértése a keresztény jellem formálásában. „Mik a sarkalatos erények?” (Pl. a tanulók elolvassák a sarkalatos erények definícióit, és táblázatban saját szavaikkal magyarázzák jelentésüket, szentek életéből vett példával.) *- A sarkalatos erények konkrét alkalmazása a személyes és közösségi életben. „Erények működés közben” (Pl. valós vagy elképzelt helyzet leírása otthonból, iskolából, közösségből, és annak bemutatása, hogyan segít egy sarkalatos erény felelős, erkölcsös döntésben.)* *- Annak elemzése, miként támasztják alá a sarkalatos erények az erkölcsi döntéseket és a hiteles keresztény életet. „Erények és erkölcsi egyensúly” (Pl. csoportos esettanulmány egy erkölcsi konfliktusról; azonosítani, mely erények szükségesek a felelős és kiegyensúlyozott megoldáshoz, az érvek kifejtésével.)*
CS 3.3. Azonosítja saját hivatását és szerepét az Egyházban, a keresztény értékeket és az evangéliumi tanácsokat integrálva személyes és közösségi életébe.
- Annak megértése, hogyan járul hozzá minden ember az Egyház életéhez. „Az én hivatásom az Egyházban” (Pl. olvasmány Krisztus Misztikus Testének „tagjairól”, majd saját szavakkal a keresztény közösségi szerep leírása, külön hivatások kiemelésével.) *- Az evangéliumi elvek alkalmazása a mindennapi viselkedésben és erkölcsi döntésekben. „Evangéliumi tanácsok az életemben” (Pl. a tanulók választanak egy evangéliumi tanácsot – szegénység, tisztaság, engedelmesség –, és konkrét személyes vagy közösségi alkalmazást írnak.)* *- A személyes felelősség értékelése az Egyházban és a keresztény értékek beépítése a saját küldetésbe. „Identitás és személyes küldetés” (Pl. csoportos esettanulmány egy egyházi közösségi tagról: hogyan vezetik döntéseit a keresztény értékek és saját hivatása.)*
CS 3.4. Megmagyarázza és értelmezi a „Mi Atyánk” minden kérésének jelentését, és alkalmazza azokat a személyes és közösségi imagyakorlatban az Istennel való közösség elmélyítésére.
- Az egyes kérések megértése és kapcsolatuk feltárása a keresztény élettel. „A Mi Atyánk kéréseinek értelme” (Pl. a tanulók felolvassák az imát, majd saját szavaikkal, rövid táblázatban vagy sémában magyarázzák a kérések jelentését.) *- Az ima elveinek alkalmazása a személyes és közösségi életben. „Az ima az életemben” (Pl. a tanulók választanak egy kérést, és leírják, miként alkalmazzák azt személyes vagy közösségi szinten konkrét tettekben vagy erkölcsi döntésekben.)* *- Annak elemzése, hogyan hat az imádság a személyes és közösségi életre. „Az ima hatása a közösségre” (Pl. csoportos beszélgetés arról, miként segíti a „Mi Atyánk” kéréseinek tisztelete a közösségi harmóniát és felelősséget, az érvek kifejtésével.)*

CG. 4 - Felelősségteljes keresztény élet kialakítása a megtérés és az aszkézis megértése, a társadalmi és kifejezetten keresztény erények gyakorlása, az egyén szerepének vállalása a társadalomban, valamint a szentségi kultusz értékelése által mint a megszentelődés és közösség eszköze.

XI. osztály
CS 4.1. Elemzi a személy méltóságát és szabadságát, azonosítva a megtérés és az erkölcsi felelősségvállalás jelentőségét a hiteles keresztény élet építésében.
- A méltóság fogalmának és a bűn keresztény életre gyakorolt következményeinek megértése. (Pl. szövegek olvasása a személy méltóságáról és a bűnről; a szabadság, felelősség és erkölcsiség kapcsolatának saját szavas magyarázata.) *- Erkölcsi elvek alkalmazása a személyes életben a lelki előrehaladás érdekében. (Pl. mindennapi helyzet kiválasztása és leírása, hogyan segít a szabadság és a lelkiismeret felelős, keresztény döntést hozni.)* *- Az erkölcsi felelősségvállalás hatásának értékelése a hiteles keresztény életre. (Pl. egy értéksértéses eset elemzése; megbeszélés arról, hogyan alakíthatja át az életet és a közösséget a bűn felismerése és a megtérés.)*
CS 4.2. Alkalmazza a sarkalatos erényeket a mindennapokban és a társas kapcsolatokban, felelős, kiegyensúlyozott viselkedést tanúsítva a keresztény értékek szerint.
- A sarkalatos erények gyakorlása a mindennapi életben. (Pl. iskolai vagy családi helyzetek azonosítása, ahol a bölcsesség, igazságosság, mértékletesség, lelki erő megélhető; konkrét cselekvési terv leírása.) *- Az erények hatásának elemzése a kapcsolatokra és a felelős magatartásra. (Pl. két társas viselkedési forgatókönyv összehasonlítása: egyikben jelen vannak az erények, a másikban hiányoznak; következmények feltérképezése.)* *- A személyes előrehaladás értékelése az erények társas és erkölcsi életbe való integrálásában. (Pl. a megelőző hét döntéseinek önértékelése: hol gyakorolták az erényeket, min lehet javítani a nagyobb erkölcsi egyensúlyért.)*

XI. osztály
CS 4.3. Felismeri saját hivatását és szerepét az Egyházban, a keresztény értékeket, az evangéliumi tanácsokat és a társadalmi felelősségeket integrálva személyes és közösségi életébe.
- A személyes szerep és hivatás megértése az Egyházban. (Pl. saját szavakkal elmagyarázni, mit jelent „Krisztus Misztikus Testének tagjának” lenni, és hogyan jelenik meg a hivatás a közösségben.) *- Értékek és evangéliumi tanácsok alkalmazása valós helyzetekben. (Pl. konkrét cselekvési terv készítése arra, hogyan lehet a keresztény értékeket és tanácsokat megélni az iskolában vagy otthon.)* *- A saját hivatás elemzése és annak értékelése, miként járulhat hozzá a közösséghez. (Pl. egyházi hivatások áttekintése – papság, megszentelt élet, világiak mint papok, próféták és királyok –; melyik illik leginkább a saját talentumokhoz és felelősségekhez, indoklással.)*
CS 4.4. Megmagyarázza és alkalmazza a „Mi Atyánk” kéréseinek jelentését a személyes és közösségi imában, a szentségi kultuszt a közösség és a megszentelődés eszközeként értékelve.
- Az imádság jelentésének és lelki üzenetének megértése. (Pl. csoportban vagy egyénileg kifejteni a „Mi Atyánk” minden kérésének értelmét és kapcsolatát a személyes/közösségi keresztény élettel.) *- Az ima tanításainak alkalmazása a személyes és közösségi életben. (Pl. személyes vagy közösségi ima fogalmazása a „Mi Atyánk” ihletésére, a kérések elveinek beépítésével a mindennapi tapasztalatokba.)* *- Az ima hatásának értékelése a kapcsolatokra és a keresztény magatartásra. (Pl. iskolai, egyházi, családi helyzetek elemzése: hogyan segíti a „Mi Atyánk” kéréseinek tisztelete a megszentelődést és a közösséget; következtetések megfogalmazása.)*

XI. OSZTÁLY

TANANYAG

XI. osztály

Tartalmi területek	Tartalmak
1. **Az ember lelki dimenziója**	**A keresztény antropológia elemei** - Az emberi személy méltósága – *Dignitas infinita* - Önmegismerés, temperamentum és jellem - Szenvedélyek és a szenvedélyek erkölcsisége - A boldogság utáni vágy, keresztény boldogság – a nyolc boldogság - Szabad akarat, szabadság és felelősség - A lelkiismeret és az emberi cselekedetek erkölcsisége - A bűn: természete, osztályozása, következményei
2. **A kegyelem és az erények**	**A sarkalatos erények – a Szentírásban és a szentek életében** - Bölcsesség - Igazságosság - Mértékletesség - Lelki erő (állhatatosság)
3. **Az ember mint Isten képmása**	**A személy és az Egyház** - A keresztény mint Krisztus misztikus testének tagja (1Kor 12,12–31) - Különleges hivatások az Egyházban - A papság hivatása - A megszentelt élet: identitás és küldetés - Az evangéliumi tanácsok (szegénység, tisztaság, engedelmesség) - A világi hívek identitása és küldetése az Egyházban (világiak mint papok, próféták és királyok)

Tartalmi területek	Tartalmak
4. **Az isteni kultusz**	**Az Úr imádsága: Miatyánk** „Mi Atyánk, aki a mennyekben vagy, szenteltessék meg a te neved.” „Jöjjön el a te országod; legyen meg a te akaratod, amint a mennyben, úgy a földön is.” „Mindennapi kenyerünket add meg nekünk ma.” „És bocsásd meg vétkeinket, miképpen mi is megbocsátunk az ellenünk vétkezőknek.” „És ne vígy minket kísértésbe, de szabadíts meg a gonosztól.”

XII. OSZTÁLY

SPECIFIKUS KOMPETENCIÁK (CS) ÉS TANULÁSI TEVÉKENYSÉGEK (EAI)

CG. 1 - Egy hiteles keresztény lelki élet kialakítása az isteni kegyelem szerepének, az ember társadalmi és családi hivatásának, az isteni tisztelet értékének és a spiritualitás forrásainak megismerése által, a személyes és közösségi felelősségvállalás érdekében.

XII. osztály
CS 1.1. Elemzi a megtérés és az aszkézis fontosságát a keresztény életben, és saját tapasztalatait értékelve tanúságot tesz a hitről, hozzájárulva az Egyház küldetéséhez.
- A megtérés fontosságának megértése mint állandó követelmény a keresztény életben. „Megtérés a Bibliában” (Pl. a tékozló fiú példabeszédének olvasása és a megtérés szakaszainak azonosítása.) *- Az aszkézis elveinek alkalmazása a személyes életben. „Aszkézis-gyakorlatok” (Pl. a tanulók választanak egy aszketikus gyakorlatot – ima, lemondás, jócselekedet – és egy hétig alkalmazzák.)* *- Aktív elköteleződés az Egyház küldetésében. „Hitem tanúsága” (Pl. rövid projekt – plakát, esszé vagy videó – arról, hogyan tehetnek tanúságot a közösségben.)*
CS 1.2. Alkalmazza a társadalmi és kifejezetten keresztény erényeket a személyes és közösségi kapcsolatokban, előmozdítva a harmóniát, a tiszteletet és az erkölcsi felelősséget.
- A társadalmi és tipikusan keresztény erények jelentésének megértése. „Erények a Bibliában és a szentek életében” (Pl. őszinteség, szelídség, alázat példáinak azonosítása bibliai szövegekben vagy szentéletrajzokban.) *- Harmónia és erkölcsi felelősség gyakorlása a kapcsolatokban. „Gyakorlom az udvariasságot és önuralmat” (Pl. szerepjátékok az udvariasság, önfegyelem és tisztelet gyakorlására.)* *- A keresztény erények integrálása a személyes és közösségi életbe. „Az én erény-modellem” (Pl. rövid portré – plakát, esszé vagy prezentáció – egy szentről, aki az áhítatot és alázatot élte; mit tanulhatunk tőle.)*
CS 1.3. Erkölcsi felelősséget gyakorol a társadalmi életben, tiszteletben tartva az igazságosság, a szolidaritás és a közjó keresztény elveit, és hozzájárul egy etikus, igazságos társadalom építéséhez.
- Az egyén szerepének megértése a közjó előmozdításában. „Az ember, Isten képmása a társadalomban” (Pl. bibliai szövegek és magyarázatok elemzése a személy méltóságáról és a közösség iránti felelősségről.) *- Az igazságosság és szolidaritás keresztény elveinek alkalmazása a mindennapokban. „Igazságosság és szolidaritás a gyakorlatban” (Pl. iskolai vagy közösségi helyzetek elemzése; megoldások javaslata felelősség és empátia alapján.)* *- Annak megindokolása, hogyan lehet hozzájárulni egy etikus és igazságos társadalomhoz. „Projekt a közjóért” (Pl. rövid projekt – plakát, prezentáció vagy esszé – konkrét cselekvésekről a közjó és erkölcsi felelősség előmozdítására.)*
CS. 1.4. A szentségek és a különböző szentségi kultuszformák megbecsülése a személyes és közösségi élet megszentelésére, az Istennel való közösség elmélyítése hiteles vallási gyakorlatokkal.
- Megérteni, miként mélyítik a szentségek az Istennel való közösséget és a megszentelődést. „A szentségek – a kegyelem jelei” (Pl. a főbb szentségek azonosítása és szerepük magyarázata a lelki életben.) *- A szentségek elveinek alkalmazása a személyes és közösségi életben. „Békülés és közösség” (Pl. reflexió a bűnbánat és az Eucharisztia szentségében való részvételről; konkrét kiengesztelődési és közösségépítő gesztusok javaslata.)*

XII. osztály
- A szentségi kultusz megbecsülése az Istennel való közösség és a közösségi élet megszentelésére. „Kultuszformák és adoráció” (Pl. rövid projekt – plakát, prezentáció vagy esszé – az áldásokról és imádási formákról, lelki hatásuk kiemelésével.)

CG. 2 - Hiteles keresztény élet kialakítása a szentség mint egyetemes hivatás megértése, a teológiai és erkölcsi erények gyakorlása, a felebarát és a teremtett világ iránti szeretet megélése, valamint az ima elmélyítése által mint az Istennel való közösség eszköze.

XII. osztály
CS.1.1. Elemzi a megtérés és az aszkézis szerepét a keresztény életben, és alkalmazza ezeket az elveket, hogy tanúságot tegyen a hitről és aktívan hozzájáruljon az Egyház küldetéséhez.
- A megtérés szerepének megértése a keresztény életben. „Mit jelent a megtérés?” (Pl. bibliai szöveg – a tékozló fiú – elemzése; a megtérés szakaszainak magyarázata.) *- Az aszkézis elveinek alkalmazása a személyes életben. „Napi aszketikus gyakorlatok” (Pl. a tanulók egy hétig gyakorolnak egy formát: lemondás, ima, jócselekedet.)* *- A keresztény küldetésben vállalt felelősség és részvétel elemzése. „Hitem tanúsága” (Pl. plakát, esszé vagy videó arról, hogyan tehetnek tanúságot a közösségben.)*
CS 2.2. Alkalmazza a társadalmi és tipikusan keresztény erényeket a személyes és közösségi kapcsolatokban, előmozdítva a harmóniát, a tiszteletet és az erkölcsi felelősséget a mindennapokban.
- A keresztény erények jelentésének magyarázata. „Erények a Szentírásban” (Pl. bibliai szövegek olvasása; őszinteség, szelídség, alázat példáinak azonosítása.) *- Tisztelet és erkölcsi felelősség alkalmazása a kapcsolatokban. „Keresztény magatartás a kapcsolatokban” (Pl. szerepjátékok udvariasság és önuralom gyakorlására hétköznapi helyzetekben.)* *- A keresztény erények megbecsülése mint személyes és közösségi minták. „A szentek mintái” (Pl. egy szent bemutatása, aki az áhítatot és alázatot élte; életlecke kiemelése.)*
CS 2.3. Erkölcsi felelősséget és társadalmi elköteleződést gyakorol, előmozdítva az igazságosság, szolidaritás és közjó keresztény elveit a személyes és közösségi életben.
- Minden ember értékének és a közösség iránti felelősségnek a megértése. „Az ember, Isten képmása” (Pl. bibliai szöveg olvasása az ember méltóságáról; mit jelent „Isten képmásának” lenni a társadalomban.) *- Keresztény elvek alkalmazása a mindennapokban. „Igazságosság és szolidaritás a gyakorlatban” (Pl. iskolai vagy közösségi helyzetek elemzése; igazságosságon és szolidaritáson alapuló megoldások javaslata.)* *- Annak megindoklása, hogyan lehet előmozdítani egy etikus és igazságos társadalmat. „Hozzájárulásunk a közjóhoz” (Pl. rövid projekt – plakát, esszé, prezentáció – a közjóért végzett cselekvésekről és az erkölcsi felelősségről.)*
CS. 2.4. Megbecsüli a szentségeket és a különféle szentségi kultuszformákat az Istennel való közösség elmélyítésére és a személyes, közösségi élet megszentelésére.
- Megérteni, miként mélyítik a szentségek az Istennel való közösséget. „A szentségek – a kegyelem jelei” (Pl. a főbb szentségek azonosítása és szerepük a lelki életben.) *- A szentségek elveinek alkalmazása a személyes életben. „A bűnbánat és Eucharisztia tapasztalata” (Pl. reflexió a szentségekben való részvételről; konkrét közösségi és kiengesztelő lépések javaslata.)* *-A szentségi kultusz megbecsülése a személyes és közösségi élet megszentelésére. „Kultuszformák és adoráció” (Pl. rövid projekt – plakát, prezentáció vagy esszé – az áldásokról és az imádás keresztény formáiról.)*

CG. 3 - Az emberről és Istenhez fűződő kapcsolatáról szóló átfogó keresztény szemlélet kialakítása az emberi méltóság, szabadság és erkölcsi lelkiismeret megértése, az erények gyakorlása, az egyházi hivatás vállalása és az imádságos élet ápolása által.

XII. osztály
CS 3.1. Elemzi a megtérés és az aszkézis szerepét a keresztény életben, és alkalmazza azokat a hit megvallásában és az Egyház küldetésében való aktív részvételben.
- A megtérés szerepének megértése mint állandó követelmény a keresztény életben. „Megtérés a Bibliában” (Pl. a tékozló fiúról szóló példabeszéd elolvasása és a megtérés szakaszainak magyarázata.) *- Az aszkézis elveinek alkalmazása a személyes életben. „Aszketikus gyakorlatok” (Pl. a tanulók választanak egy aszketikus gyakorlatot – egy szokásról való lemondás, imádság, jócselekedetek – és egy hétig gyakorolják.)*

XII. osztály
- Aktív elköteleződés az Egyház küldetésében. „Hitem tanúsága” (Pl. rövid projekt – plakát, esszé vagy videó – arról, hogyan vallhatják meg hitüket a közösségben.)
CS 3.2. Gyakorolja és beépíti a társadalmi és kifejezetten keresztény erényeket a személyes és közösségi életbe, előmozdítva a harmóniát, a tiszteletet és a felelős erkölcsi magatartást.
- A társadalmi és tipikusan keresztény erények jelentésének megértése. „Erények a Bibliában és a szentek életében” (Pl. őszinteség, szelídség, alázat példáinak azonosítása bibliai szövegekben vagy a szentek életében.) *- Harmónia és erkölcsi felelősség megnyilvánulása a kapcsolatokban. „Erkölcsös viselkedést gyakorlok” (Pl. szerepjátékok az udvariasság, önuralom és tisztelet gyakorlására a személyes kapcsolatokban.)* *- A keresztény erények integrálása a személyes és közösségi életbe. „Az én erénymintám” (Rövid portré – plakát, esszé vagy prezentáció – egy szentről, aki az áhítatot és alázatot élte; mit tanulhatunk tőle.)*
CS 3.3. Alkalmazza a keresztény felelősség, igazságosság és szolidaritás elveit a társas kapcsolatokban és a polgári tevékenységben, hozzájárulva a közjóhoz.
- Az egyén szerepének elemzése a közjó előmozdításában. „Az ember, Isten képmása a társadalomban” (Pl. bibliai szövegek és magyarázatok elemzése a személy méltóságáról és a közösség iránti felelősségről.) *- Az igazságosság és szolidaritás keresztény elveinek alkalmazása a mindennapokban. „Igazságosság és szolidaritás a gyakorlatban” (Pl. iskolai vagy közösségi helyzetek elemzése; megoldások javaslata felelősség és empátia alapján.)* *- Annak megindoklása, hogyan lehet hozzájárulni egy etikus és igazságos társadalomhoz. „Projekt a közjóért” (Pl. rövid projekt – plakát, prezentáció vagy esszé – konkrét cselekvésekről, amelyek előmozdítják a közjót és az erkölcsi felelősséget.)*
CS 3.4. Megbecsüli a szentségeket és a különféle szentségi kultuszformákat az Istennel való közösség elmélyítésére, a személyes és közösségi élet megszentelésére.
- Megérteni, miként mélyítik a szentségek az Istennel való közösséget. „A szentségek szerepe a keresztény életben” (Pl. a főbb szentségek azonosítása és szerepük magyarázata a személyes és közösségi megszentelődésben.) *- A szentségek elveinek alkalmazása a mindennapi életben. „Kiengesztelődés és közösség” (Pl. reflexió a bűnbánat és az Eucharisztia szentségében való részvételről; konkrét kiengesztelő és közösségépítő gesztusok javaslata.)* *- A szentségi kultusz megbecsülése az Istennel való közösség és a közösségi élet megszentelésére. „Kultuszformák és imádás” (Pl. rövid projekt – plakát, prezentáció vagy esszé – áldásokról és az imádás formáiról, lelki hatásuk kiemelésével.)*

CG. 4 - Felelősségteljes keresztény élet kialakítása a megtérés és az aszkézis megértése, a társadalmi és kifejezetten keresztény erények gyakorlása, az egyén szerepének vállalása a társadalomban, valamint a szentségi kultusz értékelése által mint a megszentelődés és közösség eszköze.

XII. osztály
CS 4.1. Elemzi a megtérés és az aszkézis fontosságát a keresztény életben, és alkalmazza azokat a hit megvallásában és az Egyház küldetése iránti elköteleződésben.
- A megtérés fontosságának elemzése mint állandó követelmény a keresztény életben. (Pl. Szent Pál megtérésének elolvasása és a megtérés szakaszainak azonosítása.) *- Az aszkézis elveinek alkalmazása a személyes életben. (Pl. a tanulók választanak egy aszketikus gyakorlatot – imádság, lemondás, jócselekedetek – és egy hétig gyakorolják.)* *- Aktív elköteleződés az Egyház küldetésében. (Pl. rövid projekt – plakát, esszé vagy videó – arról, hogyan vallhatják meg hitüket a közösségben – „Hitem tanúsága”.)*
CS 4.2. Gyakorolja és beépíti a társadalmi és kifejezetten keresztény erényeket a személyes kapcsolatokba és a közösségi életbe, előmozdítva a harmóniát, a tiszteletet és az erkölcsi felelősséget.
- A társadalmi és tipikusan keresztény erények jelentésének megértése. (Pl. bibliai vagy szentéletrajzi példák az őszinteségről, szelídségről, alázatról.) *- Harmónia és erkölcsi felelősség gyakorlása az interakciókban. (Pl. szerepjátékok az udvariasság, önuralom és tisztelet gyakorlására.)* *- A keresztény erények integrálása a személyes és közösségi életbe. (Pl. rövid portré – plakát, esszé vagy prezentáció – egy szentről, aki az áhítatot és alázatot élte; tanulságok megfogalmazása.)*
CS 4.3. Alkalmazza a felelősség, igazságosság és szolidaritás keresztény elveit a társadalmi és polgári életben, aktívan hozzájárulva a közjóhoz és a közösség fejlődéséhez.
- Az egyén szerepének megértése a közjó előmozdításában. (Pl. bibliai szövegek és magyarázatok elemzése a személy méltóságáról és a közösség iránti felelősségről.) *- Az igazságosság és szolidaritás keresztény elveinek alkalmazása a mindennapokban. (Pl. iskolai vagy közösségi helyzetek elemzése; megoldások javaslata felelősség és empátia alapján.)*

XII. osztály
- Javaslatok megfogalmazása arra, miként lehet hozzájárulni egy etikus és igazságos társadalomhoz. (Pl. „Projekt a közjóért”: rövid projekt – plakát, prezentáció vagy esszé – konkrét cselekvésekről a közjó és az erkölcsi felelősség előmozdítására.)
CS 4.4. Megbecsüli a szentségeket és a szentségi kultusz formáit az Istennel való közösség elmélyítésére és a személyes, valamint közösségi élet megszentelésére.
- Megérteni, miként mélyítik a szentségek az Istennel való közösséget és a megszentelődést. (Pl. a főbb szentségek azonosítása és szerepük a lelki életben.) *- Elmélkedés a bűnbánat és az Eucharisztia szentségében való részvételről. (Pl. „Kiengesztelődés és közösség” témájú projektjavaslatok.)* *- Az Istennel való közösség és a közösségi élet megszentelésének elmélyítése. (Pl. rövid projekt – plakát, prezentáció vagy esszé – az áldásokról és az imádás formáiról, lelki hatásuk kiemelésével.)*

XII. OSZTÁLY

TANANYAG

XII. osztály

Tartalmi területek	Tartalmak
1. **Az ember lelki dimenziója**	**Megtérés, aszkézis és keresztény küldetés** - A megtérés mint minden keresztény állandó követelménye - Az aszkézis a keresztény életben (pozitív és negatív vonatkozásai) - A tanúságtétel
2. **A kegyelem és az erények**	**Társadalmi erények a Szentírásban és a szentek életében** - Őszinteség - Udvariasság, szelídség - Önfegyelem **Kifejezetten keresztény erények** - Jámborság - Alázat
3. **Az ember mint Isten képmása**	**A személy és a társadalom** - Részvétel a társadalmi életben - A szubszidiaritás elve - Az ember és a hatalom - Közjó, igazságosság és korrupció - A munka keresztény szemlélete - Erkölcsi felelősség a közösségi életben - Empátia és emberi szolidaritás
4. **Az isteni kultusz**	**A szentségi kultusz** - A szentségek szerepe a lelki életben - A szentségi élet szükségessége: a bűnbánat szentsége, Eucharisztia - Az imádás különböző formái - Áldások

MÓDSZERTANI JAVASLATOK

1. Jelentés és szerep
A módszertani javaslatok segítik a pedagógusokat a „Spiritualitás” tantárgy tantervének alkalmazásában anélkül, hogy egységes vagy merev módszereket írnának elő. Ezek a javaslatok a tanterv által megfogalmazott általános és specifikus kompetenciákat, tartalmakat és tanulási tevékenységpéldákat konkrét osztálytermi alkalmazásokká fordítják le, iránymutatást adva:
- a tanulási és értékelési folyamat megszervezéséhez;
- a tanulók fejlettségi szintjéhez illő tanítási stratégiák kiválasztásához;
- a tartalmak és kompetenciák iskolai gyakorlatba való integrálásához.
A fejezet alkalmazott jellegű, és a jó gyakorlatok példáira, valamint a középiskolás tanulók spirituális nevelését támogató releváns tevékenységekre összpontosít. A hangsúly az ember személyiségének teljes fejlődésén van – értelmi, érzelmi, erkölcsi és társadalmi síkon – valamint a spirituális élmény hitelességén: önmagunkhoz, embertársainkhoz és Istenhez fűződő kapcsolatainkban.

2. Általános elvek
Tanulóközpontúság: a tevékenységek elősegítik az aktív részvételt, a személyes reflexiót és a spirituális meggyőződések kifejezését tiszteletteljes és szabad légkörben.
Módszertani sokszínűség: a hagyományos módszerek (előadás, beszélgetés) ötvözése az interaktív és tapasztalati módszerekkel (vita, esettanulmány, reflexió, projektmunka).
Rugalmasság: a tanárok a stratégiákat az osztály sajátosságaihoz, a tanulók spirituális érettségéhez és az elérhető erőforrásokhoz igazítják.
Képzési profilhoz való illeszkedés: a tantárgy szerepe a kulcskompetenciák fejlesztése – kritikai gondolkodás, kommunikáció, önismeret, felelősségvállalás.
Interdiszciplináris integráció: a kapcsolatok kiaknázása a magyar nyelv és irodalom (bibliai és szimbolikus szövegelemzés), történelem (vallási hagyományok), művészetek, állampolgári nevelés és társadalomtudományok területén.
Kiegyensúlyozott értékelés: a formatív értékelés (reflexió, portfólió, társértékelés) és a szummatív értékelés (teszt, projekt) kombinálása.
Differenciálás: az oktatási megközelítés a tanulók különböző igényeihez igazodik, beleértve a sajátos nevelési igényű, gyorsabb ütemben haladó vagy tanulási nehézségekkel küzdő diákokat.
Hasznosság és relevancia: hangsúly a spirituális értékek konkrét élethelyzetekben való alkalmazásán, nem pedig fogalmak puszta memorizálásán.

3. Általános módszertani irányelvek
A spiritualitás oktatása aktív, együttműködő és reflexív tanuláson alapul, amely lehetővé teszi a tanulók számára, hogy megértsék, megéljék és kifejezzék az élet spirituális dimenzióját.
Aktív tanulás: viták („Mit jelent szentnek lenni?”), esettanulmányok („Kegyelem és szabadság”), spirituális portfóliók, erkölcsi párbeszédek szimulálása.
Kollaboratív tanulás: csoportmunka, páros reflexió, közös jótékonysági projektek, spirituális társmentori tevékenységek.
Projektalapú tanulás: spirituális témák beépítése interdiszciplináris projektekbe (pl. „Erények a közéletben”, „Béke és szolidaritás a közösségben”).
Digitális tanulás: audiovizuális források, vezetett reflexiós alkalmazások, online spirituális naplók megosztására szolgáló platformok használata.
Autentikus tanulás: kapcsolat a mindennapi élettel (család, iskola, közösség), látogatások szociális központokba vagy vallási helyszínekre, önkéntesség.
Kontekstuális tanulás: a tevékenységek a tanulók társadalmi-kulturális környezetéhez igazodnak, tiszteletben tartva a felekezeti sokszínűséget.

4. Módszertani adaptációk a tanterv típusától függően
Szakirányú tanterv (CS) esetén:
Hangsúly a teológiai elmélyülésen, a szent szövegek elemzésén, az erkölcsi reflexión és a spirituális megkülönböztetés fejlesztésén.
Tevékenységek: teológiai viták, kis kutatások, szimbólumok és rituálék kritikai értelmezése.

5. Kapcsolódás a végzős profiljához
A „Spiritualitás” tantárgy közvetlenül hozzájárul:
Európai kulcskompetenciák fejlesztéséhez: szociális és állampolgári kompetenciák, tanulni tanulás, kulturális és önkifejezési készségek.
A végzős profiljának attribútumaihoz: belső reflexió, erkölcsi megkülönböztetés, egyensúly, empátia, szolgáló lelkület.
Keresztirányú témákhoz: környezeti nevelés (felelősség a teremtett világ iránt), digitalizáció (az online környezet felelős használata), egészség (test–lélek egyensúlya), örökség (keresztény hagyományok és értékek).

6. Módszertani javaslatok a tartalmi területek szerint (IX–XII. osztály)

1. Az ember spirituális dimenziója
Önmegismerés, életértelem, erkölcsi lelkiismeret, szentségre való hivatás szokratikus beszélgetés, vezetett reflexió, bibliai szövegelemzés, spirituális napló
- Személyes spiritualitás-definíció készítése;
- A Boldogságok elemzése;
- Esszé: „A megtérés – belső út”

2. Kegyelem és erények
A keresztény erények megértése és megélése; az isteni kegyelem és emberi erőfeszítés együttműködése, esettanulmány, szerepjáték, portfólió, önkéntes projekt
- „Az erény cselekvésben” – dramatizálás;
- Személyes spirituális fejlődési terv;
- Erények időszakos önértékelése

3. Az ember mint Isten képmása
Szereteten, tiszteleten, felelősségen alapuló emberi kapcsolatok; személyes és közösségi hivatás megértése, csoportmunka, közösségi projekt, közös reflexió
- „A család mint a szeretet ikonja”;
- „Szolidaritás cselekedetben” projekt;
- Portfólió a barátságról és szolgálatról

4. Istentisztelet / Kultusz
Az autentikus istentisztelet formáinak megértése és megélése; tudatos részvétel a spirituális életben, liturgikus szövegelemzés, reflexió, spirituális alkotás, tematikus látogatás
- „Mi Atyánk” – szimbolikus értelmezés;
- Személyes ima megfogalmazása;
- Reflexiós napló a szentségi élményről

Ajánlott értékelő eszközök:
spirituális portfólió, reflexiós napló, önértékelő rubrikák, szisztematikus megfigyelés, szóbeli bemutatók, csoportprojektek, társértékelés.

7. Kulcsüzenet
A „Spiritualitás” tantárgy módszertani javaslatai nem rejtett tankönyvként, hanem pedagógiai iránytűként szolgálnak.
Céljuk, hogy összhangot teremtsenek a tantervi célkitűzések és az oktatási gyakorlat között, inspirálva a tanárokat élő, hiteles spirituális nevelési helyzetek megteremtésére.
A pályakezdő tanár világos alkalmazási mintákat talál benne, míg a tapasztalt pedagógus számára teret biztosít a reflexióra és az innovációra – egy olyan keretben, amely az ismeretet, a megélést és a cselekvést egyesíti.

GRUP DE LUCRU – MUNKACSOPORT

Nume și prenume	Grad didactic/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
BENEDEK MATILDA-RAMONA	I.	LICEUL TEOLOGIC ROMANO-CATOLIC „SZENT LÁSZLÓ” ORADEA
KOCSIK ZOLTÁN-IOSIF	I.	LICEUL TEOLOGIC ROMANO-CATOLIC „GERHARDINUM” TIMIȘOARA
SIMÓ GÁSPÁR	I.	LICEUL TEOLOGIC ROMANO-CATOLIC „SEGíTŐ MÁRIA” MIERCUREA-CIUC

COORDONATORI/RESPONSABILI/CONSULTANȚI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
ZĂBAVĂ MIHAELA	Consilier CNCE	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare	Responsabil CNCE
PÎSLARU CĂTĂLIN	Inspector general MEC	Ministerul Educației și Cercetării	Responsabil MEC
DIÓSI DÁVID	Decan / Prof.univ.dr.	UBB Cluj – Facultatea de Teologie Romano-Catolică	Consultant științific

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
GÁL LÁSZLÓ	Insp.șc.general.arhid. Doctor în teologie	Arhiepiscopia Romano-Catolică de Alba Iulia	Responsabil cult
TAMÁSI ZSOLT JÓZSEF	Director Doctor în teologie	Liceul Romano-Catolic, Tg.Mureș	Responsabil cult

Anexa nr. 112

Programa școlară
pentru disciplina

ISTORIA BISERICII
Cultul Romano-Catolic de Limbă Maghiară

Clasele a IX-a și a X-a
Curriculum de specialitate (CS)

Filiera vocațională, profilul teologic,
specializarea teologie romano-catolică

- 2026 -

Anexa nr. 112
Programa școlară pentru disciplina *Limba latină*, Cultul Romano-Catolic de Limba Maghiară clasele a IX-a și a X-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea teologie romano-catolică*

NOTĂ DE PREZENTARE

Statutul disciplinei: Disciplina *Istoria Bisericii* face parte din curriculumul de specialitate pentru clasele a IX-a și a X-a, ciclul inferior al liceului, filiera vocațională, profil teologic (cultul romano-catolic de limbă maghiară), fiindu-i alocata cate 1 ora/săptămâna în fiecare din cei doi ani de studiu.
Raportarea la cadrul legislativ și documentele strategice generale și specifice care susțin/întemeiază studiul disciplinei: In conformitate cu prevederile Ordinului Ministrului Educației și Cercetării nr. 4.350/20.06.2025, Anexa nr. 31, disciplina *Istoria Bisericii* se studiază, in clasele a IX-a și a X-a, in cadrul orelor prevăzute pentru *curriculum de specialitate (CS)*.
Rolul disciplinei în formarea elevilor: Alături de celelalte discipline teologice de la filiera vocațională, profilul teologic, cultul romano-catolic de limbă maghiară, specializarea teologie romano-catolică, studiul acestei discipline școlare își propune să contribuie la formarea unor competențe, valori și atitudini care să conducă la dezvoltarea culturii generale și, în mod special, a celei religioase a elevului, la dezvoltarea personalității acestuia în acord cu valorile creștine și la formarea profilului său spiritual.
Natura disciplinei: Disciplina *Istoria Bisericii*, parte integrantă a istoriei universale, a fost proiectată ca o istorie a creștinismului. Scopul studierii acestei discipline școlare este cunoașterea și înțelegerea evoluției Bisericii Catolice de la începuturile creștinismului până în prezent. Astfel privită, *Istoria Bisericii* este o disciplină de bază, de cultură teologică, indispensabilă pentru studiul celorlalte discipline teologice. Totodată, s-a avut în vedere ca, în cei doi ani de liceu, elevii să-și construiască o imagine de ansamblu asupra evoluției creștinismului, corelând cunoștințele dobândite la această disciplină de învățământ cu cele de la alte discipline școlare (Istoria, Geografia, limbile străine clasice și moderne, Limba și literatura română, Literatura universală, Istoria artei religioase etc.).

Programa școlara de *Istoria Bisericii* este structurată pe următoarele componente:

- competentele generale, definite ca ansambluri structurate de cunoștințe și deprinderi care se formează pe întreg parcursul ciclului inferior al liceului;
- competente specifice (derivate din competentele generale) și exemple de învățare - prezentate distinct - pentru clasa a IX-a și pentru clasa a X-a;
- conținuturi ale învățării, specificată distinct - pentru clasa a IX-a și pentru clasa a X-a;
- standarde curriculare de învățare;
- standarde naționale de evaluare;
- sugestii metodologice;
- referințe bibliografice.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Construirea unei identități creștine prin sintetizarea cunoștințelor dobândite**
CG2	**Prezentarea evenimentelor din istoria Bisericii și a rolului acestora în formularea și înțelegerea doctrinei creștine**
CG3	**Utilizarea cunoștințelor dobândite pentru construirea unei atitudini de toleranță și deschidere către c cu alteritatea**
CG4	**Dezvoltarea conștiinței sociale și ecologice**

CLASA a IX-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Construirea unei identități creștine prin sintetizarea cunoștințelor dobândite

Clasa a IX-a
CS 1.1. Recunoașterea elementelor constitutive identității creștine
- *Realizarea unui colaj tematic (imagini, simboluri, texte biblice) care ilustrează valorile fundamentale ale identității creștine.* - *Dezbatere, discuție ghidată pornind de la întrebări: „Ce înseamnă a fi creștin astăzi?”, „Ce elemente din viața mea arată identitatea creștină?”.* - *Joc de rol: elevii prezintă situații cotidiene unde se vede aplicarea valorilor creștine (ex.: ajutorarea aproapelui, iertarea)*
CS 1.2. Analiza și sintetizarea structurată în scris a elementelor de identitate creștină proprie pe baza cunoștințelor dobândite
- *Scrierea unui eseu/reflecție personală despre cum se regăsește identitatea creștină în viața lor de zi cu zi.* - *Crearea unei fișe de lucru comparative: elemente de identitate creștină regăsite în istoria Bisericii și în societatea contemporană.* - *Portofoliu tematic: adunarea de texte, citate, rugăciuni și comentarii personale care conturează propria identitate spirituală.*
CS 1.3. Utilizarea exemplului dat de personalitățile model ale bisericii la construirea propriei personalități și luarea de atitudine față de fenomenele sociale și morale contemporane
- *Analizarea vieții unui sfânt/martir și extragerea unor valori aplicabile azi (curaj, solidaritate, credință).* - *Organizarea unei dezbateri: „Ce ar spune Sfântul Pavel/Ștefan/Francisc de Assisi despre problemele actuale (violență, ecologie, solidaritatea socială)?”* - *Proiect în grup: realizarea unui poster sau prezentări digitale „Modelele Bisericii – modele pentru noi astăzi”.*
CS 1.4. Analizarea textelor de referință cu privire la diferite evenimentele din Istoria Bisericii, in contextul istoric al desfășurării acestora
- *Lecturarea dirijată a unui text din Faptele Apostolilor sau din scrierile Părinților Bisericii..* - *Analiza unui text istoric (edictul de la Milan, scrieri patristice) din perspectiva situației socio-politice a epocii.* - *Reconstituire istorică: elevii redactează o „cronică” sau un „jurnal fictiv” al unui creștin care trăia în acea perioadă.*

CG 2. Prezentarea evenimentelor din istoria Bisericii și a rolului acestora în formularea și înțelegerea doctrinei creștine

Clasa a IX-a.
CS 2.1. Înțelegerea proceselor istorice definitorii pentru biserica de epocă și de azi
- *Realizarea unei cronologii grafice: elevii construiesc o linie a timpului cu principalele evenimente și discută relevanța lor pentru azi.* - *Joc de rol: „Suntem creștini în secolul IV, după Edictul de la Milan” – cum s-a schimbat viața comunității?*

Clasa a IX-a.
- *Compararea unor imagini/documente istorice (catacombe, bazilici, icoane) pentru a observa schimbările survenite de-a lungul epocilor.*
CS 2.2. Evaluarea cunoștințelor dobândite asupra fenomenelor religioase eratice și a răspunsului bisericii din perspectiva epocii
- *Analiză de texte despre arianism/gnosticism, urmate de discuții despre cum a reacționat Biserica la fenomenul reprezentat de aceste curente.* - *Dezbatere „Ce pericole aduceau ereziile pentru comunitatea creștină de atunci?”* - *Realizarea unui mini-proiect**:** elevii fac un afiș comparativ „Erezia vs. Răspunsul Bisericii”.*
CS 2.3. Compararea perspectivei epocii cu perspectiva contemporană în ceea ce privește fenomenele istorice
- *Realizarea unui tabel comparativ: elevii notează viziunea Bisericii dintr-o anumită epocă vs. viziunea actuală asupra aceluiași fenomen.* - *Studiul de caz: persecuțiile din secolul III – cum erau privite atunci și cum le interpretăm azi?* - *Discuție în grup: „Dacă aceste evenimente ar avea loc astăzi, cum ar reacționa societatea modernă?”*
CS 2.4. Utilizarea elementelor de învățătură creștină pentru a forma o imagine de ansamblu asupra adevărurilor și atitudinilor care sunt constitutive unei identități creștine
- *Realizarea unui eseu/reflecții personale: „Ce înseamnă pentru mine adevărul creștin; cum mă raportez la el?”* - *Atelier de colaj: elevii adună versete biblice, citate patristice și imagini care exprimă valori fundamentale (iubirea, solidaritatea, speranța).* - *Dramatizare: scenetă scurtă inspirată din faptele unui sfânt/martir care ilustrează aceste atitudini.*
CS 2.5. Utilizarea adecvata a termenilor religioși în descrierea unor evenimente din istoria Bisericii
- *Realizarea de glosar tematic: fiecare elev pregătește un mic dicționar cu termeni (ex.: martiriu, conciliu, erezie, dogmă) și îi folosește în propoziții proprii.* - *Redactarea unui rezumat despre un eveniment (de exemplu Conciliul de la Niceea) folosind corect termenii religioși.* - *Organizarea unui concurs între echipe: „Cine explică mai clar termenul?” – elevii primesc un cuvânt-cheie și trebuie să îl definească și să îl integreze într-o explicație*

CG 3. Utilizarea cunoștințelor dobândite pentru construirea unei atitudini de toleranță și deschidere către dialog cu alteritatea

Clasa a IX-a
CS 3.1. Definirea punților de legătură interculturale pentru o educație la dialog interreligios și toleranță religioasă
- *Realizarea unui studiu comparativ: elevii identifică valori comune (respectul, solidaritatea, iubirea aproapelui) în texte biblice și în texte din alte tradiții religioase.* - *Prezentarea unor simboluri religioase din diferite culturi și explicarea semnificației lor.* - *Joc de rol: simularea unei întâlniri interculturale unde elevii trebuie să găsească „punți comune” între tradiții diferite.*
CS 3.2. Utilizarea cunoștințelor dobândite pentru a formula principii ale dialogului interconfesional și ecumenic
- *Dezbatere ghidată: „Ce înseamnă dialogul ecumenic și de ce este important pentru Biserica de azi?”.* - *Redactarea unui cod al dialogului: elevii formulează 5–7 principii pentru un dialog respectuos între confesiuni.* - *Realizarea unei activități practice: grupurile primesc un caz ipotetic (conflict religios) și formulează un plan de dialog bazat pe respect și colaborare.*
CS 3.3. Analizarea diversității confesionale, fundamentată pe cunoașterea și asumarea învățăturii de credință proprii.
- *Realizarea unui tabel comparativ: elevii notează asemănări și deosebiri între diferite confesiuni creștine (catolici, ortodocși, protestanți).* - *Prezentare în grup: fiecare grup prezintă o confesiune și explică cum își trăiesc credința adepții acesteia.* - *Exercițiu reflectiv: scrierea unui scurt text „Ce înseamnă să fii deschis spre diversitate, dar ferm în credința ta?”.*
CS 3.4. Utilizarea cunoștințelor dobândite la alte discipline școlare pentru prezentarea unui eveniment din Istoria Bisericii
- *Analizarea unui eveniment istoric (ex. cruciadele) din perspectivă istorică, și religioasă.* - *Prezentarea unui monument sau a unei opere de artă religioasă și explicarea contextului istoric.* - *Realizarea prezentărilor digitale despre evenimente din istoria Bisericii, integrând geografia, literatura și religia.*

CG 4. Dezvoltarea conștiinței sociale și ecologice

Clasa a IX-a
CS 4.1. Argumentarea importanței ecumenismului, a valorilor de reconciliere și a unității
- *Dezbatere în clasă: „De ce este important ecumenismul astăzi?” – elevii formulează argumente pro și contra.* - *Analizarea unui exemplu concret de colaborare ecumenică (de ex. consiliile mondiale ale bisericilor).* - *Realizarea unui eseu/unei reflecții: „Cum pot eu, ca tânăr creștin, să contribui la reconciliere și unitate?”.*
CS 4.2. Participarea la activități care vizează stabilirea și protejarea demnității umane
- *Realizarea unei campanii școlare de voluntariat (ajutorarea persoanelor în nevoie, colecte pentru săraci, vizite la centre sociale).* - *Analizarea unor situații actuale de nedreptate socială și formularea de posibile răspunsuri inspirate de valorile creștine.* - *Simularea unei situații de discriminare și găsirea unor soluții prin apel la respect pentru demnitatea umană*
CS 4.3. Sensibilizarea cu privire la responsabilitatea față de natură
- *Realizarea unei proiect ecologic: plantarea de copaci, colectare selectivă, ecologizarea unui spațiu verde în parteneriat cu parohia/comunitatea.* - *Dezbatere, lectură și reflecție**:** texte biblice și patristice despre creație (ex. Facerea, Psalmii) urmate de discuții despre responsabilitatea față de natură.* - *Crearea unui portofoliu tematic: elevii adună imagini, texte și idei despre modul în care omul poate fi „păzitor al creației lui Dumnezeu”.* - *Studiu de caz: Spiritualitatea Sfântului Francisc de Assisi și relația dintre omul creștin și natură*

CLASA a IX-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Clasa a IX-a

Domenii de conținuturi	**Conținuturi**
1. Procese istorice	1. 1. Naşterea Bisericii 1. 2. Biserica primitivă din Ierusalim 1. 3. Răspândirea bisericii în bazinul meditarenean 1. 4. Erezii gnostice 1. 5. Persecuția și credința 1. 6. Eliberarea bisericii, Biserica în secolul a IV-lea 1. 7. Începuturile monahismului 1. 8. Primele concilii ecumenice 1. 9. Apariția monahismului în Occident 1. 10. Migrația popoarelor și însemnătatea Sf. Benedict și a benedictinilor pentru Europa 1. 11. Biserica în timpul Carolingian: Statul Papal - Convertirea francilor, Carol cel Mare și biserica din Imperiul Carolingian 1. 12. Creştinarea maghiarilor 1. 13. Marea Schismă 1. 14. Biserica în secolele XI-XII 1. 15. Derularea cruciadelor 1. 16. Ordinul Dominican și Franciscan
2. Societate și biserică	2. 1. Biserica din Ierusalim și săracii 2. 2. Puterea lumească și puterea sufletească 2. 3. Cezaropapismul 2. 4. Legile Sfântului Ladislau și societatea maghiară 2. 5. Derularea conflictului dintre cele două puteri din Europa: imperiul și biserica 2. 6. Declinul puterii bisericești, „captivitatea” din Avignon, marea schismă din Occident și conciliul din Konstanz 2. 7. Mișcări sociale și religioase în Evul Mediu: mișcările catharilor, valdenzilor

	2. 8. Noi ordine călugărești contemplative: cistercienii și ordinul paulin din Ungaria 2. 9. Papalitatea și arta renascentistă
3. Personalități model	3. 1. Sfântul Mucenic Ștefan 3. 2. Sfântul Pavel 3. 3. Sfântul Petru 3. 4. Origen și Sfântul Iustin 3. 5. Sfântul Sebastian, Perpetua și Felicitas 3. 6. Constantin cel Mare și Teodisie cel Mare 3. 7. Sfântul Antonie din Egipt și Sfântul Martin 3. 8. Vasile cel Mare, Grigore Teologul, Ioan Gura de Aur 3. 9. Papa Leon I. 3. 10. Sfântul Ieronim și Papa Grigore I cel Mare 3. 11. Sfântul Benedict 3. 12. Sfântul Gerard 3. 13. Alcuin din York 3. 14. Sfântul Ștefan, Sfântul Ladislau, Sfânta Elisabeta și Sfânta Margareta 3. 15. Papa Grigore al VII-lea 3. 16. Sfântul Bernard de Clairvaux 3. 17. Sfântul Dominic și Sfântul Francisc de Assisi 3. 18. Toma de Aquino , Sfânta Hildegard von Bingen 3. 19. Toma de Kempis
4. Context teologic	4. 1. Imnul iubirii 4. 2. Apologeții 4. 3. Martiriul 4. 4. Părinții din deșert și cotitura constantiniană 4. 5. Trei ierarhi 4. 6. Învățătura bisericească între adevăr și eroare 4. 7. Teologia occidentală de la Ireneu la Sfântul Augustin 4. 8. Harul divin și performanța umană (pelagianismul) 4. 9. Regula benedictină și spiritualitatea monahală 4. 10. Iconoclasmul 4. 11. Organizarea Bisericii în Evul Mediu: dieceze, parohii, cler, canonici 4. 12. Misticismul
5. Interferențe culturale	5. 1. Islamul și cruciadele - Cauzele politice, sociale culturale și religioase ale cruciadelor, Consecințele cruciadelor 5. 2. Influența islamului și cultura europeană
6. Cultură și civilizație	6. 1. Universități, teologie, filosofie, artă, muzică 6. 2. Umanismul din Italia și răspândirea ei în Europa

CLASA a X-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Construirea unei identități creștine prin sintetizarea cunoștințelor dobândite

Clasa a X-a
CS 1.1. Recunoașterea elementelor constitutive identității creștine
- Identificarea valorilor creștine (credință, iubire, jertfă) în viața personalităților istorice precum Thomas Morus, Francisc Xaveriu. Ignațiu de Loyola. *- Realizarea unui exercițiu de lectură a unor fragmente din cele 95 de teze ale lui Martin Luther* *- Analizarea modului în care principiile creștine s-au manifestat în diferite epoci (Reforma, Contrareforma).*
CS 1.2. Analiza și sintetizarea structurată în scris a elementelor de identitate creștină proprie pe baza cunoștințelor dobândite
- *Redactarea unui eseu reflectiv: „Ce înseamnă pentru mine fidelitatea față de credință în societatea de azi”, inspirat din exemplul lui Thomas Morus.* - *Realizarea unui portofoliu cu momente-cheie din istoria Bisericii care au contribuit la formarea identității creștine europene.* - *Compunerea unei reflecții despre toleranță, inspirată din exemplul principilor Báthory István și Bethlen Gábor.*
CS 1.3. Utilizarea exemplului dat de personalitățile model ale bisericii la construirea propreie personalități și luarea de atitudine față de fenomenele sociale și morale contemporane
- *Analizarea vieții Sf. Filip Neri sau Pázmány Péter și discutarea valorilor morale ilustrate.* - *Prezentare multimedia: „Cum m-a inspirat exemplul episcopului Márton Áron / Fericitului Bogdánffy Szilárd”. – Fericitul episcop martir Apor Vilmos* - *Activitate creativă: scrisoare imaginară adresată unui sfânt/episcop din trecut, exprimând „ce aș învăța de la el”*
CS 1.4. Analizarea textelor de referință cu privire la diferite evenimentele din Istoria Bisericii, in contextul istoric al desfășurării acestora
- Lectură și comentariu pe fragmente din Conciliul Tridentin. *- Compararea unui text istoric (edictele religioase din secolul XVI) cu un document contemporan despre libertate religioasă.* *- Analizarea documentului* Concordatul cu Roma (1927) *și înțelegerea relației dintre stat și Biserică*

CG 2. Prezentarea evenimentelor din istoria Bisericii și a rolului acestora în formularea și înțelegerea doctrinei creștine

Clasa a X-a.
CS 2.1. Înțelegerea proceselor istorice definitorii pentru biserica de epocă și de azi
- Realizarea unei cronologii grafice cu momente esențiale ale istoriei bisericii moderne și contemporane: Reforma, Conciliul Tridentin, Vatican I și II, comunismul. *- Analiza cauzelor și consecințelor Reformei religioase în Germania și Transilvania.* - *Discuție ghidată despre formarea Principatului Transilvaniei și rolul său în promovarea toleranței religioase*
CS 2.2. Evaluarea cunoștințelor dobândite asupra fenomenelor religioase eratice și a răspunsului bisericii din perspectiva epocii
- Compararea tezelor lui Luther cu deciziile Conciliului Tridentin privind justificarea și sacramentele. *- Analizarea reacțiilor Bisericii Catolice față de Iluminism și secularizare.* *- Dezbatere: „Cum a răspuns Biserica la provocările comunismului și ateismului secolului XX?”*
CS 2.3. Compararea perspectivei epocii cu perspectiva contemporană în ceea ce privește fenomenele istorice
- Compararea principiului „cuius regio, eius religio” cu libertatea religioasă de astăzi. *- Activitate de reflecție: „Cum înțelegem azi toleranța din Transilvania secolului XVI?”* *- Dezbatere: „Ecumenismul actual – o continuare a Conciliului Vatican II?”*

Clasa a X-a.
CS 2.4. Utilizarea elementelor de învățătură creștină pentru a forma o imagine de ansamblu asupra adevărurilor și atitudinilor care sunt constitutive unei identități creștine
- Identificarea modului în care teologia Euharistiei de la Conciliul Tridentin s-a păstrat în Biserica actuală. *- Realizarea unui rezumat al principalelor adevăruri de credință exprimate în documentele Vatican II.* *- Corelarea deciziilor conciliilor cu viața spirituală și socială a credincioșilor*
CS 2.5. Utilizarea adecvata a termenilor religioși in descrierea unor evenimente din istoria Bisericii
- Elaborarea unui glosar cu termeni: „erezie”, „dogmă”, „conciliu”, „infailibilitate”, „ecumenism”. *- Redactarea unei scurte știri istorice: „Papa Leon al XIII-lea publică **Rerum novarum**” folosind terminologia corectă.* *- Joc didactic: asociere de termeni religioși cu evenimentele istorice corespunzătoare*

CG 3. Utilizarea cunoștințelor dobândite pentru construirea unei atitudini de toleranță și deschidere către dialog cu alteritatea

Clasa a X-a
CS 3.1. Definirea punților de legătură interculturale pentru o educație la dialog inter-religios și toleranță religioasă
- Identificarea valorilor comune diferitelor confesiuni în contextul Reformei și al Renașterii. *- Realizarea unei activități interdisciplinare (istorie + religie): „Europa confesională și unitatea creștină”.* *- Colaj tematic: „Biserica în dialog cu lumea – de la Conciliul Vatican II până azi”.*
CS 3.2. Utilizarea cunoștințelor dobândite pentru a formula principii ale dialogului interconfesional și ecumenic
- Simularea unei întâlniri ecumenice: catolici, ortodocși și reformați discută despre credință. *- Analizarea documentului unor fragmente din* Unitatis Redintegratio *și extragerea principiilor dialogului.* *- Prezentare cu tema colaborării între confesiuni în Transilvania secolului XVII și în România de azi*
CS 3.3. Analizarea diversității confesionale, fundamentată pe cunoașterea și asumarea învățăturii de credință proprii.
- Realizarea unui tabel comparativ: diferențe și asemănări între catolici, ortodocși, protestanți. *- Dezbaterea: „Cum putem respecta diversitatea confesională?” – inspirată din Edictul de la Turda.* *- Redactarea unei reflecții: „Cum mă ajută cunoașterea altor confesiuni să-mi întăresc credința?”*
CS 3.4. Utilizarea cunoștințelor dobândite la alte discipline școlare pentru prezentarea unui eveniment din Istoria Bisericii
- Corelarea descoperirilor geografice cu misiunile catolice din America și Asia (istorie + geografie). *- Analizarea învățăturilor sociale ale enciclicei* Rerum novarum *prin prisma educației civice.* *- Proiect interdisciplinar geografie–religie: realizarea unei hărți tematice a misiunilor catolice*

CG 4. Dezvoltarea conștiinței sociale și ecologice

Clasa a X-a
CS 4.1. Argumentarea importanței ecumenismului, a valorilor de reconciliere și a unității
- Studierea inițiativelor ecumenice promovate de Papii Ioan al XXIII-lea și Paul al VI-lea. *- Dezbatere: „De ce este necesară unitatea creștinilor în fața provocărilor moderne?”* *- Realizarea unui afiș motivațional cu mesajul „Unitate în diversitate”.*
CS 4.2. Participarea la activități care vizează stabilirea și protejarea demnității umane
- Organizarea unei campanii caritabile inspirate din activitatea organizației Caritas. *- Realizarea unei studii de caz: Biserica și ajutorul oferit victimelor războiului mondial.* *- Reflectarea asupra modelelor de slujire: Francisc Xaveriu, Filip Neri, episcopul Márton Áron*
CS 4.3. Sensibilizarea cu privire la responsabilitatea față de natură
- Discutarea mesajului ecologic creștin după citirea enciclicei Laudato Si’ *(segmente)* *- Realizarea unei proiect practic: acțiune de ecologizare cu motto-ul „Creația este darul lui Dumnezeu”.* *- Realizarea unui afiș despre respectul și responsabilitatea morală față de natură.*
CS 4.4. Sensibilizarea cu privire la importanța păcii, eforturile Bisericii în timpul războaielor pentru pace
- Analizarea rolului Papei Pius al XII-lea și al altor lideri religioși în promovarea păcii. *- Redactarea unui „Manifest pentru pace” inspirat din* Pacem in Terris. *- Vizionarea unui documentar despre Biserica în timpul războaielor și dezbaterea mesajului moral.*

CLASA a X-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Clasa a X-a

Domenii de conținuturi	Conținuturi
1. Procese istorice	1. 1. Reforma religioasă 1. 2. Martin Luther și reforma în Germania, Huldrych Zwingli, Jean Calvin și reforma în Elveția, Henric al VIII-lea și reforma în Anglia 1. 3. Reforma religioasă în Transilvania - Formarea Principatului autonom al Transilvaniei și reforma în Transilvania 1. 4. Noi ordine călugărești: iezuiții și piariștii 1. 5. Reînnoirea bisericii universale 1. 6. Reînnoirea bisericii catolice maghiare - Restaurația catolică, stabilirea iezuiților în Transilvania 1. 7. Descoperirile geografice și misiunea catolică: misiunile din America, India și din Orientul Îndepărtat (Japonia, China) 1. 8. Revoluția Franceză 1. 9. Absolutismul luminat 1. 10. Statul papal si Conciliul Vatican I. 1. 11. Misiunile în secolele XIX-XX: Restabilirea ordinului iezuit, implicarea ordinelor cu tradiție și ordini noi înființate în misiuni în Asia, Australia și Africa 1. 12. Eparhiile romano-catolice din Transilvania în secolul al XIX-lea Biserica la începutul secolului al XX-lea, primul război mondial 1. 13. Biserica în perioada interbelică 1. 14. Romano-catolici maghiari din România în perioada interbelică 1. 15. Biserica la mijlocul secolului al XX-lea, al doilea război mondial 1. 16. Biserica din blocul comunist în timpul războiului rece 1. 17. Arhiepiscopia de Alba Iulia în a doua jumătate al secolul al XX-lea 1. 18. Situația episcopiilor de Oradea, Timișoara și Satu Mare în secolul al XX-lea - istorie a diocezelor de la reorganizare la funcționare 1. 19. Situația episcopiilor de Oradea, Timișoara, Satu Mare și Alba Iulia după 1990, Ridicarea la rang de arhiepiscopie al episcopatului de Alba Iulia
2. Societate și biserică	2. 1. Recepția percepției ”cuius regio eius religio” 2. 2. Situația clerului înalt înainte și după bătălia de la Mohács 2. 3. Percepția toleranței religioase din Transilvania 2. 4. Secularizarea 2. 5. Monarhi inspirați de iluminism, reforme statale și bisericești; Iosefinismul 2. 6. Pierderea statului papal 2. 7. Urmările sociale a revoluției industrial, Enciclica Rerum Novarum 2. 8. Pierderea statusului de religie de stat în 1848, lupta de autonomie 2. 9. Integrarea episcopatelor în România în perioada interbelică, Concordatul cu Roma 2. 10. Instaurarea comunismului, reprimarea bisericii, încercarea de ruptură de la Roma, anul 1948 – naționalizare și desființarea Bisericii Greco-Catolice din România 2. 11. Revoluția de la 1989 și restituirea averilor naționalizate 2. 12. Caritas, activități sociale
3. Personalități model	3. 1. Thomas Morus 3. 2. principele Báthory István și Bethlen Gábor 3. 3. Ignațiu de Loyola 3. 4. Sfântul Filip Neri 3. 5. Petru Claver și Sfântul Francisc de Xavier 3. 6. Guillaume Repin și martirii revoluției franceze

	3. 7. Cardinalul John Henry Newman 3. 8. Papa Grigore al XVI-lea 3. 9. Papa Leon al XIII-lea, Sfântul Pius al X-lea 3. 10. Episcopul Mihai Fogarassy 3. 11. Yves Congar 3. 12. Gyárfás Elemér 3. 13. Papa Pius al XI-lea şi Pius al XII-lea, episcopul Apor Vilmos 3. 14. Papa Ioan al XXIII-lea și papa Paul al VI-lea 3. 15. Papa Ioan al XXIII-lea și papa Paul al VI-lea 3. 16. Episcopul Márton Áron 3. 17. Julius Glattfelder, Fericitul Bogdánffy Szilárd, Fericitul Scheffler János
4. Context teologic	4. 1. Cauzele reformei 4. 2. Conciliul Tridentin şi principalele reglementări, renaşterea vieții spirituale şi religioase 4. 3. Teologia Euharistiei după conciliul Tridentin 4. 4. Renașterea vieții spirituale și religioase 4. 5. Infabilitatea papală 4. 6. Reforma liturgică și Codul canonic 4. 7. Conciliul Vatican II: deschidere spre lume: Reforma structurală și liturgică, ecumenismul
5. Interferențe culturale	5. 1. Descoperirile geografice și elanul misionar al creștinismului 5. 2. Acomodarea la culturile Orientului Îndepărtat 5. 3. Iluminismul, Francmasoniere și deismul 5. 4. Naționalism, antisemitism, totalitarism
6. Cultură și civilizație	6. 1. Școli confesionale catolice

SUGESTII METODOLOGICE

1. Semnificații și rol

Sugestiile metodologice sprijină profesorul să transforme temele teologice, și istorice în experiențe de învățare vii, accesibile și semnificative pentru elevi. Ele nu oferă metode unice, ci repere care inspiră: cum se poate preda o temă istorică prin metode interactive, reflecție personală și aplicare în viața reală. Urmărește deplasarea accentului de pe conținuturi pe competente, asigurându-se astfel de dobândirea unei o perspective noi asupra domeniului teologic și asupra demersului didactic.

2. Principii generale aplicate la disciplina istoria bisericii romano-catolice:

Prin analiza cauzelor și a evoluției acestora, *Istoria Bisericii Romano-Catolice* descrie constituirea și organizarea comunităților creștine, doctrina cultului, rolul și influența de doua milenii a creștinismului, explicând, prin influența factorilor interni și externi, schimbările din viața ecleziastica de la începuturi până astăzi.

Centrare pe elev – întrebările tinerilor sunt punctul de pornire

Diversitate metodologică – povestire, dezbatere, exercițiu creativ, dramatizare, analiză de texte din epocă.

Flexibilitate – alegerea textelor sau a fragmentelor istorice adaptate la nivelul clasei și la resursele disponibile.

Integrare interdisciplinară

Evaluare formativă – jurnal spiritual, reflecție scrisă, autoevaluare și feedback între elevi.

Diferențiere – sarcini mai simple (ex. ilustrarea unui eveniment istoric) și sarcini complexe (compararea unor evenimente în context istoric) pentru elevi cu ritmuri diferite.

Utilitate – accent pe aplicabilitate: cum trăiesc azi valorile creștine? cum mă raportez personal la exemplele dat de personajele model?

3. Orientări metodologice generale

Învățare activă – dezbateri, studii de caz.

Învățare colaborativă – grupuri care analizează diferite texte istorice sau biografii ale unor personalități determinante și le prezintă colegilor.

Învățare prin proiect – realizarea unui „jurnal istoric pe parcursul modulului sau a unui afiș despre o perioadă istorică.

Învățare digitală – folosirea aplicațiilor interactive, a hărților online, a video clipurilor care au ca temă un fenomen din istoria bisericii.

Învățare autentică – întâlniri/interviuri cu preoți, persoane consacrate sau voluntari în comunitate.

Utilizarea surselor istorice în predarea acestei discipline școlare trebuie să se afle permanent în atenția profesorului.

4. Adaptări metodologice

Sugestiile metodologice pentru disciplina Istoria Bisericii Romano-Catolice, clasele IX–X, urmăresc ca învățarea să fie adaptată nivelului elevilor și resurselor disponibile.

Principii de bază

Accesibilitate: pentru teme istorice complexe (de ex. conciliile ecumenice), profesorul poate selecta fragmente de texte reprezentative, pe care elevii să le înțeleagă prin activități scurte, și impulsuri clar formulate.

Interactivitate: fiecare domeniu de conținut trebuie să fie asociat cu exerciții care stimulează implicarea – lectură, dezbatere, dramatizare, proiect colaborativ, discuție aplicată.

Conexiune cu viața elevilor: alegerea unor aspecte din viața unor personaje-modelel care pot fi conectate la experiențele personale și la întrebările tinerilor.

Respect pentru diversitate: în abordarea contextelor istorice, accentul cade pe cunoaștere obiectivă, respectuoasă și pe identificarea punctelor de dialog.

Dimensiune formativă: procesele istorice sunt prezentate prin situații concrete, care invită la reflecție și luare de atitudine.

Modalități de lucru aplicabile

Dramatizarea: pentru teme precum convertirea Sf. Pavel, elevii reconstituie scenele, apoi discută mesajul lor pentru viața de azi.

Studiul de caz istoric: pentru persecuțiile, reformele sau conciliile Bisericii. Elevii lucrează cu texte, hărți și imagini pentru a înțelege contextul.

Învățare colaborativă: grupuri de elevi sintetizează aspecte diferite ale unei teme și le prezintă colegilor.

Proiecte aplicative: jurnale de evenimente, fișe comparative.

Resurse digitale: hărți interactive, prezentări multimedia.

Diferențiere și personalizare
Pentru elevi cu ritm lent sau CES: rezumate vizuale, benzi cronologice desenate, vocabular minim, joc de rol simplificat. Pentru elevi avansați: comparare de texte de referință, redactare de eseuri scurte, analiza critică a unor evenimente istorice.
Evaluare
Formativă: jurnale de reflecție, fișe de feedback, discuții după activitate, autoevaluare și evaluare între colegi.
Sumativă: teste aplicative, portofolii tematice, proiecte prezentate public.

5. Legătura cu profilul de formare al absolventului
Sugestiile metodologice trebuie să arate cum fiecare lecție contribuie la:
Competențe-cheie – sociale și civice (discuții despre responsabilitate), digitale (prezentări multimedia despre sfinți), culturale (cunoașterea tradițiilor religioase).
Atributele absolventului – reflexiv (jurnal personal), creativ (realizarea unei benzi cronologice desenate), responsabil.
Teme transversale – digitalizare (folosirea resurselor online responsabile), etică (pacea în lume).

- educație civică, istorie și civilizație locală prin includerea în programă a unor conținuturi și activități de învățare care vizează cunoașterea și aprecierea evoluției bisericii locale și naționale și rolul ei în evoluția generală a societății și culturii
- educație interculturală prin conținuturile și activitățile de învățare care au ca temă interconfesionalitatea
- educație pentru cetățenie democratică, egalitate de șanse, etică, gândire critică și educație pentru cetățenie europeană prin organizarea de activități de învățare care vizează identitatea și alteritatea religioasă
- dezvoltare personală prin descoperirea unor repere determinante pentru propria viață emoțională și identitate culturală, religioasă și socială, respectiv a unor perspective de orientare profesională.
- educație pentru mediu și schimbări climatice prin studierea ideilor formulate în documentele contemporane ale bisericii referitoare la problematica încălzirii globale și a poluării și distrugerii naturii

6. Mesaj-cheie
Sugestiile metodologice pentru istoria bisericii romano-catolice nu sunt un „manual ascuns” al programei, ci o busolă pedagogică care orientează profesorul în transmiterea cunoștințelor. Ele arată cum istoria Bisericii poate fi tradusă în activități accesibile și atractive pentru liceeni.
Pentru un profesor debutant, aceste sugestii oferă repere clare: cum să lege un episod din istoria mântuirii de întrebările elevilor, cum să facă vizibile valorile creștine în viața de zi cu zi. Pentru profesorul cu experiență, ele creează spațiu de inovare: integrarea resurselor digitale, proiecte interdisciplinare, noi forme de implicare a elevilor în comunitate. Construirea demersului didactic trebuie realizată din perspectiva competențelor specifice, cu respectarea structurii interne conținuturilor, precum și a particularităților clasei și ale elevilor
Astfel, se asigură coerența între intențiile curriculare și practica de la clasă, iar ora de istoria bisericii romano-catolice devine un loc de întâlnire între procesele istorice din trecut și viața reală a tinerilor.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Grad didactic/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
TAMÁSI ZSOLT-JÓZSEF	profesor grad I cu doctorat echivalat	Liceul Romano-Catolic Târgu Mureș, jud. Mureș
NEMES ISTVÁN	profesor metodist/profesor grad I cu doctorat echivalat	Centrul pentru Formarea Continuă în Limba Maghiară Oradea, jud. Bihor
SIMÓ GÁSPÁR	profesor grad I	Liceul Teologic Romano-Catolic „Segítő Mária” Miercurea Ciuc, jud. Harghita

COORDONATORI/RESPONSABILI/CONSULTANȚI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
ZĂBAVĂ MIHAELA	Consilier CNCE	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare	Responsabil CNCE
PÎSLARU CĂTĂLIN	Inspector general MEC	Ministerul Educației și Cercetării	Responsabil MEC
DIÓSI DÁVID	Decan / Prof.univ.dr.	UBB Cluj – Facultatea de Teologie Romano-Catolică	Consultant științific

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
GÁL LÁSZLÓ	Insp.șc.general.arhid. Doctor în teologie	Arhiepiscopia Romano-Catolică de Alba Iulia	Responsabil cult
TAMÁSI ZSOLT JÓZSEF	Director Doctor în teologie	Liceul Romano-Catolic, Tg.Mureș	Responsabil cult

112.... számú melléklet az oktatási és kutatási miniszter .../... . számú rendeletéhez

Iskolai tanterv az

EGYHÁZTÖRTÉNELEM

tantárgyhoz

IX–X. osztály
Speciális tanterv (ST)

Vokacionális szakirány, teológia profil,
szakterület: *római katolikus teológia*,
(magyar nyelvű római katolikus kultusz)

- 2026 -

BEMUTATÓ JEGYZÉK

A tantárgy helyzete: Az *egyháztörténelem* tantárgy a 9. és 10. középiskolai évfolyam, teológiai szakirányú képzés (magyar nyelvű római katolikus teológia) speciális tantervének része, amelyre a két tanulmányi évben hetente 1 óra van előirányozva.
Jogszabályi háttér és stratégiai dokumentumok: Az oktatási és kutatási miniszter 4.350/20.06.2025 számú rendelete 31. mellékletének rendelkezései szerint *az egyháztörténelem* tantárgyat a 9. és 10. évfolyamon, *a speciális tanterv (ST)* keretében biztosított órákon tanulják.
A tantárgy szerepe a tanulók formálásában: A a teológiai profilú, magyar nyelvű teológiai szakirányú képzésben szereplő egyéb teológiai tantárgyakkal való együtt tanulmányozás célja, hogy hozzájáruljon az általános műveltség, különösen a vallási műveltség fejlesztéséhez, vezető készségek, értékek és attitűdök kialakításához, a keresztény értékeknek megfelelő személyiségfejlődéshez és a lelki profil kialakításához.
A tantárgy jellege: Az *egyháztörténelem* tantárgy, mint az általános történelem szerves része, a kereszténység történelmeként került kialakításra. A tantárgy tanulmányozásának a célja a katolikus egyház fejlődésének megismerése és megértése, a kereszténység kezdeteitől napjainkig. Így tekintve *az egyháztörténelem* a teológiai kultúra alapvető tantárgya, amely elengedhetetlen más teológiai tantárgyak tanulmányozásához. Ugyanakkor a középiskola két éve alatt a diákok áttekintést kaphatnak a kereszténység fejlődéséről, összekapcsolva az ebben a tantárgyban más iskolai tantárgyak keretében megszerzett ismeretekkel (történelem, földrajz, klasszikus és modern idegen nyelvek, román nyelv és irodalom, világirodalom, vallási művészet története stb).

Az *egyháztörténelem* tanterv a következő elemek köré épül:

- általános kompetenciák, amelyek strukturált ismeretek és készségek összességeként definiálhatók, és amelyek a középiskolai oktatás során sajátíthatóak el
- specifikus kompetenciák (az általános kompetenciákból származtatva) és tanulási tevékenységek példái;
- tanulási tartalmak;
- tanulási tantervi követelmények;
- országos értékelési követelmények;
- módszertani javaslatok;
- bibliográfiai hivatkozások.

ÁLTALÁNOS KOMPETENCIÁK (ÁK)

ÁK1	**A megszerzett ismeretek szintetizálásával keresztény identitás kialakítása**
ÁK2	**Az egyháztörténelem eseményeinek bemutatása és azok szerepe a keresztény tanítás megfogalmazásában és megértésében**
ÁK3	**A megszerzett tudás felhasználása a tolerancia és a másokkal való párbeszédre való nyitottság kialakításához**
ÁK4	**Társadalmi és környezeti tudatosság fejlesztése**

IX. OSZTÁLY

SPECIFIKUS KOMPETENCIÁK (CS) ÉS TANULÁSI TEVÉKENYSÉGEK (EAI)

ÁK 1 – Keresztény identitás kialakítása a megszerzett ismeretek szintetizálásával

IX. osztály
SK 1.1. A keresztény identitás alkotóelemeinek felismerése
- *Tematikus kollázs készítése (képek, szimbólumok, bibliai szövegek), amely bemutatja a keresztény identitás alapvető értékeit.* - *Vita, irányított beszélgetés a következő kérdések alapján: „Mit jelent ma kereszténynek lenni?”, „Mely elemei az életemnek mutatják a keresztény identitást?”.* - *Szerepjáték: a diákok bemutatnak olyan mindennapi helyzeteket, amelyekben a keresztény értékek érvényesülnek (pl. másoknak való segítségnyújtás, megbocsátás)*(12)
SK 1.2. A saját keresztény identitás elemeinek strukturált írásbeli elemzése és összefoglalása a megszerzett ismeretek alapján
- *Esszé/személyes reflexió írása arról, hogy a keresztény identitás hogyan tükröződik a mindennapi életükben.* - *Összehasonlító munkalap készítése: a keresztény identitás elemei az egyház történelmében és a mai társadalomban.* - *Tematikus portfólió: szövegek, idézetek, imák és személyes megjegyzések gyűjteménye, amelyek felvázolják a saját lelki identitást.* (12)
SK 1.3. Az egyház példaképeinek példáját felhasználva a saját személyiség és álláspont kialakítása a kortárs társadalmi és erkölcsi kérdésekben
- *Egy szent/mártír életének elemzése és a mai napig érvényes értékek (bátorság, szolidaritás, hit) bemutatása.* - *Vita szervezése: „Mit mondana Szent Pál/István/Assisi Szent Ferenc a jelenlegi problémákról (erőszak, ökológia, társadalmi szolidaritás)?”* - *Csoportos projekt: poszter vagy digitális prezentáció készítése „Egyházi példaképek – példaképek számunkra ma”.*
SK 1.4. Az egyháztörténet különböző eseményeiről szóló referencia szövegek elemzése, azok történelmi kontextusba helyezésével.
- *Az Apostolok cselekedeteiből vagy az egyházatyák írásaiból származó szövegek irányított olvasása.* - *Történelmi szöveg (a milánói rendelet, patrisztikus írások) elemzése a kor társadalmi-politikai helyzetének perspektívájából.* - *Történelmi rekonstrukció: a diákok „krónikát” vagy „fikciós naplót” írnak egy, abban az időben élő keresztényről.*

ÁK 2. Az egyháztörténelem eseményeinek bemutatása és azok szerepe a keresztény tanítás megfogalmazásában és megértésében

IX. osztály.
SK 2.1. Az adott korszak és a mai egyházat meghatározó történelmi folyamatok megértése
- *Grafikus idővonal készítése: a diákok idővonalat készítenek a főbb eseményekkel, és megvitatják azok mai jelentőségét.*

IX. osztály.
- *Szerepjáték: „Keresztények vagyunk a 4. században, a milánói rendelet után” – hogyan változott a közösségi élet?* - *Történelmi képek/dokumentumok (katakombák, bazilikák, ikonok) összehasonlítása a korok során bekövetkezett változások megfigyelésével.*
SK 2.2. A téves vallási jelenségekről és az egyház reakciójáról szerzett ismeretek értékelése a korszak perspektívájából
- *Az arianizmus/gnoszticizmusról szóló szövegek elemzése, majd annak megbeszélése, hogy hogyan reagált az egyház ezekre a mozgalmakra.* - *Vita: „Milyen veszélyeket jelentettek az eretnekségek a keresztény közösségre?”* - *Mini-projekt**:** a diákok összehasonlító posztert készítenek „Eretnekség és az egyház reakciója” címmel.*
SK 2.3. A korszak látásmódjának összehasonlítása a történelmi jelenségekre vonatkozó kortárs szemlélettel
- *Összehasonlító táblázat készítése: a diákok feljegyzik az egyház egy bizonyos korszakban képviselt álláspontját és a mai nézőpontot ugyanazon jelenséggel kapcsolatban.* - *Esettanulmány: a harmadik század üldözései – hogyan tekintettek rájuk akkoriban, és hogyan értelmezzük őket ma?* - *Csoportos beszélgetés: „Ha ezek az események ma történnének, hogyan reagálna a modern társadalom?”*
SK 2.4. A keresztény tanítás elemeinek felhasználása a keresztény identitást alkotó igazságok és attitűdök áttekintésének kialakításához
- *Esszé/személyes reflexiók írása: „Mit jelent számomra a keresztény igazság; hogyan viszonyulok hozzá?”* - *Kollázs műhely: a diákok bibliai verseket, patrisztikus idézeteket és képeket gyűjtenek, amelyek alapvető értékeket (szeretet, szolidaritás, remény) fejeznek ki.* - *Dramatizálás: rövid színdarab, amely egy szent/mártír cselekedeteiből merít ihletet, és ezeket a hozzáállásokat illusztrálja.*
SK 2.5. A vallási kifejezések megfelelő használata az egyháztörténelem eseményeinek leírásában
- *Tematikus szótár készítése: minden diák elkészít egy kis szótárat (pl. vértanúság, zsinat, eretnekség, dogma).* - *Egy esemény (pl. a niceai zsinat) összefoglalásának megírása a vallási kifejezések helyes használatával.* - *Csapatok közötti verseny szervezése: „Ki tudja a legérthetőbben elmagyarázni a kifejezést?” – a diákok kapnak egy kulcsszót, amelyet meg kell határozniuk, és be kell építeniük egy magyarázatba.*

ÁK 3. A megszerzett ismeretek felhasználása a tolerancia és a másokkal való párbeszédre való nyitottság kialakítására

IX. osztály
SK 3.1. Interkulturális hidak meghatározása a vallások közötti párbeszéd és a vallási tolerancia oktatása érdekében
- *Összehasonlító tanulmány készítése: a diákok azonosítják a közös értékeket (tisztelet, szolidaritás, embertársunk iránti szeretet) a bibliai szövegekben és más vallási hagyományok szövegeiben.* - *Különböző kultúrák vallási szimbólumainak bemutatása és jelentésük magyarázata.* - *Szerepjáték: interkulturális találkozó szimulálása, ahol a diákoknak meg kell találniuk a különböző hagyományok közötti „közös pontokat”.*
SK 3.2. A megszerzett ismeretek felhasználása a vallások közötti és ökumenikus párbeszéd alapelveinek megfogalmazásához
- *Irányított vita: „Mit jelent az ökumenikus párbeszéd, és miért fontos az egyház számára ma?* - *Párbeszédkódex kidolgozása: a diákok 5–7 alapelvet fogalmaznak meg a felekezetek közötti tiszteletteljes párbeszédhez.* - *Gyakorlati feladat: a csoportok egy hipotetikus esetet (vallási konfliktus) kapnak, és tiszteleten és együttműködésen alapuló párbeszédre vonatkozó tervet fogalmaznak meg.*
SK 3.3. A felekezeti sokszínűség elemzése a saját vallási tanítások ismerete és elfogadása alapján.
- *Összehasonlító táblázat készítése: a diákok feljegyzik a különböző keresztény felekezetek (katolikusok, ortodoxok, protestánsok) közötti hasonlóságokat és különbségeket.* - *Csoportos prezentáció: minden csoport bemutat egy felekezetet, és elmagyarázza, hogyan élnek hívei a hitüket.* - *Reflektív feladat: rövid szöveg írása „Mit jelent nyitottnak lenni a sokszínűségre, de szilárdnak maradni a hitben?” címmel.*
SK 3.4. Más tantárgyakban megszerzett ismeretek felhasználása egy egyháztörténeti esemény bemutatásához

IX. osztály
- *Egy történelmi esemény (pl. a keresztes hadjáratok) elemzése történelmi és vallási szempontból.* - *Egy műemlék vagy egy vallási műalkotás bemutatása és történelmi kontextusának magyarázata.* - *Digitális prezentáció készítése az egyház történelmének egy eseményéről, integrálva a földrajzi, irodalmi és a vallási ismereteket.*

ÁK 4. Társadalmi és környezeti tudatosság fejlesztése

IX. osztály
SK 4.1. Érvelés az ökumenizmus, a megbékélés és az egység értékei fontosságáról
- *Osztályviták: „Miért fontos ma az ökumenizmus?” – a diákok megfogalmazzák az érveket és ellenérveket.* - *Konkrét példa elemzése az ökumenikus együttműködésről (pl. világegyházi tanácsok).* - *Esszé/reflexió írása: „Hogyan tudok én, mint fiatal keresztény, hozzájárulni a megbékéléshez és az egységhez?”*
SK 4.2. Az emberi méltóság megteremtését és védelmét célzó tevékenységekben való részvétel
- *Iskolai önkéntes kampány szervezése (segítségnyújtás rászorulóknak, adománygyűjtés a szegények számára, szociális központok látogatása).* - *A társadalmi igazságtalanságok jelenlegi helyzetének elemzése és a keresztény értékek ihlette lehetséges válaszok megfogalmazása.* - *A diszkrimináció helyzetének szimulálása és megoldások keresése az emberi méltóság tiszteletben tartására való hivatkozással*
SK 4.3. A természet iránti felelősség tudatosítása
- *Ökológiai projekt megvalósítása: faültetés, szelektív hulladékgyűjtés, zöldterületek parkosítása a plébániával/közösséggel együttműködésben.* - *Vita, olvasás és reflexió**:** bibliai és patrisztikus szövegek a teremtésről (pl. Genezis, Zsoltárok), majd vita a természet iránti felelősségről.* - *Tematikus portfólió készítése: a diákok képeket, szövegeket és ötleteket gyűjtenek arról, hogyan lehet az ember „Isten teremtésének gondviselője”.* - *Esettanulmány: Assisi Szent Ferenc spiritualitása és a keresztények és a természet kapcsolata*

IX. OSZTÁLY

TANULÁSI TARTALOM

IX. osztály

Tartalmi területek	Tartalom
1. Történelmi folyamatok	1. 17. Az egyház születése 1. 18. A jeruzsálemi ősegyház 1. 19. Az egyház terjedése a Földközi-tenger medencéjében 1. 20. Gnosztikus eretnekségek 1. 21. Üldöztetés és hit 1. 22. Az egyház felszabadítása, az egyház a negyedik században 1. 23. A szerzetesség kezdetei 1. 24. Az első ökumenikus zsinatok 1. 25. A szerzetesség megjelenése Nyugaton 1. 26. A népvándorlás, Szent Benedek és a bencés rend jelentősége Európában 1. 27. Az egyház a Karoling-korban: a Pápai Állam – A frankok megtérése, Nagy Károly és az egyház a Karoling Birodalomban 1. 28. A magyarok keresztény hitre térése 1. 29. A nagy egyházszakadás 1. 30. Az egyház a 11. és 12. században 1. 31. A keresztes hadjáratok 1. 32. A domonkos és ferences szerzetesrendek
2. A társadalom és az egyház	2. 10. A jeruzsálemi ősegyház és a szegények 2. 11. Világi hatalom és lelki hatalom 2. 12. Cezaropapizmus 2. 13. Szent László törvényei és a magyar társadalom

	2. 14. A két hatalom közötti konfliktus kibontakozása Európában: a birodalom és az egyház 2. 15. Az egyházi hatalom hanyatlása, az avignoni „fogság”, a nyugati nagy szakadás és a konstanzi zsinat 2. 16. Társadalmi és vallási mozgalmak a középkorban: katarok, valdensek 2. 17. Új szemlélődő szerzetesrendek: a ciszterciták és a pálosok Magyarországon 2. 18. A pápaság és a reneszánsz művészet
3. Példaképek	3. 20. Szent István vértanú 3. 21. Szent Pál 3. 22. Szent Péter 3. 23. Origenész és Szent Jusztin 3. 24. Szent Sebestyén, Szent Perpetua és Szent Felicitas 3. 25. Nagy Konstantin és Nagy Theodosius 3. 26. Remete Szent Antal és Szent Márton 3. 27. Nagy Szent Vazul, Nazianzi Szent Gergely, Aranyszájú Szent János 3. 28. I. Leó pápa 3. 29. Szent Jeromos és Nagy Szent Gergely pápa 3. 30. Szent Benedek 3. 31. Szent Gellért 3. 32. Yorki Alkuin 3. 33. Szent István, Szent László, Szent Erzsébet és Szent Margit 3. 34. VII. Gergely pápa 3. 35. Clairvaux-i Szent Bernát 3. 36. Szent Domonkos és Assisi Szent Ferenc 3. 37. Aquinói Szent Tamás, Bingeni Szent Hildegárd 3. 38. Kempis Tamás
4. Teológiai kontextus	4. 13. A szeretet himnusza 4. 14. Apologéták 4. 15. Vártanúság 4. 16. A sivatagi atyák és a konstantini fordulat 4. 17. A három szent főpap 4. 18. Az egyház tanítása az igazság és a tévedés között 4. 19. Nyugati teológia Iréneusztól Szent Ágostonig 4. 20. Az isteni kegyelem és emberi természet (pelagianizmus) 4. 21. A bencés regula és a szerzetesi lelkiség 4. 22. Ikonoklaszta mozgalom 4. 23. Az egyház szervezete a középkorban: egyházmegyék, plébániák, papság, kanonokok 4. 24. Misztika
5. Kulturális kölcsönhatások	5. 3. Az iszlám és a keresztes hadjáratok – A keresztes hadjáratok politikai, társadalmi, kulturális és vallási okai, a keresztes hadjáratok következményei 5. 4. Az iszlám hatása az európai kultúrára
6. Kultúra és civilizáció	6. 3. Egyetemek, teológia, filozófia, művészet, zene 6. 4. A humanizmus Olaszországban és elterjedése Európában

X. OSZTÁLY

SPECIFIKUS KOMPETENCIÁK (CS) ÉS TANULÁSI TEVÉKENYSÉGEK (EAI)

ÁK 1 – Keresztény identitás kialakítása a megszerzett ismeretek szintetizálásával

X. osztály
SK 1.1. A keresztény identitás alkotóelemeinek felismerése

X. osztály
- *A keresztény értékek (hit, szeretet, áldozat) azonosítása olyan történelmi személyiségek életében, mint Morus Szent Tamás, Xavéri Szent Ferenc és Loyolai Szent Ignác.* **-** *Luther Márton 95 tételéből vett részletek olvasása* **-** *A keresztény elvek különböző korszakokban (reformáció, ellenreformáció) való megnyilvánulásának elemzése.*
SK 1.2. A megszerzett ismeretek alapján a keresztény identitás elemeinek strukturált írásbeli elemzése és összefoglalása
- *Reflektív esszé írása: „Mit jelent számomra a hithez való hűség a mai társadalomban”, Morus Szent Tamás példájának ihletésére.* - *Portfólió készítése az egyház történelmének olyan kulcsfontosságú pillanatairól, amelyek hozzájárultak az európai keresztény identitás kialakulásához.* - *Reflexió írása a toleranciáról, Báthory István és Bethlen Gábor példája alapján.* (12)
SK 1.3. Az egyház példaképeinek példájára építeni a saját személyiséget és állást foglalni a kortárs társadalmi és erkölcsi jelenségekkel kapcsolatban
- *Néri Szent Fülöp vagy Pázmány Péter életének elemzése és az általuk megtestesített erkölcsi értékek megvitatása.* - *Multimédiás prezentáció: „Hogyan inspirált Márton Áron püspök / boldog Bogdánffy Szilárd / boldog Apor Vilmos mártír püspök példája”.* - *Kreatív feladat: képzeletbeli levél egy múltbeli szenthez vagy püspökhöz; mit tanulhatnék tőle?*
SK 1.4. Az egyháztörténelem különböző eseményeiről szóló referencia szövegek elemzése, azok történelmi kontextusában
- A tridenti zsinat kivonatainak olvasása és kommentálása. **-** *Történelmi szöveg (16. századi vallási rendeletek) összehasonlítása egy kortárs dokumentummal a vallásszabadságról.* **-** *A* Rómával kötött konkordátum (1927) *elemzése és az állam és az egyház közötti kapcsolat megértése*

ÁK 2. Az egyháztörténelem eseményeinek bemutatása és azok szerepe a keresztény tanítás megfogalmazásában és megértésében

X. osztály
SK 2.1. Az adott korszak és a mai egyházat meghatározó történelmi folyamatok megértése
- A modern és kortárs egyháztörténelem legfontosabb pillanatainak grafikus kronológiájának elkészítése: a reformáció, a tridenti zsinat, az I. és II. Vatikáni Zsinat, a kommunizmus. *- A németországi és erdélyi vallási reformáció okainak és következményeinek elemzése.* - *Irányított beszélgetés a Erdélyi Fejedelemség kialakulásáról és annak szerepéről a vallási tolerancia előmozdításában*
SK 2.2. A korszak szemszögéből megszerzett ismeretek értékelése a téves vallási jelenségekről és az egyház reakciójáról
- *Luther téziseinek összehasonlítása a tridenti zsinat igazolásról és a szentségekről szóló döntéseivel.* **-** *A katolikus egyház reakcióinak elemzése a felvilágosodásra és a szekularizációra.* **-** *Vita: „Hogyan reagált az egyház a 20. század kommunizmusának és ateizmusának kihívásaira?”*
SK 2.3. A korszak perspektívájának összehasonlítása a történelmi jelenségekre vonatkozó kortárs perspektívával
- *A „cuius regio, eius religio” elv összehasonlítása a mai vallásszabadsággal.* - *Reflexió: „Hogyan értjük ma a 16. századi Erdélyben érvényesült toleranciát?”* - *Vita: „A kortárs ökumenizmus – a II. Vatikáni Zsinat folytatása?”*
SK 2.4. A keresztény tanítás elemeinek felhasználása a keresztény identitást alkotó igazságok és attitűdök áttekintésének kialakításához
- *Annak beazonosítása, hogy a ma egyháza hogyan őrzi a tridenti zsinat Eucharisztiáról szóló teológiáját.* - *A II. Vatikáni Zsinat dokumentumaiban kifejezett főbb hitigazságok összefoglalása.* *- A zsinatok döntéseinek összefüggése a hívők lelki és társadalmi életével*
SK 2.5. A vallási kifejezések megfelelő használata az egyháztörténelem eseményeinek leírásában
- *Szótár összeállítása: „eretnekség”, „dogma”, „zsinat”, „tévedhetetlenség”, „ökumenizmus”.* **-** *Rövid történelmi hír írása: „XIII. Leó pápa kiadja* a Rerum novarumot*” a helyes terminológia használatával.* **-** *Oktatási játék: vallási kifejezések és a hozzájuk tartozó történelmi események összekapcsolása*

ÁK 3. A megszerzett ismeretek felhasználása a tolerancia és a másokkal való párbeszédre való nyitottság kialakítására

X. osztály
SK 3.1. Interkulturális hidak meghatározása a vallások közötti párbeszéd és a vallási tolerancia oktatása érdekében
- *A reformáció és a reneszánsz kontextusában a különböző felekezetek értékeinek beazonosítása.* - *Interdiszciplináris tevékenység végzése (történelem + vallás): „A vallási Európa és a keresztény egység”.* - *Tematikus kollázs: „Az egyház párbeszédben a világgal – a II. Vatikáni Zsinattól napjainkig”.*
SK 3.2. A megszerzett ismeretek felhasználása a vallások közötti és ökumenikus párbeszéd alapelveinek megfogalmazásához
- *Ökumenikus találkozó szimulációja: katolikusok, ortodoxok és reformátusok párbeszéde a hitről.* - *Az* Unitatis Redintegratio *részleteinek elemzése és a párbeszéd alapelveinek kivonása.* - *Előadás a 17. századi Erdélyben és a mai Romániában folyó felekezetek közötti együttműködés témájáról*
SK 3.3. A felekezeti sokszínűség elemzése a saját vallási tanítások ismerete és elfogadása alapján.
- *Összehasonlító táblázat készítése: a katolikusok, ortodoxok és protestánsok közötti különbségek és hasonlóságok.* - *Vita, a tordai országgyűlési határozatból kiindulva: „Hogyan tudjuk tiszteletben tartani a felekezeti sokszínűséget?”* - *Reflexió írása: „Hogyan segít más felekezetek ismerete hitem megerősítésében?”*
SK 3.4. Más tantárgyakban megszerzett ismeretek felhasználása egy egyháztörténelmi esemény bemutatásához
- *A földrajzi felfedezések összefüggései a katolikus missziókkal Amerikában és Ázsiában (történelem + földrajz).* - *A* Rerum novarum *enciklika társadalmi tanításainak elemzése a polgári nevelés szemszögéből.* - *Interdiszciplináris földrajz–vallás projekt: tematikus térkép készítése a katolikus missziókról*

ÁK 4. Társadalmi és környezeti tudatosság fejlesztése

X. osztály
SK 4.1. Az ökumenizmus, a megbékélés és az egység értékeinek fontosságának érvelése(11)
- *XXIII. János és VI. Pál pápák által támogatott ökumenikus kezdeményezések tanulmányozása.* - *Vita: „Miért szükséges a keresztény egység a modern kihívásokkal szemben?”* - *Motivációs poszter készítése „Egység a sokféleségben” üzenettel.*
SK 4.2. Az emberi méltóság megteremtését és védelmét célzó tevékenységekben való részvétel
- *A Caritas tevékenységeiből ihletett jótékonysági kampány szervezése.* - *Esettanulmány készítése: Az egyház és a világháború áldozatainak nyújtott segítség.* - *Gondolatok a szolgálat modelljeiről: Xavéri Szent Ferenc, Néri Szent Fülöp, Márton Áron püspök*
SK 4.3. A természet iránti felelősség tudatosítása
- *A* Laudato Si' *enciklika (részletek) elolvasása után a keresztény ökológiai üzenet megvitatása* - *Gyakorlati projekt megvalósítása: környezetvédelmi akció „A teremtés Isten ajándéka” mottóval.* - *Poszter készítése a természet iránti tiszteletről és erkölcsi felelősségről.*
SK 4.4. A béke fontosságának tudatosítása, az egyház háborúk alatti békeért tett erőfeszítései
- *XII. Pius pápa és más vallási vezetők szerepének elemzése a béke előmozdításában.* - *A Pacem in Terris alapján egy „Béke-nyilatkozat” megírása.* - *Dokumentumfilm megtekintése az egyház háborúk alatti tevékenységéről és annak erkölcsi üzenetének megvitatása.*

X. OSZTÁLY

TANULÁSI TARTALOM

X. osztály

Tartalmi területek	Tartalom
1. Történelmi folyamatok	1. 20. Reformáció 1. 21. Luther Márton és a reformáció Németországban, Zwingli Ulrich, Kálvin János és a reformáció Svájcban, VIII. Henrik és a reformáció Angliában

	1. 22. Reformáció Erdélyben – Az önálló Erdélyi Fejedelemség megalakulása és a reformáció Erdélyben 1. 23. Új szerzetesrendek: a jezsuiták és a piaristák 1. 24. Az egyetemes egyház megújulása 1. 25. A magyar katolikus egyház megújulása – katolikus restauráció, a jezsuiták megtelepedése Erdélyben 1. 26. Földrajzi felfedezések és a katolikus misszió: missziók Amerikában, Indiában és a Távol-Keleten (Japán, Kína) 1. 27. A francia forradalom 1. 28. Felvilágosult abszolutizmus 1. 29. A Pápai Állam és az I. vatikáni zsinat. 1. 30. Missziók a 19. és 20. században: a jezsuita rend újjáalapítása, a hagyományos és az újonnan alapított rendek részvétele az ázsiai, ausztráliai és afrikai missziókban 1. 31. A 19. századi erdélyi római katolikus egyházmegyék Az egyház a 20. század elején, az első világháború 1. 32. Az egyház a két világháború között 1. 33. A magyar római katolikusok Romániában a két világháború közötti időszakban 1. 34. Az egyház a 20. század közepén, a második világháború 1. 35. Az egyház a hidegháború idején a kommunista blokkban 1. 36. A gyulafehérvári püspökség a 20. század második felében 1. 37. A nagyváradi, temesvári és szatmári egyházmegyék helyzete a 20. században – az egyházmegyék története az átszervezéstől a működésig 1. 38. A nagyváradi, temesvári és szatmári egyházmegyék helyzete 1990 után, a gyulafehérvári püspökség érseki rangra való emelése
2. A társadalom és az egyház	2. 13. A „cuius regio eius religio” elv befogadása 2. 14. A felsőpapság helyzete a mohácsi csata előtt és után 2. 15. A vallási tolerancia Erdélyben 2. 16. Szekularizáció 2. 17. A felvilágosodás által inspirált uralkodók, állami és egyházi reformok; jozefinizmus 2. 18. A Pápai Állam elvesztése 2. 19. Az ipari forradalom társadalmi következményei, a Rerum Novarum enciklika 2. 20. Az állam-vallás státusz elvesztése 1848-ban, az autonómiaért folytatott küzdelem 2. 21. A romániai püspökségek integrációja a két világháború között, Konkordátum Rómával 2. 22. A kommunizmus korszaka, az egyház elnyomása, a Rómától való elszakadás kísérlete, 1948 – a görög katolikus egyház államosítása és felszámolása Romániában 2. 23. Az 1989-es forradalom és az államosított vagyon visszaszolgáltatása 2. 24. Caritas, társadalmi tevékenységek
3. Példaképek	3. 18. Morus Szent Tamás 3. 19. Báthory István és Bethlen Gábor fejedelmek 3. 20. Loyolai Szent Ignác 3. 21. Néri Szent Fülöp 3. 22. Claver Szent Péter és Xavéri Szent Ferenc 3. 23. Guillaume Repin és a francia forradalom vértanúi 3. 24. John Henry Newman bíboros 3. 25. XVI. Gergely pápa 3. 26. XIII. Leó pápa, Szent X. Pius pápa. 3. 27. Fogarassy Mihály püspök 3. 28. Yves Congar 3. 29. Gyárfás Elemér 3. 30. XI. Piusz és XII. Piusz pápa, Apor Vilmos püspök 3. 31. XXIII. János pápa és VI. Pál pápa 3. 32. Márton Áron püspök 3. 33. Glattfelder Gyula, Boldog Bogdánffy Szilárd, Boldog Scheffler János
4. Teológiai kontextus	4. 8. A reformáció okai 4. 9. A tridenti zsinat és főbb rendelkezései, a lelki és vallási élet újjászületése 4. 10. Az Eucharisztia teológiája a tridenti zsinat után

	4. 11. A lelki és vallási élet újjászületése 4. 12. A pápai tévedhetetlenség 4. 13. Liturgikus reform és a Kánonjogi Kódex 4. 14. A II. Vatikáni Zsinat: nyitottság a világ felé: strukturális és liturgikus reform, ökumenizmus
5. Kulturális kölcsönhatások	5. 5. Földrajzi felfedezések és a kereszténység misszionáriusi buzgalma 5. 6. A távol-keleti kultúrákhoz való alkalmazkodás 5. 7. A felvilágosodás, a szabadkőművesség és a deizmus 5. 8. Nacionalizmus, antiszemitizmus, totalitarizmus
6. Kultúra és civilizáció	6. 2. Katolikus felekezeti iskolák

MÓDSZERTANI JAVASLATOK

7. Jelentésük és szerepük

A módszertani javaslatok segítenek a tanároknak abban, hogy a teológiai és történelmi témákat élénk, hozzáférhető és értelmes tanulási élménnyé alakítsák a diákok számára Nem egyedülálló módszereket kínálnak, hanem inkább inspiráló iránymutatásokat: hogyan tanítsunk történelmi témát interaktív módszerekkel, személyes reflexióval és a való életben való alkalmazással. Céljuk, hogy a hangsúlyt a tartalomról a készségekre helyezzék, így biztosítva, hogy a diákok új perspektívát nyerjenek a teológiai területen és a tanítási megközelítésben.

8. A római katolikus egyháztörténelem tantárgyára alkalmazott **általános alapelvek**:

Az okok és azok alakulásának elemzésével *a római katolikus egyháztörténelem* leírja a keresztény közösségek kialakulását és szerveződését, az istentisztelet tanítását, valamint a kereszténység szerepét és hatását két évezred alatt, magyarázva az egyházi élet változásait a kezdetektől napjainkig a belső és külső tényezők hatásának tükrében.

Diákközpontú – a fiatalok kérdései jelentik a kiindulási pontot

Módszertani sokszínűség – történetmesélés, vita, kreatív gyakorlatok, dramatizálás, a korszak szövegeinek elemzése.

Rugalmasság – az osztály szintjéhez és a rendelkezésre álló forrásokhoz igazodó szövegek vagy történelmi töredékek kiválasztása.

Interdiszciplináris integráció

Formatív értékelés – lelki napló, írásbeli reflexió, önértékelés és társaktól kapott visszajelzés.

Differenciálás – egyszerűbb feladatok (pl. történelmi esemény illusztrálása) és összetett feladatok (események összehasonlítása történelmi kontextusban) a különböző tanulási sebességű diákok számára.

Hasznosság – hangsúly az alkalmazhatóságon: hogyan élnek tovább a keresztény értékek ma? Hogyan viszonyulok személyesen a példaképek által felmutatott példákhoz?

9. Általános módszertani irányelvek

Aktív tanulás – viták, esettanulmányok.

Együttműködésen alapuló tanulás – csoportok különböző történelmi szövegek vagy befolyásos személyiségek életrajzainak elemzése és bemutatása osztálytársaiknak.

Projektalapú tanulás – „történelmi napló” készítése a modul során vagy poszter készítése egy történelmi korszakról.

Digitális tanulás – interaktív alkalmazások, online térképek, videoklipek használata egy egyháztörténelmi eseményről.

Autentikus tanulás – találkozók/interjúk papokkal, szerzetesekkel vagy önkéntesekkel a közösségben.

A történelmi források használata ennek a tantárgynak a tanításában a tanár számára állandó figyelmet kell kapnia.

10. Módszertani adaptációk

A római katolikus egyháztörténelem tantárgy módszertani javaslatai a IX–X. osztályok számára a tanulásnak a diákok szintjéhez és a rendelkezésre álló forrásokhoz való igazítását célozzák.

Alapelvek

Hozzáférhetőség: összetett történelmi témák (pl. ökumenikus zsinatok) esetében a tanár kiválaszthat reprezentatív szövegrészleteket, amelyeket a diákok rövid feladatok és egyértelműen megfogalmazott utasítások segítségével megérthetnek.

Interaktivitás: minden tartalmi területhez olyan gyakorlatokat kell társítani, amelyek ösztönzik a részvételt – olvasás, vita, dramatizálás, közös projektek, alkalmazott beszélgetés.

Kapcsolat a diákok életével: olyan példaképek életének aspektusait kell kiválasztani, amelyek kapcsolódnak a fiatalok személyes tapasztalataihoz és kérdéseihez.
A sokszínűség tiszteletben tartása: a történelmi kontextusok megközelítésekor a hangsúly az objektív, tisztelettel teljes ismeretekre és a párbeszéd pontjainak azonosítására helyeződik.
Formatív dimenzió: a történelmi folyamatokat konkrét helyzeteken keresztül mutatják be, amelyek reflexióra és cselekvésre ösztönöznek.

Alkalmazható munkamódszerek/tanulási formák
Dramatizálás: olyan témák esetében, mint például Szent Pál megtérése, a diákok eljátszák a jeleneteket, majd megvitatják azok üzenetét a mai életre nézve.
Történelmi esettanulmány: üldözések, reformok vagy egyházi zsinatok. A diákok szövegekkel, térképekkel és képekkel dolgoznak, hogy megértsék a kontextust.
Együttműködésen alapuló tanulás: a diákok csoportokban összefoglalják egy téma különböző aspektusait, és bemutatják azokat osztálytársaiknak.
Alkalmazott projektek: eseménynaplók, összehasonlító táblázatok.
Digitális források: interaktív térképek, multimédiás prezentációk.
Differenciálás és személyre szabás
Lassú tanulók vagy speciális oktatási igényű diákok számára: vizuális összefoglalók, illusztrált idővonalak, minimális szókincs, egyszerűsített szerepjátékok.
Haladó tanulók számára: referencia szövegek összehasonlítása, rövid esszék írása, történelmi események kritikai elemzése.
Értékelés
Formatív: reflexiók naplói, visszajelzési lapok, tevékenység utáni megbeszélések, önértékelés és társértékelés.
Összegző: alkalmazási tesztek, tematikus portfóliók, nyilvánosan bemutatott projektek.

11. Kapcsolódás a végzős diák profiljához

A módszertani javaslatoknak bemutatniuk kell, hogy az egyes órák hogyan járulnak hozzá a következőkhöz:
Kulcskompetenciák – társadalmi és polgári (megbeszélések a felelősségről), digitális (multimédiás prezentációk a szentekről), kulturális (vallási hagyományok ismerete).
A végzett hallgatók tulajdonságai – reflektív (személyes napló), kreatív (képregényes idővonal készítése), felelősségteljes.
Átfogó témák – digitalizálás (felelősségteljes online források használata), etika (világbéke).

- Állampolgári nevelés, történelem és helyi civilizáció a tantervbe olyan tartalmak és tanulási tevékenységek beépítésével, amelyek célja a helyi és nemzeti egyház fejlődésének, valamint annak a társadalom és a kultúra általános fejlődésében betöltött szerepének megértése és megbecsülése.
- Interkulturális oktatás a vallások közötti párbeszéd témájával kapcsolatos tanulási tartalmak és tevékenységek révén.
- demokráciára, esélyegyenlőségre, etikára, kritikus gondolkodásra és európai polgárságra való nevelés a vallási identitásra és az idegenségre összpontosító tanulási tevékenységek szervezésével
- személyes fejlődés a saját érzelmi élet, kulturális, vallási és társadalmi identitás, valamint a karrierlehetőségek szempontjából fontos mérföldkövek felfedezésén keresztül.
- környezet- és éghajlatváltozási oktatás a globális felmelegedésről, a környezetszennyezésről és a természet pusztításáról szóló kortárs egyházi dokumentumokban megfogalmazott gondolatok tanulmányozásával

12. Kulcsüzenet

A római katolikus egyháztörténelemre vonatkozó módszertani javaslatok nem „rejtett kézikönyv” a tantervhez, hanem pedagógiai iránytű, amely segít a tanárnak a tudás átadásában. Megmutatják, hogyan lehet az egyháztörténelem oktatását olyan tevékenységekké alakítani, amelyek a középiskolás diákok számára érthetőek és vonzóak.
A kezdő tanárok számára ezek a javaslatok egyértelmű iránymutatást nyújtanak: hogyan lehet összekapcsolni az üdvösség történetének egy epizódját a diákok kérdéseivel, hogyan lehet a keresztény értékeket láthatóvá tenni a mindennapi életben. Tapasztalt tanárok számára teret adnak az innovációnak: a digitális források integrálásának, interdiszciplináris projekteknek, a diákok közösségbe való bevonásának új formáinak. A tanítási megközelítést konkrét készségek szempontjából kell kidolgozni, tiszteletben tartva a tartalom belső szerkezetét, valamint az osztály és a diákok sajátosságait.
Ez biztosítja a tantervi szándékok és az osztálytermi gyakorlat közötti összhangot, és a római katolikus egyháztörténelmének órája a múlt történelmi folyamatait és a fiatalok valós életét összekötő találkozási ponttá válik.

MUNKACSOPORT

Keresztnév és vezetéknév	Akadémiai fokozat/tudományos cím	Kapcsolódó intézmény, város, megye
TAMÁSI ZSOLT-JÓZSEF	I. / dr	Marosvásárhelyi Római Katolikus Líceum, Maros megye
NEMES ISTVÁN	I. / dr	Magyar Nyelvű Továbbképző Központ, Nagyvárad, Bihar megye
SIMÓ GÁSPÁR	I.	Segítő Mária Római Katolikus Teológiai Líceum, Csíkszereda, Hargita megye

COORDONATORI/RESPONSABILI/CONSULTANȚI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
ZĂBAVĂ MIHAELA	Consilier CNCE	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare	Responsabil CNCE
PÎSLARU CĂTĂLIN	Inspector general MEC	Ministerul Educației și Cercetării	Responsabil MEC
DIÓSI DÁVID	Decan / Prof.univ.dr.	UBB Cluj – Facultatea de Teologie Romano-Catolică	Consultant științific

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
GÁL LÁSZLÓ	Insp.șc.general.arhid. Doctor în teologie	Arhiepiscopia Romano-Catolică de Alba Iulia	Responsabil cult
TAMÁSI ZSOLT JÓZSEF	Director Doctor în teologie	Liceul Romano-Catolic, Tg.Mureș	Responsabil cult

Anexa nr. 113

Programa școlară
pentru disciplina

TEOLOGIE MORALĂ

Cultul Romano-Catolic de Limbă Maghiară

Clasa a XI-a
Curriculum de specialitate (CS)
Filiera vocațională, profilul teologic,
specializarea teologie romano-catolică

Învățământ liceal

- 2026 -

Anexa nr. 113
Programa școlară pentru disciplina *Teologie morală*, Cultul Romano-Catolic de Limba Maghiară clasa a XI-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea teologie romano-catolică*

NOTĂ DE PREZENTARE

Statutul disciplinei Disciplina *Teologie morală* se studiază în cadrul Curriculumului de specialitate (CS) pentru filiera vocațională, profilul teologic, specializarea/calificarea profesională teologie romano-catolică (cultul romano-catolic de limbă maghiară), fiind alocată cu 1oră/ săptămână în clasa a XI-a. Ea face parte din aria curriculară Teologie și științe umaniste, reprezentând o disciplină fundamentală pentru formarea spirituală și morală a elevilor din liceele teologice romano-catolice.

Raportarea la cadrul legislativ și documentele strategice generale și specifice:
Programa școlară este elaborată în conformitate cu: Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023, cu modificările și completările ulterioare; Ordinul ministrului educației nr. 4350/2025 privind planurile-cadru pentru liceu; Profilul de formare al absolventului de liceu (OM nr. 6731/2023). De asemenea, sunt avute în vedere: Recomandarea Consiliului Uniunii Europene privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții; Cadrul european al calificărilor; Rapoartele OECD și UNESCO privind educația bazată pe valori și competențe; Catehismul Bisericii Catolice și principalele documente ale Magisteriului Bisericii referitoare la teologia morală și doctrina socială a Bisericii.

Rolul disciplinei în formarea elevilor: *Teologia morală* contribuie esențial la formarea integrală a elevilor, dezvoltând competențe care depășesc nivelul teoretic al cunoașterii religioase. Prin această disciplină, elevii dobândesc capacitatea de discernământ moral, de interpretare și evaluare a faptelor și deciziilor proprii în lumina Evangheliei; înțeleg raportul dintre conștiință, libertate și responsabilitate; sunt încurajați să trăiască valorile teologale – credința, speranța și iubirea – ca fundament al vieții spirituale; își formează o atitudine de respect, solidaritate și empatie față de semeni și față de creație; devin persoane active în comunitatea eclezială și în societate, printr-un comportament moral inspirat de iubirea lui Hristos. Disciplina dezvoltă gândirea critică și reflexivă asupra realităților contemporane, oferind repere clare pentru o viață orientată spre bine, adevăr și dreptate.

Natura și specificul disciplinei: *Teologia morală* este o disciplină teologică aplicativă, care îmbină dimensiunea doctrinară cu cea practică a credinței. Ea îi familiarizează pe elevi cu structura morală a vieții umane în lumina Revelației divine, având ca surse fundamentale Sfânta Scriptură, Tradiția și rațiunea iluminată de credință. Disciplina are continuitate cu studiile gimnaziale de religie, însă la nivel liceal propune o abordare aprofundată și analitică, orientată spre problemele morale actuale: libertatea și conștiința, păcatul și virtutea, etica responsabilității, raportul dintre om, societate și creație. Prin caracterul interdisciplinar, *Teologia morală* se corelează cu Dogmatica, Catehismul, Spiritualitatea, Istoria Bisericii și cu disciplinele filosofice și umaniste. Studiul teologiei morale urmărește: înțelegerea și asumarea principiilor morale creștine fundamentale; formarea capacității de analiză și decizie morală în contexte personale și comunitare; aplicarea învățăturilor morale în situații reale de viață, prin fapte de credință, caritate și slujire; cultivarea responsabilității etice față de propria persoană, semeni și creație; promovarea respectului față de demnitatea umană și față de diversitatea culturală și religioasă.

Într-o lume marcată de pluralism valoric și de crize de sens, *Teologia morală* oferă elevilor repere clare și solide pentru formarea unei conștiințe morale autonome și responsabile. Disciplina aduce o abordare actualizată, în acord cu provocările lumii contemporane: etica în era digitală, bioetica, relația om–mediu, justiția socială, libertatea religioasă. Astfel, *Teologia morală* devine un spațiu de reflecție și dialog între credință, rațiune și experiența umană, deschizând drumul către o viață trăită în adevăr și iubire.

Teologia morală nu este doar o disciplină de transmitere a unor norme, ci o cale de formare a conștiinței și a libertății în Hristos. Prin studiul acesteia, elevii sunt chemați să descopere sensul vieții ca vocație la iubire, adevăr și responsabilitate. Această disciplină contribuie la formarea unui absolvent echilibrat, reflexiv, capabil să trăiască și să mărturisească valorile Evangheliei în lumea contemporană.

Orientări generale pentru lectura programei școlare

Programa școlară pentru disciplina *Teologie morală* este structurata pe urmatoarele componente:

- competențe generale;
- competențe specifice și exemple de activități de învățare;
- conținuturi ale învățării;
- standarde curriculare de învățare;
- standarde naționale de evaluare;
- sugestii metodologice;
- referințe bibliografice

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Dezvoltarea unei conștiințe morale autonome și responsabile**
CG2	**Îmbunătățirea înțelegerii principiilor teologice fundamentale**
CG3	**Promovarea unui comportament moral inspirat de iubirea creștină**
CG4	**Cultivarea abilității de a aborda dilemele etice contemporane**

CLASA a XI-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1. - Dezvoltarea unei conștiințe morale autonome și responsabile

Clasa a XI-a
CS 1.1. Formarea discernământului moral în contextul învățăturii creștine
- *Analiza unor texte biblice și extragerea principiilor morale fundamentale.* - *Dezbateri pe teme de morală creștină (ex: păcatul și virtutea, responsabilitatea umană).* - *Realizarea unor studii de caz pe baza dilemelor etice, aplicând învățăturile biblice.*
CS 1.2: Îmbunătățirea gândirii critice în fața dilemelor etice
- *Analiza unui conflict etic din viața cotidiană, aplicând principiile morale creștine.* - *Crearea de proiecte care să abordeze teme de etică socială și religioasă (ex: drepturile omului, solidaritatea).* - *Organizarea unor discuții de grup pe teme de moralitate în contextul religios și secular.*
CS 1.3. Aplicarea învățăturilor morale în viața personală
- *Discuții despre experiențelor personale prin prisma valorilor creștine în cadrul unui jurnal reflexiv.* - *Realizarea unor simulări de luare a deciziilor etice (role-playing).* - *Dezvoltarea unui plan personal de autoeducație morală.*
CS 1.4. Promovarea respectului și solidarității față de ceilalți
- *Crearea unor proiecte de voluntariat în comunitate, inspirate de învățăturile Evangheliei.* - *Dezbateri despre solidaritatea creștină în fața unor probleme sociale actuale (ex: imigranți, sărăcie).* - *Realizarea unor prezentări multimedia despre „iubirea aproapelui” în diferite culturi și religii.*

CG 2. – Îmbunătățirea înțelegerii principiilor teologice fundamentale

Clasa a XI-a
CS 2.1. Explicarea principiilor teologice fundamentale ale moralei creștine
- *Studii de text din Catehismul Bisericii Catolice.* - *Prezentări interactive despre legătura dintre libertatea umană și responsabilitatea morală.* - *Vizite educaționale la locașuri religioase pentru a observa aplicarea principiilor morale în viața cotidiană.*
CS 2.2. Identificarea surselor morale ale învățăturii creștine
- *Discuții pe tema revelației divine și a rolului Bibliei și Tradiției în formarea normelor morale.* - *Realizarea unor comparații între învățăturile religioase și filozofia morală clasică.* - *Crearea unui material didactic pe tema „Conștiința și răspunderea morală în creștinism”.*
CS 2.3. Aplicarea învățăturii morale în viața socială și religioasă
- *Dezbateri pe tema implicării creștinului în societate (ex: justiția socială, protecția mediului).* - *Crearea unor afișe educative despre valorile morale creștine aplicate în viața de zi cu zi.* - *Participarea la activități de ajutor social organizate de parohii sau comunități religioase.*

Clasa a XI-a
CS 2.4. Reflexia asupra dimensiunii personale și comunitare a moralei
- *Exerciții de reflecție personală privind importanța integrării principiilor morale în viața de zi cu zi.* - *Proiecte de grup pentru promovarea unei comunități bazate pe valori creștine (ex: organizarea unei zile a solidarității).* - *Crearea unor prezentări pe teme de moralitate creștină (ex. „Să trăim o viață morală în lumea digitală”).*

CG 3. - Promovarea unui comportament moral inspirat de iubirea creștină

Clasa a XI-a
CS 3.1. Formarea unei vieți religioase autentice
- *Participarea la slujbe religioase și analiza învățăturilor morale din cadrul liturghiei.* - *Discuții despre virtuțile teologale: credința, speranța și iubirea.* - *Realizarea unui proiect de jurnal spiritual, bazat pe reflecții personale și texte biblice.*
CS 3.2. Promovarea unei vieți în iubire și responsabilitate
- *Dezbateri pe tema iubirii față de Dumnezeu și față de aproapele în lumea modernă.* - *Crearea unui ghid pentru tineri despre „Iubirea ca responsabilitate în viața de zi cu zi”.* - *Organizarea unor activități de voluntariat în cadrul parohial, inspirate de iubirea creștină.*
CS 3.3. Abordarea etică a relațiilor interpersonale
- *Studii de caz pe teme de moralitate în relațiile interpersonale (ex: iertare, respect, iubire).* - *Realizarea unui scurtmetraj pe tema „Iubirea ca fundament al relațiilor umane”.* - *Participarea la grupuri de discuții despre etica relațiilor în familie și comunitate.*
CS 3.4. Îmbunătățirea responsabilității față de creație
- *Discuții și acțiuni legate de protecția mediului în contextul teologic creștin.* - *Realizarea unui proiect de grup despre etica folosirii resurselor naturale.* - *Organizarea unei campanii ecologice în cadrul școlii sau parohiei.*

CG 4 – Cultivarea abilității de a aborda dilemele etice contemporane

Clasa a XI-a
CS4.1: Înțelegerea principiilor morale aplicate în fața dilemelor bioetice
- *Dezbaterea temei „Etica în medicină: Avortul și dreptul la viață din perspectiva creștină”.* - *Studii de caz pe tema eutanasiei și analiza acestei dileme din punct de vedere teologic și moral.* - *Crearea unui proiect de grup în care elevii analizează dileme etice legate de cercetările pe embrioni și clonarea umană, aplicând principii creștine.*
CS4.2: Aplicarea principiilor morale creștine în fața provocărilor sociale moderne
- *Dezbaterea despre justiția socială în contextul creștin: Ce înseamnă „dreptatea” din perspectiva Bibliei?* - *Realizarea unui studiu de caz pe tema sărăciei și a inegalităților sociale, cu propunerea unor soluții inspirate de învățăturile creștine.* - *Organizarea unei sesiuni interactive de discuții despre etica muncii și a economiei, în contextul creștin, aplicată la problematica modernă a exploatării muncii.*
CS4.3: Abordarea dilemelor etice legate de tehnologie și digitalizare
- *Analiza unui caz de abuz al tehnologiei în viața cotidiană (de exemplu, confidențialitatea datelor personale pe rețelele sociale) din perspectiva eticii creștine.* - *Crearea unui proiect de grup despre „Digitalizarea și responsabilitatea morală: Cum putem să rămânem buni creștini în era digitală?”* - *Dezbaterea despre implicațiile etice ale inteligenței artificiale, roboților și automatizării în viața oamenilor, și ce ar spune învățăturile creștine în legătură cu aceste teme.*
CS 4.4. Analizarea dilemelor etice ecologice din perspectiva teologică
- *Realizarea unui proiect de grup despre „Crearea și responsabilitatea față de mediu: Cum să protejăm natura conform principiilor biblice”.* - *Organizarea unei dezbateri pe tema „Schimbările climatice și responsabilitatea creștinului față de pământ”, analizând efectele acțiunilor umane asupra planetei.* - *Discuții despre etica consumului resurselor naturale: „Ce spune Biserica despre utilizarea responsabilă a resurselor și despre consumismul excesiv?”. – Enciclica: Laudato si...*

CLASA a XI-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Clasa a XI-a

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Bazele teologiei morale	**1. Bazele teologiei morale generale** 1.1.Noțiuni introductive în domeniul teologiei morale - Morala - Theologia moralis - Elemente schimbătoare și statornice ale moralei 1.2.Morala și istoria revelației - Începuturile - Legea naturii - Cultele care nu cunosc revelația - Vechiul Testament - Isus Cristos - Învățătura morală a Bisericii – Legea morală 1.3. Omul – personalitate morală - Demnitatea umană - Instinct, emoție, intelect, voință - Libertate și responsabilitate - Conștiința - Scopul educației și al autoeducării - Virtuțile - Vocația și misiunea - Morala – cauză comună, importanța educației morale 1.4. Faptele - Valabilitatea faptelor - Factori ai calificării morale 1.5. Păcatul - Definiția - Clasificarea păcatelor - Păcatul și omul creștin
2. Răspunsul moral al omului	**2. Răspunsul moral al omului: „Iubește-ți domnul tău!”** 2.1. Virtuțile divine - Virtutea credinței – Importanța fundamentală a credinței; Viața credinței în noi; Păcatele împotriva credinței, responsabilitatea noastră - Virtutea speranței – Legătura credinței și a speranței; Puterea formatoare de viață a speranței - Virtutea iubirii – Răspunsul omului la iubirea lui Dumnezeu; Iubirea de Dumnezeu și de aproapele; Păcatele contra iubirii; Iubire și asceză
3. Religiozitate creștina	**3. Religiozitatea creștină** 3.1. Religiozitatea umană și creștină - Definiția religiozității; tipurile religiozității - Dumnezeu Sfânt - Personalitatea religioasă - Comportamentul religios ca obligație umană - Elementele comune ale cultelor religioase și surplusul creștin 3.2. Duminica – ziua jertfei și a cultului

Domenii de conținut	Conținuturi
	3.3. Rugăciunea - Definiția rugăciunii; tipuri de rugăciune - Sensul adorării lui Dumnezeu - Rugăciunea comună a Bisericii: sfânta liturgie, psalmul 3.4. Formele extraordinare ale slujbei divine - Făgăduința: sensul, condițiile, făgăduința monahală - Jurământul: sensul, condițiile 3.5. Păcatele contra religiozității - Păcate izvorâte din credulitate: cultul fals, idolatria, superstiția, spiritismul - Nepăsarea și disprețul față de religiozitate
4. Obligatiile morale ale omului	**4. Obligațiile morale ale omului: „Iubește-ți aproapele!” „Ocrotește terenul vieții!”** 4.1. Căsătoria și familia; familia creștină - Rolul familiei în planurile lui Dumnezeu creator și mântuitor - Morala pregătirii pentru căsătorie și a vieții de familie - Obligațiile copiilor către părinți - Familia și societatea - Ideologia falsă a identității genului 4.2. Atac împotriva vieții umane - avortul, eutanasia, crima, sinuciderea, - dependența, pericole din lumea online - alcool, droguri, narcotice 4.3. Familiile în sensul „mai larg” al cuvântului - Națiunea - Statul - Omenirea - Biserica 4.4. Atitudinea corectă față de bunurile materiale - Lumea bunurilor materiale: terenul întâlnirii cu aproapele - Ocrotirea naturii - Cumpătarea - Dreptatea - Cinstea 4.5. Moralitatea muncii și a odihnei - Munca - Utilizarea timpului liber 4.6. Moralitate în știință și cultură 4.7. Folosirea responsabilă a lumii digitale: - IA și responsabilitatea umană

SUGESTII METODOLOGICE

1. Principii generale
Predarea Teologiei Morale trebuie să pornească de la respectul pentru demnitatea umană, unicitatea persoanei și libertatea conștiinței. Procesul didactic promovează dialogul credință–rațiune, dezvoltarea gândirii critice și aplicarea valorilor creștine în contexte reale de viață. Profesorul are rolul de formator moral și spiritual, ghidând elevii spre discernământ etic și responsabilitate personală.
Predarea trebuie să fie centrată pe elev, să favorizeze participarea activă și să valorifice experiențele de viață ale acestuia. Se urmărește o educație morală care să combine cunoașterea teologică cu trăirea concretă a valorilor evanghelice.

2. Orientări metodologice generale
Activitățile didactice vor utiliza metode active, reflexive și colaborative: dezbateri, studii de caz, reflecții personale, proiecte de grup, portofolii spirituale, jocuri de rol, dialog socratic și observarea situațiilor morale concrete. Se recomandă integrarea resurselor digitale (platforme educaționale, prezentări multimedia) în echilibru cu momente de reflecție și interiorizare.
Profesorul trebuie să creeze un climat de încredere și respect reciproc, care să permită exprimarea opiniilor într-un spirit creștin, fără judecată moralizatoare, dar cu deschidere spre formarea conștiinței. Se încurajează cooperarea între disciplinele teologice, filosofice și sociale, pentru a consolida dimensiunea interdisciplinară a moralei creștine.

3. Exemple de adaptări metodologice
Pentru elevii vizuali: utilizarea de infografice, hărți conceptuale și prezentări vizuale ale virtuților morale;
Pentru elevii auditivi: discuții ghidate, ascultarea de texte biblice și dialoguri pe baza acestora;
Pentru elevii kinestezici: activități practice, voluntariat, dramatizări de situații morale;
Pentru elevii cu nevoi educaționale speciale: adaptarea sarcinilor de lucru, folosirea materialelor audio-video, accent pe reflecția personală mai mult decât pe memorare;
Pentru mediile multiculturale: valorificarea diversității religioase ca prilej de dialog și cunoaștere reciprocă, cu respect pentru specificul fiecărei tradiții.

4. Adaptări metodologice după tipul de programă
Curriculum de specialitate (CS): accent pe dimensiunea aplicativă a moralei, pe studiul documentelor bisericești și al situațiilor concrete din viața eclezială și socială; integrarea voluntariatului și a activităților de slujire comunitară;
Trunchi comun (TC): accent pe formarea conștiinței morale universale, analiza principiilor morale fundamentale, aplicarea acestora în contexte sociale și etice largi.

5. Legătura cu profilul de formare al absolventului
Sugestiile metodologice pentru disciplina Teologie Morală evidențiază modul în care formarea religioasă sprijină dezvoltarea integrală a elevului și construiește punți între viața spirituală și cea socială:
Competențe-cheie:
- dezvoltarea competențelor sociale și civice prin reflecții asupra responsabilității, solidarității și iubirii aproapelui;
- cultivarea competenței de a învăța să înveți, prin raportarea la experiențele spirituale și morale din viața personală și comunitară;

a) Atribute ale profilului absolventului
Elevul absolvent al filierei teologice:
- manifestă responsabilitate morală și civică,
- dovedește respect față de viață și demnitatea umană,
- are capacitatea de discernământ moral și spirit critic,
- trăiește în solidaritate și iubire față de semeni,
- integrează valori creștine în viața personală și comunitară,
- este capabil de reflecție etică și spirituală asupra realităților contemporane.

b) Teme transversale (cf. Legea nr. 198/2023, art. 88 alin. 10)
Programa integrează teme transversale precum:
Educația pentru valori și integritate,
Educația pentru mediu și dezvoltare durabilă,
Educația pentru viață sănătoasă,

Educația pentru drepturile omului și pace,
Educația digitală responsabilă,
Educația pentru solidaritate și incluziune socială.
Aceste teme se realizează prin activități interdisciplinare și proiecte comunitare (campanii ecologice, voluntariat, reflecții etice asupra utilizării tehnologiei, acțiuni de caritate etc.).

6. Mesaj-cheie pentru grupurile de lucru
Teologia morală este o disciplină de formare a inimii și a conștiinței. Elaborarea și aplicarea programei trebuie să aibă ca scop final educarea persoanei în spiritul adevărului, libertății și iubirii, în deplină armonie cu valorile evanghelice și cu nevoile lumii contemporane. Profesorul este chemat nu doar să transmită cunoștințe, ci să însoțească elevii în drumul lor spre maturitate morală și spirituală, contribuind la formarea unei generații capabile să construiască o societate bazată pe bine, adevăr și dreptate.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Grad didactic/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
SIMÓ GÁSPÁR	I.	LICEUL TEOLOGIC ROMANO-CATOLIC „SEGíTŐ MÁRIA” MIERCUREA-CIUC
ERDÉLY IMRE	I.	LICEUL TEOLOGIC ROMANO-CATOLIC „SEGíTŐ MÁRIA” MIERCUREA-CIUC

COORDONATORI/RESPONSABILI/CONSULTANȚI ȘTIINȚIFICI(15)

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
ZĂBAVĂ MIHAELA	Consilier CNCE	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare	Responsabil CNCE
PÎSLARU CĂTĂLIN	Inspector general MEC	Ministerul Educației și Cercetării	Responsabil MEC
DIÓSI DÁVID	Decan / Prof.univ.dr.	UBB Cluj – Facultatea de Teologie Romano-Catolică	Consultant științific

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
GÁL LÁSZLÓ	Insp.șc.general.arhid. Doctor în teologie	Arhiepiscopia Romano-Catolică de Alba Iulia	Responsabil cult
TAMÁSI ZSOLT JÓZSEF	Director Doctor în teologie	Liceul Romano-Catolic, Tg.Mureș	Responsabil cult

113.... számú melléklet az oktatási és kutatási miniszter .../... . számú rendeletéhez

Iskolai tanterv az

ERKÖLCSTEOLÓGIA

tantárgyhoz

XI. osztály

Szaktanterv (CS)
szakképző/vokacionális ágazat számára, teológiai profil,
római katolikus teológia szakképzés
(magyar nyelvű római katolikus kultusz)

- 2026 -

BEMUTATÓ JEGYZÉK

A tantárgy státusza

Az ***Erkölcsteológia*** tantárgy a szakmai tanterv (CS) keretében tanulható a hivatásorientált ágban, teológiai profillal, római-katolikus teológia szakosodás/képesítés (magyar nyelvű római-katolikus kultusz) szerint, heti 1 órában a 11. osztályban. A tantárgy a teológia és humántudományi terület része, alapvető szerepet játszik a római-katolikus középiskolák diákjainak szellemi és erkölcsi nevelésében.

Kapcsolódás a jogi kerethez és az általános és specifikus stratégiai dokumentumokhoz:

Az iskolai program a következők szerint készült: A középfokú oktatásról szóló 198/2023. számú törvény, a későbbi módosításokkal és kiegészítésekkel; Az oktatási miniszter 4350/2025. számú rendelete a középiskolai kerettervekről; A középiskolát végzettek képzési profilja (OM 6731/2023).

Ezen kívül figyelembe vették: Az Európai Unió Tanácsának ajánlása az egész életen át tartó tanuláshoz szükséges kulcskompetenciákról; a Képesítések Európai Keretrendszere; az OECD és az UNESCO jelentései az értékeken és kompetenciákon alapuló oktatásról; a Katolikus Egyház Katekizmusa és az Egyház Tanítóhivatalának főbb dokumentumai a morálteológia és az Egyház társadalmi tanítása vonatkozásában.

A tantárgy szerepe a tanulók képzésében: Az ***Erkölcsteológia*** alapvető módon hozzájárul a tanulók teljeskörű fejlődéséhez, olyan kompetenciákat fejlesztve, amelyek túlmutatnak a vallási ismeretek elméleti szintjén. Ezen tantárgy révén a tanulók képessé válnak a morális megkülönböztetésre, tetteik és döntéseik evangéliumi fényben történő értelmezésére és értékelésére; megértik az összefüggést a lelkiismeret, a szabadság és a felelősség között; ösztönzik őket arra, hogy a teologális értékeket – hit, remény és szeretet – a lelki élet alapjaként éljék meg; tisztelet, szolidaritás és empátia attitűdjét alakítják ki felebarátaik és a teremtett világ iránt. aktív tagokká válnak az egyházi közösségben és a társadalomban, a Krisztus iránti szeretet által ihletett erkölcsi magatartás révén. A fegyelem fejleszti a kritikai és reflexív gondolkodást a kortárs valóságokról, világos iránymutatásokat nyújtva a jóra, az igazságra és a jogra irányuló élethez.

A tantárgy természete és jellege:

Az Erkölcsteológia egy alkalmazott teológiai tudományág, amely ötvözi a hit doktrinális és gyakorlati dimenzióját. A diákokat megismerteti az emberi élet erkölcsi struktúrájával az isteni kinyilatkoztatás fényében, alapvető forrásai a Szentírás, a Hagyomány és a hit által megvilágított értelem. A tantárgy folytonosságot biztosít az általános iskolai hittanórákkal, azonban a középiskolai szinten mélyreható és analitikus megközelítést kínál, amely az aktuális erkölcsi kérdésekre összpontosít: a szabadság és a lelkiismeret, a bűn és az erény, a felelősség etikája, az ember, a társadalom és a teremtés közötti viszony. Interdiszciplináris jellege révén az erkölcsteológia összekapcsolódik a Dogmatikával, a Katekizmussal, a Spiritualitással, az Egyháztörténelemmel, valamint a filozófiai és humán tudományokkal. Az erkölcsteológia tanulmányozásának célja a következő: a keresztény erkölcsi alapelvek megértése és vállalása; az erkölcsi elemző- és döntéshozatali képesség kialakítása személyes és közösségi kontextusokban; az erkölcsi tanítások gyakorlati élethelyzetekben való alkalmazása hitből, jószívűségből és szolgálatból fakadó cselekedetek által; az etikai felelősség kialakítása önmagunk, embertársaink és a teremtés iránt; az emberi méltóság, valamint a kulturális és vallási sokszínűség iránti tisztelet előmozdítása.

Egy olyan világban, amelyet értékválasztások sokszínűsége és a jelentésválság jellemez, az erkölcsteológia világos és szilárd iránymutatást nyújt a diákoknak az önálló és felelős erkölcsi tudat kialakításához. A tantárgy frissített megközelítést kínál, összhangban a kortárs világ kihívásaival: az etika a digitális korban, bioetika, ember–környezet kapcsolat, szociális igazságosság, vallásszabadság. Így az Erkölcsteológia a hit, az értelem és az emberi tapasztalat közötti reflexió és párbeszéd terepévé válik, megnyitva az utat az igazságban és szeretetben élő élet felé.

Az Erkölcsteológia nem csupán a normák átadásának tudománya, hanem az emberi lelkiismeret és a szabadság formálásának útja Krisztusban. Tanulmányozása során a diákok arra kapnak meghívást, hogy felfedezzék az élet értelmét mint a szeretet, az igazság és a felelősségre való hivatást. Ez a tudományág hozzájárul egy kiegyensúlyozott, reflexív végzős kialakulásához, aki képes az Evangélium értékeit élni és hirdetni a mai világban.

Az *Erkölcsteológia* tantárgy tanterve a következő összetevőkre épül:

- általános kompetenciák;
- specifikus kompetenciák és tanulási tevékenységek példái;
- tananyag;
- tanulási tantervi követelmények;
- nemzeti értékelési követelmények;
- módszertani javaslatok;
- bibliográfia.

ÁLTALÁNOS KOMPETENCIÁK (CG)

CG1	**Önálló és felelős erkölcsi tudat kialakítása**
CG2	**Az alapvető teológiai elvek megértésének javítása**
CG3	**A keresztény szeretet inspirálta erkölcsi magatartás előmozdítása**
CG4	**A kortárs etikai dilemmák kezelésére szolgáló képesség fejlesztése**

XI. OSZTÁLY

SPECIFIKUS KOMPETENCIÁK (CS) ÉS TANULÁSI TEVÉKENYSÉGEK PÉLDÁI (EAI)

CG 1. – Önálló és felelős erkölcsi tudat kialakítása

XI. osztály
CS 1.1. A morális ítélőképesség kialakítása a keresztény tanítások kontextusában
- Bibliai szövegek elemzése és az alapvető erkölcsi elvek kiemelése. *- Viták keresztény erkölcsi témákról (pl.: bűn és erény, emberi felelősség).* *- Esettanulmányok készítése etikai dilemmák alapján, a bibliai tanítások alkalmazásával.*
CS 1.2: Etikai dilemmákkal kapcsolatos kritikai gondolkodás fejlesztése
- Egy mindennapi életből származó etikai konfliktus elemzése a keresztény erkölcsi elvek alkalmazásával. *- Projektek készítése, amelyek társadalmi és vallási etikai témákat dolgoznak fel (pl.: emberi jogok, szolidaritás).* *- Csoportos beszélgetések szervezése a moralitás témájában vallási és szekuláris kontextusban.*
CS 1.3. Az erkölcsi tanítások alkalmazása a személyes életben
- Beszélgetések személyes tapasztalatokról a keresztény értékek tükrében egy reflexív napló keretében. *- Etikai döntéshozatali szimulációk végrehajtása (szerepjáték).* *- Személyes erkölcsi önnevelési terv kidolgozása.*
CS 1.4. A mások iránti tisztelet és szolidaritás előmozdítása
- Önkéntes projektek létrehozása a közösségben, az Evangélium tanításai alapján. *- Vita a keresztény szolidaritásról a jelenlegi társadalmi problémák tükrében (pl.: bevándorlók, szegénység).* *- Multimédiás bemutatók készítése a „felebaráti szeretetről” különböző kultúrákban és vallásokban.*

CG 2. – Az alapvető teológiai elvek megértésének javítása

XI. osztály
CS 2.1. A keresztény erkölcs alapvető teológiai elveinek magyarázata
- Szövegtanulmányok a Katolikus Egyház Katekizmusából. *- Interaktív bemutatók az emberi szabadság és az erkölcsi felelősség közötti kapcsolatról.* *- Erkölcsi elvek mindennapi életben való alkalmazásának megfigyelése különböző oktatási/vallási helyszíneken.*
CS 2.2. A keresztény tanítás erkölcsi forrásainak azonosítása
- Vita: „Az isteni kinyilatkoztatás és a Biblia valamint a Hagyomány szerepe az erkölcsi normák kialakításában”. *- Különböző vallási tanítások és a klasszikus erkölcsfilozófia összehasonlítása.* *- Tananyag készítése: „A lelkiismeret és az erkölcsi felelősség a kereszténységben” témával.*
CS 2.3. Az erkölcsi tanítások alkalmazása a társadalmi és vallási életben
- Vita a keresztények társadalmi szerepvállalásáról (pl.: társadalmi igazságosság, környezetvédelem). *- Oktató plakátok készítése a keresztény erkölcsi értékek mindennapi életben való alkalmazásáról.* *- Részvétel szociális segítő tevékenységekben, amelyeket plébániák vagy vallási közösségek szerveznek.*

XI. osztály
CS 2.4. Elmélkedés az erkölcs személyes és közösségi dimenziójáról
- Személyes reflexiós gyakorlatok az erkölcsi elvek mindennapi életbe való integrálásának fontosságáról. *- Csoportos projektek: keresztény értékeken alapuló közösségek segítésére (pl.szolidaritási nap szervezése).* *- Prezentációk készítése keresztény erkölcsi témákban (pl. „Éljünk erkölcsös életet a digitális világban”).*

CG 3. – A keresztény szeretet inspirálta erkölcsi magatartás előmozdítása

XI. osztály
CS 3.1. Autentikus vallásos élet kialakítása
- Részvétel vallási szertartásokon és a liturgiák erkölcsi tanításainak elemzése. *- Vita a teológiai erényekről: hit, remény és szeretet.* *- Spirituális napló készítése, személyes elmélkedések és bibliai szövegek alapján.*
CS 3.2. Szeretetteljes és felelősségteljes élet előmozdítása
- Viták a modern világban Isten és az embertárs iránti szeretet témájában. *- Útmutató készítése fiatalok számára a „Szeretet mint felelősség a mindennapi életben” témában.* *- Önkéntes tevékenységek szervezése a plébániai közösségben, a keresztény szeretet inspirációja alapján.*
CS 3.3. Az interperszonális kapcsolatok etikai megközelítése
- Esettanulmányok az emberi kapcsolatok erkölcsi kérdéseiről (pl.: megbocsátás, tisztelet, szeretet). *- Rövidfilm készítése a „Szeretet, mint az emberi kapcsolatok alapja” témában.* *- Részvétel beszélgető csoportokban a családi és közösségi kapcsolatok etikájáról.*
CS 3.4. A teremtés iránti felelősség erősítése
- Környezetvédelemmel kapcsolatos megbeszélések és tevékenységek a keresztény teológiai kontextusban. *- Csoportos projekt készítése a természeti erőforrások etikus használatáról.* *- Környezetvédelmi kampány szervezése az iskolában vagy a plébánián.*

CG 4 – A kortárs etikai dilemmák kezelésére szolgáló képesség fejlesztése

XI. osztály
CS4.1: Az erkölcsi elvek megértése a bioetikai dilemmák esetén
- Vita az „Etika az orvoslásban: Abortusz és az élethez való jog keresztény szemszögből” témáról. *- Esettanulmányok az eutanáziáról és e dilemma teológiai és erkölcsi elemzése.* *- Csoportos projekt készítése, amelyben a diákok elemzik az etikai dilemmákat a magzati kutatások és az emberi klónozás kapcsán, keresztény elveket alkalmazva.*
CS4.2: A keresztény erkölcsi elvek alkalmazása a modern társadalmi kihívásokkal szemben
- Vita a társadalmi igazságosságról keresztény kontextusban: Mit jelent az „igazságosság” a Biblia értelmében? *- Esettanulmány elkészítése a szegénység és a társadalmi egyenlőtlenségek témakörében, keresztény tanításokból merített megoldási javaslatokkal.* *- Interaktív vitasorozat szervezése a munka és a gazdaság etikájáról, keresztény kontextusban, a modern munka kihasználásának problémáira alkalmazva.*
CS4.3: A technológia és digitalizáció etikai dilemmáinak kezelése
- Egy eset elemzése a technológia visszaéléséről a mindennapi életben (például a személyes adatoknak a közösségi oldalakon történő kezelése) a keresztény etika szemszögéből. *- Csoportos projekt kidolgozása a „Digitalizáció és erkölcsi felelősség: Hogyan maradhatunk jó keresztények a digitális korban?” témával.* *- Vita az emberi életben az mesterséges intelligencia, a robotok és az automatizálás etikai következményeiről, és arról, hogy a keresztény tanítások mit mondanának ezekről a témákról.*
CS 4.4. Ökológiai etikai dilemmák elemzése teológiai szempontból

XI. osztály
- Csoportos projekt készítése a következő témában: „A teremtés és a környezettel szembeni felelősség: Hogyan védjük a természetet a bibliai elvek szerint”. *- Vita szervezése a következő témában: „Az éghajlatváltozás és a keresztény felelősség a Föld iránt”, az emberi tevékenységek bolygóra gyakorolt hatásainak elemzésével.* *- Beszélgetések a természeti erőforrások fogyasztásának etikájáról: „Mit mond az Egyház a források felelős használatáról és a túlzott fogyasztásról?” – Enciklika: „Laudato si...”*

XI. OSZTÁLY

TANANYAG

XI. osztály

Tartalmi területek	Tartalmak
1. A morálteológia alapjai	**1. Az általános erkölcsteológia alapjai** **1.1. Bevezető fogalmak a morálteológia területén** - Erkölcs - „Theologia moralis” - A z erkölcs állandó és változó elemei **1.2. Erkölcs és a kinyilatkoztatás története** - Kezdetek - Természet törvénye - A kinyilatkoztatást nem ismerő vallások - Ószövetség - Jézus Krisztus - Az Egyház erkölcsi tanítása – Erkölcsi törvény **1.3. Az ember – erkölcsi személyiség** - Az emberi méltóság - Ösztön, érzelem, értelem, akarat - Szabadság és felelősség - Lelkiismeret - Nevelés és önnevelés célja - Erények - Hivatás és küldetés - Erkölcs – közös ok, az erkölcsi nevelés fontossága **1.4. Tettek** - A tettek érvényessége - Az erkölcsi minősítés tényezői **1.5. Bűn** - Meghatározás - Bűntípusok - A bűn és a keresztény ember
2. Az ember erkölcsi válasza	**2. Az ember erkölcsi válasza: „Szeresd Uradat!”** **2.1. Isteni erények** - A hit erénye – A hit alapvető fontossága; A hit élete bennünk; Bűnök a hit ellen, felelősségünk - A remény erénye – A hit és a remény kapcsolata; A remény életformáló ereje - A szeretet erénye – Az ember válasza Isten szeretetére; Isten és az ember feletti szeretet; Bűnök a szeretet ellen; Szeretet és önmegtartóztatás (aszkézis)
3. Keresztény vallásosság	**3. Keresztény vallásosság** 3.1. Emberi és keresztény vallásosság - A vallásosság meghatározása; a vallásosság típusai - A mindenható Isten - Vallásos személyiség

Tartalmi területek	Tartalmak
	- A vallásos magatartás emberi kötelességként - A vallási kultuszok közös elemei és a keresztény többlet 3.2. Vasárnap – az áldozat és az istentisztelet napja 3.3. Az ima - Az ima meghatározása; az ima típusai - Isten imádatának jelentése - A templom közös imája: szent liturgia, zsoltár 3.4. A szent szolgálat rendkívüli formái - Az ígéret: jelentése, feltételei, szerzetesi fogadalom - Eskü: jelentése, feltételei 3.5. Bűnök a vallásosság ellen - Hitbéli naivitásból eredő bűnök: hamis kultusz, bálványimádás, babona, spiritizmus - Közöny és megvetés a vallásossággal szemben
4. Az ember erkölcsi kötelességei	**4. Az ember erkölcsi kötelességei: „Szeresd felebarátodat!” „Óvd meg az élet területét!”** 4.1. Házasság és család; keresztény család - A család szerepe az Isten teremtő és megváltó terveiben - Az erkölcs a házasságra való felkészülés és a családi élet során - A gyerekek kötelességei a szülőkkel szemben - A család és a társadalom - A nemi identitás hamis ideológiája 4.2. Támadás az emberi élet ellen - abortusz, eutanázia, gyilkosság, öngyilkosság - függőség, online világ veszélyei - alkohol, drogok, narkotikumok 4.3. Családok a szó „tágabb” értelmében - Nemzet - Állam - Emberiség - Egyház 4.4. Helyes hozzáállás az anyagi javakhoz - Anyagi javak világa: a találkozás tere felebarátunkkal - A természet védelme - Mértékletesség - Igazságosság - Becsületesség 4.5. A munka és a pihenés erkölcse - Munka - Szabadidő hasznos eltöltése 4.6. Erkölcs a tudományban és a kultúrában 4.7. A digitális világ felelősségteljes használata: - Mesterséges intelligencia és emberi felelősség

MÓDSZERTANI JAVASLATOK

1. Általános elvek
Az Erkölcsteológia tanításának az emberi méltóság, a személy egyedisége és a lelkiismereti szabadság tiszteletben tartásából kell kiindulnia. A tanítási folyamat elősegíti a hit-értelem párbeszédét, a kritikai gondolkodás fejlődését és a keresztény értékek alkalmazását a való életben. A tanár erkölcsi és spirituális irányító szerepét tölti be, aki az etikai megkülönböztetés és a személyes felelősség felé irányítja a tanulókat.
A tanításnak diákközpontúnak kell lennie, ösztönöznie kell az aktív részvételt és ki kell használnia élettapasztalataikat. A cél olyan erkölcsi nevelés biztosítása, amely ötvözi a teológiai ismereteket az evangéliumi értékek konkrét megélésével.

2. Általános módszertani iránymutatások
A tanítási tevékenységek aktív, reflektív és együttműködő módszereket alkalmaznak: viták, esettanulmányok, személyes reflexiók, csoportos projektek, spirituális portfóliók, szerepjátékok, szókratészi párbeszéd és konkrét erkölcsi helyzetek megfigyelése. Javasoljuk, hogy a digitális forrásokat (oktatási platformok, multimédiás prezentációk) integrálja egyensúlyban a reflexió és az internalizáció pillanataival.
A tanárnak meg kell teremtenie a bizalom és a kölcsönös tisztelet légkörét, amely lehetővé teszi, hogy a véleményt keresztény szellemben, moralizáló ítélet nélkül, de nyitottan fejezze ki a lelkiismeret formálására. A teológiai, filozófiai és társadalmi tudományágak közötti együttműködést ösztönzik a keresztény erkölcs interdiszciplináris dimenziójának megerősítése érdekében.

3. Példák a módszertani kiigazításokra
Vizuális tanulók számára: infografikák, fogalomtérképek és az erkölcsi erények vizuális bemutatása;
Auditív tanulóknak: irányított beszélgetések, bibliai szövegek és az azokon alapuló párbeszédek meghallgatása;
Kinesztetikus tanulók számára: gyakorlati tevékenységek, önkéntesség, erkölcsi helyzetek dramatizálása;
Sajátos nevelési igényű tanulók számára: a munkafeladatok adaptálása, audio-video anyagok használata, a memorizálás helyett a személyes reflexió hangsúlyozása;
Multikulturális környezet számára: a vallási sokszínűség kihasználása, mint a párbeszéd és a kölcsönös megismerés lehetősége, tiszteletben tartva az egyes hagyományok sajátosságait.

4. Módszertani kiigazítások a tanterv típusa szerint
Szaktanterv (CS): hangsúly az erkölcs alkalmazható dimenzióján, az egyházi dokumentumok és az egyházi és társadalmi élet konkrét helyzeteinek tanulmányozásán; az önkéntesség és a közösségi szolgálati tevékenységek integrálása;
Törzsanyag (TC): az egyetemes erkölcsi lelkiismeret kialakításának hangsúlyozása, az alapvető erkölcsi elvek elemzése, alkalmazása tágabb társadalmi és etikai kontextusban.

1. Kapcsolat a végzős képzési profiljával
Az Erkölcsteológia tantárgy módszertani javaslatai kiemelik, hogy a vallási képzés hogyan támogatja a tanuló teljes körű fejlődését, és hidat épít a lelki élet és a társadalmi élet között:
Kulcskompetenciák:
- a társadalmi és állampolgári kompetenciák fejlesztése a felelősség, szolidaritás és mások iránti szeretet reflektálásán keresztül;
- az önálló tanulás képességének fejlesztése a személyes és közösségi lelki és erkölcsi tapasztalatokra támaszkodva;a)

a). A végzős profil jellemzői
A teológiai szakon végzett tanuló:
- erkölcsi és állampolgári felelősséget tanúsít,
- tiszteletet mutat az élet és az emberi méltóság iránt,
- rendelkezik erkölcsi ítélőképességgel és kritikai szellemmel,
- szolidaritásban és szeretetben él embertársaival,
- a keresztény értékeket integrálja a személyes és közösségi életében,
- képes etikai és lelki reflektálásra a kortárs valóságokról.

b) Átfogó témák (a 198/2023. törvény 88. cikkely 10. bekezdése szerint)
A tanterv integrálja az átfogó témákat, mint például:
Érték- és integritásra nevelés,
Környezet- és fenntarthatóságra nevelés,
Egészséges életmódra nevelés,
Emberi jogokra és békére nevelés,
Felelős digitális nevelés,
Szolidaritásra és társadalmi befogadásra nevelés.
Ezek a témák interdiszciplináris tevékenységeken és közösségi projekteken keresztül valósulnak meg (ökokampányok, önkéntesség, etikai reflexiók a technológia használatáról, jótékonysági akciók stb.).

2. Kulcsüzenet a munkacsoportok számára
Az erkölcsteológia a szív és a lelkiismeret formálódásának diszciplínája. A tananyag kidolgozásának és alkalmazásának végső célja az egyén nevelése az igazság, a szabadság és a szeretet szellemében, teljes összhangban az evangéliumi értékekkel és a kortárs világ igényeivel. A tanárt nem csupán az tudás átadására hívják, hanem arra is, hogy kísérje a diákokat erkölcsi és szellemi érettségük felé vezető útjukon, hozzájárulva egy olyan generáció neveléséhez, amely képes egy jóságon, igazságon és igazságosságon alapuló társadalom építésére.

MUNKACSOPORT

Nume și prenume	Grad didactic/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
SIMÓ GÁSPÁR	I.	LICEUL TEOLOGIC ROMANO-CATOLIC „SEGíTŐ MÁRIA” MIERCUREA-CIUC
ERDÉLY IMRE	I.	LICEUL TEOLOGIC ROMANO-CATOLIC „SEGíTŐ MÁRIA” MIERCUREA-CIUC
GÁL LÁSZLÓ	I / Dr – insp.șc.gen.arhidiecezan (traducere)	ARHIEPISCOPIA ROMANO-CAT. ALBA IULIA

COORDONATORI/RESPONSABILI/CONSULTANȚI ȘTIINȚIFICI(15)

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
ZĂBAVĂ MIHAELA	Consilier CNCE	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare	Responsabil CNCE
PÎSLARU CĂTĂLIN	Inspector general MEC	Ministerul Educației și Cercetării	Responsabil MEC
DIÓSI DÁVID	Decan / Prof.univ.dr.	UBB Cluj – Facultatea de Teologie Romano-Catolică	Consultant științific

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
GÁL LÁSZLÓ	Insp.șc.general.arhid. Doctor în teologie	Arhiepiscopia Romano-Catolică de Alba Iulia	Responsabil cult
TAMÁSI ZSOLT JÓZSEF	Director Doctor în teologie	Liceul Romano-Catolic, Tg.Mureș	Responsabil cult

Anexa nr. 114

Programa școlară
pentru disciplina

TEOLOGIE FUNDAMENTALĂ

Cultul Romano-Catolic de Limbă Maghiară

Clasa a XII-a
Curriculum de specialitate (CS)
Filiera vocațională, profilul teologic,
specializarea *teologie romano-catolică*

- 2026 -

Anexa nr. 114
Programa școlară pentru disciplina *Teologie fundamentală*, Cultul Romano-Catolic de Limba Maghiară clasa a XII-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea teologie romano-catolică*

NOTĂ DE PREZENTARE

Statutul disciplinei *Teologie fundamentală* se studiază în cadrul curriculumului diferenţiat pentru clasa a XII-a, ciclul superior al liceului, pentru filiera vocațională, profilul teologic, specializarea/calificarea profesională teologie romano-catolică (cultul romano-catolic de limbă maghiară), fiindu-i alocate 2 ore/săptămână pentru acest an de studiu.

Raportarea la cadrul legislativ și documentele strategice generale și specifice care susțin/întemeiază studiul disciplinei: Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023, cu modificările și completările ulterioare, precum și alte acte subsecvente relevante (ordine, metodologii, planuricadru); documente europene relevante la nivel general și, mai ales, pentru disciplină (Recomandarea Consiliului UE privind competențele-cheie, Cadrul european al calificărilor, Rapoarte OECD/UNESCO, Cadre de referință) corelarea cu profilul de formare al absolventului (competențe-cheie + atribute prioritare); alte documente/studii specifice Curriculumului Național și curriculumului disciplinei cu valoare pentru sugestiile metodologice ale programei școlare (Catehismul Bisericii Catolice).

Rolul disciplinei în formarea elevilor. Disciplina *Teologie fundamentală*, studiată în liceele cu profil de teologie romano-catolică din România, este un pilon esențial în formarea unui absolvent cu un profil complex, adaptat la exigențele societății contemporane. Această materie contribuie în mod direct la dezvoltarea competențelor-cheie definite în profilul de formare al absolventului de clasa a XII-a. Învățătura religioasă este transformată astfel într-un instrument de educație integrală. La finalul ciclului liceal, absolventul este pregătit să integreze cunoștințele religioase în viața cotidiană și să le transfere în diverse contexte sociale, profesionale și spirituale.

Natura disciplinei este de a prezenta mesajul creștin, precum și fundamentele credinței și învățăturii catolice într-o manieră clară și sistematică, facilitând înțelegerea acestora de către tineri. În cadrul acestei discipline, se va analiza întâlnirea dintre Dumnezeu și om, precum și răspunsul credinței, pe care Biserica îl oferă în numele întregii umanități, ca reacție la darul întrupării și revelației divine aduse de Fiul lui Dumnezeu.

Problema religiei este de o importanță fundamentală pentru om, iar aceasta nu poate fi simplu ocolită, deoarece religiozitatea face parte integrantă din natura umană în toate epocile istorice și în toate grupurile etnice. Mari întrebări fundamentale ale lumii preocupă întreaga umanitate: cum a apărut viața, care este scopul existenței și al suferinței omului, ce se va întâmpla cu noi după moarte, care este motivația pentru a fi buni și cum putem atinge fericirea? Răspunsul complet și perfect la aceste întrebări fundamentale ale omului nu poate fi oferit decât de Dumnezeu.

Elevul absolvent cunoaște elementele fundamentale ale teologiei catolice, auto-concepția Bisericii și principalele direcții ale reflecției teologice contemporane. Este capabil să dezbată în mod nuanțat problemele ecclesiologice, să le plaseze în context istoric și să adopte poziții echilibrate în cadrul discursului contemporan. Studiind aspectele legate de propria sa credință, își adâncește angajamentul față de urmarea lui Hristos în prezent.

Programa disciplinei *Teologie fundamentală* este elaborată potrivit modelului de proiectare curriculară centrat pe competenţe. Construcţia programei este realizată astfel încât să contribuie la dezvoltarea profilului de formare al elevului din ciclul liceal, care descrie aşteptările exprimate faţă de elev la sfârşitul ciclului liceal, prin raportare la cerinţele exprimate în *Legea învăţământului preuniversitar* nr. 198/2023, cu modificările şi completările ulterioare, precum şi alte acte subsecvente relevante (ordine, metodologii, planuricadru), precum şi prin raportare la caracteristicile de dezvoltare ale elevilor.

Programa școlară pentru disciplina *Teologie fundamentală* este structurată pe următoarele componente:
- competențe generale;
- competențe specifice și exemple de activități de învățare;
- conținuturi ale învățării;
- standarde curriculare de învățare;
- standarde naționale de evaluare;
- sugestii metodologice;
- referințe bibliografice.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Înțelegerea critică a conceptelor despre Dumnezeu, om și revelație.**
CG2	**Interpretarea și folosirea surselor istorice și textuale**
CG3	**Competențe interculturale și etice pentru dialog și incluziune**
CG4	**Aplicarea teologiei în decizii personale și comunitare responsabile.**

CLASA a XII-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 -Înțelegerea critică a conceptelor despre Dumnezeu, om și revelație

Clasa a XII-a
CS 1.1. Definirea principalelor concepte despre Dumnezeu, om și revelație.
- *Lectură ghidată a definițiilor din manual și completare fișă de termeni.* - *Întocmirea unui glossary în perechi cu exemple concrete.* - *Exerciții „match” pe cartonașe: termen–definiție–exemplu.*[12)]
CS 1.2. Descrierea relațiilor dintre conceptele teologice studiate.
- *Realizarea unei hărți conceptuale în grup care leagă conceptele.* - *Analiză comparativă a două texte scurte care ilustrează relațiile.* - *Prezentație orală de 5 minute cu explicarea legăturilor și feedback colegial.*
CS 1.3. Identificarea argumentelor teologice în texte doctrinare.
- *Exercițiu de lectură activă: subliniere și notare a premiselor și concluziilor.* - *Fișă de lucru pentru extragerea tipurilor de argument (ex: scriptural, rațional).* - *Discuție în grup small - group pentru justificarea selecțiilor.*
CS 1.4. Compararea atitudinilor doctrinare diferite și formularea concluziilor critice.
- *Tabel comparativ între două poziții doctrinare pe criterii date.* - *Dezbatere în echipe pro/contra urmată de concluzie scrisă.* - *Eseu scurt de sinteză cu argumente și contraargumente.*

CG 2. - Interpretarea și folosirea surselor istorice și textuale

Clasa a XII-a
CS 2.1. Identificarea surselor primare relevante (Scriptură, texte patristice, latine)
- *Sesiune practică în bibliotecă/online: găsire și înregistrare de surse.* - *Fișă de catalogare pentru fiecare sursă găsită (autor, dată, loc).* - *Exercițiu de orientare: identificarea pasajelor cheie într-un text primar..*
CS 2.2. Parafrazarea ideelor centrale a unui text primar în limbaj clar

Clasa a XII-a
- *Parafrazare individuală a unui paragraf urmată de peer ‑ review.*
- *Transformarea textului într ‑ un rezumat pentru public larg (200 ‑ 250 cuvinte).*
- *Activitate „translate to modern language”: reconstituire în limbaj contemporan.*
CS 2.3. Utilizarea citatelor și referințelor pentru elaborarea unui eseu scris
- *Atelier de redactare: includere corectă a citatelor și notelor bibliografice.*
- *Exercițiu de integrare a 3 citate în paragrafe argumentative.*
- *Verificare reciproca a referințelor după un ghid de citare (stil recomandat).*
CS 2.4. Evaluarea credibilității și relevanței surselor pentru o argumentare teologică
- *Fișă de evaluare a surselor (autoritate, context, data, scop).*
- *Studiu de caz: compararea a două surse contradictorii și justificarea alegerii.*
- *Activitate de grup: formularea unui raport scurt de evaluare critică.*

CG 3 - Competențe interculturale și etice pentru dialog și incluziune

Clasa a XII-a
CS 3.1. Identificarea de principii etice din diverse tradiții religioase.
- *Lectură comparativă a textelor etice din două tradiții și extragerea principiilor.*
- *Realizarea unei liste tematice comune (ex: viață, justiție, compasiune).*
- *Joc de asociere: situație morală - principiul religios corespunzător.*
CS 3.2. Compararea perspectivelor religioase asupra unei probleme etice concrete.
- *Dezbatere pe grupe mici pe o problemă actuală (ex: bioetică) cu reprezentarea unor tradiții.*
- *Elaborare de tabel cu pozițiile principalelor tradiții și argumentele lor.*
- *Simulare de consiliu etic în care se propun soluții comparate.*
CS 3.3. Medierea unui dialog structurat între participanți cu tradiții religioase diferite.
- *Instruire în tehnici de mediere și aplicare în role ‑ play.*
- *Simulare de dialog interconfesional cu reguli și facilitator.*
- *Reflectare scrisă asupra procesului de mediere și îmbunătățiri propuse.*
CS 3.4. Propunerea de măsuri practice de incluziune religioasă pentru un context comunitar.
- *Analiză a nevoilor comunității locale și identificare a barierelor.*
- *Brainstorming și elaborare de 3 propuneri concrete (activități, politici).*
- *Redactare pitch ‑ ului proiectului și prezentare către clasă/juriu.*

CG 4. - Aplicarea teologiei în decizii personale și comunitare responsabile

Clasa a XII-a
CS 4.1. Recunoașterea normelor teologice aplicabile în decizii personale.
- *Studiu de caz personal: identificarea normelor relevante și justificarea lor.*
- *Fișă de auto ‑ evaluare a deciziilor personale în raport cu normele teologice.*
- *Discuție ghidată pe dileme morale frecvente și identificarea normelor aplicabile.*
CS 4.2. Analizarea consecințelor etice ale unei situații sociale specifice.
- *Analiză în pași: descriere, părți implicate, consecințe posibile, evaluare etică.*
- *Activitate de simulare a impactului deciziilor (role play cu scenarii).*
- *Redactare de raport scurt care evaluează consecințele și propune recomandări.*
CS 4.3. Redactarea unui plan de acțiune comunitar fundamentat teologic.
- *Workshop de planificare: obiective, activități, resurse, indicatori.*
- *Elaborare în echipă a unui plan pe 6 luni pentru o problemă locală.*
- *Prezentare publică a planului și colectare de feedback pentru revizuire.*
CS 4.4. Argumentarea și susținerea unei decizii morale rațională prin compararea alternativelor
- *Exercițiu de analiză comparativă a două sau trei alternative cu criterii clare.*
- *Simulare de audiere în care se susține decizia în fața unei comisii și se răspunde întrebărilor.*
- *Redactare argumentată (1 ‑ 2 pagini) cu bibliografie suport și concluzii.*

CLASA a XII-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Clasa a XII-a

Domenii de conținut	Conținuturi
1. **Omul in planul lui Dumnezeu**	**Omul in planul lui Dumnezeu** • Noțiuni introductive în domeniul teologiei fundamentale • Idei despre credință în operele contemporanilor renumiți • Credință și știință: contradicție sau armonie? • Istoria autoevaluării omului • Omul creator - Materie – vietăți – om - Rațiunea umană - Voința umană • Persoana umană - Unitatea corp și suflet - „Eu și Tu” • Viitorul omului - Libertatea omului - Istoria omului - Moartea - Caracterul deschis al persoanei umane
2. **Omul în căutarea lui Dumnezeu**	**Omul în căutarea lui Dumnezeu** • Originea religiilor • Istoria religiilor - Religia sumeriană i acadiană - Religia Egiptului antic - Religia Greciei antice - Religia Romei antice - Religiile Indiei - Budismul - Hinduismul - Iudaismul • Experiența religioasă • Lumea „de aici” și „de dincolo”
3. **Dumnezeu izvorul vieții**	**Dumnezeu izvorul vieții** • Omul – căutător al lui Dumnezeu - Căile religiei și ale filozofiei - Posibilitățiile și barierele cunoașterii conceptuale • Semnele existenței lui Dumnezeu - De la realitate la Viața Veșnică Absolută – - Transcendența Absolută și nevoia transcendentală a omului • Ateismul - Ateismul practic - Ateismul ideologic - Ateismul filozofic • Misterul Sfânt Absolut
4. **Revelația lui Dumnezeu în istorie**	**Revelația lui Dumnezeu în istorie** • Preistoria revelației - Religia revelată - Revelația veterotestamentară • Isus în fața istoriei - Izvoare necreștine

Domenii de conținut	Conținuturi
	- Izvoare creștine • Fenomenul Isus - Învățătura lui Isus - Miracolele lui Isus - Destinul lui Isus - Cauza lui Isus • Învierea lui Isus - Învierea – cel mai elocvent motiv al crezului - Învierea – obiectul principal al crezului
5. **În comuniune cu Dumnezeu**	**În comuniune cu Dumnezeu** • Împărăția lui Dumnezeu și Biserica - Isus Cristos – întemeietorul Bisericii - Poporul lui Dumnezeu • Continuitatea istorică a Bisericii lui Cristos - Biserica și societatea - Mărturisirea credinței și teologia - Conducerea unitară în timp și spațiu a Bisericii • Unitate în diversitate - Biserica locală și Biserica Universală - Creștinismul universal - Străduințe ecumenice în prezent • Biserica „purtătoare de Cristos” - Biserica – semn al mântuirii - Misiunea universală a Bisericii

SUGESTII METODOLOGICE

1. Principii generale

- Scop: formarea unei conștiințe teologice critice și a unei conduite morale integrate, în respect pentru demnitatea umană, libertatea conștiinței și unicitatea persoanei.
- Orientări: promovați dialogul credință–rațiune, gândirea critică, discernământul etic și aplicarea valorilor teologice în contexte concrete; evitați pozițiile dogmatice impuse; încurajați pedagogia întrebării.
- Rolul profesorului: facilitator și formator moral‑spiritual; model de atitudine respectuoasă; garant al unui climat sigur pentru exprimare plurală, reflecție și aprofundare.
- Centrare pe elev: adaptați ritmul, complexitatea și resursele la nivelul clasei; valorificați experiențele personale și comunitare ale elevilor în activități de învățare.

2. Orientări metodologice generale

- Metode recomandate: lectură ghidată a textelor primare, studii de caz, dezbateri structurate (Socratic, fishbowl), jocuri de rol, simulări etice, proiecte de grup aplicative, portofolii reflexive, dialog socratic, bibliografii critice.
- Secvențiere didactică sugerată: scurt input teoretic (15–25 min) → activitate aplicativă în echipă (30–40 min) → reflecție/evaluare formativă (10–15 min).
- Integrare digitală: platformă LMS pentru materiale, forumuri tematice asincrone, instrumente pentru hărți conceptuale (ex. Cmap, MindMeister), portofolii electronice.
- Reguli de lucru: cod de conviețuire dialogal (ascultare, respect, intervenții succinte), criterii de evaluare comunicate din timp, sarcini diferențiate.

3. Exemple de adaptări metodologice

- Elevi vizuali: infografice, hărți conceptuale, postere și prezentări vizuale ale virtuților morale.
- Elevi auditivi: lecturi dramatizate, podcasturi, analiza predicilor și discuții ghidate pe texte biblice.

- Elevi kinestezici: dramatizări, ateliere practice, implicare în proiecte de voluntariat.
- Elevi cu nevoi educaționale speciale: materiale în formate accesibile (audio, font mare), sarcini segmentate, evaluare alternativă (prezentare orală, portofoliu).
- Mediile multiculturale: activități comparative, regulile stricte de respect în dialog, studii despre pluralismul religios și incluziune.

4. Adaptări metodologice după tipul de programă

- Curriculum de specialitate (CS): aprofundare textologică (exegeză, terminologie, texte patristice și magisteriale), proiecte practice în parohii/instituții, seminarii tematice, integrarea voluntariatului ca componentă curriculară.
- Trunchi comun (TC): module introductive pe concepte fundamentale și etică aplicată, studii de caz sociale, dezvoltarea competențelor civice și a capacității de dialog interreligios.
- Diferențiere: oferiți pachete de resurse minimale/standard/extend pentru teme, în funcție de nivelul elevilor și resursele școlii.
- Feedback: scris și oral, cu 2–3 pași concreți de îmbunătățire; asigurați sesiuni de autoevaluare ghidată.

5. Legătura cu profilul de formare al absolventului

Sugestiile metodologice pentru disciplina Teologie Fundamentală evidențiază modul în care formarea religioasă sprijină dezvoltarea integrală a elevului și construiește punți între viața spirituală și cea socială:
Competențe-cheie:
- dezvoltarea competențelor sociale și civice prin reflecții asupra responsabilității, solidarității și iubirii aproapelui;
- cultivarea competenței de a învăța să înveți, prin raportarea la experiențele spirituale și morale din viața personală și comunitară;

a) Atribute ale profilului absolventului
Elevul absolvent al filierei teologice:

- manifestă responsabilitate morală și civică,
- dovedește respect față de viață și demnitatea umană,
- are capacitatea de discernământ moral și spirit critic,
- trăiește în solidaritate și iubire față de semeni,
- integrează valori creștine în viața personală și comunitară,
- este capabil de reflecție etică și spirituală asupra realităților contemporane.

b) Teme transversale (cf. Legea nr. 198/2023, art. 88 alin. 10)
Programa integrează teme transversale precum:
Educația pentru valori și integritate,
Educația pentru mediu și dezvoltare durabilă,
Educația pentru viață sănătoasă,
Educația pentru drepturile omului și pace,
Educația digitală responsabilă,
Educația pentru solidaritate și incluziune socială.
Aceste teme se realizează prin activități interdisciplinare și proiecte comunitare (campanii ecologice, voluntariat, reflecții etice asupra utilizării tehnologiei, acțiuni de caritate etc.).

6. Mesaj‑cheie pentru grupurile de lucru

- Teologia fundamentală formează conștiința, caracterul și responsabilitatea morală; scopul este educarea pentru adevăr, libertate și iubire, nu doar transmiterea de informații.
- Profesorul însoțește elevul în maturizarea spirituală și etică, facilitând discernământul, dialogul critic și aplicarea practică a învățăturii.
- Prioritizați climatul de respect, ascultare și non‑judecată; încurajați exprimarea responsabilă și rațională a opiniilor.

- Măsurați succesul prin capacitatea elevilor de a evalua surse, de a argumenta riguros și de a aplica principiile teologice în situații reale; folosiți reflecția personală și proiectele comunitare ca probe de transfer.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Grad didactic/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
FARKAS ERVIN	drd.	LICEUL TEOLOGIC ROMANO-CATOLIC „GRÓF MAJLÁTH GUSZTÁV KÁROLY”, ALBA IULIA , ALBA
VINKLER VALTER	I.	LICEUL TEOLOGIC ROMANO-CATOLIC „JOSEPHUS CALASANTIUS” CAREI, SATU MARE
ERDÉLY IMRE	I.	LICEUL TEOLOGIC ROMANO-CATOLIC „SEGíTŐ MÁRIA” MIERCUREA CIUC, HARGHITA

COORDONATORI/RESPONSABILI/CONSULTANȚI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
ZĂBAVĂ MIHAELA	Consilier CNCE	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare	Responsabil CNCE
PÎSLARU CĂTĂLIN	Inspector general MEC	Ministerul Educației și Cercetării	Responsabil MEC
DIÓSI DÁVID	Decan / Prof.univ.dr.	UBB Cluj – Facultatea de Teologie Romano-Catolică	Consultant științific

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
GÁL LÁSZLÓ	Insp.șc.general.arhid. Doctor în teologie	Arhiepiscopia Romano-Catolică de Alba Iulia	Responsabil cult
TAMÁSI ZSOLT JÓZSEF	Director Doctor în teologie	Liceul Romano-Catolic, Tg.Mureș	Responsabil cult

Iskolai tanterv

ALAPVETŐ HITTAN

tantárgyhoz

XII. osztály

Szaktanterv (CS)
szakképző/vokacionális ágazat számára, teológiai profil,
római katolikus teológia szakképzés
(magyar nyelvű római katolikus kultusz)

- 2026 -

BEMUTATÓ JEGYZÉK

A tantárgy státusza
Az ***Alapvető hittan*** tantárgyat a XII. osztályban, a középiskola felső ciklusában tanítják a vokacionális tagozat teológiai profilján, a római katolikus teológia szakirányon (magyar nyelvű római katolikus felekezet). A tanulmányi évben **heti 2 óra** áll rendelkezésre.

Kapcsolódás a jogi kerethez és az általános és specifikus stratégiai dokumentumokhoz: A 198/2023. sz. közoktatási törvény, a későbbi módosításokkal és kiegészítésekkel, az ide vonatkozó alárendelt jogi szabályozások (rendeletek, módszertanok, kerettervek), valamint **a** releváns európai uniós dokumentumok jogszabályainak figyelembevételével, ugyanakkor a tantárgy szempontjából (az EU Tanácsának kulcskompetenciákra vonatkozó ajánlása, az Európai Képesítési Keretrendszer, OECD/UNESCO jelentések, Referenciakeretek,), valamint a végzősökre vonatkozó képzési profilnak megfelelő kulcskompetenciák + azok fontossági atribútumai); egyéb specifikus dokumentumok/tanulmányok a Nemzeti Tantervre- és a tantárgy tantervére vonatkozóan, amelyek értéket képviselnek a tanmenet módszertani javaslatai szempontjából (A Katolikus Egyház Katekizmusa).

A tantárgy szerepe a tanulók képzésében: Az ***Alapvető hittan*** tantárgy a római katolikus teológiai profilú középiskolákban lényeges pillér a komplex, a modern társadalmi igényekhez igazodó végzős diák képzésében. A tantárgy közvetlenül hozzájárul a XII. osztályos tanulók képzési profiljában meghatározott kulcskompetenciák fejlesztéséhez. A vallási oktatás ezáltal az átfogó nevelés eszközévé válik. A középiskolai ciklus végére a tanuló képessé válik a vallási ismereteket a mindennapi életbe integrálni, valamint azokat különböző társadalmi, szakmai és spirituális kontextusokban alkalmazni.

A tantárgy természete és jellege: A tantárgy célja, hogy a keresztény üzenetet, valamint a katolikus hit és tanítás alapjait világosan és rendszerezett módon mutassa be, elősegítve azok megértését a fiatalok számára.
A tantárgy keretében elemzésre kerül az Isten és az ember találkozása, valamint a hit válasza, amelyet az Egyház az egész emberiség nevében ad az Isten Fiának megtestesülése és kinyilatkoztatása által adott isteni ajándékra.
A vallás kérdése alapvető fontosságú az ember számára, és nem hagyható figyelmen kívül, hiszen a vallásosság az emberi természet szerves része minden történelmi korban és minden népben. Az emberiséget mindig foglalkoztatták az élet alapvető kérdései: hogyan keletkezett az élet, mi az emberi lét és szenvedés célja, mi történik a halál után, mi az erkölcsi jóság alapja és motivációja, hogyan érhető el a boldogság. Ezekre a végső kérdésekre teljes és tökéletes választ csak Isten adhat.

A tantárgy tanulmányozása során a végzős tanuló megismerheti a katolikus teológia alapfogalmait, megérti az Egyház önértelmezését, átlátja a kortárs teológiai gondolkodás fő irányait, képessé válik az egyháztani kérdéseket árnyaltan megvitatni, történeti kontextusba helyezni azokat, és kiegyensúlyozott álláspontot alakíthat ki a mai teológiai párbeszéd során.
A tantárgy tanterve **kompetenciaalapú szemléletben** készült.
A tantárgy felépítése a középiskolai tanulók fejlődési szempontjait követi, amely a tanév végére elvárt tudást és készségeket rögzíti, összhangban a 198/2023. sz. oktatási törvénnyel és a tanulók fejlődési sajátosságaival.

A tanterv a következő részekre tagolódik:
- Általános kompetenciák
- Specifikus kompetenciák és tanulási tevékenységek példái
- Tananyag tartalma
- Tanulási tantervi követelmények
- Országos értékelési követelmények
- Módszertani javaslatok
- Bibliográfiai hivatkozások

ÁLTALÁNOS KOMPETENCIÁK (CG)

CG1	**A Istenről, emberről és kinyilatkoztatásról szóló fogalmak kritikus értelmezése.**
CG2	**Történelmi és szöveges források értelmezése és használata**
CG3	**Interkulturális és etikai kompetenciák kialakítása a párbeszéd és az inklúzió szolgálatában.**
CG4	**A hittudomány felelős alkalmazása személyes és közösségi döntésekben.**

XII. OSZTÁLY

SPECIFIKUS KOMPETENCIÁK (CS) ÉS TANULÁSI TEVÉKENYSÉGEK PÉLDÁI (EAI)

CG 1. – A Istenről, emberről és kinyilatkoztatásról szóló fogalmak kritikus értelmezése

XII. osztály
CS 1.1. Fogalom meghatározás - Istenről, az emberről és a kinyilatkoztatásról
- Irányított olvasás a tankönyvi definíciókról, fogalmi lap kitöltése. *- Páros munka: fogalomtár (glosszárium) készítése konkrét példákkal.* *- Kártyás „match” gyakorlat: fogalom – definíció – példa.*
CS 1.2. A tanult teológiai fogalmak közötti összefüggések megértése
- Csoportos fogalomtérkép készítése, amely a fogalmak kapcsolatát mutatja. *- Két rövid szöveg összehasonlító elemzése a kapcsolatok bemutatására* *- 5 perces szóbeli bemutató, majd társas értékelés.*
CS 1.3. Teológiai érvek azonosítása doktrinális szövegekben
-Aktív olvasási gyakorlat: premisszák és következtetések kiemelése. *-Munkalap az érvek típusainak azonosítására (pl. szentírási, racionális).* *-Kis csoportos vita az elemzett érvek igazolására.*
CS 1.4. Különböző doktrinális álláspontok összehasonlítása és kritikus következtetések levonása
- Összehasonlító táblázat készítése két álláspont között megadott szempontok alapján. *-Csoportos vita pro és kontra, majd írásos összegzés.* *-Rövid érvelő esszé, amely bemutatja az előnyöket és ellenérveket.*

CG 2. – Történelmi és szöveges források értelmezése és használata

XII. osztály
CS 2.1. Releváns elsődleges források azonosítása (Szentírás, egyházatyák, latin szövegek)
- Gyakorlati keresés könyvtárban vagy online: források feltárása és jegyzése. *- Forráskatalógus készítése (szerző, dátum, hely).* *- Tájékozódási gyakorlat: kulcsrészletek felismerése egy elsődleges szövegben*
CS 2.2. Egy szöveg központi gondolatainak parafrazálása világos értelmezésben
- Egy bekezdés egyéni átfogalmazása, majd párban megbeszélés, visszajelzés. *- A szöveg átalakítása közérthető összefoglaló szöveggé (200–250 szó).* *- „Modern nyelvre fordítás” – a szöveg újrafogalmazása kortárs kifejezésekkel.*
CS 2.3. Idézetek és hivatkozások helyes alkalmazása írásbeli esszében.
- Szerkesztői műhely: a hivatkozások és jegyzetek helyes beillesztése. *- Gyakorlat: 3 idézet beépítése érvelő bekezdésekbe.* *- A hivatkozások kölcsönös ellenőrzése egy idézési útmutató (ajánlott stílus) alapján.*
CS 2.4. A források hitelességének és relevanciájának értékelése a helyes teológiai érvelésben
- Forrásértékelő lap: szerző, kontextus, időpont, cél. *- Esettanulmány: két ellentmondó forrás összevetése és a döntés/választás indoklása.* *- Csoportmunka: rövid, kritikai értékelő jelentés készítése.*

CG 3. – Interkulturális és etikai kompetenciák kialakítása a párbeszéd és az inklúzió szolgálatában

XII. osztály
CS 3.1. Etikai elvek azonosítása különböző vallási hagyományokban
- Két vallási hagyomány etikai szövegeinek összehasonlító olvasása, elvek azonosítása. *- Közös tematikus lista készítése (pl. élet, igazságosság, együttérzés).* *- Asszociációs játék: erkölcsi helyzet – megfelelő vallási elvvel párosítva.*
CS 3.2. Vallási nézőpontok összehasonlítása egy konkrét etikai kérdésben
- Kiscsoportos vita egy aktuális kérdésről (pl. bioetika), különböző vallási álláspontokat képviselve. *- Táblázat készítése a főbb vallási nézetekről és érveikről.* *- Etikai tanácsülés szimulációja, összehasonlított megoldások elemzésével.*
CS 3.3. Strukturált párbeszéd moderálása különböző vallási hagyományú résztvevők között
- Képzés mediációs technikákban, majd szerepjátékos alkalmazás. *- Vallásközi párbeszéd szimulációja, szabályokkal és moderátorral.* *- Írásos reflexió a folyamat tapasztalatairól javítási javaslatokkal ellátva.*
CS 3.4. Gyakorlati inklúziós intézkedések javaslata egy közösségi kontextusban
- A helyi közösség szükségleteinek elemzése és a akadályok azonosítása. *- Ötletbörze, majd három konkrét javaslat kidolgozása (tevékenység, politika).* *- Projektterv ismertetése, prezentáció a csoport előtt.*

CG 4. – A hittudomány felelős alkalmazása személyes és közösségi döntésekben

XII. osztály
CS 4.1. Teológiai normák felismerése a személyes döntésekben.
- Egyéni esettanulmány: releváns normák azonosítása és indoklása. *- Önértékelő lap a személyes döntésekről a teológiai normákhoz viszonyítva* *- Irányított vita gyakori erkölcsi dilemmákról és az alkalmazandó normák azonosítása.*
CS 4.2. Egy adott társadalmi helyzet etikai következményeinek elemzése.
- Elemző lépések: leírás, érintettek, lehetséges következmények, etikai értékelés. *- Szituációs szerepjáték a döntések hatásának szimulálására.* *- Rövid jelentés írása a következmények értékelésével és javaslatokkal.*
CS 4.3. Teológiailag megalapozott közösségi cselekvési terv kidolgozása.
- Tervezési műhely: célok, tevékenységek, erőforrások, indikátorok. *- Egy 6 hónapos terv kidolgozása csapatban egy helyi problémára.* *- A terv nyilvános bemutatása és visszajelzések gyűjtése a felülvizsgálathoz.*
CS 4.4. Erkölcsi döntés racionális megvédése alternatívák összevetésével
- Összehasonlító elemzés két–három alternatívával, világos kritériumok alapján. *- Meghallgatási szimuláció, ahol a döntést bizottság előtt kell megvédeni.* *- Érvelő dolgozat (1–2 oldal) megírása szakirodalmi hivatkozásokkal és következtetésekkel.*

XII OSZTÁLY

TANANYAG

XII. osztály

Tartalmi területek	Tartalmak
1. Az ember Isten tervében	**Az ember Isten tervében** Bevezető fogalmak az alapvető teológia területén A hitről alkotott gondolatok kortárs szerzők műveiben Hit és tudomány: ellentét vagy harmónia? Az ember önértékelésének története Az ember mint alkotó lény - Anyag – élőlények – ember

Tartalmi területek	Tartalmak
	- Az emberi értelem - Az emberi akarat Az emberi személy - Test és lélek egysége - „Én és Te” Az ember jövője - Az ember szabadsága - Az ember története - A halál - Az emberi személy nyitottsága
2. Az Istent kereső ember	**Az Istent kereső ember** A vallások eredete A vallások története - A sumer és akkád vallás - Az ókori Egyiptom vallása - Az ókori Görögország vallása - Az ókori Róma vallása - India vallásai - A buddhizmus - A hinduizmus - A judaizmus A vallásos tapasztalat A „földi” és a „túlvilági” világ
3. Isten, az élet forrása	**Isten, az élet forrása** Az ember mint Isten keresője A vallás és a filozófia útjai A fogalmi megismerés lehetőségei és korlátai Isten létének jelei A valóságtól az Örök Élet felé –az Abszolút Transzcendencia és az ember transzcendentális igénye Az ateizmus - Gyakorlati ateizmus - Ideológiai ateizmus - Filozófiai ateizmus A Szent Abszolút Misztériuma
4. Isten kinyilatkoztatása a történelemben	**Isten kinyilatkoztatása a történelemben** A kinyilatkoztatás „őstörténete” A kinyilatkoztatott vallás Az ószövetségi kinyilatkoztatás Jézus a történelemben - Nem keresztény források - Keresztény források A „Jézus-jelenség” - Jézus tanítása - Jézus csodái - Jézus sorsa - Jézus ügye Jézus feltámadása - A feltámadás mint a hit legnyilvánvalóbb indoka - A feltámadás mint a hitvallás központi tárgya
5. Közösségben Istennel	**Közösségben Istennel** Isten országa és az Egyház - Jézus Krisztus az Egyház alapítója - Isten népe Krisztus Egyházának történeti folytonossága

Tartalmi területek	Tartalmak
	- Az Egyház és a társadalom - A hit megvallása és a teológia - Az Egyház egységes vezetése időben és térben Egység a sokféleségben - A helyi egyház és az egyetemes egyház - Az egyetemes kereszténység - Ökumenikus törekvések a jelenben Az Egyház mint „Krisztus hordozója” - Az Egyház mint az üdvösség jele - Az Egyház egyetemes küldetése

MÓDSZERTANI JAVASLATOK

1. Általános elvek

Cél: a kritikus teológiai tudat és az integrált erkölcsi magatartás kialakítása, az emberi méltóság, a lelkiismereti szabadság és a személy egyedisége iránti tisztelet jegyében.
Irányvonal: ösztönözni kell a hit és értelem párbeszédét, a kritikus gondolkodást, az etikai megkülönböztetést, valamint a teológiai értékek gyakorlati alkalmazását. Kerülni kell a kényszerített dogmatikus álláspontokat; előnyben kell részesíteni a kérdésre épülő pedagógiát.
A tanár szerepe: kísérő, erkölcsi-lelki formáló facilitátor, aki példamutató attitűddel, biztonságos, elfogadó légkört teremt a gondolatok pluralista kifejezéséhez, reflexióhoz és elmélyüléshez.
Tanulóközpontúság: a tananyag ritmusát, komplexitását és forrásait a tanulók szintjéhez kell igazítani; a tanulók személyes és közösségi tapasztalatait is be kell építeni a tanulási tevékenységekbe.

2. Általános módszertani iránymutatás

Ajánlott módszerek: irányított szövegolvasás, esettanulmányok, strukturált viták (szokratikus párbeszéd, „fishbowl”-vita), szerepjátékok, etikai szimulációk, alkalmazott csoportprojektek, reflexív portfóliók, bibliográfiai feldolgozások.
Ajánlott tanulási szakasz: rövid elméleti bevezetés (15–25 perc) → csoportos gyakorlati tevékenység (30–40 perc) → reflexió / formatív értékelés (10–15 perc).
Digitális integráció: tanulásmenedzsment-rendszer (LMS) használata anyagmegosztásra; aszinkron tematikus fórumok; fogalomtérképező eszközök (pl. Cmap, MindMeister); elektronikus portfóliók.
Munkaszabályok: közös „párbeszédkódex” (meghallgatás, tisztelet, tömör hozzászólások); előre közölt értékelési kritériumok; differenciált feladatkiosztás.

3. Módszertani adaptációk példái

Vizuális típusú tanulók: infografikák, fogalomtérképek, plakátok és az erkölcsi erények vizuális bemutatása.
Auditív tanulók: dramatizált felolvasások, podcast-készítés, igehirdetések elemzése, irányított bibliai beszélgetések.
Kinesztetikus tanulók: dramatizálás, gyakorlati műhelymunka, önkéntes projektekben való részvétel.
Sajátos nevelési igényű tanulók: hozzáférhető anyagok (hanganyag, nagy betűs szöveg), szakaszolt feladatok, alternatív értékelés (szóbeli bemutató, portfólió).
Multikulturális környezet: összehasonlító tevékenységek, szigorú tisztelet-szabályok a párbeszédben, vallási pluralizmusról és befogadásról szóló tanulmányok.

4. Módszertani kiigazítások a tanterv típusa szerint

Szakmai tanterv (CS): elmélyült szövegfeldolgozás (egzegézis, terminológia, patrisztikus és magisztériumi szövegek), gyakorlati projektek plébániákon vagy intézményekben, tematikus szemináriumok, az önkéntes tevékenység integrálása a tanterv részévé.
Közös törzsanyag (TC): bevezető modulok az alapfogalmakról és az alkalmazott etikáról, társadalmi esettanulmányok, a polgári és vallásközi párbeszéd kompetenciáinak fejlesztése.
Differenciálás: témánként három szintű erőforrás-csomag biztosítása (minimális / standard / bővített), a tanulók szintje és az iskola lehetőségei szerint.
Visszajelzés: írásban és szóban, 2–3 konkrét fejlesztési lépéssel; önértékelési szakaszok beépítése a tanulási folyamatba.

5. Kapcsolat a végzős profiljával

Az *Alapvető hittan* tantárgy módszertani javaslatai bemutatják, hogyan támogatja a vallási nevelés a tanuló teljes személyiségének fejlődését, valamint hogyan teremt hidat a spirituális és a társadalmi élet között.
Kulcskompetenciák:

- Társadalmi és polgári kompetenciák fejlesztése a felelősség, szolidaritás és felebaráti szeretet témáin keresztül.
- Az „önálló tanulás” kompetenciájának erősítése a személyes és közösségi spirituális-erkölcsi tapasztalatok reflexiója által.

a) A végzős profil jellemzői
A teológiai tagozat végzőse: erkölcsi és polgári felelősségtudattal rendelkezik; tiszteletben tartja az életet és az emberi méltóságot; képes erkölcsi megkülönböztetésre és kritikus gondolkodásra; szolidaritásban és szeretetben él másokkal; keresztény értékeket integrál személyes és közösségi életébe; képes etikai és spirituális reflexióra a kortárs valóság kérdéseiben.

b) Keresztmetszeti témák
(a 198/2023. sz. törvény 88. cikk, 10. bekezdése alapján)
A tanterv az alábbi keresztmetszeti témákat integrálja:
Értékekre és integritásra nevelés
Környezeti és fenntarthatósági nevelés
Egészséges életre nevelés
Emberi jogokra és békére nevelés
Felelős digitális nevelés
Szolidaritásra és társadalmi befogadásra nevelés

Ezek a témák interdiszciplináris tevékenységeken és közösségi projekteken keresztül valósulnak meg (ökológiai kampányok, önkéntes tevékenységek, etikai reflexiók a technológia használatáról, jótékonysági akciók stb.).

1. Kulcsüzenet a munkacsoportok számára

Az *Alapvető hittan* célja a lelkiismeret, a jellem és a morális felelősség formálása; célja nem pusztán információátadás, hanem az igazságra, szabadságra és szeretetre való nevelés. A tanár kísérőként támogatja a tanuló spirituális és erkölcsi érését, segíti a megkülönböztetést, a kritikus párbeszédet és a tanítás gyakorlati alkalmazását. Elsődleges fontosságú a tiszteletteljes, ítélkezésmentes légkör; bátorítani kell a felelősségteljes, racionális véleménynyilvánítást. A siker mércéje: a tanulók képessége a források elemzésére, a racionális érvelésre és a teológiai elvek alkalmazására valós élethelyzetekben.
A személyes reflexió és a közösségi projektek szolgálnak a tudás átültetésének bizonyítékául.

MUNKACSOPORT

Nume și prenume	Grad didactic / Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
FARKAS ERVIN	drd.	LICEUL TEOLOGIC ROMANO-CATOLIC „GRÓF MAJLÁTH GUSZTÁV KÁROLY”, ALBA IULIA , ALBA
VINKLER VALTER	I.	LICEUL TEOLOGIC ROMANO-CATOLIC „JOSEPHUS CALASANTIUS” CAREI, SATU MARE
ERDÉLY IMRE	I.	LICEUL TEOLOGIC ROMANO-CATOLIC „SEGíTŐ MÁRIA” MIERCUREA CIUC

COORDONATORI/RESPONSABILI/CONSULTANȚI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
ZĂBAVĂ MIHAELA	Consilier CNCE	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare	Responsabil CNCE
PÎSLARU CĂTĂLIN	Inspector general MEC	Ministerul Educației și Cercetării	Responsabil MEC
DIÓSI DÁVID	Decan / Prof.univ.dr.	UBB Cluj – Facultatea de Teologie Romano-Catolică	Consultant științific

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
GÁL LÁSZLÓ	Insp.șc.general.arhid. Doctor în teologie	Arhiepiscopia Romano-Catolică de Alba Iulia	Responsabil cult
TAMÁSI ZSOLT JÓZSEF	Director Doctor în teologie	Liceul Romano-Catolic, Tg.Mureș	Responsabil cult

Anexa nr. 115

Programa școlară
pentru disciplina

ISTORIA ARTEI RELIGIOASE

Cultul Romano-Catolic de Limbă Maghiară

Clasele a IX-a și a X-a
Curriculum de specialitate (CS)
Filiera vocațională, profilul teologic,
specializarea *teologie romano-catolică*

- 2026 -

Anexa nr. 115
Programa școlară pentru disciplina *Istoria artei religioase*, Cultul Romano-Catolic de Limba Maghiară clasele a IX-a și a X-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea teologie romano-catolică*

NOTĂ DE PREZENTARE

Disciplina **Istoria artei religioase** se studiază în cadrul curriculumului diferențiat pentru clasele a IX-a și a X-a, ciclul inferior al liceului, filiera vocațională, profil teologic (cultul romano-catolic de limbă maghiară), fiindu-i alocată câte 1 oră/săptămână în fiecare din cei doi ani de studiu.

Prezenta *Programă școlară pentru disciplina Istoria artei religioase pentru clasele IX-X* este întemeiată de următoarele documente de ordin legal sau strategic:

- Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023, cu modificările și completările ulterioare
- Ordinul 4350/26.VI.2025 privind aprobarea planurilor-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi care include Planul-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, filiera vocațională, profilul teologic, cultul romano-catolic de limbă maghiară, specializarea teologie romano-catolică, clasele a IX-a – a XII-a
- Ordinului ministrului educației naționale nr. 3.593/2014 pentru aprobarea Metodologiei privind elaborarea și aprobarea curriculumului școlar — planuri-cadru de învățământ și programe școlare
- Recomandarea Parlamentului European și a Consiliului nr. 962/2006 privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții

Disciplina *Istoria artei religioase* este o disciplină care propune studierea evoluției artei religioase cu scopul de a forma și întări identitatea religioasă, de a promova valorile estetice și de a deschide elevilor posibilitatea de a achiziționa o imagine de ansamblu asupra manifestării sacrului în exprimarea artistică. Studierea disciplinei urmărește perceperea legăturii organice dintre religie și artă, înțelegerea semnificației artelor religioase în viața individuală și socială din diferite epoci ale istoriei și evaluarea diferitelor modalități de exprimare a credinței diferitelor religii și confesiuni prin artă și prin crearea de valori estetice și etice. Astfel disciplina contribuie semnificativ la dezvoltarea personalității elevilor, precum și la formarea unei culturi a dialogului religios și intercultural, și la promovarea spiritului toleranței religioase și sociale. Totodată prezența acestei discipline servește și formarea unor competențe profesionale de observare, analiză și prezentare a valorilor estetice care se manifestă prin arta religioasă, și astfel promovează orientarea elevilor către vocații și profesii care țin de artă, religie și turism.

Disciplina *Istoria artei religioase* este o disciplină nouă în ceea ce privește studiile din ciclul gimnazial. Necesitatea acesteia se justifică prin multiple motive cum ar fi accentul special pus pe studierea disciplinelor teologice în liceele cu profil teologic din filiera vocațională, prin prezența claselor cu profil de turism religios în cadrul acestor licee, și prin legătura strânsă dintre credința religioasă și manifestarea accentuată a acesteia în domeniul artei. Altfel spus, arta religioasă contribuie la formarea identității religioase, la aprofundarea cunoștințelor despre propria credință și despre alte sisteme religioase. Istoria artei religioase contribuie la formarea unor competențe din setul de competențe vizate de *Recomandarea Parlamentului European și a Consiliului nr. 962/2006 privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții* care sunt constitutive pentru profilul de formare a elevului din învățământul liceal. Contribuie la înțelegerea importanței exprimării creative a ideilor, experiențelor și emoțiilor prin artă și la formarea unei atitudini de respect față de modul în care ideile și valorile, ideile și credințele sunt comunicate în diferite culturi prin manifestările artistice ale acestora. Favorizează respectarea principiilor interculturalității, și promovarea patrimoniului material și imaterial, local, național și universal. Contribuie la înțelegerea diferenței și dialecticii dintre sacru și profan și astfel promovează dialogul dintre grupurile religioase și nereligioase ale societății pe care le interconectează prin admirația și respectul față de valorile estetice.

În raport cu disciplinele predate la clasele în care se studiază, *Istoria artei religioase* se distinge prin studierea unor opere de artă în dimensiunea lor istorică. Este o disciplină complet nouă, neîntâlnită nici în gimnaziu, nici în liceele teoretice sau de arte în această formă. Ea dispune totodată și de un caracter complementar în relație cu alte discipline predate: contribuie la aprofundarea studiilor biblice, a catehismului, moralei, a istoriei universale și naționale, literaturii române și maghiare și a istoriei bisericii. Astfel ea deschide și perspectiva unor proiecte interdisciplinare prin studierea reprezentărilor biblice și mitologice, a ideilor și valorilor metafizice morale prezente în creația artistică universală.

Disciplina *Istoria artei religioase* aparține curriculumului de specialitate ale liceelor cu profil teologic din filiera vocațională. Rolul ei este de a aprofunda dezvoltarea identității religioase, de a lărgi perspectivele dobândite prin studierea disciplinelor teologice, și de a le deschide spre valorile religioase și artistice universale.

Contribuie la înțelegerea aprofundată a propriei credințe și a altor idei și credințe religioase și la apropierea de acestea din perspectiva frumosului și a creației. Dezvoltă și stimulează creativitatea, colaborarea, respectul reciproc, competențele de exprimare și comunicare a ideilor, și formarea atitudinilor unei atitudini de responsabilitate din punct de vedere civic și comunitar.

Prezenta programă școlară prevede parcurgerea unui itinerar istoric care începe de la primele manifestări artistice ale omenirii până în zilele noastre. Propune în total 42 de unități de învățare obligatorii organizate cronologic, această logică rezultând din caracterul istoric al disciplinei. 20 de teme din acestea sunt repartizate pentru clasa a IX-a, 22 de teme pentru clasa a X-a. Profesorul poate avea la propria dispoziție un număr considerabil de ore pentru care se recomandă studierea patrimoniului local și evaluarea cunoștințelor.

Programa școlară pentru disciplina *Istoria artei religioase* **este structurată pe următoarele componente:**

- competențe generale;
- competențe specifice și exemple de activități de învățare;
- conținuturi ale învățării;
- standarde curriculare de învățare;
- standarde naționale de evaluare;
- sugestii metodologice;
- referințe bibliografice.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Perceperea și receptarea conștientă aspectelor specifice artei religioase, în general, și religios-creștine, în special, în contextul istoric al nașterii operei de artă**(7)
CG2	**Analiza elementelor de limbaj plastic în interpretarea operelor de artă de inspirație religioasă în general și creștină în special**
CG3	**Analizarea modalităților de reprezentare a simbolurilor religioase și religios-creștine în opere de artă**

CLASA a IX-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Perceperea și receptarea conștientă aspectelor specifice artei religioase, în general, și religios-creștine, în special, în contextul istoric al nașterii operei de artă

Clasa a IX-a
CS 1.1. Perceperea în mod general a legăturii între religie și artă
- Realizarea unui autoportret în care să folosească simboluri religioase (tehnică mixtă: colaj, creion) *- Prezentarea unei opere de artă (pictură, frescă, icoană, sculptură) din cadrul lăcașului tău de cult frecventat*
CS 1.2. Înțelegerea semnificației influenței creștinismului în general și a bisericii catolice în special asupra evoluției artei
- Însușirea în grupe cooperative a cunoștințelor de analiza structurală unei opere de artă „Cum ”citim ”opera de artă?” *- Vizitarea unor muzee, expoziții artistice religioase și descoperirea elementelor de limbaj plastic învățate*
CS 1.3. Înțelegerea semnificației artelor vizuale și a diferitelor forme de cultură vizuală pentru viața individuală, comunitară și socială în diferitele epoci ale istoriei.

Clasa a IX-a
- Realizarea unei prezentări în grup, sau individual cu tema: Relația dintre artă și familie în diferite culturi *- Compararea diferitelor epoci ale istoriei artei prin brainstorming: arta și chipul Dumnezeiesc* *- Prezentarea stilurilor din diferitele epoci ale istoriei artei religioase cu concentrare asupra reprezentării sacrului prin metoda pălăriilor gânditoare.*

CG 2. Analiza elementelor de limbaj plastic în interpretarea operelor de artă de inspirație religioasă în general și creștină în special

Clasa a IX-a
CS 2.1. Cunoașterea tehnicilor, procedeelor și strategiilor de creație artistică.
- Arta inciziei și ștanțarea: realizarea unei compoziții din semne și simboluri folosind tehnica inciziei și ștanțarea pe/ în rășină sau plăci de plastic etc. (arta antichității din Mesopotamia, Egipt) *- Proiect de învățare cu tema diferitelor tehnici de creație în sculptură, arhitectură, pictură (ex. pointilismul, plein air, proiectarea și construirea catedralelor gotice etc.)*
CS 2.2. Formularea corectă în mod structurat a elementelor de limbaj plastic observate în legătură cu o operă de artă folosind terminologia tehnică specifică
- Dialog dirijat centrat pe analiza rolului diferitelor tehnici și modalități de folosire a limbajului plastic în dezvoltarea creației artistice *-Identificarea elementelor specifice de inspirație creștină a limbajului plastic folosite metodei preparării culorilor în antichitate și evul mediu* *- Insușirea tehnicilor folosite :ex. prepararea emulsiei pt. pictura pe lemn, sticlă , metodei preparării culorilor în antichitate și evul mediu*

CG 3. Analizarea modalităților de reprezentare a simbolurilor religioase și religios-creștine în opere de artă

Clasa a IX-a
CS 3.1. Cunoașterea și înțelegerea simbolisticii religioase din mediul propriu de viață
- Crearea unei compoziții figurative în stil bizantin folosind izocefalia. *- Realizarea unui portofoliu-album fotografic cu titlul „Ferestre sacre” colectate cu prilejul unor vizite efectuate la temple, biserici, palate episcopale prin surprinderea momentelor estetice și sacrale (frumusețea elementelor arhitecturale)*
CS 3.2. Recunoașterea și interpretarea simbolurilor religioase prezente pe operele de artă religioasă necreștină și creștină.
- Crearea unei compoziții rotunde din semne și simboluri, care apar pe haine liturgice, aplicând simbolistica culorilor liturgice *- Crearea unei compoziții alungite, tip gotic care redă elementele arhitecturale ale stilului gotic: trifoiul, arcul frânt, rozeta etc.* *- Realizarea unui tripticon, cu reprezentarea aceluiași motiv central din trei perioade de stiluri (ex. antic, bizantin, gotic)* *- Studierea în grup a semnificației simbolice a culorilor, gesturilor, elementelor scriptice, materialelor folosite și a simbolurilor cu semnificație teologică din lumea icoanelor.*
CS 3.3. Interpretarea elementelor de estetică și etică prezente în operele de artă religioasă.
- Insușirea tehnicilor folosite prin metode practice: prepararea emulsiei pt. pictura pe lemn, sticlă *- Crearea unei pagini ”Á la Codex”prin tehnica miniaturii, folosind simbolica sacrală a culorilor* *- Realizarea unui mozaic tip bizantin din bucăți de hârtii colorate*

CLASA a IX-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Clasa a IX-a

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Omul și arta	**1.1. Omul și arta: eu și arta** **1.2. Societate, religie, artă** **1.3. Ramurile artei vizuale religioase: arhitectura, sculptura, pictura și filmul** **1.4. Limbajul artistic al artelor vizuale**
2. Religie și artă în preistorie	**2.1. Arta și religia în viața omului preistoric** - pictură rupestră - sculptură - ceramică - arta siturilor funerare
3. Arta și religia în viața omului antic	**3.1. Arta Egiptului** - arhitectură - pictură murală, sculptură **3.2. Arta Orientului Mijlociu** - zikkurat-urile - templul din Ierusalim - sinagoga din Cafarnaum - motive religioase evreiești - sculptură și plastică mică **3.3. Arta chineză și japoneză** - arhitectură și pictură - grădini și sacralitate în budismul zen **3.4. Arta Indiei** - arhitectură - sculptură - pictură **3.5. Arta Greciei antice** - arhitectura clasică și articulațiile ei: Partenon - sculptura, tehnici și evoluția acestora - reconstrucții ale sculpturilor pierdute ale lui Phidias, - Laocoon și fii - funcția sculpturii în arhitectura religioasă - altarul din Pergam - mitologie și ceramică elină **3.6. Arta etruscă și romană** - arta etruscă - arhitectura romană - sculptură: sinteza greco-romană **3.7. Creștinism și artă** - sacralitate și exprimare artistică în creștinism - sinteza greco-romană și nașterea artei în creștinism - liturgie și artă **3.8. Arta creștinismului timpuriu** - arta catacombelor și lumea simbolurilor primitive creștine; - arhitectura creștină: bazilica clasică; - mozaic și pictură - simbolistica artei creștine și Biblia (secolele 4-6.)
4. Arta și omul Evului Mediu	**4.1. Arta bizantină** - arhitectură - mozaic - obiecte de cult și haine liturgice **4.2. Limbajul artistic și teologic al icoanelor**

Domenii de conținut	Conținuturi
	- reprezentări ale lui Isus: Mântuitorul din Sinai - reprezentările Fecioarei Maria - scene biblice și teme teologice: învierea, samariteanul milostiv, Avraam și Sfânta Treime - Iconostazul - Tipologia icoanelor elemente teologice specifice ale icoanei **4.3. Arta islamului** - arhitectură și artă ornamentală **4.4. Arta erei carolingiene** - Capela din Aachen, - reprezentări religioase și codexurile carolingiene: Codex Aureus **4.5. Arta romanică** - arhitectură: evoluția bisericii de tip occidental, catedrala din Alba Iulia, domul din Speyer; - pictură: biserica Sfântul Isidor din Leon, - sculptura romanică și arhitectura bisericilor **4.6. Arta gotică** - gotica franceză: catedralele din Ile de France - gotica engleză: catedrala din Durham - Gotica în Transilvania: biserica Sfântul Mihail - Influența goticii asupra arhitecturii din Țările Române: mănăstirile moldovenești - structură arhitectonică și elementele ornamentale - pictura religioasă: Turnul capelă din Hărman și biblia săracilor, reprezentările legendei Sfântului Ladislau din Dârjiu și Ghelința; - artă liturgică: altare gotice: Frauenkirche Ingolstadt, altarul din Armășeni **4.7. Elemente biblice, etice și simbolism în iconografia occidentală** - modul în care apare Biblia și elemente teologice - reprezentările sfinților - simbolism religios

CLASA a X-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Perceperea și receptarea conștientă aspectelor specifice artei religioase, în general, și religios-creștine, în special, în contextul istoric al nașterii operei de artă

Clasa a X-a
CS 1.1. Elaborarea de strategii de percepere și observare a operelor de artă plastică.
- *Crearea unei compoziții sau al unui montaj de fotografii, reproduceri după opere create din perioada Renasterii (Giotto di Bondone, Piero della Francesca, Sandro Botticelli, Leonardo da Vinci, Raffaello Sanzio etc.) care se concentrează asupra reprezentării sacrului în perioada renașterii.* - *Elaborarea unui eseu despre puterea sacrului pe o operă de artă aleasă.*
CS 1.2. Perceperea, evaluarea și categorizarea operelor de artă în ceea ce privește legătura lor cu epoca istorică, elementele religioase și structurile sociale care stau la baza lor.
- Elaborarea unui eseu pe tema simbolicii „trinității" renascentiste: Dumnezeu-Om-Natură *- Realizarea unei prezentări prin intermediul unei aplicații online.: Chipul sfinților cum apar ele în operele de artă renascentiste/ baroce (ex.chipul lui Moise, Isus, Sfînta Fecioară Maria etc.)*
CS 1.3. Evaluarea și prezentarea operelor de artă vizuală din punctul de vedere al operei, al artistului, al receptorului și al societății.

- Activitate de Analiza critică a operelor de artă care reflectă relația societății cu religia (ex. arta barocă: Diego Veláquez; arta postimpresionistă Csontváry Koszka Tivadar) *- Activitate de identificare în grupe a unor abordări critice a fenomenelor sociale contemporane unor opere de artă reprezentative.* *- Analiza unor opere de artă contemporane care reflectă recepția altor opere din alte epoci.* *- Lecturarea de texte care descriu felul în care pictorii din diferite epoci au înțeles și practicat procesul de creație.*
CS 1.4. Observarea și formularea propriilor experiențe, atitudini și sentimente inspirate de operele de artă cu care se întâlnesc.
- Prezentarea scenelor biblice care apar în opere de arte printr-un joc artistic: interpretarea picturilor religioase :"Imagine vie", *- "Continuați o lucrare"- continuarea unei reproduceri de artă unde apare sacralitatea* *- Joc dramatic cu opere de artă: Dați vocea voastră personajelor*

CG 2. Analiza elementelor de limbaj plastic în interpretarea operelor de artă de inspirație religioasă în general și creștină în special

Clasa a X-a
CS 2.1. Luarea de atitudine față de valorile etice și estetice prezente în operele de artă vizuală.
- *Realizarea unei compoziții decorative prin simboluri sacrale inspirat din lucrările lui Gustav Klimt (Pomul vieții).* - *Lucru cu tehnica linogravurii: semne și simboluri caracteristice artei noi și secesiunii vieneze apărute pe biserici (ex. Sagrada Familia, A. Gaudi)*
CS 2.2. Discutarea constructivă a celor observate în legătură cu o operă de artă și a proceselor de creație.
- Desfășurarea unui brainstorming centrat pe analiza lucrărilor suprarealiste al lui Marc Chagall, Salvador Dalí *- Realizarea unei compoziții cu titlul „Realism/suprarealism, pornind de la o formă concretă realistă prin parcurgerea conștientizată a desfășurării procesului de creație*
CS 2.3. Compararea și sintetizarea evoluției formelor și elementelor de limbaj artistic în decursul istoriei.
- Realizarea unui filmuleț care prezintă în formă modernă, regândită o pictură sau un grup statuar cu caracter sacru. *- Realizarea unui afiș cu titlul: Tur'Art , o călătorie între granița trecutului și viitorului având ca temă o personalitate religioasă sau un eveniment biblic prezentat de mai mulți artiști din diferite epoci („Buna Vestire„ ex. de la Albrecht Dürer, El Greco, Leonardo da Vinci, Caravaggio, Jan van den Hoecke, Dante Gabriel Rosetti etc.)* *- Realizarea unui afiș comparativ-ilustrativ sau o prezentare virtuală care oglindește evoluția tehnicilor arhitecturale de la bazilici la catedralele gotice*

CG 3. Analizarea modalităților de reprezentare a simbolurilor religioase și religios-creștine în opere de artă

Clasa a X-a
CS 3.1. Familiarizarea cu modul în care învățăturile religioase în general, și cele ale bisericii catolice în particular pot fi exprimate prin artă.
- *Activități de observare a unor picturi, sculpturi, icoane etc. cu scopul de a identifica elementele de dogmatică inerente* - *Realizarea unei compoziții abstracte inspirate de spiritualitatea abstractă, avangardă (Wassily Kandinsky, Kazimir Malevici)* - *Vizionarea filmelor moderniste sau contemporane cu caracter religios (ex. Franco Zeffirelli:Isus din Nazareth)* - *Realizarea unui peisaj sacral inspirat de expresionismul religios și viziunile biblice moderne al lui Emil Nolde*
CS 3.2. Analizarea și formularea structurată în scris a relației dintre operele de artă religioasă și Sfânta Scriptură.
- Realizarea unui eseu, care prezintă elementele de stil baroce care sunt specifice pentru reprezentarea sacrului (Caravaggio, Georges de La Tour, Rembrandt) *- Realizarea de pictograme care au la bază citate din Sfânta Scriptură* *-Realizarea unui eseu cu titlul „Peisajul spiritual în romantism"*
CS 3.3. Analizarea și evaluarea operelor de artă cu scopul de a construi propria identitate culturală și religioasă.
- Realizarea unei prezentări virtuale care documentează viața unui artist preferat centrat pe căutarea artistului (Cum a găsit artistul echilibrul între identitatea personală, culturală și cea religioasă?)

- Analizarea paralelismelor dintre edificiile contemporane și cele antice: plin și gol, interior-exterior, minuscul-grandios (piramidele, templele grecești, grădinile suspendate din Babilon, Land-art, Tadao Ando, Peter Zumthor)

CLASA a X-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Omul modern și arta religioasă	**1.1. Sacralitatea din Trecento** - pictura religioasă (Giotto, Duccio) - sculptura (Nicola Pisano) **1.2. Quattrocento** - pictura religioasă (Fra Angelico, Masaccio, Botticelli) - sculptura (Donatello, Ghiberti) **1.3. Cinquecento** - pictura religioasă (Leonardo da Vinci, Michelangelo, Rafael) - sculptura monumentală (Michelangelo – „Pietà”, „Moise”) **1.4. Renașterea germană** - Albrecht Dürer și spiritualitatea biblică (ex. „Buna Vestire”) - pictura sacră în Țările de Jos (Jan van Eyck, Rogier van der Weyden) **1.5. Reforma, reînnoirea catolică și arta religioasă** **1.6. Arta barocă religioasă** - Caravaggio, Georges de La Tour, Rembrandt **1.7. Gian Lorenzo Bernini** - sculptură și arhitectură sacră (ex. „Baldachinul” și „Extazul Sfintei Tereza”) **1.8. Clasicismul religios** - Jacques-Louis David, Antonio Canova **1.9. Romantismul** - peisajul spiritual - arhitectura neogotică **1.10. Realismul și criza reprezentării sacrului**
2. Arhitectura și spațiul sacru în conteporaneitate	**2.1. Arhitectura eclectică** - Antoni Gaudí: *Sagrada Família* **2.2. Secesiunea vieneză** - Otto Wagner și arhitectura sacră **2.3. Arhitectura contemporană** - biserici moderne (Tadao Ando, Peter Zumthor)
3. Arta modernă și simbolul religios	**3.1. Suprarealismul** - sacralitatea din subconștient (Marc Chagall, Salvador Dalí, Frida Kahlo) **3.2. Avangarda** - spiritualitate abstractă (Wassily Kandinsky, Kazimir Malevici) **3.3. Secesiunea** - simboluri religioase reinterpretate (Gustav Klimt) **3.4. Expresionismul religios** - Emil Nolde și viziunile biblice moderne
4. Spiritualitate și artă contemporană	4.1. Sacralitatea în pictura, sculptura și arhitectura contemporană 4.2. Etică, mediu și sacru: instalații și performance-uri 4.3. Simboluri religioase în noile medii (artă digitală, urbană) 4.4. Spiritualitate și identitate culturală - land art și body art cu tematică religioasă

Domenii de conținut	Conținuturi
	4.5. Dialogul între religii în arta contemporană

SUGESTII METODOLOGICE

Sugestiile metodologice prezente au rolul de a-l sprijini pe profesor în ceea ce privește aplicarea programei școlare de față. Scopul lor este de a sugera metode concrete de lucru și să ofere astfel repere pentru *organizarea învățării* și privind *evaluarea rezultatelor învățării*, pentru *alegerea strategiilor didactice* și pentru *integrarea conținuturilor și competențelor în practica școlară*.

Ele se întemeiază pe principii generale ca:

- Centrarea pe elev: implicarea elevilor în cercetarea istoriei artelor religioase și analiza operelor de artă atât din punct de vedere al tehnicilor cât și din cel al surselor religioase reprezentate.
- Diversitatea metodologică: procesul de predare se va realiza prin metode variate: dezbaterea, dramatizarea, învățarea prin proiecte, explicația, descrierea, studiul de caz, brainstorming, grupe cooperative (mozaic, învățare în perechi, în mozaic de experți, în grupe jigsaw), cercetări ale elevilor, lucru individual și în grupă prin aplicații digitale colaborative etc.
- Flexibilitate: activitățile propuse vor fi adaptate la nivelul clasei și la resursele fizice și virtuale disponibile. De exemplu se va studia moștenirea artistică și arhitectonică locală. Se pot face excursii la locațiile unde se află opere de artă reprezentative, vizite la muzee etc. Se va recurge la resurse digitale în cazul unor opere din arta universală care nu pot fi vizionate sau vizitate direct.
- Corelare cu profilul de formare: sugestiile metodologice de față pornesc de la competențele cheie europene. Ne referim aici în primul rând la competența cheie nr. 8 de sensibilizare și exprimare culturală care cuprinde disciplina în întregime, dar și la competența nr. 1 de scriere și înțelegere a mesajului, competența nr. 4 digitală și la competența civică, juridică și de protecție a mediului.
- Integrare interdisciplinară: învățarea devine mai relevantă atunci când disciplinele se sprijină reciproc și creează punți între conținuturi. Astfel sugestiile metodologice precum și programa contribuie la formarea profilului elevului din liceu descris prin descriptorii de nivel nr. 8.1, 8.2, 8.3, 8.4, 1.2, 1.3, 4.1, 5.3, 6.1, 6.2, 6.4. Predarea ar trebui să ia în considerare informațiile utile pentru înțelegerea operelor de artă din teologie, studiile biblice, literatură, istorie și cunoștințe tehnologice. O sugestie ar fi de a lansa microproiecte multidisciplinare, care au ca punct de convergență o operă de artă locală sau universală.
- Îmbinarea evaluării formative cu cea sumativă: Modalitățile de evaluare menționate la capitolul Standarde de evaluare reflectă acest principiu, obiectivul fiind atât evaluarea parcursului propriu de învățarea a elevului (evaluare formativă), precum și raportarea stadiului de avansare în cunoaștere la standarde absolute (evaluare sumativă)
- Diferențiere/ Personalizare: Elevii cu CES și/ sau dizabilități vor beneficia de planificări calendaristice și activități de învățare care corespund nevoilor lor speciale, respectiv limitelor impuse lor. Sesiunile de evaluare vor avea în vedere elevii cu ritm înalt de învățare, precum și pe elevii care au nevoie de învățare remedială.

Propunem ca orientări metodologice generale următoarele moduri de învățare:

- Învățare activă:
    - Realizarea de portofolii ale elevului care conțin studii făcute pe marginea unor opere de artă reprezentative pentru domeniul de conținut studiat.
    - Studii de caz care se concentrează asupra biografiei și personalității unor personalități ale artei religioase universale și locale.
    - Dezbateri pe marginea unor mari probleme etice reprezentate în arta plastică.
    - Proiecte și studii de caz care identifică elementele sacre și perceperea sacrului în arta plastică și arhitectura marilor civilizații.
    - Dezbateri pe tema dialogului intercultural și religios prilejuite de întâlnirea cu percepția specifică diferitelor religii și civilizații antice și contemporane.
- Învățare colaborativă
    - Inițierea de activități în grup prin metodele specifice organizării cooperative ale învățării care se concentrează pe însușirea trăsăturilor generale ale unor curente artistice.

- Învățare prin proiect
    - Inițierea unor proiecte care urmăresc procesul de creație, și stimulează nu numai procese cognitive ci și descoperirea unor repere emoționale, motivaționale, etice și religioase constitutive pentru propria identitate personală și religioasă.
    - Inițierea unor proiecte interdisciplinare care interconectează disciplinele *Studiu Biblic, Limba și Literatura maghiară maternă, Istoria bisericii* și *Istorie* care se concentrează asupra:
        - Temelor biblice tematizate de operele de artă sau opera de viață a unui artist anume preocupat de aceste teme (ex. vitraliile lui Chagall).
        - Texte literare, biblice și opere de artă, respectiv orizontul ermeneutic pe care îl trasează aceste texte interpretării operelor de artă.
        - Identificarea legăturilor dintre biserică, artă și societate și a influenței bisericii asupra evoluției artei în antichitate, Evul Mediu și modernitate.
- Învățare digitală
    - Utilizarea colaborativă a unor aplicații online pentru crearea de expoziții online, prezentări digitale născute în urma unor investigații, generare de imagini și filme prin utilizarea IA în vederea „vitalizării" unor picturi, sculpturi cu scopul de a stimula imaginația, crearea de scurt metraje și videoclipuri pe platforme sociale pe pagini ale clasei etc.
    - Descoperirea sacrului în noile medii, respectiv în filme, și reclame comerciale.
- Învățare autentică:
    - Căutarea „breșelor" din operele de artă prin procedee și tehnici dramatice (statuie vie, găsirea locului propriu în imagine etc.) pentru a stimula identificarea cu personajele biblice și religioase și astfel găsirea identității personale, sociale și religioase.
    - Concetarea practicilor religioase și liturgice la spațiile religioase și la opere de artă religioase.
    - Activități de învățare independentă (proiecte, studii de caz) care vizează cunoașterea propriului mediu artistic și identificarea valorilor estetice din patrimoniul local și național.
    - Activități de învățare colaborativă (dezbateri în grup, microproiecte) care facilitează identificarea problemelor etice legate de viața socială, mediul înconjurător, comunitatea bisericească, etc.
- Învățare contextualizată:
    - Proiecte concentrate pe abilitățile și competențele meseriei de ghid turistic pentru a favoriza orientarea profesională.

Adaptări metodologice după tipul de programă
Activitățile de învățare propuse sunt corelate cu tipul de programă CS, adică:

- Stimulează aprofundarea propriei credințe, a identități religioase și culturale, și a cunoștințelor dobândite prin studierea disciplinelor specifice profilului teologic prin identificarea cu situațiile vieții relevante pentru credință și personajele credinței reprezentate în operele de artă.
- Dezvoltă gândirea critică prin ridicarea de probleme etice și sociale tematizate de arta plastică, care preocupă omul contemporan.
- Utilizează metode exploratorii cum ar fi proiectul, investigația, studiul de caz.

Evaluarea progresului învățării se face prin metode diferențiate, combinând metodele de evaluare sumativă și formativă, utilizând portofoliul elevului și urmărind progresul elevului în comparație cu punctul de plecare indicat de o testare inițială a cunoștințelor și abilităților artistice și cognitive, cât și cunoștințele raportate la standardele de evaluare stabilite în acest program.

Astfel sugestiile metodologice precum și programa contribuie la formarea profilului elevului din liceu descris prin descriptorii de nivel nr. 8.1, 8.2, 8.3, 8.4, 1.2, 1.3, 4.1, 5.3, 6.1, 6.2, 6.4.
Programa se conectează la temele transversale din Legea învățământului nr. 198/2023, art. 88 alin. 10 prin tematizarea unor subiecte ca

- educație pentru mediu și schimbări climatice la domeniul tematic nr. 8.
- educație civică, istorie și civilizație locală prin includerea în programă a unor conținuturi și activități de învățare care vizează cunoașterea și aprecierea patrimoniului național și local
- educație interculturală prin conținuturile și activitățile de învățare care au ca temă cunoașterea artei diferitelor epoci și civilizații necreștine

- educație pentru cetățenie democratică, egalitate de șanse, etică, gândire critică și educație pentru cetățenie europeană prin organizarea de dezbateri și dispute pe marginea unor teme etice și interculturale care vizează identitatea și alteritatea în societate și în lume reprezentată în artele vizuale
- dezvoltare personală prin descoperirea unor repere determinante pentru propria viață emoțională și identitate culturală, religioasă și socială, respectiv a unor perspective de orientare profesională.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Grad didactic/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
MÁRTON KATALIN	I.	Liceul teologic Romano-Catolic „Szent László” Oradea
NEMES ISTVÁN	Grad didactic I /Doctor în teologie	Centrul pentru Formarea Continuă în Limba Maghiară Oradea

COORDONATORI/RESPONSABILI/CONSULTANȚI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
ZĂBAVĂ MIHAELA	Consilier CNCE	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare	Responsabil CNCE
PÎSLARU CĂTĂLIN	Inspector general MEC	Ministerul Educației și Cercetării	Responsabil MEC
DIÓSI DÁVID	Decan / Prof.univ.dr.	UBB Cluj – Facultatea de Teologie Romano-Catolică	Consultant științific

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
GÁL LÁSZLÓ	Insp.șc.general.arhid. Doctor în teologie	Arhiepiscopia Romano-Catolică de Alba Iulia	Responsabil cult
TAMÁSI ZSOLT JÓZSEF	Director Doctor în teologie	Liceul Romano-Catolic, Tg.Mureș	Responsabil cult

Anexa nr. 115

Tanterv
A VALLÁSOS MŰVÉSZET TÖRTÉNETE
tantárgy tanításához

IX-X. osztály
Szaktanterv (CS)
szakképző/vokacionális ágazat számára,
teológiai profil, *római katolikus teológia* szakképzés
(magyar nyelvű római katolikus kultusz)

- 2026–

BEMUTATÓ JEGYZÉK

A **Vallásos művészet története** c. tantárgy a IX. és X. osztályok számára készült szakspecifikus curriculum részét képezi, a hivatásirányú ágazat, teológiai profil (magyar tannyelvű római katolikus felekezet) keretében, mindkét tanévben heti 1 óra óraszámmal.
A jelen **Iskolai tanterv A vallásos művészet története** tantárgy számára **(IX-X. osztály)** a következő jogi és stratégiai dokumentumokon alapul:

- A közoktatásról szóló 198/2023. sz. törvény, annak utólagos módosításaival és kiegészítéseivel
- A 4350/2025.VI.26-i rendelet a nappali tagozatos líceumi oktatás kerettanterveinek jóváhagyásáról, amely tartalmazza a nappali tagozatos líceumi oktatás Kerettantervét a hivatásirányú ágazat, teológia profil, magyar tannyelvű római katolikus felekezet, római katolikus teológia szakirány számára, a IX–XII. osztályokban
- Az oktatási miniszter 3.593/2014. sz. rendelete az iskolai curriculum kidolgozásának és jóváhagyásának módszertanáról – oktatási kerettantervek és iskolai tantervek
- Az Európai Parlament és a Tanács 962/2006. sz. ajánlása az egész életen át tartó tanuláshoz szükséges kulcskompetenciákról

A **Vallásos művészet története** tantárgy a vallásos művészet fejlődésének tanulmányozását tűzi ki célul, hogy formálja és erősítse a vallási identitást, népszerűsítse az esztétikai értékeket, és lehetőséget nyisson a diákok számára, hogy átfogó képet alkossanak a szent (szakrális) művészeti alkotásokban történő ábrázolásáról.
A tantárgy tanulmányozása a vallás és a művészet közötti szerves kapcsolat észlelésére irányul, valamint a vallásos művészetek jelentőségének megértésére az egyéni és társadalmi életben, a történelem különböző korszakaiban, és a különböző vallások és felekezetek hitének a művészetben, az esztétikai és etikai értékek teremtésében való megjelenési módozatait tanulmányozza.
Ily módon ez a tantárgy jelentősen hozzájárul a diákok személyiségének fejlődéséhez, a vallásközi és interkulturális párbeszéd kultúrájának kialakításához, továbbá a vallási és társadalmi tolerancia szellemének előmozdításához.
Ugyanakkor e tantárgy jelenléte olyan szakmai kompetenciák kialakítását is szolgálja, mint a vallásos művészetben megnyilvánuló esztétikai értékek megfigyelése, elemzése és bemutatása, és ezáltal elősegíti a diákok orientációját a művészettel, vallással és turizmussal kapcsolatos hivatások és szakmák felé.
A **Vallásos művészet története** tantárgy új diszciplínának számít az alsó középiskolai (gimnáziumi) tanulmányokban megszokott tantárgyakhoz képest, azaz egyedüli előzménye a művészeti nevelés, amely azonban nem kifejezetten vallási, valamint történeti jellegű tantárgy. Szükségességét több ok is indokolja: a teológiai tantárgyak tanulmányozására helyezett különös hangsúly a hivatásirányú ágazat teológiai szakirányú líceumaiban, a vallási turizmus profilú osztályok jelenléte ezekben a líceumokban, valamint a vallásos hit és annak a művészet területén való hangsúlyos megnyilvánulása közötti szoros kapcsolat.
Más szóval, a vallásos művészet hozzájárul a vallási identitás formálásához, a saját hitről és más vallási elképzelésekről szerzett ismeretek elmélyítéséhez.
A vallásos művészet története hozzájárul az **Európai Parlament és a Tanács 962/2006. sz. ajánlása az egész életen át tartó tanuláshoz szükséges kulcskompetenciákról** című dokumentumban célzott kompetenciakészlet egyes elemeinek kialakításához, amelyek a líceumi tanuló képzési profiljának alkotóelemei.
Hozzájárul az ötletek, élmények és érzelmek művészet általi kreatív kifejezése fontosságának megértéséhez, valamint az eszmék és értékek, ötletek és hit különböző kultúrák művészi megnyilvánulásain keresztül történő sajátos kommunikációs módozataihoz való tiszteletteljes hozzáállás kialakulásához.
Elősegíti az interkulturalitás elveinek tiszteletben tartását, valamint a helyi, nemzeti és egyetemes anyagi és szellemi örökség népszerűsítését.
Hozzájárul a szent és a profán közötti különbség és dialektika megértéséhez, és így elősegíti a párbeszédet a társadalom vallásos és nem vallásos csoportjai között, összekapcsolva őket az esztétikai értékek iránti csodálat és tisztelet révén.
Azon osztályokban oktatott tantárgyakhoz képest, ahol tanulmányozzák, a **Vallásos művészet története** azzal tűnik ki, hogy a műalkotásokat azok történelmi dimenziójában vizsgálja.
Ez egy teljesen új tantárgy, amely ebben a formában sem az általános iskolában, sem az elméleti vagy művészeti líceumokban nem található meg.
Ugyanakkor kiegészítő jelleggel is bír más szakspecifikus tantárgyakhoz képest: hozzájárul a bibliai tanulmányok, a katekizmus, az erkölcstan, az egyetemes és nemzeti történelem, a román és magyar irodalom, valamint az egyháztörténelem elmélyítéséhez.
Így interdiszciplináris projektek perspektíváját is megnyitja a bibliai és mitológiai ábrázolások, valamint az egyetemes művészeti alkotásokban jelen lévő metafizikai és erkölcsi eszmék és értékek tanulmányozása révén.

A **Vallásos művészet története** tantárgy a szakmai ágazat teológiai líceumainak szakmai curriculumához tartozik. Szerepe a vallási identitás fejlesztésének elmélyítése, a teológiai tantárgyak tanulmányozása során szerzett perspektívák tágítása, és azok megnyitása az egyetemes vallási és művészeti értékek felé.
Hozzájárul a saját hit, valamint más vallási eszmék és hiedelmek mélyebb megértéséhez, és az ezekhez való közeledéshez a szépség és az alkotás perspektívájából.
Fejleszti és ösztönzi a kreativitást, az együttműködést, a kölcsönös tiszteletet, az ötletek kifejezésének és kommunikálásának kompetenciáit, valamint a polgári és közösségi szempontból felelős magatartás kialakítását.
A jelen tanterv egy történelmi útvonal bejárását írja elő, amely az emberiség első művészeti megnyilvánulásaitól napjainkig tart.
Összesen 42 kötelező tanulási egységet javasol, kötelező módon időrendi sorrendben. Ez a logika a tantárgy történelmi jellegéből fakad. Ebből 20 téma a IX. osztályra, 22 téma a X. osztályra van beosztva. A tanár jelentős számú órával rendelkezhet saját belátása szerint, amelyek tartalmául a helyi örökség tanulmányozása és a tudás felmérése ajánlott.

A **Vallásos művészet története** tantárgy tanterve a következő összetevőkre tagolódik:

- általános kompetenciák;
- specifikus kompetenciák és tanulási tevékenységekre vonatkozó példák;
- tanulási tartalmak;
- kurrikuláris tanulási sztenderdek;
- országos értékelési sztenderdek;
- módszertani javaslatok;
- bibliográfiai hivatkozások.

ÁLTALÁNOS KOMPETENCIÁK (CG/ÁK)

CG1	**A vallásos művészet általában és különösen a keresztény-vallásos művészet sajátos aspektusainak tudatos észlelése és recepciója, a műalkotás születésének történelmi kontextusában**
CG2	**A vizuális nyelvezet elemeinek elemzése általában a vallásos és különösen a keresztény ihletésű műalkotások értelmezésében**
CG3	**Az egyetemesen vallásos és a sajátosan keresztény vallási szimbólumok ábrázolási módjainak elemzése a műalkotásokban**

IX. OSZTÁLY

SPECIFIKUS KOMPETENCIÁK (SK) ÉS TANULÁSI TEVÉKENYSÉGEKRE VONATKOZÓ PÉLDÁK (TTP)

ÁK 1. A vallásos művészet általában és különösen a keresztény-vallásos művészet sajátos aspektusainak tudatos észlelése és recepciója, a műalkotás születésének történelmi kontextusában

IX. osztály
SK 1.1. A vallás és a művészet közötti kapcsolat általános észlelése
- Önarckép készítése vallásos szimbólumok felhasználásával (vegyes technika: kollázs, ceruza) - Egy műalkotás (festmény, freskó, ikon, szobor) bemutatása a látogatott templomból
SK 1.2. A kereszténység és különösen a katolikus egyház által a művészet fejlődésére gyakorolt hatás jelentőségének megértése
- Egy műalkotás strukturális elemzési ismereteinek elsajátítása kooperatív csoportokban: „Hogyan „olvassuk” a műalkotást?” - Múzeumok, vallásos művészeti kiállítások látogatása és a tanult vizuális elemek felfedezése a műalkotásokon.
SK 1.3. A különböző vizuális művészetek és a vizuális kultúra egyéni, közösségi és társadalmi életre gyakorolt hatásának megértése a történelem különböző korszakaiban.
- Csoportos vagy egyéni prezentáció készítése: A művészet és a család kapcsolata különböző kultúrákban - A művészettörténet különböző korszakainak összehasonlítása brainstorming segítségével: művészet és az isteni arc - A vallásos művészettörténet különböző korszakainak stílusainak bemutatása a szent ábrázolására összpontosítva, a gondolkodó kalapok módszerével.

ÁK 2. A vizuális nyelvezet elemeinek elemzése általában a vallásos és különösen a keresztény ihletésű műalkotások értelmezésében

IX. osztály
SK 2.1. A művészeti alkotás technikáinak, eljárásainak és stratégiáinak ismerete.
- A metszés és a dombornyomás művészete: kompozíció készítése jelekből és szimbólumokból metszéssel és dombornyomással gyantára vagy műanyag lapokra stb. (az ókori Mezopotámia, Egyiptom művészete) - Tanulási projekt a szobrászat, építészet, festészet különböző alkotói technikáiról (pl. pointillizmus, plein air, gótikus katedrálisok tervezése és építése stb.)
SK 2.2. A műalkotással kapcsolatban megfigyelt vizuális elemek strukturált, helyes megfogalmazása a specifikus terminológia használatával.
- Irányított párbeszéd, amely a különböző technikák és a vizuális nyelv használatának módozataira és ezek szerepére összpontosít a művészi alkotómunka fejlődése során. - A vizuális nyelv keresztény ihletésű elemeinek azonosítása - Az alkalmazott technikák elsajátítása: pl. emulzió készítése fa- és üvegfestéshez, az ókori és középkori színkeverési módszerek

ÁK 3. A egyetemesen vallásos és a sajátosan keresztény vallási szimbólumok ábrázolási módjainak elemzése a műalkotásokban

IX. osztály
SK 3.1. A saját életkörnyezetben található vallási szimbolika ismerete és megértése
- Figuratív kompozíció készítése bizánci stílusban, izokefália (alakok egyforma magasságban való ábrázolása) alkalmazásával. - Fotóalbum-portfólió készítése „Szakrális ablakok” címmel, templomok, püspöki paloták látogatása során gyűjtve, esztétikai és szakrális pillanatok megragadásával (az építészeti elemek szépsége)
SK 3.2. A nem keresztény és keresztény vallásos műalkotásokon jelen lévő vallási szimbólumok felismerése és értelmezése.
- Kerek kompozíció készítése jelekből és szimbólumokból, amelyek liturgikus ruhákon jelennek meg, a liturgikus színek szimbolikájának alkalmazásával - Hosszanti, gótikus típusú kompozíció készítése, amely a gótikus stílus építészeti elemeit ábrázolja: háromlevelű lóhere, csúcsív, rózsaablak stb. - Triptichon készítése, amely ugyanazt a központi motívumot ábrázolja három különböző stíluskorszakból (pl. antik, bizánci, gótikus) - Csoportos tanulmányozás a színek, gesztusok, íráselemek, használt anyagok szimbolikus jelentéséről és az ikonok világának teológiai jelentőségű szimbólumairól.
SK 3.3. A vallásos műalkotásokban jelen lévő esztétikai és etikai elemek értelmezése.
- Az alkalmazott technikák elsajátítása gyakorlati módszerekkel: emulzió készítése fa- és üvegfestéshez - Egy „Kódex-szerű” oldal készítése miniatúra technikával, a színek szakrális szimbolikájának felhasználásával - Bizánci típusú mozaik készítése színes papírdarabokból

IX. OSZTÁLY

A TANULÁS TARTALMAI

Tartalmi területek	Tartalmak
1. Az ember és a művészet	**1.1. Az ember és a művészet: én és a művészet** **1.2. Társadalom, vallás, művészet** **1.3. A vallásos vizuális művészet ágai:** **- építészet, szobrászat, festészet és film** **1.4. A vizuális művészetek művészeti nyelve**
2. Vallás és művészet a őskorban	**2.1. Művészet és vallás az őskori ember életében** - barlangfestmények - szobrászat - Kerámia - a temetkezési helyek művészete
3. Művészet és vallás az ókori ember életében	**3.1. Egyiptom művészete** - építészet - falfestészet, szobrászat **3.2. Az ókori Közel-Kelet művészete** - zikkuratok - a jeruzsálemi templom - a kafarnaumi zsinagóga - zsidó vallási motívumok - szobrászat és kisplasztika **3.3. Kínai és japán művészet** - építészet és festészet - kertépítés és szakralitás a zen-ben **3.4. India művészete** - építészet

Tartalmi területek	Tartalmak
	- szobrászat - festészet **3.5. Az ókori Görögország művészete** - a klasszikus építészet és tagolása: Parthenón - szobrászat, technikák és fejlődésük - Pheidiasz elveszett szobrainak rekonstrukciói - Laokoón és fiai - a szobrászat funkciója a vallási építészetben - a pergamoni oltár - mitológia és hellén kerámia **3.6. Etruszk és római művészet** - etruszk művészet - római építészet - szobrászat: görög-római szintézis **3.7. Kereszténység és művészet** - szakralitás és művészi kifejezés a kereszténységben - görög-római szintézis és a művészet születése a kereszténységben - liturgia és művészet **3.8. Korai keresztény művészet** - a katakombák művészete és az őskeresztény szimbólumok világa; - keresztény építészet: a klasszikus bazilika; - mozaikok és festészet - a keresztény művészet szimbolikája és a Biblia (4-6. század)
4. Művészet és a középkori ember	**4.1. Bizánci művészet** - építészet - mozaik - kultikus tárgyak és liturgikus ruhák **4.2. Az ikonok művészeti és teológiai „nyelvezete”** - Jézus-ábrázolások: a Sínai Megváltó - Szűz Mária ábrázolásai - bibliai jelenetek és teológiai témák: feltámadás, az irgalmas szamaritánus, Ábrahám és a Szentháromság - Ikonosztáz - Az ikonok tipológiája, az ikon sajátos teológiai elemei **4.3. Az iszlám művészete** - építészet és díszítőművészet **4.4. A Karoling-kor művészete** - az aacheni kápolna - vallásos ábrázolások és a Karoling-kódexek: Codex Aureus **4.5. Román kor művészete** - építészet: a nyugati típusú templom fejlődése, a gyulafehérvári székesegyház, a speyeri dóm; - festészet: a León-i Szent Izidor templom - a román kori szobrászat és a templomépítészet **4.6. Gótikus művészet** - francia gótika: az Ile de France katedrálisai - angol gótika: a durhami katedrális - Gótika Erdélyben: a kolozsvári Szent Mihály-templom - A gótika hatása a román fejedelemségek építészetére: a moldvai kolostorok - építészeti struktúra és díszítőelemek - vallásos festészet: a szászhermányi toronykápolna és a biblia pauperum, Szent László legendájának ábrázolásai Székelyderzsen és Gelencén;

Tartalmi területek	Tartalmak
	- liturgikus művészet: gótikus oltárok: Frauenkirche Ingolstadt, a csíkmenasági oltár **4.7. Bibliai és etikai elemek; szimbolizmus a nyugati ikonográfiában** - a Biblia hatása és a teológiai elemek megjelenítésének módja - a szentek ábrázolásai - vallási szimbolizmus

X. OSZTÁLY

SPECIFIKUS KOMPETENCIÁK (SK) ÉS TANULÁSI TEVÉKENYSÉGEKRE VONATKOZÓ PÉLDÁK (TTP)

ÁK 1. A vallásos művészet általában és különösen a keresztény-vallásos művészet sajátos aspektusainak tudatos észlelése és recepciója, a műalkotás születésének történelmi kontextusában

X. osztály
SK 1.1. Stratégiák kidolgozása a képzőművészeti alkotások recepciójára és megfigyelésére.
- Kompozíció vagy fotómontázs készítése a reneszánsz korban készült alkotások reprodukcióiból (Giotto di Bondone, Piero della Francesca, Sandro Botticelli, Leonardo da Vinci, Raffaello Sanzio stb.), amely a szent ábrázolására összpontosít a reneszánsz időszakában. - Esszé kidolgozása a szent erejéről egy választott műalkotás alapján.
SK 1.2. Műalkotások észlelése, értékelése és kategorizálása a történelmi korszakkal, a vallási elemekkel és az alapjukul szolgáló társadalmi struktúrákkal való kapcsolatuk tekintetében.
- Esszé kidolgozása a reneszánsz „szentháromság” szimbolikájáról: Isten-Ember-Természet - Prezentáció készítése online alkalmazás segítségével: A szentek arca, ahogyan a reneszánsz/barokk műalkotásokban megjelennek (pl. Mózes, Jézus, Szűz Mária arca stb.)
SK 1.3. Vizuális művészeti alkotások értékelése és bemutatása az alkotás, a művész, a befogadó és a társadalom szempontjából.
- Kritikai elemző tevékenység olyan műalkotásokról, amelyek a társadalom valláshoz való viszonyát tükrözik (pl. barokk művészet: Diego Veláquez; posztimpresszionista művészet: Csontváry Kosztka Tivadar) - Az egykorú társadalmi jelenségek a reprezentatív műalkotásokban ábrázolt kritikai megközelítéseit azonosító csoportos tevékenység. - Olyan kortárs műalkotások elemzése, amelyek más korszakokból származó művek recepcióját tükrözik. - Olyan szövegek olvasása, amelyek leírják, hogyan értelmezték és gyakorolták a különböző korok festői az alkotói folyamatot.
SK 1.4. A műalkotások által inspirált saját élmények, attitűdök és érzések megfigyelése és megfogalmazása.
- A műalkotásokban megjelenő bibliai jelenetek bemutatása drámajátékkal: vallásos festmények értelmezése: „Élő kép” - „Folytass egy művet” – egy szakralitást megjelenítő művészeti alkotás folytatása - Drámajáték műalkotásokkal: Adj hangot a szereplőknek

ÁK 2. A vizuális nyelvezet elemeinek elemzése általában a vallásos és különösen a keresztény ihletésű műalkotások értelmezésében

X. osztály
SK 2.1. Állásfoglalás a műalkotásokban jelen lévő etikai és esztétikai értékekkel szemben.
- Dekoratív kompozíció készítése szakrális szimbólumokkal, Gustav Klimt (Az életfa) művei által inspirálva. - Linótechnika alkalmazása: az új művészetre és a bécsi szecesszióra jellemző jelek és szimbólumok újraalkotása, melyek templomokban is megjelennek (pl. Sagrada Família, A. Gaudí)
SK 2.2. A műalkotással és az alkotói folyamatokkal kapcsolatos megfigyelések konstruktív megvitatása.

X. osztály
- Brainstorming Marc Chagall, Salvador Dalí szürrealista műveinek elemzésére vonatkozóan - Kompozíció készítése „Realizmus/szürrealizmus” címmel, egy konkrét realista formából kiindulva, az alkotói folyamat tudatos végigkövetésével
SK 2.3. A művészeti formák és nyelvi elemek történeti fejlődésének összehasonlítása és szintetizálása.
- Kisfilm készítése, amely modern, újragondolt formában mutat be egy szakrális jellegű festményt vagy szoborcsoportot. - Plakát készítése „Tur'Art” címmel, egy utazás a múlt és a jövő határán, melynek témája egy vallási személyiség vagy egy bibliai esemény, ahogyan azt több, különböző korokból származó művész bemutatta („Angyali üdvözlet” pl. Albrecht Dürer, El Greco, Leonardo da Vinci, Caravaggio, Jan van den Hoecke, Dante Gabriel Rosetti stb.) - Összehasonlító-illusztratív plakát vagy virtuális prezentáció készítése, amely tükrözi az építészeti technikák fejlődését a bazilikáktól a gótikus katedrálisokig

ÁK 3. A egyetemesen vallásos és a sajátosan keresztény vallási szimbólumok ábrázolási módjainak elemzése a műalkotásokban

X. osztály
SK 3.1. Az általános vallási tanítások, és különösen a katolikus egyház tanításai művészeti kifejeződésének felismerése.
- Festmények, szobrok, ikonok stb. megfigyelése az inherens dogmatikai elemek azonosítása céljából - Absztrakt kompozíció készítése az absztrakt spiritualitás, avantgárd által inspirálva (Vaszilij Kandinszkij, Kazimir Malevics) - Vallásos jellegű modernista vagy kortárs filmek megtekintése (pl. Franco Zeffirelli: A názáreti Jézus) - Szakrális tájkép készítése a vallásos expresszionizmus és Emil Nolde modern bibliai látomásai által inspirálva
SK 3.2. A vallásos műalkotások és a Szentírás közötti kapcsolat elemzése és strukturált írásbeli megfogalmazása.
- Esszé készítése, amely bemutatja azokat a barokk stíluselemeket, amelyek a szent ábrázolására jellemzőek (Caravaggio, Georges de La Tour, Rembrandt) - Piktogramok készítése, amelyek Szentírási idézeteken alapulnak - Esszé készítése „A spirituális tájkép a romantikában” címmel
SK 3.3. Műalkotások elemzése és értékelése a saját kulturális és vallási identitás építése céljából.
- Virtuális prezentáció készítése, amely egy kedvenc művész életét dokumentálja, a művész keresésére összpontosítva (Hogyan találta meg a művész az egyensúlyt a személyes, kulturális és vallási identitás között?) - Párhuzamok elemzése a kortárs és az ókori építmények között: teli és üres, belső-külső, apró-grandiózus (piramisok, görög templomok, Babilon függőkertjei, Land-art, Tadao Ando, Peter Zumthor)

X. OSZTÁLY

A TANULÁS TARTALMAI

Tartalmi területek	Tartalmak
1. A modern ember és a vallásos művészet	**1.1. A Trecento szakralitása** - vallásos festészet (Giotto, Duccio) - szobrászat (Nicola Pisano) **1.2. Quattrocento** - vallásos festészet (Fra Angelico, Masaccio, Botticelli) - szobrászat (Donatello, Ghiberti) **1.3. Cinquecento** - vallásos festészet (Leonardo da Vinci, Michelangelo, Rafaello Sanzio) - monumentális szobrászat (Michelangelo – „Pietà”, „Mózes”) **1.4. Német reneszánsz** - Albrecht Dürer és a bibliai spiritualitás (pl. „Angyali üdvözlet”)

Tartalmi területek	Tartalmak
	- szakrális festészet Németalföldön (Jan van Eyck, Rogier van der Weyden) **1.5. A reformáció, a katolikus megújulás és a vallásos művészet** **1.6. A barokk vallásos művészete** - Caravaggio, Georges de La Tour, Rembrandt **1.7. Gian Lorenzo Bernini** - szakrális szobrászat és építészet (pl. „Baldachin” és „Szent Teréz extázisa”) **1.8. Vallásos klasszicizmus** - Jacques-Louis David, Antonio Canova **1.9. Romantika** - a spirituális tájkép - neogótikus építészet **1.10. Realizmus és a szakrális ábrázolás válsága**
2. Építészet és szakrális tér a jelenkorban	**2.1. Eklektikus építészet** - Antoni Gaudí: Sagrada Família **2.2. Bécsi szecesszió** - Otto Wagner és a szakrális építészet **2.3. Kortárs építészet** modern templomok (Tadao Ando, Peter Zumthor)
3. Modern művészet és a vallási szimbólum	**3.1. Szürrealizmus** - szakralitás és tudatalatti (Marc Chagall, Salvador Dalí, Frida Kahlo) **3.2. Avantgárd** - absztrakt spiritualitás (Vaszilij Kandinszkij, Kazimir Malevics) **3.3. Szecesszió** - újraértelmezett vallási szimbólumok (Gustav Klimt) **3.4. Vallásos expresszionizmus** - Emil Nolde és a modern bibliai látomások
4. Spiritualitás és kortárs művészet	**4.1. Szakralitás a kortárs festészetben, szobrászatban és építészetben** **4.2. Etika, környezet és szentség: installációk és performanszok** **4.3. Vallási szimbólumok az új médiumokban (digitális, urbánus művészet)** **4.4. Spiritualitás és kulturális identitás** - land art és body art vallásos tematikával **4.5. Vallások közötti párbeszéd a kortárs művészetben**

MÓDSZERTANI JAVASLATOK

A jelen módszertani javaslatok célja, hogy támogassák a tanárt az iskolai tanterv alkalmazásában. Céljuk az, hogy konkrét munkamódszereket sugalljanak, és így támpontokat nyújtsanak a **tanulás megszervezéséhez** és a **tanulási eredmények értékeléséhez**, a **didaktikai stratégiák kiválasztásához**, valamint a **tartalmak és kompetenciák iskolai gyakorlatba való integrálásához**.

Ezek olyan általános elveken alapulnak, mint:

- **Tanulóközpontúság:** a diákok bevonása a vallásos művészet történetének kutatásába és a műalkotások elemzésébe, mind a technikák, mind a művészi ábrázolás alapjául szolgáló vallási források szempontjából.
- **Módszertani sokszínűség:** az oktatási folyamat változatos módszerekkel valósul meg: vita, dramatizálás, projektalapú tanulás, magyarázat, leírás, esettanulmány, brainstorming, kooperatív csoportok (mozaik, páros tanulás, szakértői mozaik, Jigsaw-csoportok), diákkutatások, egyéni és csoportos munka kollaboratív digitális alkalmazásokon keresztül stb.
- **Rugalmasság:** a javasolt tevékenységeket az osztály szintjéhez, valamint a rendelkezésre álló fizikai és virtuális erőforrásokhoz kell igazítani. Például tanulmányozni kell a helyi művészeti és építészeti örökséget. Kirándulásokat lehet tenni olyan helyszínekre, ahol reprezentatív műalkotások találhatók, múzeumlátogatások stb. Digitális erőforrásokat lehet igénybe venni az egyetemes művészet olyan alkotásai esetében, amelyek közvetlenül nem tekinthetők meg vagy látogathatók.

- **A képzési profillal megvalósítandó összhang:** a jelen módszertani javaslatok az európai kulcskompetenciákból indulnak ki. Itt elsősorban a 8. számú kulturális tudatosság és kifejezőkészség kulcskompetenciájára utalunk, amely a tantárgy egészét lefedi, de az 1. számú (anyanyelvi) írás és írott szövegek megértésére vonatkozó kompetenciára, a 4. számú digitális kompetenciára és az állampolgári, jogi és környezetvédelmi kompetenciára is.
- **Interdiszciplináris integráció:** a tanulás akkor válik relevánsabbá, ha a tantárgyak támogatják egymást és kapcsolódási pontokat jelölnek meg a tartalmak között. Így a módszertani javaslatok, valamint a tanterv hozzájárulnak a líceumi tanuló profiljának kialakításához, amelyet a 8.1, 8.2, 8.3, 8.4, 1.2, 1.3, 4.1, 5.3, 6.1, 6.2, 6.4 tanulási szinteket jellemző követelmények írnak le. Az oktatásnak figyelembe kell vennie a teológiából, bibliai tanulmányokból, irodalomból, történelemből és technológiai ismeretekből származó, a műalkotások megértéséhez felhasználható információkat. Javasoljuk multidiszciplináris mikroprojektek kezdeményezését, amelyek konvergenciapontja lehet egy helyi vagy egyetemes műalkotás.
- **A formatív és szummatív értékelés ötvözése:** Az *Értékelési követelmények* fejezetben említett értékelési módok ezt az elvet tükrözik, a cél mind a tanuló saját tanulási útjának értékelése (formatív értékelés), mind a tudásban való előrehaladás szintjének abszolút sztenderdekhez való viszonyítása (szummatív értékelés).
- **Differenciálás/Személyre szabás:** A sajátos nevelési igényű (SNI) és/vagy fogyatékkal élő tanulók olyan tanmenetben és tanulási tevékenységekben részesülnek, amelyek megfelelnek speciális igényeiknek, illetve az általuk támasztott korlátoknak. Az értékelési alkalmaknak figyelembe kell venniük a gyors tanulási tempójú tanulókat, valamint azokat a tanulókat, akiknek felzárkóztatásra van szükségük.

Általános módszertani iránymutatásként a következő tanulási módokat javasoljuk:
Aktív tanulás:

- Tanulói portfóliók készítése, amelyek a tanulmányozott tartalmi területre jellemző reprezentatív műalkotásokról készített tanulmányokat tartalmaznak.
- Esettanulmányok, amelyek az egyetemes és helyi vallásos művészet személyiségeinek életrajzára és személyiségére összpontosítanak.
- Viták a képzőművészetben ábrázolt nagy etikai problémákról.
- Projektek és esettanulmányok, amelyek azonosítják a szakrális elemeket és a szent észlelését a nagy civilizációk képzőművészetében és építészetében.
- Viták szervezése az interkulturális és vallásközi párbeszédről, amelyekre az ókori és kortárs vallások és civilizációk sajátos felfogásával való találkozás ad alkalmat.

Együttműködő (kollaboratív) tanulás

- Csoportos tevékenységek kezdeményezése a kooperatív tanulásszervezés sajátos módszereivel, amelyek egyes művészeti áramlatok általános jellemzőinek elsajátítására összpontosítanak.

Projektalapú tanulás

- Olyan projektek kezdeményezése, amelyek az alkotói folyamatot követik, és nemcsak kognitív tevékenységeket ösztönöznek, hanem a saját személyes és vallási identitás szempontjából meghatározó érzelmi, motivációs, etikai és vallási támpontok felfedezését is.
- Interdiszciplináris projektek kezdeményezése, amelyek összekapcsolják a *Bibliaismeret*, a *Magyar nyelv és irodalom*, az *Egyháztörténelem* és a *Történelem* tantárgyakat, és amelyek a következőkre összpontosítanak:
    - A műalkotások által tematizált bibliai témák, vagy egy adott, e témák iránt érdeklődő művész életműve (pl. Marc Chagall üvegablakai).
    - Irodalmi, bibliai szövegek és műalkotások, illetve az a hermeneutikai horizont, amelyet ezek a szövegek a műalkotások értelmezéséhez kirajzolnak.
    - Az egyház, a művészet és a társadalom közötti kapcsolatok, valamint az egyház művészet fejlődésére gyakorolt hatásának azonosítása az ókorban, a középkorban és a modern korban.

Digitális tanulás

- Online alkalmazások kollaboratív használata önálló vagy csoportos kutatás eredményeként születő digitális prezentációk létrehozására, képek és filmek generálása MI (Mesterséges Intelligencia) segítségével festmények, szobrok „életre keltése” a képzelet ösztönzésére, rövidfilmek és videoklipek készítése közösségi platformokon, az osztály társasági oldalain stb.
- A szent felfedezése az új médiumokban, illetve filmekben és kereskedelmi reklámokban.

Autentikus tanulás:

- „Rések” keresése a műalkotásokban drámai eljárások és technikák alkalmazása céljából (élő szobor, saját hely megtalálása a képben stb.) a bibliai és vallási szereplőkkel való azonosulás ösztönzésére, és ezáltal a személyes, társadalmi és vallási identitás megtalálására.
- A vallási gyakorlatok (liturgia) és művészi terek és alkotások összekapcsolása.
- Önálló tanulási tevékenységek (projektek, esettanulmányok), amelyek célja a saját művészeti környezet megismerése és a helyi és nemzeti örökség esztétikai értékeinek azonosítása.
- Együttműködésen alapuló tanulási tevékenységek (csoportos viták, mikroprojektek), amelyek elősegítik a társadalmi élettel, a környezettel, az egyházi közösséggel stb. kapcsolatos etikai problémák azonosítását.

Kontektualizált tanulás:

- Az idegenvezetői szakma készségeire és kompetenciáira összpontosító projektek a pályaorientáció elősegítése érdekében.

Módszertani adaptációk a tanterv típusa szerint A javasolt tanulási tevékenységek összhangban vannak a CS (szakmai curriculum) típusú tantervvel, azaz:

- Ösztönzik a saját hit, a vallási és kulturális identitás, valamint a teológiai profilra jellemző tantárgyak tanulmányozása során szerzett ismeretek elmélyítését, a műalkotásokban ábrázolt hit számára releváns élethelyzetekkel és szereplőkkel való azonosulás révén.
- Fejlesztik a kritikai gondolkodást a képzőművészet által tematizált, a kortárs embert foglalkoztató etikai és társadalmi problémák felvetésével.
- Felfedező módszereket alkalmaznak, mint például a projekt, a vizsgálat, az esettanulmány.
- A tanulási folyamat értékelése differenciált módszerekkel történik, kombinálva a szummatív és formatív értékelési módszereket, felhasználva a tanulói portfóliót, és nyomon követve a tanuló fejlődését a tudás és a művészeti, valamint kognitív képességek kezdeti felmérése által jelzett kiindulási ponthoz képest, valamint az e programban meghatározott értékelési sztenderdekhez viszonyított tudást.

Így a módszertani javaslatok, valamint a tanterv hozzájárulnak a líceumi tanuló profiljának kialakításához, amelyet a 8.1, 8.2, 8.3, 8.4, 1.2, 1.3, 4.1, 5.3, 6.1, 6.2, 6.4 szintleírók írnak le.

A tanterv kapcsolódik a 198/2023. sz. oktatási törvény 88. cikk (10) bekezdésében szereplő **transzverzális témákhoz** azáltal, hogy olyan témákat tárgyal, mint:

- **környezeti nevelés és éghajlatváltozás** a 8. tematikus területen.
- **állampolgári nevelés, helyi történelem és civilizáció** azáltal, hogy a tantervbe olyan tartalmakat és tanulási tevékenységeket illeszt, amelyek a nemzeti és helyi örökség megismerését és megbecsülését célozzák
- **interkulturális nevelés** azon tartalmak és tanulási tevékenységek révén, amelyek témája a különböző nem keresztény korok és civilizációk művészetének megismerése
- **demokratikus állampolgárságra nevelés, esélyegyenlőség, etika, kritikai gondolkodás és európai állampolgárságra nevelés** viták és eszmecserék szervezésével olyan etikai és interkulturális témákról, amelyek a vizuális művészetekben ábrázolt identitást és másságot érintik a társadalomban és a világban
- **személyes fejlődés** a saját érzelmi élet és kulturális, vallási és társadalmi identitás szempontjából meghatározó támpontok, illetve a pályaorientációs perspektívák felfedezése révén.

MUNKACSOPORT

Név	Didaktikai fokozat/Tudományos cím	Intézmény, település, megye
MÁRTON KATALIN	I.	„Szent László” Római Katolikus Teológiai Líceum, Nagyvárad
NEMES ISTVÁN	I. didaktikai fokozat A teológia doktora	Országos Magyar Továbbképző Központ, Nagyvárad

COORDONATORI/RESPONSABILI/CONSULTANȚI ȘTIINȚIFICI
KOORDINÁTOROK/FELELŐSÖK/TUDOMÁNYOS TANÁCSADÓK

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
ZĂBAVĂ MIHAELA	Consilier CNCE	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare	Responsabil CNCE
PÎSLARU CĂTĂLIN	Inspector general MEC	Ministerul Educației și Cercetării	Responsabil MEC
DIÓSI DÁVID	Decan / Prof.univ.dr.	UBB Cluj – Facultatea de Teologie Romano-Catolică	Consultant științific

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
GÁL LÁSZLÓ	Insp.șc.general.arhid. Doctor în teologie	Arhiepiscopia Romano-Catolică de Alba Iulia	Responsabil cult
TAMÁSI ZSOLT JÓZSEF	Director Doctor în teologie	Liceul Romano-Catolic, Tg.Mureș	Responsabil cult

Anexa nr. 116

Programa școlară
pentru disciplina

EDUCAȚIE MUZICALĂ BISERICEASCĂ

Cultul Romano-Catolic de Limbă Maghiară

Clasele a IX-a – a XII-a
Curriculum de specialitate (CS)
Filiera vocațională, profilul teologic,
specializarea teologie romano-catolică

- 2026 -

Anexa nr. 116
Programa școlară pentru disciplina *Educație muzicală bisericească*, Cultul Romano-Catolic de Limba Maghiară clasele a IX-a – a XII-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea teologie romano-catolică*

NOTĂ DE PREZENTARE

Programa de **Educație muzicală bisericească** este destinată claselor liceale (IX – XII) la filiera vocațională, profilul teologic, specializarea/calificarea profesională teologie romano-catolică / ghid turism religios, (cultul romano-catolic de limbă maghiară). Disciplinei i se alocă, conform planului cadru în vigoare, **o oră pe săptămână în cadrul curricumului de specialitate (CS)**, cu relocarea orelor din trunchiul comun (TC) corespunzătoare ariei curriculare Arte, de la clasele a IX-a și a X-a.

Educația muzicală religioasă este o **disciplină nouă**, care se bazează pe achizițiile elevilor dobândite în ciclul gimnazial la disciplina Educație muzicală, urmând ca la liceu să dezvolte competențe similare disciplinei educație muzicală în ce privește utilizarea limbajului muzical, aplicând noile achiziții în contextul specific al cântului liturgic romano-catolic. Astfel, prin studiul disciplinei Educație muzicală bisericească urmărim ancorarea în profilul de formare al absolventului, dezvoltând competențele-cheie și atributele prioritare, conform cu Ordin al ministrului educației privind aprobarea profilului de formare al absolventului nr. 6731 din 6 decembrie 2023 care aprofundează la nivel național prevederile Recomandării Consiliului UE privind competențele-cheie Pe de altă parte achizițiile vor fi aplicate în cadrul specific comunitar catolic respectând prescripțiile liturgice ale documentelor Sacrosanctum concilium al Sinodului Vatican II, respectiv al instrucțiunii Musicam sacram al Sacrei Congregații a Riturilor.

În acest fel este promovată o viziune a absolventului de învățământ teologic cu deschidere spre valorile muzicale liturgice ale Bisericii Romano-catolice din întreaga lume, ancorat în tradiția națională maghiară de un prestigiu recunoscut și la nivel internațional. Totodată sunt vizate și aspecte ecumenice în sensul abordării dezvoltării muzicii religioase europene atât sub aspectul genurilor și stilurilor, cât și al marilor creații și a contribuției creatorilor universali și locali. Profesorului i se oferă prin prezenta programă posibilitatea de a selecta conținuturile în conformitate cu obiceiurile comunității locale la nivel eparhial și parohial. Elevilor li se oferă posibilitatea de a activa practic prin slujire muzicală liturgică în comunitate. La nivelul fiecărei clase sunt abordate conținuturi cu predilecție practice dar și teoretice concepute în progresie ciclică, dezvoltând competențe vocale și instrumentale accesibile. Totodată disciplina fundamentează competențe și cunoștințe de bază pentru un parcurs profesional viitor în cadrul facultăților teologice și muzicale, asigurând în acelaș timp o angajare activă și conștientă a viitorului enoriaș autonom în liturghia propriei cominități, așa cum se stipulează în documentele bisericești sus-menționate.. Conceperea programei pune mare accent pe interdisciplinaritate: ne gândim la elementele disciplinelor din aria curriculară arte (istoria artei religioase, literatură religioasă, teatru religios, folclor și obiceiuri populare, istoria muzicii, teorie muzicală), iar – mai ales prin practica de cânt – elevii sunt determinați să își asume elementele de bază ale liturgicii și vor apela deseori la informații și competențe formate în paralel la disciplinele teologice.

Programa școlară pentru disciplina **Educație muzicală bisericească** este structurată pe următoarele componente:
- competențe generale;
- competențe specifice și exemple de activități de învățare;
- conținuturi ale învățării;
- standarde curriculare de învățare;
- standarde naționale de evaluare;
- sugestii metodologice;
- referințe bibliografice

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Corelarea în practica muzicală a elementelor de limbaj muzical receptate și asimilate cu specific bisericesc**
CG2	**Exprimarea implicată, responsabilă și creativă prin muzică bisericească vocală și/sau instrumentală în cadrul cotidian al serviciului liturgic**
CG3	**Asimilarea cunoștințelor privitoare la evoluția stilistică a muzicii bisericești, punând în valoare în practica liturgică cântări și lucrări din diferite epoci în mod argumentat**

CLASA a IX-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 Corelarea în practica muzicală a elementelor de limbaj muzical receptate și asimilate cu specific liturgic

Clasa IX
CS 1.1. Cântarea după auz și/sau solfegiu a cântecelor din repertoriu, recunoscând elementele de limbaj
- *exerciții de respirație, emisie și intonație vocală / instrumentală* și de precizie ritmică* - *observarea și asimilarea structurilor modale cerute în conținut* - *exerciții de scris-citit muzical tradițional și computerizat*
CS 1.2. Descifrarea unor teme accesibile din creațiile muzicale studiate, corelând vocal / instrumental semnul cu sunetul în exemple oligotonice în sistem ritmic liber și divizionar în măsuri simple și compuse omogen
- *solfegiere ritmică, melodică, ritmico-melodică* - *dictare ritmică, melodică, ritmico-melodică* - *exerciții de recunoaștere auditivă a elementelor de limbaj propuse în conținut* - *exerciții de creație a unor melodii scurte*
CS 1.3. Recunoașterea în cadrul audiției a unor teme memorate după auz sau descifrate
- *audiții muzicale ale lucrărilor reprezentative din creația muzicală bisericească* - *memorarea cântecelor / ale unor teme reprezentative din lucrările propuse*

CG 2 – Exprimarea implicată, responsabilă și creativă prin muzică bisericească vocală și/sau instrumentală în cadrul cotidian al serviciului liturgic

Clasa IX
CS 2.1. Interpretarea repertoriului vocal și/sau instrumental, respectând indicațiile compozitorului și caracteristicile de stil, valorificând propriile opțiuni argumentate
- *cântare responsorială și antifonică a capela și cu acompaniament instrumental* - *cântare monodică și pe mai multe voci* - *exerciții de cânt instrumental* - *realizarea de acompaniament vocal / instrumental cu procedee de polifonie primitivă (pedala de orgă, cântare organum)*
CS 2.2. Exprimarea în comentarii și în dezbateri de grup a preferințelor privind lucrări muzicale originale sau prelucrate (în diferite stiluri și tipuri de muzică), încluzându-le în serviciul liturgic
- *realizări de scenete religioase ale obiceiurilor propuse în conținut* - *întocmirea rânduielii cântărilor pentru celebrări liturgice și extraliturgice în conformitate cu timpul liturgic dat*

CG 3 – Asimilarea cunoștințelor privitoare la evoluția stilistică a muzicii bisericești, punând în valoare în practica liturgică cântări și lucrări din diferite epoci în mod argumentat

Clasa IX
CS 3.1 Identificarea datelor privitoare la etapele stilistice ale muzicii bisericești conform conținuturilor propuse (cadru istoric, specific de stil, creatori de seamă și creații reprezentative)
- *prezentări succinte istorice, culturale și biografice* - *proiecte individuale și de grup privitoare la o epocă dată* - *jocuri de rebus și kviz*

Clasa IX
- *realizări de planșe cronologice*
CS 3.2 Dezvoltarea capacității de identificare și comparație a elementelor stilistice caracteristice etapelor studiate
- *audiții muzicale* - *vizionări de fragmente din celebrări liturgice reprezentative* - *dezbateri tematice*

*studiul instrumentelor se face în funcție de accesibilitate, de competențele profesorului de muzică, preferind orga.

CLASA a IX-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Clasa a IX-a

Domenii de conținut	Conținuturi
Elemente de scris-citit (limbaj) muzical - înălțimi și combinații de înălțimi (intervale muzicale și tonalități) - durate și combinații metrice - interpretare - redare grafică în scris de mână și la computer	Fizica și fiziologia sunetului, tipuri de portative și chei în notația muzicii bisericești, denumirea înălțimilor, moduri bisericești fără armură; Intervale muzicale: prima, octava, cvarta, cvinta; Duratele muzicale: nota întreagă, doimea, pătrimea, optimea; Măsurile simple de 2 și 3 timpi, măsura compusă de 4 timpi; Tempo și dinamică; Introducere în tehnoredactarea computerizată a notației muzicale: melodie la o voce.
Evoluția stilistică a cântului liturgic - genuri - stiluri - creația bisericească a unor compozitori	Ordinarium missæ: Kyrie, Gloria, Credo, Sanctus, Agnus Dei; Cântul gregorian: denumire origini și dezvoltare; Renaștere: Palestrina; Baroc: Monteverdi; Clasicism: Mozart; Secolul 20: Kodály Zoltán;
Elemente de liturgică și tradiții bisericești	Conceptul liturghiei și anul liturgic; Liturghia missei; Liturghia orelor; Culegeri de cânt liturgic: Szent vagy, Uram! / Hozsanna, Éneklő Egyház, Dicsérjétek az Urat.
Cânt liturgic - timpul de peste an - timpul adventului - timpul crăciunului - timpul postului mare - timpul pascal	Numărul minim de cântece de asimilat: pentru câte o misă și o tradiție bisericească în fiecare timp liturgic, alese la latitudinea profesorului de muzică bisericească conform tradiției locului din cărțile de cântări sus-menționate și alte culegeri de cântări accesibile. - ordinarium: Szigeti Kilián OSB: Missa Hungarica - proprium: la intrare, între lecturi, ofertoriu, împărtășanie, ieșire

CLASA a X-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 Corelarea în practica muzicală a elementelor de limbaj muzical receptate și asimilate cu specific liturgic

Clasa X
CS 1.1. Cântarea după auz și/sau solfegiu a cântecelor din repertoriu, recunoscând elementele de limbaj
- *exerciții de respirație, emisie și intonație vocală / instrumentală* și de precizie ritmică* - *observarea și asimilarea structurilor modale cerute în conținut* - *exerciții de scris-citit muzical tradițional și computerizat*
CS 1.2. Descifrarea unor teme accesibile din creațiile muzicale studiate, corelând vocal / instrumental semnul cu sunetul în exemple heptacordice în sistem ritmic liber și divizionar în măsuri simple și compuse omogen
- *solfegiere ritmică, melodică, ritmico-melodică* - *dictare ritmică, melodică, ritmico-melodică* - *exerciții de recunoaștere auditivă a elementelor de limbaj propuse în conținut* - *exerciții de creație a unor melodii: aplicarea diferitelor texte de orație melodiilor de orație*
CS 1.3. Recunoașterea în cadrul audiției a unor teme memorate după auz sau descifrate
- *audiții muzicale ale lucrărilor reprezentative din creația muzicală religioasă* - *memorarea cântecelor / ale unor teme reprezentative din lucrările propuse*

CG 2 – Exprimarea implicată, responsabilă și creativă prin muzică bisericească vocală și/sau instrumentală în cadrul cotidian al serviciului liturgic

Clasa X
CS 2.1. Interpretarea repertoriului vocal și/sau instrumental, respectând indicațiile compozitorului și caracteristicile de stil, valorificând propriile opțiuni argumentate
- *cântare responsorială și antifonică a capela și cu acompaniament instrumental* - *cântare monodică și pe mai multe voci* - *exerciții de cânt instrumental* - *realizarea de acompaniament vocal / instrumental cu procedee de polifonie primitivă (pedala de orgă, cântare organum, cantus gymelus, faux bourdon)*
CS 2.2. Exprimarea în comentarii și în dezbateri de grup a preferințelor privind lucrări muzicale originale sau prelucrate (în diferite stiluri și tipuri de muzică), încluzându-le în serviciul liturgic
- *realizări de scenete religioase ale obiceiurilor propuse în conținut* - *întocmirea rânduielii cântărilor pentru celebrări liturgice și extraliturgice în conformitate cu timpul liturgic dat*

CG 3 – Asimilarea cunoștințelor privitoare la evoluția stilistică a muzicii bisericești, punând în valoare în practica liturgică cântări și lucrări din diferite epoci în mod argumentat

Clasa X
CS 3.1 Identificarea datelor privitoare la etapele stilistice ale muzicii religioase conform conținuturilor propuse (cadru istoric, specific de stil, creatori de seamă și creații reprezentative)
- *prezentări succinte istorice, culturale și biografice* - *proiecte individuale și de grup privitoare la o epocă dată* - *jocuri de rebus și kviz* - *realizări de planșe cronologice*
CS 3.2 Dezvoltarea capacității de identificare și comparație a elementelor stilistice caracteristice etapelor stilistice studiate
- *audiții muzicale* - *vizionări de fragmente din celebrări liturgice reprezentative* - *dezbateri tematice*

*studiul instrumentelor se face în funcție de accesibilitate, de competențele profesorului de muzică, preferind orga.

CLASA a X-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Clasa a X-a

Domenii de conținut	Conținuturi
Elemente de scris-citit (limbaj) muzical - înălțimi și combinații de înălțimi (intervale muzicale și tonalități) - durate și combinații metrice - interpretare - redare grafică în scris de mână și la computer	Transpoziția modurilor bisericești: alterații, modurile cu o alterație la armură, sitemul relativ și absolut de solfegiu; Secunda, terța; Șaisprezecimea, durate prelungite; Trioletul, Sincopa pe timp și jumătate de timp, Ritmuri punctate (pătrimea punctată-optimea, optimea-pătrimea punctată), Ritmuri contratimpate pe timp și jumătate de timp; Măsuri compuse omogene de 6 timpi; Tehnoredactarea computerizată muzicală la mai multe voci, exportare în alte tipuri de document digital.
Evoluția stilistică a cântului liturgic - genuri - stiluri - creația bisericească a unor compozitori	Proprium missæ: introitus, graduale, alleluia / tractus, offertorium, communio Semiologia notației gregoriene: neume simple (una – trei sunete), Guido d'Arezzo; Renaștere: Orlandus Lassus Baroc: Vivaldi, Schütz, Pergolesi, Purcell; Romantism: Franz Liszt; Secolul 20: Bárdos Lajos, Halmos László, Orbán György;
Elemente de liturgică și tradiții bisericești	Litanii; Rorate; Betlehem Calea crucii Procesiuni
Cânt liturgic - timpul de peste an - timpul adventului - timpul crăciunului - timpul postului mare - timpul pascal	Numărul minim de cântece de asimilat: pentru câte o misă și o tradiție bisericească în fiecare timp liturgic, alese la latitudinea profesorului de muzică bisericească conform tradiției locului din cărțile de cântări sus-menționate și alte culegeri de cântări accesibile. - ordinarium: Werner Alajos: Mercedes mise; - proprium: la intrare, între lecturi, ofertoriu, împărtășanie, ieșire

CLASA a XI-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 Corelarea în practica muzicală a elementelor de limbaj muzical receptate și asimilate cu specific liturgic

Clasa XI
CS 1.1. Cântarea după auz și/sau solfegiu a cântecelor din repertoriu, recunoscând elementele de limbaj
- *exerciții de respirație, emisie și intonație vocală / instrumentală* și de precizie ritmică* - *observarea și asimilarea structurilor modale cerute în conținut* - *exerciții de scris-citit muzical tradițional și computerizat*
CS 1.2. Descifrarea unor teme accesibile din creațiile muzicale studiate, corelând vocal / instrumental semnul cu sunetul în exemple heptacordice, în sistem ritmic liber și divizionar în măsuri simple, compuse omogen
- *solfegiere ritmică, melodică, ritmico-melodică* - *dictare ritmică, melodică, ritmico-melodică* - *exerciții de recunoaștere auditivă a elementelor de limbaj propuse în conținut* - *exerciții de creație a unor melodii: aplicarea melodiilor (tonurilor) de psalmi cunoscute textelor de psalmi*
CS 1.3. Recunoașterea în cadrul audiției a unor teme memorate după auz sau descifrate
- *audiții muzicale ale lucrărilor reprezentative din creația muzicală religioasă* - *memorarea cântecelor / ale unor teme reprezentative din lucrările propuse*

CG 2 – Exprimarea implicată, responsabilă și creativă prin muzică bisericească vocală și/sau instrumentală în cadrul cotidian al serviciului liturgic

Clasa XI
CS 2.1. Interpretarea repertoriului vocal și/sau instrumental, respectând indicațiile compozitorului și caracteristicile de stil, valorificând propriile opțiuni argumentate
- *cântare responsorială și antifonică a capela și cu acompaniament instrumental* - *cântare monodică și pe mai multe voci* - *exerciții de cânt instrumental* - *realizarea de acompaniament vocal / instrumental cu procedee de înlănțuiri armonice simple*
CS 2.2. Exprimarea în comentarii și în dezbateri de grup a preferințelor privind lucrări muzicale originale sau prelucrate (în diferite stiluri și tipuri de muzică), încluzându-le în serviciul liturgic
- *realizări de scenete religioase ale obiceiurilor propuse în conținut* - *întocmirea rânduielii cântărilor pentru celebrări liturgice și extraliturgice în conformitate cu timpul liturgic dat*

CG 3 – Asimilarea cunoștințelor privitoare la evoluția stilistică a muzicii bisericești, punând în valoare în practica liturgică cântări și lucrări din diferite epoci în mod argumentat

Clasa XI
CS 3.1 Identificarea datelor privitoare la etapele stilistice ale muzicii religioase conform conținuturilor propuse (cadru istoric, specific de stil, creatori de seamă și creații reprezentative)
- *prezentări succinte istorice, culturale și biografice* - *proiecte individuale și de grup privitoare la o epocă dată* - *jocuri de rebus și kviz* - *realizări de planșe cronologice*
CS 3.2 Dezvoltarea capacității de identificare și comparație a elementelor stilistice caracteristice etapelor stilistice studiate
- *audiții muzicale* - *vizionări de fragmente din celebrări liturgice reprezentative* - *dezbateri tematice*

*studiul instrumentelor se face în funcție de accesibilitate, de competențele profesorului de muzică, preferind orga.

CLASA a XI-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Clasa a XI-a

Domenii de conținut	Conținuturi
Elemente de scris-citit (limbaj) muzical - înălțimi și combinații de înălțimi (intervale muzicale și tonalități) - durate și combinații metrice - interpretare - redare grafică în scris de mână și la computer	Modurile bisericești cu două alterații la armură; Sexta, septima; Ritmuri punctate (optime cu punct-șaisprezecime, șaisprezecime-optime cu punct); Cântarea și dirijarea unor cântece monodice și canoane simple; Redactarea indicațiilor muzicale.
Evoluția stilistică a cântului liturgic - genuri - stiluri - creația bisericească a unor compozitori	Coralul lutheran, psalmul genevez, preludiu de coral, variațiuni de coral; Structuri de scriitură polifonică imitativă și omofonă; Renaștere: William Byrd, Thomaso Ludovico da Victoria; Baroc: Cantatele lui Johann Sebastian Bach; Clasicism / Romantism: Anton Bruckner, Gabriel Fauré; Secolul 20 / Stiluri contemporane: Francis Poulenc, Olivier Messiaen
Elemente de liturgică și tradiții bisericești	Sărbătorile Domnului de peste an; Botezul; Cununia; Înmormântarea.
Cânt liturgic - timpul de peste an - timpul adventului - timpul crăciunului - timpul postului mare - timpul pascal	Numărul minim de cântece de asimilat: pentru câte o misă și o tradiție bisericească în fiecare timp liturgic, alese la latitudinea profesorului de muzică bisericească conform tradiției locului din cărțile de cântări sus-menționate și alte culegeri de cântări accesibile. - ordinarium: Missa mundi; - proprium: la intrare, între lecturi, ofertoriu, împărtășanie, ieșire

CLASA a XII-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 Corelarea în practica muzicală a elementelor de limbaj muzical receptate și asimilate cu specific liturgic

Clasa XII[9]
CS 1.1. Cântarea după auz și/sau solfegiu a cântecelor din repertoriu, recunoscând elementele de limbaj
- *exerciții de respirație, emisie și intonație vocală / instrumentală* și de precizie ritmică* - *observarea și asimilarea structurilor modale cerute în conținut* - *exerciții de scris-citit muzical tradițional și computerizat*
CS 1.2. Descifrarea unor teme accesibile din creațiile muzicale studiate, corelând vocal / instrumental semnul cu sunetul în exemple oligotonice în sistem ritmic liber și divizionar în măsuri simple, compuse omogen și eterogen
- *solfegiere ritmică, melodică, ritmico-melodică* - *dictare ritmică, melodică, ritmico-melodică* - *exerciții de recunoaștere auditivă a elementelor de limbaj propuse în conținut* - *exerciții de creație a unor melodii: aplicarea melodiilor de antifonă-tip unor texte*
CS 1.3. Recunoașterea în cadrul audiției a unor teme memorate după auz sau descifrate
- *audiții muzicale ale lucrărilor reprezentative din creația muzicală religioasă* - *memorarea cântecelor / ale unor teme reprezentative din lucrările propuse*

CG 2 – Exprimarea implicată, responsabilă și creativă prin muzică bisericească vocală și/sau instrumentală în cadrul cotidian al serviciului liturgic

Clasa XII
CS 2.1. Interpretarea repertoriului vocal și/sau instrumental, respectând indicațiile compozitorului și caracteristicile de stil, valorificând propriile opțiuni argumentate
- *cântare responsorială și antifonică a capela și cu acompaniament instrumental* - *cântare monodică și pe mai multe voci* - *exerciții de cânt instrumental* - *realizarea de acompaniament vocal / instrumental cu procedee de înlănțuiri armonice simple*
CS 2.2. Exprimarea în comentarii și în dezbateri de grup a preferințelor privind lucrări muzicale originale sau prelucrate (în diferite stiluri și tipuri de muzică), încluzându-le în serviciul liturgic
- *realizări de scenete religioase ale obiceiurilor propuse în conținut* - *întocmirea rânduielii cântărilor pentru celebrări liturgice și extraliturgice în conformitate cu timpul liturgic dat*

CG 3 – Asimilarea cunoștințelor privitoare la evoluția stilistică a muzicii bisericești, punând în valoare în practica liturgică cântări și lucrări din diferite epoci în mod argumentat

Clasa XII
CS 3.1 Identificarea datelor privitoare la etapele stilistice ale muzicii religioase conform conținuturilor propuse (cadru istoric, specific de stil, creatori de seamă și creații reprezentative)
- *prezentări succinte istorice, culturale și biografice* - *proiecte individuale și de grup privitoare la o epocă dată* - *jocuri de rebus și kviz* - *realizări de planșe cronologice*
CS 3.2 Analizarea elementelor stilistice caracteristice etapelor stilistice studiate
- *audiții muzicale* - *vizionări de fragmente din celebrări liturgice reprezentative* - *dezbateri tematice*

*studiul instrumentelor se face în funcție de accesibilitate, de competențele profesorului de muzică, preferind orga.

CLASA a XII-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Clasa a XII-a

Domenii de conținut	Conținuturi
Elemente de scris-citit (limbaj) muzical - înălțimi și combinații de înălțimi (intervale muzicale și tonalități) - durate și combinații metrice - interpretare - redare grafică în scris de mână și la computer	Modurile bisericești cu trei alterații la armură; Acorduri de trei și patru sunete; Anacruza, măsura incompletă; Măsuri compuse eterogene; Cântarea și dirijarea unor lucrări simple polifonice, frazarea; Redactarea unor partituri complete (pagină de titlu, copyright, extras de voci).
Evoluția stilistică a cântului liturgic - genuri - stiluri - creația bisericească a unor compozitori	Antifona, psalmul, secvențe, tropuri, motetul; Analiză stilistică; Renaștere: Hans Leo Hassler, Carlo Gesualdo di Venosa; Baroc: organologie; Clasicism / Romantism: orchestra simfonică; Secolul 20. / Stiluri contemporane: Arvo Paart, Ola Giejlo
Elemente de liturgică și tradiții bisericești	Sărbătorile Sfintei Fecioare și ale sfinților; Obiceiul: Sfânta familie caută sălaș Colindatul; Patimile; Ritualuri de Paști
Cânt liturgic - timpul de peste an - timpul adventului - timpul crăciunului - timpul postului mare - timpul pascal	Numărul minim de cântece de asimilat: pentru câte o misă și un eveniment de tradiție bisericească în fiecare timp liturgic, alese la latitudinea profesorului de muzică bisericească conform tradiției locului din cărțile de cântări sus-menționate și alte culegeri de cântări accesibile. - ordinarium: Missa de Angelis (Graduale romanum) sau alt ordinariu gregorian accesibil - proprium: la intrare, între lecturi, ofertoriu, împărtășanie, ieșire

SUGESTII METODOLOGICE

Disciplina **Educație muzicală bisericească** vine să completeze substanțial formarea personalității elevilor cărora ea este destinată prin stimularea și antrenarea sensibilității estetice, exprimare creativă și paricipare activă în viața spirituală a comunității romano-catolice și nu numai, prin intermediul muzicii. Programa școlară a disciplinei de studiu se fundamentează pe o abordare activă, centrată pe elev, propunând activități de învățare care să evidențieze dincolo de valențele estetice, și sensurile spirituale și sufletești ale muzicii, favorizând în mod firesc învățarea prin experiență, cooperare și reflecție personală.

Caracteristicile profilului și specializării dau largi posibilități pentru o **abordare practică-aplicativă** profesorului în proiectarea și coordonarea didactică. Elevii școlilor noastre desfășoară activități spirituale, liturgice bogate și variate: mise, liturghia orelor, întruniri paraliturgice, obiceiuri populare religioase, și altele. Toate acestea implică substanțial serviciul muzical, iar acest fapt constituie o sursă motivațională nemijlocită pentru implicarea activă a elevilor în procesul de învățare. Competențele generale, și specifice, activitățile de învățare și conținuturile sunt propuse în așa fel, încât să stimuleze profesorul pentru formarea unei schola cantorum, sau / și cor, sau / și grup vocal-instrumental, ale căror activități vor fi puse în deservirea slujirii liturgice cel puțin la nivel de școală. (Experiența arată însă, că dacă există o astfel de formație, posibilitățile de „desfășurare" se extind aproape de la sine și la nivele superioare!) Înainte de toate, profesorul trebuie să se implice el însuși în colaborarea cu întâi-stătătorii spirituali ai liceului, dar și cu alți parteneri (colegi, preoți parohi, instituții culturale și sociale, etc) pentru a stabili un „calendar de evenimente", în care elevii pot fi implicați pentru slujire muzicală, fără supraîncărcare și într-un mod previzibil. (Tot experiența ne arată, că solicitările se intensifică în preajma sărbătorilor mari precum Paștele, Rusaliile, Crăciunul, ceea ce poate duce la epuizarea motivației pentru celelalte perioade. Trebuie să ne străduim la o abordare echilibrată pe tot parcursul anului școlar éi liturgic.) În privința motivației elevilor și organizării activității acestora, accentuăm conceptul de **slujire** în defavoarea „producției" muzicale de tip concert. Judecata de valoare a profesorului trebuie să se orienteze către implicarea cât mai multor elevi în activitate, și nu către formarea unui grup de „elită" cu care să poată atinge standarde artistice cât mai înalte. Nici o abordare nu poate să surclaseze dezideratul kodályian: „Muzica este a tuturor". Am atins cel mai sensibil punct al disciplinei, punct în care profesorul trebuie să fie factorul cel mai determinat și responsabil al comunității clasei de elvi, promovând

- integrarea învățării social-emoționale,
- prevenirea violenței,
- contribuția la formarea unui climat școlar pozitiv,
- utilizarea responsabilă a tehnologiei,
- formarea culturii școlare și de comunitate,
- abordarea whole-school

cu competențele-cheie și valorile atitudinale aferente.

Educația muzicală în general este o disciplină accentuat expusă diferențelor aptitudinale ale elevilor. Este o constantă a întregului proces de învățare. Programa de față încurajează atât o atitudine integrativă spre elevii cu aptitudini muzicale reduse, cât și deschiderea spre performanță artistică. În repertoriul muzical abordat stau laolată din punctul de vedere al valorii spirituale, un recitativ recto-tono accesibil și celui mai „slab" elev, și o lucrare muzicală complexă instrumentală cântată de un elev cu *n* ani de studiu instrumental în spate. În mod integrat, în cadrul muncii de pregătire la clasă, profesorul trebuie să-i stimuleze pe elevi să aprecieze această egalitate valorică spirituală față de diferența certă a valorii „tehnice". („Ambii elevi se implică total".) Nu este necesar să subliniem valoarea inestimabilă a cântului coral în privința învățării prin cooperare. Formele muzicale bisericești sunt atât de diversificate, încât elevii pot fi integrați indiferent de baza de aptitudini atât în roluri de „masă", cât și în „expuneri" individuale (ca soliști), fără a compromite valorea slujirii muzicale, dar nici a condițiilor de învățare și a criteriilor de evaluare, astfel ca și elevii cu dotare mai slabă să poată avea rezultate de nivel mediu și chiar avansat. Asigurarea egalității șanselor în această privință ține de competența profesorului în selectarea metodelor de predare, învățare și evaluare, implicând constant sprijinul reciproc al elevilor în atingerea performanțelor de învățare, autoevaluarea și evaluarea între colegi.

Domeniile de conținut sunt selectate și ordonate în unități modulare, în progresie ciclică de la an la an, astfel încât elevul să se familiarizeze cu complexitatea vie, și cât mai cotidiană a muzicii bisericești.

- Domeniul de *limbaj muzical* oferă conținuturi minime pentru abordarea scris-cititului muzical și familiarizarea elevilor cu noțiunile de bază ale teoriei muzicale. Având în vedere cadrul de timp dat, aici nu putem pretinde decât aprofundarea competențelor formate la *Educație muzicală* în ciclul gimnazial. De aceea, elementele de noutate se rezumă doar la abordarea metodică: sugerăm aplicarea solfegiului relativ/absolut, întrucât partiturile de muzică bisericească folosesc deseori cheile mobile (do și fa pe diferitele linii ale portativului cu 4 linii). Este bine ca momente de scris-citit muzical să fie integrate la fiecare oră cu un buget de măcar 5 minute. Prin aceste momente facilităm chiar și posibilitatea elevilor de a accesa spre facultățile muzicale, la specializarea

pedagogie muzicală, dar reprezintă un sprijin esențial pentru cei care vor urma facultățile de teologie. Studiul repertoriului se va face în mod predilect cu metoda învățării după auz. Noțiunile de teorie muzicală trebuie abordate la modul cel mai practic cu putință. Spre exemplu: modurile bisericești pot fi studiate greu și cu buget enorm de timp prin structuri de game. Mult mai accesibil pentru elevi este asocierea melodiilor de psalmi cu melodiile de antifonă corespunzătoare, bine-cunoscute. (Melodia de psalm al modului I corespunde antifonei „Aki nékem szolgál", al modului VIII, cu antifona „Aki eszi az én testemet", ș.a.m.d.) Formăm în acest fel cu ușurință competența de identificare și aplicare a acestui element de limbaj prin ceea ce poate fi numit „imaginea sonoră" a modului.

- Domeniul *evoluția stilistică a cântului liturgic* parcurge atât elemente de forme și genuri muzicale bisericești, cât și noțiuni de stilistică și date de istoria muzicii bisericești, respectiv studiul instrumentelor. Este prin excelență domeniul conlucrării în grup, al proiectelor, al cercetării, al prezentărilor, al portofoliilor, al vizitelor și excursiilor tematice, al vizionărilor de materiale video, al participării la concerte. Programa se rezumă și aici la noțiunile cu aplicare largă și imediată în prctica muzicală bisericească. Deasemenea promovăm aici deschiderea ecumenică spre practica celorlate confesiuni creștine.
- Domeniul *liturgică și tradiții bisericești* propoune noțiunile de bază ale liturgicii romano-catolice, cât și elemente de folclor și obiceiur populare legate de anul bisericesc. Este domeniul cel mai conectat interdisciplinar. Elevii pot fi implicați atât în cercetare științifică prin studierea structurilor liturgice, culegeri de datini, obiceiuri și tradiții locale, cűt și ún convertirea lor creativă în rânduieli liturgice specifice și spectacole sincretice.
- Domeniul *cânt liturgic* este prin excelență terenul aplicațiilor. Este totodată domeniul prin care disciplina își asigură cel mai intens „vizibilitatea" în exteriorul clasei. Este de dorit ca să i se acorde buget de timp adecvat la fiecare oră, întrucât periodicitatea serviciului liturgic în care aplicarea cunoștințelor își capătă sens face necesar acest lucru. Programa subînțelege existența unei formații muzicale liturgice la fiecare clasă, care în mod prestabilit la nivelul fiecărei școli să se pregătească pentru slujire liturgică. Trebuie ocolită însă concurența nocivă între clase. Elevii din clasele mai mari pot fi integrați în grupurile claselor mai mici cu rol de coordonatori, îndrumători, dirijori, soliști vocali, acompaniatori instrumentali. Crește astfel responsabilizarea și implicarea cooperativă a elevilor.

Criteriile de evaluare ale activității elevilor sunt descrise amănunțit în capitolul *Standarde naționale de evaluare*. Evaluarea trebuie să fie continuă, urmărind progresul față de cerințele standardelor de învățare, dar și în privința particularităților individuale ale elevilor. Evaluarea vizează formarea gradată a competențelor disciplinei și apelează atât la instrumente de evaluare specific muzicale, cât și la cele care evaluează aspecte atitudinale. Se recomandă utilizarea unei varietăți cât mai mari a instrumentelor de evaluare și îmbinarea metodelor formative și sumative. Sugestii:

- observarea sistematică
- evaluarea performanței interpretative prin grile specifice care conțin următoarele criterii:

1) aspecte tehnice: acuratețea intonației, precizia ritmică, claritatea dicției, logica articulației / frazarea;
2) aspecte expresive: redarea mesajului, exprimarea trăirii spirituale, atitudine liturgică / scenică.

- portofolii
- proiecte tematice.

Resursele digitale:

- platforme educaționale: Google Classroom, Padlet, Kahoot, Canva;
- arhive / biblioteci digitale
- aplicații pentru audiții și analize muzicale: YouToub, Spotify, IMSLP;
- programe de redactare partituri: MuseScore, Noteflight, baza de caractere suplimentare atașate la programul Word – GuidoHu, GuidoEn

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Grad didactic/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
SCHNEIDER ARNOLD-RIHARD	Grad didactic II	Liceul Teologic Romano-Catolic „Gróf Majláth Gusztáv Károly”, Alba Iulia, Alba
KRISTÓFI JÁNOS ZSIGMOND	Profesor univ. dr.	Universitatea Crestina Partium Oradea
BÁLINT RÓBERT	I / Dr	Liceul Teologic Romano-Catolic „Árpád-házi Szent Erzsébet”, Lunca de Sus, Harghita

COORDONATORI/RESPONSABILI/CONSULTANȚI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
ZĂBAVĂ MIHAELA	Consilier CNCE	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare	Responsabil CNCE
PÎSLARU CĂTĂLIN	Inspector general MEC	Ministerul Educației și Cercetării	Responsabil MEC
DIÓSI DÁVID	Decan / Prof.univ.dr.	UBB Cluj – Facultatea de Teologie Romano-Catolică	Consultant științific

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
GÁL LÁSZLÓ	Insp.șc.general.arhid. Doctor în teologie	Arhiepiscopia Romano-Catolică de Alba Iulia	Responsabil cult
TAMÁSI ZSOLT JÓZSEF	Director Doctor în teologie	Liceul Romano-Catolic, Tg.Mureș	Responsabil cult

116.... számú melléklet az oktatási és kutatási miniszter .../... . számú rendeletéhez

Iskolai tanterv

EGYHÁZZENEI NEVELÉS

IX-XII osztályok számára
Szaktanterv (CS)
szakképző/vokacionális ágazat számára,
teológiai profil, *római katolikus teológia* szakképzés
(magyar nyelvű római katolikus kultusz)

- 2026 -

BEMUTATÓ JEGYZÉK

A jelen **Egyházzenei nevelés** iskolai tanterv a magyar nyelvű római katolikus teológiai líceumok IX – XII osztályai számára van kidolgozva. A hatályos kerettanterv a tantárgy számára **heti egy órát** biztosít **a szakkurrikulum keretében**, a IX, X. osztályok tekintetében a törzstárgyak művészeti területéről való óraszám áthelyezésével.

Az egyházzenei nevelés **új tantárgy**, mely a gimnáziumi osztályokban, zenei nevelés tantárgyban szerzett kompetenciákra alapoz. Líceumi szinten továbbfejleszti a zenei nevelés tantárgy által megkövetelt kompetenciákat, melyeket a diákok a liturgikus éneklésben alkalmaznak. Így járul hozzá tantárgyunk az abszolvens képzési profiljának kialakításához, a 2023. december 6-i, 6731-es számú miniszteri rendeletben lefektetett kulcskompetenciák és elsődleges atributumok fejlesztésével, mely országos szinten ülteti gyakorlatba az EU Tanácsának kolcskompetenciákra vonatkozó javaslatait. Emelett a megszerzett tudás alkalmazása sajátosan római katolikus közösségi keretben történik, a II. Vatikáni Zsinat Sacrosanctum concilium kezdetű liturgikus konstitucionak, valamint a Rítusok Kongreagációja által kiadott Musicam sacram instrukciónak megfelelően.

Ezek szerint az Egyetemes Egyház liturgkius zenei értékeire nyitott, a nemzetközi szinten elismert magyar nemzeti hagyományokat megtartó teológiai abszolvens képzése a cél. Ugyanakkor a tanterv az ökumenikus nyitást is lehetővé teszi, amennyiben az európai vallásos zenére vonatkozó műfaji, stiláris, egyetemes és helyi jelentőségű alkotásokra és alkotókra vonatkozó tartalmakat is magában foglal. A tanterv lehetőséget biztosít arra is, hogy a tanár az adott egyházmegyei, sőt helyi (plébániai, kisközösségi) hagyományoknak megfelelően válogassa meg a tartalmakat. A tanulók szempontjából kiemelt hangsúlyt kap a közösségi liturgikus zenei szolgálat. Könnyen elérhető énekes és hangszeres előadói kompetenciák fejlestését elősegítő, főleg gyakorlati és visszfogottan elméleti tartalmak, a ciklikus fejlődés szempontjai szerint kaptak helyet. Ezek megalapozhatják a teológiai és akár zenei szakirányú továbbtanulást és biztosítják a jövőbeli önálló hívő aktív és tudatos részvételét saját közösségének liturgiájában, úgy, ahogy a fent felsorolt egyházi dokumentumok irányelvei megfogalmazzák. Nagy hangsúlyt kap az interdiszciplinaritás, elsődlegesen a művészeti nevelés területének tárgyaira vonatkozóan: egyházművészettörténet, egyházi irodalom, vallásos színjáték, folklor és népi hagyományok, zenetörténet, zeneelmélet. Másrészt – főleg az énekszolgálat tekintetében – a tanuló megismerkedik az alapvető liturgikai fogalmakkal és magatartásformákkal (attitűdökkel), valamint gyakran vonatkoztat a teológiai tárgyakban szerzett információkra és kompetenciákra.

Az **Egyházzenei nevelés** tantárgy iskolai tanterve a következő összetevőkből áll:
- általános kompetenciák;
- sajátos kompetenciák és tanulási tevékenység-példák;
- tanulási tartalmak;
- kurrikuláris tanulási követelmények;
- országos felmérési követelmények;
- módszertani javaslatok;
- könyvészeti referenciák.

ÁLTALÁNOS KOMPETENCIÁK (ÁK)

ÁK1	**Az érzékelt és elsajátított zenei nyelvi elemek egyházi zenei gyakorlatban való alkalmazása**
ÁK2	**Az énekes és / vagy hangszeres egyházi zenében való implikált, felelősségteli és kreatív önkifejezés**
ÁK3	**Az egyházi zene stílusfejlődésére vonatkozó tudás elsajátítása és annak argumentált érvényesítése a liturgikus énekes- és hangszeres gyakorlatban**

IX. OSZTÁLY

SPECIFIKUS KOMPETENCIÁK (CS) ÉS TANULÁSI TEVÉKENYSÉGEK (EAI)

ÁK 1 Az érzékelt és elsajátított zenei nyelvi elemek egyházi zenei gyakorlatban való alkalmazása
IX. osztály
SK 1.1. A repertoár énekeinek hallás utáni és / vagy szolmizációs éneklése, a nyelvi elemek felismerése
- *vokális / hangszeres, ritmikai pontosságot célzó gyakorlatok* - *a modális struktúrák megfigyelése és elsajátítása* - *hagyományos és komputeres zenei írás-olvasás gyakorlatok*
SK 1.2. A tanulandó zeneművek egyes részleteinek lapról olvasása, lejegyzése énekben és hangszeren egyeztetve a hagjegyet a zenei hanggal, oligotónikus szabad és divizionáris ritmusú egyszerű ütemű példákban
- *ritmusszolmizáció, dallamszolmizáció, ritmikus dallamszolmizáció* - *diktandó* - *hallásfejlesztési gyakorlatok (a tanult elemek hallás utáni felismerése)* - *kreatív gyakorlatok rövid, oligotónikus dallamok rögtönzése*
SK 1.3. Olvasott vagy hallás után megtanult példák felismerése zeneművekben
- *zenehallgatás* - *memóriagyakorlatok*

ÁK 2 – Az énekes és / vagy hangszeres egyházi zenében való implikált, felelősségeteli és kreatív önkifejezés

IX. osztály
SK 2.1. A szerzői előírásoknak és stílusjellegnek megfelelő énekes és / vagy hangszeres előadás
- *responzoriális és antifonális a capelle és hangszerkíséretes éneklés* - *egy- és többszólamú éneklés* - *hangszerjáték* - *énekes és hagszeres kíséretek szerkesztése a primitív többszólamúság eljárásaival (prgonapont, organum-ének)*
SK 2.2. A zenei preferenciák megvitatása és liturgikus alkalmazása
- *vallásos népi szokások összeállítása és előadása* - *különböző liturgikus alkalmak zenei rendjének összeállítása*

ÁK 3 – Az egyházi zene stílusfejlődésére vonatkozó tudás elsajátítása és annak argumentált érvényesítése a liturgikus énekes- és hangszeres gyakorlatban

IX. osztály
SK 3.1 Az egyházi zene korszakaira vonatkozó adatok elsajátítása (történeti keret, stílusjegyek, főbb alkotók és reprezentatív alkotások)
- *tömör történeti, kultúrális és életrajzi bemutatók* - *adott korszakot bemutató egyéni és csoportos projektek* - *rejtvények és kvízjátékok* - *időrendi szemléltetőanyagok készítése*
SK 3.2 A stílusjegyi elemek azonosítására és összehasolónlítására való képesség fejlesztése
- *zenehallgatás* - *liturgikus cselekményeket közvetítő felvételek megtekintése* - *tematikus viták*

- A hangszerjáték tanításában vegyük figyelembe az iskola adottságait, a tanár kompetenciáit (részesítsük előnyben az orgonát).

IX. OSZTÁLY

TANULÁSI TARTALMAK

IX. osztály

Tartalmi területek	Tartalmak
Zenei írás-olvasás - hangmagasság és annak kombinációi (hangközök, hangnemek) - hangérték, ritmus ütem - előadás - hagyományos és komputeres kottaszerkesztés	A hang fizikája és fiziológiája, az egyházi zenében használatos vonalrendszerek, kulcsok, a hangnevek (betűs és szótagos), az előjegyzés nélküli egyházi hangnemek; Hangközök: prím, oktáv, kvint, kvárt; Hangértékek: Egész-, fél-, negyed-, nyolcadérték; 2-es és 3-as egzszerű ütem, 4-es összetett ütem; Tempó- és dinamikai jelek; Bevezetés a számítógépes kottaszerkesztésbe: egyszólamú kottaszerkesztés.
A liturgikus ének stílusfejlődése - műfajok - stílusok - zeneszerzők egyházi alkotásai	Ordinarium missæ: Kyrie, Gloria, Credo, Sanctus, Agnus Dei; Gregorián ének: elnevezés, eredet, fejlődés; Reneszánsz: Palestrina; Barokk: Monteverdi; Klasszicizmus: Mozart; 20. század: Kodály Zoltán;
Liturgika és egyházi hagyományok	A liturgia fogalma, a liturgikus év; A mise liturgiája; Az imaórák liturgiája; Énekgyűjtemények: Szent vagy, Uram! / Hozsanna, Éneklő Egyház, Dicsérjétek az Urat.
Liturgikus ének - évközi idő - advent - karácsony - nagyböjt - húsvéti idő	Minimálisan elsajátítandó énekek: a liturgikus időnek megfelelő egy misére és egy szokásra elegendő ének a felsorolt énekeskönyvekből (esetleg más rendelkezésre álló könyvből), a tanár belátása és a helyi szokások szerint. - ordinarium: Szigeti Kilián OSB: Missa Hungarica - proprium: bevonulási, olvasmányközi, felajánlási, áldozási, befejező ének

X. OSZTÁLY

SPECIFIKUS KOMPETENCIÁK (CS)
ÉS
TANULÁSI TEVÉKENYSÉGEK (EAI)

ÁK 1 Az érzékelt és elsajátított zenei nyelvi elemek egyházi zenei gyakorlatban való alkalmazása

X. osztály[9)]
SK 1.1. A repertoár énekeinek hallás utáni és / vagy szolmizációs éneklése, a nyelvi elemek felismerése
- *vokális / hangszeres, ritmikai pontosságot célzó gyakorlatok* - *a modális struktúrák megfigyelése és elsajátítása* - *hagyományos és komputeres zenei írás-olvasás gyakorlatok*
SK 1.2. A tanulandó zeneművek egyes részleteinek lapról olvasása, lejegyzése énekben és hangszeren egyeztetve a hagjegyet a zenei hanggal, hétfokú szabad és divizionáris ritmusú egyszerű ütemű példákban
- *ritmusszolmizáció, dallamszolmizáció, ritmikus dallamszolmizáció* - *diktandó* - *hallásfejlesztési gyakorlatok (a tanult elemek hallás utáni felismerése)* - *kreatív gyakorlatok: könyörgésszövegek alkalmazása az orációtónusokra (a misekönyv mintái szerint)*

X. osztály[9)]
SK 1.3. Olvasott vagy hallás után megtanult példák felismerése zeneművekben
- *zenehallgatás* - *memóriagyakorlatok*

ÁK 2 – Az énekes és / vagy hangszeres egyházi zenében való implikált, felelősségeteli és kreatív önkifejezés

X. osztály
SK 2.1. A szerzői előírásoknak és stílusjellegnek megfelelő énekes és / vagy hangszeres előadás
- *responzoriális és antifonális a capelle és hangszerkíséretes éneklés* - *egy- és többszólamú éneklés* - *hangszerjáték* - *énekes és hagszeres kíséretek szerkesztése a primitív többszólamúság eljárásaival (prgonapont, organum, cantus gymelus faux bourdon)*
SK 2.2. A zenei preferenciák megvitatása és liturgikus alkalmazása
- *vallásos népi szokások összeállítása és előadása* - *különböző liturgikus alkalmak zenei rendjének összeállítása*

ÁK 3 – Az egyházi zene stílusfejlődésére vonatkozó tudás elsajátítása és annak argumentált érvényesítése a liturgikus énekes- és hangszeres gyakorlatban

X. osztály
SK 3.1 Az egyházi zene korszakaira vonatkozó adatok elsajátítása (történeti keret, stílusjegyek, főbb alkotók és reprezentatív alkotások)
- *tömör történeti, kultúrális és életrajzi bemutatók* - *adott korszakot bemutató egyéni és csoportos projektek* - *rejtvények és kvízjátékok* - *időrendi szemléltetőanyagok készítése*
SK 3.2 A stílusjegyi elemek azonosítására és összehasolónlítására való képesség fejlesztése
- *zenehallgatás* - *liturgikus cselekményeket közvetítő felvételek megtekintése* - *tematikus viták*

- A hangszerjáték tanításában vegyük figyelembe az iskola adottságait, a tanár kompetenciáit (részesítsük előnyben az orgonát).

X. OSZTÁLY

TANULÁSI TARTALMAK

X. osztály

Tartalmi területek	Tartalmak
Zenei írás-olvasás - hangmagasság és annak kombinációi (hangközök, hangnemek) - hangérték, ritmus ütem - előadás - hagyományos és komputeres kottaszerkesztés	Hangnemek transzpoziciója, módosítójelek, Egy előjegyzéses hangnemek, relatív és abszolút szolmizáció; Szekund, terc; Tizenhatodérték, értéknyújtás; Triola, szinkópa, pontozott ritmusok (nyújtott és éles ritmus), Kontratimp; A 6-os ütemek; Többszólamú számítógépes zenei szerkesztés, exportálás más tipusú digitális dokumentumokba

Tartalmi területek	Tartalmak
A liturgikus ének stílusfejlődése - műfajok - stílusok - zeneszerzők egyházi alkotásai	Proprium missæ: introitus, graduale, alleluia / tractus, offertorium, communio A gregorián ének szemiológiája: egyszerű neumák (egy – három hangos), Guido d'Arezzo; Reneszánsz: Orlandus Lassus Barokk: Vivaldi, Schütz, Pergolesi, Purcell; Romantika: Franz Liszt; 20. század: Bárdos Lajos, Halmos László, Orbán György;
Liturgika és egyházi hagyományok	Litániák; Rorate; Betlehem Keresztút Körmenetek
Liturgikus ének - évközi idő - advent - karácsony - nagyböjt - húsvéti idő	Minimálisan elsajátítandó énekek: a liturgikus időnek megfelelő egy misére és egy szokásra elegendő ének a felsorolt énekeskönyvekből (esetleg más rendelkezésre álló könyvből), a tanár belátása és a helyi szokások szerint. - ordinarium: Werner Alajos: Mercedes mise; - proprium: bevonulási, olvasmányközi, felajánlási, áldozási, befejező ének

XI. OSZTÁLY

SPECIFIKUS KOMPETENCIÁK (SK) ÉS TANULÁSI TEVÉKENYSÉG-PÉLDÁK (TTP)

ÁK 1 Az érzékelt és elsajátított zenei nyelvi elemek egyházi zenei gyakorlatban való alkalmazása

XI. osztály
SK 1.1. A repertoár énekeinek hallás utáni és / vagy szolmizációs éneklése, a nyelvi elemek felismerése
- *vokális / hangszeres, ritmikai pontosságot célzó gyakorlatok* - *a modális struktúrák megfigyelése és elsajátítása* - *hagyományos és komputeres zenei írás-olvasás gyakorlatok*
SK 1.2. A tanulandó zeneművek egyes részleteinek lapról olvasása, lejegyzése énekben és hangszeren egyeztetve a hagjegyet a zenei hanggal, hétfokú szabad és divizionáris ritmusú egyszerű ütemű példákban
- *ritmusszolmizáció, dallamszolmizáció, ritmikus dallamszolmizáció* - *diktandó* - *hallásfejlesztési gyakorlatok (a tanult elemek hallás utáni felismerése)* - *kreatív gyakorlatok (a zsoltárdallamok alkalmazása különböző zsoltárszövegekre)*
SK 1.3. Olvasott vagy hallás után megtanult példák felismerése zeneművekben
- *zenehallgatás* - *memóriagyakorlatok*

ÁK 2 – Az énekes és / vagy hangszeres egyházi zenében való implikált, felelősségeteli és kreatív önkifejezés

XI. osztály
SK 2.1. A szerzői előírásoknak és stílusjellegnek megfelelő énekes és / vagy hangszeres előadás
- *responzoriális és antifonális a capelle és hangszerkíséretes éneklés* - *egy- és többszólamú éneklés* - *hangszerjáték* - *énekes és hagszeres kíséretek szerkesztése egyszerű harmóniai láncolatokkal*
SK 2.2. A zenei preferenciák megvitatása és liturgikus alkalmazása
- *vallásos népi szokások összeállítása és előadása* - *különböző liturgikus alkalmak zenei rendjének összeállítása*

ÁK 3 – Az egyházi zene stílusfejlődésére vonatkozó tudás elsajátítása és annak argumentált érvényesítése a liturgikus énekes- és hangszeres gyakorlatban

XI. osztály
SK 3.1 Az egyházi zene korszakaira vonatkozó adatok elsajátítása (történeti keret, stílusjegyek, főbb alkotók és reprezentatív alkotások)
- *tömör történeti, kultúrális és életrajzi bemutatók* - *adott korszakot bemutató egyéni és csoportos projektek* - *rejtvények és kvízjátékok* - *időrendi szemléltetőanyagok készítése*
SK 3.2 A stílusjegyi elemek azonosítására és összehasolónlítására való képesség fejlesztése
- *zenehallgatás* - *liturgikus cselekményeket közvetítő felvételek megtekintése* - *tematikus viták*

- A hangszerjáték tanításában vegyük figyelembe az iskola adottságait, a tanár kompetenciáit (részesítsük előnyben az orgonát).

XI. OSZTÁLY

TANULÁSI TARTALMAK

XI. osztály

Tartalmi területek	Tartalmak
Zenei írás-olvasás - hangmagasság és annak kombinációi (hangközök, hangnemek) - hangérték, ritmus ütem - előadás - hagyományos és komputeres kottaszerkesztés	Kételőjegyzéses hangnemek; Szext, szeptim; Kis és nagy nyújtott és éles ritmusok; Egyszólamú énekek és egyszerű kánonok vezénylése; Partitúrajelzések szerkesztése.
A liturgikus ének stílusfejlődése - műfajok - stílusok - zeneszerzők egyházi alkotásai	Lutheránus korál, genfi zsoltár, körálelőjáték, korálvariáció; Polifón és homofón szerkesztés; Reneszánsz: William Byrd, Thomaso Ludovico da Victoria; Barokk: Johann Sebastian Bach kantátái; Romantika: Anton Bruckner, Gabriel Fauré; 20. század: Francis Poulenc, Olivier Messiaen
Liturgika és egyházi hagyományok	Az Úr ünnepei az évközi időben; Keresztség; Esketés; Temetés.
Liturgikus ének - évközi idő - advent - karácsony - nagyböjt - húsvéti idő	Minimálisan elsajátítandó énekek: a liturgikus időnek megfelelő egy misére és egy szokásra elegendő ének a felsorolt énekeskönyvekből (esetleg más rendelkezésre álló könyvből), a tanár belátása és a helyi szokások szerint. - ordinarium: Missa mundi; - proprium: bevonulási, olvasmányközi, felajánlási, áldozási, befejező ének

XII. OSZTÁLY

SPECIFIKUS KOMPETENCIÁK (SK) ÉS TANULÁSI TEVÉKENYSÉG-PÉLDÁK (TTP)

ÁK 1 Az érzékelt és elsajátított zenei nyelvi elemek egyházi zenei gyakorlatban való alkalmazása

XII. osztály
SK 1.1. A repertoár énekeinek hallás utáni és / vagy szolmizációs éneklése, a nyelvi elemek felismerése
- *vokális / hangszeres, ritmikai pontosságot célzó gyakorlatok* - *a modális struktúrák megfigyelése és elsajátítása* - *hagyományos és komputeres zenei írás-olvasás gyakorlatok*
SK 1.2. A tanulandó zeneművek egyes részleteinek lapról olvasása, lejegyzése énekben és hangszeren egyeztetve a hagjegyet a zenei hanggal, hétfokú szabad és divizionáris ritmusú egyszerű ütemű példákban
- *ritmusszolmizáció, dallamszolmizáció, ritmikus dallamszolmizáció* - *diktandó* - *hallásfejlesztési gyakorlatok (a tanult elemek hallás utáni felismerése)* - *kreatív gyakorlatok (típus-antifona dallamok alkalmazása különböző antifona-szövegekre)*
SK 1.3. Olvasott vagy hallás után megtanult példák felismerése zeneművekben
- *zenehallgatás* - *memóriagyakorlatok*

ÁK 2 – Az énekes és / vagy hangszeres egyházi zenében való implikált, felelősségeteli és kreatív önkifejezés

XII. osztály
SK 2.1. A szerzői előírásoknak és stílusjellegnek megfelelő énekes és / vagy hangszeres előadás
- *responzoriális és antifonális a capelle és hangszerkíséretes éneklés* - *egy- és többszólamú éneklés* - *hangszerjáték* - *énekes és hagszeres kíséretek szerkesztése egyszerű harmóniai láncolatokkal*
SK 2.2. A zenei preferenciák megvitatása és liturgikus alkalmazása
- *vallásos népi szokások összeállítása és előadása* - *különböző liturgikus alkalmak zenei rendjének összeállítása*

ÁK 3 – Az egyházi zene stílusfejlődésére vonatkozó tudás elsajátítása és annak argumentált érvényesítése a liturgikus énekes- és hangszeres gyakorlatban

XII. osztály
SK 3.1 Az egyházi zene korszakaira vonatkozó adatok elsajátítása (történeti keret, stílusjegyek, főbb alkotók és reprezentatív alkotások)
- *tömör történeti, kultúrális és életrajzi bemutatók* - *adott korszakot bemutató egyéni és csoportos projektek* - *rejtvények és kvízjátékok* - *időrendi szemléltetőanyagok készítése*
SK 3.2 A stílusjegyi elemek azonosítására és összehasolónlítására való képesség fejlesztése
- *zenehallgatás* - *liturgikus cselekményeket közvetítő felvételek megtekintése* - *tematikus viták*

- A hangszerjáték tanításában vegyük figyelembe az iskola adottságait, a tanár kompetenciáit (részesítsük előnyben az orgonát).

XII. OSZTÁLY

TANULÁSI TARTALMAK

XII. osztály

Tartalmi területek	Tartalmak
Zenei írás-olvasás - hangmagasság és annak kombinációi (hangközök, hangnemek) - hangérték, ritmus ütem - előadás - hagyományos és komputeres kottaszerkesztés	Háromelőjegyzéses hangnemek; Hármas- és négyeshangzatok; Felütés, csonkaütem; Egyenetlen ütemek; Egyszerű énekkari művek vezénylése; Teljes partitúrák szerkesztése (címoldal, copyright, szólamkivonatok).
A liturgikus ének stílusfejlődése - műfajok - stílusok - zeneszerzők egyházi alkotásai	Antifona, zsoltár, szekvencia, trópus, motetta; Stíluselemzés; Reneszánsz: Hans Leo Hassler, Carlo Gesualdo di Venosa; Barokk: organológia; Clasicism / Romantism: orchestra simfonică; Stiluri contemporane: Arvo Paart, Ola Giejlo
Liturgika és egyházi hagyományok	A Szűzanya és szentek ünnepei; Szállást keres a Szentcsalád; Kántálás; Passiók; Húsvéti szokások.
Liturgikus ének - évközi idő - advent - karácsony - nagyböjt - húsvéti idő	Minimálisan elsajátítandó énekek: a liturgikus időnek megfelelő egy misére és egy szokásra elegendő ének a felsorolt énekeskönyvekből (esetleg más rendelkezésre álló könyvből), a tanár belátása és a helyi szokások szerint. - ordinarium: Missa de Angelis (Graduale romanum), vagy más gregorián ordinarium - proprium: bevonulási, olvasmányközi, felajánlási, áldozási, befejező ének

MÓDSZERTANI JAVASLATOK

Az **Egyházi zenei nevelés** tantárgy lényegileg járul hozzá a római katolikus teológiai szakon képzett tanulók személyiségének formálásához. Teszi ezt a zene által biztosított esztétikai érzékenység serkentésével, alkotói önkifelyezés ösztönzésével, és a római katolikus közösségekben való aktív részvétellel. A tantárgy tanterve az aktív, tanulóközpontú megközelítésre alapoz, és olyan tanulási tevékenységeket javasol, melyek által a tanulók számára kidomboríthatóak a zene esztétikai értékén túlmutató szellemi és lelki értékek is. Ezért előnyt élvez a tapasztalati, kooperatív és személyes reflexiók által megvalósuló tanulás.

A profil és szakirány sajátosságainak köszönhetően a tanár számára a lehetőségek széles skálája nyílik meg a didaktikai tervezés és kivitel **gyakorlati-aplikatív** megközelítésére. Iskoláink tanulói gazdag és változatos szellemi-lelki és liturgikus tevékenységet folytatnak: miséken, zsolozsmákon, szentelményeken, áhitatokon, lelkinapokon rendszeresen részt vesznek. Mindezek lényegüknél fogva igénylik a zenei szolgálatot, s ez a tény közvetlen motivációs forrásként szolgál a tanulók tanulási folyamatba történő aktív bevonására. Mind az általános és sajátos kompetenciák, mind a tanulási tevékenységek, mind pedig a tartalmak olymódon kaptak megfogalmazást, hogy a tanárt szkóla és / vagy énekkar, és / vagy énekes-hangszeres csoport megalakításának előmozdítására sarkallja, melyek tevékenysége legalább iskolai szinten szolgálja a zene útján iskoláink lelki-liturgikus programjait. (A tapasztalat azt mutatja azonban, hogy ha ilyen együttesek alakulnak, a magasabb szintű kibontakozási lehetőségek szinte maguktól adódnak, tovább fokozva a tanulók motivációját.) Mindenek előtt a tanár tekintse alapvető kötelességének az iskola lelki és adminisztratív vezetőivel, vlamint más partnerekkel – tanárkollegákkal, plébánosokkal, kulturális és szociális intézményekkel, stb. – való szoros kapcsolattartást és együttműködést, és hozzon létre egy „eseménynaptárt" olyan zenei tevékenységek számára, melyekbe a diákokat előreláthatóan, jól megtervezhetően és túlterhelés mentesen lehet bevonni. (Ugyancsak a tapasztalat mutatja, hogy a nagyobb ünnepek alkalmával megszaporodnak a felkérések, ami a többi időszak tekintetében motivációs kimerülés veszélyét hordozza. Kiegyensúlyozott megközelítésre kell törekednünk, hogy a tevékenységeink, lehetőség szerint, a teljes iskolai és liturgikus évet lefedjék.) A diákok mótivációjának, tevékenységük megszervezésének tekintetében nem lehet eléggé hangsúlyozni a **szolgálat** fogalmát, a koncertszerű zenei „produkciókkal" szemben. A tanár értékítélete irányuljon minél több diák bevonására, és ne egy magas művészi igényű „elitcsapat" kialakítására. Semmilyen megközelítés ne írja felül a kodályi kívánalmat: a zene legyen mindenkié! Itt érünk a tantárgyunk legérzékenyebb pontjához, melyen a tanárnak az osztályközössége legeltökéltebb és felelősebb tagjának kell lennie előmozdítva

- a szociálisan érzékeny tanulás integrálását,
- az erőszak bármilyen formájának megelőzését és kizárását,
- a pozitív iskolai légkör kialakításához való hozzájárulást,
- a technológia felelősségteljes használatát,
- az iskolai és közösségi kultúra formálását,
- a whole-school-megközelítést. (draft pentru CNCE, în baza proiectului TSI Safe Schools.)

Általánosságban megállapítható, hogy a zenei nevelés a diákok készségbeli különbségeinek legkitettebb tantárgy. A teljes tanulási folyamat egyik állandója ez a kitettség. A jelen tanterv egyszerre szorgalmazza a kevéssé készséges tanulók felé irányuló integráló magatartást, de nyitott a művészi igényességre is. A javasolt zenei repertoárban ugyanolyan szellemi-lelki értékkel áll egymás mellett egy – a „leggyengébb" képességű tanuló által is szépen kivitelezhető – recto tono recitáció, és egy jelentős felkészültséggel bíró tanuló által megszólaltatható összetett hangszeres mű. A tanár – az osztályban zajló felkészülési munkafolyamatba integráltan – ösztönözze a diákot e szellemi-lelki egyenérték méltánylására, a nagyon is valós technikai-kivitelezési értékkülönbség mellett. („Mindkét diáknak teljes az odaadása.") Nem szükséges kihangsúlyoznunk a kórusének felbecsülhetetlen értékét a kooperatív tanulás tekintetében. Az egyházzenei formák annyira sokoldalúak és sokrétegűek, (hiszen nem a zenei performansz, hanem Isten dicsőítésének és az emberek megszentelődésének szolgálója), hogy a tanulók készségbázisát szinte mellőzve lehet őket bevonni úgy „tömegszerepbe", mint egyéni kiállásra (szólistaként), anélkül, hogy a zenei szolgálat értékét, vagy akár a tanulási folyamat feltételeit, illetve az értékelés kritériumait kompromittálnánk. E szerves sokoldalúságnak és sokrétegűségnek köszönhetően, akár gyengébb képességgel rendelkező tanulók is érhetnek el közepes, vagy éppenséggel haladó szintet. Az esélyek egyenlőségének biztosítása mindenképpen a tanár felelőssége és kompetenciája. A tanítási, tanulási és értékelési módszerek megválogatásánál legyen főszempont a diákok állandó kölcsönös segítségre való serkentése a tanulás eredményességét illetően, valamint a folytonos önértékelésre és egymás közötti kollegiális értékelésre való ösztönzés.

A tartalmi területek évről évre haladó ciklikusságú moduláris egységekbe lettek kiválogatva és elrendezve, hogy a tanulókat az egyházi zene napi szintű, élő összetettségével szoktassuk meg.

- A zenei írás-olvasás tartalmi területe csupán a legszükségesebb zenei írás-olvasást elősegítő zeneelméleti alapfogalmakat hozza. A rendelkezésre álló időkeret nem is tesz lehetővé mást, mint a gimnáziumi szintű Zenei nevelésben nyert kompetenciák elmélyítését. Ezért új elemek csupán módszertani megközelítésben

jelentkeznek. A IX. osztályos kevéshangú, alteráció nélküli példákon gyakorolt írás-olvasás elmélyítést követően, X. osztálytól szorgalmazzuk a relatív és abszolút szolmizációt, hiszen az egyházi zenei írás gyakran használja a mozgó kulcsokat (a 4 vonalú vonalrendszer *c* és *f* kulcsai). Helyénvalónak látszik, hogy zenei írás-olvasás gyakorlat, legalább 5 perc erejéig minden órán helyet kapjon. Ezáltal elősegíthetjük a tehetséges diákok zenei továbbtanulását zenetanári szakon, de lényegi segítséget jelent a teológiai tanulmányokat folytatni akarók számára is. A repertoár elsajátításának alapmódszere a hallás utáni daltanulás. A zeneelméleti fogalmak megközelítése a lehető leggyakorlatiasabb legyen. Például: az egyházi hangnemeket nagyon nehézkesen és csak óriási időigénnyel lehet skálaszerkezetekkel tanítani. Ezzel szemben sokkal kézenfekvőbb a tanulók szemszögéből ha zsoltárdallamokat azonosítunk jól ismert antifona-dallamokkal. (Az I. tónus zsoltárdallamát megfeleltetjük, mondjuk, az Aki nékem szolgál szövegkezdetű antifona-dallammal, a VIII. tónusút az Aki eszi az én testemet-tel, és így tovább.) Így könnyedén alakítjuk ki az egyházi hangnemek azonosításának és alkalmazásának kompetenciáját az egyes hangnemek „hangképének” segítségével.

- A liturgikus ének stílusfejlődése címet viselő tartalmi terület, az egyházi zene formai és műfaji elemei mellett érint alapvető stilisztikai fogalmakat, valamint egyházzenetörténeti adatokat és hangszerismereti elemeket is. Kifejezetten a csoportos együttműködés, a projektek, bemutatók, portfóliók, tematikus látogatások és kirándulások, koncertek, audio-vizuális anyagok elemzésének területe ez. A tanterv itt is az egyházzenei gyakorlatban élő, széles és azonnali alkalmazású alapfogalmakra szorítkozik. Ugyanitt nyílik lehetőség más felekezetek zenei gyakorlatával való megismerkedésre is.
- A Liturgika és egyházi hagyományok tartalmi területe a római katoikus liturgika zenei alapfogalmait hozza, s emellett az egyházi évhez kötődő népi hagyományokkal való ismeretséget is szorgalmazza. A tanterv leginkább interdiszciplináris területe, ahol a diák bevonható liturgikus struktúrákat kutató tanulmányokba, folklorgyűjtésbe, helyi hagyományok és szokások feltárásába, valamint ezek liturgikus rendekbe és szinkretikus előadásokba illesztett kreatív felhasználásába is.
- A Liturgikus ének kifejezetten alkalmazási terület. Ugyanakkor általa válik a leginkább „láthatóvá” a tantárgy osztálykereten kívül. Minden tanórán megfelelő időkeretet kell számára biztosítani, hiszen a napi liturgikus szolgálatban való alkalmazás is szükségessé teszi ezt. Ismét ki kell hangsúlyozni, hogy a tanterv feltételezi valamilyen liturgikus zenei együttes létét, amely iskolaszinten tervezett módon készüljön liturgikus zenei szolgálatra. El kell kerülni azonban az osztályok közötti rosszindulatú versengést. Ennek megelőzésére jól tervezett váltásokban nagyobb osztályok diákjait koordonátori, vezetői, karvezetői énekes szólistai, hangszerkísérői minőségben kissebb diákokhoz lehet rendelni. Ez ugyan órarenden kívüli többletfoglalkozást igényel, de nagy haszonnal jár a tanulók felelősségvállalásának és együttműködésének szempontjából.

A tanulók tevékenységének értékelését részletesen ismerteti az Értékelési standardok című része a tantervnek. Az értékelésnek folyamatosnak kell lennie, tekintettel a tanulási standardokban megfogalmazott követelmények viszonylátában tett előrehaladásra, de a tanulók egyéni szükségleteire is. Az értékelésnek a tantárgy által fejlesztett kompetenciák fokozatos elérését kell tükröznie és sajátosan zenei értékelési eszközök mellett fel kell vonultatnia magatartást értékelő eszközöket is. Szorgalmazzuk a minél szélesebb értékelési eszközök alkalmazását, valamint a formatív és összegző módszerek összeillesztését. Javaslatok:

- rendszeres megfigyelés,
- az előadási minőség felmérését, a következő sajátos kritériumokat tartalmazó rácsokkal:
  1. tehnikai aspektusok: az intonáció tisztasága, ritmikai precizitás, kiejtés-érthetőség, tagolás-frazeálás.
  2. előadói aspektusok: az üzenet átadása, szellemi-lelki átélés, liturgikus- / koncertmegjelenés.
- portfóliók,
- tematikus projektek.

Digitális eszközök:

- tanítsi platformok: Google Classroom, Padlet, Kahoot, Canva;
- arhívumok / digitális könyvtárak,
- zenei elemzést elősegitő digitális aplikációk: YouToub, Spotify, IMSLP;
- író-szerkesztő programok / karakterkészletek: MuseScore, Noteflight, baza de caractere suplimentare ataşate la programul Word – GuidoHu, GuidoEn

GRUP DE LUCRU – MUNKACSOPORT

Nume și prenume	Grad didactic/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
SCHNEIDER ARNOLD-RIHARD	Grad didactic II	Liceul Teologic Romano-Catolic „Gróf Majláth Gusztáv Károly”, Alba Iulia, Alba
KRISTÓFI JÁNOS ZSIGMOND	Profesor univ. dr.	Universitatea Crestina Partium Oradea
BÁLINT RÓBERT	I / Dr	Liceul Teologic Romano-Catolic „Árpád-házi Szent Erzsébet”, Lunca de Sus, Harghita

COORDONATORI/RESPONSABILI/CONSULTANȚI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
ZĂBAVĂ MIHAELA	Consilier CNCE	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare	Responsabil CNCE
PÎSLARU CĂTĂLIN	Inspector general MEC	Ministerul Educației și Cercetării	Responsabil MEC
DIÓSI DÁVID	Decan / Prof.univ.dr.	UBB Cluj – Facultatea de Teologie Romano-Catolică	Consultant științific

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
GÁL LÁSZLÓ	Insp.șc.general.arhid. Doctor în teologie	Arhiepiscopia Romano-Catolică de Alba Iulia	Responsabil cult
TAMÁSI ZSOLT JÓZSEF	Director Doctor în teologie	Liceul Romano-Catolic, Tg.Mureș	Responsabil cult

Anexa nr. 117

Programa școlară
pentru disciplina

LIMBA ITALIANĂ

Cultul Romano-Catolic de Limbă Maghiară

Clasele a IX-a – a XII-a

Curriculum de specialitate (CS)
Filiera vocațională, profilul teologic,
specializarea ghid turism religios

- 2026 -

Anexa nr. 117
Programa școlară pentru disciplina *Limba italiană*, Cultul Romano-Catolic de Limba Maghiară clasele a IX-a – a XII-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea ghid turism religios*

NOTĂ DE PREZENTARE

Programa pentru disciplina *Limba italiană*, este destinată elevilor din filiera vocațională, profil teologic, specializarea Ghid turism religios. Aceasta urmărește **inițierea elevilor în studiul limbii italiene** prin dobândirea vocabularului și a structurilor de bază, dezvoltarea capacității de comunicare în situații simple și integrarea elementelor culturale și religioase.

Elevii vor progresa treptat de la amintirea și recunoașterea noțiunilor de bază, la înțelegerea, aplicarea și crearea unor mesaje scurte, utilizând situații autentice din domeniul turismului religios.

Această notă de prezentare stabilește cadrul general de înțelegere a competențelor, conținuturilor și activităților de învățare propuse de programă, precum și relațiile dintre acestea și caracterul lor obligatoriu sau orientativ.

Studiul limbii italiene la acest nivel este fundamentat pe:

- Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023, cu modificările și completările ulterioare;
- Planurile-cadru pentru învățământul liceal, filiera vocațională, profil teologic;
- Recomandarea Consiliului Uniunii Europene privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții (2018);
- Cadrul European Comun de Referință pentru Limbi (CECRL), care stabilește standarde internaționale de competență lingvistică;
- Cadrul European al Calificărilor (EQF), care susține dezvoltarea competențelor relevante pentru mobilitatea educațională și profesională;
- Documente de referință internaționale (OECD, UNESCO) privind dezvoltarea competențelor lingvistice și interculturale în educație.

Disciplina contribuie la **profilul de formare al absolventului**, vizând dezvoltarea competențelor-cheie europene, în special:

- competența de comunicare în limbi străine;
- competența culturală și de conștientizare interculturală;
- competențele sociale și civice, prin dezvoltarea capacității de relaționare într-un context multicultural;
- competența de a învăța să înveți, prin dezvoltarea strategiilor autonome de învățare lingvistică.

Finalitatea generală a disciplinei este formarea competenței de comunicare în limba italiană în contexte uzuale și profesionale specifice turismului religios, precum și dezvoltarea deschiderii culturale și interculturale.

Prin studierea limbii italiene, elevii:

- dobândesc instrumentele lingvistice necesare pentru a interacționa cu turiști italieni sau italofoni;
- înțeleg și valorifică patrimoniul cultural și religios italian în activitățile de ghidaj;
- își dezvoltă capacitatea de a transmite informații și mesaje clare în contexte profesionale și cotidiene;
- își extind orizontul cultural, contribuind la formarea unei identități europene și a unei atitudini deschise față de diversitate;
- își îmbunătățesc perspectivele de integrare profesională și mobilitate în domeniul turismului religios.

Limba italiană este, în majoritatea cazurilor, o disciplină nouă în ciclul liceal, dar ea valorifică achizițiile generale de la gimnaziu dobândite în studiul limbii materne și al limbii engleze sau al unei alte limbi străine. Elevii pot transfera competențe lingvistice și strategii de comunicare dobândite anterior, pe care le dezvoltă într-un nou context lingvistic și cultural.

Elemente de noutate:

- ancorarea limbii italiene în domeniul profesional al turismului religios;
- introducerea terminologiei de specialitate;
- abordarea interdisciplinară (istorie, geografie, religie, cultură și civilizație) în scopul dezvoltării unei competențe profesionale integrate

Studiul limbii italiene în cadrul specializării **Ghid turism religios** deschide elevilor o poartă către comunicare interculturală autentică, către valorificarea patrimoniului religios și cultural european și către o carieră într-un domeniu

în continuă dezvoltare. Prin această disciplină, elevii își construiesc competențele necesare pentru a deveni ghizi competenți, comunicatori eficienți și ambasadori ai patrimoniului cultural.

TANTERV ISMERTETÉSE

A következő tanterv, a szakmai irányultságú, teológiai profilú szaklíceumok, **vallási turizmus idegenvezető** szakos tanulói számára készült.

A tanterv célja, hogy bevezesse a tanulókat az olasz nyelv tanulmányozásába az alapvető szókincs és nyelvi szerkezetek elsajátítása révén, fejlessze a kommunikációs képességet egyszerű helyzetekben, valamint integrálja a kulturális és vallási elemeket.

A tanulók fokozatosan haladnak az alapfogalmak felidézésétől és felismerésétől a megértésen és alkalmazáson át a rövid üzenetek létrehozásáig, valós, a vallási turizmushoz kapcsolódó helyzetek felhasználásával.

Ez a bemutató jegyzet meghatározza a tanterv által javasolt kompetenciák, tartalmak és tanulási tevékenységek általános értelmezési keretét, valamint azok kapcsolatát és kötelező vagy irányadó jellegét.

Az olasz nyelv tanulmányozása ezen a szinten az alábbi dokumentumokra és elvekre épül:

- a **198/2023-as számú közoktatási törvényre**, annak későbbi módosításaival és kiegészítéseivel együtt;
- a **szaklíceumok teológiai profiljára vonatkozó kerettantervekre**;
- az **Európai Unió Tanácsának ajánlására** a kulcskompetenciákról az élethosszig tartó tanulás érdekében (2018);
- a **Közös Európai Referenciakeretre (KER / CECRL)**, amely meghatározza a nemzetközi nyelvi kompetenciaszinteket;
- az **Európai Képesítési Keretrendszerre (EKK / EQF)**, amely elősegíti az oktatási és szakmai mobilitáshoz szükséges kompetenciák fejlesztését;
- valamint az **OECD és UNESCO** nemzetközi referencia-dokumentumaira, amelyek az oktatásban a nyelvi és interkulturális kompetenciák fejlesztését támogatják.

A tantárgy hozzájárul a végzősök képzési profiljához, az európai kulcskompetenciák fejlesztésére összpontosítva, különösen:

- az idegen nyelvi kommunikációs kompetenciára;
- a kulturális és interkulturális tudatosságra;
- a szociális és állampolgári kompetenciákra, a multikulturális környezetben való kapcsolatteremtés képességének fejlesztése révén;
- valamint az önálló tanulás kompetenciájára, a nyelvtanulási stratégiák kialakításán keresztül.

A tantárgy általános célja az olasz nyelvű kommunikációs kompetencia kialakítása mindennapi és szakmai helyzetekben, különösen a vallási turizmus területén, valamint a kulturális és interkulturális nyitottság fejlesztése.

Az olasz nyelv tanulása során a diákok:

- elsajátítják az olasz vagy olaszul beszélő turistákkal való interakcióhoz szükséges nyelvi eszközöket;
- megértik és hasznosítják az olasz kulturális és vallási örökséget idegenvezetői tevékenységeikben;
- fejlesztik képességüket világos és pontos információk közlésére szakmai és hétköznapi kontextusban;
- bővítik kulturális látókörüket, hozzájárulva az európai identitás és a nyitott, sokszínűségre érzékeny attitűd kialakításához;
- javítják szakmai beilleszkedési és mobilitási esélyeiket a vallási turizmus területén.

Az olasz nyelv a legtöbb esetben **új tantárgy** a líceumi ciklusban, ugyanakkor épít az általános iskola során megszerzett ismeretekre – az anyanyelv és az angol vagy más idegen nyelv tanulásának tapasztalataira. A tanulók átvihetik és továbbfejleszthetik korábban megszerzett nyelvi kompetenciáikat és kommunikációs stratégiáikat egy új nyelvi és kulturális környezetben.

Újdonságok:

- az olasz nyelv beágyazása a vallási turizmus szakmai kontextusába;
- a szaknyelvi terminológia bevezetése;
- interdiszciplináris megközelítés (történelem, földrajz, vallás, kultúra és civilizáció), az integrált szakmai kompetencia fejlesztése érdekében.

Az olasz nyelv tanulmányozása a **vallási turizmus idegenvezető** szakon valódi kaput nyit az **autentikus interkulturális kommunikációhoz**, az **európai vallási és kulturális örökség értékeinek megismeréséhez és közvetítéséhez**, valamint egy **folyamatosan fejlődő szakmai pálya** felé.

E tantárgy révén a tanulók megszerzik azokat a kompetenciákat, amelyek szükségesek ahhoz, hogy **felkészült idegenvezetőkké, hatékony kommunikátorokká és a kulturális örökség nagyköveteivé** váljanak.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Receptarea și înțelegerea mesajelor orale și scrise în limba italiană** [7]
CG2	**Exprimarea corectă și adecvată orală și scrisă**
CG3	**Analizarea și valorificarea informațiilor culturale și religioase din spațiul italian**
CG4	**Proiectarea și realizarea unor mesaje și materiale de prezentare în limba italiană**

CLASA a IX-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Receptarea mesajelor orale și scrise în limba italiană

Clasa a IX-a
CS 1.1. Enumerarea și utilizarea formulelor de salut și prezentare
- Elevii participă activ la jocuri de rol prin care salută, se prezintă și oferă informații introductive despre un obiectiv religios. - Simularea unei întâlniri cu turiști italieni într-un muzeu religios, pentru a exersa formulele de salut și prezentare în limba italiană, realizând scurte dialoguri orale. - Creearea unui scurt video de prezentare a unui obiectiv religios – elevii descriu obiectivul, salută și se prezintă, folosind formulele în italiană.
CS 1.2. Recunoașterea și explicarea sensului unor mesaje simple
- Analizarea inscripțiilor și anunțurilor dintr-un lăcaș de cult italian, pentru a identifica sensul mesajelor și cuvintele-cheie religioase, realizând o fișă de vocabular tematic. - Interpretarea anunțurilor simple dintr-un context religios - Elevii citesc anunțuri afișate într-o biserică sau pe site-uri de turism religios și interpretează mesajul, apoi rezumă informația principală. - Creearea unui ghid scurt pentru vizitatori folosind inscripții și anunțuri studiate - Elevii corelează mesajele inscripțiilor cu locul sau ritualul respectiv și comunică informațiile colegilor sub formă de prezentare orală sau poster.
CS 1.3. Redactarea textelor simple cu rol funcțional (notițe, felicitări, e-mailuri simple).
- Scrierea unei felicitări pentru un coleg sau vizitator - Elevii aleg o ocazie potrivită, formulează mesajul și redactează felicitarea în italiană. - Redactarea unui e-mail simplu către un muzeu sau o biserică - Elevii formulează întrebări despre programul sau obiectivele religioase și trimit mesajul în italiană - Creează un mesaj de mulțumire pentru un ghid sau vizitator - Elevii analizează contextul vizitei, aleg formulele de politete potrivite și redactează mesajul.

CG 2 - Utilizarea limbii italiene în interacțiuni orale și scrise

Clasa a IX-a
CS 2.1. Utilizarea expresiilor uzuale și a structurilor gramaticale de bază în contexte de comunicare orală simple, legate de viața cotidiană și turismul religios.
- Exersarea expresiilor uzuale în simularea unor conversații simple între ghid și turist, într-un muzeu sau la o biserică, pentru a dezvolta fluența și pronunția corectă. Elevii prezintă rezultatul sub forma unei scurte scenete interactive. - Exersarea pronunției și intonației corecte prin jocuri de rol („Ghidul la biserica San Pietro”, „La agenția de turism”). - Prezentarea orală, în câteva enunțuri, a unui obiectiv religios sau cultural.

Clasa a IX-a
CS 2.2. Identificarea și interpretarea textelor simple cu conținut religios (inscripții, citate biblice, anunțuri religioase)
- Lecturarea și interpretarea unor texte religioase scurte (citate, anunțuri), pentru a înțelege sensul spiritual al mesajelor, realizând un ghid ilustrat al expresiilor religioase italiene. - Examinarea anunțurilor religioase afișate în biserici sau online - Elevii observă, rezumă informațiile principale și comunică colegilor sensul mesajului. - Crearea unui mini-ghid de texte religioase pentru vizitatori - Elevii colectează exemple de inscripții și citate, clasifică tipul de mesaj și creează un ghid scurt prezentat colegilor.
CS 2.3. Participarea activă la schimburi de mesaje orale și scrise în contexte profesionale simulate, demonstrând politețe și adaptare culturală..
- Participarea la simularea primirii unui grup de turiști italieni, într-un context turistic religios, pentru a utiliza formule de politețe și comportamente adecvate. - Participarea la mini-dialoguri tematice („Întâmpinarea pelerinilor”, „Organizarea unei excursii la un lăcaș de cult”). - Jocuri de rol privind rezolvarea unor situații problematice în comunicarea turistică (ex: întârzierea grupului, pierderea unui obiect).

CG 3 - Analizarea și valorificarea informațiilor culturale și religioase din spațiul italian

Clasa a IX-a
CS 3.1. Identificarea și compararea elementelor de cultură și civilizație italiene și române, cu accent pe tradițiile și patrimoniul religios.
- Completarea unui tabel comparativ între sărbători religioase italiene și române, pentru a evidenția asemănările și diferențele culturale. (ex: Paște – Pasqua, Crăciun – Natale). - Vizionarea de materiale video despre pelerinaje celebre din Italia (Assisi, Roma) și discutarea asemănărilor cu cele din România. - Crearea unui colaj sau afiș cu simboluri religioase și tradiționale din ambele culturi.
CS 3.2. Receptarea și interpretarea textelor culturale, religioase și turistice, pentru înțelegerea valorilor spirituale și artistice italiene
- Lecturarea unor texte autentice despre personalități religioase italiene (Sf. Francisc din Assisi, Sf. Anton din Padova) pentru a descoperi valorile spirituale și culturale italiene și identificarea mesajului principal. - Analiza unui fragment de text despre un obiectiv UNESCO italian cu semnificație religioasă. - Discuții dirijate despre valorile morale și spirituale evidențiate în texte autentice.
CS 3.3. Prezentarea orală și/sau vizuală a unor aspecte de cultură și civilizație italiene, relevante pentru turismul religios.
- Realizarea unei prezentări PowerPoint sau a unui colaj vizual despre un oraș italian cu semnificație religioasă, pentru a promova patrimoniul cultural (ex: Roma, Veneția, Napoli). - Realizarea unui mini-ghid ilustrat în italiană despre un loc de pelerinaj românesc (Putna, Nicula, Cacica). - Participarea la expoziții tematice sau la activități interdisciplinare dedicate patrimoniului religios european.

CG 4 - Proiectarea și realizarea unor mesaje și materiale de prezentare în limba italiană

Clasa a IX-a
CS 4.1. Aplicarea cunoștințelor de limbă italiană în simularea situațiilor profesionale specifice activității de ghid turistic religios.
- Simularea unei vizite ghidate la un lăcaș de cult românesc, utilizând limba italiană pentru a descrie spațiul și simbolurile religioase, realizând o prezentare interactivă. - Realizarea unei prezentări orale despre un itinerar de pelerinaj în Italia, folosind terminologia specifică domeniului. - Exersarea comunicării formale și a formulelor de politețe în interacțiunea ghid–turist.
CS 4.2. Utilizarea resurselor digitale și multimedia pentru documentare, traducere și promovarea patrimoniului religios.
- Căutarea de informații în limba italiană despre locuri de pelerinaj, utilizând resurse digitale, pentru a crea o fișă informativă bilingvă. - Crearea unui afiș digital bilingv (română–italiană) pentru promovarea unui circuit turistic religios. - Folosirea aplicațiilor de traducere și a dicționarelor electronice în scopul perfecționării vocabularului profesional.

Clasa a IX-a
CS 4.3. Manifestarea atitudinii de respect și deschidere interculturală în comunicarea cu vorbitorii de limbă italiană..
- Analizarea unor situații de comunicare interculturală și identificarea diferențelor de etichetă, pentru a înțelege importanța respectului și a toleranței. - Participarea la activități de colaborare internațională (proiecte eTwinning, corespondență în limba italiană). - Dezbateri tematice despre importanța toleranței și a respectului față de diversitatea religioasă.

CLASA a IX-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Clasa a IX-a

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Comunicare orală și scrisă	Saluturi și prezentări, formule de curtoazie, mesaje simple funcționale, dialoguri scurte despre locuri și evenimente
2. Lexic și vocabular	Vocabular de bază pentru viața cotidiană, familie, școală, termeni elementari de turism și religie
3. Gramatică și structuri lingvistice	Articole, substantive, adjective, pronume; prezentul indicativ; propoziții afirmative și negative; întrebări simple
4. Receptare culturală și religioasă	Elemente introductive de civilizație italiană și religioasă: sărbători populare, obiective religioase importante, tradiții simple
5. Producere culturală și profesională	Descrieri simple de locuri și persoane; mesaje scrise funcționale (ex: scurte note, e-mailuri, invitații)
6. Strategii de învățare și autonomie	Ascultare atentă, repetare, parafrazare, utilizarea suporturilor vizuale și lexicale

CLASA a X-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Receptarea mesajelor orale și scrise în limba italiană

Clasa a X-a
CS 1.1. Înțelegerea sensului global și a detaliilor esențiale din dialoguri, interviuri și prezentări autentice despre turismul religios.
- Audierea unei prezentări ghidate în limba italiană despre un itinerar religios, pentru a identifica ideile principale și detaliile esențiale, completând un chestionar de înțelegere. Elevii rezumă conținutul și discută despre mesajul transmis. - Vizionarea unui reportaj despre un itinerar religios italian și rezumarea ideilor principale. - Identificarea expresiilor specifice comunicării turistice într-un material audio.
CS 1.2. Receptarea și interpretarea textelor scrise (pliante, articole, texte promoționale) cu tematică religioasă sau turistică.
- Analizarea unui pliant turistic italian despre un obiectiv religios, pentru a extrage informațiile esențiale și pentru a crea o fișă de lectură. - Realizarea unei fișe de lectură pentru un text despre patrimoniul religios UNESCO. - Compararea a două texte turistice din Italia și România, observând structura și limbajul.
CS 1.3. Deducerea sensului unor termeni și expresii noi din contextul comunicării profesionale.

Clasa a X-a
- Exersarea deducerii sensului cuvintelor necunoscute din contexte profesionale autentice, prin activități de completare a glosarelor și asociere de sinonime. - Activități de identificare a termenilor de specialitate în texte despre turism. - Crearea unui mini-dicționar tematic italian–român.

CG 2 - Utilizarea limbii italiene în interacțiuni orale și scrise

Clasa a X-a
CS 2.1. Exprimarea clară a opiniilor, descrierilor și informațiilor despre obiective turistice și religioase.
- Realizarea unei prezentări orale despre un loc de cult românesc, utilizând un limbaj simplu și coerent, pentru a exersa exprimarea clară și fluentă. - Descrierea unei experiențe de pelerinaj real sau imaginar. - Joc de rol: ghid–turist, în care elevul oferă informații esențiale despre o destinație.
CS 2.2. Redactarea de texte scurte cu caracter informativ, descriptiv sau promoțional.
- Scrierea unui text informativ pentru un ghid turistic local, despre un obiectiv religios românesc, pentru a dezvolta competențele de redactare. - Completarea unei fișe de prezentare a unui obiectiv religios. - Elaborarea unui paragraf descriptiv despre o sărbătoare religioasă.
CS 2.3. Utilizarea limbajului formal și a formulelor de politețe în comunicarea profesională.
- Simularea unei discuții formale între ghid și turist, într-un context profesional, pentru a exersa limbajul de politețe și structurile adecvate. - Simularea unei discuții telefonice pentru rezervarea unui tur. - Crearea unei scurte prezentări în italiană pentru primirea unui grup de turiști.

CG 3 - Analizarea și valorificarea informațiilor culturale și religioase din spațiul italian

Clasa a X-a
CS 3.1. Identificarea asemănărilor și deosebirilor dintre tradițiile religioase italiene și române.
- Completarea unui tabel comparativ privind ritualuri și obiceiuri religioase italiene și române, pentru a evidenția asemănările și diferențele culturale. - Prezentarea unei tradiții comune (Paște, Crăciun) în ambele culturi. - Discuții despre importanța simbolurilor religioase italiene
CS 3.2. Analiza textelor culturale și religioase pentru descoperirea valorilor morale și spirituale.
- Lecturarea unui text despre Sfântul Francisc din Assisi sau un monument religios italian, pentru a identifica mesajele morale și spirituale. - Comentarea unei imagini sau a unui monument religios. - Realizarea unui afiș cu citate italiene legate de spiritualitate
CS 3.3. Prezentarea orală a unor aspecte culturale și religioase italiene și române.
- Realizarea unui proiect multimedia despre un oraș italian cu patrimoniu religios, pentru a promova valorile culturale. - Expoziție cu materiale vizuale despre locuri de cult italiene. - Realizarea unui scurt videoclip în italiană despre un pelerinaj românesc.

CG 4 - Proiectarea și realizarea unor mesaje și materiale de prezentare în limba italiană

Clasa a X-a
CS 4.1. Participarea activă la activități simulate specifice meseriei de ghid turistic.
- Simularea unei prezentări de grup la un obiectiv religios italian, pentru a aplica cunoștințele lingvistice și terminologia profesională. - Exerciții de orientare turistică în italiană (indicarea traseului, răspunsuri la întrebări). - Roluri în echipă: ghid, turist, organizator.
CS 4.2. Utilizarea limbii italiene pentru realizarea de produse digitale sau materiale promoționale.
- Crearea unui pliant digital bilingv (română–italiană) pentru promovarea unui loc de pelerinaj, utilizând resurse digitale. - Scrierea unui text pentru o pagină web turistică. - Realizarea unui poster bilingv despre turismul religios în România.

Clasa a X-a
CS 4.3. Manifestarea comportamentului intercultural adecvat în situații profesionale.
- Simularea unor situații reale de interacțiune ghid–turiști italieni, pentru a aplica reguli de politețe și gesturi culturale adecvate. - Jocuri de rol cu accent pe politețe, gesturi și formule culturale. - Discuții despre valorile ospitalității în cultura română și italiană.

CLASA a X-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Clasa a X-a

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Comunicare orală și scrisă	Dialoguri și interacțiuni mai complexe despre locuri turistice și evenimente religioase; descrieri de itinerarii și activități culturale
2. Lexic și vocabular	Extinderea vocabularului turistic și cultural: obiective religioase, repere istorice, termeni pentru ghidaj și orientare
3. Gramatică și structuri lingvistice	Timpuri verbale: prezent, viitor; propoziții complexe coordonate; prepoziții și locuțiuni uzuale; acorduri și pronume obiect
4. Receptare culturală și religioasă	Informații despre tradiții locale, sărbători religioase, arte vizuale și arhitectură italiană; identificarea elementelor de patrimoniu
5. Producere culturală și profesională	Redactarea de descrieri de obiective și evenimente, scurte prezentări orale și scrise pentru turiști; ghidaj simulat
6. Strategii de învățare și autonomie	Rezumarea informațiilor, parafrazare, compararea textelor, utilizarea dicționarelor și resurselor digitale

CLASA a XI-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Receptarea mesajelor orale și scrise în limba italiană

Clasa a XI-a
CS 1.1. Înțelegerea mesajelor orale autentice (interviuri, ghidaje, conferințe) din domeniul turismului religios și cultural.
- Audierea unui material audio autentic despre un traseu de pelerinaj, pentru a identifica informațiile esențiale și expresiile profesionale, completând o fișă de ascultare. - Vizionarea unui fragment video cu un ghid turistic italian și identificarea elementelor de limbaj profesional. - Analiza intonației și a formulelor de politețe utilizate în comunicarea cu turiștii..
CS 1.2. Receptarea textelor scrise complexe (articole, broșuri, recenzii) și identificarea intenției comunicative.
- Citirea unui articol italian despre patrimoniul religios și cultural, pentru a identifica intenția comunicativă și a extrage ideile principale. - Extragerea ideilor principale dintr-o broșură de prezentare a unui itinerar spiritual. - Analiza unui text jurnalistic italian despre turismul religios și discutarea mesajului.
CS 1.3. Interpretarea semnificațiilor culturale implicite din mesaje orale și scrise..
- Analizarea mesajelor religioase și culturale din texte italiene, pentru a recunoaște valorile morale și simbolice, realizând un scurt comentariu scris. - Compararea stilului de prezentare între un text turistic italian și unul românesc. - Exerciții de recunoaștere a expresiilor idiomatice și a conotațiilor culturale.

CG 2 - Utilizarea limbii italiene în interacțiuni orale și scrise

Clasa a XI-a
CS 2.1. Exprimarea ideilor, opiniilor și descrierilor complexe în contexte profesionale și culturale.
- Realizarea unei prezentări orale despre un itinerar turistic religios italian, pentru a exersa exprimarea coerentă și clară. - Exprimarea unei opinii argumentate despre valoarea spirituală a unui monument religios. - Realizarea unei conversații ghid–turist pe o temă specifică.
CS 2.2. Redactarea de texte funcționale și informative în registru profesional.
- Elaborarea unui text descriptiv despre o catedrală sau un sanctuar italian, pentru a dezvolta abilități de scriere profesională, realizând o broșură. - Scrierea unui mesaj formal de promovare a unui circuit turistic religios. - Crearea unei broșuri bilingve (română–italiană).
CS 2.3. Utilizarea registrelor de limbă și a conectorilor logici pentru coerență discursivă.
- Exersarea conectării ideilor prin utilizarea conectorilor logici într-un text argumentativ, pentru a îmbunătăți coerența. - Exerciții de conectare logică a ideilor (perché, quindi, inoltre, tuttavia). - Simularea unui discurs introductiv la un eveniment turistic.

CG 3 - Analizarea și valorificarea informațiilor culturale și religioase din spațiul italian

Clasa a XI-a
CS 3.1. Analiza comparativă a valorilor culturale, morale și religioase din Italia și România.
- Lecturarea unui text despre spiritualitatea franciscană și compararea acestuia cu tradițiile ortodoxe românești, pentru a identifica valori comune. Elevii redactează un scurt eseu despre importanța pelerinajului în viața comunităților religioase. - Discuții tematice despre modul în care credința influențează turismul. - Redactarea unui eseu scurt despre importanța pelerinajului în viața comunităților.
CS 3.2. Interpretarea textelor culturale complexe (literare, istorice, turistice).
- Analizarea unui text literar sau istoric italian care conține referințe religioase, pentru a descoperi valorile morale transmise. Elevii comentează o imagine artistică sau arhitecturală, argumentând semnificația sa spirituală. - Extragerea valorilor morale dintr-o legendă italiană.

Clasa a XI-a
- Comentarea unei imagini artistice sau arhitecturale cu tematică religioasă.
CS 3.3. Realizarea de prezentări culturale și turistice argumentate în limba italiană.
- Pregătirea unui proiect multimedia despre un oraș italian cu patrimoniu religios, pentru a valorifica informațiile culturale și religioase. Elevii organizează o expoziție tematică europeană, colaborând interdisciplinar cu alți colegi. - Pregătirea unei expoziții tematice: „Patrimoniul religios comun al Europei”. - Colaborarea cu elevii de la alte specializări pentru un proiect intercultural.

CG 4 - Proiectarea și realizarea unor mesaje și materiale de prezentare în limba italiană

Clasa a XI-a
CS 4.1. Aplicarea competențelor lingvistice în contexte simulate de muncă specifice profesiei de ghid turistic
- Simularea unei tururi ghidate în limba italiană, cu roluri distribuite (ghid, turist, organizator), pentru a exersa comunicarea profesională. Elevii participă la proiecte de ghidaj virtual și prezintă itinerarii tematice. - Participarea la un proiect de „ghidaj virtual” folosind aplicații online. - Utilizarea formulelor profesionale de adresare și prezentare.
CS 4.2. Utilizarea instrumentelor digitale pentru documentare, traducere și promovare turistică.
- Traducerea și adaptarea unui text promoțional din italiană în română, pentru a dezvolta competențele de traducere. Elevii creează o pagină web sau un videoclip despre o destinație religioasă italiană. - Crearea unei pagini web simple de prezentare a unui itinerar religios. - Prezentarea unui videoclip propriu în limba italiană despre o destinație religioasă.
CS 4.3. Promovarea comportamentului etic și a comunicării interculturale responsabile
- Simularea unei situații de criză în turism (întârzierea grupului, pierderea bagajului) și găsirea soluțiilor în italiană Analiza unor situații de comunicare interculturală și identificarea greșelilor posibile. - Participarea la activități tematice despre toleranță și diversitate religioasă.

CLASA a XI-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Clasa a XI-a

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Comunicare orală și scrisă	Dialoguri și prezentări despre itinerarii turistice, obiective religioase și culturale; exprimarea opiniilor și argumentelor în contexte turistice
2. Lexic și vocabular	Extinderea vocabularului profesional și cultural: termeni specifici ghidajului, descrierea artei, arhitecturii și tradițiilor religioase
3. Gramatică și structuri lingvistice	Timpuri verbale: prezent, trecut compus și imperfect; propoziții complexe subordonate și coordonate; moduri și nuanțe de exprimare; pronume relativi
4. Receptare culturală și religioasă	Analiza tradițiilor religioase, sărbătorilor și patrimoniului italian; interpretarea mesajelor culturale din texte autentice și multimedia
5. Producere culturală și profesională	Redactarea de ghiduri scurte, itinerarii, prezentări scrise și orale; simulări de ghidaj, explicarea și promovarea obiectivelor religioase
6. Strategii de învățare și autonomie	Identificarea și sintetizarea informațiilor, parafrazarea, corelarea surselor multiple, utilizarea resurselor digitale și multimedia

CLASA a XII-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Receptarea mesajelor orale și scrise în limba italiană

Clasa a XII-a
CS 1.1. Analiza și interpretarea mesajelor orale complexe (ghidaje, interviuri, conferințe) în domeniul turismului religios.
- Audierea unor materiale audio-video autentice despre turismul spiritual italian, pentru a identifica informațiile relevante și a recunoaște intenția comunicativă a vorbitorului. Elevii completează un raport de ascultare și discută despre tehnicile de prezentare utilizate. - Identificarea scopului comunicării și a intenției vorbitorului într-un ghidaj turistic autentic. - Completarea unui raport de ascultare după un fragment video în limba italiană.
CS 1.2. Analiza textelor scrise autentice (articole, recenzii, broșuri, ghiduri) din domeniul turismului religios și cultural.
- Lectura și analiza critică a unui articol italian despre un traseu religios, pentru a evidenția ideile principale și tehnicile de persuasiune. Elevii realizează un rezumat al textului și discută despre limbajul utilizat în promovarea turistică - Realizarea unui rezumat scris al unui text informativ dintr-un site turistic. - Identificarea tehnicilor de persuasiune utilizate în texte promoționale.
CS 1.3. Interpretarea sensurilor implicite, a nuanțelor și a atitudinilor exprimate în texte orale și scrise.
- Analizarea unor texte italiene despre spiritualitate și valori etice, pentru a identifica atitudinea autorului și tonul comunicării. Elevii compară modurile de exprimare a respectului și credinței în diferite contexte culturale. - Exerciții de identificare a tonului și a intenției comunicative (informare, convingere, promovare). - Analiza diferențelor culturale în exprimarea respectului și a credinței.

CG 2 - Utilizarea limbii italiene în interacțiuni orale și scrise

Clasa a XII-a
CS 2.1. Argumentarea orală și scrisă pe teme culturale, religioase și profesionale.
- Participarea la o dezbatere în limba italiană pe tema 'Turismul religios – experiență spirituală sau economică?', pentru a dezvolta abilitățile de argumentare. Elevii redactează un eseu scurt în care își exprimă punctul de vedere personal. - Redactarea unui eseu scurt argumentativ despre importanța patrimoniului religios european. - Prezentarea unui punct de vedere personal asupra rolului ghidului turistic.
CS 2.2. Realizarea de discursuri și prezentări profesionale în limba italiană.
- Elaborarea unei prezentări orale sau video pentru promovarea unui traseu religios, utilizând un limbaj profesional și expresii de specialitate. Elevii participă la o simulare de conferință turistică și prezintă un proiect propriu. - Participarea la o simulare de conferință turistică în italiană. - Crearea unui videoclip sau podcast cu descrierea unui obiectiv religios.
CS 2.3. Redactarea de texte funcționale și profesionale complexe.
- Redactarea unei scrisori formale către o agenție de turism italiană, pentru a solicita informații sau colaborare. Elevii elaborează un raport de activitate și creează o broșură bilingvă despre un itinerar de pelerinaj. - Elaborarea unui raport de activitate al unui ghid turistic. - Compunerea unei broșuri bilingve pentru un itinerar de pelerinaj.

CG 3 - Analizarea și valorificarea informațiilor culturale și religioase din spațiul italian

Clasa a XII-a
CS 3.1. Analiza comparativă a manifestărilor culturale și spirituale italiene și române.
- Studierea formelor de pelerinaj în Italia și România, pentru a identifica asemănările și diferențele în tradițiile religioase. - Elaborarea unui eseu vizual despre asemănările dintre arhitectura religioasă italiană și cea românească. - Organizarea unei expoziții tematice: „Dialog spiritual între Italia și România”.
CS 3.2. Interpretarea textelor culturale complexe pentru descoperirea mesajului spiritual și artistic.

Clasa a XII-a
- Analizarea unui fragment literar sau documentar italian cu tematică religioasă, pentru a evidenția simbolurile și mesajele morale. - Discuții despre simbolurile artistice prezente în pictura bisericească italiană. - Identificarea mesajului moral într-o legendă sau într-un text despre un sfânt italian.
CS 3.3. Prezentarea integrată a valorilor religioase și culturale în scopul promovării turismului responsabil.
- Crearea unui proiect multimedia despre 'Turismul religios și valorile umane', pentru a promova turismul responsabil. - Prezentarea unei campanii de promovare a patrimoniului religios local. - Dezbateri privind rolul spiritualității în dialogul intercultural.

CG 4 - Proiectarea și realizarea unor mesaje și materiale de prezentare în limba italiană

Clasa a XII-a
CS 4.1. Utilizarea limbii italiene în contexte profesionale autentice sau simulate.
- Simularea unui tur ghidat complet, în care elevii joacă rolurile de ghid, turist și organizator, pentru a exersa comunicarea profesională complexă. - Prezentarea în italiană a unui pachet turistic religios. - Realizarea unei sesiuni de întrebări și răspunsuri cu colegii în rol de turiști italieni.
CS 4.2. Crearea de materiale autentice de promovare turistică și religioasă în italiană.
- Elaborarea unui portofoliu profesional care include CV, scrisoare de intenție și pliante turistice, pentru a valorifica competențele lingvistice. - Crearea unei campanii digitale bilingve pentru promovarea unui itinerar religios. - Utilizarea aplicațiilor multimedia pentru prezentarea obiectivelor religioase.
CS 4.3. Demonstrarea competenței interculturale și a eticii profesionale în comunicarea cu turiști italieni.
- Simularea unor situații de criză în turism (întârzierea grupului, pierderea bagajului), pentru a aplica principiile comunicării interculturale responsabile. - Participarea la activități de colaborare interculturală (proiecte Erasmus, eTwinning). - Discuții despre responsabilitatea culturală și spirituală a ghidului turistic.

CLASA a XII-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Clasa a XII-a

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Comunicare orală și scrisă	Interacțiuni complexe și prezentări detaliate despre itinerarii turistice, obiective religioase și culturale; argumentarea opiniilor și recomandări personalizate
2. Lexic și vocabular	Termeni profesionali și culturali avansați: descrierea artei, arhitecturii, patrimoniului religios, proceduri de ghidaj și orientare
3. Gramatică și structuri lingvistice	Timpuri verbale complexe: prezent, trecut, viitor, condițional, conjunctiv; propoziții complexe subordonate și coordonate; exprimare nuanțată
4. Receptare culturală și religioasă	Analiza și interpretarea textelor autentice, multimedia și ghiduri; comparații între tradiții religioase și culturale; identificarea mesajelor implicite
5. Producere culturală și profesională	Redactarea și prezentarea de ghiduri detaliate, itinerarii, texte explicative și discursuri orale pentru turiști; simulări de ghidaj profesional
6. Strategii de învățare și autonomie	Sinteză, parafrazare, evaluarea critică a surselor, utilizarea resurselor digitale și multimedia; planificarea și prezentarea de proiecte turistice și culturale

SUGESTII METODOLOGICE

Profesorul va folosi metode interactive, centrate pe comunicare: jocuri de rol, dialoguri scurte, activități de pereche, realizarea de afișe și pliante simple. Se recomandă utilizarea materialelor autentice (broșuri, imagini, videoclipuri) și simularea unor situații reale de comunicare în turismul religios.

1. Activități de comunicare orală
   - **Role-play / simulări de ghidaj:** Elevii interpretează rolul ghidului și al vizitatorilor italieni, exersând formule de salut, prezentare și explicații despre obiective religioase.
   - **Dialoguri ghid-vizitator:** Conversații structurate despre obiective turistice și culturale, cu întrebări și răspunsuri simple.
   - **Prezentări scurte:** Elevii prezintă în italiană un obiectiv religios, folosind expresii și formule adecvate contextului.
   - **Interviuri între colegi:** Elevii pun și răspund la întrebări despre experiențe personale sau despre vizite religioase.

2. Activități de receptare și interpretare a textelor
   - **Lectură ghidată de inscripții religioase sau citate biblice:** Elevii **identifică** cuvinte-cheie și **explică** sensul.
   - **Analiza anunțurilor religioase:** Rezumarea mesajelor și interpretarea lor în contextul vizitei.
   - **Compararea textelor:** Identificarea diferențelor de sens între diverse inscripții sau texte culturale.

3. Activități de producere de texte scrise
   - **Redactarea de mesaje scurte:** Notițe, felicitări, e-mailuri pentru vizitatori sau colegi.
   - **Crearea de ghiduri sau materiale informative:** Mini-ghiduri despre obiective religioase, cu imagini și explicații simple în italiană.
   - **Parafrazarea și rezumarea textelor:** Transformarea informațiilor din inscripții sau citate în texte scurte și clare.

4. Activități de cultură și civilizație italiană
   - **Recunoașterea simbolurilor religioase:** Exerciții de identificare vizuală și explicarea semnificației lor.
   - **Prezentări tematice:** Sărbători, tradiții și obiective religioase italiene.
   - **Discuții ghidate:** Analiza semnificației culturale și religioase a obiectivelor și tradițiilor.

5. Activități de dezvoltare profesională
   - **Simulări de tur ghidat complet:** Elevii aplică cunoștințele de limbă și cultură pentru a prezenta un obiectiv religios.
   - **Autoevaluare și peer-review:** Evaluarea propriei comunicări și corectarea greșelilor.
   - **Activități integrate:** Combinarea expresiilor de salut, prezentarea obiectivului, explicarea simbolurilor și interacțiunea cu vizitatorii.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Grad didactic/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
FORMITTÁG TIMEA EDINA	II.	Școala Gimnazială „Szent István” Sâniob

COORDONATORI/RESPONSABILI/CONSULTANȚI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
ZĂBAVĂ MIHAELA	Consilier CNCE	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare	Responsabil CNCE
PÎSLARU CĂTĂLIN	Inspector general MEC	Ministerul Educației și Cercetării	Responsabil MEC
DIÓSI DÁVID	Decan / Prof.univ.dr.	UBB Cluj – Facultatea de Teologie Romano-Catolică	Consultant științific

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
GÁL LÁSZLÓ	Insp.șc.general.arhid. Doctor în teologie	Arhiepiscopia Romano-Catolică de Alba Iulia	Responsabil cult
TAMÁSI ZSOLT JÓZSEF	Director Doctor în teologie	Liceul Romano-Catolic, Tg.Mureș	Responsabil cult

Anexa nr. 118

Programa școlară
pentru disciplina

LITERATURĂ UNIVERSALĂ ÎN LIMBA MAGHIARĂ

Cultul Romano-Catolic de Limbă Maghiară

Clasa a XII -a

Curriculum de specialitate (CS)
Filiera vocațională, profilul teologic,
specializarea ghid turism religios

- 2026 -

Anexa nr. 118
Programa școlară pentru disciplina *Literatură universală în limba maghiară*, Cultul Romano-Catolic de Limba Maghiară clasa a XII-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea ghid turism religios*

NOTĂ DE PREZENTARE

Prezenta programă școlară de **Literatură universală în limba maghiară** este elaborată pentru clasa a XII-a, specializarea Ghid turism religios, profil teologic romano-catolic de lima maghiară. Disciplina este studiată pe parcursul unui an școlar, cu o oră pe săptămână, în cadrul învățământului liceal, în conformitate cu Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023 și Anexa nr. 28 la Ordinul Ministrului Educației și Cercetării nr. 4.350/20.06.2025.

Cunoștințele și valorile transmise prin disciplina Literatură universală dezvoltă competențe-cheie definite de Comisia Europeană, precum comunicarea în limba maternă, competența digitală, competența de a învăța să înveți, competențele sociale și civice, spiritul de inițiativă și antreprenoriat, precum și sensibilizarea și exprimarea culturală.

Scopul principal al disciplinei Literatură universală este de a familiariza elevii cu operele literare reprezentative ale culturii universale, cu variațiile istorice ale viziunii despre lume, despre om și ale modului de gândire, oferind, totodată, o imagine de ansamblu asupra diversității lumii, culturii și literaturii. Scopul secundar este de a completa și aprofunda competențele dobândite și conținuturile parcurse la orele de Limba și literatura română, respectiv Limba și literatura maghiară.

Orele de Literatură universală creează oportunități pentru ca elevii să își dezvolte o atitudine pozitivă față de lectură și artă, precum și pentru ca ei:

- să-și exerseze competențele de înțelegere și interpretare a textului deja dobândite, aplicându-le pe opere din literatura universală;
- să se orienteze între epoci, stiluri și curente literare;
- să formuleze opinii despre textele citite și să le susțină cu argumente;
- să fie capabili să argumenteze și să dezbată;
- să practice gândirea critică;
- să comunice într-un mod convingător și inteligibil.

Datorită specificului specializării ghid turism religios, este deosebit de important ca elevii să dețină o cultură generală care să le permită o viziune istorică, cunoașterea și recunoașterea ca valoare a patrimoniului culturii universale, europene și creștine.

Disciplina Literatură universală susține în mod eficient formarea viitorilor ghizi de turism religios, care trebuie să aibă capacitatea de a înțelege valorile literare, culturale și spirituale ce definesc patrimoniul universal și de a le comunica publicului larg în mod adecvat. Totodată, disciplina poate contribui în mod eficient la formarea unor cititori avizați și a unor gânditori autonomi, care să fie capabili să înțeleagă lumea.

Prezenta programă școlară oferă un cadru flexibil pentru profesori: le oferă posibilitatea de a alege în mod liber dintre autorii și textele propuse, adaptându-se la situațiile concrete și la specificul claselor, alocând, în același timp, un număr adecvat de ore temelor.

Pe parcursul anului școlar, profesorii trebuie să selecteze cel puțin **10 texte** dintre cele propuse spre studiu, pe care le vor prelucra integral sau parțial, putând, de asemenea, să le înlocuiască sau să le schimbe cu alte texte, în funcție de timpul disponibil, de ritmul de lucru și de interesul clasei. Procesul de învățare trebuie să se baze pe comunicare și pe experiența lecturii, prin crearea de activități și sarcini adecvate.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Înțelegerea și interpretarea textelor literare. Aprofundarea capacității de a citi texte, exersarea rolului de cititor, practicarea atitudinii estetice.**
CG2	**Receptarea textelor studiate în contexte culturale, identificarea specificului istoric al stilurilor. Activarea viziunii istorice, exersarea raportării culturale.**
CG3	**Argumentare scrisă sau orală. Formularea propriei opinii în legătură cu un text literar sau cu un fenomen cultural.**

CLASA a XII-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Înțelegerea și interpretarea textelor literare. Aprofundarea capacității de a citi texte, exersarea rolului de cititor, practicarea atitudinii estetice.

Clasa a XII-a
CS 1.1. Înțelegerea și interpretarea textelor literare.
- *Determinarea temei textului literar (de ex. citire pe secțiuni, preziceri, ordinea amestecată a paragrafelor, alegerea subtitlurilor pentru paragrafe).* - *Observarea structurii narațiunii, identificarea tipului de construcție a acțiunii (de ex. piramida poveștii, tabelul poveștii).* - *Explorarea relațiilor dintre personaje (de ex. rețeaua de roluri, vocile interioare, „înghețarea" imaginii, joc de rol, „jocul bârfei”).* - *Formularea de probleme și întrebări în legătură cu textul citit (de ex. „întrebăm autorul!”).* - *Identificarea unor caracteristici ale construcției limbajului în textele lirice (de ex. jurnalul împărțit în două).*
CS 1.2. Interpretarea aceluiași text din perspective multiple de lectură.
- *Dezvoltarea unor aspecte date în legătură cu textul (titlu, temă, structură, gen, atmosferă, stil, mijloace poetice, arhetipuri, motive, toposuri, etc.) de ex. cu ajutorul tabelului de aspecte, al pălăriilor gânditoare.* - *Descoperirea structurii valorice a textului literar, a semnificațiilor conotative (de ex. cartea cu citate, tabelul T).* - *Punerea în valoare a punctului de vedere personal în legătură cu textul (de ex. jurnal de lectură, jurnal împărțit în două, corespondență despre opere literare).*
CS 1.3. Stabilirea de conexiuni între texte literare aparținând unor spații culturale și epoci diferite.
- *Compararea operelor literare din epoci diferite, evidențierea asemănărilor și deosebirilor (de ex. diagrama Venn).* - *Analizarea relației dintre operă și tendința, curentul literar reprezentat (de ex. schimb de idei, tehnica mesei rotunde).* - *Interpretarea regulilor de comportament, a modelelor de conduită din epocă și observarea rolului lor în construirea personajelor (de ex. harta personajului, interpretarea unui fragment dramatizat, pantomima).* - *Prezentarea individuală și dezbaterea în comun a operelor literare alese.*

CG 2 - Receptarea textelor studiate în contexte culturale, identificarea specificului istoric al stilurilor. Activarea viziunii istorice, exersarea raportării culturale.

Clasa a XII-a
CS 2.1. Sistematizarea cunoștințelor literare existente și a experiențelor de lectură.
- *Colectarea de idei pe o temă, întrebare sau problemă dată, în legătură cu texte literare (de ex. brainstorming, ciorchine, diagrama ciorchinelui).* - *Colectarea cunoștințelor prealabile și formularea de întrebări suplimentare pe o temă dată (de ex. tabel ȘTIU-VREAU SĂ ȘTIU-AM ÎNVĂȚAT, eseu scurt).* - *Reactualizarea și sistematizarea cunoștințelor literare și culturale existente, în perechi sau în grup (de ex. tabel de concepte, harta gândirii, cărți cu citate).*

Clasa a XII-a
CS 2.2. Separarea epocilor, stilurilor, distingerea trăsăturilor esențiale.
- *Evidențierea specificului viziunii despre lume și despre om, determinarea sistemului de valori reprezentat (de ex. tabel de aspecte, schimb de idei, eseu scurt).* - *Separarea și sumarea trăsăturilor stilistice ale diferitelor epoci, curente (de ex. harta gândirii, eseu scurt, eseu structurat, studiu de caz).* - *Prezentarea unei epoci, a unui curent literar (portofoliu, prezi, ppt, etc.).*
CS 2.3. Identificarea conexiunilor dintre literatura universală și cea maghiară.
- *Compararea textelor literare universale și maghiare din epoci diferite, pe axa temei, viziunii despre lume, viziunii despre om, stilului, sistemului de valori (tabel de aspecte, schimb de idei).* - *Înregistrarea opiniilor, observațiilor cititorilor (de ex. jurnal de lectură, jurnal împărțit în două).* - *Analiza comparativă a două opere literare pe baza unor aspecte date (eseu, analiză).*
CS 2.4. Recunoașterea conexiunilor dintre textele literare și operele de artă.
- *Recunoașterea caracteristicilor epocilor, stilurilor, curentelor în operele de artă (de ex. schimb de idei, asocierea imaginilor, puzzle).* - *Compararea textului literar cu opera de artă, identificarea trăsăturilor comune (de ex. creație de imagine ghidată, „cubul”).* - *Prezentarea, ilustrarea interdisciplinarității cu ajutorul operelor de artă (de ex. afiș, poster, expoziție, portofoliu).*

CG 3 – Argumentare scrisă sau orală. Formularea propriei opinii în legătură cu un text literar sau cu un fenomen cultural.

Clasa a XII-a
CS 3.1. Argumentare orală în favoarea unui anumit punct de vedere.
- *Formularea de întrebări cu răspuns da/nu, a unor posibile puncte de vedere pe o temă dată (de ex. harta gândirii).* - *Enumerarea argumentelor și contraargumentelor pe baza unor puncte de vedere (de ex. argumente pe cartonașe, liniile opiniei, tabelul T).* - *Aplicarea tehnicii dezbaterii în legătură cu o temă controversată (de ex. dezbatere, tribunalul literar).*
CS 3.2. Argumentare în scris pe o temă literară dată.
- *Recunoașterea, determinarea specificului textelor argumentative (de ex. diagrama ciorchinelui).* - *Colectarea de argumente, dovezi în legătură cu o temă literară dată (de ex. argumente pe cartonașe, dezbatere).* - *Redactarea unui text argumentativ structurat.* - *Elaborarea unui studiu de caz.*
CS 3.3. Formarea unei opinii personale și susținerea ei cu argumente în legătură cu un text literar dat sau cu un fenomen literar/cultural.
- *Reacție la lectură, formularea și motivarea reflecțiilor personale, a opiniilor în legătură cu textul literar, fenomenul cultural (de ex. recenzie de carte, corespondență despre opere literare, jurnal de lectură).* - *Dezbaterea motivelor, faptelor, modelelor de comportament ale personajelor (de ex. tribunalul literar).* - *Compararea ideilor, sistemului de valori al unei epoci din trecut cu sistemul de valori, idealurile propriei epoci (de ex. eseu).*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Clasa a XII-a

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Viziunea despre om și despre lume în Antichitate, în literatură	1.1. Lumea miturilor. 1.2. Teme și motive caracteristice. 1.3. Contextul istoric, spiritual și cultural al literaturii grecești și romane antice. 1.4. Relația dintre operele literare și mitologia greco-romană. 1.5. Interconexiunea viziunii despre lume, a viziunii despre om, a sistemului de valori și a genurilor literare. 1.6. Relația dintre forțele transcendente, comunitate și individ. **Se vor alege cel puțin 2 texte.** Sugestii de texte: *Homer: Iliada, Odiseea (fragmente); Vergiliu: Eneida (fragmente); Sofocle: Antigona, Oedip rege; Euripide: Medeea; Eschil: Oreste; Alceu: Corabia; Sappho: Către Afrodita; Cântecele lui Anacreon; Vergiliu: Ecloge; Horațiu: Ars Poetica (fragmente), Către Thaliarchus, Către Licinius Murena; Ovidiu: Metamorfoze.*
2. Lumea Bibliei	2.1. Părțile Bibliei, geneza, locul în cultura europeană. 2.2. Teme și motive biblice caracteristice: de ex. Crearea omului și căderea în păcat; Lupta dintre bine și rău; Jertfa și mântuirea; Conflictul fratricid, invidia, gelozia; Soarta profetului, Puterea credinței; Judecata de Apoi și Apocalipsa. **Se vor alege cel puțin 2 texte.** Sugestii de texte: *Vechiul Testament: Crearea lumii și a omului, Căderea în păcat, Cain și Abel, Potopul, Turnul Babel, Cartea lui Iona; Noul Testament: Nașterea lui Iisus, Botezul lui Iisus, Procesul și Răstignirea lui Iisus, Pilda semănătorului, Pilda oii rătăcite, din Apocalipsa lui Ioan (fragmente).*
3. Viziunea despre om și despre lume în Evul Mediu, în literatură	3.1. Contextul istoric, spiritual și cultural al literaturii medievale. 3.2. Relația dintre Dumnezeu și om. Lumea aceasta și sfera transcendentă. 3.3. Teme religioase și laice, genuri în literatura medievală. **Se vor alege cel puțin 2 texte.** Sugestii de texte: *Sfântul Augustin: Confesiuni (fragmente); Sfântul Francisc de Assisi: Cântarea soarelui; Jacopone da Todi: Stabat mater; Legende despre sfinți (fragmente); Legende despre cavalerii Mesei Rotunde; Cântecul Nibelungilor; Cântecul lui Roland; Jaufré Rudel: Iubirea de departe; Walther von der Vogelweide: Poezii; Carmina Burana; Dante Alighieri: Divina Comedie (fragmente); François Villon: Balade.*
4. Viziunea despre om și despre lume în Renaștere, în literatură	4.1. Contextul istoric, spiritual și cultural al literaturii Renașterii. 4.2. Antropocentrismul, gândirea laică în literatura Renașterii. 4.3. Idealul iubirii și al frumuseții, glorificarea vieții laice, apariția complexității naturii umane în textele literare ale Renașterii. **Se vor alege cel puțin 2 texte.** Sugestii de texte: *Francesco Petrarca: Canzoniere (Cântece); Giovanni Boccaccio: Decameronul (fragmente); William Shakespeare: Romeo și Julieta, Hamlet, Visul unei nopți de vară, Richard al III-lea.*

Domenii de conținut	Conținuturi
5. Viziunea despre om și despre lume în Iluminism, în literatură	5.1. Contextul istoric, spiritual şi cultural al literaturii Iluminismului. 5.2. Călătoria, cunoaşterea, utopia-distopia în literatura Iluminismului. 5.3. Critica socială, viziunea asupra naturii în textele literare ale epocii. 5.4. Căutarea fericirii individuale, rolul determinant al limitărilor sociale, umane în modelarea destinelor umane. **Se vor alege cel puțin 2 texte.** Sugestii de texte: *Jonathan Swift: Călătoriile lui Gulliver; Daniel Defoe: Robinson Crusoe; Charles de Secondet Montesquieu: Scrisori persane (fragmente); Jean Jacques Rousseau: Discurs asupra originii şi fun- damentelor inegalității dintre oameni, Contractul social (fragmente); Voltaire: Candide sau optimismul; Molière: Tartuffe; Johann Wolfgang Goethe: Suferințele tânărului Werther, Faust (fragmente).*

SUGESTII METODOLOGICE

Capitolul Sugestii metodologice al programei școlare conține îndrumări practice pentru procesul de predare-învățare. Programa este foarte flexibilă în ceea ce privește libertatea profesorilor de a alege dintre autorii și textele propuse, dar predarea trebuie să fie **interactivă** și **orientată spre elev**.

Criteriile de selecție a textelor:

- La alegerea textelor de citit, profesorul trebuie să ia în considerare valoarea, accesibilitatea, atractivitatea, relevanța textelor din perspectiva temei, epocii și curentului stilistic dat, precum și interesele și competențele elevilor.
- Deoarece programa nu stabilește, ci doar recomandă textele de citit, profesorul decide ce opere reprezentative alege, în funcție de resursele disponibile, având posibilitatea să includă și opere care nu sunt enumerate în sugestii.
- Profesorul trebuie să urmărească **diversitatea de gen literar, diversitatea tematică și culturală** în alegerea textelor.
- Este recomandat să **conecteze operele din literatura universală cu autorii și creațiile din literatura maghiară**, evidențiind interconexiunile dintre literatura universală și cea națională.

Numărul de ore și cantitatea de texte:

- Deoarece studiul literaturii universale este limitat la 1 oră pe săptămână, programa sugerează prelucrarea integrală sau parțială a **cel puțin 10 opere literare** pe parcursul unui an școlar.

Abordarea textelor de bază:

- Deși programa se bazează fundamental pe o abordare cronologică, de istorie literară, ea nu solicită o perspectivă completă de istorie literară și nu urmărește să rezume întreaga moștenire a literaturii universale, ci doar să schițeze **principalele linii directoare, schimbările spirituale, modificările viziunii despre lume și despre om**.
- Prin urmare, sunt sugerate abordările centrate pe **experiență, pe text și pe receptare** în predarea disciplinei.
- Se consideră important ca elevii să aibă **experiențe de lectură, întâlniri directe cu texte** și să realizeze conexiuni bazate pe dialogul dintre texte.

Principii metodologice generale în predarea literaturii universale:

- **Centrare pe elev:** Sprijinirea participării active a elevilor, încurajarea învățării prin descoperire, stimularea colaborării și a reflecției personale prin metode și activități de învățare variate (de ex. jurnal împărțit în două, reflecții personale, întrebări, formularea experienței de lectură, jurnal/scrisoare din perspectiva personajului, voci interioare, scaunul fierbinte).
- **Diversitate metodologică:** Aplicarea de metode variate (tradiționale, interactive, bazate pe experiență, digitale) (de ex. dezbatere, publicare, joc de rol, eseu, „înghețarea" imaginii, atelier de traducere în grup, „jocul bârfei", realizarea de prezi, ppt, eseu video).
- **Dezvoltarea gândirii critice:** Aplicarea de metode și activități care susțin analiza textului, formularea de opinii, rezolvarea de probleme, luarea de decizii individuale (de ex. tribunalul literar, pălăriile gânditoare, argumente pe cartonașe, eseu).
- **Dezvoltarea competențelor lingvistice:** Consolidarea eficientă a competenței de comunicare în limba maternă (înțelegerea textului, crearea de text, argumentare orală și scrisă).
- **Flexibilitate:** Alegerea și aplicarea flexibilă a textelor literare, metodelor, activităților, în funcție de nevoile și posibilitățile de învățare date.
- **Interdisciplinaritate:** Sprijinirea elevilor în conectarea temelor și motivelor literare cu alte discipline, cum ar fi istoria, științele sociale, diverse arte (de ex. portofoliu/prezi/ppt interdisciplinar, compararea spectacolului de teatru/adaptării cinematografice, prezentarea conexiunii dintre literatură și alte arte).
- **Alfabetizare digitală și mediatică:** Integrarea metodelor și activităților care dezvoltă competențele digitale în cadrul orelor (de ex. realizarea de prezi, ppt, eseu video, cercetare digitală, dobândirea independentă de informații și orientare din surse digitale credibile, de încredere).

- **Îmbinarea evaluării formative cu cea sumativă:** Aplicarea de metode și instrumente de evaluare variate, luând în considerare nevoile și abilitățile de învățare ale elevilor (de ex. jurnal de lectură, jurnal împărțit în două, eseu scurt, autoevaluare și evaluare de către colegi, proiect, portofoliu, studiu de caz, eseu comparativ, studiu de caz, prezentări, prelegeri).

Diferențiere, personalizare:

- Profesorul poate alege texte literare și sarcini în mod flexibil, adaptându-se nevoilor și cerințelor elevilor care progresează în ritmuri diferite, luând în considerare și situațiile specifice (de exemplu, nevoile elevilor cu cerințe educaționale speciale, dizabilități, din medii sociale defavorizate, oferind, totodată, oportunități pentru cultivarea talentelor).
- **Metode și activități de învățare sugerate pentru elevii cu ritm mai lent sau cu cerințe educaționale speciale (CES):** citire pe secțiuni, rezumate vizuale, dicționar de cuvinte-cheie, hărți de caracter simplificate, joc de rol, cărți de poveste, cronologie, hartă a atmosferei.
- **Pentru elevii avansați:** eseu comparativ, disertație, proiecte interdisciplinare, eseu video, studii de caz, planificarea traseelor virtuale.
- **Crearea unui context personal, real, și aplicabilitatea:** Experimentarea relevanței literaturii în viața elevilor și în viitoarea profesie de ghid turistic religios (de ex. compararea idealurilor, viziunii despre om a unei epoci vechi cu sistemul de valori al propriei epoci, dezbaterea dilemelor morale, apariția temei literare date în diferite epoci, descoperirea toposurilor biblice și mitologice în operele epocilor ulterioare).

Teme transversale:

- **Educație pentru mediu, relația om-natură** (de ex. Relația dintre Romantism și natură; Rolul și formele de manifestare ale naturii în literatură; Cultul naturii, estetica peisajului în literatură).
- **Digitalizare** (de ex. Distorsionarea informației, realitate și realitate virtuală, cenzura; Etica supravegherii digitale).
- **Patrimoniu cultural** (de ex. Fundamentele culturii europene; Relația dintre literatură și arte; Sensibilitate culturală și ghidaj turistic religios).
- **Învățare socio-emoțională (SEL/SZET), starea de bine, prevenirea violenței și a (cyber)bullying-ului, utilizarea responsabilă a informației și tehnologiei, cultură școlară pozitivă** (de ex. Teme precum conflictul fratricid, vina, responsabilitatea, povara mentală în literatură; Anxietatea, alienarea, sensul existenței în operele literare; Acceptarea destinului, relația cu transcendentul și pacea sufletească).
- **Incluziune, diversitate și egalitate de șanse** (de ex. Imaginea „celuilalt” și acceptarea diferenței culturale; Conflictul fratricid și excluderea; Critica rolurilor de gen și a subordonării; Diferențele de clasă și șansele de ascensiune socială; Reprezentarea literară a identității minoritare/stigmatizate; Alienarea și căutarea identității în contextul alterității; Vocile culturilor periferice).
- **Drepturile omului, participare civică și prevenirea intoleranței / urii** (de ex. Conflictul dintre drepturile naturale și legile statale; Relația dintre individ și putere; Examinarea reprezentării literare a urii și intoleranței).

Disciplina se încadrează organic în formarea de **profil teologic, specializarea ghid turism religios**, prin crearea cadrului fundamental de cultură generală și spirituală și prin susținerea eficientă a formării viitorilor ghizi de turism religios. Ghizii trebuie să aibă capacitatea de a înțelege valorile literare, culturale și spirituale care definesc patrimoniul universal, abilități de comunicare asertivă, precum și cunoașterea moștenirii valoroase a culturii și literaturii europene și creștine. Disciplina susține eficient formarea unor tineri reflexivi, creativi, responsabili, comunicativi și bine pregătiți profesional.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Grad didactic/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
PALOTÁS ZSUZSA	Grad didactic I.	Liceul Teologic Romano-Catolic ”Szent László”, Oradea, Bihor
RAZMAN ENIKŐ	Grad didactic I.	Liceul Teologic Romano-Catolic ”Szent László”, Oradea, Bihor

COORDONATORI/RESPONSABILI/CONSULTANȚI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
ZĂBAVĂ MIHAELA	Consilier CNCE	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare	Responsabil CNCE
PÎSLARU CĂTĂLIN	Inspector general MEC	Ministerul Educației și Cercetării	Responsabil MEC
DIÓSI DÁVID	Decan / Prof.univ.dr.	UBB Cluj – Facultatea de Teologie Romano-Catolică	Consultant științific

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
GÁL LÁSZLÓ	Insp.șc.general.arhid. Doctor în teologie	Arhiepiscopia Romano-Catolică de Alba Iulia	Responsabil cult
TAMÁSI ZSOLT JÓZSEF	Director Doctor în teologie	Liceul Romano-Catolic, Tg.Mureș	Responsabil cult

118... számú melléklet az oktatási és kutatási miniszter .../... . számú rendeletéhez

Iskolai tanterv a
magyar nyelvű

VILÁGIRODALOM

tantárgy tanításához

XII.osztály

Szaktanterv (CS),
szakképző/vokacionális ágazat számára, teológiai profil,
egyházturisztika szakképzés
(magyar nyelvű római katolikus kultusz)

- 2026 -

VILÁGIRODALOM
Tanterv a magyar tannyelvű római katolikus teológiai líceumok egyházturisztika szakos XII. osztályai számára

BEMUTATÓ JEGYZÉK

Jelen világirodalom tanterv a római katolikus teológiai profilú, egyházturisztika szakos XII. osztályok számára készült, ahol a diákok egy éven keresztül heti 1 órában tanulnak új tantárgyként világirodalmat a középfokú oktatás felső szakaszában a 198/2023-as sz. Közoktatási törvény és az Oktatási és Kutatási Minisztérium 4.350/2025.06.20. sz. rendeletének 28. sz. melléklete értelmében. A világirodalom tantárgy által közvetített ismeretek és értékek olyan, az Európai Bizottság által meghatározott kulcskompetenciákat fejlesztenek, mint az anyanyelvi kommunikáció, a digitális kompetencia, a tanulás elsajátítása, szociális és állampolgári kompetenciák, a kezdeményezőkészség és vállalkozói szellem, valamint a kulturális érzékenység és kifejezőkészség.

A világirodalom tantárgy elsődleges célja, hogy megismertesse a diákokkal az egyetemes kultúra reprezentatív irodalmi alkotásait, a világkép, emberkép, gondolkodásmód történeti változatait, valamint átfogó képet nyújtson a világ, a kultúra és az irodalom sokszínűségéről.

Másodlagos célja, hogy kiegészítse és elmélyítse a románnyelv- és irodalom-, illetve a magyarnyelv- és irodalomórákon elsajátított kompetenciákat, megismert tartalmakat. A világirodalom-órák lehetőséget teremtenek arra, hogy a diákokban kialakuljon az olvasással és a művészettel kapcsolatos pozitív attitűd, valamint, hogy

- a már korábban megszerzett szövegértési, szövegértelmezési készségüket világirodalmi alkotások segítségével is gyakorolják,
- eligazodjanak a korszakok, korstílusok, irodalmi irányzatok között,
- véleményt alkossanak az olvasott szövegekről, és véleményüket érvekkel támasszák alá,
- legyenek képesek vitázni és érvelni,
- gyakorolják a kritikus gondolkodást,
- kommunikáljanak magabiztosan és közérthetően.

Az egyházturisztika szak jellegéből adódóan különösen fontos, hogy a diákok rendelkezzenek azzal az általános műveltséggel, amely lehetővé teszi számukra a történeti látásmódot és az egyetemes, az európai és a keresztény kultúra értékes hagyatékának ismeretét és értékként való elismerését. A világirodalom tantárgy hatékonyan támogatja a jövőbeli egyházturisztikai idegenvezetők képzését, akiknek rendelkezniük kell az egyetemes örökséget meghatározó irodalmi, kulturális és szellemi értékek megértésének képességével, és ismereteiket, értékrendjüket megfelelően kell kommunikálniuk a nagyközönség számára. Ugyanakkor a világirodalom tantárgy hatékonyan járulhat hozzá ahhoz, hogy olvasó, gondolkodó, a világot értő felnőtteket neveljünk.

Jelen tanterv rugalmas keretet biztosít a tanárok számára: lehetőséget teremt arra, hogy a konkrét helyzetekhez, osztályokhoz igazodva **szabadon válasszanak** a tanterv által javasolt szerzők és szövegek közül, és megfelelő óraszámot rendeljenek a témához. Egy tanév során a tanároknak a tanulmányozásra javasoltak közül **legalább 10 szöveget** kell választaniuk, amelyeket teljes egészében, vagy csak részlegesen dolgoznak fel, valamint **helyettesíthetik, felcserélhetik** a javasoltakat más szövegekkel a rendelkezésre álló időkeret, illetve az osztály munkatempójának és érdeklődési körének függvényében. A tanulási folyamatnak a kommunikáción és az olvasás tapasztalatán kell alapulnia a megfelelő tevékenységek és feladathelyzetek megteremtése révén.

A *Világirodalom* tantárgy tanterve a következő összetevőkre épül:
- általános kompetenciák;
- specifikus kompetenciák és tanulási tevékenységek;
- tananyag;
- tanulási tantervi követelmények;
- országos értékelési követelmények;
- módszertani javaslatok;
- bibliográfia.

ÁLTALÁNOS KOMPETENCIÁK (CG)

CG1	**Az irodalmi szövegek megértése és értelmezése. A szövegolvasás képességének elmélyíté olvasói szerep, az esztétikai magatartás gyakorlása.**
CG2	**A tanulmányozott szövegek kulturális összefüggésekben való megragadása, a stílustörténeti sajátosságok felismerése. A történeti látásmód működtetése, kulturális viszonyulások gyakorlása.**
CG3	**Írásbeli vagy szóbeli érvelés. Egy irodalmi szöveggel vagy kulturális jelenséggel kapcsolatos saját vélemény megfogalmazása.**

XII. osztály

SPECIFIKUS KOMPETENCIÁK ÉS TANULÁSI TEVÉKENYSÉGEK

CG 1 - Az irodalmi szövegek megértése és értelmezése. A szövegolvasás képességének elmélyítése, az olvasói szerep, az esztétikai magatartás gyakorlása

XII. osztály
CS 1.1. Változatos olvasási módok alkalmazása az irodalmi szöveg megértése és értelmezése során
- *Jóslások, előfeltevések megfogalmazása különböző műcímek alapján.* - *Szubjektív jelentésteremtés kettéosztott napló segítségével, reagálás szövegrészletekre.* - *Olvasói reagálás könyvismertetés formájában, az olvasottakkal kapcsolatos személyes érzések, gondolatok egyéni bemutatása és közös megbeszélése.* - *Irodalmi alkotásokra való reagálás levelezés formájában, két olvasó pármunkán alapuló levélírói párbeszéde.* - *Olvasói vélemények, észrevételek, gondolatok rögzítése olvasónapló formájában megadott szempontok szerint.* - *Drámai vagy epikus művek feldolgozása pletykajáték segítségével a szereplők indítékainak feltárása és a cselekedeteik különböző szempontú megítélése végett a személyes reflexiók felszínre hozásával*

XII. osztály
CS 1.2. Különböző szövegek összehasonlítása több olvasási szempont alapján
- *Különböző nézőpontú szövegek összevetése T-táblázattal.* - *Két mű összehasonlítása Venn-diagram segítségével megadott szempontok alapján (pl. téma, hangulat, terjedelem, szerkezet, műfaj, stílus, motívumok, toposzok stb.)* - *Információk összehasonlítása és vizuális megjelenítése szemponttáblázat segítségével.* - *Epikus művek összevetése elbeszélő, történet, hely, idő stb. szempontjából.* - *Drámai művek összehasonlítása tér- és időkezelés, a cselekmény összetettsége, az uralkodó esztétikai minőségek stb. alapján.*
CS 1.3. Esztétikai értékítélet megfogalmazása
- *Esszé, értekezés vagy esettanulmány készítése különböző stílusok esztétikai követelményeiről.* - *Egy adott karakter tetteiről, esendő hibáiról, más szereplőkhöz fűződő viszonyáról való véleményformálás szerepfelvétel segítségével, túlvilági randevú formájában.* - *Egy olvasott művel kapcsolatos személyes reflexiók, gondolatok összegzése, újabb kérdések felvetése rövid esszé formájában.*

CG 2 - A tanulmányozott szövegek kulturális összefüggésekben való megragadása, a stílustörténeti sajátosságok felismerése. A történeti látásmód működtetése, kulturális viszonyulások gyakorlása.

XII. osztály
CS 2.1. A meglévő irodalmi ismeretek és az olvasói tapasztalatok rendszerezése, új összefüggések teremtése
- *A korszakok jellemzőinek megragadása fogalmi térkép, gondolkodástérkép segítségével.* - *Tanulói portfólió készítése valamely mitológiai vagy bibliai motívum kapcsán, önálló kutatómunka végzése, különböző műveltségi területek összekapcsolása önálló szövegfeldolgozás és szövegalkotás révén.* - *Eszmecsere megvalósítása adott irodalmi téma koronként változó megjelenési formáiról (pl. a szerelem megjelenítése az antikvitás, a középkor, a reneszánsz, a romantika és a klasszikus modernség stb. irodalmában).*
CS 2.2. Korszakok összehasonlítása, stílusjegyek kiválasztása
- *Korok és stílusok összehasonlítása Venn-diagram és T-tábla segítségével.* - *Szemponttáblázat készítése adott korszak/stílus jellemzőiről.* - *Prezentáció készítése azonos témák különböző korszakokban történő megjelenítéséről.*
CS 2.3. Irodalmi szövegek és művészeti alkotások összehasonlítása
- *Jelentés írása különböző források alapján: önálló kutatómunka végzése, az eredmények összegzése egy táblázat formájában adott témát, motívumot megragadó irodalmi és képzőművészeti alkotások összevetésére, a megfelelő könyvészet és képi anyag feldolgozásával.* - *Poszter vagy plakát készítése irodalom és művészet kapcsolatáról.* - *Irodalom és filmművészet kapcsolatának vizsgálata eszmecsere segítségével.* - *Az elolvasott drámai művekhez fűződő jelmezterv és színpadterv készítése.* - *Színházi előadások megtekintése, a drámai mű és a színházi előadás összehasonlítása.* - *Önálló digitális kutatómunka végzése irodalom és művészet kapcsolatáról.*

XII. osztály
CS 2.4. Intertextuális összefüggések igazolása
- *Szemponttáblázat készítése párhuzamba állított művek összehasonlítására.* - *Mitológiai és bibliai motívumok felfedezése és értelmezése későbbi korok alkotásaiban.* - *Prezi vagy ppt készítése két vagy több mű intertextuális viszonyainak vizsgálata és igazolása céljából.*

CG 3 – Írásbeli vagy szóbeli érvelés. Egy irodalmi szöveggel vagy kulturális jelenséggel kapcsolatos saját vélemény megfogalmazása

XII. osztály
CS 3.1. Irodalmi témájú előadás kidolgozása
- *Különböző irodalmi témájú előadások, prezentációk készítése és bemutatása.* - *Előadás, esettanulmány, prezentáció stb. készítése egy világirodalmi jelenségről.* - *Adott irodalmi téma, toposz, motívum koronként változó megjelenési formáinak bemutatása előadás, esettanulmány, prezentáció stb. formájában.*
CS 3.2. Irodalmi témájú érvelő szövegek alkotása
- *Érvelő-meggyőző szövegek alkotása irodalmi művekben megjelenített vitás kérdések kapcsán.* - *Érvek, bizonyítékok gyűjtése egy adott irodalmi téma kapcsán.* - *Egy strukturált érvelő szöveg megírása.*
CS 3.3. Személyes vélemény megfogalmazása egy adott irodalmi szöveggel vagy egy irodalmi/kulturális jelenséggel kapcsolatban
- *Levelezés irodalmi művekről.* - *Szereplők kérdéses viselkedési mintáinak megvitatása irodalmi törvényszék segítségével.* - *Olvasónapló, könyvismertetés vagy videóesszé készítése.* - *Vita, eszmecsere folytatása valamely releváns téma kapcsán (pl. Irodalom-e a populáris irodalom? Miért pont ők a kanonizált szerzők? A világirodalom csak európai? Mi történjék Afrika, Ázsia, Dél-Amerika irodalmával? stb.)*

XII. osztály

TANULÁSI TARTALMAK

XII. osztály

Tartalmi területek	Tartalmak
1. A romantika ember- és világképe az irodalomban	1.1.A romantika irodalmának történelmi, szellemi és kulturális környezete 1.2.A romantikus világkép 1.3.A romantika esztétikája 1.4.Individualizmus, szubjektivizmus, természetkultusz, szabadságeszmény és elvágyódás a romantikus szövegekben Legalább 2 szöveg választandó. Szövegjavaslatok: Ernst Theodor Amadeus Hoffmann: *Az arany virágcserép, Diótörő és az egérkirály*; Heinrich Heine: *Loreley*; Victor Hugo: *A nyomorultak, A párizsi Notre Dame*; Alphonse de Lamartine: *A tó*; Edgar Allen Poe: *A holló*; Emily

Tartalmi területek	Tartalmak
	Brontë: *Üvöltő szelek*; Charlotte Brontë: *Jane Eyre*; Percy Bysshe Shelley: *Óda a nyugati szélhez*; John Keats: *Óda egy görög vázához*; Alexandr Szergejevics Puskin: *Jevgenyij Anyegin*
2. A klasszikus modernség irodalma	2.1.A klasszikus modernség irodalmának történelmi, szellemi, művészeti környezete 2.2.A realista világszemlélet 2.3.Kisszerű világok és karriertörténetek bemutatása, lelki folyamatok elemzése a korszak irodalmában 2.4.Egyén és társadalom viszonya, női sorsok, identitáskeresés a XIX. század irodalmában Legalább 3 szöveg választandó. Szövegjavaslatok: Stendhal: *Vörös és fekete*; Honoré de Balzac: *Goriot apó, Eugénie Grandet*; Charles Dickens: *Szép remények*; Gustave Flaubert: *Bovaryné*; Nyikolaj Vasziljevics Gogol: *A köpönyeg*; Lev Nyikolajevics Tolsztoj: *Háború és béke, Anna Karenina, Ivan Iljics halála*; Fjodor Mihajlovics Dosztojevszkij: *Feljegyzések az egérlyukból, Bűn és bűnhődés, Karamazov testvérek*; Henrik Ibsen: *Babaszoba, Nóra*; Anton Pavlovics Csehov: *Sirály*
3. A klasszikus modernség költészete	3.1.A klasszikus modernség költészetének történelmi, szellemi, művészeti környezete 3.2.A költői nyelv forradalma: esztétizmus és areferencialitás 3.3.Szimbolizmus, parnasszizmus, impresszionizmus, szecesszió a költészetben. Legalább 2 szöveg választandó. Szövegjavaslatok: Charles Baudelaire: *Kapcsolatok, Az albatrosz*; Paul Verlaine: *Őszi chanson*; Jean-Nicolas-Arthur Rimbaud: *A magánhangzók szonettje*, *A részeg hajó*; Rainer Maria Rilke: *Archaikus Apolló-torzó*
4. A modern és a későmodern világirodalom	4.1.A XX. század irodalmának történelmi, szellemi, művészeti környezete 4.2.A magány, a szorongás és az elidegenedettség élménye 4.3.Az irodalmi egzisztencializmus és az abszurd 4.4.Mitikusság és időtapasztalat a kor irodalmában 4.5.XX. századi disztópiák Legalább 3 szöveg választandó. Szövegjavaslatok: Marcel Proust: *Az eltűnt idő nyomában*; Thomas Mann: *A varázshegy, Mario és a varázsló, Tonio Kröger*; Herman Hesse: *Narziss és Goldmund*; James Joyce: *Ulysses*; Franz Kafka: *Az átváltozás, A per, A törvény kapujában*; Mihail Afanaszjevics Bulgakov: *A Mester és Margarita*; Albert Camus: *Közöny, A pestis, Sziszüphosz mítosza*; Bohumil Hrabal: *Táncórák idősebbeknek és haladóknak*; Gabriel García Márquez: *Száz év magány*; George Orwell: *1984*; Thomas Stearns Elliot: *A háromkirályok utazása*; Federico García Lorca: *Alvajáró románc*; Makszim Gorkij: *Éjjeli menedékhely*; Bertolt Brecht: *Kurázsi mama és gyermekei*; Friedrich

Tartalmi területek	Tartalmak
	Dürrenmatt: *A fizikusok*; Arthur Miller: *Az ügynök halála*; Samuel Beckett: *Godot-ra várva*; Eugène Ionesco: *A kopasz énekesnő*

MÓDSZERTANI JAVASLATOK

A tanterv Módszertani javaslatok című fejezete a tanítási-tanulási folyamathoz adható gyakorlati útmutatásokat tartalmazza. A tanterv nagyon rugalmas abból a szempontból, hogy a tanárok szabadon választhatnak a javasolt szerzők és szövegek közül, viszont elvárja, hogy a tanítási folyamat diákorientált és interaktív legyen.

- **A szövegválasztás kritériumai**
  Az elolvasandó szövegek kiválasztásakor a tanárnak figyelembe kell vennie a szövegek értékét, hozzáférhetőségét, vonzerejét, relevanciáját az adott téma, korszak és stílusirányzat szempontjából, valamint a diákok érdeklődését és kompetenciáit. Mivel a tanterv nem szabja meg, csak ajánlja az elolvasandó szövegeket, a tanár dönti el, hogy a rendelkezésére álló erőforrások függvényében milyen reprezentatív műveket választ, akár olyanokat is, amelyek nem szerepelnek a javaslatok között. A tanárnak törekednie kell a műfaji, tematikus és kulturális változatosságra a szövegválasztás során. Érdemes **összekapcsolnia a világirodalmi műveket a magyar irodalom szerzőivel és alkotásaival**, rávilágítania az egyetemes és a nemzeti irodalom közötti összefüggésekre.
- **Az óraszámok és szövegmennyiség**
  Mivel a világirodalom tanulmányozása heti 1 órára korlátozódik, a tanterv 10 irodalmi mű teljes vagy részleges feldolgozását javasolja egy tanév során.
- **Az alapszövegek megközelítése**
  Bár a tanterv alapvetően kronológiai, irodalomtörténeti megközelítésen alapul, nem követeli meg a teljes irodalomtörténeti rálátást, nem is törekszik a teljes világirodalmi örökség összefoglalására, csupán a fontosabb irányvonalakat, szellemtörténeti változásokat, a világkép és az emberkép módosulásait vázolja fel. Éppen ezért inkább az élmény-, szöveg- és befogadásközpontú megközelítéseket javasoljuk a tantárgy oktatása során. Fontosnak tartjuk, hogy a diákoknak legyenek olvasói élményeik, szövegekkel való közvetlen találkozásaik és a szövegek párbeszédével kapcsolatos felismeréseik.

Általános alapelvek a világirodalom-oktatásban

- **Diákközpontúság**: a diákok aktív részvételének támogatása, a felfedezésen alapuló tanulás szorgalmazása, az együttműködés és a személyes reflexió ösztönzése változatos módszerekkel és tanulási tevékenységekkel (pl. kettéosztott napló, személyes reflexiók, kérdések, olvasmányélmény megfogalmazása, szereplői napló-, levélírás, belső hangok, irodalmi forrószék).
- **Módszertani sokszínűség**: változatos (hagyományos, interaktív, élménypedagógiai, digitális) módszerek alkalmazása (pl. megbeszélés, közzététel, szerepjáték, vita, esszé, állóképek, csoportos fordítói műhely, pletykajáték, prezi, ppt, videóesszé készítése).

- **A kritikai gondolkodás fejlesztése**: szövegelemzést, véleményformálást, problémamegoldást, egyéni döntéshozatalt támogató módszerek, tevékenységek alkalmazása (pl. irodalmi törvényszék, gondolkodó kalapok, érvek a kártyán, értekezés, esszé).
- **Nyelvi kompetenciák fejlesztése**: az anyanyelvi kommunikációs kompetencia hatékony megerősítése (szövegértés, szövegalkotás, szóbeli és írásbeli érvelés).
- **Rugalmasság**: irodalmi szövegek, módszerek, tevékenységek rugalmas megválasztása, alkalmazása az adott tanulási igényeknek, lehetőségeknek megfelelően.
- **Interdiszciplinaritás**: segíti a diákokat abban, hogy összekapcsolják az irodalmi témákat, motívumokat más tudományágakkal, például a történelemmel, a társadalomtudományokkal, különböző művészeti ágakkal (pl. interdiszciplináris portfólió/prezi/ppt, színházi előadás/filmadaptáció összehasonlítása, irodalom és más művészeti ágak kapcsolatának bemutatása).
- **Digitális és médiatudatosság**: digitális kompetenciákat fejlesztő módszerek és tevékenységek beépítése az órákba (pl. prezi, ppt, videóesszé készítése, digitális kutatómunka, önálló információszerzés és tájékozódás hiteles, megbízható digitális forrásokból).
- **A formatív és szummatív értékelés ötvözése**: változatos értékelési módszerek, eszközök alkalmazása figyelembe véve a diákok tanulási igényeit, képességeit (pl. olvasónapló, kettéosztott napló, rövid esszé, önértékelés és a társak értékelése, projektmunka, portfólió, esettanulmány, összehasonlító esszé, értekezés, prezentációk, előadások).
- **Differenciálás, személyre szabás**: a tanár rugalmasan választhat irodalmi szövegeket, feladatokat a különböző ritmusban haladó diákok igényeinek, szükségleteinek megfelelően, figyelembe véve a specifikus helyzeteket is (például a sajátos nevelési igényű, fogyatékossággal élő, nehéz társadalmi háttérrel rendelkező diákok igényeit, valamint teret biztosít a tehetséggondozásnak).
  Lassúbb tempójú vagy speciális oktatási igényű (CES) diákok számára javasolt módszerek, tanulási tevékenységek: szakaszos olvasás, vizuális összefoglalók, kulcsszavak szótára, egyszerűsített jellemtérképek, szerepjáték, történetkártyák, idővonal, hangulattérkép.
  Haladó diákok számára: összehasonlító esszé, értekezés, interdiszciplináris projektek, videóesszé, esettanulmányok, virtuális útvonaltervezés.
- **Személyes, valós kontextus megteremtése, alkalmazhatóság**: az irodalom relevanciájának megtapasztalása a diákok életében és a jövőbeli egyházturisztikai szakmában (pl. egy régi kor ideáljainak, emberképének összevetése a saját kor értékrendjével, erkölcsi dilemmák megvitatása, adott irodalmi téma koronként változó megjelenése, a bibliai és mitológiai toposzok felfedezése későbbi korok alkotásaiban).

Általános módszertani irányelvek

- **Aktív tanulás:** viták, esettanulmányok, projektek, portfóliók, kutatómunka (pl. Antigoné tettének igazolhatósága; Megtalálhatja-e a romantika embere a boldogságot a valóságban?; Bibliai vagy mitológiai motívumok modern feldolgozásai a művészetben).
- **Együttműködő tanulás:** csoportos tevékenységek, peer-to-peer (diáktól diáknak) tanulás, mentorálás a diákok között (pl. csoportos kutatás és projektmunka, interdiszciplináris projekt, közös karakterelemzés, mentorálás a szövegértésben, páros forráselemzés).
- **Projektalapú tanulás:** a tantárgyi tartalmak integrálása tágabb témákba – társadalmi, tudományos, kulturális– (pl. tematikus zarándokútvonal tervezése, a bibliai motívumok gyűjteménye a művészetben, egy korstílus virtuális múzeuma).

- **Digitális tanulás:** online források (pl. online archívumok/könyvtárak, oktatási portálokon tankönyvek, tananyagok, oktatóvideók), interaktív alkalmazások (pl. Kahoot, Google Forms/Quizizz, Redmenta, LearningApps, Wordwall, padelet, Trello, podcast, vlog, rövid videók készítése), virtuális szimulációk (pl. interaktív térképek, virtuális múzeumok/túrák, VR, 3D-s rekonstrukciók), AI használata.
- **Autentikus tanulás:** a mindennapi valósághoz és a közösség problémáihoz kapcsolódó tevékenységek (pl. interjúk a közösségben egy adott témával, erkölcsi kérdéssel kapcsolatban; karitatív projekt egy társadalmi téma – kirekesztettség, magány, emberi szenvedés – mentén; találkozó egy szakértővel, megoldási stratégiák kidolgozása konfliktusokra).
- **Kontextualizált tanulás:** az osztály/iskola diákjainak sajátosságaihoz/profiljához igazított tevékenységek (pl. irodalmi törvényszék szereplők tettei, erkölcsi dilemmák kapcsán, egyházturisztikai idegenvezetés egy adott korban).

T**ranszverzális témák:**

- Környezetvédelem, ember-természet viszony (pl. A romantika és a természet viszonya; A természet szerepe, megnyilvánulási formái az irodalomban; Természetkultusz, a táj esztétikája az irodalomban).
- Digitalizáció (pl. Az információ torzítása, valóság és virtuális valóság, cenzúra; A digitális megfigyelés etikája).
- Kulturális örökség (pl. Az európai kultúra alapjai; Irodalom és művészetek kapcsolata; Kulturális érzékenység és egyházturisztikai idegenvezetés).
- Szocio-emocionális tanulás (SEL/SZET), jóllét, az erőszak és a (cyber)bullying megelőzése, az információ és a technológia felelősségteljes használata, pozitív iskolakultúra (pl. Testvérkonfliktus, bűntudat, felelősség, mentális teher témája az irodalomban; Szorongás, elidegenedettség, a létezés értelme irodalmi művekben; A sors elfogadása, a transzcendenssel való viszony és a lelki nyugalom).
- Inklúzió, sokszínűség és esélyegyenlőség (pl**.** A másik képe és a kulturális másság elfogadása; Testvérkonfliktus és kirekesztés; A nemi szerepek és az alávetettség kritikája; Osztálykülönbségek és a társadalmi felemelkedés esélyei; A kisebbségi/megbélyegzett identitás irodalmi ábrázolása; Az elidegenedés és az identitáskeresés a másság kontextusában; A perifériás kultúrák hangjai).
- Emberi jogok, civil részvétel az intolerancia / gyűlölet megelőzése (Természetes jogok és az állami törvények közötti konfliktus; Egyén és hatalom viszonya; A gyűlölet és intolerancia irodalmi ábrázolásának vizsgálata).

A tantárgy szervesen illeszkedik a teológiai profilú, egyházturisztika szakos oktatásba azáltal, hogy megteremti az alapvető műveltségi, szellemi keretet, és hatékonyan támogatja a jövőbeli egyházturisztikai idegenvezetők képzését. Az idegenvezetőknek rendelkezniük kell az egyetemes örökséget meghatározó irodalmi, kulturális és szellemi értékek megértésének képességével, asszertív kommunikációs készséggel, valamint ismerniük kell az európai és keresztény kultúra, irodalom értékes hagyatékát. A tantárgy hatékonyan támogatja, hogy reflektív, kreatív, felelős, kommunikatív, szakképzett fiatalokat neveljünk.

GRUP DE LUCRU - MUNKACSOPORT

Nume și prenume	Grad didactic/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
PALOTÁS ZSUZSA	Grad didactic I.	Liceul Teologic Romano-Catolic ”Szent László”, Oradea, Bihor
RAZMAN ENIKŐ	Grad didactic I.	Liceul Teologic Romano-Catolic ”Szent László”, Oradea, Bihor

COORDONATORI/RESPONSABILI/CONSULTANȚI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
ZĂBAVĂ MIHAELA	Consilier CNCE	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare	Responsabil CNCE
PÎSLARU CĂTĂLIN	Inspector general MEC	Ministerul Educației și Cercetării	Responsabil MEC
DIÓSI DÁVID	Decan / Prof.univ.dr.	UBB Cluj – Facultatea de Teologie Romano-Catolică	Consultant științific

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
GÁL LÁSZLÓ	Insp.șc.general.arhid. Doctor în teologie	Arhiepiscopia Romano-Catolică de Alba Iulia	Responsabil cult
TAMÁSI ZSOLT JÓZSEF	Director Doctor în teologie	Liceul Romano-Catolic, Tg.Mureș	Responsabil cult

Anexa nr. 119

Programa școlară
pentru disciplina

ISTORIA BISERICII LOCALE

Cultul Romano-Catolic de Limbă Maghiară

Clasele a XI-a și a XII-a
Curriculum de specialitate (CS)
Filiera vocațională, profilul teologic,
specializarea ghid turism religios

- 2026 -

Anexa nr. 119
Programa școlară pentru disciplina *Istoria bisericii locale*, Cultul Romano-Catolic de Limba Maghiară clasele a XI-a și a XII-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea ghid turism religios*

NOTĂ DE PREZENTARE

Statutul disciplinei: Disciplina *Istoria bisericii locale* face parte din curriculumul de specialitate pentru clasele a XI-a și a XII-a, ciclul superior al liceului, pentru filiera vocațională, profilul teologic, cultul romano-catolic de limba maghiară, specializarea profesională ”Ghid turism religios”, fiind alocat în cazul ambelor clasa câte o oră pe săptămână.
Rolul disciplinei în formarea elevilor: Alături de celelalte discipline teologice de la filiera vocațională, profilul teologic, cultul romano-catolic de limbă maghiară, specializarea teologie romano-catolică, studiul acestei discipline școlare își propune să contribuie la formarea unor competențe, valori și atitudini care să conducă la dezvoltarea culturii generale și, în mod special, a celei religioase a elevului, la dezvoltarea personalității acestuia în acord cu valorile creștine și la formarea profilului său spiritual.
Natura disciplinei: Disciplina *Istoria bisericii romano-catolice locale*, parte integrantă a istoriei universale și locale, a fost proiectată ca o istorie a creștinismului local. Scopul studierii acestei discipline școlare este cunoașterea și înțelegerea evoluției bisericii romano-catolice locale de la începuturile creștinismului format pe plan local până în prezent. Astfel privită, *Istoria bisericii romano-catolice locale* este o disciplină de cultură teologică. Totodată, s-a avut în vedere ca, în cei doi ani de liceu, elevii să-și construiască o imagine de ansamblu asupra evoluției creștinismului local, corelând cunoștințele dobândite la această disciplină de învățământ cu cele de la alte discipline școlare (Practica de Ghid turism religios, Istoria Bisericii, Istoria locală, Geografia, limbile străine clasice și moderne, Limba éi literatura maternă, Limba și literatura română, Literatura universală, Istoria artei religioase etc.).

Programa școlara de *Istoria bisericii locale* este structurată pe următoarele componente:
- competențe generale, definite ca ansambluri structurate de cunoștințe și deprinderi care se formează pe întreg parcursul ciclului superior al liceului;
- competențe specifice (derivate din competențele generale) și exemple de învățare - prezentate distinct - pentru clasa a XI-a și pentru clasa a XII-a;
- conținuturi ale învățării, specificată distinct - pentru clasa a XI-a și pentru clasa a XII-a;
- standarde curriculare de învățare;
- standarde naționale de evaluare;
- sugestii metodologice;
- referințe bibliografice.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Construirea unei identități creștine prin sintetizarea cunoștințelor dobândite**
CG2	**Prezentarea evenimentelor din istoria bisericii universale și locale și a rolului acestora în formularea și înțelegerea doctrinei creștine**
CG3	**Utilizarea cunoștințelor dobândite pentru construirea unei atitudini de toleranță și deschidere către dialog cu alteritatea**
CG4	**Dezvoltarea conștiinței sociale și ecologice**

Clasa a XI-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Construirea unei identități creștine locale și universale prin sintetizarea cunoștințelor dobândite

Clasa a XI
CS 1.1. Recunoașterea elementelor constitutive identității creștine locale
- *Realizarea unui colaj tematic (imagini, simboluri, texte istorice și religioase locale) care ilustrează valorile fundamentale ale identității creștine locale* - *Dezbatere, discuție ghidată pornind de la întrebări: „Ce înseamnă în comunitatea ta a fi creștin astăzi?”, „Ce elemente din viața comunitară locală arată identitatea creștină?”.* - *Joc de rol: elevii prezintă situații cotidiene unde se vede aplicarea valorilor creștine (ex.: ajutorarea aproapelui, iertarea)*
CS 1.2. Analiza și sintetizarea structurată în scris a elementelor de identitate creștină proprie pe baza cunoștințelor dobândite
- *Scrierea unui eseu/reflecție personală despre cum se regăsește identitatea creștină în viața de zi cu zi a anumitei comunități locale sau regionale.* - *Crearea unei fișe de lucru comparative: elemente de identitate creștină regăsite în istoria bisericii locale și în societatea contemporană.* - *Portofoliu tematic: adunarea de texte, citate, rugăciuni și comentarii personale care conturează propria identitate spirituală.*
CS 1.3. Utilizarea exemplului dat de personalitățile model ale bisericii universale și locale la construirea propriei personalități și luarea de atitudine față de fenomenele sociale și morale contemporane
- *Analizarea vieții unui sfânt/martir/episcop și extragerea unor valori aplicabile azi (curaj, solidaritate, credință).* - *Proiect în grup: realizarea unui poster sau prezentări digitale „Modelele Bisericii din localitatea mea – modele pentru noi astăzi”.*
CS 1.4. Analizarea textelor de referință cu privire la diferite evenimente din istoria bisericii locale, in contextul istoric al desfășurării acestora
- *Lecturarea dirijată a unui text dintr-un document religios local (ex. Legenda Sfântului Ladislau)* - *Analiza unui text istoric din perspectiva situației socio-politice a epocii. (ex. Registrul de la Oradea/diploma Capitlului Transilvaniei)* - *Reconstituire istorică: elevii redactează o „cronică” sau un „jurnal fictiv” al unui creștin, sau instituție creștină locală care trăia s-au funcționa într-o anumită epocă.*

CG 2. Prezentarea evenimentelor din istoria bisericii locale și a rolului acestora în formularea și înțelegerea doctrinei creștine pe plan local

Clasa a XI-a.
CS 2.1. Înțelegerea proceselor istorice universale și locale definitorii pentru biserica locală de epocă și de azi
- *Realizarea unei cronologii grafice: elevii construiesc o linie a timpului cu principalele evenimente din istoria biserici locale și discută relevanța lor pentru azi.* - *Joc de rol: „Suntem creștini în secolul al XI-XII-lea, după instituționalizare sistemului bisericesc romano-catolic” – cum s-a schimbat viața comunității?* - *Compararea unor imagini/documente istorice (bazilici, fresce, document/diplomă de fondare a episcopatelor sau mănăstirilor) pentru a observa schimbările survenite de-a lungul epocilor.*
CS 2.2. Evaluarea cunoștințelor dobândite asupra fenomenelor religioase locale și a răspunsului bisericii din perspectiva epocii
- *Analiză de texte despre reforma religioasă, urmate de discuții despre cum a reacționat Biserica pe plan universal, regional și local la fenomenul reprezentat de aceste curente.* - *Dezbatere „Ce schimbări au adus pentru comunitatea creștină locală de atunci?”*

Clasa a XI-a.
- *Realizarea unui mini-proiect**:** elevii fac un afiș comparativ „Reforma religioasă vs. Răspunsul Bisericii în comunitatea mea de atunci”*
CS 2.3. Compararea perspectivei epocii cu perspectiva contemporană în ceea ce privește fenomenele istorice universale și locale
- *Realizarea unui tabel comparativ: elevii notează viziunea bisericii universale și locale dintr-o anumită epocă vs. viziunea actuală asupra unui fenomen.* - *Discuție în grup: „Dacă aceste evenimente ar avea loc astăzi, cum ar reacționa comunitatea mea contemporană?”*
CS 2.4. Utilizarea elementelor de învățătură creștină pentru a forma o imagine de ansamblu asupra adevărurilor și atitudinilor care sunt constitutive și în cazul unei identități creștine locale
- *Realizarea unui eseu/reflecții personale: „Ce înseamnă pentru mine adevărul creștin; cum mă raportez la el?”* - *Atelier de colaj: elevii adună versete biblice, citate patristice și imagini care exprimă valori fundamentale (iubirea, solidaritatea, speranța).* - *Dramatizare: scenetă scurtă inspirată din faptele unui sfânt/martir/episcop local care ilustrează aceste atitudini.*
CS 2.5. Utilizarea adecvata a termenilor religioși în descrierea unor evenimente din istoria bisericii locale
- *Realizarea de glosar tematic: fiecare elev pregătește un mic dicționar cu termeni (ex.: martiriu, relicvă, pelerinaj, ordaliu, etc.) și îi folosește în propoziții proprii.* - *Organizarea unui concurs între echipe: „Cine explică mai clar termenul?” – elevii primesc un cuvânt-cheie legat de istoria bisericii locale și de viața spirituală a acesteia și trebuie să îl definească și să îl integreze într-o explicație*

CG 3. Utilizarea cunoștințelor dobândite pentru construirea unei atitudini de toleranță și deschidere către dialog cu alteritatea

Clasa a XI-a
CS 3.1. Definirea punților de legătură interculturale pentru o educație la dialog interreligios și toleranță religioasă
- *Realizarea unui studiu comparativ: elevii identifică valori comune universale și locale (respectul, solidaritatea, iubirea aproapelui) în texte biblice și în texte din alte tradiții religioase existente pe plan local* - *Prezentarea unor simboluri religioase din diferite culturi prezente pe plan local și explicarea semnificației lor.* - *Joc de rol: simularea unei întâlniri interculturale unde elevii trebuie să găsească „punți comune” între tradiția diferitelor comunități existente in diferite secole pe plan local.*
CS 3.2. Utilizarea cunoștințelor dobândite pentru a formula principii ale dialogului interconfesional și ecumenic
- *Dezbatere ghidată: „Ce înseamnă dialogul ecumenic și de ce este important și pe plan local pentru Biserica de azi?”.* - *Redactarea unui cod al dialogului: elevii formulează 5–7 principii pentru un dialog respectuos între confesiuni.* - *Realizarea unei activități practice: grupurile primesc un caz ipotetic (conflict religios) și formulează un plan de dialog bazat pe respect și colaborare.*
CS 3.3. Analizarea diversității confesionale, fundamentată pe cunoașterea și asumarea învățăturii de credință proprii.
- *Realizarea unui tabel comparativ: elevii notează asemănări și deosebiri între diferite confesiuni creștine existente pa plan local (catolici, ortodocși, protestanți).* - *Prezentare în grup: fiecare grup prezintă o confesiune existentă pe plan local și explică cum își trăiesc credința adepții acesteia.* - *Exercițiu reflectiv: scrierea unui scurt text „Ce înseamnă să fii deschis spre diversitate, dar ferm în credința ta?”.*

Clasa a XI-a
CS 3.4. Utilizarea cunoștințelor dobândite la alte discipline școlare pentru prezentarea unui eveniment din istoria bisericii locale
- *Analizarea unui fenomen istoric (de ex. cultul Sfântului Ladislau, pelerinajul de la Șumuleu Ciuc) din perspectivă istorică și religioasă.* - *Prezentarea unui monument sau a unei opere de artă religioasă (ex. catedrala romano-catolică medievală) și explicarea contextului istoric.* - *Realizarea unei prezentări digitale despre un eveniment din istoria bisericii locale, integrând geografia, literatura și religia.*

CG 4. Dezvoltarea conștiinței sociale și ecologice

Clasa a XI-a
CS 4.1. Argumentarea importanței ecumenismului, a valorilor de reconciliere și a unității
- *Dezbatere în clasă: „De ce este important și pe plan local ecumenismul astăzi?”– elevii formulează argumente pro și contra.* - *Analizarea unui exemplu concret de colaborare ecumenică pe plan local.* - *Realizarea unui eseu/unei reflecții: „Cum pot eu, ca tânăr creștin, să contribui la reconciliere și unitate?”.*
CS 4.2. Participarea la activități care vizează stabilirea și protejarea demnității umane
- *Analizarea unor situații actuale de nedreptate socială și formularea de posibile răspunsuri inspirate de valorile creștine.* - *Simularea unei situații de discriminare și găsirea unor soluții prin apel la respect pentru demnitatea umană.*
CS 4.3. Sensibilizarea cu privire la responsabilitatea față de natură
- *Realizarea unui proiect ecologic: plantarea de copaci, colectare selectivă, ecologizarea unui spațiu verde în parteneriat cu parohia/comunitatea.* - *Dezbatere, lectură și reflecție**:** texte biblice și patristice despre creație (ex. Facerea, Psalmii) urmate de discuții despre responsabilitatea față de natură.* - *Crearea unui portofoliu tematic: elevii adună imagini, texte și idei despre modul în care omul poate fi „păzitor al creației lui Dumnezeu”.*

Clasa a XI-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Clasa a XI-a

Domenii de conținuturi	Conținuturi
1. Procese istorice	1. 1. Naşterea Bisericii şi răspândire creştinismului pe teritoriul Imperiului Roman (sec. I-III.) 1. 2. Creştinismul pe teritoriul provinciei Dacia şi în afara ei (sec. II-III.) 1. 3. Retragerea aureliană, migrația popoarelor și semnificația lor pe plan local și regional privind fenomenului de instituționalizare a biserici creștine 1. 4. Credincioşi creştini şi forme de manifestare pe plan local şi regional a creştinismul la sfârşitul epocii antice şi în secolele evului mediu timpuriu (sec. III-IX.) 1. 5. Descălecatul şi începuturile creştinării maghiarilor (sec. IX-X.) 1. 6. Marea Schismă şi urmările acestuia în procesul local şi regional de instituționalizare a bisericilor creştine şi asupra dezvoltării vieții ecleziastice 1. 7. Înfiinţarea statului creştin medieval maghiar 1. 8. Legislaţiile regale (Sfântul Ştefan, Sfântul Ladislau, Coloman) privind procesul de instituționalizare a biserici romano-catolice, şi a vieții ecleziastice şi spirituale (sec. XI.)

	1. 9. Întemeierea, întinderea geografică și regională a noului episcopat romano-catolic (Episcopia de Transilvania, Episcopia de Biharia, ulterior de la Oradea și Episcopia de Cenad) (sec. XI.) 1. 10. Procesul local și regional a creștinării maghiarilor 1. 11. Administrația și instituțiile episcopiei romano-catolice (Capitlul episcopal, alte tipuri de capitluri, canonici, protopopiate, etc.) 1. 12. Dezvoltarea vieții ecleziastice și spirituale a episcopiei și a centrului episcopal până la reforma religioasă. (sec. XI-XVI.) 1. 13. Privilegii domnești, donații regale și nobiliare, domeniile episcopale și capitulare: dezvoltarea economică și demografică a episcopiei și a centrului episcopal până la reforma religioasă (sec. XI-XVI.) 1. 14. Nașterea și dezvoltarea rețelei de parohii de pe teritoriul episcopiei și a centrului episcopal până la reforma religioasă (sec. XI-XVI.) 1. 15. Nașterea și dezvoltarea rețelei de mănăstiri călugărești pe teritoriul episcopiilor și a centrelor episcopale (benedictin, premonstratens, paulin, franciscan, dominican, augustin, ordinul clariselor, ordinul beginelor) până la reforma religioasă (sec. XI-XVI.) 1. 16. Conflicte: creștinarea cumanilor, problema sașilor, invazia mongolă, mișcări eretice, apariția primelor predicatori protestanți, amenințarea otomană etc. 1. 17. Bătălia de la Mohács și destrămarea Regatului Maghiar 1. 18. Răspândirea reformei religioase pe teritoriul Principatului Transilvaniei 1. 19. Secularizarea bunurilor bisericești și destrămarea sistemului ecleziastic romano-catolic pe teritoriul episcopiei și a centrului episcopal 1. 20. Formarea și dezvoltarea pe plan local și regional a noului sistem instituțional și administrativ ecleziastic protestant (evanghelic, reformat și unitarian) (sec. XVI-XVII.) 1. 21. Efectele locale privind decizia Dietei de la Turda (1568) și politica ecleziastică a domnitorilor Principatului Transilvaniei 1. 22. Starea bisericii romano-catolice pe plan local și regional în epoca protestantismului (sec. XVI-XVII.) 1. 23. Conflicte: dispute religioase, activitatea iezuiților, răspândirea dominației otomane (formarea pașalâcului de la Oradea în 1660), dominația Habsburgică temporară etc. 1. 24. Destrămarea dominației otomane și integrare în Imperiul Habsburgic
2. Biserica locală și societatea	2.1. Păgânii și legile regale: procesul schimbării a formei de viață în perioada convertirii la creștinism 2.2. Sărbătorile ecleziastice și viața spirituală locală și regională 2.3. Cultul local și regional al sfinților creștinismului maghiar (Sfântul Ștefan, Sfântul Emeric, Sfântul Gerhard, Sfântul Ladislau, Sfânta Elisabeta) și universal 2.4. Sanctificarea, mormântul și cultul Sfântului Ladislau 2.5. Cultul relicvelor păstrate în centrul episcopal și pe teritoriul episcopiei 2.6. Pelerinaje și centrele locale de pelerinaj 2.7. Ordaliile și chipul societății locale și regionale în oglinda informațiilor Registrului de la Oradea 2.8. Biserica și instituțiile sociale locale: spitale, azili, spațiul pestinențialilor, spațiul leproșilor etc. 2.9. Formele de manifestare pe plan local și regional a mișcărilor sociale și religioase 2.10. Viața internă a ordinelor călugărești și legătura lor cu societatea locală 2.11. Efectele locale și regionale a răspândirii spiritului umanist 2.12. Efectele locale și regionale a activității predicatorilor protestanți, și nașterea primelor comunități protestante 2.13. Recepția locală a percepției ”*Cuius regio, eius religio*” 2.14. Un nou schimb în forma de viață: efectele locale a răspândirii valorilor protestantismului 2.15. Viața ecleziastică și spirituală locală a credincioșilor catolici în epoca protestantismului (sec. XVI-XVII).

3. Personalități model	3. 1. Sfântul Ștefan 3. 2. Sfântul Emeric 3. 3. Sfântul Ladislau 3. 4. Sfânta Elisabeta 3. 5. Sfântul Gerhard 3. 6. Sfântul Benedict 3. 7. Sfântul Francisc 3. 8. Sfântul Augustin 3. 9. Sfântul Norbert 3. 10. Sfântul Dominic 3. 11. Sfântul Ioan de Capistrano 3. 12. Sfântul Ignațiu de Loyola 3. 13. Sfântul Iosif de Calasanz 3. 14. Episcopul Vitéz János 3. 15. Canonicul Janus Pannonius 3. 16. Episcopul Czudar Imre 3. 17. Episcopul Kálmáncsehi Domokos 3. 18. Episcopul Thurzó Zsigmond 3. 19. Episcopul Várday Ferenc 3. 20. Episcopul Verancsics Faustus 3. 21. Canonicul Lázói János 3. 22. Cardinalul Martinuzzi (Fráter) György 3. 23. Cardinalul Báthory András 3. 24. Cardinalul Pázmány Péter 3. 25. Preotul István din Joseni 3. 26. Călugărul iezuit Pongrácz Szent István 3. 27. Călugărul franciscan Kájoni János 3. 28. Călugărul iezuit Káldi György 3. 29. Principii Báthory István și Bethlen Gábor 3. 30. Trezorierul Apor István
4. Interferențe culturale	4.1. Biserica romano-catolică – biserica ortodoxă – biserici protestante: valori comune și diferențe socio-culturale, administrative și instituționale 4.2. Influența artei religioase romano-catolice în arta bisericească (ex. biserici) ortodoxă și protestantă pe plan regional 4.3. Influența otomană și a islamului asupra vieții cotidiene (sec. XVI-XVII.)
5. Cultură și civilizație	5.1. Construcția și istoria catedralelor episcopale 5.2. Importante clădiri bisericești pe teritoriul centrelor ecleziastice (biserici parohiale), și pe teritoriul episcopiilor romano-catolice în stil romanic (sec. XI-XIII.) 5.3. Importante clădiri bisericești pe teritoriul centrelor ecleziastice (biserici parohiale), și pe teritoriul episcopiilor romano-catolice în stil gotic (sec. XIII-XVI.) 5.4. Importante construcții bisericești în stil renascentist de pe teritoriul centrelor ecleziastice și episcopiilor romano-catolice (sec. XV-XVII.) 5.5. Importante clădiri mănăstirești în stil romanic, gotic și renascentist din centrelor episcopale și de pe teritoriul episcopiilor (sec. XI-XVI) 5.6. Alte valori culturale și artistice a biserici locale: artefacte, piese ecleziastice, relicve, codici, piese de cult, morminte, statui, fresce etc. 5.7. Apariția și instituționalizarea scrierii și a vieții cărturărești de limba latină pe plan local și regional 5.8. Rolul cultural al capitlului episcopal: elaborarea diplomelor, scriptoriul, școala, biblioteca capitulară etc. 5.9. Rolul cultural al mănăstirilor călugărești: elaborare de diplome, scriptorii, școli etc. 5.10. Apariția și dezvoltarea în timp și spațiu a peregrinării occidentale al clerului local 5.11. Efectele majore a apariției și răspândirii valorilor culturale umaniste: curtea episcopală, ca centru al noii culturi umaniste. Contactele culturale și personale cu centrele umaniste din Italia

	5.12. Urmările majore a răspândirii protestantismului: dispariția valorilor religioase și culturale a catolicismului (cultul sfinților, piese de cult, fresce, relicve, morminte etc.) 5.13. Transformarea vieții educaționale: de la desființarea școlilor capitulare până la fondarea și dezvoltarea colegiilor protestante 5.14. Efectele locale a politici religioase și educaționale a domnitorilor transilvăneni

Clasa a XII-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Construirea unei identități creștine locale prin sintetizarea cunoștințelor dobândite

Clasa a XII-a
CS 1.1. Recunoașterea elementelor constitutive identității creștine locale
- Identificarea valorilor creștine (credință, iubire, jertfă) în viața personalităților istorice precum Bogdánffy Szilárd, Scheffler János sau Márton Áron). *- Analizarea modului în care principiile creștine s-au manifestat pe plan local în diferite epoci (iluminism, regimuri totalitare).*
CS 1.2. Analiza și sintetizarea structurată în scris a elementelor de identitate creștină proprie pe baza cunoștințelor dobândite
- *Redactarea unui eseu reflectiv: „Ce înseamnă pentru mine fidelitatea față de credință în societatea de azi”, inspirat din exemplul personajelor marcante a istoriei biserici locale din epoca modernă și contemporană.* - *Realizarea unui portofoliu cu momente-cheie din istoria modernă și contemporană a bisericii locale care au contribuit la formarea identității creștine locale.* - *Compunerea unei reflecții despre toleranță, inspirată din exemplul principilor personajelor marcante a istoriei biserici locale din epoca modernă și contemporană.*
CS 1.3. Utilizarea exemplului dat de personalitățile model ale bisericii locale la construirea propriei personalități și luarea de atitudine față de fenomenele sociale și morale contemporane
- *Analizarea vieții unor personalități marcante a vieții religioase și ecleziastice locale din epoca modernă și contemporană.* - *Prezentare multimedia: „Cum m-a inspirat exemplul episcopului Márton Áron/Fericitului Bogdánffy Szilárd/Fericitul episcop martir Apor Vilmos”.* - *Activitate creativă: scrisoare imaginară adresată unui sfânt sau episcop din trecut, exprimând ce aș învăța de la el.*
CS 1.4. Analizarea textelor de referință cu privire la diferite evenimentele din istoria bisericii locale, în contextul istoric al desfășurării acestora
- Prezentarea unui fenomen ecleziastic, religios contemporan, în contextul istoric al desfășurării acestora (ex. răspândirea pe plan regional și local a artei religioase în stil baroc/clasicist). *- Compararea unui text istoric cu un document contemporan local despre libertate religioasă asigurată de statul burghez.* *- Analizarea Concordatului cu Sfântul Scaun (1927) și înțelegerea relației dintre stat și Biserică, precum și a efectelor acestuia asupra situației bisericii catolice locale.*

CG 2. Prezentarea evenimentelor din istoria bisericii locale și a rolului acestora în formularea și înțelegerea doctrinei creștine pe plan local

Clasa a XII-a.
CS 2.1. Înțelegerea proceselor istorice definitorii pentru biserica locală de epocă și de azi
- Realizarea unei cronologii grafice cu momente esențiale ale istoriei bisericii locale în perioada epocii moderne și contemporane: - *Discuție ghidată despre principiile iluminismului, sau a spiritului național, sau a legislației religioase a statului burghez și a efectelor acestora asupra situației bisericii și a vieții religioase locale* (12)

Clasa a XII-a.
CS 2.2. Evaluarea cunoștințelor dobândite asupra fenomenelor conflictuale prezente în viața religioasă locală și a răspunsului bisericii locale din perspectiva epocii
- Analizarea reacțiilor bisericii catolice față de iluminism, principii liberal-revoluționare și secularizare. *- Dezbatere: „Cum a răspuns biserica locală la provocările comunismului și ateismului secolului XX?”*
CS 2.3. Compararea perspectivei epocii cu perspectiva contemporană în ceea ce privește fenomenele istorice locale
- Compararea pe plan local a principiilor iluminismului cu libertatea religioasă de astăzi. *- Activitate de reflecție: „Care sunt urmările de astăzi a politicii ateiste a regimului comunist?”* *- Dezbatere: „Ecumenismul actual – o continuare a Conciliului Vatican II?”*
CS 2.4. Utilizarea adecvata a termenilor religioși in descrierea unor evenimente din istoria bisericii locale
- Elaborarea unui glosar cu termeni: iluminism, liberalism, revoluția burgheză, reacționism, ateism, martir, beatificare, secularizare. *- Redactarea unei scurte știri istorice: „10 mai, anul 1927, reprezentanții României semnau Concordatul cu Sfântul Scaun, act prin care s-a procedat la reorganizarea cultului catolic în România” folosind terminologia corectă.*

CG 3. Utilizarea cunoștințelor dobândite pentru construirea unei atitudini de toleranță și deschidere către dialog cu alteritatea

Clasa a XII-a
CS 3.1. Definirea punților de legătură interculturale locale pentru o educație la dialog inter-religios și toleranță religioasă
- Identificarea valorilor comune diferitelor confesiuni în contextul principiilor și a politici ecleziastice iluministe. *- Realizarea unei activități interdisciplinare (istorie + religie): „Viața comunitară a confesiunilor locale și unitatea creștină”.*
CS 3.2. Utilizarea cunoștințelor dobândite pentru a formula principii ale dialogului interconfesional și ecumenic local
- Simularea unei întâlniri ecumenice: catolici, ortodocși și reformați discută despre credință. *- Prezentare cu tema colaborării între confesiuni existente pe plan local în secolul al XVIII-lea și în România de azi.*
CS 3.3. Analizarea diversității confesionale, fundamentată pe cunoașterea și asumarea învățăturii de credință proprii
- Realizarea unui tabel comparativ: diferențe și asemănări existente pe plan local între catolici, ortodocși, protestanți. *- Redactarea unei reflecții: „Cum mă ajută cunoașterea altor confesiuni să-mi întăresc credința?”*
CS 3.4. Utilizarea cunoștințelor dobândite la alte discipline școlare pentru prezentarea unui eveniment din istoria bisericii locale
- Proiect interdisciplinar geografie-istorie-religie: realizarea unei hărți tematice cu rețeaua de mănăstiri din sec. XVIII-XIX, pe teritoriul de astăzi a episcopiei.

CG 4. Dezvoltarea conștiinței sociale și ecologice

Clasa a XII-a
CS 4.1. Argumentarea importanței ecumenismului, a valorilor de reconciliere și a unității pe plan local
- Studierea inițiativelor ecumenice locale, promovate de Papii Ioan al XXIII-lea și Paul al VI-lea. *- Dezbatere: „De ce este necesară unitatea creștinilor în fața provocărilor moderne?”.* *- Realizarea unui afiș motivațional cu mesajul „Unitate în diversitate”.*
CS 4.2. Participarea la activități care vizează stabilirea și protejarea demnității umane
- Organizarea unei campanii caritabile inspirate din activitatea organizației Caritas. *- Realizarea unei studii de caz: Biserica Locală și ajutorul oferit victimelor războiului mondial.*
CS 4.3. Sensibilizarea cu privire la responsabilitatea față de natură
- Discutarea mesajului ecologic creștin după citirea enciclicei Laudato Si’ *(segmente).* *- Realizarea unei proiect practic: acțiune de ecologizare cu motto-ul „Creația este darul lui Dumnezeu”.* *- Realizarea unui afiș despre respectul și responsabilitatea morală față de natură.*

Clasa a XII-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Clasa a XII-a

Domenii de conținuturi	Conținuturi
1. Procese istorice	1. 1. Integrarea teritoriului Principatului Transilvaniei în Imperiul Habsburgic 1. 2. Reintegrarea teritoriului Partium (Crișana, Maramureș, ulterior Banat) în Regatul Maghiar (Imperiul Habsburgic) 1. 3. Rolul ocupat de Statusul Romano-Catolic din Transilvania în Dieceza de Transilvania. Reînființarea episcopiilor romano-catolice locale 1. 4. Restaurarea sistemului instituțional, educațional și cel al domeniilor funciare romano-catolice pe plan local și regional 1. 5. Reînnoirea bisericii romano-catolice locale și regionale, dezvoltarea rețelei de parohii pe teritoriul centrului episcopal și pe cea a episcopiilor 1. 6. Revenirea vechilor ordini călugărești (franciscani, paulini, premonstratens) în centrul episcopal și pe teritoriul episcopiei (sec. XVIII.) 1. 7. Stabilirea noilor ordini călugărești (iezuiți, piariști, mizericordieni, ursuline, capucini) în centrul episcopal și pe teritoriul episcopiei (sec. XVIII) 1. 8. Nașterea episcopiei și a sistemului instituțional bisericesc greco-catolic 1. 9. Dezvoltarea instituțională, culturală, demografică etc. a bisericilor locale și regionale în perioada îmburghezirii și a revoluției industriale (1848-1914) 1. 10. Primul Război Mondial și efectele locale majore a destrămării Imperiului Austro-Ungar (1914-1920) 1. 11. Concordatul între Sfântul Scaun și România (1929): reorganizarea administrativă și instituțională a bisericilor romano-catolice locale. Legile agrare 1. 12. Arbitrajul de la Viena (1940) și efectele ei: reorganizarea sistemului administrativ și instituțional a bisericii romano-catolice locale 1. 13. Biserica locală în timpul celui de-al Doilea Război Mondial (1939-1945) 1. 14. Restabilirea administrației române și efectele instaurării regimului comunist asupra statutului bisericilor locale (1945-1947) 1. 15. Politica și legislația antiecleziastică a regimului comunist: efecte locale și regionale 1. 16. Sistemul penitenciar comunist din România: martiriul lui Bogdánffy Szilárd, Scheffler János. Viața și activitatea episcopului Márton Áron 1.17. Anul 1948 – naționalizare și desființarea Bisericii Greco-Catolice din România 1.18. Situația episcopiilor în deceniile regimului comunist (Oradea/Alba-Iulia/Satu-Mare/Timișoara) 1.19. Situația episcopiei (Oradea / Timișoara / Satu Mare / Alba Iulia) după 1990.
2. Biserica locală și societatea	2.1. Noi tendințe și idei politico-sociale (iluminism, absolutism, iosefinism, liberalism burghez, francmasonerie, naționalism, laicizare, social-democrația etc.) și reacția bisericilor locale (sec. XVIII-XIX.). Reorganizări administrativ-teritoiale ecleziastice 2.2. Rolul bisericii – activitatea episcopiei, parohiilor, mănăstirilor călugărești – în viața cotidiană locală în epoca întăririi dezvoltării urbane și a procesului de îmburghezire (sfârșitul secolului al XIX-lea – începutul secolului XX.) 2.3. Biserica romano-catolică, ca biserica a unei comunități de minoritate etnică: continuități și noi tendințe în viața bisericească și spirituală romano-catolică pe plan local și regional în perioada interbelică. (1918-1940) 2.4. Viața ecleziastică și spirituală a credincioșilor pe plan local și regional în deceniile regimului comunist (1947-1989)

	2.5. Fenomene cheie a vieții ecleziastice locale postdecembriste: retrocedarea bunurilor bisericii romano-catolice, dezvoltarea sistemului instituțional ecleziastic, problema laicizării în cadrul comunității locale etc. 2.6. Caritas, activități sociale
3. Personalități model	3. 1. Episcopul Benkovich Ágoston 3. 2. Episcopul Forgách Pál 3. 3. Episcopul Patachich Ádám 3. 4. Episcopul Fogarassy Mihály 3. 5. Episcopul Batthyány Ignác 3. 6. Episcopul Hám János 3. 7. Episcopul Schlauch Lőrinc 3. 8. Episcopul Majláth Gusztáv Károly 3. 9. Episcopul Széchényi Miklós 3. 10. Episcopul Bogdánffy Szilárd 3. 11. Episcopul Scheffler János 3. 12. Episcopul Glattfelder Gyula 3. 13. Episcopul Márton Áron 3. 14. Episcopul Boga Alajos 3. 15. Episcopul Pacha Ágoston 3. 16. Preotul Györgypál Albert 3. 17. Episcopul Tempfli József 3. 18. Episcopul Apor Vilmos 3. 19. Călugărul piarist Biró Vencel 3. 20. Gyárfás Elemér, președintele Statusului Romano-Catolic
4. Interferențe culturale	4.1. Relația între biserica romano-catolică și biserica greco-catolică. Procese generale și fenomene regionale și locale 4.2. Biserica romano-catolică – biserica greco-catolică – biserica ortodoxă: valori comune 4.3. Influențe occidentale și orientale în arta religioasă (ex. biserici) pe plan regional și local
5.. Cultură și civilizație	5.1. Reconstrucția / construcția catedralei episcopale în stil baroc 5.2. Importante clădiri bisericești pe teritoriul centrului ecleziastic (biserici parohiale), și pe teritoriul episcopiei romano-catolice construite în diferite stiluri arhitecturale (sec. XVIII-XIX.) 5.3. Importante clădiri mănăstirești în diferite stiluri arhitecturale din centrul episcopal și de pe teritoriul episcopiei (sec. XVIII-XIX.) 5.4. Alte valori culturale ale biserici locale: artefacte, piese ecleziastice, relicve, piese de cult, morminte, statui, fresce etc. 5.5. Rolul cultural al mănăstirilor călugărești. Școli bisericești și ordinare 5.6. Reînnoirea valorilor religioase și culturale a catolicismului (cultul sfinților, piese de cult, fresce, relicve, morminte etc.) 5.7. Transformarea vieții educaționale: efectele iosefinismului și realizarea sistemului de învățământ romano-catolic de masă (sec. XVIII-XIX.) 5.8. Sistemul educațional romano-catolic local în perioada interbelică 5.9. Anul 1948: desființarea ordinilor călugărești și a sistemului educațional romano-catolic local 5.10. Perioada postdecembristă: reorganizare și dezvoltarea sistemului educativ romano-catolic

SUGESTII METODOLOGICE

1. Semnificații și rol
Sugestiile metodologice sprijină profesorul să transforme temele teologice și istorice în experiențe de învățare vii, accesibile și semnificative pentru elevi. Ele nu oferă metode unice, ci repere care inspiră: cum se poate preda o temă istorică prin metode interactive, reflecție personală și aplicare în viața reală. Urmărește deplasarea accentului de pe conținuturi pe competențe, asigurându-se astfel dobândirea unei perspective noi asupra domeniului teologic și asupra demersului didactic.

2. Principii generale aplicate la disciplina Istoria bisericii locale:
Prin analiza cauzelor și a evoluției acestora, *Istoria bisericii locale* descrie constituirea și organizarea comunităților creștine locale, rolul și influența bisericii în formare și dezvoltarea comunităților locale, explicând, prin influența factorilor interni și externi, schimbările din viața ecleziastică de la începuturi până astăzi.
Centrare pe elev – întrebările tinerilor sunt punctul de pornire.
Diversitate metodologică – povestire, dezbatere, exercițiu creativ, dramatizare, analiză de texte din epocă.
Flexibilitate – alegerea textelor sau a fragmentelor istorice universale, naționale și locale adaptate la nivelul clasei și la resursele disponibile.
Integrare interdisciplinară – valorificarea perspectivelor multiple asupra aceluiași fenomen istoric-religios și construirea unei viziuni unitare asupra realității istorice, culturale și spirituale locale cu ajutorul unor izvoare istorice și religioase.
Evaluare formativă – jurnal spiritual, reflecție scrisă, autoevaluare și feedback între elevi.
Diferențiere – sarcini mai simple (ex. ilustrarea unui eveniment istoric local) și sarcini complexe (compararea unor evenimente în context istoric) pentru elevi cu ritmuri diferite.
Utilitate – accent pe aplicabilitate: cum trăiesc azi valorile creștine? cum mă raportez personal la exemplele dat de personajele model?

3. Orientări metodologice generale
Învățare activă – dezbateri, studii de caz.
Învățare colaborativă – grupuri care analizează diferite texte istorice universale, naționale și locale sau biografii ale unor personalități determinante pe plan local și le prezintă colegilor.
Învățare prin proiect – realizarea unui „jurnal istoric pe parcursul modulului sau a unui afiș despre o perioadă istorică determinantă pe plan local.
Învățare digitală – folosirea aplicațiilor interactive, a hărților online, a videoclipurilor care au ca temă un fenomen din istoria bisericii locale.
Învățare autentică – întâlniri/interviuri cu preoți, persoane consacrate sau voluntari în comunitatea locală.
Utilizarea surselor istorice locale în predarea acestei discipline școlare trebuie să se afle permanent în atenția profesorului.

4. Adaptări metodologice
Sugestiile metodologice pentru disciplina Istoria bisericii locale, clasele XI–XII, urmăresc ca învățarea să fie adaptată nivelului elevilor și resurselor disponibile.
Principii de bază
Accesibilitate: pentru teme istorice complexe (de ex. reforma, iluminism, regimuri totalitare), profesorul poate selecta fragmente de texte reprezentative, pe care elevii să le înțeleagă prin activități scurte, și impulsuri clar formulate.
Interactivitate: fiecare domeniu de conținut trebuie să fie asociat cu exerciții care stimulează implicarea – lectură, dezbatere, dramatizare, proiect colaborativ, discuție aplicată.

Conexiune cu viața elevilor: alegerea unor aspecte din viața unor personaje locale modele care pot fi conectate la experiențele personale și la întrebările tinerilor.
Respect pentru diversitate: în abordarea contextelor istorice universale, naționale și locale, accentul cade pe cunoaștere obiectivă, respectuoasă și pe identificarea punctelor de dialog.
Dimensiune formativă: procesele istorice locale sunt prezentate prin situații concrete, care invită la reflecție și luare de atitudine.
Modalități de lucru aplicabile
Dramatizarea: pentru teme precum sanctificarea Sfântului Ladislau, elevii reconstituie scenele, apoi discută mesajul lor pentru viața de azi.
Studiul de caz istoric: Elevii lucrează cu texte, hărți și imagini legate de istoria, geografia, etc. locală pentru a înțelege contextul.
Învățare colaborativă: grupuri de elevi sintetizează aspecte diferite ale unei teme și le prezintă colegilor.
Proiecte aplicative: jurnale de evenimente, fișe comparative.
Resurse digitale: hărți interactive, prezentări multimedia.
Diferențiere și personalizare
Pentru elevi cu ritm lent sau CES: rezumate vizuale, benzi cronologice desenate, vocabular minim, joc de rol simplificat.
Pentru elevi avansați: comparare de texte de referință, redactare de eseuri scurte, analiza critică a unor evenimente istorice.
Evaluare
Formativă: jurnale de reflecție, fișe de feedback, discuții după activitate, autoevaluare și evaluare între colegi.
Sumativă: teste aplicative, portofolii tematice, proiecte prezentate public.

5. Legătura cu profilul de formare al absolventului
Sugestiile metodologice trebuie să arate cum fiecare lecție contribuie la:
Competențe-cheie – sociale și civice (discuții despre responsabilitate), digitale (prezentări multimedia despre sfinți), culturale (cunoașterea tradițiilor religioase).
Atributele absolventului – reflexiv (jurnal personal), creativ (realizarea unei benzi cronologice desenate), responsabil.
Teme transversale – digitalizare (folosirea resurselor online responsabile), etică (pacea în lume).

- educație civică, istorie și civilizație locală prin includerea în programă a unor conținuturi și activități de învățare care vizează cunoașterea și aprecierea evoluției bisericii locale și naționale și rolul ei în evoluția generală a societății și culturii.
- educație interculturală prin conținuturile și activitățile de învățare care au ca temă interconfesionalitatea.
- educație pentru cetățenie democratică, egalitate de șanse, etică, gândire critică și educație pentru cetățenie europeană prin organizarea de activități de învățare care vizează identitatea și alteritatea religioasă.
- dezvoltare personală prin descoperirea unor repere determinante pentru propria viață emoțională și identitate culturală, religioasă și socială, respectiv a unor perspective de orientare profesională.
- educație pentru mediu și schimbări climatice prin studierea ideilor formulate în documentele contemporane ale bisericii referitoare la problematica încălzirii globale și a poluării și distrugerii naturii.

6. Mesaj-cheie
Sugestiile metodologice pentru *Istoria bisericii locale* nu sunt un „manual ascuns” al programei, ci o busolă pedagogică care orientează profesorul în transmiterea cunoștințelor. Ele arată cum istoria locală a Bisericii poate fi tradusă în activități accesibile și atractive pentru liceeni.
Construirea demersului didactic trebuie realizată din perspectiva competențelor specifice, cu respectarea structurii interne conținuturilor, precum și a particularităților clasei și ale elevilor.
Astfel se asigură coerența între intențiile curriculare și practica de la clasă, iar ora de *Istoria bisericii locale* devine un loc de întâlnire între procesele istorice universale, naționale și locale din trecut și viața reală a tinerilor.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Grad didactic/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
VÁRADI ÉVA-ANDREA	Grad didactic I. (Istorie) / doctorat în Istorie	Liceul Teoretic „Báthory István”, Cluj-Napoca, jud. Cluj
KORMÁNYOS LÁSZLÓ	Grad didactic I. (Istorie) / doctorat în Istorie	Liceul Teologic Romano-Catolic „Szent László”, Oradea, jud. Bihor

COORDONATORI/RESPONSABILI/CONSULTANȚI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
ZĂBAVĂ MIHAELA	Consilier CNCE	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare	Responsabil CNCE
PÎSLARU CĂTĂLIN	Inspector general MEC	Ministerul Educației și Cercetării	Responsabil MEC
DIÓSI DÁVID	Decan / Prof.univ.dr.	UBB Cluj – Facultatea de Teologie Romano-Catolică	Consultant științific

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
GÁL LÁSZLÓ	Insp.șc.general.arhid. Doctor în teologie	Arhiepiscopia Romano-Catolică de Alba Iulia	Responsabil cult
TAMÁSI ZSOLT JÓZSEF	Director Doctor în teologie	Liceul Romano-Catolic, Tg.Mureș	Responsabil cult

119.... számú melléklet az oktatási és kutatási miniszter .../... . számú rendeletéhez

Iskolai tanterv

A HELYI EGYHÁZ TÖRTÉNETE

tantárgyhoz

XI-XII. osztály

Szaktanterv (CS)
szakképző/vokacionális ágazat számára,
teológiai profil, *egyházturisztika* szakképzés
(magyar nyelvű római katolikus kultusz)

- 2026 -

BEMUTATÓ JEGYZÉK

A tantárgy státusza: A Helyi egyház története tantárgy a XI. és XII. évfolyam szakirányú tantervének részét képezi a líceum felső ciklusában, a hivatásos (vokacionális) képzési ágon, teológiai profil, magyar nyelvű római katolikus felekezet, „Vallási turizmus idegenvezetője” szakirány számára. Mindkét évfolyamon heti egy órában szerepel az óratervben.
A tantárgy szerepe a tanulók képzésében: A hivatásos képzési ágon belüli teológiai profil más teológiai tantárgyaival együtt a magyar nyelvű római katolikus felekezet számára szervezett teológiai szakirány keretében e tantárgy célja olyan kompetenciák, értékek és attitűdök kialakítása, amelyek hozzájárulnak a tanulók általános – és különösen vallási – műveltségének fejlesztéséhez, személyiségük keresztény értékekkel összhangban történő formálásához, valamint lelki profiljuk megerősítéséhez.
A tantárgy jellege: A Helyi egyház története tantárgy – amely az egyetemes és a helyi történelem szerves része – a helyi kereszténység történeteként került megtervezésre. E tantárgy tanulásának célja a helyi római katolikus egyház fejlődésének megismerése és megértése a helyi kereszténység kezdeteitől napjainkig. Ilyen módon a Helyi egyház története teológiai műveltségi tantárgy.
Ugyanakkor a tanterv megalkotásánál figyelembe vették, hogy a tanulók a két liceumi év alatt átfogó képet alakítsanak ki a helyi kereszténység fejlődéséről, és a tantárgy keretében szerzett ismereteket összekapcsoljCG más tantárgyak tananyagával (pl. Vallási turizmus idegenvezetői gyakorlat, Egyháztörténelem, Helytörténet, Földrajz, klasszikus és modern idegen nyelvek, Anyanyelv és irodalom, Román nyelv és irodalom, Világirodalom, A vallásos művészet története stb.).

A Helyi egyház története tantárgy tanterve a következő elemekre tagolódik:
● általános kompetenciák, amelyek olyan, tudásból és készségekből álló összetett egységek, amelyek a líceum felső ciklusának teljes időszaka alatt formálódnak;
● specifikus kompetenciCG (az általános kompetenciákból levezetve) és tanulási példCG – külön bemutatva a XI. és a XII. évfolyam számára;
● tanulási tartalmak, szintén külön megadva a XI. és a XII. évfolyamra;
● tantervi tanulási standardok;
● országos értékelési standardok;
● módszertani javaslatok;
● bibliográfiai hivatkozások.

ÁLTALÁNOS KOMPETENCICG (CG)

CG1	**Keresztény identitás kialakítása a megszerzett ismeretek szintetizálása révén**
CG2	**Az egyetemes és a helyi egyháztörténelem eseményeinek bemutatása, valamint szerep megértése a keresztény tanítás megfogalmazásában és értelmezésében**
CG3	**A megszerzett ismeretek alkalmazása a toleráns és a másság felé nyitott maga kialakításában**
CG4	**Társadalmi és környezeti tudatosság fejlesztése**

XI. OSZTÁLY

SPECIFIKUS KOMPETENCICG (CS) ÉS TANULÁSI TEVÉKENYSÉGEK (EAI)

CG 1 – A megszerzett ismeretek szintetizálása révén a helyi és egyetemes keresztény identitás kialakítása.

XI. osztály
CS 1.1. A helyi keresztény identitás alkotóelemeinek felismerése
- *Tematikus kollázs készítése (képek, szimbólumok, helyi történelmi és vallási szövegek) a helyi keresztény identitás alapvető értékeinek bemutatására.* - *Vita, irányított beszélgetés olyan kérdések alapján, mint: „Mit jelent ma kereszténynek lenni a te közösségedben?”, „Mely helyi közösségi életből vett elemek mutatjCG a keresztény identitást?”* - *Szerepjáték: tanulók olyan mindennapi helyzeteket mutatnak be, amelyekben a keresztény értékek megnyilvánulnak (pl. a felebarát segítése, megbocsátás).*
CS 1.2. A saját keresztény identitás elemeinek írásbeli, elemző és szintetizáló feldolgozása a megszerzett ismeretek alapján
- *Esszé vagy személyes reflexió írása arról, hogyan jelenik meg a keresztény identitás a mindennapokban egy adott helyi vagy regionális közösség életében.* - *Összehasonlító munkalap készítése: a helyi egyháztörténetben és a kortárs társadalomban megtalálható keresztény identitáselemek.* - *Tematikus portfólió összeállítása: szövegek, idézetek, imCG és személyes kommentárok gyűjtése, amelyek a tanuló saját lelki identitását körvonalazzák.*
CS 1.3. Az egyetemes és helyi egyház példamutató személyiségeinek követése a saját személyiség építésében és a kortárs társadalmi, erkölcsi jelenségekre való reagálásban
- *Egy szent/mártír/püspök életének elemzése és olyan értékek kiemelése, amelyek ma is alkalmazhatók (bátorság, szolidaritás, hit).* - *Csoportos projekt: poszter vagy digitális prezentáció készítése „Helyi egyházi példaképek – példCG számunkra ma”.*
CS 1.4. A helyi egyháztörténet különböző eseményeire vonatkozó forrásszövegek elemzése azok történelmi kontextusában
- *Irányított szövegolvasás egy helyi vallási dokumentumból (pl. Szent László-legenda).* - *Történeti szöveg elemzése a korszak társadalmi-politikai helyzetének figyelembevételével (pl. az Oradeai/ Váradi Regestrum vagy az erdélyi káptalan oklevelei).* - *Történelmi rekonstrukció: a tanulók „krónikát” vagy „fiktív naplót” írnak egy olyan helyi keresztény személy vagy intézmény nevében, amely egy adott történelmi korszakban élt vagy működött.*

CG 2. A helyi egyháztörténet eseményeinek bemutatása és szerepük megértése a keresztény tanítás helyi szinten történő megfogalmazásában és értelmezésében.

XI. osztály
CS 2.1. Az egyetemes és helyi történelmi folyamatok megértése, amelyek meghatározóak a korabeli és a mai helyi egyház számára
- *Grafikus időrend készítése: a tanulók idővonalat alkotnak a helyi egyháztörténet főbb eseményeiről, majd megbeszélik, mi a jelentőségük napjainkban.* - *Szerepjáték: „Keresztények vagyunk a XI–XII. században, a római katolikus egyház intézményesülése után” hogyan változott meg a közösség élete?* - *Történelmi képek/dokumentumok összehasonlítása (bazilikák, freskók, püspökségek vagy monostorok alapító oklevelei), hogy megfigyelhető legyen az idők folyamán bekövetkezett változás.*
CS 2.2. A megszerzett ismeretek értékelése a helyi vallási jelenségek és az egyház korabeli válaszainak vizsgálatával
- Szövegelemzés a vallási reformról, majd megbeszélés arról, hogyan reagált az Egyház egyetemes, regionális és helyi szinten ezekre a mozgalmakra. *- Vita: „Milyen változásokat hozott mindez az akkori helyi keresztény közösség számára?”* *– Mini-projekt készítése: összehasonlító plakát „A vallási reform vs. az Egyház válasza az én közösségemben”.*
CS 2.3. Az adott kor szemléletének összehasonlítása a mai nézőponttal az egyetemes és helyi történelmi jelenségekről
– Összehasonlító táblázat készítése: a tanulók összegzik az egyetemes és helyi egyház adott korszakbeli nézőpontját, majd a mai szemléletet ugyanarról a jelenségről. *– Csoportbeszélgetés: „Ha ezek az események ma történnének, hogyan reagálna a mai közösség?”*
CS 2.4. A keresztény tanítás elemeinek alkalmazása az igazságok és attitűdök átfogó megértéséhez, amelyek a helyi keresztény identitás részét alkotják
– Esszé vagy személyes reflexió: „Mit jelent számomra a keresztény igazság, és hogyan viszonyulok hozzá?” *– Kollázskészítő műhelymunka: bibliai versek, egyházatyáktól származó idézetek és képek gyűjtése, amelyek alapvető értékeket fejeznek ki (szeretet, szolidaritás, remény).* *– Dramatizálás: rövid jelenet egy helyi szent/mártír/püspök életéből, amely ezeket az attitűdöket példázza.*
CS 2.5. Vallási szakkifejezések megfelelő használata a helyi egyháztörténeti események leírásában
– Tematikus glosszárium készítése: minden tanuló egy kis szótárt állít össze (pl. vértanúság, ereklye, zarándoklat, istenítélet stb.), majd ezekre saját példamondatokat alkot. *– Csapatverseny: „Ki magyarázza meg érthetőbben a fogalmat?” – a tanulók egy kulcsszót kapnak, amely kapcsolódik a helyi egyháztörténethez és annak lelki életéhez; feladatuk definiálni és egy magyarázatba beépíteni.*

CG 3. A megszerzett ismeretek alkalmazása a toleráns és a másság felé nyitott párbeszédre kész attitűd kialakításához.

XI osztály
CS 3.1. Interkulturális kapcsolódási pontok meghatározása a vallásközi párbeszéd és a vallási tolerancia elősegítésére
- *Összehasonlító tanulmány készítése: a tanulók egyetemes és helyi közös értékeket azonosítanak (tisztelet, szolidaritás, felebaráti szeretet) bibliai szövegekben és más, helyben jelen lévő vallási hagyományok szövegeiben.* - *Különböző, helyben fellelhető kultúrCG vallási szimbólumainak bemutatása és jelentésük magyarázata.* - *Szerepjáték: egy interkulturális találkozó szimulációja, ahol a tanulóknak különböző korok és közösségek tradíciói között kell „közös hidakat” felismerniük.*
CS 3.2. A megszerzett ismeretek alkalmazása az interkonfesszionális és ökumenikus párbeszéd alapelveinek megfogalmazásában
- *Irányított vita: „Mit jelent az ökumenikus párbeszéd, és miért fontos helyi szinten a mai Egyház számára?”* - *Párbeszédkódex készítése: a tanulók 5–7 alapelvet fogalmaznak meg a felekezetek közötti tiszteletteljes kommunikációhoz.* - *Gyakorlati feladat: csoportok egy hipotetikus (vallási alapú) konfliktust kapnak, és tiszteleten és együttműködésen alapuló párbeszédtervet dolgoznak ki rá.*

XI osztály
CS 3.3. A felekezeti sokszínűség elemzése saját hitismeretben való elmélyülés alapján
- Összehasonlító táblázat készítése: a tanulók hasonlóságokat és különbségeket jegyeznek fel a helyben jelen lévő keresztény felekezetek között (katolikus, ortodox, protestáns). *- Csoportos bemutató: minden csoport ismertet egy helyben létező felekezetet, és bemutatja, hogyan élik meg annak hívei a hitüket.* *- Reflexiós gyakorlat: rövid szöveg írása „Mit jelent nyitottnak lenni a sokszínűségre, miközben megmaradok a saját hitemben?” címmel.*
CS 3.4. Más tantárgyakból szerzett ismeretek felhasználása egy esemény bemutatására a helyi egyháztörténetből
- Egy történelmi jelenség elemzése (pl. Szent László-kultusz, csíksomlyói búcsú) történelmi és vallási szempontból. *- Egy vallási műemlék vagy műalkotás bemutatása (pl. egy középkori római katolikus székesegyház) és történelmi kontextusának ismertetése.* *- Digitális prezentáció készítése egy helyi egyháztörténeti eseményről, amely integrálja a földrajzi, irodalmi és vallási ismereteket.*

CG 4. Társadalmi és környezeti tudatosság fejlesztése.

XI. osztály
CS 4.1. Az ökumenizmus, valamint a megbékélés és egység értékeinek fontosságának alátámasztása
- Osztályvita: „Miért fontos ma az ökumenizmus helyi szinten is?” – a tanulók pro és kontra érveket fogalmaznak meg. *- Egy konkrét, helyi szintű ökumenikus együttműködés elemzése.* *- Esszé vagy reflexió készítése: „Fiatal kereszténynként hogyan járulhatok hozzá a megbékéléshez és egységhez?”*
CS 4.2. Részvétel olyan tevékenységekben, amelyek az emberi méltóság megőrzésére és védelmére irányulnak
- Mai társadalmi igazságtalanságok elemzése, és keresztény értékekből kiinduló lehetséges válaszok megfogalmazása. *- Egy diszkriminációs helyzet szimulációja és annak megoldási lehetőségei az emberi méltóság tiszteletben tartásával.*
CS 4.3. Az ember természet iránti felelősségének tudatosítása
- Ökológiai projekt megvalósítása: faültetés, szelektív hulladékgyűjtés, zöldterület takarítása a plébániával vagy a helyi közösséggel együttműködésben. *- Vita, olvasás és reflexió: bibliai és egyházatyai szövegek a teremtésről (pl. Teremtés könyve, Zsoltárok), majd beszélgetés a természet iránti felelősségről.* *- Tematikus portfólió készítése: a tanulók képeket, szövegeket és gondolatokat gyűjtenek arról, miként lehet az ember „Isten teremtésének őrzője”.*

XI. osztály
A TANULÁS TARTALMAI

Tartalmi területek	Tartalmak
1. Történelmi folyamatok	1.1. Az Egyház születése és a kereszténység terjedése a Római Birodalom területén (1–3. század) 1.2. A kereszténység a Dacia provinciában és azon kívül (2–3. század) 1.3. Az aureliani kivonulás, a népvándorlás és ezek helyi és regionális jelentősége a keresztény egyház intézményesülésének folyamata szempontjából 1.4. Helyi és regionális keresztény hívők és a kereszténység megnyilvánulási formái az antik kor végén és a kora középkor évszázadaiban (3–9. század) 1.5. A honfoglalás és a magyarok kereszténnyé válásának kezdetei (9–10. század) 1.6. A nagy egyházszakadás és következményei a helyi és regionális keresztény egyházak intézményesülésében és az egyházi élet fejlődésében 1.7. A középkori keresztény magyar állam létrejötte 1.8. A királyi törvények (Szent István, Szent László, Kálmán) a római katolikus egyház intézményesülésének, valamint az egyházi és lelki élet kialakulásának folyamatában (11. század) 1.9. Az új római katolikus püspökségek megalapítása, földrajzi és regionális kiterjedése

	(Erdélyi püspökség, Biharia püspöksége – később Nagyvárad –, valamint a Csanádi püspökség) (11. század) 1.10. A magyarok helyi és regionális keresztény hitre térésének folyamata 1.11. A római katolikus püspökség igazgatása és intézményei (káptalan, különféle káptalanok, kanonokok, esperesi kerületek stb.) 1.12. A püspökség és püspöki központ egyházi és lelki életének fejlődése a reformációig (11–16. század) 1.13. Királyi kiváltságok, adományok, püspöki és káptalani birtokok: a püspökség gazdasági és demográfiai fejlődése a reformációig (11–16. század) 1.14. A plébániahálózat kialakulása és fejlődése a püspökség területén a reformációig (11–16. század) 1.15. A szerzetesi kolostorhálózat születése és fejlődése (bencés, premontrei, pálos, ferences, domonkos, ágostonos, klarissza és beginCG rendje) a püspökségek területén a reformációig (11–16. század) 1.16. Konfliktusok: a kunok kereszténnyé tétele, a szászok problémája, a tatárjárás, eretnekmozgalmak, az első protestáns prédikátorok megjelenése, az oszmán fenyegetés stb. 1.17. A mohácsi csata és a Magyar Királyság széthullása 1.18. A reformáció terjedése az Erdélyi Fejedelemség területén 1.19. Az egyházi javak szekularizálása és a római katolikus egyházi rendszer szétesése a püspökség területén 1.20. Az új protestáns (evangélikus, református, unitárius) egyházi intézményi és adminisztratív rendszer kialakulása és fejlődése helyi és regionális szinten (16–17. század) 1.21. A tordai országgyűlés (1568) döntésének és az erdélyi fejedelmek egyházpolitikájának helyi hatásai 1.22. A római katolikus egyház helyzete helyi és regionális szinten a protestantizmus korában (16–17. század) 1.23. Konfliktusok: vallási viták, jezsuita tevékenység, az oszmán uralom terjedése (1660-tól a váradi pasalik létrejötte), átmeneti Habsburg-uralom stb. 1.24. Az oszmán uralom megszűnése és beilleszkedés a Habsburg Birodalomba
2. A helyi egyház és a társadalom	2.1. A pogányok és a királyi törvények: az életforma megváltozása a kereszténységre térés időszakában 2.2. Egyházi ünnepek és a helyi, regionális lelki élet 2.3. A magyar kereszténység helyi és regionális szentjeinek kultusza (Szent István, Szent Imre, Szent Gellért, Szent László, Szent Erzsébet) és az egyetemes szentek tisztelete 2.4. Szent László szentté avatása, sírja és kultusza 2.5. A püspöki központban és a püspökség területén őrzött ereklyék kultusza 2.6. Zarándoklatok és a helyi zarándokközpontok 2.7. Az istenítéletek és a helyi–regionális társadalom képe a Váradi Regestrum tükrében 2.8. Az egyház és a helyi szociális intézmények: kórházak, menhelyek, a pestisesek és a leprások elkülönítő terei 2.9. A társadalmi és vallási mozgalmak helyi és regionális megnyilvánulási formái 2.10. A szerzetesrendek belső élete és kapcsolatuk a helyi társadalommal 2.11. A humanizmus eszméinek helyi és regionális hatásai 2.12. A protestáns prédikátorok tevékenységének hatásai és az első protestáns közösségek kialakulása 2.13. A „Cuius regio, eius religio” elvének helyi érvényesülése 2.14. Az életforma átalakulása: a protestantizmus eszméinek helyi hatásai 2.15. A katolikus hívek helyi egyházi és lelki élete a protestantizmus korában (16–17. század)
3. Példaképek	3.1 Szent István 3.2 Szent Imre 3.3 Szent László 3.4 Szent Erzsébet 3.5 Szent Gellért 3.6 Szent Benedek

	3.7 Assisi Szent Ferenc 3.8 Szent Ágoston 3.9 Szent Norbert 3.10 Szent Domonkos 3.11 Kapisztrán Szent János 3.12 Loyolai Szent Ignác 3.13 Kalazanci Szent József 3.14 Vitéz János püspök 3.15 Janus Pannonius kanonok 3.16 Czudar Imre püspök 3.17 Kálmáncsehi Domokos püspök 3.18 Thurzó Zsigmond püspök 3.19 Várday Ferenc püspök 3.20 Verancsics Faustus püspök 3.21 Lázói János kanonok 3.22 Martinuzzi (Fráter) György bíboros 3.23 Báthory András bíboros 3.24 Pázmány Péter bíboros 3.25 Gyergyói István pap (Joseni) 3.26 Pongrácz Szent István jezsuita szerzetes 3.27 Kájoni János ferences szerzetes 3.28 Káldi György jezsuita szerzetes 3.29 Báthory István és Bethlen Gábor fejedelmek 3.30 Apor István tárnokmester
4. Kulturális kölcsönhatások	4.1. A római katolikus, ortodox és protestáns egyházak: közös értékek, társadalmi-kulturális, adminisztratív és intézményi különbségek 4.2. A római katolikus vallásművészet hatása az ortodox és protestáns egyházi művészetre 4.3. Az oszmán és az iszlám hatása a mindennapi életre (16–17. század)
5. Kultúra és civilizáció	5.1. A püspöki székesegyházak építéstörténete 5.2. Jelentős román stílusú (11–13. század) plébániatemplomok és egyházi épületek a püspöki központokban és a püspökségek területén 5.3. Jelentős gótikus stílusú (13–16. század) egyházi épületek 5.4. Jelentős reneszánsz stílusú (15–17. század) egyházi épületek 5.5. Román, gótikus és reneszánsz stílusú kolostorépületek a püspöki központokban és a püspökség területén (11–16. század) 5.6. A helyi egyház kulturális és művészeti értékei: ereklyék, kódexek, liturgikus tárgyak, síremlékek, szobrok, freskók stb. 5.7. A latin nyelvű írásbeliség és irodalmi élet kialakulása és intézményesülése 5.8. A püspöki káptalan kulturális szerepe: oklevélkiadás, scriptórium, iskola, könyvtár 5.9. A szerzetesi kolostorok kulturális szerepe: oklevélkiadás, scriptóriumok, iskolák 5.10. A helyi klérus nyugati peregrinációjának időben és térben való fejlődése 5.11. Az emberi műveltség eszméinek terjedése: a püspöki udvar mint az új humanista kultúra központja; kapcsolatok olasz humanista központokkal 5.12. A protestantizmus elterjedésének következményei: a katolikus vallási és kulturális értékek eltűnése (szentek tisztelete, liturgikus tárgyak, freskók, ereklyék, sírok stb.) 5.13. Az oktatási élet átalakulása: a káptalani iskolCG megszűnésétől a protestáns kollégiumok létrejöttéig 5.14. Az erdélyi fejedelmek vallási és oktatási politikájának helyi hatásai

XII. osztály

SPECIFIKUS KOMPETENCICG (SK)
és
TANULÁSI TEVÉKENYSÉGEK PÉLDÁI (TTP)

CG 1 – A megszerzett ismeretek szintetizálása révén a helyi keresztény identitás kialakítása

XII. osztály[9]
CS 1.1. A helyi keresztény identitás alkotóelemeinek felismerése
- A keresztény értékek (hit, szeretet, áldozat) azonosítása Bogdánffy Szilárd, Scheffler János vagy Márton Áron történelmi személyiségek életében. *- Annak elemzése, hogy a keresztény elvek hogyan jelentek meg helyi szinten különböző korszakokban (felvilágosodás, diktatórikus rendszerek).*
CS 1.2. A saját keresztény identitás elemeinek írásbeli, elemző és szintetizáló feldolgozása a megszerzett ismeretek alapján
– Reflexív esszé írása: „Mit jelent számomra a hithez való hűség a mai társadalomban?”, modern és kortárs helyi egyháztörténeti személyiségek példájából kiindulva. *– Portfólió készítése a helyi egyház modern és kortárs történelmének olyan kulcsmomentumairól, amelyek hozzájárultak a helyi keresztény identitás kialakulásához.* *– Reflexió készítése a toleranciáról, a modern és kortárs helyi egyháztörténet kiemelkedő személyiségeinek példájából merítve.* [12]
CS 1.3. A helyi egyház példamutató személyiségeinek követése a saját személyiség építésében és a kortárs társadalmi, erkölcsi jelenségekre adott válaszokban
– A helyi vallási és egyházi élet modern és kortárs kiemelkedő személyiségeinek életének elemzése. *– Multimédiás bemutató: „Hogyan inspirált engem Márton Áron püspök / Boldog Bogdánffy Szilárd / Boldog Apor Vilmos vértanú püspök példája?”.* *– Kreatív tevékenység: képzeletbeli levél írása egy múltbeli szentnek vagy püspöknek, amelyben elmondom, mit tanulnék tőle.*
CS 1.4. A helyi egyháztörténet különböző eseményeire vonatkozó szövegek elemzése azok történelmi kontextusában
-Egy kortárs egyházi vagy vallási jelenség bemutatása történelmi kontextusban (pl. a barokk/klasszicista vallásművészet regionális és helyi terjedése). *-Egy történelmi szöveg összehasonlítása egy mai, helyi dokumentummal az állam által biztosított vallásszabadságról.* *-A Szentszékkel kötött konkordátum (1927) elemzése, az állam és az Egyház kapcsolatának megértése, valamint annak hatása a helyi katolikus egyház helyzetére.*

CG 2. A helyi egyháztörténet eseményeinek bemutatása és szerepük megértése a keresztény tanítás helyi szintű megfogalmazásában és értelmezésében.

XII. osztály
CS 2.1. A korszakra jellemző, a helyi egyházat meghatározó történelmi folyamatok megértése – a múltban és napjainkban
– Grafikus időrend készítése a helyi egyház modern és kortárs történelmének legfontosabb eseményeiről. *– Irányított beszélgetés az alábbi jelenségek elveiről és azok helyi egyházi és vallási életre gyakorolt hatásáról: a felvilágosodás; a nemzeti eszme; a polgári állam vallásügyi törvénykezése.*
CS 2.2. A megszerzett ismeretek értékelése a helyi vallási életben megjelenő konfliktus jelenségekről és az egyház korabeli válaszairól
– A katolikus egyház reakcióinak elemzése a felvilágosodásra, a liberális-forradalmi eszmékre és a szekularizációra. *– Vita: „Hogyan reagált a helyi egyház a kommunizmus és a 20. századi ateizmus kihívásaira?”*
CS 2.3. A korszak szemléletének összehasonlítása a mai nézőponttal a helyi történelmi jelenségekről
– A felvilágosodás elveinek összehasonlítása a mai vallásszabadsággal helyi szinten. *– Reflexiós tevékenység: „Melyek a kommunista rezsim ateista politikájának mai következményei?”* *– Vita: „A mai ökumenizmus – a II. Vatikáni Zsinat folytonossága?”*
CS 2.4. A vallási szakkifejezések megfelelő használata a helyi egyháztörténeti események leírásában

XII. osztály
– Glosszárium készítése a következő fogalmakkal: felvilágosodás, liberalizmus, polgári forradalom, reakció, ateizmus, vértanú, boldoggá avatás, szekularizáció. *– Rövid történelmi hír megfogalmazása: „1927. május 10-én Románia képviselői aláírtCG a konkordátumot a Szentszékkel, amely a katolikus felekezet újraszervezésének alapját képezte Romániában.”Mindezt a szakszerű vallási és történelmi terminológia helyes használatával.*

CG 3. A megszerzett ismeretek alkalmazása a toleráns és a másság felé nyitott, párbeszédre kész attitűd kialakításához.

XII osztály
CS 3.1. Helyi interkulturális kapcsolódási pontok meghatározása a vallásközi párbeszéd és a vallási tolerancia elősegítésére
- *Különböző felekezetek közös értékeinek azonosítása a felvilágosodás elveinek és egyházpolitikai irányzatainak összefüggésében.* - *Interdiszciplináris tevékenység (történelem + vallás): „A helyi felekezetek közösségi élete és a keresztény egység”.*
CS 3.2. A megszerzett ismeretek alkalmazása a helyi interkonfesszionális és ökumenikus párbeszéd alapelveinek megfogalmazására
- *Egy ökumenikus találkozó szimulációja: katolikusok, ortodoxok és reformátusok beszélgetnek a hitről.* - *Prezentáció készítése a helyi felekezetek közötti együttműködésről a 18. században és a mai Romániában.*
CS 3.3. A felekezeti sokszínűség elemzése a saját hithagyomány ismeretére és elfogadására építve
- *Összehasonlító táblázat készítése: különbségek és hasonlóságok a helyi katolikus, ortodox és protestáns közösségek között.* - *Reflexió írása: „Hogyan segíti más felekezetek megismerése a saját hitem megerősödését?”*
CS 3.4. Más tantárgyakból szerzett ismeretek felhasználása egy helyi egyháztörténeti esemény bemutatására
- *Interdiszciplináris projekt (földrajz–történelem–vallás): tematikus térkép készítése a 18–19. századi kolostorhálózatról a mai püspökség területén.*

CG 4. Társadalmi és környezeti tudatosság fejlesztése.

XII. osztály
CS 4.1. Az ökumenizmus, valamint a megbékélés és egység értékeinek helyi szinten való fontosságának alátámasztása
- *Helyi ökumenikus kezdeményezések tanulmányozása, amelyeket XXIII. János pápa és VI. Pál pápa ösztönzött.* - *Vita: „Miért szükséges a keresztények egysége a modern kor kihívásaival szemben?”* - *Motivációs plakát készítése „Egység a sokféleségben” mottóval.*
CS 4.2. Részvétel olyan tevékenységekben, amelyek az emberi méltóság megőrzésére és védelmére irányulnak
- *Karitatív kampány szervezése a Caritas tevékenységéből inspirálódva.* - *Esettanulmány készítése: a helyi egyház szerepe a világháború áldozatainak megsegítésében.*
CS 4.3. Az ember természet iránti felelősségének tudatosítása
- *A Laudato Si’ enciklika (részletek) elolvasása után beszélgetés a keresztény ökológiai üzenetről.* - *Gyakorlati projekt megvalósítása: környezetvédelmi akció „A teremtés Isten ajándéka” mottóval.* - *Plakát készítése a természet iránti tiszteletről és erkölcsi felelősségről.*

XII. osztály

XII. osztály
A TANULÁS TARTALMAI

A tanulás tartalmai	Tartalmak
1. Történelmi folyamatok	**1.1.** Az Erdélyi Fejedelemség területének beilleszkedése a Habsburg Birodalomba **1.2.** A Partium (Körösvidék, Máramaros, később a Bánság) visszacsatolása a Magyar Királysághoz (Habsburg Birodalom) **1.3.** Az erdélyi római katolikus Státus szerepe az Erdélyi Egyházmegyében. A helyi római katolikus püspökségek újraalapítása **1.4.** A római katolikus egyház helyi és regionális intézményi, oktatási és birtokrendszerének helyreállítása **1.5.** A helyi és regionális római katolikus egyház megújulása, a plébániahálózat fejlődése a püspöki központ és az egyházmegyék területén **1.6.** A régi szerzetesrendek (ferencesek, pálosok, premontreiek) visszatérése a püspöki központba és az egyházmegye területére (18. század) **1.7.** Új szerzetesrendek (jezsuiták, piaristák, irgalmasok, orsolyiták, kapucinusok) megjelenése a püspöki központban és az egyházmegyében (18. század) **1.8.** A görögkatolikus püspökség és az új egyházi intézményi rendszer kialakulása **1.9.** A helyi és regionális egyházak intézményi, kulturális, demográfiai fejlődése a polgárosodás és az ipari forradalom időszakában (1848–1914) **1.10.** Az első világháború és az Osztrák–Magyar Monarchia felbomlásának helyi hatásai (1914–1920) **1.11.** A Szentszékkel kötött konkordátum (1929): a helyi római katolikus egyházak közigazgatási és intézményi átszervezése; földreformok **1.12.** A bécsi döntés (1940) és hatásai: a helyi római katolikus egyház közigazgatási és intézményi rendszerének átszervezése **1.13.** A helyi egyház a második világháború idején (1939–1945) **1.14.** A román közigazgatás visszaállítása és a kommunista rezsim kiépülésének hatásai a helyi egyházak helyzetére (1945–1947) **1.15.** A kommunista rezsim egyházellenes politikája és törvénykezése: helyi és regionális következmények **1.16.** A kommunista börtönrendszer Romániában: Bogdánffy Szilárd és Scheffler János vértanúsága; Márton Áron püspök élete és tevékenysége **1.17.** Az 1948-as év: államosítás és a görögkatolikus egyház felszámolása Romániában **1.18.** Az egyházmegyék helyzete a kommunista diktatúra évtizedeiben (Nagyvárad / Gyulafehérvár / Szatmár / Temesvár) **1.19.** Az egyházmegye (Nagyvárad / Temesvár / Szatmár / Gyulafehérvár) helyzete 1990 után
2. A helyi egyház és a társadalom	**2.1.** Új politikai-társadalmi eszmék (felvilágosodás, abszolutizmus, jozefinizmus, polgári liberalizmus, szabadkőművesség, nacionalizmus, szekularizáció, szociáldemokrácia stb.) és a helyi egyházak reakciói (18–19. század); egyházigazgatási területi átszervezések **2.2.** Az egyház – a püspökség, plébániák, szerzetesrendek – szerepe a helyi mindennapi életben a városiasodás és a polgárosodás erősödésének időszakában (19. század vége – 20. század eleje) **2.3.** A római katolikus egyház mint egy etnikai kisebbség egyháza: folytonosságok és új tendenciCG a helyi és regionális katolikus egyházi és lelki életben a két világháború között (1918–1940) **2.4.** A hívek egyházi és lelki élete helyi és regionális szinten a kommunista diktatúra évtizedeiben (1947–1989) **2.5.** A rendszerváltás utáni helyi egyházi élet kulcsjelenségei: a római katolikus egyházi javak visszaszolgáltatása, az egyházi intézményrendszer fejlesztése, a szekularizáció problémája a helyi közösségekben **2.6.** Caritas és szociális tevékenységek

3. Példaképek	**3.1.** Benkovich Ágoston püspök **3.2.** Forgách Pál püspök **3.3.** Patachich Ádám püspök **3.4.** Fogarassy Mihály püspök **3.5.** Batthyány Ignác püspök **3.6.** Hám János püspök **3.7.** Schlauch Lőrinc püspök **3.8.** Majláth Gusztáv Károly püspök **3.9.** Széchényi Miklós püspök **3.10.** Bogdánffy Szilárd püspök **3.11.** Scheffler János püspök **3.12.** Glattfelder Gyula püspök **3.13.** Márton Áron püspök **3.14.** Boga Alajos püspök **3.15.** Pacha Ágoston püspök **3.16.** Györgypál Albert pap **3.17.** Tempfli József püspök **3.18.** Apor Vilmos püspök **3.19.** Biró Vencel piarista szerzetes **3.20.** Gyárfás Elemér, a katolikus Státus elnöke
4. Kulturális kölcsönhatások	**4.1.** A római katolikus és a görögkatolikus egyház kapcsolata; általános folyamatok, regionális és helyi jelenségek **4.2.** A római katolikus – görögkatolikus – ortodox egyházak: közös értékek **4.3.** Nyugati és keleti hatások a vallásművészetben (pl. templomépítészet) helyi és regionális szinten
5. Kultúra és civilizáció	**5.1.** A püspöki székesegyház barokk kori újjáépítése / megépítése **5.2.** Jelentős plébániatemplomok és egyházi épületek a püspöki központokban és a római katolikus egyházmegyék területén különféle építészeti stílusokban (18–19. század) **5.3.** Jelentős kolostorépületek különböző építészeti stílusokban a püspöki központban és az egyházmegyék területén (18–19. század) **5.4.** A helyi egyház egyéb kulturális értékei: műtárgyak, egyházi tárgyak, ereklyék, liturgikus tárgyak, sírok, szobrok, freskók stb. **5.5.** A szerzetesi közösségek kulturális szerepe; egyházi és rendi iskolák **5.6.** A katolikus vallási és kulturális értékek megújulása (szentek tisztelete, liturgikus tárgyak, freskók, ereklyék, sírok stb.) **5.7.** Az oktatási élet átalakulása: a jozefinizmus hatásai és a római katolikus tömegoktatási rendszer létrejötte (18–19. század) **5.8.** A helyi római katolikus oktatási rendszer az interbellum időszakában **5.9.** 1948: a szerzetesrendek és a helyi római katolikus oktatási rendszer felszámolása **5.10.** A rendszerváltás utáni időszak: a római katolikus oktatási rendszer újjászervezése és fejlesztése

Módszertani javaslatok

1. Jelentésük és szerepük

A módszertani javaslatok segítik a tanárt abban, hogy a teológiai és történelmi témákat élő, hozzáférhető és a tanulók számára is jelentőséggel bíró tanulási élményekké alakítsa.
Nem egyetlen módszert kínálnak, hanem olyan irányelveket, amelyek inspiráljCG a pedagógust: hogyan lehet egy történelmi témát interaktív munkamódszerekkel, személyes reflexióval és a mindennapi élethez kötve tanítani.
A hangsúly a tartalomról a kompetenciákra helyeződik át, így a tanulók új, egységes képet alkothatnak a teológia és a tanítás folyamatáról.

2. Általános elvek – alkalmazva a Helyi egyháztörténet tantárgyra

A helyi egyháztörténet tantárgy a jelenségek okainak és fejlődésének bemutatásán keresztül írja le:
– a helyi keresztény közösségek kialakulását és szerveződését,
– az egyház szerepét és hatását a közösségek fejlődésében,
– valamint az egyházi élet változásait a kezdetektől napjainkig, figyelembe véve a belső és külső tényezőket.
Alapelvek:
Tanulóközpontúság – a fiatalok kérdései a kiindulópont.
Módszertani sokszínűség – történetmesélés, vita, kreatív gyakorlatok, dramatizálás, korabeli szövegek elemzése.
Rugalmasság – olyan történelmi és vallási szövegek kiválasztása, amelyek illeszkednek a tanulók szintjéhez és az iskola lehetőségeihez.
Interdiszciplinaritás – több tudományterület nézőpontjának összehangolása egy-egy történelmi–vallási jelenség átfogó megértése érdekében.
Formatív értékelés – lelki napló, írásos reflexió, önértékelés, társak visszajelzései.
Differenciálás – egyszerűbb feladatok (pl. helyi történelmi esemény illusztrálása) és összetettebbek (történelmi összehasonlítás) biztosítása eltérő tanulási tempóhoz.
Gyakorlati hasznosság – fókusz a kérdésen: Hogyan élem meg ma a keresztény értékeket? Mit tanulok a példaképektől?

3. Általános módszertani irányok

Aktív tanulás – viták, esettanulmányok.
Együttműködő tanulás – csoportok univerzális, nemzeti és helyi történelmi szövegeket vagy életrajzokat elemeznek és mutatnak be.
Projektalapú tanulás – „történelmi napló” készítése vagy plakát meghatározó helyi korszakokról.
Digitális tanulás – interaktív alkalmazások, online térképek, videók használata a helyi egyháztörténeti jelenségek bemutatására.
Autentikus tanulás – találkozók/interjúk helyi papokkal, szerzetesekkel, önkéntesekkel.
A helyi történelmi források használata központi szerepet kell kapjon a tantárgy oktatásában.

4. Módszertani adaptációk

A XI–XII. osztályra vonatkozó módszertani javaslatok célja, hogy a tanulási folyamat igazodjon a diákok szintjéhez és az iskola eszközeihez.

Alapelvek:

Hozzáférhetőség – összetett témákhoz (reformáció, felvilágosodás, totalitárius rendszerek) rövid, érthető szövegrészletek, világos feladatok rendelése.
Interaktivitás – minden tartalmi egységhez kapcsolódjon aktivizáló feladat (olvasás, vita, dramatizálás, együttműködő projekt).
Kapcsolódás az élethez – helyi példaképek élettörténetének összekapcsolása a diákok kérdéseivel, dilemmáival.
Tisztelet a sokszínűség iránt – objektív, tiszteletteljes megközelítés az egyetemes, nemzeti és helyi kontextusok tanításában.
Formáló jelleg – a helyi történelmi folyamatok konkrét, életből vett példáin keresztül hívjCG reflexióra és állásfoglalásra a tanulókat.

Alkalmazható munkamódszerek

Dramatizálás: pl. Szent László szentté avatásának bemutatása, majd a mai üzenetek megbeszélése.
Történeti esettanulmány: helyi szövegek, térképek, képek elemzése a történelmi összefüggések megértéséhez.
Együttműködő tanulás: csoportok különböző szempontokat vizsgálnak, majd összegzik.
Alkalmazott projektek: eseménynaplók, összehasonlító táblázatok.
Digitális eszközök: interaktív térképek, multimédiás bemutatók.

Differenciálás és személyre szabás
Lassan haladó vagy SNI-s tanulók: vizuális összefoglalók, rajzolt idővonalak, alapvető szókincs, egyszerű szerepjátékok.
Haladó tanulók: forráselemzés, rövid érvelő esszék, kritikus történelmi összehasonlítás.
Értékelés
Formatív értékelés: reflexiós naplók, visszajelző lapok, óra utáni beszélgetések, ön- és társértékelés.
Szummatív értékelés: alkalmazott jellegű dolgozatok, tematikus portfóliók, nyilvános projektbemutatók.
5. Kapcsolódás a végzősök kompetencia profiljához
A módszertani javaslatok célja bemutatni, hogyan járul hozzá minden óra a következőkhöz:
Kulcskompetenciák:
– szociális és állampolgári kompetenciCG (felelősségvállalás témái),
– digitális kompetenciCG (szentekről készült multimédiás bemutatók),
– kulturális tudatosság (vallási hagyományok megismerése).
Végzős attribútumai:
– reflexív (személyes napló),
– kreatív (rajzolt idővonal),
– felelős.
Horizontális témák:
– digitalizáció (online források felelős használata),
– etika (a béke és együttélés kérdései).
Tematikus kapcsolatok:
● állampolgári, helytörténeti és kulturális nevelés – a helyi és országos egyháztörténet tanulmányozásán keresztül;
● interkulturális nevelés – interkonfesszionális tanulási tevékenységekkel;
● demokratikus állampolgárságra, esélyegyenlőségre, etikára, kritikai gondolkodásra és európai állampolgárságra nevelés – a vallási identitás és másság témáin keresztül;
● személyes fejlődés – a kulturális, vallási és társadalmi identitás építése meghatározó mintCG felismerésével;
● környezeti nevelés – kortárs egyházi dokumentumok alapján a teremtésvédelem, globális felmelegedés és környezetszennyezés kérdéseinek feldolgozása.
6. Kulcsüzenet
A Helyi egyháztörténet tantárgy módszertani javaslatai nem „rejtett tankönyvet”, hanem pedagógiai iránytűt jelentenek. Segítik a tanárt abban, hogy a helyi egyháztörténet jelenségeit a diákok számára: érthetővé, élővé, értelmessé és személyesen megélhetővé tegye.
A tanítási folyamatot a specifikus kompetenciCG szemszögéből kell felépíteni, tiszteletben tartva a tartalmak belső logikáját, valamint az osztály és az egyes tanulók sajátosságait. Így valósul meg az összhang a tantervi célok és a tanórai gyakorlat között, és a Helyi egyháztörténet órája olyan hely lesz,
ahol a múlt egyetemes, nemzeti és helyi folyamatai találkoznak a fiatalok mindennapi életével.

GRUP DE LUCRU
MUNKACSOPORT

Nume și prenume	Grad didactic/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
VÁRADI ÉVA-ANDREA	Grad didactic I. (Istorie) / doctorat în Istorie	Liceul Teoretic „Báthory István”, Cluj-Napoca, jud. Cluj
KORMÁNYOS LÁSZLÓ	Grad didactic I. (Istorie) / doctorat în Istorie	Liceul Teologic Romano-Catolic „Szent László”, Oradea, jud. Bihor

COORDONATORI/RESPONSABILI/CONSULTANȚI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
ZĂBAVĂ MIHAELA	Consilier CNCE	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare	Responsabil CNCE
PÎSLARU CĂTĂLIN	Inspector general MEC	Ministerul Educației și Cercetării	Responsabil MEC
DIÓSI DÁVID	Decan / Prof.univ.dr.	UBB Cluj – Facultatea de Teologie Romano-Catolică	Consultant științific

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
GÁL LÁSZLÓ	Insp.șc.general.arhid. Doctor în teologie	Arhiepiscopia Romano-Catolică de Alba Iulia	Responsabil cult
TAMÁSI ZSOLT JÓZSEF	Director Doctor în teologie	Liceul Romano-Catolic, Tg.Mureș	Responsabil cult

Anexa nr. 120

Programa școlară
pentru disciplina

GEOGRAFIA TURISMULUI RELIGIOS

Cultul Romano-Catolic de Limbă Maghiară

Clasa a XI-a
Curriculum de specialitate (CS)
Filiera vocațională, profilul teologic,
specializarea ghid turism religios

- 2026 -

Anexa nr. 120
Programa școlară pentru disciplina *Geografia turismului religios*, Cultul Romano-Catolic de Limba Maghiară clasa a XI-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea ghid turism religios*

NOTĂ DE PREZENTARE

Disciplina ***Geografia turismului religios*** se studiază în cadrul curriculumului diferenţiat, profilul teologic, cultul romano-catolic, fiindu-i alocată 1 oră/săptămână pentru clasa a XI-a.

Elaborarea programei şcolare pentru *Geografia turismului religios* a avut la bază următoarele argumente:

- Turismul religios are o vechime de secole. Manifestat de cele mai multe ori sub forma pelerinajului, acesta implică din partea turiştilor un anumit nivel de cunoaştere pentru a putea aprecia contextele din punct de vedere al arhitecturii, al valorii şi al semnificatiilor spirituale. Scopul acestui tip de turism, dincolo de nevoia de cunoastere şi de plăcere estetică, este dorinţa unei experienţe divine. Acesta este motivul ce sta la baza păstrarii pelerinajelor, determinate de traditiile religioase sau cele legate de evenimente şi manifestari specifice.
- Turismul religios este un fenomen complex care se află în continuă transformare şi diversificare, pastrându-şi, însă, funcţia de bază, care l-a consacrat: religia.
- Turismul religios are o pondere importantă în fluxul turistic total la nivel mondial.
- România dispune de un bogat potenţial pentru turismul religios, renumit mai ales pe plan intern şi recunoscut pe plan internaţional, care se combină şi se corelează cu turismul cultural.

Programa şcolară de *Geografia turismului religios* este centrată pe atingerea unui sistem de competenţe generale şi specifice asumate, comune sau corelate cu alte competenţe din aria curriculară „Om şi societate”. Competenţele şi conţinuturile specificate permit corelaţii interdisciplinare cu discipline de studiu precum geografia, istoria, religia. De asemenea, programa şcolară pentru *Geografia turismului religios* este relevantă pentru contribuţia la dezvoltarea competenţelor cheie formulate în *Recomandarea Parlamentului European şi a Consiliului Uniunii Europene privind competenţele cheie din perspectiva învăţării pe parcursul întregii vieţi* (2006/962/EC), în special a competenţei sensibilizare şi exprimare culturală.

Programa şcolară pentru disciplina *Geografia turismului religios* este elaborată potrivit modelului de proiectare curriculară centrat pe competenţe. Construcţia programei şcolare este realizată astfel încât să contribuie la dezvoltarea profilului de formare al elevului de ciclul liceal.

Programa şcolară de *Geografia turismului religios* este structurată pe următoarele componente:

- notă de prezentare;
- competenţe generale;
- valori şi atitudini;
- competenţe specifice asociate cu conţinuturile;
- conţinuturi ale învăţării;
- sugestii metodologice.

Competenţele sunt ansambluri structurate de cunoştinţe, abilităţi şi atitudini dezvoltate prin învăţare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în diverse contexte particulare.

Competenţele generale evidenţiază achiziţiile finale de învăţare ale elevilor la sfârşitul perioadei de studiu a acestei discipline şcolare.

Lista de *valori şi atitudini* este exprimată în termeni de finalităţi de natură axiologică urmărite prin studiul acestei discipline şi este în acord cu valorile şi atitudinile celorlalte discipline ce dau identitate specializării Ghid turism religios.

Competenţele specifice reprezintă nucleul funcţional al programei şcolare şi evidenţiază rezultatele aşteptate ale învăţării la nivelul fiecărui an de studiu, fiind derivate din competenţele generale.

Competenţele specifice sunt corelate cu *conţinuturi ale învăţării* relevante pentru domeniul geografiei, cu accent pe valorificarea acesteia din perspectiva turismului religios.

Sugestiile metodologice cuprind recomandări specifice disciplinei, privind metodologia de aplicare a programei şcolare şi proiectarea demersului didactic. Acestea includ propuneri de organizare a procesului de predare-învăţare-evaluare centrat pe formarea de competenţe, recomandări de strategii didactice specifice disciplinei şi de modalităţi de evaluare. Sugestiile metodologice au rolul de a orienta utilizarea prezentului curriculum în proiectarea şi realizarea activităţilor cu elevii.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Dezvoltarea capacității de a înțelege, analiza și corela informații din domeniul turismului religios**
CG2	**Utilizarea tehnologiilor digitale pentru cercetarea și prezentarea obiectivelor de turism religios**
CG3	**Formularea de explicații și interpretări privind semnificația culturală și spirituală a destinațiilor de turism religios**
CG4	**Adoptarea unei atitudini responsabile și etice în explorarea turismului religios, cu respect față de patrimoniul cultural național și universal**

CLASA a XI-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Dezvoltarea capacității de a înțelege, analiza și corela informații din domeniul turismului religios

Clasa a XI-a
CS 1.1. Evaluarea rolului patrimoniului religios în educația turistică
- *Crearea unui portofoliu cu monumente religioase incluse în patrimoniul UNESCO* - *Interviu cu un ghid turistic sau preot despre importanța educației spirituale în turism*.
CS 1.2. Utilizarea surselor de informare pentru documentarea obiectivelor de turism religios
- *Căutare ghidată pe internet pentru identificarea celor mai vizitate locuri de pelerinaj din Europa.* - *Exercițiu de analiză critică a unui articol de blog despre turism religios – identificarea surselor, opiniilor și datelor.* - *Transformarea unor informații de pe grafice în text.* - *Realizare de grafice*
CS 1.3. Corelarea turismului religios cu dezvoltarea durabilă
- *Dezbatere: „Turismul religios – între spiritualitate și responsabilitate ecologică”.* - *Realizarea unui eseu cu tema: Cum poate turismul religios să contribuie la protejarea patrimoniului și a mediului?*

CG 2 - Utilizarea tehnologiilor digitale pentru cercetarea și prezentarea obiectivelor de turism religios

Clasa a XI-a
CS 2.1. Selectarea și utilizarea surselor digitale pentru documentarea obiectivelor de turism religios
- *Elevii caută informații despre o destinație religioasă folosind site-uri oficiale, platforme educaționale și turism cultural. Ei completează o fișă digitală cu date despre istorie, elemente geografice, arhitectură și semnificație spirituală*

Clasa a XI-a
CS 2.2. Crearea unei prezentări digitale despre o destinație de turism religios
- *Elevii realizează o prezentare PowerPoint, Canva sau Genially despre un obiectiv sau un circuit cu mai multe obiective, incluzând imagini, harta amplasării, date istorice și citate religioase relevante. Prezentarea se susține în fața clasei.* - *Utilizarea Google Maps pentru realizarea unui circuit cu mai multe obiective.*
CS 2.3. Realizarea unui material digital (video, afiș, infografic) care promovează o destinație religioasă.
- *Elevii creează un afiș digital sau un scurt videoclip de promovare pentru o destinație religioasă, folosind aplicații precum Canva, CapCut sau PowerPoint. Materialul trebuie să includă imagini, harta amplasării și un mesaj care evidențiază importanța spirituală și culturală a locului.*

CG 3 - Formularea de explicații și interpretări privind semnificația culturală și spirituală a destinațiilor de turism religios

Clasa a XI-a
CS 3.1. Identificarea elementelor de patrimoniu religios și cultural într-o destinație turistică
Realizarea unei fișe de documentare pentru o destinație religioasă în care elevii să descrie elemente geogra-fice, elementele arhitecturale, pictura murală, simbolurile religioase și rolul istoric al locașului de cult.
CS 3.2.. Redactarea unui text explicativ privind semnificația unei destinații de turism religios
Scrierea unui articol de tip blog turistic, în care elevii să descrie o experiență trăită sau imaginară de pelerinaj, evidențiind aspectele geografice, spirituale și culturale ale locului vizitat.
CS 3.3. Analiza relației dintre spațiul geografic și dezvoltarea turismului religios în diverse regiuni
Studiu de caz comparativ: elevii analizează două destinații religioase din regiuni diferite identificând diverse aspecte; Exemple: cum influențează geografia fluxul de pelerini;ce tipuri de turism care se dezvoltă în jurul acestor locații; impactul asupra comunității locale și infrastructurii.

CG 4 - Adoptarea unei atitudini responsabile și etice în explorarea turismului religios, cu respect față de patrimoniul cultural național și universal

Clasa a XI-a
CS 4.1. Aplicarea principiilor etice în comportamentul turistului religios
- *Crearea unui ghid de bune practici pentru turiștii care vizitează locuri sacre.* - *Joc de rol - Simularea unor situații de vizitare a unor lăcașuri de cult, cu accent pe reguli de conduită și respect.*
CS 4.2. Analiza impactului turismului religios asupra patrimoniului și comunităților locale
- *Studiu comparativ între două destinații religioase: una bine conservată și una afectată de turism excesiv.* - *Crearea unui poster informativ despre turismul sustenabil în zonele religioase* - *Discuții în grup despre echilibrul între vizitare și conservare*
CS 4.3. Dezvoltarea unei comunicări interculturale respectuoase în contextul turismului religios
- *Jocuri de rol în care elevii simulează interacțiuni între turiști și localnici din culturi diferite* - *Realizarea unui cod de conduită multiculturală pentru turiști.*

CLASA a XI-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Clasa

Domenii de conținut	Conținuturi
1.Turismul religios – rezultant a trei componente cultura, religie și turism	1.1. Istoria turismului religios, de la pelerinajele antice la formele contemporane 1.2. Terminologie specifică. Noțiuni utilizate în geografia turismului religios 1.3. Rolul hărții și a ghidului turistic în epoca digitală și tradițională 1.4. Tipuri și forme de turism religios 1.5. Profilul turistului religios 1.6. Tendințe și cerințe viitoare, adaptarea la nevoile generațiilor actuale 1.7. Fluxuri turistice, aspecte cantitative și calitative 1.8. Tehnologii digitale pentru planificare și organizare 1.9. Turism religios sustenabil și responsabil
2.Turismul religios în spatiul românesc	2.1 Fondul cultural-religios românesc, componenta de bază a ofertei turistice 2.2 Locuri ce amintesc de rădăcinile creștine ale neamului românesc 2.3 Patrimoniul UNESCO din România 2.4 Turismul religios, vector de dezvoltare durabilă și dialog intercultural
3. Destinații de renume în turismul religios-creștin mondial	3.1 Vatican 3.2 Catedrala Sfântul Francisc, Assisi 3.3 Basilica Sfântul Anton, Padova 3.4 Mormântul Padre Pio, San Giovanni Rotondo 3.5 Ierusalim 3.6 Medjugorie 3.7 Catedrala Notre Dame din Paris 3.8 Basilica Sacre Couer din Paris 3.7 Aparecida do Norte din Brazilia 3.8 Catedrala din Koln 3.9 Lourdes 3.10 Fatima 3.12 Guadalupe 3.11 Czestochowa 3.14 Bazilica Șumuleu Ciuc 3.15 Basilica Maria Radna, Lipova 3.16 Destinații de renume în turismul religios-creștin local

SUGESTII METODOLOGICE

Programa şcolară pentru disciplina *Geografia turismului religios* face parte din curriculum diferenţiat al specializării ghid turism religios. În acest context se evidenţiază o serie de aspecte specifice demersului didactic la această disciplină de studiu.

Astfel, competenţele generale şi cele specifice vizează pregătirea de specialitate a viitorului ghid în domeniul turismului religios, prin accentul pus pe cunoaşterea domeniului, pe valorificarea corelaţiilor interdisciplinare, pe dezvoltarea de atitudini pozitive faţă de patrimoniul cultural naţional şi universal, pe utilizarea noilor tehnologii ca surse de învăţare, documentare şi diseminare a informaţiilor referitoare la turismul religios.

Modul de organizare a elementelor de conţinut facilitează o planificare calendaristică constructivă, precum şi proiectarea unităţilor de învăţare semnificative în raport cu diviziunile interne ale programei şcolare. Principalele domenii de conţinuturi sunt subordonate problematicii geografiei, istoriei şi religiei şi vizează următoarele dimensiuni educaţionale: dimensiunea geoecologică, culturală, europeană, integratoare, dimensiunea interdisciplinară, metodologică, aspecte care ţinde latura socială, religioasă, istorică şi umanistă. Astfel, multe dintre elementele de conţinut specificate în programa şcolară au un caracter interdisciplinar, promovând valorificarea competenţelor şi cunoştinţelor asimilate de elevi la alte discipline de studiu, precum şi stabilirea de corelaţii cu acestea. Acest aspect constituie o provocare în desfăşurarea demersului didactic, la care profesorii trebuie să facă faţă prin abordări didactice inovative.

Pentru aplicarea acestei programe şi pentru dezvoltarea învăţării în clasă se recomandă realizarea unor activităţi diverisificate de către elevi şi profesor, care să promoveze: exersarea terminologiei specifice domeniului geografiei turismului prin forme şi structuri atractive, raportarea terminologiei specifice la alte discipline şcolare, utilizarea unor resurse complementare de instruire, exersarea unor activităţi de învăţare care să faciliteze educaţia permanentă, centrarea demersului de predare-învăţare pe elemente relevante şi de interes actual din lumea contemporană. În contextul în care pentru această disciplină de studiu nu există manuale şcolare, se recomandă utilizarea de ghidurile metodologice, atlase, lucrări complementare, precum şi a unor suporturi de curs care să aibă rol de manual.

În ceea ce priveşte evaluarea rezultatelor elevilor, aceasta trebuie să aibă în vedere verificarea nivelului competenţelor specifice atinse de elevi. Ca instrumente de evaluare, este de preferat îmbinarea metodelor tradiţionale cu cele alternative, dat fiind caracterul interdisciplinar şi varietarea conţinuturilor propuse în programă. Poate fi utilizată o largă tipologie de itemi, prin aplicarea de teste docimologice, dar şi aplicarea unor metode alternative de evaluare, care să valorifice în mod deosebit activitatea individuală şi de grup, precum: portofoliul, referatul, proiectul

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Grad didactic/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
SZECSANSZKI ENIKŐ KAROLA	Gradul didactic I	Liceul Teologic Romano-Catolic „Szent László” Oradea
KONRAD ERZSÉBET - KATALIN	Gradul didactic I	Liceul Teologic Romano-Catolic „Szent László” Oradea

COORDONATORI/RESPONSABILI/CONSULTANȚI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
ZĂBAVĂ MIHAELA	Consilier CNCE	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare	Responsabil CNCE
PÎSLARU CĂTĂLIN	Inspector general MEC	Ministerul Educației și Cercetării	Responsabil MEC
DIÓSI DÁVID	Decan / Prof.univ.dr.	UBB Cluj – Facultatea de Teologie Romano-Catolică	Consultant științific

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
GÁL LÁSZLÓ	Insp.șc.general.arhid. Doctor în teologie	Arhiepiscopia Romano-Catolică de Alba Iulia	Responsabil cult
TAMÁSI ZSOLT JÓZSEF	Director Doctor în teologie	Liceul Romano-Catolic, Tg.Mureș	Responsabil cult

Anexa nr. 120

Iskolai tanterv

A VALLÁSI TURIZMUS FÖLDRAJZA

tantárgyhoz

XI.osztály

Szaktanterv (CS),
szakképző/vokacionális ágazat számára, teológiai profil,
egyházturisztika szakképzés
(magyar nyelvű római katolikus kultusz)

- 2026 -

BEMUTATÓ JEGYZÉK

A vallási turizmus földrajza tantárgyat differenciált tanterv keretében tanulják, a teológiai profilon, a római katolikus egyházturisztika szakon, heti 1 órát kap a 11. évfolyamon.
A vallási turizmus földrajza tantervének kidolgozása a következő érveken alapult:
-A vallási turizmus évszázados múltra tekint vissza. Leggyakrabban zarándoklat formájában nyilvánul meg, és a turisták részéről bizonyos szintű tudást igényel, hogy megértsék a kontextusokat az építészet, az érték és a spirituális jelentőség szempontjából. Az ilyen típusú turizmus célja a tudás és az esztétikai élvezet iránti igényen túl az isteni élmény iránti vágy. Ez az oka a zarándoklatok megőrzésének, amelyeket vallási hagyományok vagy konkrét eseményekhez és megnyilvánulásokhoz kapcsolódnak.
- A vallási turizmus egy összetett jelenség, amely folyamatosan átalakul és diverzifikálódik, miközben megőrzi alapvető funkcióját, amely megszentelte: a vallást.
- A vallási turizmus fontos részesedéssel bír a világ teljes turisztikai forgalmából.
- Románia gazdag potenciállal rendelkezik a vallási turizmus terén, amely különösen belföldön és nemzetközileg elismert, és amely ötvözi és összekapcsolódik a kulturális turizmussal.

A vallási turizmus földrajza tanterv az „Ember és társadalom” tantervi területen belül más kompetenciákkal feltételezett, megosztott vagy korrelált általános és specifikus kompetenciák rendszerének megvalósítására összpontosít. A meghatározott kompetenciák és tartalmak lehetővé teszik az interdiszciplináris összefüggéseket olyan tanulmányi tantárgyakkal, mint a földrajz, a történelem és a vallás. A vallási turizmus földrajza tanterv emellett releváns az Európai Parlament és az Európai Unió Tanácsának az egész életen át tartó tanuláshoz szükséges kulcskompetenciákról szóló ajánlásában (2006/962/EK) megfogalmazott kulcskompetenciák fejlesztéséhez való hozzájárulás szempontjából is, különösen a kulturális tudatosság és kifejezés kompetenciája terén.

A vallási turizmus földrajza tantárgy tantervét a kompetenciaalapú tantervtervezési modell szerint fejlesztették ki. A tanterv úgy van felépítve, hogy hozzájáruljon a középiskolás diákok képzési profiljának fejlesztéséhez.

A vallási turizmus földrajza tanterv a következő összetevőkre épül:

- bemutató jegyzet;
- általános kompetenciák;
- specifikus kompetenciák és tanulási tevékenységek példái;
- tanulási tartalmak;
- tanulási tantervi követelmények;
- országos értékelési követelmények;
- módszertani javaslatok.
- bibliográfia;
- munkacsoport;

A kompetenciák a tanulás során kifejlesztett ismeretek, készségek és attitűdök strukturált halmazai, amelyek lehetővé teszik egy adott területre jellemző vagy általános problémák megoldását különböző konkrét kontextusokban.

Az általános kompetenciák a tanulók végső tanulmányi eredményeit emelik ki az adott tantárgy tanulmányi időszakának végén.

Az értékek és attitűdök listája a tantárgy tanulmányozása során követett axiológiai célok alapján van kifejezve, és összhangban van a többi tantárgy értékeivel és attitűdjeivel, amelyek identitást adnak a Vallási Turizmus Kalauz specializációjának.

A specifikus kompetenciák az iskolai tanterv funkcionális magját képviselik, és kiemelik az egyes tanulmányi évek szintjén elvárt tanulási eredményeket, amelyek az általános kompetenciákból származnak.

A specifikus kompetenciák összefüggésben állnak a földrajz területére vonatkozó tanulási tartalmakkal, hangsúlyt fektetve azok valorizációjára a vallási turizmus szempontjából.

A módszertani javaslatok tudományág-specifikus ajánlásokat tartalmaznak az iskolai tanterv alkalmazásának módszertanával és a tanítási megközelítés kialakításával kapcsolatban. Ezek magukban foglalják a kompetenciák fejlesztésére összpontosító tanítási-tanulási-értékelési folyamat megszervezésére vonatkozó javaslatokat, a tudományág-specifikus tanítási stratégiákra és értékelési módszerekre vonatkozó ajánlásokat. A módszertani javaslatok célja, hogy iránymutatást adjanak a tananyag használatához a diákokkal folytatott tevékenységek tervezése és megvalósítása során.

Altalános kompetenciák (CG)

CG1	**A vallási turizmus területén található információk megértésének, elemzésének és összefüggéseinek képességének fejlesztése**
CG2	**Digitális technológiák használata vallási turisztikai célpontok kutatására és bemutatására**
CG3	**Magyarázatok és értelmezések megfogalmazása a vallási turisztikai célpontok kult és spirituális jelentőségével kapcsolatban**
CG4	**Felelős és etikus hozzáállás tanúsítása a vallási turizmus felfedezésében, tiszteletben tartva a nemzeti és egyetemes kulturális örökséget**

XI. OSZTÁLY

SPECIFIKUS KOMPETENCIÁK (CS) ÉS TANULÁSI TEVÉKENYSÉGEK TEVÉKENYSÉGEK PÉLDÁI (EAI)

CG 1 - A vallási turizmus területén található információk megértésének, elemzésének és összefüggéseinek képességének fejlesztése

XI.osztály
CS 1.1. A vallási örökség szerepének értékelése a turisztikai oktatásban
- Az UNESCO világörökség részét képező vallási emlékművek portfóliójának létrehozása. *- Interjú idegenvezetővel vagy pappal a spirituális nevelés fontosságáról a turizmusban.*
CS 1.2. Információforrások használata a vallási turisztikai célok dokumentálására
– Irányított internetes keresés Európa leglátogatottabb zarándokhelyeinek azonosítására. *– Vallási turizmusról szóló blogcikk kritikai elemzése – források, vélemények és adatok azonosítása.* *– Grafikonokból származó információk szöveggé alakítása.* *– Grafikonok létrehozása*
CS 1.3. A vallási turizmus és a fenntartható fejlődés összekapcsolása
– Vitaindító: „Vallási turizmus – a spiritualitás és az ökológiai felelősségvállalás között”. – Esszéírás a következő témában: Hogyan járulhat hozzá a vallási turizmus az örökség és a környezet védelméhez?

CG 2 - Digitális technológiák használata vallási turisztikai célpontok kutatására és bemutatására

XI.osztály
CS 2.1.Digitális források kiválasztása és használata a vallási turisztikai célpontok dokumentálásához
- A diákok hivatalos weboldalak, oktatási platformok és kulturális turizmus segítségével keresnek információkat egy vallási úti célról. Digitális munkalapot töltenek ki, amely tartalmazza a történelemmel, földrajzi jellemzőkkel, építészettel és spirituális jelentőséggel kapcsolatos adatokat.
CS 2.2. Digitális prezentáció készítése egy vallási turisztikai célpontról
– A diákok PowerPoint, Canva vagy Genially prezentációt készítenek egy úti célról vagy egy többcélú körútról, képeket, helyszíntérképet, történelmi adatokat és releváns vallási idézeteket használva. A prezentációt az osztály előtt tartják. *– Többcélú körút létrehozása a Google Térkép segítségével.*

XI.osztály
CS 2.3. Digitális anyagok (videó, plakát, infografika) készítése, vallási célpontok népszerűsítésére.
– A diákok digitális plakátot vagy rövid promóciós videót készítenek egy vallási helyszínről olyan alkalmazások segítségével, mint a Canva, a CapCut vagy a PowerPoint. Az anyagnak tartalmaznia kell képeket, a helyszín térképét és egy üzenetet, amely kiemeli a hely spirituális és kulturális jelentőségét.

CG 3 - Magyarázatok és értelmezések megfogalmazása a vallási turisztikai célpontok kulturális és spirituális jelentőségével kapcsolatban

XI.osztály
CS 3.1. Vallási és kulturális örökség elemeinek azonosítása egy turisztikai célpontban
Vallásturisztikai obiektumok dokumentációs lapjának létrehozása, amelyben a diákok leírják a földrajzi elemeket, építészeti elemeket, falfestményeket, vallási szimbólumokat és az istentiszteleti hely történelmi szerepét.
CS 3.2.. Magyarázó szöveg írása egy vallási turisztikai célpont jelentőségéről
Turisztikai blog típusú cikk írása, amelyben a diákok egy megélt vagy elképzelt zarándoklat élményt írnak le, kiemelve a meglátogatott hely földrajzi, spirituális és kulturális aspektusait.
CS 3.3. A földrajzi tér és a vallási turizmus fejlődése közötti kapcsolat elemzése különböző régiókban
. Összehasonlító esettanulmány: a diákok két különböző régióból származó vallási célpontot elemeznek, különböző aspektusokat azonosítva; Példák: hogyan befolyásolja a földrajz a zarándokok áramlását; milyen típusú turizmus alakul ki ezeken a helyszíneken; hatása a helyi közösségre és infrastruktúrára .

CG 4 - Felelős és etikus hozzáállás tanúsítása a vallási turizmus felfedezésében, tiszteletben tartva a nemzeti és egyetemes kulturális örökséget

XI.osztály
CS 4.1. Etikai elvek alkalmazása a vallási turisták viselkedésében
– Útmutató készítése a szent helyeket látogató turisták számára a helyes gyakorlatokról. *– Szerepjáték – Vallásturisztikai obiektumok látogatásának szimulációja, a viselkedési szabályok és a tisztelet hangsúlyozásával.*
CS 4.2. A vallási turizmus helyi örökségre és közösségekre gyakorolt hatásának elemzése
– Két vallásturisztikai obiektum összehasonlító vizsgálata: az egyik jól megőrzött, a másik túlzott turizmus által érintett. *– Tájékoztató plakát készítése a fenntartható turizmusról vallási területeken* *– Csoportos megbeszélések a látogatás és a természetvédelem közötti egyensúlyról*
CS 4.3. Tiszteletteljes interkulturális kommunikáció fejlesztése a vallási turizmus kontextusában
– Szerepjátékok, amelyekben a diákok szimulálják a turisták és a különböző kultúrákból származó helyiek közötti interakciókat *- Multikulturális magatartási kódex létrehozása a turisták számára.*

XI. OSZTÁLY

TANANYAG

XI.osztály

Tartalmi területek	Tartalmak
1. Vallási turizmus – három összetevőből áll: kultúra, vallás és turizmus	1.1. A vallási turizmus története, az ókori zarándoklatoktól a kortárs formákig 1.2. Szakterminológia. A vallási turizmus földrajzában használt fogalmak 1.3. A térkép és az idegenvezető szerepe a digitális és a hagyományos korszakban 1.4. A vallási turizmus típusai és formái 1.5. A vallási turista profilja 1.6. Jövőbeli trendek és követelmények, alkalmazkodás a jelenlegi generációk igényeihez 1.7. Turisztikai áramlások, mennyiségi és minőségi szempontok 1.8. Digitális technológiák a tervezéshez és szervezéshez 1.9. Fenntartható és felelős vallási turizmus
2. Vallási turizmus Romániában	2.1 A román kulturális-vallási háttér, a turisztikai kínálat alapvető összetevője 2.2 A román nemzet keresztény gyökereire emlékeztető helyek 2.3 Az UNESCO öröksége Romániában 2.4 A vallási turizmus, a fenntartható fejlődés és a kultúrák közötti párbeszéd vektora
3. Híres úti célok a globális keresztény vallási turizmusban	3.1 Vatikán 3.2 Szent Ferenc székesegyház, Assisi 3.3 Szent Antal-bazilika, Padova 3.4 Pio atya sírja, San Giovanni Rotondo 3.5 Jeruzsálem 3.6 Medjugorje 3.7 Notre Dame-székesegyház Párizsban 3.8 A párizsi Sacre Couer-bazilika 3.7 Aparecida do Norte Brazíliában 3.8 Kölni dóm 3.9 Lourdes 3.10 Fatima 3.12 Guadalupe 3.11 Czestochowa 3.14 Csíksomlyó Bazilika 3.15 Mária Radna-bazilika, Lipova 3.16 Híres célpontok a helyi vallási-keresztény turizmusban

MÓDSZERTANI JAVASLATOK

A vallási turizmus földrajza tudományág tanterve a *vallási turisztikai idegenvezető* szakirány differenciált tantervének része. Ebben az összefüggésben a tanulmányi tudományág oktatási megközelítésének számos konkrét aspektusa kerül kiemelésre.

Az általános és specifikus kompetenciák tehát a leendő idegenvezetők vallási turizmus területén történő specializált képzését célozzák, a terület ismeretére, az interdiszciplináris összefüggések értékelésére, a nemzeti és egyetemes kulturális örökség iránti pozitív attitűdök fejlesztésére, az új technológiák tanulási forrásként való használatára, a vallási turizmussal kapcsolatos információk dokumentálására és terjesztésére helyezett hangsúly révén.

A tartalmi elemek szervezésének módja elősegíti a konstruktív naptártervezést, valamint a jelentős tanulási egységek kidolgozását az iskolai tanterv belső részeivel összefüggésben. A fő tartalmi területek a földrajz, a történelem és a vallás kérdései alá vannak rendelve, és a következő oktatási dimenziókat célozzák meg: geoökológiai, kulturális, európai, integratív, interdiszciplináris, módszertani, valamint a társadalmi, vallási, történelmi és humanista oldalt érintő aspektusok. Így az iskolai tantervben meghatározott tartalmi elemek közül sok interdiszciplináris jellegű, elősegítve a diákok által más tanulmányi tantárgyakból elsajátított készségek és ismeretek értékelését, valamint az azokkal való összefüggések megteremtését. Ez a szempont kihívást jelent a didaktikai megközelítés fejlesztésében, amellyel a tanároknak innovatív didaktikai megközelítések révén kell szembenézniük.

A program alkalmazása és az osztálytermi tanulás fejlesztése érdekében ajánlott a diákok és a tanárok által változatos tevékenységeket végezni, amelyek elősegítik: a turizmusföldrajz területére jellemző terminológia gyakorlását vonzó formák és struktúrák révén, a specifikus terminológia más iskolai tantárgyakhoz való kapcsolását, kiegészítő képzési források használatát, az egész életen át tartó tanulást elősegítő tanulási tevékenységek gyakorlását, a tanítási-tanulási megközelítésnek a kortárs világban releváns és aktuális érdeklődésre számot tartó elemekre való összpontosítását. Abban az esetben, ha nincsenek iskolai tankönyvek ehhez a tanulmányi témához, ajánlott módszertani útmutatókat, atlaszokat, kiegészítő műveket, valamint tankönyvként funkcionáló tananyagokat használni.

A tanulói eredmények értékelése során figyelembe kell venni a tanulók által elért specifikus kompetenciák szintjének ellenőrzését. Értékelési eszközként célszerű a hagyományos módszereket alternatív módszerekkel kombinálni, tekintettel a tantervben javasolt interdiszciplináris jellegre és tartalom sokszínűségére. A tételek széles tipológiája használható, a dokimológiai tesztek alkalmazásával, de alternatív értékelési módszerek is alkalmazhatók, amelyek különösen az egyéni és csoportos tevékenységeket értékelik, mint például: portfólió, esszé, projekt.

.

MUNKACSOPORT

Nume și prenume	Grad didactic/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
SZECSANSZKI ENIKŐ KAROLA	Gradul didactic I	Liceul Teologic Romano-Catolic
KONRAD ERZSÉBET - KATALIN	Gradul didactic I	Liceul Teologic Romano-Catolic „Szent László” Oradea

COORDONATORI/RESPONSABILI/CONSULTANȚI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
ZĂBAVĂ MIHAELA	Consilier CNCE	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare	Responsabil CNCE
PÎSLARU CĂTĂLIN	Inspector general MEC	Ministerul Educației și Cercetării	Responsabil MEC
DIÓSI DÁVID	Decan / Prof.univ.dr.	UBB Cluj – Facultatea de Teologie Romano-Catolică	Consultant științific

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
GÁL LÁSZLÓ	Insp.șc.general.arhid. Doctor în teologie	Arhiepiscopia Romano-Catolică de Alba Iulia	Responsabil cult
TAMÁSI ZSOLT JÓZSEF	Director Doctor în teologie	Liceul Romano-Catolic, Tg.Mureș	Responsabil cult

Anexa nr. 121

Programa școlară
pentru disciplina

ECONOMIA TURISMULUI RELIGIOS

Cultul Romano-Catolic de Limbă Maghiară

Clasa a XII-a
Curriculum de specialitate (CS)
Filiera vocațională, profilul teologic,
specializarea ghid turism religios

- 2026 -

Anexa nr. 121
Programa școlară pentru disciplina *Economia turismului religios*, Cultul Romano-Catolic de Limba Maghiară clasa a XII-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea ghid turism religios*

NOTĂ DE PREZENTARE

Disciplina ***Economia turismului religios*** se studiază în cadrul curriculumului de specialitate, profilul teologic, cultul romano-catolic, fiindu-i alocată 1 oră/săptămână pentru clasa a XII-a.

Integrând, într-o perspectivă economică, elemente din arii diferite – discipline economice de ramură, ştiinţe sociale, teologie – predarea disciplinei *Economia turismului* este menită să asigure viitorilor absolvenţi fundamente ale unei culturi profesionale adecvate unui absolvent al specializării ghid turism religios. Proiectarea programei disciplinei *Economia turismului* a avut ca punct de plecare finalităţile comune disciplinelor economice şi sociale de specialitate, care pun accent pe:

- dobândirea de către elevi a competenţelor de orientare eficientă în mediul profesional, economic şi social;
- valorificarea resurselor personale în acord cu standardele proprii şi cu cele ale comunităţii în care trăiesc;
- dezvoltarea motivaţiei şi a disponibilitatii de a reacţiona pozitiv la o realitate economică complexa, în continuă schimbare.

In acord cu aceste finalitati, curricumul propus imbina urmatoarele dimensiuni:

- dimensiunea explicativă-informativă: însuşirea şi utilizarea terminologiei şi a instrumentelor de analiză specifice domeniului economiei, cu aplicabilitate la domeniul turismului religios;
- dimensiunea normativă: curriculumul promovează perspectiva armonizării exigenţelor normelor morale cu cele specifice cultivării unui comportament economic raţional, bazat pe valorile eficienţei economice şi sociale;
- dimensiunea interogativ-reflexivă şi valorizatoare: curriculumul propune exersarea şi dezvoltarea competenţelor specifice gândirii critice;
- dimensiunea practică: demersurile programei sunt orientate spre susţinerea competențelor propuse cu conţinuturi şi sugestii metodologice relevante pentru realitatea pieţei turismului religios şi spre exersarea deprinderilor dobândite de elevi în diferite contexte economice şi profesionale simulate.

Programa şcolară pentru disciplina *Economia turismului* este elaborată potrivit modelului de proiectare curriculară centrat pe competenţe. Construcţia programei şcolare este realizată astfel încât să contribuie la dezvoltarea profilului de formare al elevului de ciclul liceal.

Programa şcolară de *Economia turismului* este structurată pe următoarele componente:

- notă de prezentare;
- competenţe generale;
- competenţe specifice și exemple de activități de învățare;
- conţinuturi ale învăţării;
- sugestii metodologice;
- referințe bibliografice.

Competenţele sunt ansambluri structurate de cunoştinţe, abilităţi şi atitudini dezvoltate prin învăţare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în diverse contexte particulare.

Competenţele generale evidenţiază achiziţiile finale de învăţare ale elevilor la sfârşitul perioadei de studiu a acestei discipline şcolare.

Competenţele specifice reprezintă nucleul funcţional al programei şcolare şi evidenţiază rezultatele aşteptate ale învăţării la nivelul fiecărui an de studiu, fiind derivate din competenţele generale.

Competenţele specifice sunt corelate cu *exemple de activități de învățare* specifice pentru domeniul economiei turismului.

Sugestiile metodologice cuprind recomandări specifice disciplinei, privind metodologia de aplicare a programei şcolare şi proiectarea demersului didactic. Acestea includ propuneri de organizare a procesului de predare-învăţare-evaluare centrat pe formarea de competenţe, recomandări de strategii didactice specifice disciplinei şi de modalităţi de evaluare. Sugestiile metodologice au rolul de a orienta utilizarea prezentului curriculum în proiectarea şi realizarea activităţilor cu elevii.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Utilizarea conceptelor specifice ştiinţelor economice pentru explicarea unor fapte, evenimente, procese din viaţă, legate de activitatea turistică națională și internațională.**
CG2	**Aplicarea cunoştinţelor specifice ştiinţelor economice în rezolvarea unor situaţii-problemă, precum şi în analizarea posibilităţilor personale de dezvoltare în planul economiei turismului.**
CG3	**Cooperarea cu ceilalţi în rezolvarea unor probleme teoretice şi practice din domeniul econon turismului religios, cu accent pe perspectiva etică.**

CLASA a XII-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Utilizarea conceptelor specifice ştiinţelor economice pentru explicarea unor fapte, evenimente, procese din viaţa viaţă, legate de activitatea turistică națională și internațională.

Clasa a XII-a
CS 1.1. Explicarea unor fenomene specifice industriei turismului, utilizând termeni specifici domeniului economiei
- *Cu îndrumarea profesorului, elevii selectează știri de actualitate legate de turism în care identifică aspecte economice pe care apoi le dezbat în cadrul colectivului clasei.*
CS 1.2. Identificarea unor caracteristici ale diferitelor aspecte de turism religios (servicii)
- *Se studiază pelerinajul religios național și internațional sub aspectul implicațiilor (personale, comunitare, economice) pe care le conține / determină.*
CS 1.3. Stabilirea de comparații între diferite forme ale turismului religios
- *Se disting activitățile turismului religios în funcție de amploarea acestora (de anvergură locală, națională și internațională), tradiționale, aflate în creșterea popularității sau în decădere a numărului de pelerini.* - *Realizarea distincțiilor între pelerinaj și turismul religios în scopuri de cercetare ori în scop recreati*
CS 1.4. Analizarea determinanţilor activităţii de turism religios
- *La nivelul clasei, profesorul și elevii sondează propriile motivații ale angrenării actuale sau viitoare în turismul religios. Se poate extinde sondarea la cercul de apropiați – familie, prieteni, cât și studierea unor relatări care indică motivațiile persoanelor angrenate în turismul religios.*
CS 1.5. Analizarea caracteristicilor comportamentului consumatorului de turism religios
- *Se realizează distincția între profilurile turiștilor religioși – pelerini, cercetători, elevi sau studenți aflați în practică de specialitate, turiști de ocazie – din care decurg comportamente care prezintă similitudini, dar și diferențe sub aspectul motivațiilor, duratei șederii, costurilor asociate activității turistice, posibilității de revenire, etc.*
CS 1.6. Compararea diferitelor segmente ale cererii şi consumului de turism religios
- *Alegerea unor pelerinaje locale/naționale/internaționale și prezentarea elementelor specifice acestora, cât și a diferențelor dintre implicațiile pentru turist (costuri, timp, efort fizic) în funcție de tipul de pelerinaj ales.*
CS 1.7. Caracterizarea forţei de muncă din sfera turismului religios

Clasa a XII-a
- *Realizarea unui portret al lucrătorului în turismul din mediul religios, cu evaluarea rolului motivațiilor non-financiare în angajarea într-o astfel de activitate.*
CS 1.8. Compararea diferitelor categorii de efecte ale turismului religios
- *Identificarea diferitelor niveluri la care se simte efectul turismului religios: personal / familial / comunitar / social; moral / financiar etc. și indicarea unor efecte susținute de argumente.* - *Elevii pot redacta un eseu liber în care să descrie experiența proprie cu privire la efectul personal al turismului religios (realizat în timpul liber ori în cadrul practicii de specialitate).*

CG 2 - Aplicarea cunoştinţelor specifice ştiinţelor economice în rezolvarea unor situaţii-problemă, precum şi în analizarea posibilităţilor personale de dezvoltare în planul economiei turismului

Clasa a XII-a
CS 2.1. Evaluarea tendințelor turismului religios, pe baza utilizării indicatorilor circulației turistice
- *Pentru un loc de pelerinaj se aplică un set de indicatori ai circulației turistice (ex: nr. de pelerini, nr. de înnoptări, eventuale date privind revenirea pelerinilor, structura naționalității, ș.a.). Se pot realiza comparații anuale pentru un loc anume sau între diverse locuri de pelerinaj aflate pe poziții similare de anvergură.*
CS 2.2. Evaluarea motivației cererii de turism religios, prin raportare la atracțiile turistice
- *Identificarea și descrierea motivațiilor care au condus ca anumite locuri de pelerinaj naționale sau internaționale să capete popularitatea de care se bucură (istoric, accesibilitate, dezvoltarea facilităților de cazare și infrastructură, diversificarea activităților, etc.).*
CS 2.3. Identificarea resurselor turistice religioase, cu relevanță la diferite niveluri (local, național)
- *Elevii realizează un inventar al resurselor turistice religioase locale și naționale cu perspectiva ierarhizării acestora din punct de vedere al popularității, numărului de pelerini, extinderea în timp (istorie) a activității turistice atrase*
CS 2.4. Analizarea profilului ghidului de turism religios (competențe, valori)
- *Pe baza experiențelor personale și din practicile de specialitate, elevii realizează un portret al ghidului de turism religios, sprijinindu-se pe exemplul ghizilor întâlniți ori a activității desfășurate de profesorii îndrumători de practică și a colegilor de clasă.*
CS 2.5. Utilizarea unor indicatori specifici in evaluarea eficientei turismului religios
- *Realizarea unor evaluări calitative cu privire la experiențele relatate de către turiști, observarea dezvoltării locale generate de turism.* - *Realizarea unor evaluări cantitative prin măsurători bazate pe date numerice: nr. de pelerini, nr. de înnoptări, date privind revenirea pelerinilor, structura naționalității turiștilor, venituri generate de turismul religios pentru mediul privat și pentru instituțiile statului, numărul de unități de cazare dezvoltate pentru a deservi în mod special turismul religios dintr-o anumită zonă, etc..*

CG 3 - Cooperarea cu ceilalţi în rezolvarea unor probleme teoretice şi practice din domeniul economiei turismului religios, cu accent pe perspectiva etică

Clasa a XII-a
CS 3.1. Proiectarea în echipă a unor soluții la situații-problemă generate de relațiile dintre actorii cheie din turismul religios
- *Crearea unor grupuri de lucru care identifică situații problemă pentru bunul mers al turismului religios: conflicte religioase, etnice, armate, corupție, etc. Fiecare grup prezintă la nivelul clasei probleme și soluții aferente unei tematici, iar elevii celorlalte grupuri pot completa tabloul realizat.*
CS 3.2. Proiectarea în echipă a unor soluții de utilizare eficientă a resurselor turistice religioase de la nivel local / național
- *Se constituie echipe de câte 2-3 elevi care să aleagă o resursă turistică al cărei potențial nu este folosit la măsura adecvată. Elevii realiează un proiect care documentează resursa turistică, stadiul curent al popularizării, cauze ale situației curente și măsuri practice prin care se poate beneficia de adevăratul potențial al resursei.*
CS 3.3. Rezolvarea, în echipă, a unor situații problemă specifice activității de ghid de turism religios, cu accent pe perspectiva etică

Clasa a XII-a
- *Identificarea unor potențiale conflicte și a căilor de prevenire și aplanare în contextul diversității personalităților și intereselor din cadrul unui grup de turiști (vârstă, preferințe, grad de cultură generală și religioasă, etc.)*
CS 3.4. Realizarea în grup a unui produs turistic adaptat tendințelor pieței turismului religios
- *Constituirea de echipe (3-4 elevi) care să prospecteze și să documenteze puncte/trasee turistice religioase și să alcătuiască oferte adaptate mai multor bugete financiare și de timp (pentru același punct/traseu turistic se realizează cel puțin două produse turistice). Elevii prezintă în fața clasei produsele pregătite, primind aprecieri și observații din partea colegilor și a profesorului.*
CS 3.5. Proiectarea unor soluții de optimizare a activității de turism religios
- *Se constituie echipe aferente următoarelor perspective: turistul, organizatorul de turism religios, cultul religios, instituțiile statului; fiecare echipă realizează o analiză SWOT cu privire la activitatea turistică religioasă, în general sau pentru o anumită resursă turistică. Analizele sunt prezentate în cadrului colectivului clasei în vederea dezbaterii și a alcătuirii unor liste cu soluții pentru diversele perspective.*

CLASA a XII-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Clasa a XII- a

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Noțiuni și concepte introductive în economia turismului	1.1. Obiectul de studiu al economiei turismului 1.2 Caracteristicile generale ale serviciilor turistice 1.3 Specificitatea serviciilor de turism religios 1.4 Forme de turism şi tipurile de turism religios 1.5 Determinanţii activităţii de turism religios 1.6 Actori cheie în turismul religios 1.7 Indicatorii circulaţiei turistice
2. Profilul turistului religios, cererea turistică religioasă	2.1. Turistul religios – purtător al cererii pe piaţa serviciilor de turism religios 2.2. Structura cererii de turism religios: tipuri de călătorii religioase 2.3 Tipologia consumatorilor de servicii de turism religios 2.4 Atracţiile turistice şi motivaţia cererii de turism religios
3. Elementele constitutive ale ofertei turismului religios	3.1 Resursele turismului religios 3.2 Resurse turistice religioase, atracţiile turistice, edificiile religioase, patrimoniul cultural-religios 3.3 Resurse materiale generale, specifice ţi facilităţile turisitice 3.4 Resursele umane 3.5 Ghidul de turism religios
4. Piaţa serviciilor de turism religios	4.1 Caracteristicile pieţei şi preţul serviciilor turistice 4.2 Agenţii pieţei şi întâlnirea cererii cu oferta de servicii turistice 4.3 Tendinţe ale pieţei turismului religios
5. Evaluarea beneficiilor turimsului religios	5.1 Efecte personale, familiale, comunitare şi sociale în cadrul turismului religios 5.2 Forme ale eficienţei în industria turismului 5.3 Eficienţa serviciilor turistice şi efectele economice ale turismului religios 5.4 Indicatori de efort şi de efect şi indicatori de eficienţă 5.5 Eficientizarea activităţii de turism religios

SUGESTII METODOLOGICE

Sugestiile metodologice pentru programa şcolară de *Economia turismului religios* au fost proiectate astfel încât să susţină centrarea activităţii didactice pe dezvoltarea competenţelor specifice.

Unităţile de conţinut care sprijină formarea competentelor propuse au fost structurate în cinci unităţi: Economia turismului şi turismul religios, Consumatorul şi cererea de servicii de turism religios; Producătorul şi oferta de servicii de turism religios; Piaţa serviciilor de turism religios; Eficienţa serviciilor de turism religios.

Succesiunea parcurgerii unităţilor de conţinut este la alegerea profesorului. Este recomandabil ca proiectarea didactică să aibă în vedere corelarea conţinuturilor din curriculumul *Economia turismului religios* cu cele specifice altor discipline de specialitate, precum şi *Marketingul turismului* si *Tehnologia turismului*, prin abordări interdisciplinare.

In abordarea conţinuturilor propuse, se recomandă utilizarea unei palete variate de strategii didactice:

- Utilizarea problematizarii sustine formarea si utilizarea deprinderilor de gandire critica. De exemplu, metoda ar putea fi folosita in activitatile didactice dedicate exersarii analizei si identificarii unor solutii care armonizeaza aspectele economice cu cele sociale si etice la diferite situatii problema din activitatea de turism.
- Invatarea prin cooperare asistata de profesor, in diferite variante, se preteaza la oricare dintre unitatile de continut, fiind potrivita pentru toate categoriile de elevi. Se recomanda utilizarea metodei in cazul sarcinilor de invatare mai complexe, care pun elevii in situatia de a gasi soluii in comun, de a se sustine reciproc in procesul de invatare.
- Simularea si jocul de rol ar fi indicate mai ales in activitatile didactice centrate pe formarea si dezvoltarea deprinderilor de luare a deciziilor, pe exersarea comportamentelor rationale pe piata muncii din industria turismului religios. Simularea pe calculator ar putea fi benefica pentru analiza proceselor specifice pietii turismului religios, precum si a eficientei economice in acest domeniu al economiei.
- Proiectul poate fi utilizat mai ales dupa parcurgerea unei unitati de continut propuse, în vederea promovării perspectivei interdisciplinare, a accentuării caracterului aplicativ al disciplinei, al valorificării experientei de viata a elevilor, al dezvoltării de competenţe sociale specifice muncii în echipa.
- Invatarea prin descoperire poate fi potrivita in proiectarea activitatilor care implica elevii in identificarea si analiza tendintelor pietei si industriei turismului religios.

Utilizarea tehnologiei informaţiei şi a comunicaţiilor ar trebui sa intermedieze oricare dintre metodele anteiro mentionate, fiind menita sa sustina dimensiunea practica a curricumului.

Apelul profesorului la consultanti din comunitatea de afaceri precum si la alte resurse din oferta educationala a unor parteneri educationali ai Ministerului Educatiei ar putea, de asemenea, fi benefica pentru sustinerea activitatilor de *learning by doing* din scoala si din afara ei. Printre aceste activitati s-ar putea numara organizarea de lectii-vizita la agenti din industria turismului religios de la nivel local sau regional.

Curricumulul de fata sugereaza organizarea, pe cat posibil, a activitatii de evaluare ca proces continuu, cu valente formative. După parcurgerea uneia sau a mai multor unitati de continut, tinand cont de bugetul de timp alocat disciplinei, evaluarea gradului de realizare a competentelor specificate in programa s-ar putea realiza pe baza unor metode traditionale precum probele scrise sau practice. In ambele cazuri ar fi indicata si autoevaluarea elevilor. Aceste metode ar putea fi completate, in cazul evaluarii finale, si cu alte metode complememtare precum proiectul sau portofoliu. Observarea sistematica pe baza fiselor de evaluare ar putea sustine, de asemenea, calitatea evaluarii. Se recomanda conceperea probelor scrise de evaluare prin utilizarea unor itemi semiobiectivi, de tipul intrebarilor structurate sau cu raspuns scurt, precum si a celor subiectivi din categoria rezolvarii de probleme sau a eseului.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Grad didactic/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
SZECSANSZKI ENIKŐ KAROLA	Gradul didactic I	Liceul Teologic Romano-Catolic „Szent László” Oradea
KONRAD ERZSEBET - KATALIN	grad didactic I	Liceul Teologic Romano-Catolic „Szent László” Oradea

COORDONATORI/RESPONSABILI/CONSULTANȚI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
ZĂBAVĂ MIHAELA	Consilier CNCE	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare	Responsabil CNCE
PÎSLARU CĂTĂLIN	Inspector general MEC	Ministerul Educației și Cercetării	Responsabil MEC
DIÓSI DÁVID	Decan / Prof.univ.dr.	UBB Cluj – Facultatea de Teologie Romano-Catolică	Consultant științific

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
GÁL LÁSZLÓ	Insp.șc.general.arhid. Doctor în teologie	Arhiepiscopia Romano-Catolică de Alba Iulia	Responsabil cult
TAMÁSI ZSOLT JÓZSEF	Director Doctor în teologie	Liceul Romano-Catolic, Tg.Mureș	Responsabil cult

121... számú melléklet az oktatási és kutatási miniszter .../... . számú rendeletéhez

Iskolai tanterv

VALLÁSI TURIZMUSGAZDASÁGTAN
ECONOMIA TURISMULUI RELIGIOS
tantárgyhoz

XII.osztály

Szaktanterv (CS),
szakképző/vokacionális ágazat számára, teológiai profil,
egyházturisztika szakképzés
(magyar nyelvű római katolikus kultusz)

- 2026 -

BEMUTATÓ JEGYZET

A vallási turizmus gazdaságtana tantárgyat a szakosított tanterv keretében tanulják, a teológiai profilon, a római katolikus egyházturisztikai szakon„ heti 1 órában a 12. évfolyamon.

A turizmus gazdaságtana tantárgy oktatása a különböző területek – ágazati gazdasági tudományágak, társadalomtudományok, teológia – elemeinek gazdasági szempontból történő integrálásával a leendő diplomások számára olyan szakmai kultúra alapjait kívánja biztosítani, amely megfelel a vallási turisztikai idegenvezető szakirányon végzettek számára.

A turizmus gazdaságtana tantárgy tantervének kidolgozása a szakosított gazdasági és társadalmi tudományágak közös céljait vette alapul, amelyek a következőket hangsúlyozzák:

- a tanulók szakmai, gazdasági és társadalmi környezetben való hatékony eligazodási készségeinek fejlesztése;
- a személyes erőforrások saját és a közösségük elvárásainak megfelelő értékelése;
- a motiváció és a komplex, folyamatosan változó gazdasági valóságra való pozitív reagálás képességének fejlesztése.

E céloknak megfelelően a javasolt tanterv a következő dimenziókat ötvözi:

• magyarázó-informatív dimenzió: a közgazdaságtan területére jellemző terminológia és elemzőeszközök elsajátítása és használata, alkalmazhatósággal a vallási turizmus területén;

• normatív dimenzió: a tanterv elősegíti az erkölcsi normák követelményeinek és a racionális gazdasági viselkedés ápolására vonatkozó követelményeknek való harmonizálását, a gazdasági és társadalmi hatékonyság értékei alapján;

• kérdező-reflektív és értékelő dimenzió: a tanterv a kritikai gondolkodásra jellemző készségek gyakorlását és fejlesztését javasolja;

• gyakorlati dimenzió: a tanterv megközelítései a javasolt készségek támogatására irányulnak a vallási turizmus piacának valóságához kapcsolódó tartalmi és módszertani javaslatokkal, valamint a hallgatók által megszerzett készségek gyakorlására különböző szimulált gazdasági és szakmai kontextusokban.

A Turizmusgazdaságtan tudományág tantervét a kompetenciaközpontú tanterv-tervezési modell szerint fejlesztették ki. A tanterv úgy van felépítve, hogy hozzájáruljon a középiskolás hallgatók képzési profiljának fejlesztéséhez.

A *Turizmusgazdaságtan* tanterv a következő elemekre épül:

- bemutató jegyzet;
- általános kompetenciák;
- specifikus kompetenciák és tanulási tevékenységek példái;
- tanulási tartalmak;
- tantervi tanulási követelmények;
- országosi értékelési követelmények;
- módszertani javaslatok;
- bibliográfiai hivatkozások.

A kompetenciák a tanulás során kifejlesztett ismeretek, készségek és attitűdök strukturált halmazai, amelyek lehetővé teszik egy adott területre jellemző vagy általános problémák megoldását különböző konkrét kontextusokban.

Az általános kompetenciák a tanulók végső tanulmányi eredményeit emelik ki az adott iskolai tantárgy tanulmányi időszakának végén.

A specifikus kompetenciák a tanterv funkcionális magját képviselik, és kiemelik az egyes tanulmányi évek szintjén elvárt tanulási eredményeket, amelyek az általános kompetenciákból származnak.

A specifikus kompetenciák a turizmusgazdaságtan területére vonatkozó specifikus tanulási tevékenységek példáival korrelálnak.

A módszertani javaslatok tantárgyspecifikus ajánlásokat tartalmaznak az iskolai tanterv alkalmazásának módszertanával és a didaktikai megközelítés kialakításával kapcsolatban. Ezek közé tartoznak a kompetenciák fejlesztésére összpontosító tanítási-tanulási-értékelési folyamat megszervezésére vonatkozó javaslatok, a tantárgyra jellemző didaktikai stratégiákra és az értékelési módszerekre vonatkozó ajánlások. A módszertani javaslatoknak az a szerepük, hogy irányítsák a tanterv használatát a tanulókkal folytatott tevékenységek tervezésében és megvalósításában.

ÁLTALÁNOS KOMPETENCIÁK (CG)

CG1	**A gazdaságtudományokra jellemző fogalmak használata a hazai és nemzetközi turisztikai tevékenységgel kapcsolatos tények, események és folyamatok magyarázatára.**
CG2	**A gazdaságtudományokra jellemző ismeretek alkalmazása problémamegoldásban, valamint a turizmusgazdaságtan területén elérhető személyes fejlődési lehetőségek elemzésében.**
CG3	**Együttműködés másokkal a vallási turizmusgazdaságtan területén felmerülő elméleti és gyak problémák megoldásában, az etikai szempontok hangsúlyozásával.**

XII. OSZTÁLY

SPECIFIKUS KOMPETENCIÁK (CS) ÉS TANULÁSI TEVÉKENYSÉGEK (EAI)

XII. OSZTÁLY

CG 1 - A gazdaságtudományokra jellemző fogalmak használata a hazai és nemzetközi turisztikai tevékenységgel kapcsolatos tények, események és folyamatok magyarázatára.

XII.osztály
CS 1.1. A turisztikai ágazat konkrét jelenségeinek magyarázata a közgazdaságtan területéről származó konkrét kifejezések használatával
– A tanár irányításával a diákok aktuális, turizmussal kapcsolatos híreket választanak ki, amelyekben gazdasági szempontokat azonosítanak, amelyeket aztán az órán megvitatnak.
CS 1.2. A vallási turizmus (szolgáltatások) különböző aspektusainak jellemzőinek azonosítása
– A nemzeti és nemzetközi vallási zarándoklatokat a benne rejlő/meghatározott következmények (személyes, közösségi, gazdasági) szempontjából vizsgálják.
CS 1.3. Összehasonlítás a vallási turizmus különböző formái között
– A vallási turisztikai tevékenységeket nagyságrendjük (helyi, nemzeti és nemzetközi), hagyományos jellegük, növekvő népszerűségük vagy csökkenő zarándokszámuk szerint különböztetik meg. *- Különbségtétel a zarándoklat és a vallási turizmus között kutatási vagy rekreációs célból*
CS 1.4. A vallási turisztikai tevékenység meghatározó tényezőinek elemzése
– Az osztály szintjén a tanár és a diákok megvizsgálják saját motivációikat a vallási turizmusban való jelenlegi vagy jövőbeli részvételhez. A felmérés kiterjeszthető a közeli emberek – család, barátok – körére, valamint olyan történetek tanulmányozására, amelyek a vallási turizmusban részt vevő emberek motivációira utalnak.
CS 1.5. A vallási turizmus fogyasztói viselkedésének jellemzőinek elemzése
– Különbséget teszünk a vallási turisták profiljai – zarándokok, kutatók, diákok vagy szakosodott hallgatók, alkalmi turisták – között, amelyekből olyan viselkedések fakadnak, amelyek hasonlóságokat, de különbségeket is mutatnak a motivációk, a tartózkodás időtartama, a turisztikai tevékenységgel kapcsolatos költségek, a visszatérés lehetősége stb. tekintetében.
CS 1.6. A vallási turizmus keresletének és fogyasztásának különböző szegmenseinek összehasonlítása
– Helyi/országos/nemzetközi zarándokutak kiválasztása és azok konkrét elemeinek bemutatása, valamint a turistára gyakorolt hatások (költségek, idő, fizikai erőfeszítés) különbségeinek bemutatása a választott zarándoklat típusától függően.
CS 1.7. A vallási turizmus ágazatában dolgozó munkaerő jellemzése
– A vallási turizmusban dolgozó személy portréjának megalkotása, a nem pénzügyi motivációk szerepének értékelése az ilyen tevékenységben való részvételben.
CS 1.8. vallási turizmus különböző hatáskategóriáinak összehasonlítása

XII.osztály
– A vallási turizmus hatásának különböző szintjeinek azonosítása: személyes / családi / közösségi / társadalmi; erkölcsi / pénzügyi stb., és a hatások érvekkel alátámasztott bemutatása. *– A hallgatók szabad szövegű esszét írhatnak, amelyben leírják saját tapasztalataikat a vallási turizmus személyes hatásaival kapcsolatban (szabadidejükben vagy szakmai gyakorlatuk keretében).*

CG 2 - A gazdaságtudományokra jellemző ismeretek alkalmazása problémamegoldásban, valamint a turizmusgazdaságtan területén elérhető személyes fejlődési lehetőségek elemzésében.

XII.osztály
CS 2.1. Vallási turisztikai trendek felmérése a turisztikai forgalmi mutatók felhasználása alapján
– Egy zarándokhelyre turisztikai forgalmi mutatók halmazát alkalmazzák (pl. zarándokok száma, vendégéjszakák száma, a zarándokok visszatérésére vonatkozó lehetséges adatok, nemzetiségi struktúra stb.). Éves összehasonlítások végezhetők egy adott helyszínre vagy a hasonló fontosságú különböző zarándokhelyek között.
CS 2.2. A vallási turisztikai kereslet motivációjának felmérése a turisztikai látványosságokról szóló jelentések alapján
– Azon motivációk azonosítása és leírása, amelyek bizonyos nemzeti vagy nemzetközi zarándokhelyek népszerűségéhez vezettek (történelem, megközelíthetőség, szálláshelyek és infrastruktúra fejlesztése, tevékenységek diverzifikálása stb.).
CS 2.3. Vallási turisztikai erőforrások azonosítása, relevánsan különböző szinteken (helyi, nemzeti)
– A hallgatók leltárt készítenek a helyi és nemzeti vallási turisztikai erőforrásokról azzal a céllal, hogy rangsorolják azokat népszerűség, zarándokok száma, a vonzott turisztikai tevékenység időbeli kiterjedése (története) alapján.
CS 2.4. A vallási turisztikai idegenvezető profiljának elemzése (készségek, értékek)
– Személyes tapasztalatok és speciális gyakorlatok alapján a hallgatók portrét készítenek a vallási turisztikai idegenvezetőről, a velük találkozott idegenvezetők példájára vagy a gyakorlati útmutatást nyújtó tanárok és osztálytársak által végzett tevékenységre támaszkodva.
CS 2.5. Konkrét mutatók alkalmazása a vallási turizmus hatékonyságának értékelésében
– Minőségi értékelések készítése a turisták által jelentett élményekről, a turizmus által generált helyi fejlődés megfigyelése. *– Mennyiségi értékelések készítése numerikus adatokon alapuló mérésekkel: zarándokok száma, vendégéjszakák száma, zarándokok visszatérésére vonatkozó adatok, a turisták nemzetiségi összetétele, a vallási turizmus által a magánszektor és az állami intézmények számára generált bevételek, egy adott területen kifejezetten a vallási turizmus kiszolgálására létrehozott szálláshelyek száma stb.*

CG 3 - A gazdaságtudományokra jellemző ismeretek alkalmazása problémamegoldásban, valamint a turizmusgazdaságtan területén elérhető személyes fejlődési lehetőségek elemzésében.

XII.osztály
CS 3.1. Csoportos megoldások kidolgozása a vallási turizmus kulcsszereplői közötti kapcsolatok által generált problémahelyzetekre
– Munkacsoportok létrehozása, amelyek azonosítják a vallási turizmus zökkenőmentes működéséhez szükséges problémahelyzeteket: vallási, etnikai, fegyveres konfliktusok, korrupció stb. Minden csoport egy adott témához kapcsolódó problémákat és megoldásokat mutat be az osztály szintjén, a többi csoport diákjai pedig kiegészíthetik a létrehozott képet.
CS 3.2. Csoportos megoldások kidolgozása a vallási turisztikai erőforrások helyi/országos szintű hatékony felhasználására
– 2-3 fős diákcsoportok alakulnak, amelyek kiválasztanak egy olyan turisztikai erőforrást, amelynek potenciálját nem használják ki megfelelő mértékben. A diákok egy projektet hajtanak végre, amely dokumentálja a turisztikai erőforrást, a népszerűsítés jelenlegi szakaszát, a jelenlegi helyzet okait és azokat a gyakorlati intézkedéseket, amelyek révén az erőforrás valódi potenciálja kiaknázható.
CS 3.3. Vallási turisztikai idegenvezetői tevékenységre jellemző problémahelyzetek megoldása csapatban, az etikai szempontok hangsúlyozásával.
– A potenciális konfliktusok azonosítása, valamint azok megelőzésének és megoldásának módjai a turisták csoportján belüli személyiségek és érdeklődési körök sokszínűségének kontextusában (életkor, preferenciák, általános és vallási kultúra szintje stb.).

XII.osztály
CS 3.4. Turisztikai termék létrehozása csoportban, a vallási turisztikai piac trendjeihez igazítva.
– 3-4 fős csoportok alakítása vallási turisztikai pontok/útvonalak felkutatására és dokumentálására, valamint több pénzügyi és időkerethez igazított ajánlatok kidolgozására (legalább két turisztikai termék létrehozása ugyanarra a pontra/turisztikai útvonalra). A diákok bemutatják az elkészített termékeket az osztálynak, akiket kollégáik és a tanár is értékel és észrevételeket kapnak.
CS 3.5. Megoldások kidolgozása a vallási turisztikai tevékenység optimalizálására
– A csapatok a következő szempontok szerint alakulnak: turista, vallási turizmus szervezője, állami intézmények; minden csapat SWOT-analízist végez a vallási turisztikai tevékenységről általánosságban vagy egy adott turisztikai erőforrásra vonatkozóan. Az elemzéseket az osztályközösségen belül bemutatják, hogy megvitassák és megoldási listákat készítsenek a különböző szempontok alapján.

XII. OSZTÁLY

TANANYAG

XII.osztály

Tartalmi területek	Tartalmak
6. Bevezető fogalmak és koncepciók a turizmusgazdaságtanban	1.1. A turizmusgazdaságtan tárgya 1.2 A turisztikai szolgáltatások általános jellemzői 1.3 A vallási turisztikai szolgáltatások sajátosságai 1.4 A turizmus formái és a vallási turizmus típusai 1.5 A vallási turisztikai tevékenység meghatározói 1.6 A vallási turizmus kulcsszereplői 1.7 A turisztikai forgalom mutatói
7. A vallási turista profilja, vallási turisztikai kereslet	2.1. A vallási turista – a kereslet hordozója a vallási turisztikai szolgáltatások piacán 2.2. A vallási turisztikai kereslet szerkezete: vallási utazások típusai 2.3 A vallási turisztikai szolgáltatások fogyasztóinak tipológiája 2.4 Turisztikai látványosságok és a vallási turisztikai kereslet motivációi
8. A vallási turisztikai kínálat alkotóelemei	3.1 Vallási turisztikai erőforrások 3.2 Vallási turisztikai erőforrások, turisztikai látványosságok, vallási épületek, kulturális-vallási örökség 3.3 Általános és specifikus anyagi erőforrások és turisztikai létesítmények 3.4 Emberi erőforrások 3.5 Vallási turisztikai idegenvezető
9. Vallásturisztikai szolgáltatások piaca	4.1 Piaci jellemzők és a turisztikai szolgáltatások ára 4.2 Piaci szereplők és a kereslet, valamint a turisztikai szolgáltatások kínálatának találkozása 4.3 Trendek a vallási turizmus piacán
10. A vallási turizmus előnyeinek értékelése	5.1 Személyes, családi, közösségi és társadalmi hatások a vallási turizmusban 5.2 A hatékonyság formái a turisztikai ágazatban 5.3 A turisztikai szolgáltatások hatékonysága és a vallási turizmus gazdasági hatásai 5.4 Erőfeszítés-hatás mutatók és hatékonysági mutatók 5.5 A vallási turisztikai tevékenység hatékonyabbá tétele

MÓDSZERTANI JAVASLATOK

A Vallási Turizmus Közgazdaságtana tantervhez kapcsolódó módszertani javaslatok célja az oktatási tevékenység specifikus kompetenciák fejlesztésére való összpontosításának támogatása volt.

A javasolt kompetenciák kialakítását támogató tartalmi egységeket öt egységre osztottuk: Turizmus Közgazdaságtana és Vallási Turizmus, Vallási Turisztikai Szolgáltatások Fogyasztója és Kereslete; Vallási Turisztikai Szolgáltatások Előállítója és Kínálata; Vallási Turisztikai Szolgáltatások Piaca; Vallási Turisztikai Szolgáltatások Hatékonysága.

A tartalmi egységek sorrendjét a tanár választhatja ki. Célszerű, hogy a tanítás megtervezésekor figyelembe vegyék a Vallási Turizmus Közgazdaságtana tanterv tartalmának összefüggéseit más szakterületekre, valamint a Turizmus Marketing és Turizmus Technológia szakterületekre jellemző tartalommal, interdiszciplináris megközelítések révén.

A javasolt tartalmak feldolgozása során ajánlott a tanítási stratégiák változatos palettájának alkalmazása: - A problémameghatározás alkalmazása támogatja a kritikai gondolkodási készségek fejlesztését és alkalmazását. A módszer például alkalmazható olyan oktatási tevékenységekben, amelyek a turisztikai tevékenység különböző problémahelyzeteiben a gazdasági szempontokat a társadalmi és etikai szempontokkal harmonizáló megoldások elemzésének és azonosításának gyakorlására irányulnak.

- A tanár által támogatott kooperatív tanulás különböző változataiban bármely tartalmi egységhez alkalmas, minden hallgatói kategóriának megfelelő. A módszer alkalmazása összetettebb tanulási feladatok esetén ajánlott, amelyek lehetővé teszik a hallgatók számára, hogy közösen találjanak megoldásokat, és támogassák egymást a tanulási folyamatban.

- A szimuláció és a szerepjáték különösen ajánlott azokban az oktatási tevékenységekben, amelyek a döntéshozatali készségek fejlesztésére és fejlesztésére, valamint a vallási turizmusban a munkaerőpiacon a racionális viselkedés gyakorlására összpontosítanak. A számítógépes szimuláció előnyös lehet a vallási turizmus piacára jellemző folyamatok, valamint a gazdaság ezen területének gazdasági hatékonyságának elemzéséhez.

- A projekt különösen egy javasolt tartalmi egység elvégzése után alkalmazható, az interdiszciplináris perspektíva előmozdítása, a tudományág alkalmazó jellegének hangsúlyozása, a hallgatók élettapasztalatainak kiaknázása és a csapatmunkára jellemző szociális készségek fejlesztése érdekében.

- A felfedeztető tanulás megfelelő lehet olyan tevékenységek tervezésében, amelyek bevonják a diákokat a vallási turizmus piaci és iparági trendjeinek azonosításába és elemzésébe.

Az információs és kommunikációs technológia használatának közvetítenie kell a fent említett módszerek bármelyikét, a tanterv gyakorlati dimenziójának támogatására irányulva.

A tanár üzleti tanácsadók, valamint az Oktatási Minisztérium oktatási partnereinek oktatási kínálatából származó egyéb források igénybevétele szintén hasznos lehet a tanulás támogatásához az iskolán belüli és kívüli tevékenységek révén. Ezek közé a tevékenységek közé tartozhat a helyi vagy regionális szintű vallási turizmus szereplőinél szervezett óralátogatások.

A jelenlegi tanterv azt javasolja, hogy az értékelési tevékenységet a lehető legnagyobb mértékben folyamatos folyamatként szervezzék meg, formatív értékekkel. Egy vagy több tartalmi egység elvégzése után, figyelembe véve a tantárgyra szánt időkeretet, a tantervben meghatározott kompetenciák elérésének mértékét hagyományos módszerek, például írásbeli vagy gyakorlati tesztek alapján lehetne értékelni. Mindkét esetben a hallgatók önértékelését is javasolnák. Ezeket a módszereket a végső értékelés esetében más kiegészítő módszerekkel, például a projekttel vagy a portfólióval lehetne kiegészíteni. Az értékelőlapokon alapuló szisztematikus megfigyelés szintén támogathatja az értékelés minőségét. Javasolt az írásbeli értékelési teszteket félig objektív elemek, például strukturált vagy rövid válaszokat igénylő kérdések, valamint szubjektív problémamegoldó vagy esszé kategóriájú tételek felhasználásával megtervezni.

MUNKACSOPORT

Nume și prenume	Grad didactic/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
SZECSANSZKI ENIKŐ KAROLA	Gradul didactic I	Liceul Teologic Romano-Catolic „Szent László” Oradea
KONRAD ERZSEBET KATALIN	Gradul didactic I	Liceul Teologic Romano-Catolic „Szent László” Oradea

COORDONATORI/RESPONSABILI/CONSULTANȚI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
ZĂBAVĂ MIHAELA	Consilier CNCE	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare	Responsabil CNCE
PÎSLARU CĂTĂLIN	Inspector general MEC	Ministerul Educației și Cercetării	Responsabil MEC
DIÓSI DÁVID	Decan / Prof.univ.dr.	UBB Cluj – Facultatea de Teologie Romano-Catolică	Consultant științific

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
GÁL LÁSZLÓ	Insp.șc.general.arhid. Doctor în teologie	Arhiepiscopia Romano-Catolică de Alba Iulia	Responsabil cult
TAMÁSI ZSOLT JÓZSEF	Director Doctor în teologie	Liceul Romano-Catolic, Tg.Mureș	Responsabil cult

Anexa nr. 122

Programa școlară
pentru disciplina

MARKETING ÎN TURISM

Cultul Romano-Catolic de Limbă Maghiară

Clasa a XI-a

Curriculum de specialitate (CS)
Filiera vocațională, profilul teologic,
specializarea ghid turism religios

- 2026 –

Anexa nr. 122
Programa școlară pentru disciplina *Marketing în turism*, Cultul Romano-Catolic de Limba Maghiară clasa a XI-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea ghid turism religios*

NOTĂ DE PREZENTARE

Disciplina ***Marketing în turism*** se studiază în cadrul curriculumului diferenţiat, profilul teologic, cultul romano-catolic, fiindu-i alocată 1 oră/săptămână pentru clasa a XI-a. Studierea acestei discipline contribuie la dezvoltarea unui ansamblu de competenţe ce dau identitate specializării ghid turism religios, prin accentul pus pe următoarele aspecte:

- orientarea către rezolvarea problemelor consumatorului de servicii de turism religios, sub aspect economic clientul fiind cel mai important "element patrimonial";
- valorificarea ideii adaptării ofertei de servicii la particularităţile diferitelor categorii de consumatori şi clienţi de servicii de turism religios, prin apelul la instrumentele pe care le implică componentele marketingului (produs, preţ, distribuţie, promovare);
- utilizarea tehnicilor şi instrumentelor specifice cercetărilor de marketing, care stau la baza studierii comportamentului clienţilor.

În acord cu aceste aspecte, curriculumul propus pentru disciplina *Marketing în turism* îmbină următoarele dimensiuni:

- dimensiunea explicativă-informativă: însuşirea şi utilizarea terminologiei şi a instrumentelor de analiză specifice domeniului marketingului turismului, astfel încât elevii să dobândească competenţe de analiză, evaluare, explicare a domeniului în care îşi vor exercita profesiunea;
- dimensiunea normativă: curriculumul promovează perspectiva armonizării exigenţelor normelor morale cu cele specifice cultivării unui comportament economic raţional, bazat pe valorile eficienţei economice şi sociale;
- dimensiunea interogativ-reflexivă şi valorizatoare: curriculumul propune exersarea şi dezvoltarea competenţelor specifice gândirii critice;
- dimensiunea practică: demersurile programei sunt orientate spre susţinerea competentelor propuse cu conţinuturi şi sugestii metodologice relevante pentru realitatea pieţei turismului religios şi spre exersarea deprinderilor dobândite de elevi în diferite contexte economice şi profesionale simulate.

Programa şcolară pentru disciplina *Marketing în turism* este elaborată potrivit modelului de proiectare curriculară centrat pe competenţe. Construcţia programei şcolare este realizată astfel încât să contribuie la dezvoltarea profilului de formare al elevului de ciclul liceal. Conţinuturile tematice la disciplina Marketing în turism se sprijină pe anumite noţiuni şi cunoştinţe însuşite de elevi în clasa a XI-a la disciplina Economie. Totodată, acestea au fost corelate cu conţinuturile şi competenţele propuse la disciplinele Economia turismului religios şi Tehnologia activităţii de turism.

Programa şcolară de *Marketing în turism* este structurată pe următoarele componente:

- notă de prezentare;
- competenţe generale;
- competenţe specifice şi exemple de activităţi de învăţare;
- conţinuturi ale învăţării;
- standarde curriculare de învățare;
- standarde naționale de evaluare;
- sugestii metodologice;
- referințe bibliografice.

Competenţele sunt ansambluri structurate de cunoştinţe, abilităţi şi atitudini dezvoltate prin învăţare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în diverse contexte particulare.

Competenţele generale evidenţiază achiziţiile finale de învăţare ale elevilor la sfârşitul perioadei de studiu a acestei discipline şcolare.

Lista de *valori şi atitudini* este exprimată în termeni de finalităţi de natură axiologică urmărite prin studiul acestei discipline şi este în acord cu valorile şi atitudinile celorlalte discipline ce dau identitate specializării Ghid turism religios.

Competenţele specifice reprezintă nucleul funcţional al programei şcolare şi evidenţiază rezultatele aşteptate ale

învățării la nivelul fiecărui an de studiu, fiind derivate din competenţele generale.

Competenţele specifice sunt corelate cu *conţinuturi ale învăţării* relevante pentru domeniul marketingului.

Sugestiile metodologice cuprind recomandări specifice disciplinei, privind metodologia de aplicare a programei şcolare şi proiectarea demersului didactic. Acestea includ propuneri de organizare a procesului de predare-învăţare-evaluare centrat pe formarea de competenţe, recomandări de strategii didactice specifice disciplinei şi de modalităţi de evaluare. Sugestiile metodologice au rolul de a orienta utilizarea prezentului curriculum în proiectarea şi realizarea activităţilor cu elevii.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Identificarea rolului şi a importantei marketingului pentru organizații**
CG2	**Utilizarea metodelor și tehnicilor specifice în analiza pieței**
CG3	**Implementarea studiului de piață în condițiile eticii în afaceri**
CG4	**Dezvoltarea strategiei de marketing cu respectarea drepturilor consumatorilor**

CLASA a XI-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Identificarea rolului şi a importantei marketingului pentru organizații

Clasa a XI-a
CS 1.1. Definirea conceptului de marketing
- *Elevii sunt încurajați să facă propriile observații cu privire la plasarea în piață a firmelor și a produselor lor preferate*
CS 1.2. Corelarea activităţilor de marketing al turismului cu mecanismele pieţei serviciilor
- *Profesorul evidențiază diferitele niveluri de marketing al turismului (al unității turistice, al unei destinații, al unei regiuni/țări) și indică modalitățile de plasare în piață / promovare la care se poate face recurs. Se realizează o documentare practică a acestor modalități (prin studiu de caz, analiza unor informații din mediul public), incluzându-le în contextul elementelor centrale ale pieței: cererea și oferta de servicii turistice*
CS 1.3. Identificarea funcţiilor marketingului şi a domeniilor sale de aplicare
- *Profesorul enumeră și descrie funcțiile marketingului, iar elevii pot alege una dintre acestea pentru a cerceta și evidenția cum aceasta este aplicată de către una dintre companiile lor preferate*
CS 1.4. Identificarea variabilelor mixului de marketing turistic
- *Profesorul enumeră și descrie componentele mixului de marketing turistic. Elevii, grupați în echipe, identifică elemente ale mixului de marketing utilizate de către o unitate turistică / destinație.*
CS 1.5. Analizarea caracteristicilor produsului turistic, a ciclului de viaţă şi a procesului de planificare şi înnoire a acestuia
- *Pornind de la o selecție de pachete turistice, se realizează o analiză a acestora sub aspectul viabilității în timp a acestora, a elementelor de înnoire care pot să fie aplicate.*
CS 1.6. Selectarea strategiilor optime ale politicii de produs în situații date
- *Pentru două cazuri date – unitate/destinație turistică aflată în creșterea popularității, unitate/destinație turistică aflată în scăderea popularității, elevii, sub îndurmarea profesorului creează scenarii și aleg strategii optime situației date.*

CG 2 - Utilizarea metodelor şi tehnicilor specifice în analiza pieţei

Clasa a XI-a
CS 2.1. Analiza relației „firmă-mediu-piață" în industria turismului
- *Elevii pot selecta o unitate de cazare care i-a găzduit într-un sejur/stagiu de practică de specialitate și să realizeze o analiză a modului de funcționare a unității, în contextul mediului concurențial proxim și al pieței turistice, în general, cu beneficiile și provocările contemporane*.
CS 2.2. Identificarea factorilor care influențează evoluția pieței firmei de turism
- *Elevii completează o fișă individuală cuprinzând o analiză SWOT a pieței turistice, urmată de o prezentare a elementelor indetificate, în cadrul colectivului de elevi, cu medierea profesorului.*
CS 2.3. Investigarea elementelor definitorii ale pieței turistice
- *Elevii sunt împărțiți în șase grupe aferente elementelor definitorii ale pieței: obiectul, cererea, oferta, prețul, cantitatea tranzacționată și reglemantarea. Fiecare grupă identifică și prezintă minim trei elemente specifice pieței turistice privind elementul atribuit studiului lor.*
CS 2.4. Identificarea factorilor care stau la baza deciziei de preț al produsului turistic
- *Profesorul reia graficul cererii și ofertei (disciplina economie), particularizând discuția privind stabilirea echilibrului pieței în contextul produsului turistic, în condițiile socio-economice curente.*
CS 2.5. Caracterizarea tehnicilor de stabilire a prețurilor in turism
- *Aplicarea argumentației curbei lui Laffer la fundamentarea prețurilor în turism – prezentare (de către profesor) și dezbatere (elevii și profesorul)*
CS 2.6. Identificarea strategiilor de preț care maximizeaza vânzările în turism
- *Profesorul mediază o dezbatere între argumente pro și contra strategiilor rulajelor mari cu marje mici și a rulajelor mici cu marje mari.*
CS 2.7. Identificarea impactului fenomenului publicitar asupra consumatorilor
- *Elevii sunt încurajați să observe la ei înșiși sau la colegii pe care îi cunosc mai bine reacții și comportamente care pot fi puse pe seama influenței exercitate de publicitate asupra comportamentului consumatorului.*
CS 2.8. Identificarea formelor de promovare a produselor diferitelor firme
- *Profesorul pregătește studii de caz (minim 3) care evidențiază forme specifice de promovare utilizate de companii. Elevii sunt încurajați să emită opinii cu privire la eficiența formelor identificate și să compare strategiile folosite în promovarea produselor diferitelor firme.*

CG 3 - Implementarea studiului de piață în condițiile eticii în afaceri

Clasa a XI-a
CS 3.1. Stabilirea etapelor unei cercetări de marketing turistic
- *Profesorul enumeră și descrie etapele cercetării de marketing, elevii având ca sarcină să identifice aspecte specifice ale unei astfel de cercetări pentru o unitate/destinație turistică pentru care se dorește realizarea unei cercetări de marketing.*
CS 3.2. Utilizarea unor metode și tehnici specifice cercetării de marketing pe piața serviciilor turistice
- *Sub îndrumarea profesorului, elevii alcătuiesc propriul chestionar privind gradul de mulțumire al turistului, pe care îl aplică unui grup de colegi (minim 3). Fiecare elev analizează răspunsurile primite și trage concluzii pe care le prezintă colectivului clasei.*
CS 3.3. Analizarea, sub aspect etic, a demersurilor specifice marketingului turismului
- *Studiu de caz: aplicarea tehnicilor de studiere a creierului în conceperea de strategii și acțiuni de marketing – moralitatea neuromarketingului.*
CS 3.4. Identificarea aspectelor economice care stau la baza conceperii şi implementării programelor de marketing
- *Dezbatere privind implementarea programelor de marketing, între nevoia de eficiență economică a unei organizații și dorința administratorilor de maximizare a rezultatelor financiare „cu orice preț".*
CS 3.5. Investigarea comportamentului consumatorului de produse / servicii
- *Elevii se grupează în echipe (4-5 elevi) cărora li se alocă din partea profesorului un produs/serviciu specific asupra căruia investighează comportamentul consumatorului, folosind metoda brainstorming. Câte un elev din fiecare echipă notează observațiile cele mei pertinente, iar la finalul conversației se formulează minim patru concluzii care vor fi prezentate în colectivul reunit al clasei. Profesorul mediază discuțiile conclusive.*

CG 4 - Dezvoltarea strategiei de marketing cu respectarea drepturilor consumatorilor

Clasa a XI-a
CS 4.1. Dezvoltarea strategiei de produs cu respectarea eticii și a drepturilor consumatorilor
- *Profesorul și elevii alcătuiesc o listă cu minim cinci drepturi ale consumatorilor în relație cu unitățile producătoare de bunuri / prestatoare de servicii (turistice).* - *Profesorul și elevii identifică minim patru atribute pe care trebuie să le îndeplinească un produs/serviciu pentru a respecta principiile de etică în afaceri și drepturile consumatorului.*
CS 4.2. Dezvoltarea de strategii (strategie de prețuri, strategie de distribuție a produselor, strategie de promovare a produselor) într-o situație dată
- *Elevii formează echipe (2-3 elevi) și alcătuiesc o strategie de marketing pentru un pachet turistic național sau internațional. Se promovează pachtetul în rândul clasei, echipele primind aprecierile și observațiile colegilor și ale profesorului.*
CS 4.3. Aprecierea impactului unui program de marketing asupra consumatorilor / activităţii unei firme
- *Studiu de caz: se identifică elemente ale strategiei de marketing folosite de către o companie care activează pe piața locală și se emit opinii cu privire la impactul și oportunitatea strategiei practicate.*
CS 4.4. Elaborarea unui program de marketing
- *Elevii constituie echipe (3-4 persoane) și elaborează un program de marketing pentru o agenție de turism. Programele se prezintă în cadrul colectivului clasei.*

CLASA a XI-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Clasa a XI-a

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Marketingul turistic şi funcţiile acestuia	1.1 Conceptul si atitudinea de marketing 1.2 Domeniile marketingului; marketingul serviciilor şi marketingul turistic 1.3 Funcţiile marketingului
2. Mediul de marketing şi componentele sale	2.1 Micromediul şi macromediul de marketing 2.2 Relaţiile întreprinderii de turism cu mediul extern 2.3 Studierea cererii şi a ofertei de produse turistice
3. Cercetarea de marketing în turism	3.1 Procesul cercetării de marketing în turism 3.2 Metode şi tehnici ale cercetării de marketing 3.3 Etica în cercetarea de marketing
4. Politici si strategii de marketing în turism	4.1 Mixul de marketing 4.2 Politica de produs turistic o Produsul turistic. Marca. Identitatea întreprinderii de turism o Ciclul de viaţă al produsului turistic o Planificarea şi înnoirea produsului turistic o Strategii in politica de produs turistic 4.3 Politica de preţuri şi tarife în turism o Factorii ce influenţează deciziile de preţ în turism o Tehnici de stabilire a preţurilor şi tarifelor în turism o Strategii de preţuri în turism 4.4 Politica de distribuţie o Canale şi forme de distribuţie în turism o Distribuția fizică în turism o Strategii de distribuţie 4.5 Politica de promovare o Rolul promovării în marketingul turistic o Forme de promovare a produsului turistic o Strategii promoţionale

Domenii de conținut	Conținuturi
5. Comportamentul consumatorului de servicii turistice	5.1 Decizia de cumpărare 5.2 Influenţe asupra deciziei de cumpărare 5.3 Respectarea drepturilor persoanei în calitatea acesteia de consumator 5.4 Moralitatea folosirii unor tehnici de marketing. Provocări contemporane: neuromarketingul
6. Programul de marketing	6.1 Principii de etică în afaceri. Benficiile companiilor etice 6.2 Conţinutul şi rolul programului de marketing 6.3 Metodologia elaborării programului de marketing

SUGESTII METODOLOGICE

In proiectarea curriculumului pentru programa școlară ***Marketing în turism*** s-a avut în vedere:

- Specificitatea domeniului de aplicare a marketingului, respectiv turismul (religios), avut în vedere la specializarea *Ghid turism religios*.
- Aspecte cu relevanţă pragmatică sporită pentru dobândirea de competenţele profesionale de către viitorii absolvenţi ai specializării.
- Provocările contemporane aduse de practicarea unor strategii și acțiuni de marketing care au contribuit în bună măsură la etichetarea negativă a societății contemporane drept una „de consum”. Gradele de îndatorare excesivă la nivel personal și de economii naționale indică, într-adevăr, un exces al consumului, fapt care se datorează promovării unei trăiri cu precădere materiale a existenței. Aceasta este și o urmare a promovării produselor și serviciilor prin numeroasele canale media contemporane, și, de asemenea, a folosirii în afara contextului etic a unor tehnici de marketing, precum neuromarketingul. În acest context socio-economic și în cadrul specializării de studii, se remarcă oportunitatea extinderii reflecției cu privire la etica în afaceri și drepturile persoanei în calitate de consumator, fapt reflectat în conținuturile și activitățile de învățare propuse de programa de față.

În abordarea conţinuturilor propuse, se recomandă utilizarea unei palete variate de strategii didactice:

- Exercițiul permite formarea de priceperi și deprinderi care vor putea fi aplicate in rezolvarea de sarcini practice ale ghidului ori agentului turistic. Profesorul ar putea folosi această metodă în proiectarea unor situaţii de învăţare care să atragă elevii în exersarea în mod activ a noilor achiziții cognitive. Un exemplu: elaborarea chestionarului de marketing.
- Utilizarea problematizării susține formarea și utilizarea deprinderilor de gândire critică. De exemplu, metoda ar putea fi folosită in activitățile didactice dedicate transmiterii conținuturilor propuse pentru domeniul *cercetarea de marketing* ori conținutul *principii de etică în afaceri și benficiile companiilor etice*.
- Învățarea prin cooperare asistată de profesor se preteaza la oricare dintre unitățile de conținut, fiind potrivită pentru toate categoriile de elevi. De exemplu, proiectarea si dezvoltarea strategiilor de marketing și a programului de marketing pentru o agenție de turism/pachet turistic pot fi puse în practică în cadrul elaborării proiectelor în echipă.
- Proiectul poate fi utilizat mai ales după parcurgerea unui domeniu de conținut propus, în vederea accentuării caracterului aplicativ al disciplinei, al valorificării experienței de viață a elevilor, al dezvoltării de competenţe sociale specifice muncii în echipă.
- Invățarea prin descoperire poate fi potrivită în proiectarea activităților care implică elevii în identificarea și analiza tendintelor pieței serviciilor turistice.
- Metoda dezbaterii poate fi utilizată pentru transmiterea antrenantă a unor conținuturi precum etica în afaceri și provocări privind respectarea drepturilor consumatorilor în contextul marketingului contemporan. De asemenea, dezbaterea ar trebui să fie integrată în activitățile didactice care se bucură de sprijinul consultanților din domeniul marketingului turismului.

Utilizarea tehnologiei informaţiei şi a comunicaţiilor poate să intermedieze metodele de mai sus, fiind menită să susțină dimensiunea practică a curriculumului, în special prin identificare de informații din mediul economic prezent.

Apelul profesorului la consultanți din comunitatea de afaceri precum și la alte resurse din oferta educațională a unor parteneri educaționali ai Ministerului Educației ar putea, de asemenea, fi benefică pentru susținerea activităților de *learning by doing* din școală și din afara ei.

Curriculumul de față sugerează organizarea, pe cât posibil, a activității de evaluare ca proces continuu, cu valențe formative. După parcurgerea unuia sau a mai multor domenii de continut, ținând cont de bugetul de timp alocat disciplinei, evaluarea gradului de realizare a competențelor specificate în programă s-ar putea realiza pe baza unor

metode tradiționale precum probele scrise sau practice. Aceste metode ar putea fi completate, în cazul evaluării finale, și cu alte metode complememtare precum proiectul sau portofoliul. Observarea sistematică pe baza fișelor de evaluare ar putea susține, de asemenea, calitatea evaluării. Se recomandă conceperea probelor scrise de evaluare prin utilizarea unor itemi semiobiectivi, de tipul intrebărilor structurate sau cu răspuns scurt, precum și a celor subiectivi din categoria rezolvării de probleme sau a eseului.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	**Grad didactic/Titlu științific**	**Instituție de apartenență, localitate, județ**
SZECSANSZKI ENIKŐ KAROLA	Grad didactic I	Liceul Teologic Romano-Catolic „Szent László” Oradea, Bihor
KONRRÁD ERZSÉBET - KATALIN	Grad didactic I	Liceul Teologic Romano-Catolic „Szent László” Oradea, Bihor

COORDONATORI/RESPONSABILI/CONSULTANȚI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	**Funcție/Titlu științific**	**Instituție de apartenență**	**Calitate**
ZĂBAVĂ MIHAELA	Consilier CNCE	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare	Responsabil CNCE
PÎSLARU CĂTĂLIN	Inspector general MEC	Ministerul Educației și Cercetării	Responsabil MEC
DIÓSI DÁVID	Decan / Prof.univ.dr.	UBB Cluj – Facultatea de Teologie Romano-Catolică	Consultant științific

Nume și prenume	**Funcție/Titlu științific**	**Instituție de apartenență**	**Calitate**
GÁL LÁSZLÓ	Insp.șc.general.arhid. Doctor în teologie	Arhiepiscopia Romano-Catolică de Alba Iulia	Responsabil cult
TAMÁSI ZSOLT JÓZSEF	Director Doctor în teologie	Liceul Romano-Catolic, Tg.Mureș	Responsabil cult

Anexa nr. 122

Iskolai tanterv a

TURIZMUSMARKETING

tantárgyhoz

XI. osztály

Szaktanterv (CS),
szakképző/vokacionális ágazat számára, teológiai profil,
egyházturisztika szakképzés
(magyar nyelvű római katolikus kultusz)

- 2026 -

BEMUTATÓ JEGYZÉK

A következő tanterv, **a Turizmusmarketing -** a magyar nyelvű, római katolikus teológiai profilú líceumok, **egyházturisztikai** szakos tanulói számára készült.

A tantárgyat differenciált tanterv keretében tanulják, a teológiai profilon, a római katolikus egyházturisztikai szakon, heti 1 órában a 11. évfolyamon.

A tantárgy elsajátítása hozzájárul a egyházturisztikai/vallási turisztikai idegenvezetői specializáció identitását adó készségek fejlesztéséhez, a következő szempontok hangsúlyozásával:

- orientáció az egyház/vallás turisztikai szolgáltatások fogyasztóinak problémáinak megoldására, gazdasági szempontból, ahol az ügyfél a legfontosabb;

- a szolgáltatás kínálatnak a vallási turisztikai szolgáltatások fogyasztóinak és ügyfeleinek különböző kategóriáihoz való igazításának ötletének kihasználása, a marketingkomponensek eszközeinek (termék, ár, forgalmazás, promóció) igénybevételével;

- a marketingkutatásra jellemző technikák és eszközök alkalmazása, amelyek a fogyasztói magatartás tanulmányozásának alapját képezik.

Ezen szempontoknak megfelelően a Turizmusmarketing szakirányra javasolt tanterv a következő dimenziókat ötvözi:

- magyarázó-informatív dimenzió: a turisztikai marketing területére jellemző terminológia és elemzőeszközök elsajátítása és használata, hogy a hallgatók készségeket szerezzenek a szakmájuk gyakorlásának területének elemzésére, értékelésére és magyarázatára;
- normatív dimenzió: a tanterv elősegíti az erkölcsi normák követelményeinek és a racionális gazdasági viselkedés ápolására vonatkozó követelményeknek való harmonizálását, a gazdasági és társadalmi hatékonyság értékei alapján;
- kérdező-reflektív és értékelő dimenzió: a tanterv a kritikai gondolkodásra jellemző készségek gyakorlását és fejlesztését javasolja;
- gyakorlati dimenzió: a tanterv megközelítései a javasolt kompetenciák támogatására irányulnak a vallási turisztikai piac valóságához kapcsolódó tartalmi és módszertani javaslatokkal, valamint a hallgatók által megszerzett készségek különböző szimulált gazdasági és szakmai kontextusokban történő gyakorlására.

A Turizmusmarketing szakirányra vonatkozó tanterv a kompetenciaközpontú tanterv-tervezési modell szerint készült. A tanterv célja, hogy hozzájáruljon a középiskolás diákok tanulmányi profiljának fejlesztéséhez. A Turizmusmarketing tantárgy tematikus tartalmai a 11. évfolyamon a közgazdaságtan tantárgy keretében elsajátított bizonyos fogalmakon és ismereteken alapulnak. Ezeket egyúttal összefüggésbe hozták a Vallási turizmus közgazdaságtana és a Turizmustechnológia tantárgyakban javasolt tartalmakkal és kompetenciákkal.

A Turizmusmarketing tanterv a következő elemekre épül:

- bemutató jegyzet;
- általános kompetenciák;
- specifikus kompetenciák és tanulási tevékenységek példái;
- tanulási tartalmak;
- módszertani javaslatok;

A kompetenciák a tanulás során kifejlesztett ismeretek, készségek és attitűdök strukturált halmazai, amelyek lehetővé teszik egy adott területre jellemző vagy általános problémák megoldását különböző konkrét kontextusokban.

Az általános kompetenciák a tanulók végső tanulmányi eredményeit emelik ki az adott tantárgy tanulmányi időszakának végén.

Az értékek és attitűdök listája a tantárgy tanulmányozása során követett axiológiai célok alapján van kifejezve, és összhangban van a többi tantárgy értékeivel és attitűdjeivel, amelyek identitást adnak az egyházturisztikai idegenvezető specializációjának.

A specifikus kompetenciák az iskolai tanterv funkcionális magját képviselik, és kiemelik az egyes tanulmányi évek szintjén elvárt tanulási eredményeket, amelyek az általános kompetenciákból származnak.

A specifikus kompetenciák összefüggésben állnak a marketing területére vonatkozó tanulási tartalmakkal.

A módszertani javaslatok tudományág-specifikus ajánlásokat tartalmaznak az iskolai tanterv alkalmazásának módszertanával és a tanítási megközelítés kialakításával kapcsolatban. Ezek közé tartoznak a kompetenciák fejlesztésére összpontosító tanítási-tanulási-értékelési folyamat megszervezésére vonatkozó javaslatok, a tudományág-specifikus tanítási stratégiákra és értékelési módszerekre vonatkozó ajánlások. A módszertani javaslatok

célja, hogy iránymutatást adjanak a tanterv használatához a tanulókkal folytatott tevékenységek tervezésében és megvalósításában.

ÁLTALÁNOS KOMPETENCIÁK (CG)

CG1	**A marketing szerepének és fontosságának azonosítása a szervezetek számára**
CG2	**Specifikus módszerek és technikák alkalmazása a piacelemzésben**
CG3	**Piackutatás megvalósítása az üzleti etika kontextusában**
CG4	**Marketingstratégia kidolgozása a fogyasztói jogok tiszteletben tartása mellett**

XI. OSZTÁLY

SPECIFIKUS KOMPETENCIÁK (CS) ÉS TANULÁSI TEVÉKENYSÉGEK (EAI)

CG 1 - A marketing szerepének és fontosságának azonosítása a szervezetek számára

XI.osztály
CS 1.1. A marketing fogalmának meghatározása
– A diákokat arra bátoritjuk, hogy saját megfigyeléseket tegyenek ismert vállalatok és termékeik marketingjével kapcsolatban
CS 1.2. A turisztikai marketingtevékenységek összefüggésbe hozása a szolgáltatások piaci mechanizmusaival
– A tanár kiemeli a turisztikai marketing különböző szintjeit (turisztikai egység, desztináció, régió/ország szintje), és jelzi az alkalmazható marketing/promóciós módszereket. Elkészíti ezen módszerek gyakorlati dokumentációját (esettanulmány, a nyilvános környezetből származó információk elemzése révén), a piac központi elemeinek kontextusába helyezve őket: a turisztikai szolgáltatások kereslete és kínálata.
CS 1.3. A marketing funkcióinak és alkalmazási területeinek azonosítása
– A tanár felsorolja és leírja a marketing funkcióit, a diákok pedig ezek közül választhatnak egyet, hogy megvizsgálják és kiemeljék, hogyan alkalmazza azt az egyik kedvenc vállalatuk.
CS 1.4. A turisztikai marketingmix változóinak azonosítása
– A tanár felsorolja és leírja a turisztikai marketingmix összetevőit. A diákok csapatokban azonosítják a turisztikai egység/desztináció által használt marketingmix elemeit.
CS 1.5. A turisztikai termék jellemzőinek, életciklusának, valamint tervezési és megújítási folyamatának elemzése
– A kiválasztott turisztikai csomagokból kiindulva elemzést végeznek azok időbeli életképessége, valamint az alkalmazható megújítási elemek szempontjából..
CS 1.6. Optimális termékpolitikai stratégiák kiválasztása adott helyzetekben
– Két adott esetben – növekvő népszerűségű turisztikai egység/célpont, csökkenő népszerűségű turisztikai egység/célpont – a diákok a tanár irányításával forgatókönyveket alkotnak, és az adott helyzethez optimális stratégiákat választanak.

CG 2 - Speciális módszerek és technikák alkalmazása a piacelemzésben

XI.osztály
CS 2.1. A „vállalat-környezet-piac” kapcsolat elemzése a turisztikai ágazatban
– A hallgatók kiválaszthatnak egy szállásegységet, amely egy speciális szakmai gyakorlat/szakmai gyakorlat során szállást adott nekik, és elemezhetik az egység működését a közvetlen versenykörnyezet és általában a turisztikai piac kontextusában, annak kortárs előnyeivel és kihívásaival együtt.
CS 2.2. A turisztikai vállalati piac fejlődését befolyásoló tényezők azonosítása

XI.osztály
– A diákok egyéni munkalapot töltenek ki, amely a turisztikai piac SWOT-elemzését tartalmazza, majd a tanár közvetítésével bemutatják az azonosított elemeket a diákságon belül.
CS 2.3. A turisztikai piac meghatározó elemeinek vizsgálata
– A hallgatókat hat csoportra osztják a piac meghatározó elemei alapján: tárgy, kereslet, kínálat, ár, kereskedett mennyiség és szabályozás. Minden csoport azonosít és bemutat legalább három, a turisztikai piacra jellemző elemet a tanulmányukhoz rendelt elem tekintetében.
CS 2.4. A turisztikai termék árdöntését befolyásoló tényezők azonosítása
- A tanár újra felveti a kínálati és keresleti grafikont (közgazdasági tantárgy), részletezve a piaci egyensúly megteremtésével kapcsolatos vitát a turisztikai termék kontextusában, a jelenlegi társadalmi-gazdasági körülmények között.
CS 2.5. Árképzési technikák jellemzése a turizmusban
- A Laffer-görbe érvelés alkalmazása az árak igazolására a turizmusban – prezentáció (a tanár által) és vita (diákok és tanár)
CS 2.6. A turisztikai bevételeket maximalizáló árképzési stratégiák azonosítása
– A tanár közvetít egy vitát a magas fluktuáció alacsony haszonkulccsal, illetve az alacsony fluktuáció magas haszonkulccsal stratégiák előnyei és hátrányai között.
CS 2.7. A reklámok fogyasztókra gyakorolt hatásának azonosítása
– A diákokat arra ösztönzik, hogy figyeljék meg önmagon vagy az általuk jobban ismert kollégáikon azokat a reakciókat és viselkedéseket, amelyek a reklámok fogyasztói magatartásra gyakorolt hatásának tulajdoníthatók.
CS 2.8. Különböző vállalatok termékeinek promóciós formáinak azonosítása
– A tanár esettanulmányokat készít (legalább 3), amelyek kiemelik a vállalatok által alkalmazott konkrét promóciós formákat. A diákokat arra ösztönzik, hogy nyilvánítsák ki véleményüket a meghatározott formák hatékonyságáról, és hasonlítsák össze a különböző vállalatok termékeinek promóciójára használt stratégiákat.

CG 3 - Piackutatás megvalósítása az üzleti etika kontextusában

XI.osztály
CS 3.1. A turisztikai marketingkutatás szakaszainak meghatározása
– A tanár felsorolja és leírja a marketingkutatás szakaszait, a diákok feladata pedig, hogy azonosítsák a kutatás konkrét aspektusait egy olyan turisztikai egység/célpont esetében, amelyhez marketingkutatás szükséges.
CS 3.2. Speciális módszerek és technikák alkalmazása a turisztikai szolgáltatások piacán végzett marketingkutatáshoz
– A tanár irányításával a diákok elkészítik saját kérdőívüket a turisták elégedettségének mértékéről, amelyet legalább 3 fős kollégáiknak adnak ki. Minden diák elemzi a kapott válaszokat, és levonja a következtetéseket, amelyeket bemutat az osztálynak.
CS 3.3. A turisztikai marketinghez kapcsolódó konkrét megközelítések etikai szempontból történő elemzése
– Esettanulmány: agyvizsgálati technikák alkalmazása marketingstratégiák és akciók tervezésében – a neuromarketing moralitása
CS 3.4. A marketingprogramok tervezésének és megvalósításának gazdasági szempontjainak azonosítása
– Vita a marketingprogramok megvalósításáról, a szervezet gazdasági hatékonyságának szükségessége és az adminisztrátorok azon vágya között, hogy „bármi áron” maximalizálják a pénzügyi eredményeket.
CS 3.5. Termékek/szolgáltatások fogyasztóinak a magatartásának vizsgálata
– A diákokat 4-5 fős csapatokba osztják, amelyekhez a tanár egy adott terméket/szolgáltatást rendel, amelyen a fogyasztói viselkedést vizsgálják az ötletelési módszer segítségével. Minden csapatból egy diák feljegyzi a legrelevánsabb megfigyeléseket, és a beszélgetés végén legalább négy következtetést fogalmaznak meg, amelyeket az egész osztálynak bemutatnak. A tanár vezeti a záró megbeszéléseket.

CG 4 - Marketingstratégia kidolgozása a fogyasztói jogok tiszteletben tartása mellett

XI.osztály
CS 4.1. Termékstratégia kidolgozása az etika és a fogyasztói jogok tiszteletben tartása mellett

XI.osztály
– A tanár és a diákok összeállítanak egy legalább öt fogyasztói jogból álló listát a (turisztikai) árukkal/szolgáltatókkal kapcsolatban. *– A tanár és a diákok meghatároznak legalább négy olyan tulajdonságot, amelynek egy terméknek/szolgáltatásnak meg kell felelnie ahhoz, hogy megfeleljen az üzleti etika és a fogyasztói jogok elveinek.*
CS 4.2. Stratégiák kidolgozása (árképzési stratégia, termékforgalmazási stratégia, termékpromóciós stratégia) adott helyzetben
– A diákok 2-3 fős csapatokat alkotnak, és marketingstratégiát dolgoznak ki egy országos vagy nemzetközi turisztikai csomaghoz. A csomagot népszerűsítik az osztályban, a csapatok visszajelzéseket és megjegyzéseket kapnak társaiktól és a tanártól.
CS 4.3. Marketingprogram fogyasztókra / vállalat tevékenységére gyakorolt hatásának felmérése
– Esettanulmány: a helyi piacon működő vállalat marketingstratégiájának elemeit azonosítják, és véleményt nyilvánítanak a gyakorolt stratégia hatásáról és lehetőségeiről.
CS 4.4. Marketingprogram kidolgozása
– A diákok 3-4 fős csapatokat alkotnak, és kidolgoznak egy marketingprogramot egy utazási iroda számára. A programokat bemutatják az osztálynak.

XI. OSZTÁLY

TANANYAG

XI.osztály

Tartalmi területek	Tartalmak
1. Turisztikai marketing és funkciói	1.1 A marketing fogalma 1.2 Marketingterületek; szolgáltatásmarketing és turisztikai marketing 1.3 A marketing funkciói
2.A marketingkörnyezet és annak összetevői	2.1 A marketing mikro- és makrokörnyezete 2.2 A turisztikai vállalkozás kapcsolata a külső környezettel 2.3 A turisztikai termékek keresletének és kínálatának vizsgálat
3. Turisztikai marketingkutatás	3.1 A marketingkutatás folyamata a turizmusban 3.2 A marketingkutatás módszerei és technikái 3.3 Etika a marketingkutatásban
4. Turisztikai marketingpolitikák és -stratégiák	4.1 Marketingmix 4.2 Turisztikai termékpolitika o Turisztikai termék. Márka. A turisztikai vállalkozás identitása o Turisztikai termék életciklusa o Turisztikai terméktervezés és megújítás o Stratégiák a turisztikai termékpolitikában 4.3 Árpolitika a turizmusban o o Az árképzési döntéseket befolyásoló tényezők a turizmusban o o Az árak és tarifák meghatározásának technikái a turizmusban o o Árazási stratégiák a turizmusban 4.4 Értékesítési politika o Értékesítési csatornák és formák a turizmusban o Fizikai terjesztés a turizmusban o Értékesítési stratégiák 4.5 Promóciós politika o A promóció szerepe a turisztikai marketingben o A turisztikai termék promóciójának formái o Promóciós stratégiák

Tartalmi területek	Tartalmak
5. Turisztikai fogyasztói magatartás	5.1 A vásárlási döntés 5.2 A vásárlási döntést befolyásoló tényezők 5.3 A fogyasztói jogok tiszteletben tartása 5.4 A marketingtechnikák használatának erkölcsisége. Kortárs kihívások: neuromarketing
6. Marketingprogram	6.1 Az üzleti etika alapelvei. 6.2 A marketingprogram tartalma és szerepe 6.3 A marketingprogram kidolgozásának módszertana

MÓDSZERTANI JAVASLATOK

A Marketing a turizmusban iskolai program tantervének tervezésekor a következőket vették figyelembe:

- A marketing alkalmazási területének, nevezetesen a (vallási) turizmusnak a sajátosságait, amelyeket a Egyházturisztikai idegenvezető specializáció figyelembe vesz.
- A specializáció jövőbeli végzősei által elsajátítandó szakmai készségek elsajátítása szempontjából fokozott pragmatikus relevanciával rendelkező szempontokat.
- A marketingstratégiák és cselekvések gyakorlata által támasztott kortárs kihívásokat, amelyek nagymértékben hozzájárultak a kortárs társadalom „fogyasztói" társadalomként való negatív megbélyegzéséhez. A túlzott eladósodottság mértéke mind a személyes, mind a nemzetgazdasági szinten valóban a túlfogyasztás túlsúlyára utal, amely a létezés túlnyomórészt anyagi élményének népszerűsítéséből fakad. Ez a termékek és szolgáltatások számos kortárs médiacsatornán keresztüli népszerűsítésének, valamint a marketingtechnikák, például a neuromarketing etikai kontextuson kívüli alkalmazásának következménye is. Ebben a társadalmi-gazdasági kontextusban és a tanulmányi specializáción belül lehetőség van az üzleti etikáról és az egyén, mint fogyasztó jogairól való elmélkedés bővítésére, ami tükröződik a tanterv által javasolt tartalmakban és tanulási tevékenységekben.
- A javasolt tartalom megközelítése során ajánlott a tanítási stratégiák változatos palettáját alkalmazni:
- A gyakorlat lehetővé teszi olyan készségek és képességek fejlesztését, amelyek alkalmazhatók az idegenvezető vagy turisztikai ügynök gyakorlati feladatainak megoldása során. A tanár ezt a módszert olyan tanulási helyzetek megtervezésekor alkalmazhatja, amelyek arra ösztönzik a diákokat, hogy aktívan gyakorolják az új kognitív ismereteket. Példa: egy marketing kérdőív kidolgozása.
- A problémamegoldás alkalmazása támogatja a kritikai gondolkodási készségek fejlesztését és alkalmazását. Például a módszer alkalmazható olyan oktatási tevékenységekben, amelyek a piackutatás területén javasolt tartalmak átadására vagy az üzleti etika alapelveinek és az etikus vállalatok előnyeinek ismertetésére irányulnak.
- A tanár által támogatott kooperatív tanulás bármely tartalmi egységhez alkalmas, minden hallgatói kategóriához illeszkedve. Például egy utazási iroda/turisztikai csomag marketingstratégiáinak tervezése és fejlesztése, valamint a marketingprogram a gyakorlatban is megvalósítható csoportos projektek kidolgozása során.
- A projekt különösen egy javasolt tartalmi terület elvégzése után használható a tudományág alkalmazó jellegének hangsúlyozására, a hallgatók élettapasztalatainak kiaknázására, a csapatmunkára jellemző szociális készségek fejlesztésére.
- A felfedeztető tanulás alkalmas lehet olyan tevékenységek tervezésében, amelyek bevonják a hallgatókat a turisztikai szolgáltatások piacának trendjeinek azonosításába és elemzésébe.
- A vitamódszer olyan tartalmak lebilincselő átadására használható, mint az üzleti etika és a fogyasztói jogok tiszteletben tartásával kapcsolatos kihívások a kortárs marketing kontextusában. A vitát integrálni kell a turisztikai marketing területén tanácsadók támogatását élvező oktatási tevékenységekbe is.

Az információs és kommunikációs technológia használata közvetítheti a fenti módszereket, célja a tanterv gyakorlati dimenziójának támogatása, különösen az aktuális gazdasági környezetből származó információk azonosítása révén.

A tanárok üzleti tanácsadókhoz, valamint az Oktatási Minisztérium oktatási partnereinek oktatási kínálatából származó egyéb forrásokhoz való fordulása szintén előnyös lehet az iskolai és azon kívüli tevékenységek révén történő tanulás támogatása szempontjából.

A jelenlegi tanterv azt javasolja, hogy az értékelési tevékenységet a lehető legnagyobb mértékben folyamatos folyamatként, formatív valenciákkal szervezzék meg. Egy vagy több tartalmi terület elvégzése után, figyelembe véve a tantárgyra szánt időkeretet, a tantervben meghatározott kompetenciák elérésének mértékét hagyományos módszerek, például írásbeli vagy gyakorlati tesztek alapján lehetne értékelni. Ezeket a módszereket a záró értékelés esetében más kiegészítő módszerekkel, például projekttel vagy portfólióval lehetne kiegészíteni. Az értékelőlapokon alapuló szisztematikus megfigyelés szintén támogathatja az értékelés minőségét. Javasolt az írásbeli értékelési teszteket félig objektív elemek, például strukturált vagy rövid válaszokat igénylő kérdések, valamint szubjektív problémamegoldó vagy esszé kategóriájú tételek felhasználásával megtervezni.

MUNKACSOPORT

Nume și prenume	Grad didactic/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
SZECSANSZKI ENIKŐ KAROLA	Grad didactic I	Liceul Teologic Romano-Catolic „Szent László” Oradea, Bihor
KONRAD ERZSÉBET - KATALIN	Grad didactic I	Liceul Teologic Romano-Catolic „Szent László” Oradea, Bihor

COORDONATORI/RESPONSABILI/CONSULTANȚI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
ZĂBAVĂ MIHAELA	Consilier CNCE	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare	Responsabil CNCE
PÎSLARU CĂTĂLIN	Inspector general MEC	Ministerul Educației și Cercetării	Responsabil MEC
DIÓSI DÁVID	Decan / Prof.univ.dr.	UBB Cluj – Facultatea de Teologie Romano-Catolică	Consultant științific

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
GÁL LÁSZLÓ	Insp.șc.general.arhid. Doctor în teologie	Arhiepiscopia Romano-Catolică de Alba Iulia	Responsabil cult
TAMÁSI ZSOLT JÓZSEF	Director Doctor în teologie	Liceul Romano-Catolic, Tg.Mureș	Responsabil cult

Anexa nr. 123

Programa școlară
pentru disciplina

TEHNOLOGIA ACTIVITĂȚII DE TURISM

Cultul Romano-Catolic de Limbă Maghiară

Clasa a XI-a

Curriculum de specialitate (CS)
Filiera vocațională, profilul teologic,
specializarea ghid turism religios

- 2026 -

Anexa nr. 123
Programa școlară pentru disciplina *Tehnologia activităţii de turism*, Cultul Romano-Catolic de Limba Maghiară clasa a XI-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea ghid turism religios*

NOTĂ DE PREZENTARE

Disciplina ***Tehnologia activităţii de turism*** se studiază în cadrul curriculumului diferenţiat, profilul teologic, cultul romano-catolic, fiindu-i alocată câte 1 oră/săptămână pentru clasa a XI-a.

Studierea acestei discipline se realizează din perspectiva familiarizării cu elementele de bază ale proceselor economice şi financiare ale unei agenţii de turism. Competentele vizate si continuturile abordate asigură elevilor de liceu posibilitatea de a învăţa despre sistemul liberei iniţiative şi de a explora rolurile lor ca cetăţeni, producători sau consumatori. Îl ajută pe elev să înţeleagă sistemul economiei de piaţă, sistemul de preţuri şi concurenţă, dezvoltarea aptitudinilor necesare pentru luarea de decizii, le permite elevilor să exploreze oportunităţi în alegerea unei cariere.

Programa şcolară pentru disciplina *Tehnologia activităţii de turism* este elaborată potrivit modelului de proiectare curriculară centrat pe competenţe. Construcţia programei şcolare este realizată astfel încât să contribuie la dezvoltarea profilului de formare al elevului de ciclul liceal.

Programa şcolară de *Tehnologia activităţii de turism* este structurată pe următoarele componente:

- notă de prezentare;
- competenţe generale;
- competenţe specifice şi exemple de activități de învățare;
- conţinuturi ale învăţării;
- standarde curriculare de învățare;
- standarde naționale de evaluare;
- sugestii metodologice;
- referinţe bibliografice.

Competenţele sunt ansambluri structurate de cunoştinţe, abilităţi şi atitudini dezvoltate prin învăţare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în diverse contexte particulare.

Competenţele generale evidenţiază achiziţiile finale de învăţare ale elevilor la sfârşitul perioadei de studiu a acestei discipline şcolare.

Lista de *valori şi atitudini* este exprimată în termeni de finalităţi de natură axiologică urmărite prin studiul acestei discipline şi este în acord cu valorile şi atitudinile celorlalte discipline ce dau identitate specializării Ghid turism religios.

Competenţele specifice reprezintă nucleul funcţional al programei şcolare şi evidenţiază rezultatele aşteptate ale învăţării la nivelul fiecărui an de studiu, fiind derivate din competenţele generale. Dezvoltarea competenţelor specifice propuse de programă asigură elevilor de liceu posibilitatea de a învăţa despre sistemul liberei iniţiative, de a explora rolurile lor ca cetăţeni, producători sau consumatori, de a înţelege sistemul economiei de piaţă, sistemul de preţuri şi concurenţă – toate acestea din perspectiva dezvoltării personale şi a explorării oportunităţilor în alegerea unei cariere.

Competenţele specifice sunt corelate cu *conţinuturi ale învăţării* relevante pentru domeniul activitatii de turism. Concepţia curriculară a acestei discipline fundamentează un tip de proiectare interdisciplinară pe unităţi tematice, semi-autonome. Conţinuturile acestei discipline sunt elaborate pe baza unor componente generale şi specifice de analiză a fenomenelor socio-economice, a proceselor tehnologice şi de luare de decizii în domeniul activităţii de turism.

Sugestiile metodologice cuprind recomandări specifice disciplinei, privind metodologia de aplicare a programei şcolare şi proiectarea demersului didactic. Acestea includ propuneri de organizare a procesului de predare-învăţare-evaluare centrat pe formarea de competenţe, recomandări de strategii didactice specifice disciplinei şi de modalităţi de evaluare. Sugestiile metodologice au rolul de a orienta utilizarea prezentului curriculum în proiectarea şi realizarea activităţilor cu elevii.

Sugestiile bibliografice pentru lectura suplimentară se adresează atât profesorilor, ca surse de informare şi documentare pentru pregătirea demersului didactic, cât şi elevilor care doresc să aprofundeze prin studiu individual anumite conţinuturi abordate de această disciplină şcolare.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Cunoașterea și analizarea informațiilor referitoare la activitatea de turism religios**
CG2	**Aplicarea surselor digitale în vederea optimizării proceselor specifice activității de turism religios**
CG3	**Aplicarea unei conduite responsabile și etice față de societate și mediul înconjurător**

CLASA a XI-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Cunoașterea și analizarea informațiilor referitoare la activitatea de turism religios

Clasa a XI-a
CS 1.1. Evidențierea rolului turismului religios
- *Dezbatere referitoare la diferitele roluri ale turismului religios: economic, social, cultural-educativ și politic* - *Realizarea unui eseu structurat cu tema: „Relația dintre dezvoltarea turismului și influența acesteia asupra destinațiilor de turism religios*
CS 1.2. Identificarea factorilor de influență ai activității de turism
- *Crearea unui poster informativ despre factorii care influențează activitatea de turism* - *Realizarea unui proiect în cadrul căruia sunt prezentate formele de turism și modul în care sunt influențate de următorii factori: veniturile populației, prețuri și tarife, oferta turistică, progresul tehnic și timpul liber*
CS 1.3. Analizarea conexiunii între agențiile de turism, produsul turistic și tehnica derulării acțiunilor turistice
- *Realizarea unui interviu cu un agent de turism despre rolul agentiei de turism în cadrul categoriei de turim religios, tipurile de agenții de turism și caracterizarea structurii acestora și a relațiilor din cadrul lor* - *Realizarea unui portofoliu cu ofertele unei agentii de turism corespunzătoare unor activități de turism religios efectuate în diverse zone ale țării cu prilejul Sărbătorilor Pascale* - *Ilustrarea în cadrul unui proiect a unui produs turistic cu precizarea etapelor de concepere a acestuia și a derulării acțiunilor turistice*

CG 2 - Aplicarea surselor digitale în vederea optimizării proceselor specifice activității de turism religios

Clasa a XI-a
CS 2.1. Utilizarea surselor digitale pentru documentare în activități de turism religios
- *Realizarea de tururi virtuale ale locurilor sfinte* - *Crearea unei baze de date cu evenimente corespunzătoare unor sărbători religioase care de desfașoară în diferite lăcașe de cult* - *Realizarea unui material digital (video, afiș, etc.) despre o destinație religioasă*
CS 2.2. Aplicarea surselor digitale în procesul de comunicare eficientă și promovare a produselor turistice
- *Efectuarea unui flyer de promovare digitală a unui obiectiv religios* - *Realizarea unui material video în care să se prezinte mijloacele publicitare de promovare a produselor turistice pe platforme specializate*

CG 3 - Aplicarea unei conduite responsabile și etice față de societate și mediul înconjurător

Clasa a XI-a
CS 3.1. Impactul activității de turism asupra mediului înconjurător
- *Realizarea unei fișe documentare în care să se asocieze tipurile de poluare ale factorilor de mediu cauzate de activitățile antropice* - *Ilustrarea unui studiu de caz în care se prezintă soluții de îmbunătățire a calității mediului și/sau conservare a mediului pentru o destinație religioasă* - *Realizarea unui material video privind impactul practicării turismului asupra comunității locale și a infrastructurii*

Clasa a XI-a
- *Promovarea ecoturismului*
CS 3.2. Exprimarea unei conduite etice față de societate și de mediul înconjurător
- *Realizarea unei broșuri/pliant/afiș care să cuprindă reguli de comportament și conduită în timpul vizitării unor locașuri sfinte* - *Organizarea unor activități de voluntariat cu ocazia desfășurării unor evenimente religioase* - *Dezbateri referitoare la regulile de conduită pentru turiștii de culturi diferite*

CLASA a XI-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Clasa a XI-a

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Noțiuni generale referitoare la activitatea de turism	1.1. Scurt istoric 1.2. Conceptele de turism, turist 1.3. Locul și rolul turismului în societate 1.4. Factorii de influenţă ai activităţii de turism 1.5. Formele de turism (cultural, de agrement, agroturism, balneoterapeutic, religios)
2. Potențialul turistic al României	2.1. Resursele turistice ale României și principalele zone de atracție turistice 2.2. Patrimoniul cultural și religios, vestigii arheologice din diferite zone ale țării 2.3. Itinerarii și programe specifice fiecărei zone de interes turistic 2.4. Protecția și conservarea mediului
3. Conexiunea dintre agenția de turism, produsul turistic şi tehnica derulării acțiunilor turistice	3.1. Agențiile de turism: - Tipuri de agenții de turism - Organizarea și planificarea activității unei agenţii de turism 3.2. Structura organizatorică şi relaţiile dintre compartimentele agenţiei 3.3. Categorii de agenți de turism 3.4. Cerințe pentru desfășurarea activității de turism: - Licența de turism - Brevetul de turism 3.5. Personalul agenției de turism 3.6. Produsul turistic: - Continut și caracteristici; categorii de produse turistice - Componentele produsului turistic: transport, cazare, alimentație - Etapele conceperii unui produs turistic - Politica de preț și relația calitate - preț - Politica de promovare și comercializare a unui produs turistic - Canale de distribuție ale unui produs turistic 3.7. Tehnica derulării acțiunilor turistice: - Preluarea și pregătirea acțiunii - Începerea acțiunii - Desfașurarea programului turistic - Încheierea acțiunii - Decontarea și raportul de activitate asupra acțiunii
4. Comunicarea în turism	4.1. Condițiile unei comunicări eficiente 4.2. Canale de distribuție ale unui produs turistic

SUGESTII METODOLOGICE

Disciplina *Tehnologia activităţii de turism* are ca scop familiarizarea elevilor cu elementele de bază ale proceselor economice şi financiare ale unei agenţii de turism. Abordarea acestui domeniu ajută elevii de liceu de la specializarea ghid turism religios să înţeleagă sistemul economiei de piaţă, sistemul de preţuri şi concurenţă şi susţine dezvoltarea aptitudinilor necesare pentru luarea de decizii. De asemenea, permite elevilor să exploreze oportunităţi în alegerea unei cariere.

Totodată, studiul acestui domeniu permite conexiuni cu celelalte discipline ce dau identitate specializării ghid turism religios.

Activităţile propuse pentru construirea demersurilor de învăţare trebuie să antreneze în egală măsură ambii parteneri ai procesului educaţional: elevul şi profesorul. Rolul profesorului este acela de *călăuză* în demersurile de furnizare a informaţiilor corecte, de explicare a terminologiei de specialitate, de interpretare a diferitelor surse de informaţie. Rolul elevului este de a învăţa prin cooperare, de a căuta informaţii relevante pentru domeniul turismului, de a le interpreta şi analiza din perspectiva contextului turistic actual. Demersurile didactice vor promova flexibilitatea în învăţare şi transferul cunoştinţelor la o varietate de niveluri: de la un set de concepte la altul, de la o disciplină la alta, de la un an şcolar la altul, din cadrul şcolii în viaţa personală.

Conţinuturile sunt dezvoltate pornind de la familiarizarea elevilor cu domeniul general al activităţii de turism, până la analizarea de aspecte specifice precum: agenţia de turism, produsul turistic, tehnica derulării acţiunilor turistice. Nu în ultimul rând, analizarea activităţii de turism este contextualizată la problematica globală referitoare la protecţia şi ameliorarea mediului şi este corelată cu noţiuni de prim-ajutor – ca aspecte conexe, dar absolut necesare în activităţile de turism.

Evaluarea reprezintă o componentă de bază a procesului didactic. Aceasta trebuie să se realizeze ca evaluare continuă, formativă. Alături de formele clasice de evaluare, se recomandă utilizarea unor instrumente complementare de evaluare, pe care specificul disciplinei le poate susţine: proiectul, portofoliul referitor la diferite activităţi turistice, autoevaluarea.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Grad didactic/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
SZECSANSZKI ENIKŐ KAROLA	Grad didactic I	Liceul Teologic Romano-Catolic „Szent László” Oradea, Bihor
KONRAD ERZSÉBET - KATALIN	Grad didactic I	Liceul Teologic Romano-Catolic „Szent László” Oradea, Bihor

COORDONATORI/RESPONSABILI/CONSULTANȚI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
ZĂBAVĂ MIHAELA	Consilier CNCE	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare	Responsabil CNCE
PÎSLARU CĂTĂLIN	Inspector general MEC	Ministerul Educației și Cercetării	Responsabil MEC
DIÓSI DÁVID	Decan / Prof.univ.dr.	UBB Cluj – Facultatea de Teologie Romano-Catolică	Consultant științific

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
GÁL LÁSZLÓ	Insp.șc.general.arhid. Doctor în teologie	Arhiepiscopia Romano-Catolică de Alba Iulia	Responsabil cult
TAMÁSI ZSOLT JÓZSEF	Director Doctor în teologie	Liceul Romano-Catolic, Tg.Mureș	Responsabil cult

Anexa. nr. 123

Iskolai tanterv

TURISZTIKAI TEVÉKENYSÉGEK TECHNOLÓGIÁJA

tantárgyhoz

XI.osztály

Szaktanterv (CS),
szakképző/vokacionális ágazat számára, teológiai profil,
egyházturisztika szakképzés
(magyar nyelvű római katolikus kultusz)

- 2026 -

BEMUTATÓ JEGYZÉK

A következő tanterv, **a Turisztikai tevékenységek technológiája -** a magyar nyelvű, római katolikus teológiai profilú líceumok, **egyházturisztikai** szakos tanulói számára készült.

A tantárgyat differenciált tanterv keretében, heti 1 órában a 11. évfolyamon. tanulják,

A tantárgy tanulmányozása az utazási iroda gazdasági és pénzügyi folyamatainak alapvető elemeivel való megismerkedés szemszögéből történik. A célzott kompetenciák és a tárgyalt tartalmak lehetőséget biztosítanak a középiskolás diákoknak, hogy megismerkedjenek a szabad kezdeményezés rendszerével, és felfedezzék állampolgári, termelői vagy fogyasztói szerepüket. Segíti a diákokat a piacgazdasági rendszer, az ár- és versenyrendszer megértésében, a döntéshozatalhoz szükséges készségek fejlesztésében, és lehetővé teszi a pályaválasztási lehetőségek feltárását.

A Turisztikai tevékenységek technológiája tantárgy tananyagát a kompetenciaalapú tanterv-tervezési modell szerint fejlesztették ki. A tananyagot úgy építették fel, hogy hozzájáruljon a középiskolás diákok képzési profiljának fejlesztéséhez.

A *Turisztikai tevékenységek technológiája* tanterv a következők köré épül fel:

- bemutató jegyzet;
- általános kompetenciák;
- specifikus kompetenciák és tanulási tevékenységek példái;
- tanulási tartalmak;
- tanulási tantervi követelmények;
- országos értékelési követelmények;
- módszertani javaslatok.
- bibliográfia;
- munkacsoport;

A kompetenciák a tanulás során kifejlesztett ismeretek, készségek és attitűdök strukturált halmazai, amelyek lehetővé teszik egy adott területre jellemző problémák vagy általános problémák megoldását különböző konkrét kontextusokban.

Az általános kompetenciák a tanulók végső tanulmányi eredményeit emelik ki az adott tantárgy tanulmányi időszakának végén.

Az értékek és attitűdök listája a tantárgy tanulmányozása során követett axiológiai célok szerint van kifejezve, és összhangban van a többi tantárgy értékeivel és attitűdjeivel, amelyek identitást adnak az egyházturisztikai idegenvezetői specializációnak.

A specifikus kompetenciák az iskolai tanterv funkcionális magját képviselik, és kiemelik az egyes tanulmányi évek szintjén elvárt tanulási eredményeket, amelyek az általános kompetenciákból származnak. A tanterv által javasolt specifikus kompetenciák fejlesztése lehetőséget biztosít a középiskolás diákoknak arra, hogy megismerjék a szabad kezdeményezés rendszerét, felfedezzék állampolgári, termelői vagy fogyasztói szerepüket, megértsék a piacgazdasági rendszert, az árrendszert és a versenyt – mindezt a személyes fejlődés és a pályaválasztási lehetőségek feltárása szempontjából.

A specifikus kompetenciák összefüggésben állnak a turisztikai tevékenység területéhez kapcsolódó tanulási tartalmakkal. E tudományág tantervi koncepciója egyfajta interdiszciplináris tervezést támogat, amely félig autonóm tematikus egységeken alapul. A tudományág tartalma a társadalmi-gazdasági jelenségek, a technológiai folyamatok és a turisztikai tevékenység területének döntéshozatalának általános és specifikus elemeire épül.

A módszertani javaslatok a tudományágra jellemző ajánlásokat is tartalmaznak . Ezek magukban foglalják a kompetenciák fejlesztésére összpontosító tanítási-tanulási-értékelési folyamat megszervezésére vonatkozó javaslatokat, a tantárgyra jellemző tanítási stratégiákra és értékelési módszerekre vonatkozó ajánlásokat. A módszertani javaslatok szerepe, hogy irányítsák a tanterv használatát a diákokkal folytatott tevékenységek tervezésében és megvalósításában. A kiegészítő olvasmányokra vonatkozó bibliográfiai javaslatok mind a tanároknak szólnak, mint információforrások és dokumentációk a tanítási megközelítés előkészítéséhez, mind azoknak a diákoknak, akik egyéni tanulás révén szeretnék elmélyíteni az iskolai tantárgy által tárgyalt bizonyos tartalmakat.

ÁLTALÁNOS KOMPETENCIÁK (CG)

CG1	**Vallási turisztikai tevékenységgel kapcsolatos információk ismerete és elemzése**
CG2	**Digitális források alkalmazása a vallási turisztikai tevékenységre jellemző folyamatok optimalizálása érdekében**
CG3	**Felelős és etikus magatartás alkalmazása a társadalommal és a környezettel szemben**

XI. OSZTÁLY

SPECIFIKUS KOMPETENCIÁK (CS) ÉS TANULÁSI TEVÉKENYSÉGEK PÉLDÁI (EAI)

CG 1 - Vallási turisztikai tevékenységgel kapcsolatos információk ismerete és elemzése

Clasa a XI-a
CS 1.1. A vallási turizmus szerepének kiemelése
– Vita a vallási turizmus különböző szerepeiről: gazdasági, társadalmi, kulturális-oktatási és politikai *– Strukturált esszé írása a következő témában: „A turizmusfejlesztés és annak a vallási turisztikai célpontokra gyakorolt hatása közötti kapcsolat”*
CS 1.2. A turisztikai tevékenységet befolyásoló tényezők azonosítása
– Tájékoztató plakát készítése a turisztikai tevékenységet befolyásoló tényezőkről. *– Projekt megvalósítása, amely bemutatja a turizmus formáit és azt, hogy azokat hogyan befolyásolják a következő tényezők: lakossági jövedelem, árak és tarifák, turisztikai kínálat, műszaki fejlődés és szabadidő.*
CS 1.3. Az utazási irodák, a turisztikai termék és a turisztikai tevékenységek végrehajtásának technikája közötti kapcsolat elemzése
– Interjú készítése egy utazási irodával az utazási iroda szerepéről a vallási turizmus kategóriájában, az utazási irodák típusairól, valamint felépítésük és a bennük lévő kapcsolatok jellemzéséről. *– Portfólió létrehozása egy utazási iroda ajánlataival, amelyek az ország különböző területein a húsvéti ünnepek alkalmából végzett vallási turisztikai tevékenységeknek felelnek meg.* *– Egy turisztikai termék bemutatása egy projekt keretében, részletezve a koncepciójának szakaszait és a turisztikai tevékenységek fejlesztését.*

CG 2 - Digitális források alkalmazása a vallási turisztikai tevékenységre jellemző folyamatok optimalizálása érdekében

Clasa a XI-a
CS 2.1. Digitális források használata a vallásturisztikai tevékenységek dokumentálására
– Különböző istentiszteleti helyeken zajló vallási ünnepekhez kapcsolódó eseményeket tartalmazó adatbázis létrehozása *– Vallásturisztikai helyszinről szóló digitális anyagok (videó, plakát stb.) készítése*
CS 2.2. Digitális források alkalmazása a turisztikai termékek hatékony kommunikációjának és promoválásának folyamatában
– Vallási helyszín digitális népszerűsítésére szolgáló szórólap készítése *– Turisztikai termékek reklámozási eszközeinek bemutatására szolgáló videó készítése speciális platformokon*

CG 3 - Felelős és etikus magatartás alkalmazása a társadalommal és a környezettel szemben

Clasa a XI-a
CS 3.1. A turisztikai tevékenység hatása a környezetre
– Dokumentációs lap létrehozása, amelyen összekapcsolhatók az antropogén tevékenységek által okozott környezeti tényezők szennyezésének típusai. *– Esettanulmány illusztrációja, amely bemutatja a vallásturisztikai helyszin környezetminőségének javítására és/vagy környezetvédelmére vonatkozó megoldásokat.*

Clasa a XI-a
– Videó készítése a turizmus helyi közösségre és infrastruktúrára gyakorolt hatásáról *– Az ökoturizmus népszerűsítései*
CS 3.2. Etikus magatartás kifejezése a társadalom és a környezet iránt
– gyházturisztukai obiektumok látogatására vonatkozó viselkedési és viselkedési szabályokat tartalmazó brosúra/szórólap/poszter készítése. *– Önkéntes tevékenységek szervezése vallási események során.* *– Viták a különböző kultúrákból érkező turisták viselkedési szabályairól.*

XI. OSZTÁLY

TANANYAG

XI.osztály

Tartalmi területek	Tartalmak
1. Általános fogalmak a turisztikai tevékenységről	1.1. Rövid történet 1.2. A turizmus és a turista fogalmai 1.3. A turizmus helye és szerepe a társadalomban 1.4. A turisztikai tevékenységet befolyásoló tényezők 1.5. A turizmus formái (kulturális, szabadidős, agroturizmus, balneoterápia, vallási)
2. Románia turisztikai potenciálja	2.1. Románia turisztikai erőforrásai és főbb turisztikai vonzerői 2.2. Kulturális és vallási örökség, régészeti leletek az ország különböző területeiről 2.3. Az egyes turisztikai érdeklődésre számot tartó területekre vonatkozó útvonaltervek és programok 4.4. Környezet védeleme és megőrzése
3. Az utazási iroda, a turisztikai termék és a turisztikai tevékenységek végrehajtásának technikája közötti kapcsolat	3.1. Utazási irodák: - - Utazási irodák típusai - - Az utazási iroda tevékenységének szervezése és tervezése 3.2. Szervezeti felépítés és az iroda részlegei közötti kapcsolatok 3.3. Utazási irodák kategóriái 3.4. A turisztikai tevékenység folytatásának követelményei: - - Turisztikai engedély - - Turisztikai szabadalom 3.5. Utazási iroda személyzete 3.6. Turisztikai termék: - - Tartalom és jellemzők; a turisztikai termékek kategóriái - - A turisztikai termék összetevői: közlekedés, szállás, étkezés - - A turisztikai termék tervezésének szakaszai - - Árpolitika és ár-érték arány - - A turisztikai termék promóciós és marketingpolitikája - - A turisztikai termék értékesítési csatornái 3.7. A turisztikai végrehajtásának technikája: - - Az tevékenységek átvétele és előkészítése - - Az tevékenységek megkezdése - - A turisztikai program lebonyolítása - - Azturisztikai tevékenységek lezárása - - A turisztikai tevékenységekről szóló elszámolás és jelentés
4. Kommunikáció a turizmusban	4.1. A hatékony kommunikáció feltételei 4.2. Turisztikai termék értékesítési csatornái

MÓDSZERTANI JAVASLATOK

A Turizmustechnológia tudományág célja, hogy megismertesse a hallgatókat egy utazási iroda gazdasági és pénzügyi folyamatainak alapvető elemeivel. A terület megközelítése segíti a vallási turisztikai idegenvezetői szakirányon tanuló középiskolás diákokat a piacgazdasági rendszer, az ár- és versenyrendszer megértésében, és támogatja a döntéshozatalhoz szükséges készségek fejlesztését. Lehetővé teszi a hallgatók számára a pályaválasztási lehetőségek feltárását is.

Ugyanakkor a terület tanulmányozása lehetővé teszi a kapcsolatokat más tudományágakkal, amelyek identitást adnak a vallási turisztikai idegenvezetői szakiránynak.

A tanulási megközelítések kidolgozására javasolt tevékenységeknek mindkét partnert egyformán kell bevonniuk az oktatási folyamatba: a diákot és a tanárt. A tanár szerepe, hogy eligazítson a helyes információk nyújtásának lépéseiben, elmagyarázza a szakterminológiát, értelmezze a különböző információforrásokat. A diák szerepe, hogy együttműködve tanuljon, releváns információkat keressen a turisztikai terület számára, azokat a jelenlegi turisztikai kontextus szempontjából értelmezze és elemezze. A tanítási megközelítések elősegítik a tanulás rugalmasságát és a tudás átadását különböző szinteken: egyik fogalomrendszerről a másikra, egyik tudományágról a másikra, egyik tanévről a másikra, az iskolától a személyes életig. A tartalom kidolgozása a hallgatók turisztikai tevékenység általános területével való megismertetésétől kezdve a konkrét szempontok, például az utazási iroda, a turisztikai termék, a turisztikai tevékenységek végrehajtásának technikája elemzéséig történik. Végül, de nem utolsósorban a turisztikai tevékenység elemzése a környezetvédelem és -fejlesztés globális kérdéséhez igazodik, és összefüggésbe hozható az elsősegélynyújtási koncepciókkal – mint kapcsolódó szempontok, de feltétlenül szükségesek a turisztikai tevékenységekben.

Az értékelés a tanítási folyamat alapvető eleme. Ezt folyamatos, formatív értékelésként kell elvégezni. A klasszikus értékelési formák mellett ajánlott kiegészítő értékelési eszközöket is használni, amelyeket a tudományág sajátosságai támogatnak: a projekt, a különböző turisztikai tevékenységekhez kapcsolódó portfólió, önértékelés.

GRUP DE LUCRU - MUNKACSOPORT

Nume și prenume	Grad didactic/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
SZECSANSZKI ENIKŐ KAROLA	Grad didactic I	Liceul Teologic Romano-Catolic „Szent László” Oradea, Bihor
KONRAD ERZSÉBET - KATALIN	Grad didactic I	Liceul Teologic Romano-Catolic „Szent László” Oradea, Bihor

COORDONATORI/RESPONSABILI/CONSULTANȚI ȘTIINȚIFICI(15)

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
ZĂBAVĂ MIHAELA	Consilier CNCE	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare	Responsabil CNCE
PÎSLARU CĂTĂLIN	Inspector general MEC	Ministerul Educației și Cercetării	Responsabil MEC
DIÓSI DÁVID	Decan / Prof.univ.dr.	UBB Cluj – Facultatea de Teologie Romano-Catolică	Consultant științific

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
GÁL LÁSZLÓ	Insp.șc.general.arhid. Doctor în teologie	Arhiepiscopia Romano-Catolică de Alba Iulia	Responsabil cult
TAMÁSI ZSOLT JÓZSEF	Director Doctor în teologie	Liceul Romano-Catolic, Tg.Mureș	Responsabil cult

Anexa nr. 124

Programa școlară
pentru disciplina

PRACTICĂ DE SPECIALITATE

Cultul Romano-Catolic de Limbă Maghiară

Clasele a IX-a – a XII-a

Curriculum de specialitate (CS)
Filiera vocațională, profilul teologic,
specializarea ghid turism religios

- 2026 -

Anexa nr. 124
Programa școlară pentru disciplina *Practică de specialitate*, Cultul Romano-Catolic de Limba Maghiară clasele a IX-a – a XII-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea ghid turism religios*

NOTĂ DE PREZENTARE

Disciplina ***Practică de specialitate*** face parte din *curriculum de specialitate* (CS), pentru nivel liceal, filiera vocațională, profil teologic, cultul romano-catolic de limba maghiară, specializarea Ghid turism religios, și urmărește formarea prin activități practice a competențelor generale vizate de toate celelalte discipline de specialitate ale curriculumului, ajutând în mod substanțial la definirea profilului absolventului și la asumarea de către elevi a viitoarei profesii, cea de ghid turistic pentru obiective religioase, pentru circuite turistice și excursii tematice cu caracter religios, în țară sau în străinătate, pelerinaje la sanctuare cu ocazia unor sărbători religioase etc.; va ajuta la formarea unui ghid care va avea competența de a proiecta o activitate complexă de turism, promovând-o în mediul online și făcând-o atractivă prin importanța și varietatea obiectivelor turistice propuse; va ajuta la formarea unui ghid care va însoți grupuri de turiști de o anumită categorie de vârstă, sau un grup eterogen; un ghid care, în funcție de circumstanțe, va fi capabil să anime atmosfera din autocar prin informații utile date turiștilor pe tot parcursul drumului și adaptate scopului vizat de excursie/de pelerinaj sau prin activități de divertisment; va forma un ghid care va prezenta cu profesionalism obiectivele turistice întâlnite pe traseu, știind să se adapteze diferitelor situații și să relaționeze amiabil cu turiștii, cu personalul hotelier dar și cu alte persoane întâlnite, adaptându-se la diferite categorii de vârstă, de loc și de timp, gestionând cu calm și spirit creștin stările de criză.

Disciplinei ***Practică de specialitate***, îi sunt alocate 2 ore pe săptămână, în clasele a IX- a, a X-a și în a XII-a, și 4 ore în clasa a XI-a. În fiecare clasă orele se desfășoară pe parcursul întregului an școlar, cu scopul de a-i deprinde pe elevi cu activitatea de ghid turistic prin efectuarea unor devize de cheltuieli, privind costurile diferitelor activități turistice propuse în ofertă, pentru efectuarea unor afișe / pliante publicitare / prezentări Power Point, cu indicarea punctelor de interes vizate, dar și exerciții simple de ghidaj la obiective turistice locale (care se pot încadra în bugetul de timp alocat pentru o săptămână; celelalte ore /săptămână sunt cumulată de regulă în intervalul denumit *Școala altfel* sau *Școala verde,* sau la terminarea cursurilor anuale, fiind destinată unor activități mai complexe, în cadrul unor circuite turistice). Se recomandă ca aceste circuite să fie gândite pe verticală, pentru toți cei patru ani de studiu, astfel încât la sfârșitul liceului elevii să fi parcurs circuite în toate zonele istorice cu potențial turistic și religios din regiune și țară, și chiar anumite trasee în străinătate.

Elaborarea programei școlare pentru ***Practica de specialitate*** a avut la bază următoarele argumente:

- Turismul religios este o activitate milenară, coborând până în timpuri imemorabile, la origine un gest cultural întâlnit atât la creștini și evrei cât și la alte culturi și civilizații vechi. În turismul religios, deși nu sunt neglijate aspectele legate de cultură și artă, o pondere mai mare o are trăirea emoțională, simbolul și semnificația spirituală. Forma cea mai pură a turismului religios este când acesta devine rugăciune – și atunci se numește pelerinaj. Scopul acestui tip de turism, dincolo de nevoia de cunoaștere și de plăcere estetică, este dorința apropierii de Dumnezeu și a experienței spirituale. Deși foarte vechi, turismul religios este un fenomen complex care are totdeauna în centru aspirația spre transcendental, purificarea ființei umane în contact cu divinul.
- Turismul religios și pelerinajul creștin au astăzi o pondere importantă în fluxul turistic total la nivel național și internațional.
- România dispune de un bogat potențial pentru turismul religios, în toate zonele țării, fiecare cu specificitatea sa, care se corelează cu turismul cultural, fiind renumit pe plan intern și recunoscut pe plan internațional.

În momentul de față, deși există școli de formare a ghizilor, ghizi cu o formare complexă pentru turismul religios nu există la nivel național. Pe parcursul celor patru ani de studiu, formarea umanistă, care include foarte multe discipline de cultură generală, este pe primul plan: istoria, artele, disciplinele din aria limbă și comunicare, ce asigură elevilor capacitatea de exprimare liberă, ținând seama de regulile primare de oratorie, precum și bună cunoaștere a noțiunilor de bază privind arhitectura sau arta, vor face din ei ghizi competenți, dar și oameni de cultură, care continuă să aprofundeze cunoștințele din liceu.

Practica urmărește formarea competențelor necesare prezentării și interpretării patrimoniului religios și cultural; consolidarea deprinderilor de organizare și conducere a grupurilor de turiști; familiarizarea elevilor cu normele de etică profesională și de conduită adecvată în spații de cult și în cadrul comunităților religioase; dezvoltarea spiritului de responsabilitate, a abilităților de comunicare interculturală și a atitudinilor de respect față de diversitatea credințelor.

Prin practica profesională, elevii își formează abilități de comunicare și relaționare cu turiștii; exersează tehnici de prezentare și interpretare a obiectivelor religioase; se familiarizează cu structura și desfășurarea unui itinerariu de pelerinaj; învață să respecte normele etice, religioase și de conduită specifice contextului;
dobândesc experiență directă în colaborarea cu instituții de cult, agenții de turism și comunități locale.

Activitățile de practică se vor desfășura atât în unitatea de învățământ (simulări, proiecte, studii de caz), cât și în medii reale (vizite la obiective religioase, muzee, centre de pelerinaj, agenții de turism). Evaluarea se realizează prin observarea implicării elevilor, a modului de aplicare a cunoștințelor și prin portofoliul de practică. Astfel, practica profesională contribuie la formarea unui viitor ghid de turism religios responsabil, competent și capabil să valorifice patrimoniul cultural-religios într-un mod autentic și respectuos.

Obiectivele specifice ale practicii

În cadrul stagiilor de practică, elevii vor avea posibilitatea să organizeze și să conducă grupuri de turiști în cadrul itinerariilor religioase, să aplice cunoștințele teoretice dobândite la disciplinele de specialitate, prin exerciții practice de ghidaj și prezentare a obiectivelor religioase, să exerseze rolul de ghid, prin activități de simulare și de conducere efectivă a grupurilor în itinerarii de pelerinaj și circuite turistice, să aplice normele etice și de conduită religioasă în relația cu turiștii și reprezentanții instituțiilor de cult, să elaboreze materiale de lucru (programe turistice, fișe de prezentare, ghiduri de itinerar, planuri de vizită, portofoliu de practică) utilizabile în practica profesională, să valorifice patrimoniul cultural-religios prin prezentări atractive și corecte din punct de vedere istoric și spiritual, să colaboreze cu parteneri externi – agenții de turism, centre de pelerinaj, instituții de cult și muzee – pentru a înțelege mecanismele reale de organizare și promovare a turismului religios, să respecte regulile de securitate și protecția turiștilor pe durata desfășurării itinerariilor, să dezvolte abilități transversale: lucrul în echipă, comunicarea cu diverse tipuri de turiști, gestionarea situațiilor neprevăzute și adaptarea la context, să integreze experiența practică în formarea profesională prin elaborarea portofoliului și prin autoevaluare.

Organizarea activităților

Activitățile de practică se desfășoară în două medii principale. În unitatea de învățământ, prin simulări, exerciții aplicative, studii de caz, proiecte și prezentări tematice și în medii reale, prin vizite de documentare, participarea la circuite și pelerinaje organizate, colaborări cu ghizi profesioniști, observarea și implicarea directă în activitățile de turism religios.

Evaluare și rezultate așteptate

Evaluarea practicii se realizează prin observarea directă a implicării elevilor și a modului în care aplică cunoștințele teoretice în contexte practice; portofoliul de practică, ce cuprinde documente de lucru, fișe de activitate și reflecții personale; prezentări și rapoarte de practică, prin care elevii demonstrează nivelul de pregătire profesională atins. La finalizarea perioadelor de practică, elevii trebuie să dovedească capacitatea de a conduce și a însoți un grup de turiști într-un context religios, respectând normele de conduită și cerințele profesiei, abilitatea de a comunica clar, coerent și adaptat diverselor categorii de vizitatori, responsabilitate profesională și atitudine respectuoasă față de patrimoniul religios și cultural.

Structura programei școlare

Competențele și conținuturile pentru această disciplină de studiu permit corelații interdisciplinare cu discipline de studiu atât din Trunchiul comun (precum istoria, educația artistică, geografia, religia, economia) cât și cu discipline specifice (Tehnologia turismului, Marketing în turism etc). De asemenea, programa școlară pentru disciplina *Practica de specialitate* este relevantă pentru contribuția sa la dezvoltarea competențelor cheie formulate în *Recomandarea Parlamentului European și a Consiliului Uniunii Europene privind competențele cheie din perspectiva învățării pe parcursul întregii vieți* (2006/962/EC), în special a competenței de sensibilizare și exprimare culturală.

Programa școlară pentru disciplina *Practica de specialitate* este elaborată potrivit modelului de proiectare curriculară centrat pe competențe. Programa școlară pentru *Practica de specialitate* este structurată pe următoarele componente:

- notă de prezentare;
- competențe generale;
- competențe specifice asociate unor conținuturi;
- standarde curriculare de învățare
- standarde naționale de evaluare
- sugestii metodologice
- referințe bibliografice

Concluzii

Partea de practică din programa „Ghid turism religios” reprezintă un element fundamental în formarea viitorilor profesioniști. Ea oferă elevilor experiența directă și autentică necesară pentru a deveni ghizi capabili să valorifice resursele spirituale și culturale ale patrimoniului religios, contribuind la dezvoltarea durabilă a turismului și la promovarea dialogului intercultural.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG 1	**Utilizarea corectă și adecvată a achizițiilor lingvistice în vederea comunicării verbale și în scris cu toți cei implicați în activitatea de turism religios.**
CG 2	**Abordarea turismului religios ca modalitate de regăsire a sinelui în dialog cu Dumnezeu**
CG 3	**Dezvoltarea capacității de a integra evenimentele și fenomenele religioase, istorice, culturale, artistice locale în cele naționale și universale**
CG 4	**Realizarea integrală a unei activități de turism religios**

CLASA a IX-XII

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Utilizarea corectă și adecvată a achizițiilor lingvistice în vederea comunicării verbale și în scris cu toți cei implicați în activitatea de turism religios

Clasa a IX-XII
CS 1.1. Aplicarea achizițiilor lexicale şi semantice de bază, în procesul de exprimare corectă a intențiilor de comunicative
- Exerciții de utilizare a s*ecvențelor prototipice: secvența descriptivă, secvența argumentativă; secvența explicativă.* - Descrierea unui obiect de artă (o statuie/o frescă/un basorelief/un vitraliu /o masă de altar/un crucifix), cu argumentarea elementelor artistice sau simbolice. - Povestirea unei întâmplări fericite, reale/imaginare, din cadrul unei excursii. - Joc de rol: rezolvarea unui conflict imaginar dintre doi turiști/dintre un ghid și un turist/ dintre recepționerul hotelului și un turist etc.
CS 1.2. Redactarea unor texte multimodale pentru activitatea de turism
- Analizarea critică a unor texte multimodale utilizate în activitatea de turism (un afiș/un pliant etc.). - Confecționarea unor texte multimodale (pliante, postere, afișe, hărți, oferte turistice etc.). - Realizarea unei prezentări PowerPoint de obiectiv turistic (prezentarea unei mănăstiri/a unei biserici fortificate/ a unei cetăți antice sau medievale), în care se va utiliza limbajul trimodal: imagine, text, sunet.
CS 1.3. Aprofundarea achizițiilor și competențelor lingvistice
- Joc de rol: rezolvarea unui conflict imaginar cu un turist cu un nivel limbaj limitat, și a unui conflict cu un turist foarte instruit. - Confecționarea unor texte de mesaj scris, trimise unui grup de turişti prin diferite instrumente de comunicare. - Repetarea scenelor de comunicare pentru perfecționarea abilităților.

CG 2 - Abordarea turismului religios ca modalitate de regăsire a sinelui în dialog cu Dumnezeu.

Clasa a IX-XII.
CS 2.1. Identificarea componentei spirituale în activitățile turistice
- Analiza unor componente turistice purtătoare de simboluri religioase (crucea de pe cupola unei biserici, semiluna de pe cupola unei moschei, menora de pe frontispiciul unei sinagogi etc). - Confecționarea unor oferte turistice cu impact spiritual (pliante, afișe) folosind fresce, grupuri statuare, scoica Sfântului Iacob etc.

CG 3 – Dezvoltarea capacității de a integra evenimentele și fenomenele religioase, istorice, culturale, artistice locale în cele naționale și universale

Clasa a IX-XII.
CS 3.1. Compararea coordonatelor temporale referitoare la faptele şi procesele locale şi naționale/universale legate de viața spirituală şi activitatea artistică şi arhitecturală a bisericilor
- Alcătuirea unor axe cronologice paralele pe diverse domenii (cultural, artistic, arhitectural, etc.) legate de viața ecleziastică și creații bisericești locale și/sau naționale/universale din diferite perioade istorice. - Folosirea informaţiilor oferite de diferite surse (hărți, texte, poze, gravuri, etc) în interpretarea fenomenelor locale și naționale/universale legate de diferite forme de manifestare a vieții spirituale și creații ecleziastice.
CS 3.2. Identificarea elementelor de cauzalitate prezente în surse istorice locale și naționale/universale variate
- Stabilirea elementelor de cauzalitate a unui proces istoric local şi național/universal dintr-o sursă istorică legată de viața spirituală și arta bisericească din diverse epoci istorice. - Descoperirea cauzelor unor evenimente istorice locale și naționale/universale asemănătoare sau diferite legate de viața spirituală și creații bisericești, prin analiza contextului istoric.

Clasa a IX-XII.
CS 3.3. Folosirea surselor istorice în vederea descoperirii elementelor de continuitate şi schimbare în procesele locale și naționale/universale
- Identificarea elementelor de continuitate şi recunoaşterea elementelor de schimbare în evoluția unor fenomene locale și naționale/universale pe baza surselor istorice . - Compararea informaţiilor provenite din surse istorice diferite, în vederea stabilirii unor asemănări şi a unor deosebiri.

CG 4 - Realizarea integrală a unei activităţi de turism religios

Clasa a IX-XII.
CS 4.1. Planificare unei activități turistice
- Efectuarea pliantului unei activități turistice de două zile, utilizând tehnici de text multimodal. - Exercițiu de scriere a unui text promoțional. - Stabilirea temei și a scopului activității (pelerinaj, tur educațional, circuit cultural).
CS 4.2. Organizarea logistică a unei excursii religioase locale
- Elaborarea unui plan de traseu de două zile (cu obiective, costuri, transport, cazare etc.). - Exercițiu de calcul al costurilor pentru o excursie de două zile. - Identificarea partenerilor (biserici, agenții, școli). - Simulare de rezervare la o pensiune sau locație turistică.
CS 4.3. Utilizarea instrumentelor digitale pentru promovarea turismului religios
- Crearea unei pagini web/Facebook/Instagram pentru un traseu religios. - Exercițiu de scriere a unui text promoțional. - Proiect: mini-campanie de promovare a unui pelerinaj.

CLASA a IX-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Clasa a IX-a

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Istoria turismului religios	1.1. Prezentarea generală a turismului, ca fenomen social, cultural și economic. 1.2. Interpretarea turismului religios ca parte integrantă și determinantă a turismului cultural. 1.3. Descrierea în timp și spațiu a formării și dezvoltării turismului religios. 1.4. Prezentarea formelor de manifestare a turismului religios creștin în trecut și prezent.
2. Cuvântul, ca principalul mijloc în activitatea ghidului turistic religios	2.1. Rolului artei povestirii în activitatea de ghid turistic religios. 2.2. Exerciții de utilizare a secvențelor prototipice: secvența explicativă - de la ansamblu, la detaliu. 2.3. Rezolvarea unui probleme neplăcute în activitatea de ghid (joc de rol). 2.4. Realizarea programului unei excursii de trei zile.
3. Viața spirituală, arhitectura și arta religioasă medievală (sec. IX.-XVI.)	3.1. Principalele fenomene și termeni a vieții spirituale religioase medievale: cultul sfinților, pelerinaj, ordalii, relicvă, mănăstire, călugăr și ordini călugărești etc. 3.2. Principalele creații arhitecturale și artistice din centrul episcopal, și de pe teritoriul episcopatului romano-catolic în Epoca Medievală în stil romanic: catedrala episcopală,

Domenii de conținut	Conținuturi
	mormintele și relicvele sfinților și a episcopiilor, biserici orășenești, fresce, statui, piese de cult, simboluri etc. (sec. XI-XIII.) 3.3. Principalele creații arhitecturale și artistice din centrul episcopal, și de pe teritoriul episcopatului romano-catolic în Epoca Medievală în stil gotic: catedrala episcopală, mormintele și relicvele sfinților și a episcopiilor, biserici orășenești, fresce, statui, piese de cult, simboluri etc.(sec. XIII-XVI) 3.4. Episcopi și personalități marcante a vieții spirituale și ecleziastice în Epoca Medievală.
4. Moștenirea arhitecturii și artei ecleziastice medievale în prezent	4.1. Cercetarea, restaurarea, reabilitarea valorilor arhitecturale și artistice medievale în stil romanic și gotic din centrul episcopal, și de pe teritoriul episcopatului romano-catolic. 4.2. Circuite de specialitate privind vizitarea principalelor creații arhitecturale și artistice în stil romanic. 4.3. Circuite de specialitate privind vizitarea principalelor creații arhitecturale și artistice în stil gotic.

CLASA a IX-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Clasa a IX-a

Domenii de conținut	Conținuturi
5. Istoria turismului religios	1.5. Prezentarea generală a turismului, ca fenomen social, cultural și economic. 1.6. Interpretarea turismului religios ca parte integrantă și determinantă a turismului cultural. 1.7. Descrierea în timp și spațiu a formării și dezvoltării turismului religios. 1.8. Prezentarea formelor de manifestare a turismului religios creștin în trecut și prezent.
6. Cuvântul, ca principalul mijloc în activitatea ghidului turistic religios	6.1. Rolului artei povestirii în activitatea de ghid turistic religios. 6.2. Exerciții de utilizare a secvențelor prototipice: secvența explicativă - de la ansamblu, la detaliu. 6.3. Rezolvarea unui probleme neplăcute în activitatea de ghid (joc de rol). 6.4. Realizarea programului unei excursii de trei zile.
7. Viața spirituală, arhitectura și arta religioasă medievală (sec. IX.-XVI.)	7.1. Principalele fenomene și termeni a vieții spirituale religioase medievale: cultul sfinților, pelerinaj, ordalii, relicvă, mănăstire, călugăr și ordini călugărești etc. 7.2. Principalele creații arhitecturale și artistice din centrul episcopal, și de pe teritoriul episcopatului romano-catolic în Epoca Medievală în stil romanic: catedrala episcopală, mormintele și relicvele sfinților și a episcopiilor, biserici orășenești, fresce, statui, piese de cult, simboluri etc. (sec. XI-XIII.) 7.3. Principalele creații arhitecturale și artistice din centrul episcopal, și de pe teritoriul episcopatului romano-catolic în

Domenii de conținut	Conținuturi
	Epoca Medievală în stil gotic: catedrala episcopală, mormintele și relicvele sfinților și a episcopiilor, biserici orășenești, fresce, statui, piese de cult, simboluri etc.(sec. XIII-XVI) 7.4. Episcopi și personalități marcante a vieții spirituale și ecleziastice în Epoca Medievală.
8. Moștenirea arhitecturii și artei ecleziastice medievale în prezent	8.1. Cercetarea, restaurarea, reabilitarea valorilor arhitecturale și artistice medievale în stil romanic și gotic din centrul episcopal, și de pe teritoriul episcopatului romano-catolic. 8.2. Circuite de specialitate privind vizitarea principalelor creații arhitecturale și artistice în stil romanic. 8.3. Circuite de specialitate privind vizitarea principalelor creații arhitecturale și artistice în stil gotic.

CLASA a X-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Clasa a X-a

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Viața ecleziastică și spirituală din centrul episcopal, și de pe teritoriul episcopatului romano-catolic în Epoca Modernă (sec. XVI-XVIII.)	1.1. Viața ecleziastică și spirituală de pe teritoriul centrului ecleziastic. 1.2. Viața ecleziastică și spirituală de pe teritoriul episcopiei romano-catolice. 1.3. Episcopi și personalități marcante a vieții spirituale și ecleziastice.
2. Creații arhitecturale și artistice ecleziastice romano-catolice din centrul episcopal, și de pe teritoriul episcopatului romano-catolic în Epoca Modernă (sec. XVI-XVIII.)	2.1. Principalele fenomene și termeni de artă religioasă renascentistă și barocă. 2.2. Creații arhitecturale bisericești: catedrale, biserici parohiale mănăstiri, biserici mănăstirești, capele etc. 2.3. Alte tipuri de construcții bisericești: școli ecleziastice și mănăstirești, azili, spitale etc. 2.4. Lumea interioară a bisericilor: fresce, altare, tablouri, ferestre pictate, simboluri etc. 2.5. Creații artistice legate de slujbă: piese de cult, relicve, îmbrăcăminte ecleziastice, piese de cult etc. 2.6. Altele: palate episcopale, morminte, statui etc.
3. Creații arhitecturale și artistice ecleziastice a altor culte religioase în Epoca Modernă (sec. XVI-XVIII.)	3.1. Creații arhitecturale și artistice a bisericilor creștine (reformată, greco-catolică, ortodoxă). 3.2. Creații arhitecturale și artistice a biserici evreiești. 3.3. Episcopi și personalități marcante a vieții spirituale și ecleziastice.
4. Moștenirea artei și a arhitecturii ecleziastice din Epoca Modernă în prezent	4.1. Cercetarea, restaurarea, reabilitarea valorilor arhitecturale și artistice în stil renascentist și barocă din centrul, și din afara centrului ecleziastic. 4.2. Circuite de specialitate privind vizitarea principalelor creații arhitecturale și artistice creștine în stil renascentist și barocă

CLASA a XI-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Clasa a XI-a

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Viața ecleziastică și spirituală din centrul episcopal, și de pe teritoriul episcopatului romano-catolic (sec. XIX. – încep. sec. XX.)	1.1. Viața ecleziastică și spirituală de pe teritoriul centrului ecleziastic. 1.2. Viața ecleziastică și spirituală de pe teritoriul episcopiei romano-catolice. 1.3. Episcopi și personalități marcante a vieții spirituale și ecleziastice.
2. Creații arhitecturale și artistice ecleziastice romano-catolice din centrul episcopal, și de pe teritoriul episcopatului romano-catolic (sec. XIX. – încep. sec. XX.)	2.1. Termeni, concepte de arhitectură și artă religioasă legate de diferite stiluri a perioadei (clasicist. eclectic etc.) 2.2. Creații arhitecturale bisericești: catedrale, biserici parohiale mănăstiri, biserici mănăstirești, capele etc. 2.3. Alte tipuri de construcții bisericești: școli ecleziastice și mănăstirești, azili, spitale etc. 2.4. Lumea interioară a bisericilor: fresce, altare, tablouri, ferestre pictate, etc. 2.5. Creații artistice legate de slujbă: piese de cult, relicve, îmbrăcăminte ecleziastice, piese de cult etc. 2.6. Altele: palate episcopale, morminte, statui etc.
3. Creații arhitecturale și artistice ecleziastice a altor culte religioase (sec. XIX. – încep. sec. XX.)	3.1. Creații arhitecturale și artistice a bisericilor creștine (reformată, greco-catolică, ortodoxă). 3.2. Creații arhitecturale și artistice evreiești. 3.3. Episcopi și personalități marcante a vieții spirituale și ecleziastice.
4. Moștenirea arhitecturii și a artei ecleziastice din secolul al XIX-lea, și începutul secolului al XX-lea.	4.1. Cercetarea, restaurarea, reabilitarea valorilor arhitecturale și artistice din centrul, si din afara centrului ecleziastic. 4.2. Circuite de specialitate privind vizitarea principalelor creații arhitecturale și artistice din perioadă.

CLASA a XII-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Clasa a XII-a

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Forme de manifestare a arhitecturii și artei ecleziastice în secolul XX și la începutul sec. al XXI-lea.	1.1. Creații arhitecturale în diferite stiluri moderne în centrul ecleziastic. 1.2. Principalele creații arhitecturale în diferite stiluri moderne în afara centrului ecleziastic.
2. Viața ecleziastică și spirituală din centrul, și din afara centrului ecleziastic (sec. XX. – încep. sec. XXI.)	2.1. Viața ecleziastică și spirituală în perioada interbelică (1918-1939). 2.2. Viața ecleziastică și spirituală în perioada comunistă (1945-1989). 2.3. Viața ecleziastică și spirituală în perioada postdecembristă (1989 -). 2.4. Episcopi și personalități marcante a vieții spirituale și ecleziastice creștine în Epoca Contemporană (sec. XX. – încep. sec. XXI.).
3. Martiri și cultul martirilor ai bisericilor creștine (sec. XX. – încep. sec. XXI.)	3.1. Politica și legislația regimului comunist. 3.2. Sistemul penitenciar în România comunistă. 3.3. Martiri și cultul martirilor ai bisericilor creștine.
4. Coordonarea realizării Tezelor de specialitatea bazate pe tematica domeniilor de conținut la activitate de practică	4.1. Stabilirea tematicilor privind tematica Tezelor de specialitate. 4.2. Repartizarea temelor Tezelor de specialitate. 4.3. Coordonarea realizării Tezelor de specialitate.

SUGESTII METODOLOGICE

Principii generale
- Progresivitate: activitățile cresc gradual ca dificultate (de la observație la programe complexe).
- Învățare activă: elevii sunt implicați prin vizite, simulări și proiecte.
- Integrarea contextului local: adaptarea la patrimoniul religios și cultural al zonei.
- Interdisciplinaritate: legături cu istorie, istorie locală, geografie, religie, limbi străine, literatură, TIC.
- Reflecție personală: elevii sunt încurajați să exprime impresii și atitudini.

Metode recomandate
- Observația directă la obiective religioase.
- Învățarea prin proiect (portofoliu, broșură, ghid digital).
- Simularea (elevii joacă rolul de ghid).
- Studiul de caz (analiza unui traseu de pelerinaj sau agenții).
- Învățarea colaborativă (grupuri de elevi).
- Învățarea prin experiență (participarea la pelerinaje reale).

Resurse didactice
- Materiale vizuale: hărți, pliante, albume.
- Resurse digitale: site-uri de turism religios, aplicații de cartografiere, prezentări multimedia.
- Colaborarea cu parohii, mănăstiri, muzee, agenții de turism.
- Platforme online pentru broșuri și ghiduri (Canva, Google Sites).

Organizarea practicii
- Clasa a IX-a: vizite de inițiere, fișe de observație, portofoliu simplu etc.
- Clasa a X-a: fișe de obiective, broșuri turistice, itinerarii locale etc.
- Clasa a XI-a: simulări de ghidaj, prezentări bilingve, trasee regionale etc.
- Clasa a XII-a: proiecte complexe, ghidaj real, colaborare cu agenții etc.

Modalități de evaluare
- Evaluare continuă: fișe de observație, participare etc.
- Portofoliul elevului: documente, broșuri, itinerarii etc.
- Evaluare practică: prezentarea unui obiectiv, simularea unui traseu etc.
- Autoevaluare și reflecție: jurnal sau fișe de reflecție etc.
- Proiect final (clasa a XII-a): program turistic complet prezentat în fața comisiei etc.

Atitudini de cultivat
- Respect față de patrimoniul religios, național și cultural.
- Toleranță față de diversitatea confesională națională și interculturală.
- Responsabilitate în sarcinile asumate.
- Colaborare și comunicare eficientă.
- Spirit de inițiativă și creativitate.

Exemple de activități

Tip activitate	Exemple concrete	Competențe urmărite
Activități în școală (simulări, aplicații)	- Prezentarea orală a unui obiectiv religios (mănăstire, icoană, biserică) - Simularea unui itinerar turistic religios	- Dezvoltarea abilităților de comunicare și exprimare - Organizarea și structurarea

	- Crearea unei broșuri/fișe de prezentare - Elaborarea unui program de pelerinaj - Prezentări multimedia despre centre de pelerinaj	informațiilor - Capacitatea de sinteză și prezentare - Creativitate în realizarea materialelor turistice
Activități în teren (medii reale de practică)	- Vizite la mănăstiri, biserici, muzee de artă religioasă - Participarea la pelerinaje organizate - Exerciții de ghidaj efectiv în fața unui grup - Colaborare cu agenții de turism religios - Realizarea de fișe de observație pe teren	- Aplicarea cunoștințelor teoretice în contexte reale - Abilități de organizare și coordonare a grupurilor - Observație și analiză critică - Adaptabilitate la situații diverse
Activități interdisciplinare și de dezvoltare personală	- Învățarea normelor de protocol și etică religioasă - Prezentări bilingve ale obiectivelor religioase - Pregătirea unui mini-ghid tipărit sau digital - Exerciții de gestionare a situațiilor problematice - Cercetare asupra impactului turismului religios	- Respectarea normelor culturale și religioase - Competențe lingvistice și interculturale - Gândire critică și rezolvare de probleme - Spirit de responsabilitate și implicare socială

Obiective pedagogice

Documentul de față sintetizează obiectivele pedagogice pentru practica elevilor din clasele cu specializarea „Ghid turism religios”. Obiectivele sunt structurate pe categorii: cognitive, procedurale, atitudinale și integrative, fiind corelate cu activități concrete și modalități de evaluare.

Obiectiv pedagogic	Activitate practică	Modalitate de evaluare
Înțelegerea rolului turismului religios în patrimoniu	Discuții ghidate, vizite la obiective	Fișă de observație, chestionar
Cunoașterea confesiunilor și tradițiilor religioase	Prezentări tematice, studii de caz	Prezentare orală, test
Identificarea obiectivelor turistice religioase	Tur ghidat, exerciții de identificare	Portofoliu fotografic, raport de practică
Exersarea tehnicilor de ghidaj turistic	Simulare de ghidaj pentru un grup	Observația cadrului didactic
Organizarea unui itinerar religios	Realizarea unui traseu turistic pe hartă	Evaluarea proiectului
Dezvoltarea abilităților de comunicare	Prezentarea unui obiectiv turistic	Feedback de la colegi și profesor
Cultivarea respectului față de diversitatea religioasă	Participare la vizite interconfesionale	Reflecție scrisă
Formarea unei atitudini profesioniste	Rol de ghid în timpul practicii	Autoevaluare și evaluarea cadrului didactic
Promovarea dialogului intercultural	Activități comune cu elevi din alte școli/confesiuni	Raport de grup
Aplicarea competențelor digitale	Crearea unui pliant turistic digital	Produs final – pliant
Dezvoltarea capacității de autoevaluare	Jurnal de practică	Analiza jurnalului
Îmbinarea cunoștințelor interdisciplinare	Proiect tematic (istorie, artă, religie)	Prezentare în echipă

Exemple de activități

Tip activitate	Exemple concrete	Competențe urmărite
Activități în școală (simulări, aplicații)	- Prezentarea orală a unui obiectiv religios (mănăstire, icoană, biserică) - Simularea unui itinerar turistic religios - Crearea unei broșuri/fișe de prezentare - Elaborarea unui program de pelerinaj - Prezentări multimedia despre centre de pelerinaj	- Dezvoltarea abilităților de comunicare și exprimare - Organizarea și structurarea informațiilor - Capacitatea de sinteză și prezentare - Creativitate în realizarea materialelor turistice
Activități în teren (medii reale de practică)	- Vizite la mănăstiri, biserici, muzee de artă religioasă - Participarea la pelerinaje organizate - Exerciții de ghidaj efectiv în fața unui grup - Colaborare cu agenții de turism religios - Realizarea de fișe de observație pe teren	- Aplicarea cunoștințelor teoretice în contexte reale - Abilități de organizare și coordonare a grupurilor - Observație și analiză critică - Adaptabilitate la situații diverse
Activități interdisciplinare și de dezvoltare personală	- Învățarea normelor de protocol și etică religioasă - Prezentări bilingve ale obiectivelor religioase - Pregătirea unui mini-ghid tipărit sau digital - Exerciții de gestionare a situațiilor problematice - Cercetare asupra impactului turismului religios	- Respectarea normelor culturale și religioase - Competențe lingvistice și interculturale - Gândire critică și rezolvare de probleme - Spirit de responsabilitate și implicare socială

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Grad didactic/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
VÁRADI ÉVA-ANDREA	Grad didactic I. (Istorie) / doctorat în Istorie	Liceul Teoretic „Báthory István”, Cluj-Napoca, jud. Cluj
KORMÁNYOS LÁSZLÓ	Grad didactic I. (Istorie) / doctorat în Istorie	Liceul Teologic Romano-Catolic „Szent László”, Oradea, jud. Bihor

COORDONATORI/RESPONSABILI/CONSULTANȚI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
ZĂBAVĂ MIHAELA	Consilier CNCE	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare	Responsabil CNCE
PÎSLARU CĂTĂLIN	Inspector general MEC	Ministerul Educației și Cercetării	Responsabil MEC
DIÓSI DÁVID	Decan / Prof.univ.dr.	UBB Cluj – Facultatea de Teologie Romano-Catolică	Consultant științific

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
GÁL LÁSZLÓ	Insp.șc.general.arhid. Doctor în teologie	Arhiepiscopia Romano-Catolică de Alba Iulia	Responsabil cult
TAMÁSI ZSOLT JÓZSEF	Director Doctor în teologie	Liceul Romano-Catolic, Tg.Mureș	Responsabil cult

Anexa nr. 124

Iskolai tanterv a

SZAKMAI GYAKORLAT

tantárgyhoz

IX-XII. osztály

Szaktanterv (CS),
szakképző/vokacionális ágazat számára, teológiai profil,
egyházturisztika szakképzés
(magyar nyelvű római katolikus kultusz)

- 2026 -

A TANTERV ISMERTETÉSE

A **Szakmai gyakorlat** tantárgy a magyar nyelvű, római katolikus teológiai profilú líceumok, egyházturisztikai szakos tanulói számára készült, a szakképzési tanterv (CS) részét képezi,

A tantárgy célja a többi szaktantárgy által megcélzott általános kompetenciák gyakorlati tevékenységeken keresztüli fejlesztése, ezáltal lényeges módon hozzájárulva a végzős diák profiljának kialakításához, valamint a jövőbeni hivatás – az egyház turisztika szakos – tudatos vállalásához.
A képzés olyan egyházi idegenvezetők formálását/képzését célozza, akik képesek lesznek **egyházi jellegű turisztikai programok**, **tematikus kirándulások** és **zarándokutak** megtervezésére és lebonyolítására belföldön és külföldön egyaránt; akik online környezetben is képesek egy turisztikai tevékenységet megtervezni és vonzóvá tenni a bemutatott célpontok változatossága és jelentősége által.

A képzés célja egy olyan idegenvezető kialakítása, aki képes különböző korosztályú vagy vegyes csoportokat kísérni, az autóbuszban a megfelelő információkkal és szórakoztató elemekkel fenntartani az érdeklődést, és a vallási vagy tematikus utazás céljához igazítva hangulatot teremteni.
Az ideális idegenvezető szakmai hozzáértéssel mutatja be az útvonalon található egyházi/vallási és kulturális látványosságokat, alkalmazkodik a különböző helyzetekhez és emberekhez, barátságos kapcsolatot ápol a zarándokokkal/ turistákkal, a szállodai személyzettel és más partnerekkel, valamint **keresztény lelkülettel és nyugalommal** kezeli az esetleges válsághelyzeteket.

A **Szakmai gyakorlat** tantárgy heti óraszámai:

- heti 2 óra a IX., X, XI. és XII. osztályban,

A foglalkozások az egész tanév során zajlanak, céljuk, hogy a tanulók megismerjék az idegenvezetői tevékenység gyakorlati oldalát:
– turisztikai költségvetések készítése,
– reklámanyagok (plakátok, szórólapok, PowerPoint-prezentációk) készítése,
– helyi turisztikai nevezetességekhez kapcsolódó idegenvezetési gyakorlatok.

Az órák egy része heti órákban, illetve, egy része **az „Iskola másként”** vagy **„Zöld iskola”** program keretében kerül felhasználásra, valamint a tanév végén nagyobb szabású, komplexebb **zarándoklatok/ turisztikai körutak** megvalósítására. Javasolt, hogy ezek a zarándoklatok/ körutak **négyéves vertikális rendszerben** legyenek megtervezve, így a tanulók a líceum végére az ország és a régió valamennyi jelentős történelmi és egyházi/vallási helyszínét, sőt, bizonyos külföldi útvonalakat is bejárhatnak.

A tanterv kidolgozását megalapozó érvek

- Az **egyházi/vallási turizmus** ősi tevékenység, gyökerei a történelem előtti időkbe nyúlnak vissza, és minden kultúrában megtalálható – kereszténynyeknél, zsidóknál, valamint más vallási közösségekben is. Az egyházi/ vallási turizmusban a kulturális és művészeti aspektusok mellett kiemelt szerepet kap a **lelki élmény, a szimbólum és a spirituális jelentés**.

Az egyház/vallási turizmus legtisztább formája a **zarándoklat**, amikor az utazás maga válik imádsággá. Célja – a megismerés és esztétikai élvezet mellett – az **Istennel való találkozás vágya**, a **lelki megtisztulás** és a **transzcendenssel való kapcsolat keresése**.

- A **keresztény egyházi/vallási turizmus és zarándoklat** ma a nemzeti és nemzetközi turisztikai forgalom jelentős részét képezi.
- **Románia** gazdag egyházi/ vallási turisztikai potenciállal rendelkezik, minden térségben egyedi sajátosságokkal, amelyek szorosan összefonódnak a kulturális turizmussal. Az ország egyházi/vallási turizmusa hazai szinten ismert, nemzetközi szinten pedig elismert.

Jelenleg, bár léteznek idegenvezető-képző iskolák, az **egyházi/vallási turizmusra specializált idegenvezetők** képzése országos szinten hiányzik. A négyéves tanulmányok során a **humanisztikus műveltség** kiemelt szerepet kap: történelem, művészetek, nyelvi és kommunikációs tantárgyak segítik a tanulókat a helyes önkifejezésben és az alapvető retorikai szabályok elsajátításában, valamint az építészeti és művészeti alapismeretekben – ezáltal **képzett, kulturált idegenvezetőkké** válnak, akik a líceumban szerzett tudást tovább fejlesztik, mélyítik.

A gyakorlat célja az **egyházi/ vallási és kulturális örökség bemutatásához és értelmezéséhez szükséges kompetenciák** fejlesztése; a **turistacsoportok szervezésének és vezetésének készségeinek** erősítése; a **szakmai etika** és a **kultikus helyeken való viselkedés normáinak** megismerése; a **felelősségérzet, az interkulturális kommunikációs képesség** és a **vallási sokszínűség iránti tisztelet** fejlesztése.

A tanulók a szakmai gyakorlat során:
– kommunikációs és kapcsolatteremtő készségeket sajátítanak el,
– megtanulják az egyházi/ vallási objektumok bemutatásának és értelmezésének módszereit,
– megismerkednek a zarándokutak felépítésével és lebonyolításával,
– elsajátítják a vallási és etikai magatartásnormákat,
– közvetlen tapasztalatot szereznek egyházi intézményekkel, turisztikai irodákkal és helyi közösségekkel való együttműködésben.

A gyakorlati tevékenységek az iskolában (szimulációk, projektek, esettanulmányok) és valós környezetben (vallási helyszínek, múzeumok, zarándokközpontok, utazási irodák látogatása) zajlanak.
Az értékelés a diákok részvételének megfigyelésén, a megszerzett tudás alkalmazásán és a **gyakorlati portfólió** bemutatásán alapul.

Így a szakmai gyakorlat hozzájárul ahhoz, hogy a tanulók **felelősségteljes, kompetens és hiteles egyházi/vallási idegenvezetőkké** váljanak, akik képesek a kulturális és spirituális örökség értékeinek hiteles közvetítésére.

A gyakorlat konkrét céljai

A gyakorlat során a tanulók lehetőséget kapnak:
- egyházi/vallási útvonalak szervezésére és turistacsoportok vezetésére,
- az elméleti ismeretek gyakorlati alkalmazására,
- idegenvezetési és prezentációs technikák gyakorlására,
- a vallási etikett és viselkedési szabályok alkalmazására,
- turisztikai anyagok készítésére (útvonaltervek, ismertetők, portfóliók),
- a vallási és kulturális örökség értékeinek hiteles bemutatására,
- együttműködésre külső partnerekkel (utazási irodák, zarándokközpontok, múzeumok),
- a biztonsági és védelmi szabályok betartására,
- valamint olyan átfogó készségek fejlesztésére, mint a csapatmunka, kommunikáció, helyzetkezelés és alkalmazkodás.

A tevékenységek szervezése
A gyakorlat két fő környezetben zajlik:
1. **Iskolai környezetben** – szimulációk, gyakorlati feladatok, projektek, prezentációk formájában;
2. **Valós környezetben** – dokumentációs látogatások, zarándokutak, szakmai együttműködések és terepmunka során.

Értékelés és elvárt eredmények
Az értékelés alapja:
- a tanulók részvétele és önállósága,
- a megszerzett tudás gyakorlati alkalmazása,
- a portfólió és a gyakorlatról készült jelentések minősége.

A gyakorlat végére a tanulóknak bizonyítaniuk kell:
- hogy képesek turistacsoportokat vezetni vallási kontextusban,
- hogy világosan és kulturáltan kommunikálnak,
- hogy tiszteletteljes és felelősségteljes magatartást tanúsítanak a vallási-kulturális örökség iránt.

A tanterv szerkezete
A szakmai gyakorlat tanterve az alábbi részekből áll:
- bemutató jegyzet,
- általános kompetenciák,
- specifikus kompetenciák és hozzájuk rendelt tartalmak,
- tanulási standardok,
- nemzeti értékelési standardok,

- módszertani javaslatok,
- bibliográfiai hivatkozások.

A program **kompetenciaalapú tantervi modell** szerint készült, és **interdiszciplináris kapcsolatokat** teremt mind a közismereti tantárgyakkal (történelem, földrajz, vallás, művészetek, gazdaság, irodalom, stb.), mind a szaktárgyakkal (turizmus technológia, marketing stb.). Kiemelt hozzájárulást jelent az **európai kulcskompetenciák**, különösen a **kulturális tudatosság és kifejezőkészség** fejlesztéséhez.

Következtetések

Az „Egyház turisztikai" program gyakorlati része alapvető eleme a jövő szakembereinek képzésében. Lehetővé teszi, hogy a tanulók **valós tapasztalatokat** szerezzenek, és olyan idegenvezetőkké váljanak, akik képesek **az egyházi/vallási és kulturális örökség értékeinek hiteles közvetítésére**, hozzájárulva a turizmus fenntartható fejlődéséhez és a **vallásközi párbeszéd** előmozdításához.

ÁLTALÁNOS KOMPETENCIÁK

CG 1	**A nyelvi ismeretek helyes és megfelelő használata az egyházi/ vallási turizmusban érintettekkel folyt szóbeli és írásbeli kommunikáció során.**
CG 2	**Az egyházi/ vallási turizmus olyan megközelítése, mint az önmagunkra találásnak Istennel folytatott párbeszédben.**
CG 3	**Annak a képességnek a fejlesztése, hogy az egyházi/ vallási, történelmi, kulturális és művészeti eseményeket és jelenségeket a helyi szintről a nemzeti és egyetemes összefüggésekbe tudja integrálni.**
CG 4	**Egy egyházi/vallási turisztikai tevékenység teljes körű megvalósítása**

IX-XII. OSZTÁLY

SPECIFIKUS KOMPETENCIÁK ÉS TANULÁSI TEVÉKENYSÉGEK PÉLDÁI

CG 1 - A nyelvi ismeretek helyes és megfelelő használata az egyházi/ vallási turizmusban érintettekkel folytatott szóbeli és írásbeli kommunikáció során

IX-XII. osztály
CS 1.1. Az alapvető lexikai és szemantikai ismeretek alkalmazása a kommunikációs szándékok helyes kifejezése érdekében
- Gyakorlatok a prototipikus szövegstruktúrák használatára: leíró, érvelő és magyarázó szekvenciák. - Egy műalkotás leírása (szobor, freskó, dombormű, üvegablak, oltárasztal, feszület stb.), a művészi és szimbolikus elemek érveléssel való bemutatásával. - Egy kirándulás során megélt (valós vagy képzeletbeli) pozitív élmény elmesélése. - Szerepjáték: képzeletbeli konfliktus megoldása két turista között, idegenvezető és turista között, illetve szállodai recepciós és vendég között.
CS 1.2. Multimodális szövegek megfogalmazása turisztikai tevékenységekhez
- Multimodális turisztikai szövegek (plakát, szórólap stb.) kritikai elemzése. - Multimodális szövegek (szórólapok, poszterek, térképek, turisztikai ajánlatok stb.) készítése. - PowerPoint-prezentáció készítése egy turisztikai látványosságról (pl. kolostor, erődített templom, ókori vagy középkori vár) képi, szöveges és hangos elemek kombinálásával.
CS 1.3. Nyelvi ismeretek és készségek elmélyítése
- Szerepjáték: konfliktushelyzet megoldása korlátozott nyelvtudású, illetve magas műveltségű turistával. - Írásos üzenetek megfogalmazása és továbbítása turistacsoportoknak különböző kommunikációs eszközökkel. - Kommunikációs jelenetek gyakorlása a készségek fejlesztése céljából.

CG 2 – Az egyházi/vallási turizmus megközelítése, mint az önmagunkra találás eszköze az Istennel folytatott párbeszédben

IX-XII. osztály
CS 2.1. A spirituális komponens azonosítása a turisztikai tevékenységekben
- Vallási szimbólumokat hordozó turisztikai elemek elemzése (pl. templomkupola keresztje, mecset félholdja, zsinagóga homlokzatán a menóra stb.). - Spirituális üzenetet hordozó turisztikai ajánlatok (szórólapok, plakátok) készítése vallási motívumok – freskók, szoborcsoportok, Szent Jakab-kagyló stb. – felhasználásával.

CG 3 – A képesség fejlesztése a vallási, történelmi, kulturális és művészeti események, jelenségek helyi szintről a nemzeti és egyetemes szintre való integrálására

IX-XII. osztály
CS 3.1. Az időbeli koordináták összehasonlítása a helyi és nemzeti/egyetemes egyházi/vallási, művészeti és építészeti események között
- Párhuzamos idővonalak készítése különböző területekről (kulturális, művészeti, építészeti stb.), az egyházi élet és a templomi alkotások történelmi korszakaihoz kapcsolódva. - Különböző források (térképek, szövegek, képek, metszetek stb.) felhasználása a helyi és nemzeti/egyetemes spirituális és egyházi jelenségek értelmezéséhez.
CS 3.2. Az ok-okozati összefüggések azonosítása helyi és nemzeti/egyetemes történelmi forrásokban
- Egy helyi és nemzeti/egyetemes egyházi/vallási, művészeti folyamat okainak feltárása történelmi források alapján. - Hasonló vagy eltérő történelmi események okainak feltárása a spirituális és templomi művészet kontextusában.
CS 3.3. A történelmi források használata a folyamatok folytonossági és változási elemeinek felismerésére

IX-XII. osztály
- A folytonosság és a változás elemeinek azonosítása a helyi és nemzeti/egyetemes vallási jelenségek fejlődésében történelmi források alapján. - Különböző történelmi források összehasonlítása a hasonlóságok és különbségek megállapítása érdekében.

CG 4 - Egy egyházi/vallási turisztikai tevékenység teljes körű megvalósítása

IX-XII. osztály
CS 4.1. Egy turisztikai tevékenység megtervezése
- Kétnapos turisztikai program szórólapjának elkészítése multimodális technikák alkalmazásával. - Promóciós szöveg írása gyakorlatként. - A tevékenység témájának és céljának meghatározása (zarándoklat, oktatási kirándulás, kulturális körút).
CS 4.2. Egy helyi egyházi/vallási kirándulás logisztikai megszervezése
- Kétnapos útvonalterv kidolgozása (látnivalók, költségek, szállítás, szállás stb.). - Kétnapos kirándulás költségvetésének kiszámítása gyakorlatként. - Partnerek (templomok, ügynökségek, iskolák) azonosítása. - Foglalás szimulálása egy panzióban vagy turisztikai helyszínen.
CS 4.3. Digitális eszközök használata az egyházi/ vallási turizmus népszerűsítésére
- Honlap/Facebook/Instagram oldal létrehozása egy vallási útvonal számára. - Promóciós szöveg írása gyakorlatként. - Projekt: mini kampány egy zarándoklat népszerűsítésére.

IX. OSZTÁLY

A TANULÁS TARTALMAI

IX. osztály

Témák	Tartalom
1. A vallási turizmus története	1.1. A vallási turizmus mint társadalmi, kultúrális és gazdasági jelenség általános bemutatása 1.2. A vallási turzmus, mint a kultúrális turizmus alapvető részének feltárása 1.3. A vallási turizmus fejlődésének térbeli és időbeli leírása 1.4. A keresztény vallási turizmus főbb jellemvonásainak és megjelenési formáinak bemutatása
2. Szó és beszéd, mint a vallásturisztikai idegenvezető alapvető eszköze	2.1. Az elmesélés, bemutatás művészete a vallásturisztikai idegenvezető munkájában 2.2. Jellegzetes esetek az általánostól, a részeltekig: gyakran ismétlődő idegenvezetői helyzetek begyakorlása 2.3. Kihívásos és konfliktusos helyzetek a vallásturisztikai idegenvezető munkájában (szerepjáték) 2.4. Egy három napos szakmai gyakorlat programjának elkészítése
3. A középkor lelki élete, vallásos építészete és művészete (9-16. század)	3.1. A középkor lelki életének főbb jellemvonásai és fogalmai: zarándoklatok, istenítéletek, ereklye, szentkultusz, kolostor, szerzetes, szerzetesrendek stb. 3.2. A középkori egyházközpontok, püspöki székhelyek és egyházmegyék román stílusú építészeti és művészeti alkotásai: püspöki (érseki) székesegyház, szentek, püspökök sírjai és ereklyéi, plébánia templomok, freskók, szobrok, egyházi kegyszerek és szimbólumok, stb. (11-13. század)

Témák	Tartalom
	3.3. A középkori egyházközpontok, püspöki székhelyek és egyházmegyék gótikus stílusú építészeti és művészeti alkotásai: püspöki (érseki) székesegyház, szentek, püspökök sírjai és ereklyéi, vplébánia templomok, freskük, szobrok, egyházi kegyszerek és szimbólumok, stb. (13-16. század) 3.4. A középkor meghatározó jelentőségű egyházi személyiségei
4. A középkor egyházművészeti és építészeti örökségének ápolása napjainkban	4.1. A püspöki (érseki) központ és az egyházmegye középkori, román- és gótikus stílusú építészeti és művészeti örökségének kutatása és restaurálása 4.2. A püspöki (érseki) központ és az egyházmegye középkori, román-kori stílusú építészeti és művészeti örökségének szakmai körutazások keretében való bemutatása 4.3. A püspöki (érseki) központ és az egyházmegye középkori, gótikus stílusú építészeti és művészeti örökségének szakmai körutazások keretében való bemutatása

X. OSZTÁLY

A TANULÁS TARTALMAI

X. osztály

Téma	Tartalom
1. A római-katolikus püspöki (érseki) központ és az egyházmegye egyházi és lelki élete az újkorban (16-18. század)	1.1. A római-katolikus egyházi központ vallási és lelki élete 1.2. A római-katolikus egyházmegye vallási és lelki élete 1.3. Kiemelkedő jelentőségű püspökök (érsekek) és egyházi személyiségek tevékenysége
2. Újkori római-katolikus építészeti és művészeti emlékek az egyházközpont és az egyházmegye területén (16-18. század)	2.1. A reneszánsz és a barokk művészetének alapvető sajátosságai és fogalmai 2.2. Egyházi építészeti emlékek: püspöki székesegyházak, plébániatemplomok, kolostorok, kápolnák stb. 2.3. Egyéb egyházi építészeti emlékek: püspöki és rendi iskolák, kórházak, menházak stb. 2.4. A kor templomainak belső világa: freskók, oltárok, festmények, festett üvegablakok, keresztény szimbólumok stb. 2.5. Kegytárgyak és misekellékek: egyházi, papi öltözetek, ereklyék, szertatási tárgyak stb. 2.6. Egyéb építészeti emlékek: püspöki paloták, sírok, szobrok stb.
3. Egyéb egyházak újkori építészeti és művészeti emlékei, az egyházi központ és az egyházmegye területén (16-18. század)	3.1. A keresztény egyházak (református, görög-katolikus, görög-keleti) újkori építészeti és művészeti emlékei az egyházi központ és az egyházmegye területén 3.2. A zsidó egyház újkori építészeti és művészeti emlékei az egyházi központ és az egyházmegye területén 3.3. Kiemelkedő jelentőségű püspökök (érsekek) és egyházi személyiségek építészeti és művészetpártolási atevékenysége
4.Az újkor egyházi építészetének és művészetének öröksége napjainkban	4.1. A reneszánsz és a barokk egyházi építészeti és egyházművészeti emlékeinek kutatása, restaurálása és helyreállítása az egyházi központ és az egyházmegye területén. 4.2. A püspöki (érseki) központ és az egyházmegye újkori, reneszánsz és barokk stílusú építészeti és művészeti örökségének szakmai körutazások keretében való bemutatása

XI. OSZTÁLY

A TANULÁS TARTALMAI

XI. osztály

Tartalmi terület	Tanulási tartalmak
1. Az egyházmegyei központ és a római katolikus egyházmegye területének egyházi és lelki élete (19. sz. – 20. sz. eleje)	1.1. Az egyházi központ területének egyházi és lelki élete. 1.2. A római katolikus egyházmegye területének egyházi és lelki élete. 1.3. Püspökök és a lelki, egyházi élet kiemelkedő személyiségei.
2. A római katolikus egyházmegyei központ és az egyházmegye területének egyházi építészeti és művészeti alkotásai (19. sz. – 20. sz. eleje)	2.1. Az adott korszak különböző stílusaira (klasszicista, eklektikus stb.) jellemző építészeti és vallásművészeti fogalmak, kifejezések. 2.2. Egyházi építészeti alkotások: székesegyházak, plébániatemplomok, kolostorok, rendházak, kápolnák stb. 2.3. Egyházi épületek más típusai: egyházi és szerzetesi iskolák, árvaházak, kórházak stb. 2.4. A templomok belső világa: freskók, oltárok, festmények, festett ablakok stb. 2.5. A szertartáshoz kapcsolódó művészeti alkotások: kultikus tárgyak, ereklyék, egyházi öltözékek stb. 2.6. Egyéb: püspöki paloták, síremlékek, szobrok stb.
3. Más vallási felekezetek egyházi építészeti és művészeti alkotásai (19. sz. – 20. sz. eleje)	3.1. A keresztény felekezetek (református, görögkatolikus, ortodox) egyházi és művészeti alkotásai. 3.2. Zsidó építészeti és művészeti alkotások. 3.3. Püspökök és a lelki, egyházi élet kiemelkedő személyiségei.
4. A 19. századi és 20. század eleji egyházi építészet és művészet öröksége	4.1. Az egyházi központban és azon kívül található építészeti és művészeti értékek kutatása, restaurálása és helyreállítása. 4.2. Szakmai körutak a korszak legjelentősebb egyházi és művészeti alkotásainak megtekintésére.

XII. OSZTÁLY

TANULÁSI TARTALMAK

XII. osztály

Tartalmi területek	Tartalmak
1. Az egyházi építészet és művészet megnyilvánulási formái a XX. században és a XXI. század elején.	1.1. Egyházi központban található modern stílusú építészeti alkotások. 1.2. Az egyházi központon kívül található főbb modern stílusú építészeti alkotások.
2. Az egyházi és lelki élet az egyházi központban és azon kívül (XX. század – XXI. század eleje).	2.1. Egyházi és lelki élet a két világháború közötti időszakban (1918–1939). 2.2. Egyházi és lelki élet a kommunista időszakban (1945–1989). 2.3. Egyházi és lelki élet a rendszerváltás utáni időszakban (1989–). 2.4. Kiemelkedő püspökök és lelki, egyházi személyiségek a kortárs korban (XX–XXI. század eleje).

Tartalmi területek	Tartalmak
3. A keresztény egyházak mártírjai és a mártírok kultusza (XX. század – XXI. század eleje).	3.1. A kommunista rezsim politikája és jogrendje. 3.2. A börtönrendszer a kommunista Romániában. 3.3. A keresztény egyházak mártírjai és a mártírok kultusza.
4. A szakmai dolgozatok elkészítésének koordinálása a tartalmi területek tematikája alapján, gyakorlati tevékenység keretében.	4.1. A szakdolgozatok témáinak meghatározása. 4.2. A szakdolgozatok témáinak elosztása. 4.3. A szakdolgozatok elkészítésének koordinálása.

MÓDSZERTANI JAVASLATOK

Általános elvek

- Fokozatosság: a tevékenységek nehézségi szintje fokozatosan növekszik (a megfigyeléstől az összetett programokig).
- Aktív tanulás: a tanulók bevonása látogatások, szimulációk és projektek által.
- A helyi kontextus integrálása: alkalmazkodás a térség vallási és kulturális örökségéhez.
- Interdiszciplinaritás: kapcsolódás a történelemhez, helytörténethez, földrajzhoz, valláshoz, idegen nyelvekhez, irodalomhoz és az informatikához.
- Személyes reflexió: a tanulók ösztönzése saját benyomásaik és attitűdjeik kifejezésére.

Ajánlott módszerek

- Közvetlen megfigyelés vallási célpontoknál.
- Projektalapú tanulás (portfólió, ismertető füzet, digitális útmutató).
- Szimuláció (a tanulók idegenvezető szerepében).
- Esettanulmány (zarándokút vagy utazási iroda elemzése).
- Együttműködésen alapuló tanulás (tanulócsoportokban).
- Tapasztalati tanulás (valós zarándoklatokon való részvétel).

Oktatási erőforrások

- Vizuális anyagok: térképek, prospektusok, albumok.
- Digitális források: vallási turisztikai honlapok, térképező alkalmazások, multimédiás bemutatók.
- Együttműködés plébániákkal, kolostorokkal, múzeumokkal, utazási irodákkal.
- Online platformok prospektusok és útmutatók készítésére (Canva, Google Sites).

A gyakorlat szervezése

- IX. osztály: bevezető látogatások, megfigyelési lapok, egyszerű portfólió stb.
- X. osztály: célpontlapok, turisztikai brosúrák, helyi útvonalak stb.
- XI. osztály: idegenvezetési szimulációk, kétnyelvű bemutatók, regionális útvonalak stb.
- XII. osztály: összetett projektek, valós idegenvezetés, együttműködés utazási irodákkal stb.

Értékelési módszerek

- Folyamatos értékelés: megfigyelési lapok, részvétel stb.
- Tanulói portfólió: dokumentumok, brosúrák, útvonalak stb.
- Gyakorlati értékelés: egy célpont bemutatása, útvonal szimulálása stb.
- Önértékelés és reflexió: napló vagy reflexiós lap stb.
- Záró projekt (XII. osztály): teljes turisztikai program bemutatása a bizottság előtt.

Fejlesztendő attitűdök

- Tisztelet a vallási, nemzeti és kulturális örökség iránt.
- Tolerancia a felekezeti és kulturális sokszínűséggel szemben.
- Felelősségvállalás a vállalt feladatokban.
- Együttműködés és hatékony kommunikáció.
- Kezdeményezőkészség és kreativitás.

Tevékenységpéldák

Tevékenységtípus	Konkrét példák	Fejlesztett kompetenciák
Iskolai tevékenységek (szimulációk, gyakorlatok)	- – Vallási célpont (kolostor, ikon, templom) szóbeli bemutatása – Vallási turisztikai útvonal szimulálása – Ismertető füzet vagy bemutatólap készítése – Zarándokprogram kidolgozása – Multimédiás bemutatók zarándokközpontokról	– Kommunikációs és kifejezőkészség fejlesztése – Információk rendszerezése és strukturálása – Összefoglaló és előadói készség – Kreativitás a turisztikai anyagok elkészítésében
Terepgyakorlatok (valós környezetben)	– Látogatások kolostorokban, templomokban, vallási művészeti múzeumokban – Részvétel szervezett zarándoklatokon – Idegenvezetési gyakorlat valós csoport előtt – Együttműködés vallási turisztikai irodákkal – Megfigyelési lapok kitöltése terepen	Elméleti ismeretek alkalmazása valós helyzetekben – Szervezési és csoportvezetési készségek – Kritikus megfigyelés és elemzés – Alkalmazkodóképesség különböző helyzetekhez
Interdiszciplináris és személyiségfejlesztő tevékenységek	– Egyházi etikett és protokoll elsajátítása – Egyházi célpontok kétnyelvű bemutatása – Nyomtatott vagy digitális mini-útmutató készítése – Problémamegoldó gyakorlatok – Kutatás a egyház turizmus hatásáról	– Kulturális és vallási normák tiszteletben tartása – Nyelvi és interkulturális kompetenciák – Kritikus gondolkodás és problémamegoldás – Felelősségérzet és társadalmi elkötelezettség

Pedagógiai célok

Az alábbi dokumentum összegzi az „Egyházturisztika” gyakorlati oktatását.

A célok kognitív, eljárásbeli, attitűdbeli és integratív kategóriák szerint rendeződnek, konkrét tevékenységekkel és értékelési módokkal összekapcsolva.

Pedagógiai cél	Gyakorlati tevékenység	Értékelési mód
Az egyház turizmus szerepének megértése az egyház örökségben	Irányított beszélgetések, látogatások	Megfigyelési lap, kérdőív
Felekezetek és egyházi hagyományok megismerése	Tematikus bemutatók, esettanulmányok	Szóbeli bemutató, teszt
Egyházi turisztikai célpontok azonosítása	Idegenvezetés, felismerési gyakorlatok	Fotóportfólió, gyakorlati jelentés
Idegenvezetési technikák gyakorlása	Csoportos szimuláció	Tanári megfigyelés
Egyházturisztikai útvonal szervezése	Térképes útvonalterv készítése	Projektértékelés
Kommunikációs készségek fejlesztése	Turisztikai célpont bemutatása	Tanári és csoportos visszajelzés
Vallási sokszínűség tiszteletének fejlesztése	Interkonfesszionális látogatások	Írásbeli reflexió
Professzionális attitűd kialakítása	Idegenvezetői szerep a gyakorlat során	Önértékelés, tanári értékelés

Interkulturális párbeszéd elősegítése	Közös tevékenységek más iskolák tanulóival	Csoportjelentés
Digitális kompetenciák alkalmazása	Digitális turisztikai prospektus készítése	Késztermék – prospektus
Önértékelési készség fejlesztése	Gyakorlati napló vezetése	Naplóelemzés
Interdiszciplináris tudás integrálása	Tematikus projekt (történelem, művészet, vallás)	Csoportos bemutató

Tevékenységpéldák

Tevékenységtípus	Konkrét példák	Fejlesztett kompetenciák
Iskolai tevékenységek (szimulációk, alkalmazások)	– Egy vallási célpont (kolostor, ikon, templom) szóbeli bemutatása – Vallási turisztikai útvonal szimulálása – Bemutatólap vagy ismertető füzet készítése – Zarándokprogram kidolgozása – Multimédiás bemutatók zarándokközpontokról	– Kommunikációs és kifejezőkészség fejlesztése – Az információk rendszerezése és strukturálása – Összegző és előadói készség fejlesztése – Kreativitás a turisztikai anyagok elkészítésében
Terepgyakorlatok (valós gyakorlati környezetben)	– Látogatások kolostorokban, templomokban, vallási művészeti múzeumokban – Részvétel szervezett zarándoklatokon – Idegenvezetési gyakorlat valós csoport előtt – Együttműködés vallási turisztikai irodákkal – Megfigyelési lapok kitöltése terepen	– Elméleti ismeretek alkalmazása valós helyzetekben – Szervezési és csoportvezetési készségek fejlesztése – Kritikus megfigyelési és elemzőkészség – Alkalmazkodóképesség különböző helyzetekhez
Interdiszciplináris és személyiségfejlesztő tevékenységek	– Vallási etikett és protokoll elsajátítása – Vallási célpontok kétnyelvű bemutatása – Nyomtatott vagy digitális mini-útmutató készítése – Problémamegoldó gyakorlatok – Kutatás a vallási turizmus hatásairól	– Kulturális és vallási normák tiszteletben tartása – Nyelvi és interkulturális kompetenciák fejlesztése – Kritikus gondolkodás és problémamegoldó képesség – Felelősségérzet és társadalmi elkötelezettség fejlesztése

GRUP DE LUCRU - MUNKACSOPORT

Nume și prenume	Grad didactic/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
VÁRADI ÉVA-ANDREA	Grad didactic I. (Istorie) / doctorat în Istorie	Liceul Teoretic „Báthory István”, Cluj-Napoca, jud. Cluj
KORMÁNYOS LÁSZLÓ	Grad didactic I. (Istorie) / doctorat în Istorie	Liceul Teologic Romano-Catolic „Szent László”, Oradea, jud. Bihor

COORDONATORI/RESPONSABILI/CONSULTANȚI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
ZĂBAVĂ MIHAELA	Consilier CNCE	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare	Responsabil CNCE
PÎSLARU CĂTĂLIN	Inspector general MEC	Ministerul Educației și Cercetării	Responsabil MEC
DIÓSI DÁVID	Decan / Prof.univ.dr.	UBB Cluj – Facultatea de Teologie Romano-Catolică	Consultant științific

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
GÁL LÁSZLÓ	Insp.șc.general.arhid. Doctor în teologie	Arhiepiscopia Romano-Catolică de Alba Iulia	Responsabil cult
TAMÁSI ZSOLT JÓZSEF	Director Doctor în teologie	Liceul Romano-Catolic, Tg.Mureș	Responsabil cult

Anexa nr. 125

Programa școlară
pentru disciplina

ARTĂ RELIGIOASĂ

Cultul Romano-Catolic de Limbă Maghiară
Clasa a XII-a
Curriculum de specialitate (CS)
Filiera vocațională, profilul teologic,
specializarea ghid turism religios

- 2026 -

Anexa nr. 125
Programa școlară pentru disciplina *Artă religioasă*, Cultul Romano-Catolic de Limba Maghiară clasa a XII-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea ghid turism religios*

NOTĂ DE PREZENTARE

Disciplina **Artă religioasă** se studiază în cadrul curriculumului diferențiat pentru clasa a XII-a, filiera vocațională, profilului teologic, specializarea/calificarea profesională Ghid turism religios (4) (cultul romano-catolic de limbă maghiară), fiindu-i alocată câte 1 oră/săptămână.

Prezenta *Programă școlară pentru disciplina Artă religioasă pentru clasa a XII-a* este întemeiată de următoarele documente de ordin legal sau strategic:

- Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023, cu modificările și completările ulterioare
- Ordinul 4350/26.VI.2025 privind aprobarea planurilor-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi care include Planul-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, filiera vocațională, profilului teologic, specializarea/calificarea profesională Ghid turism religios (4) (cultul romano-catolic de limbă maghiară), clasele a IX-a – a XII-a
- Ordinului ministrului educației naționale nr. 3.593/2014 pentru aprobarea Metodologiei privind elaborarea și aprobarea curriculumului școlar — planuri-cadru de învățământ și programe școlare
- Recomandarea Parlamentului European și a Consiliului nr. 962/2006 privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții

Disciplina *Artă religioasă* este o disciplină care propune studierea evoluției artei religioase cu scopul de a forma și întări identitatea religioasă, de a promova valorile estetice și de a deschide elevilor posibilitatea de a achiziționa o imagine de ansamblu asupra manifestării sacrului în exprimarea artistică. Studierea disciplinei urmărește perceperea legăturii organice dintre religie și artă, înțelegerea semnificației artelor religioase în viața individuală și socială din diferite epoci ale istoriei și evaluarea diferitelor modalități de exprimare a credinței diferitelor religii și confesiuni prin artă și prin crearea de valori estetice și etice. Astfel disciplina contribuie semnificativ la dezvoltarea personalității elevilor, precum și la formarea unei culturi a dialogului religios și intercultural, și la promovarea spiritului toleranței religioase și sociale. Totodată prezența acestei discipline servește și formarea unor competențe profesionale de observare, analiză și prezentare a valorilor estetice care se manifestă prin arta religioasă, și astfel promovează orientarea elevilor către vocații și profesii care țin de artă, religie și turism.

Disciplina *Artă religioasă* este o disciplină nouă în ceea ce privește studiile din ciclul gimnazial. Necesitatea acesteia se justifică prin multiple motive cum ar fi accentul special pus pe studierea disciplinelor teologice în liceele cu profil teologic din filiera vocațională, prin prezența claselor cu profil de turism religios în cadrul acestor licee, și prin legătura strânsă dintre credința religioasă și manifestarea accentuată a acesteia în domeniul artei. Altfel spus, arta religioasă contribuie la formarea identității religioase, la aprofundarea cunoștințelor despre propria credință și despre alte sisteme religioase. Artă religioasă contribuie la formarea unor competențe din setul de competențe vizate de *Recomandarea Parlamentului European și a Consiliului nr. 962/2006 privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții* care sunt constitutive pentru profilul de formare a elevului din învățământul liceal. Contribuie la înțelegerea importanței exprimării creative a ideilor, experiențelor și emoțiilor prin artă și la formarea unei atitudini de respect față de modul în care ideile și valorile, ideile și credințele sunt comunicate în diferite culturi prin manifestările artistice ale acestora. Favorizează respectarea principiilor interculturalității, și promovarea patrimoniului material și imaterial, local, național și universal. Contribuie la înțelegerea diferenței și dialecticii dintre sacru și profan și astfel promovează dialogul dintre grupurile religioase și nereligioase ale societății pe care le interconectează prin admirația și respectul față de valorile estetice.

În raport cu disciplinele predate la clasele în care se studiază, *Artă religioasă* se distinge prin studierea unor opere de artă în dimensiunea lor istorică. Este o disciplină complet nouă, neîntâlnită nici în gimnaziu, nici în liceele teoretice sau de arte în această formă. Ea dispune totodată și de un caracter complementar în relație cu alte discipline predate: contribuie la aprofundarea studiilor biblice, a catehismului, moralei, a istoriei universale și naționale, literaturii române și maghiare și a istoriei bisericii. Astfel ea deschide și perspectiva unor proiecte interdisciplinare prin studierea reprezentărilor biblice și mitologice, a ideilor și valorilor metafizice morale prezente în creația artistică universală.

Disciplina *Artă religioasă* aparține curriculumului de specialitate ale liceelor cu profil teologic din filiera vocațională. Rolul ei este de a aprofunda dezvoltarea identității religioase, de a lărgi perspectivele dobândite prin studierea disciplinelor teologice, și de a le deschide spre valorile religioase și artistice universale. Contribuie la înțelegerea aprofundată a propriei credințe și a altor idei și credințe religioase și la apropierea de acestea din perspectiva frumosului și a creației. Dezvoltă și stimulează creativitatea, colaborarea, respectul reciproc, competențele de exprimare și comunicare a ideilor, și formarea atitudinilor unei atitudini de responsabilitate din punct de vedere civic și comunitar.

Prezenta programă școlară prevede parcurgerea unui itinerar istoric care începe de la primele manifestări artistice ale omenirii până în zilele noastre. Propune în total 42 de unități de învățare obligatorii/ la alegere organizate cronologic, această logică rezultând din caracterul istoric al disciplinei. Profesorul poate avea la propria dispoziție un număr considerabil de ore pentru care se recomandă studierea patrimoniului local și evaluarea cunoștințelor.

Programa școlară pentru disciplina *Artă religioasă* este structurată pe următoarele componente:

- competențe generale;
- competențe specifice și exemple de activități de învățare;
- conținuturi ale învățării;
- standarde curriculare de învățare;
- standarde naționale de evaluare;
- sugestii metodologice;
- referințe bibliografice.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Perceperea și receptarea conștientă aspectelor specifice artei religioase, în general, și religios-creștine, în special, în contextul istoric al nașterii operei de artă**
CG2	**Analiza elementelor de limbaj plastic în interpretarea operelor de artă de inspirație religioasă în general și creștină în special**
CG3	**Analizarea modalităților de reprezentare a simbolurilor religioase și religios-creștine în opere de artă**

CLASA a XII-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Perceperea și receptarea conștientă aspectelor specifice artei religioase, în general, și religios-creștine, în special, în contextul istoric al nașterii operei de artă

Clasa a XII-a
CS 1.1. Perceperea în mod general a legăturii între religie și artă
- Realizarea unui autoportret în care să folosească simboluri religioase (tehnică mixtă: colaj, creion) *-Prezentarea unei opere de artă (pictură, frescă, icoană, sculptură) din cadrul lăcașului tău de cult frecventat*
CS 1.2. Înțelegerea semnificației influenței creștinismului în general și a bisericii catolice în special asupra evoluției artei
-Însușirea în grupe cooperative a cunoștințelor de analiza structurală unei opere de artă „Cum ”citim ”opera de artă?” *- Vizitarea unor muzee, expoziții artistice religioase și descoperirea elementelor de limbaj plastic învățate*

Clasa a XII-a
CS 1.3. Înțelegerea semnificației artelor vizuale și a diferitelor forme de cultură vizuală pentru viața individuală, comunitară și socială în diferitele epoci ale istoriei.
- *Realizarea unei prezentări în grup, sau individual cu tema: Relația dintre artă și familie în diferite culturi* - *Compararea diferitelor epoci ale istoriei artei prin brainstorming: arta și chipul Dumnezeiesc* - *Prezentarea stilurilor din diferitele epoci ale istoriei artei religioase cu concentrare asupra reprezentării sacrului prin metoda pălăriilor gânditoare.*

CG 2. Analiza elementelor de limbaj plastic în interpretarea operelor de artă de inspirație religioasă în general și creștină în special

Clasa a XII-a
CS 2.1. Cunoașterea tehnicilor, procedeelor și strategiilor de creație artistică
- *Arta inciziei și ștanțarea: realizarea unei compoziții din semne și simboluri folosind tehnica inciziei și ștanțarea pe/ în rășină sau plăci de plastic etc. (arta antichității din Mesopotamia, Egipt)* - *Proiect de învățare cu tema diferitelor tehnici de creație în sculptură, arhitectură, pictură (ex. pointilismul, plein air, proiectarea și construirea catedralelor gotice etc.)*
CS 2.2. Formularea corectă în mod structurat a elementelor de limbaj plastic observate în legătură cu o operă de artă folosind terminologia tehnică specifică
- Dialog dirijat centrat pe analiza rolului diferitelor tehnici și modalități de folosire a limbajului plastic în dezvoltarea creației artistice *-Identificarea elementelor specifice de inspirație creștină a limbajului plastic folosite metodei preparării culorilor în antichitate și evul mediu* *- Insușirea tehnicilor folosite :ex. prepararea emulsiei pt. pictura pe lemn, sticlă , metodei preparării culorilor în antichitate și evul mediu*
CS 2.3. Formularea corectă și structurată a elementelor vizuale observate în legătură cu o operă de artă, utilizând terminologia specifică.
– Dialog dirijat care se concentrează asupra rolului diferitelor tehnici și modalități de utilizare a limbajului vizual în procesul de dezvoltare a creației artistice. *– Identificarea elementelor de inspirație creștină ale limbajului vizual.* *– Însușirea tehnicilor utilizate: ex. prepararea emulsiei pentru pictura pe lemn și pe sticlă, metodele de preparare și amestecare a culorilor în antichitate și în evul mediu.*

CG 3. Analizarea modalităților de reprezentare a simbolurilor religioase și religios-creștine în opere de artă

Clasa a XII-a
CS 3.1. Cunoașterea și înțelegerea simbolisticii religioase din mediul propriu de viață
- Crearea unei compoziții figurative în stil bizantin folosind izocefalia. *- Realizarea unui portofoliu-album fotografic cu titlul „Ferestre sacre” colectate cu prilejul unor vizite efectuate la temple, biserici, palate episcopale prin surprinderea momentelor estetice și sacrale (frumusețea elementelor arhitecturale)*
CS 3.2. Recunoașterea și interpretarea simbolurilor religioase prezente pe operele de artă religioasă necreștină și creștină
- *Crearea unei compoziții rotunde din semne și simboluri, care apar pe haine liturgice, aplicând simbolistica culorilor liturgice* - *Crearea unei compoziții alungite, tip gotic care redă elementele arhitecturale ale stilului gotic: trifoiul, arcul frânt, rozeta etc.* - *Realizarea unui tripticon, cu reprezentarea aceluiași motiv central din trei perioade de stiluri (ex.: antic, bizantin, gotic)* *- Studierea în grup a semnificației simbolice a culorilor, gesturilor, elementelor scriptice, materialelor folosite și a simbolurilor cu semnificație teologică din lumea icoanelor.*
CS 3.3. Interpretarea elementelor de estetică și etică prezente în operele de artă religioasă.
- Insușirea tehnicilor folosite prin metode practice: prepararea emulsiei pt. pictura pe lemn, sticlă *-crearea unei pagini ”Á la Codex”prin tehnica miniaturii, folosind simbolica sacrală a culorilor-Realizarea unui mozaic tip bizantin din bucăți de hârtii colorate*
3.4. Recunoașterea expresiilor artistice ale învățăturilor religioase generale și, în mod special, ale învățăturilor Bisericii Catolice.

Clasa a XII-a
-Observarea picturilor, sculpturilor, icoanelor etc. în vederea identificării elementelor dogmatice inerente. *- Realizarea unei compoziții abstracte inspirate de spiritualitatea abstractă și de avangardă (Wassily Kandinsky, Kazimir Malevici).* *- Vizionarea unor filme moderniste sau contemporane cu tematică religioasă (ex.: Zeffirelli – Isus din Nazaret).* *-Realizarea unui peisaj sacru, inspirat de expresionismul religios și de viziunile biblice moderne ale lui Emil Nolde.* *-Realizarea unui eseu care prezintă elementele stilului baroc caracteristice reprezentării sacrului (Caravaggio, Georges de La Tour, Rembrandt).* *-Realizarea unor pictograme bazate pe citate biblice.* *-Elaborarea unui eseu cu titlul „Peisajul spiritual în romantism”.*

CLASA a XII-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Clasa a XII-a

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Omul și arta	**1.1.** Omul și arta: eu și arta 1.2. Societate, religie, artă 1.3. Ramurile artei vizuale religioase: arhitectura, sculptura, pictura și filmul 1.4. Limbajul artistic al artelor vizuale
2. Religie și artă în preistorie	**2.1. Arta și religia în viața omului preistoric** - pictură rupestră - sculptură - ceramică - arta siturilor funerare
3. Arta și religia în viața omului antic	**3.1. Arta Egiptului** - arhitectură - pictură murală, sculptură **3.2. Arta Orientului Mijlociu** - zikkurat-urile - templul din Ierusalim - sinagoga din Cafarnaum - motive religioase evreiești - sculptură și plastică mică **3.3. Arta Greciei antice** - arhitectura clasică și articulațiile ei: Partenon - sculptura, tehnici și evoluția acestora - reconstrucții ale sculpturilor pierdute ale lui Phidias, - Laocoon și fii - funcția sculpturii în arhitectura religioasă - altarul din Pergam - mitologie și ceramică elină **3.4. Arta etruscă și romană** - arta etruscă - arhitectura romană - sculptură: sinteza greco-romană **3.5. Creștinism și artă** - sacralitate și exprimare artistică în creștinism - sinteza greco-romană și nașterea artei în creștinism - liturgie și artă **3.6. Arta creștinismului timpuriu**

Domenii de conținut	Conținuturi
	- arta catacombelor și lumea simbolurilor primitive creștine; - arhitectura creștină: bazilica clasică; - mozaic și pictură - simbolistica artei creștine și Biblia (secolele 4-6.)
4. Arta și omul Evului Mediu	**4.1. Arta bizantină** - arhitectură - mozaic - obiecte de cult și haine liturgice **4.2. Limbajul artistic și teologic al icoanelor** - reprezentări ale lui Isus: Mântuitorul din Sinai - reprezentările Fecioarei Maria - scene biblice și teme teologice: învierea, samariteanul milostiv, Avraam și Sfânta Treime - Iconostazul - Tipologia icoanelor elemente teologice specifice ale icoanei **4.3. Arta islamului** - arhitectură și artă ornamentală **4.4. Arta erei carolingiene** - Capela din Aachen, - reprezentări religioase și codexurile carolingiene: Codex Aureus **4.5. Arta romanică** - arhitectură: evoluția bisericii de tip occidental, catedrala din Alba Iulia, domul din Speyer; - pictură: biserica Sfântul Isidor din Leon, - sculptura romanică și arhitectura bisericilor **4.6. Arta gotică** - gotica franceză: catedralele din Ile de France - gotica engleză: catedrala din Durham - Gotica în Transilvania: biserica Sfântul Mihail - Influența goticii asupra arhitecturii din Țările Române: mănăstirile moldovenești - structură arhitectonică și elementele ornamentale - pictura religioasă: Turnul capelă din Hărman și biblia săracilor, reprezentările legendei Sfântului Ladislau din Dârjiu și Ghelința; - artă liturgică: altare gotice: Frauenkirche Ingolstadt, altarul din Armășeni **4.7. Elemente biblice, etice și simbolism în iconografia occidentală** - modul în care apare Biblia și elemente teologice - reprezentările sfinților - simbolism religios
5. Omul modern și arta religioasă	**5.1.** Sacralitatea din Trecento - pictura religioasă (Giotto, Duccio) - sculptura (Nicola Pisano) **5.2.** Quattrocento - pictura religioasă (Fra Angelico, Masaccio, Botticelli) - sculptura (Donatello, Ghiberti) **5.3.** Cinquecento - pictura religioasă (Leonardo da Vinci, Michelangelo, Rafael) - sculptura monumentală (Michelangelo – „Pietà”, „Moise”) **5.4.** Renașterea germană - Albrecht Dürer și spiritualitatea biblică (ex. „Buna Vestire”) - pictura sacră în Țările de Jos (Jan van Eyck, Rogier van der Weyden)

Domenii de conținut	Conținuturi
	5.5. Reforma, reînnoirea catolică și arta religioasă **5.6.** Arta barocă religioasă - Caravaggio, Georges de La Tour, Rembrandt **5.7.** Gian Lorenzo Bernini - sculptură și arhitectură sacră (ex. „Baldachinul” și „Extazul Sfintei Tereza”) **5.8** Clasicismul religios - Jacques-Louis David, Antonio Canova **5.9.** Romantismul - peisajul spiritual - arhitectura neogotică **5.10.** Realismul și criza reprezentării sacrului

SUGESTII METODOLOGICE

Sugestiile metodologice prezente au rolul de a-l sprijini pe profesor în ceea ce privește aplicarea programei școlare de față. Scopul lor este de a sugera metode concrete de lucru și să ofere astfel repere pentru *organizarea învățării* și privind *evaluarea rezultatelor învățării*, pentru *alegerea strategiilor didactice* și pentru *integrarea conținuturilor și competențelor în practica școlară*.

Ele se întemeiază pe principii generale ca:

- Centrarea pe elev: implicarea elevilor în cercetarea istoriei artelor religioase și analiza operelor de artă atât din punct de vedere al tehnicilor cât și din cel al surselor religioase reprezentate.
- Diversitatea metodologică: procesul de predare se va realiza prin metode variate: dezbaterea, dramatizarea, învățarea prin proiecte, explicația, descrierea, studiul de caz, brainstorming, grupe cooperative (mozaic, învățare în perechi, în mozaic de experți, în grupe jigsaw), cercetări ale elevilor, lucru individual și în grupă prin aplicații digitale colaborative etc.
- Flexibilitate: activitățile propuse vor fi adaptate la nivelul clasei și la resursele fizice și virtuale disponibile. De exemplu se va studia moștenirea artistică și arhitectonică locală. Se pot face excursii la locațiile unde se află opere de artă reprezentative, vizite la muzee etc. Se va recurge la resurse digitale în cazul unor opere din arta universală care nu pot fi vizionate sau vizitate direct.
- Corelare cu profilul de formare: sugestiile metodologice de față pornesc de la competențele cheie europene. Ne referim aici în primul rând la competența cheie nr. 8 de sensibilizare și exprimare culturală care cuprinde disciplina în întregime, dar și la competența nr. 1 de scriere și înțelegere a mesajului, competența nr. 4 digitală și la competența civică, juridică și de protecție a mediului.
- Integrare interdisciplinară: învățarea devine mai relevantă atunci când disciplinele se sprijină reciproc și creează punți între conținuturi. Astfel sugestiile metodologice precum și programa contribuie la formarea profilului elevului din liceu descris prin descriptorii de nivel nr. 8.1, 8.2, 8.3, 8.4, 1.2, 1.3, 4.1, 5.3, 6.1, 6.2, 6.4. Predarea ar trebui să ia în considerare informațiile utile pentru înțelegerea operelor de artă din teologie, studiile biblice, literatură, istorie și cunoștințe tehnologice. O sugestie ar fi de a lansa microproiecte multidisciplinare, care au ca punct de convergență o operă de artă locală sau universală.
- Îmbinarea evaluării formative cu cea sumativă: Modalitățile de evaluare menționate la capitolul Standarde de evaluare reflectă acest principiu, obiectivul fiind atât evaluarea parcursului propriu de învățarea a elevului (evaluare formativă), precum și raportarea stadiului de avansare în cunoaștere la standarde absolute (evaluare sumativă)
- Diferențiere/ Personalizare: Elevii cu CES și/ sau dizabilități vor beneficia de planificări calendaristice și activități de învățare care corespund nevoilor lor speciale, respectiv limitelor impuse lor. Sesiunile de evaluare vor avea în vedere elevii cu ritm înalt de învățare, precum și pe elevii care au nevoie de învățare remedială.

Propunem ca orientări metodologice generale următoarele moduri de învățare:

- Învățare activă:
    - Realizarea de portofolii ale elevului care conțin studii făcute pe marginea unor opere de artă reprezentative pentru domeniul de conținut studiat.

  - Studii de caz care se concentrează asupra biografiei și personalității unor personalități ale artei religioase universale și locale.
  - Dezbateri pe marginea unor mari probleme etice reprezentate în arta plastică.
  - Proiecte și studii de caz care identifică elementele sacre și perceperea sacrului în arta plastică și arhitectura marilor civilizații.
  - Dezbateri pe tema dialogului intercultural și religios prilejuite de întâlnirea cu percepția specifică diferitelor religii și civilizații antice și contemporane.
- Învățare colaborativă
  - Inițierea de activități în grup prin metodele specifice organizării cooperative ale învățării care se concentrează pe însușirea trăsăturilor generale ale unor curente artistice.
- Învățare prin proiect
  - Inițierea unor proiecte care urmăresc procesul de creație, și stimulează nu numai procese cognitive ci și descoperirea unor repere emoționale, motivaționale, etice și religioase constitutive pentru propria identitate personală și religioasă.
  - Inițierea unor proiecte interdisciplinare care interconectează disciplinele *Studiu Biblic, Limba și Literatura maghiară maternă, Istoria bisericii locale* și *Istorie* care se concentrează asupra:
    - Temelor biblice tematizate de operele de artă sau opera de viață a unui artist anume preocupat de aceste teme (ex. vitraliile lui Chagall).
    - Texte literare, biblice și opere de artă, respectiv orizontul ermeneutic pe care îl trasează aceste texte interpretării operelor de artă.
    - Identificarea legăturilor dintre biserică, artă și societate și a influenței bisericii asupra evoluției artei în antichitate, Evul Mediu și modernitate.
- Învățare digitală
  - Utilizarea colaborativă a unor aplicații online pentru crearea de expoziții online, prezentări digitale născute în urma unor investigații, generare de imagini și filme prin utilizarea IA în vederea „vitalizării" unor picturi, sculpturi cu scopul de a stimula imaginația, crearea de scurt metraje și videoclipuri pe platforme sociale pe pagini ale clasei etc.
  - Descoperirea sacrului în noile medii, respectiv în filme, și reclame comerciale.
- Învățare autentică:
  - Căutarea „brelelor" din operele de artă prin procedee și tehnici dramatice (statuie vie, găsirea locului propriu în imagine etc.) pentru a stimula identificarea cu personajele biblice și religioase și astfel găsirea identității personale, sociale și religioase.
  - Concetarea practicilor religioase și liturgice la spațiile religioase și la opere de artă religioase.
  - Activități de învățare independentă (proiecte, studii de caz) care vizează cunoașterea propriului mediu artistic și identificarea valorilor estetice din patrimoniul local și național.
  - Activități de învățare colaborativă (dezbateri în grup, microproiecte) care facilitează identificarea problemelor etice legate de viața socială, mediul înconjurător, comunitatea bisericească, etc.
- Învățare contextualizată:
  - Proiecte concentrate pe abilitățile și competențele meseriei de ghid turistic pentru a favoriza orientarea profesională.

Adaptări metodologice după tipul de programă
Activitățile de învățare propuse sunt corelate cu tipul de programă CS, adică:

- Stimulează aprofundarea propriei credințe, a identități religioase și culturale, și a cunoștințelor dobândite prin studierea disciplinelor specifice profilului teologic prin identificarea cu situațiile vieții relevante pentru credință și personajele credinței reprezentate în operele de artă.
- Dezvoltă gândirea critică prin ridicarea de probleme etice și sociale tematizate de arta plastică, care preocupă omul contemporan.
- Utilizează metode exploratorii cum ar fi proiectul, investigația, studiul de caz.

Evaluarea progresului învățării se face prin metode diferențiate, combinând metodele de evaluare sumativă și formativă, utilizând portofoliul elevului și urmărind progresul elevului în comparație cu punctul de plecare indicat de o testare inițială a cunoștințelor și abilităților artistice și cognitive, cât și cunoștințele raportate la standardele de evaluare stabilite în acest program.

Astfel sugestiile metodologice precum și programa contribuie la formarea profilului elevului din liceu descris prin descriptorii de nivel nr. 8.1, 8.2, 8.3, 8.4, 1.2, 1.3, 4.1, 5.3, 6.1, 6.2, 6.4.
Programa se conectează la temele transversale din Legea învățământului nr. 198/2023, art. 88 alin. 10 prin tematizarea unor subiecte ca

- educație pentru mediu și schimbări climatice la domeniul tematic nr. 8.
- educație civică, istorie și civilizație locală prin includerea în programă a unor conținuturi și activități de învățare care vizează cunoașterea și aprecierea patrimoniului național și local
- educație interculturală prin conținuturile și activitățile de învățare care au ca temă cunoașterea artei diferitelor epoci și civilizații necreștine
- educație pentru cetățenie democratică, egalitate de șanse, etică, gândire critică și educație pentru cetățenie europeană prin organizarea de dezbateri și dispute pe marginea unor teme etice și interculturale care vizează identitatea și alteritatea în societate și în lume reprezentată în artele vizuale
- dezvoltare personală prin descoperirea unor repere determinante pentru propria viață emoțională și identitate culturală, religioasă și socială, respectiv a unor perspective de orientare profesională.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Grad didactic/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
MÁRTON KATALIN	Grad didactic I	Liceul teologic Romano-Catolic „Szent László” Oradea
NEMES ISTVÁN	Grad didactic I /Doctor în teologie	Centrul pentru Formarea Continuă în Limba Maghiară Oradea

COORDONATORI/RESPONSABILI/CONSULTANȚI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
ZĂBAVĂ MIHAELA	Consilier CNCE	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare	Responsabil CNCE
PÎSLARU CĂTĂLIN	Inspector general MEC	Ministerul Educației și Cercetării	Responsabil MEC
DIÓSI DÁVID	Decan / Prof.univ.dr.	UBB Cluj – Facultatea de Teologie Romano-Catolică	Consultant științific

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
GÁL LÁSZLÓ	Insp.șc.general.arhid. Doctor în teologie	Arhiepiscopia Romano-Catolică de Alba Iulia	Responsabil cult
TAMÁSI ZSOLT JÓZSEF	Director Doctor în teologie	Liceul Romano-Catolic, Tg.Mureș	Responsabil cult

Anexa nr. 125

Iskolai tanterv

VALLÁSMŰVÉSZET

tantárgyhoz

XII. osztály

Szaktanterv (CS)
szakképző/vokacionális ágazat számára,
teológiai profil, *egyházturisztika* szakképzés
(magyar nyelvű római katolikus kultusz)

- 2026 -

BEMUTATÓ JEGYZET

A következő tanterv, a **Vallásművészet -** a magyar nyelvű, római katolikus teológiai profilú líceumok, egyházturisztikai szakos tanulói számára készült, heti 1 órában.

A jelen tanterv a Egyházművészet tantárgyhoz a következő jogi és stratégiai dokumentumokra épül:

- A közoktatásról szóló 198/2023. sz. törvény, annak utólagos módosításaival és kiegészítéseivel
- A 4350/2025.VI.26-i rendelet a nappali tagozatos líceumi oktatás kerettanterveinek jóváhagyásáról, amely tartalmazza a nappali tagozatos líceumi oktatás Kerettantervét a hivatásirányú ágazat, teológia profil, magyar tannyelvű római katolikus felekezet, római katolikus teológia szakirány számára, a IX–XII. osztályokban
- Az oktatási miniszter 3.593/2014. sz. rendelete az iskolai curriculum kidolgozásának és jóváhagyásának módszertanáról – oktatási kerettantervek és iskolai tantervek
- Az Európai Parlament és a Tanács 962/2006. sz. ajánlása az egész életen át tartó tanuláshoz szükséges kulcskompetenciákról

A Egyházművészet tantárgy célja a vallásos művészet fejlődésének tanulmányozása, a vallási identitás kialakítása és megerősítése, az esztétikai értékek népszerűsítése, valamint a szakrális művészet művészi megnyilvánulásainak átfogó megismerése.

A tantárgy tanulmányozása elősegíti a vallás és művészet szerves kapcsolatának megértését, a vallásos művészetek jelentőségének felismerését az egyéni és társadalmi életben, valamint a különböző vallások és felekezetek hitének művészi és esztétikai kifejezésmódjainak értékelését.

Ezáltal jelentősen hozzájárul a tanulók személyiségfejlődéséhez, a vallásközi és interkulturális párbeszéd kultúrájának kialakításához, valamint a vallási és társadalmi tolerancia szellemének előmozdításához.

Ugyanakkor a tantárgy fejleszti a művészeten keresztül megnyilvánuló esztétikai értékek megfigyelésére, elemzésére és bemutatására vonatkozó szakmai kompetenciákat, elősegítve ezzel a tanulók művészethez, valláshoz és turizmushoz kapcsolódó hivatásainak és pályaválasztásának irányát.

A Egyházművészet új tantárgynak számít a középiskolai oktatásban.

Bevezetésének szükségességét több tényező indokolja: a teológiai profilú iskolákban a teológiai tantárgyakra helyezett hangsúly, a vallási turizmus szakirány megjelenése, valamint a vallás és művészet szoros kapcsolata.

A Egyházművészet hozzájárul a vallási identitás kialakításához, a saját hit és más vallási rendszerek mélyebb megismeréséhez.

A tantárgy fejleszti az élethosszig tartó tanulás kulcskompetenciáit, ahogy azokat az Európai Parlament és a Tanács 962/2006. számú ajánlása megfogalmazta, melyek a középiskolai tanulók fejlesztési profiljának alapját képezik.

Segíti a tanulókat abban, hogy megértsék a művészi kifejezés fontosságát az ötletek, élmények és érzelmek átadásában, valamint tisztelettel forduljanak más kultúrák művészi megnyilvánulásai felé, amelyek különböző értékeket és hiedelmeket közvetítenek.

Támogatja az interkulturalitás elvét, az anyagi és szellemi kulturális örökség (helyi, nemzeti és egyetemes) megőrzését és népszerűsítését.

Elősegíti a szent és profán közötti különbség és kölcsönhatás megértését, ezáltal a vallásos és nem vallásos csoportok közötti párbeszédet, amelyet az esztétikai értékek iránti közös tisztelet kapcsol össze.

A többi tantárgyhoz viszonyítva a Egyházművészet különleges abban, hogy műalkotásokat történelmi összefüggésükben vizsgál. Teljesen új tantárgy, amely sem az általános iskolában, sem a gimnáziumokban vagy művészeti iskolákban nem szerepel ebben a formában.

Kiegészítő jellege révén kapcsolódik más tantárgyakhoz: hozzájárul a bibliai tanulmányok, katekizmus, erkölcstan, egyetemes és nemzeti történelem, román és magyar irodalom, valamint az egyháztörténelem mélyebb megértéséhez.

Lehetőséget nyújt interdiszciplináris projektekre is, például bibliai és mitológiai ábrázolások, valamint metafizikai és erkölcsi értékek művészi megjelenítésének vizsgálatára.

A Egyházművészet tantárgy a hivatásos teológiai profilú középiskolák szakmai tantervéhez tartozik.

Feladata a vallási identitás fejlesztésének elmélyítése, a teológiai tanulmányok által szerzett perspektívák bővítése, valamint a vallási és művészeti egyetemes értékek felé való nyitás.

Elősegíti a saját hit és más vallások, vallási elképzelések mélyebb megértését, a szépség és a teremtés szempontjából való közeledést, valamint fejleszti a kreativitást, az együttműködést, a kölcsönös tiszteletet, az önkifejezés és kommunikációs készségeket, valamint a felelősségteljes közösségi és polgári magatartást.

A jelen tanterv történelmi szemléletű tanulmányi ívet javasol, amely az emberiség első művészeti megnyilvánulásaitól napjainkig tart.

Összesen 42 kötelező vagy választható tanegységet tartalmaz, kronológiai sorrendben elrendezve, ami a tantárgy történelmi jellegéből fakad.

A tanár számára elegendő óraszám áll rendelkezésre a helyi kulturális örökség tanulmányozására és az ismeretek értékelésére.

- A Egyházművészet tantárgy tanterve az alábbi részekből épül fel:
- általános kompetenciák;
- specifikus kompetenciák és tanulási tevékenységek példái;
- tanulási tartalmak;
- tanulási követelmények (curriculáris standardok);
- országos értékelési standardok;
- módszertani javaslatok;
- bibliográfiai hivatkozások.

ÁLTALÁNOS KOMPETENCIÁK (ÁK)

CG1	**A vallásos művészet általában és különösen a keresztény-vallásos művészet sajátos aspektusainak tudatos észlelése és recepciója, a műalkotás születésének történelmi kontextusában**
CG2	**A vizuális nyelvezet elemeinek elemzése általában a vallásos és különösen a keresztény ihletésű műalkotások értelmezésében**
CG3	**A egyetemesen vallásos és a sajátosan keresztény vallási szimbólumok ábrázolási módjainak elemzése a műalkotásokban**

XII. osztály

SPECIFIKUS KOMPETENCIÁK (SK) ÉS TANULÁSI TEVÉKENYSÉGEKRE VONATKOZÓ PÉLDÁK (TTP)

CG 1. A vallásos művészet általában és különösen a keresztény-vallásos művészet sajátos aspektusainak tudatos észlelése és recepciója, a műalkotás születésének történelmi kontextusában

XII. osztály
CS 1.1. A vallás és a művészet közötti kapcsolat általános észlelése
- Önarckép készítése vallásos szimbólumok felhasználásával (vegyes technika: kollázs, ceruza) - Egy műalkotás (festmény, freskó, ikon, szobor) bemutatása a látogatott templomból
CS 1.2. A kereszténység és különösen a katolikus egyház által a művészet fejlődésére gyakorolt hatás jelentőségének megértése
- Egy műalkotás strukturális elemzési ismereteinek elsajátítása kooperatív csoportokban: „Hogyan „olvassuk” a műalkotást?” *- Múzeumok, vallásos művészeti kiállítások látogatása és a tanult vizuális elemek felfedezése a műalkotásokon.*
CS 1.3. A különböző vizuális művészetek és a vizuális kultúra egyéni, közösségi és társadalmi életre gyakorolt hatásának megértése a történelem különböző korszakaiban.
- Csoportos vagy egyéni prezentáció készítése: A művészet és a család kapcsolata különböző kultúrákban - A művészettörténet különböző korszakainak összehasonlítása brainstorming segítségével: művészet és az isteni arc - A vallásos művészettörténet különböző korszakainak stílusainak bemutatása a szent ábrázolására összpontosítva, a gondolkodó kalapok módszerével.

CG 2. A vizuális nyelvezet elemeinek elemzése általában a vallásos és különösen a keresztény ihletésű műalkotások értelmezésében izuális nyelvezet elemeinek elemzése általában a vallásos és különösen a keresztény ihletésű műalkotások értelmezésében

XII. osztály
CS 2.1. A művészi alkotótechnikák, eljárások és stratégiák ismerete
– A metszés és a dombornyomás művészete: kompozíció készítése jelekből és szimbólumokból a metszés és dombornyomás technikájával gyantába vagy műanyag lapokra stb. (példaként: Mezopotámia és Egyiptom ókori művészete). – Tanulási projekt a különböző alkotási technikák témájában a szobrászat, építészet és festészet területéről (pl. pointillizmus, plein air, gótikus katedrálisok tervezése és felépítése stb.).
CS 2.2. A műalkotással kapcsolatban megfigyelt képzőművészeti nyelvi elemek helyes, strukturált megfogalmazása a speciális technikai terminológia használatával
– Irányított párbeszéd, amely az egyes technikák és a képzőművészeti nyelv alkalmazási módjainak szerepét elemzi a művészi alkotás fejlődésében. *– A keresztény ihletésű sajátos képzőművészeti elemek azonosítása, különös tekintettel az ókorban és a középkorban alkalmazott festékelőkészítési módszerekre.* *– A használt technikák elsajátítása: pl. az emulzió készítése fatáblára vagy üvegre történő festéshez, valamint az ókori és középkori festékek előállítási módszereinek gyakorlati megismerése.*
CS 2.3 A műalkotással kapcsolatban megfigyelt vizuális elemek strukturált, helyes megfogalmazása a specifikus terminológia használatával.
Irányított párbeszéd, amely a különböző technikák és a vizuális nyelv használatának módozataira és ezek szerepére összpontosít a művészi alkotómunka fejlődése során. *- A vizuális nyelv keresztény ihletésű elemeinek azonosítása* *- Az alkalmazott technikák elsajátítása: pl. emulzió készítése fa- és üvegfestéshez, az ókori és középkori színkeverési módszerek*

CG 3. A egyetemesen vallásos és a sajátosan keresztény vallási szimbólumok ábrázolási módjainak elemzése a műalkotásokban

Clasa a XII-a
CS 3.1. A saját életkörnyezetben jelen lévő vallási szimbolika ismerete és megértése
Bizánci stílusú figuratív kompozíció készítése, izokefália alkalmazásával. *Fotóalbum–portfólió készítése „Szent ablakok” címmel, templomokban, kápolnákban, püspöki palotákban tett látogatások alkalmával készített felvételekből, amelyek esztétikai és szakrális pillanatokat (az építészeti elemek szépsége) örökítenek meg.*
CS 3.2. A vallási szimbólumok felismerése és értelmezése keresztény és nem keresztény vallású szakrális műalkotásokon
– Kör alakú kompozíció készítése azokból a jelekből és szimbólumokból, amelyek liturgikus öltözeteken jelennek meg, a liturgikus színek szimbolikájának alkalmazásával. *– Hosszúkás, gótikus jellegű kompozíció készítése, amely a gótikus stílus építészeti elemeit jeleníti meg: lóhere, csúcsíves forma, rózsaablak stb.* *– Triptichon készítése, ugyanazon központi motívum megjelenítésével három különböző stíluskorszakban (pl. ókori, bizánci, gótikus).* *- Csoportos vizsgálat a színek, gesztusok, írott elemek, alkalmazott anyagok és teológiai jelentésű szimbólumok értelméről, különös tekintettel az ikonok világára.*
CS 3.3. A vallásos műalkotásokban jelen lévő esztétikai és etikai elemek értelmezése
- A használt technikák gyakorlati elsajátítása: emulzió készítése fatáblára vagy üvegre való festéshez. *„Á la Codex” oldal készítése miniatúrafestészeti technikával, a szent színek szimbolikájának felhasználásával.* *- Bizánci jellegű mozaik készítése színes papírdarabkákból.*
CS. 3.4 Az általános vallási tanítások, és különösen a katolikus egyház tanításai művészeti kifejeződésének felismerése.
- Festmények, szobrok, ikonok stb. megfigyelése az inherens dogmatikai elemek azonosítása céljából *- Absztrakt kompozíció készítése az absztrakt spiritualitás, avantgárd által inspirálva (Vaszilij Kandinszkij, Kazimir Malevics)* *- Vallásos jellegű modernista vagy kortárs filmek megtekintése (pl. Franco Zeffirelli: A názáreti Jézus)* *- Szakrális tájkép készítése a vallásos expresszionizmus és Emil Nolde modern bibliai látomásai által inspirálva*

Clasa a XII-a
- Esszé készítése, amely bemutatja azokat a barokk stíluselemeket, amelyek a szent ábrázolására jellemzőek (Caravaggio, Georges de La Tour, Rembrandt) *- Piktogramok készítése, amelyek Szentírási idézeteken alapulnak* *- Esszé készítése „A spirituális tájkép a romantikában” címmel*

XII. osztály

A TANULÁS TARTALMAI

XII. osztály

Tartalmi területek	Tartalmak
1. Az ember és a művészet	**1.1. Az ember és a művészet: én és a művészet** **1.2. Társadalom, vallás, művészet** **1.3. A vallási vizuális művészet ágai: építészet, szobrászat, festészet és film** **1.4. A vizuális művészetek művészi nyelve**
2. Vallás és művészet az őskorban	**2.1. A művészet és a vallás szerepe az őskori ember életében** • barlangfestészet • szobrászat • kerámia • a temetkezési helyek művészete
3. Művészet és vallás az ókori ember életében	**3.1. Egyiptom művészete** • építészet • falfestészet • Szobrászat **3.2. A Közel-Kelet művészete** • zikkuratok • a jeruzsálemi templom • a kafarnaumi zsinagóga • zsidó vallási motívumok • szobrászat és kisplasztika **3.3. Az ókori Görögország művészete** • a klasszikus építészet és tagolása: a Parthenón • szobrászat, technikák és ezek fejlődése • Pheidias elveszett szobrainak rekonstrukciói • Laokoón és fiai • a szobrászat funkciója a vallási építészetben • a pergamoni oltár • görög mitológia és kerámia **3.4. Az etruszk és római művészet** • etruszk művészet • római építészet • szobrászat: görög–római szintézis **3.5. Kereszténység és művészet** • szakrális jelleg és művészi kifejezés a kereszténységben • a görög–római szintézis és a keresztény művészet születése • liturgia és művészet **3.6. A korai kereszténység művészete** • a katakombák művészete és a korai keresztény szimbólumok világa • keresztény építészet: a klasszikus bazilika • mozaik és festészet • a keresztény művészet szimbolikája és a Biblia (4–6. század)
4. A művészet és az ember a középkorban	**4.1. Bizánci művészet** • Építészet

	• Mozaik • liturgikus tárgyak és öltözetek **4.2. Az ikonok művészi és teológiai nyelve** • Jézus-ábrázolások: a Sínai Pantokrátor • Szűz Mária-ábrázolások • bibliai jelenetek és teológiai témák: feltámadás, irgalmas szamaritánus, • brahám és a Szentháromság • Ikonostas • ikon-típusok és az ikon sajátos teológiai elemei **4.3. Az iszlám művészete** • építészet és ornamentika **4.4. A karoling kori művészet** • az aacheni palotakápolna • vallásos ábrázolások és karoling kódexek: *Codex Aureus* **4.5. A román stílus művészete** • építészet: a nyugati típusú templom fejlődése, a gyulafehérvári alba iuliai székesegyház, a speyeri dóm • festészet: a leóni Szent Izidor-templom • román kori szobrászat és templomépítészet **4.6. A gótikus művészet** • francia gótika: az Île-de-France katedrálisai • angol gótika: a durhami székesegyház • gótika Erdélyben: a kolozsvári Szent Mihály-templom • a gótika hatása a román fejedelemségek építészetére: moldvai kolostorok • építészeti struktúra és díszítőelemek • vallásos festészet: a hármáni kápolnatorony és a *Biblia pauperum*, valamint Szent László-legenda ábrázolásai Dárjiuban és Gelencén • liturgikus művészet: gótikus oltárok – ingolstadti Frauenkirche, a menasági (Armășeni) oltár **4.7. Bibliai, etikai és szimbolikus elemek a nyugati ikonográfiában** • a Biblia és teológiai elemek megjelenése • Szentábrázolások • vallási szimbolika
5. A modern ember és a vallásos művészet	**5.1. A Trecento szakrális világa** • vallásos festészet (Giotto, Duccio) • szobrászat (Nicola Pisano) **5.2. A Quattrocento** • vallásos festészet (Fra Angelico, Masaccio, Botticelli) • szobrászat (Donatello, Ghiberti) **5.3. A Cinquecento** • vallásos festészet (Leonardo da Vinci, Michelangelo, Raffaello) • monumentális szobrászat (Michelangelo – „Pietà”, „Mózes”) **5.4. A német reneszánsz** • Albrecht Dürer és a bibliai spiritualitás (pl. „Angyali üdvözlet”) • szakrális festészet a Németalföldön (Jan van Eyck, Rogier van der Weyden) **5.5. A reformáció, a katolikus megújulás és a vallásos művészet** **5.6. A barokk vallásos művészete** • Caravaggio, Georges de La Tour, Rembrandt **5.7. Gian Lorenzo Bernini** • szakrális szobrászat és építészet (pl. „Baldachin”, „Szent Teréz extázisa”) **5.8. A vallásos klasszicizmus** • Jacques-Louis David, Antonio Canova **5.9. A romantika** • spirituális táj • neogótikus építészet **5.10. A realizmus és a szent ábrázolásának válsága**

MÓDSZERTANI JAVASLATOK

A jelen módszertani javaslatok célja, hogy támogassák a tanárt az iskolai tanterv alkalmazásában. Céljuk az, hogy konkrét munkamódszereket sugalljanak, és így támpontokat nyújtsanak a **tanulás megszervezéséhez** és a **tanulási eredmények értékeléséhez**, a **didaktikai stratégiák kiválasztásához**, valamint a **tartalmak és kompetenciák iskolai gyakorlatba való integrálásához**.
Ezek olyan általános elveken alapulnak, mint:

- **Tanulóközpontúság:** a diákok bevonása a vallásos művészet történetének kutatásába és a műalkotások elemzésébe, mind a technikák, mind a művészi ábrázolás alapjául szolgáló vallási források szempontjából.
- **Módszertani sokszínűség:** az oktatási folyamat változatos módszerekkel valósul meg: vita, dramatizálás, projektalapú tanulás, magyarázat, leírás, esettanulmány, brainstorming, kooperatív csoportok (mozaik, páros tanulás, szakértői mozaik, Jigsaw-csoportok), diákkutatások, egyéni és csoportos munka kollaboratív digitális alkalmazásokon keresztül stb.
- **Rugalmasság:** a javasolt tevékenységeket az osztály szintjéhez, valamint a rendelkezésre álló fizikai és virtuális erőforrásokhoz kell igazítani. Például tanulmányozni kell a helyi művészeti és építészeti örökséget. Kirándulásokat lehet tenni olyan helyszínekre, ahol reprezentatív műalkotások találhatók, múzeumlátogatások stb. Digitális erőforrásokat lehet igénybe venni az egyetemes művészet olyan alkotásai esetében, amelyek közvetlenül nem tekinthetők meg vagy látogathatók.
- **A képzési profillal megvalósítandó összhang:** a jelen módszertani javaslatok az európai kulcskompetenciákból indulnak ki. Itt elsősorban a 8. számú kulturális tudatosság és kifejezőkészség kulcskompetenciájára utalunk, amely a tantárgy egészét lefedi, de az 1. számú (anyanyelvi) írás és írott szövegek megértésére vonatkozó kompetenciára, a 4. számú digitális kompetenciára és az állampolgári, jogi és környezetvédelmi kompetenciára is.
- **Interdiszciplináris integráció:** a tanulás akkor válik relevánsabbá, ha a tantárgyak támogatják egymást és kapcsolódási pontokat jelölnek meg a tartalmak között. Így a módszertani javaslatok, valamint a tanterv hozzájárulnak a líceumi tanuló profiljának kialakításához, amelyet a 8.1, 8.2, 8.3, 8.4, 1.2, 1.3, 4.1, 5.3, 6.1, 6.2, 6.4 tanulási szinteket jellemző követelmények írnak le. Az oktatásnak figyelembe kell vennie a teológiából, bibliai tanulmányokból, irodalomból, történelemből és technológiai ismeretekből származó, a műalkotások megértéséhez felhasználható információkat. Javasoljuk multidiszciplináris mikroprojektek kezdeményezését, amelyek konvergenciapontja lehet egy helyi vagy egyetemes műalkotás.
- **A formatív és szummatív értékelés ötvözése:** Az *Értékelési követelmények* fejezetben említett értékelési módok ezt az elvet tükrözik, a cél mind a tanuló saját tanulási útjának értékelése (formatív értékelés), mind a tudásban való előrehaladás szintjének abszolút sztenderdekhez való viszonyítása (szummatív értékelés).
- **Differenciálás/Személyre szabás:** A sajátos nevelési igényű (SNI) és/vagy fogyatékkal élő tanulók olyan tanmenetben és tanulási tevékenységekben részesülnek, amelyek megfelelnek speciális igényeiknek, illetve az általuk támasztott korlátoknak. Az értékelési alkalmaknak figyelembe kell venniük a gyors tanulási tempójú tanulókat, valamint azokat a tanulókat, akiknek felzárkóztatásra van szükségük.

Általános módszertani iránymutatásként a következő tanulási módokat javasoljuk:
Aktív tanulás:

- Tanulói portfóliók készítése, amelyek a tanulmányozott tartalmi területre jellemző reprezentatív műalkotásokról készített tanulmányokat tartalmaznak.
- Esettanulmányok, amelyek az egyetemes és helyi vallásos művészet személyiségeinek életrajzára és személyiségére összpontosítanak.
- Viták a képzőművészetben ábrázolt nagy etikai problémákról.
- Projektek és esettanulmányok, amelyek azonosítják a szakrális elemeket és a szent észlelését a nagy civilizációk képzőművészetében és építészetében.
- Viták szervezése az interkulturális és vallásközi párbeszédről, amelyekre az ókori és kortárs vallások és civilizációk sajátos felfogásával való találkozás ad alkalmat.

Együttműködő (kollaboratív) tanulás

- Csoportos tevékenységek kezdeményezése a kooperatív tanulásszervezés sajátos módszereivel, amelyek egyes művészeti áramlatok általános jellemzőinek elsajátítására összpontosítanak.

Projektalapú tanulás

- Olyan projektek kezdeményezése, amelyek az alkotói folyamatot követik, és nemcsak kognitív tevékenységeket ösztönöznek, hanem a saját személyes és vallási identitás szempontjából meghatározó érzelmi, motivációs, etikai és vallási támpontok felfedezését is.
- Interdiszciplináris projektek kezdeményezése, amelyek összekapcsolják a *Bibliaismeret*, a *Magyar nyelv és irodalom*, az *Egyháztörténelem* és a *Történelem* tantárgyakat, és amelyek a következőkre összpontosítanak:
    - A műalkotások által tematizált bibliai témák, vagy egy adott, e témák iránt érdeklődő művész életműve (pl. Marc Chagall üvegablakai).
    - Irodalmi, bibliai szövegek és műalkotások, illetve az a hermeneutikai horizont, amelyet ezek a szövegek a műalkotások értelmezéséhez kirajzolnak.
    - Az egyház, a művészet és a társadalom közötti kapcsolatok, valamint az egyház művészet fejlődésére gyakorolt hatásának azonosítása az ókorban, a középkorban és a modern korban.

Digitális tanulás
- Online alkalmazások kollaboratív használata önálló vagy csoportos kutatás eredményeként születő digitális prezentációk létrehozására, képek és filmek generálása MI (Mesterséges Intelligencia) segítségével festmények, szobrok „életre keltése” a képzelet ösztönzésére, rövidfilmek és videoklipek készítése közösségi platformokon, az osztály társasági oldalain stb.
- A szent felfedezése az új médiumokban, illetve filmekben és kereskedelmi reklámokban.

Autentikus tanulás:
- „Rések” keresése a műalkotásokban drámai eljárások és technikák alkalmazása céljából (élő szobor, saját hely megtalálása a képben stb.) a bibliai és vallási szereplőkkel való azonosulás ösztönzésére, és ezáltal a személyes, társadalmi és vallási identitás megtalálására.
- A vallási gyakorlatok (liturgia) és művészi terek és alkotások összekapcsolása.
- Önálló tanulási tevékenységek (projektek, esettanulmányok), amelyek célja a saját művészeti környezet megismerése és a helyi és nemzeti örökség esztétikai értékeinek azonosítása.
- Együttműködésen alapuló tanulási tevékenységek (csoportos viták, mikroprojektek), amelyek elősegítik a társadalmi élettel, a környezettel, az egyházi közösséggel stb. kapcsolatos etikai problémák azonosítását.

Kontektualizált tanulás:
- Az idegenvezetői szakma készségeire és kompetenciáira összpontosító projektek a pályaorientáció elősegítése érdekében.

Módszertani adaptációk a tanterv típusa szerint A javasolt tanulási tevékenységek összhangban vannak a CS (szakmai curriculum) típusú tantervvel, azaz:
- Ösztönzik a saját hit, a vallási és kulturális identitás, valamint a teológiai profilra jellemző tantárgyak tanulmányozása során szerzett ismeretek elmélyítését, a műalkotásokban ábrázolt hit számára releváns élethelyzetekkel és szereplőkkel való azonosulás révén.
- Fejlesztik a kritikai gondolkodást a képzőművészet által tematizált, a kortárs embert foglalkoztató etikai és társadalmi problémák felvetésével.
- Felfedező módszereket alkalmaznak, mint például a projekt, a vizsgálat, az esettanulmány.
- A tanulási folyamat értékelése differenciált módszerekkel történik, kombinálva a szummatív és formatív értékelési módszereket, felhasználva a tanulói portfóliót, és nyomon követve a tanuló fejlődését a tudás és a művészeti, valamint kognitív képességek kezdeti felmérése által jelzett kiindulási ponthoz képest, valamint az e programban meghatározott értékelési sztenderdekhez viszonyított tudást.

Így a módszertani javaslatok, valamint a tanterv hozzájárulnak a líceumi tanuló profiljának kialakításához, amelyet a 8.1, 8.2, 8.3, 8.4, 1.2, 1.3, 4.1, 5.3, 6.1, 6.2, 6.4 szintleírók írnak le.

A tanterv kapcsolódik a 198/2023. sz. oktatási törvény 88. cikk (10) bekezdésében szereplő **transzverzális témákhoz** azáltal, hogy olyan témákat tárgyal, mint:
- **környezeti nevelés és éghajlatváltozás** a 8. tematikus területen.
- **állampolgári nevelés, helyi történelem és civilizáció** azáltal, hogy a tantervbe olyan tartalmakat és tanulási tevékenységeket illeszt, amelyek a nemzeti és helyi örökség megismerését és megbecsülését célozzák
- **interkulturális nevelés** azon tartalmak és tanulási tevékenységek révén, amelyek témája a különböző nem keresztény korok és civilizációk művészetének megismerése

- **demokratikus állampolgárságra nevelés, esélyegyenlőség, etika, kritikai gondolkodás és európai állampolgárságra nevelés** viták és eszmecserék szervezésével olyan etikai és interkulturális témákról, amelyek a vizuális művészetekben ábrázolt identitást és másságot érintik a társadalomban és a világban
- **személyes fejlődés** a saját érzelmi élet és kulturális, vallási és társadalmi identitás szempontjából meghatározó támpontok, illetve a pályaorientációs perspektívák felfedezése révén.

GRUP DE LUCRU - MUNKACSOPORT

Nume și prenume	Grad didactic/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
MÁRTON KATALIN	Grad didactic I	Liceul teologic Romano-Catolic „Szent László” Oradea
NEMES ISTVÁN	Grad didactic I /Doctor în teologie	Centrul pentru Formarea Continuă în Limba Maghiară Oradea

COORDONATORI/RESPONSABILI/CONSULTANȚI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
ZĂBAVĂ MIHAELA	Consilier CNCE	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare	Responsabil CNCE
PÎSLARU CĂTĂLIN	Inspector general MEC	Ministerul Educației și Cercetării	Responsabil MEC
DIÓSI DÁVID	Decan / Prof.univ.dr.	UBB Cluj – Facultatea de Teologie Romano-Catolică	Consultant științific

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
GÁL LÁSZLÓ	Insp.șc.general.arhid. Doctor în teologie	Arhiepiscopia Romano-Catolică de Alba Iulia	Responsabil cult
TAMÁSI ZSOLT JÓZSEF	Director Doctor în teologie	Liceul Romano-Catolic, Tg.Mureș	Responsabil cult

Anexa nr. 126

Programa școlară
pentru disciplina

EDUCAȚIE MUZICALĂ

Cultul Romano-Catolic de Limbă Maghiară

Clasele a IX-a – a XII-a

Curriculum de specialitate (CS)
Filiera vocațională, profilul teologic,
specializarea ghid turism religios

- 2026 -

Anexa nr. 126
Programa școlară pentru disciplina *Educaţie muzicală*, Cultul Romano-Catolic de Limba Maghiară clasele a IX-a – a XII-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea ghid turism religios*

NOTĂ DE PREZENTARE

Prezentul curriculum de *Educaţie muzicală*, destinat filierei vocaţionale, profilului teologic, specializarea/calificarea profesională *Ghid turism religios (4)* (cultul romano-catolic de limbă maghiară), îşi propune să contribuie la formarea unei personalităţi echilibrate, autonome şi creative, prin dezvoltarea competenţelor, valorilor şi atitudinilor specifice educaţiei muzicale, în concordanţă cu idealul educaţional al învăţământului românesc şi cu valorile spirituale ale tradiţiei romano - catolice.

Educaţiei muzicale i se alocă **o oră pe săptămână**, în cadrul trunchiului comun, pe întreaga durată a ciclului liceal (clasele IX–XII).

Curriculumul promovează o **abordare modernă, formativă și interdisciplinară** a educaţiei muzicale, având ca scop sprijinirea elevilor în descoperirea şi valorificarea propriilor resurse intelectuale, afective şi spirituale, precum şi în cultivarea sensibilităţii estetice şi religioase.

Elementele de noutate şi direcțiile principale de dezvoltare sunt:

- ponderea sporită a **contactului direct cu muzica**, prin audiție, interpretare și creație;
- **abordarea contextuală a audiției muzicale**, în raport cu valorile culturale și religioase europene;
- **promovarea patrimoniului muzical sacru** (în special al tradiției romano-catolice maghiare și universale);
- **studiul instrumentelor muzicale accesibile** și al cântului coral, ca modalități de expresie comunitară și spirituală;
- **utilizarea notației muzicale moderne și tradiționale**, adaptată la nevoile formative și confesionale;
- **abordarea interdisciplinară** a conținuturilor, prin conexiuni cu teologia, istoria artei, limba și cultura maghiară, turismul religios și patrimoniul cultural;
- **formarea respectului și aprecierii pentru diversitatea expresiilor muzicale și confesionale**.

Receptarea muzicii și însușirea culturii muzicale – ca parte integrantă a culturii generale – se realizează prin audierea marilor creații muzicale ale umanității, alături de studiul și interpretarea vocală și/sau instrumentală a unui repertoriu reprezentativ, alcătuit din lucrări consacrate, accesibile și cunoscute.

Exprimarea prin cânt, cuvânt, și alte forme de manifestare artistică contribuie la modelarea și dezvoltarea personalității elevului, la formarea gustului muzical și a simțului estetic, la dezvoltarea auzului și memoriei muzicale, a simțului ritmic, a imaginației și creativității.

Totodată, procesul educațional sprijină dezvoltarea gândirii critice prin identificarea semnificațiilor majore și aprecierea operelor în funcție de criterii estetice, culturale și axiologice, stimulând sensibilitatea, încrederea în sine, autodisciplina, munca în echipă și relaționarea pozitivă cu ceilalți, sub atenta îndrumare a profesorului.

Înțelegerea, trăirea și interpretarea unei lucrări muzicale pot fi realizate doar în măsura în care elevul cunoaște limbajul muzical. Ca orice formă de comunicare, și cea muzicală are propria sa gramatică și propriul cod. Elementele definitorii ale limbajului muzical – care transformă muzica într-un mod de comunicare universal – se bazează pe cele patru calități fundamentale ale sunetului: **înălțimea, durata, intensitatea și timbrul**.

Pătrunderea în esența unei partituri presupune următorii pași:

• analiza melodiei, ritmului, metricii şi tonalităţii;
• identificarea elementelor structurale ale melodiei: motiv, propoziţie, frază muzicală, formă;
• recunoaşterea elementelor de interpretare şi expresie: tempo, agogică, nuanţe, dinamică, frazare, accente, ornamente etc.;
• înţelegerea caracterului şi conţinutului tematic al lucrării;
• determinarea caracterului muzical al compoziţiei: melodic, armonic, polifonic sau armonico-polifonic.

Toate aceste elemente, prezente în programa actuală, constituie o sinteză a materiei studiate anterior şi oferă profesorului instrumentele necesare pentru aprofundarea cunoştinţelor muzicale ale elevului.

Noua variantă de programă, construită în spiritul tradiţiilor de elită ale învăţământului românesc şi al standardelor internaţionale, deschide elevilor drumul către universul fascinant al muzicii, cultivând dragostea pentru frumosul muzical şi valorile sale profunde – artistice, estetice, afective, morale, sociale şi spirituale.

Obiectivele generale pun accentul pe **contactul direct cu muzica**, prin audiţie şi practică. În cadrul orelor de muzică, elevul nu trebuie doar să audă despre muzică, ci să fie condus de profesor spre **înţelegerea, iubirea şi practicarea acesteia**, în funcţie de aptitudinile şi posibilităţile proprii.

Pe baza experienţei acumulate, construcţia actualei programe valorifică studiile anterioare, dar ţine cont şi de **realităţile actuale**, permiţând profesorului să adapteze procesul didactic la contextul şcolii, al clasei şi la nivelul individual al elevilor.
Se urmăreşte, de asemenea, **integrarea legăturilor interdisciplinare** cu domenii precum literatura, artele plastice, istoria, geografia, fizica, matematica, tehnologia informaţiei, ştiinţele, etc.

Cadrul didactic are libertatea de a **modifica, completa sau înlocui activităţile propuse**, întrucât prezenta programă are un caracter flexibil. Astfel, se favorizează un demers didactic **personalizat**, adaptat nevoilor fiecărui elev, care să conducă la formarea competenţelor specifice disciplinei.

Un rol tot mai important în modelarea şi dezvoltarea personalităţii elevului îl au **resursele multimedia**. Acestea integrează texte, grafice, imagini statice şi dinamice, animaţii, materiale audio şi video – forme moderne de suport educaţional, extrem de utile mai ales în activităţile remediale. Utilizarea mijloacelor audio-vizuale sensibilizează elevii, stimulează percepţia şi interesul, şi îi ajută să asculte, să vadă, să înţeleagă şi să interpreteze mesajul artistic al materialelor vizuale şi sonore.

Profesorul are un rol esenţial în **organizarea şi utilizarea acestor resurse**, care trebuie selectate riguros pentru a fi eficiente. El orientează atenţia elevilor asupra elementelor esenţiale, formulează întrebări clare şi concise, menite să trezească interesul şi curiozitatea. Proiecţiile pot fi întrerupte sau reluate pentru explicaţii suplimentare, iar discuţiile din timpul vizionării contribuie la înţelegerea şi fixarea cunoştinţelor.

Complementar, **software-urile educaţionale** pot fi folosite atât în predare, cât şi în evaluare. În procesul de predare, ele sprijină **individualizarea învăţării**, permiţând elevilor să parcurgă materialul în ritmul propriu. În evaluare, asigură **obiectivitate şi feedback imediat**.
Existenţa unei reţele informatice funcţionale în şcoală facilitează integrarea acestor resurse în activitatea didactică.

Programa şcolară pentru disciplina ***Educaţie muzicală*** este structurată pe următoarele componente:
- competenţe generale;
- competenţe specifice şi exemple de activităţi de învăţare;
- conţinuturi ale învăţării;
- standarde curriculare de învăţare;
- standarde naţionale de evaluare;
- sugestii metodologice;
- referinţe bibliografice

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Corelarea în practica muzicală a elementelor de limbaj muzical receptate**
CG2	**Exprimarea prin şi despre muzică, valorificând dimensiunile afectivă, creativă şi estetică ale propriei personalităţi**

CLASA a IX-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Cunoașterea elementelor de bază ale limbajului muzical și operarea cu elemente de scris-citit musical

Clasa a IX-a
CS 1.1. Cântarea după auz şi/sau descifrarea unei partituri din repertoriu laic și religios, recunoscând elementele de limbaj muzical
- *exerciții de respirație, emisie, dicție, frazare* - *exerciții ritmice și de intonație, în context monodic, armonic și polifonic* - *interpretarea unor lucrări muzicale de factură laică sau religioasă*
CS 1.2. Descifrarea unor teme accesibile din creaţiile muzicale audiate, corelând vocal sau instrumental semnul grafic cu sunetul intonat
- *elemente de limbaj muzical cunoscute* - *teme din muzica religioasă, cultăşi din folclor* - *exerciții de coordonare a cântului vocal-instrumental: individual, studiu pe grupuri (partide și în ansamblu)*
CS 1.3. Diferenţierea unor genuri şi forme muzicale în audiţii repetate, selectând elementele specifice acestora
-creaţii muzicale specifice Evului Mediu: cântecul monodic gregorian și muzica bizantină - *creaţii muzicale specifice Renaşterii:madrigalul, motetul, misa* - *creaţii muzicale specificeBarocului: concerto grosso, preludiul și fuga* - *creații muzicale specificeClasicismului: sonata, simfonia, opera și oratoriul*

CG 2 - Exprimarea prin şi despre muzică, valorificând dimensiunile afectivă, creativă şi estetică ale propriei personalităţi

Clasa a IX-a
CS 2.1. Corelarea conţinutul de idei al textului unor cântece cu caracterul melodiei, în interpretarea sau în comentarea acestora
- *elemente specifice cântecului: melodia şi textul* - *corespondenţe între accentele textului şi cele ale melodiei, între unităţile ritmico-melordice şi vers, între caracterul melodiei și conținutul de idei al textului* - *analizarea emoțiilor și sentimentelor legate de etosul muzical*
CS 2.2. Interpretarea individuală şi colectivă a unor lucrări în genuri diverse
- *conştientizarea trăsăturilor vocale personale prin alegerea unor piese potrivite cu specificul vocii elevilor* - *îmbunătățirea unor aspecte de tehnică vocală și interpretativă prin analiza și observarea unor înregistrări audio-video* - *exerciții de tehnică și interpretare instrumentală*
CS 2.3. Întrepătrunderea limbajului muzical cu cel verbal, cu mișcarea scenică, elemente de decor şi costume
- *realizarea unor scenete/spectacole specifice obiceiurilor de Crăciun și de Paști* - *crearea unor momente muzicale artistice literare* - *interpretarea instrumentală și vocală a unor lucrări*

CLASA a IX-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Clasa a IX-a

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Cânt vocal și instrumental	1.1. Elemente de tehnică vocală: respirație, emisie vocală, dicție, controlul intonației, frazare 1.2. Gesturi dirijorale (tactare, pregătirea intrării, închideri, diferențe dinamice, diferențe agogice) 1.3. Recunoașterea unor structuri monodice, armonice și polifonice 1.4. Elemente de tehnică instrumentală – emisie, intonație, coordonare ritmică
2. Elemente de limbaj muzical	2.1. Sunetul (ca fenomen fizic, fiziologic, muzical; proprietățile sunetului) 2.2. Stabilitatea intervalelor 2.3. Alterațiile accidentale 2.4. Cromatisme în tonalitate 2.5. Operarea cu elemente de construcție a discursului muzical (repetiția, secvența, contrastul, variația) 2.6. Elemente de forme muzicale și istoria muzicii - evoluții ale unor genuri muzicale religioase și laice 2.7. Procedee componistice simple (repetiția/schimbarea, varierea discursului) **2.8.** Elemente de forme muzicale - construcțiile mono-, bi-, tri-partitite (schema formală A, AB, ABA), genuri - Suita, Miniatura instrumentală
3. Aspecte culturale eteronomice și interdisciplinare	3.1Elemente de contextualizare istorică și geografică a unor lucrări 3.2 Elemente de muzică religioasă și laică (tradiții, obiceiuri, dansuri din diverse zonegeografice) 3.3 Elemente de interconectare între limbajul muzical și cel literar (accente metrice, ritmuri poetice) 3.4 Elemente de tehnologia informației (utilizarea unor softuri digitale pentru înregistrări audio/audio-video și pentru testarea și dezvoltarea auzului muzical)

CLASA a X-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Corelarea în practica muzicală a elementelor de limbaj muzical receptate

Clasa a X-a
CS 1.1. Compararea unor elemente de limbaj muzical recunoscute în cântecele interpretate şi în audiţii
- elemente de limbaj muzical: - tonalităţile re major, si minor, si bemol major, sol minor; - - alteraţii accidentale; - - scări pentatonice; - - măsuri alternative;
CS 1.2. Identificarea în cadrul audiţiei a temelor descifrate, în funcţie de specificul creaţiilor muzicale de la sfârşitul sec. XIX şi începutul sec. XX
- Creaţii muzicale specifice epocii romantice: - liedul, - miniaturi instrumentale, - concertul instrumental, - simfonia romantică, - poemul simfonic, - opera romantică, - baletul romantic - Creaţii muzicale reprezentative şi accesibile din muzica de la sfârşitul sec. XIX şi începutul sec. XX
CS 1.3. Compararea, pe baza audiţiei, a unor aspecte specifice fenomenului muzical modern şi contemporan

Clasa a X-a
- Curente, orientări, tendinţe (muzica de diferite tipuri): - creaţii specifice impresionismului - creaţii reprezentative pentru curentele sec. XX; - muzic-hall-ul, - opera-rock, - jazz-ul şi influenţa lui în muzica cultă

CG 2 - Exprimarea prin şi despre muzică, valorificând dimensiunile afectivă, creativă şi estetică ale propriei personalităţi

Clasa a X-a
CS 2.1. Interpretarea argumentată din punct de vedere muzical a cântecelor propuse, valorificând elemente de limbaj muzical şi de tehnică instrumentală
- elemente de limbaj muzical - elemente de limbaj literar și plastic - tehnică vocală și instrumentală
CS 2.2. Exprimarea în forme variate a impresiei asupra unor lucrări audiate
- Elemente de limbaj - Creaţii muzicale romantice audiate - Creaţii specifice impresionismului - Creaţii reprezentative pentru curentele sec. XX; - Mari compozitori în muzica romantică, de la sfârşitul sec. XIX şi sec. XX, amintiţi în relaţie cu audiţiile realizate - Noţiuni specifice despre lucrările audiate
CS 2.3. Argumentarea preferinţelor privind lucrări muzicale originale sau prelucrate (în diferite stiluri şi tipuri de muzică), comparându-le în cadrul audiţiei
- Creaţii originale din muzica cultă, muzica populară românească şi a altor popoare în prelucrări (jazz, rock, pop, muzică uşoară etc.)

CLASA a X-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Clasa a X-a

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Cânt vocal si instrumental	1.1. Deprinderi specifice de cânt: respirație, emisie vocală, dicție, controlul intonației, frazare 1.2. Gesturi dirijorale (tactarea măsurii, pregătirea intrărilor, urmărirea intrărilor succesive, închideri, diferențe dinamice și agogice) 1.3. Deprinderi de tehnică instrumentală – emisie, intonație, diferențieri timbrale și dinamice 1.4. Reguli de cântare în colectiv
2.Elemente de limbaj muzical	2.1.Tonalități cu 2 alterații constitutive 2.2.Modurile diatonice de 6 și 7 sunete 2.3.Masuri simple și compuse eterogene (mixte) 2.4.Elemente de structură formală a diferitelor genuri muzicale studiate - Creaţii muzicale romantice audiate - Creaţii specifice impresionismului - Creaţii reprezentative pentru curentele sec. XX; - Mari compozitori în muzica romantică, de la sfârşitul sec. XIX şi sec. XX, amintiţi în relaţie cu audiţiile realizate 2.5.Noțiuni specifice despre lucrările audiate

Domenii de conținut	Conținuturi
3.Aspecte culturale eteronomice si interdisciplinare	3.1. Evoluții in context socio-politic ale muzicii 3.2.Elemente definitorii componistice a stilurilor profan, sacru, laic și religios din diverse culturi 3.3.Elemente de folclor (tradiții, obiceiuri, dansuri din diverse zone geografice) 3.4. Aspecte ale muzicii în societatea de astăzi: jazz, pop, rock etc.

CLASA a XI-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - **Corelarea în practica muzicală a elementelor de limbaj muzical receptate**

Clasa a XI-a
CS 1.1. Descifrarea cântecelor cu ajutorul instrumentului învățat
- elemente de tehnică instrumentală
CS 1.2. Comentarea şi compararea termenilor de agogică şi dinamică recunoscuți în cântec şi audiție
- audiţii, cântece de facturi diferite (folclorice, muzică uşoară, muzica popoarelor şi jazz)
CS 1.3. Recunoaşterea unor lucrări audiate după motivele şi temele componente
- sonata, - simfonia, - concertul instrumental, - miniatura vocală şi instrumentală, poemul simfonic (din perioadele barocă, clasică şi romantică)
CS 1.4. Utilizarea elementelor specifice de comparare şi clasificare a lucrărilor audiate
- elemente de analiză comparată a genurilor
CS 1.5. Diferenţierea tipurilor de orchestră, diferenţierea auditivă a timbrurilor instrumentale în cadrul orchestrei simfonice
- orchestra simfonică - creaţia simfonică (audiţie)
CS 1.6. Diferenţierea specificului naţional în creaţia compozitorilor români, identificarea unor elemente folclorice ale fenomenului muzical contemporan
- creaţia compozitorilor G. Enescu, Kodály Z, Bartók B. Etc - lucrări din creaţia de muzică uşoară şi cultă

CG 2 - Exprimarea prin şi despre muzică, valorificând dimensiunile afectivă, creativă şi estetică ale propriei personalităţi

Clasa a XI-a
CS 2.1. Interpretarea argumentată din punct de vedere muzical a cântecelor propuse, valorificând elemente de limbaj muzical şi de tehnică instrumental, acompanierea instrumental a cântecelor
- elemente de limbaj muzical - elemente de limbaj literar şi plastic - tehnică vocală şi instrumentală - cântece în aranjamente - procedee de acompaniament cu instrumente muzicale (ritmic, armonic, melodic, în funcţie de instrumentul abordat) sau improvizate, cu “negative”, cu mişcări corporale
CS 2.2. Folosirea limbajului literar şi plastic în redarea mesajului muzicii
- comentariu literar, creaţii literare, plastice şi coreografice
CS 2.3. Corelarea interdisciplinară a curentelor artistice
- lucrări plastice, literare, muzicale din aceeaşi perioadă stilistică

CLASA a XI-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Clasa a XI a

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Cânt vocal si instrumental	1.1. Deprinderi specifice de cânt: respirație, emisie vocală, dicție, controlul intonației, frazare 1.2. Gesturi dirijorale (tactarea măsurii, pregătirea intrărilor, urmărirea intrărilor succesive, închideri, diferențe dinamice și agogice) 1.3. Deprinderi de tehnică instrumentală – emisie, intonație, diferențieri timbrale și dinamice 1.4. Reguli de cântare în colectiv
2. Elemente de limbaj muzical	2.1. elemente de tehnică instrumentală 2.2. Elemente de structură formală a diferitelor genuri muzicale studiate - sonata, - simfonia, - concertul instrumental, - miniatura vocală şi instrumentală, - poemul simfonic (din perioadele barocă, clasică şi romantică) 2.3. elemente de analiză comparată a genurilor şi a
3. diferenţierea tipurilor de orchestră	3.1. orchestra simfonică 3.2. diferenţierea auditivă a timbrurilor instrumentale în cadrul orchestrei simfonice
4. Aspecte culturale eteronomice si interdisciplinare	4.1. Evoluții in context socio-politic ale muzicii 4.2. audiţii, cântece de facturi diferite (folclorice, muzică uşoară, muzica popoarelor şi jazz) 4.3.Elemente de folclor (tradiții, obiceiuri, dansuri din diverse zone geografice) 4.4. Aspecte ale muzicii în societatea de astăzi: jazz, pop, rock etc. 4.5. lucrări plastice, literare, muzicale din aceeaşi perioadă stilistică

CLASA a XII-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1. Corelarea în practica muzicală a elementelor de limbaj musical receptate.

CLASA A XII A
1.1. Interpretarea unui repertoriu vocal-instrumental a unor lucrări muzicale în genuri diverse, cu elemente omofone și polifone
- exerciții de respirație, emisie, dicție, frazare și precizie ritmică - exerciții ritmice și de intonație, în context monodic, armonic și polifonic - interpretarea unor lucrări musicale cu acompaniament instrumental
1.2. Acompanierea instrumentală a unor lucrări vocale/corale
- exerciții de tehnică vocală și instrumentală specifice - valorizarea lucrărilor studiate prin susținerea unor activități/festivități/ceremonii muzicale
1.3.Participarea activă la slujbele religioase prin muzică
- interpretarea unor piese vocale sau instrumentale, individual sau în ansamblu - realizarea unui acompaniament instrumental - exersarea individuală a repertoriului specific respectând tehnica de cânt și elementele de limbaj specific - respectarea indicațiilor dirijorale și a disciplinei specifice unei formații muzicale care cântă în biserică

CG 2. Exprimarea prin şi despre muzică, valorificând dimensiunile afectivă, creativă şi estetică ale propriei personalităţi

CLSA A XII A
2.1. Explorarea legăturilor dintre evenimentele istorice și perioadele artistice
- evenimente istorice legate de elemente artistice, exprimarea emoțiilor - elemente muzicale paralel cu modă, pictură, arhitectură, sculptură şi literatură - cunoașterea caracteristicilor epocilor muzicale
2.2. Cunoașterea perioadele istorice ale artei
- muzica antică - muzica medievală - muzica renascentistă - muzica clasică - muzica romantică - muzica impresionistă - muzica din sec. XX - muzica de astăzi
2.3.Cunoașterea și recunoașterea trăsăturile stilistice ale epocilor artistice
- Recunoașterea trăsăturile stilictise ale epocilor artistice prin ascultarea unei piese - Cunoașterea trăsăturile stilistice ale epocilor musicale - Cunoașterea creații musicale specifice, genuri muzicale - Cunoașterea sensul termenului subcultură

CLASA a XII-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Clasa a XII a

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Cânt vocal si instrumental	1.1. Deprinderi specifice de cânt: respirație, emisie vocală, dicție, controlul intonației, frazare 1.2. Gesturi dirijorale (tactarea măsurii, pregătirea intrărilor, urmărirea intrărilor succesive, închideri, diferențe dinamice și agogice) 1.3. Deprinderi de tehnică instrumentală – emisie, intonație, diferențieri timbrale și dinamice 1.4. Reguli de cântare în colectiv
2. Elemente de limbaj muzical	2.1. Tonalități cu 2 alterații constitutive 2.2. Modurile diatonice de 6 și 7 sunete 2.3. Masuri simple și compuse eterogene (mixte) 2.4. Elemente de structură formală a diferitelor genuri muzicale studiate 2.5. Elemente definitorii ale muzicii religioase cât și laice
3. Aspecte culturale eteronomice si interdisciplinare	3.1. Evoluții in context socio-politic ale muzicii de la epoca antică 3.2.Elemente definitorii componistice a stilurilor profan, sacru, laic și religios din diverse culturi 3.3.Elemente de folclor (tradiții, obiceiuri, dansuri din diverse zone geografice) 3.4 Elemente subculturală - *modă, pictură, arhitectură, sculptură și literatură* 3.5. Aspecte ale muzicii în societatea de astăzi: jazz, pop, rock etc.

SUGESTII METODOLOGICE

Educaţia muzicală la clasele de liceu trebuie abordată prin prisma contactului nemijlocit al elevilor cu muzica, asigurat prin cântarea vocală, prin audiţie şi prin învăţarea unui instrument muzical accesibil.

• **Învăţarea instrumentelor** este înțeleasă în strictă conformitate cu elementele componente ale programei. Nu se doreşte abordarea instrumentelor care pretind o tehnică avansată şi greu de dobândit. Acestea vor fi studiate în cadrul

profilului artistic, specializarea muzică. Instrumentele simple invocate în textul programei sunt cele a căror tehnică de mânuire face posibilă învăţarea în cadrul orei de muzică. Acestea permit elevului să redea melodii scurte, formule de acompaniament, armonii simple, variate combinaţii ritmice, cu ajutorul unor tehnici elementare. Exemplu: instrument cu clape (orga electronică cu variantele sale puţin costisitoare), chitara sau mandolina, blockflöte (flautul drept), xilofon, acordeon sau instrumente tradiţionale (fluierul), instrumente de percuţie. Prin intermediul instrumentelor, are loc concomitent, învăţarea rapidă şi eficientă a scris-cititului muzical, abordat astfel într-o viziune nouă. Rezultatele nu trebuie să fie spectaculoase, căci achiziţiile dobândite prin educaţia muzicală vor fi superioare faţă de învăţarea solfegiului. Educaţia muzicală devine astfel accesibilă şi distonilor.

• **Cântarea vocală** nu poate lipsi din educaţia muzicală, iar rolul acesteia constă în asigurarea unui repertoriu consistent de cântece, pe care elevii să le interpreteze cu plăcere. Pe baza deprinderilor de citire dobândite prin intermediul instrumentului, elevul va fi capabil să parcurgă textul muzical, mai mult chiar, să îl descifreze. Analiza cântecelor va viza elemente de gramatică muzicală (game, moduri, măsuri etc.), insistându-se şi asupra elementelor de structură a melodiei (frază, încheieri intermediare, finale etc.) şi, în principal, de conţinut estetic al melodiei şi al textului, aşa cum reiese din competenţele prevăzute.

• **Audiţia muzicală** se va constitui dintr-un complex de valori muzicale naţionale şi universale, inclusiv folclor şi muzică de divertisment. Sugestiile pentru audiţie, stabilite pe baza unei selecţii prin care s-au avut în vedere conţinuturi şi finalităţi educative, lasă libertatea profesorului de a veni în întâmpinarea receptivităţii copiilor. Având în vedere că audiţia muzicală nu mai este un mijloc auxiliar al lecţiei teoretice (de ilustrare a unei noţiuni, de exemplificare a unui element etc.), aceasta devine în sine o cale de receptare a muzicii pe coordonate muzicale generale şi culturale. Profesorul de muzică va trebui să reconsidere procesul audiţiei. Ca pondere în cadrul lecţiei, audiţiei i se va acorda un timp important, aceasta devenind partecomponentă a lecţiei. Foarte util este ca materialul de audiat să fie repetat, ştiut fiind că procesul receptării unei lucrări muzicale se sedimentează în timp, prin multe reascultări. Satisfacţia recunoaşterii auditive a unor teme cântate anterior asigură audiţiei valenţe valorice sporite. Procesul audiţiei trebuie permanent controlat sub aspectul concentrării elevilor şi dirijat prin explicaţii, sugestii etc., de natură muzicală şi estetică. Momentele de audiţie prevăzute trebuie acordate cu preferinţele elevilor, dar şi cu genurile şi cu formele muzicale, cu problematica propusă spre conştientizare prin subiectul lecţiei.

Activităţile muzicale se abordează gradat, progresiv, parcurgând trei stadii de formare a deprinderilor muzicale: receptarea şi executarea elementelor muzicale propuse, recunoaşterea lor auditivă şi valorificarea creativă. Pentru **receptarea** şi **executarea** elementelor muzicale se utilizează metode active, axate pe exersarea şi pe implicarea directă a elevului în muzicalizarea sa. **Recunoaşterea auditivă** a elementelor muzicale, analiza, compararea şi aprecierea lor oferă posibilitatea descoperirii, pe de o parte, a bogăţiei şi a diversităţii problematicii muzicale, iar pe de altă parte, a propriei capacităţi de selectare auditivă a elementelor de limbaj muzical. Stadiul superior în educaţia muzicală îl reprezintă **capacitatea de a se exprima pe sineprin muzică**, abordând actul creaţiei la nivelul pe care pregătirea proprie îl permite. De asemenea, elevii îşi pot selecta valoric repertoriul şi îşi pot exprima şi a argumenta aprecierile şi preferinţele.

Pornind de la caracterul practic al activităţilor specifice educaţiei muzicale, evaluarea presupune observarea continuă şi sistematică a elevilor de a participa la activităţi colective, nu doar individuale. Reproducerea materialului muzical memorat mecanic, ca procedeu de evaluare tradiţional, va fi înlocuită de metode alternative de evaluare (referatul, proiectul, portofoliul etc.), precum şi de alte forme de evaluare a manifestărilor artistice colective şi/sau individuale (serbări, concerte, simpozioane, concursuri). Fondul de cultură muzicală, modalităţile de lucru specifice disciplinei asigură atracţia şi interesul elevilor faţă de această disciplină, condiţie fundamentală pentru dezvoltarea competenţelor sale.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Grad didactic/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
KONRAD ILDIKO	Definitivat	Liceul Teologic Romano-Catolic ”Szent László” Oradea
KONRAD ERZSÉBET KATALIN	I	Liceul Teologic Romano-Catolic ”Szent László” Oradea

COORDONATORI/RESPONSABILI/CONSULTANȚI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
ZĂBAVĂ MIHAELA	Consilier CNCE	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare	Responsabil CNCE
PÎSLARU CĂTĂLIN	Inspector general MEC	Ministerul Educației și Cercetării	Responsabil MEC
DIÓSI DÁVID	Decan / Prof.univ.dr.	UBB Cluj – Facultatea de Teologie Romano-Catolică	Consultant științific

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
GÁL LÁSZLÓ	Insp.șc.general.arhid. Doctor în teologie	Arhiepiscopia Romano-Catolică de Alba Iulia	Responsabil cult
TAMÁSI ZSOLT JÓZSEF	Director Doctor în teologie	Liceul Romano-Catolic, Tg.Mureș	Responsabil cult

Anexa nr. 126

Iskolai tanterv

ZENEI NEVELÉS

tantárgyhoz

IX-XII.osztály

Szaktanterv (CS),
szakképző/vokacionális ágazat számára, teológiai profil,
egyházturisztika szakképzés
(magyar nyelvű római katolikus kultusz)

- 2026 -

BEMUTATÓ JEGYZÉK

A következő tanterv, **a Zenei nevelés -** a magyar nyelvű, római katolikus teológiai profilú líceumok, **egyházturisztikai** szakos tanulói számára készült.

Célja, hogy hozzájáruljon egy **kiegyensúlyozott, önálló és kreatív személyiség** kialakításához a zenei nevelésre jellemző kompetenciák, készségek, értékek és attitűdök fejlesztésén keresztül, összhangban a román oktatási rendszer eszméivel és a katolikus hagyomány szellemi és spiritális értékeivel.

A zenei nevelés heti **egy tanórát** kap a közös törzsanyag keretében, a teljes líceumi ciklus (IX–XII. osztály) folyamán.

A tanterv a zenei nevelés **modern, fejlesztő és interdiszciplináris megközelítését** támogatja, azzal a céllal, hogy segítse a tanulókat saját értelmi, intellektuális, érzelmi és lelki, spirituális erőforrásaik felfedezésében és kibontakoztatásában, valamint az **esztétikai és vallási érzékenység** kialakításában.

Az újdonságok és a fő fejlesztési irányok a következők:

- a közvetlen zenei tapasztalat súlyának növelése (hallgatás, előadás, alkotás);
- a zenehallgatás **kulturális és egyházi kontextusba** helyezése, különösen az európai értékek fényében;
- a **szakrális zenei örökség** (különösen a magyar és az egyetemes római katolikus hagyomány) népszerűsítése;
- **hangszeres és kóruséneklési** ismeretek elsajátítása, mint a közösségi és lelki, spirituális önkifejezés módjai;
- a **modern és hagyományos zenei jelölésrendszerek** használata, a nevelési és felekezeti igényekhez igazítva;
- **interdiszciplináris kapcsolatok** kialakítása a teológia, művészettörténet, magyar nyelv és kultúra, egyházturizmus és kulturális örökség területeivel;
- **tiszteleten és megbecsülésen alapuló hozzáállás** kialakítása a zenei és felekezeti kifejezések sokféleségéhez.

A **zene befogadása és a zenei kultúra elsajátítása** – mint az általános műveltség szerves része – az emberiség nagy zenei alkotásainak meghallgatásával, valamint egy reprezentatív, ismert és hozzáférhető repertoár **énekes és/vagy hangszeres tanulmányozásával és előadásával** valósul meg.

Az **ének, a beszéd, a tánc és más művészi megnyilvánulások** hozzájárulnak a tanulók személyiségének formálásához és fejlesztéséhez, a zenei ízlés és esztétikai érzék kialakításához, zenei hallás és memória, a ritmusérzék, a képzelőerő és kreativitás fejlesztéséhez.

A nevelési folyamat egyúttal támogatja a **kritikai gondolkodás** fejlesztését is a jelentések azonosítása és a művek esztétikai, kulturális és értékrendi szempontok szerinti értékelése által. Ezzel elősegíti az érzékenység, az önbizalom, az önfegyelem, a csapatmunka és a pozitív társas kapcsolatok erősödését, a tanár figyelmes gondos irányítása mellett.

Egy zenei mű megértése, átélése és előadása csak akkor lehetséges, ha a tanuló **ismeri a zenei nyelvet**, amely – mint minden kommunikációs forma – saját **nyelvtannal és kódrendszerrel** rendelkezik.

A zenei nyelv alapvető elemei – amelyek a zenét egyetemes kommunikációs formává teszik – a hang **négy alapvető tulajdonságán** alapulnak: **magasság, időtartam, erősség /intenzitás és hangszín**.

Egy kottarészlet megértése a következő lépéseket foglalja magában:

- a dallam, ritmus, metrum és tonalitás elemzése;
- a dallam szerkezeti elemeinek felismerése: motívum, zenei mondat, zenei frázis, forma;
- az előadási és kifejezési elemek azonosítása: tempó, agogika, dinamika, frazeálás, hangsúlyok, díszítések stb.;
- a mű jellegének és tematikus tartalmának megértése;
- a zenei karakter meghatározása: dallamos, harmonikus, polifonikus vagy harmonikus–polifonikus.

Mindezek az elemek az aktuális tantervben is szerepelnek, összefoglalják a korábban tanult anyagot, és eszközöket adnak a tanár kezébe a tanulók zenei ismereteinek elmélyítéséhez.

Az új tanterv, amely a román oktatás **hagyományain és a nemzetközi standardokon** alapul, utat nyit a tanulók előtt a zene lenyűgöző világa felé, fejlesztve a zenei szépség iránti szeretetet és annak mély – művészi, esztétikai, érzelmi, erkölcsi, társadalmi és spirituális – értékeit.

Az általános célkitűzések hangsúlyozzák a **közvetlen kapcsolatot a zenével** hallgatás és gyakorlás útján. A zeneórákon a tanulónak nem csupán „hallania" kell a zenéről, hanem a tanárnak **el kell vezetnie őt a zene megértéséhez, megszeretéséhez és gyakorlásához**, saját adottságai és lehetőségei szerint.

A program felépítése a korábbi tapasztalatokra épít, ugyanakkor figyelembe veszi a jelenkori valóságot, lehetővé téve, hogy a tanár az oktatási folyamatot **az iskola, az osztály és az egyes tanulók szintjéhez igazítsa**.

Fontos cél továbbá az **interdiszciplináris kapcsolatok** erősítése olyan területekkel, mint az irodalom, képzőművészet, történelem, földrajz, fizika, matematika, informatika és természettudományok, stb.

A tanár **szabadon módosíthatja, kiegészítheti vagy helyettesítheti** a javasolt tevékenységeket, mivel ez a tanterv **rugalmas jellegű**. Ez lehetővé teszi a személyre szabott oktatási folyamatot, amely a tanulók egyéni szükségleteihez igazodva fejleszti a tantárgy sajátos kompetenciáit.

A tanulók személyiségének formálásában és fejlesztésében egyre fontosabb szerepet kapnak a **multimédiás eszközök**, amelyek szövegeket, grafikákat, álló- és mozgóképeket, animációkat, hang- és videóanyagokat integrálnak – modern oktatási segédeszközként, különösen a felzárkóztató tevékenységek során.

Az **audiovizuális eszközök** használata érzékenyebbé teszi a tanulókat, serkenti az észlelést és az érdeklődést, valamint segíti őket abban, hogy **meghallják, meglássák, megértsék és értelmezzék** a vizuális és hangzó anyagok művészi üzenetét.

A tanár kulcsszerepet játszik e források **megszervezésében és felhasználásában**, amelyek hatékonysága érdekében gondos kiválasztást igényelnek. A pedagógus a tanulók figyelmét a lényeges elemekre irányítja, világos és tömör kérdéseket fogalmaz meg, amelyek felkeltik az érdeklődést és a kíváncsiságot. A vetítések megszakíthatók vagy újraindíthatók további magyarázatok céljából, a közben folytatott beszélgetések pedig elősegítik az ismeretek megértését és rögzítését.

Emellett az **oktatási szoftverek** egyaránt használhatók tanításra és értékelésre: a tanítás során támogatják az egyéni tanulási folyamatot, lehetővé téve, hogy a diákok saját tempójukban haladjanak; az értékelésben pedig **objektivitást és azonnali visszajelzést** biztosítanak.

Egy működő **iskolai informatikai hálózat** megléte megkönnyíti ezen források beépítését a tanítási folyamatba.

A *Zenei nevelés* tantárgy tanterve az alábbi fő részekből áll:

- általános kompetenciák
- specifikus kompetenciák és tanulási tevékenységek példái
- tananyag
- tanulási tantervi követelmények
- országos értékelési követelmények
- módszertani javaslatok
- bibliográfia

ÁLTALÁNOS KOMPETENCIÁK (CG)

CG1	**A befogadott zenei nyelvi elemek gyakorlati zenei tevékenységben való összekapcsolása.**
CG2	**Önkifejezés a zenén keresztül és a zenéről való beszéd által, a személyiség érzelmi, kreatív és esztétikai dimenzióinak kibontakoztatásával**

IX. OSZTÁLY

SPECIFIKUS KOMPETENCIÁK (CS) ÉS TANULÁSI TEVÉKENYSÉGEK (EAI)

IX. osztály

CG 1 A befogadott zenei nyelvi elemek gyakorlati zenei tevékenységben való összekapcsolása.

IX osztály
CS 1.1. Dalok éneklése hallás után és/vagy kottából való olvasása világi és egyházi repertoárból, a zenei nyelv elemeinek felismerésével
– légzési, hangképzési, artikulációs és frazeálási gyakorlatok – ritmikai és intonációs gyakorlatok monofon, harmonikus és polifon környezetben – világi és egyházi jellegű zeneművek előadása
CS 1.2. Egyszerű zenei témák felismerése a meghallgatott művekben, a grafikus jelek és a megszólaltatott hangok összekapcsolása énekben vagy hangszeres játékban
– ismert zenei nyelvi elemek gyakorlása – egyházi, műzenei és népzenei témák feldolgozása – vokális–hangszeres előadási koordinációs gyakorlatok: egyéni, csoportos (szólamonként és együttesben)
CS 1.3. Különböző zenei műfajok és formák megkülönböztetése ismételt meghallgatások során, a rájuk jellemző elemek felismerésével
– középkori zeneművek: gregorián egyszólamú ének, bizánci zene – reneszánsz alkotások: madrigál, motetta, mise – barokk művek: concerto grosso, prelúdium, fúga – klasszikus kori művek: szonáta, szimfónia, opera, oratórium

CG 2 - Önkifejezés a zenén keresztül és a zenéről való beszéd által, a személyiség érzelmi, kreatív és esztétikai dimenzióinak kibontakoztatásával

IX osztály
CS 2.1. A dalok szövegének gondolati tartalmának összekapcsolása a dallam karakterével, az előadásban vagy elemzésben
– a dal sajátos elemei: dallam és szöveg – megfeleltetések a szöveg és a dallam hangsúlyai, a ritmikai–melodikai egységek és a verssorok között, valamint a dallam karaktere és a szöveg tartalma között – a zene etoszához kapcsolódó érzelmek és érzések elemzése
CS 2.2. Egyéni és csoportos előadás különböző műfajokban
- a személyes vokális adottságok tudatosítása a tanulók hangfekvéséhez illő darabok kiválasztásával - a vokális és előadói technika fejlesztése hang- és videófelvételek elemzésével, megfigyelésével - hangszeres technikai és előadói gyakorlatok
CS 2.3. A zenei nyelv összekapcsolása a verbális kifejezéssel, a színpadi mozgással, a díszlet és a jelmez elemeivel
– karácsonyi és húsvéti szokásokhoz kapcsolódó jelenetek, előadások megvalósítása – zenei–irodalmi műsorok létrehozása – vokális és hangszeres művek előadása

IX. OSZTÁLY

TANANYAG

IX. osztály

Tartalmi területek	Tartalmak
1. Énekes és hangszeres előadás	1.1. Vokális technikai elemek: légzés, hangadás, artikuláció, intonációs kontroll, frazeálás 1.2. Karmesteri mozdulatok: ütemezés, belépések előkészítése, zárások, dinamikai és agógiai különbségek 1.3. Monofon, harmonikus és polifon szerkezetek felismerése 1.4. Hangszeres technikai elemek – hangindítás, intonáció, ritmikai koordináció
2. A zenei nyelv elemei	2.1. A hang (mint fizikai, fiziológiai és zenei jelenség; a hang tulajdonságai) 2.2. A hangközök stabilitása 2.3. Véletlen módosító jelek 2.4. Kromatikus elemek a tonalitásban 2.5. A zenei gondolat felépítésének elemei: ismétlés, szekvencia, ellentét, variáció 2.6. Zenei formák és zenetörténeti elemek – a vallási és világi zenei műfajok fejlődése 2.7. Egyszerű zeneszerzői eljárások: ismétlés/módosítás, a zenei gondolat variálása 2.8. Zenei formák elemei – egy-, két- és háromrészes szerkezetek (A, AB, ABA forma), műfajok: szvit, hangszeres miniatűr
3. Kulturális, heteronóm és interdiszciplináris vonatkozások	3.1. Egyes zeneművek történelmi és földrajzi kontextusba helyezése 3.2. Vallási és világi zenei elemek (hagyományok, szokások, táncok különböző földrajzi területekről) 3.3. Kapcsolódási pontok a zenei és irodalmi nyelv között (metrikus hangsúlyok, költői ritmusok) 3.4. Informatikai elemek – digitális szoftverek használata hang- és videófelvételek készítéséhez, valamint a zenei hallás teszteléséhez és fejlesztéséhez

X. OSZTÁLY

SPECIFIKUS KOMPETENCIÁK (CS) ÉS TANULÁSI TEVÉKENYSÉGEK (EAI)

X. osztály

CG 1 - A befogadott zenei nyelvi elemek gyakorlati zenei tevékenységben való összekapcsolása.

X osztály
CS 1.1. Az elismert zenei nyelvi elemek összehasonlítása az előadott dalokban és a zenehallgatás során
- zenei nyelvi elemek: - a D-dúr, h-moll, B-dúr, g-moll hangnemek; - esetleges (járulékos) előjegyzések/alterációk; - pentaton skálák; - alternatív ütemmutatók;
CS 1.2. A megfejtett témák azonosítása a zenehallgatás során, a XIX. század végi és XX. század eleji zenei alkotások sajátosságainak megfelelően
- A romantikus korszakra jellemző zenei alkotások: - a lied, - hangszeres miniatűrök, - a hangszeres verseny (koncert),

X osztály
- a romantikus szimfónia, - a szimfonikus költemény, - a romantikus opera, - a romantikus balett - Reprezentatív és hozzáférhető zenei alkotások a XIX. század végi és XX. század eleji zenéből
CS 1.3. A modern és kortárs zenei jelenségek specifikus szempontjainak összehasonlítása a zenehallgatás alapján
- irányzatok, áramlatok, tendenciák (különböző zenetípusok): - az impresszionizmusra jellemző alkotások - a XX. századi irányzatokra reprezentatív művei; - a music-hall műfaja, - a rockopera, - a jazz és annak hatása a komolyzenére

CG 2 - Önkifejezés a zenén keresztül és a zenéről való beszéd által, a személyiség érzelmi, kreatív és esztétikai dimenzióinak kibontakoztatásával

X osztály
CS 2.1. A javasolt dalok zeneileg megalapozott előadása, a zenei nyelvi elemek és a hangszeres technika felhasználásával
– zenei nyelvi elemek *– irodalmi és vizuális nyelvi elemek* *– ének- és hangszeres technika*
CS 2.2. A meghallgatott művekről szerzett benyomások változatos formákban történő kifejezése
– Nyelvi elemek – Meghallgatott romantikus zenei alkotások – Az impresszionizmusra jellemző alkotások – A XX. századi irányzatokra reprezentatív alkotások; – Nagy zeneszerzők a romantikus zenében, a XIX. század végén és a XX. században, akiket a zenehallgatások kapcsán említenek – Specifikus fogalmak a meghallgatott művekről
CS 2.3. A zenei preferenciák megalapozása az eredeti vagy feldolgozott (különböző stílusú és típusú) zenei művekkel kapcsolatban, összehasonlítva azokat a zenehallgatás során
- Eredeti alkotások a komolyzenéből, a román és más népek népzenéjéből feldolgozásokban (jazz, rock, pop, könnyűzene stb.)

X. OSZTÁLY

TANANYAG

X. osztály

Tartalmi területek	Tartalmak
1. Énekes és hangszeres előadás	1.1. Az énekléshez szükséges készségek: légzés, hangképzés, artikuláció, intonációs kontroll, frazeálás. 1.2. Karmesteri mozdulatok (ütemmutatás, belépések előkészítése, egymást követő belépések követése, zárások, dinamikai és tempóbeli különbségek). 1.3. Hangszeres technikai készségek – hangindítás, intonáció, hangszínbeli és dinamikai különbségek. 1.4. Közös éneklés szabályai.
2. Zenei nyelvi elemek	2.1. Két előjegyzésű hangnemek. 2.2. Hat- és héthangú diatonikus móduszok. 2.3. Egyszerű és összetett, vegyes ütemek. 2.4. A különböző zenei műfajok formai szerkezeti elemei: – A romantikus korszak zenéjéből vett hallgatási anyagok; – Az impresszionizmusra jellemző művek;

Tartalmi területek	Tartalmak
	– A 20. századi irányzatok reprezentatív alkotásai; – A romantika nagy zeneszerzői a 19. század végéről és a 20. század elejéről, a hallgatott művekhez kapcsolódva. 2.5. A hallgatott művekhez kapcsolódó alapfogalmak.
3. Kulturális, társadalmi és interdiszciplináris vonatkozások	3.1. A zene fejlődése társadalmi-politikai összefüggésben. 3.2. A világi, szakrális, profán és vallásos stílusok jellemző zeneszerzői elemei különböző kultúrákban. 3.3. Néprajzi elemek (hagyományok, szokások, táncok különböző földrajzi területekről). 3.4. A zene megjelenése a mai társadalomban: jazz, pop, rock stb.

XI. OSZTÁLY

SPECIFIKUS KOMPETENCIÁK (CS) ÉS TANULÁSI TEVÉKENYSÉGEK (EAI)

XI. osztály

CG 1 - A befogadott zenei nyelvi elemek gyakorlati zenei tevékenységben való összekapcsolása.

XI osztály
CS 1.1. A dalok megfejtése a tanult hangszer segítségével
- elemente de tehnică instrumentală
CS 1.2. Az agogikai és dinamikai kifejezések kommentálása és összehasonlítása a dalban és a zenehallgatás során
- – zenehallgatások, különböző jellegű zenék (folklór, könnyűzene, népek zenéje és jazz)
CS 1.3. A meghallgatott művek felismerése a bennük lévő motívumok és témák alapján
– a szonáta, – a szimfónia, – koncert (hangszeres verseny), – a vokális és hangszeres miniatűrök, – a szimfonikus költemény (barokk, klasszikus és romantikus korokból)
CS 1.4. A meghallgatott művek összehasonlítására és osztályozására szolgáló specifikus elemek használata
- a műfajok összehasonlító elemzésének elemei
CS 1.5. A zenekartípusok megkülönböztetése, a hangszeres hangszínek hallás utáni megkülönböztetése a szimfonikus zenekaron belül
- a szimfonikus zenekar - szimfonikus alkotások (zenehallgatás)
CS 1.6. A nemzeti sajátosságok megkülönböztetése a román zeneszerzők alkotásaiban, a kortárs zenei jelenségekre jellemző folklór elemek azonosítása
- G. Enescu, Kodály Z, Bartók B. stb. zeneszerzők alkotásai - könnyű- és komolyzenei művek

CG 2 – Önkifejezés a zenén keresztül és a zenéről való beszéd által, a személyiség érzelmi, kreatív és esztétikai dimenzióinak kibontakoztatásával

XI osztály
CS 2.1. A javasolt dalok zeneileg megalapozott előadása, a zenei nyelvi elemek és a hangszeres technika felhasználásával, a dalok hangszeres kísérete
– zenei nyelvi elemek – irodalmi és vizuális nyelvi elemek – ének- és hangszeres technika – dalok hangszerelései – kíséret módszerei hangszerekkel (ritmikus, harmonikus, melodikus, a megközelített hangszer függvényében) vagy improvizáltan, "negatívokkal" (alapokkal), testmozgással

XI osztály
CS 2.2. Az irodalmi és vizuális nyelv használata a zene üzenetének visszaadására
- irodalmi kommentár, irodalmi, vizuális és koreográfiai alkotások
CS 2.3. A művészeti irányzatok interdiszciplináris korrelációja (összefüggésbe hozása)
- vizuális, irodalmi, zenei művek ugyanabból a stíluskorszakból

XI. OSZTÁLY

TANANYAG

XI. osztály

Tartalmi terület	Tartalmak
1. Ének és hangszeres játék	1.1. Az énekléshez szükséges készségek fejlesztése: légzés, hangképzés, artikuláció, intonációs pontosság, frazeálás. 1.2. Karmesteri mozdulatok elsajátítása (ütem mutatása, belépések előkészítése, egymást követő belépések követése, lezárások, dinamikai és tempóbeli árnyalatok megkülönböztetése). 1.3. Hangszeres technikai készségek fejlesztése – hangindítás, intonáció, hangszínbeli és dinamikai különbségek. 1.4. Közös éneklés és muzsikálás szabályai.
2. A zenei nyelv elemei	2.1. Hangszeres technikai elemek. 2.2. A különböző zenei műfajok formai felépítésének elemei: – szonáta, – szimfónia, – hangszeres versenymű, – vokális és hangszeres miniatűr, – szimfonikus költemény (barokk, klasszikus és romantikus korszakokból). 2.3. A zenei műfajok összehasonlító elemzésének alapjai.
3. Az egyes zenekartípusok megkülönböztetése	3.1. A szimfonikus zenekar felépítése és működése. 3.2. A hangszínek hallás utáni megkülönböztetése a szimfonikus zenekar hangszercsoportjaiban.
4. Kulturális, etnológiai és interdiszciplináris vonatkozások	4.1. A zene társadalmi és politikai kontextusban való fejlődése. 4.2. Hallgatási anyagok és különböző zenei műfajok: népzene, könnyűzene, világzene, jazz. 4.3. Néprajzi elemek: hagyományok, szokások, táncok különböző földrajzi területekről. 4.4. A zene szerepe a mai társadalomban: jazz, pop, rock stb. 4.5. Azonos stíluskorszakhoz tartozó képzőművészeti, irodalmi és zenei alkotások összefüggései.

XII. OSZTÁLY

SPECIFIKUS KOMPETENCIÁK (CS) ÉS TANULÁSI TEVÉKENYSÉGEK (EAI)

XII. osztály

1. **A befogadott zenei nyelvi elemek gyakorlati zenei tevékenységben való összekapcsolása.**

XII osztály
1.1. Vokális–instrumentális repertoár előadása különböző zenei műfajokban, homofon és polifon elemekkel
– légzés-, hangképzési-, artikulációs-, frazeálási- és ritmikai pontossági gyakorlatok; – ritmikai és intonációs gyakorlatok monódikus, harmonikus és polifonikus összefüggésben;

XII osztály
– hangszeres kísérettel előadott zeneművek interpretálása.
1.2. Vokális vagy kórusművek hangszeres kísérete
– a vokális és hangszeres technika fejlesztését célzó speciális gyakorlatok; – a tanult művek értékelése és bemutatása iskolai vagy közösségi zenei eseményeken, ünnepségeken, hangversenyeken.
1.3. Aktív részvétel az egyházi szertartásokon zenén keresztül
– vokális vagy hangszeres darabok előadása egyénileg vagy együttesben; – hangszeres kíséret készítése és bemutatása; – az egyéni gyakorlás során a repertoár pontos elsajátítása, a helyes énektechnika és a zenei nyelv elemeinek betartásával; – a karnagyi utasítások és az egyházi zenei formációkra jellemző fegyelem tiszteletben tartása.

2. Önkifejezés a zenén keresztül és a zenéről való beszéd által, a személyiség érzelmi, kreatív és esztétikai dimenzióinak kibontakoztatásával

XII osztály
2.1. Kapcsolatok feltárása a történelmi események és a művészeti korszakok között
– a történelmi események és a művészi kifejezésformák összefüggéseinek megértése, érzelmek kifejezése; – a zenei elemek párhuzamba állítása a festészettel, építészettel, szobrászattal irodalommal és a divattal; – a zenei korszakok jellemzőinek megismerése.
2.2. A művészeti korszakok megismerése
– ókori zene; – középkori zene; – reneszánsz zene; – klasszikus zene; – romantikus zene; – impresszionista zene; – 20. századi zene; – kortárs zene.
2.3. A művészeti korszakok stílusjegyeinek megismerése és felismerése
– a korszakok stílusjegyeinek felismerése zenehallgatás alapján; – a zenei korszakok stílusjegyeinek ismerete; – jellegzetes zenei alkotások és műfajok megismerése; – a „szubkultúra” fogalmának megértése.

XII. OSZTÁLY

TANANYAG

XII. osztály

Tartalmi terület	Tartalmak
1. **Ének és hangszeres játék**	1.1. Az énekléshez szükséges készségek fejlesztése: légzés, hangképzés, artikuláció, intonációs kontroll, frazeálás. 1.2. Karmesteri mozdulatok elsajátítása (ütem mutatása, belépések előkészítése, egymást követő belépések követése, lezárások, dinamikai és tempóbeli árnyalatok megkülönböztetése). 1.3. Hangszeres technikai készségek fejlesztése – hangindítás, intonáció, hangszínbeli és dinamikai különbségek. 1.4. A közös éneklés és muzsikálás szabályainak betartása.
2. A zenei nyelv elemei	2.1. Két módosítójelet tartalmazó hangnemek. 2.2. Hat- és héthangú diatonikus módusok. 2.3. Egyszerű és összetett (vegyes) ütemek. 2.4. A különböző zenei műfajok formai felépítésének elemei. 2.5. A vallásos és világi zene meghatározó elemei.

Tartalmi terület	Tartalmak
3. Kulturális, etnológiai és interdiszciplináris vonatkozások	3.1. A zene társadalmi-politikai kontextusban való fejlődése az ókortól napjainkig. 3.2. A profán, szakrális, világi és vallásos stílusok jellegzetes komponálási elemei különböző kultúrákban. 3.3. Néprajzi elemek: hagyományok, szokások, táncok különböző földrajzi területekről. 3.4. A szubkultúra elemei – divat, festészet, építészet, szobrászat és irodalom. 3.5. A zene szerepe a mai társadalomban: jazz, pop, rock stb.

MÓDSZERTANI JAVASLATOK

A **Zenei nevelés** a középiskolai osztályokban elsősorban a **közvetlen zenei tapasztalatszerzésen** kell alapuljon, amelyet az **éneklés**, a **zenehallgatás** és egy **könnyen elsajátítható hangszer** tanulása biztosít.

Hangszeres tanulás

A hangszeres oktatás a tanterv követelményeihez igazodik, **nem célja** a fejlett technikát igénylő hangszerek elsajátítása. Az ilyen hangszerek tanulmányozása a **művészeti profilú, zeneszakos** képzés keretében történik.

A programban megnevezett egyszerű hangszerek olyan eszközök, amelyek technikai kezelése az iskolai zeneórán is elsajátítható. Ezek lehetővé teszik rövid dallamok, kísérőformulák, egyszerű harmóniák és ritmuskombinációk megszólaltatását alapvető technikai ismeretekkel.

Példák:

billentyűs hangszer (elektronikus orgona, olcsóbb változatai), gitár vagy mandolin, furulya, xilofon, harmonika, népi hangszerek (pl. pásztorfurulya), valamint ütőhangszerek.

A hangszeres tanulás **hatékonyabbá és gyorsabbá** teszi a **zenei írás-olvasás** elsajátítását, új szemléletet hozva a zenei nevelésbe. Nem a látványos eredmények a célok, hanem a **tartós zenei kompetenciák** fejlesztése. Ezáltal a zenei nevelés **minden tanuló számára elérhetővé válik**, még a kevésbé intonáló (dyston) diákoknak is.

Éneklés

Az **éneklés nélkülözhetetlen** része a zenei nevelésnek.

Célja, hogy a tanulók **gazdag és változatos dalrepertoárral** rendelkezzenek, amelyet örömmel adnak elő.

Az instrumentális tanulás során megszerzett olvasási készségek segítik a tanulókat a **kottaszöveg megértésében és értelmezésében**.

A dalok elemzése során a tanár ráirányítja a figyelmet:

- a **zenei nyelv** elemeire (hangsorok, módusok, ütemek stb.),
- a **melodikus szerkezetre** (frázisok, zárlatok, formai egységek),
- valamint a **dal esztétikai tartalmára** – a dallam és a szöveg kapcsolatára, érzelmi és kifejező dimenzióira.

Zenehallgatás

A **zenei meghallgatás** a nemzeti és egyetemes zenei értékek sokaságát öleli fel, beleértve a **népzenét** és a **könnyűzenét** is.

A javasolt hallgatási anyag válogatása pedagógiai célokat szolgál, de **szabad kezet ad a tanárnak**, hogy a diákok befogadóképességéhez és érdeklődéséhez igazítsa.

A zenehallgatás **nem csupán illusztráció** az elméleti anyaghoz, hanem **önálló befogadási folyamat**, amely a zenei és kulturális érzékenységet fejleszti.

A tanárnak újra kell értelmeznie a zenehallgatás szerepét:

- az órákon **jelentős időt** kell szánni rá;
- az anyagot **ismételten** kell hallgatni, mivel a befogadás a többszöri meghallgatás során mélyül el;
- az ismerős dallamok felismerése **pozitív élményt** és **értékes zenei tudást** biztosít;
- a tanárnak **irányítania** kell a hallgatási folyamatot, rövid magyarázatokkal, zenei és esztétikai szempontokkal;
- a választott zenei anyag illeszkedjen a diákok érdeklődéséhez, valamint az adott óra zenei formáihoz és céljaihoz.

A zenei készségek fejlesztésének fokozatai

A zenei tevékenységek **fokozatosan és tudatosan** épülnek fel, három szakaszban:

1. **A zenei elemek befogadása és megvalósítása** – aktív, gyakorlatorientált módszerekkel, a tanuló közvetlen bevonásával.
2. **A zenei elemek hallás utáni felismerése, elemzése és értékelése** – fejleszti az auditív szelektivitást és a zenei nyelv tudatos megértését.

3. **A kreatív önkifejezés** – a tanuló saját szintjének megfelelő zenei alkotás és önkifejezés.

A tanulók megtanulják **értékítéleteiket megfogalmazni**, **repertoárjukat tudatosan kiválasztani**, és **zenei ízlésüket érveléssel alátámasztani**.

Értékelés

A zenei nevelés **gyakorlati jellegéből** adódóan az értékelés **folyamatos megfigyelésen** alapul, amely a tanulók **egyéni és csoportos részvételét** is figyelembe veszi.

A pusztán **mechanikus memorizáláson alapuló értékelést** (pl. dalok visszaéneklése) **alternatív módszerek** váltják fel:

- beszámoló,
- projektmunka,
- portfólió,
- művészi megnyilvánulások (ünnepségek, koncertek, szimpóziumok, versenyek).

A zenei kultúra, a tantárgyra jellemző munkamódszerek és a közös alkotás öröme **erősítik a diákok érdeklődését és motivációját**, ami **alapfeltétele a zenei kompetenciák fejlődésének**.

MUNKACSOPORT

Nume și prenume	Grad didactic/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
KONRAD ILDIKO	Definitivat	Liceul Teologic Romano-Catolic ”Szent László” Oradea
KONRAD ERZSÉBET KATALIN	I	Liceul Teologic Romano-Catolic ”Szent László” Oradea

COORDONATORI/RESPONSABILI/CONSULTANȚI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
ZĂBAVĂ MIHAELA	Consilier CNCE	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare	Responsabil CNCE
PÎSLARU CĂTĂLIN	Inspector general MEC	Ministerul Educației și Cercetării	Responsabil MEC
DIÓSI DÁVID	Decan / Prof.univ.dr.	UBB Cluj – Facultatea de Teologie Romano-Catolică	Consultant științific

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
GÁL LÁSZLÓ	Insp.șc.general.arhid. Doctor în teologie	Arhiepiscopia Romano-Catolică de Alba Iulia	Responsabil cult
TAMÁSI ZSOLT JÓZSEF	Director Doctor în teologie	Liceul Romano-Catolic, Tg.Mureș	Responsabil cult

Anexa nr. 127

Programa școlară
pentru disciplina

LITERATURA CREȘTINĂ REFORMATĂ
Cultul Reformat

Clasele a IX-a – a XII-a
Curriculum de specialitate (CS)
Filiera vocațională, profil teologic
specializarea teologie reformată

Învățământ liceal

- 2026 –

TABEL CENTRALIZATOR AL PROGRAMELOR ȘCOLARE (TC+CS/TC/CS)

Nr. crt.	Filiera	Profilul	Domeniul/ Specializarea/ Calificarea	Clasele	Tip de programă (TC+CS/TC/CS)	Numele disciplinei din CS, cu rubrică proprie în catalog
1.	Vocațional	Teologic/Cultul Reformat	Teologie Reformată	IX-XII	CS	Literatură creștină reformată

Vocațional, Teologic-Cultul Reformat, Teologie Reformată

Nr. crt.	Discipline de specialitate	Clasa a IX-a	Clasa a X-a	Clasa a XI-a	Clasa a XII-a
1.	Limba şi literatura română	1	1	1	1
2.	Limba şi literatura maghiară	1	1	1	1
3.	Studi biblice	2	2	1	1
4.	Literatura creştină reformată	1	1	1	1
5.	Istoria bisericii reformate	1	1	2	2
6.	Muzică bisericească*	1	1	1	1
7.	Educaţie spirituală (cu realocarea orelor disciplinei Religie din TC)	1	1	1	1
8.	Evidenţă bisericească informatizată	-	-	1	1
9.	Istoria artei creştine	-	-	1	1
10.	Istoria religiilor	-	-	1	1
TOTAL		**8**	**8**	**11**	**11**

Anexa nr. 127
Programa școlară pentru disciplina *Literatură creștină reformată*, Cultul Reformat, clasele a IX-a – a XII-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profil teologic, specializarea teologie reformată*

NOTĂ DE PREZENTARE

Prezenta programă școlară completează curriculumul pentru disciplina ***Literatură creștină reformată***, cu aplicare pentru clasele din învățământul liceal, *filiera vocațională, profilul teologic, specializarea teologie reformată*, forma cu frecvență zi, începând cu anul școlar 2026-2027.

Obiectivul general al disciplinei constă în formarea personalității elevilor în concordanță cu valorile creștine, prin cunoașterea, interpretarea și aplicarea operelor și textelor cu caracter religios din literatura maghiară. Elevii vor deveni capabili să perceapă conținuturile de credință, morale și culturale din textele literare nu doar ca pe niște documente istorice, ci ca pe mesaje vii, actuale, care aduc în prezent învățătura creștină și îmbogățesc viața spirituală și comunitară.

Disciplina contribuie, prin intermediul operelor literare, la o înțelegere mai profundă a credinței creștine, la dezvoltarea gândirii morale și la întărirea identității culturale. În același timp, promovează competențele cheie stabilite de Comisia Europeană – în special învățarea autonomă, comunicarea, sensibilitatea interculturală și competențele sociale și civice – corelate cu nivelurile taxonomiei lui Bloom.

Programa destinată claselor a IX-XII-a se bazează pe opere și autori reprezentativi ai literaturii creștine reformate, incluzând scrieri confesionale, predici, poezii religioase, imnuri și texte dedicate vieții creștine. Conținuturile permit aprofundarea cunoștințelor dobândite, atât din perspectivă literară, cât și teologică.

Temele au fost selectate pe baza următoarelor principii:

- accentuarea caracterului aplicativ, prin dezvoltarea de competențe, atitudini și comportamente specifice;
- corelarea cu aspecte actuale din viața personală și comunitară;
- integrarea cunoștințelor cu cele din alte discipline, în special din aria curriculară „Om și societate” (Literatură, Istorie, Etică, Filozofie), precum și din disciplinele de specialitate ale liceelor teologice reformate.

Acest curriculum a fost conceput într-un mod flexibil, oferind profesorului libertatea de a alege abordarea metodologică a fiecărei lecții. Proiectarea demersului didactic trebuie să fie în concordanță cu competențele specifice și să respecte particularitățile clasei și ale elevilor.

Pentru această categorie de clase, conform planurilor-cadru pentru învățământul liceal, forma cu frecvență zi, aprobate ca anexe la OMEC nr. 4350/2025, studiul disciplinei are următoarea alocare orară săptămânală, defalcată pe segmentul *curriculum de specialitate* (CS):

An de studiu	Clasa a IX-a	Clasa a X-a	Clasa a XI-a	Clasa a XII-a
Tip segment curricular	CS	CS	CS	CS
Nr. săptămânal de ore (Literatură creștină reformată)	1	1	1	1

COMPETENȚE GENERALE (CG)

C.G.1	**Conștientizează valoarea moștenirii spirituale reformate și a impactului acesteia asupra culturii și a individului**
C.G.2	**Înțelege diferite tipuri de texte în contexte formale și informale, apreciind calitatea lor estetică**
C.G.3	**Aplică strategii de interpretare a textelor în contexte istorice și culturale**
C.G.4	**Creează diferite tipuri de texte oral și în scris cu sensibilitate și rafinament în exprimarea lingvistică**

CLASA a IX-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G. 1 - Conștientizează valoarea moștenirii spirituale reformate și a impactului acesteia asupra culturii și a individului

IX.CS.1.1. Recunoaște specificitățile spiritualității creștine
- *Asociere simbolică (peștele, lumina, păstorul, rugăciunea mâinilor împreunate, porumbelul)* - *Discuție în grup : Ce înseamnă a fi spiritual?* - *Crearea unui colaj de valori creștine*
IX.CS.1.2. Recunoaște importanța reformei bisericești și spirituale
- *Roluri biblice (joc de rol): Cum ai reacționa?* - *Crearea unei crisoari către sine: Spiritualitatea mea*
IX.CS.1.3. Definește influența moștenirii spirituale asupra culturii maghiare
- *Realizarea unei hărți culturale: Urme spirituale în cultura maghiară* - *Dezbatere: Spiritualitatea modelează cultura. Adevărat sau fals?*

C.G. 2 - Înțelege diferite tipuri de texte în contexte formale și informale, apreciind calitatea lor estetică

IX.CS.2.1. Înțelege diferența dintre lectura referențială și lectura literară
- *Analiză de text* și *discuție: Poezia și credința* - *Joc de rol: profesor și elev*
IX.CS.2.2. Explică noțiuni de teorie literară
- *Crearea unui mini-ghid* - *Quiz rapid cu termeni literari*
IX.CS.2.3. Observă valori în texte literare și non-literare
- *Discuție ghidată: Ce valori contează pentru mine?* - *Realizare jurnal de reflecție*

C.G. 3 - Aplică strategii de interpretare a textelor în contexte istorice și culturale

IX.CS.3.1. Exprimă experiența lecturii prin răspunsuri scurte, folosind corect noțiunile învățate
- *Răspunsuri rapide la întrebări-cheie* - *Exercițiu de reformulare*
IX.CS.3.2. Aplică tehnici de lectură istorică în receptarea textului artistic
- *Fișă de lectură simplificată*

- *Mini-interviu despre lectură*
IX.CS.3.3. Recunoaște fenomene din istoria limbii
- *Lucru individual sau în grup: Detectivii limbii: identificarea fenomenelor* - *Crearea unui tabel comparativ*

C.G. 4 - Creează diferite tipuri de texte oral și în scris cu sensibilitate și rafinament în exprimarea lingvistică

IX.CS.4.1. Utilizează comunicarea adecvată situației
- *Interviu imaginar cu o figură istorică* - *Activitate în perechi: elevii scriu un dialog sensibil*
IX.CS.4.2. Produce texte argumentative simple
- *Activitate orală: mini discurs sau prezentare orală* - *Activitate în perechi: Dezbatere în perechi*
IX.CS.4.3. Produce texte narative și descriptive în versuri și/sau proză
- *Scriere creativă: poezie sau mică povestire* - *Întrebăm autorul: realizarea unui interviu*

CLASA a IX-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
I. Relația dintre Dumnezeu și om Conceptul de Reforma Protestantă, locul său în istoria culturii	Precursoarele: husitismul, umanismul creștin Principalele direcții: Învățăturile lui Luther Zwingli și Calvin Anabaptiștii Antitrinițienii Sabatarii
II. Reforma Protestantă maghiară	Biblia în limba maghiară Importanța literară a Reformei Autori: Sylvester János: Az magyar nípnek, Új Testamentum Méliusz Juhász Péter prédikációi, Új Testamentum Károli Gáspár: Szent Biblia Misztótfalusi Kis Miklós: Aranyos Biblia Medgyesi Pál prédikációi

Domenii de conținut	Conținuturi
	Heltai Gáspár: Vigasztaló könyvecske Szenci Molnár Albert zsoltárai Bornemissza Péter: Siralmas énnéköm Balassi Bálint istenes versei: Harmincharmadik, Adj már csendességet, Psalmus 51. Kemény Zsigmond: A rajongók
III. Genurile literare biblice	Genurile literare biblice ale Reformei maghiare: Predica Rugăciunea Psalmul Literatura de dezbatere a credinței Istorii biblice în versuri Drama școlară

CLASA a X-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G. 1 - Conștientizează valoarea moștenirii spirituale reformate și a impactului acesteia asupra culturii și a individului

X.CS.1.1. Numeşte formele de prezentare a eului liric şi recunoaşte particularităţile discursului liric
- *Activitate individuală sau în perechi: Identificarea formelor eului liric* - *Discuție ghidată și fișă de analiză: Analiza particularităților discursului liric*
X.CS.1.2. Identifică situaţii de comunicare în lira comunitară
- *Analiză de text* - *Realizarea unui text cu titlul: Vocea interioară*

C.G. 2 - Înțelege diferite tipuri de texte în contexte formale și informale, apreciind calitatea lor estetică

X.CS.2.1. Aplică strategii și tehnici de lectură
- *Dezbaterea pe marginea temei textului* - *Prezentarea unui scurt rezumat bazat pe text*
X.CS.2.2. Explică noțiuni de teorie literară
- *Crearea unui mini-ghid* - *Quiz rapid cu termeni literari*
X.CS.2.3. Înțelege clase și relații de valori
- *Brainstorming: elevii spun cuvinte despre valori* - *Diagramă Venn: valori (morale, estetice, sociale etc.)*

C.G. 3 - Aplică strategii de interpretare a textelor în contexte istorice și culturale

X.CS.3.1. Aplică strategii de interpretare a textelor literare
- *Analiza unui text literar* - *Realizarea unui eseu sau a unei prezentări despre interpretarea operei respective.*
X.CS.3.2. Interpretează opere literare integrând opere literare lecturate individual
- *Activitate orală în grup: Dezbatere pe baza operelor literare* - *Activitate individuală orală: Prezentare individuală despre o operă literară*

C.G. 4 - Creează diferite tipuri de texte oral și în scris cu sensibilitate și rafinament în exprimarea lingvistică

X.CS.4.1. Produce diverse texte narative și argumentative
- *Activitate de analiză: Identificarea argumentelor în texte* - *Mini prezentare orală*
X.CS.4.2. Produce texte narative și descriptive în versuri și/sau proză pe baza unor criterii
- *Exercițiu creativ: scrie un text liric* - *Activitate în grupuri mici: Compară texte lirice*

CLASA a X-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
I. Programul cultural al reformei	Propagarea credinței și educația populară Heltai Gáspár: Száz fabula Apáczai Csere János: Az iskolák fölöttébb szükséges voltáról Misztótfalusi Kis Miklós: Siralmas panasz
II. Credință și îndoială	În epoca iluminismului Epoca raționalismului și liberalismului Hannes Böhringer: Gondolatok filozófia és művészet viszonyáról Csokonai Vitéz Mihály: Halotti versek
III. Identitate individuală și comunitară	Impactul reformei asupra conștiinței naționale maghiare Perspectiva istorică a reformei: perspectiva istorică de la Wittenberg Paralelismul destinului evreu-maghiar Farkas András: Az zsidó és magyar nemzetről Kölcsey Ferenc: Himnusz Arany János: Él-e még az Isten? Tompa Mihály: A madár, fiaihoz
IV. Memorii și autobiografii Misiunea și sacrificiul eroic	Bethlen Miklós: Önéletírás Petőfi Sándor: Az apostol (extrase)
V. Dragostea, pasiunea și păcatul	Bod Péter: A férfiakról és asszonyokról Bethlen Kata: Önéletírás Kemény Zsigmond: Özvegy és leánya (extrase)

CLASA a XI-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G. 1 - Conștientizează valoarea moștenirii spirituale reformate și a impactului acesteia asupra culturii și a individului

XI.CS.1.1. Recunoaște relația narator-cititor în narațiunea subiectivă
- *Discuție ghidată: Analiza relației narator-cititor* - *Scriere creativă: monolog interior*
XI.CS.1.2. Identifică continuități și caracterul schimbător al literaturii
- *Activitate în perechi: Compararea unor texte din epoci diferite* - *Proiect creativ: reinterpretarea unui text clasic*
XI.CS.1.3. Identifică forța moștenirii culturale protestante în formarea comunităților
- *Activitate de grup: Analiza unui studiu de caz* - *Activitate creativă în grup: Crearea unei hărți culturale*

C.G. 2 - Înțelege diferite tipuri de texte în contexte formale și informale, apreciind calitatea lor estetică

XI.CS.2.1. Înțelege animații, spectacole de teatru, filme artistice, portrete, podcasturi, recenzii de film și teatru, studii
- *Ascultare activă de podcasturi și recenzii* - *Analiza unui portret artistic*
XI.CS.2.2. Utilizează noțiuni de teorie literară
- *Crearea unui mini-ghid* - *Quiz rapid cu termeni literari*
XI.CS.2.3. Înțelege legătura dintre valorile prezentate și modul de prezentare
- *Activitate în perechi: Analiza comparativă a două texte* - *Activitate de grup: Exercițiu de interpretare vizuală și textuală*

C.G. 3 - Aplică strategii de interpretare a textelor în contexte istorice și culturale

XI.CS.3.1. Recunoaște relația dintre utilizarea limbii și societate
- *Joc de rol: adaptarea limbajului* - *Eseu scurt: Limbaj și societate*
XI.CS.3.2. Compară texte pe baza motivelor, temelor, valorilor și aspectelor naratologice
- *Realizarea unui tabel comparativ* - *Prezentare vizuală (postere, slide-uri)*
XI.CS.3.3. Recunoaște conexiuni istorico-ideologice în opere literare

- *Realizarea unei prezentări: Ce spune opera despre epoca în care a fost scrisă?* - *Joc de rol*

C.G. 4 - Creează diferite tipuri de texte oral și în scris cu sensibilitate și rafinament în exprimarea lingvistică

XI.CS.4.1. Produce texte orale și scrise cu utilizare lingvistică adecvată
- *Participarea la discuții și dezbateri respectând normele comunicării* - *Redactarea unui eseu, rezumat sau text argumentativ pe o temă dată*
XI.CS.4.2. Recunoaște legătura dintre text și comunicare vizuală
- *Analizarea unei imagini (pictură, fotografie) în raport cu un text literar* - *Identificarea simbolurilor vizuale într-un text religios sau literar ilustrat*
XI.CS.4.3. Produce texte narative și descriptive originale în versuri și/sau proză
- *Activitate orală: Joc de rol: eul liric* - *Crearea de texte creative (povestiri, poezii, scrisori etc.)*

CLASA a XI-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
I. Relația dintre om și lume	Cultul personalității, dezvoltarea „eu”-lui, multiplicarea „eu”-lui, dublura, retragerea „eu”-lui în fundal Personalitate, impersonalitate, autoadresare, mediere, alegorie, simbolism, obiectivitate Ady Endre: Sötét vizek partján, Ádám, hol vagy?, Krisztus-kereszt az erdőn, Az Úr érkezése, Imádság háború után, Élet helyett órák
II. Continuarea tonalității biblice-psalmice în literatura maghiară	Ady Endre: Vezeklő vigadozás zsoltára Babits Mihály: Zsoltár gyermekhangra, Zsoltár férfihangra József Attila: Csöndes estéli zsoltár Dsida Jenő: Psalmus Hungaricus Kovács András Ferenc: Psalmus Transsylvanicus
III. Autori transilvăneni	Kós Károly: Erdély (extrase) Sütő András: Engedjétek hozzám jönni a szavakat (extrase) Reményik Sándor: József, az ács, Istennel beszél, Ne ítélj Áprily Lajos: Kálvin, 1535.

CLASA a XII-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G. 1 - Conștientizează valoarea moștenirii spirituale reformate și a impactului acesteia asupra culturii și a individului

XII.CS.1.1. Recunoaşte relaţiile intertextuale în textul liric
- *Activitate interactivă: Joc de identificare a citatelor* - *Proiect în grup: Crearea unui colaj intertextual*
XII.CS.1.2. Observă sistemul de valori şi a viziunii despre lume bazată pe etica religioasă
- *Discuție în grupuri mici: valori și etică* - *Activitate creativă în grup: Crearea unui poster valoric*

C.G. 2 - Înțelege diferite tipuri de texte în contexte formale și informale, apreciind calitatea lor estetică

XII.CS.2.1. Utilizează tehnici de lectură conștientă, evaluativă, interpretativă și critică
- *Activitate în grupuri mici: Role-play: conversație narator-cititor* - *Elevii scriu un text scurt din perspectiva unui personaj*
XII.CS.2.2. Utilizează în mod funcțional noțiuni de teorie literară
- *Crearea unui mini-ghid* - *Quiz rapid cu termeni literari*
XII.CS.2.3. Recunoaște relații etice cu sensibilitate socială formată prin experiența lecturii
- *Lucru în grupuri mici: Compararea textelor* - *Dramatizare cu final alternativ*

C.G. 3 - Aplică strategii de interpretare a textelor în contexte istorice și culturale

XII.CS.3.1. Elaborează și aplică strategii individuale de interpretare a textelor literare în context cultural
- *Activitate scrisă individuală: Jurnal de reflecție personală* - *Realizarea unei hărți conceptuale*
XII.CS.3.2. Interpretează independent opere literare
- *Prezentare orală a unei interpretări personale* - *Interpretare comparativă*
XII.CS.3.3. Distinge epoci și stiluri literare
- *Crearea unei linii a timpului literare și istorice* - *Tabel comparativ între epoci/curente*

C.G. 4 - Creează diferite tipuri de texte oral și în scris cu sensibilitate și rafinament în exprimarea lingvistică

XII.CS.4.1. Produce un eseu interpretând o operă literară
- *Schimb de impresii și discuție în grup* - *Realizarea unui eseu comparativ*
XII.CS.4.2. Produce texte narative și descriptive originale în versuri și/sau proză
- *Atelier de scriere creativă: combinarea versului cu proza* - *Publicarea unui mini-antologii*

CLASA a XII-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
I. Rolurile femeilor în societate (Influența eticii reformate asupra educației și formării personalității)	Szabó Magda: Régimódi történet
II. Moștenirea reformei în secolul nostru	Fenomenologie modernă a poeziei: depersonalizarea, multiplicarea și polifonia „eu”-lui liric Relații intertextuale: aluzie, citare, reinterpretare, dialog între poezii Kányádi Sándor: A XC. zsoltár, Egy csokor orgona mellé Szilágyi Domokos: Kyrie, Dávid unokája
III. Cuvântul și limba – Cuvântul ca inspirație literară	Lackfi János: Mi atyánk másképp, Van tüzed? – Istenes versek Lackfi János: Az igen! Rövid imák fiataloknak
IV. Moralitate și acțiune	Visky András: Kitelepítés Csiha Kálmán: Fény a rácsokon (extrase)

SUGESTII METODOLOGICE

Procesul de predare-învățare urmărește activarea elevilor prin experiențe estetice, interpretative și reflexive, cu accent pe tradiția literară protestantă și moștenirea religioasă și culturală. Profesorul va utiliza metode variate, precum: învățarea prin descoperire, proiecte de interpretare literară, dezbatere pe texte, vizite la colecții sau arhive, dar și activități interdisciplinare (legături cu istoria, teologia, artele vizuale, muzica etc.).

Accentul se va pune pe următoarele obiective de formare:

- dezvoltarea competențelor de lectură critică și analitică (în special pe baza autorilor reformați);
- stimularea creativității și a formării opiniei personale prin intermediul textelor literare;
- respectarea diversității confesionale și de viziune, în contextul valorilor reformate;
- valorizarea moștenirii literare și culturale reformate și integrarea acesteia în experiența personală a elevului.

Metode de evaluare:

Evaluarea va îmbina metode formative și sumative:

- Formative: observație, jurnal reflexiv, portofoliu de lectură
- Sumative: lucrări scrise, prezentări orale, proiecte literare

Se recomandă utilizarea unor rubrici de evaluare clare și transparente, precum și încurajarea autoevaluării și evaluării colegiale, pentru a sprijini dezvoltarea personală a elevilor.

Rolul instrumentelor digitale:

Tehnologia digitală poate sprijini eficient procesul de învățare. Exemple:

- accesarea bibliotecilor virtuale, a manuscriselor digitalizate, a expozițiilor online ale muzeelor reformate;
- realizarea de produse digitale: bloguri tematice, eseuri vizuale, expoziții interactive etc.

Scopul disciplinei:

Disciplina „Literatură creștină reformată” urmărește formarea unor elevi care:

- înțeleg și valorifică dimensiunea teologică, istorică și etică a literaturii reformate;
- pot integra cunoștințele dobândite în propria viziune asupra lumii și a identității personale;
- devin membri activi și sensibili ai comunității, promovând credința, responsabilitatea morală și patrimoniul cultural.

Rolul profesorului:

Profesorul are rolul de facilitator și interpret, sprijinindu-i pe elevi în descoperirea straturilor profunde de sens din textele literare, cu accent pe dimensiunea religioasă și filosofică. El îi încurajează să:

- intre în dialog cu textul și cu propria experiență;
- interpreteze textele în contextul lor istoric și confesional;
- identifice urmele identității reformate în operele literare.

Metode recomandate:

- utilizarea surselor autentice: texte originale, manuscrise, opere literare cu tematică religioasă;
- studii de caz, proiecte de grup, scriere creativă, jurnal de lectură;
- abordări interdisciplinare: teologie, istorie, muzică, arte vizuale;
- evaluare formativă continuă, centrată pe elev;
- promovarea competențelor transversale: gândire critică, creativitate, colaborare, sensibilitate culturală;
- adaptarea activităților pentru toți elevii, inclusiv cei cu cerințe educaționale speciale sau cu talente literare și artistice deosebite.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
Halmágyi Katalin	profesor	Liceul Teologic Reformat Cluj Napoca, Cluj

RESPONSABILI/COORDONATORI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Zăbavă Mihaela	Consilier/Prof. gradul I	CNCE	Responsabil
Pâslaru Cătălin	Inspector general MEC	MEC	Responsabil
Püsök Sarolta	Prof.univ.	UBB	Coordonator științific
Bustya Janos	Pr. Prof.	Bis. Reformata	Coordonator GL

Anexa nr. 127

Programa școlară
pentru disciplina

LITERATURA CREȘTINĂ REFORMATĂ
Cultul Reformat

Clasele a IX-a – a XII-a
Curriculum de specialitate (CS)
Filiera vocațională, profil teologic
specializarea teologie reformată

Învățământ liceal

Traducere în limba maghiară

- 2026 –

TABEL CENTRALIZATOR AL PROGRAMELOR ȘCOLARE

(TC+CS/TC/CS)

Nr. crt.	Filiera	Profilul	Domeniul/ Specializarea/ Calificarea	Clasele	Tip de programă (TC+CS/TC/CS)	Numele disciplinei din CS, cu rubrică proprie în catalog
2.	Vocațional	Teologic/Cultul Reformat	Teologie Reformată	IX-XII	CS	Literatură creștină reformată

Vocațional, Teologic-Cultul Reformat, Teologie Reformată

Nr. crt.	Discipline de specialitate	Clasa a IX-a	Clasa a X-a	Clasa a XI-a	Clasa a XII-a
1.	Limba și literatura română	1	1	1	1
2.	Limba și literatura maghiară	1	1	1	1
3.	Studi biblice	2	2	1	1
4.	Literatura creștină reformată	1	1	1	1
5.	Istoria bisericii reformate	1	1	2	2
6.	Muzică bisericească*	1	1	1	1
7.	Educație spirituală (cu realocarea orelor disciplinei Religie din TC)	1	1	1	1
8.	Evidență bisericească informatizată	-	-	1	1
9.	Istoria artei creștine	-	-	1	1
10.	Istoria religiilor	-	-	1	1
TOTAL		**8**	**8**	**11**	**11**

127 melléklet. *Református keresztyén irodalom* tantárgy tanterve – CS

- *Filiera vocațională, profil teologic, specializarea Teologie Reformată*

BEMUTATÁS

A jelen tanterv a magyar nyelv és irodalom tantárgy tantervét egészíti ki, a középiskolai oktatásra vonatkozóan, a szakirányú képzés, teológiai profil keretében, nappali tagozaton, a 2026-2027-es tanévtől kezdődően.

A tantárgy általános célja a tanulók személyiségének formálása a keresztyén értékekkel összhangban, a magyar irodalom vallásos jellegű műveinek és szövegeinek megismerése, értelmezése és alkalmazása révén. A tanulók képessé válnak arra, hogy a hit, erkölcs és kultúra tartalmait az irodalmi szövegekben ne csak történelmi dokumentumokként érzékeljék, hanem élő, aktuális üzenetekként, amelyek a keresztyén tanítást a jelenbe hozzák, és gazdagítják a szellemi és közösségi életet.

A tantárgy az irodalmi művek segítségével hozzájárul a keresztyén hit mélyebb megértéséhez, az erkölcsi gondolkodás fejlődéséhez és a kulturális identitás megerősítéséhez. Ugyanakkor előmozdítja az Európai Bizottság által meghatározott kulcskompetenciákat – különösen az önálló tanulást, a kommunikációt, az interkulturális érzékenységet, valamint a társadalmi és állampolgári kompetenciákat, amelyek összhangban állnak Bloom taxonómiájának szintjeivel.

A 9-12. osztályokra vonatkozó tanterv a református keresztyén irodalom kiemelkedő művein és szerzőin alapul, beleértve a felekezeti írásokat, prédikációkat, vallásos költészetet, énekeket és a keresztyén életet tárgyaló szövegeket. A tartalom lehetővé teszi a megszerzett ismeretek elmélyítését irodalmi és teológiai szempontból egyaránt.

A témák kiválasztásánál a következő alapelvek érvényesültek:

- az alkalmazhatóság hangsúlyozása, a specifikus kompetenciák, attitűdök és viselkedésformák fejlesztésével;
- kapcsolódás a személyes és közösségi élet aktuális aspektusaihoz;
- az ismeretek integrálása más tantárgyak tudásával, különösen az Ember és társadalom területről (irodalom, történelem, etika, filozófia), valamint a református teológiai középiskolák szakmai tantárgyaiból.

Ez a tanterv rugalmas módon készült, lehetőséget adva a tanárnak, hogy minden óra módszertani megközelítését szabadon választhassa meg. A didaktikai folyamat tervezése összhangban kell álljon a specifikus kompetenciákkal, és figyelembe kell vennie az osztály és a tanulók sajátosságait.

Ezen osztályok esetében, a nappali tagozatos középiskolai oktatás keretében, az OMEC 4350/2025 számú rendeletéhez mellékletként jóváhagyott kerettantervek szerint a tantárgy heti óraszáma a szakmai tantervi szegmens (CS) bontásában a következő:

Tanulmányi év	9. osztály	10. osztály	11. osztály	12.osztály
Tananyagszegmens típusa	CS	CS	CS	CS
Heti óraszám (Keresztyén irodalom)	1	1	1	1

ÁLTALÁNOS KOMPETENCIÁK (CG)

C.G.1	**Felismeri a református szellemi örökség értékét és annak a kultúrára és az egyénre gyakorolt hatását**
C.G.2	**Megért különböző típusú szövegeket formális és informális kontextusban azok esztétikai minőségének megítélésével**
C.G.3	**Szövegértelmezési stratégiákat alkalmaz történeti, kulturális összefüggésben**
C.G.4	**Különböző típusú szövegeket alkot szóban és írásban a nyelvi megformálásra való érzékenységgel és igényességgel**

9.osztály

SPECIFIKUS KOMPETENCIÁK (CS)

ÉS

A TANULÁSI TEVÉKENYSÉGEK PÉLDÁI (EAI)

C.G. 1 - Felismeri a református szellemi örökség értékét és annak a kultúrára és az egyénre gyakorolt hatását

IX.CS.1.1. Felismeri a keresztyén spiritualitás sajátosságait
- szimbolikus asszociáció (hal, fény, pásztor, összekulcsolt kezek, galamb) *- csoportos beszélgetés: Mit jelent spirituálisnak lenni?* *- kollázs készítése keresztyén értékekről*
IX.CS.1.2. Felismeri az egyházi és lelki megújulás jelentőségét
- bibliai szerepek (szerepjáték): Hogyan reagálnál? *- levél önmagadnak: Az én spiritualitásom*
IX.CS.1.3. Meghatározza a szellemi örökség magyar kultúrára tett hatását
- kulturális térkép készítése: Lelki nyomok a magyar kultúrában *- vita: A spiritualitás alakítja a kultúrát. Igaz vagy hamis?*

C.G. 2 - Megért különböző típusú szövegeket formális és informális kontextusban azok esztétikai minőségének megítélésével

IX.CS.2.1. Megérti a referenciális olvasás és az irodalomként olvasás közötti különbséget
- szövegelemzés és beszélgetés: A költészet és a hit *- szerepjáték: tanár és diák*
IX.CS.2.2. Elmagyarázza poétikai, narratológiai, műfajelméleti és stílustörténeti fogalmak jelentését
- minikalauz készítése *- gyors kvíz irodalmi fogalmakkal*
IX.CS.2.3. Irodalmi és nem irodalmi szövegekben megfigyel különböző értékminőségeket
- irányított beszélgetés: Mely értékek fontosak számomra? *- reflexiós napló készítése*

C.G. 3 - Szövegértelmezési stratégiákat alkalmaz történeti, kulturális összefüggésben

IX.CS.3.1. Rövid válasz formájában fogalmazza meg olvasói élményét az irodalmi műről a tanult fogalmak helyes használatával
- gyors válaszok kulcskérdésekre *- átfogalmazó gyakorlat*
IX.CS.3.2. Alkalmazza a történeti olvasás technikáit a művészi szöveg befogadásában
- egyszerűsített olvasási lap *- miniinterjú az olvasásról*
IX.CS.3.3. Felismeri a nyelv történetiségét
- egyéni vagy csoportos munka: A nyelv nyomozói: nyelvi jelenségek azonosítása *- összehasonlító táblázat készítése*

C.G. 4 - Különböző típusú szövegeket alkot szóban és írásban a nyelvi megformálásra való érzékenységgel és igényességgel

IX.CS.4.1. **A beszédhelyzetnek megfelelő közlést használja**
- elképzelt interjú egy történelmi személlyel *- páros tevékenység: a tanulók érzékeny párbeszédet írnak*
IX.CS.4.2. Egyszerűbb érvelő szövegeket alkot
- szóbeli tevékenység: minibeszéd vagy szóbeli előadás *- páros tevékenység: páros vita*
IX.CS.4.3. Elbeszélő, leíró szövegeket alkot versben és/vagy prózában
- kreatív írás: vers vagy rövid történet *- interjú készítése: Kérdezzük az írót!*

9. OSZTÁLY

TANULÁSI TARTALOM

Tartalmi területek	Tartalmak
I. Isten és ember kapcsolata A reformáció fogalma, kultúrtörténeti helye	Előzményei: huszitizmus, keresztyén humanizmus Főbb irányai: - Luther Márton tanai - Zwingli és Kálvin

Tartalmi területek	Tartalmak
	- Anabaptisták - Antitrinitáriusok - Szombatosok
II. Reformáció Magyarországon	A magyar nyelvű Biblia A reformáció irodalmi jelentősége Szerzők: Sylvester János: Az magyar nípnek, Új Testamentum Méliusz Juhász Péter prédikációi, Új Testamentum Károli Gáspár: Szent Biblia Misztótfalusi Kis Miklós: Aranyos Biblia Medgyesi Pál prédikációi Heltai Gáspár: Vigasztaló könyvecske Szenci Molnár Albert zsoltárai Bornemissza Péter: Siralmas énnéköm Balassi Bálint istenes versei: Harmincharmadik, Adj már csendességet, Psalmus 51. Kemény Zsigmond: A rajongók
III. Vallásos irodalmi műfajok	A magyar refomáció biblikus irodalmi műfajai: - A prédikáció - Az imádság - A zsoltár - A hitvitázó irodalom - Verses bibliai históriák - Az iskoladráma

10.osztály

SPECIFIKUS KOMPETENCIÁK (CS)

ÉS

A TANULÁSI TEVÉKENYSÉGEK PÉLDÁI (EAI)

C.G. 1 - Felismeri a református szellemi örökség értékét és annak a kultúrára és az egyénre gyakorolt hatását

X.CS.1.1. Megnevezi az lírai én megjelenési formáit, és felismeri a lírai beszéd sajátosságait
- egyéni vagy páros tevékenység: a lírai én formáinak azonosítása *- irányított beszélgetés és elemző lap: a lírai beszéd sajátosságainak elemzése*
X.CS.1.2. Kommunikációs helyzeteket azonosít a közösségi lírában

- szövegelemzés *- szövegalkotás A belső hang címmel*

C.G. 2 - Megért különböző típusú szövegeket formális és informális kontextusban azok esztétikai minőségének megítélésével

X.CS.2.1. Olvasási stratégiákat, olvasási módokat alkalmaz
- vita a szöveg témája kapcsán *- rövid összefoglaló bemutatása a szöveg alapján*
X.CS.2.2. Poétikai, narratológiai, műfajelméleti és stílustörténeti fogalmakat magyaráz meg
- minikalauz készítése *- gyors kvíz irodalmi kifejezésekkel*
X.CS.2.3. Megért különböző értékosztályokat és értékviszonyokat
- ötletbörze: a diákok értékekhez kapcsolódó szavakat mondanak *- Venn-diagram: értékek (erkölcsi, esztétikai, társadalmi stb.)*

C.G. 3 - Szövegértelmezési stratégiákat alkalmaz történeti, kulturális összefüggésben

X.CS.3.1. Szövegértelmezési stratégiákat alkalmaz
- egy irodalmi szöveg elemzése *- esszé vagy előadás készítése az adott mű értelmezéséről*
X.CS.3.2. Irodalmi alkotások értelmez olvasmányélmények beépítésével, megadott szempontok alapján
- szóbeli csoportos tevékenység: vita az irodalmi művek alapján *- egyéni szóbeli tevékenység: egy irodalmi mű egyéni bemutatása*

C.G. 4 - Különböző típusú szövegeket alkot szóban és írásban a nyelvi megformálásra való érzékenységgel és igényességgel

X.CS.4.1. Különböző típusú elbeszélő, érvelő szövegeket alkot
- elemző gyakorlat: az érvek azonosítása a szövegekben *- rövid szóbeli előadás*
X.CS.4.2. Elbeszélő, leíró szövegeket alkot versben és/vagy prózában megadott szempontok alapján
- kreatív gyakorlat: lírai szöveg írása *- kiscsoportos tevékenység: lírai szövegek összehasonlítása*

10.osztály

TANULÁSI TARTALOM

Tartalmi területek	Tartalmak
I. A reformáció művelődési programja	Hitterjesztés és népművelés Heltai Gáspár: Száz fabula Apáczai Csere János: Az iskolák fölöttébb szükséges voltáról Misztótfalusi Kis Miklós: Siralmas panasz
II. Hit és kétely	A felvilágosodás korában A racionalizmus és a liberalizmus kora Hannes Böhringer: Gondolatok filozófia és művészet viszonyáról Csokonai Vitéz Mihály: Halotti versek
III. Egyéni és közösségi identitás	A reformáció hatása a magyar nemzeti tudatra A reformáció történelemszemlélete: a wittenbergi történelemszemlélet A zsidó-magyar sorspárhuzam Farkas András: Az zsidó és magyar nemzetről Kölcsey Ferenc: Himnusz Arany János: Él-e még az Isten? Tompa Mihály: A madár, fiaihoz
IV. Az emlékirat és az önéletírás műfaja Küldetés és hősi önfeláldozás	Bethlen Miklós: Önéletírás Petőfi Sándor: Az apostol (részletek)
V. A szerelem, szenvedély és bűn	Bod Péter: A férfiakról és asszonyokról Bethlen Kata: Önéletírás Kemény Zsigmond: Özvegy és leánya (részletek)

11.osztály

SPECIFIKUS KOMPETENCIÁK (CS)

ÉS

A TANULÁSI TEVÉKENYSÉGEK PÉLDÁI (EAI)

C.G. 1 - Felismeri a református szellemi örökség értékét és annak a kultúrára és az egyénre gyakorolt hatását

XI.CS.1.1. Felismeri az elbeszélő-olvasó kapcsolatát a szubjektív elbeszélésben
- irányított beszélgetés: a narrátor és az olvasó kapcsolatának elemzése *- kreatív írás: belső monológ alkotása*
XI.CS.1.2. Azonosítja az irodalom folytonosságát és változó jellegét
- páros tevékenység: különböző korokból származó szövegek összehasonlítása *- kreatív projekt: egy klasszikus szöveg újraértelmezése*
XI.CS.1.3. Felismeri a protestáns kulturális örökség erejét a közösségek formálódásában
- csoportos tevékenység: esettanulmány elemzése *- kreatív csoportmunka: kulturális térkép készítése*

C.G. 2 - Megért különböző típusú szövegeket formális és informális kontextusban azok esztétikai minőségének megítélésével

XI.CS.2.1. Megért animációkat, színházi előadásokat, művészfilmeket, portrékat, podcasteket, filmkritikákat, színházi kritikákat, tanulmányokat
- aktív hallgatás: podcastok és recenziók *- művészi portré elemzése*
XI.CS.2.2. Poétikai, narratológiai, műfajelméleti és stílustörténeti fogalmakat alkalmaz
- minikalauz készítése *- gyors kvíz irodalmi kifejezésekkel*
XI.CS.2.3. Megérti a bemutatott értékek és azok megjelenítési módjának kapcsolatát
- páros tevékenység: két szöveg összehasonlító elemzése *- csoportos tevékenység: vizuális alkotások és szövegek értelmezése*

C.G. 3 - Szövegértelmezési stratégiákat alkalmaz történeti, kulturális összefüggésben

XI.CS.3.1. Felismeri a nyelvhasználat és társadalom összefüggéseit
- szerepjáték: a nyelvezet alkalmazkodása *- rövid esszé: Nyelv és társadalom címmel*
XI.CS.3.2. Szövegeket hasonlít össze közös kulcsmotívumok, témák, értékek, narratológiai szempontok alapján olvasmányélmények beépítésével
- összehasonlító táblázat készítése *- vizuális bemutató (poszterek)*
XI.CS.3.3. Felismeri az eszmetörténeti összefüggéseket különböző irodalmi művekben
- bemutató készítése: Mit mond a mű a keletkezési koráról? *- szerepjáték*

C.G. 4 - Különböző típusú szövegeket alkot szóban és írásban a nyelvi megformálásra való érzékenységgel és igényességgel

XI.CS.4.1. Írott és beszélt szövegtípusokat alkot megfelelő nyelvhasználattal
- beszélgetések és viták, a kommunikációs szabályok betartásával *- esszé, összefoglaló vagy érvelő szöveg írása adott témában*
XI.CS.4.2. Felismeri az összefüggést a szöveg és a vizuális kommunikáció között
- irodalmi szöveghez kapcsolódó kép (festmény, fénykép) elemzése *- vizuális szimbólumok azonosítása vallásos vagy illusztrált irodalmi szövegben*
XI.CS.4.3. Elbeszélő, leíró szövegeket alkot versben és/vagy prózában
- szóbeli tevékenység: szerepjáték: lírai én *- kreatív szövegalkotás (történetek, versek, levelek stb.)*

11. osztály

TANULÁSI TARTALOM

Tartalmi területek	Tartalmak
I. Az ember és a világ viszonya	Egyéniségkultusz, az én felnövesztése, az én megsokszorozása, hasonmás, az én háttérbe húzódása Személyesség, személytelenség, önmegszólítás, közvetlenség, közvetettség, allegorikusság, szimbolikusság, tárgyiasság Ady Endre: Sötét vizek partján, Ádám, hol vagy?, Krisztus-kereszt az erdőn, Az Úr érkezése, Imádság háború után, Élet helyett órák
II. A bibliás-zsoltáros hangvétel továbbélése irodalmunkban	Ady Endre: Vezeklő vigadozás zsoltára Babits Mihály: Zsoltár gyermekhangra, Zsoltár férfihangra József Attila: Csöndes estéli zsoltár Dsida Jenő: Psalmus Hungaricus Kovács András Ferenc: Psalmus Transsylvanicus
III. Erdélyi alkotók	Kós Károly: Erdély (részletek) Sütő András: Engedjétek hozzám jönni a szavakat (részletek) Reményik Sándor: József, az ács, Istennel beszél, Ne ítélj Áprily Lajos: Kálvin, 1535.

12. osztály

SPECIFIKUS KOMPETENCIÁK (CS)

ÉS

A TANULÁSI TEVÉKENYSÉGEK PÉLDÁI (EAI)

C.G. 1 - Felismeri a református szellemi örökség értékét és annak a kultúrára és az egyénre gyakorolt hatását

XII.CS.1.1. Felismeri az intertextuális kapcsolatokat a lírai szövegben
- interaktív tevékenység: idézeteket azonosító játék *- csoportos projekt: intertextuális kollázs készítése*
XII.CS.1.2. Megfigyeli a vallási etikán alapuló értékrendet
- kiscsoportos beszélgetés: Értékek és etika *- kreatív csoportmunka: értékplakát készítése*

C.G. 2 - Megért különböző típusú szövegeket formális és informális kontextusban azok esztétikai minőségének megítélésével

XII.CS.2.1. Tudatos, értékelő, értelmező és kritikai olvasási technikákat alkalmaz
- kiscsoportos tevékenység: szerepjáték: beszélgetés a narrátor és az olvasó között *- a tanulók rövid szöveget írnak egy szereplő nézőpontjából*
XII.CS.2.2. Funkcionálisan használja a poétikai, narratológiai, műfajelméleti és stílustörténeti fogalmakat
- minikalauz készítése *- gyors kvíz irodalmi kifejezésekkel*
XII.CS.2.3. Etikai viszonyokat ismer fel az irodalomértés tapasztalatában formálódott szociális érzékenységgel
- kiscsoportos munka: szövegek összehasonlítása *- dramatizálás alternatív befejezéssel*

C.G. 3 - Szövegértelmezési stratégiákat alkalmaz történeti, kulturális összefüggésben

XII.CS.3.1. Egyéni stratégiákat működtet irodalmi és nem irodalmi szövegek értelmezésére kulturális összefüggésben
- egyéni írásbeli tevékenység: személyes reflexiós napló *- fogalmi térkép készítése*
XII.CS.3.2. Önállóan értelmez irodalmi alkotásokat
- szóbeli előadás saját értelmezésről *- összehasonlító értelmezés*
XII.CS.3.3. Megkülönbözteti az irodalomtörténeti korszakokat és stílusokat
- irodalmi és történelmi idővonal készítése *- összehasonlító táblázat korszakok/irányzatok között*

C.G. 4 - Különböző típusú szövegeket alkot szóban és írásban a nyelvi megformálásra való érzékenységgel és igényességgel

XII.CS.4.1. Értekezést, műértelmezést alkot
- véleménycsere és csoportos beszélgetés *- összehasonlító esszé készítése*
XII.CS.4.2. Elbeszélő, leíró szövegeket alkot versben és/vagy prózában
- kreatív írásműhely: vers és próza kombinálása *- miniantológia készítése*

12. osztály

TANULÁSI TARTALOM

Tartalmi területek	Tartalmak
I. Női szerepek a társadalomban (A református szellemiség hatása a nevelésre és a személyiségre)	Szabó Magda: Régimódi történet
II. A reformáció öröksége századunkban	Modern költészetpoétikai jelenségek: a lírai én elszemélytelenedése, megsokszorozódása, többszólamúság Intertextuális viszonyok: utalás, idézés, rájátszás, versek párbeszéde Kányádi Sándor: A XC. zsoltár, Egy csokor orgona mellé

Tartalmi területek	Tartalmak
I. Női szerepek a társadalomban (A református szellemiség hatása a nevelésre és a személyiségre)	Szabó Magda: Régimódi történet
	Szilágyi Domokos: Kyrie, Dávid unokája
III. Ige és nyelv – az Ige mint irodalmi inspiráció	Lackfi János: Mi atyánk másképp, Van tüzed? – Istenes versek Lackfi János: Az igen! Rövid imák fiataloknak
IV. Erkölcs és cselekvés	Visky András: Kitelepítés Csiha Kálmán: Fény a rácsokon (extrase)

MÓDSZERTANI JAVASLATOK

A tanítási-tanulási folyamat célja a tanulók aktivizálása esztétikai, értelmező és reflexív élmények által, különös hangsúlyt fektetve a protestáns irodalmi hagyományra, valamint a vallási és kulturális örökségre.
A tanár változatos módszereket alkalmaz, mint például: felfedezéses tanulás, irodalmi szöveget értelmező projektek, szövegviták, gyűjtemények vagy archívumok megtekintése, valamint interdiszciplináris tevékenységek (kapcsolatok történelemmel, teológiával, képzőművészettel, zenével stb.).

A tanítási-tanulási folyamat során a következő fejlesztési célok hangsúlyosak**:**

- Kritikai és analitikus olvasási képességek fejlesztése (különösen a református szerzők művei által);
- A kreativitás ösztönzése és a személyes vélemény formálása irodalmi szövegek által;
- A felekezeti és világnézeti sokszínűség tisztelete a református értékek kontextusában;
- A református irodalmi és kulturális örökség értékelése és beépítése a tanulók személyes tapasztalataiba.

Értékelési módszerek:
Az értékelés kombinálja a formatív és szummatív módszereket:

- Formatív: megfigyelés, reflexiós napló, olvasási portfólió;
- Szummatív: írásbeli dolgozatok, szóbeli előadások, irodalmi projektek.

Ajánlott az egyértelmű és átlátható értékelési technikák használata, valamint az önértékelés és a társértékelés ösztönzése a tanulók személyes fejlődésének támogatása céljából.

A digitális eszközök szerepe:
A digitális technológia hatékonyan támogathatja a tanulási folyamatot. Példák:

- Virtuális könyvtárak, digitalizált kéziratok, református múzeumok online kiállításai;
- Digitális termékek létrehozása: tematikus blogok, vizuális esszék, interaktív kiállítások stb.

A tantárgy célja:
A Református keresztyén irodalom tantárgy olyan tanulók képzését célozza, akik:

- értik és hasznosítják a református irodalom teológiai, történelmi és etikai dimenzióit;
- képesek a megszerzett ismereteket beépíteni saját világszemléletükbe és személyes identitásukba;
- aktív és érzékeny tagjai a közösségnek, elősegítve a hitet, a morális felelősségvállalást és a kulturális örökség megőrzését.

A tanár szerepe:
A tanár facilitátor és értelmező, aki segíti a tanulókat az irodalmi szövegek mélyebb jelentésrétegeinek a felfedezésében, különös tekintettel a vallási és filozófiai dimenziókra. Bátorítja őket, hogy:

- párbeszédet folytassanak a szöveggel és saját tapasztalatukkal;
- értelmezzék a szövegeket történelmi és felekezeti kontextusban;
- felismerjék a református identitás nyomait az irodalmi művekben.

Ajánlott módszerek:

- Hiteles források használata: eredeti szövegek, kéziratok, vallási témájú irodalmi művek;
- Esettanulmányok, csoportprojektek, kreatív írás, olvasási napló;

- Interdiszciplináris megközelítések: teológia, történelem, zene, képzőművészet;
- Folyamatos formatív értékelés, tanulóközpontúság;
- Átfogó kompetenciák fejlesztése: kritikai gondolkodás, kreativitás, együttműködés, kulturális érzékenység;
- Az összes tanuló igényeinek megfelelő tevékenységek alkalmazása, beleértve a speciális nevelési igényű vagy kiemelkedő tehetségű diákokat is.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
Halmágyi Katalin	profesor	Liceul Teologic Reformat Cluj Napoca, Cluj

RESPONSABILI/COORDONATORI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Zăbavă Mihaela	Consilier/Prof. gradul I	CNCE	Responsabil
Pâslaru Cătălin	Inspector general MEC	MEC	Responsabil
Püsök Sarolta	Prof.univ.	UBB	Coordonator științific
Bustya Janos	Pr. Prof.	Bis. Reformata	Coordonator GL

Anexa nr. 128

Programa școlară
pentru disciplina

STUDII BIBLICE

Cultul Reformat

Clasele a IX-a – a XII-a
Curriculum de specialitate (CS)
Filiera vocațională, profil teologic
specializarea teologie reformată

Învățământ liceal

- 2026 –

TABEL CENTRALIZATOR AL PROGRAMELOR ȘCOLARE (TC+CS/TC/CS)

Nr. crt.	Filiera	Profilul	Domeniul/ Specializarea/ Calificarea	Clasele	Tip de programă (TC+CS/TC/CS)	Numele disciplinei din CS, cu rubrică proprie în catalog
1.	Vocațională	Teologic/Cultul Reformat	Teologie Reformată	IX-XII	CS	Studii biblice

Vocațional, Teologic-Cultul Reformat, Teologie Reformată

Nr. crt.	Discipline de specialitate	Clasa a IX-a	Clasa a X-a	Clasa a XI-a	Clasa a XII-a
1.	Limba și literatura română	1	1	1	1
2.	Limba și literatura maghiară	1	1	1	1
3.	Studii biblice	2	2	1	1
4.	Literatura creștină reformată	1	1	1	1
5.	Istoria bisericii reformate	1	1	2	2
6.	Muzică bisericească*	1	1	1	1
7.	Educație spirituală (cu realocarea orelor disciplinei Religie din TC)	1	1	1	1
8.	Evidență bisericească informatizată	-	-	1	1
9.	Istoria artei creștine	-	-	1	1
10.	Istoria religiilor	-	-	1	1
TOTAL		**8**	**8**	**11**	**11**

Anexa nr. 128
Programa școlară pentru disciplina *Studii biblice*
Cultul Reformat, clasele a IX-a – a XII-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera teoretică, profil teologic, specializarea teologie reformată*

NOTĂ DE PREZENTARE

Prezenta programă școlară formează curriculumul pentru disciplina *Studii Biblice - Cultul Reformat*, cu aplicare pentru clasele din învățământul liceal, *filiera vocațională, , profilul teologic* forma cu frecvență zi, începând cu anul școlar 2026-2027. Pentru această categorie de clase, conform planurilor-cadru pentru învățământul liceal, forma cu frecvență zi, aprobate ca anexe la OMEC nr. 4350/2025, studiul disciplinei are următoarea alocare orară săptămânală, defalcată pe segmentul *curriculum de specialitate* (CS):

An de studiu	Clasa a IX-a	Clasa a X-a	Clasa a XI-a	Clasa a XII-a
Tip segment curricular	CS	CS	CS	CS
Nr. săptămânal de ore (Studii biblice)	2	2	1	1

Programa școlară se elaborează în concordanță cu:

- Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023;
- Recomandările Consiliului Uniunii Europene (2018) privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții;
- Repere pentru proiectarea, actualizarea și evaluarea Curriculumului național. Cadrul de referință al Curriculumului național, aprobat prin OME nr. 3239/2021;
- Profilul de formare al absolventului, aprobat prin OME nr. 6731/2023;

Aceste documente stabilesc cadrul de dezvoltare al competențelor-cheie și al profilului de formare al absolventului de liceu, competențe la a căror formare contribuie și disciplina Religie.

Programa disciplinei *Studii biblice* este elaborată potrivit modelului de proiectare curriculară centrat pe competențe. Construcția programei este realizată astfel încât să contribuie la dezvoltarea profilului de formare al elevului din ciclul liceal, care descrie aşteptările exprimate față de elev la sfârşitul învățământului liceal, prin raportare la cerințele exprimate în Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023, precum şi prin raportare la caracteristicile de dezvoltare ale elevilor.

Prin studierea Bibliei, absolventul de liceu își dezvoltă identitatea personală și conștiința de sine, fundamentate pe valori spirituale și morale; demonstrează comportamente etice și responsabile, aplicabile în viața personală, socială și profesională; manifestă respect față de diversitate și disponibilitate pentru dialog constructiv; își consolidează cultura generală prin înțelegerea impactului religiei asupra civilizației și culturii universale; exersează capacitatea de reflecție critică și discernământ moral, esențiale pentru luarea deciziilor; se implică activ în comunitate, asumând valori de solidaritate, cooperare și responsabilitate civică.

Disciplina valorifică achizițiile formate în ciclul gimnazial, unde elevii au dobândit primele noțiuni de cultură religioasă, de morală și de raportare la valorile comunității. La liceu, accentul se mută de la acumularea de cunoștințe de bază la dezvoltarea competențelor de reflecție critică, discernământ moral și responsabilitate socială. Progresul vizează consolidarea unei identități personale asumate, pregătirea pentru viața adultă și integrarea valorilor spirituale în contexte sociale, culturale și profesionale mai complexe.

Este complementară cu disciplinele socio-umane prin perspectiva valorică și spirituală asupra omului și societății. Are caracter interdisciplinar, favorizând proiecte comune cu literatura, arta, științele sociale și educația civică.

Elemente de noutate pe care le aduce programa:

- Orientare spre competențe transversale (educația pentru cetățenie democratică, educația pentru viață, dezvoltare personală)
- Actualizarea conținuturilor (corelarea temelor religioase cu provocările lumii contemporane: digitalizare, ecologie, drepturile omului, migrație, multiculturalitate, inteligența artificială)
- Dimensiunea interactivă și practică (implicare socială, voluntariat, utilizarea proiectelor interdisciplinare)
- Deschiderea spre dialog (formarea competenței de dialog interconfesional și intercultural; prezentarea comparativă a valorilor comune ale diferitelor tradiții religioase)
- Accent pe formarea caracterului și a autocunoașterii (dezvoltarea rezilienței, a inteligenței emoționale și spirituale; instrumente de reflecție personală - jurnal reflexiv, portofoliu spiritual).

Structura programei școlare de *Studii biblice* include, pe lângă nota de prezentare, următoarele elemente:

– Competențe generale;
– Competențe specifice și exemple de activități de învățare;
– Conținuturi;
– Sugestii metodologice.

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte diverse.

Competențele generale se referă la achizițiile pe care elevul le dobândește la disciplina Religie pe parcursul întregului ciclu liceal. Acestea au un dublu rol: pe de o parte, reflectă contribuția disciplinei la profilul de formare al absolventului și, implicit, la dezvoltarea competențelor-cheie; pe de altă parte, structurează disciplina în funcție de profilul de formare.

Competențele specifice derivă din competențele generale și reprezintă etape intermediare în dobândirea acestora, fiind formate pe parcursul unui an școlar. Ele sunt adaptate nivelului de dezvoltare al elevilor, ghidează evaluarea performanțelor acestora și oferă cadrul pentru organizarea demersului didactic. Ca etape ale formării competențelor generale, competențele specifice evidențiază progresia acestora de la un an de studiu la altul, contribuind treptat la dezvoltarea competenței generale. Derivarea lor presupune o diferențiere atentă a etapelor procesului de învățare, astfel încât, la finalul studiului disciplinei *Studii biblice*, elevii să fi dobândit competențele generale corespunzătoare.

Activitățile de învățare constituie contexte în care competențele specifice sunt dezvoltate, exersate și consolidate. Ele au rol orientativ și recomandativ pentru profesori, oferindu-le libertatea de a folosi exemplele propuse de programa școlară, de a le completa sau de a le înlocui, astfel încât să adapteze procesul didactic la realitățile concrete ale clasei. În acest mod, crearea de parcursuri de învățare individualizate și personalizate nu mai rămâne un simplu ideal, ci devine realizabilă prin metode și modalități concrete de aplicare.

Conținuturile învățării - sunt organizate pe domenii și reprezintă achiziții de bază prin care se urmărește formarea competentelor elevilor. La nivelul fiecărei clase, programa prezintă o ofertă curriculară care include aspecte de învățătura creștină, dialogul interreligios și intercultural, formarea morală aplicată și implicarea responsabilă în viața comunitară

Sugestiile metodologice oferă exemple de strategii didactice, repere pentru planificarea demersului didactic și elemente pentru evaluarea continuă. Acestea includ recomandări privind desfășurarea efectivă a procesului de predare-învățare-evaluare centrat pe formarea competențelor, exemple de strategii didactice care sprijină realizarea competențelor specifice, precum și propuneri de abordare interdisciplinară și integrată. În plus, acestea cuprind repere pentru evaluarea învățării, raportată la competențele urmărite, putând fi utilizate diverse forme, metode și instrumente de evaluare.

Cadrele didactice sunt încurajate să planifice didactica pe baza competențelor, să adapteze activitățile la context și să utilizeze metode variate de evaluare, cu accent pe progresul și dezvoltarea elevului.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

C.G.1	**Exprimarea identității religioase, la nivel individual și al comunității, în diferite contexte de viață**
C.G.2	**Utilizarea formelor de exprimare religioasă și a modurilor de viață cu respectarea diversității religioase a lumii.**
C.G.3	**Alegerea unor decizii responsabile privind viața personală și comunitară, în concordanță cu valorile religios-morale**
C.G.4	**Colaborarea cu ceilalți pentru promovarea comuniunii în societate, prin respectarea valorilor religioase ale fiecărei persoane**

CLASA a IX-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G. 1 - Exprimarea identității religioase, la nivel individual și al comunității, în diferite contexte de viață

IX.CS.1.1. Definirea elementelor care construiesc propria identitate religioasă
- Regăsirea pe harta biblică a locurilor semnificative ale Vechiului Testament (Ur, Egipt, Canaan, Ierusalim) și a descrierea rolului lor prin realizarea unei Hărți spirituale „Drumul credinței în Vechiul Testament” - Redarea pe scurt a faptelor importante ale personajelor biblice și evenimentelor din viața lor prin realizarea unui mini-jurnal spiritual în care se exprimă ce valori morale se aplică și astăzi. - Definirea noțiunilor de legământ, profet, păcat, mântuire cu ajutorul citatelor biblice relevante prin completarea unei fișe de sinteză / portofoliu cu versete și reflecții personale legate de identitatea credinciosului în raport cu Dumnezeu.
IX.CS.1.2. Explicarea semnificațiilor specifice care definesc învățătura de credință (fundamentele religiei creștine)
- Desemnarea unor simboluri biblice (mâna, curcubeul, toiagul, rugul aprins) și identificarea semnificației lor prin realizarea unui colaj vizual sau afiș tematic intitulat „Simbolurile credinței mele” - Selectarea personajelor din Vechiul Testament care manifestă credință exemplară căutând răspunsul la întrebarea: Ce calități morale îi definesc? Prin realizarea unei prezentări PowerPoint „Modele de credință pentru tinerii de azi”. - accesarea unei resurse digitală (Biblia online, clip educativ) pentru a găsi și marca versete care exprimă relația omului cu Dumnezeu prin alcătuirea unei colecție de versete comentate: „Cuvinte care mă definesc ca om al credinței”.

C.G. 2 - Utilizarea formelor de exprimare religioasă și a modurilor de viață cu respectarea diversității religioase a lumii.

IX.CS.2.1. Compararea elementelor definitorii ale religiilor antice și a rolurilor acestora în dezvoltarea socio-culturală a personajelor biblice. (11)
- Descrierea viziunii despre om și lume în miturile păgâne și în Vechiul Testament (Facerea) prin alcătuirea unui infografic comparativ „Omul în ochii zeilor vs. omul în ochii lui Dumnezeu”. - Organizarea unor informații într-un tabel care rezumă asemănările și deosebirile dintre religiile antice prin crearea unui poster educațional / hartă conceptuală „Religiile care au pregătit lumea pentru monoteism”. - Ilustrarea prin imagini sau simboluri diferențele dintre templele păgâne și cortul întâlnirii (Exodul) prin crearea unor creații AI pe baza descrierilor din Biblie și alte documente.

***C.G. 3* - Alegerea unor decizii responsabile privind viața personală și comunitară, în concordanță cu valorile religios-morale**

IX.CS.3.1. Analizarea rolului valorilor religioase în luarea deciziilor din viața personală (11)
- Examinarea validității deciziilor luate de personaje biblice din Vechiul Testament (de exemplu David, Ezdra, Neemia, Daniel) prin joc de rol, bibliodramă sau “interviu pe scaun” (chair-interview). De exemplu: putere sau supunere (Daniel), înălțare sau persecuție (David), confort sau slujire (Neemia), recunoaștere sau smerenie înaintea lui Dumnezeu (Ezdra) - Justificarea deciziilor luate de impărații, preoții sau profeții loiali ai lui Dumnezei cu alegerile noastre zilnice prin scierea unor eseuri sau presentarea unor filme individuale adaptate. Posibile teme: Fidelitate față de Dumnezeu sub presiunea puterii – Daniel, Devotament față de Cuvântul lui Dumnezeu – Ezra, Conducere slujitoare și asumarea responsabilității – Neemia, Speranță și prezența

lui Dumnezeu în suferință – Ezechiel, Smerenie și dreptate lăsată în mâinile lui Dumnezeu – David, Constanța fidelității este mai importantă decât succesul de început – Solomon. - Argumentarea modului în care principiile din tinerețe alelui David pot ghida responsabilitatea acțiunii în momente grele în comunitatea școlară, printr-un cod de etică morală VAGY de bune maniere / regulament de ordine interioară a clasei .

C.G. 4 - Colaborarea cu ceilalți pentru promovarea comuniunii în societate, prin respectarea valorilor religioase ale fiecărei persoane

IX.CS.4.1. Integrarea valorilor religioase pentru realizarea și menținerea solidarității comunitare (11)
- Formularea valorilor care au stat la baza formării unei societăți noi din timpul lui Ezdra si Neemia cu cele actuale prin construirea unei machete în grup. - Crearea unei lucrări contemporane literare (vers liber, lirică digitală, poezie performativă, haiku) artistice (cu materiale moderne) sau muzicale (rap, HipHop) cu denumirea „Prototipul înțelepciunii biblice” - Integrarea premiselor formulate de judecători pentru stimularea statorniciei în relația cu Dumnezeu prin prezentări individuale sau de grup - Power point, hipertext,
IX.CS.4.2. Proiectarea unor activități și proiecte individuale și de grup, prin aplicarea valorilor religioase
- Structurarea sărbătorilor din Vechiul Testament și cele creștine arătând importanța lui Cristos prin realizarea unui poster sau design digital în care să se evidențieze linearitatea și simbolurile proprii și comune cu alte religii și culte. - Sintetizarea valorilor religioase manifestate în timpul peregrinării prin pustiu și cele actuale (de exemplu: credință, ascultare, perseverență, responsabilitate comunitară) prin realizarea unui colaj digital sau a unei prezentări cu imagini și citate scurte. - Producerea unor videoclipuri scurte cu tema: „Eu și Bibliai mea” prin realizarea unor interviuri cu enoriașii diferitor culte și biserici.

CLASA a IX-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Chemat de Dumnezeu Creator spre binele omenirii	**Biblia cuvântul lui Dumnezeu** **Biblia o parte vie a vieții creștinului** **Raportul şi relaţia intre Vechiul şi Noul Testament** **Geografia biblică. Cunoştinţe generale şi orientarea pe hartă** **Cer nou și Pământ nou** **Crearea întregii lumi** **Creatorul și binecuvântarea dată omului creat** **Căderea în păcat și consecințele ei** **Încrederea lui Noe** **Turnul din Babel** **Legământul cu Avraam** **Istoria lui Avraam și Isac- soție pentru Isac**
Slujind pe Dumnezeu în răspândirea binelui	**Naşterea lui Iacov şi Esau, un blid de linte** **Din Iacob – Israel** **Iosif și frații săi** **Iosif şi poporul ajung în Egipt** **Captivitate, chinuire, Moise și faraonul** **Slobozirea, pasca şi ieşirea** **Rătăcirea prin pustiu** **Balam:Balac și Balam**

Domenii de conținut	Conținuturi
	Cucerirea țării promise: Iosua, travesrsarea Iordanului și cucerirea din Ierihon
În comunitatea lui Dumnezeu spre binele semenilor	**Judecătorii: Ghedeon** **Nașterea unui regat:Disputa lui Samuel** **Saul, primul rege** **David și Goliat** **Ionatan și David** **Casa lui David** **Regele care a găsit Înțelepciunea: Solomon** **Regatul împărțit**
Omul lui Dumnezeu alege să reprezinte binele pe pământ	**Ilie și văduva din sarepta** **Ridicarea lui Ilie în cer** **Elisei** **Minunile lui Elisei** **Regii credincioși ai lui Iuda și Israel: Esechia, Ioshua** **Estera** **Daniel** **Cuptorul arzând** **Ospățul lui Baltazar** **Ezra, Neemia – întoarcerea din exil** **Cartea lui Iov**
Omul nou delegat pentru a sărbătorii și a răspândi forța binelui	**Regele rugător, David (Psalmii)** **Vocea Înțelepciunii: Solomon (Proverbele, Cântarea Cântărilor)** **Locul de închinare: Cortul Sfânt** **Profeții mesianice în Vechiul Testament** **Rânduirea sărbătorilor Domnului**

CLASA a X-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G. 1 - Exprimarea identității religioase, la nivel individual și al comunității, în diferite contexte de viață

X.CS.1.1. Identificarea elementelor care definesc comunitatea religioasă
- Descrierea principalelor etape din viața Mântuitorului Iisus Hristos prin realizarea unui colaj cronologic intitulat „Drumul Mântuitorului – credința mea în imagini”. - Recunoașterea valorilor morale din Fericirile rostite de Iisus, exprimându-le personal prin scrierea unei reflecții „Fericirea mea după Evanghelie”. - Selectarea și identificarea parabolelor Noului Testament care exprimă iubirea, iertarea și comuniunea, prin alcătuirea un jurnal spiritual „Unde mă regăsesc în parabolele lui Iisus”.
X.CS.1.2. Ilustrarea adecvată a semnificațiilor care definesc învățătura de credință (fundamentele religiei creștine), în diferite contexte de comunicare
- Parafrazarea rugăciunii „Tatăl nostru” folosind un limbaj modern, prin a evidențierea universalității mesajului creștin. - Traducerea mesajul parabolelor evanghelice în limbajul propriei experiențe de viață, printr-un videoclip motivațional intitulat „Pilda mea de zi cu zi”. - Clasificarea minunilor lui Iisus după tipul lor (vindecări, exorcizări, natură, învieri) prin completarea unui tabel sintetic care subliniază mesajul lor spiritual.

C.G. 2 - Utilizarea formelor de exprimare religioasă și a modurilor de viață cu respectarea diversității religioase a lumii.

X.CS.2.1. Clasificarea doctrinelor religiilor antice și a confesiunilor de credință a evangheliei
- Folosirea principiilor iubirii și iertării din Evanghelii prin simularea unor conflicte interpersonale rezolvate prin dialog și empatie. - Operaționalizarea principiului iubirii aproapelui din Evanghelie, prin elaborarea de reguli de comportament creștin aplicabile în școală - Realizarea unei reprezentări care să prezinte relația dintre credință, rugăciune și acțiune în viața creștină prin construirea unui model simbolic (poster, machetă, infografic)

C.G. 3 - Alegerea unor decizii responsabile privind viața personală și comunitară, în concordanță cu valorile religios-morale.

X.CS.3.1. Prioritizarea învățăturilor de credință în luarea deciziilor din viața personală și a comunității
- Justificarea deciziilor luate în viața de zi cu zi pe baza învățăturilor lui Isus din Predica de pe Munte, aplicată la dilemele cotidiene(iubirea dușmanilor, furia și iertarea, sinceritatea etc.), prin realizarea unei diagrame de flux. - Validarea posibilităților aparținând sistemului de valori religioase și morale de bază în propria viață de zi cu zi (situații personale de decizie) prin scrierea unui eseu - Propunerea unor opțiuni alternative pentru provocările morale specifice adolescenței(dragoste, fidelitate, alegerea profesiei, eșec) în cadrul unei dezbateri structurate.

C.G. 4 - Colaborarea cu ceilalți pentru promovarea comuniunii în societate, prin respectarea valorilor religioase ale fiecărei persoane

X.CS.4.1. Formularea particularităților unei comunități construite pe valorile religioase creștine
- Propunerea unor noi soluții pentru diferite conflicte comunitare, ținând cont de principiile etice fundamentale, cu ajutorul unei hărți interactive de decizie - Elaborarea posibilităților de promovare a coeziunii sociale în microcomunități (de exemplu, clasă) pe baza principiilor creștine, prin realizarea unui plan comunitar interactiv (tablă digitală: Padlet) sub titlul "Rețeaua iubirii" - Elaborarea de alternative la comportamentele lipsite de empatie, inspirându-se din atitudinile milostive ale Mântuitorului prin realizarea unei hărți conceptuale
X.CS.4.2. Dezvoltarea unor interacțiuni pozitive cu alții într-o diversitate de contexte, prin acceptarea diversității religioase și prin manifestarea deschiderii pentru rezolvarea conflictelor
- Inventarea unei piese dramatice pe baza Pildei samariteanului milostiv, prin crearea unui scenariu de teatru biblic pentru a promova empatia și acceptarea diferențelor. - Generarea unor idei de flash-mob inspirat din exemplul lui Corneliu întors la Dumnezeu cu titlul „Dialogul care unește", prin organizarea unui atelier interconfesional. - Construirea unui model de marketing, pornind de la un eveniment din Noul Testament, care să transmită mesaje de respect și comuniune, prin proiectarea unei campanii vizuale „Împreună pentru …"

CLASA a X-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Isus cel chemat de Dumnezeu Creator spre binele omenirii	**Vestea minunată în Sfânta Scriptură** **Buna Vestire: anunț ceresc - Nașterea lui Isus** **Pe malul Iordanului: victorie din apă - Botezul și ispitirea lui Isus Cristos** **Ucenicii: puterea chemării: întâlnirea cu Ioan, Pescuirea minunată** **Ucenicii: puterea chemării (Natanael, Chemarea lui Levi)** **Nunta din Cana**
Isus slujind pe Dumnezeu în răspândirea binelui	**Cuvântarea de pe munte: Macarismele. Antiteze. Milostenie. Post. Rugăciune. Tatăl nostru. Comori în cer. Îngrijorare.** **Cel ce zidește pe stâncă** **Pildele despre Împărăția lui Dumnezeu: Semănătorul** **Pildele despre Împărăția lui Dumnezeu: Grăuntele de muştar, aluatul** **Pildele despre Împărăția lui Dumnezeu: Comoara şi mărgăritarul** **Pildele despre Împărăția lui Dumnezeu: Invitaţii** **Pildele despre Împărăția lui Dumnezeu: Marele ospăţ** **Pilde despre cei pierduți: Fiul risipitor** **Problema vieţii veşnice: Marea poruncă** **Problema vieţii veşnice: Maria şi Marta**
Isus în comunitate cu Dumnezeu spre binele omenirii	**Cine este aproapele meu? – Pilda samariteanului milostiv** **Minunile lui Isus: vindecări :vindecarea unui schilod; iertarea păcatelor** **Vindecare în zi de sâmbătă. Omul cu mâna uscată la sinagogă** **Bolnavul dela Betesda** **Victoria lui Isus asupra morții (Învierea fiicei lui Iair, Învierea lui Lazăr)** **Puterea lui Isus asupra forțelor naturii (Înmulţirea pâinilor, Umblarea pe mare)** **Femeia canaanită, Surdo-mutul** **Căpitanul din Capernaum**

Domenii de conținut	Conținuturi
	Tânărul născut orb **Zece leproși**
Discipoli lui Isus aleși de Dumnezeu să reprezinte binele pe pământ	**Isus Cristos în Evanghelia lui Ioan (Nicodim)** **Iisus și ucenicii după înviere – (Arătarea la Marea Tiberiadei)** **Cei dintâi creștini** **Corneliu întors la Dumnezeu** **Pavel în Europa (Filipeni)** **Pavel în Efeseu** **Responsabilitatea vorbirii și sursa înțelepciunii în Epistola lui Iacov** **Credință, perseverență și încurajare pentru a rămâne în comunitate, în Epistola către Evrei** **Speranță și reînnoire în Cartea Apocalipsei**
Omul nou delegat pentru a sărbătorii și a răspândi forța binelui	**Duminica Floriilor** **Joia Mare** **Vinerea Mare** **Paștele** **Înălțarea lui Isus și porunca misionară** **Rusaliile** **Darul Sfântului Duh**

CLASA a XI-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G. 1 - Exprimarea identității religioase, la nivel individual și al comunității, în diferite contexte de viață

XI.CS.1.1. Exemplificarea unor elemente de natură religioasă, la nivelul produselor culturale – literatură, artă, pictură, cinematografie
- Descrierea locurilor importante din viața lui Iisus prin realizarea unei hărți interactive intitulată „Locurile credinței mele” - Definirea normelor de sensibilizare socială a poporului ales în primele secole a judecătorilor prin scrierea unei scrisori (epistole) în numele lui Ruth - Accesarea resurse online pentru a găsi și marca versete despre viața comunității creștine, prin alcătuirea unei colecție tematică „Biserica – trupul viu al credincioșilor”
XI.CS.1.2. Evidențierea unor elemente cu caracter interdisciplinar, care contribuie la construcția și afirmarea identității religioase
- Compararea atitudinii apostolilor în fața încercărilor cu reacțiile tinerilor de astăzi, prin realizarea unui studii de caz „Curajul credinței atunci și acum”. - Explicarea modului în care învățăturile Mântuitorului din Noul Testament au influențat cultura europeană, prin realizarea unei prezentări despre legătura dintre credință și artă creștină - Organiza informațiile despre viața Ieșirea din Egipt într-o linie cronologică interactivă, evidențiind momentele-cheie pentru formarea identității religioase în Vechiul Testament.

C.G. 2 - Utilizarea formelor de exprimare religioasă și a modurilor de viață cu respectarea diversității religioase a lumii.

XI.CS.2.1. Demonstrarea modului în care religiile transformă viziunea despre resursele care contribuie la dezvoltarea personalității omului
- Aplicarea învățăturilor Mântuitorului din Noul Testament în situații de viață concretă, prin elaborarea unui mesaj motivațional personal. - Rezolvarea unei dileme morale inspirate din binecuvântarea lui Iacov, prin formularea soluțiilor bazate pe valori și explicarea argumentelelor spirituale ale alegerii făcute.

- adaptarea mesajelor Domului Isus la contextul lumii moderne, prin realizarea de texte scurte sau postări digitale „Evanghelia de azi”

C.G. 3 - Alegerea unor decizii responsabile privind viața personală și comunitară, în concordanță cu valorile religios-morale

XI.CS.3.1. Recomandarea unor modele biblice și repere demne de urmat în luarea deciziilor în viața personală
- **J**ustificarea deciziilor luate în viața de zi cu zi pe baza învățăturilor lui Isus din Predica de pe Munte, aplicată la dilemele cotidiene(iubirea dușmanilor, furia și iertarea, sinceritatea etc.), prin realizarea unei diagrame de flux. - Propunerea unor opțiuni alternative pentru provocările morale specifice adolescenței(dragoste, fidelitate, alegerea profesiei, eșec) în cadrul unei dezbateri structurate - Construirea unei baze de criterii de evaluare morală a comportamentelor cotidiene pe baza învățăturilor din Noul Testament, prin elaborarea de grilă de „decizie creștină responsabilă”

C.G. 4 - Colaborarea cu ceilalți pentru promovarea comuniunii în societate, prin respectarea valorilor religioase ale fiecărei persoane

XI.CS.4.1. Simularea unor contexte de relaționare care promovează modele creștine de coeziune socială
- Elaborarea posibilităților de promovare a coeziunii sociale în microcomunități (de exemplu, clasă) pe baza principiilor creștine, prin realizarea unui plan comunitar interactiv (tablă digitală: Padlet) sub titlul “Rețeaua iubirii” - Propunerea unor noi soluții pentru diferite provocări de coeziune socială, ținând cont de principiile etice fundamentale, cu ajutorul unei hărți interactive de decizie - Crearea unui portofoliu privind manifestările practicii religioase (chemare, binecuvântare, providență, legi.) sub formă de muncă individuală sau în echipă
XI.CS.4.2. Propunerea soluțiilor noi pentru provocările lumii contemporane, care au un impact asupra vieții religioase individuale și comunitare
- Sintetizarea orientărilor creștine prin elaborarea unui mini-ghid care evidențiază principiile asertive (de exemplu: binefacere, sensibilizare socială, toleranță, incluziune etc.). - Generarea unor soluții responsabile și centrate pe om, bazate pe principii creștine, pentru problemele comunitare ale secolului al XXI-lea prin crearea unei prezentări PowerPoint. - Formularea de ipoteze pe baza Reguli de aur prin realizarea unor fluturașe de sensibilizare sau diseminarea unui eveniment caritabil.

CLASA a XI-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Omenirea chemată de Dumnezeu Creator spre binele pământului	**Structura Bibliei** **Raportul şi relaţia intre Vechiul şi Noul Testament** **Primul om creat și noul om: Isus** **Dumnezeu cheamă: patriarchi vechiul testament,** **Dumnezeu cheamă: botezul Domnului Isus**
Slujitorii lui Dumnezeu în răspândirea binelui	**Binecuvântarea în familia lui Israel** **Când Domnul Isus binecuvântează** **Dumnezeu dă puterea în provocările vieții: Ieșirea din Egipt (cele zece plăgi)** **Dumnezeu dă puterea în provocările vieții: Ispitirea Domnului Isus**
Oamenii în comunitate cu Dumnezeu acționează spre binele semenilor	**Miracole pe drumul cu Dumnezeu: Marea Roșie** **Miracole pe drumul cu Dumnezeu: liniștirea mării** **Providența lui Dumnezeu: în deșert** **Providența lui Dumnezeu: cum ne învață Isus despre providență**
Omul lui Dumnezeu alege să reprezinte binele în relațiile pământene	**Legile vieții: cele zece porunci** **Legile vieții: cuvântarea de pe munte și porunca mare** **Legile milosteniei în vechiul testament: Ruth** **Isus ne învață despre iubirea dușmanului și regula de aur**
Omul nou caută locul și modul pentru a sărbători și a răspândi forța binelui	**Slujba religioasă în templul din Ierusalim, obiecte de cult** **Cina cea de taină** **Recucerirea Ierusalimului și reconstruirea** **Noul Ierusalim, promisiunea Domnului**

CLASA a XII-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G. 1 - Exprimarea identității religioase, la nivel individual și al comunității, în diferite contexte de viață

XII.CS.1.1. Prezentarea rolului credinței în viața personajelor biblice în oglinda identității religioase personale
- Prezentarea sărbătorilor creștine și mesajului transmis prin sărbătorirea lor prin obocieiuri prin crearea unei prezentări Prezi sau Genially - Evidențierea unei teme morale (legământ, chemarea) din ambele părți ale Bibliei, prin realizarea unei mini colecții individuale (cu imagini, citate și explicații scurte) - Enumerarea principalelor fapte ale Apostolilor care au contribuit la formarea Bisericii, prin realizarea unui podcast intitulat „Comunitatea creștină de ieri și de azi”
XII.CS.1.2. Interpretarea critică a rolului identității religioase în viața personajelor biblice
- Relatarea evenimentelor din viața apostolilor care definesc formarea primei comunități creștine, prin realizarea unui articol informativ cu titlul „O comunitate născută din credință”. - Descrierea principalelor momente din viața comunității apostolice, printr-o hartă conceptuală a dezvoltării Bisericii primare. - Exemplificarea modul în care poruncile iubirii se reflectă în comportamentele sociale contemporane, printr-un studiu de caz interdisciplinar

C.G. 2 - Utilizarea formelor de exprimare religioasă și a modurilor de viață cu respectarea diversității religioase a lumii.

XII.CS.2.1. Analizarea formelor de exprimare bazate pe credință și putere divină și asumarea învățăturii de credință proprii [(11)]
- Demonstrarea prin exemple concrete cum credința poate transforma comportamente și atitudini, prin realizarea unei prezentări PowerPoint „Puterea credinței în faptele oamenilor”. - Implementarea învățăturilor morale ale Noului Testament într-un plan de acțiune comunitar (voluntariat, ajutorare, mediu),prin asumarea activă a credinței în fapte - Utilizarea de algoritmi de analiză a textului biblic prin identificarea mesajul central, problemei și modelul de rezolvare a problemei al unor texte biblice, demonstrând o abordare logică și spirituală

C.G. 3 - Alegerea unor decizii responsabile privind viața personală și comunitară, în concordanță cu valorile religios-morale

XII.CS.3.1. Argumentarea unor alegeri în situații problematice din viata personala si a comunitară, prin valorificarea învățăturilor de credință ca surse de reziliență
- Interpretarea deciziilor lui Ioshua din epoca judecătorilor prin realizarea unui interviu luând ca resursă datele biografice cunoscute – Compararea semnificației zilelor de Paști și Rusalii prin realizarea cronologiei deciziilor Domnului Isus și al lui Petru - Formularea unor concluzii analizând biografia unuia dintre apostoli prin realizarea unui avatar sau „The roll on the Wall” cu titlul A fii binecuvântat de cel care s-a înălțat

C.G. 4 - Colaborarea cu ceilalți pentru promovarea comuniunii în societate, prin respectarea valorilor religioase ale fiecărei persoane

XII.CS.4.1. Sintetizarea propriilor convingeri, atitudini și valori religioase, manifestate în diferite contexte ale vieții
- Rescrierea unor pasaje din promisiunile Domnului către Ioshua în forma modernă prin parafrazarea dialogului.

- Prezentarea unei proces de schimbare a încrederii în sine pe baza dezvoltării lui Ghedeon prin realizarea unei scenarii de rezolvare a problemelor. - Sintetizarea noțiunilor binecuvântare, slobozire, promisiune, solidaritate, statornicie prin realizarea unui glosar cu titlul: „Bun și modern”.
XII.CS.4.2. Elaborarea, în calitate de cetățean responsabil a unor activități care promovează respectarea valorilor religioase
- Proiectarea unei expoziții virtuale pe tema „Patimile Domnului” prin realizarea unei prezentări tip Prezi sau unei Camere de Evadare Genially. - Elaborarea unui itinerar de rugăciune „Pelerinaj sufletesc” prin decorarea grafică a unor versete din Biblie. - Realizarea unui discurs scurt (tip Public Speaking) pe tema Iubirea ca fundament al relației cu Mântuitorul prin prezentarea schimbării lui Petru de la chemare până la Rusalii.

CLASA a XII-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Credința ca răspuns la chemarea Domnului spre binele omenirii	**Credința în Dumnezeu Creator** **Credința în bibecuvântarea Domnului: Iacov** **Credința în slobozirea Domnului: Moise** **Credința în promisiunile Domnului: Ioshua**
Credința ca manifestarea Slujirii Domnului în răspândirea binelui	**Credința schimbă încrederea în sine: Ghedeon** **Credința și solidaritatea: Ruth** **Credința în chemarea Domnului: Samuil** **Credința în numele Domnului: David**
Rugăciunea, forma de comuniune cu Dumnezeu în victoria binelui	**Rugăciunea ca statornicie față de Dumnezeu: Daniel** **Promisiunea divină: Nașterea** **Vindecarea divină: Bethesda**
Isus, Fiul alege să reprezinte valorile divine pe pământ	**Atotputernicia divină: Isus umblă pe apă** **Slava omului ca parte a relației cu divinitatea: Duminica florilor** **În relație cu divinitatea: Joia mare în grădina Ghetsimani** **Mântuirea: Răstignirea şi moartea lui Iisus**
Sărbătorile Domnului ca sursă de inspirație pentru răspândirea mesajului evangheliei	**Forța vieții: Învierea** **Iubirea ca fundament al relației cu Mântuitorul: Marea Tiberiadei** **Credința în cele nevăzute: Toma** **Înălțarea Domnului și sarcina omului pe pământ** **Sfântul Duh printre noi**

SUGESTII METODOLOGICE

Sugestiile metodologice oferă repere esențiale pentru proiectarea, organizarea și desfășurarea eficientă a activităților de predare-învățare-evaluare în cadrul orelor de *Studii biblice* la liceu vocațional. Acestea vizează sprijinirea cadrului didactic în personalizarea demersului educațional, prin integrarea unor metode didactice moderne, interactive și adaptate la profilul generației actuale de elevi, inclusiv prin dezvoltarea competențelor digitale.
Programa școlară actuală pentru disciplina *Studii biblice* promovează o învățare centrată pe elev, care accentuează implicarea activă a elevului în procesul de învățare, contextualizarea conținuturilor religioase în realități de viață concrete, dimensiunea socială a învățării – cooperare, colaborare, empatie, responsabilizarea elevilor în raport cu propria dezvoltare morală, spirituală și civică şi dezvoltarea competențelor digitale și media, esențiale pentru învățarea secolului XXI.

A. Strategii didactice – revalorizări ale metodelor tradiționale, noi abordări

Pentru a atinge finalitățile educaționale specifice liceului şi a forma competențe relevante, este necesară utilizarea unor metode variate, care îmbină gândirea critică, creativitatea, reflecția și tehnologia. Prezentăm sintetic o listă cu metode tradiţionale şi moderne, respectiv cu metode care valorizează/ formează competenţe digitale, care pot fi utilizate în ora de *Studii biblice*.

1. Metode tradiţionale şi moderne

- Explicaţia şi prelegerea narativă – Asigură prezentarea coerentă a temelor teologice, adaptată la nivelul de înțelegere al elevilor; este potrivită în activitățile care vizează analiza de texte biblice, patristice etc.
- Conversaţia euristică – Stimulează gândirea elevilor, prin întrebări bine formulate, conducând la descoperirea personală a adevărurilor religioase; este o metodă care se poate aplica în activități de prezentare a unor concepte religioase.
- Lectura explicativă și interpretarea textului biblic – Facilitează învățarea la istoria religgilor, cu accent pe înțelegerea termenilor specific, semnificația morală și aplicabilitatea în viața cotidiană, fundamentată biblic.
- Studiul de caz – Îi ajută pe elevi să analizeze şi să dea răspunsuri din perspectiva moralei religioase la situaţii etice complexe (avort, eutanasie, dreptate socială), pornind de la experiența lor de viață sau de la diferite evenimente şi problematici sociale.
- Portofoliul tematic – Dezvoltă capacitatea elevilor de efort pentru rezolvarea unei teme mai complexe, autonomia în învățare, abilitățile de colaborare și capacitatea de autoevaluare. Elevii adună pe parcursul semestrului reflecții personale, analize de texte religioase, recenzii de filme cu tematică religioasă etc.
- Eseul argumentativ – Elevii exersează exprimarea opiniilor și formularea de argumente coerente cu privire la diferite evenimente din viața cotidiană sau la teme mai complexe precum: „Este credința compatibilă cu știința?”, „Ce înseamnă libertatea religioasă în societatea de azi?”
- Dezbaterea de tip academic (Oxford-style) – Favorizează gândirea critică, argumentarea, empatia intelectuală. Se abordează dileme morale sau religioase: „Banii pot cumpăra fericirea?”, „Religia și drepturile omului sunt în conflict?”
- Lectura comparativă – Dezvoltă spiritul analitic și interconectarea cunoștințelor, prin compararea unor texte religioase cu texte literare sau filosofice pe teme comune (ex. iubirea, suferința, mântuirea).

2. Metode care sprijină dezvoltarea de competențe digitale

Predarea *Studiilor Biblice* în liceu trebuie să se racordeze la realitatea digitală a elevilor, oferindu-le un cadru în care să-și dezvolte atât gândirea morală, cât și competențele digitale. Iată câteva metode recomandate:
• WebQuest religios – Elevii investighează teme folosind surse online credibile. Rezultatul poate fi prezentat sub formă de infografice, prezentări sau postere digitale.

• Crearea de conținut digital – Elevii realizează podcasturi, videoclipuri scurte, prezentări interactive sau materiale vizuale pe teme religioase.
• Utilizarea platformelor educaționale Google Classroom, Moodle sau Padlet pentru organizarea materialelor și a activităților.
• Quiz-uri interactive (Kahoot, Quizizz) – Pot fi utilizate pentru recapitulare sau evaluare dar și pentru momentele de captare a atenției la începutul unei activități.
• Crearea unui blog tematic – Poate fi planificată realizarea unui blog al clasei, unde elevii postează reflecții, eseuri, impresii din excursii religioase, recenzii de filme/documentare. Se dezvoltă competențe media, digitale și de scriere argumentativă.
• Tururi virtuale și realitate augmentată – Pot fi utilizate pentru vizitarea virtuală a unor obiective religioase (ex. Sfântul Mormânt, Muntele Athos, Catedrala Notre-Dame). Folosirea aplicațiilor AR pentru descoperirea simbolurilor dintr-o biserică sau icoană.
• Proiecte colaborative online – Elevii din clase sau școli diferite colaborează online pe o temă moral-religioasă. Se pot realiza e-book-uri, colecții de rugăciuni sau mărturii ale tinerilor despre credință.

3. Metode pentru dezvoltarea competențelor verzi

În învățătura creștină, lumea creată este darul lui Dumnezeu, iar omul are o vocație de iconom al creației. Educația religioasă poate cultiva în elevi iubirea față de creație ca formă de iubire față de Dumnezeu, conștientizând că distrugerea naturii nu este doar o problemă ecologică, ci și una spirituală: o ruptură a comuniunii cu Dumnezeu, cu semenii și cu lumea. În formarea competenţelor verzi prin disciplina *Studii biblice*, pot fi utilizate următoarele metode:
• Lectura biblică interactivă (cu aplicații digitale)
Folosind aplicații sau fișe interactive create în Wordwall / Google Forms, elevii pot identifica: texte biblice referitoare la creație, porunci despre protejarea creației, virtuţi precum: cumpătarea, milostenia, recunoştinţa, smerenia etc. De asemenea, pot realiza o colecție de versete și învățături biblice care fundamentează ecologia creștină.
• Dezbateri teologice cu tematică ecologică
Elevii pot fi implicați în dezbateri în care să argumenteze din perspectivă religioasă, cu citate din Scriptură, teme precum: „Poluarea – un nou păcat al omului modern?”, „Mai putem vorbi despre sfințirea creației într-o lume industrializată?”, „Cum putem trăi creștinește în armonie cu natura?”
• Învățarea prin proiecte
Elevii pot realiza în echipă proiecte multimedia interdisciplinare (prezentare, afiș, mini-documentar sau site).
• Învăţarea prin Podcast religios
Elevii pot crea un podcast religios (cu sprijinul profesorului) în care discută teme precum: „Ce spune Biblia despre grijă față de natură?”, „Cum se împacă dezvoltarea cu sfințenia?”, „De ce consumismul este o problemă spirituală?”, etc. prin care se încurajează gândirea critică și exprimarea valorilor religioase în limbaj actual. Pot fi invitate diferite persoane: preotul paroh, profesori universitari, călugări, ecologişti creştini etc.
• Învăţarea prin implicare în comunitate (Service learning religios)
Elevii pot fi implicați în: acțiuni de voluntariat ecologic, campanii de informare cu mesaje creștine (ex: „Creația este darul lui Dumnezeu, nu locul nepăsării noastre!”, „Cumpătarea începe cu inima milostivă” etc.), organizarea unei slujbe sau rugăciuni pentru protejarea mediului (în cadrul unor parteneriate Şcoală-Familie-Biserică).
Prin diversificarea metodelor didactice și adaptarea lor la contextul actual, ora de *Studii Biblice* devine un spațiu privilegiat în care elevii învață să înțeleagă corect valorile morale și rolul acestora în dezvoltarea personală și socială, să trăiască autentic și să acționeze responsabil, își dezvoltă echilibrul interior și emoțional în lumina credinței, să exerseze competențe digitale și sociale esențiale pentru lumea contemporană, să își afirme identitatea spirituală, valorile și apartenența la comunitatea de credință.

B. Abordarea conținuturilor

Abordarea conținuturilor presupune o atitudine flexibilă a profesorului, prin accentul pus pe: valorificarea experiențelor de viață ale elevilor; accentuarea caracterului aplicativ al conținuturilor, creând contexte semnificative de învățare pentru viața reală; abordări diferențiate ale conținuturilor învățării, în acord cu experiențele elevilor și cu contextul social în care trăiesc aceştia; realizarea de conexiuni între disciplină și alte discipline de studiu.

Conținuturile propuse în programa şcolară nu reprezintă teme de lecții, ci unități tematice. Numărul de conținuturi (între 10-15 teme, la nivelul fiecărei clase) de pe parcursul unui an şcolar permite: abordarea unor conținuturi pe parcursul mai multor ore, în funcție de complexitatea acestora, de nivelul clasei de elevi, de particularitățile comunității.
Ordinea abordării conținuturilor nu este una prestabilită prin programa şcolară. Profesorul are libertatea de a planifica în manieră personalizată ordinea în care va prezenta temele, în acord cu logica firească a domeniului şi cu specificul vieții religioase a comunității, precum şi în relație cu teme de la alte discipline de studiu.
În abordarea conținuturilor se pot utiliza elemente de tip predominant confesional (texte biblice), recomandate a fi abordate pe parcursul fiecărei clase. Acestea nu vor fi analizate ca unități de conținut de sine stătătoare, ci vor constitui modalități de exemplificare a temelor anterior menționate.

C. Contexte şi medii de învăţare

Ora de *Studii biblice*, în învățământul liceal, trebuie să răspundă nu doar nevoii de formare morală și spirituală, ci și realităților unei educații moderne, orientate spre dezvoltarea integrală a elevului. În acest sens, este necesară folosirea unor contexte și medii de învățare variate, care să susțină învățarea activă și colaborativă, formarea competențelor, echilibrul emoțional și spiritual al elevilor, legătura cu comunitatea și viața reală.

1. Spații educaționale

Săli cu aranjamente flexibile – mobilă ușor de reconfigurat, pentru lucru individual, în perechi sau în grupuri. Astfel, se poate trece de la predare frontală la activități colaborative.

Colțuri de liniște și reflecție – spații special amenajate în clasă (cu icoane, lumânări, citate motivaționale) care oferă elevilor un cadru intim şi liniştit pentru reculegere, rugăciune personală, meditație sau exprimarea gândurilor și emoțiilor într-un jurnal personal. Pot fi folosite la începutul orei sau pentru activități de autocunoaştere.

2. Învățare combinată (fizică și digitală)

Învățare mixtă – combinarea lecțiilor desfășurate în clasă cu activități online. De exemplu: temele pot fi trimise prin platforme educaționale, iar elevii pot urmări materiale video sau audio religioase ca suport pentru reflecții sau dezbateri.

Învățare în secvențe de format scurt – utilizarea de materiale digitale scurte (video, citate, versete, imagini cu mesaje morale) pentru a declanșa discuții sau pentru a oferi elevilor „pastile de înțelepciune” creștină ușor de reținut.

3. Învăţarea prin utilizarea realităţii virtuale (VR) și augmentate (AR)

Vizite virtuale – folosirea tehnologiei pentru vizitarea unor locuri cu semnificație religioasă (mănăstiri, muzee, biserici istorice), fără a ieși din clasă. Aceste experiențe pot fi completate cu activități de cercetare, prezentări sau reflecții scrise.

Simulări și reconstituiri – folosirea aplicațiilor care reconstituie evenimente biblice, epoci istorice, pentru ca elevii să înțeleagă mai profund contextul religios și mesajul spiritual al acestor momente.

4. Învățare personalizată și adaptată

Trasee personalizate de învățare – profesorul poate crea activități diferențiate în funcție de nevoile, nivelul și interesele elevilor, de specificul experienței religioase a acestora.

Accesibilitate pentru toți elevii – folosirea diverselor forme de exprimare (scris, vorbit, desenat, înregistrări audio), astfel încât fiecare elev să-și poată exprima ideile și trăirile religioase într-un mod autentic și accesibil.

5. Învățare prin colaborare și implicare comunitară

Proiecte în echipă sau în parteneriat cu alte şcoli – realizarea de activități comune pe teme religioase sau morale.

Campanii educative sau sociale – elevii pot organiza acțiuni caritabile, expoziții sau campanii în cadrul școlii sau al comunității, promovând valorile creștine precum solidaritatea, iertarea sau respectul față de aproapele.

6. Practici cu rol spiritual și emoțional

Momente de rugăciune sau liniște – la începutul sau finalul orei, pot fi introduse scurte momente de rugăciune, tăcere meditativă sau ascultare a unei reflecții audio cu mesaj religios.

7. Inteligența artificială ca facilitator al învățării (sub îndrumarea profesorului)

Elevii utilizează aplicații bazate pe inteligență artificială pentru a explora conținuturi religioase, sub îndrumarea profesorului.

AI oferă explicații suplimentare, exemple, sinteze sau definiții pentru o mai bună înțelegere a temelor studiate.

Profesorul ghidează activitatea, stabilește obiective clare și monitorizează modul în care elevii folosesc AI.

AI sprijină învățarea personalizată, oferind feedback și resurse adaptate ritmului fiecărui elev.

Elevii pot folosi AI pentru a formula întrebări, crea prezentări, reflecta asupra valorilor morale și religioase.

Prin valorificarea acestor contexte și medii de învățare, elevul este plasat în centrul procesului educațional, ca participant activ, nu doar receptor de informații, se formează nu doar competențe cognitive, ci și dimensiunea emoțională și spirituală a elevului, se creează o legătură între tradiție și inovație, între valorile perene ale credinței și cerințele societății actuale. Astfel, Religia devine o disciplină vie, ancorată în realitate, cu impact formator asupra caracterului, atitudinilor și alegerilor personale.

D. Aspecte privind evaluarea

Odată cu includerea *Studiilor Biblice* ca disciplină în cadrul examenului de Bacalaureat, procesul de evaluare capătă o importanță și mai mare în configurarea traseului educațional al elevilor. Evaluarea în liceu trebuie să reflecte atât formarea competențelor cognitive și spirituale, cât și capacitatea de aplicare a valorilor moral-religioase în viața personală și comunitară.

1. Relația organică predare-învățare-evaluare

În cadrul orei de *Studii biblice* la liceu, evaluarea este strâns legată atât de învățare, cât și de predare, constituind împreună un sistem coerent și dinamic. Evaluarea nu trebuie privită ca o activitate separată, ci ca un proces continuu, integrat în întregul parcurs educațional, care oferă feedback valoros pentru elev, dar și pentru profesor. Această relație organică implică:
- adaptarea strategiilor de predare în funcție de nevoile identificate ca urmare a evaluărilor inițiale, de parcurs, finale;
- orientarea învățării către formarea de competențe reale, nu doar acumularea de cunoștințe;
- motivarea elevului, prin recunoașterea progresului său și prin valorizarea reflecției personale;
- corelarea evaluării cu finalități educaționale.

Evaluarea contribuie astfel la formarea și dezvoltarea competențelor specifice disciplinei *Studii biblice*, la îmbunătățirea continuă a predării și a învățării, prin adaptarea conținuturilor și metodelor la nivelul real al clasei, prin sprijinirea elevului în procesul de autocunoaștere și asumare a valorilor creștine.

2. Evaluarea ca mijloc de motivație și reglare

La liceu, evaluarea va accentua două funcţii esenţiale ale evaluării: funcţia de reglare şi funcţia motivaţională.

Evaluarea oferă profesorului feedback cu privire la eficiența metodelor folosite, la înțelegerea conceptelor și valorilor de către elevi, la necesitatea de adaptare sau reluare a unor conținuturi, respectiv la progresul fiecărui elev.

Din perspectiva elevului, aflat în etapa consolidării identității și a asumării valorilor personale, evaluarea trebuie să valorizeze progresul personal al acestuia, să încurajeze implicarea lui activă și

autentică, să pună accent pe responsabilitate și autocunoaștere, respectiv să susțină decizia informată privind continuarea studiilor sau alegerea unei direcții vocaționale/ profesionale.

3. Metodologia evaluării

a) Evaluare tradițională (sumativă și formativă), prin:
- teste scrise (cu itemi obiectivi și subiectivi);
- evaluări orale structurate (răspunsuri argumentate, eseuri).
- verificarea învățării prin întrebări și activități de consolidare la finalul unităților de învățare.
b) Metode moderne/ alternative de evaluare:
- portofoliul personal – colectare de reflecții, eseuri, jurnale spirituale, fișe de activitate, proiecte și produse creative realizate în timp;
- proiectul tematic – individual sau în grup, cu teme relevante din programa de Religie, ce implică documentare, aplicare practică și prezentare argumentată;
- autoevaluarea ghidată – prin fișe sau jurnale de reflecție, elevii sunt invitați să evalueze ce au înțeles, cum s-au raportat emoțional și ce valori au interiorizat;
- observarea sistematică – a participării, a implicării în discuții și dezbateri, a comportamentului și atitudinilor exprimate în contexte de învățare;
- evaluarea produselor de învățare – afișe, prezentări, creații artistice sau digitale cu conținut moral-religios;
- studii de caz și rezolvarea de dileme morale – permit evaluarea capacității elevului de a analiza critic, de a formula judecăți morale și de a aplica valorile creștine în situații reale;
- activități practice – implicarea elevilor în acțiuni cu caracter moral, filantropic sau spiritual, care pot fi ulterior evaluate prin jurnal de reflecție, discuții sau portofoliu.
c) Metode care valorifică competențele digitale și interdisciplinare:
- proiecte realizate cu ajutorul tehnologiei: prezentări, materiale video, podcasturi tematice;
- portofolii digitale: organizarea materialelor pe platforme educaționale (ex. Google Classroom, Moodle).

4. Valorificarea progresului individual

În centrul procesului evaluativ rămâne progresul elevului, nu comparația între elevi. Astfel, se va urmări cum evoluează fiecare elev din punct de vedere cognitiv, afectiv și spiritual, cum își dezvoltă capacitatea de a reflecta, a decide, a ierta, a fi solidar, în ce măsură valorile creștine devin parte a identității personale. Evaluarea la disciplina *Studii biblice* în liceu trebuie să devină o călătorie de autocunoaștere, reflecție și angajare personală. Mai ales în contextul includerii acesteia pentru Bacalaureat, este esențial ca procesul de evaluare să fie cuprinzător (valorificând toate dimensiunile învățării), personalizat (adaptat ritmului și profilului fiecărui elev) și motivant (stimulând dorința de cunoaștere, de aprofundare și de trăire autentică a credinței).

E. Studii biblice ca disciplină de Bacalaureat – implicații pentru predare-învățare-evaluare

Dacă elevul optează pentru *Studii biblice* ca disciplină de Bacalaureat, evaluarea finală trebuie să reflecte:
- claritatea și coerența exprimării orale sau scrise;
- cunoștințele teologice fundamentate pe textul biblic, tradiția creștină și reflecția morală;
- capacitatea de argumentare morală și religioasă;
- interiorizarea valorilor și aplicarea lor în contexte personale și sociale.
Pregătirea pentru această evaluare poate include: simulări de probă scrisă, ateliere de argumentare și dezbatere, exerciții de interpretare a textului religios, reflecții pe marginea unor teme de actualitate.

Un aspect important îl constituie în acest context evaluarea prin teste grilă, care reprezintă o propunere modernă, menită să aducă mai multă obiectivitate și eficiență în procesul de examinare. Acest tip de testare permite corectarea rapidă și eliminarea erorilor subiective, oferind tuturor elevilor șanse egale. Totuși, religia este o disciplină care pune accent pe valori, reflecție personală și înțelegere profundă, aspecte greu de surprins doar prin alegeri de tip grilă. Prin urmare, este important ca forma de evaluare să păstreze un echilibru între rigoarea testării și specificul acestei discipline de învățământ.
Pregătirea pentru evaluarea la religie prin teste grilă presupune o abordare diferită față de învățarea clasică, axată pe redactarea de eseuri sau răspunsuri dezvoltate, și implică:
- înțelegerea temelor esențiale din programa școlară;

- memorarea noţiunilor-cheie, în condiţiile în care testele grilă cer adesea identificarea corectă a unor termeni, personaje, texte sau concepte, fapt care implică reţinerea de date şi idei principale, respectiv identificarea cu uşurinţă a unor concepte din context;
- exersarea cu teste grilă, pentru a familiariza elevul cu formatul acestora, din manuale, culegeri, platforme online, care facilitează analiza greşelilor şi conştientizarea lacunelor;
- dezvoltarea atenției și a concentrării, prin exerciții de citire atentă a întrebărilor și a tuturor variantelor de răspuns pentru evitarea confuziilor între termeni apropiați;
- organizarea eficientă a timpului, care implică realizarea unui plan de învățare structurat, în care materia este împărțită pe teme, revizuirea regulată a cunoştinţelor, simulări ale examenului de bacalaureat, pentru a gestiona timpul în examen.

Pregătirea pentru acest tip de evaluare combină memorarea logică cu practica aplicată și atenția la detalii, fiind o modalitate eficientă de a consolida cunoștințele religioase într-un format accesibil.

Profesorul poate utiliza metode şi tehnici didactice moderne și adaptate scopului evaluării.

1. Învăţarea prin exersarea testelor grilă, pentru familiarizarea cu structura testului şi cu tipul de întrebări;
2. Învăţarea prin intermediul fișelor structurate şi a schemelor recapitulative, care ghidează elevul în procesul de învăţare şi recapitulare;
3. Învăţarea prin jocuri (de tip „quiz”) sau concursuri, pentru creşterea motivaţiei şi repetarea activă a informaţiilor;
4. Învăţarea prin organizatori grafici (hărți mentale/ conceptuale, scheme logice), pentru structurarea logică a informației și evidențierea legăturilor dintre concept;
5. Învăţarea prin asociere logică şi mnemonică, pentru memorarea detaliilor prin reguli logice sau dispozitive mnemonice, iar nu mecanic;
6. Învăţarea prin explicații și povestiri biblice, pentru înțelegerea profundă și memorarea mai ușoară a temelor;
7. Învățarea colaborativă (peer learning), pentru realizarea schimbului de idei și al sprijinului între colegi;
8. Învăţarea prin predare (reciprocal teaching), pentru fixarea cuoştinţelor şi dezvoltarea gândirii critice.

O predare eficientă susține atât învățarea logică, cât și memorarea activă, într-un mod atractiv și eficient pentru elevi. Astfel, pe lângă manual, fişe de lucru, culegeri cu teste grilă, pot fi folosite şi alte mijloace de învăţământ, precum: cartonașe cu variante de răspuns (A, B, C, D), grile scanabile (tip Scantron) – acolo unde sunt disponibile sisteme de evaluare automată, baze de date cu întrebări, din care profesorii pot genera teste variate, afișe/ postere cu concepte religioase-cheie, care facilizează învățarea vizuală.

În tot acest proces, un rol esenţial îl are feedback-ul continuu şi autoevaluarea, care facilitează conştientizarea de către elevi asupra progresului înregistrat şi promovează autonomia acestora în învăţare.

F. Adaptarea procesului de predare-învățare-evaluare la specificul diferitelor grupuri de elevi

În cadrul orelor de *Studii biblice*, este esențială adaptarea strategiilor didactice, a conținuturilor și a modalităților de evaluare pentru a răspunde nevoilor diverse ale elevilor, în special ale celor cu cerințe educaționale speciale (CES) și/sau dizabilități. Acest demers implică utilizarea unor metode active, centrate pe elev, care să stimuleze participarea, empatia și reflecția personală, precum și personalizarea sarcinilor de lucru în funcție de ritmul și stilul de învățare al fiecărui elev. Materialele didactice pot fi adaptate vizual, auditiv sau tactil, în funcție de tipul dizabilității, iar evaluarea trebuie să fie continuă, formativă, oferind feedback constructiv și încurajând progresul individual. Colaborarea cu profesorii de sprijin, consilierul școlar și familia este, de asemenea, un element-cheie pentru integrarea eficientă a elevilor cu CES în activitățile de la clasă, asigurând un climat incluziv și valorificând potențialul fiecărui elev.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
Zalányi Erzsébet	Profesor – Gr.I	Liceul Vocațional Reformat Târgu Mureș, Mureș

RESPONSABILI/COORDONATORI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Zăbavă Mihaela	Consilier/Prof. gradul I	CNCE	Responsabil
Pâslaru Cătălin	Inspector general MEC	MEC	Responsabil
Püsök Sarolta	Prof.univ.	UBB	Coordonator științific
Bustya Janos	Pr. Prof.	Bis. Reformata	Coordonator GL

Anexa nr. 128

Programa școlară
pentru disciplina

STUDII BIBLICE

Cultul Reformat

Clasele a IX-a – a XII-a
Curriculum de specialitate (CS)
Filiera vocațională, profil teologic
specializarea teologie reformată

Învățământ liceal

Traducere în limba maghiară

- 2026 –

TABEL CENTRALIZATOR AL PROGRAMELOR ȘCOLARE (TC+CS/TC/CS)

Nr. crt.	Filiera	Profilul	Domeniul/ Specializarea/ Calificarea	Clasele	Tip de programă (TC+CS/TC/CS)	Numele disciplinei din CS, cu rubrică proprie în catalog
2.	Vocațională	Teologic/Cultul Reformat	Teologie Reformată	IX-XII	CS	Studii biblice

Vocațional, Teologic-Cultul Reformat, Teologie Reformată

Nr. crt.	Discipline de specialitate	Clasa a IX-a	Clasa a X-a	Clasa a XI-a	Clasa a XII-a
11.	Limba și literatura română	1	1	1	1
12.	Limba și literatura maghiară	1	1	1	1
13.	Studi biblice	2	2	1	1
14.	Literatura creștină reformată	1	1	1	1
15.	Istoria bisericii reformate	1	1	2	2
16.	Muzică bisericească*	1	1	1	1
17.	Educație spirituală (cu realocarea orelor disciplinei Religie din TC)	1	1	1	1
18.	Evidență bisericească informatizată	-	-	1	1
19.	Istoria artei creștine	-	-	1	1
20.	Istoria religiilor	-	-	1	1
TOTAL		**8**	**8**	**11**	**11**

128. melléklet. *Bibliaismeret* tantárgy tanterve *Református felekezeti oktatás* – CS

- *Elméleti irányzat, teológiai profil, református teológiai specializáció*

BEMUTATÓ

Ez az iskolai tanterv a *Bibliaismeret – református felekezeti oktatás* tantárgy tantervét képezi, amely a középiskolai osztályokra, *szakirányú képzésre, teológiai profilra*, teljes idejű tanulmányokra vonatkozik, a 2026-2027-es tanévtől kezdődően. Ezen osztályok esetében, a középfokú oktatás keretterveinek megfelelően, teljes idejű formában, az OMEC 4350/2025 számú mellékleteként jóváhagyva, a tantárgy tanulmányozásának heti óraszám-elosztása a következő, *szakosított tanterv (*CS) szegmensenkénti bontásban:

Tanulmányi év	9. évfolyam	10. évfolyam	11. év	12. év
Tananyagszegmens típusa	CS	CS	CS	CS
Heti óraszám (Bibliaismeret)	2	2	1	1

Az iskolai tanterv kidolgozása a következő jogszabályoknak megfelelően történik:
- a felsőoktatás előtti oktatásról szóló 198/2023 törvény;
- Az Európai Tanács (2018) ajánlásai az egész életen át tartó tanuláshoz szükséges kulcskompetenciákról;
- A nemzeti tanterv kidolgozására, frissítésére és értékelésére vonatkozó iránymutatások. A nemzeti tanterv referencia-keretrendszere, amelyet az OME 3239/2021 számú határozatával hagyott jóvá;
- A végzettségi profil, amelyet az OME 6731/2023 számú határozata hagyott jóvá;

Ezek a dokumentumok meghatározzák a kulcskompetenciák fejlesztésének keretét és a középiskolai végzettségűek képzési profilját, amelyhez a vallás tantárgy is hozzájárul.

A *Bibliaismeret* tanterve a kompetenciaalapú tantervterv szervezési modell szerint került kidolgozásra. A tanterv úgy van felépítve, hogy hozzájáruljon a középiskolai végzettségű diákok képzési profiljának fejlesztéséhez, amely leírja a középiskolai végzettség megszerzésének végén a diákokkal szemben támasztott elvárásokat, a 198/2023 számú egyetemi előkészítő oktatási törvényben megfogalmazott követelményekre, valamint a diákok fejlődési jellemzőire hivatkozva.

A Biblia tanulmányozásával a középiskolai végzettek spirituális és erkölcsi értékeken alapuló személyes identitásukat és önismeretüket fejlesztik; etikus és felelősségteljes magatartást tanúsítanak, amely alkalmazható személyes, társadalmi és szakmai életükben; tiszteletet tanúsítanak a sokszínűség iránt és nyitottak a konstruktív párbeszédre; megszilárdítják általános műveltségüket a vallás civilizációra és az egyetemes kultúrára gyakorolt hatásának megértése révén; gyakorolják a döntéshozatalhoz elengedhetetlen kritikus gondolkodást és erkölcsi ítélőképességet; aktívan bekapcsolódnak a közösség életébe, magukévá téve a szolidaritás, az együttműködés és az állampolgári felelősség értékeit.

A tantárgy az általános iskolában tanultakra épül, ahol a diákok először ismerkedtek meg a vallási kultúrával, az erkölcsi értékekkel és a közösségi értékekkel. A középiskolában a hangsúly az alapvető ismeretek felhalmozásától a kritikus gondolkodás, az erkölcsi ítélőképesség és a társadalmi felelősségvállalás készségeinek fejlesztésére helyeződik át. A fejlődés célja a személyes identitás megszilárdítása, a felnőtt életre való felkészülés és a spirituális értékek integrálása összetettebb társadalmi, kulturális és szakmai kontextusokba.

A tantárgy kiegészíti a társadalomtudományokat és a humán tudományokat az emberekre és a társadalomra vonatkozó értékalapú és spirituális szemléletmódjával. Interdiszciplináris jellegű, előnyben részesítve az irodalom, a művészetek, a társadalomtudományok és az állampolgári nevelés területével közös projekteket.

A tanterv által bevezetett új elemek:
- Hangsúly a transzverzális készségeken (demokráciára nevelés, életre nevelés, személyes fejlődés)
- Frissített tartalom (a vallási témák összekapcsolása a kortárs világ kihívásaival: digitalizáció, ökológia, emberi jogok, migráció, multikulturalizmus, mesterséges intelligencia)
- Interaktív és gyakorlati dimenzió (társadalmi szerepvállalás, önkéntesség, interdiszciplináris projektek használata)

- Nyitottság a párbeszédre (vallások közötti és interkulturális párbeszédkészség fejlesztése; a különböző vallási hagyományok közös értékeinek összehasonlító bemutatása)
- Hangsúly a jellemépítésen és az önismereten (reziliencia, érzelmi és spirituális intelligencia fejlesztése; személyes reflexió eszközei – reflexív napló, spirituális portfólió).

A *Bibliaismeret* tantervének felépítése a bemutató jegyzet mellett a következő elemeket tartalmazza:

- Általános kompetenciák;
- Specifikus kompetenciák és tanulási tevékenységek példái;
- Tartalom;
- Módszertani javaslatok.

A kompetenciák a tanulás során elsajátított, **strukturált** ismeretek, készségek és attitűdök összessége, amelyek lehetővé teszik egy adott területen felmerülő specifikus problémák vagy különböző kontextusokban felmerülő általános problémák megoldását.

Az általános kompetenciák azok a tudások és készségek, amelyeket a diákok a középiskolai oktatás során a vallás tantárgy keretében sajátítanak el. Ezek kettős szerepet töltenek be: egyrészt tükrözik a tantárgy hozzájárulását a végzős diákok oktatási profiljához és implicit módon a kulcskompetenciák fejlesztéséhez, másrészt az oktatási profilnak megfelelően strukturálják a tantárgyat.

A specifikus kompetenciák az általános kompetenciákból származnak, és azok elsajátításának közbenső szakaszait jelentik, amelyek egy tanév során alakulnak ki. Ezek a tanulók fejlettségi szintjéhez igazodnak, iránymutatást adnak teljesítményük értékeléséhez, és keretet biztosítanak a tanítási folyamat megszervezéséhez. Az általános kompetenciák kialakulásának szakaszaiként a specifikus kompetenciák kiemelik azok fejlődését az egyes tanulmányi években, fokozatosan hozzájárulva az általános kompetenciák kialakulásához. Ezek meghatározása a tanulási folyamat szakaszainak gondos differenciálását igényli, hogy a *Bibliaismeret* órák alatt a diákok elsajátítsák a megfelelő általános kompetenciákat.

A tanulási tevékenységek olyan kontextusok, amelyekben a specifikus kompetenciák fejlesztésre, gyakorlásra és megszilárdításra kerülnek. Útmutatásként és ajánlásként szolgálnak a tanárok számára, szabadságot adva nekik a tantervben javasolt példák felhasználására, kiegészítésére vagy helyettesítésére, hogy a tanítási folyamatot az osztálytermi valós helyzethez igazítsák. Így az egyénre szabott és személyre szabott tanulási útvonalak kialakítása már nem csupán ideális cél, hanem konkrét módszerek és alkalmazási eszközök révén megvalósíthatóvá válik.

A tanulási tartalom tantárgyak szerint van szervezve, és azokat az alapvető készségeket képviseli, amelyeket a tanulóknak el kell sajátítaniuk. Minden évfolyamon a tanterv tartalmazza a keresztyén tanítás, a vallások közötti és interkulturális párbeszéd, az alkalmazott erkölcsi nevelés és a közösségi életben való felelősségteljes részvétel szempontjait.

A módszertani javaslatok példákat nyújtanak a tanítási stratégiákra, iránymutatásokat a tanítási folyamat tervezéséhez és elemeket a folyamatos értékeléshez. Ezek között szerepelnek a készségfejlesztésre összpontosító tanítási-tanulási-értékelési folyamat hatékony megvalósítására vonatkozó ajánlások, a konkrét készségek elsajátítását támogató tanítási stratégiák példái, valamint interdiszciplináris és integrált megközelítésre vonatkozó javaslatok. Ezenkívül tartalmaznak referenciaértékeket a tanulás értékeléséhez a célzott kompetenciákhoz viszonyítva, különböző formák, módszerek és értékelési eszközök felhasználásával.

A tanárokat arra ösztönzik, hogy a kompetenciák alapján tervezzék meg a tanítást, a tevékenységeket a kontextushoz igazítsák, és a tanulók előrehaladására és fejlődésére összpontosítva különböző értékelési módszereket alkalmazzanak.

ÁLTALÁNOS KOMPETENCIÁK (GC)

G.C.1	**A vallási identitás kifejezése egyéni és közösségi szinten, az élet különböző kontextusaiban**
GC.2	**A világ vallási sokszínűségének megfelelő vallási kifejezési formák és életmódok alkalmazása.**
GC.3	**A személyes és közösségi életre vonatkozó felelősségteljes döntések meghozatala, a vallási és erkölcsi értékekkel összhangban.**
C.G.4	**Együttműködés másokkal a társadalmi közösség előmozdítása érdekében, tiszteletben tartva minden ember vallási értékeit.**

9. OSZTÁLY

SPECIFIKUS KOMPETENCIÁK (SC) ÉS A TANULÁSI TEVÉKENYSÉGEK PÉLDÁI (EAI)

C.G. 1 – A vallási identitás kifejezése egyéni és közösségi szinten, az élet különböző kontextusaiban

IX.SC.1.1. A saját vallási identitást alkotó elemek meghatározása (11)
• *Az Ószövetségben szereplő jelentős helyek (Ur, Egyiptom, Kánaán, Jeruzsálem) megkeresése egy bibliai térképen, és szerepük leírása egy „A hit útja az Ószövetségben” című spirituális térkép elkészítésével* • *A bibliai szereplők fontos tetteinek és életük eseményeinek rövid összefoglalása egy mini spirituális napló elkészítésével, amelyben kifejezik, mely erkölcsi értékek érvényesek még ma is.* • *A szövetség, próféta, bűn és üdvösség fogalmainak meghatározása releváns bibliai idézetek segítségével, összefoglaló lap/portfólió kitöltésével, amely verseket és személyes reflexiókat tartalmaz a hívő identitásáról Istenhez viszonyítva.*
IX.CS.1.2. A hit tanítását meghatározó konkrét jelentések (a keresztyén vallás alapjai) magyarázata
• *A bibliai szimbólumok (a kéz, a szivárvány, a bot, az égő csipkebokor) és jelentésük azonosítása egy „Hitem szimbólumai” című vizuális kollázs vagy tematikus poszter elkészítésével.* • *Az Ószövetségből olyan szereplők kiválasztása, akik példamutató hitet tanúsítanak, a következő kérdésre keresve a választ: Milyen erkölcsi tulajdonságok jellemzik őket? „A mai fiatalok hitmodelljei” című PowerPoint-prezentáció elkészítése.* • *Digitális források (online Biblia, oktatófilm) felhasználásával olyan verseket keresni és megjelölni, amelyek az ember és Isten kapcsolatát fejezik ki, és ezekből összeállítani egy kommentárokkal ellátott versgyűjteményt: „Szavak, amelyek hitben élő emberként határoznak meg”.*

C.G. 2 – Vallási kifejezési formák és életmódok használata a világ vallási sokszínűségének tiszteletben tartása mellett.

IX.CS.2.1. Az ókori vallások meghatározó elemeinek összehasonlítása és azok szerepe a bibliai szereplők társadalmi-kulturális fejlődésében. (11)
• *Az ember és a világ pogány mítoszokban és az Ószövetségben (Genézis) megjelenő képeinek leírása egy összehasonlító infografika elkészítésével: „Az ember az istenek szemében vs. az ember Isten szemében”.* • *Az ókori vallások közötti hasonlóságok és különbségek összefoglalása táblázatban, egy „A világot az egyistenhitre felkészítő vallások” című oktatási post /gondolat térkép elkészítésével.* • *Képekkel vagy szimbólumokkal illusztrálja a pogány templomok és a Szent Sátor közötti különbségeket, a Biblia és más dokumentumok leírásai alapján létrehozott AI-alkotások segítségével.*

***C.G. 3* – Felelősségteljes döntések meghozatala a személyes és közösségi életben, a vallási és erkölcsi értékekkel összhangban**

IX.CS.3.1. A vallási értékek szerepének elemzése a személyes döntéshozatalban (11)
• *Az Ószövetség bibliai szereplőinek (pl. Dávid, Ezsdrás, Nehémiás, Dániel) döntéseinek érvényességének vizsgálata szerepjáték, bibliodráma vagy székinterjúk segítségével. Például: hatalom vagy alávetés (Dániel), dicsőítés vagy üldözés (Dávid), kényelem vagy szolgálat (Nehemiás), elismerés vagy alázatosság Isten előtt (Ezsdrás)* • *Az Istenhez hű királyok, papok vagy próféták döntéseinek igazolása a mindennapi választásainkkal esszék írásával vagy egyéni, adaptált filmek bemutatásával. Lehetséges témák : Hűség Istenhez a hatalom nyomása alatt – Dániel, Isten Igéjéhez való hűség – Ezsdrás, szolgáló vezetés és felelősségvállalás – Nehémiás, remény és Isten jelenléte a szenvedésben – Ezékiel, alázat és igazságosság Isten kezében – Dávid, a hűség állandósága fontosabb, mint a kezdeti siker – Salamon.*

• *Érvelés arról, hogy Dávid fiatalkori elvei hogyan irányíthatják a felelősségteljes cselekvést nehéz időkben az iskolai közösségben, erkölcsi kódex vagy jó modor/osztálytermi szabályok révén.*

C.G. 4 – Együttműködés másokkal a társadalmi közösség előmozdítása érdekében, tiszteletben tartva minden ember vallási értékeit

IX.CS.4.1. A vallási értékek integrálása a közösségi szolidaritás elérése és fenntartása érdekében (11)
• *Csoportokban modellt építve megfogalmazni azokat az értékeket, amelyek Ezsdrás és Nehémiás idején egy új társadalom kialakulásának alapját képezték, a mai értékekkel összekapcsolva.* • *Kortárs irodalmi mű (szabad vers, digitális költészet, előadói költészet, haiku), művészeti mű (modern anyagok felhasználásával) vagy zenei mű (rap, hiphop) létrehozása „A bibliai bölcsesség prototípusa” címmel.* • *A bírák által megfogalmazott előfeltevések integrálása az Istenhez fűződő kapcsolat állhatatosságának ösztönzése érdekében egyéni vagy csoportos prezentációk – PowerPoint, hipertext – segítségével.*
IX.CS.4.2. Egyéni és csoportos tevékenységek és projektek tervezése vallási értékek alkalmazásával
• *Az Ószövetség és a keresztyén ünnepek felépítése, Krisztus fontosságának bemutatása olyan poszter vagy digitális terv készítésével, amely kiemeli a más vallásokra és kultuszokra jellemző és azokhoz közös lineáris elemeket és szimbólumokat.* • *A sivatagi vándorlás során megnyilvánuló vallási értékek és a jelenlegi értékek (pl. hit, engedelmesség, kitartás, közösségi felelősség) összefoglalása digitális kollázs vagy prezentáció készítésével, képekkel és rövid idézetekkel.* • *Készítsen rövid videókat a „Én és a Bibliám” témában, interjúkat készítve különböző kultuszok és egyházak híveivel.*

9. OSZTÁLY

TANULÁSI TARTALOM

Tartalmi területek	Tartalom
Isten, a Teremtő hívása az emberiség javára	**A Biblia, Isten szava** **A Biblia, a keresztyén élet élő része** **Az Ószövetség és az Újszövetség kapcsolata** **Bibliai földrajz. Általános ismeretek és tájékozódás a térképen** **Új ég és új föld** **Az egész világ teremtése** **A Teremtő és az embernek adott áldás** **A bűnbeesés és annak következményei** **Noé bizalma** **A Bábel tornya** **Az Ábrahámmal kötött szövetség** **Ábrahám és Izsák története – feleség Izsáknak**
Isten szolgálata a jóság terjesztésében	**Jákób és Ézsau születése, egy tál lencse** **Jákóbból – Izráel** **József és testvérei** **József és a nép megérkezik Egyiptomba** **Fogság, gyötrelem, Mózes és a fáraó** **A megszabadulás, a húsvét és az elindulás** **Vándorlás a pusztában** **Bálám: Bálák és Bálám** **Az Ígéret Földjének meghódítása: Józsué, a Jordán átkelése és Jerikó meghódítása**

Tartalmi területek	Tartalom
Isten közösségében mások javáért	**A bírák: Gedeon** **A királyság születése: Sámuel vitája** **Saul, az első király** **Dávid és Góliát** **Jónatan és Dávid** **Dávid háza** **A bölcsességet megtaláló király: Salamon** **A megosztott királyság**
Isten embere úgy dönt, hogy a jóságot képviseli a földön	**Illés és a szareptai özvegy** **Illés mennybemenetele** **Elizeus** **Elizeus csodái** **Júda és Izráel hűséges királyai: Hiskia, Józsué** **Eszter** **Dániel** **A tüzes kemence** **Belsaccár lakomája** **Esdrás, Nehémiás – a száműzetésből való visszatérés** **Jób könyve**
Az új ember, akit a jó hatalmának ünneplésére és terjesztésére küldtek	**Az imádkozó király, Dávid (Zsoltárok)** **A bölcsesség hangja: Salamon (Példabeszédek, Énekek éneke)** **Az istentisztelet helye: a Szent Sátor** **Messiás-jövendölések az Ószövetségben** **Az Úr ünnepeinek rendje**

10. OSZTÁLY

SPECIFIKUS KOMPETENCIÁK (SC) ÉS A TANULÁSI TEVÉKENYSÉGEK PÉLDÁI (EAI)

C.G. 1 – A vallási identitás kifejezése egyéni és közösségi szinten, az élet különböző kontextusaiban

X.SC.1.1. A vallási közösséget meghatározó elemek azonosítása [11]
• *Jézus Krisztus, a Megváltó életének főbb állomásainak leírása egy „A Megváltó útja – hitem képekben” című kronológiai kollázs elkészítésével.* • *Jézus által mondott boldogságok erkölcsi értékeinek felismerése, azok személyes kifejezése „Az evangélium szerinti boldogságom” című reflexió megírásával* • *Az Újszövetségből olyan példabeszédek kiválasztása és azonosítása, amelyek a szeretetet, a megbocsátást és a közösséget fejezik ki, egy „Hol találom magam Jézus példabeszédeiben” című lelki napló összeállításával.*
X.CS.1.2. A hit tanítását (a keresztény vallás alapjait) meghatározó jelentések megfelelő illusztrálása különböző kommunikációs kontextusokban.
• *Az Úr imájának modern nyelven történő átfogalmazása, kiemelve a keresztény üzenet egyetemességét.* • *Az evangéliumi példázatok üzenetének lefordítása a saját élettapasztalat nyelvére egy „A napi példázatom” című motivációs videó segítségével.* • *Jézus csodáinak típus szerinti osztályozása (gyógyítások, ördögűzések, természeti csodák, feltámadások) egy összefoglaló táblázat kitöltésével, amely kiemeli azok spirituális üzenetét*

C.G. 2 – Vallási kifejezési formák és életmódok használata a világ vallási sokszínűségének tiszteletben tartása mellett.

X.CS.2.1 Az ókori vallások tanainak és az evangélium hitvallásainak osztályozása [11]
• *Az evangéliumok szeretet és megbocsátás elveinek alkalmazása interperszonális konfliktusok szimulálásával, amelyeket párbeszéd és empátia segítségével oldanak meg.*

• *Az evangéliumban szereplő felebarátunk iránti szeretet elvének megvalósítása az iskolában alkalmazható keresztény magatartási szabályok kidolgozásával.* • *Szimbolikus modell (poszter, makett, infografika) készítése a hit, az ima és a cselekvés közötti kapcsolat bemutatására a keresztény életben.*

***C.G. 3* – Felelősségteljes döntések meghozatala a személyes és közösségi életben, a vallási és erkölcsi értékekkel összhangban**

X.CS.3.1. A hit tanításainak előtérbe helyezése a személyes és közösségi életben hozott döntések során (11)
• *A mindennapi életben hozott döntések indoklása Jézus hegyi beszédében szereplő tanítások alapján, alkalmazva a mindennapi dilemmákra (ellenségek szeretete, harag és megbocsátás, őszinteség stb.), folyamatábra készítésével.* • *Esszé írásával igazolni a saját mindennapi életben (személyes döntéshozatali helyzetekben) az alapvető vallási és erkölcsi értékek rendszeréhez tartozó lehetőségeket* • *Alternatív lehetőségek javaslása a serdülőkorra jellemző erkölcsi kihívásokra (szerelem, hűség, pályaválasztás, kudarc) strukturált vitában.*

C.G. 4 – Együttműködés másokkal a társadalmi közösség előmozdítása érdekében, tiszteletben tartva minden ember vallási értékeit

X.CS.4.1. A keresztény vallási értékeken alapuló közösség sajátosságainak megfogalmazása (11)
• *Új megoldások javaslása különböző közösségi konfliktusokra, figyelembe véve az alapvető etikai elveket, interaktív döntési térkép segítségével* • *A keresztény elveken alapuló társadalmi kohézió előmozdításának módszereinek kidolgozása mikroközösségekben (pl. osztálytermekben) egy „A szeretet hálózata” című interaktív közösségi terv (digitális tábla: Padlet) létrehozásával* • *Az empátiát nélkülöző viselkedésformák alternatíváinak kidolgozása, inspirációt merítve a Megváltó irgalmas magatartásából, koncepciótérkép készítésével*
X.CS.4.2. Pozitív interakciók kialakítása másokkal különböző kontextusokban a vallási sokszínűség elfogadásával és a konfliktusmegoldás iránti nyitottság demonstrálásával
• *A jó szamaritánus példázata alapján színdarabot írni, bibliai színdarabot készíteni az empátia és a különbségek elfogadásának előmozdítása érdekében.* • *Ötletek kidolgozása egy flash mobhoz, amelynek címe „Az összekötő párbeszéd”, és amelynek ihletője Cornelius Istenhez való megtérése, egy vallások közötti műhely megszervezésével.* • *Marketingmodell kidolgozása az Újszövetségben szereplő esemény alapján, amely tisztelet és közösség üzenetét hordozza, „Együtt a ...ért” című vizuális kampány megtervezésével*

10. OSZTÁLY

TANULÁSI TARTALOM

Tartalmi területek	Tartalom
Jézus, akit Isten, a Teremtő az emberiség javára hívott el	**A Szentírás csodálatos híre** **A megtestesülés: mennyei bejelentés – Jézus születése** **A Jordán partján: győzelem a vízből – Jézus Krisztus megkeresztelése és megkísértése** **A tanítványok: a hívás ereje: a találkozás János-szal, a csodálatos halászat** **A tanítványok: a hívás ereje (Nátánáel, Lévi hívása)** **A kánai menyegző**
Jézus Istennek szolgálva terjeszti a jóságot	**A hegyi beszéd: az üdvösségek. Antitézisek. Jótékonyság. Böjt.** **Ima. Mi Atyánk. Kincsek a mennyben. Aggodalom. Aki sziklára épít** **Példázatok Isten országáról: A vető** **Példázatok Isten országáról: A mustármag, a kovász** **Példázatok Isten országáról: A kincs és a gyöngy** **Példázatok Isten országáról: A vendégek** **Példázatok Isten országáról: A nagy lakoma** **Példázatok az elveszettekről: A tékozló fiú** **Az örök élet problémája: A legnagyobb parancsolat** **Az örök élet problémája: Mária és Márta**
Jézus közösségben Istennel az emberiség javáért	**Ki az én felebarátom? – A jó szamaritánus példázata** **Jézus csodái: gyógyítások: a nyomorék meggyógyítása; a bűnök bocsánata** **Gyógyítás szombaton. A szinagógában a kiszáradt kézű ember** **A beteg ember Betesdában** **Jézus győzelme a halál felett (Jairus leányának feltámadása, Lázár feltámadása)** **Jézus hatalma a természeti erők felett (Ötezer ember megvendégelése, Séta a tengeren)** **A kánaáni asszony, a süket-néma** **A kapernaumi százados** **A vakon született fiatalember** **A tíz leprás**
Jézus tanítványai, akiket Isten választott ki, hogy a jóságot képviseljék a földön	**Jézus Krisztus János evangéliumában (Nikodémus)** **Jézus és tanítványai a feltámadás után – (Megjelenés a Tiberias-tó partján)** **Az első keresztények** **Cornelius Istenhez fordult** **Pál Európában (Filippi)** **Pál Efézusban** **A beszéd felelőssége és a bölcsesség forrása Jakab levelében**

Tartalmi területek	Tartalom
	Hit, kitartás és bátorítás a közösségben maradásra a Zsidókhoz írt levélben **Remény és megújulás a Jelenések könyvében**
Az új ember, akit a jó hatalmának ünneplésére és terjesztésére küldtek	**Virágvasárnap** **Nagycsütörtök** **Nagypéntek** **Húsvét** **Jézus mennybemenetele és a missziós parancsolat** **Pünkösd** **A Szentlélek ajándéka**

11. OSZTÁLY

SPECIFIKUS KOMPETENCIÁK (SC) ÉS A TANULÁSI TEVÉKENYSÉGEK PÉLDÁI (EAI)

C.G. 1 – Vallási identitás kifejezése egyéni és közösségi szinten, különböző élethelyzetekben

XI.SC.1.1. Vallási jellegű elemek bemutatása kulturális termékekben – irodalom, művészet, festészet, film [11]
• *Jézus életének fontos helyszíneinek leírása egy „Hitem helyszínei” című interaktív térkép elkészítésével* • *A választott nép társadalmi tudatosságának normáinak meghatározása a bírák korai századaiban Ruth nevében írt levél segítségével* • *Online forrásokhoz való hozzáférés a keresztény közösség életéről szóló versek keresése és megjelölése céljából, „Az egyház – a hívők élő teste” című tematikus gyűjtemény összeállításával*
XI.CS.1.2. A vallási identitás kialakításához és megerősítéséhez hozzájáruló interdiszciplináris elemek kiemelése
• *Az apostolok megpróbáltatásokkal szembeni hozzáállásának összehasonlítása a mai fiatalok reakcióival, „A hit bátorsága akkor és most” című esettanulmány elkészítésével.* • *Magyarázza el, hogyan befolyásolta az Újszövetségben szereplő Megváltó tanításai az európai kultúrát, bemutatva a hit és a keresztény művészet közötti kapcsolatot.* • *Rendezze el az egyiptomi kivonulásról szóló információkat egy interaktív idővonalon, kiemelve az Ószövetségben a vallási identitás kialakulásának legfontosabb pillanatait.*

C.G. 2 – Használja a vallási kifejezési formákat és életmódokat, tiszteletben tartva a világ vallási sokszínűségét.

XI.CS.2.1. Mutassa be, hogyan alakítják át a vallások az emberi személyiség fejlődéséhez hozzájáruló erőforrásokról alkotott képet [11]
• *Az Újszövetségben szereplő Megváltó tanításainak alkalmazása a valós élethelyzetekre személyes motivációs üzenet kidolgozásával.* • *Jakab áldása ihlette erkölcsi dilemmát oldjon meg értékalapú megoldások megfogalmazásával és a választás mögött álló spirituális érvek magyarázatával.* • *Jézus üzeneteinek a modern világ kontextusához való igazítása rövid szövegek vagy digitális bejegyzések írásával, „A mai evangélium” címmel.*

C.G. 3 – Felelősségteljes döntések meghozatala a személyes és közösségi életben, a vallási és erkölcsi értékekkel összhangban

XI.CS.3.1. Bibliai modellek és referenciaértékek ajánlása a személyes életben hozott döntésekhez (11)
• *A mindennapi életben hozott döntések indoklása Jézus hegyi beszédében szereplő tanítások alapján, alkalmazva a mindennapi dilemmákra (ellenségek szeretete, harag és megbocsátás, őszinteség stb.), folyamatábra készítésével.* • *Alternatív lehetőségek javaslása a serdülőkorra jellemző erkölcsi kihívásokra (szerelem, hűség, pályaválasztás, kudarc) strukturált vitában* • *A mindennapi viselkedés erkölcsi értékelésének alapjainak megteremtése az Újszövetség tanításai alapján, egy „felelősségteljes keresztény döntés” táblázat kidolgozásával*

C.G. 4 – Együttműködés másokkal a társadalmi közösség előmozdítása érdekében, tiszteletben tartva minden ember vallási értékeit

XI.CS.4.1. A keresztény társadalmi kohéziós modelleket elősegítő kapcsolati kontextusok szimulálása (11)
• *A keresztény elveken alapuló társadalmi kohézió előmozdításának módszereinek kidolgozása mikroközösségekben (pl. osztálytermekben) egy interaktív közösségi terv (digitális tábla: Padlet) létrehozásával, amelynek címe: „A szeretet hálózata”* • *Új megoldások javaslása a társadalmi kohézió különböző kihívásaira, figyelembe véve az alapvető etikai elveket, interaktív döntési térkép segítségével* • *Portfólió készítése a vallási gyakorlat megnyilvánulásairól (hivatás, áldás, gondviselés, törvények) egyéni vagy csapatmunkában*
XI.CS.4.2. Új megoldások javaslata a kortárs kihívásokra, amelyek hatással vannak az egyéni és közösségi vallási életre
• *A keresztény irányelvek összefoglalása egy mini-útmutató kidolgozásával, amely kiemeli az asszertív elveket (pl. jótékonyság, társadalmi tudatosság, tolerancia, befogadás stb.).* • *Felelősségteljes, emberközpontú megoldások kidolgozása a 21. századi közösségi kérdésekre vonatkozóan a keresztény elvek alapján, PowerPoint-prezentáció készítésével.* • *Hipotézisek megfogalmazása az aranyszabályok alapján, figyelemfelkeltő szórólapok készítésével vagy jótékonysági rendezvény népszerűsítésével.*

11. OSZTÁLY

TANULÁSI TARTALOM

Tartalmi területek	Tartalom
Az emberiséget Isten, a Teremtő arra hívta, hogy jót cselekedjen a földön	**A Biblia felépítése** **Az Ószövetség és az Újszövetség kapcsolata** **Az első teremtett ember és az új ember: Jézus** **Isten hív: az Ószövetség pátriárkái** **Isten hív: az Úr Jézus keresztsége**
Isten szolgái a jóság terjesztésében	**Áldás Izráel családjában** **Amikor az Úr Jézus áldást ad** **Isten erőt ad az élet kihívásaiban: Az egyiptomi kivonulás (a tíz csapás)** **Isten erőt ad az élet kihívásaiban: Jézus megkísértése**

Tartalmi területek	Tartalom
Azok, akik közösségben élnek Istennel, embertársaik javát szolgálják	**Csodák az Istennel való úton: a Vörös-tenger** **Csodák az Istennel való úton: a tenger megnyugtatása** **Isten gondviselése: a sivatagban** **Isten gondviselése: hogyan tanít minket Jézus a gondviselésről**
Isten embere úgy dönt, hogy a földi kapcsolatokban a jóságot képviseli	**Az élet törvényei: a tíz parancsolat** **Az élet törvényei: a hegyi beszéd és a legnagyobb parancsolat** **Az irgalom törvényei az Ószövetségben: Ruth** **Jézus tanít minket ellenségeink szeretetéről és az aranyszabályról**
Az új ember keresi azt a helyet és módot, ahol ünnepelheti és terjesztheti a jó erejét	**Vallási szertartás a jeruzsálemi templomban, imádat tárgyai** **Az utolsó vacsora** **Jeruzsálem visszafoglalása és újjáépítése** **Az Új Jeruzsálem, az Úr ígérete**

12. OSZTÁLY

SPECIFIKUS KOMPETENCIÁK (SC) ÉS A TANULÁSI TEVÉKENYSÉGEK PÉLDÁI (EAI)

C.G. 1 – A vallási identitás kifejezése egyéni és közösségi szinten, az élet különböző kontextusaiban

XII.SC.1.1. A hit szerepének bemutatása a bibliai szereplők életében, ahogyan az a személyes vallási identitásban tükröződik (11)
• *A keresztény ünnepek és az azok megünneplésével közvetített üzenet bemutatása obociiuri segítségével, Prezi vagy Genially prezentáció készítésével* • *Egy erkölcsi téma (szövetség, hivatás) kiemelése a Biblia mindkét részéből egyéni minigyűjtemény létrehozásával (képekkel, idézetekkel és rövid magyarázatokkal)* • *Az apostolok főbb cselekedeteinek felsorolása, amelyek hozzájárultak az egyház kialakulásához, „A keresztény közösség tegnap és ma” című podcast létrehozásával*
XII.CS.1.2. A vallási identitás szerepének kritikai értelmezése a bibliai szereplők életében
• *Az első keresztény közösség kialakulását meghatározó események összefüggéseinek bemutatása az apostolok életében egy „A hitből született közösség” című informatív cikk létrehozásával.* • *Az apostoli közösség életének főbb pillanatainak leírása az első egyház fejlődésének koncepciótérképének elkészítésével.* • *Illusztrálja, hogyan tükröződnek a szeretet parancsolatai a kortárs társadalmi viselkedésben, egy interdiszciplináris esettanulmány segítségével.*

C.G. 2 – A vallási kifejezési formák és életmódok használata a világ vallási sokszínűségének tiszteletben tartásával.

XII.CS.2.1. A hitre és az isteni erőre alapuló kifejezési formák elemzése és a saját vallási tanítások elfogadása (11)
• *Konkrét példákkal bemutatni, hogyan tudja a hit megváltoztatni a viselkedést és a hozzáállást, egy „A hit ereje az emberek cselekedeteiben” című PowerPoint-prezentáció elkészítésével.* • *Az Újszövetség erkölcsi tanításainak megvalósítása egy közösségi cselekvési tervben (önkéntesség, mások segítése, környezetvédelem) a hit aktív elfogadásával a cselekvésben*

• *Algoritmusok használata a bibliai szövegek elemzéséhez a bibliai szövegek központi üzenetének, problémájának és problémamegoldási modelljének azonosításával, logikai és spirituális megközelítés bemutatásával*

C.G. 3 – Felelősségteljes döntések meghozatala a személyes és közösségi életben, a vallási és erkölcsi értékekkel összhangban

XII.CS.3.1. A személyes és közösségi élet problémás helyzeteiben hozott döntések indoklása a vallási tanítások mint a rugalmasság forrásainak felhasználásával (11)
• *Józsué döntéseinek értelmezése a bírák idején, interjú készítése ismert életrajzi adatok felhasználásával* • *Húsvét és pünkösd jelentőségének összehasonlítása Jézus és Péter döntéseinek kronológiájának elkészítésével* • *Következtetések megfogalmazása az egyik apostol életrajzának elemzésével, avatár vagy „A falon lévő tekercs” című mű létrehozásával, amelynek címe: Áldjon meg az, aki felment*

C.G. 4 - Együttműködés másokkal a társadalmi közösség előmozdítása érdekében, tiszteletben tartva minden ember vallási értékeit

XII.CS.4.1. Saját vallási meggyőződés, attitűdök és értékek összefoglalása, amelyek az élet különböző kontextusaiban nyilvánulnak meg (11)
• *A párbeszéd átfogalmazásával a Jézus által Jósua számára tett ígéretek modern formában történő átírása* • *Gedeon fejlődésén alapuló önbizalom-változási folyamat bemutatása egy problémamegoldó forgatókönyv létrehozásával* • *A áldás, megszabadítás, ígéret, szolidaritás és állhatatosság fogalmainak összefoglalása egy „Jó és modern” című szószedet létrehozásával*
XII.CS.4.2. Felelős polgárként olyan tevékenységek kidolgozása, amelyek elősegítik a vallási értékek tiszteletben tartását
• *Virtuális kiállítás tervezése „Krisztus szenvedése” témában Prezi-prezentáció vagy Genially Escape Room létrehozásával* • *„Spirituális zarándoklat” című imádságos útvonal kidolgozása a Biblia verseinek grafikával való díszítésével* • *Rövid beszéd (nyilvános beszéd típusú) tartása a szeretet mint a Megváltóval való kapcsolat alapja témában, bemutatva Péter változását a meghívásától a pünkösdig*

12. OSZTÁLY

TANULÁSI TARTALOM

Tartalmi területek	Tartalom
A hit, mint válasz Isten hívására az emberiség javáért	**Hit Istenben, a Teremtőben** **Hit az Úr ígéretében: Jákob** **Hit az Úr megváltásában: Mózes** **Hit az Úr ígéreteiben: Józsué**
A hit mint az Úr szolgálatának megnyilvánulása a jóság terjesztésében	**A hit megváltoztatja az önbizalmat: Gedeon** **Hit és szolidaritás: Ruth** **Hit az Úr elhívásában: Sámuel** **Hit az Úr nevében: Dávid**
Az ima, a jó győzelmében való Istennel való közösség egyik formája	**Az imádság mint Isten iránti állhatatosság: Dániel** **Az isteni ígéret: Születés** **Isteni gyógyítás: Betesda**
Jézus, a Fiú úgy dönt, hogy az isteni értékeket képviseli a földön	**Isteni mindenhatóság: Jézus a vízen jár** **Az emberi dicsőség, mint az istenihez fűződő kapcsolat része: Virágvasárnap** **Kapcsolatban az isteni létezéssel: Nagycsütörtök a Gecsemáné kertben** **Üdvösség: Jézus keresztre feszítése és halála**
Az Úr ünnepei mint inspirációforrás az evangélium üzenetének terjesztéséhez	**Az élet ereje: a feltámadás** **A szeretet, mint a Megváltóval való kapcsolat alapja: a Tiberias-tó** **Hit a láthatatlanban: Tamás** **Az Úr mennybemenetele és az ember feladata a földön** **A Szentlélek közöttünk**

MÓDSZERTANI JAVASLATOK

A módszertani javaslatok alapvető iránymutatást nyújtanak a Bibliaismeret óráin alkalmazott tanítás-tanulás-értékelés tevékenységek tervezéséhez, szervezéséhez és hatékony lebonyolításához a teológia osztályokban. Céljuk, hogy támogassák a pedagógust az oktatási folyamat személyre szabásában, modern, interaktív, a mai diákok profiljához igazodó módszerek alkalmazásával, beleértve a digitális kompetenciák fejlesztését is.

A jelenlegi tanterv a **Bibliaismeret** tantárgy számára a tanulóközpontú megközelítést hangsúlyozza. Kiemeli a diák aktív részvételét a tanulási folyamatban, a vallási tartalmak mindennapi élethez való kapcsolását, a tanulás társas dimenzióját – együttműködés, kooperáció, empátia –, valamint a diákok felelősségvállalását saját erkölcsi, lelki és állampolgári fejlődésükért. Emellett előtérbe helyezi a 21. századi tanuláshoz szükséges digitális és média kompetenciák fejlesztését.

A. Didaktikai stratégiák – a hagyományos módszerek újraértékelése és új megközelítések

Az oktatás specifikus céljainak eléréséhez és a releváns kompetenciák kialakításához szükséges a változatos módszerek alkalmazása, amelyek ötvözik a kritikai gondolkodást, a kreativitást, a reflexiót és a technológiát. Az alábbiakban röviden bemutatunk egy listát a hagyományos és modern módszerekről, valamint azokról a módszerekről, amelyek a digitális kompetenciák fejlesztését támogatják, és alkalmazhatók a Bibliaismeret óráin.

1. Hagyományos és modern módszerek

- **Magyarázat és narratív előadás** – Koherens módon mutatja be a teológiai témákat, a diákok megértési szintjéhez igazítva; különösen alkalmas bibliai, patrisztikai szövegek elemzésére.
- **Heurisztikus beszélgetés** – A jól megfogalmazott kérdések révén ösztönzi a diákok gondolkodását, és segíti a vallási igazságok személyes felfedezését; alkalmazható vallási fogalmak bemutatásánál.
- **Magyarázó olvasás és bibliai szöveg értelmezése** – Segíti a Bibliaismeret tanulását, hangsúlyozva a szakkifejezések megértését, a morális jelentést és a mindennapi életben való alkalmazhatóságot.
- **Esettanulmány** – Segíti a diákokat abban, hogy komplex etikai helyzeteket (pl. abortusz, eutanázia, társadalmi igazságosság) a vallási morál szemszögéből elemezzenek, a saját tapasztalataik vagy különböző társadalmi események alapján.
- **Tematikus portfólió** – Fejleszti a diákok kitartását összetett témák feldolgozásában, az önálló tanulást, az együttműködési képességeket és az önértékelést; a félév során személyes reflexiókat, vallási szövegelemzéseket, vallási témájú filmkritikákat gyűjtenek.
- **Érvelő esszé** – A diákok gyakorolják a véleményformálást és a koherens érvelést különböző mindennapi események vagy összetett témák kapcsán, pl.: „Kompatibilis-e a hit a tudománnyal?”, „Mit jelent a vallásszabadság a mai társadalomban?”
- **Akadémiai vita (Oxford-style)** – Fejleszti a kritikai gondolkodást, az érvelést és az intellektuális empátiát; morális vagy vallási dilemmákra fókuszál: „Megvehető-e a boldogság pénzzel?”, „Ütközik-e a vallás az emberi jogokkal?”
- **Összehasonlító olvasás** – Fejleszti az analitikus gondolkodást és a tudás összekapcsolását, vallási szövegek összevetésével irodalmi vagy filozófiai szövegekkel közös témákban (pl. szeretet, szenvedés, üdvösség).

2. Digitális kompetenciákat fejlesztő módszerek

A Bibliaismeret tanítása a középiskolában igazodjon a diákok digitális valóságához, lehetőséget biztosítva számukra, hogy egyszerre fejlesszék erkölcsi gondolkodásukat és digitális készségeiket. Ajánlott módszerek:

- **Vallásos WebQuest** – A diákok online, megbízható források felhasználásával kutatnak témákat (pl. „Európai jótékonysági szervezetek és diakóniai formák”), az eredményt infografikák, prezentációk vagy digitális plakátok formájában mutatják be.

- **Digitális tartalom készítése** – Podcastok, rövid videók, interaktív prezentációk vagy vizuális anyagok készítése vallási témákban.
- **Oktatási platformok használata** – Google Classroom, Moodle, Padlet alkalmazása a tananyagok és tevékenységek szervezésére.
- **Interaktív kvízek (Kahoot, Quizizz)** – Ismétléshez, értékeléshez, illetve a figyelem felkeltésére egy-egy óra elején.
- **Tematikus blog készítése** – Osztályblog létrehozása, ahol a diákok reflexiókat, esszéket, kirándulási élményeket, film- vagy dokumentumfilm-értékeléseket osztanak meg; fejleszti a média-, digitális és érvelő íráskészséget.
- **Virtuális túrák és kiterjesztett valóság (AR)** – Vallási helyszínek virtuális látogatása (pl. Jeruzsálem – Via Dolorosa, Horeb-hegy, protestáns templomok); AR-alkalmazások használata a vallási helyek és szimbólumok felfedezésére.
- **Online együttműködéses projektek** – Különböző osztályok vagy iskolák diákjai online dolgoznak együtt egy erkölcsi-vallási témán, pl. e-könyvek, imagyűjtemények vagy fiatalok hitéről szóló beszámolók készítése.

3. A „zöld” kompetenciák fejlesztését támogató módszerek

A keresztyén tanítás szerint a teremtett világ Isten ajándéka, és az ember hivatása a teremtés gondozója. A vallási nevelés fejlesztheti a diákokban a teremtés iránti szeretetet, amely Isten iránti szeretetük kifejezése is, rámutatva, hogy a természet pusztítása nem csupán ökológiai, hanem spirituális probléma is: a kapcsolat megszakadása Istennel, embertársainkkal és a világgal. A zöld kompetenciák fejlesztésére az alábbi módszerek alkalmazhatók a Bibliaismeret óráin:

- **Interaktív bibliai olvasás** (digitális alkalmazásokkal) – Az alkalmazások vagy Wordwall/Google Forms feladatok segítségével a diákok azonosítják a teremtésről szóló bibliai szövegeket, a teremtés védelmére vonatkozó parancsokat, valamint az olyan erényeket, mint mértékletesség, irgalmasság, hála, alázat. Összegyűjthetnek bibliai idézeteket és tanításokat, amelyek a keresztyén ökológiát alapozzák.

- **Ökológiai témájú teológiai viták** – A diákok vallási szemszögből érvelnek bibliai idézetek felhasználásával, például: „A szennyezés az ember modern bűne?”, „Lehetséges-e a teremtés megszentelése egy iparosított világban?”, „Hogyan élhetünk keresztyén módon harmóniában a természettel?”

- **Projektalapú tanulás** – Diákok csapatban készíthetnek interdiszciplináris multimédiás projekteket (prezentáció, plakát, mini-dokumentumfilm vagy weboldal).

- **Podcast készítése vallási témában** – A diákok (tanári segítséggel) podcastot készíthetnek, például: „Mit mond a Biblia a természet iránti gondoskodásról?”, „Hogyan egyeztethető a fejlődés a szentséggel?”, „Miért problémás a fogyasztói társadalom spirituális szempontból?”. Meghívhatók külső szakértők: pl. lelkipásztor, egyetemi oktatók, keresztyén környezetvédők.

- **Közösségi részvétel (Service learning vallási kontextusban)** – Diákok bekapcsolódhatnak önkéntes környezetvédelmi akciókba, információs kampányokba keresztyén üzenetekkel („A teremtés Isten ajándéka, nem a közömbösség helye!”, „A mértékletesség a könyörületes szívből kezdődik”), vagy imádságos alkalmak szervezésébe a környezet védelméért (iskola-család-gyülekezet partnerségben).

A módszerek sokszínűsége és a mai kontextushoz való igazítása lehetővé teszi, hogy a Bibliaismeret órái olyan tér legyenek, ahol a diákok:

- helyesen értelmezik az erkölcsi értékeket és szerepüket a személyes és társadalmi fejlődésben;
- hitelesen élnek és felelősségteljesen cselekednek;
- belső és érzelmi egyensúlyukat a hit fényében fejlesztik;
- gyakorolják a digitális és társas kompetenciákat;
- megerősítik spirituális identitásukat, értékeiket és a hitközösséghez való tartozásukat.

B. A tartalmak feldolgozása

A tartalmak feldolgozása rugalmasságot igényel a pedagógustól, hangsúlyozva:

- a diákok élet- és tapasztalati tudásának hasznosítását;
- a tananyagtartalmak gyakorlati jellegének kiemelését, valós élethez kapcsolódó jelentőségteljes tanulási helyzetek teremtésével;
- differenciált megközelítést a tanulási tartalmak feldolgozásában a diákok tapasztalatai és társadalmi környezete alapján;
- kapcsolatépítést a tantárgy és más tantárgyak között.

A tantervben szereplő tartalmak nem konkrét óratémák, hanem tematikai egységek. Egy tanév során 10–17 egység feldolgozása lehetővé teszi, hogy a tananyagot több órán keresztül, a témák összetettsége, az osztály szintje és a közösség sajátosságai szerint dolgozzák fel.

A tartalmak feldolgozásának sorrendje nem előre meghatározott a tantervben. A pedagógus szabadon, személyre szabottan tervezheti a témák sorrendjét, figyelembe véve a tantárgy logikáját, a közösség vallási életének sajátosságait, valamint más tantárgyak témáival való összefüggéseket.

A teológiai terület sajátosságait figyelembe véve a következő tartalomfejlesztési mátrix került alkalmazásra:

- A tartalmak feldolgozásában elsősorban felekezeti jellegű elemek (bibliai szövegek) használhatók, melyeket minden osztályban javasolt bevonni. Ezeket nem önálló tartalmi egységként elemzik, hanem a korábban említett tematikák illusztrálására szolgálnak.

C. Tanulási környezetek és tanulási terek

A Bibliaismeret óráknak nemcsak a morális és spirituális fejlődést kell szolgálniuk, hanem a modern, a diák egész személyiségét fejlesztő oktatás követelményeinek is meg kell felelniük. Ehhez változatos tanulási kontextusok és terek alkalmazása szükséges, amelyek elősegítik az aktív és együttműködő tanulást, a kompetenciák fejlesztését, a diákok érzelmi és lelki egyensúlyát, a közösséghez és a valós élethez való kapcsolódást.

1. Oktatási terek

- **Rugalmasan berendezett termek** – könnyen átrendezhető bútorok az egyéni, páros vagy csoportos munkához; így zökkenőmentesen váltható a frontális oktatás és a kollaboratív tevékenységek között.
- **Csendes, reflexiós sarkok** – az osztályban kialakított intim terek (ikonok, gyertyák, motiváló idézetek) a személyes imádság, meditáció vagy naplóírás helyszínei lehetnek, használhatók az óra elején vagy az önismereti feladatok során.

2. Hibrid tanulás (fizikai és digitális)

- **Blended learning** – az órák és online tevékenységek kombinálása; pl. házi feladatok platformokon keresztül, videó- vagy audioanyagok a reflexiókhoz, vitákhoz.
- **Rövid szekvenciák** – rövid digitális anyagok (videók, idézetek, versetek, képek) a beszélgetések elindításához vagy a könnyen megjegyezhető „keresztyén bölcsességcsomagok” biztosításához.

3. Virtuális és kiterjesztett valóság (VR/AR)

- **Virtuális látogatások** – vallási helyszínek, múzeumok, templomok vagy bibliai helyszínek felfedezése az osztályban, kiegészítve kutatással, prezentációkkal vagy írásos reflexióval.
- **Szimulációk és rekonstrukciók** – alkalmazások használata bibliai események vagy történelmi korok rekonstruálására a vallási kontextus és spirituális üzenet mélyebb megértése érdekében.

4. Személyre szabott és adaptív tanulás

- **Személyre szabott tanulási utak** – differenciált feladatok a diákok igényei, szintje, érdeklődése és vallási tapasztalata alapján.
- **Minden diák számára hozzáférhető formák** – írás, szóban, rajzolással vagy hangfelvétellel való kifejezés lehetősége, a vallási gondolatok autentikus és elérhető megosztásához.

5. Együttműködés és közösségi részvétel

- **Csapat- vagy iskolák közötti projektek** – közös vallási vagy morális témájú tevékenységek.
- **Oktatási vagy társadalmi kampányok** – önkéntes akciók, kiállítások, kampányok szervezése az iskolában vagy a közösségben, a keresztyén értékek, pl. szolidaritás, megbocsátás, embertárs tisztelete népszerűsítésére.

6. Spirituális és érzelmi gyakorlatok

- **Imádság vagy csendes percek** – rövid imák, meditációs csend vagy vallásos reflexió hallgatása az óra elején vagy végén.

7. Mesterséges intelligencia a tanulás támogatására (tanári irányítás mellett)

- **AI-alkalmazások** – a diákok AI segítségével fedezhetik fel a vallási tartalmakat, a tanár útmutatásával.
- **Kiegészítő magyarázatok és példák** – az AI szintetizál, definíciókat és példákat ad a jobb megértéshez.
- **Tanári felügyelet és célkitűzés** – a pedagógus irányítja az AI használatát, célokat határoz meg, és figyelemmel kíséri a diákok előrehaladását.
- **Személyre szabott visszajelzés** – az AI alkalmazkodik a diákok ritmusához, segít kérdések feltevésében, prezentációk készítésében és a morális-vallási értékek feldolgozásában.

Összegzés:
Ezeknek a kontextusoknak és tanulási tereknek a kihasználásával a diák a tanulási folyamat középpontjába kerül, aktív résztvevővé válik, nem pusztán információbefogadóvá. Nemcsak kognitív kompetenciái fejlődnek, hanem érzelmi és spirituális dimenziója is, kialakul a kapcsolat a hagyomány és az innováció, a hit örök értékei és a mai társadalom követelményei között. A vallás tantárgy élő, valósághoz kötött, a karakterre, attitűdökre és személyes döntésekre formáló hatással bír.

D. Értékelési szempontok és módszerek

A Bibliaismeret bekerült a szakközépiskolai érettségi vizsgatárgyai közé, így az értékelés kiemelt szerepet kap a diákok tanulási útjának alakításában. Az értékelésnek tükröznie kell a kognitív és spirituális kompetenciák fejlesztését, valamint a morális és vallási értékek gyakorlati alkalmazását a személyes és közösségi életben.

1. Az oktatás–tanulás–értékelés organikus kapcsolata

Az értékelés a Bibliaismeret óráin szorosan kapcsolódik a tanuláshoz és a tanításhoz, így egy dinamikus, koherens rendszert alkot. Nem különálló tevékenység, hanem folyamatos folyamat, amely értékes visszajelzést ad a diák és a pedagógus számáraAz organikus kapcsolat jellemzői:

- a tanítási stratégiák igazítása a kezdeti, folyamatközi és záró értékelések eredményei alapján;
- a tanulás a valódi kompetenciák fejlesztésére irányul, nem csupán a tudás felhalmozására;
- a diák motiválása a fejlődés elismerésével és a személyes reflexió értékelésével;
- az értékelés összhangja a nevelési célokkal.

Az értékelés segíti a diák önismeretének és a keresztyén értékek vállalásának fejlődését, valamint a tanítás és tanulás folyamatos fejlesztését az osztály valós szintjének megfelelően

2. Az értékelés mint motiváció és szabályozás

Az értékelés két fő funkciót szolgál: a **szabályozást** és a **motivációt**.

- **Pedagógusi szempontból:** visszajelzést ad a módszerek hatékonyságáról, a diákok fogalmi és értékbeli megértéséről, valamint az egyéni fejlődésről; szükség esetén tartalomismétlésre vagy adaptálásra ösztönöz.
- **Diák szempontból:** a személyes fejlődést értékeli, támogatja az aktív, hiteles részvételt, az önismeretet és a felelősségvállalást, segítve a tudatos döntést a további tanulmányokról vagy a pályaválasztásról.

3. Értékelési módszerek

a) Hagyományos (szummatív és formatív) értékelés

- Írásbeli tesztek (objektív és szubjektív feladatok);
- Szóbeli értékelés (érvelő válaszok, esszék);
- Az egységek végén ellenőrző kérdések és feladatok.

b) Modern / alternatív értékelési módszerek

- **Portfólió:** személyes reflexiók, esszék, spirituális naplók, kreatív alkotások gyűjtése;
- **Tematikus projektek:** egyéni vagy csoportos dokumentáció és gyakorlati alkalmazás;
- **Gyakorolt önértékelés:** diákok saját reflexiójuk alapján értékelik tudásukat és belső viszonyulásukat;
- **Szisztematikus megfigyelés:** részvétel, vitákban való részvétel, viselkedés és attitűdök;
- **Tanulási termékek értékelése:** plakátok, prezentációk, művészi vagy digitális alkotások;
- **Esettanulmányok és morális dilemmák:** kritikai gondolkodás és keresztyén értékek alkalmazásának vizsgálata;
- **Gyakorlati tevékenységek:** erkölcsi, filantróp vagy spirituális akciók, értékelés napló vagy portfólió alapján.

c) Digitális és interdiszciplináris kompetenciákat fejlesztő módszerek

- Technológiai projektek: prezentációk, videók, podcastok;
- Digitális portfóliók: anyagok rendszerezése Google Classroom, Moodle platformokon

4. Az egyéni fejlődés kiemelése

Az értékelés fókusza a diák előrehaladása, nem az összehasonlítás másokkal. A cél a kognitív, érzelmi és spirituális fejlődés, a reflexió, döntéshozatal, megbocsátás, szolidaritás képességének erősítése, valamint a keresztyén értékek belsővé válása.

Az értékelés legyen **önismereti, reflexiós és személyes elköteleződést támogató folyamat**, különösen az érettségi vizsga esetén, ahol:

- átfogó (minden tanulási dimenziót figyelembe vesz);
- személyre szabott (a diák ritmusához és profiljához igazodik);
- motiváló (ösztönzi a tudásvágyat, a hit elmélyítését és autentikus megélését).

E. Érettségi tantárgyként – következmények az oktatás–tanulás–értékelés folyamatára

Az érettségi vizsga értékelése során a következőkre kell figyelni:

- Világos és koherens szóbeli vagy írásbeli kifejezés;
- Teológiai ismeretek bibliai, keresztyén hagyománybeli és morális reflexiókon alapulva;
- Morális és vallási érvelési képesség;
- Értékek belsővé tétele és alkalmazása személyes és társadalmi kontextusban.

Felkészülési módszerek:

- Írásbeli próbavizsgák, érvelési és vitakészség fejlesztése;
- Szövegértelmezés gyakorlása;
- Aktualitásokon alapuló reflexiók;
- Tesztalapú felkészítés a gyors, objektív értékeléshez (pl. Scantron, online platformok).

Tesztfelkészüléshez javasolt módszerek:

- Tesztgyakorlás a formátum megismeréséhez;
- Strukturált jegyzetek és összefoglalók;
- Quiz-játékok és versenyek a motiváció növelésére;
- Grafikus szervezők (mentális/konceptuális térképek, logikai sémák);
- Logikai asszociációk és mnemonikai eszközök a könnyebb memorizálásért;
- Bibliai magyarázatok és történetek a mélyebb megértésért;
- Kollaboratív tanulás (peer learning) és reciprocal teaching a kritikai gondolkodás fejlesztésére.

A hatékony oktatás egyszerre támogatja a logikus tanulást és az aktív memorizálást, kiegészítve a hagyományos eszközöket (tankönyv, munkalapok, tesztgyűjtemények) vizuális segédeszközökkel, válaszkártyákkal, plakátokkal és automatikusan javítható gridekkel.

F. Az oktatás–tanulás–értékelés adaptálása a különböző tanulói csoportokhoz

A Bibliaismeret óráin kiemelten fontos a **tanítási stratégiák, tartalmak és értékelési módszerek adaptálása** a diákok sokféle igényéhez, különösen a **speciális oktatási szükségletű vagy fogyatékkal élő tanulók esetében**.

Ez a következőket jelenti:

- **Aktív, diákcentrikus módszerek alkalmazása**, amelyek ösztönzik a részvételt, az empátiát és a személyes reflexiót;
- **Feladatok személyre szabása** a diákok tanulási ritmusához és stílusához igazítva;
- **Oktatási anyagok adaptálása** vizuálisan, auditív módon vagy tapintható formában a fogyatékosság típusától függően;
- **Folyamatos, formatív értékelés**, amely konstruktív visszajelzést ad, és a diák egyéni fejlődését támogatja;
- **Szoros együttműködés** a támogató tanárokkal, iskolai tanácsadóval és a családdal az inkluzív tanulási környezet biztosítása érdekében;
- **Minden diák potenciáljának kiaknázása** és a befogadó, támogató osztályközösség kialakítása.

Az adaptált tanítási, tanulási és értékelési folyamat célja, hogy **minden diák aktívan részt vehessen**, fejlődjön tudásban, érzelmi és spirituális dimenzióban egyaránt, és megtapasztalja az inkluzív, támogató közösség értékeit.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
Zalányi Erzsébet	Profesor – Gr.I	Liceul Vocațional Reformat Târgu Mureș, Mureș

RESPONSABILI/COORDONATORI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Zăbavă Mihaela	Consilier/Prof. gradul I	CNCE	Responsabil
Pâslaru Cătălin	Inspector general MEC	MEC	Responsabil
Püsök Sarolta	Prof.univ.	UBB	Coordonator științific
Bustya Janos	Pr. Prof.	Bis. Reformata	Coordonator GL

Anexa nr. 129

Programa școlară
pentru disciplina

ISTORIA BISERICII REFORMATE

Cultul Reformat

Clasele a IX-a – a XII-a
Curriculum de specialitate (CS)
Filiera vocațională, profil teologic
specializarea teologie reformată

Învățământ liceal

- 2026 –

TABEL CENTRALIZATOR AL PROGRAMELOR ȘCOLARE (TC+CS/TC/CS)

Nr. crt.	Filiera	Profilul	Domeniul/ Specializarea/ Calificarea	Clasele	Tip de programă (TC+CS/TC/CS)	Numele disciplinei din CS, cu rubrică proprie în catalog
	Vocațională	Teologic/Cultul Reformat	Teologic Reformat	IX-XII	CS	Istoria Bisericii Reformate

Vocațional, Teologic-Cultul Reformat, Teologie Reformată

Nr. crt.	Discipline de specialitate	Clasa a IX-a	Clasa a X-a	Clasa a XI-a	Clasa a XII-a
1.	Limba şi literatura română	1	1	1	1
2.	Limba şi literatura maghiară	1	1	1	1
3.	Studii biblice	2	2	1	1
4.	Literatura creştină reformată	1	1	1	1
5.	Istoria bisericii reformate	1	1	2	2
6.	Muzică bisericească*	1	1	1	1
7.	Educaţie spirituală (cu realocarea orelor disciplinei Religie din TC)	1	1	1	1
8.	Evidenţă bisericească informatizată	-	-	1	1
9.	Istoria artei creştine	-	-	1	1
10.	Istoria religiilor	-	-	1	1
TOTAL		**8**	**8**	**11**	**11**

Anexa nr. 129
Programa școlară pentru disciplina *Istoria Bisericii Reformate*, Cultul Reformat, clasele a IX-a – a XII-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profil teologic, specializarea teologie Reformată*

NOTĂ DE PREZENTARE

Prezenta programă școlară formează curriculumul pentru disciplina ***Istoria Bisericii Reformate***, cu aplicare pentru clasele din învățământul liceal, *filiera vocațională, specializare teologie reformată,* forma cu frecvență zi, începând cu anul școlar 2026-2027.

Pentru această categorie de clase, conform planurilor-cadru pentru învățământul liceal, forma cu frecvență zi, aprobate ca anexe la OMEC nr. 4350/2025, studiul disciplinei are următoarea alocare orară săptămânală, defalcată pe segmentul *curriculum de specialitate* (CS):

An de studiu	Clasa a IX-a	Clasa a X-a	Clasa a XI-a	Clasa a XII-a
Tip segment curricular	CS	CS	CS	CS
Nr. Săptămânal de ore Istoria Bisericii Reformate	1	1	2	2

Programa școlară se elaborează în concordanță cu:

- Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023;
- Recomandările Consiliului Uniunii Europene (2018) privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții;
- Repere pentru proiectarea, actualizarea și evaluarea Curriculumului național. Cadrul de referință al Curriculumului național, aprobat prin OME nr. 3239/2021;
- Profilul de formare al absolventului, aprobat prin OME nr. 6731/2023;

Aceste documente stabilesc cadrul de dezvoltare al competențelor-cheie și al profilului de formare al absolventului de liceu, competențe la a căror formare contribuie și disciplina *Istoria Bisericii Reformate*.

Programa disciplinei *Istoria Bisericii Reformate* este elaborată potrivit modelului de proiectare curriculară centrat pe competențe. Construcția programei este realizată astfel încât să contribuie la dezvoltarea profilului de formare al elevului din ciclul liceal, care descrie aşteptările exprimate față de elev la sfârşitul învățământului liceal, prin raportare la cerințele exprimate în Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023, precum şi prin raportare la caracteristicile de dezvoltare ale elevilor.

Prin studierea Istoriei Bisericii, absolventul de liceu își dezvoltă identitatea personală și conștiința de sine, fundamentate pe valori spirituale și morale; demonstrează comportamente etice și responsabile, aplicabile în viața personală, socială și profesională; manifestă respect față de diversitate și disponibilitate pentru dialog constructiv; își consolidează cultura generală prin înțelegerea impactului religiei asupra civilizației și culturii universale; exersează capacitatea de reflecție critică și discernământ moral, esențiale pentru luarea deciziilor; se implică activ în comunitate, asumând valori de solidaritate, cooperare și responsabilitate civică.

Disciplina valorifică achizițiile formate în ciclul gimnazial, unde elevii au dobândit primele noțiuni de cultură religioasă, de morală și de raportare la valorile comunității. La liceu, accentul se mută de la acumularea de cunoștințe de bază la dezvoltarea competențelor de reflecție critică, discernământ moral și responsabilitate socială. Progresul vizează consolidarea unei identități personale asumate, pregătirea pentru viața adultă și integrarea valorilor spirituale în contexte sociale, culturale și profesionale mai complexe.

Este complementară cu disciplinele socio-umane prin perspectiva valorică și spirituală asupra omului și societății. Are caracter interdisciplinar, favorizând proiecte comune cu literatura, arta, științele sociale și educația civică. Obiectivul general al disciplinei constă în formarea personalității în concordanţă cu valorile creştine, prin integrarea cunoştinţelor adecvate şi structurarea unei sistem de atitudini moral-creştine prin aplicarea învăţăturii de credinţă în viaţa proprie şi a comunităţii. Elevul,

prin studiu, ajunge la acel grad de identificare, care îi permite, să accepte textul biblic, nu ca pe o creaţie a unei ere îndepărtate, ci ca un text viu, plin de actualitate şi putere, care propagă valori perene, care vor acţiona atât în viaţa lui, cât şi în societate.

Prin cunoştinţele, atitudinile şi valorile promovate, disciplina contribuie la formarea competenţelor cheie stabilite la nivelul Comisiei Europene corelate cu nivelele concepute şi descrise de taxonomia lui Bloom; cu precădere la formarea celor care vizează domeniile: a învăţa să înveţi, competenţe interpersonale, interculturale, sociale şi civice şi sensibilitate la cultură.

Conţinuturile propuse în programa şcolară pentru clasele a XI–XII-a sunt structurate pe domeniul tematic Istoria Bisericii universale, reformate, cuprinzând învățăturile Reformei bazate pe catehism. Acest domeniu permite aprofundarea cunoştinţelor asimilate în anii anteriori prin prelucrări concentrice.

Temele au fost selectate din perspectiva următoarelor principii:

- accentuarea caracterului pragmatic, prin centrarea pe dezvoltarea de competențe, atitudini şi de comportamente;
- referirea la aspecte actuale din viaţa personală şi din viaţa comunităţii;
- corelarea cunoştinţelor cu cele dobândite la alte discipline de învăţământ, mai ales la nivelul ariei curriculare ”Om şi societate” (Istorie, Geografie, Logică, Filozofie) şi disciplinele de specialitate din Curriculumul de Specialitate al Liceelor Teologice Reformate.

Prezentul curriculum este conceput într-o manieră flexibilă, care permite profesorului libertatea de opţiune în maniera de abordare a unei lecţii. Construirea demersului didactic trebuie realizată în concordanţă cu competenţele specifice şi trebuie să respecte structura internă a temelor, precum şi particularităţile clasei şi ale elevilor.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

C.G.1	**Interpretarea evenimentelor și proceselor istorice și curentelor teologice din istoria Bisericii Reformate, folosind reperele de timp și spațiu, conceptele și limbajul specific istoriei bisericii, pentru a elabora explicații și interpretări argumentate.**
C.G.2	**Formularea de comparații și judecăți de valoare folosind informațiile din surse care prezintă perspective multiple asupra evenimentelor și proceselor istorice ale Istoriei Bisericii Reformate.**
C.G.3	**Interpretarea experienței istorice religioase pentru argumentarea atitudinilor civice**
C.G.4	**Integrarea gândirii critice și a strategiilor de învățare autonomă, colaborativă și continuă folosind exemple din istoria Bisericii Reformate.**

CLASA a IX-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G. 1 - Interpretarea evenimentelor și proceselor istorice și curentelor teologice din istoria Bisericii Reformate, folosind reperele de timp și spațiu, conceptele și limbajul specific istoriei bisericii, pentru a elabora explicații și interpretări argumentate.

IX.CS.1.1.Definirea reperelor de timp și spațiu în relatarea evenimentelor și proceselor istorice ale creștinismului
- *Redarea pe scurt a faptelor importante ale evenimentelor prin realizarea unei linii a timpului pe tablă sau digital* - *Definirea noțiunilor prin joc de asocieri (eveniment – dată – personaj)* - *Desemnarea unor simboluri prin crearea unui calendar ilustrat cu date importante.*
IX.CS.1.2. Explicarea relației cauză–efect într-o succesiune de evenimente și procese istorice ale creștinismului
- *Accesare de resurse digitale prin crearea unui glosar de termeni creat de elevi în caiet.* - *Recunoașterea noțiunilor prin folosirea cartonașelor interactive (flashcards) cu termen și definiție.* - *Reproducerea evenimentelor prin brainstorming legat de dezvoltarea Bisericii.*

C.G. 2 - Formularea de comparații și judecăți de valoare folosind informațiile din surse care prezintă perspective multiple asupra evenimentelor și proceselor istorice ale Istoriei Bisericii Reformate.

IX.CS.2.1. Adaptarea diferitelor tipuri de surse istorice pentru a le valorifica în diverse contexte de viață
- *Integrarea informațiilor prin realizarea de mind map (schemă cauză-efect).* - *Reconstituirea evenimentelor prin o categorizarea informațiilor (politic, social, religios).* - *Utilizarea surselor de informare prin analiză de text istoric: elevii identifică cauze în surse primare.*
IX.CS.2.2. Clasificarea informațiilor din surse diferite pe baza unor repere istorice
- *Organizarea informațiilor prin realizarea de studiu de caz despre un oraș (ex. Debrecen, Cluj).* - *Clasificarea evenimentelor prin completarea harta schimbărilor: elevii marchează zonele reformate.* - *Interpretarea datelor prin organizarea de discuție în grupuri: pro și contra efectelor Reformei.*

C.G. 3 - Interpretarea experienței istorice și a diversității religioase creștine pentru argumentarea atitudinilor civice

IX.CS.3.1. Examinarea evoluției formelor de organizare comunitare în epoci istorice diferite
- *Evaluarea efectelor unui eveniment prin tabel comparativ (luteranism – calvinism – unitarianism).* - *Validarea experiențelor istorice prin organizarea de joc de dezbatere: fiecare grup susține o doctrină.* - *Recomandarea unui set de valori prin realizarea unei broșuri care explică diferențele pe înțelesul colegilor mai mici.*
IX.CS.3.2. Interpretarea elementelor religioase care contribuie la identitatea Europei creștine contemporane
- *Analiza efectelor reformei în educație prin prezentare despre un colegiu reformat (ex. Debrecen, Sárospatak).* - *Recomandarea de valori și forme de organizare prin realizarea hartei colegiilor: elevii le marchează și le datează pe hartă.* - *Aprecierea valorilor evului mediu prin realizarea unui interviu imaginar cu un elev de colegiu din secolul XVI.*

C.G. 4 - Integrarea gândirii critice și a strategiilor de învățare autonomă, colaborativă și continuă folosind exemple din istoria creștinismului

IX.CS.4.1. Elaborarea surselor necesare pentru prezentarea unui eveniment și/sau proces istoric religios
- *Structurarea ideilor prin realizarea de dezbatere: "Reforma a fost un beneficiu sau o ruptură periculoasă?"* - *Elaborarea unor analize prin realizare unor eseuri scurt de 150 de cuvinte (argumente pro/contra).* - *Construirea unor modele de comunități istorice prin realizarea unui Diagramă T (pozitive/negative*
IX.CS.4.2. Sintetizarea informațiilor din mai multe surse pentru realizarea unui proiect
- *Generarea unor idei de proiecte prin realizarea unui rezumat vizual (schemă, poster).* - *Formularea unor valori comunitarea prin joc „întrebare și răspuns" inspirat de structura catehismului.* - *Dramatizarea răspunsurilor din Catehism prin joc de rol: „De ce este relevant astăzi Catehismul?"*

CLASA a IX-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
I. Introducere și prezentarea Orientului apropiat	**1. Palestina de dinaintea creştinismului**
II. Inceputurile creștinismului	**2. Apariţia şi dezvoltarea Bisericii – Comunitatea bisericească care se roagă și lucrează - Petru și apostolii muncitori „Faceți ucenici....”** **3. Începuturile prigonirii creştinilor – Ștefan, primul martir creștin** **4. Al ”treisprezecelea” apostol – Pavel, apostolul păgânilor** **5. Prigonirea creștinilor în imperiul roman – Nero, Decius, Diocletianus, Domitianus** **6. De la prigonire la obligare – Marele Constantin és Theodosius** **7. Evoluţia învăţăturii creştine în antichitate - disputele despre Sfânta Treime și cristologie - Sf. Augustin**
III. Diferențe între Vest și Est	**8. Pustnici și călugări – „Dacă trăiești mereu singur, cui îi vei spăla picioarele?”- Francisc de Assisi** **9. Evoluţia diferită a Estului şi a Vestului – Papalitatea - Grigore şi Leo** **10. Biserica estică în evul mediu – Iconoclastul - Dezvoltarea islamului** **11. Marea schismă din 1055**
IV. Biserica în evul mediu	**12. Relaţia stat-biserică în Evul Mediu - Investitura** **13. Mişcarea de reformă din Cluny şi efectele acesteia - Odo és Odolio** **• Cruciadele (1096-1204)** **14. Mişcările eretice şi inchiziţia / Misztikum és hatalom**
V. Reforme în Biserică	**15. Începuturile reformației – Mișcările prereformatorii - Vald, Wycklif, Hus, Savanarola – Reforma din Anglia** **16. Martin Luther – "Iar dreptul din credinţă va fi viu"** **17. Jean Calvin – „Inima mea, ca jertfă arzătoare, o închin lui Dumnezeu"**

CLASA a X-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G. 1 - Interpretarea evenimentelor și proceselor istorice și curentelor teologice din istoria Bisericii Reformate, folosind reperele de timp și spațiu, conceptele și limbajul specific istoriei bisericii, pentru a elabora explicații și interpretări argumentate.

X.CS.1.1. Observarea conceptelor istorice în descrierea evenimentelor și proceselor istorice ale creștinismului desfășurate în contexte religioase
- *Evidențierea rolului diferitelor epoci prin crearea unui calendar ilustrat.* - *Descrierea principalelor etape din epoci diferite s prin realizarea unui colaj cronologic.* - *Recunoașterea valorilor morale din evul mediu prin scrierea unei reflecții.*
X.CS.1.2. Compararea evenimentelor și proceselor istorice ale creștinismului din perioade sau spații diferite (naționale și internaționale) folosind diferite criterii
- *Parafrazarea unor rugăciuni din evul mediu folosind un limbaj modern, prin a evidențierea universalității mesajului creștin.* - *Traducerea mesajului lui Luther în limbajul propriei experiențe de viață, printr-un videoclip.* - *Clasificarea formelor de credință din evul mediu după tipul prin completarea unui tabel sintetic care subliniază mesajul lor spiritual*

C.G. 2 - Formularea de comparații și judecăți de valoare folosind informațiile din surse care prezintă perspective multiple asupra evenimentelor și proceselor istorice ale Istoriei Bisericii Reformate.

X.CS.2.1. Selectarea informațiilor din surse multiple pentru a formula opinii
- *Folosirea principiilor reformei prin simularea unor conflicte interpersonale rezolvate prin dialog interconfesional.* - *Operaționalizarea principiilor SOLA ale Reformei, prin elaborarea de reguli de comportament creștin aplicabile în școală* - *Realizarea unei reprezentări care să prezinte relația dintre credință, rugăciune și acțiune în viața creștină prin construirea unui model simbolic.*
X.CS.2.2. Categorizarea informațiilor oferite de surse istorice după criterii diverse pentru a realiza comparații
- *Reconstituirea unor evenimente istorice prin realizarea unui poster despre transformările sociale.* - *Verificarea informațiilor legate de istoria neamului prin completarea unor organizatori grafici.* - *Interpretarea unor date din istorie prin realizarea unor hărți interactive*

C.G. 3 - Interpretarea experienței istorice și a diversității religioase creștine pentru argumentarea atitudinilor civice

X.CS.3.1. Compararea aspectelor de organizare comunitară în diverse epoci istorice
- *Justificarea deciziilor luate în viața de zi cu zi pe baza experiențelor istorice, prin realizarea unei diagrame de flux.* - *Validarea posibilităților aparținând sistemului de valori religioase, prin scrierea unui eseu* - *Propunerea unor opțiuni alternative pentru provocările morale ale organizațiilor comunitare reformate în cadrul unei dezbateri structurate.*
X.CS.3.2. Argumentarea necesității respectării drepturilor fundamentale ale omului, folosind reperele istorice creștine
- *Susținerea drepturilor fundamentale ale omului prin realizarea unui podcast.* - *Recomandarea unor principii de respectarea drepturilor omului prin realizarea unui glosar de soluții.* - *Formularea de concluzii despre evoluția principiilor legate de drepturile omului prin realizarea unui timeline despre temă.*

C.G. 4 - Integrarea gândirii critice și a strategiilor de învățare autonomă, colaborativă și continuă folosind exemple din istoria creștinismului

X.CS.4.1. Formularea de concepte pentru prezentări pe teme istorice religioase, utilizând diverse mijloace, inclusiv digitale și de IA
- *Propunerea unor noi soluții pentru diferite conflicte istorice religioase, ținând cont de principiile etice fundamentale, cu ajutorul unei hărți interactive de decizie* - *Elaborarea posibilităților de promovare a coeziunii sociale în microcomunități (de exemplu, clasă) pe baza principiilor creștine, prin realizarea unui plan comunitar interactiv (tablă digitală: Padlet)* - *Elaborarea de alternative la comportamentele negative cunoscute din istoria religiei prin realizarea unei hărți conceptuale*
X.CS.4.2. Rescrierea faptelor și proceselor istorice religioase pe baza unor repere date
- *Inventarea unei piese dramatice pe baza unui eveniment istoric, prin crearea unui scenariu de teatru biblic pentru acceptarea diferențelor.* - *Generarea unor idei de flash-mob inspirat din istoria bisericii „Dialogul care unește”, prin organizarea unui atelier interconfesional.* - *Construirea unui model de marketing, pornind de la un eveniment istoric, care să transmită mesaje de respect și comuniune, prin proiectarea unei campanii vizuale „Împreună pentru ...”*

CLASA a X-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	**Conținuturi**
I. Învățăturile Reformei	**1. Cunoaşterea de sine - Sunt creştin – protestant – reformat - Confesiile Bisericii Reformate - Confesia Helvetică II., Catehismul de la Heidelberg** **2. Ce cred despre om, păcat, iertarea păcatelor** **3. Ce cred despre Dumnezeu, Iisus, Sfântul Duh - Sfânta Treime** **4. Ce cred despre Biserică și despre Taine** **5. Ce cred despre Legea Lui Dumnezeu și despre rugăciune** **6. Ce cred despre mărturisirea credinței și despre îndreptățire** **7. Ce cred despre înviere, sfârşitul lumii, judecata de apoi, anticrist**
II. Ungurii și creștinismul	**8. Religia ungurilor - Viaţa religioasă a ungurilor înaintea sosirii lor în bazinul carpatic** **9. Ungurii și creștinismul - Influenţa Constantinopolului și creștinismului vestic** **10. Crearea structurilor bisericeşti în timpul regelui István** **11. Biserica în Ungaria secolelor XI-XIII. - Politica bisericească a regelui Szent László**
III. Epoca reformelor locale (1542–1557)	**12. Primele semne ale învățăturilor reformei înainte de Mohács și expansiunea reformei după bătălia de la Mohács - Disputa de la Sighișoara, 1538** **13. Reforma de la Brașov** **14. Reforma în perioada Contrareformei - Sinoadele reformatorilor din Partium** **15. Heltai Gáspár și reforma la Cluj**

CLASA a XI-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G. 1 - Interpretarea evenimentelor și proceselor istorice și curentelor teologice din istoria Bisericii Reformate, folosind reperele de timp și spațiu, conceptele și limbajul specific istoriei bisericii, pentru a elabora explicații și interpretări argumentate.

XI.CS.1.1. Clasificarea evenimentelor și proceselor istorice ale creștinismului după criterii sociale, economice, politice și culturale
- *Descrierea locurilor importante din viața reformatorilor maghiari prin realizarea unei hărți interactive intitulată „Locurile credinței”* - *Definirea normelor de sensibilizare socială la începutul reformei în Bazinul Carpatic prin scrierea unei scrisori (epistole) în numele lui Bocskai István.* - *Accesarea resurselor online pentru a găsi și marca versete despre viața comunității creștine, prin alcătuirea unei colecție tematică „Biserica – trupul viu al credincioșilor”*
XI.CS.1.2. . Prezentarea importanței evenimentelor și proceselor istorice ale creștinismului prin raportare la contextul epocii
- *Compararea atitudinii reformatorilor în fața încercărilor cu reacțiile tinerilor de astăzi, prin realizarea unui studii de caz „Curajul credinței atunci și acum”.* - *Explicarea modului în care învățăturile principilor protectori au influențat cultura europeană, prin realizarea unei prezentări despre legătura dintre evoluția bisericii și artei creștină* - *Organiza informațiile despre viața religioasă în Bazinul Carpatic într-o linie cronologică interactivă, evidențiind momentele-cheie pentru formarea identității religioase.*

C.G. 2 - Formularea de comparații și judecăți de valoare folosind informațiile din surse care prezintă perspective multiple asupra evenimentelor și proceselor istorice ale Istoriei Bisericii Reformate.

XI.CS.2.1. Analizarea critică a surselor pentru a explica fapte și procese din istoria creștinismului
- *Aplicarea învățăturilor reformatorilor maghiari în situații de viață concretă, prin elaborarea unui mesaj motivațional personal.* - *Rezolvarea unei dileme morale inspirate din viața bisericii reformate în timpul Contrareformei, prin formularea soluțiilor bazate pe valori și explicarea argumentelelor spirituale ale alegerii făcute.* - *adaptarea mesajelor principilor reformați la contextul lumii moderne, prin realizarea de texte scurte sau postări digitale.*
XI.CS.2.2. Organizarea punctelor de vedere identificate în surse istorice
- *Utilizarea punctelor de vedere ale diferitelor surse pentru crearea unui fluturaș al convingerilor* - *Integrarea punctelor de vedere ale conducătorilor reformați pentru identificarea valorilor transmise în creare școlilor prin realizarea unui afiș despre necesitatea educației* - *Selectarea unor puncte de vedere legate de importanța binefacerii în diferitele epoci ale istoriei bisericii*

C.G. 3 - Interpretarea experienței istorice și a diversității religioase creștine pentru argumentarea atitudinilor civice

XI.CS.3.1. Analizarea evoluției comunităților creștine din perspective politice, sociale, și economice
- *Justificarea deciziilor luate în viața de zi cu zi pe baza concluziilor din istoria bisericii, aplicată la dilemele cotidiene, prin realizarea unei diagrame de flux.* - *Propunerea unor opțiuni alternative pentru provocările morale specifice adolescenței în cadrul unei dezbateri structurate* - *Estimarea unor scenarii bazate pe analiza comunității creștine prin realizarea de studii de caz*
XI.CS.3.2. Aprecierea contribuției diversității culturale la dezvoltarea societății creștine

- *Construirea unei baze de criterii de evaluare morală a comportamentelor cotidiene pe baza concluziilor din istoria Bisericii, prin elaborarea de grilă de „decizie creștină responsabilă”* - *Recomandarea unor norme de relaționare creștină prin realizarea unor mesaje ilustrate.* - *Aprecierea unor proiecte inițiate pentru recunoașterea diversității prin realizarea unui studiu de caz inspirat din viața cotidiană*

C.G. 4 - Integrarea gândirii critice și a strategiilor de învățare autonomă, colaborativă și continuă folosind exemple din istoria creștinismului

XI.CS.4.1. Integrarea informațiilor din surse variate pentru realizarea unor eseuri argumentative
- *Elaborarea posibilităților de promovare a coeziunii sociale prin realizarea unor argumente și teorii de bază* - *Propunerea unor teze și teorii, ținând cont de principiile etice fundamentale, cu ajutorul unei hărți conceptuale* - *Crearea unui eseu privind influența cunoștințelor istorice prin realizarea unor argumentări.*
XI.CS.4.2. Realizarea unei investigații referitoare la un proces istoric religios
- *Sintetizarea orientărilor creștine prin elaborarea unui mini-ghid care evidențiază principiile înaintașilor reformați model.* - *Generarea unor soluții responsabile și centrate pe om, bazate pe principii creștine cunoscute din timpul reformei, pentru problemele comunitare ale secolului al XXI-lea prin crearea unei prezentări PowerPoint.* - *Formularea de ipoteze pe baza proceselor religioase prin realizarea unor studii ale bisericii în diferite secole.*

CLASA a XI-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
I. Reformatorii maghiari	**1. Dévai Biró Mátyás, Sztárai Mihály, Szegedi Kis István,** **2. Huszá Gál, Kálmáncsehi Sánta Márton, Méliusz Juhász Péter** **3. Traducerile Sfintei Scripturi** **4. Károli Gáspár și Biblia de la Vizsoly**
II. Separarea bisericilor protestante în Transilvania	**5. Separarea Bisericii Reformate și Lutherane** **6. Formarea Bisericii Unitariene** **7. Pacea confesională din Ardeal - Confesii, canoane și sinoduri maghiare** **8. Dezvoltarea culturii publice după Reforma**
III. Regnarea familiei Báthori	**9. Báthori István și Báthori Zsigmond – Politica bisericească** **10. Contrarefomă - Exilarea iezuiților din Transilvania – Pázmány Péter**
IV. Bocskai István și libertatea religioasă protestantă	**11. Tinerețea și debutul politic - pro-Habsburgic** **12. Complicații politice și schimbare de direcție** **13. Războiul de independență – Principele - Pacea de la Viena**
V. Perioada regnării lui Báthori Gábor	**14. Caracterul și politica lui Báthori Gábor** **15. Biserica în vremea lui Báthori Gábor** **16. Viața bisericească la cumpăna secolelor**
VI. Bethlen Gábor principele reformat, veghetor	**17.Neamul și tinerețea - Politică și câmpul de luptă** **18. Debutul carierei politice** **19. „Neam rânduit spre apărarea noastră”** **20. Principele - Campaniile militare** **21. Bethlen și contrareforma** **22. Prima și a doua căsătorie a lui Bethlen** **23. Politica culturală a lui Bethlen - Collegium Academicum** **24. Pornirea la Alba Iulia - Studențimea** **25. Biblioteca și tipografia - a doua generație de profesori**

Domenii de conținut	Conținuturi
	26. Bethlen Gábor și bisericile
VII. Principele biblic - I Rákóczi György	**27. Politica ecleziastică și culturală a lui Rákóczi** **28. Rákóczi și Biserica Reformată** **29. Puritanismul, sabatarienii în timpul domniei lui I Rákóczi György** **30. Dragostea pentru cărți și școala din Oradea** **31. Lorántffy Zsuzsanna, patroana Bisericii Reformate**

CLASA a XII-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G. 1 - Interpretarea evenimentelor și proceselor istorice și curentelor teologice din istoria Bisericii Reformate, folosind reperele de timp și spațiu, conceptele și limbajul specific istoriei bisericii, pentru a elabora explicații și interpretări argumentate.

XII.CS.1.1. Formularea de puncte de vedere argumentate referitoare la impactul unor evenimente și procese istorice ale creștinismului asupra lumii contemporane
- *Definirea metodelor de asuprire a reformei, prin scrierea unei scrisori (epistole) în numele unui reformator maghiar* - *Explicarea principalelor învățături ale lui Ravasz László, urmată de prezentarea acestora sub forma unui scurt videoclip sau film documentar.* - *Prezentarea sărbătorilor creștine în diferite confesiuni prin crearea unei invitații pentru o sărbătoare aleasă de el/ea..*
XII.CS.1.2. Corelarea evenimentelor și proceselor istorice ale creștinismului pentru a analiza evoluția societății
- *Rezumarea principalelor învățături ale reformei prin realizarea unei prezentări (PPT).* - *Compararea măsurilor și deciziilor religioase și politice ale principelui Bethlen Gábor și ale lui Apafi Mihály într-un eseu analitic, cu titlul: Credință, putere, identitate națională.* - *Interpretarea principalelor evenimente ale Revoluției prin realizarea unui reportaj creativ (preot, istoric, membru de familie) cu titlul: Dumnezeu și libertatea: Schimbări religioase și sociale în 1989.*

C.G. 2 - Formularea de comparații și judecăți de valoare folosind informațiile din surse care prezintă perspective multiple asupra evenimentelor și proceselor istorice ale Istoriei Bisericii Reformate.

XII.CS.2.1 Folosirea unei perspective personale asupra unui subiect istoric pe baza informațiilor din surse
- *Compararea viziunii despre valoarea omului (antropologia) după reformă prin completarea organizatorilor grafici Analogy Organizers sau Analogy Generator.* - *Reconstituirea influenței islamului în viața principatelor din transilvania prin compunerea unor rugăciuni al secolului XVII.* - *Integrarea noțiunilor despre toleranță pe baza textului Edictului de toleranță prin realizarea unui film scurt cu repetarea afirmațiilor „La noi în comunitate nu se obișnuiește”.* -
XII.CS.2.2. Verificarea relevanței și credibilității informațiilor din surse în rezolvarea unor situații-problemă din viața cotidiană
- *Demonstrarea prin exemple concrete cum credința poate transforma comportamente și atitudini, prin realizarea unei prezentări PowerPoint „Puterea credinței în faptele oamenilor”.* - *Implementarea învățăturilor morale ale Noului Testament într-un plan de acțiune comunitar (voluntariat, ajutorare, mediu),prin asumarea activă a credinței în fapte*

- *Utilizarea de algoritmi de analiză a evenimentelor istorice prin identificarea mesajul central, problemei și modelul de rezolvare a problemei al unor texte biblice, demonstrând o abordare logică și spirituală*

C.G. 3 - Interpretarea experienței istorice și a diversității religioase creștine pentru argumentarea atitudinilor civice

XII.CS.3.1. Evaluarea relevanței unor experiențe istorice bazate pe dezvoltarea bisericii pentru înțelegerea societății contemporane
- *Interpretarea deciziilor lui Szenczi Molnár Albert prin realizarea unui interviu luând ca resursă datele biografice cunoscute* - *Compararea semnificației zilelor de 31 octombrie și 1 noiembrie prin realizarea Cotidianului de Wittenberg din ziua de 2 noiembrie 1517…* - *Formularea unor concluzii analizând biografia domnitorilor protestanți ai Transilvaniei prin realizarea unui avatar sau „The roll on the Wall” cu titlul A fii lider al unui popor rănit*
XII.CS.3.2. Justificarea contribuției identității religioase creștine și a celei reformate creștine la democrația europeană
- *Estimarea rolului reformei în dezvoltarea societății europene prin realizarea unui podcast „Dacă nu ar fi fost reforma..”* - *Analiza eficienței școlilor din transilvania înființate de către principi reformați prin realizarea unei cercetări ale savanților timpului* - *Interpretarea rolului lui Bod Peter și Misztotfalusi Kis Miklós prin realizarea unui Timeline despre evoluția tipăririi cărților*

C.G. 4 - Integrarea gândirii critice și a strategiilor de învățare autonomă, colaborativă și continuă folosind exemple din istoria creștinismului

XII.CS.4.1. Proiectarea unor demersuri civice valorificând critic experiența istorică religioasă
- *Rescrierea unor pasaje din scrierile reformatorilor în forma modernă prin realizarea unui podcast* - *Prezentarea unei sărbători din curtea principilor reformați prin realizarea unui meniu și un program* - *Sintetizarea noțiunilor despre rugăciune prin realizarea unui glosar cu teme relevante de rugăciune în diferite epoci*
XII.CS.4.2. . Reorganizarea propriei activități de învățare prin raportare la obiectivele stabilite în mod colaborativ
- *Proiectarea unei expoziții virtuale pe tema „Biserica în timpul comunismului” prin realizarea unei prezentări tip Prezi sau unei Camere de Evadare Genially.* - *Elaborarea unui itinerar pe tema „Urmărind reînființarea colegiilor reformate” prin decorarea grafică a unei hărți virtuale interactive.* - *Realizarea unui discurs scurt (tip Public Speaking) pe tema dreptul la educație creștină.*

CLASA a XII-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
I. Puritanismul, ca mișcare teologică.	**1. Reprezentanții puritanismului: Szilvásújfalvi Anderkó Imre, Szenczi Molnár Albert, Tolnai Dali János, Medgyesi Pál** **2. Sinodul de la Satu Mare**
II. Biserica reformată după 1648	**3. II Rákóczi György și Apafi Mihály** **4. Misztótfalusi Kis Miklós**
III. Transilvania și Imperiul Habsburgic Contrareforma - Recatolizarea	**5. „Deceniu de doliu” – Robii de galere – amiralul Michiel de Ruyter** **6. Lipot I - Diploma Leopoldinum și Explanatio Leopoldina** **7. II Rákóczi Ferenc – luptă pentru independența națională și libertatea religioasă a protestanților** **8. Pacea de la Satu Mare** **9. Árva Bethlen Kata** **10. Domnia lui Carol a III-lea - Carolina resolutio și Pragmatica sanctio**

Domenii de conținut	Conținuturi
	11. Viața și activitatea lui Bod Péter **12. „Un stat, o religie” – Maria Terezia** **13. Szikszai György, scriitorul cărții de rugăciuni**
IV. Biserica în epoca iluminismului	**14. Iosif al II-lea - Edictele iozefine de toleranță religioasă** **15. Bisericile protestante în perioada 1830–1848** **16. Bisericile protestante în perioada absolutismului și a dualismului**
V. Biserica în secolul XX.	**17. Bisericile protestante după primul război mondial** **18. Ravasz László – importanța misiunii în biserica reformată** **19. Bisericile protestante în timpul și după cel de-al doilea război mondial** **20. Bisericile protestante în timpul comunismului** **21. Biserica Reformată Maghiară - Biserica Reformată din România** **22. Istoria și viața de azi a Colegiilor Reformate**

SUGESTII METODOLOGICE

Sugestiile metodologice oferă repere esențiale pentru proiectarea, organizarea și desfășurarea eficientă a activităților de predare-învățare-evaluare în cadrul orelor de *Istoria Bisericii Reformate (IBR)* la liceu vocațional. Acestea vizează sprijinirea cadrului didactic în personalizarea demersului educațional, prin integrarea unor metode didactice moderne, interactive și adaptate la profilul generației actuale de elevi, inclusiv prin dezvoltarea competențelor digitale.
Programa școlară actuală pentru disciplina *IBR* promovează o învățare centrată pe elev, care accentuează implicarea activă a elevului în procesul de învățare, contextualizarea conținuturilor religioase în realități de viață concrete, dimensiunea socială a învățării – cooperare, colaborare, empatie, responsabilizarea elevilor în raport cu propria dezvoltare morală, spirituală și civică și dezvoltarea competențelor digitale și media, esențiale pentru învățarea secolului XXI.

A. Strategii didactice – revalorizări ale metodelor tradiționale, noi abordări

Pentru a atinge finalitățile educaționale specifice liceului și a forma competențe relevante, este necesară utilizarea unor metode variate, care îmbină gândirea critică, creativitatea, reflecția și tehnologia. Prezentăm sintetic o listă cu metode tradiționale și moderne, respectiv cu metode care valorizează/ formează competenţe digitale, care pot fi utilizate în ora de *Istoria Bisericii Reformate*.

1. Metode tradiționale și moderne

- Explicația și prelegerea narativă – Asigură prezentarea coerentă a temelor teologice, adaptată la nivelul de înțelegere al elevilor; este potrivită în activitățile care vizează analiza de texte biblice, patristice etc.
- Conversația euristică – Stimulează gândirea elevilor, prin întrebări bine formulate, conducând la descoperirea personală a adevărurilor religioase; este o metodă care se poate aplica în activități de prezentare a unor concepte religioase.
- Lectura explicativă și interpretarea textului biblic – Facilitează învățarea la istoria religgilor, cu accent pe înțelegerea termenilor specific, semnificația morală și aplicabilitatea în viața cotidiană, fundamentată biblic.
- Studiul de caz – Îi ajută pe elevi să analizeze și să dea răspunsuri din perspectiva moralei religioase la situații etice complexe (avort, eutanasie, dreptate socială), pornind de la experiența lor de viață sau de la diferite evenimente și problematici sociale.
- Portofoliul tematic – Dezvoltă capacitatea elevilor de efort pentru rezolvarea unei teme mai complexe, autonomia în învățare, abilitățile de colaborare și capacitatea de autoevaluare. Elevii adună pe parcursul semestrului reflecții personale, analize de texte religioase, recenzii de filme cu tematică religioasă etc.
- Eseul argumentativ – Elevii exersează exprimarea opiniilor și formularea de argumente coerente cu privire la diferite evenimente din viața cotidiană sau la teme mai complexe precum: „Este credința compatibilă cu știința?”, „Ce înseamnă libertatea religioasă în societatea de azi?”
- Dezbaterea de tip academic (Oxford-style) – Favorizează gândirea critică, argumentarea, empatia intelectuală. Se abordează dileme morale sau religioase: „Banii pot cumpăra fericirea?”, „Religia și drepturile omului sunt în conflict?”
- Lectura comparativă – Dezvoltă spiritul analitic și interconectarea cunoștințelor, prin compararea unor texte religioase cu texte literare sau filosofice pe teme comune (ex. iubirea, suferința, mântuirea).

2. Metode care sprijină dezvoltarea de competențe digitale

Predarea *Studiilor Biblice* în liceu trebuie să se racordeze la realitatea digitală a elevilor, oferindu-le un cadru în care să-și dezvolte atât gândirea morală, cât și competențele digitale. Iată câteva metode recomandate:

- WebQuest religios – Elevii investighează teme folosind surse online credibile. Rezultatul poate fi prezentat sub formă de infografice, prezentări sau postere digitale.
- Crearea de conținut digital – Elevii realizează podcasturi, videoclipuri scurte, prezentări interactive sau materiale vizuale pe teme religioase.
- Utilizarea platformelor educaționale Google Classroom, Moodle sau Padlet pentru organizarea materialelor și a activităților.

• Quiz-uri interactive (Kahoot, Quizizz) – Pot fi utilizate pentru recapitulare sau evaluare dar și pentru momentele de captare a atenției la începutul unei activități.
• Crearea unui blog tematic – Poate fi planificată realizarea unui blog al clasei, unde elevii postează reflecții, eseuri, impresii din excursii religioase, recenzii de filme/documentare. Se dezvoltă competențe media, digitale și de scriere argumentativă.
• Tururi virtuale și realitate augmentată – Pot fi utilizate pentru vizitarea virtuală a unor obiective religioase (ex. Sfântul Mormânt, Muntele Athos, Catedrala Notre-Dame). Folosirea aplicațiilor AR pentru descoperirea simbolurilor dintr-o biserică sau icoană.
• Proiecte colaborative online – Elevii din clase sau școli diferite colaborează online pe o temă moral-religioasă. Se pot realiza e-book-uri, colecții de rugăciuni sau mărturii ale tinerilor despre credință.

3. Metode pentru dezvoltarea competențelor verzi

În învăţătura creştină, lumea creată este darul lui Dumnezeu, iar omul are o vocație de iconom al creației. Educația religioasă poate cultiva în elevi iubirea față de creație ca formă de iubire față de Dumnezeu, conștientizând că distrugerea naturii nu este doar o problemă ecologică, ci și una spirituală: o ruptură a comuniunii cu Dumnezeu, cu semenii și cu lumea. În formarea competenţelor verzi prin disciplina *Istoria Bisericii Reformate*, pot fi utilizate următoarele metode:
• Lectura biblică interactivă (cu aplicații digitale)
Folosind aplicații sau fișe interactive create în Wordwall / Google Forms, elevii pot identifica: texte biblice referitoare la creaţie, porunci despre protejarea creației, virtuţi precum: cumpătarea, milostenia, recunoştinţa, smerenia etc. De asemenea, pot realiza o colecție de versete și învățături biblice care fundamentează ecologia creștină.
• Dezbateri teologice cu tematică ecologică
Elevii pot fi implicați în dezbateri în care să argumenteze din perspectivă religioasă, cu citate din Scriptură, teme precum: „Poluarea – un nou păcat al omului modern?”, „Mai putem vorbi despre sfințirea creației într-o lume industrializată?”, „Cum putem trăi creștinește în armonie cu natura?”
• Învățarea prin proiecte
Elevii pot realiza în echipă proiecte multimedia interdisciplinare (prezentare, afiș, mini-documentar sau site).
• Învăţarea prin Podcast religios
Elevii pot crea un podcast religios (cu sprijinul profesorului) în care discută teme precum: „Ce spune Biblia despre grijă față de natură?”, „Cum se împacă dezvoltarea cu sfințenia?”, „De ce consumismul este o problemă spirituală?”, etc. prin care se încurajează gândirea critică și exprimarea valorilor religioase în limbaj actual. Pot fi invitate diferite persoane: preotul paroh, profesori universitari, călugări, ecologişti creştini etc.
• Învăţarea prin implicare în comunitate (Service learning religios)
Elevii pot fi implicați în: acțiuni de voluntariat ecologic, campanii de informare cu mesaje creștine (ex: „Creația este darul lui Dumnezeu, nu locul nepăsării noastre!”, „Cumpătarea începe cu inima milostivă” etc.), organizarea unei slujbe sau rugăciuni pentru protejarea mediului (în cadrul unor parteneriate Şcoală-Familie-Biserică).
Prin diversificarea metodelor didactice și adaptarea lor la contextul actual, ora de Istorie a religiilor devine un spațiu privilegiat în care elevii învață să înțeleagă corect valorile morale și rolul acestora în dezvoltarea personală și socială, să trăiască autentic și să acționeze responsabil, își dezvoltă echilibrul interior și emoțional în lumina credinței, să exerseze competențe digitale și sociale esențiale pentru lumea contemporană, să își afirme identitatea spirituală, valorile și apartenența la comunitatea de credință.

B. Abordarea conținuturilor

Abordarea conținuturilor presupune o atitudine flexibilă a profesorului, prin accentul pus pe: valorificarea experiențelor de viață ale elevilor; accentuarea caracterului aplicativ al conținuturilor, creând contexte semnificative de învățare pentru viața reală; abordări diferențiate ale conținuturilor învățării, în acord cu experiențele elevilor şi cu contextul social în care trăiesc aceştia; realizarea de conexiuni între disciplină și alte discipline de studiu.
Conținuturile propuse în programa școlară nu reprezintă teme de lecții, ci unități tematice. Numărul de conținuturi (între 10-15 teme, la nivelul fiecărei clase) de pe parcursul unui an școlar permite: abordarea unor conținuturi pe parcursul mai multor ore, în funcție de complexitatea acestora, de nivelul clasei de elevi, de particularitățile comunității.

Ordinea abordării conținuturilor nu este una prestabilită prin programa şcolară. Profesorul are libertatea de a planifica în manieră personalizată ordinea în care va prezenta temele, în acord cu logica firească a domeniului şi cu specificul vieții religioase a comunității, precum şi în relație cu teme de la alte discipline de studiu.
În abordarea conținuturilor se pot utiliza elemente de tip predominant confesional (texte biblice), recomandate a fi abordate pe parcursul fiecărei clase. Acestea nu vor fi analizate ca unități de conținut de sine stătătoare, ci vor constitui modalități de exemplificare a temelor anterior menționate.

C. Contexte şi medii de învăţare

Ora de *Istoria Bisericii Reformate*, în învățământul liceal, trebuie să răspundă nu doar nevoii de formare morală și spirituală, ci și realităților unei educații moderne, orientate spre dezvoltarea integrală a elevului. În acest sens, este necesară folosirea unor contexte și medii de învățare variate, care să susțină învățarea activă și colaborativă, formarea competențelor, echilibrul emoțional și spiritual al elevilor, legătura cu comunitatea și viața reală.

1. Spații educaționale

Săli cu aranjamente flexibile – mobilă ușor de reconfigurat, pentru lucru individual, în perechi sau în grupuri. Astfel, se poate trece de la predare frontală la activități colaborative.

Colțuri de liniște și reflecție – spații special amenajate în clasă (cu icoane, lumânări, citate motivaționale) care oferă elevilor un cadru intim și liniștit pentru reculegere, rugăciune personală, meditație sau exprimarea gândurilor și emoțiilor într-un jurnal personal. Pot fi folosite la începutul orei sau pentru activități de autocunoaștere.

2. Învățare combinată (fizică și digitală)

Învățare mixtă – combinarea lecțiilor desfășurate în clasă cu activități online. De exemplu: temele pot fi trimise prin platforme educaționale, iar elevii pot urmări materiale video sau audio religioase ca suport pentru reflecții sau dezbateri.

Învățare în secvențe de format scurt – utilizarea de materiale digitale scurte (video, citate, versete, imagini cu mesaje morale) pentru a declanșa discuții sau pentru a oferi elevilor „pastile de înțelepciune” creștină ușor de reținut.

3. Învăţarea prin utilizarea realităţii virtuale (VR) şi augmentate (AR)

Vizite virtuale – folosirea tehnologiei pentru vizitarea unor locuri cu semnificație religioasă (mănăstiri, muzee, biserici istorice), fără a ieși din clasă. Aceste experiențe pot fi completate cu activități de cercetare, prezentări sau reflecții scrise.

Simulări și reconstituiri – folosirea aplicațiilor care reconstituie evenimente biblice, epoci istorice, pentru ca elevii să înțeleagă mai profund contextul religios și mesajul spiritual al acestor momente.

4. Învățare personalizată și adaptată

Trasee personalizate de învățare – profesorul poate crea activități diferențiate în funcție de nevoile, nivelul și interesele elevilor, de specificul experienței religioase a acestora.

Accesibilitate pentru toți elevii – folosirea diverselor forme de exprimare (scris, vorbit, desenat, înregistrări audio), astfel încât fiecare elev să-și poată exprima ideile și trăirile religioase într-un mod autentic și accesibil.

5. Învățare prin colaborare și implicare comunitară

Proiecte în echipă sau în parteneriat cu alte școli – realizarea de activități comune pe teme religioase sau morale.

Campanii educative sau sociale – elevii pot organiza acțiuni caritabile, expoziții sau campanii în cadrul școlii sau al comunității, promovând valorile creștine precum solidaritatea, iertarea sau respectul față de aproapele.

6. Practici cu rol spiritual și emoțional

Momente de rugăciune sau liniște – la începutul sau finalul orei, pot fi introduse scurte momente de rugăciune, tăcere meditativă sau ascultare a unei reflecții audio cu mesaj religios.

7. Inteligența artificială ca facilitator al învățării (sub îndrumarea profesorului)

Elevii utilizează aplicații bazate pe inteligență artificială pentru a explora conținuturi religioase, sub îndrumarea profesorului.

AI oferă explicații suplimentare, exemple, sinteze sau definiții pentru o mai bună înțelegere a temelor studiate.

Profesorul ghidează activitatea, stabilește obiective clare și monitorizează modul în care elevii folosesc AI.

AI sprijină învățarea personalizată, oferind feedback și resurse adaptate ritmului fiecărui elev.

Elevii pot folosi AI pentru a formula întrebări, crea prezentări, reflecta asupra valorilor morale și religioase.

Prin valorificarea acestor contexte și medii de învățare, elevul este plasat în centrul procesului educațional, ca participant activ, nu doar receptor de informații, se formează nu doar competențe cognitive, ci și dimensiunea emoțională și spirituală a elevului, se creează o legătură între tradiție și inovație, între valorile perene ale credinței și cerințele societății actuale. Astfel, Religia devine o disciplină vie, ancorată în realitate, cu impact formator asupra caracterului, atitudinilor și alegerilor personale.

D. Aspecte privind evaluarea

Odată cu includerea *Istoriei Bisericii Reformate* ca disciplină în cadrul examenului de Bacalaureat, procesul de evaluare capătă o importanță și mai mare în configurarea traseului educațional al elevilor. Evaluarea în liceu trebuie să reflecte atât formarea competențelor cognitive și spirituale, cât și capacitatea de aplicare a valorilor moral-religioase în viața personală și comunitară.

1. Relația organică predare-învățare-evaluare

În cadrul orei de *Istoria Bisericii Reformate* la liceu, evaluarea este strâns legată atât de învățare, cât și de predare, constituind împreună un sistem coerent și dinamic. Evaluarea nu trebuie privită ca o activitate separată, ci ca un proces continuu, integrat în întregul parcurs educațional, care oferă feedback valoros pentru elev, dar și pentru profesor. Această relație organică implică:

- adaptarea strategiilor de predare în funcție de nevoile identificate ca urmare a evaluărilor inițiale, de parcurs, finale;
- orientarea învățării către formarea de competențe reale, nu doar acumularea de cunoștințe;
- motivarea elevului, prin recunoașterea progresului său și prin valorizarea reflecției personale;
- corelarea evaluării cu finalități educaționale.

Evaluarea contribuie astfel la formarea și dezvoltarea competențelor specifice disciplinei *Istoria Bisericii Reformate*, la îmbunătățirea continuă a predării și a învățării, prin adaptarea conținuturilor și metodelor la nivelul real al clasei, prin sprijinirea elevului în procesul de autocunoaștere și asumare a valorilor creștine.

2. Evaluarea ca mijloc de motivație și reglare

La liceu, evaluarea va accentua două funcţii esenţiale ale evaluării: funcţia de reglare şi funcţia motivaţională.

Evaluarea oferă profesorului feedback cu privire la eficiența metodelor folosite, la înțelegerea conceptelor și valorilor de către elevi, la necesitatea de adaptare sau reluare a unor conținuturi, respectiv la progresul fiecărui elev.

Din perspectiva elevului, aflat în etapa consolidării identității și a asumării valorilor personale, evaluarea trebuie să valorizeze progresul personal al acestuia, să încurajeze implicarea lui activă și autentică, să pună accent pe responsabilitate și autocunoaștere, respectiv să susțină decizia informată privind continuarea studiilor sau alegerea unei direcții vocaționale/ profesionale.

3. Metodologia evaluării

a) Evaluare tradițională (sumativă și formativă), prin:
- teste scrise (cu itemi obiectivi și subiectivi);
- evaluări orale structurate (răspunsuri argumentate, eseuri).
- verificarea învățării prin întrebări și activități de consolidare la finalul unităților de învățare.
b) Metode moderne/ alternative de evaluare:
- portofoliul personal – colectare de reflecții, eseuri, jurnale spirituale, fișe de activitate, proiecte și produse creative realizate în timp;
- proiectul tematic – individual sau în grup, cu teme relevante din programa de Istoria Bisericii, ce implică documentare, aplicare practică și prezentare argumentată;
- autoevaluarea ghidată – prin fișe sau jurnale de reflecție, elevii sunt invitați să evalueze ce au înțeles, cum s-au raportat emoțional și ce valori au interiorizat;
- observarea sistematică – a participării, a implicării în discuții și dezbateri, a comportamentului și atitudinilor exprimate în contexte de învățare;
- evaluarea produselor de învățare – afișe, prezentări, creații artistice sau digitale cu conținut moral-religios;
- studii de caz și rezolvarea de dileme morale – permit evaluarea capacității elevului de a analiza critic, de a formula judecăți morale și de a aplica valorile creștine în situații reale;
- activități practice – implicarea elevilor în acțiuni cu caracter moral, filantropic sau spiritual, care pot fi ulterior evaluate prin jurnal de reflecție, discuții sau portofoliu.
c) Metode care valorifică competențele digitale și interdisciplinare:
- proiecte realizate cu ajutorul tehnologiei: prezentări, materiale video, podcasturi tematice;
- portofolii digitale: organizarea materialelor pe platforme educaționale (ex. Google Classroom, Moodle).

4. Valorificarea progresului individual

În centrul procesului evaluativ rămâne progresul elevului, nu comparația între elevi. Astfel, se va urmări cum evoluează fiecare elev din punct de vedere cognitiv, afectiv și spiritual, cum își dezvoltă capacitatea de a reflecta, a decide, a ierta, a fi solidar, în ce măsură valorile creștine devin parte a identității personale.
Evaluarea la disciplina *Istoria Bisericii Reformate* în liceu trebuie să devină o călătorie de autocunoaștere, reflecție și angajare personală. Mai ales în contextul includerii acesteia pentru Bacalaureat, este esențial ca procesul de evaluare să fie cuprinzător (valorificând toate dimensiunile învățării), personalizat (adaptat ritmului și profilului fiecărui elev) și motivant (stimulând dorința de cunoaștere, de aprofundare și de trăire autentică a credinței).

E. Istoria Bisericii Reformate ca disciplină de Bacalaureat – implicații pentru predare-învăţare-evaluare

Dacă elevul optează pentru *Istoria Bisericii Reformate* ca disciplină de Bacalaureat, evaluarea finală trebuie să reflecte:
- claritatea și coerența exprimării orale sau scrise;
- cunoștințele teologice fundamentate pe textul biblic, tradiția creștină și reflecția morală;
- capacitatea de argumentare morală și religioasă;
- interiorizarea valorilor și aplicarea lor în contexte personale și sociale.
Pregătirea pentru această evaluare poate include: simulări de probă scrisă, ateliere de argumentare și dezbatere, exerciții de interpretare a textului religios, reflecții pe marginea unor teme de actualitate.

Un aspect important îl constituie în acest context evaluarea prin teste grilă, care reprezintă o propunere modernă, menită să aducă mai multă obiectivitate și eficiență în procesul de examinare. Acest tip de testare permite corectarea rapidă și eliminarea erorilor subiective, oferind tuturor elevilor șanse egale. Totuși, religia este o disciplină care pune accent pe valori, reflecție personală și înțelegere profundă, aspecte greu de surprins doar prin alegeri de tip grilă. Prin urmare, este important ca forma de evaluare să păstreze un echilibru între rigoarea testării și specificul acestei discipline de învăţământ. Pregătirea pentru evaluarea la Istoria Bisericii prin teste grilă presupune o abordare diferită față de învățarea clasică, axată pe redactarea de eseuri sau răspunsuri dezvoltate, şi implică:
- înțelegerea temelor esențiale din programa școlară;

• memorarea noţiunilor-cheie, în condiţiile în care testele grilă cer adesea identificarea corectă a unor termeni, personaje, texte sau concepte, fapt care implică reţinerea de date şi idei principale, respectiv identificarea cu uşurinţă a unor concepte din context;
• exersarea cu teste grilă, pentru a familiariza elevul cu formatul acestora, din manuale, culegeri, platforme online, care facilitează analiza greşelilor şi conştientizarea lacunelor;
• dezvoltarea atenției și a concentrării, prin exerciții de citire atentă a întrebărilor și a tuturor variantelor de răspuns pentru evitarea confuziilor între termeni apropiați;
• organizarea eficientă a timpului, care implică realizarea unui plan de învățare structurat, în care materia este împărțită pe teme, revizuirea regulată a cunoştinţelor, simulări ale examenului de bacalaureat, pentru a gestiona timpul în examen.
Pregătirea pentru acest tip de evaluare combină memorarea logică cu practica aplicată și atenția la detalii, fiind o modalitate eficientă de a consolida cunoștințele religioase într-un format accesibil.

Profesorul poate utiliza metode şi tehnici didactice moderne și adaptate scopului evaluării.
1. Învățarea prin exersarea testelor grilă, pentru familiarizarea cu structura testului și cu tipul de întrebări;
2. Învățarea prin intermediul fișelor structurate și a schemelor recapitulative, care ghidează elevul în procesul de învățare și recapitulare;
3. Învățarea prin jocuri (de tip „quiz”) sau concursuri, pentru creşterea motivaţiei şi repetarea activă a informaţiilor;
4. Învățarea prin organizatori grafici (hărți mentale/ conceptuale, scheme logice), pentru structurarea logică a informației și evidențierea legăturilor dintre concept;
5. Învățarea prin asociere logică și mnemonică, pentru memorarea detaliilor prin reguli logice sau dispozitive mnemonice, iar nu mecanic;
6. Învățarea prin explicații și povestiri biblice, pentru înțelegerea profundă și memorarea mai ușoară a temelor;
7. Învățarea colaborativă (peer learning), pentru realizarea schimbului de idei și al sprijinului între colegi;
8. Învăţarea prin predare (reciprocal teaching), pentru fixarea cuoştinţelor şi dezvoltarea gândirii critice.
O predare eficientă susține atât învățarea logică, cât și memorarea activă, într-un mod atractiv și eficient pentru elevi. Astfel, pe lângă manual, fișe de lucru, culegeri cu teste grilă, pot fi folosite şi alte mijloace de învăţământ, precum: cartonașe cu variante de răspuns (A, B, C, D), grile scanabile (tip Scantron) – acolo unde sunt disponibile sisteme de evaluare automată, baze de date cu întrebări, din care profesorii pot genera teste variate, afișe/ postere cu concepte religioase-cheie, care facilizează învățarea vizuală.
În tot acest proces, un rol esenţial îl are feedback-ul continuu şi autoevaluarea, care facilitează conştientizarea de către elevi asupra progresului înregistrat şi promovează autonomia acestora în învăţare.

F. Adaptarea procesului de predare-învățare-evaluare la specificul diferitelor grupuri de elevi

În cadrul orelor de *Istoria Bisericii Reformate*, este esențială adaptarea strategiilor didactice, a conținuturilor și a modalităților de evaluare pentru a răspunde nevoilor diverse ale elevilor, în special ale celor cu cerințe educaționale speciale (CES) și/sau dizabilități. Acest demers implică utilizarea unor metode active, centrate pe elev, care să stimuleze participarea, empatia și reflecția personală, precum și personalizarea sarcinilor de lucru în funcție de ritmul și stilul de învățare al fiecărui elev. Materialele didactice pot fi adaptate vizual, auditiv sau tactil, în funcție de tipul dizabilității, iar evaluarea trebuie să fie continuă, formativă, oferind feedback constructiv și încurajând progresul individual. Colaborarea cu profesorii de sprijin, consilierul școlar și familia este, de asemenea, un element-cheie pentru integrarea eficientă a elevilor cu CES în activitățile de la clasă, asigurând un climat incluziv și valorificând potențialul fiecărui elev.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
Péter Csaba	Preot-Profesor	Liceul Teologic Reformat, Cluj-Napoca, Cluj
Zalányi Erzsébet	Profesor, Gr.I	Liceul Vocațional Reformat Tg.Mureș, Mureș
Pap Anikó	Profesor	Liceul Teologic Reformat Oradea, Bihor

RESPONSABILI/COORDONATORI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Zăbavă Mihaela	Consilier/Prof. gradul I	CNCE	Responsabil
Pâslaru Cătălin	Inspector general MEC	MEC	Responsabil
Püsök Sarolta	Prof.univ.	UBB	Coordonator științific
Bustya Janos	Pr. Prof.	Bis. Reformata	Coordonator GL

Anexa nr. 129

Programa școlară
pentru disciplina

ISTORIA BISERICII REFORMATE

Cultul Reformat

Clasele a IX-a – a XII-a
Curriculum de specialitate (CS)
Filiera vocațională, profil teologic
specializarea teologie reformată

Învățământ liceal

Traducere în limba maghiară

- 2026 –

TABEL CENTRALIZATOR AL PROGRAMELOR ȘCOLARE (TC+CS/TC/CS)

Nr. crt.	Filiera	Profilul	Domeniul/ Specializarea/ Calificarea	Clasele	Tip de programă (TC+CS/TC/CS)	Numele disciplinei din CS, cu rubrică proprie în catalog
	Vocațională	Teologic/Cultul Reformat	Teologic Reformat	IX-XII	CS	Istoria Bisericii Reformate

Vocațional, Teologic-Cultul Reformat, Teologie Reformată

Nr. crt.	Discipline de specialitate	Clasa a IX-a	Clasa a X-a	Clasa a XI-a	Clasa a XII-a
11.	Limba şi literatura română	1	1	1	1
12.	Limba şi literatura maghiară	1	1	1	1
13.	Studii biblice	2	2	1	1
14.	Literatura creştină reformată	1	1	1	1
15.	Istoria bisericii reformate	1	1	2	2
16.	Muzică bisericească*	1	1	1	1
17.	Educaţie spirituală (cu realocarea orelor disciplinei Religie din TC)	1	1	1	1
18.	Evidenţă bisericească informatizată	-	-	1	1
19.	Istoria artei creştine	-	-	1	1
20.	Istoria religiilor	-	-	1	1
TOTAL		**8**	**8**	**11**	**11**

129. melléklet. *A református egyház története* tantárgy tanterve – CS

- *Filiera vocațională, profil teologic, specializarea teologie Reformată*

BEMUTATÓ

Ez az iskolai program ***A református egyház története*** tantárgy tantervét képezi, amely a középiskolai osztályokra, *a szakirányú képzésre, a református teológia szakirányra,* a nappali tagozatos tanulmányokra vonatkozik, a 2026-2027-es tanévtől kezdődően.

Ezen osztályok esetében, a középfokú oktatás keretterveinek megfelelően, nappali tagozaton, az OMEC 4350/2025 mellékleteként jóváhagyva, a tantárgy tanulmányozásának heti óraszám-elosztása a következő, *szakosított tantervi* (CS) szegmensek szerint:

Tanulmányi év	9. osztály	10. osztály	11. osztály	12. osztály
Tananyagszegmens típusa	CS	CS	CS	CS
Heti óraszám (A református egyház története)	1	1	2	2

Az iskolai tanterv kidolgozása a következő jogszabályoknak megfelelően történik:

- a felsőoktatás előtti oktatásról szóló 198/2023 törvény;
- Az Európai Tanács (2018) ajánlásai az egész életen át tartó tanuláshoz szükséges kulcskompetenciákról;
- A nemzeti tanterv kidolgozására, frissítésére és értékelésére vonatkozó iránymutatások. A nemzeti tanterv referencia-keretrendszere, amelyet az OME 3239/2021 számú határozatával hagyott jóvá;
- A végzettségi profil, amelyet az OME 6731/2023 számú határozata hagyott jóvá;

Ezek a dokumentumok meghatározzák a kulcskompetenciák fejlesztésének keretét és a középiskolai végzettségűek képzési profilját, amelyhez *a református egyház története* tantárgy is hozzájárul.

A református egyház története tantárgy tantervét a kompetenciaalapú tantervtervezési modell szerint dolgozták ki. A tanterv úgy van felépítve, hogy hozzájáruljon a középiskolai végzettségű diákok képzési profiljának fejlesztéséhez, amely leírja a középiskolai végzettség megszerzésének végén a diákokkal szemben támasztott elvárásokat, a 198/2023 számú egyetemi előkészítő oktatási törvényben megfogalmazott követelményekre, valamint a diákok fejlődési jellemzőire hivatkozva.

A egyháztörténet tanulmányozásával a középiskolai végzettséggel rendelkezők spirituális és erkölcsi értékeken alapuló személyes identitásukat és önismeretüket fejlesztik; személyes, társadalmi és szakmai életükben alkalmazható etikus és felelősségteljes magatartást tanúsítanak; tiszteletet tanúsítanak a sokszínűség iránt és nyitottak a konstruktív párbeszédre; megszilárdítják általános műveltségüket a vallás egyetemes civilizációra és kultúrára gyakorolt hatásának megértése révén; gyakorolják a döntéshozatalhoz elengedhetetlen kritikus gondolkodást és erkölcsi ítélőképességet; aktívan bekapcsolódnak a közösség életébe, magukévá téve a szolidaritás, az együttműködés és az állampolgári felelősség értékeit.

A tantárgy az általános iskolában tanultakra épül, ahol a diákok először ismerkedtek meg a vallási kultúrával, az erkölcsi értékekkel és a közösségi értékekkel. A középiskolában a hangsúly az alapvető ismeretek felhalmozásától a kritikus gondolkodás, az erkölcsi ítélőképesség és a társadalmi felelősségvállalás készségeinek fejlesztésére helyeződik át. A fejlődés célja a személyes identitás megszilárdítása, a felnőtt életre való felkészülés és a spirituális értékek integrálása összetettebb társadalmi, kulturális és szakmai kontextusokba.

A tantárgy kiegészíti a társadalomtudományokat és a humán tudományokat az emberekre és a társadalomra vonatkozó értékalapú és spirituális szemléletmódjával. Természeténél fogva interdiszciplináris, előnyben részesítve az irodalom, a művészetek, a társadalomtudományok és az állampolgári ismeretek közös projektjeit. A tantárgy általános célja a személyiség keresztyén értékek szerinti formálása, a megfelelő ismeretek integrálása és a keresztyén erkölcsi attitűdök rendszerének kialakítása a hit tanításainak alkalmazásával a saját életben és a közösségben. A tanulmányok során a hallgatók olyan azonosulási szintet érnek el, amely lehetővé teszi számukra, hogy a bibliai szöveget ne egy távoli korszak alkotásaként fogadják el, hanem élő, releváns és erőteljes szövegként, amely tartós értékeket hirdet, amelyek mind az életükben, mind a társadalomban hatással lesznek.

A tudás, a magatartásformák és az értékek előmozdításán keresztül a tantárgy hozzájárul az Európai Bizottság szintjén meghatározott kulcskompetenciák fejlesztéséhez, amelyek összefüggésben állnak a Bloom-féle taxonómia által megfogalmazott és leírt szintekkel; különösen a tanulás

tanulásának, az interperszonális, interkulturális, társadalmi és polgári kompetenciák, valamint a kulturális tudatosság területét célzó kompetenciák kialakításában.

A 9–12. évfolyamok tantervében javasolt tartalom az egyetemes, reformált egyház történetének tematikus területére épül, beleértve a katekizmuson alapuló reformáció tanításait. Ez a terület lehetővé teszi a korábbi években elsajátított ismeretek elmélyítését koncentrikus feldolgozás révén.

A témák kiválasztása a következő elvek alapján történt:

- a pragmatizmus hangsúlyozása a készségek, attitűdök és viselkedésformák fejlesztésére való összpontosítás révén;
- utalás a személyes és közösségi élet aktuális kérdéseire;
- a tudás összekapcsolása más tantárgyakban, különösen az „Ember és társadalom” tantervi területen (történelem, földrajz, logika, filozófia) és a református teológiai középiskolák speciális tantervében szereplő speciális tantárgyakban megszerzett tudással.

Ez a tanterv rugalmasan van kialakítva, így a tanárok szabadon választhatják meg, hogyan közelítik meg az órákat. A tanítási módszert a konkrét készségekhez igazodva kell kidolgozni, és tiszteletben kell tartani a témák belső felépítését, valamint az osztály és a diákok sajátosságait.

ÁLTALÁNOS KOMPETENCIÁK (GC)

GC.1	**A református egyház történelmében bekövetkezett történelmi események és folyamatok, valamint teológiai irányzatok értelmezése, az egyháztörténetre jellemző időbeli és térbeli tájékozódási pontok, fogalmak és nyelv használatával, ésszerű magyarázatok és értelmezések kidolgozása céljából.**
GC.2	**Összehasonlítások és értékítéletek megfogalmazása olyan forrásokból származó információk felhasználásával, amelyek többféle perspektívát mutatnak be a református egyház történelmének történelmi eseményeiről és folyamatairól.**
C.G.3	**A történelmi tapasztalatok és a keresztyén vallási sokszínűség értelmezése a polgári attitűdök megvitatása érdekében**
C.G.4	**Kritikus gondolkodás és stratégiák integrálása az autonóm, együttműködésen alapuló és folyamatos tanulás érdekében a keresztyénség történetéből vett példák felhasználásával**

9. OSZTÁLY

SPECIFIKUS KOMPETENCIÁK (SC) ÉS A TANULÁSI TEVÉKENYSÉGEK PÉLDÁI (EAI)

C.G. 1 – A református egyház történelmében bekövetkezett történelmi események és folyamatok, valamint teológiai irányzatok értelmezése, az egyháztörténetre jellemző időbeli és térbeli tájékozódási pontok, fogalmak és nyelv használatával, ésszerű magyarázatok és értelmezések kidolgozása céljából.

IX.CS.1.1. Időbeli és térbeli tájékozódási pontok meghatározása a keresztyénség történelmi eseményeinek és folyamatainak elbeszélésében
• *Az események fontos tényeinek rövid összefoglalása a táblán vagy digitálisan létrehozott idővonal segítségével* • *Fogalmak meghatározása asszociációs játékok segítségével (esemény – dátum – szereplő)* • *Szimbólumok hozzárendelése illusztrált naptár készítésével, amely tartalmazza a fontos dátumokat.*
IX.CS.1.2. Az ok-okozati összefüggések magyarázata a keresztyénség történelmi eseményeinek és folyamatainak sorrendjében
• *Digitális forrásokhoz való hozzáférés a diákok által a füzetükbe készített fogalomtár segítségével.* • *A fogalmak felismerése interaktív kártyák segítségével, amelyek kifejezéseket és meghatározásokat tartalmaznak.* • *Események reprodukálása az egyház fejlődésével kapcsolatos ötletelés révén.*

C.G. 2 – Összehasonlítások és értékítéletek megfogalmazása olyan forrásokból származó információk felhasználásával, amelyek többféle perspektívát mutatnak be a református egyház történelmének történelmi eseményeiről és folyamatairól.

IX.CS.2.1. Különböző típusú történelmi források adaptálása azok élet különböző kontextusaiban való felhasználása érdekében
• *Információk integrálása gondolattérkép (ok-okozati diagram) készítésével.* • *Események rekonstruálása az információk kategorizálásával (politikai, társadalmi, vallási).* • *Információforrások felhasználása történelmi szövegelemzéssel: a diákok azonosítják az okokat az elsődleges forrásokban.*
IX.CS.2.2. Különböző forrásokból származó információk osztályozása történelmi mérföldkövek alapján
• *Információk rendszerezése egy város (pl. Debrecen, Kolozsvár) esettanulmányának elkészítésével.* • *Események osztályozása a változások térképének kitöltésével: a diákok megjelölik a reformált területeket.* • *Adatok értelmezése csoportos beszélgetések szervezésével: a reformáció hatásainak előnyei és hátrányai.*

C.G. 3 – A történelmi tapasztalatok és a keresztyén vallási sokszínűség értelmezése a polgári attitűdök megvitatása érdekében

IX.CS.3.1. A közösségi szerveződés formáinak fejlődésének vizsgálata különböző történelmi korszakokban
• *Egy esemény hatásainak értékelése összehasonlító táblázat segítségével (lutheránusok – kálvinisták – unitáriusok).* • *A történelmi tapasztalatok érvényesítése vitajáték szervezésével: minden csoport egy-egy tanítást támogat.* • *Értékrend ajánlása egy olyan szórólap elkészítésével, amely a különbségeket a fiatalabb diákok számára is érthető módon magyarázza.*
IX.CS.3.2. A kortárs keresztyén Európa identitásához hozzájáruló vallási elemek értelmezése
• *A reformáció oktatásra gyakorolt hatásainak elemzése egy református főiskola (pl. Debrecen, Sárospatak) bemutatásán keresztül.* • *Értékek és szervezeti formák ajánlása főiskolák térképének elkészítésével: a diákok megjelölik és dátummal ellátják őket a térképen.*

• *A középkori értékek megbecsülése egy 16. századi főiskolai hallgatóval készített képzeletbeli interjú segítségével.*

C.G. 4 – Kritikus gondolkodás és stratégiák integrálása az autonóm, együttműködésen alapuló és folyamatos tanulás érdekében a keresztyénség történetéből vett példák felhasználásával

IX.CS.4.1. A vallástörténeti esemény és/vagy folyamat bemutatásához szükséges források kidolgozása
• *Ötletek strukturálása vita útján: „A reformáció előnyös volt, vagy veszélyes szakadás?”* • *Elemzések kidolgozása 150 szavas esszék (pro/kontra) írásával.* • *Történelmi közösségek modelljeinek építése T-táblázat (pozitív/negatív) készítésével*
IX.CS.4.2. Több forrásból származó információk összefoglalása egy projekt elkészítéséhez
• *Projektötletek kidolgozása vizuális összefoglaló (diagram, poszter) készítésével.* • *Közösségi értékek megfogalmazása a katekizmus szerkezetétől ihletett „kérdés-válasz” játék segítségével.* • *A katekizmusból származó válaszok dramatizálása szerepjátékon keresztül: „Miért releváns a katekizmus ma?”*

9. OSZTÁLY

TANULÁSI TARTALOM

Tartalmi területek	Tartalom
I. Bevezetés és a Közel-Kelet bemutatása	**1. Palesztina a keresztyénség előtt**
II. A keresztyénség kezdetei	**2. Az egyház megjelenése és fejlődése – Az imádkozó és munkálkodó egyházi közösség – Péter és a munkálkodó apostolok „Tegyetek tanítványokat...”** **3. A keresztyének üldözésének kezdetei – István, az első keresztyén vértanú** **4. A „tizenharmadik” apostol – Pál, a pogányok apostola** **5. A keresztyének üldözése a Római Birodalomban – Nero, Decius, Diocletianus, Domitianus** **6. Az üldözésből kényszerré válás – Nagy Konstantin és Theodosius** **7. A keresztyén tanítás fejlődése az ókorban – viták a Szentháromságról és a krisztológiáról – Szent Ágoston**
III. Különbségek Nyugat és Kelet között	**8. Remeték és szerzetesek – „Ha mindig egyedül élsz, kinek mosod meg a lábát?” – Assisi Szent Ferenc** **9. A kelet és a nyugat eltérő fejlődése – A pápaság – Gergely és Leó** **10. A keleti egyház a középkorban – Ikonoklasztika – Az iszlám fejlődése** **11. Az 1055-ös nagy szakadás**
IV. Az egyház a középkorban	**12. Az állam és az egyház kapcsolata a középkorban – Investitúra** **13. A cluny-i reformmozgalom és hatása – Odo és Odolio** **• A keresztes hadjáratok (1096–1204)** **14. Eretnek mozgalmak és az inkvizíció / Misztikum és hatalom**
V. Reformok az egyházban	**15. A reformáció kezdetei – A reformáció előtti mozgalmak – Vald, Wycklif, Hus, Savanarola – A reformáció Angliában** **16. Martin Luther – „És a hit törvénye élni fog”** **17. Jean Calvin – „Szívemet, mint égő áldozatot, Istennek ajánlom fel”**

10. OSZTÁLY

SPECIFIKUS KOMPETENCIÁK (SC)
ÉS
A TANULÁSI TEVÉKENYSÉGEK PÉLDÁI (EAI)

C.G. 1 – A református egyház történelmében bekövetkezett történelmi események és folyamatok, valamint teológiai irányzatok értelmezése, az egyháztörténetre jellemző időbeli és térbeli tájékozódási pontok, fogalmak és nyelv használatával, ésszerű magyarázatok és értelmezések kidolgozása céljából.

X.CS.1.1. Történelmi fogalmak figyelembevétele a keresztyénség történelmi eseményeinek és folyamatainak leírásában, amelyek vallási kontextusban zajlottak
- *Különböző korszakok szerepének kiemelése illusztrált naptár készítésével.* - *A különböző korszakok főbb szakaszainak leírása kronológiai kollázs készítésével.* - *A középkori erkölcsi értékek felismerése reflexió írásával.*
X**.CS.1.2. Események és történelmi folyamatok összehasonlítása különböző korszakokból vagy területekről (nemzeti és nemzetközi) különböző kritériumok alapján**
- *A középkori imák modern nyelvre való átfogalmazása, kiemelve a keresztyén üzenet egyetemességét.* - *Luther üzenetének lefordítása a saját élettapasztalat nyelvére egy videoklip segítségével.* - *A középkori hitformák típus szerinti osztályozása egy összefoglaló táblázat kitöltésével, amely kiemeli azok spirituális üzenetét.*

C.G. 2 – Összehasonlítások és értékítéletek megfogalmazása olyan forrásokból származó információk felhasználásával, amelyek többféle perspektívát mutatnak be a református egyház történelmének történelmi eseményeiről és folyamatairól.

X.CS.2.1. Több forrásból származó információk kiválasztása véleményalkotás céljából
- *A reformáció elveinek alkalmazása az interkonfesszionális párbeszéd révén megoldott interperszonális konfliktusok szimulálásával.* - *A reformáció SOLA elveinek operacionalizálása az iskolában alkalmazható keresztyén magatartási szabályok kidolgozásával.* - *Szimbolikus modell felépítésével olyan ábrázolás létrehozása, amely bemutatja a hit, az ima és a cselekvés kapcsolatát a keresztyén életben.*
X.CS.2.2. A történelmi forrásokból származó információk különböző kritériumok szerinti kategorizálása összehasonlítás céljából
- *Történelmi események rekonstruálása társadalmi átalakulásokról szóló poszter készítésével.* - *A nemzet történelmével kapcsolatos információk ellenőrzése grafikus szervezők kitöltésével.* - *Történelmi adatok értelmezése interaktív térképek készítésével.*

C.G. 3 – A történelmi tapasztalatok és a keresztyén vallási sokszínűség értelmezése a polgári attitűdök megvitatása érdekében

X.CS.3.1. A közösségi szerveződés különböző történelmi korszakokban megjelenő aspektusainak összehasonlítása
- *A mindennapi életben hozott döntések történelmi tapasztalatok alapján történő indoklása folyamatábra készítésével.* - *A vallási értékrendhez tartozó lehetőségek érvényesítése esszé írásával.* - *Alternatív lehetőségek javaslása a reformált közösségi szervezetek erkölcsi kihívásaira strukturált vitában.*
X.CS.3.2. Az alapvető emberi jogok tiszteletben tartásának szükségességének érvelése keresztyén történelmi mérföldkövek felhasználásával
- *Az alapvető emberi jogok támogatása podcast készítésével.* - *Az emberi jogok tiszteletben tartásának alapelveinek ajánlása megoldások szótárának elkészítésével.* - *Következtetések megfogalmazása az emberi jogi elvek fejlődéséről a témával kapcsolatos idővonal létrehozásával.*

C.G. 4 – Kritikus gondolkodás és stratégiák integrálása az autonóm, együttműködésen alapuló és folyamatos tanulás érdekében a keresztyénség történetéből vett példák felhasználásával

X.CS.4.1. Történelmi vallási témákról szóló előadások koncepcióinak megfogalmazása különböző eszközök, többek között digitális és mesterséges intelligencia segítségével
- *Új megoldások javaslása különböző történelmi vallási konfliktusokra, figyelembe véve az alapvető etikai elveket, interaktív döntési térkép segítségével.* - *A keresztyén elveken alapuló, a mikroközösségek (pl. osztály) társadalmi kohézióját elősegítő módszerek kidolgozása interaktív közösségi terv (digitális tábla: Padlet) létrehozásával.* - *A vallástörténetből ismert negatív viselkedésformák alternatíváinak kidolgozása koncepciótérkép létrehozásával.*
X.CS.4.2. Vallási történelmi tények és folyamatok átírása adott mérföldkövek alapján
- *Történelmi eseményen alapuló színdarab kitalálása a különbségek elfogadásáról szóló bibliai színdarab forgatókönyvének létrehozásával.* - *Ötletek kidolgozása „Az egyesítő párbeszéd”, az egyház történelme által ihletett flashmobhoz, egy vallások közötti műhely megszervezésével.* - *Marketingmodell kidolgozása egy történelmi esemény alapján, amely a tisztelet és a közösség üzenetét közvetíti, egy „Együtt a ...ért” nevű vizuális kampány megtervezésével.*

10. OSZTÁLY

TANULÁSI TARTALOM

Tartalmi területek	Tartalom
I. A reformáció tanításai	**1. Önismeret – Keresztyén vagyok – Protestáns – Református – A református egyház hitvallásai – II. Helvét Hitvallás, Heidelbergi Káté** **2. Mit hiszek az emberről, a bűnről, a bűnbocsánatról** **3. Mit hiszek Istenről, Jézusról, a Szentlélekről – A Szentháromság** **4. Mit hiszek az egyházról és a szentségekről** **5. Mit hiszek Isten törvényéről és az imádságról** **6. Mit hiszek a hitvallásról és a megigazulásról** **7. Mit gondolok a feltámadásról, a világ végéről, az utolsó ítéletről, az Antikrisztusról**
II. A magyarok és a keresztyénség	**8. A magyarok vallása – A magyarok vallási élete a Kárpát-medencébe érkezésük előtt** **9. A magyarok és a keresztyénség – Konstantinápoly és a nyugati keresztyénség hatása** **10. Az egyházi struktúrák kialakulása István király uralkodása alatt** **11. Az egyház Magyarországon a XI-XIII. században – Szent László király egyházpolitikája**
III. A helyi reformok korszaka (1542–1557)	**12. A reformáció tanításainak első jelei Mohács előtt és a reformáció terjedése a mohácsi csata után – A segesvári vita, 1538** **13. A reformáció Brassóban** **14. A reformáció az ellenreformáció idején – A reformátorok partiumi zsinatai** **15. Heltai Gáspár és a reformáció Kolozsváron**

11. OSZTÁLY

SPECIFIKUS KOMPETENCIÁK (SC)
ÉS
A TANULÁSI TEVÉKENYSÉGEK PÉLDÁI (EAI)

C.G. 1 – A református egyház történelmében bekövetkezett történelmi események és folyamatok, valamint teológiai irányzatok értelmezése, az egyháztörténetre jellemző idő- és térbeli tájékozódási pontok, fogalmak és nyelv használatával, ésszerű magyarázatok és értelmezések kidolgozása céljából.

XI.CS.1.1. A keresztyénség történelmi eseményeinek és folyamatainak osztályozása társadalmi, gazdasági, politikai és kulturális kritériumok alapján
- *A magyar reformátorok életének fontos helyszíneinek leírása egy „A hit helyszínei” című interaktív térkép elkészítésével.* - *A reformáció kezdete társadalmi érzékenységre vonatkozó normáinak meghatározása a Kárpát-medencében, egy Bocskai István nevében írt levél segítségével.* - *Online források felhasználása a keresztyén közösség életéről szóló versek kereséséhez és megjelöléséhez, „Az egyház – a hívők élő teste” című tematikus gyűjtemény összeállításával.*
XI.CS.1.2. A keresztyénség történelmi eseményeinek és folyamatainak jelentőségének bemutatása a korszak kontextusára való hivatkozással
- *A reformátorok megpróbáltatásokkal szembeni hozzáállásának összehasonlítása a mai fiatalok reakcióival egy, „A hit bátorsága akkor és most” című esettanulmány elkészítésével.* - *Annak magyarázata, ahogyan a védelmező fejedelmek tanításai hatottak az európai kultúrára, az egyház és a keresztyén művészet fejlődése közötti kapcsolat bemutatásával.* - *A Kárpát-medence vallási életéről szóló információk interaktív idővonalon való rendszerezése, kiemelve a vallási identitás kialakulásának legfontosabb pillanatait.*

C.G. 2 – Összehasonlítások és értékítéletek megfogalmazása olyan forrásokból származó információk felhasználásával, amelyek többféle perspektívát mutatnak be a református egyház történelmének eseményeiről és folyamatairól.

XI.CS.2.1. Források kritikus elemzése a keresztyénség történelmének tényeinek és folyamataik magyarázatához
- *A magyar reformátorok tanításainak alkalmazása a valós élethelyzetekre személyes motivációs üzenet kidolgozásával.* - *A református egyház ellenreformáció alatti életéből ihletett erkölcsi dilemmák megoldása értékalapú megoldások megfogalmazásával és a választás mögött álló lelki érvek magyarázatával.* - *A református fejedelmek üzeneteinek a modern világ kontextusához való igazítása rövid szövegek vagy digitális bejegyzések írásával.*
XI.CS.2.2. A történelmi forrásokban azonosított nézőpontok rendszerezése
- *Különböző források nézőpontjainak felhasználása egy hitvallási röpcédula elkészítéséhez.* - *A református vezetők nézőpontjainak integrálása az iskolák létrehozásában közvetített értékek azonosítása érdekében, az oktatás szükségességéről szóló poszter készítésével.* - *A jótékonyság fontosságával kapcsolatos nézőpontok kiválasztása az egyháztörténet különböző korszakaiban.*

C.G. 3 – A történelmi tapasztalatok és a keresztyén vallási sokszínűség értelmezése a polgári attitűdök érvelése érdekében

XI.CS.3.1. A keresztyén közösségek fejlődésének elemzése politikai, társadalmi és gazdasági szempontból
- *A mindennapi döntések igazolása az egyháztörténetből levont következtetések alapján, alkalmazva a mindennapi dilemmákra, folyamatábra készítésével.* - *Egy strukturált vita keretében a serdülőkorra jellemző erkölcsi kihívásokra vonatkozó alternatív lehetőségek felmutatása.* - *A keresztyén közösség elemzésén alapuló forgatókönyvek szerinti esettanulmányok készítése.*

XI.CS.3.2. A kulturális sokszínűség hozzájárulásának értékelése a keresztyén társadalom fejlődéséhez
- *A mindennapi viselkedés erkölcsi értékelésének alapjainak megteremtése az egyháztörténet következtetései alapján, egy „felelősségteljes keresztyén döntés” táblázat kidolgozásával* - *A keresztyén kapcsolatokra vonatkozó normák ajánlása illusztrált üzenetek létrehozásával.* - *A sokszínűség elismerése érdekében indított projektek értékelése a mindennapi életből merített esettanulmányok alapján.*

C.G. 4 – Kritikus gondolkodás és stratégiák integrálása az autonóm, együttműködésen alapuló és folyamatos tanuláshoz a keresztyénség történelméből vett példák felhasználásával

XI.CS.4.1. Különböző forrásokból származó információk integrálása érvelő esszék írásához
- *A társadalmi kohézió előmozdításának módszereinek kidolgozása alapvető érvek és elméletek létrehozásával* - *Tézisek és elméletek javaslása, figyelembe véve az alapvető etikai elveket, koncepciótérkép segítségével.* - *Esszé írása a történelmi ismeretek hatásának bemutatására érvek kidolgozásával.*
XI.CS.4.2. Történelmi vallási folyamatok vizsgálata
- *A keresztyén orientációk összefoglalása egy mini-útmutató kidolgozásával, amely kiemeli a református elődök alapelveit.* - *A reformációból ismert keresztyén elvek alapján felelősségteljes, emberközpontú megoldások kidolgozása a 21. századi közösségi problémákra PowerPoint-prezentáció készítésével.* - *Hipotézisek megfogalmazása a vallási folyamatok alapján, különböző évszázadok egyházi tanulmányozásával.*

11. OSZTÁLY

TANULÁSI TARTALOM

Tartalmi területek	Tartalom
I. Magyar reformátorok	**1. Dévai Biró Mátyás, Sztárai Mihály, Szegedi Kis István,** **2. Huszá Gál, Kálmáncsehi Sánta Márton, Méliusz Juhász Péter** **3. A Szentírás fordításai** **4. Károli Gáspár és a Vizsolyi Biblia**
II. A protestáns egyházak szétválása Erdélyben	**5. A református és a lutheránus egyházak szétválása** **6. Az unitárius egyház megalakulása** **7. Vallási béke Erdélyben – magyar vallási felekezetek, kánonok és zsinatok** **8. A reformáció utáni közkultúra fejlődése**
III. A Báthori-család uralkodása	**9. Báthori István és Báthori Zsigmond egyházpolitikája** **10. Ellenreformáció – a jezsuiták száműzése Erdélyből – Pázmány Péter**
IV. Bocskai István és a protestáns vallásszabadság	**11. Ifjúsága és a Habsburg-párti debütálás** **12. Politikai bonyodalmak és irányváltás** **13. Függetlenségi háború – A fejedelem – Bécsi béke**
V. Báthori Gábor uralkodása	**14. Báthori Gábor jellemvonásai és politikája** **15. Az egyház Báthori Gábor uralkodása alatt** **16. Az egyházi élet a századfordulón**
VI. Bethlen Gábor, a református fejedelem és patrónus	**17. Család és fiatalkor – Politika és a csatatér** **18. Politikai pályafutásának kezdete** **19. „A család sorsa, hogy megvédjen minket”** **20. A fejedelem – Katonai hadjáratok** **21. Bethlen és a ellenreformáció** **22. Bethlen első és második házassága** **23. Bethlen kulturális politikája – Collegium Academicum** **24. Indulás Gyulafehérvárról– Diákélet** **25. A könyvtár és a nyomda – A professzorok második generációja**

Tartalmi területek	Tartalom
	26. Bethlen Gábor és az egyházak
VII. A bibliai fejedelem – I. Rákóczi György	**27. Rákóczi egyházi és kulturális politikája** **28. Rákóczi és a református egyház** **29. Puritanizmus, szombatosok I. Rákóczi György uralkodása alatt** **30. A könyvek iránti szeretet és az váradi iskola** **31. Lorántffy Zsuzsanna, a református egyház pártfogója**

12. OSZTÁLY

SPECIFIKUS KOMPETENCIÁK (SC) ÉS A TANULÁSI TEVÉKENYSÉGEK PÉLDÁI (EAI)

C.G. 1 – A református egyház történelmében bekövetkezett történelmi események és folyamatok, valamint teológiai irányzatok értelmezése időbeli és térbeli tájékozódási pontok, az egyháztörténethez kapcsolódó fogalmak és nyelv használatával, ésszerű magyarázatok és értelmezések kidolgozása céljából.

XII.CS.1.1. Érvelő álláspontok megfogalmazása a történelmi események és folyamatok, valamint a keresztyénség hatása a mai világra vonatkozóan
- *A reformáció eredményeit elnyomó módszerek meghatározása egy magyar reformátor nevében írt levél segítségével.* - *Ravasz László főbb tanításainak magyarázata, majd azok bemutatása egy rövid videó vagy dokumentumfilm formájában.* - *Különböző felekezetek keresztyén ünnepeinek bemutatása egy általa választott ünnep meghívójának elkészítésével.*
XII.CS.1.2. A keresztyénség történelmi eseményeinek és folyamatainak összefüggéseinek feltárása a társadalom fejlődésének elemzése érdekében
- *A reformáció főbb tanításainak összefoglalása egy prezentáció (PPT) elkészítésével.* - *Bethlen Gábor és Apafi Mihály vallási és politikai intézkedéseinek és döntéseinek összehasonlítása egy elemző esszében, melynek címe: Hit, hatalom, nemzeti identitás.* - *A forradalom főbb eseményeinek értelmezése egy kreatív beszámoló (pap, történész, családtag) elkészítésével, amelynek címe: Isten és a szabadság: vallási és társadalmi változások 1989-ben.*

C.G. 2 – Összehasonlítások és értékítéletek megfogalmazása olyan forrásokból származó információk felhasználásával, amelyek többféle perspektívát mutatnak be a református egyház történelmének eseményeiről és folyamatairól.

XII.CS.2.1 Személyes nézőpont alkalmazása egy történelmi témában a forrásokból származó információk alapján
- *A reformáció utáni emberi értékekről (antropológia) alkotott nézetek összehasonlítása az Analogy Organizers vagy Analogy Generator grafikus szervezők kitöltésével.* - *Az iszlám erdélyi fejedelemségek életére gyakorolt hatásának rekonstruálása 17. századi imák fogalmazásával.* - *A tolerancia fogalmának integrálása a Tolerancia-ediktum szövege alapján egy rövid filmbe, amelyben megismétlik a „Közösségünkben nem szokás ...” kijelentést.*
XII.CS.2.2. A forrásokból származó információk relevanciájának és hitelességének ellenőrzése a mindennapi élet problémás helyzetének megoldásában
- *Konkrét példákkal bemutatni, hogyan tudja a hit megváltoztatni a viselkedést és a hozzáállást, egy „A hit ereje az emberek cselekedeteiben” című PowerPoint-prezentáció elkészítésével.* - *Az Újszövetség erkölcsi tanításainak megvalósítása egy közösségi cselekvési tervben (önkéntesség, mások segítése, környezetvédelem) a hit aktív gyakorlásával.* - *Algoritmusok felhasználása történelmi események elemzésére a bibliai szövegek központi üzenetének, problémájának és problémamegoldási modelljének azonosításával, logikai és spirituális megközelítés alkalmazásával.*

C.G. 3 – A történelmi tapasztalatok és a keresztyén vallási sokszínűség értelmezése a polgári attitűdök megvitatásához

XII.CS.3.1. A történelmi tapasztalatok relevanciájának értékelése a kortárs társadalom megértése szempontjából, az egyház fejlődése alapján
- *Szenczi Molnár Albert döntéseinek értelmezése interjú készítésével, ismert életrajzi adatok felhasználásáva.l* - *Október 31. és november 1. jelentőségének összehasonlítása a Wittenbergi Napilap 1517. november 2-i számának elkészítésével.* - *Következtetések megfogalmazása az erdélyi protestáns uralkodók életrajzának elemzésével, avatár vagy „The roll on the Wall” létrehozásával, amelynek címe: Egy sebzett nép vezetője.*
XII.CS.3.2. A keresztyén és református keresztyén vallási identitás hozzájárulásának igazolása az európai demokráciához
- *A reformáció szerepének értékelése az európai társadalom fejlődésében egy „Ha nem lett volna a reformáció...” című podcast létrehozásával.* - *A református fejedelmek által Erdélyben alapított iskolák hatékonyságának elemzése a korabeli tudósok kutatásával.* - *Bod Péter és Misztotfalusi Kis Miklós szerepének értelmezése a könyvnyomtatás fejlődési idővonalának (Timeline) létrehozásával.*

C.G. 4 – Kritikus gondolkodás és stratégiák integrálása az autonóm, együttműködésen alapuló és folyamatos tanulás érdekében a keresztyénség történetéből vett példák segítségével

XII.CS.4.1. Olyan polgári kezdeményezések kidolgozása, amelyek kritikus szemmel építenek a történelmi vallási tapasztalatokra
- *A reformátorok írásainak modern formában történő átírása podcast készítésével.* - *A református fejedelmek udvarában rendezett ünnepség bemutatása menü és program összeállításával.* - *Az imádkozással kapcsolatos fogalmak összefoglalása különböző korszakokból származó, imádkozással kapcsolatos témákból álló szótár létrehozásával.*
XII.CS.4.2. Saját tanulási tevékenységek átszervezése a közösen kitűzött célokhoz igazodva
- *Virtuális kiállítás tervezése „Az egyház a kommunizmus idején” témában Prezi-prezentáció vagy Genially Escape Room létrehozásával.* - *Útvonal kidolgozása „A református főiskolák újjáépítése felé” témában egy interaktív virtuális térkép grafikai díszítésével.* - *Rövid beszéd (Public Speaking típusú) a keresztyén oktatáshoz való jogról.*

12. OSZTÁLY

TANULÁSI TARTALOM

Tartalmi területek	Tartalom
I. A puritanizmus mint teológiai mozgalom	**1. A puritanizmus képviselői: Szilvásújfalvi Anderkó Imre, Szenczi Molnár Albert, Tolnai Dali János, Medgyesi Pál** **2. A szatmári zsinat**
II. A református egyház 1648 után	**3. II. Rákóczi György és Apafi Mihály** **4. Misztótfalusi Kis Miklós**
III. Erdély és a Habsburg Birodalom Ellenreformáció – rekatolizáció	**5. „A gyász évtizede” – Gályarabok – Michiel de Ruyter admirális** **6. I. Lipót – Leopoldinum Diploma és Explanatio Leopoldina** **7. II. Rákóczi Ferenc – a nemzeti függetlenségért és a protestánsok vallásszabadságáért folytatott küzdelem** **8. A szatmári béke** **9. Árva Bethlen Kata** **10. III. Károly uralkodása – Carolina resolutio és Pragmatica sanctio** **11. Bod Péter élete és munkássága** **12. „Egy állam, egy vallás” – Mária Terézia** **13. Szikszai György, az imakönyv szerzője**

Tartalmi területek	Tartalom
IV. Az egyház a felvilágosodás korában	**14. II. József – vallási tolerancia-rendeletek** **15. A protestáns egyházak 1830–1848 között** **16. A protestáns egyházak az abszolutizmus és a dualizmus idején**
V. Az egyház a 20. században	**17. A protestáns egyházak az első világháború után** **18. Ravasz László – a misszió fontossága a református egyházban** **19. A protestáns egyházak a második világháború alatt és után** **20. A protestáns egyházak a kommunizmus idején** **21. A Magyar Református Egyház – A Református Egyház Romániában** **22. A református főiskolák története és mai élete**

MÓDSZERTANI JAVASLATOK

A módszertani javaslatok alapvető iránymutatást nyújtanak a A református egyház története óráin alkalmazott tanítás-tanulás-értékelés tevékenységek tervezéséhez, szervezéséhez és hatékony lebonyolításához a teológia osztályokban. Céljuk, hogy támogassák a pedagógust az oktatási folyamat személyre szabásában, modern, interaktív, a mai diákok profiljához igazodó módszerek alkalmazásával, beleértve a digitális kompetenciák fejlesztését is.

A jelenlegi tanterv a **A református egyház története** tantárgy számára a tanulóközpontú megközelítést hangsúlyozza. Kiemeli a diák aktív részvételét a tanulási folyamatban, a vallási tartalmak mindennapi élethez való kapcsolását, a tanulás társas dimenzióját – együttműködés, kooperáció, empátia –, valamint a diákok felelősségvállalását saját erkölcsi, lelki és állampolgári fejlődésükért. Emellett előtérbe helyezi a 21. századi tanuláshoz szükséges digitális és média kompetenciák fejlesztését.

A. Didaktikai stratégiák – a hagyományos módszerek újraértékelése és új megközelítések

Az oktatás specifikus céljainak eléréséhez és a releváns kompetenciák kialakításához szükséges a változatos módszerek alkalmazása, amelyek ötvözik a kritikai gondolkodást, a kreativitást, a reflexiót és a technológiát. Az alábbiakban röviden bemutatunk egy listát a hagyományos és modern módszerekről, valamint azokról a módszerekről, amelyek a digitális kompetenciák fejlesztését támogatják, és alkalmazhatók a A református egyház története óráin.

1. Hagyományos és modern módszerek

- **Magyarázat és narratív előadás** – Koherens módon mutatja be a teológiai témákat, a diákok megértési szintjéhez igazítva; különösen alkalmas bibliai, patrisztikai szövegek elemzésére.
- **Heurisztikus beszélgetés** – A jól megfogalmazott kérdések révén ösztönzi a diákok gondolkodását, és segíti a vallási igazságok személyes felfedezését; alkalmazható vallási fogalmak bemutatásánál.
- **Magyarázó olvasás és bibliai szöveg értelmezése** – Segíti a A református egyház története tanulását, hangsúlyozva a szakkifejezések megértését, a morális jelentést és a mindennapi életben való alkalmazhatóságot.
- **Esettanulmány** – Segíti a diákokat abban, hogy komplex etikai helyzeteket (pl. abortusz, eutanázia, társadalmi igazságosság) a vallási morál szemszögéből elemezzenek, a saját tapasztalataik vagy különböző társadalmi események alapján.
- **Tematikus portfólió** – Fejleszti a diákok kitartását összetett témák feldolgozásában, az önálló tanulást, az együttműködési képességeket és az önértékelést; a félév során személyes reflexiókat, vallási szövegelemzéseket, vallási témájú filmkritikákat gyűjtenek.
- **Érvelő esszé** – A diákok gyakorolják a véleményformálást és a koherens érvelést különböző mindennapi események vagy összetett témák kapcsán, pl.: „Kompatibilis-e a hit a tudománnyal?”, „Mit jelent a vallásszabadság a mai társadalomban?”
- **Akadémiai vita (Oxford-style)** – Fejleszti a kritikai gondolkodást, az érvelést és az intellektuális empátiát; morális vagy vallási dilemmákra fókuszál: „Megvehető-e a boldogság pénzzel?”, „Ütközik-e a vallás az emberi jogokkal?”
- **Összehasonlító olvasás** – Fejleszti az analitikus gondolkodást és a tudás összekapcsolását, vallási szövegek összevetésével irodalmi vagy filozófiai szövegekkel közös témákban (pl. szeretet, szenvedés, üdvösség).

2. Digitális kompetenciákat fejlesztő módszerek

A A református egyház története tanítása a szakközépiskolában igazodjon a diákok digitális valóságához, lehetőséget biztosítva számukra, hogy egyszerre fejlesszék erkölcsi gondolkodásukat és digitális készségeiket. Ajánlott módszerek:

- **Vallásos WebQuest** – A diákok online, megbízható források felhasználásával kutatnak témákat (pl. „Európai jótékonysági szervezetek és diakóniai formák"), az eredményt infografikák, prezentációk vagy digitális plakátok formájában mutatják be.
- **Digitális tartalom készítése** – Podcastok, rövid videók, interaktív prezentációk vagy vizuális anyagok készítése vallási témákban.
- **Oktatási platformok használata** – Google Classroom, Moodle, Padlet alkalmazása a tananyagok és tevékenységek szervezésére.
- **Interaktív kvízek (Kahoot, Quizizz)** – Ismétléshez, értékeléshez, illetve a figyelem felkeltésére egy-egy óra elején.
- **Tematikus blog készítése** – Osztályblog létrehozása, ahol a diákok reflexiókat, esszéket, kirándulási élményeket, film- vagy dokumentumfilm-értékeléseket osztanak meg; fejleszti a média-, digitális és érvelő íráskészséget.
- **Virtuális túrák és kiterjesztett valóság (AR)** – Vallási helyszínek virtuális látogatása (pl. Jeruzsálem – Via Dolorosa, Horeb-hegy, protestáns templomok); AR-alkalmazások használata a vallási helyek és szimbólumok felfedezésére.
- **Online együttműködéses projektek** – Különböző osztályok vagy iskolák diákjai online dolgoznak együtt egy erkölcsi-vallási témán, pl. e-könyvek, imagyűjtemények vagy fiatalok hitéről szóló beszámolók készítése.

3. A „zöld" kompetenciák fejlesztését támogató módszerek

A keresztyén tanítás szerint a teremtett világ Isten ajándéka, és az ember hivatása a teremtés gondozója. A vallási nevelés fejlesztheti a diákokban a teremtés iránti szeretetet, amely Isten iránti szeretetük kifejezése is, rámutatva, hogy a természet pusztítása nem csupán ökológiai, hanem spirituális probléma is: a kapcsolat megszakadása Istennel, embertársainkkal és a világgal. A zöld kompetenciák fejlesztésére az alábbi módszerek alkalmazhatók a A református egyház története óráin:

- **Interaktív bibliai olvasás** (digitális alkalmazásokkal) – Az alkalmazások vagy Wordwall/Google Forms feladatok segítségével a diákok azonosítják a teremtésről szóló bibliai szövegeket, a teremtés védelmére vonatkozó parancsokat, valamint az olyan erényeket, mint mértékletesség, irgalmasság, hála, alázat. Összegyűjthetnek bibliai idézeteket és tanításokat, amelyek a keresztyén ökológiát alapozzák.

- **Ökológiai témájú teológiai viták** – A diákok vallási szemszögből érvelnek bibliai idézetek felhasználásával, például: „A szennyezés az ember modern bűne?", „Lehetséges-e a teremtés megszentelése egy iparosított világban?", „Hogyan élhetünk keresztyén módon harmóniában a természettel?"

- **Projektalapú tanulás** – Diákok csapatban készíthetnek interdiszciplináris multimédiás projekteket (prezentáció, plakát, mini-dokumentumfilm vagy weboldal).

- **Podcast készítése vallási témában** – A diákok (tanári segítséggel) podcastot készíthetnek, például: „Mit mond a Biblia a természet iránti gondoskodásról?", „Hogyan egyeztethető a fejlődés a szentséggel?", „Miért problémás a fogyasztói társadalom spirituális szempontból?". Meghívhatók külső szakértők: pl. lelkipásztor, egyetemi oktatók, keresztyén környezetvédők.

- **Közösségi részvétel (Service learning vallási kontextusban)** – Diákok bekapcsolódhatnak önkéntes környezetvédelmi akciókba, információs kampányokba keresztyén üzenetekkel („A teremtés Isten ajándéka, nem a közömbösség helye!", „A mértékletesség a könyörületes szívből kezdődik"), vagy imádságos alkalmak szervezésébe a környezet védelméért (iskola-család-gyülekezet partnerségben).

A módszerek sokszínűsége és a mai kontextushoz való igazítása lehetővé teszi, hogy a A református egyház története órái olyan tér legyenek, ahol a diákok:

- helyesen értelmezik az erkölcsi értékeket és szerepüket a személyes és társadalmi fejlődésben;
- hitelesen élnek és felelősségteljesen cselekednek;
- belső és érzelmi egyensúlyukat a hit fényében fejlesztik;
- gyakorolják a digitális és társas kompetenciákat;

- megerősítik spirituális identitásukat, értékeiket és a hitközösséghez való tartozásukat.

B. A tartalmak feldolgozása

A tartalmak feldolgozása rugalmasságot igényel a pedagógustól, hangsúlyozva:

- a diákok élet- és tapasztalati tudásának hasznosítását;
- a tananyagtartalmak gyakorlati jellegének kiemelését, valós élethez kapcsolódó jelentőségteljes tanulási helyzetek teremtésével;
- differenciált megközelítést a tanulási tartalmak feldolgozásában a diákok tapasztalatai és társadalmi környezete alapján;
- kapcsolatépítést a tantárgy és más tantárgyak között.

A tantervben szereplő tartalmak nem konkrét óratémák, hanem tematikai egységek. Egy tanév során 10–17 egység feldolgozása lehetővé teszi, hogy a tananyagot több órán keresztül, a témák összetettsége, az osztály szintje és a közösség sajátosságai szerint dolgozzák fel.

A tartalmak feldolgozásának sorrendje nem előre meghatározott a tantervben. A pedagógus szabadon, személyre szabottan tervezheti a témák sorrendjét, figyelembe véve a tantárgy logikáját, a közösség vallási életének sajátosságait, valamint más tantárgyak témáival való összefüggéseket.

A teológiai terület sajátosságait figyelembe véve a következő tartalomfejlesztési mátrix került alkalmazásra:

- A tartalmak feldolgozásában elsősorban felekezeti jellegű elemek (bibliai szövegek) használhatók, melyeket minden osztályban javasolt bevonni. Ezeket nem önálló tartalmi egységként elemzik, hanem a korábban említett tematikák illusztrálására szolgálnak.

C. Tanulási környezetek és tanulási terek

A A református egyház története óráknak nemcsak a morális és spirituális fejlődést kell szolgálniuk, hanem a modern, a diák egész személyiségét fejlesztő oktatás követelményeinek is meg kell felelniük. Ehhez változatos tanulási kontextusok és terek alkalmazása szükséges, amelyek elősegítik az aktív és együttműködő tanulást, a kompetenciák fejlesztését, a diákok érzelmi és lelki egyensúlyát, a közösséghez és a valós élethez való kapcsolódást.

1. Oktatási terek

- **Rugalmasan berendezett termek** – könnyen átrendezhető bútorok az egyéni, páros vagy csoportos munkához; így zökkenőmentesen váltható a frontális oktatás és a kollaboratív tevékenységek között.
- **Csendes, reflexiós sarkok** – az osztályban kialakított intim terek (ikonok, gyertyák, motiváló idézetek) a személyes imádság, meditáció vagy naplóírás helyszínei lehetnek, használhatók az óra elején vagy az önismereti feladatok során.

2. Hibrid tanulás (fizikai és digitális)

- **Blended learning** – az órák és online tevékenységek kombinálása; pl. házi feladatok platformokon keresztül, videó- vagy audioanyagok a reflexiókhoz, vitákhoz.
- **Rövid szekvenciák** – rövid digitális anyagok (videók, idézetek, versetek, képek) a beszélgetések elindításához vagy a könnyen megjegyezhető „keresztyén bölcsességcsomagok” biztosításához.

3. Virtuális és kiterjesztett valóság (VR/AR)

- **Virtuális látogatások** – vallási helyszínek, múzeumok, templomok vagy bibliai helyszínek felfedezése az osztályban, kiegészítve kutatással, prezentációkkal vagy írásos reflexióval.
- **Szimulációk és rekonstrukciók** – alkalmazások használata bibliai események vagy történelmi korok rekonstruálására a vallási kontextus és spirituális üzenet mélyebb megértése érdekében.

4. Személyre szabott és adaptív tanulás

- **Személyre szabott tanulási utak** – differenciált feladatok a diákok igényei, szintje, érdeklődése és vallási tapasztalata alapján.
- **Minden diák számára hozzáférhető formák** – írás, szóban, rajzolással vagy hangfelvétellel való kifejezés lehetősége, a vallási gondolatok autentikus és elérhető megosztásához.

5. Együttműködés és közösségi részvétel

- **Csapat- vagy iskolák közötti projektek** – közös vallási vagy morális témájú tevékenységek.
- **Oktatási vagy társadalmi kampányok** – önkéntes akciók, kiállítások, kampányok szervezése az iskolában vagy a közösségben, a keresztyén értékek, pl. szolidaritás, megbocsátás, embertárs tisztelete népszerűsítésére.

6. Spirituális és érzelmi gyakorlatok

- **Imádság vagy csendes percek** – rövid imák, meditációs csend vagy vallásos reflexió hallgatása az óra elején vagy végén.

7. Mesterséges intelligencia a tanulás támogatására (tanári irányítás mellett)

- **AI-alkalmazások** – a diákok AI segítségével fedezhetik fel a vallási tartalmakat, a tanár útmutatásával.
- **Kiegészítő magyarázatok és példák** – az AI szintetizál, definíciókat és példákat ad a jobb megértéshez.
- **Tanári felügyelet és célkitűzés** – a pedagógus irányítja az AI használatát, célokat határoz meg, és figyelemmel kíséri a diákok előrehaladását.
- **Személyre szabott visszajelzés** – az AI alkalmazkodik a diákok ritmusához, segít kérdések feltevésében, prezentációk készítésében és a morális-vallási értékek feldolgozásában.

Összegzés:
Ezeknek a kontextusoknak és tanulási tereknek a kihasználásával a diák a tanulási folyamat középpontjába kerül, aktív résztvevővé válik, nem pusztán információbefogadóvá. Nemcsak kognitív kompetenciái fejlődnek, hanem érzelmi és spirituális dimenziója is, kialakul a kapcsolat a hagyomány és az innováció, a hit örök értékei és a mai társadalom követelményei között. A vallás tantárgy élő, valósághoz kötött, a karakterre, attitűdökre és személyes döntésekre formáló hatással bír.

D. Értékelési szempontok és módszerek

A A református egyház története bekerült a szakközépiskolai érettségi vizsgatárgyai közé, így az értékelés kiemelt szerepet kap a diákok tanulási útjának alakításában. Az értékelésnek tükröznie kell a kognitív és spirituális kompetenciák fejlesztését, valamint a morális és vallási értékek gyakorlati alkalmazását a személyes és közösségi életben.

1. Az oktatás–tanulás–értékelés organikus kapcsolata

Az értékelés a A református egyház története óráin szorosan kapcsolódik a tanuláshoz és a tanításhoz, így egy dinamikus, koherens rendszert alkot. Nem különálló tevékenység, hanem folyamatos folyamat, amely értékes visszajelzést ad a diák és a pedagógus számáraAz organikus kapcsolat jellemzői:

- a tanítási stratégiák igazítása a kezdeti, folyamatközi és záró értékelések eredményei alapján;
- a tanulás a valódi kompetenciák fejlesztésére irányul, nem csupán a tudás felhalmozására;
- a diák motiválása a fejlődés elismerésével és a személyes reflexió értékelésével;
- az értékelés összhangja a nevelési célokkal.

Az értékelés segíti a diák önismeretének és a keresztyén értékek vállalásának fejlődését, valamint a tanítás és tanulás folyamatos fejlesztését az osztály valós szintjének megfelelően

2. Az értékelés mint motiváció és szabályozás

Az értékelés két fő funkciót szolgál: a **szabályozást** és a **motivációt**.

- **Pedagógusi szempontból:** visszajelzést ad a módszerek hatékonyságáról, a diákok fogalmi és értékbeli megértéséről, valamint az egyéni fejlődésről; szükség esetén tartalomismétlésre vagy adaptálásra ösztönöz.
- **Diák szempontból:** a személyes fejlődést értékeli, támogatja az aktív, hiteles részvételt, az önismeretet és a felelősségvállalást, segítve a tudatos döntést a további tanulmányokról vagy a pályaválasztásról.

3. Értékelési módszerek

a) Hagyományos (szummatív és formatív) értékelés

- Írásbeli tesztek (objektív és szubjektív feladatok);
- Szóbeli értékelés (érvelő válaszok, esszék);
- Az egységek végén ellenőrző kérdések és feladatok.

b) Modern / alternatív értékelési módszerek

- **Portfólió:** személyes reflexiók, esszék, spirituális naplók, kreatív alkotások gyűjtése;
- **Tematikus projektek:** egyéni vagy csoportos dokumentáció és gyakorlati alkalmazás;
- **Gyakorolt önértékelés:** diákok saját reflexiójuk alapján értékelik tudásukat és belső viszonyulásukat;
- **Szisztematikus megfigyelés:** részvétel, vitákban való részvétel, viselkedés és attitűdök;
- **Tanulási termékek értékelése:** plakátok, prezentációk, művészi vagy digitális alkotások;
- **Esettanulmányok és morális dilemmák:** kritikai gondolkodás és keresztyén értékek alkalmazásának vizsgálata;
- **Gyakorlati tevékenységek:** erkölcsi, filantróp vagy spirituális akciók, értékelés napló vagy portfólió alapján.

c) Digitális és interdiszciplináris kompetenciákat fejlesztő módszerek

- Technológiai projektek: prezentációk, videók, podcastok;
- Digitális portfóliók: anyagok rendszerezése Google Classroom, Moodle platformokon

4. Az egyéni fejlődés kiemelése

Az értékelés fókusza a diák előrehaladása, nem az összehasonlítás másokkal. A cél a kognitív, érzelmi és spirituális fejlődés, a reflexió, döntéshozatal, megbocsátás, szolidaritás képességének erősítése, valamint a keresztyén értékek belsővé válása.

Az értékelés legyen **önismereti, reflexiós és személyes elköteleződést támogató folyamat**, különösen az érettségi vizsga esetén, ahol:

- átfogó (minden tanulási dimenziót figyelembe vesz);
- személyre szabott (a diák ritmusához és profiljához igazodik);
- motiváló (ösztönzi a tudásvágyat, a hit elmélyítését és autentikus megélését).

E. Érettségi tantárgyként – következmények az oktatás–tanulás–értékelés folyamatára

Az érettségi vizsga értékelése során a következőkre kell figyelni:

- Világos és koherens szóbeli vagy írásbeli kifejezés;
- Teológiai ismeretek bibliai, keresztyén hagyománybeli és morális reflexiókon alapulva;
- Morális és vallási érvelési képesség;
- Értékek belsővé tétele és alkalmazása személyes és társadalmi kontextusban.

Felkészülési módszerek:

- Írásbeli próbavizsgák, érvelési és vitakészség fejlesztése;
- Szövegértelmezés gyakorlása;
- Aktualitásokon alapuló reflexiók;
- Tesztalapú felkészítés a gyors, objektív értékeléshez (pl. Scantron, online platformok).

Tesztfelkészüléshez javasolt módszerek:

- Tesztgyakorlás a formátum megismeréséhez;
- Strukturált jegyzetek és összefoglalók;
- Quiz-játékok és versenyek a motiváció növelésére;
- Grafikus szervezők (mentális/konceptuális térképek, logikai sémák);
- Logikai asszociációk és mnemonikai eszközök a könnyebb memorizálásért;
- Bibliai magyarázatok és történetek a mélyebb megértésért;
- Kollaboratív tanulás (peer learning) és reciprocal teaching a kritikai gondolkodás fejlesztésére.

A hatékony oktatás egyszerre támogatja a logikus tanulást és az aktív memorizálást, kiegészítve a hagyományos eszközöket (tankönyv, munkalapok, tesztgyűjtemények) vizuális segédeszközökkel, válaszkártyákkal, plakátokkal és automatikusan javítható gridekkel.

F. Az oktatás–tanulás–értékelés adaptálása a különböző tanulói csoportokhoz

A A református egyház története óráin kiemelten fontos a **tanítási stratégiák, tartalmak és értékelési módszerek adaptálása** a diákok sokféle igényéhez, különösen a **speciális oktatási szükségletű vagy fogyatékkal élő tanulók esetében**.

Ez a következőket jelenti:

- **Aktív, diákcentrikus módszerek alkalmazása**, amelyek ösztönzik a részvételt, az empátiát és a személyes reflexiót;
- **Feladatok személyre szabása** a diákok tanulási ritmusához és stílusához igazítva;
- **Oktatási anyagok adaptálása** vizuálisan, auditív módon vagy tapintható formában a fogyatékosság típusától függően;
- **Folyamatos, formatív értékelés**, amely konstruktív visszajelzést ad, és a diák egyéni fejlődését támogatja;
- **Szoros együttműködés** a támogató tanárokkal, iskolai tanácsadóval és a családdal az inkluzív tanulási környezet biztosítása érdekében;
- **Minden diák potenciáljának kiaknázása** és a befogadó, támogató osztályközösség kialakítása.

Az adaptált tanítási, tanulási és értékelési folyamat célja, hogy **minden diák aktívan részt vehessen**, fejlődjön tudásban, érzelmi és spirituális dimenzióban egyaránt, és megtapasztalja az inkluzív, támogató közösség értékeit.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
Péter Csaba	Preot-Profesor	Liceul Teologic Reformat, Cluj-Napoca, Cluj
Zalányi Erzsébet	Profesor, Gr.I	Liceul Vocațional Reformat Tg.Mureș, Mureș
Pap Anikó	Profesor	Liceul Teologic Reformat Oradea, Bihor

RESPONSABILI/COORDONATORI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Zăbavă Mihaela	Consilier/Prof. gradul I	CNCE	Responsabil
Pâslaru Cătălin	Inspector general MEC	MEC	Responsabil
Püsök Sarolta	Prof.univ.	UBB	Coordonator științific
Bustya Janos	Pr. Prof.	Bis. Reformata	Coordonator GL

Anexa nr. 130

Programa școlară
pentru disciplina

MUZICĂ BISERICEASCĂ
Cultul Reformat

Clasele a IX-a – a XII-a
Curriculum de specialitate (CS)
Filiera vocațională, profil teologic
specializarea teologie reformată

Învățământ liceal

- 2026 –

TABEL CENTRALIZATOR AL PROGRAMELOR ȘCOLARE (TC+CS/TC/CS)

Nr. crt.	Filiera	Profilul	Domeniul/ Specializarea/ Calificarea	Clasele	Tip de programă (TC+CS/TC/CS)	Numele disciplinei din CS, cu rubrică proprie în catalog
1.	Vocațională	Teologic/Cultul Reformat	Teologie Reformată	IX-XII	CS	Muzică bisericească

Vocațional, Teologic-Cultul Reformat, Teologie Reformată

Nr. crt.	Discipline de specialitate	Clasa a IX-a	Clasa a X-a	Clasa a XI-a	Clasa a XII-a
1.	Limba și literatura română	1	1	1	1
2.	Limba și literatura maghiară	1	1	1	1
3.	Studi biblice	2	2	1	1
4.	Literatura creștină reformată	1	1	1	1
5.	Istoria bisericii reformate	1	1	2	2
6.	Muzică bisericească*	1	1	1	1
7.	Educație spirituală (cu realocarea orelor disciplinei Religie din TC)	1	1	1	1
8.	Evidență bisericească informatizată	-	-	1	1
9.	Istoria artei creștine	-	-	1	1
10.	Istoria religiilor	-	-	1	1
TOTAL		**8**	**8**	**11**	**11**

Anexa nr. 130
Programa școlară pentru disciplina *Muzică bisericească,* Cultul Reformat, clasele a IX-a – a XII-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profil teologic, specializarea Teologie Reformată*

NOTĂ DE PREZENTARE

Prezenta programă școlară formează curriculumul pentru disciplina *Muzică bisericească - Cultul Reformat*, cu aplicare pentru clasele din învățământul liceal, *filiera vocațională, , profilul teologic* forma cu frecvență zi, începând cu anul școlar 2026-2027. Pentru această categorie de clase, conform planurilor-cadru pentru învățământul liceal, forma cu frecvență zi, aprobate ca anexe la OMEC nr. 4350/2025, studiul disciplinei are următoarea alocare orară săptămânală, defalcată pe segmentul *curriculum de specialitate* (CS):

An de studiu	Clasa a IX-a	Clasa a X-a	Clasa a XI-a	Clasa a XII-a
Tip segment curricular	CS	CS	CS	CS
Nr. săptămânal de ore (Muzică bisericească)	1	1	1	1

Viziune și fundamente biblice

Disciplina „Muzică bisericească” este integrată în contextul educației confesionale reformate din învățământul liceal, având la bază cuvintele Apostolului Pavel din Epistola către Coloseni (3:16):

„Cuvântul lui Hristos să locuiască în voi din belșug, în toată înțelepciunea; învățați-vă și sfătuiți-vă unii pe alții cu psalmi, imnuri și cântări duhovnicești, cântând cu mulțumire în inimile voastre Domnului.”

Muzica bisericească contribuie la formarea spirituală, estetică, culturală și comunitară a elevilor, consolidând identitatea confesională și apartenența la tradiția reformată europeană.

Obiective generale

1. Promovarea cântării colective ca formă de expresie a credinței și comuniunii.
2. Însușirea repertoriului muzical liturgic utilizat în Biserica Reformată
3. Valorificarea moștenirii muzicale istorice (psalmii din Geneva, coralul german, imnurile istorice maghiare din secolul al XVI–lea).
4. Formarea gustului muzical și dezvoltarea sensibilității artistice în raport cu muzica sacră.
5. Dezvoltarea gândirii critice, empatice și reflexive prin interpretarea textelor și structurilor muzicale religioase.
6. Încurajarea deschiderii ecumenice prin prezentarea cântărilor comune cu alte confesiuni.
7. Dezvoltarea competențelor transversale: memorie, atenție, concentrare, creativitate, spirit de colaborare.

Competențe muzicale vizate

- Competența de interpretare vocală (individuală și colectivă) a repertoriului religios tradițional și contemporan.
- Competența de citire și înțelegere a notării muzicale (citirea partiturii).
- Competența de analiză și receptare critică a muzicii bisericești.
- Competența de creație și improvizație muzicală (dezvoltarea abilităților generative).
- Competența de conectare a conținuturilor muzicale la contexte biblice, istorice și culturale.

Activități vizate

1. Formarea repertoriului de bază și interpretare vocală

- Psalmi genevezi, imnuri istorice maghiare, cântări contemporane cu tematică religioasă.
- Cântări cu structură canonică sau polifonică adaptate nivelului liceal.
- Cântări folosite la slujbe, sărbători religioase și ocazii școlare festive.

2. Citirea partiturii

- Familiarizarea cu sistemul notelor pe portativul cu cinci linii.
- Recunoașterea structurilor ritmice și melodice de bază.
- Analiza elementelor muzicale (formă, tonalitate, expresivitate) prin exemple practice din cântările religioase.

3. Audiția muzicală și dezvoltarea sensibilității

- Audierea lucrărilor religioase din diferite epoci (Renaștere, Baroc, Clasicism, Romanticism, contemporan).
- Compararea stilurilor, funcțiilor și expresivității muzicii sacre.
- Ascultare activă și analiză de concert (inclusiv înregistrări video/DVD adaptate nivelului vizual al generației actuale).

4. Creație și activități generative

- Improvizații vocale și instrumentale pe teme biblice sau liturgice.
- Compoziții simple (melodii, canonuri, strofe versificate).
- Proiecte muzicale interdisciplinare în legătură cu religia, literatura și istoria.

5. Contextualizare biblică, istorică și etică

- Legătura dintre textul muzical și mesajul biblic.
- Semnificația spirituală și morală a cântării religioase.
- Corelarea cântecelor cu evenimente importante din istoria Bisericii și din viața comunității.

Metodologie și principii didactice

- **Predare integrată**: legătura permanentă între cântare, teorie muzicală, istorie și spiritualitate.
- **Învățare activă**: cântare în fiecare oră, participare în cor, implicare în evenimente liturgice.
- **Accent pe trăirea artistică**: prioritate receptării profunde în fața acumulării de date abstracte.
- **Abordare creativă**: dezvoltarea gândirii muzicale prin joc, improvizație și experiment.
- **Accesibilitate și adaptabilitate**: conținuturile se adaptează la nivelul clasei și la contextul comunitar.
- **Încurajarea reflecției și dialogului**: asupra sensurilor spirituale, etice și estetice ale muzicii.

Rol formativ și transdisciplinar

Disciplina contribuie la formarea conștiinței religioase și naționale, precum și la construirea unei identități culturale europene. Cântarea bisericească, prin caracterul său confesional, istoric și artistic, educă elevii pentru:

- responsabilitate comunitară,
- empatie interconfesională,
- deschidere către valorile spirituale durabile.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

C.G.1	**Evidențiază și interpretează valorile spirituale, morale, teologice și emoționale exprimate în cântările bisericești reformate, printr-o analiză critică și reflecție personală, în vederea formării unei atitudini creștine asumate și evaluării impactului acestora asupra propriei vieți spirituale.**
C.G.2	**Aplică în mod activ și conștient cunoștințele și abilitățile muzicale dobândite, prin participarea la contexte liturgice și devoționale, personale și comunitare, demonstrând capacitatea de a crea și susține intervenții muzicale relevante în diverse momente ale vieții religioase.**
C.G.3	**Analizează și compară tradiția muzicală reformată cu alte tradiții creștine, în vederea înțelegerii identității confesionale, evaluează rolul acesteia în conturarea conștiinței culturale și religioase și se implică activ în promovarea moștenirii muzicale reformate prin inițiative educaționale, culturale și comunitare.**

CLASA a IX-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G. 1 - Evidențiază și interpretează valorile spirituale, morale, teologice și emoționale exprimate în cântările bisericești reformate, printr-o analiză critică și reflecție personală, în vederea formării unei atitudini creștine asumate și evaluării impactului acestora asupra propriei vieți spirituale.

IX.CS.1.1. Să recunoască și să explice originile, istoria și semnificația teologică a cântărilor reformate protestante.
- *Studiu de texte și documente privind reformarea cântării în Europa și local, prezentare în grup.* - *Compararea unor versiuni vechi și moderne ale aceluiaşi psalm sau cântare, identificarea diferențelor de limbaj sau teologie.* - *Invitat: un specialist/imnolog care să vorbească despre originile cântărilor reformat-protestante.* - *Realizarea unui proiect de cercetare: elevii colectează cântări vechi de la biserici reformate din zona lor, le analizează textul și muzica.*
IX.CS.1.2. Să interpreteze cântări bisericești cu acuratețe muzicală (melodie, ritm, armonie), respectând textul și tradiția.
- *Repetiții vocale în grup cu dirijor sau profesor: exersarea intonației, ritmului, frazării autentice.* - *Analiză muzicală a partiturii muzicale: identificarea modului, tonalității.* - *Audieri comparative: ascultarea înregistrărilor diferitelor interpretări ale aceleiași cântări, discutarea expresivității.* - *Interpretare live în fața clasei sau comunității: recitaluri mici în biserică sau școală.*
IX.CS.1.3. Să analizeze valorile morale și spirituale exprimate în textele cântărilor (pocăință, iertare, mulțumire, laudă) și să coreleze aceste valori cu propriile experiențe de viață.
- *Dezbateri în clasă pe baza textelor: ce valori morale observăm? Cum se aplică ele azi?* - *Scriere de reflecții personale: cum mă influențează cântarea în credința și viața mea.* - *Activitate de jurnal: elevii notează de-a lungul semestrului momente când cântarea bisericească le-a provocat emoții sau gânduri spirituale și le împărtășesc.* - *Realizarea unui colaj artistic: imagini, versuri, simboluri care reflectă valorile morale din cântări.*
IX.CS.1.4. Să demonstreze atitudine de respect față de momentele de liniște și devoțiune din cadrul cântării comunitare, prin comportament disciplinat și implicare activă.
- *Exerciții de ascultare activă: elevii stau în liniște când se cântă, observă emotivitatea, atmosfera, fără a vorbi.* - *Instrucțiuni și reguli privind conduita în timpul slujbelor și repetițiilor (postură, atenție, implicare).* - *Simulări: reproducerea unui cadru liturgic si participarea elevilor ca şi cum fiind parte integrantă (ex: intrare, cântec de deschidere, rugăciune cântată).* - *Evaluare reflexivă: la sfârșit de modul sau semestru, elevii își auto evaluează implicarea spiritual-morala în activitățile de cântare.*

C.G. 2 - Aplică în mod activ și conștient cunoștințele și abilitățile muzicale dobândite, prin participarea la contexte liturgice și devoționale, personale și comunitare, demonstrând capacitatea de a crea și susține intervenții muzicale relevante în diverse momente ale vieții religioase.

IX.CS.2.1. Să memoreze și să reproducă corect cântări bisericești noi, integrate în viața de rugăciune personală.
- *Exerciții zilnice de repetare individuală a unei strofe sau psalm pe care elevii să-l cânte acasă.* - *Crearea unui "album" personal cu versurile și notele cântărilor memorate.*

- *Montaj audio/video: elevii înregistrează propria versiune acasă și o împărtășesc clasei.* - *Întâlniri de rugăciune în grup mic unde se folosește cântarea în deschiderea sau încheierea rugăciunii personale.*
IX.CS.2.2. Să utilizeze cântarea bisericească în cadrul serviciilor divine, participând activ în biserică.
- *Invitarea elevilor să participe ca soliști sau cor în slujbe din biserică cu conducerea muzicală a pastorului sau organistului.* - *Organizarea unei slujbe școlare în școală sau la biserica locală cu elevii implicându-se (cântare, lectură, rugăciune).* - *Practica vorbirii libere înaintea publicului: prezentarea unei cântări (introducere, context) înainte de interpretare.* - *Reflecție după slujbă: ce a însemnat participarea – ce emoții, ce conviețuire spirituală.*
IX.CS.2.3. Să acompanieze cântări religioase folosind instrumente simple (orgă, pian).
- *Lecții practice de acorduri la instrument (ex: pian, orgă) aplicate pe cântări bisericești simple.* - *Exerciții de ritm și armonie: identificarea și exersarea acordurilor de bază din cântări.* - *Muncă în echipe: un grup de elevi acompaniază, ceilalți cântă, schimbarea rolurilor.* - *Invitarea unui organist/profesor de instrument pentru workshop de acompaniament pentru cor sau grup de cântare.*
IX.CS.2.4. Să selecteze și să adapteze repertoriul de cântări în funcție de contextul comunitar (slujbe, sărbători, întâlniri de tineret).
- *Selectarea unor cântări adecvate pentru momente festive (Paște, Crăciun, Rusalii) și elaborarea unui program muzical.* - *Crearea de aranjamente adaptate: ajustarea instrumentației.* - *Simularea organizării unei slujbe speciale: elevii pregătesc repertoriul, distribuie roluri, aleg ordinea cântărilor.* - *Evaluare peer-feedback: ceilalți elevi și profesorul oferă sugestii de îmbunătățire pentru adaptarea repertoriului.*

C.G. 3 - Analizează și compară tradiția muzicală reformată cu alte tradiții creștine, în vederea înțelegerii identității confesionale, evaluează rolul acesteia în conturarea conștiinței culturale și religioase și se implică activ în promovarea moștenirii muzicale reformate prin inițiative educaționale, culturale și comunitare.

IX.CS.3.1. Să identifice trăsăturile stilului muzical reformat (moduri, melodii, limba, ornamentică) și să compare aceste trăsături cu alte tradiții muzicale creștine.
- *Analiza muzicală comparativă: identificarea accentelor de stil reformat în diverse cântări.* - *Audieri de înregistrări din repertoriu reformat tradițional vs repertoriu modern, discuție despre elementele distinctive.* - *Invitat imnolog sau cantor reformat care explică particularitățile stilistice locale (ex: limba veche, ornamentica specifică zonei).* - *Exerciții practice de interpretare cu ornamentica specifică (dacă repertoriul permite), adaptarea expresivității.*
IX.CS.3.2. Să descrie modul în care muzica bisericească reformată contribuie la conturarea identității confesionale și comunitare.
- *Proiecte de investigare locală: repere muzicale reformate din zona elevilor (biserici, coruri, manuscrise).* - *Discuții în clasă: ce înseamnă „a fi reformat” în muzică – cum mă simt când cânt psalmuri reformate.* - *Expoziție în școală: afișe, texte, fotografii, versuri din istoria muzicii reformate locale.* - *Participare la manifestări comunitare: concerte corale, festivaluri locale cu repertoriu reformat.*

IX.CS.3.3. Să compună sau să aranjeze cântări sau melodii pe teme reformate, utilizând texte biblice sau locale ca sursă de inspirație.
- *Compozitie de melodie scurtă pe text de psalm – în grup sau individual.* - *Aranjarea unei cântări tradiționale: adaptarea armoniei, instrumentației, versurilor.* - *Workshop de scriere de versuri/reinserare de versuri vechi în melodii noi.* - *Prezentarea creațiilor proprii în clasă și evaluare feedback de la profesori*
IX.CS.3.4. Să evalueze importanța patrimoniului muzical reformat și să justifice nevoia de conservare și diseminare a acestuia în comunitate.
- *Realizarea unei înregistrări video cu cântări reformate locale interpretate de elevi.* - *Organizarea unui concert de muzică reformată la nivelul școlii sau cu alte școli.* - *Colectare de manuscrise, partituri vechi, traducere de versuri vechi, arhivare într-un suport școlar / comunitar / digital.* - *Crearea de materiale educative: broșuri, pliante, postere care să prezinte tradiția muzicală reformată.*

CLASA a IX-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Cântec și muzică în Sfânta Scriptură	-Rolul cântării comunitare. -Ce ne învață Sfânta Scriptură despre cântat. -Cântări biblice în Vechiul Testament - Cântări biblice în Noul Testament - Interpretarea psalmilor în proză pe tonuri psaltice - Instrumente muzicale în Biblie
Cultura muzicală creștină	-Tipuri speciale de cântări: antifona, sequentia. -Liturghia creștină -Reforma papei Grigore -Cântări gregoriene -Imnul ambrozian -Cântări gregoriene în uz medieval -Melodii gregoriene printre cântările secolelor XVI-XVII -Cântări gregoriene introduse în repertoriu prin transmitere germană -Melodii gregoriene introduse în practica de cântare din secolul XX
Muzică bisericească medievală	Dezvoltarea polifoniei -Cântări comunitare provenite din cântări medievale -Cântări documentate în Evul Mediu -Cântări medievale în tradiția populară maghiară -Cântări medievale în cărțile de imnuri din secolele XVI-XVII -Cântări medievale introduse în repertoriul reformat în secolul nostru

CLASA a X-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G. 1 - Evidențiază și interpretează valorile spirituale, morale, teologice și emoționale exprimate în cântările bisericești reformate, printr-o analiză critică și reflecție personală, în vederea formării unei atitudini creștine asumate și evaluării impactului acestora asupra propriei vieți spirituale.

X.CS.1.1. Să recunoască şi să explice originile istorice şi teologice ale cântărilor reformate importante.
- *Prezentare / mini-lecţie pe tema istoriei cântărilor reformate în contextul Reformei;* - *Studiu de documente (versuri vechi, texte teologice) asociate cu cântările;* - *Discuţie de grup: cum contextul istoric a influențat tema și stilul cântărilor;* - *Proiect individual: cercetare despre un compozitor sau autor de cântare reformată, prezentare în clasă.*
X.CS.1.2. Să interpreteze cântări bisericești cu respect față de text și melos, manifestând sensibilitate spirituală.
- *Exerciții de intonație, ritm și frazare specifică cântărilor;* - *Implicarea într-un cor sau grup vocal care să repete cântarea împreună;* - *Auditare comparativă a diferitelor interpretări ale unei cântări pentru a observa diferenţele în expresie;* - *Înregistrarea propriei interpretări și autoevaluare / feedback de la colegi / profesor.*
X.CS.1.3. Să identifice valorile morale exprimate în textele cântărilor (dragoste, umilinţă, credinţă etc.).
- *Lectură de texte ale cântărilor şi identificarea de termeni / expresii morale;* - *Discuţii de perechi sau grupuri – ce valori apar și ce înseamnă ele în viaţa de zi cu zi;* - *Scrierea unui comentariu reflectiv în care elevul explică ce valori îl ating personal;* - *Crearea unui poster sau afiș cu teme morale din cântările studiate.*
X.CS.1.4. Să analizeze modul în care valorile morale reflectate în textele cântărilor pot fi aplicate în viața personală și comunitară.
- *Jurnal spiritual: elevii notează pe parcursul unui semestru cum o cântare/săptămână l-a inspirat în viaţa lor;* - *Organizarea unui moment de cântare în cadrul comunităţii locale (biserca, grup de tineri);* - *Discuţie de tip "între-voi" / dezbatere: ce dificultăţi întâmpin în a trăi valorile cântărilor?* - *Crearea unui plan personal de acțiune spirituală pe baza cântărilor – ce concret voi face întrucât ascult/interpret.*

C.G. 2 - Aplică în mod activ și conștient cunoștințele și abilitățile muzicale dobândite, prin participarea la contexte liturgice și devoționale, personale și comunitare, demonstrând capacitatea de a crea și susține intervenții muzicale relevante în diverse momente ale vieții religioase.

X.CS.2.1. Să aleagă cântări bisericești adecvate în funcție de ocazie (sărbători, momente personale).
- *Studiu de repertoriu: selectarea cântărilor potrivite pentru Paște, Crăciun, duminică, momente de pocăinţă etc.;* - *Simulări: elevii planifică repertoriul pentru o sărbătoare şi aleg ce cântări se potrivesc;* - *Analiză comparativă: ce tipuri de cântări (de laudă, de pocăinţă, de recunoştinţă) se simt potrivite în diverse momente;* - *Reflecție de grup: ce impact are alegerea corectă/aspecte nepotrivite în atmosfera spirituală.*
X.CS.2.2. Să participe activ la serviciile divine și alte întâlniri religioase folosind cântarea bisericească.
- *Repetiții cu grupul vocal – instrumental, sau cu corul din școală sau biserică;* - *Implicarea în serviciul divin – elevii cântă în biserică;*

- *Observaţia și analiza participării altora: cum corul sau congregaţia influenţează atmosfera;* - *Rol de conducător al cântării vocale: un elev sau un grup coordonează momentul muzical într-o întâlnire religioasă școlară.*
X.CS.2.3. Să integreze cântarea bisericească în momentele personale de meditație.
- *Momente de ascultare meditativă în clasă sau acasă (înregistrări) și reflecție scrisă;* - *Meditaţii ghidate în care textul cântării să fie analizat ca rugăciune;* - *Asocieri personale: ce cântare mă ajută într-un moment dificil, care mă întăreşte;* - *Proiect: realizarea unei colecţii personale de cântări favorite cu explicaţii de ce le-am ales.*
X.CS.2.4. Să contribuie la organizarea unui moment muzical în cadrul unei slujbe sau activități comunitare.
- *Planificarea unui moment musical: repertoriu, repetiţii, distribuţie de roluri;* - *Colaborare cu alţi membri ai comunităţii (dirijor, organist, grup vocal) pentru momentul muzical al bisericii;* - *Exersarea conducerii muzicale sau acompaniament al unei cântări;* - *Evaluare după eveniment: ce a mers bine, ce ar putea fi îmbunătăţit.*

C.G. 3 - Analizează și compară tradiția muzicală reformată cu alte tradiții creștine, în vederea înțelegerii identității confesionale, evaluează rolul acesteia în conturarea conștiinței culturale și religioase și se implică activ în promovarea moștenirii muzicale reformate prin inițiative educaționale, culturale și comunitare.

X.CS.3.1. . Să enumeră și să descrie elementele specifice ale tradiției muzicale reformate (moduri, melodie, armonie, text, psalmi etc.).
- *Analiza muzicală a unor cântări psalmice originale – identificare melodie, ritm, structura;* - *Compararea cu alte tradiţii creştine: ce e diferit (ex: catholic, evangelic, unitarien);* - *Lecţii despre evoluţia muzicală în cadrul Cultului Reformat – cum au apărut psalmii în limba maternă, cu ce instrumente erau acompaniate;* - *Exerciţii de repetiţie focalizate pe ornamentaţie sau stilistica specifică.*
X.CS.3.2. Să recunoască influențele locale și regionale în interpretarea muzicii reformate (dialect vocal, ornamentație, acompaniament).
- *Colectarea unor înregistrări locale de cântare reformată (din comunitatea proprie sau din alte zone);* - *Invitaţi (teologi, muzicologi, cantori locali) să prezinte particularităţi regionale;* - *Proiect de teren: elevii vizitează biserici reformate locale, ascultă și notează diferenţe;* - *Interpretarea unui cântec în stil local/regional – adaptare de ornament etc.*
X.CS.3.3. Să evalueze rolul tradiției muzicale reformate în viața culturală a comunității (biserică, artă, festivaluri etc.).
- *Studii de caz: festivaluri, concerte, înregistrări, publicistica bisericească;* - *Vizionare / ascultare de materiale multimedia care ilustrează cultura muzicală reformată;* - *Discuţii în clasă: cum tradiţia muzicală întăreşte identitatea comunităţii;* - *Elaborarea de eseuri sau prezentări: "Muzica reformată ca patrimoniu cultural".*
X.CS.3.4. Să aprecieze importanța transmiterii acestei tradiții și să susțină inițiativele de păstrare pentru generațiile viitoare.
- *Crearea unui repertoriu școlar / comunitar de cântări care să fie păstrat în arhiva şcolii sau în biserică;* - *Organizarea unui concert de cântări reformate, implicând elevii mai tineri;* - *Mentorarea: elevii mari îl îndrumă pe cei mici în tehnicile de interpretare;* - *Conservarea prin înregistrare audio/video a interpretărilor locale şi discutarea cu comunitatea despre importanţa arhivelor.*

CLASA a X-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Reforma și muzica	-Învățăturile reformatorilor despre muzică: ideile lui Luther, Calvin și Zwingli -Opinia reformatorilor maghiari despre cântul bisericesc -Surse ale imnurilor reformate: colecții de cântări numite graduale în practica de cântare bisericească maghiară -Cărți de imnuri congregaționale care conțin doar texte de cântări -Cărți de cântări cu note muzicale
Imnul protestant în perioada reformei	-Genul de imn în secolul al XVI-lea. -Poeți ale textelor de cântări bisericești -Parafraze ale psalmilor în secolul al XVIIea.
Psaltirea geneveză	- Apariția Psaltirii geneveze – influența și opera lui Calvin - L. Bourgeois și Maître Pierre - compozitori de melodie -Viața și opera lui Albert Molnár Szenci. -Cartea *Psalterium Ungaricum* - traducerea maghiară a psalmilor genevezi -Stratificarea după conținut a Psaltirii geneveze -Caracteristici muzicale ale Psaltirii geneveze
Stilul cântării istorice și bisericești	-Cântări comunitare bisericești din epoca Reformei -Piese din stilul cântării istorice și bisericești din secolul al XVI-lea -Cântări din secolul al XVI-lea grupate în funcție de forma versurilor -Cântări comunitare care au evoluat din cântece metrice umaniste
Coralele de proveniență germană	-Apariția coralelor germane în repertoriul protestant din secolul al XVI-lea -Corale germane din secolul al XVI-lea în practica maghiară -Cântece provenite din repertoriul străin din secolul al XVI-lea

CLASA a XI-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G. 1 - Evidențiază și interpretează valorile spirituale, morale, teologice și emoționale exprimate în cântările bisericești reformate, printr-o analiză critică și reflecție personală, în vederea formării unei atitudini creștine asumate și evaluării impactului acestora asupra propriei vieți spirituale.

XI.CS.1.1. Să analizeze conținutul spiritual și teologic al cântărilor reformate complexe.
- *Studiu pe text: elevii analizează versurile cântărilor din punct de vedere teologic;* - *Identificarea temelor: mântuire, har, păcat, speranță etc.;* - *Compararea a două cântări cu mesaje diferite (ex: speranță vs. pocăință);* - *Realizarea unui comentariu personal scris sau oral asupra unei cântări.*
XI.CS.1.2. Să interpreteze cântări reformate cu expresivitate și conștientizare a rolului lor spiritual.
- *Lecții de interpretare vocală cu accent pe expresie;* - *Alegerea unei cântări care exprimă o stare spirituală și prezentarea ei clasei;* - *Filmarea interpretărilor și analiza lor împreună cu colegii;* - *Exersarea cântării în contexte reale (devotamente, întâlniri de tineret).*
XI.CS.1.3. Să evalueze critic modul în care cântarea influențează conduita morală personală.
- *Jurnal reflexiv: cum mă influențează o anumită cântare în alegerile morale;* - *Discuții în grup: cântările ca instrumente de întărire morală;* - *Redactarea unui eseu: "Cântările reformate – între învățătură și trăire";* - *Întâlnire cu un pastor sau teolog pentru a discuta rolul cântărilor în formarea morală.*
XI.CS.1.4. Să folosească cântările religioase pentru a dezvolta obiceiuri de devoțiune personală.
- *Realizarea unui plan de devoțiune personală care include cântări;* - *Înregistrarea jurnalului spiritual timp de 4 săptămâni: ce cântări folosesc și cum mă influențează;* - *Împărtășirea experiențelor spirituale în grupuri mici;* - *Crearea unui playlist spiritual personalizat cu explicații.*

C.G. 2 - Aplică în mod activ și conștient cunoștințele și abilitățile muzicale dobândite, prin participarea la contexte liturgice și devoționale, personale și comunitare, demonstrând capacitatea de a crea și susține intervenții muzicale relevante în diverse momente ale vieții religioase.

XI.CS.2.1. Să aleagă și să adapteze cântări în funcție de tema slujbei sau evenimentului religios.
- *Exercițiu de planificare a unei slujbe – selectarea cântărilor potrivite;* - *Crearea unui "ghid tematic" al cântărilor după temă/liturghie;* - *Simulare: adaptarea unei cântări pentru un alt context (ex: tineret, înmormântare);* - *Analiză critică a unor alegeri muzicale din slujbe reale.*
XI.CS.2.2. Să coordoneze sau să susțină un moment muzical într-o adunare bisericească.
- *Elevii pregătesc și conduc un moment muzical la o întâlnire religioasă;* - *Discutarea rolului liderului de închinare și dezvoltarea de abilități necesare;* - *Planificarea și repetiția pentru un eveniment comunitar real;* - *Feedback colectiv asupra unui moment muzical realizat de colegi.*
XI.CS.2.3. Să colaboreze eficient în cadrul unui grup vocal sau coral.
- *Participarea regulată la repetiții și activități corale;* - *Realizarea unui mic proiect de tip "ansamblu vocal" în clasă;* - *Jurnal de grup: cum comunicăm, cum ne susținem, ce învățăm unii de la alții;* - *Exerciții de ascultare activă și armonizare vocală.*

XI.CS.2.4. Să utilizeze cântarea religioasă în contexte informale (familie, grupuri mici).
- *Exersarea cântării în grupuri de rugăciune (ex: serile de tineret, acasă);* - *Discuții despre rolul muzicii în viața de familie și în trăirea personală;* - *Organizarea unui moment de rugăciune muzicală în clasă sau online;* - *Crearea unui ghid de utilizare a cântărilor în devoțiuni zilnice.*

C.G. 3 - Analizează și compară tradiția muzicală reformată cu alte tradiții creștine, în vederea înțelegerii identității confesionale, evaluează rolul acesteia în conturarea conștiinței culturale și religioase și se implică activ în promovarea moștenirii muzicale reformate prin inițiative educaționale, culturale și comunitare.

XI.CS.3.1. Să identifice și să descrie caracteristicile psalmilor cântați în tradiția reformată și să explice rolul lor în istoria bisericii.
- *Studiu comparativ între psalmii Genevezi și alte cântări reformate comunitare;* - *Analiza unui psalm din punct de vedere muzical, teologic și istoric;* - *Participare la interpretarea unui psalm în stil tradițional;* - *Eseu: „Importanța psalmilor în viața Bisericii Reformate de ieri și azi”.*
XI.CS.3.2. Să analizeze influențele culturale și confesionale care au modelat muzica bisericească reformată.
- *Discuții: cum s-a adaptat muzica bisericească la cultura locală (ex: Ardeal, Banat);* - *Interviuri cu persoane din comunitate despre muzica veche reformată;* - *Studierea influențelor germane asupra cântării reformate;* - *Realizarea unei prezentări PowerPoint despre diversitatea muzicală reformată regională.*
XI.CS.3.3. Să participe activ la proiecte comunitare care valorifică muzica bisericească reformată.
- *Organizarea unui concert tematic sau serată de cântări reformate;* - *Realizarea unui afiș / pliant de promovare a unui eveniment muzical bisericesc;* - *Colaborare cu biserica locală la evenimente liturgice sau culturale;* - *Redactarea unui articol sau postare pentru social media pe tema muzicii reformate.*
XI.CS.3.4. Să utilizeze tehnologia pentru a elabora materiale digitale care păstrează și transmit patrimoniul muzical reformat.
- *Înregistrarea audio/video a cântărilor interpretate de elevi și arhivarea lor.* - *Crearea unei pagini web simple / blog dedicat muzicii reformate.* - *Realizarea unui podcast.*

CLASA a XI-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Cărți de cântări în sec. XVII-XVIII și materialul muzical conținut de aceștia	-Materialul muzical a Gradualului Bătrân -Notația muzicală caracteristică din Gradualul Bătrân -Cărțile de cântări editate la Cluj cu note muzicale și materialul muzical al acestora -Cartea de cântări funebre din Aiud și materialul muzical al acestuia -Psalteria lui Miklós Misztótfalusi Kis -Cărțile de cântări bisericești din Debrețin -Concepte de selectare a materialului muzical în diferitele cărți de cântări

Domenii de conținut	Conținuturi
Cântări comunitare din epoca Contrareformei	-Stratul tradițional a cântărilor comunitare din secolul al XVII-lea -Stratul baroc a cântărilor comunitare din secolul al XVII-lea -Corale germane din secolul al XVII-lea în uz maghiar
Muzică bisericească barocă	-Imnuri compuse în secolul al XVIII-lea -Cântări cu texte influențate de baroc, pietism, iosefinism -Melodii vechi din secolul al XVIII-lea -Corale germane din secolul al XVIII-lea în practica de cânt bisericesc maghiar - Oratorii și Cantate din epoca barocă - J.S. Bach: Patimile după Matei și materialul său muzical
Muzică bisericească în Clasicism	-Eforturi de reformă din secolele XIX-XX în editarea cărților de imnuri și a materialului de cânt bisericesc -Repertoriul vocal din Clasicism -J. Haydn: Oratoriul Creării -W.A. Mozart: Requiem - L. von Beethoven: Christus am Ölberge, op.85.

CLASA a XII-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G. 1 - Evidențiază și interpretează valorile spirituale, morale, teologice și emoționale exprimate în cântările bisericești reformate, printr-o analiză critică și reflecție personală, în vederea formării unei atitudini creștine asumate și evaluării impactului acestora asupra propriei vieți spirituale.

XII.CS.1.1. Să interpreteze cântări reformate cu înțelegere profundă a conținutului doctrinar și spiritual.
- *Alegerea unei cântări reprezentative și prezentarea explicației teologice a textului;* - *Interpretarea cântării în fața clasei cu o introducere privind sensul ei;* - *Studiu comparativ: cum abordează teologic un psalm Reformatorii vs. astăzi;* - *Realizarea unui videoclip explicativ cu interpretare și comentariu.*
XII.CS.1.2. Să argumenteze rolul cântării religioase în formarea caracterului creștin.
- *Discuții: exemple de persoane a căror caracter s-a format prin influența muzicii religioase;* - *Eseu: „Muzica și formarea caracterului creștin în adolescență”;* - *Studiu de caz: ce învățături morale extragem dintr-o cântare aleasă;* - *Interviu cu un lider religios despre rolul cântării în viața personală.*
XII.CS.1.3. Să aplice mesajul cântărilor religioase în procesul de luare a deciziilor morale personale.
- *Jurnal săptămânal: “O cântare, o decizie morală”;* - *Situații-problemă: Ce cântare m-ar ghida într-o dilemă etică?* - *Plan personal: cum pot include în viața mea zilnică valorile exprimate într-o cântare;* - *Discuție de grup: “Când muzica mă corectează spiritual”.*
XII.CS.1.4. Să dezvolte o practică constantă de meditație spirituală prin muzică religioasă.
- *Realizarea unui plan spiritual zilnic (cu cântări, texte și rugăciuni);* - *Participarea la o perioadă de 7 zile de devoțiuni muzicale – cu jurnal de reflecție;* - *Prezentarea experienței personale într-un mini-vlog sau eseu;* - *Împărtășirea unei cântări care a avut un impact semnificativ în viața personală.*

C.G. 2 - Aplică în mod activ și conștient cunoștințele și abilitățile muzicale dobândite, prin participarea la contexte liturgice și devoționale, personale și comunitare, demonstrând capacitatea de a crea și susține intervenții muzicale relevante în diverse momente ale vieții religioase.

XII.CS.2.1. Să planifice și să coordoneze un moment muzical într-un cadru religios.
- *Simulare: organizarea unui moment de închinare în clasă;* - *Întocmirea unui plan liturgic cu cântări pentru o slujbă reală;* - *Pregătirea și dirijarea unui grup vocal într-un eveniment bisericesc;* - *Feedback din partea profesorului și colegilor.*
XII.CS.2.2. Să participe activ și cu responsabilitate în grupuri muzicale bisericești.
- *Stabilirea rolurilor într-un ansamblu muzical școlar sau parohial;* - *Discuții despre etica participării în coruri bisericești;* - *Autoevaluare privind atitudinea și contribuția personală într-un grup;* - *Repertoriu colectiv: construirea împreună a unei liste de cântări pentru biserică.*
XII.CS.2.3. Să aleagă cântări potrivite pentru evenimente religioase specifice.
- *Analiza structurii slujbei și a momentelor liturgice;* - *Exercițiu: selectarea cântărilor pentru: botez, căsătorie, înmormântare, Cina Domnului;* - *Realizarea unui ghid tematic de cântări pentru anul liturgic;* - *Prezentare orală: justificarea alegerii repertoriului pentru un anumit context.*

XII.CS.2.4. Să promoveze implicarea tinerilor în activitățile muzicale și liturgice ale bisericii.
- *Organizarea unui eveniment muzical pentru liceeni în biserică;* - *Crearea unei pagini de social media cu conținut muzical religios;* - *Discuții de tip „peer to peer”: De ce muzica bisericească contează?* - *Invitarea unor tineri activi în biserică pentru a împărtăși experiențe.*

C.G. 3 - Analizează și compară tradiția muzicală reformată cu alte tradiții creștine, în vederea înțelegerii identității confesionale, evaluează rolul acesteia în conturarea conștiinței culturale și religioase și se implică activ în promovarea moștenirii muzicale reformate prin inițiative educaționale, culturale și comunitare.

XII.CS.3.1. Să identifice și să compare diferite stiluri și etape de evoluție ale muzicii bisericești reformate.
- *Prezentare: evoluția cântării reformate de la psalmii Genevei la stiluri contemporane;* - *Ascultare comparativă a cântărilor vechi și noi;* - *Eseu: „Ce păstrăm și ce adaptăm în muzica reformată de azi?”;* - *Proiect de grup: cronologia vizuală a muzicii reformate.*
XII.CS.3.2. Să recunoască rolul cântării bisericești în păstrarea limbii și consolidarea identității confesionale.
- *Studierea cântărilor în limba maternă;* - *Discuții: cum păstrează muzica identitatea unui grup religios?* - *Invitarea unui istoric bisericesc pentru o prezentare tematică;* - *Realizarea unui interviu cu un bătrân din comunitate despre cântările tradiționale.*
XII.CS.3.3. Să evalueze contribuția muzicii reformate în cadrul evenimentelor culturale comunitare.
- *Participarea activă la un festival/concert religios local;* - *Organizarea unui eveniment muzical reformat la liceu sau biserică;* - *Prezentarea experienței de participare sub formă de jurnal/reflecție;* - *Documentarea și promovarea unui astfel de eveniment pe rețele sociale.*
XII.CS.3.4. Să contribuie la digitalizarea și promovarea patrimoniului muzical reformat prin proiecte moderne.
- *Înregistrarea și arhivarea audio/video a interpretărilor proprii sau tradiționale;* - *Crearea unui canal YouTube, podcast sau website pentru promovare;* - *Traducerea și digitizarea unor texte de cântări vechi;* - *Colaborare cu biserici locale pentru realizarea unei arhive online de cântări.*

CLASA a XII-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Cărți de cântări editate în secolele XIX-XX	-Cărți de cântări revizuite -Cartea de cântări editată de Seprődi -Cărți de cântări aparținând eparhiilor reformate din Ungaria -Cartea de cântări transilvan din 1923 -Cartea de cântări editată în 1996 pentru comunitățile reformate maghiare

Domenii de conținut	Conținuturi
Evoluția melodiilor și textelor	-Evoluția melodiilor de cântări protestante în diferitele ediții de cărți de cântări -Variantele melodiilor și a textelor -Rolul tradiției populare în păstrarea cântărilor bisericești -O analiză comparativă a materialului din cărțile de cântări din secolul XX
Genuri de cântări bisericești în secolele XIX-XX	-Cântări bisericești maghiare în stil relativ vechi din secolul al XIX-lea -Stilul ecleziastic a cântărilor din secolului al XIX-lea -Cântări bisericești importate din străinătate – -Cântece individuale în repertoriul reformat
Muzica bisericească universală și autohtonă a secolului XX	-Școala germano-austriacă, franco-italiană -Școala anglo-americană -Școala poloneză, ceho-moraviană și nordică -Muzica bisericească maghiară a secolului XX -Muzica bisericească maghiară din România

SUGESTII METODOLOGICE

A. Strategii didactice – direcții de actualizare și valorizare a metodelor de predare

Predarea disciplinei *Muzică bisericească* se fundamentează pe o abordare activă, centrată pe elev, care îmbină dimensiunea teologică, artistică și formativă. Profesorul are rolul de a stimula sensibilitatea estetică, exprimarea creativă și participarea conștientă la viața spirituală prin intermediul muzicii. Se recomandă utilizarea metodelor variate și interactive: exerciții de audiție activă, studiul de caz muzical-liturgic, analiza de partitură, interpretarea corală, lucrul pe voci, conversația euristică, jocul de rol și lucrul în echipă. Activitățile trebuie să favorizeze descoperirea sensurilor spirituale și estetice ale muzicii, să stimuleze învățarea prin experiență și cooperare.

B. Abordarea conținuturilor

Conținuturile disciplinei sunt structurate astfel încât să reflecte evoluția muzicii bisericești și rolul său în viața spirituală a Bisericii Reformate. Ele includ elemente de teorie muzicală, repertoriu coral religios, imnografie, istoria muzicii bisericești și aplicarea cunoștințelor în interpretarea vocală și corală. Abordarea didactică trebuie să pună accent pe înțelegerea mesajului spiritual al muzicii, pe cultivarea sensibilității estetice și pe dezvoltarea disciplinei și coeziunii de grup. Se recomandă corelarea cu discipline precum studiile biblice, religia reformată, istoria bisericii și arta, pentru a forma o perspectivă integrată asupra expresiei religioase.

C. Contexte și medii de învățare

Învățarea în cadrul disciplinei *Muzică bisericească* se desfășoară în contexte variate care sprijină dezvoltarea competențelor artistice și spirituale:
• repetiții corale și ateliere de interpretare;
• analiza de partituri și exerciții de lectură muzicală;
• participarea la slujbe, concerte sau activități comunitare;
• vizite la instituții culturale sau biserici;
• activități interdisciplinare în colaborare cu alte discipline teologice și artistice.
Mediile de învățare pot fi diverse – sala de clasă, biserica, sala de repetiții, spațiile culturale sau mediul online –, favorizând participarea activă, cooperarea și reflecția personală asupra dimensiunii spirituale a muzicii.

D. Aspecte privind evaluarea

Evaluarea în cadrul disciplinei *Muzică bisericească* vizează formarea progresivă a competențelor de interpretare, înțelegere și apreciere a muzicii religioase. Se recomandă combinarea metodelor formative și sumative, utilizând instrumente variate:
• observarea sistematică a activităților individuale și de grup;
• evaluarea performanței interpretative (intonare, expresivitate, colaborare);
• fișe de analiză și reflecție asupra repertoriului;
• portofolii muzicale sau proiecte tematice;
• auto- și coevaluare bazată pe criterii clare și formative.
• folosirea grilelor de evaluare care să măsoară
  a) dimensiunea Tehnică: Acuratețea Intonației, Ritmul, Dicția, Controlul Vocal.
  b) dimensiunea Expresivă/Spirituală: Trăirea mesajului, Exprimarea emoției/stării spirituale, Atitudinea scenică/liturgică

Evaluarea trebuie să fie continuă, constructivă și centrată pe progres, având în vedere particularitățile fiecărui elev și contribuția acestuia la activitatea colectivă.

E. Resurse digitale recomandate

Resursele digitale oferă oportunități multiple pentru învățarea activă și creativă în cadrul disciplinei *Muzică bisericească*. Se recomandă utilizarea platformelor și aplicațiilor care facilitează studiul partiturilor, audiția, interpretarea și colaborarea online:

• platforme educaționale (Google Classroom, Padlet, Kahoot, Canva);
• arhive și biblioteci digitale de muzică religioasă;
• aplicații pentru ascultare și analiză muzicală (YouTube, Spotify, IMSLP);
• programe pentru scriere muzicală (MuseScore, Noteflight);
• instrumente digitale pentru creație, prezentare și înregistrare audio (Audacity, BandLab, Soundtrap).

Integrarea resurselor digitale contribuie la diversificarea procesului de învățare, la stimularea creativității și la dezvoltarea competențelor tehnologice ale elevilor.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
Péter Éva	Prof. Univ.	UBB Cluj Napoca, Cluj
Szakács Annamária	Profesor	Liceul Teologic Reformat Odorheiul Secuiesc, Harghita
Zalányi Erzsébet	Profesor gr. I	Liceul Vocațional Reformat Tg.Mureș, Mureș

RESPONSABILI/COORDONATORI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Zăbavă Mihaela	Consilier/Prof. gradul I	CNCE	Responsabil
Pâslaru Cătălin	Inspector general MEC	MEC	Responsabil
Püsök Sarolta	Prof.univ.	UBB	Coordonator științific
Bustya Janos	Pr. Prof.	Bis. Reformata	Coordonator GL

Anexa nr. 130

Programa școlară
pentru disciplina

MUZICĂ BISERICEASCĂ
Cultul Reformat

Clasele a IX-a – a XII-a
Curriculum de specialitate (CS)
Filiera vocațională, profil teologic
specializarea teologie reformată

Învățământ liceal

Traducere în limba maghiară

- 2026 –

TABEL CENTRALIZATOR AL PROGRAMELOR ȘCOLARE (TC+CS/TC/CS)

Nr. crt.	Filiera	Profilul	Domeniul/ Specializarea/ Calificarea	Clasele	Tip de programă (TC+CS/TC/CS)	Numele disciplinei din CS, cu rubrică proprie în catalog
2.	Vocațională	Teologic/Cultul Reformat	Teologie Reformată	IX-XII	CS	Muzică bisericească

Vocațional, Teologic-Cultul Reformat, Teologie Reformată

Nr. crt.	Discipline de specialitate	Clasa a IX-a	Clasa a X-a	Clasa a XI-a	Clasa a XII-a
11.	Limba și literatura română	1	1	1	1
12.	Limba și literatura maghiară	1	1	1	1
13.	Studi biblice	2	2	1	1
14.	Literatura creștină reformată	1	1	1	1
15.	Istoria bisericii reformate	1	1	2	2
16.	Muzică bisericească*	1	1	1	1
17.	Educație spirituală (cu realocarea orelor disciplinei Religie din TC)	1	1	1	1
18.	Evidență bisericească informatizată	-	-	1	1
19.	Istoria artei creștine	-	-	1	1
20.	Istoria religiilor	-	-	1	1
TOTAL		**8**	**8**	**11**	**11**

Anexa nr. 130
Programa școlară pentru disciplina *Muzică bisericească - Cultul Reformat*

- *Filiera vocațională, profil teologic, specializarea Teologie Reformată*

BEMUTATÓ ISMERTETÉS

A jelen tanterv a református egyházi zene tantárgy tantervi programját képezi, amely a líceumi oktatás (nappali tagozat) hivatásos képzési irányának teológiai profiljára vonatkozik, a 2026–2027-es tanévtől kezdődően.
E tantárgycsoport esetében – az OMEC 4350/2025. számú rendeletéhez mellékelt, a líceumi oktatás nappali tagozatára vonatkozó kerettanterveknek megfelelően – a tantárgy heti óraszáma a szakmai tantervi rész (CS – Curriculum de specialitate) keretében a következő módon kerül meghatározásra és bontásra.

Tanulmányi év	IX. osztály	X. osztály	XI. osztály	XII. osztály
Tantervi szegmens típusa	CS	CS	CS	CS
Heti óraszám (Egyházi zene)	1	1	1	1

Látásmód és bibliai alapok

A „Egyházzene” tantárgy a református felekezeti oktatás líceumi szintjén kap helyet, alapját pedig Pál apostol Kolossébeliekhez írt levelének (3,16) megfogalmazása képezik:

„A Krisztus igéje lakozzék bennetek gazdagon: minden bölcsességgel tanítsátok és intsétek egymást zsoltárokkal, dicséretekkel és lelki énekekkel; hálával zengjetek szívetekben az Úrnak.”

Az egyházzene hozzájárul a tanulók lelki, esztétikai, kulturális és közösségi neveléséhez, erősítve felekezeti identitásukat és az európai református hagyományhoz való tartozásukat.

Általános célkitűzések

1. A közös éneklés előmozdítása, mint a hit és a közösség kifejezésének formája.
2. A Református Egyházban használt liturgikus zenei repertoár elsajátítása.
3. A történeti zenei örökség megbecsülése és hasznosítása (a genfi zsoltárok, a német korál és a 16. századi magyar történelmi dallamok révén).
4. A zenei ízlésformálás és az esztétikai érzékenység fejlesztése a szakrális zene vonatkozásában.
5. A kritikus, empatikus és reflexív gondolkodás fejlesztése a vallásos szövegek és zenei struktúrák értelmezése által.
6. Az ökumenikus nyitottság ösztönzése a más felekezetekkel közös énekek bemutatása révén.
7. Átfogó (transzverzális) kompetenciák fejlesztése: emlékezet, figyelem, összpontosítás, kreativitás és együttműködési készség.

Célzott zenei kompetenciák

- Vokális előadói kompetencia – a hagyományos és kortárs vallásos repertoár egyéni és közösségi megszólaltatásának képessége.
- Zenei írás-olvasási kompetencia – a kottajelölés olvasásának és megértésének képessége.
- Elemző és kritikai befogadói kompetencia – az egyházzene elemzésére és értő befogadására való képesség.
- Zenei alkotói és improvizációs kompetencia – a zenei kreativitás és generatív készségek fejlesztése.
- Zenei tartalmak bibliai, történeti és kulturális kontextushoz való kapcsolásának kompetenciája
- a zene értelmezése tágabb teológiai és kulturális összefüggésekben.

Tervezett tevékenységek

1. Alaprepertoár kialakítása és vokális előadás

- Genfi zsoltárok, történeti magyar dallamok, kortárs vallásos tematikájú énekek elsajátítása.
- Kánon vagy polifon szerkezetű, a középiskolai szinthez igazított énekek gyakorlása.
- Az istentiszteleteken, vallási ünnepeken és iskolai ünnepségeken használt énekek interpretálása.

2. Kottaolvasás

- Ismerkedés az ötvonalas kottarendszerrel.
- Az alapvető ritmikai és dallami struktúrák felismerése.
- A zenei elemek (forma, tonalitás, kifejezőerő) elemzése vallásos énekek gyakorlati példáin keresztül.

3. Zenehallgatás és zenei érzékenység fejlesztése

- Vallásos művek meghallgatása különböző korszakokból (Reneszánsz, Barokk, Klasszicizmus, Romantika, kortárs).
- A szakrális zene stílusainak, funkcióinak és kifejezésmódjának összehasonlítása.
- Aktív zenehallgatás és koncertanalízis, beleértve a tanulók vizuális befogadási szintjéhez igazított videó- és DVD-felvételek használatát.

4. Alkotói és generatív tevékenységek

- Vokális és hangszeres improvizációk bibliai vagy liturgikus témákra.
- Egyszerű kompozíciók létrehozása (dallamok, kánonok, énekek).
- Interdiszciplináris zenei projektek készítése a vallás, irodalom és történelem összekapcsolásával.

5. Bibliai, történeti és etikai kontextualizálás

- A zenei szöveg és a bibliai üzenet közötti kapcsolat feltárása.
- A vallásos ének lelki és erkölcsi jelentőségének értelmezése.
- Az énekek összekapcsolása az egyháztörténet és a közösségi élet jelentős eseményeivel.

Módszertan és didaktikai alapelvek

- **Integrált oktatás**: az ének, a zeneelmélet, a zenetörténet és a spiritualitás közötti folyamatos kapcsolat biztosítása.
- **Aktív tanulás:** éneklés minden tanórán, részvétel a kórusmunkában, valamint bekapcsolódás a liturgikus eseményekbe.
- **A művészi megélés hangsúlya:** a mély befogadás előtérbe helyezése az elvont ismeretfelhalmozással szemben.
- **Kreatív megközelítés:** a zenei gondolkodás fejlesztése játék, improvizáció és kísérletezés útján.
- **Hozzáférhetőség és adaptálhatóság:** a tananyag tartalma az osztály szintjéhez és a közösségi kontextushoz igazodik.
- **Reflexió és párbeszéd ösztönzése:** a zene spirituális, etikai és esztétikai jelentésrétegeinek tudatosítása és megbeszélése.

Formáló és transzdiszciplináris szerep

A tantárgy hozzájárul a vallási és nemzeti tudat kialakításához, valamint az európai kulturális identitás megőrzéséhez.

Az egyházzene, felekezeti, történeti és művészi jellegénél fogva, a tanulókat az alábbiakra neveli:

- Közösségi felelősségvállalás
- Felekezetek közötti empátia
- Nyitottság a tartós spirituális értékek iránt

ÁLTALÁNOS KOMPETENCIÁK (CG)

C.G.1	**Kiemeli és értelmezi a református egyházi énekekben kifejeződő spirituális, erkölcsi, teológiai és érzelmi értékeket kritikai elemzés és saját reflexió útján, a tudatos keresztény magatartás kialakítása és ezek saját lelki életre gyakorolt hatásának értékelése céljából.**
C.G.2	**Személyes és közösségi szinten aktívan és tudatosan alkalmazza a megszerzett zenei ismereteket és készségeket a liturgiában és az áhitatokon való résztvételkor és bizonyítja képességét arra, hogy releváns zenei megnyilvánulásokban vegyen részt és vezessen a vallásos élet különböző alkalmain.**
C.G.3	**A református zenei hagyományt elemzi és összehasonlítja más keresztény zenei hagyományokkal a felekezeti identitás mélyebb megértése céljából, értékeli szerepét a kulturális és vallási tudat formálásában, valamint aktívan részt vesz a református zenei örökség oktatási, kulturális és közösségi kezdeményezéseken keresztüli megőrzésében és népszerűsítésében.**

IX. osztály

SPECIFIKUS KOMPETENCIÁK (CS) ÉS TANULÁSI TEVÉKENYSÉGEK PÉLDÁI (EAI)

C.G. 1 - Kiemeli és értelmezi a református egyházi énekekben kifejeződő spirituális, erkölcsi, teológiai és érzelmi értékeket kritikai elemzés és személyes reflexió révén, a tudatos keresztény attitűd kialakítása és ezen értékek saját lelki életre gyakorolt hatásának értékelése céljából.

IX.CS.1.1. Ismerje fel, és tudja megmagyarázni a református – protestáns – énekek eredetét, történetét és teológiai jelentőségét.
- *Szövegek és dokumentumok tanulmányozása: református énekek történetének kutatása Európában és helyi szinten, csoportos prezentáció készítése.* - *Régi és modern énekek összehasonlítása: egy adott zsoltár vagy ének régi és modern változatainak elemzése, a nyelvezet és a teológiai tartalom különbségeinek azonosítása.* - *Szakértői előadás meghallgatása: meghívott szakember vagy himnológus előadása a református, protestáns énekek eredetéről és történetéről.* - *Kutatási projekt készítése: diákok gyűjtenek régi énekeket a helyi református gyülekezetekből, majd elemzik azok szövegét és zenei szerkezetét.*
IX.CS.1.2. Az egyházi énekeket helyes kottaolvasással (dallam, ritmus, harmónia) adja elő, tiszteletben tartva a szöveget és a hagyományt
- *Csoportos énekpróbák karnaggyal vagy tanárral: az intonáció, ritmus és helyes zenei frázisok gyakorlása.* - *Zenei elemzés: a kották elemzése, a módusz és a tonalitás azonosítása.* - *Összehasonlító zenehallgatás: különböző előadók felvételeinek meghallgatása ugyanarról az énekről, az expresszivitás és stílus összehasonlítása.* - *Élő előadás: kisebb koncertek vagy előadások a tanteremben vagy a gyülekezetben, a megszerzett zenei készségek gyakorlására.*
IX.CS.1.3. Elemezze az egyházi énekekben kifejeződő erkölcsi és spirituális értékeket (bűnbánat, megbocsátás, hála, dicséret), és kapcsolja ezeket saját élettapasztalataihoz.
- *Osztálybeszélgetések és viták: a szövegek elemzése során azonosítani az erkölcsi értékeket, megvitatni, hogyan alkalmazhatók ezek a mai életben.* - *Személyes reflexiók írása: diákok leírják, hogyan befolyásolja az ének a hitüket és mindennapi életüket.* - *Naplótevékenység: a félév során a diákok feljegyzik, mikor váltott ki bennük az egyházi ének érzelmeket vagy spirituális gondolatokat, majd ezeket megosztják csoportban.* - *Művészeti kollázs készítése: képek, versek, szimbólumok felhasználásával vizuális alkotás készítése, amely tükrözi az énekek erkölcsi értékeit.*
IX.CS.1.4. Mutasson tiszteletet a közösségi éneklés csendes és áhítatos pillanatai iránt fegyelmezett viselkedéssel és aktív részvétellel.
- *Aktív zenehallgatási gyakorlatok: a diákok csendben figyelnek az éneklés alatt, megfigyelve az érzelmi kifejezést és a hangulatot, beszéd nélkül.* - *Viselkedési szabályok és instrukciók: útmutatások az alkalmakon és próbákon való helyes magatartásról: testtartás, figyelem, aktív részvétel.* - *Liturgikus szimulációk: tanulói részvétel liturgikus keret reprodukciójában, mint aktív résztvevők (pl. bevonulás, kezdőének, énekelt imádság).* - *Reflexív értékelés: a modul vagy félév végén a diákok önértékelést készítenek saját lelki-morális részvételükről az éneklési tevékenységek során.*

C.G. 2 - Személyes és közösségi szinten aktívan és tudatosan alkalmazza a megszerzett zenei ismereteket és készségeket a liturgiában és az áhitatokon való résztvételkor és bizonyítja képességét arra, hogy releváns zenei megnyilvánulásokban vegyen részt és vezessen a vallásos élet különböző alkalmain.

IX.CS.2.1. Memorizáljon és helyesen adja elő az új egyházi énekeket, beépítve azokat személyes imádságába
- *Napi egyéni ismétlés: a diákok otthon gyakorolják egy versszak vagy zsoltár éneklését.* - *Saját „album” készítése: memorizált énekek szövegeinek és kottaanyagának rendszerezése személyes gyűjteményben.* - *Audio/video felvételek készítése: a diákok otthon rögzítik saját előadásukat, majd megosztják az osztállyal.* - *Kis csoportos imatalálkozók: a közös éneklés alkalmazása a személyes imádság nyitó- vagy zárómomentumaként.*
IX.CS.2.2. Használja az egyházi éneket az istentiszteletek során, aktívan részt véve a gyülekezeti életben.
- *Részvétel szólistaként vagy kórusban énekelve: a diákok bekapcsolódnak az istentiszteletekbe a lelkész vagy orgonista zenei vezetésével.* - *Iskolai vagy helyi templomi alkalom szervezése: a diákok énekléssel, felolvasással és imádsággal aktívan részt vesznek a liturgikus esemény lebonyolításában.* - *Szabad beszéd gyakorlása a közönség előtt: egy-egy ének bemutatása előtt röviden ismertetik annak kontextusát és jelentőségét.* - *Reflexió az alkalom után: a diákok feldolgozzák élményeiket: milyen érzelmeket váltott ki a részvétel, és milyen lelki élményt jelentett számukra.*
IX.CS.2.3. Kísérje az egyházi énekeket egyszerű hangszereket használva (orgona, zongora).
- *Gyakorlati hangszerórák: korálgyakorlatok hangszerre (pl. zongora, orgona) egyszerű egyházi énekekhez.* - *Ritmus- és harmóniagyakorlatok: alapakkordok azonosítása és gyakorlása az énekek kíséretében* - *Csapatmunka: egy csoport diák kísér, a többiek énekelnek, majd szerepek felcserélése a gyakorlat során.* - *Workshop szakértővel: orgona- vagy hangszeroktató meghívása kórus- vagy énekcsoport kíséretének gyakorlására.*
IX.CS.2.4. Válassza ki és adaptálja az énekeket a közösségi kontextusnak megfelelően (istentiszteletek, ünnepek, ifjúsági találkozók).
- *Megfelelő énekek kiválasztása ünnepi alkalmakra (húsvét, karácsony, pünkösd) és egy zenei program összeállítása.* - *Hangszeres kíséret készítése: a hangszerelés kialakítása.* - *Egy különleges szertartás megszervezésének szimulációja: a tanulók előkészítik a repertoárt, kiosztják a szerepeket, meghatározzák az énekek sorrendjét.* - *Értékelés és társas visszajelzés: a többi tanuló és a tanár javaslatokat ad a repertoár adaptálásának javítására.*

C.G. 3 - A református zenei hagyományt elemzi és összehasonlítja más keresztény zenei hagyományokkal a felekezeti identitás mélyebb megértése céljából, értékeli szerepét a kulturális és vallási tudat formálásában, valamint aktívan részt vesz a református zenei örökség oktatási, kulturális és közösségi kezdeményezéseken keresztüli megőrzésében és népszerűsítésében.

IX.CS.3.1. A református zenei stílus jellemzőinek (modális rendszerek, dallamformák, nyelvhasználat, ornamentika) azonosítása és ezek összehasonlító elemzése más keresztény zenei hagyományokkal.
- *Összehasonlító zenei elemzés: a református stílusjegyek azonosítása különböző énekekben.*

- *Felvételek meghallgatása a hagyományos református és a modern repertoárból, majd megbeszélés a jellegzetes elemekről.* - *Meghívott hymnológus vagy református kántor, aki ismerteti a helyi stilisztikai sajátosságokat (pl. régi nyelvhasználat, a területre jellemző díszítések).* - *Gyakorlati előadói tevékenység a jellegzetes ornamentikával (ha a repertoár lehetővé teszi), az expresszivitás adaptálása.*
IX.CS.3.2. Írja le, hogyan járul hozzá a református egyházi zene a felekezeti és közösségi identitás kialakulásához.
- *Helyi kutatási projektek: református zenei emlékek feltérképezése a tanulók lakása környékén (templomok, kórusok, kéziratok).* - *Osztálytermi beszélgetések: mit jelent „reformátusnak lenni” a zenében – hogyan érzem magam, amikor református zsoltárokat éneklek.* - *Iskolai kiállítás: plakátok, szövegek, fényképek, helyi református zenei történelemből származó versek.* - *Részvétel közösségi eseményeken: kóruskoncertek, helyi fesztiválok református repertoárral.*
IX.CS.3.3. Komponáljon vagy hangszereljen református témájú éneket vagy dallamot, bibliai vagy helyi szövegek felhasználásával, mint inspirációforrás.
- *Rövid dallam komponálása zsoltárszövegre – csoportban vagy egyénileg.* - *Egy hagyományos ének feldolgozása: a harmónia, az instrumentáció és a szövegek adaptálása.* - *Műhelymunka szövegírásra / régi szövegek beillesztésére új dallamokba.* - *Saját alkotások bemutatása az órán, visszajelzés és értékelés a tanároktól.*
IX.CS.3.4. Értékelje a református zenei örökség jelentőségét, és indokolja ennek megőrzésének és a közösségben való terjesztésének szükségességét.
- *Videofelvétel készítése helyi református énekekről a tanulók előadásában.* - *Református zenei koncert szervezése az iskolában vagy más iskolákkal közösen.* - *Régi kéziratok, kottaanyagok gyűjtése, régi szövegek fordítása, archiválás iskolai, közösségi vagy digitális formában.* - *Oktatási anyagok készítése: brosúrák, szórólapok, poszterek, amelyek bemutatják a református zenei hagyományt.*

IX. OSZTÁLY

TANULÁSI TARTALMAK

Tartalmi területek	Tartalmak
Ének-zene a Szentírásban	-A közösségi ének szerepe -Mit tanít nekünk a Szentírás az éneklésről -Bibliai énekek az Ószövetségben -Bibliai énekek az Újszövetségben -Zsoltár recitációk -Hangszerek a Bibliában

Tartalmi területek	Tartalmak
Keresztyén zenekultúra	-Énektípusok: antifóna, szekvencia -A keresztény liturgia -X. Gergely pápa reformja -Gregorián-énekek -Ambroziánus himnusz -Középkori használatban lévő gregorián-énekek -Gregorián- dallamok a XVI–XVII. századi énekanyagban -Gregorián -dallamok a német hagyomány révén bevezetve a repertoárba -Gregorián-dallamok a XX. századi éneklési gyakorlatban
Középkori egyházi zene	-a polifonia kifejlődése -Középkori énekekből keletkezett gyülekezetiénekek -Középkorban dokumentált énekek a magyar gyakorlatban -Középkori énekek a XVI-XVII szézadi énekeskönyvekben -a református repertoárba napjainkban bevett középkori énekek

X. osztály

SPECIFIKUS KOMPETENCIÁK (CS) ÉS TANULÁSI TEVÉKENYSÉGEK PÉLDÁI (EAI)

C.G. 1 - Kiemeli és értelmezi a református egyházi énekekben kifejeződő spirituális, erkölcsi, teológiai és érzelmi értékeket kritikai elemzés és személyes reflexió révén, a tudatos keresztény attitűd kialakítása és ezen értékek saját lelki életre gyakorolt hatásának értékelése céljából.

X.CS.1.1. Felismeri és megmagyarázza a fontos református énekek történelmi és teológiai eredetét.
- *Történeti előadás / mini-óra a református énekek történetéről a reformáció kontextusában.* - *Dokumentumok tanulmányozása (régi dalszövegek, teológiai szövegek), amelyek az énekekhez kapcsolódnak.* - *Csoportos megbeszélés: hogyan befolyásolta a történelmi kontextus az énekek témáját és stílusát.* - *Egyéni projekt: kutatás egy református zeneszerzőről vagy énekszerzőről, prezentáció az osztályban.*
X.CS.1.2. Előadja az egyházi énekeket a szöveg és a dallam tiszteletben tartásával, spirituális érzékenységet tanúsítva.
- *Intonációs, ritmikai és az énekekre jellemző frázisgyakorlatok.* - *Részvétel egy kórusban vagy énekcsoportban a közös gyakorlás érdekében.* - *Egy ének különböző interpretációinak összehasonlító meghallgatása a kifejezésbeli különbségek megfigyelésére.* - *Saját előadás rögzítése és önértékelés / visszajelzés a társaktól / tanártól.*
X.CS.1.3. Azonosítja az énekek szövegében kifejeződő erkölcsi értékeket (szeretet, alázat, hit stb.).
- *Énekszövegek olvasása és erkölcsi kifejezések / fogalmak azonosítása.* - *Páros vagy csoportos megbeszélések – milyen értékek jelennek meg, és mit jelentenek a mindennapi életben.* - *Reflektív kommentár írása, amelyben a tanuló elmagyarázza, milyen értékek érintik meg személyesen.* - *Poszter vagy plakát készítése a tanulmányozott énekek erkölcsi témáiról.*
X.CS.1.4. Elemzi, hogy az énekek szövegeiben tükröződő erkölcsi értékek hogyan alkalmazhatók a személyes és közösségi életben.
- *Spirituális napló: a tanulók egy féléven át feljegyzik, hogyan inspirálta őket egy ének/hét az életükben.* - *Éneklési pillanat szervezése a helyi közösségben (egyház, ifjúsági csoport).* - *„Közöttetek” típusú megbeszélés / vita: milyen nehézségekbe ütközöm az énekek értékeinek megélésében?* - *Személyes spirituális cselekvési terv készítése az énekek alapján – mit teszek konkrétan, mert hallgatom/előadom.*

C.G. 2 - Személyes és közösségi szinten aktívan és tudatosan alkalmazza a megszerzett zenei ismereteket és készségeket a liturgiában és az áhitatokon való résztvételkor és bizonyítja képességét arra, hogy releváns zenei megnyilvánulásokban vegyen részt és vezessen a vallásos élet különböző alkalmain.

X.CS.2.1. Kiválasztja a megfelelő egyházi énekeket az alkalomnak megfelelően (ünnepek, személyes pillanatok).
- *Repertoár tanulmányozása: megfelelő énekek kiválasztása húsvétra, karácsonyra, vasárnapra, bűnbánati pillanatokra stb.* - *Szimulációk: a tanulók megtervezik egy ünnep repertoárját, és kiválasztják, mely énekek illenek hozzá.* - *Összehasonlító elemzés: milyen típusú énekek (dicsőítő, bűnbánó, hálaadó) érződnek megfelelőnek különböző pillanatokban.*

- *Csoportos reflexió: milyen hatással van a helyes választás/nem megfelelő szempontok a spirituális légkörre.*
X.CS.2.2. Aktívan részt vesz az istentiszteleteken és más vallási találkozókon egyházi énekek használatával.
- *Iskolai vagy egyházi énekcsoporttal, hangszeres csoporttal, vagy kórussal való próbák.* - *Részvétel az istentiszteleten – a tanulók énekelnek az egyházban.* - *Mások részvételének megfigyelése és elemzése: hogyan befolyásolja a kórus vagy a gyülekezet a légkört.* - *Énekvezető szerep: egy tanuló vagy csoport koordinálja a zenei pillanatot egy iskolai vallási találkozón.*
X.CS.2.3. Integrálja az egyházi éneket a személyes meditációs pillanatokba.
- *Meditatív hallgatás pillanatai az osztályban vagy otthon (felvételek) és írásbeli reflexió.* - *Vezetett meditációk, amelyekben az ének szövegét imaként elemzik.* - *Személyes asszociációk: melyik ének segít egy nehéz pillanatban, melyik erősít meg.* - *Projekt: személyes gyűjtemény készítése kedvenc énekekből, magyarázattal, miért azokat választotta.*
X.CS.2.4. Hozzájárul egy zenei pillanat megszervezéséhez egy istentisztelet vagy közösségi tevékenység keretében.
- *Zenei pillanat megtervezése: repertoár, próbák, szerepek kiosztása.* - *Együttműködés a közösség más tagjaival (karnagy, orgonista, énekcsoport) az egyházi zenei pillanathoz.* - *Zenei vezetés vagy énekkíséret gyakorlása.* - *Értékelés az esemény után: mi sikerült jól, mi javítható.*

C.G. 3 - A református zenei hagyományt elemzi és összehasonlítja más keresztény zenei hagyományokkal a felekezeti identitás mélyebb megértése céljából, értékeli szerepét a kulturális és vallási tudat formálásában, valamint aktívan részt vesz a református zenei örökség oktatási, kulturális és közösségi kezdeményezéseken keresztüli megőrzésében és népszerűsítésében.

X.CS.3.1. Felsorolja és leírja a református zenei hagyomány sajátos elemeit (móduszok, dallam, harmónia, szöveg, zsoltárok stb.).
- *Eredeti zsoltárénekek zenei elemzése – dallam, ritmus, szerkezet azonosítása.* - *Összehasonlítás más keresztény hagyományokkal: mi a különbség (pl. katolikus, evangélikus, unitárius).* - *Órák a református egyházon belüli zenei fejlődésről – hogyan jelentek meg a zsoltárok anyanyelven, milyen hangszerek kísérték őket.* - *Ismétlő gyakorlatok, amelyek a díszítésre vagy a specifikus stílusra fókuszálnak.*
X.CS.3.2. Felismeri a helyi és regionális hatásokat a református zene interpretációjában (énekdialektus, díszítés, kíséret).
- *Helyi református énekfelvételek gyűjtése (saját közösségből vagy más területekről).* - *Meghívottak (teológusok, zenetörténészek, helyi kántorok) a regionális sajátosságok bemutatására.* - *Terep projekt: a tanulók helyi református templomokat látogatnak, hallgatnak és feljegyzik a különbségeket.* - *Egy ének előadása helyi/regionális stílusban – díszítés adaptálása stb.;*
X.CS.3.3. Értékeli a református zenei hagyomány szerepét a közösség kulturális életében (egyház, művészet, fesztiválok stb.).
- *Esettanulmányok: fesztiválok, koncertek, felvételek, egyházi publicisztika.* - *Multimédiás anyagok megtekintése / meghallgatása, amelyek illusztrálják a református zenei kultúrát.* - *Megbeszélések az osztályban: hogyan erősíti a zenei hagyomány a közösség identitását.* - *Esszék vagy prezentációk készítése: „A református zene mint kulturális örökség”.*

X.CS.3.4. Értékeli e hagyomány továbbadásának fontosságát, és támogatja a megőrzésre irányuló kezdeményezéseket a jövő nemzedékek számára.
- *Iskolai / közösségi repertoár létrehozása énekekből, amelyet megőriznek az iskola archívumában vagy az egyházban.* - *Református énekekből álló koncert szervezése, bevonva a fiatalabb diákokat.* - *Mentorálás: a nagyobb diákok útmutatást adnak a kisebbeknek az előadási technikák terén.* - *A helyi előadások hang- / videofelvételekkel történő megőrzése és a közösséggel való megbeszélés az archívumok fontosságáról.*

X. OSZTÁLY

TANULÁSI TARTALMAK

Tartalmi Területek	Tartalmak
A Reformáció és a zene	- A reformátorok tanításai a zenéről: Luther, Kálvin és Zwingli nézetei. - A magyar reformátorok véleménye az egyházi éneklésről. - A református énekek forrásai: graduálé néven ismert énekgyűjtemények a magyar egyházi énekgyakorlatban. - Csak énekszövegeket tartalmazó gyülekezeti énekeskönyvek. - Kottával ellátott énekeskönyvek.
A protestáns himnusz a reformáció időszakában	- A himnusz műfaja a XVI. században. - Egyházi énekszövegek költői. - Zsoltárparafrázisok a XVI. században.
A Genfi Zsoltárkönyv	- A Genfi Zsoltárkönyv megjelenése – Kálvin hatása és munkássága. - L. Bourgeois és Maître Pierre – dallamszerzők. - Szenci Molnár Albert élete és munkássága - A Psalterium Ungaricum könyv – a genfi zsoltárok magyar fordítása. - A Genfi Zsoltárkönyv tartalom szerinti rétegződése. - A Genfi Zsoltárkönyv zenei jellemzői.
A históriás ének és az egyházi ének stílusa	- Reformáció korabeli gyülekezeti egyházi énekek .- A XVI. századi históriás ének és egyházi ének stílusában íródott darabok. - A XVI. századi énekek csoportosítása a versformájuk alapján. - Humanista metrikus énekekből kialakult gyülekezeti énekek.
Német eredetű korálok	- A német korálok megjelenése a protestáns repertoárban a XVI. században. - A XVI. századi német korálok a magyar gyakorlatban. - A XVI. századi idegen repertoárból származó énekek.

XI. osztály

SPECIFIKUS KOMPETENCIÁK (CS) ÉS TANULÁSI TEVÉKENYSÉGEK PÉLDÁI (EAI)

C.G. 1 - Kiemeli és értelmezi a református egyházi énekekben kifejeződő spirituális, erkölcsi, teológiai és érzelmi értékeket kritikai elemzés és személyes reflexió révén, a tudatos keresztény attitűd kialakítása és ezen értékek saját lelki életre gyakorolt hatásának értékelése céljából.

XI.CS.1.1. Elemzi a bonyolultabb református énekek spirituális és teológiai tartalmát.
- *Szövegelemzés: a tanulók teológiai szempontból elemzik az énekek versszakait.* - *Témák azonosítása: üdvösség, kegyelem, bűn, reménység stb.* *Két különböző üzenetű ének összehasonlítása (pl. reménység vs. bűnbánat).* - *Személyes írásbeli vagy szóbeli kommentár készítése egy énekről.*
X XI.CS.1.2. Kifejezően, és spirituális szerepük tudatosításával adja elő a református énekeket.
- *Énekes előadás órák, a kifejezésre helyezve a hangsúlyt.* - *Egy spirituális állapotot kifejező ének kiválasztása és bemutatása az osztálynak.* - *Az előadások felvétele és elemzése a társakkal együtt.* - *Éneklés gyakorlása valós kontextusokban (áhítatok, ifjúsági találkozók).*
XI.CS.1.3. Kritikusan értékeli, hogy az éneklés milyen módon befolyásolja a személyes erkölcsi magatartást.
- *Reflektív napló: hogyan befolyásol egy adott ének az erkölcsi döntéseimben.* - *Csoportos megbeszélések: az énekek mint az erkölcsi megerősítés eszközei.* - *Esszé megfogalmazása: „Református énekek – tanítás és megélés között”.* - *Találkozó egy lelkipásztorral vagy teológussal az énekek erkölcsi formálásban betöltött szerepének megvitatására.*
XI.CS.1.4. Vallásos énekeket használ a személyes áhítati szokások fejlesztésére.
- *Személyes áhítati terv készítése, amely énekeket is tartalmaz.* - *A spirituális napló vezetése 4 héten keresztül: milyen énekeket használok, és hogyan hatnak rám.* - *Spirituális tapasztalatok megosztása kiscsoportokban.* - *Személyre szabott spirituális lejátszási lista (playlist) készítése, magyarázatokkal.*

C.G. 2 - Személyes és közösségi szinten aktívan és tudatosan alkalmazza a megszerzett zenei ismereteket és készségeket a liturgiában és az áhitatokon való résztvételkor és bizonyítja képességét arra, hogy releváns zenei megnyilvánulásokban vegyen részt és vezessen a vallásos élet különböző alkalmain.

XI.CS.2.1. Kiválasztja és adaptálja az énekeket az istentisztelet vagy vallási esemény témájához igazodva.
- *Istentisztelet tervezési gyakorlat – a megfelelő énekek kiválasztása.* - *Énekek „tematikus útmutatójának” elkészítése téma/liturgia szerint.* - *Szimuláció: egy ének adaptálása más kontextusra (pl. ifjúsági, temetési).* - *Valós istentiszteleteken elhangzó zenei választások kritikai elemzése.*
XI.CS.2.2. Koordinál vagy támogat egy zenei pillanatot egy egyházi összejövetelen.
- *A tanulók előkészítenek és levezetnek egy zenei pillanatot egy vallási találkozón.* - *A dicsőítésvezető szerepének megbeszélése és a szükséges készségek fejlesztése.* - *Valós közösségi esemény tervezése és próbája.* - *Kollektív visszajelzés a társak által megvalósított zenei pillanatról.*
XI.CS.2.3. Hatékonyan együttműködik egy énekcsoporton vagy kóruson belül.
- *Rendszeres részvétel a próbákon és a kórusi tevékenységekben.* - *Egy kis „énekegyüttes” típusú projekt megvalósítása az osztályban.* - *Csoportnapló: hogyan kommunikálunk, hogyan támogatjuk egymást, mit tanulunk egymástól.* - *Aktív hallgatási és énekharmonizálási gyakorlatok.*

XI.CS.2.4. Vallásos éneket használ informális kontextusokban (család, kiscsoportok).
- *Éneklés gyakorlása imacsoportokban (pl. ifjúsági estek, otthon).* - *Beszélgetések a zene szerepéről a családi életben és a személyes megélésben.* - *Zenei imádságos pillanat szervezése az osztályban vagy online.* - *Útmutató készítése az énekek napi áhítatokban való használatához.*

C.G. 3 - A református zenei hagyományt elemzi és összehasonlítja más keresztény zenei hagyományokkal a felekezeti identitás mélyebb megértése céljából, értékeli szerepét a kulturális és vallási tudat formálásában, valamint aktívan részt vesz a református zenei örökség oktatási, kulturális és közösségi kezdeményezéseken keresztüli megőrzésében és népszerűsítésében.

XI.CS.3.1. Azonosítja és leírja a református hagyományban énekelt zsoltárok jellemzőit, és elmagyarázza szerepüket az egyház történetében.
- *Összehasonlító tanulmány a Genfi zsoltárok és más református gyülekezeti énekek között.* - *Egy zsoltár zenei, teológiai és történelmi szempontú elemzése.* - *Részvétel egy zsoltár hagyományos stílusú előadásában.* - *Esszé: „A zsoltárok fontossága a Református Egyház életében tegnap és ma”.*
XI.CS.3.2. Elemzi azokat a kulturális és felekezeti hatásokat, amelyek formálták a református egyházi zenét.
- *Megbeszélések: hogyan alkalmazkodott az egyházi zene a helyi kultúrához (pl. Erdély, Bánát).* - *Interjúk a közösség tagjaival a régi református zenéről.* - *A német hatások vizsgálata a református éneklésben.* - *PowerPoint prezentáció készítése a regionális református zenei sokszínűségről.*
XI.CS.3.3. Aktívan részt vesz a református egyházi zenét hasznosító közösségi projektekben.
- *Tematikus koncert vagy református énekes est szervezése.* - *Plakát / szórólap készítése egy egyházi zenei esemény népszerűsítésére.* - *Együttműködés a helyi egyházzal liturgikus vagy kulturális eseményeken.* - *Cikk vagy poszt írása a közösségi médiára a református zene témájában.*
XI.CS.3.4. Technológiai eszközöket használ a református zenei örökséget megőrző és továbbító digitális anyagok elkészítéséhez.
- *A tanulók által előadott énekek audio/videó rögzítése és archiválása.* - *Egy egyszerű weboldal / blog létrehozása a református zene számára.* - *Podcast készítése.*

XI. OSZTÁLY

TANULÁSI TARTALMAK

Tartalmi Területek	Tartalmak
Énekeskönyvek a XVII–XVIII. században és az általuk tartalmazott zenei anya	- A Régi Graduál zenei anyaga - A Régi Graduálra jellemző zenei jelölés (notáció) - A kolozsvári kottás énekeskönyvek és azok zenei anyaga - A gyászénekeskönyv Nagyenyedről és annak zenei anyaga - Misztótfalusi Kis Miklós Psalteriája - A debreceni egyházi énekeskönyvek - A zenei anyag kiválasztásának koncepciói a különböző énekeskönyvekben
Gyülekezeti énekek az ellenreformáció korából	- A XVII. századi gyülekezeti énekek hagyományos rétege - A XVII. századi gyülekezeti énekek barokk rétege - A XVII. századi német korálok magyar használatban

Tartalmi Területek	Tartalmak
Barokk egyházi zene	- A XVIII. században komponált himnuszok - Barokk, pietizmus, jozefinizmus által befolyásolt szövegű énekek - Régi dallamok a XVIII. századbó - A XVIII. századi német korálok a magyar egyházi énekgyakorlatba - Oratóriumok és kantáták a barokk korszakból - J.S. Bach: Máté-passió és zenei anyaga
Egyházi zene a Klasszicizmusban	- Reformtörekvések a XIX–XX. században az énekeskönyvek és az egyházi énekanyag szerkesztésében - A Klasszicizmus vokális repertoárja - J. Haydn: A Teremtés oratórium - W.A. Mozart: Requiem - L. von Beethoven: Krisztus az Olajfák hegyén, op. 85.

XII. osztály

SPECIFIKUS KOMPETENCIÁK (CS) ÉS TANULÁSI TEVÉKENYSÉGEK PÉLDÁI (EAI)

C.G. 1 - Kiemeli és értelmezi a református egyházi énekekben kifejeződő spirituális, erkölcsi, teológiai és érzelmi értékeket kritikai elemzés és személyes reflexió révén, a tudatos keresztény attitűd kialakítása és ezen értékek saját lelki életre gyakorolt hatásának értékelése céljából.

XII.CS.1.1. Előadja a református énekeket a doktrinális és spirituális tartalom mélyreható megértésével.
- *Egy reprezentatív ének kiválasztása és a szöveg teológiai magyarázatának bemutatása.* - *Az ének előadása az osztály előtt, bevezetővel a jelentéséről.* - *Összehasonlító tanulmány: hogyan közelítik meg teológiailag a zsoltárokat a reformátorok vs. napjainkban.* - *Magyarázó videóklip készítése előadással és kommentárral.*
XII.CS.1.2. Megvitatja a vallásos éneklés szerepét a keresztény jellem formálásában.
- *Beszélgetések: példák olyan személyekre, akiknek a jelleme vallásos zene hatására formálódott.* - *Esszé: „A zene és a keresztény jellem formálása serdülőkorban”.* - *Esettanulmány: milyen erkölcsi tanulságokat vonhatunk le egy kiválasztott énekből.* - *Interjú vallási vezetővel az éneklés szerepéről a személyes életben.*
XII.CS.1.3. Alkalmazza a vallásos énekek üzenetét a személyes erkölcsi döntéshozatali folyamatban.
- *Heti napló: „Egy ének, egy erkölcsi döntés”.* - *Problémahelyzetek: Melyik ének vezetne engem egy etikai dilemmában?* - *Személyes terv: hogyan illeszthetem be a mindennapi életembe egy énekben kifejezett értékeket.* - *Csoportos megbeszélés: „Amikor a zene spirituálisan korrigál engem”.*
XII.CS.1.4. Kialakít egy állandó spirituális meditációs gyakorlatot vallásos zenén keresztül.
- *Napi spirituális terv készítése (énekekkel, szövegekkel és imádságokkal).* - *Részvétel egy 7 napos zenei áhítatban – reflexiós naplóval.* - *Személyes tapasztalat bemutatása mini-vlog vagy esszé formájában.* - *Egy olyan ének megosztása, amely jelentős hatással volt a személyes életre.*

C.G. 2 - Személyes és közösségi szinten aktívan és tudatosan alkalmazza a megszerzett zenei ismereteket és készségeket a liturgiában és az áhitatokon való résztvételkor és bizonyítja képességét arra, hogy releváns zenei megnyilvánulásokban vegyen részt és vezessen a vallásos élet különböző alkalmain.

XII.CS.2.1. Megtervez és koordinál egy zenei pillanatot egy vallási keretben.
- *Szimuláció: egy istentiszteleti pillanat megszervezése az osztályban.* - *Liturgikus terv összeállítása énekekkel egy valós istentiszteletthez.* - *Egy énekcsoport felkészítése és vezénylése egy egyházi eseményen.* - *Visszajelzés a tanártól és a társaktól.*
XII.CS.2.2. Aktívan és felelősségteljesen részt vesz egyházi zenei csoportokban.
- *Szerepek meghatározása egy iskolai vagy egyházközségi zenei együttesben.* - *Beszélgetések az egyházi kórusokban való részvétel etikájáról.* - *Önértékelés a személyes hozzáállásról és hozzájárulásról egy csoportban.* - *Kollektív repertoár: egyházi énekek listájának közös összeállítása.*
XII.CS.2.3. Megfelelő énekeket választ speciális vallási eseményekhez.
- *Az istentiszteleti struktúra és a liturgikus pillanatok elemzése.* - *Gyakorlat: énekek kiválasztása: keresztelő, esküvő, temetés, Úrvacsora.* - *Tematikus ének-útmutató készítése a liturgikus évhez.* - *Szóbeli prezentáció: a repertoárválasztás indoklása egy adott kontextusban.*
XII.CS.2.4. Elősegíti a fiatalok bevonását az egyházi zenei és liturgikus tevékenységekbe.
- *Zenei esemény szervezése középiskolások számára az egyházban.* - *Közösségi média oldal létrehozása vallásos zenei tartalommal.* - *„Peer to peer” típusú beszélgetések: Miért fontos az egyházi zene?* - *Aktív fiatalok meghívása az egyházból a tapasztalataik megosztására.*

C.G. 3 - A református zenei hagyományt elemzi és összehasonlítja más keresztény zenei hagyományokkal a felekezeti identitás mélyebb megértése céljából, értékeli szerepét a kulturális és vallási tudat formálásában, valamint aktívan részt vesz a református zenei örökség oktatási, kulturális és közösségi kezdeményezéseken keresztüli megőrzésében és népszerűsítésében.

XII.CS.3.1. Azonosítja és összehasonlítja a református egyházi zene különböző stílusait és fejlődési szakaszait.
- *Prezentáció: a református éneklés fejlődése a Genfi zsoltároktól a kortárs stílusokig.* - *Régi és új énekek összehasonlító meghallgatása.* - *Esszé: „Mit őrizzünk meg, és mit adaptáljunk a mai református zenében?”.* - *Csoportprojekt: a református zene vizuális kronológiája.*
XII.CS.3.2. Felismeri az egyházi éneklés szerepét a nyelv megőrzésében és a felekezeti identitás megszilárdításában.
- *Az anyanyelvi énekek tanulmányozása.* - *Beszélgetések: hogyan őrzi meg a zene egy vallási csoport identitását?* - *Egyháztörténész meghívása tematikus előadásra.* - *Interjú készítése egy közösségi idős személlyel a hagyományos énekekről.*
XII.CS.3.3. Értékeli a református zene hozzájárulását a közösségi kulturális eseményekhez.
- *Aktív részvétel egy helyi vallási fesztiválon/koncerten.* - *Református zenei esemény szervezése a líceumban vagy az egyházban.* - *A részvételi tapasztalat bemutatása napló/reflexió formájában.* - *Egy ilyen esemény dokumentálása és népszerűsítése a közösségi médián.*

XII.CS.3.4. Hozzájárul a református zenei örökség digitalizálásához és népszerűsítéséhez modern projektek révén.
- *Saját vagy hagyományos előadások audio/videó rögzítése és archiválása.* - *YouTube-csatorna, podcast vagy weboldal létrehozása a népszerűsítés céljából.* - *Régi énekszövegek fordítása és digitalizálása.* - *Együttműködés a helyi egyházakkal online énekarchívum létrehozásában.*

XII. OSZTÁLY

TANULÁSI TARTALMAK

Tartalmi területek	Tartalmak
A dallamok és szövegek fejlődése	- A protestáns énekdallamok fejlődése a különböző énekeskönyv-kiadásokban - A dallamok és a szövegek változatai - A néphagyomány szerepe az egyházi énekek megőrzésében - A XX. századi énekeskönyvek anyagának összehasonlító elemzése
Egyházi énekek műfajai a XIX–XX. században	- A XIX. századi viszonylag régi stílusú magyar egyházi énekek - A XIX. századi énekek egyházi stílusa - Külföldről behozott egyházi énekek - Egyéni énekek a református repertoárban
A XX. századi egyetemes és hazai egyházi zene	- Német-osztrák iskola, francia-olasz iskola - Angol-amerikai iskola - Lengyel, cseh-morva és északi iskola - A XX. századi magyar egyházi zene - A romániai magyar egyházi zene

MÓDSZERTANI JAVASLATOK

A. Didaktikai stratégiák – a tanítási módszerek aktualizálásának és értéknövelésének irányai
A Református egyházzene tantárgy oktatása aktív, a tanulóra fókuszáló megközelítésen alapul, amely ötvözi a teológiai, művészeti és nevelési dimenziókat. A tanár feladata az esztétikai érzékenység, a kreatív kifejezés és a tudatos részvétel ösztönzése a lelki életben a zene eszközeivel. Ajánlott a változatos és interaktív módszerek alkalmazása: aktív hallásgyakorlatok, zenei-liturgikus esettanulmányok, kottaanalízis, kórusos előadás, szólammunka, heurisztikus beszélgetés, szerepjáték és csoportmunka. A tevékenységeknek elő kell segíteniük a zene spirituális és esztétikai jelentéseinek felfedezését, valamint ösztönözniük kell a tapasztalati és együttműködésen alapuló tanulást.

B. A tartalmak feldolgozása / megközelítése

A tantárgy tartalmai úgy kerülnek felépítésre, hogy tükrözzék az egyházzene fejlődését és annak szerepét a Református Egyház lelki életében. Magukban foglalják a zeneelmélet elemeit, a vallásos kórusrepertoárt, a himnológiai ismereteket, az egyházzene történetét, valamint a megszerzett ismeretek alkalmazását a vokális és kórusos előadásban. A didaktikai megközelítésnek hangsúlyt kell fektetnie a zene spirituális üzenetének megértésére, az esztétikai érzékenység fejlesztésére, valamint a fegyelem és a csoportkohézió erősítésére. Ajánlott a kapcsolódás más tantárgyakhoz, mint a bibliai tanulmányok, a református vallás, az egyháztörténet és a művészet, annak érdekében, hogy integrált szemlélet alakuljon ki a vallásos kifejezésről.

C. Tanulási kontextusok és környezetek

A Református egyházzene tantárgy keretében történő tanulás változatos kontextusokban zajlik, amelyek támogatják a művészi és lelki kompetenciák fejlődését:

- Kóruspróbák és előadásműhelyek
- Kották elemzése és zeneolvasási gyakorlatok
- Részvétel istentiszteleteken, koncerteken vagy közösségi eseményeken
- Látogatások kulturális intézményekbe vagy templomokba
- Interdiszciplináris tevékenységek más teológiai és művészeti tantárgyakkal együttműködve.

A tanulási környezetek sokféleképpen alakulhatnak – az osztályteremtől, a templomon és próbatermen át a kulturális terekig vagy az online térig –, elősegítve az aktív részvételt, az együttműködést és a zene spirituális dimenziójára irányuló személyes reflexiót.

D. Értékeléssel kapcsolatos szempontok

A Református egyházzene tantárgy keretében az értékelés célja a vallásos zene előadói, értelmezői és befogadói kompetenciáinak fokozatos kialakítása. Ajánlott a formatív és szummatív módszerek kombinálása, különböző eszközök alkalmazásával:
-Az egyéni és csoportos tevékenységek rendszeres megfigyelése
-Az előadói teljesítmény értékelése (hangmagasság, kifejezőkészség, együttműködés)
-Elemző és reflexiós lapok a repertoárról
-Zenei portfóliók vagy tematikus projektek
-Önértékelés és társértékelés egyértelmű, formatív kritériumok alapján
-Értékelő rubrikák használata, amelyek mérik a tanulók előadói, technikai, expresszív és spirituális fejlődését.
a) Technikai dimenzió: a hangmagasság pontossága, a ritmus, a dikció, a vokális kontroll.
b) Expresszív/spirituális dimenzió: az üzenet átélése, az érzelmi vagy spirituális állapot kifejezése, színpadi/liturgikus attitűd.
Az értékelésnek folyamatosnak, konstruktívnak és a fejlődésre fókuszálónak kell lennie, figyelembe véve minden tanuló egyéni sajátosságait és a közösségi tevékenységhez való hozzájárulását.

E. Ajánlott digitális források

A digitális források számos lehetőséget kínálnak az aktív és kreatív tanulásra a Református egyházzene tantárgy keretében. Ajánlott olyan platformok és alkalmazások használata, amelyek elősegítik a kották tanulmányozását, a hallgatást, az előadást és az online együttműködést:

- Oktatási platformok (Google Classroom, Padlet, Kahoot, Canva)
- Digitális egyházzenei archívumok és könyvtárak
- Zenehallgatásra és -elemzésre szolgáló alkalmazások (YouTube, Spotify, IMSLP)
- Zeneszerkesztő programok (MuseScore, Noteflight)
- Digitális eszközök a zenei alkotáshoz, bemutatáshoz és hangfelvételhez (Audacity, BandLab, Soundtrap).

A digitális források integrálása hozzájárul a tanulási folyamat sokszínűsítéséhez, a kreativitás ösztönzéséhez, valamint a tanulók technológiai kompetenciáinak fejlesztéséhez.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
Péter Éva	Prof. Univ.	UBB Cluj Napoca, Cluj
Szakács Annamária	Profesor	Liceul Teologic Reformat Odorheiul Secuiesc, Harghita
Zalányi Erzsébet	Profesor gr. I	Liceul Vocațional Reformat Tg.Mureș, Mureș

RESPONSABILI/COORDONATORI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Zăbavă Mihaela	Consilier/Prof. gradul I	CNCE	Responsabil
Pâslaru Cătălin	Inspector general MEC	MEC	Responsabil
Püsök Sarolta	Prof.univ.	UBB	Coordonator științific
Bustya Janos	Pr. Prof.	Bis. Reformata	Coordonator GL

Anexa nr. 131

Programa școlară
pentru disciplina

EDUCAȚIE SPIRITUALĂ
Cultul Reformat

Clasele a IX-a – a XII-a
Curriculum de specialitate (CS)
Filiera vocațională, profil teologic
specializarea teologie reformată

Învățământ liceal

- 2026 –

TABEL CENTRALIZATOR AL PROGRAMELOR ȘCOLARE (TC+CS/TC/CS)

Nr. crt.	Filiera	Profilul	Domeniul/ Specializarea/ Calificarea	Clasele	Tip de programă (TC+CS/TC/CS)	Numele disciplinei din CS, cu rubrică proprie în catalog
1.	Vocațională	Teologic/Cultul Reformat	Teologie Reformată	IX-XII	CS	Educație spirituală

Vocațional, Teologic-Cultul Reformat, Teologie Reformată

Nr. crt.	Discipline de specialitate	Clasa a IX-a	Clasa a X-a	Clasa a XI-a	Clasa a XII-a
1.	Limba și literatura română	1	1	1	1
2.	Limba și literatura maghiară	1	1	1	1
3.	Studi biblice	2	2	1	1
4.	Literatura creștină reformată	1	1	1	1
5.	Istoria bisericii reformate	1	1	2	2
6.	Muzică bisericească*	1	1	1	1
7.	Educație spirituală (cu realocarea orelor disciplinei Religie din TC)	1	1	1	1
8.	Evidență bisericească informatizată	-	-	1	1
9.	Istoria artei creștine	-	-	1	1
10.	Istoria religiilor	-	-	1	1
TOTAL		**8**	**8**	**11**	**11**

Anexa nr. 131
Programa școlară pentru disciplina *Educație spirituală,* Cultul Reformat, clasele a IX-a – a XII-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profil teologic, specializarea Teologie Reformată*

NOTĂ DE PREZENTARE

Prezenta programă școlară formează curriculumul pentru disciplina *Educație spirituală - Cultul Reformat*, cu aplicare pentru clasele din învățământul liceal, *filiera vocațională, profilul teologic* forma cu frecvență zi, începând cu anul școlar 2026-2027. Pentru această categorie de clase, conform planurilor-cadru pentru învățământul liceal, forma cu frecvență zi, aprobate ca anexe la OMEC nr. 4350/2025, studiul disciplinei are următoarea alocare orară săptămânală, defalcată pe segmentul *curriculum de specialitate* (CS):

An de studiu	Clasa a IX-a	Clasa a X-a	Clasa a XI-a	Clasa a XII-a
Tip segment curricular	CS	CS	CS	CS
Nr. săptămânal de ore (Educație spirituală)	1	1	1	1

Programa școlară se elaborează în concordanță cu:
- Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023;
- Recomandările Consiliului Uniunii Europene (2018) privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții;
- Repere pentru proiectarea, actualizarea și evaluarea Curriculumului național. Cadrul de referință al Curriculumului național, aprobat prin OME nr. 3239/2021;
- Profilul de formare al absolventului, aprobat prin OME nr. 6731/2023;

Disciplina *Educație spirituală* are ca finalitate dezvoltarea armonioasă a personalității elevilor prin cultivarea dimensiunii morale, reflexive și spirituale a existenței. Ea oferă cadrul pentru formarea unei conștiințe echilibrate, capabile de discernământ, dialog și deschidere către valori universale, înrădăcinate în tradiția teologică reformată.

Studiul acestei discipline urmărește dezvoltarea capacităților de introspecție, de reflecție morală și de înțelegere a relației dintre individ, comunitate și transcendență. Elevii sunt încurajați să exploreze sensurile vieții, să-și exprime gândurile și emoțiile în mod autentic și responsabil și să-și asume o conduită morală bazată pe empatie, respect și solidaritate.

Educația spirituală are o dimensiune interdisciplinară, oferind legături naturale cu studiile biblice, religia reformată, filosofia, istoria, literatura și arta. Prin această abordare integrată, elevii învață să identifice valori comune, să reflecteze asupra sensurilor culturale și religioase ale existenței și să dezvolte o atitudine activă față de binele personal și colectiv.

Disciplina contribuie la formarea unei gândiri deschise și echilibrate, capabile să integreze rațiunea și emoția, cunoașterea și trăirea spirituală. Prin intermediul activităților reflexive, creative și colaborative, elevii sunt sprijiniți să-și construiască o identitate morală și spirituală autentică, în armonie cu valorile umane și comunitare.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

C.G.1	**Identificarea conceptelor, simbolurilor și valorilor fundamentale ale credinței creștine reformate.**
C.G.2	**Analiza semnificațiilor spirituale și morale ale învățăturilor biblice în contexte personale, sociale și culturale diverse.**
C.G.3	**Evaluarea valorilor și principiilor spiritualității creștine reformate în viața personală, școlară și comunitară.**
C.G.4	**Elaborarea unui model personal de viață spirituală autentică, inspirată din valorile creștine reformate și asumarea acestuia**

CLASA a IX-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G. 1 - *Identificarea și explicarea conceptelor, simbolurilor și valorilor fundamentale ale credinței creștine reformate.*

IX.CS.1.1. Identificarea doctrinelor cheie ale reformației (**Sola Scriptura**, **Sola Gratia**, **Sola Fide**).
- *Explicarea semnificației principiului Sola Scriptura, prin redactarea unei reflecții personale despre importanța Bibliei ca autoritate supremă.* - *Recunoașterea influenței Sfintei Scripturi și a principiului Sola Fide asupra credinței despre un Dumnezeu iubitor, prin participarea la o discuție dirijată și formularea unor concluzii comune.* - *Descrierea ideii de har divin în lumina principiului Sola Gratia, prin realizarea unei hărți conceptuale care leagă versetele biblice de viața creștinului.*
IX.CS.1.2. Recunoașterea conceptelor de bază ale credinței creștine reformate
- *Clasificarea conceptelor fundamentale ale credinței (har, păcat, credință, mântuire) prin completarea unui tabel explicativ.* - *Ilustrarea relației dintre Dumnezeu și om, prin selectarea unor versete biblice care exprimă iubirea divină.* - *Explicarea noțiunii „om creat după chipul lui Dumnezeu” prin analiza unui text biblic și redactarea unei concluzii personale despre demnitate.* - *Interpretarea simbolurilor reformate (Biblia deschisă, crucea goală) prin realizarea unui afiș vizual care sintetizează mesajul spiritual.*

C.G. 2 - Analiza semnificațiilor spirituale și morale ale învățăturilor biblice în contexte personale, sociale și culturale diverse.

IX.CS.2.1. Aplicarea principiilor morale biblice în situații concrete de viață.
- *Aplicarea principiilor Decalogului în analiza unor situații reale de viață, prin redactarea unui scurt studiu de caz.* - *Analizarea conflictelor interpersonale din perspectivă creștină, prin organizarea unei dezbateri despre iertare și împăcare.* - *Formularea unui set de reguli morale personale, prin redactarea unui cod etic inspirat din Predica de pe Munte.* - *Interpretarea comportamentelor zilnice ale tinerilor, prin realizarea unui jurnal etic cu reflecții biblice.*

C.G. 3 - Evaluarea valorilor și principiilor spiritualității creștine reformate în viața personală, școlară și comunitară, prin asumarea unor decizii și comportamente responsabile.

IX.CS.3.1. Evaluarea consecințelor deciziilor personale în raport cu valorile creștine.
- *Evaluarea comportamentelor observate în comunitatea școlară în raport cu valorile creștine, printr-un raport realizat în echipă („Cum se trăiesc valorile credinței în școala noastră?”).* - *Argumentarea, în cadrul unui eseu reflexiv, a rolului rugăciunii zilnice în menținerea echilibrului emoțional și moral al tinerilor.* - *Evaluarea critică a unui proiect caritabil local, pe baza criteriilor de solidaritate, empatie și slujire creștină.*

C.G. 4 - Elaborarea unui model personal de viață spirituală autentică, inspirată din valorile creștine reformate și asumarea acestuia

IX.CS.4.1. Propunerea unui plan personal de dezvoltare spirituală inspirată din valorile creștine
- *Proiectarea unui jurnal spiritual personal („Calea mea spre maturitate spirituală”), care include reflecții zilnice și versete motivante.* - *Elaborarea unor analize prin realizare unor eseuri scurte de 100 de cuvinte (argumente pro/contra)* - *Generarea unor idei de flash-mob inspirat din învățăturile biblice „Decalogul și legile, care ne ocrotesc”, prin organizarea unui atelier interdisciplinar*
IX.CS.4.2. Construirea unui stil de viață spirituală autentică, inspirat din principiile creștine reformate.
- *Crearea și implementarea unei campanii școlare intitulate „Trăim credința prin fapte”, în care elevii planifică și desfășoară activități de voluntariat.* - *Elaborarea, în echipe, a unui proiect interconfesional – „Tineri pentru unitate” – care să includă un plan de acțiuni comune între tineri din diferite confesiuni creștine.* - *Dramatizarea regulamentelor creștine al familiei prin joc de rol:”De ce este relevant și astăzi regulamentul creștin al familiei?”*

CLASA a IX-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Învață-mă să cred, Doamne!	**Ce înseamnă educația spirituală? - Credință și conștiință** **„Cred, Doamne, ajută necredinței mele...” – Întrebări și îndoieli** **Cred: te cunosc, am încredere și mă supun**
Cunoașterea lui Dumnezeu și a propriei persoane	**Cine este Dumnezeu și cine sunt eu? De unde Îl pot cunoaște?** **Demnitatea și responsabilitatea omului – creat după chipul lui Dumnezeu** **„Fiindcă atât de mult a iubit Dumnezeu lumea...” – De unde știu că mă iubește?**
Legătură cu Dumnezeu – Condus de Cuvântul Lui	**Interpretarea actuală a Decalogului (relație cu Dumnezeu și cu semenii noștri) - „Iubește-l pe Dumnezeu și iubește-ți aproapele!"** **Viața de rugăciune și liniștea personală** **Întrebări și îndoieli pe calea credinței – cum le gestionăm?**
Comunitatea creștină și responsabilitatea	**„Tot ce voiţi să vă facă vouă oamenii, faceți-le și voi la fel... "** **Responsabilitatea în familie – regulamentul creștin al familiei** **Comunități în care trăiesc - Locul meu în Biserică** **Diaconia și caritatea** **Credință și decizii – găsirea unei căi morale în viața tinerilor**
Sărbătoare și spiritualitate	**Biserica noastră este casa lui Dumnezeu - Îl aștept pe Domnul!** **Știu că Mântuitorul meu trăiește!** **Vino, Duhule Sfânt, Doamne Dumnezeule!**

CLASA a X-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G. 1 - Identificarea conceptelor, simbolurilor și valorilor fundamentale ale credinței creștine reformate.

X.CS.1.1. Explicarea semnificației simbolurilor principale (apa, pâinea și vinul, Biblia) în contexte biblice și liturgice.
- *Recunoașterea simbolurilor centrale ale Bisericii Reformate (apa, pâinea, vinul) prin observarea unor fotografii și obiecte liturgice și notarea semnificației lor într-o fișă individuală.* - *Extragerea din texte biblice (Matei 26:26–28; Ioan 3:5) a elementelor care fundamentează ritualurile reformate și formularea în grupuri mici a unei scurte explicații a semnificației spirituale.* - *Clasificarea riturilor bisericești (Botezul, Cina Domnului) în funcție de scop și compararea lor cu riturile altor confesiuni, în cadrul unei mese rotunde …….*
X.CS.1.2. Descrierea valorile fundamentale ale credinței reformate și exemple de manifestare în viața cotidiană.
- *Identificarea în Catehismul de la Heidelberg a termenilor teologici fundamentali („har”, „credință”, „Scriptură”, „păcat”, „mântuire”) și explicarea sensului fiecăruia într-un dicționar tematic al clasei.* - *Asocierea conceptelor reformate cu texte biblice relevante și prezentarea exemplelor într-un poster de sinteză vizuală.* - *Reformularea principiilor celor „cinci sola” în limbaj propriu, în perechi, și explicarea modului în care se reflectă acestea în credința personală*

C.G. 2 - Analiza semnificațiilor spirituale și morale ale învățăturilor biblice în contexte personale, sociale și culturale diverse

X.CS.2.1. Implementarea valorilor creștine în relațiile inter umane în rezolvarea unor dileme etice din viața de zi cu zi.
- *Aplicarea principiului Sola Scriptura la o situație morală ipotetică (minciună, nedreptate, gelozie) prin redactarea unui scurt eseu argumentativ bazat pe versete biblice.* - *Rezolvarea în echipe a unor studii de caz etice inspirate din viața reală (înșelăciune, discriminare, egoism) și justificarea soluțiilor prin texte scripturale.* - *Dezbaterea dilemei „Poți fi onest într-o lume necinstită?” – elevii argumentează poziții diferite folosind Sola Scriptura ca fundament.*

C.G. 3 - Evaluarea valorilor și principiilor spiritualității creștine reformate în viața personală, școlară și comunitară, prin asumarea unor decizii și comportamente responsabile.

X.CS.3.1. Justificarea deciziilor morale în situații problematice din viața personală.
- *Analizarea critică a unui caz de comportament lipsit de integritate (copiat, bârfă, minciună) și evaluarea modului în care valorile reformate ar ghida decizia morală corectă.* - *Formularea unui cod moral personal pornind de la valorile „adevăr, dreptate, iubire” și justificarea fiecărui principiu prin texte biblice.* - *Evaluarea atitudinilor din comunitatea școlară (solidaritate, toleranță, empatie) printr-un chestionar elaborat de elevi și interpretarea rezultatelor în raport cu valorile biblice.*

C.G. 4 - Elaborarea unui model personal de viață spirituală autentică, inspirată din valorile creștine reformate și asumarea acestuia

IX.CS.4.1. Proiectarea unui program comunitar care promovează valorile creștine
- *Identificarea unei nevoi din comunitate (ex. singurătatea vârstnicilor) și proiectarea unui program comunitar care să răspundă creștinește la acea nevoie.* - *Elaborarea unui plan de acțiune pentru o campanie școlară („Tinerii pentru solidaritate”) care să promoveze valorile creștine.* - *Crearea unui spot video sau afiș care să prezinte valorile programului comunitar*
IX.CS.4.2. Elaborarea unor activități de voluntariat sau diaconie în comunitate, inspirate din istoria bisericii reformate.
- *Conceperea unei inițiative de voluntariat („Mâinile harului”) care îmbină slujirea socială cu mărturisirea credinței reformate.* - *Organizarea în echipe a unei acțiuni de diaconie (colectă, curățenie, sprijin social) și documentarea procesului într-un jurnal reflexiv.* - *. Prezentarea publică a unei propuneri inovatoare de voluntariat (ex. diaconie ecologică, sprijin digital) și argumentarea compatibilității acesteia cu învățătura reformată.*

CLASA a X-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
A sta ferm și a crește în credință	**Cine este omul? – trup și suflet** **Nimeni nu este perfect – Păcatul** **Îndrumare spirituală falsă** **Locul lui Cristos în inima mea - Cât de important este creștinismul nostru?** **„Fii credincios până la moarte…” - Raiul și Iadul**
Conducerea vieții creștine **Cristos, lampă și oglindă în viața tinerilor**	**Pe cine urmez? - Părinții, prietenii, modelele de urmat** **Spune adevărul și trăiește fără ipocrizie! – Stăpânirea limbii** **Despre onestitate în lumina celei de-a VIII-a porunci** **Ești sclavul dependențelor tale** **„Altfel” – semenii noștri în situații de viață dezavantajoase** **„Nu ne duce pe noi în ispită” – Cine poate ajuta?**
Cu Dumnezeu în viața de zi cu zi	**„Alege partea ea mai bună" - Ordinea priorităților** **Valori și forme de comportament – Lupta cu mine însumi** **Trăim într-o lume materialistă! - Tinerii ca consumatori** **Puncte critice în viața de familie** **Nu vă faceți griji! – Stresul**
A face parte din comunitatea creștină și a asuma responsabilități	**Cum pot să-L slujesc pe Dumnezeu?** **Mărturisesc – Îl fac pe Isus cunoscut și altora** **Trăiesc în comunitate - Îmi asum responsabilitatea!** **Protejarea lumii create** **Sunt și eu o Piatră Vie în Biserică**
Sărbătoare în comunitate	**Crăciunul – cel mai mare dar** **Joia Mare – a sluji pe alții** **Înălțarea Domnului – „Duceți-vă și faceți ucenici din toate neamurile!”** **Rusalii – Pot fi și eu misionar**

CLASA a XI-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G. 1 - Identificarea conceptelor, simbolurilor și valorilor fundamentale ale credinței creștine reformate.

XI.CS.1.1. Prezentarea importanței simbolurilor și conceptelor fundamentale ale credinței reformate în contexte biblice și liturgice mai complexe.
- *Identificarea în texte biblice a valorilor fundamentale creștine (credința, speranța, dragostea) și prezentarea acestora într-un tabel comparativ cu valorile reformate.* - *Redactarea în echipe a unei sinteze privind valorile centrale reformate (iubirea de aproapele, harul, responsabilitatea) și exemplificarea lor prin situații cotidiene.* - *Clasificarea valorilor creștine în valori personale, comunitare și spirituale și realizarea unei diagrame ilustrative.*
XI.CS.1.2. Adaptarea învățăturilor principale din Decalog și din Cuvântarea de pe munte la provocările vieții tânărului creștin
- *Compararea în echipe a poruncilor Decalogului cu valorile exprimate în Fericiri, într-un tabel sinoptic.* - *Reformularea principiilor biblice în limbajul tinerilor și redactarea unui cod moral personal inspirat din acestea.* - *Explicarea printr-o dezbatere a relevanței poruncilor pentru etica contemporană a tinerilor.*

C.G. 2 - Analiza semnificațiilor spirituale și morale ale învățăturilor biblice în contexte personale, sociale și culturale diverse

XI.CS.2.1. Compararea valorilor creștine cu valorile societății contemporane.
- *Analizarea diferențelor dintre valorile biblice (adevăr, iubire, iertare) și valorile promovate de cultura digitală modernă, printr-o dezbatere în clasă.* - *Aplicarea valorilor creștine la situații reale (competiție, succes, relații online) și prezentarea concluziilor într-un jurnal reflexiv.* - *Compararea modului de înțelegere a libertății în gândirea creștină și în cea seculară printr-un eseu argumentativ.*

C.G. 3 - Evaluarea valorilor și principiilor spiritualității creștine reformate în viața personală, școlară și comunitară, prin asumarea unor decizii și comportamente responsabile.

XI.CS.3.1. . Argumentarea importanței rugăciunii, a slujirii și a voluntariatului în dezvoltarea spirituală personală.
- *Compararea experiențelor de slujire și voluntariat ale tinerilor din biserică și reflectarea asupra beneficiilor spirituale.* - *Evaluarea practicilor de rugăciune și devoțiune din tradiția reformată și formularea unei opinii personale.* - *Argumentarea importanței slujirii aproapelui prin exemple biblice și personale.*

C.G. 4 - Elaborarea unui model personal de viață spirituală autentică, inspirată din valorile creștine reformate și asumarea acestuia

XI.CS.4.1. Propunerea unor forme eficiente de colaborare și comunicare cu biserica locală și instituțiile de cosiliere
- *Identificarea nevoilor tinerilor din comunitate și propunerea unor strategii de colaborare între biserică și școală.*

- *Crearea unui proiect comun (ex. „Tinerii și Biserica”) care să promoveze dialogul și cooperarea spirituală.* - *Elaborarea unei campanii media care să încurajeze participarea tinerilor la activitățile bisericii locale.*
XI.CS.4.2. Formularea obiectivelor de dezvoltare spirituală și personală pe termen mediu și lung
- *Proiectarea unei rețele de sprijin între elevi, părinți și consilieri spirituali pentru dezvoltarea personală.*

CLASA a XI-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Viața în mâinile lui Cristos	**Introducere în etica creștină, concepte etice de bază** **Responsabilitatea și libertatea persoanei etice** **Baza eticii din Vechiul Testament, a doua tablă de piatră a Decalogului** **Fidelitatea și căsătoria** **Începutul vieții: Avortul** **Respect pentru viață: Sinuciderea** **Sfârșitul vieții: Eutanasia** **Probleme etice ale descoperirilor științifice**
Cu Cristos în provocările tinereții	**“...de șapte ori cade și se ridică...” :Gestionarea eșecului în lumina Scripturii** **Dilemele carierei: Cum să iei decizii înțelepte împreună cu Cristos?** **“Al Domnului este pământul...” Sunt responsabil pentru lumea creată de Dumnezeu** **Click cu discernământ: Creștin și pe internet** **Privire în viitor: Maturitatea**
Cu suflet tânăr pe calea credinței lui Cristos	**Cine sunt?** **Credința Reformată, cu sufletul tânăr** **Vocea lui Dumnezeu în mine: Conștiință și legea lăuntrică** **Dragoste și sexualitate: Secretele iubirii creștine**
Călăuza lui Cristos și semnele drumului vieții	**Legea scrisă în inimă: Marea Poruncă** **“Iubește-ți dușmanul?!”: Etica revoluționară al lui Cristos** **“.. Felul vostru de vorbire să fie: ‘Da, da; nu, nu”: Etica Adevărului** **Aparențele și adevărata moralitate: Problema ipocriziei** **Dilema dintre mânie și iertare** **“Voi sunteți sarea pământului": Ca și creștin în comunitate**
Sărbătorind comuniunea lui Cristos	**Timpul liber la modul înțelept: Cum sa-l petreci să fie pe placul lui Iisus?** **Odihna întru Cristos: Ziua odihnei**

CLASA a XII-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G. 1 - *Identificarea conceptelor, simbolurilor și valorilor fundamentale ale credinței creștine reformate.*

XII.CS.1.1. Interpretarea din perspectivă spirituală, a textelor biblice care fundamentează învățătura reformată.
- *Analizarea în echipe a textelor biblice (Romani 5:1-11; Efeseni 2:8-10) și identificarea conceptelor cheie ale harului și credinței prin realizarea unei diagrame comparative între credință și fapte.* - *Interpretarea semnificației spirituale a textului din Ioan 15:1-8 („Eu sunt vița, voi sunteți mlădițele”) și prezentarea concluziilor într-un colaj vizual – „Rodirea credinței în viața mea”* - *Argumentarea într-o dezbatere biblică („Suntem mântuiți doar prin credință sau și prin fapte?”) pe baza textelor din Epistolele lui Pavel și din Epistola lui Iacov.*
XII.CS.1.2. Explicarea legăturii dintre credință și fapte din perspectiva eticii reformate.
- *Examinarea unor texte reformate (Calvin, Luther) și formularea unei sinteze despre modul în care credința autentică generează fapte bune.* - *Aplicarea conceptului de „credință lucrătoare prin iubire” (Galateni 5:6) la situații reale de viață ale tinerilor, redactând un eseu moral: „Cum se vede credința mea în faptele mele?”.* - *Compararea unor studii de caz (tineri implicați în voluntariat vs. pasivitate spirituală) și discutarea rezultatelor într-un forum al clasei.*

C.G. 2 - Analiza semnificațiilor spirituale și morale ale învățăturilor biblice în contexte personale, sociale și culturale diverse

XII.CS.2.1. Compararea mesajelor biblice despre iubire, iertare și dreptate cu exemple concrete de trăire creștină în comunitatea de azi.
- *Analizarea unor situații morale (fake news, corupție, bullying, consumism) și conectarea acestora cu pasaje biblice despre dreptate și iertare.* - *Compararea mesajelor din parabola samariteanului milostiv cu acțiuni concrete de voluntariat local, în cadrul unui proiect de serviciu comunitar („Tineri pentru binele comun”).* - *- Evaluarea modului în care mass-media promovează (sau nu) valori creștine, prin dezbaterea: „Mai putem vorbi despre iertare și solidaritate în spațiul digital?”.*

C.G. 3 - Evaluarea valorilor și principiilor spiritualității creștine reformate în viața personală, școlară și comunitară, prin asumarea unor decizii și comportamente responsabile.

XII.CS.3.1. Interpretarea modului în care tinerii pot manifesta responsabilitate și integritate creștină în societate.
- *Analizarea unor exemple reale de tineri creștini implicați social și identificarea valorilor care le motivează acțiunile (integritate, curaj, respect, perseverență).* - *Evaluarea propriului comportament etic printr-un jurnal reflexiv („Unde și cum pot fi un model de integritate?”).* - *- Elaborarea unei campanii de conștientizare în școală despre etica creștină în mediul digital („Integritate online – imaginea ta reflectă credința ta!”).*

C.G. 4 - Elaborarea unui model personal de viață spirituală autentică, inspirată din valorile creștine reformate și asumarea acestuia

XII.CS.4.1. Sintetizarea învățăturilor din etica reformată pentru a implementa în viața personală și comunitară.
- *Sinteza valorilor creștine învățate în anii de liceu într-un manifest spiritual al clasei a XII-a: „Credința noastră în acțiune”.*

- *Crearea în grup a unui podcast video/audio în care elevii discută despre modul în care credința poate contribui la binele comun.*
IX.CS.4.2. Elaborarea în caltate de **tânărul creștin a unui cod de etică care se poate valorifica în diferite situații de viață**
- *Elaborarea de materiale educaționale, artistice sau media care exprimă valori creștine*

CLASA a XII-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Credința matură și responsabilă	**Introducere – Ce înseamnă să fii un tânăr creștin?** **„Înțelegi ce citești?” – Călăuziți de Cuvântul Viu** **„Toate îmi sunt îngăduite!” – Libertatea și responsabilitatea tânărului creștin**
Dilemele tinereții	**„De ce Te ascunzi la vreme de necaz?” – Credință și nesiguranță** **„Cine sunt eu, de fapt?” – Tinerii în căutarea identității** **„Cine mă înțelege cu adevărat?” – Diferențele dintre generații** **„Și acum... ce drum să aleg?” – La pragul alegerii unei cariere** **„Și acum... pe cine să aleg?” – Întrebările despre alegerea partenerului** **„...Creșteți, înmulțiți-vă și umpleți pământul...” – Întrebări despre familia creștină și binecuvântarea copiilor** **Ce înseamnă să ai succes? – Eșecurile din tinerețe**
Etică și responsabilitate socială	**„Cum ar trebui să aleg?” – Despre valori și responsabilitate civică** **„Promovați valorile!” – Tinerii creștini în contextul mediatic și digital** **„Te vei bucura de ceea ce mâinile tale vor dobândi…” – Despre muncă din perspectivă creștină** **Autonomie financiară – Despre bani, consum și echitate** **Și aici pot fi bun creștin – Datoria noastră creștină în societate**
Biserica, unitatea creștină și misiunea	**Comunitatea – tinerii creștini în cadrul bisericii** **În perfectă unitate cu Cristos și între noi – Ecumenismul și unitatea creștină** **„Să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor…” – Voluntariat, slujire și angajament**
Trăirea comuniunii cu Cristos în cadrul sărbătorilor	**Sărbătoarea Reformației – Trăirea comuniunii cu Cristos** **Sărbătorile bisericești în comunități creștine – Ecumenismul creștin** **„Luați Duhul Sfânt!” – Să cerem puterea Duhului Sfânt**

SUGESTII METODOLOGICE

Sugestiile metodologice oferă repere esențiale pentru proiectarea, organizarea și desfășurarea eficientă a activităților de predare-învățare-evaluare în cadrul orelor de Educație spirituală la liceu vocațional. Acestea vizează sprijinirea cadrului didactic în personalizarea demersului educațional, prin integrarea unor metode didactice moderne, interactive și adaptate la profilul generației actuale de elevi, inclusiv prin dezvoltarea competențelor digitale.

Programa școlară actuală pentru disciplina Educație spirituală promovează o învățare centrată pe elev, care accentuează implicarea activă a elevului în procesul de învățare, contextualizarea conținuturilor religioase în realități de viață concrete, dimensiunea socială a învățării – cooperare, colaborare, empatie, responsabilizarea elevilor în raport cu propria dezvoltare morală, spirituală și civică şi dezvoltarea competențelor digitale și media, esențiale pentru învățarea secolului XXI.

A. Strategii didactice – revalorizări ale metodelor tradiționale, noi abordări

Pentru a atinge finalitățile educaționale specifice liceului și a forma competențe relevante, este necesară utilizarea unor metode variate, care îmbină gândirea critică, creativitatea, reflecția și tehnologia. Prezentăm sintetic o listă cu metode tradiţionale şi moderne, respectiv cu metode care valorizează/ formează competenţe digitale, care pot fi utilizate în ora de Educație spirituală .

1. Metode tradiţionale şi moderne

Þ Explicaţia şi prelegerea narativă – Asigură prezentarea coerentă a temelor teologice, adaptată la nivelul de înțelegere al elevilor; este potrivită în activitățile care vizează analiza de texte biblice, patristice etc.

Þ Conversaţia euristică – Stimulează gândirea elevilor, prin întrebări bine formulate, conducând la descoperirea personală a adevărurilor religioase; este o metodă care se poate aplica în activități de prezentare a unor concepte religioase.

Þ Lectura explicativă şi interpretarea textului biblic – Facilitează învăţarea la educație spirituală , cu accent pe înțelegerea termenilor specific, semnificația morală și aplicabilitatea în viața cotidiană, fundamentată biblic.

Þ Studiul de caz – Îi ajută pe elevi să analizeze şi să dea răspunsuri din perspectiva moralei religioase la situații etice complexe (avort, eutanasie, dreptate socială), pornind de la experiența lor de viață sau de la diferite evenimente și problematici sociale.

Þ Portofoliul tematic – Dezvoltă capacitatea elevilor de efort pentru rezolvarea unei teme mai complexe, autonomia în învățare, abilitățile de colaborare și capacitatea de autoevaluare. Elevii adună pe parcursul semestrului reflecții personale, analize de texte religioase, recenzii de filme cu tematică religioasă etc.

Þ Eseul argumentativ – Elevii exersează exprimarea opiniilor și formularea de argumente coerente cu privire la diferite evenimente din viața cotidiană sau la teme mai complexe precum: „Este credința compatibilă cu știința?”, „Ce înseamnă libertatea religioasă în societatea de azi?”

Þ Dezbaterea de tip academic (Oxford-style) – Favorizează gândirea critică, argumentarea, empatia intelectuală. Se abordează dileme morale sau religioase: „Banii pot cumpăra fericirea?”, „Religia și drepturile omului sunt în conflict?”

Þ Lectura comparativă – Dezvoltă spiritul analitic și interconectarea cunoștințelor, prin compararea unor texte religioase cu texte literare sau filosofice pe teme comune (ex. iubirea, suferința, mântuirea).

2. Metode care sprijină dezvoltarea de competențe digitale

Predarea Educației spirituală în liceu trebuie să se racordeze la realitatea digitală a elevilor, oferindu-le un cadru în care să-și dezvolte atât gândirea morală, cât și competențele digitale. Iată câteva metode recomandate:

- WebQuest religios – Elevii investighează teme (ex. „Asociații cu activități caritabile și formele diaconiei în Europa") folosind surse online credibile. Rezultatul poate fi prezentat sub formă de infografice, prezentări sau postere digitale.
- Crearea de conținut digital – Elevii realizează podcasturi, videoclipuri scurte, prezentări interactive sau materiale vizuale pe teme religioase.
- Utilizarea platformelor educaționale Google Classroom, Moodle sau Padlet pentru organizarea materialelor și a activităților.
- Quiz-uri interactive (Kahoot, Quizizz) – Pot fi utilizate pentru recapitulare sau evaluare dar și pentru momentele de captare a atenției la începutul unei activități.
- Crearea unui blog tematic – Poate fi planificată realizarea unui blog al clasei, unde elevii postează reflecții, eseuri, impresii din excursii religioase, recenzii de filme/documentare. Se dezvoltă competențe media, digitale și de scriere argumentativă.
- Tururi virtuale și realitate augmentată – Pot fi utilizate pentru vizitarea virtuală a unor obiective religioase (ex. Ierusalim-Via Dolorosa, Muntele Horeb, Biserici protestante). Folosirea aplicațiilor AR pentru descoperirea locurilor și simbolurilor religioase care definesc viața spirituală și creștină.
- Proiecte colaborative online – Elevii din clase sau școli diferite colaborează online pe o temă moral-religioasă. Se pot realiza e-book-uri, colecții de rugăciuni sau mărturii ale tinerilor despre credință.

3. Metode pentru dezvoltarea competențelor verzi

În învățătura creștină, lumea creată este darul lui Dumnezeu, iar omul are o vocație de iconom al creației. Educația religioasă poate cultiva în elevi iubirea față de creație ca formă de iubire față de Dumnezeu, conștientizând că distrugerea naturii nu este doar o problemă ecologică, ci și una spirituală: o ruptură a comuniunii cu Dumnezeu, cu semenii și cu lumea. În formarea competenţelor verzi prin disciplina Educație Spirituală , pot fi utilizate următoarele metode:

- Lectura biblică interactivă (cu aplicații digitale)

Folosind aplicații sau fișe interactive create în Wordwall / Google Forms, elevii pot identifica: texte biblice referitoare la creaţie, porunci despre protejarea creației, virtuţi precum: cumpătarea, milostenia, recunoştinţa, smerenia etc. De asemenea, pot realiza o colecție de versete și învățături biblice care fundamentează ecologia creștină.

- Dezbateri teologice cu tematică ecologică

Elevii pot fi implicați în dezbateri în care să argumenteze din perspectivă religioasă, cu citate din Scriptură, teme precum: „Poluarea – un nou păcat al omului modern?", „Mai putem vorbi despre sfințirea creației într-o lume industrializată?", „Cum putem trăi creștinește în armonie cu natura?"

- Învățarea prin proiecte

Elevii pot realiza în echipă proiecte multimedia interdisciplinare (prezentare, afiș, mini-documentar sau site).

- Învăţarea prin Podcast religios

Elevii pot crea un podcast religios (cu sprijinul profesorului) în care discută teme precum: „Ce spune Biblia despre grijă față de natură?", „Cum se împacă dezvoltarea cu sfințenia?", „De ce consumismul este o problemă spirituală?", etc. prin care se încurajează gândirea critică și exprimarea valorilor religioase în limbaj actual. Pot fi invitate diferite persoane: preotul paroh, profesori universitari, ecologişti creştini etc.

- Învăţarea prin implicare în comunitate (Service learning religios)

Elevii pot fi implicați în: acțiuni de voluntariat ecologic, campanii de informare cu mesaje creștine (ex: „Creația este darul lui Dumnezeu, nu locul nepăsării noastre!", „Cumpătarea începe cu inima milostivă" etc.), organizarea unei slujbe sau rugăciuni pentru protejarea mediului (în cadrul unor parteneriate Şcoală-Familie-Biserică).

Prin diversificarea metodelor didactice și adaptarea lor la contextul actual, ora de Educație spirituală devine un spațiu privilegiat în care elevii învață să înțeleagă corect valorile morale și rolul acestora în dezvoltarea personală și socială, să trăiască autentic și să acționeze responsabil, își dezvoltă echilibrul interior și emoțional în lumina credinței, să exerseze competențe digitale și sociale esențiale pentru lumea contemporană, să își afirme identitatea spirituală, valorile și apartenența la comunitatea de credință.

B. Abordarea conținuturilor

Abordarea conținuturilor presupune o atitudine flexibilă a profesorului, prin accentul pus pe: valorificarea experiențelor de viață ale elevilor; accentuarea caracterului aplicativ al conținuturilor, creând contexte semnificative de învățare pentru viața reală; abordări diferențiate ale conținuturilor învățării, în acord cu experiențele elevilor și cu contextul social în care trăiesc aceştia; realizarea de conexiuni între disciplină şi alte discipline de studiu.

Conținuturile propuse în programa şcolară nu reprezintă teme de lecții, ci unități tematice. Numărul de conținuturi (între 10-17 teme, la nivelul fiecărei clase) de pe parcursul unui an şcolar permite: abordarea unor conținuturi pe parcursul mai multor ore, în funcție de complexitatea acestora, de nivelul clasei de elevi, de particularitățile comunității.

Ordinea abordării conținuturilor nu este una prestabilită prin programa şcolară. Profesorul are libertatea de a planifica în manieră personalizată ordinea în care va prezenta temele, în acord cu logica firească a domeniului şi cu specificul vieții religioase a comunității, precum şi în relație cu teme de la alte discipline de studiu.

Din punctul de vedere al specificului domeniului teologic, s-a utilizat următoarea matrice de dezvoltare a conținuturilor:

În abordarea conținuturilor se pot utiliza elemente de tip predominant confesional (texte biblice), recomandate a fi abordate pe parcursul fiecărei clase. Acestea nu vor fi analizate ca unități de conținut de sine stătătoare, ci vor constitui modalități de exemplificare a temelor anterior menționate.

C. Contexte şi medii de învăţare

Ora de Educație spirituală , în învățământul liceal, trebuie să răspundă nu doar nevoii de formare morală și spirituală, ci și realităților unei educații moderne, orientate spre dezvoltarea integrală a elevului. În acest sens, este necesară folosirea unor contexte și medii de învățare variate, care să susțină învățarea activă și colaborativă, formarea competențelor, echilibrul emoțional și spiritual al elevilor, legătura cu comunitatea și viața reală

1. Spații educaționale

- Săli cu aranjamente flexibile – mobilă ușor de reconfigurat, pentru lucru individual, în perechi sau în grupuri. Astfel, se poate trece de la predare frontală la activități colaborative.
- Colțuri de liniște și reflecție – spații special amenajate în clasă (cu icoane, lumânări, citate motivaționale) care oferă elevilor un cadru intim și liniștit pentru reculegere, rugăciune personală, meditație sau exprimarea gândurilor și emoțiilor într-un jurnal personal. Pot fi folosite la începutul orei sau pentru activități de autocunoaştere.

2. Învățare combinată (fizică și digitală)

- Învățare mixtă – combinarea lecțiilor desfășurate în clasă cu activități online. De exemplu: temele pot fi trimise prin platforme educaționale, iar elevii pot urmări materiale video sau audio religioase ca suport pentru reflecții sau dezbateri.
- Învățare în secvențe de format scurt – utilizarea de materiale digitale scurte (video, citate, versete, imagini cu mesaje morale) pentru a declanșa discuții sau pentru a oferi elevilor „pastile de înțelepciune” creștină ușor de reținut.

3. Învăţarea prin utilizarea realităţii virtuale (VR) și augmentate (AR)

- Vizite virtuale – folosirea tehnologiei pentru vizitarea unor locuri cu semnificație religioasă (muzee, biserici istorice, locuri biblice), fără a ieși din clasă. Aceste experiențe pot fi completate cu activități de cercetare, prezentări sau reflecții scrise.
- Simulări și reconstituiri – folosirea aplicațiilor care reconstituie evenimente biblice, epoci istorice, pentru ca elevii să înțeleagă mai profund contextul religios și mesajul spiritual al acestor momente.

4. Învățare personalizată și adaptată

- Trasee personalizate de învățare – profesorul poate crea activități diferențiate în funcție de nevoile, nivelul și interesele elevilor, de specificul experienței religioase a acestora.
- Accesibilitate pentru toți elevii – folosirea diverselor forme de exprimare (scris, vorbit, desenat, înregistrări audio), astfel încât fiecare elev să-și poată exprima ideile și trăirile religioase într-un mod autentic și accesibil.

5. Învățare prin colaborare și implicare comunitară

- Proiecte în echipă sau în parteneriat cu alte școli – realizarea de activități comune pe teme religioase sau morale.
- Campanii educative sau sociale – elevii pot organiza acțiuni caritabile, expoziții sau campanii în cadrul școlii sau al comunității, promovând valorile creștine precum solidaritatea, iertarea sau respectul față de aproapele.

6. Practici cu rol spiritual și emoțional

- Momente de rugăciune sau liniște – la începutul sau finalul orei, pot fi introduse scurte momente de rugăciune, tăcere meditativă sau ascultare a unei reflecții audio cu mesaj religios.

7. Inteligența artificială ca facilitator al învățării (sub îndrumarea profesorului)

- Elevii utilizează aplicații bazate pe inteligență artificială pentru a explora conținuturi religioase, sub îndrumarea profesorului.
- AI oferă explicații suplimentare, exemple, sinteze sau definiții pentru o mai bună înțelegere a temelor studiate.
- Profesorul ghidează activitatea, stabilește obiective clare și monitorizează modul în care elevii folosesc AI.
- AI sprijină învățarea personalizată, oferind feedback și resurse adaptate ritmului fiecărui elev.
- Elevii pot folosi AI pentru a formula întrebări, crea prezentări, reflecta asupra valorilor morale și religioase.

Prin valorificarea acestor contexte și medii de învățare, elevul este plasat în centrul procesului educațional, ca participant activ, nu doar receptor de informații, se formează nu doar competențe cognitive, ci și dimensiunea emoțională și spirituală a elevului, se creează o legătură între tradiție și inovație, între valorile perene ale credinței și cerințele societății actuale. Astfel, Religia devine o disciplină vie, ancorată în realitate, cu impact formator asupra caracterului, atitudinilor și alegerilor personale.

D. Aspecte privind evaluarea

Odată cu includerea Educație spirituală ca disciplină în cadrul examenului de Bacalaureat, procesul de evaluare capătă o importanță și mai mare în configurarea traseului educațional al elevilor. Evaluarea în liceu trebuie să reflecte atât formarea competențelor cognitive și spirituale, cât și capacitatea de aplicare a valorilor moral-religioase în viața personală și comunitară.

1. Relaţia organică predare-învăţare-evaluare

În cadrul orei de Educație spirituală la liceu, evaluarea este strâns legată atât de învățare, cât și de predare, constituind împreună un sistem coerent și dinamic. Evaluarea nu trebuie privită ca o activitate separată, ci ca un proces continuu, integrat în întregul parcurs educațional, care oferă feedback valoros pentru elev, dar și pentru profesor. Această relație organică implică:

- adaptarea strategiilor de predare în funcție de nevoile identificate ca urmare a evaluărilor inițiale, de parcurs, finale;
- orientarea învățării către formarea de competențe reale, nu doar acumularea de cunoștințe;
- motivarea elevului, prin recunoașterea progresului său și prin valorizarea reflecției personale;
- corelarea evaluării cu finalități educaționale.

Evaluarea contribuie astfel la formarea și dezvoltarea competențelor specifice disciplinei Educație spirituală, la îmbunătățirea continuă a predării și a învățării, prin adaptarea conținuturilor și metodelor la nivelul real al clasei, prin sprijinirea elevului în procesul de autocunoaștere și asumare a valorilor creștine.

2. Evaluarea ca mijloc de motivație și reglare

La liceu, evaluarea va accentua două funcţii esenţiale ale evaluării: funcţia de reglare şi funcţia motivaţională.

Evaluarea oferă profesorului feedback cu privire la eficiența metodelor folosite, la înțelegerea conceptelor și valorilor de către elevi, la necesitatea de adaptare sau reluare a unor conținuturi, respectiv la progresul fiecărui elev.

Din perspectiva elevului, aflat în etapa consolidării identității și a asumării valorilor personale, evaluarea trebuie să valorizeze progresul personal al acestuia, să încurajeze implicarea lui activă și autentică, să pună accent pe responsabilitate și autocunoaștere, respectiv să susțină decizia informată privind continuarea studiilor sau alegerea unei direcții vocaționale/ profesionale.

3. Metodologia evaluării

a) Evaluare tradițională (sumativă și formativă), prin:
- teste scrise (cu itemi obiectivi și subiectivi);
- evaluări orale structurate (răspunsuri argumentate, eseuri).
- verificarea învățării prin întrebări și activități de consolidare la finalul unităților de învățare.

b) Metode moderne/ alternative de evaluare
- portofoliul personal – colectare de reflecții, eseuri, jurnale spirituale, fișe de activitate, proiecte și produse creative realizate în timp;
- proiectul tematic – individual sau în grup, cu teme relevante din programa de Religie, ce implică documentare, aplicare practică și prezentare argumentată;
- autoevaluarea ghidată – prin fișe sau jurnale de reflecție, elevii sunt invitați să evalueze ce au înțeles, cum s-au raportat emoțional și ce valori au interiorizat;
- observarea sistematică – a participării, a implicării în discuții și dezbateri, a comportamentului și atitudinilor exprimate în contexte de învățare;
- evaluarea produselor de învățare – afișe, prezentări, creații artistice sau digitale cu conținut moral-religios;

- studii de caz și rezolvarea de dileme morale – permit evaluarea capacității elevului de a analiza critic, de a formula judecăți morale și de a aplica valorile creștine în situații reale;
- activități practice – implicarea elevilor în acțiuni cu caracter moral, filantropic sau spiritual, care pot fi ulterior evaluate prin jurnal de reflecție, discuții sau portofoliu.

c) Metode care valorifică competențele digitale și interdisciplinare
- proiecte realizate cu ajutorul tehnologiei: prezentări, materiale video, podcasturi tematice;
- portofolii digitale: organizarea materialelor pe platforme educaționale (ex. Google Classroom, Moodle);

4. Valorificarea progresului individual

În centrul procesului evaluativ rămâne progresul elevului, nu comparația între elevi. Astfel, se va urmări cum evoluează fiecare elev din punct de vedere cognitiv, afectiv și spiritual, cum își dezvoltă capacitatea de a reflecta, a decide, a ierta, a fi solidar, în ce măsură valorile creștine devin parte a identității personale.

Evaluarea la disciplina Educație spirituală în liceu trebuie să devină o călătorie de autocunoaștere, reflecție și angajare personală. Mai ales în contextul includerii acesteia pentru Bacalaureat, este esențial ca procesul de evaluare să fie cuprinzător (valorificând toate dimensiunile învățării), personalizat (adaptat ritmului și profilului fiecărui elev) și motivant (stimulând dorința de cunoaștere, de aprofundare și de trăire autentică a credinței).

E. Religia ca disciplină de Bacalaureat – implicații pentru predare-învățare-evaluare

Dacă elevul optează pentru Educație spirituală ca disciplină de Bacalaureat, evaluarea finală trebuie să reflecte:

- claritatea și coerența exprimării orale sau scrise;
- cunoștințele teologice fundamentate pe textul biblic, tradiția creștină și reflecția morală;
- capacitatea de argumentare morală și religioasă;
- interiorizarea valorilor și aplicarea lor în contexte personale și sociale.

Pregătirea pentru această evaluare poate include: simulări de probă scrisă, ateliere de argumentare și dezbatere, exerciții de interpretare a textului religios, reflecții pe marginea unor teme de actualitate.

Un aspect important îl constituie în acest context evaluarea prin teste grilă, care reprezintă o propunere modernă, menită să aducă mai multă obiectivitate și eficiență în procesul de examinare. Acest tip de testare permite corectarea rapidă și eliminarea erorilor subiective, oferind tuturor elevilor șanse egale. Totuși, religia este o disciplină care pune accent pe valori, reflecție personală și înțelegere profundă, aspecte greu de surprins doar prin alegeri de tip grilă. Prin urmare, este important ca forma de evaluare să păstreze un echilibru între rigoarea testării și specificul acestei discipline de învățământ.

Pregătirea pentru evaluarea la religie prin teste grilă presupune o abordare diferită față de învățarea clasică, axată pe redactarea de eseuri sau răspunsuri dezvoltate, şi implică:

- înțelegerea temelor esențiale din programa școlară;
- memorarea noţiunilor-cheie, în condiţiile în care testele grilă cer adesea identificarea corectă a unor termeni, personaje, texte sau concepte, fapt care implică reţinerea de date şi idei principale, respectiv identificarea cu uşurinţă a unor concepte din context;
- exersarea cu teste grilă, pentru a familiariza elevul cu formatul acestora, din manuale, culegeri, platforme online, care facilitează analiza greşelilor şi conştientizarea lacunelor;
- dezvoltarea atenției și a concentrării, prin exerciţii de citire atentă a întrebărilor și a tuturor variantelor de răspuns pentru evitarea confuziilor între termeni apropiați;
- organizarea eficientă a timpului, care implică realizarea unui plan de învățare structurat, în care materia este împărțită pe teme, revizuirea regulată a cunoştinţelor, simulări ale examenului de bacalaureat, pentru a gestiona timpul în examen.

Pregătirea pentru acest tip de evaluare combină memorarea logică cu practica aplicată și atenția la detalii, fiind o modalitate eficientă de a consolida cunoștințele religioase într-un format accesibil.

Profesorul poate utiliza metode şi tehnici didactice moderne și adaptate scopului evaluării.

1. Învăţarea prin exersarea testelor grilă, pentru familiarizarea cu structura testului şi cu tipul de întrebări
2. Învăţarea prin intermediul fişelor structurate şi a schemelor recapitulative, care ghidează elevul în procesul de învăţare şi recapitulare
3. Învăţarea prin jocuri (de tip „quiz") sau concursuri, pentru creşterea motivaţiei şi repetarea activă a informaţiilor
4. Învăţarea prin organizatori grafici (hărți mentale/ conceptuale, scheme logice), pentru structurarea logică a informației și evidențierea legăturilor dintre concept
5. Învăţarea prin asociere logică, pentru memorarea detaliilor prin reguli logice sau dispozitive mnemonice, iar nu mecanic
6. Învățarea prin explicații și povestiri biblice, pentru înțelegerea profundă și memorarea mai ușoară a temelor
7. Învățarea colaborativă (peer learning), pentru realizarea schimbului de idei și al sprijinului între colegi
8. Învăţarea prin predare (reciprocal teaching), pentru fixarea cuoştinţelor şi dezvoltarea gândirii critice

O predare eficientă susține atât învățarea logică, cât și memorarea activă, într-un mod atractiv și eficient pentru elevi. Astfel, pe lângă manual, fişe de lucru, culegeri cu teste grilă, pot fi folosite şi alte mijloace de învăţământ, precum: cartonaşe cu variante de răspuns (A, B, C, D), grile scanabile (tip Scantron) – acolo unde sunt disponibile sisteme de evaluare automată, baze de date cu întrebări, din care profesorii pot genera teste variate, afișe/ postere cu concepte religioase-cheie, care facilizează învățarea vizuală.

În tot acest proces, un rol esenţial îl are feedback-ul continuu şi autoevaluarea, care facilitează conştientizarea de către elevi asupra progresului înregistrat şi promovează autonomia acestora în învăţare.

F. Adaptarea procesului de predare-învățare-evaluare la specificul diferitelor grupuri de elevi

În cadrul orelor de Educație spirituală , este esențială adaptarea strategiilor didactice, a conținuturilor și a modalităților de evaluare pentru a răspunde nevoilor diverse ale elevilor, în special ale celor cu cerințe educaționale speciale (CES) și/sau dizabilități. Acest demers implică utilizarea unor metode active, centrate pe elev, care să stimuleze participarea, empatia și reflecția personală, precum și personalizarea sarcinilor de lucru în funcție de ritmul și stilul de învățare al fiecărui elev. Materialele didactice pot fi adaptate vizual, auditiv sau tactil, în funcție de tipul dizabilității, iar evaluarea trebuie să fie continuă, formativă, oferind feedback constructiv și încurajând progresul individual.
Colaborarea cu profesorii de sprijin, consilierul școlar și familia este, de asemenea, un element-cheie pentru integrarea eficientă a elevilor cu CES în activitățile de la clasă, asigurând un climat incluziv și valorificând potențialul fiecărui elev.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
Bara Erzsébet	Profesor	Liceul Reformat „Wesselényi” Zalău, Sălaj
Pap Anikó	Profesor	Liceul Reformat „Lorántffy Zsuzsanna” Oradea, Bihor

RESPONSABILI/COORDONATORI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Zăbavă Mihaela	Consilier/Prof. gradul I	CNCE	Responsabil
Pâslaru Cătălin	Inspector general MEC	MEC	Responsabil
Püsök Sarolta	Prof.univ.	UBB	Coordonator științific
Bustya Janos	Pr. Prof.	Bis. Reformata	Coordonator GL

Anexa nr. 131

Programa școlară
pentru disciplina

EDUCAȚIE SPIRITUALĂ
Cultul Reformat

Clasele a IX-a – a XII-a
Curriculum de specialitate (CS)
Filiera vocațională, profil teologic
specializarea teologie reformată

Învățământ liceal

Traducerea în limba maghiară

- 2026 –

TABEL CENTRALIZATOR AL PROGRAMELOR ȘCOLARE (TC+CS/TC/CS)

Nr. crt.	Filiera	Profilul	Domeniul/ Specializarea/ Calificarea	Clasele	Tip de programă (TC+CS/TC/CS)	Numele disciplinei din CS, cu rubrică proprie în catalog
2.	Vocațională	Teologic/Cultul Reformat	Teologie Reformată	IX-XII	CS	Educație spirituală

Vocațional, Teologic-Cultul Reformat, Teologie Reformată

Nr. crt.	Discipline de specialitate	Clasa a IX-a	Clasa a X-a	Clasa a XI-a	Clasa a XII-a
3.	Limba și literatura română	1	1	1	1
4.	Limba și literatura maghiară	1	1	1	1
5.	Studi biblice	2	2	1	1
6.	Literatura creștină reformată	1	1	1	1
7.	Istoria bisericii reformate	1	1	2	2
8.	Muzică bisericească*	1	1	1	1
9.	Educație spirituală (cu realocarea orelor disciplinei Religie din TC)	1	1	1	1
10.	Evidență bisericească informatizată	-	-	1	1
11.	Istoria artei creștine	-	-	1	1
12.	Istoria religiilor	-	-	1	1
TOTAL		**8**	**8**	**11**	**11**

131. melléklet. Tanterv a „*Lelki nevelés*” tantárgyhoz - Református Felekezeti oktatás – CS

- *Szakmai irányzat, teológiai profil, református teológiai specializáció*

BEMUTATÓ

Ez az iskolai tanterv a *„**Lelki nevelés***” tantárgyra vonatkozik, amely a középiskolai osztályok, *református teológiai szakirányú képzésben,* a 2026–2027-es tanévtől kezdődően kerül bevezetésre.
Ezen osztályok esetében a középfokú oktatás keretterveinek megfelelően, az OMEC 4350/2025 mellékleteként jóváhagyva, a tantárgy tanulmányozásának heti óraszám-elosztása a következő, *szakosított tanterv (*CS) szegmensenkénti bontásban:

Tanulmányi év	IX. évfolyam	X. évfolyam	XI. évfolyam	XII. évfolyam
Tantervi szegmens típusa	CS	CS	CS	CS
Heti óraszám (Lelki nevelés)	1	1	1	1

A tanterv az alábbi jogi és szakmai dokumentumokkal összhangban készült:
- A közoktatásról szóló 198/2023. számú törvény;
- Az Európai Unió Tanácsának (2018) ajánlásai az egész életen át tartó tanuláshoz szükséges kulcskompetenciákról;
- A nemzeti alaptanterv megtervezésére, korszerűsítésére és értékelésére vonatkozó irányelvek – a Nemzeti alaptanterv referenciakerete, amelyet az 3239/2021. számú miniszteri rendelet (OME) hagyott jóvá;
- A végzős tanulók képzési profilja, amelyet az 6731/2023. számú miniszteri rendelet (OME) hagyott jóvá.

A Lelki nevelés tantárgy célja a tanulók személyiségének harmonikus alakítása, az erkölcsi, reflexív és spirituális dimenziók tudatos fejlesztésén keresztül.
A tantárgy olyan keretet biztosít, amely elősegíti a kiegyensúlyozott lelkiismeret kialakulását, amely képessé tesz a jó és rossz megkülönböztetésére, a felelős párbeszédre, megtanít az egyetemes, evangéliumi értékek iránti nyitottságra, mindezt a református teológiai hagyomány szellemében.

A tantárgy segíti a tanulók önismeretének és erkölcsi érzékének fejlődését, miközben elmélyíti az egyén, a közösség és Isten kapcsolatának megértését. A diákokat arra ösztönözzük, hogy életük értelmét keressék, gondolataikat és érzéseiket felelősen fejezzék ki, és életüket az empátia, tisztelet és szolidaritás vezérelje.

A Lelki nevelés interdiszciplináris, összekapcsolja a Bibliaismeretet, a református vallást, a filozófiát, a történelmet, az irodalmat és a művészeteket. Ezáltal a diákok képesek felismerni a közös értékeket, elmélyülni az emberi lét kulturális és vallási dimenzióiban, és aktívan hozzájárulni közösségük és a társadalom javához.

A tantárgy elősegíti a nyitott, kiegyensúlyozott gondolkodást, és képes összehangolni az értelem, az érzelem, a megismerés és a hitbeli megélés tapasztalatait. A reflexív, kreatív és közösségi tanulás során a diákok megerősödnek erkölcsi és spirituális identitásukban, összhangban a református értékekkel és a közösségi felelősséggel.

ÁLTALÁNOS KOMPETENCIÁK (CG)

C.G.1	**A református keresztyén hit alapvető fogalmainak, szimbólumainak és értékeinek azonosítása.**
C.G.2	**A bibliai tanítások lelki és erkölcsi jelentésének elemzése különböző személyes, társadalmi és kulturális összefüggésekben.**
C.G.3	**A református keresztyén lelkiség értékeinek és elveinek értékelése a személyes, iskolai és közösségi életben.**
C.G.4	**Hiteles, református keresztyén értékekből inspirált személyes lelki életmodell kidolgozása és annak tudatos vállalása.**

IX. OSZTÁLY

SPECIFIKUS KOMPETENCIÁK (CS) ÉS TANULÁSI TEVÉKENYSÉGEK (EAI)

C.G. 1 - A református keresztyén hit alapvető fogalmainak, szimbólumainak és értékeinek azonosítása.

IX.CS.1.1. A reformáció legfontosabb tanainak azonosítása (Sola Scriptura, Sola Gratia, Sola Fide).
- *Sola Scriptura: A Biblia legfőbb tekintélyként való jelentőségének személyes reflexióban történő kifejtése.* - *Sola Fide: A Szentírás és a hit szerepének felismerése a szerető Istenbe vetett hit formálásában, irányított beszélgetés és közös következtetések révén.* - *Sola Gratia: Az isteni kegyelem fogalmának megértése, bibliai versek és a keresztyén élet kapcsolatát bemutató fogalomtérképpel.*
IX.CS.1.2. A református keresztyén hit alapfogalmainak megismerése.
- *A hit alapfogalmainak rendszerezése (kegyelem, bűn, hit, üdvösség) magyarázó táblázat kitöltésével.* - *Az Isten és az ember kapcsolatának bemutatása, bibliai versek kiválasztásával, amelyek az isteni szeretetet fejezik ki.* - *Az „Isten képmására teremtett ember” fogalmának értelmezése bibliai szöveg elemzésével és személyes következtetés megfogalmazásával az emberi méltóságról.* - *A református szimbólumok értelmezése (nyitott Biblia, üres kereszt) vizuális plakát készítésével, amely összefoglalja a lelki üzenetet*

C.G. 2 - A bibliai tanítások lelki és erkölcsi jelentésének elemzése különböző személyes, társadalmi és kulturális összefüggésekben.

IX.CS.2.1. A bibliai erkölcsi elvek gyakorlati alkalmazása a mindennapi életben.
- *A Tízparancsolat elveinek alkalmazása: rövid esettanulmány készítése valós élethelyzetek elemzésével.* - *Személyes konfliktusok keresztyén szemlélettel történő elemzése: vita szervezése a megbocsátásról és a békülésről.* - *Személyes erkölcsi szabályok kialakítása: etikai kódex megfogalmazása a Hegyi beszéd alapján.* - *A fiatalok mindennapi viselkedésének értelmezése: etikai napló vezetése bibliai reflexiókkal.*

C.G. 3 - A református keresztyén lelkiség értékeinek és elveinek értékelése a személyes, iskolai és közösségi életben.

IX.CS.3.1. A személyes döntések következményeinek értékelése a keresztyén értékek tükrében.
- *Az iskolai közösség viselkedésének értékelése a keresztyén értékek tükrében, csoportos riport készítésével („Hogyan éljük meg a hit értékeit iskolánkban?”).* - *A napi ima szerepének indoklása esszé formájában, a fiatalok érzelmi és erkölcsi egyensúlyának fenntartásában.* - *Egy helyi jótékonysági projekt kritikai értékelése a szolidaritás, empátia és keresztyén szolgálat szempontjából.*

C.G. 4 - Hiteles, református keresztyén értékekből inspirált személyes lelki életmodell kidolgozása és annak tudatos vállalása.

IX.CS.4.1. Egyéni lelki fejlődési terv készítése a keresztyén értékek szellemében.
- *Személyes lelki napló készítése („Az én utam a lelki érettség felé”), napi reflexiókkal és motiváló bibliai idézetekkel.* - *Rövid, 100 szavas esszék készítése pro/kontra érvekkel, elemző gondolkodás fejlesztésére.* - *Bibliai tanításokból inspirált flash-mob ötletek kidolgozása („A Tízparancsolat és a törvények, amelyek megóvnak minket”), interdiszciplináris műhelymunka keretében.*
IX.CS.4.2. Hiteles lelki életforma kialakítása a református keresztyén elvek alapján.
- *„Hitélet a tettekben” iskolai kampány létrehozása és lebonyolítása, ahol a diákok önkéntes tevékenységeket terveznek és valósítanak meg.* - *Interkonfesszionális projekt kidolgozása csapatban – „Fiatalok az egységért”, közös cselekvési tervvel különböző keresztyén felekezetek fiataljai számára.* - *A keresztyén családi szabályok dramatizálása szerepjátékkal: „Miért releváns ma is a keresztyén családi szabályzat?”*

IX. OSZTÁLY

TANULÁSI TARTALOM

Tartalmi területek	Tartalom
Hinni taníts Uram!	**Mit jelent a lelki nevelés? – Hit és lelkiismeret** **„Hiszek Uram, légy segítségemre...”– Kérdések és kételyek** **Hiszek: ismerlek, bízok és engedelmeskedek**
Isten és önmagunk megismerése	**Kicsoda Isten? Honnan ismerem meg?** **Az ember méltósága és felelőssége – Isten képére teremtve** **„Mert úgy szerette Isten a világot...” – Honnan tudom, hogy szeret?**
Kapcsolat Istennel – Az Ige által vezetve	**A Tízparancsolat mai értelmezése (kapcsolat Istennel és embertársainkkal) - „ Szeresd az Urat és szeresd felebarátodat!”** **Imaélet és személyes csendesség** **Kérdések és kételyek a hit útján – hogyan kezeljük őket?**
Keresztyén közösség és felelősség	**„Amit csak szeretnétek, hogy az emberek tegyenek veletek, mindenben ugyanúgy tegyetek ti is velük...”** **Felelősség a családban – Keresztyén házirend** **Közösségek, amiben élek – Helyem a gyülekezetben** **A diakónia és a szeretetszolgálat** **Hit és döntések – erkölcsi útkeresés a fiatalok életében**
Ünnep és lelkiség	**Templomunk az Isten háza – Várom az Urat!** **Tudom, hogy az én Megváltóm él!** **Jövel Szentlélek Úr Isten!**

X. OSZTÁLY

SPECIFIKUS KOMPETENCIÁK (CS) ÉS TANULÁSI TEVÉKENYSÉGEK (EAI)

C.G. 1 - A református keresztyén hit alapvető fogalmainak, szimbólumainak és értékeinek azonosítása.

X.CS.1.1A fő református szimbólumok (víz, kenyér és bor, Biblia) jelentésének magyarázata bibliai és liturgikus összefüggésben
- *A református egyház központi szimbólumainak (víz, kenyér, bor) felismerése fényképek és liturgikus tárgyak megfigyelésével, majd jelentésük rögzítése egyéni munkalapon.* - *Bibliai szövegek elemzése (Mt 26,26–28; Jn 3,5), amelyek a református szertartásokat megalapozzák, és rövid, csoportosan megfogalmazott magyarázat készítése a szimbólumok lelki jelentéséről.* - *Az egyházi rítusok (keresztség, úrvacsora) rendszerezése céljuk szerint, majd összehasonlításuk más felekezetek rítusaival egy kerekasztal-beszélgetés keretében.*
X.CS.1.2. A református hit alapvető értékeinek leírása és megjelenési formáik a mindennapi életben.
- *Alapvető teológiai fogalmak („kegyelem”, „hit”, „Szentírás”, „bűn”, „üdvösség”) azonosítása a Heidelbergi Kátéban, majd jelentésük magyarázata az osztály közös tematikus szótárában.* - *A református alapfogalmak bibliai összekapcsolása, majd a példák vizuális összefoglaló poszteren való bemutatása.* - *Az „öt sola” elvének saját szavakkal történő megfogalmazása, páros munkában, és annak megvitatása, hogyan tükröződnek ezek a személyes hitben és mindennapi életben.*

C.G. 2 - A bibliai tanítások lelki és erkölcsi jelentésének elemzése különböző személyes, társadalmi és kulturális összefüggésekben.

X.CS.2.1. A keresztyén értékek alkalmazása az emberi kapcsolatokban a mindennapi etikai dilemmák megoldása során.
- *A Sola Scriptura elv alkalmazása egy feltételezett erkölcsi helyzetre (hazugság, igazságtalanság, féltékenység) egy rövid, bibliai igeversekre épülő érvelő esszé megírásával.* - *Valós életből vett etikai esettanulmányok (csalás, megkülönböztetés, önzés) közös megoldása csoportmunkában, majd a választott megoldások bibliai igékkel való alátámasztása.* - *Vita megszervezése a következő kérdésről: „Lehet-e becsületesnek maradni egy tisztességtelen világban?” – a tanulók különböző álláspontokat képviselnek, és érveiket a Sola Scriptura elv alapján fogalmazzák meg.*

C.G. 3 - A református keresztyén lelkiség értékeinek és elveinek értékelése a személyes, iskolai és közösségi életben.

X.CS.3.1. Az erkölcsi döntések megindokolása személyes élethelyzetek problémás szituációiban.
- *Egy integritást sértő eset (puskázás, pletyka, hazugság) kritikus elemzése, majd annak értékelése, hogy a református értékek miként irányítanák a helyes erkölcsi döntést.* - *Személyes erkölcsi kód megfogalmazása az „igazság, igazságosság, szeretet” értékeire építve, valamint minden elv bibliai igeversekkel történő alátámasztása.* - *A iskolai közösségben megjelenő attitűdök (szolidaritás, tolerancia, empátia) vizsgálata a tanulók által készített kérdőív segítségével, majd az eredmények értelmezése a bibliai értékek fényében.*

C.G. 4 - Hiteles, református keresztyén értékekből inspirált személyes lelki életmodell kidolgozása és annak tudatos vállalása.

IX.CS.4.1. Keresztény értékeket közvetítő közösségi program megtervezése.
- *A közösség egy valós szükségletének feltárása (pl. idősek magányossága), majd egy olyan közösségi program megtervezése, amely keresztény értékekre – együttérzésre, szolgálatra és szolidaritásra – épülve ad választ erre a szükségletre.* - *Egy iskolai kampány cselekvési tervének kidolgozása, például „Fiatalok a szolidaritásért” címmel, amely a keresztény értékek megélését és gyakorlati alkalmazását ösztönzi az iskolai és a tágabb közösségi környezetben.* - *Egy rövid videóspot vagy plakát készítése, amely vonzó és kifejező módon mutatja be a tervezett közösségi program céljait és értékeit.*
IX.CS.4.2. Önkéntes vagy diakóniai tevékenységek kidolgozása a református egyház történetéből inspirálódva.
- *Egy önkéntes kezdeményezés megtervezése – például „A kegyelem kezei” – amely a református hitvallás szellemében kapcsolja össze a társadalmi szolgálatot és a hit gyakorlati megélését.* - *Egy diakóniai tevékenység csapatban történő megszervezése (adománygyűjtés, takarítási akció, szociális segítségnyújtás), majd a teljes folyamat rögzítése egy személyes reflexiós naplóban.* - *Egy innovatív önkéntes program ötletének nyilvános bemutatása, például ökodiakónia vagy digitális támogatás, és annak megindoklása, hogyan illeszkedik a református tanítás értékeihez és gyakorlatához.*

X. OSZTÁLY

TANULÁSI TARTALOM

Tartalmi területek	Tartalom
Hitben megállni és növekedni	**Kicsoda az ember? – test és lélek** **Senki sem tökéletes – A bűn** **A hamis lelki vezetés** **Krisztus helye a szívemben – Mennyire fontos a keresztyénségünk?** **„Légy hű mindhalálig…” – Menny és pokol**
Keresztyén életvezetés Krisztus lámpás és tükör az ifjak életében	**Kit követek? - A szülők, barátok, példaképek** **Szólj igazat és élj képmutatás nélkül! – A nyelv fékentartása** **A becsületességről a VI. parancsolat tükrében** **Függőségeid rabja vagy** **„Más-képp” – embertársaink hátrányos élethelyzetben** **„Ne vígy minket a kísértésbe” – Ki segíthet?**
Istennel a mindennapokban	**„ Válaszd a jobbik részt” – A fontossági sorrend** **Értékek és magatartásformák – Az önmagammal vívott harc** **Anyagias világban élünk! – A fiatalok mint fogyasztók** **Mélypontok a család életében** **Ne aggodalmaskodjatok! – A stressz**
Keresztyén közösség tagja lenni és felelősséget vállalni	**Hogyan szolgálhatom Istent?** **Bizonyságot teszek – Jézust másokkal is megismertetem** **Közösségben élek – Felelősséget vállalok!** **A teremtett világ védelme** **Élő Kő vagyok én is a gyülekezetben**

Tartalmi területek	Tartalom
Ünnep a közösségben	**Karácsony – a legnagyobb ajándék** **Nagycsütörtök – másokat szolgálni** **Áldozócsütörtök – „Tegyetek tanítványokká minden népeket!”** **Pünkösd – Lehetek én is misszionárius!**

XI. OSZTÁLY

SPECIFIKUS KOMPETENCIÁK (CS)
ÉS
TANULÁSI TEVÉKENYSÉGEK (EAI)

C.G. 1 - A református keresztyén hit alapvető fogalmainak, szimbólumainak és értékeinek azonosítása.

XI.CS.1.1. A református hit alapvető szimbólumainak és fogalmainak bemutatása összetettebb bibliai és liturgikus összefüggésekben.
- *A bibliai szövegekben megjelenő alapvető keresztény értékek – a hit, reménység és szeretet – azonosítása, majd összehasonlító táblázat készítése ezek és a református értékek között.* - *Csoportmunka keretében egy összefoglaló készítése a református hit központi értékeiről (felebaráti szeretet, kegyelem, felelősségvállalás), valamint példák gyűjtése arra, hogyan jelennek meg ezek a mindennapi életben.* - *A keresztény értékek csoportosítása személyes, közösségi és lelki értékekre, majd egy szemléltető diagram elkészítése a kategóriák bemutatására.*
XI.CS.1.2. A Tízparancsolat és a Hegyi Beszéd főbb tanításainak adaptálása a fiatal keresztény élet kihívásaihoz.
- *A csoportmunka során a Tízparancsolat parancsolatainak összehasonlítása a Hegyi Beszédben kifejezett értékekkel, összefoglaló táblázatban.* - *A bibliai elvek átfogalmazása a fiatalok nyelvén, majd egy személyes erkölcsi kód megírása, amely ezekből az elvekből merít inspirációt.* - *A parancsolatok relevanciájának megvitatása egy vitában, különösen a fiatalok kortárs etikai kihívásai szempontjából.*

C.G. 2 - A bibliai tanítások lelki és erkölcsi jelentésének elemzése különböző személyes, társadalmi és kulturális összefüggésekben.

XI.CS.2.1. A keresztény értékek összehasonlítása a kortárs társadalom értékeivel.
- *A bibliai értékek (igazság, szeretet, megbocsátás) és a modern digitális kultúra által hirdetett értékek közötti különbségek elemzése osztályvitában.* - *A keresztény értékek alkalmazása valós élethelyzetekben (versengés, siker, online kapcsolatok), majd a következtetések rögzítése reflexiós naplóban.* - *A szabadságfelfogás összehasonlítása a keresztény és a szekuláris gondolkodásban, érvelő esszé formájában.*

C.G. 3 - A református keresztyén lelkiség értékeinek és elveinek értékelése a személyes, iskolai és közösségi életben.

XI.CS.3.1. Az ima, a szolgálat és az önkéntesség jelentőségének megindoklása a személyes lelki fejlődésben.
- *A fiatalok egyházi szolgálati és önkéntes tapasztalatainak összehasonlítása, majd reflektálás a spirituális előnyökre.* - *A református hagyományban gyakorolt ima és elmélyülés (devóció) gyakorlatainak értékelése, és saját vélemény megfogalmazása ezekről.*

- *A felebaráti szolgálat jelentőségének alátámasztása bibliai példákkal és személyes tapasztalatokkal.*

C.G. 4 - Hiteles, református keresztyén értékekből inspirált személyes lelki életmodell kidolgozása és annak tudatos vállalása.

XI.CS.4.1. Hatékony együttműködési és kommunikációs formák javaslata a helyi egyházzal és a tanácsadó intézményekkel.
- *A közösség fiataljainak szükségleteinek feltárása, majd egy együttműködési stratégia kidolgozása az iskola és az egyház között.* - *Egy közös projekt létrehozása (pl. „Fiatalok és az Egyház”), amely elősegíti a párbeszédet és a spirituális együttműködést.* - *Egy médiakampány kidolgozása, amely ösztönzi a fiatalokat a helyi egyházi tevékenységekben való részvételre.*
XI.CS.4.2. Középtávú és hosszú távú személyes és lelki fejlődési célok megfogalmazása.
- *Egy támogató hálózat megtervezése a diákok, szülők és lelki tanácsadók között, amely elősegíti a személyes és lelki fejlődést.* - *Személyes fejlődési terv kidolgozása rövid és hosszú távú célokkal, amelyek a keresztény értékeken alapulnak, és rendszeresen felülvizsgálhatók.* - *Rendszeres reflexiós napló vezetése a fejlődés nyomon követésére, a tapasztalatok elemzésére és a célok finomítására a tanév során.*

XI. OSZTÁLY

TANULÁSI TARTALOM

Tartalmi területek	Tartalom
Élet a Krisztus kezében	**Bevezetés a keresztyén etika alapjaiba** **Az etikus ember felelőssége és szabadsága** **Ószövetségi etikai alapok: a Tízparancsolat második kőtáblája** **Hűség a barátságban és a házasságban** **Az élet kezdete: az abortusz kérdése** **Az élet tisztelete: az öngyilkosság etikai vonatkozásai** **Az élet vége: az eutanázia kérdése** **A tudományos felfedezések etikai dilemmái**
Krisztussal az ifjúkori kihívásokban	**„…hétszer elesik az igaz, mégis fölkel…” (Példabeszédek 24,16) – Kudarckezelés a Szentírás fényében** **Hogyan válasszunk hivatást Isten útmutatása szerint?** **„Az Úré a föld…” (Zsoltárok 24,1) – Felelősség Isten teremtett világáért** **Kattints bölcsen – Keresztyénként a világhálón** **Pillantás a jövőbe – A felnőttkor küszöbén**
Ifjú szívvel a Krisztus-hit útján	**Ki vagyok én? – Identitáskeresés fiatal korban”** **Református fiatal hívő – Hitélet és lelki fejlődés** **Isten hangja bennem – Lelkiismeret és belső törvény** **Szerelem és szexualitás – A keresztyén párkapcsolat lépései**
Krisztus útjelző táblái az élethez	**A szívbe írt törvény – A nagy parancsolat (Máté 22,34-40)** **„Szeresd az ellenséged?!” – Jézus forradalmi etikája (Máté 5,43-48)** **„…ti beszédetekben az igen legyen igen, a nem pedig nem” – Az igazmondás etikája (Máté 5,33-37)** **Látszat és valódi erkölcs – A képmutatás problémája (Máté 6,1-8; 16-18)** **Harag és megbocsátás dilemmája (Máté 5,21-26; 6,14-15)**

Tartalmi területek	Tartalom
	„Ti vagytok a föld sója…” – Keresztyénként a közösségben (Máté 5,13)
Krisztussal a szabadidőben	**Szabadidő okosan – Hogyan töltsd úgy, hogy Istennek tetsző legyen?** **Istennel a vasárnapokban – A pihenés és lelki megújulás napja**

XII. OSZTÁLY

SPECIFIKUS KOMPETENCIÁK (CS) ÉS TANULÁSI TEVÉKENYSÉGEK (EAI)

C.G. 1 - A református keresztyén hit alapvető fogalmainak, szimbólumainak és értékeinek azonosítása.

XII.CS.1.1. A református tanítás alapját képező bibliai szövegek spirituális értelmezése.
- *Bibliai szövegek (Róma 5:1-11; Efézus 2:8-10) elemzése csoportmunkában, a kegyelem és hit kulcsfogalmainak azonosítása, összehasonlító diagram készítése a hit és a cselekedetek kapcsolatáról.* - *A János 15:1-8 („Én vagyok a szőlőtő, ti a szőlővesszők”) szöveg spirituális jelentésének értelmezése, és eredmények bemutatása vizuális kollázs formájában: „A hit gyümölcsei az életemben”.* - *Bibliai vita szervezése: „Csak hit által üdvözülünk, vagy a cselekedetek is számítanak?”, a Pál apostol levelei és Jakab levele alapján érvek kidolgozása.*
XII.CS.1.2. A hit és a cselekedetek kapcsolatának magyarázata a református etika szemszögéből.
- *Református szövegek (Kálvin, Luther) vizsgálata, és összefoglaló készítése arról, hogyan teremti az igaz hit a jó cselekedeteket.* - *A „hit cselekedet általi megnyilvánulása szeretetben” (Gal 5:6) elv alkalmazása valós élethelyzetekben, és erkölcsi esszé írása: „Hogyan látszik a hitem a tetteimben?”.* - *Esettanulmányok összehasonlítása (önkéntes fiatalok vs. spirituálisan passzív fiatalok), majd az eredmények megbeszélése az osztályban.*

C.G. 2 - A bibliai tanítások lelki és erkölcsi jelentésének elemzése különböző személyes, társadalmi és kulturális összefüggésekben.

XII.CS.2.1. A bibliai üzenetek (szeretet, megbocsátás, igazságosság) összehasonlítása a mai közösségben megélt keresztény példákkal.
- *Etikai helyzetek elemzése (fake news, korrupció, zaklatás, fogyasztói társadalom), majd összekapcsolásuk bibliai igékkel, amelyek az igazságosságot és megbocsátást tanítják.* - *A Jézus példázata a könyörületes samaritánusról és a helyi önkéntes tevékenységek összehasonlítása egy közösségi szolgálati projekt keretében („Fiatalok a közjóért”).* - *A média keresztény értékekre gyakorolt hatásának értékelése, vita formájában: „Beszélhetünk-e még megbocsátásról és szolidaritásról a digitális térben?”*

C.G. 3 - A református keresztyén lelkiség értékeinek és elveinek értékelése a személyes, iskolai és közösségi életben.

XII.CS.3.1. Annak értelmezése, hogyan mutathatják meg a fiatalok a keresztény felelősségvállalást és integritást a társadalomban.
- *Valós példák elemzése fiatal, társadalmilag aktív keresztényekről, és az értékek azonosítása, amelyek cselekedeteiket motiválják (integritás, bátorság, tisztelet, kitartás).* - *Saját etikus magatartás értékelése reflexiós napló vezetésével: „Hol és hogyan lehetek az integritás példaképe?”* - *Egy iskolai tudatosságnövelő kampány kidolgozása a keresztény etika digitális környezetben való érvényesítéséről: „Online integritás – a képed tükrözi a hitedet!”*

C.G. 4 - Hiteles, református keresztyén értékekből inspirált személyes lelki életmodell kidolgozása és annak tudatos vállalása.

XII.CS.4.1. A református etika tanításainak szintetizálása a személyes és közösségi életben való megvalósítás érdekében.

- *A középiskolai évek során tanult keresztény értékek összegzése egy XII. osztályos osztályspirituális kiáltványban: „Hitünk a cselekedeteinkben”.* - *Csoportmunkában egy videó- vagy hangpodcast létrehozása, amelyben a diákok megvitatják, hogyan járulhat hozzá a hit a közjóhoz.*
IX.CS.4.2. Keresztény fiatalként egy etikai kód megalkotása, amely különböző élethelyzetekben alkalmazható
- *Olyan oktatási, művészeti vagy médiatartalmak készítése, amelyek kifejezik és közvetítik a keresztény értékeket, és bemutatják alkalmazhatóságukat a mindennapi életben.*

XII. OSZTÁLY

TANULÁSI TARTALOM

Tartalmi területek	Tartalom
Felnőtt hit és érettség	**Bevezetés – Mit jelent keresztyén fiatalnak lenni?** **„Érted, amit olvasol?” – Az Élő Ige által vezetve** **„Mindent szabad nekem!” – A keresztyén fiatal szabadsága és felelőssége**
Az ifjúkor kérdései	**„Miért rejtőzöl el a szükség idején?” – Hit és bizonytalanság** **„Ki vagyok én valójában?” – Fiatalok az identitás keresésében** **„Ki ért meg engem?” – Generációk közötti különbségek** **„És most… melyik utat válasszam?” – A pályaválasztás küszöbén** **„Hát én immár… kit válasszak?” – Kérdések a párválasztásról** **„…Növekedjetek, sokasodjatok és töltsétek be a földet…” – Kérdések a keresztény családról és a gyermekáldásról** **Mit jelent sikeresnek lenni? – Kudarcok az ifjúkorban**
Etikai és társadalmi felelősség	**Hát én immár hogyan válasszak? – Értékrendek és közéleti felelősség** **Képviseld a jót! – Keresztyén fiatalként a média és digitális tér világában** **„Élvezheted majd, amit kezed szerez...”– a munkáról keresztyén megvilágításban** **Anyagi önállóság – Pénzről, fogyasztásról és igazságosságról** **Keresztyénként a mindennapokban – Felelősségünk a társadalomban**
Egyház, keresztyén egység és misszió	**Közösség – keresztyén fiatalként a gyülekezetben** **Krisztussal és egymással tökéletes egységben – Ökumené és keresztyén egység** **„Úgy fényljék a ti világosságtok az emberek előtt...” – Önkéntesség, szolgálat és elköteleződés**
A Krisztussal való közösség megélése ünnepeinken	**Reformáció – Krisztussal való közösség, élni az úrvacsorával** **Egyházi ünnepeink keresztyén közösségekben – Ökumené** **„Vegyetek Szentlelket!”– Indulni a Szentlélek erejével**

MÓDSZERTANI JAVASLATOK

A módszertani javaslatok alapvető iránymutatást nyújtanak a lelki nevelés óráin alkalmazott tanítás-tanulás-értékelés tevékenységek tervezéséhez, szervezéséhez és hatékony lebonyolításához a teológia osztályokban. Céljuk, hogy támogassák a pedagógust az oktatási folyamat személyre szabásában, modern, interaktív, a mai diákok profiljához igazodó módszerek alkalmazásával, beleértve a digitális kompetenciák fejlesztését is.

A jelenlegi tanterv a **lelki nevelés** tantárgy számára a tanulóközpontú megközelítést hangsúlyozza. Kiemeli a diák aktív részvételét a tanulási folyamatban, a vallási tartalmak mindennapi élethez való kapcsolását, a tanulás társas dimenzióját – együttműködés, kooperáció, empátia –, valamint a diákok felelősségvállalását saját erkölcsi, lelki és állampolgári fejlődésükért. Emellett előtérbe helyezi a 21. századi tanuláshoz szükséges digitális és média kompetenciák fejlesztését.

A. Didaktikai stratégiák – a hagyományos módszerek újraértékelése és új megközelítések

Az oktatás specifikus céljainak eléréséhez és a releváns kompetenciák kialakításához szükséges a változatos módszerek alkalmazása, amelyek ötvözik a kritikai gondolkodást, a kreativitást, a reflexiót és a technológiát. Az alábbiakban röviden bemutatunk egy listát a hagyományos és modern módszerekről, valamint azokról a módszerekről, amelyek a digitális kompetenciák fejlesztését támogatják, és alkalmazhatók a lelki nevelés óráin.

1. Hagyományos és modern módszerek

- **Magyarázat és narratív előadás** – Koherens módon mutatja be a teológiai témákat, a diákok megértési szintjéhez igazítva; különösen alkalmas bibliai, patrisztikai szövegek elemzésére.
- **Heurisztikus beszélgetés** – A jól megfogalmazott kérdések révén ösztönzi a diákok gondolkodását, és segíti a vallási igazságok személyes felfedezését; alkalmazható vallási fogalmak bemutatásánál.
- **Magyarázó olvasás és bibliai szöveg értelmezése** – Segíti a lelki nevelés tanulását, hangsúlyozva a szakkifejezések megértését, a morális jelentést és a mindennapi életben való alkalmazhatóságot.
- **Esettanulmány** – Segíti a diákokat abban, hogy komplex etikai helyzeteket (pl. abortusz, eutanázia, társadalmi igazságosság) a vallási morál szemszögéből elemezzenek, a saját tapasztalataik vagy különböző társadalmi események alapján.
- **Tematikus portfólió** – Fejleszti a diákok kitartását összetett témák feldolgozásában, az önálló tanulást, az együttműködési képességeket és az önértékelést; a félév során személyes reflexiókat, vallási szövegelemzéseket, vallási témájú filmkritikákat gyűjtenek.
- **Érvelő esszé** – A diákok gyakorolják a véleményformálást és a koherens érvelést különböző mindennapi események vagy összetett témák kapcsán, pl.: „Kompatibilis-e a hit a tudománnyal?”, „Mit jelent a vallásszabadság a mai társadalomban?”
- **Akadémiai vita (Oxford-style)** – Fejleszti a kritikai gondolkodást, az érvelést és az intellektuális empátiát; morális vagy vallási dilemmákra fókuszál: „Megvehető-e a boldogság pénzzel?”, „Ütközik-e a vallás az emberi jogokkal?”
- **Összehasonlító olvasás** – Fejleszti az analitikus gondolkodást és a tudás összekapcsolását, vallási szövegek összevetésével irodalmi vagy filozófiai szövegekkel közös témákban (pl. szeretet, szenvedés, üdvösség).

2. Digitális kompetenciákat fejlesztő módszerek

A lelki nevelés tanítása a szakközépiskolában igazodjon a diákok digitális valóságához, lehetőséget biztosítva számukra, hogy egyszerre fejlesszék erkölcsi gondolkodásukat és digitális készségeiket. Ajánlott módszerek:

- **Religiózus WebQuest** – A diákok online, megbízható források felhasználásával kutatnak témákat (pl. „Európai jótékonysági szervezetek és diakóniai formák"), az eredményt infografikák, prezentációk vagy digitális plakátok formájában mutatják be.
- **Digitális tartalom készítése** – Podcastok, rövid videók, interaktív prezentációk vagy vizuális anyagok készítése vallási témákban.
- **Oktatási platformok használata** – Google Classroom, Moodle, Padlet alkalmazása a tananyagok és tevékenységek szervezésére.
- **Interaktív kvízek (Kahoot, Quizizz)** – Ismétléshez, értékeléshez, illetve a figyelem felkeltésére egy-egy óra elején.
- **Tematikus blog készítése** – Osztályblog létrehozása, ahol a diákok reflexiókat, esszéket, kirándulási élményeket, film- vagy dokumentumfilm-értékeléseket osztanak meg; fejleszti a média-, digitális és érvelő íráskészséget.
- **Virtuális túrák és kiterjesztett valóság (AR)** – Vallási helyszínek virtuális látogatása (pl. Jeruzsálem – Via Dolorosa, Horeb-hegy, protestáns templomok); AR-alkalmazások használata a vallási helyek és szimbólumok felfedezésére.
- **Online együttműködéses projektek** – Különböző osztályok vagy iskolák diákjai online dolgoznak együtt egy erkölcsi-vallási témán, pl. e-könyvek, imagyűjtemények vagy fiatalok hitéről szóló beszámolók készítése.

3. A „zöld" kompetenciák fejlesztését támogató módszerek

A keresztyén tanítás szerint a teremtett világ Isten ajándéka, és az ember hivatása a teremtés gondozója. A vallási nevelés fejlesztheti a diákokban a teremtés iránti szeretetet, amely Isten iránti szeretetük kifejezése is, rámutatva, hogy a természet pusztítása nem csupán ökológiai, hanem spirituális probléma is: a kapcsolat megszakadása Istennel, embertársainkkal és a világgal. A zöld kompetenciák fejlesztésére az alábbi módszerek alkalmazhatók a lelki nevelés óráin:

- **Interaktív bibliai olvasás** (digitális alkalmazásokkal) – Az alkalmazások vagy Wordwall/Google Forms feladatok segítségével a diákok azonosítják a teremtésről szóló bibliai szövegeket, a teremtés védelmére vonatkozó parancsokat, valamint az olyan erényeket, mint mértékletesség, irgalmasság, hála, alázat. Összegyűjthetnek bibliai idézeteket és tanításokat, amelyek a keresztyén ökológiát alapozzák.

- **Ökológiai témájú teológiai viták** – A diákok vallási szemszögből érvelnek bibliai idézetek felhasználásával, például: „A szennyezés az ember modern bűne?", „Lehetséges-e a teremtés megszentelése egy iparosított világban?", „Hogyan élhetünk keresztyén módon harmóniában a természettel?"

- **Projektalapú tanulás** – Diákok csapatban készíthetnek interdiszciplináris multimédiás projekteket (prezentáció, plakát, mini-dokumentumfilm vagy weboldal).

- **Podcast készítése vallási témában** – A diákok (tanári segítséggel) podcastot készíthetnek, például: „Mit mond a Biblia a természet iránti gondoskodásról?", „Hogyan egyeztethető a fejlődés a szentséggel?", „Miért problémás a fogyasztói társadalom spirituális szempontból?". Meghívhatók külső szakértők: pl. lelkipásztor, egyetemi oktatók, keresztyén környezetvédők.

- **Közösségi részvétel (Service learning vallási kontextusban)** – Diákok bekapcsolódhatnak önkéntes környezetvédelmi akciókba, információs kampányokba keresztyén üzenetekkel („A teremtés Isten ajándéka, nem a közömbösség helye!", „A mértékletesség a könyörületes szívből kezdődik"), vagy imádságos alkalmak szervezésébe a környezet védelméért (iskola-család-gyülekezet partnerségben).

A módszerek sokszínűsége és a mai kontextushoz való igazítása lehetővé teszi, hogy a lelki nevelés órái olyan tér legyenek, ahol a diákok:

- helyesen értelmezik az erkölcsi értékeket és szerepüket a személyes és társadalmi fejlődésben;
- hitelesen élnek és felelősségteljesen cselekednek;
- belső és érzelmi egyensúlyukat a hit fényében fejlesztik;
- gyakorolják a digitális és társas kompetenciákat;
- megerősítik spirituális identitásukat, értékeiket és a hitközösséghez való tartozásukat.

B. A tartalmak feldolgozása

A tartalmak feldolgozása rugalmasságot igényel a pedagógustól, hangsúlyozva:

- a diákok élet- és tapasztalati tudásának hasznosítását;
- a tananyagtartalmak gyakorlati jellegének kiemelését, valós élethez kapcsolódó jelentőségteljes tanulási helyzetek teremtésével;
- differenciált megközelítést a tanulási tartalmak feldolgozásában a diákok tapasztalatai és társadalmi környezete alapján;
- kapcsolatépítést a tantárgy és más tantárgyak között.

A tantervben szereplő tartalmak nem konkrét óratémák, hanem tematikai egységek. Egy tanév során 10–17 egység feldolgozása lehetővé teszi, hogy a tananyagot több órán keresztül, a témák összetettsége, az osztály szintje és a közösség sajátosságai szerint dolgozzák fel.

A tartalmak feldolgozásának sorrendje nem előre meghatározott a tantervben. A pedagógus szabadon, személyre szabottan tervezheti a témák sorrendjét, figyelembe véve a tantárgy logikáját, a közösség vallási életének sajátosságait, valamint más tantárgyak témáival való összefüggéseket.

A teológiai terület sajátosságait figyelembe véve a következő tartalomfejlesztési mátrix került alkalmazásra:

- A tartalmak feldolgozásában elsősorban felekezeti jellegű elemek (bibliai szövegek) használhatók, melyeket minden osztályban javasolt bevonni. Ezeket nem önálló tartalmi egységként elemzik, hanem a korábban említett tematikák illusztrálására szolgálnak.

C. Tanulási környezetek és tanulási terek

A lelki nevelés óráknak nemcsak a morális és spirituális fejlődést kell szolgálniuk, hanem a modern, a diák egész személyiségét fejlesztő oktatás követelményeinek is meg kell felelniük. Ehhez változatos tanulási kontextusok és terek alkalmazása szükséges, amelyek elősegítik az aktív és együttműködő tanulást, a kompetenciák fejlesztését, a diákok érzelmi és lelki egyensúlyát, a közösséghez és a valós élethez való kapcsolódást.

1. Oktatási terek

- **Rugalmasan berendezett termek** – könnyen átrendezhető bútorok az egyéni, páros vagy csoportos munkához; így zökkenőmentesen váltható a frontális oktatás és a kollaboratív tevékenységek között.
- **Csendes, reflexiós sarkok** – az osztályban kialakított intim terek (ikonok, gyertyák, motiváló idézetek) a személyes imádság, meditáció vagy naplóírás helyszínei lehetnek, használhatók az óra elején vagy az önismereti feladatok során.

2. Hibrid tanulás (fizikai és digitális)

- **Blended learning** – az órák és online tevékenységek kombinálása; pl. házi feladatok platformokon keresztül, videó- vagy audioanyagok a reflexiókhoz, vitákhoz.

- **Rövid szekvenciák** – rövid digitális anyagok (videók, idézetek, versetek, képek) a beszélgetések elindításához vagy a könnyen megjegyezhető „keresztyén bölcsességcsomagok” biztosításához.

3. Virtuális és kiterjesztett valóság (VR/AR)

- **Virtuális látogatások** – vallási helyszínek, múzeumok, templomok vagy bibliai helyszínek felfedezése az osztályban, kiegészítve kutatással, prezentációkkal vagy írásos reflexióval.
- **Szimulációk és rekonstrukciók** – alkalmazások használata bibliai események vagy történelmi korok rekonstruálására a vallási kontextus és spirituális üzenet mélyebb megértése érdekében.

4. Személyre szabott és adaptív tanulás

- **Személyre szabott tanulási utak** – differenciált feladatok a diákok igényei, szintje, érdeklődése és vallási tapasztalata alapján.
- **Minden diák számára hozzáférhető formák** – írás, szóban, rajzolással vagy hangfelvétellel való kifejezés lehetősége, a vallási gondolatok autentikus és elérhető megosztásához.

5. Együttműködés és közösségi részvétel

- **Csapat- vagy iskolák közötti projektek** – közös vallási vagy morális témájú tevékenységek.
- **Oktatási vagy társadalmi kampányok** – önkéntes akciók, kiállítások, kampányok szervezése az iskolában vagy a közösségben, a keresztyén értékek, pl. szolidaritás, megbocsátás, embertárs tisztelete népszerűsítésére.

6. Spirituális és érzelmi gyakorlatok

- **Imádság vagy csendes percek** – rövid imák, meditációs csend vagy vallásos reflexió hallgatása az óra elején vagy végén.

7. Mesterséges intelligencia a tanulás támogatására (tanári irányítás mellett)

- **AI-alkalmazások** – a diákok AI segítségével fedezhetik fel a vallási tartalmakat, a tanár útmutatásával.
- **Kiegészítő magyarázatok és példák** – az AI szintetizál, definíciókat és példákat ad a jobb megértéshez.
- **Tanári felügyelet és célkitűzés** – a pedagógus irányítja az AI használatát, célokat határoz meg, és figyelemmel kíséri a diákok előrehaladását.
- **Személyre szabott visszajelzés** – az AI alkalmazkodik a diákok ritmusához, segít kérdések feltevésében, prezentációk készítésében és a morális-vallási értékek feldolgozásában.

Összegzés:
Ezeknek a kontextusoknak és tanulási tereknek a kihasználásával a diák a tanulási folyamat középpontjába kerül, aktív résztvevővé válik, nem pusztán információbefogadóvá. Nemcsak kognitív kompetenciái fejlődnek, hanem érzelmi és spirituális dimenziója is, kialakul a kapcsolat a hagyomány és az innováció, a hit örök értékei és a mai társadalom követelményei között. A vallás tantárgy élő, valósághoz kötött, a karakterre, attitűdökre és személyes döntésekre formáló hatással bír.

D. Értékelési szempontok és módszerek

A lelki nevelés bekerült a szakközépiskolai érettségi vizsgatárgyai közé, így az értékelés kiemelt szerepet kap a diákok tanulási útjának alakításában. Az értékelésnek tükröznie kell a kognitív és spirituális kompetenciák fejlesztését, valamint a morális és vallási értékek gyakorlati alkalmazását a személyes és közösségi életben.

1. Az oktatás–tanulás–értékelés organikus kapcsolata

Az értékelés a lelki nevelés óráin szorosan kapcsolódik a tanuláshoz és a tanításhoz, így egy dinamikus, koherens rendszert alkot. Nem különálló tevékenység, hanem folyamatos folyamat, amely értékes visszajelzést ad a diák és a pedagógus számáraAz organikus kapcsolat jellemzői:

- a tanítási stratégiák igazítása a kezdeti, folyamatközi és záró értékelések eredményei alapján;
- a tanulás a valódi kompetenciák fejlesztésére irányul, nem csupán a tudás felhalmozására;
- a diák motiválása a fejlődés elismerésével és a személyes reflexió értékelésével;
- az értékelés összhangja a nevelési célokkal.

Az értékelés segíti a diák önismeretének és a keresztyén értékek vállalásának fejlődését, valamint a tanítás és tanulás folyamatos fejlesztését az osztály valós szintjének megfelelően

2. Az értékelés mint motiváció és szabályozás

Az értékelés két fő funkciót szolgál: a **szabályozást** és a **motivációt**.

- **Pedagógusi szempontból:** visszajelzést ad a módszerek hatékonyságáról, a diákok fogalmi és értékbeli megértéséről, valamint az egyéni fejlődésről; szükség esetén tartalomismétlésre vagy adaptálásra ösztönöz.
- **Diák szempontból:** a személyes fejlődést értékeli, támogatja az aktív, hiteles részvételt, az önismeretet és a felelősségvállalást, segítve a tudatos döntést a további tanulmányokról vagy a pályaválasztásról.

3. Értékelési módszerek

a) Hagyományos (szummatív és formatív) értékelés

- Írásbeli tesztek (objektív és szubjektív feladatok);
- Szóbeli értékelés (érvelő válaszok, esszék);
- Az egységek végén ellenőrző kérdések és feladatok.

b) Modern / alternatív értékelési módszerek

- **Portfólió:** személyes reflexiók, esszék, spirituális naplók, kreatív alkotások gyűjtése;
- **Tematikus projektek:** egyéni vagy csoportos dokumentáció és gyakorlati alkalmazás;
- **Gyakorolt önértékelés:** diákok saját reflexiójuk alapján értékelik tudásukat és belső viszonyulásukat;
- **Szisztematikus megfigyelés:** részvétel, vitákban való részvétel, viselkedés és attitűdök;
- **Tanulási termékek értékelése:** plakátok, prezentációk, művészi vagy digitális alkotások;
- **Esettanulmányok és morális dilemmák:** kritikai gondolkodás és keresztyén értékek alkalmazásának vizsgálata;
- **Gyakorlati tevékenységek:** erkölcsi, filantróp vagy spirituális akciók, értékelés napló vagy portfólió alapján.

c) Digitális és interdiszciplináris kompetenciákat fejlesztő módszerek

- Technológiai projektek: prezentációk, videók, podcastok;
- Digitális portfóliók: anyagok rendszerezése Google Classroom, Moodle platformokon

4. Az egyéni fejlődés kiemelése

Az értékelés fókusza a diák előrehaladása, nem az összehasonlítás másokkal. A cél a kognitív, érzelmi és spirituális fejlődés, a reflexió, döntéshozatal, megbocsátás, szolidaritás képességének erősítése, valamint a keresztyén értékek belsővé válása.

Az értékelés legyen **önismereti, reflexiós és személyes elköteleződést támogató folyamat**, különösen az érettségi vizsga esetén, ahol:

- átfogó (minden tanulási dimenziót figyelembe vesz);
- személyre szabott (a diák ritmusához és profiljához igazodik);
- motiváló (ösztönzi a tudásvágyat, a hit elmélyítését és autentikus megélését).

E. Érettségi tantárgyként – következmények az oktatás–tanulás–értékelés folyamatára

Az érettségi vizsga értékelése során a következőkre kell figyelni:

- Világos és koherens szóbeli vagy írásbeli kifejezés;
- Teológiai ismeretek bibliai, keresztyén hagyománybeli és morális reflexiókon alapulva;
- Morális és vallási érvelési képesség;
- Értékek belsővé tétele és alkalmazása személyes és társadalmi kontextusban.

Felkészülési módszerek:

- Írásbeli próbavizsgák, érvelési és vitakészség fejlesztése;
- Szövegértelmezés gyakorlása;
- Aktualitásokon alapuló reflexiók;
- Tesztalapú felkészítés a gyors, objektív értékeléshez (pl. Scantron, online platformok).

Tesztfelkészüléshez javasolt módszerek:

- Tesztgyakorlás a formátum megismeréséhez;
- Strukturált jegyzetek és összefoglalók;
- Quiz-játékok és versenyek a motiváció növelésére;
- Grafikus szervezők (mentális/konceptuális térképek, logikai sémák);
- Logikai asszociációk és mnemonikai eszközök a könnyebb memorizálásért;
- Bibliai magyarázatok és történetek a mélyebb megértésért;
- Kollaboratív tanulás (peer learning) és reciprocal teaching a kritikai gondolkodás fejlesztésére.

A hatékony oktatás egyszerre támogatja a logikus tanulást és az aktív memorizálást, kiegészítve a hagyományos eszközöket (tankönyv, munkalapok, tesztgyűjtemények) vizuális segédeszközökkel, válaszkártyákkal, plakátokkal és automatikusan javítható gridekkel.

F. Az oktatás–tanulás–értékelés adaptálása a különböző tanulói csoportokhoz

A lelki nevelés óráin kiemelten fontos a **tanítási stratégiák, tartalmak és értékelési módszerek adaptálása** a diákok sokféle igényéhez, különösen a **speciális oktatási szükségletű vagy fogyatékkal élő tanulók esetében**.

Ez a következőket jelenti:

- **Aktív, diákcentrikus módszerek alkalmazása**, amelyek ösztönzik a részvételt, az empátiát és a személyes reflexiót;
- **Feladatok személyre szabása** a diákok tanulási ritmusához és stílusához igazítva;

- **Oktatási anyagok adaptálása** vizuálisan, auditív módon vagy tapintható formában a fogyatékosság típusától függően;
- **Folyamatos, formatív értékelés**, amely konstruktív visszajelzést ad, és a diák egyéni fejlődését támogatja;
- **Szoros együttműködés** a támogató tanárokkal, iskolai tanácsadóval és a családdal az inkluzív tanulási környezet biztosítása érdekében;
- **Minden diák potenciáljának kiaknázása** és a befogadó, támogató osztályközösség kialakítása.

Az adaptált tanítási, tanulási és értékelési folyamat célja, hogy **minden diák aktívan részt vehessen**, fejlődjön tudásban, érzelmi és spirituális dimenzióban egyaránt, és megtapasztalja az inkluzív, támogató közösség értékeit.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
Bara Erzsébet	Profesor	Liceul Reformat „Wesselényi” Zalău, Sălaj
Pap Anikó	Profesor	Liceul Reformat „Lorántffy Zsuzsanna” Oradea, Bihor

RESPONSABILI/COORDONATORI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Zăbavă Mihaela	Consilier/Prof. gradul I	CNCE	Responsabil
Pâslaru Cătălin	Inspector general MEC	MEC	Responsabil
Püsök Sarolta	Prof.univ.	UBB	Coordonator științific
Bustya Janos	Pr. Prof.	Bis. Reformata	Coordonator GL

Anexa nr. 132

Programa școlară
pentru disciplina

EVIDENȚĂ BISERICEASCĂ INFORMATIZATĂ
Cultul Reformat

Clasele a XI-a și a XII-a
Curriculum de specialitate (CS)
Filiera vocațională, profil teologic
specializarea teologie reformată

Învățământ liceal

- 2026 –

TABEL CENTRALIZATOR AL PROGRAMELOR ȘCOLARE (TC+CS/TC/CS)

Nr. crt.	**Filiera**	**Profilul**	**Domeniul/ Specializarea/ Calificarea**	**Clasele**	**Tip de programă (TC+CS/TC/CS)**	**Numele disciplinei din CS, cu rubrică proprie în catalog**
1	Vocațională	Teologic/Cultul Reformat	Teologie Reformată	XI-XII	CS	Evidență bisericească informatizată

Vocațional, Teologic-Cultul Reformat, Teologie Reformată

Nr. crt.	Discipline de specialitate	Clasa a IX-a	Clasa a X-a	Clasa a XI-a	Clasa a XII-a
1.	Limba și literatura română	1	1	1	1
2.	Limba și literatura maghiară	1	1	1	1
3.	Studi biblice	2	2	1	1
4.	Literatura creștină reformată	1	1	1	1
5.	Istoria bisericii reformate	1	1	2	2
6.	Muzică bisericească*	1	1	1	1
7.	Educație spirituală (cu realocarea orelor disciplinei Religie din TC)	1	1	1	1
8.	Evidență bisericească informatizată	-	-	1	1
9.	Istoria artei creștine	-	-	1	1
10.	Istoria religiilor	-	-	1	1
TOTAL		**8**	**8**	**11**	**11**

Anexa nr. 132
Programa școlară pentru disciplina *Evidență bisericească informatizată,*
Cultul Reformat, clasele a XI-a și a XII-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profil teologic, specializarea Teologie reformată*

NOTĂ DE PREZENTARE

Prezenta programă școlară completează curriculumul pentru disciplina „**Evidență bisericească informatizată”**, Cultul Reformat, cu aplicare pentru clasele din învățământul liceal, filiera vocațională, profilul teologic forma cu frecvență zi, începând cu anul școlar 2026-2027. Pentru această categorie de clase, conform planurilor-cadru pentru învățământul liceal, forma cu frecvență zi, aprobate ca anexe la OMEC nr. 4350/2025, studiul disciplinei are următoarea alocare orară săptămânală, defalcată pe segmentul curriculum de specialitate (CS):

An de studiu	Clasa a IX-a	Clasa a X-a	Clasa a XI-a	Clasa a XII-a
Tip segment curricular	CS	CS	CS	CS
Nr. săptămânal de ore (Evidență bisericească informatizată)	-	-	1	1

Disciplina „**Evidența bisericească informatizată**” are ca scop familiarizarea elevilor cu instrumentele și sistemele informatice moderne utilizate în administrarea eficientă a activităților bisericești.
Într-un context social și tehnologic în continuă schimbare, gestionarea corectă, sigură și transparentă a datelor bisericești devine o componentă esențială a activității administrative și pastorale.
Prin intermediul acestei discipline, elevii vor dobândi competențe în identificarea și utilizarea sistemelor informatice specifice evidenței bisericești, vor învăța să folosească instrumente colaborative și platforme digitale care facilitează munca în echipă, comunicarea și coordonarea activităților în cadrul parohiilor și instituțiilor ecleziastice.
Totodată, disciplina încurajează reflecția etică și spirituală asupra utilizării tehnologiei în context religios, oferind cadrul necesar pentru propunerea unor alternative de promovare a comuniunii religioase în societatea contemporană, cu respectarea valorilor și libertății religioase a fiecărei persoane.
Disciplina are un caracter de noutate în raport cu formarea gimnazială, valorificând competențele digitale dobândite anterior și aplicându-le în contexte specifice activității bisericești și pastorale.
Programa este structurată în trei module principale:

1. Sisteme informatice și baze de date utilizate în administrația bisericească
2. Platforme colaborative și instrumente digitale pentru activitatea pastorală
3. Etica și protecția datelor în context eclezial

Structura permite adaptarea conținuturilor în funcție de specificul cultului și de resursele instituției, oferind cadru pentru abordări interdisciplinare și pentru integrarea noilor tehnologii educaționale.
Prin caracterul său interdisciplinar, cursul îmbină elemente de informatică aplicată, management eclezial și teologie practică, contribuind la formarea unei perspective moderne și responsabile asupra administrării vieții bisericești.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

C.G.1	**Identificarea instrumentelor și a sistemelor informatice pentru a gestiona cu acuratețe evidența bisericească**
C.G.2	**Folosirea instrumentelor colaborative și a platformelor de lucru colaborativ pentru a sprijini activitățile administrative și pastorale**
C.G.3	**Propunerea unor alternative de promovare a comuniunii religioase în societate prin respectarea valorilor religioase ale fiecărei persoane**

CLASA a XI-a
COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G. 1 - Identificarea instrumentelor și a sistemelor informatice pentru a gestiona cu acuratețe evidența bisericească.

XI.CS.1.1. Selectarea opțiunilor avansate de formatare a datelor din foile de calcul pentru organizarea și evidențierea eficientă a datelor bisericești
➢ Selectarea unei formatări condiționate asupra unui tabel cu contribuțiile credincioșilor, în cadrul unei situații practice de evidență financiară parohială, prin evidențierea diferitelor cazuri de contribuții ➢ Selectarea unui format de număr particularizat într-un registru de evidență a donațiilor și cheltuielilor bisericii, în contextul unui proiect digital de gestiune a resurselor parohiale, prin afișarea sumelor cu simbolul monedei și două zecimale, într-un format uniform ➢ Reorganizarea foilor de calcul ale unui registru bisericesc, într-un exercițiu practic de centralizare a datelor lunare, prin copierea și mutarea foilor între registre diferite, precum și ascunderea sau afișarea rândurilor și coloanelor irelevante, obținând un fișier sintetic cu datele esențiale ale parohiei
XI.CS.1.2. Compararea avansată a graficelor pentru analiza și prezentarea vizuală a datelor bisericești
➢ Accesarea unui grafic coloană–zonă privind veniturile și cheltuielile parohiei, într-o situație practică de analiză financiară bisericească, pentru adăugarea și ștergerea seriilor de date, repoziționarea titlului și legendei și ajustarea unităților afișate pe axa valorilor pentru o mai bună lizibilitate ➢ Interpretarea unui grafic combinat coloană–linie pentru evidența participării credincioșilor la slujbele din ultimele șase luni, în cadrul unui proiect digital de raportare parohială, prin aplicarea procedeelor de modificare a tipului de grafic pentru o serie de date și de formatare a elementelor grafice (coloane, linii, suprafață) ➢ Ilustrarea unui grafic combinat pentru a prezenta numărul de botezuri, cununii și înmormântări într-un an bisericesc, în contextul unui raport anual al activității parohiale, prin formatarea vizuală a coloanelor și suprafeței graficului și repoziționarea etichetelor pentru claritate și estetică
XI.CS.1.3. Organizarea datelor în liste și tabelelor pivot în vederea analizării, filtrării și sortării datelor
➢ Selectarea unor filtre într-un tabel cu activitățile și veniturile parohiei, într-un proiect digital de analiză a resurselor bisericești, pentru a selecta rapid datele relevante (ex. donații peste o anumită sumă, evenimente dintr-o anumită lună) și a simplifica interpretarea informațiilor ➢ Reorganizarea datelor despre contribuțiile credincioșilor pe mai multe coloane simultan și crearea unei liste pentru sortarea în ordinea ierarhică a localităților parohiei, în cadrul unei situații practice de organizare a evidenței anuale a contribuțiilor, prin obținerea unui tabel ordonat logic și ușor de analizat ➢ Prezentarea unui tabel pivot pe baza datelor despre participarea credincioșilor la slujbe și evenimente religioase, în contextul întocmirii unui raport anual parohial, prin modificarea datelor sursă, actualizarea și filtrarea tabelului pivot, precum și gruparea automată și manuală a datelor, pentru a evidenția tendințele de participare și evoluția activităților

C.G. 2 – Folosirea instrumentelor colaborative și a platformelor de lucru colaborativ pentru a sprijini activitățile administrative și pastorale

XI.CS.2.1. Utilizarea adecvată a conceptelor-cheie în aplicații colaborative pentru organizarea, actualizarea și partajarea datelor bisericești
➢ Folosirea instrumentelor și platformelor colaborative potrivite pentru organizarea evidenței bisericești, într-o situație practică de alegere a soluțiilor digitale pentru comunicare și coordonare în parohie, evidențiind principalele funcții și caracteristici ale acestora

➢ Utilizarea platformelor colaborative pentru gestionarea activităților parohiale, în cadrul unui proiect digital de evidență bisericească, prin accesarea platformei prin diferite metode și personalizarea aplicațiilor și setărilor ➢ Organizarea unei echipe digitale de lucru dedicată coordonării activităților administrative și pastorale, într-un exercițiu practic de colaborare online, prin adăugarea sau eliminarea membrilor, crearea canalelor tematice și gestionarea invitaților, obținând o structură colaborativă eficientă pentru evidența și comunicarea în cadrul parohiei
XI.CS.2.2. Utilizarea instrumentelor de colaborare adecvate pentru a comunica prin intermediul conversațiilor
➢ Exersarea prin conversație unu-la-unu sau de grup folosind comunicarea sincronă într-o platformă digitală a echipei bisericești, în cadrul unui proiect de coordonare a unei activități pastorale, prin transmiterea de mesaje, adăugarea de atașamente și utilizarea de emoticoane pentru a menține o comunicare clară și prietenoasă între membrii echipei ➢ Compararea opțiunilor de comunicare sincronă și asincronă disponibile într-o platformă colaborativă utilizată în activitatea bisericească, într-o situație practică de organizare a echipei parohiale, identificând când este potrivită o conversație în timp real (chat, apel video) și când este eficientă comunicarea prin mesaje sau fișiere partajate ➢ Manipularea informațiile transmise într-o conversație online, într-o situație practică de arhivare a mesajelor importante din comunicarea parohială, prin salvarea unui mesaj relevant (de exemplu, detalii despre un eveniment sau listă de participanți) și redeschiderea lui ulterior, pentru a asigura continuitatea și coerența evidenței bisericești
XI.CS.2.3. Utilizarea instrumentelor de colaborare adecvate pentru a stoca si a partaja informații
➢ Manipularea fișierelor dintr-un serviciu de stocare online, în cadrul unui proiect digital de arhivare a documentelor bisericești, prin încărcarea, descărcarea și recunoașterea limitelor de stocare (dimensiunea fișierului, capacitatea totală), asigurând păstrarea corectă și securizată a informațiilor ➢ Utilizarea partajării de conținut online dintr-o platformă colaborativă folosită pentru evidența parohială, într-un exercițiu practic de colaborare între membrii echipei bisericești, utilizând opțiuni de trimitere a linkurilor și acordare a accesului la vizualizare sau editare, pentru a permite lucrul comun și transparent asupra documentelor comunității ➢ Analizarea conținutul stocat online într-un serviciu de stocare a fișierelor, într-o situație practică de consultare a documentelor bisericești (rapoarte, registre, programe de activități), pentru a vizualiza și organiza fișierele necesare evidenței parohiale

C.G. 3 – Propunerea unor alternative de promovare a comuniunii religioase în societate prin respectarea valorilor religioase ale fiecărei persoane

XI.CS.3.1. Crearea imaginilor utilizând un program de prelucrare de imagini în scopul promovării valorilor creștine
➢ Compararea operațiilor de bază pentru prelucrarea unei imagini în contextul realizării unui afiș digital care promovează respectul și dialogul între diferite confesiuni religioase, având ca produs final o imagine editată corect și armonios ➢ Determinarea utilității instrumentelor de pictură și editare pentru a modifica zone specifice din imagini cu tematică religioasă, adăugând efecte, text sau corectând detalii pentru a evidenția mesajul creștin ➢ Elaborarea produselor de promovare vizuală (poster, banner, copertă digitală) în cadrul unei campanii școlare dedicate comuniunii religioase, prin utilizarea instrumentelor de editare grafică pentru a crea un mesaj vizual care îmbină arta digitală cu valorile morale și spirituale
XI.CS.3.2. Crearea publicațiilor utilizând un program specializat în scopul promovării comuniunii religioase și implicarea credincioșilor în viața comunității bisericești
➢ Compararea operațiilor de bază pentru prelucrarea unei publicații în contextul realizării unui buletin informativ digital dedicat promovării înțelegerii și respectului între confesiuni religioase, având ca produs final o publicație corect structurată și estetică

➢ Determinarea utilității obiectelor grafice și a textelor într-o broșură digitală destinată prezentării valorilor morale și spirituale comune diferitelor tradiții religioase, obținând un material echilibrat vizual și coerent în mesaj ➢ Elaborarea produselor de promovare digitală (pliant, poster, revistă scurtă) în cadrul unui proiect de comunicare socială privind comuniunea religioasă, utilizând instrumente de editare și formatare avansată a publicațiilor, pentru a transmite un mesaj vizual și textual de respect și colaborare între credincioși

CLASA a XI-a	
CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII	
Domenii de conținut	**Conținuturi**
Formatarea avansată a celulelor în foile de calcul	• Aplicarea unei formatări condiționate • Crearea și aplicarea unui format de număr particularizat • Copierea, mutarea foilor de calcul între registre de calcul diferite • Ascunderea și afișarea rândurilor, coloanelor, foilor de calcul
Compararea și formatarea graficelor în foile de calcul	• Crearea unui grafic combinat coloană – linie, coloană-zonă • Modificarea tipului de grafic pentru o anumită serie de date • Adăugarea, ștergerea unei serii de date într-un grafic • Repoziționarea titlului, legendei și etichetelor unui grafic • Modificarea unităților afișate pe axa valorilor • Formatarea coloanelor, barelor, suprafeței graficului
Organizarea datelor în liste și tabelelor pivot în foile de calcul	• Sortarea datelor pe mai multe coloane simultan • Crearea unei liste particularizate și efectuarea unei sortări particularizate • Aplicarea filtrelor unei liste • Crearea, modificarea unui tabel pivot • Modificarea datelor sursă și actualizarea tabelului pivot • Filtrarea, sortarea datelor într-un tabel pivot • Gruparea automată, manuală a datelor dintr-un tabel pivot
Platforme colaborative-Concepte cheie	• Recunoașterea instrumentelor și platformelor colaborative utilizate în munca de echipă • Identificarea principalelor funcții și caracteristici ale platformelor colaborative (comunicare, calendar, coordonare, integrarea aplicațiilor) • Accesarea și configurarea unei platforme colaborative prin diferite metode de conectare (browser, aplicație desktop sau mobilă) • Personalizarea și utilizarea aplicațiilor integrate într-o platformă colaborativă (setări, permisiuni, notificări, aplicații fixe). • Crearea și administrarea unei echipe digitale (adăugare/eliminare membri, canale, invitați) pentru colaborarea eficientă în activități bisericești
Platforme colaborative-Comunicare cu ajutorul conversațiilor	• Recunoașterea opțiunilor de comunicare în echipă: comunicare sincronă, asincronă • Inițierea unei conversații unu-la-unu sau de grup folosind o comunicare sincronă obișnuită, cum ar fi: chat • Adăugarea unui atașament, emoji la o conversație • Salvarea unui mesaj dintr-o conversație. Deschiderea unui mesaj salvat
Platforme colaborative-Stocare și partajare	• Accesarea conținutului stocat online într-un serviciul de găzduire a fișierelor sau o platformă de instrumente colaborative • Încărcarea, descărcarea fișierelor în serviciul de stocare online. Recunoaștere posibilelor limite ale stocării online, cum ar fi: dimensiunea fișierului, capacitatea totală • Gestionarea partajării de conținut online folosind opțiuni precum: trimitere link, acordare acces la vizualizare, acces la editare

Promovare- Crearea imaginilor utilizând un program de prelucrare imagini	• Utilizarea operațiilor de bază necesare prelucrării unei imagini • Utilizarea instrumentelor de pictură și de editare • Lucrul cu zonele selectate dintr-o imagine • Realizarea produselor de promovare
Promovare- Crearea publicațiilor utilizând un program specializat	• Utilizarea operațiilor de bază necesare prelucrării unei publicații • Utilizarea obiectelor • Utilizarea textelor • Realizarea produselor de promovare

CLASA a XII-a
COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G. 1 - Identificarea instrumentelor și a sistemelor informatice pentru a gestiona cu acuratețe evidența bisericească.

XII.CS.1.1. Prezentarea funcțiilor și formulelor specifice pentru a gestiona evidența bisericească
➢ Selectarea funcțiilor de dată și oră într-un fișier Excel pentru a realiza un registru electronic al botezurilor din parohie, în care să se afișeze automat data completării fișei, vârsta persoanei botezate și luna în care a avut loc evenimentul ➢ Selectarea funcțiilor de căutare și celor matematice pentru a elabora o bază de date a contribuțiilor enoriașilor, în care să se poată identifica rapid contribuțiile anuale ale fiecărui membru și să calculeze sumele totale colectate pe luni, rotunjite conform regulilor stabilite ➢ Discutarea datelor dintr-un tabel privind participarea enoriașilor la slujbele bisericești, folosind funcții logice și statistice pentru a determina cine participă constant, cine lipsește frecvent și care sunt persoanele cu cea mai mare implicare
XII.CS.1.2. Interpretarea scenariilor în foile de calcul pentru gestionarea și analizarea evidențelor bisericești
➢ Reorganizarea datelor dintr-un registru al contribuțiilor enoriașilor prin gruparea sumelor pe luni sau pe familii, extinzând și restrângând nivelurile de detaliu pentru o vizualizare clară a totalurilor ➢ Prezentarea mai multor scenarii de planificare bugetară a parohiei, în funcție de posibile variații ale donațiilor, cheltuielilor pentru activități caritabile și pentru întreținerea bisericii ➢ Discutarea scenariilor create pentru proiectele comunitare ale parohiei (de exemplu, reparația bisericii sau organizarea unei tabere religioase), afișând și comparând rezultatele fiecărui scenariu, editând datele și generând un sumar al scenariilor pentru luarea unei decizii informate
XII.CS.1.3 Anticiparea problemelor de securitate privind protecția datelor personale în gestionarea evidențelor bisericești
➢ Accesarea cu parolă a registrelor de contribuții sau botezuri, pentru a preveni accesul neautorizat și modificările necontrolate, apoi exersarea procedurii de eliminare a protecției în condiții sigure ➢ Accesarea celulelor dintr-o foaie de calcul cu date despre activitățile și proiectele parohiei, blocând formulele și ascunzând calculele pentru a preveni modificările accidentale ➢ Discutarea nivelului de securitate al unui registru electronic parohial, identificând riscurile (lipsa parolelor, acces neautorizat, date neprotejate) și aplicând măsuri de protecție precum criptarea fișierului, protejarea foilor și ascunderea informațiilor sensibile

C.G. 2 - Folosirea instrumentelor colaborative și a platformelor de lucru colaborativ pentru a sprijini activitățile administrative și pastorale

XII.CS.2.1. Utilizarea calendarelor pentru a îmbunătăți coordonarea și eficacitatea activității pastorale
➢ Programarea evenimentelor pastorale dintr-o săptămână (slujbe, vizite la bolnavi, întâlniri cu tinerii) utilizând aplicația de calendar și opțiunile de vizualizare „zi” și „săptămână” pentru a urmări programul parohial ➢ Programarea evenimentelor dintr-un calendar pastoral digital, folosind funcțiile de vizualizare a detaliilor, editare, ștergere și asistentul de programare pentru a evita suprapunerile de activități ➢ Realizarea organizării activităților parohiei prin partajarea unui calendar comun între membrii echipei pastorale, acordând permisiuni de vizualizare și editare și adăugând un calendar de grup pentru evenimente colective
XII.CS.2.2. Utilizarea instrumentelor de colaborare adecvate pentru a comunica prin intermediul întâlnirilor
➢ Utilizarea platformelor digitale pentru a participa la o ședință online a echipei pastorale, explorând funcțiile de bază: autentificare, conectare, chat și reacții

➢ Organizarea întâlnilor online de planificare a activităților parohiale, programând sesiunea (unică sau recurentă), trimițând invitații și configurând setările audio-video și permisiunile participanților ➢ Folosirea ședințelor virtuale a consiliului parohial, folosind funcții precum ridicarea mâinii, partajarea ecranului, controlul conținutului și luarea de notițe digitale pe parcursul discuției
XII.CS.2.3. Utilizarea instrumentelor de colaborare adecvate pentru a genera idei și pentru a crea rezultate
➢ Utilizarea colaborărilor online pentru redactarea unei informări pastorale comune (ex: programul slujbelor sau anunțurile pentru parohie), editând în timp real conținutul și observând modificările colegilor ➢ Realizarea revizuirii unui text pastoral comun (ex: scrisoare către enoriași, raport de activitate) prin adăugarea de comentarii, sugestii și conversații directe în documentul partajat ➢ Analizarea documentelor pastorale digitale, realizând un formular online pentru colectarea opiniilor enoriașilor (ex: propuneri de activități parohiale) și accesând ulterior istoricul versiunilor pentru a vizualiza și restaura variante anterioare

C.G. 3 – Propunerea unor alternative de promovare a comuniunii religioase în societate prin respectarea valorilor religioase ale fiecărei persoane

XII.CS.3.1. Crearea imaginilor utilizând un program de prelucrare de imagini în scopul promovării valorilor creștine
➢ Aplicarea filtrelor și a efectelor speciale pe fotografii sau imagini digitale reprezentând evenimente și activități parohiale (ex: slujbe, întâlniri comunitare) pentru a le face vizual mai atractive și mai expresive ➢ Transformarea fotografiilor cu evenimente pastorale sau membri ai comunității, corectând imperfecțiuni și ajustând culorile pentru a crea un impact vizual mai pozitiv ➢ Crearea unui produs cu imagini retușate și efecte speciale pentru a realiza afișe, postere sau materiale digitale care promovează valorile creștine și activitățile parohiale
XII.CS.3.2. Crearea publicațiilor utilizând un program specializat în scopul promovării comuniunii religioase și implicarea credincioșilor în viața comunității bisericești
➢ Determinarea utilității operațiilor de bază într-un program specializat (inserarea textului și imaginilor, formatarea paginilor) pentru a crea un newsletter parohial care informează enoriașii despre slujbe și activități comunitare ➢ Aplicarea funcțiilor avansate ale programului (ex: tabele, coloane multiple, efecte vizuale, stiluri de text) pentru a crea un buletin bisericesc atractiv, care să capteze atenția credincioșilor și să promoveze implicarea în viața comunității ➢ Elaborarea unui produs care combină cunoștințele de bază și instrumentele avansate pentru a crea afișe, broșuri sau materiale digitale care promovează comuniunea religioasă și invită credincioșii să participe la activități parohiale

CLASA a XII-a	
CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII	
Domenii de conținut	**Conținuturi**
Funcții și formule în foile de calcul	• Folosirea funcțiilor de dată și oră: today, now, day, month, year • Folosirea funcțiilor de căutare: vlookup, hlookup • Folosirea funcțiilor matematice: rounddown, roundup, sumif, sumifs • Folosirea funcțiilor logice: and, or, not • Folosirea funcțiilor statistice: countif, countblank, rank
Utilizarea scenariilor în foile de calcul	• Extinderea și restrângerea nivelelor în cadrul unui subtotal • Crearea scenariilor • Afișarea, editarea și ștergerea scenariilor • Crearea sumarului unui scenariu
Securitatea datelor în foile de calcul	• Adăugarea, ștergerea parolelor de protecție a unui registru de calcul pentru deschiderea și modificarea lui • Protejarea, eliminarea protecției unor celule sau a unei foi de calcul, cu ajutorul unei parole • Afișarea, ascunderea formulelor
Platforme colaborative-Gestionarea calendarelor	• Vizualizarea evenimentelor și datelor într-un calendar utilizând opțiunile de vizualizare: zi, săptămână • Gestionarea evenimentelor din calendar folosind opțiuni precum: vizualizarea detaliilor, editarea, ștergerea unei apariții sau unei serii, asistent de programare • Distribuirea, anularea distribuirii unui calendar. Acordarea permisiunii de a vizualiza și edita un calendar partajat • Adăugarea unui calendar de grup
Platforme colaborative-Comunicare prin întâlniri	• Recunoașterea și utilizarea instrumentelor digitale pentru organizarea și participarea la întâlniri online • Inițierea și programarea întâlnirilor (unice sau recurente) și gestionarea invitațiilor participanților • Aplicarea setărilor audio și video și utilizarea funcțiilor de participare (ridicare mână, partajare ecran, control conținut) • Gestionarea întâlnirilor ca organizator prin configurarea permisiunilor, atribuirea rolurilor și încheierea sesiunii • Luarea și vizualizarea notițelor în timpul și după desfășurarea întâlnirilor
Platforme colaborative-Generare conținut prin lucru colaborativ	• Crearea și editarea conținutului în mod sincron • Colaborarea la un document partajat folosind opțiuni precum: comentarii, conversații • Crearea conținutului folosind formulare online • Accesarea istoricului versiunilor unui document • Vizualizarea, restaurarea versiunilor anterioare ale unui document
Promovare-Crearea imaginilor utilizând un program de prelucrare imagini	• Utilizarea filtrelor și crearea efectelor speciale • Repararea, retușarea și îmbunătățirea imaginilor • Realizarea produselor de promovare
Promovare-Crearea publicațiilor utilizând un program specializat	• Utilizarea operațiilor de bază necesare creării unei publicații • Utilizare avansată: tabele, coloane multiple, efecte vizuale, stiluri de text • Realizarea produselor de promovare

SUGESTII METODOLOGICE

Disciplina „Evidență bisericească informatizată” contribuie la dezvoltarea competențelor-cheie cu accent pe:

- Competența digitală – utilizarea eficientă, sigură și etică a tehnologiei informației în activități administrative și pastorale
- Competența socială și civică – înțelegerea rolului responsabilității și confidențialității în gestionarea datelor bisericești
- A învăța să înveți – formarea unei atitudini reflexive și autonome față de utilizarea instrumentelor informatice
- Competența de sensibilizare și expresie culturală – prin crearea de materiale digitale care reflectă valori morale și spirituale
- Competența de comunicare – folosirea platformelor colaborative pentru transmiterea clară și eficientă a informațiilor în contextul eclezial

Prin natura sa interdisciplinară, disciplina dezvoltă: responsabilitate, respect, gândire critică, etică digitală, cooperare și discernământ spiritual, valorificând tehnologia în slujba comunității și a valorilor creștine.

Procesul didactic se bazează pe echilibrul dintre formarea competențelor digitale și dimensiunea spirituală a activității bisericești.

Se recomandă:

- Metode de predare: expunerea interactivă, demonstrația practică, studiul de caz, problematizarea, învățarea bazată pe proiect, instruirea asistată de calculator
- Metode de învățare: activități aplicative în laboratorul informatic, simularea gestionării unei evidențe parohiale, crearea de produse digitale (tabele, grafice, afișe, buletine informative), colaborarea online pe platforme digitale
- Metode de evaluare: portofoliu digital (cu fișiere, baze de date, proiecte vizuale), rubrici de evaluare pentru competențele informatice și etice, evaluare între colegi, autoevaluare ghidată, probe practice și teste aplicative

Evaluarea trebuie să fie formativă, centrată pe progresul elevului și pe capacitatea de aplicare a cunoștințelor în contexte reale (de ex.: elaborarea unui raport digital de activitate parohială).

Disciplina aparține Curriculumului de specialitate (CS), dar are legături firești cu domeniul Trunchiului Comun (TC) prin:

- Transferul competențelor digitale dobândite la informatică și TIC (TC) spre aplicarea lor în contexte ecleziale (CS)
- Consolidarea deprinderilor de comunicare scrisă și orală în limba română și/sau maghiară pentru redactarea documentelor bisericești
- Întărirea competențelor sociale și civice prin colaborarea digitală și respectarea normelor etice și legale privind protecția datelor

Astfel, TC oferă fundamentul teoretic și digital, iar CS dezvoltă aplicabilitatea concretă în mediul administrativ și pastoral al Bisericii Reformate.

Disciplina are un caracter profund interdisciplinar, combinând elemente din:

- Informatică și TIC – operarea bazelor de date, utilizarea platformelor colaborative, prelucrarea imaginilor și publicațiilor digitale
- Teologie practică și pastorală – gestionarea activităților parohiale, comunicarea în comunitate, spiritul de slujire
- Educație civică și juridică – cunoașterea normelor privind protecția datelor personale (GDPR) și etica în mediul digital
- Arte vizuale și comunicare – realizarea materialelor de promovare a valorilor religioase (afișe, broșuri, campanii digitale)

Se recomandă includerea temelor transversale prevăzute de Legea educației, precum:

- Educația pentru valori și integritate
- Educația pentru cetățenie digitală responsabilă
- Educația interculturală și pentru dialog interconfesional
- Educația pentru comunitate și voluntariat

Aceste teme pot fi integrate prin proiecte practice (ex. „Digitalizarea arhivei parohiale” sau „Campanie online pentru promovarea comuniunii religioase”).
Organizarea activităților trebuie să țină cont de ritmul și stilul de învățare al fiecărui elev:

- Pentru elevii cu dificultăți de învățare: utilizarea ghidurilor vizuale, a instrucțiunilor pas cu pas și a suportului video; activități scurte, clare, cu feedback imediat
- Pentru elevii cu cerințe educaționale speciale (CES): adaptarea resurselor digitale (fonturi lizibile, interfețe accesibile), asigurarea unui timp suplimentar pentru execuția sarcinilor, sprijin personalizat și tutorat colegial
- Pentru elevii performanți: activități de mentorat digital, proiecte complexe (ex. crearea unei aplicații pentru gestiunea datelor parohiale, coordonarea unei campanii media creștine)
- Învățarea mixtă (blended learning): folosirea platformelor online pentru activități asincrone (materiale video, forumuri, teste digitale), în completarea activităților față în față

Se încurajează o pedagogie incluzivă și reflexivă, bazată pe învățare colaborativă, autonomie și valorizarea fiecărui elev în contextul comunității școlare și bisericești.
Disciplina „Evidență bisericească informatizată” cultivă o viziune modernă asupra slujirii și administrării bisericești, oferind elevilor competențele necesare pentru o activitate pastorală responsabilă, digitalizată și centrată pe valori. Metodologia didactică recomandată pune accent pe echilibrul dintre competențele tehnice și formarea moral-spirituală, în concordanță cu idealul educațional al filierei teologice reformate.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
Katona Elena	Profesor informatică	Liceul Teologic Reformat, Cluj-Napoca, Cluj

RESPONSABILI/COORDONATORI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Zăbavă Mihaela	Consilier/Prof. gradul I	CNCE	Responsabil
Pâslaru Cătălin	Inspector general MEC	MEC	Responsabil
Püsök Sarolta	Prof.univ.	UBB	Coordonator științific
Bustya Janos	Pr. Prof.	Bis. Reformata	Coordonator GL

Anexa nr. 132

Programa școlară
pentru disciplina

EVIDENȚĂ BISERICEASCĂ INFORMATIZATĂ
Cultul Reformat

Clasele a XI-a și a XII-a
Curriculum de specialitate (CS)
Filiera vocațională, profil teologic
specializarea teologie reformată

Învățământ liceal

Traducere în limba maghiară

- 2026 –

TABEL CENTRALIZATOR AL PROGRAMELOR ȘCOLARE (TC+CS/TC/CS)

Nr. crt.	Filiera	Profilul	Domeniul/ Specializarea/ Calificarea	Clasele	Tip de programă (TC+CS/TC/CS)	Numele disciplinei din CS, cu rubrică proprie în catalog
1	Vocațională	Teologic/Cultul Reformat	Teologie Reformată	XI-XII	CS	Evidență bisericească informatizată

Vocațional, Teologic-Cultul Reformat, Teologic Reformată

Nr. crt.	Discipline de specialitate	Clasa a IX-a	Clasa a X-a	Clasa a XI-a	Clasa a XII-a
11.	Limba și literatura română	1	1	1	1
12.	Limba și literatura maghiară	1	1	1	1
13.	Studi biblice	2	2	1	1
14.	Literatura creștină reformată	1	1	1	1
15.	Istoria bisericii reformate	1	1	2	2
16.	Muzică bisericească*	1	1	1	1
17.	Educație spirituală (cu realocarea orelor disciplinei Religie din TC)	1	1	1	1
18.	Evidență bisericească informatizată	-	-	1	1
19.	Istoria artei creștine	-	-	1	1
20.	Istoria religiilor	-	-	1	1
TOTAL		**8**	**8**	**11**	**11**

132. melléklet. A „Számítógépes egyházi nyilvántartások” tantárgy tanterve – Református Felekezeti oktatás – CS

- *Szakmai irányzat, teológiai profil, református teológiai specializáció*

BEMUTATÓ

Ez az iskolai tanterv a *„**Számítógépes egyházi nyilvántartások***” tantárgyra vonatkozik, amely a középiskolai osztályok, *református teológiai szakirányú képzésben,* a 2026–2027-es tanévtől kezdődően kerül bevezetésre.
Ezen osztályok esetében a középfokú oktatás keretterveinek megfelelően, az OMEC 4350/2025 mellékleteként jóváhagyva, a tantárgy tanulmányozásának heti óraszám-elosztása a következő, *szakosított tanterv (*CS) szegmensenkénti bontásban:

Tanulmányi év	IX. évfolyam	X. évfolyam	XI. évfolyam	XII. évfolyam
Tantervi szegmens típusa	CS	CS	CS	CS
Heti óraszám (Számítógépes egyházi nyilvántartások)	-	-	1	1

A „**Számítógépes egyházi nyilvántartások**” tantárgy célja, hogy a diákokat megismertesse az egyházi tevékenységek hatékony adminisztrációjában használt modern informatikai eszközökkel és rendszerekkel.
A folyamatosan változó társadalmi és technológiai környezetben az egyházi adatok helyes, biztonságos és átlátható kezelése az adminisztratív és lelkipásztori munka elengedhetetlen részévé válik.
A tantárgy keretében a diákok elsajátítják az egyházi nyilvántartásokhoz kapcsolódó informatikai rendszerek felismerésének és használatának készségeit, valamint megtanulják használni azokat a kollaboratív eszközöket és digitális platformokat, amelyek megkönnyítik a csapatmunkát, a kommunikációt és a tevékenységek koordinálását az egyházközségekben és az egyházi intézményekben.
Ugyanakkor a tantárgy ösztönzi az etikai és lelki reflexiót a technológia vallási kontextusban való használatáról, biztosítva a szükséges keretet ahhoz, hogy alternatívákat javasoljon a vallási közösség előmozdítására a mai társadalomban, tiszteletben tartva minden ember vallási értékeit és szabadságát.
A tantárgy új a középfokú oktatásban, kihasználva a korábban megszerzett digitális készségeket és alkalmazva azokat az egyházi és pasztorális tevékenységre jellemző kontextusokban.
A program három fő modulból áll:

1. Az egyházi adminisztrációban használt információs rendszerek és adatbázisok
2. Együttműködési platformok és digitális eszközök a pasztorális tevékenységhez
3. Etika és adatvédelem egyházi kontextusban

A felépítés lehetővé teszi a tartalomnak a felekezet sajátosságaihoz és az intézmény erőforrásaihoz való igazítását, keretet biztosítva az interdiszciplináris megközelítéseknek és az új oktatási technológiák integrálásának.
Interdiszciplináris jellege miatt a tantárgy ötvözi az alkalmazott informatika, az egyházi menedzsment és a gyakorlati teológia elemeit, hozzájárulva az egyházi élet adminisztrációjával kapcsolatos modern és felelősségteljes szemlélet kialakításához.

ÁLTALÁNOS KOMPETENCIÁK (CG)

CG.1	**Az egyházi nyilvántartások pontos kezeléséhez szükséges informatikai eszközök és rendszerek azonosítása**
CG.2	**Együttműködési eszközök és együttműködési munkaplatformok használata az adminisztratív és lelkipásztori tevékenységek támogatására**
CG.3	**Alternatívák javaslata a társadalomban a vallási közösség előmozdítására, tiszteletben tartva minden ember vallási értékeit**

XI. OSZTÁLY
SPECIFIKUS KOMPETENCIÁK (CS)
ÉS
TANULÁSI TEVÉKENYSÉGEK (EAI)

C.G. 1 – Az egyházi nyilvántartások pontos kezeléséhez szükséges informatikai eszközök és rendszerek azonosítása

XI.CS.1.1. Fejlett adatformázási opciók kiválasztása az egyházi adatok hatékony szervezése és kiemelése érdekében
➢ Feltételes formázás kiválasztása az egyházközségek pénzügyi nyilvántartásának gyakorlati helyzetében az egyházközség tagjainak adományait tartalmazó táblázatban, a különböző típusú adományok kiemelése ➢ Egyedi számformátum kiválasztása az egyházi adományok és kiadások nyilvántartásában, egy digitális egyházközségi erőforrás-kezelési projekt keretében, az összegek egységes formátumban, pénznemjel és két tizedesjegy megjelenítésével ➢ A templomi nyilvántartás táblázatok átszervezése egy gyakorlati feladatban, amelynek célja a havi adatok központosítása a különböző nyilvántartások közötti lapok másolásával és áthelyezésével, valamint az irreleváns sorok és oszlopok elrejtésével vagy megjelenítésével, így egy összefoglaló fájl létrehozásával, amely tartalmazza az egyházközség alapvető adatait
XI.CS.1.2. Grafikonok fejlett összehasonlítása az egyházi adatok elemzéséhez és vizuális bemutatásához
➢ Az egyházközség bevételeinek és kiadásainak oszlopdiagramjához való hozzáférés egy gyakorlati egyházi pénzügyi elemzési helyzetben; adatsorok hozzáadása és törlése; a cím és a jelmagyarázat áthelyezése, valamint az értéktengelyen megjelenített egységek beállítása a jobb olvashatóság érdekében ➢ Egy kombinált oszlop-vonal grafikon értelmezése, amely az elmúlt hat hónapban a templomba járást mutatja be; egy digitális egyházközségi jelentési projekt részeként, az adatok sorozatának grafikon típusának megváltoztatására és a grafikai elemek (oszlopok, vonalak, terület) formázására szolgáló eljárások alkalmazásával ➢ Egy kombinált diagram illusztrálása, amely egy egyházi évben végzett keresztelések, esketések és temetések számát mutatja be, egy éves egyházközségi tevékenységi jelentés keretében, a diagram oszlopainak és területének vizuális formázásával, valamint a címkék átpozícionálásával az egyértelműség és az esztétika érdekében
XI.CS.1.3. Adatok rendezése listákba és pivot táblákba elemzés, szűrés és rendezés céljából
➢ Szűrők kiválasztása egy táblázatban, amely az egyházközség tevékenységeit és bevételeit tartalmazza, egy egyházi források elemzésére szolgáló digitális projektben, a releváns adatok (pl. egy bizonyos összeg feletti adományok, egy bizonyos hónap eseményei) gyors kiválasztása és az információk értelmezésének egyszerűsítése érdekében ➢ A hívők adományaira vonatkozó adatok több oszlopba történő egyidejű átszervezése és egy lista létrehozása az egyházközségi adatok hierarchikus sorrendben történő rendezéséhez, az adományok éves nyilvántartásának szervezésének gyakorlati helyzetében, logikusan rendezett és könnyen elemezhető táblázat létrehozásával ➢ A hívők vallási szertartásokon és rendezvényeken való részvételére vonatkozó adatokon alapuló pivot táblázat bemutatása az éves lelkipásztori jelentés elkészítése során, a forrásadatok módosításával, a pivot táblázat frissítésével és szűrésével, valamint az adatok automatikus és manuális csoportosításával a részvételi tendenciák és a tevékenységek alakulásának kiemelése érdekében

C.G. 2 – Együttműködési eszközök és együttműködési munkaplatformok használata az adminisztratív és lelkipásztori tevékenységek támogatására

XI.CS.2.1. A kulcsfontosságú fogalmak megfelelő használata az egyházi adatok szervezésére, frissítésére és megosztására szolgáló együttműködési alkalmazásokban
➢ Megfelelő együttműködési eszközök és platformok használata egyházi nyilvántartások szervezéséhez, az egyházközségi kommunikáció és koordináció digitális megoldásainak kiválasztásának gyakorlati helyzetében, kiemelve azok főbb funkcióit és jellemzőit ➢ Együttműködési platformok használata az egyházközségi tevékenységek kezelésére, egy digitális egyházi nyilvántartási projekt részeként, a platformhoz való hozzáférés különböző módszerekkel, valamint az alkalmazások és beállítások testreszabásával ➢ Az adminisztratív és lelkipásztori tevékenységek koordinálására szakosodott digitális munkacsoport szervezése, az online együttműködés gyakorlati alkalmazásában, tagok hozzáadásával vagy eltávolításával, tematikus csatornák létrehozásával és vendégek kezelésével, hatékony együttműködési struktúra kialakításával az egyházközség nyilvántartásainak vezetése és kommunikációja érdekében
XI.CS.2.2. Megfelelő együttműködési eszközök használata a beszélgetések során történő kommunikációhoz
➢ Egyéni vagy csoportos beszélgetések gyakorlása szinkron kommunikációval a gyülekezeti munkacsoport digitális platformján, egy lelkipásztori tevékenység koordinálására irányuló projekt keretében, üzenetek küldésével, mellékletek hozzáadásával és hangulatjelek használatával a munkacsoport tagjai közötti világos és barátságos kommunikáció fenntartása érdekében ➢ A gyülekezeti munkában használt együttműködési platformon elérhető szinkron és aszinkron kommunikációs lehetőségek összehasonlítása az egyházközségi munkacsoport szervezésének gyakorlati helyzetében, annak azonosítása, hogy mikor megfelelő a valós idejű beszélgetés (csevegés, videohívás), és mikor hatékony az üzenetek vagy megosztott fájlok útján történő kommunikáció ➢ Az online beszélgetések során továbbított információk kezelése az egyházközségi kommunikáció fontos üzeneteinek archiválásának gyakorlati helyzetében, a releváns üzenetek (pl. egy esemény részletei vagy a résztvevők listája) mentésével és későbbi újb9+óli megnyitásával, az egyházi nyilvántartások folytonosságának és következetességének biztosítása érdekében
XI.CS.2.3. Megfelelő együttműködési eszközök használata az információk tárolásához és megosztásához
➢ Fájlok kezelése egy online tárolószolgáltatásból, egy egyházi dokumentumok archiválására irányuló digitális projekt részeként, feltöltéssel, letöltéssel és a tárolási korlátok (fájlméret, teljes kapacitás) figyelembevételével, biztosítva az információk helyes és biztonságos tárolását ➢ Online tartalom megosztása egy együttműködési platformon, amelyet az egyházközségi nyilvántartásokhoz használnak, az egyházi munkacsoport tagjai közötti gyakorlati együttműködés keretében, linkek küldésének és a megtekintéshez vagy szerkesztéshez való hozzáférés megadásának lehetőségeinek felhasználásával, hogy lehetővé váljon a közösségi dokumentumok közös és átlátható feldolgozása ➢ Online fájltároló szolgáltatásban tárolt tartalom elemzése egy gyakorlati helyzetben, egyházi dokumentumok (jelentések, nyilvántartások, tevékenységi programok) megtekintése céljából, a gyülekezeti nyilvántartásokhoz szükséges fájlok megtekintése és rendszerezése érdekében

C.G. 3 – Alternatívák javaslata a társadalomban a vallási közösség előmozdítására, tiszteletben tartva minden ember vallási értékeit

XI.CS.3.1. Képek létrehozása képfeldolgozó programmal a keresztyén értékek előmozdítása érdekében
➢ Alapvető képfeldolgozási műveletek összehasonlítása egy digitális poszter létrehozásának kontextusában, amely elősegíti a különböző vallási felekezetek közötti tiszteletet és párbeszédet, a végtermék pedig egy helyesen és harmonikusan szerkesztett kép ➢ A festő- és szerkesztőeszközök hasznosságának meghatározása a vallási témájú képek meghatározott területeinek módosításához, effektusok, szövegek hozzáadásához vagy részletek kijavításához a keresztyén üzenet kiemelése érdekében ➢ Vizuális promóciós termékek (poszterek, bannerek, digitális borítók) kidolgozása a vallási közösségnek szentelt iskolai kampány részeként, grafikai szerkesztő eszközök használatával, hogy olyan vizuális üzenetet hozzanak létre, amely ötvözi a digitális művészetet az erkölcsi és szellemi értékekkel
XI.CS.3.2. Kiadványok készítése speciális szoftverek segítségével a vallási közösség előmozdítása és a hívők bevonása érdekében az egyházi közösség életébe
➢ A kiadvány feldolgozásának alapvető műveleteinek összehasonlítása egy digitális hírlevél létrehozásának kontextusában, amelynek célja a vallási felekezetek közötti megértés és tisztelet előmozdítása, a végtermék pedig egy helyesen felépített és esztétikus kiadvány. ➢ A különböző vallási hagyományokban közös erkölcsi és szellemi értékek bemutatására szolgáló digitális brosúra grafikájának és szövegének hasznosságának meghatározása, amelynek eredményeként vizuálisan kiegyensúlyozott, koherens üzenetet hordozó anyag jön létre ➢ Digitális promóciós termékek (szórólapok, plakátok, rövid magazinok) fejlesztése a vallási közösségről szóló társadalmi kommunikációs projekt részeként, fejlett kiadványszerkesztő és formázó eszközök felhasználásával, hogy vizuális és szöveges üzenetet közvetítsenek a hívők közötti tiszteletről és együttműködésről

XI. OSZTÁLY TANULÁSI TARTALOM	
Tartalmi területek	**Tartalom**
Táblázatok celláinak fejlett formázása	• Feltételes formázás alkalmazása • Egyéni számformátum létrehozása és alkalmazása • Táblázatok másolása és áthelyezése különböző munkafüzetek között • Sorok, oszlopok és táblázatok elrejtése és megjelenítése
Diagramok összehasonlítása és formázása	• Kombinált oszlop-vonal, oszlop-terület diagram létrehozása • Egy adott adatsor diagramtípusának módosítása • Adatsor hozzáadása és törlése a diagramban • A diagram címe, jelmagyarázata és címkéinek áthelyezése • Az értéktengelyen megjelenített egységek módosítása • Oszlopok, oszlopdiagramok és diagramterület formázása
Adatok rendezése listákba és pivot táblákba	• Adatok több oszlopban történő egyidejű rendezése • Egyéni lista létrehozása és egyéni rendezés végrehajtása • Szűrők alkalmazása a listára • Pivot táblázat létrehozása és módosítása • Forrásadatok módosítása és a kimutató táblázat frissítése • Adatok szűrése és rendezése egy kimutató táblázatban • Adatok automatikus és manuális csoportosítása egy kimutató táblázatban
Együttműködési platformok – Főbb fogalmak	• A csapatmunkában használt együttműködési eszközök és platformok felismerése • Az együttműködési platformok főbb funkcióinak és jellemzőinek azonosítása (kommunikáció, naptár, koordináció, alkalmazásintegráció) • Együttműködési platform elérés és konfigurálás különböző csatlakozási módszerekkel (böngésző, asztali vagy mobil alkalmazás) • Együttműködési platformba integrált alkalmazások testreszabása és használata (beállítások, engedélyek, értesítések, rögzített alkalmazások) • Digitális csapat létrehozása és kezelése (tagok, csatornák, vendégek hozzáadása/eltávolítása) a gyülekezeti tevékenységekben való hatékony együttműködés érdekében
Együttműködési platformok – Kommunikáció beszélgetések révén	• A csapatkommunikációs lehetőségek felismerése: szinkron, aszinkron kommunikáció • Egyéni vagy csoportos beszélgetés kezdeményezése hagyományos szinkron kommunikációval, például csevegéssel • Melléklet vagy emoji hozzáadása a beszélgetéshez • Üzenet mentése a beszélgetésből. Mentett üzenet megnyitása
Együttműködési platformok Tárolás és megosztás	• Online fájltároló szolgáltatásban vagy együttműködési eszközök platformján tárolt tartalom elérés • Fájlok feltöltése és letöltése az online tárolási szolgáltatásba. Az online tárolás lehetséges korlátainak felismerése, például a fájlméret és a teljes kapacitás tekintetében • Online tartalom megosztásának kezelése olyan opciók segítségével, mint: linkek küldése, megtekintési hozzáférés megadása, szerkesztési hozzáférés megadása
Képek létrehozása képfeldolgozó programmal	• A kép feldolgozásához szükséges alapvető műveletek használata • Festő- és szerkesztőeszközök használata • Képek kiválasztott területeinek szerkesztése • Promóciós termékek létrehozása

Kiadványok készítése speciális szoftverek segítségével	• A kiadvány feldolgozásához szükséges alapvető műveletek használata • Objektumok használata • Szövegek használata • Promóciós termékek készítése

XII. OSZTÁLY
SPECIFIKUS KÉSZSÉGEK (CS)
ÉS
TANULÁSI TEVÉKENYSÉGEK (EAI)

C.G. 1 – Az egyházi nyilvántartások pontos kezeléséhez szükséges informatikai eszközök és rendszerek azonosítása

XII.CS.1.1. Az egyházi nyilvántartások kezeléséhez szükséges speciális funkciók és képletek bemutatása
➢ Dátum- és időfunkciók kiválasztása egy Excel fájlban a gyülekezet keresztelési nyilvántartásának elektronikus létrehozásához, amelyben automatikusan megjelenik a nyomtatvány kitöltésének dátuma, a keresztelt személy életkora és az esemény hónapja ➢ Keresési és matematikai funkciók kiválasztása a gyülekezeti tagok hozzájárulásainak adatbázisának létrehozásához, amelyben minden tag éves hozzájárulása gyorsan azonosítható, és a havonta összegyűjtött teljes összeg kiszámítható, a megállapított szabályok szerint kerekítve ➢ Az egyháztagok istentiszteleteken való részvételét bemutató táblázat adatainak megvitatása logikai és statisztikai funkciók segítségével annak meghatározása érdekében, hogy kik járnak rendszeresen, kik hiányoznak gyakran
XII.CS.1.2. A templomi nyilvántartások kezelésére és elemzésére szolgáló táblázatokban szereplő forgatókönyvek értelmezése
➢ Az egyháztagok adományainak nyilvántartásában szereplő adatok átszervezése az összegek havi vagy családi csoportosításával, a részletességi szintek kibontásával és összecsukásával az összegek áttekinthető megjelenítése érdekében ➢ Többféle gyülekezeti költségvetési tervezési forgatókönyv bemutatása az adományok, jótékonysági kiadások és egyházi karbantartási költségek lehetséges változásai alapján ➢ A gyülekezeti közösségi projektekhez (pl. templomjavítások vagy vallási tábor szervezése) kidolgozott forgatókönyvek megvitatása, az egyes forgatókönyvek eredményeinek megjelenítése és összehasonlítása, az adatok szerkesztése, valamint a forgatókönyvek összefoglalásának elkészítése a tájékozott döntéshozatal érdekében
XII.CS.1.3 A személyes adatok védelmével kapcsolatos biztonsági kérdések előrejelzése az egyházi nyilvántartások kezelése során
➢ Az anyagi vagy anyakönyvi nyilvántartások jelszóval való védelme a jogosulatlan hozzáférés és az ellenőrizetlen változtatások megakadályozása érdekében, majd a védelem biztonságos körülmények között történő eltávolításának gyakorlása ➢ A gyülekezeti tevékenységekről és projektekről szóló adatokat tartalmazó táblázat celláinak megnyitása, a képletek zárolása és a számítások elrejtése a véletlen módosítások megakadályozása ➢ Az egyházközség elektronikus nyilvántartásának biztonsági szintjének megvitatása, a kockázatok azonosítása (jelszavak hiánya, jogosulatlan hozzáférés, védelem nélküli adatok) és védelmi intézkedések alkalmazása, például fájl titkosítás, lap védelem és érzékeny információk elrejtése

C.G. 2 – Együttműködési eszközök és együttműködési munkaplatformok használata az adminisztratív és pasztorális tevékenységek támogatására

XII.CS.2.1. Naptárak használata a lelkipásztori tevékenység koordinációjának és hatékonyságának javítása érdekében
➢ A lelkipásztori szolgálatok (istentiszteletek, beteglátogatások, találkozók fiatalokkal) egy hétre történő ütemezése a naptáralkalmazás és a „nap” és „hét” nézet opciók segítségével a gyülekezeti élet ütemtervének nyomon követése érdekében ➢ Események ütemezése egy digitális pasztorális naptárban a részletes nézet, szerkesztés, törlés és ütemezési segédfunkciók használatával a tevékenységek átfedésének elkerülése érdekében ➢ A gyülekezeti tevékenységek szervezése a lelkipásztori munkacsoport tagjai között közös naptár megosztásával, megtekintési és szerkesztési jogosultságok megadásával, valamint csoportos naptár hozzáadásával a közös eseményekhez

XII.CS.2.2. Megfelelő együttműködési eszközök használata a találkozókon történő kommunikációhoz
➢ Digitális platformok használata online presbiteri gyűlésen való részvételhez, az alapvető funkciók felfedezésével: hitelesítés, csatlakozás, csevegés és reakciók ➢ Online találkozók szervezése a gyülekezeti tevékenységek megtervezéséhez, a találkozó ütemezéséhez (egyszeri vagy ismétlődő), meghívók küldéséhez, valamint az audio-video beállítások és a résztvevői jogosultságok konfigurálásához ➢ Virtuális presbiteri tanácskozások alkalmával olyan funkciók használata, mint a kézfeltartás, a képernyő megosztása, a tartalom ellenőrzése és digitális jegyzetek készítése a megbeszélés során
XII.CS.2.3. Megfelelő együttműködési eszközök használata ötletek generálására és eredmények létrehozására
➢ Online együttműködési eszközök használata közös lelkipásztori közlemény (pl. istentiszteleti rend vagy gyülekezeti hirdetmények) megfogalmazásához, a tartalom valós idejű szerkesztéséhez és a kollégák módosításainak figyelemmel kíséréséhez ➢ Közös lelkipásztori szöveg (pl. levél a lelkipásztorokhoz, tevékenységi jelentés) áttekintése megjegyzések, javaslatok és közvetlen beszélgetések hozzáadásával a megosztott dokumentumhoz ➢ Digitális lelkipásztori dokumentumok elemzése, online űrlap létrehozása a lelkészek véleményének összegyűjtésére (pl. javaslatok a gyülekezeti tevékenységekre vonatkozóan), majd a verziótörténet megnyitása a korábbi verziók megtekintése és visszaállítása céljából

C.G. 3 – Alternatívák javaslata a társadalomban a vallási közösség előmozdítására, tiszteletben tartva minden személy vallási értékeit

XII.CS.3.1. Képek létrehozása képfeldolgozó szoftver segítségével a keresztyén értékek előmozdítása érdekében
➢ A gyülekezeti eseményeket és tevékenységeket (pl. istentiszteletek, közösségi találkozók) ábrázoló fényképeken vagy digitális képeken alkalmazott szűrők és speciális effektusok alkalmazása, hogy azok vizuálisan vonzóbbak és kifejezőbbek legyenek ➢ Pásztori eseményekről vagy közösségi tagokról készült fényképek átalakítása a hibák kijavításával és a színek módosításával, hogy azok vizuálisan pozitívabb hatást keltsenek ➢ Retusált képek és speciális effektusok felhasználásával termékek készítése keresztyén értékeket és egyházi tevékenységeket népszerűsítő poszterek, szórólapok vagy digitális anyagok készítéséhez
XII.CS.3.2. Kiadványok készítése speciális szoftver segítségével a vallási közösség előmozdítása és a hívők bevonása érdekében az egyházi közösség életébe
➢ Speciális program alapvető műveleteinek (szöveg és képek beszúrása, oldalak formázása) hasznosságának meghatározása egy gyülekezeti hírlevél létrehozása érdekében, amely az egyháztagokat tájékoztatja a szolgálatokról és a közösségi tevékenységekről ➢ A program fejlett funkcióinak (pl. táblázatok, több oszlop, vizuális effektek, szövegstílusok) alkalmazása egy vonzó egyházi hírlevél létrehozása érdekében, amely felkelti a hívők figyelmét és ösztönzi őket a közösségi életben való részvételre ➢ Olyan termék kidolgozása, amely ötvözi az alapvető ismereteket és a fejlett eszközöket, hogy olyan poszterek, brosúrák vagy digitális anyagok készüljenek, amelyek elősegítik a gyülekezeti közösséget és meghívják a hívőket az egyházközségi tevékenységekben való részvételre

XI. OSZTÁLY	
TANULÁSI TARTALOM	
Tartalmi területek	**Tartalom**
Függvények és képletek táblázatokban	• Dátum- és időfüggvények használata: today, now, day, month, year • Keresési funkciók használata: vlookup, hlookup • Matematikai funkciók használata: rounddown, roundup, sumif, sumifs • Logikai függvények használata: and, or, not • Statisztikai függvények használata: countif, countblank, rank
Forgatókönyvek használata táblázatokban	• Szintek kibontása és összecsukása egy részösszegben • Forgatókönyvek létrehozása • Forgatókönyvek megjelenítése, szerkesztése és törlése • Forgatókönyv-összefoglaló létrehozása
Adatbiztonság a táblázatokban	• Jelszavak hozzáadása és törlése a táblázat megnyitásának és módosításának megakadályozása érdekében • Jelszóval való védelem vagy védelem eltávolítása cellákból vagy táblázatokból • Képletek megjelenítése és elrejtése
Együttműködési platformok Naptárkezelés	• Események és dátumok megtekintése a naptárban a következő nézetbeállítások használatával: nap, hét • Naptári események kezelése az alábbi opciók segítségével: részletek megtekintése, szerkesztés, esemény vagy sorozat törlése, ütemezés-asszisztens • Naptár megosztása, megosztásának megszüntetése. Megosztott naptár megtekintési és szerkesztési jogosultságának megadása • Csoportos naptár hozzáadása
Együttműködési platformok – Kommunikáció értekezleteken keresztül	• Digitális eszközök felismerése és használata online értekezletek szervezéséhez és az azokban való részvételhez • Találkozók kezdeményezése és ütemezése (egyszeri vagy ismétlődő) és a résztvevők meghívásának kezelése • Audio- és videobeállítások alkalmazása és a részvételi funkciók használata (kézfeltartás, képernyőmegosztás, tartalomvezérlés) • Találkozók szervezése szervezőként a jogosultságok konfigurálásával, szerepkörök kiosztásával és a munkamenet befejezésével • Jegyzetek készítése és megtekintése a találkozók alatt és után
Együttműködési platformok – Tartalom létrehozása együttműködésen keresztül	• Tartalom szinkronizált létrehozása és szerkesztése • Együttműködés megosztott dokumentumokon olyan opciók használatával, mint a megjegyzések és a beszélgetések • Tartalom létrehozása online űrlapok segítségével • Dokumentumok verziótörténetének elérése • Dokumentum korábbi verzióinak megtekintése és visszaállítása
Képek létrehozása képfeldolgozó programmal	• Szűrők használata és speciális effektusok létrehozása • Képek javítása, retusálása és javítása • Promóciós termékek létrehozása
Kiadványok készítése speciális szoftver segítségével	• A kiadvány létrehozásához szükséges alapvető műveletek használata • Haladó szintű használat: táblázatok, több oszlop, vizuális effektek, szövegstílusok • Promóciós termékek készítése

MÓDSZERTANI JAVASLATOK

A „**Számítógépes egyházi nyilvántartások**” tantárgy a következő kulcskompetenciák fejlesztéséhez járul hozzá:

- Digitális kompetencia – az információs technológia hatékony, biztonságos és etikus használata adminisztratív és lelkipásztori tevékenységekben
- Társadalmi és állampolgári kompetencia – a felelősség és a titoktartás szerepének megértése az egyházi adatok kezelésében
- A tanulás tanulása – reflektív és autonóm hozzáállás kialakítása az informatikai eszközök használatához
- Kulturális tudatosság és kifejezés – erkölcsi és lelki értékeket tükröző digitális anyagok létrehozása
- Kommunikációs kompetencia – együttműködési platformok használata az egyházi kontextusban történő világos és hatékony információátadás érdekében

Interdiszciplináris jellege miatt a tantárgy fejleszti a felelősségérzetet, a tiszteletet, a kritikus gondolkodást, a digitális etikát, az együttműködést és a lelki megkülönböztető képességet, a technológia közösség és keresztyén értékek szolgálatába állítását.

A tanítási folyamat a digitális készségek fejlesztése és az egyházi tevékenység szellemi dimenziója közötti egyensúlyon alapul.

Ajánlott:

- Tanítási módszerek: interaktív prezentáció, gyakorlati bemutató, esettanulmány, problémamegoldás, projektalapú tanulás, számítógépes oktatás
- Tanulási módszerek: gyakorlati tevékenységek a számítógépteremben, gyülekezeti nyilvántartás-kezelés szimulációja, digitális termékek (táblázatok, grafikonok, poszterek, hírlevelek) készítése, online együttműködés digitális platformokon
- Értékelési módszerek: digitális portfólió (fájlokkal, adatbázisokkal, vizuális projektekkel), értékelési rubrikák az informatikai és etikai készségekhez, egymás értékelése, irányított önértékelés, gyakorlati tesztek és alkalmazási tesztek

Az értékelésnek formatívnak kell lennie, a tanulók fejlődésére és a tudás valós kontextusban való alkalmazására való képességére kell összpontosítania (pl. digitális gyülekezeti tevékenységi jelentés kidolgozása).

A tantárgy a speciális tantervhez (CS) tartozik, de természetes kapcsolata van a közös alapokkal (TC) a következők révén:

- A számítástechnika és az IKT (TC) területén megszerzett digitális készségek átadása azok egyházi kontextusban (CS) való alkalmazásához
- A román és/vagy magyar nyelvű írásbeli és szóbeli kommunikációs készségek erősítése egyházi dokumentumok szerkesztése céljából
- A társadalmi és polgári készségek erősítése a digitális együttműködés és az etikai és jogi adatvédelmi előírások betartása révén

Így a TC biztosítja az elméleti és digitális alapokat, míg a CS fejleszti a konkrét alkalmazhatóságot a református egyház adminisztratív és lelkipásztori környezetében.

A tudományág mélyen interdiszciplináris, az alábbi területek elemeit ötvözi:

- Számítástechnika és IKT – adatbázisok üzemeltetése, együttműködési platformok használata, képfeldolgozás és digitális publikációk
- Gyakorlati és lelkipásztori teológia – egyházközségi tevékenységek irányítása, közösségi kommunikáció, szolgálati szellem
- Állampolgári és jogi oktatás – a személyes adatok védelmére vonatkozó szabályok (GDPR) és a digitális környezetben érvényes etika ismerete
- Képzőművészet és kommunikáció – vallási értékeket népszerűsítő anyagok készítése (plakátok, brosúrák, digitális kampányok)

Javasolt az oktatási törvényben előírt átfogó témák beépítése, mint például:

- Értékek és integritás oktatása
- Felelősségteljes digitális polgárságra való nevelés
- Interkulturális oktatás és vallások közötti párbeszédre való nevelés
- Közösségi és önkéntes tevékenységre való nevelés

Ezek a témák gyakorlati projektek keretében integrálhatók (pl. „A gyülekezeti archívum digitalizálása” vagy „Online kampány a vallási közösség előmozdítására”).

A tevékenységek szervezésekor figyelembe kell venni az egyes tanulók tanulási tempóját és stílusát:

- Tanulási nehézségekkel küzdő tanulók esetében: vizuális útmutatók, lépésről lépésre megfogalmazott utasítások és videós támogatás használata; rövid, egyértelmű tevékenységek azonnali visszajelzéssel
- Speciális oktatási igényű tanulók esetében: a digitális források adaptálása (olvasható betűtípusok, hozzáférhető felületek), extra idő biztosítása a feladatok elvégzéséhez, személyre szabott támogatás és társaktól való tanulás
- Kiváló tanulók esetében: digitális mentorálási tevékenységek, összetett projektek (pl. alkalmazás készítése a gyülekezeti adatok kezeléséhez, keresztyén médiakampány koordinálása)
- Blended learning: online platformok használata aszinkron tevékenységekhez (videóanyagok, fórumok, digitális tesztek), kiegészítve a személyes tevékenységeket

Ösztönözzük az inkluzív és reflektív pedagógiát, amely a kollaboratív tanuláson, az autonómián és az egyes diákok értékelésén alapul az iskola és az egyházi közösség kontextusában.

A „**Számítógépes egyházi nyilvántartások**” tantárgy a gyülekezeti szolgálat és adminisztráció modern elképzelését ápolja, és a diákoknak a felelősségteljes, digitalizált és értékorientált lelkipásztori munkához szükséges készségeket biztosítja. Az ajánlott tanítási módszertan a református teológiai irányzat oktatási ideáljával összhangban hangsúlyozza a technikai készségek és az erkölcsi-lelki képzés közötti egyensúlyt.

MUNKACSOPORT

Név	Beosztás/akadémiai cím	Kapcsolódó intézmény, város, megye
Katona Elena	Informatika tanár	Kolozsvári Református Kollégium, Kolozsvár, Kolozs

FELELŐS/TUDOMÁNYOS KOORDINÁTOROK

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Zăbavă Mihaela	Consilier/Prof. gradul I	CNCE	Responsabil
Pâslaru Cătălin	Inspector general MEC	MEC	Responsabil
Püsök Sarolta	Prof.univ.	UBB	Coordonator științific
Bustya Janos	Pr. Prof.	Bis. Reformata	Coordonator GL

Anexa nr. 133

Programa școlară
pentru disciplina

ISTORIA ARTEI CREȘTINE
Cultul Reformat

Clasele a XI-a și a XII-a
Curriculum de specialitate (CS)
Filiera vocațională, profil teologic
specializarea teologie reformată

Învățământ liceal

- 2026 –

TABEL CENTRALIZATOR AL PROGRAMELOR ȘCOLARE (TC+CS/TC/CS)

Nr. crt.	Filiera	Profilul	Domeniul/ Specializarea/ Calificarea	Clasele	Tip de programă (TC+CS/TC/CS)	Numele disciplinei din CS, cu rubrică proprie în catalog
1.	Vocațional	Teologic/Cultul Reformat	Teologie Reformată	IX-XII	CS	Istoria artei creștine

Vocațional, Teologic-Cultul Reformat, Teologie Reformată

Nr. crt.	Discipline de specialitate	Clasa a IX-a	Clasa a X-a	Clasa a XI-a	Clasa a XII-a
1.	Limba şi literatura română	1	1	1	1
2.	Limba şi literatura maghiară	1	1	1	1
3.	Studi biblice	2	2	1	1
4.	Literatura creștină reformată	1	1	1	1
5.	Istoria bisericii reformate	1	1	2	2
6.	Muzică bisericească*	1	1	1	1
7.	Educație spirituală (cu realocarea orelor disciplinei Religie din TC)	1	1	1	1
8.	Evidență bisericească informatizată	-	-	1	1
9.	Istoria artei creștine	-	-	1	1
10.	Istoria religiilor	-	-	1	1
TOTAL		**8**	**8**	**11**	**11**

Anexa nr. 133
Programa școlară pentru disciplina *Istoria artei creștine*,
Cultul Reformat, clasele a XI-a și a XII-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profil teologic, specializarea Teologie Reformată*

NOTĂ DE PREZENTARE

Disciplina nouă introdusă, *Istoria artei creștine* face parte din curriculumul de specialitate (CS) cu aplicare pentru clasele a XI-a și a XII-a din învățământul liceal, filiera vocațională, profilul teologic, specializarea teologie reformată, forma cu frecvență zi, începând cu anul școlar 2026-2027.

Pentru această categorie de clase, conform planurilor-cadru pentru învățământul liceal, aprobate ca anexe la OMEC nr. 4350/2025, studiul disciplinei are următoarea alocare orară săptămânală, defalcată pe segmentul din curriculumul de specialitate (CS):

An de studiu	Clasa a IX-a	Clasa a X-a	Clasa a XI-a	Clasa a XII-a
Tip segment curricular	CS	CS	CS	CS
Nr. săptămânal de ore	-	-	1	1

Programa școlară se elaborează în concordanță cu:

- Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023;
- Recomandările Consiliului Uniunii Europene (2018) privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții;
- Repere pentru proiectarea, actualizarea și evaluarea Curriculumului național. Cadrul de referință al Curriculumului național, aprobat prin OME nr. 3239/2021;
- Profilul de formare al absolventului, aprobat prin OME nr. 6731/2023;

Aceste documente stabilesc cadrul de dezvoltare al competențelor-cheie și al profilului de formare al absolventului de liceu, competențe la a căror formare contribuie și disciplina Istoria artei creștine.

Această disciplină are rolul de a oferi elevilor o perspectivă integrată asupra relației dintre credință, artă și cultură, dezvoltând o înțelegere teologică și estetică a expresiilor artistice creștine de-a lungul istoriei.

Studiul istoriei artei creștine contribuie la formarea unei gândiri critice și reflexive asupra modului în care valorile spirituale s-au exprimat vizual, în arhitectură, pictură, sculptură, muzică și arte decorative. Prin analiza operelor sacre, elevii sunt invitați să descopere limbajul simbolic al credinței, să evalueze impactul estetic și moral al artei asupra comunității creștine și să valorifice patrimoniul cultural și religios local.

Programa are un caracter interdisciplinar, stabilind conexiuni între teologie, istorie, filosofie, muzică și arte vizuale. demersul didactic promovează învățarea activă și reflexivă, stimulând creativitatea, aprecierea frumosului și înțelegerea mesajului spiritual.

Programa școlară este structurată cronologic: clasa a XI-a acoperă perioada de la arta creștină antică până la renaștere, iar clasa a XII-a continuă cu epocile barocă, modernă și contemporană. această succesiune oferă coerență istorică, dar și o deschidere spre analiza actuală a relației dintre credință și artă.

Obiectivul major al disciplinei este de a forma un absolvent capabil să recunoască și să interpreteze expresiile artistice ale credinței, să aplice principiile creștine în evaluarea fenomenelor culturale contemporane și să contribuie la păstrarea identității spirituale a comunității reformate.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

C.G.1	**Analizează relațiile dintre expresiile artistice creștine și contextul lor teologic, istoric și cultural**
C.G.2	**Evaluează rolul artei sacre în formarea identității spirituale și culturale a comunității**
C.G.3	**Creează produse vizuale sau proiecte teologice/creative care valorifică mesajul creștin în societatea contemporană**

CLASA a XI-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

***C.G. 1* - Analizează relațiile dintre expresiile artistice creștine și contextul lor teologic, istoric și cultural**

XI.CS.1.1. Identifică elementele fundamentale ale artei creștine timpurii
- *Recunoașterea simbolurilor biblice în arta paleocreștină* - *Analiza frescelor și mozaicurilor bizantine* - *Compararea reprezentărilor lui Hristos în diferite epoci timpurii* - *Utilizarea termenilor iconografici de bază într-un glosar vizual*
XI.CS.1.2. Analizează relația dintre teologie și formă artistică în Evul Mediu
- *Analiza comparativă între arhitectura bizantină și cea gotică* - *Prezentarea structurii unei catedrale medievale și a simbolismului său* - *Discuție despre influența liturgiei asupra expresiei vizuale* - *Crearea unui afiș vizual care reflectă spiritualitatea gotică*
XI.CS.1.3. Interpretează rolul artei în transmiterea mesajului creștin în Renaștere
- *Studiu de caz: Leonardo da Vinci – Cina cea de Taină* - *Identificarea valorilor umaniste și religioase în pictura renascentistă* - *Analiza simbolurilor reformate în arta secolului XVI* - *Crearea unei compoziții vizuale inspirate din parabole biblice*
XI.CS.1.4. Evaluează expresiile vizuale ale credinței în spațiul transilvănean
- *Analiza picturii murale din bisericile fortificate* - *Identificarea influențelor reformate în arta locală* - *Proiect fotografic: „Arta creștină în comunitatea mea”* - *Realizarea unei prezentări PowerPoint despre un monument reformat local*

***C.G. 2* - Evaluează rolul artei sacre în formarea identității spirituale și culturale a comunității**

XI.CS.2.1. Identifică formele de expresie artistică prin care comunitățile creștine își afirmă credința și tradiția.
- *Observarea imaginilor cu biserici medievale din Transilvania și identificarea elementelor simbolice (crucea, portalul, rozeta)* - *Crearea unui dicționar vizual de simboluri creștine, cu scurte explicații teologice* - *Vizită la un monument religios local, urmată de o fișă de observare a elementelor decorative și arhitecturale*
XI.CS.2.2. *Analizează modul în care operele de artă religioasă reflectă valorile și credințele comunității locale sau regionale*
- *Studiu de caz: compararea a două lucrări religioase (una occidentală, una transilvăneană) din aceeași perioadă.* - *Discuție ghidată: Cum se exprimă comunitatea reformată prin arta bisericii sale?* - *Realizarea unei fișe de analiză pentru o pictură murală sau icoană, descriind valorile morale exprimate*

XI.CS.2.3. Argumentează importanța artei sacre medievale și renascentiste în dezvoltarea identității spirituale europene
- *Prezentare multimedia: Contribuția Renașterii la reprezentarea idealului creștin al omului.* - *Realizarea unui eseu scurt: De ce rămâne arta sacră o expresie a unității spirituale europene?* - *Analizarea textelor biblice reprezentate în operele Renașterii și discutarea relevanței lor teologice*

C.G. 3 **- Creează produse vizuale sau proiecte teologice/creative care valorifică mesajul creștin în societatea contemporană**

XI.CS.3.1. Aplică principii estetice și teologice în realizarea unor produse vizuale inspirate din arta creștină clasică.
- *Atelier de creație: reproducerea unei icoane în tehnică mixtă (acuarelă, pastel, digital)* - *Exercițiu de compoziție: reinterpretarea unei scene biblice din Evanghelii într-un limbaj vizual modern* - *Realizarea unui colaj digital intitulat Frumusețea credinței în arta medievală*
XI.CS.3.2. Concepe compoziții plastice sau digitale care comunică simboluri și mesaje creștine
- *Proiect individual: crearea unei lucrări vizuale despre o virtute creștină (credință, speranță, iubire).* - *Redactarea unei descrieri artistice care explică alegerea simbolurilor folosite.* - *Realizarea unei expoziții digitale: Mesaje creștine în limbajul vizual al tinerilor.*
XI.CS.3.3. Prezintă creațiile proprii, argumentând legătura dintre formă artistică și conținutul spiritual.
- *Organizarea unei prezentări orale cu lucrările realizate, explicând simbolismul ales.* - *Participarea la o sesiune de feedback colegial („critică de atelier”) privind lucrările expuse* - *Scrierea unei reflecții personale: Ce am învățat despre credință prin artă?*

CLASA a XI-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
I. Fundamentele artei creștine	Noțiuni introductive simbolistica creștină limbajul vizual al credinței iconografie și iconologie arta catacombelor
II. Arta bizantină	Moștenirea artistică a Imperiului Bizantin arhitectura sacră (Sf. Sofia, mănăstiri din Cappadocia) pictura icoanelor mozaicul religios
III. Arta creștină romanică	Caracteristici arhitecturale și decorative arta monastică din Europa și Transilvania sculptura și pictura murală romanică
IV. Arta gotică	Catedralele occidentale sculptura monumentală vitraliile și simbolurile luminii Goticul transilvănean
Arta Renașterii	Umanismul și redescoperirea corpului Reprezentări biblice la Leonardo, Michelangelo, Dürer Elemente ale artei reformate și maghiare timpurii

CLASA a XII-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

***C.G. 1* - Analizează relațiile dintre expresiile artistice creștine și contextul lor teologic, istoric și cultural**

XII.CS.1.1. Interpretează expresiile artistice ale credinței în perioada barocă și modernă
- *Analiza operei lui Caravaggio – lumină și dramatism teologic* - *Compararea artei catolice și reformate din secolul XVII* - *Realizarea unei prezentări despre iconografia barocă* - *Redactarea unui eseu despre simbolul luminii divine în artă*
XII.CS.1.2. Analizează impactul artei religioase asupra identității comunitare
- *Interviuri cu artiști locali implicați în restaurarea bisericilor* - *Discuții despre memoria colectivă și patrimoniul vizual reformat* - *Realizarea unui studiu de teren – documentarea unui monument istoric* - *Elaborarea unei hărți digitale a patrimoniului religios local*
XII.CS.1.3. Evaluează contribuția artei moderne la înnoirea limbajului sacru
- *Analiza expresionismului creștin (Marc Chagall, Rouault)* - *Compararea artei sacre moderne și contemporane* - *Reflectarea teologică asupra artei abstracte și spiritualității vizuale* - *Atelier de creație: „Simbolul credinței în limbaj vizual contemporan”*
XII.CS.1.4. Creează proiecte vizuale și teologice cu tematică creștină
- *Realizarea unei expoziții tematice (ex. Crucea în artă)* - *Crearea unui portofoliu digital cu analize și reflecții personale* - *Redactarea unui articol despre rolul artei în viața spirituală* - *Colaborare interdisciplinară: teologie – arte vizuale – comunicare*

***C.G. 2* - Evaluează rolul artei sacre în formarea identității spirituale și culturale a comunității**

XII.CS.2.1. Examinează impactul artei sacre moderne asupra comunității contemporane
- *Analiza unui film documentar despre arhitectura bisericilor moderne și dezbatere pe tema: Mai comunică arta sacră mesajul credinței astăzi?* - *Vizionarea de imagini ale unor biserici postmoderne și identificarea simbolurilor reinterpretate* - *Crearea unei cronologii vizuale a artei creștine moderne, subliniind schimbările de stil și mesaj*
XII.CS.2.2. Evaluează contribuția artiștilor religioși locali la dezvoltarea identității spirituale regionale
- *Cercetare individuală: identificarea unui artist religios maghiar sau transilvănean și prezentarea operei sale* - *Redactarea unui articol sau fișe biografice despre un pictor bisericesc local*

- *Organizarea unei expoziții școlare cu reproduceri ale operelor artiștilor religioși din regiune*
XII.CS.2.3. Propune modalități concrete de valorizare a patrimoniului religios prin activități educative și culturale
- *Elaborarea unui mini-proiect: Traseu cultural – patrimoniul religios al orașului meu* - *Crearea unei broșuri digitale sau pliante de promovare a bisericilor locale* - *Participarea la o acțiune de voluntariat pentru restaurarea sau promovarea unui monument religios*

C.G. 3 **- Creează produse vizuale sau proiecte teologice/creative care valorifică mesajul creștin în societatea contemporană**

XII.CS.3.1. Integrează concepte teologice și artistice în realizarea de proiecte vizuale complexe
- *Crearea unui afiș tematic sau poster educativ cu mesaj biblic pentru comunitatea școlară* - *Realizarea unei prezentări multimedia despre o temă teologică ilustrată prin artă* - *Dezvoltarea unui proiect interdisciplinar artă–teologie: Simbolul crucii în arta modernă*
XII.CS.3.2. Colaborează cu colegii pentru a realiza un proiect interdisciplinar despre arta creștină contemporană
- *Organizarea unei expoziții colective: Credință și cultură vizuală în secolul XXI* - *Elaborarea unei pagini web sau platforme online pentru prezentarea artei sacre locale* - *Crearea unui podcast scurt despre artiști contemporani care explorează teme religioase*
XII.CS.3.3. Evaluează impactul social și educativ al creațiilor artistice cu tematică religioasă
- *Dezbatere în clasă: Cum poate arta religioasă contribui la formarea valorilor morale ale tinerilor?* - *Analiza unui eveniment cultural (expoziție, concert, film religios) din perspectivă teologică și estetică* - *Redactarea unei recenzii critice la o lucrare de artă contemporană cu tematică creștină*

CLASA a XII-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
I. Arta barocă și rococo	Estetica grandioasă a Contrareformei Arta sacră barocă în Transilvania și Ungaria Pictura altarului reformat
II. Arta neoclasică și romantismul religios	Echilibrul formelor Idealul purității Arta confesională în secolul XIX.
III. Secolul XX – Modernitate și spiritualitate	Expresionismul creștin Simbolismul Influențe teologice asupra artei moderne Arta sacră în perioada comunistă.
IV. Arta creștină contemporană	Tendințe actuale Arhitectura bisericilor moderne Arta ecumenică Dialogul artă–credință în lumea globalizată.
V. Patrimoniu și conservare	Noțiuni fundamentale privind protecția monumentelor Procese moderne de restaurare Studii de caz transilvănene Etica conservării.

SUGESTII METODOLOGICE

Procesul de predare-învățare va urmări activarea elevului prin experiențe estetice, cognitive și reflexive. Profesorul va utiliza metode variate: învățare prin descoperire, proiecte vizuale, dezbateri, vizite de studiu și activități interdisciplinare.

Accentul se va pune pe:

- dezvoltarea gândirii critice și analitice;
- stimularea creativității și a exprimării personale;
- respectarea diferențelor confesionale și estetice;
- valorizarea patrimoniului religios și cultural.

Evaluarea va combina metode formative (observație, portofoliu, jurnal reflexiv) și sumative (teste, prezentări, proiecte). Se recomandă folosirea rubricilor de evaluare clare și încurajarea autoevaluării.

Resursele digitale pot sprijini procesul de învățare prin accesarea muzeelor virtuale, arhivelor vizuale și a platformelor interactive. Se recomandă realizarea unor produse digitale (expoziții, bloguri tematice, galerii foto), care să reflecte dialogul dintre teologie și artă.

Predarea disciplinei *Istoria artei creștine* are rolul de a forma elevi capabili să integreze valorile spirituale și estetice în propria viață, devenind promotori ai frumosului și ai credinței în comunitate.

Profesorul are rolul de facilitator, ghidând elevul să descopere sensurile multiple ale imaginii religioase.

Se recomandă:

- utilizarea resurselor vizuale autentice (imagini, filme documentare, reproduceri, vizite de teren);
- metode interactive (studiu de caz, proiect de grup, portofoliu, jurnal de învățare);
- abordări interdisciplinare (teologie, istorie, literatură, muzică, educație vizuală);
- evaluare formativă continuă, bazată pe rubrici descriptive și pe reflecția elevului asupra propriei învățări;
- promovarea competențelor transversale: gândire critică, creativitate, colaborare, sensibilitate culturală;
- adaptarea activităților pentru toți elevii, inclusiv cei cu nevoi educaționale speciale sau talente artistice deosebite.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
Sipos István	Profesor de istorie	Colegiul Reformat „Baczkamaradasi Kis Gergely”, Odorheiu Secuisec, Harghita

RESPONSABILI/COORDONATORI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Zăbavă Mihaela	consilier	CNCE	Responsabil
Pâslaru Cătălin		MEC	Responsabil
Püsök Sarolta	Prof.univ.	UBB	Coordonator științific
Bustya János	Pr. Prof.	Bis. Reformată	Coordonator GL

Anexa nr. 133

Programa școlară
pentru disciplina

ISTORIA ARTEI CREȘTINE
Cultul Reformat

Clasele a XI-a și a XII-a
Curriculum de specialitate (CS)
Filiera vocațională, profil teologic
specializarea teologie reformată

Învățământ liceal

Traducerea în limba maghiară

- 2026 –

TABEL CENTRALIZATOR AL PROGRAMELOR ȘCOLARE (TC+CS/TC/CS)

Nr. crt.	Filiera	Profilul	Domeniul/ Specializarea/ Calificarea	Clasele	Tip de programă (TC+CS/TC/CS)	Numele disciplinei din CS, cu rubrică proprie în catalog
2.	Vocațional	Teologic/Cultul Reformat	Teologie Reformată	IX-XII	CS	Istoria artei creștine

Vocațional, Teologic-Cultul Reformat, Teologie Reformată

Nr. crt.	Discipline de specialitate	Clasa a IX-a	Clasa a X-a	Clasa a XI-a	Clasa a XII-a
11.	Limba şi literatura română	1	1	1	1
12.	Limba şi literatura maghiară	1	1	1	1
13.	Studi biblice	2	2	1	1
14.	Literatura creștină reformată	1	1	1	1
15.	Istoria bisericii reformate	1	1	2	2
16.	Muzică bisericească*	1	1	1	1
17.	Educație spirituală (cu realocarea orelor disciplinei Religie din TC)	1	1	1	1
18.	Evidență bisericească informatizată	-	-	1	1
19.	Istoria artei creștine	-	-	1	1
20.	Istoria religiilor	-	-	1	1
TOTAL		**8**	**8**	**11**	**11**

Anexa nr. 133 Programa școlară pentru disciplina ISTORIA ARTEI CREȘTINE – CS

- *Filiera vocațională, profil teologic, specializarea Teologie Reformată*

A TANTERV ÁLTALÁNOS BEMUTATÁSA

A *Keresztyén művészet története* újonnan bevezetett tantárgy a szakképzési tanterv (CS) része, a XI. és XII. osztályok számára kerül alkalmazásra a nappali tagozatos középiskolai oktatásban, a teológiai profil református teológia szakirányán, a 2026-2027-es tanévtől kezdődően.

Ezen osztályok esetében a középiskolai oktatás keretterveinek megfelelően, amelyeket az 4350/2025 miniszteri rendelettel hagytak jóvá, a tantárgy tanulmányozására a következő heti óraszámot szánják, a szakképzési tanterv (CS) szegmensekre lebontva:

Évfolyam	IX. osztály	X. osztály	XI. osztály	XII. osztály
Mely tanterv része	CS	CS	CS	CS
Heti óraszám	-	-	1	1

Az iskolai tanterv kidolgozása az alábbiaknak megfelelően történt:

- Az 198/2023-as oktatási törvény;
- Az Európai Tanács ajánlásai (2018) az egész életen át tartó tanuláshoz szükséges kulcskompetenciákról;
- A nemzeti tanterv kidolgozására, frissítésére és értékelésére vonatkozó iránymutatások. A nemzeti tanterv referencia-keretrendszere, amelyet az 3239/2021 számú miniszteri rendelet hagyott jóvá;
- A tanulók képzési profilja, amelyet az 6731/2023 miniszteri rendelet hagyott jóvá.

Ezek a dokumentumok meghatározzák a kulcskompetenciák fejlesztésének keretét és a középiskolát végzettek képzési profilját, amelyekhez a keresztyén művészet története tantárgy is hozzájárul.

A tantárgy célja, hogy a diákoknak egy egységes képet adjon a hit, a művészet és a kultúra kapcsolatáról, valamint megértsék a teológiai és esztétikai keresztyénművészeti kifejezési módot a történelem során.

A keresztyén művészet története tanulmányozása hozzájárul a kritikus és reflektív gondolkodás fejlesztéséhez arról, hogy a spirituális értékek hogyan fejeződtek ki vizuálisan az építészetben, a festészetben, a szobrászatban, a zenében és a dekoratív művészetekben. Az egyházi műalkotások elemzésén keresztül a diákok megismerhetik a hit szimbolikus nyelvét,

értékelhetik a művészet esztétikai és erkölcsi hatását a keresztyén közösségre, ugyanakkor megtanulják értékelni a helyi közösségek kulturális és vallási örökségét.

A tanterv interdiszciplináris jellegű: kapcsolatokat teremt a teológia, történelem, filozófia, zene és vizuális művészetek között. A didaktikai megközelítés az aktív és reflexív tanulást támogatja, ösztönözve a kreativitást, a szép iránti igény kialakulását és a spirituális, lelki üzenet megértését.

A tananyag kronologikus felépítésű: a XI. osztály az ókeresztyén művészettől a reneszánszig terjedő időszakot fedi le, míg a XII. osztály a barokk, az újkor és a jelenkori, kortárs korszakokat dolgozza fel. Ez a kronológiai sorrend történeti koherenciát és nyitottságot biztosít a hit és művészet kapcsolatának jelenkori elemzése felé.

A tantárgy fő célja olyan végzettek képzése, akik képesek felismerni és értelmezni a hit művészi megnyilvánulásait, alkalmazni a keresztyén elveket a kortárs kulturális jelenségek értékelésében, és hozzájárulni a református közösség szellemi identitásának megőrzéséhez.

ÁLTALÁNOS KOMPETENCIÁK (ÁK)

Á.K.1	**Elemzi a keresztyén művészi kifejezések és azok teológiai, történelmi és kulturális kontextusának kapcsolatait**
Á.K.2	**Értékeli a szakrális művészet szerepét a közösség spirituális és kulturális identitásának kialakulásában**
Á.K.3	**Létrehoz vizuális produktumokat vagy teológiai/kreatív projekteket, amelyek a keresztyén üzenetet hasznosítják a ma társadalmában**

XI. OSZTÁLY

SPECIFIKUS KOMPETENCIÁK (CS) ÉS PÉLDÁK TANULÁSI TEVÉKENYSÉGEKRE (EAI)

***Á.K. 1* - Elemzi a keresztyén művészi kifejezések és azok teológiai, történelmi és kulturális kontextusának kapcsolatait**

XI.CS.1.1. Az ókeresztyén művészet alapvető elemeinek azonosítása
- *A bibliai szimbólumok felismerése a paleokeresztyén művészetben* - *A bizánci falfestmények és mozaikok elemzése* - *Krisztus ábrázolásainak összehasonlítása a korai korszakokban* - *Alap ikonográfiai kifejezések használata egy vizuális szójegyzékben*
XI.CS.1.2. A teológia és az művészi alkotások közötti kapcsolat elemzése a középkorban
- *Bizánci és gótikus építészet összehasonlító elemzése* - *Egy középkori katedrális szerkezetének és szimbolikájának bemutatása* - *Vita arról, hogyan hatott a liturgia a vizuális kifejezésre* - *Poszterkészítés, amely a gótikus spiritualitást tükrözi*
XI.CS.1.3. A művészet szerepének értelmezése keresztyén üzenetén közvetítésében a reneszánsz korában
- *Esettanulmány: Leonardo da Vinci – Az Utolsó Vacsora* - *Humanista és vallási értékek azonosítása a reneszánsz festészetben* - *A reformáció szimbolikájának elemzése a 16. századi művészetben* - *Vizualitáson alapuló kompozíció készítése a bibliai példabeszédek inspirációjából*
XI.CS.1.4. A hit vizuális kifejezéseinek értékelése Erdély területén
- *Falfestmények elemzése a vártemplomokban* - *A református hatások azonosítása a helyi művészetben* - *Fotós projekt: „Keresztyén művészet a közösségemben”* - *Bemutató készítése egy helyi református emlékműről*

***Á.K. 2* - Értékeli a szakrális művészet szerepét a közösség spirituális és kulturális identitásának kialakulásában**

XI.CS.2.1. A közösségek által használt művészi kifejezési formák azonosítása hitének és hagyományainak kifejezésére
- *Középkori erdélyi templomképek tanulmányozása és szimbolikus elemek azonosítása (kereszt, portálé, rozetta)* - *Vizuális szimbólumszótár készítése rövid teológiai magyarázatokkal* - *Látogatás egy helyi műemlékhez és megfigyelési lap készítése a díszítő és építészeti elemekről*
XI.CS.2.2. Elemzi, hogyan tükrözik a vallási műalkotások a helyi vagy regionális közösség értékeit és hiteit
- *Esettanulmány: két egyidejű vallási mű összehasonlítása (egy nyugati és egy erdélyi alkotás)* - *Irányított vita: Hogyan fejezi ki magát a református közösség a temploma művészetén keresztül?* - *Elemző lap készítése egy falkép vagy ikon leírására, az erkölcsi értékek bemutatásával*

XI.CS.2.3. Érvel a középkori és reneszánsz szakrális művészet fontossága mellett az európai spirituális identitás fejlődésében
- *Multimédiás bemutató: a reneszánsz hozzájárulása a keresztyén emberideál ábrázolásához* - *Rövid esszé készítése: Miért marad a szakrális művészet az európai spirituális egység kifejezője?* - *A reneszánszban megjelenő bibliai szövegek elemzése és teológiai jelentőségük megbeszélése*

Á.K. 3 **- Létrehoz vizuális produktumokat vagy teológiai/kreatív projekteket, amelyek a keresztyén üzenetet hasznosítják a ma társadalmában**

XI.CS.3.1. Esztétikai és teológiai elvek alkalmazása vizuális alkotások készítésében a klasszikus keresztyén művészet példáinak felhasználásával
- *Műhelymunka: ikon reprodukció készítése vegyes technikával (akvarell, pasztell, digitális)* - *Kompozíciós gyakorlat: egy evangéliumi jelenet újragondolása modern vizuális nyelven* - *Digitális kollázs készítése: A hit szépsége a középkori művészetben*
XI.CS.3.2. Kompozíciók tervezése, amelyek szimbolikát és keresztyén üzenetet közvetítenek
- *Egyéni projekt: vizuális alkotás készítése egy keresztyén erényről (hit, remény, szeretet)* - *Művészeti leírás megírása, amely indokolja a választott szimbólumokat* - *Digitális kiállítás létrehozása: Keresztyén üzenetek fiatalok vizuális nyelvén*
XI.CS.3.3. Saját alkotások bemutatása, a forma és a spirituális tartalom közötti kapcsolat érvelése
- *Szóbeli bemutató szervezése a kész munkák elemzésével és a választott szimbolika magyarázatával* - *Részvétel olyan kiértékelő megbeszélésen, ahol az osztálytársak nyújtanak feedback-et („műhelykritika”)* - *Személyes reflexió írása: Mit tanultam a hitről a művészet által?*

XI. OSZTÁLY

TARTALMAK

Tartalmi területek	Tartalmak
I. A keresztyén művészet alapjai	- Bevezető fogalmak - Keresztyén szimbolika - A hit vizuális nyelve - Ikonográfia és ikonológia - A katakombák művészete
II. Bizánci művészet	- A Bizánci Birodalom művészeti öröksége - Szakrális építészet (Hagia Sophia, kappadokkiai kolostorok) - Ikonfestészet - Vallási mozaikok
III. Román kori keresztyén művészet	- Építészeti és díszítő jellemzők - Kolostori művészet Európában és Erdélyben - Román kori szobrászat és falkép
IV. Gótika	- Nyugati katedrálisok - Monumentális szobrászat - Üvegfestészet és a fény szimbolikája - Erdélyi gótika
V. Reneszánsz művészet	- Humanizmus és a test újrafelfedezése - Bibliai ábrázolások Leonardo, Michelangelo, Dürer műveiben - A református és korai magyar művészet elemei

XII. OSZTÁLY

SPECIFIKUS KOMPETENCIÁK (CS) ÉS PÉLDÁK TANULÁSI TEVÉKENYSÉGEKRE (EAI)

***Á.K. 1* - Elemzi a keresztyén művészi kifejezések és azok teológiai, történelmi és kulturális kontextusának kapcsolatait**

XII.CS.1.1. A barokk és az újkor hitéleti kifejezéseinek értelmezése
- *Caravaggio műveinek elemzése – fény és drámaiság teológiai olvasata* - *A katolikus és a református művészet összehasonlítása a XVII. században* - *Ikonográfiai előadás a barokk művészet témáiról* - *Esszé írása: az isteni fény szimbóluma a művészetben*
XII.CS.1.2. A vallási művészet hatásának elemzése a közösségi identitásra
- *Interjúk helyi művészekkel, akik templomrestaurációkban vesznek részt* - *Beszélgetések a kollektív emlékezetről és a református vizuális örökségről* - *Terepkutatás – történeti emlékmű dokumentálása* - *Digitális műemlék-térkép készítése a helyi vallási örökségről*
XII.CS.1.3. A modern művészet hozzájárulásának értékelése a szakrális nyelv megújulásához
- *A keresztyén expresszionizmus elemzése (Marc Chagall, Rouault)* - *A modern és kortárs szakrális művészet összehasonlítása* - *Teológiai reflexió az absztrakt művészet és a vizuális spiritualitás kapcsolatáról* - *Műhelymunka: „A hit szimbóluma a kortárs vizuális nyelvben”*
XII.CS.1.4. Vizuális és teológiai projektek létrehozása
- *Tematikus kiállítás rendezése (pl. A kereszt a művészetben)* - *Digitális portfólió készítése elemzésekkel és személyes reflexiókkal* - *Cikk szerkesztése a művészet szerepéről a lelki életben* - *Interdiszciplináris együttműködés: teológia – vizuális művészetek – kommunikáció*

***Á.K. 2* - Értékeli a szakrális művészet szerepét a közösség spirituális és kulturális identitásának kialakulásában**

XII.CS.2.1. A modern szakrális művészet hatásának vizsgálata a mai közösségre
- *Dokumentumfilm elemzése a modern templomépítésről és vita: Közvetít-e a szakrális művészet ma még hitüzenetet?* - *Posztmodern templomok képeinek megtekintése és az újraértelmezett szimbólumok azonosítása* - *A modern keresztyén művészet vizuális kronológiájának elkészítése, a stílus- és üzenetváltozások kiemelésével*
XII.CS.2.2. A helyi vallásos művészek hozzájárulásának értékelése a regionális spirituális identitáshoz
- *Egy helyi vagy erdélyi vallásos művész kiválasztása és munkásságának bemutatása* - *Életrajzi lap vagy cikk írása egy helyi templomfestőről* - *Iskolai kiállítás szervezése a helyi vallásos művészek reprodukcióival*

XII.CS.2.3. Konkrét javaslatok megfogalmazása a vallási örökség oktatási és kulturális hasznosítására
- *Mini-projekt kidolgozása: Kulturális útvonal – a városom vallási öröksége* - *Digitális prospektus vagy tájékoztató készítése a helyi templomok népszerűsítésére* - *Önkéntes akció szervezése egy műemlék restaurálásáért vagy népszerűsítéséért*

***Á.K. 3* - Létrehoz vizuális produktumokat vagy teológiai/kreatív projekteket, amelyek a keresztyén üzenetet hasznosítják a ma társadalmában**

XII.CS.3.1. Összetett vizuális projektek tervezése teológiai és művészeti koncepciók integrálásával
- *Oktató poszter vagy tematikus plakát készítése bibliai üzenettel az iskolai közösség számára* - *Multimédiás bemutató készítése egy teológiai témáról képi illusztrációkkal* - *Interdiszciplináris projekt kidolgozása: A kereszt jelképe a modern művészetben*
XII.CS.3.2. Együttműködés csoportban kortárs szakrális művészetről szóló projektekben
- *Közös kiállítás szervezése: Hit és vizuális kultúra a 21. században* - *Weboldal vagy online platform létrehozása a helyi szakrális műtárgyak bemutatására* - *Rövid podcast készítése kortárs vallási témákat feldolgozó művészekről*
XII.CS.3.3. A szakrális témájú műalkotások társadalmi és nevelési hatásának értékelése
- *Osztályvita: Hogyan járulhat hozzá a vallási művészet a fiatalok erkölcsi értékeinek kialakulásához?* - *Kulturális esemény elemzése (kiállítás, koncert, vallási film) teológiai és esztétikai szempontból* - *Kritikai recenzió írása egy kortárs vallási témájú műalkotásról*

XII. OSZTÁLY

TARTALMAK

Tartalmi területek	Tartalmak
I. Barokk és rokokó művészet	- A katolikus megújulás grandiózus esztétikája - A barokk szakrális művészet Erdélyben és Magyarországon - Református oltárképek festészete
II. Neoklasszicizmus és vallásos romantika	- Formák egyensúlya - A tisztaság ideálja - Konfesszionális művészet a XIX. században
III. XX. század – Modernitás és spiritualitás	- A keresztyén expresszionizmus - Szimbolizmus - A teológia hatásai a modern művészetre - A szakrális művészet helyzete a kommunista időszakban
IV. Kortárs keresztyén művészet	- Aktuális tendenciák - Modern templomépítészet - Ökumenikus művészet - A hit–művészet párbeszéde a globalizált világban
V. Örökségvédelem és konzerválás	- Alapfogalmak a műemlékek védelméről - Modern restaurálási folyamatok - Erdélyi esettanulmányok - A konzerválás etikája

MÓDSZERTANI JAVASLATOK

A tanítás–tanulás folyamata az esztétikai, kognitív és reflexív tapasztalatok aktiválását célozza. A pedagógus változatos módszereket alkalmaz: felfedezés alapú tanulás, vizuális projektek, viták, tereplátogatások és interdiszciplináris tevékenységek.

A hangsúly a következőkre helyeződik:

- kritikai és analitikus gondolkodás fejlesztése;
- kreativitás és személyes kifejezés ösztönzése;
- konfesszionális és esztétikai különbségek tiszteletben tartása;
- vallási és kulturális örökség értékelése.

Az értékelés ötvözi a formatív módszereket (megjelenítés, portfólió, reflexiós napló) és a szummatív módszereket (tesztek, bemutatók, projektek). Ajánlott egyértelmű értékelési rubrikák használata és az önértékelés ösztönzése.

A digitális források támogatják a tanulást: virtuális múzeumokhoz, vizuális archívumokhoz és interaktív platformokhoz való hozzáférés. Ajánlott digitális termékek (kiállítások, tematikus blogok, fotógalériák) készítése, amelyek tükrözik a teológia és művészet párbeszédét.

A *Keresztyén művészet történetének* tanítása célja, hogy olyan tanulókat képezzen, akik képesek a spirituális és esztétikai értékeket beépíteni saját életükbe, és a közösségben a szépség és hit képviselőivé válni.

A pedagógus szerepe facilitátori: vezeti a diákot a vallási képek sokrétű jelentéseinek felfedezésében.

Ajánlások:

- autentikus vizuális források használata (képek, dokumentumfilmek, reprodukciók, tereplátogatások);
- interaktív módszerek alkalmazása (esettanulmány, csoportprojekt, portfólió, tanulási napló);
- interdiszciplináris megközelítések (teológia, történelem, irodalom, zene, vizuális nevelés);
- folyamatos formatív értékelés rubrikák alapján és a diák önreflexiójának ösztönzése;
- a transzverzális kompetenciák fejlesztése: kritikus gondolkodás, kreativitás, együttműködés, kulturális érzékenység;
- a tevékenységek adaptálása minden tanulóhoz, beleértve a speciális igényű és kiemelkedő művészi tehetségű diákokat is.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
Sipos István	Profesor de istorie	Colegiul Reformat „Baczkamaradasi Kis Gergely”, Odorheiu Secuiesc, Harghita

RESPONSABILI/COORDONATORI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Zăbavă Mihaela	Consilier/Prof. gradul I	CNCE	Responsabil
Pâslaru Cătălin	Inspector general MEC	MEC	Responsabil
Püsök Sarolta	Prof.univ.	UBB	Coordonator științific
Bustya Janos	Pr. Prof.	Bis. Reformata	Coordonator GL

EDITOR: PARLAMENTUL ROMÂNIEI — CAMERA DEPUTAȚILOR

MONITORUL OFICIAL

„Monitorul Oficial” R.A., Str. Parcului nr. 65, sectorul 1, București; 012329
C.I.F. RO427282, IBAN: RO55RNCB0082006711100001 BCR
și IBAN: RO12TREZ7005069XXX000531 DTCPMB (alocat numai persoanelor juridice bugetare)
Tel. 021.318.51.29/150, fax 021.318.51.15, e-mail: marketing@ramo.ro, www.monitoruloficial.ro

Relații cu publicul: șos. Panduri nr. 1, bloc P33, sectorul 5, București; 050651.
Tel. 021.401.00.73, 021.401.00.78/79/83.
Pentru publicări, încărcați actele pe site, la: https://www.monitoruloficial.ro, secțiunea Publicări.

5 948493 650300

Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 410 bis (Vol. 3)/14.V.2026 conține 1212 pagini. Prețul: 1.818 lei **ISSN** 1453—4495

Acest număr al Monitorului Oficial al României a fost tipărit în afara abonamentului.

MONITORUL OFICIAL AL ROMÂNIEI

Anul 194 (XXXVIII) — Nr. 410 bis

PARTEA I
LEGI, DECRETE, HOTĂRÂRI ȘI ALTE ACTE

Joi, 14 mai 2026

SUMAR

Pagina

Anexele nr. 1-321 la Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 3.716/2026 privind aprobarea programelor școlare asociate disciplinelor prevăzute în planurile-cadru pentru învățământul liceal.....3666–4874

Volumul 4

Anexa nr. 134

Programa școlară
pentru disciplina

ISTORIA RELIGIILOR
Cultul Reformat

Clasele a XI-a și a XII-a
Curriculum de specialitate (CS)
Filiera vocațională, profil teologic
specializarea teologie reformată

Învățământ liceal

- 2026 –

TABEL CENTRALIZATOR AL PROGRAMELOR ŞCOLARE (TC+CS/TC/CS)

Nr. crt.	Filiera	Profilul	Domeniul/ Specializarea / Calificarea	Clasele	Tip de programă (TC+CS/TC/CS)	Numele disciplinei din CS, cu rubrică proprie în catalog
1.	Vocațională	Teologic/Cultul Reformat	Teologie Reformată	XI-XII	CS	Istoria religiilor

Vocațional, Teologic-Cultul Reformat, Teologie Reformată

Nr. crt.	Discipline de specialitate	Clasa a IX-a	Clasa a X-a	Clasa a XI-a	Clasa a XII-a
1.	Limba şi literatura română	1	1	1	1
2.	Limba şi literatura maghiară	1	1	1	1
3.	Studii biblice	2	2	1	1
4.	Literatura creştină reformată	1	1	1	1
5.	Istoria bisericii reformate	1	1	2	2
6.	Muzică bisericească*	1	1	1	1
7.	Educație spirituală (cu realocarea orelor disciplinei Religie din TC)	1	1	1	1
8.	Evidență bisericească informatizată	-	-	1	1
9.	Istoria artei creştine	-	-	1	1
10.	Istoria religiilor	-	-	1	1
TOTAL		**8**	**8**	**11**	**11**

Anexa nr. 134
Programa școlară pentru disciplina *Istoria religiilor,* Cultul Reformat, clasele a XI-a și a XII-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profil teologic, specializarea Teologie reformată*

NOTĂ DE PREZENTARE

Prezenta programă școlară formează curriculumul pentru disciplina *Istoria religiilor Cultul Reformat*, cu aplicare pentru clasele din învățământul liceal, *filiera vocațională, profilul teologic* forma cu frecvență zi, începând cu anul școlar 2026-2027. Pentru această categorie de clase, conform planurilor-cadru pentru învățământul liceal, forma cu frecvență zi, aprobate ca anexe la OMEC nr. 4350/2025, studiul disciplinei are următoarea alocare orară săptămânală, defalcată pe segmentul *curriculum de specialitate* (CS):

An de studiu	Clasa a IX-a	Clasa a X-a	Clasa a XI-a	Clasa a XII-a
Tip segment curricular	CS	CS	CS	CS
Nr. săptămânal de ore (Istoria religiilor)	-	-	1	1

Programa școlară se elaborează în concordanță cu:

- Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023;
- Recomandările Consiliului Uniunii Europene (2018) privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții;
- Repere pentru proiectarea, actualizarea și evaluarea Curriculumului național. Cadrul de referință al Curriculumului național, aprobat prin OME nr. 3239/2021;
- Profilul de formare al absolventului, aprobat prin OME nr. 6731/2023;

Aceste documente stabilesc cadrul de dezvoltare al competențelor-cheie și al profilului de formare al absolventului de liceu, competențe la a căror formare contribuie și disciplina Istoria religiilor.
Programa disciplinei Istoria religiilor este elaborată potrivit modelului de proiectare curriculară centrat pe competențe. Construcția programei este realizată astfel încât să contribuie la dezvoltarea profilului de formare al elevului din ciclul liceal, care descrie așteptările exprimate față de elev la sfârșitul învățământului liceal, prin raportare la cerințele exprimate în Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023, precum și prin raportare la caracteristicile de dezvoltare ale elevilor.
Prin studierea Istoria religiilor, absolventul de liceu își dezvoltă identitatea personală și conștiința de sine, fundamentate pe valori spirituale și morale; demonstrează comportamente etice și responsabile, aplicabile în viața personală, socială și profesională; manifestă respect față de diversitate și disponibilitate pentru dialog constructiv; își consolidează cultura generală prin înțelegerea impactului religiei asupra civilizației și culturii universale; exersează capacitatea de reflecție critică și discernământ moral, esențiale pentru luarea deciziilor; se implică activ în comunitate, asumând valori de solidaritate, cooperare și responsabilitate civică.
Disciplina valorifică achizițiile formate în ciclul gimnazial, unde elevii au dobândit primele noțiuni de cultură religioasă, de morală și de raportare la valorile comunității. La liceu, accentul se mută de la acumularea de cunoștințe de bază la dezvoltarea competențelor de reflecție critică, discernământ moral și responsabilitate socială. Progresul vizează consolidarea unei identități personale asumate, pregătirea pentru viața adultă și integrarea valorilor spirituale în contexte sociale, culturale și profesionale mai complexe.
Este complementară cu disciplinele socio-umane prin perspectiva valorică și spirituală asupra omului și societății. Are caracter interdisciplinar, favorizând proiecte comune cu literatura, arta, științele sociale și educația civică.
Elemente de noutate pe care le aduce programa:

- Orientare spre competențe transversale (educația pentru cetățenie democratică, educația pentru viață, dezvoltare personală)
- Actualizarea conținuturilor (corelarea temelor religioase cu provocările lumii contemporane: digitalizare, ecologie, drepturile omului, migrație, multiculturalitate, inteligența artificială)
- Dimensiunea interactivă și practică (implicare socială, voluntariat, utilizarea proiectelor interdisciplinare)
- Deschiderea spre dialog (formarea competenței de dialog interconfesional și intercultural; prezentarea comparativă a valorilor comune ale diferitelor tradiții religioase)

• Accent pe formarea caracterului și a autocunoașterii (dezvoltarea rezilienței, a inteligenței emoționale și spirituale; instrumente de reflecție personală - jurnal reflexiv, portofoliu spiritual).

Structura programei școlare de *Istoria religiilor* include, pe lângă nota de prezentare, următoarele elemente:

- Competențe generale;
- Competențe specifice și exemple de activități de învățare;
- Conținuturi;
- Sugestii metodologice

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte diverse.

Competențele generale se referă la achizițiile pe care elevul le dobândește la disciplina Istoria religiilor pe parcursul întregului ciclu liceal. Acestea au un dublu rol: pe de o parte, reflectă contribuția disciplinei la profilul de formare al absolventului și, implicit, la dezvoltarea competențelor-cheie; pe de altă parte, structurează disciplina în funcție de profilul de formare.

Competențele specifice derivă din competențele generale și reprezintă etape intermediare în dobândirea acestora, fiind formate pe parcursul unui an școlar. Ele sunt adaptate nivelului de dezvoltare al elevilor, ghidează evaluarea performanțelor acestora și oferă cadrul pentru organizarea demersului didactic. Ca etape ale formării competențelor generale, competențele specifice evidențiază progresia acestora de la un an de studiu la altul, contribuind treptat la dezvoltarea competenței generale. Derivarea lor presupune o diferențiere atentă a etapelor procesului de învățare, astfel încât, la finalul studiului disciplinei Istoria religiilor, elevii să fi dobândit competențele generale corespunzătoare.

Activitățile de învățare constituie contexte în care competențele specifice sunt dezvoltate, exersate și consolidate. Ele au rol orientativ și recomandativ pentru profesori, oferindu-le libertatea de a folosi exemplele propuse de programa școlară, de a le completa sau de a le înlocui, astfel încât să adapteze procesul didactic la realitățile concrete ale clasei. În acest mod, crearea de parcursuri de învățare individualizate și personalizate nu mai rămâne un simplu ideal, ci devine realizabilă prin metode și modalități concrete de aplicare.

Conținuturile învățării - sunt organizate pe domenii și reprezintă achiziții de bază prin care se urmărește formarea competentelor elevilor. La nivelul fiecărei clase, programa prezintă o ofertă curriculară care include aspecte de învățătura creștină, dialogul interreligios și intercultural, formarea morală aplicată și implicarea responsabilă în viața comunitară

Sugestiile metodologice oferă exemple de strategii didactice, repere pentru planificarea demersului didactic și elemente pentru evaluarea continuă. Acestea includ recomandări privind desfășurarea efectivă a procesului de predare-învățare-evaluare centrat pe formarea competențelor, exemple de strategii didactice care sprijină realizarea competențelor specifice, precum și propuneri de abordare interdisciplinară și integrată. În plus, acestea cuprind repere pentru evaluarea învățării, raportată la competențele urmărite, putând fi utilizate diverse forme, metode și instrumente de evaluare.

Cadrele didactice sunt încurajate să planifice didactica pe baza competențelor, să adapteze activitățile la context și să utilizeze metode variate de evaluare, cu accent pe progresul și dezvoltarea elevului.

Pentru a asigura un cadru coerent în predarea Istoria religiilor, programa școlară propune un set de elemente comune pentru toate cultele din România care au drept de predare a propriei religii în sistemul de învățământ: lista competențelor generale, o parte dintre competențele specifice și o serie de exemple de activități de învățare și partea generală a sugestiilor metodologice. Listele de competențe specifice și de conținuturi sunt elaborate de către fiecare cult, permițând orientarea către teme relevante pentru fiecare dintre acestea.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

C.G.1	**Interpretarea evenimentelor și proceselor istorice ale credințelor și religiilor, folosind reperele de timp și spațiu, conceptele și limbajul specific istoriei religiilor, pentru a elabora explicații și interpretări argumentate.**
C.G.2	**Formularea de comparații și judecăți de valoare folosind informațiile din surse care prezintă perspective multiple asupra evenimentelor și proceselor istorice ale religiilor.**
C.G.3	**Interpretarea experienței istorice religioase pentru argumentarea atitudinilor civice**
C.G.4	**Integrarea gândirii critice și a strategiilor de învățare autonomă, colaborativă și continuă folosind exemple din istoria religiilor**

CLASA a XI-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G. 1 - Interpretarea evenimentelor și proceselor istorice ale credințelor și religiilor, folosind reperele de timp și spațiu, conceptele și limbajul specific istoriei religiilor, pentru a elabora explicații și interpretări argumentate.

XI.CS.1.1. Definirea noțiunilor fundamentale: sacru, profan, magie, animism, politeism, monoteism (11)
- Descrierea și interpretarea diferitelor manifestări ale sacrului (***în opoziție cu profanul***) în diverse forme de credință (***precum animismul, politeismul și monoteismul***) - Identificarea și compararea diferitelor funcții ale magiei (***ex. magie simpatică, magie contagioasă***) în raport cu domeniul profan (***scopuri practice, vindecare, influențare***) și cel sacru (î***ncercarea de control sau manipulare a forțelor divine/spirituale***), distingând-o de rugăciune și de ritualurile religioase formale. - Explicarea diferențelor fundamentale dintre ***Animism*** (venerarea spiritelor naturii), ***Politeism*** (venerarea mai multor zei) și ***Monoteism*** (venerarea unui singur Dumnezeu).
XI.CS.1.2. Explicarea diferențelor dintre formele religioase: tribale, politeiste, monoteiste.
- Enumerarea și caracterizarea principalelor elemente definitorii ale religiilor tribale (***precum animismul, cultul strămoșilor, totemismul și șamanismul***), explicând rolul lor în coeziunea socială. - Indicarea și explicarea diferențelor structurale și doctrinare majore dintre ***Monoteism*** (credința într-un singur Dumnezeu) și ***Politeism*** (credința în mai mulți zei), identificând implicațiile fiecărui sistem asupra ritualurilor, eticii și conceptului de sacru în cadrul comunităților umane.

C.G. 2 - Formularea de comparații și judecăți de valoare folosind informațiile din surse care prezintă perspective multiple asupra evenimentelor și proceselor istorice ale religiilor.

XI.CS.2.1. Definirea conceptelor de sacru/profan pentru a analiza ritualuri contemporane sau tradiționale. (11)
- Modelarea dihotomiei dintre ***sacru și profan***, explicând cum această separare fundamentală stă la baza organizării spațiului, timpului și acțiunilor umane în diferite culturi și religii. - Adaptarea conceptelor de sacru și profan la contexte culturale și istorice diferite, analizând modul în care societățile modelează și delimitează cele două domenii (***prin ritualuri, interdicții sau tabuuri)*** - Modificarea percepției asupra spațiului și timpului (***ca fiind fie sacru, fie profan***) prin intermediul ritualurilor și al normelor sociale, analizând modul în care această distincție influențează comportamentul individual și colectiv în diverse contexte culturale și religioase.

C.G. 3 - Interpretarea experienței istorice și a diversității religioase creștine pentru argumentarea atitudinilor civice

XI.CS.3.1. Argumentarea rolului religiei în organizarea societății și a normelor morale (11)
- Aprecierea valorilor religios-morale (***precum respectul, responsabilitatea, toleranța și altruismul***) și integrarea lor conștientă în atitudinile personale și în relațiile interpersonale, demonstrând înțelegerea modului în care acestea modelează coeziunea socială și comportamentul etic. - Compararea valorilor religios-morale fundamentale (***precum iubirea aproapelui, dreptatea, iertarea, responsabilitatea***) promovate de diferite tradiții religioase (***monoteiste și politeiste***), identificând elementele comune și cele specifice care modelează etica socială și personală a credincioșilor.

C.G. 4 - . Integrarea gândirii critice și a strategiilor de învățare autonomă, colaborativă și continuă folosind exemple din istoria creștinismului

XI.CS.4.1. Elaborarea surselor necesare pentru prezentarea unui eveniment și/sau unui proiect interdisciplinar (ex. istorie + artă + religie) despre un panteon ales (11)
- Proiectarea și realizarea unei opere de artă (***pictură, sculptură, colaj sau scenariu de teatru***) inspirate de o divinitate specifică din panteonul grec, integrând elemente istorice (***atribute, mituri și funcții religioase***) și artistice (***stiluri de reprezentare***) pentru a comunica rolul zeului sau al zeiței în cultura și religia Greciei antice. - Dramatizarea unui mit sau a unui eveniment istoric care implică interacțiunea dintre oameni și zeitățile majore ale panteonului roman (***Iupiter, Iuno, Marte etc.***), proiectând un scurt scenariu de teatru sau o bandă desenată care să reflecte acurat rolurile religioase ale zeilor, simbolurile lor artistice și contextul istoric în care erau venerați. - Sintetizarea și compararea structurii, funcțiilor și reprezentărilor artistice ale principalelor divinități din panteoanele aztec, mayaș și incaș, proiectând apoi o serie de artefacte (***desene, machete sau narațiuni***) care să ilustreze teme mitologice comune (***precum creația, soarele sau agricultura***) specifice acestor trei mari civilizații precolumbiene.
XI.CS.4.2. Sintetizarea informațiilor din mai multe surse pentru simularea miturilor cotidiene actuale
- Elaborarea unui eseu vizual (***sub formă de storyboard, sculptură sau instalație artistică***) care să utilizeze simboluri din vechea credință maghiară pre-creștină (***precum arborele cosmic, șamanismul sau conexiunea om-natură***) pentru a reflecta simbolic problema actuală a crizei ecologice și a dezechilibrului dintre om și mediul natural, oferind o perspectivă artistică asupra necesității de reîntoarcere la respectul ancestral pentru natură. - Simularea unui proces artistic sau a unei ceremonii ritualice inspirate din religia egipteană antică (***de exemplu, cultul lui Osiris sau al Nilului ca sursă sacră de viață***), pentru a reflecta simbolic și a amplifica o problemă actuală legată de utilizarea nesustenabilă a apei sau de secetă, punând în contrast viziunea egipteană asupra armoniei dintre om și natură (Ma'at) cu dezechilibrul ecologic contemporan.

CLASA a XI-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Introducere în istoria religiilor	**Noţiuni de bază** **Religia şi credinţa** **Sacrul şi profanul** **Formele religiilor, categorizări** **Magia** **Fetisizmul, totemismul, credinţa mana** **Reliigile tribale** **Animizmul şi credinţa în viaţa de dincolo de moarte** **Cultul morţilor** **Samanismul** **Polidemonismul** **Politeismul** **Monoteismul, drumul spre monoteism** **Religii naţionale**
Religiile culturilor antice	**Gradele de evoluare a religiei din mesopotamia** **Religia babiloniei şi a assiriei** **Panteonul mesopotamian** **Religia egipteană** **Panteonul egiptean** **Religia persiană** **Religia greacă** **Panteonul grec** **Mitologia greacă**

Domenii de conținut	Conținuturi
	Religia romană **Panteonul roman** **Religii de mister** **Religia celţilor** **Religia germanilor şi a slavilor** **Vechea credinţă a maghiarilor**
Religii precolumbiene	**Cultul şi panteonul astec** **Cultul şi panteonul maia, credinţa în viaţa de dincolo de moarte** **Cultul şi panteonul incaş**

CLASA a XII-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G. 1 - Interpretarea evenimentelor și proceselor istorice ale credințelor și religiilor, folosind reperele de timp și spațiu, conceptele și limbajul specific istoriei religiilor, pentru a elabora explicații și interpretări argumentate.

XII.CS.1.1. Definirea conceptelor de bază din religiile lumii (ex. „nirvana”, „karma”, „universism”). (11)
- Explicarea conceptului de Nirvana (sau Nibbāna) în cadrul filosofiilor și religiilor indiene (***Budism și Jainism***), analizând semnificația sa ca scop final (***eliberarea completă de suferință, de ciclul saṃsāra și de atașamente***) - Clasificarea diferitelor tipuri și manifestări ale Karmei (***de exemplu, sancita, prarabdha, kriyamana în Hinduism, sau distincțiile bazate pe intenție și consecință în Budism***), explicând modul în care aceste categorii operează în ciclul saṃsāra și influentează destinele individuale conform doctrinelor religiilor indiene. - Descrierea modului în care viziunea universistă (de tip sincretic sau inclusivist) se manifestă în religiile din China, analizând modul în care confucianismul, taoismul și budismul interacționează și fuzionează în practicile populare
XII.CS.1.2. Explicarea ideilor fundamentale din Hinduism, Buddhism, Confucianism, Islam etc.
- Ilustrarea, prin exemple din texte sacre (Vede, Upanișade, Bhagavad Gita) sau din practica religioasă, a ideilor fundamentale din Hinduism (precum Brahman, Atman, Karma, Dharma, Saṃsāra și Moksha) - Relatarea și explicarea celor Patru Adevăruri Nobile și a Căii cu Opt Brațe ca idei fundamentale ale Budismului, analizând modul în care acestea oferă o diagnoză (suferința sau dukkha) și o cale de eliberare (atingerea Nirvanei), demonstrând înțelegerea principiilor precum Karma și Anatman (non-sine). - Redarea principalelor idei fundamentale din Confucianism (precum conceptul de Ren - umanitatea, Li - ritualul, Xiao - pietatea filială și Junzi - omul nobil)

C.G. 2 - Formularea de comparații și judecăți de valoare folosind informațiile din surse care prezintă perspective multiple asupra evenimentelor și proceselor istorice ale religiilor.

XII.CS.2.1. Exemplificarea modului în care valorile morale din diferite religii influențează comportamente sociale.(11)
- Rezolvarea dilemelor etice și a conflictelor interpersonale folosind valorile morale fundamentale din Islam (precum dreptatea, onestitatea, compasiunea, generozitatea și responsabilitatea), demonstrând capacitatea de a aplica principiile Coranice și ale Sunnei în contexte sociale și personale contemporane. - Aplicarea valorilor morale și etice fundamentale ale Iudaismului (precum Tzedakah - dreptatea/caritatea, Tikkun Olam - repararea lumii, Hesed - bunătatea iubitoare și respectul pentru viață) în rezolvarea dilemelor sociale și interpersonale contemporane, demonstrând înțelegerea modului în care Legea (Halakha) și tradiția contribuie la formarea unei conduite responsabile. - Implementarea principiilor etice creștine fundamentale (precum iubirea aproapelui, iertarea, slujirea dezinteresată și dreptatea) în contexte sociale și personale contemporane, demonstrând capacitatea de a rezolva dileme morale complexe prin raportare la poruncile biblice și la învățăturile lui Iisus Hristos.

C.G. 3 - Interpretarea experienței istorice și a diversității religioase creștine pentru argumentarea atitudinilor civice

XII.CS.3.1. Identificarea cauzelor și efectelor răspândirii religiilor majore în istorie.[11]
- Evaluarea interacțiunii complexe dintre cauzele istorice, culturale și religioase (precum migrațiile arienilor, sincretismul cu tradițiile dravidiene, dezvoltarea sistemului de caste și adaptabilitatea doctrinelor) care au favorizat răspândirea Hinduismului în Asia de Sud și Sud-Est - Criticarea și evaluarea comparativă a cauzelor majore (precum insatisfacția față de sistemul de caste hindus, mesajul universalist al lui Buddha și patronajul imperial al lui Așoka) care au determinat răspândirea inițială a Budismului în Asia, analizând în mod critic și efectele pe termen lung (schimbările sociale și etice, dezvoltarea artei și arhitecturii budiste, fragmentarea doctrinară în școli - Mahayana și Theravada) asupra culturilor asiatice. - Interpretarea cauzelor și efectelor răspândirii Iudaismului (***prin exil, migrație și Diaspora***) și a influenței sale asupra culturilor monoteiste ulterioare, analizând în mod specific modul în care valorile sale religios-morale (***Dreptatea, responsabilitatea socială, respectul pentru Lege/Torah***) au stat la baza dezvoltării eticii creștine, evidențiind continuitatea și transformarea acestor principii în contextul noii religii.

C.G. 4 - . Integrarea gândirii critice și a strategiilor de învățare autonomă, colaborativă și continuă folosind exemple din istoria creștinismului

XII.CS.4.1. Elaborarea unor prezentări sau proiecte tematice despre o religie anume. [11]
- Formularea unui set de principii etice personale inspirate de valorile religioase șintoiste (precum puritatea, armonia cu natura și venerarea Kami - spiritele divine), proiectând un ritual sau un manifest artistic (poezie, haiku sau caligrafie) care să exprime respectul față de strămoși și natură. - Crearea unui ghid vizual (de exemplu, un album de schițe, un colaj digital sau o infografie) care să ilustreze rolul central al valorilor religioase iudaice (precum Shabbatul, Kashrutul sau Tzedakah - caritatea și dreptatea) în organizarea vieții de familie și a comunității evreiești, punând accent pe modul în care aceste practici religioase modelează etica și identitatea culturală. - Compunerea unui manifest etic sau a unei serii de ilustrații (de exemplu, un album de storytelling vizual sau o poezie) care să exploreze și să reflecte simbolic valorile religios-morale fundamentale protestante (***precum muncă asiduă, responsabilitate individuală, pietate personală, frugalitate sau conștiința socială***), analizând modul în care acestea au influențat dezvoltarea economică și cultura modernă (***etica protestantă a muncii)***.
XII.CS.4.2. Argumentarea importanței dialogului interreligios în societatea contemporană.
- Construirea unui proiect multimedia (***de exemplu, un podcast, o expoziție virtuală sau o campanie socială***) care să pună în valoare temele și valorile religios-morale comune Iudaismului și Islamului (precum credința în unicitatea lui Dumnezeu, importanța dreptății și a milei, și moștenirea patriarhului Avraam), creând un cadru narativ care să faciliteze dialogul intercultural și să combată intoleranța religioasă în spațiul public contemporan. - Inovarea unui format media interactiv (***de exemplu, un joc de rol educațional, o aplicație mobilă sau un documentar interactiv***) care să exploreze și să comunice punctele de convergență și valoarea teologică și morală comună dintre Biserica Ortodoxă și Biserica Romano-Catolică. - Regândirea și proiectarea unui model de comunicare și negociere etică între diferite grupări religioase minoritare (***secte sau noi mișcări religioase***), creând un set de instrumente (***manual de mediation sau cod de conduită***) care să pună accentul pe valorile umaniste comune (***drepturile omului, libertatea de conștiință***) și să faciliteze înțelegerea reciprocă, combatând izolarea, manipularea doctrinară și tensiunile comunitare prin promovarea dialogului deschis.

CLASA a XII-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Religiile Lumii	**Introducere în marile culturi ale antichităţii**
Religiile Indiei	**Hinduismul: cultul, sistemul conceptual, sărbătorile** **Djainismul: cultul, percepţia despre lume, idei de bază** **Buddhismul: viaţa şi concepţia lui Buddha** **Formele buddhismululi** **Ideile de bază, cultul şi doctrinele morale**
Religiile Chinei	**Universismul** **Confucianismul** **Viaţa şi învăţăturile lui Confuciu** **Taoismul** **Învăţăturile lui Lao-ce**
Străvechea religie a japoniei	**Sintoismul** **Cultul, divinităţile, percepţia lumii, sărbătorile**
Iudaismul	**Formarea şi evoluţia iudaismului** **Particularităţile iudaismului, viaţa evreilor, sărbătorile**
Creştinismul	**Viaţa şi învăţăturile lui Isus Christos** **Isus Christos văzut din perspectivă istorică** **Răspândirea creştinismului, scurt istoric** **Biserica din Est: Ortodoxia** **Bisercia din Vest: Romano Catolicii, Greco –catolicii, Protestanţii**
Islamul	**Înfiinţarea islamului** **Viaţa şi învăţăturile lui Mohamed** **Coranul** **Sistemul conceptual, percepţia lumii** **Fundamentalismul islamic**
Secte, curente, religii alternative	**Miscări în cadrul Bisericii Creştine** **Secte, scurt istoric**

SUGESTII METODOLOGICE

Sugestiile metodologice oferă repere esențiale pentru proiectarea, organizarea și desfășurarea eficientă a activităților de predare-învățare-evaluare în cadrul orelor de *Istoria Religiilor* la liceu vocațional. Acestea vizează sprijinirea cadrului didactic în personalizarea demersului educațional, prin integrarea unor metode didactice moderne, interactive și adaptate la profilul generației actuale de elevi, inclusiv prin dezvoltarea competențelor digitale.
Programa școlară actuală pentru disciplina *Istoria Religiilor* promovează o învățare centrată pe elev, care accentuează implicarea activă a elevului în procesul de învățare, contextualizarea conținuturilor religioase în realități de viață concrete, dimensiunea socială a învățării – cooperare, colaborare, empatie, responsabilizarea elevilor în raport cu propria dezvoltare morală, spirituală și civică și dezvoltarea competențelor digitale și media, esențiale pentru învățarea secolului XXI.

A. Strategii didactice – revalorizări ale metodelor tradiționale, noi abordări

Pentru a atinge finalitățile educaționale specifice liceului și a forma competențe relevante, este necesară utilizarea unor metode variate, care îmbină gândirea critică, creativitatea, reflecția și tehnologia. Prezentăm sintetic o listă cu metode tradiţionale şi moderne, respectiv cu metode care valorizează/ formează competenţe digitale, care pot fi utilizate în ora de *Istoria Religiilor*.

1. Metode tradiţionale şi moderne

- Explicaţia şi prelegerea narativă – Asigură prezentarea coerentă a temelor teologice, adaptată la nivelul de înțelegere al elevilor; este potrivită în activitățile care vizează analiza de texte biblice, patristice etc.
- Conversaţia euristică – Stimulează gândirea elevilor, prin întrebări bine formulate, conducând la descoperirea personală a adevărurilor religioase; este o metodă care se poate aplica în activități de prezentare a unor concepte religioase.
- Lectura explicativă și interpretarea textului biblic – Facilitează învăţarea la istoria religgilor, cu accent pe înțelegerea termenilor specific, semnificația morală și aplicabilitatea în viața cotidiană, fundamentată biblic.
- Studiul de caz – Îi ajută pe elevi să analizeze şi să dea răspunsuri din perspectiva moralei religioase la situații etice complexe (avort, eutanasie, dreptate socială), pornind de la experiența lor de viață sau de la diferite evenimente și problematici sociale.
- Portofoliul tematic – Dezvoltă capacitatea elevilor de efort pentru rezolvarea unei teme mai complexe, autonomia în învățare, abilitățile de colaborare și capacitatea de autoevaluare. Elevii adună pe parcursul semestrului reflecții personale, analize de texte religioase, recenzii de filme cu tematică religioasă etc.
- Eseul argumentativ – Elevii exersează exprimarea opiniilor și formularea de argumente coerente cu privire la diferite evenimente din viața cotidiană sau la teme mai complexe precum: „Este credința compatibilă cu știința?”, „Ce înseamnă libertatea religioasă în societatea de azi?”
- Dezbaterea de tip academic (Oxford-style) – Favorizează gândirea critică, argumentarea, empatia intelectuală. Se abordează dileme morale sau religioase: „Banii pot cumpăra fericirea?”, „Religia și drepturile omului sunt în conflict?”
- Lectura comparativă – Dezvoltă spiritul analitic și interconectarea cunoștințelor, prin compararea unor texte religioase cu texte literare sau filosofice pe teme comune (ex. iubirea, suferința, mântuirea).

2. Metode care sprijină dezvoltarea de competențe digitale

Predarea *Studiilor Biblice* în liceu trebuie să se racordeze la realitatea digitală a elevilor, oferindu-le un cadru în care să-și dezvolte atât gândirea morală, cât și competențele digitale. Iată câteva metode recomandate:

- WebQuest religios – Elevii investighează teme folosind surse online credibile. Rezultatul poate fi prezentat sub formă de infografice, prezentări sau postere digitale.
- Crearea de conținut digital – Elevii realizează podcasturi, videoclipuri scurte, prezentări interactive sau materiale vizuale pe teme religioase.
- Utilizarea platformelor educaționale Google Classroom, Moodle sau Padlet pentru organizarea materialelor și a activităților.
- Quiz-uri interactive (Kahoot, Quizizz) – Pot fi utilizate pentru recapitulare sau evaluare dar și pentru momentele de captare a atenției la începutul unei activități.

• Crearea unui blog tematic – Poate fi planificată realizarea unui blog al clasei, unde elevii postează reflecții, eseuri, impresii din excursii religioase, recenzii de filme/documentare. Se dezvoltă competențe media, digitale și de scriere argumentativă.
• Tururi virtuale și realitate augmentată – Pot fi utilizate pentru vizitarea virtuală a unor obiective religioase (ex. Sfântul Mormânt, Muntele Athos, Catedrala Notre-Dame). Folosirea aplicațiilor AR pentru descoperirea simbolurilor dintr-o biserică sau icoană.
• Proiecte colaborative online – Elevii din clase sau școli diferite colaborează online pe o temă moral-religioasă. Se pot realiza e-book-uri, colecții de rugăciuni sau mărturii ale tinerilor despre credință.

3. Metode pentru dezvoltarea competențelor verzi

În învăţătura creştină, lumea creată este darul lui Dumnezeu, iar omul are o vocație de iconom al creației. Educația religioasă poate cultiva în elevi iubirea față de creație ca formă de iubire față de Dumnezeu, conștientizând că distrugerea naturii nu este doar o problemă ecologică, ci și una spirituală: o ruptură a comuniunii cu Dumnezeu, cu semenii și cu lumea. În formarea competenţelor verzi prin disciplina *Istoria Religiilor*, pot fi utilizate următoarele metode:
• Lectura biblică interactivă (cu aplicații digitale)
Folosind aplicații sau fișe interactive create în Wordwall / Google Forms, elevii pot identifica: texte biblice referitoare la creaţie, porunci despre protejarea creației, virtuţi precum: cumpătarea, milostenia, recunoştinţa, smerenia etc. De asemenea, pot realiza o colecție de versete și învățături biblice care fundamentează ecologia creştină.
• Dezbateri teologice cu tematică ecologică
Elevii pot fi implicați în dezbateri în care să argumenteze din perspectivă religioasă, cu citate din Scriptură, teme precum: „Poluarea – un nou păcat al omului modern?", „Mai putem vorbi despre sfințirea creației într-o lume industrializată?", „Cum putem trăi creștinește în armonie cu natura?"
• Învățarea prin proiecte
Elevii pot realiza în echipă proiecte multimedia interdisciplinare (prezentare, afiș, mini-documentar sau site).
• Învăţarea prin Podcast religios
Elevii pot crea un podcast religios (cu sprijinul profesorului) în care discută teme precum: „Ce spune Biblia despre grijă față de natură?", „Cum se împacă dezvoltarea cu sfințenia?", „De ce consumismul este o problemă spirituală?", etc. prin care se încurajează gândirea critică și exprimarea valorilor religioase în limbaj actual. Pot fi invitate diferite persoane: preotul paroh, profesori universitari, călugări, ecologişti creştini etc.
• Învățarea prin implicare în comunitate (Service learning religios)
Elevii pot fi implicați în: acțiuni de voluntariat ecologic, campanii de informare cu mesaje creștine (ex: „Creația este darul lui Dumnezeu, nu locul nepăsării noastre!", „Cumpătarea începe cu inima milostivă" etc.), organizarea unei slujbe sau rugăciuni pentru protejarea mediului (în cadrul unor parteneriate Şcoală-Familie-Biserică).
Prin diversificarea metodelor didactice și adaptarea lor la contextul actual, ora de *Istoria Religiilor* devine un spațiu privilegiat în care elevii învață să înțeleagă corect valorile morale și rolul acestora în dezvoltarea personală și socială, să trăiască autentic și să acționeze responsabil, își dezvoltă echilibrul interior și emoțional în lumina credinței, să exerseze competențe digitale și sociale esențiale pentru lumea contemporană, să își afirme identitatea spirituală, valorile și apartenența la comunitatea de credință.

B. Abordarea conținuturilor

Abordarea conținuturilor presupune o atitudine flexibilă a profesorului, prin accentul pus pe: valorificarea experiențelor de viață ale elevilor; accentuarea caracterului aplicativ al conținuturilor, creând contexte semnificative de învățare pentru viața reală; abordări diferențiate ale conținuturilor învățării, în acord cu experiențele elevilor şi cu contextul social în care trăiesc aceştia; realizarea de conexiuni între disciplină şi alte discipline de studiu.
Conținuturile propuse în programa şcolară nu reprezintă teme de lecții, ci unități tematice. Numărul de conținuturi (între 10-15 teme, la nivelul fiecărei clase) de pe parcursul unui an școlar permite: abordarea unor conținuturi pe parcursul mai multor ore, în funcție de complexitatea acestora, de nivelul clasei de elevi, de particularitățile comunității.
Ordinea abordării conținuturilor nu este una prestabilită prin programa şcolară. Profesorul are libertatea de a planifica în manieră personalizată ordinea în care va prezenta temele, în acord cu logica firească a domeniului şi cu specificul vieții religioase a comunității, precum şi în relație cu teme de la alte discipline de studiu.

Din punctul de vedere al specificului domeniului teologic, s-a utilizat următoarea matrice de dezvoltare a conținuturilor:

În abordarea conținuturilor se pot utiliza elemente de tip predominant confesional (texte biblice), recomandate a fi abordate pe parcursul fiecărei clase. Acestea nu vor fi analizate ca unități de conținut de sine stătătoare, ci vor constitui modalități de exemplificare a temelor anterior menționate.

C. Contexte şi medii de învăţare

Ora de *Istoria Religiilor*, în învățământul liceal, trebuie să răspundă nu doar nevoii de formare morală și spirituală, ci și realităților unei educații moderne, orientate spre dezvoltarea integrală a elevului. În acest sens, este necesară folosirea unor contexte și medii de învățare variate, care să susțină învățarea activă și colaborativă, formarea competențelor, echilibrul emoțional și spiritual al elevilor, legătura cu comunitatea și viața reală.

1. Spații educaționale

Săli cu aranjamente flexibile – mobilă ușor de reconfigurat, pentru lucru individual, în perechi sau în grupuri. Astfel, se poate trece de la predare frontală la activități colaborative.

Colțuri de liniște și reflecție – spații special amenajate în clasă (cu icoane, lumânări, citate motivaționale) care oferă elevilor un cadru intim și liniștit pentru reculegere, rugăciune personală, meditație sau exprimarea gândurilor și emoțiilor într-un jurnal personal. Pot fi folosite la începutul orei sau pentru activități de autocunoaștere.

2. Învățare combinată (fizică și digitală)

Învățare mixtă – combinarea lecțiilor desfășurate în clasă cu activități online. De exemplu: temele pot fi trimise prin platforme educaționale, iar elevii pot urmări materiale video sau audio religioase ca suport pentru reflecții sau dezbateri.

Învățare în secvențe de format scurt – utilizarea de materiale digitale scurte (video, citate, versete, imagini cu mesaje morale) pentru a declanșa discuții sau pentru a oferi elevilor „pastile de înțelepciune” creștină ușor de reținut.

3. Învăţarea prin utilizarea realităţii virtuale (VR) şi augmentate (AR)

Vizite virtuale – folosirea tehnologiei pentru vizitarea unor locuri cu semnificație religioasă (mănăstiri, muzee, biserici istorice), fără a ieși din clasă. Aceste experiențe pot fi completate cu activități de cercetare, prezentări sau reflecții scrise.

Simulări și reconstituiri – folosirea aplicațiilor care reconstituie evenimente biblice, epoci istorice, pentru ca elevii să înțeleagă mai profund contextul religios și mesajul spiritual al acestor momente.

4. Învățare personalizată și adaptată

Trasee personalizate de învățare – profesorul poate crea activități diferențiate în funcție de nevoile, nivelul și interesele elevilor, de specificul experienței religioase a acestora.

Accesibilitate pentru toți elevii – folosirea diverselor forme de exprimare (scris, vorbit, desenat, înregistrări audio), astfel încât fiecare elev să-și poată exprima ideile și trăirile religioase într-un mod autentic și accesibil.

5. Învățare prin colaborare și implicare comunitară

Proiecte în echipă sau în parteneriat cu alte școli – realizarea de activități comune pe teme religioase sau morale.

Campanii educative sau sociale – elevii pot organiza acțiuni caritabile, expoziții sau campanii în cadrul școlii sau al comunității, promovând valorile creștine precum solidaritatea, iertarea sau respectul față de aproapele.

6. Practici cu rol spiritual și emoțional

Momente de rugăciune sau liniște – la începutul sau finalul orei, pot fi introduse scurte momente de rugăciune, tăcere meditativă sau ascultare a unei reflecții audio cu mesaj religios.

7. Inteligența artificială ca facilitator al învățării (sub îndrumarea profesorului)

Elevii utilizează aplicații bazate pe inteligență artificială pentru a explora conținuturi religioase, sub îndrumarea profesorului.

AI oferă explicații suplimentare, exemple, sinteze sau definiții pentru o mai bună înțelegere a temelor studiate.

Profesorul ghidează activitatea, stabilește obiective clare și monitorizează modul în care elevii folosesc AI.

AI sprijină învățarea personalizată, oferind feedback și resurse adaptate ritmului fiecărui elev.

Elevii pot folosi AI pentru a formula întrebări, crea prezentări, reflecta asupra valorilor morale și religioase.

Prin valorificarea acestor contexte și medii de învățare, elevul este plasat în centrul procesului educațional, ca participant activ, nu doar receptor de informații, se formează nu doar competențe cognitive, ci și dimensiunea emoțională și spirituală a elevului, se creează o legătură între tradiție și inovație, între valorile perene ale credinței și cerințele societății actuale. Astfel, Religia devine o disciplină vie, ancorată în realitate, cu impact formator asupra caracterului, atitudinilor și alegerilor personale.

D. Aspecte privind evaluarea

Odată cu includerea *Studiilor Biblice* ca disciplină în cadrul examenului de Bacalaureat, procesul de evaluare capătă o importanță și mai mare în configurarea traseului educațional al elevilor. Evaluarea în liceu trebuie să reflecte atât formarea competențelor cognitive și spirituale, cât și capacitatea de aplicare a valorilor moral-religioase în viața personală și comunitară.

1. Relația organică predare-învățare-evaluare

În cadrul orei de *Istoria Religiilor* la liceu, evaluarea este strâns legată atât de învățare, cât și de predare, constituind împreună un sistem coerent și dinamic. Evaluarea nu trebuie privită ca o activitate separată, ci ca un proces continuu, integrat în întregul parcurs educațional, care oferă feedback valoros pentru elev, dar și pentru profesor. Această relație organică implică:
- adaptarea strategiilor de predare în funcție de nevoile identificate ca urmare a evaluărilor inițiale, de parcurs, finale;
- orientarea învățării către formarea de competențe reale, nu doar acumularea de cunoștințe;
- motivarea elevului, prin recunoașterea progresului său și prin valorizarea reflecției personale;
- corelarea evaluării cu finalități educaționale.

Evaluarea contribuie astfel la formarea și dezvoltarea competențelor specifice disciplinei *Istoria Religiilor*, la îmbunătățirea continuă a predării și a învățării, prin adaptarea conținuturilor și metodelor la nivelul real al clasei, prin sprijinirea elevului în procesul de autocunoaștere și asumare a valorilor creștine.

2. Evaluarea ca mijloc de motivație și reglare

La liceu, evaluarea va accentua două funcţii esenţiale ale evaluării: funcţia de reglare şi funcţia motivaţională.

Evaluarea oferă profesorului feedback cu privire la eficiența metodelor folosite, la înțelegerea conceptelor și valorilor de către elevi, la necesitatea de adaptare sau reluare a unor conținuturi, respectiv la progresul fiecărui elev.

Din perspectiva elevului, aflat în etapa consolidării identității și a asumării valorilor personale, evaluarea trebuie să valorizeze progresul personal al acestuia, să încurajeze implicarea lui activă și autentică, să pună accent pe responsabilitate și autocunoaștere, respectiv să susțină decizia informată privind continuarea studiilor sau alegerea unei direcții vocaționale/ profesionale.

3. Metodologia evaluării

a) Evaluare tradițională (sumativă și formativă), prin:
- teste scrise (cu itemi obiectivi și subiectivi);
- evaluări orale structurate (răspunsuri argumentate, eseuri).
- verificarea învățării prin întrebări și activități de consolidare la finalul unităților de învățare.

b) Metode moderne/ alternative de evaluare:
- portofoliul personal – colectare de reflecții, eseuri, jurnale spirituale, fișe de activitate, proiecte și produse creative realizate în timp;
- proiectul tematic – individual sau în grup, cu teme relevante din programa de Religie, ce implică documentare, aplicare practică și prezentare argumentată;
- autoevaluarea ghidată – prin fișe sau jurnale de reflecție, elevii sunt invitați să evalueze ce au înțeles, cum s-au raportat emoțional și ce valori au interiorizat;
- observarea sistematică – a participării, a implicării în discuții și dezbateri, a comportamentului și atitudinilor exprimate în contexte de învățare;
- evaluarea produselor de învățare – afișe, prezentări, creații artistice sau digitale cu conținut moral-religios;
- studii de caz și rezolvarea de dileme morale – permit evaluarea capacității elevului de a analiza critic, de a formula judecăți morale și de a aplica valorile creștine în situații reale;
- activități practice – implicarea elevilor în acțiuni cu caracter moral, filantropic sau spiritual, care pot fi ulterior evaluate prin jurnal de reflecție, discuții sau portofoliu.
c) Metode care valorifică competențele digitale și interdisciplinare:
- proiecte realizate cu ajutorul tehnologiei: prezentări, materiale video, podcasturi tematice;
- portofolii digitale: organizarea materialelor pe platforme educaționale (ex. Google Classroom, Moodle).

4. Valorificarea progresului individual

În centrul procesului evaluativ rămâne progresul elevului, nu comparația între elevi. Astfel, se va urmări cum evoluează fiecare elev din punct de vedere cognitiv, afectiv și spiritual, cum își dezvoltă capacitatea de a reflecta, a decide, a ierta, a fi solidar, în ce măsură valorile creștine devin parte a identității personale.
Evaluarea la disciplina *Istoria Religiilor* în liceu trebuie să devină o călătorie de autocunoaștere, reflecție și angajare personală. Mai ales în contextul includerii acesteia pentru Bacalaureat, este esențial ca procesul de evaluare să fie cuprinzător (valorificând toate dimensiunile învățării), personalizat (adaptat ritmului și profilului fiecărui elev) și motivant (stimulând dorința de cunoaștere, de aprofundare și de trăire autentică a credinței).

E. Istoria Religiilor ca disciplină de Bacalaureat – implicații pentru predare-învățare-evaluare

Dacă elevul optează pentru *Istoria Religiilor* ca disciplină de Bacalaureat, evaluarea finală trebuie să reflecte:
- claritatea și coerența exprimării orale sau scrise;
- cunoștințele teologice fundamentate pe textul biblic, tradiția creștină și reflecția morală;
- capacitatea de argumentare morală și religioasă;
- interiorizarea valorilor și aplicarea lor în contexte personale și sociale.
Pregătirea pentru această evaluare poate include: simulări de probă scrisă, ateliere de argumentare și dezbatere, exerciții de interpretare a textului religios, reflecții pe marginea unor teme de actualitate.

Un aspect important îl constituie în acest context evaluarea prin teste grilă, care reprezintă o propunere modernă, menită să aducă mai multă obiectivitate și eficiență în procesul de examinare. Acest tip de testare permite corectarea rapidă și eliminarea erorilor subiective, oferind tuturor elevilor șanse egale. Totuși, religia este o disciplină care pune accent pe valori, reflecție personală și înțelegere profundă, aspecte greu de surprins doar prin alegeri de tip grilă. Prin urmare, este important ca forma de evaluare să păstreze un echilibru între rigoarea testării și specificul acestei discipline de învățământ. Pregătirea pentru evaluarea la religie prin teste grilă presupune o abordare diferită față de învățarea clasică, axată pe redactarea de eseuri sau răspunsuri dezvoltate, și implică:
- înțelegerea temelor esențiale din programa școlară;
- memorarea noțiunilor-cheie, în condițiile în care testele grilă cer adesea identificarea corectă a unor termeni, personaje, texte sau concepte, fapt care implică reținerea de date și idei principale, respectiv identificarea cu ușurință a unor concepte din context;
- exersarea cu teste grilă, pentru a familiariza elevul cu formatul acestora, din manuale, culegeri, platforme online, care facilitează analiza greșelilor și conștientizarea lacunelor;
- dezvoltarea atenției și a concentrării, prin exerciții de citire atentă a întrebărilor și a tuturor variantelor de răspuns pentru evitarea confuziilor între termeni apropiați;
- organizarea eficientă a timpului, care implică realizarea unui plan de învățare structurat, în care materia este împărțită pe teme, revizuirea regulată a cunoștințelor, simulări ale examenului de bacalaureat, pentru a gestiona timpul în examen.

Pregătirea pentru acest tip de evaluare combină memorarea logică cu practica aplicată și atenția la detalii, fiind o modalitate eficientă de a consolida cunoștințele religioase într-un format accesibil.

Profesorul poate utiliza metode și tehnici didactice moderne și adaptate scopului evaluării.

1. Învățarea prin exersarea testelor grilă, pentru familiarizarea cu structura testului și cu tipul de întrebări;
2. Învăţarea prin intermediul fişelor structurate şi a schemelor recapitulative, care ghidează elevul în procesul de învăţare şi recapitulare;
3. Învățarea prin jocuri (de tip „quiz”) sau concursuri, pentru creşterea motivației şi repetarea activă a informaţiilor;
4. Învățarea prin organizatori grafici (hărți mentale/ conceptuale, scheme logice), pentru structurarea logică a informației și evidențierea legăturilor dintre concept;
5. Învățarea prin asociere logică şi mnemonică, pentru memorarea detaliilor prin reguli logice sau dispozitive mnemonice, iar nu mecanic;
6. Învățarea prin explicații și povestiri biblice, pentru înțelegerea profundă și memorarea mai ușoară a temelor;
7. Învățarea colaborativă (peer learning), pentru realizarea schimbului de idei și al sprijinului între colegi;
8. Învăţarea prin predare (reciprocal teaching), pentru fixarea cuoştinţelor şi dezvoltarea gândirii critice.

O predare eficientă susține atât învățarea logică, cât și memorarea activă, într-un mod atractiv și eficient pentru elevi. Astfel, pe lângă manual, fișe de lucru, culegeri cu teste grilă, pot fi folosite și alte mijloace de învățământ, precum: cartonașe cu variante de răspuns (A, B, C, D), grile scanabile (tip Scantron) – acolo unde sunt disponibile sisteme de evaluare automată, baze de date cu întrebări, din care profesorii pot genera teste variate, afișe/ postere cu concepte religioase-cheie, care facilizează învățarea vizuală.

În tot acest proces, un rol esenţial îl are feedback-ul continuu şi autoevaluarea, care facilitează conştientizarea de către elevi asupra progresului înregistrat şi promovează autonomia acestora în învăţare.

F. Adaptarea procesului de predare-învățare-evaluare la specificul diferitelor grupuri de elevi

În cadrul orelor de *Istoria Religiilor*, este esențială adaptarea strategiilor didactice, a conținuturilor și a modalităților de evaluare pentru a răspunde nevoilor diverse ale elevilor, în special ale celor cu cerințe educaționale speciale (CES) și/sau dizabilități. Acest demers implică utilizarea unor metode active, centrate pe elev, care să stimuleze participarea, empatia și reflecția personală, precum și personalizarea sarcinilor de lucru în funcție de ritmul și stilul de învățare al fiecărui elev. Materialele didactice pot fi adaptate vizual, auditiv sau tactil, în funcție de tipul dizabilității, iar evaluarea trebuie să fie continuă, formativă, oferind feedback constructiv și încurajând progresul individual. Colaborarea cu profesorii de sprijin, consilierul școlar și familia este, de asemenea, un element-cheie pentru integrarea eficientă a elevilor cu CES în activitățile de la clasă, asigurând un climat incluziv și valorificând potențialul fiecărui elev.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
Enyedi Csaba Márton	Preot-profesor	Liceul Vocational Reformat, Tg.Mures
Zalányi Erzsébet	Profesor gr. I	Liceul Vocational Reformat, Tg.Mures

RESPONSABILI/COORDONATORI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Zăbavă Mihaela	Consilier/Prof. gradul I	CNCE	Responsabil
Pâslaru Cătălin	Inspector general MEC	MEC	Responsabil
Püsök Sarolta	Prof.univ.	UBB	Coordonator științific
Bustya Janos	Pr. Prof.	Bis. Reformata	Coordonator GL

Anexa nr. 134

Programa școlară
pentru disciplina

ISTORIA RELIGIILOR
Cultul Reformat

Clasele a XI-a și a XII-a
Curriculum de specialitate (CS)
Filiera vocațională, profil teologic
specializarea teologie reformată

Învățământ liceal

Traducerea în limba maghiară

- 2026 –

TABEL CENTRALIZATOR AL PROGRAMELOR ȘCOLARE (TC+CS/TC/CS)

Nr. crt.	Filiera	Profilul	Domeniul/ Specializarea/ Calificarea	Clasele	Tip de programă (TC+CS/TC/CS)	Numele disciplinei din CS, cu rubrică proprie în catalog
2.	Vocațională	Teologic/Cultul Reformat	Teologie Reformată	XI-XII	CS	Istoria religiilor

Vocațional, Teologic-Cultul Reformat, Teologie Reformată

Nr. crt.	Discipline de specialitate	Clasa a IX-a	Clasa a X-a	Clasa a XI-a	Clasa a XII-a
11.	Limba și literatura română	1	1	1	1
12.	Limba și literatura maghiară	1	1	1	1
13.	Studii biblice	2	2	1	1
14.	Literatura creștină reformată	1	1	1	1
15.	Istoria bisericii reformate	1	1	2	2
16.	Muzică bisericească*	1	1	1	1
17.	Educație spirituală (cu realocarea orelor disciplinei Religie din TC)	1	1	1	1
18.	Evidență bisericească informatizată	-	-	1	1
19.	Istoria artei creștine	-	-	1	1
20.	Istoria religiilor	-	-	1	1
TOTAL		**8**	**8**	**11**	**11**

Anexa nr. 134 Programa școlară pentru disciplina *Istoria religiilor, Cultul Reformat* – CS

- *Filiera vocațională, profil teologic, specializarea Teologie reformată*

BEMUTATÓ MEGJEGYZÉSEK

Ez az iskolai tanterv a *Vallástörténet– református felekezeti oktatás* tantárgy tantervét képezi, amely a középiskolai osztályokra, *szakirányú képzésre, teológiai profilra*, teljes idejű tanulmányokra vonatkozik, a 2026-2027-es tanévtől kezdődően. Ezen osztályok esetében, a középfokú oktatás keretterveinek megfelelően, nappali tagozat formában, az OMEC 4350/2025 számú mellékleteként jóváhagyva, a tantárgy tanulmányozásának heti óraszám-elosztása a következő, *szakosított tanterv (*CS) szegmensenkénti bontásban:

Tanulmányi év	9. osztály	10. osztály	11. osztály	12. osztály
Tananyagszegmens típusa	CS	CS	CS	CS
Heti óraszám (Vallástörténet)	-	-	1	1

A tanterv a következő dokumentumokkal összhangban készül:
A közoktatási törvény (Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023);
Az Európai Unió Tanácsának (2018) ajánlásai az egész életen át tartó tanuláshoz szükséges kulcskompetenciákról;
A Nemzeti Tanterv tervezésére, frissítésére és értékelésére vonatkozó irányelvek. A Nemzeti Tanterv referenciakerete, amelyet az OME 3239/2021. számú rendelete hagyott jóvá;
Az érettségizett hallgató képzési profilja (Profilul de formare al absolventului), amelyet az OME 6731/2023. számú rendelete hagyott jóvá;
Ezek a dokumentumok határozzák meg a kulcskompetenciák és a líceumi végzettek képzési profiljának kereteit, mely kompetenciák kialakításához a Vallástörténet tantárgy is hozzájárul.
A Vallástörténet tantárgy tanterve a kompetenciákra összpontosító tanterv-tervezési modell szerint készült. A tanterv felépítése úgy valósul meg, hogy hozzájáruljon a líceumi ciklusban tanuló diákok képzési profiljának fejlesztéséhez, amely leírja a diákokkal szemben támasztott elvárásokat a líceumi tanulmányok végén, utalva a közoktatási törvény (Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023) által kifejezett követelményekre, valamint a tanulók fejlődési jellemzőire.
A Vallástörténet tanulmányozásával a líceumi végzős fejleszti személyes identitását és önismeretét, amely spirituális és morális értékeken alapul; etikus és felelősségteljes magatartást mutat, amely alkalmazható a személyes, társadalmi és szakmai életben; tiszteletet tanúsít a sokszínűség iránt és kész a konstruktív párbeszédre; megszilárdítja általános műveltségét azáltal, hogy megérti a vallásnak az egyetemes civilizációra és kultúrára gyakorolt hatását; gyakorolja a kritikai gondolkodás és az erkölcsi ítélőképesség képességét, amelyek elengedhetetlenek a döntéshozatalhoz; aktívan részt vesz a közösségben, felvállalva a szolidaritás, az együttműködés és a civil felelősség értékeit.
A tantárgy hasznosítja az általános iskolai ciklusban elsajátított ismereteket, ahol a diákok megszerezték az első fogalmakat a vallási kultúráról, az erkölcsről és a közösségi értékekhez való viszonyulásról. A líceumban a hangsúly az alapismeretek felhalmozásáról áthelyeződik a kritikai reflexió, az erkölcsi ítélőképesség és a társadalmi felelősség kompetenciáinak fejlesztésére. A fejlődés célja egy tudatos személyes identitás megszilárdítása, a felnőtt életre való felkészülés és a spirituális értékek integrálása összetettebb társadalmi, kulturális és szakmai kontextusokban.
A társadalomtudományi tárgyakat kiegészíti az emberről és a társadalomról alkotott értékrendi és spirituális perspektívájával. Interdiszciplináris jellegű, elősegítve a közös projekteket az irodalommal, művészettel, társadalomtudományokkal és állampolgári neveléssel.
A tanterv által bevezetett újdonságok elemei:
Orientáció a transzverzális kompetenciák felé (oktatás a demokratikus állampolgárságra, oktatás az életre, személyes fejlődés)
A tartalmak aktualizálása (a vallási témák összekapcsolása a kortárs világ kihívásaival: digitalizáció, ökológia, emberi jogok, migráció, multikulturalitás, mesterséges intelligencia)
Interaktív és gyakorlati dimenzió (társadalmi szerepvállalás, önkéntesség, interdiszciplináris projektek használata)
Nyitottság a párbeszédre (az interkonfesszionális és interkulturális párbeszéd kompetenciájának kialakítása; a különböző vallási hagyományok közös értékeinek összehasonlító bemutatása)

A hangsúly a jellemformálásra és az önismeretre helyeződik (a reziliencia, az érzelmi és spirituális intelligencia fejlesztése; személyes reflexiós eszközök – reflexiós napló, spirituális portfólió).
A Vallástörténet tantárgy tantervének felépítése a bemutató jegyzeten túl a következő elemeket tartalmazza:
Általános kompetenciák;
Specifikus kompetenciák és példák a tanulási tevékenységekre;
Tartalmak;
Módszertani javaslatok.
A kompetenciák strukturált tudás-, képesség- és attitűdkészletek, amelyeket a tanulás során fejlesztettek ki, és amelyek lehetővé teszik a bizonyos területre jellemző vagy általános problémák megoldását különböző kontextusokban.
Az általános kompetenciák azokra az elsajátított tudásokra és képességekre vonatkoznak, amelyeket a tanuló a *Vallástörténet* tantárgyban a teljes líceumi ciklus során megszerez. Ezek kettős szerepet töltenek be: egyrészt tükrözik a tantárgy hozzájárulását az érettségizett hallgató képzési profiljához és implicit a kulcskompetenciák fejlesztéséhez; másrészt strukturálják a tantárgyat a képzési profilnak megfelelően.
A specifikus kompetenciák az általános kompetenciákból származnak, és ezek megszerzésének köztes lépéseit jelentik, egy tanév során alakulnak ki. A tanulók fejlettségi szintjéhez igazodnak, irányítják teljesítményük értékelését, és keretet biztosítanak a didaktikai folyamat megszervezéséhez. Az általános kompetenciák kialakításának lépcsőfokaként a specifikus kompetenciák kiemelik azok progresszióját egyik tanulmányi évről a másikra, fokozatosan hozzájárulva az általános kompetencia fejlesztéséhez. E származtatás gondos differenciálást igényel a tanulási folyamat lépései között, annak érdekében, hogy a Vallástörténet tantárgy tanulmányozásának végén a diákok elsajátítsák a megfelelő általános kompetenciákat.
A *tanulási tevékenységek* azok a kontextusok, amelyekben a specifikus kompetenciák fejlődnek, gyakorolódnak és megszilárdulnak. Iránymutató és ajánló jellegűek a tanárok számára, szabadságot adva nekik, hogy felhasználják a tanterv által javasolt példákat, kiegészítsék vagy helyettesítsék azokat, így adaptálva a didaktikai folyamatot az osztály konkrét valóságához. Ily módon az individualizált és személyre szabott tanulási útvonalak létrehozása nem marad egyszerűen ideál, hanem konkrét módszerekkel és alkalmazási módokkal megvalósíthatóvá válik.
A *tanulási tartalmak* – területek szerint vannak rendezve, és olyan alaptudást jelentenek, amelyek révén a tanulók kompetenciáinak kialakítását célozzák. Az egyes osztályok szintjén a tanterv olyan tananyagot kínál, amely magában foglalja a keresztény tanítás szempontjait, a vallásközi és interkulturális párbeszédet, az alkalmazott erkölcsi képzést és a felelősségteljes közösségi szerepvállalást.
A *módszertani javaslatok* példákat kínálnak a didaktikai stratégiákra, iránymutatásokat a didaktikai folyamat tervezéséhez és elemeket a folyamatos értékeléshez. Ezek tartalmaznak ajánlásokat a kompetenciafejlesztésre összpontosító tényleges tanítási-tanulási-értékelési folyamat lebonyolítására, példákat a specifikus kompetenciák megvalósítását támogató didaktikai stratégiákra, valamint javaslatokat az interdiszciplináris és integrált megközelítésre. Ezenkívül tartalmaznak iránymutatásokat a tanulás értékelésére vonatkozóan, a célzott kompetenciákhoz viszonyítva, különféle értékelési formák, módszerek és eszközök felhasználásával.
A pedagógusok arra bátorítást kapnak, hogy a didaktikát a kompetenciák alapján tervezzék, a tevékenységeket a kontextushoz igazítsák és változatos értékelési módszereket alkalmazzanak, a hangsúlyt a tanuló haladására és fejlődésére helyezve.
Annak érdekében, hogy a Vallástörténet tanítása koherens keretben történjen, a tanterv egy sor közös elemet javasol a saját vallásukat az oktatási rendszerben tanító valamennyi romániai vallásfelekezet számára: az általános kompetenciák listáját, a specifikus kompetenciák egy részét, valamint néhány példát a tanulási tevékenységekre és a módszertani javaslatok általános részét. A specifikus kompetenciák és a tartalmak listáit minden felekezet maga dolgozza ki, lehetővé téve a sajátjukra vonatkozó releváns témák felé való orientációt.

ÁLTALÁNOS KOMPETENCIÁK (GC)

GC.1	**A történelmi események és a hitek és vallások folyamatainak értelmezése, a vallástörténetre jellemző idő- és térbeli hivatkozások, fogalmak és nyelv használatával, ésszerű magyarázatok és értelmezések kidolgozása céljából.**
GC.2	**Összehasonlítások és értékítéletek megfogalmazása olyan forrásokból származó információk felhasználásával, amelyek többféle perspektívát mutatnak be a történelmi eseményekre és a vallások folyamataira vonatkozóan.**
C.G.3	**A történelmi vallási tapasztalatok értelmezése a polgári attitűdök alátámasztása érdekében.**
C.G.4	**Kritikus gondolkodás és stratégiák integrálása az autonóm, együttműködésen alapuló és folyamatos tanulás érdekében a vallások történetéből vett példák felhasználásával.**

11. OSZTÁLY

SPECIFIKUS KOMPETENCIÁK (SC) ÉS A TANULÁSI TEVÉKENYSÉGEK PÉLDÁI (EAI)

C.G. 1 – A történelmi események és a hitek és vallások folyamatainak értelmezése a vallástörténethez kapcsolódó időbeli és térbeli tájékozódási pontok, fogalmak és nyelv használatával, ésszerű magyarázatok és értelmezések kidolgozása céljából.

XI.SC.1.1. Alapvető fogalmak meghatározása: szent, profán, mágia, animizmus, politeizmus, monoteizmus[(11)]
- A szent (***a profánnal szemben***) különböző megnyilvánulásainak leírása és értelmezése a hit különböző formáiban (***például animizmus, politeizmus és monoteizmus***) - A mágia különböző funkcióinak azonosítása és összehasonlítása (***pl. szimpatikus mágia, fertőző mágia***) a profán (***gyakorlati célok, gyógyítás, befolyásolás***) és a szent (***isteni/spirituális erők irányítására vagy manipulálására tett kísérletek***) vonatkozásában, megkülönböztetve az imádságtól és a formális vallási rituáléktól. - ***Az animizmus*** (a természet szellemeinek imádata), ***a politeizmus*** (több isten imádata) és ***a monoteizmus*** (egy isten imádata) közötti alapvető különbségek magyarázata.
XI.CS.1.2. Magyarázza el a vallási formák közötti különbségeket: törzsi, politeista, monoteista.
- A törzsi vallások fő meghatározó elemeinek (***pl. animizmus, ősök imádata, totemizmus és sámánizmus***) felsorolása és jellemzése, valamint szerepük magyarázata a társadalmi kohézióban. - ***A monoteizmus*** (egy istenbe vetett hit) és ***a politeizmus*** (több istenbe vetett hit) közötti főbb szerkezeti és doktrinális különbségek feltüntetése és magyarázata, azonosítva mindkét rendszernek a rituálékra, az etikára és a szentség fogalmára gyakorolt hatását az emberi közösségekben.

C.G. 2 – Összehasonlítások és értékítéletek megfogalmazása olyan forrásokból származó információk felhasználásával, amelyek többféle perspektívát mutatnak be a történelmi eseményekre és a vallásokban zajló folyamatokra vonatkozóan.

XI.CS.2.1. A szent/profán fogalmainak meghatározása a kortárs vagy hagyományos rituálék elemzése céljából.
- ***A szent és a profán*** közötti dichotómia modellezése, annak magyarázata, hogy ez az alapvető elkülönítés hogyan alapozza meg a tér, az idő és az emberi cselekvések szerveződését a különböző kultúrákban és vallásokban. - A szent és a profán fogalmainak különböző kulturális és történelmi kontextusokhoz való igazítása, annak elemzése, hogy a társadalmak hogyan alakítják és határolják el a két területet (***rituálék, tilalmak vagy tabuk révén).*** - A tér és az idő (***szent vagy profán***) percepciójának megváltoztatása rituálék és társadalmi normák révén, annak elemzése, hogy ez a megkülönböztetés hogyan befolyásolja az egyéni és kollektív viselkedést különböző kulturális és vallási kontextusokban.

C.G. 3 – A történelmi tapasztalatok és a keresztyén vallási sokszínűség értelmezése a polgári attitűdök alátámasztása érdekében

XI.CS.3.1. A vallás szerepének érvelése a társadalom szerveződésében és az erkölcsi normákban
- A vallási és erkölcsi értékek (***például tisztelet, felelősség, tolerancia és altruizmus***) megbecsülése és tudatos beépítése a személyes attitűdökbe és az interperszonális kapcsolatokba, bemutatva, hogy ezek hogyan alakítják a társadalmi kohéziót és az etikus viselkedést. - A különböző vallási hagyományok (***monoteista és politeista***) által hirdetett alapvető vallási és erkölcsi értékek (***például a felebarát szeretete, az igazságosság, a megbocsátás, a felelősség***)

összehasonlítása, a hívők társadalmi és személyes etikáját meghatározó közös és specifikus elemek azonosítása.

C.G. 4 – Kritikus gondolkodás és stratégiák integrálása az önálló, együttműködésen alapuló és folyamatos tanulás érdekében a keresztyénség történetéből vett példák segítségével

XI.CS.4.1. A szükséges források kidolgozása egy esemény és/vagy interdiszciplináris projekt (pl. történelem + művészet + vallás) bemutatásához egy választott panteonról [(11)]
- Műalkotás (***festmény, szobor, kollázs vagy színdarab***) tervezése és létrehozása, amelynek ihletője a görög panteon egy meghatározott istensége, integrálva a történelmi (***jellemzők, mítoszok és vallási funkciók***) és művészeti (***ábrázolási stílusok***) elemeket, hogy bemutassa az isten vagy istennő szerepét az ókori Görögország kultúrájában és vallásában. - Egy mítosz vagy történelmi esemény dramatizálása, amelyben emberek és a római panteon főbb istenségei (***Jupiter, Juno, Mars stb.***) lépnek kapcsolatba egymással, egy rövid színdarab vagy képregény megalkotása, amely pontosan tükrözi az istenek vallási szerepét, művészeti szimbólumaikat és az imádatuk történelmi kontextusát. - Az azték, maja és inka panteon főbb istenségeinek szerkezetét, funkcióit és művészi ábrázolásait szintetizálja és összehasonlítja, majd egy sor műalkotást (***rajzokat, modelleket vagy elbeszéléseket***) tervez, amelyek a három nagy kolumbusz előtti civilizációra jellemző közös mitológiai témákat (***például a teremtést, a napot vagy a mezőgazdaságot***) ábrázolják.
XI.CS.4.2. Több forrásból származó információk összefoglalása a mai mindennapi mítoszok szimulálása érdekében
- Vizuális esszé kidolgozása (***storyboard, szobor vagy művészeti installáció formájában***) az ókori, keresztyénség előtti magyar hit szimbólumainak felhasználásával (***például a kozmikus fa, a sámánizmus vagy az ember és a természet közötti kapcsolat***) felhasználásával, hogy szimbolikusan tükrözze a jelenlegi ökológiai válság problémáját és az ember és a természeti környezet közötti egyensúlytalanságot, művészi perspektívát kínálva az ősi természet iránti tisztelethez való visszatérés szükségességéről. - Az ókori egyiptomi vallás ihlette művészi folyamat vagy rituális szertartás szimulálása (***pl. Ozirisz kultusza vagy a Nílus mint szent életforrás***) hogy szimbolikusan tükrözze és felerősítse a fenntarthatatlan vízhasználattal vagy aszállyal kapcsolatos aktuális problémát, ellentétben állítva az egyiptomi nézetet az ember és a természet közötti harmóniáról (Ma'at) a kortárs ökológiai egyensúlytalansággal.

11. OSZTÁLY

TANULÁSI TARTALOM

Tartalmi területek	Tartalom
Bevezetés a vallások történetébe	**Alapfogalmak** **Vallás és hit** **A szent és a profán** **A vallás formái, kategorizálása** **Mágia** **Fetisizmus, totemizmus, mana-hit** **Törzsi vallások** **Animizmus és a halál utáni életbe vetett hit** **Halottak kultusza** **Sámánizmus** **Politeizmus** **Politeizmus** **Monoteizmus, az út a monoteizmushoz** **Nemzeti vallások**

Tartalmi területek	Tartalom
Az ősi kultúrák vallásai	**A vallás fejlődésének szakaszai Mezopotámiában** **Babilónia és Asszíria vallása** **A mezopotámiai panteon** **Az egyiptomi vallás** **Az egyiptomi panteon** **Perzsa vallás** **Görög vallás** **Görög panteon** **Görög mitológia** **Római vallás** **Római panteon** **Rejtélyes vallások** **Kelta vallás** **Germán és szláv vallás** **A magyarok ősi hite**
Kolumbusz előtti vallások	**Az azték kultusz és panteon** **A maja kultusz és panteon, a halál utáni életbe vetett hit** **Az inkák kultusza és panteonja**

12. OSZTÁLY

SPECIFIKUS KOMPETENCIÁK (SC) ÉS A TANULÁSI TEVÉKENYSÉGEK PÉLDÁI (EAI)

C.G. 1 – Történelmi események és hitek és vallások folyamatainak értelmezése, a vallástörténetre jellemző időbeli és térbeli tájékozódási pontok, fogalmak és nyelv használatával, ésszerű magyarázatok és értelmezések kidolgozása céljából.

XII.SC.1.1. A világvallások alapvető fogalmainak meghatározása (pl. „nirvana”, „karma”, „univerzizmus”).
- A nirvana (vagy nibbāna) fogalmának magyarázata az indiai filozófiákban és vallásokban (***buddhizmus és dzsainizmus***), jelentésének elemzése mint végső cél (***teljes megszabadulás a szenvedéstől, a saṃsāra ciklusától és a ragaszkodásoktól***) - A karma különböző típusainak és megnyilvánulásainak osztályozása (***pl. sancita, prarabdha, kriyamana a hinduizmusban, vagy a szándék és a következmény alapján történő megkülönböztetés a buddhizmusban***), annak magyarázata, hogy ezek a kategóriák hogyan működnek a saṃsāra körforgásában, és hogyan befolyásolják az egyéni sorsokat az indiai vallások tanai szerint. - Az univerzalisztikus (szinkretikus vagy inkluzív) világnézet megnyilvánulásának leírása a kínai vallásokban, a konfucianizmus, a taoizmus és a buddhizmus kölcsönhatásának és összeolvadásának elemzése a népi gyakorlatokban.
XII.CS.1.2. A hinduizmus, a buddhizmus, a konfucianizmus, az iszlám stb. alapvető eszméinek magyarázata.
- A hinduizmus alapvető eszméinek (például Brahman, Atman, Karma, Dharma, Saṃsāra és Moksha) illusztrálása szent szövegekből (Védák, Upanisadok, Bhagavad Gita) vagy vallási gyakorlatokból vett példák segítségével. - A négy nemes igazság és a nyolcrétű ösvény leírása és magyarázata a buddhizmus alapvető eszméiként, elemzésük, hogy hogyan kínálnak diagnózist (szenvedés vagy dukkha) és utat a megszabaduláshoz (a nirvana eléréséhez), a karma és az anatman (nem-én) elvek megértésének bemutatása. - A konfucianizmus fő alapvető eszméinek (például a Ren – emberség, Li – rituálé, Xiao – szülői tisztelet és Junzi – nemes ember) reprodukálása.

C.G. 2 – Összehasonlítások és értékítéletek megfogalmazása olyan forrásokból származó információk felhasználásával, amelyek többféle perspektívát mutatnak be a történelmi eseményekre és a vallásokban zajló folyamatokra vonatkozóan.

XII.CS.2.1. A különböző vallások erkölcsi értékeinek társadalmi viselkedésre gyakorolt hatásának bemutatása.
- Etikai dilemmák és interperszonális konfliktusok megoldása az iszlám alapvető erkölcsi értékeinek (például igazságosság, őszinteség, együttérzés, nagylelkűség és felelősség) felhasználásával, bemutatva a Korán és a Szunnah elveinek alkalmazási képességét a kortárs társadalmi és személyes kontextusokban. - A judaizmus alapvető erkölcsi és etikai értékeinek (például a cédaka – igazságosság/jótékonyság, a tikun olám – a világ helyreállítása, Hesed – szerető jóság és az élet tisztelete) alkalmazása a kortárs társadalmi és interperszonális dilemmák megoldásában, bemutatva, hogy megértette, hogyan járulnak hozzá a törvény (Halakha) és a hagyomány a felelősségteljes viselkedés kialakulásához. - A keresztyénség alapvető etikai elveinek (például a felebarát szeretete, a megbocsátás, az önzetlen szolgálat és az igazságosság) alkalmazása a mai társadalmi és személyes kontextusokban, bemutatva azt a képességet, hogy komplex erkölcsi dilemmákat oldjon meg a bibliai parancsolatokra és Jézus Krisztus tanításaira hivatkozva.

C.G. 3 – A történelmi tapasztalatok és a keresztyén vallási sokszínűség értelmezése a polgári attitűdök alátámasztása érdekében

XII.CS.3.1. A főbb vallások történelmi terjedésének okainak és következményeinek azonosítása.
- A történelmi, kulturális és vallási okok (például az árja migrációk, a dravida hagyományokkal való szinkretizmus, a kasztrendszer kialakulása és a doktrínák alkalmazkodóképessége) közötti komplex kölcsönhatás értékelése, amelyek elősegítették a hinduizmus terjedését Dél- és Délkelet-Ázsiában - A buddhizmus ázsiai elterjedését előidéző főbb okok (például az elégedetlenség a hindu kasztrendszerrel, Buddha univerzális üzenete és Ashoka császári támogatása) kritikus és összehasonlító értékelése, kritikus elemzéssel annak hosszú távú hatásairól (társadalmi és etikai változások, a buddhista művészet és építészet fejlődése, A tanok iskolákra való felbomlása (mahájána és theraváda) az ázsiai kultúrákra gyakorolt hatása. - A judaizmus terjedésének okainak és hatásainak értelmezése (***száműzetés, migráció és diaszpóra révén***) és annak hatása a későbbi monoteista kultúrákra, különös tekintettel arra, hogy vallási és erkölcsi értékei (***igazságosság, társadalmi felelősség, a Törvény/Tóra tisztelete***) hogyan képezték a keresztyén etika fejlődésének alapját, kiemelve ezeknek az elveknek a folytonosságát és átalakulását az új vallás kontextusában.

C.G. 4 – Kritikus gondolkodás és stratégiák integrálása az önálló, együttműködésen alapuló és folyamatos tanuláshoz a keresztyénség történetéből vett példák segítségével

XII.CS.4.1. Prezentációk vagy tematikus projektek kidolgozása egy adott vallásról. [(11)]
- A sintó vallási értékek (például a tisztaság, a természettel való harmónia és a kami – isteni szellemek – imádata) ihlette személyes etikai elvek megfogalmazása, az ősök és a természet iránti tiszteletet kifejező rituális vagy művészi manifesztum (költészet, haiku vagy kalligráfia) megalkotása. - Vizuális útmutató készítése (pl. vázlatfüzet, digitális kollázs vagy infografika) készítése, amely bemutatja a zsidó vallási értékek (pl. sabbat, kásrut vagy cédaka – jótékonyság és igazságosság) központi szerepét a zsidó család és közösség életének szervezésében, hangsúlyozva, hogy ezek a vallási gyakorlatok hogyan alakítják az etikát és a kulturális identitást. - Etikai manifesztum vagy illusztrációs sorozat (pl. vizuális történetmesélő album vagy vers) alapvető protestáns vallási és erkölcsi értékek (***pl. kemény munka, egyéni felelősség, személyes jámborság, takarékosság vagy társadalmi lelkiismeret***) feltárására és szimbolikus tükrözésére, elemzve, hogy ezek hogyan befolyásolták a gazdasági fejlődést és a modern kultúrát (***a protestáns munkamorál)***.
XII.CS.4.2. A vallások közötti párbeszéd fontosságának érvelése a mai társadalomban.
- Multimédiás projekt kidolgozása (***pl. podcast, virtuális kiállítás vagy társadalmi kampány***), amely kiemeli a judaizmus és az iszlám közös vallási és erkölcsi témáit és értékeit (pl. az Isten egyediségében való hit, az igazságosság és az irgalmasság fontossága, valamint Ábrahám pátriárka öröksége), Olyan narratív keret létrehozása, amely elősegíti az interkulturális párbeszédet és leküzdíti a vallási intoleranciát a kortárs közszférában. - Olyan interaktív médiaformátum (***pl. oktatási szerepjáték, mobilalkalmazás vagy interaktív dokumentumfilm***) kidolgozása, amely feltárja és közvetíti az ortodox egyház és a római katolikus egyház közötti konvergenciapontokat és közös teológiai és erkölcsi értékeket. - Az etikus kommunikáció és tárgyalás modelljének újragondolása és kidolgozása a különböző vallási kisebbségi csoportok (***szekták vagy új vallási mozgalmak***) között. olyan eszközök (***mediációs kézikönyv vagy magatartási kódex***) kidolgozása, amelyek hangsúlyozzák a közös humanista értékeket (***emberi jogok, lelkiismereti szabadság***) és elősegítik a kölcsönös megértést, az elszigeteltség, a doktrinális manipuláció és a közösségi feszültségek leküzdését a nyílt párbeszéd előmozdításával.

12. OSZTÁLY

TANULÁSI TARTALOM

Tartalmi területek	Tartalom
A világ vallásai	**Bevezetés az ókori nagy kultúrákba**
India vallásai	**Hinduizmus: istentisztelet, fogalmi rendszer, ünnepek** **Dzsainizmus: istentisztelet, világnézet, alapgondolatok** **Buddhizmus: Buddha élete és tanításai** **A buddhizmus formái** **Alapvető eszmék, istentisztelet és erkölcsi tanok**
Kína vallásai	**Univerzalizmus** **Konfucianizmus** **Konfuciusz élete és tanításai** **Taoizmus** **Lao-Tzu tanításai**
Japán ősi vallása	**Sintoizmus** **Kultusz, istenségek, világnézet, ünnepek**
Judaizmus	**A judaizmus kialakulása és fejlődése** **A judaizmus sajátosságai, a zsidó élet, ünnepek**
Keresztyénség	**Jézus Krisztus élete és tanításai** **Jézus Krisztus történelmi perspektívából** **A keresztyénség terjedése, rövid története** **A keleti egyház: ortodoxia** **A nyugati egyház: római katolikusok, görög katolikusok, protestánsok**
Iszlám	**Az iszlám alapítása** **Mohamed élete és tanításai** **A Korán** **Fogalmi rendszer, világszemlélet** **Iszlám fundamentalizmus**
Szekták, áramlatok, alternatív vallások	**Mozgalmak a keresztyén egyházon belül** **Szekták rövid története**

MÓDSZERTANI JAVASLATOK

A módszertani javaslatok alapvető iránymutatást nyújtanak a Vallástörténelem óráin alkalmazott tanítás-tanulás-értékelés tevékenységek tervezéséhez, szervezéséhez és hatékony lebonyolításához a teológia osztályokban. Céljuk, hogy támogassák a pedagógust az oktatási folyamat személyre szabásában, modern, interaktív, a mai diákok profiljához igazodó módszerek alkalmazásával, beleértve a digitális kompetenciák fejlesztését is.

A jelenlegi tanterv a **Vallástörténelem** tantárgy számára a tanulóközpontú megközelítést hangsúlyozza. Kiemeli a diák aktív részvételét a tanulási folyamatban, a vallási tartalmak mindennapi élethez való kapcsolását, a tanulás társas dimenzióját – együttműködés, kooperáció, empátia –, valamint a diákok felelősségvállalását saját erkölcsi, lelki és állampolgári fejlődésükért. Emellett előtérbe helyezi a 21. századi tanuláshoz szükséges digitális és média kompetenciák fejlesztését.

A. Didaktikai stratégiák – a hagyományos módszerek újraértékelése és új megközelítések

Az oktatás specifikus céljainak eléréséhez és a releváns kompetenciák kialakításához szükséges a változatos módszerek alkalmazása, amelyek ötvözik a kritikai gondolkodást, a kreativitást, a reflexiót és a technológiát. Az alábbiakban röviden bemutatunk egy listát a hagyományos és modern módszerekről, valamint azokról a módszerekről, amelyek a digitális kompetenciák fejlesztését támogatják, és alkalmazhatók a Vallástörténelem óráin.

1. Hagyományos és modern módszerek

- **Magyarázat és narratív előadás** – Koherens módon mutatja be a teológiai témákat, a diákok megértési szintjéhez igazítva; különösen alkalmas bibliai, patrisztikai szövegek elemzésére.
- **Heurisztikus beszélgetés** – A jól megfogalmazott kérdések révén ösztönzi a diákok gondolkodását, és segíti a vallási igazságok személyes felfedezését; alkalmazható vallási fogalmak bemutatásánál.
- **Magyarázó olvasás és bibliai szöveg értelmezése** – Segíti a Vallástörténelem tanulását, hangsúlyozva a szakkifejezések megértését, a morális jelentést és a mindennapi életben való alkalmazhatóságot.
- **Esettanulmány** – Segíti a diákokat abban, hogy komplex etikai helyzeteket (pl. abortusz, eutanázia, társadalmi igazságosság) a vallási morál szemszögéből elemezzenek, a saját tapasztalataik vagy különböző társadalmi események alapján.
- **Tematikus portfólió** – Fejleszti a diákok kitartását összetett témák feldolgozásában, az önálló tanulást, az együttműködési képességeket és az önértékelést; a félév során személyes reflexiókat, vallási szövegelemzéseket, vallási témájú filmkritikákat gyűjtenek.
- **Érvelő esszé** – A diákok gyakorolják a véleményformálást és a koherens érvelést különböző mindennapi események vagy összetett témák kapcsán, pl.: „Kompatibilis-e a hit a tudománnyal?”, „Mit jelent a vallásszabadság a mai társadalomban?”
- **Akadémiai vita (Oxford-style)** – Fejleszti a kritikai gondolkodást, az érvelést és az intellektuális empátiát; morális vagy vallási dilemmákra fókuszál: „Megvehető-e a boldogság pénzzel?”, „Ütközik-e a vallás az emberi jogokkal?”
- **Összehasonlító olvasás** – Fejleszti az analitikus gondolkodást és a tudás összekapcsolását, vallási szövegek összevetésével irodalmi vagy filozófiai szövegekkel közös témákban (pl. szeretet, szenvedés, üdvösség).

2. Digitális kompetenciákat fejlesztő módszerek

A Vallástörténelem tanítása a középiskolában igazodjon a diákok digitális valóságához, lehetőséget biztosítva számukra, hogy egyszerre fejlesszék erkölcsi gondolkodásukat és digitális készségeiket. Ajánlott módszerek:

- **Vallásos WebQuest** – A diákok online, megbízható források felhasználásával kutatnak témákat (pl. „Európai jótékonysági szervezetek és diakóniai formák”), az eredményt infografikák, prezentációk vagy digitális plakátok formájában mutatják be.
- **Digitális tartalom készítése** – Podcastok, rövid videók, interaktív prezentációk vagy vizuális anyagok készítése vallási témákban.

- **Oktatási platformok használata** – Google Classroom, Moodle, Padlet alkalmazása a tananyagok és tevékenységek szervezésére.
- **Interaktív kvízek (Kahoot, Quizizz)** – Ismétléshez, értékeléshez, illetve a figyelem felkeltésére egy-egy óra elején.
- **Tematikus blog készítése** – Osztályblog létrehozása, ahol a diákok reflexiókat, esszéket, kirándulási élményeket, film- vagy dokumentumfilm-értékeléseket osztanak meg; fejleszti a média-, digitális és érvelő íráskészséget.
- **Virtuális túrák és kiterjesztett valóság (AR)** – Vallási helyszínek virtuális látogatása (pl. Jeruzsálem – Via Dolorosa, Horeb-hegy, protestáns templomok); AR-alkalmazások használata a vallási helyek és szimbólumok felfedezésére.
- **Online együttműködéses projektek** – Különböző osztályok vagy iskolák diákjai online dolgoznak együtt egy erkölcsi-vallási témán, pl. e-könyvek, imagyűjtemények vagy fiatalok hitéről szóló beszámolók készítése.

3. A „zöld” kompetenciák fejlesztését támogató módszerek

A keresztyén tanítás szerint a teremtett világ Isten ajándéka, és az ember hivatása a teremtés gondozója. A vallási nevelés fejlesztheti a diákokban a teremtés iránti szeretetet, amely Isten iránti szeretetük kifejezése is, rámutatva, hogy a természet pusztítása nem csupán ökológiai, hanem spirituális probléma is: a kapcsolat megszakadása Istennel, embertársainkkal és a világgal. A zöld kompetenciák fejlesztésére az alábbi módszerek alkalmazhatók a Vallástörténelem óráin:

- **Interaktív bibliai olvasás** (digitális alkalmazásokkal) – Az alkalmazások vagy Wordwall/Google Forms feladatok segítségével a diákok azonosítják a teremtésről szóló bibliai szövegeket, a teremtés védelmére vonatkozó parancsokat, valamint az olyan erényeket, mint mértékletesség, irgalmasság, hála, alázat. Összegyűjthetnek bibliai idézeteket és tanításokat, amelyek a keresztyén ökológiát alapozzák.

- **Ökológiai témájú teológiai viták** – A diákok vallási szemszögből érvelnek bibliai idézetek felhasználásával, például: „A szennyezés az ember modern bűne?”, „Lehetséges-e a teremtés megszentelése egy iparosított világban?”, „Hogyan élhetünk keresztyén módon harmóniában a természettel?”

- **Projektalapú tanulás** – Diákok csapatban készíthetnek interdiszciplináris multimédiás projekteket (prezentáció, plakát, mini-dokumentumfilm vagy weboldal).

- **Podcast készítése vallási témában** – A diákok (tanári segítséggel) podcastot készíthetnek, például: „Mit mond a Biblia a természet iránti gondoskodásról?”, „Hogyan egyeztethető a fejlődés a szentséggel?”, „Miért problémás a fogyasztói társadalom spirituális szempontból?”. Meghívhatók külső szakértők: pl. lelkipásztor, egyetemi oktatók, keresztyén környezetvédők.

- **Közösségi részvétel (Service learning vallási kontextusban)** – Diákok bekapcsolódhatnak önkéntes környezetvédelmi akciókba, információs kampányokba keresztyén üzenetekkel („A teremtés Isten ajándéka, nem a közömbösség helye!”, „A mértékletesség a könyörületes szívből kezdődik”), vagy imádságos alkalmak szervezésébe a környezet védelméért (iskola-család-gyülekezet partnerségben).

A módszerek sokszínűsége és a mai kontextushoz való igazítása lehetővé teszi, hogy a Vallástörténelem órái olyan tér legyenek, ahol a diákok:

- helyesen értelmezik az erkölcsi értékeket és szerepüket a személyes és társadalmi fejlődésben;
- hitelesen élnek és felelősségteljesen cselekednek;
- belső és érzelmi egyensúlyukat a hit fényében fejlesztik;
- gyakorolják a digitális és társas kompetenciákat;
- megerősítik spirituális identitásukat, értékeiket és a hitközösséghez való tartozásukat.

B. A tartalmak feldolgozása

A tartalmak feldolgozása rugalmasságot igényel a pedagógustól, hangsúlyozva:

- a diákok élet- és tapasztalati tudásának hasznosítását;
- a tananyagtartalmak gyakorlati jellegének kiemelését, valós élethez kapcsolódó jelentőségteljes tanulási helyzetek teremtésével;

- differenciált megközelítést a tanulási tartalmak feldolgozásában a diákok tapasztalatai és társadalmi környezete alapján;
- kapcsolatépítést a tantárgy és más tantárgyak között.

A tantervben szereplő tartalmak nem konkrét óratémák, hanem tematikai egységek. Egy tanév során 10–17 egység feldolgozása lehetővé teszi, hogy a tananyagot több órán keresztül, a témák összetettsége, az osztály szintje és a közösség sajátosságai szerint dolgozzák fel.

A tartalmak feldolgozásának sorrendje nem előre meghatározott a tantervben. A pedagógus szabadon, személyre szabottan tervezheti a témák sorrendjét, figyelembe véve a tantárgy logikáját, a közösség vallási életének sajátosságait, valamint más tantárgyak témáival való összefüggéseket.

A teológiai terület sajátosságait figyelembe véve a következő tartalomfejlesztési mátrix került alkalmazásra:

- A tartalmak feldolgozásában elsősorban felekezeti jellegű elemek (bibliai szövegek) használhatók, melyeket minden osztályban javasolt bevonni. Ezeket nem önálló tartalmi egységként elemzik, hanem a korábban említett tematikák illusztrálására szolgálnak.

C. Tanulási környezetek és tanulási terek

A Vallástörténelem óráknak nemcsak a morális és spirituális fejlődést kell szolgálniuk, hanem a modern, a diák egész személyiségét fejlesztő oktatás követelményeinek is meg kell felelniük. Ehhez változatos tanulási kontextusok és terek alkalmazása szükséges, amelyek elősegítik az aktív és együttműködő tanulást, a kompetenciák fejlesztését, a diákok érzelmi és lelki egyensúlyát, a közösséghez és a valós élethez való kapcsolódást.

1. Oktatási terek

- **Rugalmasan berendezett termek** – könnyen átrendezhető bútorok az egyéni, páros vagy csoportos munkához; így zökkenőmentesen váltható a frontális oktatás és a kollaboratív tevékenységek között.
- **Csendes, reflexiós sarkok** – az osztályban kialakított intim terek (ikonok, gyertyák, motiváló idézetek) a személyes imádság, meditáció vagy naplóírás helyszínei lehetnek, használhatók az óra elején vagy az önismereti feladatok során.

2. Hibrid tanulás (fizikai és digitális)

- **Blended learning** – az órák és online tevékenységek kombinálása; pl. házi feladatok platformokon keresztül, videó- vagy audioanyagok a reflexiókhoz, vitákhoz.
- **Rövid szekvenciák** – rövid digitális anyagok (videók, idézetek, versetek, képek) a beszélgetések elindításához vagy a könnyen megjegyezhető „keresztyén bölcsességcsomagok” biztosításához.

3. Virtuális és kiterjesztett valóság (VR/AR)

- **Virtuális látogatások** – vallási helyszínek, múzeumok, templomok vagy bibliai helyszínek felfedezése az osztályban, kiegészítve kutatással, prezentációkkal vagy írásos reflexióval.
- **Szimulációk és rekonstrukciók** – alkalmazások használata bibliai események vagy történelmi korok rekonstruálására a vallási kontextus és spirituális üzenet mélyebb megértése érdekében.

4. Személyre szabott és adaptív tanulás

- **Személyre szabott tanulási utak** – differenciált feladatok a diákok igényei, szintje, érdeklődése és vallási tapasztalata alapján.
- **Minden diák számára hozzáférhető formák** – írás, szóban, rajzolással vagy hangfelvétellel való kifejezés lehetősége, a vallási gondolatok autentikus és elérhető megosztásához.

5. Együttműködés és közösségi részvétel

- **Csapat- vagy iskolák közötti projektek** – közös vallási vagy morális témájú tevékenységek.
- **Oktatási vagy társadalmi kampányok** – önkéntes akciók, kiállítások, kampányok szervezése az iskolában vagy a közösségben, a keresztyén értékek, pl. szolidaritás, megbocsátás, embertárs tisztelete népszerűsítésére.

6. Spirituális és érzelmi gyakorlatok

- **Imádság vagy csendes percek** – rövid imák, meditációs csend vagy vallásos reflexió hallgatása az óra elején vagy végén.

7. Mesterséges intelligencia a tanulás támogatására (tanári irányítás mellett)

- **AI-alkalmazások** – a diákok AI segítségével fedezhetik fel a vallási tartalmakat, a tanár útmutatásával.
- **Kiegészítő magyarázatok és példák** – az AI szintetizál, definíciókat és példákat ad a jobb megértéshez.
- **Tanári felügyelet és célkitűzés** – a pedagógus irányítja az AI használatát, célokat határoz meg, és figyelemmel kíséri a diákok előrehaladását.
- **Személyre szabott visszajelzés** – az AI alkalmazkodik a diákok ritmusához, segít kérdések feltevésében, prezentációk készítésében és a morális-vallási értékek feldolgozásában.

Összegzés:
Ezeknek a kontextusoknak és tanulási tereknek a kihasználásával a diák a tanulási folyamat középpontjába kerül, aktív résztvevővé válik, nem pusztán információbefogadóvá. Nemcsak kognitív kompetenciái fejlődnek, hanem érzelmi és spirituális dimenziója is, kialakul a kapcsolat a hagyomány és az innováció, a hit örök értékei és a mai társadalom követelményei között. A vallás tantárgy élő, valósághoz kötött, a karakterre, attitűdökre és személyes döntésekre formáló hatással bír.

D. Értékelési szempontok és módszerek

A Vallástörténelem bekerült a szakközépiskolai érettségi vizsgatárgyai közé, így az értékelés kiemelt szerepet kap a diákok tanulási útjának alakításában. Az értékelésnek tükröznie kell a kognitív és spirituális kompetenciák fejlesztését, valamint a morális és vallási értékek gyakorlati alkalmazását a személyes és közösségi életben.

1. Az oktatás–tanulás–értékelés organikus kapcsolata

Az értékelés a Vallástörténelem óráin szorosan kapcsolódik a tanuláshoz és a tanításhoz, így egy dinamikus, koherens rendszert alkot. Nem különálló tevékenység, hanem folyamatos folyamat, amely értékes visszajelzést ad a diák és a pedagógus számáraAz organikus kapcsolat jellemzői:

- a tanítási stratégiák igazítása a kezdeti, folyamatközi és záró értékelések eredményei alapján;
- a tanulás a valódi kompetenciák fejlesztésére irányul, nem csupán a tudás felhalmozására;
- a diák motiválása a fejlődés elismerésével és a személyes reflexió értékelésével;
- az értékelés összhangja a nevelési célokkal.

Az értékelés segíti a diák önismeretének és a keresztyén értékek vállalásának fejlődését, valamint a tanítás és tanulás folyamatos fejlesztését az osztály valós szintjének megfelelően

2. Az értékelés mint motiváció és szabályozás

Az értékelés két fő funkciót szolgál: a **szabályozást** és a **motivációt**.

- **Pedagógusi szempontból:** visszajelzést ad a módszerek hatékonyságáról, a diákok fogalmi és értékbeli megértéséről, valamint az egyéni fejlődésről; szükség esetén tartalomismétlésre vagy adaptálásra ösztönöz.

- **Diák szempontból:** a személyes fejlődést értékeli, támogatja az aktív, hiteles részvételt, az önismeretet és a felelősségvállalást, segítve a tudatos döntést a további tanulmányokról vagy a pályaválasztásról.

3. Értékelési módszerek

a) Hagyományos (szummatív és formatív) értékelés

- Írásbeli tesztek (objektív és szubjektív feladatok);
- Szóbeli értékelés (érvelő válaszok, esszék);
- Az egységek végén ellenőrző kérdések és feladatok.

b) Modern / alternatív értékelési módszerek

- **Portfólió:** személyes reflexiók, esszék, spirituális naplók, kreatív alkotások gyűjtése;
- **Tematikus projektek:** egyéni vagy csoportos dokumentáció és gyakorlati alkalmazás;
- **Gyakorolt önértékelés:** diákok saját reflexiójuk alapján értékelik tudásukat és belső viszonyulásukat;
- **Szisztematikus megfigyelés:** részvétel, vitákban való részvétel, viselkedés és attitűdök;
- **Tanulási termékek értékelése:** plakátok, prezentációk, művészi vagy digitális alkotások;
- **Esettanulmányok és morális dilemmák:** kritikai gondolkodás és keresztyén értékek alkalmazásának vizsgálata;
- **Gyakorlati tevékenységek:** erkölcsi, filantróp vagy spirituális akciók, értékelés napló vagy portfólió alapján.

c) Digitális és interdiszciplináris kompetenciákat fejlesztő módszerek

- Technológiai projektek: prezentációk, videók, podcastok;
- Digitális portfóliók: anyagok rendszerezése Google Classroom, Moodle platformokon

4. Az egyéni fejlődés kiemelése

Az értékelés fókusza a diák előrehaladása, nem az összehasonlítás másokkal. A cél a kognitív, érzelmi és spirituális fejlődés, a reflexió, döntéshozatal, megbocsátás, szolidaritás képességének erősítése, valamint a keresztyén értékek belsővé válása.

Az értékelés legyen **önismereti, reflexiós és személyes elköteleződést támogató folyamat**, különösen az érettségi vizsga esetén, ahol:

- átfogó (minden tanulási dimenziót figyelembe vesz);
- személyre szabott (a diák ritmusához és profiljához igazodik);
- motiváló (ösztönzi a tudásvágyat, a hit elmélyítését és autentikus megélését).

E. Érettségi tantárgyként – következmények az oktatás–tanulás–értékelés folyamatára

Az érettségi vizsga értékelése során a következőkre kell figyelni:

- Világos és koherens szóbeli vagy írásbeli kifejezés;
- Teológiai ismeretek bibliai, keresztyén hagyománybeli és morális reflexiókon alapulva;
- Morális és vallási érvelési képesség;
- Értékek belsővé tétele és alkalmazása személyes és társadalmi kontextusban.

Felkészülési módszerek:

- Írásbeli próbavizsgák, érvelési és vitakészség fejlesztése;
- Szövegértelmezés gyakorlása;
- Aktualitásokon alapuló reflexiók;
- Tesztalapú felkészítés a gyors, objektív értékeléshez (pl. Scantron, online platformok).

Tesztfelkészüléshez javasolt módszerek:

- Tesztgyakorlás a formátum megismeréséhez;
- Strukturált jegyzetek és összefoglalók;
- Quiz-játékok és versenyek a motiváció növelésére;
- Grafikus szervezők (mentális/konceptuális térképek, logikai sémák);
- Logikai asszociációk és mnemonikai eszközök a könnyebb memorizálásért;
- Bibliai magyarázatok és történetek a mélyebb megértésért;
- Kollaboratív tanulás (peer learning) és reciprocal teaching a kritikai gondolkodás fejlesztésére.

A hatékony oktatás egyszerre támogatja a logikus tanulást és az aktív memorizálást, kiegészítve a hagyományos eszközöket (tankönyv, munkalapok, tesztgyűjtemények) vizuális segédeszközökkel, válaszkártyákkal, plakátokkal és automatikusan javítható gridekkel.

F. Az oktatás–tanulás–értékelés adaptálása a különböző tanulói csoportokhoz

A Vallástörténelem óráin kiemelten fontos a **tanítási stratégiák, tartalmak és értékelési módszerek adaptálása** a diákok sokféle igényéhez, különösen a **speciális oktatási szükségletű vagy fogyatékkal élő tanulók esetében**.

Ez a következőket jelenti:

- **Aktív, diákcentrikus módszerek alkalmazása**, amelyek ösztönzik a részvételt, az empátiát és a személyes reflexiót;
- **Feladatok személyre szabása** a diákok tanulási ritmusához és stílusához igazítva;
- **Oktatási anyagok adaptálása** vizuálisan, auditív módon vagy tapintható formában a fogyatékosság típusától függően;
- **Folyamatos, formatív értékelés**, amely konstruktív visszajelzést ad, és a diák egyéni fejlődését támogatja;
- **Szoros együttműködés** a támogató tanárokkal, iskolai tanácsadóval és a családdal az inkluzív tanulási környezet biztosítása érdekében;
- **Minden diák potenciáljának kiaknázása** és a befogadó, támogató osztályközösség kialakítása.

Az adaptált tanítási, tanulási és értékelési folyamat célja, hogy **minden diák aktívan részt vehessen**, fejlődjön tudásban, érzelmi és spirituális dimenzióban egyaránt, és megtapasztalja az inkluzív, támogató közösség értékeit.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
Enyedi Csaba Márton	Preot-profesor	Liceul Vocational Reformat, Tg.Mures
Zalányi Erzsébet	Profesor gr. I	Liceul Vocational Reformat, Tg.Mures

RESPONSABILI/COORDONATORI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Zăbavă Mihaela	Consilier/Prof. gradul I	CNCE	Responsabil
Pâslaru Cătălin	Inspector general MEC	MEC	Responsabil
Püsök Sarolta	Prof.univ.	UBB	Coordonator științific
Bustya Janos	Pr. Prof.	Bis. Reformata	Coordonator GL

Anexa nr. 135

Programa școlară
pentru disciplina

Literatură universală
Cultul Baptist

Clasele a XI-a – a XII-a

Curriculum de specialitate (CS)
Filiera vocațională, profil teologic
specializarea teologie baptistă

Învățământ liceal

- 2026 –

Anexa nr. 135
Programa școlară pentru disciplina *Literatură universală,* Cultul Baptist, clasele a XI-a și a XII-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea teologie baptistă*

NOTĂ DE PREZENTARE

Prezenta programă școlară completează curriculumul pentru *disciplinele teologice de specialitate Cultul Baptist*, cu aplicare pentru clasele din învățământul liceal, *filiera vocațională, profil teologic, specializarea teologie baptistă*, forma cu frecvență la zi, începând cu anul școlar 2026-2027. Pentru această categorie de clase, conform planurilor-cadru pentru învățământul liceal, forma cu frecvență la zi, aprobate ca anexe la OMEC nr. 4350/ 2025, studiul disciplinei are următoarea alocare orară săptămânală, defalcată pe segmentul *curriculum de specialitate* (CS):

An de studiu	Clasa a IX-a	Clasa a X-a	Clasa a XI-a	Clasa a XII-a
Tip segment curricular	CS	CS	CS	CS
Nr. săptămânal de ore	-	-	1	1

Studiul disciplinei ***Literatură universală –*** *Cultul Creştin Baptist (Licee Teologice Baptiste)* în ciclul superior al liceului se focalizează pe realizarea unei viziuni de ansamblu asupra domeniului religios, care să ofere elevilor posibilitatea de a-şi forma propriul sistem de valori prin raportarea la valorile universale.

Disciplina ***Literatură universală*** se studiază pe durata a doi ani, câte o oră pe săptămână, şi îşi propune familiarizarea elevilor cu mari creaţii literare ale spiritului uman, alese în raport cu o temă dominantă, respectiv **Incluziune, diversitate și egalitate de șanse.** Literatură universală este o disciplină atât de cultură generală, cât și religioasă, cu o programă şcolară concepută în corelaţie cu alte discipline teologice, contribuind în mod activ la formarea unor competenţe, valori şi atitudini specifice care fundamentează dezvoltarea culturii religioase şi a celei generale a elevului, formarea personalităţii şi a profilului spiritual ale acestuia. Astfel, această disciplină şcolară îi pregăteşte pe elevi pentru înţelegerea diferenţelor dintre valorile specifice diferitelor religii, pentru integrarea în comunităţi variate din punct de vedere al convingerilor, pentru acceptarea diversităţii şi susţinerea coeziunii la nivelul comunităţii şi pentru înţelegerea contribuţiei creştinismului la cultura şi civilizaţia universală.

Programa școlară cuprinde: *notă de prezentare, competenţe generale, competenţe specifice asociate conţinuturilor, sugestii metodologice și bibliografie*. Competenţele generale şi competenţele specifice vizează următoarele domenii: relaţii interpersonale şi inter-religioase, domeniul moral-comportamental, aspecte practic-aplicative, relaţiile interdisciplinare,comunicare.

Conţinuturile propuse sunt asociate competenţelor specifice, fapt care permite profesorului să realizeze conexiuni între ceea ce învaţă elevul şi scopul pentru care învaţă. O anumită competenţă specifică poate fi atinsă prin diferite unităţi de conţinut, neexistând o corespondenţă biunivocă între acestea. Conţinuturile completează domenii de conţinut care vizează atât probleme teoretice de religie, cât şi de teologie aplicată şi sunt corelate cu achiziţiile dobândite de elevi în perioada anterioară (clasele a IX- şi a X-a).

Sugestiile metodologice oferă cadrelor didactice recomandări privind modalităţi didactice concrete de utilizare a curriculumului în proiectarea şi realizarea activităţilor de predare-învăţare-evaluare.

Programa se adresează atât profesorilor de ***Literatură universală***, precum şi autorilor de manuale şcolare, fiind concepută astfel încât să încurajeze creativitatea didactică şi adecvarea demersurilor didactice la particularităţile elevilor prin stabilirea ordinii studierii anumitor unităţi de conţinut, prin adaptarea acestora la specificul clasei de elevi, prin valorificarea experienţei de viaţă a elevilor şi a specificului comunităţii din care aceştia fac parte.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

C.G.1	**Înțelegerea și interpretarea textelor literare din literatura universală**
C.G.2	**Valorificarea lecturii literare ca mijloc de formare culturală, etică și estetică a propriei identități**
C.G.3	**Dezvoltarea competențelor de interpretare personală, argumentare și gândire critică**

CLASA a XI-a LITERATURĂ UNIVERSALĂ

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

***C.G. 1* – 1.1 Înțelegerea și interpretarea textelor literare din literatura universală**

1.1. Identificarea elementelor de context cultural, istoric și artistic care influențează o operă literară
- *elaborarea unei „fișe de context" pentru o operă studiată (autor, epocă, curent, influențe culturale)* - *realizarea unei linii cronologice interactive cu repere culturale și literare esențiale* - *lectură dirijată și discuție: „Cum reflectă textul spiritul epocii sale?"*
1.2. Explicarea particularităților unei opere în raport cu curentul literar sau epoca de proveniență
- *asocierea unor fragmente din opere diferite pentru identificarea trăsăturilor comune de curent literar* - *exercițiu de grup: redactarea unui scurt comentariu comparativ între două texte aparținând aceluiași curent* - *realizarea unui mini-prezentări vizuale (poster, slide) despre un curent literar studiat*
1.3. Analizarea relației dintre text și contextul său de creație prin utilizarea unor concepte literare de bază
- *analiza ghidată a unui fragment folosind concepte precum „temă", „motiv", „viziune asupra lumii"* - *dezbatere: „Este textul mai mult produsul epocii sau expresia personalității autorului?"* - *scriere reflexivă: comentariu despre modul în care contextul dă sens unei opere*

***C.G. 2* - Valorificarea lecturii literare ca mijloc de formare culturală, etică și estetică a propriei identități**

2.1. Identificarea valorilor etice și estetice transmise de operele literare universale.
- *realizarea unei „hărți a valorilor" dintr-o operă (curaj, iubire, dreptate, adevăr)* - *discuție comparativă: „Ce valori morale regăsim în această operă față de realitatea actuală?"* - *scriere reflexivă: „Ce virtute sau atitudine m-a inspirat din textul studiat?"*
2.2. Reflecția asupra problemelor umane fundamentale evidențiate în texte.
- *seminar tematic: „Destinul și libertatea în literatura universală"* - *activitate de grup: alegerea unui citat reprezentativ și discutarea relevanței lui astăzi* - *eseu-reflecție: „Ce învăț din această operă despre condiția umană?"*
2.3. Exprimarea reacțiilor personale față de personaje, teme și idei literare.
- *scrisoare imaginară către un personaj sau autor* - *discuție: „Ce aș fi făcut eu în locul personajului X?"* - *crearea unui jurnal de lectură ilustrat (citări, reacții, desene, reflecții)*

C.G. 3 **Dezvoltarea competențelor de interpretare personală, argumentare și gândire critică**

3.1. Formularea unor idei proprii despre semnificațiile unei opere literare.
- *jurnal de lectură: elevii notează impresii și interpretări personale după lectură* - *atelier de interpretare: „Ce simbolizează personajul principal pentru mine?”* - *discuție dirijată: „Cum se schimbă sensul operei prin prisma experienței personale?”*
3.2. Susținerea interpretării prin argumente textuale și concepte teoretice elementare.
• *exercițiu de identificare a fragmentelor care susțin o idee interpretativă* • *elaborarea unui mini-eseu argumentativ („Demonstrează că tema centrală a operei este…”)* • *prezentare în perechi: argumentarea unei interpretări diferite asupra aceluiași text*
3.3. Analizarea structurii și a limbajului unei opere pentru a evidenția tema și mesajul.
- *exercițiu de analiză pe segmente: compoziție, personaje, ton, simboluri* - *maparea vizuală a textului – schemă de structură narativă sau poetică* - *discuție în grup: „Cum contribuie limbajul la transmiterea mesajului?”*

CLASA a XI-a LITERATURĂ UNIVESALĂ

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
I. Introducere în literatura universală	1. Literatura ca expresie a experienței umane 2. Ce înseamnă universalitate în artă și literatură 3. Relația dintre text, context și receptare
II. Mit, simbol și arhetip în literatura universală	1. Miturile fondatoare (mitul creației, eroul civilizator, iubirea și moartea) 2. Arhetipuri literare: eroul, călătoria, mentorul, tentația, sacrificiul 3. Exemple de texte: Odiseea (Homer), Epopeea lui Ghilgameș, mituri biblice, fragmente din Divina Comedie (Dante)
III. Marile teme ale umanității în literatura clasică	1. Destinul și libertatea – Oedip Rege (Sofocle), Hamlet (Shakespeare) 2. Iubirea și moartea – Romeo și Julieta (Shakespeare), Tristan și Isolda 3. Puterea și corupția – Macbeth (Shakespeare), Don Quijote (Cervantes)
IV. Curente literare și estetice	1. Antichitatea și valorile clasice: echilibru, armonie, rațiune 2. Umanismul și Renașterea – afirmarea omului și a libertății spiritului 3. Clasicismul și valorile ordinii, rațiunii, perfecțiunii formei 4. Iluminismul și idealurile de libertate și cunoaștere.

Domenii de conținut	Conținuturi
	5. Exemple: Montaigne, Molière, Voltaire, Goethe
V. Romantismul european	1. Viziunea romantică asupra lumii: natura, visul, libertatea, revolta 2. Tema geniului și a destinului tragic 3. Autori: Byron, Hugo, Lermontov, Eminescu (în context universal)
VI. Realismul și naturalismul	1. O nouă viziune asupra omului și societății 2. Construcția realistă a personajului 3. Exemple: Balzac, Flaubert, Tolstoi, Dostoievski, Zola
VII. Reflecție finală	1. Literatura ca oglindă a lumii și expresie a spiritului uman 2. Lectura ca experiență de autocunoaștere

CLASA a XII-a LITERATURĂ UNIVERSALĂ

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

***C.G. 1* – 1.1 Înțelegerea și interpretarea textelor literare din literatura universală**

1.1. Compararea modului în care diferite epoci și culturi reflectă teme universale
- *lectură comparată: fragmente din autori din epoci diferite (ex: Homer vs. Dostoievski)* - *realizarea unui tabel comparativ tematic („iubirea în romantism și modernism”)* - *dezbatere: „Este tema libertății tratată diferit în est și vest?”*
1.2. Interpretarea unei opere prin raportare critică la curente estetice sau alte texte canonice
- *exercițiu intertextual: identificarea ecourilor unei opere clasice într-o creație modernă* - *analiză comparativă între texte canonice (ex: Shakespeare – Camus)* - *prezentare: „Cum rescrie modernitatea miturile antice?”*
1.3. Evaluarea contribuției unei opere sau a unui autor la patrimoniul literar universal
- *cercetare documentară despre influența unui autor (Goethe, Kafka, Márquez etc.)* - *redactarea unui eseu argumentativ: „De ce X este o voce universală?”* - *colocviu în grup: „Ce opere merită considerate clasice?”*

***C.G. 2* - Valorificarea lecturii literare ca mijloc de formare culturală, etică și estetică a propriei identități**

2.1. Analizarea relevanței mesajului literar pentru experiențele și valorile contemporane
- *discuție în grup: „Ce ar spune autorul X despre lumea de azi?”* - *crearea unui vlog/eseu digital despre actualitatea unui text clasic.* - *analiză comparativă între o temă literară și un eveniment contemporan.*
2.2. Formularea unor perspective personale privind rolul literaturii în cultivarea sensibilității și a gândirii critice
- *scriere reflexivă: „Ce m-a învățat literatura universală despre umanitate?”* - *masa rotundă: „De ce mai citim clasici astăzi?”* - *crearea unui colaj literar cu citate reprezentative despre puterea lecturii.*
2.3. Crearea de produse culturale care reflectă înțelegerea personală a valorilor universale
- *realizarea unui portofoliu tematic („Eroul universal”, „Condiția umană în literatură”)* - *scriere creativă inspirată de o operă (rescriere, jurnal de personaj, poezie de răspuns)* - *organizarea unui „festival literar” sau expoziție virtuală cu teme universale*

***C.G. 3* Dezvoltarea competențelor de interpretare personală, argumentare și gândire critică**

3.1. Elaborarea unei interpretări personale bazate pe conexiuni intertextuale și culturale
- *proiect: interpretarea unei opere prin paralelă cu un film, operă de artă sau piesă muzicală* - *exercițiu de scriere: eseu despre o temă universală ilustrată în mai multe texte* - *prezentare creativă: „O poveste universală spusă prin culturi diferite”*

3.2. Argumentarea punctelor de vedere prin raportare la curente critice sau texte complementare
- lectură critică a unui text teoretic și aplicarea ideilor în analiza unei opere *- discuție dirijată: „Cum se schimbă sensul unei opere în lumina teoriei feministe/existențialiste etc.?”* *- scriere critică scurtă: interpretare a unui fragment prin prisma unei perspective teoretice*
3.3. Evaluarea diverselor perspective interpretative asupra unei opere
- analiza comparativă a două interpretări critice asupra aceluiași text *- dezbatere: „Este eroul tragic un model moral?”* *- redactarea unui comentariu meta-literar (reflectând asupra actului interpretării)*

CLASA a XII-a LITERATURĂ UNIVESALĂ

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
I. Literatura modernă și criza valorilor	1. Modernismul și ruptura de tradiție 2. Noile forme ale expresiei artistice: fragmentarism, simbol, ambiguitate 3. Exemple: Baudelaire, Rimbaud, Kafka, Proust, Joyce
II. Omul modern între căutare și absurd	1. Tema alienării, a lipsei de sens și a libertății interioare 2. Autori: Camus, Sartre, Hesse, Kafka 3. Texte: Străinul, Procesul, Siddhartha
III Literatura existențială și umanismul modern	1. Omul confruntat cu istoria, războiul, responsabilitatea 2. Exemple: Remarque, Malraux, Soljenițîn, Orwell 3. Texte: Pe frontul de vest nimic nou, 1984
IV. Magicul și fantasticul în literatura secolului XX	1. Realismul magic și reinterpretarea miturilor 2. Autori: Gabriel García Márquez, Jorge Luis Borges, Italo Calvino 3. Texte: Un veac de singurătate, Aleph
V. Literatura postmodernă și pluralitatea sensurilor	1. Ironie, intertextualitate, jocul cu formele și limbajul 2. Exemple: Umberto Eco, Milan Kundera, Salman Rushdie 3. Texte: Numele trandafirului, Insuportabila ușurătate a ființei
VI. Dialogul culturilor – literatura ca punte universală	1. Conexiuni între literaturi și arte (film, muzică, pictură) 2. Autori contemporani: Haruki Murakami, Margaret Atwood, Orhan Pamuk 3. Tema globalizării și a identității
VII. Sinteză finală	1. Reflecție asupra valorilor universale și a rolului literaturii 2. Eseu final: Ce înseamnă să fii cititor al literaturii universale astăzi?

SUGESTII METODOLOGICE

Disciplina „Literatură universală” are un pronunțat caracter formativ și cultural, propunându-și să cultive la elevi curiozitatea intelectuală, sensibilitatea estetică, spiritul critic și deschiderea interculturală. Scopul ei nu este doar cunoașterea unor autori și opere, ci formarea unui cititor autonom, capabil să interpreteze texte, să stabilească legături între culturi și să reflecte asupra marilor teme ale umanității.

Procesul de predare–învățare se bazează pe lectura activă și reflexivă. Profesorul are rolul de ghid cultural și facilitator al dialogului, nu doar de furnizor de informație. El încurajează explorarea textului prin întrebări, conexiuni, comparații și interpretări personale, valorificând experiența de viață și orizontul cultural al elevilor.

Se recomandă o abordare tematică și comparativă a textelor, care permite identificarea convergențelor între epoci, curente și culturi. Analiza nu trebuie să se limiteze la aspecte tehnice (curente, figuri de stil, structuri narative), ci să urmărească înțelegerea sensurilor existențiale, etice și estetice ale operei literare. În acest fel, lectura devine un act de reflecție asupra condiției umane.

În activitatea didactică se recomandă utilizarea unor strategii interactive și reflexive, adaptate competențelor vizate:

- lectura ghidată și comentariul interactiv, cu accent pe interpretarea plurală;
- atelierul de lectură (lectura împărtășită și discuția liberă despre sensuri, reacții și valori);
- dezbaterea literară pe teme morale, filosofice sau estetice;
- învățarea prin proiecte culturale, care pot include realizarea de portofolii tematice, prezentări multimedia sau expoziții literare;
- lectura comparată (între autori, epoci, culturi sau arte diferite);
- scrierea reflexivă și creativă, sub formă de jurnal de lectură, eseu, scrisoare către un personaj sau reinterpretare de text;
- învățarea colaborativă, prin activități în perechi sau grupuri, care stimulează gândirea critică și respectul față de diversitate.

Evaluarea trebuie concepută ca proces formativ, centrat pe progresul elevului și pe dezvoltarea competențelor-cheie: interpretare, argumentare, reflecție personală și exprimare estetică. Se pot folosi diverse instrumente:

- portofoliul de lectură, care cuprinde fișe de analiză, reflecții, creații proprii și conexiuni culturale;
- eseul argumentativ sau comentariul analitic al unei opere;
- prezentarea orală sau vizuală pe teme literare;
- auto- și coevaluarea, în baza grilelor de criterii discutate împreună cu elevii.

Disciplina își propune să stimuleze dialogul între literatură și alte arte – muzică, film, pictură, teatru –, pentru a oferi elevilor o viziune integrată asupra culturii. Activitățile pot include interpretarea unor adaptări cinematografice, ilustrarea vizuală a unor teme literare sau realizarea unor paralele între texte și imagini.

Se încurajează, de asemenea, integrarea interdisciplinară:

- cu istoria, pentru înțelegerea contextelor culturale;
- cu filosofia, pentru reflecția asupra ideilor;
- cu limba și literatura română, pentru dezvoltarea comparativă a competențelor de lectură și scriere;
- cu artele, pentru educarea gustului estetic.

Rolul profesorului este acela de mediator cultural și model de gândire critică, care oferă elevilor libertatea de a interpreta, dar și rigoarea necesară în argumentare. El creează un

climat deschis, de dialog și respect, în care fiecare voce este ascultată și fiecare interpretare este analizată cu finețe și discernământ.

Astfel, disciplina Literatură universală devine nu doar un exercițiu intelectual, ci o experiență de formare personală și culturală, o cale prin care elevul învață să citească lumea prin literatură, să gândească liber și să simtă frumos.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
Cercel Doina-Cătălina	Profesor	Liceul Teologic Baptist „Logos”, București
Gheorghe Andreia	Profesor	Liceul Teologic Baptist Reșița, Reșița

RESPONSABILI/COORDONATORI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Zăbavă Mihaela	Consilier CNCE	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare	Responsabil CNCE
Pîslaru Cătălin	Inspector general MEC	Ministerul Educației și Cercetării	Responsabil MEC
Baban Octavian	Conf. univ. dr.	Institutul Teologic Baptist București	Coordonator științific

RESPONSABILI/COORDONATORI/COLABORATORI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Bărnuț Daniel	Director de Departament pentru învățământ preuniversitar, Uniunea Bisericilor Creștine Baptiste din România –	Liceul Teologic Baptist Reșița, Caraș-Severin	Responsabil cult

Anexa nr. 136

Programa școlară
pentru disciplina

STUDIUL VECHIULUI TESTAMENT

Cultul Baptist

Clasa a IX-a

Curriculum de specialitate (CS)
Filiera vocațională, profil teologic
specializarea teologie baptistă

Învățământ liceal

- 2026 –

Anexa nr. 136
Programa școlară pentru disciplina *Studiul Vechiului Testament*, Cultul Baptist, clasa a IX-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea teologie baptistă*

NOTĂ DE PREZENTARE

Prezenta programă școlară completează curriculumul pentru *disciplinele teologice de specialitate Cultul Baptist*, cu aplicare pentru clasele din învățământul liceal, *filiera vocațională, profil teologic, specializarea teologie baptistă*, forma cu frecvență la zi, începând cu anul școlar 2026-2027. Pentru această categorie de clase, conform planurilor-cadru pentru învățământul liceal, forma cu frecvență la zi, aprobate ca anexe la OMEC nr. 4350/2025, studiul disciplinei are următoarea alocare orară săptămânală, defalcată pe segmentul *curriculum de specialitate* (CS):

An de studiu	Clasa a IX-a	Clasa a X-a	Clasa a XI-a	Clasa a XII-a
Tip segment curricular	**CS**	CS	CS	CS
Nr. săptămânal de ore	**3**	-	-	-

Studiul disciplinei ***Studiul Vechiului Testament*** **–** *Cultul Creştin Baptist (Licee Teologice Baptiste)* în ciclul inferior al liceului se focalizează pe realizarea unei viziuni de ansamblu asupra Vechiului Testament, care reprezintă o resursă bogată care poate oferi elevilor posibilitatea de a-şi exprima credința prin raportarea la valorile Sfintei Scripturi, de a integra cunoştinţele religioase în structurarea de atitudini morale şi de a aplica învăţătura de credinţă în viaţa proprie şi a comunităţii. Astfel, această disciplină şcolară îi pregăteşte pe elevi pentru înţelegerea unei experienţe de învățare transformatoare, îmbogățindu-le semnificativ înțelegerea caracterului lui Dumnezeu, a relației Sale de legământ cu omenirea și a narațiunii generale a răscumpărării care începe în cartea Geneza și continuă de-a lungul Vechiului Testament. Înțelegerea contextelor istorice, culturale și teologice ale Vechiului Testament îi echipează să analizeze Sfânta Scriptură cu acuratețe și să aplice lecțiile ei în viața personală și a comunității din care fac parte. ***Studiul Vechiului Testament*** urmăreste formarea de competențe, valori si atitudini în rândul elevilor, în acord cu cerințele societății contemporane si, respectiv, ale reformei în învățământ si, nu în ultimul rând, în concordanță cu exigențele si complexitatea vieții Bisericii.

În conformitate cu planul cadru de învăţământ pentru ciclul superior al liceului, disciplina ***Studiul Vechiului Testament*** face parte din aria curriculară „Om şi societate” şi i se alocă 3 ore / săptămână în curriculum-ul diferenţiat pentru filiera *vocaţională,* profilul *teologic,* clasa a IX-a.

Programa este structurată astfel: *notă de prezentare, competenţe generale, competenţe specifice asociate conţinuturilor, sugestii metodologice şi bibliografie*. Cele cinci competenţe generale şi competenţele specifice vizează următoarele domenii: comunicare; relaţii interpersonale şi inter-religioase; domeniul moral-comportamental; aspecte practic-aplicative; relaţiile interdisciplinare.

Conţinuturile propuse sunt asociate competenţelor specifice, fapt care permite profesorului să realizeze conexiuni între ceea ce învaţă elevul şi scopul pentru care învaţă. O anumită competenţă specifică poate fi atinsă prin diferite unităţi de conţinut, neexistând o corespondenţă biunivocă între acestea. Conţinuturile se subordonează unor domenii de conţinut care vizează atât probleme teoretice de religie, cât şi de teologie aplicată şi sunt corelate cu achiziţiile dobândite de elevi în perioada gimnaziului (clasele V-VIII).

Sugestiile metodologice oferă cadrelor didactice recomandări privind modalităţi didactice concrete de utilizare a curriculumului în proiectarea şi realizarea activităţilor de predare-învăţare-evaluare.

Programa se adresează atât profesorilor de ***Studiul Vechiului Testament***, precum şi autorilor de manuale şcolare, fiind concepută astfel încât să încurajeze creativitatea didactică şi adecvarea demersurilor didactice la particularităţile elevilor prin stabilirea ordinii studierii anumitor unităţi de conţinut, prin adaptarea acestora la specificul clasei de elevi, prin valorificarea experienţei de viaţă a elevilor şi a specificului comunităţii din care aceştia fac parte.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

C.G.1	**Dobândirea, înțelegerea și identificarea evenimentelor majore, persoanelor semnificative și a temelor cheie din istoria Vechiului Testament**
C.G.2	**Înțelegerea și explicarea relevanței istoriei Vechiului Testament pentru cunoașterea lui Dumnezeu**
C.G.3	**Dezvoltarea capacității de integrare a valorilor moral-creștine în structura propriilor atitudini și comportamente**
C.G.4	**Aplicarea învățăturii de credință și realizarea de conexiuni între Vechiul și Noul Testament urmărind desfășurarea progresivă a revelației lui Dumnezeu în istoria mântuirii**
C.G.5	**Corelarea cunoștințelor biblice din domeniul Vechiului Testament cu cele dobândite la alte discipline de învățământ**

CLASA a IX-a STUDIUL VECHIULUI TESTAMENT

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

***C.G. 1* - Dobândirea, înțelegerea și identificarea evenimentelor majore, persoanelor semnificative și a temelor cheie din istoria Vechiului Testament**

XI.CS.1.1. Identificarea şi înțelegerea evenimentelor istorice majore ale Vechiului Testament
- *Lecturarea ghidată a textului biblic și realizarea unor scheme și hărți* - *Documentarea online/bibliotecă a diverselor texte și prezentarea concluziilor* - *Alcătuirea unui portofoliu cu evenimente specifice istoriei Vechiului Testament*
XI.CS.1.2. Analiza elementelor specifice istoriei Vechiului Testament
- *Analiza apariției creației și a istoriei poporului Israel* - *Exerciții de asociere între diferite evenimente și personaje în istoria Vechiului Testament* - *Analiza critică și aplicarea textelor Vechiului Testament într-o varietate de contexte.* - *Înțelegerea problemelor culturale ale Vechiului Testament și a relevanței lor pentru cultura postmodernă*
XI.CS.1.3. Identificarea specificului şi a cuprinsului cărţilor biblice istorice, în scopul caracterizării acestora
- *Vizionarea unor hărți interactive și grafice care au în vedere istoria scrierii cărților biblice* - *Explicarea scrierii și apariției cărților Vechiului Testament și includerea lor în Canonul Sfintei Scripturi* - *Exprimarea unei păreri subiective cu privire la autenticitatea cărților biblice și includerea lor în canonul Scripturii*

***C.G. 2* - Înțelegerea și explicarea relevanței istoriei Vechiului Testament pentru cunoașterea lui Dumnezeu**

XI.CS.2.1. Elaborarea de argumentări orale sau scrise referitoare la învăţătura de credinţă
- *Explicarea semnificației termenilor specifici creștini* - *Realizarea de prezentări, filme, colaje*

- *Exerciții interactive pentru fixarea termenilor religioși*
XI.CS.2.2. Analiza informaţiilor istorice prin metoda comparativă
- *Analiză comparativă a evenimentelor din istoria Vechiului Testament* - *Evidențierea componentelor structurale ale istoriei Vechiului Testament*

C.G. 3 **- Dezvoltarea capacității de integrare a valorilor moral-creștine în structura propriilor atitudini și comportamente**

XI.CS.2.1. Interpretarea evenimentelor majore ale Vechiului Testament
- *Evidențierea temelor principale ale Vechiului Testament* - *Realizarea de tabele comparative cu asemănări și deosebiri care au în vedere concepte despre lume și viață desprinse din învățătura Vechiului Testament* - *Întocmirea unei linii cronologice ilustrate cu apariția și dezvoltarea unor concepte despre lume și viață* - *Analiza semnificaţiilor dogmatice, morale şi spirituale ale cărţilor biblice inspirate de Dumnezeu din Vechiul Testament*
XI.CS.2.2. Analizarea relaţiilor interumane în diferite contexte (între tineri, în familie etc.), din perspectiva moralei creştine
- *Organizarea de activităţi sociale şi misonare, în conformitate cu modelele biblice studiate* - *Organizarea de mese rotunde și/sau a unui club de dezbateri* - *Realizarea de texte argumentative pe diverse concepte despre lume și viață*

C.G. 4 **- Aplicarea învățăturii de credință și realizarea de conexiuni între Vechiul și Noul Testament urmărind desfășurarea progresivă a revelației lui Dumnezeu în istoria mântuirii**

XI.CS.2.1. Identificarea modalităţilor de aplicare a valorilor moralei creştine în viaţa de fiecare zi
- *Interpretarea textelor biblice și a descoperirilor arheologice referitoare la istoria mântuirii omenirii* - *Prezentarea evenimentelor biblice care au contribuit la istoria mântuirii omenirii şi a semnificaţiilor acestora* - *Identificarea profeţiilor mesianice în textele Vechiului Testament* - *Prezentarea unor exemple de urmat în ziua de azi din Studiul Vechiului Testament* - *Realizarea unor grafice care demonstrează mesajul răscumpărării pe tot parcursul istoriei Vechiului Testament* - *Argumentarea rolului textelor profetice în derularea evenimentelor din istoria mântuirii*
XI.CS.2.2. Identificarea unor modele de comportament de viaţă creştină, pe baza exemplelor biblice studiate
- *Înțelegerea mai profundă a temelor fundamentale ale Vechiului Testament, inclusiv promisiunile lui Dumnezeu, legămintele și modurile în care acestea prefigurează venirea lui Isus Hristos* - *Analiza biografică a unor personaje marcante din istoria Vechiului Testament* - *Exprimarea în scris a reacţiilor proprii la receptarea vieții și acțiunilor unor personaje din istoria Vechiului Testament* - *Exerciții interactive pentru analiza vieții personajelor marcante din istoria Vechiului Testament*

C.G. 5 **- Corelarea cunoștințelor biblice din domeniul Vechiului Testament cu cele dobândite la alte discipline de învățământ**

XI.CS.2.1. Analizarea textelor biblice în vederea stabilirii de corelaţii intradisciplinare şi interdisciplinare
- *Exprimarea orală a impresiilor generate de învățăturile esențiale ale Vechiului Testament* - *Exprimarea în scris a reacțiilor proprii la înțelegerea unor evenimente din istoria Vechiului Testament* - *Atelier de reflecție: asocierea evenimentelor din scrierile Vechiul Testament cu evenimente contemporane*
XI.CS.2.2. Folosirea cunoştinţelor şi valorilor dobândite pentru promovarea respectului şi a dialogului între oameni, comunităţi, Biserici

- *realizarea unui jurnal reflexiv despre impactul studiului Vechiului Testament asupra unei persoane* - *activități de voluntariat inspirate din valorile pozitive identificate în studiul scrierilor Vechiului Testament*

CLASA a IX-a[9] STUDIUL VECHIULUI TESTAMENT

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
1. INTRODUCERE ÎN STUDIUL VECHIULUI TESTAMENT	1. Prezentarea Bibliei 2. Importanţa Vechiului Testament în înţelegerea Scripturilor 3. Tema centrală a scrierilor Vechiului Testament
2. PENTATEUHUL	1. Prezentarea și structura Pentateuhului 2. Geneza – scopul glorios al lui Dumnezeu şi eşecul omenirii 3. Imago Dei și căderea omului 4. Potopul – judecarea celui nelegiuit și mântuirea celui drept 5. Turnul Babel – ambiția lipsită de evlavie 6. Patriarhii: Avraam, Isaac, Iacov, Iosif 7. Exodul. Mântuit prin sânge 8. Robia egipteană, confruntarea și eliberarea poporului Israel 9. Legea și ordinea 10. Cortul întâlnirii 11. Levitic – Dumnezeu este sfânt 12. Jertfe și sărbători 13. Numeri – încercări în pustie 14. Deuteronom – Legământul lui Dumnezeu cu Israel
3. CĂRŢILE ISTORICE PREEXILICE	1. Iosua. Cucerirea Ţării Canaan 2. Judecători. Ghedeon. Samson 3. Rut 4. 1, 2 Samuel. Judecătorul Samuel 5. Saul, rege al Israelului 6. David – formarea regatului 7. 1, 2 Împăraţi. Domnia lui Solomon 8. Dezbinarea împărăţiei. Israel şi Iuda 9. Ilie. Elisei 10. Robia asiriană 11. Robia babiloniană
4. CĂRŢILE ISTORICE POSTEXILICE	1. 1, 2 Cronici 2. Ezra. Reconstruirea Templului 3. Neemia. Reconstruirea zidurilor Ierusalimului 4. Estera şi salvarea naţiunii
5. LITERATURA SAPIENŢIALĂ	1. Caracteristicile poeziei ebraice 2. Iov. Misterul suferinței 3. Psalmii. Închină-te Domnului 4. Proverbele lui Solomon. Aspectul practic al evlaviei 5. Eclesiastul. Sensul vieţii 6. Cântarea Cântărilor. Dragostea între Cristos şi Biserica Sa

Domenii de conținut	Conținuturi
6. CĂRȚILE PROFETICE	1. Caracteristicile profetului şi a profeţiei. 2. Interpretarea profețiilor 3. Profeții mari 4. Profeţii mesianice în Isaia. 5. Ieremia. Certitudinea judecății divine și eternitatea dragostei lui Dumnezeu 6. Ezechiel. Asprimea şi bunătatea lui Dumnezeu 7. Daniel. O viaţă fără compromisuri. 8. Profeții pre-exilici 9. Iona. Mesagerul îndurării lui Dumnezeu 10. Habacuc. Trăirea prin credință 11. Profeții post-exilici 12. Zaharia. Încurajare pentru cei descurajați 13. Maleahi. Dragoste, mustrare și speranță
7. CANONUL VECHIULUI TESTAMENT	1. Literatura apocrifă din LXX 2. Probleme ridicate de canonul Vechiului Testament

SUGESTII METODOLOGICE

Conţinuturile din programa şcolară pentru clasa a IX-a, la disciplina ***Studiul Vechiului Testament*** *– Cultul Creştin Baptist (Licee Teologice Baptiste)* sunt organizate pe şapte domenii tematice: *Introducere în Studiul Vechiului Testament, Pentateuhul, Cărțile istorice preexilice, Cărțile istorice postexilice, Literatura sapiențială, Cărțile profetice și Canonul Vechiului Testament*. Acestea sunt corelate cu temele de la nivelul clasei a IX-a de la alte discipline teologice şi cu Studiul Noului Testament şi propun conţinuturi cu caracter mediu, posibil de abordat la nivelul elevilor de clasa a IX-a.

Prezentul curriculum este conceput într-o manieră flexibilă, care presupune regândirea rolurilor celor doi parteneri educaţionali – profesorul şi elevul. Astfel, programa permite profesorului libertatea de opţiune în abordarea demersului didactic prin alegerea succesiunii capitolelor sau a temelor (care nu au în programă o ordine obligatorie), în funcţie de caracteristicile clasei sau de evenimentele religioase, cu condiţia respectării logicii interne a domeniului şi a parcurgerii integrale a materiei prevăzute în programă. De asemenea, profesorul are libertatea de a alege metode, activităţi şi stiluri variate, adecvate particularităţilor elevilor şi ale clasei, precum şi în concordanţă cu competenţele precizate pentru fiecare nivel.

În ceea ce priveşte elevii, temele au fost selectate astfel încât să asigure implicarea activă a acestora în procesul de predare-învăţare şi să contribuie la formarea capacităţii de comunicare, de manifestare a spiritului critic, tolerant, la exprimarea liberă şi argumentată a propriei opinii. Alegerea temelor a avut în vedere asigurarea caracterului practic-aplicativ al cunoştinţelor de religie prin valorificarea experienţei de viaţă a elevilor, prin referirea la aspecte actuale din viaţa personală a adolescenţilor şi din societatea contemporană, din viaţa comunităţii, din istoria religiilor şi din istoria Bisericii.

Pentru realizarea competenţelor specifice se recomandă utilizarea unor activităţi de învăţare, precum:

- dialogul, dezbaterea privind importanţa şi rolul diferitelor elemente (de dogmatică, de morală creştină, de istorie a religiilor);
- analiza asemănărilor şi a deosebirilor (între diferite aspecte ale vieţii religioase, între religii, între textele religioase şi cele laice pe teme comune etc.);

- realizarea unor observaţii, studii de caz, micro-anchete, sondaje de opinie pe teme privind aspecte concrete din viaţa religioasă a unei comunităţi sau a adolescenţilor;
- jocul de rol, studiul de caz cu rol de exemplificare a elementelor de morală creştină;
- analiza unor modele de acţiune privind implicarea în rezolvarea unor probleme concrete din viaţa adolescenţilor sau din viaţa comunităţii;
- elaborarea de texte diverse pe teme religioase (fişe de lectură, comentarii, recenzii, referate, eseuri);
- utilizarea noilor tehnologii informatice şi a altor mijloace audio-vizuale în procesul de predare-învăţare (pentru ilustrarea unor teme, pentru căutarea de informaţii, pentru documentarea pe o temă dată);

În cadrul orelor de *Studiul Vechiului Testament*, evaluarea trebuie să aibă caracter formativ, cu scopul de a-l învăţa pe elev să se autoevalueze în acord cu valorile creştine. Prin evaluare, valorizarea efortului de învăţare al elevului şi analiza progresului acestuia în învăţare trebuie completate cu motivarea sa pentru aplicarea în practică a învăţăturilor de credinţă. Deoarece formele clasice de evaluare au, pentru educaţia religioasă, limite mai accentuate decât în cazul altor discipline de studiu, se recomandă utilizarea unor modalităţi complementare de evaluare: proiectul, portofoliul, autoevaluarea, observarea sistematică a activităţii şi a comportamentului elevilor în spaţiul şcolii şi în afara acestuia.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
Tamaș Ioan Claudiu	Profesor/dr.	Liceul Teologic Baptist „Emanuel” Oradea

RESPONSABILI/COORDONATORI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Zăbavă Mihaela	Consilier CNCE	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare	Responsabil CNCE
Pîslaru Cătălin	Inspector general MEC	Ministerul Educației și Cercetării	Responsabil MEC
Taloș Călin	Lect. univ. dr.	Universitatea „Emanuel” Oradea	Coordonator științific

RESPONSABILI/COORDONATORI/COLABORATORI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Bărnuț Daniel	Director de Departament pentru învățământ preuniversitar, Uniunea Bisericilor Creștine Baptiste din România –	Liceul Teologic Baptist Reșița, Caraș-Severin	Responsabil cult

Anexa nr. 137

Programa școlară
pentru disciplina

Studiul Noului Testament

Cultul Baptist

Clasa a X-a

Curriculum de specialitate (CS)
Filiera vocațională, profil teologic
specializarea teologie baptistă

Învățământ liceal

- 2026 –

Anexa nr. 137
Programa școlară pentru disciplina *Studiul Noului Testament,* Cultul Baptist, clasa a X-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea teologie baptistă*

NOTĂ DE PREZENTARE

Prezenta programă școlară completează curriculumul pentru *disciplinele teologice de specialitate Cultul Baptist*, cu aplicare pentru clasele din învățământul liceal, *filiera vocațională, profil teologic, specializarea teologie baptistă*, forma cu frecvență la zi, începând cu anul școlar 2026-2027. Pentru această categorie de clase, conform planurilor-cadru pentru învățământul liceal, forma cu frecvență la zi, aprobate ca anexe la OMEC nr. 4350/ 2025, studiul disciplinei are următoarea alocare orară săptămânală, defalcată pe segmentul *curriculum de specialitate* (CS):

An de studiu	Clasa a IX-a	Clasa a X-a	**Clasa a XI-a**	Clasa a XII-a
Tip segment curricular	CS	**CS**	CS	CS
Nr. săptămânal de ore	-	**3**	**-**	-

Studiul disciplinei ***Studiul Noului Testament –*** *Cultul Creştin Baptist (Licee Teologice Baptiste)* în ciclul superior al liceului se focalizează pe realizarea unei viziuni de ansamblu asupra domeniului religios, care să ofere elevilor posibilitatea de a-şi forma propriul sistem de valori prin raportarea la valorile specifice Creştinismului, de a integra cunoştinţele religioase în structurarea de atitudini morale şi de a aplica învăţătura de credinţă în viaţa proprie şi a comunităţii. Astfel, această disciplină şcolară îi pregăteşte pe elevi pentru înţelegerea diferenţelor dintre valorile specifice diferitelor religii, pentru integrarea în comunităţi variate din punct de vedere al convingerilor, pentru acceptarea diversităţii şi susţinerea coeziunii la nivelul comunităţii şi pentru înţelegerea contribuţiei Noului Testament la cultura şi civilizaţia universală.

În conformitate cu planul cadru de învăţământ pentru ciclul superior al liceului, disciplina ***Studiul Noului Testament*** face parte din aria curriculară ”Om şi societate” şi i se alocă 3 ore / săptămână în curriculum-ul diferenţiat pentru filiera *vocaţională,* profilul *teologic,* clasa a X-a.

Programa este structurată astfel: *notă de prezentare, competenţe generale, competenţe specifice asociate conţinuturilor, sugestii metodologice și bibliografie*. Cele cinci competenţe generale şi competenţele specifice vizează următoarele domenii: comunicare; relaţii interpersonale şi inter-religioase; domeniul moral-comportamental; aspecte practic-aplicative; relaţiile interdisciplinare.

Conţinuturile propuse sunt asociate competenţelor specifice, fapt care permite profesorului să realizeze conexiuni între ceea ce învaţă elevul şi scopul pentru care învaţă. O anumită competenţă specifică poate fi atinsă prin diferite unităţi de conţinut, neexistând o corespondenţă biunivocă între acestea. Conţinuturile se subordonează unor domenii de conţinut care vizează atât probleme teoretice de religie, cât şi de teologie aplicată şi sunt corelate cu achiziţiile dobândite de elevi în perioada anterioară (clasa a IX-a).

Sugestiile metodologice oferă cadrelor didactice recomandări privind modalităţi didactice concrete de utilizare a curriculumului în proiectarea şi realizarea activităţilor de predare-

învăţare-evaluare. Programa se adresează atât profesorilor de ***Studiul Noului Testament***, precum şi autorilor de manuale şcolare, fiind concepută astfel încât să încurajeze creativitatea didactică şi adecvarea demersurilor didactice la particularităţile elevilor prin stabilirea ordinii studierii anumitor unităţi de conţinut, prin adaptarea acestora la specificul clasei de elevi, prin valorificarea experienţei de viaţă a elevilor şi a specificului comunităţii din care aceştia fac parte.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

C.G.1	**Dobândirea, înțelegerea și identificarea specificului propriei credinţe, în raport cu alte credinţe şi convingeri**
C.G.2	**Utilizarea adecvată a conceptelor specifice religiei, în diferite contexte de comunicare**
C.G.3	**Corelarea cunoştinţelor religioase cu cele dobândite la alte discipline de învăţământ**
C.G.4	**Aplicarea învăţăturii de credinţă în rezolvarea problemelor din viaţa individului şi a comunităţii**
C.G.5	**Integrarea valorilor şi cunoștințelor religioase în structura propriilor atitudini și comportamente**

CLASA a X-a Studiul Noului Testament

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

***C.G. 1* - Dobândirea, înțelegerea și identificarea specificului propriei credinţe, în raport cu alte credinţe şi convingeri**

XI.CS.1.1. Înțelegerea terminologiei și conceptelor nou - testamentare
- *Lecturarea ghidată a unor texte de natură teologică specific nou testamentară* - *Documentarea online/bibliotecă a diverselor texte și prezentarea concluziilor* - *Alcătuirea unui portofoliu cu principalele concluzii*
XI.CS.1.2. Analiza elementelor specifice Noului Testament
- *Analiza apariției creștinismului* - *Exerciții de asociere între diferite texte nou-testamentare* - *Observarea temelor specifice*

***C.G. 2* - Utilizarea adecvată a conceptelor specifice religiei, în diferite contexte de comunicare**

XI.CS.2.1. Realizarea de comparaţii între Noul Testament și alte discipline de învăţământ cu privire la diferite aspecte ale vieţii comunitare
- *exprimarea orală a impresiilor generate de contextualizarea învățăturilor nou-testamentare* - *exprimarea în scris a reacţiilor proprii la înțelegerea învățăturilor Noului Testament* - *atelier de comunicare: prezentarea înaintea clasei a propriilor convingeri cu privire la învățătura Noului Testament*
XI.CS.2.2. Folosirea cunoştinţelor Noului Testament pentru promovarea respectului şi a dialogului între oameni, comunităţi, Biserici
- *realizarea unui jurnal reflexiv despre conținutul Evangheliilor din Noul Testament* - *activități de voluntariat inspirate din valorile pozitive identificate în studierea Noului Testament*

***C.G. 3* - Corelarea cunoştinţelor religioase cu cele dobândite la alte discipline de învăţământ**

XI.CS.3.1. Interpretarea învățăturilor specifice Noului Testament în contextul eclezial
- *identificarea învățăturilor și impactul lor eclezial* - *realizarea de tabele comparative cu asemănări și deosebiri ce au în vedere tiparul de lucru al Domnului Isus* - *întocmirea unei linii cronologice ilustrate cu sărbătorile nou-testamentare*
XI.CS.3.2. Analizarea impactului social al principalelor învățături nou-testamentare dobândite
- *organizarea de mese rotunde și/sau a unui club de dezbateri* - *realizarea de texte argumentative pe diverse teme etice specifice Noului Testament*

***C.G. 4* - Aplicarea învăţăturii de credinţă în rezolvarea problemelor din viaţa individului şi a comunităţii**

XI.CS.4.1. . Identificarea modalităţilor de aplicare a valorilor creștine specifice Noului Testament
- *prezentarea unor învățături și impactul lor în dezvoltarea societății* - *realizarea de tabele care să compare tipul de misiune nou-testamentar*

XI.CS.4.2. Identificarea unor tipare de viaţă creştină nou-testamentară
- *analiză biografică a unor apostoli* - *exprimarea în scris a reacţiilor proprii la receptarea vieții și acțiunilor persoanelor care s-au întâlnit cu Isus* - *exerciții interactive pentru fixarea tiparelor de lucru a misionarilor din Noul Testament*

***C.G. 5* - Integrarea valorilor şi cunoștințelor religioase în structura propriilor atitudini și comportamente**

XI.CS.5.1. Elaborarea de argumentări orale sau scrise referitoare la învățătura nou-testamentară
- *explicarea etimologiei termenilor specifici Noului Testament* - *realizarea de prezentări, filme, colaje* - *exerciții interactive pentru fixarea termenilor nou-testamentari*
XI.CS.5.2. Analiza principalelor evenimente din Noul Testament prin metoda comparativă
- *analiză comparativă a Evangheliilor* - *evidențierea evoluției evenimentelor relatate în Noul Testament*

CLASA a X-a[(9)] Studiul Noului Testament

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Lumea Noului Testament	1. Contextul politică. Imperiul Roman. Regatele eleniste. Statul evreu. 2. Contextul social şi economic. Societatea păgână. Societatea evreiască.Aspecte culturale. Standardele morale. 3. Contextul religios. Panteonul greco-roman. Filosofiile eleniste din sec.I. 4. Iudaismul. Originea. Teologia. Templul. Sinagoga. Sărbătorile. Partidele religioase. 5. Formarea canonului Noului Testament. Cărțile și împărțirea Noului Testament
Evangheliile: Prezentarea vieții Lui Isus Hristos	1. Evangheliile, ca lucrări literare. Problema evangheliilor sinoptice. Soluţia propusă. 2. Evangheliile sinoptice : Evanghelia după Matei. Evanghelia după Marcu. Evanghelia după Luca. 3. Evanghelia după Ioan: identitatea divină a lui Isus, afirmațiile „Eu sunt”, răspunsul credinței. 4. Cronologia vieții lui Isus conform evangheliilor sinoptice. 5. Învăţătura lui Isus: Împărăţia lui Dumnezeu, pocăinţa, credinţa, ucenicia. Metode didactice folosite de Isus.
Faptele Apostolilor: Începutul bisericii creștine	1. Aspecte introductive. 2. Înființarea bisericii de la Ierusalim 3. Periaoda de tranziție a bisericii : Samaria, Damasc și Cezareea 4. Biserica printre neamuri. Antiohia. Călătoriile misionare ale apostolului Pavel 5. Întemnițarea și apărarea lui Pavel. Cezareea și Roma

Domenii de conținut	Conținuturi
Epistolele Pauline	1. Epistole timpurii : 1-2 Tesaloniceni, Galateni, 1-2 Corinteni, Romani. 2. Epistole din închisoare: Efeseni, Filipeni, Coloseni, Filimon. 3. Epistole pastorale: 1 Timotei, 2 Timotei, Tit.
Epistolele generale și Apocalipsa	1. Epistole generale. Evrei, Iacov, 1,2 Petru, 1,2,3,Ioan și Iuda 2. Apocalipsa

SUGESTII METODOLOGICE

Conţinuturile din programa şcolară pentru clasa a X-a, la disciplina ***Studiul Noului Testament – Cultul Creştin Baptist (Liceele Teologice Baptiste)*** sunt organizate pe 6 domenii tematice: Lumea Noului Testament, Evangheliile: prezentarea vieții lui Isus Hristos, Faptele Apostolilor: începutul bisericii creștine, Epistolele Pauline, Epistolele generale și Apocalipsa. Acestea sunt corelate cu temele materiilor de specialitate specifice pentru nivelul claselor a IX - X-a şi propun conţinuturi cu caracter mai complex, posibil de abordat la nivelul elevilor de clasa a X-a.

Prezentul curriculum este conceput într-o manieră flexibilă, care presupune regândirea rolurilor celor doi parteneri educaționali – profesorul şi elevul. Astfel, programa permite profesorului libertatea de opțiune în abordarea demersului didactic prin alegerea succesiunii capitolelor sau a temelor (care nu au în programă o ordine obligatorie), în funcţie de caracteristicile clasei sau de evenimentele religioase, cu condiţia respectării logicii interne a domeniului şi a parcurgerii integrale a materiei prevăzute în programă. De asemenea, profesorul are libertatea de a alege metode, activităţi şi stiluri variate, adecvate particularităţilor elevilor şi ale clasei, precum şi în concordanţă cu competenţele precizate pentru fiecare nivel.

În ceea ce priveşte elevii, temele au fost selectate astfel încât să asigure implicarea activă a acestora în procesul de predare-învăţare, care să contribuie la formarea capacităţii de comunicare, de manifestare a spiritului critic, tolerant, la exprimarea liberă şi argumentată a propriei opinii. Alegerea temelor a avut în vedere asigurarea caracterului practic-aplicativ al cunoştinţelor de religie prin valorificarea experienţei de viaţă a elevilor, prin referirea la aspecte actuale din viaţa personală a adolescenţilor şi din societatea contemporană, din viaţa comunităţii şi din istoria şi practica Bisericii.

Pentru realizarea competenţelor specifice se recomandă utilizarea unor activităţi de învăţare, precum:

- *Lecturarea ghidată a unor texte de natură teologică specific nou testamentară*
- *Documentarea online/bibliotecă a diverselor texte și prezentarea concluziilor*
- *Alcătuirea unui portofoliu cu principalele concluzii*
- *explicarea etimologiei termenilor specifici Noului Testament*
- *realizarea de prezentări, filme, colaje*
- *exerciții interactive pentru fixarea termenilor nou-testamentari*
- *identificarea învățăturilor și impactul lor eclezial*
- *realizarea de tabele comparative cu asemănări și deosebiri ce au în vedere tiparul de lucru al Domnului Isus*
- *întocmirea unei linii cronologice ilustrate cu sărbătorile nou-testamentare*
- *analiză biografică a unor apostoli*
- *exprimarea în scris a reacțiilor proprii la receptarea vieții și acțiunilor persoanelor care s-au întâlnit cu Isus*
- *exerciții interactive pentru fixarea tiparelor de lucru a misionarilor din Noul Testament*

În cadrul orei de *Studiul Noului Testament*, evaluarea trebuie să aibă caracter formativ, cu scopul de a-l învăța pe elev să se autoevalueze în acord cu valorile creștine. Prin evaluare, valorizarea efortului de învăţare al elevului şi analiza progresului acestuia în învăţare trebuie completate cu motivarea sa pentru aplicarea în practică a învăţăturilor de credinţă. Deoarece formele clasice de evaluare au, pentru educaţia religioasă, limite mai accentuate decât în cazul altor discipline de studiu, se recomandă utilizarea unor modalităţi complementare de evaluare: proiectul, portofoliul, autoevaluarea, observarea sistematică a activităţii şi a comportamentului elevilor în spaţiul şcolii şi în afara acestuia.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	**Funcție/Titlu științific**	**Instituție de apartenență, localitate, județ**
Hubert Szabo Emeric	Profesor/ Doctor Teologie	Liceul Teologic Baptist „Alexa Popovici” Arad, Arad
Treica Marcel - Leon	Profesor/ doctor Teologie	Liceul Teologic Baptist Reșița, județul Caraș-Severin

RESPONSABILI/COORDONATORI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	**Funcție/Titlu științific**	**Instituție de apartenență**	**Calitate**
Zăbavă Mihaela	Consilier CNCE	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare	Responsabil CNCE
Pîslaru Cătălin	Inspector general MEC	Ministerul Educației și Cercetării	Responsabil MEC
Ciopașiu Mihail	Lect. univ. dr.	Universitatea București	Coordonator științific

RESPONSABILI/COORDONATORI/COLABORATORI

Nume și prenume	**Funcție/Titlu științific**	**Instituție de apartenență**	**Calitate**
Bărnuț Daniel	Director de Departament pentru învățământ preuniversitar, Uniunea Bisericilor Creștine Baptiste din România –	Liceul Teologic Baptist Reșița, Caraș-Severin	Responsabil cult

Anexa nr. 138

Programa școlară
pentru disciplina

ISTORIA CREȘTINISMULUI

Cultul Baptist

Clasa a XI-a

Curriculum de specialitate (CS)
Filiera vocațională, profil teologic
specializarea teologie baptistă

Învățământ liceal

- 2026 –

Anexa nr. 138
Programa școlară pentru disciplina *Istoria Creștinismului*, Cultul Baptist, clasa a XI-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea teologie baptistă*

NOTĂ DE PREZENTARE

Prezenta programă școlară completează curriculumul pentru *disciplinele teologice de specialitate Cultul Baptist*, cu aplicare pentru clasele din învățământul liceal, *filiera vocațională, profil teologic, specializarea teologie baptistă*, forma cu frecvență la zi, începând cu anul școlar 2026-2027. Pentru această categorie de clase, conform planurilor-cadru pentru învățământul liceal, forma cu frecvență la zi, aprobate ca anexe la OMEC nr. 4350/ 2025, studiul disciplinei are următoarea alocare orară săptămânală, defalcată pe segmentul *curriculum de specialitate* (CS):

An de studiu	Clasa a IX-a	Clasa a X-a	**Clasa a XI-a**	Clasa a XII-a
Tip segment curricular	CS	CS	**CS**	CS
Nr. săptămânal de ore	-	-	**3**	-

Studiul disciplinei ***Istoria Creştinismului –*** *Cultul Creştin Baptist (Licee Teologice Baptiste)* în ciclul superior al liceului se focalizează pe realizarea unei viziuni de ansamblu asupra domeniului religios, care să ofere elevilor posibilitatea de a-şi forma propriul sistem de valori prin raportarea la valorile specifice Creştinismului, de a integra cunoştinţele religioase în structurarea de atitudini morale şi de a aplica învăţătura de credinţă în viaţa proprie şi a comunităţii. Astfel, această disciplină şcolară îi pregăteşte pe elevi pentru înţelegerea diferenţelor dintre valorile specifice diferitelor religii, pentru integrarea în comunităţi variate din punct de vedere al convingerilor, pentru acceptarea diversităţii şi susţinerea coeziunii la nivelul comunităţii şi pentru înţelegerea contribuţiei Creştinismului la cultura şi civilizaţia universală.

În conformitate cu planul cadru de învăţământ pentru ciclul superior al liceului, disciplina ***Istoria Creştinismului*** face parte din aria curriculară ”Om şi societate” şi i se alocă 3 ore / săptămână în curriculum-ul diferenţiat pentru filiera *vocaţională,* profilul *teologic,* clasa a XI-a.

Programa este structurată astfel: *notă de prezentare, competenţe generale, competenţe specifice asociate conţinuturilor, sugestii metodologice și bibliografie*. Cele cinci competenţe generale şi competenţele specifice vizează următoarele domenii: comunicare; relaţii interpersonale şi inter-religioase; domeniul moral-comportamental; aspecte practic-aplicative; relaţiile interdisciplinare.

Conţinuturile propuse sunt asociate competenţelor specifice, fapt care permite profesorului să realizeze conexiuni între ceea ce învaţă elevul şi scopul pentru care învaţă. O anumită competenţă specifică poate fi atinsă prin diferite unităţi de conţinut, neexistând o corespondenţă biunivocă între acestea. Conţinuturile se subordonează unor domenii de conţinut care vizează atât probleme teoretice de religie, cât şi de teologie aplicată şi sunt corelate cu achiziţiile dobândite de elevi în perioada anterioară (clasele a IX- şi a X-a).

Sugestiile metodologice oferă cadrelor didactice recomandări privind modalităţi didactice concrete de utilizare a curriculumului în proiectarea şi realizarea activităţilor de predare-învăţare-evaluare.

Programa se adresează atât profesorilor de ***Istoria Creştinismului***, precum şi autorilor de manuale şcolare, fiind concepută astfel încât să încurajeze creativitatea didactică şi adecvarea demersurilor didactice la particularităţile elevilor prin stabilirea ordinii studierii

anumitor unităţi de conţinut, prin adaptarea acestora la specificul clasei de elevi, prin valorificarea experienţei de viaţă a elevilor şi a specificului comunităţii din care aceştia fac parte.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

C.G.1	**Dobândirea, înțelegerea și identificarea etapelor succesive din Istoria Creștinismului**
C.G.2	**Utilizarea practică a metodelor și tehnicilor specifice istoriei în analiza schimbărilor cultural – religioase trecute și prezente**
C.G.3	**Dezvoltarea capacității de integrare a valorilor moral-creștine în structura propriilor atitudini și comportamente**
C.G.4	**Aplicarea învățăturii de credință și realizarea de conexiuni între istoria creștinismului și viața creștină contemporană**
C.G.5	**Implementarea cunoștințelor de Istoria Creștinismului cu cele dobândite la alte discipline de învățământ**

CLASA a XI-a ISTORIA CREȘTINISMULUI

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

***C.G. 1* - Dobândirea, înțelegerea și identificarea etapelor succesive din Istoria Creștinismului**

XI.CS.1.1. Înţelegerea evoluţiei bisericii în contextul fiecărei perioade istorice
- *Lecturarea ghidată a unor texte și realizarea de scheme istorice* - *Documentarea online/bibliotecă a diverselor texte și prezentarea concluziilor* - *Alcătuirea unui portofoliu cu evenimente specifice apariției și dezvoltării bisericii*
XI.CS.1.2. Analiza elementelor specifice mişcării evanghelice în contextul Creştinismului mondial
- *Analiza apariției mișcărilor creștine* - *Exerciții de asociere între diferite tipare de apariție a mișcărilor creștine* - *Observarea simbolurilor specifice mișcării creștine*
XI.CS.1.3. Identificarea etapelor succesive din Istoria Creştinismului.
- *Vizionarea unor hărți interactive ce au în vedere expansiunea Creștinismului* - *Explicarea fenomenului de dezvoltare a mișcării creștine* - *Exprimarea unei păreri subiective cu privire la fenomenul dezvoltării Creștinismului*

***C.G. 2* - Utilizarea practică a metodelor și tehnicilor specifice istoriei în analiza schimbărilor cultural – religioase trecute și prezente**

XI.CS.2.1. Elaborarea de argumentări orale sau scrise referitoare la învăţătura de credinţă
- *explicarea semnificației termenilor specifici creștini* - *realizarea de prezentări, filme, colaje* - *exerciții interactive pentru fixarea termenilor religioși*
XI.CS.2.2. Analiza informaţiilor istorice prin metoda comparativă
- *analiză comparativă a evenimentelor cu aceeași tematică* - *evidențierea componentelor structurale ale Istoriei Creștinismului*

***C.G. 3* - Dezvoltarea capacității de integrare a valorilor moral-creștine în structura propriilor atitudini și comportamente**

XI.CS.3.1. Interpretarea evenimentelor majore din Istoria Creştinismului
- *evidențierea temei şi a viziunii despre lume și viață în Creștinism* - *realizarea de tabele comparative cu asemănări și deosebiri ce au în vedere concepte despre lume și viață* - *întocmirea unei linii cronologice ilustrate cu apariția și dezvoltarea unor concepte despre lume și viață*
XI.CS.3.2. Analizarea relaţiilor interumane în diferite contexte (între tineri, în familie etc.), din perspectiva moralei creştine
- *organizarea de mese rotunde și/sau a unui club de dezbateri* - *realizarea de texte argumentative pe diverse concepte despre lume și viață*

***C.G. 4* - Aplicarea învățăturii de credință și realizarea de conexiuni între Istoria Creștinismului și viața creștină contemporană**

XI.CS.4.1. . Identificarea modalităţilor de aplicare a valorilor moralei creştine în viaţa de fiecare zi
- *prezentarea unor exemple de urmat în ziua de azi ce au marcat Istoria Creștinismului* - *realizarea de tabele care să conțină momente de cotitură în Istoria Creștinismului pe care și azi le amintim*

XI.CS.4.2. Identificarea unor modele de viaţă creştină
- *analiză biografică a unor personaje marcante din istoria Creștinismului* - *exprimarea în scris a reacţiilor proprii la receptarea vieții și acțiunilor unor personaje marcante din istoria Creștinismului* - *exerciții interactive pentru fixarea personajelor marcante din istoria Creștinismului*

***C.G. 5* - Implementarea cunoștințelor de Istoria Creștinismului cu cele dobândite la alte discipline de învățământ**

XI.CS.5.1. Realizarea de comparaţii între poziţia Bisericii Creştine şi cea a altor discipline de învăţământ cu privire la diferite aspecte ale vieţii contemporane
- *exprimarea orală a impresiilor generate de mișcările creștine* - *exprimarea în scris a reacţiilor proprii la înțelegerea unor evenimente din istoria Creștinismului* - *atelier de reflecție: asocierea evenimentelor istorice cu evenimente contemporane*
XI.CS.5.2. Folosirea cunoştinţelor de istorie a Creştinismului pentru promovarea respectului şi a dialogului între oameni, comunităţi, Biserici
- *realizarea unui jurnal reflexiv despre impactul istoriei Creștinismului asupra unei persoane* - *activități de voluntariat inspirate din valorile pozitive identificate în istoria Creștinismului*

CLASA a XI-a[(9)] ISTORIA CREȘTINISMULUI

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Introducere în Istoria Creștinismului	1. Obiectul de studiu, scopul și importanța studierii istoriei Bisericii Creștine 2. Elemente care au contribuit la istoria crestinismului 3. Periodizarea istoriei Bisericii Creștine
Isus Hristos - Întemeietorul Bisericii Creștine.	1. Isus Hristos - viața, moartea și învierea din morți 2. Istoricitatea lui Isus Hristos - mărturii și izvoare istorice creștine, iudaice și greco-romane 3. Isus Hristos și întemeierea Bisericii Creștine 4. Misiunea și mesajul apostolilor lui Isus Hristos
Istoria Bisericii Creștine în epoca antică (sec. I-V d.Hr.)	1. Organizarea Bisericii Creștine în secolul apostolic (sec. I) 2. Misiunea creștină și răspândirea Creștinismului 3. Cauzele și formele persecuțiilor iudaice și romane împotriva creștinilor 4. Ereziile și asaltul din interior asupra Bisericii Creștine 5. Concilii (sinoade) ecumenice 6. Părinții apostolici, apologeții și părinții bisericești 7. Canonul Sfintei Scripturi 8. Controverse și schisme în Biserica Creștină 9. Monahismul în Biserica Creștină din Răsărit și din Apus
Istoria Bisericii Creștine în epoca medievală (secolul V-XV)	1. Misiunea Bisericii Creștine și răspândirea Creștinismului în Evul mediu 2. Controverse și schisme în Biserica Creștină 3. Ofensiva Islamului și raportul cu Creștinismul 4. Mișcarea iconoclastă în Biserica Creștină din Răsărit

Domenii de conținut	Conținuturi
	5. Marea schismă a Bisericii Creștine din 1054 6. Reforma gregoriană și apogeul puterii papale în Biserica Apuseană 7. Lupta pentru investitură între Biserica Apuseană și statele europene 8. Cruciadele - războaiele statelor europene împotriva Islamului 9. Istoria Bisericii Creștine Apusene (romano-catolice) după marea schismă 10. Apariția Universităților și scolasticismul medieval 11. Apariția ordinelor monastice medievale în Biserica Apuseană (romano-catolică) 12. Activitatea conciliilor reformatoare în Biserica romano-catolică (Basel, Ferrara) 13. Activitatea prereformatorilor 14. Istoria Bisericii Creștine Răsăritene după marea schismă 15. Mișcarea monahală medievală în răsărit 16. Impactul Bisericii Creștine în societatea medievală
Istoria Bisericii Creștine în epoca modernă (secolul XV-XX)	1. Umanismul și Renașterea - sfârșitul civilizației medievale și rădăcinile modernității 2. Contextul și cauzele politice, economice, religioase și culturale ale Reformei religioase protestante 3. Martin Luther și începutul Reformei religioase în Imperiul Romano-German. Luteranismul 4. Jean Calvin și apariția Calvinismului 5. Regele Henric al VIII-lea - apariția Bisericii Anglicane și nașterea Puritanismului 6. Reforma radicală. Anabaptiștii și alte mișcări reformatoare 7. Contrareforma Bisericii catolice și conciliul de la Trent (1545-1563) 8. Misiunea creștină în spațiul extra-european și în lumile noi 9. Modernitate, confesionalism și războaie religioase 10. Apariția și dezvoltarea Bisericii Creștine Baptiste în Europa 11. Apariția și dezvoltarea Bisericii Creștine în America de Nord 12. Lupta Bisericii Creștine cu ideologiile modernității 13. Misiunea Bisericilor Creștine și trezirile spirituale 14. Bisericile Creștine și școlile creștine în epoca modernă 15. Mișcarea ecumenică în secolul XX 16. Impactul Bisericii Creștine în societatea modernă
Istoria Bisericii creștine în epoca postmodernă (secolul XX-XXI)	1. Biserica Romano - Catolică -încercări de reînnoire teologică - Conciliul Vatican II 2. Biserica Ortodoxă în căutarea comuniunii și relevanței - Sinodul din Creta 3. Bisericile Protestante - colaborare și dialog multiconfesional 4. Impactul Bisericii Creștine în societatea postmodernă

SUGESTII METODOLOGICE

Conţinuturile din programa şcolară pentru clasa a XI-a, la disciplina ***Istoria Creştinismului –*** *Cultul Creştin Baptist (Licee Teologice Baptiste)* sunt organizate pe șase domenii tematice: *Introducere în istoria Bisericii Creştine, Isus Hristos întemeietorul Bisericii Creștine, Istoria Bisericii Creștine în epoca antică, Istoria Bisericii Creștine în epoca medievală, Istoria Bisericii Creștine în epoca modernă și Istoria Bisericii Creștine în epoca postmodernă* . Acestea sunt corelate cu temele de la nivelul claselor a IX-a – a X-a şi propun conţinuturi cu caracter mai complex, posibil de abordat la nivelul elevilor de clasa a XI-a.

Prezentul curriculum este conceput într-o manieră flexibilă, care presupune regândirea rolurilor celor doi parteneri educaţionali – profesorul şi elevul. Astfel, programa permite profesorului libertatea de opţiune în abordarea demersului didactic prin alegerea succesiunii capitolelor sau a temelor (care nu au în programă o ordine obligatorie), în funcţie de caracteristicile clasei sau de evenimentele religioase, cu condiţia respectării logicii interne a domeniului şi a parcurgerii integrale a materiei prevăzute în programă. De asemenea, profesorul are libertatea de a alege metode, activităţi şi stiluri variate, adecvate particularităţilor elevilor şi ale clasei, precum şi în concordanţă cu competenţele precizate pentru fiecare nivel.

În ceea ce priveşte elevii, temele au fost selectate astfel încât să asigure implicarea activă a acestora în procesul de predare-învăţare și să contribuie la formarea capacităţii de comunicare, de manifestare a spiritului critic, tolerant, la exprimarea liberă şi argumentată a propriei opinii. Alegerea temelor a avut în vedere asigurarea caracterului practic-aplicativ al cunoştinţelor de religie prin valorificarea experienţei de viaţă a elevilor, prin referirea la aspecte actuale din viaţa personală a adolescenţilor şi din societatea contemporană, din viaţa comunităţii, din istoria religiilor şi din istoria Bisericii.

Pentru realizarea competenţelor specifice se recomandă utilizarea unor activităţi de învăţare, precum:

- Lecturarea ghidată a unor texte și realizarea de scheme istorice
- Documentarea online/bibliotecă a diverselor texte și prezentarea concluziilor
- Analiza apariției mișcărilor creștine
- Exerciții de asociere între diferite tipare de apariție a mișcărilor creștine
- Vizionarea unor hărți interactive ce au în vedere expansiunea Creștinismului
- realizarea de prezentări, filme, colaje
- exerciții interactive pentru fixarea termenilor religioși
- organizarea de mese rotunde și/sau a unui club de dezbateri
- realizarea de texte argumentative pe diverse concepte despre lume și viață

În cadrul orelor de *Istoria Creştinismului*, evaluarea trebuie să aibă caracter formativ, cu scopul de a-l învăţa pe elev să se autoevalueze în acord cu valorile creştine. Prin evaluare, valorizarea efortului de învăţare al elevului şi analiza progresului acestuia în învăţare trebuie completate cu motivarea sa pentru aplicarea în practică a învăţăturilor de credinţă. Deoarece formele clasice de evaluare au, pentru educaţia religioasă, limite mai accentuate decât în cazul altor discipline de studiu, se recomandă utilizarea unor modalităţi complementare de evaluare: proiectul, portofoliul, autoevaluarea, observarea sistematică a activităţii şi a comportamentului elevilor în spaţiul şcolii şi în afara acestuia.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
Drăgan Flore	Profesor/ doctor Filosofie	Liceul Teologic Baptist „Emanuel” Cluj-Napoca, județul Cluj
Treica Marcel - Leon	Profesor/ doctor Teologie	Liceul Teologic Baptist Reșița, județul Caraș-Severin

RESPONSABILI/COORDONATORI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Zăbavă Mihaela	Consilier CNCE	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare	Responsabil CNCE
Pîslaru Cătălin	Inspector general MEC	Ministerul Educației și Cercetării	Responsabil MEC
Taloș Călin	Lect. univ. dr.	Universitatea „Emanuel” Oradea	Coordonator științific

RESPONSABILI/COORDONATORI/COLABORATORI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Bărnuț Daniel	Director de Departament pentru învățământ preuniversitar, Uniunea Bisericilor Creștine Baptiste din România –	Liceul Teologic Baptist Reșița, Caraș-Severin	Responsabil cult

Anexa nr. 139

Programa școlară
pentru disciplina

DOCTRINE BIBLICE

Cultul Baptist

Clasa a XII-a

Curriculum de specialitate (CS)
Filiera vocațională, profil teologic
specializarea teologie baptistă

Învățământ liceal

- 2026 –

Anexa nr. 139
Programa școlară pentru disciplina *Doctrine Biblice,* Cultul Baptist, clasa a XII-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea teologie baptistă*

NOTĂ DE PREZENTARE

Prezenta programă școlară completează curriculumul pentru *disciplinele teologice de specialitate Cultul Baptist*, cu aplicare pentru clasele din învățământul liceal, *filiera vocațională, profil teologic, specializarea teologie baptistă*, forma cu frecvență la zi, începând cu anul școlar 2026-2027. Pentru această categorie de clase, conform planurilor-cadru pentru învățământul liceal, forma cu frecvență la zi, aprobate ca anexe la OMEC nr. 4350/ 2025, studiul disciplinei are următoarea alocare orară săptămânală, defalcată pe segmentul *curriculum de specialitate* (CS):

An de studiu	Clasa a IX-a	Clasa a X-a	Clasa a XI-a	**Clasa a XII-a**
Tip segment curricular	CS	CS	CS	**CS**
Nr. săptămânal de ore	-	-	-	**3**

Studiul disciplinei ***Doctrine biblice – Cultul Creştin Baptist (Liceele Teologice Baptiste)*** în ciclul superior al liceului se focalizează pe realizarea unei perspective teologice asupra vieţii pentru modelarea concepţiei despre lume şi viaţă din punct de vedere creştin, cât şi dezvoltarea capacităţii de analiză şi evaluare a diferitelor concepţii teologice. De asemenea, vor fi identificate modalităţi pentru formarea unui caracter hristic ca o necesitate într-un context desacralizat. Elevii vor avea posibilitatea de a-şi forma propriul sistem de valori cu privire la învăţătura biblică şi de a integra conceptele teologice în context intra şi extra-bisericesc. , precum și implementarea unui spirit critic constructiv pentru elevi.

În conformitate cu planul cadru de învăţământ pentru ciclul superior al liceului, disciplina ***Doctrine biblice*** face parte din aria curriculară ”Om şi societate” şi i se alocă 3 ore/săptămână (cls. a XII-a) din cadrul Curriculum-ului diferenţiat pentru filiera *vocaţională,* profilul *teologic* al Liceelor Teologice Baptiste. Programa este structurată astfel: notă de prezentare, competenţe generale, competenţe specifice care includ activități de învățare sugerate, sugestii metodologice și bibliografie.

Conţinuturile pentru cls. a XII-a au în vedere stabilirea fundamentelor biblice privind formarea capacităţii elevilor de a înţelege sensul vieţii umane începând cu originea ei, sensul păcatului, a morţii, a mântuirii, a şansei de transformare, de regenerare a omului, prin care poate fi transformată societatea. Cele patru competenţe generale şi competenţele specifice vizează următoarele domenii: comunicare; relaţii interpersonale şi inter-religii; domeniul atitudinal-comportamental; aspecte practic-aplicative; relaţiile interdisciplinare.

Conţinuturile propuse sunt asociate competenţelor specifice, fapt care permite profesorului să realizeze conexiuni între ceea ce învaţă elevul şi scopul pentru care învaţă. O anumită competenţă specifică poate fi atinsă prin diferite unităţi de conţinut, neexistând o corespondenţă biunivocă între acestea. Conţinuturile se subsumează unor domenii de conţinut care vizează atât probleme teoretice de religie, cât şi de teologie aplicată şi sunt corelate cu achiziţiile dobândite de elevi în perioada anterioară (clasele a IX- şi a X-a).

Sugestiile metodologice oferă cadrelor didactice recomandări privind modalităţi didactice concrete de utilizare a curriculumului în proiectarea şi realizarea activităţilor de predare-învăţare-evaluare. Programa se adresează atât profesorilor de *Doctrine biblice*, precum şi autorilor de manuale şcolare, fiind concepută astfel încât să încurajeze creativitatea

didactică şi adecvarea demersurilor didactice la particularităţile elevilor prin stabilirea ordinii studierii anumitor unităţi de conţinut, prin adaptarea acestora la specificul clasei de elevi, prin valorificarea experienţei de viaţă a elevilor şi a specificului comunităţii din care aceştia fac parte.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

C.G.1	**Dobândirea, înțelegerea și identificarea secțiunilor Teologiei**
C.G.2	**Utilizarea adecvată a conceptelor teologice specifice Doctrinelor Biblice**
C.G.3	**Dezvoltarea capacității de integrare a valorilor moral-creștine în structura propriilor atitudini și comportamente**
C.G.4	**Aplicarea învățăturii de credință și realizarea de conexiuni între doctrinele biblice și viața creștină contemporană**
C.G.5	**Implementarea cunoștințelor de Doctrine Biblice cu cele dobândite la alte discipline de învățământ**

CLASA a XII-a DOCTRINE BIBLICE

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

***C.G. 1* - Dobândirea, înțelegerea și identificarea secțiunilor Teologiei**

XI.CS.1.1. Înțelegerea terminologiei și conceptelor teologice
- *lecturarea ghidată a unor texte de natură doctrinară* - *documentarea online/bibliotecă a diverselor texte și prezentarea concluziilor* - *alcătuirea unui portofoliu cu principalele teze doctrinare biblice*
XI.CS.1.2. Analiza elementelor specifice doctrinelor biblice protestant evanghelice
- *analiza apariției mișcărilor creștine generate de abordări diferite ale Scripturi* - *exerciții de asociere între diferite tipare dogmatice* - *observarea simbolurilor specifice*

***C.G. 2* - Utilizarea adecvată a conceptelor teologice specifice Doctrinelor Biblice**

XI.CS.2.1. Elaborarea de argumentări orale sau scrise referitoare la concepte specifice doctrinelor biblice protestant evanghelice
- *explicarea etimologiei termenilor specifici doctrinelor* - *realizarea de prezentări, filme, colaje* - *exerciții interactive pentru fixarea termenilor doctrinari*
XI.CS.2.2. Analiza principalelor concepte doctrinare prin metoda comparativă
- *analiză comparativă a doctrinelor majore* - *evidențierea evoluției terminologiei doctrinare*

***C.G. 3* - Dezvoltarea capacității de integrare a valorilor moral-creștine în structura propriilor atitudini și comportamente**

XI.CS.3.1. Interpretarea doctrinelor majore protestant - evanghelice în contextul eclezial
- *identificarea doctrinelor majore și impactul lor eclezial* - *realizarea de tabele comparative cu asemănări și deosebiri ce au în vedere doctrinele majore* - *întocmirea unei linii cronologice ilustrate cu apariția și dezvoltarea doctrinelor majore*
XI.CS.3.2. Analizarea impactului social al principalelor doctrinelor protestant - evanghelice
- *organizarea de mese rotunde și/sau a unui club de dezbateri* - *realizarea de texte argumentative pe diverse concepte doctrinare*

***C.G. 4* - Aplicarea învățăturii de credință și realizarea de conexiuni între Doctrinele Biblice și viața creștină contemporană**

XI.CS.4.1. . Identificarea modalităţilor de aplicare a valorilor doctrinare în contemporaneitate
- *prezentarea unor doctrine și impactul lor în dezvoltarea societății* - *realizarea de tabele care să conțină interacțiunea dintre doctrină și praxiologie*
XI.CS.4.2. Identificarea unor paradigme de viaţă creştină
- *analiză biografică a unor teologi marcanți* - *exprimarea în scris a reacţiilor proprii la receptarea vieții și acțiunilor unor teologi marcanți* - *exerciții interactive pentru fixarea doctrinelor specifice unor personalități din domeniul teologiei*

***C.G. 5* - Implementarea cunoștințelor de Doctrine Biblice cu cele dobândite la alte discipline de învățământ**

XI.CS.5.1. Realizarea de comparaţii între doctrinele majore și alte discipline de învăţământ cu privire la diferite aspecte ale vieţii contemporane
- *exprimarea orală a impresiilor generate de contextualizarea conceptelor teologice* - *exprimarea în scris a reacţiilor proprii la înțelegerea unor concepte teologice* - *atelier de reflecție: asocierea unor concepte teologice cu diferite evenimente majore din istoria umanității*
XI.CS.5.2. Folosirea cunoştinţelor de doctrine protestant - evanghelice pentru promovarea respectului şi a dialogului între oameni, comunităţi, Biserici
- *realizarea unui jurnal reflexiv despre aplicarea doctrinelor biblice în viața personală* - *activități de voluntariat inspirate din valorile pozitive identificate în studierea doctrinelor biblice*

CLASA a XII-a DOCTRINE BIBLICE

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Definirea și prezentarea generală a Teologiei	1. Diviziunile teologiei 2. Importanţa doctrinelor biblice 3. Căi de cunoaştere: intuiţia, raţiunea, experienţa, credinţa 4. Concepţii despre lume şi viaţă: ateism, deism, panteism, teism
Bibliologie – doctrina despre Scriptură	1. Autoritatea şi inspiraţia Scripturii 2. Teorii inadecvate despre inspiraţie 3. Dovezile inspiraţiei 4. Importanţa Bibliei in viaţa creştinului 5. *Sola Scriptura*
Teologie – doctrina despre Dumnezeu	1. Esenţa Divinității 2. Atributele naturale ale lui Dumnezeu 3. Atributele morale ale lui Dumnezeu 4. Numele biblice ale lui Dumnezeu 5. Revelaţia lui Dumnezeu. Revelaţia generală şi specială 6. Lucrările lui Dumnezeu. Creaţia.
Antropologie – doctrina despre om	1. Originea omului. Chip şi asemănare 2. Căderea omului în păcat. Pedeapsă şi consecinţe 3. Natura constitutivă a omului 4. Transmiterea fiinţei omeneşti. Originea sufletului
Hristologie – doctrina despre Hristos	1. Persoana lui Isus Cristos întrupat. Divinitate şi umanitate 2. Unirea naturii divine şi umane. Caracterul unirii 3. Moartea lui Isus Cristos. Importanţa morţii. Interpretări greşite 4. Adevărata semnificaţie a morţii lui Cristos. Sfera de cuprindere 5. Învierea lui Cristos. Importanţa, natura, credibilitatea şi rezultatele învierii
Pneumatologie – doctrina despre Duhul Sfânt	1. Personalitatea şi divinitatea Duhului Sfânt 2. Darurile Duhului Sfânt şi distribuirea darurilor 3. Descoperirea şi dezvoltarea darurilor spirituale 4. Descrierea darurilor spirituale 5. Umplerea cu Duhul Sfânt şi caracteristicile ei

Domenii de conținut	Conținuturi
Hamartologie – doctrina despre păcat	1. Păcatul. Definire. Termeni biblici pentru păcat 2. Învăţătura lui Cristos cu privire la păcat 3. Natura esenţială a păcatului 4. Surse ale păcatului. Universalitatea păcatului 5. Consecinţe ale păcatului
Soteriologie – doctrina despre mântuirea omului	1. Definirea mântuirii şi importanţa sa 2. Începutul mântuirii: aspecte subiective şi obiective 3. Continuarea mântuirii 4. Desăvârşirea mântuirii
Ecleziologie – doctrina despre Biserică	1. Definirea Bisericii. Baza biblică. Metaforele Bisericii 2. Biserica universală. Biserica locală 3. Organizarea Bisericii şi slujitorii ei 4. Actele de cult ale Bisericii 5. Funcţiile Bisericii: evanghelizare, zidire, închinare, preocupări sociale
Escatologie – doctrina despre finalul istoriei	1. Escatologia şi importanţa ei 2. A doua venire a lui Isus Cristos. Natura şi scopul venirii Sale 3. Semnele revenirii lui Cristos 4. Starea intermediară şi finală

SUGESTII METODOLOGICE

Conţinuturile din programa şcolară pentru clasa a XII-a, la disciplina ***Doctrine biblice – Cultul Creştin Baptist (Liceele Teologice Baptiste)*** sunt organizate pe 10 domenii tematice: Definirea și prezentarea generală teologiei, Bibliologie, Teologie, Antropologie, Hristologie, Pneumatologie, Hamartologie, Soteriologie, Ecleziologie, Escatologie. Acestea sunt corelate cu temele materiilor de specialitate specifice pentru nivelul claselor a IX-a – a XI-a şi propun conţinuturi cu caracter mai complex, posibil de abordat la nivelul elevilor de clasa a XII-a.

Prezentul curriculum este conceput într-o manieră flexibilă, care presupune regândirea rolurilor celor doi parteneri educaţionali – profesorul şi elevul. Astfel, programa permite profesorului libertatea de opţiune în abordarea demersului didactic prin alegerea succesiunii capitolelor sau a temelor (care nu au în programă o ordine obligatorie), în funcţie de caracteristicile clasei sau de evenimentele religioase, cu condiţia respectării logicii interne a domeniului şi a parcurgerii integrale a materiei prevăzute în programă. De asemenea, profesorul are libertatea de a alege metode, activităţi şi stiluri variate, adecvate particularităţilor elevilor şi ale clasei, precum şi în concordanţă cu competenţele precizate pentru fiecare nivel.

În ceea ce priveşte elevii, temele au fost selectate astfel încât să asigure implicarea activă a acestora în procesul de predare-învăţare, care să contribuie la formarea capacităţii de comunicare, de manifestare a spiritului critic, tolerant, la exprimarea liberă şi argumentată a propriei opinii. Alegerea temelor a avut în vedere asigurarea caracterului practic-aplicativ al cunoştinţelor de religie prin valorificarea experienţei de viaţă a elevilor, prin referirea la aspecte actuale din viaţa personală a adolescenţilor şi din societatea contemporană, din viaţa comunităţii şi din istoria şi practica Bisericii.

Pentru realizarea competenţelor specifice se recomandă utilizarea unor activităţi de învăţare, precum:

- Lecturarea ghidată a unor texte de natură doctrinară
- Analiza apariției mișcărilor creștine generate de abordări diferite ale Scripturi
- Exerciții de asociere între diferite tipare dogmatice realizarea unor observaţii, studii de caz, micro-anchete, sondaje de opinie pe teme privind aspecte concrete din viaţa religioasă a unei comunităţi sau a adolescenţilor;
- Analiza apariției mișcărilor creștine generate de abordări diferite ale Scripturi

- Explicarea etimologiei termenilor specifici doctrinelor
- Realizarea de prezentări, filme, colaje
- Realizarea de tabele comparative cu asemănări și deosebiri ce au în vedere doctrinele majore
- Întocmirea unei linii cronologice ilustrate cu apariția și dezvoltarea doctrinelor majore
- Analiză biografică a unor teologi marcanți
- Exprimarea în scris a reacţiilor proprii la receptarea vieții și acțiunilor unor teologi marcanți

În cadrul orei de *Doctrine biblice*, evaluarea trebuie să aibă caracter formativ, cu scopul de a-l învăţa pe elev să se autoevalueze în acord cu valorile creştine. Prin evaluare, valorizarea efortului de învăţare al elevului şi analiza progresului acestuia în învăţare trebuie completate cu motivarea sa pentru aplicarea în practică a învăţăturilor de credinţă. Deoarece formele clasice de evaluare au, pentru educaţia religioasă, limite mai accentuate decât în cazul altor discipline de studiu, se recomandă utilizarea unor modalităţi complementare de evaluare: proiectul, portofoliul, autoevaluarea, observarea sistematică a activităţii şi a comportamentului elevilor în spaţiul şcolii şi în afara acestuia.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
Bărnuț Daniel	Profesor/ doctor Teologie	Liceul Teologic Baptist Reșița, județul Caraș-Severin
Treica Marcel - Leon	Profesor/ doctor Teologie	Liceul Teologic Baptist Reșița, județul Caraș-Severin

RESPONSABILI/COORDONATORI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Zăbavă Mihaela	Consilier CNCE	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare	Responsabil CNCE
Pîslaru Cătălin	Inspector general MEC	Ministerul Educației și Cercetării	Responsabil MEC
Baban Octavian	Conf. univ. dr.	Institutul Teologic Baptist București	Coordonator științific

RESPONSABILI/COORDONATORI/COLABORATORI:

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Bărnuț Daniel	Director de Departament pentru învățământ preuniversitar, Uniunea Bisericilor Creștine Baptiste din România –	Liceul Teologic Baptist Reșița, Caraș-Severin	Responsabil cult

Anexa nr. 140

PROGRAMĂ ŞCOLARĂ PENTRU DISCIPLINA

H E R M E N E U T I C Ă

Cultul Baptist

Clasa a IX-a

Curriculum de specialitate (CS)
Filiera vocațională, profil teologic
specializarea teologie baptistă

Învățământ liceal

- 2026 –

Anexa nr. 140
Programa școlară pentru disciplina *Hermeneutică*, Cultul Baptist, clasa a IX-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea teologie baptistă*

NOTĂ DE PREZENTARE

Prezenta programă școlară completează curriculumul pentru *disciplinele teologice de specialitate Cultul Baptist*, cu aplicare pentru clasele din învățământul liceal, *filiera vocațională, profil teologic, specializarea teologie baptistă*, forma cu frecvență la zi, începând cu anul școlar 2026-2027. Pentru această categorie de clase, conform planurilor-cadru pentru învățământul liceal, forma cu frecvență la zi, aprobate ca anexe la OMEC nr. 4350/ 2025, studiul disciplinei are următoarea alocare orară săptămânală, defalcată pe segmentul *curriculum de specialitate* (CS):

An de studiu	**Clasa a IX-a**	Clasa a X-a	Clasa a XI-a	Clasa a XII-a
Tip segment curricular	**CS**	CS	CS	CS
Nr. săptămânal de ore	**2**	-	-	-

Studiul disciplinei ***Hermeneutică – Cultul Creştin Baptist (Liceele Teologice Baptiste)*** în ciclul superior al liceului se focalizează pe dezvoltarea capacității de lecturare, analiză, înțelegere și aplicare a Bibliei, în calitate de carte fundamentală a credinței creștine (sau Sfânta Scriptură). Disciplina ***Hermeneutică*** include prezentarea unei istorii scurte a scrierii și canonizării Bibliei, o discuție a fenomenului inspirației divine în scrierea Bibliei, o introducere în fenomenul general al comunicării prin texte scrise, o prezentare a importanței contextului inițial al unei scrieri, a funcției genului literar în interpretarea unui text sacru, a principiilor de transpunere culturală modernă a înțelesului unui text sacru și un număr adecvat de exemple practice de citire, interpretare și aplicare a unor texte biblice reprezentative istoric, tematic și ca gen literar.

Prin parcurgerea acestei discipline se dezvoltă elemente de bază ale identității creștine baptiste ale elevilor, se subliniază importanța lecturii și înțelegerii adecvate a Bibliei pentru formarea unei concepții creștine despre lume și viață și elevul este pregătit să identifice, să înțeleagă și să diferențieze diverse metode de abordare a înțelesului Bibliei. Elevii vor avea posibilitatea de a-și forma sistemul de valori de viață prin consultarea educată a textelor fundamentale biblice și prin înțelegerea nevoiei de dialog educat cu persoanele de alte convingeri religioase.

În conformitate cu planul cadru de învățământ pentru ciclul superior al liceului, disciplina ***Hermeneutică*** face parte din aria curriculară „Om și societate” și i se alocă 2 ore / săptămână conform cadrului Curriculum-ului diferențiat pentru filiera *vocațională,* profilul *teologic* al Liceelor Teologice Baptiste, clasa a IX-a.

Programa este structurată astfel: *Notă de prezentare, Competențe generale, Competențe specifice asociate conținuturilor și exemple de activități de învățare, Relația între competențe specifice și conținuturi, Lista unităților de conținut, Relația domenii de conținut, conținuturi, competențe, activități de învățare, Sugestii metodologice și Bibliografie*.

Cele trei competenţe generale şi competenţele specifice vizează următoarele domenii: studiu istoric, comunicare și analiza comunicării, aspecte practice-aplicative, aplicații etice și comportamentale, relații interpersonale şi inter-religioase; relații interdisciplinare.

Conținuturile se referă la competențele generale și specifice ale clasei a IX-a (identitate religioasă, lecturarea și analiza textelor biblice, fundamente de teoria comunicării, principii filozofice, etice și sociale referitoare la valorile creştine și aplicațiile mesajului biblic în societatea contemporană, dezvoltarea simțului critic și a respectului pentru alte convingeri și pentru persoana umană).

Acest fapt care permite profesorului să realizeze conexiuni între ceea ce învaţă elevul şi scopul pentru care învaţă. O anumită competenţă specifică poate fi atinsă prin diferite unităţi de conţinut, neexistând o corespondenţă biunivocă între acestea. Conţinuturile se subordonează unor domenii de conţinut care vizează atât probleme teoretice de religie, cât şi de teologie aplicată şi sunt corelate cu celelalte materii teologice de specialitate predate în învățământul liceal, cum sunt Studiul Vechiului Testament, Studiul Noului Testament, Doctrine biblice, Literatură creștină, Istoria Creştinismului, Istoria gândirii creştine, Istoria baptiștilor și Viață creștină. De asemenea, conținuturile pun bazele abordării biblice coerente, științifice a altor cursuri cu specific confesional din clasele următoare.

Sugestiile metodologice oferă cadrelor didactice recomandări privind modalităţi didactice concrete de utilizare a curriculumului în proiectarea şi realizarea activităţilor de predare-învăţare-evaluare.

Programa se adresează atât profesorilor de **Hermeneutică** precum şi autorilor de manuale şcolare, fiind concepută astfel încât să încurajeze creativitatea didactică şi adecvarea demersurilor didactice la particularităţile elevilor prin stabilirea ordinii studierii anumitor unităţi de conţinut, prin adaptarea acestora la specificul clasei de elevi, prin valorificarea experienţei de viaţă a elevilor şi a specificului comunităţii din care aceştia fac parte.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG.1	**Înțelegerea conținutului și naturii Bibliei ca document uman și document inspirat divin, ca document normativ pentru credința și viața creștină, și a contextului scrierii sale.**
CG.2	**Deprinderea aplicării pașilor progresivi de studiere a unui text biblic (1. Delimitarea textului, 2. Studiul contextului istoric, literar, 3. Analiza vocabularului, a conceptelor, a gramaticii, a structurii logice, 4. Interpretarea finală și aplicarea).**
CG.3	**Integrarea cunoașterii biblice cu cunoștințele filozofice, etice, sociale și generale științifice dobândite la alte discipline de învățământ, raportarea la alte tradiții și reguli de interpretare (hermeneutică) a textului biblic.**

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

***CG. 1* - Înțelegerea conținutului și naturii Bibliei ca document uman și document inspirat divin, ca document normativ pentru credința și viața creștină, și a contextului scrierii sale**.

CS.1.1. Înțelegerea naturii literare și spirituale a Sfintei Scripturi
- *Cunoașterea istoriei scrierii Bibliei, Vechiul Testament, Noul Testament.* - *Înțelegerea Bibliei ca text inspirat divin și redactat de oameni. Importanța abordării duble a intepretării: prin atitudine spirituală adecvată și prin analiză literară și istorică.* - *Importanța autorului uman și a redactării textului biblic: cultură, compoziție, stil, context.*

CS.1.2. Importanța înțelegerii contextului VT.
- *Conceptele majore ale poporului Israel: patriarhi, Legea, țara, Ierusalim - Sion, Templu, promisiunile, binecuvântările, pedepsele (legământ). Metafore majore din VT: Legea, Calea, circumcizia, regele, păstorul, Mesia, vița, măslinul, smochinul, familia, robia, apa, marea, furtuna, ploaia, focul, untdelemnul și ungerea, mierea, etc.* - *Exerciții de lecturăcontextualizată: Geneza 1-2, Judecători, Psalmi, Cronici, Profeți.*
CS.1.3. Importanța înțelegerii contextului scrierii NT
- *Viața lui Isus Hristos ca revelație supremă a lui Dumnezeu (cf. Evrei 1:1).* - *Principiile interpretării biblice: VT se înțelege prin NT (revelație progresivă), Biblia lămurește Biblia (coerență internă, suficiență), Interpretarea personală ține cont de istoria interpretării (raportarea la mărturia Bisericii)* - *Mărturia apostolică ca mesaj central al creștinismului (cf. 1Ioan 1.1-2, 1Cor 15, Efeseni 4).* - *Înțelegerea scopului și funcționării Sfintei Scripturi ca text sacru (cf. 2Tim 3:16)* - *Înțelegerea că NT este filtrul sau fereastra de interpretare pentru VT (exemple: Psa. 23 – Ioan 10, Isa. 53 - 1 Cor 15:1-11, Daniel 7:13-14 - Filipeni 2:5-11)*

CG. 2 **- Deprinderea aplicării pașilor progresivi de studiere a unui text biblic (1. Delimitarea textului, 2. Studiul contextului istoric, literar, 3. Analiza vocabularului, a conceptelor, a gramaticii, a structurii logice, 4. interpretarea finală și aplicarea)**

CS.2.1. Identificarea, descrierea și folosirea etapelor de analiză a textului biblic
- *Explicarea analizei literare de bază: diviziunile textului, contextul literar de ansamblu (narațiunea și argumentul, structura), importanța genului literar.* - *Explicarea etapei de analiză literară-gramaticală: termeni cheie, sintaxa și logica propoziției / frazei (conectori logici, structuri interne, paralelisme, repetiții etc.)* - *Realizarea de analize practice ale unor exemple de pasaje biblice simple, la alegere.* - *Exerciții interactive pentru formularea și interpretarea unui pasaj biblic dat.*
CS.2.2. Interpretarea textelor biblice prin consultarea surselor secundare (metoda comparativă) și prin comparație cu alte tradiții creștine
- *Folosirea materialelor ajutătoare: dicționare biblice, comentarii biblice, tradiția spiritualității creștine* - *Folosirea mijloacelor și resurselor digitale. Utilitatea și limitele mijloacelor de tip IA.* - *Participarea la analiza, interpretarea și aplicarea unui pasaj biblic.* - *Importanța vieții spirituale proprii în studiul Scripturii (curăție morală – sfințenie, disciplină personală, relații echilibrate în societate, rugăciune, relație bună de integrare cu și în viața bisericii).* - *Organizarea unei agende / calendar de citire a Bibliei, întocmirea unui jurnal de notițe personale de studiu biblic bazat pe paragrafare, observație, comparație, aplicație.* - *Citirea și cunoașterea Mărturisirii de credință a Bisericilor Baptiste din România ca reper confesional.* - *Compararea tradițiilor ecleziale de interpretare diferite, în cazul textelor dificil de intepretat (botez și mântuire, darurile Duhului Sfânt, înțelegerea etapelor și mesajului Apocalipsei etc.).*

CG. 3 **- Integrarea cunoașterii biblice cu cunoștințele filozofice, etice, sociale și generale științifice dobândite la alte discipline de învățământ, raportarea la alte tradiții și reguli de interpretare (hermeneutică) a textului biblic.**

CS. 3.1. Înțelegerea diferențelor culturale și a tradițiilor specifice în interpretarea biblică, analiza contextelor sociale prezente și antice, importanța identificării principiilor esențiale

- *Studiul relațiilor sociale între stăpâni-sclavi casnici din antichitate și comparația cu patronii / angajații de astăzi (Filimon, Efeseni, Coloseni, Tit).* - *Trecerea în revistă a modelele de familie din antichitate și din prezent în lumina textelor biblice relevante (Efeseni 5-6, 1 Petru 3).* - *Discutarea relației între creștinul individual, Biserica universală, denominație și biserica locală, și relația cu statul (Romani 13)*
CS.3.2. Folosirea cunoștințelor de *Hermeneutică Biblică* pentru promovarea respectului și a dialogului între oameni, comunități și Biserici
- *Identificarea unor texte și interpretări de texte biblice care a dus la formarea unor denominații (confesiuni, Biserici) diferite în istoria creștinismului.* - *Studiul și discuția relațiile sociale de altădată și a celor promovate de Biserică conform Noului Testament. O trecere în revistă a psalmilor de imprecație (Psa. 5, 10, 17, 35, 58, 59, 69, 70, 79, 83, 109, 129, 137, 140).* - *Întocmirea cu elevii a unei liste de subiecte în care contextul interpretativ este important (familie, relații sociale, norme de onoare – dezonoare, norme de caritate și acțiune socială etc.).* - *Organizarea de mese rotunde și ateliere în vederea studierii și interpretării unui text biblic, și aplicării sale în prezent. Folosirea de ghiduri interpretative relevante (crezuri – Crezul Apostolic, Crezul Niceea, mărturisiri de credință evanghelice, etc.).* - *Atelier de analiză și reflecție: nevoia de interpretare corectă și contextualizată a Bibliei.*

RELAȚIA ÎNTRE COMPETENȚE SPECIFICE ŞI CONȚINUTURI

CS.1.1. Înțelegerea naturii literare și spirituale a Sfintei Scripturi	**Conținuturi**	**Teme și lucrări practice**
	- Înțelegerea unui text biblic ca text inspirat divin și text redactat de oameni (definiții). - Abordarea interpretării prin căutarea iluminării spirituale (rugăciune) și prin analiză umană (2 etape de interpretare). - Înțelegerea interpretării ca formată din exegeză (analiza textului în context primar) și hermeneutică (analiza aplicativă a textului, în context contemporan). - Conceptul de aplicație și regulile sale (coerentă cu textul, reflectată în text, respectând înțelesul textului) - Conceptul de principiu transferabil / aplicabil.	- Atelier de analiză și evidențiere a interpretării în context vechi și contemporan a unui text biblic (ex. Tit 3:12-15, 1 Timotei 6:11-16). - Atelier de studiu și aplicare a unui text biblic din Vechiul Testament: Psalmul 1, Studiu de context: contextul societății neascultătoare de Dumnezeu, Studiu de stil: metafora copacului și a apei în Vechiul Testament, Studiu de context viitor: importanța judecății divine. Discutarea textului în contextul cultural și religios contemporan. Comparație cu Matei 7:15-20. - Atelier de interpretare in context, parabola fariseului și vameșului, Luca 18:9-15. Context vechi și context contemporan. Cum se

		interpretează textul în societatea contemporană. Discuții și aplicații.
CS.1.2. Importanța înțelegerii contextului VT.	- Istoria scrierii Bibliei. Importanța înțelegerii Vechiului Testament în contextul scrierii sale. - Poporul evreu ca destinatar primar în Vechiul Testament. - Contextul și mesajul cărților lui Moise (Legea de pe Sinai). - Perioada regală – contextul cărților istorice și poetice (regele Davidic). - Contextul profeților (exil, post-exil babilonian – nevoia de pocăință, în vederea restaurării).	- Identificarea etapelor în istoria poporului Israel și legătura lor cu scrierea Scripturii. Importanța venirii lui Mesia: Isaia 53. - Exerciții de citire contextualizată a textului biblic: Geneza 1-2 și polemica despre credința în Dumnezeu ca Suprem Creator și despre destinul omului. - Observarea temelor și simbolurilor specifice teologiei Vechiului Testament (țara, legământul, Legea, Templul, circumcizia, regele, păstorul, Mesia, vița, măslinul, smochinul, familia, robia, eliberarea, apa, marea, furtuna, ploaia, focul, untdelemnul, mierea, etc.). Care din ele revin în Noul Testament (cf. Ioan 15 și Isus – vița, Templul ceresc și Biserica văzută ca Templu spiritual, 1 Cor. 3:16-17, 6:19-20 etc). - Analiza Psalmului 27. Realizarea importanței închinării, în Vechiul Testament și în Noul Testament. Interpretarea psalmului în context creștin. Explorarea imaginilor Templului și a Căii Domnului în Vechiul Testament și Noul Testament.
CS.1.3. Importanța înțelegerii contextului scrierii NT.	- Istoria scrierii Bibliei. Noul Testament și Biserica în contextul secolului I:	- Importanța în interpretare a revelației prin Hristos și prin

	- Imperiul roman și regatele iudaice în sec. I - Viața lui Hristos (învățătura, moartea, învierea), Coborârea Duhului Sfânt, Începutul Bisericii. - Persecuția creștinilor și dezvoltarea Bisericii. - Bazele recepționării mesajului și credinței din Noul Testament: constanța Ființei divine (Sfânta Treime) și a planului de mântuire a umanității. - Spirala hermeneutică (acumularea de factori în înțelegerea Scripturii). - Factori culturali care determină ajustări în aplicarea adevărurilor biblice (existența socială: sclavie, naționalism, viață socială și emancipare, orânduiri și regimuri politice, dezvoltări științifice și culturale, etc.).	apostoli (cf. Evrei 1:1, Efeseni 2:19-20, temelia apostolilor). Discuție. - Mărturia apostolică din NT ca mesaj central al credinței – evanghelii, epistole, Apocalipsa, preoția și legământul lui Hristos (cf. 1I oan 1.1-2, 1Cor 15.1-11, Efeseni 4, Evrei 4:15-5:10). - Înțelegerea scopului și funcționalității Sfintei Scripturi (cf. 2 Tim 3:16). Analiza și aplicarea textului. - Înțelegerea funcției Noului Testament ca principiu de interpretare a Vechiului Testament (Cine este păstorul cel bun, cf. Ps. 23 – Ioan 10, Isa. 53 - 1 Cor 15:1-11, Daniel 7:13-14 - Filipeni 2:5-11). – Factori de interpretare constanți (Dumnezeu este neschimbat, decăderea umană continuă, baza restaurării omenirii rămâne constantă —- adică este doar prin Mântuitorul Hristos, chemarea la formarea unei societăți noi, Biserica, este aceeași, așteptarea Judecății finale și a preschimbării eterne a universului în bine este aceeași, nu s-a schimbat). Discuție Evrei 13:8 și Maleahi 3:6-7.

CS.2.1. Identificarea, descrierea și folosirea etapelor de analiză a textului biblic.	**Conținuturi**	**Teme și lucrări practice**
	- Pașii procesului exegetic-hermeneutic: - Delimitarea textului (carte, paragraf, traducere).	- Explicarea etapelor literare: paragrafare, plasare în context literar al cărții și argumentului cărții, precizarea genului literar.

	- Analiza contextului (observarea contextului istoric și cultural, a relațiilor între paragraf și carte sau argument local, analiza gramaticală, analiza structurii logice a textului, întocmirea unei scheme logice a textului). - Alcătuirea unei scheme logice Integrate. - Interpretarea textului și importanța genului literar (narațiune, discurs, scrisoare, text poetic, text sapiențial, text profetic, text apocaliptic). - Identificarea principiilor transferabile între culturi. - Formularea ideii principale a textului (ce s-a spus, ce înseamnă astăzi). - Identificarea și formularea de aplicații coerente în lumina interpretării textului.	- Explicarea etapelor de analiză lingvistică-gramaticală: analiza termenilor cheie, sintaxa, logica frazei (propoziții principale și secundare, conectori logici, structuri de paralelism intern, corespondențe, repetiții etc.). - Realizarea de analize pe text, exemple de paragrafare și identificare de unități logice, exemple de reprezentare în ordine logică și sintactică ale textului. - Exerciții interactive pentru formularea și reformularea înțelesului de bază al unui text biblic analizat.
CS.2.2. Interpretarea textelor biblice prin consultarea surselor secundare (metoda comparativă) și prin comparație cu tradiții creștine diverse.	- Descrierea resurselor externe de interpretare (I): dicționare, enciclopedii, ghiduri, comentarii, serii de predici, studii. - Descrierea resurselor externe de interpretare (II): pagini web (evaluare), căutare cu ajutorul IA, rezumate de tip IA, primejdia falsului și mediocrității pe internet. - Importanța crezurilor și a mărturisirilor de credință confesionale în Interpretarea Bibliei. - Importanța aplicațiilor coerente și contextualizate.	- Folosirea materialelor ajutătoare: dicționare biblice, comentarii biblice, tradiția spiritualității creștine - Folosirea mijloacelor și resurselor digitale. Utilitatea și limitele mijloacelor de tip IA. - Alcătuirea de sinteze de interpretare, în urma consultărilor resurselor. - Alcătuirea unor teme / exerciții de studiu biblic pe pasaje din Sfânta Scriptură. - Organizarea de discuții pe baza comparării unor studii sau concluzii biblice, pe diverse studii biblice controversate, preluate din surse secundare sau din surse diferite de pe internet.

		- Compararea analizelor și concluziilor observate. - Importanța vieții spirituale proprii în studiul Scripturii (curăție morală – sfințenie, disciplină personală, relații echilibrate în societate, rugăciune, relație bună de integrare cu și în viața bisericii). - Organizarea unei agende / calendar de citire a Bibliei, întocmirea unui jurnal de notițe personale de studiu biblic bazat pe paragrafare, observație, comparație, aplicație. - Organizarea de ateliere de studiu biblic și comparare a concluziilor și a formulare de aplicații în viața zilnică.

CS. 3.1. Diferențe culturale și principii transferabile în interpretarea biblică, analiza contextelor sociale prezente și antice	**Conținuturi**	**Teme și activități practice**
	- Compararea contextelor de interpretare biblică în Vechiul Testament și Noul Testament (istorie, legământ, poporul lui Dumnezeu etc.). - Conținutul învățăturii din Biblie (Vechiul Testament și Noul Testament) și relevanța ei pentru mântuire (cunoașterea lui Dumnezeu, a omului, cerințe morale, sociale, aspecte științifice, aspecte de credință și restaurare a relației omului cu Dumnezeu). - Contextele sociale diferite în istoria creștinismului (sclavagism, feudalism,	- Cosmologia din Geneza 1-2, Legea de pe Sinai, și cunoașterea științifică modernă. - Relațiile stăpâni-sclavi în Vechiul Testament și lumea contemporană. - Relațiile stăpâni-sclavi casnici din antichitate și comparația cu patronii / angajații de astăzi (Filimon, Efeseni, Coloseni). - Modelele de familie în antichitate și în prezent (Efeseni, 1 Petru 3).

	monarhie, democrație etc.) și mesajul Bisericii creștine. Împărăția lui Dumnezeu și revenirea lui Hristos.	- Creștinul, Biserica și relația cu statul (Romani 13).
CS.3.2. Folosirea cunoştinţelor de Hermeneutică Biblică pentru promovarea respectului şi a dialogului între oameni, comunităţi şi Biserici.	- Cunoașterea principiului „Sola Scriptura”. - Cunoașterea și înțelegerea principiului „Biblia explică Biblia”. - Cunoașterea principiul „revelației progresive” și al „supremației lui Hristos” în revelația divină. - Înțelegerea nevoiei de contextualizare a textui biblic și a existenței filtrelor de interpretare apriorice. - Discutarea surse externe Bibiei de autoritate interpretativă și evaluarea lor (crezuri, mărturisiri,concilii, tradiții). - Discutarea paralelismului și contrastelor între cunoașterea biblică, prin revelație, și cunoașterea științifică, prin cercetare umană.	- Identificarea unor texte și interpretări de texte biblice care a dus la formarea unor denominații (confesiuni, Biserici) diferite în istoria creștinismului. - Relațiile sociale creștine astăzi și psalmii de imprecație (Psa. 5, 10, 17, 35, 58, 59, 69, 70, 79, 83, 109, 129, 137, 140). - Întocmirea cu elevii a unei liste de subiecte unde se pare că în contextul cultural diferit din prezent este nevoie de principii biblice transferabile deduse corect din textele biblice. – atelier de reflecție: nevoia de o interpretare corectă echilibrată a Bibliei în bisericile de astăzi.

LISTA UNITĂŢILOR DE CONŢINUT

I. DEFINIREA SFINTEI SCRIPTURI ȘI A HERMENEUTICII, ISTORIA INTERPRETĂRII BIBLIEI

1. Definirea hermeneuticii biblice ca demersul de lecturare, explicare, înțelegere și aplicare a unui text biblic.
2. Realizarea unei scurte treceri în revistă a istoriei scrierii Bibliei: date, context, autori, subiecte.
3. Înțelegerea relației dintre acțiunea umană (redactare) – și cea divină (inspirație) în scrierea Bibliei.
4. Înțelegerea metodelor generale de analiză a textului biblic: analiza lingvistică-literară-istorică – contextul istoric și literar.

5. Înțelegerea metodelor de analiză a textului biblic: raportarea la Biserică, la tezaurul istoric al literaturii creștine (crezuri, imnologie, comentarii, predici) – contextul eclezial.
6. Înțelegerea importanței abordării personale corecte a Bibliei: spiritualitate personală, rugăciune, etică, călăuzire duhovnicească – contextul personal.

II. ETAPELE ANALIZEI LITERARE – ISTORICE A UNUI TEXT BIBLIC

1. Identificarea unităților logice ale unui text (paragrafare, delimitare text, selectare traduceri).
2. Studiul contextului istoric și al argumentului de ansamblu al unui text biblic (capitol, carte, corpus).
3. Identificarea genului literar (narativ, poetic, sapiențial, profetic, apocaliptic) și înțelegerea regulilor specifice în interpretare.
4. Analiza gramaticală (sintaxă, relații de subordonare-coordonare, structură logică).
5. Analiza mesajului (teme principale, cuvinte cheie, structuri semnificative).
6. Folosirea resurselor digitale și a bibliotecilor creștine.

III. ETAPELE ANALIZEI, INTERPRETĂRII ȘI APLICĂRII UNUI TEXT BIBLIC

1. Bazele coerenței Bibliei: Dumnezeu și caracterul său neschimbat. Omul și constanța și generalitatea decăderii umane. Planul unitar al lui Dumnezeu de salvare a omenirii prin Isus Hristos.
2. Principii de bază în interpretare creștină: înțelegerea VT prin NT (prin Hristos, prin apostoli și evangheliști), supremația revelației lui Hristos, Biblia lămurește Biblia, suficiența Bibliei pentru mântuire (Sola Scriptura), importanța interpretării prin raportare la Biserică și înțelepciunea ei, importanța metodei de contextualizare gramaticală-literară și istorică a mesajului biblic.

IV. EVALUAREA INTERPRETĂRILOR DIFERITE ALE BIBLIEI

1. Existența și importanța normelor de interpretare confesionale, denominaționale.
2. Delimitarea de metodele subiective de interpretare a Bibliei (coduri numerice, deschiderea la întâmplare a Bibliei, identificare nejustificată și exagerată cu personajele și evenimentele din Biblie).
3. Recunoașterea, dezbaterea și respectarea posibillităților și tradițiior de interpretare diferită a textului biblic (ex. Apocalipsa).

Relația între domenii de conținut, conținuturi, competențe, și activități de învățare

Domenii de conținut	Conținuturi	Competențe specifice	Activități de învățare
I. Definirea Scripturii și hermeneuticii, și istoria interpretării Sfintei Scripturi	1. Definirea hermeneuticii biblice ca demersul de lecturare, înțelegere, explicare și aplicare a unui text biblic pentru cititorul de astăzi. 1. Istoria rezumată a scrierii Bibliei: date, context, autori, subiecte. 2. Interacțiunea umană (redactare) - divină (inspirație) în scrierea Bibliei . Un proces de comunicare combinat 3. Metode de analiză a textului biblic (I): analiza lingvistică-literară-istorică (contextul istoric-literar) 4. Metode de analiză a textului biblic (II): raportarea la comunitatea Bisericii, la tezaurul istoric al literaturii creștine (crezuri, imnologie, comentarii, predici, tradiție) – contextul eclezial 5. Importanța abordării corecte a Bibliei: contextul spiritualității personale, rugăciune,	***CG. 1* - Înțelegerea conținutului și naturii Bibliei ca document uman și document inspirat divin, ca document normativ pentru credința și viața creștină, și a contextului scrierii sale.** **CS.1.1.** Înțelegerea naturii literare și spirituale a Sfintei Scripturi. Studiu spiritual și studiu literar-istoric. Definirea interpretării biblice și a formelor ei: exegeza și hermeneutica. Înțelegerea colaborării dintre inspirația divină și compoziția sau redactarea umană a textului biblic. Importanța acestei dihotomii pentru abordarea corectă a Bibliei. **CS.1.2.** Importanța înțelegerii contextului scrierii Vechiului Testament. Înțelegerea istoriei scrierii Bibliei și a succesiunii contextelor și mesajelor. Firul roșu biblic: reluarea legăturii cu Dumnezeu și restaurarea omenirii prin Hristos-Mesia. Evaluarea și evidențierea mesajului central al Bibliei, în Vechiul Testament și Noul Testament. Analiza contextului istoric și teologic al Vechiul Testament. Înțelegerea	Atelier, pentru înțelegerea diferențelor între analiza exegetică și hermeneutică. Lectura text din Tit 3:12-15. Compararea analizei exegetice (înțelegerea mesajului din sec. 1) și a analizei hermeneutice (înțelegerea mesajului pentru cititorul de azi). Discutarea principiilor înțelegerii inspirației divine a Bibliei și a contribuției umane așa cum reies din 2 Tim 3:16-17, 1 Petru 1:10-12 și 2 Petru 1:20-21. Identificarea conținutului specific evreiesc al Cărții psalmilor (analiza la clasă a unor exemple de psalmi regali și mesianici (conștientizarea contextului cultural). În mod alternativ, se poate face analiza cărții Neemia ca exemplu de contextualizare iudaică a credincioșiei față de Dumnezeu, pe care creștinul de astăzi nu o poate replica perfect, ci

Domenii de conținut	Conținuturi	Competențe specifice	Activități de învățare
	etică, călăuzire duhovnicească, viață etică – contextul personal.	principiilor și valorilor ascultării de Dumnezeu în timpul Vechiului Testament. Înțelegerea mesajului național și universal al iudaismului. Legământul Legii. **CS.1.3.** Importanța înțelegerii contextului scrierii Noului Testament. Importanța înțelegerii mesajului universal al creștinismului. Analiza contextului istoric și teologic al Noului Testament. Înțelegerea principiilor și valorilor ascultării de Dumnezeu în Noul Testament. Importanța Legământului celui nou prin Hristos. Înțelegerea și compararea celor două contexte, ale Vechiului Testament și Noul Testament, și a contextului contemporan de interpretare a Bibliei: observarea de asemănări și deosebiri în funcționarea lor. Evaluarea semnificației lor teologice și practice.	printr-un filtru interpretativ. Analiza de clasă: epistola lui Iacov ca o carte de tranziție între Vechiul Testament și Noul Testament. Teme și stil. Comparație între psalmul 23 și Ioan 10 (Isus păstorul cel bun) și înțelegerea legăturii de interpretare între Vechiul Testament și Noul Testament. Analiză de clasă: analiza structurii specifice a celor patru evanghelii din Noul Testament și a accentului pus de ele pe moartea, învierea și înălțarea lui Hristos. Evaluarea importanței acestui principiu pentru credința creștină.
II. Etapele analizei literare – istorice a unui text biblic.	6. Identificarea unităților logice (paragrafare, delimitare text, selectare traduceri)	***CG. 2* - Deprinderea aplicării pașilor progresivi de studiere a unui text biblic (1. Delimitarea textului, 2. Studiul contextului istoric, literar, 3. Analiza vocabularului, a conceptelor, a gramaticii, a**	Alegerea unor texte simple din Vechiul Testament și Noul Testament și analiza lor conform pașilor de interpretare. Poate lua forma unei teme reluate

Domenii de conținut	Conținuturi	Competențe specifice	Activități de învățare
	7. Studiul contextului istoric și al logicii co-textului literar (capitol, carte, corpus) 8. Identificarea genului literar (narativ, poetic, sapiențial, profetic, apocaliptic) ca filtru interpretativ. *9.* Analiza gramaticală (sintaxă, subordonare-coordonare, structură logică) 10. Analiza mesajului (teme principale, cuvinte cheie, structuri semnificative). 11. Folosirea resurselor digitale și a bibliotecilor creștine	**structurii logice, 4. interpretarea finală și aplicarea)** **CS.2.1.** Identificarea, descrierea și folosirea etapelor de analiză a textului biblic Cunoașterea și compararea etapelor de analiză: 1. delimitarea unui text sau pasaj (limite, paragraf, traducere). 2. studiul contextului istoric și al contextului de argument literar-teologic al cărții biblice. Confirmarea genului literar și a regulilor specifice de interpretare (narațiune, poezie, profeție, text apocaliptic). 3. analiza mesajului textului (termeni cheie, analiză sintactică, schemă logică), 4. formularea ideii centrale și a aplicațiilor posibile. **CS.2.2.** Interpretarea textelor biblice prin consultarea surselor secundare (metoda comparativă) Cunoașterea și compararea resurselor secundare în studiul biblic și în interpretare. Documentarea asupra existenței și caracterului surselor secundare – tipărite, sau în formă electronică, evaluarea valorii lor teologice.	apoi la clasă, sau poate lua forma unui atelier / laborator de studiu biblic al unui pasaj simplu. Se pot delega pe grupe sarcini diferite cum ar fi: cunoașterea contextului istoric (documentare), studiul de amplasament al textului în logica proprie a cărții studiate (analiză), enumerarea de aplicații posibile, verificarea compatibilității aplicațiilor cu mesajul de fond al textului (argumentare). Elevii și cadrul didactic pot încerca o clasificare a resurselor de interpretare biblică abordabile pe internet. Se pot compara interpretările oferite în cazul unor texte simple. De ce există sau nu există deosebiri în interpretări și aplicații? Elevii pot primi o temă de evaluare comparativă a consultărilor pe internet. Discuție și comparație de tip atelier sau laborator: ce rezultate se obțin prin folosirea diverselor motoare de IA (engines) la interpretarea unui text biblic selectat?

Domenii de conținut	Conținuturi	Competențe specifice	Activități de învățare
III. Etapele interpretării și aplicării unui text biblic.	12. Bazele coerenței Bibliei: Dumnezeu și caracterul său neschimbat. Omul și constanța și generalitatea decăderii umane. Planul unitar al lui Dumnezeu de salvare a omenirii prin Isus Hristos 13. Principii de bază în interpretare creștină: înțelegerea VT prin NT (prin Hristos, prin apostoli și evangheliști), supremația revelației lui Hristos, Biblia lămurește Biblia, suficiența Bibliei pentru mântuire (Sola Scriptura), importanța interpretării prin raportare la Biserică și înțelepciunea ei, importanța metodei de contextualizare gramaticală-literară și istorică a mesajului biblic.	***CG. 2* - Deprinderea etapelor studierii unui text biblic (context istoric, literar, conținut ideatic) și a rigorilor de analiză, interpretare și aplicare a acestuia.** **CS.2.2.** Interpretarea textelor biblice prin consultarea surselor secundare (metoda comparativă) Înțelegerea lui Mesia în Vechiul Testament și Noul Testament (caracter național, caracter divin, lucrare universală, jertfă, împărăție cerească) Observarea și comentarea principiilor de constanță și actualitate a mesajului biblic. Argumentarea relevanței Bibliei contra relativismului (fiecare crede cum vrea) și a deconstrucționismului (nu mai putem ști care a fost intenția autorului biblic și nu o mai putem aplica astăzi). Explorarea modului în care aplic un text biblic la viața personală (Ex. Psa. 23, Parabola semănătorului, Mat. 13.1-23, Parabola Fiului risipitor, Luc. 15:11-32, Mesajele lui Isus cel înviat către cele 7 biserici din Asia, Apocalipsa 2-3.	Documentare cu privire la regulile de interpretare rabinică (talmudică) a unui text biblic și la regulile analizei istorice-gramaticale. Alcătuirea unui raport comparativ individual. Discuție la clasă: implicațiile schimbării Legământului iudaic al Legii, cu legământul creștin al credinței în jertfa ispășitoare a lui Hristos (Evrei 9:11-28). Afirmarea supremației revelației lui Hristos în Evrei 1:1. Studiu individual pentru recunoașterea acestui principiu de bază în interpretarea biblică. Analiză contextualizată a textului din 2 Timotei 3:14-17. În ce măsură și de ce sfaturile date lui Timotei sunt valabile astăzi? Atelier de studiu biblic axat pe interpretarea pasajului din Tit 1:1-14. Elevul va alcătui un eseu prin care să justifice în ce sens defectele cretanilor din primul secol sunt relevante pentru creștinul din secolul 21. În urma analizei de context, elevul va putea aprecia valabilitatea mesajului biblic antic, în prezent.

Domenii de conținut	Conținuturi	Competențe specifice	Activități de învățare
IV. Evaluarea interpretărilor diferite ale Bibliei	14. Existența și importanța normelor de interpretare confesionale – denominaționale. 15. Delimitarea de metodele subiective de interpretare a Bibliei (coduri numerice, deschiderea la întâmplare a Bibliei, identificare nejustificată și exagerată cu personajele și evenimentele din Biblie). 16. Recunoașterea, dezbaterea și respectarea posibillităților și tradițiilor de interpretare diferită a textului biblic (ex.: Apocalipsa).	***CG. 3* - Integrarea cunoașterii biblice cu cunoștințele filozofice, etice, sociale și generale științifice dobândite la alte discipline de învățământ, raportarea la alte tradiții și reguli de interpretare (hermeneutică) a textului biblic sacru.** **CS. 3.1.** Diferențe culturale și principii transferabile în interpretarea biblică, analiza contextelor sociale prezente și antice Comparare a polemicii antice despre creație, din timpul lui Moise, cu polemica contemporană despre creație și alte teorii cosmologice sau de evoluție a vieții. Evaluarea felului în care orânduirile și regimurile politice pot reflecta valori biblice (judecători, regi, organizare democratică, etc.). Evaluarea și discutarea interpretărilor neadecvate ale Bibliei - metoda codurilor numerice, deschiderea la întâmplare a Bibliei, corelări neadecvate între VT și NT (Biserica nu este Israel, limitele modelelor bibice: Iacov și Esau, Iosif și frații săi, țara Canaan și prosperitatea creștinilor).	Atelier de discuție despre importanța polemică și semnificația informației din Geneza 1-2, în contextul dezbaterii moderne a. între creaționism și evoluționism, și b. Între diversele baze filozofice și sociologice privitoare la drepturile omului. Alegerea unui text specific din epistolele către Filimon, Efeseni, sau Tit, unde este vorba despre sclavi și stăpâni și analiza comparativă în context contemporan, de relații angajat / patron. Alcătuirea unei liste de aplicații deduse din text. Realizarea unei fișe comparative de principii deduse din Romani 13, și o discuție a aplicabilității lor în contextul relațiior contemporane între creștin și statul modern. Compararea a două mărturisiri de credință a cultelor evanghelice (mărturisirea de credință baptistă și încă un crez), cu privire la evenimentele de la sfârșitul istoriei, cu privire la darurile Duhului Sfânt), 1 Cor. 12-14, Apocalipsa 1-3, Studiul la clasă al relațiilor sociale promovate de creștinii de astăzi și psalmii de

Domenii de conținut	Conținuturi	Competențe specifice	Activități de învățare
		CS.3.2. Folosirea cunoştinţelor de Hermeneutică Biblică pentru promovarea respectului şi a dialogului între oameni, comunităţi şi Biserici Alcătuirea unor liste de crezuri diferite, la biserici diferite, bazate pe aceleaşi texte de interpretat (darurile Duhului Sfânt astăzi, 1 Cor. 12-14, subordonarea soției față de soț Efeseni 5:21-33, botezul cu Duhul Sfânt – Faptele Apostolilor 19.1-7).	imprecație din Vechiul Testament (Psa. 5, 10, 17, 35, 58, 59, 69, 70, 79, 83, 109, 129, 137, 140). Explorare și comparație a înțelesului de atunci și al înțelesului de acum al psalmilor.

SUGESTII METODOLOGICE

Conţinuturile din programa şcolară pentru clasa a IX-a, la disciplina ***Hermeneutică – Cultul Creştin Baptist (Liceele Teologice Baptiste)*** sunt organizate pe patru domenii tematice: a. Concepte fundamentale și definiții, b. Paşi practici și metodologici de analiză (lingvistică, istorică, structură literară), c. Paşi practici de interpretare a înțelesului și aplicațiilor valide și d. Interacțiunea cu alte discipline teologice și evaluarea variațiilor în interpretărea Bibliei. Acestea sunt corelate cu temele materiilor de specialitate specifice pentru nivelul claselor a IX-a.

Prezentul curriculum este conceput într-o manieră flexibilă, care presupune regândirea rolurilor celor doi parteneri educaţionali – profesorul şi elevul. Astfel, programa permite profesorului libertatea de opţiune în abordarea demersului didactic prin alegerea succesiunii capitolelor sau a temelor (care nu au în programă o ordine obligatorie), în funcţie de caracteristicile clasei sau de evenimentele religioase, cu condiţia respectării logicii interne a domeniului şi a parcurgerii integrale a materiei prevăzute în programă. De asemenea, profesorul are libertatea de a alege metode, activităţi şi stiluri variate, adecvate particularităţilor elevilor şi ale clasei, precum şi în concordanţă cu competenţele precizate pentru fiecare nivel.

În ceea ce priveşte elevii, temele au fost selectate astfel încât să asigure implicarea activă a acestora în procesul de predare-învăţare, care să contribuie la formarea capacităţii de comunicare, de manifestare a spiritului critic, tolerant, la exprimarea liberă şi argumentată a propriei opinii. Alegerea temelor a avut în vedere asigurarea caracterului practic-aplicativ al cunoştinţelor de religie prin valorificarea experienţei de viaţă a elevilor, prin referirea la aspecte actuale din viaţa personală a adolescenţilor şi din societatea contemporană, din viaţa comunităţii şi din istoria şi practica Bisericii.

Pentru realizarea competenţelor specifice se recomandă utilizarea unor activităţi de învăţare, precum:

- Lectură biblică și a resurselor de informare.
- Analiză gramaticală a textului biblic
- Analiză de structură narativă și de argument logic
- Examinarea textului în context istoric-cultural și în co-text literar
- Formularea ideilor principale în perspectiva orizontului cultural antic și a orizontului cultural contemporan (vocabular, aplicații);
- Dialogul despre semnificația textului cu alte discipline teologice din liceu (Viață creștină, Doctrine biblice).
- Compararea crezurilor confesionale sau a mărturisirilor de credință în ce privește unele texte dificil de interpretat.
- Elaborarea de texte diverse (eseuri, analize comparative, evaluări) pe teme religioase (fişe de lectură, comentarii, recenzii, referate etc.);
- Utilizarea noilor tehnologii informatice şi a altor mijloace audio-vizuale în procesul de predare-învăţare (pentru ilustrarea unor teme, pentru căutarea de informaţii, pentru documentarea pe o temă dată);
- Participarea la activităţile Bisericii locale (Şcoală duminicală, studiu biblic, audierea de explicații biblice şi predici și evaluarea lor).

În cadrul orei de *Hermeneutică Biblică*, evaluarea trebuie să aibă caracter formativ, cu scopul de a-l învăţa pe elev să se autoevalueze în acord cu reperele unei cercetări biblice corecte, bine argumentate, și în acord cu valorile creştine. Prin evaluare, valorizarea efortului de învăţare al elevului şi analiza progresului acestuia în învăţare trebuie completate cu motivarea sa pentru aplicarea în practică a învăţăturilor de credinţă. Deoarece formele clasice de evaluare au limite mai accentuate pentru disciplinele vocaționale decât în cazul altor discipline de studiu, se recomandă utilizarea unor modalităţi complementare de evaluare: proiectul, portofoliul, autoevaluarea, observarea sistematică a activităţii şi a comportamentului elevilor în spaţiul şcolii şi în afara acestuia.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
Baban D. Octavian	Conf. univ. dr.	Institutul Teologic Baptist din București
Hubert-Szabo Emeric	Conf. Univ. dr.	Liceul Teologic Baptist „Alexa Popovici” din Arad

RESPONSABILI/COORDONATORI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Zăbavă Mihaela	Consilier CNCE	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare	Responsabil CNCE
Pîslaru Cătălin	Inspector general MEC	Ministerul Educației și Cercetării	Responsabil MEC
Ciopașiu Mihail	Lect. univ. dr.	Universitatea București	Coordonator științific

RESPONSABILI/COORDONATORI/COLABORATORI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Bărnuț Daniel	Director de Departament pentru învățământ preuniversitar, Uniunea Bisericilor Creștine Baptiste din România –	Liceul Teologic Baptist Reșița, Caraș-Severin	Responsabil cult

Anexa nr. 141

Programa școlară
pentru disciplina

LITERATURĂ CREȘTINĂ
Cultul Baptist

Clasa a X-a

Curriculum de specialitate (CS)
Filiera vocațională, profil teologic
specializarea teologie baptistă

Învățământ liceal

- 2026 –

Anexa nr. 141
Programa școlară pentru disciplina *Literatură creștină,* Cultul Baptist, clasa a X-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profil teologic, specializarea teologie baptistă*

NOTĂ DE PREZENTARE

Prezenta programă școlară completează curriculumul pentru disciplinele teologice de specialitate *Cultul Baptist,* cu aplicare pentru învățământul liceal, filiera vocațională, profil teologic, specializarea teologie baptistă. Disciplina ***Literatură creștină*** se studiază în clasa a X-a, conform Planului cadru, fiindu-i alocate 2 ore pe săptămână.

Literatura creştină își propune să contribuie la formarea culturală, spirituală și morală a elevilor prin contactul cu texte literare și religioase. Studiul acestei discipline are un caracter interdisciplinar, fiind situat la intersecția dintre teologie, literatură și cultură, și oferă elevilor prilejul de a descoperi modul în care experiența religioasă se reflectă în creațiile literare, de la texte biblice până la opere literare inspirate de valorile creștine.

Programa vizează dezvoltarea capacității elevilor de a analiza și interpreta texte literare și religioase, de a identifica temele fundamentale ale spiritualității creștine (credința, speranța, dragostea, suferința, mântuirea, adevărul, libertatea interioară) și de a le raporta la propriile experiențe și valori. Totodată, accentul cade pe înțelegerea rolului literaturii creștine în modelarea culturii europene și românești, cu un interes special pentru tradiția baptistă, contribuțiile ei.

Literatura de inspiraţie religioasă este parte integrantă a personalităţii literaturii române şi o dimensiune importantă a ei. Prin conţinutul său, cursul de literatură creştină oferă posibilitatea valorificării unei moşteniri culturale puse în umbră de regimul dictatorial, redimensionând imaginea scrisului românesc, prea mult şi prea tendenţios modificată la comandă. Textele destinate receptării au menirea să-i apropie pe elevi de sensibilitatea artistică a unor autori care se remarcă prin exemplaritatea scrisului şi a destinului lor.

Între creaţiile selectate pentru studiu sunt incluse şi scrieri din literatura universală. Însăşi sursa de inspiraţie a literaturii creştine – Biblia – s-a născut într-un alt spaţiu spiritual, dar vocaţia universală a creştinismului desfiinţează barierele, mai mult sau mai puţin arbitrare, dintre culturi şi dintre conştiinţe. Varietatea operelor oferă elevilor perspective multiple asupra unei teme de factură religioasă, ajutându-i în acelaşi timp să conştientizeze în ce măsură textul sacru constituie nu numai o sursă de adevăr, ci şi de frumos, precum şi în ce măsură Biblia a contribuit, de-a lungul secolelor, la îmbogăţirea artelor.

Finalitățile educaționale ale disciplinei urmăresc:

- consolidarea unei culturi teologice și literare integrate, necesare viitorilor absolvenți de profil teologic;
- cultivarea gândirii critice și a sensibilității estetice în raport cu mesajul creștin prezent în literatură;
- formarea unei atitudini de respect față de diversitatea expresiilor spirituale și literare;
- stimularea interesului pentru lectură și reflecție personală, în vederea dezvoltării maturității spirituale și culturale.

Astfel, disciplina Literară creștină contribuie la conturarea identității teologice a elevilor, pregătindu-i atât pentru aprofundarea studiilor teologice, cât și pentru o înțelegere mai bogată a rolului culturii creștine în viața personală și în societatea contemporană.

Programa şcolară de **Literatură creştină** pentru clasa a X-a are următoarea structură:

- Competenţe generale
- Valori şi atitudini
- Competenţe specifice şi conţinuturi asociate acestora
- Recomandări privind conţinuturile învăţării
- Sugestii metodologice
- Sugestii bibliografice

COMPETENȚE GENERALE (CG)

C.G.1	**Receptarea și interpretarea textelor literare creștine, cu rol important în formarea culturii generale și religioase**
C.G.2	**Aplicarea modalităților de analiză tematică, structurală și stilistică în receptarea textelor literare și nonliterare**
C.G.3	**Exprimarea identității personale şi a atitudinilor prin literatură**

VALORI ŞI ATITUDINI

- Valorificarea lecturii pentru dezvoltarea gândirii critice în societatea informațional-vizuală
- Raportarea critică la o varietate de tipuri de limbaj şi texte de inspiraţie religioasă
- Formarea unei reprezentări culturale privind evoluţia şi valorile literaturii creştine
- Integrarea valorilor şi a cunoştinţelor din domeniul literaturii de inspiraţie religioasă în structura propriilor atitudini şi comportamente
- Conştientizarea propriei identităţi culturale

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

***C.G. 1* - Receptarea și interpretarea textelor literare creștine, cu rol important în formarea culturii generale și religioase**

IX.CS.1.1. Utilizarea tehnicilor de documentare şi a strategiilor specifice.
- *lecturarea ghidată a unor texte și realizarea de scheme tematice* - *documentarea online/bibliotecă a diverselor texte și prezentarea concluziilor* - *alcătuirea unui portofoliu cu texte reprezentative și note personale*
IX.CS.1.2. Identificarea elementelor specifice din structura unor tipuri de texte studiate.
- *analiza structurii diverselor tipare textuale prin examinarea sistematică a organizării interne a unui text* - *exerciții de asociere între fragmente și tipul de text prin corelarea fragmentelor pe baza trăsăturilor lor caracteristice (structură, limbaj, intenție comunicativă)* - *evidențierea simbolurilor într-un text – identificarea și interpretarea simbolurilor literare sau stilistice*
IX.CS.1.3. Explicarea mesajului moral și spiritual al textelor prin raportare la experiența personală.
- *exprimarea orală a impresiilor generate de textele receptate (dialog, dezbatere polemică)* - *exprimarea în scris a reacţiilor proprii la receptarea textelor studiate (eseuri libere, jurnale de lectură, referate)* - *atelier de reflecție: asocierea textului cu experiențe din viața de zi de zi*
IX.CS.1.4. Utilizarea corectă a terminologiei de specialitate în interpretarea textelor.
- *explicarea semnificației termenilor și realizarea unui glosar* - *exerciții interactive pentru fixarea termenilor literari și religioși* - *redactarea de eseuri, articole sau recenzii cu aplicarea terminologiei de specialitate*

***C.G. 2* - Aplicarea modalităţilor de analiză tematică, structurală şi stilistică în receptarea textelor literare şi nonliterare**

IX.CS.2.1. Identificarea şi analizarea structurii, compoziţiei şi expresivităţii diferitelor tipare textuale
- *analiză comparativă a textelor cu aceeași tematică* - *evidențierea componentelor structurale și expresive* - *evaluarea și transpunerea expresivității textuale în interpretare dramatizată*
IX.CS.2.2. Compararea perspectivelor asupra unei teme de inspiraţie religioasă identificate în texte aparţinând unor autori diferiţi, spaţii culturale şi epoci diferite
- *evidențierea temei şi a viziunii despre lume (concepţii exprimate, modalităţi de expresie, modul în care textele răspund orizontului de aşteptare al cititorului, îl contrazic sau îl modifică)* - *realizarea de tabele comparative cu asemănări și deosebiri tematice* - *întocmirea unei linii cronologice ilustrate cu autori și texte reprezentative*
IX.CS.2.3. Stabilirea legăturilor dintre textele literare creștine și fragmente biblice sau opere din literatura universală.
- *realizarea de hărți conceptuale cu teme comune între Biblie și literatura creștină (universală și română)* - *compararea unor imagini artistice dintr-un text biblic și un text literar, urmată de discutarea diferențelor de expresivitate* - *prezentarea unui portofoliu tematic care să includă fragmente biblice și literare cu aceeași valoare morală*

***C.G. 3* – Exprimarea identităţii personale şi a atitudinilor prin literatură**

IX.CS.2.1. Prezentarea orală sau scrisă a unor opinii și interpretări asupra textelor studiate, în cadrul dezbaterilor sau proiectelor.
- *organizarea de mese rotunde și/sau a unui club de lectură pe teme creștine* - *scriere creativă (rescrierea unor fragmente pentru a evidenția diferența de perspectivă)* - *realizarea de texte argumentative pe diverse teme identificate în textele studiate*

IX.CS.2.2. Manifestarea unei atitudini responsabile și empatice prin raportarea la valorile și modelele de viață propuse de literatura creștină.
- *realizarea unui jurnal reflexiv despre impactul literaturii creștine asupra vieții personale* - *activități de voluntariat inspirate din valorile identificate în textele studiate* - *elaborarea de prezentări multimedia pentru analizarea și comunicarea valorilor literaturii creștine*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Modele de viață și credință	1. Integritatea în fața tentațiilor – exemplu: Iosif și ispitirea din Egipt. 2. Curajul de a sta pe principiile credinței – exemplu: Daniel în groapa leilor. 3. Providența și planul lui Dumnezeu în viața individuală – exemplu: Estera. 4. Rugăciunea și ascultarea ca model de viață – exemplu: Maria, mama lui Isus. 5. Transformarea prin întâlnirea cu credința – exemplu: Pavel după drumul spre Damasc 6. Transmiterea credinței în familie – rolul părinților ca primi formatori spirituali
Credința și formarea caracterului	1. Virtuți creștine fundamentale – smerenie, răbdare, iertare. 2. Confruntarea binelui cu răul în literatură – cum personajele literare reflectă valori morale. 3. Tineri credincioși din istorie (martiri și lideri tineri) – repere pentru formarea spirituală și morală a generației actuale. 4. Rolul poeziei și cântării în formarea sufletului – imnuri, psalmi, poeme evanghelice. 5. Dezvoltarea discernământului moral – cum deciziile reflectă credința și caracterul.
Prietenie, dragoste și relații curate	1. Prietenia biblică vs. prietenia contemporană – Iacov și Ioan, David și Ionatan. 2. Iubirea pură și relațiile sănătoase – Evanghelia și literatura creștină modernă. 3. Modele literare de relații bazate pe respect și valori morale – poezie și proză. 4. Dialogul și comunicarea autentică în relațiile adolescentine – învățături biblice aplicate. 5. Relația cu Dumnezeu ca model pentru celelalte relații – prioritatea spirituală.
Credința în fața suferinței și a încercărilor	1. Răbdarea și perseverența - răspunsul biblic la durere și încercare (exemplificate de Iov). 2. Martirajul și mărturia creștină – Pavel și martirii Bisericii timpurii. 3. Mărturii contemporane ale suferinței și credinței – Richard Wurmbrand, Nicolae Moldoveanu. 4. Speranța ca putere în suferință – psalmi și literatură creștină contemporană. 5. Transformarea suferinței în maturitate spirituală – lecții pentru tineri.

Domenii de conținut	Conținuturi
Tânărul creștin și provocările lumii contemporane	1. Identitate și apartenență în societatea modernă – cine sunt eu în Hristos? 2. Libertate și responsabilitate personală – decizii etice și morale. 3. Impactul culturii digitale asupra credinței – rețele sociale, jocuri, media. 4. Apologetica și argumentarea credinței prin literatură – C.S. Lewis, autori evanghelici români. 5. Construirea unei vieți echilibrate între credință și lume – gestionarea presiunilor sociale. 6. Relația tânăr-Biserică – între apartenență vs. alienare, zona de confort vs. asumarea responsabilităților spirituale

RECOMANDĂRI PRIVIND CONȚINUTURILE ÎNVĂȚĂRII

Conţinuturile propuse în vederea atingerii obiectivelor specificate se configurează într-un mod similar structurării conţinuturilor şi organizării demersului didactic la disciplina înrudită – limba şi literatura română – pentru acest nivel de şcolaritate. La stabilirea lor s-a ţinut cont de profilul de formare pe care şcoala îl propune elevilor, de nivelul de vârstă al elevilor şi de domeniile lor de interes. În acelaşi timp s-a urmărit ca operele/fragmentele de opere să fie relevante pentru ilustrarea noţiunii de literatură creştină, să faciliteze realizarea obiectivelor fixate, să fie accesibile şi atractive.

Disciplina este configurată şi în raport cu dimensiunile axiologică şi afectivă aferente formării personalităţii, deoarece vizează imprimarea unor valori şi atitudini cum ar fi (re)dobândirea gustului pentru lectură în contextul unei civilizaţii dominate de imagine, raportarea critică la o varietate de tipuri de limbaj şi texte de inspiraţie religioasă, formarea unei reprezentări culturale privind evoluţia şi valorile literaturii creştine şi, în ultimă instanţă, conştientizarea propriei identităţi culturale.

Conţinuturile învăţării sunt repartizate în două module: 1. Receptarea textelor literare, 2. Literatură şi alte arte.

Se vor studia, de preferinţă integral, cel puţin 15 texte literare (proză – 8 texte, dramaturgie – 2 text, poezie – 5 texte), recomandabil din epoci literare diferite. La acestea se adaugă parcurgerea integrală sau fragmentară a unor texte ilustrative pentru eseu/studiu critic (2 text), recenzie/cronică literară (2 text), cronică de spectacol/cronică de film (1 text) – selectate potrivit cerinţelor formulate. Numărul de opere propuse pentru studiu poate fi lărgit şi se poate recurge la lecturi suplimentare în corelaţie cu tipurile de texte aprofundate. Spre ilustrare, se pot parcurge şi scrieri din literatura universală în traducere românească. Pentru sugestii, vezi documentul *Sugestii biografice*.

1. Receptarea textelor literare

1.1 Lectura textelor literare

A. Lectura prozei narative – comprehensiune şi interpretare

- Proză scurtă: povestirea/nuvela - 2-3 texte
- Roman: 5-6 texte

- acţiune, personaje, perspectivă narativă, tehnici compoziţionale, expresivitate, viziune asupra lumii

Proza de inspiraţie religioasă - repere istorice şi de actualitate

B. Lectura poeziei

Se vor studia minimum 5 texte poetice care să ilustreze diversitatea genului şi aspecte ale evoluţiei liricii religioase.

- Poezia de inspiraţie religioasă - repere istorice şi actualitate

1.2 Confruntarea cu receptarea de către ceilalți a textelor literare

A. Discutarea textului literar

- Argumentarea judecăţilor de valoare

- Eseul/studiul critic, recenzia/cronica literară

B. Receptarea unei opere literare de-a lungul timpului

- Dosarul critic al unei opere (traseul receptării şi influenţa „ideologiei" epocii)

2. Literatura şi alte arte

A. Textul dramatic şi arta spectacolului

Lectura unui text dramatic şi familiarizarea cu arta spectacolului. Se sugerează realizarea, împreună cu elevii, de dramatizări ale unor texte biblice (ex. Pilda fiului risipitor, Pilda samariteanului milostiv etc.) sau ale piesei parcurse la clasă, demersul fiind oportun pentru înţelegerea elementelor specifice artei spectacolului şi a relaţiei dintre textul dramatic şi punerea lui în scenă.

B. Cronica dramatică/cronica de film

SUGESTII METODOLOGICE

Programa şcolară de **Literatură creştină** pentru clasa a X-a a urmărit deplasarea accentului de pe conţinuturi pe competenţe şi vizează integrarea valorilor şi a cunoştinţelor din domeniul literaturii de inspiraţie religioasă în structura propriilor atitudini şi comportamente.

Competenţele specifice au fost corelate cu domeniile de conţinut, iar acestea sunt prezentate în mod sistematic, urmărindu-se posibilitatea ca elevii să-şi valorifice şi consolideze achiziţiile dobândite.

Centrarea studiului pe elev. Profesorii își vor orienta activitatea având ca punct de plecare nevoile reale ale elevilor și își vor adapta demersurile didactice în funcție de acestea. Obiectivele disciplinei pot fi atinse în mod eficient prin focalizarea pe procesul de învățare și pe implicarea activă a elevului. Din acest motiv, se impune valorificarea activităților formative și performative, care favorizează participarea directă și interacțiunea în rezolvarea unor sarcini concrete de învățare. În activitatea de predare, profesorii vor avea ca reper principal programa școlară, iar manualele vor fi folosite ca resurse flexibile, adaptabile particularităților fiecărui grup de elevi. De asemenea, cadrele didactice dispun de libertatea de a selecta metodele, temele și textele considerate potrivite pentru atingerea obiectivelor propuse. Alegerea tematicii și a materialelor de studiu poate fi fundamentată pe chestionare care evaluează capacitățile și interesele elevilor.

Dimensiunea funcțională și aplicativă a predării-învățării. Având la bază competențele generale și specifice, programa școlară conferă conținuturilor un rol instrumental, acestea devenind mijloace prin care se realizează finalitățile disciplinei. În ceea ce privește exprimarea orală și scrisă, accentul cade pe dezvoltarea unor competențe procedurale transferabile în contexte variate (rezumare, analiză, comparare, argumentare, descriere etc.). Textele ficționale și nonficționale vor fi utilizate ca suport pentru formarea deprinderilor de receptare, deprinderi ce pot fi aplicate ulterior în lectura altor texte similare.

Este recomandabilă folosirea în mod adecvat scopurilor educaţionale a tuturor tipurilor de evaluare (iniţială, continuă şi sumativă; de proces, de produs, de progres). Pentru a face asimilarea de cunoştinţe mai atractivă se pot folosi metode şi instrumente complementare de evaluare: proiectul, referatul, portofoliul.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
Gheorghe Andreia	Profesor	Liceul Teologic Baptist Reșița
Cercel Doina Cătălina	Profesor	Liceul Teologic Baptist Logos" București

RESPONSABILI/COORDONATORI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Zăbavă Mihaela	Consilier CNCE	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare	Responsabil CNCE
Pîslaru Cătălin	Inspector general MEC	Ministerul Educației și Cercetării	Responsabil MEC
Baban Octavian	Conf. univ. dr.	Institutul Teologic Baptist București	Coordonator științific

RESPONSABILI/COORDONATORI/COLABORATORI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Bărnuț Daniel	Director de Departament pentru învățământ preuniversitar, Uniunea Bisericilor Creștine Baptiste din România –	Liceul Teologic Baptist Reșița, Caraș-Severin	Responsabil cult

Anexa nr. 142

Programa școlară
pentru disciplina

VIAȚĂ CREȘTINĂ
Cultul Baptist

Clasa a XI-a

Curriculum de specialitate (CS)
Filiera vocațională, profil teologic
specializarea teologie baptistă

Învățământ liceal

- 2026 –

Anexa nr. 142
Programa școlară pentru disciplina *Viața creștină,*
Cultul Baptist, clasa a XI-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea teologie baptistă*

NOTĂ DE PREZENTARE

Prezenta programă școlară completează curriculumul pentru disciplina Viața Creștină – Cultul Baptist, destinată claselor din învățământul liceal, filiera vocațională, profil teologic, specializarea teologie baptistă, forma cu frecvență zi, începând cu anul școlar 2026–2027. Conform planurilor-cadru pentru învățământul liceal, forma cu frecvență zi, aprobate ca anexe la OMEC nr. 4350/2025, studiul disciplinei beneficiază de 2 ore pe săptămână, fiind încadrat în segmentul de curriculum de specialitate (CS).

Disciplina Viața Creștină face parte din aria curriculară „Om și Societate" și este inclusă în curriculumul de specialitate pentru filiera vocațională, profilul teologie baptistă, clasa a XI-a. Studiul se desfășoară pe parcursul unui singur an școlar. Este o disciplină nou introdusă la nivel liceal, care valorifică achizițiile elevilor și creează o punte spre aprofundarea teologică, pregătindu-i pentru un mod de viață integru, responsabil și implicat.

Introducerea acestei discipline răspunde nevoii de a forma un stil de viață creștin care depășește simpla cunoaștere teoretică și integrează dimensiuni practice, atitudinale și morale. Într-o societate contemporană marcată de pluralism religios, presiuni culturale și provocări etice, „Viața Creștină" oferă tinerilor resurse biblice și competențe necesare pentru a-și trăi credința autentic, echilibrat și responsabil.

Cadrul de referință al disciplinei se aliniază Legii învățământului preuniversitar nr. 198/2023, documentelor curriculare naționale și Recomandării Consiliului UE privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții. Programa contribuie la dezvoltarea competențelor-cheie europene, în special:

- competențe sociale și civice,
- competențe de sensibilizare și exprimare culturală,
- competențe de învățare autonomă,
- competențe în exprimarea personală și socială.

Disciplina Viața Creștină aduce o contribuție distinctă în cadrul formării teologice:

- Integrează dimensiunea practică (rugăciune, studiu biblic, voluntariat) cu dimensiunea cognitivă (cunoașterea principiilor biblice).
- Promovează discernământul moral în raport cu provocările contemporane (secularism, mediul digital, dileme etice).
- Susține dezvoltarea caracterului și a relațiilor interpersonale sănătoase, esențiale pentru viitorii slujitori sau membri activi ai comunităților creștine.

Conținuturile sunt structurate pe domenii precum: Fundamentele vieții creștine, Practici spirituale personale, Identitate creștină și relații interpersonale, Viața creștină în comunitate și societate, Provocări contemporane și discernământ moral, oferind profesorului flexibilitate metodologică și posibilitatea conectării cu experiențele reale ale elevilor.

Prin abordarea activă și aplicativă, disciplina pregătește elevii să devină cetățeni responsabili, persoane cu caracter integru și credincioși implicați în comunitate. Nota de prezentare constituie astfel cheia de lectură a programei, subliniind că scopul final al cursului este formarea unei vieți creștine autentice, întemeiate biblic și trăite practic.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

C.G.1	Înțelegerea principiilor fundamentale ale vieții creștine pentru consolidarea identității creștine și formarea caracterului hristic
C.G.2	Dezvoltarea de relații interpersonale și comunitare sănătoase, prin implicarea în viața comunității și societății
C.G.3	Evaluarea provocărilor contemporane și formularea unor răspunsuri informate biblic demonstrate prin discernământ moral și implicare civică responsabilă.

CLASA a XI-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G. 1 - Înțelegerea principiilor fundamentale ale vieții creștine pentru consolidarea identității creștine și formarea caracterului hristic

IX.CS.1.1. clasificarea elementelor principale care definesc viața creștină
- ***Biblia ca fundament al credinței și moralei***
- ***Modelul persoanei și lucării lui Isus Hristos***
- ***Fericirile și Porunca iubirii***
- ***Cele Zece Porunci și principiile etice***
- ***Identitatea în Hristos***
IX.CS.1.2. înțelegerea disciplinelor spirituale care caracterizează viața creștină
- ***Rugăciunea***
- ***Studiul biblic***
- ***Închinarea***
- ***Postul creștin***
- ***Mărturisirea credinței și evanghelizarea***

C.G. 2 - Dezvoltarea de relații interpersonale și comunitare sănătoase, izvorâte dintr-un caracter biblic și materializate în binele societății

IX.CS.2.1. Analizarea însușirilor definitorii caracterului creștin
- ***Identitatea în Hristos***
- ***Dezvoltarea caracterului creștin***
- ***Autenticitatea și asumarea propriei credințe***
IX.CS.2.2. Aplicarea principiilor biblice în relațiile interpesonale
- ***Relațiile cu familia, colegii și prietenii***
- ***Rolul comunității de credință (biserica)***
- ***Relațiile cu persoane de alte convingeri***
IX.CS.2.3. Experimentarea responsabilităților creștine față de societatea contemporană
- ***Voluntariatul și slujirea practică***
- ***Mediul înconjurător și responsabilitatea ecologică***

C.G. 3 - Formularea unor răspunsuri informate biblic demonstrate prin discernământ moral și implicare civică responsabilă, în fața provocărilor contemporane

IX.CS.3.1. Construirea de argumente cu privire la valorile creștine în fața provocărilor contemporane
- ***Mărturie creștină în cultura modenră*** - ***Influența mediului online și a culturii populare*** - ***Dileme morale comune***
IX.CS.3.2. Evaluarea implicațiilor principiilor vieții creștine
- ***Dileme morale comune*** - ***Alegerea deciziilor bazate pe valori creștine***
IX.CS.3.3. Sesizarea şi construirea de legături, analogii, între domeniul spiritual şi cel material în scopul promovării dialogului şi respectului între oameni şi comunități
- ***Etica responsabilității civice și sociale***

CLASA a IX-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	**Conținuturi**
1. Fundamentele vieții creștine	1.1. **Biblia ca fundament al credinței și moralei** – inspirația divină, autoritatea Scripturii și relevanța ei pentru viața de zi cu zi. 1.2. **Persoana și lucrarea lui Isus Hristos** – exemplul perfect de trăire, slujire și iubire; viața, moartea și învierea Lui ca centru al credinței. Mântuirea adusă de Hristos, ca bază a începutului vieții creștine. 1.3. **Fericirile și Porunca iubirii** – valorile Împărăției lui Dumnezeu și aplicarea iubirii de Dumnezeu și de aproapele. 1.4. **Cele Zece Porunci și principiile etice** – reguli de viață pentru relația cu Dumnezeu și cu semenii.
2. Practici spirituale personale	**2.1. Rugăciunea** – forme, semnificații, exemple și rol în relația cu Dumnezeu. **2.2. Studiul biblic** – metode de lectură, meditare, memorare și aplicare personală. **2.3. Închinarea** – importanța închinării personale și comunitare. **2**.4. **Postul și disciplina spirituală -** însemnătate, forme și practici **2**.5. **Mărturisirea credinței și evanghelizarea –** modalități practice, autentice și înțelepte de a împărtăți credința. Exemplul vieții ca formă de mărturie și mărturisire.

Domenii de conținut	Conținuturi
3. Identitate creștină și relații interpersonale	**3.1. Identitatea în Hristos –** demnitatea și valoarea personală în lumina creației și a răscumpărării hristice **3**.2. **Dezvoltarea caracterului creștin –** cunoașterea și urmărirea valorilor fundamentale, credința, nădejdea, dragostea, răbdarea, integritatea. **3.3. Relațiile cu familia, colegii și prietenii** – aplicarea principiilor biblice în fiecare tip de relație. Gestionarea conflictelor și a diferențelor. **3.4. Autenticitatea și asumarea propriei credințe** – dezvoltarea unei identități clare în contexte diverse.
4. Viața creștină în comunitate și societate	**4.1. Rolul comunității de credință (biserica)** – importanța părtășiei, slujirii și responsabilității față de comunitate. **4.2. Voluntariatul și slujirea practică** – modalități prin care tinerii pot contribui la transformarea în bine a societății. **4.3. Etica responsabilității civice și sociale** – respectarea legilor, implicarea pozitivă în societate folosind darurile personale. **4**.4. **Mediul înconjurător și responsabilitatea ecologică –** etica grijii pentru creație ca parte a uceniciei. Elemente practice în ispăvnicia/administrarea creației ca rol încredințat de Dumnezeu omului. **4**.4. **Relațiile cu persoane de alte convingeri –** dialog, cooperare, mărturie și mărturisire
5. Provocări contemporane și discernământ moral	**5.1. Mărturie creștină în cultura modenră –** înțelegerea tiparelor de gândire contemporane (secularism, postmodernism, consumerism) și metode relevante dar nealterate biblic, de a răspunde acestor provocări. **5.2. Influența mediului online și a culturii populare** – evaluarea critică a mesajelor și valorilor din mass-media prin filtre biblice. Gestionarea timpului pe rețele sociale și riscurile dependenței digitale. **5.3. Dileme morale contemporane** – prietenii toxice, consumul de substanțe, presiunea de grup, provocări bioetice. **5.4. Alegerea deciziilor bazate pe valori creștine** – pași pentru luarea unor decizii înțelepte. (rugăciune, consultarea Scripturii, sfatul mentorilor)

SUGESTII METODOLOGICE

Pentru disciplina *Viața Creștină*, activitățile de predare–învățare–evaluare vor urmări formarea caracterului hristic și aplicarea valorilor biblice în viața cotidiană, nu doar transmiterea de cunoștințe. Profesorul va conecta permanent conținuturile cu experiențele reale ale elevilor, cu provocările adolescenței și cu specificul comunității baptiste, având libertatea de a adapta succesiunea temelor și metodele la nivelul clasei și contextul cultural.

Se recomandă utilizarea dialogului și a dezbaterii pentru aprofundarea unor teme precum identitatea în Hristos, voluntariatul sau dilemele etice ale culturii digitale, precum și folosirea studiilor de caz inspirate din Scriptură sau din situații actuale pentru analizarea relațiilor interpersonale și a responsabilității față de creație. Jocurile de rol și simulările pot sprijini exersarea comunicării respectuoase, a rezolvării pașnice a conflictelor și a luării de decizii etice, iar micro-anchetele și sondajele de opinie pot facilita explorarea percepțiilor colegilor sau comunității asupra unor probleme morale. Reflecția personală prin jurnal spiritual și discuții ghidate contribuie la internalizarea principiilor discutate și la aplicarea lor practică, iar activitățile concrete – precum voluntariatul în biserică sau în comunitate, proiectele de slujire ori campaniile ecologice – dezvoltă responsabilitatea civică și implicarea socială.

Profesorul poate folosi resurse variate: Biblia și alte cărți pe aceeași tematică, materiale video sau audio relevante, aplicații digitale, platforme colaborative și colaborarea cu lideri spirituali din comunitate.

Evaluarea va avea un caracter predominant formativ, bazat pe feedback constant, autoevaluare și observarea implicării elevilor, completată de evaluări sumative prin portofolii, proiecte individuale sau de grup și prezentări tematice, pentru a surprinde cunoașterea, atitudinile și comportamentele formate. Prin aceste demersuri metodologice, disciplina sprijină dezvoltarea responsabilității personale și comunitare, cultivarea empatiei și a respectului față de ceilalți, formarea discernământului moral și exprimarea creativă a credinței într-un mod autentic și relevant pentru societatea contemporană.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
Câmpean Radu Daniel	Profesor dr.	Liceul Teologic Baptist „Betania” Sibiu
Szucs Alexandru	Inspector școlar	Inspectoratul Școlar Județean Timiș

RESPONSABILI/COORDONATORI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Zăbavă Mihaela	Consilier CNCE	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare	Responsabil CNCE
Pîslaru Cătălin	Inspector general MEC	Ministerul Educației și Cercetării	Responsabil MEC
Ciopașiu Mihail	Lect. univ. dr.	Universitatea București	Coordonator științific

RESPONSABILI/COORDONATORI/COLABORATORI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Bărnuț Daniel	Director de Departament pentru învățământ preuniversitar, Uniunea Bisericilor Creștine Baptiste din România –	Liceul Teologic Baptist Reșița, Caraș-Severin	Responsabil cult

Anexa nr. 143

Programa școlară
pentru disciplina

APOLOGETICĂ
Cultul Baptist

Clasa a XII-a

Curriculum de specialitate (CS)
Filiera vocațională, profil teologic
specializarea teologie baptistă

Învățământ liceal

- 2026 –

Anexa nr. 143
Programa școlară pentru disciplina *Apologetică,* Cultul Baptist, clasa a XII-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea teologie baptistă*

NOTĂ DE PREZENTARE

Prezenta programă școlară completează curriculumul pentru *disciplinele teologice de specialitate Cultul Baptist*, cu aplicare pentru clasele din învățământul liceal, *filiera vocațională, profil teologic, specializarea teologie baptistă*, forma cu frecvență la zi, începând cu anul școlar 2026-2027. Pentru această categorie de clase, conform planurilor-cadru pentru învățământul liceal, forma cu frecvență la zi, aprobate ca anexe la OMEC nr. 4350/ 2025, studiul disciplinei are următoarea alocare orară săptămânală, defalcată pe segmentul *curriculum de specialitate* (CS):

An de studiu	Clasa a IX-a	Clasa a X-a	**Clasa a XI-a**	Clasa a XII-a
Tip segment curricular	CS	CS	**CS**	CS
Nr. săptămânal de ore	-	-	**-**	**2**

Studiul disciplinei **Apologetică – Cultul Creștin Baptist (Licee Teologice Baptiste)** - în ciclul superior al liceului se focalizează pe formarea unei gândiri creștine raționale și responsabile, care să ofere elevilor posibilitatea de a înțelege, explica și susține credința proprie în dialog cu lumea contemporană. Prin intermediul acestei discipline, elevii sunt îndrumați să își întemeieze convingerile religioase pe **adevărul revelat al Scripturii**, să își dezvolte **capacitatea argumentativă, discernământul spiritual,** precum și să aplice principiile biblice în viața personală și comunitară.

Această disciplină contribuie la **formarea unei perspective integratoare asupra relației dintre credință, rațiune și știință**, ajutând elevii să distingă între adevăr și eroare, între credința autentică și ideologii seculare, prin apel la cunoașterea teologică, istorică, filosofică și științifică. Studiul Apologeticii, în cadrul **Cultului Creștin Baptist**, urmărește consolidarea unei **identități creștine mature și misionare**, bazate pe înțelegerea Evangheliei, pe respectul față de demnitatea umană, libertatea de conștiință și pe dorința de a-l mărturisi pe Hristos cu claritate și dragoste creștină.

Totodată, disciplina oferă elevilor repere pentru **dialogul responsabil și persuasiv cu alte credințe și concepții despre lume**, promovând atitudini de respect, toleranță și coeziune socială. În acest fel, Apologetica îi pregătește pe tineri pentru o **mărturie credibilă și coerentă** în mijlocul unei societăți pluraliste și relativiste, întărindu-le capacitatea de a integra valorile creștine în viața cotidiană, în biserică și în sfera publică extra-bisericească.

În conformitate cu planul cadru de învăţământ pentru ciclul superior al liceului, disciplina ***Apologetică*** face parte din aria curriculară ”Om şi societate” şi i se alocă 1 oră / săptămână în curriculum-ul diferenţiat pentru filiera *vocaţională,* profilul *teologic,* clasa a XI-a.

Programa este structurată astfel: *notă de prezentare, competenţe generale, competenţe specifice asociate conţinuturilor, sugestii metodologice și bibliografie*. Cele cinci competenţe generale şi competenţele specifice vizează următoarele domenii: comunicare; relaţii interpersonale şi inter-religioase; domeniul moral-comportamental; aspecte practic-aplicative; relaţiile interdisciplinare.

Conţinuturile propuse sunt asociate competenţelor specifice, fapt care permite profesorului să realizeze conexiuni între ceea ce învaţă elevul şi scopul pentru care învaţă. O anumită competenţă specifică poate fi atinsă prin diferite unităţi de conţinut, neexistând o corespondenţă biunivocă între acestea. Conţinuturile se subordonează unor domenii de conţinut care vizează atât probleme teoretice de religie, cât şi de teologie aplicată, logică și filosofie şi sunt corelate cu întregul pachet de cunoștințe dobândite de elevi în perioada anterioară de școlarizare (clasele a IX- şi a X-a).

Sugestiile metodologice oferă cadrelor didactice recomandări privind modalităţi didactice concrete de utilizare a curriculumului în proiectarea şi realizarea activităţilor de predare-învăţare-evaluare.

Programa se adresează atât profesorilor de ***Apologetică,*** precum şi autorilor de manuale şcolare, fiind concepută astfel încât să încurajeze creativitatea didactică şi adecvarea demersurilor didactice la particularităţile elevilor prin stabilirea ordinii studierii anumitor unităţi de conţinut, prin adaptarea acestora la specificul clasei de elevi, prin valorificarea experienţei de viaţă a elevilor şi a specificului comunităţii din care aceştia fac parte.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

C.G.1	Dobândirea, înțelegerea și explicitarea fundamentelor raționale și biblice ale credinței creștine, prin explorarea principalelor domenii, teme și raționalități ale Apologeticii.
C.G.2	Utilizarea argumentelor logice, teologice, filosofice și științifice în analiza critică a problemelor religioase și etice ale lumii contemporane, în vederea susținerii coerente a adevărurilor creștine.
C.G.3	Dezvoltarea facultății de integrare a valorilor moral-creștine și apologetice în structura propriilor convingeri, atitudini și comportamente, prin raportare la modelul biblic de viață, la exemplul lui Hristos și al apostolilor bisericii.
C.G.4	Aplicarea principiilor apologetice în viața personală și comunitară, prin formularea de răspunsuri argumentate și respectuoase la obiecțiile și provocările aduse credinței creștine, atât în contextul individual existențial, cât și al celui social, cultural și științific actual.
C.G.5	Corelarea cunoștințelor de Apologetică cu cele dobândite la alte discipline (teologice, logice, filosofice, istorice, etice, științifice), în vederea dezvoltării unei perspective integratoare asupra lumii și credinței.

CLASA a XI-a APOLOGETICĂ

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

***C.G. 1* - Dobândirea, înțelegerea și formularea fundamentelor biblice și raționale ale credinței creștine, prin explorarea principalelor domenii și teme ale Apologeticii**

XI.CS.1.1. Înțelegerea scopului și rolului Apologeticii în viața creștinului, în contextul societății contemporane
- *Discuții ghidate privind necesitatea apărării credinței într-o lume pluralistă* - *Analiza textelor biblice fundamentale pentru apologetică (1 Petru 3:15, Iuda 3)* - *Alcătuirea unui portofoliu privind raționalitățile care întemeiază diversele discursuri apologetice* - *Elaborarea unui eseu care să evidențieze importanța Apologeticii pentru tinerii creștini*
XI.CS.1.2. Identificarea principalelor direcții, domenii și curente ale Apologeticii creștine
- *Prezentări și dezbateri privind tipurile de apologetică: clasică, evidențialistă, presupozițională, existențialistă și pragmatică* - *Realizarea unui tabel comparativ între principalele școli apologetice* - *Identificarea diferențelor specifice ale diverselor școli și observarea anvergurii relevanței lor pentru societatea pluralistă contemporană*
XI.CS.1.3. Explicarea relației dintre revelație și rațiune, credință și știință în contextul confesional baptist
- *Evocarea clasică a celor două surse de revelație, Cartea Naturii (teologia naturală) și Cartea Scripturii (Teologia revelată) și precizarea relațiilor dintre credință și știință potrivit doctrinelor teologice baptiste.* - *Elaborarea de scheme conceptuale privind relația rațiune–credință și știință-credință.* - *Prezentări orale despre contribuția creștinismului la dialogul dintre religie și știință*

***C.G. 2* - Utilizarea argumentelor logice, teologice, filosofice și științifice în analiza critică a problemelor religioase și etice ale lumii contemporane, în vederea susținerii coerente a adevărurilor creștine**

XI.CS.2.1. Analiza rațională a existenței lui Dumnezeu prin intermediul principalelor argumente teiste
- *Expunerea istorică și dezbaterea argumentelor cosmologic, teleologic, moral și ontologic* - *Redactarea unui text argumentativ care apără existența lui Dumnezeu* - *Simulare de dialog de tipul „sic et non" între teist și ateu, pe baza argumentelor studiate*
XI.CS.2.2. Identificarea și evaluarea critică a principalelor obiecții aduse credinței creștine
- *Exerciții de analiză a argumentelor ateismului, agnosticismului, panteismului și relativismului moral* - *Lecturarea unor texte critice non-creștine (David Hume, Sartre, A. Camus, Feuerbach, Dawkins, Hitchens) și elaborarea de răspunsuri raționale și biblice* - *Organizarea unui „atelier de argumentare" pentru formularea de contra-argumente coerente*

***C.G. 3* - Dezvoltarea facultății de integrare a valorilor moral-creștine și apologetice în structura propriilor convingeri, atitudini și comportamente, prin raportare la modelul biblic de viață, la exemplul lui Hristos și al apostolilor bisericii**

XI.CS.2.1. Dezvoltarea discernământului în evaluarea ideologiilor și curentelor de gândire contemporane
- *Studiul critic al ideologiilor postmoderne (relativism, secularism, naturalism)* - *Elaborarea de fișe de analiză comparativă între valorile ideologice seculare* - *evidențierea metanarațiunii (paradigmei) creștine despre lume și viață* - *Elaborarea unui tabel comparativ între perspectivele despre lume și viață seculare și cele creștine* - *Realizarea unui proiect de grup: „Cum răspundem creștinește provocărilor etice actuale?"*

- *întocmirea unei linii cronologice ilustrate despre apariția și dezvoltarea istorică a unor concepte despre lume și viață cu scopul evidențierii contextului socio-cultural care le-a generat*
XI.CS.2.2. Cultivarea unei atitudini apologetice condescendente bazate pe etica creștină și adevărul revelat.
- *Reflecții personale scrise: „Cum pot susține adevărul creștin fără să judec sau insult?”* - *Jocuri de rol privind comunicarea credinței în contexte tensionate* - *Analiza modelului de apologetică practică în viața apostolilor și a lui Domnului Iisus Hristos*

C.G. 4 **- Aplicarea principiilor apologetice în viața personală și comunitară, prin formularea de răspunsuri argumentate și respectuoase la obiecțiile și provocările aduse credinței creștine, atât în contextul individual existențial, cât și al celui social, cultural și științific actual**

XI.CS.2.1. Argumentarea convingerilor creștine în contexte cotidiene
- Identificarea apologeților antici și / sau moderni care sunt exemple reale de abordare a oponenților lor, în dialogul apologetic, cu deferență și curtoazie - Exerciții de simulare a dialogului cu persoane de alte credințe sau concepții - Redactarea unui email apologetic adresat unui prieten imaginar sceptic - Crearea unui podcast sau videoclip apologetic pe o temă actuală
XI.CS.2.2. Aplicarea principiilor biblice ale apărării credinței în relațiile interpersonale
- *Exerciții de empatie și ascultare activă în conversațiile despre credință* - *Discuții despre importanța caracterului și mărturiei personale* - *Elaborarea unui tabel pe tema „Așa da, așa nu” care să prezinte comparativ comportamentul respectos în discuțiile apologetice, pe de o parte, și comportamentul vicios și toxic, pe de altă parte* - *Reflecție personală: „Cum pot combina curajul cu respectul în mărturisirea ideilor fundamentale creștine?”*

C.G. 5 **- Corelarea cunoștințelor de Apologetică cu cele dobândite la alte discipline (teologice, logice, filosofice, istorice, etice, științifice), în vederea dezvoltării unei perspective integratoare asupra lumii și credinței**

XI.CS.2.1. Realizarea de conexiuni între Apologetică și Filosofie, Etică, Istoria Creștinismului și Științe Naturale
- *Elaborarea unei hărți conceptuale a legăturilor dintre domenii numită „arhitectonica științelor”* - *Analiza integrată a unui caz de dezbatere științifică sau morală (de ex. bioetica, inteligența artificială sau eutanasia)* - *Colaborare interdisciplinară cu alte discipline teologice pentru proiecte comune* - *Exerciții de sinteză între teologie, știință și cultură*
XI.CS.2.2. Utilizarea competențelor apologetice în contexte educaționale și misionare
- *Proiecte de voluntariat și mărturie creștină în comunitate* - *Simularea unei conversații prietenești bazată pe argumente raționale și respectul creștin* - *Prezentarea unui studiu de caz privind impactul Apologeticii în viața personală și / sau sfera publică*

CLASA a XI-a APOLOGETICĂ

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Introducere în Apologetică	1. Obiectul de studiu și scopul Apologeticii creștine 2. Fundamentul biblic și teologic al Apologeticii (1 Petru 3:15; Faptele 17) 3. Istoria Apologeticii și rolul acesteia în formarea gândirii și mărturiei creștine
Credință, rațiune și revelație	1. Raportul dintre rațiune, credință și revelație în paradigma creștină 2. Revelația generală și revelația specială – mijloace ale cunoașterii lui Dumnezeu 3. Raționalitatea credinței creștine – credință justificată, adevăr obiectiv și principiile logicii formale (principiul identității, principiul non-contradicției, principiul terțului exclus, principiul rațiunii suficiente) 4. Rolul Duhului Sfânt în iluminarea minții și în convingerea spirituală
Argumente pentru existența lui Dumnezeu	1. Argumentul cosmologic 2. Argumentul teleologic (al designului inteligent) 3. Argumentul moral 4. Argumentul ontologic 5. Argumentul experienței religioase 6. Argumentul pragmatic 7. Argumentul antropic și al conștiinței umane 8. Limitele demonstrației raționale și Argumentul fideist 9. Relevanța teismului creștin în lumea contemporană
Veridicitatea Sfintei Scripturi și unicitatea lui Isus Hristos	1. Inspirația și autoritatea divină a Bibliei 2. Autenticitatea istorică a textelor sacre 3. Canonul biblic – formare și recunoaștere 4. Arheologia și confirmările științifice ale Scripturii 5. Armonia dintre Scriptură și știință 6. Infailibilitatea Bibliei 7. Divinitatea și umanitatea lui Isus Hristos 8. Învierea – fundament al credinței creștine 9. Profetismul Vechiului Testament împlinit în Hristos 10. Hristos ca revelație supremă a lui Dumnezeu 11. Miracolele și semnificația lor apologetică 12. Învățăturile morale ale lui Isus Hristos 13. Impactul lui Isus asupra istoriei și culturii 14. Influența Sfintei Scripturi asupra istoriei și culturii 15. Obiecții moderne la persoana lui Hristos și răspunsuri raționale 16. Relevanța lui Isus Hristos pentru omul postmodern

Domenii de conținut	Conținuturi
Credință, știință și etică creștină	1. Originea universului și ordinea creației 2. Argumente împotriva naturalismului și evoluționismului 3. Confruntarea creaționismului cu evoluționismul 4. Designul inteligent și complexitatea ireductibilă 5. Antropologia creștină – chipul lui Dumnezeu și demnitatea umană 6. Problema răului și libertatea morală 7. Răspunsuri biblice la suferință și injustiție 8. Iubirea – fundament ultim pentru întemeierea credinței 9. Relativismul moral și criza valorilor contemporane 10. Etica familiei și a sexualității din perspectivă biblică 11. Drepturile omului și demnitatea vieții 12. Apologetica valorilor creștine în spațiul public și cultural 13. Poziția creștină în fața secularismului, a postmodernismului și a trans-umanismului. 14. Relația credință–știință în teologia creștină 15. Modele creștine de gândire etică în societatea globală 16. Apologetica practică – viața personală ca argument al credinței
Apologetica practică și mărturisirea credinței	1. Apologetica în dialogul cu alte religii și confesiuni 2. Comunicarea credinței cu deferență și condescendență 3. Forme moderne de mărturisire: media, cultură, dezbateri publice 4. Exemple de apologeți creștini contemporani și modele de mărturie creștină

SUGESTII METODOLOGICE

Conţinuturile din programa şcolară pentru clasa a XI-a, la disciplina *Apologetica – Cultul Creştin Baptist (Licee Teologice Baptiste)* - sunt organizate pe șase domenii tematice: *Introducere în Apologetică, Credință, rațiune și revelație, Argumente pentru existența lui Dumnezeu, Veridicitatea Sfintei Scripturi și unicitatea lui Isus Hristos, Credință, știință și etică creștină, Apologetica practică și mărturisirea credinței.* Acestea sunt corelate cu temele de la nivelul claselor a IX-a – a X-a şi propun conţinuturi cu caracter mai complex, posibil de abordat la nivelul elevilor de clasa a XI-a.

Prezentul *curriculum* pentru disciplina Apologetică – Cultul Creștin Baptist este conceput într-o manieră flexibilă, care presupune regândirea rolurilor celor doi parteneri educaționali – profesorul și elevul – în procesul formării convingerilor și al dezvoltării capacității de argumentare creștină. Programa oferă libertatea profesorului de a adapta parcursul didactic la specificul clasei, la nivelul de maturitate intelectuală și spirituală al elevilor, precum și la contextul cultural și social în care aceștia trăiesc. Astfel, temele pot fi abordate într-o succesiune variabilă, în funcție de nevoile educaționale, de evenimentele religioase sau de dezbaterile actuale din societate, cu condiția respectării logicii interne a domeniului apologetic și a parcurgerii integrale a conținuturilor prevăzute în programă.

De asemenea, profesorul are libertatea de a utiliza metode interactive și interdisciplinare, care să stimuleze gândirea critică, dialogul respectuos și implicarea activă a elevilor. Se încurajează folosirea strategiilor moderne de învățare – studiul de caz, dezbaterea, simularea dialogului, cercetarea individuală, prezentările multimedia sau proiectele tematice – menite să dezvolte competențele apologetice definite în programă: capacitatea de argumentare rațională, discernământul moral, coerența teologică și spiritul misionar.

În ceea ce privește elevii, temele sunt selectate astfel încât să stimuleze implicarea activă a elevilor în procesul de învățare, dezvoltarea capacității de comunicare, a spiritului critic și a exprimării libere și argumentate a propriei credințe, într-un climat de respect și toleranță. Totodată, conținuturile au fost concepute cu un real caracter practic-aplicativ, vizând valorificarea experienței de viață a elevilor, raportarea la provocările și dilemele lumii contemporane și integrarea principiilor biblice în realitățile personale, eclesiale, comunitare și culturale actuale.

Pentru realizarea competenţelor specifice se recomandă utilizarea unor activităţi de învăţare, precum:

1. Dialogul și dezbaterea teologică

- Organizarea de discuții și dezbateri privind importanța și rolul diverselor teme apologetice (dogmatică, morală creștină, raportul credință–rațiune, relația credință–știință).
- Promovarea libertății de exprimare și a argumentării raționale în sprijinul credinței, într-un climat de respect și toleranță, dezavuând explicit orice discurs al urii și forme de violență verbală.

2. Analiza comparativă

- Identificarea asemănărilor și deosebirilor dintre concepțiile religioase, filosofice și seculare referitoare la marile întrebări ale existenței.

3. Observația, studiul de caz și cercetarea aplicată

- Realizarea de observații, micro-anchete și sondaje de opinie privind percepția tinerilor asupra valorilor creștine și a credinței în contextul actual.
- Studierea unor cazuri concrete din viața comunității sau din societate, care solicită o perspectivă apologetică.

4. Jocul de rol și exemplificarea morală

- Utilizarea jocurilor de rol pentru a simula situații de dialog între credincioși și sceptici, între valorile creștine și presiunile culturii contemporane.
- Exerciții de aplicare a principiilor morale creștine în contexte cotidiene (școală, familie, comunitate).

5. Analiza modelelor de acțiune creștină

- Studierea exemplelor de apologeți și gânditori creștini (C.S. Lewis, Timothy Keller, William Lane Craig, Carl F. H. Henry) și a modului în care aceștia au răspuns provocărilor culturale ale timpului lor.
- Dezvoltarea proiectelor de implicare etică și civică inspirate din valorile credinței.

6. Elaborarea de texte și materiale apologetice

- Redactarea de fișe de lectură, comentarii, recenzii, referate și eseuri pe teme precum: existența lui Dumnezeu, problema răului, veridicitatea Scripturii, unicitatea lui Hristos.
- Încurajarea exprimării personale, ameliorarea convingerilor propri în contextul formulării argumentelor de credință.

7. Utilizarea noilor tehnologii și a resurselor multimedia

- Folosirea mijloacelor digitale, audiovizuale și a platformelor online pentru documentare, ilustrare de concepte, crearea de prezentări și proiecte tematice apologetice.
- Încurajarea competenței media prin integrarea tehnologiei în procesul de predare-învățare și promovarea mesajului creștin în mediul digital.

Evaluarea în cadrul disciplinei Apologetică – Cultul Creștin Baptist are un caracter formativ și reflexiv, vizând nu doar verificarea cunoștințelor, ci și dezvoltarea capacității de autoevaluare, de aplicare practică a credinței și de argumentare coerentă, prin utilizarea metodelor complementare precum proiectul, portofoliul, autoevaluarea, prezentările orale și observarea sistematică a progresului intelectual, moral și spiritual al elevului.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
Călin Ioan Taloș	lector universitar, doctor Filosofie & doctor in Teologie	Universitatea „Emanuel” din Oradea, jud. Bihor

RESPONSABILI/COORDONATORI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Zăbavă Mihaela	Consilier CNCE	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare	Responsabil CNCE
Pîslaru Cătălin	Inspector general MEC	Ministerul Educației și Cercetării	Responsabil MEC
Ciopașiu Mihail	Lect. univ. dr.	Universitatea București	Coordonator științific

RESPONSABILI/COORDONATORI/COLABORATORI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Bărnuț Daniel	Director de Departament pentru învățământ preuniversitar, Uniunea Bisericilor Creștine Baptiste din România –	Liceul Teologic Baptist Reșița, Caraș-Severin	Responsabil cult

Anexa nr. 144

Programa școlară
pentru disciplina

ISTORIA GÂNDIRII CREȘTINE

Cultul Baptist

Clasa a XI-a

Curriculum de specialitate (CS)
Filiera vocațională, profil teologic
specializarea teologie baptistă

Învățământ liceal

- 2026 –

Anexa nr. 144
Programa școlară pentru disciplina *Istoria gândirii creştine,*
Cultul Baptist, clasa a XI-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profil teologic, specializarea teologie baptistă*

NOTĂ DE PREZENTARE

Prezenta programă școlară completează curriculumul pentru *disciplinele teologice de specialitate - Cultul Baptist*, cu aplicare pentru clasele din învățământul liceal, *filiera vocațională, profil teologic, specializarea teologie baptistă*, forma cu frecvență zi, începând cu anul școlar 2026-2027.

Pentru această categorie de clase, conform planurilor-cadru pentru învățământul liceal, forma cu frecvență zi, aprobate ca anexe la O.M.E.C. nr. 4350/ 2025, studiul disciplinei are următoarea alocare orară săptămânală, defalcată pe segmentul *curriculum de specialitate* (CS):

An de studiu	Clasa a IX-a	Clasa a X-a	**Clasa a XI-a**	Clasa a XII-a
Tip segment curricular	CS	CS	**CS**	CS
Nr. săptămânal de ore	-	-	**1**	-

Programa şcolară pentru disciplina de studiu *Istoria gândirii creștine* propune un demers educaţional complex în care sunt studiate și analizate conceptele esenţiale ale religiei creştine, fundamentele gândirii creştine, precum și contextele istorice în care s-au sistematizat, dar și paradimele culturale și formele de comunicare în dialogul dinamic dintre gândirea creştină şi cultura societăţii.

Gândirea creștină a fost prin excelență o gândire care s-a bazat pe revelația generală și specială a lui Dumnezeu și, în același timp, a fost o gândire puternic contextuală cultural și istoric, fapt pentru care a utilizat încă de la început concepte, idei și noțiuni religioase iudaice și s-a articulat asumând și resemnificând concepte din filosofia greacă într-un cadru politic și cultural greco-roman marcat de diversitate filosofică și religioasă.

Este adevărat că esența gândirii creștine se descoperă în Sfânta Scriptură, însă modul în care omul secolului al XXI-lea se apropie, citeşte și înțelege textele creştine sacre este rezultatul a secole de interpretare, elaborare și sistematizare contextuală, începând cu epoca apostolică, trecând prin tezaurul gândirii patristice, supraviețuind prin creștininsmul mănăstirilor din vremea marilor migrații și a marii schisme a bisericii creștine, revenind în burgurile europene prin scolasticimul din universităţile medievale din Europa catedralelor. În zorii modernității, gândirea creștină a căpătat noi semnificații prin efortul reformatorilor și al confesiunilor protestante care au reconfigurat pedagogia bisericii, integrând tiparul și traducând Sfânta Scriptură în limbile vernaculare pentru a refonda credința creștină în dialog cu cultura modernă. Modernitatea ca fenomen cultural occidental a asaltat gândirea creștină și a secularizat societatea, propunând o viziune iluministă, raționalistă și egalitaristă în care elitele de orice fel urmau să fie sacrificate pe altarul progresului științific și tehnologic. În epoca modernă, și mai ales a modernității târzii, confruntarea dintre gândirea creștină și ideologiile tot mai prezente au fragmentat și hibridat cultura societății, producând o diversitate polifonică asurzitoare, în care mesajul creștin este contestat și înconjurat de avataruri ideologice caracterizate de relativism și diversitate culturală.

Istoria gândirii creștine comportă mai multe sisteme referenţiale, de la gândirea creştină a unei persoane sau personalități creștine semnificative, la gândirea creștină specifică unui spaţiu geografic, până la gândirea creştină care se impune într-o epocă istorică. Gândirea creștină reprezintă efortul intelectual conștient a unor oameni reprezentativi pentru biserica creştină, care, pornind de la cugetarea teologică primară, au reușit să articuleze o viziune sistemică și coerentă asupra lui Dumnezeu, a universului și a istoriei existenței ființei umane, dar au și avut capacitatea de comunicare contextuală a învățăturii credinței creștine în dialogul cultural cu societatea.

Considerăm că omul contemporan în general și omul care trăiește și mărturisește experiența religiei creștine în mod special, ar trebui să fie interesat de raţiunile profunde şi de motivele pentru care religia creștină învață ceea ce învață, pentru capacitatea de dialog ființial, respect și iubire față de aproapele, pe care experiența religioasă creștină o propune tuturor

oamenilor, dar și pentru soluțiile creștine specifice la problemele crizei de sens și semnificație a societății contemporane.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

C.G.1	**Înţelegerea fundamentelor şi a procesului de remodelare istorică și contextuală a gândirii creştine în vederea exprimării personale a identității religioase și confesionale.**
C.G.2	**Utilizarea modelelor istorice și a conceptelor gândirii creștine în viața comunităților creștine și în exprimarea personală a modului de viață religios creștin.**
C.G.3	**Luarea unor decizii responsabile privind viața personală și comunitară, în urma analizei fundamentate pe principiile și valorile gândirii creștine.**
C.G.4	**Colaborarea cu ceilalți pentru promovarea vieții, păcii și comuniunii în societate, prin respectarea valorilor religioase ale fiecărei persoane.**

CLASA a XI-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G. 1 - Înţelegerea fundamentelor şi a procesului de remodelare istorică și contextuală a gândirii creştine în vederea exprimării personale a identității religioase și confesionale

CS.1.1. Explicarea fundamentelor gândirii creștine în vederea exprimării propriei identități religioase și confesionale (11)
- cercetare DEX a conceptelor fundamentale ale religiei și gândirii creștine, pornind de la doctrine precum: Triadologie, creaționism, angeologie, antropologie creștină, chatehetică, credință, virtute, hamartologie, soteriologie, pneumatologie, eclesiologie, misiologie și escatologie; - realizarea unor hărţi conceptuale în care conceptele înrudite să fie clarificate și organizate; - prezentarea unei scheme logice a istoriei creștinismului utilizând metafora copacului.
CS.1.2. Dobândirea conceptelor fundamentale ale credinței creștine în vederea asumării unei concepții creștine sistemice asupra lumii și vieții
- analiza asemănărilor şi a deosebirilor între diferite aspecte ale vieţii religioase, între religii, între textele religioase şi cele laice pe teme comune etc., utilizând gândirea critică și argumentarea; - documentarea individuală, sesiuni de prezentare de către elevi a marilor învățături ale religiei creștine; - organizarea unor sesiuni de dezbatere a unor probleme sociale, culturale și morale din viața tinerilor și adolescenților.
CS.1.3. Analiza ideilor din cadrul unui text sau discurs utilizând concepte și argumente din istoria gândirii creștine.
- lectura critică și recenzia unui text scris, a unei cărți, a unei reclame sau a unui film; - exerciții de observare și de reflecție personale asupra mesajului dintr-un text sau discurs oral; - realizarea de studii sociale calitative-cantitative, studii de caz, sondaje de opinie, pe teme diverse privind aspecte teoretice sau practice din viaţa religioasă a unei comunităţi sau din preocupările tinerilor și adolescenților; - analiza arhitecturii argumentelor dintr-un text scris sau dintr-un discurs oral.

C.G. 2 - Utilizarea modelelor istorice și a conceptelor gândirii creștine în viața comunităților creștine și în exprimarea personală a modului de viață religios creștin

CS.2.1. Prezentarea unor concepte ale gândirii creștine și a unor modele istorice pentru a argumenta în favoarea unor comportamente religioase personale sau comunitare (11)
- prezentarea unui concept din istoria gândirii creștine; - dezbaterea pe perechi a unor idei, maxime sau concepte din tezaurul gândirii patristice; - proiect de documentare personală în istoria gândirii creștine pentru explicarea unui comportament religios personal sau comunitar (botezul, spovedania, sunetul clopotelor, muzica, celibatul, semnul crucii, rugăciunea publică, procesiunea, cultul sfinților, postul).
CS.2.2. Integrarea unor concepte sau idei specifice gândirii creștine în exprimarea personală a modului de viață religios creștin
- realizarea individuală a unui dicționar de termeni și noțiuni specifice gândirii creștine; - redactarea unor eseuri tematice structurate cu teme relevante utilizând documentarea și prezentarea unor modele istorice de succes din istoria gândirii creștine; - prezentare publică a unor modele de comportament creștin.

C.G. 3 - Luarea unor decizii responsabile privind viața personală și comunitară, în urma analizei fundamentate pe principiile și valorile gândirii creștine

CS.3.1. Aplicarea principiilor şi valorilor creştine în procesul de luare a unor decizii din viaţa personală(11)
- exersarea utilizării mecanismului de luarea a unor decizii informate pe baza unor valori declarate în probleme de viață personală; - dezbaterea unor aspecte sau probleme de etică și moralitate, inclusiv discutarea dilemelor morale; - studii de caz privind dificultatea de a lua decizii fundamentate moral.
CS.3.2. Analizarea contextelor culturale în care oamenii contemporani își asumă decizii personale și identificarea valorilor morale în care trăiesc viața
- analiza sistemelor ideologice din epoca postmodernă și a valorilor specifice în diverse chestiuni de viață personală; - realizarea unor hărți conceptuale și a unor hărți mentale; - construirea unor scheme logice cu privire la conceptele fundamentale și valorile marilor sisteme ideologice contemporane.
CS.3.3. Rezolvarea problemelor personale și alegerea deciziei morale prin utilizarea principiilor și valorilor creștine
- jocuri de rol în diferite situații de gândire critică; - supervizarea alegerii deciziilor morale în probleme dificile; - dezbatere - dialog argumentat pe baza unor decizii morale luate în istoria gândirii.

C.G. 4 - Colaborarea cu ceilalți pentru promovarea vieții, păcii și comuniunii în societate, prin respectarea valorilor religioase ale fiecărei persoane

CS.4.1. Integrarea principiilor și valorilor creștine în promovarea vieții și păcii în relațiile dintre oameni, respectând valorile religioase ale fiecărei persoane(11)
- vizualizarea unor documentare și apoi identificarea unor principii din gândirea creștină care pot să ofere o platformă comună pentru promovarea vieții, păcii și relațiilor de bună înțelegere dintre oameni din diverse etnii, culturi și religii; **-** organizarea unor acțiuni caritabile în care acțiunile să aprecieze valoarea vieții fiecărei persoane în calitate de „chip și asemănare cu Dumnezeu”; **-** discuții tematice argumentate între elevi (în perechi).
CS.4.2. Evaluarea principiilor și valorilor creștine integrate în diverse manifestări politice, culturale și religioase atât personale cât și publice
- exerciții de conștientizare a importanței reflecției personale, a autoreflecției și a evaluării personale a acțiunilor întreprinse în relațiile cu ceilalți colegi sau cu ceilalți oameni; - organizarea de momente de reflecție personală și prezentarea de către elevi a unor soluții la diverse probleme ale omului contemporan pe baza principiilor și valorilor biblice; - analiza, evaluarea și deconstruirea mesajelor negative ale campaniilor publicitare din mass-media și din viața publică în dialog cu valorile creștine.
CS.4.3. Aprecierea valorii personale a celorlalți oameni în diversele contexte de relaționare și colaborare din școală și societate
- fundamentarea pe principii și valori creștine a respectului față de aproapele; - redactarea de mesaje și scrisori de mulțumire în care să fie integrate valori ale gândirii creștine precum respectul, aprecierea, mulțumirea și recunoștința etc; - exerciții de comunicare asertivă în contexte culturale și sociale diverse.

CLASA a XI-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Învățătura lui Isus Hristos și a apostolilor săi - fundamentele gândirii creștine (sec. I d.Hr.)	1. Introducere în studiul Istoriei gândirii creștine 2. Contextul istoric și cultural al apariției gândirii creștine 3. Viața, lucrarea și gândirea (mesajul) lui Isus Hristos - întemeietorul creștinismului 4. Gândirea Bisericii creștine apostolice din Scripturile Noului Testament
Gândirea Bisericii creștine în epoca antică (sec. I-V)	1. Gândirea părinților apostolici 2. Gândirea apologeților creștini 3. Gândirea creștină din epoca persecuțiilor 4. Gândirea creștină în lupta cu ereziile 5. Gândirea creștină a Părinților bisericești (sec. I-V) 6. Gândirea creștină în Conciliile ecumenice 7. Gândirea creștină și formularea crezurilor creștine 8. Gândirea creștină și formarea Canonului Sfintei Scripturi 9. Gândirea creștină și ascetismul monastic 10. Gândirea creștină în relația dintre biserică, stat și societate
Gândirea Bisericii creștine în epoca medievală (sec. V-XV)	1. Gândirea și misiunea creştină în epoca marilor migraţii 2. Gândirea creștină în fața provocărilor și ofensivei Islamului 3. Gândirea creștină bizantină și mișcarea iconoclastă 4. Gândirea creștină și Marea schismă a Bisericii creștine 5. Gândirea creștină, lupta pentru investitură și acțiunea ordinelor religioase medievale în Occident 6. Gândirea creștină scolastică și apariția universităților 7. Gândirea creștină și Marea schismă în Europa occidentală 8. Gândirea creștină și acțiunea prereformatorilor occidentali 9. Gândirea creștină în Biserica ortodoxă din Răsărit 10. Gândirea creștină în relația dintre biserică, stat și societate
Gândirea Bisericii creștine în epoca modernă (sec. XV-XX)	1. Gândirea creștină în epoca Umanismului și Renașterii 2. Gândirea creștină în epoca Reformei religioase protestante şi a Contrareformei catolice 3. Gândirea creștină și confesiunea baptistă 4. Gândirea creștină în conflict cu ideologiile modernității 5. Gândirea creștină și marile provocări din secolul XIX-XX 6. Gândirea creștină răsăriteană în epoca modernă 7. Gândirea creștină catolică - între tradiție și aggiornamento 8. Gândirea creștină în relația dintre biserică, stat și societate
Gândirea Bisericii creștine în epoca postmodernă (sec. XX-XXI)	1. Gândirea creștină la începutul secolului XXI 2. Gândirea creștină, cultura postmodernă și provocările din era informațională și a inteligenței artificiale 3. Gândirea creștină în relația dintre biserică, stat și societate

SUGESTII METODOLOGICE

Programa școlară de ***Istoria gândirii creștine*** pentru clasa a XI-a nivelul școlar liceal, filiera vocațională, profil teologic, specializarea teologie baptistă, se încadrează în noua viziune curriculară promovată în sistemul de învăţământ din România, în care se observă deplasarea accentului de pe informații și conținuturi tematice spre dobândirea, achiziția și construirea de competențe, asigurându-se astfel o perspectivă nouă asupra domeniului teologic şi asupra demersului didactic.

Competențele generale au fost gândite pornind de la teoriile pedagogice actuale, de la principiile promovate de politicile europene din domeniul educaţiei și de la profilul absolventului de liceu din învățământul românesc, care trebuie să achiziționeze o sumă de cunoștințe, deprinderi și atitudini care să-l facă capabil să se integreze în viața de familie, în viața cetății și în economia din epoca informațională globală.

În urma definirii competențelor generale, a existat un proces laborios prin care au fost derivate competențele specifice și au fost asociate cu activități de învățare pentru a facilita cadrelor didactice care predau efectiv la clasă posibilitatea metodologică şi procedurală de a construi o sumă de contexte formative și experiențe de învățare, în care elevii să poată achiziționa competențe specifice și valori personale.

Conținuturile programei școlare au grade diferite de complexitate pentru fiecare temă, iar cadrele didactice vor putea să abordeze în mod personalizat conținuturile tematice și să acorde numărul de ore pe care îl consideră necesar, în funcție de o varietate de factori (nivelul intelectual al clasei de elevi, strategiile didactice alese etc.). Un conținut tematic poate fi tratat în una sau mai multe lecții, conform deciziei profesorului care imaginează şi construieşte designul experienţelor de învăţare. Ordinea temelor poate fi reconfigurată și schimbată în funcție de nevoile concrete ale activității didactice, în măsura în care se respectă logica didactică și fundamentele gândirii creștine.

Pentru realizarea competențelor specifice, se recomandă utilizarea unor strategii de învățare diversificate, precum:

- construirea de axe cronologice, grafice și tabele sinoptice;
- redactarea unor eseuri structurate tematice;
- realizarea unor schițe biografice contextualizate ale marilor personalități din istoria gândirii creștine;
- compararea de hărți istorice tematice și hărți conceptuale;
- analizarea si comentarea unor materiale documentare digitale;
- compararea informațiilor provenite din mai multe tipuri de surse istorice;
- dezbaterea unor concepte și teme specifice gândirii creștine;
- analizarea diferitelor interpretări referitoare la date, fapte si evenimente istorice;
- alcătuirea de caracterizări ale unor personaje din istoria bisericii universale și din istoria gândirii creștine;
- folosirea de surse istorice pentru analiza diferitelor aspecte ale schimbărilor din domeniul istoriei gândirii creștine;
- discuții în grup privind importanța unor evenimente și fapte istorice;
- argumentare în favoarea unor concepte majore ale gândirii creștine, utilizând argumente biblice, patristice și confesionale;
- utilizarea noilor tehnologii informatice și a altor mijloace audio-vizuale în procesul de predare-învățare, pentru ilustrarea unor aspecte practice.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Funcție/ Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
Drăgan Flore	Director/ doctor Filosofie	Liceul Teologic Baptist „Emanuel” Cluj-Napoca, județul Cluj
Treica Marcel Leon	Director adjunct/ doctor Teologie	Liceul Teologic Baptist Reșița, județul Caraș-Severin

RESPONSABILI/COORDONATORI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Zăbavă Mihaela	Consilier CNCE	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare	Responsabil CNCE
Pîslaru Cătălin	Inspector general MEC	Ministerul Educației și Cercetării	Responsabil MEC
Taloș Călin	Lect. univ. dr.	Universitatea „Emanuel” Oradea	Coordonator științific

RESPONSABILI/COORDONATORI/COLABORATORI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Bărnuț Daniel	Director de Departament pentru învățământ preuniversitar, Uniunea Bisericilor Creștine Baptiste din România –	Liceul Teologic Baptist Reșița, Caraș-Severin	Responsabil cult

Anexa nr. 145

Programa școlară
pentru disciplina

ISTORIA BAPTIȘTILOR

Cultul Baptist

Clasa a XII-a

Curriculum de specialitate (CS)
Filiera vocațională, profil teologic
specializarea teologie baptistă

Învățământ liceal

- 2026 –

Anexa nr. 145
Programa școlară pentru disciplina *Istoria baptiștilor,*
Cultul Baptist, clasa a XII-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea teologie baptistă*

NOTĂ DE PREZENTARE

Disciplina Istoria baptiștilor își propune să ofere elevilor din ciclul superior al liceului o cunoaștere aprofundată și sistematică a originii, dezvoltării și a contribuției mișcării baptiste în contextul istoric, teologic și cultural românesc și internațional. Studiul acestei discipline urmărește formarea unei identități teologice și confesionale solide, întemeiate pe Sfânta Scriptură și pe principiile fundamentale ale credinței baptiste: autoritatea Bibliei, libertatea conștiinței, botezul credinței, autonomia bisericii locale și responsabilitatea personală în viața spirituală și comunitară.

Prin parcurgerea disciplinei Istoria baptiștilor, elevii vor dobândi o înțelegere aprofundată a modului în care principiile baptiste s-au conturat și s-au consolidat în diverse contexte istorice, teologice și culturale. Totodată, vor analiza contribuția personalităților reprezentative ale mișcării baptiste și rolul determinant al comunităților baptiste în dezvoltarea vieții spirituale, educaționale și sociale.

În conformitate cu planul cadru de învăţământ, aprobat prin OMEC nr. 4350/2025, disciplina Istoria baptiștilor face parte din aria curriculară ”Om şi societate” și se studiază în clasă a XII-a, fiindu-i alocă 1 oră/săptămână în curriculum de specialitate, ciclul superior al liceului, filieră vocațională, profilul teologic, specializarea teologie baptistă.

Disciplina Istoria baptiștilor aduce o contribuție distinctă din punct de vedere:

• Educațional: aprofundarea cunoștințelor istorice privind apariția, evoluția și impactul Bisericii Baptiste în lume și în România;

• Formativ: cultivarea unei conștiințe identitare și morale bazate pe valori biblice și pe exemplul de credință al înaintașilor baptiști;

• Practic: dezvoltarea capacității elevilor de a interpreta și de a evalua evenimente, texte și personalități istorice în lumina credinței personale și a responsabilității față de comunitate.

Abordarea didactică propusă pune accent pe gândirea critică, pe cercetarea istorică aplicată și pe reflecția teologică personală. Programa încurajează folosirea surselor primare (documente, mărturii, articole istorice) și a activităților interactive (dezbateri, studii de caz, proiecte biografice, vizite la biserici și muzee confesionale).

Competențele generale ale disciplinei urmăresc dezvoltarea unei gândiri istorico-teologice integrate, capabile să interpreteze critic procesele de constituire și afirmare a mișcării baptiste în contextul evoluției creștinismului. Totodată, acestea vizează formarea unei conștiințe confesionale asumate, întemeiate pe valorile biblice și pe responsabilitatea spirituală și comunitară derivată din moștenirea teologică baptistă.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

C.G.1	Identificarea și explicarea contextelor istorice și teologice care au determinat apariția și evoluția bisericilor baptiste, pentru înțelegerea originii și continuității credinței baptiste în istoria Creștinismului.
C.G.2	Analizarea critică a procesele de formare, evoluție doctrinară și organizatorică ale bisericilor baptiste, pentru a corela dezvoltarea istorică a mișcării cu principiile biblice și fundamentele teologice care o definesc.
C.G.3	Evaluarea contribuțiilor teologice, educaționale, sociale și culturale ale bisericilor baptiste, pentru înțelegerea rolului acesteia în viața spirituală și morală a societății.
C.G.4	Formarea unei atitudini reflexive și responsabile față de identitatea baptistă și misiunea creștină, prin raportarea la modele de credință și slujire din istorie.

CLASA a XII-a ISTORIA BAPTIȘTILOR

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G. 1 – Identificarea și explicarea contextelor istorice și teologice care au determinat apariția și evoluția bisericilor baptiste, pentru înțelegerea originii și continuității credinței baptiste în istoria Creștinismului.

XII.CS.1.1. Identificarea principalelor evenimente și contexte istorice din perioada Reformei radicale, pentru a înțelege premisele apariției bisericilor baptiste în Europa.
• Prezentarea contextului religios și istoric în care au apărut bisericile baptiste în Europa; • Identificarea principalilor factori care au dat naștere bisericilor baptiste în Europa;
XII.CS.1.2. Explicarea relației dintre factorii teologici, sociali și politici ai secolului al XVII-lea și formarea primelor comunități baptiste, pentru a corela evoluția credinței baptiste cu dinamica istorică a epocii.
• Identificarea principalilor factori care au dat naștere bisericilor baptiste în Europa; • Prezentarea evoluției bisericilor baptiste în Europa; • Prezentarea evoluției bisericilor baptiste în Statele Unite ale Americii;
XII.CS.1.3. Analizarea etapelor de dezvoltare a bisericilor **baptiste în spațiul românesc**
• Prezentarea apariției baptiștilor pe teritoriul actual al României; • Prezentarea răspândirii bisericilor baptiste pe teritoriul actual al României;

C.G. 2 - Analizarea critică a procesele de formare, evoluție doctrinară și organizatorică ale bisericilor baptiste, pentru a corela dezvoltarea istorică a mișcării cu principiile biblice și fundamentele teologice care o definesc.

XII.CS.2.1. Analiza principiilor de credință baptiste în raport cu alte confesiuni creștine.
• Prezentarea principiilor fundamentale ale credinței baptiste: autoritatea Bibliei, libertatea conștiinței, botezul credinței, autonomia bisericii locale și responsabilitatea personală în viața spirituală și comunitară; • Analizarea impactului principiilor fundamentale ale credinței baptiste în istoria Creștinismului;
XII.CS.2.2. Explicarea rolului educației și libertății religioase.
• Identificarea rolului educației în bisericile baptiste; • Formarea capacității de a argumenta și evalua etic și teologic principiile de libertate religioasă;

C.G. 3 **– Evaluarea contribuțiilor teologice, educaționale, sociale și culturale ale bisericilor baptiste, pentru înțelegerea rolului acesteia în viața spirituală și morală a societății.**

XII.CS.3.1. Identificarea principalelor contribuții teologice, educaționale, sociale și culturale ale credincioșilor baptiști în istoria modernă și contemporană.
• Analizarea unor texte reprezentative (ex. mărturisiri de credință baptiste); • Identificarea acțiunilor sociale întreprinse de baptiști (orfelinate, ajutorări, implicare civică); • Documentare despre apariția instituțiilor educaționale baptiste în România și în lume;
XII.CS.3.2. Analizarea legăturii dintre principiile teologice baptiste și inițiativele educaționale și sociale derivate din acestea.
• Analizarea contribuției bisericilor baptiste la alfabetizarea populației; • Studierea implicației principiului preoției universale a tuturor credincioșilor în domeniul social, respectiv educațional; • Analizarea formelor contemporane de aplicare a principiilor baptiste în domeniul educației și al implicării sociale;

***C.G. 4* – Formarea unei atitudini reflexive și responsabile față de identitatea baptistă și misiunea creștină, prin raportarea la modele de credință și slujire din istorie.**

XII.CS.4.1. Identificarea modalităţilor de aplicare a valorilor moralei creştine în viaţa de fiecare zi.
• Identificarea relevanței credincioșilor baptiști indiferent de context și perioada istorică în care au trăit;
XII.CS.4.2. Identificarea unor modele de viaţă creştină
• Expunerea modelelor de viață creștină (misionari, evanghelişti, etc.) din cadrul bisericilor baptiste;

CLASA a XII-a ISTORIA BAPTIȘTILOR

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Originile și dezvoltarea mișcării baptiste în lume	- Reforma radicală; - John Smyth, Thomas Helwys; - Răspândirea bisericilor baptiste în Europa; - Răspândirea bisericilor baptiste în Statele Unite ale Americii; - Răspândirea bisericilor baptiste în lume. Uniunea Baptistă Mondială;
2. Istoria baptiștilor în România	- Primele biserici baptiste de pe actualul teritoriu al României; - Primii credincioși baptiști de pe actualul teritoriu al României; - Organizarea bisericilor baptiste după anul 1918; - Bisericile baptiste în perioada interbelică; - Bisericile baptiste în perioada comunistă; - Bisericile baptiste în perioada post-1989; - Educația în bisericilor baptiste din România; - Implicarea socială a baptiștilor din România; - Bisericile baptiste din diaspora;
3. Doctrina și organizarea bisericească baptistă	- Principiile de credință baptistă; - Mărturisirile de credință baptistă; - Organizarea bisericii baptiste locale; - Forme de organizare specifice bisericilor baptiste: Convenții, Alianțe, Uniuni; - Etica și misiunea baptistă;

Domenii de conținut	Conținuturi
4. Personalități și contribuții ale baptiștilor români și internaționali	- John Bunyan, William Carey, Charles Haddon Spurgeon; - Constantin Adorian, Ioan R. Socaciu**,** Popovici Alexa; - Rolul baptiștilor în educație, traducerea Bibliei, presă, filantropie;
5. Relațiile baptiștilor cu alte confesiuni și cu statul	- Libertatea de conștiință; - Relațiile interconfesionale; - Responsabilitatea civică;
6. Actualitatea valorilor baptiste în contextul societății contemporane	- Provocările contemporane pentru credincioșii baptiști; - Aplicarea valorilor baptiste în viața personală;

SUGESTII METODOLOGICE

Predarea disciplinei *Istoria baptiștilor* are un rol esențial în formarea identității teologice și confesionale a elevilor din profilul teologic baptist. Aceasta nu se reduce la transmiterea de informații istorice, ci urmărește dezvoltarea unei gândiri reflexive, critice și creatoare, care să permită elevilor înțelegerea și asumarea moștenirii spirituale a credinței baptiste. În acest sens, se propune un cadru metodologic care structurează activitățile de învățare astfel încât să favorizeze progresul cognitiv al elevilor — de la simpla memorare a informațiilor până la dezvoltarea gândirii critice și a capacității de creație.

La nivelul cunoașterii, accentul cade pe identificarea și reținerea principalelor fapte, date și personalități care au marcat istoria baptiștilor. Profesorul poate utiliza metode precum expunerea narativă, prezentarea cronologică a evenimentelor, fișe de lucru cu termeni cheie sau jocuri didactice de tip „Quiz istoric" ori „Linia timpului". Aceste activități facilitează o învățare accesibilă și sistematică, stimulând memoria de lungă durată și fixarea reperelor fundamentale ale disciplinei.

În etapa următoare, înțelegerea implică depășirea nivelului informativ și orientarea spre interpretare și explicare. Elevii sunt încurajați să explice cauzele și efectele fenomenelor istorice, să stabilească relații între contextul social, teologic și politic al Reformei și apariția bisericilor baptiste. Metodele recomandate includ conversația euristică, analiza textelor istorice sau utilizarea diagramelor cauză-efect. Acestea contribuie la formarea unei gândiri logice și coerente, ancorate în realitățile istorice ale credinței baptiste.

Nivelul de aplicare are ca scop transferul cunoștințelor în contexte practice. Elevii pot fi implicați în studii de caz privind libertatea religioasă sau în jocuri de rol care simulează decizii istorice și morale ale liderilor baptiști. Proiectele tematice despre influența educației baptiste sau despre rolul comunităților în viața socială reprezintă metode eficiente de consolidare a învățării. Astfel, cunoștințele dobândite devin instrumente de interpretare a realității și de formare a unei gândiri aplicative.

Analiza presupune o gândire critică și comparativă. Elevii pot fi provocați să compare principiile de credință baptiste cu cele ale altor confesiuni creștine, să investigheze contribuțiile unor personalități baptiste sau să identifice legăturile dintre teologie și societate. Activitățile de tip investigație istorică, analiza de texte teologice sau redactarea de eseuri analitice îi ajută pe elevi să înțeleagă profunzimea doctrinară și organizatorică a credinței baptiste, dezvoltând discernământul teologic.

Etapa de evaluare aduce în prim-plan capacitatea de a aprecia, argumenta și justifica opinii proprii. Prin dezbateri, evaluări critice ale surselor istorice sau activități de reflecție personală, elevii învață să evalueze contribuțiile credincioșilor baptiști în domeniul educațional, social și cultural. Autoevaluarea și evaluarea colegială consolidează responsabilitatea individuală și colaborativă în procesul educațional.

În cele din urmă, nivelul de creație urmărește integrarea tuturor cunoștințelor și competențelor într-un produs original. Elevii pot fi încurajați să realizeze eseuri, prezentări multimedia, expoziții digitale sau reviste tematice care să ilustreze actualitatea valorilor baptiste. Proiectele creative, precum realizarea unui portofoliu multimedia sau a unui podcast despre moștenirea spirituală a baptiștilor români, stimulează gândirea independentă, responsabilitatea spirituală și angajamentul moral.

Aplicarea unei abordări pedagogice progresive în predarea istoriei baptiștilor conduce, așadar, la o învățare complexă și echilibrată, în care cunoașterea devine formativă și transformatoare. Elevul nu mai este doar un receptor de informație, ci un participant activ la procesul de descoperire, reflecție și creație. Această abordare metodologică contribuie la formarea unei conștiințe teologice și confesionale asumate, capabile să integreze valorile biblice și baptiste în viața personală și comunitară, consolidând astfel misiunea educațională și spirituală a învățământului teologic baptist

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
Câmpean Radu Daniel	Profesor dr.	Liceul Teologic Baptist „Betania” Sibiu
Szucs Alexandru	Inspector școlar	Inspectoratul Școlar Județean Timiș

RESPONSABILI/COORDONATORI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Zăbavă Mihaela	Consilier CNCE	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare	Responsabil CNCE
Pîslaru Cătălin	Inspector general MEC	Ministerul Educației și Cercetării	Responsabil MEC
Baban Octavian	Conf. univ. dr.	Institutul Teologic Baptist București	Coordonator științific

RESPONSABILI/COORDONATORI/COLABORATORI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Bărnuț Daniel	Director de Departament pentru învățământ preuniversitar, Uniunea Bisericilor Creștine Baptiste din România –	Liceul Teologic Baptist Reșița, Caraș-Severin	Responsabil cult

Anexa nr. 146

Programa școlară
pentru disciplina

Practică Teologică

Cultul Baptist

Clasele a IX-a – a XII-a

Curriculum de specialitate (CS)
Filiera vocațională, profil teologic
specializarea teologie baptistă

Învățământ liceal

- 2026 –

Anexa nr. 146
Programa școlară pentru disciplina *Practică Teologică*, Cultul Baptist, clasele a IX-a – a XII-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profil teologic, specializarea Teologie Baptistă*

NOTĂ DE PREZENTARE

Prezenta programă școlară completează curriculumul pentru disciplina Religie cultul baptist, cu aplicare pentru clasele din învățământul liceal—filiera vocațională, forma cu frecvență zi, începând cu anul școlar 2026-2027. Pentru această categorie de clase, conform planurilor-cadru pentru învățământul liceal, forma cu frecvență zi, aprobate ca anexe la OMEC nr. 4350/2025, studiul disciplinei are următoarea alocare orară săptămânală, defalcată pe segmentul curriuculum de specialitate (CS):

An de studiu	Clasa a IX-a	Clasa a X-a	Clasa a XI-a	Clasa a XII-a
Tip segment curricular	**CS**	**CS**	**CS**	**CS**
Nr. săptămânal de ore	**2**	**2**	**2**	**2**

Programa școlară se elaborează în concordanță cu:
- *Legea învățământului preuniversitar* nr. 198/2023;
- *Recomandările Consiliului Uniunii Europene* (2018) privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții;
- *Repere pentru proiectarea, actualizarea și evaluarea Curriculumului național. Cadrul de referință al Curriculumului național*, aprobat prin OME nr. 3239/2021;
- *Profilul de formare al absolventului*, aprobat prin OME nr. 6731/2023;

Aceste documente stabilesc cadrul de dezvoltare al competențelor-cheie și al profilului de formare al absolventului de liceu, competențe la a căror formare contribuie și disciplina Religie, respectiv Practica teologică.

Programa disciplinei Practică teologică este elaborată potrivit modelului de proiectare curriculară centrat pe competențe. Construcția programei este realizată astfel încât să contribuie la dezvoltarea profilului de formare al elevului din ciclul liceal, care descrie așteptările exprimate față de elev la sfârșitul învățământului liceal, prin raportare la cerințele exprimate în Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023, precum și prin raportare la caracteristicile de dezvoltare ale elevilor.

Prin studierea disciplinei Practică teologică, absolventul de liceu își dezvoltă identitatea personală și conștiința de sine**,** fundamentate pe valori spirituale și morale; demonstrează comportamente etice și responsabile**,** aplicabile în viața personală, socială și profesională; manifestă respect față de diversitate și disponibilitate pentru dialog constructiv; își consolidează cultura generală prin înțelegerea impactului religiei asupra civilizației și culturii universale; exersează capacitatea de reflecție critică și discernământ moral, esențiale pentru luarea deciziilor; se implică activ în comunitate, asumând valori de solidaritate, cooperare și responsabilitate civică.

Disciplina valorifică achizițiile formate în ciclul gimnazial, unde elevii au dobândit primele noțiuni de cultură religioasă, de morală și de raportare la valorile comunității. La liceu, accentul se mută de la acumularea de cunoștințe de bază la dezvoltarea competențelor de reflecție critică, discernământ moral și responsabilitate socială**.** Progresul vizează consolidarea unei identități personale asumate, pregătirea pentru viața adultă și integrarea valorilor spirituale în contexte sociale, culturale și profesionale mai complexe.

Este complementară cu disciplinele socio-umane prin perspectiva valorică și spirituală asupra omului și societății. Are caracter interdisciplinar, favorizând proiecte comune cu celelalte discipline teologice de specialitate.

Elemente de noutate pe care le aduce programa:

- Orientare spre competențe transversale **(**educația pentru cetățenie democratică, educația pentru viață, dezvoltare personală)
- Actualizarea conținuturilor **(**corelarea temelor religioase cu provocările lumii contemporane: digitalizare, ecologie, drepturile omului, migrație, multiculturalitate, inteligența artificială)
- Dimensiunea interactivă cu accent deosebit pe dimensiunea practică (implicare socială, voluntariat, misionariat)
- Accent pe formarea caracterului și a autocunoașterii (dezvoltarea rezilienței, a inteligenței emoționale și spirituale; instrumente de reflecție personală -jurnal reflexiv, portofoliu spiritual și practic).

Structura programei școlare de Practică Teologică include, pe lângă nota de prezentare, următoarele elemente:

- Competențe generale (CG);
- Competențe specifice (CS);
- Sugestii metodologice

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte diverse.

Competențele generale se referă la achizițiile pe care elevul le dobândește la disciplina Practică teologică pe parcursul întregului ciclu liceal. Acestea au un dublu rol: pe de o parte, reflectă contribuția disciplinei la profilul de formare al absolventului și, implicit, la dezvoltarea competențelor-cheie; pe de altă parte, structurează disciplina în funcție de profilul de formare.

Competențele specifice derivă din competențele generale și reprezintă etape intermediare în dobândirea acestora, fiind formate pe parcursul unui an școlar. Ele sunt adaptate nivelului de dezvoltare al elevilor, ghidează evaluarea performanțelor acestora și oferă cadrul pentru organizarea demersului didactic. Ca etape ale formării competențelor generale, competențele specifice evidențiază progresia acestora de la un an de studiu la altul, contribuind treptat la dezvoltarea competenței generale. Derivarea lor presupune o diferențiere atentă a etapelor procesului de învățare, astfel încât, la finalul studiului disciplinei Religie, elevii să fi dobândit competențele generale corespunzătoare.

Sugestiile metodologice oferă exemple de strategii praxiologice, repere pentru planificarea demersului practic și elemente pentru evaluarea continuă. Acestea includ recomandări privind desfășurarea efectivă a procesului de aplicare - evaluare centrat pe formarea competențelor, exemple de strategii praxiologice care sprijină realizarea competențelor specifice, precum și propuneri de abordare interdisciplinară și integrată. În plus, acestea cuprind repere pentru evaluarea învățării, raportată la competențele urmărite, putând fi utilizate diverse forme, metode și instrumente de evaluare.

Cadrele didactice sunt încurajate să planifice activitățile practice pe baza competențelor, să adapteze activitățile la context și să utilizeze metode variate de evaluare, cu accent pe progresul și dezvoltarea elevului.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

C.G.1	**Aplicarea principiilor biblice în viața personală și în slujirea comunității creștine**
C.G.2	**Dezvoltarea abilităților de implicare activă în viața bisericii și în misiunea creștină**
C.G.3	**Manifestarea competențelor de comunicare creștină eficientă bazată pe Scriptură și pe principiile dragostei creștine**
C.G.4	**Formarea unei atitudini de responsabilitate spirituală, etică și civică în contextul societății contemporane**

CLASA a IX-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)

C.G. 1 - Aplicarea principiilor biblice în viața personală și în slujirea comunității creștine

IX.CS.1.1. Identificarea principiilor biblice fundamentale care ghidează viața creștină
- *Mini-studiu biblic pe versete tematice + afiș ilustrativ* - *Colaj vizual: „Principiile vieții creștine în imagini”*
IX.CS.1.2. Explicarea semnificațiilor principiilor biblice în viața personală
- *Discuție ghidată: aplicațiile principiilor în viața mea* - *Jurnal: „O zi trăită cu un principiu biblic”*
IX.CS.1.3. Exemplificarea modurilor în care principiile biblice pot fi trăite zilnic
- *Simulări de situații cotidiene și soluții biblice* - *Observarea propriului comportament timp de o săptămână*

C.G. 2 - Dezvoltarea abilităților de implicare activă în viața bisericii și în misiunea creștină

IX.CS.2.1. Descrierea formelor principale de slujire în biserică
- *Vizită de observare în biserică (roluri și slujiri)* - *Realizare hartă conceptuală „Structura slujirii”*
IX.CS.2.2. Identificarea rolurilor și responsabilităților membrilor în lucrarea bisericii
- *Interviu cu un lider spiritual* - *Realizare fișă a responsabilităților membrilor*
IX.CS.2.3. Manifestarea unei atitudini pozitive față de slujire
- *Implicare într-o activitate de voluntariat* - *Reflecție: „Cum m-am simțit în slujire?”*

C.G. 3 - Manifestarea competențelor de comunicare creștină eficientă bazată pe Scriptură și pe principiile dragostei creștine

IX.CS.3.1. Recunoașterea principiilor biblice și ale comunicării adecvate
- *Identificarea regulilor de comunicare creștină din texte* - *Afiș cu „Cuvinte care zidesc”*
IX.CS.3.2. Identificarea modelelor biblice de comunicare
- *Prezentare scurtă: modele biblice de comunicare* - *Analiză dialoguri din Biblie: greșeli + soluții*
IX.CS.3.3. Exersarea ascultării active și a exprimării constructive
- *Joc de roluri: ascultarea activă în conflict* - *Feedback în grup: cum ne ajutăm să comunicăm mai bine*

C.G. 4 - Formarea unei atitudini de responsabilitate spirituală, etică și civică în contextul societății contemporane

IX.CS.4.1. Identificarea valorilor morale și etice biblice
- *Studiu de caz: Adevăr vs. Minciună* - *Versete aplicate în dileme morale*
IX.CS.4.2. Explicarea importanței valorilor creștine în viața cotidiană
- *Poster: „Valorile creștine la școală și acasă”* - *Discuții pe perechi: consecințele imorale*
IX.CS.4.3. Exemplificarea comportamentelor morale în conformitate cu Scriptura
- *Proiect: gesturi de bunătate în comunitate* - *Autoevaluare: „Cum aș putea îmbunătăți comportamentul meu?”*

CLASA a IX-a PRACTICĂ TEOLOGICĂ

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Principii biblice fundamentale	1. Versete-cheie despre dragoste, credință și speranță 2. Cele Zece Porunci ca fundament moral 3. Predica de pe Munte – valori pentru viața creștină 4. Exemple de personaje biblice care au trăit după principii divine
Viața și slujirea în biserica locală	1. Structura și rolurile din biserica locală (pastor, diacon, dirijor, lider de tineret) 2. Forme de slujire – închinare, edificare, evanghelizare, ajutorare 3. Importanța participării la viața comunității de credință 4. Atitudinea de voluntariat și disponibilitatea pentru slujire
Comunicarea creștină	1. Modele biblice de comunicare (Isus, Pavel, profeții) 2. Ascultarea activă și exprimarea constructivă 3. Limbajul respectuos și empatic în dialog 4. Comunicarea prin mărturie personală
Responsabilitate morală și civică	1. Valorile morale biblice (adevăr, integritate, respect) 2. Exemple de comportamente etice în viața cotidiană 3. Responsabilitatea față de familie, școală și comunitate 4. Atitudinea creștină față de diversitate și solidaritate
Reflecție și dezvoltare personală	1. Jurnalul spiritual – instrument de autocunoaștere 2. Portofoliul de practică – evidențierea progresului personal 3. Reflecție colectivă pe grupuri mici de slujire 4. Dezvoltarea rezilienței și a inteligenței emoționale prin valori creștine

CLASA a X-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)

C.G. 1 - Aplicarea principiilor biblice în viața personală și în slujirea comunității creștine

X.CS.1.1. Explicarea modului în care principiile creștine se aplică în relațiile interpersonale
- *Teatru forum: iertarea în conflict* - *Studiu biblic privind prietenia sănătoasă*
X.CS.1.2. Explicarea modului în care principiile creștine se aplică în viața comunitară
- *Observarea unei activități comunitare în biserică* - *Interviu la alegere: „Ce înseamnă unitatea?”*
X.CS.1.3. Reflectarea asupra consecințelor trăirii sau neaplicării principiilor biblice
- *Eseu reflexiv + argument biblic* - *Dezbatere: de ce merită să aplici principiile?*

C.G. 2 - Dezvoltarea abilităților de implicare activă în viața bisericii și în misiunea creștină

X.CS.2.1. Participarea la activități de slujire coordonate
- *Participare efectivă la o lucrare* - *Jurnal reflexiv după activitate*
X.CS.2.2. Aplicarea deprinderilor practice dobândite în contexte concrete de slujire
- *Responsabilitate dinamică în proiect (rotație)* - *Demonstrarea unei deprinderi practice (organizare)*
X.CS.2.3. Reflectarea asupra importanței implicării personale în viața comunității
- *Discuție cu liderul privind rolul personal* - *Auto-analiză: „Ce fel de slujitor sunt?”*

C.G. 3 - Manifestarea competențelor de comunicare creștină eficientă bazată pe Scriptură și pe principiile dragostei creștine

X.CS.3.1. Aplicarea principiilor comunicării creștine în interacțiuni zilnice
- *Scenete: reacții verbale pozitive* - *Exercițiu: adaptarea mesajului la interlocutor*
X.CS.3.2. Utilizarea unui limbaj adecvat în contexte de mărturie și slujire creștină
- *Realizarea unui material media creștin* - *Exercițiu practic: „mărturia în 90 de secunde”*
X.CS.3.3. Analizarea obstacolelor și a soluțiilor pentru o comunicare bazată pe dragoste și adevăr
- *Studiu biblic pe 1 Corinteni 13 aplicat în conversație* - *Identificarea barierelor din comunicare și soluțiile lor*

C.G. 4 - Formarea unei atitudini de responsabilitate spirituală, etică și civică în contextul societății contemporane

X.CS.4.1. Argumentarea importanței valorilor religioase pentru realizarea și menținerea solidarității comunitare
- *Analiza parabolei Samariteanului milostiv* - *Hartă a nevoilor comunității*
X.CS.4.2. Participarea la activități și proiecte individuale și de grup prin aplicarea valorilor religioase
- *Proiect social de grup* - *Participare la acțiune + jurnal reflexiv*
X.CS.4.3. Integrarea unor concepte specifice în prezentarea de evenimente religioase, istorice și culturale
- *Cercetare scurtă: istoria unei sărbători religioase* - *Prezentare cu elemente civice/etice*

CLASA a X-a PRACTICĂ TEOLOGICĂ

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Principiile creștine în relațiile interpersonale și comunitare	1. Aplicarea dragostei creștine în rezolvarea conflictelor 2. Respectul și iertarea ca fundament al relațiilor sănătoase 3. Solidaritatea și sprijinul reciproc în comunitate 4. Consecințele neaplicării principiilor biblice în viața socială
Implicarea activă în viața bisericii locale	1. Participarea la activități coordonate de slujire (închinare, cateheză, misiune) 2. Exersarea deprinderilor practice dobândite (organizare, voluntariat, responsabilitate) 3. Reflecția asupra rolului personal în comunitatea de credință 4. Importanța implicării constante în viața bisericii locale
Comunicarea creștină aplicată	1. Limbaj adecvat în contexte de mărturie și slujire 2. Principiile comunicării bazate pe dragoste și adevăr 3. Obstacole în comunicarea creștină și soluții biblice 4. Exemple de comunicare eficientă în contexte reale
Responsabilitate spirituală și civică	1. Rolul valorilor religioase în menținerea solidarității comunitare 2. Participarea la proiecte individuale și de grup cu impact social 3. Integrarea valorilor creștine în prezentarea evenimentelor religioase și culturale 4. Atitudinea civică responsabilă a tânărului creștin
Reflecție și dezvoltare personală	1. Jurnalul reflexiv – analizarea experiențelor de slujire 2. Portofoliul spiritual – evidențierea progresului personal 3. Exerciții de autoevaluare privind implicarea comunitară 4. Dezvoltarea empatiei și a maturității spirituale prin practică

CLASA a XI-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)

C.G. 1 - Aplicarea principiilor biblice în viața personală și în slujirea comunității creștine

XI.CS.1.1. Analizarea situațiilor de viață din perspectiva biblică
- *Analiza unor dileme reale / discuții pe grupe* - *Studiu biblic tematic pe situații relevante*
XI.CS.1.2. Evaluarea propriei conduite în lumina Cuvântului Lui Dumnezeu
- *Autoevaluare + partener de reflecție spirituală* - *Plan personal de schimbare pentru o lună*
XI.CS.1.3. Formularea unor soluții conforme cu Scriptura în fața provocărilor contemporane
- *Elaborare soluții biblice la provocări actuale* - *Prezentări în echipe: „Cum aș proceda?”*

C.G. 2 - Dezvoltarea abilităților de implicare activă în viața bisericii și în misiunea creștină

XI.CS.2.1. Planificarea și desfășurarea unor activități de implicare comunitară în colaborare cu biserica locală
- *Proiect comunitar planificat în echipă* - *Colaborare cu liderii bisericii – raport final*
XI.CS.2.2. Dezvoltarea inițiativei și a responsabilității în misiunea personală
- *Voluntariat inițiat de elev (libertate de alegere)* - *Filmare scurtă pentru portofoliu: „Ce am făcut și de ce?”*
IX.CS.2.3. Analizarea activităților de slujire și a propriului rol
- *Evaluare în grup: puncte tari și slabe în slujire* - *Ghid personal de dezvoltare în misiune*

C.G. 3 - Manifestarea competențelor de comunicare creștină eficientă bazată pe Scriptură și pe principiile dragostei creștine

IX.CS.3.1. Analizarea diferitelor stiluri de comunicare (consiliere, mărturie personală)
- *Observare stiluri de comunicare la lideri* - *Joc de roluri pe consiliere / mărturie*
XI.CS.3.2. Evaluarea modului de transmitere a mesajelor biblice în grup
- *Prezentări biblice cu feedback structurat* - *Autoevaluarea message delivery*
XI.CS.3.3. Argumentarea unei poziții teologice sau etice în dialogul biblic
- *Dezbatere cu reguli de respect* - *Scrierea unui argument teologic scurt*

C.G. 4 - Formarea unei atitudini de responsabilitate spirituală, etică și civică în contextul societății contemporane

XI.CS.4.1. Analizarea dilemelor morale contemporane din perspectiva Bibliei
- *Studiu de caz pe etică socială* - *Invitat extern: discuție cu un specialist (medic, jurist etc.)*
XI.CS.4.2. Argumentarea unei poziții etice și spirituale în fața dilemelor morale contemporane
- *Editorial etic într-o temă selectată* - *Prezentare publică în grup*
XI.CS.4.3. Manifestarea responsabilității civice și spirituale în comunitate
- *Implicare într-o acțiune civică* - *Analiză critică: „Ce schimbare am produs?”*

CLASA a XI-a PRACTICĂ TEOLOGICĂ

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Principii biblice și viața personală	1. Analizarea situațiilor de viață din perspectivă biblică (ex. decizii morale, relații sociale) 2. Evaluarea propriei conduite în lumina Cuvântului lui Dumnezeu 3. Formularea de soluții biblice la provocările contemporane (digitalizare, migrație, ecologie) 4. Exerciții de reflecție asupra maturității spirituale personale
Implicarea comunitară și misiunea creștină	1. Planificarea și desfășurarea unor activități comunitare în colaborare cu biserica locală 2. Dezvoltarea inițiativei personale în misiune și voluntariat 3. Analizarea activităților de slujire și a propriului rol în acestea 4. Responsabilitatea față de comunitate prin implicare constantă
Comunicarea creștină avansată	1. Analizarea stilurilor de comunicare (consiliere, mărturie personală, predicare) 2. Evaluarea modului de transmitere a mesajelor biblice în grupuri și comunități 3. Argumentarea unei poziții teologice sau etice în dialog biblic 4. Dezbaterea pe teme morale și spirituale
Responsabilitate etică și civică	1. Analizarea dilemelor morale contemporane din perspectiva Bibliei (ex. bioetică, drepturile omului) 2. Argumentarea unei poziții etice și spirituale în fața provocărilor societății 3. Manifestarea responsabilității civice și spirituale prin implicare socială 4. Exemple de atitudini creștine în fața injustiției și discriminării
Reflecție și dezvoltare personală	1. Jurnalul reflexiv – analiza experiențelor de implicare comunitară 2. Portofoliul spiritual – evidențierea progresului în maturitatea credinței 3. Autoevaluarea implicării în proiecte misionare și sociale 4. Dezvoltarea discernământului moral și spiritual prin reflecție critică

CLASA a XII-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)

C.G. 1 - Aplicarea principiilor biblice în viața personală și în slujirea comunității creștine

XII.CS.1.1. Elaborarea și susținerea unui plan personal de dezvoltare spirituală și slujire, bazat pe valori biblice
- *Plan spiritual personal + revizuire trimestrială* - *Discuții mentorale individuale*
XII.CS.1.2. Argumentarea deciziilor de viață prin raportarea la Scriptură
- *Studiu personal pentru o decizie importantă* - *Eseu: „Cum mă călăuzește Scriptura?”*
XII.CS.1.3. Asumarea unui stil de viață autentic bazat pe valorile moral-creștine
- *„Săptămâna autenticității” – exercițiu de consecvență* - *Autoanaliză finală: jurnal de maturizare*

C.G. 2 - Dezvoltarea abilităților de implicare activă în viața bisericii și în misiunea creștină

XII.CS.2.1 Organizarea și coordonarea unei activități de slujire (proiect misionar, voluntariat, program special)
- *Coordonarea unui proiect complet* - *Prezentarea proiectului în biserică/școală*
XII.CS.2.2. Demonstrarea abilităților de conducere spirituală prin exemplul personal
- *Mentor pentru un elev mai mic* - *Observații și feedback de la mentorii adulți*
XII.CS.2.3. Integrarea experiențelor de slujire într-o concepție de viață creștină matură
- *Reflectarea asupra identității de slujitor* - *Portofoliu de leadership*

C.G. 3 - Manifestarea competențelor de comunicare creștină eficientă bazată pe Scriptură și pe principiile dragostei creștine

XII.CS.3.1. Crearea și susținerea unor mesaje sau prezentări creștine relevante, adaptate diferitelor contexte
- *Predică / mesaj biblic adaptat unui public* - *Feedback de la colegi și lideri*
XII.CS.3.2. Demonstrarea empatiei în comunicarea spirituală
- *Consiliere spirituală supravegheată* - *Analiză empatică a unei conversații reale*
XII.CS.3.3. Asumarea unui stil de comunicare bazat pe adevăr
- *Evaluare media: adevăr vs manipulare* - *Realizarea unui material media responsabil*

C.G. 4 - Formarea unei atitudini de responsabilitate spirituală, etică și civică în contextul societății contemporane

XII.CS.4.1. Proiectarea unui demers personal de implicare civică și socială bazat pe responsabilitate creștină
- *Proiect social personal* - *Prezentare privind impactul comunitar*
XII.CS.4.2. Participarea la activități și proiecte individuale și de grup prin aplicarea valorilor creștine
- *Participare reală la o inițiativă publică* - *Reflecție scrisă: „De ce contează implicarea mea?”*
XII.CS.4.3. Manifestarea unei conduite morale consecvente în toate domeniile vieții
- *Cuvântul meu este DA/NU” – exercițiu de integritate* - *Monitorizarea consecvenței în timp*

CLASA a XII-a PRACTICĂ TEOLOGICĂ

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Dezvoltare spirituală și plan personal de viață	1. Elaborarea unui plan personal de dezvoltare spirituală și slujire 2. Argumentarea deciziilor de viață prin raportarea la Scriptură 3. Asumarea unui stil de viață autentic bazat pe valori moral-creștine 4. Reflecția asupra maturității spirituale și responsabilității personale
Leadership și implicare în biserică	1. Organizarea și coordonarea unei activități de slujire (proiect misionar, voluntariat, program special) 2. Demonstrarea abilităților de conducere spirituală prin exemplul personal 3. Integrarea experiențelor de slujire într-o concepție de viață matură 4. Formarea unui stil de conducere bazat pe integritate și empatie
Comunicare creștină matură	1. Crearea și susținerea unor mesaje sau prezentări creștine relevante pentru diferite contexte 2. Demonstrarea empatiei și a respectului în comunicarea spirituală 3. Asumarea unui stil de comunicare bazat pe adevăr și responsabilitate 4. Adaptarea mesajului creștin la provocările contemporane (digitalizare, multiculturalitate)
Responsabilitate civică și etică	1. Proiectarea unui demers personal de implicare civică și socială bazat pe valori creștine 2. Participarea la proiecte individuale și de grup cu impact comunitar 3. Manifestarea unei conduite morale consecvente în toate domeniile vieții 4. Exemplificarea responsabilității civice prin inițiative sociale și culturale
Reflecție și integrare finală	1. Portofoliul spiritual – sinteza experiențelor de slujire și dezvoltare personală 2. Jurnalul reflexiv – concluzii asupra parcursului liceal și maturizării spirituale 3. Autoevaluarea implicării în comunitate și biserica locală 4. Pregătirea pentru integrarea valorilor creștine în viața adultă și profesională

SUGESTII METODOLOGICE

Sugestiile metodologice oferă repere esențiale pentru proiectarea, organizarea și desfășurarea eficientă a activităților de practică teologică. Acestea vizează sprijinirea cadrului didactic în personalizarea demersului educațional, prin integrarea unor metode practice, interactive și adaptate la profilul generației actuale de elevi, inclusiv prin dezvoltarea competențelor digitale.

Programa școlară actuală pentru disciplina Practică Teologică promovează o implicarea activă a elevului în realități de viață concrete, vizând dezvoltarea integrală prin cooperare, colaborare, empatie, responsabilizarea elevilor în raport cu propria dezvoltare morală, spirituală și civică și dezvoltarea competențelor digitale și media, esențiale pentru învățarea secolului XXI.

Cadrele didactice vor urmări *crearea unui mediu educațional bazat pe trăire, modelare și însoțire spirituală*, în care elevii învață nu doar prin explicație, ci mai ales prin participare activă, reflecție și aplicare practică a principiilor biblice. Profesorul devine un mentor spiritual și coordonator al experiențelor, având rolul de a ghida procesul de creștere personală și de implicare responsabilă a elevilor în viața bisericii și a comunității.

Procesul didactic se fundamentează pe principiul învățării prin experiență, fiind recomandată alternarea activităților de observare, implicare practică și reflecție. Elevii pot participa la diverse forme de slujire din cadrul bisericii locale – activități de închinare, studii biblice, acțiuni caritabile, proiecte misionare, activități educaționale pentru copii și tineri – sau la inițiative comunitare care promovează valorile creștine și implicarea civică.

Profesorul va asigura *coordonarea* acestor activități, colaborând cu mentorii spirituali (pastor, dirijor, lider de tineret, coordonator de lucrare) pentru a oferi elevilor îndrumare personalizată și feedback constructiv. Accentul trebuie pus pe autenticitate, implicare voluntară și creștere progresivă în înțelegerea și trăirea credinței.

Metodele de lucru recomandate sunt variate și interactive: observația dirijată, învățarea prin proiecte, portofoliul de practică, reflecția personală și în grup, mentoratul individual, studiul de caz, învățarea prin modelare și activitățile de echipă. Acestea încurajează formarea competențelor prin descoperire, aplicare și autoevaluare continuă.

Se recomandă ca fiecare activitate de practică să fie urmată de un *moment de reflecție spirituală*, individuală sau colectivă, în care elevii să identifice lecțiile învățate, aspectele care pot fi îmbunătățite și modul în care experiența respectivă a contribuit la creșterea lor personală. Jurnalul de practică devine astfel un instrument valoros pentru conștientizarea progresului spiritual și pentru cultivarea responsabilității personale.

Evaluarea are un caracter preponderent formativ și reflexiv, urmărind progresul elevului în formarea competențelor, în dezvoltarea caracterului și în asumarea valorilor creștine. Instrumentele pot include portofoliul de practică, fișe de observație, reflecții scrise, prezentări orale, interviuri spirituale sau rapoarte de activitate. Accentul se pune pe seriozitatea implicării, calitatea reflecției, spiritul de echipă și mărturia personală.

Profesorul este chemat să modeleze, prin exemplul propriu, valorile pe care le promovează: integritate, modestie, empatie, disponibilitate pentru slujire și respect față de ceilalți. Astfel, disciplina Practică teologică devine nu doar un cadru educațional, ci o experiență de formare spirituală și comunitară, în care elevul învață să trăiască activ credința și să contribuie la binele comun în lumina Scripturii.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ

Bărnuț Daniel	Profesor	Liceul Teologic Baptist Reșița, Caraș Severin
Gheorghe Andreia	Profesor	Liceul Teologic Baptist Reșița, Caraș Severin
Treica Marcel Ieon	Profesor	Liceul Teologic Baptist Reșița, Caraș Severin
Vîrdău Cristina Adriana	Profesor	Liceul Teologic Baptist Reșița, Caraș Severin

RESPONSABILI/COORDONATORI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Zăbavă Mihaela	Consilier CNCE	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare	Responsabil CNCE
Pîslaru Cătălin	Inspector general MEC	Ministerul Educației și Cercetării	Responsabil MEC
Ciopașiu Mihail	Lect. univ. dr.	Universitatea București	Coordonator științific

RESPONSABILI/COORDONATORI/COLABORATORI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Bărnuț Daniel	Director de Departament pentru învățământ preuniversitar, Uniunea Bisericilor Creștine Baptiste din România –	Liceul Teologic Baptist Reșița, Caraș-Severin	Responsabil cult

Anexa nr. 147

Programa școlară
pentru disciplina

MUZICĂ BISERICEASCĂ
Cultul Baptist

Clasele a IX-a – a XII-a

Curriculum de specialitate (CS)
Filiera vocațională, profil teologic
specializarea teologie baptistă

Învățământ liceal

- 2026 –

Anexa nr. 147
Programa școlară pentru disciplina *Muzică bisericească,* Cultul Baptist, clasele a IX-a - a XII-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea teologie baptistă*

NOTĂ DE PREZENTARE

Prin alocarea a **2 ore săptămânale** în fiecare din cei patru ani de studiu liceal (clasele IX-XII), programa îşi propune să contribuie la formarea viitorilor slujitori ai bisericii, capabili să participe activ şi competent la viața muzicală a comunității baptiste, având ca fundament principiile scripturale şi doctrinare ale închinării prin muzică specifică confesiunii baptiste.

Programa respectă prevederile curriculumului național, conform planurilor-cadru pentru învățământul liceal, forma cu frecvență zi, aprobate ca anexe la OMEC nr. 4350/2025. Ea este adaptată specificului confesional al Bisericii Baptiste, având în vedere rolul esențial al muzicii în viața şi slujba bisericii.

Obiectivele programei urmăresc un scop dublu:

• **Educațional**: dezvăluirea bogăției şi profunzimii artistice şi teologice a muzicii bisericești baptiste, formarea unei culturi muzicale şi spirituale autentice.

• **Practic**: pregătirea elevilor pentru o slujire eficientă şi conştientă în cadrul comunității baptiste, prin dezvoltarea abilităților vocale şi instrumentale specifice.

Componenta practică esențială a programei o reprezintă activitățile de **Ansamblu coral**, al căror volum orar suplimentar se desfăşoară în afara orelor de curs, fiind inclus în norma didactică a profesorului. Câte **1 oră pe săptămână** se alocă pentru **studiul pe partide** (1 oră sopran, 1 oră alt, 1 oră tenor, 1 oră bas) şi **câte 2 ore/săptămână pentru ansamblu**. Aceste ore reprezintă laboratorul aplicativ unde cunoştințele teoretice se concretizează şi se transformă în experiență spirituală şi comunitara autentică.

Obiectivele generale ale programei vizează:

- Însuşirea cunoştințelor despre istoria muzicii sacre şi evoluția muzicii bisericești baptiste
- Dezvoltarea cunoştințelor teoretice şi practice privind elementele de bază ale teoriei muzicii
- Formarea şi dezvoltarea abilităților vocale şi instrumentale necesare pentru participarea activă în slujba bisericească
- Dezvoltarea capacității de a analiza şi interpreta textul muzical şi literar al cântărilor bisericești, din perspectivă teologică, spirituală şi al limbajului muzical adecvat cântului bisericesc.
- Formarea deprinderilor a fi lider muzical pentru închinarea congregațională

Conținuturile programei sunt structurate pe patru module principale:

1. Elemente de teorie muzicală fundamentală
2. Istoria muzicii sacre şi a muzicii bisericești şi baptiste.
3. Legătura între muzică, teologie şi forme de închinare prin muzică.
4. Practica vocal-instrumentală şi corală

Aspecte metodologice: Programul promovează o abordare modernă, interactivă şi aplicativă, cu accent pe:

- Integrarea teoriei cu practica
- Abordarea interdisciplinară prin corelarea cu studiul teologic şi al istoriei muzicii sacre
- Valorificarea experiențelor practice din viața bisericii locale

Programa, permite adaptarea conținuturilor la particularitățile fiecărei unități de învățământ şi la specificul comunității baptiste locale.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

C.G.1	**Dobândirea cunoștințelor teoretice despre elementele muzicale, istoria muzicii bisericești și fundamentele scripturale ale utilizării muzicii în cult.**
C.G.2	**Utilizarea practică a cunoștințelor pentru interpretarea corectă a partiturilor și analiza critică a repertoriului din perspectivă teologică și estetică.**
C.G.3	**Dezvoltarea capacității de a evalua și alege un repertoriu adecvat pentru diverse contexte liturgice, în serviciul comunității.**
C.G.4	**Aplicarea și adaptarea tehnicilor vocale și instrumentale pentru o interpretare autentică și expresivă a repertoriului religios.**

CLASA a IX-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

***C.G. 1* - Dobândirea cunoștințelor teoretice despre elementele muzicale, istoria muzicii bisericeşti şi fundamentele scripturale ale utilizării muzicii în cult.**

IX.CS.1.1. Identificarea și explicarea fundamentelor scripturale, istorice și liturgice ale muzicii în cultul Vechiului Testament
- *Analizarea textelor biblice care atestă originile și scopul muzicii în context religios.* - *Definirea rolului și structurii corului și orchestrei levitice în timpul regelui David și al templului lui Solomon.* - *Explicarea contribuției personalităților muzicale levitice centrale (Asaf, Heman, Idutun) și a impactului psalmilor davidici.* - *Clasificarea și descrierea instrumentelor muzicale specificate în Vechiul Testament și a funcției acestora.* - *Corelarea utilizării muzicii cu evoluția spirituală a Israelului, în special în perioadele de reînnoire și trezire spirituală.*
IX.CS.1.2. Citirea, recunoașterea și aplicarea elementelor de bază ale limbajului muzical în analiza şi interpretarea repertoriului de muzică bisericească.
- *Descifrare de partituri: Cheie, măsură și ritm* - *Recunoașterea și citirea notelor muzicale în cheia sol și fa* - *Înțelegerea valorilor notei (pătrime, optime, punct) și a pauzelor corespunzătoare.* - *Citirea și scrierea semnelor de alterație (diez, bemol, becar) în scopul interpretării corecte a înălțimii tonurilor, intervale până la octavă.* - *Game majore și minore până la 2 alterații*
IX.CS.1.3. Prezentarea evoluției și a formelor principale ale muzicii bisericești creștine
- *Recapitularea scurtă a muzicii din Templul din Ierusalim și a sinagogii (psalmodia, citirea cântată).* - *Muzica în comunitățile creștine timpurii: continuarea practicii psalmodiei și a cântării imnurilor (himnodie).* - *Analiza textelor: Diferențele dintre psalm, imn și cântic spiritual (pe baza textelor din Noul Testament: Efeseni 5:19, Coloseni 3:16).* - *Forma și funcția: Muzica ca instrument de învățătură, rugăciune și mărturisire a credinței.*

***C.G. 2* - Utilizarea practică a cunoștințelor pentru interpretarea corectă a partiturilor şi analiza critică a repertoriului din perspectivă teologică şi estetică.**

IX.CS.2.1. Citirea și interpretarea corectă, la instrument sau vocal, a unor partituri simple (imnuri tradiționale cu acorduri simple).
- *Exerciții practice de citire ritmică și melodică pe partituri simple.* - *Analiza structurii strofice tipice a unui imn (vers, refren).* - *Identificarea schemei de rimă și a metrului (număr de silabe) care influențează accentuarea și frazarea melodică.* - *Construirea și recunoașterea acordurilor primare (I, IV, V) în tonalități majore simple* - *Citirea și interpretarea simbolurilor de acord (de ex.: C, F, G7) deasupra portativului.*
IX.CS.2.2. Analiza textului unui cântec bisericesc din punct de vedere teologic (corespondență cu învățătura biblică) și a mesajului spiritual.
- *Deosebirea dintre un cânt laic și un cânt bisericesc. Rolul acestuia ca instrument de învățătură,*

rugăciune și mărturisire a credinței. - *Importanța primordială a mesajului teologic față de elementul muzical.* - *Identificarea tipului de cânt (de laudă, rugăciune, mărturisire, povestire) pe baza titlului și a unor cuvinte-cheie și corelarea cu limbajul muzical al piesei.* - *Introducerea conceptului de corespondență cu învățătura biblică.* - *Identificarea și studiul textelor biblice care stau la baza textului cântecului sau o susțin.*

C.G. 3 **- Dezvoltarea capacității de a evalua şi alege un repertoriu adecvat pentru diverse contexte liturgice, în serviciul comunității.**

IX.CS.3.1. Descrierea caracteristicilor și scopului diferitelor părți ale serviciului divin (adunare de rugăciune, studiu biblic, cina domnului, botez, etc.) și a rolului muzicii în acestea.
- *Introducere în ce înseamnă Serviciu Divin și rolul muzicii în acesta* - *Muzica ca limbaj liturgic: prezentarea ideii că muzica nu este un decor, ci un mod de închinare și un limbaj care exprimă și formează credința comunității.* - *Analiza și clasificarea repertoriului*
IX.CS.3.2. Analiza critică a textului și a caracterului muzical al unui cânt bisericesc pentru a-i determina corespondența cu un anumit context liturgic.
- *Identificarea tematicii și a tipologiei textului liturgic* - *Recunoașterea și descrierea elementelor constitutive ale caracterului muzical* - *Corelarea componentelor textuale și muzicale pentru un context dat* - *Analiza comparativă a două piese cu tematică similară și destinație liturgică diferită* - *Elaborarea unui proiect de planificare a repertoriului pentru un serviciu divin*
IX.CS.3.3. Corelația dintre textul liturgic (mesajul teologic) și limbajul muzical (exprimarea estetică)
- *Corelarea mesajului teologic cu exprimarea estetică.* - *Analiza preliminară: de la text și context la intenție interpretativă* - *Evaluarea și alegerea unui repertoriu prin înțelegerea modalităților variate de transpunere estetică a aceluiași mesaj.* - *Analiza unei piese ca pe un tot unitar, unde textul și limbajul muzical au un traseu coerent.*

C.G. 4 - Aplicarea și adaptarea tehnicilor vocale şi instrumentale pentru o interpretare autentică și expresivă a repertoriului religios.

IX.CS.4.1. Aplicarea principiilor de bază ale tehnicii vocale corecte
- *Elementele fundamentale ale tehnicii vocale: Respirația, susținerea și emisia* - *Plasarea sunetului și conceptul de rezonanță vocală* - *Încălzire vocală și elemente de igiena vocii* - *Aplicarea unei bune tehnici vocale în interpretarea repertoriului bisericesc*
IX.CS.4.2. Realizarea unei interpretări autentice şi expresive, integrând tehnica vocală, executarea instrumentală și participarea în cadrul corului
- *Bazele interpretării: De la solfegiere la expresivitate* - *Instrumentul ca acompaniament al cântărilor bisericești* - *Cântul în strânsă legătură cu acompaniamentul, intonația și armonia partidei*

CLASA a X-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G. 1 - Dobândirea cunoştinţelor teoretice despre elementele muzicale, istoria muzicii bisericeşti şi fundamentele scripturale ale utilizării muzicii în cult.

X.CS.1.1. Analiza muzicii bisericești în perioada Noului Testament
- *Analiza imnurilor din Evanghelia după Luca* - *Învățăturile apostolului Pavel despre tipurile de cânt și scopul lor (Efeseni, Coloseni)* - *Explorarea cântării din cartea Apocalipsa*
X.CS.1.2. Analiza evoluției muzicii bisericești în perioada post-apostolică și a Bisericii Timpurii până în Evul Mediu.
- *Studierea apariției și răspândirii primelor forme de imnografie creștină (ex. Plinius cel Tânăr)* - *Explorarea dezvoltării și sistematizării imnografiei creștine (de ex., imnurile lui Ambrozie din Milano)* - *Identificarea și înțelegerea diferențelor fundamentale care au modelat cele două mari tradiții ale muzicii bisericești creștine: muzica bizantină și cea gregoriană*
X.CS.1.3. Aplicarea elementelor de limbaj muzical în analiza partiturilor de muzică bisericească.
- *Citirea și scrierea în cele două chei principale (Sol, Fa) pentru a înțelege partituri corale pe mai multe voci (SATB).* - *Înțelegerea și aplicarea semnelor de dinamică și agogică în interpretare.* - *Recunoașterea și analiza formelor muzicale simple: motiv, frază, perioadă, strofă, refren, în piese muzicale bisericești* - *Game majore și minore până la 3-4 aletrații.* - *Recunoașterea și construirea intervalelor simple melodice și armonice.*

C.G. 2 - Utilizarea practică a cunoştinţelor pentru interpretarea corectă a partiturilor şi analiza critică a repertoriului din perspectivă teologică şi estetică.

X.CS.2.1. Interpretarea corectă, vocal și/sau instrumental, a unor partituri corale și a unor imnuri cu structuri armonice (2-4 voci).
- *Identificarea fiecărei voci în armonie (rol și omogenizare)* - *Dezvoltarea abilității de a cânta în armonie (polifonic)* - *Aplicarea elementelor de expresivitate în interpretare* - *Integrarea acompaniamentului instrumental în repertoriul studiat.*
X.CS.2.2. Analiza textului și muzicii unui cântec bisericesc, evidențiind unitatea dintre teologie și expresie artistică.
- *Analiza unui imn: istoricul autorului, contextul istoric-teologic al scrierii, structura poetică și metrică.* - *Identificarea și explicarea modului în care elementele muzicale (tempo, tonalitate, dinamică, mișcare melodică) susțin și amplifică mesajul textual.* - *Dezbatere asupra corespondenței textului cu doctrina biblică, identificarea unor pasaje potențial problematice sau profunde.* - *Compararea variantelor muzicale diferite pentru același text (de ex., o versiune tradițională și una contemporană) și analiza impactului asupra percepției mesajului.*

C.G. 3 - Dezvoltarea capacității de a evalua şi alege un repertoriu adecvat pentru diverse contexte liturgice, în serviciul comunității.

X.CS.3.1. Planificarea unui repertoriu coerent pentru principalele sărbători ale calendarului liturgic creștin (Paste, Rusalii, Crăciun) și pentru ocazii speciale (botez, căsătorie, înmormântare).
- *Studierea tematicilor specifice asociate fiecărei perioade și ocazii liturgice.* - *Identificarea imnurilor și cântărilor potrivite pentru fiecare moment al serviciului divin.* - *Proiecte practice de creare a unui program muzical pentru un serviciu divin tematic.*
X.CS.3.2. Evaluarea critică a unui repertoriu divers (de la imnuri tradiționale la cântece contemporane) din perspectiva adecvării liturgice, a integrității teologice și a calității artistice.
- *Stabilirea unor criterii de evaluare (ex: fidelitate biblică, calitatea poetică, accesibilitatea pentru congregatie, calitatea compoziției muzicale).* - *Analiza comparativă a unui cântec vechi și a unuia nou, evidențiind punctele forte și slabe ale fiecăruia.* - *Cercetarea modul în care un cântec poate edifica, învăța și uni congregația sau, dimpotrivă, poate crea confuzie sau divizare.*

C.G. 4 - Aplicarea și adaptarea tehnicilor vocale şi instrumentale pentru o interpretare autentică și expresivă a repertoriului religios.

X.CS.4.1. Perfecționarea tehnicii vocale individuale și de ansamblu pentru o interpretare expresivă.
- *Tehnici fundamentale de respirație/susținere, fonație/emisie* - *Omogenitate timbrală și echilibru în ansamblul coral* - *Claritatea dicției și a pronunției pieselor interpretate*
X.CS.4.2. Integrarea instrumentului și a vocii pentru a conduce și susține cântarea congregației.
- *Funcția instrumentelor în muzica bisericească* - *Relația dintre voce și instrument în interpretarea muzicii religioase.* - *Tehnici de coordonare și conducere a cântării congregaționale.*
X.CS.4.3. Conștientizarea și asumarea rolului personal în cadrul colectivului muzical (grup/partidă/cor), ca parte integrantă a unei interpretări artistice coerente și a unei misiuni de slujire comunitare și duhovnicești.
- *Responsabilitatea individuală și disciplina colectivă într-un ansamblu de muzică bisericească* - *Ascultarea activă și dialogul muzical în cadrul ansamblului.* - *Impactul cântării asupra comunității și slujirea prin muzică.*

CLASA a X-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Elemente de limbaj muzical	-Diezul, bemolul și becarul -Armura -Tonalități cu 2-3 alterații -Structura gamelor majore (varianta naturala) -Structura gamelor minore (natural, armonic și melodic) -Arpegiul major și minor de pe tonică -Anacruza, sincopa, contratimpul -Elemente de forme muzicale - construcțiile mono-, bi-, tri-partitite (schema formală A, AB, ABA).
Fundamente teologice ale muzicii bisericești	-Imnurile din Evanghelia după Luca -Învățăturile apostolului Pavel despre cântul bisericesc -Cântecele din Apocalipsa -Scopurile cântului bisericesc -Muzica ca formă de închinare în Noul Testament -Cântarea și doctrina: coerența textului imnografic cu învățătura biblică -Pasaje problematice sau profunde în imnografie -Tradiție și modernitate: comparația variantelor muzicale ale aceluiași text -Impactul interpretării: percepția credincioșilor în fața diversității muzicale -Imnul ca sinteză de credință, poezie și muzică -Rolul tematicii teologice în alegerea repertoriului muzical
Istoria muzicii bisericești	-Influența muzicii din sinagogă asupra primilor creștini. -Apariția și răspândirea primelor forme de imnografie creștină: Mărturii istorice -Dezvoltarea și sistematizarea imnografiei creștine (sec. IV-V, odată cu libertatea religioasă). -Muzica bizantină și cea gregoriană: Origine, limbă, notație, expresie și estetică.
Elemente de tehnică interpretativă	- Autorul și imnul său: viața, contextul istoric și teologic - Arta cuvântului: analiza poetică și metrică a imnului - Muzica în slujba textului: tempo, tonalitate, dinamică și mișcare melodică - Imnografia sărbătorilor mari: Crăciun, Paști, Rusalii - Structura serviciului divin și funcția muzicii în fiecare moment - Proiect aplicativ: alcătuirea unui program muzical pentru o sărbătoare - Proiect aplicativ: program muzical tematic pentru un serviciu de botez, nuntă sau Cina Domnului - Integrarea tradiției și creativității în conceperea unui serviciu muzical complet. - Respirația diafragmatică – rolul ei în susținerea sunetului și obținerea unei emisii vocale sănătoase. - Vocalize și exerciții tehnice pentru o emisie vocală corectă - Vocalize pentru omogenizare și pentru intonație corectă - Modele interpretative: audierea și analiza interpretărilor de referință.

CLASA a XI-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G. 1 - Dobândirea cunoştinţelor teoretice despre elementele muzicale, istoria muzicii bisericeşti şi fundamentele scripturale ale utilizării muzicii în cult.

XI.CS.1.1. Analiza evoluției muzicii bisericești în perioada Reformei și a Contrareformei, prin studierea contribuțiilor lui Luther, Calvin și Palestrina, pentru a explica diferențele de viziune teologică și muzicală între confesiuni.
- *Reforma protestantă: cântul congregational și principiul „Sola scriptura” în muzică* - *Analiza contribuțiilor lui Martin Luther (coralele) și Jean Calvin (psalmii în metru)* - *Explorarea unor compoziții reprezentative pentru Reforma Protestantă (ex. coralul protestant și muzica lui J.S.Bach,) și răspunsul Contrareformaei (stilul polifonic al lui Palestrina).* - *Apariția unui gen muzical nou: Oratoriul*
XI.CS.1.2. Aplicarea elementelor de armonie funcțională în analiza și practica muzicii bisericești.
- *Recunoașterea și analiza progresiilor armonice fundamentale (I-IV-V-I)* - *Identificarea rolului funcțiilor tonale (tonică, subdominantă, dominantă) în crearea sensului tonal* - *Identificarea formelor polifonice simple (canon, imitație)* - *Introducere în principiile de bază ale scrierii armonice (dublarea notelor, mișcările paralele, rezolvarea disonanțelor).*
XI.CS.1.3. Interpretarea fundamentelor teologice ale muzicii bisericești, prin studiul textelor biblice, pentru a argumenta rolul muzicii în viața spirituală și comunitară a Bisericii.
- *Referințe biblice la cântare și muzică (Psalmi, Efeseni, Coloseni, Apocalipsa).* - *Funcțiile teologice ale muzicii: laudă, rugăciune, proclamare, zidire spirituală.* - *Concepția patristică despre muzică (Augustin, Vasile cel Mare).* - *Legătura dintre teologie și expresivitatea artistică.* - *Muzica ca parte a închinării*

C.G. 2 - Aplicarea cunoștințelor muzicale dobândite, prin interpretarea expresivă a partiturilor corale și analiza critică a repertoriului, pentru a argumenta coerența teologică și valoarea estetică a muzicii bisericești în context bisericesc.

XI.CS.2.1. Interpretarea vocală și/sau instrumentală a repertoriului bisericesc, prin aplicarea elementelor de expresivitate și tehnică polifonică, pentru a reda cu acuratețe structura formală și mesajul textului.
- *Dezvoltarea independenței vocale în polifonie.* - *Dinamică, agogică, articulație ca mijloace expresive.* - *Exemple din repertoriul preclasic și baroc (motete, fragmente de oratoriu).* - *Legătura dintre text și expresivitate muzicală.*
XI.CS.2.2. Evaluarea critică a unui cântec bisericesc, prin analiza elementelor muzicale și corelarea lor cu textul, pentru a argumenta profunzimea teologică și coerența artistică a piesei
- *Simbolismul muzical: tonalitate, ritm, intervale, melodie, armonie.* - *Corelarea elementelor muzicale cu mesajul teologic.* - *Imnurile teologilor-compozitori (ex.: Charles Wesley, Isaac Watts).* - *Criterii de evaluare teologică și estetică.*

CLASA a XI-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Fundamente teologice ale muzicii bisericești	-Lectură și comentariu biblic pe diferite texte în care apare amintită muzica (Psalmul 150 sau Efeseni 5:19, etc) -Dezbatere: „Este muzica un element decorativ sau o dimensiune teologică a cultului?”. -Studiu comparativ: identificarea principiilor biblice într-un imn tradițional. -Eseu/reflecție personală: „Cum susține muzica doctrina și misiunea Bisericii azi?”. -Analiza auditivă și teologică a unui imn clasic. -Dezbatere: poate muzica să completeze sau să contrazică textul? -Studiu de caz: compararea unei lucrări de Charles Wesley cu o piesă contemporană. -Eseu critic: coerența teologică și estetică a unei compoziții.
Planificarea, selecția și evaluarea repertoriului muzical în serviciul divin	-Planificarea unui program muzical pe o perioadă (ex. Paște: Joia mare, Vinerea mare și Învierea), justificând fiecare piesă. -Analiza comparativă a repertoriului tradițional vs. contemporan pentru același moment liturgic. -Dezbatere în grup: cum să adaptezi repertoriul la nivelul corului și al congregației. -Prezentarea unui portofoliu cu programe muzicale argumentate. -Studiu de caz: analiza reacției congregației la diferite stiluri muzicale în cult. -Discuție și dezbatere: identificarea provocărilor și soluțiilor pentru repertoriul contemporan. -Proiect de simulare: crearea unui program muzical care să răspundă nevoilor comunității și să respecte tradiția bisericii. -Reflecție scrisă: „Cum poate muzica să consolideze identitatea spirituală și unitatea comunității?”.
Istoria muzicii bisericești	-Reforma protestantă și principiul sola scriptura în muzică. -Martin Luther și apariția coralelor. -Jean Calvin și psalmii în metru. -Conciliul de la Trento și răspunsul catolic. -Polifonia sacră (Palestrina) ca expresie a Contrareformei. -Ascultare și analiză comparată a unui coral lutheran, a unui psalm calvinist și a unui motet catolic. -Realizarea unei comparații între principiile teologice și expresiile muzicale din cele trei tradiții. -Elaborarea unei prezentări despre rolul muzicii în Reforma protestantă și Contrareformă. -Oratoriul: origini și evoluția sa -Marile oratorii în muzica clasică

CLASA a XII-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G. 1 - Dobândirea cunoştinţelor teoretice despre elementele muzicale, istoria muzicii bisericeşti şi fundamentele scripturale ale utilizării muzicii în cult.

XII.CS.1.1. Analiza stilurilor majore (Baroc, Clasicism, Romantism) și a formelor muzicale complexe (oratoriu, cantată, misă), prin studiul contribuțiilor compozitorilor de muzică clasică, pentru a distinge evoluția viziunii culturale și teologice în muzica sacră.
- *Analiza stilurilor muzicale și a muzicii sacre din acele perioade istorice* - *Formele de muzică sacră complexe: Oratoriu, Cantată, Misă* - *Studii de contribuții majore în marea muzică sacră (J.S.Bach, G.Fr. Handel, J.Haydn, W.A.Mozart, F.M.Bartholdy)* - *Corelația dintre viziunea culturală - expresia muzicală (audiții comparate)*
XII.CS.1.2. Analiza fundamentului istoric-teologic al repertoriului congregațional (imnografie și cântarea de laudă), prin studiul imnurilor și al autorilor, pentru a înțelege coerența doctrinară și evoluția stilurilor muzicale în tradiția baptistă/evanghelică.
- *Analiza contextului istoric și teologic al nașterii imnografiei (ex. marea trezire).* - *Studierea contribuțiilor unor imnografi importanți (ex. Isaac Watts, Charles Wesley).* - *Analiza corelației dintre textul imnului și doctrina baptistă/evanghelică* - *Identificarea evoluției stilistice de la imnul tradițional la cântarea contemporană de laudă (worship music).*
XII.CS.1.3. Analiza particularităţilor şi a evoluţiei muzicii creştine din spaţiul neoprotestant românesc, prin studierea contribuţiilor compozitorilor reprezentativi, pentru a aprecia patrimoniul muzical confesional autohton şi influenţa sa asupra cultului contemporan.
- *Analiza contextului istoric al dezvoltării muzicii neoprotestante româneşti: Perioada interbelică şi comunistă, condiţiile specifice de creaţie şi difuzare.* - *Studierea compozitorilor reprezentanți ai muzicii creștine din România (ex. Nicolae Moldoveanu, Iovan Miclea, Jean Staneschi, Ioan Chișmorie, etc.)* - *Analiza stilistică a creaţiei româneşti: Particularităţi armonice, influenţe folclorice autohtone, adaptarea textului românesc la structura muzicală.* - *De la tradiţie la contemporaneitate: Urmărirea influenței acestor compozitori asupra generațiilor actuale de muzicieni creștini din România.*
XII.CS.1.4. Evaluarea fundamentelor teologice și etice ale slujirii muzicale, prin reflectarea asupra rolului de lider-slujitor, pentru a cultiva integritatea spirituală și profesională în contextul bisericesc.
- *Studiu de caz: analiza dilemelor etice în slujirea muzicală (ex. sinceritatea interpretării vs. performanța).* - *Dezbatere despre rolul liderului muzical ca teolog, artist și închinător.* - *Elaborarea unui cod etic personal pentru slujirea muzicală.*

C.G. 2 - Aplicarea cunoștințelor muzicale dobândite, prin interpretarea expresivă a partiturilor corale și analiza critică a repertoriului, pentru a argumenta coerența teologică și valoarea estetică a muzicii bisericești în context bisericesc.

XII.CS.2.1. Aplicarea tehnicilor interpretative avansate (frazare, ornamente, expresivitate) în execuția vocală și/sau instrumentală a repertoriului bisericesc, **pentru a reda cu profunzime mesajul spiritual și stilistic al compoziției.**
- *Frazarea muzicală și respirația ca elemente de susținere a sensului textului.*

- *Ornamentația specifică perioadelor istorice.* - *Exerciții de intonație și omogenizare a registrelor vocale în ansamblu.* - *Interpretarea unor piese complexe (ex. coruri de muzică sacră, aranjamente instrumentale/corale, etc.)*
XII.CS.2.2. Evaluarea critică a repertoriului prin aplicarea elementelor de analiză armonică (modulații, acorduri complexe) și formală (structuri) a compozițiilor, pentru a argumenta calitatea artistică și adecvarea teologică.
- *Analiza structurii formale (strofică, ABA, rondo) în cântecele bisericești.* - *Recunoașterea și analiza relațiilor armonice mai complexe (modulație, acorduri de septimă/nonă, cadențe).* - *Evaluarea critică a unei piese contemporane sub aspect armonic și ritmic, raportat la mesajul teologic.*

C.G. 3 - Elaborarea programelor muzicale pentru diferite contexte bisericești, prin analiza criteriilor teologice și valorii artistice, pentru a selecta un repertoriu relevant și a sprijini viața spirituală a comunității.

XII.CS.3.1. Proiectarea și implementarea programelor muzicale complexe (eveniment/serviciu tematic), prin aplicarea principiilor de management al ansamblului și logistică, pentru a realiza o slujire integrată care să susțină viziunea Bisericii.
- *Proiectarea momentului de închinare prin muzică și integrarea pieselor muzicale în momentele cheie.* - *Evaluarea nevoilor spirituale și muzicale ale comunității pentru a asigura participarea activă (cântarea congregațională).* - *Tehnici de repetiție eficiente: Stabilirea obiectivelor clare, managementul timpului, oferirea de feedback tehnic și spiritual.* - *Leadership și etică în echipă: Cultivarea unui spirit de slujire, rezolvarea conflictelor și promovarea colaborării între muzicieni.*
XII.CS.3.2. Adaptarea repertoriului muzical prin analiza impactului intergenerațional și a diversității stilistice, pentru a promova unitatea și edificarea reciprocă în dinamica culturală și spirituală a comunității.
- *Analiza impactului diferitelor stiluri muzicale (tradițional, contemporan, gospel) asupra diferitelor grupe de vârstă din biserică* - *Propuneri de strategii de echilibrare a repertoriului pentru a menține unitatea între generații și preferințe stilistice.*

C.G. 4 - Perfecționarea tehnicilor vocale și instrumentale, prin integrarea expresivității și coordonarea ansamblurilor mici, pentru a interpreta repertoriul religios într-un mod autentic și expresiv, sprijinind în același timp slujirea comunitară.

XII.CS.4.1. Perfecționarea controlului tehnic (respirație, emisie, rezonanță) și expresiv (frazare, agogică) în execuția vocală individuală și corală, pentru a interpreta repertoriul polifonic complex cu acuratețe intonațională și omogenitate timbrală.
- *Exerciții de gimnastică respiratorie și susținere a emisiei* - *Studiul și aplicarea tehnicilor de tehnică vocală potrivită cu necesitățile cântului bisericesc* - *Studiul și aplicarea tehnicilor de frazare corală (respirație comună, legato,etc.) pentru a sublinia structura frazei muzicale și a textului teologic.* - *Perfecționarea intonației în context polifonic: Exerciții de intonare a acordurilor complexe și a pasajelor modulate, cu accent pe conștientizarea relației intervalice în cadrul părții.*
XII.CS.4.2. Reflectarea asupra propriei viziuni de mentor și formator spiritual prin muzică pe termen lung, pentru a contribui la înzestrarea Bisericii cu noi lideri în muzică.

- *Analiza propriei viziuni despre slujirea muzicală și alinierea ei la viziunea Bisericii.* - *Discuții despre modalități eficiente de a încuraja și forma tinerii în slujirea muzicală* - *Elaborarea unui plan de dezvoltare personală și spirituală ca lider în muzică.*
IX.CS.4.3. Reflectarea asupra rolului personal de lider și slujitor prin muzică, prin dezvoltarea propriei vieți spirituale, a eticii și spiritului de slujire, pentru a contribui la închinarea și edificarea comunității.
- *Etica și responsabilitatea slujitorului prin muzică în contextul bisericesc.* - *Conștientizarea impactului personal asupra experienței spirituale a comunității.* - *Dezvoltarea vieții spirituale și a disciplinei interioare ca suport al slujirii muzicale.* - *Cultivarea spiritului de slujire și a colaborării în cadrul ansamblurilor muzicale și al comunității.*

CLASA a XII-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Fundamente teologice ale muzicii bisericești	- Analiza principiilor de etică creștină (integritate, umilință, leadership prin slujire) prin studiu de caz pe baza unor scenarii din activitatea corală sau a unui grup de închinare. -Explicarea relației dintre Teologie și Muzică prin realizarea unei hărți conceptuale care corelează doctrine creștine (ex.: mântuirea, trăirea credinței) cu versuri din cântece de închinare. -Dezbaterea rolului liderului de închinare, susținând cu argumente biblice și practice poziția că acesta este un rol preponderent teologic sau preponderent artistic. -Distingerea între atribuțiile unui lider de închinare și ale unui lider muzical printr-un eseu comparativ care definește responsabilitățile spirituale și artistice specifice fiecărui rol. -Elaborarea unui profil de competențe pentru un liderul muzical sub forma unei grile cu două coloane, evidențiind abilitățile teologice-pastorale esențiale și abilitățile muzicale necesare.
Planificarea, selecția și evaluarea repertoriului muzical în serviciul divin	**-**Proiectarea structurii formale a unui program de închinare prin elaborarea unei scheme care integrează piese corale, instrumentale și cântarea congregațională într-un flux coerent (început, climax, încheiere). -Selecționarea unui repertoriu muzical coerent pentru un proiect de slujbă tematică (ex: Paște; serviciu de Botez, etc.), justificând corespondența fiecărei piese cu tema biblică și cu viziunea Bisericii. -Aplicarea tehnicilor de dirijat și comunicare non-verbală într-o sesiune practică de repetiție, demonstrând corectarea intonației, a ritmului și coordonarea cu acompaniamentul/soliști/instrumentiști. -Elaborarea unor tehnici de realizare a unui mediu de repetiție productiv și spiritual prin simularea oferirii de feedback constructiv, tehnic și spiritual, într-un scenariu de lucru în echipă. -Compararea impactului spiritual și comunitar al unui imn tradițional cu al unui cântec contemporan printr-un eseu analitic care evidențiază dimensiuni teologice, emoționale și intergenerаționale. -Compararea elementelor de continuitate și inovație în exprimarea muzicală creștină printr-un eseu care analizează o piesă contemporană și una tradițională, evidențiind elementele comune și pe cele distincte. -Dezbaterea naturii exprimării muzicale creștine ca act de cultură sau

Domenii de conținut	Conținuturi
	de închinare, susținând poziția cu argumente biblice, istorice și practice. -Evaluarea prezenței elementelor culturale contemporane („chipul veacului") în muzica creștină printr-un studiu de caz care analizează un curent muzical popular și identifică potențialele sale conflicte sau sinergii cu valorile creștine fundamentale.
Istoria muzicii bisericești	-Identificarea caracteristicilor stilistice ale Barocului (doctrina afectelor, contrapunctul complex) prin analizarea unor partituri și înregistrări reprezentative ale lui J.S. Bach și G.F. Händel. -Corelarea principiilor estetice ale Clasicismului (echilibru, claritate, simetrie) cu valorile Iluminismului într-un eseu scurt care analizează o lucrare sacră a lui W.A. Mozart. -Explicarea expresiei spiritualității individuale în Romantism prin analiza auditivă a unui fragment dintr-un Requiem romantic (ex. Verdi), evidențiind subiectivismul și emoția intensă. -Deconstruirea structurii unui oratoriu printr-un proiect de analiză a compoziției „Messiah" de Händel, identificând rolul naratorului, ariile, corurile și recitativurile. -Distingerea între cantata sacră și cea laică printr-o analiză comparativă a unei cantate sacre de J.S.Bach și a una laică, cu accent pe rolul coralului și al textului. -Compararea structurii și a expresivității Misei/Requiem-ului prin studierea unei compoziții clasice (ex. Mozart) și a uneia romantice (ex. Verdi), evidențiind evoluția genului. -Argumentarea corelației dintre muzică și teologia luterană în opera lui Bach printr-o prezentare orală care analizează un fragment din „Patimile după Matei". -Evaluarea impactului dramatic și religios al oratoriului „Messiah" prin dezbaterea unor fragmente cheie și a modului în care acestea îl influențează pe ascultător. -Contrastarea elementelor de compoziție în muzica sacră (text, armonie, expresivitate) ale celor trei perioade (Baroc, Clasicism, Romantism) prin completarea unei grile de analiză auditivă pe baza unor fragmente sonore reprezentative. -Analiza impactului regimurilor totalitare asupra muzicii neoprotestante românești printr-un studiu de documente istorice și a unor cântece creștine reprezentative din epocă. -Sinteza elementelor definitorii ale spiritualității românești reflectate în muzica sacră autohtonă printr-o lucrare de cercetare bazată pe analiza de texte și cântece creștine reprezentative.
Elemente de tehnică muzicală și interpretativ	-Aplicarea principiilor de armonie prin realizarea unor exerciții practice de armonizare a unor secvențe melodice date. -Deconstruirea structurii unor forme muzicale prin analiza partiturilor unor piese sau lucrări sacre/bisericești și identificarea schemelor structurale specifice. -Aplicarea tehnicilor de ascultare activă și răspuns la gestica dirijorului prin participarea la o repetiții, urmărind și anticipând schimbările de tempo, dinamică și intrare. -Demonstrarea tehnicilor de dirijat (tactarea măsurilor, gestica pentru schimbări de ritm) prin exersarea acestora în condiții simulate de repetiție cu un ansamblu. -Perfecționarea tehnicii vocale (omogenizarea registrelor, atacul

Domenii de conținut	Conținuturi
	sunetului, frazarea) prin exersarea unor exerciții specifice și interpretarea unor piese care să pună în aplicare aceste elemente. -Elaborarea unui plan detaliat de management al unei repetiții prin stabilirea clară a obiectivelor, a gestionării timpului și a metodelor de oferire a feedback-ului. -Asumarea rolului de mentor în slujirea muzicală prin coordonarea practică a unui grup mai mic de elevi, oferind îndrumare tehnică și spirituală.

SUGESTII METODOLOGICE

Predarea disciplinei *Muzică bisericească* urmărește: formarea competențelor artistice și spirituale ale elevilor; dezvoltarea unei culturi muzicale inspirate de valorile creștine; implicarea activă a elevilor în viața comunității de credință; dezvoltarea sensibilității estetice, morale și muzicale.

Profesorul are libertatea de a adapta procesul didactic la specificul clasei și la resursele disponibile, menținând echilibrul între **dimensiunea muzicală** (cunoaștere, interpretare, analiză) și **dimensiunea spirituală** (reflecție, trăire, aplicare practică).

A. Tipuri de învățare recomandate

Învățare activă: Utilizarea metodelor care implică elevul în procesul de descoperire și reflecție:
- dezbateri privind rolul muzicii în închinare;
- studii de caz (ex. analiza unei cântări reprezentative din repertoriul baptist);
- proiecte individuale sau de grup (organizarea unui concert tematic sau a unui serviciu divin tematic);
- portofolii muzicale (colecții de partituri, reflecții spirituale, fișe de analiză);
- simulări și investigații (interpretarea unei piese cu roluri distribuite: dirijor, solist, acompaniator).

Învățare colaborativă:
- activități de grup (repetiții de ansamblu mare și mic – cor; partide; cor-orchestră, etc.);
- învățare *peer-to-peer* (elevii se corectează și se susțin reciproc);
- mentorat între elevi (cei avansați sprijină pe cei aflați la început).

Învățare prin proiect:
- integrarea conținuturilor disciplinei în teme mai largi (sociale, culturale, istorice, spirituale);
- exemple: „Cântarea de laudă în literatura religioasă”, „Cântarea în mișcarea de trezire spirituală”.

Învățare digitală:
- utilizarea resurselor online (biblioteci de partituri, arhive audio-video);
- aplicații interactive de teorie muzicală;
- simulări virtuale de interpretare corală;
- reflecție etică asupra folosirii inteligenței artificiale în domeniul muzicii creștine.

Învățare autentică:
- activități conectate cu realitatea cotidiană și viața comunității: implicarea în serviciile bisericești, participarea la festivaluri corale creștine, proiecte caritabile cu tematică muzicală.

Învățare contextualizată:
- adaptarea conținuturilor și metodelor la profilul elevilor din clasă și la specificul școlii;
- integrarea tradițiilor locale baptiste și a experienței muzicale din bisericile comunității.

Exemple de activități de învățare
- Interpretarea vocală și instrumentală a pieselor din repertoriul bisericesc.
- Analiza comparativă a versiunilor muzicale ale unei cântări.
- Crearea unei piese originale pe un text biblic.

- Realizarea unei prezentări digitale despre un compozitor baptist român.
- Organizarea unei audiții publice la nivelul școlii sau bisericii.
- Discuții reflexive: *Ce înseamnă să cânți cu mintea dar și cu inima?*

B. Evaluarea rezultatelor învățării

Evaluarea va urmări progresul individual și capacitatea elevilor de a integra competențele dobândite. Forme recomandate:

- evaluare formativă – observație, feedback permanent;
- auto și coevaluare – reflecții personale, feedback între colegi;
- evaluare sumativă – interpretări publice, proiecte finale;
- portofoliu muzical – documentarea progresului și a activităților realizate;
- evaluare integrată – accent pe atitudini, competențe și valori creștine.

C. Rolul profesorului

Profesorul de *Muzică bisericească* este un model de profesionalism și credință. El are misiunea de a ghida elevii în descoperirea frumuseții și profunzimii mesajului biblic prin muzică, de a cultiva respectul, colaborarea și responsabilitatea spirituală.

Cadrele didactice sunt încurajate să:

- utilizeze metode moderne, dar adaptate contextului confesional;
- stimuleze reflecția critică și creativitatea elevilor;
- creeze legături între învățare, închinare și viața comunității;
- dezvolte proiecte interdisciplinare și colaborări interșcolare.

D. Concluzii

Sugestiile metodologice oferă un cadru de orientare, nu de constrângere. Ele inspiră și sprijină profesorii în a realiza coerența între intențiile curriculare și practica didactică, asigurând o educație muzicală relevantă, vie și spirituală. Scopul final este **formarea unui tânăr echilibrat, cultivat și devotat valorilor creștine**, capabil să exprime prin muzică atât competență artistică, cât și credință autentică.

GRUP DE LUCRU

Nume şi prenume	Funcţie/Titlu ştiinţific	Instituţie de apartenenţă, localitate, judeţ
BLAGA DIANA-IOANA	Profesor	Liceul Teologic Baptist „Emanuel”, Oradea
CUSURSUZ VLADIMIR	Profesor	Liceul Teologic Baptist „Alexa Popovici”, Arad

RESPONSABILI/COORDONATORI ŞTIINŢIFICI

Nume şi prenume	Funcţie/Titlu ştiinţific	Instituţie de apartenenţă	Calitate
Zăbavă Mihaela	Consilier CNCE	Centrul Naţional pentru Curriculum şi Evaluare	Responsabil CNCE
Pîslaru Cătălin	Inspector general MEC	Ministerul Educaţiei şi Cercetării	Responsabil MEC
Zah Daniel	lect.univ.dr.habil.	Universitatea de Vest Timişoara	Coordonator ştiinţific

RESPONSABILI/COORDONATORI/COLABORATORI

Nume şi prenume	Funcţie/Titlu ştiinţific	Instituţie de apartenenţă	Calitate
Bărnuţ Daniel	Director de Departament pentru învăţământ preuniversitar, Uniunea Bisericilor Creştine Baptiste din România –	Liceul Teologic Baptist Reşiţa, Caraş-Severin	Responsabil cult

Anexa nr. 148

Programa școlară pentru disciplina

Studiul Vechiului Testament Cultul Penticostal

Clasa a IX-a

Curriculum de specialitate (CS)

Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea teologie penticostală

Învățământ liceal

- 2026 -

Anexa nr. 148
Programa școlară pentru disciplina *Studiul Vechiului Testament,*
Cultul Penticostal, clasa a IX-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profil teologic, specializarea teologie penticostală*

NOTĂ DE PREZENTARE

Prezenta programă școlară completează curriculumul pentru disciplina *Studiul Vechiului Testament*, Cultul Creștin Penticostal, cu aplicare pentru clasele din învățământul liceal, filiera vocațională, profil teologic, specializarea teologie penticostală, forma cu frecvență zi, începând cu anul școlar 2026-2027. Pentru această categorie de clase, conform planurilor-cadru pentru învățământul liceal, forma cu frecvență zi, aprobate ca anexe la OMEC nr. 4350/2025, studiul disciplinei are următoarea alocare orară săptămânală, defalcată pe segmentul trunchi comun (TC):

An de studiu	Clasa a IX-a	Clasa a X-a	Clasa a XI-a	Clasa a XII-a
Tip segment curricular	CS	CS	CS	CS
Nr. săptămânal de ore	3	-	-	-

Programa școlară se elaborează în concordanță cu:

- *Legea învățământului preuniversitar* nr. 198/2023;
- *Recomandările Consiliului Uniunii Europene* (2018) privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții;
- *Repere pentru proiectarea, actualizarea și evaluarea Curriculumului național. Cadrul de referință al Curriculumului național*, aprobat prin OME nr. 3239/2021;
- *Profilul de formare al absolventului*, aprobat prin OME nr. 6731/2023;

Aceste documente stabilesc cadrul de dezvoltare al competențelor-cheie și al profilului de formare al absolventului de liceu, competențe la a căror formare contribuie și disciplina *Studiul Vechiului Testament*.

Programa disciplinei *Studiul Vechiului Testament* este elaborată potrivit modelului de proiectare curriculară centrat pe competențe. Construcția programei este realizată astfel încât să contribuie la dezvoltarea profilului de formare al elevului din ciclul liceal, care descrie aşteptările exprimate față de elev la sfârşitul învățământului liceal, prin raportare la cerințele exprimate în Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023, precum și prin raportare la caracteristicile de dezvoltare ale elevilor.

Prin *Studiul Vechiului Testament,* absolventul de liceu își dezvoltă identitatea personală și conștiința de sine**,** fundamentate pe valori spirituale și morale; demonstrează comportamente etice și responsabile**,** aplicabile în viața personală, socială și profesională; manifestă respect față de diversitate și disponibilitate pentru dialog constructiv; își consolidează cultura generală prin înțelegerea impactului religiei asupra civilizației și culturii universale; exersează capacitatea de reflecție critică și discernământ moral, esențiale pentru luarea deciziilor; s**e** implică activ în comunitate, asumând valori de solidaritate, cooperare și responsabilitate civică.

Disciplina valorifică achizițiile formate în ciclul gimnazial, unde elevii au dobândit primele noțiuni de cultură religioasă, de morală și de raportare la valorile comunității. La liceu, accentul se mută de la acumularea de cunoștințe de bază la dezvoltarea competențelor de reflecție critică, discernământ moral și responsabilitate socială**.** Progresul vizează consolidarea unei identități personale asumate, pregătirea pentru viața adultă și integrarea valorilor spirituale în contexte sociale, culturale și profesionale mai complexe.

Este complementară cu disciplinele socio-umane prin perspectiva valorică și spirituală asupra omului și societății. Are caracter interdisciplinar, favorizând proiecte comune cu literatura, arta, științele sociale și educația civică.

Elemente de noutate pe care le aduce programa:

- Orientare spre competențe transversale **(**educația pentru cetățenie democratică, educația pentru viață, dezvoltare personală)
- Actualizarea conținuturilor **(**corelarea temelor religioase cu provocările lumii contemporane: digitalizare, ecologie, drepturile omului, migrație, multiculturalitate, inteligența artificială)
- Dimensiunea interactivă și practică (implicare socială, voluntariat, utilizarea proiectelor interdisciplinare)
- Deschiderea spre dialog **(**formarea competenței de dialog interconfesional și intercultural; prezentarea comparativă a valorilor comune ale diferitelor tradiții religioase)
- Accent pe formarea caracterului și a autocunoașterii (dezvoltarea rezilienței, a inteligenței emoționale și spirituale; instrumente de reflecție personală -jurnal reflexiv, portofoliu spiritual).

Structura programei școlare de *Studiul Vechiului Testament* include, pe lângă nota de prezentare, următoarele elemente:

- Competențe generale;
- Competențe specifice şi exemple de activități de învățare;
- Conținuturi;
- Sugestii metodologice

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoştințe, abilități şi atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte diverse.

Competențele generale se referă la achizițiile pe care elevul le dobândeşte la disciplina *Studiul Vechiului Testament* pe parcursul întregului ciclu liceal. Acestea au un dublu rol: pe de o parte, reflectă contribuția disciplinei la profilul de formare al absolventului şi, implicit, la dezvoltarea competențelor-cheie; pe de altă parte, structurează disciplina în funcție de profilul de formare.

Competențele specifice derivă din competențele generale şi reprezintă etape intermediare în dobândirea acestora, fiind formate pe parcursul unui an şcolar. Ele sunt adaptate nivelului de dezvoltare al elevilor, ghidează evaluarea performanțelor acestora şi oferă cadrul pentru organizarea demersului didactic. Ca etape ale formării competențelor generale, competențele specifice evidențiază progresia acestora de la un an de studiu la altul, contribuind treptat la dezvoltarea competenței generale. Derivarea lor presupune o diferențiere atentă a etapelor procesului de învățare, astfel încât, la finalul studiului disciplinei *Studiul Vechiului Testament*, elevii să fi dobândit competențele generale corespunzătoare.

Activitățile de învățare constituie contexte în care competențele specifice sunt dezvoltate, exersate şi consolidate. Ele au rol orientativ şi recomandativ pentru profesori, oferindu-le libertatea de a folosi exemplele propuse de programa şcolară, de a le completa sau de a le înlocui, astfel încât să adapteze procesul didactic la realitățile concrete ale clasei. În acest mod, crearea de parcursuri de învățare individualizate şi personalizate nu mai rămâne un simplu ideal, ci devine realizabilă prin metode şi modalități concrete de aplicare.

Conţinuturile învăţării - sunt organizate pe domenii şi reprezintă achiziţii de bază prin care se urmăreşte formarea competentelor elevilor. La nivelul fiecărei clase, programa prezintă o ofertă curriculară care include aspecte de învățătura creştină**,** dialogul interreligios şi intercultural**,** formarea morală aplicată **şi** implicarea responsabilă în viața comunitară

Sugestiile metodologice oferă exemple de strategii didactice, repere pentru planificarea demersului didactic şi elemente pentru evaluarea continuă. Acestea includ recomandări privind desfăşurarea efectivă a procesului de predare-învățare-evaluare centrat pe formarea competențelor, exemple de strategii didactice care sprijină realizarea competențelor specifice, precum şi propuneri de abordare interdisciplinară şi integrată. În plus, acestea cuprind repere pentru evaluarea învățării, raportată la competențele urmărite, putând fi utilizate diverse forme, metode şi instrumente de evaluare.

Cadrele didactice sunt încurajate să planifice didactica pe baza competențelor, să adapteze activitățile la context şi să utilizeze metode variate de evaluare, cu accent pe progresul şi dezvoltarea elevului.

Pentru a asigura un cadru coerent în predarea *Studiului Vechiului Testament*, programa şcolară propune un set de elemente comune pentru toate cultele din România care au drept de predare a propriei religii în sistemul de învățământ: lista competențelor generale, o parte dintre competențele specifice şi o serie de exemple de activități de învățare şi partea generală a sugestiilor metodologice. Listele de competențe specifice şi de conținuturi sunt elaborate de către fiecare cult, permițând orientarea către teme relevante pentru fiecare dintre acestea.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

C.G.1	**Utilizarea scrierilor Vechiului Testament pentru înțelegerea evenimentelor sociale, economice şi relig specifice poporului evreu**
C.G.2	**Interpretarea textelor biblice referitoare la mântuirea omenirii**
C.G.3	**Aplicarea cunoştințelor dobândite la Vechiul Testament în activitatea personală, socială şi misionară**
C.G.4	**Realizarea de conexiuni între cunoştințele dobândite la Vechiul Testament şi cele dobândite la alte discipline teologice**

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)

CG 1 - Utilizarea scrierilor Vechiului Testament pentru înțelegerea evenimentelor sociale, economice și religioase, specifice poporului evreu
1.1. Identificarea surselor care au stat la baza scrierii Vechiului Testament – - exerciții de identificare a autorilor cărților din Vechiul Testament - prezentarea unor surse arheologice și istorice ale Vechiului Testament - stabilirea de comparații între poruncile din Decalog și reguli de comportament din viața cotidiană
1.2. Prezentarea principalelor cărți ale Vechiului Testament- - exerciții de memorare în ordine a cărților Vechiului Testament - elaborarea în grup a prezentării unor cărți biblice din Vechiul Testament - identificarea temelor principale și scopului scrierii cărților biblice
1.2. Definirea termenilor biblici care se referă la studiul Bibliei – - întocmirea unui minidicționar cu termeni de specialitate întâlniți în Vechiul Testament - culegerea de date din mediul virtual referitor la termenii biblici din Vechiul Testament

CG 2 - Interpretarea textelor biblice referitoare la mântuirea omenirii
2.1. Identificarea principalelor teme biblice din Pentateuh – - exerciții de descoperire în urma lecturii temelor din diferite pasaje biblice din Vechiul Testament - descrierea evenimentelor din istoria lui Israel prezentate în temele descoperite
2.2. Aplicarea temelor la mântuirea omenirii identificate mai sus - exerciții de corelare a temelor biblice cu evenimentele istorice - întocmirea unui eseu legat de prevestirea mântuirii în evenimente din Vechiul Testament
2.3. Analizarea marilor evenimente din istoria poporului ales – - lecturarea unor texte biblice cu tematică istorică - exerciții de recunoaștere a unor teme din Vechiul Testament în opere literare sau muzicale - povestirea unor evenimente din istoria biblică în ordinea lor cronologică

CG 3 – Aplicarea cunoștințelor dobândite la Vechiul Testament în activitatea personală, socială și misionară
3.1. Interpretarea modului în care Biblia răspunde la întrebările existențiale - exerciții de identificare a unor probleme existențiale - lecturarea unor texte biblice din Vechiul Testament în care se regăsesc probleme existențiale
3.2. Exemplificarea prezenței lui Dumnezeu în viața poporului evreu - întocmirea de portofolii care să cuprindă dovezi ale unor evenimente care fac dovada implicării lui Dumnezeu în viața omenirii - memorarea unor versete cheie din Vechiul Testament
3.3. Aplicarea în societatea de azi a aspectelor misionare din Vechiul Testament - întocmirea unui dicționar de personaje biblice care au avut rol de misionar în Vechiul Testament - exerciții de definire a termenului de misionarism în Vechiul Testament - analiza nevoilor de misiune în lumea contemporană și modul de realizare a acesteia

CG 4 - Realizarea de conexiuni între cunoștințele dobândite la Vechiul Testament și cele dobândite la alte discipline teologice
4.1. Identificarea principalelor teme biblice din Pentateuh - exerciții de identificare a învățăturilor spirituale din Vechiul Testament - discutarea în grupuri mici a modului în care învățăturile Vechiului Testament sunt actuale
4.2. Analiza aplicării textului Vechiului Testament în Noul Testament **-** întocmirea de tabele cu pasaje din Vechiul Testament care se regăsesc în Noul Testament - realizarea unui eseu care să reflecte aplicarea Vechiului Testament la viața contemporană
4.3. Exemplificarea unor sărbători din Vechiul Testament cu aplicare în Noul Testament - întocmirea unui dicționar cu sărbători biblice din Vechiul Testament - exerciții de identificare a sărbătorilor din Israel care se regăsesc în Noul Testament - descrierea în fața clasei a modului de sărbătorire în familie și în biserica locală

CONȚINUTURILE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Introducere	1.1 Definirea termenului. Canonul Vechiului Testament 1.2 Importanța Studiului Vechiului Testament. 1.3 Clasificarea cărților Vechiului Testament
2. Legea - Pentateuhul	2.1 Geneza 2.2 Exodul 2.3 Leviticul 2.4 Numeri 2.5 Deuteronom
3. Istoria - Cărțile Istorice	3.1. Iosua 3.2. Judecători 3.3. Rut 3.4. 1 Samuel 3.5. 2 Samuel 3.6. 1 Împărați 3.7. 2 Împărați 3.8. 1 Cronici 3.9. 2 Cronici 3.10 Ezra 3.11 Neemia 3.12 Estera
4. Poezia - Literatura Sapiențială	4.1 Iov 4.2 Psalmii 4.3 Proverbe 4.4 Eclesiastul 4.5 Cântarea Cântărilor
5. Profeții Mari	5.1 Isaia 5.2 Ieremia 5.3 Plângerile lui Ieremia 5.4 Ezechiel 5.5 Daniel
6. Profeții mici	6.1 Osea 6.2 Ioel 6.3 Amos 6.4 Obadia 6.5 Iona 6.6 Mica 6.7 Naum 6.8 Habacuc 6.9 Țefania 6.10 Hagai 6.11 Zaharia 6.12 Maleahi

SUGESTII METODOLOGICE

Sugestiile metodologice oferă repere esențiale pentru proiectarea, organizarea și desfășurarea eficientă a activităților de predare-învățare-evaluare în cadrul orelor de *Studiul Vechiului Testament* la liceu. Acestea vizează sprijinirea cadrului didactic în personalizarea demersului educațional, prin integrarea unor metode didactice moderne, interactive și adaptate la profilul generației actuale de elevi, inclusiv prin dezvoltarea competențelor digitale.

Programa școlară actuală pentru disciplina *Studiul Vechiului Testament* promovează o învățare centrată pe elev, care accentuează implicarea activă a elevului în procesul de învățare, contextualizarea conținuturilor religioase în realități de viață concrete, dimensiunea socială a învățării – cooperare, colaborare, empatie, responsabilizarea elevilor în raport cu propria dezvoltare morală, spirituală și civică și dezvoltarea competențelor digitale și media, esențiale pentru învățarea secolului XXI.

A. Strategii didactice – revalorizări ale metodelor tradiționale, noi abordări

Pentru a atinge finalitățile educaționale specifice liceului și a forma competențe relevante, este necesară utilizarea unor metode variate, care îmbină gândirea critică, creativitatea, reflecția și tehnologia. Prezentăm sintetic o listă cu metode tradiționale și moderne, respectiv cu metode care valorizează/ formează competențe digitale, care pot fi utilizate în ora de *Studiul Vechiului Testament*.

1. Metode tradiționale și moderne

- Explicația și prelegerea narativă – Asigură prezentarea coerentă a temelor teologice, adaptată la nivelul de înțelegere al elevilor; este potrivită în activitățile care vizează analiza de texte biblice, patristice etc.
- Conversația euristică – Stimulează gândirea elevilor, prin întrebări bine formulate, conducând la descoperirea personală a adevărurilor religioase; este o metodă care se poate aplica în activități de prezentare a unor concepte religioase.
- Lectura explicativă și interpretarea textului biblic – Facilitează învățarea la *Studiul Vechiului Testament*, cu accent pe înțelegerea termenilor specific, semnificația morală și aplicabilitatea în viața cotidiană, fundamentată biblic.
- Studiul de caz – Îi ajută pe elevi să analizeze și să dea răspunsuri din perspectiva moralei creștine la situații etice complexe (avort, eutanasie, dreptate socială), pornind de la experiența lor de viață sau de la diferite evenimente și problematici sociale.
- Portofoliul tematic – Dezvoltă capacitatea elevilor de efort pentru rezolvarea unei teme mai complexe, autonomia în învățare, abilitățile de colaborare și capacitatea de autoevaluare. Elevii adună pe parcursul semestrului reflecții personale, analize de texte religioase, recenzii de filme cu tematică religioasă etc.
- Eseul argumentativ – Elevii exersează exprimarea opiniilor și formularea de argumente coerente cu privire la diferite evenimente din viața cotidiană sau la teme mai complexe precum: „Este credința compatibilă cu știința?”, „Ce înseamnă libertatea religioasă în societatea de azi?”
- Dezbaterea de tip academic (Oxford-style) – Favorizează gândirea critică, argumentarea, empatia intelectuală.
- Lectura comparativă – Dezvoltă spiritul analitic și interconectarea cunoștințelor, prin compararea unor texte religioase cu texte literare sau filosofice pe teme comune (ex. iubirea, suferința, mântuirea).

2. Metode care sprijină dezvoltarea de competențe digitale

Predarea *Studiului Vechiului Testament* în liceu trebuie să se racordeze la realitatea digitală a elevilor, oferindule un cadru în care să-și dezvolte atât gândirea morală, cât și competențele digitale. Iată câteva metode recomandate:

- WebQuest religios – Elevii investighează teme folosind surse online credibile. Rezultatul poate fi prezentat sub formă de infografice, prezentări sau postere digitale.
- Crearea de conținut digital – Elevii realizează podcasturi, videoclipuri scurte, prezentări interactive sau materiale vizuale pe teme religioase. Exemple: un vlog despre semnificația unei sărbători, un tutorial despre rugăciune, un interviu cu un preot/localnic implicat în comunitate.
- Utilizarea platformelor educaționale Google Classroom, Moodle sau Padlet pentru organizarea materialelor și a activităților.
- Quiz-uri interactive (Kahoot, Quizizz) – Pot fi utilizate pentru recapitulare sau evaluare dar și pentru momentele de captare a atenției la începutul unei activități.
- Crearea unui blog tematic – Poate fi planificată realizarea unui blog al clasei, unde elevii postează reflecții, eseuri, impresii din excursii religioase, recenzii de filme/documentare. Se dezvoltă competențe media, digitale și de scriere argumentativă.
- Tururi virtuale și realitate augmentată.
- Proiecte colaborative online – Elevii din clase sau școli diferite colaborează online pe o temă moral-religioasă. Se pot realiza e-book-uri, colecții de rugăciuni sau mărturii ale tinerilor despre credință.

3. Metode pentru dezvoltarea competențelor verzi

În învățătura creștină, lumea creată este darul lui Dumnezeu, iar omul are o vocație de păstrător al creației. Educația religioasă poate cultiva în elevi iubirea față de creație ca formă de iubire față de Dumnezeu, conștientizând că distrugerea naturii nu este doar o problemă ecologică, ci și una spirituală: o ruptură a comuniunii cu Dumnezeu, cu semenii și cu lumea. În formarea competențelor verzi prin disciplina *Studiul Vechiului Testament*, pot fi utilizate următoarele metode:

• **Lectura biblică interactivă (cu aplicații digitale)**

Folosind aplicația RoBible sau fișe interactive create în Wordwall / Google Forms, elevii pot identifica: texte biblice referitoare la creație, porunci despre protejarea creației, virtuți precum: cumpătarea, milostenia, recunoștință, smerenia etc. De asemenea, pot realiza o colecție de versete și învățături biblice care fundamentează ecologia creștină.

• **Dezbateri teologice cu tematică ecologică**

Elevii pot fi implicați în dezbateri în care să argumenteze din perspectivă religioasă, cu citate din Scriptură, teme precum: „Poluarea – un nou păcat al omului modern?", „Mai putem vorbi despre sfințirea creației într-o lume industrializată?", „Cum putem trăi creștinește în armonie cu natura?"

• **Rugăciunea și meditația religioasă**

Elevii pot analiza textul Psalmilor 103 și 148 și pot rosti/ audia fragmente din aceștia. Pot medita la frumusețea și perfecțiunea creației în urma vizionării unor documentare din mediul online sau create de ei.

• **Învățarea prin proiecte**

Elevii pot realiza în echipă proiecte multimedia interdisciplinare (prezentare, afiș, mini-documentar sau site) cu teme precum: „Virtuțile creștinului ecologist", „Cumpătarea creștină – echilibru între dar și responsabilitate" etc.

• **Învățarea prin Podcast religios**

Elevii pot crea un podcast religios (cu sprijinul profesorului) în care discută teme precum: „Ce spune Biblia despre grijă față de natură?", „Cum se împacă dezvoltarea cu sfințenia?", „De ce consumismul este o problemă spirituală?" etc. prin care se încurajează gândirea critică și exprimarea valorilor religioase în limbaj actual. Pot fi invitate diferite persoane: pastori, profesori universitari, ecologişti creştini etc.

• **Învățarea prin implicare în comunitate (*Service learning* religios)**

Elevii pot fi implicați în: acțiuni de voluntariat ecologic, campanii de informare cu mesaje creștine (ex: „Creația este darul lui Dumnezeu, nu locul nepăsării noastre!", „Cumpătarea începe cu inima milostivă" etc.), organizarea unei întâlniri pentru protejarea mediului (în cadrul unor parteneriate Şcoală-Familie-Biserică).

Prin diversificarea metodelor didactice și adaptarea lor la contextul actual, ora de *Studiul Vechiului Testament* devine un spațiu privilegiat în care elevii învață să înțeleagă corect valorile morale și rolul acestora în dezvoltarea personală și socială, să trăiască autentic și să acționeze responsabil, își dezvoltă echilibrul interior și emoțional în lumina credinței, să exerseze competențe digitale și sociale esențiale pentru lumea contemporană, să își afirme identitatea spirituală, valorile și apartenența la comunitatea de credință.

B. Abordarea conținuturilor

Abordarea conținuturilor presupune o atitudine flexibilă a profesorului de *Studiul Vechiului Testament*, prin accentul pus pe: valorificarea experiențelor de viață ale elevilor; accentuarea caracterului aplicativ al conținuturilor, creând contexte semnificative de învățare pentru viața reală; abordări diferențiate ale conținuturilor învățării, în acord cu experiențele elevilor și cu contextul social în care trăiesc aceștia; realizarea de conexiuni între *Studiul Vechiului Testament* și alte discipline de studiu.

Conținuturile propuse în programa școlară nu reprezintă teme de lecții, ci unități tematice. Numărul de teme pe parcursul unui an școlar permite: abordarea unor conținuturi pe parcursul mai multor ore, în funcție de complexitatea acestora, de nivelul clasei de elevi, de particularitățile comunității; abordarea unor teme sau aspecte suplimentare, cu rol de adaptare a orei de *Studiul Vechiului Testament* la specificul clasei de elevi/a comunității.

Ordinea abordării conținuturilor nu este una prestabilită prin programa școlară. Profesorul are libertatea de a planifica în manieră personalizată ordinea în care va prezenta temele, în acord cu logica firească a domeniului și cu specificul vieții religioase a comunității, precum și în relație cu teme de la alte discipline de studiu.

În abordarea conținuturilor se pot utiliza elemente de tip predominant confesional, recomandate a fi abordate pe parcursul studiului. Acestea nu vor fi analizate ca unități de conținut de sine stătătoare, ci vor constitui modalități de exemplificare a temelor anterior menționate.

C. Contexte și medii de învățare

Ora de *Studiul Vechiului Testament*, în învățământul liceal, trebuie să răspundă nu doar nevoii de formare morală și spirituală, ci și realităților unei educații moderne, orientate spre dezvoltarea integrală a elevului. În acest sens, este necesară folosirea unor contexte și medii de învățare variate, care să susțină învățarea activă și colaborativă, formarea competențelor, echilibrul emoțional și spiritual al elevilor, legătura cu comunitatea și viața reală

1. Spații educaționale

– Săli cu aranjamente flexibile – mobilă ușor de reconfigurat, pentru lucru individual, în perechi sau în grupuri. Astfel, se poate trece de la predare frontală la activități colaborative.

– Colțuri de liniște și reflecție – spații special amenajate în clasă, care oferă elevilor un cadru intim și liniștit pentru reculegere, rugăciune personală, meditație sau exprimarea gândurilor și emoțiilor într-un jurnal personal. Pot fi folosite la începutul orei sau pentru activități de autocunoaștere.

– Cabinetul de Teologie spații destinate realizării de afișe, colaje, în care elevii își pot exprima creativ viziunea asupra valorilor creștine.

– Biserica şi centrele educative de lângă acestea, ce oferă un loc pentru rugăciune şi meditaţie, dar şi spaţii de activităţi curriculare şi extracurriculare de diferite tipuri

2. Învățare combinată (fizică și digitală)

– Învățare mixtă – combinarea lecțiilor desfășurate în clasă cu activități online. De exemplu: temele pot fi trimise prin platforme educaționale, iar elevii pot urmări materiale video sau audio religioase ca suport pentru reflecții sau dezbateri.

– Învățare în secvențe de format scurt – utilizarea de materiale digitale scurte (video, citate, versete, imagini cu mesaje morale) pentru a declanșa discuții sau pentru a oferi elevilor „pastile de înțelepciune” creștină ușor de reținut.

3. Învățarea prin utilizarea realității virtuale (VR) și augmentate (AR)

– Vizite virtuale – folosirea tehnologiei pentru vizitarea de biserici penticostale, fără a ieși din clasă. Aceste experiențe pot fi completate cu activități de cercetare, prezentări sau reflecții scrise.

– Simulări şi reconstituiri – folosirea aplicațiilor care reconstituie evenimente biblice, epoci istorice, pentru ca elevii să înțeleagă mai profund contextul religios și mesajul spiritual al acestor momente.

4. Învățare personalizată și adaptată

– Trasee personalizate de învățare – profesorul poate crea activități diferențiate în funcție de nevoile, nivelul și interesele elevilor, de specificul experienței religioase a acestora.

– Accesibilitate pentru toți elevii – folosirea diverselor forme de exprimare (scris, vorbit, desenat, înregistrări audio), astfel încât fiecare elev să-și poată exprima ideile și trăirile religioase într-un mod autentic și accesibil.

5. Învățare prin colaborare și implicare comunitară

– Proiecte în echipă sau în parteneriat cu alte școli – realizarea de activități comune pe teme religioase sau morale.

– Campanii educative sau sociale – elevii pot organiza acțiuni caritabile, expoziții sau campanii în cadrul școlii sau al comunității, promovând valorile creștine precum solidaritatea, iertarea sau respectul față de aproapele.

6. Practici cu rol spiritual și emoțional

– Momente de rugăciune sau liniște – la începutul sau finalul orei, pot fi introduse scurte momente de rugăciune, tăcere meditativă sau ascultare a unei reflecții audio cu mesaj religios.

– Lectură religioasă ghidată – citirea unor texte religioase sau morale urmată de reflecții personale, scrise sau în grup. Se pot folosi fragmente din Biblie, autori contemporani sau mărturii de credință.

– Scrierea duhovnicească – activități precum „Scrisoare către Dumnezeu”, „Jurnalul sufletului” sau „Gândul zilei”, prin care elevii își pot exprima trăirile interioare, dorințele, mulțumirile sau întrebările existențiale.

7. Inteligența artificială ca facilitator al învățării (sub îndrumarea profesorului)

– Elevii utilizează aplicații bazate pe inteligență artificială pentru a explora conținuturi religioase, sub îndrumarea profesorului.

– AI oferă explicații suplimentare, exemple, sinteze sau definiții pentru o mai bună înțelegere a temelor studiate.

– Profesorul ghidează activitatea, stabilește obiective clare și monitorizează modul în care elevii folosesc AI.

– AI sprijină învățarea personalizată, oferind feedback și resurse adaptate ritmului fiecărui elev.

– Elevii pot folosi AI pentru a formula întrebări, crea prezentări, reflecta asupra valorilor morale și religioase.

Prin valorificarea acestor contexte și medii de învățare, elevul este plasat în centrul procesului educațional, ca participant activ, nu doar receptor de informații, se formează nu doar competențe cognitive, ci și dimensiunea emoțională și spirituală a elevului, se creează o legătură între tradiție și inovație, între valorile perene ale credinței și cerințele societății actuale. Astfel, *Studiul Vechiului Testament* devine o disciplină vie, ancorată în realitate, cu impact formator asupra caracterului, atitudinilor și alegerilor personale.

D. Aspecte privind evaluarea

1. Relația organică predare-învățare-evaluare

În cadrul orei de *Studiul Vechiului Testament* la liceu, evaluarea este strâns legată atât de învățare, cât și de predare, constituind împreună un sistem coerent și dinamic. Evaluarea nu trebuie privită ca o activitate separată, ci ca un proces continuu, integrat în întregul parcurs educațional, care oferă feedback valoros pentru elev, dar și pentru profesor. Această relație organică implică:

- adaptarea strategiilor de predare în funcție de nevoile identificate ca urmare a evaluărilor inițiale, de parcurs, finale;

- orientarea învățării către formarea de competențe reale, nu doar acumularea de cunoștințe;

- motivarea elevului, prin recunoașterea progresului său și prin valorizarea reflecției personale;

Evaluarea contribuie astfel la formarea și dezvoltarea competențelor specifice disciplinei *Studiul Vechiului Testament* la îmbunătățirea continuă a predării și a învățării, prin adaptarea conținuturilor și metodelor la nivelul real al clasei, prin sprijinirea elevului în procesul de autocunoaștere și asumare a valorilor creștine.

2. Evaluarea ca mijloc de motivație și reglare

La liceu, evaluarea va accentua două funcţii esenţiale ale evaluării: funcţia de reglare şi funcţia motivaţională.

Evaluarea oferă profesorului feedback cu privire la eficiența metodelor folosite, la înțelegerea conceptelor și valorilor de către elevi, la necesitatea de adaptare sau reluare a unor conținuturi, respectiv la progresul fiecărui elev.

Din perspectiva elevului, aflat în etapa consolidării identității și a asumării valorilor personale, evaluarea trebuie să valorizeze progresul personal al acestuia, să încurajeze implicarea lui activă și autentică, să pună accent pe responsabilitate și autocunoaștere, respectiv să susțină decizia informată privind continuarea studiilor sau alegerea unei direcții vocaționale/ profesionale.

3. Metodologia evaluării

a) Evaluare tradițională (sumativă și formativă), prin:

- teste scrise (cu itemi obiectivi și subiectivi);

- evaluări orale structurate (răspunsuri argumentate, eseuri).

- verificarea învățării prin întrebări și activități de consolidare la finalul unităților de învățare.

b) Metode moderne/ alternative de evaluare

- portofoliul personal – colectare de reflecții, eseuri, jurnale spirituale, fișe de activitate, proiecte și produse creative realizate în timp;

- proiectul tematic – individual sau în grup, cu teme relevante din programa de *Studiul Vechiului Testament*, ce implică documentare, aplicare practică și prezentare argumentată;

- autoevaluarea ghidată – prin fișe sau jurnale de reflecție, elevii sunt invitați să evalueze ce au înțeles, cum s-au raportat emoțional și ce valori au interiorizat;

- observarea sistematică – a participării, a implicării în discuții și dezbateri, a comportamentului și atitudinilor exprimate în contexte de învățare;

- evaluarea produselor de învățare – afișe, prezentări, creații artistice sau digitale cu conținut moral-religios;

- studii de caz și rezolvarea de dileme morale – permit evaluarea capacității elevului de a analiza critic, de a formula judecăți morale și de a aplica valorile creștine în situații reale;

- activități practice – implicarea elevilor în acțiuni cu caracter moral, filantropic sau spiritual, care pot fi ulterior evaluate prin jurnal de reflecție, discuții sau portofoliu.

c) Metode care valorifică competențele digitale și interdisciplinare

- proiecte realizate cu ajutorul tehnologiei: prezentări, materiale video, podcasturi tematice;

- portofolii digitale: organizarea materialelor pe platforme educaționale (ex. Google Classroom, Moodle);

4. Valorificarea progresului individual

În centrul procesului evaluativ rămâne progresul elevului, nu comparația între elevi. Astfel, se va urmări cum evoluează fiecare elev din punct de vedere cognitiv, afectiv și spiritual, cum își dezvoltă capacitatea de a reflecta, a decide, a ierta, a fi solidar, în ce măsură valorile creștine devin parte a identității personale.

E. Adaptarea procesului de predare-învățare-evaluare la specificul diferitelor grupuri de elevi

În cadrul orelor de *Studiul Vechiului Testament*, este esențială adaptarea strategiilor didactice, a conținuturilor și a modalităților de evaluare pentru a răspunde nevoilor diverse ale elevilor, în special ale celor cu cerințe educaționale speciale (CES) și/sau dizabilități. Acest demers implică utilizarea unor metode active, centrate pe elev, care să stimuleze participarea, empatia și reflecția personală, precum și personalizarea sarcinilor de lucru în funcție de ritmul și stilul de învățare al fiecărui elev. Materialele didactice pot fi adaptate vizual, auditiv sau tactil, în funcție de tipul dizabilității, iar evaluarea trebuie să fie continuă, formativă, oferind feedback constructiv și încurajând progresul individual. Colaborarea cu profesorii de sprijin, consilierul școlar și familia este, de asemenea, un element-cheie pentru integrarea eficientă a elevilor cu CES în activitățile de la clasă, asigurând un climat incluziv și valorificând potențialul fiecărui elev.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Grad didactic/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
CĂTANĂ SPERANȚA DOINA	PROFESOR, GR. I	Liceul Teologic Penticostal „Logos”, Timișoara, Timiș
CENTEA IULIU	PROFESOR, GR. I	Liceul Teologic Penticostal „Betel”, Oradea, Bihor

RESPONSABILI/COORDONATORI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
ZĂBAVĂ MIHAELA	Consilier CNCE	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare	Responsabil CNCE
PÎSLARU CĂTĂLIN	Inspector general MEC	Ministerul Educației și Cercetării	Responsabil MEC
CĂTANĂ GHEORGHE	Consilier pe probleme de învățământ	Cultul Creștin Penticostal	Coordonator științific

RESPONSABILI/COORDONATORI/COLABORATORI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
GRIGORAȘ LIANA LĂCRĂMIOARA	Director	Liceul Teologic Penticostal „Logos”, Timișoara, Timiș	Responsabil din partea cultului

Anexa nr. 149

Programa școlară pentru disciplina

Studiul Noului Testament Cultul Penticostal

Clasa a X-a

Curriculum de specialitate (CS)

Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea teologie penticostală

Învățământ liceal

- 2026 -

Anexa nr. 149
Programa școlară pentru disciplina *Studiul Noul Testament,*
Cultul Penticostal, clasa a X-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profil teologic, specializarea teologie penticostală*

NOTĂ DE PREZENTARE

Prezenta programă școlară completează curriculumul pentru disciplina *Studiul Noului Testament*, Cultul Creștin Penticostal, cu aplicare pentru clasele din învățământul liceal, filiera vocațională, profil teologic, specializarea teologie penticostală, forma cu frecvență zi, începând cu anul școlar 2026-2027. Pentru această categorie de clase, conform planurilor-cadru pentru învățământul liceal, forma cu frecvență zi, aprobate ca anexe la OMEC nr. 4350/2025, studiul disciplinei are următoarea alocare orară săptămânală, defalcată pe segmentul trunchi comun (TC):

An de studiu	Clasa a IX-a	Clasa a X-a	Clasa a XI-a	Clasa a XII-a
Tip segment curricular	CS	CS	CS	CS
Nr. săptămânal de ore	-	3	-	-

Programa școlară se elaborează în concordanță cu:

- *Legea învățământului preuniversitar* nr. 198/2023;
- *Recomandările Consiliului Uniunii Europene* (2018) privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții;
- *Repere pentru proiectarea, actualizarea și evaluarea Curriculumului național. Cadrul de referință al Curriculumului național*, aprobat prin OME nr. 3239/2021;
- *Profilul de formare al absolventului*, aprobat prin OME nr. 6731/2023;

Aceste documente stabilesc cadrul de dezvoltare al competențelor-cheie și al profilului de formare al absolventului de liceu, competențe la a căror formare contribuie și disciplina *Studiul Noului Testament.*

Programa disciplinei *Studiul Noului Testament* este elaborată potrivit modelului de proiectare curriculară centrat pe competențe. Construcția programei este realizată astfel încât să contribuie la dezvoltarea profilului de formare al elevului din ciclul liceal, care descrie aşteptările exprimate față de elev la sfârşitul învățământului liceal, prin raportare la cerințele exprimate în Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023, precum şi prin raportare la caracteristicile de dezvoltare ale elevilor.

Prin *Studiul Noului Testament,* absolventul de liceu își dezvoltă identitatea personală şi conştiința de sine**,** fundamentate pe valori spirituale și morale; demonstrează comportamente etice și responsabile**,** aplicabile în viața personală, socială și profesională; manifestă respect față de diversitate şi disponibilitate pentru dialog constructiv; își consolidează cultura generală prin înțelegerea impactului religiei asupra civilizației şi culturii universale; exersează capacitatea de reflecție critică și discernământ moral, esențiale pentru luarea deciziilor; s**e** implică activ în comunitate, asumând valori de solidaritate, cooperare și responsabilitate civică.

Disciplina valorifică achizițiile formate în ciclul gimnazial, unde elevii au dobândit primele noțiuni de cultură religioasă, de morală și de raportare la valorile comunității. La liceu, accentul se mută de la acumularea de cunoştințe de bază la dezvoltarea competențelor de reflecție critică, discernământ moral și responsabilitate socială**.** Progresul vizează consolidarea unei identități personale asumate, pregătirea pentru viața adultă și integrarea valorilor spirituale în contexte sociale, culturale şi profesionale mai complexe.

Este complementară cu disciplinele socio-umane prin perspectiva valorică și spirituală asupra omului și societății. Are caracter interdisciplinar, favorizând proiecte comune cu literatura, arta, științele sociale și educația civică.

Elemente de noutate pe care le aduce programa:

- Orientare spre competențe transversale **(**educația pentru cetățenie democratică, educația pentru viață, dezvoltare personală)
- Actualizarea conținuturilor **(**corelarea temelor religioase cu provocările lumii contemporane: digitalizare, ecologie, drepturile omului, migrație, multiculturalitate, inteligența artificială)
- Dimensiunea interactivă și practică (implicare socială, voluntariat, utilizarea proiectelor interdisciplinare)
- Deschiderea spre dialog **(**formarea competenței de dialog interconfesional și intercultural; prezentarea comparativă a valorilor comune ale diferitelor tradiții religioase)
- Accent pe formarea caracterului și a autocunoașterii (dezvoltarea rezilienței, a inteligenței emoționale și spirituale; instrumente de reflecție personală -jurnal reflexiv, portofoliu spiritual).

Structura programei şcolare de *Studiul Noului Testament* include, pe lângă nota de prezentare, următoarele elemente:

- Competențe generale;
- Competențe specifice şi exemple de activități de învățare;
- Conținuturi;
- Sugestii metodologice

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoştințe, abilități şi atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte diverse.

Competențele generale se referă la achizițiile pe care elevul le dobândeşte la disciplina *Studiul Noului Testament* pe parcursul întregului ciclu liceal. Acestea au un dublu rol: pe de o parte, reflectă contribuția disciplinei la profilul de formare al absolventului şi, implicit, la dezvoltarea competențelor-cheie; pe de altă parte, structurează disciplina în funcție de profilul de formare.

Competențele specifice derivă din competențele generale şi reprezintă etape intermediare în dobândirea acestora, fiind formate pe parcursul unui an şcolar. Ele sunt adaptate nivelului de dezvoltare al elevilor, ghidează evaluarea performanțelor acestora şi oferă cadrul pentru organizarea demersului didactic. Ca etape ale formării competențelor generale, competențele specifice evidențiază progresia acestora de la un an de studiu la altul, contribuind treptat la dezvoltarea competenței generale. Derivarea lor presupune o diferențiere atentă a etapelor procesului de învățare, astfel încât, la finalul studiului disciplinei *Studiul Noului Testament* elevii să fi dobândit competențele generale corespunzătoare.

Activitățile de învățare constituie contexte în care competențele specifice sunt dezvoltate, exersate şi consolidate. Ele au rol orientativ şi recomandativ pentru profesori, oferindu-le libertatea de a folosi exemplele propuse de programa şcolară, de a le completa sau de a le înlocui, astfel încât să adapteze procesul didactic la realitățile concrete ale clasei. În acest mod, crearea de parcursuri de învățare individualizate şi personalizate nu mai rămâne un simplu ideal, ci devine realizabilă prin metode şi modalități concrete de aplicare.

Conţinuturile învățării - sunt organizate pe domenii şi reprezintă achiziţii de bază prin care se urmăreşte formarea competentelor elevilor. La nivelul fiecărei clase, programa prezintă o ofertă curriculară care include aspecte de învățătura creştină**,** dialogul interreligios şi intercultural**,** formarea morală aplicată **şi** implicarea responsabilă în viața comunitară

Sugestiile metodologice oferă exemple de strategii didactice, repere pentru planificarea demersului didactic şi elemente pentru evaluarea continuă. Acestea includ recomandări privind desfăşurarea efectivă a procesului de predare-învățare-evaluare centrat pe formarea competențelor, exemple de strategii didactice care sprijină realizarea competențelor specifice, precum şi propuneri de abordare interdisciplinară şi integrată. În plus, acestea cuprind repere pentru evaluarea învățării, raportată la competențele urmărite, putând fi utilizate diverse forme, metode şi instrumente de evaluare.

Cadrele didactice sunt încurajate să planifice didactica pe baza competențelor, să adapteze activitățile la context şi să utilizeze metode variate de evaluare, cu accent pe progresul şi dezvoltarea elevului.

Pentru a asigura un cadru coerent în predarea *Studiului Noului Testament*, programa şcolară propune un set de elemente comune pentru toate cultele din România care au drept de predare a propriei religii în sistemul de învățământ: lista competențelor generale, o parte dintre competențele specifice şi o serie de exemple de activități de învățare şi partea generală a sugestiilor metodologice. Listele de competențe specifice şi de conținuturi sunt elaborate de către fiecare cult, permițând orientarea către teme relevante pentru fiecare dintre acestea.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

C.G.1	**CG1 Utilizarea scrierilor Noului Testament pentru înțelegerea evenimentelor biblice**
C.G.2	**CG2 Înțelegerea specificului cărților Noului Testament, clasificarea şi interpretarea acestora**
C.G.3	**CG3 Realizarea de conexiuni între cunoştințele dobândite la Noul Testament şi cele dobândite la alt discipline teologice**

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)

CG 1 - Utilizarea scrierilor Noului Testament pentru înțelegerea evenimentelor biblice
1.1. Definirea termenului de Vechiul și Noul Testament - realizarea de organizatoare grafice de diferite tipuri (de exemplu, tabele cronologice, scheme) pentru sistematizarea informațiilor referitoare la viața persoanelor biblice din Noul Testament - povestirea unor evenimente biblice „pas cu pas” pornind de la un cuvânt, simbol, pretext, utilizând tehnici interactive
1.2. Prezentarea Noului Testament ca și împlinire a profețiilor din Vechiul Testament - exerciții de identificare pe hartă a locurilor sfinte precizate în temele studiate (de exemplu, Țara Sfântă, Nazaret, Betleem, Ierusalim, râul Iordan) - realizarea de tabele cronologice/ hărți conceptuale/ scheme pentru sistematizarea informațiilor referitoare la viața și activitatea Domnului Isus Hristos

CG 2 - Înțelegerea specificului cărților Noului Testament, clasificarea și interpretarea acestora
2.1. Identificarea cărților Noului Testament - exerciții de analizare comparativă a unor texte biblice cu texte literare privind modul în care sunt prezentate evenimente din viața Mântuitorului, utilizând tehnici variate (de exemplu, tabele, diagrame, glosare, fișe de lucru - identificarea unor teme sau motive nou-testamentare în anumite creații culturale, clasice sau contemporane, cu sprijinul profesorului
2.2. Clasificarea scrierilor din Noul Testament - exerciții de identificare a cărților Bibliei, în contextul clasificării cărților Noului Testament (de exemplu, subliniere, încercuire, bifare, transcriere, selectare) - realizarea în echipe a unor miniproiecte pe teme variate, valorificând informații din domenii variate (religie, istorie, geografie) învățate la școală sau identificate în atlase, enciclopedii, reviste, media, Internet
2.3. Prezentarea succintă și caracterizarea cărților Noului Testament - realizarea de caracterizări ale unor personaje biblice sau din texte literare, din perspectiva unei virtuți/ valori reprezentative - exerciții de argumentare a unei opinii personale referitoare la teme de morală religioasă abordate în activitatea din clasă, utilizând metode și tehnici diverse (ex. alegere duală/ multiplă; tehnici interactive)

CG 3 – Realizarea de conexiuni între cunoștințele dobândite la Noul Testament și cele dobândite la alte discipline teologice
3.1. Interpretarea pe care o dă Domnul Isus relațiilor sociale - realizarea unor activități cu rol de reflecție asupra modului de implicare personală în practicarea valorilor moral-religioase - implicarea în rezolvarea unor situații problemă care apar în clasă sau în școală, cu respectarea regulilor de comportament religios-moral, însoțită de reflecția asupra acestora
3.2. Prezentarea Noului Testament ca sursă de plecare pentru alte discipline teologice: istoria creștinismului, pneumatologie, doctrine biblice etc - lecturarea unor texte biblice referitoare la iubirea Domnului Isus Cristos față de toți oamenii, indiferent de religie sau de naționalitate - analizarea unor studii de caz pe tema diferitelor confesiuni care există la nivelul comunității, prin evidențierea similitudinilor sau specificității de ordin cultic, ritualic

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII - CLASA a X-a

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Introducere	1.1 Introducere în Noul Testament- Canonul Noului Testament, 1.2.Normativul Noului Testament pentru viața creștină; Cristocentrismul Noului Testament 1.3. Clasificarea cărților Noului Testament
2. Evangheliile	2.1 Cele patru evanghelii. 2.2. Evanghelia după Matei 2.3. Evanghelia după Marcu 2.4. Evanghelia după Luca 2.5. Evanghelia lui Ioan
3. Faptele Apostolilor	3.1 Cartea Faptele Apostolilor
4. Epistolele Pauline	4.1 Romani 4.2 1 Corinteni 4.3 2 Corinteni 4.4. Galateni 4.5. Efeseni 4.6. Filipeni 4.7. Coloseni 4.8. 1 Tesaloniceni 4.9. 2 Tesaloniceni 4.10. 1 Timotei 4.11. 2 Timotei 4.12. Tit 4.13. Filimon
5. Epistole Generale	5.1. Evrei 5.2. Iacov 5.3. 1 Petru 5.4. 2 Petru 5.5. 1,2,3 Ioan
6. Apocalipsa	6.1. Cartea Apocalipsa

SUGESTII METODOLOGICE

Sugestiile metodologice oferă repere esențiale pentru proiectarea, organizarea și desfășurarea eficientă a activităților de predare-învățare-evaluare în cadrul orelor de *Studiul Noului Testament* la liceu. Acestea vizează sprijinirea cadrului didactic în personalizarea demersului educațional, prin integrarea unor metode didactice moderne, interactive și adaptate la profilul generației actuale de elevi, inclusiv prin dezvoltarea competențelor digitale.

Programa școlară actuală pentru disciplina *Studiul Noului Testament* promovează o învățare centrată pe elev, care accentuează implicarea activă a elevului în procesul de învățare, contextualizarea conținuturilor religioase în realități de viață concrete, dimensiunea socială a învățării – cooperare, colaborare, empatie, responsabilizarea elevilor în raport cu propria dezvoltare morală, spirituală și civică și dezvoltarea competențelor digitale și media, esențiale pentru învățarea secolului XXI.

A. Strategii didactice – revalorizări ale metodelor tradiționale, noi abordări

Pentru a atinge finalitățile educaționale specifice liceului și a forma competențe relevante, este necesară utilizarea unor metode variate, care îmbină gândirea critică, creativitatea, reflecția și tehnologia. Prezentăm sintetic o listă cu metode tradiționale și moderne, respectiv cu metode care valorizează/ formează competenţe digitale, care pot fi utilizate în ora de *Studiul Noului Testament*.

1. Metode tradiționale şi moderne

- Explicaţia şi prelegerea narativă – Asigură prezentarea coerentă a temelor teologice, adaptată la nivelul de înțelegere al elevilor; este potrivită în activitățile care vizează analiza de texte biblice, patristice etc.
- Conversaţia euristică – Stimulează gândirea elevilor, prin întrebări bine formulate, conducând la descoperirea personală a adevărurilor religioase; este o metodă care se poate aplica în activități de prezentare a unor concepte religioase.
- Lectura explicativă și interpretarea textului biblic – Facilitează învăţarea la *Studiul Noului Testament*, cu accent pe înțelegerea termenilor specific, semnificația morală și aplicabilitatea în viața cotidiană, fundamentată biblic.
- Studiul de caz – Îi ajută pe elevi să analizeze şi să dea răspunsuri din perspectiva moralei creştine la situaţii etice complexe (avort, eutanasie, dreptate socială), pornind de la experiența lor de viață sau de la diferite evenimente și problematici sociale.
- Portofoliul tematic – Dezvoltă capacitatea elevilor de efort pentru rezolvarea unei teme mai complexe, autonomia în învățare, abilitățile de colaborare și capacitatea de autoevaluare. Elevii adună pe parcursul semestrului reflecții personale, analize de texte religioase, recenzii de filme cu tematică religioasă etc.
- Eseul argumentativ – Elevii exersează exprimarea opiniilor și formularea de argumente coerente cu privire la diferite evenimente din viața cotidiană sau la teme mai complexe precum: „Este credința compatibilă cu știința?”, „Ce înseamnă libertatea religioasă în societatea de azi?”
- Dezbaterea de tip academic (Oxford-style) – Favorizează gândirea critică, argumentarea, empatia intelectuală.
- Lectura comparativă – Dezvoltă spiritul analitic și interconectarea cunoștințelor, prin compararea unor texte religioase cu texte literare sau filosofice pe teme comune (ex. iubirea, suferința, mântuirea).

2. Metode care sprijină dezvoltarea de competențe digitale

Predarea *Studiului Noului Testament* în liceu trebuie să se racordeze la realitatea digitală a elevilor, oferindu-le un cadru în care să-și dezvolte atât gândirea morală, cât și competențele digitale. Iată câteva metode recomandate:

- WebQuest religios – Elevii investighează teme folosind surse online credibile. Rezultatul poate fi prezentat sub formă de infografice, prezentări sau postere digitale.
- Crearea de conținut digital – Elevii realizează podcasturi, videoclipuri scurte, prezentări interactive sau materiale vizuale pe teme religioase. Exemple: un vlog despre semnificația unei sărbători, un tutorial despre rugăciune, un interviu cu un preot/localnic implicat în comunitate.
- Utilizarea platformelor educaționale Google Classroom, Moodle sau Padlet pentru organizarea materialelor și a activităților.
- Quiz-uri interactive (Kahoot, Quizizz) – Pot fi utilizate pentru recapitulare sau evaluare dar și pentru momentele de captare a atenției la începutul unei activități.
- Crearea unui blog tematic – Poate fi planificată realizarea unui blog al clasei, unde elevii postează reflecții, eseuri, impresii din excursii religioase, recenzii de filme/documentare. Se dezvoltă competențe media, digitale și de scriere argumentativă.
- Tururi virtuale și realitate augmentată.
- Proiecte colaborative online – Elevii din clase sau școli diferite colaborează online pe o temă moral-religioasă. Se pot realiza e-book-uri, colecții de rugăciuni sau mărturii ale tinerilor despre credință.

3. Metode pentru dezvoltarea competențelor verzi

În învățătura creștină, lumea creată este darul lui Dumnezeu, iar omul are o vocație de păstrător al creației. Educația religioasă poate cultiva în elevi iubirea față de creație ca formă de iubire față de Dumnezeu, conștientizând că distrugerea naturii nu este doar o problemă ecologică, ci și una spirituală: o ruptură a comuniunii cu Dumnezeu, cu semenii și cu lumea. În formarea competențelor verzi prin disciplina *Studiul Noului Testament*, pot fi utilizate următoarele metode:

- **Lectura biblică interactivă (cu aplicații digitale)**

Folosind aplicația RoBible sau fișe interactive create în Wordwall / Google Forms, elevii pot identifica: texte biblice referitoare la creație, porunci despre protejarea creației, virtuți precum: cumpătarea, milostenia, recunoștința, smerenia etc. De asemenea, pot realiza o colecție de versete și învățături biblice care fundamentează ecologia creștină.

- **Dezbateri teologice cu tematică ecologică**

Elevii pot fi implicați în dezbateri în care să argumenteze din perspectivă religioasă, cu citate din Scriptură, teme precum: „Poluarea – un nou păcat al omului modern?", „Mai putem vorbi despre sfințirea creației într-o lume industrializată?", „Cum putem trăi creștinește în armonie cu natura?"

- **Rugăciunea și meditația religioasă**

Elevii pot analiza textul Psalmilor 103 și 148 și pot rosti/audia fragmente din aceștia. Pot medita la frumusețea și perfecțiunea creației în urma vizionării unor documentare din mediul online sau create de ei.

- **Învățarea prin proiecte**

Elevii pot realiza în echipă proiecte multimedia interdisciplinare (prezentare, afiș, mini-documentar sau site) cu teme precum: „Virtuțile creștinului ecologist", „Cumpătarea creștină – echilibru între dar și responsabilitate" etc.

- **Învățarea prin Podcast religios**

Elevii pot crea un podcast religios (cu sprijinul profesorului) în care discută teme precum: „Ce spune Biblia despre grijă față de natură?", „Cum se împacă dezvoltarea cu sfințenia?", „De ce consumismul este o problemă spirituală?" etc. prin care se încurajează gândirea critică și exprimarea valorilor religioase în limbaj actual. Pot fi invitate diferite persoane: pastori, profesori universitari, ecologişti creştini etc.

- **Învățarea prin implicare în comunitate (*Service learning* religios)**

Elevii pot fi implicați în: acțiuni de voluntariat ecologic, campanii de informare cu mesaje creștine (ex: „Creația este darul lui Dumnezeu, nu locul nepăsării noastre!", „Cumpătarea începe cu inima milostivă" etc.), organizarea unei întâlniri pentru protejarea mediului (în cadrul unor parteneriate Şcoală-Familie-Biserică).

Prin diversificarea metodelor didactice și adaptarea lor la contextul actual, ora de *Studiul Noului Testament* devine un spațiu privilegiat în care elevii învață să înțeleagă corect valorile morale și rolul acestora în dezvoltarea personală și socială, să trăiască autentic și să acționeze responsabil, își dezvoltă echilibrul interior și emoțional în lumina credinței, să exerseze competențe digitale și sociale esențiale pentru lumea contemporană, să își afirme identitatea spirituală, valorile și apartenența la comunitatea de credință.

B. Abordarea conținuturilor

Abordarea conținuturilor presupune o atitudine flexibilă a profesorului de *Studiul Noului Testament*, prin accentul pus pe: valorificarea experiențelor de viață ale elevilor; accentuarea caracterului aplicativ al conținuturilor, creând contexte semnificative de învățare pentru viața reală; abordări diferențiate ale conținuturilor învățării, în acord cu experiențele elevilor şi cu contextul social în care trăiesc aceştia; realizarea de conexiuni între *Studiul Noului Testament* şi alte discipline de studiu.

Conținuturile propuse în programa şcolară nu reprezintă teme de lecții, ci unități tematice. Numărul de teme pe parcursul unui an şcolar permite: abordarea unor conținuturi pe parcursul mai multor ore, în funcție de complexitatea acestora, de nivelul clasei de elevi, de particularitățile comunității; abordarea unor teme sau aspecte suplimentare, cu rol de adaptare a orei de *Studiul Noului Testament* la specificul clasei de elevi/a comunității.

Ordinea abordării conținuturilor nu este una prestabilită prin programa şcolară. Profesorul are libertatea de a planifica în manieră personalizată ordinea în care va prezenta temele, în acord cu logica firească a domeniului şi cu specificul vieții religioase a comunității, precum şi în relație cu teme de la alte discipline de studiu.

În abordarea conținuturilor se pot utiliza elemente de tip predominant confesional, recomandate a fi abordate pe parcursul studiului. Acestea nu vor fi analizate ca unități de conținut de sine stătătoare, ci vor constitui modalități de exemplificare a temelor anterior menționate.

C. Contexte şi medii de învățare

Ora de *Studiul Noului Testament*, în învățământul liceal, trebuie să răspundă nu doar nevoii de formare morală și spirituală, ci și realităților unei educații moderne, orientate spre dezvoltarea integrală a elevului. În acest sens, este

necesară folosirea unor contexte și medii de învățare variate, care să susțină învățarea activă și colaborativă, formarea competențelor, echilibrul emoțional și spiritual al elevilor, legătura cu comunitatea și viața reală

1. Spații educaționale

– Săli cu aranjamente flexibile – mobilă ușor de reconfigurat, pentru lucru individual, în perechi sau în grupuri. Astfel, se poate trece de la predare frontală la activități colaborative.

– Colțuri de liniște și reflecție – spații special amenajate în clasă, care oferă elevilor un cadru intim și liniștit pentru reculegere, rugăciune personală, meditație sau exprimarea gândurilor și emoțiilor într-un jurnal personal. Pot fi folosite la începutul orei sau pentru activități de autocunoaștere.

– Cabinetul de *Teologie*, spații destinate realizării de afișe, lucrări artistice cu tematică religioasă, colaje, icoane pictate sau prezentări tematice, în care elevii își pot exprima creativ viziunea asupra valorilor creştine.

– Biserica şi centrele educative de lângă acestea, ce oferă un loc pentru rugăciune şi meditaţie, dar şi spaţii de activităţi curriculare şi extracurriculare de diferite tipuri

2. Învățare combinată (fizică și digitală)

– Învățare mixtă – combinarea lecțiilor desfășurate în clasă cu activități online. De exemplu: temele pot fi trimise prin platforme educaționale, iar elevii pot urmări materiale video sau audio religioase ca suport pentru reflecții sau dezbateri.

– Învățare în secvențe de format scurt – utilizarea de materiale digitale scurte (video, citate, versete, imagini cu mesaje morale) pentru a declanșa discuții sau pentru a oferi elevilor „pastile de înțelepciune” creștină ușor de reținut.

3. Învăţarea prin utilizarea realităţii virtuale (VR) şi augmentate (AR)

– Vizite virtuale – folosirea tehnologiei pentru vizitarea biserici penticostale, fără a ieși din clasă. Aceste experiențe pot fi completate cu activități de cercetare, prezentări sau reflecții scrise.

– Simulări și reconstituiri – folosirea aplicațiilor care reconstituie evenimente biblice, epoci istorice, pentru ca elevii să înțeleagă mai profund contextul religios și mesajul spiritual al acestor momente.

4. Învățare personalizată și adaptată

– Trasee personalizate de învățare – profesorul poate crea activități diferențiate în funcție de nevoile, nivelul și interesele elevilor, de specificul experienței religioase a acestora.

– Accesibilitate pentru toți elevii – folosirea diverselor forme de exprimare (scris, vorbit, desenat, înregistrări audio), astfel încât fiecare elev să-și poată exprima ideile și trăirile religioase într-un mod autentic și accesibil.

5. Învățare prin colaborare și implicare comunitară

– Proiecte în echipă sau în parteneriat cu alte școli – realizarea de activități comune pe teme religioase sau morale.

– Campanii educative sau sociale – elevii pot organiza acțiuni caritabile, expoziții sau campanii în cadrul școlii sau al comunității, promovând valorile creștine precum solidaritatea, iertarea sau respectul față de aproapele.

6. Practici cu rol spiritual și emoțional

– Momente de rugăciune sau liniște – la începutul sau finalul orei, pot fi introduse scurte momente de rugăciune, tăcere meditativă sau ascultare a unei reflecții audio cu mesaj religios.

– Lectură religioasă ghidată – citirea unor texte religioase sau morale urmată de reflecții personale, scrise sau în grup. Se pot folosi fragmente din Biblie, autori contemporani sau mărturii de credință.

– Scrierea duhovnicească – activități precum „Scrisoare către Dumnezeu”, „Jurnalul sufletului” sau „Gândul zilei”, prin care elevii își pot exprima trăirile interioare, dorințele, mulțumirile sau întrebările existențiale.

7. Inteligența artificială ca facilitator al învățării (sub îndrumarea profesorului)

– Elevii utilizează aplicații bazate pe inteligență artificială pentru a explora conținuturi religioase, sub îndrumarea profesorului.

– AI oferă explicații suplimentare, exemple, sinteze sau definiții pentru o mai bună înțelegere a temelor studiate.

– Profesorul ghidează activitatea, stabilește obiective clare și monitorizează modul în care elevii folosesc AI.

– AI sprijină învățarea personalizată, oferind feedback și resurse adaptate ritmului fiecărui elev.

– Elevii pot folosi AI pentru a formula întrebări, crea prezentări, reflecta asupra valorilor morale și religioase.

Prin valorificarea acestor contexte și medii de învățare, elevul este plasat în centrul procesului educațional, ca participant activ, nu doar receptor de informații, se formează nu doar competenţe cognitive, ci şi dimensiunea emoțională și spirituală a elevului, se creează o legătură între tradiție și inovație, între valorile perene ale credinței și cerințele societății actuale. Astfel, *Studiul Noului Testament* devine o disciplină vie, ancorată în realitate, cu impact formator asupra caracterului, atitudinilor și alegerilor personale.

D. Aspecte privind evaluarea

1. Relaţia organică predare-învăţare-evaluare

În cadrul orei de *Studiul Noului Testament* la liceu, evaluarea este strâns legată atât de învățare, cât și de predare, constituind împreună un sistem coerent și dinamic. Evaluarea nu trebuie privită ca o activitate separată, ci ca un proces continuu, integrat în întregul parcurs educațional, care oferă feedback valoros pentru elev, dar și pentru profesor. Această relație organică implică:

- adaptarea strategiilor de predare în funcție de nevoile identificate ca urmare a evaluărilor inițiale, de parcurs, finale;
- orientarea învățării către formarea de competențe reale, nu doar acumularea de cunoștințe;
- motivarea elevului, prin recunoașterea progresului său și prin valorizarea reflecției personale;

Evaluarea contribuie astfel la formarea și dezvoltarea competențelor specifice disciplinei *Studiul Noului Testament*, la îmbunătățirea continuă a predării și a învățării, prin adaptarea conținuturilor și metodelor la nivelul real al clasei, prin sprijinirea elevului în procesul de autocunoaștere și asumare a valorilor creștine.

2. Evaluarea ca mijloc de motivație și reglare

La liceu, evaluarea va accentua două funcţii esenţiale ale evaluării: funcţia de reglare şi funcţia motivaţională.

Evaluarea oferă profesorului feedback cu privire la eficiența metodelor folosite, la înțelegerea conceptelor și valorilor de către elevi, la necesitatea de adaptare sau reluare a unor conținuturi, respectiv la progresul fiecărui elev.

Din perspectiva elevului, aflat în etapa consolidării identității și a asumării valorilor personale, evaluarea trebuie să valorizeze progresul personal al acestuia, să încurajeze implicarea lui activă și autentică, să pună accent pe responsabilitate și autocunoaștere, respectiv să susțină decizia informată privind continuarea studiilor sau alegerea unei direcții vocaționale/ profesionale.

3. Metodologia evaluării

a) Evaluare tradițională (sumativă și formativă), prin:

- teste scrise (cu itemi obiectivi și subiectivi);
- evaluări orale structurate (răspunsuri argumentate, eseuri).
- verificarea învățării prin întrebări și activități de consolidare la finalul unităților de învățare.

b) Metode moderne/ alternative de evaluare

- portofoliul personal – colectare de reflecții, eseuri, jurnale spirituale, fișe de activitate, proiecte și produse creative realizate în timp;
- proiectul tematic – individual sau în grup, cu teme relevante din programa de *Studiul Noului Testament*, ce implică documentare, aplicare practică și prezentare argumentată;
- autoevaluarea ghidată – prin fișe sau jurnale de reflecție, elevii sunt invitați să evalueze ce au înțeles, cum s-au raportat emoțional și ce valori au interiorizat;
- observarea sistematică – a participării, a implicării în discuții și dezbateri, a comportamentului și atitudinilor exprimate în contexte de învățare;
- evaluarea produselor de învățare – afișe, prezentări, creații artistice sau digitale cu conținut moral-religios;
- studii de caz și rezolvarea de dileme morale – permit evaluarea capacității elevului de a analiza critic, de a formula judecăți morale și de a aplica valorile creștine în situații reale;
- activități practice – implicarea elevilor în acțiuni cu caracter moral, filantropic sau spiritual, care pot fi ulterior evaluate prin jurnal de reflecție, discuții sau portofoliu.

c) Metode care valorifică competențele digitale și interdisciplinare

- proiecte realizate cu ajutorul tehnologiei: prezentări, materiale video, podcasturi tematice;
- portofolii digitale: organizarea materialelor pe platforme educaționale (ex. Google Classroom, Moodle);

4. Valorificarea progresului individual

În centrul procesului evaluativ rămâne progresul elevului, nu comparația între elevi. Astfel, se va urmări cum evoluează fiecare elev din punct de vedere cognitiv, afectiv și spiritual, cum își dezvoltă capacitatea de a reflecta, a decide, a ierta, a fi solidar, în ce măsură valorile creștine devin parte a identității personale.

E. Adaptarea procesului de predare-învățare-evaluare la specificul diferitelor grupuri de elevi

În cadrul orelor de *Studiul Noului Testament*, este esențială adaptarea strategiilor didactice, a conținuturilor și a modalităților de evaluare pentru a răspunde nevoilor diverse ale elevilor, în special ale celor cu cerințe educaționale speciale (CES) și/sau dizabilități. Acest demers implică utilizarea unor metode active, centrate pe elev, care să stimuleze participarea, empatia și reflecția personală, precum și personalizarea sarcinilor de lucru în funcție de ritmul și stilul de învățare al fiecărui elev. Materialele didactice pot fi adaptate vizual, auditiv sau tactil, în funcție de tipul dizabilității, iar evaluarea trebuie să fie continuă, formativă, oferind feedback constructiv și încurajând progresul individual. Colaborarea cu profesorii de sprijin, consilierul școlar și familia este, de asemenea, un element-cheie pentru integrarea eficientă a elevilor cu CES în activitățile de la clasă, asigurând un climat incluziv și valorificând potențialul fiecărui elev.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Grad didactic/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
CĂTANĂ SPERANȚA DOINA	PROFESOR, GRAD I	Liceul Teologic Penticostal „Logos”, Timișoara, Timiș
CENTEA IULIU	PROFESOR, GRAD I	Liceul Teologic Penticostal „Betel”, Oradea, Bihor

RESPONSABILI/COORDONATORI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
ZĂBAVĂ MIHAELA	Consilier CNCE	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare	Responsabil CNCE
PÎSLARU CĂTĂLIN	Inspector general MEC	Ministerul Educației și Cercetării	Responsabil MEC
CĂTANĂ GHEORGHE	Consilier pe probleme de învățământ	Cultul Creștin Penticostal	Coordonator științific

RESPONSABILI/COORDONATORI/COLABORATORI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
GRIGORAȘ LIANA LĂCRĂMIOARA	Director	Liceul Teologic Penticostal „Logos”, Timișoara, Timiș	Responsabil din partea cultului

Anexa nr. 150

Programa școlară pentru disciplina

Morală creștină
Cultul Penticostal

Clasa a IX-a

Curriculum de specialitate (CS)

Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea teologie penticostală

Învățământ liceal

- 2026 -

Anexa nr. 150
Programa școlară pentru disciplina *Morală Creștină*,
Cultul Penticostal, clasa a IX-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profil teologic, specializarea teologie penticostală*

NOTĂ DE PREZENTARE

Prezenta programă școlară completează curriculumul pentru disciplina *Morală Creștină*, Cultul Creștin Penticostal, cu aplicare pentru clasele din învățământul liceal, filiera vocațională, profil teologic, specializarea teologie penticostală, forma cu frecvență zi, începând cu anul școlar 2026-2027. Pentru această categorie de clase, conform planurilor-cadru pentru învățământul liceal, forma cu frecvență zi, aprobate ca anexe la OMEC nr. 4350/2025, studiul disciplinei are următoarea alocare orară săptămânală, defalcată pe segmentul trunchi comun (TC):

An de studiu	Clasa a IX-a	Clasa a X-a	Clasa a XI-a	Clasa a XII-a
Tip segment curricular	CS	CS	CS	CS
Nr. săptămânal de ore	1	-	-	-

Programa școlară se elaborează în concordanță cu:

- *Legea învățământului preuniversitar* nr. 198/2023;
- *Recomandările Consiliului Uniunii Europene* (2018) privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții;
- *Repere pentru proiectarea, actualizarea și evaluarea Curriculumului național. Cadrul de referință al Curriculumului național*, aprobat prin OME nr. 3239/2021;
- *Profilul de formare al absolventului*, aprobat prin OME nr. 6731/2023;

Aceste documente stabilesc cadrul de dezvoltare al competențelor-cheie și al profilului de formare al absolventului de liceu, competențe la a căror formare contribuie și disciplina *Morală Creștină*.

Programa disciplinei *Morală Creștină* este elaborată potrivit modelului de proiectare curriculară centrat pe competențe. Construcția programei este realizată astfel încât să contribuie la dezvoltarea profilului de formare al elevului din ciclul liceal, care descrie aşteptările exprimate față de elev la sfârşitul învățământului liceal, prin raportare la cerințele exprimate în Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023, precum şi prin raportare la caracteristicile de dezvoltare ale elevilor.

Prin *Morală Creștină,* absolventul de liceu își dezvoltă identitatea personală și conștiința de sine**,** fundamentate pe valori spirituale și morale; demonstrează comportamente etice și responsabile**,** aplicabile în viața personală, socială și profesională; manifestă respect față de diversitate și disponibilitate pentru dialog constructiv; își consolidează cultura generală prin înțelegerea impactului religiei asupra civilizației și culturii universale; exersează capacitatea de reflecție critică și discernământ moral, esențiale pentru luarea deciziilor; s**e** implică activ în comunitate, asumând valori de solidaritate, cooperare și responsabilitate civică.

Disciplina valorifică achizițiile formate în ciclul gimnazial, unde elevii au dobândit primele noțiuni de cultură religioasă, de morală și de raportare la valorile comunității. La liceu, accentul se mută de la acumularea de cunoștințe de bază la dezvoltarea competențelor de reflecție critică, discernământ moral și responsabilitate socială**.** Progresul vizează consolidarea unei identități personale asumate, pregătirea pentru viața adultă și integrarea valorilor spirituale în contexte sociale, culturale și profesionale mai complexe.

Este complementară cu disciplinele socio-umane prin perspectiva valorică și spirituală asupra omului și societății. Are caracter interdisciplinar, favorizând proiecte comune cu literatura, arta, științele sociale și educația civică.

Elemente de noutate pe care le aduce programa:

- Orientare spre competențe transversale **(**educația pentru cetățenie democratică, educația pentru viață, dezvoltare personală)
- Actualizarea conținuturilor **(**corelarea temelor religioase cu provocările lumii contemporane: digitalizare, ecologie, drepturile omului, migrație, multiculturalitate, inteligența artificială)
- Dimensiunea interactivă și practică (implicare socială, voluntariat, utilizarea proiectelor interdisciplinare)
- Deschiderea spre dialog **(**formarea competenței de dialog interconfesional și intercultural; prezentarea comparativă a valorilor comune ale diferitelor tradiții religioase)
- Accent pe formarea caracterului și a autocunoașterii (dezvoltarea rezilienței, a inteligenței emoționale și spirituale; instrumente de reflecție personală -jurnal reflexiv, portofoliu spiritual).

Structura programei şcolare de *Morală Creștină* include, pe lângă nota de prezentare, următoarele elemente:

- Competențe generale;
- Competențe specifice şi exemple de activități de învățare;
- Conținuturi;
- Sugestii metodologice

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoştințe, abilități şi atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte diverse.

Competențele generale se referă la achizițiile pe care elevul le dobândeşte la disciplina *Morală Creştină* pe parcursul întregului ciclu liceal. Acestea au un dublu rol: pe de o parte, reflectă contribuția disciplinei la profilul de formare al absolventului şi, implicit, la dezvoltarea competențelor-cheie; pe de altă parte, structurează disciplina în funcție de profilul de formare.

Competențele specifice derivă din competențele generale şi reprezintă etape intermediare în dobândirea acestora, fiind formate pe parcursul unui an şcolar. Ele sunt adaptate nivelului de dezvoltare al elevilor, ghidează evaluarea performanțelor acestora şi oferă cadrul pentru organizarea demersului didactic. Ca etape ale formării competențelor generale, competențele specifice evidențiază progresia acestora de la un an de studiu la altul, contribuind treptat la dezvoltarea competenței generale. Derivarea lor presupune o diferențiere atentă a etapelor procesului de învățare, astfel încât, la finalul studiului disciplinei *Morală Creştină* elevii să fi dobândit competențele generale corespunzătoare.

Activitățile de învățare constituie contexte în care competențele specifice sunt dezvoltate, exersate şi consolidate. Ele au rol orientativ şi recomandativ pentru profesori, oferindu-le libertatea de a folosi exemplele propuse de programa şcolară, de a le completa sau de a le înlocui, astfel încât să adapteze procesul didactic la realitățile concrete ale clasei. În acest mod, crearea de parcursuri de învățare individualizate şi personalizate nu mai rămâne un simplu ideal, ci devine realizabilă prin metode şi modalități concrete de aplicare.

Conţinuturile învățării - sunt organizate pe domenii şi reprezintă achiziţii de bază prin care se urmăreşte formarea competentelor elevilor. La nivelul fiecărei clase, programa prezintă o ofertă curriculară care include aspecte de învățătura creştină**,** dialogul interreligios şi intercultural**,** formarea morală aplicată **şi** implicarea responsabilă în viața comunitară

Sugestiile metodologice oferă exemple de strategii didactice, repere pentru planificarea demersului didactic şi elemente pentru evaluarea continuă. Acestea includ recomandări privind desfăşurarea efectivă a procesului de predare-învățare-evaluare centrat pe formarea competențelor, exemple de strategii didactice care sprijină realizarea competențelor specifice, precum şi propuneri de abordare interdisciplinară şi integrată. În plus, acestea cuprind repere pentru evaluarea învățării, raportată la competențele urmărite, putând fi utilizate diverse forme, metode şi instrumente de evaluare.

Cadrele didactice sunt încurajate să planifice didactica pe baza competențelor, să adapteze activitățile la context şi să utilizeze metode variate de evaluare, cu accent pe progresul şi dezvoltarea elevului.

Pentru a asigura un cadru coerent în predarea *Moralei Creştine*, programa şcolară propune un set de elemente comune pentru toate cultele din România care au drept de predare a propriei religii în sistemul de învățământ: lista competențelor generale, o parte dintre competențele specifice şi o serie de exemple de activități de învățare şi partea generală a sugestiilor metodologice. Listele de competențe specifice şi de conținuturi sunt elaborate de către fiecare cult, permițând orientarea către teme relevante pentru fiecare dintre acestea.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

C.G.1	**Argumentarea biblică a învățăturilor *Moralei Creştine***
C.G.2	**Aplicarea în context personal, social şi misionar a *Moralei Creştine***
C.G.3	**Realizarea de conexiuni între cunoştinţele dobândite la *Morala Creştină* şi cele dobândite la alte discipline de învățământ**
C.G.4	**Colaborarea cu ceilalți pentru promovarea comuniunii în societate, prin respectarea valorilor religioase ale fiecărei persoane**

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG1. Argumentarea biblică a învățăturilor *Moralei Creștine*
C.S. 1.1. Identificarea caracteristicilor moralei creștine - realizarea de organizatoare grafice de diferite tipuri (de exemplu, tabele cronologice, scheme) pentru sistematizarea informațiilor referitoare la viața persoanelor biblice din Noul Testament - povestirea unor evenimente biblice „pas cu pas” pornind de la un cuvânt, simbol, pretext, utilizând tehnici interactive
C.S. 1.2. Argumentarea cu texte biblice a noțiunilor de morală creștină - exerciții de identificare pe hartă a locurilor sfinte precizate în temele studiate (de exemplu, Țara Sfântă, Nazaret, Betleem, Ierusalim, râul Iordan) - realizarea de tabele cronologice/ hărți conceptuale/ scheme pentru sistematizarea informațiilor referitoare la viața și activitatea Domnului Isus Hristos
C.S. 1.3. Analizarea Decalogului și a Fericirilor - exerciții de identificare a ordinii logice și cronologice a evenimentelor din viața lui Isus Hristos, evidențiate în evanghelia după Matei - prezentarea textelor unor cântări, în paralel cu prezentarea momentelor importante din viața Mântuitorului

CG2. Aplicarea în context personal, social şi misionar a *Moralei Creştine*
C.S. 2.1. Evidențierea necesității aplicării noțiunilor morale - prezentarea textelor unor cântări, în paralel cu prezentarea momentelor importante din viaţa Mântuitorului -exerciţii de utilizare a termenilor specifici (de exemplu, pildă, templu, învăţătură, rugăciune, post, milostenie, iubire, credinţă, fapte bune, minune) în diferite contexte de comunicare şi cu diferite sensuri (de exemplu, completarea de text lacunar, alcătuire de eseuri)
C.S. 2.2. Argumentarea din punct de vedere biblic, social și eclesiastic a necesității trăirii morale - redactarea de texte (de exemplu, elaborarea de scurte povestiri; continuarea unei povestiri cu titlu dat sau cu titlu la alegere, pe baza unui plan de idei; redactare de mesaje, scrisori, rugăciuni simple) în care să fie descrise sentimente şi trăiri personale, în legătură cu tema
C.S. 2.3. Utilizarea adecvată a termenilor specifici moralei creștine - analizarea semnificaţiei cererilor din rugăciunea „Tatăl nostru”, cu sprijinul profesorului

CG3. Realizarea de conexiuni între cunoştinţele dobândite la Morala Creştină şi cele dobândite la alte discipline teologice
C.S. 3.1. Valorificarea învățăturilor Scripturii în diferite comentarii, eseuri realizate la alte discipline de studiu - analizarea mesajului moral-religios din pildele Domnului Isus Cristos, din perspectiva modelelor spirituale (de exemplu, Pilda vameşului şi a fariseului, Pilda celor doi datornici) - realizarea de caracterizări ale unor personaje biblice sau din texte literare, din perspectiva unei virtuţi/valori reprezentative (de exemplu, Ioan Botezătorul – curajul; Simeon – speranţa; Iosif – bunătatea; Magii – dărnicia; Apostolii – credinţa)
C.S. 3.2. Evidențierea trăsăturilor de caracter necesare trăirii creștine, regăsite în cuvântările Domnului Isus - exerciţii de utilizare a termenilor specifici (de exemplu, pildă, înțelepciune, templu, rugăciune, post, milostenie, iubire, credinţă, minune) în diferite contexte de comunicare şi cu diferite sensuri (de exemplu, completarea de text lacunar, alcătuire de enunţuri) - identificarea unor teme sau motive vechi-testamentare în anumite creaţii culturale, clasice sau contemporane, cu sprijinul profesorului
C.S. 3.3. Identificarea unor personaje biblice care au avut o trăire morală exemplară - exerciţii de argumentare a unei opinii personale referitoare la teme de morală religioasă abordate în activitatea din clasă, utilizând metode şi tehnici diverse (ex. alegere dual/ multiplă; tehnici interactive) - prezentarea textelor unor cântări și poezii, în paralel cu prezentarea momentelor importante din viaţa Mântuitorului

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Introducere	1.1. Obiectul moralei creştine. Biblia şi sistemul de valori creştine 1.2. Morala creştină şi alte sisteme de morală. Importanța teologiei morale
2.Factori care determină trăirea morală	2.1. Sursa moralei – Dumnezeu. Exemplul moralei – Isus Hristos. Păzitorul moralei – Duhul Sfânt 2.2. Esenţa moralei – Dragostea. Puterea moralei – Rugăciunea
3. Lupta pentru păstrarea moralei creştine	3.1. Duşmanul moralității – Satana. Armele duşmanului – mândria, rebeliunea, frica. Scopul duşmanului – dominarea, intimidarea, manipularea
4. Legea morală a Bibliei şi legile civile	4.1. Conştiința morală. Educația conştiinței morale. Libertatea voinței şi respectarea moralei
5. Problema vieții şi a morții	5.1. Faptele morale şi importanța lor. Păcatul, cauze, efecte 5.2.Datoria față de propriul trup. Uciderea, avortul, eutanasia
6. Drepturile omului şi respectarea lor	6.1. Etica drepturilor omului. Libertatea constiinţei 6.2. Morala creştină şi sexualitatea
7. Morala individuală	7.1. Însuşirile caracterului creştin: dragostea, bucuria, pacea, îndelunga răbdare, bunătatea, facerea de bine, credincioşia, blândeţea, înfrânarea poftelor 7.2. Proprietatea şi respectarea ei. Cumpătarea. Munca, atitudinea față de muncă. Sărăcia, bogăția 7.3. Caracterul creştin: credința, limbajul, aspectul fizic 7.4. Datoria creştinului față de Creație
8. Morala socială	8.1. Relația cu semenii. Respectul şi compasiunea 8.2. Familia şi importanța ei. Datoria față de familie. Relația creştinului cu biserica 8.3. Patriotismul în viziunea moralei creştine 8.4. Creştinismul în contextual pluralității religiilor, toleranța religioasă 8.5. Provocarea societății: integrarea, anturajul, influența massmediei 8.6. Discriminarea rasială, economică şi socială

SUGESTII METODOLOGICE

Sugestiile metodologice oferă repere esențiale pentru proiectarea, organizarea şi desfăşurarea eficientă a activităților de predare-învățare-evaluare în cadrul orelor de *Morală Creştină* la liceu. Acestea vizează sprijinirea cadrului didactic în personalizarea demersului educațional, prin integrarea unor metode didactice moderne, interactive și adaptate la profilul generației actuale de elevi, inclusiv prin dezvoltarea competențelor digitale.

Programa școlară actuală pentru disciplina *Morală Creştină* promovează o învățare centrată pe elev, care accentuează implicarea activă a elevului în procesul de învățare, contextualizarea conținuturilor religioase în realități de viață concrete, dimensiunea socială a învățării – cooperare, colaborare, empatie, responsabilizarea elevilor în raport cu propria dezvoltare morală, spirituală și civică şi dezvoltarea competențelor digitale și media, esențiale pentru învățarea secolului XXI.

A. Strategii didactice – revalorizări ale metodelor tradiționale, noi abordări

Pentru a atinge finalitățile educaționale specifice liceului și a forma competențe relevante, este necesară utilizarea unor metode variate, care îmbină gândirea critică, creativitatea, reflecția şi tehnologia. Prezentăm sintetic o listă cu metode tradiţionale şi moderne, respectiv cu metode care valorizează/ formează competenţe digitale, care pot fi utilizate în ora de *Morală Creștină*.

1. Metode tradiţionale şi moderne

- Explicaţia şi prelegerea narativă – Asigură prezentarea coerentă a temelor teologice, adaptată la nivelul de înțelegere al elevilor; este potrivită în activitățile care vizează analiza de texte biblice, patristice etc.
- Conversaţia euristică – Stimulează gândirea elevilor, prin întrebări bine formulate, conducând la descoperirea personală a adevărurilor religioase; este o metodă care se poate aplica în activități de prezentare a unor concepte religioase.
- Lectura explicativă şi interpretarea textului biblic – Facilitează învățarea la *Morală Creștină*, cu accent pe înțelegerea termenilor specific, semnificația morală și aplicabilitatea în viața cotidiană, fundamentată biblic.
- Studiul de caz – Îi ajută pe elevi să analizeze şi să dea răspunsuri din perspectiva moralei creştine la situaţii etice complexe (avort, eutanasie, dreptate socială), pornind de la experiența lor de viață sau de la diferite evenimente și problematici sociale.
- Portofoliul tematic – Dezvoltă capacitatea elevilor de efort pentru rezolvarea unei teme mai complexe, autonomia în învățare, abilitățile de colaborare și capacitatea de autoevaluare. Elevii adună pe parcursul semestrului reflecții personale, analize de texte religioase, recenzii de filme cu tematică religioasă etc.
- Eseul argumentativ – Elevii exersează exprimarea opiniilor și formularea de argumente coerente cu privire la diferite evenimente din viața cotidiană sau la teme mai complexe precum: „Este credința compatibilă cu știința?”, „Ce înseamnă libertatea religioasă în societatea de azi?”
- Dezbaterea de tip academic (Oxford-style) – Favorizează gândirea critică, argumentarea, empatia intelectuală.
- Lectura comparativă – Dezvoltă spiritul analitic și interconectarea cunoștințelor, prin compararea unor texte religioase cu texte literare sau filosofice pe teme comune (ex. iubirea, suferința, mântuirea).

2.Metode care sprijină dezvoltarea de competențe digitale

Predarea *Moralei Creștine* în liceu trebuie să se racordeze la realitatea digitală a elevilor, oferindu-le un cadru în care să-și dezvolte atât gândirea morală, cât și competențele digitale. Iată câteva metode recomandate:

- WebQuest religios – Elevii investighează teme folosind surse online credibile. Rezultatul poate fi prezentat sub formă de infografice, prezentări sau postere digitale.
- Crearea de conținut digital – Elevii realizează podcasturi, videoclipuri scurte, prezentări interactive sau materiale vizuale pe teme religioase. Exemple: un vlog despre semnificația unei sărbători, un tutorial despre rugăciune, un interviu cu un preot/localnic implicat în comunitate.
- Utilizarea platformelor educaționale Google Classroom, Moodle sau Padlet pentru organizarea materialelor și a activităților.
- Quiz-uri interactive (Kahoot, Quizizz) – Pot fi utilizate pentru recapitulare sau evaluare dar și pentru momentele de captare a atenției la începutul unei activități.
- Crearea unui blog tematic – Poate fi planificată realizarea unui blog al clasei, unde elevii postează reflecții, eseuri, impresii din excursii religioase, recenzii de filme/documentare. Se dezvoltă competențe media, digitale și de scriere argumentativă.
- Tururi virtuale și realitate augmentată.
- Proiecte colaborative online – Elevii din clase sau școli diferite colaborează online pe o temă moral-religioasă. Se pot realiza e-book-uri, colecții de rugăciuni sau mărturii ale tinerilor despre credință.

3. Metode pentru dezvoltarea competențelor verzi

În învățătura creștină, lumea creată este darul lui Dumnezeu, iar omul are o vocație de păstrător al creației. Educația religioasă poate cultiva în elevi iubirea față de creație ca formă de iubire față de Dumnezeu, conștientizând că distrugerea naturii nu este doar o problemă ecologică, ci și una spirituală: o ruptură a comuniunii cu Dumnezeu, cu semenii și cu lumea. În formarea competenţelor verzi prin disciplina *Morală Creştină*, pot fi utilizate următoarele metode:

• **Lectura biblică interactivă (cu aplicații digitale)**

Folosind aplicația RoBible sau fișe interactive create în Wordwall / Google Forms, elevii pot identifica: texte biblice referitoare la creaţie, porunci despre protejarea creației, virtuţi precum: cumpătarea, milostenia, recunoştinţa, smerenia etc. De asemenea, pot realiza o colecție de versete și învățături biblice care fundamentează ecologia creștină.

• **Dezbateri teologice cu tematică ecologică**

Elevii pot fi implicați în dezbateri în care să argumenteze din perspectivă religioasă, cu citate din Scriptură, teme precum: „Poluarea – un nou păcat al omului modern?”, „Mai putem vorbi despre sfințirea creației într-o lume industrializată?”, „Cum putem trăi creștinește în armonie cu natura?”

• **Rugăciunea și meditația religioasă**

Elevii pot analiza textul Psalmilor 103 şi 148 şi pot rosti/audia fragmente din aceştia. Pot medita la frumuseţea şi perfecţiunea creaţiei în urma vizionării unor documentare din mediul online sau create de ei.

• **Învățarea prin proiecte**

Elevii pot realiza în echipă proiecte multimedia interdisciplinare (prezentare, afiș, mini-documentar sau site) cu teme precum: „Virtuțile creștinului ecologist”, „Cumpătarea creștină – echilibru între dar și responsabilitate” etc.

• **Învățarea prin Podcast religios**

Elevii pot crea un podcast religios (cu sprijinul profesorului) în care discută teme precum: „Ce spune Biblia despre grijă față de natură?”, „Cum se împacă dezvoltarea cu sfințenia?”, „De ce consumismul este o problemă spirituală?” etc. prin care se încurajează gândirea critică și exprimarea valorilor religioase în limbaj actual. Pot fi invitate diferite persoane: pastori, profesori universitari, ecologişti creştini etc.

• **Învățarea prin implicare în comunitate (*Service learning* religios)**

Elevii pot fi implicați în: acțiuni de voluntariat ecologic, campanii de informare cu mesaje creștine (ex: „Creația este darul lui Dumnezeu, nu locul nepăsării noastre!”, „Cumpătarea începe cu inima milostivă” etc.), organizarea unei întâlniri pentru protejarea mediului (în cadrul unor parteneriate Şcoală-Familie-Biserică).

Prin diversificarea metodelor didactice și adaptarea lor la contextul actual, ora de *Morală Creștină* devine un spațiu privilegiat în care elevii învață să înțeleagă corect valorile morale și rolul acestora în dezvoltarea personală și socială, să trăiască autentic și să acționeze responsabil, își dezvoltă echilibrul interior și emoțional în lumina credinței, să exerseze competențe digitale și sociale esențiale pentru lumea contemporană, să își afirme identitatea spirituală, valorile și apartenența la comunitatea de credință.

B. Abordarea conținuturilor

Abordarea conținuturilor presupune o atitudine flexibilă a profesorului de *Morală Creștină*, prin accentul pus pe: valorificarea experiențelor de viață ale elevilor; accentuarea caracterului aplicativ al conținuturilor, creând contexte semnificative de învățare pentru viața reală; abordări diferențiate ale conținuturilor învățării, în acord cu experiențele elevilor şi cu contextul social în care trăiesc aceştia; realizarea de conexiuni între Morală creștină şi alte discipline de studiu.

Conținuturile propuse în programa şcolară nu reprezintă teme de lecții, ci unități tematice. Numărul de teme pe parcursul unui an şcolar permite: abordarea unor conținuturi pe parcursul mai multor ore, în funcție de complexitatea acestora, de nivelul clasei de elevi, de particularitățile comunității; abordarea unor teme sau aspecte suplimentare, cu rol de adaptare a orei de *Morală Creștină* la specificul clasei de elevi/a comunității.

Ordinea abordării conținuturilor nu este una prestabilită prin programa şcolară. Profesorul are libertatea de a planifica în manieră personalizată ordinea în care va prezenta temele, în acord cu logica firească a domeniului şi cu specificul vieții religioase a comunității, precum și în relație cu teme de la alte discipline de studiu.

În abordarea conținuturilor se pot utiliza elemente de tip predominant confesional, recomandate a fi abordate pe parcursul studiului. Acestea nu vor fi analizate ca unități de conținut de sine stătătoare, ci vor constitui modalități de exemplificare a temelor anterior menționate.

C. Contexte şi medii de învățare

Ora de *Morală Creștină*, în învățământul liceal, trebuie să răspundă nu doar nevoii de formare morală și spirituală, ci și realităților unei educații moderne, orientate spre dezvoltarea integrală a elevului. În acest sens, este necesară folosirea unor contexte și medii de învățare variate, care să susțină învățarea activă și colaborativă, formarea competențelor, echilibrul emoțional și spiritual al elevilor, legătura cu comunitatea și viața reală

1. Spații educaționale

– Săli cu aranjamente flexibile – mobilă ușor de reconfigurat, pentru lucru individual, în perechi sau în grupuri. Astfel, se poate trece de la predare frontală la activități colaborative.

– Colțuri de liniște și reflecție – spații special amenajate în clasă, care oferă elevilor un cadru intim și liniștit pentru reculegere, rugăciune personală, meditație sau exprimarea gândurilor și emoțiilor într-un jurnal personal. Pot fi folosite la începutul orei sau pentru activități de autocunoaștere.

– Cabinetul de Teologie, spații destinate realizării de afișe, colaje sau prezentări tematice, în care elevii își pot exprima creativ viziunea asupra valorilor creștine.

– Biserica şi centrele educative de lângă acestea, ce oferă un loc pentru rugăciune şi meditaţie, dar şi spaţii de activităţi curriculare şi extracurriculare de diferite tipuri

2. Învățare combinată (fizică și digitală)

– Învățare mixtă – combinarea lecțiilor desfășurate în clasă cu activități online. De exemplu: temele pot fi trimise prin platforme educaționale, iar elevii pot urmări materiale video sau audio religioase ca suport pentru reflecții sau dezbateri.

– Învățare în secvențe de format scurt – utilizarea de materiale digitale scurte (video, citate, versete, imagini cu mesaje morale) pentru a declanșa discuții sau pentru a oferi elevilor „pastile de înțelepciune” creștină ușor de reținut.

3. Învățarea prin utilizarea realității virtuale (VR) și augmentate (AR)

– Vizite virtuale – folosirea tehnologiei pentru vizitarea biserici penticostale, fără a ieși din clasă. Aceste experiențe pot fi completate cu activități de cercetare, prezentări sau reflecții scrise.

– Simulări și reconstituiri – folosirea aplicațiilor care reconstituie evenimente biblice, epoci istorice, pentru ca elevii să înțeleagă mai profund contextul religios și mesajul spiritual al acestor momente.

4. Învățare personalizată și adaptată

– Trasee personalizate de învățare – profesorul poate crea activități diferențiate în funcție de nevoile, nivelul și interesele elevilor, de specificul experienței religioase a acestora.

– Accesibilitate pentru toți elevii – folosirea diverselor forme de exprimare (scris, vorbit, desenat, înregistrări audio), astfel încât fiecare elev să-și poată exprima ideile și trăirile religioase într-un mod autentic și accesibil.

5. Învățare prin colaborare și implicare comunitară

– Proiecte în echipă sau în parteneriat cu alte școli – realizarea de activități comune pe teme religioase sau morale.

– Campanii educative sau sociale – elevii pot organiza acțiuni caritabile, expoziții sau campanii în cadrul școlii sau al comunității, promovând valorile creștine precum solidaritatea, iertarea sau respectul față de aproapele.

6. Practici cu rol spiritual și emoțional

– Momente de rugăciune sau liniște – la începutul sau finalul orei, pot fi introduse scurte momente de rugăciune, tăcere meditativă sau ascultare a unei reflecții audio cu mesaj religios.

– Lectură religioasă ghidată – citirea unor texte religioase sau morale urmată de reflecții personale, scrise sau în grup. Se pot folosi fragmente din Biblie, autori contemporani sau mărturii de credință.

– Scrierea duhovnicească – activități precum „Scrisoare către Dumnezeu”, „Jurnalul sufletului” sau „Gândul zilei”, prin care elevii își pot exprima trăirile interioare, dorințele, mulțumirile sau întrebările existențiale.

7. Inteligența artificială ca facilitator al învățării (sub îndrumarea profesorului)

– Elevii utilizează aplicații bazate pe inteligență artificială pentru a explora conținuturi religioase, sub îndrumarea profesorului.

– AI oferă explicații suplimentare, exemple, sinteze sau definiții pentru o mai bună înțelegere a temelor studiate.

– Profesorul ghidează activitatea, stabilește obiective clare și monitorizează modul în care elevii folosesc AI.

– AI sprijină învățarea personalizată, oferind feedback și resurse adaptate ritmului fiecărui elev.

– Elevii pot folosi AI pentru a formula întrebări, crea prezentări, reflecta asupra valorilor morale și religioase.

Prin valorificarea acestor contexte și medii de învățare, elevul este plasat în centrul procesului educațional, ca participant activ, nu doar receptor de informații, se formează nu doar competențe cognitive, ci şi dimensiunea emoțională și spirituală a elevului, se creează o legătură între tradiție și inovație, între valorile perene ale credinței și cerințele societății actuale. Astfel, *Morala Creștină* devine o disciplină vie, ancorată în realitate, cu impact formator asupra caracterului, atitudinilor și alegerilor personale.

D. Aspecte privind evaluarea

1. Relația organică predare-învățare-evaluare

În cadrul orei de *Morală Creștină* la liceu, evaluarea este strâns legată atât de învățare, cât și de predare, constituind împreună un sistem coerent și dinamic. Evaluarea nu trebuie privită ca o activitate separată, ci ca un proces continuu, integrat în întregul parcurs educațional, care oferă feedback valoros pentru elev, dar și pentru profesor. Această relație organică implică:

- adaptarea strategiilor de predare în funcție de nevoile identificate ca urmare a evaluărilor inițiale, de parcurs, finale;

- orientarea învățării către formarea de competențe reale, nu doar acumularea de cunoștințe;

- motivarea elevului, prin recunoaşterea progresului său şi prin valorizarea reflecției personale;

Evaluarea contribuie astfel la formarea și dezvoltarea competențelor specifice ale disciplinei *Morală Creștină*, la îmbunătățirea continuă a predării și a învățării, prin adaptarea conținuturilor și metodelor la nivelul real al clasei, prin sprijinirea elevului în procesul de autocunoaștere și asumare a valorilor creștine.

2. Evaluarea ca mijloc de motivație și reglare

La liceu, evaluarea va accentua două funcţii esenţiale ale evaluării: funcţia de reglare şi funcţia motivaţională.

Evaluarea oferă profesorului feedback cu privire la eficiența metodelor folosite, la înțelegerea conceptelor și valorilor de către elevi, la necesitatea de adaptare sau reluare a unor conținuturi, respectiv la progresul fiecărui elev.

Din perspectiva elevului, aflat în etapa consolidării identității și a asumării valorilor personale, evaluarea trebuie să valorizeze progresul personal al acestuia, să încurajeze implicarea lui activă și autentică, să pună accent pe responsabilitate și autocunoaștere, respectiv să susțină decizia informată privind continuarea studiilor sau alegerea unei direcții vocaționale/ profesionale.

3. Metodologia evaluării

a) Evaluare tradițională (sumativă și formativă), prin:

- teste scrise (cu itemi obiectivi și subiectivi);
- evaluări orale structurate (răspunsuri argumentate, eseuri).
- verificarea învățării prin întrebări și activități de consolidare la finalul unităților de învățare.

b) Metode moderne/ alternative de evaluare

- portofoliul personal – colectare de reflecții, eseuri, jurnale spirituale, fișe de activitate, proiecte și produse creative realizate în timp;
- proiectul tematic – individual sau în grup, cu teme relevante din programa de *Morală Creștină*, ce implică documentare, aplicare practică și prezentare argumentată;
- autoevaluarea ghidată – prin fișe sau jurnale de reflecție, elevii sunt invitați să evalueze ce au înțeles, cum s-au raportat emoțional și ce valori au interiorizat;
- observarea sistematică – a participării, a implicării în discuții și dezbateri, a comportamentului și atitudinilor exprimate în contexte de învățare;
- evaluarea produselor de învățare – afişe, prezentări, creații artistice sau digitale cu conținut moral-religios;
- studii de caz și rezolvarea de dileme morale – permit evaluarea capacității elevului de a analiza critic, de a formula judecăți morale și de a aplica valorile creștine în situații reale;
- activități practice – implicarea elevilor în acțiuni cu caracter moral, filantropic sau spiritual, care pot fi ulterior evaluate prin jurnal de reflecție, discuții sau portofoliu.

c) Metode care valorifică competențele digitale și interdisciplinare

- proiecte realizate cu ajutorul tehnologiei: prezentări, materiale video, podcasturi tematice;
- portofolii digitale: organizarea materialelor pe platforme educaționale (ex. Google Classroom, Moodle);

4. Valorificarea progresului individual

În centrul procesului evaluativ rămâne progresul elevului, nu comparația între elevi. Astfel, se va urmări cum evoluează fiecare elev din punct de vedere cognitiv, afectiv și spiritual, cum își dezvoltă capacitatea de a reflecta, a decide, a ierta, a fi solidar, în ce măsură valorile creștine devin parte a identității personale.

E. Adaptarea procesului de predare-învățare-evaluare la specificul diferitelor grupuri de elevi

În cadrul orelor de *Morală Creștină*, este esențială adaptarea strategiilor didactice, a conținuturilor și a modalităților de evaluare pentru a răspunde nevoilor diverse ale elevilor, în special ale celor cu cerințe educaționale speciale (CES) și/sau dizabilități. Acest demers implică utilizarea unor metode active, centrate pe elev, care să stimuleze participarea, empatia și reflecția personală, precum și personalizarea sarcinilor de lucru în funcție de ritmul și stilul de învățare al fiecărui elev. Materialele didactice pot fi adaptate vizual, auditiv sau tactil, în funcție de tipul dizabilității, iar evaluarea trebuie să fie continuă, formativă, oferind feedback constructiv și încurajând progresul individual. Colaborarea cu profesorii de sprijin, consilierul școlar și familia este, de asemenea, un element-cheie pentru integrarea eficientă a elevilor cu CES în activitățile de la clasă, asigurând un climat incluziv și valorificând potențialul fiecărui elev.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Grad didactic/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
CĂTANĂ SPERANȚA DOINA	PROFESOR, GRAD I	Liceul Teologic Penticostal „Logos”, Timișoara, Timiș
GRIGORAȘ LIANA LĂCRĂMIOARA	PROFESOR, GRAD I, DOCTOR	Liceul Teologic Penticostal „Logos”, Timișoara, Timiș

RESPONSABILI/COORDONATORI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
ZĂBAVĂ MIHAELA	Consilier CNCE	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare	Responsabil CNCE
PÎSLARU CĂTĂLIN	Inspector general MEC	Ministerul Educației și Cercetării	Responsabil MEC
CĂTANĂ GHEORGHE	Consilier pe probleme de învățământ	Cultul Creștin Penticostal	Coordonator științific

RESPONSABILI/COORDONATORI/COLABORATORI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
GRIGORAȘ LIANA LĂCRĂMIOARA	Director	Liceul Teologic Penticostal „Logos”, Timișoara, Timiș	Responsabil din partea cultului

Anexa nr. 151

Programa școlară pentru disciplina

Evanghelogie
Cultul Penticostal

Clasa a X-a

Curriculum de specialitate (CS)

Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea teologie penticostală

Învățământ liceal

- 2026 -

Anexa nr. 151
Programa școlară pentru disciplina *Evanghelogie,*
Cultul Penticostal, clasa a X-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profil teologic, specializarea teologie penticostală*

NOTĂ DE PREZENTARE

Prezenta programă școlară completează curriculumul pentru disciplina *Evanghelogie*, Cultul Creştin Penticostal, cu aplicare pentru clasele din învățământul liceal, filiera vocațională, profil teologic, specializarea teologie penticostală, forma cu frecvență zi, începând cu anul școlar 2026-2027. Pentru această categorie de clase, conform planurilor-cadru pentru învățământul liceal, forma cu frecvență zi, aprobate ca anexe la OMEC nr. 4350/2025, studiul disciplinei are următoarea alocare orară săptămânală, defalcată pe segmentul trunchi comun (TC):

An de studiu	Clasa a IX-a	Clasa a X-a	Clasa a XI-a	Clasa a XII-a
Tip segment curricular	CS	CS	CS	CS
Nr. săptămânal de ore	-	1	-	-

Programa școlară se elaborează în concordanță cu:

- *Legea învățământului preuniversitar* nr. 198/2023;
- *Recomandările Consiliului Uniunii Europene* (2018) privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții;
- *Repere pentru proiectarea, actualizarea și evaluarea Curriculumului național. Cadrul de referință al Curriculumului național*, aprobat prin OME nr. 3239/2021;
- *Profilul de formare al absolventului*, aprobat prin OME nr. 6731/2023;

Aceste documente stabilesc cadrul de dezvoltare al competențelor-cheie și al profilului de formare al absolventului de liceu, competențe la a căror formare contribuie și disciplina *Evanghelogie*.

Programa disciplinei *Evanghelogie* este elaborată potrivit modelului de proiectare curriculară centrat pe competențe. Construcția programei este realizată astfel încât să contribuie la dezvoltarea profilului de formare al elevului din ciclul liceal, care descrie aşteptările exprimate față de elev la sfârşitul învățământului liceal, prin raportare la cerințele exprimate în Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023, precum şi prin raportare la caracteristicile de dezvoltare ale elevilor.

Prin *Evanghelogie,* absolventul de liceu își dezvoltă identitatea personală și conștiința de sine**,** fundamentate pe valori spirituale și morale; demonstrează comportamente etice și responsabile**,** aplicabile în viața personală, socială și profesională; manifestă respect față de diversitate și disponibilitate pentru dialog constructiv; își consolidează cultura generală prin înțelegerea impactului religiei asupra civilizației și culturii universale; exersează capacitatea de reflecție critică și discernământ moral, esențiale pentru luarea deciziilor; s**e** implică activ în comunitate, asumând valori de solidaritate, cooperare și responsabilitate civică.

Disciplina valorifică achizițiile formate în ciclul gimnazial, unde elevii au dobândit primele noțiuni de cultură religioasă, de morală și de raportare la valorile comunității. La liceu, accentul se mută de la acumularea de cunoștințe de bază la dezvoltarea competențelor de reflecție critică, discernământ moral și responsabilitate socială**.** Progresul vizează consolidarea unei identități personale asumate, pregătirea pentru viața adultă și integrarea valorilor spirituale în contexte sociale, culturale și profesionale mai complexe.

Este complementară cu disciplinele socio-umane prin perspectiva valorică și spirituală asupra omului și societății. Are caracter interdisciplinar, favorizând proiecte comune cu literatura, arta, științele sociale și educația civică.

Elemente de noutate pe care le aduce programa:

- Orientare spre competențe transversale **(**educația pentru cetățenie democratică, educația pentru viață, dezvoltare personală)
- Actualizarea conținuturilor **(**corelarea temelor religioase cu provocările lumii contemporane: digitalizare, ecologie, drepturile omului, migrație, multiculturalitate, inteligența artificială)
- Dimensiunea interactivă și practică (implicare socială, voluntariat, utilizarea proiectelor interdisciplinare)
- Deschiderea spre dialog **(**formarea competenței de dialog interconfesional și intercultural; prezentarea comparativă a valorilor comune ale diferitelor tradiții religioase)

- Accent pe formarea caracterului și a autocunoașterii (dezvoltarea rezilienței, a inteligenței emoționale și spirituale; instrumente de reflecție personală -jurnal reflexiv, portofoliu spiritual).

Structura programei şcolare de *Evanghelogie* include, pe lângă nota de prezentare, următoarele elemente:

- Competențe generale;
- Competențe specifice şi exemple de activități de învățare;
- Conținuturi;
- Sugestii metodologice

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoştințe, abilități şi atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte diverse.

Competențele generale se referă la achizițiile pe care elevul le dobândeşte la disciplina *Evanghelogie* pe parcursul întregului ciclu liceal. Acestea au un dublu rol: pe de o parte, reflectă contribuția disciplinei la profilul de formare al absolventului şi, implicit, la dezvoltarea competențelor-cheie; pe de altă parte, structurează disciplina în funcție de profilul de formare.

Competențele specifice derivă din competențele generale şi reprezintă etape intermediare în dobândirea acestora, fiind formate pe parcursul unui an şcolar. Ele sunt adaptate nivelului de dezvoltare al elevilor, ghidează evaluarea performanțelor acestora şi oferă cadrul pentru organizarea demersului didactic. Ca etape ale formării competențelor generale, competențele specifice evidențiază progresia acestora de la un an de studiu la altul, contribuind treptat la dezvoltarea competenței generale. Derivarea lor presupune o diferențiere atentă a etapelor procesului de învățare, astfel încât, la finalul studiului disciplinei *Evanghelogie* elevii să fi dobândit competențele generale corespunzătoare.

Activitățile de învățare constituie contexte în care competențele specifice sunt dezvoltate, exersate şi consolidate. Ele au rol orientativ şi recomandativ pentru profesori, oferindu-le libertatea de a folosi exemplele propuse de programa şcolară, de a le completa sau de a le înlocui, astfel încât să adapteze procesul didactic la realitățile concrete ale clasei. În acest mod, crearea de parcursuri de învățare individualizate şi personalizate nu mai rămâne un simplu ideal, ci devine realizabilă prin metode şi modalități concrete de aplicare.

Conţinuturile învățării - sunt organizate pe domenii şi reprezintă achiziții de bază prin care se urmăreşte formarea competentelor elevilor. La nivelul fiecărei clase, programa prezintă o ofertă curriculară care include aspecte de învățătura creştină**,** dialogul interreligios şi intercultural**,** formarea morală aplicată **şi** implicarea responsabilă în viața comunitară

Sugestiile metodologice oferă exemple de strategii didactice, repere pentru planificarea demersului didactic şi elemente pentru evaluarea continuă. Acestea includ recomandări privind desfăşurarea efectivă a procesului de predare-învățare-evaluare centrat pe formarea competențelor, exemple de strategii didactice care sprijină realizarea competențelor specifice, precum şi propuneri de abordare interdisciplinară şi integrată. În plus, acestea cuprind repere pentru evaluarea învățării, raportată la competențele urmărite, putând fi utilizate diverse forme, metode şi instrumente de evaluare.

Cadrele didactice sunt încurajate să planifice didactica pe baza competențelor, să adapteze activitățile la context şi să utilizeze metode variate de evaluare, cu accent pe progresul şi dezvoltarea elevului.

Pentru a asigura un cadru coerent în predarea *Evanghelogie*, programa şcolară propune un set de elemente comune pentru toate cultele din România care au drept de predare a propriei religii în sistemul de învățământ: lista competențelor generale, o parte dintre competențele specifice şi o serie de exemple de activități de învățare şi partea generală a sugestiilor metodologice. Listele de competențe specifice şi de conținuturi sunt elaborate de către fiecare cult, permițând orientarea către teme relevante pentru fiecare dintre acestea.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

C.G.1	**Exprimarea identității religioase prin cunoaşterea şi utilizarea Evangheliilor pentru înțelegerea vieții şi activității Domnului Isus Hristos.**
C.G.2	**Aplicarea şi analizarea învățăturilor Evangheliei, în vederea formării de deprinderi practice în activitatea socială şi misionară.**

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ŞI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG1. Exprimarea identității religioase prin cunoaşterea şi utilizarea Evangheliilor pentru înțelegerea vieții şi activității Domnului Isus Hristos.
1.1. Recunoaşterea şi sintetizarea textelor care vorbesc despre viața Domnului Isus

- exerciţii de identificare a ordinii logice şi cronologice a evenimentelor din viaţa lui Isus Hristos, prin tehnici variate (de exemplu, ordonare, numerotare, eliminare, grupare) - prezentarea textelor unor cântări, în paralel cu prezentarea momentelor importante din viaţa Mântuitorului
1.2. Identificarea și utilizarea activităților Mântuitorului din textele evangheliilor - prezentarea textelor unor cântări, în paralel cu prezentarea momentelor importante din viaţa Mântuitorului - redactarea de texte (de exemplu, elaborarea de scurte povestiri; continuarea unei povestiri cu titlu dat sau cu titlu la alegere, pe baza unui plan de idei; redactare de mesaje, scrisori, rugăciuni simple) în care să fie descrise sentimente şi trăiri personale, în legătură cu tema
1.3. Aplicarea și analizarea învățăturilor de credință și morale din cuvântările Domnului Isus - exerciţii de identificare, în diferite contexte de comunicare, a termenilor învăţaţi (de exemplu, subliniere, încercuire, bifare, transcriere, selectare)
1.3. Argumentarea importanței învățăturilor practice în trăirea creștină - exerciţii de utilizare a termenilor specifici (de exemplu, pildă, templu, învăţătură, rugăciune, post, milostenie, iubire, credinţă, fapte bune, minune) în diferite contexte de comunicare şi cu diferite sensuri (de exemplu, completarea de text lacunar, alcătuire de eseuri)

CG2. Aplicarea și analizarea învățăturilor Evangheliei, în vederea formării de deprinderi practice în activitatea socială și misionară.
2.1. Evaluarea relevanței învățăturilor evanghelice pentru viața personală și comunitară - analizarea mesajului moral-religios din pildele Domnului Isus Hristos, din perspectiva modelelor spirituale (de exemplu, Pilda vameşului şi a fariseului, Pilda celor doi datornici) - realizarea de caracterizări ale unor personaje biblice sau din texte literare, din perspectiva unei virtuţi/ valori reprezentative (de exemplu, Ioan Botezătorul – curajul; Simeon – speranţa; Iosif – bunătatea; Magii – dărnicia; Apostolii – credinţa)
2.2. Argumentarea importanței învățăturilor practice în trăirea creștină - participarea la discuţii de grup despre modalităţile în care se poate aplica porunca iubirii în relaţia cu colegi sau alţi copii aflaţi în situaţii speciale (de exemplu, copii cu dizabilităţi, copii care au părinţii în străinătate, copii orfani, copii aflaţi în situaţia de abandon şcolar) - implicarea în rezolvarea unor situaţii problemă care apar în clasă sau în şcoală, cu respectarea regulilor de comportament religios-moral, însoţită de reflecţia asupra acestora (de exemplu, „Ce ai face dacă…”, „Ce s-ar întâmpla dacă…”)
2.3. Colaborarea pentru promovarea comuniunii și a valorilor creștine în școală și comunitate - povestirea unor întâmplări din viaţa proprie sau a semenilor, în care au aplicat învăţăturile dobândite la ora de evanghelogie (de exemplu, credinţa, iertarea, rugăciunea, recunoştinţa, milostenia, păstrarea sănătăţii, dorinţa de transformare a vieţii) - realizarea efectivă a unor activităţi cu caracter social-filantropic pentru membrii comunităţii

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Introducere	Prezentarea disciplinei
2. Contextul nașterii Mântuitorului	1.1 Situația politică și socială a lumii în perioada nașterii lui Isus. 1.2 Condițiile care au pregătit venirea în lume a lui Isus.
3. Evanghelia domnului Isus Cristos; cei patru evangheliști	2.1 Cele patru evanghelii – generalități, raportul dintre ele, evangheliile sinoptice 2.2 Evanghelia după Matei 2.3 Evanghelia după Marcu 2.4 Evanghelia după Luca 2.5 Evanghelia după Ioan
4. Viața și activitatea Domnului Isus	3.1 Naşterea Domnului Isus Hristos, copilăria şi tinereţea lui Isus Hristos 3.2 Botezul și ispitirea Domnului Isus, activitatea mesianică
5. Ultimele evenimente din viața Domnului Isus.	4.1 Intrarea în Ierusalim 4.2 Săptămâna Patimilor şi evenimentele din Joia Mare, Prinderea, judecarea şi răstignirea Domnului Isus

	3.3 Învierea și înălțarea Domnului Isus
6. Persoana Domnului Isus Cristos din punct de vedere teologic	5.1 Istoricitatea Persoanei Domnului Isus. Dubla natură a Domnului Isus 5.3 Cele trei oficii ale Domnului Isus: preot, profet și împărat, activitatea mesianică
7. Minunile și lucrările Domnului Isus Hristos	6.1 Generalități. Scopul minunilor 6.2 Clasificarea minunilor 6.3 Analiza unor minuni
8. Pildele și învățăturile Domnului Isus Hristos	7.1 Pildele și învățăturile Domnului 7.2 Interpretarea pildelor 7.3 Pilde cu caracter special

SUGESTII METODOLOGICE

Sugestiile metodologice oferă repere esențiale pentru proiectarea, organizarea și desfășurarea eficientă a activităților de predare-învățare-evaluare în cadrul orelor de *Evanghelogie* la liceu. Acestea vizează sprijinirea cadrului didactic în personalizarea demersului educațional, prin integrarea unor metode didactice moderne, interactive și adaptate la profilul generației actuale de elevi, inclusiv prin dezvoltarea competențelor digitale.

Programa școlară actuală pentru disciplina *Evanghelogie* promovează o învățare centrată pe elev, care accentuează implicarea activă a elevului în procesul de învățare, contextualizarea conținuturilor religioase în realități de viață concrete, dimensiunea socială a învățării – cooperare, colaborare, empatie, responsabilizarea elevilor în raport cu propria dezvoltare morală, spirituală și civică şi dezvoltarea competențelor digitale și media, esențiale pentru învățarea secolului XXI.

A. Strategii didactice – revalorizări ale metodelor tradiționale, noi abordări

Pentru a atinge finalitățile educaționale specifice liceului și a forma competențe relevante, este necesară utilizarea unor metode variate, care îmbină gândirea critică, creativitatea, reflecția și tehnologia. Prezentăm sintetic o listă cu metode tradiţionale şi moderne, respectiv cu metode care valorizează/ formează competenţe digitale, care pot fi utilizate în ora de *Evanghelogie*.

1. Metode tradiţionale şi moderne

- Explicaţia şi prelegerea narativă – Asigură prezentarea coerentă a temelor teologice, adaptată la nivelul de înțelegere al elevilor; este potrivită în activitățile care vizează analiza de texte biblice, patristice etc.
- Conversaţia euristică – Stimulează gândirea elevilor, prin întrebări bine formulate, conducând la descoperirea personală a adevărurilor religioase; este o metodă care se poate aplica în activități de prezentare a unor concepte religioase.
- Lectura explicativă şi interpretarea textului biblic – Facilitează învățarea la *Evanghelogie*, cu accent pe înțelegerea termenilor specific, semnificația morală și aplicabilitatea în viața cotidiană, fundamentată biblic.
- Studiul de caz – Îi ajută pe elevi să analizeze şi să dea răspunsuri din perspectiva moralei creştine la situaţii etice complexe (avort, eutanasie, dreptate socială), pornind de la experiența lor de viață sau de la diferite evenimente și problematici sociale.
- Portofoliul tematic – Dezvoltă capacitatea elevilor de efort pentru rezolvarea unei teme mai complexe, autonomia în învățare, abilitățile de colaborare și capacitatea de autoevaluare. Elevii adună pe parcursul semestrului reflecții personale, analize de texte religioase, recenzii de filme cu tematică religioasă etc.
- Eseul argumentativ – Elevii exersează exprimarea opiniilor și formularea de argumente coerente cu privire la diferite evenimente din viața cotidiană sau la teme mai complexe precum: „Este credința compatibilă cu știința?”, „Ce înseamnă libertatea religioasă în societatea de azi?”
- Dezbaterea de tip academic (Oxford-style) – Favorizează gândirea critică, argumentarea, empatia intelectuală.
- Lectura comparativă – Dezvoltă spiritul analitic și interconectarea cunoștințelor, prin compararea unor texte religioase cu texte literare sau filosofice pe teme comune (ex. iubirea, suferința, mântuirea).

2. Metode care sprijină dezvoltarea de competențe digitale

Predarea disciplinei *Evanghelogie* în liceu trebuie să se racordeze la realitatea digitală a elevilor, oferindu-le un cadru în care să-și dezvolte atât gândirea morală, cât și competențele digitale. Iată câteva metode recomandate:

• WebQuest religios – Elevii investighează teme folosind surse online credibile. Rezultatul poate fi prezentat sub formă de infografice, prezentări sau postere digitale.

• Crearea de conținut digital – Elevii realizează podcasturi, videoclipuri scurte, prezentări interactive sau materiale vizuale pe teme religioase. Exemple: un vlog despre semnificația unei sărbători, un tutorial despre rugăciune, un interviu cu un preot/localnic implicat în comunitate.

• Utilizarea platformelor educaționale Google Classroom, Moodle sau Padlet pentru organizarea materialelor și a activităților.

• Quiz-uri interactive (Kahoot, Quizizz) – Pot fi utilizate pentru recapitulare sau evaluare dar și pentru momentele de captare a atenției la începutul unei activități.

• Crearea unui blog tematic – Poate fi planificată realizarea unui blog al clasei, unde elevii postează reflecții, eseuri, impresii din excursii religioase, recenzii de filme/documentare. Se dezvoltă competențe media, digitale și de scriere argumentativă.

• Tururi virtuale și realitate augmentată.

• Proiecte colaborative online – Elevii din clase sau școli diferite colaborează online pe o temă moral-religioasă. Se pot realiza e-book-uri, colecții de rugăciuni sau mărturii ale tinerilor despre credință.

3. Metode pentru dezvoltarea competențelor verzi

În învățătura creștină, lumea creată este darul lui Dumnezeu, iar omul are o vocație de păstrător al creației. Educația religioasă poate cultiva în elevi iubirea față de creație ca formă de iubire față de Dumnezeu, conștientizând că distrugerea naturii nu este doar o problemă ecologică, ci și una spirituală: o ruptură a comuniunii cu Dumnezeu, cu semenii și cu lumea. În formarea competenţelor verzi prin disciplina *Evanghelogie*, pot fi utilizate următoarele metode:

• **Lectura biblică interactivă (cu aplicații digitale)**

Folosind aplicația RoBible sau fișe interactive create în Wordwall / Google Forms, elevii pot identifica: texte biblice referitoare la creaţie, porunci despre protejarea creației, virtuţi precum: cumpătarea, milostenia, recunoştinţa, smerenia etc. De asemenea, pot realiza o colecție de versete și învățături biblice care fundamentează ecologia creștină.

• **Dezbateri teologice cu tematică ecologică**

Elevii pot fi implicați în dezbateri în care să argumenteze din perspectivă religioasă, cu citate din Scriptură, teme precum: „Poluarea – un nou păcat al omului modern?”, „Mai putem vorbi despre sfințirea creației într-o lume industrializată?”, „Cum putem trăi creștinește în armonie cu natura?”

• **Rugăciunea și meditația religioasă**

Elevii pot analiza textul Psalmilor 103 şi 148 şi pot rosti/ audia fragmente din aceştia. Pot medita la frumuseţea şi perfecţiunea creaţiei în urma vizionării unor documentare din mediul online sau create de ei.

• **Învățarea prin proiecte**

Elevii pot realiza în echipă proiecte multimedia interdisciplinare (prezentare, afiș, mini-documentar sau site) cu teme precum: „Virtuțile creștinului ecologist”, „Cumpătarea creștină – echilibru între dar și responsabilitate” etc.

• **Învăţarea prin Podcast religios**

Elevii pot crea un podcast religios (cu sprijinul profesorului) în care discută teme precum: „Ce spune Biblia despre grijă față de natură?”, „Cum se împacă dezvoltarea cu sfințenia?”, „De ce consumismul este o problemă spirituală?” etc. prin care se încurajează gândirea critică și exprimarea valorilor religioase în limbaj actual. Pot fi invitate diferite persoane: pastori, profesori universitari, ecologişti creştini etc.

• **Învățarea prin implicare în comunitate (*Service learning* religios)**

Elevii pot fi implicați în: acțiuni de voluntariat ecologic, campanii de informare cu mesaje creștine (ex: „Creația este darul lui Dumnezeu, nu locul nepăsării noastre!”, „Cumpătarea începe cu inima milostivă” etc.), organizarea unei întâlniri pentru protejarea mediului (în cadrul unor parteneriate Şcoală-Familie-Biserică).

Prin diversificarea metodelor didactice și adaptarea lor la contextul actual, ora de *Evanghelogie* devine un spațiu privilegiat în care elevii învață să înțeleagă corect valorile morale și rolul acestora în dezvoltarea personală și socială, să trăiască autentic și să acționeze responsabil, își dezvoltă echilibrul interior și emoțional în lumina credinței, să exerseze competențe digitale și sociale esențiale pentru lumea contemporană, să își afirme identitatea spirituală, valorile și apartenența la comunitatea de credință.

B. Abordarea conținuturilor

Abordarea conținuturilor presupune o atitudine flexibilă a profesorului de *Evanghelogie*, prin accentul pus pe: valorificarea experiențelor de viață ale elevilor; accentuarea caracterului aplicativ al conținuturilor, creând contexte semnificative de învățare pentru viața reală; abordări diferențiate ale conținuturilor învățării, în acord cu experiențele elevilor și cu contextul social în care trăiesc aceștia; realizarea de conexiuni între *Evanghelogie* și alte discipline de studiu.

Conținuturile propuse în programa școlară nu reprezintă teme de lecții, ci unități tematice. Numărul de teme pe parcursul unui an școlar permite: abordarea unor conținuturi pe parcursul mai multor ore, în funcție de complexitatea acestora, de nivelul clasei de elevi, de particularitățile comunității; abordarea unor teme sau aspecte suplimentare, cu rol

de adaptare a orei de *Evanghelogie* la specificul clasei de elevi/a comunității.

Ordinea abordării conținuturilor nu este una prestabilită prin programa şcolară. Profesorul are libertatea de a planifica în manieră personalizată ordinea în care va prezenta temele, în acord cu logica firească a domeniului şi cu specificul vieții religioase a comunității, precum şi în relație cu teme de la alte discipline de studiu.

În abordarea conținuturilor se pot utiliza elemente de tip predominant confesional, recomandate a fi abordate pe parcursul studiului. Acestea nu vor fi analizate ca unități de conținut de sine stătătoare, ci vor constitui modalități de exemplificare a temelor anterior menționate.

C. Contexte şi medii de învățare

Ora de *Evanghelogie*, în învățământul liceal, trebuie să răspundă nu doar nevoii de formare morală și spirituală, ci și realităților unei educații moderne, orientate spre dezvoltarea integrală a elevului. În acest sens, este necesară folosirea unor contexte și medii de învățare variate, care să susțină învățarea activă și colaborativă, formarea competențelor, echilibrul emoțional și spiritual al elevilor, legătura cu comunitatea și viața reală

1. Spații educaționale

– Săli cu aranjamente flexibile – mobilă ușor de reconfigurat, pentru lucru individual, în perechi sau în grupuri. Astfel, se poate trece de la predare frontală la activități colaborative.

– Colțuri de liniște și reflecție – spații special amenajate în clasă, care oferă elevilor un cadru intim și liniștit pentru reculegere, rugăciune personală, meditație sau exprimarea gândurilor și emoțiilor într-un jurnal personal. Pot fi folosite la începutul orei sau pentru activități de autocunoaștere.

– Cabinetul de Teologie, spații destinate realizării de afișe, colaje sau prezentări tematice, în care elevii își pot exprima creativ viziunea asupra valorilor creștine.

– Biserica şi centrele educative de lângă acestea, ce oferă un loc pentru rugăciune şi meditaţie, dar şi spaţii de activităţi curriculare şi extracurriculare de diferite tipuri

2. Învățare combinată (fizică și digitală)

– Învățare mixtă – combinarea lecțiilor desfășurate în clasă cu activități online. De exemplu: temele pot fi trimise prin platforme educaționale, iar elevii pot urmări materiale video sau audio religioase ca suport pentru reflecții sau dezbateri.

– Învățare în secvențe de format scurt – utilizarea de materiale digitale scurte (video, citate, versete, imagini cu mesaje morale) pentru a declanșa discuții sau pentru a oferi elevilor „pastile de înțelepciune” creștină ușor de reținut.

3. Învăţarea prin utilizarea realităţii virtuale (VR) şi augmentate (AR)

– Vizite virtuale – folosirea tehnologiei pentru vizitarea biserici penticostale, fără a ieși din clasă. Aceste experiențe pot fi completate cu activități de cercetare, prezentări sau reflecții scrise.

– Simulări și reconstituiri – folosirea aplicațiilor care reconstituie evenimente biblice, epoci istorice, pentru ca elevii să înțeleagă mai profund contextul religios și mesajul spiritual al acestor momente.

4. Învățare personalizată și adaptată

– Trasee personalizate de învățare – profesorul poate crea activități diferențiate în funcție de nevoile, nivelul și interesele elevilor, de specificul experienței religioase a acestora.

– Accesibilitate pentru toți elevii – folosirea diverselor forme de exprimare (scris, vorbit, desenat, înregistrări audio), astfel încât fiecare elev să-și poată exprima ideile și trăirile religioase într-un mod autentic și accesibil.

5. Învățare prin colaborare și implicare comunitară

– Proiecte în echipă sau în parteneriat cu alte școli – realizarea de activități comune pe teme religioase sau morale.

– Campanii educative sau sociale – elevii pot organiza acțiuni caritabile, expoziții sau campanii în cadrul școlii sau al comunității, promovând valorile creștine precum solidaritatea, iertarea sau respectul față de aproapele.

6. Practici cu rol spiritual și emoțional

– Momente de rugăciune sau liniște – la începutul sau finalul orei, pot fi introduse scurte momente de rugăciune, tăcere meditativă sau ascultare a unei reflecții audio cu mesaj religios.

– Lectură religioasă ghidată – citirea unor texte religioase sau morale urmată de reflecții personale, scrise sau în grup. Se pot folosi fragmente din Biblie, autori contemporani sau mărturii de credință.

– Scrierea duhovnicească – activități precum „Scrisoare către Dumnezeu”, „Jurnalul sufletului” sau „Gândul zilei”, prin care elevii își pot exprima trăirile interioare, dorințele, mulțumirile sau întrebările existențiale.

7. Inteligența artificială ca facilitator al învățării (sub îndrumarea profesorului)

– Elevii utilizează aplicații bazate pe inteligență artificială pentru a explora conținuturi religioase, sub îndrumarea profesorului.

– AI oferă explicații suplimentare, exemple, sinteze sau definiții pentru o mai bună înțelegere a temelor studiate.

– Profesorul ghidează activitatea, stabilește obiective clare și monitorizează modul în care elevii folosesc AI.

– AI sprijină învățarea personalizată, oferind feedback și resurse adaptate ritmului fiecărui elev.

– Elevii pot folosi AI pentru a formula întrebări, crea prezentări, reflecta asupra valorilor morale și religioase.

Prin valorificarea acestor contexte și medii de învățare, elevul este plasat în centrul procesului educațional, ca participant activ, nu doar receptor de informații, se formează nu doar competenţe cognitive, ci şi dimensiunea emoțională și spirituală a elevului, se creează o legătură între tradiție și inovație, între valorile perene ale credinței și cerințele societății actuale. Astfel, *Evanghelogia* devine o disciplină vie, ancorată în realitate, cu impact formator asupra caracterului, atitudinilor și alegerilor personale.

D. Aspecte privind evaluarea

1. Relaţia organică predare-învăţare-evaluare

În cadrul orei de *Evanghelogie* la liceu, evaluarea este strâns legată atât de învățare, cât și de predare, constituind împreună un sistem coerent și dinamic. Evaluarea nu trebuie privită ca o activitate separată, ci ca un proces continuu, integrat în întregul parcurs educațional, care oferă feedback valoros pentru elev, dar și pentru profesor. Această relație organică implică:

- adaptarea strategiilor de predare în funcție de nevoile identificate ca urmare a evaluărilor inițiale, de parcurs, finale;
- orientarea învățării către formarea de competențe reale, nu doar acumularea de cunoștințe;
- motivarea elevului, prin recunoașterea progresului său și prin valorizarea reflecției personale;

Evaluarea contribuie astfel la formarea și dezvoltarea competențelor specifice disciplinei *Evanghelogie*, la îmbunătățirea continuă a predării și a învățării, prin adaptarea conținuturilor și metodelor la nivelul real al clasei, prin sprijinirea elevului în procesul de autocunoaștere și asumare a valorilor creștine.

2. Evaluarea ca mijloc de motivaţie şi reglare

La liceu, evaluarea va accentua două funcţii esenţiale ale evaluării: funcţia de reglare şi funcţia motivaţională.

Evaluarea oferă profesorului feedback cu privire la eficiența metodelor folosite, la înțelegerea conceptelor și valorilor de către elevi, la necesitatea de adaptare sau reluare a unor conținuturi, respectiv la progresul fiecărui elev.

Din perspectiva elevului, aflat în etapa consolidării identității și a asumării valorilor personale, evaluarea trebuie să valorizeze progresul personal al acestuia, să încurajeze implicarea lui activă și autentică, să pună accent pe responsabilitate și autocunoaștere, respectiv să susțină decizia informată privind continuarea studiilor sau alegerea unei direcții vocaționale/ profesionale.

3. Metodologia evaluării

a) Evaluare tradițională (sumativă și formativă), prin:

- teste scrise (cu itemi obiectivi și subiectivi);
- evaluări orale structurate (răspunsuri argumentate, eseuri).
- verificarea învățării prin întrebări și activități de consolidare la finalul unităților de învățare.

b) Metode moderne/ alternative de evaluare

- portofoliul personal – colectare de reflecții, eseuri, jurnale spirituale, fișe de activitate, proiecte și produse creative realizate în timp;
- proiectul tematic – individual sau în grup, cu teme relevante din programa de *Evanghelogie*, ce implică documentare, aplicare practică și prezentare argumentată;
- autoevaluarea ghidată – prin fișe sau jurnale de reflecție, elevii sunt invitați să evalueze ce au înțeles, cum s-au raportat emoțional și ce valori au interiorizat;
- observarea sistematică – a participării, a implicării în discuții și dezbateri, a comportamentului și atitudinilor exprimate în contexte de învățare;
- evaluarea produselor de învățare – afişe, prezentări, creații artistice sau digitale cu conținut moral-religios;
- studii de caz și rezolvarea de dileme morale – permit evaluarea capacității elevului de a analiza critic, de a formula judecăți morale și de a aplica valorile creștine în situații reale;
- activități practice – implicarea elevilor în acțiuni cu caracter moral, filantropic sau spiritual, care pot fi ulterior evaluate prin jurnal de reflecție, discuții sau portofoliu.

c) Metode care valorifică competențele digitale și interdisciplinare

- proiecte realizate cu ajutorul tehnologiei: prezentări, materiale video, podcasturi tematice;
- portofolii digitale: organizarea materialelor pe platforme educaționale (ex. Google Classroom, Moodle);

4. Valorificarea progresului individual

În centrul procesului evaluativ rămâne progresul elevului, nu comparația între elevi. Astfel, se va urmări cum evoluează fiecare elev din punct de vedere cognitiv, afectiv și spiritual, cum își dezvoltă capacitatea de a reflecta, a decide, a ierta, a fi solidar, în ce măsură valorile creștine devin parte a identității personale.

E. Adaptarea procesului de predare-învățare-evaluare la specificul diferitelor grupuri de elevi

În cadrul orelor de *Evanghelogie*, este esențială adaptarea strategiilor didactice, a conținuturilor și a modalităților de evaluare pentru a răspunde nevoilor diverse ale elevilor, în special ale celor cu cerințe educaționale speciale (CES) și/sau dizabilități. Acest demers implică utilizarea unor metode active, centrate pe elev, care să stimuleze participarea, empatia și reflecția personală, precum și personalizarea sarcinilor de lucru în funcție de ritmul și stilul de învățare al

fiecărui elev. Materialele didactice pot fi adaptate vizual, auditiv sau tactil, în funcție de tipul dizabilității, iar evaluarea trebuie să fie continuă, formativă, oferind feedback constructiv și încurajând progresul individual. Colaborarea cu profesorii de sprijin, consilierul școlar și familia este, de asemenea, un element-cheie pentru integrarea eficientă a elevilor cu CES în activitățile de la clasă, asigurând un climat incluziv și valorificând potențialul fiecărui elev.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Grad didactic/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
CĂTANĂ SPERANȚA DOINA	PROFESOR, GRAD I	Liceul Teologic Penticostal „Logos”, Timișoara, Timiș
TUDORACHE LAURENȚIU	PROFESOR, GRAD II	Liceul Teologic Penticostal „Elim” Pitești, Argeș

RESPONSABILI/COORDONATORI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
ZĂBAVĂ MIHAELA	Consilier CNCE	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare	Responsabil CNCE
PÎSLARU CĂTĂLIN	Inspector general MEC	Ministerul Educației și Cercetării	Responsabil MEC
CĂTANĂ GHEORGHE	Consilier pe probleme de învățământ	Cultul Creștin Penticostal	Coordonator științific

RESPONSABILI/COORDONATORI/COLABORATORI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
GRIGORAȘ LIANA LĂCRĂMIOARA	Director	Liceul Teologic Penticostal „Logos”, Timișoara, Timiș	Responsabil din partea cultului

Anexa nr.152

Programa școlară pentru disciplina

Istoria creștinismului

Cultul Penticostal

Clasele a XI-a și a XII-a

Curriculum de specialitate (CS)

Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea teologie penticostală

Învățământ liceal

- 2026 -

Anexa nr. 152
Programa școlară pentru disciplina Istoria creștinismului,
Cultul Penticostal, clasele a XI-a și a XII-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profil teologic, specializarea teologie penticostală*

NOTĂ DE PREZENTARE

Prezenta programă școlară completează curriculumul pentru disciplina *Istoria creștinismului*, Cultul Creștin Penticostal, cu aplicare pentru clasele din învățământul liceal, filiera vocațională, profil teologic, specializarea teologie penticostală, forma cu frecvență zi, începând cu anul școlar 2026-2027. Pentru această categorie de clase, conform planurilor-cadru pentru învățământul liceal, forma cu frecvență zi, aprobate ca anexe la OMEC nr. 4350/2025, studiul disciplinei are următoarea alocare orară săptămânală, defalcată pe segmentul trunchi comun (TC):

An de studiu	Clasa a IX-a	Clasa a X-a	Clasa a XI-a	Clasa a XII-a
Tip segment curricular	CS	CS	CS	CS
Nr. săptămânal de ore	-	-	1	1

Programa școlară se elaborează în concordanță cu:

- *Legea învățământului preuniversitar* nr. 198/2023;
- *Recomandările Consiliului Uniunii Europene* (2018) privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții;
- *Repere pentru proiectarea, actualizarea și evaluarea Curriculumului național. Cadrul de referință al Curriculumului național*, aprobat prin OME nr. 3239/2021;
- *Profilul de formare al absolventului*, aprobat prin OME nr. 6731/2023;

Aceste documente stabilesc cadrul de dezvoltare al competențelor-cheie și al profilului de formare al absolventului de liceu, competențe la a căror formare contribuie și disciplina *Istoria creștinismului*.

Programa disciplinei *Istoria creștinismului* este elaborată potrivit modelului de proiectare curriculară centrat pe competențe. Construcția programei este realizată astfel încât să contribuie la dezvoltarea profilului de formare al elevului din ciclul liceal, care descrie aşteptările exprimate față de elev la sfârşitul învățământului liceal, prin raportare la cerințele exprimate în Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023, precum şi prin raportare la caracteristicile de dezvoltare ale elevilor.

Prin *Istoria creștinismului,* absolventul de liceu își dezvoltă identitatea personală și conștiința de sine**,** fundamentate pe valori spirituale și morale; demonstrează comportamente etice și responsabile**,** aplicabile în viața personală, socială și profesională; manifestă respect față de diversitate și disponibilitate pentru dialog constructiv; își consolidează cultura generală prin înțelegerea impactului religiei asupra civilizației și culturii universale; exersează capacitatea de reflecție critică și discernământ moral, esențiale pentru luarea deciziilor; s**e** implică activ în comunitate, asumând valori de solidaritate, cooperare și responsabilitate civică.

Disciplina valorifică achizițiile formate în ciclul gimnazial, unde elevii au dobândit primele noțiuni de cultură religioasă, de morală și de raportare la valorile comunității. La liceu, accentul se mută de la acumularea de cunoștințe de bază la dezvoltarea competențelor de reflecție critică, discernământ moral și responsabilitate socială**.** Progresul vizează consolidarea unei identități personale asumate, pregătirea pentru viața adultă și integrarea valorilor spirituale în contexte sociale, culturale și profesionale mai complexe.

Este complementară cu disciplinele socio-umane prin perspectiva valorică și spirituală asupra omului și societății. Are caracter interdisciplinar, favorizând proiecte comune cu literatura, arta, științele sociale și educația civică.

Elemente de noutate pe care le aduce programa:

- Orientare spre competențe transversale **(**educația pentru cetățenie democratică, educația pentru viață, dezvoltare personală)
- Actualizarea conținuturilor **(**corelarea temelor religioase cu provocările lumii contemporane: digitalizare, ecologie, drepturile omului, migrație, multiculturalitate, inteligența artificială)
- Dimensiunea interactivă și practică (implicare socială, voluntariat, utilizarea proiectelor interdisciplinare)
- Deschiderea spre dialog **(**formarea competenței de dialog interconfesional și intercultural; prezentarea comparativă a valorilor comune ale diferitelor tradiții religioase)
- Accent pe formarea caracterului și a autocunoașterii (dezvoltarea rezilienței, a inteligenței emoționale și spirituale; instrumente de reflecție personală -jurnal reflexiv, portofoliu spiritual).

Structura programei şcolare de *Istoria creștinismului* include, pe lângă nota de prezentare, următoarele elemente:

- Competențe generale;
- Competențe specifice şi exemple de activități de învățare;
- Conținuturi;
- Sugestii metodologice

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoştințe, abilități şi atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte diverse.

Competențele generale se referă la achizițiile pe care elevul le dobândeşte la disciplina *Istoria creştinismului* pe parcursul întregului ciclu liceal. Acestea au un dublu rol: pe de o parte, reflectă contribuția disciplinei la profilul de formare al absolventului şi, implicit, la dezvoltarea competențelor-cheie; pe de altă parte, structurează disciplina în funcție de profilul de formare.

Competențele specifice derivă din competențele generale şi reprezintă etape intermediare în dobândirea acestora, fiind formate pe parcursul unui an şcolar. Ele sunt adaptate nivelului de dezvoltare al elevilor, ghidează evaluarea performanțelor acestora şi oferă cadrul pentru organizarea demersului didactic. Ca etape ale formării competențelor generale, competențele specifice evidențiază progresia acestora de la un an de studiu la altul, contribuind treptat la dezvoltarea competenței generale. Derivarea lor presupune o diferențiere atentă a etapelor procesului de învățare, astfel încât, la finalul studiului disciplinei *Istoria creştinismului* elevii să fi dobândit competențele generale corespunzătoare.

Activitățile de învățare constituie contexte în care competențele specifice sunt dezvoltate, exersate şi consolidate. Ele au rol orientativ şi recomandativ pentru profesori, oferindu-le libertatea de a folosi exemplele propuse de programa şcolară, de a le completa sau de a le înlocui, astfel încât să adapteze procesul didactic la realitățile concrete ale clasei. În acest mod, crearea de parcursuri de învățare individualizate şi personalizate nu mai rămâne un simplu ideal, ci devine realizabilă prin metode şi modalități concrete de aplicare.

Conținuturile învățării - sunt organizate pe domenii şi reprezintă achiziții de bază prin care se urmăreşte formarea competentelor elevilor. La nivelul fiecărei clase, programa prezintă o ofertă curriculară care include aspecte de învățătura creştină**,** dialogul interreligios şi intercultural**,** formarea morală aplicată **şi** implicarea responsabilă în viața comunitară

Sugestiile metodologice oferă exemple de strategii didactice, repere pentru planificarea demersului didactic şi elemente pentru evaluarea continuă. Acestea includ recomandări privind desfăşurarea efectivă a procesului de predare-învățare-evaluare centrat pe formarea competențelor, exemple de strategii didactice care sprijină realizarea competențelor specifice, precum şi propuneri de abordare interdisciplinară şi integrată. În plus, acestea cuprind repere pentru evaluarea învățării, raportată la competențele urmărite, putând fi utilizate diverse forme, metode şi instrumente de evaluare.

Cadrele didactice sunt încurajate să planifice didactica pe baza competențelor, să adapteze activitățile la context şi să utilizeze metode variate de evaluare, cu accent pe progresul şi dezvoltarea elevului.

Pentru a asigura un cadru coerent în predarea *Istoria creştinismului*, programa şcolară propune un set de elemente comune pentru toate cultele din România care au drept de predare a propriei religii în sistemul de învățământ: lista competențelor generale, o parte dintre competențele specifice şi o serie de exemple de activități de învățare şi partea generală a sugestiilor metodologice. Listele de competențe specifice şi de conținuturi sunt elaborate de către fiecare cult, permițând orientarea către teme relevante pentru fiecare dintre acestea.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

C.G.1	**Cunoaşterea şi identificarea elementelor de formare şi răspândire a creştinismului**
C.G.2	**Înțelegerea şi interpretarea principalelor momente din istoria Bisericii**
C.G.3	**Realizarea de conexiuni între cunoştințele dobândite la Istoria Creştinismului şi cele dobândite la alte discipline teologice**

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI) clasa a XI-a

CG1. Cunoașterea și identificarea elementelor de formare și răspândire a creștinismului
1.1. Identificarea elementelor politice, sociale, religioase care au contribuit la formarea și răspândirea creștinismului - realizarea de tabele cronologice/ hărţi conceptuale/ scheme pentru sistematizarea informaţiilor referitoare la formarea și răspândirea creștinismului
1.2. Identificarea ordinii logice şi cronologice a evenimentelor care au contribuit la formarea bisericii creştine, prin tehnici variate (de exemplu, ordonare, numerotare, eliminare, grupare) - exerciţii de utilizare a termenilor specifici (de exemplu, pildă, templu, învăţătură, rugăciune, post, milostenie, iubire, credinţă, fapte bune, minune) în diferite contexte de comunicare şi cu diferite sensuri (de exemplu, completarea de text lacunar, alcătuire de enunţuri)

CG2. Înțelegerea și interpretarea principalelor momente din istoria Bisericii
2.1. Identificarea momentului de început al Bisericii – Coborârea Duhului Sfânt - participarea la discuţii pe teme referitoare la: asemănarea omului cu Dumnezeu, Duhul Sfânt – Persoană a Sfintei Treimi
2.2. Descrierea nucleului primei biserici creștine - colaborarea colegială în prezentări pe tema lucrării Duhului Sfânt în viaţa Bisericii şi a omului, utilizând, elemente de istorie locală - realizarea de organizatoare grafice de diferite tipuri (de exemplu, tabele cronologice, hărţi conceptuale, scheme comparative) pentru sistematizarea informaţiilor referitoare la întemeierea și răspândirea creştinismului

CG3. Realizarea de conexiuni între cunoştinţele dobândite la Istoria Creștinismului şi cele dobândite la alte discipline teologice
3.1. **Identificarea de conexiuni între cunoștințele dobândite la Istoria Creștinismului și cartea Faptele Apostolilor** - implicarea în conversaţii privind importanţa comunicării şi a respectului pentru diversitate, pornind de la situaţii concrete, povestiri, imagini, pilde biblice
3.2. Identificarea unor aspecte de credinţă comune diferitelor culte existente la nivelul comunităţii (de exemplu, sărbători comune, valori comune), utilizând diferite surse de informare (de exemplu, Internet, discuţii cu personal de cult sau membri ai diferitelor culte religioase din comunitate) - dezbateri despre valori moral-religioase: ce sunt, care sunt, ce rol au în viaţa omului și cum se manifestă ele în biserica creștină

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII clasa a XI-a

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Contextul apariției creștinismului	1.1. Situația religioasă, culturală și politică la întruparea Mântuitorului 1.2. Informațiile tradiției despre apostoli și răspândirea creștinismului în primele decenii 1.3. Activitatea misionară a apostolului Pavel
2. Supraviețuirea și răspândirea creștinismului în clandestinitate	2.1. Persecuții și martiri 2.2. Provocarea ereziilor 2.3. Dezvoltarea teologiei (literatura teologică creștină în secolele II-III)
3. Biserica în libertate la finalul Antichității	3.1. Controverse teologice și concilii ecumenice 3.2. Apariția monahismului 3.3. Evanghelizarea barbarilor 3.4. Apariția creștinismului pe teritoriul țării noastre 3.5. Căderea Imperiului Roman de Apus și noua situație social-politică 3.6. Imperiul Bizantin Creștin și „simfonia” relației stat-Biserică
4. Creștinismul în Evul Mediu	4.1. Apariția islamului, o provocare majoră pentru civilizația creștină 4.2. Refacerea Imperiului Roman în Apus – Dinastia carolingiană 4.3. Sfântul Imperiu Roman 4.4. Controversa iconoclastă 4.5. Marea Schismă 4.6. Supremația Bisericii Romano-Catolice în Apus (sec. XI-XIII) 4.7. Epoca Cruciadelor 4.8. Scolasticismul medieval

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI) clasa a XII-a

CG1. Cunoașterea și identificarea elementelor de formare și răspândire a creștinismului
1.1. Prezentarea fenomenului religios din vremea Mântuitorului - exerciţii de identificare a succesiunii logice şi cronologice a evenimentelor care au contribuit la formarea bisericii creştine, prin tehnici variate (de exemplu, ordonare, numerotare, eliminare, grupare)
1.2. Exerciţii de utilizare a termenilor specifici (de exemplu, pildă, templu, învăţătură, rugăciune, post, milostenie, iubire, credinţă, fapte bune, minune) în diferite contexte de comunicare şi cu diferite sensuri (de exemplu, completarea de text lacunar, alcătuire de enunţuri) - utilizarea de tabele cronologice pentru sistematizarea informaţiilor referitoare la formarea şi răspândirea creştinismului - exerciţii de identificare, a oamenilor religioşi din vremea Mântuitorului

CG2. Înțelegerea și interpretarea principalelor momente din istoria Bisericii
2.1. Rolul apostolilor în consolidarea și răspândirea Bisericii - lecturarea unor texte biblice reprezentative referitoare la viaţa Bisericii primare: întemeierea Bisericii, primele comunităţi creştine, propovăduirea învăţăturii de către Apostoli, martiriul lui Ştefan, minuni făcute de către apostoli

2.2. Prezentarea Bisericii din perioada postapostolică până azi - participarea la discuţii despre rolul modelelor în viaţă: nevoia de modele, criteriile de alegere a modelelor, modele autentice şi false modele, cum poţi deveni model pentru alţii - organizarea de dezbateri pe tema rolului pe care îl au modelele în luarea unor decizii personale la adolescenţi - analizarea unor studii de caz pe tema alegerii modelelor (de exemplu, modele preluate de la apostoli, de la părinţi sau alţi membri ai familiei, de la profesori, de la colegi, de la persoane din comunitate sau din mass media)

CG3. Realizarea de conexiuni între cunoştinţele dobândite la Istoria Creştinismului şi cele dobândite la alte discipline teologice
3.1. Analizarea evoluției Bisericii Creștine comparativ cu momentele marcante ale istoriei - identificarea unor aspecte de credinţă comune diferitelor culte existente la nivelul comunităţii (de exemplu, sărbători comune, valori comune), utilizând diferite surse de informare (de exemplu, Internet, discuţii cu personal de cult sau membri ai diferitelor culte religioase din comunitate)
3.2. Analizarea unor întâmplări asumate de elevi ca eşecuri personale şi propunerea de soluţii pentru recâştigarea încrederii în propria persoană, pornind de la exemple privind lucrarea harului Duhului Sfânt în viaţa copiilor şi a tinerilor - conştientizarea importanţei asumării de responsabilităţi în cadrul bisericii creştine (de exemplu, „Pastor pentru o zi”, „Părinte pentru o zi”)

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII Clasa a XII-a

Domenii de conținut	Conținuturi
1. De la Evul Mediu la Modernitate – Epoca Renașterii	1.1 Umanismul renascentist 1.2. Ortodoxia bizantino-slavă în secolele XI-XV 1.3. Captivitatea babiloniană a papalității și schisma apuseană 1.4. Predecesorii Reformei
2. Creștinismul în Epoca Modernă	2.1. Contextul Reformei Protestante 2.2. Reforma lui Martin Luther 2.3. Reforma lui Huldreich Zwingli 2.4. Reforma lui Jean Calvin 2.5. Anabaptiștii 2.6. Calvinismul în Franța (hughenoții) 2.7. Reforma și puritanismul în Anglia 2.8. Contrareforma. Războiul de Treizeci de Ani (1618-1648) 2.9. Convulsiile modernismului: raționalism, revoluții și ideologii 2.10. Dezvoltarea misionarismului modern 2.11. John Wesley și trezirea spirituală metodistă 2.12. Mișcarea sfințeniei 2.13. Apariția penticostalismului
3. Cum a schimbat creștinismul societatea?	3.1. Creștinismul și protejarea vieții umane 3.2. Demnitatea femeilor și abolirea sclaviei 3.3. Creștinismul și crearea primelor spitale

SUGESTII METODOLOGICE

Sugestiile metodologice oferă repere esențiale pentru proiectarea, organizarea și desfășurarea eficientă a activităților de predare-învățare-evaluare în cadrul orelor de *Istoria creștinismului* la liceu. Acestea vizează sprijinirea cadrului didactic în personalizarea demersului educațional, prin integrarea unor metode didactice moderne, interactive și adaptate la profilul generației actuale de elevi, inclusiv prin dezvoltarea competențelor digitale.

Programa școlară actuală pentru disciplina *Istoria creștinismului* promovează o învățare centrată pe elev, care accentuează implicarea activă a elevului în procesul de învățare, contextualizarea conținuturilor religioase în realități de viață concrete, dimensiunea socială a învățării – cooperare, colaborare, empatie, responsabilizarea elevilor în raport cu propria dezvoltare morală, spirituală și civică și dezvoltarea competențelor digitale și media, esențiale pentru învățarea secolului XXI.

A. Strategii didactice – revalorizări ale metodelor tradiționale, noi abordări

Pentru a atinge finalitățile educaționale specifice liceului și a forma competențe relevante, este necesară utilizarea unor metode variate, care îmbină gândirea critică, creativitatea, reflecția și tehnologia. Prezentăm sintetic o listă cu metode tradiţionale şi moderne, respectiv cu metode care valorizează/ formează competențe digitale, care pot fi utilizate în ora de *Istoria creștinismului*.

1. Metode tradiţionale şi moderne

- Explicaţia şi prelegerea narativă – Asigură prezentarea coerentă a temelor teologice, adaptată la nivelul de înțelegere al elevilor; este potrivită în activitățile care vizează analiza de texte biblice, patristice etc.
- Conversaţia euristică – Stimulează gândirea elevilor, prin întrebări bine formulate, conducând la descoperirea personală a adevărurilor religioase; este o metodă care se poate aplica în activități de prezentare a unor concepte religioase.
- Lectura explicativă şi interpretarea textului biblic – Facilitează învăţarea la *Istoria creştinismului*, cu accent pe înțelegerea termenilor specific, semnificația morală și aplicabilitatea în viața cotidiană, fundamentată biblic.
- Studiul de caz – Îi ajută pe elevi să analizeze şi să dea răspunsuri din perspectiva moralei creştine la situaţii etice complexe (avort, eutanasie, dreptate socială), pornind de la experiența lor de viață sau de la diferite evenimente și problematici sociale.
- Portofoliul tematic – Dezvoltă capacitatea elevilor de efort pentru rezolvarea unei teme mai complexe, autonomia în învățare, abilitățile de colaborare și capacitatea de autoevaluare. Elevii adună pe parcursul semestrului reflecții personale, analize de texte religioase, recenzii de filme cu tematică religioasă etc.
- Eseul argumentativ – Elevii exersează exprimarea opiniilor și formularea de argumente coerente cu privire la diferite evenimente din viața cotidiană sau la teme mai complexe precum: „Este credința compatibilă cu știința?”, „Ce înseamnă libertatea religioasă în societatea de azi?”
- Dezbaterea de tip academic (Oxford-style) – Favorizează gândirea critică, argumentarea, empatia intelectuală.
- Lectura comparativă – Dezvoltă spiritul analitic și interconectarea cunoștințelor, prin compararea unor texte religioase cu texte literare sau filosofice pe teme comune (ex. iubirea, suferința, mântuirea).

2. Metode care sprijină dezvoltarea de competențe digitale

Predarea *Istoria creștinismului* în liceu trebuie să se racordeze la realitatea digitală a elevilor, oferindu-le un cadru în care să-și dezvolte atât gândirea morală, cât și competențele digitale. Iată câteva metode recomandate:

- WebQuest religios – Elevii investighează teme folosind surse online credibile. Rezultatul poate fi prezentat sub formă de infografice, prezentări sau postere digitale.
- Crearea de conținut digital – Elevii realizează podcasturi, videoclipuri scurte, prezentări interactive sau materiale vizuale pe teme religioase. Exemple: un vlog despre semnificația unei sărbători, un tutorial despre rugăciune, un interviu cu un preot/localnic implicat în comunitate.
- Utilizarea platformelor educaționale Google Classroom, Moodle sau Padlet pentru organizarea materialelor și a activităților.
- Quiz-uri interactive (Kahoot, Quizizz) – Pot fi utilizate pentru recapitulare sau evaluare dar și pentru momentele de captare a atenției la începutul unei activități.
- Crearea unui blog tematic – Poate fi planificată realizarea unui blog al clasei, unde elevii postează reflecții, eseuri, impresii din excursii religioase, recenzii de filme/documentare. Se dezvoltă competențe media, digitale și de scriere argumentativă.
- Tururi virtuale și realitate augmentată.
- Proiecte colaborative online – Elevii din clase sau școli diferite colaborează online pe o temă moral-religioasă. Se pot realiza e-book-uri, mărturii ale tinerilor despre credință.

3. Metode pentru dezvoltarea competențelor verzi

În învăţătura creştină, lumea creată este darul lui Dumnezeu, iar omul are o vocație de păstrător al creației. Educația religioasă poate cultiva în elevi iubirea față de creație ca formă de iubire față de Dumnezeu, conştientizând că distrugerea naturii nu este doar o problemă ecologică, ci și una spirituală: o ruptură a comuniunii cu Dumnezeu, cu semenii și cu lumea. În formarea competenţelor verzi prin disciplina *Istoria creştinismului*, pot fi utilizate următoarele metode:

• **Lectura biblică interactivă (cu aplicații digitale)**

Folosind aplicația RoBible sau fișe interactive create în Wordwall / Google Forms, elevii pot identifica: texte biblice referitoare la creaţie, porunci despre protejarea creației, virtuţi precum: cumpătarea, milostenia, recunoştinţa, smerenia etc. De asemenea, pot realiza o colecție de versete și învățături biblice care fundamentează ecologia creștină.

• **Dezbateri teologice cu tematică ecologică**

Elevii pot fi implicați în dezbateri în care să argumenteze din perspectivă religioasă, cu citate din Scriptură, teme precum: „Poluarea – un nou păcat al omului modern?”, „Mai putem vorbi despre sfințirea creației într-o lume industrializată?”, „Cum putem trăi creștinește în armonie cu natura?”

• **Rugăciunea și meditația religioasă**

Elevii pot analiza textul Psalmilor 103 şi 148 şi pot rosti/ audia fragmente din aceştia. Pot medita la frumuseţea şi perfecţiunea creaţiei în urma vizionării unor documentare din mediul online sau create de ei.

• **Învățarea prin proiecte**

Elevii pot realiza în echipă proiecte multimedia interdisciplinare (prezentare, afiș, mini-documentar sau site) cu teme precum: „Virtuțile creștinului ecologist”, „Cumpătarea creștină – echilibru între dar și responsabilitate” etc.

• **Învățarea prin Podcast religios**

Elevii pot crea un podcast religios (cu sprijinul profesorului) în care discută teme precum: „Ce spune Biblia despre grijă față de natură?”, „Cum se împacă dezvoltarea cu sfințenia?”, „De ce consumismul este o problemă spirituală?” etc. prin care se încurajează gândirea critică și exprimarea valorilor religioase în limbaj actual. Pot fi invitate diferite persoane: pastori, profesori universitari, ecologişti creştini etc.

• **Învățarea prin implicare în comunitate (*Service learning* religios)**

Elevii pot fi implicați în: acțiuni de voluntariat ecologic, campanii de informare cu mesaje creștine (ex: „Creația este darul lui Dumnezeu, nu locul nepăsării noastre!”, „Cumpătarea începe cu inima milostivă” etc.), organizarea unei întâlniri pentru protejarea mediului (în cadrul unor parteneriate Şcoală-Familie-Biserică).

Prin diversificarea metodelor didactice și adaptarea lor la contextul actual, ora de *Istoria creștinismului* devine un spațiu privilegiat în care elevii învață să înțeleagă corect valorile morale și rolul acestora în dezvoltarea personală și socială, să trăiască autentic și să acționeze responsabil, își dezvoltă echilibrul interior și emoțional în lumina credinței, să exerseze competențe digitale și sociale esențiale pentru lumea contemporană, să își afirme identitatea spirituală, valorile și apartenența la comunitatea de credință.

B. Abordarea conținuturilor

Abordarea conținuturilor presupune o atitudine flexibilă a profesorului de *Istoria creștinismului*, prin accentul pus pe: valorificarea experiențelor de viață ale elevilor; accentuarea caracterului aplicativ al conținuturilor, creând contexte semnificative de învățare pentru viața reală; abordări diferențiate ale conținuturilor învățării, în acord cu experiențele elevilor şi cu contextul social în care trăiesc aceştia; realizarea de conexiuni între *Istoria creștinismului* şi alte discipline de studiu.

Conținuturile propuse în programa şcolară nu reprezintă teme de lecții, ci unități tematice. Numărul de teme pe parcursul unui an şcolar permite: abordarea unor conținuturi pe parcursul mai multor ore, în funcție de complexitatea acestora, de nivelul clasei de elevi, de particularitățile comunității; abordarea unor teme sau aspecte suplimentare, cu rol de adaptare a orei de Istoria creștinismului la specificul clasei de elevi/a comunității.

Ordinea abordării conținuturilor nu este una prestabilită prin programa şcolară. Profesorul are libertatea de a planifica în manieră personalizată ordinea în care va prezenta temele, în acord cu logica firească a domeniului şi cu specificul vieții religioase a comunității, precum şi în relație cu teme de la alte discipline de studiu.

În abordarea conținuturilor se pot utiliza elemente de tip predominant confesional, recomandate a fi abordate pe parcursul studiului. Acestea nu vor fi analizate ca unități de conținut de sine stătătoare, ci vor constitui modalități de exemplificare a temelor anterior menționate.

C. Contexte şi medii de învăţare

Ora de Istoria creștinismului, în învățământul liceal, trebuie să răspundă nu doar nevoii de formare morală şi spirituală, ci și realităților unei educații moderne, orientate spre dezvoltarea integrală a elevului. În acest sens, este necesară folosirea unor contexte și medii de învățare variate, care să susțină învățarea activă și colaborativă, formarea competențelor, echilibrul emoțional și spiritual al elevilor, legătura cu comunitatea și viața reală

1. Spații educaționale

– Săli cu aranjamente flexibile – mobilă ușor de reconfigurat, pentru lucru individual, în perechi sau în grupuri. Astfel, se poate trece de la predare frontală la activități colaborative.

– Colțuri de liniște și reflecție – spații special amenajate în clasă, care oferă elevilor un cadru intim și liniștit pentru reculegere, rugăciune personală, meditație sau exprimarea gândurilor și emoțiilor într-un jurnal personal. Pot fi folosite la începutul orei sau pentru activități de autocunoaștere.

– Cabinetul de Teologie, spații destinate realizării de afișe, colaje sau prezentări tematice, în care elevii își pot exprima creativ viziunea asupra valorilor creștine.

– Biserica şi centrele educative de lângă acestea, ce oferă un loc pentru rugăciune şi meditaţie, dar şi spaţii de activităţi curriculare și extracurriculare de diferite tipuri

2. Învățare combinată (fizică și digitală)

– Învățare mixtă – combinarea lecțiilor desfășurate în clasă cu activități online. De exemplu: temele pot fi trimise prin platforme educaționale, iar elevii pot urmări materiale video sau audio religioase ca suport pentru reflecții sau dezbateri.

– Învățare în secvențe de format scurt – utilizarea de materiale digitale scurte (video, citate, versete, imagini cu mesaje morale) pentru a declanșa discuții sau pentru a oferi elevilor „pastile de înțelepciune” creștină ușor de reținut.

3. Învăţarea prin utilizarea realităţii virtuale (VR) şi augmentate (AR)

– Vizite virtuale – folosirea tehnologiei pentru vizitarea biserici penticostale, fără a ieși din clasă. Aceste experiențe pot fi completate cu activități de cercetare, prezentări sau reflecții scrise.

– Simulări şi reconstituiri – folosirea aplicațiilor care reconstituie evenimente biblice, epoci istorice, pentru ca elevii să înțeleagă mai profund contextul religios și mesajul spiritual al acestor momente.

4. Învățare personalizată și adaptată

– Trasee personalizate de învățare – profesorul poate crea activități diferențiate în funcție de nevoile, nivelul și interesele elevilor, de specificul experienței religioase a acestora.

– Accesibilitate pentru toți elevii – folosirea diverselor forme de exprimare (scris, vorbit, desenat, înregistrări audio), astfel încât fiecare elev să-și poată exprima ideile și trăirile religioase într-un mod autentic și accesibil.

5. Învățare prin colaborare și implicare comunitară

– Proiecte în echipă sau în parteneriat cu alte școli – realizarea de activități comune pe teme religioase sau morale.

– Campanii educative sau sociale – elevii pot organiza acțiuni caritabile, expoziții sau campanii în cadrul școlii sau al comunității, promovând valorile creștine precum solidaritatea, iertarea sau respectul față de aproapele.

6. Practici cu rol spiritual și emoțional

– Momente de rugăciune sau liniște – la începutul sau finalul orei, pot fi introduse scurte momente de rugăciune, tăcere meditativă sau ascultare a unei reflecții audio cu mesaj religios.

– Lectură religioasă ghidată – citirea unor texte religioase sau morale urmată de reflecții personale, scrise sau în grup. Se pot folosi fragmente din Biblie, autori contemporani sau mărturii de credință.

– Scrierea duhovnicească – activități precum „Scrisoare către Dumnezeu”, „Jurnalul sufletului” sau „Gândul zilei”, prin care elevii își pot exprima trăirile interioare, dorințele, mulțumirile sau întrebările existențiale.

7. Inteligența artificială ca facilitator al învățării (sub îndrumarea profesorului)

– Elevii utilizează aplicații bazate pe inteligență artificială pentru a explora conținuturi religioase, sub îndrumarea profesorului.

– AI oferă explicații suplimentare, exemple, sinteze sau definiții pentru o mai bună înțelegere a temelor studiate.

– Profesorul ghidează activitatea, stabilește obiective clare și monitorizează modul în care elevii folosesc AI.

– AI sprijină învățarea personalizată, oferind feedback și resurse adaptate ritmului fiecărui elev.

– Elevii pot folosi AI pentru a formula întrebări, crea prezentări, reflecta asupra valorilor morale și religioase.

Prin valorificarea acestor contexte și medii de învățare, elevul este plasat în centrul procesului educațional, ca participant activ, nu doar receptor de informații, se formează nu doar competențe cognitive, ci și dimensiunea emoțională și spirituală a elevului, se creează o legătură între tradiție și inovație, între valorile perene ale credinței și cerințele societății actuale. Astfel, *Istoria creștinismului* devine o disciplină vie, ancorată în realitate, cu impact formator asupra caracterului, atitudinilor și alegerilor personale.

D. Aspecte privind evaluarea

1. Relaţia organică predare-învăţare-evaluare

În cadrul orei de *Istoria creștinismului* la liceu, evaluarea este strâns legată atât de învățare, cât și de predare, constituind împreună un sistem coerent și dinamic. Evaluarea nu trebuie privită ca o activitate separată, ci ca un proces continuu, integrat în întregul parcurs educațional, care oferă feedback valoros pentru elev, dar și pentru profesor. Această relație organică implică:

- adaptarea strategiilor de predare în funcție de nevoile identificate ca urmare a evaluărilor inițiale, de parcurs, finale;

- orientarea învățării către formarea de competențe reale, nu doar acumularea de cunoștințe;
- motivarea elevului, prin recunoașterea progresului său și prin valorizarea reflecției personale;

Evaluarea contribuie astfel la formarea și dezvoltarea competențelor specifice disciplinei *Istoria creștinismului*, la îmbunătățirea continuă a predării și a învățării, prin adaptarea conținuturilor și metodelor la nivelul real al clasei, prin sprijinirea elevului în procesul de autocunoaștere și asumare a valorilor creștine.

2. Evaluarea ca mijloc de motivație și reglare

La liceu, evaluarea va accentua două funcţii esenţiale ale evaluării: funcţia de reglare şi funcţia motivaţională.

Evaluarea oferă profesorului feedback cu privire la eficiența metodelor folosite, la înțelegerea conceptelor și valorilor de către elevi, la necesitatea de adaptare sau reluare a unor conținuturi, respectiv la progresul fiecărui elev.

Din perspectiva elevului, aflat în etapa consolidării identității și a asumării valorilor personale, evaluarea trebuie să valorizeze progresul personal al acestuia, să încurajeze implicarea lui activă și autentică, să pună accent pe responsabilitate și autocunoaștere, respectiv să susțină decizia informată privind continuarea studiilor sau alegerea unei direcții vocaționale/ profesionale.

3. Metodologia evaluării

a) Evaluare tradițională (sumativă și formativă), prin:

- teste scrise (cu itemi obiectivi și subiectivi);
- evaluări orale structurate (răspunsuri argumentate, eseuri).
- verificarea învățării prin întrebări și activități de consolidare la finalul unităților de învățare.

b) Metode moderne/ alternative de evaluare

- portofoliul personal – colectare de reflecții, eseuri, jurnale spirituale, fișe de activitate, proiecte și produse creative realizate în timp;
- proiectul tematic – individual sau în grup, cu teme relevante din programa de *Istoria creștinismului*, ce implică documentare, aplicare practică și prezentare argumentată;
- autoevaluarea ghidată – prin fișe sau jurnale de reflecție, elevii sunt invitați să evalueze ce au înțeles, cum s-au raportat emoțional și ce valori au interiorizat;
- observarea sistematică – a participării, a implicării în discuții și dezbateri, a comportamentului și atitudinilor exprimate în contexte de învățare;
- evaluarea produselor de învățare – afișe, prezentări, creații digitale cu conținut moral-religios;
- studii de caz și rezolvarea de dileme morale – permit evaluarea capacității elevului de a analiza critic, de a formula judecăți morale și de a aplica valorile creștine în situații reale;
- activități practice – implicarea elevilor în acțiuni cu caracter moral, filantropic sau spiritual, care pot fi ulterior evaluate prin jurnal de reflecție, discuții sau portofoliu.

c) Metode care valorifică competențele digitale și interdisciplinare

- proiecte realizate cu ajutorul tehnologiei: prezentări, materiale video, podcasturi tematice;
- portofolii digitale: organizarea materialelor pe platforme educaționale (ex. Google Classroom, Moodle);

4. Valorificarea progresului individual

În centrul procesului evaluativ rămâne progresul elevului, nu comparația între elevi. Astfel, se va urmări cum evoluează fiecare elev din punct de vedere cognitiv, afectiv și spiritual, cum își dezvoltă capacitatea de a reflecta, a decide, a ierta, a fi solidar, în ce măsură valorile creștine devin parte a identității personale.

E. Adaptarea procesului de predare-învățare-evaluare la specificul diferitelor grupuri de elevi

În cadrul orelor de *Istoria creștinismului*, este esențială adaptarea strategiilor didactice, a conținuturilor și a modalităților de evaluare pentru a răspunde nevoilor diverse ale elevilor, în special ale celor cu cerințe educaționale speciale (CES) și/sau dizabilități. Acest demers implică utilizarea unor metode active, centrate pe elev, care să stimuleze participarea, empatia și reflecția personală, precum și personalizarea sarcinilor de lucru în funcție de ritmul și stilul de învățare al fiecărui elev. Materialele didactice pot fi adaptate vizual, auditiv sau tactil, în funcție de tipul dizabilității, iar evaluarea trebuie să fie continuă, formativă, oferind feedback constructiv și încurajând progresul individual. Colaborarea cu profesorii de sprijin, consilierul școlar și familia este, de asemenea, un element-cheie pentru integrarea eficientă a elevilor cu CES în activitățile de la clasă, asigurând un climat incluziv și valorificând potențialul fiecărui elev.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Grad didactic/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
BALABAN CIPRIAN	CONFERENȚIAR UNIV, DOCTOR	Institutul Teologic Penticostal, București
CĂTANĂ SPERANȚA DOINA	PROFESOR, GRAD I	Liceul Teologic Penticostal „Logos”, Timișoara, Timiș

RESPONSABILI/COORDONATORI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
ZĂBAVĂ MIHAELA	Consilier CNCE	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare	Responsabil CNCE
PÎSLARU CĂTĂLIN	Inspector general MEC	Ministerul Educației și Cercetării	Responsabil MEC
CĂTANĂ GHEORGHE	Consilier pe probleme de învățământ	Cultul Creștin Penticostal	Coordonator științific

RESPONSABILI/COORDONATORI/COLABORATORI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
GRIGORAȘ LIANA LĂCRĂMIOARA	Director	Liceul Teologic Penticostal „Logos”, Timișoara, Timiș	Responsabil din partea cultului

Anexa nr. 153

Programa școlară pentru disciplina

Doctrine biblice Cultul Penticostal

Clasa a XI-a

Curriculum de specialitate (CS)

Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea teologie penticostală

Învățământ liceal

- 2026 -

Anexa nr. 153
Programa școlară pentru disciplina *Doctrine Biblice,*
Cultul Penticostal, clasa a XI-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profil teologic, specializarea teologie penticostală*

NOTĂ DE PREZENTARE

Prezenta programă școlară completează curriculumul pentru disciplina *Doctrine biblice*, Cultul Creștin Penticostal, cu aplicare pentru clasele din învățământul liceal, filiera vocațională, profil teologic, specializarea teologie penticostală, forma cu frecvență zi, începând cu anul școlar 2026-2027. Pentru această categorie de clase, conform planurilor-cadru pentru învățământul liceal, forma cu frecvență zi, aprobate ca anexe la OMEC nr. 4350/2025, studiul disciplinei are următoarea alocare orară săptămânală, defalcată pe segmentul trunchi comun (TC):

An de studiu	Clasa a IX-a	Clasa a X-a	Clasa a XI-a	Clasa a XII-a
Tip segment curricular	CS	CS	CS	CS
Nr. săptămânal de ore	-	-	3	-

Programa școlară se elaborează în concordanță cu:

- *Legea învățământului preuniversitar* nr. 198/2023;
- *Recomandările Consiliului Uniunii Europene* (2018) privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții;
- *Repere pentru proiectarea, actualizarea și evaluarea Curriculumului național. Cadrul de referință al Curriculumului național*, aprobat prin OME nr. 3239/2021;
- *Profilul de formare al absolventului*, aprobat prin OME nr. 6731/2023;

Aceste documente stabilesc cadrul de dezvoltare al competențelor-cheie și al profilului de formare al absolventului de liceu, competențe la a căror formare contribuie și disciplina *Doctrine biblice*.

Programa disciplinei *Doctrine biblice* este elaborată potrivit modelului de proiectare curriculară centrat pe competențe. Construcția programei este realizată astfel încât să contribuie la dezvoltarea profilului de formare al elevului din ciclul liceal, care descrie aşteptările exprimate față de elev la sfârşitul învățământului liceal, prin raportare la cerințele exprimate în Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023, precum şi prin raportare la caracteristicile de dezvoltare ale elevilor.

Prin *Doctrine biblice,* absolventul de liceu își dezvoltă identitatea personală și conștiința de sine**,** fundamentate pe valori spirituale și morale; demonstrează comportamente etice și responsabile**,** aplicabile în viața personală, socială și profesională; manifestă respect față de diversitate și disponibilitate pentru dialog constructiv; își consolidează cultura generală prin înțelegerea impactului religiei asupra civilizației și culturii universale; exersează capacitatea de reflecție critică și discernământ moral, esențiale pentru luarea deciziilor; s**e** implică activ în comunitate, asumând valori de solidaritate, cooperare și responsabilitate civică.

Disciplina valorifică achizițiile formate în ciclul gimnazial, unde elevii au dobândit primele noțiuni de cultură religioasă, de morală și de raportare la valorile comunității. La liceu, accentul se mută de la acumularea de cunoștințe de bază la dezvoltarea competențelor de reflecție critică, discernământ moral și responsabilitate socială**.** Progresul vizează consolidarea unei identități personale asumate, pregătirea pentru viața adultă și integrarea valorilor spirituale în contexte sociale, culturale și profesionale mai complexe.

Este complementară cu disciplinele socio-umane prin perspectiva valorică și spirituală asupra omului și societății. Are caracter interdisciplinar, favorizând proiecte comune cu literatura, arta, științele sociale și educația civică.

Elemente de noutate pe care le aduce programa:

- Orientare spre competențe transversale **(**educația pentru cetățenie democratică, educația pentru viață, dezvoltare personală)
- Actualizarea conținuturilor **(**corelarea temelor religioase cu provocările lumii contemporane: digitalizare, ecologie, drepturile omului, migrație, multiculturalitate, inteligența artificială**)**
- Dimensiunea interactivă și practică (implicare socială, voluntariat, utilizarea proiectelor interdisciplinare)
- Deschiderea spre dialog **(**formarea competenței de dialog interconfesional și intercultural; prezentarea comparativă a valorilor comune ale diferitelor tradiții religioase)

• Accent pe formarea caracterului și a autocunoașterii (dezvoltarea rezilienței, a inteligenței emoționale și spirituale; instrumente de reflecție personală -jurnal reflexiv, portofoliu spiritual).

Structura programei şcolare de *Doctrine biblice* include, pe lângă nota de prezentare, următoarele elemente:

- Competențe generale;
- Competențe specifice şi exemple de activități de învățare;
- Conținuturi;
- Sugestii metodologice

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoştințe, abilități şi atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte diverse.

Competențele generale se referă la achizițiile pe care elevul le dobândeşte la disciplina *Doctrine biblice* pe parcursul întregului ciclu liceal. Acestea au un dublu rol: pe de o parte, reflectă contribuția disciplinei la profilul de formare al absolventului și, implicit, la dezvoltarea competențelor-cheie; pe de altă parte, structurează disciplina în funcție de profilul de formare.

Competențele specifice derivă din competențele generale și reprezintă etape intermediare în dobândirea acestora, fiind formate pe parcursul unui an școlar. Ele sunt adaptate nivelului de dezvoltare al elevilor, ghidează evaluarea performanțelor acestora și oferă cadrul pentru organizarea demersului didactic. Ca etape ale formării competențelor generale, competențele specifice evidențiază progresia acestora de la un an de studiu la altul, contribuind treptat la dezvoltarea competenței generale. Derivarea lor presupune o diferențiere atentă a etapelor procesului de învățare, astfel încât, la finalul studiului disciplinei *Doctrine biblice* elevii să fi dobândit competențele generale corespunzătoare.

Activitățile de învățare constituie contexte în care competențele specifice sunt dezvoltate, exersate și consolidate. Ele au rol orientativ și recomandativ pentru profesori, oferindu-le libertatea de a folosi exemplele propuse de programa școlară, de a le completa sau de a le înlocui, astfel încât să adapteze procesul didactic la realitățile concrete ale clasei. În acest mod, crearea de parcursuri de învățare individualizate și personalizate nu mai rămâne un simplu ideal, ci devine realizabilă prin metode și modalități concrete de aplicare.

Conținuturile învățării - sunt organizate pe domenii şi reprezintă achiziții de bază prin care se urmăreşte formarea competentelor elevilor. La nivelul fiecărei clase, programa prezintă o ofertă curriculară care include aspecte de învățătura creştină**,** dialogul interreligios și intercultural**,** formarea morală aplicată **şi** implicarea responsabilă în viața comunitară

Sugestiile metodologice oferă exemple de strategii didactice, repere pentru planificarea demersului didactic și elemente pentru evaluarea continuă. Acestea includ recomandări privind desfășurarea efectivă a procesului de predare-învățare-evaluare centrat pe formarea competențelor, exemple de strategii didactice care sprijină realizarea competențelor specifice, precum și propuneri de abordare interdisciplinară și integrată. În plus, acestea cuprind repere pentru evaluarea învățării, raportată la competențele urmărite, putând fi utilizate diverse forme, metode și instrumente de evaluare.

Cadrele didactice sunt încurajate să planifice didactica pe baza competențelor, să adapteze activitățile la context și să utilizeze metode variate de evaluare, cu accent pe progresul și dezvoltarea elevului.

Pentru a asigura un cadru coerent în predarea *Doctrine biblice*, programa şcolară propune un set de elemente comune pentru toate cultele din România care au drept de predare a propriei religii în sistemul de învățământ: lista competențelor generale, o parte dintre competențele specifice şi o serie de exemple de activități de învățare şi partea generală a sugestiilor metodologice. Listele de competențe specifice şi de conținuturi sunt elaborate de către fiecare cult, permițând orientarea către teme relevante pentru fiecare dintre acestea.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

C.G.1	**Cunoaşterea şi argumentarea biblică a învățăturii de credință penticostală şi a *Doctrinelor Biblice***
C.G.2	**Însuşirea unor atitudini conştiente față de Dumnezeu, față de sine şi față de alții, conform cu învățătura Scripturii**

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ŞI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G.1 Cunoaşterea şi argumentarea biblică a învățăturii de credință penticostală şi a *Doctrinelor Biblice*
1.1. Analiza principalelor moduri de argumentare biblică

- lecturarea unor texte care prezintă învăţătura despre Sfânta Treime (texte biblice, texte privind viaţa unor personalităţi creştine, care au explicat învăţătura despre Sfânta Treime) - explicarea credinţei, din perspectiva iubirii faţă de om a Dumnezeului Triunic
1.2. Argumentarea doctrinelor cunoscute - argumentarea doctrinei despre Sfânta Scriptură exprimate în diferite forme de comunicare, (muzică, poezie, corelate cu Biblia) - elaborarea de miniproiecte de grup pe teme privind rolul intervenției lui Dumnezeu – triunic în momentul Creației, utilizând mijloace variate de informare şi de prezentare (Biblia, literatură)

CG 2 - Însușirea unor atitudini conștiente față de Dumnezeu, față de sine și față de alții, conform cu învățătura Scripturii
2.1. Interpretarea corectă din punct de vedere doctrinar a învățăturilor Bibliei - lecturarea unor texte care prezintă învăţătura despre Sfânta Treime (texte biblice, texte privind viaţa unor personalitati crestine, care au explicat învăţătura despre Sfânta Treime) - identificarea unor modele relevante din perspectivă creştină în cultura naţională sau internaţională cu exerciţii de reflecţie pe tema rolului modelelor din viaţa proprie, organizate în forme variate (de exemplu, scurte eseuri, filmuleţe de prezentare, postere care să ofere răspunsuri la întrebări reflexive de tipul „Ce admir la...”, „Persoana care m-a susţinut...”, „Vreau să fiu ca...”, „Scopul meu în viaţă”)
2.2. Analiza unor modele de aplicare a doctrinelor biblice penticostale, exerciții de autoevaluare a limbajului, a gesturilor, a comportamentului față de colegi, profesori, părinți în diferite contexte de relaționare - analizarea unor cazuri de comportamente în acord/ dezacord cu porunca iubirii aproapelui, care să evidenţieze importanţa respectului pentru diversitatea religioasă - participarea la exerciţii de reflecţie pe tema relaţiei dintre libertate şi responsabilitate în relaţie cu valorile moral-religioase, pe baza unui set de întrebări (de exemplu, „Ce înseamnă libertatea în viaţa mea?”, „Cum îmi manifest responsabilitatea faţă de ceilalţi?”) sau pe baza unor modele date
2.3. Stabilirea de legături între învățăturile Bibliei și doctrine - realizarea, pe parcursul anului şcolar, a unui compendiu cu texte biblice referitoare la doctrinele studiate şi valorile spirituale comune ale oamenilor - participarea la întâlniri cu persoane mai în vârstă (părinţi, bunici, membri ai comunităţii), pentru împărtăşirea de informaţii referitoare la valorile vieţii lor (de exemplu, care sunt valorile cele mai importante, când şi-au împropriat aceste valori, cum le-au influenţat viaţa, ce valori comune au cu copiii/ tinerii din actuala generaţie)

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Introducere	1.1 Generalități. Definiția și importanța doctrinelor biblice
2. Doctrine despre Biblie: Bibliologie	2.1 Biblia – cuvântul lui Dumnezeu - Părți componente: Vechiul și Noul Testament 2.2. Inspirația și autoritatea Bibliei; 2.3 Canonul Bibliei: canonului Vechiului Testament, canonul Noului Testament 2.4 Biblia și Tradiția – 2.5 Biblia și Știința
3. Doctrine despre Dumnezeu: Teologie Fundamentală	3.1. Dumnezeu Tatăl: Revelația lui Dumnezeu, 3.2. Natura lui Dumnezeu, Numele lui Dumnezeu, 3.3 Atributele lui Dumnezeu, 3.4. Lucrările lui Dumnezeu 3.5. Domnul Isus Hristos, Divinitatea Domnului Isus, 3.6 Umanitatea Domnului Isus, 3.7. Lucrarea mesianică a lui Isus: Jertfa, învierea, înălțarea, 3.8. Oficiile Domnului Isus: profet, preot, împărat 3.9. Duhul Sfânt, Prezentare Generală

4. Doctrine despre îngeri: Angelogie	4.1 Originea îngerilor şi natura lor, 4.2. Clasificarea îngerilor 4.3 Caracterul şi lucrarea îngerilor
5. Doctrina despre om: Antropologie	5.1 Originea şi natura omului, 5.2. Omul ca fiinţă tripartită: trup, suflet şi duh 5.3 Scopul creării omului: starea omului la originea sa
6. Doctrine despre păcat: Hamartiologie	6.1 Originea şi natura păcatului, căderea omului în păcat – 6.2 Clasificarea păcatelor – 6.3 Urmările păcatelor: imediate, îndepărtate
7. Doctrina despre mântuire: Soteriologie	7.1 Natura Mântuirii - Necesitatea şi beneficiile mântuirii, 7.2. Siguranţa mântuirii, 7.3. Componentele mântuirii: răscumpărare, justificare, împăcare, regenerare, adopţie, apropiere de Dumnezeu, sfinţire 7.4. Harul lui Dumnezeu: alegere şi chemare; 7.5. Pocăinţă, îndreptăţire, naştere din nou – 7.6. Credinţa: definiţie, exemple, importanţă şi rezultate
8. Doctrina despre Biserică: Eclesiologie	8.1. Definirea şi întemeierea Bisericii – 8.2. Scopul Bisericii, Biserica universală şi biserica locală 8.2. Slujbele din Biserică 8.3. Actele de cult
9. Doctrina despre evenimentele profetice viitoare: Escatologie	9.1 Moartea: fizică, spirituală, veşnică - Starea finală a omului 9.2 Revenirea lui Isus pentru Biserica Sa, 9.3. Răpirea Bisericii, a doua venire a lui Hristos 9.4 Împărăţia de o mie de ani (Mileniul) – 9.5. Învierea şi judecata celor pierduţi

SUGESTII METODOLOGICE

Sugestiile metodologice oferă repere esenţiale pentru proiectarea, organizarea şi desfăşurarea eficientă a activităţilor de predare-învăţare-evaluare în cadrul orelor de *Doctrine biblice* la liceu. Acestea vizează sprijinirea cadrului didactic în personalizarea demersului educaţional, prin integrarea unor metode didactice moderne, interactive şi adaptate la profilul generaţiei actuale de elevi, inclusiv prin dezvoltarea competenţelor digitale.

Programa şcolară actuală pentru disciplina *Doctrine biblice* promovează o învăţare centrată pe elev, care accentuează implicarea activă a elevului în procesul de învăţare, contextualizarea conţinuturilor religioase în realităţi de viaţă concrete, dimensiunea socială a învăţării – cooperare, colaborare, empatie, responsabilizarea elevilor în raport cu propria dezvoltare morală, spirituală şi civică şi dezvoltarea competenţelor digitale şi media, esenţiale pentru învăţarea secolului XXI.

A. Strategii didactice – revalorizări ale metodelor tradiţionale, noi abordări

Pentru a atinge finalităţile educaţionale specifice liceului şi a forma competenţe relevante, este necesară utilizarea unor metode variate, care îmbină gândirea critică, creativitatea, reflecţia şi tehnologia. Prezentăm sintetic o listă cu metode tradiţionale şi moderne, respectiv cu metode care valorizează/ formează competenţe digitale, care pot fi utilizate în ora de *Doctrine biblice*.

1. Metode tradiţionale şi moderne

- Explicaţia şi prelegerea narativă – Asigură prezentarea coerentă a temelor teologice, adaptată la nivelul de înţelegere al elevilor; este potrivită în activităţile care vizează analiza de texte biblice, patristice etc.
- Conversaţia euristică – Stimulează gândirea elevilor, prin întrebări bine formulate, conducând la descoperirea personală a adevărurilor religioase; este o metodă care se poate aplica în activităţi de prezentare a unor concepte religioase.
- Lectura explicativă şi interpretarea textului biblic – Facilitează învăţarea la *Doctrine biblice*, cu accent pe înţelegerea termenilor specific, semnificaţia morală şi aplicabilitatea în viaţa cotidiană, fundamentată biblic.
- Studiul de caz – Îi ajută pe elevi să analizeze şi să dea răspunsuri din perspectiva moralei creştine la situaţii etice complexe (avort, eutanasie, dreptate socială), pornind de la experienţa lor de viaţă sau de la diferite evenimente şi problematici sociale.

• Portofoliul tematic – Dezvoltă capacitatea elevilor de efort pentru rezolvarea unei teme mai complexe, autonomia în învățare, abilitățile de colaborare și capacitatea de autoevaluare. Elevii adună pe parcursul semestrului reflecții personale, analize de texte religioase, recenzii de filme cu tematică religioasă etc.

• Eseul argumentativ – Elevii exersează exprimarea opiniilor și formularea de argumente coerente cu privire la diferite evenimente din viața cotidiană sau la teme mai complexe precum: „Este credința compatibilă cu știința?", „Ce înseamnă libertatea religioasă în societatea de azi?"

• Dezbaterea de tip academic (Oxford-style) – Favorizează gândirea critică, argumentarea, empatia intelectuală.

• Lectura comparativă – Dezvoltă spiritul analitic și interconectarea cunoștințelor, prin compararea unor texte religioase cu texte literare sau filosofice pe teme comune (ex. iubirea, suferința, mântuirea).

2. Metode care sprijină dezvoltarea de competențe digitale

Predarea disciplinei *Doctrine biblice* în liceu trebuie să se racordeze la realitatea digitală a elevilor, oferindu-le un cadru în care să-și dezvolte atât gândirea morală, cât și competențele digitale. Iată câteva metode recomandate:

• WebQuest religios – Elevii investighează teme folosind surse online credibile. Rezultatul poate fi prezentat sub formă de infografice, prezentări sau postere digitale.

• Crearea de conținut digital – Elevii realizează podcasturi, videoclipuri scurte, prezentări interactive sau materiale vizuale pe teme religioase. Exemple: un vlog despre semnificația unei sărbători, un tutorial despre rugăciune, un interviu cu un preot/localnic implicat în comunitate.

• Utilizarea platformelor educaționale Google Classroom, Moodle sau Padlet pentru organizarea materialelor și a activităților.

• Quiz-uri interactive (Kahoot, Quizizz) – Pot fi utilizate pentru recapitulare sau evaluare dar și pentru momentele de captare a atenției la începutul unei activități.

• Crearea unui blog tematic – Poate fi planificată realizarea unui blog al clasei, unde elevii postează reflecții, eseuri, impresii din excursii religioase, recenzii de filme/documentare. Se dezvoltă competențe media, digitale și de scriere argumentativă.

• Tururi virtuale și realitate augmentată.

• Proiecte colaborative online – Elevii din clase sau școli diferite colaborează online pe o temă moral-religioasă. Se pot realiza e-book-uri, colecții de rugăciuni sau mărturii ale tinerilor despre credință.

3. Metode pentru dezvoltarea competențelor verzi

În învăţătura creştină, lumea creată este darul lui Dumnezeu, iar omul are o vocație de păstrător al creației. Educația religioasă poate cultiva în elevi iubirea față de creație ca formă de iubire față de Dumnezeu, conștientizând că distrugerea naturii nu este doar o problemă ecologică, ci și una spirituală: o ruptură a comuniunii cu Dumnezeu, cu semenii și cu lumea. În formarea competenţelor verzi prin disciplina *Doctrine biblice*, pot fi utilizate următoarele metode:

• **Lectura biblică interactivă (cu aplicații digitale)**

Folosind aplicația RoBible sau fișe interactive create în Wordwall / Google Forms, elevii pot identifica: texte biblice referitoare la creaţie, porunci despre protejarea creației, virtuţi precum: cumpătarea, milostenia, recunoştinţa, smerenia etc. De asemenea, pot realiza o colecție de versete și învățături biblice care fundamentează ecologia creştină.

• **Dezbateri teologice cu tematică ecologică**

Elevii pot fi implicați în dezbateri în care să argumenteze din perspectivă religioasă, cu citate din Scriptură, teme precum: „Poluarea – un nou păcat al omului modern?", „Mai putem vorbi despre sfințirea creației într-o lume industrializată?", „Cum putem trăi creștinește în armonie cu natura?"

• **Rugăciunea și meditația religioasă**

Elevii pot analiza textul Psalmilor 103 şi 148 şi pot rosti/ audia fragmente din aceştia. Pot medita la frumuseţea şi perfecţiunea creaţiei în urma vizionării unor documentare din mediul online sau create de ei.

• **Învățarea prin proiecte**

Elevii pot realiza în echipă proiecte multimedia interdisciplinare (prezentare, afiș, mini-documentar sau site) cu teme precum: „Virtuțile creștinului ecologist", „Cumpătarea creștină – echilibru între dar și responsabilitate" etc.

• **Învăţarea prin Podcast religios**

Elevii pot crea un podcast religios (cu sprijinul profesorului) în care discută teme precum: „Ce spune Biblia despre grijă față de natură?", „Cum se împacă dezvoltarea cu sfințenia?", „De ce consumismul este o problemă spirituală?" etc. prin care se încurajează gândirea critică și exprimarea valorilor religioase în limbaj actual. Pot fi invitate diferite persoane: pastori, profesori universitari, ecologişti creştini etc.

• **Învăţarea prin implicare în comunitate (*Service learning* religios)**

Elevii pot fi implicați în: acțiuni de voluntariat ecologic, campanii de informare cu mesaje creștine (ex: „Creația este darul lui Dumnezeu, nu locul nepăsării noastre!", „Cumpătarea începe cu inima milostivă" etc.), organizarea unei întâlniri pentru protejarea mediului (în cadrul unor parteneriate Şcoală-Familie-Biserică).

Prin diversificarea metodelor didactice și adaptarea lor la contextul actual, ora de *Doctrine Biblice* devine un spațiu privilegiat în care elevii învață să înțeleagă corect valorile morale și rolul acestora în dezvoltarea personală și socială, să trăiască autentic și să acționeze responsabil, își dezvoltă echilibrul interior și emoțional în lumina credinței, să exerseze competențe digitale și sociale esențiale pentru lumea contemporană, să își afirme identitatea spirituală, valorile și apartenența la comunitatea de credință.

B. Abordarea conținuturilor

Abordarea conținuturilor presupune o atitudine flexibilă a profesorului de *Doctrine biblice*, prin accentul pus pe: valorificarea experiențelor de viață ale elevilor; accentuarea caracterului aplicativ al conținuturilor, creând contexte semnificative de învățare pentru viața reală; abordări diferențiate ale conținuturilor învățării, în acord cu experiențele elevilor şi cu contextul social în care trăiesc aceştia; realizarea de conexiuni între *Doctrine biblice* şi alte discipline de studiu.

Conținuturile propuse în programa şcolară nu reprezintă teme de lecții, ci unități tematice. Numărul de teme pe parcursul unui an şcolar permite: abordarea unor conținuturi pe parcursul mai multor ore, în funcție de complexitatea acestora, de nivelul clasei de elevi, de particularitățile comunității; abordarea unor teme sau aspecte suplimentare, cu rol de adaptare a orei de *Doctrine biblice* la specificul clasei de elevi/a comunității.

Ordinea abordării conținuturilor nu este una prestabilită prin programa şcolară. Profesorul are libertatea de a planifica în manieră personalizată ordinea în care va prezenta temele, în acord cu logica firească a domeniului şi cu specificul vieții religioase a comunității, precum şi în relație cu teme de la alte discipline de studiu.

În abordarea conținuturilor se pot utiliza elemente de tip predominant confesional, recomandate a fi abordate pe parcursul studiului. Acestea nu vor fi analizate ca unități de conținut de sine stătătoare, ci vor constitui modalități de exemplificare a temelor anterior menționate.

C. Contexte şi medii de învățare

Ora de *Doctrine biblice*, în învățământul liceal, trebuie să răspundă nu doar nevoii de formare morală și spirituală, ci și realităților unei educații moderne, orientate spre dezvoltarea integrală a elevului. În acest sens, este necesară folosirea unor contexte și medii de învățare variate, care să susțină învățarea activă și colaborativă, formarea competențelor, echilibrul emoțional și spiritual al elevilor, legătura cu comunitatea și viața reală

1. Spații educaționale

– Săli cu aranjamente flexibile – mobilă uşor de reconfigurat, pentru lucru individual, în perechi sau în grupuri. Astfel, se poate trece de la predare frontală la activități colaborative.

– Colțuri de liniște și reflecție – spații special amenajate în clasă, care oferă elevilor un cadru intim și liniștit pentru reculegere, rugăciune personală, meditație sau exprimarea gândurilor și emoțiilor într-un jurnal personal. Pot fi folosite la începutul orei sau pentru activități de autocunoaștere.

– Cabinetul de Teologie, spații destinate realizării de afișe, colaje sau prezentări tematice, în care elevii își pot exprima creativ viziunea asupra valorilor creștine.

– Biserica şi centrele educative de lângă acestea, ce oferă un loc pentru rugăciune şi meditație, dar şi spații de activităţi curriculare şi extracurriculare de diferite tipuri

2. Învățare combinată (fizică și digitală)

– Învățare mixtă – combinarea lecțiilor desfășurate în clasă cu activități online. De exemplu: temele pot fi trimise prin platforme educaționale, iar elevii pot urmări materiale video sau audio religioase ca suport pentru reflecții sau dezbateri.

– Învățare în secvențe de format scurt – utilizarea de materiale digitale scurte (video, citate, versete, imagini cu mesaje morale) pentru a declanșa discuții sau pentru a oferi elevilor „pastile de înțelepciune” creștină uşor de reținut.

3. Învățarea prin utilizarea realității virtuale (VR) și augmentate (AR)

– Vizite virtuale – folosirea tehnologiei pentru vizitarea de biserici penticostale, fără a ieși din clasă. Aceste experiențe pot fi completate cu activități de cercetare, prezentări sau reflecții scrise.

– Simulări și reconstituiri – folosirea aplicațiilor care reconstituie evenimente biblice, epoci istorice, pentru ca elevii să înțeleagă mai profund contextul religios și mesajul spiritual al acestor momente.

4. Învățare personalizată și adaptată

– Trasee personalizate de învățare – profesorul poate crea activități diferențiate în funcție de nevoile, nivelul și interesele elevilor, de specificul experienței religioase a acestora.

– Accesibilitate pentru toți elevii – folosirea diverselor forme de exprimare (scris, vorbit, desenat, înregistrări audio), astfel încât fiecare elev să-și poată exprima ideile și trăirile religioase într-un mod autentic și accesibil.

5. Învățare prin colaborare și implicare comunitară

– Proiecte în echipă sau în parteneriat cu alte școli – realizarea de activități comune pe teme religioase sau morale.

– Campanii educative sau sociale – elevii pot organiza acțiuni caritabile, expoziții sau campanii în cadrul școlii sau al comunității, promovând valorile creștine precum solidaritatea, iertarea sau respectul față de aproapele.

6. Practici cu rol spiritual și emoțional

−Momente de rugăciune sau liniște – la începutul sau finalul orei, pot fi introduse scurte momente de rugăciune, tăcere meditativă sau ascultare a unei reflecții audio cu mesaj religios.

−Lectură religioasă ghidată – citirea unor texte religioase sau morale urmată de reflecții personale, scrise sau în grup. Se pot folosi fragmente din Biblie, autori contemporani sau mărturii de credință.

−Scrierea duhovnicească – activități precum „Scrisoare către Dumnezeu", „Jurnalul sufletului" sau „Gândul zilei", prin care elevii își pot exprima trăirile interioare, dorințele, mulțumirile sau întrebările existențiale.

7. Inteligența artificială ca facilitator al învățării (sub îndrumarea profesorului)

−Elevii utilizează aplicații bazate pe inteligență artificială pentru a explora conținuturi religioase, sub îndrumarea profesorului.

−AI oferă explicații suplimentare, exemple, sinteze sau definiții pentru o mai bună înțelegere a temelor studiate.

−Profesorul ghidează activitatea, stabilește obiective clare și monitorizează modul în care elevii folosesc AI.

−AI sprijină învățarea personalizată, oferind feedback și resurse adaptate ritmului fiecărui elev.

−Elevii pot folosi AI pentru a formula întrebări, crea prezentări, reflecta asupra valorilor morale și religioase.

Prin valorificarea acestor contexte și medii de învățare, elevul este plasat în centrul procesului educațional, ca participant activ, nu doar receptor de informații, se formează nu doar competențe cognitive, ci și dimensiunea emoțională și spirituală a elevului, se creează o legătură între tradiție și inovație, între valorile perene ale credinței și cerințele societății actuale. Astfel, disciplina *Doctrine biblice* devine o disciplină vie, ancorată în realitate, cu impact formator asupra caracterului, atitudinilor și alegerilor personale.

D. Aspecte privind evaluarea

Odată cu includerea *Doctrinelor Biblice* ca disciplină opțională în cadrul examenului de Bacalaureat, procesul de evaluare capătă o importanță și mai mare în configurarea traseului educațional al elevilor. Evaluarea în liceu trebuie să reflecte atât formarea competențelor cognitive și spirituale, cât și capacitatea de aplicare a valorilor moral-religioase în viața personală și comunitară.

1. Relația organică predare-învățare-evaluare

În cadrul orei de *Doctrine Biblice* la liceu, evaluarea este strâns legată atât de învățare, cât și de predare, constituind împreună un sistem coerent și dinamic. Evaluarea nu trebuie privită ca o activitate separată, ci ca un proces continuu, integrat în întregul parcurs educațional, care oferă feedback valoros pentru elev, dar și pentru profesor. Această relație organică implică:

- adaptarea strategiilor de predare în funcție de nevoile identificate ca urmare a evaluărilor inițiale, de parcurs, finale;
- orientarea învățării către formarea de competențe reale, nu doar acumularea de cunoștințe;
- motivarea elevului, prin recunoașterea progresului său și prin valorizarea reflecției personale;
- corelarea evaluării cu finalități educaționale, în special în perspectiva includerii disciplinei *Doctrine Biblice* ca disciplină opțională de Bacalaureat.

Evaluarea contribuie astfel la formarea și dezvoltarea competențelor specifice disciplinei *Doctrine Biblice*, la îmbunătățirea continuă a predării și a învățării, prin adaptarea conținuturilor și metodelor la nivelul real al clasei, prin sprijinirea elevului în procesul de autocunoaștere și asumare a valorilor creștine.

2. Evaluarea ca mijloc de motivație și reglare

La liceu, evaluarea va accentua două funcții esențiale ale evaluării: funcția de reglare și funcția motivațională.

Evaluarea oferă profesorului feedback cu privire la eficiența metodelor folosite, la înțelegerea conceptelor și valorilor de către elevi, la necesitatea de adaptare sau reluare a unor conținuturi, respectiv la progresul fiecărui elev.

Din perspectiva elevului, aflat în etapa consolidării identității și a asumării valorilor personale, evaluarea trebuie să valorizeze progresul personal al acestuia, să încurajeze implicarea lui activă și autentică, să pună accent pe responsabilitate și autocunoaștere, respectiv să susțină decizia informată privind continuarea studiilor sau alegerea unei direcții vocaționale/ profesionale.

3. Metodologia evaluării

a) Evaluare tradițională (sumativă și formativă), prin:

- teste scrise (cu itemi obiectivi și subiectivi);
- evaluări orale structurate (răspunsuri argumentate, eseuri).
- verificarea învățării prin întrebări și activități de consolidare la finalul unităților de învățare.

b) Metode moderne/ alternative de evaluare

- portofoliul personal – colectare de reflecții, eseuri, jurnale spirituale, fișe de activitate, proiecte și produse creative realizate în timp;
- proiectul tematic – individual sau în grup, cu teme relevante din programa de *Doctrine Biblice*, ce implică documentare, aplicare practică și prezentare argumentată;

- autoevaluarea ghidată – prin fișe sau jurnale de reflecție, elevii sunt invitați să evalueze ce au înțeles, cum s-au raportat emoțional și ce valori au interiorizat;

- observarea sistematică – a participării, a implicării în discuții și dezbateri, a comportamentului și atitudinilor exprimate în contexte de învățare;

- evaluarea produselor de învățare – afișe, prezentări, creații artistice sau digitale cu conținut moral-religios;

- studii de caz și rezolvarea de dileme morale – permit evaluarea capacității elevului de a analiza critic, de a formula judecăți morale și de a aplica valorile creștine în situații reale;

- activități practice – implicarea elevilor în acțiuni cu caracter moral, filantropic sau spiritual, care pot fi ulterior evaluate prin jurnal de reflecție, discuții sau portofoliu.

c) Metode care valorifică competențele digitale și interdisciplinare

- proiecte realizate cu ajutorul tehnologiei: prezentări, materiale video, podcasturi tematice;

- portofolii digitale: organizarea materialelor pe platforme educaționale (ex. Google Classroom, Moodle);

4. Valorificarea progresului individual

În centrul procesului evaluativ rămâne progresul elevului, nu comparația între elevi. Astfel, se va urmări cum evoluează fiecare elev din punct de vedere cognitiv, afectiv și spiritual, cum își dezvoltă capacitatea de a reflecta, a decide, a ierta, a fi solidar, în ce măsură valorile creștine devin parte a identității personale.

Evaluarea la disciplina *Doctrine Biblice* în liceu trebuie să devină o călătorie de autocunoaștere, reflecție și angajare personală. Mai ales în contextul includerii acesteia ca opțiune pentru Bacalaureat, este esențial ca procesul de evaluare să fie cuprinzător (valorificând toate dimensiunile învățării), personalizat (adaptat ritmului și profilului fiecărui elev) și motivant (stimulând dorința de cunoaștere, de aprofundare și de trăire autentică a credinței).

E. Doctrine Biblice ca disciplină de Bacalaureat – implicații pentru predare-învățare-evaluare

Dacă elevul optează pentru Doctrine Biblice ca disciplină de Bacalaureat, evaluarea finală trebuie să reflecte:

- claritatea și coerența exprimării orale sau scrise;

- cunoștințele teologice fundamentate pe textul biblic, tradiția creștină și reflecția morală;

- capacitatea de argumentare morală și religioasă;

- interiorizarea valorilor și aplicarea lor în contexte personale și sociale.

Pregătirea pentru această evaluare poate include: simulări de probă scrisă, ateliere de argumentare și dezbatere, exerciții de interpretare a textului religios, reflecții pe marginea unor teme de actualitate.

Un aspect important îl constituie în acest context evaluarea prin teste grilă, care reprezintă o propunere modernă, menită să aducă mai multă obiectivitate și eficiență în procesul de examinare. Acest tip de testare permite corectarea rapidă și eliminarea erorilor subiective, oferind tuturor elevilor șanse egale. Totuși, *Doctrine Biblice* este o disciplină care pune accent pe valori, reflecție personală și înțelegere profundă, aspecte greu de surprins doar prin alegeri de tip grilă. Prin urmare, este important ca forma de evaluare să păstreze un echilibru între rigoarea testării și specificul acestei discipline de învățământ.

Pregătirea pentru evaluarea la *Doctrine Biblice* prin teste grilă presupune o abordare diferită față de învățarea clasică, axată pe redactarea de eseuri sau răspunsuri dezvoltate, și implică:

- înțelegerea temelor esențiale din programa școlară;
- memorarea noțiunilor-cheie, în condițiile în care testele grilă cer adesea identificarea corectă a unor termeni, personaje, texte sau concepte, fapt care implică reținerea de date și idei principale, respectiv identificarea cu ușurință a unor concepte din context;
- exersarea cu teste grilă, pentru a familiariza elevul cu formatul acestora, din manuale, culegeri, platforme online, care facilitează analiza greșelilor și conștientizarea lacunelor;
- dezvoltarea atenției și a concentrării, prin exerciții de citire atentă a întrebărilor și a tuturor variantelor de răspuns pentru evitarea confuziilor între termeni apropiați;
- organizarea eficientă a timpului, care implică realizarea unui plan de învățare structurat, în care materia este împărțită pe teme, revizuirea regulată a cunoștințelor, simulări ale examenului de bacalaureat, pentru a gestiona timpul în examen.

Pregătirea pentru acest tip de evaluare combină memorarea logică cu practica aplicată și atenția la detalii, fiind o modalitate eficientă de a consolida cunoștințele religioase într-un format accesibil.

Profesorul poate utiliza metode și tehnici didactice moderne și adaptate scopului evaluării.

1. Învățarea prin exersarea testelor grilă, pentru familiarizarea cu structura testului și cu tipul de întrebări

2. Învățarea prin intermediul fișelor structurate și a schemelor recapitulative, care ghidează elevul în procesul de învățare și recapitulare

3. Învățarea prin jocuri (de tip „quiz") sau concursuri, pentru creșterea motivației și repetarea activă a informațiilor

4. Învățarea prin organizatori grafici (hărți mentale/ conceptuale, scheme logice), pentru structurarea logică a informației și evidențierea legăturilor dintre concept

5. Învăţarea prin asociere logică şi mnemonică, pentru memorarea detaliilor prin reguli logice sau dispozitive mnemonice, iar nu mecanic

6. Învățarea prin explicații și povestiri biblice, pentru înțelegerea profundă și memorarea mai ușoară a temelor

7. Învățarea colaborativă (peer learning), pentru realizarea schimbului de idei și al sprijinului între colegi

8. Învăţarea prin predare (reciprocal teaching), pentru fixarea cuoştinţelor şi dezvoltarea gândirii critice

O predare eficientă susține atât învățarea logică, cât și memorarea activă, într-un mod atractiv și eficient pentru elevi. Astfel, pe lângă manual, fișe de lucru, culegeri cu teste grilă, pot fi folosite și alte mijloace de învățământ, precum: cartonașe cu variante de răspuns (A, B, C, D), grile scanabile (tip Scantron) – acolo unde sunt disponibile sisteme de evaluare automată, baze de date cu întrebări, din care profesorii pot genera teste variate, afișe/ postere cu concepte religioase-cheie, care facilizează învățarea vizuală.

În tot acest proces, un rol esenţial îl are feedback-ul continuu şi autoevaluarea, care facilitează conştientizarea de către elevi asupra progresului înregistrat şi promovează autonomia acestora în învăţare.

F. Adaptarea procesului de predare-învățare-evaluare la specificul diferitelor grupuri de elevi

În cadrul orelor de *Doctrine Biblice*, este esențială adaptarea strategiilor didactice, a conținuturilor și a modalităților de evaluare pentru a răspunde nevoilor diverse ale elevilor, în special ale celor cu cerințe educaționale speciale (CES) și/sau dizabilități. Acest demers implică utilizarea unor metode active, centrate pe elev, care să stimuleze participarea, empatia și reflecția personală, precum și personalizarea sarcinilor de lucru în funcție de ritmul și stilul de învățare al fiecărui elev. Materialele didactice pot fi adaptate vizual, auditiv sau tactil, în funcție de tipul dizabilității, iar evaluarea trebuie să fie continuă, formativă, oferind feedback constructiv și încurajând progresul individual. Colaborarea cu profesorii de sprijin, consilierul școlar și familia este, de asemenea, un element-cheie pentru integrarea eficientă a elevilor cu CES în activitățile de la clasă, asigurând un climat incluziv și valorificând potențialul fiecărui elev.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Grad didactic/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
CĂTANĂ SPERANȚA DOINA	PROFESOR, GRAD I	Liceul Teologic Penticostal „Logos”, Timișoara, Timiș
BÎRLE SAMUEL FLORIN	PROFESOR, GRAD I, DR	Liceul Teologic Penticostal Baia Mare, Maramureș

RESPONSABILI/COORDONATORI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
ZĂBAVĂ MIHAELA	Consilier CNCE	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare	Responsabil CNCE
PÎSLARU CĂTĂLIN	Inspector general MEC	Ministerul Educației și Cercetării	Responsabil MEC
CĂTANĂ GHEORGHE	Consilier pe probleme de învățământ	Cultul Creștin Penticostal	Coordonator științific

RESPONSABILI/COORDONATORI/COLABORATORI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
GRIGORAȘ LIANA LĂCRĂMIOARA	Director	Liceul Teologic Penticostal „Logos”, Timișoara, Timiș	Responsabil din partea cultului

Anexa nr. 154

Programa școlară pentru disciplina

Pneumatologie
Cultul Penticostal

Clasa a XII-a

Curriculum de specialitate (CS)

Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea teologie penticostală

Învățământ liceal

- 2026 -

Anexa nr. 154
Programa școlară pentru disciplina *Pneumatologie,*
Cultul Penticostal, clasa a XII-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profil teologic, specializarea teologie penticostală*

NOTĂ DE PREZENTARE

Prezenta programă școlară completează curriculumul pentru disciplina *Pneumatologie*, Cultul Creștin Penticostal, cu aplicare pentru clasele din învățământul liceal, filiera vocațională, profil teologic, specializarea teologie penticostală, forma cu frecvență zi, începând cu anul școlar 2026-2027. Pentru această categorie de clase, conform planurilor-cadru pentru învățământul liceal, forma cu frecvență zi, aprobate ca anexe la OMEC nr. 4350/2025, studiul disciplinei are următoarea alocare orară săptămânală, defalcată pe segmentul trunchi comun (TC):

An de studiu	Clasa a IX-a	Clasa a X-a	Clasa a XI-a	Clasa a XII-a
Tip segment curricular	CS	CS	CS	CS
Nr. săptămânal de ore	-	-	-	2

Programa școlară se elaborează în concordanță cu:

- *Legea învățământului preuniversitar* nr. 198/2023;
- *Recomandările Consiliului Uniunii Europene* (2018) privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții;
- *Repere pentru proiectarea, actualizarea și evaluarea Curriculumului național. Cadrul de referință al Curriculumului național*, aprobat prin OME nr. 3239/2021;
- *Profilul de formare al absolventului*, aprobat prin OME nr. 6731/2023;

Aceste documente stabilesc cadrul de dezvoltare al competențelor-cheie și al profilului de formare al absolventului de liceu, competențe la a căror formare contribuie și disciplina *Pneumatologie*.

Programa disciplinei *Pneumatologie* este elaborată potrivit modelului de proiectare curriculară centrat pe competențe. Construcția programei este realizată astfel încât să contribuie la dezvoltarea profilului de formare al elevului din ciclul liceal, care descrie aşteptările exprimate față de elev la sfârşitul învățământului liceal, prin raportare la cerințele exprimate în Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023, precum şi prin raportare la caracteristicile de dezvoltare ale elevilor.

Prin *Pneumatologie,* absolventul de liceu își dezvoltă identitatea personală și conștiința de sine**,** fundamentate pe valori spirituale și morale; demonstrează comportamente etice și responsabile**,** aplicabile în viața personală, socială și profesională; manifestă respect față de diversitate și disponibilitate pentru dialog constructiv; își consolidează cultura generală prin înțelegerea impactului religiei asupra civilizației și culturii universale; exersează capacitatea de reflecție critică și discernământ moral, esențiale pentru luarea deciziilor; s**e** implică activ în comunitate, asumând valori de solidaritate, cooperare și responsabilitate civică.

Disciplina valorifică achizițiile formate în ciclul gimnazial, unde elevii au dobândit primele noțiuni de cultură religioasă, de morală și de raportare la valorile comunității. La liceu, accentul se mută de la acumularea de cunoștințe de bază la dezvoltarea competențelor de reflecție critică, discernământ moral și responsabilitate socială**.** Progresul vizează consolidarea unei identități personale asumate, pregătirea pentru viața adultă și integrarea valorilor spirituale în contexte sociale, culturale și profesionale mai complexe.

Este complementară cu disciplinele socio-umane prin perspectiva valorică și spirituală asupra omului și societății. Are caracter interdisciplinar, favorizând proiecte comune cu literatura, arta, științele sociale și educația civică.

Elemente de noutate pe care le aduce programa:

- Orientare spre competențe transversale **(**educația pentru cetățenie democratică, educația pentru viață, dezvoltare personală)
- Actualizarea conținuturilor **(**corelarea temelor religioase cu provocările lumii contemporane: digitalizare, ecologie, drepturile omului, migrație, multiculturalitate, inteligența artificială)
- Dimensiunea interactivă și practică (implicare socială, voluntariat, utilizarea proiectelor interdisciplinare)
- Deschiderea spre dialog **(**formarea competenței de dialog interconfesional și intercultural; prezentarea comparativă a valorilor comune ale diferitelor tradiții religioase)
- Accent pe formarea caracterului și a autocunoașterii (dezvoltarea rezilienței, a inteligenței emoționale și spirituale; instrumente de reflecție personală -jurnal reflexiv, portofoliu spiritual).

Structura programei şcolare de *Pneumatologie* include, pe lângă nota de prezentare, următoarele elemente:

- Competențe generale;
- Competențe specifice şi exemple de activități de învățare;
- Conținuturi;
- Sugestii metodologice

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoştințe, abilități şi atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte diverse.

Competențele generale se referă la achizițiile pe care elevul le dobândeşte la disciplina *Pneumatologie* pe parcursul întregului ciclu liceal. Acestea au un dublu rol: pe de o parte, reflectă contribuția disciplinei la profilul de formare al absolventului şi, implicit, la dezvoltarea competențelor-cheie; pe de altă parte, structurează disciplina în funcție de profilul de formare.

Competențele specifice derivă din competențele generale şi reprezintă etape intermediare în dobândirea acestora, fiind formate pe parcursul unui an şcolar. Ele sunt adaptate nivelului de dezvoltare al elevilor, ghidează evaluarea performanțelor acestora şi oferă cadrul pentru organizarea demersului didactic. Ca etape ale formării competențelor generale, competențele specifice evidențiază progresia acestora de la un an de studiu la altul, contribuind treptat la dezvoltarea competenței generale. Derivarea lor presupune o diferențiere atentă a etapelor procesului de învățare, astfel încât, la finalul studiului disciplinei *Pneumatologie* elevii să fi dobândit competențele generale corespunzătoare.

Activitățile de învățare constituie contexte în care competențele specifice sunt dezvoltate, exersate şi consolidate. Ele au rol orientativ şi recomandativ pentru profesori, oferindu-le libertatea de a folosi exemplele propuse de programa şcolară, de a le completa sau de a le înlocui, astfel încât să adapteze procesul didactic la realitățile concrete ale clasei. În acest mod, crearea de parcursuri de învățare individualizate şi personalizate nu mai rămâne un simplu ideal, ci devine realizabilă prin metode şi modalități concrete de aplicare.

Conţinuturile învăţării - sunt organizate pe domenii şi reprezintă achiziţii de bază prin care se urmăreşte formarea competentelor elevilor. La nivelul fiecărei clase, programa prezintă o ofertă curriculară care include aspecte de învățătura creştină**,** dialogul interreligios şi intercultural**,** formarea morală aplicată **şi** implicarea responsabilă în viața comunitară

Sugestiile metodologice oferă exemple de strategii didactice, repere pentru planificarea demersului didactic şi elemente pentru evaluarea continuă. Acestea includ recomandări privind desfăşurarea efectivă a procesului de predare-învățare-evaluare centrat pe formarea competențelor, exemple de strategii didactice care sprijină realizarea competențelor specifice, precum şi propuneri de abordare interdisciplinară şi integrată. În plus, acestea cuprind repere pentru evaluarea învățării, raportată la competențele urmărite, putând fi utilizate diverse forme, metode şi instrumente de evaluare.

Cadrele didactice sunt încurajate să planifice didactica pe baza competențelor, să adapteze activitățile la context şi să utilizeze metode variate de evaluare, cu accent pe progresul şi dezvoltarea elevului.

Pentru a asigura un cadru coerent în predarea *Pneumatologie*, programa şcolară propune un set de elemente comune pentru toate cultele din România care au drept de predare a propriei religii în sistemul de învățământ: lista competențelor generale, o parte dintre competențele specifice şi o serie de exemple de activități de învățare şi partea generală a sugestiilor metodologice. Listele de competențe specifice şi de conținuturi sunt elaborate de către fiecare cult, permițând orientarea către teme relevante pentru fiecare dintre acestea.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

C.G.1	**Cunoaşterea şi argumentarea biblică a învățăturii de credință penticostală şi a *Doctrinei despre Duhul Sfânt***
C.G.2	**Definirea specificului propriei credințe în raport cu alte credințe şi convingeri**
C.G.3	**Realizarea de conexiuni între cunoştințele dobândite la *Pneumatologie* şi cele dobândite la alte discipl Teologice**

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXERCIȚII DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG1. Cunoașterea și argumentarea biblică a învățăturii de credință penticostală și a *Doctrinei despre Duhul Sfânt*
1.1. Identificarea principalelor texte biblice referitoare la doctrina despre Duhul Sfânt - identificarea textelor biblice referitoare la Pneumatologie - exerciții de aranjare în ordine cronologică a textelor referitoare la Duhul Sfânt
1.2. Comentarea în lumina Scripturii principalelor capitolelor din Pneumatologie - identificarea bazei biblice pentru fiecare din capitolele Pneumatologiei - comentarea în grupuri mici a fenomenelor referitoare la Duhul Sfânt din cartea Faptele Apostolilor

CG2. Definirea specificului propriei credințe în raport cu alte credințe și convingeri
2.1. Identificarea învățăturii creștine penticostale din cărțile Noului Testament - analizarea textelor despre Duhul Sfânt din Evanghelii - întocmirea de eseuri din epistolele pauline despre Duhul Sfânt - dialoguri pe baza doctrinei despre Duhul Sfânt
2.2. Caracterizarea doctrinei despre Duhul Sfânt și rolul lui în viața credinciosului - identificarea principalelor caracteristici ale persoanei Duhului Sfânt - exerciții de descoperire a unor elemente de pneumatologie în viața apostolilor și a unor persoane cunoscute din lumea contemporană

CG3 Realizarea de conexiuni între cunoștințele dobândite la *Pneumatologie* și cele dobândite la alte discipline teologice
1.1. Identificarea prezenței și lucrării Duhului Sfânt în diferite momente ale istoriei bisericii **-** exerciții de enumerare a principalelor momente din istoria bisericii **-** întocmirea de eseuri structurate pe teme referitoare la lucrarea Duhului Sfânt azi
2.2 Analizarea lucrării Duhului Sfânt în Vechiul Testament - exerciții de prezentare a principalelor momente a lucrării Duhului Sfânt în Vechiul Testament - analiza în grup și prezentarea rezultatelor acesteia cu privire la momente din istoria poporului evreu
2.2. Prezentarea lucrării Duhului Sfânt pe tot parcursul creștinismului - exerciții de identificare în Biblie a lucrării Duhului Sfânt în Vechiul și Noul Testament - întocmirea de tabele cronologice cu privire la lucrarea Duhului Sfânt de-a lungul istoriei

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Introducere	1.1 Definirea termenului 1.2 Importanta pneumatologiei
2. Personalitatea Duhului Sfânt	2.1 Duhul Sfânt este o persoană 2.1 Dumnezeirea Duhului Sfânt în Vechiul Testament, 2.2 Dumnezeirea Duhului Sfânt în Noul Testament 2.3 Simbolurile Duhului Sfânt 2.4 Denumirile Duhului Sfânt
3. Dispensația Duhului Sfânt	3.1 Pogorârea Duhului Sfânt la Cincizecime 3.2 Lucrări de bază ale Duhului Sfânt 3.3 Roada Duhului Sfânt 3.4 Plinătatea Duhului Sfânt

	3.5 Darurile Duhului Sfânt
4. Lucrări ale Duhului Sfânt	4.1 Slujbele din biserică 4.2 Călăuzirea Duhului Sfânt 4.3 Locul şi rolul Duhului Sfânt în predicarea Evangheliei
5. Lucrarea Duhului Sfânt în istoria Bisericii Universale	5.1 Primul veac al Creştinismului 5.2 Perioada dintre secolele II – VI 5.3 Perioada dintre secolele VI – XX 5.4 Bisericile penticostale din secolul XX 5.5 Bisericile penticostale în România secolulului XXI

SUGESTII METODOLOGICE

Sugestiile metodologice oferă repere esențiale pentru proiectarea, organizarea și desfășurarea eficientă a activităților de predare-învățare-evaluare în cadrul orelor de *Pneumatologie* la liceu. Acestea vizează sprijinirea cadrului didactic în personalizarea demersului educațional, prin integrarea unor metode didactice moderne, interactive și adaptate la profilul generației actuale de elevi, inclusiv prin dezvoltarea competențelor digitale.

Programa școlară actuală pentru disciplina *Pneumatologie* promovează o învățare centrată pe elev, care accentuează implicarea activă a elevului în procesul de învățare, contextualizarea conținuturilor religioase în realități de viață concrete, dimensiunea socială a învățării – cooperare, colaborare, empatie, responsabilizarea elevilor în raport cu propria dezvoltare morală, spirituală și civică şi dezvoltarea competențelor digitale și media, esențiale pentru învățarea secolului XXI.

A. Strategii didactice – revalorizări ale metodelor tradiționale, noi abordări

Pentru a atinge finalitățile educaționale specifice liceului și a forma competențe relevante, este necesară utilizarea unor metode variate, care îmbină gândirea critică, creativitatea, reflecția și tehnologia. Prezentăm sintetic o listă cu metode tradiţionale şi moderne, respectiv cu metode care valorizează/ formează competenţe digitale, care pot fi utilizate în ora de *Pneumatologie*.

1. Metode tradiţionale şi moderne

- Explicaţia şi prelegerea narativă – Asigură prezentarea coerentă a temelor teologice, adaptată la nivelul de înțelegere al elevilor; este potrivită în activitățile care vizează analiza de texte biblice, patristice etc.
- Conversaţia euristică – Stimulează gândirea elevilor, prin întrebări bine formulate, conducând la descoperirea personală a adevărurilor religioase; este o metodă care se poate aplica în activități de prezentare a unor concepte religioase.
- Lectura explicativă şi interpretarea textului biblic – Facilitează învățarea la *Pneumatologie*, cu accent pe înțelegerea termenilor specific, semnificația morală și aplicabilitatea în viața cotidiană, fundamentată biblic.
- Studiul de caz – Îi ajută pe elevi să analizeze şi să dea răspunsuri din perspectiva moralei creştine la situaţii etice complexe (avort, eutanasie, dreptate socială), pornind de la experiența lor de viață sau de la diferite evenimente și problematici sociale.
- Portofoliul tematic – Dezvoltă capacitatea elevilor de efort pentru rezolvarea unei teme mai complexe, autonomia în învățare, abilitățile de colaborare şi capacitatea de autoevaluare. Elevii adună pe parcursul semestrului reflecții personale, analize de texte religioase, recenzii de filme cu tematică religioasă etc.
- Eseul argumentativ – Elevii exersează exprimarea opiniilor și formularea de argumente coerente cu privire la diferite evenimente din viața cotidiană sau la teme mai complexe precum: „Este credința compatibilă cu știința?”, „Ce înseamnă libertatea religioasă în societatea de azi?”
- Dezbaterea de tip academic (Oxford-style) – Favorizează gândirea critică, argumentarea, empatia intelectuală.
- Lectura comparativă – Dezvoltă spiritul analitic şi interconectarea cunoștințelor, prin compararea unor texte religioase cu texte literare sau filosofice pe teme comune (ex. iubirea, suferința, mântuirea).

2. Metode care sprijină dezvoltarea de competențe digitale

Predarea disciplinei *Pneumatologie* în liceu trebuie să se racordeze la realitatea digitală a elevilor, oferindu-le un cadru în care să-și dezvolte atât gândirea morală, cât și competențele digitale. Iată câteva metode recomandate:

- WebQuest religios – Elevii investighează teme folosind surse online credibile. Rezultatul poate fi prezentat sub formă de infografice, prezentări sau postere digitale.
- Crearea de conținut digital – Elevii realizează podcasturi, videoclipuri scurte, prezentări interactive sau materiale vizuale pe teme religioase. Exemple: un vlog despre semnificația unei sărbători, un tutorial despre rugăciune, un interviu cu un preot/localnic implicat în comunitate.

• Utilizarea platformelor educaționale Google Classroom, Moodle sau Padlet pentru organizarea materialelor și a activităților.

• Quiz-uri interactive (Kahoot, Quizizz) – Pot fi utilizate pentru recapitulare sau evaluare dar și pentru momentele de captare a atenției la începutul unei activități.

• Crearea unui blog tematic – Poate fi planificată realizarea unui blog al clasei, unde elevii postează reflecții, eseuri, impresii din excursii religioase, recenzii de filme/documentare. Se dezvoltă competențe media, digitale și de scriere argumentativă.

• Tururi virtuale și realitate augmentată.

• Proiecte colaborative online – Elevii din clase sau școli diferite colaborează online pe o temă moral-religioasă. Se pot realiza e-book-uri, colecții de rugăciuni sau mărturii ale tinerilor despre credință.

3. Metode pentru dezvoltarea competențelor verzi

În învățătura creștină, lumea creată este darul lui Dumnezeu, iar omul are o vocație de păstrător al creației. Educația religioasă poate cultiva în elevi iubirea față de creație ca formă de iubire față de Dumnezeu, conștientizând că distrugerea naturii nu este doar o problemă ecologică, ci și una spirituală: o ruptură a comuniunii cu Dumnezeu, cu semenii și cu lumea. În formarea competenţelor verzi prin disciplina *Pneumatologie*, pot fi utilizate următoarele metode:

• **Lectura biblică interactivă (cu aplicații digitale)**

Folosind aplicația RoBible sau fișe interactive create în Wordwall / Google Forms, elevii pot identifica: texte biblice referitoare la creaţie, porunci despre protejarea creației, virtuţi precum: cumpătarea, milostenia, recunoştinţa, smerenia etc. De asemenea, pot realiza o colecție de versete și învățături biblice care fundamentează ecologia creștină.

• **Dezbateri teologice cu tematică ecologică**

Elevii pot fi implicați în dezbateri în care să argumenteze din perspectivă religioasă, cu citate din Scriptură, teme precum: „Poluarea – un nou păcat al omului modern?”, „Mai putem vorbi despre sfințirea creației într-o lume industrializată?”, „Cum putem trăi creștinește în armonie cu natura?”

• **Rugăciunea și meditația religioasă**

Elevii pot analiza textul Psalmilor 103 şi 148 şi pot rosti/ audia fragmente din aceştia. Pot medita la frumuseţea şi perfecţiunea creaţiei în urma vizionării unor documentare din mediul online sau create de ei.

• **Învățarea prin proiecte**

Elevii pot realiza în echipă proiecte multimedia interdisciplinare (prezentare, afiș, mini-documentar sau site) cu teme precum: „Virtuțile creștinului ecologist”, „Cumpătarea creștină – echilibru între dar și responsabilitate” etc.

• **Învăţarea prin Podcast religios**

Elevii pot crea un podcast religios (cu sprijinul profesorului) în care discută teme precum: „Ce spune Biblia despre grijă față de natură?”, „Cum se împacă dezvoltarea cu sfințenia?”, „De ce consumismul este o problemă spirituală?” etc. prin care se încurajează gândirea critică și exprimarea valorilor religioase în limbaj actual. Pot fi invitate diferite persoane: pastori, profesori universitari, ecologişti creştini etc.

• **Învățarea prin implicare în comunitate (*Service learning* religios)**

Elevii pot fi implicați în: acțiuni de voluntariat ecologic, campanii de informare cu mesaje creștine (ex: „Creația este darul lui Dumnezeu, nu locul nepăsării noastre!”, „Cumpătarea începe cu inima milostivă” etc.), organizarea unei întâlniri pentru protejarea mediului (în cadrul unor parteneriate Şcoală-Familie-Biserică).

Prin diversificarea metodelor didactice și adaptarea lor la contextul actual, ora de *Pneumatologie* devine un spațiu privilegiat în care elevii învață să înțeleagă corect valorile morale și rolul acestora în dezvoltarea personală și socială, să trăiască autentic și să acționeze responsabil, își dezvoltă echilibrul interior și emoțional în lumina credinței, să exerseze competențe digitale și sociale esențiale pentru lumea contemporană, să își afirme identitatea spirituală, valorile și apartenența la comunitatea de credință.

B. Abordarea conținuturilor

Abordarea conținuturilor presupune o atitudine flexibilă a profesorului de *Pneumatologie*, prin accentul pus pe: valorificarea experiențelor de viață ale elevilor; accentuarea caracterului aplicativ al conținuturilor, creând contexte semnificative de învățare pentru viața reală; abordări diferențiate ale conținuturilor învățării, în acord cu experiențele elevilor şi cu contextul social în care trăiesc aceştia; realizarea de conexiuni între *Pneumatologie* şi alte discipline de studiu. Conținuturile propuse în programa şcolară nu reprezintă teme de lecții, ci unități tematice. Numărul de teme pe parcursul unui an şcolar permite: abordarea unor conținuturi pe parcursul mai multor ore, în funcție de complexitatea acestora, de nivelul clasei de elevi, de particularitățile comunității; abordarea unor teme sau aspecte suplimentare, cu rol de adaptare a orei de *Pneumatologie* la specificul clasei de elevi/a comunității.

Ordinea abordării conținuturilor nu este una prestabilită prin programa şcolară. Profesorul are libertatea de a planifica în manieră personalizată ordinea în care va prezenta temele, în acord cu logica firească a domeniului şi cu specificul vieții religioase a comunității, precum şi în relație cu teme de la alte discipline de studiu. În abordarea conținuturilor se pot utiliza elemente de tip predominant confesional, recomandate a fi abordate pe parcursul studiului.

Acestea nu vor fi analizate ca unități de conținut de sine stătătoare, ci vor constitui modalități de exemplificare a temelor anterior menționate.

C. Contexte şi medii de învăţare

Ora de *Pneumatologie*, în învățământul liceal, trebuie să răspundă nu doar nevoii de formare morală și spirituală, ci și realităților unei educații moderne, orientate spre dezvoltarea integrală a elevului. În acest sens, este necesară folosirea unor contexte și medii de învățare variate, care să susțină învățarea activă și colaborativă, formarea competențelor, echilibrul emoțional și spiritual al elevilor, legătura cu comunitatea și viața reală.

1. Spații educaționale

– Săli cu aranjamente flexibile – mobilă ușor de reconfigurat, pentru lucru individual, în perechi sau în grupuri. Astfel, se poate trece de la predare frontală la activități colaborative.

– Colțuri de liniște și reflecție – spații special amenajate în clasă, care oferă elevilor un cadru intim și liniștit pentru reculegere, rugăciune personală, meditație sau exprimarea gândurilor și emoțiilor într-un jurnal personal. Pot fi folosite la începutul orei sau pentru activități de autocunoaștere.

– Cabinetul de Teologie, spații destinate realizării de afișe, colaje sau prezentări tematice, în care elevii își pot exprima creativ viziunea asupra valorilor creștine.

– Biserica şi centrele educative de lângă acestea, ce oferă un loc pentru rugăciune şi meditaţie, dar şi spaţii de activităţi curriculare şi extracurriculare de diferite tipuri

2. Învățare combinată (fizică și digitală)

– Învățare mixtă – combinarea lecțiilor desfășurate în clasă cu activități online. De exemplu: temele pot fi trimise prin platforme educaționale, iar elevii pot urmări materiale video sau audio religioase ca suport pentru reflecții sau dezbateri.

– Învățare în secvențe de format scurt – utilizarea de materiale digitale scurte (video, citate, versete, imagini cu mesaje morale) pentru a declanșa discuții sau pentru a oferi elevilor „pastile de înțelepciune” creștină ușor de reținut.

3. Învățarea prin utilizarea realității virtuale (VR) și augmentate (AR)

– Vizite virtuale – folosirea tehnologiei pentru vizitarea biserici penticostale, fără a ieși din clasă. Aceste experiențe pot fi completate cu activități de cercetare, prezentări sau reflecții scrise.

– Simulări și reconstituiri – folosirea aplicațiilor care reconstituie evenimente biblice, epoci istorice, pentru ca elevii să înțeleagă mai profund contextul religios și mesajul spiritual al acestor momente.

4. Învățare personalizată și adaptată

– Trasee personalizate de învățare – profesorul poate crea activități diferențiate în funcție de nevoile, nivelul și interesele elevilor, de specificul experienței religioase a acestora.

– Accesibilitate pentru toți elevii – folosirea diverselor forme de exprimare (scris, vorbit, desenat, înregistrări audio), astfel încât fiecare elev să-și poată exprima ideile și trăirile religioase într-un mod autentic și accesibil.

5. Învățare prin colaborare și implicare comunitară

– Proiecte în echipă sau în parteneriat cu alte școli – realizarea de activități comune pe teme religioase sau morale.

– Campanii educative sau sociale – elevii pot organiza acțiuni caritabile, expoziții sau campanii în cadrul școlii sau al comunității, promovând valorile creștine precum solidaritatea, iertarea sau respectul față de aproapele.

6. Practici cu rol spiritual și emoțional

– Momente de rugăciune sau liniște – la începutul sau finalul orei, pot fi introduse scurte momente de rugăciune, tăcere meditativă sau ascultare a unei reflecții audio cu mesaj religios.

– Lectură religioasă ghidată – citirea unor texte religioase sau morale urmată de reflecții personale, scrise sau în grup. Se pot folosi fragmente din Biblie, autori contemporani sau mărturii de credință.

– Scrierea duhovnicească – activități precum „Scrisoare către Dumnezeu”, „Jurnalul sufletului” sau „Gândul zilei”, prin care elevii își pot exprima trăirile interioare, dorințele, mulțumirile sau întrebările existențiale.

7. Inteligența artificială ca facilitator al învățării (sub îndrumarea profesorului)

– Elevii utilizează aplicații bazate pe inteligență artificială pentru a explora conținuturi religioase, sub îndrumarea profesorului.

– AI oferă explicații suplimentare, exemple, sinteze sau definiții pentru o mai bună înțelegere a temelor studiate.

– Profesorul ghidează activitatea, stabilește obiective clare și monitorizează modul în care elevii folosesc AI.

– AI sprijină învățarea personalizată, oferind feedback și resurse adaptate ritmului fiecărui elev.

– Elevii pot folosi AI pentru a formula întrebări, crea prezentări, reflecta asupra valorilor morale și religioase.

Prin valorificarea acestor contexte și medii de învățare, elevul este plasat în centrul procesului educațional, ca participant activ, nu doar receptor de informații, se formează nu doar competențe cognitive, ci și dimensiunea emoțională și spirituală a elevului, se creează o legătură între tradiție și inovație, între valorile perene ale credinței și cerințele societății actuale. Astfel, *Pneumatologia* devine o disciplină vie, ancorată în realitate, cu impact formator asupra caracterului, atitudinilor și alegerilor personale.

D. Aspecte privind evaluarea

Odată cu includerea *Pneumatologiei* ca disciplină opțională în cadrul examenului de Bacalaureat, procesul de evaluare capătă o importanță și mai mare în configurarea traseului educațional al elevilor. Evaluarea în liceu trebuie să reflecte atât formarea competențelor cognitive și spirituale, cât și capacitatea de aplicare a valorilor moral-religioase în viața personală și comunitară.

1. Relația organică predare-învățare-evaluare

În cadrul orei de *Pneumatologie* la liceu, evaluarea este strâns legată atât de învățare, cât și de predare, constituind împreună un sistem coerent și dinamic. Evaluarea nu trebuie privită ca o activitate separată, ci ca un proces continuu, integrat în întregul parcurs educațional, care oferă feedback valoros pentru elev, dar și pentru profesor. Această relație organică implică:

- adaptarea strategiilor de predare în funcție de nevoile identificate ca urmare a evaluărilor inițiale, de parcurs, finale;
- orientarea învățării către formarea de competențe reale, nu doar acumularea de cunoștințe;
- motivarea elevului, prin recunoașterea progresului său și prin valorizarea reflecției personale;
- corelarea evaluării cu finalități educaționale, în special în perspectiva includerii disciplinei *Pneumatologie* ca disciplină opțională de Bacalaureat.

Evaluarea contribuie astfel la formarea și dezvoltarea competențelor specifice disciplinei *Pneumatologie*, la îmbunătățirea continuă a predării și a învățării, prin adaptarea conținuturilor și metodelor la nivelul real al clasei, prin sprijinirea elevului în procesul de autocunoaștere și asumare a valorilor creștine.

2. Evaluarea ca mijloc de motivație și reglare

La liceu, evaluarea va accentua două funcții esențiale ale evaluării: funcția de reglare și funcția motivațională.

Evaluarea oferă profesorului feedback cu privire la eficiența metodelor folosite, la înțelegerea conceptelor și valorilor de către elevi, la necesitatea de adaptare sau reluare a unor conținuturi, respectiv la progresul fiecărui elev.

Din perspectiva elevului, aflat în etapa consolidării identității și a asumării valorilor personale, evaluarea trebuie să valorizeze progresul personal al acestuia, să încurajeze implicarea lui activă și autentică, să pună accent pe responsabilitate și autocunoaștere, respectiv să susțină decizia informată privind continuarea studiilor sau alegerea unei direcții vocaționale/ profesionale.

3. Metodologia evaluării

a) Evaluare tradițională (sumativă și formativă), prin:

- teste scrise (cu itemi obiectivi și subiectivi);
- evaluări orale structurate (răspunsuri argumentate, eseuri).
- verificarea învățării prin întrebări și activități de consolidare la finalul unităților de învățare.

b) Metode moderne/ alternative de evaluare

- portofoliul personal – colectare de reflecții, eseuri, jurnale spirituale, fișe de activitate, proiecte și produse creative realizate în timp;
- proiectul tematic – individual sau în grup, cu teme relevante din programa de *Pneumatologie*, ce implică documentare, aplicare practică și prezentare argumentată;
- autoevaluarea ghidată – prin fișe sau jurnale de reflecție, elevii sunt invitați să evalueze ce au înțeles, cum s-au raportat emoțional și ce valori au interiorizat;
- observarea sistematică – a participării, a implicării în discuții și dezbateri, a comportamentului și atitudinilor exprimate în contexte de învățare;
- evaluarea produselor de învățare – afișe, prezentări, creații artistice sau digitale cu conținut moral-religios;
- studii de caz și rezolvarea de dileme morale – permit evaluarea capacității elevului de a analiza critic, de a formula judecăți morale și de a aplica valorile creștine în situații reale;
- activități practice – implicarea elevilor în acțiuni cu caracter moral, filantropic sau spiritual, care pot fi ulterior evaluate prin jurnal de reflecție, discuții sau portofoliu.

c) Metode care valorifică competențele digitale și interdisciplinare

- proiecte realizate cu ajutorul tehnologiei: prezentări, materiale video, podcasturi tematice;
- portofolii digitale: organizarea materialelor pe platforme educaționale (ex. Google Classroom, Moodle);

4. Valorificarea progresului individual

În centrul procesului evaluativ rămâne progresul elevului, nu comparația între elevi. Astfel, se va urmări cum evoluează fiecare elev din punct de vedere cognitiv, afectiv și spiritual, cum își dezvoltă capacitatea de a reflecta, a decide, a ierta, a fi solidar, în ce măsură valorile creștine devin parte a identității personale.

Evaluarea la disciplina *Pneumatologie* în liceu trebuie să devină o călătorie de autocunoaștere, reflecție și angajare personală. Mai ales în contextul includerii acesteia ca opțiune pentru Bacalaureat, este esențial ca procesul de evaluare să fie cuprinzător (valorificând toate dimensiunile învățării), personalizat (adaptat ritmului și profilului fiecărui elev) și motivant (stimulând dorința de cunoaștere, de aprofundare și de trăire autentică a credinței).

E. Pneumatologie ca disciplină de Bacalaureat – implicații pentru predare-învățare-evaluare

Dacă elevul optează pentru *Pneumatologie* ca disciplină de Bacalaureat, evaluarea finală trebuie să reflecte:

- claritatea și coerența exprimării orale sau scrise;
- cunoștințele teologice fundamentate pe textul biblic, tradiția creștină și reflecția morală;
- capacitatea de argumentare morală și religioasă;
- interiorizarea valorilor și aplicarea lor în contexte personale și sociale.

Pregătirea pentru această evaluare poate include: simulări de probă scrisă, ateliere de argumentare și dezbatere, exerciții de interpretare a textului religios, reflecții pe marginea unor teme de actualitate.

Un aspect important îl constituie în acest context evaluarea prin teste grilă, care reprezintă o propunere modernă, menită să aducă mai multă obiectivitate și eficiență în procesul de examinare. Acest tip de testare permite corectarea rapidă și eliminarea erorilor subiective, oferind tuturor elevilor șanse egale. Totuși, *Pneumatologia* este o disciplină care pune accent pe valori, reflecție personală și înțelegere profundă, aspecte greu de surprins doar prin alegeri de tip grilă. Prin urmare, este important ca forma de evaluare să păstreze un echilibru între rigoarea testării și specificul acestei discipline de învățământ.

Pregătirea pentru evaluarea la *Pneumatologie* prin teste grilă presupune o abordare diferită față de învățarea clasică, axată pe redactarea de eseuri sau răspunsuri dezvoltate, și implică:

- înțelegerea temelor esențiale din programa școlară;
- memorarea noțiunilor-cheie, în condițiile în care testele grilă cer adesea identificarea corectă a unor termeni, personaje, texte sau concepte, fapt care implică reținerea de date și idei principale, respectiv identificarea cu ușurință a unor concepte din context;
- exersarea cu teste grilă, pentru a familiariza elevul cu formatul acestora, din manuale, culegeri, platforme online, care facilitează analiza greșelilor și conștientizarea lacunelor;
- dezvoltarea atenției și a concentrării, prin exerciții de citire atentă a întrebărilor și a tuturor variantelor de răspuns pentru evitarea confuziilor între termeni apropiați;
- organizarea eficientă a timpului, care implică realizarea unui plan de învățare structurat, în care materia este împărțită pe teme, revizuirea regulată a cunoștințelor, simulări ale examenului de bacalaureat, pentru a gestiona timpul în examen.

Pregătirea pentru acest tip de evaluare combină memorarea logică cu practica aplicată și atenția la detalii, fiind o modalitate eficientă de a consolida cunoștințele religioase într-un format accesibil.

Profesorul poate utiliza metode și tehnici didactice moderne și adaptate scopului evaluării.

1. Învățarea prin exersarea testelor grilă, pentru familiarizarea cu structura testului și cu tipul de întrebări
2. Învățarea prin intermediul fișelor structurate și a schemelor recapitulative, care ghidează elevul în procesul de învățare și recapitulare
3. Învățarea prin jocuri (de tip „quiz") sau concursuri, pentru creșterea motivației și repetarea activă a informațiilor
4. Învățarea prin organizatori grafici (hărți mentale/ conceptuale, scheme logice), pentru structurarea logică a informației și evidențierea legăturilor dintre concept
5. Învățarea prin asociere logică și mnemonică, pentru memorarea detaliilor prin reguli logice sau dispozitive mnemonice, iar nu mecanic
6. Învățarea prin explicații și povestiri biblice, pentru înțelegerea profundă și memorarea mai ușoară a temelor
7. Învățarea colaborativă (peer learning), pentru realizarea schimbului de idei și al sprijinului între colegi
8. Învățarea prin predare (reciprocal teaching), pentru fixarea cuoștințelor și dezvoltarea gândirii critice

O predare eficientă susține atât învățarea logică, cât și memorarea activă, într-un mod atractiv și eficient pentru elevi. Astfel, pe lângă manual, fișe de lucru, culegeri cu teste grilă, pot fi folosite și alte mijloace de învățământ, precum: cartonașe cu variante de răspuns (A, B, C, D), grile scanabile (tip Scantron) – acolo unde sunt disponibile sisteme de evaluare automată, baze de date cu întrebări, din care profesorii pot genera teste variate, afișe/ postere cu concepte religioase-cheie, care facilizează învățarea vizuală.

În tot acest proces, un rol esențial îl are feedback-ul continuu și autoevaluarea, care facilitează conștientizarea de către elevi asupra progresului înregistrat și promovează autonomia acestora în învățare.

F. Adaptarea procesului de predare-învățare-evaluare la specificul diferitelor grupuri de elevi

În cadrul orelor de *Pneumatologie*, este esențială adaptarea strategiilor didactice, a conținuturilor și a modalităților de evaluare pentru a răspunde nevoilor diverse ale elevilor, în special ale celor cu cerințe educaționale speciale (CES) și/sau dizabilități. Acest demers implică utilizarea unor metode active, centrate pe elev, care să stimuleze participarea, empatia și reflecția personală, precum și personalizarea sarcinilor de lucru în funcție de ritmul și stilul de învățare al fiecărui elev. Materialele didactice pot fi adaptate vizual, auditiv sau tactil, în funcție de tipul dizabilității, iar evaluarea trebuie să fie continuă, formativă, oferind feedback constructiv și încurajând progresul individual. Colaborarea cu profesorii de sprijin, consilierul școlar și familia este, de asemenea, un element-cheie pentru integrarea eficientă a elevilor cu CES în activitățile de la clasă, asigurând un climat incluziv și valorificând potențialul fiecărui elev.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Grad didactic/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
BÎRLE SAMUEL FLORIN	PROFESOR, GRAD I, DOCTOR	Liceul Teologic Penticostal Baia Mare
CENTEA IULIU	PROFESOR, GRAD I	Liceul Teologic Penticostal, „Betel”, Oradea, Bihor

RESPONSABILI/COORDONATORI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
ZĂBAVĂ MIHAELA	Consilier CNCE	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare	Responsabil CNCE
PÎSLARU CĂTĂLIN	Inspector general MEC	Ministerul Educației și Cercetării	Responsabil MEC
CĂTANĂ GHEORGHE	Consilier pe probleme de învățământ	Cultul Creștin Penticostal	Coordonator științific

RESPONSABILI/COORDONATORI/COLABORATORI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
GRIGORAȘ LIANA LĂCRĂMIOARA	Director	Liceul Teologic Penticostal „Logos”, Timișoara, Timiș	Responsabil din partea cultului

Anexa nr. 155

Programa școlară pentru disciplina

Muzica bisericească

Cultul Penticostal

Clasele a IX-a – a XII-a

Curriculum de specialitate (CS)

Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea teologie penticostală

Învățământ liceal

- 2026 -

Anexa nr. 155
Programa școlară pentru disciplina *Muzică bisericească,*
Cultul Penticostal, clasele a IX-a – a XII-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profil teologic, specializarea teologie penticostală*

NOTĂ DE PREZENTARE

Prezenta programă școlară completează curriculumul pentru disciplina *Muzică bisericească*, Cultul Creștin Penticostal, cu aplicare pentru clasele din învățământul liceal, filiera vocațională, profil teologic, specializarea teologie penticostală, forma cu frecvență zi, începând cu anul școlar 2026-2027. Pentru această categorie de clase, conform planurilor-cadru pentru învățământul liceal, forma cu frecvență zi, aprobate ca anexe la OMEC nr. 4350/2025, studiul disciplinei are următoarea alocare orară săptămânală, defalcată pe segmentul trunchi comun (TC):

An de studiu	Clasa a IX-a	Clasa a X-a	Clasa a XI-a	Clasa a XII-a
Tip segment curricular	CS	CS	CS	CS
Nr. săptămânal de ore	1	1	1	1

Programa școlară se elaborează în concordanță cu:

- *Legea învățământului preuniversitar* nr. 198/2023;
- *Recomandările Consiliului Uniunii Europene* (2018) privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții;
- *Repere pentru proiectarea, actualizarea și evaluarea Curriculumului național. Cadrul de referință al Curriculumului național*, aprobat prin OME nr. 3239/2021;
- *Profilul de formare al absolventului*, aprobat prin OME nr. 6731/2023;

Aceste documente stabilesc cadrul de dezvoltare al competențelor-cheie și al profilului de formare al absolventului de liceu, competențe la a căror formare contribuie și disciplina *Muzică bisericească*.

Programa disciplinei *Muzică bisericească* este elaborată potrivit modelului de proiectare curriculară centrat pe competențe. Construcția programei este realizată astfel încât să contribuie la dezvoltarea profilului de formare al elevului din ciclul liceal, care descrie aşteptările exprimate față de elev la sfârşitul învățământului liceal, prin raportare la cerințele exprimate în Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023, precum şi prin raportare la caracteristicile de dezvoltare ale elevilor.

Prin *Muzică bisericească,* absolventul de liceu își dezvoltă identitatea personală și conștiința de sine**,** fundamentate pe valori spirituale și morale; demonstrează comportamente etice și responsabile**,** aplicabile în viața personală, socială și profesională; manifestă respect față de diversitate și disponibilitate pentru dialog constructiv; își consolidează cultura generală prin înțelegerea impactului religiei asupra civilizației și culturii universale; exersează capacitatea de reflecție critică și discernământ moral, esențiale pentru luarea deciziilor; s**e** implică activ în comunitate, asumând valori de solidaritate, cooperare și responsabilitate civică.

Disciplina valorifică achizițiile formate în ciclul gimnazial, unde elevii au dobândit primele noțiuni de cultură religioasă, de morală și de raportare la valorile comunității. La liceu, accentul se mută de la acumularea de cunoştințe de bază la dezvoltarea competențelor de reflecție critică, discernământ moral și responsabilitate socială**.** Progresul vizează consolidarea unei identități personale asumate, pregătirea pentru viața adultă și integrarea valorilor spirituale în contexte sociale, culturale și profesionale mai complexe.

Este complementară cu disciplinele socio-umane prin perspectiva valorică și spirituală asupra omului și societății. Are caracter interdisciplinar, favorizând proiecte comune cu literatura, arta, științele sociale și educația civică.

Elemente de noutate pe care le aduce programa:

- Orientare spre competențe transversale **(**educația pentru cetățenie democratică, educația pentru viață, dezvoltare personală)
- Actualizarea conținuturilor **(**corelarea temelor religioase cu provocările lumii contemporane: digitalizare, ecologie, drepturile omului, migrație, multiculturalitate, inteligența artificială)
- Dimensiunea interactivă și practică (implicare socială, voluntariat, utilizarea proiectelor interdisciplinare)
- Deschiderea spre dialog **(**formarea competenței de dialog interconfesional și intercultural; prezentarea comparativă a valorilor comune ale diferitelor tradiții religioase)
- Accent pe formarea caracterului și a autocunoașterii (dezvoltarea rezilienței, a inteligenței emoționale și spirituale; instrumente de reflecție personală -jurnal reflexiv, portofoliu spiritual).

Structura programei şcolare de *Muzică bisericească* include, pe lângă nota de prezentare, următoarele elemente:

- Competențe generale;
- Competențe specifice şi exemple de activități de învățare;
- Conținuturi;
- Sugestii metodologice

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoştințe, abilități şi atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte diverse.

Competențele generale se referă la achizițiile pe care elevul le dobândeşte la disciplina *Muzică bisericească* pe parcursul întregului ciclu liceal. Acestea au un dublu rol: pe de o parte, reflectă contribuția disciplinei la profilul de formare al absolventului şi, implicit, la dezvoltarea competențelor-cheie; pe de altă parte, structurează disciplina în funcție de profilul de formare.

Competențele specifice derivă din competențele generale şi reprezintă etape intermediare în dobândirea acestora, fiind formate pe parcursul unui an şcolar. Ele sunt adaptate nivelului de dezvoltare al elevilor, ghidează evaluarea performanțelor acestora şi oferă cadrul pentru organizarea demersului didactic. Ca etape ale formării competențelor generale, competențele specifice evidențiază progresia acestora de la un an de studiu la altul, contribuind treptat la dezvoltarea competenței generale. Derivarea lor presupune o diferențiere atentă a etapelor procesului de învățare, astfel încât, la finalul studiului disciplinei *Muzică bisericească* elevii să fi dobândit competențele generale corespunzătoare.

Activitățile de învățare constituie contexte în care competențele specifice sunt dezvoltate, exersate şi consolidate. Ele au rol orientativ şi recomandativ pentru profesori, oferindu-le libertatea de a folosi exemplele propuse de programa şcolară, de a le completa sau de a le înlocui, astfel încât să adapteze procesul didactic la realitățile concrete ale clasei. În acest mod, crearea de parcursuri de învățare individualizate şi personalizate nu mai rămâne un simplu ideal, ci devine realizabilă prin metode şi modalități concrete de aplicare.

Conţinuturile învăţării - sunt organizate pe domenii şi reprezintă achiziţii de bază prin care se urmăreşte formarea competentelor elevilor. La nivelul fiecărei clase, programa prezintă o ofertă curriculară care include aspecte de învățătura creştină**,** dialogul interreligios şi intercultural**,** formarea morală aplicată **şi** implicarea responsabilă în viața comunitară

Sugestiile metodologice oferă exemple de strategii didactice, repere pentru planificarea demersului didactic şi elemente pentru evaluarea continuă. Acestea includ recomandări privind desfăşurarea efectivă a procesului de predare-învățare-evaluare centrat pe formarea competențelor, exemple de strategii didactice care sprijină realizarea competențelor specifice, precum şi propuneri de abordare interdisciplinară şi integrată. În plus, acestea cuprind repere pentru evaluarea învățării, raportată la competențele urmărite, putând fi utilizate diverse forme, metode şi instrumente de evaluare.

Cadrele didactice sunt încurajate să planifice didactica pe baza competențelor, să adapteze activitățile la context şi să utilizeze metode variate de evaluare, cu accent pe progresul şi dezvoltarea elevului.

Pentru a asigura un cadru coerent în predarea *Muzică bisericească*, programa şcolară propune un set de elemente comune pentru toate cultele din România care au drept de predare a propriei religii în sistemul de învățământ: lista competențelor generale, o parte dintre competențele specifice şi o serie de exemple de activități de învățare şi partea generală a sugestiilor metodologice. Listele de competențe specifice şi de conținuturi sunt elaborate de către fiecare cult, permițând orientarea către teme relevante pentru fiecare dintre acestea.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

C.G.1	**Utilizarea adecvată a elementelor de limbaj muzical în practica muzicală bisericească**
C.G.2	**Interpretarea muzicii bisericești ca modalitate de exprimare artistică, folosirea altor limbaje pentru redarea imaginii muzicale, integrarea în viaţa muzicală a comunității.**
C.G.3	**Receptarea şi analizarea unei varietăţi de creaţii muzicale sacre şi profane, naţionale şi universale**

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (AEI)
Clasa a IX-a

G1. Utilizarea adecvată a elementelor de limbaj muzical în practica muzicală bisericească
CS 1.1. Cântarea după auz sau descifrarea cântecelor religioase din repertoriu recunoscând elementele de limbaj
- exerciții de respirație și de emisie - exerciții de descifrare a limbajului muzical prin solfegierea cântărilor
1.2. CS 1.2. Exerciții de descifrare a limbajului muzical prin solfegierea cântărilor
- audierea unor lucrări muzicale - exerciții de recunoaștere a pieselor audiate - încadrarea unor piese recunoscute de către elevi în temele religioase
CS 1.3. Explicarea caracteristicilor care definesc învățătura de credință creștină
- scrierea unui angajament personal privind urmarea lui Hristos. - analiza studiului de caz despre ucenicii lui Isus și lecțiile aplicabile azi. - participarea la un grup de studiu biblic despre chemarea la ucenicie.

CG2. Interpretarea muzicii bisericești ca modalitate de exprimare artistică, folosirea altor limbaje pentru redarea imaginii muzicale, integrarea în viața muzicală a comunității.
CS 2.1. Interpretarea repertoriului vocal și instrumental respectând recomandările compozitorului
- asocierea unui cântec cunoscut cu reprezentarea sa grafică - intonarea a capela și cu ajutorul unor instrumente
CS 2.2. Citirea unui text muzical vocal și cu ajutorul unor instrumente
- exerciții de citire a unui text muzical - redarea din memorie a unui discurs muzical vocal

CG3. Receptarea și analizarea unei varietăți de creații muzicale creștine, naționale și universale
CS 3.1. Recunoașterea auditivă a unor elemente ritmico-melodice din cântec, corelarea acestora cu noțiuni corespunzătoare
- exerciții de scriere muzicală după dictare - exersarea diferențierii cântului instrumental, funcție de familia instrumentelor muzicale
CS 3.2. Exerciții de scriere muzicală după dictare
- exerciții de coordonare ritmică a cântării - constatarea accentelor metrice în relație cu accentul prozodic

MUZICA BISERICEASCĂ
CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII - Clasa a IX-a

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Introducere	**1.1.** Definirea muzicii bisericești- importanța muzicii în lumina argumentării biblice **1.2.** Dionisie Giuchici, *Eu am o carte ce o iubesc*
2. Limbajul muzical în practica muzicii bisericești	**2.1** Noțiuni muzicale de bază despre scris-citit muzical: portativ, scara generală muzicală, cheile sol si fa – *Cântece senine* - N. Moldoveanu / *Domnul este bun* **2.2.** Ritmul, element de bază al muzicii – *Binecuvântat să fie Domnul*, (Ps.144), N.Moldoveanu **2.3.** Valorile de note, pătrimea cu punct, coroana (fermata) - *Am găsit în Domnul fericirea*, **2.4.** Elemente ale melodiei: tonul și semitonul, diez, bemol, becar *Gândul bun* – N. Moldoveanu **2.5.** Tonalități majore – Do major - *Voi veni cu bucurie, înaintea Domnului* **2.6.** Arpegiul - *Cântarea mea, e numai despre Isus* **2.7.** Tonalități minore – *În umblarea mea prin lume,* N. Moldoveanu
3. Închinarea și Lauda în Sfânta Scriptură	**3.1**. Muzica în Vechiul Testament - muzica în viața primilor oameni (Iubal, Set, Noe, Iacov, Iov) **3.2.** Cântarea eliberării – Moise, Maria, *Cu gândul sunt la Marea Roșie,* M. Ciugudean **3.3.** Preoții și leviții muzicieni- rolul lor în slujire
4. Incursiune în istoria muzicii creștine	**4.1.** Muzica vocală - forme: cântecul propriu-zis, imnul, oda, coralul bizantin, gregorian, protestant, cantata, oratoriul **4.2.** Clasificare vocilor în ansamblul coral **4.3.** *Domnul m-a-ntrebat adesea* – Mircea Ciugudean **4.3.** Muzica instrumentală – forme: *sonata, suita, concertul, simfonia* - audiții **4.4.** Genul sau stilul muzical – muzica cultă, muzica de consum, muzica populară, subgen
5. Muzica Sărbătorilor Creștine	**5.1** Nașterea Domnului /*Auzi corul îngeresc* – F.M. Bartholdy,/ *Cântați toți de bucurie* – G.F. Handel,/ *Departe-ntr-o iesle* (M. Luther) *O, ce veste minunată,* **5.2.** Sărbătoarea anului nou: Anii trec ca norii- N. Moldoveanu **5.3.** Răstignirea Domnului…Du-mă la Golgota (W.

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

Clasa a X - a

CG1. Utilizarea adecvată a elementelor de limbaj muzical în practica muzicală bisericească
CS 1.1. Audierea unor lucrări muzicale din repertoriul contemporan
- exerciții de solfegiere a unor creații muzicale audiate - interpretarea unor lucrări muzicale simple
CS 1.2. Exerciții de descifrare a limbajului muzical prin solfegierea cântărilor
- audierea unor lucrări muzicale - exerciții de recunoaștere a pieselor audiate - încadrarea unor piese recunoscute de către elevi în temele religioase
CS 1.2. Recunoşterea în cadrul audiției a unor teme religioase memorate după auz sau descifrate

CG1. Utilizarea adecvată a elementelor de limbaj muzical în practica muzicală bisericească
- exerciții de diferențiere a formelor muzicale vocale de cele instrumentale - observarea diferențelor de timbru în cântul vocal

CG 2 - Interpretarea muzicii bisericești ca modalitate de exprimare artistică, folosirea altor limbaje pentru redarea imaginii muzicale, integrarea în viața muzicală a comunității.
CS 2.1. Selectarea modalităților de interpretare adecvate
- asocierea unui cântec cunoscut cu reprezentarea sa grafică - intonarea a capela și cu ajutorul unor instrumente
CS 2.2. Observarea diferențelor de expresie a unor piese în diferite tonalități: majore – minore
- exerciții de diferențiere a nuanțelor în piesele interpretate - exerciții de citire a unui text muzical

CG 3 - Receptarea şi analizarea unei varietăţi de creaţii muzicale creştine, naţionale şi universale
CS 3.1. Comentarea rolului expresiv al elementelor de interpretare şi utilizarea unor elemente specifice de comparare şi clasificare a cântecelor
- evidențierea relațiilor dintre muzică și textul literar - observarea rolului expresiv al nuanțelor muzicale și a termenilor agogici prin prisma audiției comparate
CS 3.2. Aprecierea relațiilor dintre muzică și textul literar
- observarea relevanței contextului istoric al unei lucrări muzicale - exprimarea unor păreri personale despre etosul cântărilor bisericești

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII - Clasa a X-a

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Introducere	**1.1.** Importanța muzicii în lumina Sfintelor Scripturi / Nicolae Moldoveanu - *Să-mi fie strajă căpătâi / Am o carte ce-o iubesc*
2. Limbajul muzical în practica muzicii bisericești	**2.1**.Măsuri binare - *Doamne, știu de-o revărsare* **2.2** Anacruza – *Doamne n-am aur* **2.3**.Măsuri ternare –*Ce mult te doresc, o, Isuse. A. Groza/ Doamne, bunătatea Ta* **2.4.** Măsuri simple - *Dumnezeu este iubirea* **2.5.**Măsuri compuse –*Ție-Ți cânt, Dumnezeul meu* N.Moldoveanu **2.6.**Semne de repetiție: volta - *Veniți creștini la rugăciune* **2.7** Intervale muzicale *,Dulce e iubirea sfântă,/ Amice, te rog părăsește pe veci gândul rău*
3. Închinarea și Lauda în Sfânta Scriptură	**3.1** Școala de muzică de la Ierusalim – regele David **3.2** Forme muzicale în Vechiul Testament: cântare vocală solistică și corală, canonul: *Bucurați-vă în Domnul zic* **3.3.** Compozitori și interpreți în Vechiul Testament: Moise, Debora, Ana, David, Solomon, fiii lui Core, Ezechia, Ezra
4. Incursiune în istoria muzicii creștine	**4.1.** Cântul creștin liturgic din primele veacuri - Rădăcinile muzicii corale – psalmodierea, cântarea în comun, responsorială și antifonală **4.2** Muzica în biserica răsăriteană – coralul bizantin, liturghia bizantină **4.3** Muzica în biserica apuseană – coralul gregorian, missa catolică **4.4** Imnologia în creația compozitorilor creștini din apus

Domenii de conținut	Conținuturi
5. Muzica Sărbătorilor Creștine	**5.1.** Nașterea Domnului: Dionisie Giuchici - *Steaua de la răsărit / Veniți cu credință* – J. Fr. Wade/ *Îngeri mii din ceruri cântă* – colind francez, *Astăzi s-a născut Cristos,* **5.2** Sărbătoarea anului nou: *Anii-n zbor ni se duc* **5.3.** Răstignirea Domnului: *Pe un deal depărtat* (G. Bennard, C. Ioanid), *O, frunte-nsângerată* -Hans Leo Hassler, *Sub crucea ta, Doamne Isuse*…, *Zace-n rece mormânt* – R. Lowry, **5.4.** Cântarea de înviere – *Din cer, din locuri sfinte* /Nicolae Moldoveanu, *Isus e viu* – T. Dorz **5.5.** Revărsarea Duhului Sfânt: *Dumnezeu a dăruit, Duhul Sfânt de la-nălțime* – D. Giuchici

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

Clasa a XI - a

CG1. Utilizarea adecvată a elementelor de limbaj muzical în practica muzicală bisericească
CS 1.1. Descifrarea unor teme accesibile din creațiile muzicale audiate, corelând vocal sau instrumental semnul cu sunetul
- exerciții de notare a duratelor în diferite măsuri - exerciții de coordonare a cântării în ansamblu
CS 1.2. Diferențierea formelor muzicale vocale de cele instrumentale
- recunoașterea diferitelor timbre în ansamblul instrumental - intonarea gamelor și citirea unui text muzical vocal și cu ajutorul unor instrumente

CG 2 - Interpretarea muzicii bisericești ca modalitate de exprimare artistică, folosirea altor limbaje pentru redarea imaginii muzicale, integrarea în viața muzicală a comunității.
CS 2.1. Formularea de aprecieri cu privire la expresivitatea elementelor de limbaj recunoscute
- observarea diferențelor de expresie a unor piese în diferite tonalități: majore - minore - intonarea a capela și cu ajutorul unor instrumente
CS 2.2. Argumentarea corelației text – muzică
- discuții asupra corelație text – muzică - comentarii despre relația accentelor prozodice suprapuse corect peste accentele ritmice

CG 3 - Receptarea și analizarea unei varietăți de creații muzicale creștine, naționale și universale
CS 3.1. Identificarea unor aspecte ale fenomenului muzical în societatea contemporană
- identificarea rolului expresiv al nuanțelor muzicale și a termenilor agogici prin prisma audiției comparate - comentarea relațiilor dintre muzică și versul conținut
CS 3.2. Exprimarea unor păreri personale despre etosul cântărilor bisericești
- discutarea impresiilor personale legate de aspectul spiritual unor cântece prezente în actualitate - constatarea accentelor metrice în relație cu accentul prozodic

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII – clasa a XI-a

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Introducere	**1.1** Importanța muzicii pentru societatea umană – Închinare și laudă în cer / *Cerul și pământul (Evanghelia)* – cântare după auz
2. Limbajul muzical în practica muzicii bisericești	**2.1.** Noțiuni muzicale de bază despre scris-cititul muzical: Tonalități relative: Major-minor- **2.2.** Do -*Din adâncul inimii / Domnu-i bun* **2.3.** la – *O, crește-mi iubirea*

Domenii de conținut	Conținuturi
	2.4. Sol - *Când Isus Cristos m-a mântuit, Eu știu că Domnul m-a creat* A. Groza **2.5.** mi - *O, noi ne-am bizuit* **2.6.** Fa - *Fii binecuvântat, El poate* **2.7.** re – *Întoarce-te la dragostea dintâi*
3. Închinarea și Lauda în Sfânta Scriptură	**3.1.** Închinarea și Lauda în Noul Testament/Adevărata închinare – în duh și adevăr: *Ție-Ți cânt, Dumnezeul meu,* Nicolae Moldoveanu **3.2.** Leviții nou-testamentali **3.3.** Cântările Noului Legământ – *Ce har, ce har*, Nicolae Moldoveanu -
4. Incursiune în istoria muzicii creștine	**4.1.** Renașterea: Reforma și contrareforma papală – Palestrina sau Epoca de aur a polifoniei vocale **4.2.** Forme și genuri muzicale în preclasicism, dezvoltarea muzicii instrumentale-suita, sonata, concerto grosso concertul, Vivaldi, **4.3.** J.S. Bach, (coralul protestant în construcția cantatelor și a Pasiunilor), **4.4.** G. F. Haendel (oratorii) **4.5.** Muzica instrumentală în biserica creștină contemporană.
5. Muzica Sărbătorilor Creștine	**5.1.** Nașterea Domnului: *Noapte de crăciun,* A Groza, *O, noapte preasfințită* (Fr. Gruber), *O, vino azi Emanuel* (G.M.Neale), *Primul Noel* (colind francez), **5.2.** Răstignirea Domnului: *Sub crucea ta, Doamne Isuse…, Zace-n rece mormânt* – R. Lowry **5.3.** Cântarea de înviere –*E viu, e viu, mormântul Lui e gol* **5.4.** Revărsarea Duhului Sfânt: *Duh de viață nouă, Se revarsă Duhul Sfânt,* M. Ciugudean

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

- CLASA a XII-a

CG1. Utilizarea adecvată a elementelor de limbaj muzical în practica muzicală bisericească
CS 1.1. Diferențierea unor genuri și forme muzicale în audiții și interpretări repetate selectând elementele specifice ale acestora
- interpretarea repertoriului vocal și instrumental respectând recomandările compozitorului - exerciții de coordonare a cântării în ansamblu
CS 1.2. Interpretarea unor lucrări muzicale simple prin exerciții de coordonare a cântării în ansamblu
- exerciții de descifrare a limbajului muzical prin solfegierea cântărilor - observarea diferențelor de expresie a unor piese în diferite tonalități: majore - minore

CG 2 - Interpretarea muzicii bisericești ca modalitate de exprimare artistică, folosirea altor limbaje pentru redarea imaginii muzicale, integrarea în viața muzicală a comunității.
CS 2.1. Participarea la slujbele religioase, la evenimentele muzicale ale comunității
- exerciții de integrare a repertoriului studiat în slujbele religioase - comentarea în grupuri a pieselor muzicale vocale și instrumentale interpretate în serviciul divin
CS 2.2. Exerciții de integrare a repertoriului studiat în slujbele religioase
- interviu cu interpreți contemporani de muzică bisericească - organizarea de formații vocal-instrumentale pentru momente de laudă și închinare

CG 3 - Receptarea și analizarea unei varietăți de creații muzicale creștine, naționale și universale
CS 3.1. Aprecierea relațiilor dintre muzică și textul literar
- alegerea unui fond muzical pentru diferite audiții muzicale - diferențierea cântului instrumental, funcție de familia instrumentelor muzicale
CS 3.2. Dezvoltarea creativității prin activități muzicale și dezbatere interculturală
- interviu cu compozitori în viață

CG 3 - Receptarea şi analizarea unei varietăţi de creaţii muzicale creştine, naţionale şi universale
- exprimarea unor păreri personale despre etosul cântărilor bisericești

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII - CLASA a XII-a

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Introducere	**1.1.** Originea muzicii: Armonia stelelor (Iov – Pitagora) – *O, Doamne mare când privesc eu lumea,* comp. Pastor suedez Carl Gustaf Boberg
2. Limbajul muzical în practica muzicii bisericești	**2.1.** Re M – *Destinul tău e să învingi,* **2.2.** si m – *Din Tine am venit, iubire* – N.Moldoveanu **2.3.** Sib M – *Va veni o zi în care toți aleșii,* A Groza **2.4.** sol m – *Dulce e iubirea sfântă* **2.5.** Termeni agogici - *Din strălucire / Dragostea e cea mai mare* **2.6.** Calitătile sunetului muzical: *Nu sunt în ceruri lacrimi –*
3. Închinarea și Lauda în Sfânta Scriptură	**3.1.** Instrumentele muzicale în Noul Testament: *Lăudați pe Domnul neamuri (Ps. 150),* Nicolae Moldoveanu **3.2.** Compozitori şi interpreți în Noul Testament: Maria, Zaharia, Simeon, Ana, Pavel **3.3.** Muzica – arcul peste timp, începe și continuă în cer. Apocalipsa
4. Incursiune în istoria muzicii creştine	4.1 Cântările de laudă, cântările duhovnicești – Col. 3:16 *Imn de laudă Îți cânt,* N. Moldoveanu /*Răsune a noastră cântare* – M. Ciugudean **4.2.** Coralul bizantin – liturghia bizantină -Ioan Crisostomul, **4.3.** Coralul gregorian – missa, motetul - Papa Grigore cel Mare **4.4.** Coralul protestant- Jan Hus, Martin Luther, Jean Clavin 4**.5.** Imnul creștin -*Te laud dis de dimineață* N. Moldoveanu
5. Muzica Sărbătorilor Creştine	**5.1.** Naşterea Domnului: O, Betleem oraș micut - L.H.Redener, adapt. P. Popovici, O, noapte sfântă, binecuvântată (A. Ch. Adams), O, ce veste îmbucurătoare **5.2.** Anul nou: Vezi cum în zbor se duce timpul **5.3.** Răstignirea Domnului - Amar Îți era sufletul, **5.4.** Învierea Domnului– Mărire, Ție, Isuse, Cel ce ai înviat **5.5.** Revărsarea Duhului Sfânt: O, porumbel cu pene sfinte - Dionisie Giuchici

SUGESTII METODOLOGICE

Sugestiile metodologice oferă repere esențiale pentru proiectarea, organizarea și desfășurarea eficientă a activităților de predare-învățare-evaluare în cadrul orelor de *Muzică bisericească* la liceu. Acestea vizează sprijinirea cadrului didactic în personalizarea demersului educațional, prin integrarea unor metode didactice moderne, interactive și adaptate la profilul generației actuale de elevi, inclusiv prin dezvoltarea competențelor digitale.

Programa școlară actuală pentru disciplina *Muzică bisericească* promovează o învățare centrată pe elev, care accentuează implicarea activă a elevului în procesul de învățare, contextualizarea conținuturilor religioase în realități de viață concrete, dimensiunea socială a învățării – cooperare, colaborare, empatie, responsabilizarea elevilor în raport cu propria dezvoltare morală, spirituală și civică și dezvoltarea competențelor digitale și media, esențiale pentru învățarea secolului XXI.

A. Strategii didactice – revalorizări ale metodelor tradiționale, noi abordări

Pentru a atinge finalitățile educaționale specifice liceului și a forma competențe relevante, este necesară utilizarea unor metode variate, care îmbină gândirea critică, creativitatea, reflecția și tehnologia. Prezentăm sintetic o listă cu metode tradiţionale şi moderne, respectiv cu metode care valorizează/ formează competenţe digitale, care pot fi utilizate în ora de *Muzică bisericească*.

1. Metode tradiţionale şi moderne

- Explicaţia şi prelegerea narativă – Asigură prezentarea coerentă a temelor teologice, adaptată la nivelul de înțelegere al elevilor; este potrivită în activitățile care vizează analiza de texte biblice, patristice etc.
- Conversaţia euristică – Stimulează gândirea elevilor, prin întrebări bine formulate, conducând la descoperirea personală a adevărurilor religioase; este o metodă care se poate aplica în activități de prezentare a unor concepte religioase.
- Lectura explicativă și interpretarea textului biblic – Facilitează învăţarea la *Muzică bisericească*, cu accent pe înțelegerea termenilor specific, semnificația morală și aplicabilitatea în viața cotidiană, fundamentată biblic.
- Studiul de caz – Îi ajută pe elevi să analizeze şi să dea răspunsuri din perspectiva moralei creştine la situaţii etice complexe (avort, eutanasie, dreptate socială), pornind de la experiența lor de viață sau de la diferite evenimente și problematici sociale.
- Portofoliul tematic – Dezvoltă capacitatea elevilor de efort pentru rezolvarea unei teme mai complexe, autonomia în învățare, abilitățile de colaborare și capacitatea de autoevaluare. Elevii adună pe parcursul semestrului reflecții personale, analize de texte religioase, recenzii de filme cu tematică religioasă etc.
- Eseul argumentativ – Elevii exersează exprimarea opiniilor și formularea de argumente coerente cu privire la diferite evenimente din viața cotidiană sau la teme mai complexe precum: „Este credința compatibilă cu știința?”, „Ce înseamnă libertatea religioasă în societatea de azi?”
- Dezbaterea de tip academic (Oxford-style) – Favorizează gândirea critică, argumentarea, empatia intelectuală.
- Lectura comparativă – Dezvoltă spiritul analitic și interconectarea cunoștințelor, prin compararea unor texte religioase cu texte literare sau filosofice pe teme comune (ex. iubirea, suferința, mântuirea).

2. Metode care sprijină dezvoltarea de competențe digitale

Predarea disciplinei *Muzică bisericească* în liceu trebuie să se racordeze la realitatea digitală a elevilor, oferindu-le un cadru în care să-și dezvolte atât gândirea morală, cât și competențele digitale. Iată câteva metode recomandate:

- WebQuest religios – Elevii investighează teme folosind surse online credibile. Rezultatul poate fi prezentat sub formă de infografice, prezentări sau postere digitale.
- Crearea de conținut digital – Elevii realizează podcasturi, videoclipuri scurte, prezentări interactive sau materiale vizuale pe teme religioase. Exemple: un vlog despre semnificația unei sărbători, un tutorial despre rugăciune, un interviu cu un preot/localnic implicat în comunitate.
- Utilizarea platformelor educaționale Google Classroom, Moodle sau Padlet pentru organizarea materialelor și a activităților.
- Quiz-uri interactive (Kahoot, Quizizz) – Pot fi utilizate pentru recapitulare sau evaluare dar și pentru momentele de captare a atenției la începutul unei activități.
- Crearea unui blog tematic – Poate fi planificată realizarea unui blog al clasei, unde elevii postează reflecții, eseuri, impresii din excursii religioase, recenzii de filme/documentare. Se dezvoltă competențe media, digitale și de scriere argumentativă.
- Tururi virtuale și realitate augmentată.
- Proiecte colaborative online – Elevii din clase sau școli diferite colaborează online pe o temă moral-religioasă. Se pot realiza e-book-uri, colecții de rugăciuni sau mărturii ale tinerilor despre credință.

3. Metode pentru dezvoltarea competențelor verzi

În învățătura creștină, lumea creată este darul lui Dumnezeu, iar omul are o vocație de păstrător al creației. Educația religioasă poate cultiva în elevi iubirea față de creație ca formă de iubire față de Dumnezeu, conștientizând că distrugerea naturii nu este doar o problemă ecologică, ci și una spirituală: o ruptură a comuniunii cu Dumnezeu, cu semenii și cu lumea. În formarea competenţelor verzi prin disciplina *Muzică bisericească*, pot fi utilizate următoarele metode:

- **Lectura biblică interactivă (cu aplicații digitale)**

Folosind aplicația RoBible sau fișe interactive create în Wordwall / Google Forms, elevii pot identifica: texte biblice referitoare la creație, porunci despre protejarea creației, virtuți precum: cumpătarea, milostenia, recunoştinţa, smerenia etc. De asemenea, pot realiza o colecție de versete și învățături biblice care fundamentează ecologia creștină.

- **Dezbateri teologice cu tematică ecologică**

Elevii pot fi implicați în dezbateri în care să argumenteze din perspectivă religioasă, cu citate din Scriptură, teme precum: „Poluarea – un nou păcat al omului modern?", „Mai putem vorbi despre sfințirea creației într-o lume industrializată?", „Cum putem trăi creștinește în armonie cu natura?"

- **Rugăciunea și meditația religioasă**

Elevii pot analiza textul Psalmilor 103 şi 148 şi pot rosti/ audia fragmente din aceştia. Pot medita la frumusețea şi perfecţiunea creaţiei în urma vizionării unor documentare din mediul online sau create de ei.

- **Învățarea prin proiecte**

Elevii pot realiza în echipă proiecte multimedia interdisciplinare (prezentare, afiș, mini-documentar sau site) cu teme precum: „Virtuțile creștinului ecologist", „Cumpătarea creștină – echilibru între dar și responsabilitate" etc.

- **Învăţarea prin Podcast religios**

Elevii pot crea un podcast religios (cu sprijinul profesorului) în care discută teme precum: „Ce spune Biblia despre grijă față de natură?", „Cum se împacă dezvoltarea cu sfințenia?", „De ce consumismul este o problemă spirituală?" etc. prin care se încurajează gândirea critică şi exprimarea valorilor religioase în limbaj actual. Pot fi invitate diferite persoane: pastori, profesori universitari, ecologişti creştini etc.

- **Învățarea prin implicare în comunitate (*Service learning* religios)**

Elevii pot fi implicați în: acțiuni de voluntariat ecologic, campanii de informare cu mesaje creștine (ex: „Creația este darul lui Dumnezeu, nu locul nepăsării noastre!", „Cumpătarea începe cu inima milostivă" etc.), organizarea unei întâlniri pentru protejarea mediului (în cadrul unor parteneriate Școală-Familie-Biserică).

Prin diversificarea metodelor didactice și adaptarea lor la contextul actual, ora de *Muzică bisericească* devine un spațiu privilegiat în care elevii învață să înțeleagă corect valorile morale și rolul acestora în dezvoltarea personală și socială, să trăiască autentic și să acționeze responsabil, își dezvoltă echilibrul interior și emoțional în lumina credinței, să exerseze competențe digitale și sociale esențiale pentru lumea contemporană, să își afirme identitatea spirituală, valorile și apartenența la comunitatea de credință.

B. Abordarea conținuturilor

Abordarea conținuturilor presupune o atitudine flexibilă a profesorului de *Muzică bisericească*, prin accentul pus pe: valorificarea experiențelor de viață ale elevilor; accentuarea caracterului aplicativ al conținuturilor, creând contexte semnificative de învățare pentru viața reală; abordări diferențiate ale conținuturilor învățării, în acord cu experiențele elevilor și cu contextul social în care trăiesc aceștia; realizarea de conexiuni între Muzica bisericească şi alte discipline de studiu.

Conținuturile propuse în programa școlară nu reprezintă teme de lecții, ci unități tematice. Numărul de teme pe parcursul unui an şcolar permite: abordarea unor conținuturi pe parcursul mai multor ore, în funcție de complexitatea acestora, de nivelul clasei de elevi, de particularitățile comunității; abordarea unor teme sau aspecte suplimentare, cu rol de adaptare a orei de *Muzică bisericească* la specificul clasei de elevi/a comunității.

Ordinea abordării conținuturilor nu este una prestabilită prin programa şcolară. Profesorul are libertatea de a planifica în manieră personalizată ordinea în care va prezenta temele, în acord cu logica firească a domeniului şi cu specificul vieții religioase a comunității, precum şi în relație cu teme de la alte discipline de studiu.

În abordarea conținuturilor se pot utiliza elemente de tip predominant confesional, recomandate a fi abordate pe parcursul studiului. Acestea nu vor fi analizate ca unități de conținut de sine stătătoare, ci vor constitui modalități de exemplificare a temelor anterior menționate.

C. Contexte şi medii de învăţare

Ora de Muzica bisericească, în învățământul liceal, trebuie să răspundă nu doar nevoii de formare morală și spirituală, ci și realităților unei educații moderne, orientate spre dezvoltarea integrală a elevului. În acest sens, este

necesară folosirea unor contexte şi medii de învățare variate, care să susțină învățarea activă şi colaborativă, formarea competențelor, echilibrul emoțional şi spiritual al elevilor, legătura cu comunitatea şi viața reală

1. Spații educaționale

– Săli cu aranjamente flexibile – mobilă uşor de reconfigurat, pentru lucru individual, în perechi sau în grupuri. Astfel, se poate trece de la predare frontală la activități colaborative.

– Colțuri de liniște şi reflecție – spații special amenajate în clasă, care oferă elevilor un cadru intim şi liniştit pentru reculegere, rugăciune personală, meditație sau exprimarea gândurilor şi emoțiilor într-un jurnal personal. Pot fi folosite la începutul orei sau pentru activități de autocunoaştere.

– Cabinetul de Teologie, spații destinate realizării de afişe, compoziții muzicale cu tematică religioasă, colaje sau prezentări tematice, în care elevii îşi pot exprima creativ viziunea asupra valorilor creştine.

– Biserica şi centrele educative de lângă acestea, ce oferă un loc pentru rugăciune şi meditaţie, dar şi spaţii de activităţi curriculare şi extracurriculare de diferite tipuri

2. Învățare combinată (fizică şi digitală)

– Învățare mixtă – combinarea lecțiilor desfăşurate în clasă cu activități online. De exemplu: temele pot fi trimise prin platforme educaționale, iar elevii pot urmări materiale video sau audio religioase ca suport pentru reflecții sau dezbateri.

– Învățare în secvențe de format scurt – utilizarea de materiale digitale scurte (video, citate, versete, imagini cu mesaje morale) pentru a declanşa discuții sau pentru a oferi elevilor „pastile de înțelepciune" creştină uşor de reținut.

3. Învăţarea prin utilizarea realităţii virtuale (VR) şi augmentate (AR)

– Vizite virtuale – folosirea tehnologiei pentru vizitarea de biserici penticostale, fără a ieşi din clasă. Aceste experiențe pot fi completate cu activități de cercetare, prezentări sau reflecții scrise.

– Simulări şi reconstituiri – folosirea aplicațiilor care reconstituie evenimente biblice, epoci istorice, pentru ca elevii să înțeleagă mai profund contextul religios şi mesajul spiritual al acestor momente.

4. Învățare personalizată şi adaptată

– Trasee personalizate de învățare – profesorul poate crea activități diferențiate în funcție de nevoile, nivelul şi interesele elevilor, de specificul experienței religioase a acestora.

– Accesibilitate pentru toți elevii – folosirea diverselor forme de exprimare (scris, vorbit, desenat, înregistrări audio), astfel încât fiecare elev să-şi poată exprima ideile şi trăirile religioase într-un mod autentic şi accesibil.

5. Învățare prin colaborare şi implicare comunitară

– Proiecte în echipă sau în parteneriat cu alte şcoli – realizarea de activități comune pe teme religioase sau morale.

– Campanii educative sau sociale – elevii pot organiza acțiuni caritabile, expoziții sau campanii în cadrul şcolii sau al comunității, promovând valorile creştine precum solidaritatea, iertarea sau respectul față de aproapele.

6. Practici cu rol spiritual şi emoțional

– Momente de rugăciune sau liniște – la începutul sau finalul orei, pot fi introduse scurte momente de rugăciune, tăcere meditativă sau ascultare a unei reflecții audio cu mesaj religios.

– Lectură religioasă ghidată – citirea unor texte religioase sau morale urmată de reflecții personale, scrise sau în grup. Se pot folosi fragmente din Biblie, autori contemporani sau mărturii de credință.

– Scrierea duhovnicească – activități precum „Scrisoare către Dumnezeu", „Jurnalul sufletului" sau „Gândul zilei", prin care elevii îşi pot exprima trăirile interioare, dorințele, mulțumirile sau întrebările existențiale.

7. Inteligența artificială ca facilitator al învățării (sub îndrumarea profesorului)

– Elevii utilizează aplicații bazate pe inteligență artificială pentru a explora conținuturi religioase, sub îndrumarea profesorului.

– AI oferă explicații suplimentare, exemple, sinteze sau definiții pentru o mai bună înțelegere a temelor studiate.

– Profesorul ghidează activitatea, stabileşte obiective clare şi monitorizează modul în care elevii folosesc AI.

– AI sprijină învățarea personalizată, oferind feedback şi resurse adaptate ritmului fiecărui elev.

– Elevii pot folosi AI pentru a formula întrebări, crea prezentări, reflecta asupra valorilor morale şi religioase.

Prin valorificarea acestor contexte şi medii de învățare, elevul este plasat în centrul procesului educațional, ca participant activ, nu doar receptor de informații, se formează nu doar competențe cognitive, ci şi dimensiunea emoțională şi spirituală a elevului, se creează o legătură între tradiție şi inovație, între valorile perene ale credinței şi cerințele societății actuale. Astfel, *Muzica bisericească* devine o disciplină vie, ancorată în realitate, cu impact formator asupra caracterului, atitudinilor şi alegerilor personale.

D. Aspecte privind evaluarea

1. Relaţia organică predare-învăţare-evaluare

În cadrul orei de *Muzică bisericească* la liceu, evaluarea este strâns legată atât de învățare, cât şi de predare, constituind împreună un sistem coerent și dinamic. Evaluarea nu trebuie privită ca o activitate separată, ci ca un proces continuu, integrat în întregul parcurs educațional, care oferă feedback valoros pentru elev, dar şi pentru profesor. Această relație organică implică:

- adaptarea strategiilor de predare în funcție de nevoile identificate ca urmare a evaluărilor inițiale, de parcurs, finale;
- orientarea învățării către formarea de competențe reale, nu doar acumularea de cunoștințe;
- motivarea elevului, prin recunoașterea progresului său și prin valorizarea reflecției personale;

Evaluarea contribuie astfel la formarea și dezvoltarea competențelor specifice disciplinei *Muzică bisericească*, la îmbunătățirea continuă a predării și a învățării, prin adaptarea conținuturilor și metodelor la nivelul real al clasei, prin sprijinirea elevului în procesul de autocunoaștere și asumare a valorilor creștine.

2. Evaluarea ca mijloc de motivație și reglare

La liceu, evaluarea va accentua două funcţii esenţiale ale evaluării: funcţia de reglare şi funcţia motivaţională.

Evaluarea oferă profesorului feedback cu privire la eficiența metodelor folosite, la înțelegerea conceptelor și valorilor de către elevi, la necesitatea de adaptare sau reluare a unor conținuturi, respectiv la progresul fiecărui elev.

Din perspectiva elevului, aflat în etapa consolidării identității și a asumării valorilor personale, evaluarea trebuie să valorizeze progresul personal al acestuia, să încurajeze implicarea lui activă și autentică, să pună accent pe responsabilitate și autocunoaștere, respectiv să susțină decizia informată privind continuarea studiilor sau alegerea unei direcții vocaționale/ profesionale.

3. Metodologia evaluării

a) Evaluare tradițională (sumativă și formativă), prin:

- teste scrise (cu itemi obiectivi și subiectivi);
- evaluări orale structurate (răspunsuri argumentate, eseuri).
- verificarea învățării prin întrebări și activități de consolidare la finalul unităților de învățare.

b) Metode moderne/ alternative de evaluare

- portofoliul personal – colectare de reflecții, eseuri, jurnale spirituale, fișe de activitate, proiecte și produse creative realizate în timp;
- proiectul tematic – individual sau în grup, cu teme relevante din programa de *Muzică bisericească*, ce implică documentare, aplicare practică și prezentare argumentată;
- autoevaluarea ghidată – prin fișe sau jurnale de reflecție, elevii sunt invitați să evalueze ce au înțeles, cum s-au raportat emoțional și ce valori au interiorizat;
- observarea sistematică – a participării, a implicării în discuții și dezbateri, a comportamentului și atitudinilor exprimate în contexte de învățare;
- evaluarea produselor de învățare – afișe, prezentări, creații artistice sau digitale cu conținut moral-religios;
- studii de caz și rezolvarea de dileme morale – permit evaluarea capacității elevului de a analiza critic, de a formula judecăți morale și de a aplica valorile creștine în situații reale;
- activități practice – implicarea elevilor în acțiuni cu caracter moral, filantropic sau spiritual, care pot fi ulterior evaluate prin jurnal de reflecție, discuții sau portofoliu.

c) Metode care valorifică competențele digitale și interdisciplinare

- proiecte realizate cu ajutorul tehnologiei: prezentări, materiale video, podcasturi tematice;
- portofolii digitale: organizarea materialelor pe platforme educaționale (ex. Google Classroom, Moodle);

4. Valorificarea progresului individual

În centrul procesului evaluativ rămâne progresul elevului, nu comparația între elevi. Astfel, se va urmări cum evoluează fiecare elev din punct de vedere cognitiv, afectiv și spiritual, cum își dezvoltă capacitatea de a reflecta, a decide, a ierta, a fi solidar, în ce măsură valorile creștine devin parte a identității personale.

E. Adaptarea procesului de predare-învățare-evaluare la specificul diferitelor grupuri de elevi

În cadrul orelor de *Muzică bisericească*, este esențială adaptarea strategiilor didactice, a conținuturilor și a modalităților de evaluare pentru a răspunde nevoilor diverse ale elevilor, în special ale celor cu cerințe educaționale speciale (CES) și/sau dizabilități. Acest demers implică utilizarea unor metode active, centrate pe elev, care să stimuleze participarea, empatia și reflecția personală, precum și personalizarea sarcinilor de lucru în funcție de ritmul și stilul de învățare al fiecărui elev. Materialele didactice pot fi adaptate vizual, auditiv sau tactil, în funcție de tipul dizabilității, iar evaluarea trebuie să fie continuă, formativă, oferind feedback constructiv și încurajând progresul individual. Colaborarea cu profesorii de sprijin, consilierul școlar și familia este, de asemenea, un element-cheie pentru integrarea eficientă a elevilor cu CES în activitățile de la clasă, asigurând un climat incluziv și valorificând potențialul fiecărui elev.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Grad didactic/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
CĂTANĂ SPERANȚA DOINA	PROFESOR, GR. I	Liceul Teologic Penticostal „Logos”, Timișoara, Timiș

RESPONSABILI/COORDONATORI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
ZĂBAVĂ MIHAELA	Consilier CNCE	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare	Responsabil CNCE
PÎSLARU CĂTĂLIN	Inspector general MEC	Ministerul Educației și Cercetării	Responsabil MEC
CĂTANĂ GHEORGHE	Consilier pe probleme de învățământ	Cultul Creștin Penticostal	Coordonator științific

RESPONSABILI/COORDONATORI/COLABORATORI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
GRIGORAȘ LIANA LĂCRĂMIOARA	Director	Liceul Teologic Penticostal „Logos”, Timișoara, Timiș	Responsabil din partea cultului

Anexa nr. 156

Programa școlară pentru disciplina

L i t e r a t u r a c r e ș t i n ă

Cultul Penticostal

Clasele a IX-a – a XII-a

Curriculum de specialitate (CS)

Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea teologie penticostală

Învățământ liceal

- 2026 -

Anexa nr. 156
Programa școlară pentru disciplina *Literatura creștină*,
Cultul Penticostal, clasele a IX-a – a XII-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profil teologic, specializarea teologie penticostală*

NOTĂ DE PREZENTARE

Prezenta programă școlară completează curriculumul pentru disciplina *Literatură creștină*, Cultul Creștin Penticostal, cu aplicare pentru clasele din învățământul liceal, filiera vocațională, profil teologic, specializarea teologie penticostală, forma cu frecvență zi, începând cu anul școlar 2026-2027. Pentru această categorie de clase, conform planurilor-cadru pentru învățământul liceal, forma cu frecvență zi, aprobate ca anexe la OMEC nr. 4350/2025, studiul disciplinei are următoarea alocare orară săptămânală, defalcată pe segmentul trunchi comun (TC):

An de studiu	Clasa a IX-a	Clasa a X-a	Clasa a XI-a	Clasa a XII-a
Tip segment curricular	CS	CS	CS	CS
Nr. săptămânal de ore	1	1	1	1

Programa școlară se elaborează în concordanță cu:

- *Legea învățământului preuniversitar* nr. 198/2023;
- *Recomandările Consiliului Uniunii Europene* (2018) privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții;
- *Repere pentru proiectarea, actualizarea și evaluarea Curriculumului național. Cadrul de referință al Curriculumului național*, aprobat prin OME nr. 3239/2021;
- *Profilul de formare al absolventului*, aprobat prin OME nr. 6731/2023;

Aceste documente stabilesc cadrul de dezvoltare al competențelor-cheie și al profilului de formare al absolventului de liceu, competențe la a căror formare contribuie și disciplina *Literatură creștină*.

Programa disciplinei *Literatură creștină* este elaborată potrivit modelului de proiectare curriculară centrat pe competențe. Construcția programei este realizată astfel încât să contribuie la dezvoltarea profilului de formare al elevului din ciclul liceal, care descrie aşteptările exprimate față de elev la sfârşitul învățământului liceal, prin raportare la cerințele exprimate în Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023, precum şi prin raportare la caracteristicile de dezvoltare ale elevilor.

Prin *Literatură creștină,* absolventul de liceu își dezvoltă identitatea personală și conștiința de sine**,** fundamentate pe valori spirituale și morale; demonstrează comportamente etice și responsabile**,** aplicabile în viața personală, socială și profesională; manifestă respect față de diversitate și disponibilitate pentru dialog constructiv; își consolidează cultura generală prin înțelegerea impactului religiei asupra civilizației și culturii universale; exersează capacitatea de reflecție critică și discernământ moral, esențiale pentru luarea deciziilor; s**e** implică activ în comunitate, asumând valori de solidaritate, cooperare și responsabilitate civică.

Disciplina valorifică achizițiile formate în ciclul gimnazial, unde elevii au dobândit primele noțiuni de cultură religioasă, de morală și de raportare la valorile comunității. La liceu, accentul se mută de la acumularea de cunoștințe de bază la dezvoltarea competențelor de reflecție critică, discernământ moral și responsabilitate socială**.** Progresul vizează consolidarea unei identități personale asumate, pregătirea pentru viața adultă și integrarea valorilor spirituale în contexte sociale, culturale și profesionale mai complexe.

Este complementară cu disciplinele socio-umane prin perspectiva valorică și spirituală asupra omului și societății. Are caracter interdisciplinar, favorizând proiecte comune cu literatura, arta, științele sociale și educația civică.

Elemente de noutate pe care le aduce programa:

- Orientare spre competențe transversale **(**educația pentru cetățenie democratică, educația pentru viață, dezvoltare personală)
- Actualizarea conținuturilor **(**corelarea temelor religioase cu provocările lumii contemporane: digitalizare, ecologie, drepturile omului, migrație, multiculturalitate, inteligența artificială)
- Dimensiunea interactivă și practică (implicare socială, voluntariat, utilizarea proiectelor interdisciplinare)
- Deschiderea spre dialog **(**formarea competenței de dialog interconfesional și intercultural; prezentarea comparativă a valorilor comune ale diferitelor tradiții religioase)

- Accent pe formarea caracterului şi a autocunoaşterii (dezvoltarea rezilienței, a inteligenței emoționale şi spirituale; instrumente de reflecție personală -jurnal reflexiv, portofoliu spiritual).

Structura programei şcolare de *Literatură creștină* include, pe lângă nota de prezentare, următoarele elemente:

- Competențe generale;
- Competențe specifice şi exemple de activități de învățare;
- Conținuturi;
- Sugestii metodologice

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoştințe, abilități şi atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte diverse.

Competențele generale se referă la achizițiile pe care elevul le dobândeşte la disciplina *Literatură creștină* pe parcursul întregului ciclu liceal. Acestea au un dublu rol: pe de o parte, reflectă contribuția disciplinei la profilul de formare al absolventului şi, implicit, la dezvoltarea competențelor-cheie; pe de altă parte, structurează disciplina în funcție de profilul de formare.

Competențele specifice derivă din competențele generale şi reprezintă etape intermediare în dobândirea acestora, fiind formate pe parcursul unui an şcolar. Ele sunt adaptate nivelului de dezvoltare al elevilor, ghidează evaluarea performanțelor acestora şi oferă cadrul pentru organizarea demersului didactic. Ca etape ale formării competențelor generale, competențele specifice evidențiază progresia acestora de la un an de studiu la altul, contribuind treptat la dezvoltarea competenței generale. Derivarea lor presupune o diferențiere atentă a etapelor procesului de învățare, astfel încât, la finalul studiului disciplinei *Literatură creștină* elevii să fi dobândit competențele generale corespunzătoare.

Activitățile de învățare constituie contexte în care competențele specifice sunt dezvoltate, exersate şi consolidate. Ele au rol orientativ şi recomandativ pentru profesori, oferindu-le libertatea de a folosi exemplele propuse de programa şcolară, de a le completa sau de a le înlocui, astfel încât să adapteze procesul didactic la realitățile concrete ale clasei. În acest mod, crearea de parcursuri de învățare individualizate şi personalizate nu mai rămâne un simplu ideal, ci devine realizabilă prin metode şi modalități concrete de aplicare.

Conţinuturile învăţării - sunt organizate pe domenii şi reprezintă achiziţii de bază prin care se urmăreşte formarea competentelor elevilor. La nivelul fiecărei clase, programa prezintă o ofertă curriculară care include aspecte de învățătura creștină**,** dialogul interreligios şi intercultural**,** formarea morală aplicată **şi** implicarea responsabilă în viața comunitară. **Literatura teologică** cuprinde totalitatea textelor în care reflecția biblică, dogmatică sau morală se exprimă printr-o formă stilizată, cu valoare estetică şi expresivă. Ea se situează la granița dintre teologie şi artă literară, având ca scop nu doar transmiterea unui adevăr doctrinar, ci şi trăirea lui lăuntrică, mărturisirea personală şi contemplarea spirituală prin cuvânt. Spre deosebire de studiul teologic propriu-zis, care urmăreşte demonstrația rațională a unui adevăr de credință, literatura teologică pune accent pe dimensiunea **reflexivă şi confesivă** a limbajului, folosind mijloace de expresie literară – metafora, imaginea, repetiția ritmică, tonul liric sau parabola.

Astfel, ea poate include **meditația religioasă în proză**, **eseul teologic literar**, **poemul în proză** sau **mărturia de credință** – forme prin care ideile biblice sunt interiorizate şi transmise într-un registru artistic, accesibil sensibilității estetice a cititorului.

Sugestiile metodologice oferă exemple de strategii didactice, repere pentru planificarea demersului didactic şi elemente pentru evaluarea continuă. Acestea includ recomandări privind desfăşurarea efectivă a procesului de predare-învățare-evaluare centrat pe formarea competențelor, exemple de strategii didactice care sprijină realizarea competențelor specifice, precum şi propuneri de abordare interdisciplinară şi integrată. În plus, acestea cuprind repere pentru evaluarea învățării, raportată la competențele urmărite, putând fi utilizate diverse forme, metode şi instrumente de evaluare.

Cadrele didactice sunt încurajate să planifice didactica pe baza competențelor, să adapteze activitățile la context şi să utilizeze metode variate de evaluare, cu accent pe progresul şi dezvoltarea elevului.

Pentru a asigura un cadru coerent în predarea *Literatură creștină*, programa şcolară propune un set de elemente comune pentru toate cultele din România care au drept de predare a propriei religii în sistemul de învățământ: lista competențelor generale, o parte dintre competențele specifice şi o serie de exemple de activități de învățare şi partea generală a sugestiilor metodologice. Listele de competențe specifice şi de conținuturi sunt elaborate de către fiecare cult, permițând orientarea către teme relevante pentru fiecare dintre acestea.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

C.G.1	**Cultivarea gustului pentru lectură și descoperirea valorilor morale și spirituale reflectate în literatura creștină**
C.G.2	**Analizarea și interpretarea textelor literare creștine prin integrarea cunoștințelor biblice și teologice**
C.G.3	**Dezvoltarea competențelor de argumentare și gândire critică, flexibilă și prospectivă, prin raportarea la o varietate de tipuri de limbaj și texte de inspirație creștină.**
C.G.4	**Valorizarea creativității ca resursă pentru dezvoltarea personală și socială pentru învățarea pe tot parcursul vieții și acceptarea dialogului și a comunicării interculturale.**

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) Clasa a IX - a ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Cultivarea interesului pentru lectură și asumarea unui set de valori personale în vederea formării caracterului, raportat la unele fenomene și concepte specifice domeniului literaturii creștine.
CS 1.1. Prezentarea patrimoniului cultural creștin român românesc
- identificarea mesajului moral și spiritual din texte poetice și narative creștine. - recunoașterea valorilor morale în poezii inspirate biblic (T. Dorz, C. Ioanid).
CS 1.2. Identificarea învățăturilor morale din diferite opere literare
- exprimarea trăirilor și emoțiilor generate de lectură. – conceperea unui jurnal de impresii după lectura unei poezii.

CG2 – Analizarea și interpretarea textelor literare creștine prin integrarea cunoștințelor biblice și teologice
CS 2.1. Identificarea și caracterizarea cărților poetice din Biblie
- întocmirea unor miniculegeri cu idei morale culese din operele studiate - identificarea unor enunțuri, pornind de la învățături biblice regăsite în textele literaturii creștine.
CS 2.2. Comentarea unor texte literare ale scriitorilor români, utilizând cunoștințele biblice
- exerciții de comentare a unor pasaje literare date - evidențierea figurilor de stil a unor creații literare poetice

CG 3 - Dezvoltarea competențelor de argumentare și gândire critică, flexibilă și prospectivă, prin raportarea la o varietate de tipuri de limbaj și texte de inspirație creștină.
CS 3.1. Comentarea unor texte poetice de inspirație biblică.
- identificarea unor texte poetice de inspirație biblică din literatura creștină - întocmirea de eseuri pe teme inspirate din creația contemporană
CS 3.2. Analizarea unor scrieri în proză creștină.
- identificarea tipurilor de limbaj poetic din opere recomandate. - recunoașterea în bibliotecile creștine din școală sau din localitate a unor scrieri creștine în proză

CG4 - Valorizarea creativității ca resursă pentru dezvoltarea personală și socială pentru învățarea pe tot parcursul vieții și acceptarea dialogului și a comunicării interculturale.
CS 4.1. Realizarea unor creații literare simple (poezie, eseu scurt, reflecție) inspirate din valori biblice și creștine.
- exerciții de prezentare în cadrul unui minicenaclu a creațiilor literare din clasă/școală - exprimarea gândirii critice prin interpretarea simbolurilor din operele literaturii creștine.
CS 4.2. Participarea la activități de comunicare și dialog pe teme interculturale, valorificând experiențe literare și spirituale.
- afișarea, la panoul școlii a creațiilor elevilor - organizarea unor spectacole cu mesaj de actualitate a mesajului literaturii creștine.

LITERATURĂ CREȘTINĂ – clasa a IX-a
CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Biblia – sursă de inspirație literară	**1.1.***Biblia*, Cuvântul scris al lui Dumnezeu - Scriitorul care a inspirat cărțile Bibliei -despre autorii și structura Bibliei / Genul liric - *imnul religios* - Petru Dugulescu - *Biblia*, vol. Călătorii enigmatici **1.2.**Simion Buzduga- *Biblie, carte eternă,* vol. Stânca mântuirii mele
2. Literatura creștină pentru tineri	**2.1.** *Fabula*, specie a genului epic– Costache Ioanid – *Într-o gulie,/ Butoaiele, vol. Taine* **2.2.** Simion Buzduga - *Puiul neascultător*, vol. Înfiat de rege
3. Cărțile poetice ale Bibliei, - *Psalmii, Eclesiastul, Cântarea Cântărilor, Iov*)	**3.1** Psalmul-specie a genului liric - T. Dorz – *Cântările Psalmilor* cu melodii de N. Moldoveanu **3.2.** Psalmul – rugăciune lirică – Simion Felix Marțian - *Triumful vieții,* vol Triumful vieții/ Corneliu Livanu, *Rugăciune, Psalm 31*, vol. Spicele lui Rut **3.3.** Sonetul- Speranța Doina Cătană –*Sonetul unui psalm pastoral,* vol. Cartea Cărților Bibliei
4. Literatura creștină contemporană - texte de meditație religioasă în proză sau versuri mărturii, biografii, cu valoare teologică și literară -	**4.1** Genul epic – Proza scurtă – publicistic, eseistic, a*forisme, reflecții*, - Petru Lascău –*Între zâmbet și suspin* **4.2.** Proză memorialistică – mărturie autobiografică despre suferința din închisorile comuniste - Sabina Wurmbrand - *Noblețea suferinței,* **4.3.** Proză documentară **Specie:** memorialistică – autobiografie spirituală și literatură carcerală - Richard Wurmbrand - *Cu Dumnezeu în subterană*
5. Trăirea vieții creștine	**5.1.** Psalm modern - poezia meditativă cu mesaj moral-religios -Traian Dorz – *O, om ce mari răspunderi ai*! - vol. Cântări nemuritoare **5.2.** Poezia meditativă religioasă, despre revelația lui Dumnezeu prin natură. Costache Ioanid - *Pentru cine*, vol. Taine **5.3.** Alegoria moral-creștină – Fabula - P. Dugulescu, *Revoltă în trup*, vol. Călătorii enigmatici **5.4** Imnul religios (psalm modern de mulțumire) - Tatiana Topciu - *Recunoștința,* vol. Eterna primăvară
6. Literatura sărbătorilor creștine	**6.1** Nașterea Domnului: Poezia religioasă meditativă -Costache Ioanid - *A căzut o stea*, / Imn liric religios (psalm modern) - *De Crăciun,* vol. Taine **6.2** Poem narativ alegoric / baladă contemporană cu temă religioasă și istorică - Petru Dugulescu - *Crăciunul de la Timișoara*, vol. Călătorii enigmatici **6.3** Anul nou**:** poezia meditativă religioasă, alegorică (psalm modern) - Emil Bulgăr - *Pânza vieții*,vol. Pânze **6.4.** Răstignirea și Învierea Domnului **-** Psalmul modern sau poemul religios omiletic despre mântuirea prin Hristos **-** Costache Ioanid - *Viața,/ Dar sus la Golgota*, vol. Taine **6.5.** Înălțarea Domnului: Costache Ioanid - *Când trandafirii înfloresc* vol. Taine **6.6.** Revărsarea Duhului Sfânt: C. Ioanid - *La cincizecime*, vol. Porumbițe albe

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) Clasa a X - a
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Cultivarea interesului pentru lectură și asumarea unui set de valori personale în vederea formării caracterului, raportat la unele fenomene și concepte specifice domeniului literaturii creștine.
CS 1.1. Analizarea valorilor etice și spirituale reflectate în opere literare creștine
- identificarea semnificațiilor etice din texte poetice de inspirație biblică. - recunoașterea unor texte pe baza înregistrărilor prezentate de către profesor sau colectate de către elevi
CS 1.2. Compararea temelor fundamentale din literatura creștină cu cele din alte tipuri de literatură.
- identificarea stărilor, emoțiilor, sentimentelor din diferite texte - compararea versurilor religioase cu texte similare din alte culturi
CS 1.2. Recunoșterea în cadrul audiției a unor teme religioase memorate după auz sau descifrate
- exerciții de diferențiere a formelor muzicale vocale de cele instrumentale - observarea diferențelor de timbru în cântul vocal

CG2 – Analizarea și interpretarea textelor literare creștine prin integrarea cunoștințelor biblice și teologice
CS 2.1. Analizarea textelor narative biblice în raport cu opere literare de inspirație creștină.
- comentarea textelor de inspirație biblică prin raportare la disciplinele teologice - identificarea elementelor teologice fundamentale (credință, har, mântuire) în texte poetice.
CS 2.2. Evidențierea conceptelor teologice fundamentale (credință, har, mântuire) în comentarea unor opere literare
- discuții în grup referitoare la principalele teme, scriitori conținuți în programa școlară - exerciții de interpretare simbolică a unor fragmente poetice.

CG 3 - Dezvoltarea competențelor de argumentare și gândire critică, flexibilă și prospectivă, prin raportarea la o varietate de tipuri de limbaj și texte de inspirație creștină.
CS 3.1. Argumentarea valorii educative și morale a unor texte poetice și narative creștine.
- exersarea gândirii critice prin interpretarea simbolurilor din operele literaturii creștine. - argumentarea propriilor opinii în legătură cu mesajul spiritual al unor texte literare.
CS 3.2. Argumentarea valorii educative și morale a unor texte poetice și narative creștine.
- analiza în grup a câte unei scrieri recomandate - analizarea diferențelor de limbaj între textul biblic și cel literar.

CG4- Valorizarea creativității ca resursă pentru dezvoltarea personală și socială pentru învățarea pe tot parcursul vieții și acceptarea dialogului și a comunicării interculturale.
CS 4.1. Elaborarea unor compuneri sau proiecte literare care îmbină tradiția creștină cu valori culturale actuale
- identificarea personalităților literare aflate încă în viață, cuprinse în programa școlară - formularea unor perspective personale și prospectiv-critice privind actualitatea mesajului literaturii creștine.
CS 4.2. Dezvoltarea creativității prin activități colaborative de lectură și dezbatere interculturală.
- editarea unei reviste literare a clasei/școlii - participarea la activități artistice: recitare, cenaclu, lansarea de carte a unor scriitori creștini

LITERATURĂ CREȘTINĂ – clasa a X-a
CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Biblia – sursă de inspirație literară	**1.1** Biblia ca literatură- traduceri, stiluri, simboluri – *imnul specie a g*enului liric: - Cristian Vasile Roske - *Citește Scriptura,* vol. *Poezii* **1.2.** Psalm modern: S. D. Cătană – *Citesc*, vol. *Cartea Cărților Bibliei*

Domenii de conținut	Conținuturi
2. Literatura creștină pentru tineri	**2.1.** Fabula – Costache Ioanid – *Lecție de armonie* **2.2.** Poezia alegorică cu tematică religioasă: Costache Ioanid -*Puiul* **2.3.** Felix Marțian – *Triumful vieții, ps. 36*, vol. Triumful vieții
3. Cărțile poetice ale Bibliei, *Psalmii, Eclesiastul, Cântarea Cântărilor, Iov –*	**3.1.** Sonetul - Simion Felix Marțian - *Sonetul închinării,* volumul Sonete **3.2.** Speranța Doina Cătană – *Un psalm pastoral – Ps.23*, vol. Cartea Cărților Bibliei **3.3.** Emil Bulgăr, *Cine oare… ? Ochiul Tău*, - Iov 34:21 vol.Pânze
4. Literatura creștină contemporană - texte de meditație, mărturii, biografii, monografii cu valoare teologică și literară	**4.1.** Ioan Alexandru – *Imnele Iubirii (Putere și înțelepciune nu ajung)*, vol. Imnele iubirii **4.2.** Nuvela autobiografică - Lidia Răscol – *Portretul tatălui meu;*
5. Trăirea vieții creștine	5.1. N. Moldoveanu –*Unde-L cauți tu pe Domnul* – vol. Poeziile creștinilor români 5.2. *Elegie* - Tatiana Topciu - *Eterna primăvară*, vol. Eterna primăvară 5.3. S.Felix Martian – *Bagheta,/ Alo,/ Cerul*, vol. Triumful vieții 5.4. Poezia meditativă religioasă - Iuliana Leontiuc- *Metamorfoză*, vol. Doftorie din Orașul Rozelor
6. Literatura sărbătorilor creștine	**6.2.** Nașterea Domnului: P. Dugulescu - *Advent,* vol. Călătorii enigmatici, / **6.3.** Anul nou: Cristian Vasile Roske - *Se duce vremea*, vol. Poezii/ **6.4.** Ionatan Pirosca, *Anul îndurării*, vol. Poema iubirii **6.5.** Botezul Domnului: Simion Felix Marțian – *Botezul Domnului*, vol. Triumful vieții **6.6.** Răstignirea și Învierea Domnului: Costache Ioanid, *Învierea,* vol. Porumbițe albe **6.7.** Revărsarea Duhului Sfânt - Corneliu Livanu *Rusaliile*, vol. Frumusețea veșniciei

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) Clasa a XI - a
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Cultivarea interesului pentru lectură și asumarea unui set de valori personale în vederea formării caracterului, raportat la unele fenomene și concepte specifice domeniului literaturii creștine.
CS 1.1. Interpretarea textelor literare creștine prin raportare la contextul istoric, social și religios
- corelarea mesajului creștin din literatură cu propriile experiențe de viață. - interpretarea valorilor creștine în contexte sociale și culturale actuale.
CS 1.2. Argumentarea propriei opinii asupra valorilor morale și spirituale transmise de literatura creștină
- identificarea în bibliotecile creștine din școală sau din localitate a unor scrieri creștine în proză - evidențierea principiilor biblice redate în stări, emoții, sentimente conținute în diferite texte

CG2 – Analizarea și interpretarea textelor literare creștine prin integrarea cunoștințelor biblice și teologice
CS 2.1. Interpretarea simbolurilor și a temelor eshatologice din literatura creștină prin raportare la disciplinele teologice studiate
- analiza simbolurilor și temelor eshatologice din literatura creștină. - compararea textelor poetice și narative din diferite perioade istorice
CS 2.2. Argumentarea conexiunilor dintre literatura creștină și textele profetice sau sapiențiale biblice.
- exerciții de comentare a unor pasaje literare date - exprimarea orală a trăirilor și emoțiilor generate de lectură, prin redarea din memorie a unor texte literare.

CG 3 - Dezvoltarea competențelor de argumentare și gândire critică, flexibilă și prospectivă, prin raportarea la o varietate de tipuri de limbaj și texte de inspirație creștină.
CS 3.1. Analiza critică a temelor majore din literatura creștină (iubire, jertfă, speranță) în raport cu alte tipuri de texte.
- exerciții de memorare a unor versuri din literatura creștină - elaborarea de eseuri critice pe teme morale și spirituale.
CS 3.2. Identificarea și interpretarea semnificațiilor teologice- literare dintr-un text de meditație religioasă în proză
- evidențierea modului în care reflecția spirituală și expresivitatea limbajului poetic contribuie la transmiterea mesajului creștin. - organizarea de cenaclu literar în școală
CG4 - Valorizarea creativității ca resursă pentru dezvoltarea personală și socială pentru învățarea pe tot parcursul vieții și acceptarea dialogului și a comunicării interculturale.
CS 4.1. Crearea de texte argumentative sau artistice care reflectă viziuni personale asupra valorilor creștine și sociale
- memorarea și prezentarea în cadrul întâlnirilor pe școală a unor poezii creștine - coordonarea unui cenaclu literar în școală prin analiza unor texte argumentative
CS 4.2. Promovarea dialogului intercultural prin prezentări, proiecte sau reflecții pe teme de literatură creștină.
- identificarea autorilor unor texte literare prezentate în biserica locală - organizarea unui spațiu public care să expună creații literare ale elevilor - panoul școlii

LITERATURĂ CREȘTINĂ – clasa a XI-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Biblia – sursă de inspirație literară	**1.1.** Biblia și limbajul literar – teologic în poezie, *Aforism poetic* specie a genului liric: Ticu Leontescu, *Bisturiul cuvântului*, vol. Beduin **1.2.** *Meditație religioasă* în proză -Nicolae Moldoveanu – *Sclipiri biblice*
2. Literatura creștină	**2.1**. Parabola poetică - Costache Ioanid - *Un vierme mic,* vol Porumbițe albe **2.2.** *Eseul religios și proza confesivă* Petru Lascău – *În răcoarea dimineții*
3. Cărțile poetice ale Bibliei, *Psalmii, Eclesiastul, Cântarea Cântărilor, Iov –*	**3.1** (Eclesiastul) - versuri: T.Dorz - *Mergi, fiul meu* – vol. Cântări nemuritoare / **3.2.** Emil Bulgăr - *Târzie toamnă, (Eccles.11:9),* **3.3.** S. D. Cătană - *Eclesiastul*, vol. Cartea cărților Bibliei
4. Literatura creștină contemporană - texte de meditație religioasă în proză sau versuri (mărturii, biografii, monografii) cu valoare teologică și literară -	**4.1.** Meditația - Mărturie de credință - gen epic: Richard Wurmbrand - *Psalmul 96*, vol. Drumul spre culmi, **4.2.** Petru Lascău – Povestirea –gen epic - *Între seceră și ciocan. – coșmarul comunismului* **4.3.** *Proză memorialistică* S. D. Cătană – *Aripile primului zbor*
5. Trăirea vieții creștine	**5.1** Poem dramatic - C. Ioanid - *Judecata* vol. Taine **5.2** Emil Bulgăr - *Pânza vieții*, vol. Pânze **5.3.** Tatiana Topciu - *Ca vulturul,vol.* Eterna Primăvară **5.4.** C. Livanu, *Firea și duhul*, vol. Frumusețea veșniciei
6. Literatura sărbătorilor creștine	**6.1.** Nașterea Domnului**,** C. Ioanid- *Iosif, Logodnicul Mariei,* vol. Taine / **6.2.** Anul nou Emil Bulgăr- *Rămâne-n urmă*, vol. Pânze / **6.3**. Botezul Domnului S. Felix Martian – *Ioan Botezătorul,* vol Triumful vieții **6.4.** Intrarea în Ierusalim: C. Ioanid – *Vine Isus*, vol. Taine **6.5.** Răstignirea și Învierea Domnului: Costache Ioanid **-** *În dimineața învierii*, vol. Taine **6.6.** Revărsarea Duhului Sfânt: Emil Bulgăr - *Ploaia,/ Apa vie,* vol. Pânze

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) Clasa a XII-a ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Cultivarea interesului pentru lectură și asumarea unui set de valori personale în vederea formării caracterului, raportat la unele fenomene și concepte specifice domeniului literaturii creștine.
CS 1.1. Integrarea valorilor literaturii creștine în conturarea unei viziuni personale asupra vieții și societății.
- completarea unor învățături biblice regăsite în textele literaturii creștine - formularea unei perspective proprii asupra rolului lecturii creștine în formarea caracterului.
CS 1.2. Elaborarea unor eseuri critice sau reflecții personale care evidențiază impactul literaturii creștine asupra formării caracterului – *revista școlii*
- exprimarea în scris a unor enunțuri, pornind de la etica învățăturilor biblice regăsite în textele literaturii creștine – redactarea unor reflecții personale asupra sensului vieții în operele studiate.

CG2 – Analizarea și interpretarea textelor literare creștine prin integrarea cunoștințelor biblice și teologice
CS 2.1. Comentarea critică a unor opere literare românești și universale din perspectiva valorilor biblice și teologice.
- discuții în grup referitoare la principalele teme, scriitori conținuți în programa școlară - interpretarea critică a operelor literare românești și universale din perspectivă biblică
CS 2.2. Elaborarea unor reflecții interdisciplinare (literatură–teologie–istorie) pe baza textelor studiate.
- exerciții de integrare a cunoștințelor teologice dobândite în liceu. asupra textelor literare, - comentarea în dialog cu un partener a unor enunțuri, pornind de la învățături biblice regăsite în textele literaturii creștine

CG 3 - Dezvoltarea competențelor de argumentare și gândire critică, flexibilă și prospectivă, prin raportarea la o varietate de tipuri de limbaj și texte de inspirație creștină.
CS 3.1. Elaborarea unor comentarii și eseuri critice asupra textelor literare de inspirație creștină.
- analizarea limbajului specific din unele poezii sau pasaje din poezie - exprimarea gândirii critice prin interpretarea simbolurilor din operele literaturii creștine.
CS 3.2. Analiza comparativă a diferitelor registre și tipuri de limbaj biblic și literar.
- formularea unor perspective personale și prospectiv-critice privind actualitatea mesajului literaturii creștine. **-** argumentarea propriei poziții față de o scriere teologică în proză, care să fie considerată literară, incluzând intenția estetică**.**

CG4 - Valorizarea creativității ca resursă pentru dezvoltarea personală și socială pentru învățarea pe tot parcursul vieții și acceptarea dialogului și a comunicării interculturale.
CS 4.1. Valorificarea creativității în realizarea unor eseuri, portofolii sau proiecte interdisciplinare cu tematică spirituală
- exerciții de asociere text-melodie ale unor cântări folosite în serviciul divin, cu diferite ocazii - formularea unor perspective personale și prospectiv-critice referitoare la mesajului literaturii creștine.
CS 4.2. Formularea și susținerea unor puncte de vedere în contexte de dialog intercultural, prin raportare la literatura creștină și universală.
- realizarea unor eseuri, portofolii sau proiecte interdisciplinare cu tematică spirituală - prezentarea de creații proprii în contexte interculturale și interconfesionale.

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII - Clasa a XII-a LITERATURĂ CREȘTINĂ

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Biblia – sursă de inspirație literară	**1.1**. Biblia, modelator de spiritualitate: *poem aforistic* -T. Dorz - *O daltă e Cuvântul*, vol. Cântări nemuritoare **1.2.** Eseu teologic-reflexiv -Emil Creangă – *Cuvinte despre Cuvânt – Cum ne întemeiem,* vol. Omul pur și simplu

Domenii de conținut	Conținuturi
2. Literatura creștină pentru tineri	**2.1.** *Meditația* – specie a genului liric - poezia revelației și a rugăciunii**:** *Taine* - C.Ioanid, vol. Taine **2.2** Costache Ioanid – Odă imnică (religioasă) – *Cât de măreț e Dumnezeu!* - vol Taine
3. Cărțile poetice ale Bibliei, *Psalmii, Eclesiastul, Cântarea Cântărilor, Iov –*	**3.1.** Cântarea Cântărilor - versuri: T.Dorz **3.2.** C. Ioanid - *Ce dor adânc* – poezii, vol. Porumbițe albe, *Am auzit pe mulți spunând,/ Dragostea*, vol. Taine / **3.3.** Milly King – *Cântarea cântărilor, /Un cântec răsună în inima mea,* vol. Aripi 3.4. R. Wurmbrand, eseu - *Îmbătat de dragoste –*
4. Literatura creștină contemporană - texte de meditație religioasă în proză sau versuri (mărturii, biografii, monografii) cu valoare teologică și literară -	**4.1.** *Poem în proză* -Wurmbrand, Richard - *Îmbătat de dragoste* – Proză **4.2.** P. Lascău – *Familia lui Adam și Eva,* vol. Familiile patriarhilor **4.3.** Romanul, specie a genului epic – Lidia Răscol, *Privind în urmă* **4.4.** Monografia – Speranța Doina Cătană, *Ioanid, poetul tainelor*
5. Trăirea vieții creștine	**5.1**- Poem dramatic - C. Ioanid - *Robi și fii,/ Cu Dumnezeu în fiecare zi*, vol. Taine **5.2.** Ionatan Pirosca - *O zi cu Domnul,* vol. Poema iubirii **5.3.** Iuliana Leontiuc – *Poetul creștin* – vol. Doftorie din orașul rozelor
6. Literatura sărbătorilor creștine	**6.1.** Nașterea Domnului: Costache Ioanid - *Fecioara*, vol. Taine **6.2.** Anul nou: P. Dugulescu - *Zbor,* vol. Călătorii enigmatici **6.3.** Intrarea în Ierusalim: S. Felix Marțian – *Intrarea în Ierusalim,* vol. Triumful vieții **6.4.** Răstignirea și Învierea Domnului: Costache Ioanid- *Nu-i singur Iuda vinovat,* **6.5.** Costache Ioanid *Cele 7 bătălii*, vol. Taine Emil Bulgăr *Darul cincizecimii*, vol.Pânze

SUGESTII METODOLOGICE

Sugestiile metodologice oferă repere esențiale pentru proiectarea, organizarea și desfășurarea eficientă a activităților de predare-învățare-evaluare în cadrul orelor de *Literatură Creștină* la liceu. Acestea vizează sprijinirea cadrului didactic în personalizarea demersului educațional, prin integrarea unor metode didactice moderne, interactive și adaptate la profilul generației actuale de elevi, inclusiv prin dezvoltarea competențelor digitale.

Programa școlară actuală pentru disciplina *Literatură Creștină* promovează o învățare centrată pe elev, care accentuează implicarea activă a elevului în procesul de învățare, contextualizarea conținuturilor religioase în realități de viață concrete, dimensiunea socială a învățării – cooperare, colaborare, empatie, responsabilizarea elevilor în raport cu propria dezvoltare morală, spirituală și civică și dezvoltarea competențelor digitale și media, esențiale pentru învățarea secolului XXI.

A. Strategii didactice – revalorizări ale metodelor tradiționale, noi abordări

Pentru a atinge finalitățile educaționale specifice liceului și a forma competențe relevante, este necesară utilizarea unor metode variate, care îmbină gândirea critică, creativitatea, reflecția și tehnologia. Prezentăm sintetic o listă cu metode tradiționale și moderne, respectiv cu metode care valorizează/ formează competențe digitale, care pot fi utilizate în ora de *Literatură Creștină*.

1. Metode tradiționale și moderne

- Explicația și prelegerea narativă – Asigură prezentarea coerentă a temelor teologice, adaptată la nivelul de înțelegere al elevilor; este potrivită în activitățile care vizează analiza de texte biblice, patristice etc. Conversația euristică – Stimulează gândirea elevilor, prin întrebări bine formulate, conducând la descoperirea personală a adevărurilor religioase; este o metodă care se poate aplica în activități de prezentare a unor concepte religioase.
- Lectura explicativă și interpretarea textului biblic – Facilitează învățarea la *Literatură Creștină*, cu accent pe înțelegerea termenilor specific, semnificația morală și aplicabilitatea în viața cotidiană, fundamentată biblic.
- Studiul de caz – Îi ajută pe elevi să analizeze și să dea răspunsuri din perspectiva moralei creștine la situații etice complexe (avort, eutanasie, dreptate socială), pornind de la experiența lor de viață sau de la diferite evenimente și problematici sociale.

- Portofoliul tematic – Dezvoltă capacitatea elevilor de efort pentru rezolvarea unei teme mai complexe, autonomia în învățare, abilitățile de colaborare și capacitatea de autoevaluare. Elevii adună pe parcursul semestrului reflecții personale, analize de texte religioase, recenzii de filme cu tematică religioasă etc.
- Eseul argumentativ – Elevii exersează exprimarea opiniilor și formularea de argumente coerente cu privire la diferite evenimente din viața cotidiană sau la teme mai complexe precum: „Este credința compatibilă cu știința?", „Ce înseamnă libertatea religioasă în societatea de azi?"
- Dezbaterea de tip academic (Oxford-style) – Favorizează gândirea critică, argumentarea, empatia intelectuală.
- Lectura comparativă – Dezvoltă spiritul analitic și interconectarea cunoștințelor, prin compararea unor texte religioase cu texte literare sau filosofice pe teme comune (ex. iubirea, suferința, mântuirea).

2. Metode care sprijină dezvoltarea de competențe digitale

Predarea *Literatură Creștină* în liceu trebuie să se racordeze la realitatea digitală a elevilor, oferindu-le un cadru în care să-și dezvolte atât gândirea morală, cât și competențele digitale. Iată câteva metode recomandate:

- WebQuest religios – Elevii investighează teme folosind surse online credibile. Rezultatul poate fi prezentat sub formă de infografice, prezentări sau postere digitale.
- Crearea de conținut digital – Elevii realizează podcasturi, videoclipuri scurte, prezentări interactive sau materiale vizuale pe teme religioase. Exemple: un vlog despre semnificația unei sărbători, un tutorial despre rugăciune, un interviu cu un preot/localnic implicat în comunitate.
- Utilizarea platformelor educaționale Google Classroom, Moodle sau Padlet pentru organizarea materialelor și a activităților.
- Quiz-uri interactive (Kahoot, Quizizz) – Pot fi utilizate pentru recapitulare sau evaluare dar și pentru momentele de captare a atenției la începutul unei activități.
- Crearea unui blog tematic – Poate fi planificată realizarea unui blog al clasei, unde elevii postează reflecții, eseuri, impresii din excursii religioase, recenzii de filme/documentare. Se dezvoltă competențe media, digitale și de scriere argumentativă.
- Tururi virtuale și realitate augmentată.
- Proiecte colaborative online – Elevii din clase sau școli diferite colaborează online pe o temă moral-religioasă. Se pot realiza e-book-uri, colecții de rugăciuni sau mărturii ale tinerilor despre credință.

3. Metode pentru dezvoltarea competențelor verzi

În învățătura creștină, lumea creată este darul lui Dumnezeu, iar omul are o vocație de păstrător al creației. Educația religioasă poate cultiva în elevi iubirea față de creație ca formă de iubire față de Dumnezeu, conștientizând că distrugerea naturii nu este doar o problemă ecologică, ci și una spirituală: o ruptură a comuniunii cu Dumnezeu, cu semenii și cu lumea. În formarea competenţelor verzi prin disciplina *Literatură Creștină*, pot fi utilizate următoarele metode:

- **Lectura biblică interactivă (cu aplicații digitale)**

Folosind aplicația RoBible sau fișe interactive create în Wordwall / Google Forms, elevii pot identifica: texte biblice referitoare la creaţie, porunci despre protejarea creației, virtuţi precum: cumpătarea, milostenia, recunoştinţa, smerenia etc. De asemenea, pot realiza o colecție de versete și învățături biblice care fundamentează ecologia creștină.

- **Dezbateri teologice cu tematică ecologică**

Elevii pot fi implicați în dezbateri în care să argumenteze din perspectivă religioasă, cu citate din Scriptură, teme precum: „Poluarea – un nou păcat al omului modern?", „Mai putem vorbi despre sfințirea creației într-o lume industrializată?", „Cum putem trăi creștinește în armonie cu natura?"

- **Rugăciunea și meditația religioasă**

Elevii pot analiza textul Psalmilor 103 și 148 și pot rosti/ audia fragmente din aceştia. Pot medita la frumuseţea şi perfecţiunea creaţiei în urma vizionării unor documentare din mediul online sau create de ei.

- **Învățarea prin proiecte**

Elevii pot realiza în echipă proiecte multimedia interdisciplinare (prezentare, afiș, mini-documentar sau site) cu teme precum: „Virtuțile creștinului ecologist", „Cumpătarea creștină – echilibru între dar și responsabilitate" etc.

- **Învăţarea prin Podcast religios**

Elevii pot crea un podcast religios (cu sprijinul profesorului) în care discută teme precum: „Ce spune Biblia despre grijă față de natură?", „Cum se împacă dezvoltarea cu sfințenia?", „De ce consumismul este o problemă spirituală?" etc. prin care se încurajează gândirea critică și exprimarea valorilor religioase în limbaj actual. Pot fi invitate diferite persoane: pastori, profesori universitari, ecologişti creştini etc.

- **Învățarea prin implicare în comunitate (*Service learning* religios)**

Elevii pot fi implicați în: acțiuni de voluntariat ecologic, campanii de informare cu mesaje creștine (ex: „Creația este darul lui Dumnezeu, nu locul nepăsării noastre!", „Cumpătarea începe cu inima milostivă" etc.), organizarea unei întâlniri pentru protejarea mediului (în cadrul unor parteneriate Şcoală-Familie-Biserică).

Prin diversificarea metodelor didactice şi adaptarea lor la contextul actual, ora de *Literatură Creştină* devine un spațiu privilegiat în care elevii învață să înțeleagă corect valorile morale și rolul acestora în dezvoltarea personală și socială, să trăiască autentic și să acționeze responsabil, își dezvoltă echilibrul interior și emoțional în lumina credinței, să exerseze competențe digitale și sociale esențiale pentru lumea contemporană, să își afirme identitatea spirituală, valorile și apartenența la comunitatea de credință.

B. Abordarea conținuturilor

Abordarea conținuturilor presupune o atitudine flexibilă a profesorului de *Literatură Creștină*, prin accentul pus pe: valorificarea experiențelor de viață ale elevilor; accentuarea caracterului aplicativ al conținuturilor, creând contexte semnificative de învățare pentru viața reală; abordări diferențiate ale conținuturilor învățării, în acord cu experiențele elevilor şi cu contextul social în care trăiesc aceştia; realizarea de conexiuni între *Literatură Creștină* şi alte discipline de studiu.

Conținuturile propuse în programa şcolară nu reprezintă teme de lecții, ci unități tematice. Numărul de teme pe parcursul unui an şcolar permite: abordarea unor conținuturi pe parcursul mai multor ore, în funcție de complexitatea acestora, de nivelul clasei de elevi, de particularitățile comunității; abordarea unor teme sau aspecte suplimentare, cu rol de adaptare a orei de *Literatură Creștină* la specificul clasei de elevi/a comunității.

Ordinea abordării conținuturilor nu este una prestabilită prin programa şcolară. Profesorul are libertatea de a planifica în manieră personalizată ordinea în care va prezenta temele, în acord cu logica firească a domeniului şi cu specificul vieții religioase a comunității, precum şi în relație cu teme de la alte discipline de studiu.

În abordarea conținuturilor se pot utiliza elemente de tip predominant confesional, recomandate a fi abordate pe parcursul studiului. Acestea nu vor fi analizate ca unități de conținut de sine stătătoare, ci vor constitui modalități de exemplificare a temelor anterior menționate.

C. Contexte şi medii de învăţare

Ora de *Literatură Creștină*, în învățământul liceal, trebuie să răspundă nu doar nevoii de formare morală și spirituală, ci și realităților unei educații moderne, orientate spre dezvoltarea integrală a elevului. În acest sens, este necesară folosirea unor contexte și medii de învățare variate, care să susțină învățarea activă și colaborativă, formarea competențelor, echilibrul emoțional și spiritual al elevilor, legătura cu comunitatea și viața reală

1. Spații educaționale

- Săli cu aranjamente flexibile – mobilă ușor de reconfigurat, pentru lucru individual, în perechi sau în grupuri. Astfel, se poate trece de la predare frontală la activități colaborative.
- Colțuri de liniște și reflecție – spații special amenajate în clasă, care oferă elevilor un cadru intim și liniștit pentru reculegere, rugăciune personală, meditație sau exprimarea gândurilor și emoțiilor într-un jurnal personal. Pot fi folosite la începutul orei sau pentru activități de autocunoaștere.
- Cabinetul de Teologie, spații destinate realizării de afișe, compoziții literare cu tematică religioasă, colaje sau prezentări tematice, în care elevii își pot exprima creativ viziunea asupra valorilor creștine.
- Biserica şi centrele educative de lângă acestea, ce oferă un loc pentru rugăciune şi meditație, dar şi spații de activități curriculare și extracurriculare de diferite tipuri

2. Învățare combinată (fizică și digitală)

- Învățare mixtă – combinarea lecțiilor desfășurate în clasă cu activități online. De exemplu: temele pot fi trimise prin platforme educaționale, iar elevii pot urmări materiale video sau audio religioase ca suport pentru reflecții sau dezbateri.
- Învățare în secvențe de format scurt – utilizarea de materiale digitale scurte (video, citate, versete, imagini cu mesaje morale) pentru a declanșa discuții sau pentru a oferi elevilor „pastile de înțelepciune” creștină ușor de reținut.

3. Învăţarea prin utilizarea realității virtuale (VR) și augmentate (AR)

- Vizite virtuale – folosirea tehnologiei pentru vizitarea biserici penticostale, fără a ieși din clasă. Aceste experiențe pot fi completate cu activități de cercetare, prezentări sau reflecții scrise.
- Simulări și reconstituiri – folosirea aplicațiilor care reconstituie evenimente biblice, epoci istorice, pentru ca elevii să înțeleagă mai profund contextul religios și mesajul spiritual al acestor momente.

4. Învățare personalizată și adaptată

- Trasee personalizate de învățare – profesorul poate crea activități diferențiate în funcție de nevoile, nivelul și interesele elevilor, de specificul experienței religioase a acestora.
- Accesibilitate pentru toți elevii – folosirea diverselor forme de exprimare (scris, vorbit, desenat, înregistrări audio), astfel încât fiecare elev să-și poată exprima ideile și trăirile religioase într-un mod autentic și accesibil.

5. Învățare prin colaborare și implicare comunitară

- Proiecte în echipă sau în parteneriat cu alte școli – realizarea de activități comune pe teme religioase sau morale.

- Campanii educative sau sociale – elevii pot organiza acțiuni caritabile, expoziții sau campanii în cadrul școlii sau al comunității, promovând valorile creștine precum solidaritatea, iertarea sau respectul față de aproapele.

6. Practici cu rol spiritual și emoțional

- Momente de rugăciune sau liniște – la începutul sau finalul orei, pot fi introduse scurte momente de rugăciune, tăcere meditativă sau ascultare a unei reflecții audio cu mesaj religios.
- Lectură religioasă ghidată – citirea unor texte religioase sau morale urmată de reflecții personale, scrise sau în grup. Se pot folosi fragmente din Biblie, autori contemporani sau mărturii de credință.
- Scrierea duhovnicească – activități precum „Scrisoare către Dumnezeu", „Jurnalul sufletului" sau „Gândul zilei", prin care elevii își pot exprima trăirile interioare, dorințele, mulțumirile sau întrebările existențiale.

7. Inteligența artificială ca facilitator al învățării (sub îndrumarea profesorului)

- Elevii utilizează aplicații bazate pe inteligență artificială pentru a explora conținuturi religioase, sub îndrumarea profesorului.
- AI oferă explicații suplimentare, exemple, sinteze sau definiții pentru o mai bună înțelegere a temelor studiate.
- Profesorul ghidează activitatea, stabilește obiective clare și monitorizează modul în care elevii folosesc AI.
- AI sprijină învățarea personalizată, oferind feedback și resurse adaptate ritmului fiecărui elev.
- Elevii pot folosi AI pentru a formula întrebări, crea prezentări, reflecta asupra valorilor morale și religioase.

Prin valorificarea acestor contexte și medii de învățare, elevul este plasat în centrul procesului educațional, ca participant activ, nu doar receptor de informații, se formează nu doar competenţe cognitive, ci și dimensiunea emoțională și spirituală a elevului, se creează o legătură între tradiție și inovație, între valorile perene ale credinței și cerințele societății actuale. Astfel, *Literatură Creștină*, devine o disciplină vie, ancorată în realitate, cu impact formator asupra caracterului, atitudinilor și alegerilor personale.

D. Aspecte privind evaluarea

1. Relația organică predare-învățare-evaluare

În cadrul orei de *Literatură Creștină* la liceu, evaluarea este strâns legată atât de învățare, cât și de predare, constituind împreună un sistem coerent și dinamic. Evaluarea nu trebuie privită ca o activitate separată, ci ca un proces continuu, integrat în întregul parcurs educațional, care oferă feedback valoros pentru elev, dar și pentru profesor. Această relație organică implică:

- adaptarea strategiilor de predare în funcție de nevoile identificate ca urmare a evaluărilor inițiale, de parcurs, finale;
- orientarea învățării către formarea de competențe reale, nu doar acumularea de cunoștințe;
- motivarea elevului, prin recunoașterea progresului său și prin valorizarea reflecției personale;

Evaluarea contribuie astfel la formarea și dezvoltarea competențelor specifice disciplinei *Literatură Creștină*, la îmbunătățirea continuă a predării și a învățării, prin adaptarea conținuturilor și metodelor la nivelul real al clasei, prin sprijinirea elevului în procesul de autocunoaștere și asumare a valorilor creștine.

2. Evaluarea ca mijloc de motivație și reglare

La liceu, evaluarea va accentua două funcții esențiale ale evaluării: funcția de reglare și funcția motivațională.

Evaluarea oferă profesorului feedback cu privire la eficiența metodelor folosite, la înțelegerea conceptelor și valorilor de către elevi, la necesitatea de adaptare sau reluare a unor conținuturi, respectiv la progresul fiecărui elev.

Din perspectiva elevului, aflat în etapa consolidării identității și a asumării valorilor personale, evaluarea trebuie să valorizeze progresul personal al acestuia, să încurajeze implicarea lui activă și autentică, să pună accent pe responsabilitate și autocunoaștere, respectiv să susțină decizia informată privind continuarea studiilor sau alegerea unei direcții vocaționale/ profesionale.

3. Metodologia evaluării

a) Evaluare tradițională (sumativă și formativă), prin:

- teste scrise (cu itemi obiectivi și subiectivi);
- evaluări orale structurate (răspunsuri argumentate, eseuri).
- verificarea învățării prin întrebări și activități de consolidare la finalul unităților de învățare.

b) Metode moderne/ alternative de evaluare

- portofoliul personal – colectare de reflecții, eseuri, jurnale spirituale, fișe de activitate, proiecte și produse creative realizate în timp;

- proiectul tematic – individual sau în grup, cu teme relevante din programa de *Literatură Creștină*, ce implică documentare, aplicare practică și prezentare argumentată;

- autoevaluarea ghidată – prin fișe sau jurnale de reflecție, elevii sunt invitați să evalueze ce au înțeles, cum s-au raportat emoțional și ce valori au interiorizat;

- observarea sistematică – a participării, a implicării în discuții și dezbateri, a comportamentului și atitudinilor exprimate în contexte de învățare;

- evaluarea produselor de învățare – afișe, prezentări, creații artistice sau digitale cu conținut moral-religios;

- studii de caz și rezolvarea de dileme morale – permit evaluarea capacității elevului de a analiza critic, de a formula judecăți morale și de a aplica valorile creștine în situații reale;
- activități practice – implicarea elevilor în acțiuni cu caracter moral, filantropic sau spiritual, care pot fi ulterior evaluate prin jurnal de reflecție, discuții sau portofoliu.

c) Metode care valorifică competențele digitale și interdisciplinare

- proiecte realizate cu ajutorul tehnologiei: prezentări, materiale video, podcasturi tematice;
- portofolii digitale: organizarea materialelor pe platforme educaționale (ex. Google Classroom, Moodle);

4. Valorificarea progresului individual

În centrul procesului evaluativ rămâne progresul elevului, nu comparația între elevi. Astfel, se va urmări cum evoluează fiecare elev din punct de vedere cognitiv, afectiv și spiritual, cum își dezvoltă capacitatea de a reflecta, a decide, a ierta, a fi solidar, în ce măsură valorile creștine devin parte a identității personale.

E. Adaptarea procesului de predare-învățare-evaluare la specificul diferitelor grupuri de elevi

În cadrul orelor de *Literatură Creștină*, este esențială adaptarea strategiilor didactice, a conținuturilor și a modalităților de evaluare pentru a răspunde nevoilor diverse ale elevilor, în special ale celor cu cerințe educaționale speciale (CES) și/sau dizabilități. Acest demers implică utilizarea unor metode active, centrate pe elev, care să stimuleze participarea, empatia și reflecția personală, precum și personalizarea sarcinilor de lucru în funcție de ritmul și stilul de învățare al fiecărui elev. Materialele didactice pot fi adaptate vizual, auditiv sau tactil, în funcție de tipul dizabilității, iar evaluarea trebuie să fie continuă, formativă, oferind feedback constructiv și încurajând progresul individual. Colaborarea cu profesorii de sprijin, consilierul școlar și familia este, de asemenea, un element-cheie pentru integrarea eficientă a elevilor cu CES în activitățile de la clasă, asigurând un climat incluziv și valorificând potențialul fiecărui elev.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Grad didactic/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
CĂTANĂ SPERANȚA DOINA	PROFESOR, GRAD I	Liceul Teologic Penticostal „Logos”, Timișoara, Timiș
COSMA ONISIM SANDU	PROFESOR, GRAD I	Liceul Teologic Penticostal „Betel”, Oradea, Bihor

RESPONSABILI/COORDONATORI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
ZĂBAVĂ MIHAELA	Consilier CNCE	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare	Responsabil CNCE
PÎSLARU CĂTĂLIN	Inspector general MEC	Ministerul Educației și Cercetării	Responsabil MEC
CĂTANĂ GHEORGHE	Consilier pe probleme de învățământ	Cultul Creștin Penticostal	Coordonator științific

RESPONSABILI/COORDONATORI/COLABORATORI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
GRIGORAȘ LIANA LĂCRĂMIOARA	Director	Liceul Teologic Penticostal „Logos”, Timișoara, Timiș	Responsabil din partea cultului

Anexa nr. 157

Programa școlară pentru disciplina

Spiritualitate
Cultul Penticostal

Clasa a XI-a

Curriculum de specialitate (CS)

Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea teologie penticostală

Învățământ liceal

Anexa nr. 157
Programa școlară pentru disciplina *Spiritualitate,*
Cultul Penticostal, clasa a XI-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profil teologic, specializarea teologie penticostală*

NOTĂ DE PREZENTARE

Prezenta programă școlară completează curriculumul pentru disciplina *Spiritualitate*, Cultul Creștin Penticostal, cu aplicare pentru clasele din învățământul liceal, filiera vocațională, profil teologic, specializarea teologie penticostală, forma cu frecvență zi, începând cu anul școlar 2026-2027. Pentru această categorie de clase, conform planurilor-cadru pentru învățământul liceal, forma cu frecvență zi, aprobate ca anexe la OMEC nr. 4350/2025, studiul disciplinei are următoarea alocare orară săptămânală, defalcată pe segmentul trunchi comun (TC):

An de studiu	Clasa a IX-a	Clasa a X-a	Clasa a XI-a	Clasa a XII-a
Tip segment curricular	CS	CS	CS	CS
Nr. săptămânal de ore	-	-	1	-

Programa școlară se elaborează în concordanță cu:

- *Legea învățământului preuniversitar* nr. 198/2023;
- *Recomandările Consiliului Uniunii Europene* (2018) privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții;
- *Repere pentru proiectarea, actualizarea și evaluarea Curriculumului național. Cadrul de referință al Curriculumului național*, aprobat prin OME nr. 3239/2021;
- *Profilul de formare al absolventului*, aprobat prin OME nr. 6731/2023;

Aceste documente stabilesc cadrul de dezvoltare al competențelor-cheie și al profilului de formare al absolventului de liceu, competențe la a căror formare contribuie și disciplina *Spiritualitate*.

Programa disciplinei *Spiritualitate* este elaborată potrivit modelului de proiectare curriculară centrat pe competențe. Construcția programei este realizată astfel încât să contribuie la dezvoltarea profilului de formare al elevului din ciclul liceal, care descrie aşteptările exprimate față de elev la sfârşitul învățământului liceal, prin raportare la cerințele exprimate în Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023, precum şi prin raportare la caracteristicile de dezvoltare ale elevilor.

Prin *Spiritualitate,* absolventul de liceu își dezvoltă identitatea personală și conștiința de sine**,** fundamentate pe valori spirituale și morale; demonstrează comportamente etice și responsabile**,** aplicabile în viața personală, socială și profesională; manifestă respect față de diversitate și disponibilitate pentru dialog constructiv; își consolidează cultura generală prin înțelegerea impactului religiei asupra civilizației și culturii universale; exersează capacitatea de reflecție critică și discernământ moral, esențiale pentru luarea deciziilor; s**e** implică activ în comunitate, asumând valori de solidaritate, cooperare și responsabilitate civică.

Disciplina valorifică achizițiile formate în ciclul gimnazial, unde elevii au dobândit primele noțiuni de cultură religioasă, de morală și de raportare la valorile comunității. La liceu, accentul se mută de la acumularea de cunoștințe de bază la dezvoltarea competențelor de reflecție critică, discernământ moral și responsabilitate socială**.** Progresul vizează consolidarea unei identități personale asumate, pregătirea pentru viața adultă și integrarea valorilor spirituale în contexte sociale, culturale și profesionale mai complexe.

Este complementară cu disciplinele socio-umane prin perspectiva valorică și spirituală asupra omului și societății. Are caracter interdisciplinar, favorizând proiecte comune cu literatura, arta, științele sociale și educația civică.

Elemente de noutate pe care le aduce programa:

- Orientare spre competențe transversale **(**educația pentru cetățenie democratică, educația pentru viață, dezvoltare personală)
- Actualizarea conținuturilor **(**corelarea temelor religioase cu provocările lumii contemporane: digitalizare, ecologie, drepturile omului, migrație, multiculturalitate, inteligența artificială)
- Dimensiunea interactivă și practică (implicare socială, voluntariat, utilizarea proiectelor interdisciplinare)
- Deschiderea spre dialog **(**formarea competenței de dialog interconfesional și intercultural; prezentarea comparativă a valorilor comune ale diferitelor tradiții religioase)
- Accent pe formarea caracterului și a autocunoașterii (dezvoltarea rezilienței, a inteligenței emoționale și spirituale; instrumente de reflecție personală -jurnal reflexiv, portofoliu spiritual).

Structura programei şcolare de *Spiritualitate* include, pe lângă nota de prezentare, următoarele elemente:

- Competențe generale;
- Competențe specifice şi exemple de activități de învățare;
- Conținuturi;

- Sugestii metodologice

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoştinţe, abilităţi şi atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte diverse.

Competențele generale se referă la achizițiile pe care elevul le dobândeşte la disciplina *Spiritualitate* pe parcursul întregului ciclu liceal. Acestea au un dublu rol: pe de o parte, reflectă contribuția disciplinei la profilul de formare al absolventului şi, implicit, la dezvoltarea competențelor-cheie; pe de altă parte, structurează disciplina în funcție de profilul de formare.

Competențele specifice derivă din competențele generale şi reprezintă etape intermediare în dobândirea acestora, fiind formate pe parcursul unui an şcolar. Ele sunt adaptate nivelului de dezvoltare al elevilor, ghidează evaluarea performanțelor acestora şi oferă cadrul pentru organizarea demersului didactic. Ca etape ale formării competențelor generale, competențele specifice evidențiază progresia acestora de la un an de studiu la altul, contribuind treptat la dezvoltarea competenței generale. Derivarea lor presupune o diferențiere atentă a etapelor procesului de învățare, astfel încât, la finalul studiului disciplinei *Spiritualitate* elevii să fi dobândit competențele generale corespunzătoare.

Activitățile de învățare constituie contexte în care competențele specifice sunt dezvoltate, exersate şi consolidate. Ele au rol orientativ şi recomandativ pentru profesori, oferindu-le libertatea de a folosi exemplele propuse de programa şcolară, de a le completa sau de a le înlocui, astfel încât să adapteze procesul didactic la realitățile concrete ale clasei. În acest mod, crearea de parcursuri de învățare individualizate şi personalizate nu mai rămâne un simplu ideal, ci devine realizabilă prin metode şi modalități concrete de aplicare.

Conţinuturile învățării - sunt organizate pe domenii şi reprezintă achiziţii de bază prin care se urmăreşte formarea competentelor elevilor. La nivelul fiecărei clase, programa prezintă o ofertă curriculară care include aspecte de învățătura creştină**,** dialogul interreligios şi intercultural**,** formarea morală aplicată **şi** implicarea responsabilă în viața comunitară

Sugestiile metodologice oferă exemple de strategii didactice, repere pentru planificarea demersului didactic şi elemente pentru evaluarea continuă. Acestea includ recomandări privind desfăşurarea efectivă a procesului de predare-învățare-evaluare centrat pe formarea competențelor, exemple de strategii didactice care sprijină realizarea competențelor specifice, precum şi propuneri de abordare interdisciplinară şi integrată. În plus, acestea cuprind repere pentru evaluarea învățării, raportată la competențele urmărite, putând fi utilizate diverse forme, metode şi instrumente de evaluare.

Cadrele didactice sunt încurajate să planifice didactica pe baza competențelor, să adapteze activitățile la context şi să utilizeze metode variate de evaluare, cu accent pe progresul şi dezvoltarea elevului.

Pentru a asigura un cadru coerent în predarea disciplinei *Spiritualitate*, programa şcolară propune un set de elemente comune pentru toate cultele din România care au drept de predare a propriei religii în sistemul de învățământ: lista competențelor generale, o parte dintre competențele specifice şi o serie de exemple de activități de învățare şi partea generală a sugestiilor metodologice. Listele de competențe specifice şi de conținuturi sunt elaborate de către fiecare cult, permițând orientarea către teme relevante pentru fiecare dintre acestea.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

C.G.1	**Interpretarea unor fapte, fenomene şi atitudini specifice vieții spirituale în conformitate cu principiile vieții creştine**
C.G.2	**Utilizarea conceptelor specifice spiritualității în diferite contexte de comunicare**
C.G.3	**Integrarea cunoştințelor şi a valorilor din domeniul spiritualității în viața personală şi a comunității**
C.G.4	**Realizarea de conexiuni între cunoştințele dobândite la spiritualitate şi cele dobândite la alte disciplin Teologice**

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Interpretarea unor fapte, fenomene și atitudini specifice vieții spirituale în conformitate cu principiile vieții creștine
1.1. Definirea omului ca ființă socială - exerciții de identificare a definiției omului, conform unor texte biblice - selectarea din diferite dicționare a definiției omului ca ființă socială - lecturarea textelor biblice care definesc omul
1.2 Prezentarea unor atitudini specifice vieții spirituale- întocmirea de tabele cu două coloane diferite în care să se regăsească atitudini spirituale și firești - exerciții de definire cu propriile cuvinte a unor norme ale vieții spirituale
1.3 Sintetizarea principalelor învățături creștine privind responsabilitățile față de semeni - lecturarea unor texte biblice în care Mântuitorul vorbește despre atitudinea față de semeni - exerciții de sintetizare a unor atitudini față de semeni în cartea Psalmilor

CG 2 - Utilizarea conceptelor specifice spiritualității în diferite contexte de comunicare
2.1. **Explicarea responsabilității interpersonale în contextul societății actuale** **-** exerciții de identificare în grupuri mici a responsabilităților sociale - explicarea într-un eseu scurt a două responsabilități sociale
2.2. Analizarea relațiilor specifice vieții de familie, de școală și de biserică **-** exerciții de enumerare a principalelor relații de familie - comentarea în grupul clasei a relației creștinului cu biserica

CG 3 - Integrarea cunoștințelor și a valorilor din domeniul spiritualității în viața personală și a comunității
3.1. Identificarea noțiunii de valoare în lumina Scripturii și în lumea laică **-** exerciții de identificare a noțiunii de valoare în diferite dicționare - definirea cu cuvinte proprii a câtorva valori din cele identificate
3.2. Analizarea modalităților de aplicare a cunoștințelor despre prietenie în viața de zi cu zi **-** exerciții de identificare a definiției prieteniei în Biblie - dialoguri între colegii de bancă pe baza noțiunii de prietenie

CG 4 - Realizarea de conexiuni între cunoștințele dobândite la spiritualitate și cele dobândite la alte discipline teologice
4. 1. Identificarea spiritualității în cazul unor personaje biblice **-** întocmirea de tabele cu personaje biblice din câte o carte a Vechiului Testament - exerciții de prezentare a portretului unui personaj biblic dat
4.2. Explicarea trăsăturilor de caracter creștin în raport cu învățătura Domnui Isus Hristos **-** întocmirea unei liste cu principalele trăsături de caracter ale Mântuitorului - discuții în grup și prezentarea apoi în fața clasei a împrejurărilor în care Domnul Isus manifestă trăsăturile de caracter identificate

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII	
Domenii de conținut	**Conținuturi**
1. Introducere	1.1 Prezentarea disciplinei Spiritualitate – 1.2 Importanța cunoașterii Bibliei
2. Disciplinele spirituale: Citirea Bibliei, postul și rugăciunea	2.1 Citirea literară, devoțională, sistematică, 2.2 Postul biblic - Importanța postului, 2.3 Rugăciunea - Importanța rugăciunii, tipuri de rugăciune, rugăciuni ascultate și neascultate
3. Etapele creșterii spirituale	3.1 Nașterea din nou, 3.2 Creșterea spirituală, 3.3 Maturizarea spirituală
4. Creșterea Spirituală	4.1 Botezul în apă; condiții, oficierea botezului în apă, importanța botezului în apă; erezii despre botezul în apă 4.2 Botezul cu Duhul Sfânt - importanța botezului cu Duhul Sfânt, referințe biblice 4.3 Condiții cu privire la botezul cu Duhul Sfânt - efectele botezului cu Duhul Sfânt; erezii
5. Relația cu biserica	5.1 Integrarea în Biserica locală, Raportul cu slujitorii Bisericii 5.2. Implicarea în activitățile Bisericii, Practicarea actelor de cult.
6. Aplicarea Disciplinelor Spirituale	6.1 Aplicarea Scripturii în viața personală, în familie, în Biserică, în societate 6.2 Muzica și influența ei spirituală; Importanța muzicii sacre 6.3 Rolul muzicii în închinare
7. Maturitatea spirituală. Slujirea Evanghelizarea, Ucenicizarea	7.1 Ce este slujirea - imperativul slujirii 7.2 Ce este evanghelizarea - imperativul evanghelizării 7.3 Metode de evanghelizare - slujba de evanghelist 7.4 Ce este ucenicizarea; imperativul ucenicizării; metode de ucenicizare

SUGESTII METODOLOGICE

Sugestiile metodologice oferă repere esențiale pentru proiectarea, organizarea și desfășurarea eficientă a activităților de predare-învățare-evaluare în cadrul orelor de *Spiritualitate* la liceu. Acestea vizează sprijinirea cadrului didactic în personalizarea demersului educațional, prin integrarea unor metode didactice moderne, interactive și adaptate la profilul generației actuale de elevi, inclusiv prin dezvoltarea competențelor digitale.

Programa școlară actuală pentru disciplina *Spiritualitate* promovează o învățare centrată pe elev, care accentuează implicarea activă a elevului în procesul de învățare, contextualizarea conținuturilor religioase în realități de viață concrete, dimensiunea socială a învățării – cooperare, colaborare, empatie, responsabilizarea elevilor în raport cu propria dezvoltare morală, spirituală și civică și dezvoltarea competențelor digitale și media, esențiale pentru învățarea secolului XXI.

A. Strategii didactice – revalorizări ale metodelor tradiționale, noi abordări

Pentru a atinge finalitățile educaționale specifice liceului și a forma competențe relevante, este necesară utilizarea unor metode variate, care îmbină gândirea critică, creativitatea, reflecția și tehnologia. Prezentăm sintetic o listă cu metode tradiţionale şi moderne, respectiv cu metode care valorizează/ formează competențe digitale, care pot fi utilizate în ora de *Spiritualitate*.

1. Metode tradiţionale şi moderne

- Explicaţia şi prelegerea narativă – Asigură prezentarea coerentă a temelor teologice, adaptată la nivelul de înțelegere al elevilor; este potrivită în activitățile care vizează analiza de texte biblice, patristice etc.
- Conversaţia euristică – Stimulează gândirea elevilor, prin întrebări bine formulate, conducând la descoperirea personală a adevărurilor religioase; este o metodă care se poate aplica în activități de prezentare a unor concepte religioase.
- Lectura explicativă și interpretarea textului biblic – Facilitează învățarea la *Spiritualitate*, cu accent pe înțelegerea termenilor specific, semnificația morală și aplicabilitatea în viața cotidiană, fundamentată biblic.
- Studiul de caz – Îi ajută pe elevi să analizeze şi să dea răspunsuri din perspectiva moralei creştine la situaţii etice complexe (avort, eutanasie, dreptate socială), pornind de la experiența lor de viață sau de la diferite evenimente și problematici sociale.

• Portofoliul tematic – Dezvoltă capacitatea elevilor de efort pentru rezolvarea unei teme mai complexe, autonomia în învățare, abilitățile de colaborare și capacitatea de autoevaluare. Elevii adună pe parcursul semestrului reflecții personale, analize de texte religioase, recenzii de filme cu tematică religioasă etc.

• Eseul argumentativ – Elevii exersează exprimarea opiniilor și formularea de argumente coerente cu privire la diferite evenimente din viața cotidiană sau la teme mai complexe precum: „Este credința compatibilă cu știința?", „Ce înseamnă libertatea religioasă în societatea de azi?"

• Dezbaterea de tip academic (Oxford-style) – Favorizează gândirea critică, argumentarea, empatia intelectuală.

• Lectura comparativă – Dezvoltă spiritul analitic și interconectarea cunoștințelor, prin compararea unor texte religioase cu texte literare sau filosofice pe teme comune (ex. iubirea, suferința, mântuirea).

2. Metode care sprijină dezvoltarea de competențe digitale

Predarea Spiritualitate în liceu trebuie să se racordeze la realitatea digitală a elevilor, oferindu-le un cadru în care să-și dezvolte atât gândirea morală, cât și competențele digitale. Iată câteva metode recomandate:

• WebQuest religios – Elevii investighează teme folosind surse online credibile. Rezultatul poate fi prezentat sub formă de infografice, prezentări sau postere digitale.

• Crearea de conținut digital – Elevii realizează podcasturi, videoclipuri scurte, prezentări interactive sau materiale vizuale pe teme religioase. Exemple: un vlog despre semnificația unei sărbători, un tutorial despre rugăciune, un interviu cu un preot/localnic implicat în comunitate.

• Utilizarea platformelor educaționale Google Classroom, Moodle sau Padlet pentru organizarea materialelor și a activităților.

• Quiz-uri interactive (Kahoot, Quizizz) – Pot fi utilizate pentru recapitulare sau evaluare dar și pentru momentele de captare a atenției la începutul unei activități.

• Crearea unui blog tematic – Poate fi planificată realizarea unui blog al clasei, unde elevii postează reflecții, eseuri, impresii din excursii religioase, recenzii de filme/documentare. Se dezvoltă competențe media, digitale și de scriere argumentativă.

• Tururi virtuale și realitate augmentată.

• Proiecte colaborative online – Elevii din clase sau școli diferite colaborează online pe o temă moral-religioasă. Se pot realiza e-book-uri, colecții de rugăciuni sau mărturii ale tinerilor despre credință.

3. Metode pentru dezvoltarea competențelor verzi

În învățătura creștină, lumea creată este darul lui Dumnezeu, iar omul are o vocație de păstrător al creației. Educația religioasă poate cultiva în elevi iubirea față de creație ca formă de iubire față de Dumnezeu, conștientizând că distrugerea naturii nu este doar o problemă ecologică, ci și una spirituală: o ruptură a comuniunii cu Dumnezeu, cu semenii și cu lumea. În formarea competențelor verzi prin disciplina *Spiritualitate*, pot fi utilizate următoarele metode:

• **Lectura biblică interactivă (cu aplicații digitale)**

Folosind aplicația RoBible sau fișe interactive create în Wordwall / Google Forms, elevii pot identifica: texte biblice referitoare la creație, porunci despre protejarea creației, virtuți precum: cumpătarea, milostenia, recunoștința, smerenia etc. De asemenea, pot realiza o colecție de versete și învățături biblice care fundamentează ecologia creștină.

• **Dezbateri teologice cu tematică ecologică**

Elevii pot fi implicați în dezbateri în care să argumenteze din perspectivă religioasă, cu citate din Scriptură, teme precum: „Poluarea – un nou păcat al omului modern?", „Mai putem vorbi despre sfințirea creației într-o lume industrializată?", „Cum putem trăi creștinește în armonie cu natura?"

• **Rugăciunea și meditația religioasă**

Elevii pot analiza textul Psalmilor 103 și 148 și pot rosti/ audia fragmente din aceștia. Pot medita la frumusețea și perfecțiunea creației în urma vizionării unor documentare din mediul online sau create de ei.

• **Învățarea prin proiecte**

Elevii pot realiza în echipă proiecte multimedia interdisciplinare (prezentare, afiș, mini-documentar sau site) cu teme precum: „Virtuțile creștinului ecologist", „Cumpătarea creștină – echilibru între dar și responsabilitate" etc.

• **Învățarea prin Podcast religios**

Elevii pot crea un podcast religios (cu sprijinul profesorului) în care discută teme precum: „Ce spune Biblia despre grijă față de natură?", „Cum se împacă dezvoltarea cu sfințenia?", „De ce consumismul este o problemă spirituală?" etc. prin care se încurajează gândirea critică și exprimarea valorilor religioase în limbaj actual. Pot fi invitate diferite persoane: pastori, profesori universitari, ecologişti creştini etc.

• **Învățarea prin implicare în comunitate (*Service learning* religios)**

Elevii pot fi implicați în: acțiuni de voluntariat ecologic, campanii de informare cu mesaje creștine (ex: „Creația este darul lui Dumnezeu, nu locul nepăsării noastre!", „Cumpătarea începe cu inima milostivă" etc.), organizarea unei întâlniri pentru protejarea mediului (în cadrul unor parteneriate Şcoală-Familie-Biserică).

Prin diversificarea metodelor didactice şi adaptarea lor la contextul actual, ora de *Spiritualitate* devine un spațiu privilegiat în care elevii învață să înțeleagă corect valorile morale şi rolul acestora în dezvoltarea personală şi socială, să trăiască autentic şi să acționeze responsabil, își dezvoltă echilibrul interior şi emoțional în lumina credinței, să exerseze competențe digitale şi sociale esențiale pentru lumea contemporană, să își afirme identitatea spirituală, valorile şi apartenența la comunitatea de credință.

B. Abordarea conținuturilor

Abordarea conținuturilor presupune o atitudine flexibilă a profesorului de *Spiritualitate*, prin accentul pus pe: valorificarea experiențelor de viață ale elevilor; accentuarea caracterului aplicativ al conținuturilor, creând contexte semnificative de învățare pentru viața reală; abordări diferențiate ale conținuturilor învățării, în acord cu experiențele elevilor şi cu contextul social în care trăiesc aceştia; realizarea de conexiuni între Spiritualitate şi alte discipline de studiu.

Conținuturile propuse în programa şcolară nu reprezintă teme de lecții, ci unități tematice. Numărul de teme pe parcursul unui an şcolar permite: abordarea unor conținuturi pe parcursul mai multor ore, în funcție de complexitatea acestora, de nivelul clasei de elevi, de particularitățile comunității; abordarea unor teme sau aspecte suplimentare, cu rol de adaptare a orei de *Spiritualitate* la specificul clasei de elevi/a comunității.

Ordinea abordării conținuturilor nu este una prestabilită prin programa şcolară. Profesorul are libertatea de a planifica în manieră personalizată ordinea în care va prezenta temele, în acord cu logica firească a domeniului şi cu specificul vieții religioase a comunității, precum şi în relație cu teme de la alte discipline de studiu.

n abordarea conținuturilor se pot utiliza elemente de tip predominant confesional, recomandate a fi abordate pe parcursul studiului. Acestea nu vor fi analizate ca unități de conținut de sine stătătoare, ci vor constitui modalități de exemplificare a temelor anterior menționate.

C. Contexte şi medii de învățare

Ora de Spiritualitate, în învățământul liceal, trebuie să răspundă nu doar nevoii de formare morală şi spirituală, ci şi realităților unei educații moderne, orientate spre dezvoltarea integrală a elevului. În acest sens, este necesară folosirea unor contexte şi medii de învățare variate, care să susțină învățarea activă şi colaborativă, formarea competențelor, echilibrul emoțional şi spiritual al elevilor, legătura cu comunitatea şi viața reală

1. Spații educaționale

– Săli cu aranjamente flexibile – mobilă uşor de reconfigurat, pentru lucru individual, în perechi sau în grupuri. Astfel, se poate trece de la predare frontală la activități colaborative.

– Colțuri de liniște şi reflecție – spații special amenajate în clasă, care oferă elevilor un cadru intim şi liniştit pentru reculegere, rugăciune personală, meditație sau exprimarea gândurilor şi emoțiilor într-un jurnal personal. Pot fi folosite la începutul orei sau pentru activități de autocunoaştere.

– Cabinetul de Teologie, spații destinate realizării de afişe, lucrări cu tematică religioasă, colaje sau prezentări tematice, în care elevii își pot exprima creativ viziunea asupra valorilor creştine.

– Biserica şi centrele educative de lângă acestea, ce oferă un loc pentru rugăciune şi meditaţie, dar şi spaţii de activităţi curriculare şi extracurriculare de diferite tipuri

2. Învățare combinată (fizică şi digitală)

– Învățare mixtă – combinarea lecțiilor desfăşurate în clasă cu activități online. De exemplu: temele pot fi trimise prin platforme educaționale, iar elevii pot urmări materiale video sau audio religioase ca suport pentru reflecții sau dezbateri.

– Învățare în secvențe de format scurt – utilizarea de materiale digitale scurte (video, citate, versete, imagini cu mesaje morale) pentru a declanşa discuții sau pentru a oferi elevilor „pastile de înțelepciune" creştină uşor de reținut.

3. Învățarea prin utilizarea realității virtuale (VR) şi augmentate (AR)

– Vizite virtuale – folosirea tehnologiei pentru vizitarea de biserici penticostale, fără a ieşi din clasă. Aceste experiențe pot fi completate cu activități de cercetare, prezentări sau reflecții scrise.

– Simulări şi reconstituiri – folosirea aplicațiilor care reconstituie evenimente biblice, epoci istorice, pentru ca elevii să înțeleagă mai profund contextul religios şi mesajul spiritual al acestor momente.

4. Învățare personalizată şi adaptată

– Trasee personalizate de învățare – profesorul poate crea activități diferențiate în funcție de nevoile, nivelul şi interesele elevilor, de specificul experienței religioase a acestora.

– Accesibilitate pentru toți elevii – folosirea diverselor forme de exprimare (scris, vorbit, desenat, înregistrări audio), astfel încât fiecare elev să-şi poată exprima ideile şi trăirile religioase într-un mod autentic şi accesibil.

5. Învățare prin colaborare şi implicare comunitară

– Proiecte în echipă sau în parteneriat cu alte şcoli – realizarea de activități comune pe teme religioase sau morale.

– Campanii educative sau sociale – elevii pot organiza acțiuni caritabile, expoziții sau campanii în cadrul şcolii sau al comunității, promovând valorile creştine precum solidaritatea, iertarea sau respectul față de aproapele.

6. Practici cu rol spiritual și emoțional

– Momente de rugăciune sau liniște – la începutul sau finalul orei, pot fi introduse scurte momente de rugăciune, tăcere meditativă sau ascultare a unei reflecții audio cu mesaj religios.

– Lectură religioasă ghidată – citirea unor texte religioase sau morale urmată de reflecții personale, scrise sau în grup. Se pot folosi fragmente din Biblie, autori contemporani sau mărturii de credință.

– Scrierea duhovnicească – activități precum „Scrisoare către Dumnezeu", „Jurnalul sufletului" sau „Gândul zilei", prin care elevii își pot exprima trăirile interioare, dorințele, mulțumirile sau întrebările existențiale.

7. Inteligența artificială ca facilitator al învățării (sub îndrumarea profesorului)

– Elevii utilizează aplicații bazate pe inteligență artificială pentru a explora conținuturi religioase, sub îndrumarea profesorului.

– AI oferă explicații suplimentare, exemple, sinteze sau definiții pentru o mai bună înțelegere a temelor studiate.

– Profesorul ghidează activitatea, stabilește obiective clare și monitorizează modul în care elevii folosesc AI.

– AI sprijină învățarea personalizată, oferind feedback și resurse adaptate ritmului fiecărui elev.

– Elevii pot folosi AI pentru a formula întrebări, crea prezentări, reflecta asupra valorilor morale și religioase.

Prin valorificarea acestor contexte și medii de învățare, elevul este plasat în centrul procesului educațional, ca participant activ, nu doar receptor de informații, se formează nu doar competenţe cognitive, ci şi dimensiunea emoțională și spirituală a elevului, se creează o legătură între tradiție și inovație, între valorile perene ale credinței și cerințele societății actuale. Astfel, *Spiritualitatea* devine o disciplină vie, ancorată în realitate, cu impact formator asupra caracterului, atitudinilor și alegerilor personale.

D. Aspecte privind evaluarea

1. Relația organică predare-învățare-evaluare

În cadrul orei de *Spiritualitate* la liceu, evaluarea este strâns legată atât de învățare, cât și de predare, constituind împreună un sistem coerent și dinamic. Evaluarea nu trebuie privită ca o activitate separată, ci ca un proces continuu, integrat în întregul parcurs educațional, care oferă feedback valoros pentru elev, dar și pentru profesor. Această relație organică implică:

- adaptarea strategiilor de predare în funcție de nevoile identificate ca urmare a evaluărilor inițiale, de parcurs, finale;

- orientarea învățării către formarea de competențe reale, nu doar acumularea de cunoștințe;

- motivarea elevului, prin recunoașterea progresului său și prin valorizarea reflecției personale;

Evaluarea contribuie astfel la formarea și dezvoltarea competențelor specifice disciplinei *Spiritualitate*, la îmbunătățirea continuă a predării și a învățării, prin adaptarea conținuturilor și metodelor la nivelul real al clasei, prin sprijinirea elevului în procesul de autocunoaștere și asumare a valorilor creștine.

2. Evaluarea ca mijloc de motivație și reglare

La liceu, evaluarea va accentua două funcţii esenţiale ale evaluării: funcţia de reglare şi funcţia motivaţională.

Evaluarea oferă profesorului feedback cu privire la eficiența metodelor folosite, la înțelegerea conceptelor și valorilor de către elevi, la necesitatea de adaptare sau reluare a unor conținuturi, respectiv la progresul fiecărui elev.

Din perspectiva elevului, aflat în etapa consolidării identității și a asumării valorilor personale, evaluarea trebuie să valorizeze progresul personal al acestuia, să încurajeze implicarea lui activă și autentică, să pună accent pe responsabilitate și autocunoaștere, respectiv să susțină decizia informată privind continuarea studiilor sau alegerea unei direcții vocaționale/ profesionale.

3. Metodologia evaluării

a) Evaluare tradițională (sumativă și formativă), prin:

- teste scrise (cu itemi obiectivi și subiectivi);

- evaluări orale structurate (răspunsuri argumentate, eseuri).

- verificarea învățării prin întrebări și activități de consolidare la finalul unităților de învățare.

b) Metode moderne/ alternative de evaluare

- portofoliul personal – colectare de reflecții, eseuri, jurnale spirituale, fișe de activitate, proiecte și produse creative realizate în timp;

- proiectul tematic – individual sau în grup, cu teme relevante din programa de *Spiritualitate*, ce implică documentare, aplicare practică și prezentare argumentată;

- autoevaluarea ghidată – prin fișe sau jurnale de reflecție, elevii sunt invitați să evalueze ce au înțeles, cum s-au raportat emoțional și ce valori au interiorizat;

- observarea sistematică – a participării, a implicării în discuții și dezbateri, a comportamentului și atitudinilor exprimate în contexte de învățare;

- evaluarea produselor de învățare – afişe, prezentări, creații artistice sau digitale cu conținut moral-religios;

- studii de caz şi rezolvarea de dileme morale – permit evaluarea capacității elevului de a analiza critic, de a formula judecăți morale și de a aplica valorile creştine în situații reale;

- activități practice – implicarea elevilor în acțiuni cu caracter moral, filantropic sau spiritual, care pot fi ulterior evaluate prin jurnal de reflecție, discuții sau portofoliu.

c) Metode care valorifică competențele digitale și interdisciplinare

- proiecte realizate cu ajutorul tehnologiei: prezentări, materiale video, podcasturi tematice;

- portofolii digitale: organizarea materialelor pe platforme educaționale (ex. Google Classroom, Moodle);

4. Valorificarea progresului individual

În centrul procesului evaluativ rămâne progresul elevului, nu comparația între elevi. Astfel, se va urmări cum evoluează fiecare elev din punct de vedere cognitiv, afectiv și spiritual, cum își dezvoltă capacitatea de a reflecta, a decide, a ierta, a fi solidar, în ce măsură valorile creştine devin parte a identității personale.

E. Adaptarea procesului de predare-învățare-evaluare la specificul diferitelor grupuri de elevi

În cadrul orelor de *Spiritualitate*, este esențială adaptarea strategiilor didactice, a conținuturilor și a modalităților de evaluare pentru a răspunde nevoilor diverse ale elevilor, în special ale celor cu cerințe educaționale speciale (CES) și/sau dizabilități. Acest demers implică utilizarea unor metode active, centrate pe elev, care să stimuleze participarea, empatia și reflecția personală, precum și personalizarea sarcinilor de lucru în funcție de ritmul și stilul de învățare al fiecărui elev. Materialele didactice pot fi adaptate vizual, auditiv sau tactil, în funcție de tipul dizabilității, iar evaluarea trebuie să fie continuă, formativă, oferind feedback constructiv și încurajând progresul individual. Colaborarea cu profesorii de sprijin, consilierul școlar și familia este, de asemenea, un element-cheie pentru integrarea eficientă a elevilor cu CES în activitățile de la clasă, asigurând un climat incluziv și valorificând potențialul fiecărui elev.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Grad didactic/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
CĂTANĂ SPERANȚA DOINA	PROFESOR, GRAD I	Liceul Teologic Penticostal „Logos”, Timișoara, Timiș
CĂTANĂ GHEORGHE	CONSILIER PE PROBLEME DE ÎNVĂȚAMÂNT	Cultul Creștin Penticostal

RESPONSABILI/COORDONATORI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
ZĂBAVĂ MIHAELA	Consilier CNCE	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare	Responsabil CNCE
PÎSLARU CĂTĂLIN	Inspector general MEC	Ministerul Educației și Cercetării	Responsabil MEC
CĂTANĂ GHEORGHE	Consilier pe probleme de învățamânt	Cultul Creștin Penticostal	Coordonator științific

RESPONSABILI/COORDONATORI/COLABORATORI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
GRIGORAŞ LIANA LĂCRĂMIOARA	Director	Liceul Teologic Penticostal „Logos”, Timișoara, Timiș	Responsabil din partea cultului

Anexa nr. 158

Programa școlară pentru disciplina

Istoria poporului ales Cultul Penticostal

Clasa a XI-a

Curriculum de specialitate (CS)

Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea teologie penticostală

Învățământ liceal

Anexa nr.158
Programa școlară pentru disciplina *Istoria Poporului Ales,*
Cultul Penticostal, clasa a XI-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profil teologic, specializarea teologie penticostală*

NOTĂ DE PREZENTARE

Prezenta programă școlară completează curriculumul pentru disciplina *Istoria poporului ales*, Cultul Creștin Penticostal, cu aplicare pentru clasele din învățământul liceal, filiera vocațională, profil teologic, specializarea teologie penticostală, forma cu frecvență zi, începând cu anul școlar 2026-2027. Pentru această categorie de clase, conform planurilor-cadru pentru învățământul liceal, forma cu frecvență zi, aprobate ca anexe la OMEC nr. 4350/2025, studiul disciplinei are următoarea alocare orară săptămânală, defalcată pe segmentul trunchi comun (TC):

An de studiu	Clasa a IX-a	Clasa a X-a	Clasa a XI-a	Clasa a XII-a
Tip segment curricular	CS	CS	CS	CS
Nr. săptămânal de ore	-	-	1	-

Programa școlară se elaborează în concordanță cu:

- *Legea învățământului preuniversitar* nr. 198/2023;
- *Recomandările Consiliului Uniunii Europene* (2018) privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții;
- *Repere pentru proiectarea, actualizarea și evaluarea Curriculumului național. Cadrul de referință al Curriculumului național*, aprobat prin OME nr. 3239/2021;
- *Profilul de formare al absolventului*, aprobat prin OME nr. 6731/2023;

Aceste documente stabilesc cadrul de dezvoltare al competențelor-cheie și al profilului de formare al absolventului de liceu, competențe la a căror formare contribuie și disciplina *Istoria poporului ales*.

Programa disciplinei *Istoria poporului ales* este elaborată potrivit modelului de proiectare curriculară centrat pe competențe. Construcția programei este realizată astfel încât să contribuie la dezvoltarea profilului de formare al elevului din ciclul liceal, care descrie aşteptările exprimate față de elev la sfârşitul învățământului liceal, prin raportare la cerințele exprimate în Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023, precum şi prin raportare la caracteristicile de dezvoltare ale elevilor.

Prin *Istoria poporului ales,* absolventul de liceu își dezvoltă identitatea personală și conștiința de sine**,** fundamentate pe valori spirituale și morale; demonstrează comportamente etice și responsabile**,** aplicabile în viața personală, socială și profesională; manifestă respect față de diversitate și disponibilitate pentru dialog constructiv; își consolidează cultura generală prin înțelegerea impactului religiei asupra civilizației și culturii universale; exersează capacitatea de reflecție critică și discernământ moral, esențiale pentru luarea deciziilor; s**e** implică activ în comunitate, asumând valori de solidaritate, cooperare și responsabilitate civică.

Disciplina valorifică achizițiile formate în ciclul gimnazial, unde elevii au dobândit primele noțiuni de cultură religioasă, de morală și de raportare la valorile comunității. La liceu, accentul se mută de la acumularea de cunoștințe de bază la dezvoltarea competențelor de reflecție critică, discernământ moral și responsabilitate socială**.** Progresul vizează consolidarea unei identități personale asumate, pregătirea pentru viața adultă și integrarea valorilor spirituale în contexte sociale, culturale și profesionale mai complexe.

Este complementară cu disciplinele socio-umane prin perspectiva valorică și spirituală asupra omului și societății. Are caracter interdisciplinar, favorizând proiecte comune cu literatura, arta, științele sociale și educația civică.

Elemente de noutate pe care le aduce programa:

- Orientare spre competențe transversale **(**educația pentru cetățenie democratică, educația pentru viață, dezvoltare personală)
- Actualizarea conținuturilor **(**corelarea temelor religioase cu provocările lumii contemporane: digitalizare, ecologie, drepturile omului, migrație, multiculturalitate, inteligența artificială)
- Dimensiunea interactivă și practică (implicare socială, voluntariat, utilizarea proiectelor interdisciplinare)
- Deschiderea spre dialog **(**formarea competenței de dialog interconfesional și intercultural; prezentarea comparativă a valorilor comune ale diferitelor tradiții religioase)
- Accent pe formarea caracterului și a autocunoașterii (dezvoltarea rezilienței, a inteligenței emoționale și spirituale; instrumente de reflecție personală -jurnal reflexiv, portofoliu spiritual).

Structura programei şcolare de *Istoria poporului ales* include, pe lângă nota de prezentare, următoarele elemente:

- Competențe generale;
- Competențe specifice şi exemple de activități de învățare;
- Conținuturi;
- Sugestii metodologice

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoştințe, abilități şi atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte diverse.

Competențele generale se referă la achizițiile pe care elevul le dobândeşte la disciplina *Istoria poporului ales* pe parcursul întregului ciclu liceal. Acestea au un dublu rol: pe de o parte, reflectă contribuția disciplinei la profilul de formare al absolventului şi, implicit, la dezvoltarea competențelor-cheie; pe de altă parte, structurează disciplina în funcție de profilul de formare.

Competențele specifice derivă din competențele generale şi reprezintă etape intermediare în dobândirea acestora, fiind formate pe parcursul unui an şcolar. Ele sunt adaptate nivelului de dezvoltare al elevilor, ghidează evaluarea performanțelor acestora şi oferă cadrul pentru organizarea demersului didactic. Ca etape ale formării competențelor generale, competențele specifice evidențiază progresia acestora de la un an de studiu la altul, contribuind treptat la dezvoltarea competenței generale. Derivarea lor presupune o diferențiere atentă a etapelor procesului de învățare, astfel încât, la finalul studiului disciplinei *Istoria poporului ales* elevii să fi dobândit competențele generale corespunzătoare.

Activitățile de învățare constituie contexte în care competențele specifice sunt dezvoltate, exersate şi consolidate. Ele au rol orientativ şi recomandativ pentru profesori, oferindu-le libertatea de a folosi exemplele propuse de programa şcolară, de a le completa sau de a le înlocui, astfel încât să adapteze procesul didactic la realitățile concrete ale clasei. În acest mod, crearea de parcursuri de învățare individualizate şi personalizate nu mai rămâne un simplu ideal, ci devine realizabilă prin metode şi modalități concrete de aplicare.

Conținuturile învățării - sunt organizate pe domenii şi reprezintă achiziții de bază prin care se urmăreşte formarea competentelor elevilor. La nivelul fiecărei clase, programa prezintă o ofertă curriculară care include aspecte de învățătura creştină**,** dialogul interreligios şi intercultural**,** formarea morală aplicată **şi** implicarea responsabilă în viața comunitară

Sugestiile metodologice oferă exemple de strategii didactice, repere pentru planificarea demersului didactic şi elemente pentru evaluarea continuă. Acestea includ recomandări privind desfăşurarea efectivă a procesului de predare-învățare-evaluare centrat pe formarea competențelor, exemple de strategii didactice care sprijină realizarea competențelor specifice, precum şi propuneri de abordare interdisciplinară şi integrată. În plus, acestea cuprind repere pentru evaluarea învățării, raportată la competențele urmărite, putând fi utilizate diverse forme, metode şi instrumente de evaluare.

Cadrele didactice sunt încurajate să planifice didactica pe baza competențelor, să adapteze activitățile la context şi să utilizeze metode variate de evaluare, cu accent pe progresul şi dezvoltarea elevului.

Pentru a asigura un cadru coerent în predarea *Istoriei poporului ales*, programa şcolară propune un set de elemente comune pentru toate cultele din România care au drept de predare a propriei religii în sistemul de învățământ: lista competențelor generale, o parte dintre competențele specifice şi o serie de exemple de activități de învățare şi partea generală a sugestiilor metodologice. Listele de competențe specifice şi de conținuturi sunt elaborate de către fiecare cult, permițând orientarea către teme relevante pentru fiecare dintre acestea.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

C.G.1	**Cunoaşterea şi identificarea elementelor de formare a poporului evreu şi recunoaşterea Providenței Divine în istoria acestui popor**
C.G.2	**Înțelegerea şi interpretarea principalelor momente din istoria poporului**
C.G.3	**Realizarea de conexiuni între cunoştințele dobândite la Istoria poporului ales şi cele dobândite la alte discipline teologice**

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG1. Cunoașterea și identificarea elementelor de formare a poporului evreu și recunoașterea Providenței Divine în istoria acestui popor
1.1. Analizarea unor texte din Vechiul Testament care se referă la naşterea poporului evreu - lecturarea unor texte biblice referitoare la credinţa în Dumnezeu, manifestată de persoane din Vechiul Testament - exerciţii de recunoaştere a unor persoane sau motive ale Vechiului Testament, în diferite opere literare
1.2. Caracterizarea patriarhilor ca oameni folosiți de Dumnezeu pentru destinele națiunii -vizionarea unor documentare ştiinţifice, cu argumentări biblice, pe tema apariţiei universului şi a omului -lecturarea unor texte biblice reprezentative referitoare la modalităţile prin care Dumnezeu S-a descoperit omului în Vechiul Testament

CG2. Înțelegerea și interpretarea principalelor momente din istoria poporului
2.1. Identificarea perioadelor mai importante din istoria evreilor - exerciţii de definire a unor termeni abordaţi în cadrul diferitelor teme (de exemplu, religie, templu, prooroc), utilizând dicţionare sau alte surse de informare - exerciţii de corelare a informaţiilor religioase cu cele dobândite la alte discipline de studiu (de exemplu, Istorie, Biologie, Geografie) referitoare la evenimentele şi persoanele biblice studiate
2.2 Analizarea comportamentului poporului ales în momentele identificate la 2.1. - realizarea de caracterizări ale unor persoane biblice, valorificând modelul de elaborare studiat la Limba şi literatura română sau la alte discipline - participarea la jocuri de rol „Aşa da/ Aşa nu” referitoare la comportamentul unor persoane biblice în relaţie cu semenii (de exemplu, Avraam, Iosif, fraţii lui Iosif, sora lui Moise, văduva din Sarepta Sidonului)
2.3. Descrierea planului lui Dumnezeu referitor la poporul Său în fiecare din momentele mai importante ale istoriei - exerciţii de identificare a unor reguli de comportament în viaţa cotidiană, pornind de la poruncile din Decalog - stabilirea de comparaţii între poruncile din Decalog şi alte reguli de comportament din diferite contexte de viaţă cotidiană (de exemplu, familie, grup de prieteni, şcoală, societate, biserică)

CG3 Realizarea de conexiuni între cunoștințele dobândite la Istoria poporului ales şi cele dobândite la alte discipline teologice
3.1. Descrierea istoriei poporului ales în primele cinci cărți ale Bibliei - identificarea unor elemente de diversitate în modul de manifestare a credinţei, pornind de la realităţi din viaţa familiei, a clasei, a şcolii, a comunităţii - participarea la întâlniri cu membri ai comunităţii (de exemplu, părinţi, personal de cult) care sunt invitaţi în cadrul activităţilor din clasă pentru a prezenta aspecte specifice diferitelor religii din comunitate
3.2. Identificarea așezării și răspândirii celor douăsprezece seminții ale lui Israel - analizarea unor imagini reprezentative pentru răspândirea celor douăsprezece semnţii care au format viaţa comunităţii Israel - lecturarea unor texte biblice relevante, pe tema nevoii asumării de responsabilităţi în cadrul diferitelor grupuri de apartenenţă, conform Cuvântului lui Dumnezeu
2.3. Analizarea unor texte literare (poezie, proză) referitoare la istoria poporului ales - participarea la discuţii despre principalele sărbători şi evenimente din viaţa credincioşilor, după modelul oferit de sărbătorile vechiului Israel - participarea la sărbători religioase sau laice ale comunităţii, în diferite moduri (de exemplu, realizarea de serbări, interpretarea de colinde)

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Introducere	1.1 Obiectul istoriei poporului ales, Strămoșii
2. Marile etape ale istoriei lui Israel	2.1 Nașterea lui Israel, Federația triburilor lui Israel 2.3 Monarhia lui Israel 2.4 Răscoala macabeilor
3. Locuitorii Țării Sfinte	3.1 Popoarele vecine Israelului, Alte popoare instabile
4. Viața și obiceiurile oamenilor	4.1 Căsătoria (vârsta, înțelegerea părinților, logodna, viața de familie), bătrânețea, moartea 4.4 Ospitalitatea oamenilor, plecăciunea, locuri de întâlnire (porțile cetății, fântânile) 4.7 Stâlpul de aducere aminte, terafimii 4.9 Hrana oamenilor, adăposturile (naturale-peștera;artificiale- casele), îmbrăcămintea
5. Cultul și locașul de cult	5.1 Cortul Întâlnirii (obiectele de la cort, curtea Cortului, obiectele de la cortul din tabără) 5.2 Templul lui Solomon (amplasare, obiectele din Templu, al doilea Templu) 5.3 Sinagoga – Casa de rugăciune
6. Partide și grupări politico-religioase	6.1 Sanhedrinul, Fariseii, Saducheii, Cărturarii 6.5 Samaritenii, Irodianii, Zeloții, Eleniștii, Esenienii
7. Scrieri rabinice	7.1 Mișna 7.2 Talmudul
8. Sărbători	8.1 Sărbători cu caracter sabatic (sabatul, anul sabatic, anul jubiliar), Sărbători anuale (sărbătoarea pastelor – Pesah, sărbătoarea Cincizecimii, Sărbătoarea corturilor, Luna nouă, Anul Nou - Roș Hașana) 8.3 Alte sărbători (Sărbătoarea împăcării-Iom Kipur, Sărbătoarea luminilor, Sărbătoarea Purim, sărbătoarea anului nou al pomilor-Hamișa – Asar Bișvat, Sărbătoarea Lag Baomer, Sărbătoarea dărâmării Templului, Sărbătoarea aducerii lemnelor, Sărbătoarea bucuriei Torei-Simhat-Tora)
9. Israel se întoarce acasă	9.1 Scurt istoric al întoarcerii evreilor 9.2 Israelul azi

SUGESTII METODOLOGICE

Sugestiile metodologice oferă repere esențiale pentru proiectarea, organizarea și desfășurarea eficientă a activităților de predare-învățare-evaluare în cadrul orelor de *Istoria poporului ales* la liceu. Acestea vizează sprijinirea cadrului didactic în personalizarea demersului educațional, prin integrarea unor metode didactice moderne, interactive și adaptate la profilul generației actuale de elevi, inclusiv prin dezvoltarea competențelor digitale.

Programa școlară actuală pentru disciplina *Istoria poporului ales* promovează o învățare centrată pe elev, care accentuează implicarea activă a elevului în procesul de învățare, contextualizarea conținuturilor religioase în realități de viață concrete, dimensiunea socială a învățării – cooperare, colaborare, empatie, responsabilizarea elevilor în raport cu propria dezvoltare morală, spirituală și civică şi dezvoltarea competențelor digitale și media, esențiale pentru învățarea secolului XXI.

A. Strategii didactice – revalorizări ale metodelor tradiționale, noi abordări

Pentru a atinge finalitățile educaționale specifice liceului și a forma competențe relevante, este necesară utilizarea unor metode variate, care îmbină gândirea critică, creativitatea, reflecția și tehnologia. Prezentăm sintetic o listă cu metode tradiţionale şi moderne, respectiv cu metode care valorizează/ formează competenţe digitale, care pot fi utilizate în ora *de Istoria poporului ales*.

1. Metode tradiţionale şi moderne

- Explicaţia şi prelegerea narativă – Asigură prezentarea coerentă a temelor teologice, adaptată la nivelul de înțelegere al elevilor; este potrivită în activitățile care vizează analiza de texte biblice, patristice etc.

• Conversaţia euristică – Stimulează gândirea elevilor, prin întrebări bine formulate, conducând la descoperirea personală a adevărurilor religioase; este o metodă care se poate aplica în activități de prezentare a unor concepte religioase.

• Lectura explicativă şi interpretarea textului biblic – Facilitează învăţarea la *Istoria poporului ales*, cu accent pe înțelegerea termenilor specific, semnificația morală şi aplicabilitatea în viața cotidiană, fundamentată biblic.

• Studiul de caz – Îi ajută pe elevi să analizeze şi să dea răspunsuri din perspectiva moralei creştine la situaţii etice complexe (avort, eutanasie, dreptate socială), pornind de la experiența lor de viață sau de la diferite evenimente și problematici sociale.

• Portofoliul tematic – Dezvoltă capacitatea elevilor de efort pentru rezolvarea unei teme mai complexe, autonomia în învățare, abilitățile de colaborare și capacitatea de autoevaluare. Elevii adună pe parcursul semestrului reflecții personale, analize de texte religioase, recenzii de filme cu tematică religioasă etc.

• Eseul argumentativ – Elevii exersează exprimarea opiniilor și formularea de argumente coerente cu privire la diferite evenimente din viața cotidiană sau la teme mai complexe precum: „Este credința compatibilă cu știința?", „Ce înseamnă libertatea religioasă în societatea de azi?"

• Dezbaterea de tip academic (Oxford-style) – Favorizează gândirea critică, argumentarea, empatia intelectuală.

• Lectura comparativă – Dezvoltă spiritul analitic și interconectarea cunoștințelor, prin compararea unor texte religioase cu texte literare sau filosofice pe teme comune (ex. iubirea, suferința, mântuirea).

2. Metode care sprijină dezvoltarea de competențe digitale

Predarea *Istoria poporului ales* în liceu trebuie să se racordeze la realitatea digitală a elevilor, oferindu-le un cadru în care să-și dezvolte atât gândirea morală, cât și competențele digitale. Iată câteva metode recomandate:

• WebQuest religios – Elevii investighează teme folosind surse online credibile. Rezultatul poate fi prezentat sub formă de infografice, prezentări sau postere digitale.

• Crearea de conținut digital – Elevii realizează podcasturi, videoclipuri scurte, prezentări interactive sau materiale vizuale pe teme religioase. Exemple: un vlog despre semnificația unei sărbători, un tutorial despre rugăciune, un interviu cu un preot/localnic implicat în comunitate.

• Utilizarea platformelor educaționale Google Classroom, Moodle sau Padlet pentru organizarea materialelor și a activităților.

• Quiz-uri interactive (Kahoot, Quizizz) – Pot fi utilizate pentru recapitulare sau evaluare dar și pentru momentele de captare a atenției la începutul unei activități.

• Crearea unui blog tematic – Poate fi planificată realizarea unui blog al clasei, unde elevii postează reflecții, eseuri, impresii din excursii religioase, recenzii de filme/documentare. Se dezvoltă competențe media, digitale și de scriere argumentativă.

• Tururi virtuale și realitate augmentată.

• Proiecte colaborative online – Elevii din clase sau școli diferite colaborează online pe o temă moral-religioasă. Se pot realiza e-book-uri, colecții de rugăciuni sau mărturii ale tinerilor despre credință.

3. Metode pentru dezvoltarea competențelor verzi

În învăţătura creştină, lumea creată este darul lui Dumnezeu, iar omul are o vocație de păstrător al creației. Educația religioasă poate cultiva în elevi iubirea față de creație ca formă de iubire față de Dumnezeu, conștientizând că distrugerea naturii nu este doar o problemă ecologică, ci și una spirituală: o ruptură a comuniunii cu Dumnezeu, cu semenii și cu lumea. În formarea competențelor verzi prin disciplina Istoria poporului ales, pot fi utilizate următoarele metode:

• **Lectura biblică interactivă (cu aplicații digitale)**

Folosind aplicația RoBible sau fișe interactive create în Wordwall / Google Forms, elevii pot identifica: texte biblice referitoare la creaţie, porunci despre protejarea creației, virtuţi precum: cumpătarea, milostenia, recunoştinţa, smerenia etc. De asemenea, pot realiza o colecție de versete și învățături biblice care fundamentează ecologia creștină.

• **Dezbateri teologice cu tematică ecologică**

Elevii pot fi implicați în dezbateri în care să argumenteze din perspectivă religioasă, cu citate din Scriptură, teme precum: „Poluarea – un nou păcat al omului modern?", „Mai putem vorbi despre sfințirea creației într-o lume industrializată?", „Cum putem trăi creștinește în armonie cu natura?"

• **Rugăciunea și meditația religioasă**

Elevii pot analiza textul Psalmilor 103 şi 148 şi pot rosti/ audia fragmente din aceştia. Pot medita la frumuseţea şi perfecţiunea creaţiei în urma vizionării unor documentare din mediul online sau create de ei.

• **Învățarea prin proiecte**

Elevii pot realiza în echipă proiecte multimedia interdisciplinare (prezentare, afiș, mini-documentar sau site) cu teme precum: „Virtuțile creștinului ecologist", „Cumpătarea creștină – echilibru între dar și responsabilitate" etc.

• **Învăţarea prin Podcast religios**

Elevii pot crea un podcast religios (cu sprijinul profesorului) în care discută teme precum: „Ce spune Biblia despre grijă față de natură?”, „Cum se împacă dezvoltarea cu sfințenia?”, „De ce consumismul este o problemă spirituală?” etc. prin care se încurajează gândirea critică și exprimarea valorilor religioase în limbaj actual. Pot fi invitate diferite persoane: pastori, profesori universitari, ecologişti creştini etc.

• **Învățarea prin implicare în comunitate (*Service learning* religios)**

Elevii pot fi implicați în: acțiuni de voluntariat ecologic, campanii de informare cu mesaje creştine (ex: „Creația este darul lui Dumnezeu, nu locul nepăsării noastre!”, „Cumpătarea începe cu inima milostivă” etc.), organizarea unei întâlniri pentru protejarea mediului (în cadrul unor parteneriate Şcoală-Familie-Biserică).

Prin diversificarea metodelor didactice și adaptarea lor la contextul actual, ora de Istoria poporului ales devine un spațiu privilegiat în care elevii învață să înțeleagă corect valorile morale și rolul acestora în dezvoltarea personală și socială, să trăiască autentic și să acționeze responsabil, își dezvoltă echilibrul interior și emoțional în lumina credinței, să exerseze competențe digitale și sociale esențiale pentru lumea contemporană, să își afirme identitatea spirituală, valorile și apartenența la comunitatea de credință.

B. Abordarea conținuturilor

Abordarea conținuturilor presupune o atitudine flexibilă a profesorului de Istoria poporului ales, prin accentul pus pe: valorificarea experiențelor de viață ale elevilor; accentuarea caracterului aplicativ al conținuturilor, creând contexte semnificative de învățare pentru viața reală; abordări diferențiate ale conținuturilor învățării, în acord cu experiențele elevilor şi cu contextul social în care trăiesc aceştia; realizarea de conexiuni între *Istoria poporului ales* şi alte discipline de studiu.

Conținuturile propuse în programa şcolară nu reprezintă teme de lecții, ci unități tematice. Numărul de teme pe parcursul unui an şcolar permite: abordarea unor conținuturi pe parcursul mai multor ore, în funcție de complexitatea acestora, de nivelul clasei de elevi, de particularitățile comunității; abordarea unor teme sau aspecte suplimentare, cu rol de adaptare a orei de *Istoria poporului ales* la specificul clasei de elevi/a comunității.

Ordinea abordării conținuturilor nu este una prestabilită prin programa şcolară. Profesorul are libertatea de a planifica în manieră personalizată ordinea în care va prezenta temele, în acord cu logica firească a domeniului şi cu specificul vieții religioase a comunității, precum şi în relație cu teme de la alte discipline de studiu.

În abordarea conținuturilor se pot utiliza elemente de tip predominant confesional, recomandate a fi abordate pe parcursul studiului. Acestea nu vor fi analizate ca unități de conținut de sine stătătoare, ci vor constitui modalități de exemplificare a temelor anterior menționate.

C. Contexte şi medii de învățare

Ora de *Istoria poporului ales*, în învățământul liceal, trebuie să răspundă nu doar nevoii de formare morală și spirituală, ci și realităților unei educații moderne, orientate spre dezvoltarea integrală a elevului. În acest sens, este necesară folosirea unor contexte și medii de învățare variate, care să susțină învățarea activă și colaborativă, formarea competențelor, echilibrul emoțional și spiritual al elevilor, legătura cu comunitatea și viața reală

1. Spații educaționale

– Săli cu aranjamente flexibile – mobilă ușor de reconfigurat, pentru lucru individual, în perechi sau în grupuri. Astfel, se poate trece de la predare frontală la activități colaborative.

– Colțuri de liniște și reflecție – spații special amenajate în clasă, care oferă elevilor un cadru intim și liniștit pentru reculegere, rugăciune personală, meditație sau exprimarea gândurilor și emoțiilor într-un jurnal personal. Pot fi folosite la începutul orei sau pentru activități de autocunoaștere.

– Cabinetul de Teologie, spații destinate realizării de afișe, hărți, colaje sau prezentări tematice, în care elevii își pot exprima creativ viziunea asupra valorilor creştine.

– Biserica şi centrele educative de lângă acestea, ce oferă un loc pentru rugăciune şi meditaţie, dar şi spaţii de activităţi curriculare şi extracurriculare de diferite tipuri

2. Învățare combinată (fizică și digitală)

– Învățare mixtă – combinarea lecțiilor desfășurate în clasă cu activități online. De exemplu: temele pot fi trimise prin platforme educaționale, iar elevii pot urmări materiale video sau audio religioase ca suport pentru reflecții sau dezbateri.

– Învățare în secvențe de format scurt – utilizarea de materiale digitale scurte (video, citate, versete, imagini cu mesaje morale) pentru a declanșa discuții sau pentru a oferi elevilor „pastile de înțelepciune” creştină ușor de reținut.

3. Învăţarea prin utilizarea realităţii virtuale (VR) şi augmentate (AR)

– Vizite virtuale – folosirea tehnologiei pentru vizitarea biserici penticostale, fără a ieși din clasă. Aceste experiențe pot fi completate cu activități de cercetare, prezentări sau reflecții scrise.

– Simulări şi reconstituiri – folosirea aplicațiilor care reconstituie evenimente biblice, epoci istorice, pentru ca elevii să înțeleagă mai profund contextul religios și mesajul spiritual al acestor momente.

4. Învățare personalizată și adaptată

– Trasee personalizate de învățare – profesorul poate crea activități diferențiate în funcție de nevoile, nivelul și interesele elevilor, de specificul experienței religioase a acestora.

– Accesibilitate pentru toți elevii – folosirea diverselor forme de exprimare (scris, vorbit, desenat, înregistrări audio), astfel încât fiecare elev să-și poată exprima ideile și trăirile religioase într-un mod autentic și accesibil.

5. Învățare prin colaborare și implicare comunitară

– Proiecte în echipă sau în parteneriat cu alte școli – realizarea de activități comune pe teme religioase sau morale.

– Campanii educative sau sociale – elevii pot organiza acțiuni caritabile, expoziții sau campanii în cadrul școlii sau al comunității, promovând valorile creștine precum solidaritatea, iertarea sau respectul față de aproapele.

6. Practici cu rol spiritual și emoțional

– Momente de rugăciune sau liniște – la începutul sau finalul orei, pot fi introduse scurte momente de rugăciune, tăcere meditativă sau ascultare a unei reflecții audio cu mesaj religios.

– Lectură religioasă ghidată – citirea unor texte religioase sau morale urmată de reflecții personale, scrise sau în grup. Se pot folosi fragmente din Biblie, autori contemporani sau mărturii de credință.

– Scrierea duhovnicească – activități precum „Scrisoare către Dumnezeu", „Jurnalul sufletului" sau „Gândul zilei", prin care elevii își pot exprima trăirile interioare, dorințele, mulțumirile sau întrebările existențiale.

7. Inteligența artificială ca facilitator al învățării (sub îndrumarea profesorului)

– Elevii utilizează aplicații bazate pe inteligență artificială pentru a explora conținuturi religioase, sub îndrumarea profesorului.

– AI oferă explicații suplimentare, exemple, sinteze sau definiții pentru o mai bună înțelegere a temelor studiate.

– Profesorul ghidează activitatea, stabilește obiective clare și monitorizează modul în care elevii folosesc AI.

– AI sprijină învățarea personalizată, oferind feedback și resurse adaptate ritmului fiecărui elev.

– Elevii pot folosi AI pentru a formula întrebări, crea prezentări, reflecta asupra valorilor morale și religioase.

Prin valorificarea acestor contexte și medii de învățare, elevul este plasat în centrul procesului educațional, ca participant activ, nu doar receptor de informații, se formează nu doar competenţe cognitive, ci şi dimensiunea emoțională și spirituală a elevului, se creează o legătură între tradiție și inovație, între valorile perene ale credinței și cerințele societății actuale. Astfel, *Istoria poporului ales* devine o disciplină vie, ancorată în realitate, cu impact formator asupra caracterului, atitudinilor și alegerilor personale.

D. Aspecte privind evaluarea

1. Relaţia organică predare-învăţare-evaluare

În cadrul orei de *Istoria poporului ales* la liceu, evaluarea este strâns legată atât de învățare, cât și de predare, constituind împreună un sistem coerent și dinamic. Evaluarea nu trebuie privită ca o activitate separată, ci ca un proces continuu, integrat în întregul parcurs educațional, care oferă feedback valoros pentru elev, dar și pentru profesor. Această relație organică implică:

- adaptarea strategiilor de predare în funcție de nevoile identificate ca urmare a evaluărilor inițiale, de parcurs, finale;

- orientarea învățării către formarea de competențe reale, nu doar acumularea de cunoștințe;

- motivarea elevului, prin recunoașterea progresului său și prin valorizarea reflecției personale;

Evaluarea contribuie astfel la formarea și dezvoltarea competențelor specifice disciplinei *Istoria poporului ales*, la îmbunătățirea continuă a predării și a învățării, prin adaptarea conținuturilor și metodelor la nivelul real al clasei, prin sprijinirea elevului în procesul de autocunoaștere și asumare a valorilor creștine.

2. Evaluarea ca mijloc de motivație și reglare

La liceu, evaluarea va accentua două funcţii esenţiale ale evaluării: funcţia de reglare şi funcţia motivaţională.

Evaluarea oferă profesorului feedback cu privire la eficiența metodelor folosite, la înțelegerea conceptelor și valorilor de către elevi, la necesitatea de adaptare sau reluare a unor conținuturi, respectiv la progresul fiecărui elev.

Din perspectiva elevului, aflat în etapa consolidării identității și a asumării valorilor personale, evaluarea trebuie să valorizeze progresul personal al acestuia, să încurajeze implicarea lui activă și autentică, să pună accent pe responsabilitate și autocunoaștere, respectiv să susțină decizia informată privind continuarea studiilor sau alegerea unei direcții vocaționale/ profesionale.

3. Metodologia evaluării

a) Evaluare tradițională (sumativă și formativă), prin:

- teste scrise (cu itemi obiectivi și subiectivi);

- evaluări orale structurate (răspunsuri argumentate, eseuri).

- verificarea învățării prin întrebări și activități de consolidare la finalul unităților de învățare.

b) Metode moderne/ alternative de evaluare

- portofoliul personal – colectare de reflecții, eseuri, jurnale spirituale, fișe de activitate, proiecte și produse creative realizate în timp;

- proiectul tematic – individual sau în grup, cu teme relevante din programa de Istoria poporului ales, ce implică documentare, aplicare practică și prezentare argumentată;

- autoevaluarea ghidată – prin fișe sau jurnale de reflecție, elevii sunt invitați să evalueze ce au înțeles, cum s-au raportat emoțional și ce valori au interiorizat;

- observarea sistematică – a participării, a implicării în discuții și dezbateri, a comportamentului și atitudinilor exprimate în contexte de învățare;

- evaluarea produselor de învățare – afișe, prezentări, creații artistice sau digitale cu conținut moral-religios;

- studii de caz și rezolvarea de dileme morale – permit evaluarea capacității elevului de a analiza critic, de a formula judecăți morale și de a aplica valorile creștine în situații reale;

- activități practice – implicarea elevilor în acțiuni cu caracter moral, filantropic sau spiritual, care pot fi ulterior evaluate prin jurnal de reflecție, discuții sau portofoliu.

c) Metode care valorifică competențele digitale și interdisciplinare

- proiecte realizate cu ajutorul tehnologiei: prezentări, materiale video, podcasturi tematice;

- portofolii digitale: organizarea materialelor pe platforme educaționale (ex. Google Classroom, Moodle);

4. Valorificarea progresului individual

În centrul procesului evaluativ rămâne progresul elevului, nu comparația între elevi. Astfel, se va urmări cum evoluează fiecare elev din punct de vedere cognitiv, afectiv și spiritual, cum își dezvoltă capacitatea de a reflecta, a decide, a ierta, a fi solidar, în ce măsură valorile creștine devin parte a identității personale.

E. Adaptarea procesului de predare-învățare-evaluare la specificul diferitelor grupuri de elevi

În cadrul orelor de *Istoria poporului ales*, este esențială adaptarea strategiilor didactice, a conținuturilor și a modalităților de evaluare pentru a răspunde nevoilor diverse ale elevilor, în special ale celor cu cerințe educaționale speciale (CES) și/sau dizabilități. Acest demers implică utilizarea unor metode active, centrate pe elev, care să stimuleze participarea, empatia și reflecția personală, precum și personalizarea sarcinilor de lucru în funcție de ritmul și stilul de învățare al fiecărui elev. Materialele didactice pot fi adaptate vizual, auditiv sau tactil, în funcție de tipul dizabilității, iar evaluarea trebuie să fie continuă, formativă, oferind feedback constructiv și încurajând progresul individual. Colaborarea cu profesorii de sprijin, consilierul școlar și familia este, de asemenea, un element-cheie pentru integrarea eficientă a elevilor cu CES în activitățile de la clasă, asigurând un climat incluziv și valorificând potențialul fiecărui elev.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Grad didactic/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
BALABAN CIPRIAN	CONFERENȚIAR/ UNIV.DR	Institutul Teologic Penticostal, București
BÎRLE SAMUEL FLORIN	PROFESOR/DOCTOR	Liceul Teologic Penticostal Baia Mare, Maramureș

RESPONSABILI/COORDONATORI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
ZĂBAVĂ MIHAELA	Consilier CNCE	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare	Responsabil CNCE
PÎSLARU CĂTĂLIN	Inspector general MEC	Ministerul Educației și Cercetării	Responsabil MEC
CĂTANĂ GHEORGHE	Consilier pe probleme de învățământ	Cultul Creștin Penticostal	Coordonator științific

RESPONSABILI/COORDONATORI/COLABORATORI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
GRIGORAȘ LIANA LĂCRĂMIOARA	Director	Liceul Teologic Penticostal „Logos”, Timișoara, Timiș	Responsabil din partea cultului

Anexa nr. 159

Programa școlară pentru disciplina

Geografia Țării Sfinte Cultul Penticostal

Clasa a XII-a

Curriculum de specialitate (CS)

Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea teologie penticostală

Învățământ liceal

- 2026 -

Anexa nr. 159
Programa școlară pentru disciplina *Geografia Țării Sfinte,*
Cultul Penticostal, clasa a XII-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profil teologic, specializarea teologie penticostală*

NOTĂ DE PREZENTARE

Prezenta programă școlară completează curriculumul pentru disciplina *Geografia Țării Sfinte*, Cultul Creștin Penticostal, cu aplicare pentru clasele din învățământul liceal, filiera vocațională, profil teologic, specializarea teologie penticostală, forma cu frecvență zi, începând cu anul școlar 2026-2027. Pentru această categorie de clase, conform planurilor-cadru pentru învățământul liceal, forma cu frecvență zi, aprobate ca anexe la OMEC nr. 4350/2025, studiul disciplinei are următoarea alocare orară săptămânală, defalcată pe segmentul trunchi comun (TC):

An de studiu	Clasa a IX-a	Clasa a X-a	Clasa a XI-a	Clasa a XII-a
Tip segment curricular	CS	CS	CS	CS
Nr. săptămânal de ore	-	-	-	1

Programa școlară se elaborează în concordanță cu:

- *Legea învățământului preuniversitar* nr. 198/2023;
- *Recomandările Consiliului Uniunii Europene* (2018) privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții;
- *Repere pentru proiectarea, actualizarea și evaluarea Curriculumului național. Cadrul de referință al Curriculumului național*, aprobat prin OME nr. 3239/2021;
- *Profilul de formare al absolventului*, aprobat prin OME nr. 6731/2023;

Aceste documente stabilesc cadrul de dezvoltare al competențelor-cheie și al profilului de formare al absolventului de liceu, competențe la a căror formare contribuie și disciplina *Geografia Țării Sfinte*.

Programa disciplinei *Geografia Țării Sfinte* este elaborată potrivit modelului de proiectare curriculară centrat pe competențe. Construcția programei este realizată astfel încât să contribuie la dezvoltarea profilului de formare al elevului din ciclul liceal, care descrie aşteptările exprimate față de elev la sfârşitul învățământului liceal, prin raportare la cerințele exprimate în Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023, precum şi prin raportare la caracteristicile de dezvoltare ale elevilor.

Prin *Geografia Țării Sfinte,* absolventul de liceu își dezvoltă identitatea personală și conștiința de sine**,** fundamentate pe valori spirituale și morale; demonstrează comportamente etice și responsabile**,** aplicabile în viața personală, socială și profesională; manifestă respect față de diversitate și disponibilitate pentru dialog constructiv; își consolidează cultura generală prin înțelegerea impactului religiei asupra civilizației și culturii universale; exersează capacitatea de reflecție critică și discernământ moral, esențiale pentru luarea deciziilor; s**e** implică activ în comunitate, asumând valori de solidaritate, cooperare și responsabilitate civică.

Disciplina valorifică achizițiile formate în ciclul gimnazial, unde elevii au dobândit primele noțiuni de cultură religioasă, de morală și de raportare la valorile comunității. La liceu, accentul se mută de la acumularea de cunoștințe de bază la dezvoltarea competențelor de reflecție critică, discernământ moral și responsabilitate socială**.** Progresul vizează consolidarea unei identități personale asumate, pregătirea pentru viața adultă și integrarea valorilor spirituale în contexte sociale, culturale și profesionale mai complexe.

Este complementară cu disciplinele socio-umane prin perspectiva valorică și spirituală asupra omului și societății. Are caracter interdisciplinar, favorizând proiecte comune cu literatura, arta, științele sociale și educația civică.

Elemente de noutate pe care le aduce programa:

- Orientare spre competențe transversale **(**educația pentru cetățenie democratică, educația pentru viață, dezvoltare personală)
- Actualizarea conținuturilor **(**corelarea temelor religioase cu provocările lumii contemporane: digitalizare, ecologie, drepturile omului, migrație, multiculturalitate, inteligența artificială)
- Dimensiunea interactivă și practică (implicare socială, voluntariat, utilizarea proiectelor interdisciplinare)
- Deschiderea spre dialog **(**formarea competenței de dialog interconfesional și intercultural; prezentarea comparativă a valorilor comune ale diferitelor tradiții religioase)
- Accent pe formarea caracterului și a autocunoașterii (dezvoltarea rezilienței, a inteligenței emoționale și spirituale; instrumente de reflecție personală -jurnal reflexiv, portofoliu spiritual).

Structura programei şcolare de *Geografia Țării Sfinte* include, pe lângă nota de prezentare, următoarele elemente:

- Competențe generale;
- Competențe specifice şi exemple de activități de învățare;
- Conținuturi;
- Sugestii metodologice

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoştințe, abilități şi atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte diverse.

Competențele generale se referă la achizițiile pe care elevul le dobândeşte la disciplina *Geografia Țării Sfinte* pe parcursul întregului ciclu liceal. Acestea au un dublu rol: pe de o parte, reflectă contribuția disciplinei la profilul de formare al absolventului şi, implicit, la dezvoltarea competențelor-cheie; pe de altă parte, structurează disciplina în funcție de profilul de formare.

Competențele specifice derivă din competențele generale şi reprezintă etape intermediare în dobândirea acestora, fiind formate pe parcursul unui an şcolar. Ele sunt adaptate nivelului de dezvoltare al elevilor, ghidează evaluarea performanțelor acestora şi oferă cadrul pentru organizarea demersului didactic. Ca etape ale formării competențelor generale, competențele specifice evidențiază progresia acestora de la un an de studiu la altul, contribuind treptat la dezvoltarea competenței generale. Derivarea lor presupune o diferențiere atentă a etapelor procesului de învățare, astfel încât, la finalul studiului disciplinei *Geografia Țării Sfinte* elevii să fi dobândit competențele generale corespunzătoare.

Activitățile de învățare constituie contexte în care competențele specifice sunt dezvoltate, exersate şi consolidate. Ele au rol orientativ şi recomandativ pentru profesori, oferindu-le libertatea de a folosi exemplele propuse de programa şcolară, de a le completa sau de a le înlocui, astfel încât să adapteze procesul didactic la realitățile concrete ale clasei. În acest mod, crearea de parcursuri de învățare individualizate şi personalizate nu mai rămâne un simplu ideal, ci devine realizabilă prin metode şi modalități concrete de aplicare.

Conținuturile învățării - sunt organizate pe domenii şi reprezintă achiziții de bază prin care se urmăreşte formarea competentelor elevilor. La nivelul fiecărei clase, programa prezintă o ofertă curriculară care include aspecte de învățătura creştină**,** dialogul interreligios şi intercultural**,** formarea morală aplicată **şi** implicarea responsabilă în viața comunitară

Sugestiile metodologice oferă exemple de strategii didactice, repere pentru planificarea demersului didactic şi elemente pentru evaluarea continuă. Acestea includ recomandări privind desfăşurarea efectivă a procesului de predare-învățare-evaluare centrat pe formarea competențelor, exemple de strategii didactice care sprijină realizarea competențelor specifice, precum şi propuneri de abordare interdisciplinară şi integrată. În plus, acestea cuprind repere pentru evaluarea învățării, raportată la competențele urmărite, putând fi utilizate diverse forme, metode şi instrumente de evaluare.

Cadrele didactice sunt încurajate să planifice didactica pe baza competențelor, să adapteze activitățile la context şi să utilizeze metode variate de evaluare, cu accent pe progresul şi dezvoltarea elevului.

Pentru a asigura un cadru coerent în predarea *Geografiei Țării Sfinte*, programa şcolară propune un set de elemente comune pentru toate cultele din România care au drept de predare a propriei religii în sistemul de învățământ: lista competențelor generale, o parte dintre competențele specifice şi o serie de exemple de activități de învățare şi partea generală a sugestiilor metodologice. Listele de competențe specifice şi de conținuturi sunt elaborate de către fiecare cult, permițând orientarea către teme relevante pentru fiecare dintre acestea.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

C.G.1	**Identificarea unor fenomene şi concepte specifice Geografiei Țării Sfinte**
C.G.2	**Folosirea unor instrumente specifice pentru caracterizarea generală şi specifică a Geografiei Țării Sfinte**
C.G.3	**Realizarea de conexiuni între cunoştințele dobândite la Geografia Țării Sfinte şi cele dobândite la alte discipline de învățământ**

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG1. Identificarea unor fenomene și concepte specifice Geografiei Țării Sfinte
1.1. Aplicarea termenilor geografici în contexte diferite - pronunțarea corectă a denumirilor geografice și a termenilor specifici - gruparea termenilor geografici studiați pe baza unor criterii - completarea de texte lacunare
1.2. Analizarea și descrierea unor elemente, fenomene sau procese geografice observate direct sau prin surse - caracterizarea unor aspecte ale fenomenelor geografice reprezentate pe diferite suporturi (imagini, video etc) - exerciții de completare a termenilor geografici în scheme specifice geografiei Țării Sfinte

CG2. Folosirea unor instrumente specifice pentru caracterizarea generală și specifică a Geografiei Țării Sfinte
2.1.Aplicarea unor tehnici de orientare pe hartă/globul pământesc - reprezentarea pe schițe de hartă a unor trasee, puncte sau coordonate geografice - descrierea poziției relative a unor obiecte, elemente geografice dintr-un anumit spațiu - utilizarea tehnologiei moderne pentru localizarea unor elemente geografice (navigație GPS)
2.2. Interpretarea relației dintre scara de proporție și realitatea geografică - recunoașterea unor imagini din fotografii sau preluate de pe satelit - poziționarea elementelor geografice pe reprezentări la scări de proporție date
2.3. Citirea și analizarea reprezentărilor grafice ale Geografiei Țării Sfinte - descrierea repartiției spațiale a unor fenomene geografice legate de țara Sfântă - exerciții de ierarhizare a unor forme de relief după criterii date - precizarea etapelor de desfășurare a unor procese geografice pe baza unor scheme

CG3 Realizarea de conexiuni între cunoștințele dobândite la Geografia Țării Sfinte și cele dobândite la alte discipline de învățământ
3.1. Descrierea unor elemente și procese geografice folosind noțiuni de matematică, fizică, chimie **-** măsurarea distanțelor în orizontul apropiat cu instrumente de măsură adecvate (riglă, ruletă, compas, instrumente electronice și informatice) **-** prelucrarea datelor geografice utilizând operații matematice simple
3.2. Prezentarea legăturilor dintre realitatea geografică și fenomene din domeniul științei - identificarea unor corelații între fenomene naturale și evenimente din viața poporului ales - descrierea unor fenomene din geografia Țării Sfinte prin utilizarea unor aplicații digitale
3.3. Descrierea diversității naturale a realității geografice în corelație cu informații de la alte discipline teologice (Vechiul Testament, Noul Testament) - elaborarea unor proiecte pe tema diversității naturale - exerciții de relaționare între elemente și fenomene geografice cu fenomene fizico-chimice

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Introducere	1.1 Generalități. Cadrul geografic general 1.2 Poziția geo-politică 1.3 Întinderea geografică
2. Țările integrate în lumea veche a Bibliei	2.1 Țările cu relief dominant muntos 2.2 Țările cu relief dominant de câmpie 2.3 Țările din jurul Mării Mediterane
3. Locuitorii Țării Sfinte	3.1 Popoarele vecine Israelului 3.2 Alte popoare instabile

4. Relieful lumii vechi a Bibliei	4.1 Caracteristici principale de relief 4.2 Munți, podișuri, câmpii, grabene 4.3 Particularități climatice, hidrologice și biopedogeografice
5. Clima, flora și fauna Țării Sfinte	5.1 Clima Țării Sfinte 5.2 Flora și fauna Țării Sfinte
6. Cetățile Țarii Sfinte	6.1 Capitala 6.2 Provinciile (din vestul și din estul Țării Sfinte) 6.3 Cetăți de provincie (din Iudeea, Samaria, Galileea)
7. Căi și mijloace de comunicație	7.1. Drumurile din Țara Sfântă, Drumurile internaționale 7.2. Drumurile romane din Noul Testament
8. Măsurătorile în lumea Bibliei	8.1. Măsurarea timpului, Măsurarea lungimilor, Măsurarea greutăților 8.2. Echivalente între unități de măsură - Banii, moneda

SUGESTII METODOLOGICE

Sugestiile metodologice oferă repere esențiale pentru proiectarea, organizarea și desfășurarea eficientă a activităților de predare-învățare-evaluare în cadrul orelor de *Geografia Țării Sfinte* la liceu. Acestea vizează sprijinirea cadrului didactic în personalizarea demersului educațional, prin integrarea unor metode didactice moderne, interactive și adaptate la profilul generației actuale de elevi, inclusiv prin dezvoltarea competențelor digitale.

Programa școlară actuală pentru disciplina *Geografia Țării Sfinte* promovează o învățare centrată pe elev, care accentuează implicarea activă a elevului în procesul de învățare, contextualizarea conținuturilor religioase în realități de viață concrete, dimensiunea socială a învățării – cooperare, colaborare, empatie, responsabilizarea elevilor în raport cu propria dezvoltare morală, spirituală și civică şi dezvoltarea competențelor digitale şi media, esențiale pentru învățarea secolului XXI.

A. Strategii didactice – revalorizări ale metodelor tradiționale, noi abordări

Pentru a atinge finalitățile educaționale specifice liceului și a forma competențe relevante, este necesară utilizarea unor metode variate, care îmbină gândirea critică, creativitatea, reflecția și tehnologia. Prezentăm sintetic o listă cu metode tradiţionale şi moderne, respectiv cu metode care valorizează/ formează competențe digitale, care pot fi utilizate în ora de *Geografia Țării Sfinte*.

1. Metode tradiţionale şi moderne

- Explicaţia şi prelegerea narativă – Asigură prezentarea coerentă a temelor teologice, adaptată la nivelul de înțelegere al elevilor; este potrivită în activitățile care vizează analiza de texte biblice, patristice etc.
- Conversaţia euristică – Stimulează gândirea elevilor, prin întrebări bine formulate, conducând la descoperirea personală a adevărurilor religioase; este o metodă care se poate aplica în activități de prezentare a unor concepte religioase.
- Lectura explicativă şi interpretarea textului biblic – Facilitează învăţarea la *Geografia Țării Sfinte*, cu accent pe înțelegerea termenilor specific, semnificația morală şi aplicabilitatea în viața cotidiană, fundamentată biblic.
- Studiul de caz – Îi ajută pe elevi să analizeze şi să dea răspunsuri din perspectiva moralei creştine la situaţii etice complexe (avort, eutanasie, dreptate socială), pornind de la experiența lor de viață sau de la diferite evenimente și problematici sociale.
- Portofoliul tematic – Dezvoltă capacitatea elevilor de efort pentru rezolvarea unei teme mai complexe, autonomia în învățare, abilitățile de colaborare şi capacitatea de autoevaluare. Elevii adună pe parcursul semestrului reflecții personale, analize de texte religioase, recenzii de filme cu tematică religioasă etc.
- Eseul argumentativ – Elevii exersează exprimarea opiniilor și formularea de argumente coerente cu privire la diferite evenimente din viața cotidiană sau la teme mai complexe precum: „Este credința compatibilă cu știința?”, „Ce înseamnă libertatea religioasă în societatea de azi?”
- Dezbaterea de tip academic (Oxford-style) – Favorizează gândirea critică, argumentarea, empatia intelectuală.
- Lectura comparativă – Dezvoltă spiritul analitic și interconectarea cunoștințelor, prin compararea unor texte religioase cu texte literare sau filosofice pe teme comune (ex. iubirea, suferința, mântuirea).

2. Metode care sprijină dezvoltarea de competențe digitale

Predarea *Geografia Țării Sfinte* în liceu trebuie să se racordeze la realitatea digitală a elevilor, oferindu-le un cadru în care să-și dezvolte atât gândirea morală, cât și competențele digitale. Iată câteva metode recomandate:

- WebQuest religios – Elevii investighează teme folosind surse online credibile. Rezultatul poate fi prezentat sub formă de infografice, prezentări sau postere digitale.
- Crearea de conținut digital – Elevii realizează podcasturi, videoclipuri scurte, prezentări interactive sau materiale vizuale pe teme religioase. Exemple: un vlog despre semnificația unei sărbători, un tutorial despre rugăciune, un interviu cu un preot/localnic implicat în comunitate.
- Utilizarea platformelor educaționale Google Classroom, Moodle sau Padlet pentru organizarea materialelor și a activităților.
- Quiz-uri interactive (Kahoot, Quizizz) – Pot fi utilizate pentru recapitulare sau evaluare dar și pentru momentele de captare a atenției la începutul unei activități.
- Crearea unui blog tematic – Poate fi planificată realizarea unui blog al clasei, unde elevii postează reflecții, eseuri, impresii din excursii religioase, recenzii de filme/documentare. Se dezvoltă competențe media, digitale și de scriere argumentativă.
- Tururi virtuale și realitate augmentată.
- Proiecte colaborative online – Elevii din clase sau școli diferite colaborează online pe o temă moral-religioasă. Se pot realiza e-book-uri, colecții de rugăciuni sau mărturii ale tinerilor despre credință.

3. Metode pentru dezvoltarea competențelor verzi

În învățătura creștină, lumea creată este darul lui Dumnezeu, iar omul are o vocație de păstrător al creației. Educația religioasă poate cultiva în elevi iubirea față de creație ca formă de iubire față de Dumnezeu, conștientizând că distrugerea naturii nu este doar o problemă ecologică, ci și una spirituală: o ruptură a comuniunii cu Dumnezeu, cu semenii și cu lumea. În formarea competenţelor verzi prin disciplina *Geografia Țării Sfinte*, pot fi utilizate următoarele metode:

• **Lectura biblică interactivă (cu aplicații digitale)**

Folosind aplicația RoBible sau fișe interactive create în Wordwall / Google Forms, elevii pot identifica: texte biblice referitoare la creaţie, porunci despre protejarea creației, virtuţi precum: cumpătarea, milostenia, recunoştinţa, smerenia etc. De asemenea, pot realiza o colecție de versete și învățături biblice care fundamentează ecologia creștină.

• **Dezbateri teologice cu tematică ecologică**

Elevii pot fi implicați în dezbateri în care să argumenteze din perspectivă religioasă, cu citate din Scriptură, teme precum: „Poluarea – un nou păcat al omului modern?”, „Mai putem vorbi despre sfințirea creației într-o lume industrializată?”, „Cum putem trăi creștinește în armonie cu natura?”

• **Rugăciunea și meditația religioasă**

Elevii pot analiza textul Psalmilor 103 şi 148 şi pot rosti/ audia fragmente din aceştia. Pot medita la frumuseţea şi perfecţiunea creaţiei în urma vizionării unor documentare din mediul online sau create de ei.

• **Învățarea prin proiecte**

Elevii pot realiza în echipă proiecte multimedia interdisciplinare (prezentare, afiș, mini-documentar sau site) cu teme precum: „Virtuțile creștinului ecologist”, „Cumpătarea creștină – echilibru între dar și responsabilitate” etc.

• **Învățarea prin Podcast religios**

Elevii pot crea un podcast religios (cu sprijinul profesorului) în care discută teme precum: „Ce spune Biblia despre grijă față de natură?”, „Cum se împacă dezvoltarea cu sfințenia?”, „De ce consumismul este o problemă spirituală?” etc. prin care se încurajează gândirea critică și exprimarea valorilor religioase în limbaj actual. Pot fi invitate diferite persoane: pastori, profesori universitari, ecologişti creştini etc.

• **Învățarea prin implicare în comunitate (*Service learning* religios)**

Elevii pot fi implicați în: acțiuni de voluntariat ecologic, campanii de informare cu mesaje creștine (ex: „Creația este darul lui Dumnezeu, nu locul nepăsării noastre!”, „Cumpătarea începe cu inima milostivă” etc.), organizarea unei întâlniri pentru protejarea mediului (în cadrul unor parteneriate Şcoală-Familie-Biserică).

Prin diversificarea metodelor didactice și adaptarea lor la contextul actual, ora de *Geografia Țării Sfinte* devine un spațiu privilegiat în care elevii învață să înțeleagă corect valorile morale și rolul acestora în dezvoltarea personală și socială, să trăiască autentic și să acționeze responsabil, își dezvoltă echilibrul interior și emoțional în lumina credinței, să exerseze competențe digitale și sociale esențiale pentru lumea contemporană, să își afirme identitatea spirituală, valorile și apartenența la comunitatea de credință.

B. Abordarea conținuturilor

Abordarea conținuturilor presupune o atitudine flexibilă a profesorului de *Geografia Țării Sfinte*, prin accentul pus pe: valorificarea experiențelor de viață ale elevilor; accentuarea caracterului aplicativ al conținuturilor, creând contexte semnificative de învățare pentru viața reală; abordări diferențiate ale conținuturilor învățării, în acord cu experiențele elevilor şi cu contextul social în care trăiesc aceştia; realizarea de conexiuni între *Geografia Țării Sfinte* şi alte discipline de studiu.

Conținuturile propuse în programa şcolară nu reprezintă teme de lecții, ci unități tematice. Numărul de teme pe parcursul unui an şcolar permite: abordarea unor conținuturi pe parcursul mai multor ore, în funcție de complexitatea acestora, de nivelul clasei de elevi, de particularitățile comunității; abordarea unor teme sau aspecte suplimentare, cu rol de adaptare a orei de *Geografia Țării Sfinte* la specificul clasei de elevi/a comunității.

Ordinea abordării conținuturilor nu este una prestabilită prin programa şcolară. Profesorul are libertatea de a planifica în manieră personalizată ordinea în care va prezenta temele, în acord cu logica firească a domeniului şi cu specificul vieții religioase a comunității, precum şi în relație cu teme de la alte discipline de studiu.

În abordarea conținuturilor se pot utiliza elemente de tip predominant confesional, recomandate a fi abordate pe parcursul studiului. Acestea nu vor fi analizate ca unități de conținut de sine stătătoare, ci vor constitui modalități de exemplificare a temelor anterior menționate.

C. Contexte şi medii de învățare

Ora de *Geografia Țării Sfinte*, în învățământul liceal, trebuie să răspundă nu doar nevoii de formare morală și spirituală, ci și realităților unei educații moderne, orientate spre dezvoltarea integrală a elevului. În acest sens, este necesară folosirea unor contexte și medii de învățare variate, care să susțină învățarea activă și colaborativă, formarea competențelor, echilibrul emoțional și spiritual al elevilor, legătura cu comunitatea și viața reală

1. Spații educaționale

– Săli cu aranjamente flexibile – mobilă ușor de reconfigurat, pentru lucru individual, în perechi sau în grupuri. Astfel, se poate trece de la predare frontală la activități colaborative.

– Colțuri de liniște și reflecție – spații special amenajate în clasă, care oferă elevilor un cadru intim și liniștit pentru reculegere, rugăciune personală, meditație sau exprimarea gândurilor și emoțiilor într-un jurnal personal. Pot fi folosite la începutul orei sau pentru activități de autocunoaștere.

– Cabinetul de Teologie, spații destinate realizării de afișe, hărți cu tematică religioasă, colaje sau prezentări tematice, în care elevii își pot exprima creativ viziunea asupra valorilor creștine.

– Biserica şi centrele educative de lângă acestea, ce oferă un loc pentru rugăciune şi meditaţie, dar şi spaţii de activităţi curriculare și extracurriculare de diferite tipuri

2. Învățare combinată (fizică și digitală)

– Învățare mixtă – combinarea lecțiilor desfășurate în clasă cu activități online. De exemplu: temele pot fi trimise prin platforme educaționale, iar elevii pot urmări materiale video sau audio religioase ca suport pentru reflecții sau dezbateri.

– Învățare în secvențe de format scurt – utilizarea de materiale digitale scurte (video, citate, versete, imagini cu mesaje morale) pentru a declanșa discuții sau pentru a oferi elevilor „pastile de înțelepciune” creștină ușor de reținut.

3. Învăţarea prin utilizarea realităţii virtuale (VR) și augmentate (AR)

– Vizite virtuale – folosirea tehnologiei pentru vizitarea de biserici penticostale, fără a ieși din clasă. Aceste experiențe pot fi completate cu activități de cercetare, prezentări sau reflecții scrise.

– Simulări şi reconstituiri – folosirea aplicațiilor care reconstituie evenimente biblice, epoci istorice, pentru ca elevii să înțeleagă mai profund contextul religios și mesajul spiritual al acestor momente.

4. Învățare personalizată și adaptată

– Trasee personalizate de învățare – profesorul poate crea activități diferențiate în funcție de nevoile, nivelul și interesele elevilor, de specificul experienței religioase a acestora.

– Accesibilitate pentru toți elevii – folosirea diverselor forme de exprimare (scris, vorbit, desenat, înregistrări audio), astfel încât fiecare elev să-și poată exprima ideile și trăirile religioase într-un mod autentic și accesibil.

5. Învățare prin colaborare și implicare comunitară

– Proiecte în echipă sau în parteneriat cu alte școli – realizarea de activități comune pe teme religioase sau morale.

– Campanii educative sau sociale – elevii pot organiza acțiuni caritabile, expoziții sau campanii în cadrul școlii sau al comunității, promovând valorile creștine precum solidaritatea, iertarea sau respectul față de aproapele.

6. Practici cu rol spiritual și emoțional

– Momente de rugăciune sau liniște – la începutul sau finalul orei, pot fi introduse scurte momente de rugăciune, tăcere meditativă sau ascultare a unei reflecții audio cu mesaj religios.

– Lectură religioasă ghidată – citirea unor texte religioase sau morale urmată de reflecții personale, scrise sau în grup. Se pot folosi fragmente din Biblie, autori contemporani sau mărturii de credință.

– Scrierea duhovnicească – activități precum „Scrisoare către Dumnezeu”, „Jurnalul sufletului” sau „Gândul zilei”, prin care elevii își pot exprima trăirile interioare, dorințele, mulțumirile sau întrebările existențiale.

7. Inteligența artificială ca facilitator al învățării (sub îndrumarea profesorului)

– Elevii utilizează aplicații bazate pe inteligență artificială pentru a explora conținuturi religioase, sub îndrumarea profesorului.

– AI oferă explicații suplimentare, exemple, sinteze sau definiții pentru o mai bună înțelegere a temelor studiate.

– Profesorul ghidează activitatea, stabilește obiective clare și monitorizează modul în care elevii folosesc AI.

– AI sprijină învățarea personalizată, oferind feedback și resurse adaptate ritmului fiecărui elev.

– Elevii pot folosi AI pentru a formula întrebări, crea prezentări, reflecta asupra valorilor morale și religioase.

Prin valorificarea acestor contexte și medii de învățare, elevul este plasat în centrul procesului educațional, ca participant activ, nu doar receptor de informații, se formează nu doar competențe cognitive, ci și dimensiunea emoțională și spirituală a elevului, se creează o legătură între tradiție și inovație, între valorile perene ale credinței și cerințele societății actuale. Astfel, *Geografia Țării Sfinte* devine o disciplină vie, ancorată în realitate, cu impact formator asupra caracterului, atitudinilor și alegerilor personale.

D. Aspecte privind evaluarea

1. Relaţia organică predare-învăţare-evaluare

În cadrul orei de *Geografia Țării Sfinte* la liceu, evaluarea este strâns legată atât de învățare, cât și de predare, constituind împreună un sistem coerent și dinamic. Evaluarea nu trebuie privită ca o activitate separată, ci ca un proces continuu, integrat în întregul parcurs educațional, care oferă feedback valoros pentru elev, dar și pentru profesor. Această relație organică implică:

- adaptarea strategiilor de predare în funcție de nevoile identificate ca urmare a evaluărilor inițiale, de parcurs, finale;

- orientarea învățării către formarea de competențe reale, nu doar acumularea de cunoștințe;
- motivarea elevului, prin recunoașterea progresului său și prin valorizarea reflecției personale;

Evaluarea contribuie astfel la formarea și dezvoltarea competențelor specifice disciplinei *Geografia Țării Sfinte* la îmbunătățirea continuă a predării și a învățării, prin adaptarea conținuturilor și metodelor la nivelul real al clasei, prin sprijinirea elevului în procesul de autocunoaștere și asumare a valorilor creștine.

2. Evaluarea ca mijloc de motivație și reglare

La liceu, evaluarea va accentua două funcţii esenţiale ale evaluării: funcţia de reglare şi funcţia motivaţională.

Evaluarea oferă profesorului feedback cu privire la eficiența metodelor folosite, la înțelegerea conceptelor și valorilor de către elevi, la necesitatea de adaptare sau reluare a unor conținuturi, respectiv la progresul fiecărui elev.

Din perspectiva elevului, aflat în etapa consolidării identității și a asumării valorilor personale, evaluarea trebuie să valorizeze progresul personal al acestuia, să încurajeze implicarea lui activă și autentică, să pună accent pe responsabilitate și autocunoaștere, respectiv să susțină decizia informată privind continuarea studiilor sau alegerea unei direcții vocaționale/ profesionale.

3. Metodologia evaluării

a) Evaluare tradițională (sumativă și formativă), prin:

- teste scrise (cu itemi obiectivi și subiectivi);
- evaluări orale structurate (răspunsuri argumentate, eseuri).
- verificarea învățării prin întrebări și activități de consolidare la finalul unităților de învățare.

b) Metode moderne/ alternative de evaluare

- portofoliul personal – colectare de reflecții, eseuri, jurnale spirituale, fișe de activitate, proiecte și produse creative realizate în timp;
- proiectul tematic – individual sau în grup, cu teme relevante din programa de *Geografia Țării Sfinte*, ce implică documentare, aplicare practică și prezentare argumentată;
- autoevaluarea ghidată – prin fișe sau jurnale de reflecție, elevii sunt invitați să evalueze ce au înțeles, cum s-au raportat emoțional și ce valori au interiorizat;
- observarea sistematică – a participării, a implicării în discuții și dezbateri, a comportamentului și atitudinilor exprimate în contexte de învățare;
- evaluarea produselor de învățare – afișe, prezentări, creații artistice sau digitale cu conținut moral-religios;
- studii de caz și rezolvarea de dileme morale – permit evaluarea capacității elevului de a analiza critic, de a formula judecăți morale și de a aplica valorile creștine în situații reale;
- activități practice – implicarea elevilor în acțiuni cu caracter moral, filantropic sau spiritual, care pot fi ulterior evaluate prin jurnal de reflecție, discuții sau portofoliu.

c) Metode care valorifică competențele digitale și interdisciplinare

- proiecte realizate cu ajutorul tehnologiei: prezentări, materiale video, podcasturi tematice;
- portofolii digitale: organizarea materialelor pe platforme educaționale (ex. Google Classroom, Moodle);

4. Valorificarea progresului individual

În centrul procesului evaluativ rămâne progresul elevului, nu comparația între elevi. Astfel, se va urmări cum evoluează fiecare elev din punct de vedere cognitiv, afectiv și spiritual, cum își dezvoltă capacitatea de a reflecta, a decide, a ierta, a fi solidar, în ce măsură valorile creștine devin parte a identității personale.

E. Adaptarea procesului de predare-învățare-evaluare la specificul diferitelor grupuri de elevi

În cadrul orelor de *Geografia Țării Sfinte*, este esențială adaptarea strategiilor didactice, a conținuturilor și a modalităților de evaluare pentru a răspunde nevoilor diverse ale elevilor, în special ale celor cu cerințe educaționale speciale (CES) și/sau dizabilități. Acest demers implică utilizarea unor metode active, centrate pe elev, care să stimuleze participarea, empatia și reflecția personală, precum și personalizarea sarcinilor de lucru în funcție de ritmul și stilul de învățare al fiecărui elev. Materialele didactice pot fi adaptate vizual, auditiv sau tactil, în funcție de tipul dizabilității, iar evaluarea trebuie să fie continuă, formativă, oferind feedback constructiv și încurajând progresul individual. Colaborarea cu profesorii de sprijin, consilierul școlar și familia este, de asemenea, un element-cheie pentru integrarea eficientă a elevilor cu CES în activitățile de la clasă, asigurând un climat incluziv și valorificând potențialul fiecărui elev.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Grad didactic/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
TUDORACHE LAURENȚIU	PROFESOR/GRAD II	Liceul Teologic Penticostal „Elim” Pitești, Argeș

RESPONSABILI/COORDONATORI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
ZĂBAVĂ MIHAELA	Consilier CNCE	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare	Responsabil CNCE
PÎSLARU CĂTĂLIN	Inspector general MEC	Ministerul Educației și Cercetării	Responsabil MEC
CĂTANĂ GHEORGHE	Consilier pe probleme de învățământ	Cultul Creștin Penticostal	Coordonator științific

RESPONSABILI/COORDONATORI/COLABORATORI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
GRIGORAȘ LIANA LĂCRĂMIOARA	Director	Liceul Teologic Penticostal „Logos”, Timișoara, Timiș	Responsabil din partea cultului

Anexa nr. 160

Programa școlară pentru disciplina

Teologie aplicată Cultul Penticostal

Clasele a IX-a – a XII-a

Curriculum de specialitate (CS)

Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea teologie penticostală

Învățământ liceal

- 2026 -

Anexa nr. 160
Programa școlară pentru disciplina *Teologie Aplicată*,
Cultul Penticostal, clasele a IX-a – a XII-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profil teologic, specializarea teologie penticostală*

NOTĂ DE PREZENTARE

Prezenta programă școlară completează curriculumul pentru disciplina *Teologie Aplicată*, Cultul Creștin Penticostal, cu aplicare pentru clasele din învățământul liceal, filiera vocațională, profil teologic, specializarea teologie penticostală, forma cu frecvență zi, începând cu anul școlar 2026-2027. Pentru această categorie de clase, conform planurilor-cadru pentru învățământul liceal, forma cu frecvență zi, aprobate ca anexe la OMEC nr. 4350/2025, studiul disciplinei are următoarea alocare orară săptămânală, defalcată pe segmentul trunchi comun (TC):

An de studiu	Clasa a IX-a	Clasa a X-a	Clasa a XI-a	Clasa a XII-a
Tip segment curricular	CS	CS	CS	CS
Nr. săptămânal de ore	1	1	1	1

Programa școlară se elaborează în concordanță cu:

- *Legea învățământului preuniversitar* nr. 198/2023;
- *Recomandările Consiliului Uniunii Europene* (2018) privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții;
- *Repere pentru proiectarea, actualizarea și evaluarea Curriculumului național. Cadrul de referință al Curriculumului național*, aprobat prin OME nr. 3239/2021;
- *Profilul de formare al absolventului*, aprobat prin OME nr. 6731/2023;

Aceste documente stabilesc cadrul de dezvoltare al competențelor-cheie și al profilului de formare al absolventului de liceu, competențe la a căror formare contribuie și disciplina *Teologie Aplicată*.

Programa disciplinei *Teologie Aplicată* este elaborată potrivit modelului de proiectare curriculară centrat pe competențe. Construcția programei este realizată astfel încât să contribuie la dezvoltarea profilului de formare al elevului din ciclul liceal, care descrie aşteptările exprimate față de elev la sfârşitul învățământului liceal, prin raportare la cerințele exprimate în Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023, precum şi prin raportare la caracteristicile de dezvoltare ale elevilor.

Prin *Teologie Aplicată,* absolventul de liceu își dezvoltă identitatea personală și conștiința de sine**,** fundamentate pe valori spirituale și morale; demonstrează comportamente etice și responsabile**,** aplicabile în viața personală, socială și profesională; manifestă respect față de diversitate și disponibilitate pentru dialog constructiv; își consolidează cultura generală prin înțelegerea impactului religiei asupra civilizației și culturii universale; exersează capacitatea de reflecție critică și discernământ moral, esențiale pentru luarea deciziilor; s**e** implică activ în comunitate, asumând valori de solidaritate, cooperare și responsabilitate civică.

Disciplina valorifică achizițiile formate în ciclul gimnazial, unde elevii au dobândit primele noțiuni de cultură religioasă, de morală și de raportare la valorile comunității. La liceu, accentul se mută de la acumularea de cunoștințe de bază la dezvoltarea competențelor de reflecție critică, discernământ moral și responsabilitate socială**.** Progresul vizează consolidarea unei identități personale asumate, pregătirea pentru viața adultă și integrarea valorilor spirituale în contexte sociale, culturale și profesionale mai complexe.

Este complementară cu disciplinele socio-umane prin perspectiva valorică și spirituală asupra omului și societății. Are caracter interdisciplinar, favorizând proiecte comune cu literatura, arta, științele sociale și educația civică.

Elemente de noutate pe care le aduce programa:

- Orientare spre competențe transversale **(**educația pentru cetățenie democratică, educația pentru viață, dezvoltare personală**)**
- Actualizarea conținuturilor **(**corelarea temelor religioase cu provocările lumii contemporane: digitalizare, ecologie, drepturile omului, migrație, multiculturalitate, inteligența artificială**)**
- Dimensiunea interactivă și practică (implicare socială, voluntariat, utilizarea proiectelor interdisciplinare)
- Deschiderea spre dialog **(**formarea competenței de dialog interconfesional și intercultural; prezentarea comparativă a valorilor comune ale diferitelor tradiții religioase**)**

• Accent pe formarea caracterului şi a autocunoaşterii (dezvoltarea rezilienței, a inteligenței emoționale şi spirituale; instrumente de reflecție personală -jurnal reflexiv, portofoliu spiritual).

Structura programei şcolare de *Teologie Aplicată* include, pe lângă nota de prezentare, următoarele elemente:

- Competențe generale;
- Competențe specifice şi exemple de activități de învățare;
- Conținuturi;
- Sugestii metodologice

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoştințe, abilități şi atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte diverse.

Competențele generale se referă la achizițiile pe care elevul le dobândeşte la disciplina *Teologie Aplicată* pe parcursul întregului ciclu liceal. Acestea au un dublu rol: pe de o parte, reflectă contribuția disciplinei la profilul de formare al absolventului şi, implicit, la dezvoltarea competențelor-cheie; pe de altă parte, structurează disciplina în funcție de profilul de formare.

Competențele specifice derivă din competențele generale şi reprezintă etape intermediare în dobândirea acestora, fiind formate pe parcursul unui an şcolar. Ele sunt adaptate nivelului de dezvoltare al elevilor, ghidează evaluarea performanțelor acestora şi oferă cadrul pentru organizarea demersului didactic. Ca etape ale formării competențelor generale, competențele specifice evidențiază progresia acestora de la un an de studiu la altul, contribuind treptat la dezvoltarea competenței generale. Derivarea lor presupune o diferențiere atentă a etapelor procesului de învățare, astfel încât, la finalul studiului disciplinei *Teologie Aplicată* elevii să fi dobândit competențele generale corespunzătoare.

Activitățile de învățare constituie contexte în care competențele specifice sunt dezvoltate, exersate şi consolidate. Ele au rol orientativ şi recomandativ pentru profesori, oferindu-le libertatea de a folosi exemplele propuse de programa şcolară, de a le completa sau de a le înlocui, astfel încât să adapteze procesul didactic la realitățile concrete ale clasei. În acest mod, crearea de parcursuri de învățare individualizate şi personalizate nu mai rămâne un simplu ideal, ci devine realizabilă prin metode şi modalități concrete de aplicare.

Conţinuturile învăţării - sunt organizate pe domenii şi reprezintă achiziţii de bază prin care se urmăreşte formarea competentelor elevilor. La nivelul fiecărei clase, programa prezintă o ofertă curriculară care include aspecte de învățătura creştină**,** dialogul interreligios şi intercultural**,** formarea morală aplicată **şi** implicarea responsabilă în viața comunitară

Sugestiile metodologice oferă exemple de strategii didactice, repere pentru planificarea demersului didactic şi elemente pentru evaluarea continuă. Acestea includ recomandări privind desfăşurarea efectivă a procesului de predare-învățare-evaluare centrat pe formarea competențelor, exemple de strategii didactice care sprijină realizarea competențelor specifice, precum şi propuneri de abordare interdisciplinară şi integrată. În plus, acestea cuprind repere pentru evaluarea învățării, raportată la competențele urmărite, putând fi utilizate diverse forme, metode şi instrumente de evaluare.

Cadrele didactice sunt încurajate să planifice didactica pe baza competențelor, să adapteze activitățile la context şi să utilizeze metode variate de evaluare, cu accent pe progresul şi dezvoltarea elevului.

Pentru a asigura un cadru coerent în predarea *Teologie Aplicată*, programa şcolară propune un set de elemente comune pentru toate cultele din România care au drept de predare a propriei religii în sistemul de învățământ: lista competențelor generale, o parte dintre competențele specifice şi o serie de exemple de activități de învățare şi partea generală a sugestiilor metodologice. Listele de competențe specifice şi de conținuturi sunt elaborate de către fiecare cult, permițând orientarea către teme relevante pentru fiecare dintre acestea.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

C.G.1	**Argumentarea şi aplicarea principiilor teologice, specifice credinței penticostale**
C.G.2	**Explicarea principalelor învățături de credință din domeniul serviciilor divine din biserică în diferite contexte de viață**
C.G.3	**Realizarea de conexiuni între cunoştințele dobândite la diverse discipline teologice**

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ŞI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI) Clasa a IX – a

G1 Argumentarea și aplicarea principiilor teologice, specifice credinței penticostale
CS 1.1. Argumentarea elementelor fundamentale ale învățăturii creştine
- exerciţii de identificare a unor reguli de comportament în viaţa cotidiană, pornind de la poruncile din Decalog
CS 1.2. Compararea accepţiunii dată unor aspecte de credinţă în diferite religii, confesiuni creştine
-organizarea de miniproiecte pe teme referitoare la modul de celebrare a diferitelor sărbători religioase, folosind metode şi tehnici diverse
CS 1.3. Explicarea caracteristicilor care definesc învățătura de credință creștină
- Scrierea unui angajament personal privind urmarea lui Hristos. - Analiza studiului de caz despre ucenicii lui Isus și lecțiile aplicabile azi. - Participarea la un grup de studiu biblic despre chemarea la ucenicie.

CG2 Explicarea principalelor învățături de credință din domeniul serviciilor divine din biserică în diferite contexte de viață
CS 2.1. Descrierea principalelor forme de închinare şi rugăciune în Biserica creştină.
- asocierea unui cântec cunoscut cu un text biblic relevant - analizarea unor poezii sau compoziții muzicale cu relevanţă pentru valori religioase precum prietenie, iertare, ascultarea de Dumnezeu
CS 2.2. Recunoașterea mesajului creștin transmis prin cântare, rugăciune și activități de slujire.
- exerciţii de analiză comparativă a unor texte biblice cu texte literare privind modul în care sunt prezentate evenimente din viaţa Mântuitorului - redarea din memorie a unui discurs tematic

CG3 – Realizarea de conexiuni între cunoștințele dobândite la diverse discipline teologice
CS 3.1. Corelarea noțiunilor biblice studiate cu experiențele personale de viață.
- exerciții de scriere a unui discurs biblic - realizarea, pe parcursul anului şcolar, a unui compendiu cu texte biblice referitoare la doctrinele studiate şi valorile spirituale comune ale oamenilor
CS 3.2. Asocierea temelor biblice cu alte domenii (istorie, literatură, muzică religioasă).
- realizarea, pe parcursul anului şcolar, a unui compendiu cu texte biblice oglindite în literatură, muzică, referitoare la doctrinele studiate şi valorile spirituale comune ale oamenilor

CONȚINUTURI – CLASA a IX-a

Tema majoră	**FUNDAMENTELE VIEȚII CREȘTINE**
Domenii de conținut	**Conținuturi**
1. Introducere	1.1.Necesitatea trăirii unei vieți creștine autentice, prin cunoașterea valorilor biblice și a relației personale cu Dumnezeu.
2. Învăţături de bază ale credinţei creştine	2.1. Biblia 2.2 Naşterea din nou 2.3 Relaţia cu Dumnezeu 2.4 Isus Hristos 2.5 Duhul Sfânt 2.6 Păcatul 2.7 Credinţa 2.8 Rugăciunea 2.9 Închinarea
3. Activitatea morală a închinării şi laudei oglindite în Sfânta Scriptură şi în bisericile contemporane	3.1. Integrarea în Biserica locală – rolul apartenenței la comunitatea credincioșilor. 3.2. Activitățile sociale și spirituale ale tinerilor creștini. 3.3 Virtuți fundament tale: dragostea, since ritatea, respectul. 3.4. Comunicarea creștină în familie și în grupul de prieteni. 3.5. Fericirea – rod al trăirii în voia lui Dumnezeu.

4.Comportamente moral-religioase	4.1.Limbajul şi exerciţiile de îmblânzire a limbii 4.2.Minciuna, copiatul, ipocrizia
5. Creştinismul şi problemele lumii contemporane	5.1. Primii paşi în înțelegerea provocărilor lumii actuale 5.2. Lumina credinței în lumea digitală – impactul rețelelor sociale asupra vieții spirituale. 5.3. Modele și antimodele în cultura tinerilor – cum își păstrează creștinul identitatea. 5.4. Influența grupului asupra convingerilor personale – discernământul spiritual la adolescenți.

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

Clasa a X – a

CG1 Argumentarea şi aplicarea principiilor teologice, specifice credinței penticostale
CS 1.1. Identificarea principiilor morale și spirituale ce guvernează viața credinciosului în Biserica penticostală.
- prezentarea şi discutarea unor studii de caz referitoare la comportamente din viaţa cotidiană manifestate în acord/ dezacord cu poruncile din Biblie
CS 1.2. Evaluarea critică a comportamentelor și tradițiilor religioase raportate la învățătura biblică.
-organizarea de miniproiecte pe teme referitoare la modul de celebrare a diferitelor sărbători religioase, - organizarea unor discuţii referitoare la semnificaţia şi la rolul participarii la slujbele religioase
CS 1.3. Explicarea caracteristicilor care definesc învățătura de credință creștină
- Scrierea unui angajament personal privind urmarea lui Hristos. - Analiza studiului de caz despre ucenicii lui Isus și lecțiile aplicabile azi. - Participarea la un grup de studiu biblic despre chemarea la ucenicie.

CG2 Explicarea principalelor învățături de credință din domeniul serviciilor divine din biserică în diferite contexte de viață
CS 2.1. Explicarea semnificației slujbelor bisericești și a actelor de cult (Botezul, Cina Domnului).
-lecturarea unor texte biblice referitoare la iubirea Domnului Isus Cristos faţă de toţi oamenii, indiferent de religie sau de naţionalitate (de exemplu, vindecarea slugii sutaşului din Capernaum)
CS 2.2.Identificarea rolului slujitorilor bisericii și colaborarea tinerilor în lucrarea comună.
- definirea a unor termeni abordaţi în cadrul diferitelor teme (de exemplu, religie,, templu, prooroc), utilizând dicţionare sau alte surse de informare - redarea din memorie a unui discurs tematic

CG3 – Realizarea de conexiuni între cunoștințele dobândite la diverse discipline teologice
CS 3.1. Relatarea unor situații de viață care reflectă aplicarea învățăturilor biblice.
- exerciţii de scriere a unui discurs biblic - exerciţii de analizare comparativă a unor texte biblice cu texte literare privind modul în care sunt prezentate evenimente din viaţa Mântuitorului
CS 3.2. Stabilirea legăturilor între valorile Bisericii penticostale și cultura evanghelică
- realizarea, pe parcursul anului şcolar, a unui compendiu cu texte biblice oglindite în literatură, muzică, referitoare la doctrinele studiate şi valorile spirituale comune ale oamenilor -povestirea unor întâmplări din viaţa proprie sau a semenilor, în care au aplicat învăţăturile dobândite la ora de religie (de exemplu, credinţa, iertarea, rugăciunea, recunoştinţa, milostenia, păstrarea sănătăţii, dorinţa de transformare a vieţii)

CONȚINUTURI CLASA a X-a	
Tema majoră	**VIAȚA CREȘTINĂ ÎN BISERICĂ ȘI COMUNITATE**
Domenii de conținut	**Conținuturi**
1. Introducere	1.1 Importanța vieții creștine în cadrul comunității bisericești, prin implicarea și slujirea activă.
2. Învăţături de bază ale credinţei creştine	2.1. Învăţături de bază ale credinţei creştine din România 2.2. Istoricul Bisericii creştine penticostale din România 2.3. Organizarea Bisericii creştine penticostale româneşti 2.4. Învăţături şi practici specifice ale Bisericii creştine penticostale
3. Activitatea morală a închinării și laudei oglindite în Sfânta Scriptură și în bisericile contemporane	3.1 Închinarea activă și participarea tinerilor la viața bisericii 3.2. Slujbele bisericii, participare conştientă- 3.3 Semnificația spirituală a laudei și închinării. 3.3. Formațiile muzicale și rolul lor în lauda adusă lui Dumnezeu. 3.4. Activități de tineret – colaborare, responsabilitate, slujire prin daruri. 3.5. Importanța rugăciunii și a studiului biblic în tineretului creștin.
4.Comportamente moral-religioase	4.1. Aprecierea slujitorilor bisericii 4.2. Predicatorii 4.3. Dirijorii de formații muzicale, Liderii de laudă și închinare 4.4 Alte categorii de slujitori
5. Creştinismul şi problemele lumii contemporane	5.1. Creștinul în fața valorilor și nonvalorilor societății 5.2. Libertatea – dar sau ispită? Înțelegerea libertății din perspectivă creștină. 5.3. Consumul, moda și succesul – viziunea creștină asupra materialismului. 5.4. Comunicarea curată într-o lume agresivă 5.5. Puterea cuvântului scris și responsabilitatea vorbirii.

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

Clasa a XI - a

CG1 Argumentarea şi aplicarea principiilor teologice, specifice credinţei penticostale
CS 1.1. Analizarea principiilor teologice privind lucrarea Duhului Sfânt și aplicarea lor în viața personală.
- prezentarea şi discutarea unor studii de caz referitoare la comportamente din viaţa cotidiană manifestate în acord/ dezacord cu poruncile din Biblie - stabilirea de comparaţii între poruncile din predica de pe munte şi alte reguli de comportament din diferite contexte de viaţă cotidiană (de exemplu, familie, grup de prieteni, şcoală, societate, biserică)
CS 1.2. Argumentarea relației dintre credință, caracter și maturitate spirituală.
-participarea la discuţii pe diferite teme: relaţia valori – scopuri – priorităţi – reuşită, identificarea ipostazelor şi a calităţilor personale care conferă valoare unui om - elaborarea de liste cu valorile importante ale actualei generaţii de adolescenţi)

CG2 Explicarea principalelor învățături de credință din domeniul serviciilor divine din biserică în diferite contexte de viață
CS 2.1.Analizarea rolului disciplinei spirituale (rugăciune, post, meditație) în viața credinciosului.
- realizarea, pe parcursul anului şcolar, a unui compendiu cu texte biblice referitoare la doctrinele studiate şi valorile spirituale comune ale oamenilor
CS 2.2. Explicarea principiilor misionare și a implicațiilor lor sociale și spirituale.

CG2 Explicarea principalelor învățături de credință din domeniul serviciilor divine din biserică în diferite contexte de viață
- participarea la întâlniri cu persoane mai în vârstă (părinţi, bunici, membri ai comunităţii), pentru împărtăşirea de informaţii referitoare la valorile vieţii lor - organizarea unor discuţii referitoare la semnificaţia şi la rolul participarii la slujbele religioase

CG3 – Realizarea de conexiuni între cunoștințele dobândite la diverse discipline teologice
CS 3.1. Analizarea relației dintre etică, teologie și comportamentul moral-creștin.
- stabilirea de asocieri/ corespondenţe între proverbe şi zicători – expresii biblice - exerciţii de analizare comparativă a unor texte biblice cu texte literare tematice
CS 3.2. Compararea perspectivelor teologice din diverse epoci asupra misiunii și spiritualității.
- realizarea unor microcercetări (de exemplu, observaţii, anchete, sondaje de opinie) pe teme referitoare la aspecte concrete din viaţa religioasă a comunităţii -povestirea unor întâmplări din viaţa proprie sau a semenilor, în care au aplicat învăţăturile dobândite la disciplinele teologice

CONȚINUTURI CLASA a XI-a

Tema majoră	**MATURIZARE SPIRITUALĂ ȘI MORALĂ CREȘTINĂ**
Domenii de conținut	**Conținuturi**
1. Introducere	1.1. Trăirea credinței prin maturitate spirituală și integritate morală, reflectate în atitudini și comportamente responsabile.
2. Învăţături de bază ale credinţei creştine	2.1. Credibilitatea Bibliei – argumentare 2.2 Infailibilitatea Bibliei 2.2. Argumente în favoarea existenţei lui Dumnezeu Prezenţa lui Dumnezeu în istorie 2.3. Duhul Sfânt în viaţa credinciosului
3. Activitatea morală a închinării și laudei oglindite în Sfânta Scriptură și în bisericile contemporane	3.1. Caracterul creșin- definiție, formare, modele biblice 3.2. Maturitate spirituală - – semnele unei vieți transformate 3.3. Valoarea integrităţii în relaţiile dintre tineri 3.4. Respectul faţă de creaţie şi semeni – responsabilitatea morală 3.5. Iubirea adevărată şi cea falsă - discernământ spiritual 3.6. Acceptarea și încurajarea – forme de sprijin creștin
4.Comportamente moral-religioase	4.1 Discipline spirituale: rugăciunea, postul, 4.2. Meditaţia biblică 4.2.Definirea misiunii. Motivaţie 4.3.Principiile misiunii. 4.4. Misiunea creştinului
5. Creştinismul şi problemele lumii contemporane	5.1.Responsabilitate, morală și misiune creștină în context contemporan 5.2.Etica vieții – avort, eutanasie, violență – răspunsul creștin la dilemele morale. 5.3.Respectul față de creație și semeni – ecologia spirituală și grija față de lume. 5.4.Tinerii și misiunea creștină – cum poate fi credința activă în societate

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

Clasa a XII – a

CG1 Argumentarea și aplicarea principiilor teologice, specifice credinței penticostale
CS 1.1. Aplicarea principiilor teologice biblice în gestionarea dilemelor morale contemporane.
- prezentarea şi discutarea unor studii de caz referitoare la comportamente din viaţa cotidiană manifestate în acord/ dezacord cu poruncile din Biblie

CG1 Argumentarea şi aplicarea principiilor teologice, specifice credinţei penticostale
- organizarea unor discuţii referitoare la semnificaţia şi la rolul participarii la slujbele religioase
CS 1.2. Elaborarea unei perspective teologice personale bazate pe valorile şi principiile credinţei penticostale.
- managementul unor miniproiecte pe teme referitoare la modul de celebrare a diferitelor sărbători religioase, folosind metode şi tehnici diverse - elaborarea de liste cu valorile importante ale generaţiei contemporane

CG2 Explicarea principalelor învățături de credință din domeniul serviciilor divine din biserică în diferite contexte de viață
CS 2.1. Aplicarea învățăturilor de credință la situații concrete din viața personală, familială și comunitară.
- organizarea de întâlniri cu persoane mai în vârstă (părinţi, bunici, membri ai comunităţii), pentru împărtăşirea de informaţii referitoare la valorile vieţii lor - crearea unui compendiu cu texte biblice referitoare la doctrinele studiate şi valorile spirituale comune ale oamenilor
CS 2.2. Evaluarea modului în care valorile creștine pot contribui la transformarea societății contemporane.
- exerciții de identificare în grupuri mici a responsabilităților sociale - explicarea într-un eseu scurt a două responsabilități sociale - realizarea efectivă a unor activităţi cu caracter social-filantropic pentru membrii comunităţi

CG3 – Realizarea de conexiuni între cunoștințele dobândite la diverse discipline teologice
CS 3.1. Integrarea principiilor teologice și morale în formularea unei viziuni creștine asupra lumii.
- exerciții de identificare în grupuri mici a responsabilităților sociale - explicarea într-un eseu scurt a două responsabilități sociale
CS 3.2. Sintetizarea cunoștințelor teologice dobândite în vederea asumării unui stil de viață creștin activ.
- realizarea efectivă a unor activităţi cu caracter social-filantropic pentru membrii comunităţi - exerciţii de analizare comparativă a unor texte biblice cu texte literare privind modul în care sunt prezentate evenimente din viaţa Mântuitorului

CONȚINUTURI CLASA a XII-a

Tema majoră	**CREDINȚA TRĂITĂ ÎN LUMEA CONTEMPORANĂ**
Domenii de conținut	**Conținuturi**
1. Introducere	1.1.Asumarea unei vieți creștine responsabile în societatea contemporană, ca mărturie publică a credinței personale.
2. Învăţături de bază ale credinţei creştine	2.1. Biblia aplicată la viaţa cotidiană 2.1. Planul personal de studiere a Bibliei 2.2. Dumnezeirea Domnului Isus 2.4. Isus-model de slujire 2.5. Cunoaşterea lui Dumnezeu şi trăirea în părtăşie cu El 2.6. Participarea la viaţa Bisericii (Botezul şi Cina Domnului)
3. Activitatea morală a închinării și laudei oglindite în Sfânta Scriptură și în bisericile contemporane	3.1. Familia creştină – centru moral şi spiritual al societăţii 3.2. Rolul creștinilor în promovarea valorilor: credința, speranța, iubirea, dreptatea, libertatea, pacea, sfințenia. 3.3. Apărarea vieţii şi demnităţii umane – răspuns creştin la violență, sinucidere, eutanasie, indiferență morală 3.4. Creştinul şi suferința – sens, răbdare şi credință în încercare. 3.5. Misiunea şi responsabilitatea în lume – a trăi şi a sluji în lumina Evangheliei
4.Comportamente moral-religioase	4.1. Maturizarea spirituală și viața morală a credinciosului 4.2. Provocările lumii contemporane: internetul, 4.3.Curăția trupească și provocările sexualității și a practicilor oculte 4.4.Responsabilitatea morală în societatea contemporană în respingerea tutunului și drogurilor

5. Creştinismul şi problemele lumii contemporane	5.1. Mărturia creștină în fața provocărilor lumii moderne 5.2.Credința și știința – conflict sau armonie? 5.3.Creștinul și suferința – sensul durerii în lumina Scripturii. 5.4.Răspunsuri creștine la frământările lumii de azi – cum să trăiești Evanghelia în secolul XXI.

SUGESTII METODOLOGICE

Sugestiile metodologice oferă repere esențiale pentru proiectarea, organizarea și desfășurarea eficientă a activităților de predare-învățare-evaluare în cadrul orelor de *Teologie Aplicată* la liceu. Acestea vizează sprijinirea cadrului didactic în personalizarea demersului educațional, prin integrarea unor metode didactice moderne, interactive și adaptate la profilul generației actuale de elevi, inclusiv prin dezvoltarea competențelor digitale.

Programa școlară actuală pentru disciplina *Teologie Aplicată* promovează o învățare centrată pe elev, care accentuează implicarea activă a elevului în procesul de învățare, contextualizarea conținuturilor religioase în realități de viață concrete, dimensiunea socială a învățării – cooperare, colaborare, empatie, responsabilizarea elevilor în raport cu propria dezvoltare morală, spirituală și civică și dezvoltarea competențelor digitale și media, esențiale pentru învățarea secolului XXI.

A. Strategii didactice – revalorizări ale metodelor tradiționale, noi abordări

Pentru a atinge finalitățile educaționale specifice liceului și a forma competențe relevante, este necesară utilizarea unor metode variate, care îmbină gândirea critică, creativitatea, reflecția și tehnologia. Prezentăm sintetic o listă cu metode tradiţionale şi moderne, respectiv cu metode care valorizează/ formează competenţe digitale, care pot fi utilizate în ora de *Teologie Aplicată.*

1. Metode tradiţionale şi moderne

- Explicaţia şi prelegerea narativă – Asigură prezentarea coerentă a temelor teologice, adaptată la nivelul de înțelegere al elevilor; este potrivită în activitățile care vizează analiza de texte biblice, patristice etc.
- Conversaţia euristică – Stimulează gândirea elevilor, prin întrebări bine formulate, conducând la descoperirea personală a adevărurilor religioase; este o metodă care se poate aplica în activități de prezentare a unor concepte religioase.
- Lectura explicativă şi interpretarea textului biblic – Facilitează învăţarea la *Teologie Aplicată*, cu accent pe înțelegerea termenilor specific, semnificația morală și aplicabilitatea în viața cotidiană, fundamentată biblic.
- Studiul de caz – Îi ajută pe elevi să analizeze şi să dea răspunsuri din perspectiva moralei creştine la situaţii etice complexe (avort, eutanasie, dreptate socială), pornind de la experiența lor de viață sau de la diferite evenimente și problematici sociale.
- Portofoliul tematic – Dezvoltă capacitatea elevilor de efort pentru rezolvarea unei teme mai complexe, autonomia în învățare, abilitățile de colaborare și capacitatea de autoevaluare. Elevii adună pe parcursul semestrului reflecții personale, analize de texte religioase, recenzii de filme cu tematică religioasă etc.
- Eseul argumentativ – Elevii exersează exprimarea opiniilor și formularea de argumente coerente cu privire la diferite evenimente din viața cotidiană sau la teme mai complexe precum: „Este credința compatibilă cu știința?”, „Ce înseamnă libertatea religioasă în societatea de azi?”
- Dezbaterea de tip academic (Oxford-style) – Favorizează gândirea critică, argumentarea, empatia intelectuală.
- Lectura comparativă – Dezvoltă spiritul analitic și interconectarea cunoștințelor, prin compararea unor texte religioase cu texte literare sau filosofice pe teme comune (ex. iubirea, suferința, mântuirea).

2. Metode care sprijină dezvoltarea de competențe digitale

Predarea disciplinei *Teologie Aplicată* în liceu trebuie să se racordeze la realitatea digitală a elevilor, oferindu-le un cadru în care să-și dezvolte atât gândirea morală, cât și competențele digitale. Iată câteva metode recomandate:

- WebQuest religios – Elevii investighează teme folosind surse online credibile. Rezultatul poate fi prezentat sub formă de infografice, prezentări sau postere digitale.
- Crearea de conținut digital – Elevii realizează podcasturi, videoclipuri scurte, prezentări interactive sau materiale vizuale pe teme religioase. Exemple: un vlog despre semnificația unei sărbători, un tutorial despre rugăciune, un interviu cu un preot/localnic implicat în comunitate.
- Utilizarea platformelor educaționale Google Classroom, Moodle sau Padlet pentru organizarea materialelor și a activităților.
- Quiz-uri interactive (Kahoot, Quizizz) – Pot fi utilizate pentru recapitulare sau evaluare dar și pentru momentele de captare a atenției la începutul unei activități.

• Crearea unui blog tematic – Poate fi planificată realizarea unui blog al clasei, unde elevii postează reflecții, eseuri, impresii din excursii religioase, recenzii de filme/documentare. Se dezvoltă competențe media, digitale și de scriere argumentativă.

• Tururi virtuale și realitate augmentată.

• Proiecte colaborative online – Elevii din clase sau școli diferite colaborează online pe o temă moral-religioasă. Se pot realiza e-book-uri, colecții de rugăciuni sau mărturii ale tinerilor despre credință.

3. Metode pentru dezvoltarea competențelor verzi

În învățătura creștină, lumea creată este darul lui Dumnezeu, iar omul are o vocație de păstrător al creației. Educația religioasă poate cultiva în elevi iubirea față de creație ca formă de iubire față de Dumnezeu, conștientizând că distrugerea naturii nu este doar o problemă ecologică, ci și una spirituală: o ruptură a comuniunii cu Dumnezeu, cu semenii și cu lumea. În formarea competențelor verzi prin disciplina *Teologie Aplicată*, pot fi utilizate următoarele metode:

• **Lectura biblică interactivă (cu aplicații digitale)**

Folosind aplicația RoBible sau fișe interactive create în Wordwall / Google Forms, elevii pot identifica: texte biblice referitoare la creație, porunci despre protejarea creației, virtuți precum: cumpătarea, milostenia, recunoștința, smerenia etc. De asemenea, pot realiza o colecție de versete și învățături biblice care fundamentează ecologia creștină.

• **Dezbateri teologice cu tematică ecologică**

Elevii pot fi implicați în dezbateri în care să argumenteze din perspectivă religioasă, cu citate din Scriptură, teme precum: „Poluarea – un nou păcat al omului modern?", „Mai putem vorbi despre sfințirea creației într-o lume industrializată?", „Cum putem trăi creștinește în armonie cu natura?"

• **Rugăciunea și meditația religioasă**

Elevii pot analiza textul Psalmilor 103 şi 148 şi pot rosti/ audia fragmente din aceştia. Pot medita la frumusețea şi perfecțiunea creației în urma vizionării unor documentare din mediul online sau create de ei.

• **Învățarea prin proiecte**

Elevii pot realiza în echipă proiecte multimedia interdisciplinare (prezentare, afiș, mini-documentar sau site) cu teme precum: „Virtuțile creștinului ecologist", „Cumpătarea creștină – echilibru între dar și responsabilitate" etc.

• **Învățarea prin Podcast religios**

Elevii pot crea un podcast religios (cu sprijinul profesorului) în care discută teme precum: „Ce spune Biblia despre grijă față de natură?", „Cum se împacă dezvoltarea cu sfințenia?", „De ce consumismul este o problemă spirituală?" etc. prin care se încurajează gândirea critică și exprimarea valorilor religioase în limbaj actual. Pot fi invitate diferite persoane: pastori, profesori universitari, ecologişti creştini etc.

• **Învățarea prin implicare în comunitate (*Service learning* religios)**

Elevii pot fi implicați în: acțiuni de voluntariat ecologic, campanii de informare cu mesaje creștine (ex: „Creația este darul lui Dumnezeu, nu locul nepăsării noastre!", „Cumpătarea începe cu inima milostivă" etc.), organizarea unei întâlniri pentru protejarea mediului (în cadrul unor parteneriate Şcoală-Familie-Biserică).

Prin diversificarea metodelor didactice și adaptarea lor la contextul actual, ora de *Teologie Aplicată* devine un spațiu privilegiat în care elevii învață să înțeleagă corect valorile morale și rolul acestora în dezvoltarea personală și socială, să trăiască autentic și să acționeze responsabil, își dezvoltă echilibrul interior și emoțional în lumina credinței, să exerseze competențe digitale și sociale esențiale pentru lumea contemporană, să își afirme identitatea spirituală, valorile și apartenența la comunitatea de credință.

B. Abordarea conținuturilor

Abordarea conținuturilor presupune o atitudine flexibilă a profesorului de *Teologie Aplicată*, prin accentul pus pe: valorificarea experiențelor de viață ale elevilor; accentuarea caracterului aplicativ al conținuturilor, creând contexte semnificative de învățare pentru viața reală; abordări diferențiate ale conținuturilor învățării, în acord cu experiențele elevilor şi cu contextul social în care trăiesc aceştia; realizarea de conexiuni între *Teologie Aplicată* şi alte discipline de studiu.

Conținuturile propuse în programa şcolară nu reprezintă teme de lecții, ci unități tematice. Numărul de teme pe parcursul unui an şcolar permite: abordarea unor conținuturi pe parcursul mai multor ore, în funcție de complexitatea acestora, de nivelul clasei de elevi, de particularitățile comunității; abordarea unor teme sau aspecte suplimentare, cu rol de adaptare a orei de *Teologie Aplicată* la specificul clasei de elevi/a comunității.

Ordinea abordării conținuturilor nu este una prestabilită prin programa şcolară. Profesorul are libertatea de a planifica în manieră personalizată ordinea în care va prezenta temele, în acord cu logica firească a domeniului şi cu specificul vieții religioase a comunității, precum şi în relație cu teme de la alte discipline de studiu.

În abordarea conținuturilor se pot utiliza elemente de tip predominant confesional, recomandate a fi abordate pe parcursul studiului. Acestea nu vor fi analizate ca unități de conținut de sine stătătoare, ci vor constitui modalități de exemplificare a temelor anterior menționate.

C. Contexte și medii de învățare

Ora de *Teologie Aplicată*, în învățământul liceal, trebuie să răspundă nu doar nevoii de formare morală și spirituală, ci și realităților unei educații moderne, orientate spre dezvoltarea integrală a elevului. În acest sens, este necesară folosirea unor contexte și medii de învățare variate, care să susțină învățarea activă și colaborativă, formarea competențelor, echilibrul emoțional și spiritual al elevilor, legătura cu comunitatea și viața reală

1. Spații educaționale

– Săli cu aranjamente flexibile – mobilă ușor de reconfigurat, pentru lucru individual, în perechi sau în grupuri. Astfel, se poate trece de la predare frontală la activități colaborative.

– Colțuri de liniște și reflecție – spații special amenajate în clasă, care oferă elevilor un cadru intim și liniștit pentru reculegere, rugăciune personală, meditație sau exprimarea gândurilor și emoțiilor într-un jurnal personal. Pot fi folosite la începutul orei sau pentru activități de autocunoaștere.

– Cabinetul de Teologie, spații destinate realizării de afișe, panouri cu tematică religioasă, colaje sau prezentări tematice, în care elevii își pot exprima creativ viziunea asupra valorilor creștine.

– Biserica și centrele educative de lângă acestea, ce oferă un loc pentru rugăciune și meditație, dar și spații de activități curriculare și extracurriculare de diferite tipuri

2. Învățare combinată (fizică și digitală)

– Învățare mixtă – combinarea lecțiilor desfășurate în clasă cu activități online. De exemplu: temele pot fi trimise prin platforme educaționale, iar elevii pot urmări materiale video sau audio religioase ca suport pentru reflecții sau dezbateri.

– Învățare în secvențe de format scurt – utilizarea de materiale digitale scurte (video, citate, versete, imagini cu mesaje morale) pentru a declanșa discuții sau pentru a oferi elevilor „pastile de înțelepciune” creștină ușor de reținut.

3. Învățarea prin utilizarea realității virtuale (VR) și augmentate (AR)

– Vizite virtuale – folosirea tehnologiei pentru vizitarea biserici penticostale, fără a ieși din clasă. Aceste experiențe pot fi completate cu activități de cercetare, prezentări sau reflecții scrise.

– Simulări și reconstituiri – folosirea aplicațiilor care reconstituie evenimente biblice, epoci istorice, pentru ca elevii să înțeleagă mai profund contextul religios și mesajul spiritual al acestor momente.

4. Învățare personalizată și adaptată

– Trasee personalizate de învățare – profesorul poate crea activități diferențiate în funcție de nevoile, nivelul și interesele elevilor, de specificul experienței religioase a acestora.

– Accesibilitate pentru toți elevii – folosirea diverselor forme de exprimare (scris, vorbit, desenat, înregistrări audio), astfel încât fiecare elev să-și poată exprima ideile și trăirile religioase într-un mod autentic și accesibil.

5. Învățare prin colaborare și implicare comunitară

– Proiecte în echipă sau în parteneriat cu alte școli – realizarea de activități comune pe teme religioase sau morale.

– Campanii educative sau sociale – elevii pot organiza acțiuni caritabile, expoziții sau campanii în cadrul școlii sau al comunității, promovând valorile creștine precum solidaritatea, iertarea sau respectul față de aproapele.

6. Practici cu rol spiritual și emoțional

– Momente de rugăciune sau liniște – la începutul sau finalul orei, pot fi introduse scurte momente de rugăciune, tăcere meditativă sau ascultare a unei reflecții audio cu mesaj religios.

– Lectură religioasă ghidată – citirea unor texte religioase sau morale urmată de reflecții personale, scrise sau în grup. Se pot folosi fragmente din Biblie, autori contemporani sau mărturii de credință.

– Scrierea duhovnicească – activități precum „Scrisoare către Dumnezeu”, „Jurnalul sufletului” sau „Gândul zilei”, prin care elevii își pot exprima trăirile interioare, dorințele, mulțumirile sau întrebările existențiale.

7. Inteligența artificială ca facilitator al învățării (sub îndrumarea profesorului)

– Elevii utilizează aplicații bazate pe inteligență artificială pentru a explora conținuturi religioase, sub îndrumarea profesorului.

– AI oferă explicații suplimentare, exemple, sinteze sau definiții pentru o mai bună înțelegere a temelor studiate.

– Profesorul ghidează activitatea, stabilește obiective clare și monitorizează modul în care elevii folosesc AI.

– AI sprijină învățarea personalizată, oferind feedback și resurse adaptate ritmului fiecărui elev.

– Elevii pot folosi AI pentru a formula întrebări, crea prezentări, reflecta asupra valorilor morale și religioase.

Prin valorificarea acestor contexte și medii de învățare, elevul este plasat în centrul procesului educațional, ca participant activ, nu doar receptor de informații, se formează nu doar competenţe cognitive, ci şi dimensiunea emoțională și spirituală a elevului, se creează o legătură între tradiție și inovație, între valorile perene ale credinței și cerințele societății actuale. Astfel, *Teologia Aplicată* devine o disciplină vie, ancorată în realitate, cu impact formator asupra caracterului, atitudinilor și alegerilor personale.

D. Aspecte privind evaluarea

1. Relația organică predare-învățare-evaluare

În cadrul orei de *Teologie Aplicată* la liceu, evaluarea este strâns legată atât de învățare, cât și de predare, constituind împreună un sistem coerent și dinamic. Evaluarea nu trebuie privită ca o activitate separată, ci ca un proces continuu, integrat în întregul parcurs educațional, care oferă feedback valoros pentru elev, dar și pentru profesor. Această relație organică implică:

- adaptarea strategiilor de predare în funcție de nevoile identificate ca urmare a evaluărilor inițiale, de parcurs, finale;
- orientarea învățării către formarea de competențe reale, nu doar acumularea de cunoștințe;
- motivarea elevului, prin recunoașterea progresului său și prin valorizarea reflecției personale;

Evaluarea contribuie astfel la formarea și dezvoltarea competențelor specifice disciplinei Teologie Aplicată, la îmbunătățirea continuă a predării și a învățării, prin adaptarea conținuturilor și metodelor la nivelul real al clasei, prin sprijinirea elevului în procesul de autocunoaștere și asumare a valorilor creștine.

2. Evaluarea ca mijloc de motivație și reglare

La liceu, evaluarea va accentua două funcţii esenţiale ale evaluării: funcţia de reglare şi funcţia motivaţională.

Evaluarea oferă profesorului feedback cu privire la eficiența metodelor folosite, la înțelegerea conceptelor și valorilor de către elevi, la necesitatea de adaptare sau reluare a unor conținuturi, respectiv la progresul fiecărui elev.

Din perspectiva elevului, aflat în etapa consolidării identității și a asumării valorilor personale, evaluarea trebuie să valorizeze progresul personal al acestuia, să încurajeze implicarea lui activă și autentică, să pună accent pe responsabilitate și autocunoaștere, respectiv să susțină decizia informată privind continuarea studiilor sau alegerea unei direcții vocaționale/ profesionale.

3. Metodologia evaluării

a) Evaluare tradițională (sumativă și formativă), prin:

- teste scrise (cu itemi obiectivi şi subiectivi);
- evaluări orale structurate (răspunsuri argumentate, eseuri).
- verificarea învățării prin întrebări și activități de consolidare la finalul unităților de învățare.

b) Metode moderne/ alternative de evaluare

- portofoliul personal – colectare de reflecții, eseuri, jurnale spirituale, fișe de activitate, proiecte și produse creative realizate în timp;
- proiectul tematic – individual sau în grup, cu teme relevante din programa de *Teologie Aplicată,* ce implică documentare, aplicare practică și prezentare argumentată;
- autoevaluarea ghidată – prin fișe sau jurnale de reflecție, elevii sunt invitați să evalueze ce au înțeles, cum s-au raportat emoțional și ce valori au interiorizat;
- observarea sistematică – a participării, a implicării în discuții și dezbateri, a comportamentului și atitudinilor exprimate în contexte de învățare;
- evaluarea produselor de învățare – afișe, prezentări, creații artistice sau digitale cu conținut moral-religios;
- studii de caz și rezolvarea de dileme morale – permit evaluarea capacității elevului de a analiza critic, de a formula judecăți morale și de a aplica valorile creștine în situații reale;
- activități practice – implicarea elevilor în acțiuni cu caracter moral, filantropic sau spiritual, care pot fi ulterior evaluate prin jurnal de reflecție, discuții sau portofoliu.

c) Metode care valorifică competențele digitale și interdisciplinare

- proiecte realizate cu ajutorul tehnologiei: prezentări, materiale video, podcasturi tematice;
- portofolii digitale: organizarea materialelor pe platforme educaționale (ex. Google Classroom, Moodle);

4. Valorificarea progresului individual

În centrul procesului evaluativ rămâne progresul elevului, nu comparația între elevi. Astfel, se va urmări cum evoluează fiecare elev din punct de vedere cognitiv, afectiv și spiritual, cum își dezvoltă capacitatea de a reflecta, a decide, a ierta, a fi solidar, în ce măsură valorile creștine devin parte a identității personale.

E. Adaptarea procesului de predare-învățare-evaluare la specificul diferitelor grupuri de elevi

În cadrul orelor de *Teologie Aplicată*, este esențială adaptarea strategiilor didactice, a conținuturilor și a modalităților de evaluare pentru a răspunde nevoilor diverse ale elevilor, în special ale celor cu cerințe educaționale speciale (CES) și/sau dizabilități. Acest demers implică utilizarea unor metode active, centrate pe elev, care să stimuleze participarea, empatia și reflecția personală, precum și personalizarea sarcinilor de lucru în funcție de ritmul și stilul de învățare al fiecărui elev. Materialele didactice pot fi adaptate vizual, auditiv sau tactil, în funcție de tipul dizabilității, iar evaluarea trebuie să fie continuă, formativă, oferind feedback constructiv și încurajând progresul individual. Colaborarea cu profesorii de sprijin, consilierul școlar și familia este, de asemenea, un element-cheie pentru integrarea eficientă a elevilor cu CES în activitățile de la clasă, asigurând un climat incluziv și valorificând potențialul fiecărui elev.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Grad didactic/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
CĂTANĂ SPERANȚA DOINA	PROFESOR, GRAD I	Liceul Teologic Penticostal „Logos”, Timișoara, Timiș
GRIGORAȘ LIANA LĂCRĂMIOARA	PROFESOR, GRAD I, DOCTOR	Liceul Teologic Penticostal „Logos”, Timișoara, Timiș

RESPONSABILI/COORDONATORI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
ZĂBAVĂ MIHAELA	Consilier CNCE	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare	Responsabil CNCE
PÎSLARU CĂTĂLIN	Inspector general MEC	Ministerul Educației și Cercetării	Responsabil MEC
CĂTANĂ GHEORGHE	Consilier pe probleme de învățământ	Cultul Creștin Penticostal	Coordonator științific

RESPONSABILI/COORDONATORI/COLABORATORI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
GRIGORAȘ LIANA LĂCRĂMIOARA	Director	Liceul Teologic Penticostal „Logos”, Timișoara, Timiș	Responsabil din partea cultului

Anexa nr. 161

Programa școlară pentru disciplina

Retorică religioasă Cultul Penticostal

Clasa a XII-a

Curriculum de specialitate (CS)

Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea teologie penticostală

Învățământ liceal

- 2026 -

Anexa nr. 161
Programa școlară pentru disciplina *Retorică Religioasă,*
Cultul Penticostal, clasa a XII-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profil teologic, specializarea teologie penticostală*

NOTĂ DE PREZENTARE

Prezenta programă școlară completează curriculumul pentru disciplina *Retorică religioasă*, Cultul Creștin Penticostal, cu aplicare pentru clasele din învățământul liceal, filiera vocațională, profil teologic, specializarea teologie penticostală, forma cu frecvență zi, începând cu anul școlar 2026-2027. Pentru această categorie de clase, conform planurilor-cadru pentru învățământul liceal, forma cu frecvență zi, aprobate ca anexe la OMEC nr. 4350/2025, studiul disciplinei are următoarea alocare orară săptămânală, defalcată pe segmentul trunchi comun (TC):

An de studiu	Clasa a IX-a	Clasa a X-a	Clasa a XI-a	Clasa a XII-a
Tip segment curricular	CS	CS	CS	CS
Nr. săptămânal de ore	-	-	-	1

Programa școlară se elaborează în concordanță cu:

- *Legea învățământului preuniversitar* nr. 198/2023;
- *Recomandările Consiliului Uniunii Europene* (2018) privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții;
- *Repere pentru proiectarea, actualizarea și evaluarea Curriculumului național. Cadrul de referință al Curriculumului național*, aprobat prin OME nr. 3239/2021;
- *Profilul de formare al absolventului*, aprobat prin OME nr. 6731/2023;

Aceste documente stabilesc cadrul de dezvoltare al competențelor-cheie și al profilului de formare al absolventului de liceu, competențe la a căror formare contribuie și disciplina *Retorică religioasă*.

Programa disciplinei *Retorică Religioasă* este elaborată potrivit modelului de proiectare curriculară centrat pe competențe. Construcția programei este realizată astfel încât să contribuie la dezvoltarea profilului de formare al elevului din ciclul liceal, care descrie aşteptările exprimate față de elev la sfârşitul învățământului liceal, prin raportare la cerințele exprimate în Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023, precum şi prin raportare la caracteristicile de dezvoltare ale elevilor.

Prin *Retorică religioasă,* absolventul de liceu își dezvoltă identitatea personală și conștiința de sine**,** fundamentate pe valori spirituale și morale; demonstrează comportamente etice și responsabile**,** aplicabile în viața personală, socială și profesională; manifestă respect față de diversitate și disponibilitate pentru dialog constructiv; își consolidează cultura generală prin înțelegerea impactului religiei asupra civilizației și culturii universale; exersează capacitatea de reflecție critică și discernământ moral, esențiale pentru luarea deciziilor; s**e** implică activ în comunitate, asumând valori de solidaritate, cooperare și responsabilitate civică.

Disciplina valorifică achizițiile formate în ciclul gimnazial, unde elevii au dobândit primele noțiuni de cultură religioasă, de morală și de raportare la valorile comunității. La liceu, accentul se mută de la acumularea de cunoștințe de bază la dezvoltarea competențelor de reflecție critică, discernământ moral și responsabilitate socială**.** Progresul vizează consolidarea unei identități personale asumate, pregătirea pentru viața adultă și integrarea valorilor spirituale în contexte sociale, culturale și profesionale mai complexe.

Este complementară cu disciplinele socio-umane prin perspectiva valorică și spirituală asupra omului și societății. Are caracter interdisciplinar, favorizând proiecte comune cu literatura, arta, științele sociale și educația civică.

Elemente de noutate pe care le aduce programa:

- Orientare spre competențe transversale **(**educația pentru cetățenie democratică, educația pentru viață, dezvoltare personală)
- Actualizarea conținuturilor **(**corelarea temelor religioase cu provocările lumii contemporane: digitalizare, ecologie, drepturile omului, migrație, multiculturalitate, inteligența artificială)
- Dimensiunea interactivă și practică (implicare socială, voluntariat, utilizarea proiectelor interdisciplinare)
- Deschiderea spre dialog **(**formarea competenței de dialog interconfesional și intercultural; prezentarea comparativă a valorilor comune ale diferitelor tradiții religioase)
- Accent pe formarea caracterului și a autocunoașterii (dezvoltarea rezilienței, a inteligenței emoționale și spirituale; instrumente de reflecție personală -jurnal reflexiv, portofoliu spiritual).

Structura programei şcolare de *Retorică Religioasă* include, pe lângă nota de prezentare, următoarele elemente:

- Competențe generale;
- Competențe specifice și exemple de activități de învățare;
- Conținuturi;
- Sugestii metodologice

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoştinţe, abilități şi atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte diverse.

Competențele generale se referă la achizițiile pe care elevul le dobândeşte la disciplina *Retorică Religioasă* pe parcursul întregului ciclu liceal. Acestea au un dublu rol: pe de o parte, reflectă contribuția disciplinei la profilul de formare al absolventului și, implicit, la dezvoltarea competențelor-cheie; pe de altă parte, structurează disciplina în funcție de profilul de formare.

Competențele specifice derivă din competențele generale și reprezintă etape intermediare în dobândirea acestora, fiind formate pe parcursul unui an școlar. Ele sunt adaptate nivelului de dezvoltare al elevilor, ghidează evaluarea performanțelor acestora și oferă cadrul pentru organizarea demersului didactic. Ca etape ale formării competențelor generale, competențele specifice evidențiază progresia acestora de la un an de studiu la altul, contribuind treptat la dezvoltarea competenței generale. Derivarea lor presupune o diferențiere atentă a etapelor procesului de învățare, astfel încât, la finalul studiului disciplinei *Retorică Religioasă* elevii să fi dobândit competențele generale corespunzătoare.

Activitățile de învățare constituie contexte în care competențele specifice sunt dezvoltate, exersate și consolidate. Ele au rol orientativ și recomandativ pentru profesori, oferindu-le libertatea de a folosi exemplele propuse de programa școlară, de a le completa sau de a le înlocui, astfel încât să adapteze procesul didactic la realitățile concrete ale clasei. În acest mod, crearea de parcursuri de învățare individualizate și personalizate nu mai rămâne un simplu ideal, ci devine realizabilă prin metode și modalități concrete de aplicare.

Conținuturile învățării - sunt organizate pe domenii și reprezintă achiziții de bază prin care se urmărește formarea competentelor elevilor. La nivelul fiecărei clase, programa prezintă o ofertă curriculară care include aspecte de învățătura creștină**,** dialogul interreligios și intercultural**,** formarea morală aplicată **și** implicarea responsabilă în viața comunitară

Sugestiile metodologice oferă exemple de strategii didactice, repere pentru planificarea demersului didactic și elemente pentru evaluarea continuă. Acestea includ recomandări privind desfășurarea efectivă a procesului de predare-învățare-evaluare centrat pe formarea competențelor, exemple de strategii didactice care sprijină realizarea competențelor specifice, precum și propuneri de abordare interdisciplinară și integrată. În plus, acestea cuprind repere pentru evaluarea învățării, raportată la competențele urmărite, putând fi utilizate diverse forme, metode și instrumente de evaluare.

Cadrele didactice sunt încurajate să planifice didactica pe baza competențelor, să adapteze activitățile la context și să utilizeze metode variate de evaluare, cu accent pe progresul și dezvoltarea elevului.

Pentru a asigura un cadru coerent în predarea *Retorică religioasă*, programa școlară propune un set de elemente comune pentru toate cultele din România care au drept de predare a propriei religii în sistemul de învățământ: lista competențelor generale, o parte dintre competențele specifice și o serie de exemple de activități de învățare și partea generală a sugestiilor metodologice. Listele de competențe specifice și de conținuturi sunt elaborate de către fiecare cult, permițând orientarea către teme relevante pentru fiecare dintre acestea.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

C.G.1	**Interpretarea unor fapte, fenomene și atitudini specifice vieții spirituale în conformitate cu principiile vieții creștine**
C.G.2	**Utilizarea conceptelor specifice retoricii religioase în diferite contexte de comunicare**
C.G.3	**Integrarea cunoștințelor și a valorilor din domeniul retoricii religioase în viața personală și a comunității**
C.G.4	**Realizarea de conexiuni între cunoştinţele dobândite la retorica religioasă şi cele dobândite la alte discipline teologice**

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 Interpretarea unor fapte, fenomene și atitudini specifice vieții spirituale în conformitate cu principiile vieții creștine

CG 1 Interpretarea unor fapte, fenomene și atitudini specifice vieții spirituale în conformitate cu principiile vieții creștine
1.1. Definirea noțiunii de retorică religioasă - analizarea textelor biblice și a predicilor pentru identificarea elementelor de persuasiune și argumentare spirituală. - realizarea unei fișe de sinteză despre diferențele dintre retorica religioasă și cea laică (politică, juridică, artistică).
1.2 Prezentarea unor atitudini specifice vieții spirituale - realizarea unui tabel comparativ între discursul religios și cel politic privind scopul, stilul și publicul țintă. - prezentarea orală a concluziilor privind diferențele de limbaj și intenție dintre diversele forme de retorică.

CG 2 - Utilizarea conceptelor specifice retoricii religioase în diferite contexte de comunicare
2.1. Identificarea structurii unui discurs religios - studierea unei predici biblice și schițarea structurii sale (introducere, dezvoltare, aplicație). - redactarea unui mini-discurs religios cu structură clară, după modelul analizat.
2.2. Compararea noțiunii de *Retorică Religioasă* cu alte forme de retorică (politică, juridică) - realizarea unui tabel comparativ între discursul religios și cel politic privind scopul, stilul și publicul țintă. - prezentarea orală a concluziilor privind diferențele de limbaj și intenție dintre diversele forme de retorică.

CG 3 – Integrarea cunoștințelor și a valorilor din domeniul retoricii religioase în viața personală și a comunității
3.1. Aplicarea principiilor retorice în prezentări orale în fața clasei sau comunității - susținerea unei prezentări publice pe o temă biblică, aplicând tehnici de captare a atenției auditoriului. - evaluarea reciprocă între elevi a discursurilor prezentate, pe baza unei grile de retorică religioasă.
3.2. Sintetizarea principalelor învățături creștine expuse retoric în fața semenilor - redactarea unui rezumat oral sau scris al unei predici ascultate, evidențiind mesajul central și mijloacele retorice. - crearea unui text argumentativ care exprimă o învățătură biblică printr-un limbaj convingător și empatic.

CG4 Realizarea de conexiuni între cunoștințele dobândite la retorica religioasă și cele dobândite la alte discipline teologice
4.1 Identificarea elementelor retorice în textele biblice studiate la alte discipline (ex. Vechiul Testament, Omiletică) - analiza unui pasaj din Vechiul Testament pentru descoperirea figurilor de stil și a tehnicilor persuasive. - exercițiu comparativ: recunoașterea acelorași elemente retorice într-o predică contemporană.
4.2. Explicarea elementelor retorice în raport cu învățătura Domnului Isus Hristos - studierea parabolelor evanghelice ca exemple de retorică spirituală (apel emoțional, simbol, repetiție). - discuție aplicativă: cum pot fi folosite principiile retoricii lui Isus în comunicarea creștină de azi.

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Introducere în Retorica religioasă	1.1 - Definiția retoricii. Retorica între artă, știință și tehnică a discursului 1.2 - Istoria retoricii – de la antichitate la predica creștină 1.3 - Specificul retoricii religioase
2. Elemente fundamentale ale retoricii	2.1 Structura discursului: exordiu, narațiune, argumentație, concluzie 2.2 Tipuri de argumente: logice, morale, afective 2.3 Stiluri de comunicare religioasă
3.Retorica biblică și modelele scripturale	3.1 Exemple de discursuri religioase în Biblie: Moise, prorocii, Isus, Pavel 3.2 Analiza persuasiunii în textele sacre 3.3 Învățăturile parabolelor ca model retoric
4. Retorica religioasă în tradiția creștină	4.1 Mari oratori creștini: Ioan Gură de Aur, Augustin, Luther 4.2 Predica penticostală – caracteristici 4.3 Rolul mărturiei personale
5. Retorica religioasă în școală și societate	5.1 Comunicarea etică: responsabilitate, adevăr, respect 5.2 Predica, devoționalul, cateheza – diferențe de stil și scop 5.3 Dialogul interconfesional 5.4 Discursul religios în spațiul public
6. Practici retorice	6.1 Construcția unui discurs religios (eseu, predică, devoțional) 6.2 Tehnici de vorbire în public și control al emoțiilor 6.3 Limbajul non-verbal și intonația 6.4 Evaluarea și autoevaluarea discursului
7. Retorica religioasă și viața comunitară	7.1 Rolul comunicării religioase în comunitate 7.2 Retorica slujirii și a implicării sociale 7.3 Retorica evanghelizării și a ucenicizării

SUGESTII METODOLOGICE

Sugestiile metodologice oferă repere esențiale pentru proiectarea, organizarea și desfășurarea eficientă a activităților de predare-învățare-evaluare în cadrul orelor de *Retorică Religioasă* la liceu. Acestea vizează sprijinirea cadrului didactic în personalizarea demersului educațional, prin integrarea unor metode didactice moderne, interactive și adaptate la profilul generației actuale de elevi, inclusiv prin dezvoltarea competențelor digitale.

Programa școlară actuală pentru disciplina *Retorică Religioasă* promovează o învățare centrată pe elev, care accentuează implicarea activă a elevului în procesul de învățare, contextualizarea conținuturilor religioase în realități de viață concrete, dimensiunea socială a învățării – cooperare, colaborare, empatie, responsabilizarea elevilor în raport cu propria dezvoltare morală, spirituală și civică și dezvoltarea competențelor digitale și media, esențiale pentru învățarea secolului XXI.

A. Strategii didactice – revalorizări ale metodelor tradiționale, noi abordări

Pentru a atinge finalitățile educaționale specifice liceului și a forma competențe relevante, este necesară utilizarea unor metode variate, care îmbină gândirea critică, creativitatea, reflecția și tehnologia. Prezentăm sintetic o listă cu metode tradiționale și moderne, respectiv cu metode care valorizează/ formează competențe digitale, care pot fi utilizate în ora de *Retorică Religioasă.*

1. Metode tradiționale și moderne

- Explicația și prelegerea narativă – Asigură prezentarea coerentă a temelor teologice, adaptată la nivelul de înțelegere al elevilor; este potrivită în activitățile care vizează analiza de texte biblice, patristice etc.
- Conversația euristică – Stimulează gândirea elevilor, prin întrebări bine formulate, conducând la descoperirea personală a adevărurilor religioase; este o metodă care se poate aplica în activități de prezentare a unor concepte religioase.
- Lectura explicativă și interpretarea textului biblic – Facilitează învățarea la *Retorică Religioasă*, cu accent pe înțelegerea termenilor specific, semnificația morală și aplicabilitatea în viața cotidiană, fundamentată biblic.
- Studiul de caz – Îi ajută pe elevi să analizeze și să dea răspunsuri din perspectiva moralei creștine la situații etice complexe (avort, eutanasie, dreptate socială), pornind de la experiența lor de viață sau de la diferite evenimente și problematici sociale.

• Portofoliul tematic – Dezvoltă capacitatea elevilor de efort pentru rezolvarea unei teme mai complexe, autonomia în învățare, abilitățile de colaborare și capacitatea de autoevaluare. Elevii adună pe parcursul semestrului reflecții personale, analize de texte religioase, recenzii de filme cu tematică religioasă etc.

• Eseul argumentativ – Elevii exersează exprimarea opiniilor și formularea de argumente coerente cu privire la diferite evenimente din viața cotidiană sau la teme mai complexe precum: „Este credința compatibilă cu știința?", „Ce înseamnă libertatea religioasă în societatea de azi?"

• Dezbaterea de tip academic (Oxford-style) – Favorizează gândirea critică, argumentarea, empatia intelectuală.

• Lectura comparativă – Dezvoltă spiritul analitic și interconectarea cunoștințelor, prin compararea unor texte religioase cu texte literare sau filosofice pe teme comune (ex. iubirea, suferința, mântuirea).

2. Metode care sprijină dezvoltarea de competențe digitale

Predarea *Retorică Religioasă* în liceu trebuie să se racordeze la realitatea digitală a elevilor, oferindu-le un cadru în care să-și dezvolte atât gândirea morală, cât și competențele digitale. Iată câteva metode recomandate:

• WebQuest religios – Elevii investighează teme folosind surse online credibile. Rezultatul poate fi prezentat sub formă de infografice, prezentări sau postere digitale.

• Crearea de conținut digital – Elevii realizează podcasturi, videoclipuri scurte, prezentări interactive sau materiale vizuale pe teme religioase. Exemple: un vlog despre semnificația unei sărbători, un tutorial despre rugăciune, un interviu cu un preot/localnic implicat în comunitate.

• Utilizarea platformelor educaționale Google Classroom, Moodle sau Padlet pentru organizarea materialelor și a activităților.

• Quiz-uri interactive (Kahoot, Quizizz) – Pot fi utilizate pentru recapitulare sau evaluare dar și pentru momentele de captare a atenției la începutul unei activități.

• Crearea unui blog tematic – Poate fi planificată realizarea unui blog al clasei, unde elevii postează reflecții, eseuri, impresii din excursii religioase, recenzii de filme/documentare. Se dezvoltă competențe media, digitale și de scriere argumentativă.

• Tururi virtuale și realitate augmentată.

• Proiecte colaborative online – Elevii din clase sau școli diferite colaborează online pe o temă moral-religioasă. Se pot realiza e-book-uri, colecții de rugăciuni sau mărturii ale tinerilor despre credință.

3. Metode pentru dezvoltarea competențelor verzi

În învățătura creștină, lumea creată este darul lui Dumnezeu, iar omul are o vocație de păstrător al creației. Educația religioasă poate cultiva în elevi iubirea față de creație ca formă de iubire față de Dumnezeu, conștientizând că distrugerea naturii nu este doar o problemă ecologică, ci și una spirituală: o ruptură a comuniunii cu Dumnezeu, cu semenii și cu lumea. În formarea competențelor verzi prin disciplina *Retorică Religioasă*, pot fi utilizate următoarele metode:

• **Lectura biblică interactivă (cu aplicații digitale)**

Folosind aplicația RoBible sau fișe interactive create în Wordwall / Google Forms, elevii pot identifica: texte biblice referitoare la creație, porunci despre protejarea creației, virtuți precum: cumpătarea, milostenia, recunoștința, smerenia etc. De asemenea, pot realiza o colecție de versete și învățături biblice care fundamentează ecologia creștină.

• **Dezbateri teologice cu tematică ecologică**

Elevii pot fi implicați în dezbateri în care să argumenteze din perspectivă religioasă, cu citate din Scriptură, teme precum: „Poluarea – un nou păcat al omului modern?", „Mai putem vorbi despre sfințirea creației într-o lume industrializată?", „Cum putem trăi creștinește în armonie cu natura?"

• **Rugăciunea și meditația religioasă**

Elevii pot analiza textul Psalmilor 103 și 148 și pot rosti/ audia fragmente din aceștia. Pot medita la frumusețea și perfecțiunea creației în urma vizionării unor documentare din mediul online sau create de ei.

• **Învățarea prin proiecte**

Elevii pot realiza în echipă proiecte multimedia interdisciplinare (prezentare, afiș, mini-documentar sau site) cu teme precum: „Virtuțile creștinului ecologist", „Cumpătarea creștină – echilibru între dar și responsabilitate" etc.

• **Învățarea prin Podcast religios**

Elevii pot crea un podcast religios (cu sprijinul profesorului) în care discută teme precum: „Ce spune Biblia despre grijă față de natură?", „Cum se împacă dezvoltarea cu sfințenia?", „De ce consumismul este o problemă spirituală?" etc. prin care se încurajează gândirea critică și exprimarea valorilor religioase în limbaj actual. Pot fi invitate diferite persoane: pastori, profesori universitari, ecologiști creștini etc.

• **Învățarea prin implicare în comunitate (*Service learning* religios)**

Elevii pot fi implicați în: acțiuni de voluntariat ecologic, campanii de informare cu mesaje creștine (ex: „Creația este darul lui Dumnezeu, nu locul nepăsării noastre!", „Cumpătarea începe cu inima milostivă" etc.), organizarea unei întâlniri pentru protejarea mediului (în cadrul unor parteneriate Școală-Familie-Biserică).

Prin diversificarea metodelor didactice şi adaptarea lor la contextul actual, ora de *Retorică Religioasă* devine un spațiu privilegiat în care elevii învață să înțeleagă corect valorile morale și rolul acestora în dezvoltarea personală și socială, să trăiască autentic și să acționeze responsabil, își dezvoltă echilibrul interior și emoțional în lumina credinței, să exerseze competențe digitale și sociale esențiale pentru lumea contemporană, să își afirme identitatea spirituală, valorile și apartenența la comunitatea de credință.

B. Abordarea conținuturilor

Abordarea conținuturilor presupune o atitudine flexibilă a profesorului de *Retorică Religioasă*, prin accentul pus pe: valorificarea experiențelor de viață ale elevilor; accentuarea caracterului aplicativ al conținuturilor, creând contexte semnificative de învățare pentru viața reală; abordări diferențiate ale conținuturilor învățării, în acord cu experiențele elevilor şi cu contextul social în care trăiesc aceştia; realizarea de conexiuni între *Retorică Religioasă* şi alte discipline de studiu.

Conținuturile propuse în programa şcolară nu reprezintă teme de lecții, ci unități tematice. Numărul de teme pe parcursul unui an şcolar permite: abordarea unor conținuturi pe parcursul mai multor ore, în funcție de complexitatea acestora, de nivelul clasei de elevi, de particularitățile comunității; abordarea unor teme sau aspecte suplimentare, cu rol de adaptare a orei de *Retorică Religioasă* la specificul clasei de elevi/a comunității.

Ordinea abordării conținuturilor nu este una prestabilită prin programa şcolară. Profesorul are libertatea de a planifica în manieră personalizată ordinea în care va prezenta temele, în acord cu logica firească a domeniului şi cu specificul vieții religioase a comunității, precum şi în relație cu teme de la alte discipline de studiu.

În abordarea conținuturilor se pot utiliza elemente de tip predominant confesional, recomandate a fi abordate pe parcursul studiului. Acestea nu vor fi analizate ca unități de conținut de sine stătătoare, ci vor constitui modalități de exemplificare a temelor anterior menționate.

C. Contexte şi medii de învățare

Ora de *Retorică Religioasă*, în învățământul liceal, trebuie să răspundă nu doar nevoii de formare morală şi spirituală, ci şi realităților unei educații moderne, orientate spre dezvoltarea integrală a elevului. În acest sens, este necesară folosirea unor contexte şi medii de învățare variate, care să susțină învățarea activă şi colaborativă, formarea competențelor, echilibrul emoțional şi spiritual al elevilor, legătura cu comunitatea şi viața reală

1. Spații educaționale

– Săli cu aranjamente flexibile – mobilă uşor de reconfigurat, pentru lucru individual, în perechi sau în grupuri. Astfel, se poate trece de la predare frontală la activități colaborative.

– Colțuri de liniște şi reflecție – spații special amenajate în clasă, care oferă elevilor un cadru intim şi liniştit pentru reculegere, rugăciune personală, meditație sau exprimarea gândurilor şi emoțiilor într-un jurnal personal. Pot fi folosite la începutul orei sau pentru activități de autocunoaştere.

– Cabinetul de Teologie, spații destinate realizării de afişe, panouri cu tematică religioasă, colaje sau prezentări tematice, în care elevii îşi pot exprima creativ viziunea asupra valorilor creştine.

– Biserica şi centrele educative de lângă acestea, ce oferă un loc pentru rugăciune şi meditaţie, dar şi spaţii de activităţi curriculare şi extracurriculare de diferite tipuri

2. Învățare combinată (fizică şi digitală)

– Învățare mixtă – combinarea lecțiilor desfăşurate în clasă cu activități online. De exemplu: temele pot fi trimise prin platforme educaționale, iar elevii pot urmări materiale video sau audio religioase ca suport pentru reflecții sau dezbateri.

– Învățare în secvențe de format scurt – utilizarea de materiale digitale scurte (video, citate, versete, imagini cu mesaje morale) pentru a declanşa discuții sau pentru a oferi elevilor „pastile de înțelepciune" creştină uşor de reținut.

3. Învăţarea prin utilizarea realității virtuale (VR) şi augmentate (AR)

– Vizite virtuale – folosirea tehnologiei pentru vizitarea biserici penticostale, fără a ieşi din clasă. Aceste experiențe pot fi completate cu activități de cercetare, prezentări sau reflecții scrise.

– Simulări şi reconstituiri – folosirea aplicațiilor care reconstituie evenimente biblice, epoci istorice, pentru ca elevii să înțeleagă mai profund contextul religios şi mesajul spiritual al acestor momente.

4. Învățare personalizată şi adaptată

– Trasee personalizate de învățare – profesorul poate crea activități diferențiate în funcție de nevoile, nivelul şi interesele elevilor, de specificul experienței religioase a acestora.

– Accesibilitate pentru toți elevii – folosirea diverselor forme de exprimare (scris, vorbit, desenat, înregistrări audio), astfel încât fiecare elev să-şi poată exprima ideile şi trăirile religioase într-un mod autentic şi accesibil.

5. Învățare prin colaborare şi implicare comunitară

– Proiecte în echipă sau în parteneriat cu alte şcoli – realizarea de activități comune pe teme religioase sau morale.

– Campanii educative sau sociale – elevii pot organiza acțiuni caritabile, expoziții sau campanii în cadrul şcolii sau al comunității, promovând valorile creştine precum solidaritatea, iertarea sau respectul față de aproapele.

6. Practici cu rol spiritual și emoțional

– Momente de rugăciune sau liniște – la începutul sau finalul orei, pot fi introduse scurte momente de rugăciune, tăcere meditativă sau ascultare a unei reflecții audio cu mesaj religios.

– Lectură religioasă ghidată – citirea unor texte religioase sau morale urmată de reflecții personale, scrise sau în grup. Se pot folosi fragmente din Biblie, autori contemporani sau mărturii de credință.

– Scrierea duhovnicească – activități precum „Scrisoare către Dumnezeu", „Jurnalul sufletului" sau „Gândul zilei", prin care elevii își pot exprima trăirile interioare, dorințele, mulțumirile sau întrebările existențiale.

7. Inteligența artificială ca facilitator al învățării (sub îndrumarea profesorului)

– Elevii utilizează aplicații bazate pe inteligență artificială pentru a explora conținuturi religioase, sub îndrumarea profesorului.

– AI oferă explicații suplimentare, exemple, sinteze sau definiții pentru o mai bună înțelegere a temelor studiate.

– Profesorul ghidează activitatea, stabilește obiective clare și monitorizează modul în care elevii folosesc AI.

– AI sprijină învățarea personalizată, oferind feedback și resurse adaptate ritmului fiecărui elev.

– Elevii pot folosi AI pentru a formula întrebări, crea prezentări, reflecta asupra valorilor morale și religioase.

Prin valorificarea acestor contexte și medii de învățare, elevul este plasat în centrul procesului educațional, ca participant activ, nu doar receptor de informații, se formează nu doar competenţe cognitive, ci și dimensiunea emoțională și spirituală a elevului, se creează o legătură între tradiție și inovație, între valorile perene ale credinței și cerințele societății actuale. Astfel, *Retorica Religioasă* devine o disciplină vie, ancorată în realitate, cu impact formator asupra caracterului, atitudinilor și alegerilor personale.

D. Aspecte privind evaluarea

1. Relaţia organică predare-învăţare-evaluare

În cadrul orei de *Retorică Religioasă* la liceu, evaluarea este strâns legată atât de învățare, cât și de predare, constituind împreună un sistem coerent și dinamic. Evaluarea nu trebuie privită ca o activitate separată, ci ca un proces continuu, integrat în întregul parcurs educațional, care oferă feedback valoros pentru elev, dar și pentru profesor. Această relație organică implică:

- adaptarea strategiilor de predare în funcție de nevoile identificate ca urmare a evaluărilor inițiale, de parcurs, finale;

- orientarea învățării către formarea de competențe reale, nu doar acumularea de cunoștințe;

- motivarea elevului, prin recunoașterea progresului său și prin valorizarea reflecției personale;

- corelarea evaluării cu finalități educaționale, în special în perspectiva includerii Retorică Religioasăi ca disciplină opțională de Bacalaureat.

Evaluarea contribuie astfel la formarea și dezvoltarea competențelor specifice disciplinei Retorică Religioasă, la îmbunătățirea continuă a predării și a învățării, prin adaptarea conținuturilor și metodelor la nivelul real al clasei, prin sprijinirea elevului în procesul de autocunoaștere și asumare a valorilor creștine.

2. Evaluarea ca mijloc de motivaţie și reglare

La liceu, evaluarea va accentua două funcţii esenţiale ale evaluării: funcţia de reglare şi funcţia motivaţională.

Evaluarea oferă profesorului feedback cu privire la eficiența metodelor folosite, la înțelegerea conceptelor și valorilor de către elevi, la necesitatea de adaptare sau reluare a unor conținuturi, respectiv la progresul fiecărui elev.

Din perspectiva elevului, aflat în etapa consolidării identității și a asumării valorilor personale, evaluarea trebuie să valorizeze progresul personal al acestuia, să încurajeze implicarea lui activă și autentică, să pună accent pe responsabilitate și autocunoaștere, respectiv să susțină decizia informată privind continuarea studiilor sau alegerea unei direcții vocaționale/ profesionale.

3. Metodologia evaluării

a) Evaluare tradițională (sumativă și formativă), prin:

- teste scrise (cu itemi obiectivi și subiectivi);

- evaluări orale structurate (răspunsuri argumentate, eseuri).

- verificarea învățării prin întrebări și activități de consolidare la finalul unităților de învățare.

b) Metode moderne/ alternative de evaluare

- portofoliul personal – colectare de reflecții, eseuri, jurnale spirituale, fișe de activitate, proiecte și produse creative realizate în timp;

- proiectul tematic – individual sau în grup, cu teme relevante din programa de Retorică Religioasă, ce implică documentare, aplicare practică și prezentare argumentată;

- autoevaluarea ghidată – prin fișe sau jurnale de reflecție, elevii sunt invitați să evalueze ce au înțeles, cum s-au raportat emoțional și ce valori au interiorizat;

- observarea sistematică – a participării, a implicării în discuții și dezbateri, a comportamentului și atitudinilor exprimate în contexte de învățare;

- evaluarea produselor de învățare – afișe, prezentări, creații artistice sau digitale cu conținut moral-religios;
- studii de caz și rezolvarea de dileme morale – permit evaluarea capacității elevului de a analiza critic, de a formula judecăți morale și de a aplica valorile creștine în situații reale;
- activități practice – implicarea elevilor în acțiuni cu caracter moral, filantropic sau spiritual, care pot fi ulterior evaluate prin jurnal de reflecție, discuții sau portofoliu.

c) Metode care valorifică competențele digitale și interdisciplinare

- proiecte realizate cu ajutorul tehnologiei: prezentări, materiale video, podcasturi tematice;
- portofolii digitale: organizarea materialelor pe platforme educaționale (ex. Google Classroom, Moodle);

4. Valorificarea progresului individual

În centrul procesului evaluativ rămâne progresul elevului, nu comparația între elevi. Astfel, se va urmări cum evoluează fiecare elev din punct de vedere cognitiv, afectiv și spiritual, cum își dezvoltă capacitatea de a reflecta, a decide, a ierta, a fi solidar, în ce măsură valorile creștine devin parte a identității personale.

E. Adaptarea procesului de predare-învățare-evaluare la specificul diferitelor grupuri de elevi

În cadrul orelor de *Retorică Religioasă*, este esențială adaptarea strategiilor didactice, a conținuturilor și a modalităților de evaluare pentru a răspunde nevoilor diverse ale elevilor, în special ale celor cu cerințe educaționale speciale (CES) și/sau dizabilități. Acest demers implică utilizarea unor metode active, centrate pe elev, care să stimuleze participarea, empatia și reflecția personală, precum și personalizarea sarcinilor de lucru în funcție de ritmul și stilul de învățare al fiecărui elev. Materialele didactice pot fi adaptate vizual, auditiv sau tactil, în funcție de tipul dizabilității, iar evaluarea trebuie să fie continuă, formativă, oferind feedback constructiv și încurajând progresul individual. Colaborarea cu profesorii de sprijin, consilierul școlar și familia este, de asemenea, un element-cheie pentru integrarea eficientă a elevilor cu CES în activitățile de la clasă, asigurând un climat incluziv și valorificând potențialul fiecărui elev.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Grad didactic/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
CĂTANĂ SPERANȚA DOINA	PROFESOR, GRAD I	Liceul Teologic Penticostal „Logos”, Timișoara, Timiș
GRIGORAȘ LIANA LĂCRĂMIOARA	PROFESOR, GRAD I, DOCTOR	Liceul Teologic Penticostal „Logos”, Timișoara, Timiș

RESPONSABILI/COORDONATORI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
ZĂBAVĂ MIHAELA	Consilier CNCE	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare	Responsabil CNCE
PÎSLARU CĂTĂLIN	Inspector general MEC	Ministerul Educației și Cercetării	Responsabil MEC
CĂTANĂ GHEORGHE	Consilier pe probleme de învățământ	Cultul Creștin Penticostal	Coordonator științific

RESPONSABILI/COORDONATORI/COLABORATORI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
GRIGORAȘ LIANA LĂCRĂMIOARA	Director	Liceul Teologic Penticostal „Logos”, Timișoara, Timiș	Responsabil din partea cultului

Anexa nr. 162

Programa școlară pentru disciplina

Istoria Cultului Creștin Penticostal

Cultul Penticostal

Clasa a XII-a

Curriculum de specialitate (CS)

Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea teologie penticostală

Învățământ liceal

- 2026 -

Anexa nr. 162
Programa școlară pentru disciplina *Istoria Cultului Creștin Penticostal,*
Cultul Penticostal, clasa a XII-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profil teologic, specializarea teologie penticostală*

NOTĂ DE PREZENTARE

Prezenta programă școlară completează curriculumul pentru disciplina *Istoria Cultului Creștin Penticostal*, Cultul Creștin Penticostal, cu aplicare pentru clasele din învățământul liceal, filiera vocațională, profil teologic, specializarea teologie penticostală, forma cu frecvență zi, începând cu anul școlar 2026-2027. Pentru această categorie de clase, conform planurilor-cadru pentru învățământul liceal, forma cu frecvență zi, aprobate ca anexe la OMEC nr. 4350/2025, studiul disciplinei are următoarea alocare orară săptămânală, defalcată pe segmentul trunchi comun (TC):

An de studiu	Clasa a IX-a	Clasa a X-a	Clasa a XI-a	Clasa a XII-a
Tip segment curricular	CS	CS	CS	CS
Nr. săptămânal de ore	-	-	-	1

Programa școlară se elaborează în concordanță cu:

- *Legea învățământului preuniversitar* nr. 198/2023;
- *Recomandările Consiliului Uniunii Europene* (2018) privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții;
- *Repere pentru proiectarea, actualizarea și evaluarea Curriculumului național. Cadrul de referință al Curriculumului național*, aprobat prin OME nr. 3239/2021;
- *Profilul de formare al absolventului*, aprobat prin OME nr. 6731/2023;

Aceste documente stabilesc cadrul de dezvoltare al competențelor-cheie și al profilului de formare al absolventului de liceu, competențe la a căror formare contribuie și disciplina *Istoria Cultului Creștin Penticostal*.

Programa disciplinei *Istoria Cultului Creștin Penticostal* este elaborată potrivit modelului de proiectare curriculară centrat pe competențe. Construcția programei este realizată astfel încât să contribuie la dezvoltarea profilului de formare al elevului din ciclul liceal, care descrie aşteptările exprimate față de elev la sfârşitul învățământului liceal, prin raportare la cerințele exprimate în Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023, precum şi prin raportare la caracteristicile de dezvoltare ale elevilor.

Prin *Istoria Cultului Creștin Penticostal,* absolventul de liceu își dezvoltă identitatea personală și conștiința de sine**,** fundamentate pe valori spirituale și morale; demonstrează comportamente etice și responsabile**,** aplicabile în viața personală, socială și profesională; manifestă respect față de diversitate și disponibilitate pentru dialog constructiv; își consolidează cultura generală prin înțelegerea impactului religiei asupra civilizației și culturii universale; exersează capacitatea de reflecție critică și discernământ moral, esențiale pentru luarea deciziilor; s**e** implică activ în comunitate, asumând valori de solidaritate, cooperare și responsabilitate civică.

Disciplina valorifică achizițiile formate în ciclul gimnazial, unde elevii au dobândit primele noțiuni de cultură religioasă, de morală și de raportare la valorile comunității. La liceu, accentul se mută de la acumularea de cunoștințe de bază la dezvoltarea competențelor de reflecție critică, discernământ moral și responsabilitate socială**.** Progresul vizează consolidarea unei identități personale asumate, pregătirea pentru viața adultă și integrarea valorilor spirituale în contexte sociale, culturale și profesionale mai complexe.

Este complementară cu disciplinele socio-umane prin perspectiva valorică și spirituală asupra omului și societății. Are caracter interdisciplinar, favorizând proiecte comune cu literatura, arta, științele sociale și educația civică.

Elemente de noutate pe care le aduce programa:

- Orientare spre competențe transversale **(**educația pentru cetățenie democratică, educația pentru viață, dezvoltare personală)
- Actualizarea conținuturilor **(**corelarea temelor religioase cu provocările lumii contemporane: digitalizare, ecologie, drepturile omului, migrație, multiculturalitate, inteligența artificială)
- Dimensiunea interactivă și practică (implicare socială, voluntariat, utilizarea proiectelor interdisciplinare)
- Deschiderea spre dialog **(**formarea competenței de dialog interconfesional și intercultural; prezentarea comparativă a valorilor comune ale diferitelor tradiții religioase)
- Accent pe formarea caracterului și a autocunoașterii (dezvoltarea rezilienței, a inteligenței emoționale și spirituale; instrumente de reflecție personală -jurnal reflexiv, portofoliu spiritual).

Structura programei şcolare de *Istoria Cultului Creştin Penticostal* include, pe lângă nota de prezentare, următoarele elemente:

- Competențe generale;
- Competențe specifice şi exemple de activități de învățare;
- Conținuturi;
- Sugestii metodologice

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoştințe, abilități şi atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte diverse.

Competențele generale se referă la achizițiile pe care elevul le dobândeşte la disciplina *Istoria Cultului Creştin Penticostal* pe parcursul întregului ciclu liceal. Acestea au un dublu rol: pe de o parte, reflectă contribuția disciplinei la profilul de formare al absolventului şi, implicit, la dezvoltarea competențelor-cheie; pe de altă parte, structurează disciplina în funcție de profilul de formare.

Competențele specifice derivă din competențele generale şi reprezintă etape intermediare în dobândirea acestora, fiind formate pe parcursul unui an şcolar. Ele sunt adaptate nivelului de dezvoltare al elevilor, ghidează evaluarea performanțelor acestora şi oferă cadrul pentru organizarea demersului didactic. Ca etape ale formării competențelor generale, competențele specifice evidențiază progresia acestora de la un an de studiu la altul, contribuind treptat la dezvoltarea competenței generale. Derivarea lor presupune o diferențiere atentă a etapelor procesului de învățare, astfel încât, la finalul studiului disciplinei *Istoria Cultului Creştin Penticostal* elevii să fi dobândit competențele generale corespunzătoare.

Activitățile de învățare constituie contexte în care competențele specifice sunt dezvoltate, exersate şi consolidate. Ele au rol orientativ şi recomandativ pentru profesori, oferindu-le libertatea de a folosi exemplele propuse de programa şcolară, de a le completa sau de a le înlocui, astfel încât să adapteze procesul didactic la realitățile concrete ale clasei. În acest mod, crearea de parcursuri de învățare individualizate şi personalizate nu mai rămâne un simplu ideal, ci devine realizabilă prin metode şi modalități concrete de aplicare.

Conţinuturile învățării - sunt organizate pe domenii şi reprezintă achiziţii de bază prin care se urmăreşte formarea competentelor elevilor. La nivelul fiecărei clase, programa prezintă o ofertă curriculară care include aspecte de învățătura creştină**,** dialogul interreligios şi intercultural**,** formarea morală aplicată **şi** implicarea responsabilă în viața comunitară

Sugestiile metodologice oferă exemple de strategii didactice, repere pentru planificarea demersului didactic şi elemente pentru evaluarea continuă. Acestea includ recomandări privind desfăşurarea efectivă a procesului de predare-învățare-evaluare centrat pe formarea competențelor, exemple de strategii didactice care sprijină realizarea competențelor specifice, precum şi propuneri de abordare interdisciplinară şi integrată. În plus, acestea cuprind repere pentru evaluarea învățării, raportată la competențele urmărite, putând fi utilizate diverse forme, metode şi instrumente de evaluare.

Cadrele didactice sunt încurajate să planifice didactica pe baza competențelor, să adapteze activitățile la context şi să utilizeze metode variate de evaluare, cu accent pe progresul şi dezvoltarea elevului.

Pentru a asigura un cadru coerent în predarea *Istoria Cultului Creştin Penticostal*, programa şcolară propune un set de elemente comune pentru toate cultele din România care au drept de predare a propriei religii în sistemul de învățământ: lista competențelor generale, o parte dintre competențele specifice şi o serie de exemple de activități de învățare şi partea generală a sugestiilor metodologice. Listele de competențe specifice şi de conținuturi sunt elaborate de către fiecare cult, permițând orientarea către teme relevante pentru fiecare dintre acestea.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

C.G.1	**Identificarea şi explicarea etapelor semnificative din istoria Cultului Creştin Penticostal.**
C.G.2	**Analizarea factorilor biblici, spirituali, sociali şi politici care au influențat dezvoltarea cultului.**
C.G.3	**Compararea evoluției penticostalismului românesc cu cea internațională.**
C.G.4	**Formarea unei atitudini critice şi responsabile față de rolul credinței în istorie şi societate.**

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)
COMPETENȚE SPECIFICE (CS)

CG1 - Identificarea și explicarea etapelor semnificative din istoria Cultului Creștin Penticostal.
1.1 . Recunoașterea originilor și a primelor centre ale mișcării penticostale românești. **-** enumerarea și descrierea începuturilor mișcării penticostale în România - identificarea unor lideri ai Bisericilor Penticostale din România
1.2. Realizarea unor cronologii sintetice cu principalele evenimente. - redarea principalelor evenimente din evoluția bisericilor penticostale. - exerciţii de definire a unor termeni abordaţi în cadrul diferitelor teme (de exemplu, religie, templu, prooroc), utilizând dicţionare sau alte surse de informare

CG 2 - Analizarea factorilor biblici, spirituali, sociali și politici care au influențat dezvoltarea cultului.
2.1. Identificarea factorilor biblici și spirituali care au contribuit la nașterea și consolidarea mișcării penticostale. - vizionarea unor documentare ştiinţifice, cu argumentări biblice, pe tema contextului social și politic al secolului trecut - identificarea influenței Duhului Sfânt în trezirea spirituală penticostaală din Romania.
2.2. Analizarea modului în care regimurile politice și societatea au influențat libertatea religioasă și viața bisericii. - realizarea de caracterizări ale unor activități bisericești, consemnate în istoria Cultului Penticostal - redarea modurilor în care libertatea religioasă a fost limitată în diverse perioade istorice - exemple de persecuții religioase.

CG3. Compararea evoluției penticostalismului românesc cu cea internațională.
3.1. Identificarea asemănărilor și diferențelor între penticostalismul din România și cel din alte țări. - prezentarea asemănărilor și diferențelor dintre penticostalismul din România și cel internațional
3.2. Realizarea unor studii de caz privind diaspora românească - apariția și dezvoltarea Bisericii Penticostale Române în diaspora - contribuția penticostalilor români din diaspora la răspândirea Evangheliei. - descrierea modului în care diasporapenticostală românească a contribuit la dezvoltarea lucrării din Romania

CG4 - Formarea unei atitudini critice și responsabile față de rolul credinței în istorie și societate.
4.1. Evaluarea rolului credinței și al instituțiilor religioase în formarea conștiinței spirituale și culturale a societății contemporane. - identificarea contribuției liderilor și instituțiilor penticostale la viața spirituală și educațională a națiunii. - discuții despre persecuțiile religioase și libertatea de credință
4.2. Argumentarea importanței libertății de credință și a responsabilității personale în societate. - exerciții de dezvoltare a unei atitudini critice și echilibrate față de istoria recentă a Cultului Penticostal. - invitații ocazionale ale unor lideri oficiali ai Cultului Creștin Penticostal – mese rotunde

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

CLASA a XII-a	
Domenii de conținut	**Conținuturi**
1. Introducere	1.1 Originile penticostalismului românesc-primele nuclee penticostale
2. Mișcarea penticostală perioada interbelică	2.1. Familia Bradin și începuturile penticostalismului în Păuliș, județul Arad 2.2. Credința penticostală între saşi 2.3. Origini ale penticostalismului din Bucovina 2.4. Răspândirea penticostalismului în primul deceniu 2.5. Persecuții și martiri penticostali
3. Neprotestanții în timpul celui de-al Doilea Război Mondial	3.1. Credincioșii evanghelici sub regimul antonescian
4. Biserica penticostală în perioada comunistă	4.1. Cristalizarea grupărilor penticostale după Al Doilea Război Mondial 4.2. Recunoașterea legală a Cultului Penticostal de către statul comunist 4.3. Amestecul statului comunist în configurarea structurilor de conducere a Bisericii Penticostale 4.4. Limitări ale activității religioase 4.5. Propaganda politică în mediul religios 4.6. Persecuții suferite de credincioșii penticostali în timpul regimului comunist 4.7. Amestecul Securității în activitatea bisericilor 4.8. Publicații penticostale românești în perioada 1922-1989 4.9. Traficul de Biblii și literatură creștină 4.10. Acțiuni clandestine și semiclandestine ale credincioșilor penticostali 4.11. Personalități reprezentative ale Bisericii Penticostale din România
5. Cultul Creștin Penticostal după Revoluția din 1989	5.1. Învățământul teologic și confesional penticostal din România 5.2. Dezvoltarea misiunilor interne și externe ale penticostalismului românesc 5.3. Diaspora penticostală românească

SUGESTII METODOLOGICE

Sugestiile metodologice oferă repere esențiale pentru proiectarea, organizarea și desfășurarea eficientă a activităților de predare-învățare-evaluare în cadrul orelor de *Istoria Cultului Creștin Penticostal* la liceu. Acestea vizează sprijinirea cadrului didactic în personalizarea demersului educațional, prin integrarea unor metode didactice moderne, interactive și adaptate la profilul generației actuale de elevi, inclusiv prin dezvoltarea competențelor digitale.

Programa școlară actuală pentru disciplina *Istoria Cultului Creștin Penticostal* promovează o învățare centrată pe elev, care accentuează implicarea activă a elevului în procesul de învățare, contextualizarea conținuturilor religioase în realități de viață concrete, dimensiunea socială a învățării – cooperare, colaborare, empatie, responsabilizarea elevilor în raport cu propria dezvoltare morală, spirituală și civică și dezvoltarea competențelor digitale și media, esențiale pentru învățarea secolului XXI.

A. Strategii didactice – revalorizări ale metodelor tradiționale, noi abordări

Pentru a atinge finalitățile educaționale specifice liceului și a forma competențe relevante, este necesară utilizarea unor metode variate, care îmbină gândirea critică, creativitatea, reflecția și tehnologia. Prezentăm sintetic o listă cu metode tradiţionale şi moderne, respectiv cu metode care valorizează/ formează competenţe digitale, care pot fi utilizate în ora de *Istoria Cultului Creștin Penticostal*.

1. Metode tradiţionale şi moderne

- Explicaţia şi prelegerea narativă – Asigură prezentarea coerentă a temelor teologice, adaptată la nivelul de înțelegere al elevilor; este potrivită în activitățile care vizează analiza de texte biblice, patristice etc.
- Conversaţia euristică – Stimulează gândirea elevilor, prin întrebări bine formulate, conducând la descoperirea personală a adevărurilor religioase; este o metodă care se poate aplica în activități de prezentare a unor concepte religioase.
- Lectura explicativă și interpretarea textului biblic – Facilitează învăţarea la *Istoria Cultului Creștin Penticostal*, cu accent pe înțelegerea termenilor specific, semnificația morală și aplicabilitatea în viața cotidiană, fundamentată biblic.

- Studiul de caz – Îi ajută pe elevi să analizeze şi să dea răspunsuri din perspectiva moralei creştine la situaţii etice complexe (avort, eutanasie, dreptate socială), pornind de la experiența lor de viață sau de la diferite evenimente și problematici sociale.
- Portofoliul tematic – Dezvoltă capacitatea elevilor de efort pentru rezolvarea unei teme mai complexe, autonomia în învățare, abilitățile de colaborare și capacitatea de autoevaluare. Elevii adună pe parcursul semestrului reflecții personale, analize de texte religioase, recenzii de filme cu tematică religioasă etc.
- Eseul argumentativ – Elevii exersează exprimarea opiniilor și formularea de argumente coerente cu privire la diferite evenimente din viața cotidiană sau la teme mai complexe precum: „Este credința compatibilă cu știința?", „Ce înseamnă libertatea religioasă în societatea de azi?"
- Dezbaterea de tip academic (Oxford-style) – Favorizează gândirea critică, argumentarea, empatia intelectuală.
- Lectura comparativă – Dezvoltă spiritul analitic şi interconectarea cunoştinţelor, prin compararea unor texte religioase cu texte literare sau filosofice pe teme comune (ex. iubirea, suferința, mântuirea).

2. Metode care sprijină dezvoltarea de competențe digitale

Predarea *Istoria Cultului Creştin Penticostal* în liceu trebuie să se racordeze la realitatea digitală a elevilor, oferindu-le un cadru în care să-și dezvolte atât gândirea morală, cât și competențele digitale. Iată câteva metode recomandate:

- WebQuest religios – Elevii investighează teme folosind surse online credibile. Rezultatul poate fi prezentat sub formă de infografice, prezentări sau postere digitale.
- Crearea de conținut digital – Elevii realizează podcasturi, videoclipuri scurte, prezentări interactive sau materiale vizuale pe teme religioase. Exemple: un vlog despre semnificația unei sărbători, un tutorial despre rugăciune, un interviu cu un preot/localnic implicat în comunitate.
- Utilizarea platformelor educaționale Google Classroom, Moodle sau Padlet pentru organizarea materialelor și a activităților.
- Quiz-uri interactive (Kahoot, Quizizz) – Pot fi utilizate pentru recapitulare sau evaluare dar și pentru momentele de captare a atenției la începutul unei activități.
- Crearea unui blog tematic – Poate fi planificată realizarea unui blog al clasei, unde elevii postează reflecții, eseuri, impresii din excursii religioase, recenzii de filme/documentare. Se dezvoltă competențe media, digitale și de scriere argumentativă.
- Tururi virtuale și realitate augmentată.
- Proiecte colaborative online – Elevii din clase sau școli diferite colaborează online pe o temă moral-religioasă. Se pot realiza e-book-uri, colecții de rugăciuni sau mărturii ale tinerilor despre credință.

3. Metode pentru dezvoltarea competențelor verzi

În învățătura creștină, lumea creată este darul lui Dumnezeu, iar omul are o vocație de păstrător al creației. Educația religioasă poate cultiva în elevi iubirea față de creație ca formă de iubire față de Dumnezeu, conștientizând că distrugerea naturii nu este doar o problemă ecologică, ci și una spirituală: o ruptură a comuniunii cu Dumnezeu, cu semenii și cu lumea. În formarea competenţelor verzi prin disciplina *Istoria Cultului Creştin Penticostal*, pot fi utilizate următoarele metode:

- **Lectura biblică interactivă (cu aplicații digitale)**

Folosind aplicația RoBible sau fișe interactive create în Wordwall / Google Forms, elevii pot identifica: texte biblice referitoare la creaţie, porunci despre protejarea creației, virtuți precum: cumpătarea, milostenia, recunoştinţa, smerenia etc. De asemenea, pot realiza o colecție de versete și învățături biblice care fundamentează ecologia creștină.

- **Dezbateri teologice cu tematică ecologică**

Elevii pot fi implicați în dezbateri în care să argumenteze din perspectivă religioasă, cu citate din Scriptură, teme precum: „Poluarea – un nou păcat al omului modern?", „Mai putem vorbi despre sfințirea creației într-o lume industrializată?", „Cum putem trăi creștinește în armonie cu natura?"

- **Rugăciunea și meditația religioasă**

Elevii pot analiza textul Psalmilor 103 şi 148 şi pot rosti/ audia fragmente din aceştia. Pot medita la frumuseţea şi perfecţiunea creaţiei în urma vizionării unor documentare din mediul online sau create de ei.

- **Învățarea prin proiecte**

Elevii pot realiza în echipă proiecte multimedia interdisciplinare (prezentare, afiș, mini-documentar sau site) cu teme precum: „Virtuțile creștinului ecologist", „Cumpătarea creștină – echilibru între dar și responsabilitate" etc.

- **Învățarea prin Podcast religios**

Elevii pot crea un podcast religios (cu sprijinul profesorului) în care discută teme precum: „Ce spune Biblia despre grijă față de natură?", „Cum se împacă dezvoltarea cu sfințenia?", „De ce consumismul este o problemă spirituală?" etc. prin care se încurajează gândirea critică și exprimarea valorilor religioase în limbaj actual. Pot fi invitate diferite persoane: pastori, profesori universitari, ecologişti creştini etc.

- **Învățarea prin implicare în comunitate (*Service learning* religios)**

Elevii pot fi implicați în: acțiuni de voluntariat ecologic, campanii de informare cu mesaje creștine (ex: „Creația este darul lui Dumnezeu, nu locul nepăsării noastre!”, „Cumpătarea începe cu inima milostivă” etc.), organizarea unei întâlniri pentru protejarea mediului (în cadrul unor parteneriate Şcoală-Familie-Biserică).
Prin diversificarea metodelor didactice şi adaptarea lor la contextul actual, ora de *Istoria Cultului Creştin Penticostal* devine un spațiu privilegiat în care elevii învață să înțeleagă corect valorile morale şi rolul acestora în dezvoltarea personală și socială, să trăiască autentic şi să acționeze responsabil, își dezvoltă echilibrul interior și emoțional în lumina credinței, să exerseze competențe digitale şi sociale esențiale pentru lumea contemporană, să își afirme identitatea spirituală, valorile și apartenența la comunitatea de credință.

B. Abordarea conținuturilor

Abordarea conținuturilor presupune o atitudine flexibilă a profesorului de *Istoria Cultului Creștin Penticostal* prin accentul pus pe: valorificarea experiențelor de viață ale elevilor; accentuarea caracterului aplicativ al conținuturilor, creând contexte semnificative de învățare pentru viața reală; abordări diferențiate ale conținuturilor învățării, în acord cu experiențele elevilor şi cu contextul social în care trăiesc aceştia; realizarea de conexiuni între *Istoria Cultului Creștin Penticostal* și alte discipline de studiu.
Conținuturile propuse în programa şcolară nu reprezintă teme de lecții, ci unități tematice. Numărul de teme pe parcursul unui an şcolar permite: abordarea unor conținuturi pe parcursul mai multor ore, în funcție de complexitatea acestora, de nivelul clasei de elevi, de particularitățile comunității; abordarea unor teme sau aspecte suplimentare, cu rol de adaptare a orei de Istoria *Istoria Cultului Creștin Penticostal* la specificul clasei de elevi/a comunității.
Ordinea abordării conținuturilor nu este una prestabilită prin programa şcolară. Profesorul are libertatea de a planifica în manieră personalizată ordinea în care va prezenta temele, în acord cu logica firească a domeniului şi cu specificul vieții religioase a comunității, precum şi în relație cu teme de la alte discipline de studiu.
În abordarea conținuturilor se pot utiliza elemente de tip predominant confesional, recomandate a fi abordate pe parcursul studiului. Acestea nu vor fi analizate ca unități de conținut de sine stătătoare, ci vor constitui modalități de exemplificare a temelor anterior menționate.

C. Contexte şi medii de învățare

Ora de *Istoria Cultului Creștin Penticostal*, în învățământul liceal, trebuie să răspundă nu doar nevoii de formare morală și spirituală, ci și realităților unei educații moderne, orientate spre dezvoltarea integrală a elevului. În acest sens, este necesară folosirea unor contexte și medii de învățare variate, care să susțină învățarea activă și colaborativă, formarea competențelor, echilibrul emoțional și spiritual al elevilor, legătura cu comunitatea și viața reală

1. Spații educaționale

– Săli cu aranjamente flexibile – mobilă ușor de reconfigurat, pentru lucru individual, în perechi sau în grupuri. Astfel, se poate trece de la predare frontală la activități colaborative.
– Colțuri de liniște și reflecție – spații special amenajate în clasă, care oferă elevilor un cadru intim şi liniştit pentru reculegere, rugăciune personală, meditație sau exprimarea gândurilor și emoțiilor într-un jurnal personal. Pot fi folosite la începutul orei sau pentru activități de autocunoaștere.
– Cabinetul de Teologie, spații destinate realizării de afișe, panouri cu tematică religioasă, colaje sau prezentări tematice, în care elevii își pot exprima creativ viziunea asupra valorilor creştine.
– Biserica şi centrele educative de lângă acestea, ce oferă un loc pentru rugăciune şi meditaţie, dar şi spaţii de activităţi curriculare şi extracurriculare de diferite tipuri

2. Învățare combinată (fizică și digitală)

– Învățare mixtă – combinarea lecțiilor desfășurate în clasă cu activități online. De exemplu: temele pot fi trimise prin platforme educaționale, iar elevii pot urmări materiale video sau audio religioase ca suport pentru reflecții sau dezbateri.
– Învățare în secvențe de format scurt – utilizarea de materiale digitale scurte (video, citate, versete, imagini cu mesaje morale) pentru a declanșa discuții sau pentru a oferi elevilor „pastile de înțelepciune” creștină ușor de reținut.

3. Învățarea prin utilizarea realității virtuale (VR) și augmentate (AR)

– Vizite virtuale – folosirea tehnologiei pentru vizitarea de biserici penticostale, fără a ieși din clasă. Aceste experiențe pot fi completate cu activități de cercetare, prezentări sau reflecții scrise.
– Simulări și reconstituiri – folosirea aplicațiilor care reconstituie evenimente biblice, epoci istorice, pentru ca elevii să înțeleagă mai profund contextul religios și mesajul spiritual al acestor momente.

4. Învățare personalizată și adaptată

– Trasee personalizate de învățare – profesorul poate crea activități diferențiate în funcție de nevoile, nivelul și interesele elevilor, de specificul experienței religioase a acestora.
– Accesibilitate pentru toți elevii – folosirea diverselor forme de exprimare (scris, vorbit, desenat, înregistrări audio), astfel încât fiecare elev să-și poată exprima ideile și trăirile religioase într-un mod autentic și accesibil.

5. Învățare prin colaborare și implicare comunitară

– Proiecte în echipă sau în parteneriat cu alte școli – realizarea de activități comune pe teme religioase sau morale.
– Campanii educative sau sociale – elevii pot organiza acțiuni caritabile, expoziții sau campanii în cadrul școlii sau al comunității, promovând valorile creștine precum solidaritatea, iertarea sau respectul față de aproapele.

6. Practici cu rol spiritual și emoțional

– Momente de rugăciune sau liniște – la începutul sau finalul orei, pot fi introduse scurte momente de rugăciune, tăcere meditativă sau ascultare a unei reflecții audio cu mesaj religios.
– Lectură religioasă ghidată – citirea unor texte religioase sau morale urmată de reflecții personale, scrise sau în grup. Se pot folosi fragmente din Biblie, autori contemporani sau mărturii de credință.
– Scrierea duhovnicească – activități precum „Scrisoare către Dumnezeu", „Jurnalul sufletului" sau „Gândul zilei", prin care elevii își pot exprima trăirile interioare, dorințele, mulțumirile sau întrebările existențiale.

7. Inteligența artificială ca facilitator al învățării (sub îndrumarea profesorului)

– Elevii utilizează aplicații bazate pe inteligență artificială pentru a explora conținuturi religioase, sub îndrumarea profesorului.
– AI oferă explicații suplimentare, exemple, sinteze sau definiții pentru o mai bună înțelegere a temelor studiate.
– Profesorul ghidează activitatea, stabilește obiective clare și monitorizează modul în care elevii folosesc AI.
– AI sprijină învățarea personalizată, oferind feedback și resurse adaptate ritmului fiecărui elev.
– Elevii pot folosi AI pentru a formula întrebări, crea prezentări, reflecta asupra valorilor morale și religioase.

Prin valorificarea acestor contexte și medii de învățare, elevul este plasat în centrul procesului educațional, ca participant activ, nu doar receptor de informații, se formează nu doar competențe cognitive, ci și dimensiunea emoțională și spirituală a elevului, se creează o legătură între tradiție și inovație, între valorile perene ale credinței și cerințele societății actuale. Astfel, *Istoria Cultului Creștin Penticostal* devine o disciplină vie, ancorată în realitate, cu impact formator asupra caracterului, atitudinilor și alegerilor personale.

D. Aspecte privind evaluarea

1. Relația organică predare-învățare-evaluare

În cadrul orei de *Istoria Cultului Creștin Penticostal* la liceu, evaluarea este strâns legată atât de învățare, cât și de predare, constituind împreună un sistem coerent și dinamic. Evaluarea nu trebuie privită ca o activitate separată, ci ca un proces continuu, integrat în întregul parcurs educațional, care oferă feedback valoros pentru elev, dar și pentru profesor. Această relație organică implică:

- adaptarea strategiilor de predare în funcție de nevoile identificate ca urmare a evaluărilor inițiale, de parcurs, finale;
- orientarea învățării către formarea de competențe reale, nu doar acumularea de cunoștințe;
- motivarea elevului, prin recunoașterea progresului său și prin valorizarea reflecției personale;

Evaluarea contribuie astfel la formarea și dezvoltarea competențelor specifice disciplinei Istoria Cultului Creștin Penticostal, la îmbunătățirea continuă a predării și a învățării, prin adaptarea conținuturilor și metodelor la nivelul real al clasei, prin sprijinirea elevului în procesul de autocunoaștere și asumare a valorilor creștine.

2. Evaluarea ca mijloc de motivație și reglare

La liceu, evaluarea va accentua două funcții esențiale ale evaluării: funcția de reglare și funcția motivațională.
Evaluarea oferă profesorului feedback cu privire la eficiența metodelor folosite, la înțelegerea conceptelor și valorilor de către elevi, la necesitatea de adaptare sau reluare a unor conținuturi, respectiv la progresul fiecărui elev.

Din perspectiva elevului, aflat în etapa consolidării identității și a asumării valorilor personale, evaluarea trebuie să valorizeze progresul personal al acestuia, să încurajeze implicarea lui activă și autentică, să pună accent pe responsabilitate și autocunoaștere, respectiv să susțină decizia informată privind continuarea studiilor sau alegerea unei direcții vocaționale/ profesionale.

3. Metodologia evaluării

a) Evaluare tradițională (sumativă și formativă), prin:

- teste scrise (cu itemi obiectivi și subiectivi);
- evaluări orale structurate (răspunsuri argumentate, eseuri).
- verificarea învățării prin întrebări și activități de consolidare la finalul unităților de învățare.

b) Metode moderne/ alternative de evaluare

- portofoliul personal – colectare de reflecții, eseuri, jurnale spirituale, fișe de activitate, proiecte și produse creative realizate în timp;
- proiectul tematic – individual sau în grup, cu teme relevante din programa de *Istoria Cultului Creștin Penticostal*, ce implică documentare, aplicare practică și prezentare argumentată;
- autoevaluarea ghidată – prin fișe sau jurnale de reflecție, elevii sunt invitați să evalueze ce au înțeles, cum s-au raportat emoțional și ce valori au interiorizat;
- observarea sistematică – a participării, a implicării în discuții și dezbateri, a comportamentului și atitudinilor exprimate în contexte de învățare;

- evaluarea produselor de învățare – afişe, prezentări, creații artistice sau digitale cu conținut moral-religios;
- studii de caz și rezolvarea de dileme morale – permit evaluarea capacității elevului de a analiza critic, de a formula judecăți morale și de a aplica valorile creștine în situații reale;
- activități practice – implicarea elevilor în acțiuni cu caracter moral, filantropic sau spiritual, care pot fi ulterior evaluate prin jurnal de reflecție, discuții sau portofoliu.

c) Metode care valorifică competențele digitale și interdisciplinare

- proiecte realizate cu ajutorul tehnologiei: prezentări, materiale video, podcasturi tematice;
- portofolii digitale: organizarea materialelor pe platforme educaționale (ex. Google Classroom, Moodle);

4. Valorificarea progresului individual

În centrul procesului evaluativ rămâne progresul elevului, nu comparația între elevi. Astfel, se va urmări cum evoluează fiecare elev din punct de vedere cognitiv, afectiv și spiritual, cum își dezvoltă capacitatea de a reflecta, a decide, a ierta, a fi solidar, în ce măsură valorile creștine devin parte a identității personale.

E. Adaptarea procesului de predare-învățare-evaluare la specificul diferitelor grupuri de elevi

În cadrul orelor de *Istoria Cultului Creștin Penticostal*, este esențială adaptarea strategiilor didactice, a conținuturilor și a modalităților de evaluare pentru a răspunde nevoilor diverse ale elevilor, în special ale celor cu cerințe educaționale speciale (CES) și/sau dizabilități. Acest demers implică utilizarea unor metode active, centrate pe elev, care să stimuleze participarea, empatia și reflecția personală, precum și personalizarea sarcinilor de lucru în funcție de ritmul și stilul de învățare al fiecărui elev. Materialele didactice pot fi adaptate vizual, auditiv sau tactil, în funcție de tipul dizabilității, iar evaluarea trebuie să fie continuă, formativă, oferind feedback constructiv și încurajând progresul individual. Colaborarea cu profesorii de sprijin, consilierul școlar și familia este, de asemenea, un element-cheie pentru integrarea eficientă a elevilor cu CES în activitățile de la clasă, asigurând un climat incluziv și valorificând potențialul fiecărui elev.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Grad didactic/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
BALABAN CIPRIAN	CONFERENȚIAR UNIV, DR	Institutul Teologic Penticostal București
CĂTANĂ SPERANȚA DOINA	PROFESOR, GRAD I	Liceul Teologic Penticostal „Logos”, Timișoara, Timiș

RESPONSABILI/COORDONATORI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
ZĂBAVĂ MIHAELA	Consilier CNCE	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare	Responsabil CNCE
PÎSLARU CĂTĂLIN	Inspector general MEC	Ministerul Educației și Cercetării	Responsabil MEC
CĂTANĂ GHEORGHE	Consilier pe probleme de învățământ	Cultul Creștin Penticostal	Coordonator științific

RESPONSABILI/COORDONATORI/COLABORATORI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
GRIGORAȘ LIANA LĂCRĂMIOARA	Director	Liceul Teologic Penticostal „Logos”, Timișoara, Timiș	Responsabil din partea cultului

Anexa nr. 163

Programa școlară pentru disciplina

Practică de specialitate
Cultul Penticostal

Clasele a IX-a – a XII-a

Curriculum de specialitate (CS)

Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea teologie penticostală

Învățământ liceal

- 2026 -

Anexa nr. 163
Programa școlară pentru disciplina *Practică de specialitate*,
Cultul Penticostal, clasele a IX-a -a XII-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profil teologic, specializarea teologie penticostală*

NOTĂ DE PREZENTARE

Prezenta programă școlară completează curriculumul pentru disciplina *Practică de specialitate*, Cultul Creștin Penticostal, cu aplicare pentru clasele din învățământul liceal, filiera vocațională, profil teologic, specializarea teologie penticostală, forma cu frecvență zi, începând cu anul școlar 2026-2027. Pentru această categorie de clase, conform planurilor-cadru pentru învățământul liceal, forma cu frecvență zi, aprobate ca anexe la OMEC nr. 4350/2025, studiul disciplinei are următoarea alocare orară săptămânală, defalcată pe segmentul trunchi comun (TC):

An de studiu	Clasa a IX-a	Clasa a X-a	Clasa a XI-a	Clasa a XII-a
Tip segment curricular	CS	CS	CS	CS
Nr. săptămânal de ore	1	1	1	1

Programa școlară se elaborează în concordanță cu:

- *Legea învățământului preuniversitar* nr. 198/2023;
- *Recomandările Consiliului Uniunii Europene* (2018) privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții;
- *Repere pentru proiectarea, actualizarea și evaluarea Curriculumului național. Cadrul de referință al Curriculumului național*, aprobat prin OME nr. 3239/2021;
- *Profilul de formare al absolventului*, aprobat prin OME nr. 6731/2023;

Aceste documente stabilesc cadrul de dezvoltare al competențelor-cheie și al profilului de formare al absolventului de liceu, competențe la a căror formare contribuie și disciplina *Practică de specialitate*.

Programa disciplinei *Practică de specialitate* este elaborată potrivit modelului de proiectare curriculară centrat pe competențe. Construcția programei este realizată astfel încât să contribuie la dezvoltarea profilului de formare al elevului din ciclul liceal, care descrie aşteptările exprimate față de elev la sfârşitul învățământului liceal, prin raportare la cerințele exprimate în Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023, precum şi prin raportare la caracteristicile de dezvoltare ale elevilor.

Prin *Practică de specialitate,* absolventul de liceu își dezvoltă identitatea personală și conștiința de sine**,** fundamentate pe valori spirituale și morale; demonstrează comportamente etice și responsabile**,** aplicabile în viața personală, socială și profesională; manifestă respect față de diversitate și disponibilitate pentru dialog constructiv; își consolidează cultura generală prin înțelegerea impactului religiei asupra civilizației și culturii universale; exersează capacitatea de reflecție critică și discernământ moral, esențiale pentru luarea deciziilor; s**e** implică activ în comunitate, asumând valori de solidaritate, cooperare și responsabilitate civică.

Disciplina valorifică achizițiile formate în ciclul gimnazial, unde elevii au dobândit primele noțiuni de cultură religioasă, de morală și de raportare la valorile comunității. La liceu, accentul se mută de la acumularea de cunoștințe de bază la dezvoltarea competențelor de reflecție critică, discernământ moral și responsabilitate socială**.** Progresul vizează consolidarea unei identități personale asumate, pregătirea pentru viața adultă și integrarea valorilor spirituale în contexte sociale, culturale și profesionale mai complexe.

Este complementară cu disciplinele socio-umane prin perspectiva valorică și spirituală asupra omului și societății. Are caracter interdisciplinar, favorizând proiecte comune cu literatura, arta, științele sociale și educația civică.

Elemente de noutate pe care le aduce programa:

- Orientare spre competențe transversale **(**educația pentru cetățenie democratică, educația pentru viață, dezvoltare personală)
- Actualizarea conținuturilor **(**corelarea temelor religioase cu provocările lumii contemporane: digitalizare, ecologie, drepturile omului, migrație, multiculturalitate, inteligența artificială)
- Dimensiunea interactivă și practică (implicare socială, voluntariat, utilizarea proiectelor interdisciplinare)
- Deschiderea spre dialog **(**formarea competenței de dialog interconfesional și intercultural; prezentarea comparativă a valorilor comune ale diferitelor tradiții religioase)

• Accent pe formarea caracterului şi a autocunoaşterii (dezvoltarea rezilienței, a inteligenței emoționale şi spirituale; instrumente de reflecție personală -jurnal reflexiv, portofoliu spiritual).

Structura programei şcolare de *Practică de specialitate* include, pe lângă nota de prezentare, următoarele elemente:

- Competențe generale;
- Competențe specifice şi exemple de activități de învățare;
- Conținuturi;
- Sugestii metodologice

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoştințe, abilități şi atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte diverse.

Competențele generale se referă la achizițiile pe care elevul le dobândeşte la disciplina *Practică de specialitate* pe parcursul întregului ciclu liceal. Acestea au un dublu rol: pe de o parte, reflectă contribuția disciplinei la profilul de formare al absolventului şi, implicit, la dezvoltarea competențelor-cheie; pe de altă parte, structurează disciplina în funcție de profilul de formare.

Competențele specifice derivă din competențele generale şi reprezintă etape intermediare în dobândirea acestora, fiind formate pe parcursul unui an şcolar. Ele sunt adaptate nivelului de dezvoltare al elevilor, ghidează evaluarea performanțelor acestora şi oferă cadrul pentru organizarea demersului didactic. Ca etape ale formării competențelor generale, competențele specifice evidențiază progresia acestora de la un an de studiu la altul, contribuind treptat la dezvoltarea competenței generale. Derivarea lor presupune o diferențiere atentă a etapelor procesului de învățare, astfel încât, la finalul studiului disciplinei *Practică de specialitate* elevii să fi dobândit competențele generale corespunzătoare.

Activitățile de învățare constituie contexte în care competențele specifice sunt dezvoltate, exersate şi consolidate. Ele au rol orientativ şi recomandativ pentru profesori, oferindu-le libertatea de a folosi exemplele propuse de programa şcolară, de a le completa sau de a le înlocui, astfel încât să adapteze procesul didactic la realitățile concrete ale clasei. În acest mod, crearea de parcursuri de învățare individualizate şi personalizate nu mai rămâne un simplu ideal, ci devine realizabilă prin metode şi modalități concrete de aplicare.

Conținuturile învățării - sunt organizate pe domenii şi reprezintă achiziții de bază prin care se urmăreşte formarea competentelor elevilor. La nivelul fiecărei clase, programa prezintă o ofertă curriculară care include aspecte de învățătura creştină**,** dialogul interreligios şi intercultural**,** formarea morală aplicată **şi** implicarea responsabilă în viața comunitară

Sugestiile metodologice oferă exemple de strategii didactice, repere pentru planificarea demersului didactic şi elemente pentru evaluarea continuă. Acestea includ recomandări privind desfăşurarea efectivă a procesului de predare-învățare-evaluare centrat pe formarea competențelor, exemple de strategii didactice care sprijină realizarea competențelor specifice, precum şi propuneri de abordare interdisciplinară şi integrată. În plus, acestea cuprind repere pentru evaluarea învățării, raportată la competențele urmărite, putând fi utilizate diverse forme, metode şi instrumente de evaluare.

Cadrele didactice sunt încurajate să planifice didactica pe baza competențelor, să adapteze activitățile la context şi să utilizeze metode variate de evaluare, cu accent pe progresul şi dezvoltarea elevului.

Pentru a asigura un cadru coerent în predarea *Practică de specialitate*, programa şcolară propune un set de elemente comune pentru toate cultele din România care au drept de predare a propriei religii în sistemul de învățământ: lista competențelor generale, o parte dintre competențele specifice şi o serie de exemple de activități de învățare şi partea generală a sugestiilor metodologice. Listele de competențe specifice şi de conținuturi sunt elaborate de către fiecare cult, permițând orientarea către teme relevante pentru fiecare dintre acestea.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

C.G.1	**Formarea deprinderilor practice de slujire creştină în cadrul bisericii şi comunității.**
C.G.2	**Aplicarea cunoştințelor teologice în activități misionare şi educative.**
C.G.3	**Dezvoltarea abilităților de comunicare orală şi scrisă în contexte religioase.**
C.G.4	**Asumarea responsabilităților spirituale şi etice în viața personală şi comunitară.**

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (AEI)
Clasa a IX-a

CG1 – Formarea deprinderilor practice de slujire creștină în cadrul bisericii și comunității
CS 1.1. Familiarizarea cu structura serviciului divin și rolurile din biserică
- observație ghidată: elevii asistă la un serviciu religios și notează rolurile implicate (diacon, prezbiter, dirijor, lector etc.). - discuție în clasă: ce responsabilități are fiecare rol?
CS 1.2. Primele forme de implicare
- participarea la activități simple: distribuirea programelor, colectării, aranjarea spațiului. - realizarea unei fișe de observație privind disciplina, punctualitatea, comportamentul adecvat.

CG2 – Aplicarea cunoștințelor teologice în activități misionare și educative
CS 2.1. Introducere în studiul devoțional personal
- exercițiu: redactarea unui devoțional scurt (5–7 rânduri). - împărtășire voluntară în grupuri mici.
CS 2.2. Activități misionare simple
- realizarea unui mesaj creștin pentru un prieten (scrisoare, card, verset ilustrat). - pregătirea unei pliante simple despre o temă biblică.

CG3 – Dezvoltarea abilităților de comunicare orală și scrisă în contexte religioase
CS 3.1. Citirea expresivă a unui text biblic
- exercițiu de dicție și respirație. - înregistrare audio + feedback.
CS 3.2. Comunicare respectuoasă în contexte religioase
- rol-play: cum răspunzi cu respect într-o discuție contradictorie? - analiza proverbelor biblice despre limbă și înțelepciune.

CG4 – Asumarea responsabilităților spirituale și etice
CS 4.1. Introducere în etica slujirii creștine
- identificarea regulilor de conduită în biserică. - elaborarea unui „Cod personal de conduită”.
CS 4.2. Voluntariat de bază
- înscrierea la o activitate: curățenie în curtea bisericii, organizare de materiale, ajutor la biblioteca bisericii. - jurnal de reflecție: *„Ce am învățat din această activitate?”*

CONȚINUTURI – CLASA a IX-a

Domenii de conținut	**Conținuturi**
1. Introducere în practica teologică	1.1. Ce este practica teologică? 1.2. Rolul elevului în biserică. 1.3. Atitudini de bază: respect, punctualitate, modestie.
2. Viața liturgică – observare	2.1. Structura serviciului divin. 2.2. Citirea biblică. 2.3. Rugăciunea publică – forme simple (mulțumire). 2.4. Coordonarea închinării
3. Comunicare religioasă	3.1. Citirea expresivă. 3.2. Redactare devoțională. 3.3. Principii de conversație creștină. 3.4. Principii de consiliere biblică

4. Misiune de bază	4.1. Mesaj evanghelistic simplu. 4.2. Materiale scrise elementare (verset, card).
5. Etică și comportament	5.1. Atitudinea în casa lui Dumnezeu. 5.2. Respectarea autorității. 5.3. Pericole etice comune (vorbire nepotrivită, bârfa). 5.4. Ținuta vestimentară
6. Voluntariat	6.1. Roluri mici în biserică. 6.2. Jurnalul activităților. 6.3. Acțiuni de protecție a mediului în școală și biserica de care aparține

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (AEI)
Clasa a X-a

CG1 – Formarea deprinderilor practice de slujire creștină
CS 1.1. Implicare activă în elemente ale serviciului divin
- pregătirea unei rugăciuni scurte. - exersarea citirii unui pasaj biblic în public.
CS 1.2. Sprijin în activitățile muzicale ale bisericii
- participarea la repetiții (observare activă). - exercițiu: selectarea a două cântări tematice.

CG2 – Aplicarea teologiei în misiune
CS 2.1. Alcătuirea unei scurte meditații biblice (4–6 paragrafe)
- identificarea unei teme. - structură: text – idee centrală – aplicație.
CS 2.2. Participare la activități misionare locale
- vizită la azil / copii / familii. - raport scris: *„Ce am simțit? Ce am învățat?”*

CG3 – Comunicarea în contexte religioase
CS 3.1. Introducere în consilierea prietenească
- diferența dintre sfat obișnuit și îndrumare biblică. - rol-play: încurajarea unui coleg.
CS 3.2. Prezentări orale
- prezentarea unei teme: iertare, credință, rugăciune. - feedback în grup.

CG4 – Responsabilitate etică
CS 4.1. Introducere în confidențialitate și respect
- ce poți și ce nu poți spune mai departe? - exemple din Scriptură despre discreție.
CS 4.2. Implicare într-un mini-proiect comunitar
- împachetarea de alimente. - sortarea materialelor pentru acțiuni caritabile. - întocmirea unei fișe de implicare.

CONȚINUTURI – CLASA a X-a	
Domenii de conținut	**Conținuturi**
1. Viață liturgică – participare activă	1.1. Citirea Bibliei în public. 1.2. Rugăciunea publică tematică. 1.3. Observare + analiză a unui mesaj biblic. 1.4. Întocmirea unei schițe de comunicare a unui mesaj creștin
2. Comunicarea creștină	2.1. Prezentare orală. 2.2. Ascultarea activă. 2.3. Discuții în grup.
3. Misiune	3.1. Meditația biblică. 3.2. Activități misionare locale. 3.3. Misiunea creștină și Marea Însărcinare 3.4. Materiale evanghelistice simple.
4. Etică	4.1. Confidențialitate. 4.2. Corectitudine și responsabilitate. 4.3. Comportament adecvat în misiune.
5. Activități comunitare	5.1. Proiecte mici. 5.2. Lucrul în echipă. 5.3. Jurnal de activitate.Primii pași în înțelegerea provocărilor lumii actuale 5.4. Lumina credinței în era digitală – impactul rețelelor sociale asupra vieții spirituale. 5.5. Modele și antimodele în cultura tinerilor – cum își păstrează creștinul identitatea. 5.6. Influența grupului asupra convingerilor personale – discernământul spiritual la adolescenți.

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (AEI) Clasa a XI-a

CG1 – Formarea deprinderilor practice de slujire
CS 1.1. Implicare în coordonarea unor momente de închinare
- dirijarea unei cântări simple - tactarea măsurii cu ambele mâini-în oglindă - pregătirea unui moment scurt de citire + rugăciune.
CS 1.2. Organizarea unui mic grup de studiu
- alegerea unei teme. - structurarea unei întâlniri.

CG2 – Aplicarea cunoștințelor teologice în misiune
CS 2.1. Predica scurtă tematică
- introducere în structura: introducere – dezvoltare – aplicație. - prezentarea în fața colegilor.
CS 2.2. Participarea la misiune externă
- activitate în altă biserică / eveniment de stradă. - interviu cu un lucrător misionar.

CG3 – Comunicarea în consiliere și ucenicie
CS 3.1. Introducere în consilierea biblică
- principii: empatie, ascultare, limite. - simulare: consilierea unui coleg în dificultate.
CS 3.2. Exerciții de scriere muzicală după dictare

CG3 – Comunicarea în consiliere și ucenicie
- exerciții de coordonare ritmică a cântării - constatarea accentelor metrice în relație cu accentul prozodic

CG3. Receptarea şi analizarea unei varietăţi de creaţii muzicale creştine, naţionale şi universale
CS 3.1. Recunoaşterea auditivă a unor elemente ritmico-melodice din cântec, corelarea acestora cu noţiuni corespunzătoare
- exerciții de scriere muzicală după dictare - exersarea diferențierii cântului instrumental, funcție de familia instrumentelor muzicale
CS 3.2. Crearea unui material devoțional
- devoțional scris de 1 pagină. - prezentare orală.

CG4 – Responsabilități spirituale și etice
CS 4.1. Conduită etică în slujire
- analiza situațiilor etice: favoritism, manipulare, abuz spiritual. - îdentificarea metodelor de protejare a minorilor.
CS 4.2. Proiect de echipă
- derularea unui proiect intern în biserică (eveniment, colectă). - raport final.

CONȚINUTURI – CLASA a XI-a

Domenii de conținut	**Conținuturi**
1. Viață liturgică avansată	1.1. Coordonarea închinării. 1.2. Citirea responsabilă a Scripturii. 1.3. Introducerea în predicare.
2. Misiune	2.1. Predica tematică. 2.2. Activități misionare extinse. 2.3. Interviuri și documentare.
3. Ucenicie și consiliere	3.1. Integrarea în Biserica locală – rolul apartenenței la comunitatea credincioșilor. 3.2. Principii ale consilierii biblice. 3.3. Material devoțional. 3.4. Relația mentor–ucenic. 3.5. Fericirea – rod al trăirii în voia lui Dumnezeu.
4. Etică spirituală	4.1. Integritate în slujire. 4.2. Protecția minorilor. 4.3. Gestionarea conflictelor. 4.4. Îmblânzirea limbii 4.5. Minciuna, copiatul, ipocrizia
5. Proiecte comunitare	5.1. Înțelegerea provocărilor lumii actuale 5.2. Organizare de evenimente. 5.3. Responsabilități logistice 5.4. Raportare și evaluare.

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)

ŞI
EXEMPLE DE ACTIVITĂŢI DE ÎNVĂŢARE (AEI)
Clasa a XII-a

CG1 Formarea deprinderilor practice de slujire creştină în cadrul bisericii şi comunităţii.
CS 1.1. Definirea noţiunii de Practică teologică
- discuţie ghidată privind rolul şi scopurile practicii teologice în formarea slujitorului creştin. - elaborarea unui portofoliu personal care să conţină exemple de activităţi practice desfăşurate în biserică.
CS 1.2. Conducerea momentelor de închinare muzicală în colaborare cu echipa.
- organizarea şi coordonarea unui moment de închinare în echipă, cu repetiţie şi planificare prealabilă. - analiza post-activitate asupra modului de colaborare şi comunicare în timpul închinării.

CG2. Aplicarea cunoştinţelor teologice în activităţi misionare şi educative.
CS 2.1. Elaborarea şi susţinerea unei meditaţii/predici scurte.
- studierea unui text biblic şi redactarea unei meditaţii de 5–7 minute, adaptată vârstei auditoriului. - prezentarea orală a meditaţiei în faţa colegilor, urmată de feedback constructiv.
CS 2.2. Formularea şi prezentarea unei mărturii personale.
- exerciţiu de auto-reflecţie: scrierea unei mărturii personale privind transformarea prin credinţă. - prezentarea publică a mărturiei într-un context educativ sau misionar.

CG3. Dezvoltarea abilităţilor de comunicare orală şi scrisă în contexte religioase.
CS 3.1. Exersarea abilităţilor de ascultare activă şi îndrumare biblică.
- simulare de consiliere spirituală, aplicând principiile ascultării active. - analiza unor pasaje biblice folosite în îndrumarea pastorală şi discutarea aplicabilităţii lor.
CS 3.2. Implicarea în vizite pastorale şi acţiuni caritabile. - participare la o activitate caritabilă în comunitate şi completarea unui jurnal de reflecţie. - prezentarea orală a experienţei de voluntariat, cu accent pe comunicarea empatică.

CG4. Asumarea responsabilităţilor spirituale şi etice în viaţa personală şi comunitară.
CS 4.1. Planificarea unui proiect misionar sau comunitar.
- elaborarea unui plan de proiect misionar care include obiective, echipă, resurse şi etape. - prezentarea planului în faţa colegilor şi adaptarea lui pe baza sugestiilor primite.
CS 4.2. Participarea la implementarea unui proiect în echipă.
-implicarea activă într-un proiect comunitar desfăşurat în parteneriat cu biserica locală. -evaluarea contribuţiei personale şi a echipei în derularea proiectului, printr-un raport scris.

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

CLASA a XII-a	
Domenii de conținut	**Conținuturi**
1. Introducere	1.1. Rolul mentorului și al portofoliului.
2. Viața liturgică	2.1. Ordinea serviciului divin. 2.2. Rugăciunea publică și citirea Scripturii 2.3. Observarea actelor de cult.
3. Predicare și comunicare	3.1. Structura unei predici expozitive. 3.2. Mărturia personală și dialog apologetic. 3.3 Lecție catehetică pentru copii/tineri.
4. Laudă și închinare	4.1. Selectarea și coordonarea repertoriului. 4.2. Colaborarea cu echipa de închinare.
5. Misiune și evanghelizare	5.1. Planificarea și desfășurarea acțiunilor misionare. 5.2. Utilizarea materialelor evanghelistice.
6. Consiliere și Ucenicie	6.1. Ascultare activă și îndrumare biblică. 6.2. Respectarea confidențialității.
7. Slujire și proiecte comunitare	7.1. Acțiuni caritabile și vizite pastorale. 7.2. Managementul unui proiect comunitar.
8. Etică și cadru legal	8.1. Principii etice ale slujirii. 8.2. Reguli privind activitățile cu minori. 8.3. Protecția datelor personale.
9. Managementul practicii și evaluarea	9.1. Portofoliul elevului (jurnal, fișe, reflecții). 9.2. Autoevaluare și feedback de la mentor.

SUGESTII METODOLOGICE

Sugestiile metodologice oferă repere esențiale pentru proiectarea, organizarea și desfășurarea eficientă a activităților de predare-învățare-evaluare în cadrul orelor de *Practică Teologică* la liceu. Acestea vizează sprijinirea cadrului didactic în personalizarea demersului educațional, prin integrarea unor metode didactice moderne, interactive și adaptate la profilul generației actuale de elevi, inclusiv prin dezvoltarea competențelor digitale.

Programa școlară actuală pentru disciplina *Practică Teologică* promovează o învățare centrată pe elev, care accentuează implicarea activă a elevului în procesul de învățare, contextualizarea conținuturilor religioase în realități de viață concrete, dimensiunea socială a învățării – cooperare, colaborare, empatie, responsabilizarea elevilor în raport cu propria dezvoltare morală, spirituală și civică şi dezvoltarea competențelor digitale și media, esențiale pentru învățarea secolului XXI.

A. Strategii didactice – revalorizări ale metodelor tradiționale, noi abordări

Pentru a atinge finalitățile educaționale specifice liceului și a forma competențe relevante, este necesară utilizarea unor metode variate, care îmbină gândirea critică, creativitatea, reflecția și tehnologia. Prezentăm sintetic o listă cu metode tradiţionale şi moderne, respectiv cu metode care valorizează/ formează competențe digitale, care pot fi utilizate în ora de Practică Teologică.

1. Metode tradiţionale şi moderne

- Explicaţia şi prelegerea narativă – Asigură prezentarea coerentă a temelor teologice, adaptată la nivelul de înțelegere al elevilor; este potrivită în activitățile care vizează analiza de texte biblice, patristice etc.
- Conversaţia euristică – Stimulează gândirea elevilor, prin întrebări bine formulate, conducând la descoperirea personală a adevărurilor religioase; este o metodă care se poate aplica în activități de prezentare a unor concepte religioase.
- Lectura explicativă şi interpretarea textului biblic – Facilitează învățarea la *Practică Teologică*, cu accent pe înțelegerea termenilor specific, semnificația morală și aplicabilitatea în viața cotidiană, fundamentată biblic.
- Studiul de caz – Îi ajută pe elevi să analizeze şi să dea răspunsuri din perspectiva moralei creștine la situaţii etice complexe (avort, eutanasie, dreptate socială), pornind de la experiența lor de viață sau de la diferite evenimente și problematici sociale.

• Portofoliul tematic – Dezvoltă capacitatea elevilor de efort pentru rezolvarea unei teme mai complexe, autonomia în învățare, abilitățile de colaborare și capacitatea de autoevaluare. Elevii adună pe parcursul semestrului reflecții personale, analize de texte religioase, recenzii de filme cu tematică religioasă etc.

• Eseul argumentativ – Elevii exersează exprimarea opiniilor și formularea de argumente coerente cu privire la diferite evenimente din viața cotidiană sau la teme mai complexe precum: „Este credința compatibilă cu știința?", „Ce înseamnă libertatea religioasă în societatea de azi?"

• Dezbaterea de tip academic (Oxford-style) – Favorizează gândirea critică, argumentarea, empatia intelectuală.

• Lectura comparativă – Dezvoltă spiritul analitic și interconectarea cunoștințelor, prin compararea unor texte religioase cu texte literare sau filosofice pe teme comune (ex. iubirea, suferința, mântuirea).

2. Metode care sprijină dezvoltarea de competențe digitale

Predarea disciplinei *Practică Teologică* în liceu trebuie să se racordeze la realitatea digitală a elevilor, oferindu-le un cadru în care să-și dezvolte atât gândirea morală, cât și competențele digitale. Iată câteva metode recomandate:

• WebQuest religios – Elevii investighează teme folosind surse online credibile. Rezultatul poate fi prezentat sub formă de infografice, prezentări sau postere digitale.

• Crearea de conținut digital – Elevii realizează podcasturi, videoclipuri scurte, prezentări interactive sau materiale vizuale pe teme religioase. Exemple: un vlog despre semnificația unei sărbători, un tutorial despre rugăciune, un interviu cu un preot/localnic implicat în comunitate.

• Utilizarea platformelor educaționale Google Classroom, Moodle sau Padlet pentru organizarea materialelor și a activităților.

• Quiz-uri interactive (Kahoot, Quizizz) – Pot fi utilizate pentru recapitulare sau evaluare dar și pentru momentele de captare a atenției la începutul unei activități.

• Crearea unui blog tematic – Poate fi planificată realizarea unui blog al clasei, unde elevii postează reflecții, eseuri, impresii din excursii religioase, recenzii de filme/documentare. Se dezvoltă competențe media, digitale și de scriere argumentativă.

• Tururi virtuale și realitate augmentată.

• Proiecte colaborative online – Elevii din clase sau școli diferite colaborează online pe o temă moral-religioasă. Se pot realiza e-book-uri, colecții de rugăciuni sau mărturii ale tinerilor despre credință.

3. Metode pentru dezvoltarea competențelor verzi

În învățătura creștină, lumea creată este darul lui Dumnezeu, iar omul are o vocație de păstrător al creației. Educația religioasă poate cultiva în elevi iubirea față de creație ca formă de iubire față de Dumnezeu, conștientizând că distrugerea naturii nu este doar o problemă ecologică, ci și una spirituală: o ruptură a comuniunii cu Dumnezeu, cu semenii și cu lumea. În formarea competenţelor verzi prin disciplina *Practică Teologică*, pot fi utilizate următoarele metode:

• **Lectura biblică interactivă (cu aplicații digitale)**

Folosind aplicația RoBible sau fișe interactive create în Wordwall / Google Forms, elevii pot identifica: texte biblice referitoare la creație, porunci despre protejarea creației, virtuți precum: cumpătarea, milostenia, recunoștința, smerenia etc. De asemenea, pot realiza o colecție de versete și învățături biblice care fundamentează ecologia creștină.

• **Dezbateri teologice cu tematică ecologică**

Elevii pot fi implicați în dezbateri în care să argumenteze din perspectivă religioasă, cu citate din Scriptură, teme precum: „Poluarea – un nou păcat al omului modern?", „Mai putem vorbi despre sfințirea creației într-o lume industrializată?", „Cum putem trăi creștinește în armonie cu natura?"

• **Rugăciunea și meditația religioasă**

Elevii pot analiza textul Psalmilor 103 și 148 și pot rosti/ audia fragmente din aceștia. Pot medita la frumusețea și perfecțiunea creației în urma vizionării unor documentare din mediul online sau create de ei.

• **Învățarea prin proiecte**

Elevii pot realiza în echipă proiecte multimedia interdisciplinare (prezentare, afiș, mini-documentar sau site) cu teme precum: „Virtuțile creștinului ecologist", „Cumpătarea creștină – echilibru între dar și responsabilitate" etc.

• **Învățarea prin Podcast religios**

Elevii pot crea un podcast religios (cu sprijinul profesorului) în care discută teme precum: „Ce spune Biblia despre grijă față de natură?", „Cum se împacă dezvoltarea cu sfințenia?", „De ce consumismul este o problemă spirituală?" etc. prin care se încurajează gândirea critică și exprimarea valorilor religioase în limbaj actual. Pot fi invitate diferite persoane: pastori, profesori universitari, ecologişti creştini etc.

• **Învățarea prin implicare în comunitate (*Service learning* religios)**

Elevii pot fi implicați în: acțiuni de voluntariat ecologic, campanii de informare cu mesaje creștine (ex: „Creația este darul lui Dumnezeu, nu locul nepăsării noastre!”, „Cumpătarea începe cu inima milostivă” etc.), organizarea unei întâlniri pentru protejarea mediului (în cadrul unor parteneriate Școală-Familie-Biserică).

Prin diversificarea metodelor didactice și adaptarea lor la contextul actual, ora de *Practică Teologică* devine un spațiu privilegiat în care elevii învață să înțeleagă corect valorile morale și rolul acestora în dezvoltarea personală și socială, să trăiască autentic și să acționeze responsabil, își dezvoltă echilibrul interior și emoțional în lumina credinței, să exerseze competențe digitale și sociale esențiale pentru lumea contemporană, să își afirme identitatea spirituală, valorile și apartenența la comunitatea de credință.

B. Abordarea conținuturilor

Abordarea conținuturilor presupune o atitudine flexibilă a profesorului de *Practică Teologică*, prin accentul pus pe: valorificarea experiențelor de viață ale elevilor; accentuarea caracterului aplicativ al conținuturilor, creând contexte semnificative de învățare pentru viața reală; abordări diferențiate ale conținuturilor învățării, în acord cu experiențele elevilor și cu contextul social în care trăiesc aceștia; realizarea de conexiuni între *Practică Teologică* și alte discipline de studiu.

Conținuturile propuse în programa școlară nu reprezintă teme de lecții, ci unități tematice. Numărul de teme pe parcursul unui an școlar permite: abordarea unor conținuturi pe parcursul mai multor ore, în funcție de complexitatea acestora, de nivelul clasei de elevi, de particularitățile comunității; abordarea unor teme sau aspecte suplimentare, cu rol de adaptare a orei de *Practică Teologică* la specificul clasei de elevi/a comunității.

Ordinea abordării conținuturilor nu este una prestabilită prin programa școlară. Profesorul are libertatea de a planifica în manieră personalizată ordinea în care va prezenta temele, în acord cu logica firească a domeniului și cu specificul vieții religioase a comunității, precum și în relație cu teme de la alte discipline de studiu.

În abordarea conținuturilor se pot utiliza elemente de tip predominant confesional, recomandate a fi abordate pe parcursul studiului. Acestea nu vor fi analizate ca unități de conținut de sine stătătoare, ci vor constitui modalități de exemplificare a temelor anterior menționate.

C. Contexte și medii de învățare

Ora de *Practică Teologică*, în învățământul liceal, trebuie să răspundă nu doar nevoii de formare morală și spirituală, ci și realităților unei educații moderne, orientate spre dezvoltarea integrală a elevului. În acest sens, este necesară folosirea unor contexte și medii de învățare variate, care să susțină învățarea activă și colaborativă, formarea competențelor, echilibrul emoțional și spiritual al elevilor, legătura cu comunitatea și viața reală.

1. Spații educaționale

– Săli cu aranjamente flexibile – mobilă ușor de reconfigurat, pentru lucru individual, în perechi sau în grupuri. Astfel, se poate trece de la predare frontală la activități colaborative.

– Colțuri de liniște și reflecție – spații special amenajate în clasă, care oferă elevilor un cadru intim și liniștit pentru reculegere, rugăciune personală, meditație sau exprimarea gândurilor și emoțiilor într-un jurnal personal. Pot fi folosite la începutul orei sau pentru activități de autocunoaștere.

– Cabinetul de Teologie, spații destinate realizării de afișe, panouri cu tematică religioasă, colaje sau prezentări tematice, în care elevii își pot exprima creativ viziunea asupra valorilor creștine.

– Biserica și centrele educative de lângă acestea, ce oferă un loc pentru rugăciune și meditație, dar și spații de activități curriculare și extracurriculare de diferite tipuri

2. Învățare combinată (fizică și digitală)

– Învățare mixtă – combinarea lecțiilor desfășurate în clasă cu activități online. De exemplu: temele pot fi trimise prin platforme educaționale, iar elevii pot urmări materiale video sau audio religioase ca suport pentru reflecții sau dezbateri.

– Învățare în secvențe de format scurt – utilizarea de materiale digitale scurte (video, citate, versete, imagini cu mesaje morale) pentru a declanșa discuții sau pentru a oferi elevilor „pastile de înțelepciune” creștină ușor de reținut.

3. Învățarea prin utilizarea realității virtuale (VR) și augmentate (AR)

– Vizite virtuale – folosirea tehnologiei pentru vizitarea biserici penticostale, fără a ieși din clasă. Aceste experiențe pot fi completate cu activități de cercetare, prezentări sau reflecții scrise.

– Simulări și reconstituiri – folosirea aplicațiilor care reconstituie evenimente biblice, epoci istorice, pentru ca elevii să înțeleagă mai profund contextul religios și mesajul spiritual al acestor momente.

4. Învățare personalizată și adaptată

– Trasee personalizate de învățare – profesorul poate crea activități diferențiate în funcție de nevoile, nivelul și interesele elevilor, de specificul experienței religioase a acestora.

– Accesibilitate pentru toți elevii – folosirea diverselor forme de exprimare (scris, vorbit, desenat, înregistrări audio), astfel încât fiecare elev să-și poată exprima ideile și trăirile religioase într-un mod autentic și accesibil.

5. Învățare prin colaborare și implicare comunitară

– Proiecte în echipă sau în parteneriat cu alte școli – realizarea de activități comune pe teme religioase sau morale.

– Campanii educative sau sociale – elevii pot organiza acțiuni caritabile, expoziții sau campanii în cadrul școlii sau al comunității, promovând valorile creștine precum solidaritatea, iertarea sau respectul față de aproapele.

6. Practici cu rol spiritual și emoțional

– Momente de rugăciune sau liniște – la începutul sau finalul orei, pot fi introduse scurte momente de rugăciune, tăcere meditativă sau ascultare a unei reflecții audio cu mesaj religios.

– Lectură religioasă ghidată – citirea unor texte religioase sau morale urmată de reflecții personale, scrise sau în grup. Se pot folosi fragmente din Biblie, autori contemporani sau mărturii de credință.

– Scrierea duhovnicească – activități precum „Scrisoare către Dumnezeu", „Jurnalul sufletului" sau „Gândul zilei", prin care elevii își pot exprima trăirile interioare, dorințele, mulțumirile sau întrebările existențiale.

7. Inteligența artificială ca facilitator al învățării (sub îndrumarea profesorului)

– Elevii utilizează aplicații bazate pe inteligență artificială pentru a explora conținuturi religioase, sub îndrumarea profesorului.

– AI oferă explicații suplimentare, exemple, sinteze sau definiții pentru o mai bună înțelegere a temelor studiate.

– Profesorul ghidează activitatea, stabilește obiective clare și monitorizează modul în care elevii folosesc AI.

– AI sprijină învățarea personalizată, oferind feedback și resurse adaptate ritmului fiecărui elev.

– Elevii pot folosi AI pentru a formula întrebări, crea prezentări, reflecta asupra valorilor morale și religioase.

Prin valorificarea acestor contexte și medii de învățare, elevul este plasat în centrul procesului educațional, ca participant activ, nu doar receptor de informații, se formează nu doar competențe cognitive, ci și dimensiunea emoțională și spirituală a elevului, se creează o legătură între tradiție și inovație, între valorile perene ale credinței și cerințele societății actuale. Astfel, *Practică Teologică* devine o disciplină vie, ancorată în realitate, cu impact formator asupra caracterului, atitudinilor și alegerilor personale.

D. Aspecte privind evaluarea

1. Relația organică predare-învățare-evaluare

În cadrul orei de *Practică Teologică* la liceu, evaluarea este strâns legată atât de învățare, cât și de predare, constituind împreună un sistem coerent și dinamic. Evaluarea nu trebuie privită ca o activitate separată, ci ca un proces continuu, integrat în întregul parcurs educațional, care oferă feedback valoros pentru elev, dar și pentru profesor. Această relație organică implică:

- adaptarea strategiilor de predare în funcție de nevoile identificate ca urmare a evaluărilor inițiale, de parcurs, finale;
- orientarea învățării către formarea de competențe reale, nu doar acumularea de cunoștințe;
- motivarea elevului, prin recunoașterea progresului său și prin valorizarea reflecției personale;

Evaluarea contribuie astfel la formarea și dezvoltarea competențelor specifice disciplinei *Practică Teologică*, la îmbunătățirea continuă a predării și a învățării, prin adaptarea conținuturilor și metodelor la nivelul real al clasei, prin sprijinirea elevului în procesul de autocunoaștere și asumare a valorilor creștine.

2. Evaluarea ca mijloc de motivație și reglare

La liceu, evaluarea va accentua două funcții esențiale ale evaluării: funcția de reglare și funcția motivațională.

Evaluarea oferă profesorului feedback cu privire la eficiența metodelor folosite, la înțelegerea conceptelor și valorilor de către elevi, la necesitatea de adaptare sau reluare a unor conținuturi, respectiv la progresul fiecărui elev.

Din perspectiva elevului, aflat în etapa consolidării identității și a asumării valorilor personale, evaluarea trebuie să valorizeze progresul personal al acestuia, să încurajeze implicarea lui activă și autentică, să pună accent pe responsabilitate și autocunoaștere, respectiv să susțină decizia informată privind continuarea studiilor sau alegerea unei direcții vocaționale/ profesionale.

3. Metodologia evaluării

a) Evaluare tradițională (sumativă și formativă), prin:

- teste scrise (cu itemi obiectivi și subiectivi);
- evaluări orale structurate (răspunsuri argumentate, eseuri).
- verificarea învățării prin întrebări și activități de consolidare la finalul unităților de învățare.

b) Metode moderne/ alternative de evaluare

- portofoliul personal – colectare de reflecții, eseuri, jurnale spirituale, fișe de activitate, proiecte și produse creative realizate în timp;

- proiectul tematic – individual sau în grup, cu teme relevante din programa de *Practică Teologică*, ce implică documentare, aplicare practică și prezentare argumentată;

- autoevaluarea ghidată – prin fișe sau jurnale de reflecție, elevii sunt invitați să evalueze ce au înțeles, cum s-au raportat emoțional și ce valori au interiorizat;

- observarea sistematică – a participării, a implicării în discuții și dezbateri, a comportamentului și atitudinilor exprimate în contexte de învățare;

- evaluarea produselor de învățare – afișe, prezentări, creații artistice sau digitale cu conținut moral-religios;

- studii de caz și rezolvarea de dileme morale – permit evaluarea capacității elevului de a analiza critic, de a formula judecăți morale și de a aplica valorile creștine în situații reale;

- activități practice – implicarea elevilor în acțiuni cu caracter moral, filantropic sau spiritual, care pot fi ulterior evaluate prin jurnal de reflecție, discuții sau portofoliu.

c) Metode care valorifică competențele digitale și interdisciplinare

- proiecte realizate cu ajutorul tehnologiei: prezentări, materiale video, podcasturi tematice;

- portofolii digitale: organizarea materialelor pe platforme educaționale (ex. Google Classroom, Moodle);

4. Valorificarea progresului individual

În centrul procesului evaluativ rămâne progresul elevului, nu comparația între elevi. Astfel, se va urmări cum evoluează fiecare elev din punct de vedere cognitiv, afectiv și spiritual, cum își dezvoltă capacitatea de a reflecta, a decide, a ierta, a fi solidar, în ce măsură valorile creștine devin parte a identității personale.

E. Adaptarea procesului de predare-învățare-evaluare la specificul diferitelor grupuri de elevi

În cadrul orelor de *Practică Teologică*, este esențială adaptarea strategiilor didactice, a conținuturilor și a modalităților de evaluare pentru a răspunde nevoilor diverse ale elevilor, în special ale celor cu cerințe educaționale speciale (CES) și/sau dizabilități. Acest demers implică utilizarea unor metode active, centrate pe elev, care să stimuleze participarea, empatia și reflecția personală, precum și personalizarea sarcinilor de lucru în funcție de ritmul și stilul de învățare al fiecărui elev. Materialele didactice pot fi adaptate vizual, auditiv sau tactil, în funcție de tipul dizabilității, iar evaluarea trebuie să fie continuă, formativă, oferind feedback constructiv și încurajând progresul individual. Colaborarea cu profesorii de sprijin, consilierul școlar și familia este, de asemenea, un element-cheie pentru integrarea eficientă a elevilor cu CES în activitățile de la clasă, asigurând un climat incluziv și valorificând potențialul fiecărui elev.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Grad didactic/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
CĂTANĂ SPERANȚA DOINA	PROFESOR, GRAD I	Liceul Teologic Penticostal „Logos”, Timișoara, Timiș
GRIGORAȘ LIANA LĂCRĂMIOARA	PROFESOR, GRAD I, DOCTOR	Liceul Teologic Penticostal „Logos”, Timișoara, Timiș

RESPONSABILI/COORDONATORI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
ZĂBAVĂ MIHAELA	Consilier CNCE	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare	Responsabil CNCE
PÎSLARU CĂTĂLIN	Inspector general MEC	Ministerul Educației și Cercetării	Responsabil MEC
CĂTANĂ GHEORGHE	Consilier pe probleme de învățământ	Cultul Creștin Penticostal	Coordonator științific

RESPONSABILI/COORDONATORI/COLABORATORI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
GRIGORAȘ LIANA LĂCRĂMIOARA	Director	Liceul Teologic Penticostal „Logos”, Timișoara, Timiș	Responsabil din partea cultului

Anexa nr. 164

Programa școlară
pentru disciplina

ISTORIA RELIGIILOR
Cultul Greco-Catolic

Clasele a IX-a și a X-a
Curriculum de specialitate (CS)
Filiera vocaţională, profilul teologic,
specializarea Teologie Greco-Catolică

- 2026 -

Anexa nr. 164
Programa școlară pentru disciplina *Istoria Religiilor,* Cultul Greco-Catolic, clasele a IX-a și a X-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea teologie greco-catolică*

NOTĂ DE PREZENTARE

Prezenta programă școlară la disciplina ***Istoria Religiilor*** completează curriculumul pentru disciplinele de specialitate cu aplicare pentru clasele din învățământul liceal, filiera vocaţională, profilul teologic, specializarea Teologie Greco-Catolică, forma de învăţământ cu frecvenţă zi, începând cu anul şcolar 2026-2027. Pentru această categorie de clase, conform planurilor-cadru pentru învățământul liceal, forma cu frecvență zi, aprobate ca anexe la OMEC nr. 4350/2025, studiul disciplinei are următoarea alocare orară săptămânală, defalcată pe segmentul Curriculum de specialitate (CS):

An de studiu	Clasa a IX-a	Clasa a X-a	Clasa a XI-a	Clasa a XII-a
Tip segment curricular	CS	CS	CS	CS
Nr. săptămânal de ore	1	1	-	-

Programa școlară este elaborată în concordanță cu:

- *Legea învățământului preuniversitar* nr. 198/2023;
- *Recomandările Consiliului Uniunii Europene* (2018) privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții;
- *Repere pentru proiectarea, actualizarea și evaluarea Curriculumului național. Cadrul de referință al Curriculumului național*, aprobat prin OME nr. 3239/2021;
- *Profilul de formare al absolventului*, aprobat prin OME nr. 6731/2023;

Aceste documente stabilesc cadrul de dezvoltare al competențelor-cheie și al profilului de formare al absolventului de liceu, competențe la a căror formare contribuie și disciplina ***Istoria Religiilor***.

Programa disciplinei ***Istoria Religiilor*** este elaborată potrivit modelului de proiectare curriculară centrat pe competențe. Construcția programei este realizată astfel încât să contribuie la dezvoltarea profilului de formare al elevului din ciclul liceal, care descrie aşteptările exprimate față de elev la sfârşitul învățământului liceal, prin raportare la cerințele exprimate în Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023, precum şi prin raportare la caracteristicile de dezvoltare ale elevilor.

Prezenta programă şcolară a avut în vedere:

- adaptarea structurii curriculare la durata de studiu de doi ani (IX–X);
- actualizarea formulărilor competențelor specifice, conform modelului de proiectare curriculară centrat pe competențe utilizat în documentele recente C.N.C.E.;
- păstrarea echilibrului între abordarea teologică, istorică şi culturală a fenomenului religios, potrivit tradiției şi identității Bisericii Române Unite cu Roma, Greco-Catolică.

Studierea disciplinei ***Istoria Religiilor*** are ca scop formarea unei culturi religioase generale, a capacității de analiză critică și reflecție teologică, precum și a unei perspective integratoare asupra istoriei spirituale a umanității.

Prin intermediul acestei discipline, elevii:

- cunosc originile și expresiile religioase ale marilor civilizații ale lumii antice;
- descoperă sensul revelației divine și al misiunii poporului ales;
- dezvoltă o gândire logică, reflexivă și morală, întemeiată pe valorile creștine;
- adoptă o atitudine de respect, toleranță și dialog interreligios, în spiritul iubirii și fraternității universale.

Programa este construită potrivit modelului curricular centrat pe competențe, urmărind dezvoltarea capacităților de gândire critică, a învățării permanente și a comunicării teologice, în strânsă legătură cu profilul absolventului din filiera vocațională teologică. Disciplina valorifică achizițiile formate în ciclul gimnazial, unde elevii au dobândit primele noțiuni de cultură religioasă, de morală și de raportare la valorile comunității. La liceu, accentul se mută de la acumularea de cunoștințe de bază la dezvoltarea competențelor de reflecție critică, discernământ moral și responsabilitate socială**.**

Progresul vizează consolidarea unei identități personale asumate, pregătirea pentru viața adultă și integrarea valorilor spirituale în contexte sociale, culturale și profesionale mai complexe.

Disciplina ***Istoria Religiilor*** este o disciplină atât de cultură generală, cât și religioasă, cu o programă școlară concepută în corelaţie cu alte discipline teologice (*Studiu biblic*, *Spiritualitate*, *Catehism, Istoria Bisericii Greco-Catolice*), contribuind în mod activ la formarea unor competenţe, care fundamentează dezvoltarea culturii religioase şi a celei generale a elevului, formarea personalităţii şi a profilului spiritual ale acestuia.

Elemente de noutate pe care le aduce programa:

- Orientare spre competențe transversale **(**educația pentru cetățenie democratică, educația pentru viață, dezvoltare personală)
- Actualizarea conținuturilor **(**corelarea temelor religioase cu provocările lumii contemporane: digitalizare, ecologie, drepturile omului, migrație, multiculturalitate, inteligența artificială)
- Dimensiunea interactivă și practică (implicare socială, voluntariat, utilizarea proiectelor interdisciplinare)
- Deschiderea spre dialog **(**formarea competenței de dialog interconfesional și intercultural; prezentarea comparativă a valorilor comune ale diferitelor tradiții religioase)
- Accent pe formarea caracterului și a autocunoașterii (dezvoltarea rezilienței, a inteligenței emoționale și spirituale; instrumente de reflecție personală -jurnal reflexiv, portofoliu spiritual).

Structura programei şcolare de ***Istoria Religiilor*** include, pe lângă nota de prezentare, următoarele elemente:

- Competențe generale;
- Competențe specifice şi exemple de activități de învățare;
- Conținuturi;
- Sugestii metodologice

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoştințe, abilități şi atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte diverse.

Competențele generale se referă la achizițiile pe care elevul le dobândește la disciplina ***Istoria Religiilor*** pe parcursul întregului ciclu liceal. Acestea au un dublu rol: pe de o parte, reflectă contribuția disciplinei la profilul de formare al absolventului și, implicit, la dezvoltarea competențelor-cheie; pe de altă parte, structurează disciplina în funcție de profilul de formare.

Competențele specifice derivă din competențele generale şi reprezintă etape intermediare în dobândirea acestora, fiind formate pe parcursul unui an școlar. Ele sunt adaptate nivelului de dezvoltare al elevilor, ghidează evaluarea performanțelor acestora și oferă cadrul pentru organizarea demersului didactic. Ca etape ale formării competențelor generale, competențele specifice evidențiază progresia acestora de la un an de studiu la altul, contribuind treptat la dezvoltarea competenței generale. Derivarea lor presupune o diferențiere atentă a etapelor procesului de învățare, astfel încât, la finalul studiului disciplinei ***Istoria Religiilor***, elevii să fi dobândit competențele generale corespunzătoare.

Activitățile de învățare constituie contexte în care competențele specifice sunt dezvoltate, exersate și consolidate. Ele au rol orientativ pentru profesori, oferindu-le libertatea de a folosi exemplele propuse de programa școlară, de a le completa sau de a le înlocui, astfel încât să adapteze procesul didactic la realitățile concrete ale clasei. În acest mod, crearea de parcursuri de învățare individualizate și personalizate nu mai rămâne un simplu ideal, ci devine realizabilă prin metode și modalități concrete de aplicare.

Conţinuturile învăţării - sunt organizate pe domenii şi reprezintă achiziţii de bază prin care se urmăreşte formarea competentelor elevilor. La nivelul fiecărei clase, programa prezintă o ofertă curriculară care include aspecte de învățătura creștină**,** dialogul interreligios și intercultural**,** formarea morală aplicată **și** implicarea responsabilă în viața comunitară

Sugestiile metodologice oferă exemple de strategii didactice, repere pentru planificarea demersului didactic și elemente pentru evaluarea continuă. Acestea includ recomandări privind desfășurarea efectivă a procesului de predare-învățare-evaluare centrat pe formarea competențelor, exemple de strategii didactice care sprijină realizarea competențelor specifice, precum și propuneri de abordare interdisciplinară și integrată. În plus, acestea cuprind repere pentru evaluarea învățării, raportată la competențele urmărite, putând fi utilizate diverse forme, metode și instrumente de evaluare.

Cadrele didactice sunt încurajate să planifice didactica pe baza competențelor, să adapteze activitățile la context și să utilizeze metode variate de evaluare, cu accent pe progresul și dezvoltarea elevului.

Pentru a asigura un cadru coerent în predarea disciplinei ***Istoria Religiilor***, programa şcolară propune un set de elemente comune pentru toate cultele din România care au drept de predare a propriei religii în sistemul de învățământ: lista competențelor generale, o parte dintre competențele specifice şi o serie de exemple de activități de învățare şi partea generală a sugestiilor metodologice. Listele de competențe specifice şi de conținuturi sunt elaborate de către fiecare cult, permițând orientarea către teme relevante pentru fiecare dintre acestea.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

C.G.1	**Utilizarea în contextul diferitelor civilizații și culturi a coordonatelor spațio-temporale.**
C.G.2	**Identificarea elementelor caracteristice, sacre și profane, existente la civilizațiile antice.**
C.G.3	**Folosirea responsabilă și cu spirit de selecție a mijloacelor disponibile pentru educația permanentă.**
C.G.4	**Utilizarea corectă și eficientă a limbajului istorico-umanist, precum și a reperelor spațio-temporale în diferite situații de comunicare.**

CLASA a IX-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G. 1 - Utilizarea în contextul diferitelor civilizații și culturi a coordonatelor spațio-temporale

IX.CS.1.1. Identificarea marilor civilizații ale Orientului Antic și a reperelor temporale specifice acestora
- *Realizarea pe hartă a unui traseu al civilizațiilor antice (Egipt, Mesopotamia, Canaan, Persia) care au contribuit la dezvoltarea fenomenului religios, prin identificarea principalelor centre și simboluri religioase specifice fiecăreia;* - *Elaborarea unei linii cronologice ilustrate care să evidențieze succesiunea marilor culturi religioase ale Antichității și influența acestora asupra evoluției credinței;* - *Analizarea comparativă a formelor de religiozitate antică prin corelarea apariției lor cu contextul istoric, social și geografic al fiecărei civilizații.*
IX.CS.1.2. Identificarea marilor civilizații ale Orientului Antic și a reperelor temporale specifice acestora
- *Prezentare interactivă – Observarea modului în care mediul natural (apele, deșertul, munții) a influențat formarea și exprimarea gândirii religioase prin exemple din civilizațiile antice;* - *Completarea unui tabel colaborativ în care să se realizeze compararea miturilor cosmogonice și a rolului naturii în concepțiile religioase;* - *Selectarea și analiza unor texte, imagini sau simboluri specifice pentru exemplificarea reprezentărilor sacre din diverse tradiții religioase.*
IX.CS.1.3. Corelarea datelor istorice și religioase pentru construirea unei perspective unitare asupra Antichității
- *Elaborarea unei cronologii a principalelor evenimente istorico-religioase din Antichitate, care au contribuit la formarea credinței și a tradițiilor religioase;* - *Realizarea unei expoziții virtuale în care se asociază artefacte/date arheologice cu informații/pasaje biblice explicând semnificația lor;* - *Analiza comparativă a unor texte religioase antice, notând observațiile comune sau diferențele teologice.*

C.G. 2 - Identificarea elementelor caracteristice, sacre și profane, existente la civilizațiile antice

IX.CS.2.1. Descrierea principalelor forme de manifestare religioasă în civilizațiile antice
- *Crearea unei mini-enciclopedii cu fișe ilustrate despre principalele divinități (nume, simboluri, cult, loc sacru);* - *Analizarea rolului preoției și al templelor în viața socială a comunităților religioase antice, prin studii de caz sau exemple istorice;* - *Realizarea unui colaj cu reprezentări ale practicilor religioase și adăugarea de explicații despre sensul fiecărei imagini.*
IX.CS.2.2. Explicarea semnificației miturilor și ritualurilor în raport cu credințele religioase
- *Crearea unui infografic care compară mituri ale creației, accentuând mesajul religios și simbolismul elementelor naturale;* - *Realizarea unui joc în care elevii asociază ritualuri sau simboluri religioase cu semnificațiile lor;* - *Interpretarea sensurilor simbolice ale jertfei și rugăciunii în contextul credinței creștine și al religiilor vechi.*
IX.CS.2.3. Distincția între dimensiunea sacră și cea profană a vieții în lumea antică
- *Dezbatere – „Religia şi ordinea morală”(Elevii discută despre modul în care religia influența reguli sociale și morale în societățile antice, comparând cu exemple moderne);* - *Realizarea unei prezentări ilustrate în care se analizează spațiile sacre (temple, altare) și profane (piețe, locuințe), evidențiind funcțiile religioase și sociale;* - *Discuție comparativă despre rolul religiei în societățile antice, evidențiind influența asupra normelor morale și organizării sociale.*

C.G. 3 - Folosirea responsabilă și cu spirit de selecție a mijloacelor disponibile pentru educația permanentă

IX.CS.3.1. Selectarea surselor autentice de informare privind Istoria Religiilor
- *Căutarea informațiilor în surse istorice, biblice și academice, pentru documentarea unei teme religioase sau istorico-religioase;* - *Realizarea un mini-portofoliu cu sursele consultate și explicațiile pentru alegerea fiecăreia, incluzând imagini și citate relevante;*

- *Crearea unui test interactiv în care elevii trebuie să identifice din mai multe exemple date, sursele credibile și să argumenteze alegerea.*
IX.CS.3.2. Utilizarea resurselor digitale și bibliografice pentru documentare tematică
- *Crearea unei prezentări cu texte, imagini, hărți și videoclipuri despre o civilizație aleasă, subliniind aspectele religioase și culturale;* - *Explorarea bazelor de date, atlaselor digitale, enciclopediilor online pentru documentarea corectă și aprofundarea temei;* - *Realizarea unei fișe digitale cu sursele folosite și modul corect de citare, respectând etica academică.*
IX.CS.3.3. Manifestarea unei atitudini reflexive față de cunoaștere și credință
- *Jurnal de învățare – elevii notează ce au învățat, ce valori spirituale au descoperit și cum se raportează la experiențele proprii;* - *Redactarea unor scurte reflecții despre sensul religiei în viața personală, folosind imagini, citate sau videoclipuri;* - *Realizarea unei hărți colaborative a valorilor spirituale, fiecare elev plasând pe hartă o valoare spirituală importantă pentru el, explicând semnificația acesteia.*

C.G. 4 - Utilizarea corectă și eficientă a limbajului istorico-umanist, precum și a reperelor spațio-temporale în diferite situații de comunicare

IX.CS.4.1. Utilizarea terminologiei specifice istoriei religiilor în contexte de învățare
- *Crearea unui scurt videoclip în care elevii explică termenii cheie și exemplifică folosirea lor în texte sau ritualuri (ex.: mit, zeu, templu, jertfă, cult);* - *Utilizarea corectă a vocabularului teologic în prezentări, evidențiind sensul și aplicarea fiecărui termen;* - *Alcătuirea unui portofoliu de termeni: elevii adună definiții, imagini și exemple într-un portofoliu digital, ușor de consultat și evaluat.*
IX.CS.4.2. Exprimarea orală și scrisă a ideilor în mod clar, logic și argumentat
- *Redactarea unei fișe de lectură asupra unui text religios sau istoric, evidențiind informațiile principale și ideile esențiale;* - *Prezentarea orală a unei teme despre religia egipteană sau babiloniană (ex.: zeități, mituri, sărbători, clasa sacerdotală, cultul morților, etc.);* - *Dezbatere pe teme morale și religioase – elevii discută și argumentează idei despre valori morale, ritualuri și credință, în format moderat sau liber.*
IX.CS.4.3. Prezentarea concluziilor proprii despre rolul religiei în Antichitate
- *Elaborarea unei sinteze personale cu text, imagini și simboluri religioase pe baza conținuturilor studiate;* - *Susținerea unei scurte prezentări despre semnificația sacrului în viața personală şi a comunității (locale, naționale, europene şi/sau mondiale);* - *Realizarea unei autoevaluări a modului de exprimare și argumentare personal, reflectând asupra punctelor forte și a aspectelor care pot fi îmbunătățite.*

CLASA a IX-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Introducere în Istoria Religiilor	1. Religia ca fenomen universal; 2. Sensurile conceptelor de religie, 3. Credință, cult, sacru și profan; 4. Primele forme de credință în istoria umanității (animism, totemism, fetișism); 5. Nevoia omului de transcendență.
2. Civilizațiile Orientului Antic și expresiile lor religioase	1. Religia în Mesopotamia, Egipt și Canaan; 2. Zeii și templele; 3. Ziguratele și piramidele – expresii ale credinței; 4. Cultul morților și concepțiile despre viața de apoi; 5. Mituri ale creației.

Domenii de conținut	Conținuturi
3. Simboluri, mituri și rituri în religiile vechi	1. Miturile cosmogonice și antropogonice; 2. Simboluri sacre ale elementelor naturale (apa, focul, soarele, pământul); 3. Jertfa și rugăciunea ca forme de apropiere de divinitate; 4. Rolul preoției și al instituțiilor religioase.
4. Dimensiunea sacră și profană în civilizațiile antice	1. Relația dintre religie și viața socială; 2. Spațiile sacre și profane; 3. Semnificația morală a legilor și a obiceiurilor religioase; 4. Religia ca fundament al ordinii și coeziunii comunitare.
5. Religia și cultura în lumea antică	1. Legătura dintre religie, artă și arhitectură; 2. Expresii artistice ale sacrului (picturi, reliefuri, construcții monumentale); 3. Contribuția religiilor antice la dezvoltarea culturii universale.

CLASA a X-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G. 1 - Utilizarea în contextul diferitelor civilizații și culturi a coordonatelor spațio-temporale

X.CS.1.1. Identificarea popoarelor biblice și a contextelor istorico-geografice în care s-a manifestat credința iudaică
- *Conceperea unei hărți interactive a Țării Sfinte și vecinătăților – elevii marchează principalele orașe, teritorii și centre religioase, adăugând scurte explicații despre importanța lor istorică și religioasă;* - *Realizarea unei cronologii care arată principalele etape – patriarhi, Exod, monarhia – cu imagini și note explicative;* - *Explicarea contextului cultural și religios în care s-au dezvoltat tradițiile iudaice evidențiind influențele istorice și sociale asupra credinței.*
X.CS.1.2. Corelarea evenimentelor istorice cu dezvoltarea ideilor religioase ale iudaismului
- *Realizarea unei cronologii a marilor figuri religioase și a profeților , adăugând imagini și scurte explicații despre contribuția lor;* - *Prezentare multimedia – „Exilul babilonian și consolidarea credinței” – elevii explică rolul exilului în viața spirituală a poporului ales, folosind texte, imagini și hărți;* - *Identificarea influențelor religioase ale popoarelor învecinate asupra iudaismului.*
X.CS.1.3. Compararea contextului iudaic cu cel greco-roman, în vederea înțelegerii pregătirii lumii pentru creștinism
- *Analiza elementelor culturale elenistice și romane care au contribuit la răspândirea credinței;* - *Identificarea valorilor comune dintre tradiția iudaică și filosofia greacă;* - *Discuție despre universalitatea religioasă la cumpăna erelor, argumentând modul în care credințele se influențau reciproc și contribuiau la dezvoltarea culturii religioase.*

C.G. 2 - Identificarea elementelor caracteristice, sacre și profane, existente la civilizațiile antice

X.CS.2.1. Analiza principalelor aspecte sacre din viața poporului ales
- *Studierea Legii și a Decalogului ca norme morale și religioase, evidențiind rolul lor în viața personală și comunitară a poporului ales;* - *Conceperea unui calendar al sărbătorilor religioase fundamentale ale evreilor, adăugând explicații și imagini sugestive, explicând semnificația lor spirituală și legătura cu tradițiile poporului ales;* - *Crearea unei prezentări/afiș ce conține imagini și texte care reflectă funcțiile religioase și comunitare ale Templului*
X.CS.2.2. Compararea dimensiunii sacre a iudaismului cu cea a religiilor politeiste
- *Analiza conceptului de monoteism și a caracterului unic al credinței lui Israel prin exemple biblice și istorico-culturale;* - *Realizarea unui videoclip tip reportaj care explică diferențele dintre monoteismul iudaic și politeismul grec;* - *Completarea unui tabel comparativ cu aspecte privind rugăciunea și jertfa în cultul iudaic și cel grec specificând semnificațiile lor și diferențele culturale.*
X.CS.2.3. Evidențierea continuității dintre Vechiul și Noul Legământ în istoria religiei
- *Citirea unor texte biblice care au ca temă „mesianismul” și argumentarea importanței lor spirituale și istorice pentru poporul ales;* - *Recunoașterea simbolurilor anticipative ale mântuirii identificând elementele care prefigurau activitatea mântuitoare a lui Cristos;* - *Dezbatere: „Profețiile mesianice și continuitatea religioasă” – elevii discută despre rolul iudaismului în pregătirea apariției creștinismului*

C.G. 3 - Folosirea responsabilă și cu spirit de selecție a mijloacelor disponibile pentru educația permanentă

X.CS.3.1. Utilizarea surselor biblice și istorice pentru aprofundarea fenomenului religios
- *Lecturarea selectivă a unor texte din Vechiul Testament prin intermediul unor aplicații online;* - *Corelarea fragmentelor biblice cu informațiile din surse istorice și arheologice, în vederea înțelegerii contextului istoric al formării credințe iudaice și mai târziu, a celei creștine;* - *Completarea colaborativă a unui tabel cu teme teologice care ajută la aprofundarea fenomenului religios.*

X.CS.3.2. Utilizarea instrumentelor moderne de cercetare și învățare
- *Realizarea unei hărți vizuale, utilizând aplicații digitale sau materiale tradiționale, pentru a prezenta informații despre religia iudaică, greacă și/sau romană;* - *Elaborarea de proiecte tematice individuale sau de grup pornind de la diferite teme abordate pe parcursul anului (Monoteism, Religia iudaică, Rapoartele dintre religii, etc.);* - *Consultarea bazelor de date, atlaselor digitale, enciclopediilor online pentru documentarea corectă și aprofundarea unei teme date.*
X.CS.3.3. Dezvoltarea unei atitudini reflexive și morale prin raportarea la valorile religioase studiate
- *Realizarea unei hărţi colaborative a valorilor morale, fiecare elev plasând pe hartă o valoare morală importantă pentru el, explicând semnificația acesteia;* - *Redactarea unor texte reflexive care sprijină creșterea spirituală personală, prin autoevaluarea propriilor convingeri și experiențe de credință;* - *Elaborarea unui scurt jurnal spiritual personal „Călătoria mea spirituală” înregistrând scurte episoade audio în care își exprimă reflecțiile și experiențele de credință.*

C.G. 4 - Utilizarea corectă și eficientă a limbajului istorico-umanist, precum și a reperelor spațio-temporale în diferite situații de comunicare

X.CS.4.1. Utilizarea adecvată a vocabularului teologic și istoric în exprimarea orală și scrisă
- *Crearea unui scurt dicționar în care explică termenii cheie și exemplifică folosirea lor în texte sau ritualuri (ex.: legământ, profet, Templu, Mesia, revelație);* - *Utilizarea corectă a terminologiei de specialitate în prezentări, video-uri, tabele, evidențiind sensul și aplicarea fiecărui termen;* - *Alcătuirea unui portofoliu de termeni: elevii adună definiții, imagini și exemple într-un portofoliu digital, ușor de consultat și evaluat.*
X.CS.4.2. Argumentarea ideilor personale în contexte de învățare colaborativă
- *Dezbatere despre importanța religiei în viața socială – elevii discută și argumentează idei despre influența religiei în viața socială a poporului evreu și a popoarelor cu care acesta a avut contact;* - *Exprimarea unor puncte de vedere proprii în mod respectuos și logic;* - *Redactarea unui text argumentativ pe o temă religioasă.*
X.CS.4.3. Prezentarea concluziilor proprii privind rolul religiei iudaice în formarea civilizației creștine
- *Realizarea unei sinteze vizuale cu imagini, citate biblice și scurte explicații despre valorile iudaice perpetuate în creștinism și cultura europeană;* - *Crearea unei expoziţii „Urme biblice în cultura europeană” ce conţine exemple de artă, literatură, simboluri sau expresii inspirate din Biblie;* - *Prezentarea orală a rezultatelor unei cercetări cu privire la mai multe teme propuse (ex: Influența Exodului asupra formării poporului evreu, Influența sărbătorilor și jertfelor iudaice asupra religiei creștine, etc.).*

CLASA a X-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Poporul ales și Revelația divină	1. Chemarea lui Avraam și formarea poporului lui Israel; Legământul și Legea; 2. Moise și Exodul; 3. Semnificația Decalogului; 4. Rolul profeților în istoria mântuirii.
2. Iudaismul – credință, cult și tradiție	1. Monoteismul ca noutate spirituală; 2. Templul din Ierusalim – centru al cultului; 3. Instituțiile religioase (preoți, leviți, profeți); 4. Sărbătorile și simbolurile iudaice; 5. Rugăciunea și jertfa.
3. Religia greacă și romană – religii ale cetății	1. Zeii Olimpului; 2. Cultul civic și religia de stat; 3. Oracolele, miturile și misterele antice; 4. Religia și filosofia; 5. Influența culturii elenistice asupra lumii biblice.

Domenii de conținut	Conținuturi
4. Dialogul dintre iudaism și culturile antice	1. Relațiile religioase și culturale dintre iudaism, elenism și Imperiul Roman; 2. Traducerea Septuagintei; 3. Răspândirea ideilor religioase și a limbajului simbolic comun; 4. Așteptarea lui Mesia.
5. Pregătirea lumii pentru venirea Mântuitorului	1. Profețiile mesianice și împlinirea lor; 2. Continuitatea dintre Vechiul și Noul Legământ; 3. Contextul spiritual și moral al lumii antice în pragul creștinismului.

SUGESTII METODOLOGICE

Sugestiile metodologice oferă repere esențiale pentru proiectarea, organizarea și desfășurarea eficientă a activităților de predare-învățare-evaluare în cadrul orelor de ***Istoria Religiilor*** la liceu. Acestea vizează sprijinirea cadrului didactic în personalizarea demersului educațional, prin integrarea unor metode didactice moderne, interactive și adaptate la profilul generației actuale de elevi, inclusiv prin dezvoltarea competențelor digitale.

Programa școlară actuală pentru disciplina ***Istoria Religiilor*** promovează o învățare centrată pe elev, care accentuează implicarea activă a elevului în procesul de învățare, contextualizarea conținuturilor religioase în realități de viață concrete, dimensiunea socială a învățării – cooperare, colaborare, empatie, responsabilizarea elevilor în raport cu propria dezvoltare morală, spirituală și civică și dezvoltarea competențelor digitale și media, esențiale pentru învățarea secolului XXI.

A. Strategii didactice – revalorizări ale metodelor tradiționale, noi abordări

Pentru a atinge finalitățile educaționale specifice liceului și a forma competențe relevante, este necesară utilizarea unor metode variate, care îmbină gândirea critică, creativitatea, reflecția și tehnologia. Prezentăm sintetic o listă cu metode tradiționale și moderne, respectiv cu metode care valorizează/ formează competențe digitale, care pot fi utilizate în ora de ***Istoria Religiilor***.

1. Metode tradiționale și moderne

- Explicația și prelegerea narativă – Asigură prezentarea coerentă a temelor teologice, adaptată la nivelul de înțelegere al elevilor; este potrivită în activitățile care vizează analiza de texte biblice, patristice etc.
- Conversația euristică – Stimulează gândirea elevilor, prin întrebări bine formulate, conducând la descoperirea personală a adevărurilor religioase; este o metodă care se poate aplica în activități de prezentare a unor concepte religioase.
- Lectura explicativă– Facilitează învățarea la ***Istoria religiilor***, cu accent pe înțelegerea termenilor specifici, semnificația morală și aplicabilitatea în viața cotidiană, fundamentată biblic.
- Studiul de caz – Îi ajută pe elevi să analizeze și să dea răspunsuri din perspectiva moralei creştine la situaţii etice complexe (jertfe, clase sacerdotale, cultul morților, etc.), pornind de la experiența lor de viață sau de la diferite evenimente și problematici sociale.
- Portofoliul tematic – Dezvoltă capacitatea elevilor de efort pentru rezolvarea unei teme mai complexe, autonomia în învățare, abilitățile de colaborare și capacitatea de autoevaluare. Elevii adună pe parcursul semestrului reflecții personale, analize de texte religioase, recenzii de filme cu tematică religioasă etc.
- Eseul argumentativ – Elevii exersează exprimarea opiniilor și formularea de argumente coerente cu privire la diferite evenimente din viața cotidiană sau la teme mai complexe precum: „Dimensiunea sacrului şi a profanului manifestată în diferite religii”, „Prezentarea unei religii monoteiste dintre cele studiate”
- Dezbaterea de tip academic (Oxford-style) – Favorizează gândirea critică, argumentarea, empatia intelectuală. Se abordează dileme morale sau religioase: „Ce rol poate avea religia într-o societate?”, „Este religia creştină influenţată de religia iudaică sau o reformulare religioasă a acesteia?”
- Lectura comparativă – Dezvoltă spiritul analitic și interconectarea cunoștințelor, prin compararea unor texte religioase cu texte literare sau filosofice pe teme comune (ex. mesianismul, profeții, cultul morților, zeități aparținând unei religii).

2. Metode care sprijină dezvoltarea de competențe digitale

Predarea ***Istoriei Religiilor*** în liceu trebuie să se racordeze la realitatea digitală a elevilor, oferindu-le un cadru în care să-și dezvolte atât gândirea morală, cât și competențele digitale. Iată câteva metode recomandate:

- WebQuest religios – Elevii investighează teme (ex. „Simbolurile religioase în arta europeană”) folosind surse online credibile. Rezultatul poate fi prezentat sub formă de infografice, prezentări sau postere digitale.
- Crearea de conținut digital – Elevii realizează podcasturi, videoclipuri scurte, prezentări interactive sau materiale vizuale pe teme religioase. Exemple: un vlog despre semnificația unei sărbători, un tutorial despre rugăciune în cadrul unei civilizații, un interviu cu un preot/localnic implicat în comunitate.
- Utilizarea platformelor educaționale Google Classroom, Moodle sau Padlet pentru organizarea materialelor și a activităților.
- Quiz-uri interactive (Kahoot, Quizizz) – Pot fi utilizate pentru recapitulare sau evaluare dar și pentru momentele de captare a atenției la începutul unei activități.
- Crearea unui blog tematic – Poate fi planificată realizarea unui blog al clasei, unde elevii postează reflecții, eseuri, impresii din excursii religioase, recenzii de filme/documentare. Se dezvoltă competențe media, digitale și de scriere argumentativă.

- Tururi virtuale și realitate augmentată – Pot fi utilizate pentru vizitarea virtuală a unor obiective religioase (ex. Reconstrucție a Templului lui Solomon, Templul din Karnak, Acropolele etc.). Folosirea aplicațiilor AR pentru descoperirea simbolurilor dintr-o biserică sau icoană.
- Proiecte colaborative online – Elevii din clase sau școli diferite colaborează online pe o temă moral-religioasă. Se pot realiza e-book-uri, colecții de rugăciuni sau mărturii ale tinerilor despre credință.

3. Metode pentru dezvoltarea competențelor verzi

În învăţătura creștină, lumea creată este darul lui Dumnezeu, iar omul are o vocație de iconom al creației. Educația religioasă poate cultiva în elevi iubirea față de creație ca formă de iubire față de Dumnezeu, conștientizând că distrugerea naturii nu este doar o problemă ecologică, ci și una spirituală: o ruptură a comuniunii cu Dumnezeu, cu semenii și cu lumea. În formarea competenţelor verzi prin disciplina ***Istoria Religiilor***, pot fi utilizate următoarele metode:

- **Lectura biblică interactivă (cu aplicații digitale)**

Folosind aplicația bibliacatolica.ro sau fișe interactive create în Wordwall / Google Forms, elevii pot identifica: texte biblice referitoare la creaţie, porunci despre protejarea creației, virtuţi precum: cumpătarea, milostenia, recunoştinţa, smerenia etc. De asemenea, pot realiza o colecție de versete și învățături biblice care fundamentează ecologia creștină.

- **Dezbateri teologice cu tematică ecologică**

Elevii pot fi implicați în dezbateri în care să argumenteze din perspectivă religioasă, cu citate din Scriptură și din Sfinții Părinți, teme precum: „Politeismul – un păcat al omului modern?”, „Cum putem vorbi despre sfințirea creației în diversele religii antice?”, „Cum putem trăi în armonie cu natura?”

- **Rugăciunea și meditația religioasă**

Elevii pot analiza textul Psalmilor 103 şi 148 şi pot rosti/ audia fragmente din aceştia în înregistrări din cadrul slujbei Vecerniei şi Utreniei. Pot medita la frumuseţea şi perfecţiunea creației în urma vizionării unor documentare din mediul online sau create de ei.

- **Învățarea prin proiecte**

Elevii pot realiza în echipă proiecte multimedia interdisciplinare (prezentare, afiș, mini-documentar sau site) cu teme precum: „Virtuțile religiilor lumii”, „Cumpătarea religioasă în religiile lumii”, „Creația în viața și scrierile fondatorilor religiilor lumii” etc.

- **Învățarea prin Podcast religios**

Elevii pot crea un podcast religios (cu sprijinul profesorului) în care discută teme precum: „Ce spune Biblia despre grijă față de natură?”, „Cum se împacă viața cotidiană cu sfințenia?”, „Păcatul ca problemă spirituală în diferitele religii”, „Cum se reflectă grija pentru creație în viața claselor sacerdotale?” etc. prin care se încurajează gândirea critică și exprimarea valorilor religioase în limbaj actual. Pot fi invitate diferite persoane: preotul paroh, profesori universitari, călugări, ecologişti creştini etc.

- **Învățarea prin implicare în comunitate (*Service learning* religios)**

Elevii pot fi implicați în: acțiuni de voluntariat ecologic, campanii de informare cu mesaje creștine (ex: „Creația este darul lui Dumnezeu, nu locul nepăsării noastre!”, „Cumpătarea începe cu inima milostivă” etc.).

Prin diversificarea metodelor didactice și adaptarea lor la contextul actual, ora de ***Istoria Religiilor*** devine un spațiu privilegiat în care elevii învață să înțeleagă corect valorile morale și rolul acestora în dezvoltarea personală și socială, să trăiască autentic și să acționeze responsabil, își dezvoltă echilibrul interior și emoțional în lumina credinței, să exerseze competențe digitale și sociale esențiale pentru lumea contemporană, să își afirme identitatea spirituală, valorile și apartenența la comunitatea de credință.

B. Abordarea conținuturilor

Abordarea conținuturilor presupune o atitudine flexibilă a profesorului de ***Istoria Religiilor***, prin accentul pus pe: valorificarea experiențelor de viață ale elevilor; accentuarea caracterului aplicativ al conținuturilor, creând contexte semnificative de învățare pentru viața reală; abordări diferențiate ale conținuturilor învățării, în acord cu experiențele elevilor şi cu contextul social în care trăiesc aceştia; realizarea de conexiuni între domeniul religios şi alte discipline de studiu.

Conținuturile propuse în programa şcolară nu reprezintă teme de lecții, ci unități tematice. Numărul de conținuturi (21 teme, la nivelul fiecărei clase) de pe parcursul unui an şcolar permite: abordarea unor conținuturi pe parcursul mai multor ore, în funcție de complexitatea acestora, de nivelul clasei de elevi, de particularitățile comunității; abordarea unor teme sau aspecte suplimentare, cu rol de adaptare a orei de ***Istoria Religiilor*** la specificul clasei de elevi/a comunității.

Ordinea abordării conținuturilor nu este una prestabilită prin programa şcolară. Profesorul are libertatea de a planifica în manieră personalizată ordinea în care va prezenta temele, în acord cu logica firească a domeniului şi cu specificul vieții religioase a comunității, precum şi în relație cu teme de la alte discipline de studiu.

Din punctul de vedere al specificului domeniului teologic, s-a utilizat următoarea matrice de dezvoltare a conținuturilor: la nivelul fiecărei clase, conţinuturile sunt abordate din perspectiva a zece domenii, câte cinci în fiecare

an de studiu. Reașezarea domeniilor de conținut și a tematicilor este realizată în acord cu evoluția logică a studiului religiei – de la civilizațiile și credințele antice (clasa a IX-a) la contextul istoric și spiritual al iudaismului și pregătirii lumii pentru creștinism (clasa a X-a). Domeniile sunt:

- În **clasa a IX-a**: „Introducere în Istoria Religiilor", „Civilizațiile Orientului Antic și expresiile lor religioase", „Simboluri, mituri și rituri în religiile vechi", „Dimensiunea sacră și profană în civilizațiile antice", „Religia și cultura în lumea antică";
- În **clasa a X-a**: „Poporul ales și Revelația divină", „Iudaismul – credință, cult și tradiție", „Religia greacă și romană – religii ale cetății", „Dialogul dintre iudaism și culturile antice", „Pregătirea lumii pentru venirea Mântuitorului".

În abordarea conținuturilor se pot utiliza elemente de tip predominant confesional (texte biblice; acolo unde este cazul, documente magisteriale), dar și studii cu privire la Istoria Religiilor, la evoluția ideilor religioase, recomandate a fi abordate pe parcursul fiecărei clase. Acestea nu vor fi analizate ca unități de conținut de sine stătătoare, ci vor constitui modalități de exemplificare a temelor anterior menționate.

Clasa a IX-a:

- repere biblice fundamentale: Fapte 17,26-28; Romani 1,19-20; Exod 12-14; Iosua 24,2,14-15; 1 Regi 18,20-39; Geneza 1-2; Psalmul 104; 1 Regi 6-8.
- repere magisteriale: CBC 27-35, 44-49 (dorul de Dumnezeu, căile cunoașterii lui Dumnezeu); 54-64, 201-208 (istoria mântuirii, unicitatea lui Dumnezeu în fața idolatriei); 2567 (omul îl caută pe Dumnezeu); 2097 (cultul); 108-113 (Scriptură și interpretare); 1145-1152 (simbol); 1368-1372 (jertfa euharistică); 1536-1543 (preoția); Dei Verbum 2 (Dumnezeu Se revelează și invită la comuniune); 3-6 (Revelația în istorie și simbol); Gaudium et Spes 19-22 (demnitatea omului și căutarea lui Dumnezeu); Nostra aetate 2 – (semințele de adevăr în religiile necreștine, perspectivă de dialog, fără sincretism).

Clasa a X-a:

- repere biblice fundamentale: Exod 3,14; 20,2; Romani 16,25-27; 1 Corinteni 10,11; Matei 5,17-18; Exod 20,1-17; Geneza 12,1-3; Geneza 15,5-6; 1 Regi 8,10-13.27-30; Fapte 19,23-29; 1 Macabei 1–4; Daniel 8; Fapte 18,1-3.12-17; Isaia 7,14; Zaharia 9,9; Luca 3,1-6.
- repere magisteriale: CBC 1961-1974 (Legea Veche și Legea Nouă: pedagogie spre Cristos); 2052-2082 (Decalogul în lumina Evangheliei: iubirea ca împlinire); 2580-2589 (Rugăciunea biblică, templu, profeți,: model pentru noi); 711-716; 522-524 (Speranța mesianică și pregătirea venirii lui Isus); 2112-2114 (Condamnarea idolatriei; adorarea datorată numai lui Dumnezeu); Dei Verbum 2 (Dumnezeu se revelează ca prieten și ne cheamă la comuniune în Cristos); Gaudium et spes 33-39 (Cristos, sensul istoriei; speranța creștină în timp și istorie); Nostra aetate 2-4 (Respect pentru semințele de adevăr; rădăcina iudaică a credinței).

C. Contexte și medii de învățare

Ora de ***Istoria Religiilor***, în învățământul liceal, trebuie să răspundă nu doar nevoii de formare morală și spirituală, ci și realităților unei educații moderne, orientate spre dezvoltarea integrală a elevului. În acest sens, este necesară folosirea unor contexte și medii de învățare variate, care să susțină învățarea activă și colaborativă, formarea competențelor, echilibrul emoțional și spiritual al elevilor, legătura cu comunitatea și viața reală

1. Spații educaționale

- Săli cu aranjamente flexibile – mobilă ușor de reconfigurat, pentru lucru individual, în perechi sau în grupuri. Astfel, se poate trece de la predare frontală la activități colaborative.
- Colțuri de liniște și reflecție – spații special amenajate în clasă (cu icoane, lumânări, citate motivaționale) care oferă elevilor un cadru intim și liniștit pentru reculegere, rugăciune personală, meditație sau exprimarea gândurilor și emoțiilor într-un jurnal personal. Pot fi folosite la începutul orei sau pentru activități de autocunoaștere.
- Cabinetul de religie/ Ateliere de creație religioasă – spații destinate realizării de afișe, lucrări artistice cu tematică religioasă, colaje, icoane pictate sau prezentări tematice, în care elevii își pot exprima creativ viziunea asupra valorilor creștine.
- Biserica și centrele educative de lângă acestea, ce oferă un loc pentru rugăciune și meditație, dar și spații de activități curriculare și extracurriculare de diferite tipuri

2. Învățare combinată (fizică și digitală)

- Învățare mixtă – combinarea lecțiilor desfășurate în clasă cu activități online. De exemplu: temele pot fi trimise prin platforme educaționale, iar elevii pot urmări materiale video sau audio religioase ca suport pentru reflecții sau dezbateri.

- Învățare în secvențe de format scurt – utilizarea de materiale digitale scurte (video, citate, versete, imagini cu mesaje morale) pentru a declanșa discuții sau pentru a oferi elevilor „pastile de înțelepciune” creștină ușor de reținut.

3. Învățarea prin utilizarea realității virtuale (VR) și augmentate (AR)

- Vizite virtuale – folosirea tehnologiei pentru vizitarea unor locuri cu semnificație religioasă (mănăstiri, muzee, biserici istorice), fără a ieși din clasă. Aceste experiențe pot fi completate cu activități de cercetare, prezentări sau reflecții scrise.
- Simulări și reconstituiri – folosirea aplicațiilor care reconstituie evenimente biblice, epoci istorice sau viețile sfinților, pentru ca elevii să înțeleagă mai profund contextul religios și mesajul spiritual al acestor momente.

4. Învățare personalizată și adaptată

- Trasee personalizate de învățare – profesorul poate crea activități diferențiate în funcție de nevoile, nivelul și interesele elevilor, de specificul experienței religioase a acestora.
- Accesibilitate pentru toți elevii – folosirea diverselor forme de exprimare (scris, vorbit, desenat, înregistrări audio), astfel încât fiecare elev să-și poată exprima ideile și trăirile religioase într-un mod autentic și accesibil.

5. Învățare prin colaborare și implicare comunitară

- Proiecte în echipă sau în parteneriat cu alte școli – realizarea de activități comune pe teme religioase sau morale.
- Campanii educative sau sociale – elevii pot organiza acțiuni caritabile, expoziții sau campanii în cadrul școlii sau al comunității, promovând valorile creștine precum solidaritatea, iertarea sau respectul față de aproapele.

6. Practici cu rol spiritual și emoțional

- Momente de rugăciune sau liniște – la începutul sau finalul orei, pot fi introduse scurte momente de rugăciune, tăcere meditativă sau ascultare a unei reflecții audio cu mesaj religios.
- Lectură religioasă ghidată – citirea unor texte religioase sau morale urmată de reflecții personale, scrise sau în grup. Se pot folosi fragmente din Biblie, Sfinții Părinți, autori contemporani sau mărturii de credință.
- Scrierea duhovnicească – activități precum „Scrisoare către Dumnezeu”, „Jurnalul sufletului” sau „Gândul zilei”, prin care elevii își pot exprima trăirile interioare, dorințele, mulțumirile sau întrebările existențiale.

7. Inteligența artificială ca facilitator al învățării (sub îndrumarea profesorului)

- Elevii utilizează aplicații bazate pe inteligență artificială pentru a explora conținuturi religioase, sub îndrumarea profesorului.
- AI oferă explicații suplimentare, exemple, sinteze sau definiții pentru o mai bună înțelegere a temelor studiate.
- Profesorul ghidează activitatea, stabilește obiective clare și monitorizează modul în care elevii folosesc AI.
- AI sprijină învățarea personalizată, oferind feedback și resurse adaptate ritmului fiecărui elev.
- Elevii pot folosi AI pentru a formula întrebări, crea prezentări, reflecta asupra valorilor morale și religioase.

Prin valorificarea acestor contexte și medii de învățare, elevul este plasat în centrul procesului educațional, ca participant activ, nu doar receptor de informații, se formează nu doar competenţe cognitive, ci şi dimensiunea emoțională și spirituală a elevului, se creează o legătură între tradiție și inovație, între valorile perene ale credinței și cerințele societății actuale. Astfel, ***Istoria Religiilor*** devine o disciplină vie, ancorată în realitate, cu impact formator asupra caracterului, atitudinilor și alegerilor personale.

D. Aspecte privind evaluarea

Procesul de evaluare capătă o importanță și mai mare în configurarea traseului educațional al elevilor. Evaluarea în liceu trebuie să reflecte atât formarea competențelor cognitive și spirituale, cât și capacitatea de aplicare a valorilor moral-religioase în viața personală și comunitară.

1. Relația organică predare-învățare-evaluare

În cadrul orei de ***Istoria Religiilor*** la liceu, evaluarea este strâns legată atât de învățare, cât și de predare, constituind împreună un sistem coerent și dinamic. Evaluarea nu trebuie privită ca o activitate separată, ci ca un proces continuu, integrat în întregul parcurs educațional, care oferă feedback valoros pentru elev, dar și pentru profesor. Această relație organică implică:

- adaptarea strategiilor de predare în funcție de nevoile identificate ca urmare a evaluărilor inițiale, de parcurs, finale;
- orientarea învățării către formarea de competențe reale, nu doar acumularea de cunoștințe;
- motivarea elevului, prin recunoașterea progresului său și prin valorizarea reflecției personale;
- corelarea evaluării cu finalități educaționale.

Evaluarea contribuie astfel la formarea și dezvoltarea competențelor specifice disciplinei ***Istoria Religiilor***, la îmbunătățirea continuă a predării și a învățării, prin adaptarea conținuturilor și metodelor la nivelul real al clasei, prin sprijinirea elevului în procesul de autocunoaștere și asumare a valorilor creștine.

2. Evaluarea ca mijloc de motivație și reglare

La liceu, evaluarea va accentua două funcţii esenţiale ale evaluării: funcţia de reglare şi funcţia motivaţională.

Evaluarea oferă profesorului feedback cu privire la eficiența metodelor folosite, la înțelegerea conceptelor și valorilor de către elevi, la necesitatea de adaptare sau reluare a unor conținuturi, respectiv la progresul fiecărui elev.

Din perspectiva elevului, aflat în etapa consolidării identității și a asumării valorilor personale, evaluarea trebuie să valorizeze progresul personal al acestuia, să încurajeze implicarea lui activă și autentică, să pună accent pe responsabilitate și autocunoaștere, respectiv să susțină decizia informată privind continuarea studiilor sau alegerea unei direcții vocaționale/ profesionale.

3. Metodologia evaluării

a) Evaluare tradițională (sumativă și formativă), prin:

- teste scrise (cu itemi obiectivi și subiectivi);
- evaluări orale structurate (răspunsuri argumentate, eseuri).
- verificarea învățării prin întrebări și activități de consolidare la finalul unităților de învățare.

b) Metode moderne/ alternative de evaluare

- portofoliul personal – colectare de reflecții, eseuri, jurnale spirituale, fișe de activitate, proiecte și produse creative realizate în timp;
- proiectul tematic – individual sau în grup, cu teme relevante din programa de ***Istoria Religiilor***, ce implică documentare, aplicare practică și prezentare argumentată;
- autoevaluarea ghidată – prin fișe sau jurnale de reflecție, elevii sunt invitați să evalueze ce au înțeles, cum s-au raportat emoțional și ce valori au interiorizat;
- observarea sistematică – a participării, a implicării în discuții și dezbateri, a comportamentului și atitudinilor exprimate în contexte de învățare;
- evaluarea produselor de învățare – afișe, prezentări, creații artistice sau digitale cu conținut moral-religios;
- studii de caz și rezolvarea de dileme morale – permit evaluarea capacității elevului de a analiza critic, de a formula judecăți morale și de a aplica valorile creștine în situații reale;
- activități practice – implicarea elevilor în acțiuni cu caracter moral, filantropic sau spiritual, care pot fi ulterior evaluate prin jurnal de reflecție, discuții sau portofoliu.

c) Metode care valorifică competențele digitale și interdisciplinare

- proiecte realizate cu ajutorul tehnologiei: prezentări, materiale video, podcasturi tematice;
- portofolii digitale: organizarea materialelor pe platforme educaționale (ex. Google Classroom, Moodle);

4. Valorificarea progresului individual

În centrul procesului evaluativ rămâne progresul elevului, nu comparația între elevi. Astfel, se va urmări cum evoluează fiecare elev din punct de vedere cognitiv, afectiv și spiritual, cum își dezvoltă capacitatea de a reflecta, a decide, a ierta, a fi solidar, în ce măsură valorile creștine devin parte a identității personale.

Evaluarea la disciplina ***Istoria Religiilor*** în liceu trebuie să devină o călătorie de autocunoaștere, reflecție și angajare personală. Este esențial ca procesul de evaluare să fie cuprinzător (valorificând toate dimensiunile învățării), personalizat (adaptat ritmului și profilului fiecărui elev) și motivant (stimulând dorința de cunoaștere, de aprofundare și de trăire autentică a credinței).

E. Istoria Religiilor – implicații pentru predare-învăţare-evaluare

La disciplina ***Istoria Religiilor***, evaluarea finală trebuie să reflecte:

- claritatea și coerența exprimării orale sau scrise;
- cunoștințele teologice fundamentate pe textul biblic, tradiția creștină și reflecția morală;
- capacitatea de argumentare morală și religioasă;
- interiorizarea valorilor și aplicarea lor în contexte personale și sociale.

Pregătirea pentru această evaluare poate include: simulări de probă scrisă, ateliere de argumentare și dezbatere, exerciții de interpretare a textului religios, reflecții pe marginea unor teme de actualitate.

Un aspect important îl constituie în acest context evaluarea prin teste grilă, care reprezintă o propunere modernă, menită să aducă mai multă obiectivitate și eficiență în procesul de examinare. Acest tip de testare permite corectarea rapidă și eliminarea erorilor subiective, oferind tuturor elevilor șanse egale. Totuși, în domeniul religios se pune accent pe valori, reflecție personală și înțelegere profundă, aspecte greu de surprins doar prin alegeri de tip grilă. Prin urmare, este important ca forma de evaluare să păstreze un echilibru între rigoarea testării și specificul acestei discipline de învățământ.

Pregătirea pentru evaluarea la ***Istoria Religiilor*** prin teste grilă presupune o abordare diferită față de învățarea clasică, axată pe redactarea de eseuri sau răspunsuri dezvoltate, și implică:

- înțelegerea temelor esențiale din programa școlară;

- memorarea noțiunilor-cheie, în condiţiile în care testele grilă cer adesea identificarea corectă a unor termeni, personaje, texte sau concepte, fapt care implică reţinerea de date şi idei principale, respectiv identificarea cu uşurinţă a unor concepte din context;
- exersarea cu teste grilă, pentru a familiariza elevul cu formatul acestora, din manuale, culegeri, platforme online, care facilitează analiza greşelilor şi conştientizarea lacunelor;
- dezvoltarea atenției și a concentrării, prin exerciţii de citire atentă a întrebărilor și a tuturor variantelor de răspuns pentru evitarea confuziilor între termeni apropiați;
- organizarea eficientă a timpului, care implică realizarea unui plan de învățare structurat, în care materia este împărțită pe teme, revizuirea regulată a cunoştinţelor,.

Pregătirea pentru acest tip de evaluare combină memorarea logică cu practica aplicată și atenția la detalii, fiind o modalitate eficientă de a consolida cunoștințele religioase într-un format accesibil.

Profesorul poate utiliza metode şi tehnici didactice moderne și adaptate scopului evaluării.

1. Învăţarea prin exersarea testelor grilă, pentru familiarizarea cu structura testului și cu tipul de întrebări
2. Învăţarea prin intermediul fişelor structurate şi a schemelor recapitulative, care ghidează elevul în procesul de învăţare şi recapitulare
3. Învăţarea prin jocuri (de tip „quiz”) sau concursuri, pentru creşterea motivaţiei şi repetarea activă a informaţiilor
4. Învăţarea prin organizatori grafici (hărți mentale/ conceptuale, scheme logice), pentru structurarea logică a informației și evidențierea legăturilor dintre concept
5. Învăţarea prin asociere logică şi mnemonică, pentru memorarea detaliilor prin reguli logice sau dispozitive mnemonice, iar nu mecanic
6. Învățarea prin explicații și povestiri biblice, pentru înțelegerea profundă și memorarea mai ușoară a temelor
7. Învățarea colaborativă (peer learning), pentru realizarea schimbului de idei și al sprijinului între colegi
8. Învăţarea prin predare (reciprocal teaching), pentru fixarea cuoştinţelor şi dezvoltarea gândirii critice

O predare eficientă susține atât învățarea logică, cât și memorarea activă, într-un mod atractiv și eficient pentru elevi. Astfel, pe lângă manual, fișe de lucru, culegeri cu teste grilă, pot fi folosite și alte mijloace de învăţământ, precum: cartonașe cu variante de răspuns (A, B, C, D), grile scanabile (tip Scantron) – acolo unde sunt disponibile sisteme de evaluare automată, baze de date cu întrebări, din care profesorii pot genera teste variate, afișe/ postere cu concepte religioase-cheie, care facilizează învățarea vizuală.

În tot acest proces, un rol esențial îl are feedback-ul continuu și autoevaluarea, care facilitează conștientizarea de către elevi asupra progresului înregistrat și promovează autonomia acestora în învățare.

F. Adaptarea procesului de predare-învățare-evaluare la specificul diferitelor grupuri de elevi

În cadrul orelor de ***Istoria Religiilor***, este esențială adaptarea strategiilor didactice, a conținuturilor și a modalităților de evaluare pentru a răspunde nevoilor diverse ale elevilor, în special ale celor cu cerințe educaționale speciale (CES) și/sau dizabilități. Acest demers implică utilizarea unor metode active, centrate pe elev, care să stimuleze participarea, empatia și reflecția personală, precum și personalizarea sarcinilor de lucru în funcție de ritmul și stilul de învățare al fiecărui elev. Materialele didactice pot fi adaptate vizual, auditiv sau tactil, în funcție de tipul dizabilității, iar evaluarea trebuie să fie continuă, formativă, oferind feedback constructiv și încurajând progresul individual. Colaborarea cu profesorii de sprijin, consilierul școlar și familia este, de asemenea, un element-cheie pentru integrarea eficientă a elevilor cu CES în activitățile de la clasă, asigurând un climat incluziv și valorificând potențialul fiecărui elev.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Grad didactic/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
Demian Adrian-George	Profesor, Gradul II	Liceul Greco-Catolic „Iuliu Maniu”, Oradea, Bihor
Tintelecan Petrică-Daniel	Profesor, Gradul I	Liceul Greco-Catolic „Inochentie Micu”, Cluj-Napoca, Cluj

COORDONATORI/RESPONSABILI/CONSULTANȚI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Zăbavă Mihaela	Consilier CNCE	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare	Responsabil CNCE
Pîslaru Cătălin	Inspector general MEC	Ministerul Educației și Cercetării	Responsabil MEC

RESPONSABILI/COORDONATORI/COLABORATORI:

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Fodoca Maria	Director	Liceul Greco-Catolic „Timotei Cipariu” Bucuresti	Responsabil cult

Anexa nr. 165

Programa școlară
pentru disciplina

ISTORIA BISERICII GRECO-CATOLICE
Cultul Greco-Catolic

Clasele a XI-a și a XII-a
Curriculum de specialitate (CS)
Filiera vocaţională, profilul teologic,
specializarea Teologie Greco-Catolică

- 2026 -

Anexa nr. 165
Programa școlară pentru disciplina *Istoria Bisericii Greco-Catolice,* Cultul Greco-Catolic, clasele a XI-a și a XII-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea teologie greco-catolică*

NOTĂ DE PREZENTARE

Prezenta programă școlară la disciplina ***Istoria Bisericii Greco-Catolice*** completează curriculumul pentru disciplina ***Religie Cultul Greco-Catolic*** cu aplicare pentru clasele din învățământul liceal, filiera vocaţională, profilul teologic, specializarea Teologie Greco-Catolică, forma de învăţământ cu frecvenţă zi, începând cu anul şcolar 2026-2027. Pentru această categorie de clase, conform planurilor-cadru pentru învățământul liceal, forma cu frecvență zi, aprobate ca anexe la OMEC nr. 4350/2025, studiul disciplinei are următoarea alocare orară săptămânală, defalcată pe segmentul Curriculum de specialitate (CS):

An de studiu	Clasa a IX-a	Clasa a X-a	Clasa a XI-a	Clasa a XII-a
Tip segment curricular	CS	CS	CS	CS
Nr. săptămânal de ore	-	-	1	1

Programa școlară este elaborată în concordanță cu:

- *Legea învățământului preuniversitar* nr. 198/2023;
- *Recomandările Consiliului Uniunii Europene* (2018) privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții;
- *Repere pentru proiectarea, actualizarea și evaluarea Curriculumului național. Cadrul de referință al Curriculumului național*, aprobat prin OME nr. 3239/2021;
- *Profilul de formare al absolventului*, aprobat prin OME nr. 6731/2023;

Aceste documente stabilesc cadrul de dezvoltare al competențelor-cheie și al profilului de formare al absolventului de liceu, competențe la a căror formare contribuie și disciplina ***Istoria Bisericii Greco-Catolice***.

Programa disciplinei ***Istoria Bisericii Greco-Catolice*** este elaborată potrivit modelului de proiectare curriculară centrat pe competențe. Construcția programei este realizată astfel încât să contribuie la dezvoltarea profilului de formare al elevului din ciclul liceal, care descrie aşteptările exprimate față de elev la sfârşitul învățământului liceal, prin raportare la cerințele exprimate în Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023, precum şi prin raportare la caracteristicile de dezvoltare ale elevilor.

Prezenta programă şcolară a avut în vedere:

- adaptarea structurii curriculare la durata de studiu de doi ani (XI–XII);
- actualizarea formulărilor competențelor specifice, conform modelului de proiectare curriculară centrat pe competențe utilizat în documentele recente C.N.C.E.;
- păstrarea echilibrului între abordarea teologică, istorică şi culturală a fenomenului religios, potrivit tradiției şi identității Bisericii Greco-Catolice române.

Studierea disciplinei ***Istoria Bisericii Greco-Catolice*** are ca scop formarea unei culturi religioase generale, a capacității de analiză critică și reflecție teologică, precum și a unei perspective integratoare asupra istoriei spirituale a umanității.

Prin intermediul acestei discipline, elevii:

- dobândesc repere esențiale privind evoluția Bisericii Universale și a Bisericii Greco-Catolice române, în context istoric, cultural și confesional;
- înțeleg procesele de continuitate, adaptare și mărturisire a credinței creștine în diferite contexte istorice;
- valorizează mărturia creștină și responsabilitatea morală în istorie, înţelegând rolul conştiinţei şi al fidelităţii faţă de credinţă;
- dezvoltă capacitatea de dialog și cooperare între tradiții creștine și confesionale, pe baza unei identități ecleziale asumate.

Programa este construită potrivit modelului curricular centrat pe competențe, urmărind dezvoltarea capacităților de gândire critică, a învățării permanente și a comunicării teologice, în strânsă legătură cu profilul absolventului din filiera vocațională teologică. Disciplina valorifică achizițiile formate în ciclul gimnazial, unde elevii au dobândit primele noțiuni de cultură religioasă, de morală și de raportare la valorile comunității. La liceu, accentul se mută de la acumularea de cunoștințe de bază la dezvoltarea competențelor de reflecție critică, discernământ moral și responsabilitate socială**.** Progresul vizează consolidarea unei identități personale şi ecleziale asumate, pregătirea pentru viața adultă și integrarea valorilor spirituale în contexte sociale, culturale și profesionale mai complexe.

Disciplina ***Istoria Bisericii Greco-Catolice*** este o disciplină atât de cultură generală, cât şi religioasă, cu o programă şcolară concepută în corelaţie cu alte discipline teologice (*Studiu biblic*, *Spiritualitate*, *Catehism, Istoria Religiilor*), contribuind în mod activ la formarea unor competenţe, care fundamentează dezvoltarea culturii religioase şi a celei generale a elevului, formarea personalităţii şi a profilului spiritual ale acestuia.

Elemente de noutate pe care le aduce programa:

- Orientare spre competențe transversale **(**educația pentru cetățenie democratică, educația pentru viață, dezvoltare personală)
- Actualizarea conținuturilor **(**corelarea temelor religioase cu provocările lumii contemporane: digitalizare, ecologie, drepturile omului, migrație, multiculturalitate, inteligența artificială)
- Dimensiunea interactivă și practică (implicare socială, voluntariat, utilizarea proiectelor interdisciplinare)
- Deschiderea spre dialog **(**formarea competenței de dialog interconfesional și intercultural; prezentarea comparativă a valorilor comune ale diferitelor tradiții religioase)
- Accent pe formarea caracterului și a autocunoașterii (dezvoltarea rezilienței, a inteligenței emoționale și spirituale; instrumente de reflecție personală -jurnal reflexiv, portofoliu spiritual).

Structura programei şcolare de ***Istoria Bisericii Greco-Catolice*** include, pe lângă nota de prezentare, următoarele elemente:

- Competențe generale;
- Competențe specifice şi exemple de activități de învățare;
- Conținuturi;
- Sugestii metodologice

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoştinţe, abilităţi şi atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte diverse.

Competențele generale se referă la achizițiile pe care elevul le dobândește la disciplina ***Istoria Bisericii Greco-Catolice*** pe parcursul întregului ciclu liceal. Acestea au un dublu rol: pe de o parte, reflectă contribuția disciplinei la profilul de formare al absolventului și, implicit, la dezvoltarea competențelor-cheie; pe de altă parte, structurează disciplina în funcție de profilul de formare.

Competențele specifice derivă din competențele generale și reprezintă etape intermediare în dobândirea acestora, fiind formate pe parcursul unui an școlar. Ele sunt adaptate nivelului de dezvoltare al elevilor, ghidează evaluarea performanțelor acestora și oferă cadrul pentru organizarea demersului didactic. Ca etape ale formării competențelor generale, competențele specifice evidențiază progresia acestora de la un an de studiu la altul, contribuind treptat la dezvoltarea competenței generale. Derivarea lor presupune o diferențiere atentă a etapelor procesului de învățare, astfel încât, la finalul studiului disciplinei ***Istoria Bisericii Greco-Catolice***, elevii să fi dobândit competențele generale corespunzătoare.

Activitățile de învățare constituie contexte în care competențele specifice sunt dezvoltate, exersate și consolidate. Ele au rol orientativ pentru profesori, oferindu-le libertatea de a folosi exemplele propuse de programa școlară, de a le completa sau de a le înlocui, astfel încât să adapteze procesul didactic la realitățile concrete ale clasei. În acest mod, crearea de parcursuri de învățare individualizate și personalizate nu mai rămâne un simplu ideal, ci devine realizabilă prin metode și modalități concrete de aplicare.

Conţinuturile învăţării - sunt organizate pe domenii şi reprezintă achiziţii de bază prin care se urmăreşte formarea competentelor elevilor. La nivelul fiecărei clase, programa prezintă o ofertă curriculară care include aspecte de învățătura creștină**,** dialogul interreligios și intercultural**,** formarea morală aplicată **și** implicarea responsabilă în viața comunitară

Sugestiile metodologice oferă exemple de strategii didactice, repere pentru planificarea demersului didactic și elemente pentru evaluarea continuă. Acestea includ recomandări privind desfășurarea efectivă a procesului de predare-învățare-evaluare centrat pe formarea competențelor, exemple de strategii didactice care sprijină realizarea competențelor specifice, precum și propuneri de abordare interdisciplinară și integrată. În plus, acestea cuprind repere pentru evaluarea învățării, raportată la competențele urmărite, putând fi utilizate diverse forme, metode și instrumente de evaluare.

Cadrele didactice sunt încurajate să planifice didactica pe baza competențelor, să adapteze activitățile la context și să utilizeze metode variate de evaluare, cu accent pe progresul și dezvoltarea elevului.

Pentru a asigura un cadru coerent în predarea disciplinei ***Istoria Bisericii Greco-Catolice***, programa şcolară propune un set de elemente comune pentru toate cultele din România care au drept de predare a propriei religii în sistemul de învățământ: lista competențelor generale, o parte dintre competențele specifice şi o serie de exemple de activități de învățare şi partea generală a sugestiilor metodologice. Listele de competențe specifice şi de conținuturi sunt elaborate de către fiecare cult, permițând orientarea către teme relevante pentru fiecare dintre acestea.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

C.G.1	**Identificarea principalelor etape ale evoluției istorice a Bisericii și a contextelor sociale, culturale, politice și religioase asociate acestora**
C.G.2	**Interpretarea modului în care marile evenimente istorice (concilii, schisme, reforme, persecuții, modernizări) au influențat dezvoltarea instituțională și spirituală a Bisericii**
C.G.3	**Analizarea patrimoniului spiritual, cultural și educațional al Bisericii, identificând modul în care aceasta contribuie la formarea identității și coeziunii comunitare**
C.G.4	**Aplicarea cunoștințelor despre istoria și tradițiile Bisericii în manifestarea apartenenței și responsabilității în cadrul comunității religioase**

CLASA a XI-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G. 1 - Identificarea principalelor etape ale evoluției istorice a Bisericii și a contextelor sociale, culturale, politice și religioase asociate acestora

XI.CS.1.1. Enumerarea principalelor etape de dezvoltare ale Bisericii
- *Realizarea, individual sau în grup, a unei axe cronologice care să cuprindă principalele etape ale dezvoltării Bisericii, folosind repere temporale esențiale.* - *Clasificarea etapelor de dezvoltare ale Bisericii în funcție de criterii simple (perioade istorice, contexte politice sau religioase), utilizând tabele sau scheme conceptuale.* - *Crearea unei prezentări PowerPoint/Google Slides cu câte un slide pentru fiecare etapă istorică.*
XI.CS.1.2. Descrierea rolului conducătorilor religioși în evoluția Bisericii
- *Alcătuirea unei hărți conceptuale care să evidențieze funcțiile și responsabilitățile conducătorilor Bisericii, în diferite perioade și/sau zone geografice.* - *Analizarea unor fragmente de surse istorice (scrisori, mărturii, documente oficiale) pentru a sublinia rolul liderilor religioși în contexte sociale și politice specifice.* - *Crearea unui video scurt în care să se prezinte influența exercitată de un conducător religios asupra evoluţiei Bisericii, utilizând un limbaj adecvat și repere istorice corecte.*
XI.CS.1.3. Marcarea crizelor și reformelor care au influențat dezvoltarea Bisericii
- *Compararea perioadelor de stabilitate și de criză, evidențiind modul în care reformele au contribuit la continuitatea și adaptarea Bisericii în diferite contexte istorice.* - *Marcarea pe un infografic a principalelor crize și reforme care au influențat dezvoltarea Bisericii, utilizând repere cronologice esențiale.* - *Realizarea unei prezentări digitale cu slide-uri dedicate crizelor și reformelor majore.*

C.G. 2 - Interpretarea modului în care marile evenimente istorice (concilii, schisme, reforme, persecuții, modernizări) au influențat dezvoltarea instituțională și spirituală a Bisericii

XI.CS.2.1. Descrierea impactului conciliilor asupra doctrinelor și practicilor Bisericii
- *Identificarea principalelor concilii relevante pentru istoria Bisericii descriind deciziile cu impact asupra doctrinelor și practicilor religioase, pe baza unor texte de sinteză sau documente istorice.* - *Realizarea unui tabel de sinteză care să evidențieze relația dintre concilii, hotărârile adoptate și consecințele asupra vieții Bisericii.* - *Prezentarea relației erezie-conciliu/schismă-conciliu printr-o prezentare digitală colaborativă, elevii lucrând în grupuri pe Google Slides sau Canva, fiecare grup având responsabilitatea de a evidenția relațiile dintre crizele doctrinare și răspunsurile conciliare asociate unei perioade/erezii/schisme.*
XI.CS.2.2. Explicarea modului în care schimbările culturale au influențat spiritualitatea comunităților creștine
- *Realizarea unor comparații între forme tradiționale și moderne de manifestare a spiritualității comunitare, utilizând tabele sau scheme conceptuale.* - *Identificarea principalelor schimbări culturale (renaștere, umanism, iluminism, modernitate, secularizare) explicând influența acestora asupra spiritualității comunităților creștine.* - *Crearea unei hărți conceptuale digitale interactive în care elevii adaugă descoperiri, schimbări culturale și efecte spirituale, cu imagini și scurte explicații, după o documentare istorică și religioasă adecvată.*
XI.CS.2.3. Interpretarea relațiilor dintre Biserică și alte comunități religioase în diferite perioade
- *Derularea unui interviu fictiv cu un creștin persecutat în perioada Imperiului Roman, pentru a evidenția relația Bisericii cu autoritățile și alte comunități religioase, în format audio/video.* - *Simularea unei situații istorice în care elevii interpretează poziția unui lider religios și a unui oficial roman pentru a recrea negocieri sau conflicte.* - *Realizarea unei sinteze scrise sau grafice (hartă conceptuală, tabel comparativ) care să ilustreze evoluția relațiilor interconfesionale de-a lungul timpului.*

C.G. 3 - Analizarea patrimoniului spiritual, cultural și educațional al Bisericii, identificând modul în care aceasta contribuie la formarea identității și coeziunii comunitare

XI.CS.3.1. Identificarea elementelor spirituale, culturale și educaționale din patrimoniul Bisericii
- *Crearea unei liste cu elemente de patrimoniu spiritual, cultural și educațional ale Bisericii (lăcașuri de cult, tradiții liturgice, instituții de învățământ, publicații, documente magisteriale) menționând rolul pe care acestea le-au avut în formarea identității și coeziunii comunitare.* - *Realizarea unei sinteze scrise sau a unui colaj tematic digital care să ilustreze diversitatea patrimoniului Bisericii și rolul acestuia în viața comunității.* - *Derularea unei simulări digitale a unui forum sau chat virtual între creștini din diferite epoci pentru a discuta teme legate de valori sau credință și influența lor asupra comunităților.*
XI.CS.3.2. Determinarea modului în care valorile transmise de Biserică sprijină dezvoltarea responsabilității comunitare
- *Analizarea unor exemple concrete de implicare comunitară susținute de Biserică (activități caritative, educative, culturale), pentru a evidenția impactul asupra coeziunii sociale.* - *Crearea unei hărți interactive cu centre religioase și școli confesionale, evidențiind impactul asupra spiritualității și educației.* - *Realizarea unei dezbateri ghidate pe tema „Care elemente ale patrimoniului au contribuit la coeziunea/divizarea comunității?”.*
XI.CS.3.3. Compararea contribuției diferitelor elemente ale patrimoniului la consolidarea identității ecleziale
- *Elaborarea unei sinteze scrise sau a unei prezentări în care se argumentează rolul diferitelor componente ale patrimoniului în păstrarea și transmiterea identității ecleziale.* - *Compararea icoanelor bizantine și occidentale pentru a observa asemănări și diferențe în modul în care este exprimată identitatea eclezială în Răsărit și Apus.* - *Realizarea unui studiu de caz concentrat asupra rolului mănăstirilor/abațiilor/călugărilor/ordinelor religioase orientale și/sau occidentale în educația și formarea identității comunităților creștine.*

C.G. 4 - Aplicarea cunoștințelor despre istoria și tradițiile Bisericii în manifestarea apartenenței și responsabilității în cadrul comunității religioase

XI.CS.4.1. Utilizarea informațiilor despre concilii și schisme pentru susținerea coeziunii comunității
- *Crearea unui video în care se utilizează informațiile dintr-un document istoric al unui conciliu pentru evidențierea mesajului său și a modului în care acesta sprijină coeziunea comunității.* - *Elaborarea de fișe de lucru, scheme sau hărți conceptuale prin care informațiile despre concilii și schisme sunt aplicate pentru evidențierea modului în care acestea susțin unitatea și coeziunea comunității.* - *Exprimarea, oral sau în scris, a modului în care informațiile despre concilii și schisme pot fi aplicate pentru susținerea unității comunității și prevenirea dezbinării acesteia.*
XI.CS.4.2. Folosirea principiilor Bisericii în asumarea unor roluri responsabile în comunitate
- *Realizarea unui poster digital care să ilustreze valorile encilicei „Rerum Novarum” (dreptate socială, solidaritate, respectul pentru muncă), explicând modul în care pot fi aplicate acestea de responsabilii comunității.* - *Redactarea unei reflecții scrise despre despre modul în care exemplul martirilor ghidează atitudinile și deciziile creștinilor în comunitate.* - *Elaborarea unui dialog/interviu între un elev și un reprezentant al comunității pentru a identifica modul concret în care acesta folosește principiile Bisericii în deciziile pe care le ia și atitudinile de care dă dovadă în comunitate.*
XI.CS.4.3. Implementarea cunoștințelor despre istoria și evoluția Bisericii în organizarea activităților comunitare și educative
- *Crearea unui ghid de bune practici pentru elevi și membri ai comunității, care să valorifice exemplele oferite de Biserică privind educația, implicarea în viața comunității și asumarea responsabilității sociale.* - *Aplicarea valorilor comunității creștine primare pentru planificarea și implementarea unei activități comunitare contemporane (solidaritate, împărțire a resurselor, grijă pentru săraci, comuniune și slujire).* - *Elaborarea unei hărți conceptuale care să lege evenimente istorice și principii ale Bisericii cu acțiuni comunitare posibile.*

CLASA a XI-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
cristo	1. Viața, moartea și învierea lui Isus Cristos – fondarea Bisericii 2. Formarea comunității apostolice și misiunea Sf. Pavel 3. Persecuțiile romane și martiriul primelor secole 4. Libertatea Bisericii şi Imperiul creştin 5. Concilii ecumenice din primele secole (Niceea, Constantinopol, Efes, Calcedon)
2. Biserică, influenţe şi educaţie: Biserica medievală (expansiune, tensiuni, identitate)	1. Apariția și dezvoltarea monahismului oriental și occidental 2. Creștinarea Europei și rolul Papei 3. Marea Schismă dintre Răsărit și Apus (1054) 4. Cruciadele și Inchiziţia 5. Apogeul scolasticii: Sf. Toma de Aquino și universitățile medievale
3. Biserica, credinţa şi oamenii: crizele unității și nașterea modernității religioase	1. Marea Schismă Occidentală 2. Erezii ale Evului Mediu (catarii şi valdezii) 3. Epoca marilor descoperiri geografice şi Biserica 4. Reforma protestantă (Martin Luther, Calvin, Zwingli) 5. Contrareforma și Conciliul din Trento (1545–1563)
4. Provocări şi renaştere: modernitate, secularizare și globalizare	1. Iluminismul și provocările modernității pentru Biserică 2. Revoluția Franceză și transformarea raportului Biserică–stat 3. Renaşterea Bisericii (Conciliul Vatican I, Doctrina socială a Bisericii) 4. Biserica în secolul XX 5. Conciliul Vatican II (1962–1965): reînnoirea doctrinară și pastorală 6. Biserica în era globalizării: dialog ecumenic, interreligios și provocări contemporane

CLASA a XII-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G. 1 - Identificarea principalelor etape ale evoluției istorice a Bisericii și a contextelor sociale, culturale, politice și religioase asociate acestora

XII.CS.1.1. Enumerarea principalelor evenimente care au marcat originea şi dezvoltarea instituțională a Bisericii Greco-Catolice române
- *Crearea unui infografic despre evoluția Bisericii Greco-Catolice române, care să conțină principalele evenimente istorice care au marcat apariția și dezvoltarea instituțională a acesteia.* - *Clasificarea evenimentelor istorice în funcție de impactul acestora asupra structurii instituționale a Bisericii Greco-Catolice române (organizare, recunoaștere, persecuție, renaștere), utilizând tabele sau scheme conceptuale.* - *Crearea unui joc de asociere eveniment – semnificație – persoană importantă (ex. Sinodul din 1698 – Unirea cu Roma – Atanasie Anghel) unde elevii vor trebui să completeze informațiile care aparțin uneia dintre cele trei categorii de pe un cartonaș cu corespondentul lor din celelalte categorii.*
XII.CS.1.2. Descrierea rolului episcopilor şi laicilor în consolidarea instituțională a Bisericii Greco-Catolice române
- *Elaborarea unui interviu fictiv cu un episcop sau laic greco-catolic despre semnificația Unirii cu Roma.* - *Realizarea unor fișe de personalitate pentru episcopi și laici greco-catolici importanți, evidențiind contribuțiile acestora la organizarea, apărarea și dezvoltarea Bisericii Greco-catolice române.* - *Crearea unui poster digital interactiv în care elevii integrează imagini, linkuri și scurte descrieri despre contribuțiile liderilor Bisericii Greco-Catolice române.*
XII.CS.1.3. Marcarea continuității credinței în spațiul românesc de la Dacia romană până la modernitate
- *Analizarea unor dovezi istorice și culturale (documente, mărturii, tradiții, vestigii arheologice) care susțin ideea continuității vieții creștine pe teritoriul românesc.* - *Realizarea unor scheme sau tabele sinoptice care să evidențieze evoluţia răspândirii creştinismului în diferite perioade istorice (perioada romană, ev mediu, epoca modernă).* - *Crearea unei hărți istorice interactive care să marcheze comunități creștine atestate istoric, menţionând anul atestării în scopul marcării continuității credinţei creştine în spaţiul românesc.*

C.G. 2 - Interpretarea modului în care marile evenimente istorice (concilii, schisme, reforme, persecuții, modernizări) au influențat dezvoltarea instituțională și spirituală a Bisericii

XII.CS.2.1. Descrierea impactului creştinismului asupra spațiului carpato-danubiano-pontic
- *Identificarea principalelor forme de manifestare a creștinismului în spațiul carpato-danubiano-pontic descriind impactului acestora asupra organizării religioase și sociale.* - *Elaborarea unor fișe de lucru în care să se realizeze o comparație între structurile sociale dinainte și de după răspândirea creștinismului.* - *Crearea unui colaj digital cu simboluri, artefacte și locații relevante pentru creștinismul timpuriu din spațiul românesc.*
XII.CS.2.2. Interpretarea semnificației unirii cu Roma asupra structurii și identității Bisericii Greco-Catolice române
- *Identificarea contextului istoric al Unirii cu Roma interpretând semnificația acesteia asupra structurii instituționale a Bisericii Greco-Catolice române.* - *Elaborarea unei prezentări interactive despre rolul Bisericii Greco-Catolice române în Marea Unire, folosind materiale istorice și imagini digitale, urmată de discutarea impactului asupra comunității.* - *Construirea unei cronologii care să urmărească principalele realizări ale Școlii Ardelene și impactul acesteia asupra dezvoltării spirituale și instituționale a Bisericii Greco-Catolice române.*
XII.CS.2.3. Explicarea modului în care reformele și adaptările din perioada interbelică au afectat dezvoltarea Bisericii Greco-Catolice române
- *Identificarea principalelor forme de relaționare dintre Biserica Greco-Catolică română și alte comunități religioase (cooperare, dialog, tensiune, conflict), explicând modul în care acestea au ajutat sau împiedicat dezvoltarea ei.*

- *Elaborarea unor fișe de lucru în care să se realizeze o comparaţie între statutul Bisericii Greco-Catolice române înainte și după anul 1948.* - *Realizarea unui infografic colaborativ despre efectele reformelor asupra comunității și instituțiilor Bisericii Greco-Catolice române în care grupuri de elevi folosesc aplicaţii digitale (Canva, Genially, Piktochart).*

C.G. 3 - Analizarea patrimoniului spiritual, cultural și educațional al Bisericii, identificând modul în care aceasta contribuie la formarea identității și coeziunii comunitare

XII.CS.3.1. Identificarea rolului episcopilor și mitropoliților în consolidarea comunității greco-catolice
- *Identificarea episcopilor și mitropoliților greco-catolici reprezentativi descriind contribuția lor la consolidarea comunității religioase și instituționale a Bisericii Greco-Catolice române.* - *Analizarea unor exemple de inițiative pastorale, educaționale și culturale promovate de episcopi și mitropoliți (contruirea Blajului, înființare de şcoli, etc.) explicând modul în care aceste iniţiative susţin consolidarea comunității greco-catolice.* - *Crearea unor biografii digitale a episcopilor și mitropoliților greco-catolici, incluzând imagini, citate, linkuri și cronologii relevante*
XII.CS.3.2. Determinarea modului în care persecuțiile și rezistența Bisericii Greco-Catolice române au contribuit la coeziunea comunității
- *Identificarea principalelor forme de persecuție îndreptate împotriva Bisericii Greco-Catolice române și explicarea modului în care acestea au influențat coeziunea comunității.* - *Vizionarea unui documentar/film despre persecuţiile Bisericii Greco-Catolice române (ex. 7 martori pentru Mica Romă, Memorialul Durerii, Cardinalul, etc.), analizând comportamentele şi atitudinile episcopilor martiri.* - *Realizarea unei dezbateri în grup privind curajul și responsabilitatea martirilor greco-catolici din timpul regimului comunist și lecțiile pentru comunitatea contemporană.*
XII.CS.3.3. Compararea contribuției diferitelor perioade istorice ale Bisericii Greco-Catolice române la coeziunea comunității
- *Realizarea unor tabele comparative care să evidențieze asemănări și diferențe între diferite perioade istorice ale Bisericii Greco-Catolice române (fondare, afirmare, persecuție, renaștere), din perspectiva coeziunii comunitare.* - *Analizarea unor exemple concrete de practici religioase, educaționale sau comunitare specifice diferitelor perioade istorice, pentru a evidenția impactul asupra comunității (spiritualitatea monastică baziliană și rolul ei în formarea comunităților, transmiterea credinței prin catehează și educație religioasă, organizarea comunităților greco-catolice în jurul eparhiilor, etc.).* - *Simularea unei mese rotunde în care reprezentanți ai diferitelor epoci a Bisericii Greco-Catolice române discută despre provocările comunității lor şi soluţiile pe care le-au găsit, contribuind prin acestea la formarea identității și coeziunii comunitare.*

C.G. 4 - Aplicarea cunoștințelor despre istoria și tradițiile Bisericii în manifestarea apartenenței și responsabilităţii în cadrul comunității religioase

XII.CS.4.1. Utilizarea informațiilor despre Școala Ardeleană și educația religioasă în promovarea implicării active a elevilor
- *Realizarea unui produs digital colaborativ (prezentare, infografic sau mini-site) prin care valorile promovate de Școala Ardeleană sunt raportate la situații educaționale și comunitare actuale, evidențiind modul în care acestea pot contribui la formarea conștiinței comunitare.* - *Crearea în grupuri a unui infografic digital care conectează exemplele istorice de implicare educațională ale reprezentanților Școlii Ardelene cu acțiuni concrete de responsabilitate și implicare în comunitatea din care aceştia fac parte în prezent.* - *Elaborarea și utilizarea unor produse educative simple (afișe, prezentări, materiale informative) inspirate din valorile Școlii Ardelene, în vederea promovării implicării active a elevilor în viața comunității școlare și religioase.*
XII.CS.4.2. Folosirea valorilor martirilor și mărturisitorilor greco-catolici în comportamentul zilnic
- *Transpunerea valorilor martirilor și mărturisitorilor greco-catolici (credință, curaj, solidaritate, responsabilitate, patriotism) în comportamente zilnice și atitudini comunitare.* - *Compunerea unui portofoliu digital în echipe, în care fiecare grup alege un martir sau mărturisitor și formulează principii de comportament moral și civic inspirate de viața acestuia.* - *Realizarea unui scurt video în care elevii să explice cum pot ei mărturisi credinţa în zilele noastre, pornind de la exemplul martirilor şi mărturisitorilor greco-catolici.*

XII.CS.4.3. Implementarea cunoștințelor despre situația confesională și interacțiunea cu alte comunități în promovarea respectului reciproc
- *Formularea unor reguli de respect reciproc inspirate din experiența istorică a comunităților greco-catolice române, prin valorificarea exemplelor de conviețuire confesională, dialog și solidaritate manifestate în diferite perioade istorice (de la contextul multiconfesional transilvănean până la deschiderea ecumenică contemporană).* - *Crearea unui material video scurt despre importanța dialogului interconfesional în context local, pornind de la experienţa Bisericii Greco-Catolice române.* - *Redactarea unui poster digital despre conviețuirea confesională în Transilvania și lecțiile pentru societatea contemporană.*

CLASA a XII-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Originile: rădăcinile creștinismului pe teritoriul României și premisele Unirii cu Roma	1. Răspândirea creștinismului în Dacia romană și în spațiul carpato-danubiano-pontic 2. Continuitatea credinței: formarea tradiției creștine românești în Evul Mediu timpuriu 3. Situația confesională în Transilvania 4. Primele contacte cu Roma și discuțiile privind unirea înainte de 1700 5. Contextul social și politic care a făcut posibilă Unirea cu Roma
2. Biserică, influenţe şi educaţie: formarea și consolidarea Bisericii Greco-Catolice române	1. Unirea cu Roma (1700): semnificație teologică, politică și culturală 2. Episcopii fondatori: Atanasie Anghel, Ioan Giurgiu Patachi 3. Rolul călugărilor bazilieni în viața spirituală și culturală a Blajului 4. Școala Ardeleană: afirmarea identității naționale și culturale românești 5. Formarea Eparhiilor Greco-Catolice române
3. Biserica, credinţa şi oamenii: afirmarea națională, modernizarea și perioada interbelică	1. Episcopii și mitropoliții secolului XIX: Ioan Lemeni, Alexandru Sterca-Șuluțiu, Ioan Vancea 2. Biserica Greco-Catolică română și lupta pentru drepturi naționale: 1848 3. Elita greco-catolică modernă: Simion Bărnuțiu, Timotei Cipariu, Iuliu Maniu 4. Biserica Greco-Catolică română și Marea Unire din 1918 5. Perioada interbelică: reorganizarea mitropolitană, viața academică și pastorală
4. Provocări şi renaştere: persecuția, rezistența și renașterea contemporană	1. Desființarea Bisericii Greco-Catolice române (1948) 2. Episcopii martiri: Iuliu Hossu, Vasile Aftenie, Valeriu Traian Frențiu, Ioan Suciu, Alexandru Rusu, Ioan Bălan, Tit Liviu Chinezu 3. Viața clandestină: preoți, credincioși și ordine călugărești în catacombe 4. Relația cu Vaticanul și diaspora greco-catolică română în perioada comunistă 5. Reînființarea după 1989: restituiri, provocări juridice, reconstrucție instituțională 6. Biserica Greco-Catolică română în secolul XXI: ecumenism, identitate, globalizare și misiune contemporană

SUGESTII METODOLOGICE

Sugestiile metodologice oferă repere esențiale pentru proiectarea, organizarea și desfășurarea eficientă a activităților de predare-învățare-evaluare în cadrul orelor de ***Istoria Bisericii Greco-Catolice*** la liceu. Acestea vizează sprijinirea cadrului didactic în personalizarea demersului educațional, prin integrarea unor metode didactice moderne, interactive și adaptate la profilul generației actuale de elevi, inclusiv prin dezvoltarea competențelor digitale.

Programa școlară actuală pentru disciplina ***Istoria Bisericii Greco-Catolice*** promovează o învățare centrată pe elev, care accentuează implicarea activă a elevului în procesul de învățare, contextualizarea conținuturilor religioase în realități de viață concrete, dimensiunea socială a învățării – cooperare, colaborare, empatie, responsabilizarea elevilor în raport cu propria dezvoltare morală, spirituală și civică și dezvoltarea competențelor digitale și media, esențiale pentru învățarea secolului XXI.

A. Strategii didactice – revalorizări ale metodelor tradiționale, noi abordări

Pentru a atinge finalitățile educaționale specifice liceului și a forma competențe relevante, este necesară utilizarea unor metode variate, care îmbină gândirea critică, creativitatea, reflecția și tehnologia. Prezentăm sintetic o listă cu metode tradiționale și moderne, respectiv cu metode care valorizează/ formează competențe digitale, care pot fi utilizate în ora de ***Istoria Bisericii Greco-Catolice***.

1. Metode tradiționale și moderne

- Explicația și prelegerea narativă – Asigură prezentarea coerentă a temelor teologice, adaptată la nivelul de înțelegere al elevilor; este potrivită în activitățile care vizează analiza de texte biblice, patristice etc.
- Conversația euristică – Stimulează gândirea elevilor, prin întrebări bine formulate, conducând la descoperirea personală a adevărurilor religioase; este o metodă care se poate aplica în activități de prezentare a unor concepte religioase.
- Lectura explicativă– Facilitează învățarea la ***Istoria Bisericii Greco-Catolice***, cu accent pe înțelegerea termenilor specifici, semnificația morală și aplicabilitatea în viața cotidiană, fundamentată biblic.
- Studiul de caz – Îi ajută pe elevi să analizeze și să dea răspunsuri din perspectiva moralei creștine la situații etice complexe (jertfe, clase sacerdotale, cultul morților, etc.), pornind de la experiența lor de viață sau de la diferite evenimente și problematici sociale.
- Portofoliul tematic – Dezvoltă capacitatea elevilor de efort pentru rezolvarea unei teme mai complexe, autonomia în învățare, abilitățile de colaborare și capacitatea de autoevaluare. Elevii adună pe parcursul semestrului reflecții personale, analize de texte religioase, recenzii de filme cu tematică religioasă etc.
- Eseul argumentativ – Elevii exersează exprimarea opiniilor și formularea de argumente coerente cu privire la diferite evenimente din viața cotidiană sau la teme mai complexe precum: „Dimensiunea sacrului și a profanului manifestată în diferite religii”, „Prezentarea unei religii monoteiste dintre cele studiate”
- Dezbaterea de tip academic (Oxford-style) – Favorizează gândirea critică, argumentarea, empatia intelectuală. Se abordează dileme morale sau religioase: „Ce rol poate avea religia într-o societate?”, „Este religia creștină influențată de religia iudaică sau o reformulare religioasă a acesteia?”
- Lectura comparativă – Dezvoltă spiritul analitic și interconectarea cunoștințelor, prin compararea unor texte religioase cu texte literare sau filosofice pe teme comune (ex. identitatea națională, martiriul, apartenență confesională, etc.).

2. Metode care sprijină dezvoltarea de competențe digitale

Predarea ***Istoriei Religiilor*** în liceu trebuie să se racordeze la realitatea digitală a elevilor, oferindu-le un cadru în care să-și dezvolte atât gândirea morală, cât și competențele digitale. Iată câteva metode recomandate:

- WebQuest religios – Elevii investighează teme (ex. „Simbolurile religioase în spațiul românesc”) folosind surse online credibile. Rezultatul poate fi prezentat sub formă de infografice, prezentări sau postere digitale.
- Crearea de conținut digital – Elevii realizează podcasturi, videoclipuri scurte, prezentări interactive sau materiale vizuale pe teme religioase. Exemple: un vlog despre semnificația unei sărbători, un tutorial despre rugăciune în cadrul unei civilizații, un interviu cu un preot/localnic implicat în comunitate.
- Utilizarea platformelor educaționale Google Classroom, Moodle sau Padlet pentru organizarea materialelor și a activităților.
- Quiz-uri interactive (Kahoot, Quizizz) – Pot fi utilizate pentru recapitulare sau evaluare dar și pentru momentele de captare a atenției la începutul unei activități.
- Crearea unui blog tematic – Poate fi planificată realizarea unui blog al clasei, unde elevii postează reflecții, eseuri, impresii din excursii religioase, recenzii de filme/documentare. Se dezvoltă competențe media, digitale și de scriere argumentativă.

- Tururi virtuale și realitate augmentată – Pot fi utilizate pentru vizitarea virtuală a unor obiective religioase (ex. biserici, catedrale, mănăstiri etc.). Folosirea aplicațiilor AR pentru descoperirea simbolurilor dintr-o biserică sau icoană.
- Proiecte colaborative online – Elevii din clase sau școli diferite colaborează online pe o temă moral-religioasă. Se pot realiza e-book-uri, colecții de rugăciuni sau mărturii ale tinerilor despre credință.

3. Metode pentru dezvoltarea competențelor verzi

În învățătura creștină, lumea creată este darul lui Dumnezeu, iar omul are o vocație de iconom al creației. Educația religioasă poate cultiva în elevi iubirea față de creație ca formă de iubire față de Dumnezeu, conștientizând că distrugerea naturii nu este doar o problemă ecologică, ci și una spirituală: o ruptură a comuniunii cu Dumnezeu, cu semenii și cu lumea. În formarea competenţelor verzi prin disciplina ***Istoria Bisericii Greco-Catolice***, pot fi utilizate următoarele metode:

- **Lectura biblică interactivă (cu aplicații digitale)**

Folosind aplicația bibliacatolica.ro sau fișe interactive create în Wordwall / Google Forms, elevii pot identifica: texte biblice referitoare la creaţie, porunci despre protejarea creației, virtuţi precum: cumpătarea, milostenia, recunoştinţa, smerenia etc. De asemenea, pot realiza o colecție de versete și învățături biblice care fundamentează ecologia creștină.

- **Dezbateri teologice cu tematică ecologică**

Elevii pot fi implicați în dezbateri în care să argumenteze din perspectivă religioasă, cu citate din Scriptură și din Sfinții Părinți, teme precum: „Rolul creației în învățătura scolastică", „Natura – locul de comuniune al călugărului cu Dumnezeu", „Învățătura despre administrarea bunurilor comune."

- **Rugăciunea și meditația religioasă**

Elevii pot analiza textul Psalmilor 103 şi 148 şi pot rosti/audia fragmente din aceştia în înregistrări din cadrul slujbei Vecerniei şi Utreniei. Pot medita la frumuseţea şi perfecţiunea creaţiei în urma vizionării unor documentare din mediul online sau create de ei.

- **Învățarea prin proiecte**

Elevii pot realiza în echipă proiecte multimedia interdisciplinare (prezentare, afiș, mini-documentar sau site) cu teme precum: „Virtuțile martirilor", „Creația în scrierile scolastice" etc.

- **Învăţarea prin Podcast religios**

Elevii pot crea un podcast religios (cu sprijinul profesorului) în care discută teme precum: „Ce spun documentele Bisericii despre grijă față de natură?", „Cum se împacă viața cotidiană cu sfințenia?", „Păcatul ca problemă spirituală în diferitele confesiuni creştine", „Cum se reflectă grija pentru creație în viața reprezentanţilor cultelor?" etc. prin care se încurajează gândirea critică și exprimarea valorilor religioase în limbaj actual. Pot fi invitate diferite persoane: preotul paroh, profesori universitari, călugări, ecologişti creştini etc.

- **Învățarea prin implicare în comunitate (*Service learning* religios)**

Elevii pot fi implicați în: acțiuni de voluntariat ecologic, campanii de informare cu mesaje creștine (ex: „Solidaritatea şi demnitatea omului ca respect faţă de creaţie!", „Cumpătarea începe cu inima milostivă" etc.).

Prin diversificarea metodelor didactice și adaptarea lor la contextul actual, ora de ***Istoria Bisericii Greco-Catolice*** devine un spațiu privilegiat în care elevii învață să înțeleagă corect valorile morale și rolul acestora în dezvoltarea personală și socială, să trăiască autentic și să acționeze responsabil, își dezvoltă echilibrul interior și emoțional în lumina credinței, să exerseze competențe digitale și sociale esențiale pentru lumea contemporană, să își afirme identitatea spirituală, valorile și apartenența la comunitatea de credință.

B. Abordarea conținuturilor

Abordarea conținuturilor presupune o atitudine flexibilă a profesorului de ***Istoria Bisericii Greco-Catolice***, prin accentul pus pe: valorificarea experiențelor de viață ale elevilor; accentuarea caracterului aplicativ al conținuturilor, creând contexte semnificative de învățare pentru viața reală; abordări diferențiate ale conținuturilor învățării, în acord cu experiențele elevilor și cu contextul social în care trăiesc aceștia; realizarea de conexiuni între domeniul religios și alte discipline de studiu.

Conținuturile propuse în programa școlară nu reprezintă teme de lecții, ci unități tematice. Numărul de conținuturi (21 teme, la nivelul fiecărei clase) de pe parcursul unui an școlar permite: abordarea unor conținuturi pe parcursul mai multor ore, în funcție de complexitatea acestora, de nivelul clasei de elevi, de particularitățile comunității; abordarea unor teme sau aspecte suplimentare, cu rol de adaptare a orei de ***Istoria Bisericii Greco-Catolice*** la specificul clasei de elevi/a comunității.

Ordinea abordării conținuturilor nu este una prestabilită prin programa școlară. Profesorul are libertatea de a planifica în manieră personalizată ordinea în care va prezenta temele, în acord cu logica firească a domeniului și cu specificul vieții religioase a comunității, precum și în relație cu teme de la alte discipline de studiu.

Din punctul de vedere al specificului domeniului teologic, s-a utilizat următoarea matrice de dezvoltare a conținuturilor: la nivelul fiecărei clase, conținuturile sunt abordate din perspectiva a opt domenii, câte patru în fiecare

an de studiu. Reașezarea domeniilor de conținut și a tematicilor este realizată în acord cu evoluția logică a studiului Istoriei Bisericii – de la Istoria Bisericii Universale (clasa a XI-a) la Istoria Bisericii Greco-Catolice române (clasa a XII-a). Domeniile sunt:

- În **clasa a XI-a**: „Originile: începutul creștinismului și Biserica primară", „Biserică, influenţe şi educaţie: Biserica medievală (expansiune, tensiuni, identitate)", „Biserica, credinţa şi oamenii: crizele unității și nașterea modernității religioase", „Provocări și renaștere: modernitate, secularizare și globalizare";
- În **clasa a XII-a**: „Originile: rădăcinile creștinismului pe teritoriul României și premisele Unirii cu Roma", „Biserică, influenţe şi educaţie: formarea și consolidarea Bisericii Greco-Catolice române", „Biserica, credinţa și oamenii: afirmarea națională, modernizarea și perioada interbelică", „Provocări și renaștere: persecuția, rezistența și renașterea contemporană".

În abordarea conținuturilor se pot utiliza elemente de tip predominant confesional (texte biblice; acolo unde este cazul, documente magisteriale), dar și studii cu privire la Istoria Bisericii Greco-Catolice române, la evoluţia ideilor religioase, recomandate a fi abordate pe parcursul fiecărei clase. Acestea nu vor fi analizate ca unități de conținut de sine stătătoare, ci vor constitui modalități de exemplificare a temelor anterior menționate.

Clasa a XI-a:

- repere biblice fundamentale: Matei 16,16-19; Matei 26–28; Marcu 14–16; Luca 22–24; Ioan 18–21; Fapte 2,1-4.37-47; Fapte 4,32-35; Fapte 7,54-60; Fapte 8,1-4; Fapte 9,1-19; Fapte 13,1-3; Fapte 15,1-29 ; Romani 13,1-7; Matei 22,21; Ioan 17,20-23; Efeseni 4,1-6; Luca 10,29-37; Matei 28,19-20; Fapte 10,34-43.
- repere magisteriale: Regula Sf. Benedict: Prolog; cap. 4 (Uneltele binelui); cap. 5 (Ascultarea); cap. 72 (Despre zelul bun); Conciliul Tridentin: Decretul despre justificare: cap. 1–2 (necesitatea harului), cap. 7 (cauzele justificării), can. 1–3 și 9–12 (condensează dezbaterile cu Reforma); Reforma clerului: decretele disciplinare despre rezidența episcopilor și seminarii; Conciliul Vatican I, Pastor aeternus: cap. 3 (primatul juridic al papei), cap. 4 (infailibilitatea – condițiile); Rerum novarum (1891): nn. 1–2 (context), 13–15 (dreptul la proprietate și muncă), 19–20 (rolul statului), 34–36 (asociațiile muncitorești); Conciliul Vatican II, Lumen gentium: n. 1 (misterul Bisericii), 8 (Biserica lui Cristos „subzistă în"), 9–10 (poporul lui Dumnezeu și preoția comună), 22–23 (episcopatul și colegialitatea), 39–42 (chemarea universală la sfințenie); Ut unum sint (1995): nn. 38–40 (martiriul ca loc de unitate), 79–96 (slujirea unității Romei – invitație la dialog); Fides et ratio (1998): nn. 1 (credință și rațiune ca „două aripi"), 13 (căutarea adevărului), 81–83 (rolul teologiei și filozofiei creștine); Fratelli tutti (2020): nn. 22–24 (fragmentarea), 94–95 (cultura întâlnirii), 128–153 (politica cea mai bună ca iubire socială), 224–232 (dialog și prietenie socială).

Clasa a XII-a:

- repere biblice fundamentale: loan 17,20-23; Efeseni 4,1-6; 2 Tesaloniceni 2,15 1 Petru 5,1-4; Fapte 20,28; Matei 22,37-40; 1 Petru 2,12-17; Matei 5,9; Ioan 13,34-35; Evrei 13,3 ; 1 Petru 4,12-16; Matei 5,10-12; 1 Tesaloniceni 5,19-22 (discernământ spiritual, păstrarea a ceea ce este bun); Isaia 2,2-4.
- repere magisteriale: Unitatis redintegratio 1 (chemarea la unitatea creștinilor, principii de bază); 14–18 (raporturile cu Bisericile Răsăritene; unitate în diversitatea riturilor); Lumen gentium 8 (Biserica lui Cristos „subzistă în" Biserica Catolică); Lumen gentium 13 (catolicitatea: unitate în diversitate, chemarea tuturor popoarelor); 26–27 (slujirea episcopului: învățare, sfințire, conducere în Biserica locală); 42 (sfințenia și martiriul ca plinătate a mărturiei); Dignitatis humanae 1–3 (demnitatea conștiinței; dreptul la libertate religioasă); Gaudium et spes 62 (dialogul credință–cultură, rolul educației); 73–76 (viața politică dreaptă; libertatea Bisericii în societate); Orientalium Ecclesiarum 1–6 (demnitatea Bisericilor orientale; păstrarea riturilor și disciplinei proprii); 9 (valoarea vieții monastice răsăritene); 14 (Tainele în ritul propriu; comuniunea în diversitate); 20 (promovarea patrimoniului liturgic și spiritual propriu); 24 (drepturile Bisericilor orientale în comuniune cu Roma); Christifideles laici 15–17 (vocația și misiunea laicilor în lume); Christifideles laici 24–25 (formarea laicilor; mărturie în contexte dificile); Tertio millennio adveniente 37 (martirii secolului XX ca mărturie pentru unitate); Ut unum sint 38–40 (ecumenismul sângelui; mărturia comună); Gravissimum educationis 1–3 (dreptul la educație, rolul școlii catolice); 8–10 (formarea integrală, colaborarea Biserică–societate).

C. Contexte şi medii de învățare

Ora de ***Istoria Bisericii Greco-Catolice***, în învățământul liceal, trebuie să răspundă nu doar nevoii de formare morală și spirituală, ci și realităților unei educații moderne, orientate spre dezvoltarea integrală a elevului. În acest sens, este necesară folosirea unor contexte și medii de învățare variate, care să susțină învățarea activă și colaborativă, formarea competențelor, echilibrul emoțional și spiritual al elevilor, legătura cu comunitatea și viața reală

1. Spații educaționale

- Săli cu aranjamente flexibile – mobilă ușor de reconfigurat, pentru lucru individual, în perechi sau în grupuri. Astfel, se poate trece de la predare frontală la activități colaborative.
- Colțuri de liniște și reflecție – spații special amenajate în clasă (cu icoane, lumânări, citate motivaționale) care oferă elevilor un cadru intim și liniștit pentru reculegere, rugăciune personală, meditație sau exprimarea

gândurilor și emoțiilor într-un jurnal personal. Pot fi folosite la începutul orei sau pentru activități de autocunoaștere.
- Cabinetul de religie/ Ateliere de creație religioasă – spații destinate realizării de afișe, lucrări artistice cu tematică religioasă, colaje, icoane pictate sau prezentări tematice, în care elevii își pot exprima creativ viziunea asupra valorilor creștine.
- Biserica și centrele educative de lângă acestea, ce oferă un loc pentru rugăciune și meditație, dar și spații de activități curriculare și extracurriculare de diferite tipuri

2. Învățare combinată (fizică și digitală)
- Învățare mixtă – combinarea lecțiilor desfășurate în clasă cu activități online. De exemplu: temele pot fi trimise prin platforme educaționale, iar elevii pot urmări materiale video sau audio religioase ca suport pentru reflecții sau dezbateri.
- Învățare în secvențe de format scurt – utilizarea de materiale digitale scurte (video, citate, versete, imagini cu mesaje morale) pentru a declanșa discuții sau pentru a oferi elevilor „pastile de înțelepciune" creștină ușor de reținut.

3. Învățarea prin utilizarea realității virtuale (VR) și augmentate (AR)
- Vizite virtuale – folosirea tehnologiei pentru vizitarea unor locuri cu semnificație religioasă (mănăstiri, muzee, biserici istorice), fără a ieși din clasă. Aceste experiențe pot fi completate cu activități de cercetare, prezentări sau reflecții scrise.
- Simulări și reconstituiri – folosirea aplicațiilor care reconstituie evenimente biblice, epoci istorice sau viețile sfinților, pentru ca elevii să înțeleagă mai profund contextul religios și mesajul spiritual al acestor momente.

4. Învățare personalizată și adaptată
- Trasee personalizate de învățare – profesorul poate crea activități diferențiate în funcție de nevoile, nivelul și interesele elevilor, de specificul experienței religioase a acestora.
- Accesibilitate pentru toți elevii – folosirea diverselor forme de exprimare (scris, vorbit, desenat, înregistrări audio), astfel încât fiecare elev să-și poată exprima ideile și trăirile religioase într-un mod autentic și accesibil.

5. Învățare prin colaborare și implicare comunitară
- Proiecte în echipă sau în parteneriat cu alte școli – realizarea de activități comune pe teme religioase sau morale.
- Campanii educative sau sociale – elevii pot organiza acțiuni caritabile, expoziții sau campanii în cadrul școlii sau al comunității, promovând valorile creștine precum solidaritatea, iertarea sau respectul față de aproapele.

6. Practici cu rol spiritual și emoțional
- Momente de rugăciune sau liniște – la începutul sau finalul orei, pot fi introduse scurte momente de rugăciune, tăcere meditativă sau ascultare a unei reflecții audio cu mesaj religios.
- Lectură religioasă ghidată – citirea unor texte religioase sau morale urmată de reflecții personale, scrise sau în grup. Se pot folosi fragmente din Biblie, Sfinții Părinți, autori contemporani sau mărturii de credință.
- Scrierea duhovnicească – activități precum „Scrisoare către Dumnezeu", „Jurnalul sufletului" sau „Gândul zilei", prin care elevii își pot exprima trăirile interioare, dorințele, mulțumirile sau întrebările existențiale.

7. Inteligența artificială ca facilitator al învățării (sub îndrumarea profesorului)
- Elevii utilizează aplicații bazate pe inteligență artificială pentru a explora conținuturi religioase, sub îndrumarea profesorului.
- AI oferă explicații suplimentare, exemple, sinteze sau definiții pentru o mai bună înțelegere a temelor studiate.
- Profesorul ghidează activitatea, stabilește obiective clare și monitorizează modul în care elevii folosesc AI.
- AI sprijină învățarea personalizată, oferind feedback și resurse adaptate ritmului fiecărui elev.
- Elevii pot folosi AI pentru a formula întrebări, crea prezentări, reflecta asupra valorilor morale și religioase.

Prin valorificarea acestor contexte și medii de învățare, elevul este plasat în centrul procesului educațional, ca participant activ, nu doar receptor de informații, se formează nu doar competențe cognitive, ci și dimensiunea emoțională și spirituală a elevului, se creează o legătură între tradiție și inovație, între valorile perene ale credinței și cerințele societății actuale. Astfel, ***Istoria Bisericii Greco-Catolice*** devine o disciplină vie, ancorată în realitate, cu impact formator asupra caracterului, atitudinilor și alegerilor personale.

D. Aspecte privind evaluarea

Procesul de evaluare capătă o importanță și mai mare în configurarea traseului educațional al elevilor. Evaluarea în liceu trebuie să reflecte atât formarea competențelor cognitive și spirituale, cât și capacitatea de aplicare a valorilor moral-religioase în viața personală și comunitară.

1. Relația organică predare-învățare-evaluare

În cadrul orei de ***Istoria Bisericii Greco-Catolice*** la liceu, evaluarea este strâns legată atât de învățare, cât și de predare, constituind împreună un sistem coerent și dinamic. Evaluarea nu trebuie privită ca o activitate separată, ci ca

un proces continuu, integrat în întregul parcurs educațional, care oferă feedback valoros pentru elev, dar și pentru profesor. Această relație organică implică:
- adaptarea strategiilor de predare în funcție de nevoile identificate ca urmare a evaluărilor inițiale, de parcurs, finale;
- orientarea învățării către formarea de competențe reale, nu doar acumularea de cunoștințe;
- motivarea elevului, prin recunoașterea progresului său și prin valorizarea reflecției personale;
- corelarea evaluării cu finalități educaționale.

Evaluarea contribuie astfel la formarea și dezvoltarea competențelor specifice disciplinei ***Istoria Bisericii Greco-Catolice***, la îmbunătățirea continuă a predării și a învățării, prin adaptarea conținuturilor și metodelor la nivelul real al clasei, prin sprijinirea elevului în procesul de autocunoaștere și asumare a valorilor creștine.

2. Evaluarea ca mijloc de motivație și reglare

La liceu, evaluarea va accentua două funcţii esenţiale ale evaluării: funcţia de reglare şi funcţia motivaţională.

Evaluarea oferă profesorului feedback cu privire la eficiența metodelor folosite, la înțelegerea conceptelor și valorilor de către elevi, la necesitatea de adaptare sau reluare a unor conținuturi, respectiv la progresul fiecărui elev.

Din perspectiva elevului, aflat în etapa consolidării identității și a asumării valorilor personale, evaluarea trebuie să valorizeze progresul personal al acestuia, să încurajeze implicarea lui activă și autentică, să pună accent pe responsabilitate și autocunoaștere, respectiv să susțină decizia informată privind continuarea studiilor sau alegerea unei direcții vocaționale/ profesionale.

3. Metodologia evaluării

a) Evaluare tradițională (sumativă și formativă), prin:

- teste scrise (cu itemi obiectivi și subiectivi);
- evaluări orale structurate (răspunsuri argumentate, eseuri).
- verificarea învățării prin întrebări și activități de consolidare la finalul unităților de învățare.

b) Metode moderne/ alternative de evaluare

- portofoliul personal – colectare de reflecții, eseuri, jurnale spirituale, fișe de activitate, proiecte și produse creative realizate în timp;
- proiectul tematic – individual sau în grup, cu teme relevante din programa de ***Istoria Bisericii Greco-Catolice***, ce implică documentare, aplicare practică și prezentare argumentată;
- autoevaluarea ghidată – prin fișe sau jurnale de reflecție, elevii sunt invitați să evalueze ce au înțeles, cum s-au raportat emoțional și ce valori au interiorizat;
- observarea sistematică – a participării, a implicării în discuții și dezbateri, a comportamentului și atitudinilor exprimate în contexte de învățare;
- evaluarea produselor de învățare – afișe, prezentări, creații artistice sau digitale cu conținut moral-religios;
- studii de caz și rezolvarea de dileme morale – permit evaluarea capacității elevului de a analiza critic, de a formula judecăți morale și de a aplica valorile creștine în situații reale;
- activități practice – implicarea elevilor în acțiuni cu caracter moral, filantropic sau spiritual, care pot fi ulterior evaluate prin jurnal de reflecție, discuții sau portofoliu.

c) Metode care valorifică competențele digitale și interdisciplinare

- proiecte realizate cu ajutorul tehnologiei: prezentări, materiale video, podcasturi tematice;
- portofolii digitale: organizarea materialelor pe platforme educaționale (ex. Google Classroom, Moodle);

4. Valorificarea progresului individual

În centrul procesului evaluativ rămâne progresul elevului, nu comparația între elevi. Astfel, se va urmări cum evoluează fiecare elev din punct de vedere cognitiv, afectiv și spiritual, cum își dezvoltă capacitatea de a reflecta, a decide, a ierta, a fi solidar, în ce măsură valorile creștine devin parte a identității personale.

Evaluarea la disciplina ***Istoria Bisericii Greco-Catolice*** în liceu trebuie să devină o călătorie de autocunoaștere, reflecție și angajare personală. Este esențial ca procesul de evaluare să fie cuprinzător (valorificând toate dimensiunile învățării), personalizat (adaptat ritmului și profilului fiecărui elev) şi motivant (stimulând dorința de cunoaștere, de aprofundare și de trăire autentică a credinței).

E. Istoria Bisericii Greco-Catolice – implicații pentru predare-învățare-evaluare

La disciplina ***Istoria Bisericii Greco-Catolice***, evaluarea finală trebuie să reflecte:

- claritatea și coerența exprimării orale sau scrise;
- cunoștințele teologice fundamentate pe textul biblic, tradiția creștină și reflecția morală;
- capacitatea de argumentare morală și religioasă;
- interiorizarea valorilor și aplicarea lor în contexte personale și sociale.

Pregătirea pentru această evaluare poate include: simulări de probă scrisă, ateliere de argumentare și dezbatere, exerciții de interpretare a textului religios, reflecții pe marginea unor teme de actualitate.

Un aspect important îl constituie în acest context evaluarea prin teste grilă, care reprezintă o propunere modernă, menită să aducă mai multă obiectivitate și eficiență în procesul de examinare. Acest tip de testare permite corectarea rapidă și eliminarea erorilor subiective, oferind tuturor elevilor șanse egale. Totuși, în domeniul religios se pune accent pe valori, reflecție personală și înțelegere profundă, aspecte greu de surprins doar prin alegeri de tip grilă. Prin urmare, este important ca forma de evaluare să păstreze un echilibru între rigoarea testării și specificul acestei discipline de învățământ.

Pregătirea pentru evaluarea la ***Istoria Bisericii Greco-Catolice*** prin teste grilă presupune o abordare diferită față de învățarea clasică, axată pe redactarea de eseuri sau răspunsuri dezvoltate, și implică:

- înțelegerea temelor esențiale din programa școlară;
- memorarea noțiunilor-cheie, în condiţiile în care testele grilă cer adesea identificarea corectă a unor termeni, personaje, texte sau concepte, fapt care implică reţinerea de date şi idei principale, respectiv identificarea cu uşurinţă a unor concepte din context;
- exersarea cu teste grilă, pentru a familiariza elevul cu formatul acestora, din manuale, culegeri, platforme online, care facilitează analiza greşelilor şi conştientizarea lacunelor;
- dezvoltarea atenției și a concentrării, prin exerciţii de citire atentă a întrebărilor și a tuturor variantelor de răspuns pentru evitarea confuziilor între termeni apropiați;
- organizarea eficientă a timpului, care implică realizarea unui plan de învățare structurat, în care materia este împărțită pe teme, revizuirea regulată a cunoştinţelor,.

Pregătirea pentru acest tip de evaluare combină memorarea logică cu practica aplicată și atenția la detalii, fiind o modalitate eficientă de a consolida cunoștințele religioase într-un format accesibil.

Profesorul poate utiliza metode şi tehnici didactice moderne și adaptate scopului evaluării.

1. Învățarea prin exersarea testelor grilă, pentru familiarizarea cu structura testului și cu tipul de întrebări
2. Învățarea prin intermediul fișelor structurate şi a schemelor recapitulative, care ghidează elevul în procesul de învăţare şi recapitulare
3. Învăţarea prin jocuri (de tip „quiz”) sau concursuri, pentru creşterea motivaţiei şi repetarea activă a informaţiilor
4. Învățarea prin organizatori grafici (hărți mentale/ conceptuale, scheme logice), pentru structurarea logică a informației și evidențierea legăturilor dintre concept
5. Învăţarea prin asociere logică şi mnemonică, pentru memorarea detaliilor prin reguli logice sau dispozitive mnemonice, iar nu mecanic
6. Învățarea prin explicații și povestiri biblice, pentru înțelegerea profundă și memorarea mai ușoară a temelor
7. Învățarea colaborativă (peer learning), pentru realizarea schimbului de idei și al sprijinului între colegi
8. Învăţarea prin predare (reciprocal teaching), pentru fixarea cuoştinţelor şi dezvoltarea gândirii critice

O predare eficientă susține atât învățarea logică, cât și memorarea activă, într-un mod atractiv și eficient pentru elevi. Astfel, pe lângă manual, fișe de lucru, culegeri cu teste grilă, pot fi folosite şi alte mijloace de învăţământ, precum: cartonașe cu variante de răspuns (A, B, C, D), grile scanabile (tip Scantron) – acolo unde sunt disponibile sisteme de evaluare automată, baze de date cu întrebări, din care profesorii pot genera teste variate, afișe/ postere cu concepte religioase-cheie, care facilizează învățarea vizuală.

În tot acest proces, un rol esenţial îl are feedback-ul continuu şi autoevaluarea, care facilitează conştientizarea de către elevi asupra progresului înregistrat şi promovează autonomia acestora în învăţare.

F. Adaptarea procesului de predare-învățare-evaluare la specificul diferitelor grupuri de elevi

În cadrul orelor de ***Istoria Bisericii Greco-Catolice***, este esențială adaptarea strategiilor didactice, a conținuturilor și a modalităților de evaluare pentru a răspunde nevoilor diverse ale elevilor, în special ale celor cu cerințe educaționale speciale (CES) și/sau dizabilități. Acest demers implică utilizarea unor metode active, centrate pe elev, care să stimuleze participarea, empatia și reflecția personală, precum și personalizarea sarcinilor de lucru în funcție de ritmul și stilul de învățare al fiecărui elev. Materialele didactice pot fi adaptate vizual, auditiv sau tactil, în funcție de tipul dizabilității, iar evaluarea trebuie să fie continuă, formativă, oferind feedback constructiv și încurajând progresul individual. Colaborarea cu profesorii de sprijin, consilierul școlar și familia este, de asemenea, un element-cheie pentru integrarea eficientă a elevilor cu CES în activitățile de la clasă, asigurând un climat incluziv și valorificând potențialul fiecărui elev.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Grad didactic/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
Tintelecan Petrică-Daniel	Gradul I	Liceul Greco-Catolic „Inochentie Micu”, Cluj-Napoca, Cluj
Demian Adrian-George	Profesor, Gradul II	Liceul Greco-Catolic „Iuliu Maniu”, Oradea, Bihor
Ghișa Ciprian	Lector Universitar dr.	Facultatea de Teologie Greco-Catolică din cadrul Universității “Babeș-Bolyai”, Cluj-Napoca, Cluj (Departamentul Blaj)

COORDONATORI/RESPONSABILI/CONSULTANȚI ȘTIINȚIFICI(15)

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Zăbavă Mihaela	Consilier CNCE	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare	Responsabil CNCE
Pîslaru Cătălin	Inspector general MEC	Ministerul Educației și Cercetării	Responsabil MEC

RESPONSABILI/COORDONATORI/COLABORATORI:

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Fodoca Maria	Director	Liceul Greco-Catolic „Timotei Cipariu” Bucuresti	Responsabil cult

Anexa nr. 166

Programa școlară
pentru disciplina

CATEHISM
Cultul Greco-Catolic

Clasele a IX-a - a XII-a
Curriculum de specialitate (CS)
Filiera vocaţională, profilul teologic,
specializarea Teologie Greco-Catolică

- 2026 –

Anexa nr. 166
Programa școlară pentru disciplina *Catehism,* Cultul Greco-Catolic, clasele a IX-a - a XII-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea teologie greco-catolică*

NOTĂ DE PREZENTARE

Prezenta programă școlară la disciplina ***Catehism*** completează curriculumul pentru disciplina ***Religie Cultul Greco-Catolic*** cu aplicare pentru clasele din învăţământul liceal, filiera vocaţională, profilul teologic, specializarea Teologie Greco-Catolică, forma de învăţământ cu frecvenţă zi, începând cu anul şcolar 2026-2027. Pentru această categorie de clase, conform planurilor-cadru pentru învățământul liceal, forma cu frecvență zi, aprobate ca anexe la OMEC nr. 4350/2025, studiul disciplinei are următoarea alocare orară săptămânală, defalcată pe segmentul Curriculum de specialitate (CS):

An de studiu	Clasa a IX-a	Clasa a X-a	Clasa a XI-a	Clasa a XII-a
Tip segment curricular	CS	CS	CS	CS
Nr. săptămânal de ore	2	2	2	2

Programa școlară este elaborată în concordanță cu:

- *Legea învățământului preuniversitar* nr. 198/2023;
- *Recomandările Consiliului Uniunii Europene* (2018) privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții;
- *Repere pentru proiectarea, actualizarea și evaluarea Curriculumului național. Cadrul de referință al Curriculumului național*, aprobat prin OME nr. 3239/2021;
- *Profilul de formare al absolventului*, aprobat prin OME nr. 6731/2023;

Aceste documente stabilesc cadrul de dezvoltare al competențelor-cheie și al profilului de formare al absolventului de liceu, competențe la a căror formare contribuie și disciplina ***Catehism***.

Programa disciplinei ***Catehism*** este elaborată potrivit modelului de proiectare curriculară centrat pe competențe. Construcția programei este realizată astfel încât să contribuie la dezvoltarea profilului de formare al elevului din ciclul liceal, care descrie aşteptările exprimate față de elev la sfârşitul învățământului liceal, prin raportare la cerințele exprimate în Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023, precum şi prin raportare la caracteristicile de dezvoltare ale elevilor.

Prin studierea disciplinei ***Catehism***, absolventul de liceu își dezvoltă identitatea personală și conștiința de sine**,** fundamentate pe valori spirituale și morale; demonstrează comportamente etice și responsabile**,** aplicabile în viața personală, socială și profesională; manifestă respect față de diversitate și disponibilitate pentru dialog constructiv; își consolidează cultura generală prin înțelegerea impactului religiei asupra civilizației și culturii universale; exersează capacitatea de reflecție critică și discernământ moral, esențiale pentru luarea deciziilor; s**e** implică activ în comunitate, asumând valori de solidaritate, cooperare și responsabilitate civică.

Disciplina valorifică achizițiile formate în ciclul gimnazial, unde elevii au dobândit primele noțiuni de cultură religioasă, de morală și de raportare la valorile comunității. La liceu, accentul se mută de la acumularea de cunoștințe de bază la dezvoltarea competențelor de reflecție critică, discernământ moral și responsabilitate socială**.** Progresul vizează consolidarea unei identități personale asumate, pregătirea pentru viața adultă și integrarea valorilor spirituale în contexte sociale, culturale și profesionale mai complexe.

Disciplina ***Catehism*** este o disciplină atât de cultură generală, cât și religioasă, cu o programă școlară concepută în corelaţie cu alte discipline teologice (*Studiu biblic*, *Spiritualitate*, *Istoria Religiilor, Istoria Bisericii Greco-Catolice*), contribuind în mod activ la formarea unor competenţe, care fundamentează dezvoltarea culturii religioase şi a celei generale a elevului, formarea personalităţii şi a profilului spiritual ale acestuia.

Elemente de noutate pe care le aduce programa:

- Orientare spre competențe transversale **(**educația pentru cetățenie democratică, educația pentru viață, dezvoltare personală)

- Actualizarea conținuturilor **(**corelarea temelor religioase cu provocările lumii contemporane: digitalizare, ecologie, drepturile omului, migrație, multiculturalitate, inteligența artificială)
- Dimensiunea interactivă și practică (implicare socială, voluntariat, utilizarea proiectelor interdisciplinare)
- Deschiderea spre dialog **(**formarea competenței de dialog interconfesional și intercultural; prezentarea comparativă a valorilor comune ale diferitelor tradiții religioase)
- Accent pe formarea caracterului și a autocunoașterii (dezvoltarea rezilienței, a inteligenței emoționale și spirituale; instrumente de reflecție personală - jurnal reflexiv, portofoliu spiritual).

Structura programei şcolare de ***Catehism*** include, pe lângă nota de prezentare, următoarele elemente:

- Competențe generale;
- Competențe specifice şi exemple de activități de învățare;
- Conținuturi;
- Sugestii metodologice

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoştințe, abilități şi atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte diverse.

Competențele generale se referă la achizițiile pe care elevul le dobândeşte la disciplina ***Catehism*** pe parcursul întregului ciclu liceal. Acestea au un dublu rol: pe de o parte, reflectă contribuția disciplinei la profilul de formare al absolventului și, implicit, la dezvoltarea competențelor-cheie; pe de altă parte, structurează disciplina în funcție de profilul de formare.

Competențele specifice derivă din competențele generale și reprezintă etape intermediare în dobândirea acestora, fiind formate pe parcursul unui an şcolar. Ele sunt adaptate nivelului de dezvoltare al elevilor, ghidează evaluarea performanțelor acestora și oferă cadrul pentru organizarea demersului didactic. Ca etape ale formării competențelor generale, competențele specifice evidențiază progresia acestora de la un an de studiu la altul, contribuind treptat la dezvoltarea competenței generale. Derivarea lor presupune o diferențiere atentă a etapelor procesului de învățare, astfel încât, la finalul studiului disciplinei ***Catehism***, elevii să fi dobândit competențele generale corespunzătoare.

Activitățile de învățare constituie contexte în care competențele specifice sunt dezvoltate, exersate și consolidate. Ele au rol orientativ și recomandativ pentru profesori, oferindu-le libertatea de a folosi exemplele propuse de programa școlară, de a le completa sau de a le înlocui, astfel încât să adapteze procesul didactic la realitățile concrete ale clasei. În acest mod, crearea de parcursuri de învățare individualizate și personalizate nu mai rămâne un simplu ideal, ci devine realizabilă prin metode și modalități concrete de aplicare.

Conținuturile învățării - sunt organizate pe domenii şi reprezintă achiziții de bază prin care se urmăreşte formarea competentelor elevilor. La nivelul fiecărei clase, programa prezintă o ofertă curriculară care include aspecte de învățătura creştină**,** dialogul interreligios și intercultural**,** formarea morală aplicată **și** implicarea responsabilă în viața comunitară

Sugestiile metodologice oferă exemple de strategii didactice, repere pentru planificarea demersului didactic şi elemente pentru evaluarea continuă. Acestea includ recomandări privind desfășurarea efectivă a procesului de predare-învățare-evaluare centrat pe formarea competențelor, exemple de strategii didactice care sprijină realizarea competențelor specifice, precum şi propuneri de abordare interdisciplinară și integrată. În plus, acestea cuprind repere pentru evaluarea învățării, raportată la competențele urmărite, putând fi utilizate diverse forme, metode și instrumente de evaluare.

Cadrele didactice sunt încurajate să planifice didactica pe baza competențelor, să adapteze activitățile la context și să utilizeze metode variate de evaluare, cu accent pe progresul și dezvoltarea elevului.

Pentru a asigura un cadru coerent în predarea disciplinei ***Catehism***, programa şcolară propune un set de elemente comune pentru toate cultele din România care au drept de predare a propriei religii în sistemul de învățământ: lista competențelor generale, o parte dintre competențele specifice şi o serie de exemple de activități de învățare şi partea generală a sugestiilor metodologice. Listele de competențe specifice şi de conținuturi sunt elaborate de către fiecare cult, permițând orientarea către teme relevante pentru fiecare dintre acestea.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

C.G.1	**Exprimarea adevărurilor fundamentale de credință ale Bisericii , ca bază a identității creștine personale și comunitare**
C.G.2	**Înțelegerea rolului și trăirea liturgiei şi a sacramentelor ca mijloace de sfințire și comuniune cu Cristos și Biserica**
C.G.3	**Asumarea valorilor morale creștine și aplicarea lor în relația cu sine, cu aproapele și cu întreaga creație**
C.G.4	**Dezvoltarea capacității de a valorifica dimensiunea spirituală a credinței prin dialog, cooperare şi solidaritate între persoane, comunități și tradiții religioase diferite**

CLASA a IX-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G. 1 - Exprimarea adevărurilor fundamentale de credință ale Bisericii , ca bază a identității creștine personale și comunitare

IX.CS.1.1. Explicarea legăturii dintre revelația biblică și învățătura Bisericii
- *Realizarea unui exercițiu de corelare „Biblie – Învățătura Bisericii”, elevii primind liste cu versete biblice și învățături doctrinare și trebuind să facă perechi corecte, justificând legătura* - *Crearea unui videoclip sau a unei prezentări digitale în care se arată cum revelația biblică a inspirat învățătura Bisericii despre Dumnezeu, credință și/sau moralitate* - *Analizarea de texte biblice și comentariu teologic*
IX.CS.1.2. Corelarea mărturisirii credinței cu experiența personală și comunitară
- *Interviu cu un membru al comunității – elevii pregătesc întrebări și discută cu un preot sau o persoană implicată în activități comunitare despre experiența mărturisirii credinței* - *Alegerea un text biblic despre comunitate și solidaritate (ex: Fapte 2, 42-47) și descrierea modului în care acesta poate fi aplicat în viața lor sau a comunității* - *Studiu de caz: aplicarea învățăturii biblice în viața comunității*
IX.CS.1.3. Asumarea mărturisirii credinței prin atitudini de responsabilitate și respect în viața publică
- *Analizarea unor situații reale sau ipotetice din viața școlii (discriminare, conflicte, voluntariat) și identificarea modului în care valorile creștine și credința pot ghida comportamentul responsabil* - *Dezbatere: „Cum se poate trăi credința în spațiul public?”* - *Crearea de mesaje vizuale care promovează valori precum respectul, solidaritatea și responsabilitatea în comunitate, inspirate din credința creștină*

C.G. 2 - Înțelegerea rolului și trăirea liturgiei şi a sacramentelor ca mijloace de sfințire și comuniune cu Cristos și Biserica

IX.CS.2.1. Explicarea rolului Sacramentaliilor şi a Sacramentului Botezului în raport cu etapele vieții omului
- *Realizarea un tabel cu sacramentele de inițiere, explicând scopul fiecăruia și modul în care acestea creează comuniune cu Cristos și Biserica* - *Jurnal de reflecție liturgică – elevii scriu despre experiența proprie în cadrul sacramentelor și a liturghiilor, evidențiind efectele asupra vieții personale și comunitare* - *Simularea celebrării unui sacrament pentru a înțelege rolul fiecărui element și gest liturgic*
IX.CS.2.2. Identificarea situațiilor concrete în care liturgia sau sacramentele susțin viața personală și comunitară
- *Alegerea unor texte biblice care inspiră sacramentele și explicarea modului în care acestea susțin viața personală și comunitară* - *Dezbatere: „Impactul sacramentelor în viața comunității”* - *Audierea unor cântări liturgice şi analizarea modului în care acestea influenţează fiecare persoană în mod diferit (mesaj, stări afective resimțite, emoții trăite, etc.)*
IX.CS.2.3. Exemplificarea modului în care participarea la sacramente transformă viața personală și comunitară
- *Interviu cu o persoană care a decis să fie botezată la o vârstă adultă* - *Prezentarea unui exemplu din istoria Bisericii în care sacramentele au contribuit la unitatea și coeziunea comunităților de credincioși* - *Crearea unei „hărți a valorilor” comunitare – identificarea de valori creștine susținute de sacramente și plasarea lor pe o diagramă care arată impactul acestora asupra vieții personale sau comunitare*

C.G. 3 - Asumarea valorilor morale creștine și aplicarea lor în relația cu sine, cu aproapele și cu întreaga creație

IX.CS.3.1. Analizarea unor situații concrete și formularea de răspunsuri pornind de la morala creștină
- *Citirea unui text biblic care tratează virtutea, păcatul sau responsabilitatea și explicarea modului în care poate fi aplicat în situații concrete din viața oamenilor* - *Joc de rol: dileme morale - elevii interpretează scenarii etice (ex: conflict între colegi, gestionarea resurselor comunitare) și propun soluții aplicând principiile morale creștine.*

- *Portofoliu de soluții morale – elevii colectează exemple de situații concrete și răspunsurile lor bazate pe învățătura creștină, justificând deciziile luate*
IX.CS.3.2. Compararea moralei creștine cu principii morale universale
- *Realizarea unui tabel în care se compară virtuțile și principiile morale creștine cu valori morale universale (ex: dreptate, respect, responsabilitate)* - *Crearea unei diagrame în care se compară valorile universale cu cele specifice credinței creștine, argumentând suprapunerile și diferențele* - *Dezbatere interactivă: „În ce măsură principiile morale universale coincid cu morala creștină?”*
IX.CS.3.3. Asumarea responsabilității față de creație și societate prin acțiuni concrete
- *Propunerea de pași concreți pentru implicarea personală în comunitate sau pentru protecția creației divine, argumentând fiecare pas prin valorile creștine* - *Reflecție biblică aplicată: citirea de texte biblice despre grijă pentru semeni și creație (ex: Geneza 2,15; Matei 25) și explicarea modului în care acestea inspiră acțiuni concrete* - *Crearea de materiale informative (afișe, postări digitale) despre protecția creației sau respectul față de semeni*

C.G. 4 - Dezvoltarea capacității de a valorifica dimensiunea spirituală a credinței prin dialog, cooperare și solidaritate între persoane, comunități și tradiții religioase diferite

IX.CS.4.1. Descrierea diferențelor dintre tradițiile creștine, cu atitudine de respect
- *Realizarea unui tabel care evidențiază diferențele și asemănările dintre tradițiile greco-catolică, romano-catolică și ortodoxă în privința liturgiei, sacramentelor și credinței* - *Alcătuirea unui glosar cu termeni specifici fiecărei tradiții creștine și explicarea semnificației fiecărui termen, subliniind respectul față de diversitate* - *Compararea modului de celebrare al unor sărbători (ex: Paști, Crăciun) în diferite tradiții creștine*
IX.CS.4.2. Identificarea modurilor prin care cunoașterea lui Dumnezeu conduce la deschidere față de semeni și alte tradiții religioase
- *Dezbatere în grup: „Cum ne ajută cunoașterea lui Dumnezeu să fim mai deschiși și respectuoși față de ceilalți?”* - *Documentarea unor exemple din viața personală sau a comunității (locale, naționale, europene sau mondiale) unde cunoașterea lui Dumnezeu a condus la gesturi de solidaritate și dialog respectuos* - *Joc de rol: „Dialog între tradiții creștine” – discuții despre liturgie, sacramente și/sau valori morale*
IX.CS.4.3. Aplicarea valorilor evanghelice în relațiile sociale
- *Realizarea unei pagini de ziar în care se documentează acțiuni reale, personale sau ale comunității, inspirate de valori evanghelice* - *Prezentarea unui personaj biblic și identificarea valorilor evanghelice de care acesta dă dovadă* - *Conceperea un proiect de ajutorare a comunității (ex: donații, vizite)*

CLASA a IX-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Mărturisirea credinței creștine	1. Noțiuni introductive 2. Căile pentru a ajunge la cunoașterea lui Dumnezeu 3. Revelația lui Dumnezeu 4. Transmiterea Revelației 5. Credința - răspunsul omului dat lui Dumnezeu 6. Crezul - rezumatul credinței 7. Dumnezeu Unul (teologie și imagini scripturistice)
2. Sacramentele în viața creștinului	1. Liturgia în viața Bisericii 2. Timpul celebrării - Anul liturgic 3. Locul celebrării - Obiecte liturgice 4. Sacramente (definiție și clasificare) 5. Sacramentalii (definiție, celebrare liturgică și importanță) 6. Botezul - Nume și prefigurări - Necesitatea Botezului - Celebrarea Botezului

Domenii de conținut	Conținuturi
	- Celebrantul Botezului - Harul (Roadele) Botezului
3. Elemente de morală creştină	1. Noțiuni introductive de teologie morală 2. Libertate şi responsabilitate 3. Moralitatea actelor umane 4. Conştiinţa morală 5. Virtuţile şi tipologia lor 6. Păcatul şi tipologia lui

CLASA a X-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G. 1 - Exprimarea adevărurilor fundamentale de credință ale Bisericii , ca bază a identității creștine personale și comunitare

X.CS.1.1. Recunoașterea principalelor adevăruri de credință din Revelația biblică și tradiția Bisericii
- *Alcătuirea unei liste cu adevăruri de credință (ex.: existența lui Dumnezeu, creația, întruparea, mântuirea). Pentru fiecare adevăr, elevii trebuie să găsească în Biblie un pasaj din Vechiul Testament și unul din Noul Testament.* - *Crearea unei hărți conceptuale digitale a principalelor articole ale Crezului Niceo-Constantinopolitan.* - *Analiza unei icoane trinitare (Andrei Rubliov sau altă icoană) pentru identificarea mesajului teologic transmis prin simboluri.*
X.CS.1.2. Analizarea modului în care Biserica explică lumea văzută ca lucrare a lui Dumnezeu și a responsabilității omului față de ea
- *Citirea unor fragmente din cartea Genezei (ex.: cap. 1–2) sau a Psalmilor (ex.: Psalmul 103) din care să se extragă diferite idei: modul în care Dumnezeu a creat lumea, ce responsabilități are omul față de creație și cum se raportează Biserica la această învățătură.* - *Analiza unor texte patristice (Sf. Vasile cel Mare, Sf. Maxim Mărturisitorul sau Sf. Ioan Gură de Aur) referitoare la creație.* - *Compararea învățăturii Bisericii cu situații actuale în care elevii analizează știri sau articole despre: încălzirea globală, despăduriri, protecția speciilor, etc.*
X.CS.1.3. Explicarea misterelor vieții lui Isus în raport cu identitatea Sa mesianică
- *Realizarea unei cronologii mesianice, unde elevii primesc cartonașe cu evenimente din viața lui Isus, punându-le în ordine cronologică și explicând pentru fiecare eveniment semnificația acestuia cu privire la identitatea Lui mesianică.* - *Interviu imaginar cu un apostol – elevii scriu un scurt dialog între ei (jurnalist) și un apostol (personaj interpretat), punând întrebări posibile: „Când ți-ai dat seama că Isus este Mesia?”, „Care a fost momentul decisiv pentru tine?”, etc.* - *Compararea așteptărilor poporului iudeu cu privire la Mesia și ceea ce a făcut Isus în realitate.*

C.G. 2 - Înțelegerea rolului și trăirea liturgiei şi a sacramentelor ca mijloace de sfințire și comuniune cu Cristos și Biserica

X.CS.2.1. Descrierea simbolurilor și a gesturilor fundamentale din celebrările liturgice şi sacramentale
- *Prezentarea unui scurt fragment video dintr-o celebrare liturgică (Sfânta Liturghie, Botez/Mir), identificând simbolurile, gesturile săvârşite și descriind semnificației fiecăruia.* - *Explicarea unor imagini/obiecte liturgice (ex.: Sfânta Evanghelie, veșminte, cruce, potir, icoană, ulei, apă, lumânare etc.) și a rolului lor în celebrare.* - *Realizarea unui scurt videoclip explicativ (1–2 minute) în care elevii arată un gest liturgic fundamental și îi explică semnificația.*
X.CS.2.2. Explicarea legăturii dintre participarea la sacramente și maturizarea spirituală
- *Realizarea unei itinerariu de parcurs spiritual „Drumul sacramentelor”, în care elevii notează pentru fiecare sacrament studiat harul primit, ce schimbă în viața credinciosului, cum contribuie la maturizare.* - *Analizarea unui caz istoric sau al unui sfânt: cum participarea la sacramente l-a ajutat să devină model spiritual sau să-i conducă și pe alții la Cristos şi la o viaţă sacramentală.* - *Efectuarea unui „interviu” cu un preot (real sau simulat), în care elevii pregătesc diverse întrebări: Cum cresc spiritual cei care participă la Sfânta Liturghue? Ce schimbă Euharistia în viața adolescentului? De ce e importantă Împărtășania deasă?*
X.CS.2.3. Argumentarea importanței Mirului şi Euharistiei în viața spirituală și comunitară a Bisericii.
- *Analizarea textelor liturgice ale sacrametului Mirului și Euharistiei (Sfânta Liturghie) argumentând modul în care rugăciunile din celebrarea Mirului și Euharistiei evidențiază rolul lor în comunitate.* - *Dezbatere în grup: „Care sacrament întărește cel mai mult comuniunea în Biserică?” folosind argumente biblice și din tradiție.*

- *Citirea unui pasaj biblic (ex. Mc 14, 22–25 – Cina cea de Taină) și argumentarea semnificația lui pentru viața spirituală a comunității.*

C.G. 3 - Asumarea valorilor morale creștine și aplicarea lor în relația cu sine, cu aproapele și cu întreaga creație

X.CS.3.1. Descrierea rolului legii naturale în orientarea comportamentului uman şi a contribuției Revelației divine la formarea legii morale
- *Realizarea unui tabel comparativ între legea naturală și legea revelată, care să conţină exemple concrete de orientare morală în relaţia cu sinele, cu aproapele şi cu întreaga creație.* - *Prezentarea unor situații istorice sau exemple din viața sfinților în care respectarea legii morale a dus la binele comun.* - *Atelier interdisciplinar (religie şi filosofie): discutarea conceptelor de bine, rău, dreptate, virtute, în raport cu legea naturală.*
X.CS.3.2. Explicarea caracteristicilor Legii Vechi în viața poporului lui Dumnezeu şi a Legii Noi ca expresie a vieții în Cristos
- *Realizarea unui exercițiu creativ în care elevii să compun un scurt scenariu în care un personaj trece de la respectarea strictă a Legii Vechi la trăirea în Legea Nouă.* - *Analiza unor situații istorice din istoria poporului lui Dumnezeu în care respectarea Legii Vechi a avut un rol comunitar și moral.* - *Crearea unui video scurt în care să se evidenţieze modul în care Legea Nouă exprimă iubirea lui Cristos în viața de zi cu zi a creștinului.*
X.CS.3.3. Argumentarea propriilor alegeri în relația cu sine, cu aproapele și cu întreaga creație pornind de la perspectiva moralei creștine
- *Realizarea unui jurnal de decizii morale: elevii notează alegeri personale și le argumentează raportându-se la valorile morale creștine.* - *Joc de rol: interpretarea unor dileme morale și prezentarea alegerilor corecte în relația cu sine, ceilalți și mediul înconjurător.* - *Vizionarea unui videoclip documentar despre acte de solidaritate sau protecție a mediului și discutarea lor din perspectiva moralei creștine.*

C.G. 4 - Dezvoltarea capacității de a valorifica dimensiunea spirituală a credinţei prin dialog, cooperare şi solidaritate între persoane, comunități și tradiții religioase diferite

X.CS.4.1. Identificarea valorilor morale universale care pot apropia persoane și comunități.
- *Crearea unui tabel cu valori morale universale (compasiune, respect, dreptate, solidaritate) și exemple concrete din viața de zi cu zi.* - *Analizarea unui text biblic: pasajele despre iubirea aproapelui (ex. Samarineanul milostiv, Matei 22,37–40) și identificarea valorilor morale exprimate.* - *Realizarea unui poster sau desen care ilustrează valori precum iertarea, prietenia sau responsabilitatea socială.*
X.CS.4.2. Dezvoltarea unui mod respectuos de comunicare pe teme de credință bazat pe importanța dialogului și cooperării între comunitățile religioase
- *Redactarea unei scrisori imaginare către o persoană din altă cultură/tradiţie religioasă, explicând valorile morale universale care pot apropia persoane şi/sau comunități.* - *Exercițiu de ascultare activă: elevii lucrează în perechi și își prezintă convingerile religioase, apoi reformulează ce a spus partenerul pentru a demonstra înțelegerea.* - *Realizarea unui scurt videoclip în care elevii prezintă un scenariu de dialog respectuos între membri ai unor comunități religioase diferite.*
X.CS.4.3. Aplicarea valorilor creștine în contexte de dialog și cooperare pornind de la dezvoltarea capacității de a integra dimensiunea spirituală în relațiile cu ceilalți
- *Mini-proiect de grup: identificarea unei probleme sociale locale și propunerea de soluții bazate pe valori morale universale.* - *Analizarea unui exemplu istoric, a vieții unui sfânt sau a unei persoane care a folosit valorile creștine pentru a promova dialogul și cooperarea pentru stabilirea modului în care acest exemplu poate fi aplicat în experienţa cotidiană a fiecăruia.* - *Mini-interviu: elevii discută cu un lider religios sau membru al comunității despre aplicarea valorilor creștine în viața comunitară.*

CLASA a X-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Mărturisirea credinţei creştine	1. Dumnezeu Treime (teologie şi pasaje vetero şi neotestamentare) 2. Tatăl - Creatorul 3. Lumea văzută 4. Lumea nevăzută 5. Omul - capodopera creaţiei 6. Fiul - Mântuitorul 7. Titlurile cristologice 8. Misterele copilăriei lui Isus 9. Misterele vieţii publice 10. Patima, moartea şi învierea - centrul credinţei creştine
2. Sacramentele în viaţa creştinului	1. Mirul - Nume şi prefigurări - Celebrarea Mirului - Celebrantul Mirului - Harul (Roadele) Mirului 2. Euharistia - Nume şi prefigurări - Celebrarea şi celebrantul Euharistiei - Jertfa Euharistică - Harul (Roadele) Euharistiei
3. Elemente de morală creştină	1. Legea morală 2. Legea naturală 3. Legea revelată - Legea Veche - Legea Nouă 4. Decalogul - origine şi împărţire

CLASA a XI-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G. 1 - Exprimarea adevărurilor fundamentale de credință ale Bisericii , ca bază a identității creștine personale și comunitare

XI.CS.1.1. Recunoașterea prezenței și acțiunii Spiritului Sfânt în istoria mântuirii
- *Studiu interdisciplinar Catehism–Artă: identificarea reprezentărilor artistice ale Spiritului Sfânt și semnificația lor teologică.* - *Realizarea unui poster cu simbolurile Spiritului Sfânt și felul în care acestea explică principiile sfințirii și călăuzirii spirituale.* - *Crearea unei hărți conceptuale digitale despre numele Spiritului Sfânt și semnificațiile lor, atât în tradiția catolică, cât și în cea bizantină.*
XI.CS.1.2. Descrierea semnificației Bisericii în planul lui Dumnezeu și rolul acesteia în formarea identității creștine
- *Alcătuirea unui tabel care să conțină simbolurile biblice ale Bisericii (turmă, vie, edificiu, familie), versete care fac trimitere la acestea și explicația semnificației lor pentru identitatea creștină.* - *Realizarea unei scurte prezentări în grup despre una dintre însușirile Bisericii (una, sfântă, catolică, apostolică) și relevanța ei spirituală.* - *Dezbatere: „Este Biserica doar o instituție sau este un mister?” – argumente pro și contra, urmate de clarificări teologice.*
XI.CS.1.3. Explicarea rolului Spiritului Sfânt în viața personală, comunitară și în misiunea și viața Bisericii
- *Analizarea personală a unui text biblic despre darurile sau despre acțiunea Spiritului Sfânt (Is 11, 2–3; Gal 5,22–23, Fapte 2), urmată de explicarea modului de aplicare a lor în viața proprie.* - *Dezbatere: „Biserica poate împlini misiunea lui Cristos fără puterea Spiritului Sfânt?” – elevii aduc argumente teologice și practice.* - *Audierea unui imn religios precum „Veni, Creator, Spiritus” sau a unui alt cânt dedicat Spiritului Sfânt și analiza mesajului teologic conținut în acesta.*

C.G. 2 - Înțelegerea rolului și trăirea liturgiei și a sacramentelor ca mijloace de sfințire și comuniune cu Cristos și Biserica

XI.CS.2.1. Identificarea importanței sănătății spirituale și trupești în stabilirea unei relații de comuniune cu Cristos și cu Biserica
- *Citirea unor texte evanghelice care au ca temă vindecările lui Isus, reflectând asupra legăturii dintre vindecarea trupului și a sufletului.* - *Realizarea unui exercițiu interdisciplinar cu biologia: analiza modului în care stresul, lipsa odihnei sau alimentația necorespunzătoare influențează și viața spirituală.* - *Crearea unui poster „Căile vindecării în Biserică” (rugăciune, sacramente, comunitate, iertare, caritate), elevii subliniind importanța fiecarui aspect în relațiile cu oamenii, cu Cristos și cu Biserica.*
XI.CS.2.2. Clarificarea modului în care sacramentele și liturgia susțin parcursul spiritual al credinciosului
- *Formularea unei rugăciuni personale inspirate de un sacrament (Spovadă sau Maslu), exprimând dorința de creștere spirituală.* - *Exercițiu comparativ: Spovada și Maslul – elevii clarifică modul diferit în care fiecare sacrament susține viața spirituală.* - *Interviu cu un preot despre modul în care, pornind de la experiența proprie a acestuia, Spovada și Maslul susțin creșterea spirituală a credincioșilor și formularea scrisă a unei sinteze.*
XI.CS.2.3. Reflectarea asupra modului în care sacramentele contribuie la vindecarea și întărirea spirituală a fiecărui creștin
- *Discuție în grup: ce piedici interioare pot împiedica primirea iertării lui Dumnezeu și, în consecință, a vindecării spirituale și cum le depășim?* - *Realizarea unei prezentări „Maslul – sacramentul mângâierii și al speranței”, în care elevii includ citate biblice și exemple actuale.* - *Redactarea unui articol în care elevii identifică inițiative parohiale (vizite la bolnavi, spovedanii comunitare, cateheze despre sacramente) care sprijină vindecarea și întărirea credincioșilor.*

C.G. 3 - Asumarea valorilor morale creștine și aplicarea lor în relația cu sine, cu aproapele și cu întreaga creație

XI.CS.3.1. Descrierea modului în care credința, speranța și iubirea orientează viața morală a fiecărui creștin
- *Realizarea unui tabel cu cele trei virtuți teologale (credință, speranță, iubire) și exemple concrete de aplicare în viața de zi cu zi.* - *Dezbatere în grup: „Care virtute teologală are cel mai mare impact asupra formării morale a unei persoane?”* - *Crearea unei prezentări digitale despre modul în care cele trei virtuți modelează alegerile morale într-o comunitate creștină.*
XI.CS.3.2. Explicarea formelor de cinstire a lui Dumnezeu şi a părinților în tradiția creștină
- *Redactarea unui afiș/poster care să explice formele de cinstire a lui Dumnezeu (adorație, rugăciune, jertfă, făgăduințe, voturi) și exemplele practice din viața cotidiană sau câteva modalități de cinstire a părinților și responsabilitățile copiilor și părinților.* - *Studiu de caz: „Cum putem manifesta respect față de părinți în situații dificile?”* - *Colectarea unor exemple din viața sfinților sau a familiilor creștine care arată respect pentru Dumnezeu și/sau părinți, explicând modul în care aceste exemple pot influența relațiile personale ale fiecărui creștin.*
XI.CS.3.3. Aplicarea principiilor morale în relațiile cu familia, cu comunitatea şi cu Dumnezeu
- *Joc de rol: simularea unor conflicte între colegi sau membri ai familiei și aplicarea principiilor morale pentru rezolvare.* - *Compunerea unei mici povestiri în care un personaj aplică principii morale pentru a rezolva un conflict.* - *Dezbatere pe grupe: „Este mai dificil să aplici principiile morale în familie, școală/comunitate sau în relația cu Dumnezeu?” – argumente și concluzii.*

C.G. 4 - Dezvoltarea capacității de a valorifica dimensiunea spirituală a credinței prin dialog, cooperare şi solidaritate între persoane, comunități şi tradiții religioase diferite

XI.CS.4.1. Recunoașterea rolului Bisericii în promovarea spiritului de comuniune şi colaborare
- *Crearea unui tabel care să cuprindă activități ale Bisericii, impactul asupra comunității şi modul în care aceasta promovează colaborarea și comuniunea.* - *Realizarea unui scurt videoclip despre activități comunitare inspirate de Biserică sau de alte comunităţi de credință care promovează dialogul şi cooperarea.* - *Exercițiu de reflecție personală: „Cum mă ajută apartenența la Biserică să fiu mai cooperant și mai responsabil în comunitatea din care fac parte?”*
XI.CS.4.2. Dezvoltarea capacității de a dialoga pe teme religioase cu respect şi deschidere
- *Masă rotundă interconfesională: elevii discută despre modul în care Spiritul Sfânt și Biserica îi ajută pe credincioși, respectând diversitatea opiniilor şi învățând să asculte activ.* - *Prezentarea asemănărilor și diferențelor dintre sacramentele Spovezii și Maslului în diferite tradiții creștine.* - *Crearea unui videoclip care să prezinte felul în care se celebrează Ziua Domnului în diferite comunităţi creştine la nivel local, naţional sau mondial.*
XI.CS.4.3. Integrarea principiilor morale creştine prin comportamente adecvate în familie, în Biserică şi în societate
- *Crearea unui plan personal de comportament moral pentru o săptămână, aplicând credința, speranța și iubirea.* - *Analizarea unor exemple de sfinți sau modele morale identificând comportamente care pot fi aplicate în familie, societate și Biserică sau în relaţia cu Dumnezeu.* - *Realizarea unui ghid de bune practici cu exemple de comportamente morale în familie, Biserică și societate.*

CLASA a XI-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Mărturisirea credinței creştine	1. Spiritul Sfânt – Sfințitorul 2. Nume ale Spiritului Sfânt 3. Simboluri ale Spiritului Sfânt 4. Spiritul Sfânt în Sfânta Scriptură și în Viața Bisericii 5. Semnificaţia Bisericii 6. Originea, întemeierea şi misiunea Bisericii 7. Biserica – poporul lui Dumnezeu

Domenii de conținut	Conținuturi
	8. Misterul Bisericii 9. Însuşirile Bisericii 10. Constituţia ierarhică a Bisericii
2. Sacramentele în viaţa creştinului	1. Spovada - Nume ale sacramentului - Actele penitentului - Celebrarea Spovezii - Harul (Roadele) Spovezii 2. Maslul - Necesitatea Maslului - Celebrarea şi celebrantul Maslului - Harul (Roadele) Maslului
3. Elemente de morală creştină	1. Porunca întâi – Locul lui Dumnezeu în viaţa creştinului - Credinţa, speranţa şi iubirea - Relaţia autentică cu Dumnezeu prin adoraţie, rugăciune, jertfă, făgăduinţe şi voturi - Păcate împotriva poruncii întâi 2. Porunca a doua – Importanţa numelui divin - Numele divin (origine şi semnificaţie) - Jurământul în numele Domnului 3. Porunca a treia – Cinstirea Zilei Domnului - Duminica – Ziua Domnului - Sărbătorile de poruncă 4. Porunca a patra – Relaţiile familiale - Îndatoririle părinţilor - Îndatoririle copiilor

CLASA a XII-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G. 1 - Exprimarea adevărurilor fundamentale de credință ale Bisericii , ca bază a identității creștine personale și comunitare

XII.CS.1.1. Identificarea principiilor credinței creștine care ajută la formarea spirituală a credinciosului
- *Citirea unui text biblic (ex: Mt 25,31–46) în care găsim pasaje despre judecata universală pentru a identifica principiile care formează viața spirituală.* - *Crearea unui tabel cu faptele milei trupeşti şi sufleteşti, asociind fiecărei fapte două sau trei acţiuni pe care creştinul le poate înfăptui pentru a se dezvolta din punct de vedere spiritual şi pentru a intra în comuniune cu Dumnezeu.* - *Studiu de caz: elevii analizează o situație de viață în care credința în judecata particulară influențează responsabilitatea morală a persoanei.*
XII.CS.1.2. Descrierea conceptului de viață veșnică și a posibilităților sale în credința creștină
- *Elaborarea unei prezentări digitale despre diferența teologică dintre Judecata particulară și universală și ce principii spirituale decurg din fiecare.* - *Realizarea unui studiu de vocabular teologic: definirea termenilor „mântuire”, „viață veșnică”, „purgator”, „transfigurare”, „fericire veșnică”, „osândă”, etc.* - *Exercițiu de imaginație spirituală: elevii descriu, pe baza Scripturii și tradiției, cum va fi „viața de după înviere”, având grijă să rămână în limitele doctrinei.*
XII.CS.1.3. Explicarea rolului Fecioarei Maria în cultivarea unei vieți creștine responsabile fondate pe trăirea credinței și pe ascultarea lui Dumnezeu
- *Efectuarea unei analize textuale a Paraclisului/Acatistului Maicii Domnului pentru a identifica virtuțile creștine prezentate implicit (încredere, mijlocire, smerenie).* - *Crearea unei prezentări digitale (Canva/PowerPoint) despre cele patru dogme mariane ale Bisericii Catolice, explicând modul în care fiecare susține formarea unei vieți creștine fondate pe trăirea credinței și pe ascultarea lui Dumnezeu.* - *Realizarea unei fișe sintetice despre rolul Mariei la Nunta din Cana (Ioan 2,1–11), evidențiind lecția responsabilității: „Faceți tot ce vă va spune!”*

C.G. 2 - Înțelegerea rolului și trăirea liturgiei şi a sacramentelor ca mijloace de sfințire și comuniune cu Cristos și Biserica

XII.CS.2.1. Identificarea etapelor și elementelor esențiale ale celebrării Căsătoriei și Preoției
- *Realizarea unui tabel cu etapele celebrării Căsătoriei în ritul bizantin (Logodna/Cununia), indicând rolul fiecăreia în pregătirea şi transmiterea harului sacramental.* - *Crearea unei hărți conceptuale care prezintă treptele Preoției (episcop, preot, diacon) și responsabilitățile specifice ale fiecăreia.* - *Conceperea unei diagrame comparative: „Hirotonirea în ritul bizantin vs. Ritul latin” – pentru identificarea elementelor liturgice comune.*
XII.CS.2.2. Înțelegerea modului în care sacramentele sprijină vocația și misiunea personală de slujire a fiecărui credincios
- *Dezbatere: „De ce hirotonirea este un sacrament al slujirii și nu doar al autorității?”. Elevii argumentează pe baza elementelor liturgice şi scripturistice.* - *Realizarea unui „Arbore al vocației” în care fiecare ramură reprezintă un sacrament și modul în care acesta sprijină vocația creștină individuală.* - *Analizarea unui fragment video liturgic al unei Cununii sau Hirotoniri și identificarea momentelor în care sacramentele transmit misiunea vocațională.*
XII.CS.2.3. Reflectarea asupra scopului și semnificației Căsătoriei şi a Preoției ca slujire a aproapelui şi a lui Dumnezeu
- *Exercițiu în grup: elevii primesc fragmente din rugăciunile liturgice ale hirotonirii bizantine/latine și extrag temele teologice (misiune, slujire, har), indicând modul în care acest sacrament reprezintă o slujire a aproapelui şi a lui Dumnezeu.*

- *Realizarea unei prezentări digitale despre „Căsătoria în planul lui Dumnezeu”, pornind de la textul biblic al creației și de la prezența lui Isus la nunta din Cana.* - *Analiză biblică: Efeseni 5,21–33 (Căsătoria) și Faptele Apostolilor 6 sau 1 Timotei 4 (Preoția), pentru identificarea principiilor de slujire.*

C.G. 3 - Asumarea valorilor morale creștine și aplicarea lor în relația cu sine, cu aproapele și cu întreaga creație

XII.CS.3.1. Recunoașterea importanței a consimțământului, a respectului și a responsabilității în relațiile cu sine, cu aproapele și cu întreaga creație
- *Elaborarea unui poster vizual cu exemple de respect și responsabilitate față de mediul înconjurător (creație), bazat pe doctrina socială a Bisericii.* - *Crearea unui scurt video sau animație despre cum se poate respecta viața și creația în comunitate.* - *Analiza unui studiu de caz: o situație de luare a unei decizii morale (ex.: protejarea mediului, relație de prietenie) și identificarea modului în care consimțământul și responsabilitatea influențează alegerea corectă.*
XII.CS.3.2. Explicarea atitudinii creștine față de viața și demnitatea umană și față de importanța adevărului în viața personală și socială
- *Dezbatere: „Poate fi justificat vreodată războiul? Dacă da, în ce condiții? Dacă nu, care este alternativa?” Elevii argumentează pe baza elementelor morale şi de credinţă.* - *Elaborarea unui poster vizual despre respectul pentru viață și demnitate, incluzând exemple contemporane (trafic de persoane, violență/bullying, discriminare).* - *Studiu de caz interdisciplinar (religie + etică/informatică): analiza unei ştiri false (fake news) și discuția despre impactul asupra reputației și demnității persoanelor implicate.*
XII.CS.3.3. Promovarea unor comportamente morale creştine în situații cotidiene care implică responsabilitate și dreptate
- *Activitate interdisciplinară (religie + economie/științe sociale): analizarea modului în care bunurile materiale pot fi folosite pentru binele comunității (donații, voluntariat, proiecte sociale).* - *Realizarea unui colaj vizual cu exemple de comportamente morale în viața cotidiană, incluzând respectul față de proprietate, echitate și solidaritate.* - *Identificarea unor situații ipotetice și oferirea unor opinii cu privire la comportamentul moral care ar fi corect, justificând alegerea cu principii creștine (responsabilitate, dreptate, solidaritate).*

C.G. 4 - Dezvoltarea capacității de a valorifica dimensiunea spirituală a credinţei prin dialog, cooperare şi solidaritate între persoane, comunități și tradiții religioase diferite

XII.CS.4.1. Identificarea modului în care credința și devoțiunile spirituale influențează relațiile sociale în tradiții religioase diferite
- *Activitate interdisciplinară (religie + filosofie): compararea conceptului creștin de viață veșnică cu o perspectivă filosofică (ex.: Platon, filosofii stoici) și discuții despre diferențe.* - *Crearea unei fișe de observație: elevii notează exemple de cooperare inspirată de credință și devoțiuni din viața comunității lor.* - *Exercițiu digital: realizarea unui infografic despre rolul sacramentelor și al devoțiunilor în întărirea responsabilității sociale și comunitare, potrivit unor tradiții religioase diferite.*
XII.CS.4.2. Aplicarea principiilor solidarității și cooperării în familie și comunitate
- *Redactarea unei broșuri scurte pentru colegi: recomandări practice pentru aplicarea solidarității și cooperării în școală, familie și comunitate.* - *Realizarea unui colaj digital cu imagini din viața diferitor comunități religioase care ilustrează solidaritatea în familie și comunitate (ex.: ajutorarea săracilor, vizite pastorale).* - *Studiu de caz interdisciplinar: proiecte de voluntariat sau activități sociale derulate de comunitatea greco-catolică locală/națională, analizând impactul lor asupra coeziunii sociale.*
XII.CS.4.3. Integrarea principiilor morale și spirituale creștine în construirea unui mod de viață armonios și etic
- *Descrierea unui moment în care respectarea adevărului sau a responsabilității, potrivit principiilor morale şi spirituale creştine, care a ajutat la menținerea armoniei într-o relație.* - *Identificarea unor modele de persoane sau sfinți ai Bisericii Universale care prin exemplul personal au avut un impact mare în comunităţile lor, prezentând modul în care o manieră similară de a acționa s-ar putea aplica şi în relaţiile cotidiene ale societăţii actuale.* - *Exercițiu de asociere: elevii primesc valori morale (iubire, adevăr, respect, responsabilitate) și le leagă de acțiuni concrete pentru un mod de viață armonios.*

CLASA a XII-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Mărturisirea credinţei creştine	1. Realităţile ultime mărturisite de Biserică - Rai, Iad, Purgator - Învierea morţilor 2. Judecata particulară 3. Judecata universală 4. Fecioara Maria – model de ascultare 5. Dogmele mariane 6. Devoţiuni mariane (Paraclis, Acatist, Rozar)
2. Sacramentele în viaţa creştinului	1. Căsătoria - Căsătoria în planul lui Dumnezeu - Celebrarea Căsătoriei - Harul (Roadele) Căsătoriei 2. Preoţia - Preoţia Vechiului Testament - Treptele sacramentului Preoţiei - Celebrarea, celebrantul şi destinatarii Preoţiei - Harul (Roadele) Preoţiei
3. Elemente de morală creştină	1. Porunca a cincea – Viaţa, cel mai preţios dar - Luarea vieţii (Legitima apărare, Sinuciderea, Omuciderea, Avortul, Eutanasia) - Respectul faţă de viaţă (Îngrijirea sănătăţii şi a corpului, cercetarea ştiinţifică, respectul faţă de morţi) - Pacea şi evitarea războiului 2. Porunca a şasea şi a noua – Curăţia în viaţa personală şi în relaţiile cu celelalte persoane - Sexualitatea umană - Păcatele împotriva curăției - Căsătorie, celibat, consacrare 3. Porunca a şaptea şi a zecea – Destinaţia bunurilor şi proprietatea privată - Respectul față de integritatea creației - Doctrina socială a Bisericii - Iubirea față de cei săraci 4. Porunca a opta – Adevărul ca mod de viaţă - Trăirea în adevăr - Păcate împotriva adevărului - Folosirea mijloacelor de comunicare socială

SUGESTII METODOLOGICE

Sugestiile metodologice oferă repere esențiale pentru proiectarea, organizarea și desfășurarea eficientă a activităților de predare-învățare-evaluare în cadrul orelor de ***Catehism*** la liceu. Acestea vizează sprijinirea cadrului didactic în personalizarea demersului educațional, prin integrarea unor metode didactice moderne, interactive și adaptate la profilul generației actuale de elevi, inclusiv prin dezvoltarea competențelor digitale.

Programa școlară actuală pentru disciplina ***Catehism*** promovează o învățare centrată pe elev, care accentuează implicarea activă a elevului în procesul de învățare, contextualizarea conținuturilor religioase în realități de viață concrete, dimensiunea socială a învățării – cooperare, colaborare, empatie, responsabilizarea elevilor în raport cu propria dezvoltare morală, spirituală și civică și dezvoltarea competențelor digitale și media, esențiale pentru învățarea secolului XXI.

A. Strategii didactice – revalorizări ale metodelor tradiționale, noi abordări

Pentru a atinge finalitățile educaționale specifice liceului și a forma competențe relevante, este necesară utilizarea unor metode variate, care îmbină gândirea critică, creativitatea, reflecția și tehnologia. Prezentăm sintetic o listă cu metode tradiționale și moderne, respectiv cu metode care valorizează/ formează competențe digitale, care pot fi utilizate în ora de ***Catehism***.

1. Metode tradiționale și moderne

- Explicaţia şi prelegerea narativă – Asigură prezentarea coerentă a temelor teologice, adaptată la nivelul de înțelegere al elevilor; este potrivită în activitățile care vizează analiza de texte biblice, patristice etc.
- Conversaţia euristică – Stimulează gândirea elevilor, prin întrebări bine formulate, conducând la descoperirea personală a adevărurilor religioase; este o metodă care se poate aplica în activități de prezentare a unor concepte religioase.
- Lectura explicativă– Facilitează învățarea la catehism, cu accent pe înțelegerea termenilor specifici, semnificația morală și aplicabilitatea în viața cotidiană, fundamentată biblic.
- Studiul de caz – Îi ajută pe elevi să analizeze şi să dea răspunsuri din perspectiva moralei creştine la situaţii etice complexe (avort, eutanasie, dreptate socială), pornind de la experiența lor de viață sau de la diferite evenimente și problematici sociale.
- Portofoliul tematic – Dezvoltă capacitatea elevilor de efort pentru rezolvarea unei teme mai complexe, autonomia în învățare, abilitățile de colaborare și capacitatea de autoevaluare. Elevii adună pe parcursul semestrului reflecții personale, analize de texte religioase, recenzii de filme cu tematică religioasă etc.
- Eseul argumentativ – Elevii exersează exprimarea opiniilor și formularea de argumente coerente cu privire la diferite evenimente din viața cotidiană sau la teme mai complexe precum: „Este conceptul de *responsabilitate* afirmat în societatea actuală?”, „Ce înseamnă libertatea religioasă în societatea de azi?”
- Dezbaterea de tip academic (Oxford-style) – Favorizează gândirea critică, argumentarea, empatia intelectuală. Se abordează dileme morale sau religioase: „Valori religioase şi valori ale societăţii – conflict sau armonie?”, „Religia și drepturile omului sunt în conflict?”
- Lectura comparativă – Dezvoltă spiritul analitic și interconectarea cunoștințelor, prin compararea unor texte religioase cu texte literare sau filosofice pe teme comune (ex. iubirea, suferința, mântuirea, viaţa veşnică).

2. Metode care sprijină dezvoltarea de competențe digitale

Predarea ***Catehismului*** în liceu trebuie să se racordeze la realitatea digitală a elevilor, oferindu-le un cadru în care să-și dezvolte atât gândirea morală, cât și competențele digitale. Iată câteva metode recomandate:

- WebQuest religios – Elevii investighează teme (ex. „Simboluri ale sacramentelor”) folosind surse online credibile. Rezultatul poate fi prezentat sub formă de infografice, prezentări sau postere digitale.
- Crearea de conținut digital – Elevii realizează podcasturi, videoclipuri scurte, prezentări interactive sau materiale vizuale pe teme religioase. Exemple: un vlog despre semnificația unei sărbători, un tutorial despre rugăciune, un interviu cu un preot/localnic implicat în comunitate.
- Utilizarea platformelor educaționale Google Classroom, Moodle sau Padlet pentru organizarea materialelor și a activităților.
- Quiz-uri interactive (Kahoot, Quizizz) – Pot fi utilizate pentru recapitulare sau evaluare dar și pentru momentele de captare a atenției la începutul unei activități.
- Crearea unui blog tematic – Poate fi planificată realizarea unui blog al clasei, unde elevii postează reflecții, eseuri, impresii din excursii religioase, recenzii de filme/documentare. Se dezvoltă competențe media, digitale și de scriere argumentativă.
- Tururi virtuale și realitate augmentată – Pot fi utilizate pentru vizitarea virtuală a unor obiective religioase (ex. Baptisterii, Biserica Sfântului Mormânt, etc.). Folosirea aplicațiilor AR pentru descoperirea simbolurilor dintr-o biserică sau icoană.

- Proiecte colaborative online – Elevii din clase sau școli diferite colaborează online pe o temă moral-religioasă. Se pot realiza e-book-uri, colecții de rugăciuni sau mărturii ale tinerilor despre credință.

3. Metode pentru dezvoltarea competențelor verzi

În învățătura creștină, lumea creată este darul lui Dumnezeu, iar omul are o vocație de administrator al creației. Educația religioasă poate cultiva în elevi iubirea față de creație ca formă de iubire față de Dumnezeu, conștientizând că distrugerea naturii nu este doar o problemă ecologică, ci și una spirituală: o ruptură a comuniunii cu Dumnezeu, cu semenii și cu lumea. În formarea competențelor verzi prin disciplina ***Catehism***, pot fi utilizate următoarele metode:

- **Lectura biblică interactivă (cu aplicații digitale)**

Folosind aplicația bibliacatolica.ro sau fișe interactive create în Wordwall / Google Forms, elevii pot identifica: texte biblice referitoare la creație, porunci despre protejarea creației, virtuți precum: cumpătarea, milostenia, recunoștința, smerenia etc. De asemenea, pot realiza o colecție de versete și învățături biblice care fundamentează ecologia creștină.

- **Dezbateri teologice cu tematică ecologică**

Elevii pot fi implicați în dezbateri în care să argumenteze din perspectivă religioasă, cu citate din Scriptură și din Magisteriu, teme precum: „Poluarea – un nou păcat al omului modern?", „Mai putem vorbi despre sfințirea creației într-o lume industrializată?", „Cum putem trăi creștinește în armonie cu natura?"

- **Rugăciunea și meditația religioasă**

Elevii pot analiza textul Psalmilor 103 și 148 și pot rosti/ audia fragmente din aceștia în înregistrări din cadrul slujbei Vecerniei și Utreniei. Pot medita la frumusețea și perfecțiunea creației în urma vizionării unor documentare din mediul online sau create de ei.

- **Învățarea prin proiecte**

Elevii pot realiza în echipă proiecte multimedia interdisciplinare (prezentare, afiș, mini-documentar sau site) cu teme precum: „Virtuțile creștinului ca administrator al creației", „Cumpătarea creștină – echilibru între dar și responsabilitate", „Creația în viața și scrierile sfinților" etc.

- **Învățarea prin Podcast religios**

Elevii pot crea un podcast religios (cu sprijinul profesorului) în care discută teme precum: „Ce spune Biblia despre grija față de natură?", „Cum se împacă dezvoltarea cu sfințenia?", „De ce indiferența este o problemă spirituală?", „Cum se reflectă grija pentru creație în viața oamenilor?" etc. prin care se încurajează gândirea critică și exprimarea valorilor religioase în limbaj actual. Pot fi invitate diferite persoane: preotul paroh, profesori universitari, călugări, ecologiști creștini etc.

- **Învățarea prin implicare în comunitate (*Service learning* religios)**

Elevii pot fi implicați în: acțiuni de voluntariat ecologic, campanii de informare cu mesaje creștine (ex: „Creația este darul lui Dumnezeu, nu locul nepăsării noastre!", „Cumpătarea începe cu inima milostivă" etc.), organizarea unei slujbe sau rugăciuni pentru protejarea mediului (în cadrul unor parteneriate Școală-Familie-Biserică).

Prin diversificarea metodelor didactice și adaptarea lor la contextul actual, ora de ***Catehism*** devine un spațiu privilegiat în care elevii învață să înțeleagă corect valorile morale și rolul acestora în dezvoltarea personală și socială, să trăiască autentic și să acționeze responsabil, își dezvoltă echilibrul interior și emoțional în lumina credinței, să exerseze competențe digitale și sociale esențiale pentru lumea contemporană, să își afirme identitatea spirituală, valorile și apartenența la comunitatea de credință.

B. Abordarea conținuturilor

Abordarea conținuturilor presupune o atitudine flexibilă a profesorului de ***Catehism***, prin accentul pus pe: valorificarea experiențelor de viață ale elevilor; accentuarea caracterului aplicativ al conținuturilor, creând contexte semnificative de învățare pentru viața reală; abordări diferențiate ale conținuturilor învățării, în acord cu experiențele elevilor și cu contextul social în care trăiesc aceștia; realizarea de conexiuni între ***Catehism*** și alte discipline de studiu.

Conținuturile propuse în programa școlară nu reprezintă teme de lecții, ci unități tematice. Numărul de conținuturi (între 15-20 teme, la nivelul fiecărei clase) de pe parcursul unui an școlar permite: abordarea unor conținuturi pe parcursul mai multor ore, în funcție de complexitatea acestora, de nivelul clasei de elevi, de particularitățile comunității; abordarea unor teme sau aspecte suplimentare, cu rol de adaptare a orei de ***Catehism*** la specificul clasei de elevi/a comunității.

Ordinea abordării conținuturilor nu este una prestabilită prin programa școlară. Profesorul are libertatea de a planifica în manieră personalizată ordinea în care va prezenta temele, în acord cu logica firească a domeniului și cu specificul vieții religioase a comunității, precum și în relație cu teme de la alte discipline de studiu.

Din punctul de vedere al specificului domeniului teologic, s-a utilizat următoarea matrice de dezvoltare a conținuturilor: la nivelul fiecărei clase, conținuturile sunt abordate din perspectiva a trei domenii. Acestea sunt centrate pe: aspecte de învățătură creștină („Mărturisirea credinței creștine"), aspecte legate de viața liturgică a Bisericii, în mod particular, de sacramente („Sacramentele în viața creștinului") și aspecte de morală religioasă aplicată, („Elemente de morală creștină").

În abordarea conținuturilor se pot utiliza elemente de tip predominant confesional (texte biblice și scrieri referitoare la viața unor sfinți), recomandate a fi abordate pe parcursul fiecărei clase. Acestea nu vor fi analizate ca unități de conținut de sine stătătoare, ci vor constitui modalități de exemplificare a temelor anterior menționate.

Clasa a IX-a:
- repere biblice fundamentale: Ioan 1,1-14; Romani 1,19-20; Psalm 19,1-4; Înțelepciunea 13,1-5; Exod 3,14; 2 Tesaloniceni 2,15; Matei 28,19-20; Marcu 9,24; Deuteronom 6,4; Fapte 2,42; Exod 25,31-40; 1 Petru 3,20-21; Fapte 10,47-48; Romani 6,3-4; Galateni 3,27; Galateni 5,13; Matei 6,1-4; Romani 2,14-15; Psalm 139,23-24; 1 Corinteni 13,13; Romani 6,23.
- repere magisteriale: CBC 6-35 (omul „capabil" de Dumnezeu); 31-35 (căile spre Dumnezeu prin creație și om); 50-53 (planul bunăvoinței); 65-67 (Cristos, plinătatea Revelației); 74-83 (Tradiția apostolică); 84-87 (Magisteriul); 199-231 (Dumnezeu Unul, numele și atributele); 1066-1075 (liturgia, planul lui Dumnezeu); 1181-1186 (biserica – spațiul liturgic); CBC 1113-1131 (ce sunt sacramentele, efecte, clasificare); 1213-1284 (Sacramentul Botezului); 1691-1698 (chemarea morală); 1730-1748 (libertatea); 1749-1761 (responsabilitatea morală); 1750-1756 (izvoarele moralității: obiect, scop, circumstanțe); 1757-1761 (acte bune/rele); 1776-1785 (Conştiinţa morală – definiție, formare) 1803-1811 (virtuţi umane); 1812-1829 (virtuţi teologale); 1846-1876 (Păcatul – definiție, gravitate: de moarte și lesne-iertător).

Clasa a X-a:
- repere biblice fundamentale: Ioan 1,1-14; Coloseni 1,15-20; Geneză 1–2; Psalm 8; Coloseni 1,16; Efeseni 6,12; Luca 1–2; Matei 1–2; Marcu 8,27–30; Matei 26–28; Luca 22; Ioan 6,51–58; 1 Corinteni 11,23–29; Exod 12; Levitic 8; Fapte 8,14–17; Fapte 19,5–6; Matei 22,37–40; Exod 20,1–17; Deuteronom 5,6–; Ieremia 31,31–34; Romani 2,14–15.
- repere magisteriale: CBC 234 (Treimea – misterul central al credinței); 232–233 (Botezul în numele Treimii; un singur Dumnezeu în trei Persoane); 198–199 (Crezul începe cu Dumnezeu Tatăl – fundația tuturor adevărurilor); 279–324 (Creația: Tatăl Creator; sens, ordine, providență); 325–336 (Lumea văzută și nevăzută; îngerii și rolul lor); 355–373 (Omul, „după chipul lui Dumnezeu"; demnitatea și vocația); 430–455 (Numele și titlurile lui Isus Cristos); 512–570 (Misterele vieții lui Cristos – copilărie și viață publică); 571–655 (Misterul pascal: patimă, moarte, înviere); 1322–1419 (Euharistia: nume, instituire, jertfă, roade); 1285–1321 (Mirul/Confirmarea: instituire, celebrant, efecte); 1950–1974 (Legea morală: naturală și revelată; Legea Nouă); 2052–2082 (Decalogul: unitate, origine, autoritate); Lumen gentium 3 (Cristos Mântuitor și Împărăția – misiunea Fiului); Sacrosanctum Concilium 47 (Euharistia – memorial al jertfei și ospăț); Presbyterorum ordinis 2 (Euharistia, centrul vieții Bisericii – aspectul celebrantului).

Clasa a XI-a:
- repere biblice fundamentale: Ioan 14,16-17; Faptele Apostolilor 2,1-4; Galateni 5,22-23; Isaia 11,2; Fapte 1,8; Ioan 20,21-23; Matei 28,19-20; 1 Petru 2,9-10; Efeseni 2,19-22; Matei 16,18-19; Iacob 5,14-15; Fapte 20,28; Exod 20,1-17; Deuteronom 5,6-21; Deuteronom 6,4-5; Matei 22,37-40; Levitic 19,12; Matei 5,33-37; Geneza 2,2-3; Apocalipsa 1,10; Coloseni 3,20; Efeseni 6,1-4.
- repere magisteriale: CBC 683-686 (Spiritul Sfânt – a-L cunoaște în viața Bisericii); 687-690 (Numele și lucrarea Spiritului – revelarea sa prin Fiul); 691-693 (Denumiri ale Spiritului – Mângâietor, Spiritul adevărului); 694-701 (Simboluri ale Spiritului – apă, ungere, foc, nor, pecete, mână, porumbel); 702-716 (Spiritul în Scriptură – de la creație la promisiunea mesianică); 731-741 (Rusaliile și viața în Spirit – roadele și misiunea); 748-780 (Semnificația și misterul Bisericii – sacrament universal al mântuirii); 781-786 (Biserica – poporul lui Dumnezeu: demnitate, misiune, preoție comună); 811-870 (Însușirile Bisericii – una, sfântă, catolică și apostolică; structura și misiunea); Lumen gentium 1 (Biserica, sacrament al unirii cu Dumnezeu și al unității oamenilor); Lumen gentium 8 (Misterul Bisericii – realitate vizibilă și spirituală); Lumen gentium 9-17 (Poporul lui Dumnezeu – chemare, misiune, universalitate); Lumen gentium 18-27 (Constituția ierarhică – episcopi, preoți, diaconi; slujire și autoritate); CBC 1422-1498 (Pocăința – nume, celebrare, actele penitentului, efecte); Reconciliatio et paenitentia 31-34 (Dimensiunile păcatului și ale reconcilierii – personală și eclezială); CBC 1499-1532 (Ungerea bolnavilor – necesitate, celebrant, efecte de har); 2084-2141 (Porunca întâi – credință, speranță, iubire; cultul autentic; păcatele împotrivă); 2142-2167 (Porunca a doua – numele lui Dumnezeu, jurământ, blasfemie, voturi); 2168-2195 (Porunca a treia – sfințirea Zilei Domnului și sărbătorile); 2196-2257 (Porunca a patra – familie, autoritate, îndatoriri reciproce).

Clasa a XII-a:
- repere biblice fundamentale: Ioan 14,2-3; Luca 16,19-31; Matei 25,31-46; 2 Macabei 12,44-46; 1 Corinteni 3,12-15; 1 Corinteni 15,42-44; Ioan 5,28-29; Luca 23,42-43; Luca 1,26-38; Luca 1,46-55; Geneza 3,15; Ioan 2,1-11; Fapte 1,14; Matei 19,4-6; Efeseni 5,25-33; Maleahi 2,14-16; 1 Corinteni 7,3-5; 1 Timotei 3,1-5; Tit 1,5-9; Fapte 6,1-6; 1 Timotei 4,14;; Evrei 5,1-4; Levitic 8,1-12; Deuteronom 5,17; Exod 20,13; Luca 10,25-37; Matei 26,52; Luca 6,27-29; Geneza 1,27-28; 1 Corinteni 7,7-9; Deuteronom 5,19; Luca 19,8-9; Fapte 4,32-35; Matei 25,35-40; Deuteronom 5,20; Ioan 8,31-32; Coloseni 3,9; 1 Petru 3,15; Matei 12,36-37.
- repere magisteriale: CBC 988-1060 (înviere, judecată, rai, iad, purgator); 1021-1022 (judecata particulară); 1038-1041 (judecata universală); 1030-1032 (purgator); 1033-1037 (iad); Lumen gentium 52-69 (Maria în misterul lui Cristos și al Bisericii); CBC 963-975 (Maria, cult și mijlocire); 490-493 (Neprihănita Zămislire); 966 (Ridicarea la cer); 1601-1658

(căsătoria – instituire, celebrare, haruri); 1536-1600 (Preoția – trepte, celebrare, destinatari, roade); 2258-2330; 2263-2265; 2268-2279; 2292-2296; 2302-2317 (viață, apărare, sinucidere, omucidere, avort, eutanasie, cercetare, pace); 2331-2400; 2351-2372; 2392-2396 (castitate, păcate, căsătorie, celibat, consacrare); 2401-2463; 2415-2418; 2426-2436; 2443-2449 (bunuri, creație, doctrină socială, săraci).

C. Contexte şi medii de învățare

Ora de ***Catehism***, în învățământul liceal, trebuie să răspundă nu doar nevoii de formare morală și spirituală, ci și realităților unei educații moderne, orientate spre dezvoltarea integrală a elevului. În acest sens, este necesară folosirea unor contexte și medii de învățare variate, care să susțină învățarea activă și colaborativă, formarea competențelor, echilibrul emoțional și spiritual al elevilor, legătura cu comunitatea și viața reală.

1. Spații educaționale

- Săli cu aranjamente flexibile – mobilă ușor de reconfigurat, pentru lucru individual, în perechi sau în grupuri. Astfel, se poate trece de la predare frontală la activități colaborative.
- Colțuri de liniște și reflecție – spații special amenajate în clasă (cu icoane, lumânări, citate motivaționale) care oferă elevilor un cadru intim și liniștit pentru reculegere, rugăciune personală, meditație sau exprimarea gândurilor și emoțiilor într-un jurnal personal. Pot fi folosite la începutul orei sau pentru activități de autocunoaștere.
- Cabinetul de religie/ Ateliere de creație religioasă – spații destinate realizării de afișe, lucrări artistice cu tematică religioasă, colaje, icoane pictate sau prezentări tematice, în care elevii își pot exprima creativ viziunea asupra valorilor creștine.
- Biserica şi centrele educative de lângă acestea, ce oferă un loc pentru rugăciune şi meditaţie, dar şi spaţii de activităţi curriculare și extracurriculare de diferite tipuri

2. Învățare combinată (fizică și digitală)

- Învățare mixtă – combinarea lecțiilor desfășurate în clasă cu activități online. De exemplu: temele pot fi trimise prin platforme educaționale, iar elevii pot urmări materiale video sau audio religioase ca suport pentru reflecții sau dezbateri.
- Învățare în secvențe de format scurt – utilizarea de materiale digitale scurte (video, citate, versete, imagini cu mesaje morale) pentru a declanșa discuții sau pentru a oferi elevilor „pastile de înțelepciune” creștină ușor de reținut.

3. Învățarea prin utilizarea realității virtuale (VR) şi augmentate (AR)

- Vizite virtuale – folosirea tehnologiei pentru vizitarea unor locuri cu semnificație religioasă (mănăstiri, muzee, biserici istorice), fără a ieși din clasă. Aceste experiențe pot fi completate cu activități de cercetare, prezentări sau reflecții scrise.
- Simulări și reconstituiri – folosirea aplicațiilor care reconstituie evenimente biblice, epoci istorice sau viețile sfinților, pentru ca elevii să înțeleagă mai profund contextul religios și mesajul spiritual al acestor momente.

4. Învățare personalizată și adaptată

- Trasee personalizate de învățare – profesorul poate crea activități diferențiate în funcție de nevoile, nivelul și interesele elevilor, de specificul experienței religioase a acestora.
- Accesibilitate pentru toți elevii – folosirea diverselor forme de exprimare (scris, vorbit, desenat, înregistrări audio), astfel încât fiecare elev să-și poată exprima ideile și trăirile religioase într-un mod autentic și accesibil.

5. Învățare prin colaborare și implicare comunitară

- Proiecte în echipă sau în parteneriat cu alte școli – realizarea de activități comune pe teme religioase sau morale.
- Campanii educative sau sociale – elevii pot organiza acțiuni caritabile, expoziții sau campanii în cadrul școlii sau al comunității, promovând valorile creștine precum solidaritatea, iertarea sau respectul față de aproapele.

6. Practici cu rol spiritual și emoțional

- Momente de rugăciune sau liniște – la începutul sau finalul orei, pot fi introduse scurte momente de rugăciune, tăcere meditativă sau ascultare a unei reflecții audio cu mesaj religios.
- Lectură religioasă ghidată – citirea unor texte religioase sau morale urmată de reflecții personale, scrise sau în grup. Se pot folosi fragmente din Biblie, Sfinții Părinți, autori contemporani sau mărturii de credință.
- Scrierea duhovnicească – activități precum „Scrisoare către Dumnezeu”, „Jurnalul sufletului” sau „Gândul zilei”, prin care elevii își pot exprima trăirile interioare, dorințele, mulțumirile sau întrebările existențiale.

7. Inteligența artificială ca facilitator al învățării (sub îndrumarea profesorului)

- Elevii utilizează aplicații bazate pe inteligență artificială pentru a explora conținuturi religioase, sub îndrumarea profesorului.
- AI oferă explicații suplimentare, exemple, sinteze sau definiții pentru o mai bună înțelegere a temelor studiate.
- Profesorul ghidează activitatea, stabilește obiective clare și monitorizează modul în care elevii folosesc AI.
- AI sprijină învățarea personalizată, oferind feedback și resurse adaptate ritmului fiecărui elev.

– Elevii pot folosi AI pentru a formula întrebări, crea prezentări, reflecta asupra valorilor morale și religioase.

Prin valorificarea acestor contexte și medii de învățare, elevul este plasat în centrul procesului educațional, ca participant activ, nu doar receptor de informații, se formează nu doar competenţe cognitive, ci şi dimensiunea emoțională și spirituală a elevului, se creează o legătură între tradiție și inovație, între valorile perene ale credinței și cerințele societății actuale. Astfel, ***Catehismul*** devine o disciplină vie, ancorată în realitate, cu impact formator asupra caracterului, atitudinilor și alegerilor personale.

D. Aspecte privind evaluarea

Odată cu includerea ***Catehismului*** ca disciplină obligatorie în cadrul examenului de Bacalaureat, procesul de evaluare capătă o importanță și mai mare în configurarea traseului educațional al elevilor. Evaluarea în liceu trebuie să reflecte atât formarea competențelor cognitive și spirituale, cât și capacitatea de aplicare a valorilor moral-religioase în viața personală și comunitară.

1. Relaţia organică predare-învăţare-evaluare

În cadrul orei de ***Catehism*** la liceu, evaluarea este strâns legată atât de învățare, cât și de predare, constituind împreună un sistem coerent și dinamic. Evaluarea nu trebuie privită ca o activitate separată, ci ca un proces continuu, integrat în întregul parcurs educațional, care oferă feedback valoros pentru elev, dar și pentru profesor. Această relație organică implică:

- adaptarea strategiilor de predare în funcție de nevoile identificate ca urmare a evaluărilor inițiale, de parcurs, finale;
- orientarea învățării către formarea de competențe reale, nu doar acumularea de cunoștințe;
- motivarea elevului, prin recunoașterea progresului său și prin valorizarea reflecției personale;
- corelarea evaluării cu finalități educaționale, în special în perspectiva includerii ***Catehismului*** ca disciplină obligatorie de Bacalaureat.

Evaluarea contribuie astfel la formarea și dezvoltarea competențelor specifice disciplinei ***Catehism***, la îmbunătățirea continuă a predării și a învățării, prin adaptarea conținuturilor și metodelor la nivelul real al clasei, prin sprijinirea elevului în procesul de autocunoaștere și asumare a valorilor creștine.

2. Evaluarea ca mijloc de motivaţie şi reglare

La liceu, evaluarea va accentua două funcţii esenţiale ale evaluării: funcţia de reglare şi funcţia motivaţională.

Evaluarea oferă profesorului feedback cu privire la eficiența metodelor folosite, la înțelegerea conceptelor și valorilor de către elevi, la necesitatea de adaptare sau reluare a unor conținuturi, respectiv la progresul fiecărui elev.

Din perspectiva elevului, aflat în etapa consolidării identității și a asumării valorilor personale, evaluarea trebuie să valorizeze progresul personal al acestuia, să încurajeze implicarea lui activă și autentică, să pună accent pe responsabilitate și autocunoaștere, respectiv să susțină decizia informată privind continuarea studiilor sau alegerea unei direcții vocaționale/ profesionale.

3. Metodologia evaluării

a) Evaluare tradițională (sumativă și formativă), prin:

- teste scrise (cu itemi obiectivi și subiectivi);
- evaluări orale structurate (răspunsuri argumentate, eseuri).
- verificarea învățării prin întrebări și activități de consolidare la finalul unităților de învățare.

b) Metode moderne/ alternative de evaluare

- portofoliul personal – colectare de reflecții, eseuri, jurnale spirituale, fișe de activitate, proiecte și produse creative realizate în timp;
- proiectul tematic – individual sau în grup, cu teme relevante din programa de ***Catehism***, ce implică documentare, aplicare practică și prezentare argumentată;
- autoevaluarea ghidată – prin fișe sau jurnale de reflecție, elevii sunt invitați să evalueze ce au înțeles, cum s-au raportat emoțional și ce valori au interiorizat;
- observarea sistematică – a participării, a implicării în discuții și dezbateri, a comportamentului și atitudinilor exprimate în contexte de învățare;
- evaluarea produselor de învățare – afișe, prezentări, creații artistice sau digitale cu conținut moral-religios;
- studii de caz și rezolvarea de dileme morale – permit evaluarea capacității elevului de a analiza critic, de a formula judecăți morale și de a aplica valorile creștine în situații reale;
- activități practice – implicarea elevilor în acțiuni cu caracter moral, filantropic sau spiritual, care pot fi ulterior evaluate prin jurnal de reflecție, discuții sau portofoliu.

c) Metode care valorifică competențele digitale și interdisciplinare

- proiecte realizate cu ajutorul tehnologiei: prezentări, materiale video, podcasturi tematice;
- portofolii digitale: organizarea materialelor pe platforme educaționale (ex. Google Classroom, Moodle);

4. Valorificarea progresului individual

În centrul procesului evaluativ rămâne progresul elevului, nu comparația între elevi. Astfel, se va urmări cum evoluează fiecare elev din punct de vedere cognitiv, afectiv şi spiritual, cum își dezvoltă capacitatea de a reflecta, a decide, a ierta, a fi solidar, în ce măsură valorile creștine devin parte a identității personale.

Evaluarea la disciplina ***Catehism*** în liceu trebuie să devină o călătorie de autocunoaștere, reflecție și angajare personală. Mai ales în contextul includerii acesteia ca disciplină obligatorie pentru Bacalaureat, este esențial ca procesul de evaluare să fie cuprinzător (valorificând toate dimensiunile învățării), personalizat (adaptat ritmului și profilului fiecărui elev) şi motivant (stimulând dorința de cunoaștere, de aprofundare și de trăire autentică a credinței).

E. Catehismul ca disciplină de Bacalaureat – implicații pentru predare-învăţare-evaluare

Disciplina ***Catehism*** este disciplină obligatorie de Bacalaureat, iar de aceea, evaluarea finală trebuie să reflecte:

- claritatea și coerența exprimării orale sau scrise;
- cunoștințele teologice fundamentate pe textul biblic, tradiția creștină și reflecția morală;
- capacitatea de argumentare morală și religioasă;
- interiorizarea valorilor și aplicarea lor în contexte personale și sociale.

Pregătirea pentru această evaluare poate include: simulări de probă scrisă, ateliere de argumentare și dezbatere, exerciții de interpretare a textului religios, reflecții pe marginea unor teme de actualitate.

Un aspect important îl constituie în acest context evaluarea prin teste grilă, care reprezintă o propunere modernă, menită să aducă mai multă obiectivitate şi eficiență în procesul de examinare. Acest tip de testare permite corectarea rapidă și eliminarea erorilor subiective, oferind tuturor elevilor șanse egale. Totuși, ***Catehismul*** este o disciplină care pune accent pe valori, reflecție personală și înțelegere profundă, aspecte greu de surprins doar prin alegeri de tip grilă. Prin urmare, este important ca forma de evaluare să păstreze un echilibru între rigoarea testării și specificul acestei discipline de învățământ.

Pregătirea pentru evaluarea la ***Catehism*** prin teste grilă presupune o abordare diferită față de învățarea clasică, axată pe redactarea de eseuri sau răspunsuri dezvoltate, şi implică:

- înțelegerea temelor esențiale din programa școlară;
- memorarea noţiunilor-cheie, în condiţiile în care testele grilă cer adesea identificarea corectă a unor termeni, personaje, texte sau concepte, fapt care implică reţinerea de date şi idei principale, respectiv identificarea cu uşurinţă a unor concepte din context;
- exersarea cu teste grilă, pentru a familiariza elevul cu formatul acestora, din manuale, culegeri, platforme online, care facilitează analiza greşelilor şi conştientizarea lacunelor;
- dezvoltarea atenției și a concentrării, prin exerciţii de citire atentă a întrebărilor și a tuturor variantelor de răspuns pentru evitarea confuziilor între termeni apropiați;
- organizarea eficientă a timpului, care implică realizarea unui plan de învățare structurat, în care materia este împărțită pe teme, revizuirea regulată a cunoştinţelor, simulări ale examenului de bacalaureat, pentru a gestiona timpul în examen.

Pregătirea pentru acest tip de evaluare combină memorarea logică cu practica aplicată și atenția la detalii, fiind o modalitate eficientă de a consolida cunoștințele religioase într-un format accesibil.

Profesorul poate utiliza metode şi tehnici didactice moderne și adaptate scopului evaluării.

1. Învăţarea prin exersarea testelor grilă, pentru familiarizarea cu structura testului și cu tipul de întrebări
2. Învăţarea prin intermediul fişelor structurate şi a schemelor recapitulative, care ghidează elevul în procesul de învăţare şi recapitulare
3. Învăţarea prin jocuri (de tip „quiz”) sau concursuri, pentru creşterea motivaţiei şi repetarea activă a informaţiilor
4. Învăţarea prin organizatori grafici (hărți mentale/ conceptuale, scheme logice), pentru structurarea logică a informației și evidențierea legăturilor dintre concept
5. Învăţarea prin asociere logică şi mnemonică, pentru memorarea detaliilor prin reguli logice sau dispozitive mnemonice, iar nu mecanic
6. Învăţarea prin explicaţii şi povestiri biblice, pentru înțelegerea profundă și memorarea mai ușoară a temelor
7. Învăţarea colaborativă (peer learning), pentru realizarea schimbului de idei și al sprijinului între colegi
8. Învăţarea prin predare (reciprocal teaching), pentru fixarea cuoştinţelor şi dezvoltarea gândirii critice

O predare eficientă susține atât învățarea logică, cât și memorarea activă, într-un mod atractiv și eficient pentru elevi. Astfel, pe lângă manual, fișe de lucru, culegeri cu teste grilă, pot fi folosite şi alte mijloace de învăţământ, precum: cartonașe cu variante de răspuns (A, B, C, D), grile scanabile (tip Scantron) – acolo unde sunt disponibile sisteme de evaluare automată, baze de date cu întrebări, din care profesorii pot genera teste variate, afișe/ postere cu concepte religioase-cheie, care facilizează învățarea vizuală.

În tot acest proces, un rol esențial îl are feedback-ul continuu şi autoevaluarea, care facilitează conştientizarea de către elevi asupra progresului înregistrat şi promovează autonomia acestora în învăţare.

F. Adaptarea procesului de predare-învățare-evaluare la specificul diferitelor grupuri de elevi

În cadrul orelor de ***Catehism***, este esențială adaptarea strategiilor didactice, a conținuturilor și a modalităților de evaluare pentru a răspunde nevoilor diverse ale elevilor, în special ale celor cu cerințe educaționale speciale (CES) și/sau dizabilități. Acest demers implică utilizarea unor metode active, centrate pe elev, care să stimuleze participarea, empatia și reflecția personală, precum și personalizarea sarcinilor de lucru în funcție de ritmul și stilul de învățare al fiecărui elev. Materialele didactice pot fi adaptate vizual, auditiv sau tactil, în funcție de tipul dizabilității, iar evaluarea trebuie să fie continuă, formativă, oferind feedback constructiv și încurajând progresul individual. Colaborarea cu profesorii de sprijin, consilierul școlar și familia este, de asemenea, un element-cheie pentru integrarea eficientă a elevilor cu CES în activitățile de la clasă, asigurând un climat incluziv și valorificând potențialul fiecărui elev.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Grad didactic/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
Avram Rodica	Gradul I	Liceul Teologic Greco-Catolic „Sfântul Vasile cel Mare”, Blaj, Alba
Demian Adrian-George	Gradul II	Liceul Greco-Catolic „Iuliu Maniu”, Oradea, Bihor
Ureche Ioan	Gradul II	Liceul Greco-Catolic „Inochentie Micu”, Cluj-Napoca, Cluj

COORDONATORI/RESPONSABILI/CONSULTANȚI ȘTIINȚIFICI(15)

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Zăbavă Mihaela	Consilier CNCE	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare	Responsabil CNCE
Pîslaru Cătălin	Inspector general MEC	Ministerul Educației și Cercetării	Responsabil MEC

RESPONSABILI/COORDONATORI/COLABORATORI:

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Fodoca Maria	Director	Liceul Greco-Catolic „Timotei Cipariu” Bucuresti	Responsabil cult

Anexa nr. 167

Programa școlară
pentru disciplina

STUDIU BIBLIC

Cultul Greco-Catolic

Clasele a IX-a – a XII-a
Curriculum de specialitate (CS)
Filiera vocaţională, profilul teologic,
specializarea Teologie Greco-Catolică

- 2026 -

Anexa nr. 167
Programa școlară pentru disciplina *Studiu biblic,* Cultul Greco-Catolic, clasele a IX-a – a XII-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea teologie greco-catolică*

NOTĂ DE PREZENTARE

Prezenta programă școlară la disciplina ***Studiu biblic*** completează curriculumul de specialitate pentru profilul teologic, specializarea Teologie Greco-Catolică, filiera vocaţională, forma de învăţământ cu frecvenţă zi, începând cu anul şcolar 2026-2027. Pentru această categorie de clase, conform planurilor-cadru pentru învățământul liceal, forma cu frecvență zi, aprobate ca anexe la OMEC nr. 4350/2025, studiul disciplinei are următoarea alocare orară săptămânală, defalcată pe segmentul Curriculum de specialitate (CS):

An de studiu	Clasa a IX-a	Clasa a X-a	Clasa a XI-a	Clasa a XII-a
Tip segment curricular	CS	CS	CS	CS
Nr. săptămânal de ore	1	1	2	2

Programa școlară este elaborată în concordanță cu:

- *Legea învățământului preuniversitar* nr. 198/2023;
- *Recomandările Consiliului Uniunii Europene* (2018) privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții;
- *Repere pentru proiectarea, actualizarea și evaluarea Curriculumului național. Cadrul de referință al Curriculumului național*, aprobat prin OME nr. 3239/2021;
- *Profilul de formare al absolventului*, aprobat prin OME nr. 6731/2023;

Aceste documente stabilesc cadrul de dezvoltare al competențelor-cheie și al profilului de formare al absolventului de liceu, competențe la a căror formare contribuie și disciplina ***Studiu biblic***.

Programa disciplinei ***Studiu biblic*** este elaborată potrivit modelului de proiectare curriculară centrat pe competențe. Construcția programei este realizată astfel încât să contribuie la dezvoltarea profilului de formare al elevului din ciclul liceal, care descrie aşteptările exprimate față de elev la sfârşitul învățământului liceal, prin raportare la cerințele exprimate în Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023, precum şi prin raportare la caracteristicile de dezvoltare ale elevilor.

Prin studierea disciplinei ***Studiu biblic***, absolventul de liceu își dezvoltă identitatea personală și conștiința de sine**,** fundamentate pe valori spirituale și morale; demonstrează comportamente etice și responsabile**,** aplicabile în viața personală, socială și profesională; manifestă respect față de diversitate și disponibilitate pentru dialog constructiv; își consolidează cultura generală prin înțelegerea impactului religiei asupra civilizației și culturii universale; exersează capacitatea de reflecție critică și discernământ moral, esențiale pentru luarea deciziilor; s**e** implică activ în comunitate, asumând valori de solidaritate, cooperare și responsabilitate civică.

Disciplina valorifică achizițiile formate în ciclul gimnazial, unde elevii au dobândit primele noțiuni de cultură religioasă, de morală și de raportare la valorile comunității. La liceu, accentul se mută de la acumularea de cunoștințe de bază la dezvoltarea competențelor de reflecție critică, discernământ moral și responsabilitate socială**.** Progresul vizează consolidarea unei identități personale asumate, pregătirea pentru viața adultă și integrarea valorilor spirituale în contexte sociale, culturale și profesionale mai complexe.

Disciplina ***Studiu biblic*** este o disciplină atât de cultură generală, cât şi religioasă, cu o programă şcolară concepută în corelaţie cu alte discipline teologice (*Spiritualitate*, *Istoria Religiilor, Istoria Bisericii Greco-Catolice*), contribuind în mod activ la formarea unor competenţe, care fundamentează dezvoltarea culturii religioase şi a celei generale a elevului, formarea personalităţii şi a profilului spiritual ale acestuia.

Elemente de noutate pe care le aduce programa:

- Orientare spre competențe transversale **(**educația pentru cetățenie democratică, educația pentru viață, dezvoltare personală)
- Actualizarea conținuturilor **(**corelarea temelor religioase cu provocările lumii contemporane: digitalizare, ecologie, drepturile omului, migrație, multiculturalitate, inteligența artificială)
- Dimensiunea interactivă și practică (implicare socială, voluntariat, utilizarea proiectelor interdisciplinare)
- Deschiderea spre dialog **(**formarea competenței de dialog interconfesional și intercultural; prezentarea comparativă a valorilor comune ale diferitelor tradiții religioase)

Structura programei şcolare de ***Studiu biblic*** include, pe lângă nota de prezentare, următoarele elemente:

- Competențe generale;
- Competențe specifice şi exemple de activități de învățare;
- Conținuturi;
- Sugestii metodologice

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoştinţe, abilităţi şi atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte diverse.

Competențele generale se referă la achizițiile pe care elevul le dobândeşte la disciplina ***Studiu biblic*** pe parcursul întregului ciclu liceal. Acestea au un dublu rol: pe de o parte, reflectă contribuția disciplinei la profilul de formare al absolventului și, implicit, la dezvoltarea competențelor-cheie; pe de altă parte, structurează disciplina în funcție de profilul de formare.

Competențele specifice derivă din competențele generale și reprezintă etape intermediare în dobândirea acestora, fiind formate pe parcursul unui an școlar. Ele sunt adaptate nivelului de dezvoltare al elevilor, ghidează evaluarea performanțelor acestora și oferă cadrul pentru organizarea demersului didactic. Ca etape ale formării competențelor generale, competențele specifice evidențiază progresia acestora de la un an de studiu la altul, contribuind treptat la dezvoltarea competenței generale. Derivarea lor presupune o diferențiere atentă a etapelor procesului de învățare, astfel încât, la finalul studiului disciplinei ***Studiu biblic***, elevii să fi dobândit competențele generale corespunzătoare.

Activitățile de învățare constituie contexte în care competențele specifice sunt dezvoltate, exersate şi consolidate. Ele au rol orientativ pentru profesori, oferindu-le libertatea de a folosi exemplele propuse de programa școlară, de a le completa sau de a le înlocui, astfel încât să adapteze procesul didactic la realitățile concrete ale clasei. În acest mod, crearea de parcursuri de învățare individualizate și personalizate nu mai rămâne un simplu ideal, ci devine realizabilă prin metode și modalități concrete de aplicare.

Conţinuturile învăţării - sunt organizate pe domenii şi reprezintă achiziţii de bază prin care se urmăreşte formarea competentelor elevilor. La nivelul fiecărei clase, programa prezintă o ofertă curriculară care include aspecte de învățătura creștină**,** dialogul interreligios și intercultural**,** formarea morală aplicată **și** implicarea responsabilă în viața comunitară

Sugestiile metodologice oferă exemple de strategii didactice, repere pentru planificarea demersului didactic și elemente pentru evaluarea continuă. Acestea includ recomandări privind desfășurarea efectivă a procesului de predare-învățare-evaluare centrat pe formarea competențelor, exemple de strategii didactice care sprijină realizarea competențelor specifice, precum și propuneri de abordare interdisciplinară și integrată. În plus, acestea cuprind repere pentru evaluarea învățării, raportată la competențele urmărite, putând fi utilizate diverse forme, metode și instrumente de evaluare.

Cadrele didactice sunt încurajate să planifice didactica pe baza competențelor, să adapteze activitățile la context și să utilizeze metode variate de evaluare, cu accent pe progresul și dezvoltarea elevului.

Pentru a asigura un cadru coerent în predarea disciplinei ***Studiu biblic***, programa şcolară propune un set de elemente comune pentru toate cultele din România care au drept de predare a propriei religii în sistemul de învățământ: lista competențelor generale, o parte dintre competențele specifice şi o serie de exemple de activități de învățare şi partea generală a sugestiilor metodologice. Listele de competențe specifice şi de conținuturi sunt elaborate de către fiecare cult, permițând orientarea către teme relevante pentru fiecare dintre acestea.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

C.G.1	Definirea noţiunilor de bază cu privire la Biblie, ca document fundamental al Revelaţiei Divine
C.G.2	Explicarea unor evenimente biblice, urmărind relevanța acestora pentru viaţa de credinţă
C.G.3	Aplicarea învăţăturilor de credinţă în viaţa personală şi a comunităţii
C.G.4	Corelarea cunoştinţelor biblice cu cele dobândite la alte discipline de învăţământ

CLASA a IX-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

***C.G. 1* - Definirea noţiunilor de bază cu privire la Biblie, ca document fundamental al Revelaţiei**

CS 1.1. Definirea terminologiei biblice cu privire la introducerea în Sfânta Scriptură
– identificarea aspectelor specifice pe care le are Sfânta Scriptură în raport cu alte scrieri din patrimoniul umanității *– localizarea contextului istoric și geografic al Sfintei Scripturi prin utilizarea unor hărți și cronologii* *– gruparea scrierilor din Sfânta Scriptură pe baza specificității acestora* *– recunoașterea raportului dintre inspirație, interpretare și sensurile Sfintei Scripturi pentru o înțelegere corectă a textului*
CS 1.2. Identificarea elementelor fundamentale ale redactării şi traducerilor textului sacru
– recunoașterea etapelor principale din redactarea textelor biblice în raport cu istoria universală sau locală *– indicarea locurilor și contextelor liturgice unde se citește textul Sfintei Scripturi* *– enumerarea în ordine cronologică a principalelor traduceri ale Bibliei în limba română și în alte limbi*
CS 1.3. Distincția principalelor aspecte ale cărților din Noul Testament
– gruparea scrierilor din Noul Testament pe baza specificității acestora *– identificarea contextului istoric, social și religios al redactării Noului Testament* *– compararea Evangheliei (ca Veste Bună) cu Evangheliile (ca texte inspirate)* *– explicarea importanței canonului Noului Testament pentru viața Bisericii*

***C.G. 2* - Explicarea unor evenimente biblice, urmărind relevanța acestora pentru viaţa de credinţă**

CS 2.1. Explicarea unor evenimente care se află la originea poporului ales
– relatarea, pe baza citirii textelor biblice, a unor evenimente din istoria patriarhilor *– ilustrarea modului în care patriarhii au înțeles chemarea primită de la Dumnezeu* *– descrierea unor trăsături de caracter ale patriarhilor care au marcat viața poporului ales*
CS 2.2. Interpretarea principalelor evenimente biblice din Pentateuh
– compararea modului în care este prezentată tema creației în Geneză și în alte tradiții religioase *– explicarea temelor principale din Imnul creației* *– analiza modului în care sunt relatate marile evenimente fondatoare: creația, potopul, legământul*
CS 2.3. Descrierea unor teme centrale din Evanghelia după Sfântul Matei
– prezentarea copilăriei lui Isus și semnificația pentru sărbătorile comunitare *– explicarea modului în care Ioan Botezătorul îl vestește pe Isus* *– ilustrarea chemării apostolilor și a începuturilor Bisericii prin predicarea lui Isus*

***C.G. 3* - Aplicarea învăţăturilor de credinţă în viaţa personală şi a comunităţii**

CS 3.1. Folosirea adecvată a textului Sfintei Scripturi în viaţa de credinţă
– utilizarea corectă a termenilor biblici în activități comunitare și personale de rugăciune *– discuții în grup pe teme din literatura sapiențială*

– demonstrarea faptului că temele din literatura sapiențială sunt întâlnite și în societatea contemporană
CS 3.2. Utilizarea corectă a textului Vechiului Testament în interpretarea Noului Testament
– diferențierea dintre limbajul profetic al Vechiului Testament și limbajul lui Isus în Noul Testament *– examinarea modului în care teme precum monoteismul, moralismul, mesianismul se regăsesc în ambele Testamente* *– analiza felului în care scriitorii Noului Testament se raportează la Vechiul Testament*
CS 3.3. Demonstrarea faptului că profețiile Vechiului Testament s-au împlinit în Isus Cristos
– evidențierea modului în care Evanghelistul Matei citează Vechiul Testament *– realizarea de comparații între textele sinoptice care prezintă aceleași evenimente* *– prezentarea persoanei lui Mesia în lumina Evangheliilor*

C.G. 4 **- Corelarea cunoştinţelor biblice cu cele dobândite la alte discipline de învăţământ**

CS 4.1. Interpretarea unor realităţi ecleziale actuale în lumina unei lecturi biblice
– compararea limbajului profeților biblici cu limbajul folosit astăzi în Biserică *– realizarea unor dezbateri interdisciplinare pe teme precum: vocație, predică, morală* *– analizarea modului în care mesajul profetic se reflectă în discipline precum literatura, filosofia sau artele plastice*
CS 4.2. Ilustrarea unor aspecte ale societății contemporane prin raportarea la viața Sfântului Pavel
– analizarea momentelor care au influențat personalitatea Sfântului Pavel *– identificarea locurilor vizitate de el în călătoriile misionare* *– compararea modului de transmitere a mesajului creștin atunci și acum (scrisoare, predică – mass-media, internet)*
CS 4.3. Analizarea unor fapte, fenomene şi situaţii actuale prin raportarea la mesajul biblic
– realizarea de proiecte interdisciplinare (ex.: temele biblice în artă, muzică, literatură) *– exemplificarea modului în care valorile biblice pot orienta comportamente sociale (responsabilitate, solidaritate, dreptate)* *– discuții privind aplicarea principiilor morale biblice în științele sociale și etică*

CLASA a IX-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
1. **Introducere în Sfânta Scriptură – Vechiul şi Noul Testament**	Introducere generală a Bibliei: context, limbile biblice, canonul biblic, inspirația biblică şi sensurile Sf.Scripturi. Primele cărți ale Scripturii: prezentarea Pentateuhului, surse şi tradiții.
2. **Să descoperim Vechiul şi Noul Testament**	Cartea Genezei: creația şi istoria patriarhilor. Cartea Exodului: chemarea lui Moise, eliberarea din Egipt, Decalogul şi Cortul alianței. Cartea Leviticului: sărbători, preoție şi jertfe. Cartea Numerilor: experiența pustiei. Cartea Deuteronomului: reînnoirea legământului şi prefigurări mesianice. Cărți istorice: Cartea lui Iosua şi tema cuceririi Canaanului.
3. **Teme principale din Vechiul şi Noul Testament**	Alianță (Legământ) Promisiune Eliberare Păcat-Pedeapsă-Mântuire Lege Binecuvântare
4. **Cum trăim astăzi Vechiul şi Noul Testament**	De unde venim noi? De unde vine răul? Perioada patriarhilor: Dumnezeu cheamă. Dumnezeu vorbeşte. Dumnezeu iubeşte. Moise şi ieşirea din Egipt: robie, strigătul oamenilor, numele lui Dumnezeu; eliberare.

CLASA a X-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G. 1 - Exprimarea identității religioase, la nivel individual și al comunității, în diferite contexte de viață

CS 1.1. Descrierea momentelor fundamentale ale istoriei biblice și impactul lor asupra identității religioase
– Relatarea evenimentelor esențiale din Exod, instaurarea regalității și exilul babilonian *– Discuții despre identitatea poporului ales în raport cu aceste momente* *– Utilizarea hărților istorice pentru localizarea evenimentelor*
CS 1.2. Identificarea figurilor reprezentative care modelează identitatea comunității credincioșilor
– Prezentări orale sau scrise despre Samuel, David și Solomon *– Analiza prieteniei David–Ionatan ca model de fidelitate* *– Reflecții asupra înțelepciunii lui Solomon și rolului Templului*
CS 1.3. Analiza modului în care comunitatea credincioșilor își exprimă credința prin cult și profetism
– Discuții privind rolul cultului (Cortul Alianței, Templul din Ierusalim) în viața comunității *– Analiza mesajelor profetice legate de fidelitatea față de Dumnezeu* *– Compararea cultului Vechiului Testament cu forme contemporane de exprimare a credinței*

C.G. 2 - Utilizarea formelor de exprimare religioasă și a modurilor de viață în religiile lumii

CS 2.1. Explicarea mesajului profetic în contextul social și religios al timpului
– Lectură și interpretare de texte profetice (Amos, Osea, Isaia) în corelație cu situații sociale actuale *– Discuții despre critica profeților la adresa nedreptății sociale* *– Realizarea unor comparații între rolul profetului și al liderilor morali de astăzi*
CS 2.2. Ilustrarea rolului femeilor remarcabile din Vechiul Testament
– Prezentarea biografiilor unor femei biblice (Rut, Estera, Iudita) – Dramatizări sau eseuri privind curajul și fidelitatea acestora – Discuții despre valoarea mărturiei feminine în istoria mântuirii
CS 2.3. Analiza experiențelor de credință în perioade de criză

– Dezbateri privind fidelitatea poporului în timpul exilului babilonian *– Identificarea asemănărilor dintre rezistența spirituală a evreilor și situații actuale de persecuție religioasă* *– Exerciții de reflecție personală despre credință în momente dificile*

C.G. 3 **- Alegerea unor decizii responsabile privind viața personală și comunitară, în concordanță cu valorile religios-morale**

CS 3.1. Ilustrarea actualității Psalmilor și a Proverbelor în viața de credință
– Citirea și comentarea unor Psalmi și Proverbe alese *– Comparații între teme sapiențiale (înțelepciune, rugăciune, prietenie) și situații concrete din viața de azi* *– Crearea unor compoziții literare sau muzicale inspirate din Psalmi*
CS 3.2. Evidențierea legăturii dintre Lege și viața morală a comunității
– Analiza rolului Decalogului ca fundament etic *– Dezbateri privind actualitatea Legii Vechiului Testament pentru societatea de azi* *– Exemplificarea prin cazuri concrete a responsabilității comunitare*
CS 3.3. Raportarea temelor mesianice la viața creștinului de azi
– Discuții despre așteptările mesianice din Vechiul Testament și împlinirea lor în Hristos *– Realizarea unor paralelisme între profeții mesianice și Evanghelii* *– Reflecții personale privind speranța mesianică și viața morală*

C.G. 4 **- Colaborarea cu ceilalți pentru promovarea comuniunii în societate, prin respectarea valorilor religioase ale fiecărei persoane**

CS 4.1. Identificarea valorilor religioase care promovează comuniunea între oameni
– Lectura și discutarea unor texte biblice care subliniază unitatea și solidaritatea *– Organizarea de activități de grup în care se ilustrează rolul colaborării și al respectului reciproc* *– Compararea principiilor biblice cu valori etice universale (dreptate, solidaritate, iubire)*
CS 4.2. Aplicarea principiilor biblice în contexte sociale și educaționale
– Realizarea de proiecte interdisciplinare (religie – istorie – literatură) privind impactul Bibliei asupra culturii *– Analiza unor situații actuale de viață unde valorile biblice pot contribui la rezolvarea conflictelor* *– Prezentări despre rolul credinței în promovarea păcii și înțelegerii*
CS 4.3. Promovarea respectului față de diversitatea religioasă și culturală
– Discuții despre atitudinea creștină față de alte religii și culturi *– Activități comune cu elevi de alte confesiuni (mese rotunde, proiecte educaționale)* *– Reflecții despre modul în care valorile biblice pot sprijini dialogul interreligios și intercultural*

CLASA a X-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

	Domenii de conținut	Conținuturi
1.	**Introducere în Sfânta Scriptură – Vechiul şi Noul Testament**	Introducere generală a Bibliei: context, limbile biblice, canonul biblic, inspirație divină și sensurile sf.Scripturi. Primele cărți ale Scripturii: prezentare a Pentateuhului, surse și tradiții.
2.	**Să Descoperim Vechiul şi Noul Testament**	Cărțile istorice: judecători importanți, Samuel, instaurarea și declinul regalității. Ilie și Eliseu ca profeți nescriitori. Căderea regatelor de Nord și de Sud, exilul babilonian. Reforma religioasă sub Iosia. Reconstrucția de după exil: Ezdra și Neemia. Epoca dominației grecești și rezistența prin fidelitatea față de Lege (Macabei). Femei remarcabile din Vechiul Testament: Rut, Estera, Iudita. Literatura sapiențială: teme despre rugăciune, înțelepciune, prietenie, suferință și înviere. Cărțile profetice: Sofonia, Naum, Habacuc, Ieremia, Baruh, Ezechiel, Isaia.
3.	**Teme principale din Vechiul şi Noul Testament**	Împărăţie Mesia – Rege Profet
4.	**Cum trăim astăzi Vechiul şi Noul Testament**	Judecători, timpuri dificiale: viaţa este schimbare, semnele lui Dumnezeu; Regele David: Oraşul Sfânt; Noul David, „Acest om eşti tu”

CLASA a XI-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G. 1 - Exprimarea identității religioase, la nivel individual și al comunității, în diferite contexte de viață

CS 1.1. Analiza particularităților Evangheliilor sinoptice
– Compararea structurii și mesajului Evangheliilor după Matei, Marcu și Luca *– Identificarea asemănărilor și diferențelor dintre sinoptici* *– Prezentarea temelor comune: parabole, minuni, chemarea la convertire*
CS 1.2. Identificarea temelor teologice din Evanghelia după Ioan
– Analiza prologului teologic („La început era Cuvântul…”) *– Discuții despre simbolurile „Eu sunt”* *– Interpretarea semnelor mesianice (Nunta din Cana, înmulțirea pâinilor)*
CS 1.3. Compararea mesajului evangheliilor sinoptice cu al evangheliei sf. Ioan
– Realizarea de tabele comparative între sinoptici și Ioan *– Identificarea diferențelor de accent teologic (Împărăția lui Dumnezeu vs. viața veșnică)* *– Dezbateri pe tema „Cine este Isus Hristos?” în viziunea evangheliștilor*

***C.G. 2* - Utilizarea formelor de exprimare religioasă și a modurilor de viață în religiile lumii**

CS 2.1. Descrierea primelor comunități creștine
– Analiza textelor din Faptele Apostolilor despre comunitatea de la Ierusalim *– Identificarea modului de viață și a formelor de exprimare religioasă ale primilor creștini* *– Compararea comunității primare cu comunitățile parohiale actuale*
CS 2.2. Interpretarea temelor principale din scrisorile pauline
– Citirea și analiza unor pasaje din scrisorile către Tesaloniceni, Corinteni, Galateni, Romani *– Discuții privin temele credință, iubire, speranță* *– Exerciții de aplicare a învățăturilor pauline la viața comunitară de astăzi*
CS 2.3. Analiza mesajului scrisorilor din captivitate și al scrisorilor pastorale
– Prezentarea contextului redactării scrisorilor din captivitate (Coloseni, Efeseni, Filemon) *– Identificarea temelor legate de unitatea Bisericii și slujirea creștină* *– Compararea situațiilor comunităților creștine din secolul I cu cele actuale*

***C.G. 3* - Alegerea unor decizii responsabile privind viața personală și comunitară, în concordanță cu valorile religios-morale**

CS 3.1. Aplicarea învățăturilor Sfântului Pavel la viața comunității creștine
– Lectura unor texte din 1 Corinteni și Galateni despre viața morală și unitatea comunității *– Discuții despre actualitatea sfaturilor pauline pentru viața de azi* *– Exerciții de aplicare a principiilor pauline în viața personală și comunitară*
CS 3.2. Compararea situațiilor Bisericii primare cu provocările Bisericii contemporane
– Analiza dificultăților comunităților din secolul I (persecuții, divergențe interne) *– Identificarea provocărilor actuale ale Bisericii (secularizare, pluralism religios)* *– Realizarea de paralelisme între soluțiile pauline și provocările actuale*
CS 3.3. Ilustrarea importanței statorniciei în credință
– Prezentarea exemplului personal al Sfântului Pavel ca model de fidelitate *– Discuții despre perseverența în credință în fața încercărilor* *– Reflectarea importanței statorniciei în viața tinerilor de azi*

***C.G. 4* - Colaborarea cu ceilalți pentru promovarea comuniunii în societate, prin respectarea valorilor religioase ale fiecărei persoane**

CS 4.1. Descrierea experiențelor de viață ale apostolilor
– Citirea unor fragmente din Faptele Apostolilor despre Petru și Pavel *– Prezentarea modului în care apostolii și-au trăit misiunea în comunitățile creștine* *– Discuții despre rolul exemplului apostolic pentru viața creștinilor de azi*
CS 4.2. Ilustrarea legăturii dintre propagarea Evangheliei și dificultățile întâmpinate
– Analiza situațiilor de persecuție din Biserica primară *– Discuții despre curajul apostolilor și credința lor în fața încercărilor* *– Comparații între provocările apostolilor și provocările misionarilor contemporani*
CS 4.3. Promovarea valorilor biblice în dialogul și colaborarea dintre oameni
– Activități de grup care promovează cooperarea și respectul reciproc *– Identificarea valorilor comune în texte biblice și în alte tradiții culturale* *– Proiecte interdisciplinare (religie – istorie – literatură) pentru susținerea dialogului intercultural*

CLASA a XI-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
1. **Introducere în Sfânta Scriptură – Vechiul şi Noul Testament**	Introducere în Noul Testament: canon, context istoric și social.
2. **Să Descoperim Vechiul şi Noul Testament**	Evangheliile sinoptice: Evanghelia după Matei și problematica sinoptică. Evangheliile sinoptice: Marcu și Luca, temele centrale, predici și parabole. Evanghelia după Ioan: prologul teologic, simbolurile „Eu sunt”, semnele mesianice. Cartea Faptele Apostolilor: coborârea Duhului Sfânt și comunitatea primară.
3. **Teme principale din Vechiul şi Noul Testament**	Isus, Mesia cel promis Predica de pe munte Împărăția cerurilor Împlinirea profețiilor VT Marea Trimitere
4. **Cum trăim astăzi Vechiul şi Noul Testament**	Relevanța mesajului evanghelic și apostolic pentru viața comunitară

CLASA a XII-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G. 1 - Exprimarea identității religioase, la nivel individual și al comunității, în diferite contexte de viață

CS 1.1. Identificarea temelor centrale din Evanghelia după Ioan
– Analiza prologului („La început era Cuvântul…”) *– Discuții despre simbolurile „Eu sunt”* *– Interpretarea semnelor mesianice în viața comunității creștine*
CS 1.2. Compararea simbolurilor biblice cu experiențe spirituale contemporane
– Identificarea unor simboluri biblice (lumina, apa, pâinea) și aplicarea lor în spiritualitatea actuală *– Proiecte interdisciplinare (religie – literatură – artă) despre simbolistica biblică* *– Reflecții personale despre relevanța simbolurilor biblice în viața de azi*
CS 1.3. Analiza modului în care experiența Bisericii confirmă mesajul evanghelic
– Discuții despre legătura dintre mărturia comunității și textul evanghelic *– Exemple de aplicare a mesajului evanghelic în Biserică și societate* *– Identificarea unor figuri reprezentative care au trăit Evanghelia*

C.G. 2 - Utilizarea formelor de exprimare religioasă și a modurilor de viață în religiile lumii

CS 2.1. Explicarea temelor scrisorilor catolice
– Lectura și analiza unor fragmente din scrisorile lui Iacob, Petru, Ioan și Iuda *– Discuții despre temele credinței, iubirii și unității* *– Exerciții de aplicare a mesajului scrisorilor catolice în viața comunitară*
CS 2.2. Interpretarea Apocalipsului lui Ioan în cheie liturgică și teologică
– Analiza simbolurilor centrale din Apocalips (Mielul, Cetatea sfântă, Noul Ierusalim) *– Discuții despre importanța Apocalipsului în liturgia Bisericii* *– Compararea mesajului apocaliptic cu speranțele comunității creștine de azi*
CS 2.3. Analiza temei Noului Ierusalim și aplicarea ei la viața creștină
– Prezentarea textelor din Apocalips 21–22 despre Noul Ierusalim *– Realizarea unor proiecte interdisciplinare (religie – artă – muzică) despre viziunea Noului Ierusalim* *– Reflecții personale privind speranța escatologică*

***C.G. 3* - Alegerea unor decizii responsabile privind viața personală și comunitară, în concordanță cu valorile religios-morale**

CS 3.1. Ilustrarea actualității temelor esențiale din scrisorile apostolice
– Lectura unor texte despre credință, iubire și unitate din scrisorile pauline și catolice *– Discuții în grupuri despre relevanța acestor teme pentru viața de azi* *– Eseuri și reflecții personale privind trăirea acestor valori*
CS 3.2. Evidențierea importanței speranței escatologice în viața creștină
– Analiza unor texte din Apocalips și Scrisoarea către Evrei *– Discuții despre rolul speranței în momente de încercare personală și comunitară* *– Compararea speranței biblice cu viziuni filosofice și culturale actuale*
CS 3.3. Aplicarea mesajului biblic la luarea deciziilor în viața comunitară
– Exemple de proiecte comunitare inspirate de Biblie (caritate, solidaritate, justiție socială) *– Discuții despre responsabilitatea morală a creștinului în societate* *– Prezentarea unor figuri contemporane care au aplicat în mod concret valorile biblice*

***C.G. 4* - Colaborarea cu ceilalți pentru promovarea comuniunii în societate, prin respectarea valorilor religioase ale fiecărei persoane**

CS 4.1. Ilustrarea importanței simbolurilor apocaliptice în spiritualitatea creștină
– Analiza unor simboluri din Apocalips (Mielul, Cetatea sfântă, Noul Ierusalim) *– Discuții în grupuri despre modul în care aceste simboluri inspiră unitate și comuniune* *– Realizarea de prezentări artistice (icoane, poezii, cântece) pe tema simbolurilor biblice*
CS 4.2. Compararea mesajelor apocaliptice cu realități ale lumii actuale
– Identificarea unor situații de criză contemporană și interpretarea lor în lumina mesajului biblic *– Discuții despre responsabilitatea creștinului în fața provocărilor actuale* *– Eseuri și dezbateri despre speranța creștină în societatea de azi*
CS 4.3. Promovarea comuniunii prin respectarea valorilor religioase și culturale
– Activități comune cu elevi de alte confesiuni și culturi (mese rotunde, proiecte educaționale) *– Discuții despre respectul reciproc și unitatea în diversitate* *– Proiecte interdisciplinare pe tema dialogului intercultural și interreligios*

CLASA a XII-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
1. **Introducere în Sfânta Scriptură – Vechiul şi Noul Testament**	1. Introducere în Noul Testament: Discernământul apostolic şi literatura apocrifă, context istoric şi social, rolul comunităților Bisericii şi apariția scrierilor Noului Testament.
2. **Să Descoperim Vechiul şi Noul Testament**	Scrisorile pauline: introducere, călătoriile misionare. Scrisori pauline: a. Marile scrisori: Corinteni, Galateni, Filipeni, Romani Tesaloniceni. b. Scrisori din captivitate: Coloseni, Efeseni, Filemon. c. Scrisori pastorale: 1-2 Timotei, Tit. Scrisoarea către Evrei: preoția lui Cristos şi Noul Legământ. Scrisori catolice: Iacob, Petru, Ioan, Iuda – teme ale credinței, iubirii şi unității. Apocalipsul Sfântului Ioan: genul apocaliptic, simboluri şi tema noului Ierusalim.
3. **Teme principale din Vechiul şi Noul Testament**	Credința, Iubirea Unitatea Speranța escatologică
4. **Cum trăim astăzi Vechiul şi Noul Testament**	Actualizarea mesajului evanghelic şi apostolic în viața personală şi comunitară

SUGESTII METODOLOGICE

Sugestiile metodologice oferă repere esențiale pentru proiectarea, organizarea și desfășurarea eficientă a activităților de predare-învățare-evaluare în cadrul orelor de ***Studiu biblic*** la liceu. Acestea vizează sprijinirea cadrului didactic în personalizarea demersului educațional, prin integrarea unor metode didactice moderne, interactive și adaptate la profilul generației actuale de elevi, inclusiv prin dezvoltarea competențelor digitale.

Programa școlară actuală pentru disciplina ***Studiu biblic*** promovează o predare centrată pe învățare, care accentuează implicarea activă a elevului în procesul de învățare, contextualizarea conținuturilor religioase în realități de viață concrete, dimensiunea socială a învățării – cooperare, colaborare, empatie, responsabilizarea elevilor în raport cu propria dezvoltare morală, spirituală și civică şi dezvoltarea competențelor digitale și media, esențiale pentru învățarea secolului XXI.

A. Strategii didactice – revalorizări ale metodelor tradiționale, noi abordări

Pentru a atinge finalitățile educaționale specifice liceului și a forma competențe relevante este necesară utilizarea unor metode variate, care îmbină gândirea critică, creativitatea, reflecția și tehnologia. Prezentăm sintetic o listă cu metode tradiţionale şi moderne, respectiv cu metode care valorizează/ formează competenţe digitale, care pot fi utilizate în ora de ***Studiu biblic***.

1. Metode tradiţionale şi moderne

- Explicaţia şi prelegerea narativă – Asigură prezentarea coerentă a temelor teologice, adaptată la nivelul de înțelegere al elevilor; este potrivită în activitățile care vizează analiza de texte biblice, patristice etc.
- Conversaţia euristică – Stimulează gândirea elevilor, prin întrebări bine formulate, conducând la descoperirea personală a adevărurilor religioase; este o metodă care se poate aplica în activități de prezentare a unor concepte religioase.
- Lectura explicativă – Facilitează învăţarea Studiului biblic, cu accent pe înțelegerea termenilor specifici, semnificația morală și aplicabilitatea în viața cotidiană, fundamentată biblic.
- Studiul de caz – Îi ajută pe elevi să analizeze şi să ofere răspunsuri din perspectiva moralei creştine la situaţii etice complexe (avort, eutanasie, dreptate socială), pornind de la experiența lor de viață sau de la diferite evenimente și problematici sociale.
- Portofoliul tematic – Dezvoltă capacitatea elevilor pentru rezolvarea unei teme mai complexe, autonomia în învățare, abilitățile de colaborare și capacitatea de autoevaluare. Elevii adună pe parcursul semestrului reflecții personale, analize de texte religioase, recenzii de filme cu tematică religioasă etc.
- Eseul argumentativ – Elevii exersează exprimarea opiniilor și formularea de argumente coerente cu privire la diferite evenimente din viața cotidiană sau la teme mai complexe precum: „Este conceptul de *responsabilitate* afirmat în societatea actuală?”, „Ce înseamnă libertatea religioasă în societatea de azi?”
- Dezbaterea de tip academic (Oxford-style) – Favorizează gândirea critică, argumentarea, empatia intelectuală. Se abordează dileme morale sau religioase: „Valori religioase şi valori ale societăţii – conflict sau armonie?”, „Religia și drepturile omului sunt în conflict?”
- Lectura comparativă – Dezvoltă spiritul analitic și interconectarea cunoștințelor, prin compararea unor texte religioase cu texte literare sau filosofice pe teme comune (ex. iubirea, suferința, mântuirea, viaţa veşnică).

2. Metode care sprijină dezvoltarea de competențe digitale

Predarea ***Studiului biblic*** în liceu trebuie să se racordeze la realitatea digitală a elevilor, oferindu-le un cadru în care să-și dezvolte atât gândirea morală, cât și competențele digitale. Iată câteva metode recomandate:

- WebQuest religios – Elevii investighează teme (ex. „Simboluri ale sacramentelor”) folosind surse online credibile. Rezultatul poate fi prezentat sub formă de infografice, prezentări sau postere digitale.
- Crearea de conținut digital – Elevii realizează podcasturi, videoclipuri scurte, prezentări interactive sau materiale vizuale pe teme religioase. Exemple: un vlog despre semnificația unei sărbători, un tutorial despre rugăciune, un interviu cu un preot/localnic implicat în comunitate.

- Utilizarea platformelor educaționale Google Classroom, Moodle sau Padlet pentru organizarea materialelor și a activităților.
- Quiz-uri interactive (Kahoot, Quizizz) – Pot fi utilizate pentru recapitulare sau evaluare, dar și pentru momentele de captare a atenției la începutul unei activități.
- Crearea unui blog tematic – Poate fi planificată realizarea unui blog al clasei, unde elevii postează reflecții, eseuri, impresii din excursii religioase, recenzii de filme/documentare. Se dezvoltă competențe media, digitale și de scriere argumentativă.
- Tururi virtuale și realitate augmentată – Pot fi utilizate pentru vizitarea virtuală a unor obiective religioase (ex. baptisterii, Biserica Sfântului Mormânt etc.). Folosirea aplicațiilor AR pentru descoperirea simbolurilor dintr-o biserică sau icoană.
- Proiecte colaborative online – Elevii din clase sau școli diferite colaborează online pe o temă moral-religioasă. Se pot realiza e-book-uri, colecții de rugăciuni sau mărturii ale tinerilor despre credință.

3. Metode pentru dezvoltarea competențelor verzi

În învăţătura creştină, lumea creată este darul lui Dumnezeu, iar omul are o vocație de administrator al creației. Educația religioasă poate cultiva în elevi iubirea față de creație ca formă de iubire față de Dumnezeu, conștientizând că distrugerea naturii nu este doar o problemă ecologică, ci și una spirituală: o ruptură a comuniunii cu Dumnezeu, cu semenii şi cu lumea. În formarea competenţelor verzi, prin disciplina ***Studiu biblic***, pot fi utilizate următoarele metode:

- **Lectura biblică interactivă (cu aplicații digitale)**

Folosind aplicația bibliacatolica.ro sau fișe interactive create în Wordwall / Google Forms, elevii pot identifica: texte biblice referitoare la creaţie, porunci despre protejarea creației, virtuţi precum: cumpătarea, milostenia, recunoştinţa, smerenia etc. De asemenea, pot realiza o colecție de versete și învățături biblice care fundamentează ecologia creștină.

- **Dezbateri teologice cu tematică ecologică**

Elevii pot fi implicați în dezbateri în care să argumenteze din perspectivă religioasă, cu citate din Scriptură și din Magisteriu, teme precum: „Poluarea – un nou păcat al omului modern?”, „Mai putem vorbi despre sfințirea creației într-o lume industrializată?”, „Cum putem trăi creștinește în armonie cu natura?”

- **Rugăciunea și meditația religioasă**

Elevii pot analiza textul Psalmilor 103 şi 148 şi pot rosti/ audia fragmente din aceştia în înregistrări din cadrul slujbei Vecerniei şi Utreniei. Pot medita la frumuseţea şi perfecţiunea creaţiei în urma vizionării unor documentare din mediul online sau create de ei.

- **Învățarea prin proiecte**

Elevii pot realiza în echipă proiecte multimedia interdisciplinare (prezentare, afiș, mini-documentar sau site) cu teme precum: „Virtuțile creștinului ca administrator al creaţiei”, „Cumpătarea creștină – echilibru între dar și responsabilitate”, „Creația în viața și scrierile sfinților” etc.

- **Învăţarea prin Podcast religios**

Elevii pot crea un podcast religios (cu sprijinul profesorului) în care discută teme precum: „Ce spune Biblia despre grija față de natură?”, „De ce indiferenţa este o problemă spirituală?”, „Cum se reflectă grija pentru creație în viața oamenilor?” etc. prin care se încurajează gândirea critică și exprimarea valorilor religioase în limbaj actual. Pot fi invitate diferite persoane: preotul paroh, profesori universitari, călugări, ecologişti creştini etc.

- **Învățarea prin implicare în comunitate (*Service learning* religios)**

Elevii pot fi implicați în: acțiuni de voluntariat ecologic, campanii de informare cu mesaje creștine (ex: „Creația este darul lui Dumnezeu, nu locul nepăsării noastre!”, „Cumpătarea începe cu inima milostivă” etc.), organizarea unei slujbe sau rugăciuni pentru protejarea mediului (în cadrul unor parteneriate Şcoală-Familie-Biserică).

Prin diversificarea metodelor didactice şi adaptarea lor la contextul actual, ora de ***Studiu biblic*** devine un spațiu privilegiat în care elevii învață să înțeleagă corect valorile morale și rolul acestora în dezvoltarea personală și socială, să trăiască autentic și să acționeze responsabil, își dezvoltă echilibrul interior și emoțional în lumina credinței, să exerseze competențe digitale și sociale esențiale pentru lumea contemporană, să își afirme identitatea spirituală, valorile și apartenența la comunitatea de credință.

B. Abordarea conținuturilor

Abordarea conţinuturilor presupune o atitudine flexibilă a profesorului de ***Studiu biblic***, prin accentul pus pe: valorificarea experienţelor de viaţă ale elevilor; accentuarea caracterului aplicativ al conţinuturilor, creând contexte semnificative de învăţare pentru viaţa reală; abordări diferenţiate ale conţinuturilor învăţării, în acord cu experienţele elevilor şi cu contextul social în care trăiesc aceştia; realizarea de conexiuni între ***Studiul biblic*** şi alte discipline de studiu.

Conţinuturile propuse în programa şcolară nu reprezintă teme de lecţii, ci unităţi tematice. Numărul de conţinuturi (între 15-20 teme, la nivelul fiecărei clase) de pe parcursul unui an şcolar permite: abordarea unor conţinuturi pe parcursul mai multor ore, în funcţie de complexitatea acestora, de nivelul clasei de elevi, de particularităţile comunităţii; abordarea unor teme sau aspecte suplimentare, cu rol de adaptare a orei de ***Studiu biblic*** la specificul clasei de elevi/a comunităţii.

Ordinea abordării conţinuturilor nu este una prestabilită prin programa şcolară. Profesorul are libertatea de a planifica în manieră personalizată ordinea în care va prezenta temele, în acord cu logica firească a domeniului şi cu specificul vieţii religioase a comunităţii, precum şi în relaţie cu teme de la alte discipline de studiu.

Din punctul de vedere al specificului domeniului teologic, s-a utilizat următoarea matrice de dezvoltare a conţinuturilor: la nivelul fiecărei clase, conţinuturile sunt abordate din perspectiva a trei domenii. Acestea sunt centrate pe: aspecte de învăţătură creştină („Mărturisirea credinţei creştine”), aspecte legate de viaţa liturgică a Bisericii, în mod particular, de sacramente („Sacramentele în viaţa creştinului”) şi aspecte de morală religioasă aplicată, („Elemente de morală creştină”).

În abordarea conţinuturilor se pot utiliza elemente de tip predominant confesional (texte biblice şi scrieri referitoare la viaţa unor sfinţi), recomandate a fi abordate pe parcursul fiecărei clase. Acestea nu vor fi analizate ca unităţi de conţinut de sine stătătoare, ci vor constitui modalităţi de exemplificare a temelor anterior menţionate.

C. Contexte şi medii de învăţare

Ora de ***Studiu biblic***, în învăţământul liceal, trebuie să răspundă nu doar nevoii de formare morală şi spirituală, ci şi realităţilor unei educaţii moderne, orientate spre dezvoltarea integrală a elevului. În acest sens, este necesară folosirea unor contexte şi medii de învăţare variate, care să susţină învăţarea activă şi colaborativă, formarea competenţelor, echilibrul spiritual al elevilor, legătura cu comunitatea şi viaţa reală.

1. Spaţii educaţionale

- Săli cu aranjamente flexibile – mobilă uşor de reconfigurat, pentru lucru individual, în perechi sau în grupuri. Astfel, se poate trece de la predare frontală la activităţi colaborative.
- Colţuri de linişte şi reflecţie – spaţii special amenajate în clasă (cu icoane, lumânări, citate motivaţionale) care oferă elevilor un cadru intim şi liniştit pentru reculegere, rugăciune personală şi meditaţie.
- Cabinetul de religie/ Ateliere de creaţie religioasă – spaţii destinate realizării de afişe, lucrări artistice cu tematică religioasă, colaje, icoane pictate sau prezentări tematice, în care elevii îşi pot exprima creativ viziunea asupra valorilor creştine.
- Biserica şi centrele educative de lângă aceasta, ce oferă un loc pentru rugăciune şi meditaţie, dar şi spaţii de activităţi curriculare şi extracurriculare de diferite tipuri.

2. Învăţare combinată (fizică şi digitală)

- Învăţare mixtă – combinarea lecţiilor desfăşurate în clasă cu activităţi online. De exemplu: temele pot fi trimise prin platforme educaţionale, iar elevii pot urmări materiale video sau audio religioase ca suport pentru reflecţii sau dezbateri.
- Învăţare în secvenţe de format scurt – utilizarea de materiale digitale scurte (video, citate, versete, imagini cu mesaje morale) pentru a lansa discuţii sau pentru a oferi elevilor „pastile de înţelepciune” creştină, uşor de reţinut.

3. Învăţarea prin utilizarea realităţii virtuale (VR) şi augmentate (AR)

- Vizite virtuale – folosirea tehnologiei pentru vizitarea unor locuri cu semnificaţie religioasă (mănăstiri, muzee, biserici istorice), fără a ieşi din clasă. Aceste experienţe pot fi completate cu activităţi de cercetare, prezentări sau reflecţii scrise.
- Simulări şi reconstituiri – folosirea aplicaţiilor care reconstituie evenimente biblice, epoci istorice sau vieţile sfinţilor, pentru ca elevii să înţeleagă profund contextul religios şi mesajul spiritual al acestor momente.

4. Învățare personalizată și adaptată

- Trasee personalizate de învățare – profesorul poate crea activități diferențiate în funcție de nevoile, nivelul și interesele elevilor, de specificul experienței religioase a acestora.
- Accesibilitate pentru toți elevii – folosirea diverselor forme de exprimare (scris, vorbit, desenat, înregistrări audio), astfel încât fiecare elev să-și poată exprima ideile și trăirile religioase într-un mod autentic și accesibil.

5. Învățare prin colaborare și implicare comunitară

- Proiecte în echipă sau în parteneriat cu alte școli – realizarea de activități comune pe teme religioase sau morale.
- Campanii educative sau sociale – elevii pot organiza acțiuni caritabile, expoziții sau campanii în cadrul școlii sau al comunității, promovând valorile creștine precum solidaritatea, iertarea sau respectul față de aproapele.

6. Practici cu rol spiritual

- Momente de rugăciune sau liniște – la începutul sau finalul orei, pot fi introduse scurte momente de rugăciune, tăcere meditativă sau ascultare a unei reflecții audio cu mesaj religios.
- Lectură religioasă ghidată – citirea unor texte religioase sau morale urmată de reflecții personale, scrise sau în grup. Se pot folosi fragmente din Biblie, Sfinții Părinți, autori contemporani sau mărturii de credință.
- Scrierea cu tematică spirituală – activități precum „Scrisoare către Dumnezeu", „Jurnalul sufletului" sau „Gândul zilei", prin care elevii își pot exprima trăirile interioare, dorințele, mulțumirile sau întrebările existențiale.

7. Inteligența artificială, ca facilitator al învățării (sub îndrumarea profesorului)

- Elevii utilizează aplicații bazate pe inteligență artificială pentru a explora conținuturi religioase, sub îndrumarea profesorului.
- AI oferă explicații suplimentare, exemple, sinteze sau definiții pentru o mai bună înțelegere a temelor studiate.
- Profesorul ghidează activitatea, stabilește obiective clare și monitorizează modul în care elevii folosesc AI.
- AI sprijină învățarea personalizată, oferind feedback și resurse adaptate ritmului fiecărui elev.
- Elevii pot folosi AI pentru a formula întrebări, crea prezentări, reflecta asupra valorilor morale și religioase.

Prin valorificarea acestor contexte și medii de învățare, elevul este plasat în centrul procesului educațional, ca participant activ, nu doar receptor de informații, se formează nu doar competenţe cognitive, ci şi dimensiunea spirituală a elevului, se creează o legătură între tradiție și inovație, între valorile perene ale credinței și cerințele societății actuale. Astfel, ***Studiul biblic*** devine o disciplină vie, ancorată în realitate, cu impact formator asupra caracterului, atitudinilor şi alegerilor personale.

D. Aspecte privind evaluarea

1. Relația organică predare-învățare-evaluare

În cadrul orei de ***Studiu biblic*** la liceu, evaluarea este strâns legată atât de învățare, cât și de predare, constituind împreună un sistem coerent și dinamic. Evaluarea nu trebuie privită ca o activitate separată, ci ca un proces continuu, integrat în întregul parcurs educațional, care oferă feed-back valoros pentru elev, dar și pentru profesor. Această relație organică implică:

- adaptarea strategiilor de predare în funcție de nevoile identificate ca urmare a evaluărilor inițiale, de parcurs, finale;
- orientarea învățării către formarea de competențe reale, nu doar acumularea de cunoștințe;
- motivarea elevului, prin recunoașterea progresului său și prin valorizarea reflecției personale;
- corelarea evaluării cu finalități educaționale, în special în perspectiva includerii ***Studiului biblic*** drept disciplină obligatorie de Bacalaureat.

Evaluarea contribuie astfel la formarea și dezvoltarea competențelor specifice disciplinei ***Studiu biblic***, la îmbunătățirea continuă a predării și a învățării, prin adaptarea conținuturilor și metodelor la nivelul real al clasei, prin sprijinirea elevului în procesul de autocunoaștere și asumare a valorilor creștine.

2. Evaluarea ca mijloc de motivație și reglare

La liceu, evaluarea va accentua două funcţii esenţiale ale evaluării: funcţia de reglare şi funcţia motivaţională.

Evaluarea oferă profesorului feed-back cu privire la eficiența metodelor folosite, la înțelegerea conceptelor și valorilor de către elevi, la necesitatea de adaptare sau reluare a unor conținuturi, respectiv la progresul fiecărui elev.

Din perspectiva elevului, aflat în etapa consolidării identității şi a asumării valorilor personale, evaluarea trebuie să valorizeze progresul personal al acestuia, să încurajeze implicarea lui activă și autentică, să pună accent pe responsabilitate și autocunoaștere, respectiv să susțină decizia informată privind continuarea studiilor sau alegerea unei direcții vocaționale/ profesionale.

3. Metodologia evaluării

a) Evaluare tradițională (sumativă și formativă), prin:

- teste scrise (cu itemi obiectivi și subiectivi);
- evaluări orale structurate (răspunsuri argumentate, eseuri).
- verificarea învățării prin întrebări și activități de consolidare la finalul unităților de învățare.

b) Metode moderne/ alternative de evaluare

- portofoliul personal – colectare de reflecții, eseuri, jurnale spirituale, fișe de activitate, proiecte și produse creative realizate în timp;
- proiectul tematic – individual sau în grup, cu teme relevante din programa de ***Studiu biblic***, ce implică documentare, aplicare practică și prezentare argumentată;
- autoevaluarea ghidată – prin fișe sau jurnale de reflecție, elevii sunt invitați să evalueze ce au înțeles, cum s-au raportat emoțional și ce valori au interiorizat;
- observarea sistematică – a participării, a implicării în discuții și dezbateri, a comportamentului și atitudinilor exprimate în contexte de învățare;
- evaluarea produselor de învățare – afișe, prezentări, creații artistice sau digitale cu conținut moral-religios;
- studii de caz și rezolvarea de dileme morale – permit evaluarea capacității elevului de a analiza critic, de a formula judecăți morale și de a aplica valorile creștine în situații reale;
- activități practice – implicarea elevilor în acțiuni cu caracter moral, filantropic sau spiritual, care pot fi ulterior evaluate prin discuții sau portofoliu.

c) Metode care valorifică competențele digitale și interdisciplinare

- proiecte realizate cu ajutorul tehnologiei: prezentări, materiale video, podcasturi tematice;
- portofolii digitale: organizarea materialelor pe platforme educaționale (ex. Google Classroom, Moodle);

4. Valorificarea progresului individual

În centrul procesului evaluativ rămâne progresul elevului, nu comparația între elevi. Astfel, se va urmări cum evoluează fiecare elev din punct de vedere cognitiv, afectiv și spiritual, cum își dezvoltă capacitatea de a reflecta, a decide, a ierta, a fi solidar, în ce măsură valorile creștine devin parte a identității personale.

Evaluarea la disciplina ***Studiu biblic*** în liceu trebuie să devină un prilej de angajare personală. Mai ales în contextul includerii acesteia ca disciplină obligatorie pentru Bacalaureat, este esențial ca procesul de evaluare să fie cuprinzător (valorificând toate dimensiunile învățării), personalizat (adaptat ritmului și profilului fiecărui elev) şi motivant (stimulând dorința de cunoaștere, de aprofundare și de trăire autentică a credinței).

Studiul biblic este o disciplină care pune accent pe valori, reflecție personală și înțelegere profundă, aspecte greu de surprins doar prin alegeri de tip grilă. Prin urmare, este important ca forma de evaluare să păstreze un echilibru între rigoarea testării și specificul acestei discipline de învăţământ.

Pregătirea pentru evaluarea la ***Studiu biblic*** prin eventuale teste grilă presupune o abordare diferită față de învățarea clasică, axată pe redactarea de eseuri sau răspunsuri dezvoltate, şi implică:

- înțelegerea temelor esențiale din programa școlară;
- memorarea noţiunilor-cheie, în condiţiile în care testele grilă cer adesea identificarea corectă a unor termeni, personaje, texte sau concepte, fapt care implică reţinerea de date şi idei principale, respectiv identificarea cu uşurinţă a unor concepte din context;
- exersarea cu teste grilă, pentru a familiariza elevul cu formatul acestora, din manuale, culegeri, platforme online, care facilitează analiza greşelilor şi conştientizarea lacunelor;
- dezvoltarea atenției și a concentrării, prin exerciţii de citire atentă a întrebărilor și a tuturor variantelor de răspuns pentru evitarea confuziilor între termeni apropiați;

- organizarea eficientă a timpului, care implică realizarea unui plan de învățare structurat, în care materia este împărțită pe teme, revizuirea regulată a cunoştinţelor, simulări ale examenului de bacalaureat, pentru a gestiona timpul în examen.

Pregătirea pentru acest tip de evaluare combină memorarea logică cu practica aplicată și atenția la detalii, fiind o modalitate eficientă de a consolida cunoștințele religioase într-un format accesibil.

Profesorul poate utiliza metode şi tehnici didactice moderne și adaptate scopului evaluării.

1. Învățarea prin exersarea testelor grilă, pentru familiarizarea cu structura testului și cu tipul de întrebări
2. Învăţarea prin intermediul fişelor structurate şi a schemelor recapitulative, care ghidează elevul în procesul de învăţare şi recapitulare
3. Învăţarea prin jocuri (de tip „quiz") sau concursuri, pentru creşterea motivaţiei şi repetarea activă a informaţiilor
4. Învăţarea prin organizatori grafici (hărți mentale/ conceptuale, scheme logice), pentru structurarea logică a informației și evidențierea legăturilor dintre concept
5. Învăţarea prin asociere logică şi mnemonică, pentru memorarea detaliilor prin reguli logice sau dispozitive mnemonice, iar nu mecanic
6. Învățarea prin explicații și povestiri biblice, pentru înțelegerea profundă și memorarea mai ușoară a temelor
7. Învățarea colaborativă (peer learning), pentru realizarea schimbului de idei și al sprijinului între colegi
8. Învăţarea prin predare (reciprocal teaching), pentru fixarea cunoştinţelor şi dezvoltarea gândirii critice

O predare eficientă susține atât învățarea logică, cât și memorarea activă, într-un mod atractiv și eficient pentru elevi. Astfel, pe lângă manual, fișe de lucru, culegeri cu teste grilă, pot fi folosite și alte mijloace de învățământ, precum: cartonașe cu variante de răspuns (A, B, C, D), grile scanabile (tip Scantron) – acolo unde sunt disponibile sisteme de evaluare automată, baze de date cu întrebări, din care profesorii pot genera teste variate, afișe/ postere cu concepte religioase-cheie, care facilizează învățarea vizuală.

În tot acest proces, un rol esenţial îl are feedback-ul continuu şi autoevaluarea, care facilitează conştientizarea de către elevi asupra progresului înregistrat şi promovează autonomia acestora în învăţare.

F. Adaptarea procesului de predare-învățare-evaluare la specificul diferitelor grupuri de elevi

În cadrul orelor de ***Studiu biblic***, este esențială adaptarea strategiilor didactice, a conținuturilor și a modalităților de evaluare pentru a răspunde nevoilor diverse ale elevilor, în special ale celor cu cerințe educaționale speciale (CES) și/sau dizabilități. Acest demers implică utilizarea unor metode active, centrate pe elev, care să stimuleze participarea, empatia și reflecția personală, precum și personalizarea sarcinilor de lucru în funcție de ritmul și stilul de învățare al fiecărui elev. Materialele didactice pot fi adaptate vizual, auditiv sau tactil, în funcție de tipul dizabilității, iar evaluarea trebuie să fie continuă, formativă, oferind feedback constructiv și încurajând progresul individual. Colaborarea cu profesorii de sprijin, consilierul școlar și familia este, de asemenea, un element-cheie pentru integrarea eficientă a elevilor cu CES în activitățile de la clasă, asigurând un climat incluziv și valorificând potențialul fiecărui elev.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
Tintelecan Petrică-Daniel	Profesor gradul I / Master	Liceul Greco-Catolic „Inochentie Micu”, Cluj-Napoca
Marţian Sorin	Conf. Univ dr	Universitatea Babeş-Bolyai

COORDONATORI/RESPONSABILI/CONSULTANȚI ȘTIINȚIFICI(15)

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Zăbavă Mihaela	Consilier CNCE	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare	Responsabil CNCE
Pîslaru Cătălin	Inspector general MEC	Ministerul Educației și Cercetării	Responsabil MEC

RESPONSABILI/COORDONATORI/COLABORATORI:

Nume şi prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Fodoca Maria	Director	Liceul Greco-Catolic „Timotei Cipariu” Bucuresti	Responsabil cult

Anexa nr. 168

Programa școlară
pentru disciplina

LIMBA LATINĂ
Cultul Greco-Catolic

Clasele a IX-a și a X-a
Curriculum de specialitate (CS)
Filiera vocaţională, profilul teologic,
specializarea Teologie Greco-Catolică

- 2026 -

Anexa nr. 168
Programa școlară pentru disciplina *Limba latină,* Cultul Greco-Catolic, clasele a IX-a și a X-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea teologie greco-catolică*

NOTĂ DE PREZENTARE

Prezenta programă școlară pentru Latină se aplică pentru clasele a IX-a şi a X-a din învățământul liceal, filiera vocațională, profilul Teologic, Cultul greco-catolic, specializarea Teologie greco-catolică, forma cu frecvență zi, începând cu anul școlar 2026-2027.

Pentru această categorie de clase, conform planurilor-cadru pentru învățământul liceal, forma cu frecvență zi, aprobate ca anexe la OMEC nr. 4350/2025, studiul disciplinei, ce face parte din curriculumul de specialitate (CS), are următoarea alocare orară săptămânală:

An de studiu	**Clasa a IX-a**	**Clasa a X-a**
Tip segment curricular	CS	CS
Nr. săptămânal de ore	1	1

Programa școlară pentru Limba latină se elaborează în concordanță cu:

• Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023;

• Recomandările Consiliului Uniunii Europene (2018) privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții;

• Repere pentru proiectarea, actualizarea şi evaluarea Curriculumului național. Cadrul de referință al Curriculumului național, aprobat prin OME nr. 3239/2021;

• Profilul de formare al absolventului, aprobat prin OME nr. 6731/2023.

Aceste documente stabilesc cadrul de dezvoltare al competențelor-cheie și al profilului de formare al absolventului de liceu, competențe la a căror formare contribuie și disciplina Limba latină.

Programa disciplinei de latină este elaborată potrivit modelului de proiectare curriculară centrat pe competențe. Construcția programei este realizată astfel încât să contribuie la dezvoltarea profilului de formare a elevului din ciclul liceal, care descrie aşteptările exprimate față de elev la sfârşitul învățământului liceal, prin raportare la cerințele exprimate în Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023, precum şi prin raportare la caracteristicile de dezvoltare ale elevilor.

Prin studierea latinei, absolventul de liceu își dezvoltă identitatea personală și conștiința de sine, fondate pe valori spirituale și morale; demonstrează comportamente etice și responsabile, aplicabile în viața personală, socială și profesională; manifestă respect față de diversitate și disponibilitate pentru dialog constructiv; își consolidează cultura generală prin înțelegerea impactului limbii latine asupra civilizației și culturii universale; exersează capacitatea de reflecție critică și discernământ moral, esențiale pentru luarea deciziilor; se implică activ în comunitate, asumând valori de solidaritate, cooperare și responsabilitate civică.

Studiul latinei în clasele a IX-a, la profilul Teologic, specializarea Teologie greco-catolică, reprezintă o continuare firească a formării inițiate în ciclul gimnazial – clasa a VII-a –, cu accent pe dimensiunea religioasă și culturală a limbii latine. În această etapă, latina este abordată ca fiind piatra de temelie a culturii europene și a vieții spirituale a Bisericii, dar și ca limbă vie în liturghie și rugăciune. Progresul vizează consolidarea unei identități personale asumate, pregătirea pentru viața adultă și integrarea valorilor spirituale în contexte sociale, culturale și profesionale complexe.

Elemente de noutate pe care le aduce programa:

• orientare spre competențe transversale (educația pentru cetățenie democratică, educația pentru viață, dezvoltare personală);

• actualizarea conținuturilor (corelarea temelor propuse cu provocările lumii contemporane: digitalizare, drepturile omului, migrație, multiculturalitate, inteligența artificială);

• dimensiunea interactivă și practică (implicare socială, voluntariat, utilizarea proiectelor interdisciplinare);

• deschiderea spre dialog;

• accent pe formarea caracterului și a autocunoașterii (dezvoltarea rezilienței, a inteligenței emoționale și spirituale; instrumente de reflecție personală).

Structura programei şcolare de Limba latină include, pe lângă nota de prezentare, următoarele elemente:
- Competențe generale;
- Competențe specifice şi exemple de activități de învățare;
- Conținuturi;
- Sugestii metodologice

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoştințe, abilități şi atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte diverse.

Competențele generale se referă la achizițiile pe care elevul le dobândeşte la disciplina Limba latină pe parcursul întregului ciclu liceal. Acestea au un dublu rol: pe de o parte, reflectă contribuția disciplinei la profilul de formare a absolventului şi, implicit, la dezvoltarea competențelor-cheie; pe de altă parte, structurează disciplina în funcție de profilul de formare.

Competențele specifice derivă din competențele generale şi reprezintă etape intermediare în dobândirea acestora, fiind formate pe parcursul unui an şcolar. Ele sunt adaptate nivelului de dezvoltare al elevilor, ghidează evaluarea performanțelor acestora şi oferă cadrul pentru organizarea demersului didactic. Ca etape ale formării competențelor generale, competențele specifice evidențiază progresia acestora de la un an de studiu la altul, contribuind treptat la dezvoltarea competenței generale. Derivarea lor presupune o diferențiere atentă a etapelor procesului de învățare, astfel încât, la finalul studiului disciplinei Limba latină, elevii să fi dobândit competențele generale corespunzătoare.

Activitățile de învățare constituie contexte în care competențele specifice sunt dezvoltate, exersate şi consolidate. Ele au rol orientativ şi de recomandare pentru profesori, oferindu-le libertatea de a folosi exemplele propuse de programa şcolară, de a le completa sau de a le înlocui, astfel încât să adapteze procesul didactic la realitățile concrete ale clasei. În acest mod, crearea de parcursuri de învățare individualizate şi personalizate nu mai rămâne un simplu ideal, ci devine realizabilă prin metode şi modalități concrete de aplicare.

Conţinuturile învăţării sunt organizate pe domenii şi reprezintă achiziţii de bază prin care se urmăreşte formarea competentelor elevilor. La nivelul fiecărei clase, programa prezintă o ofertă curriculară care include aspecte de limbă şi literatură latină, dialog şi intercultural, formare morală aplicată.

Sugestiile metodologice oferă exemple de strategii didactice, repere pentru planificarea demersului didactic şi elemente pentru evaluarea continuă. Acestea includ recomandări privind desfăşurarea efectivă a procesului de predare-învățare-evaluare centrat pe formarea competențelor, exemple de strategii didactice care sprijină realizarea competențelor specifice, precum şi propuneri de abordare interdisciplinară şi integrată. În plus, acestea cuprind repere pentru evaluarea învățării, raportată la competențele urmărite, putând fi utilizate diverse forme, metode şi instrumente de evaluare.

Cadrele didactice sunt încurajate să planifice didactica pe baza competențelor, să adapteze activitățile la context şi să utilizeze metode variate de evaluare, cu accent pe progresul şi dezvoltarea elevului.

Studiul limbii latine în clasa a IX-a, profil Teologic, specializarea Teologie greco-catolică, îmbină formarea lingvistică cu dimensiunea culturală şi spirituală a Europei. Latina este abordată ca limbă de bază a culturii romanice, dar şi ca limbă a *Sfintei Scripturi* şi a tradiției creştine universale.

Programa îşi propune să dezvolte competențe fundamentale de citire şi traducere, capacitatea de a înțelege şi de a exprima sensuri religioase şi culturale, precum şi deschiderea spre dialog intercultural. Textele selectate stimulează nu doar gândirea logică, ci şi sensibilitatea estetică şi spirituală, ajutând elevii să înțeleagă unitatea dintre patrimoniul clasic şi cel creştin.

Prin intermediul textelor simple din *Biblie*, al rugăciunilor fundamentale ale tradiției creştine, dar şi prin contactul cu elemente ale culturii romane şi creştine timpurii, elevii dobândesc un vocabular religios de bază, deprinderi gramaticale solide şi capacitatea de a reflecta asupra originii şi profunzimii limbii române şi a altor limbi romanice.

Disciplina cultivă atenția asupra detaliului, rigoarea logică şi sensibilitatea spirituală, oferind elevilor de clasa a IX-a posibilitatea de a îmbina studiul limbii cu dimensiunea confesională şi de a recunoaşte unitatea dintre patrimoniul clasic şi cel creştin.

Scopul este de a forma gândirea critică, discernământul teologic şi capacitatea de reflecție culturală şi spirituală. Latina este înțeleasă aici nu doar ca „limbă moartă”, ci ca instrument de comunicare a valorilor perene şi ca punte între tradiția clasică, creştină şi societatea actuală.

Programa propune analiza unor fragmente biblice, precum şi a unor texte patristice adaptate, pentru a dezvolta capacitatea elevilor de a citi, traduce şi interpreta nu doar din perspectivă lingvistică, ci şi teologică şi spirituală.

Accentul cade pe compararea traducerilor, pe înțelegerea nuanțelor lexicale şi pe integrarea textelor latine în contextul reflecției personale şi comunitare. Astfel, elevii descoperă latina ca limbă a patrimoniului spiritual comun al Bisericii şi ca instrument de înțelegere a tradiției teologice greco-catolice.

Disciplina urmăreşte să formeze gândirea critică, discernământul teologic şi sensibilitatea culturală, încurajând elevii din clasele a IX-a şi a X-a, profil Teologic, specializarea Teologie greco-catolică, să studieze texte originale în latină (rugăciuni, imnuri scurte), să îşi asume identitatea spirituală şi să recunoască valoarea limbii latine ca punte între istorie, cultură şi credință.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Receptarea elementelor lingvistice esențiale ale limbii latine prin intermediul textelor scrise.**
CG2	**Producerea de mesaje orale sau scrise în diferite situații de comunicare.**
CG3	**Realizarea de interacțiuni în comunicarea orală sau scrisă.**
CG4	**Transferul și medierea mesajelor orale sau scrise în diferite situații de comunicare.**
CG5	**Valorificarea elementelor de limbă, cultură și civilizație romană în dezvoltarea personalității, în asumarea identității socioculturale și religioase.**

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Receptarea elementelor lingvistice esențiale ale limbii latine prin intermediul textelor scrise

Clasa a IX-a
CS 1.1. Identificarea sensului global într-un text latin de complexitate minimă
- *traducerea unor texte latinești cu temă istorică, mitologică, religioasă;* - *descoperirea unor informații legate de diferite evenimente și realități din Antichitate;* - *identificarea temei și a mesajului unor fragmente din Cicero, Lucretius, Vergilius, Seneca, Tacit, Petronius, Julius Caesar.*
CS 1.2. Analizarea unui text latin
- *ordonarea logică a desfășurării evenimentelor;* - *formularea unei opinii personale;* - *identificarea și prezentarea unor norme de conduită.*
CS 1.3. Utilizarea unor informații din mai multe surse latinești pentru îndeplinirea unei sarcini structurate de lucru
- *documentarea ghidată, din diferite surse letrice și aplicații din mediul virtual, în vederea organizării unor dezbateri;* - *corelarea conceptuală a noțiunilor de gramatică latină cu cele de gramatică română;* - *identificarea claselor și subclaselor de flexiune nominală și verbală în limba latină și limba română.*

CG 2 - Producerea de mesaje orale sau scrise în diferite situații de comunicare

Clasa a IX-a
CS 2.1. Descrierea orală sau scrisă a unor obiceiuri, tradiții, activități cotidiene etc.
- *recunoașterea și redarea în limba română a caracteristicilor generale ale unor realități romane, obiceiuri, tradiții etc.* - *formularea de întrebări și răspunsuri pe baza unor texte de dificultate și întindere maximă;* - *redarea conținutului unor texte citite și traduse prin intermediul jocului de rol.*
CS 2.2. Prezentarea conținutului unui text literar/ unei ecranizări, pe baza unui plan dat
- *prezentarea și relatarea sau repovestirea unor evenimente;* - *exerciții de operare cu expresii de ritual în limba latină;* - *analiza semantică și traducerea în limba română a termenilor liturgici uzuali.*
CS 2.3. Redactarea de texte pe o temă de interes
- *realizarea de asocieri, comparații, comentarii pe baza textelor-suport;* - *realizarea unor eseuri semi-structurate;* - *rezolvarea unor exerciții elementare de interpretare religioasă a unor texte-suport.*

CG 3 - Realizarea de interacțiuni în comunicarea orală sau scrisă

Clasa a IX-a
CS 3.1. Formularea de idei pe baza unor teme de interes generate în cadrul unor interacțiuni verbale
- *conversația dirijată sau liberă pe anumite teme de interes;* - *esențializarea unor enunțuri;* - *rezolvarea unor exerciții de redactare: rezumate, fișe de lectură etc.*
CS 3.2. Susținerea argumentată a unui punct de vedere pe o temă specifică
- *realizarea unor proiecte de grup pe o temă dată;* - *formularea unui discurs argumentat în cadrul dialogului interreligios;* - *motivarea unui punct de vedere prin valorificarea cunoștințelor lingvistice, culturale, religioase.*
CS 3.3. Corelarea cunoștințelor cu informații dobândite în cadrul altor discipline studiate

CG 4 - Transferul și medierea mesajelor orale sau scrise în diferite situații de comunicare

Clasa a IX-a
CS 4.1. Utilizarea dicționarului pentru înțelegerea și interpretarea unor texte
- *deprinderea unor tehnici de utilizarea a* Dicționarului Latin – Român/ Român – Latin*;* - *explorarea unor surse de informare diferite;* - *transformarea unor episoade biblice în modele pentru prezent.*
CS 4.2. Sintetizarea schematică a conținutului unui text latin
- *transferul de informație în și din coduri non-lingvistice;* - *elaborarea de hărți mentale, fișe, dramatizări de texte etc.;* - *pregătirea unui portofoliu pe baza textelor studiate.*
CS 4.3. Traducerea unor texte utilizând *Dicționarul Latin – Român*
- *rezolvarea de exerciții de traducere a unor texte, conform conținutului tematic;* - *descifrarea unor inscripții în scopul îmbogățirii vocabularului;* - *traducerea unor expresii și integrarea acestora în viața cotidiană.*

CG 5 - Valorificarea elementelor de limbă, cultură și civilizație romană în dezvoltarea personalității, în asumarea identității socioculturale și religioase

Clasa a IX-a
CS 5.1. Integrarea în viața cotidiană a elementelor limbă, cultură și civilizație romană studiate
- *integrarea manifestărilor religioase prin simularea unor activități religioase sau prin participarea la acestea;* - *integrarea cunoștințelor de limbă latină în sfera conceptuală a gramaticii limbii române.*
CS 5.2. Formularea unei opinii pe baza elementelor limbă, cultură și civilizație romană studiate
- *exersarea noțiunilor învățate în cadrul unor interacțiuni;* - *aplicarea elementelor de limbă, cultură și civilizație romană în cadrul unor prezentări/ proiecte tematice;* - *susținerea unui punct de vedere pornind de la o expresie din limba latină, pe baza experienței culturale/ religioase/ personale.*
CS 5.3. Realizarea unui material de promovare a limbii latine prin aplicarea acesteia în viața cotidiană
- *identificarea domeniilor în care se utilizează limba latină;* - *identificarea aplicabilității acesteia în viața de zi cu zi;* - *prezentarea unui text religios și interpretarea acestuia la nivel de începător.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Clasa a IX-a

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Rugăciuni creștine	1.1. *Pater Noster* 1.2. *Ave Maria* 1.3. *Stabat Mater*
2. Domeniul politic, social şi moral	2.1. Concepte politice (*regnum*, *magistratus*, *respublica*, *consulatus*, *principatus*, *imperium*). 2.2. Mentalităţi şi instituţii în Roma laică şi Roma creştină; ritualuri de căsătorie şi înmormântare; întemeierea unei cetăţi; auspiciile. 2.3. Concepte moral-religioase (*fides*, *auctoritas*, *virtus*, *pietas*, *libertas*, *salus*, *caritas*, *oratio*, *paenitentia*, *gratia*, *temptatio*, *misericordia*).
3. Domeniul antropologic	3.1. Fondul roman legendar. Miturile fondatoare. Mitologia greco-romană. Cultul domestic şi cultul public. Ritualismul. Sentimentul religios. Creştinismul la Roma. 3.2. Simboluri (simbolistica cifrelor 3, 7, 12; *lupa*, *aquila*, *pomerium*, *toga*, *purpura*, *fasces*, *sella curulis*, *arbor*, *serpens*, *panis*, *crux*, *vinum*, *agnus*, *ecclesia*). 3.3. Tipuri/prototipuri umane (*conditor*, *rex*, *pontifex*, *dux*, *populus Romanus*, *civis Romanus*, *senatus*, *consul*, *dictator*, *imperator*, *princeps*, *sacerdos*, *prophaeta*, *sanctus*). 3.4. Moşteniri lingvistice şi culturale (romanizare/ reromanizare), elemente de civilizaţie romană şi valori fundamentale ale patrimoniului creştin în spaţiul românesc.
4. Elemente de construcție a comunicării	4.1. Alfabetul latin, accentul şi pronunţarea. 4.2. Substantivul: gen, număr, caz, declinările (prezentare generală), declinarea I-III. 4.3. Adjectivul: clasificare, grade de comparaţie, comparaţia neregulată, prezentarea unor adjective neregulate, neologisme în română şi în alte limbi romanice. 4.4. Pronumele: prezentare generală, pronume personal (consolidare), reflexiv, posesiv, relativ, demonstrativ (*hic*, *ille*, *is*). 4.5. Numeralul: cardinal – 1-10, ordinal – 1-10; cardinal – zeci, sute, mii; cifre romane. 4.6. Verbul – sistematizare: 4.6.1. *Esse*, verbe regulate – tema prezentului: modul indicativ (prezent, imperfect, viitor I) ACTIV, modul imperativ (prezent) ACTIV, modul participiu (prezent), modul gerunziu; 4.6.2. Tema perfectului, timp perfect ACTIV. 4.7. Regimul prepoziţiilor uzuale: *in* + Ac./ Abl.; prepoziţii + Ac. : *ad*, *ante*, *apud*, *inter*, *post*, *trans*; prepoziţii + Abl.: *abs*/ *ab*/ *a*, *cum*, *de*, *ex*, *sine*. 4.8. Valorile conjuncţiilor *ut* şi *cum*. 4.9. Confluenţe lexicale şi morfosintactice ale limbii latine cu limba română şi alte limbi care se studiază în şcoală.
5. Autori clasici	5.1. Cicero 5.2. Lucretius 5.3. Vergilius
6. Scriitori ai epocii postclasice	6.1. Seneca 6.2. Tacit 6.3. Petroniu
7. Autori creştini	7.1. Tertullian 7.2. Sfântul Augustin 7.3. *De Civitate Dei* 7.4. *De Trinitate* 7.5. *Confessiones*

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Receptarea elementelor lingvistice esențiale ale limbii latine prin intermediul textelor scrise.

Clasa a X-a
CS 1.1. Identificarea sensului global într-un text de complexitate medie
- *traducerea unor texte de dificultate medie cu conţinut istoric şi religios;* - *oferirea/ solicitarea de informaţii despre diferite evenimente şi realităţi din Antichitate;* - *identificarea conţinutului ideatic în pasaje din texte autentice.*
CS 1.2. Identificarea unor detalii din mesaje orale/texte autentice sau adaptate de întindere medie
- *selectarea ideilor principale dintr-un text scris;* - *formularea unor opinii personale;* - *identificarea și comentarea unor norme de conduită din texte biblice.*
CS 1.3. Utilizarea de informaţii din mai multe texte pentru îndeplinirea unei sarcini structurate de lucru
- *documentarea ghidată, din diferite surse letrice şi aplicaţii din mediul virtual, în vederea organizării unor dezbateri;* - *corelarea conceptuală a noțiunilor de gramatică latină cu cele de gramatică română;* - *identificarea claselor şi subclaselor de flexiune nominală şi verbală în limba latină şi limba română.*

CG 2 - Producerea de mesaje orale sau scrise în diferite situații de comunicare.

Clasa a X-a
CS 2.1. Descrierea coerentă (oral/ în scris) a unor activităţi cotidiene, obiceiuri, instituţii etc., utilizând comparaţii
- *recunoaşterea şi redarea caracteristicilor generale ale unor realităţi romane, obiecte, instituții, personaje, în limba română;* - *formularea de întrebări și răspunsuri pe baza unor texte de dificultate și întindere minimă;* - *simularea, jocul de rol, pentru redarea conținutului unor texte citite și traduse.*
CS 2.2. Prezentarea esenţializată a conţinutului tematic şi lingvistic al unui text literar/ ecranizare, pe baza unui plan dat
- *prezentare, relatare/ repovestire a unor evenimente;* - *exerciții de operare cu expresii de ritual în limba latină;* - *analiza semantică a termenilor liturgici uzuali, în limba română.*
CS 2.3. Redactarea de texte pe o temă de interes
- *asocieri, comparații, comentarii de idei;* - *eseuri semi-structurate;* - *exerciții elementare de exegeză biblică.*

CG 3 - Realizarea de interacțiuni în comunicarea orală sau scrisă.

Clasa a X-a
CS 3.1. Formularea de idei/păreri pe teme de interes în cadrul unei discuții
- *conversația dirijată sau liberă pe anumite teme;* - *esențializarea unor enunțuri;* - *exerciții de redactare (rezumate, fişe de lectură).*

Clasa a X-a
CS 3.2. Susținerea argumentată a unui punct de vedere pe o temă specifică
- *proiecte de grup, conform conținutului tematic;* - *formularea unei argumentări în cadrul dialogului interreligios;* - *motivarea unor puncte de vedere prin valorificarea cunoștințelor lingvistice, culturale, religioase.*
CS 3.3. Corelarea cunoștințelor cu informații dobândite la alte discipline
- *compararea unor acțiuni din prezent cu unele din trecutul istoric;* - *operaționalizarea cu diferite suporturi didactice pentru îndeplinirea unei sarcini de lucru;* - *analiza evoluției unor termeni religioși de la sensul laic la cel creștin.*

CG 4 - Transferul și medierea mesajelor orale sau scrise în diferite situații de comunicare.

Clasa a X-a
CS 4.1. Utilizarea dicționarului pentru înțelegerea și interpretarea unor texte
- *deprinderea unor tehnici de utilizare a dicționarului bilingv;* - *explorarea diverselor surse de informare generală;* - *transformarea unor episoade biblice în modele pentru prezent.*
CS 4.2. Sintetizarea sub formă de schemă/fișă a conținutului unui mesaj scris
- *transferul de informație în și din coduri non-lingvistice;* - *elaborarea de fișe, scheme, dramatizări de texte;* - *integrarea manifestărilor religioase în viața cotidiană.*
CS 4.3. Traducerea unor texte utilizând dicționarul latin-român
- *exerciții de traducere și retroversiune a unor texte, conform conținutului tematic;* - *descifrarea unor inscripții relevante pentru problemele de vocabular;* - *integrarea cunoștințelor de limba latină în sfera conceptuală a gramaticii limbii române.*

CG5 - Valorificarea elementelor de limbă, cultură și civilizație romană în dezvoltarea personalității, în asumarea identității socioculturale și religioase.

Clasa a X-a
CS 5.1. Integrarea în viața cotidiană a elementelor limbă, cultură și civilizație romană studiate
- *integrarea manifestărilor religioase prin simularea unor activități religioase sau prin participarea la acestea;* - *integrarea cunoștințelor de limbă latină în sfera conceptuală a gramaticii limbii române.*
CS 5.2. Formularea unei opinii pe baza elementelor limbă, cultură și civilizație romană studiate
- *exersarea noțiunilor învățate în cadrul unor interacțiuni;* - *aplicarea elementelor de limbă, cultură și civilizație romană în cadrul unor prezentări/ proiecte tematice;* - *susținerea unui punct de vedere pornind de la o expresie din limba latină, pe baza experienței culturale/ religioase/ personale.*
CS 5.3. Realizarea unui material de promovare a limbii latine prin aplicarea acesteia în viața cotidiană
- *identificarea domeniilor în care se utilizează limba latină;* - *identificarea aplicabilității acesteia în viața de zi cu zi;* - *prezentarea unui text religios și interpretarea acestuia la nivel mediu.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Rugăciuni creştine	1.1. *Salve Regina* 1.2. *Gloria in excelsis Deo* 1.3. *Anima Christi*
2. Domeniul politic, social şi moral	2.1. Instituţii şi mentalităţi romane. Criza Republicii. Imperiu. Evul Mediu. 2.2. Aspecte socio-politice şi religioase caracteristice perioadelor de tranziţie. Cultul Romei și al împăratului. Cultul creștin. *Amor Dei.* Calendarul roman *(Iulian, Gregorian).* 2.3. Personalități politice, culturale, religioase ale Romei antice și medievale: *Caesar, Cato, Augustus, Sf. Ieronim, Sf. Grigore cel Mare.* 2.4. Aspecte particulare ale vieţii politice romane în contextul răspândirii creştinismului. 2.5. Concepte moral-religioase *(fides, pietas, sanctitudo, libertas, salus, caritas, oratio, sacramentum, peccatum, trinitas, paenitentia, gratia, temptatio, misericordia).*
3. Elemente de construcţie a comunicării	3.1. Părţile de vorbire studiate în clasa a IX-a – substantivul, adjectivul, numeralul cardinal şi ordinal, pronumele personal, reflexiv, posesiv, relativ, demonstrativ *(hic, ille, is)*, verbele regulate – tema prezentului: modul indicativ (prezent, imperfect, viitor I) – construcție activă, modul imperativ (prezent) – construcție activă, tema perfectului – timp perfect – construcție activă, modul participiu (prezent), modul gerunziu, precum şi valorile conjuncţiilor *ut* şi *cum* vor fi consolidate pe parcursul clasei a X-a, prin intermediul unei varietăţi de sarcini de lucru care să contribuie la dezvoltarea competenţelor prevăzute de programă. 3.2. Se recomandă utilizarea noilor elemente lingvistice: ▪ Substantivul: declinările a IV-a şi a V-a; ▪ Pronumele demonstrative *ipse, iste, idem* şi pronumele interogativ; ▪ Verbul: • tema prezentului: indicativ prezent, imperfect, viitor – construcție pasivă; • conjunctiv prezent, imperfect – construcții active și pasive; • tema perfectului: indicativ mai-mult-ca-perfect – construcție activă, conjunctiv perfect şi mai-mult-ca-perfect – construcție activă; • tema supinului: modurile şi timpurile compuse. ▪ Sintaxa propoziţiei: funcţiile cazurilor – nominativ, acuzativ, genitiv, dativ, ablativ și vocativ. ▪ Sintaxa frazei: propoziții principale/ secundare; regente/ subordonate. 3.3. Confluenţe lexicale şi morfosintactice ale limbii latine cu limba română şi cu alte limbi moderne.
4. Autori clasici	4.1. Horatius 4.2. Ovidius 4.3. Titus Livius
5. Scriitori ai epocii postclasice	5.1. Suetoniu 5.2. Apuleius 5.3. Iuvenal
6. Autori creştini	6.1. Sfântul Augustin 6.2. Prudentiu 6.3. Lactantiu

SUGESTII METODOLOGICE

În predarea, învățarea și evaluarea la Limba latină – clasele a IX-a și a X-a – se vor avea în vedere: utilizarea metodelor active (lectură expresivă și recitare în cazul rugăciunilor ai poeziei, dezbateri, dramatizări etc.), utilizarea resurselor digitale (aplicații de analiză morfologică, audiții de imnuri medievale etc.), utilizarea interdisciplinarității (îmbinarea dintre limba latină, istorie, filosofie, muzică și Limba latină) și utilizarea activităților de tip proiect (afișe, prezentări digitale etc.).

Programa școlară actuală pentru Limba latină promovează o învățare centrată pe textul autentic, care accentuează rigoarea analizei lingvistice, dezvoltarea competențelor de traducere contextuală și recunoașterea dimensiunii culturale și civilizaționale a Antichității, elemente esențiale pentru înțelegerea rădăcinilor culturii europene.

A. Strategii didactice – revalorizări ale metodelor tradiționale, noi abordări

Pentru a atinge finalitățile educaționale specifice liceului și a forma competențe relevante, este necesară utilizarea unor metode variate, care îmbină gândirea analitică, creativitatea, contextualizarea istorică și tehnologia.

1. Metode tradiționale şi moderne

În predarea limbii latine, metodele didactice urmăresc echilibrul între stăpânirea structurii lingvistice (morfologie și sintaxă) și contextualizarea operei literare și a civilizației.

- **Explicaţia şi prelegerea narativă** asigură prezentarea coerentă a regulilor gramaticale (de exemplu, funcțiile cazurilor, timpurile verbale, construcțiile sintactice complexe) sau a temelor de civilizație (de exemplu, organizarea societății romane, sistemul educațional). Această metodă este adaptată la nivelul de înțelegere al elevilor de liceu, fiind utilă în special la introducerea elementelor de sintaxă complexă (clasa a X-a).
- **Conversaţia euristică** este vitală în procesul de achiziție lingvistică. Prin întrebări bine formulate, elevii sunt ghidați să descopere și să formuleze singuri regulile de morfologie (declinări, conjugări) sau să identifice funcțiile sintactice ale cuvintelor în textul autentic (de exemplu, *Ablativus absolutus*). Se stimulează astfel gândirea analitică și se consolidează înțelegerea logică.
- **Lectura expresivă și recitarea** (de text, poezie, imn) asigură familiarizarea cu aspectul sonor al limbii. În cazul poeziei sau al imnurilor, lectura expresivă permite sesizarea metricii și a prozodiei (de exemplu, hexametrul dactilic), iar recitarea dezvoltă pronunția corectă și fluența, fiind o metodă activă de implicare a elevului.
- **Studiul de caz și interpretarea textului** îi ajută pe elevi să analizeze și să traducă fragmente literare sau istorice (de exemplu, un pasaj din *De Bello Gallico*, o *Odă* a lui Horațiu sau un text din *Vulgata*), punând accent pe înțelegerea termenilor specifici, a semnificației culturale și a aplicabilității riguroase a regulilor gramaticale în procesul de traducere.
- **Portofoliul tematic** dezvoltă capacitatea elevilor de efort susținut, autonomia în învățare și abilitățile de autoevaluare. Elevii adună pe parcursul semestrului fișe de analiză gramaticală, traduceri comentate, glosar de termeni, eseuri sau reflecții despre permanența valorilor romane în contemporaneitate.
- **Eseul argumentativ și dezbaterea** favorizează gândirea critică și argumentarea, abordând dileme morale sau concepte filosofice extrase din textele studiate (de exemplu, *Rolul Destinului (Fatum)* în *Eneida* sau *Dilemele cetățeanului roman în timpul Principatului*).
- **Lectura comparativă și interdisciplinaritatea** dezvoltă spiritul analitic prin compararea textelor latine cu texte literare sau filosofice pe teme comune (de exemplu, *Amor*, *Virtus*, *Vita Beata*). Această metodă facilitează realizarea conexiunilor esențiale cu Istoria, Filosofia, Literatura română și universală și Religia.
- **Dramatizările și jocul de rol** (*Latina conversatio*) se utilizează pentru a face limba *vie* și pentru a fixa vocabularul de bază și expresiile uzuale. Elevii pun în scenă scurte dialoguri sau scene adaptate din textele studiate, dezvoltând abilitățile de comunicare și exprimare.

2. Metode care sprijină dezvoltarea de competențe digitale

Predarea Limbii latine în liceu trebuie să se racordeze la realitatea digitală a elevilor, oferindu-le un cadru în care să își dezvolte rigoarea lingvistică, gândirea critică și competențele digitale, esențiale pentru învățarea secolului XXI.

- ***WebQuest* și cercetarea dirijată** – Elevii investighează teme culturale sau lingvistice complexe (de exemplu, *Etimologia termenilor juridici de bază*, *Simbolistica mitologică în arta romană*), folosind surse online credibile și baze de date specializate. Rezultatul cercetării poate fi prezentat sub formă de postere digitale, infografice sau prezentări interactive realizate în aplicații moderne.
- **Utilizarea aplicațiilor de analiză și a resurselor lingvistice digitale** – Elevii folosesc instrumente digitale (dicționare online, aplicații de analiză morfologică) pentru a verifica rapid formele verbale și nominale. Acest lucru mută efortul cognitiv de pe memorarea mecanică pe înțelegerea funcțională și pe sintaxa propoziției, optimizând procesul de traducere.
- **Audiții culturale și resurse media –** Se realizează prin utilizarea înregistrărilor audio pentru audiția de imnuri medievale (de exemplu, *Carmina Burana*), fragmente din oratorie sau reconstituiri fonetice ale limbii clasice. Aceste resurse media contribuie la perceperea sonorității Limbii latine (*viva vox*), facilitând înțelegerea metricii și a ritmului.
- **Quizuri interactive** (*Kahoot*, *Quizizz*) – Pot fi utilizate pentru recapitularea rapidă și evaluarea formativă a vocabularului de bază și a regulilor gramaticale (declinări/ conjugări), dar și pentru momentele de captare a atenției la începutul unei unități de învățare.
- **Tururi virtuale și realitate augmentată** – Pot fi utilizate pentru vizitarea virtuală a unor obiective arheologice (de exemplu, Forum Romanum, Pompei) sau a unor muzee de artă clasică. Folosirea aplicațiilor digitale poate facilita descoperirea și contextualizarea inscripțiilor latine pe monumente sau artefacte.
- **Proiecte colaborative online** – Elevii din clasă sau din școli diferite colaborează online pe o temă cultural-lingvistică. Se pot realiza e-book-uri (colecții de proverbe comentate), glosare digitale de neologisme sau scurte dramatizări filmate în latină simplificată.

3. Metode pentru dezvoltarea competențelor interdisciplinare și culturale

Studiul limbii latine vizează nu doar formarea de competențe lingvistice, ci și înțelegerea rădăcinilor culturale ale civilizației europene.

- **Lectura interactivă a textului** (cu aplicații interdisciplinare) – Folosind fișe de lucru structurate, elevii pot identifica în textul latin conexiuni cu domenii precum: Dreptul Roman (termeni juridici), Medicina (terminologie științifică), Filosofia (concepte stoice/ epicureice) sau Religia (formule liturgice sau citate din *Vulgata*).
- **Dezbateri pe teme de civilizație –** Elevii pot fi implicați în dezbateri în care să argumenteze din perspectiva contextului istoric teme precum: „Este conceptul roman de *virtus* (valoare civică) superior conceptului modern de *virtute* (morală personală)?”, „Rolul retoricii în politica romană” sau „De ce operele latine sunt relevante astăzi?”.
- **Învățarea prin proiecte** – Elevii pot realiza în echipă proiecte multimedia interdisciplinare (prezentare, afiș, mini-documentar) cu teme precum: „Prezența mitologiei în arta modernă”, „Figurile de stil la Vergiliu” sau „Moștenirea limbii latine în terminologia științifică modernă”.
- **Învățarea prin predare** (*Reciprocal Teaching*) – Elevii preiau rolul profesorului și explică colegilor o anumită regulă gramaticală sau o schemă sintactică complexă (de exemplu, *Ablativus absolutus* sau concordanța timpurilor), fixând astfel cunoștințele și dezvoltând competențele de comunicare specializată.
- **Vizite și implicare în comunitate** – Vizitarea unor muzee de istorie sau situri arheologice locale, urmată de analiza inscripțiilor latine (epigrafie) sau de realizarea unor ghiduri scurte despre vestigiile latine din regiune.

Prin diversificarea metodelor didactice și adaptarea lor la contextul actual, ora de Limba latină devine un spațiu privilegiat în care elevii învață rigoarea analizei, își dezvoltă competențele critice și sociale esențiale pentru lumea contemporană și își afirmă identitatea culturală prin cunoașterea profundă a rădăcinilor acesteia.

B. Abordarea Conținuturilor

Abordarea conținuturilor presupune o atitudine flexibilă a profesorului de Limba latină, prin accentul pus pe: valorificarea conexiunilor lingvistice cu limba maternă și limbile moderne; accentuarea caracterului aplicativ al conținuturilor, creând contexte semnificative de învățare pentru traducerea textului autentic; abordări diferențiate ale conținuturilor gramaticale și culturale; realizarea de conexiuni strânse între Limba latină și alte discipline de studiu.

Conținuturile propuse în programa școlară nu reprezintă teme de lecții fixe, ci unități tematice care acoperă domeniile esențiale (Morfologie, Sintaxă, Civilizație). Numărul de conținuturi de pe parcursul unui an școlar permite: abordarea unor unități de conținut (de exemplu, *Sintaxa subordonării*) pe parcursul mai multor ore, în funcție de complexitatea acestora și de nivelul clasei de elevi; abordarea unor teme sau aspecte suplimentare, cu rol de adaptare a orei la specificul clasei și la interesele elevilor.

Ordinea abordării conținuturilor nu este una prestabilită. Profesorul are libertatea de a planifica în manieră personalizată succesiunea temelor, în acord cu logica firească a domeniului (de la simplu, la complex: Morfologie – Sintaxă simplă – Sintaxă complexă) și cu corelațiile necesare cu teme de la alte discipline de studiu.

Din punctul de vedere al specificului domeniului, conținuturile sunt abordate din perspectiva următoarelor domenii majore, esențiale pentru studiul clasic la liceu:

1. **Gramatică fundamentală** – centrată pe Morfologie (declinări, conjugări, verbe neregulate) și Sintaxă (funcțiile cazurilor, *Ablativus absolutus*).
2. **Lexic și traducere** – vizează achiziția de vocabular de bază, tehnici de traducere contextuală și recunoașterea neologismelor de origine latină.
3. **Civilizație și cultură romană** – prezintă aspecte legate de viața cotidiană (familia, școala, religia), de sistemul politic (*Res Publica* vs. *Imperium*) și de marile opere literare (epopee, retorică, istoriografie).
4. **Interdisciplinaritate:** Conexiuni între Latină și Drept, Filosofie, Istorie, Literatură și Limba latină, punând în lumină rolul *linguae latinae* ca sursă pentru cultura europeană.

Clasa a IX-a (accent pe Morfologie și Sintaxa simplă)

La nivelul clasei a IX-a, conținuturile se centrează pe achiziția *Gramaticii fundamentale* și pe familiarizarea cu civilizația romană elementară. În domeniul gramaticii fundamentale, se abordează teme esențiale de Morfologie: studierea celor cinci declinări, a celor patru conjugări regulate (activ și pasiv), precum și a pronumelor de bază. În planul Sintaxei, se vizează înțelegerea acordului și a funcțiilor cazurilor principale (subiect, nume predicativ, complement direct), concentrându-se pe analiza propoziției simple. Domeniul *Lexic și traducere* implică achiziția unui vocabular de bază (aproximativ 100-150 de cuvinte) și traducerea unor fragmente adaptate și a proverbelor latine uzuale. Temele de *Civilizație și cultură romană* vizează structura *Familiei Romana*, aspecte ale vieții cotidiene (școala, alimentația) și miturile fundamentale legate de fondarea Romei. *Interdisciplinaritatea* se realizează prin conexiuni cu istoria antică (Roma Regală/Republicană) și cu Limba Română (substratul latin și etimologii simple).

Clasa a X-a (accent pe Sintaxa complexă și Cultură aprofundată)

La nivelul clasei a X-a, conținuturile se concentrează pe aprofundarea Sintaxei complexe și pe studiul Civilizației aprofundate prin texte autentice. În domeniul *Gramaticii fundamentale*, accentul cade pe Sintaxa frazei: se studiază utilizarea modurilor nepersonale (infinitivul, participiul), propozițiile subordonate (relative, completive) și construcțiile specifice, precum *Ablativus Absolutus* și *Concordantia Temporum*. Se aprofundează, de asemenea, Morfologia prin studierea verbelor neregulate (*sum*, *possum*, *volo*) și a gradelor de comparație. Domeniul *Lexic și traducere* vizează vocabularul specific autorilor clasici și dezvoltarea tehnicilor avansate de traducere contextuală, precum și identificarea și explicarea neologismelor de origine latină. Temele de *Civilizație și cultură romană* vizează opere și autori esențiali (Vergiliu, Caesar, Horațiu), abordându-se concepte precum Retorica (principii de bază), Filosofia (Stoicism, Epicurism) și Dreptul roman (principii fundamentale). *Interdisciplinaritatea* se realizează prin conexiuni cu Filosofia (analiza textelor lui Seneca, Cicero), Literatura (compararea motivelor literare) și Dreptul.

În abordarea conținuturilor, se pot utiliza repere lingvistice și culturale fundamentale care vor constitui modalități de exemplificare și analiză a temelor anterior menționate. Acestea nu vor fi analizate ca unități de conținut de sine stătătoare, ci ca suport pentru dezvoltarea competențelor. Exemple includ: studierea *Ablativului absolut* prin

scheme logice detaliate și analiza unor fragmente originale din autori clasici pentru ilustrarea conceptelor de *fatum*, *pietas* sau *virtus*.

C. Contexte și medii de învățare

Ora de Limba latină, în învățământul liceal, trebuie să răspundă nevoii de rigoare științifică și să se plaseze în realitățile unei educații moderne. În acest sens, este necesară folosirea unor contexte și medii de învățare variate, care să susțină învățarea activă și colaborativă, formarea competențelor și legătura cu patrimoniul cultural.

1. Spații Educaționale:

- **Săli cu aranjamente flexibile:** mobilier ușor de reconfigurat, care să permită trecerea rapidă de la munca individuală (analiza textului) la lucrul în perechi (traducere colaborativă) sau în grupuri (dezbatere, proiect).
- **Cabinetul de Limbă latină/ Ateliere de creație:** Spații destinate realizării de afișe tematice, colaje cu tematică romană, studierea hărților sau a reproducerilor de artefacte, în care elevii își pot exprima creativ viziunea asupra culturii clasice.
- **Biblioteca școlară și spațiile culturale:** Muzeele, sălile de lectură sau siturile arheologice (dacă sunt disponibile) oferă un loc pentru studiu și contextualizare directă, fiind medii de învățare autentice.

2. Învățare combinată (fizică și digitală)**:**

- **Învățare mixtă** (*Blended Learning*)**:** Combinarea lecțiilor desfășurate în clasă cu activități online. De exemplu, studiul gramaticii se face în clasă, iar temele (traduceri, exerciții de analiză) sunt trimise și evaluate prin platforme educaționale (*Google Classroom*, *Moodle*).
- **Învățare în secvențe de format scurt:** Utilizarea de materiale digitale scurte (citate celebre, etimologii, imagini cu inscripții) pentru a declanșa discuții sau pentru a oferi elevilor *pastile de înțelepciune latină* ușor de reținut.

D. Aspecte privind evaluarea:

Procesul de evaluare la Limba latină, clasele a IX-a și a X-a, capătă o importanță deosebită în configurarea traseului educațional, fiind un indicator al dobândirii competențelor lingvistice (analiză, traducere) și culturale. Evaluarea în liceu trebuie să reflecte atât formarea cunoștințelor gramaticale, cât și capacitatea de aplicare a acestora în traducerea textului autentic și în înțelegerea contextului cultural.

1. Relația predare – învățare – evaluare

În cadrul orei de Limba latină, evaluarea este strâns legată de predare și învățare, constituind un sistem coerent și dinamic. Evaluarea nu este o activitate separată, ci un proces continuu, integrat, care oferă feedback valoros pentru reglarea demersului didactic și a procesului de achiziție al elevului.

Această relație organică implică:

- **adaptarea strategiilor de predare** în funcție de dificultățile identificate în înțelegerea sintaxei complexe sau a vocabularului de specialitate;
- **orientarea învățării** către formarea de competențe reale (traducere fluentă, analiză gramaticală rapidă), nu doar acumularea de cunoștințe teoretice;
- **motivarea elevului** prin recunoașterea progresului său în stăpânirea structurii limbii și prin valorizarea efortului depus în studiul unei limbi clasice.

2. Evaluarea ca mijloc de motivație și progres

Evaluarea oferă profesorului feedback cu privire la eficiența metodelor folosite, la înțelegerea conceptelor lingvistice de către elevi (de exemplu, sintaxa frazei cu subordonare) și la necesitatea de adaptare sau reluare a anumitor conținuturi.

Din perspectiva elevului, evaluarea trebuie să valorizeze progresul personal în achiziția vocabularului și în aplicarea regulilor de traducere. Aceasta încurajează implicarea activă, punând accent pe rigoarea analitică și autocunoașterea propriilor lacune gramaticale.

3. Metodologia evaluării

Se recomandă îmbinarea metodelor tradiționale cu cele moderne/ alternative, care pun în valoare competențele dobândite.

a) **Evaluare tradițională** (sumativă și formativă), prin:

- teste scrise cu itemi obiectivi (recunoașterea formei corecte, asociere vocabular - definiție) și subiectivi (traducerea și analiza gramaticală a unui fragment);
- evaluări orale structurate (răspunsuri argumentate despre contextul cultural al textului);
- verificarea învățării prin traduceri *a prima vista* (la prima vedere) la finalul unităților de învățare.

b) **Metode moderne/ alternative de evaluare**:

- **portofoliul personal** – colectare de fișe de analiză morfologică, jurnale de vocabular, traduceri comentate, proiecte și produse creative (digital/ fizic);
- **proiectul tematic individual sau în grup** – cu teme relevante din civilizație (de exemplu, *Romanizarea Daciei*), ce implică documentare, aplicare lingvistică și prezentare argumentată;
- **autoevaluarea ghidată** – prin fișe de reflecție, elevii sunt invitați să evalueze ce au înțeles din punct de vedere gramatical și cum s-au raportat la dificultățile de traducere;
- **evaluarea produselor digitale** – prin afișe, prezentări, podcasturi sau scurte clipuri video realizate cu conținut cultural-lingvistic;
- **învățarea prin jocuri/ quizuri** – evaluarea rapidă a cunoștințelor prin jocuri interactive pentru fixarea vocabularului de bază.

c) **Metode care valorifică interdisciplinaritatea:**

- **studii de caz și analiza etimologică** – permit evaluarea capacității elevului de a analiza critic textul și de a aplica cunoștințele lingvistice în identificarea rădăcinilor latine ale neologismelor.

4. Valorificarea progresului individual

În centrul procesului evaluativ, rămâne progresul elevului în stăpânirea limbii latine. Astfel, se va urmări cum evoluează fiecare elev din punct de vedere al acurateței traducerii, al vitezei de analiză gramaticală și al capacității de contextualizare culturală, măsurând în ce măsură studiul Limbii latine contribuie la dezvoltarea gândirii logice și analitice.

E. Adaptarea procesului de predare – învățare – evaluare la specificul diferitelor grupuri de elevi

În cadrul orelor de Limba latină, este esențială adaptarea strategiilor didactice, a conținuturilor și a modalităților de evaluare pentru a răspunde nevoilor diverse ale elevilor. Acest demers implică utilizarea unor metode active, centrate pe elev, care să stimuleze participarea și rigoarea analitică, precum și personalizarea sarcinilor de lucru în funcție de ritmul și stilul de învățare al fiecărui elev.

- **Diferențierea sarcinii** – Profesorul poate crea activități diferențiate în funcție de nivelul de stăpânire al limbii: elevii avansați pot traduce texte mai complexe (Cicero, Tacitus), în timp ce ceilalți lucrează pe fragmente adaptate sau pe exerciții de sintaxă țintite.
- **Adaptarea materialelor didactice** – Materialele pot fi adaptate vizual (tabele, scheme logice) pentru a facilita înțelegerea regulilor complexe (de exemplu, tabele sinoptice pentru conjugări) sau se pot utiliza înregistrări audio pentru elevii cu un stil de învățare auditiv.
- **Includerea elevilor cu CES** (*Cerințe Educaționale Speciale*) – Implică adaptarea sarcinilor de lucru la capacitatea cognitivă (de exemplu, reducerea volumului de traducere, concentrarea pe recunoașterea etimologică), utilizarea de suport vizual extins și o evaluare continuă, formativă, care încurajează progresul individual.
- **Colaborarea** cu profesorii de sprijin și consilierul școlar este crucială pentru a asigura un climat incluziv și pentru a valorifica potențialul fiecărui elev în studiul unei limbi clasice.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Grad didactic/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
MAN SORANA-CRISTINA	Profesor doctor	Liceul Greco-Catolic *Timotei Cipariu* București
SARCA IOANA	Grad didactic I	Liceul Greco-Catolic *Iuliu Maniu* Oradea

COORDONATORI/RESPONSABILI/CONSULTANȚI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Zăbavă Mihaela	Consilier CNCE	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare	Responsabil CNCE
Pîslaru Cătălin	Inspector general MEC	Ministerul Educației și Cercetării	Responsabil MEC

RESPONSABILI/COORDONATORI/COLABORATORI:

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Fodoca Maria	Director	Liceul Greco-Catolic „Timotei Cipariu” Bucuresti	Responsabil cult

Anexa nr. 169

Programa școlară
pentru disciplina

SPIRITUALITATE
Cultul Greco-Catolic

Clasele a IX-a – a XII-a
Curriculum de specialitate (CS)
Filiera vocaţională, profilul teologic,
specializarea Teologie Greco-Catolică

- 2026 –

Anexa nr. 169
Programa școlară pentru disciplina *Spiritualitate,* Cultul Greco-Catolic, clasele a IX-a – a XII-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea teologie greco-catolică*

NOTĂ DE PREZENTARE

Disciplina ***Spiritualitate*** se studiază în cadrul curriculum-ului diferenţiat, profilul teologic, cultul greco-catolic, specializarea teologie greco-catolică, fiindu-i alocate câte 1 oră/săptămână pentru clasele IX-XII.

Disciplina ***Spiritualitate*** este o disciplină atât de cultură generală, cât şi religioasă, cu o programă şcolară concepută în corelaţie cu alte discipline teologice (*Studiu biblic*, *Spiritualitate*, *Istoria Bisericii*), contribuind în mod activ la formarea unor competenţe, care fundamentează dezvoltarea culturii religioase şi a celei generale a elevului, formarea personalităţii şi a profilului spiritual ale acestuia.

Programa școlară se elaborează în concordanță cu:

- *Legea învățământului preuniversitar* nr. 198/2023;
- *Recomandările Consiliului Uniunii Europene* (2018) privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții;
- *Repere pentru proiectarea, actualizarea și evaluarea Curriculumului național. Cadrul de referință al Curriculumului național*, aprobat prin OME nr. 3239/2021;
- *Profilul de formare al absolventului*, aprobat prin OME nr. 6731/2023;

Aceste documente stabilesc cadrul de dezvoltare al competențelor-cheie și al profilului de formare a absolventului de liceu, competențe la a căror formare contribuie și disciplina Studiu biblic.

Programa disciplinei ***Spiritualitate*** este elaborată potrivit modelului de proiectare curriculară centrat pe competențe. Construcția programei este realizată astfel încât să contribuie la dezvoltarea profilului de formare a elevului din ciclul liceal, care descrie aşteptările exprimate față de elev la sfârşitul învățământului liceal, prin raportare la cerințele exprimate în Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023, precum şi prin raportare la caracteristicile de dezvoltare ale elevilor.

Prin studierea disciplinei ***Spiritualitate***, absolventul de liceu își dezvoltă identitatea personală și conștiința de sine**,** fondate pe valori spirituale și morale; demonstrează comportamente etice și responsabile**,** aplicabile în viața personală, socială și profesională; manifestă respect față de diversitate și disponibilitate pentru dialog constructiv; își consolidează cultura generală prin înțelegerea impactului religiei asupra civilizației și culturii universale; exersează capacitatea de reflecție critică și discernământ moral, esențiale pentru luarea deciziilor; **s**e implică activ în comunitate, asumând valori de solidaritate, cooperare și responsabilitate civică.

Disciplina valorifică achizițiile formate în ciclul gimnazial, unde elevii au dobândit primele noțiuni de cultură religioasă, de morală și de raportare la valorile comunității. La liceu, accentul se mută de la acumularea de cunoștințe de bază la dezvoltarea competențelor de reflecție critică, discernământ moral și responsabilitate socială**.** Progresul vizează consolidarea unei identități personale asumate, pregătirea pentru viața adultă și integrarea valorilor spirituale în contexte sociale, culturale și profesionale mai complexe.

Este complementară cu disciplinele socio-umane prin perspectiva valorică și spirituală asupra omului și societății și este concepută în corelaţie cu alte discipline teologice (*Studiu biblic*, *Catehism*, *Istoria Bisericii*) Are caracter interdisciplinar, favorizând proiecte comune cu literatura, arta, științele sociale.

Elemente de noutate pe care le aduce programa:

- Orientare spre competențe transversale **(**educația pentru cetățenie democratică, educația pentru viață, dezvoltare personală)
- Actualizarea conținuturilor **(**corelarea temelor religioase cu provocările lumii contemporane: digitalizare, ecologie, drepturile omului, migrație, multiculturalitate, inteligența artificială)
- Dimensiunea interactivă și practică (implicare socială, voluntariat, utilizarea proiectelor interdisciplinare)
- Deschiderea spre dialog **(**formarea competenței de dialog interconfesional și intercultural; prezentarea comparativă a valorilor comune ale diferitelor tradiții religioase)
- Accent pe formarea caracterului și a autocunoașterii (dezvoltarea rezilienței, a inteligenței emoționale și spirituale; instrumente de reflecție personală -jurnal reflexiv, portofoliu spiritual).

Structura programei şcolare de Spiritualitate include, pe lângă nota de prezentare, următoarele elemente:

- Competențe generale;
- Competențe specifice şi exemple de activități de învățare;
- Conținuturi;
- Sugestii metodologice

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoştințe, abilități şi atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte diverse.

Competențele generale se referă la achizițiile pe care elevul le dobândește la disciplina ***Spiritualitate*** pe parcursul întregului ciclu liceal. Acestea au un dublu rol: pe de o parte, reflectă contribuția disciplinei la profilul de formare al absolventului și, implicit, la dezvoltarea competențelor-cheie; pe de altă parte, structurează disciplina în funcție de profilul de formare.

Competențele specifice derivă din competențele generale și reprezintă etape intermediare în dobândirea acestora, fiind formate pe parcursul unui an școlar. Ele sunt adaptate nivelului de dezvoltare al elevilor, ghidează evaluarea performanțelor acestora și oferă cadrul pentru organizarea demersului didactic. Ca etape ale formării competențelor generale, competențele specifice evidențiază progresia acestora de la un an de studiu la altul, contribuind treptat la dezvoltarea competenței generale. Derivarea lor presupune o diferențiere atentă a etapelor procesului de învățare, astfel încât, la finalul studiului disciplinei *Spiritualitate*, elevii să fi dobândit competențele generale corespunzătoare.

Activitățile de învățare constituie contexte în care competențele specifice sunt dezvoltate, exersate și consolidate. Ele au rol orientativ și recomandativ pentru profesori, oferindu-le libertatea de a folosi exemplele propuse de programa școlară, de a le completa sau de a le înlocui, astfel încât să adapteze procesul didactic la realitățile concrete ale clasei. În acest mod, crearea de parcursuri de învățare individualizate și personalizate nu mai rămâne un simplu ideal, ci devine realizabilă prin metode și modalități concrete de aplicare.

Conţinuturile învățării - sunt organizate pe domenii şi reprezintă achiziţii de bază prin care se urmăreşte formarea competentelor elevilor. La nivelul fiecărei clase, programa prezintă o ofertă curriculară care include aspecte de învățătura creștină**,** dialogul interreligios și intercultural**,** formarea morală aplicată **și** implicarea responsabilă în viața comunitară

Sugestiile metodologice oferă exemple de strategii didactice, repere pentru planificarea demersului didactic şi elemente pentru evaluarea continuă. Acestea includ recomandări privind desfășurarea efectivă a procesului de predare-învățare-evaluare centrat pe formarea competențelor, exemple de strategii didactice care sprijină realizarea

competențelor specifice, precum și propuneri de abordare interdisciplinară și integrată. În plus, acestea cuprind repere pentru evaluarea învățării, raportată la competențele urmărite, putând fi utilizate diverse forme, metode și instrumente de evaluare.

Cadrele didactice sunt încurajate să planifice didactica pe baza competențelor, să adapteze activitățile la context și să utilizeze metode variate de evaluare, cu accent pe progresul și dezvoltarea elevului.

Pentru a asigura un cadru coerent în predarea spiritualității, programa școlară propune un set de elemente comune pentru toate cultele din România care au drept de predare a propriei religii în sistemul de învățământ: lista competențelor generale, o parte dintre competențele specifice și o serie de exemple de activități de învățare și partea generală a sugestiilor metodologice. Listele de competențe specifice și de conținuturi sunt elaborate de către fiecare cult, permițând orientarea către teme relevante pentru fiecare dintre acestea.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Utilizarea adecvată a conceptelor specifice teologiei spirituale în diferite contexte de viață.**
CG2	**Interpretarea unor fapte, fenomene şi atitudini specifice vieţii spirituale, în conformitate cu principiile teologiei spirituale.**
CG3	**Integrarea valorilor din domeniul spiritualităţii, în diferite contexte din viaţa personală și comunitară.**
CG4	**Corelarea cunoştinţelor din domeniul spiritualităţii cu cele dobândite la alte discipline de învăţământ.**

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Utilizarea adecvată a conceptelor specifice teologiei spirituale în diferite contexte de viață

Clasa IX-a CS 1.1. Definirea elementelor fundamentale specifice disciplinei
- *exerciții de definire a unor termeni abordați în cadrul diferitelor teme : „duh al lui Dumnezeu”; „duh a lui Cristos”; „Duh Sfânt”; suflet; spiritualizare; „chip”* - *indicarea unor texte biblice reprezentative pentru fundamentarea noţiunilor de bază abordate* - *lecturarea unor citate din învăţătura Sfinţii Părinţi*
CS 1.2. Analizarea dinamicii vieții spirituale, respectiv, a etapelor vieții spirituale
- *participarea la discuții pe diferite teme: „viaţa creştină – spiritualizare progresivă”; „Calea cunoaşterii lui Dumnezeu”; „imitarea sfinţilor”* - *realizarea unor prezentări pe tema lucrării Sfântului Spirit în viața omului, utilizând diferite tipuri de materiale suport (de exemplu, viețile sfinților, Sfânta Scriptură, icoane)* - *exerciții de identificare a rolului fiecărei persoane a Sfintei Treimi în lucrarea de sfințire personală, în trăirea creștină*
CS 1.3. Explicarea formelor de cult în trăirea unei vieţi creştine individuale şi colective
- *identificarea unor elemente de diversitate în modul de manifestare a credinţei, pornind de la realităţi din viaţa familiei, a clasei, a şcolii, a comunităţii* - *prezentarea unor modele de trăire religioasă* - *exprimarea opiniilor personale cu privire la modalitatea de a le urma modelele creştine*

CG 2 - Interpretarea unor fapte, fenomene şi atitudini specifice vieţii spirituale, în conformitate cu principiile teologiei spirituale

Clasa a IX-a
CS 2.1. Înţelegerea unor aspecte specifice de trăire a vieţii spirituale
- *organizarea unor dezbateri pe teme precum: omul întreg sau numai „spiritul”este chip a lui Dumnezeu?* - *compararea diferitelor modele de trăire spirituală: spiritualitate răsăriteană, latină, etc* - *elaborarea unor jurnale spirituale pentru notarea propriilor reflecţii asupra rugăciunii, trăirii în Spirit*
CS 2.2. Prezentarea modalităților de angajare în viața spirituală
- *realizarea unor hărţi conceptuale cu formele de angajare spirituală: rugăciune, participare liturgică* - *analizarea unor exemple concrete de trăire spirituală din viețile sfinților, din mărturiile contemporane de trăire autentică*
CS 2.3. Argumentarea necesității unei vieți spirituale, fidele învățăturii Evangheliei
- *comentarea unor fragmente din texte biblice şi patristice* - *organizarea unor dezbateri teologice spirituale cu diferite teme* - *realizarea unor produse digitale (presentare powerPoint, afiş etc)*

Clasa a IX-a
CS 4.1. Stabilirea de corelaţii între învăţăturile de credinţă şi cunoştinţe din diferite domenii
- *exerciţii de reflecţie pe tema relaţiei dintre libertate şi responsabilitate în relaţie cu valorile creştine, pe baza unui set de întrebări (de exemplu, „Ce înseamnă libertatea în viaţa mea?”, „Cum îmi manifest responsabilitatea faţă de ceilalţi?”) sau pe baza unor modele date* - *exerciţii de identificare a legăturii dintre revelaţia divină şi raţiunea umană* - *scrierea unor jurnale de idei pentru consemnarea propriilor întrebări legate de ştiinţă şi teologie*
CS 4.2. Analizarea din perspectivă spirituală a unor teme abordate în alte domenii (ştiinţifice , culturale, sociale**)**
- *elaborarea de miniproiecte de grup pe teme privind rolul muzicii/al literaturii/al artei în viaţa omului, cu accent pe valorile creştine transmise prin intermediul acestora, utilizând mijloace variate de informare şi de prezentare* - *organizarea unor dezbateri interdisciplinare având ca temă „Progresul ştiinţific – binecuvântare sau pericol pentru om?”* - *organizarea unor grupuri interdisciplinare (religie, biologie, istorie, artă) pentru analizarea temelor comune: responsabilitatea faţă de natură, viaţa şi creaţia, libertatea, demnitatea umană*
CS 4.3. Utilizarea aplicațiilor digitale pentru proiecte colaborative interdisciplinare
- *prezentarea aplicaţiilor digitale educaţionale (Canva, Padlet, Google Slides)* - *planificarea unor proiecte colaborative, cu sarcini distribuite pe echipe şi discipline* - *crearea unor produse digitale şi prezentare pentru vizualizare şi feedback*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	**Conținuturi**
1. Viaţa în Dumnezeu	1.1. În Spiritul Sfânt 1.1.1 Spiritual, duhovnicesc 1.1.2 Sălăşluirea personală a Spiritului 1.1.3 Efectele Spiritului în suflet, trup, în univers 1.2. Prin Isus Cristos 1.2.1 Viaţa creştină în Cristos 1.2.2 Imitarea lui Cristos 1.2.3 Imitarea sfinţilor 1.3. La Tatăl. 1.3.1 Dumnezeul revelaţiei creştine: Tatăl 1.3.2 Îndumnezeirea
2. Viaţa duhovnicească	2.1. Chipul şi asemănarea lui Dumnezeu 2.2. Viaţa naturală 2.3. Progresul în viaţa supranaturală 2.4. Conştiinţa harului
3. Rugăciunea	3.1 Esenţa rugăciunii 3.2 Rugăciune liturgică: Utrenia, Vecernia; teste liturgice în diversele sărbători, în sacramentele iniţierii creştine 3.3 Icoanele

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Utilizarea adecvată a conceptelor specifice teologiei spirituale în diferite contexte de viață

Clasa a X-a
CS 1.1. Identificarea unor elemente de spriritualitate creştină care definesc aspecte ale identităţii religioase
- *identificarea elementelor cheie care definesc viața creștină în spiritualitatea răsăriteană și latină* - *explicarea noțiunilor spirituale exprimate într-un text dat, realizând un mini-afiș* - *identificarea elementelor de spiritualitate creștină în viața unui sfânt (modul de a se ruga, de a ierta, de a sluji, de a-și asuma suferința, de a trăi în comunitate) și explicați cum pot inspira identitatea unui tânăr de azi. Rezultatul se prezintă sub formă de „fișă de personaj spiritual”*
CS 1.2. Prezentarea unor noţiuni/învăţături de spiritualitate creştină
- *Studii de caz morale: se propun situații realiste (prietenie, onestitate, timp liber) în care elevul trebuie să aleagă între opțiuni diferite; pe grupe, elevii formulează: „Ce ar însemna o decizie inspirată de valorile spiritualității creștine în acest caz?” și prezintă oral concluziile* - *Joc de rol „Consilier spiritual între prieteni”: în perechi, un elev joacă rolul unui adolescent care trece printr-o criză (conflict în familie, presiune de grup, dependență de ecran), iar celălalt încearcă să ofere sprijin dintr-o perspectivă creștină (ascultare, încurajare, rugăciune, trimitere la o persoană de încredere). Observatorii notează atitudinile care reflectă o autentică spiritualitate (empatie, discreție, respect)*
CS 1.3. *Compararea unor elemente interdisciplinare care definesc aspecte ale identității religioase*
- *ilustrarea formelor artistice (literare, iconografice etc.) de cinstire a sfinților în cultura românească și universală, prin participarea la un atelier interdisciplinar religie-artă cultură, realizând microprezentări* - *caracterizarea personalității unui sfânt utilizând texte literare și religioase, cu scopul de a conștientiza condiția umană care poate ajunge la îndumnezeire, realizând o fișă biografică*

CG 2 - Interpretarea unor fapte, fenomene şi atitudini specifice vieţii spirituale, în conformitate cu principiile teologiei spirituale

Clasa a X-a
CS 2.1. Interpretarea experienţelor spirituale individuale şi comunitare
- *analiza unor relatări spririturale din jurnale spirituale, texte patristice, mărturii de convertire sau povestiri biblice* - *realizarea unui interviu pe baza unui set de întrebări pregătit de elevi despre trăirea spirituală personală (rugăciune, credinţă, dificultăţi)* - *analizarea unui fragment de slujbă religioasă dintr-un ritual (sacramente, liturghie, binecuvântare) după vizionarea acestuia*
CS 2.2. Analizarea critică a principalelor fenomene religioase şi spirituale
- *identificarea asemănărilor și diferențelor a unor texte religioase, filozofice şi ştiinţifice* - *analizarea unor situații reale (din societate sau istorie) în care apare conflict interreligios / cooperare interreligioasă* - *evaluarea impactului fenomenelor religioase în societate într-o dezbatere cu argumente pro și contra privind teme precum simbolurile religioase în spațiul public, libertatea de conștiință, educația religioasă,etc*
CS 2.3. Explicarea atitudinilor specifice vieţii spirituale
- *recunoaşterea trăsăturilor vieții spirituale în situații concrete de viaţă realizând un jurnal digital* - *evidențierea unor atitudini spirituale în diverse texte creştine* - *identificarea atitudinilor regăsite în celebrări liturgice în urma vizionării unor părţi din celebrare*

CG.3 Integrarea valorilor din domeniul spiritualităţii, în diferite contexte din viaţa personală şi comunitară

Clasa a X-a
CS 3.1. Identificarea valorilor spirituale în situații din viața personală și socială
- *recunoașterea valorilor precum compasiunea, solidaritatea, responsabilitatea, demnitatea umană, iertarea, recunoștința în contexte reale cu realizare grafică* - *explicarea rolului valorilor în gestionarea conflictelor, relațiile interpersonale și în luarea deciziilor personale*
CS 3.2. Analizarea critică a modului în care valorile spirituale orientează comportamente și atitudini
- *evaluarea unor comportamente din viața cotidiană prin prisma valorilor spirituale (ex.: reacție la nedreptate, ajutor oferit altora, respectul pentru diversitate)* - *compararea modului în care diferite tradiții religioase și filosofice înțeleg și promovează aceleași valori*
CS 3.3. Argumentarea importanței valorilor spirituale în dezvoltarea personală
- *construirea de argumente privind rolul spiritualității în echilibrul emoțional, motivație, sensul vieții, reziliență și autocunoaștere* - *analiza unor modele de viață care integrează valori spirituale (personalități religioase, umanitare, culturale)* - *participarea responsabilă și solidară la proiecte comunitare, voluntariat, sprijin social, acțiuni caritabile*

CG.4 Corelarea cunoştinţelor din domeniul spiritualităţii cu cele dobândite la alte discipline de învăţământ

Clasa a X-a
CS 4.1. Identificarea conexiunilor dintre concepte spirituale și fenomene studiate în alte discipline
- *compararea valorilor spirituale (ex.: adevăr, libertate, demnitate) cu concepte din istorie, literatură, biologie, psihologie, concretizată prin realizarea unei diagrame în care elevii* - *identificarea elementelor spirituale care influențează personajele sau evenimentele prin analiza unor texte literare sau istorice*
CS 4.2. Explicarea influențelor reciproce dintre spiritualitate și domenii precum științele, artele, filosofia sau istoria
- *realizarea unui studiu privind impactul spiritualității asupra unor opere de artă, monumente, invenții, texte filosofice, mișcări sociale* - *examinarea unor explicații religioase și științifice despre un fenomen istoric sau natural (creație–evoluție, rolul comunităților religioase în societate) în vederea comparării perspectivelor*
CS 4.3. Aplicarea integrată a cunoștințelor spirituale și științifice în interpretarea unor situații din viața personală și comunitară
- *analizarea unor situații din perspectivă moral-spirituală, psihologică și socială (ex.: anxietate, violență, discriminare)* - *formularea de soluții la probleme comunitare (sănătate, mediu, conflicte), finalizată cu realizarea unui proiect interdisciplinar: „Știință și spiritualitate în slujba binelui comun”*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	**Conținuturi**
1. Antropologia creştină	1.1 Cunoaşterea de sine 1.2 Conştiinţa 1.3 Natura sufletului, spiritualitatea sa; Nemurirea sufletului 1.4 Libertatea creştină 1.5 Inima – principiu al unităţii omului 1.6 Trupul; Sexul; Bolile; Moartea
2. Cosmologia spirituală	2.1 Lumea şi providenţa divină 2.2 Răul şi providenţa 2.3 Vocaţia cosmică a omului
3. Rugăciunea	3.1 Locaşul de cult: simbol 3.2 Rugăciune liturgică: teste liturgice în diversele sărbători, în sacramentele Pocăinţei, Maslului, 3.3 Rugăciunea în Sfânta Scriptură 3.4 Practici de rugăciune în Tradiţia Bisericii

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Utilizarea adecvată a conceptelor specifice teologiei spirituale (a tradiției răsăritene) în diferite contexte de viață

Clasa a XI-a
CS 1.1. Definirea principalelor învățături de credință creștină privind viața spirituală
- *explicarea unor termeni precum „iubire de sine”, virtuți, vocație, sfințenie, conștiință morală, discernământ, rugăciune, interioritate, milostenie, asceză, etc* - *identificarea elementelor de identitate religioasă și spirituală, pe baza învățăturilor creștine despre rugăciune și sfintele slujbe, viața spirituală, concretizată într-o fișă de lucru cu exerciții de completare* - *recunoașterea aplicării conceptelor în texte, situații morale, opere de artă sau exemple de viață*
CS 1.2. Ilustrarea perspectivei creștine asupra vieții, ca dar al lui Dumnezeu
- *explicarea modului explică modul în care noțiunile de suflet, conștiință, inimă, providență, vocație influențează viața personală* - *explicarea legăturii dintre viață spiritualitate și responsabilitate, concretizată prin formularea unui mesaj cheie*
CS 1.3. Analizarea unor elemente de morală creștină în diferite texte religioase
- *identificarea elementelor de morală creștină, reflectate în viața și faptele sfinților, care evidențiază contribuția acestora la cultivarea demnității, responsabilității și credinței în viața creștinului, realizând o expoziție tematică* - *descrierea atitudinilor creștine, privind alegerea responsabilă, desprinse din învățăturile creștine, prin realizarea unui poster tematic*

CG 2 - Interpretarea unor fapte, fenomene și atitudini specifice vieții spirituale, în conformitate cu principiile teologiei spirituale

Clasa a XI-a
CS 2.1. *Identificarea faptelor, fenomenelor și atitudinilor cu semnificație spirituală*
- *interpretarea gesturilor liturgice, pornind de la observarea Sfintei Liturghii și celebrarea sacramentelor, cu sprijinul unor materiale video, concretizată prin realizarea unui colaj explicativ* - *exprimarea perspectivei creștine privind familia, societatea, pornind de la analizarea unor texte din documentele Bisericii, concretizată prin realizarea unui colaj explicativ*
***CS 2.2.** Explicarea sensului spiritual al faptelor și atitudinilor umane*
- *analizarea semnificației Sfintelor Taine în trăirea vieții spirituale, printr-un text descriptiv* - *explicarea mesajului Sfintei Scripturi despre iubirea lui Dumnezeu față de oameni*
***CS 2.3.** Analizarea comportamentelor și atitudinilor din perspectiva valorilor creștine*
- *identificarea comportamentelor pozitive și negative, în analiza unei situații concrete de viață (ex.: conflict în familie, lipsa solidarității sociale, marginalizare), finalizată cu elaborare unei reflecții scrise* - *ilustrarea rolul valorilor în modelarea atitudinilor, în cadrul unei activități de grup (valoare creștină – comportament conform -comportament contrar -consecințe), completând un tabel*

CG.3 Integrarea valorilor din domeniul spiritualității, în diferite contexte din viața personală și comunitară

Clasa a XI-a
CS 3.1. Aplicarea valorilor spirituale în luarea deciziilor personale
- *analizarea unei situații – problemă (ex.: conflict cu părinții, plagiatul la test, presiunea grupului) și identificarea valorilor spirituale implicate (adevăr, responsabilitate, respect, dreptate)* - *conștientizarea rolului valorilor în alegerile personale în familie, școală, societate, cu completarea unui tabel situație posibilă – valoare spirituală -decizie - consecințe*
CS 3.2 Analizarea comportamentelor proprii și ale altora din perspectiva valorilor spirituale
- *analizarea unor situații concrete din viața reală (ex.: conflict între colegi, excludere, minciună, iertare) prin prisma valorilor spirituale (iubire, respect, milostenie, adevăr, iertare, responsabilitate, respectarea poruncilor), concretizată printr-o prezentare multimedia* - *evaluarea comportamentului personal în acord cu valorile spirituale prin raportarea la aproapele, concretizată în redactarea unui jurnal de reflecție personală*
CS 3.3. Implicarea activă în activități comunitare cu caracter moral și spiritual.
- *crearea de afișe, mesaje, pliante sau materiale digitale cu teme precum: iubirea de Dumnezeu, iertarea, generozitatea, pacea, rugăciunea în Tradiția Bisericii* - *planifică parteneriate de colaborare cu instituții comunitare (biserică, ONG, centru social, azil, cantină socială), concretizare prin proiecte de vizite, acțiuni de sprijin, dialoguri cu reprezentanți ai comunității*

CG.4 Corelarea cunoștințelor din domeniul spiritualității cu cele dobândite la alte discipline de învățământ...

Clasa a XI-a
CS 4.1. Identificarea conexiunilor dintre conceptele religioase (Dumnezeu, persoană, libertate, demnitate, solidaritate etc.) și concepte studiate la discipline precum istorie, filosofie, literatură, științe sociale sau biologie, în contexte de învățare concrete
- *conceperea unei hărți pornind de la un concept religios (ex.: demnitate) cu conexiuni posibile: Religie – omul creat după chipul lui Dumnezeu; Istorie – drepturile omului; Filosofie – demnitatea la Kant; Biologie – unicitatea ființei umane; Educație civică – respectul față de persoană* - *analiza unei situații istorice sau contemporane (regimuri totalitare, migrație, discriminare), pornind de la definirea libertății din perspectivă religioasă și compararea cu abordarea istorică și civică*
CS 4.2. Realizarea de comparații între viziunea spirituală asupra omului și societății și perspectivele oferite de alte discipline (umaniste sau științifice), evidențiind asemănări și deosebiri
- *Analizarea unui text literar din perspectivă spirituală și socială (ex.: „Baltagul”, „Moromeții”, „Jurnalul Annei Frank”), prin raportarea la persoana și demnitatea umană; libertatea, suferința, solidaritatea, raportarea la valorile spirituale* - *Realizarea unei mese rotunde interdisciplinare cu tema „Ce înseamnă a fi persoană?”, din perspectiva religiei – persoana ca ființă creată și iubită de Dumnezeu; filosofiei – identitatea și conștiința; biologiei – organism viu, unic; sociologiei – persoana în comunitate*
CS 4.3. Analiza critică a unor fenomene și probleme contemporane (violență, discriminare, consumism, criză ecologică, extremism religios etc.) prin integrarea cunoștințelor de spiritualitate cu informații din educație civică, istorie, sociologie sau științele naturii
- *Evaluarea unor exemple de solidaritate (ajutor reciproc, mișcări umanitare)prin integrarea cunoștințelor de spiritualitate cu istoria – mișcări sociale și științe sociale – coeziunea socială, cu realizarea unui proiect interdisciplinar: „Solidaritatea în istorie și spiritualitate”* - *Proiectarea unei dezbateri cu tema „Sunt știința și credința în conflict?”, abordând conceptele de Dumnezeu – creație – viață – responsabilitate*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
1.Sociologia spirituală	1.1 Universalitatea iubirii creştine 1.2 Unitatea în Trupul lui Cristos 1.3 Biserica; Biserica cerească 1.4 Cultul Maicii Domnului 1.5 Comunităţile monahale 1.6 Familia; societatea 1.7 Datoriile omului în societate 1.8 Milostenia; Datoria muncii
2. Viaţa spirituală	2.1 Voia lui Dumnezeu 2.2 „Calea virtuţii” 2.3 Iubirea de Dumnezeu
3. Rugăciunea	3.1 Locaşul de cult: simbol 3.2 Rugăciune liturgică: teste liturgice în diversele sărbători, în sacramentele Pocăinţei, Maslului, 3.3 Rugăciunea în Sfânta Scriptură 3.4 Practici de rugăciune în Tradiţia Bisericii

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Utilizarea adecvată a conceptelor specifice teologiei spirituale (a tradiției răsăritene) în diferite contexte de viață.

Clasa XII-a
CS 1.1. Explicarea sensului spiritual al experienţelor umane (păcat, gânduri rele), utilizând concepte specifice teologiei spirituale**.**
- *examinarea responsabilității personale (păcat – consecințe – îndreptare), prin raportare la exemple biblice și valori spirituale, prin elaborarea unei reflecții scrise* - *identificarea valorilor spirituale exprimate în fragmente de rugăciune liturgică, concretizate în alcătuirea unei hărți conceptuale*
CS 1.2. Recunoașterea rolului practic al vieții spirituale în luarea deciziilor și în construirea relațiilor interpersonale.
- *evaluarea legăturii dintre credință și viață, cu completarea unui tabel de analiză:* *Comportament - Valoare spirituală - Rugăciune liturgică - Responsabilitate* - *Organizarea unor dezbateri despre importanța spiritualității în prietenie, familie, comunitate, cu tema „Valorile spirituale ne ajută în viața de zi cu zi?”*
CS 1.3. Manifestarea unei atitudini reflexive și critice față de situații existențiale, din perspectiva teologiei spirituale.

Clasa XII-a
- *Analizarea unor situații existențiale (pierdere, eșec, boală, singurătate, alegeri morale dificile), finalizată cu un raport scris al concluziilor* - *formularea unor concluzii despre necesitatea rugăciunii, concretizată printr-o expoziție intitulată „Puterea rugăciunii”*

CG 2 - Interpretarea unor fapte, fenomene şi atitudini specifice vieţii spirituale, în conformitate cu principiile teologiei spirituale

Clasa a XII-a
CS 2.1. Corelarea experiențelor de viață cu învățătura teologiei spirituale
- *elaborarea unui jurnal de viață și credință după o reflecție personală (experiență – sens – învățătură) asupra experiențelor legate de momente de rugăciune (sau lipsa ei), greșeli și conștientizarea păcatului, dorința de schimbare (pocăință), implicare sau neimplicare socială* - *identificarea unor situații concrete din viață în care oamenii se roagă (teamă, recunoștință, suferință) în corelare cu rolul rugăciunii în teologia spirituală, tipuri de rugăciune (cerere, mulțumire, laudă, pocăință), concretizată într-o hartă a rugăciunii*
CS 2.2. Argumentarea unor puncte de vedere privind sensul spiritual al vieții
- *ilustrarea, plecând de la situații reale sau fictive (minciună, egoism, indiferență), efectele păcatului asupra persoanei și relațiilor, efectele păcatului asupra persoanei și relațiilor, concretizată într-un produs colaborativ intitulat Lanțul consecințelor: de la faptă → efecte interioare → efecte sociale* - *analizarea unei pilde despre pocăință (ex.: fiul risipitor) și raportarea la situații concrete din viața, concretizate intr-un eseu cu tema “Pocăința – transformare și vindecare”*
CS 2.3. Manifestarea unei atitudini reflexive și responsabile față de viața spirituală
- *analizarea unei zile obișnuite și identificarea momentelor potrivite pentru rugăciune, finalizată prin elaborarea unui eseu reflexiv Este rugăciunea o obligație sau o relație?* - *conceperea unei reprezentări simbolice a relației dintre rugăciune, pocăință și viața socială, concretizată prin realizarea unui colaj: „Viața mea spirituală”*

CG.3 Integrarea valorilor din domeniul spiritualităţii, în diferite contexte din viaţa personală şi comunitară

Clasa a XII-a
CS 3.1. Identificarea valorilor spirituale prezente în situații concrete din viața personală, școlară și comunitară
- *conceperea unor proiecte de voluntariat, finalizate printr-un poster colaborativ care să prezinte o reflecție finală asupra valorilor puse în practică și a experienței trăite (ce am învățat de la mine și de la alții(* - *identificarea valorilor și a modului de implicare in societate prin prezentarea unor personalități sau modele (sfinți, voluntari, lideri comunitari) de implicare moral-spirituală*
CS 3.2. Aplicarea valorilor spirituale în luarea deciziilor personale și în rezolvarea situațiilor de viață cotidiană.
- *organizarea unor zile tematice („Ziua bunătății”, „Ziua voluntariatului”, „Ziua recunoștinței”), concretizate prin momente de reflexie, activități caritabile și mesaje pentru comunitate* - *elaborarea unor fișe de autoevaluare, concretizate prin primirea de feedback de la colegi sau membri ai comunității*
CS 3.3. Participarea activă la viața comunității, valorificând principiile spirituale în activități de voluntariat și implicare civică.

Clasa a XII-a
- *organizarea unei campanii civice cu mesaj spiritual de conștientizare (respect, pace, grijă față de creație, dreptate), concretizate afișe, clipuri, postere digitale, mesaje publice* - *organizarea unei dezbateri ghidată pe teme de implicare civică și valori spirituale, cu tema „De ce este important să fim cetățeni activi?”*

CG.4 Corelarea cunoștințelor din domeniul spiritualității cu cele dobândite la alte discipline de învățământ...

Clasa a XII-a
CS 4.1. *Argumentarea unor opțiuni și atitudini personale (toleranță, dialog, responsabilitate, implicare socială) folosind simultan repere din spiritualitate și din alte discipline de studiu, în situații de comunicare orală sau scrisă*
- *argumentarea unor valori, alese de elevi, folosind exemple spirituale și non-spirituale cu organizarea unei „rotații a argumentelor”* - *realizarea unui jurnal reflexiv de 1–2 pagini, în care elevul descrie o situație reală sau imaginară și își argumentează atitudinea prin trimiteri explicite la conținuturi învățate la spiritualitate și la alte discipline*
CS 4.2. *Elaborarea de produse de învățare interdisciplinare (eseu, portofoliu, studiu de caz, proiect tematic) care valorifică, în mod creativ și etic, cunoștințele de spiritualitate și cele dobândite la alte discipline*
- realizarea unei expoziții de produse: afișe, eseuri, colaje sau materiale multimedia prezentate în clasă/școală, unde elevii explică oral modul în care au îmbinat perspectiva spirituală cu cea istorică, literară sau științifică - *realizarea unui proiect de grup pe o temă (de ex. Paza inimii, Practici de rugăciune în Tradiţia Bisericii)* cu criterii de evaluare care includ atât corectitudinea conținutului religios, cât și integrarea elementelor din alte discipline
CS 4.3. *Utilizarea limbajului specific domeniului spiritualității corelat cu terminologia din alte arii curriculare, în scopul unei comunicări clare și argumentate.*
- *Realizarea unei dezbateri ghidate cu tema Rugăciunea contribuie la dezvoltarea personală și socială, cu integrarea termenilor din educație civică, istorie sau psihologie* - *Prezentarea unei reflecții argumentativă „Cum mă ajută limbajul spiritual să înțeleg mai bine lumea și pe mine?”, cu realizarea unui eseu*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	**Conținuturi**
1. Viaţa spirituală	1.1 Starea de păcat; responsabilitatea pentru păcat 1.2 Pocăinţa 1.3 Paza inimii 1.4 Cele opt gânduri 1.5 Curăţirea de patimi
2. Rugăciunea	2.1 Rugăciune liturgică: teste liturgice în diversele sărbători, în sacramentele Preoţiei, Căsătoriei 2.2 Lectura meditată; Contemplaţia; Mistica 2.3 Practici de rugăciune în Tradiţia Bisericii
3. Comunitaea umană	3.1 Persoana și societatea 3.2 Participarea la viața socială 3.3 Solidaritatea umană

SUGESTII METODOLOGICE

Sugestiile metodologice oferă repere esențiale pentru proiectarea, organizarea și desfășurarea eficientă a activităților de predare-învățare-evaluare în cadrul orelor de *Spiritualitate* la liceu. Acestea vizează sprijinirea cadrului didactic în personalizarea demersului educațional, prin integrarea unor metode didactice moderne, interactive și adaptate la profilul generației actuale de elevi, inclusiv prin dezvoltarea competențelor digitale.

Programa școlară actuală pentru disciplina *Spiritualitate* promovează o învățare centrată pe elev, care accentuează implicarea activă a elevului în procesul de învățare, contextualizarea conținuturilor religioase în realități de viață concrete, dimensiunea socială a învățării – cooperare, colaborare, empatie, responsabilizarea elevilor în raport cu propria dezvoltare morală, spirituală și civică și dezvoltarea competențelor digitale și media, esențiale pentru învățarea secolului XXI.

A. Strategii didactice – revalorizări ale metodelor tradiționale, noi abordări

Pentru a atinge finalitățile educaționale specifice liceului și a forma competențe relevante, este necesară utilizarea unor metode variate, care îmbină gândirea critică, creativitatea, reflecția și tehnologia. Prezentăm sintetic o listă cu metode tradiționale şi moderne, respectiv cu metode care valorizează/ formează competențe digitale, care pot fi utilizate în ora de Spiritualitate.

1. Metode tradiționale şi moderne

- Explicaţia şi prelegerea narativă – Asigură prezentarea coerentă a temelor teologice, adaptată la nivelul de înțelegere al elevilor; este potrivită în activitățile care vizează analiza de texte biblice, patristice etc.
- Conversaţia euristică – Stimulează gândirea elevilor, prin întrebări bine formulate, conducând la descoperirea personală a adevărurilor religioase; este o metodă care se poate aplica în activități de prezentare a unor concepte religioase.
- Lectura explicativă– Facilitează învățarea la spiritualitate, cu accent pe înțelegerea termenilor specifici, semnificația morală și aplicabilitatea în viața cotidiană, fundamentată biblic.
- Studiul de caz – Îi ajută pe elevi să analizeze şi să dea răspunsuri din perspectiva moralei creştine la situaţii etice complexe (avort, eutanasie, dreptate socială), pornind de la experiența lor de viață sau de la diferite evenimente și problematici sociale.
- Portofoliul tematic – Dezvoltă capacitatea elevilor de efort pentru rezolvarea unei teme mai complexe, autonomia în învățare, abilitățile de colaborare și capacitatea de autoevaluare. Elevii adună pe parcursul semestrului reflecții personale, analize de texte religioase, recenzii de filme cu tematică religioasă etc.
- Eseul argumentativ – Elevii exersează exprimarea opiniilor și formularea de argumente coerente cu privire la diferite evenimente din viața cotidiană sau la teme mai complexe precum: „Este posibilă imitarea sfinţilor, astăzi?”, „Ce înseamnă libertatea religioasă în societatea de azi?”
- Dezbaterea de tip academic (Oxford-style) – Favorizează gândirea critică, argumentarea, empatia intelectuală. Se abordează dileme morale sau religioase: „Banii pot cumpăra fericirea?”, „Religia și drepturile omului sunt în conflict?”
- Lectura comparativă – Dezvoltă spiritul analitic și interconectarea cunoștințelor, prin compararea unor texte religioase cu texte literare sau filosofice pe teme comune (ex. iubirea, suferința, mântuirea, viaţa veşnică).

2. Metode care sprijină dezvoltarea de competențe digitale

Predarea Spiritualității în liceu trebuie să fie racordată la realitatea digitală a elevilor, oferindu-le un cadru în care să-și dezvolte atât gândirea morală, cât și competențele digitale. Iată câteva metode recomandate:

- WebQuest religios – Elevii investighează teme (ex. „Simbolurile religioase în arta europeană”) folosind surse online credibile. Rezultatul poate fi prezentat sub formă de infografice, prezentări sau postere digitale.
- Crearea de conținut digital – Elevii realizează podcasturi, videoclipuri scurte, prezentări interactive sau materiale vizuale pe teme religioase. Exemple: un vlog despre semnificația unei sărbători, un tutorial despre rugăciune, un interviu cu un preot/localnic implicat în comunitate.
- Utilizarea platformelor educaționale Google Classroom, Moodle sau Padlet pentru organizarea materialelor și a activităților.
- Quiz-uri interactive (Kahoot, Quizizz) – Pot fi utilizate pentru recapitulare sau evaluare dar și pentru momentele de captare a atenției la începutul unei activități.

- Crearea unui blog tematic – Poate fi planificată realizarea unui blog al clasei, unde elevii postează reflecții, eseuri, impresii din excursii religioase, recenzii de filme/documentare. Se dezvoltă competențe media, digitale și de scriere argumentativă.
- Tururi virtuale și realitate augmentată – Pot fi utilizate pentru vizitarea virtuală a unor obiective religioase (ex. Sfântul Mormânt, Muntele Athos, Catedrala Notre-Dame). Folosirea aplicațiilor AR pentru descoperirea simbolurilor dintr-o biserică sau icoană.
- Proiecte colaborative online – Elevii din clase sau școli diferite colaborează online pe o temă moral-religioasă. Se pot realiza e-book-uri, colecții de rugăciuni sau mărturii ale tinerilor despre credință.

3. Metode pentru dezvoltarea competențelor verzi

În învățătura creștină, lumea creată este darul lui Dumnezeu, iar omul are o vocație de iconom al creației. Educația religioasă poate cultiva în elevi iubirea față de creație ca formă de iubire față de Dumnezeu, conștientizând că distrugerea naturii nu este doar o problemă ecologică, ci și una spirituală: o ruptură a comuniunii cu Dumnezeu, cu semenii și cu lumea. În formarea competențelor verzi prin disciplina Religie, pot fi utilizate următoarele metode:

- **Lectura biblică interactivă (cu aplicații digitale)**

Folosind aplicația Biblia ortodoxa.ro sau fișe interactive create în Wordwall / Google Forms, elevii pot identifica: texte biblice referitoare la creație, porunci despre protejarea creației, virtuți precum: cumpătarea, milostenia, recunoștința, smerenia etc. De asemenea, pot realiza o colecție de versete și învățături biblice care fundamentează ecologia creștină.

- **Dezbateri teologice cu tematică ecologică**

Elevii pot fi implicați în dezbateri în care să argumenteze din perspectivă religioasă, cu citate din Scriptură și din Sfinții Părinți, teme precum: „Poluarea – un nou păcat al omului modern?", „Mai putem vorbi despre sfințirea creației într-o lume industrializată?", „Cum putem trăi creștinește în armonie cu natura?"

- **Rugăciunea și meditația religioasă**

Elevii pot analiza textul Psalmilor 103 și 148 și pot rosti/ audia fragmente din aceștia în înregistrări din cadrul slujbei Vecerniei și Utreniei. Pot medita la frumusețea și perfecțiunea creației în urma vizionării unor documentare din mediul online sau create de ei.

- **Învățarea prin proiecte**

Elevii pot realiza în echipă proiecte multimedia interdisciplinare (prezentare, afiș, mini-documentar sau site) cu teme precum: „Virtuțile creștinului ecologist", „Cumpătarea creștină – echilibru între dar și responsabilitate", „Creația în viața și scrierile sfinților" (Sf. Ioan Iacob Hozevitul, Sf.Pr. Mărturisitor Dumitru Stăniloae, Sf. Ierarh Nicolae Velimirovici, Sf. Cuvios Paisie Aghioritul etc.) etc.

- **Învățarea prin Podcast religios**

Elevii pot crea un podcast religios (cu sprijinul profesorului) în care discută teme precum: „Ce spune Biblia despre grijă față de natură?", „Cum se împacă dezvoltarea cu sfințenia?", „De ce consumismul este o problemă spirituală?", „Cum se reflectă grija pentru creație în viața călugărilor?" etc. prin care se încurajează gândirea critică și exprimarea valorilor religioase în limbaj actual. Pot fi invitate diferite persoane: preotul paroh, profesori universitari, călugări, ecologişti creştini etc.

- **Învățarea prin implicare în comunitate (*Service learning* religios)**

Elevii pot fi implicați în: acțiuni de voluntariat ecologic, campanii de informare cu mesaje creștine (ex: „Creația este darul lui Dumnezeu, nu locul nepăsării noastre!", „Cumpătarea începe cu inima milostivă" etc.), organizarea unei slujbe sau rugăciuni pentru protejarea mediului (în cadrul unor parteneriate Școală-Familie-Biserică).

Prin diversificarea metodelor didactice și adaptarea lor la contextul actual, ora de Religie devine un spațiu privilegiat în care elevii învață să înțeleagă corect valorile morale și rolul acestora în dezvoltarea personală și socială, să trăiască autentic și să acționeze responsabil, își dezvoltă echilibrul interior și emoțional în lumina credinței, să exerseze competențe digitale și sociale esențiale pentru lumea contemporană, să își afirme identitatea spirituală, valorile și apartenența la comunitatea de credință.

B. Abordarea conținuturilor

Abordarea conținuturilor presupune o atitudine flexibilă a profesorului de Religie, prin accentul pus pe: valorificarea experiențelor de viață ale elevilor; accentuarea caracterului aplicativ al conținuturilor, creând contexte semnificative de învățare pentru viața reală; abordări diferențiate ale conținuturilor învățării, în acord cu experiențele elevilor şi cu contextul social în care trăiesc aceştia; realizarea de conexiuni între Religie şi alte discipline de studiu.

Conținuturile propuse în programa școlară nu reprezintă teme de lecții, ci unități tematice. Numărul de conținuturi (între 10-15 teme, la nivelul fiecărei clase) de pe parcursul unui an școlar permite: abordarea unor conținuturi pe parcursul mai multor ore, în funcție de complexitatea acestora, de nivelul clasei de elevi, de particularitățile

comunității; abordarea unor teme sau aspecte suplimentare, cu rol de adaptare a orei de Religie la specificul clasei de elevi/a comunității.

Conţinuturile sunt abordate din perspectiva a trei domenii care privesc relaţia persoanei umane cu Dumnezeu Tatăl prin Isus Cristos în Spiritul Sfânt, relaţie personală realizată prin rugăciune.

Ordinea abordării conținuturilor nu este una prestabilită prin programa şcolară. Profesorul are libertatea de a planifica în manieră personalizată ordinea în care va prezenta temele, în acord cu logica firească a domeniului şi cu specificul vieții religioase a comunității, precum şi în relație cu teme de la alte discipline de studiu.

C. Contexte şi medii de învăţare

Ora de Spiritualitate, în învățământul liceal, trebuie să răspundă nu doar nevoii de formare morală și spirituală, ci și realităților unei educații moderne, orientate spre dezvoltarea integrală a elevului. În acest sens, este necesară folosirea unor contexte și medii de învățare variate, care să susțină învățarea activă și colaborativă, formarea competențelor, echilibrul emoțional și spiritual al elevilor, legătura cu comunitatea și viața reală

1. Spații educaționale

- Săli cu aranjamente flexibile – mobilă ușor de reconfigurat, pentru lucru individual, în perechi sau în grupuri. Astfel, se poate trece de la predare frontală la activități colaborative.
- Colțuri de liniște și reflecție – spații special amenajate în clasă (cu icoane, lumânări, citate motivaționale) care oferă elevilor un cadru intim și liniștit pentru reculegere, rugăciune personală, meditație sau exprimarea gândurilor și emoțiilor într-un jurnal personal. Pot fi folosite la începutul orei sau pentru activități de autocunoaștere.
- Cabinetul de religie/ Ateliere de creație religioasă – spații destinate realizării de afișe, lucrări artistice cu tematică religioasă, colaje, icoane pictate sau prezentări tematice, în care elevii își pot exprima creativ viziunea asupra valorilor creștine.
- Biserica şi centrele educative de lângă acestea, ce oferă un loc pentru rugăciune şi meditaţie, dar şi spaţii de activităţi curriculare și extracurriculare de diferite tipuri

2. Învățare combinată (fizică și digitală)

- Învățare mixtă – combinarea lecțiilor desfășurate în clasă cu activități online. De exemplu: temele pot fi trimise prin platforme educaționale, iar elevii pot urmări materiale video sau audio religioase ca suport pentru reflecții sau dezbateri.
- Învățare în secvențe de format scurt – utilizarea de materiale digitale scurte (video, citate, versete, imagini cu mesaje morale) pentru a declanșa discuții sau pentru a oferi elevilor „pastile de înțelepciune” creștină ușor de reținut.

3. Învăţarea prin utilizarea realităţii virtuale (VR) şi augmentate (AR)

- Vizite virtuale – folosirea tehnologiei pentru vizitarea unor locuri cu semnificație religioasă (mănăstiri, muzee, biserici istorice), fără a ieși din clasă. Aceste experiențe pot fi completate cu activități de cercetare, prezentări sau reflecții scrise.
- Simulări și reconstituiri – folosirea aplicațiilor care reconstituie evenimente biblice, epoci istorice sau viețile sfinților, pentru ca elevii să înțeleagă mai profund contextul religios și mesajul spiritual al acestor momente.

4. Învățare personalizată și adaptată

- Trasee personalizate de învățare – profesorul poate crea activități diferențiate în funcție de nevoile, nivelul și interesele elevilor, de specificul experienței religioase a acestora.
- Accesibilitate pentru toți elevii – folosirea diverselor forme de exprimare (scris, vorbit, desenat, înregistrări audio), astfel încât fiecare elev să-și poată exprima ideile și trăirile religioase într-un mod autentic și accesibil.

5. Învățare prin colaborare și implicare comunitară

- Proiecte în echipă sau în parteneriat cu alte școli – realizarea de activități comune pe teme religioase sau morale.
- Campanii educative sau sociale – elevii pot organiza acțiuni caritabile, expoziții sau campanii în cadrul școlii sau al comunității, promovând valorile creștine precum solidaritatea, iertarea sau respectul față de aproapele.

6. Practici cu rol spiritual și emoțional

- Momente de rugăciune sau liniște – la începutul sau finalul orei, pot fi introduse scurte momente de rugăciune, tăcere meditativă sau ascultare a unei reflecții audio cu mesaj religios.
- Lectură religioasă ghidată – citirea unor texte religioase sau morale urmată de reflecții personale, scrise sau în grup. Se pot folosi fragmente din Biblie, Sfinții Părinți, autori contemporani sau mărturii de credință.

- Scrierea duhovnicească – activități precum „Scrisoare către Dumnezeu”, „Jurnalul sufletului” sau „Gândul zilei”, prin care elevii își pot exprima trăirile interioare, dorințele, mulțumirile sau întrebările existențiale.

7. Inteligența artificială ca facilitator al învățării (sub îndrumarea profesorului)

- Elevii utilizează aplicații bazate pe inteligență artificială pentru a explora conținuturi religioase, sub îndrumarea profesorului.
- AI oferă explicații suplimentare, exemple, sinteze sau definiții pentru o mai bună înțelegere a temelor studiate.
- Profesorul ghidează activitatea, stabilește obiective clare și monitorizează modul în care elevii folosesc AI.
- AI sprijină învățarea personalizată, oferind feedback și resurse adaptate ritmului fiecărui elev.
- Elevii pot folosi AI pentru a formula întrebări, crea prezentări, reflecta asupra valorilor morale și religioase.

Prin valorificarea acestor contexte și medii de învățare, elevul este plasat în centrul procesului educațional, ca participant activ, nu doar receptor de informații, se formează nu doar competențe cognitive, ci și dimensiunea emoțională și spirituală a elevului, se creează o legătură între tradiție și inovație, între valorile perene ale credinței și cerințele societății actuale. Astfel, Religia devine o disciplină vie, ancorată în realitate, cu impact formator asupra caracterului, atitudinilor și alegerilor personale.

D. Aspecte privind evaluarea

Odată cu includerea Spiritualității ca disciplină opțională în cadrul examenului de Bacalaureat, procesul de evaluare capătă o importanță și mai mare în configurarea traseului educațional al elevilor. Evaluarea în liceu trebuie să reflecte atât formarea competențelor cognitive și spirituale, cât și capacitatea de aplicare a valorilor moral-religioase în viața personală și comunitară.

1. Relația organică predare-învățare-evaluare

În cadrul orei de Spiritualitate la liceu, evaluarea este strâns legată atât de învățare, cât și de predare, constituind împreună un sistem coerent și dinamic. Evaluarea nu trebuie privită ca o activitate separată, ci ca un proces continuu, integrat în întregul parcurs educațional, care oferă feedback valoros pentru elev, dar și pentru profesor. Această relație organică implică:

- adaptarea strategiilor de predare în funcție de nevoile identificate ca urmare a evaluărilor inițiale, de parcurs, finale;
- orientarea învățării către formarea de competențe reale, nu doar acumularea de cunoștințe;
- motivarea elevului, prin recunoașterea progresului său și prin valorizarea reflecției personale;
- corelarea evaluării cu finalități educaționale, în special în perspectiva includerii Religiei ca disciplină opțională de Bacalaureat.

Evaluarea contribuie astfel la formarea și dezvoltarea competențelor specifice disciplinei spiritualitate, la îmbunătățirea continuă a predării și a învățării, prin adaptarea conținuturilor și metodelor la nivelul real al clasei, prin sprijinirea elevului în procesul de autocunoaștere și asumare a valorilor creștine.

2. Evaluarea ca mijloc de motivație și reglare

La liceu, evaluarea va accentua două funcții: funcția de reglare și funcția motivațională.

Evaluarea oferă profesorului feedback cu privire la eficiența metodelor folosite, la înțelegerea conceptelor și valorilor de către elevi, la necesitatea de adaptare sau reluare a unor conținuturi, respectiv la progresul fiecărui elev.

Din perspectiva elevului, aflat în etapa consolidării identității și a asumării valorilor personale, evaluarea trebuie să valorizeze progresul personal al acestuia, să încurajeze implicarea lui activă și autentică, să pună accent pe responsabilitate și autocunoaștere, respectiv să susțină decizia informată privind continuarea studiilor sau alegerea unei direcții vocaționale/ profesionale.

3. Metodologia evaluării

a) Evaluare tradițională (sumativă și formativă), prin:

- teste scrise (cu itemi obiectivi și subiectivi);
- evaluări orale structurate (răspunsuri argumentate, eseuri).
- verificarea învățării prin întrebări și activități de consolidare la finalul unităților de învățare.

b) Metode moderne/ alternative de evaluare

- portofoliul personal – colectare de reflecții, eseuri, jurnale spirituale, fișe de activitate, proiecte și produse creative realizate în timp;

- proiectul tematic – individual sau în grup, cu teme relevante din programa de Religie, ce implică documentare, aplicare practică și prezentare argumentată;

- autoevaluarea ghidată – prin fișe sau jurnale de reflecție, elevii sunt invitați să evalueze ce au înțeles, cum s-au raportat emoțional și ce valori au interiorizat;

- observarea sistematică – a participării, a implicării în discuții și dezbateri, a comportamentului și atitudinilor exprimate în contexte de învățare;

- evaluarea produselor de învățare – afișe, prezentări, creații artistice sau digitale cu conținut moral-religios;

- studii de caz și rezolvarea de dileme morale – permit evaluarea capacității elevului de a analiza critic, de a formula judecăți morale și de a aplica valorile creștine în situații reale;

- activități practice – implicarea elevilor în acțiuni cu caracter moral, filantropic sau spiritual, care pot fi ulterior evaluate prin jurnal de reflecție, discuții sau portofoliu.

c) Metode care valorifică competențele digitale și interdisciplinare

- proiecte realizate cu ajutorul tehnologiei: prezentări, materiale video, podcasturi tematice;

- portofolii digitale: organizarea materialelor pe platforme educaționale (ex. Google Classroom, Moodle);

4. Valorificarea progresului individual

În centrul procesului evaluativ rămâne progresul elevului, nu comparația între elevi. Astfel, se va urmări cum evoluează fiecare elev din punct de vedere cognitiv, afectiv și spiritual, cum își dezvoltă capacitatea de a reflecta, a decide, a ierta, a fi solidar, în ce măsură valorile creștine devin parte a identității personale.

Evaluarea la disciplina Spiritualitate în liceu trebuie să devină o călătorie de autocunoaștere, reflecție și angajare personală.

Pregătirea pentru această evaluare poate include: simulări de probă scrisă, ateliere de argumentare și dezbatere, exerciții de interpretare a textului religios, reflecții pe marginea unor teme de actualitate.

Un aspect important îl constituie în acest context evaluarea prin teste grilă, care reprezintă o propunere modernă, menită să aducă mai multă obiectivitate și eficiență în procesul de examinare. Acest tip de testare permite corectarea rapidă și eliminarea erorilor subiective, oferind tuturor elevilor șanse egale. Totuși, religia este o disciplină care pune accent pe valori, reflecție personală și înțelegere profundă, aspecte greu de surprins doar prin alegeri de tip grilă. Prin urmare, este important ca forma de evaluare să păstreze un echilibru între rigoarea testării și specificul acestei discipline de învăţământ.

Pregătirea pentru evaluarea la spiritualitate prin teste grilă presupune o abordare diferită față de învățarea clasică, axată pe redactarea de eseuri sau răspunsuri dezvoltate, şi implică:

- înțelegerea temelor esențiale din programa școlară;
- memorarea noţiunilor-cheie, în condiţiile în care testele grilă cer adesea identificarea corectă a unor termeni, personaje, texte sau concepte, fapt care implică reţinerea de date şi idei principale, respectiv identificarea cu uşurinţă a unor concepte din context;
- exersarea cu teste grilă, pentru a familiariza elevul cu formatul acestora, din manuale, culegeri, platforme online, care facilitează analiza greşelilor şi conştientizarea lacunelor;
- dezvoltarea atenției și a concentrării, prin exerciţii de citire atentă a întrebărilor și a tuturor variantelor de răspuns pentru evitarea confuziilor între termeni apropiați;
- organizarea eficientă a timpului, care implică realizarea unui plan de învățare structurat, în care materia este împărțită pe teme, revizuirea regulată a cunoştinţelor, simulări ale examenului de bacalaureat, pentru a gestiona timpul în examen.

Pregătirea pentru acest tip de evaluare combină memorarea logică cu practica aplicată și atenția la detalii, fiind o modalitate eficientă de a consolida cunoștințele religioase într-un format accesibil.

Profesorul poate utiliza metode şi tehnici didactice moderne și adaptate scopului evaluării.

1. Învăţarea prin exersarea testelor grilă, pentru familiarizarea cu structura testului și cu tipul de întrebări
2. Învăţarea prin intermediul fişelor structurate şi a schemelor recapitulative, care ghidează elevul în procesul de învăţare şi recapitulare
3. Învăţarea prin jocuri (de tip „quiz”) sau concursuri, pentru creşterea motivaţiei şi repetarea activă a informaţiilor
4. Învăţarea prin organizatori grafici (hărți mentale/ conceptuale, scheme logice), pentru structurarea logică a informației și evidențierea legăturilor dintre concept
5. Învăţarea prin asociere logică şi mnemonică, pentru memorarea detaliilor prin reguli logice sau dispozitive mnemonice, iar nu mecanic
6. Învăţarea prin explicații și povestiri biblice, pentru înțelegerea profundă și memorarea mai ușoară a temelor
7. Învăţarea colaborativă (peer learning), pentru realizarea schimbului de idei și al sprijinului între colegi
8. Învăţarea prin predare (reciprocal teaching), pentru fixarea cuoştinţelor şi dezvoltarea gândirii critice

O predare eficientă susține atât învățarea logică, cât și memorarea activă, într-un mod atractiv și eficient pentru elevi. Astfel, pe lângă manual, fișe de lucru, culegeri cu teste grilă, pot fi folosite și alte mijloace de învăţământ, precum:

cartonașe cu variante de răspuns (A, B, C, D), grile scanabile (tip Scantron) – acolo unde sunt disponibile sisteme de evaluare automată, baze de date cu întrebări, din care profesorii pot genera teste variate, afișe/ postere cu concepte religioase-cheie, care facilizează învățarea vizuală.

În tot acest proces, un rol esenţial îl are feedback-ul continuu şi autoevaluarea, care facilitează conştientizarea de către elevi asupra progresului înregistrat şi promovează autonomia acestora în învăţare.

E. Adaptarea procesului de predare-învățare-evaluare la specificul diferitelor grupuri de elevi

În cadrul orelor de *Spiritualitate*, este esențială adaptarea strategiilor didactice, a conținuturilor și a modalităților de evaluare pentru a răspunde nevoilor diverse ale elevilor, în special ale celor cu cerințe educaționale speciale (CES) și/sau dizabilități. Acest demers implică utilizarea unor metode active, centrate pe elev, care să stimuleze participarea, empatia și reflecția personală, precum și personalizarea sarcinilor de lucru în funcție de ritmul și stilul de învățare al fiecărui elev. Materialele didactice pot fi adaptate vizual, auditiv sau tactil, în funcție de tipul dizabilității, iar evaluarea trebuie să fie continuă, formativă, oferind feedback constructiv și încurajând progresul individual. Colaborarea cu profesorii de sprijin, consilierul școlar și familia este, de asemenea, un element-cheie pentru integrarea eficientă a elevilor cu CES în activitățile de la clasă, asigurând un climat incluziv și valorificând potențialul fiecărui elev.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Grad didactic/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
Avram Rodica	Gradul I	Liceul Teologic Greco-Catolic „Sfântul Vasile cel Mare”, Blaj, Alba
Cobzaru Cristina	Gradul I	Liceul Greco-Catolic „Timotei Cipariu”, Bucureşti

COORDONATORI/RESPONSABILI/CONSULTANȚI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Zăbavă Mihaela	Consilier CNCE	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare	Responsabil CNCE
Pîslaru Cătălin	Inspector general MEC	Ministerul Educației și Cercetării	Responsabil MEC

RESPONSABILI/COORDONATORI/COLABORATORI:

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Fodoca Maria	Director	Liceul Greco-Catolic „Timotei Cipariu” Bucuresti	Responsabil cult

,

Anexa nr. 170

Programa școlară
pentru disciplina

Istoria artei sacre
Cultul Greco-Catolic

Clasa a XI-a
Curriculum de specialitate (CS)
Filiera vocaţională, profilul teologic,
specializarea Teologie Greco-Catolică

- 2026 –

Anexa nr. 170
Programa școlară pentru disciplina *Istoria artei sacre,* Cultul Greco-Catolic, clasa a XI-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea teologie greco-catolică*

NOTĂ DE PREZENTARE

Disciplina ***Istoria artei sacre*** se studiază în cadrul curriculumului diferenţiat pentru filiera vocaţională, profilul teologic, cultul greco-catolic, specializarea teologie greco-catolică, fiindu-i alocată câte 1oră/săptămână la clasele a XI-a.

Programa este structurată astfel încât, să permită înțelegerea profundă a relației dintre artă și spiritualitate, dintre mesajul teologic și expresia plastică, punând în valoare bogăția simbolică și identitară a artei sacre. Disciplina contribuie la dezvoltarea culturii vizuale, a simțului estetic, dar și a capacității critice și analitice a elevilor, oferind totodată o perspectivă interdisciplinară, cu deschidere spre istorie, teologie, literatură, muzică și educație civică. Prin această abordare, elevii sunt invitați nu doar să învețe despre trecut, ci să reflecteze asupra modului în care patrimoniul artistic sacru modelează identitatea spirituală și culturală a unei comunități.

Domeniul istoriei artei sacre are ca scop familiarizarea elevilor cu evoluţia stilurilor de artă de-a lungul succesiunii civilizaţiilor, raportată la viața și arta religioasă creştină. Modul de abordare a conţinuturilor şi a competențelor prevăzute presupune stabilirea de relaţii cu alte discipline ale curriculumului pentru această specializare, în special cu disciplinele teologice.

Programa de faţă urmăreşte însuşirea de către elevi a unui vocabular de termeni specifici care să asigure înţelegerea domeniului istoriei artelor şi să susţină punerea în valoare a artei creştine şi a importanței acesteia în societatea contemporană. În acelaşi timp, studierea disciplinei *Istoria artei creştine* contribuie la formarea culturii artistice a elevului.

Programa își propune, pentru clasa a XI-a, prezentarea evoluției cronologice a creației artistice plastice, iar pentru clasa a XII-a, studierea iconografiei bizantine și a operelor valoroase de artă de inspirație creștină prezente în diferite orașe reprezentative ale lumii.

Programa şcolară de *Istoria artei creştine* este structurată pe următoarele componente:

- notă de prezentare;
- competenţe generale;
- competenţe specifice asociate cu conţinuturile învăţării;
- sugestii metodologice.

Competenţele sunt ansambluri structurate de cunoştinţe, abilităţi şi atitudini dezvoltate prin învăţare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în diverse contexte particulare.

Competenţele generale evidenţiază achiziţiile finale de învăţare ale elevilor la sfârşitul perioadei de studiu a acestei discipline şcolare.

Competenţele specifice reprezintă nucleul funcţional al programei şcolare şi evidenţiază rezultatele aşteptate ale învăţării la nivelul fiecărui an de studiu, fiind derivate din competenţele generale.

Competenţele specifice sunt corelate cu conţinuturi ale învăţării relevante pentru domeniul istoriei arte, cu accent pe valorificarea din perspectiva sacrului.

Sugestiile metodologice cuprind recomandări specifice disciplinei, privind metodologia de aplicare a programei şcolare şi proiectarea demersului didactic. Acestea includ propuneri de organizare a procesului de predare-învăţare-evaluare centrat pe formarea de competenţe, recomandări de strategii didactice specifice disciplinei şi de modalităţi de evaluare. Sugestiile metodologice au rolul de a orienta utilizarea prezentului curriculum în proiectarea şi realizarea activităţilor cu elevii.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Analizarea principalelor moduri de manifestare artistică a umanității, din perspectiva evoluțiilor stilurilor și**
CG2	**Receptarea într-o manieră personală a mesajului artistic din universul vizual sacru.**
CG3	**Însușirea unor cunoștințe referitoare la relațiile dintre modurile de exprimare din arta creștină și epoca istorică.**

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 – Analizarea principalelor moduri de manifestare artistică a umanității, din perspectiva evoluțiilor stilurilor și a artei.

CS 1.1 Identificarea elementelor specifice artei plastice din diferite epoci și zone geografice
- analizarea rolului diferitelor tehnici și modalități de folosire a limbajului plastic în dezvoltarea creației artistice *- interpretarea imaginilor artistice specifice artei, evidențiind funcțiile și mijloacele acesteia* *- identificarea curentelor artistice și diversificarea lor în contextul creației artistice*
CS 1.2. Sintetizarea spiritului estetic al diferitelor epoci și a modului de reflectare a acestuia în artă.
-plasarea evenimentelor istorice și a genurilor artistice în spațiu și timp, și recunoașterea relațiilor dintre ele *- formarea gândirii cronologice a diferitelor curente artistice* *- însușirea teminologiei specifice la analiza operelor de artă*
CS 1.3. Analizarea orientării și dinamicii concepțiilor despre lume, viață și artă a diferitelor epoci, reflectate în operele de artă.
-analiza comparației între epoci istorice *-dezbatere despre rolul religiei în artă pe parcursul istoriei arte și a curentelor artistice* *-interpretarea simbolurilor reflectate în operele de artă*

CG 2 Receptarea într-o manieră personală a mesajului artistic din universul vizual sacru.

CS 2.1.Identificarea simbolurilor vizuale sacre și interpretarea semnificației lor într-un context personal.
-conștientizarea și aprofundarea relației personale cu simbolurile sacre *- reflectarea asupra semnificației simbolurilor într-un cadru introspectiv și spiritual* *-exersarea abilității de a traduce experiențelespirituale în limbaj personal și semiotic*
CS 2.2. Analiza mesajului emoțional transmis de o operă de artă sacră și exprimarea unei reacții personale.
-dezvoltarea capacității de a identifica și interpreta mesajul emoțional al operei de artă sacră, precum și exprimarea unei reacții personale *-formarea abilității de a argumenta și a exprima o reacție personală asupra mesajului emoțional al unei opere de artă* *-încurajarea exprimării personale prin creație artistică, ca răspuns la impactul emoțional al unei opere de artă*
CS 2.3. *Formularea unei opinii personale argumentate despre valoarea artistică și spirituală a aunei opere de artă.*
-dezvoltarea abilității de a evalua și compara lucrări de artă din perspectivă artistică și spirituală *- dezvoltarea abilității de a susține o opinie argumentată, explorând conexiunile dintre artă și spiritualitate* *-încurajarea reflecției asupra propriilor valori și sentimente, în raport cu arta*

CG 3 Însușirea unor cunoștințe referitoare la relațiile dintre modurile de exprimare din arta creștină și epoca istorică.

CS 2.1. Identificarea și descrierea principalelor forme de expresie artistică și a particularităților lor în funcție de epoca istorică.
-. capacitatea de a recunoaște și de a diferenția princupalele forme de artă(pictură, sculptură, arhitectură) identificând elementele definitorii ale acestora *-abilitatea de a plasa operele într-o anumită epocă, explicând influențele istorice, sociale,culturale sau religioase care au modelat stilurile și temele artistice ale perioadei respective* *-evidențierea trăsăturilor caracteristice, explicând modul în care acestea reflectă mentalitatea și valorile epocii.*
CS 2.2. Analizarea relațiilor dintre conținutul religios și formele artistice, evidențiind modul în care evenimentele istorice, mentalitățile și influiențele culturale au determinat stilurile și temele artei creștine.
- capacitatea de a identifica și explica semnificațiile teologice, simbolurile, temele biblice, reprezentările sfinților, analizând modul în care acestea sunt transpuse în forme artistice

- abilitatea de a explica modul în care evenimentele istorice(perioada persecuțiilor,sinoadele, schisma, Reforma) schimbările culturale și evoluția teologică a influiențat apariția, transformarea sau dispariția unor stiluri artistice creștine(bizantin, romanic, gotic,renascentist) *- identificarea aportului altor civilizații și culturi(romană, greacă, orientală, islamică,medievală) asupra formelor artistice creștine, explicând cum acestea au contribuit la diversificarea stilurilor,tehnicilor și temelor*
CS 2.3. Interpretarea critică a unor opere reprezentative de artă creștină, raportându-le la contextul istoric și spriritual, pentru a înțelege legătura dintre mesajul religios și expresia artistică.
- capacitatea de a identifica și interpreta motivele iconografice, simbolurile religioase, compoziția, tehnica și limbajul plastic al operelor de artă creștine, explicând modul în care acestea transmit un mesaj teologic sau spiritual *-abilitatea de a analiza opera în raport cu evenimentele, credințele, tradițiile sau practicile creștine ale epeocii în care a fost realizată, și cum acestea au influențat temele, stilul și funcția artistică* *- elaborarea de analize critice personale, argumentată, care integrează informații estetice, istorice și teologice, demonstrând înțelegerea relației dintre mesajul religios și forma artistică a operei studiate.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Clasa a XI a[9]

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Preistoria și protoistoria	1.1. Pictura rupestră 1.2. Neoliticul 1.3. Epoca bronzului
2. Arta popoarelor antice	2.1. Egiptul antic- pictura,sculptura, artele decorative 2.2. Grecia antică- pictura,sculptura, artele decorative 2.3. Roma antică- pictura,sculptura, artele decorative
3. Arta medievală	3.1. Arta creștină a catacombelor 3.2. Arta bizantină 3.3. Lăcașuri de cult creștine din primele secole 3.4. Arta paleocreștină 3.5. Arta icoanei- teologie a frumuseții 3.6. Arta sacră romanică- arhitectură, sculptură, pictură- epoca arhitecturii mănăstirilor 3.7. Arta sacră gotică- arhitectură, sculptură, pictură- epoca catedralelor.

SUGESTII METODOLOGICE

Sugestiile metodologice au rolul de a sprijini cadrul didactic în organizarea procesului de predare–învățare–evaluare, în vederea formării competențelor specifice disciplinei *Istoria artei sacre*, în concordanță cu finalitățile educaționale ale învățământului liceal vocațional – profil teologic.

Prezentă în planul de învățământ ca disciplină școlară pentru clasa a XI a, profil teologic, cultul greco- catolic, specializarea

Teologie greco- catolică, disciplina Istoria artei sacre vizează pregătirea elevilor,prin înțelegerea profundă a legăturii dintre artă, religie și cultură. Deoarece această discilplină implică atât cunoștințe teoretice cât și unele practice, prin sensibilitate estetică și interpretativă, metodele didactice trebuie să fie interactive, analitice și aplicate, promovând participarea activă a elevilor

Demersul didactic va valorifica specificul formării teologice a elevilor, asigurând integrarea cunoștințelor de istoria artei sacre în ansamblul disciplinelor teologice și liturgice, precum și dezvoltarea capacității de înțelegere a rolului artei sacre în viața Bisericii și în comunitate.

6.1. Strategii didactice

În abordarea conținuturilor, cadrul didactic va utiliza strategii didactice care să faciliteze aprofundarea dimensiunii teologice și liturgice a artei sacre, în corelație cu evoluția istorică și artistică. Se recomandă utilizarea următoarelor metode:

- expunerea, susținută de suport vizual;
- conversația euristică și dialogul teologic;
- analiza de imagine, cu accent pe semnificația dogmatică și simbolică;
- studiul de caz (icoane, monumente, ansambluri murale, personalități ale artei sacre);
- lucrul pe grupe;
- dezbaterea argumentată;
- învățarea prin descoperire.

Activitățile de învățare vor urmări realizarea de conexiuni între opera de artă, sursele biblice și patristice, tradiția liturgică și contextul istoric.

6.2. Mijloace și resurse didactice

Pentru desfășurarea activităților didactice, se recomandă utilizarea următoarelor resurse:

- reproduceri de icoane, fresce, mozaicuri și elemente de arhitectură sacră;
- albume de artă sacră și manuale de specialitate;
- texte biblice, patristice și liturgice relevante;
- materiale audiovizuale și prezentări multimedia;
- tururi virtuale ale lăcașurilor de cult și muzeelor de artă religioasă;
- resurse educaționale digitale.

6.3. Orientări metodologice specifice nivelului de studiu

Pentru clasa a XI-a, activitățile de învățare vor urmări:

- însușirea limbajului de specialitate specific artei sacre;
- identificarea elementelor de iconografie și simbolistică teologică;
- înțelegerea funcției liturgice și catehetice a artei sacre;
- formarea capacității de analiză și interpretare a operei de artă sacră în context eclezial.

Pentru clasa a XII-a, activitățile de învățare vor fi orientate spre:

- realizarea de sinteze tematice și abordări comparative (Răsărit–Apus);
- aprofundarea relației dintre artă, dogmă și spiritualitate;
- analiza artei sacre în contextul contemporan;
- elaborarea de proiecte, studii de caz și portofolii tematice cu caracter teologic.

Se recomandă:

- Utilizarea analizei vizuale și comparative a operelor de artă
- Învățarea prin proiecte sau cercetare, studii de caz- dezvoltă competențe de cercetare, argumentare și comunicare
- Vizite la muzee, biserici sau monumente istorice- metodă practică de aprofundare a cunoștințelor
- Dezbaterea și dialogul- esențiale pentru dezvolatrea gândirii critice și exprimării judecăților estetice
- Integrarea tehnologiei și a resurselor digitale poate sprijini într-un mod semnificativ procesul didactic.

6.4. Evaluarea

Evaluarea va fi continuă și va viza atât achiziția de cunoștințe, cât și formarea competențelor de analiză, interpretare și argumentare teologică. Se recomandă utilizarea unor instrumente de evaluare variate, precum:

- observația sistematică;
- probe orale și scrise;
- evaluarea portofoliului;
- prezentarea și susținerea proiectelor;
- autoevaluarea și evaluarea reciprocă.

Evaluarea va avea un caracter predominant formativ, urmărind progresul elevilor și capacitatea acestora de a integra cunoștințele dobândite în formarea lor teologică.

În concluzie, sugestiile metodologice pentru Istoria artei sacre se concentrează pe interactivitate, aplicare practică și dezvoltarea gîndirii critice și estetice. Combinarea analizelor vizuale, proiectelor, vizitelor, dezbaterilor și tehnologiei asigură o predare dinamică, care nu doar trasmite cunoștințe, ci și formează sensibilitatea elevilor față de patrimoniul spritual și artistic.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Grad didactic/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
Broizan Alina Dumitrița	Grad I	Liceul Greco-Catolic „Iuliu Maniu” Oradea, Bihor(14)

COORDONATORI/RESPONSABILI/CONSULTANȚI ȘTIINȚIFICI(15)

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Zăbavă Mihaela	Consilier CNCE	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare	Responsabil CNCE
Pîslaru Cătălin	Inspector general MEC	Ministerul Educației și Cercetării	Responsabil MEC

RESPONSABILI/COORDONATORI/COLABORATORI:

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Fodoca Maria	Director	Liceul Greco-Catolic „Timotei Cipariu” Bucuresti	Responsabil cult

Anexa nr. 171

Programa școlară
pentru disciplina

LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ CREŞTINĂ
Cultul Greco-Catolic

Clasele a IX-a – a XII-a
Curriculum de specialitate (CS)
Filiera vocaţională, profilul teologic,
specializarea Teologie Greco-Catolică

- 2026 –

Anexa nr. 171
Programa școlară pentru disciplina *Limba și literatura română creștină,* Cultul Greco-Catolic, clasele a IX-a – a XII-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea teologie greco-catolică*

NOTĂ DE PREZENTARE

Prezenta programă școlară completează curriculumul pentru disciplina ***Limba și literatura română creștină***, cu aplicare pentru clasa a IX-a din învățământul liceal, **filiera vocațională, profilul teologic, specializarea teologie greco-catolică,** forma de învățământ cu frecvență zi, începând cu anul școlar **2026–2027**. Conform planurilor-cadru pentru învățământul liceal aprobate ca anexe la OMEC nr. 4350/2025, disciplina beneficiază de o **alocare orară săptămânală de 2 ore**, în cadrul segmentului curricular **Curriculum de specialitate (CS)**.

An de studiu	Clasa a IX-a	Clasa a X-a	Clasa a XI-a	Clasa a XII-a
Tip segment curricular	CS	CS	CS	CS
Nr. săptămânal de ore	2	2	2	2

Programa școlară este elaborată în concordanță cu:

• Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023;

• Recomandările Consiliului Uniunii Europene (2018) privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții;

• *Repere pentru proiectarea, actualizarea și evaluarea Curriculumului național. Cadrul de referință al Curriculumului național*, aprobat prin OME nr. 3239/2021;

• *Profilul de formare al absolventului*, aprobat prin OME nr. 6731/2023.

Aceste documente stabilesc cadrul general de dezvoltare al competențelor- cheie și direcționează profilul de formare a absolventului de liceu, competențe al căror parcurs este susținut și de disciplina ***Limba și literatura română creștină***.

Programa disciplinei ***Limba și literatura română creștină*** este elaborată potrivit modelului de proiectare curriculară centrat pe competențe. Construcția programei este concepută pentru a contribui la dezvoltarea profilului de formare a elevului din ciclul liceal, care descrie aşteptările exprimate față de elev la sfârşitul învățământului liceal, prin raportare la cerințele exprimate în Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023, precum şi prin raportare la caracteristicile de dezvoltare a elevilor.

Finalitățile disciplinei

Studiul ***Literaturii române creștine*** urmărește formarea unei culturi umaniste și spirituale solide, prin explorarea cronologică a textelor fundamentale din literatura română care reflectă spiritualitatea creștină, cu accent pe elemente specifice tradiției greco-catolice, contribuind astfel la formarea unei culturi literare și spirituale. Absolventul își dezvoltă identitatea culturală și spirituală, capacitatea de reflecție etică, sensibilitatea estetică. Totodată, acesta își formează competențe de lectură critică, exprimare argumentată și interpretare a textului literar, cu accent pe valorile morale și general umane pe care literatura le transmite.

Disciplina contribuie la dezvoltarea profilului absolventului prin:

- consolidarea culturii generale bazate pe înțelegerea literaturii ca reper identitar și expresie a spiritualității românești;
- stimularea reflecției critice, a discernământului moral și a dialogului cu alte modelele culturale;
- cultivarea respectului față de diversitate, prin evidențierea reprezentărilor creștine în literatura română;
- formarea unor competențe aplicabile în viața personală, socială și profesională: argumentarea, interpretarea, colaborarea.

Disciplina valorifică achizițiile din ciclul gimnazial de la disciplina *Limba și literatura română*, unde elevii au consolidat deprinderile de analiză a valorilor morale din textele literare studiate. La nivel liceal, elevii sunt încurajați să

interpreteze literatura în contexte culturale complexe, să compare modele etice, să identifice valori și să raporteze mesajul textelor la propriile experiențe de viață.

Este complementară cu disciplina *Limba și literatura română* din *Aria curriculară Limbă și comunicare* prin perspectiva valorică și spirituală asupra omului și societății. Are caracter interdisciplinar, favorizând proiecte comune cu literatura română, arta, istoria, științele sociale și educația civică.

Programa introduce următoarele elemente de noutate:

• Lectură aplicată pe competențe transversale (reflecție etică, gândire critică, educația pentru diversitate culturală);

• Orientarea către literatura română creștină populară și cultă, incluzând manifestările literare până în secolul al XIX-lea;

• Integrarea provocărilor lumii moderne în interpretarea textelor: multiculturalitate, identitate;

• Activități de învățare interactive: proiecte tematice, dezbateri, portofolii, ateliere de scriere reflexivă.

Structura programei

Programa școlară pentru *Literatura română creștină* – clasele IX-XII include următoarele elemente: *notă de prezentare, competențe generale, competențe specifice și exemple de activități de învățare, conținuturi organizate tematic, sugestii metodologice.*

Competențele sunt definite drept ansambluri integrate de cunoștințe, abilități și atitudini, formate prin învățare, necesare rezolvării unor situații în contexte autentice. Competențele generale, formate la nivelul întregului ciclu liceal, reflectă contribuția disciplinei la profilul de formare a absolventului, iar competențele specifice reprezintă etape ale dezvoltării acestora.

Activitățile de învățare au rol orientativ și permit profesorului să adapteze demersul didactic la nevoile concrete ale elevilor, asigurând personalizarea parcursului de învățare și promovând autonomia elevului.

Conținuturile sunt structurate pe următoarele domenii: lingvistic, literar (literatura creștină și influența ei în cultura română, modele etice în proza românească, poezia creștină, simboluri și motive creștine în literatura română), cultural-spiritual.

Sugestiile metodologice oferă repere pentru proiectarea activităților, pentru abordarea interdisciplinară și pentru evaluarea centrată pe competențe. Accentul cade pe analize literare pe texte suport, metode interactive, învățare prin proiect, studiu de caz, dezbatere și reflecție personală.

Precizări finale

Programa promovează autonomia cadrului didactic, flexibilitatea abordărilor didactice și diversitatea metodelor de evaluare, acordând prioritate progresului elevului și dezvoltării sale. Disciplinele cu componentă cultural-spirituală contribuie la formarea unui absolvent responsabil, capabil să interpreteze lumea contemporană prin prisma valorilor umaniste și creștine.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

C.G.1	**Receptarea textului literar din perspectiva valorilor creștine**
C.G.2	**Utilizarea adecvată a conceptelor specifice literaturii creștine în analiza textelor**
C.G.3	**Argumentarea orală sau în scris a unor opinii în diverse situații de comunicare**
C.G.4	**Integrarea valorilor creștine în înțelegerea și interpretarea textelor literare**

CLASA a IX-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G. 1 - Receptarea textului literar din perspectiva valorilor creștine

IX.CS 1.1. Aplicarea cunoștințelor de literatură creștină în receptarea mesajelor orale și scrise
- *identificarea elementelor creștine în texte literare diverse (identificarea unor cuvinte/expresii care trimit la universul creștin);* - *lectura ghidată a textelor cu tematică religioasă (compararea modului în care sunt integrate elementele creștine în textele literare diferite);* - *analiza simbolisticii religioase în literatura populară și cultă prin explicarea unor simboluri creștine.*
IX.CS 1.2. Utilizarea tehnicilor de documentare și a strategiilor specifice
- *explorarea textelor - elevii studiază fragmente din texte de inspirație creștină; identificarea temei, a motivelor literare și notarea unor pasaje reprezentative;* - *documentarea dirijată - se lucrează pe grupe: fiecare primește o temă (ex. „Rolul religiei în literatura veche românească”, „Simbolistica luminii în poezie”, „Imaginea bisericii în literatură”);* - *scrierea creativă - atelier de creație pornind de la un fragment religios (psalm, rugăciune, colind), elevii compun un text liric sau reflexiv cu tematică spirituală.*
IX.CS 1.3. Analiza personajelor literare din perspectiva valorilor creștine
- *evidențierea particularităților de construcție a unui personajul literar - elevii completează o fișă de analiză pentru un personaj, urmărind: trăsături morale, atitudini față de ceilalți, raportarea la valorile creștine;* - *compararea unor personaje - se pun în paralel două personaje (un personaj biblic și un personaj literar);* - *redactarea unui jurnal interior al personajului - dilemele etice și posibilele soluții inspirate din valorile creștine.*

CG 2 - Interpretarea corectă şi în context istoric a textelor şi a limbajului religios

IX.CS 2.1. Folosirea terminologiei religioase de bază în analiza textelor literare
- *scrierea reflexivă - redactarea unui text (5-7 rânduri) folosind cel puțin trei termeni religioși, aplicându-i în context literar sau personal;* - *compararea unor termeni religioși: sacru vs. profan;* - *crearea unei hărți conceptuale - hartă vizuală în care elevii leagă termeni religioși de personaje, teme și motive din textele studiate.*
IX.CS 2.2. Aplicarea conceptelor teologice elementare în interpretarea operelor literare
- *ilustrarea într-un eseu reflexiv a modului în care un concept teologic (ex. „speranță”, „har”, „credință”) este reflectat într-un text literar studiat;* - *dezbaterea - „Literatura cu inspirație creștină este o formă de mărturisire a credinței?”;* - *elaborarea unei hărți conceptuale digitale a valorilor teologice prin care elevii să explice conexiunile și relevanța acestora.*
IX.CS 2.3. Stabilirea relațiilor între conceptele religioase și expresia lor literară
- *comentarea comparativă a două fragmente: unul biblic și unul literar; un concept religios (ex. lumina, suferința, rugăciunea) este transpus artistic prin metafore, simboluri, imagini poetice;* - *realizarea analizei literare - concept religios → expresie literară → mijloace artistice → interpretare;* - *conceperea unui colaj literar - artistic - legătura concepte religioase și reprezentările lor artistice (poezie, pictură bisericească, simboluri vizuale).*

CG 3. Argumentarea orală sau în scris a unor opinii în diverse situații de comunicare

IX.CS 3.1. Formularea unor judecăți de valoare asupra textelor studiate
- *elaborarea unui jurnalul de lectură - impresiile personale ale elevilor după lectura unui text de inspirație creștină;* - *redactarea unui eseu reflexiv prin raportare la mesajul moral al textului: „Ce valoare are pentru cititorul de azi literatura de inspirație creștină?”;* - *înființarea Cercului criticilor literari – elevii primesc rolul de „critici literari” și redactează o cronică scurtă despre un text, evidențiind valoarea lui.*

IX.CS 3.2. Susținerea unui punct de vedere personal referitor la mesajul creștin al operelor
- *susținerea opiniei prin analize argumentative privind valorile promovate - „Literatura de inspirație creștină contribuie la formarea morală a cititorului.”* - *dezbaterea prin ilustrarea unor principii de viață desprinse din text- „Mesajul creștin al operei literare este universal sau ține de un context istoric anume?”;* - *organizarea unui colț al cititorului - o scurtă prezentare „Mesajul creștin care m-a impresionat cel mai mult în textul (...) și de ce”.*
IX.CS 3.3. Elaborarea unor texte argumentative simple pe teme de spiritualitate
- *redactarea individuală - : „Literatura de inspirație creștină rămâne actuală și pentru cititorul de azi.”;* - *colaborarea – lucrul în perechi: fiecare pereche primește o temă (ex. „Iertarea este esența creștinismului”); un elev scrie argumentul 1, celălalt argumentul 2, apoi formulează împreună concluzia;* - *rescrierea - elevii transformă o reflecție personală liberă despre spiritualitate într-un text argumentativ.*

CG 4. Integrarea valorilor creștine în înțelegerea și interpretarea textelor literare

IX.CS 4.1. Interpretarea textelor din perspectivă moral-creștină
- *dirijarea discuțiilor urmărind evoluția conflictului moral într-un text literar studiat;* - *redactarea unui jurnal de reflecție prin formularea unor principii de viață desprinse din text;* - *dezbaterea - „ Literatura moral-creștină este mai mult o artă sau o lecție de viață?”.*
IX.CS 4.2. Compararea viziunilor despre lume și viață în diferite opere literare
- *scrierea unui eseu prin compararea viziunii morale a operei cu alte texte literare sau biblice - „Cum se reflectă credința și speranța în textele literare studiate?”;* - *dezbaterea/jocul de rol - elevii se împart în două grupuri care susțin perspectiva unui anumit text și „argumentează” în fața celorlalți (ex.: un grup susține viziunea biblică, celălalt viziunea argheziană);* - *exprimarea opiniei cu privire la destinul unui personaj literar, raportare la relația dintre libertate, responsabilitate și credință.*
IX.CS 4.3. Raportarea mesajului operelor literare la învățătura creștină
- *identificarea mesajului central - ideea centrală și valorile promovate (credință, iertare, speranță, iubire divină);* - *analiza comparativă - se compară un fragment biblic cu un text literar de inspirație creștină;* - *înțelegerea valorilor creștine prin întocmirea unui portofoliu de valori - colecție de fragmente literare în care elevii identifică valori creștine și explică cum acestea reflectă învățătura biblică.*

CLASA a IX-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
A.DOMENIUL LINGVISTIC	1.Terminologia religioasă de bază: termeni biblici, liturgici, simbolici - Limbajul traducerilor vechi - Limbajul filosofico-religios 2.Forme lingvistice populare cu tematică religioasă (proverbe, zicători) - Realizarea unui glosar de termeni religioși din textele studiate - Exerciții de identificare și explicare a simbolurilor religioase - Analiza diferențelor lingvistice între texte populare și texte culte - Discuții despre evoluția limbajului religios și rolul traducerilor
B.DOMENIUL LITERAR	1. Introducere în literatura română creștină - Conceptul de literatură creștină - Relația dintre credință, spiritualitate și creație literară - Literatura română în context creștin european - Specificul spiritualității greco-catolice în literatura română 2. Literatura populară cu tematică religioasă

Domenii de conținut	Conținuturi
	- Colinde religioase: *O, ce veste minunată*, *Trei păstori*, *Steaua sus răsare* - Legende populare cu tematică religioasă: *Legenda Maicii Domnului*, *Legenda crucii* - Balada populară cu elemente creștine: *Miorița* - simbolistica creștină și ritualul trecerii - Proverbe și zicători cu tematică religioasă - selecție reprezentativă - Ritualuri și obiceiuri populare creștine reflectate în folclorul literar românesc 3. Literatura religioasă veche - Primele texte religioase în limba română: *Floarea Darurilor* - fragmente reprezentative - *Învățăturile lui Neagoe Basarab către fiul său Teodosie* - fragmente reprezentative - Miron Costin și poezia filosofico-religioasă: *Viața lumii* - prima poezie filosofică din literatura română cultă Temele vanității lumești și efemerității vieții - Influența Ecclesiastului și viziunea creștină asupra destinului uman 4. Dimitrie Cantemir și dimensiunea creștină a operei sale (8 ore) - *Divanul sau Gâlceava Înțeleptului cu Lumea*: Structura operei și dialogul alegoric Concepția despre viața spirituală versus viața lumească - *Istoria ieroglifică* - fragmente Alegoriile religioase și simbolistica creștină - Viziunea providențialistă asupra istoriei în *Descrierea Moldove*i - fragmente selectate 5. Începuturile literaturii greco-catolice (10 ore) - Contextul istoric al apariției Bisericii Greco-Catolice în Transilvania - Primele texte literare greco-catolice*: *Floarea adevărului* (1750) - fragment - Importanța Unirii cu Roma pentru cultura română - Inocențiu Micu-Klein *Memorii și petiții* - fragmente selectate; activitatea culturală și literară - Contribuția primilor episcopi greco-catolici la dezvoltarea literaturii române 6. Dimensiunea creștină în literatura premodernă - *Ion Budai-Deleanu: *Țiganiada* - elemente religioase și morale (fragment din Cântul I sau XII) - Gheorghe Asachi: *Moartea lui Isus* sau alt text cu tematică creștină; - Anton Pann: *Povestea vorbii* - selecție de proverbe și zicători cu tematică religioasă
C. DOMENIUL CULTURAL-SPIRITUAL	1.Raportul dintre credință, spiritualitate și creație literară. - Elemente de identitate culturală și religioasă reflectate în literatura română veche. - Rolul Bisericii Greco-Catolice în dezvoltarea culturii și a literaturii române. - Ritualuri și obiceiuri populare creștine integrate în folclor. 2. Viziunea creștină asupra destinului uman

CLASA a X-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Receptarea textului literar din perspectiva valorilor creștine

X.CS 1.1. Aplicarea cunoștințelor de literatură creștină în receptarea mesajelor orale și scrise
- *receptarea mesajelor orale și scrise - audierea unor fragmente recitate sau cântate (psalmi, imnuri religioase, pricesne); exercițiu de reflecție scrisă: „Ce stare produce audierea și cum se raportează ea la mesajul textului scris?”;* - *scrierea creativă prin compunerea unei scurte parabole contemporane cu mesaj moral inspirat din modelele biblice;* - *realizarea unui proiect interdisciplinar, în colaborare cu profesorul de religie pentru o prezentare despre influența creștinismului în literatura română; realizarea unei prezentări multimedia cu imagini, citate și comentarii.*
X.CS 1.2. Utilizarea tehnicilor de documentare și a strategiilor specifice
- *documentarea prin lucrul cu fișa de lectură - Învățarea modului de alcătuire a unei fișe bibliografice (autor, titlu, editură, an, pagină); organizarea informațiilor în funcție de criterii: temă, motiv literar, personaj, valoare morală;* - *analiza critică a surselor prin distingerea între o sursă academică și una superficială (ex. un articol de blog nesemnat);* - *realizarea unui dosar tematic sau a unei prezentări PowerPoint pe baza materialelor adunate.*
X.CS 1.3. Analiza personajelor literare din perspectiva valorilor creștine
- *lecturarea unor texte literare (fragmente sau integrale) cu personaje ce reflectă valori creștine sau le încalcă;* - *dezbaterea – „ Este posibilă menținerea valorilor creștine într-o lume dominată de egoism și materialism?”;* - *scrierea creativă, prin redactarea, în Google Docs, a unui eseu-reflecție: „Personajul literar preferat ca model de trăire creștină”; scrierea unui monolog interior din perspectiva unui personaj aflat în fața unei dileme morale.*

CG 2 - Interpretarea corectă şi în context istoric a textelor şi a limbajului religios

X.CS 2.1. Folosirea terminologiei religioase de bază în analiza textelor literare
- *înțelegerea semnificației termenilor religioși prin lectura unor fragmente din texte literare sublinierea termenilor religioși și explicarea lor în context;* - *asocierea conceptelor termen–valoare prin realizarea unui tabel cu două coloane: Termen religios/Semnificație literară/morală în textul analizat;* - *crearea unui joc didactic – „Dicționarul valorilor creștine” - fiecare elev primește un termen religios și trebuie să-l definească, apoi să găsească un exemplu dintr-un text literar studiat;*
X.CS 2.2. Aplicarea conceptelor teologice elementare în interpretarea operelor literare
- *identificarea conceptelor teologice - elevii primesc o listă de concepte; identificarea unor pasaje dintr-un text literar unde pot fi recunoscute aceste concepte și explicarea semnificației lor;* - *ilustrarea grafică a unui motiv religios dintr-un text studiat;* - *dezbaterea prin raportare la învățătura creștină - „Literatura religioasă transmite mai mult valori morale sau emoții estetice?”.*
X.CS 2.3. Stabilirea relațiilor între conceptele religioase și expresia lor literară
- *analiza tematică prin identificarea formelor de expresie literară (metafore, epitete, simboluri) prin care este redată relația cu Dumnezeu;* - *dezbaterea literară prin compararea viziunii morale a textului cu principii creștine universale „Poezia religioasă este o formă de teologie în versuri?”;* - *rescrierea unui concept religios sub formă poetică (de exemplu, mântuirea descrisă printr-o metaforă originală); realizarea unui mic dicționar literar-teologic.*

CG 3.Argumentarea orală sau în scris a unor opinii în diverse situații de comunicare

X.CS 3.1. Formularea unor judecăți de valoare asupra textelor studiate

- *formularea unor judecăți de valoare prin redactarea unui eseu argumentativ - „Poezia religioasă este o formă de rugăciune modernă”;* - *scrierea unui jurnal reflexiv - după lectura unei poezii religioase, elevii notează: ce mesaj spiritual au recepționat; ce imagini i-au impresionat; dacă textul are valoare pentru cititorul contemporan;* - *redactarea unei cronici literare despre un text literar cu tematică religioasă, apreciind valoarea sa estetică și mesajul moral.*
X.CS 3.2. Susținerea unui punct de vedere personal referitor la mesajul creștin al operelor
- *exprimarea impresiilor personale prin reflectarea asupra emoțiilor și ideilor generate de un text literar: „Cum se raportează omul de azi la textele creștine?”;* - *argumentarea unei opinii, prin discuții în perechi: identificarea mesajelor universale valabile și astăzi (iertare, iubire, speranță);* - *realizarea unui podcast „imaginar” cu un autor religios prin formularea unor judecăți de valoare din perspectivă etică și creștină.*
X.CS 3.3. Elaborarea unor texte argumentative simple pe teme de spiritualitate
- *scrierea unui eseu argumentativ - „Rugăciunea ca formă de dialog cu divinitatea în poezia română”;* - *redactarea unui jurnal de reflecție, prin scrierea unui text în care elevii răspund la întrebări: „Cum se reflectă valorile creștine în acest text?”;„Sunt aceste valori relevante pentru viața mea sau a societății?”;* - *corelarea unei teme literare cu experiențe personale sau contexte culturale prin redactarea unei scrisori sau rugăciuni în care se explică de ce anumite valori religioase sunt importante în viața de zi cu zi, argumentând prin literatură.*

CG 4. Integrarea valorilor creștine în înțelegerea și interpretarea textelor literare

X.CS 4.1. Interpretarea textelor din perspectivă moral-creștină
- *lectura ghidată a unui text religios prin identificarea valorilor morale și spirituale (iertare, compasiune, iubire, credință);* - *notarea, într-un jurnal de lectură moral-creștin, a fiecărui concept moral identificat într-un text literar și explicarea relevanței lui personale;* - *utilizarea exemplelor literare, culturale sau morale prin scrierea unui eseu - „Păcatul și mântuirea în poezia religioasă română”.*
X.CS 4.2. Compararea viziunilor despre lume și viață în diferite opere literare
- *elaborarea unui tabel comparativ prin evidențierea viziunii asupra lumii, raportul om–Dumnezeu, valori promovate în textele literare alese;* - *identificarea și structurarea argumentelor și contraargumentelor prin discuții în grup - „Cum se reflectă credința și speranța în operele literare studiate?”;* - *raportarea temei spirituale la realitatea contemporană într-un eseu comparativ -„Relația omului cu divinitatea ”.*
X.CS 4.3. Raportarea mesajului operelor literare la învățătura creștină
- *analiza ghidată prin evidențierea manierei în care este prezentat conceptul de credință în texte literare alese;* - *exprimarea unei poziții personale argumentate într-un eseu - „Cum sprijină literatura română creștină formarea valorilor morale?”;* - *organizarea unui atelier de scriere creativă ce presupune rescrierea unui text literar religios sub forma unei reflecții personale sau rugăciuni, evidențiind valorile creștine.*

CLASA a X-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
A.DOMENIUL LINGVISTIC	1.Terminologia religioasă de bază: termeni biblici, liturgici, simbolici - Limbajul traducerilor vechi - Limbajul filosofico-religios 2.Forme lingvistice populare cu tematică religioasă (proverbe, zicători) - Realizarea unui glosar de termeni religioşi din textele studiate - Exerciții de identificare și explicare a simbolurilor religioase - Analiza diferențelor lingvistice între texte populare și texte culte Discuții despre evoluția limbajului religios și rolul traducerilor
B.DOMENIUL LITERAR	1. Școala Ardeleană și contribuția sa la dezvoltarea literaturii religioase - Contextul istoric și cultural al Școlii Ardelene - Samuil Micu: - *Biblia de la Blaj* - importanță și fragmente selectate - Scrieri teologice și filosofice - fragmente - Gheorghe Șincai: - *Hronica românilor* - viziunea providențialistă asupra istoriei - Petru Maior: - *Prediche sau învățături la toate duminicile și sărbătorile* – fragmente la alegere - *Istoria Bisericii românilor* – fragmente la alegere 2. Literatura pașoptistă și dimensiunea creștină - Vasile Alecsandri: *Pastelur*i - elemente de spiritualitate în poezia naturii – natura ca templu divin - selecție de texte *Dumbrava Roșie* - dimensiunea providențialistă – fragment la alegere; - Andrei Mureșanu: *Un răsunet* (*Deșteaptă-te, române!*) - dimensiunea religioasă * Poezii religioase - selecție - Grigore Alexandrescu: *Rugăciunea* - analiză aprofundată * Fabule cu morală creștină – selecție - Dimitrie Bolintineanu: *Legende istorice* - dimensiunea morală și providențialistă - Alexandru Odobescu: *Doamna Chiajna* - conflictul moral și religios - Bogdan Petriceicu Hasdeu: *Răposatul postelnic* - elemente de spiritualitate 3. Junimismul și reflectarea valorilor creștine - Mihai Eminescu - Răsai asupra mea - analiză aprofundată - * Selecție de poezii cu tematică religioasă: de ex. Învierea, Rugăciunea unui dac, Rugăciune - Ion Creangă: - *Amintiri din copilărie* - educația religioasă și valorile tradiționale - *Ivan Turbincă* - reprezentarea lui Dumnezeu și a Morții - Ioan Slavici: *Budulea Taichii* - valorile familiale și comunitare – text aprofundat - I.L Caragiale – *O făclie de Paște* – vocile conștiinței; 4. Scriitori transilvăneni și dimensiunea creștină

Domenii de conținut	Conținuturi
	- George Barițiu: Articole despre rolul Bisericii în viața națională - fragmente - Timotei Cipariu: - Poezii religioase - selecție - Contribuția la dezvoltarea limbajului teologic românesc - Andrei Șaguna: - Scrieri pastorale - fragmente - Contribuția la cultura română - George Coșbuc: - *Moartea lui Fulger* - viziunea asupra morții - Poezii cu tematică religioasă: *La Paști*, *Colinde*
C. DOMENIUL CULTURAL-SPIRITUAL	1. Dimensiunea providențialistă a istoriei în literatura secolului XIX. - Viziuni morale și religioase în textele pașoptiste și junimiste. - Rolul Bisericii și al Școlii Ardelene în cultura română. 2. Funcția formativă a literaturii religioase pentru comunitatea românească.

CLASA a XI-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Receptarea textului literar din perspectiva valorilor creștine

XI.CS 1.1. Aplicarea cunoștințelor de literatură creștină în receptarea mesajelor orale și scrise
- *audierea și vizionarea unor fragmente cu lecturi poetice religioase; identificarea temelor, motivelor și mesajelor spirituale;* - *discutarea ghidată - „Ce valori morale și spirituale transmite textul?”, „Cum se reflectă credința în mesajul literar?”;* - *notarea ideilor principale, simbolurilor religioase și precizarea impactului mesajului asupra lor, așa cum reies dintr-un text literar.*
XI.CS 1.2. Utilizarea tehnicilor de documentare și a strategiilor specifice
- *documentarea ghidată prin căutarea de informații despre viața și opera autorilor de literatură creștină, despre contextul istoric și cultural; analiza comparativă;* - *crearea unui portofoliu prin adunarea unor articole, note, citate relevante despre un text literar religios;* - *cunoașterea tehnicilor de organizare a informațiilor prin crearea de tabele, scheme, hărți conceptuale pentru concepte teologice și literare.*
XI.CS 1.3. Analiza personajelor literare din perspectiva valorilor creștine
- *analiza unui personaj religios sau cu dimensiune moral-creștină; identificarea trăsăturilor morale, valorilor promovate, alegerilor etice și relației cu Dumnezeu;* - *realizarea unei fișe de lucru pentru caracterizare - coloane: trăsături morale, acțiuni, relații cu alți oameni, relația cu Dumnezeu, lecții morale;* - *redactarea unui eseu de analiză moral-creștină - „Valorile creștine într-un personaj literar studiat”.*

CG 2 - Interpretarea corectă și în context istoric a textelor și a limbajului religios

XI.CS 2.1. Folosirea terminologiei religioase de bază în analiza textelor literare
- *definirea unor termeni religioși și identificarea lor în fragmente literare prin efectuarea unor exerciții de vocabular teologic;* - *citirea unui fragment religios și marcarea cuvintelor/imaginilor care reflectă conceptele religioase;* - *întocmirea unui glosar personal cu termeni religioși și exemple din texte literare.*
XI.CS 2.2. Aplicarea conceptelor teologice elementare în interpretarea operelor literare
- *identificarea conceptelor în text - explicarea modului în care aceste concepte sunt transmise prin imagini, simboluri și acțiuni ale personajelor.* - *scrierea unui eseu scurt - „Cum exprimă poezia religioasă română relația omului cu divinitatea?”;* - *dirijarea unei discuții pe baza unor întrebări problematizatoare - „Cum se reflectă păcatul și mântuirea în text?”; „Ce simboluri artistice transmit aceste concepte?”.*
XI.CS 2.3. Stabilirea relațiilor între conceptele religioase și expresia lor literară
- *elaborarea unui tabel de corespondență concept – expresie literară;* - *analiza comparativă - fragment biblic vs. fragment literar; transformarea conceptului teologic în limbaj poetic;* - *crearea unui poem sau a unei reflecții literare, pornind de la un concept religios, evidențiind legătura între noțiunea teologică și expresia artistică.*

CG 3.Argumentarea orală sau în scris a unor opinii în diverse situații de comunicare

XI.CS 3.1. Formularea unor judecăți de valoare asupra textelor studiate
- *exprimarea unei opinii într-un eseu liber - „Poezia religioasă română ca expresie a valorilor creștine”.* - *realizarea unui blog - valori morale și spirituale identificate în texte literare;* - *crearea unui portofoliu de evaluări critice - redactarea unor aprecieri despre fiecare text studiat, argumentând judecățile de valoare pe baza: temei, simbolurilor, personajelor, imaginii lui Dumnezeu, valorilor morale.*
XI.CS 3.2. Susținerea unui punct de vedere personal referitor la mesajul creștin al operelor
- *formularea unor judecăți de valoare prin scrierea unor texte argumentative - întrebări de reflecție: „Care este mesajul creștin al textului?”; „Sunteți de acord cu perspectiva poetului?”;*

- *prezentarea orală - discurs (2–3 minute) în care exprimă propria interpretare a mesajului creștin;* - *redactarea unui jurnal de lectură reflexiv, pornind de la interpretarea mesajului spiritual al textului.*
XI.CS 3.3. Elaborarea unor texte argumentative simple pe teme de spiritualitate
- *corelarea mesajului unui text literar studiat cu teme morale contemporane într-un eseu argumentativ - „Rugăciunea ca formă de comunicare cu Dumnezeu în literatura română”;* - *scrierea unei reflecții sau a unui poem pe o temă spirituală (credință, iertare, har);* - *întocmirea unui portofoliu tematic, pornind de la textele religioase studiate se va redacta pentru fiecare: concept spiritual, modul în care este exprimat artistic, mesajul transmis.*

CG 4. Integrarea valorilor creștine în înțelegerea și interpretarea textelor literare

XI.CS 4.1. Interpretarea textelor din perspectivă moral-creștină
- *interpretarea textelor din perspectiva învățăturii creștine prin integrarea referințelor morale și spirituale;* - *scrierea unui jurnal moral-creștin - valorile identificate, simbolurile religioase folosite, lecțiile morale transmise și relevanța lor personală;* - *dezbaterea sau discuția în grup - întrebări: „Textul studiat oferă modele morale pentru cititor?”; „Cum se reflectă iubirea, iertarea sau credința în comportamentul personajelor?”*
XI.CS 4.2. Compararea viziunilor despre lume și viață în diferite opere literare
- *realizarea unui tabel comparativ - Coloana 1: Opere/Autori /Coloana 2: Viziunea asupra vieții /Coloana 3: Modalități artistice;* - *dezbaterea prin compararea viziunii morale a operei cu alte texte literare sau biblice: „Este literatura religioasă o reflecție a frământărilor omului modern sau o reafirmare a adevărurilor eterne?”;* - *realizarea unui studiu de caz prin corelarea mesajului operelor cu principii etice creștine.*
XI.CS 4.3. Raportarea mesajului operelor literare la învățătura creștină
- *analiza unui text cu suport biblic urmărind identificarea valorilor morale dintr-un text literar; trimitere la pasaje din Evanghelii sau Psalmii biblici;* - *elaborarea unei hărți conceptuale - mesajul literar, valoarea creștină corespunzătoare, exemple concrete din text;* - *scrierea creativă - text sau poem inspirat de o valoare creștină întâlnită în textele studiate.*

CLASA a XI-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
A.DOMENIUL LINGVISTIC	1. Limbajul religios în textele literare - Particularități ale limbajului religios în literatura română creștină - Termeni și concepte specifice spiritualității creștine - Simbolismul limbajului religios 2. Stilistica textelor literare religioase - Figuri de stil specifice textelor literare religioase - Modalități de expresie în textele literare religioase - Analiza stilistică a textelor creștine 3. Limbajul specific tradiției greco-catolice - Terminologia specifică tradiției bizantine - Influențe lingvistice latine și orientale în textele literare religioase
B.DOMENIUL LITERAR	1. Poezia interbelică și dimensiunea religioasă - Tudor Arghezi: - * Ciclul *Psalmi* - 1 Psalm la alegere - analiză aprofundată - * Poezii cu tematică religioasă: *De-a v-ați ascuns*, *Duhovnicească* - Lucian Blaga:

Domenii de conținut	Conținuturi
	- *Poemele luminii* - metafizica luminii – poezia *Lumina* – analiză aprofundată - *În marea trecere* – analiză aprofundată - Alte poezii cu tematică religioasă la alegere – *Paradis în destrămare* * Eseistica filosofico-religioasă: fragmente din *Spațiul mioritic* - Ion Barbu: - *Joc secund* - dimensiunea platoniciană și creștină - * Poezii cu simbolistică religioasă: *Oul dogmatic* - Vasile Voiculescu: - *Ultimele sonete închipuite ale lui Shakespeare* - dimensiunea mistică - * Poezii religioase - selecție din volumele *Poeme cu îngeri*, *Întrezăriri* - Nichifor Crainic: * Selecție de Poezii - de ex. *Isus prin grâu*, *Rugăciunea din amurg*, *Țară de peste veac* - viziunea religioasă 2. Proza interbelică și problematica moral-religioasă - Liviu Rebreanu: - * Nuvelistică – selecție de texte la alegere – - de ex. *Nevasta* - problematica morală și păcatul - *Catastrofa* – criza de conștiință - Mihail Sadoveanu: *Creanga de aur* - sincretismul religios și inițierea 3. Dramaturgia interbelică și dimensiunea spirituală - Lucian Blaga: - Selecție de piese de teatru- de exemplu: - *Meșterul Manole* - mitul jertfei creatoare – aprofundare - *Arca lui Noe* – mitul biblic al potopului - Camil Petrescu: - *Jocul ielelor* - problematica adevărului absolută – aprofundare - Victor Eftimiu: - *Înșir'te mărgărite* - dimensiunea folclorică și simbolistica creștină 4. Gândirea teologică și literatura interbelică - - Revista „Gândirea" și programul gândirist: - * Nichifor Crainic – *Sensul tradiției, Puncte cardinale în haos* (fragmente) - Petre Țuțea: - Fragmente din *Între Dumnezeu și neamul meu* - Mircea Eliade: *Istoria credințelor religioase*, *Arborele Gnozei* etc - fragmente - Ernest Bernea: *Îndemn la simplitate* - fragmente 5. Contribuții literare/culturale greco-catolice în perioada interbelică - Ion Agârbiceanu - aprofundare: Nuvelistică – selecție de texte – de exemplu: - *Fefeleaga* - sacrificiul și demnitatea umană - *Lumina* - metafora luminii spirituale - *Arhanghelii* - problematica morală și socială

Domenii de conținut	Conținuturi
	- *Păcatele noastre* - dimensiunea morală - *Prăpastia*- conflictul interior și ispita - Publicistica religioasă - fragmente - Iuliu Hossu**:** *Scrieri pastorale* - fragmente **-** Alexandru Lupeanu-Melin*: Scrieri literare și publicistice - selecție **-** Revista „Cultura Creștină"* și contribuția sa la literatura română - Ștefan Cicio-Pop, Iuliu Maniu* - discursuri și scrieri cu dimensiune etică și religioasă
C. DOMENIUL CULTURAL-SPIRITUAL	1. Valori creștine în literatura universală Credința, speranța și iubirea ca teme literare Valorile morale creștine reflectate în literatură Principii etice creștine în operele literare studiate 2. Spiritualitatea greco-catolică în context universal Specificul spiritualității greco-catolice Relația dintre tradiția bizantină și cea latină în spiritualitatea greco-catolică Reflectarea acestui specific în textele literare 3. Dialogul dintre culturi prin prisma literaturii creștine Influențe reciproce între literatura creștină orientală și occidentală Contribuția literaturii greco-catolice la dialogul cultural Dimensiunea ecumenică a literaturii creștine

CLASA a XII-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Receptarea textului literar din perspectiva valorilor creștine

CS 1.1. Aplicarea cunoștințelor de literatură creștină în receptarea mesajelor orale și scrise
- *identificarea mesajelor religioase și a valorilor morale prin momente de lectură și audiție ;* - *analizarea unui text prin utilizarea conceptelor teologice fundamentale;* - *elaborarea unei fișe de lectură - temă, simboluri religioase, mesaj moral-creștin.*
CS 1.2. Utilizarea tehnicilor de documentare și a strategiilor specifice
- *cercetarea documentară - informații despre contextul istoric și spiritual al unui autor religios;* - *întocmirea unui portofoliu - texte literare și materiale critice despre literatura religioasă română;* - *cooperarea prin lucrul în echipe - postere / prezentări digitale cu temele majore ale literaturii creștine.*
CS 1.3. Analiza personajelor literare din perspectiva valorilor creștine
- *realizarea unei fișe de analiză a personajului - trăsături morale, comportamente, raportarea la Dumnezeu, valori creștine;* - *redactarea unei scrisori literare, prin analiza conflictului moral trăit de personaje;* - *imaginarea unui scurt monolog al personajului (frământările spirituale și raportarea la valorile creștine).*

CG 2 - Interpretarea corectă şi în context istoric a textelor şi a limbajului religios

CS 2.1. Folosirea terminologiei religioase de bază în analiza textelor literare
- *efectuarea de exerciții de identificare și explicare a termenilor religioși din textele studiate;* - *realizarea unui glosar de termeni religioși utilizați în literatura română;* - *analizarea unui text utilizând concepte teologice fundamentale.*
XII.CS 2.2. Aplicarea conceptelor teologice elementare în interpretarea operelor literare
- *identificarea conceptelor teologice - discuție: „Cum se exprimă artistic conceptele identificate?”;* - *dezvoltarea capacității de analiză și interpretare a textului literar - „Relația dintre păcat și iertare în literatura religioasă română”;* - *stimularea creativității prin compunere și reinterpretare prin redactarea unei note de jurnal în care să folosească temeni religioși.*
XII.CS 2.3. Stabilirea relațiilor între conceptele religioase și expresia lor literară
- *lectura comparativă cu identificarea corespondențelor - conceptul religios și forma literară prin care apare (metaforă, simbol, ton confesiv);* - *crearea unui tabel de analiză - Coloana 1: Concept religios /Coloana 2: Expresie literară;* - *explicarea unui concept teologic, reflectarea asupra modului în care contribuie la sensul operei prin exerciții de „traducere” teologică.*

CG 3.Argumentarea orală sau în scris a unor opinii în diverse situații de comunicare

XII.CS 3.1. Formularea unor judecăți de valoare asupra textelor studiate
- *dirijarea discuțiilor pe text „Care este valoarea spirituală a textului?”/„Care este contribuția estetică a operei la literatura română?”/„Ce impact are mesajul asupra cititorului de astăzi?”;* - *compararea viziunii morale a textului prin scrierea unui text argumentativ - „Valoarea literaturii religioase române în contextul culturii naționale”;* - *aprecierea personală (3–5 rânduri) despre valoarea moral-creștină și artistică dint-un text literar.*
XII.CS 3.2. Susținerea unui punct de vedere personal referitor la mesajul creștin al operelor
- *interpretarea textelor din perspectiva învățăturii creștine „Ce mesaj creștin transmite textul?”/„Sunteți de acord cu modul în care autorul exprimă relația cu divinitatea?”;* - *prezentarea orală a punctului de vedere asupra valorii spirituale a unei opere;* - *scrierea unei reflecții personale prin crearea unei pagini de jurnal - „Ce m-a învățat acest text despre credință / iertare / speranță?”.*
XII.CS 3.3. Elaborarea unor texte argumentative simple pe teme de spiritualitate

- *formularea unor judecăți de valoare prin redactarea unui eseu - „Rugăciunea – legătură dintre om și Dumnezeu în literatură”;* - *dezbaterea - „Literatura religioasă este și teologie în imagini poetice”;* - *ilustrarea modului în care credința se reflectă în viața contemporană prin realizarea unor legături între text și experiența personală printr-un proiect digital.*

CG 4. Integrarea valorilor creștine în înțelegerea și interpretarea textelor literare

XII.CS 4.1. Interpretarea textelor din perspectivă moral-creștină
- *identificarea unor valori morale din textele studiate prin raportarea mesajului moral al textului la realitatea contemporană;* - *corelarea mesajului operei cu viziuni morale și spirituale universale prin exerciții de întrebări-reflecții - „Cum încurajează textul atitudini creștine?”/„Ce modele morale oferă personajele/vocea lirică?”;* - *compararea perspectivei morale a textului cu alte texte literare sau biblice prin scrierea unui eseu liber - „Valoarea iertării în literatura română cu tematică religioasă”.*
XII.CS 4.2. Compararea viziunilor despre lume și viață în diferite opere literare
- *prezentarea relației dintre credință, libertate și responsabilitate prin realizarea unui poster digital care să reflecte modul în care credința modelează comportamentul uman;* - *exprimarea unor judecăți critice prin lectura comparativă - două texte literare diferite; asemănări și deosebiri privind: imaginea lui Dumnezeu, raportul om–divinitate, sensul vieții și al suferinței;* - *dezbaterea privind textul literar din perspectivă moral-creștină, prin raportare la valori, dileme morale și comportamentul personajelor - „Este viziunea religioasă despre lume mai optimistă decât cea modernistă?”.*
XII.CS 4.3. Raportarea mesajului operelor literare la învățătura creștină
- *compararea unor texte prin lectura unor fragmente din Biblie, compararea cu texte literare românești; observarea modului în care mesajul literar coincide cu învățătura creștină;* - *realizarea unui tabel de corespondențe - Coloana 1: Mesajul operei literare/Coloana 2: Învățătura creștină la care se raportează/Coloana 3: Exemplu biblic;* - *formularea unor principii de viață desprinse dintr-un text prin redactarea unui eseu argumentativ - „Poate literatura să fie un mijloc de propovăduire a învățăturii creștine?”.*

CLASA a XII-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
A.DOMENIUL LINGVISTIC	Limbajul religios în textele literare Particularități ale limbajului religios în literatura română creștină Termeni și concepte specifice spiritualității creștine Simbolismul limbajului religios Stilistica textelor literare religioase Figuri de stil specifice textelor literare religioase Modalități de expresie în textele literare religioase Analiza stilistică a textelor creștine Limbajul specific tradiției greco-catolice Terminologia specifică tradiției bizantine Influențe lingvistice latine și orientale în textele literare religioase
B.DOMENIUL LITERAR	Literatura martirilor greco-catolici din perioada comunistă Contextul istoric al persecuției Bisericii Greco-Catolice în perioada comunistă* Ioan Ploscaru: *Lanțuri și teroare* - mărturii din închisorile comuniste (fragmente) Tertulian Langa: *Trecând prin focul prigoanei* - memorialistică de detenție (fragmente) Alexandru Todea: Scrieri teologice și mărturii (selecție)

Domenii de conținut	Conținuturi
	Alți martiri greco-catolici și scrierile lor: Vasile Aftenie, Ioan Bălan etc Literatură creștină contemporană: Ioan Alexandru – *Imne* Ana Blandiana – *Ferestrele* Andrei Pleșu – *Parabolele lui Isus* – dramaturgie Marin Sorescu – fragmente de dramaturgie, de ex. *Matca*, *Paraclisierul* Contribuții contemporane la literatura religioasă (selecții) Ruxandra Cesereanu, Ovidiu Ghitta ,Nicolae Mărgineanu, Gelu Hossu – *Iuliu Hossu. Patru portrete* Lucia Hossu - Longin – *Memorialul Durerii* Tatiana Niculescu- *Sfântul Nr.6* Jurnale, memorii și scrieri din perioada persecuției Mărturii despre rezistența spirituală în perioada comunistă Memorialistică și literatură de mărturie
C. DOMENIUL CULTURAL-SPIRITUAL	1. Valori creștine în literatura universală Credința, speranța și iubirea ca teme literare Valorile morale creștine reflectate în literatură Principii etice creștine în operele literare studiate 2. Spiritualitatea greco-catolică în context universal Specificul spiritualității greco-catolice Relația dintre tradiția bizantină și cea latină în spiritualitatea greco-catolică Reflectarea acestui specific în textele literare 3. Dialogul dintre culturi prin prisma literaturii creștine Influențe reciproce între literatura creștină orientală și occidentală Contribuția literaturii greco-catolice la dialogul cultural Dimensiunea ecumenică a literaturii creștine

SUGESTII METODOLOGICE

Abordarea didactică a disciplinei va îmbina metodele tradiționale (expunerea, conversația, analiza de text) cu cele moderne (învățarea prin descoperire, studiul de caz, dezbaterea, proiectul). Se recomandă:

- Centrarea pe elev și pe activități de învățare diversificate
- Utilizarea unor strategii didactice care să stimuleze gândirea critică și creativă
- Valorificarea experiențelor de lectură ale elevilor
- Utilizarea noilor tehnologii (resurse audio-video, internet)
- Încurajarea lecturii personale și a reflecției asupra textelor citite
- Organizarea de dezbateri pe teme de spiritualitate creștină greco-catolică
- Realizarea de proiecte individuale sau de grup
- Vizite la biserici greco-catolice, mănăstiri, biblioteci și muzee pentru contextualizarea operelor studiate
- Întâlniri cu personalități ale Bisericii Greco-Catolice
- Participarea la evenimente culturale organizate de Biserica Greco-Catolică

Strategii didactice recomandate pe domenii:

Domeniul lingvistic:
- Analize lingvistice și stilistice ale textelor
- Exerciții de identificare a particularităților limbajului religios
- Comparații între diferite stiluri și registre lingvistice
- Activități de îmbogățire a vocabularului specific

Domeniul literar:
- Lectura activă și critică a textelor
- Analize literare structurate
- Dezbateri despre temele și motivele literare
- Exerciții de creativitate inspirate din textele studiate
- Proiecte de cercetare despre autori și opere

Domeniul cultural-spiritual:
- Discuții despre valorile creștine reflectate în literatură
- Proiecte interdisciplinare (literatură, istorie, teologie)
- Studii de caz despre relația dintre literatură și spiritualitate
- Activități de reflecție personală asupra textelor

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Grad didactic/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
Danciu Ana-Mihaela	Profesor, Gradul I	Liceul Greco-Catolic „Iuliu Maniu”, Oradea, Bihor
Gruian Simona Georgiana	Profesor, Gradul I	Liceul Greco-Catolic „Inochentie Micu”, Cluj-Napoca, Cluj
Haș Florica-Emilia	Profesor, Gradul I	Liceul Greco-Catolic „Iuliu Maniu”, Oradea, Bihor

COORDONATORI/RESPONSABILI/CONSULTANȚI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Zăbavă Mihaela	Consilier CNCE	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare	Responsabil CNCE
Pîslaru Cătălin	Inspector general MEC	Ministerul Educației și Cercetării	Responsabil MEC

/RESPONSABILI/COORDONATORI/COLABORATORI[(15)]

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Fodoca Maria	Director	Liceul Greco-Catolic „Timotei Cipariu” Bucuresti	Responsabil cult

Anexa nr. 172

Programa școlară
pentru disciplina

MUZICĂ SACRĂ
Cultul Greco-Catolic

Clasele a IX-a – a XII-a
Curriculum de specialitate (CS)
Filiera vocaţională, profilul teologic,
specializările Teologie Greco-Catolică și Ghid Turism Religios

- 2026 -

Anexa nr. 172
Programa școlară pentru disciplina *Muzică sacră,* Cultul Greco-Catolic, clasele a IX-a – a XII-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profilul teologic, specializările teologie greco-catolică și ghid turism religios*

NOTĂ DE PREZENTARE

Prezenta programă școlară la disciplina ***Muzică sacră*** completează curriculumul pentru disciplina ***Religie Cultul Greco-Catolic*** cu aplicare pentru clasele din învățământul liceal, filiera vocaţională, profilul teologic, specializările **Teologie Greco-Catolică** și **Ghid Turism Religios**, forma de învăţământ cu frecvenţă zi, începând cu anul școlar 2026-2027. Pentru această categorie de clase, conform planurilor-cadru pentru învățământul liceal, forma cu frecvență zi, aprobate ca anexe la OMEC nr. 4350/2025, studiul disciplinei are următoarea alocare orară săptămânală, defalcată pe segmentul Curriculum de specialitate (CS):

An de studiu	Clasa a IX-a	Clasa a X-a	Clasa a XI-a	Clasa a XII-a
Tip segment curricular	CS	CS	CS	CS
Nr. săptămânal de ore	1	1	1	1

Programa școlară este elaborată în concordanță cu:

- *Legea învățământului preuniversitar* nr. 198/2023;
- *Recomandările Consiliului Uniunii Europene* (2018) privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții;
- *Repere pentru proiectarea, actualizarea și evaluarea Curriculumului național. Cadrul de referință al Curriculumului național*, aprobat prin OME nr. 3239/2021;
- *Profilul de formare al absolventului*, aprobat prin OME nr. 6731/2023;

Aceste documente stabilesc cadrul de dezvoltare al competențelor-cheie și al profilului de formare a absolventului de liceu, competențe la a căror formare contribuie și disciplina ***Muzică sacră***.

Programa disciplinei ***Muzică sacră*** este elaborată potrivit modelului de proiectare curriculară centrat pe competențe. Construcția programei este realizată astfel încât să contribuie la dezvoltarea profilului de formare a elevului din ciclul liceal, care descrie aşteptările exprimate față de elev la sfârşitul învățământului liceal, prin raportare la cerințele exprimate în Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023, precum şi prin raportare la caracteristicile de dezvoltare ale elevilor.

Prin studierea disciplinei ***Muzică sacră***, absolventul de liceu își dezvoltă identitatea personală și conștiința de sine**,** fondate pe valori spirituale și morale; demonstrează comportamente etice și responsabile**,** aplicabile în viața personală, socială și profesională; manifestă respect față de diversitate și disponibilitate pentru dialog constructiv; își consolidează cultura generală prin înțelegerea impactului religiei asupra civilizației și culturii universale; exersează capacitatea de reflecție critică și discernământ moral, esențiale pentru luarea deciziilor; s**e** implică activ în comunitate, asumând valori de solidaritate, cooperare și responsabilitate civică.

Receptarea muzicii și însușirea culturii muzicale, ca parte componentă a celei generale, prin audierea marilor valori muzicale ale umanității dimpreună cu studiul, interpretarea vocală și/sau instrumentală a unui repertoriu reprezentativ de piese și fragmente de lucrări consacrate, din cele mai accesibile și mai cunoscute, exprimarea prin cânt, cuvânt, dans și alte tipuri de manifestări, contribuie la modelarea și dezvoltarea personalității elevului, la formarea gustului muzical și al simțului estetic, la dezvoltarea auzului muzical, al simțului ritmic, al memoriei muzicale, a imaginației și creativității, la dezvoltarea gândirii critice prin identificarea unor semnificații majore și aprecierea operelor după anumite criterii estetice, culturale și axiologice, dar și alte aspecte, precum dezvoltarea sensibilității, a siguranței de sine, autodisciplina, munca în echipă și relaționarea pozitivă cu ceilalți, sub atenta îndrumare a profesorului.

Înțelegerea, pătrunderea, trăirea și simțirea unei lucrări muzicale se pot realiza doar în condițiile în care elevul este un bun cunoscător al limbajului muzical. Ca orice comunicare și cea muzicală își are gramatica sa și codul său specific. Elementele definitorii ale limbajului muzical, care fac din muzică un mod de comunicare universal, se bazează

pe cele patru calități ale sunetului: înălțimea, durata, intensitatea și timbrul. Înțelegerea și pătrunderea în miezul unei partituri se fac după următorul plan:

- melodie, ritm, metrică, tonalitate
- elemente structurale ale melodiei: motiv, propoziție, frază muzicală, formă
- elemente de interpretare și expresie muzicală: tempo, agogică, nuanțe, dinamică, expresie melodică, frazare, accente, ornamente etc.
- caracterul și conținutul tematic al lucrării
- caracterul muzical al compoziției: melodic, armonic, polifonic, armonico-polifonic

Toate aceste elemente prezente în programa actuală constituie un rezumat a materiei studiate în anii anteriori și, totodată, oferă elevului prin intermediul profesorului direcții de aprofundare a cunoștințelor muzicale.

Noua variantă de programă, ce ține cont de tradițiile de elită ale învățământului românesc și de standardele internaționale, propune deschiderea pentru elevi, a drumului spre minunata lume a muzicii și cultivarea dragostei pentru frumosul muzical cu implicații profunde în viața lor artistică, estetică, afectivă, morală, socială și de credință.

Obiectivele generale pun accentul pe contactul direct cu muzica prin intermediul practicii și audierii ei. În cadrul orelor, elevului nu trebuie doar să i se vorbească despre muzică, ci el trebuie ajutat de către profesor să înțeleagă muzica, să o iubească și să o practice la nivelul aptitudinilor și posibilităților sale.

Pe baza experienței acumulate, construcția programei pentru disciplina ***Muzică sacră*** ține cont de studiul anilor anteriori, dar și de realitate, permițând profesorului să se adapteze la situația concretă a școlii, a clasei și la nivelul de pregătire individuală a elevilor. Se va avea în vedere legătura cu celelalte domenii precum literatura, artele plastice, istoria, geografia, fizica, matematica, tehnologia informației, științele etc.

Cadrul didactic va putea să modifice, să completeze sau să înlocuiască activitățile de învățare, prezenta programă școlară fiind o propunere flexibilă. Se va realiza astfel un demers didactic personalizat, care să asigure formarea competențelor în contextul specific al fiecărei clase și al fiecărui elev.

De asemenea, în modelarea și dezvoltarea personalității elevului, resursele multimedia joacă un rol important. Acestea integrează texte, grafice, desene, imagini statice și în mișcare (video), animație, materiale audio și orice alt suport în care fiecare tip de informație poate fi reprezentat, memorat, transmis și procesat digital. Ele reprezintă un suport pentru învățare în general și, cu atât mai mult, în activități remediale. Utilizarea mijloacelor audio-vizuale în clasă sensibilizează elevii pentru o anumită problemă și creează stimulare perceptivă. Elevii pot fi învățați să asculte, să vadă, să înțeleagă caracteristicile și mesajul imaginilor audio-vizuale. Profesorului îi revine un rol important în utilizarea acestor mijloace, care se cer foarte bine organizate, pentru a fi eficiente. E necesar să cunoască în amănunt conținutul materialului folosit, pentru a putea orienta atenția elevilor asupra aspectelor importante, pentru a-și putea pregăti din timp întrebările care vor mobiliza atenția elevilor și le vor trezi curiozitatea. Întrebările vor fi scurte și clare. Pentru explicații suplimentare, proiecțiile pot fi întrerupte, părțile mai importante pot fi reluate sau pot fi completate cu alte materiale. Discuțiile în timpul proiecției ușurează înțelegerea și consolidează cunoștințele. Complementar, pot fi folosite software-uri educaționale, atât în predare, cât și în evaluare. În predare, acestea pot asigura individualizarea fișelor de lucru, oferind elevilor cu lacune în cunoștințe sau cu ritm de învățare mai lent posibilitatea de a parcurge cerințele în ritm propriu. În evaluare, softurile educaționale asigură o evaluare obiectivă a performanțelor elevilor. Existența unei rețele de computere în școală facilitează utilizarea resurselor multimedia în activitatea didactică.

În elaborarea acestui curriculum au fost luate în considerare atât cercetările în domeniul curricular, orientările pe plan național privind educația muzicală în învățământul obligatoriu, cât și opiniile unor profesori cu o bogată experiență didactică în sistemul de învățământ românesc.

Elemente de noutate pe care le aduce programa:

- Orientare spre competențe transversale **(**educația pentru cetățenie democratică, educația pentru viață, dezvoltare personală)
- Actualizarea conținuturilor **(**corelarea temelor religioase cu provocările lumii contemporane: digitalizare, ecologie, drepturile omului, migrație, multiculturalitate, inteligența artificială)
- Dimensiunea interactivă și practică (implicare socială, voluntariat, utilizarea proiectelor interdisciplinare)
- Deschiderea spre dialog **(**formarea competenței de dialog interconfesional și intercultural; prezentarea comparativă a valorilor comune ale diferitelor tradiții religioase)

- Accent pe formarea caracterului și a autocunoașterii (dezvoltarea rezilienței, a inteligenței emoționale și spirituale; instrumente de reflecție personală -jurnal reflexiv, portofoliu spiritual).

Structura programei şcolare de Catehism include, pe lângă nota de prezentare, următoarele elemente:

- Competențe generale;
- Competențe specifice şi exemple de activități de învățare;
- Conținuturi;
- Sugestii metodologice

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoştințe, abilități şi atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte diverse.

Competențele generale se referă la achizițiile pe care elevul le dobândeşte la disciplina *Muzica sacră* pe parcursul întregului ciclu liceal. Acestea au un dublu rol: pe de o parte, reflectă contribuția disciplinei la profilul de formare al absolventului și, implicit, la dezvoltarea competențelor-cheie; pe de altă parte, structurează disciplina în funcție de profilul de formare.

Competențele specifice derivă din competențele generale şi reprezintă etape intermediare în dobândirea acestora, fiind formate pe parcursul unui an şcolar. Ele sunt adaptate nivelului de dezvoltare al elevilor, ghidează evaluarea performanțelor acestora și oferă cadrul pentru organizarea demersului didactic. Ca etape ale formării competențelor generale, competențele specifice evidențiază progresia acestora de la un an de studiu la altul, contribuind treptat la dezvoltarea competenței generale. Derivarea lor presupune o diferențiere atentă a etapelor procesului de învățare, astfel încât, la finalul studiului disciplinei *Muzică sacră*, elevii să fi dobândit competențele generale corespunzătoare.

Activitățile de învățare constituie contexte în care competențele specifice sunt dezvoltate, exersate și consolidate. Ele au rol orientativ și recomandativ pentru profesori, oferindu-le libertatea de a folosi exemplele propuse de programa școlară, de a le completa sau de a le înlocui, astfel încât să adapteze procesul didactic la realitățile concrete ale clasei. În acest mod, crearea de parcursuri de învățare individualizate și personalizate nu mai rămâne un simplu ideal, ci devine realizabilă prin metode și modalități concrete de aplicare.

Conținuturile învățării - sunt organizate pe domenii şi reprezintă achiziții de bază prin care se urmăreşte formarea competenţelor elevilor. La nivelul fiecărei clase, programa prezintă o ofertă curriculară care include aspecte de învățătura creștină**,** dialogul interreligios și intercultural**,** formarea morală aplicată și implicarea responsabilă în viața comunitară.

Sugestiile metodologice oferă exemple de strategii didactice, repere pentru planificarea demersului didactic şi elemente pentru evaluarea continuă. Acestea includ recomandări privind desfășurarea efectivă a procesului de predare-învățare-evaluare centrat pe formarea competențelor, exemple de strategii didactice care sprijină realizarea competențelor specifice, precum și propuneri de abordare interdisciplinară și integrată. În plus, acestea cuprind repere pentru evaluarea învățării, raportată la competențele urmărite, putând fi utilizate diverse forme, metode și instrumente de evaluare.

Cadrele didactice sunt încurajate să planifice didactica pe baza competențelor, să adapteze activitățile la context și să utilizeze metode variate de evaluare, cu accent pe progresul și dezvoltarea elevului.

Pentru a asigura un cadru coerent în predarea disciplinei ***Muzică sacră***, programa şcolară propune un set de elemente comune pentru toate cultele din România care au drept de predare a propriei religii în sistemul de învățământ: lista competențelor generale, o parte dintre competențele specifice şi o serie de exemple de activități de învățare şi partea generală a sugestiilor metodologice. Listele de competențe specifice şi de conținuturi sunt elaborate de către fiecare cult, permițând orientarea către teme relevante pentru fiecare dintre acestea.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Cunoașterea elementelor de bază ale limbajului muzical și operarea cu elemente de scris-citit muzica**
CG2	**Exprimarea ideilor, a emoțiilor, sentimentelor și trăirilor prin interpretarea și receptarea muzicii**
CG3	**Perfectarea trăsăturilor de caracter și de comportament moral prin aprecierea conținutului afectiv, atitudinal și ideatic a lucrărilor muzicale**

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Cunoașterea elementelor de bază ale limbajului muzical și operarea cu elemente de scris-citit muzical

Clasa a IX-a
CS 1.1. Cântarea după auz și/sau descifrarea unei partituri din repertoriu laic și religios, recunoscând elementele de limbaj muzical
- *exercsarea respirației, emisiei, dicției, frazării;* - *intonarea ritmică și melodică, în context monodic, armonic și polifonic;* - *interpretarea unor lucrări muzicale de factură laică și religioasă.*
CS 1.2. Descifrarea unor teme accesibile din creaţiile muzicale audiate, corelând vocal sau instrumental semnul grafic cu sunetul intonat
- *identificarea elementelor de limbaj muzical cunoscute;* - *intonarea anumitor teme din muzica religioasă, cultă şi din folclor;* - *exerciții de coordonare a cântului vocal-instrumental: individual, studiu pe grupuri (partide și în ansamblu).*
CS 1.3. Diferențierea unor genuri și forme muzicale în audiții repetate, selectând elementele specifice acestora
- *exemplificarea creaţiilor muzicale specifice Evului Mediu: cântecul monodic gregorian și muzica bizantină;* - *exemplificarea creaţiilor muzicale specifice Renaşterii: madrigalul, motetul, misa.*

CG 2 - Exprimarea ideilor, a emoțiilor, sentimentelor și trăirilor prin interpretarea și receptarea muzicii

Clasa a IX-a
CS 2.1. Corelarea conținutul de idei al textului unor cântece cu caracterul melodiei, în interpretarea sau în comentarea acestora
- *asocierea elementelor specifice cântecului: melodia şi textul;* - *realizarea corespondenței între accentele textului şi cele ale melodiei, între unităţile ritmico-melordice şi vers, între caracterul melodiei şi conținutul de idei al textului;* - *analizarea emoțiilor și sentimentelor legate de etosul muzical.*
CS 2.2. Interpretarea individuală și colectivă a unor lucrări în genuri diverse
- *conștientizarea trăsăturilor vocale personale prin alegerea unor piese potrivite cu specificul vocii elevilor;* - *îmbunătățirea unor aspecte de tehnică vocală și interpretativă prin analiza și observarea unor înregistrări audio-video;* - *exersarea tehnicii și interpretării vocale și/sau instrumentale.*
CS 2.3. Întrepătrunderea limbajului muzical cu cel verbal, cu mișcarea scenică, elemente de decor și costume
- *realizarea unor scenete/spectacole specifice obiceiurilor de Crăciun și de Paști;* - *crearea unor momente muzicale artistice literare;* - *interpretarea instrumentală și vocală a unor lucrări muzicale.*

CG 3 - Perfectarea trăsăturilor de caracter și de comportament moral prin aprecierea conținutului afectiv, atitudinal și ideatic a lucrărilor muzicale

Clasa a IX-a
CS 3.1. Corelarea conținutului de idei al textului religios cu caracterul melodiei
- *identificarea trăsăturilor specifice ale muzicii religioase;* - *analizarea monodiei gregoriene și bizantină.*
CS 3.2 Dezvoltarea muzicii sacre în sânul cultului creștin
- *înțelegerea datelor fundamentale ale muzicii religioase;* - *recunoașterea genurilor și formelor sacre;* - *identificarea stilului componistic sacru și religios.*
CS 3.3. Participarea și animarea slujbelor religioase prin muzică
- *analizarea rolului și funcției muzicii în biserică;* - *muzicii bisericești cu muzica de scenă sau de teatru;* - *interiorizarea valorilor creștine prin muzică.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Clasa a IX a

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Cânt vocal și instrumental	1.1. Elemente de tehnică vocală: respirație, emisie vocală, dicție, controlul intonației, frazare 1.2. Elemente de tehnică instrumentală – emisie, intonație, coordonare ritmică 1.3. Gesturi dirijorale (tactare, pregătirea intrării, închideri, diferențe dinamice, diferențe agogice) 1.4. Recunoașterea unor structuri monodice și polifonice
2. Elemente de limbaj muzical	2.1. Sunetul (ca fenomen fizic, fiziologic, muzical; proprietățile sunetului și reprezentarea grafică a acestora în limbajul muzical) 2.2. Intervale muzicale (definire, criterii de clasificare) 2.3. Semnele de alterație 2.4. Organizări sonore modale (oligocordii, scări pentatonice, hexatonice și heptacordice) 2.5. Procedee componistice simple (repetiția/schimbarea, varierea discursului) 2.6. Operarea cu elemente de construcție a discursului muzical (repetiția, secvența, contrastul, variația) 2.7. Elemente de forme și genuri muzicale (construcțiile mono-, bi- și tripartitite, schema formală A, AB, ABA; cânt bizantin/gregorian, madrigal, motet, missă) 2.8. Elemente de istoria muzicii (Antichitate, Evul Mediu și Renaștere)
3. Aspecte culturale eteronomice și interdisciplinare	3.1 Elemente de contextualizare istorică și geografică a unor lucrări muzicale 3.2 Elemente de folclor (tradiții, obiceiuri, dansuri din diverse zone geografice) 3.3 Elemente de interconectare între limbajul muzical și cel literar, scenic, coregrafic, plastic și matematic (accente metrice, ritmuri poetice, genuri muzicale liturgice, procedee manieristice) 3.4 Elemente de tehnologia informației (utilizarea unor softuri și platforme digitale pentru redarea lucrărilor muzicale, înregistrarea audio/audio-video, testarea și dezvoltarea auzului muzical)

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Cunoașterea elementelor de bază ale limbajului muzical și operarea cu elemente de scris-citit muzical

Clasa a X-a
CS 1.1. Recunoașterea elementelor fundamentale ale limbajului muzical în repertoriul sacru
- *identificarea sunetului, duratei și înălțimii în fragmente muzicale sacre simple.* - *analizarea ritmului și măsurii în cântări bisericești cunoscute.* - *exersarea audiției dirijate pentru recunoașterea elementelor melodice.* - *expunerea diferitelor impresii privind rolul limbajului muzical în muzica sacră.*
CS 1.2. Citirea corectă a semnelor de notație muzicală de bază
- *citirea pe portativ a notelor muzicale în chei uzuale.* - *exersarea citirii ritmice folosind valori de durată simple.* - *recunoașterea și utilizarea semnelor de alterație precum și a celor de repetițieși volte* - *citirea la prima vedere a unor fragmente muzicale sacre elementare.*
CS 1.3. Aplicarea elementelor de scris-citit muzical în interpretarea vocală
- *interpretarea vocală a unor cântări sacre scurte, pe baza partiturii.* - *exercsarea intonație și a ritmului pornind de la notație.* - *corelarea textului liturgic cu linia melodică.* - *autoevaluarea interpretării din perspectiva respectării notației.*

CG 2 - Exprimarea ideilor, a emoțiilor, sentimentelor și trăirilor prin interpretarea și receptarea muzicii

Clasa a X-a
CS 2.1. Recunoașterea emoțiilor și sentimentelor transmise de muzica sacră
- *ascultarea și analizarea fragmentelor muzicale pentru identificarea stărilor afective.* - *dezbaterea impresiilor generate de muzica sacră.* - *clasificarea fragmentelor muzicale după caracter și expresivitate.* - *asocierea între diferite elemente muzicale (ritm, melodie, armonie) și emoții.*
CS 2.2. Exprimarea emoțiilor prin interpretare vocală și instrumentală
- *interpretarea vocală a cântărilor sacre simple, punând accent pe exprimarea emoțiilor.* - *observarea efeccutlui produs de varierea dinamicii și agogici pentru transmiterea sentimentelor.* - *interpretarea unor fragmente cu intonație și accentuare expresivă.* - *reflectarea asupra modului în care interpretarea modifică percepția emoțională.*
CS 2.3. Exprimarea emoțiilor prin mișcare sau alte forme non-verbale
- *asocierea muzicii cu gesturi sau mișcări ritmice simple.* - *experimentarea unor scurte fragmente de improvizație corporală pe baza fragmentelor muzicale.* - *dezvoltarea conștientizării legăturii între sunet și reacție emoțională.* - *prezentarea colectivă a unor interpretări care exprimă emoții diferite.*

CG 3 - Perfectarea trăsăturilor de caracter și de comportament moral prin aprecierea conținutului afectiv, atitudinal și ideatic a lucrărilor muzicale

Clasa a X-a
CS 3.1. Identificarea mesajului moral și atitudinal în muzica sacră
- *ascultarea și discutarea fragmentelor muzicale cu accent pe valorile morale transmise* - *analizarea textului și muzicii pentru identificarea ideilor și atitudinilor promovate* - *discutarea efectului și influenței muzicii asupra propriei conduite comportamentale* - *crearea unor fișe de observație privind mesajul etic al lucrărilor muzicale ascultate*
CS 3.2 Exprimarea valorilor morale prin interpretare și comportament
- *interpretarea cântărilor sacre cu atenție la mesajul moral* - *respectarea regulilor de etichetă și comportament în cadrul activităților muzicale.* - *dialogarea ghidată despre atitudinea adecvată față de muzica sacră* - *exersarea autocontrouluil și empatiei în interpretare colectivă*
CS 3.3. Observarea influenței muzicii asupra propriilor trăsături de caracter
- *reflectarea asupra modului în care muzica influențează răbdarea, respectul și responsabilitatea* - *crearea unor documente observaționale (tip jurnal personal) de impresii și emoții legate de mesajul moral* - *discuții în grup despre valorile promovate de muzica sacră*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Clasa a X-a

Domenii de conținut	Conținuturi
4. Cânt vocal și instrumental	1.5. Elemente de tehnică vocală: respirație, emisie vocală, dicție, controlul intonației, frazare 1.6. Elemente de tehnică instrumentală – emisie, intonație, coordonare ritmică 1.7. Gesturi dirijorale (tactare, pregătirea intrării, închideri, diferențe dinamice, diferențe agogice) 1.8. Recunoașterea unor structuri monodice, polifonice şi armonice
5. Elemente de limbaj muzical	5.1. Tonalitatea (gamă, arpegiu, înrudirea tonalităţilor Do-la, Sol-mi, Fa-re) 5.2. Elemente de forme și genuri muzicale (cantată, fugă, suită instrumentală, concert instrumental, oratoriu, operă, simfonie) 5.3. Elemente de istoria muzicii (Baroc şi Clasicism)
6. Aspecte culturale eteronomice și interdisciplinare	3.1 Elemente de contextualizare istorică și geografică a unor lucrări muzicale 3.2 Elemente de folclor ocazional 3.3 Elemente de interconectare între limbajul muzical și cel literar, scenic, coregrafic, plastic și matematic (accente metrice, ritmuri poetice, genuri muzicale liturgice, procedee manieristice) 3.4 Elemente de tehnologia informației (utilizarea unor softuri și platforme digitale pentru redarea lucrărilor muzicale, înregistrarea audio/audio-video, testarea și dezvoltarea auzului muzical)

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Cunoașterea elementelor de bază ale limbajului muzical și operarea cu elemente de scris-citit muzical

Clasa a XI-a
CS 2.1. Analizarea elementelor de limbaj muzical în structuri melodico-ritmice mai complexe
- *analizarea unor cântări sacre cu ambitus mediu (decimă, duodecimă) și ritmică variată* - *compararea structurilor muzicale din diferite tradiții sacre* - *identificarea modurilor, intervalelor și formulelor ritmice specifice*
CS 2.2. Utilizarea corectă a notației muzicale în citirea și redactarea fragmentelor muzicale
- *citirea la prima vedere a unor partituri sacre de dificultate medie* - *transcrierea pe portativ a unor fragmente audiate* - *completarea unor partituri lacunare* - *utilizarea mijloacelor digitale pentru notarea muzicii*
CS 2.3. Integrarea elementelor de scris-citit muzical în interpretarea expresivă
- *interpretarea vocală/instrumentală cu respectarea indicațiilor de tempo și dinamică* - *analizarea relației dintre expresia muzicală și mesajul liturgic* - *adaptarea interpretării în funcție de caracterul cântării*

CG 2 - Exprimarea ideilor, a emoțiilor, sentimentelor și trăirilor prin interpretarea și receptarea muzicii

Clasa a XI-a
CS 2.1. Analiza expresivă a muzicii sacre
- *identificarea elementelor muzicale care transmit emoții (ritm, intervale, armonie)* - *compararea interpretărilor diferite ale aceleiași cântări sacre* - *perceperea intenției expresive a dirijorului în anumite lucrări muzicale audiate* - *dezbaterea modului în care muzica influențează starea afectivă.*
CS 2.2. Aplicarea expresivității în interpretarea muzicală
- *interpretarea vocală/instrumentală cu atenție la emoție și caracter* - *experimentarea variațiilor de tempo și dinamică pentru potențarea expresiei* - *exerciții de comunicare prin muzică între colegi (tip întrebare și răspuns)* - *înregistrarea urmată de analizarea propriei interpretări pentru îmbunătățirea expresivității.*
CS 2.3. Exprimarea trăirilor prin creație muzicală simplă
- *compunerea a scurte fragmente melodice cu accent pe transmiterea emoțiilor.* - *adaptarea unei cântări sacre prin variații melodice și ritmice expresive* - *colaborarea în grup pentru dezvoltarea unor interpretări originale* - *prezentarea creațiilor în cadrul activităților de evaluare și elaborare de impresii*

CG 3 - Perfectarea trăsăturilor de caracter și de comportament moral prin aprecierea conținutului afectiv, atitudinal și ideatic a lucrărilor muzicale

Clasa a XI-a
CS 3.1. **Analizarea conținutului afectiv și ideatic al muzicii sacre**
- *identificarea corelării dintre expresivitatea muzicală și legătura cu valorile morale* - *compararea mesajelor morale din lucrări diferite* - *audierea critică a lucrărilor muzicale pentru identificarea valorilor propuse de compozitor* - *discutarea influenței muzicii asupra comportamentului personal.*
CS 3.2 **Valorificarea muzicii pentru dezvoltarea atitudinilor morale**
- *interpretarea pieselor sacre respectând intenția morală și atitudinală* - *exersarea empatiei și solidarității prin activități muzicale de grup* - *reflectarea asupra modului în care muzica poate ghida comportamente adecvate* - *aplicarea principiilor morale identificate în lucrările muzicale*

Clasa a XI-a
CS 3.3. **Exprimarea judecăților critice și morale prin activități muzicale**
- *elaborarea unor comentarii scrise sau orale privind valorile morale și afective ale lucrărilor muzicale* - *analizarea impactului emoțional al muzicii asupra individului și grupului* - *crearea unor scurte proiecte muzicale care transmit mesaje morale* - *prezentarea și argumentarea propriilor alegeri în construirea interpretărilor colective*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Clasa a XI-a

Domenii de conținut	Conținuturi
7. Cânt vocal și instrumental	1.9. Elemente de tehnică vocală: respirație, emisie vocală, dicție, controlul intonației, frazare 1.10. Elemente de tehnică instrumentală – emisie, intonație, coordonare ritmică 1.11. Gesturi dirijorale (tactare, pregătirea intrării, închideri, diferențe dinamice, diferențe agogice) 1.12. Recunoașterea unor structuri monodice, polifonice și armonice
8. Elemente de limbaj muzical	8.1. Tonalitatea (gamă, arpegiu, înrudirea tonalităților Do-la, Sol-mi, Fa-re, Re-si, Si♭-sol) 8.2. Genuri și forme ale muzicii liturgice 8.3. Elemente de forme și genuri muzicale (sonată, suită instrumentală, concert instrumental, simfonie, poem simfonic, operetă, requiem, missă, liturghie) 8.4. Elemente de istoria muzicii (Romantism)
9. Aspecte culturale eteronomice și interdisciplinare	3.1 Elemente de contextualizare istorică și geografică a unor lucrări muzicale 3.2 Elemente de folclor neocazional 3.3 Elemente de interconectare între limbajul muzical și cel liturgic, literar, scenic, coregrafic și plastic (programatism muzical, operă, balet)

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Cunoașterea elementelor de bază ale limbajului muzical și operarea cu elemente de scris-citit muzical

Clasa a XII-a
CS 2.1. Interpretarea critică a limbajului muzical utilizat în repertoriul sacru
- *analizarea aprofundată a structurilor melodice și ritmice* - *identificarea particularităților stilistice ale cântărilor sacre* - *compararea diferitelor variante de interpretare ale aceleiași cântări* - *argumentarea rolului limbajului muzical în transmiterea mesajului religios*
CS 2.2. Aplicarea autonomă a competențelor de scris-citit muzical
- *citirea fluentă a unor partituri sacre complexe* - *redactarea unor fragmente muzicale proprii sau adaptate* - *transcrierea și adaptarea unor cântări din surse orale* - *utilizarea corectă a notației în contexte practice și evaluative*
CS 2.3. Valorificarea scris-cititului muzical în contexte liturgice și educaționale
- *interpretarea cântărilor sacre în contexte apropiate de cele liturgice* - *elaborarea unor scurte materiale explicative pentru alți elevi* - *participarea la proiecte muzicale cu tematică sacră* - *autoevaluarea progresului personal în raport cu competențele dobândite*

CG 2 - Exprimarea ideilor, a emoțiilor, sentimentelor și trăirilor prin interpretarea și receptarea muzicii

Clasa a XII-a
CS 2.1. Interpretarea critică și reflexivă a muzicii sacre
- *analizarea complexă a caracterului și expresivității fragmentelor muzicale* - *compararea mai multor interpretări profesionale* - *argumentarea alegerilor expresive în interpretarea muzicală* - *dezvoltarea unui portofoliu personal de interpretări comentate*
CS 2.2. Valorificarea expresivității în interpretarea autonomă
- *interpretarea unor partituri sacre cu accent pe intenția afectivă* - *experimentarea nuanțelor dinamice și agogice pentru transmiterea sentimentelor* - *realizarea de scurte fragmente de improvizație expresivă pe baza unor teme cunoscute* - *autoevaluarea și perfecționarea interpretării în raport cu impactul emoțional*
CS 2.3. Comunicarea și exprimarea emoțională prin proiecte muzicale
- *realizarea unor scurte proiecte de interpretare colectivă sau individuală cu tematică sacră* - *integrarea muzicii cu alte forme artistice (literatură, artă plastică, artă teatrală) pentru exprimarea emoțiilor* - *prezentarea interpretărilor și explicarea intenției afective către colegi* - *reflectarea asupra propriei capacități de transmitere a emoțiilor prin muzică*

CG 3 - Perfectarea trăsăturilor de caracter și de comportament moral prin aprecierea conținutului afectiv, atitudinal și ideatic a lucrărilor muzicale

Clasa a XII-a
CS 3.1. Examinarea critică a valorilor morale și afective din muzica sacră
- *analizarea detaliată a intenției ideatice și morale a lucrărilor muzicale* - *compararea diferitelor interpretări pentru înțelegerea mesajului mora.* - *realizarea unui portofoliu de reflecții critice asupra mesajelor morale*
CS 3.2 **Aplicarea autonomă a muzicii în formarea trăsăturilor de caracter**
- *interpretarea pieselor sacre complexe cu respectarea valorilor morale și afective* - *crearea de adaptări muzicale care evidențiază mesajul moral* - *dezvoltarea empatiei și responsabilității prin proiecte muzicale colective*
CS 3.3. **Comunicarea și transmiterea valorilor morale prin muzică**

Clasa a XII-a
- *realizarea de proiecte muzicale educative pentru colegi sau comunitate* - *organizarea unor prezentări sau audiții tematice cu comentariu moral și afectiv* - *exprimarea verbală și artistică a mesajelor morale din muzică* - *evaluarea impactului asupra audienței și reflectarea asupra propriei contribuții*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Clasa a XII-a

Domenii de conținut	Conținuturi
10. Cânt vocal şi instrumental	1.13. Elemente de tehnică vocală: respirație, emisie vocală, dicție, controlul intonației, frazare 1.14. Elemente de tehnică instrumentală – emisie, intonație, coordonare ritmică 1.15. Gesturi dirijorale (tactare, pregătirea intrării, închideri, diferențe dinamice, diferențe agogice) 1.16. Recunoașterea unor structuri monodice, polifonice, armonice şi eterofonice
11. Elemente de limbaj muzical	11.1. Genuri şi forme ale muzicii liturgice 11.2. Elemente de forme şi genuri muzicale (suită instrumentală, concert instrumental, simfonie, operă, requiem, parastas, missă, liturghie) 11.3. Elemente de istoria muzicii (Modernism şi muzică contemporană)
12. Aspecte culturale eteronomice și interdisciplinare	3.1 Elemente de contextualizare istorică și geografică a unor lucrări muzicale 3.2 Elemente de folclor ocazional şi neocazional 3.3 Elemente de interconectare între limbajul muzical și cel liturgic, precum şi cel literar, scenic, coregrafic şi plastic

SUGESTII METODOLOGICE

Sugestiile metodologice oferă repere esențiale pentru proiectarea, organizarea și desfășurarea eficientă a activităților de predare-învățare-evaluare în cadrul orelor de Catehism la liceu. Acestea vizează sprijinirea cadrului didactic în personalizarea demersului educațional, prin integrarea unor metode didactice moderne, interactive și adaptate la profilul generației actuale de elevi, inclusiv prin dezvoltarea competențelor digitale.

Programa școlară actuală pentru disciplina ***Muzica sacră*** promovează o învățare centrată pe elev, care accentuează implicarea activă a elevului în procesul de învățare, contextualizarea conținuturilor religioase în realități de viață concrete, dimensiunea socială a învățării – cooperare, colaborare, empatie, responsabilizarea elevilor în raport cu propria dezvoltare morală, spirituală și civică și dezvoltarea competențelor digitale și media, esențiale pentru învățarea secolului XXI.

Muzica sacră la clasele de liceu trebuie abordată prin prisma contactului nemijlocit al elevilor cu muzica, asigurat prin cântarea vocală, prin audiţie şi prin învăţarea unui instrument muzical accesibil.

• **Învăţarea instrumentelor** este înţeleasă în strictă conformitate cu elementele componente ale programei. Nu se doreşte abordarea instrumentelor care pretind o tehnică avansată şi greu de dobândit. Acestea vor fi studiate în cadrul profilului artistic, specializarea muzică. Instrumentele simple invocate în textul programei sunt cele a căror tehnică de mânuire face posibilă învăţarea în cadrul orei de muzică. Acestea permit elevului să redea melodii scurte, formule de acompaniament, armonii simple, variate combinaţii ritmice, cu ajutorul unor tehnici elementare. Exemplu: instrument cu clape (orga electronică cu variantele sale puţin costisitoare), chitara sau mandolina, blockflöte (flautul drept), xilofon, acordeon sau instrumente tradiţionale (fluierul), instrumente de percuţie. Prin intermediul instrumentelor, are loc concomitent, învăţarea rapidă şi eficientă a scris-cititului muzical, abordat astfel într-o viziune nouă. Rezultatele nu trebuie să fie spectaculoase, căci achiziţiile dobândite prin educaţia muzicală vor fi superioare faţă de învăţarea solfegiului. Educaţia muzicală devine astfel accesibilă şi distonilor.

• **Cântarea vocală** nu poate lipsi din educaţia muzicală, iar rolul acesteia constă în asigurarea unui repertoriu consistent de cântece, pe care elevii să le interpreteze cu plăcere. Pe baza deprinderilor de citire dobândite prin intermediul instrumentului, elevul va fi capabil să parcurgă textul muzical, mai mult chiar, să îl descifreze. Analiza cântecelor va viza elemente de gramatică muzicală (game, moduri, măsuri etc.), insistându-se şi asupra elementelor de structură a melodiei (frază, încheieri intermediare, finale etc.) şi, în principal, de conţinut estetic al melodiei şi al textului, aşa cum reiese din competenţele prevăzute.

• **Audiţia muzicală** se va constitui dintr-un complex de valori muzicale naţionale şi universale, inclusiv folclor şi muzică de divertisment. Sugestiile pentru audiţie, stabilite pe baza unei selecţii prin care s-au avut în vedere conţinuturi şi finalităţi educative, lasă libertatea profesorului de a veni în întâmpinarea receptivităţii copiilor. Având în vedere că audiţia muzicală nu mai este un mijloc auxiliar al lecţiei teoretice (de ilustrare a unei noţiuni, de exemplificare a unui element etc.), aceasta devine în sine o cale de receptare a muzicii pe coordonate muzicale generale şi culturale. Profesorul de muzică va trebui să reconsidere procesul audiţiei. Ca pondere în cadrul lecţiei, audiţiei i se va acorda un timp important, aceasta devenind parte componentă a lecţiei. Foarte util este ca materialul de audiat să fie repetat, ştiut fiind că procesul receptării unei lucrări muzicale se sedimentează în timp, prin multe reascultări. Satisfacţia recunoaşterii auditive a unor teme cântate anterior asigură audiţiei valenţe valorice sporite. Procesul audiţiei trebuie permanent controlat sub aspectul concentrării elevilor şi dirijat prin explicaţii, sugestii etc., de natură muzicală şi estetică. Momentele de audiţie prevăzute trebuie acordate cu preferinţele elevilor, dar şi cu genurile şi cu formele muzicale, cu problematica propusă spre conştientizare prin subiectul lecţiei.

Activităţile muzicale se abordează gradat, progresiv, parcurgând trei stadii de formare a deprinderilor muzicale: receptarea şi executarea elementelor muzicale propuse, recunoaşterea lor auditivă şi valorificarea creativă. Pentru **receptarea** şi **executarea** elementelor muzicale se utilizează metode active, axate pe exersarea şi pe implicarea directă a elevului în muzicalizarea sa. **Recunoaşterea auditivă** a elementelor muzicale, analiza, compararea şi aprecierea lor

oferă posibilitatea descoperirii, pe de o parte, a bogăţiei şi a diversităţii problematicii muzicale, iar pe de altă parte, a propriei capacităţi de selectare auditivă a elementelor de limbaj muzical. Stadiul superior în educaţia muzicală îl reprezintă **capacitatea de a se exprima pe sine prin muzică**, abordând actul creaţiei la nivelul pe care pregătirea proprie îl permite. De asemenea, elevii îşi pot selecta valoric repertoriul şi îşi pot exprima şi a argumenta aprecierile şi preferinţele.

Pornind de la caracterul practic al activităţilor specifice educaţiei muzicale, evaluarea presupune observarea continuă şi sistematică a elevilor de a participa la activităţi colective, nu doar individuale. Reproducerea materialului muzical memorat mecanic, ca procedeu de evaluare tradiţional, va fi înlocuită de metode alternative de evaluare (referatul, proiectul, portofoliul etc.), precum şi de alte forme de evaluare a manifestărilor artistice colective şi/sau individuale (serbări, concerte, simpozioane, concursuri). Fondul de cultură muzicală, modalităţile de lucru specifice disciplinei asigură atracţia şi interesul elevilor faţă de această disciplină, condiţie fundamentală pentru dezvoltarea competenţelor sale.

Repertoriu reprezentativ de piese și fragmente de lucrări consacrate din toate perioadele literaturii muzicale culte universale și autohtonă.

Colecțiile de muzică religioasă aprobate de autoritățile bisericești ale cultului catolic.

Cunţanu, D., Cântările bisericești după melodiile celor opt glasuri
Giuleanu V. Melodica bizantină
Lugojan T., Cântări bisericeşti
Panţiru G., Notaţia şi ehurile muzicii bizantine

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență
Bumb Mărioara-Mirela	Gradul I	Liceul Greco-Catolic „Inochetie Micu”, Cluj
Nica Antonia Monica	Gradul I	Liceul Greco-Catolic „Iuliu Maniu”, Oradea, Bihor

COORDONATORI/RESPONSABILI/CONSULTANȚI ȘTIINȚIFICI(15)

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Zăbavă Mihaela	Consilier CNCE	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare	Responsabil CNCE
Pîslaru Cătălin	Inspector general MEC	Ministerul Educației și Cercetării	Responsabil MEC

RESPONSABILI/COORDONATORI/COLABORATORI:

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Fodoca Maria	Director	Liceul Greco-Catolic „Timotei Cipariu” Bucuresti	Responsabil cult
Neagoe Florin	profesor	Liceul Greco-Catolic „Timotei Cipariu” Bucuresti	colaborator

Anexa nr. 173

Programa școlară
pentru disciplina

LITERATURA UNIVERSALĂ CREŞTINĂ
Cultul Greco-Catolic

Clasele a XI-a și a XII-a
Curriculum de specialitate (CS)
Filiera vocaţională, profilul teologic,
specializareaTeologie Greco-Catolică

- 2026 -

Anexa nr. 173
Programa școlară pentru disciplina *Literatura universală creștină,* Cultul Greco-Catolic, clasele a IX-a și a XII-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profilul teologic, specializările teologie greco-catolică*

NOTĂ DE PREZENTARE

Disciplina **Literatura universală creștină** este destinată elevilor din clasele a XI-a și a XII-a, filiera vocațională, profil teologic, specializarea teologie greco-catolică, formă de învățământ cu frecvență de zi. Aceasta oferă un cadru de formare spirituală, culturală și intelectuală în consonanță cu valorile Bisericii Greco-Catolice. Programa propune o explorare sistematică și integrată a literaturii universale cu tematică creștină, punând accent pe dialogul dintre tradițiile orientale și occidentale și pe specificul spiritualității greco-catolice în contextul culturii europene. Conform planurilor-cadru pentru învățământul liceal aprobate ca anexe la OMEC nr. 4350/2025, disciplina beneficiază de o alocare orară săptămânală de **2 ore**, în cadrul curriculumului de specialitate **(CS)**.

An de studiu	Clasa a IX-a	Clasa a X-a	Clasa a XI-a	Clasa a XII-a
Tip segment curricular	CS	CS	CS	CS
Nr. săptămânal de ore	-	-	2	2

În centrul demersului curricular se află **dezvoltarea competențelor de comunicare, lectură critică și interpretare a textelor literare creștine**, formarea unui orizont cultural umanist și cultivarea capacității de a înțelege literatura ca spațiu de întâlnire între text, credință și experiența umană. Studiul **Literaturii universale creștine** completează formarea teologică și filologică a elevului, contribuind la dezvoltarea gândirii reflexive, a discernământului moral și a sensibilității estetice.

Programa se înscrie în spiritul documentelor curriculare naționale în vigoare și este elaborată în conformitate cu:

– **Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023**;
– **Cadrul european al competențelor-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții (2018)**;
– **Repere pentru proiectarea, actualizarea și evaluarea Curriculumului național** (OME nr. 3239/2021);
– **Profilul de formare al absolventului** (OME nr. 6731/2023).

Finalități

Disciplina sprijină **profilul absolventului de liceu teologic greco-catolic**, oferind repere pentru înțelegerea literaturii ca expresie a spiritualității creștine, ca patrimoniu cultural universal și ca instrument de formare morală. Lectura textelor fundamentale din Biblie, literatura patristică, medievală, modernă și contemporană, precum și a scrierilor reprezentative din tradiția greco-catolică favorizează:

- consolidarea identității spirituale și culturale a elevului;
- dezvoltarea capacității de analiză și interpretare a textelor literare în contexte culturale complexe;
- înțelegerea relației dintre literatură, teologie și istorie;
- dialogul intercultural și ecumenic;
- formarea unor atitudini etice puternice, bazate pe valorile creștine.

Programa promovează **abordarea interdisciplinară**, deschiderea către reflecțiile filosofice, istorice, artistice și sociale, precum și utilizarea unor metode didactice interactive: dezbateri, proiecte tematice, studii de caz, portofolii, lecturi comparate. Această diversitate metodologică susține autonomia elevului, capacitatea de autocunoaștere și formarea unei relații personale cu textul literar.

Structura programei

Programa școlară pentru *Literatura universală creștină* – clasele a XI-a și a XII-a include următoarele elemente: *notă de prezentare, competențe generale, competențe specifice și exemple de activități de învățare, conținuturi organizate tematic, sugestii metodologice.*

Competențele sunt definite drept ansambluri integrate de cunoștințe, abilități și atitudini, formate prin învățare, necesare rezolvării unor situații în contexte autentice. Competențele generale, formate la nivelul întregului ciclu liceal,

reflectă contribuția disciplinei la profilul de formare al absolventului, iar competențele specifice reprezintă etape ale dezvoltării acestora.

Activitățile de învățare au rol orientativ și permit profesorului să adapteze demersul didactic la nevoile concrete ale elevilor, asigurând personalizarea parcursului de învățare și promovând autonomia elevului.

Conținuturile sunt structurate pe următoarele domenii: **lingvistic**, **literar** (literatura creștină și influența ei în cultura universală, modele etice în proza universală, poezia creștină, simboluri și motive creștine în literatura universală, literatura martiriului greco-catolic) și **cultural-spiritual.**

Sugestiile metodologice oferă repere pentru proiectarea activităților, pentru abordarea interdisciplinară și pentru evaluarea centrată pe competențe. Accentul cade pe analize literare pe marginea unor texte suport, metode interactive, învățare prin proiect, studiu de caz, dezbatere și reflecție personală.

Precizări finale

Programa promovează autonomia cadrului didactic, flexibilitatea abordărilor didactice și diversitatea metodelor de evaluare, acordând prioritate progresului elevului și dezvoltării sale. Disciplina **Literatura universală creștină** contribuie semnificativ la formarea unui absolvent capabil să înțeleagă lumea contemporană prin prisma valorilor umaniste și creștine, să participe responsabil la viața culturală și să dezvolte un dialog autentic între tradiție și modernitate. Programa oferă cadrul necesar integrării literaturii în viața spirituală și intelectuală a elevilor, pregătindu-i pentru parcursul universitar și pentru rolurile lor viitoare în societate.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

C.G.1	**Utilizarea corectă și adecvată a limbii române în receptarea și producerea mesajelor în diferite situații de comunicare**
C.G.2	**Comprehensiunea și interpretarea textelor literare creștine, cu accent pe cele din tradiția greco-catolică**
C.G.3	**Situarea în context cultural, istoric și ecleziastic a textelor studiate**
C.G.4	**Argumentarea orală sau în scris a unor opinii în diverse situații de comunicare prin valorificarea elementelor de spiritualitate creștină greco-catolică în paradigma dezvoltării personale**

CLASA a XI-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Utilizarea corectă și adecvată a limbii române în receptarea și producerea mesajelor în diferite situații de comunicare

XI.CS 1.1. Utilizarea adecvată a achizițiilor lingvistice în receptarea textelor literare creștine
- *Identificarea terminologiei specifice în textele studiate (psalm, parabolă, temă, motiv, mit etc.)* - *Selectarea unor surse de documentare letrice/digitale* - *Recunoașterea figurilor de stil specifice textelor religioase (comparația, epitetul, alegoria etc.)* - *Analizarea comparativă a limbajului religios din diferite epoci*
XI.CS 1.2. Exprimarea orală sau în scris a propriilor reacții și opinii privind textele receptate
- *Dezbaterea pe marginea textelor studiate, a temelor/valorilor prezente în operele literare* - *Redactarea unor comentarii personale despre textele citite, pornind de la valorile morale transmise, de la simbolistica religioasă, modelele exemplare etc.* - *Argumentarea unei opinii despre un text religios*
XI.CS 1.3. Redactarea unor compoziții despre textele studiate și despre experiențele spirituale specifice tradiției greco-catolice
- *Elaborarea unor eseuri tematice* - *Realizarea unor prezentări despre autori și opere* - *Redactarea unor compuneri creative inspirate din temele studiate*

CG 2 - Comprehensiunea și interpretarea textelor literare creștine, cu accent pe cele din tradiția greco-catolică

XI.CS 2.1. Analiza textelor literare creștine studiate din perspectiva temei, motivelor și simbolurilor
- *Identificarea temelor și motivelor religioase în textele studiate* - *Interpretarea semnificațiilor simbolurilor creștine* - *Analizarea comparativă a modului de tratare a unei teme în diferite opere*
XI.CS 2.2. Compararea viziunii despre lume și despre existență în diferite texte creștine din tradiția occidentală și orientală
- *Realizarea unor tabele comparative* - *Discutarea diferențelor și asemănărilor între viziunile creștine din texte literare studiate sau la prima vedere* - *Analizarea specificului diferitelor tradiții creștine în proiecte de cercetare realizate letric/digital*
XI.CS 2.3. Identificarea și interpretarea elementelor de spiritualitate creștină greco-catolică în textele studiate
- *Recunoașterea elementelor specifice tradiției greco-catolice* - *Analizarea unor texte centrate pe valorile spirituale creștine* - *Dezbaterea pe marginea modului în care literatura reflectă spiritualitatea.*

CG 3 Situarea în context cultural, istoric și ecleziastic a textelor studiate

XI.CS 3.1 Identificarea contextului istoric și cultural în care a fost scris un text religios sau literar
- *Analizarea unui psalm biblic/poezie religioasă și identificarea contextului istoric și religios în care a fost scris/ă.* - *Analizarea unui text religios din perspectiva influențelor socio-politice ale epocii*
XI.CS 3.2. Compararea valorilor morale și religioase exprimate în texte din epoci și spații culturale diferite
- *Compararea, într-un material letric sau digital, a modului în care este reflectată tema în două texte literare* - *Identificarea asemănărilor/diferențelor dintre două sau mai multe opere literare religioase* - *Analizarea unor comportamente moral-creștine reprezentate în operele studiate, din diferite perspective situaționale*

CG 4 Argumentarea orală sau în scris a unor opinii în diverse situații de comunicare prin valorificarea elementelor de spiritualitate creștină greco-catolică în paradigma dezvoltării personale

XI.CS 4.1. Identificarea valorilor și atitudinilor creștine greco-catolice în diverse contexte de viață
- *Dezbaterea unor teme legate de actualitatea mesajelor textelor de literatură universală în societatea modernă* - *Realizarea unor eseuri despre influența Bisericii asupra literaturii creștine*
XI.CS 4.2. Formularea unor puncte de vedere argumentate privind actualitatea mesajului unui text religios

- *Construirea unor discursuri pe baza valorilor creştine, ca parte a vieții tinerilor, pornind de la problematica textelor-suport* - *Realizarea unor jocuri de rol pe tema prezenței valorilor morale în viața tinerilor: iubire, iertare, responsabilitate, adevăr, demnitate etc.* - *Elaborarea unui produs personal (în format letric sau digital) care să reflecte valorile morale prezente în texte literare corelate cu valorile individuale sau ale comunității*
XI.CS 4.3. Exprimarea clară și coerentă, oral sau în scris, a propriilor convingeri, în dialog cu ceilalți, cu respect față de diversitate
- *Scrierea unui eseu/unor opinii personale pe o temă valorificată în texte literare propuse* - *Susținerea unor dezbateri structurate pe teme religioase sau etice* - *Realizarea unor materiale digitale privind aplicarea în viața cotidiană a valorilor creştine analizate în textele propuse*

CLASA a XI-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
DOMENIUL LINGVISTIC	1. Limbajul religios în textele literare - Particularități ale limbajului religios în literatura universală - Termeni și concepte specifice spiritualității creştine - Simbolismul limbajului religios 2. Stilistica textelor religioase - Figuri de stil specifice textelor religioase - Modalități de expresie în textele liturgice și biblice - Analiza stilistică a textelor creştine 3. Limbajul specific tradiției greco-catolice - Terminologia specifică tradiției bizantine - Influențe lingvistice latine și orientale în textele greco-catolice - Evoluția limbajului teologic în scrierile greco-catolice
DOMENIUL LITERAR	1. Literatura biblică - Genurile literare biblice: narațiune, poezie, epistolă, parabolă - Psalmi, Cântarea Cântărilor, Pildele lui Solomon - Parabole din Noul Testament 2. Literatura patristică - Scrieri ale Sfinților Părinți din Răsărit (Sf. Ioan Gură de Aur, Sf. Vasile cel Mare, Sf. Grigore de Nazianz) - Scrieri ale Sfinților Părinți din Apus (Sf. Augustin, Sf. Ambrozie) - Sf. Augustin- ”Confesiuni” - Efrem Sirul – selecție ”Poezii” - Prudenţius – selecție ”Poezii” 3. Literatura medievală creştină - Dante Alighieri - "Divina Comedie" (fragmente din ”Infernul”, ”Purgatoriul”, ”Paradisul”) - Francois Villon – ”Rugăciunea către Fecioara Maria” - Sfântul Ioan al Crucii – ”Noaptea întunecată a sufletului” - Toma de Aquino, Francisc de Assisi - selecție fragmente - Imnografia bizantină și contribuția ei la dezvoltarea spiritualității creştine- de ex. ”Canonul Învierii” – Sf. Ioan Damaschinul 4. Literatura creştină în Renaștere și epoca modernă - John Milton - "Paradisul pierdut" (fragmente)

Domenii de conținut	Conținuturi
	- Poezia metafizică (John Donne) – selecție de texte - Thomas Morus – ”Utopia” – fragmente - Erasmus din Rotterdam – ”Elogiul nebuniei” - fragmente - François-René de Chateaubriand - "Geniul creștinismului" (fragmente) - Feodor M. Dostoievski - "Crimă și pedeapsă", "Frații Karamazov" (fragmente) 5. Literatura Bisericii Greco-Catolice până în secolul al XIX-lea - Scrieri ale reprezentanților Școlii Ardelene - Samuil Micu, Petru Maior, Gheorghe Șincai - contribuții literare – selecție de texte - Ion Budai-Deleanu și "Țiganiada" - elemente creștine - Imnuri și poezii religioase din tradiția greco-catolică – de ex. ”Paraclisul Maicii Domnului”, Axionul – ”Cuvine-se cu adevărat”.
DOMENIUL CULTURAL-SPIRITUAL	1. Valori creștine în literatura universală - Credința, speranța și iubirea ca teme literare - Valorile morale creștine reflectate în literatură - Principii etice creștine în operele literare studiate 2. Spiritualitatea greco-catolică în context universal - Specificul spiritualității greco-catolice - Relația dintre tradiția bizantină și cea latină în spiritualitatea greco-catolică - Reflectarea acestui specific în textele literare 3. Dialogul dintre culturi prin prisma literaturii creștine - Influențe reciproce între literatura creștină orientală și occidentală - Contribuția literaturii greco-catolice la dialogul cultural - Dimensiunea ecumenică a literaturii universale creștine

CLASA a XII-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Utilizarea corectă și adecvată a limbii române în receptarea și producerea mesajelor în diferite situații de comunicare

XII.CS 1.1. Utilizarea adecvată a achizițiilor lingvistice în receptarea textelor literare creștine
- *Identificarea terminologiei specifice în textele studiate* - *Recunoașterea figurilor de stil specifice textelor religioase* - *Exerciții de selectare a unor surse de documentare letrice/digitale* - *Analizarea comparativă a limbajului religios din diferite epoci*
XII.CS 1.2. Exprimarea orală sau în scris a propriilor reacții și opinii privind textele receptate
- *Dezbaterea unor teme/motive literare prezente în textele studiate* - *Redactarea unor comentarii personale/opinii argumentate despre textele citite* - *Argumentarea unei opinii pornind de la un text religios și corelarea cu experiența personală sau culturală*
XII.CS 1.3. Redactarea unor compoziții despre textele studiate și despre experiențele spirituale specifice tradiției greco-catolice
- *Elaborarea unor eseuri tematice* - *Realizarea unor prezentări despre autori și opere, hărți conceptuale etc.* - *Redactarea unor compuneri creative inspirate din temele studiate (relația om- sacru, credință, libertate, demnitate etc.)*

CG 2 - Comprehensiunea și interpretarea textelor literare creștine, cu accent pe cele din tradiția greco-catolică

XII.CS 2.1. Analiza textelor literare creștine studiate din perspectiva temei, motivelor și simbolurilor
- *Identificarea temelor și motivelor religioase în textele studiate* - *Interpretarea simbolurilor creștine (cruce, corabie, ochi, înger, lumina etc.)* - *Analizarea comparativă a modului de tratare a unei teme în diferite opere*
XII.CS 2.2. Compararea viziunii despre lume și despre existență în diferite texte creștine din tradiția occidentală și orientală
- *Realizarea unor tabele comparative/hărți conceptuale* - *Dezbaterea unor diferențe și asemănări între viziunile creștine* - *Analizarea în proiecte de cercetare a specificului diferitelor tradiții creștine*
XII.CS 2.3. Identificarea și interpretarea elementelor de spiritualitate creștină greco-catolică în textele studiate
- *Exerciții de recunoaștere a elementelor specifice tradiției greco-catolice în textele studiate sau în texte la prima vedere, aparținând autorilor studiați* - *Exerciții de analize pe text centrate pe valorile spirituale* - *Realizarea unor dezbateri despre modul în care literatura reflectă spiritualitatea*

CG 3 Situarea în context cultural, istoric și ecleziastic a textelor studiate

XII.CS 3.1 Identificarea contextului istoric și cultural în care a fost scris un text religios sau literar
- *Analizarea unui psalm biblic/poezie religioasă și identificarea contextului istoric și religios în care a fost scris/ă.* - *Studierea unui text religios și discutarea influențelor socio-politice ale epocii* - *Analiza comparativă a unor tipuri de texte în vederea identificării trăsăturilor specifice ale unei epoci*
XII.CS 3.2. Compararea valorilor morale și religioase exprimate în texte din epoci și spații culturale diferite
- *Compararea modului în care este reflectată tema în două texte literare* - *Identificarea asemănărilor/diferențelor dintre două sau mai multe opere literare religioase* - *analizarea unor comportamente moral-creștine reprezentate în operele studiate, din diferite perspective situaționale, raportate și la experiența personală de lectură*

CG 4 Argumentarea orală sau în scris a unor opinii în diverse situații de comunicare prin valorificarea elementelor de spiritualitate creștină greco-catolică în paradigma dezvoltării personale

XII.CS 4.1. Identificarea valorilor și atitudinilor creștine greco-catolice în diverse contexte de viață
- *Dezbaterea unor teme legate de actualitatea valorilor textelor de literatură universală în societatea modernă*

- *Realizarea unor eseuri despre influența Bisericii asupra literaturii creștine* - *Exerciții de identificare a unor trăsături specifice unei teme în context românesc și universal*
XII.CS 4.2. Formularea unor puncte de vedere argumentate privind actualitatea mesajului unui text religios
- *Construirea unor discursuri pe baza valorilor creștine, ca parte a vieții tinerilor, pornind de la problematica textelor-suport* - *Realizarea unor jocuri de rol pe tema prezenței valorilor morale în viața tinerilor: iubire, iertare, responsabilitate, adevăr, demnitate etc.* - *Realizarea unor materiale digitale privind aplicarea valorilor creștine analizate în textele propuse în viața cotidiană*
XII.CS 4.3. Exprimarea clară și coerentă, oral sau în scris, a propriilor convingeri, în dialog cu ceilalți, cu respect față de diversitate
- *Scrierea unui eseu/unei opinii personale pe o temă valorificată în texte literare propuse* - *Realizarea unor dezbateri structurate pe teme religioase sau etice* - *Elaborarea unui produs personal (în format letric sau digital) care să reflecte valorile morale prezente în texte creștine, corelate cu valorile individuale sau ale comunității*

CLASA a XII-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
DOMENIUL LINGVISTIC	1. Limbajul modern în literatura religioasă - Evoluția limbajului religios în epoca modernă și contemporană - Adaptarea terminologiei religioase la contextul cultural actual - Inovații și conservatorism în limbajul religios contemporan 2. Retorica textelor religioase - Tehnici argumentative în textele teologice - Structuri retorice în predici, meditații și eseuri religioase - Persuasiunea în textele cu tematică creștină 3. Limbaj și comunicare în contextul ecumenic - Terminologia ecumenică - Limbajul ca factor de apropiere sau diferențiere între confesiuni - Specificul comunicării în contextul dialogului interreligios
DOMENIUL LITERAR	1. Poezia creștină modernă și contemporană: - T.S. Eliot - "Patru cvartete" (fragmente) - Paul Claudel - selecții din poezie – de ex. ”Drumul crucii”, ”Cinci mari ode” - Charles Péguy - selecții din poezie – de ex. ”Eva”, ”Tapiseriile Maicii Domnului”, ”Rugăciunea de Rezidență” - Poezia religioasă greco-catolică contemporană : - Ioan Moldovan – de ex. ”Psalm”, ”Îngerul”, ”Poeme din viața de apoi” etc - Poeți români contemporani și dimensiunea creștină a operei lor – de exemplu: Adrian Popescu – ”Rugăciune”, ”Crucea de piatră”, ”Revelații” Grigore Vieru- ”Crucea”, ”Isus cu mielul în brațe” Ileana Mălăncioiu – ”Urcarea muntelui”, ”Ardere de tot” Marta Petreu - ”Apocalipsa după Marta” Miorița Baciu Got – ”Anotimpul Tăcerii” 2. Proza creștină contemporană - C.S. Lewis - "Cronicile din Narnia" (fragmente), "Scrisorile lui Screwtape" - J.R.R. Tolkien - "Stăpânul inelelor" (elemente creștine) - Georges Bernanos - "Jurnalul unui preot de țară" (fragmente) - Flannery O'Connor - selecții din nuvelele sale -Lloyd C. Douglas- ”Cămașa lui Cristos” -Lewis Walace- ”Ben Hur”

Domenii de conținut	Conținuturi
	3. Dramaturgia creștină – selecție de texte - T.S. Eliot - "Crimă în catedrală" - Paul Claudel - "Vestirea făcută Mariei" - Opere dramatice cu tematică creștină din spațiul est-european (”În fața magazinului bijutierului” de Karol Wojtila) 4. Literatura martiriului greco-catolic - Jurnale, memorii și scrieri din perioada persecuției: Iuliu Hossu- ”Memorii” - Valoarea literară și documentară a acestor scrieri - Mărturii despre rezistența spirituală în perioada comunistă: Tertulian Langa- ”Trecând pragul tăcerii” 5. Literatura Bisericii Greco-Catolice în secolele XX-XXI - Scrieri ale episcopilor și intelectualilor greco-catolici - Memorialistică și literatură de mărturie - Contribuții contemporane la literatura religioasă
DOMENIUL CULTURAL-SPIRITUAL	1. Teme și motive creștine în literatura contemporană - Credința și îndoiala în literatura modernă - Suferința și mântuirea ca teme literare - Convertirea și transformarea spirituală - Problema răului și a suferinței în literatura contemporană 2. Identitatea greco-catolică în context contemporan - Reflectarea identității greco-catolice în literatură - Dialogul cu alte tradiții creștine - Provocările modernității și răspunsurile literaturii creștine 3. Literatura creștină și dialogul cu alte religii - Reprezentări literare ale dialogului interreligios - Literatura ca spațiu al întâlnirii între diferite tradiții spirituale - Dimensiunea universală a valorilor creștine în literatura contemporană - Dezbateri: („Literatura creștină – între document istoric și mărturisire de credință”; „Cum se reflectă idealurile comunității în literatura creștină?”.)

SUGESTII METODOLOGICE

Abordarea didactică a disciplinei va îmbina metodele tradiționale (expunerea, conversația, analiza de text) cu cele moderne (învățarea prin descoperire, studiul de caz, dezbaterea, proiectul, eseul argumentativ, proiecte digitale etc).
Se recomandă:
- Centrarea pe elev și pe activități de învățare diversificate
- Utilizarea unor strategii didactice care să stimuleze gândirea critică și creativă
- Valorificarea experiențelor de lectură ale elevilor
- Utilizarea noilor tehnologii (resurse audio-video, internet)
- Încurajarea lecturii personale și a reflecției asupra textelor citite
- Organizarea de dezbateri pe teme de spiritualitate creștină greco-catolică
- Realizarea de proiecte individuale sau de grup
- Vizite la biserici greco-catolice, mănăstiri, biblioteci și muzee pentru contextualizarea operelor studiate
- Întâlniri cu personalități ale Bisericii Greco-Catolice/ scriitori
- Participarea la evenimente culturale organizate de Biserica Greco-Catolică (conferințe, lansări de carte etc.)

Strategii didactice recomandate pe domenii:

Domeniul lingvistic:
- Analize lingvistice și stilistice ale textelor
- Exerciții de identificare a particularităților limbajului religios
- Comparații între diferite stiluri și registre lingvistice
- Activități de îmbogățire a vocabularului specific

Domeniul literar:
- Lectura activă și critică a textelor
- Analize literare structurate
- Dezbateri despre temele și motivele literare
- Exerciții de creativitate inspirate din textele studiate
- Proiecte de cercetare despre autori și opere

Domeniul cultural-spiritual:
- Discuții despre valorile creștine reflectate în literatură
- Proiecte interdisciplinare (literatură, istorie, teologie)
- Studii de caz despre relația dintre literatură și spiritualitate
- Activități de reflecție personală asupra textelor

EVALUAREA

Evaluarea va îmbina formele tradiționale (probe scrise, probe orale, teste) cu cele complementare (proiect, portofoliu, autoevaluare).
Se vor evalua:
- Capacitatea de analiză și interpretare a textelor literare creștine
- Capacitatea de a situa textele în context cultural, istoric și ecleziastic
- Capacitatea de a identifica și interpreta elementele de spiritualitate creștină greco-catolică
- Competențele de comunicare orală și scrisă
- Capacitatea de argumentare a unor opinii
- Capacitatea de a realiza conexiuni între textele studiate și valorile Bisericii Greco-Catolice

Metode de evaluare recomandate pe domenii:
Domeniul lingvistic:
- Analize stilistice ale textelor religioase
- Teste de vocabular specific
- Exerciții de recunoaștere a figurilor de stil
- Comentarii asupra particularităților lingvistice ale textelor

Domeniul literar:
- Analize literare ale textelor studiate
- Eseuri comparative între diferite opere
- Proiecte de cercetare despre autori și curente literare
- Portofolii cu fișe de lectură, pagini de jurnal, podcast tematic etc.

Domeniul cultural-spiritual:
- Eseuri reflexive despre valorile creștine în literatură
- Proiecte despre relația dintre literatură și spiritualitate
- Dezbateri evaluate pe teme de etică și spiritualitate
-Studii de caz despre impactul social al literaturii creștine

În cadrul orelor de *Literatură universală creștină* este esențială adaptarea strategiilor didactice, a conținuturilor și a modalităților de evaluare pentru a răspunde nevoilor diverse ale elevilor. Acest demers implică utilizarea unor metode active, centrate pe elev, care să stimuleze participarea, empatia și reflecția personală, esențiale în dezvoltarea personală a tânărului.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Grad didactic/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
Danciu Ana-Mihaela	Profesor, Gradul I	Liceul Greco-Catolic „Iuliu Maniu”, Oradea, Bihor
Gruian Simona Georgiana	Profesor, Gradul I	Liceul Greco-Catolic „Inochentie Micu”, Cluj-Napoca, Cluj
Haș Florica-Emilia	Profesor, Gradul I	Liceul Greco-Catolic „Iuliu Maniu”, Oradea, Bihor

COORDONATORI/RESPONSABILI/CONSULTANȚI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Zăbavă Mihaela	Consilier CNCE	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare	Responsabil CNCE
Pîslaru Cătălin	Inspector general MEC	Ministerul Educației și Cercetării	Responsabil MEC

/RESPONSABILI/COORDONATORI/COLABORATORI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Fodoca Maria	Director	Liceul Greco-Catolic „Timotei Cipariu” Bucuresti	Responsabil cult

Anexa nr. 174

Programa școlară
pentru disciplina

STUDIU BIBLIC

Cultul Greco-Catolic

Clasele a IX-a – a XII-a
Curriculum de specialitate (CS)
Filiera vocaţională, profilul teologic,
specializarea Ghid Turism Religios

- 2026 -

Anexa nr. 174
Programa școlară pentru disciplina *Studiu biblic,* Cultul Greco-Catolic, clasele a IX-a – a XII-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea ghid turism religios*

NOTĂ DE PREZENTARE

Prezenta programă școlară la disciplina ***Studiu biblic*** completează curriculumul de specialitate pentru profilul teologic, specializarea Ghid Turism Religios, filiera vocaţională, forma de învăţământ cu frecvenţă zi, începând cu anul şcolar 2026-2027. Pentru această categorie de clase, conform planurilor-cadru pentru învățământul liceal, forma cu frecvență zi, aprobate ca anexe la OMEC nr. 4350/2025, studiul disciplinei are următoarea alocare orară săptămânală, defalcată pe segmentul Curriculum de specialitate (CS):

An de studiu	Clasa a IX-a	Clasa a X-a	Clasa a XI-a	Clasa a XII-a
Tip segment curricular	CS	CS	CS	CS
Nr. săptămânal de ore	2	2	2	1

Programa școlară este elaborată în concordanță cu:

- *Legea învățământului preuniversitar* nr. 198/2023;
- *Recomandările Consiliului Uniunii Europene* (2018) privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții;
- *Repere pentru proiectarea, actualizarea și evaluarea Curriculumului național. Cadrul de referință al Curriculumului național*, aprobat prin OME nr. 3239/2021;
- *Profilul de formare al absolventului*, aprobat prin OME nr. 6731/2023;

Aceste documente stabilesc cadrul de dezvoltare al competențelor-cheie și al profilului de formare al absolventului de liceu, competențe la a căror formare contribuie și disciplina ***Studiu biblic***.

Programa disciplinei ***Studiu biblic*** este elaborată potrivit modelului de proiectare curriculară centrat pe competențe. Construcția programei este realizată astfel încât să contribuie la dezvoltarea profilului de formare al elevului din ciclul liceal, care descrie aşteptările exprimate față de elev la sfârşitul învățământului liceal, prin raportare la cerințele exprimate în Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023, precum şi prin raportare la caracteristicile de dezvoltare ale elevilor.

Prin studierea disciplinei ***Studiu biblic***, absolventul de liceu își dezvoltă identitatea personală și conștiința de sine**,** fundamentate pe valori spirituale și morale; demonstrează comportamente etice și responsabile**,** aplicabile în viața personală, socială și profesională; manifestă respect față de diversitate și disponibilitate pentru dialog constructiv; își consolidează cultura generală prin înțelegerea impactului religiei asupra civilizației și culturii universale; exersează capacitatea de reflecție critică și discernământ moral, esențiale pentru luarea deciziilor; s**e** implică activ în comunitate, asumând valori de solidaritate, cooperare și responsabilitate civică.

Disciplina valorifică achizițiile formate în ciclul gimnazial, unde elevii au dobândit primele noțiuni de cultură religioasă, de morală și de raportare la valorile comunității. La liceu, accentul se mută de la acumularea de cunoștințe de bază la dezvoltarea competențelor de reflecție critică, discernământ moral și responsabilitate socială**.** Progresul vizează consolidarea unei identități personale asumate, pregătirea pentru viața adultă și integrarea valorilor spirituale în contexte sociale, culturale și profesionale mai complexe.

Disciplina ***Studiu biblic*** este o disciplină atât de cultură generală, cât și religioasă, cu o programă şcolară concepută în corelaţie cu alte discipline teologice (*Spiritualitate*, *Istoria Religiilor, Istoria*

Bisericii Greco-Catolice), contribuind în mod activ la formarea unor competenţe, care fundamentează dezvoltarea culturii religioase şi a celei generale a elevului, formarea personalităţii şi a profilului spiritual ale acestuia.

Elemente de noutate pe care le aduce programa:

- Orientare spre competențe transversale **(**educația pentru cetățenie democratică, educația pentru viață, dezvoltare personală)
- Actualizarea conținuturilor **(**corelarea temelor religioase cu provocările lumii contemporane: digitalizare, ecologie, drepturile omului, migrație, multiculturalitate, inteligența artificială)
- Dimensiunea interactivă şi practică (implicare socială, voluntariat, utilizarea proiectelor interdisciplinare)
- Deschiderea spre dialog **(**formarea competenței de dialog interconfesional și intercultural; prezentarea comparativă a valorilor comune ale diferitelor tradiții religioase)

Structura programei şcolare de ***Studiu biblic*** include, pe lângă nota de prezentare, următoarele elemente:

- Competențe generale;
- Competențe specifice şi exemple de activități de învățare;
- Conținuturi;
- Sugestii metodologice

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoştințe, abilități şi atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte diverse.

Competențele generale se referă la achizițiile pe care elevul le dobândeşte la disciplina ***Studiu biblic*** pe parcursul întregului ciclu liceal. Acestea au un dublu rol: pe de o parte, reflectă contribuția disciplinei la profilul de formare al absolventului și, implicit, la dezvoltarea competențelor-cheie; pe de altă parte, structurează disciplina în funcție de profilul de formare.

Competențele specifice derivă din competențele generale şi reprezintă etape intermediare în dobândirea acestora, fiind formate pe parcursul unui an şcolar. Ele sunt adaptate nivelului de dezvoltare al elevilor, ghidează evaluarea performanțelor acestora și oferă cadrul pentru organizarea demersului didactic. Ca etape ale formării competențelor generale, competențele specifice evidențiază progresia acestora de la un an de studiu la altul, contribuind treptat la dezvoltarea competenței generale. Derivarea lor presupune o diferențiere atentă a etapelor procesului de învățare, astfel încât, la finalul studiului disciplinei ***Studiu biblic***, elevii să fi dobândit competențele generale corespunzătoare.

Activitățile de învățare constituie contexte în care competențele specifice sunt dezvoltate, exersate și consolidate. Ele au rol orientativ pentru profesori, oferindu-le libertatea de a folosi exemplele propuse de programa școlară, de a le completa sau de a le înlocui, astfel încât să adapteze procesul didactic la realitățile concrete ale clasei. În acest mod, crearea de parcursuri de învățare individualizate și personalizate nu mai rămâne un simplu ideal, ci devine realizabilă prin metode și modalități concrete de aplicare.

Conţinuturile învăţării - sunt organizate pe domenii şi reprezintă achiziţii de bază prin care se urmăreşte formarea competentelor elevilor. La nivelul fiecărei clase, programa prezintă o ofertă curriculară care include aspecte de învățătura creştină**,** dialogul interreligios și intercultural**,** formarea morală aplicată **şi** implicarea responsabilă în viața comunitară

Sugestiile metodologice oferă exemple de strategii didactice, repere pentru planificarea demersului didactic și elemente pentru evaluarea continuă. Acestea includ recomandări privind desfășurarea efectivă a procesului de predare-învățare-evaluare centrat pe formarea competențelor, exemple de strategii didactice care sprijină realizarea competențelor specifice, precum și propuneri de abordare interdisciplinară și integrată. În plus, acestea cuprind repere pentru evaluarea învățării, raportată la competențele urmărite, putând fi utilizate diverse forme, metode și instrumente de evaluare.

Cadrele didactice sunt încurajate să planifice didactica pe baza competențelor, să adapteze activitățile la context şi să utilizeze metode variate de evaluare, cu accent pe progresul şi dezvoltarea elevului.

Pentru a asigura un cadru coerent în predarea disciplinei ***Studiu biblic***, programa şcolară propune un set de elemente comune pentru toate cultele din România care au drept de predare a propriei religii în sistemul de învățământ: lista competențelor generale, o parte dintre competențele specifice şi o serie de exemple de activități de învățare şi partea generală a sugestiilor metodologice. Listele de competențe specifice şi de conținuturi sunt elaborate de către fiecare cult, permițând orientarea către teme relevante pentru fiecare dintre acestea.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

C.G.1	Definirea noţiunilor de bază cu privire la Biblie, ca document fundamental al Revelaţiei Divine
C.G.2	Explicarea unor evenimente biblice, urmărind relevanța acestora pentru viaţa de credinţă
C.G.3	Aplicarea învăţăturilor de credinţă în viaţa personală şi a comunităţii
C.G.4	Corelarea cunoştinţelor biblice cu cele dobândite la alte discipline de învăţământ

CLASA a IX-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

***C.G. 1* - Definirea noţiunilor de bază cu privire la Biblie, ca document fundamental al Revelaţiei**

CS 1.1. Definirea terminologiei biblice cu privire la introducerea în Sfânta Scriptură
– identificarea aspectelor specifice pe care le are Sfânta Scriptură în raport cu alte scrieri din patrimoniul umanității *– localizarea contextului istoric și geografic al Sfintei Scripturi prin utilizarea unor hărți și cronologii* *– gruparea scrierilor din Sfânta Scriptură pe baza specificității acestora* *– recunoașterea raportului dintre inspirație, interpretare și sensurile Sfintei Scripturi pentru o înțelegere corectă a textului*
CS 1.2. Identificarea elementelor fundamentale ale redactării şi traducerilor textului sacru
– recunoașterea etapelor principale din redactarea textelor biblice în raport cu istoria universală sau locală *– indicarea locurilor și contextelor liturgice unde se citește textul Sfintei Scripturi* *– enumerarea în ordine cronologică a principalelor traduceri ale Bibliei în limba română și în alte limbi*
CS 1.3. Distincția principalelor aspecte ale cărților din Noul Testament
– gruparea scrierilor din Noul Testament pe baza specificității acestora *– identificarea contextului istoric, social și religios al redactării Noului Testament* *– compararea Evangheliei (ca Veste Bună) cu Evangheliile (ca texte inspirate)* *– explicarea importanței canonului Noului Testament pentru viața Bisericii*

***C.G. 2* - Explicarea unor evenimente biblice, urmărind relevanța acestora pentru viaţa de credinţă**

CS 2.1. Explicarea unor evenimente care se află la originea poporului ales
– relatarea, pe baza citirii textelor biblice, a unor evenimente din istoria patriarhilor *– ilustrarea modului în care patriarhii au înțeles chemarea primită de la Dumnezeu* *– descrierea unor trăsături de caracter ale patriarhilor care au marcat viața poporului ales*
CS 2.2. Interpretarea principalelor evenimente biblice din Pentateuh
– compararea modului în care este prezentată tema creației în Geneză și în alte tradiții religioase *– explicarea temelor principale din Imnul creației* *– analiza modului în care sunt relatate marile evenimente fondatoare: creația, potopul, legământul*
CS 2.3. Descrierea unor teme centrale din Evanghelia după Sfântul Matei
– prezentarea copilăriei lui Isus și semnificația pentru sărbătorile comunitare *– explicarea modului în care Ioan Botezătorul îl vestește pe Isus* *– ilustrarea chemării apostolilor și a începuturilor Bisericii prin predicarea lui Isus*

***C.G. 3* - Aplicarea învăţăturilor de credinţă în viaţa personală şi a comunităţii**

CS 3.1. Folosirea adecvată a textului Sfintei Scripturi în viaţa de credinţă
– utilizarea corectă a termenilor biblici în activități comunitare și personale de rugăciune *– discuții în grup pe teme din literatura sapiențială*

– demonstrarea faptului că temele din literatura sapiențială sunt întâlnite și în societatea contemporană
CS 3.2. Utilizarea corectă a textului Vechiului Testament în interpretarea Noului Testament
– diferențierea dintre limbajul profetic al Vechiului Testament și limbajul lui Isus în Noul Testament *– examinarea modului în care teme precum monoteismul, moralismul, mesianismul se regăsesc în ambele Testamente* *– analiza felului în care scriitorii Noului Testament se raportează la Vechiul Testament*
CS 3.3. Demonstrarea faptului că profețiile Vechiului Testament s-au împlinit în Isus Cristos
– evidențierea modului în care Evanghelistul Matei citează Vechiul Testament *– realizarea de comparații între textele sinoptice care prezintă aceleași evenimente* *– prezentarea persoanei lui Mesia în lumina Evangheliilor*

C.G. 4 **- Corelarea cunoştinţelor biblice cu cele dobândite la alte discipline de învăţământ**

CS 4.1. Interpretarea unor realităţi ecleziale actuale în lumina unei lecturi biblice
– compararea limbajului profeților biblici cu limbajul folosit astăzi în Biserică *– realizarea unor dezbateri interdisciplinare pe teme precum: vocație, predică, morală* *– analizarea modului în care mesajul profetic se reflectă în discipline precum literatura, filosofia sau artele plastice*
CS 4.2. Ilustrarea unor aspecte ale societății contemporane prin raportarea la viața Sfântului Pavel
– analizarea momentelor care au influențat personalitatea Sfântului Pavel *– identificarea locurilor vizitate de el în călătoriile misionare* *– compararea modului de transmitere a mesajului creștin atunci și acum (scrisoare, predică – mass-media, internet)*
CS 4.3. Analizarea unor fapte, fenomene şi situaţii actuale prin raportarea la mesajul biblic
– realizarea de proiecte interdisciplinare (ex.: temele biblice în artă, muzică, literatură) *– exemplificarea modului în care valorile biblice pot orienta comportamente sociale (responsabilitate, solidaritate, dreptate)* *– discuții privind aplicarea principiilor morale biblice în științele sociale și etică*

CLASA a IX-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
1. **Introducere în Sfânta Scriptură – Vechiul şi Noul Testament**	Introducere generală a Bibliei: context, limbile biblice, canonul biblic, inspirația biblică şi sensurile Sf.Scripturi. Primele cărți ale Scripturii: prezentarea Pentateuhului, surse şi tradiții.
2. **Să descoperim Vechiul şi Noul Testament**	Cartea Genezei: creația şi istoria patriarhilor. Cartea Exodului: chemarea lui Moise, eliberarea din Egipt, Decalogul şi Cortul alianței. Cartea Leviticului: sărbători, preoție şi jertfe. Cartea Numerilor: experiența pustiei. Cartea Deuteronomului: reînnoirea legământului şi prefigurări mesianice. Cărți istorice: Cartea lui Iosua şi tema cuceririi Canaanului.
3. **Teme principale din Vechiul şi Noul Testament**	Alianță (Legământ) Promisiune Eliberare Păcat-Pedeapsă-Mântuire Lege Binecuvântare
4. **Cum trăim astăzi Vechiul şi Noul Testament**	De unde venim noi? De unde vine răul? Perioada patriarhilor: Dumnezeu cheamă. Dumnezeu vorbeşte. Dumnezeu iubeşte. Moise şi ieşirea din Egipt: robie, strigătul oamenilor, numele lui Dumnezeu; eliberare.

CLASA a X-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G. 1 - Exprimarea identității religioase, la nivel individual și al comunității, în diferite contexte de viață

CS 1.1. Descrierea momentelor fundamentale ale istoriei biblice și impactul lor asupra identității religioase
– Relatarea evenimentelor esențiale din Exod, instaurarea regalității și exilul babilonian *– Discuții despre identitatea poporului ales în raport cu aceste momente* *– Utilizarea hărților istorice pentru localizarea evenimentelor*
CS 1.2. Identificarea figurilor reprezentative care modelează identitatea comunității credincioșilor
– Prezentări orale sau scrise despre Samuel, David și Solomon *– Analiza prieteniei David–Ionatan ca model de fidelitate* *– Reflecții asupra înțelepciunii lui Solomon și rolului Templului*
CS 1.3. Analiza modului în care comunitatea credincioșilor își exprimă credința prin cult și profetism
– Discuții privind rolul cultului (Cortul Alianței, Templul din Ierusalim) în viața comunității *– Analiza mesajelor profetice legate de fidelitatea față de Dumnezeu* *– Compararea cultului Vechiului Testament cu forme contemporane de exprimare a credinței*

C.G. 2 - Utilizarea formelor de exprimare religioasă și a modurilor de viață în religiile lumii

CS 2.1. Explicarea mesajului profetic în contextul social și religios al timpului
– Lectură și interpretare de texte profetice (Amos, Osea, Isaia) în corelație cu situații sociale actuale *– Discuții despre critica profeților la adresa nedreptății sociale* *– Realizarea unor comparații între rolul profetului și al liderilor morali de astăzi*
CS 2.2. Ilustrarea rolului femeilor remarcabile din Vechiul Testament
– Prezentarea biografiilor unor femei biblice (Rut, Estera, Iudita) – Dramatizări sau eseuri privind curajul și fidelitatea acestora – Discuții despre valoarea mărturiei feminine în istoria mântuirii
CS 2.3. Analiza experiențelor de credință în perioade de criză

– Dezbateri privind fidelitatea poporului în timpul exilului babilonian *– Identificarea asemănărilor dintre rezistența spirituală a evreilor și situații actuale de persecuție religioasă* *– Exerciții de reflecție personală despre credință în momente dificile*

C.G. 3 **- Alegerea unor decizii responsabile privind viața personală și comunitară, în concordanță cu valorile religios-morale**

CS 3.1. Ilustrarea actualității Psalmilor și a Proverbelor în viața de credință
– Citirea și comentarea unor Psalmi și Proverbe alese *– Comparații între teme sapiențiale (înțelepciune, rugăciune, prietenie) și situații concrete din viața de azi* *– Crearea unor compoziții literare sau muzicale inspirate din Psalmi*
CS 3.2. Evidențierea legăturii dintre Lege și viața morală a comunității
– Analiza rolului Decalogului ca fundament etic *– Dezbateri privind actualitatea Legii Vechiului Testament pentru societatea de azi* *– Exemplificarea prin cazuri concrete a responsabilității comunitare*
CS 3.3. Raportarea temelor mesianice la viața creștinului de azi
– Discuții despre așteptările mesianice din Vechiul Testament și împlinirea lor în Hristos *– Realizarea unor paralelisme între profeții mesianice și Evanghelii* *– Reflecții personale privind speranța mesianică și viața morală*

C.G. 4 **- Colaborarea cu ceilalți pentru promovarea comuniunii în societate, prin respectarea valorilor religioase ale fiecărei persoane**

CS 4.1. Identificarea valorilor religioase care promovează comuniunea între oameni
– Lectura și discutarea unor texte biblice care subliniază unitatea și solidaritatea *– Organizarea de activități de grup în care se ilustrează rolul colaborării și al respectului reciproc* *– Compararea principiilor biblice cu valori etice universale (dreptate, solidaritate, iubire)*
CS 4.2. Aplicarea principiilor biblice în contexte sociale și educaționale
– Realizarea de proiecte interdisciplinare (religie – istorie – literatură) privind impactul Bibliei asupra culturii *– Analiza unor situații actuale de viață unde valorile biblice pot contribui la rezolvarea conflictelor* *– Prezentări despre rolul credinței în promovarea păcii și înțelegerii*
CS 4.3. Promovarea respectului față de diversitatea religioasă și culturală
– Discuții despre atitudinea creștină față de alte religii și culturi *– Activități comune cu elevi de alte confesiuni (mese rotunde, proiecte educaționale)* *– Reflecții despre modul în care valorile biblice pot sprijini dialogul interreligios și intercultural*

CLASA a X-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

	Domenii de conținut	Conținuturi
1.	**Introducere în Sfânta Scriptură – Vechiul şi Noul Testament**	Introducere generală a Bibliei: context, limbile biblice, canonul biblic, inspirație divină și sensurile sf.Scripturi. Primele cărți ale Scripturii: prezentare a Pentateuhului, surse și tradiții.
2.	**Să Descoperim Vechiul şi Noul Testament**	Cărțile istorice: judecători importanți, Samuel, instaurarea și declinul regalității. Ilie și Eliseu ca profeți nescriitori. Căderea regatelor de Nord și de Sud, exilul babilonian. Reforma religioasă sub Iosia. Reconstrucția de după exil: Ezdra și Neemia. Epoca dominației grecești și rezistența prin fidelitatea față de Lege (Macabei). Femei remarcabile din Vechiul Testament: Rut, Estera, Iudita. Literatura sapiențială: teme despre rugăciune, înțelepciune, prietenie, suferință și înviere. Cărțile profetice: Sofonia, Naum, Habacuc, Ieremia, Baruh, Ezechiel, Isaia.
3.	**Teme principale din Vechiul şi Noul Testament**	Împărăţie Mesia – Rege Profet
4.	**Cum trăim astăzi Vechiul şi Noul Testament**	Judecători, timpuri dificiale: viaţa este schimbare, semnele lui Dumnezeu; Regele David: Oraşul Sfânt; Noul David, „Acest om eşti tu”

CLASA a XI-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G. 1 - Exprimarea identității religioase, la nivel individual și al comunității, în diferite contexte de viață

CS 1.1. Analiza particularităților Evangheliilor sinoptice
– Compararea structurii și mesajului Evangheliilor după Matei, Marcu și Luca *– Identificarea asemănărilor și diferențelor dintre sinoptici* *– Prezentarea temelor comune: parabole, minuni, chemarea la convertire*
CS 1.2. Identificarea temelor teologice din Evanghelia după Ioan
– Analiza prologului teologic („La început era Cuvântul…”) *– Discuții despre simbolurile „Eu sunt”* *– Interpretarea semnelor mesianice (Nunta din Cana, înmulțirea pâinilor)*
CS 1.3. Compararea mesajului evangheliilor sinoptice cu al evangheliei sf. Ioan
– Realizarea de tabele comparative între sinoptici și Ioan *– Identificarea diferențelor de accent teologic (Împărăția lui Dumnezeu vs. viața veșnică)* *– Dezbateri pe tema „Cine este Isus Hristos?” în viziunea evangheliștilor*

***C.G. 2* - Utilizarea formelor de exprimare religioasă și a modurilor de viață în religiile lumii**

CS 2.1. Descrierea primelor comunități creștine
– Analiza textelor din Faptele Apostolilor despre comunitatea de la Ierusalim *– Identificarea modului de viață și a formelor de exprimare religioasă ale primilor creștini* *– Compararea comunității primare cu comunitățile parohiale actuale*
CS 2.2. Interpretarea temelor principale din scrisorile pauline
– Citirea și analiza unor pasaje din scrisorile către Tesaloniceni, Corinteni, Galateni, Romani *– Discuții privin temele credință, iubire, speranță* *– Exerciții de aplicare a învățăturilor pauline la viața comunitară de astăzi*
CS 2.3. Analiza mesajului scrisorilor din captivitate și al scrisorilor pastorale
– Prezentarea contextului redactării scrisorilor din captivitate (Coloseni, Efeseni, Filemon) *– Identificarea temelor legate de unitatea Bisericii și slujirea creștină* *– Compararea situațiilor comunităților creștine din secolul I cu cele actuale*

***C.G. 3* - Alegerea unor decizii responsabile privind viața personală și comunitară, în concordanță cu valorile religios-morale**

CS 3.1. Aplicarea învățăturilor Sfântului Pavel la viața comunității creștine
– Lectura unor texte din 1 Corinteni și Galateni despre viața morală și unitatea comunității *– Discuții despre actualitatea sfaturilor pauline pentru viața de azi* *– Exerciții de aplicare a principiilor pauline în viața personală și comunitară*
CS 3.2. Compararea situațiilor Bisericii primare cu provocările Bisericii contemporane
– Analiza dificultăților comunităților din secolul I (persecuții, divergențe interne) *– Identificarea provocărilor actuale ale Bisericii (secularizare, pluralism religios)* *– Realizarea de paralelisme între soluțiile pauline și provocările actuale*
CS 3.3. Ilustrarea importanței statorniciei în credință
– Prezentarea exemplului personal al Sfântului Pavel ca model de fidelitate *– Discuții despre perseverența în credință în fața încercărilor* *– Reflectarea importanței statorniciei în viața tinerilor de azi*

***C.G. 4* - Colaborarea cu ceilalți pentru promovarea comuniunii în societate, prin respectarea valorilor religioase ale fiecărei persoane**

CS 4.1. Descrierea experiențelor de viață ale apostolilor
– Citirea unor fragmente din Faptele Apostolilor despre Petru și Pavel *– Prezentarea modului în care apostolii și-au trăit misiunea în comunitățile creștine* *– Discuții despre rolul exemplului apostolic pentru viața creștinilor de azi*
CS 4.2. Ilustrarea legăturii dintre propagarea Evangheliei și dificultățile întâmpinate
– Analiza situațiilor de persecuție din Biserica primară *– Discuții despre curajul apostolilor și credința lor în fața încercărilor* *– Comparații între provocările apostolilor și provocările misionarilor contemporani*
CS 4.3. Promovarea valorilor biblice în dialogul și colaborarea dintre oameni
– Activități de grup care promovează cooperarea și respectul reciproc *– Identificarea valorilor comune în texte biblice și în alte tradiții culturale* *– Proiecte interdisciplinare (religie – istorie – literatură) pentru susținerea dialogului intercultural*

CLASA a XI-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
1. **Introducere în Sfânta Scriptură – Vechiul şi Noul Testament**	Introducere în Noul Testament: canon, context istoric și social.
2. **Să Descoperim Vechiul şi Noul Testament**	Evangheliile sinoptice: Evanghelia după Matei și problematica sinoptică. Evangheliile sinoptice: Marcu și Luca, temele centrale, predici și parabole. Evanghelia după Ioan: prologul teologic, simbolurile „Eu sunt”, semnele mesianice. Cartea Faptele Apostolilor: coborârea Duhului Sfânt și comunitatea primară.
3. **Teme principale din Vechiul şi Noul Testament**	Isus, Mesia cel promis Predica de pe munte Împărăția cerurilor Împlinirea profețiilor VT Marea Trimitere
4. **Cum trăim astăzi Vechiul şi Noul Testament**	Relevanța mesajului evanghelic și apostolic pentru viața comunitară

CLASA a XII-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G. 1 - Exprimarea identității religioase, la nivel individual și al comunității, în diferite contexte de viață

CS 1.1. Identificarea temelor centrale din Evanghelia după Ioan
– Analiza prologului („La început era Cuvântul…”) *– Discuții despre simbolurile „Eu sunt”* *– Interpretarea semnelor mesianice în viața comunității creștine*
CS 1.2. Compararea simbolurilor biblice cu experiențe spirituale contemporane
– Identificarea unor simboluri biblice (lumina, apa, pâinea) și aplicarea lor în spiritualitatea actuală *– Proiecte interdisciplinare (religie – literatură – artă) despre simbolistica biblică* *– Reflecții personale despre relevanța simbolurilor biblice în viața de azi*
CS 1.3. Analiza modului în care experiența Bisericii confirmă mesajul evanghelic
– Discuții despre legătura dintre mărturia comunității și textul evanghelic *– Exemple de aplicare a mesajului evanghelic în Biserică și societate* *– Identificarea unor figuri reprezentative care au trăit Evanghelia*

C.G. 2 - Utilizarea formelor de exprimare religioasă și a modurilor de viață în religiile lumii

CS 2.1. Explicarea temelor scrisorilor catolice
– Lectura și analiza unor fragmente din scrisorile lui Iacob, Petru, Ioan și Iuda *– Discuții despre temele credinței, iubirii și unității* *– Exerciții de aplicare a mesajului scrisorilor catolice în viața comunitară*
CS 2.2. Interpretarea Apocalipsului lui Ioan în cheie liturgică și teologică
– Analiza simbolurilor centrale din Apocalips (Mielul, Cetatea sfântă, Noul Ierusalim) *– Discuții despre importanța Apocalipsului în liturgia Bisericii* *– Compararea mesajului apocaliptic cu speranțele comunității creștine de azi*
CS 2.3. Analiza temei Noului Ierusalim și aplicarea ei la viața creștină
– Prezentarea textelor din Apocalips 21–22 despre Noul Ierusalim *– Realizarea unor proiecte interdisciplinare (religie – artă – muzică) despre viziunea Noului Ierusalim* *– Reflecții personale privind speranța escatologică*

***C.G. 3* - Alegerea unor decizii responsabile privind viața personală și comunitară, în concordanță cu valorile religios-morale**

CS 3.1. Ilustrarea actualității temelor esențiale din scrisorile apostolice
– Lectura unor texte despre credință, iubire și unitate din scrisorile pauline și catolice *– Discuții în grupuri despre relevanța acestor teme pentru viața de azi* *– Eseuri și reflecții personale privind trăirea acestor valori*
CS 3.2. Evidențierea importanței speranței escatologice în viața creștină
– Analiza unor texte din Apocalips și Scrisoarea către Evrei *– Discuții despre rolul speranței în momente de încercare personală și comunitară* *– Compararea speranței biblice cu viziuni filosofice și culturale actuale*
CS 3.3. Aplicarea mesajului biblic la luarea deciziilor în viața comunitară
– Exemple de proiecte comunitare inspirate de Biblie (caritate, solidaritate, justiție socială) *– Discuții despre responsabilitatea morală a creștinului în societate* *– Prezentarea unor figuri contemporane care au aplicat în mod concret valorile biblice*

***C.G. 4* - Colaborarea cu ceilalți pentru promovarea comuniunii în societate, prin respectarea valorilor religioase ale fiecărei persoane**

CS 4.1. Ilustrarea importanței simbolurilor apocaliptice în spiritualitatea creștină
– Analiza unor simboluri din Apocalips (Mielul, Cetatea sfântă, Noul Ierusalim) *– Discuții în grupuri despre modul în care aceste simboluri inspiră unitate și comuniune* *– Realizarea de prezentări artistice (icoane, poezii, cântece) pe tema simbolurilor biblice*
CS 4.2. Compararea mesajelor apocaliptice cu realități ale lumii actuale
– Identificarea unor situații de criză contemporană și interpretarea lor în lumina mesajului biblic *– Discuții despre responsabilitatea creștinului în fața provocărilor actuale* *– Eseuri și dezbateri despre speranța creștină în societatea de azi*
CS 4.3. Promovarea comuniunii prin respectarea valorilor religioase și culturale
– Activități comune cu elevi de alte confesiuni și culturi (mese rotunde, proiecte educaționale) *– Discuții despre respectul reciproc și unitatea în diversitate* *– Proiecte interdisciplinare pe tema dialogului intercultural și interreligios*

CLASA a XII-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
1. **Introducere în Sfânta Scriptură – Vechiul şi Noul Testament**	1. Introducere în Noul Testament: Discernământul apostolic şi literatura apocrifă, context istoric şi social, rolul comunităților Bisericii şi apariția scrierilor Noului Testament.
2. **Să Descoperim Vechiul şi Noul Testament**	Scrisorile pauline: introducere, călătoriile misionare. Scrisori pauline: a. Marile scrisori: Corinteni, Galateni, Filipeni, Romani Tesaloniceni. b. Scrisori din captivitate: Coloseni, Efeseni, Filemon. c. Scrisori pastorale: 1-2 Timotei, Tit. Scrisoarea către Evrei: preoția lui Cristos şi Noul Legământ. Scrisori catolice: Iacob, Petru, Ioan, Iuda – teme ale credinței, iubirii şi unității. Apocalipsul Sfântului Ioan: genul apocaliptic, simboluri şi tema noului Ierusalim.
3. **Teme principale din Vechiul şi Noul Testament**	Credința, Iubirea Unitatea Speranța escatologică
4. **Cum trăim astăzi Vechiul şi Noul Testament**	Actualizarea mesajului evanghelic şi apostolic în viața personală şi comunitară

SUGESTII METODOLOGICE

Sugestiile metodologice oferă repere esențiale pentru proiectarea, organizarea și desfășurarea eficientă a activităților de predare-învățare-evaluare în cadrul orelor de ***Studiu biblic*** la liceu. Acestea vizează sprijinirea cadrului didactic în personalizarea demersului educațional, prin integrarea unor metode didactice moderne, interactive și adaptate la profilul generației actuale de elevi, inclusiv prin dezvoltarea competențelor digitale.

Programa școlară actuală pentru disciplina ***Studiu biblic*** promovează o predare centrată pe învățare, care accentuează implicarea activă a elevului în procesul de învățare, contextualizarea conținuturilor religioase în realități de viață concrete, dimensiunea socială a învățării – cooperare, colaborare, empatie, responsabilizarea elevilor în raport cu propria dezvoltare morală, spirituală și civică şi dezvoltarea competențelor digitale și media, esențiale pentru învățarea secolului XXI.

A. Strategii didactice – revalorizări ale metodelor tradiționale, noi abordări

Pentru a atinge finalitățile educaționale specifice liceului și a forma competențe relevante este necesară utilizarea unor metode variate, care îmbină gândirea critică, creativitatea, reflecția și tehnologia. Prezentăm sintetic o listă cu metode tradiţionale şi moderne, respectiv cu metode care valorizează/ formează competenţe digitale, care pot fi utilizate în ora de ***Studiu biblic***.

1. Metode tradiţionale şi moderne

- Explicaţia şi prelegerea narativă – Asigură prezentarea coerentă a temelor teologice, adaptată la nivelul de înțelegere al elevilor; este potrivită în activitățile care vizează analiza de texte biblice, patristice etc.
- Conversaţia euristică – Stimulează gândirea elevilor, prin întrebări bine formulate, conducând la descoperirea personală a adevărurilor religioase; este o metodă care se poate aplica în activități de prezentare a unor concepte religioase.
- Lectura explicativă – Facilitează învățarea Studiului biblic, cu accent pe înțelegerea termenilor specifici, semnificația morală și aplicabilitatea în viața cotidiană, fundamentată biblic.
- Studiul de caz – Îi ajută pe elevi să analizeze şi să ofere răspunsuri din perspectiva moralei creştine la situaţii etice complexe (avort, eutanasie, dreptate socială), pornind de la experiența lor de viață sau de la diferite evenimente și problematici sociale.
- Portofoliul tematic – Dezvoltă capacitatea elevilor pentru rezolvarea unei teme mai complexe, autonomia în învățare, abilitățile de colaborare și capacitatea de autoevaluare. Elevii adună pe parcursul semestrului reflecții personale, analize de texte religioase, recenzii de filme cu tematică religioasă etc.
- Eseul argumentativ – Elevii exersează exprimarea opiniilor și formularea de argumente coerente cu privire la diferite evenimente din viața cotidiană sau la teme mai complexe precum: „Este conceptul de *responsabilitate* afirmat în societatea actuală?”, „Ce înseamnă libertatea religioasă în societatea de azi?”
- Dezbaterea de tip academic (Oxford-style) – Favorizează gândirea critică, argumentarea, empatia intelectuală. Se abordează dileme morale sau religioase: „Valori religioase şi valori ale societăţii – conflict sau armonie?”, „Religia și drepturile omului sunt în conflict?”
- Lectura comparativă – Dezvoltă spiritul analitic și interconectarea cunoștințelor, prin compararea unor texte religioase cu texte literare sau filosofice pe teme comune (ex. iubirea, suferința, mântuirea, viaţa veşnică).

2. Metode care sprijină dezvoltarea de competențe digitale

Predarea ***Studiului biblic*** în liceu trebuie să se racordeze la realitatea digitală a elevilor, oferindu-le un cadru în care să-și dezvolte atât gândirea morală, cât și competențele digitale. Iată câteva metode recomandate:

- WebQuest religios – Elevii investighează teme (ex. „Simboluri ale sacramentelor”) folosind surse online credibile. Rezultatul poate fi prezentat sub formă de infografice, prezentări sau postere digitale.

- Crearea de conținut digital – Elevii realizează podcasturi, videoclipuri scurte, prezentări interactive sau materiale vizuale pe teme religioase. Exemple: un vlog despre semnificația unei sărbători, un tutorial despre rugăciune, un interviu cu un preot/localnic implicat în comunitate.
- Utilizarea platformelor educaționale Google Classroom, Moodle sau Padlet pentru organizarea materialelor și a activităților.
- Quiz-uri interactive (Kahoot, Quizizz) – Pot fi utilizate pentru recapitulare sau evaluare, dar și pentru momentele de captare a atenției la începutul unei activități.
- Crearea unui blog tematic – Poate fi planificată realizarea unui blog al clasei, unde elevii postează reflecții, eseuri, impresii din excursii religioase, recenzii de filme/documentare. Se dezvoltă competențe media, digitale și de scriere argumentativă.
- Tururi virtuale și realitate augmentată – Pot fi utilizate pentru vizitarea virtuală a unor obiective religioase (ex. baptisterii, Biserica Sfântului Mormânt etc.). Folosirea aplicațiilor AR pentru descoperirea simbolurilor dintr-o biserică sau icoană.
- Proiecte colaborative online – Elevii din clase sau școli diferite colaborează online pe o temă moral-religioasă. Se pot realiza e-book-uri, colecții de rugăciuni sau mărturii ale tinerilor despre credință.

3. Metode pentru dezvoltarea competențelor verzi

În învățătura creștină, lumea creată este darul lui Dumnezeu, iar omul are o vocație de administrator al creației. Educația religioasă poate cultiva în elevi iubirea față de creație ca formă de iubire față de Dumnezeu, conștientizând că distrugerea naturii nu este doar o problemă ecologică, ci și una spirituală: o ruptură a comuniunii cu Dumnezeu, cu semenii și cu lumea. În formarea competenţelor verzi, prin disciplina ***Studiu biblic***, pot fi utilizate următoarele metode:

- **Lectura biblică interactivă (cu aplicații digitale)**

Folosind aplicația bibliacatolica.ro sau fișe interactive create în Wordwall / Google Forms, elevii pot identifica: texte biblice referitoare la creaţie, porunci despre protejarea creației, virtuți precum: cumpătarea, milostenia, recunoştinţa, smerenia etc. De asemenea, pot realiza o colecție de versete și învățături biblice care fundamentează ecologia creștină.

- **Dezbateri teologice cu tematică ecologică**

Elevii pot fi implicați în dezbateri în care să argumenteze din perspectivă religioasă, cu citate din Scriptură și din Magisteriu, teme precum: „Poluarea – un nou păcat al omului modern?”, „Mai putem vorbi despre sfințirea creației într-o lume industrializată?”, „Cum putem trăi creștinește în armonie cu natura?”

- **Rugăciunea și meditația religioasă**

Elevii pot analiza textul Psalmilor 103 şi 148 şi pot rosti/ audia fragmente din aceştia în înregistrări din cadrul slujbei Vecerniei şi Utreniei. Pot medita la frumuseţea şi perfecţiunea creaţiei în urma vizionării unor documentare din mediul online sau create de ei.

- **Învățarea prin proiecte**

Elevii pot realiza în echipă proiecte multimedia interdisciplinare (prezentare, afiș, mini-documentar sau site) cu teme precum: „Virtuțile creștinului ca administrator al creației”, „Cumpătarea creștină – echilibru între dar și responsabilitate”, „Creația în viața și scrierile sfinților” etc.

- **Învăţarea prin Podcast religios**

Elevii pot crea un podcast religios (cu sprijinul profesorului) în care discută teme precum: „Ce spune Biblia despre grija față de natură?”, „De ce indiferența este o problemă spirituală?”, „Cum se reflectă grija pentru creație în viața oamenilor?” etc. prin care se încurajează gândirea critică și exprimarea valorilor religioase în limbaj actual. Pot fi invitate diferite persoane: preotul paroh, profesori universitari, călugări, ecologişti creştini etc.

- **Învățarea prin implicare în comunitate (*Service learning* religios)**

Elevii pot fi implicați în: acțiuni de voluntariat ecologic, campanii de informare cu mesaje creștine (ex: „Creația este darul lui Dumnezeu, nu locul nepăsării noastre!”, „Cumpătarea începe cu inima milostivă” etc.), organizarea unei slujbe sau rugăciuni pentru protejarea mediului (în cadrul unor parteneriate Şcoală-Familie-Biserică).

Prin diversificarea metodelor didactice și adaptarea lor la contextul actual, ora de ***Studiu biblic*** devine un spațiu privilegiat în care elevii învață să înțeleagă corect valorile morale și rolul acestora în dezvoltarea personală și socială, să trăiască autentic și să acționeze responsabil, își dezvoltă echilibrul interior și emoțional în lumina credinței, să exerseze competențe digitale și sociale esențiale pentru

lumea contemporană, să își afirme identitatea spirituală, valorile și apartenența la comunitatea de credință.

B. Abordarea conținuturilor

Abordarea conținuturilor presupune o atitudine flexibilă a profesorului de ***Studiu biblic***, prin accentul pus pe: valorificarea experiențelor de viață ale elevilor; accentuarea caracterului aplicativ al conținuturilor, creând contexte semnificative de învățare pentru viața reală; abordări diferențiate ale conținuturilor învățării, în acord cu experiențele elevilor și cu contextul social în care trăiesc aceștia; realizarea de conexiuni între ***Studiul biblic*** și alte discipline de studiu.

Conținuturile propuse în programa școlară nu reprezintă teme de lecții, ci unități tematice. Numărul de conținuturi (între 15-20 teme, la nivelul fiecărei clase) de pe parcursul unui an școlar permite: abordarea unor conținuturi pe parcursul mai multor ore, în funcție de complexitatea acestora, de nivelul clasei de elevi, de particularitățile comunității; abordarea unor teme sau aspecte suplimentare, cu rol de adaptare a orei de ***Studiu biblic*** la specificul clasei de elevi/a comunității.

Ordinea abordării conținuturilor nu este una prestabilită prin programa școlară. Profesorul are libertatea de a planifica în manieră personalizată ordinea în care va prezenta temele, în acord cu logica firească a domeniului și cu specificul vieții religioase a comunității, precum și în relație cu teme de la alte discipline de studiu.

Din punctul de vedere al specificului domeniului teologic, s-a utilizat următoarea matrice de dezvoltare a conținuturilor: la nivelul fiecărei clase, conținuturile sunt abordate din perspectiva a trei domenii. Acestea sunt centrate pe: aspecte de învățătură creștină („Mărturisirea credinței creștine”), aspecte legate de viața liturgică a Bisericii, în mod particular, de sacramente („Sacramentele în viața creștinului”) și aspecte de morală religioasă aplicată, („Elemente de morală creștină”).

În abordarea conținuturilor se pot utiliza elemente de tip predominant confesional (texte biblice și scrieri referitoare la viața unor sfinți), recomandate a fi abordate pe parcursul fiecărei clase. Acestea nu vor fi analizate ca unități de conținut de sine stătătoare, ci vor constitui modalități de exemplificare a temelor anterior menționate.

C. Contexte și medii de învățare

Ora de ***Studiu biblic***, în învățământul liceal, trebuie să răspundă nu doar nevoii de formare morală și spirituală, ci și realităților unei educații moderne, orientate spre dezvoltarea integrală a elevului. În acest sens, este necesară folosirea unor contexte și medii de învățare variate, care să susțină învățarea activă și colaborativă, formarea competențelor, echilibrul spiritual al elevilor, legătura cu comunitatea și viața reală.

1. Spații educaționale

- Săli cu aranjamente flexibile – mobilă ușor de reconfigurat, pentru lucru individual, în perechi sau în grupuri. Astfel, se poate trece de la predare frontală la activități colaborative.
- Colțuri de liniște și reflecție – spații special amenajate în clasă (cu icoane, lumânări, citate motivaționale) care oferă elevilor un cadru intim și liniștit pentru reculegere, rugăciune personală și meditație.
- Cabinetul de religie/ Ateliere de creație religioasă – spații destinate realizării de afișe, lucrări artistice cu tematică religioasă, colaje, icoane pictate sau prezentări tematice, în care elevii își pot exprima creativ viziunea asupra valorilor creștine.
- Biserica și centrele educative de lângă aceasta, ce oferă un loc pentru rugăciune și meditație, dar și spații de activități curriculare și extracurriculare de diferite tipuri.

2. Învățare combinată (fizică și digitală)

- Învățare mixtă – combinarea lecțiilor desfășurate în clasă cu activități online. De exemplu: temele pot fi trimise prin platforme educaționale, iar elevii pot urmări materiale video sau audio religioase ca suport pentru reflecții sau dezbateri.
- Învățare în secvențe de format scurt – utilizarea de materiale digitale scurte (video, citate, versete, imagini cu mesaje morale) pentru a lansa discuții sau pentru a oferi elevilor „pastile de înțelepciune” creștină, ușor de reținut.

3. Învățarea prin utilizarea realității virtuale (VR) și augmentate (AR)

- Vizite virtuale – folosirea tehnologiei pentru vizitarea unor locuri cu semnificație religioasă (mănăstiri, muzee, biserici istorice), fără a ieși din clasă. Aceste experiențe pot fi completate cu activități de cercetare, prezentări sau reflecții scrise.
- Simulări și reconstituiri – folosirea aplicațiilor care reconstituie evenimente biblice, epoci istorice sau viețile sfinților, pentru ca elevii să înțeleagă profund contextul religios și mesajul spiritual al acestor momente.

4. Învățare personalizată și adaptată

- Trasee personalizate de învățare – profesorul poate crea activități diferențiate în funcție de nevoile, nivelul și interesele elevilor, de specificul experienței religioase a acestora.
- Accesibilitate pentru toți elevii – folosirea diverselor forme de exprimare (scris, vorbit, desenat, înregistrări audio), astfel încât fiecare elev să-și poată exprima ideile și trăirile religioase într-un mod autentic și accesibil.

5. Învățare prin colaborare și implicare comunitară

- Proiecte în echipă sau în parteneriat cu alte școli – realizarea de activități comune pe teme religioase sau morale.
- Campanii educative sau sociale – elevii pot organiza acțiuni caritabile, expoziții sau campanii în cadrul școlii sau al comunității, promovând valorile creștine precum solidaritatea, iertarea sau respectul față de aproapele.

6. Practici cu rol spiritual

- Momente de rugăciune sau liniște – la începutul sau finalul orei, pot fi introduse scurte momente de rugăciune, tăcere meditativă sau ascultare a unei reflecții audio cu mesaj religios.
- Lectură religioasă ghidată – citirea unor texte religioase sau morale urmată de reflecții personale, scrise sau în grup. Se pot folosi fragmente din Biblie, Sfinții Părinți, autori contemporani sau mărturii de credință.
- Scrierea cu tematică spirituală – activități precum „Scrisoare către Dumnezeu”, „Jurnalul sufletului” sau „Gândul zilei”, prin care elevii își pot exprima trăirile interioare, dorințele, mulțumirile sau întrebările existențiale.

7. Inteligența artificială, ca facilitator al învățării (sub îndrumarea profesorului)

- Elevii utilizează aplicații bazate pe inteligență artificială pentru a explora conținuturi religioase, sub îndrumarea profesorului.
- AI oferă explicații suplimentare, exemple, sinteze sau definiții pentru o mai bună înțelegere a temelor studiate.
- Profesorul ghidează activitatea, stabilește obiective clare și monitorizează modul în care elevii folosesc AI.
- AI sprijină învățarea personalizată, oferind feedback și resurse adaptate ritmului fiecărui elev.
- Elevii pot folosi AI pentru a formula întrebări, crea prezentări, reflecta asupra valorilor morale și religioase.

Prin valorificarea acestor contexte și medii de învățare, elevul este plasat în centrul procesului educațional, ca participant activ, nu doar receptor de informații, se formează nu doar competenţe cognitive, ci şi dimensiunea spirituală a elevului, se creează o legătură între tradiție și inovație, între valorile perene ale credinței și cerințele societății actuale. Astfel, ***Studiul biblic*** devine o disciplină vie, ancorată în realitate, cu impact formator asupra caracterului, atitudinilor și alegerilor personale.

D. Aspecte privind evaluarea

Odată cu includerea ***Studiu biblic*** ca disciplină obligatorie în cadrul examenului de Bacalaureat, procesul de evaluare capătă o importanță și mai mare în configurarea traseului educațional al elevilor. Evaluarea în liceu trebuie să reflecte atât formarea competențelor cognitive și spirituale, cât și capacitatea de aplicare a valorilor moral-religioase în viața personală și comunitară.

1. Relația organică predare-învățare-evaluare

În cadrul orei de ***Studiu biblic*** la liceu, evaluarea este strâns legată atât de învățare, cât și de predare, constituind împreună un sistem coerent și dinamic. Evaluarea nu trebuie privită ca o activitate separată, ci ca un proces continuu, integrat în întregul parcurs educațional, care oferă feed-back valoros pentru elev, dar și pentru profesor. Această relație organică implică:

- adaptarea strategiilor de predare în funcție de nevoile identificate ca urmare a evaluărilor inițiale, de parcurs, finale;
- orientarea învățării către formarea de competențe reale, nu doar acumularea de cunoștințe;
- motivarea elevului, prin recunoașterea progresului său și prin valorizarea reflecției personale;
- corelarea evaluării cu finalități educaționale, în special în perspectiva includerii ***Studiului biblic*** drept disciplină obligatorie de Bacalaureat.

Evaluarea contribuie astfel la formarea și dezvoltarea competențelor specifice disciplinei ***Studiu biblic***, la îmbunătățirea continuă a predării și a învățării, prin adaptarea conținuturilor și metodelor la nivelul real al clasei, prin sprijinirea elevului în procesul de autocunoaștere și asumare a valorilor creștine.

2. Evaluarea ca mijloc de motivație și reglare

La liceu, evaluarea va accentua două funcţii esenţiale ale evaluării: funcţia de reglare şi funcţia motivaţională.

Evaluarea oferă profesorului feed-back cu privire la eficiența metodelor folosite, la înțelegerea conceptelor și valorilor de către elevi, la necesitatea de adaptare sau reluare a unor conținuturi, respectiv la progresul fiecărui elev.

Din perspectiva elevului, aflat în etapa consolidării identității și a asumării valorilor personale, evaluarea trebuie să valorizeze progresul personal al acestuia, să încurajeze implicarea lui activă și autentică, să pună accent pe responsabilitate și autocunoaștere, respectiv să susțină decizia informată privind continuarea studiilor sau alegerea unei direcții vocaționale/ profesionale.

3. Metodologia evaluării

a) Evaluare tradițională (sumativă și formativă), prin:

- teste scrise (cu itemi obiectivi și subiectivi);
- evaluări orale structurate (răspunsuri argumentate, eseuri).
- verificarea învățării prin întrebări și activități de consolidare la finalul unităților de învățare.

b) Metode moderne/ alternative de evaluare

- portofoliul personal – colectare de reflecții, eseuri, jurnale spirituale, fișe de activitate, proiecte și produse creative realizate în timp;
- proiectul tematic – individual sau în grup, cu teme relevante din programa de ***Studiu biblic***, ce implică documentare, aplicare practică și prezentare argumentată;
- autoevaluarea ghidată – prin fișe sau jurnale de reflecție, elevii sunt invitați să evalueze ce au înțeles, cum s-au raportat emoțional și ce valori au interiorizat;
- observarea sistematică – a participării, a implicării în discuții și dezbateri, a comportamentului și atitudinilor exprimate în contexte de învățare;
- evaluarea produselor de învățare – afișe, prezentări, creații artistice sau digitale cu conținut moral-religios;
- studii de caz și rezolvarea de dileme morale – permit evaluarea capacității elevului de a analiza critic, de a formula judecăți morale și de a aplica valorile creștine în situații reale;
- activități practice – implicarea elevilor în acțiuni cu caracter moral, filantropic sau spiritual, care pot fi ulterior evaluate prin discuții sau portofoliu.

c) Metode care valorifică competențele digitale și interdisciplinare

- proiecte realizate cu ajutorul tehnologiei: prezentări, materiale video, podcasturi tematice;
- portofolii digitale: organizarea materialelor pe platforme educaționale (ex. Google Classroom, Moodle);

4. Valorificarea progresului individual

În centrul procesului evaluativ rămâne progresul elevului, nu comparația între elevi. Astfel, se va urmări cum evoluează fiecare elev din punct de vedere cognitiv, afectiv și spiritual, cum își dezvoltă capacitatea de a reflecta, a decide, a ierta, a fi solidar, în ce măsură valorile creștine devin parte a identității personale.

Evaluarea la disciplina ***Studiu biblic*** în liceu trebuie să devină un prilej de angajare personală. Mai ales în contextul includerii acesteia ca disciplină obligatorie pentru Bacalaureat, este esențial ca procesul de evaluare să fie cuprinzător (valorificând toate dimensiunile învățării), personalizat (adaptat ritmului și profilului fiecărui elev) și motivant (stimulând dorința de cunoaștere, de aprofundare și de trăire autentică a credinței).

Studiul biblic este o disciplină care pune accent pe valori, reflecție personală și înțelegere profundă, aspecte greu de surprins doar prin alegeri de tip grilă. Prin urmare, este important ca forma de evaluare să păstreze un echilibru între rigoarea testării și specificul acestei discipline de învățământ.

Pregătirea pentru evaluarea la ***Studiu biblic*** prin eventuale teste grilă presupune o abordare diferită față de învățarea clasică, axată pe redactarea de eseuri sau răspunsuri dezvoltate, şi implică:

- înțelegerea temelor esențiale din programa școlară;
- memorarea noţiunilor-cheie, în condiţiile în care testele grilă cer adesea identificarea corectă a unor termeni, personaje, texte sau concepte, fapt care implică reţinerea de date şi idei principale, respectiv identificarea cu uşurinţă a unor concepte din context;
- exersarea cu teste grilă, pentru a familiariza elevul cu formatul acestora, din manuale, culegeri, platforme online, care facilitează analiza greşelilor şi conştientizarea lacunelor;
- dezvoltarea atenției și a concentrării, prin exerciții de citire atentă a întrebărilor și a tuturor variantelor de răspuns pentru evitarea confuziilor între termeni apropiați;
- organizarea eficientă a timpului, care implică realizarea unui plan de învățare structurat, în care materia este împărțită pe teme, revizuirea regulată a cunoştinţelor, simulări ale examenului de bacalaureat, pentru a gestiona timpul în examen.

Pregătirea pentru acest tip de evaluare combină memorarea logică cu practica aplicată și atenția la detalii, fiind o modalitate eficientă de a consolida cunoștințele religioase într-un format accesibil.

Profesorul poate utiliza metode şi tehnici didactice moderne și adaptate scopului evaluării.

1. Învățarea prin exersarea testelor grilă, pentru familiarizarea cu structura testului și cu tipul de întrebări
2. Învăţarea prin intermediul fişelor structurate şi a schemelor recapitulative, care ghidează elevul în procesul de învăţare şi recapitulare
3. Învăţarea prin jocuri (de tip „quiz”) sau concursuri, pentru creşterea motivaţiei şi repetarea activă a informaţiilor
4. Învățarea prin organizatori grafici (hărți mentale/ conceptuale, scheme logice), pentru structurarea logică a informației și evidențierea legăturilor dintre concept
5. Învăţarea prin asociere logică şi mnemonică, pentru memorarea detaliilor prin reguli logice sau dispozitive mnemonice, iar nu mecanic
6. Învățarea prin explicații și povestiri biblice, pentru înțelegerea profundă și memorarea mai ușoară a temelor
7. Învățarea colaborativă (peer learning), pentru realizarea schimbului de idei și al sprijinului între colegi
8. Învăţarea prin predare (reciprocal teaching), pentru fixarea cunoştinţelor şi dezvoltarea gândirii critice

O predare eficientă susține atât învățarea logică, cât și memorarea activă, într-un mod atractiv și eficient pentru elevi. Astfel, pe lângă manual, fișe de lucru, culegeri cu teste grilă, pot fi folosite și alte mijloace de învățământ, precum: cartonașe cu variante de răspuns (A, B, C, D), grile scanabile (tip Scantron) – acolo unde sunt disponibile sisteme de evaluare automată, baze de date cu întrebări, din care profesorii pot genera teste variate, afișe/ postere cu concepte religioase-cheie, care facilizează învățarea vizuală.

În tot acest proces, un rol esenţial îl are feedback-ul continuu şi autoevaluarea, care facilitează conştientizarea de către elevi asupra progresului înregistrat şi promovează autonomia acestora în învăţare.

F. Adaptarea procesului de predare-învățare-evaluare la specificul diferitelor grupuri de elevi

În cadrul orelor de ***Studiu biblic***, este esențială adaptarea strategiilor didactice, a conținuturilor și a modalităților de evaluare pentru a răspunde nevoilor diverse ale elevilor, în special ale celor cu cerințe educaționale speciale (CES) și/sau dizabilități. Acest demers implică utilizarea unor metode active, centrate pe elev, care să stimuleze participarea, empatia și reflecția personală, precum și personalizarea sarcinilor de lucru în funcție de ritmul și stilul de învățare al fiecărui elev. Materialele didactice pot fi adaptate vizual, auditiv sau tactil, în funcție de tipul dizabilității, iar evaluarea trebuie să fie continuă, formativă, oferind feedback constructiv și încurajând progresul individual. Colaborarea cu profesorii de sprijin, consilierul școlar și familia este, de asemenea, un element-cheie pentru integrarea eficientă a elevilor cu CES în activitățile de la clasă, asigurând un climat incluziv și valorificând potențialul fiecărui elev.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
Tintelecan Petrică-Daniel	Profesor gradul I / Master	Liceul Greco-Catolic „Inochentie Micu”, Cluj-Napoca
Marţian Sorin	Conf. Univ dr	Universitatea Babeș-Bolyai

COORDONATORI/RESPONSABILI/CONSULTANȚI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Zăbavă Mihaela	Consilier CNCE	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare	Responsabil CNCE
Pîslaru Cătălin	Inspector general MEC	Ministerul Educației și Cercetării	Responsabil MEC

RESPONSABILI/COORDONATORI/COLABORATORI:

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Fodoca Maria	Director	Liceul Greco-Catolic „Timotei Cipariu” Bucuresti	Responsabil cult

Anexa nr. 175

Programa școlară
pentru disciplina

CATEHISM

Cultul Greco-Catolic

Clasele a IX-a – a XII-a
Curriculum de specialitate (CS)
Filiera vocaţională, profilul teologic,
specializarea Ghid Turism Religios

- 2026 -

Anexa nr. 175
Programa școlară pentru disciplina *Catehism,* Cultul Greco-Catolic, clasele a IX-a – a XII-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea ghid turism religios*

NOTĂ DE PREZENTARE

Prezenta programă școlară la disciplina ***Catehism*** completează curriculumul pentru disciplinele de specialitate, filiera vocațională, profilul teologic, specializarea Ghid turism religios, forma de învățământ cu frecvență zi, începând cu anul școlar 2026-2027. Pentru această categorie de clase, conform planurilor-cadru pentru învățământul liceal, forma cu frecvență zi, aprobate ca anexe la OMEC nr. 4350/2025, studiul disciplinei are următoarea alocare orară săptămânală, defalcată pe segmentul Curriculum de specialitate (CS):

An de studiu	Clasa a IX-a	Clasa a X-a	Clasa a XI-a	Clasa a XII-a
Tip segment curricular	CS	CS	CS	CS
Nr. săptămânal de ore	1	1	1	1

Programa școlară este elaborată în concordanță cu:

- *Legea învățământului preuniversitar* nr. 198/2023;
- *Recomandările Consiliului Uniunii Europene* (2018) privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții;
- *Repere pentru proiectarea, actualizarea și evaluarea Curriculumului național. Cadrul de referință al Curriculumului național*, aprobat prin OME nr. 3239/2021;
- *Profilul de formare al absolventului*, aprobat prin OME nr. 6731/2023;

Aceste documente stabilesc cadrul de dezvoltare al competențelor-cheie și al profilului de formare al absolventului de liceu, competențe la a căror formare contribuie și disciplina ***Catehism***.

Programa disciplinei ***Catehism*** este elaborată potrivit modelului de proiectare curriculară centrat pe competențe. Construcția programei este realizată astfel încât să contribuie la dezvoltarea profilului de formare al elevului din ciclul liceal, care descrie aşteptările exprimate față de elev la sfârşitul învățământului liceal, prin raportare la cerințele exprimate în Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023, precum şi prin raportare la caracteristicile de dezvoltare ale elevilor.

Prin studierea disciplinei ***Catehism***, absolventul de liceu își dezvoltă identitatea personală și conștiința de sine**,** fundamentate pe valori spirituale și morale; demonstrează comportamente etice și responsabile**,** aplicabile în viața personală, socială și profesională; manifestă respect față de diversitate și disponibilitate pentru dialog constructiv; își consolidează cultura generală prin înțelegerea impactului religiei asupra civilizației și culturii universale; exersează capacitatea de reflecție critică și discernământ moral, esențiale pentru luarea deciziilor; s**e** implică activ în comunitate, asumând valori de solidaritate, cooperare și responsabilitate civică.

Disciplina valorifică achizițiile formate în ciclul gimnazial, unde elevii au dobândit primele noțiuni de cultură religioasă, de morală și de raportare la valorile comunității. La liceu, accentul se mută de la acumularea de cunoștințe de bază la dezvoltarea competențelor de reflecție critică, discernământ moral și responsabilitate socială**.** Progresul vizează consolidarea unei identități personale asumate, pregătirea pentru viața adultă și integrarea valorilor spirituale în contexte sociale, culturale și profesionale mai complexe.

Disciplina ***Catehism*** este o disciplină atât de cultură generală, cât și religioasă, cu o programă școlară concepută în corelaţie cu alte discipline teologice (*Studiu biblic*, *Spiritualitate*, *Istoria Religiilor, Istoria Bisericii Greco-Catolice*), contribuind în mod activ la formarea unor competenţe, care fundamentează dezvoltarea culturii religioase şi a celei generale a elevului, formarea personalităţii şi a profilului spiritual ale acestuia.

Elemente de noutate pe care le aduce programa:

- Orientare spre competențe transversale **(**educația pentru cetățenie democratică, educația pentru viață, dezvoltare personală)
- Actualizarea conținuturilor **(**corelarea temelor religioase cu provocările lumii contemporane: digitalizare, ecologie, drepturile omului, migrație, multiculturalitate, inteligența artificială)
- Dimensiunea interactivă și practică (implicare socială, voluntariat, utilizarea proiectelor interdisciplinare)

- Deschiderea spre dialog **(**formarea competenței de dialog interconfesional și intercultural; prezentarea comparativă a valorilor comune ale diferitelor tradiții religioase)
- Accent pe formarea caracterului și a autocunoașterii (dezvoltarea rezilienței, a inteligenței emoționale și spirituale; instrumente de reflecție personală - jurnal reflexiv, portofoliu spiritual).

Structura programei școlare de ***Catehism*** include, pe lângă nota de prezentare, următoarele elemente:

- Competențe generale;
- Competențe specifice şi exemple de activități de învățare;
- Conținuturi;
- Sugestii metodologice

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoştințe, abilități şi atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte diverse.

Competențele generale se referă la achizițiile pe care elevul le dobândeşte la disciplina ***Catehism*** pe parcursul întregului ciclu liceal. Acestea au un dublu rol: pe de o parte, reflectă contribuția disciplinei la profilul de formare al absolventului și, implicit, la dezvoltarea competențelor-cheie; pe de altă parte, structurează disciplina în funcție de profilul de formare.

Competențele specifice derivă din competențele generale şi reprezintă etape intermediare în dobândirea acestora, fiind formate pe parcursul unui an școlar. Ele sunt adaptate nivelului de dezvoltare al elevilor, ghidează evaluarea performanțelor acestora și oferă cadrul pentru organizarea demersului didactic. Ca etape ale formării competențelor generale, competențele specifice evidențiază progresia acestora de la un an de studiu la altul, contribuind treptat la dezvoltarea competenței generale. Derivarea lor presupune o diferențiere atentă a etapelor procesului de învățare, astfel încât, la finalul studiului disciplinei ***Catehism***, elevii să fi dobândit competențele generale corespunzătoare.

Activitățile de învățare constituie contexte în care competențele specifice sunt dezvoltate, exersate și consolidate. Ele au rol orientativ și recomandativ pentru profesori, oferindu-le libertatea de a folosi exemplele propuse de programa școlară, de a le completa sau de a le înlocui, astfel încât să adapteze procesul didactic la realitățile concrete ale clasei. În acest mod, crearea de parcursuri de învățare individualizate și personalizate nu mai rămâne un simplu ideal, ci devine realizabilă prin metode și modalități concrete de aplicare.

Conținuturile învățării - sunt organizate pe domenii şi reprezintă achiziții de bază prin care se urmăreşte formarea competentelor elevilor. La nivelul fiecărei clase, programa prezintă o ofertă curriculară care include aspecte de învățătura creştină**,** dialogul interreligios și intercultural**,** formarea morală aplicată **şi** implicarea responsabilă în viața comunitară

Sugestiile metodologice oferă exemple de strategii didactice, repere pentru planificarea demersului didactic și elemente pentru evaluarea continuă. Acestea includ recomandări privind desfășurarea efectivă a procesului de predare-învățare-evaluare centrat pe formarea competențelor, exemple de strategii didactice care sprijină realizarea competențelor specifice, precum și propuneri de abordare interdisciplinară și integrată. În plus, acestea cuprind repere pentru evaluarea învățării, raportată la competențele urmărite, putând fi utilizate diverse forme, metode și instrumente de evaluare.

Cadrele didactice sunt încurajate să planifice didactica pe baza competențelor, să adapteze activitățile la context și să utilizeze metode variate de evaluare, cu accent pe progresul și dezvoltarea elevului.

Pentru a asigura un cadru coerent în predarea disciplinei ***Catehism***, programa şcolară propune un set de elemente comune pentru toate cultele din România care au drept de predare a propriei religii în sistemul de învățământ: lista competențelor generale, o parte dintre competențele specifice şi o serie de exemple de activități de învățare şi partea generală a sugestiilor metodologice. Listele de competențe specifice şi de conținuturi sunt elaborate de către fiecare cult, permițând orientarea către teme relevante pentru fiecare dintre acestea.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

C.G.1	**Exprimarea adevărurilor fundamentale de credință ale Bisericii , ca bază a identității creștine personale și comunitare**
C.G.2	**Înțelegerea rolului și trăirea liturgiei și a sacramentelor ca mijloace de sfințire și comuniune cu Cristos și Biserica**
C.G.3	**Asumarea valorilor morale creștine și aplicarea lor în relația cu sine, cu aproapele și cu întreaga creație**
C.G.4	**Dezvoltarea capacității de a valorifica dimensiunea spirituală a credinței prin dialog, cooperare și solidaritate între persoane, comunități și tradiții religioase diferite**

CLASA a IX-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G. 1 - Exprimarea adevărurilor fundamentale de credință ale Bisericii , ca bază a identității creștine personale și comunitare

IX.CS.1.1. Explicarea legăturii dintre revelația biblică și învățătura Bisericii
- *Realizarea unui exercițiu de corelare „Biblie – Învățătura Bisericii", elevii primind liste cu versete biblice și învățături doctrinare și trebuind să facă perechi corecte, justificând legătura* - *Crearea unui videoclip sau a unei prezentări digitale în care se arată cum revelația biblică a inspirat învățătura Bisericii despre Dumnezeu, credință și/sau moralitate* - *Analizarea de texte biblice și comentariu teologic*
IX.CS.1.2. Corelarea mărturisirii credinței cu experiența personală și comunitară
- *Interviu cu un membru al comunității – elevii pregătesc întrebări și discută cu un preot sau o persoană implicată în activități comunitare despre experiența mărturisirii credinței* - *Alegerea un text biblic despre comunitate și solidaritate (ex: Fapte 2, 42-47) și descrirea modului în care acesta poate fi aplicat în viața lor sau a comunității* - *Studiu de caz: aplicarea învățăturii biblice în viața comunității*
IX.CS.1.3. Asumarea mărturisirii credinței prin atitudini de responsabilitate și respect în viața publică
- *Analizarea unor situații reale sau ipotetice din viața școlii (discriminare, conflicte, voluntariat) și identificarea modului în care valorile creștine și credința pot ghida comportamentul responsabil* - *Dezbatere: „Cum se poate trăi credința în spațiul public?"* - *Crearea de mesaje vizuale care promovează valori precum respectul, solidaritatea și responsabilitatea în comunitate, inspirate din credința creștină*

C.G. 2 - Înțelegerea rolului și trăirea liturgiei şi a sacramentelor ca mijloace de sfințire și comuniune cu Cristos și Biserica

IX.CS.2.1. Explicarea rolului Sacramentaliilor şi a Sacramentului Botezului în raport cu etapele vieții omului
- *Realizarea un tabel cu sacramentele de inițiere, explicând scopul fiecăruia și modul în care acestea creează comuniune cu Cristos și Biserica* - *Jurnal de reflecție liturgică – elevii scriu despre experiența proprie în cadrul sacramentelor și a liturghiilor, evidențiind efectele asupra vieții personale și comunitare* - *Simularea celebrării unui sacrament pentru a înțelege rolul fiecărui element și gest liturgic*
IX.CS.2.2. Identificarea situațiilor concrete în care liturgia sau sacramentele susțin viața personală și comunitară
- *Alegerea unor texte biblice care inspiră sacramentele și explicarea modului în care acestea susțin viața personală și comunitară* - *Dezbatere: „Impactul sacramentelor în viața comunității"* - *Audierea unor cântări liturgice şi analizarea modului în care acestea influenţează fiecare persoană în mod diferit (mesaj, stări afective resimțite, emoții trăite, etc.)*
IX.CS.2.3. Exemplificarea modului în care participarea la sacramente transformă viața personală și comunitară
- *Interviu cu o persoană care a decis să fie botezată la o vârstă adultă* - *Prezentarea unui exemplu din istoria Bisericii în care sacramentele au contribuit la unitatea și coeziunea comunităților de credincioși* - *Crearea unei „hărți a valorilor" comunitare – identificarea de valori creștine susținute de sacramente și plasarea lor pe o diagramă care arată impactul acestora asupra vieții personale sau comunitare*

C.G. 3 - Asumarea valorilor morale creștine și aplicarea lor în relația cu sine, cu aproapele și cu întreaga creație

IX.CS.3.1. Analizarea unor situații concrete și formularea de răspunsuri pornind de la morala creștină
- *Citirea unui text biblic care tratează virtutea, păcatul sau responsabilitatea și explicarea modului în care poate fi aplicat în situații concrete din viața oamenilor* - *Joc de rol: dileme morale - elevii interpretează scenarii etice (ex: conflict între colegi, gestionarea resurselor comunitare) și propun soluții aplicând principiile morale creștine.* - *Portofoliu de soluții morale – elevii colectează exemple de situații concrete și răspunsurile lor bazate pe învățătura creștină, justificând deciziile luate*

IX.CS.3.2. Compararea moralei creștine cu principii morale universale
- *Realizarea unui tabel în care se compară virtuțile și principiile morale creștine cu valori morale universale (ex: dreptate, respect, responsabilitate)* - *Crearea unei diagrame în care se compară valorile universale cu cele specifice credinței creștine, argumentând suprapunerile și diferențele* - *Dezbatere interactivă: „În ce măsură principiile morale universale coincid cu morala creștină?”*
IX.CS.3.3. Asumarea responsabilității față de creație și societate prin acțiuni concrete
- *Propunerea de pași concreți pentru implicarea personală în comunitate sau pentru protecția creației divine, argumentând fiecare pas prin valorile creștine* - *Reflecție biblică aplicată: citirea de texte biblice despre grijă pentru semeni și creație (ex: Geneza 2,15; Matei 25) și explicarea modului în care acestea inspiră acțiuni concrete* - *Crearea de materiale informative (afișe, postări digitale) despre protecția creației sau respectul față de semeni*

C.G. 4 - Dezvoltarea capacității de a valorifica dimensiunea spirituală a credinței prin dialog, cooperare și solidaritate între persoane, comunități și tradiții religioase diferite

IX.CS.4.1. Descrierea diferențelor dintre tradițiile creștine, cu atitudine de respect
- *Realizarea unui tabel care evidențiază diferențele și asemănările dintre tradițiile greco-catolică, romano-catolică și ortodoxă în privința liturgiei, sacramentelor și credinței* - *Alcătuirea unui glosar cu termeni specifici fiecărei tradiții creștine și explicarea semnificației fiecărui termen, subliniind respectul față de diversitate* - *Compararea modului de celebrare al unor sărbători (ex: Paști, Crăciun) în diferite tradiții creștine*
IX.CS.4.2. Identificarea modurilor prin care cunoașterea lui Dumnezeu conduce la deschidere față de semeni și alte tradiții religioase
- *Dezbatere în grup: „Cum ne ajută cunoașterea lui Dumnezeu să fim mai deschiși și respectuoși față de ceilalți?”* - *Documentarea unor exemple din viața personală sau a comunității (locale, naționale, europene sau mondiale) unde cunoașterea lui Dumnezeu a condus la gesturi de solidaritate și dialog respectuos* - *Joc de rol: „Dialog între tradiții creștine” – discuții despre liturgie, sacramente și/sau valori morale*
IX.CS.4.3. Aplicarea valorilor evanghelice în relațiile sociale
- *Realizarea unei pagini de ziar în care se documentează acțiuni reale, personale sau ale comunității, inspirate de valori evanghelice* - *Prezentarea unui personaj biblic și identificarea valorilor evanghelice de care acesta dă dovadă* - *Conceperea un proiect de ajutorare a comunității (ex: donații, vizite)*

CLASA a IX-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Mărturisirea credinței creştine	1. Noțiuni introductive 2. Căile pentru a ajunge la cunoașterea lui Dumnezeu 3. Revelația lui Dumnezeu 4. Credința - răspunsul omului dat lui Dumnezeu 5. Crezul - rezumatul credinţei
2. Sacramentele în viața creştinului	1. Liturgia în viața Bisericii 2. Timpul celebrării - Anul liturgic 3. Locul celebrării - Obiecte liturgice 4. Sacramente (definiţie şi clasificare) 5. Sacramentalii (definiţie, celebrare liturgică şi importanţă) 6. Botezul - Nume şi prefigurări - Necesitatea Botezului - Celebrarea Botezului - Celebrantul Botezului - Harul (Roadele) Botezului

Domenii de conținut	Conținuturi
3. Elemente de morală creştină	1. Libertate şi responsabilitate 2. Moralitatea actelor umane 3. Conştiinţa morală 4. Virtuţile şi tipologia lor 5. Păcatul şi tipologia lui

CLASA a X-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G. 1 - Exprimarea adevărurilor fundamentale de credință ale Bisericii , ca bază a identității creștine personale și comunitare

X.CS.1.1. Recunoașterea principalelor adevăruri de credință din Revelația biblică și tradiția Bisericii
- *Alcătuirea unei liste cu adevăruri de credință (ex.: existența lui Dumnezeu, creația, întruparea, mântuirea). Pentru fiecare adevăr, elevii trebuie să găsească în Biblie un pasaj din Vechiul Testament și unul din Noul Testament.* - *Crearea unei hărți conceptuale digitale a principalelor articole ale Crezului Niceo-Constantinopolitan.* - *Analiza unei icoane trinitare (Andrei Rubliov sau altă icoană) pentru identificarea mesajului teologic transmis prin simboluri.*
X.CS.1.2. Analizarea modului în care Biserica explică lumea văzută ca lucrare a lui Dumnezeu și a responsabilității omului față de ea
- *Citirea unor fragmente din cartea Genezei (ex.: cap. 1–2) sau a Psalmilor (ex.: Psalmul 103) din care să se extragă diferite idei: modul în care Dumnezeu a creat lumea, ce responsabilități are omul față de creație și cum se raportează Biserica la această învățătură.* - *Analiza unor texte patristice (Sf. Vasile cel Mare, Sf. Maxim Mărturisitorul sau Sf. Ioan Gură de Aur) referitoare la creație.* - *Compararea învățăturii Bisericii cu situații actuale în care elevii analizează știri sau articole despre: încălzirea globală, despăduriri, protecția speciilor, etc.*
X.CS.1.3. Explicarea misterelor vieții lui Isus în raport cu identitatea Sa mesianică
- *Realizarea unei cronologii mesianice, unde elevii primesc cartonașe cu evenimente din viața lui Isus, punându-le în ordine cronologică și explicând pentru fiecare eveniment semnificaţia acestuia cu privire la identitatea Lui mesianică.* - *Interviu imaginar cu un apostol – elevii scriu un scurt dialog între ei (jurnalist) și un apostol (personaj interpretat), punând întrebări posibile: „Când ți-ai dat seama că Isus este Mesia?”, „Care a fost momentul decisiv pentru tine?”, etc.* - *Compararea așteptărilor poporului iudeu cu privire la Mesia și ceea ce a făcut Isus în realitate.*

C.G. 2 - Înțelegerea rolului și trăirea liturgiei şi a sacramentelor ca mijloace de sfințire și comuniune cu Cristos și Biserica

X.CS.2.1. Descrierea simbolurilor și a gesturilor fundamentale din celebrările liturgice şi sacramentale
- *Prezentarea unui scurt fragment video dintr-o celebrare liturgică (Sfânta Liturghie, Botez/Mir), identificând simbolurile, gesturile săvârşite și descriind semnificației fiecăruia.* - *Explicarea unor imagini/obiecte liturgice (ex.: Sfânta Evanghelie, veșminte, cruce, potir, icoană, ulei, apă, lumânare etc.) și a rolului lor în celebrare.* - *Realizarea unui scurt videoclip explicativ (1–2 minute) în care elevii arată un gest liturgic fundamental și îi explică semnificația.*
X.CS.2.2. Explicarea legăturii dintre participarea la sacramente și maturizarea spirituală
- *Realizarea unei itinerariu de parcurs spiritual „Drumul sacramentelor”, în care elevii notează pentru fiecare sacrament studiat harul primit, ce schimbă în viața credinciosului, cum contribuie la maturizare.* - *Analizarea unui caz istoric sau al unui sfânt: cum participarea la sacramente l-a ajutat să devină model spiritual sau să-i conducă şi pe alții la Cristos şi la o viaţă sacramentală.* - *Efectuarea unui „interviu” cu un preot (real sau simulat), în care elevii pregătesc diverse întrebări: Cum cresc spiritual cei care participă la Sfânta Liturghue? Ce schimbă Euharistia în viața adolescentului? De ce e importantă Împărtășania deasă?*
X.CS.2.3. Argumentarea importanței Mirului și Euharistiei în viața spirituală și comunitară a Bisericii.
- *Analizarea textelor liturgice ale sacrametului Mirului şi Euharistiei (Sfânta Liturghie) argumentând modul în care rugăciunile din celebrarea Mirului și Euharistiei evidențiază rolul lor în comunitate.* - *Dezbatere în grup: „Care sacrament întărește cel mai mult comuniunea în Biserică?” folosind argumente biblice și din tradiție.* - *Citirea unui pasaj biblic (ex. Mc 14, 22–25 – Cina cea de Taină) și argumentarea semnificația lui pentru viața spirituală a comunității.*

C.G. 3 - Asumarea valorilor morale creștine și aplicarea lor în relația cu sine, cu aproapele și cu întreaga creație

X.CS.3.1. Descrierea rolului legii naturale în orientarea comportamentului uman şi a contribuției Revelației divine la formarea legii morale
- *Realizarea unui tabel comparativ între legea naturală și legea revelată, care să conţină exemple concrete de orientare morală în relaţia cu sinele, cu aproapele şi cu întreaga creaţie.* - *Prezentarea unor situații istorice sau exemple din viața sfinților în care respectarea legii morale a dus la binele comun.* - *Atelier interdisciplinar (religie şi filosofie): discutarea conceptelor de bine, rău, dreptate, virtute, în raport cu legea naturală.*
X.CS.3.2. Explicarea caracteristicilor Legii Vechi în viața poporului lui Dumnezeu şi a Legii Noi ca expresie a vieții în Cristos
- *Realizarea unui exercițiu creativ în care elevii să compun un scurt scenariu în care un personaj trece de la respectarea strictă a Legii Vechi la trăirea în Legea Nouă.* - *Analiza unor situații istorice din istoria poporului lui Dumnezeu în care respectarea Legii Vechi a avut un rol comunitar și moral.* - *Crearea unui video scurt în care să se evidenţieze modul în care Legea Nouă exprimă iubirea lui Cristos în viața de zi cu zi a creștinului.*
X.CS.3.3. Argumentarea propriilor alegeri în relația cu sine, cu aproapele şi cu întreaga creație pornind de la perspectiva moralei creștine
- *Realizarea unui jurnal de decizii morale: elevii notează alegeri personale și le argumentează raportându-se la valorile morale creștine.* - *Joc de rol: interpretarea unor dileme morale și prezentarea alegerilor corecte în relația cu sine, ceilalți și mediul înconjurător.* - *Vizionarea unui videoclip documentar despre acte de solidaritate sau protecție a mediului și discutarea lor din perspectiva moralei creștine.*

C.G. 4 - Dezvoltarea capacităţii de a valorifica dimensiunea spirituală a credinţei prin dialog, cooperare şi solidaritate între persoane, comunităţi şi tradiţii religioase diferite

X.CS.4.1. Identificarea valorilor morale universale care pot apropia persoane și comunități.
- *Crearea unui tabel cu valori morale universale (compasiune, respect, dreptate, solidaritate) și exemple concrete din viața de zi cu zi.* - *Analizarea unui text biblic: pasajele despre iubirea aproapelui (ex. Samarineanul milostiv, Matei 22,37–40) și identificarea valorilor morale exprimate.* - *Realizarea unui poster sau desen care ilustrează valori precum iertarea, prietenia sau responsabilitatea socială.*
X.CS.4.2. Dezvoltarea unui mod respectuos de comunicare pe teme de credință bazat pe importanța dialogului și cooperării între comunitățile religioase
- *Redactarea unei scrisori imaginare către o persoană din altă cultură/tradiţie religioasă, explicând valorile morale universale care pot apropia persoane şi/sau comunități.* - *Exercițiu de ascultare activă: elevii lucrează în perechi și își prezintă convingerile religioase, apoi reformulează ce a spus partenerul pentru a demonstra înțelegerea.* - *Realizarea unui scurt videoclip în care elevii prezintă un scenariu de dialog respectuos între membri ai unor comunități religioase diferite.*
X.CS.4.3. Aplicarea valorilor creștine în contexte de dialog și cooperare pornind de la dezvoltarea capacității de a integra dimensiunea spirituală în relațiile cu ceilalți
- *Mini-proiect de grup: identificarea unei probleme sociale locale și propunerea de soluții bazate pe valori morale universale.* - *Analizarea unui exemplu istoric, a vieții unui sfânt sau a unei persoane care a folosit valorile creștine pentru a promova dialogul și cooperarea pentru stabilirea modului în care acest exemplu poate fi aplicat în experienţa cotidiană a fiecăruia.* - *Mini-interviu: elevii discută cu un lider religios sau membru al comunității despre aplicarea valorilor creștine în viața comunitară.*

CLASA a X-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Mărturisirea credinţei creştine	1. Dumnezeu Treime (teologie şi pasaje vetero şi neotestamentare) 2. Tatăl - Creatorul 3. Lumea văzută 4. Lumea nevăzută 5. Omul - capodopera creaţiei 6. Fiul - Mântuitorul 7. Titlurile cristologice 8. Misterele copilăriei lui Isus 9. Misterele vieţii publice 10. Patima, moartea şi învierea - centrul credinţei creştine
2. Sacramentele în viaţa creştinului	1. Mirul - Nume şi prefigurări - Celebrarea Mirului - Celebrantul Mirului - Harul (Roadele) Mirului 2. Euharistia - Nume şi prefigurări - Celebrarea şi celebrantul Euharistiei - Jertfa Euharistică - Harul (Roadele) Euharistiei
3. Elemente de morală creştină	1. Legea morală 2. Legea naturală 3. Legea revelată - Legea Veche - Legea Nouă 4. Decalogul - origine şi împărţire

CLASA a XI-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G. 1 - Exprimarea adevărurilor fundamentale de credință ale Bisericii , ca bază a identității creștine personale și comunitare

XI.CS.1.1. Recunoașterea prezenței și acțiunii Spiritului Sfânt în istoria mântuirii
- *Studiu interdisciplinar Catehism–Artă: identificarea reprezentărilor artistice ale Spiritului Sfânt și semnificația lor teologică.* - *Realizarea unui poster cu simbolurile Spiritului Sfânt și felul în care acestea explică principiile sfințirii și călăuzirii spirituale.* - *Crearea unei hărți conceptuale digitale despre numele Spiritului Sfânt și semnificațiile lor, atât în tradiția catolică, cât și în cea bizantină.*
XI.CS.1.2. Descrierea semnificației Bisericii în planul lui Dumnezeu și rolul acesteia în formarea identității creștine
- *Alcătuirea unui tabel care să conțină simbolurile biblice ale Bisericii (turmă, vie, edificiu, familie), versete care fac trimitere la acestea și explicația semnificației lor pentru identitatea creștină.* - *Realizarea unei scurte prezentări în grup despre una dintre însușirile Bisericii (una, sfântă, catolică, apostolică) și relevanța ei spirituală.* - *Dezbatere: „Este Biserica doar o instituție sau este un mister?” – argumente pro și contra, urmate de clarificări teologice.*
XI.CS.1.3. Explicarea rolului Spiritului Sfânt în viața personală, comunitară și în misiunea și viața Bisericii
- *Analizarea personală a unui text biblic despre darurile sau despre acțiunea Spiritului Sfânt (Is 11, 2–3; Gal 5,22–23, Fapte 2), urmată de explicarea modului de aplicare a lor în viața proprie.* - *Dezbatere: „Biserica poate împlini misiunea lui Cristos fără puterea Spiritului Sfânt?” – elevii aduc argumente teologice și practice.* - *Audierea unui imn religios precum „Veni, Creator, Spiritus” sau a unui alt cânt dedicat Spiritului Sfânt și analiza mesajului teologic conținut în acesta.*

C.G. 2 - Înțelegerea rolului și trăirea liturgiei și a sacramentelor ca mijloace de sfințire și comuniune cu Cristos și Biserica

XI.CS.2.1. Identificarea importanței sănătății spirituale și trupești în stabilirea unei relații de comuniune cu Cristos și cu Biserica
- *Citirea unor texte evanghelice care au ca temă vindecările lui Isus, reflectând asupra legăturii dintre vindecarea trupului și a sufletului.* - *Realizarea unui exercițiu interdisciplinar cu biologia: analiza modului în care stresul, lipsa odihnei sau alimentația necorespunzătoare influențează și viața spirituală.* - *Crearea unui poster „Căile vindecării în Biserică” (rugăciune, sacramente, comunitate, iertare, caritate), elevii subliniind importanța fiecarui aspect în relațiile cu oamenii, cu Cristos și cu Biserica.*
XI.CS.2.2. Clarificarea modului în care sacramentele și liturgia susțin parcursul spiritual al credinciosului
- *Formularea unei rugăciuni personale inspirate de un sacrament (Spovadă sau Maslu), exprimând dorința de creștere spirituală.* - *Exercițiu comparativ: Spovada și Maslul – elevii clarifică modul diferit în care fiecare sacrament susține viața spirituală.* - *Interviu cu un preot despre modul în care, pornind de la experiența proprie a acestuia, Spovada și Maslul susțin creșterea spirituală a credincioșilor și formularea scrisă a unei sinteze.*
XI.CS.2.3. Reflectarea asupra modului în care sacramentele contribuie la vindecarea și întărirea spirituală a fiecărui creștin
- *Discuție în grup: ce piedici interioare pot împiedica primirea iertării lui Dumnezeu și, în consecință, a vindecării spirituale și cum le depășim?* - *Realizarea unei prezentări „Maslul – sacramentul mângâierii și al speranței”, în care elevii includ citate biblice și exemple actuale.* - *Redactarea unui articol în care elevii identifică inițiative parohiale (vizite la bolnavi, spovedanii comunitare, cateheze despre sacramente) care sprijină vindecarea și întărirea credincioșilor.*

C.G. 3 - Asumarea valorilor morale creștine și aplicarea lor în relația cu sine, cu aproapele și cu întreaga creație

XI.CS.3.1. Descrierea modului în care credința, speranța și iubirea orientează viața morală a fiecărui creștin
- *Realizarea unui tabel cu cele trei virtuți teologale (credință, speranță, iubire) și exemple concrete de aplicare în viața de zi cu zi.* - *Dezbatere în grup: „Care virtute teologală are cel mai mare impact asupra formării morale a unei persoane?”* - *Crearea unei prezentări digitale despre modul în care cele trei virtuți modelează alegerile morale într-o comunitate creștină.*
XI.CS.3.2. Explicarea formelor de cinstire a lui Dumnezeu și a părinților în tradiția creștină
- *Redactarea unui afiș/poster care să explice formele de cinstire a lui Dumnezeu (adorație, rugăciune, jertfă, făgăduințe, voturi) și exemplele practice din viața cotidiană sau câteva modalități de cinstire a părinților și responsabilitățile copiilor și părinților.* - *Studiu de caz: „Cum putem manifesta respect față de părinți în situații dificile?”* - *Colectarea unor exemple din viața sfinților sau a familiilor creștine care arată respect pentru Dumnezeu și/sau părinți, explicând modul în care aceste exemple pot influența relațiile personale ale fiecărui creștin.*
XI.CS.3.3. Aplicarea principiilor morale în relațiile cu familia, cu comunitatea și cu Dumnezeu
- *Joc de rol: simularea unor conflicte între colegi sau membri ai familiei și aplicarea principiilor morale pentru rezolvare.* - *Compunerea unei mici povestiri în care un personaj aplică principii morale pentru a rezolva un conflict.* - *Dezbatere pe grupe: „Este mai dificil să aplici principiile morale în familie, școală/comunitate sau în relația cu Dumnezeu?” – argumente și concluzii.*

C.G. 4 - Dezvoltarea capacității de a valorifica dimensiunea spirituală a credinței prin dialog, cooperare și solidaritate între persoane, comunități și tradiții religioase diferite

XI.CS.4.1. Recunoașterea rolului Bisericii în promovarea spiritului de comuniune și colaborare
- *Crearea unui tabel care să cuprindă activități ale Bisericii, impactul asupra comunității și modul în care aceasta promovează colaborarea și comuniunea.* - *Realizarea unui scurt videoclip despre activități comunitare inspirate de Biserică sau de alte comunități de credință care promovează dialogul și cooperarea.* - *Exercițiu de reflecție personală: „Cum mă ajută apartenența la Biserică să fiu mai cooperant și mai responsabil în comunitatea din care fac parte?”*
XI.CS.4.2. Dezvoltarea capacității de a dialoga pe teme religioase cu respect și deschidere
- *Masă rotundă interconfesională: elevii discută despre modul în care Spiritul Sfânt și Biserica îi ajută pe credincioși, respectând diversitatea opiniilor și învățând să asculte activ.* - *Prezentarea asemănărilor și diferențelor dintre sacramentele Spovezii și Maslului în diferite tradiții creștine.* - *Crearea unui videoclip care să prezinte felul în care se celebrează Ziua Domnului în diferite comunități creștine la nivel local, național sau mondial.*
XI.CS.4.3. Integrarea principiilor morale creștine prin comportamente adecvate în familie, în Biserică și în societate
- *Crearea unui plan personal de comportament moral pentru o săptămână, aplicând credința, speranța și iubirea.* - *Analizarea unor exemple de sfinți sau modele morale identificând comportamente care pot fi aplicate în familie, societate și Biserică sau în relația cu Dumnezeu.* - *Realizarea unui ghid de bune practici cu exemple de comportamente morale în familie, Biserică și societate.*

CLASA a XI-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Mărturisirea credinței creștine	1. Spiritul Sfânt – Sfințitorul 2. Nume ale Spiritului Sfânt 3. Simboluri ale Spiritului Sfânt 4. Spiritul Sfânt în Sfânta Scriptură și în Viața Bisericii 5. Semnificația Bisericii 6. Originea, întemeierea și misiunea Bisericii 7. Biserica – poporul lui Dumnezeu 8. Misterul Bisericii 9. Însușirile Bisericii 10. Constituția ierarhică a Bisericii

Domenii de conținut	Conținuturi
2. Sacramentele în viaţa creştinului	1. Spovada - Nume ale sacramentului - Actele penitentului - Celebrarea Spovezii - Harul (Roadele) Spovezii 2. Maslul - Necesitatea Maslului - Celebrarea şi celebrantul Maslului - Harul (Roadele) Maslului
3. Elemente de morală creştină	1. Porunca întâi – Locul lui Dumnezeu în viaţa creştinului - Credinţa, speranţa şi iubirea - Relaţia autentică cu Dumnezeu prin adoraţie, rugăciune, jertfă, făgăduinţe şi voturi - Păcate împotriva poruncii întâi 2. Porunca a doua – Importanţa numelui divin - Numele divin (origine şi semnificaţie) - Jurământul în numele Domnului 3. Porunca a treia – Cinstirea Zilei Domnului - Duminica – Ziua Domnului - Sărbătorile de poruncă 4. Porunca a patra – Relaţiile familiale - Îndatoririle părinţilor - Îndatoririle copiilor

CLASA a XII-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G. 1 - Exprimarea adevărurilor fundamentale de credință ale Bisericii , ca bază a identității creștine personale și comunitare

XII.CS.1.1. Identificarea principiilor credinței creștine care ajută la formarea spirituală a credinciosului
- *Citirea unui text biblic (ex: Mt 25,31–46) în care găsim pasaje despre judecata universală pentru a identifica principiile care formează viața spirituală.* - *Crearea unui tabel cu faptele milei trupeşti şi sufleteşti, asociind fiecărei fapte două sau trei acţiuni pe care creştinul le poate înfăptui pentru a se dezvolta din punct de vedere spiritual şi pentru a intra în comuniune cu Dumnezeu.* - *Studiu de caz: elevii analizează o situație de viață în care credința în judecata particulară influențează responsabilitatea morală a persoanei.*
XII.CS.1.2. Descrierea conceptului de viață veșnică și a posibilităților sale în credința creștină
- *Elaborarea unei prezentări digitale despre diferența teologică dintre Judecata particulară și universală și ce principii spirituale decurg din fiecare.* - *Realizarea unui studiu de vocabular teologic: definirea termenilor „mântuire”, „viață veșnică”, „purgator”, „transfigurare”, „fericire veșnică”, „osândă”, etc.* - *Exerciții de imaginație spirituală: elevii descriu, pe baza Scripturii și tradiției, cum va fi „viața de după înviere”, având grijă să rămână în limitele doctrinei.*
XII.CS.1.3. Explicarea rolului Fecioarei Maria în cultivarea unei vieți creștine responsabile fondate pe trăirea credinței și pe ascultarea lui Dumnezeu
- *Efectuarea unei analize textuale a Paraclisului/Acatistului Maicii Domnului pentru a identifica virtuțile creștine prezentate implicit (încredere, mijlocire, smerenie).* - *Crearea unei prezentări digitale (Canva/PowerPoint) despre cele patru dogme mariane ale Bisericii Catolice, explicând modul în care fiecare susține formarea unei vieți creștine fondate pe trăirea credinței și pe ascultarea lui Dumnezeu.* - *Realizarea unei fișe sintetice despre rolul Mariei la Nunta din Cana (Ioan 2,1–11), evidențiind lecția responsabilității: „Faceți tot ce vă va spune!”*

C.G. 2 - Înțelegerea rolului și trăirea liturgiei şi a sacramentelor ca mijloace de sfințire și comuniune cu Cristos și Biserica

XII.CS.2.1. Identificarea etapelor și elementelor esențiale ale celebrării Căsătoriei şi Preoției
- *Realizarea unui tabel cu etapele celebrării Căsătoriei în ritul bizantin (Logodna/Cununia), indicând rolul fiecăreia în pregătirea şi transmiterea harului sacramental.* - *Crearea unei hărți conceptuale care prezintă treptele Preoției (episcop, preot, diacon) și responsabilitățile specifice ale fiecăreia.* - *Conceperea unei diagrame comparative: „Hirotonirea în ritul bizantin vs. Ritul latin” – pentru identificarea elementelor liturgice comune.*
XII.CS.2.2. Înțelegerea modului în care sacramentele sprijină vocația și misiunea personală de slujire a fiecărui credincios
- *Dezbatere: „De ce hirotonirea este un sacrament al slujirii și nu doar al autorității?”. Elevii argumentează pe baza elementelor liturgice şi scripturistice.* - *Realizarea unui „Arbore al vocației” în care fiecare ramură reprezintă un sacrament și modul în care acesta sprijină vocația creștină individuală.* - *Analizarea unui fragment video liturgic al unei Cununii sau Hirotoniri și identificarea momentelor în care sacramentele transmit misiunea vocațională.*
XII.CS.2.3. Reflectarea asupra scopului și semnificației Căsătoriei şi a Preoției ca slujire a aproapelui şi a lui Dumnezeu
- *Exercițiu în grup: elevii primesc fragmente din rugăciunile liturgice ale hirotonirii bizantine/latine și extrag temele teologice (misiune, slujire, har), indicând modul în care acest sacrament reprezintă o slujire a aproapelui şi a lui Dumnezeu.* - *Realizarea unei prezentări digitale despre „Căsătoria în planul lui Dumnezeu”, pornind de la textul biblic al creației și de la prezența lui Isus la nunta din Cana.*

- *Analiză biblică: Efeseni 5,21–33 (Căsătoria) și Faptele Apostolilor 6 sau 1 Timotei 4 (Preoția), pentru identificarea principiilor de slujire.*

C.G. 3 - Asumarea valorilor morale creștine și aplicarea lor în relația cu sine, cu aproapele și cu întreaga creație

XII.CS.3.1. Recunoașterea importanței a consimțământului, a respectului și a responsabilității în relațiile cu sine, cu aproapele și cu întreaga creație
- *Elaborarea unui poster vizual cu exemple de respect și responsabilitate față de mediul înconjurător (creație), bazat pe doctrina socială a Bisericii.* - *Crearea unui scurt video sau animație despre cum se poate respecta viața și creația în comunitate.* - *Analiza unui studiu de caz: o situație de luare a unei decizii morale (ex.: protejarea mediului, relație de prietenie) și identificarea modului în care consimțământul și responsabilitatea influențează alegerea corectă.*
XII.CS.3.2. Explicarea atitudinii creștine față de viaţa şi demnitatea umană şi față de importanța adevărului în viața personală și socială
- *Dezbatere: „Poate fi justificat vreodată războiul? Dacă da, în ce condiții? Dacă nu, care este alternativa?” Elevii argumentează pe baza elementelor morale şi de credinţă.* - *Elaborarea unui poster vizual despre respectul pentru viață și demnitate, incluzând exemple contemporane (trafic de persoane, violență/bullying, discriminare).* - *Studiu de caz interdisciplinar (religie + etică/informatică): analiza unei ştiri false (fake news) și discuția despre impactul asupra reputației și demnității persoanelor implicate.*
XII.CS.3.3. Promovarea unor comportamente morale creştine în situații cotidiene care implică responsabilitate şi dreptate
- *Activitate interdisciplinară (religie + economie/științe sociale): analizarea modului în care bunurile materiale pot fi folosite pentru binele comunității (donaţii, voluntariat, proiecte sociale).* - *Realizarea unui colaj vizual cu exemple de comportamente morale în viața cotidiană, incluzând respectul față de proprietate, echitate și solidaritate.* - *Identificarea unor situații ipotetice și oferirea unor opinii cu privire la comportamentul moral care ar fi corect, justificând alegerea cu principii creștine (responsabilitate, dreptate, solidaritate).*

C.G. 4 - Dezvoltarea capacității de a valorifica dimensiunea spirituală a credinței prin dialog, cooperare și solidaritate între persoane, comunități și tradiții religioase diferite

XII.CS.4.1. Identificarea modului în care credința și devoțiunile spirituale influențează relațiile sociale în tradiții religioase diferite
- *Activitate interdisciplinară (religie + filosofie): compararea conceptului creștin de viață veșnică cu o perspectivă filosofică (ex.: Platon, filosofii stoici) și discuții despre diferențe.* - *Crearea unei fișe de observație: elevii notează exemple de cooperare inspirată de credință și devoțiuni din viața comunității lor.* - *Exercițiu digital: realizarea unui infografic despre rolul sacramentelor și al devoțiunilor în întărirea responsabilității sociale și comunitare, potrivit unor tradiții religioase diferite.*
XII.CS.4.2. Aplicarea principiilor solidarității și cooperării în familie și comunitate
- *Redactarea unei broșuri scurte pentru colegi: recomandări practice pentru aplicarea solidarității și cooperării în școală, familie și comunitate.* - *Realizarea unui colaj digital cu imagini din viața diferitor comunități religioase care ilustrează solidaritatea în familie și comunitate (ex.: ajutorarea săracilor, vizite pastorale).* - *Studiu de caz interdisciplinar: proiecte de voluntariat sau activități sociale derulate de comunitatea greco-catolică locală/națională, analizând impactul lor asupra coeziunii sociale.*
XII.CS.4.3. Integrarea principiilor morale și spirituale creștine în construirea unui mod de viață armonios și etic
- *Descrierea unui moment în care respectarea adevărului sau a responsabilității, potrivit principiilor morale şi spirituale creştine, care a ajutat la menținerea armoniei într-o relație.* - *Identificarea unor modele de persoane sau sfinți ai Bisericii Universale care prin exemplul personal au avut un impact mare în comunitățile lor, prezentând modul în care o manieră similară de a acționa s-ar putea aplica şi în relațiile cotidiene ale societății actuale.* - *Exercițiu de asociere: elevii primesc valori morale (iubire, adevăr, respect, responsabilitate) și le leagă de acțiuni concrete pentru un mod de viață armonios.*

CLASA a XII-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Mărturisirea credinţei creştine	1. Realităţile ultime mărturisite de Biserică - Rai, Iad, Purgator - Învierea morţilor 2. Judecata particulară 3. Judecata universală 4. Fecioara Maria – model de ascultare 5. Dogmele mariane 6. Devoţiuni mariane (Paraclis, Acatist, Rozar)
2. Sacramentele în viaţa creştinului	1. Căsătoria - Căsătoria în planul lui Dumnezeu - Celebrarea Căsătoriei - Harul (Roadele) Căsătoriei 2. Preoţia - Preoţia Vechiului Testament - Treptele sacramentului Preoţiei - Celebrarea, celebrantul şi destinatarii Preoţiei - Harul (Roadele) Preoţiei
3. Elemente de morală creştină	1. Porunca a cincea – Viaţa, cel mai preţios dar - Luarea vieţii (Legitima apărare, Sinuciderea, Omuciderea, Avortul, Eutanasia) - Respectul faţă de viaţă (Îngrijirea sănătăţii şi a corpului, cercetarea ştiinţifică, respectul faţă de morţi) - Pacea şi evitarea războiului 2. Porunca a şasea şi a noua – Curăţia în viaţa personală şi în relaţiile cu celelalte persoane - Sexualitatea umană - Păcatele împotriva curăției - Căsătorie, celibat, consacrare 3. Porunca a şaptea şi a zecea – Destinaţia bunurilor şi proprietatea privată - Respectul față de integritatea creației - Doctrina socială a Bisericii - Iubirea față de cei săraci 4. Porunca a opta – Adevărul ca mod de viaţă - Trăirea în adevăr - Păcate împotriva adevărului - Folosirea mijloacelor de comunicare socială

SUGESTII METODOLOGICE

Sugestiile metodologice oferă repere esențiale pentru proiectarea, organizarea și desfășurarea eficientă a activităților de predare-învățare-evaluare în cadrul orelor de ***Catehism*** la liceu. Acestea vizează sprijinirea cadrului didactic în personalizarea demersului educațional, prin integrarea unor metode didactice moderne, interactive și adaptate la profilul generației actuale de elevi, inclusiv prin dezvoltarea competențelor digitale.

Programa școlară actuală pentru disciplina ***Catehism*** promovează o învățare centrată pe elev, care accentuează implicarea activă a elevului în procesul de învățare, contextualizarea conținuturilor religioase în realități de viață concrete, dimensiunea socială a învățării – cooperare, colaborare, empatie, responsabilizarea elevilor în raport cu propria dezvoltare morală, spirituală și civică și dezvoltarea competențelor digitale și media, esențiale pentru învățarea secolului XXI.

A. Strategii didactice – revalorizări ale metodelor tradiționale, noi abordări

Pentru a atinge finalitățile educaționale specifice liceului și a forma competențe relevante, este necesară utilizarea unor metode variate, care îmbină gândirea critică, creativitatea, reflecția și tehnologia. Prezentăm sintetic o listă cu metode tradiționale şi moderne, respectiv cu metode care valorizează/ formează competențe digitale, care pot fi utilizate în ora de ***Catehism***.

1. Metode tradiţionale şi moderne

- Explicaţia şi prelegerea narativă – Asigură prezentarea coerentă a temelor teologice, adaptată la nivelul de înțelegere al elevilor; este potrivită în activitățile care vizează analiza de texte biblice, patristice etc.
- Conversaţia euristică – Stimulează gândirea elevilor, prin întrebări bine formulate, conducând la descoperirea personală a adevărurilor religioase; este o metodă care se poate aplica în activități de prezentare a unor concepte religioase.
- Lectura explicativă– Facilitează învăţarea la catehism, cu accent pe înțelegerea termenilor specifici, semnificația morală și aplicabilitatea în viața cotidiană, fundamentată biblic.
- Studiul de caz – Îi ajută pe elevi să analizeze şi să dea răspunsuri din perspectiva moralei creştine la situaţii etice complexe (avort, eutanasie, dreptate socială), pornind de la experiența lor de viață sau de la diferite evenimente și problematici sociale.
- Portofoliul tematic – Dezvoltă capacitatea elevilor de efort pentru rezolvarea unei teme mai complexe, autonomia în învățare, abilitățile de colaborare și capacitatea de autoevaluare. Elevii adună pe parcursul semestrului reflecții personale, analize de texte religioase, recenzii de filme cu tematică religioasă etc.
- Eseul argumentativ – Elevii exersează exprimarea opiniilor și formularea de argumente coerente cu privire la diferite evenimente din viața cotidiană sau la teme mai complexe precum: „Este conceptul de *responsabilitate* afirmat în societatea actuală?”, „Ce înseamnă libertatea religioasă în societatea de azi?”
- Dezbaterea de tip academic (Oxford-style) – Favorizează gândirea critică, argumentarea, empatia intelectuală. Se abordează dileme morale sau religioase: „Valori religioase şi valori ale societăţii – conflict sau armonie?”, „Religia și drepturile omului sunt în conflict?”
- Lectura comparativă – Dezvoltă spiritul analitic și interconectarea cunoștințelor, prin compararea unor texte religioase cu texte literare sau filosofice pe teme comune (ex. iubirea, suferința, mântuirea, viaţa veşnică).

2. Metode care sprijină dezvoltarea de competențe digitale

Predarea ***Catehismului*** în liceu trebuie să se racordeze la realitatea digitală a elevilor, oferindu-le un cadru în care să-și dezvolte atât gândirea morală, cât și competențele digitale. Iată câteva metode recomandate:

- WebQuest religios – Elevii investighează teme (ex. „Simboluri ale sacramentelor”) folosind surse online credibile. Rezultatul poate fi prezentat sub formă de infografice, prezentări sau postere digitale.
- Crearea de conținut digital – Elevii realizează podcasturi, videoclipuri scurte, prezentări interactive sau materiale vizuale pe teme religioase. Exemple: un vlog despre semnificația unei sărbători, un tutorial despre rugăciune, un interviu cu un preot/localnic implicat în comunitate.
- Utilizarea platformelor educaționale Google Classroom, Moodle sau Padlet pentru organizarea materialelor și a activităților.
- Quiz-uri interactive (Kahoot, Quizizz) – Pot fi utilizate pentru recapitulare sau evaluare dar și pentru momentele de captare a atenției la începutul unei activități.
- Crearea unui blog tematic – Poate fi planificată realizarea unui blog al clasei, unde elevii postează reflecții, eseuri, impresii din excursii religioase, recenzii de filme/documentare. Se dezvoltă competențe media, digitale și de scriere argumentativă.
- Tururi virtuale și realitate augmentată – Pot fi utilizate pentru vizitarea virtuală a unor obiective religioase (ex. Baptisterii, Biserica Sfântului Mormânt, etc.). Folosirea aplicațiilor AR pentru descoperirea simbolurilor dintr-o biserică sau icoană.
- Proiecte colaborative online – Elevii din clase sau școli diferite colaborează online pe o temă moral-religioasă. Se pot realiza e-book-uri, colecții de rugăciuni sau mărturii ale tinerilor despre credință.

3. Metode pentru dezvoltarea competențelor verzi

În învățătura creștină, lumea creată este darul lui Dumnezeu, iar omul are o vocație de administrator al creației. Educația religioasă poate cultiva în elevi iubirea față de creație ca formă de iubire față de Dumnezeu, conștientizând că distrugerea naturii nu este doar o problemă ecologică, ci și una spirituală: o ruptură a comuniunii cu Dumnezeu, cu semenii și cu lumea. În formarea competențelor verzi prin disciplina ***Catehism***, pot fi utilizate următoarele metode:

- **Lectura biblică interactivă (cu aplicații digitale)**

Folosind aplicația bibliacatolica.ro sau fișe interactive create în Wordwall / Google Forms, elevii pot identifica: texte biblice referitoare la creație, porunci despre protejarea creației, virtuți precum: cumpătarea, milostenia, recunoștința, smerenia etc. De asemenea, pot realiza o colecție de versete și învățături biblice care fundamentează ecologia creștină.

- **Dezbateri teologice cu tematică ecologică**

Elevii pot fi implicați în dezbateri în care să argumenteze din perspectivă religioasă, cu citate din Scriptură și din Magisteriu, teme precum: „Poluarea – un nou păcat al omului modern?", „Mai putem vorbi despre sfințirea creației într-o lume industrializată?", „Cum putem trăi creștinește în armonie cu natura?"

- **Rugăciunea și meditația religioasă**

Elevii pot analiza textul Psalmilor 103 și 148 și pot rosti/ audia fragmente din aceștia în înregistrări din cadrul slujbei Vecerniei și Utreniei. Pot medita la frumusețea și perfecțiunea creației în urma vizionării unor documentare din mediul online sau create de ei.

- **Învățarea prin proiecte**

Elevii pot realiza în echipă proiecte multimedia interdisciplinare (prezentare, afiș, mini-documentar sau site) cu teme precum: „Virtuțile creștinului ca administrator al creației", „Cumpătarea creștină – echilibru între dar și responsabilitate", „Creația în viața și scrierile sfinților" etc.

- **Învățarea prin Podcast religios**

Elevii pot crea un podcast religios (cu sprijinul profesorului) în care discută teme precum: „Ce spune Biblia despre grija față de natură?", „Cum se împacă dezvoltarea cu sfințenia?", „De ce indiferența este o problemă spirituală?", „Cum se reflectă grija pentru creație în viața oamenilor?" etc. prin care se încurajează gândirea critică și exprimarea valorilor religioase în limbaj actual. Pot fi invitate diferite persoane: preotul paroh, profesori universitari, călugări, ecologiști creștini etc.

- **Învățarea prin implicare în comunitate (*Service learning* religios)**

Elevii pot fi implicați în: acțiuni de voluntariat ecologic, campanii de informare cu mesaje creștine (ex: „Creația este darul lui Dumnezeu, nu locul nepăsării noastre!", „Cumpătarea începe cu inima milostivă" etc.), organizarea unei slujbe sau rugăciuni pentru protejarea mediului (în cadrul unor parteneriate Școală-Familie-Biserică).

Prin diversificarea metodelor didactice și adaptarea lor la contextul actual, ora de ***Catehism*** devine un spațiu privilegiat în care elevii învață să înțeleagă corect valorile morale și rolul acestora în dezvoltarea personală și socială, să trăiască autentic și să acționeze responsabil, își dezvoltă echilibrul interior și emoțional în lumina credinței, să exerseze competențe digitale și sociale esențiale pentru lumea contemporană, să își afirme identitatea spirituală, valorile și apartenența la comunitatea de credință.

B. Abordarea conținuturilor

Abordarea conținuturilor presupune o atitudine flexibilă a profesorului de ***Catehism***, prin accentul pus pe: valorificarea experiențelor de viață ale elevilor; accentuarea caracterului aplicativ al conținuturilor, creând contexte semnificative de învățare pentru viața reală; abordări diferențiate ale conținuturilor învățării, în acord cu experiențele elevilor și cu contextul social în care trăiesc aceștia; realizarea de conexiuni între ***Catehism*** și alte discipline de studiu.

Conținuturile propuse în programa școlară nu reprezintă teme de lecții, ci unități tematice. Numărul de conținuturi (între 15-20 teme, la nivelul fiecărei clase) de pe parcursul unui an școlar permite: abordarea unor conținuturi pe parcursul mai multor ore, în funcție de complexitatea acestora, de nivelul clasei de elevi, de particularitățile comunității; abordarea unor teme sau aspecte suplimentare, cu rol de adaptare a orei de ***Catehism*** la specificul clasei de elevi/a comunității.

Ordinea abordării conținuturilor nu este una prestabilită prin programa școlară. Profesorul are libertatea de a planifica în manieră personalizată ordinea în care va prezenta temele, în acord cu logica firească a domeniului și cu specificul vieții religioase a comunității, precum și în relație cu teme de la alte discipline de studiu.

Din punctul de vedere al specificului domeniului teologic, s-a utilizat următoarea matrice de dezvoltare a conținuturilor: la nivelul fiecărei clase, conținuturile sunt abordate din perspectiva a trei domenii. Acestea sunt centrate pe: aspecte de învățătură creștină („Mărturisirea credinței creștine"), aspecte legate de viața liturgică a Bisericii, în mod particular, de sacramente („Sacramentele în viața creștinului") și aspecte de morală religioasă aplicată, („Elemente de morală creștină").

În abordarea conținuturilor se pot utiliza elemente de tip predominant confesional (texte biblice și scrieri referitoare la viața unor sfinți), recomandate a fi abordate pe parcursul fiecărei clase. Acestea nu vor fi analizate ca unități de conținut de sine stătătoare, ci vor constitui modalități de exemplificare a temelor anterior menționate.

Clasa a IX-a:
- repere biblice fundamentale: Ioan 1,1-14; Romani 1,19-20; Psalm 19,1-4; Înțelepciunea 13,1-5; Exod 3,14; 2 Tesaloniceni 2,15; Matei 28,19-20; Marcu 9,24; Deuteronom 6,4; Fapte 2,42; Exod 25,31-40; 1 Petru 3,20-21; Fapte 10,47-48; Romani 6,3-4; Galateni 3,27; Galateni 5,13; Matei 6,1-4; Romani 2,14-15; Psalm 139,23-24; 1 Corinteni 13,13; Romani 6,23.
- repere magisteriale: CBC 6-35 (omul „capabil" de Dumnezeu); 31-35 (căile spre Dumnezeu prin creație și om); 50-53 (planul bunăvoinței); 65-67 (Cristos, plinătatea Revelației); 74-83 (Tradiția apostolică); 84-87 (Magisteriul); 199-231 (Dumnezeu Unul, numele și atributele); 1066-1075 (liturgia, planul lui Dumnezeu); 1181-1186 (biserica – spațiul liturgic); CBC 1113-1131 (ce sunt sacramentele, efecte, clasificare); 1213-1284 (Sacramentul Botezului); 1691-1698 (chemarea morală); 1730-1748 (libertatea); 1749-1761 (responsabilitatea morală); 1750-1756 (izvoarele moralității: obiect, scop, circumstanțe); 1757-1761 (acte bune/rele); 1776-1785 (Conştiinţa morală – definiție, formare) 1803-1811 (virtuți umane); 1812-1829 (virtuţi teologale); 1846-1876 (Păcatul – definiție, gravitate: de moarte și lesne-iertător).

Clasa a X-a:
- repere biblice fundamentale: Ioan 1,1-14; Coloseni 1,15-20; Geneză 1–2; Psalm 8; Coloseni 1,16; Efeseni 6,12; Luca 1–2; Matei 1–2; Marcu 8,27–30; Matei 26–28; Luca 22; Ioan 6,51–58; 1 Corinteni 11,23–29; Exod 12; Levitic 8; Fapte 8,14–17; Fapte 19,5–6; Matei 22,37–40; Exod 20,1–17; Deuteronom 5,6–; Ieremia 31,31–34; Romani 2,14–15.
- repere magisteriale: CBC 234 (Treimea – misterul central al credinței); 232–233 (Botezul în numele Treimii; un singur Dumnezeu în trei Persoane); 198–199 (Crezul începe cu Dumnezeu Tatăl – fundația tuturor adevărurilor); 279–324 (Creația: Tatăl Creator; sens, ordine, providență); 325–336 (Lumea văzută și nevăzută; îngerii și rolul lor); 355–373 (Omul, „după chipul lui Dumnezeu"; demnitatea și vocația); 430–455 (Numele și titlurile lui Isus Cristos); 512–570 (Misterele vieții lui Cristos – copilărie și viață publică); 571–655 (Misterul pascal: patimă, moarte, înviere); 1322–1419 (Euharistia: nume, instituire, jertfă, roade); 1285–1321 (Mirul/Confirmarea: instituire, celebrant, efecte); 1950–1974 (Legea morală: naturală și revelată; Legea Nouă); 2052–2082 (Decalogul: unitate, origine, autoritate); Lumen gentium 3 (Cristos Mântuitor și Împărăția – misiunea Fiului); Sacrosanctum Concilium 47 (Euharistia – memorial al jertfei și ospăț); Presbyterorum ordinis 2 (Euharistia, centrul vieții Bisericii – aspectul celebrantului).

Clasa a XI-a:
- repere biblice fundamentale: Ioan 14,16-17; Faptele Apostolilor 2,1-4; Galateni 5,22-23; Isaia 11,2; Fapte 1,8; Ioan 20,21-23; Matei 28,19-20; 1 Petru 2,9-10; Efeseni 2,19-22; Matei 16,18-19; Iacob 5,14-15; Fapte 20,28; Exod 20,1-17; Deuteronom 5,6-21; Deuteronom 6,4-5; Matei 22,37-40; Levitic 19,12; Matei 5,33-37; Geneza 2,2-3; Apocalipsa 1,10; Coloseni 3,20; Efeseni 6,1-4.
- repere magisteriale: CBC 683-686 (Spiritul Sfânt – a-L cunoaște în viața Bisericii); 687-690 (Numele și lucrarea Spiritului – revelarea sa prin Fiul); 691-693 (Denumiri ale Spiritului – Mângâietor, Spiritul adevărului); 694-701 (Simboluri ale Spiritului – apă, ungere, foc, nor, pecete, mână, porumbel); 702-716 (Spiritul în Scriptură – de la creație la promisiunea mesianică); 731-741 (Rusaliile și viața în Spirit – roadele și misiunea); 748-780 (Semnificația și misterul Bisericii – sacrament universal al mântuirii); 781-786 (Biserica – poporul lui Dumnezeu: demnitate, misiune, preoție comună); 811-870 (Însușirile Bisericii – una, sfântă, catolică și apostolică; structura și misiunea); Lumen gentium 1 (Biserica, sacrament al unirii cu Dumnezeu și al unității oamenilor); Lumen gentium 8 (Misterul Bisericii – realitate vizibilă și spirituală); Lumen gentium 9-17 (Poporul lui Dumnezeu – chemare, misiune, universalitate); Lumen gentium 18-27 (Constituția ierarhică – episcopi, preoți, diaconi; slujire și autoritate); CBC 1422-1498 (Pocăința – nume, celebrare, actele penitentului, efecte); Reconciliatio et paenitentia 31-34 (Dimensiunile păcatului și ale reconcilierii – personală și eclezială); CBC 1499-1532 (Ungerea bolnavilor – necesitate, celebrant, efecte de har); 2084-2141 (Porunca întâi – credință, speranță, iubire; cultul autentic; păcatele împotrivă); 2142-2167 (Porunca a doua – numele lui Dumnezeu, jurământ, blasfemie, voturi); 2168-2195 (Porunca a treia – sfințirea Zilei Domnului și sărbătorile); 2196-2257 (Porunca a patra – familie, autoritate, îndatoriri reciproce).

Clasa a XII-a:
- repere biblice fundamentale: Ioan 14,2-3; Luca 16,19-31; Matei 25,31-46; 2 Macabei 12,44-46; 1 Corinteni 3,12-15; 1 Corinteni 15,42-44; Ioan 5,28-29; Luca 23,42-43; Luca 1,26-38; Luca 1,46-55; Geneza 3,15; Ioan 2,1-11; Fapte 1,14; Matei 19,4-6; Efeseni 5,25-33; Maleahi 2,14-16; 1 Corinteni 7,3-5; 1 Timotei 3,1-5; Tit 1,5-9; Fapte 6,1-6; 1 Timotei 4,14;; Evrei 5,1-4; Levitic 8,1-12; Deuteronom 5,17; Exod 20,13; Luca 10,25-37; Matei 26,52; Luca 6,27-29; Geneza 1,27-28; 1 Corinteni 7,7-9; Deuteronom 5,19; Luca 19,8-9; Fapte 4,32-35; Matei 25,35-40; Deuteronom 5,20; Ioan 8,31-32; Coloseni 3,9; 1 Petru 3,15; Matei 12,36-37.
- repere magisteriale: CBC 988-1060 (înviere, judecată, rai, iad, purgator); 1021-1022 (judecata particulară); 1038-1041 (judecata universală); 1030-1032 (purgator); 1033-1037 (iad); Lumen gentium 52-69 (Maria în misterul lui Cristos și al Bisericii); CBC 963-975 (Maria, cult și mijlocire); 490-493 (Neprihănita Zămislire); 966 (Ridicarea la cer); 1601-1658 (căsătoria – instituire, celebrare, haruri); 1536-1600 (Preoția – trepte, celebrare, destinatari, roade); 2258-2330; 2263-2265; 2268-2279; 2292-2296; 2302-2317 (viață, apărare, sinucidere, omucidere, avort, eutanasie, cercetare, pace); 2331-2400; 2351-2372; 2392-2396 (castitate, păcate, căsătorie, celibat, consacrare); 2401-2463; 2415-2418; 2426-2436; 2443-2449 (bunuri, creație, doctrină socială, săraci).

C. Contexte şi medii de învăţare

Ora de ***Catehism***, în învățământul liceal, trebuie să răspundă nu doar nevoii de formare morală și spirituală, ci și realităților unei educații moderne, orientate spre dezvoltarea integrală a elevului. În acest sens, este necesară folosirea unor contexte și medii de învățare variate, care să susțină învățarea activă și colaborativă, formarea competențelor, echilibrul emoțional și spiritual al elevilor, legătura cu comunitatea și viața reală.

1. Spaţii educaţionale

- Săli cu aranjamente flexibile – mobilă ușor de reconfigurat, pentru lucru individual, în perechi sau în grupuri. Astfel, se poate trece de la predare frontală la activități colaborative.
- Colțuri de liniște și reflecție – spații special amenajate în clasă (cu icoane, lumânări, citate motivaționale) care oferă elevilor un cadru intim și liniștit pentru reculegere, rugăciune personală, meditație sau exprimarea gândurilor și emoțiilor într-un jurnal personal. Pot fi folosite la începutul orei sau pentru activități de autocunoaștere.
- Cabinetul de religie/ Ateliere de creație religioasă – spații destinate realizării de afișe, lucrări artistice cu tematică religioasă, colaje, icoane pictate sau prezentări tematice, în care elevii își pot exprima creativ viziunea asupra valorilor creştine.
- Biserica şi centrele educative de lângă acestea, ce oferă un loc pentru rugăciune şi meditaţie, dar şi spaţii de activităţi curriculare şi extracurriculare de diferite tipuri

2. Învățare combinată (fizică și digitală)

- Învățare mixtă – combinarea lecțiilor desfășurate în clasă cu activități online. De exemplu: temele pot fi trimise prin platforme educaționale, iar elevii pot urmări materiale video sau audio religioase ca suport pentru reflecții sau dezbateri.
- Învățare în secvențe de format scurt – utilizarea de materiale digitale scurte (video, citate, versete, imagini cu mesaje morale) pentru a declanșa discuții sau pentru a oferi elevilor „pastile de înțelepciune” creștină ușor de reținut.

3. Învăţarea prin utilizarea realităţii virtuale (VR) şi augmentate (AR)

- Vizite virtuale – folosirea tehnologiei pentru vizitarea unor locuri cu semnificație religioasă (mănăstiri, muzee, biserici istorice), fără a ieși din clasă. Aceste experiențe pot fi completate cu activități de cercetare, prezentări sau reflecții scrise.
- Simulări și reconstituiri – folosirea aplicațiilor care reconstituie evenimente biblice, epoci istorice sau viețile sfinților, pentru ca elevii să înțeleagă mai profund contextul religios și mesajul spiritual al acestor momente.

4. Învățare personalizată și adaptată

- Trasee personalizate de învățare – profesorul poate crea activități diferențiate în funcție de nevoile, nivelul și interesele elevilor, de specificul experienței religioase a acestora.
- Accesibilitate pentru toți elevii – folosirea diverselor forme de exprimare (scris, vorbit, desenat, înregistrări audio), astfel încât fiecare elev să-și poată exprima ideile și trăirile religioase într-un mod autentic și accesibil.

5. Învățare prin colaborare și implicare comunitară

- Proiecte în echipă sau în parteneriat cu alte școli – realizarea de activități comune pe teme religioase sau morale.
- Campanii educative sau sociale – elevii pot organiza acțiuni caritabile, expoziții sau campanii în cadrul școlii sau al comunității, promovând valorile creștine precum solidaritatea, iertarea sau respectul față de aproapele.

6. Practici cu rol spiritual și emoțional

- Momente de rugăciune sau liniște – la începutul sau finalul orei, pot fi introduse scurte momente de rugăciune, tăcere meditativă sau ascultare a unei reflecții audio cu mesaj religios.
- Lectură religioasă ghidată – citirea unor texte religioase sau morale urmată de reflecții personale, scrise sau în grup. Se pot folosi fragmente din Biblie, Sfinții Părinți, autori contemporani sau mărturii de credință.
- Scrierea duhovnicească – activități precum „Scrisoare către Dumnezeu”, „Jurnalul sufletului” sau „Gândul zilei”, prin care elevii își pot exprima trăirile interioare, dorințele, mulțumirile sau întrebările existențiale.

7. Inteligența artificială ca facilitator al învățării (sub îndrumarea profesorului)

- Elevii utilizează aplicații bazate pe inteligență artificială pentru a explora conținuturi religioase, sub îndrumarea profesorului.
- AI oferă explicații suplimentare, exemple, sinteze sau definiții pentru o mai bună înțelegere a temelor studiate.
- Profesorul ghidează activitatea, stabilește obiective clare și monitorizează modul în care elevii folosesc AI.
- AI sprijină învățarea personalizată, oferind feedback și resurse adaptate ritmului fiecărui elev.
- Elevii pot folosi AI pentru a formula întrebări, crea prezentări, reflecta asupra valorilor morale și religioase.

Prin valorificarea acestor contexte și medii de învățare, elevul este plasat în centrul procesului educațional, ca participant activ, nu doar receptor de informații, se formează nu doar competențe cognitive, ci și dimensiunea emoțională și spirituală a elevului, se creează o legătură între tradiție și inovație, între valorile perene ale credinței și cerințele societății actuale. Astfel, ***Catehismul*** devine o disciplină vie, ancorată în realitate, cu impact formator asupra caracterului, atitudinilor și alegerilor personale.

D. Aspecte privind evaluarea

Odată cu includerea ***Catehismului*** ca disciplină obligatorie în cadrul examenului de Bacalaureat, procesul de evaluare capătă o importanță și mai mare în configurarea traseului educațional al elevilor. Evaluarea în liceu trebuie să reflecte atât formarea competențelor cognitive și spirituale, cât și capacitatea de aplicare a valorilor moral-religioase în viața personală și comunitară.

1. Relația organică predare-învățare-evaluare

În cadrul orei de ***Catehism*** la liceu, evaluarea este strâns legată atât de învățare, cât și de predare, constituind împreună un sistem coerent și dinamic. Evaluarea nu trebuie privită ca o activitate separată, ci ca un proces continuu, integrat în întregul parcurs educațional, care oferă feedback valoros pentru elev, dar și pentru profesor. Această relație organică implică:

- adaptarea strategiilor de predare în funcție de nevoile identificate ca urmare a evaluărilor inițiale, de parcurs, finale;
- orientarea învățării către formarea de competențe reale, nu doar acumularea de cunoștințe;
- motivarea elevului, prin recunoașterea progresului său și prin valorizarea reflecției personale;
- corelarea evaluării cu finalități educaționale, în special în perspectiva includerii ***Catehismului*** ca disciplină obligatorie de Bacalaureat.

Evaluarea contribuie astfel la formarea și dezvoltarea competențelor specifice disciplinei ***Catehism***, la îmbunătățirea continuă a predării și a învățării, prin adaptarea conținuturilor și metodelor la nivelul real al clasei, prin sprijinirea elevului în procesul de autocunoaștere și asumare a valorilor creștine.

2. Evaluarea ca mijloc de motivație și reglare

La liceu, evaluarea va accentua două funcţii esenţiale ale evaluării: funcţia de reglare şi funcţia motivaţională.

Evaluarea oferă profesorului feedback cu privire la eficiența metodelor folosite, la înțelegerea conceptelor și valorilor de către elevi, la necesitatea de adaptare sau reluare a unor conținuturi, respectiv la progresul fiecărui elev.

Din perspectiva elevului, aflat în etapa consolidării identității și a asumării valorilor personale, evaluarea trebuie să valorizeze progresul personal al acestuia, să încurajeze implicarea lui activă și autentică, să pună accent pe responsabilitate și autocunoaștere, respectiv să susțină decizia informată privind continuarea studiilor sau alegerea unei direcții vocaționale/ profesionale.

3. Metodologia evaluării

a) Evaluare tradițională (sumativă și formativă), prin:

- teste scrise (cu itemi obiectivi și subiectivi);
- evaluări orale structurate (răspunsuri argumentate, eseuri).
- verificarea învățării prin întrebări și activități de consolidare la finalul unităților de învățare.

b) Metode moderne/ alternative de evaluare

- portofoliul personal – colectare de reflecții, eseuri, jurnale spirituale, fișe de activitate, proiecte și produse creative realizate în timp;
- proiectul tematic – individual sau în grup, cu teme relevante din programa de ***Catehism***, ce implică documentare, aplicare practică și prezentare argumentată;
- autoevaluarea ghidată – prin fișe sau jurnale de reflecție, elevii sunt invitați să evalueze ce au înțeles, cum s-au raportat emoțional și ce valori au interiorizat;
- observarea sistematică – a participării, a implicării în discuții și dezbateri, a comportamentului și atitudinilor exprimate în contexte de învățare;
- evaluarea produselor de învățare – afișe, prezentări, creații artistice sau digitale cu conținut moral-religios;
- studii de caz și rezolvarea de dileme morale – permit evaluarea capacității elevului de a analiza critic, de a formula judecăți morale și de a aplica valorile creștine în situații reale;
- activități practice – implicarea elevilor în acțiuni cu caracter moral, filantropic sau spiritual, care pot fi ulterior evaluate prin jurnal de reflecție, discuții sau portofoliu.

c) Metode care valorifică competențele digitale și interdisciplinare

- proiecte realizate cu ajutorul tehnologiei: prezentări, materiale video, podcasturi tematice;
- portofolii digitale: organizarea materialelor pe platforme educaționale (ex. Google Classroom, Moodle);

4. Valorificarea progresului individual

În centrul procesului evaluativ rămâne progresul elevului, nu comparația între elevi. Astfel, se va urmări cum evoluează fiecare elev din punct de vedere cognitiv, afectiv și spiritual, cum își dezvoltă capacitatea de a reflecta, a decide, a ierta, a fi solidar, în ce măsură valorile creștine devin parte a identității personale.

Evaluarea la disciplina ***Catehism*** în liceu trebuie să devină o călătorie de autocunoaștere, reflecție și angajare personală. Mai ales în contextul includerii acesteia ca disciplină obligatorie pentru Bacalaureat, este esențial ca procesul de evaluare să fie cuprinzător (valorificând toate dimensiunile învățării), personalizat (adaptat ritmului și profilului fiecărui elev) și motivant (stimulând dorința de cunoaștere, de aprofundare și de trăire autentică a credinței).

E. Catehismul– implicații pentru predare-învățare-evaluare

Un aspect important îl constituie evaluarea prin teste grilă, care reprezintă o propunere modernă, menită să aducă mai multă obiectivitate și eficiență în procesul de examinare. Acest tip de testare permite corectarea rapidă și eliminarea erorilor subiective, oferind tuturor elevilor șanse egale. Totuși, ***Catehismul*** este o disciplină care pune accent pe valori, reflecție personală și înțelegere profundă, aspecte greu de surprins doar prin alegeri de tip grilă. Prin urmare, este important ca forma de evaluare să păstreze un echilibru între rigoarea testării și specificul acestei discipline de învățământ.

Pregătirea pentru evaluarea la ***Catehism*** prin teste grilă presupune o abordare diferită față de învățarea clasică, axată pe redactarea de eseuri sau răspunsuri dezvoltate, și implică:

- înțelegerea temelor esențiale din programa școlară;
- memorarea noțiunilor-cheie, în condiţiile în care testele grilă cer adesea identificarea corectă a unor termeni, personaje, texte sau concepte, fapt care implică reținerea de date şi idei principale, respectiv identificarea cu uşurinţă a unor concepte din context;
- exersarea cu teste grilă, pentru a familiariza elevul cu formatul acestora, din manuale, culegeri, platforme online, care facilitează analiza greşelilor şi conştientizarea lacunelor;
- dezvoltarea atenției și a concentrării, prin exerciţii de citire atentă a întrebărilor și a tuturor variantelor de răspuns pentru evitarea confuziilor între termeni apropiați;
- organizarea eficientă a timpului, care implică realizarea unui plan de învățare structurat, în care materia este împărțită pe teme, revizuirea regulată a cunoştinţelor, simulări ale examenului de bacalaureat, pentru a gestiona timpul în examen.

Pregătirea pentru acest tip de evaluare combină memorarea logică cu practica aplicată și atenția la detalii, fiind o modalitate eficientă de a consolida cunoștințele religioase într-un format accesibil.

Profesorul poate utiliza metode şi tehnici didactice moderne și adaptate scopului evaluării.

1. Învățarea prin exersarea testelor grilă, pentru familiarizarea cu structura testului și cu tipul de întrebări
2. Învățarea prin intermediul fișelor structurate şi a schemelor recapitulative, care ghidează elevul în procesul de învăţare şi recapitulare
3. Învăţarea prin jocuri (de tip „quiz”) sau concursuri, pentru creşterea motivaţiei şi repetarea activă a informaţiilor
4. Învățarea prin organizatori grafici (hărți mentale/ conceptuale, scheme logice), pentru structurarea logică a informației și evidențierea legăturilor dintre concept
5. Învățarea prin asociere logică şi mnemonică, pentru memorarea detaliilor prin reguli logice sau dispozitive mnemonice, iar nu mecanic
6. Învățarea prin explicații și povestiri biblice, pentru înțelegerea profundă și memorarea mai ușoară a temelor
7. Învățarea colaborativă (peer learning), pentru realizarea schimbului de idei și al sprijinului între colegi
8. Învățarea prin predare (reciprocal teaching), pentru fixarea cuoştinţelor şi dezvoltarea gândirii critice

O predare eficientă susține atât învățarea logică, cât și memorarea activă, într-un mod atractiv și eficient pentru elevi. Astfel, pe lângă manual, fișe de lucru, culegeri cu teste grilă, pot fi folosite şi alte mijloace de învăţământ, precum: cartonașe cu variante de răspuns (A, B, C, D), grile scanabile (tip Scantron) – acolo unde sunt disponibile sisteme de evaluare automată, baze de date cu întrebări, din care profesorii pot genera teste variate, afișe/ postere cu concepte religioase-cheie, care facilizează învățarea vizuală.

În tot acest proces, un rol esenţial îl are feedback-ul continuu şi autoevaluarea, care facilitează conştientizarea de către elevi asupra progresului înregistrat şi promovează autonomia acestora în învăţare.

F. Adaptarea procesului de predare-învățare-evaluare la specificul diferitelor grupuri de elevi

În cadrul orelor de ***Catehism***, este esențială adaptarea strategiilor didactice, a conținuturilor și a modalităților de evaluare pentru a răspunde nevoilor diverse ale elevilor, în special ale celor cu cerințe educaționale speciale (CES) și/sau dizabilități. Acest demers implică utilizarea unor metode active, centrate pe elev, care să stimuleze participarea, empatia și reflecția personală, precum și personalizarea sarcinilor de lucru în funcție de ritmul și stilul de învățare al fiecărui elev. Materialele didactice pot fi adaptate vizual, auditiv sau tactil, în funcție de tipul dizabilității, iar evaluarea trebuie să fie continuă, formativă, oferind feedback constructiv și încurajând progresul individual. Colaborarea cu profesorii de sprijin, consilierul școlar și familia este, de asemenea, un element-cheie pentru integrarea eficientă a elevilor cu CES în activitățile de la clasă, asigurând un climat incluziv și valorificând potențialul fiecărui elev.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Grad didactic/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
Avram Rodica	Gradul I	Liceul Teologic Greco-Catolic „Sfântul Vasile cel Mare”, Blaj, Alba
Demian Adrian-George	Gradul II	Liceul Greco-Catolic „Iuliu Maniu”, Oradea, Bihor
Ureche Ioan	Gradul II	Liceul Greco-Catolic „Inochentie Micu”, Cluj-Napoca, Cluj

COORDONATORI/RESPONSABILI/CONSULTANȚI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Zăbavă Mihaela	Consilier CNCE	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare	Responsabil CNCE
Pîslaru Cătălin	Inspector general MEC	Ministerul Educației și Cercetării	Responsabil MEC

RESPONSABILI/COORDONATORI/COLABORATORI:

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Fodoca Maria	Director	Liceul Greco-Catolic „Timotei Cipariu” Bucuresti	Responsabil cult

Anexa nr. 176

Programa școlară
pentru disciplina

SPIRITUALITATE
Cultul Greco-Catolic

Clasele a IX-a – a XII-a
Curriculum de specialitate (CS)
Filiera vocaţională, profilul teologic,
specializarea Ghid Turism Religios

- 2026 -

Anexa nr. 176
Programa școlară pentru disciplina *Spiritualitate,* Cultul Greco-Catolic, clasele a IX-a – a XII-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea ghid turism religios*

NOTĂ DE PREZENTARE

Disciplina ***Spiritualitate*** se studiază în cadrul curriculum-ului diferenţiat, profilul teologic, cultul greco-catolic, specializarea ghid turism religios, fiindu-i alocate câte 1 oră/săptămână pentru clasele IX-XII.

Disciplina ***Spiritualitate*** este o disciplină atât de cultură generală, cât și religioasă, cu o programă școlară concepută în corelaţie cu alte discipline teologice (*Studiu biblic*, *Catehism, Istoria Bisericii*), contribuind în mod activ la formarea unor competenţe, care fundamentează dezvoltarea culturii religioase şi a celei generale a elevului, formarea personalităţii şi a profilului spiritual ale acestuia.

Programa școlară se elaborează în concordanță cu:

- *Legea învățământului preuniversitar* nr. 198/2023;
- *Recomandările Consiliului Uniunii Europene* (2018) privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții;
- *Repere pentru proiectarea, actualizarea și evaluarea Curriculumului național. Cadrul de referință al Curriculumului național*, aprobat prin OME nr. 3239/2021;
- *Profilul de formare al absolventului*, aprobat prin OME nr. 6731/2023;

Aceste documente stabilesc cadrul de dezvoltare al competențelor-cheie și al profilului de formare a absolventului de liceu, competențe la a căror formare contribuie și disciplina Studiu biblic.

Programa disciplinei ***Spiritualitate*** este elaborată potrivit modelului de proiectare curriculară centrat pe competențe. Construcția programei este realizată astfel încât să contribuie la dezvoltarea profilului de formare a elevului din ciclul liceal, care descrie aşteptările exprimate față de elev la sfârşitul învățământului liceal, prin raportare la cerințele exprimate în Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023, precum şi prin raportare la caracteristicile de dezvoltare ale elevilor.

Prin studierea disciplinei ***Spiritualitate***, absolventul de liceu își dezvoltă identitatea personală și conștiința de sine**,** fondate pe valori spirituale și morale; demonstrează comportamente etice și responsabile**,** aplicabile în viața personală, socială și profesională; manifestă respect față de diversitate și disponibilitate pentru dialog constructiv; își consolidează cultura generală prin înțelegerea impactului religiei asupra civilizației și culturii universale; exersează capacitatea de reflecție critică și discernământ moral, esențiale pentru luarea deciziilor; **s**e implică activ în comunitate, asumând valori de solidaritate, cooperare și responsabilitate civică.

Disciplina valorifică achizițiile formate în ciclul gimnazial, unde elevii au dobândit primele noțiuni de cultură religioasă, de morală și de raportare la valorile comunității. La liceu, accentul se mută de la acumularea de cunoștințe de bază la dezvoltarea competențelor de reflecție critică, discernământ moral și responsabilitate socială**.** Progresul vizează consolidarea unei identități personale asumate, pregătirea pentru viața adultă și integrarea valorilor spirituale în contexte sociale, culturale și profesionale mai complexe.

Este complementară cu disciplinele socio-umane prin perspectiva valorică și spirituală asupra omului și societății și este concepută în corelaţie cu alte discipline teologice (*Studiu biblic*, *Catehism*, *Istoria Bisericii*) Are caracter interdisciplinar, favorizând proiecte comune cu literatura, arta, științele sociale.

Elemente de noutate pe care le aduce programa:

- Orientare spre competențe transversale **(**educația pentru cetățenie democratică, educația pentru viață, dezvoltare personală)
- Actualizarea conținuturilor **(**corelarea temelor religioase cu provocările lumii contemporane: digitalizare, ecologie, drepturile omului, migrație, multiculturalitate, inteligența artificială)
- Dimensiunea interactivă și practică (implicare socială, voluntariat, utilizarea proiectelor interdisciplinare)
- Deschiderea spre dialog **(**formarea competenței de dialog interconfesional și intercultural; prezentarea comparativă a valorilor comune ale diferitelor tradiții religioase)
- Accent pe formarea caracterului și a autocunoașterii (dezvoltarea rezilienței, a inteligenței emoționale și spirituale; instrumente de reflecție personală -jurnal reflexiv, portofoliu spiritual).

Structura programei şcolare de Spiritualitate include, pe lângă nota de prezentare, următoarele elemente:

- Competențe generale;
- Competențe specifice şi exemple de activități de învățare;
- Conținuturi;
- Sugestii metodologice

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoştințe, abilități şi atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte diverse.

Competențele generale se referă la achizițiile pe care elevul le dobândește la disciplina ***Spiritualitate*** pe parcursul întregului ciclu liceal. Acestea au un dublu rol: pe de o parte, reflectă contribuția disciplinei la profilul de formare al absolventului și, implicit, la dezvoltarea competențelor-cheie; pe de altă parte, structurează disciplina în funcție de profilul de formare.

Competențele specifice derivă din competențele generale și reprezintă etape intermediare în dobândirea acestora, fiind formate pe parcursul unui an școlar. Ele sunt adaptate nivelului de dezvoltare al elevilor, ghidează evaluarea performanțelor acestora și oferă cadrul pentru organizarea demersului didactic. Ca etape ale formării competențelor generale, competențele specifice evidențiază progresia acestora de la un an de studiu la altul, contribuind treptat la dezvoltarea competenței generale. Derivarea lor presupune o diferențiere atentă a etapelor procesului de învățare, astfel încât, la finalul studiului disciplinei *Spiritualitate*, elevii să fi dobândit competențele generale corespunzătoare.

Activitățile de învățare constituie contexte în care competențele specifice sunt dezvoltate, exersate și consolidate. Ele au rol orientativ și recomandativ pentru profesori, oferindu-le libertatea de a folosi exemplele propuse de programa școlară, de a le completa sau de a le înlocui, astfel încât să adapteze procesul didactic la realitățile concrete ale clasei. În acest mod, crearea de parcursuri de învățare individualizate și personalizate nu mai rămâne un simplu ideal, ci devine realizabilă prin metode și modalități concrete de aplicare.

Conţinuturile învățării - sunt organizate pe domenii şi reprezintă achiziţii de bază prin care se urmăreşte formarea competentelor elevilor. La nivelul fiecărei clase, programa prezintă o ofertă curriculară care include aspecte de învățătura creştină**,** dialogul interreligios și intercultural**,** formarea morală aplicată **şi** implicarea responsabilă în viața comunitară

Sugestiile metodologice oferă exemple de strategii didactice, repere pentru planificarea demersului didactic și elemente pentru evaluarea continuă. Acestea includ recomandări privind desfășurarea efectivă a procesului de predare-învățare-evaluare centrat pe formarea competențelor, exemple de strategii didactice care sprijină realizarea competențelor specifice, precum și propuneri de abordare interdisciplinară și integrată. În plus, acestea cuprind repere pentru evaluarea învățării, raportată la competențele urmărite, putând fi utilizate diverse forme, metode și instrumente de evaluare.

Cadrele didactice sunt încurajate să planifice didactica pe baza competențelor, să adapteze activitățile la context și să utilizeze metode variate de evaluare, cu accent pe progresul și dezvoltarea elevului.

Pentru a asigura un cadru coerent în predarea spiritualităţii, programa şcolară propune un set de elemente comune pentru toate cultele din România care au drept de predare a propriei religii în sistemul de învățământ: lista competențelor generale, o parte dintre competențele specifice şi o serie de exemple de activități de învățare şi partea generală a sugestiilor metodologice. Listele de competențe specifice şi de conținuturi sunt elaborate de către fiecare cult, permițând orientarea către teme relevante pentru fiecare dintre acestea.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Utilizarea adecvată a conceptelor specifice teologiei spirituale în diferite contexte de viață.**
CG2	**Interpretarea unor fapte, fenomene şi atitudini specifice vieţii spirituale, în conformitate cu principiile teologiei spirituale.**
CG3	**Integrarea valorilor din domeniul spiritualităţii, în diferite contexte din viaţa personală şi comunitară.**
CG4	**Corelarea cunoştinţelor din domeniul spiritualităţii cu cele dobândite la alte discipline de învăţământ.**

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Utilizarea adecvată a conceptelor specifice teologiei spirituale în diferite contexte de viață

Clasa IX-a CS 1.1. Definirea elementelor fundamentale specifice disciplinei
- *exerciții de definire a unor termeni abordați în cadrul diferitelor teme : „duh al lui Dumnezeu”; „duh a lui Cristos”; „Duh Sfânt”; suflet; spiritualizare; „chip”* - *indicarea unor texte biblice reprezentative pentru fundamentarea noţiunilor de bază abordate* - *lecturarea unor citate din învățătura Sfinţii Părinți*
CS 1.2. Analizarea dinamicii vieții spirituale, respectiv, a etapelor vieții spirituale
- *participarea la discuţii pe diferite teme: „viaţa creştină – spiritualizare progresivă”; „Calea cunoaşterii lui Dumnezeu”; „imitarea sfinţilor”* - *realizarea unor prezentări pe tema lucrării Sfântului Spirit în viața omului, utilizând diferite tipuri de materiale suport (de exemplu, vieţile sfinţilor, Sfânta Scriptură, icoane)* - *exerciții de identificare a rolului fiecărei persoane a Sfintei Treimi în lucrarea de sfințire personală, în trăirea creștină*
CS 1.3. Explicarea formelor de cult în trăirea unei vieţi creştine individuale şi colective
- *identificarea unor elemente de diversitate în modul de manifestare a credinţei, pornind de la realităţi din viaţa familiei, a clasei, a şcolii, a comunităţii* - *prezentarea unor modele de trăire religioasă* - *exprimarea opiniilor personale cu privire la modalitatea de a le urma modelele creştine*

CG 2 - Interpretarea unor fapte, fenomene şi atitudini specifice vieţii spirituale, în conformitate cu principiile teologiei spirituale

Clasa a IX-a
CS 2.1. Înțelegerea unor aspecte specifice de trăire a vieţii spirituale
- *organizarea unor dezbateri pe teme precum: omul întreg sau numai „spiritul”este chip a lui Dumnezeu?* - *compararea diferitelor modele de trăire spirituală: spiritualitate răsăriteană, latină, etc* - *elaborarea unor jurnale spirituale pentru notarea propriilor reflecţii asupra rugăciunii, trăirii în Spirit*
CS 2.2. Prezentarea modalităților de angajare în viața spirituală
- *realizarea unor hărţi conceptuale cu formele de angajare spirituală: rugăciune, participare liturgică* - *analizarea unor exemple concrete de trăire spirituală din vieţile sfinţilor, din mărturiile contemporane de trăire autentică*
CS 2.3. Argumentarea necesității unei vieți spirituale, fidele învățăturii Evangheliei
- *comentarea unor fragmente din texte biblice şi patristice* - *organizarea unor dezbateri teologice spirituale cu diferite teme* - *realizarea unor produse digitale (presentare powerPoint, afiş etc)*

Clasa a IX-a
CS 4.1. Stabilirea de corelații între învățăturile de credinţă şi cunoştinţe din diferite domenii
- *exerciții de reflecţie pe tema relaţiei dintre libertate şi responsabilitate în relaţie cu valorile creştine, pe baza unui set de întrebări (de exemplu, „Ce înseamnă libertatea în viaţa mea?”, „Cum îmi manifest responsabilitatea faţă de ceilalţi?”) sau pe baza unor modele date* - *exerciții de identificare a legăturii dintre revelaţia divină şi raţiunea umană* - *scrierea unor jurnale de idei pentru consemnarea propriilor întrebări legate de ştiinţă şi teologie*

CS 4.2. Analizarea din perspectivă spirituală a unor teme abordate în alte domenii (ştiinţifice , culturale, sociale**)**
- *elaborarea de miniproiecte de grup pe teme privind rolul muzicii/al literaturii/al artei în viaţa omului, cu accent pe valorile creştine transmise prin intermediul acestora, utilizând mijloace variate de informare şi de prezentare* - *organizarea unor dezbateri interdisciplinare având ca temă „Progresul ştiinţific – binecuvântare sau pericol pentru om?”* - *organizarea unor grupuri interdisciplinare (religie, biologie, istorie, artă) pentru analizarea temelor comune: responsabilitatea faţă de natură, viaţa şi creaţia, libertatea, demnitatea umană*
CS 4.3. Utilizarea aplicațiilor digitale pentru proiecte colaborative interdisciplinare
- *prezentarea aplicaţiilor digitale educaţionale (Canva, Padlet, Google Slides)* - *planificarea unor proiecte colaborative, cu sarcini distribuite pe echipe şi discipline* - *crearea unor produse digitale şi prezentare pentru vizualizare şi feedback*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Viaţa în Dumnezeu	1.1. În Spiritul Sfânt 1.1.1 Spiritual, duhovnicesc 1.1.2 Sălăşluirea personală a Spiritului 1.1.3 Efectele Spiritului în suflet, trup, în univers 1.2. Prin Isus Cristos 1.2.1 Viaţa creştină în Cristos 1.2.2 Imitarea lui Cristos 1.2.3 Imitarea sfinţilor 1.3. La Tatăl. 1.3.1 Dumnezeul revelaţiei creştine: Tatăl 1.3.2 Îndumnezeirea
2. Viaţa duhovnicească	2.1. Chipul şi asemănarea lui Dumnezeu 2.2. Viaţa naturală 2.3. Progresul în viaţa supranaturală 2.4. Conştiinţa harului
3. Rugăciunea	3.1 Esenţa rugăciunii 3.2 Rugăciune liturgică: Utrenia, Vecernia; teste liturgice în diversele sărbători, în sacramentele iniţierii creştine 3.3 Icoanele

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Utilizarea adecvată a conceptelor specifice teologiei spirituale în diferite contexte de viață

Clasa a X-a
CS 1.1. Identificarea unor elemente de spriritualitate creștină care definesc aspecte ale identității religioase
- *identificarea elementelor cheie care definesc viața creștină în spiritualitatea răsăriteană și latină* - *explicarea noțiunilor spirituale exprimate într-un text dat, realizând un mini-afiș* - *identificarea elementelor de spiritualitate creștină în viața unui sfânt (modul de a se ruga, de a ierta, de a sluji, de a-și asuma suferința, de a trăi în comunitate) și explicați cum pot inspira identitatea unui tânăr de azi. Rezultatul se prezintă sub formă de „fișă de personaj spiritual”*
CS 1.2. Prezentarea unor noțiuni/învățături de spiritualitate creștină
- *Studii de caz morale: se propun situații realiste (prietenie, onestitate, timp liber) în care elevul trebuie să aleagă între opțiuni diferite; pe grupe, elevii formulează: „Ce ar însemna o decizie inspirată de valorile spiritualității creștine în acest caz?” și prezintă oral concluziile* - *Joc de rol „Consilier spiritual între prieteni”: în perechi, un elev joacă rolul unui adolescent care trece printr-o criză (conflict în familie, presiune de grup, dependență de ecran), iar celălalt încearcă să ofere sprijin dintr-o perspectivă creștină (ascultare, încurajare, rugăciune, trimitere la o persoană de încredere). Observatorii notează atitudinile care reflectă o autentică spiritualitate (empatie, discreție, respect)*
CS 1.3. *Compararea unor elemente interdisciplinare care definesc aspecte ale identității religioase*
- *ilustrarea formelor artistice (literare, iconografice etc.) de cinstire a sfinților în cultura românească și universală, prin participarea la un atelier interdisciplinar religie-artă cultură, realizând microprezentări* - *caracterizarea personalității unui sfânt utilizând texte literare și religioase, cu scopul de a conștientiza condiția umană care poate ajunge la îndumnezeire, realizând o fișă biografică*

CG 2 - Interpretarea unor fapte, fenomene şi atitudini specifice vieţii spirituale, în conformitate cu principiile teologiei spirituale

Clasa a X-a
CS 2.1. Interpretarea experienţelor spirituale individuale şi comunitare
- *analiza unor relatări spriritуale din jurnale spirituale, texte patristice, mărturii de convertire sau povestiri biblice* - *realizarea unui interviu pe baza unui set de întrebări pregătit de elevi despre trăirea spirituală personală (rugăciune, credinţă, dificultăţi)* - *analizarea unui fragment de slujbă religioasă dintr-un ritual (sacramente, liturghie, binecuvântare) după vizionarea acestuia*
CS 2.2. Analizarea critică a principalelor fenomene religioase şi spirituale
- *identificarea asemănărilor și diferențelor a unor texte religioase, filozofice şi ştiinţifice* - *analizarea unor situații reale (din societate sau istorie) în care apare conflict interreligios / cooperare interreligioasă* - *evaluarea impactului fenomenelor religioase în societate într-o dezbatere cu argumente pro și contra privind teme precum simbolurile religioase în spațiul public, libertatea de conștiință, educația religioasă,etc*
CS 2.3. Explicarea atitudinilor specifice vieţii spirituale
- *recunoaşterea trăsăturilor vieţii spirituale în situaţii concrete de viaţă realizând un jurnal digital* - *evidenţierea unor atitudini spirituale în diverse texte creştine* - *identificarea atitudinilor regăsite în celebrări liturgice în urma vizionării unor părţi din celebrare*

CG.3 Integrarea valorilor din domeniul spiritualității, în diferite contexte din viața personală și comunitară

Clasa a X-a
CS 3.1. Identificarea valorilor spirituale în situații din viața personală și socială
- *recunoașterea valorilor precum compasiunea, solidaritatea, responsabilitatea, demnitatea umană, iertarea, recunoștința în contexte reale cu realizare grafică* - *explicarea rolului valorilor în gestionarea conflictelor, relațiile interpersonale și în luarea deciziilor personale*
CS 3.2. Analizarea critică a modului în care valorile spirituale orientează comportamente și atitudini
- *evaluarea unor comportamente din viața cotidiană prin prisma valorilor spirituale (ex.: reacție la nedreptate, ajutor oferit altora, respectul pentru diversitate)* - *compararea modului în care diferite tradiții religioase și filosofice înțeleg și promovează aceleași valori*
CS 3.3. Argumentarea importanței valorilor spirituale în dezvoltarea personală
- *construirea de argumente privind rolul spiritualității în echilibrul emoțional, motivație, sensul vieții, reziliență și autocunoaștere* - *analiza unor modele de viață care integrează valori spirituale (personalități religioase, umanitare, culturale)* - *participarea responsabilă și solidară la proiecte comunitare, voluntariat, sprijin social, acțiuni caritabile*

CG.4 Corelarea cunoștințelor din domeniul spiritualității cu cele dobândite la alte discipline de învățământ

Clasa a X-a
CS 4.1. Identificarea conexiunilor dintre concepte spirituale și fenomene studiate în alte discipline
- *compararea valorilor spirituale (ex.: adevăr, libertate, demnitate) cu concepte din istorie, literatură, biologie, psihologie, concretizată prin realizarea unei diagrame în care elevii* - *identificarea elementelor spirituale care influențează personajele sau evenimentele prin analiza unor texte literare sau istorice*
CS 4.2. Explicarea influențelor reciproce dintre spiritualitate și domenii precum științele, artele, filosofia sau istoria
- *realizarea unui studiu privind impactul spiritualității asupra unor opere de artă, monumente, invenții, texte filosofice, mișcări sociale* - *examinarea unor explicații religioase și științifice despre un fenomen istoric sau natural (creație–evoluție, rolul comunităților religioase în societate) în vederea comparării perspectivelor*
CS 4.3. Aplicarea integrată a cunoștințelor spirituale și științifice în interpretarea unor situații din viața personală și comunitară
- *analizarea unor situații din perspectivă moral-spirituală, psihologică și socială (ex.: anxietate, violență, discriminare)* - *formularea de soluții la probleme comunitare (sănătate, mediu, conflicte), finalizată cu realizarea unui proiect interdisciplinar: „Știință și spiritualitate în slujba binelui comun”*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	**Conținuturi**
1. Antropologia creştină	1.1 Cunoaşterea de sine 1.2 Conştiinţa 1.3 Natura sufletului, spiritualitatea sa; Nemurirea sufletului 1.4 Libertatea creştină 1.5 Inima – principiu al unităţii omului 1.6 Trupul; Sexul; Bolile; Moartea
2. Cosmologia spirituală	2.1 Lumea şi providenţa divină 2.2 Răul şi providenţa 2.3 Vocaţia cosmică a omului
3. Rugăciunea	3.1 Locaşul de cult: simbol 3.2 Rugăciune liturgică: teste liturgice în diversele sărbători, în sacramentele Pocăinţei, Maslului, 3.3 Rugăciunea în Sfânta Scriptură 3.4 Practici de rugăciune în Tradiţia Bisericii

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Utilizarea adecvată a conceptelor specifice teologiei spirituale (a tradiției răsăritene) în diferite contexte de viață

Clasa a XI-a
CS 1.1. Definirea principalelor învățături de credință creștină privind viața spirituală
- *explicarea unor termeni precum „iubire de sine", virtuți, vocație, sfințenie, conștiință morală, discernământ, rugăciune, interioritate, milostenie, asceză, etc* - *identificarea elementelor de identitate religioasă și spirituală, pe baza învățăturilor creștine despre rugăciune și sfintele slujbe, viața spirituală, concretizată într-o fișă de lucru cu exerciții de completare* - *recunoașterea aplicării conceptelor în texte, situații morale, opere de artă sau exemple de viață*
CS 1.2. Ilustrarea perspectivei creștine asupra vieții, ca dar al lui Dumnezeu
- *explicarea modului în care noțiunile de suflet, conștiință, inimă, providență, vocație influențează viața personală* - *explicarea legăturii dintre viața spirituală și responsabilitate, concretizată prin formularea unui mesaj cheie*
CS 1.3. Analizarea unor elemente de morală creștină în diferite texte religioase
- *identificarea elementelor de morală creștină, reflectate în viața și faptele sfinților, care evidențiază contribuția acestora la cultivarea demnității, responsabilității și credinței în viața creștinului, realizând o expoziție tematică* - *descrierea atitudinilor creștine, privind alegerea responsabilă, desprinse din învățăturile creștine, prin realizarea unui poster tematic*

CG 2 - Interpretarea unor fapte, fenomene şi atitudini specifice vieţii spirituale, în conformitate cu principiile teologiei spirituale

Clasa a XI-a
CS 2.1. *Identificarea faptelor, fenomenelor și atitudinilor cu semnificație spirituală*
- *interpretarea gesturilor liturgice, pornind de la observarea Sfintei Liturghii și celebrarea sacramentelor, cu sprijinul unor materiale video, concretizată prin realizarea unui colaj explicativ* - *exprimarea perspectivei creștine privind familia, societatea, pornind de la analizarea unor texte din documentele Bisericii, concretizată prin realizarea unui colaj explicativ*
***CS 2.2.** Explicarea sensului spiritual al faptelor și atitudinilor umane*
- *analizarea semnificației Sfintelor Taine în trăirea vieții spirituale, printr-un text descriptiv* - *explicarea mesajului Sfintei Scripturi despre iubirea lui Dumnezeu față de oameni*
***CS 2.3.** Analizarea comportamentelor și atitudinilor din perspectiva valorilor creștine*
- *identificarea comportamentelor pozitive și negative, în analiza unei situații concrete de viață (ex.: conflict în familie, lipsa solidarității sociale, marginalizare), finalizată cu elaborare unei reflecții scrise* - *ilustrarea rolul valorilor în modelarea atitudinilor, în cadrul unei activități de grup (valoare creștină – comportament conform -comportament contrar -consecințe), completând un tabel*

CG.3 Integrarea valorilor din domeniul spiritualităţii, în diferite contexte din viaţa personală şi comunitară

Clasa a XI-a
CS 3.1. Aplicarea valorilor spirituale în luarea deciziilor personale
- *analizarea unei situații – problemă (ex.: conflict cu părinții, plagiatul la test, presiunea grupului) și identificarea valorilor spirituale implicate (adevăr, responsabilitate, respect, dreptate)* - *conștientizarea rolului valorilor în alegerile personale în familie, școală, societate, cu completarea unui tabel situație posibilă – valoare spirituală -decizie - consecințe*
CS 3.2 Analizarea comportamentelor proprii și ale altora din perspectiva valorilor spirituale
- *analizarea unor situații concrete din viața reală (ex.: conflict între colegi, excludere, minciună, iertare)*

Clasa a XI-a
prin prisma valorilor spirituale (iubire, respect, milostenie, adevăr, iertare, responsabilitate, respectarea poruncilor), concretizată printr-o prezentare multimedia - *evaluarea comportamentului personal în acord cu valorile spirituale prin raportarea la aproapele, concretizată în redactarea unui jurnal de reflecție personală*
CS 3.3. Implicarea activă în activități comunitare cu caracter moral și spiritual.
- *crearea de afișe, mesaje, pliante sau materiale digitale cu teme precum: iubirea de Dumnezeu, iertarea, generozitatea, pacea, rugăciunea în Tradiția Bisericii* - *planificarea unor parteneriate de colaborare cu instituții comunitare (biserică, ONG, centru social, azil, cantină socială), concretizare prin proiecte de vizite, acțiuni de sprijin, dialoguri cu reprezentanți ai comunității*

CG.4 Corelarea cunoștințelor din domeniul spiritualității cu cele dobândite la alte discipline de învățământ...

Clasa a XI-a
CS 4.1. Identificarea conexiunilor dintre conceptele religioase (Dumnezeu, persoană, libertate, demnitate, solidaritate etc.) și concepte studiate la discipline precum istorie, filosofie, literatură, științe sociale sau biologie, în contexte de învățare concrete
- *conceperea unei hărți pornind de la un concept religios (ex.: demnitate) cu conexiuni posibile: Religie – omul creat după chipul lui Dumnezeu; Istorie – drepturile omului; Filosofie – demnitatea la Kant; Biologie – unicitatea ființei umane; Educație civică – respectul față de persoană* - *analiza unei situații istorice sau contemporane (regimuri totalitare, migrație, discriminare), pornind de la definirea libertății din perspectivă religioasă și compararea cu abordarea istorică și civică*
CS 4.2. Realizarea de comparații între viziunea spirituală asupra omului și a societății și perspectivele oferite de alte discipline (umaniste sau științifice), evidențiind asemănări și deosebiri
- *Analizarea unui text literar din perspectivă spirituală și socială (ex.: „Baltagul”, „Moromeții”, „Jurnalul Annei Frank”), prin raportarea la persoana și demnitatea umană; libertatea, suferința, solidaritatea, raportarea la valorile spirituale* - *Realizarea unei mese rotunde interdisciplinare cu tema „Ce înseamnă a fi persoană?”, din perspectiva religiei – persoana ca ființă creată și iubită de Dumnezeu; filosofiei – identitatea și conștiința; biologiei – organism viu, unic; sociologiei – persoana în comunitate*
CS 4.3. Analiza critică a unor fenomene și probleme contemporane (violență, discriminare, consumism, criză ecologică, extremism religios etc.) prin integrarea cunoștințelor de spiritualitate cu informații din educație civică, istorie, sociologie sau științele naturii
- *Evaluarea unor exemple de solidaritate (ajutor reciproc, mișcări umanitare)prin integrarea cunoștințelor de spiritualitate cu istoria – mișcări sociale și științe sociale – coeziunea socială, cu realizarea unui proiect interdisciplinar: „Solidaritatea în istorie și spiritualitate”* - *Proiectarea unei dezbateri cu tema „Sunt știința și credința în conflict?”, abordând conceptele de Dumnezeu – creație – viață – responsabilitate*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
1.Sociologia spirituală	1.1 Universalitatea iubirii creştine 1.2 Unitatea în Trupul lui Cristos 1.3 Biserica; Biserica cerească 1.4 Cultul Maicii Domnului 1.5 Comunităţile monahale 1.6 Familia; societatea 1.7 Datoriile omului în societate 1.8 Milostenia; Datoria muncii
2. Viaţa spirituală	2.1 Voia lui Dumnezeu 2.2 „Calea virtuţii” 2.3 Iubirea de Dumnezeu
3. Rugăciunea	3.1 Locaşul de cult: simbol 3.2 Rugăciune liturgică: teste liturgice în diversele sărbători, în sacramentele Pocăinţei, Maslului, 3.3 Rugăciunea în Sfânta Scriptură 3.4 Practici de rugăciune în Tradiţia Bisericii

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Utilizarea adecvată a conceptelor specifice teologiei spirituale (a tradiției răsăritene) în diferite contexte de viață.

Clasa XII-a
CS 1.1. Explicarea sensului spiritual al experiențelor umane (păcat, gânduri rele), utilizând concepte specifice teologiei spirituale**.**
- *examinarea responsabilității personale (păcat – consecințe – îndreptare), prin raportare la exemple biblice și valori spirituale, prin elaborarea unei reflecții scrise* - *identificarea valorilor spirituale exprimate în fragmente de rugăciune liturgică, concretizate în alcătuirea unei hărți conceptuale*
CS 1.2. Recunoașterea rolului practic al vieții spirituale în luarea deciziilor și în construirea relațiilor interpersonale.
- *evaluarea legăturii dintre credință și viață, cu completarea unui tabel de analiză:* *Comportament - Valoare spirituală - Rugăciune liturgică - Responsabilitate* - *Organizarea unor dezbateri despre importanța spiritualității în prietenie, familie, comunitate, cu tema „Valorile spirituale ne ajută în viața de zi cu zi?”*
CS 1.3. Manifestarea unei atitudini reflexive și critice față de situații existențiale, din perspectiva teologiei spirituale.
- *Analizarea unor situații existențiale (pierdere, eșec, boală, singurătate, alegeri morale dificile), finalizată cu un raport scris al concluziilor* - *formularea unor concluzii despre necesitatea rugăciunii, concretizată printr-o expoziție intitulată „Puterea rugăciunii”*

CG 2 - Interpretarea unor fapte, fenomene şi atitudini specifice vieţii spirituale, în conformitate cu principiile teologiei spirituale

Clasa a XII-a
CS 2.1. Corelarea experienţelor de viaţă cu învăţătura teologiei spirituale
- *elaborarea unui jurnal de viață și credință după o reflecție personală (experiență – sens – învățătură) asupra experienţelor legate de momente de rugăciune (sau lipsa ei), greșeli și conștientizarea păcatului, dorința de schimbare (pocăință), implicare sau neimplicare socială* - *identificarea unor situații concrete din viață în care oamenii se roagă (teamă, recunoștință, suferință) în corelare cu rolul rugăciunii în teologia spirituală, tipuri de rugăciune (cerere, mulțumire, laudă, pocăință), concretizată într-o hartă a rugăciunii*
CS 2.2. Argumentarea unor puncte de vedere privind sensul spiritual al vieții
- *ilustrarea, plecând de la situații reale sau fictive (minciună, egoism, indiferență), efectele păcatului asupra persoanei și relațiilor, efectele păcatului asupra persoanei și relațiilor, concretizată într-un produs colaborativ intitulat Lanțul consecințelor: de la faptă → efecte interioare → efecte sociale* - *analizarea unei pilde despre pocăință (ex.: fiul risipitor) și raportarea la situații concrete din viața, concretizate intr-un eseu cu tema "Pocăința – transformare și vindecare"*
CS 2.3. Manifestarea unei atitudini reflexive şi responsabile faţă de viaţa spirituală
- *analizarea unei zile obișnuite și identificarea momentelor potrivite pentru rugăciune, finalizată prin elaborarea unui eseu reflexiv Este rugăciunea o obligație sau o relație?* - *conceperea unei reprezentări simbolice a relației dintre rugăciune, pocăință și viața socială, concretizată prin realizarea unui colaj: „Viața mea spirituală"*

CG.3 Integrarea valorilor din domeniul spiritualităţii, în diferite contexte din viaţa personală şi comunitară

Clasa a XII-a
CS 3.1. Identificarea valorilor spirituale prezente în situații concrete din viața personală, școlară și comunitară
- *conceperea unor proiecte de voluntariat, finalizate printr-un poster colaborativ care să prezinte o reflecție finală asupra valorilor puse în practică și a experienței trăite (ce am învățat de la mine și de la alții* - *identificarea valorilor și a modului de implicare in societate prin prezentarea unor personalități sau modele (sfinți, voluntari, lideri comunitari) de implicare moral-spirituală*
CS 3.2. Aplicarea valorilor spirituale în luarea deciziilor personale și în rezolvarea situațiilor de viață cotidiană.
- *organizarea unor zile tematice („Ziua bunătății", „Ziua voluntariatului", „Ziua recunoștinței"), concretizate prin momente de reflecţie, activități caritabile și mesaje pentru comunitate* - *elaborarea unor fișe de autoevaluare, concretizate prin primirea de feedback de la colegi sau membri ai comunității*
CS 3.3. Participarea activă la viața comunității, valorificând principiile spirituale în activități de voluntariat și implicare civică.
- *organizarea unei campanii civice cu mesaj spiritual de conștientizare (respect, pace, grijă față de creație, dreptate), concretizate în afișe, clipuri, postere digitale, mesaje publice* - *organizarea unei dezbateri ghidate pe teme de implicare civică și valori spirituale, cu tema „De ce este important să fim cetățeni activi?"*

CG.4 Corelarea cunoştinţelor din domeniul spiritualităţii cu cele dobândite la alte discipline de învăţământ...

Clasa a XII-a
CS 4.1. *Argumentarea unor opțiuni și atitudini personale (toleranță, dialog, responsabilitate, implicare socială) folosind simultan repere din spiritualitate și din alte discipline de studiu, în situații de comunicare orală sau scrisă*
- *argumentarea unor valori, alese de elevi, folosind exemple spirituale și non-spirituale cu organizarea unei „rotații a argumentelor"*

Clasa a XII-a
- *realizarea unui jurnal reflexiv de 1–2 pagini, în care elevul descrie o situație reală sau imaginară și își argumentează atitudinea prin trimiteri explicite la conținuturi învățate la spiritualitate și la alte discipline*
CS 4.2. *Elaborarea de produse de învățare interdisciplinare (eseu, portofoliu, studiu de caz, proiect tematic) care valorifică, în mod creativ și etic, cunoștințele de spiritualitate și cele dobândite la alte discipline*
- *realizarea unei expoziții de produse: afișe, eseuri, colaje sau materiale multimedia prezentate în clasă/școală, unde elevii explică oral modul în care au îmbinat perspectiva spirituală cu cea istorică, literară sau științifică* - *realizarea unui proiect de grup pe o temă (de ex. Paza inimii, Practici de rugăciune în Tradiţia Bisericii) cu criterii de evaluare care includ atât corectitudinea conținutului religios, cât și integrarea elementelor din alte discipline*
CS 4.3. *Utilizarea limbajului specific domeniului spiritualității corelat cu terminologia din alte arii curriculare, în scopul unei comunicări clare și argumentate.*
- *Realizarea unei dezbateri ghidate cu tema Rugăciunea contribuie la dezvoltarea personală și socială, cu integrarea termenilor din educație civică, istorie sau psihologie* - *Prezentarea unei reflecții argumentative „Cum mă ajută limbajul spiritual să înțeleg mai bine lumea și pe mine?”, cu realizarea unui eseu*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	**Conținuturi**
1. Viaţa spirituală	1.1 Starea de păcat; responsabilitatea pentru păcat 1.2 Pocăinţa 1.3 Paza inimii 1.4 Cele opt gânduri 1.5 Curăţirea de patimi
2. Rugăciunea	2.1 Rugăciune liturgică: teste liturgice în diversele sărbători, în sacramentele Preoţiei, Căsătoriei 2.2 Lectura meditată; Contemplaţia; Mistica 2.3 Practici de rugăciune în Tradiţia Bisericii
3. Comunitaea umană	3.1 Persoana și societatea 3.2 Participarea la viața socială 3.3 Solidaritatea umană

SUGESTII METODOLOGICE

Sugestiile metodologice oferă repere esențiale pentru proiectarea, organizarea și desfășurarea eficientă a activităților de predare-învățare-evaluare în cadrul orelor de *Spiritualitate* la liceu. Acestea vizează sprijinirea cadrului didactic în personalizarea demersului educațional, prin integrarea unor metode didactice moderne, interactive și adaptate la profilul generației actuale de elevi, inclusiv prin dezvoltarea competențelor digitale.

Programa școlară actuală pentru disciplina *Spiritualitate* promovează o învățare centrată pe elev, care accentuează implicarea activă a elevului în procesul de învățare, contextualizarea conținuturilor religioase în realități de viață concrete, dimensiunea socială a învățării – cooperare, colaborare, empatie, responsabilizarea elevilor în raport cu propria dezvoltare morală, spirituală și civică și dezvoltarea competențelor digitale și media, esențiale pentru învățarea secolului XXI.

A. Strategii didactice – revalorizări ale metodelor tradiționale, noi abordări

Pentru a atinge finalitățile educaționale specifice liceului și a forma competențe relevante, este necesară utilizarea unor metode variate, care îmbină gândirea critică, creativitatea, reflecția și tehnologia. Prezentăm sintetic o listă cu metode tradiționale şi moderne, respectiv cu metode care valorizează/ formează competențe digitale, care pot fi utilizate în ora de Spiritualitate.

1. Metode tradiţionale şi moderne

- Explicaţia şi prelegerea narativă – Asigură prezentarea coerentă a temelor teologice, adaptată la nivelul de înțelegere al elevilor; este potrivită în activitățile care vizează analiza de texte biblice, patristice etc.
- Conversaţia euristică – Stimulează gândirea elevilor, prin întrebări bine formulate, conducând la descoperirea personală a adevărurilor religioase; este o metodă care se poate aplica în activități de prezentare a unor concepte religioase.
- Lectura explicativă– Facilitează învăţarea la spiritualitate, cu accent pe înțelegerea termenilor specifici, semnificația morală şi aplicabilitatea în viața cotidiană, fundamentată biblic.
- Studiul de caz – Îi ajută pe elevi să analizeze şi să dea răspunsuri din perspectiva moralei creştine la situaţii etice complexe (avort, eutanasie, dreptate socială), pornind de la experiența lor de viață sau de la diferite evenimente și problematici sociale.
- Portofoliul tematic – Dezvoltă capacitatea elevilor de efort pentru rezolvarea unei teme mai complexe, autonomia în învățare, abilitățile de colaborare și capacitatea de autoevaluare. Elevii adună pe parcursul semestrului reflecții personale, analize de texte religioase, recenzii de filme cu tematică religioasă etc.
- Eseul argumentativ – Elevii exersează exprimarea opiniilor și formularea de argumente coerente cu privire la diferite evenimente din viața cotidiană sau la teme mai complexe precum: „Este posibilă imitarea sfinţilor, astăzi?”, „Ce înseamnă libertatea religioasă în societatea de azi?”
- Dezbaterea de tip academic (Oxford-style) – Favorizează gândirea critică, argumentarea, empatia intelectuală. Se abordează dileme morale sau religioase: „Banii pot cumpăra fericirea?”, „Religia și drepturile omului sunt în conflict?”
- Lectura comparativă – Dezvoltă spiritul analitic și interconectarea cunoștințelor, prin compararea unor texte religioase cu texte literare sau filosofice pe teme comune (ex. iubirea, suferința, mântuirea, viaţa veşnică).

2. Metode care sprijină dezvoltarea de competențe digitale

Predarea Spiritualității în liceu trebuie să fie racordată la realitatea digitală a elevilor, oferindu-le un cadru în care să-și dezvolte atât gândirea morală, cât și competențele digitale. Iată câteva metode recomandate:

- WebQuest religios – Elevii investighează teme (ex. „Simbolurile religioase în arta europeană”) folosind surse online credibile. Rezultatul poate fi prezentat sub formă de infografice, prezentări sau postere digitale.
- Crearea de conținut digital – Elevii realizează podcasturi, videoclipuri scurte, prezentări interactive sau materiale vizuale pe teme religioase. Exemple: un vlog despre semnificația unei sărbători, un tutorial despre rugăciune, un interviu cu un preot/localnic implicat în comunitate.
- Utilizarea platformelor educaționale Google Classroom, Moodle sau Padlet pentru organizarea materialelor și a activităților.
- Quiz-uri interactive (Kahoot, Quizizz) – Pot fi utilizate pentru recapitulare sau evaluare dar și pentru momentele de captare a atenției la începutul unei activități.
- Crearea unui blog tematic – Poate fi planificată realizarea unui blog al clasei, unde elevii postează reflecții, eseuri, impresii din excursii religioase, recenzii de filme/documentare. Se dezvoltă competențe media, digitale și de scriere argumentativă.

- Tururi virtuale și realitate augmentată – Pot fi utilizate pentru vizitarea virtuală a unor obiective religioase (ex. Sfântul Mormânt, Muntele Athos, Catedrala Notre-Dame). Folosirea aplicațiilor AR pentru descoperirea simbolurilor dintr-o biserică sau icoană.
- Proiecte colaborative online – Elevii din clase sau școli diferite colaborează online pe o temă moral-religioasă. Se pot realiza e-book-uri, colecții de rugăciuni sau mărturii ale tinerilor despre credință.

3. Metode pentru dezvoltarea competențelor verzi

În învăţătura creștină, lumea creată este darul lui Dumnezeu, iar omul are o vocație de iconom al creației. Educația religioasă poate cultiva în elevi iubirea față de creație ca formă de iubire față de Dumnezeu, conștientizând că distrugerea naturii nu este doar o problemă ecologică, ci și una spirituală: o ruptură a comuniunii cu Dumnezeu, cu semenii și cu lumea. În formarea competenţelor verzi prin disciplina *Spiritualitate*, pot fi utilizate următoarele metode:

- **Lectura biblică interactivă (cu aplicații digitale)**

Folosind aplicația Biblia ortodoxa.ro sau fișe interactive create în Wordwall / Google Forms, elevii pot identifica: texte biblice referitoare la creaţie, porunci despre protejarea creației, virtuţi precum: cumpătarea, milostenia, recunoştinţa, smerenia etc. De asemenea, pot realiza o colecție de versete și învățături biblice care fundamentează ecologia creștină.

- **Dezbateri teologice cu tematică ecologică**

Elevii pot fi implicați în dezbateri în care să argumenteze din perspectivă religioasă, cu citate din Scriptură și din Sfinții Părinți, teme precum: „Poluarea – un nou păcat al omului modern?", „Mai putem vorbi despre sfințirea creației într-o lume industrializată?", „Cum putem trăi creștinește în armonie cu natura?"

- **Rugăciunea și meditația religioasă**

Elevii pot analiza textul Psalmilor 103 şi 148 şi pot rosti/ audia fragmente din aceştia în înregistrări din cadrul slujbei Vecerniei şi Utreniei. Pot medita la frumuseţea şi perfecţiunea creației în urma vizionării unor documentare din mediul online sau create de ei.

- **Învățarea prin proiecte**

Elevii pot realiza în echipă proiecte multimedia interdisciplinare (prezentare, afiș, mini-documentar sau site) cu teme precum: „Virtuțile creștinului ecologist", „Cumpătarea creștină – echilibru între dar și responsabilitate", „Creația în viața și scrierile sfinților" (Sf. Ioan Iacob Hozevitul, Sf.Pr. Mărturisitor Dumitru Stăniloae, Sf. Ierarh Nicolae Velimirovici, Sf. Cuvios Paisie Aghioritul etc.) etc.

- **Învăţarea prin Podcast religios**

Elevii pot crea un podcast religios (cu sprijinul profesorului) în care discută teme precum: „Ce spune Biblia despre grijă față de natură?", „Cum se împacă dezvoltarea cu sfințenia?", „De ce consumismul este o problemă spirituală?", „Cum se reflectă grija pentru creație în viața călugărilor?" etc. prin care se încurajează gândirea critică și exprimarea valorilor religioase în limbaj actual. Pot fi invitate diferite persoane: preotul paroh, profesori universitari, călugări, ecologişti creştini etc.

- **Învăţarea prin implicare în comunitate (*Service learning* religios)**

Elevii pot fi implicați în: acțiuni de voluntariat ecologic, campanii de informare cu mesaje creștine (ex: „Creația este darul lui Dumnezeu, nu locul nepăsării noastre!", „Cumpătarea începe cu inima milostivă" etc.), organizarea unei slujbe sau rugăciuni pentru protejarea mediului (în cadrul unor parteneriate Şcoală-Familie-Biserică).

Prin diversificarea metodelor didactice și adaptarea lor la contextul actual, ora de Religie devine un spațiu privilegiat în care elevii învață să înțeleagă corect valorile morale și rolul acestora în dezvoltarea personală și socială, să trăiască autentic și să acționeze responsabil, își dezvoltă echilibrul interior și emoțional în lumina credinței, să exerseze competențe digitale și sociale esențiale pentru lumea contemporană, să își afirme identitatea spirituală, valorile și apartenența la comunitatea de credință.

B. Abordarea conținuturilor

Abordarea conținuturilor presupune o atitudine flexibilă a profesorului de *Spiritualitate*, prin accentul pus pe: valorificarea experiențelor de viață ale elevilor; accentuarea caracterului aplicativ al conținuturilor, creând contexte semnificative de învățare pentru viața reală; abordări diferențiate ale conținuturilor învățării, în acord cu experiențele elevilor şi cu contextul social în care trăiesc aceştia; realizarea de conexiuni între Religie și alte discipline de studiu.

Conținuturile propuse în programa şcolară nu reprezintă teme de lecții, ci unități tematice. Numărul de conținuturi (între 10-15 teme, la nivelul fiecărei clase) de pe parcursul unui an şcolar permite: abordarea unor conținuturi pe parcursul mai multor ore, în funcție de complexitatea acestora, de nivelul clasei de elevi, de particularitățile comunității; abordarea unor teme sau aspecte suplimentare, cu rol de adaptare a orei de Religie la specificul clasei de elevi/a comunității.

Conţinuturile sunt abordate din perspectiva a trei domenii care privesc relaţia persoanei umane cu Dumnezeu Tatăl prin Isus Cristos în Spiritul Sfânt, relaţie personală realizată prin rugăciune.

Ordinea abordării conținuturilor nu este una prestabilită prin programa şcolară. Profesorul are libertatea de a planifica în manieră personalizată ordinea în care va prezenta temele, în acord cu logica firească a domeniului şi cu

specificul vieții religioase a comunității, precum și în relație cu teme de la alte discipline de studiu.

C. Contexte şi medii de învățare

Ora de Spiritualitate, în învățământul liceal, trebuie să răspundă nu doar nevoii de formare morală și spirituală, ci și realităților unei educații moderne, orientate spre dezvoltarea integrală a elevului. În acest sens, este necesară folosirea unor contexte și medii de învățare variate, care să susțină învățarea activă și colaborativă, formarea competențelor, echilibrul emoțional și spiritual al elevilor, legătura cu comunitatea și viața reală

1. Spații educaționale

- Săli cu aranjamente flexibile – mobilă ușor de reconfigurat, pentru lucru individual, în perechi sau în grupuri. Astfel, se poate trece de la predare frontală la activități colaborative.
- Colțuri de liniște și reflecție – spații special amenajate în clasă (cu icoane, lumânări, citate motivaționale) care oferă elevilor un cadru intim și liniștit pentru reculegere, rugăciune personală, meditație sau exprimarea gândurilor și emoțiilor într-un jurnal personal. Pot fi folosite la începutul orei sau pentru activități de autocunoaștere.
- Cabinetul de religie/ Ateliere de creație religioasă – spații destinate realizării de afișe, lucrări artistice cu tematică religioasă, colaje, icoane pictate sau prezentări tematice, în care elevii își pot exprima creativ viziunea asupra valorilor creștine.
- Biserica şi centrele educative de lângă acestea, ce oferă un loc pentru rugăciune şi meditaţie, dar şi spaţii de activităţi curriculare și extracurriculare de diferite tipuri

2. Învățare combinată (fizică și digitală)

- Învățare mixtă – combinarea lecțiilor desfășurate în clasă cu activități online. De exemplu: temele pot fi trimise prin platforme educaționale, iar elevii pot urmări materiale video sau audio religioase ca suport pentru reflecții sau dezbateri.
- Învățare în secvențe de format scurt – utilizarea de materiale digitale scurte (video, citate, versete, imagini cu mesaje morale) pentru a declanșa discuții sau pentru a oferi elevilor „pastile de înțelepciune” creștină ușor de reținut.

3. Învățarea prin utilizarea realității virtuale (VR) și augmentate (AR)

- Vizite virtuale – folosirea tehnologiei pentru vizitarea unor locuri cu semnificație religioasă (mănăstiri, muzee, biserici istorice), fără a ieși din clasă. Aceste experiențe pot fi completate cu activități de cercetare, prezentări sau reflecții scrise.
- Simulări și reconstituiri – folosirea aplicațiilor care reconstituie evenimente biblice, epoci istorice sau viețile sfinților, pentru ca elevii să înțeleagă mai profund contextul religios și mesajul spiritual al acestor momente.

4. Învățare personalizată și adaptată

- Trasee personalizate de învățare – profesorul poate crea activități diferențiate în funcție de nevoile, nivelul și interesele elevilor, de specificul experienței religioase a acestora.
- Accesibilitate pentru toți elevii – folosirea diverselor forme de exprimare (scris, vorbit, desenat, înregistrări audio), astfel încât fiecare elev să-și poată exprima ideile și trăirile religioase într-un mod autentic și accesibil.

5. Învățare prin colaborare și implicare comunitară

- Proiecte în echipă sau în parteneriat cu alte școli – realizarea de activități comune pe teme religioase sau morale.
- Campanii educative sau sociale – elevii pot organiza acțiuni caritabile, expoziții sau campanii în cadrul școlii sau al comunității, promovând valorile creștine precum solidaritatea, iertarea sau respectul față de aproapele.

6. Practici cu rol spiritual și emoțional

- Momente de rugăciune sau liniște – la începutul sau finalul orei, pot fi introduse scurte momente de rugăciune, tăcere meditativă sau ascultare a unei reflecții audio cu mesaj religios.
- Lectură religioasă ghidată – citirea unor texte religioase sau morale urmată de reflecții personale, scrise sau în grup. Se pot folosi fragmente din Biblie, Sfinții Părinți, autori contemporani sau mărturii de credință.
- Scrierea duhovnicească – activități precum „Scrisoare către Dumnezeu”, „Jurnalul sufletului” sau „Gândul zilei”, prin care elevii își pot exprima trăirile interioare, dorințele, mulțumirile sau întrebările existențiale.

7. Inteligența artificială ca facilitator al învățării (sub îndrumarea profesorului)

- Elevii utilizează aplicații bazate pe inteligență artificială pentru a explora conținuturi religioase, sub îndrumarea profesorului.
- AI oferă explicații suplimentare, exemple, sinteze sau definiții pentru o mai bună înțelegere a temelor studiate.
- Profesorul ghidează activitatea, stabilește obiective clare și monitorizează modul în care elevii folosesc AI.
- AI sprijină învățarea personalizată, oferind feedback și resurse adaptate ritmului fiecărui elev.
- Elevii pot folosi AI pentru a formula întrebări, crea prezentări, reflecta asupra valorilor morale și religioase.

Prin valorificarea acestor contexte și medii de învățare, elevul este plasat în centrul procesului educațional, ca participant activ, nu doar receptor de informații, se formează nu doar competenţe cognitive, ci şi dimensiunea emoțională

și spirituală a elevului, se creează o legătură între tradiție și inovație, între valorile perene ale credinței și cerințele societății actuale. Astfel, Religia devine o disciplină vie, ancorată în realitate, cu impact formator asupra caracterului, atitudinilor și alegerilor personale.

D. Aspecte privind evaluarea

Odată cu includerea Spiritualității ca disciplină opțională în cadrul examenului de Bacalaureat, procesul de evaluare capătă o importanță și mai mare în configurarea traseului educațional al elevilor. Evaluarea în liceu trebuie să reflecte atât formarea competențelor cognitive și spirituale, cât și capacitatea de aplicare a valorilor moral-religioase în viața personală și comunitară.

1. Relația organică predare-învățare-evaluare

În cadrul orei de Spiritualitate la liceu, evaluarea este strâns legată atât de învățare, cât și de predare, constituind împreună un sistem coerent și dinamic. Evaluarea nu trebuie privită ca o activitate separată, ci ca un proces continuu, integrat în întregul parcurs educațional, care oferă feedback valoros pentru elev, dar și pentru profesor. Această relație organică implică:

- adaptarea strategiilor de predare în funcție de nevoile identificate ca urmare a evaluărilor inițiale, de parcurs, finale;
- orientarea învățării către formarea de competențe reale, nu doar acumularea de cunoștințe;
- motivarea elevului, prin recunoașterea progresului său și prin valorizarea reflecției personale;
- corelarea evaluării cu finalități educaționale, în special în perspectiva includerii Religiei ca disciplină opțională de Bacalaureat.

Evaluarea contribuie astfel la formarea și dezvoltarea competențelor specifice disciplinei spiritualitate, la îmbunătățirea continuă a predării și a învățării, prin adaptarea conținuturilor și metodelor la nivelul real al clasei, prin sprijinirea elevului în procesul de autocunoaștere și asumare a valorilor creștine.

2. Evaluarea ca mijloc de motivație și reglare

La liceu, evaluarea va accentua două funcții: funcția de reglare şi funcția motivațională.

Evaluarea oferă profesorului feedback cu privire la eficiența metodelor folosite, la înțelegerea conceptelor și valorilor de către elevi, la necesitatea de adaptare sau reluare a unor conținuturi, respectiv la progresul fiecărui elev.

Din perspectiva elevului, aflat în etapa consolidării identității și a asumării valorilor personale, evaluarea trebuie să valorizeze progresul personal al acestuia, să încurajeze implicarea lui activă și autentică, să pună accent pe responsabilitate și autocunoaștere, respectiv să susțină decizia informată privind continuarea studiilor sau alegerea unei direcții vocaționale/ profesionale.

3. Metodologia evaluării

a) Evaluare tradițională (sumativă și formativă), prin:

- teste scrise (cu itemi obiectivi și subiectivi);
- evaluări orale structurate (răspunsuri argumentate, eseuri).
- verificarea învățării prin întrebări și activități de consolidare la finalul unităților de învățare.

b) Metode moderne/ alternative de evaluare

- portofoliul personal – colectare de reflecții, eseuri, jurnale spirituale, fișe de activitate, proiecte și produse creative realizate în timp;
- proiectul tematic – individual sau în grup, cu teme relevante din programa de Religie, ce implică documentare, aplicare practică și prezentare argumentată;
- autoevaluarea ghidată – prin fișe sau jurnale de reflecție, elevii sunt invitați să evalueze ce au înțeles, cum s-au raportat emoțional și ce valori au interiorizat;
- observarea sistematică – a participării, a implicării în discuții și dezbateri, a comportamentului și atitudinilor exprimate în contexte de învățare;
- evaluarea produselor de învățare – afișe, prezentări, creații artistice sau digitale cu conținut moral-religios;
- studii de caz și rezolvarea de dileme morale – permit evaluarea capacității elevului de a analiza critic, de a formula judecăți morale și de a aplica valorile creștine în situații reale;
- activități practice – implicarea elevilor în acțiuni cu caracter moral, filantropic sau spiritual, care pot fi ulterior evaluate prin jurnal de reflecție, discuții sau portofoliu.

c) Metode care valorifică competențele digitale și interdisciplinare

- proiecte realizate cu ajutorul tehnologiei: prezentări, materiale video, podcasturi tematice;
- portofolii digitale: organizarea materialelor pe platforme educaționale (ex. Google Classroom, Moodle);

4. Valorificarea progresului individual

În centrul procesului evaluativ rămâne progresul elevului, nu comparația între elevi. Astfel, se va urmări cum evoluează fiecare elev din punct de vedere cognitiv, afectiv și spiritual, cum își dezvoltă capacitatea de a reflecta, a decide, a ierta, a fi solidar, în ce măsură valorile creștine devin parte a identității personale.

Evaluarea la disciplina Spiritualitate în liceu trebuie să devină o călătorie de autocunoaștere, reflecție și angajare personală.

Pregătirea pentru această evaluare poate include: simulări de probă scrisă, ateliere de argumentare și dezbatere, exerciții de interpretare a textului religios, reflecții pe marginea unor teme de actualitate.

Un aspect important îl constituie în acest context evaluarea prin teste grilă, care reprezintă o propunere modernă, menită să aducă mai multă obiectivitate și eficiență în procesul de examinare. Acest tip de testare permite corectarea rapidă și eliminarea erorilor subiective, oferind tuturor elevilor șanse egale. Totuși, religia este o disciplină care pune accent pe valori, reflecție personală și înțelegere profundă, aspecte greu de surprins doar prin alegeri de tip grilă. Prin urmare, este important ca forma de evaluare să păstreze un echilibru între rigoarea testării și specificul acestei discipline de învăţământ.

Pregătirea pentru evaluarea la spiritualitate prin teste grilă presupune o abordare diferită față de învățarea clasică, axată pe redactarea de eseuri sau răspunsuri dezvoltate, şi implică:

- înțelegerea temelor esențiale din programa școlară;
- memorarea noţiunilor-cheie, în condiţiile în care testele grilă cer adesea identificarea corectă a unor termeni, personaje, texte sau concepte, fapt care implică reţinerea de date şi idei principale, respectiv identificarea cu uşurinţă a unor concepte din context;
- exersarea cu teste grilă, pentru a familiariza elevul cu formatul acestora, din manuale, culegeri, platforme online, care facilitează analiza greşelilor şi conştientizarea lacunelor;
- dezvoltarea atenției și a concentrării, prin exerciții de citire atentă a întrebărilor și a tuturor variantelor de răspuns pentru evitarea confuziilor între termeni apropiați;
- organizarea eficientă a timpului, care implică realizarea unui plan de învățare structurat, în care materia este împărțită pe teme, revizuirea regulată a cunoştinţelor, simulări ale examenului de bacalaureat, pentru a gestiona timpul în examen.

Pregătirea pentru acest tip de evaluare combină memorarea logică cu practica aplicată și atenția la detalii, fiind o modalitate eficientă de a consolida cunoștințele religioase într-un format accesibil.

Profesorul poate utiliza metode şi tehnici didactice moderne și adaptate scopului evaluării.

1. Învăţarea prin exersarea testelor grilă, pentru familiarizarea cu structura testului și cu tipul de întrebări
2. Învăţarea prin intermediul fişelor structurate şi a schemelor recapitulative, care ghidează elevul în procesul de învăţare şi recapitulare
3. Învăţarea prin jocuri (de tip „quiz”) sau concursuri, pentru creşterea motivaţiei şi repetarea activă a informaţiilor
4. Învățarea prin organizatori grafici (hărți mentale/ conceptuale, scheme logice), pentru structurarea logică a informației și evidențierea legăturilor dintre concept
5. Învăţarea prin asociere logică şi mnemonică, pentru memorarea detaliilor prin reguli logice sau dispozitive mnemonice, iar nu mecanic
6. Învățarea prin explicații și povestiri biblice, pentru înțelegerea profundă și memorarea mai ușoară a temelor
7. Învățarea colaborativă (peer learning), pentru realizarea schimbului de idei și al sprijinului între colegi
8. Învăţarea prin predare (reciprocal teaching), pentru fixarea cuoştinţelor şi dezvoltarea gândirii critice

O predare eficientă susține atât învățarea logică, cât și memorarea activă, într-un mod atractiv și eficient pentru elevi. Astfel, pe lângă manual, fișe de lucru, culegeri cu teste grilă, pot fi folosite şi alte mijloace de învăţământ, precum: cartonașe cu variante de răspuns (A, B, C, D), grile scanabile (tip Scantron) – acolo unde sunt disponibile sisteme de evaluare automată, baze de date cu întrebări, din care profesorii pot genera teste variate, afișe/ postere cu concepte religioase-cheie, care facilizează învățarea vizuală.

În tot acest proces, un rol esențial îl are feedback-ul continuu și autoevaluarea, care facilitează conştientizarea de către elevi asupra progresului înregistrat şi promovează autonomia acestora în învăţare.

E. Adaptarea procesului de predare-învățare-evaluare la specificul diferitelor grupuri de elevi

În cadrul orelor de *Spiritualitate*, este esențială adaptarea strategiilor didactice, a conținuturilor și a modalităților de evaluare pentru a răspunde nevoilor diverse ale elevilor, în special ale celor cu cerințe educaționale speciale (CES) și/sau dizabilități. Acest demers implică utilizarea unor metode active, centrate pe elev, care să stimuleze participarea, empatia și reflecția personală, precum și personalizarea sarcinilor de lucru în funcție de ritmul și stilul de învățare al fiecărui elev. Materialele didactice pot fi adaptate vizual, auditiv sau tactil, în funcție de tipul dizabilității, iar evaluarea trebuie să fie continuă, formativă, oferind feedback constructiv și încurajând progresul individual. Colaborarea cu profesorii de sprijin, consilierul școlar și familia este, de asemenea, un element-cheie pentru integrarea eficientă a elevilor cu CES în activitățile de la clasă, asigurând un climat incluziv și valorificând potențialul fiecărui elev.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Grad didactic/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
Avram Rodica	Gradul I	Liceul Teologic Greco-Catolic „Sfântul Vasile cel Mare”, Blaj, Alba
Cobzaru Cristina	Gradul I	Liceul Greco-Catolic „Timotei Cipariu”, Bucureşti

COORDONATORI/RESPONSABILI/CONSULTANȚI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Zăbavă Mihaela	Consilier CNCE	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare	Responsabil CNCE
Pîslaru Cătălin	Inspector general MEC	Ministerul Educației și Cercetării	Responsabil MEC

RESPONSABILI/COORDONATORI/COLABORATORI:

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Fodoca Maria	Director	Liceul Greco-Catolic „Timotei Cipariu” Bucuresti	Responsabil cult

,

Anexa nr. 177

Programa școlară
pentru disciplina

LIMBA LATINĂ
Cultul Greco-Catolic

Clasele a IX-a și a X-a
Curriculum de specialitate (CS)
Filiera vocaţională, profilul teologic,
specializarea Ghid Turism Religios

- 2026 -

Anexa nr. 177
Programa școlară pentru disciplina *Limba latină,* Cultul Greco-Catolic, clasele a IX-a și a X-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea ghid turism religios*

NOTĂ DE PREZENTARE

Prezenta programă școlară pentru Limba latină se aplică pentru clasele a IX-a şi a X-a, învățământul liceal, filiera vocațională, profilul Teologic, Cultul greco-catolic, specializarea Ghid turism religios, forma cu frecvență zi, începând cu anul școlar 2026-2027.

Pentru această categorie de clase, conform planurilor-cadru pentru învățământul liceal, forma cu frecvență zi, aprobate ca anexe la OMEC nr. 4350/2025, studiul disciplinei, ce face parte din curriculumul de specialitate (CS), are următoarea alocare orară săptămânală:

An de studiu	**Clasa a IX-a**	**Clasa a X-a**
Tip segment curricular	CS	CS
Nr. săptămânal de ore	1	1

Programa școlară pentru Limba latină se elaborează în concordanță cu:

• Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023;

• Recomandările Consiliului Uniunii Europene (2018) privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții;

• Repere pentru proiectarea, actualizarea şi evaluarea Curriculumului național. Cadrul de referință al Curriculumului național, aprobat prin OME nr. 3239/2021;

• Profilul de formare al absolventului, aprobat prin OME nr. 6731/2023.

Aceste documente stabilesc cadrul de dezvoltare al competențelor-cheie și al profilului de formare al absolventului de liceu, competențe la a căror formare contribuie și disciplina Limba latină.

Programa disciplinei de latină este elaborată potrivit modelului de proiectare curriculară centrat pe competențe. Construcția programei este realizată astfel încât să contribuie la dezvoltarea profilului de formare a elevului din ciclul liceal, care descrie aşteptările exprimate față de elev la sfârşitul învățământului liceal, prin raportare la cerințele exprimate în Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023, precum şi prin raportare la caracteristicile de dezvoltare ale elevilor.

Prin studierea latinei, absolventul de liceu își dezvoltă identitatea personală și conştiința de sine, fondate pe valori spirituale şi morale; demonstrează comportamente etice şi responsabile, aplicabile în viața personală, socială şi profesională; manifestă respect față de diversitate şi disponibilitate pentru dialog constructiv; își consolidează cultura generală prin înțelegerea impactului limbii latine asupra civilizației şi culturii universale; exersează capacitatea de reflecție critică și discernământ moral, esențiale pentru luarea deciziilor; se implică activ în comunitate, asumând valori de solidaritate, cooperare și responsabilitate civică.

Studiul latinei în clasele a IX-a, la profilul Teologic, specializarea Ghid turism religios, reprezintă o continuare firească a formării inițiate în ciclul gimnazial – clasa a VII-a –, cu accent pe dimensiunea religioasă și culturală a limbii latine. În această etapă, latina este abordată ca fiind piatra de temelie a culturii europene și a vieții spirituale a Bisericii, dar și ca limbă vie în liturghie și rugăciune. Progresul vizează consolidarea unei identități personale asumate, pregătirea pentru viața adultă și integrarea valorilor spirituale în contexte sociale, culturale și profesionale complexe.

Elemente de noutate pe care le aduce programa:

• orientare spre competențe transversale (educația pentru cetățenie democratică, educația pentru viață, dezvoltare personală);

• actualizarea conținuturilor (corelarea temelor propuse cu provocările lumii contemporane: digitalizare, drepturile omului, migrație, multiculturalitate, inteligența artificială);

• dimensiunea interactivă și practică (implicare socială, voluntariat, utilizarea proiectelor interdisciplinare);

• deschiderea spre dialog;

• accent pe formarea caracterului și a autocunoașterii (dezvoltarea rezilienței, a inteligenței emoționale și spirituale; instrumente de reflecție personală).

Structura programei școlare de Limba latină include, pe lângă nota de prezentare, următoarele elemente:

- Competențe generale;

- Competențe specifice şi exemple de activități de învățare;
- Conținuturi;
- Sugestii metodologice.

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoştințe, abilități şi atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte diverse.

Competențele generale se referă la achizițiile pe care elevul le dobândeşte la disciplina Limba latină pe parcursul întregului ciclu liceal. Acestea au un dublu rol: pe de o parte, reflectă contribuția disciplinei la profilul de formare a absolventului şi, implicit, la dezvoltarea competențelor-cheie; pe de altă parte, structurează disciplina în funcție de profilul de formare.

Competențele specifice derivă din competențele generale şi reprezintă etape intermediare în dobândirea acestora, fiind formate pe parcursul unui an şcolar. Ele sunt adaptate nivelului de dezvoltare al elevilor, ghidează evaluarea performanțelor acestora şi oferă cadrul pentru organizarea demersului didactic. Ca etape ale formării competențelor generale, competențele specifice evidențiază progresia acestora de la un an de studiu la altul, contribuind treptat la dezvoltarea competenței generale. Derivarea lor presupune o diferențiere atentă a etapelor procesului de învățare, astfel încât, la finalul studiului disciplinei Limba latină, elevii să fi dobândit competențele generale corespunzătoare.

Activitățile de învățare constituie contexte în care competențele specifice sunt dezvoltate, exersate şi consolidate. Ele au rol orientativ şi de recomandare pentru profesori, oferindu-le libertatea de a folosi exemplele propuse de programa şcolară, de a le completa sau de a le înlocui, astfel încât să adapteze procesul didactic la realitățile concrete ale clasei. În acest mod, crearea de parcursuri de învățare individualizate şi personalizate nu mai rămâne un simplu ideal, ci devine realizabilă prin metode şi modalități concrete de aplicare.

Conținuturile învățării sunt organizate pe domenii şi reprezintă achiziții de bază prin care se urmăreşte formarea competentelor elevilor. La nivelul fiecărei clase, programa prezintă o ofertă curriculară care include aspecte de limbă şi literatură latină, dialog şi intercultural, formare morală aplicată.

Sugestiile metodologice oferă exemple de strategii didactice, repere pentru planificarea demersului didactic şi elemente pentru evaluarea continuă. Acestea includ recomandări privind desfăşurarea efectivă a procesului de predare-învățare-evaluare centrat pe formarea competențelor, exemple de strategii didactice care sprijină realizarea competențelor specifice, precum şi propuneri de abordare interdisciplinară şi integrată. În plus, acestea cuprind repere pentru evaluarea învățării, raportată la competențele urmărite, putând fi utilizate diverse forme, metode şi instrumente de evaluare.

Cadrele didactice sunt încurajate să planifice didactica pe baza competențelor, să adapteze activitățile la context şi să utilizeze metode variate de evaluare, cu accent pe progresul şi dezvoltarea elevului.

Studiul limbii latine în clasa a IX-a, profil Teologic, specializarea Ghid turism religios, îmbină formarea lingvistică cu dimensiunea culturală şi spirituală a Europei. Latina este abordată ca limbă de bază a culturii romanice, dar şi ca limbă a *Sfintei Scripturi* şi a tradiției creştine universale.

Programa îşi propune să dezvolte competențe fundamentale de citire şi traducere, capacitatea de a înțelege şi de a exprima sensuri religioase şi culturale, precum şi deschiderea spre dialog intercultural. Textele selectate stimulează nu doar gândirea logică, ci şi sensibilitatea estetică şi spirituală, ajutând elevii să înțeleagă unitatea dintre patrimoniul clasic şi cel creştin.

Prin intermediul textelor simple din *Biblie*, al rugăciunilor fundamentale ale tradiției creştine, dar şi prin contactul cu elemente ale culturii romane şi creştine timpurii, elevii dobândesc un vocabular religios de bază, deprinderi gramaticale solide şi capacitatea de a reflecta asupra originii şi profunzimii limbii române şi a altor limbi romanice.

Disciplina cultivă atenția asupra detaliului, rigoarea logică şi sensibilitatea spirituală, oferind elevilor de clasa a IX-a posibilitatea de a îmbina studiul limbii cu dimensiunea confesională şi de a recunoaşte unitatea dintre patrimoniul clasic şi cel creştin.

Scopul este de a forma gândirea critică, discernământul teologic şi capacitatea de reflecție culturală şi spirituală. Latina este înțeleasă aici nu doar ca „limbă moartă", ci ca instrument de comunicare a valorilor perene şi ca punte între tradiția clasică, creştină şi societatea actuală.

Programa propune analiza unor fragmente biblice, precum şi a unor texte patristice adaptate, pentru a dezvolta capacitatea elevilor de a citi, traduce şi interpreta nu doar din perspectivă lingvistică, ci şi teologică şi spirituală.

Accentul cade pe compararea traducerilor, pe înțelegerea nuanțelor lexicale şi pe integrarea textelor latine în contextul reflecției personale şi comunitare. Astfel, elevii descoperă latina ca limbă a patrimoniului spiritual comun al Bisericii şi ca instrument de înțelegere a tradiției teologice greco-catolice.

Disciplina urmăreşte să formeze gândirea critică, discernământul teologic şi sensibilitatea culturală, încurajând elevii din clasele a IX-a şi a X-a, profil Teologic, specializarea Ghid Turism Religios, să studieze texte originale în latină (rugăciuni, imnuri scurte), să îşi asume identitatea spirituală şi să recunoască valoarea limbii latine ca punte între istorie, cultură şi credință.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Receptarea elementelor lingvistice esențiale ale limbii latine prin intermediul textelor scrise.**
CG2	**Producerea de mesaje orale sau scrise în diferite situații de comunicare.**
CG3	**Realizarea de interacțiuni în comunicarea orală sau scrisă.**
CG4	**Transferul și medierea mesajelor orale sau scrise în diferite situații de comunicare.**
CG5	**Valorificarea elementelor de limbă, cultură și civilizație romană în dezvoltarea personalității, în asumarea identității socioculturale și religioase.**

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Receptarea elementelor lingvistice esențiale ale limbii latine prin intermediul textelor scrise

Clasa a IX-a
CS 1.1. Identificarea sensului global într-un text latin de complexitate minimă
- *traducerea unor texte latinești cu temă istorică, mitologică, religioasă;* - *descoperirea unor informații legate de diferite evenimente și realități din Antichitate;* - *identificarea temei și a mesajului unor fragmente din Cicero, Lucretius, Vergilius, Seneca, Tacit, Petronius, Julius Caesar.*
CS 1.2. Analizarea unui text latin
- *ordonarea logică a desfășurării evenimentelor;* - *formularea unei opinii personale;* - *identificarea și prezentarea unor norme de conduită.*
CS 1.3. Utilizarea unor informații din mai multe surse latinești pentru îndeplinirea unei sarcini structurate de lucru
- *documentarea ghidată, din diferite surse letrice și aplicații din mediul virtual, în vederea organizării unor dezbateri;* - *corelarea conceptuală a noțiunilor de gramatică latină cu cele de gramatică română;* - *identificarea claselor și subclaselor de flexiune nominală și verbală în limba latină și limba română.*

CG 2 - Producerea de mesaje orale sau scrise în diferite situații de comunicare

Clasa a IX-a
CS 2.1. Descrierea orală sau scrisă a unor obiceiuri, tradiții, activități cotidiene etc.
- *recunoașterea și redarea în limba română a caracteristicilor generale ale unor realități romane, obiceiuri, tradiții etc.* - *formularea de întrebări și răspunsuri pe baza unor texte de dificultate și întindere maximă;* - *redarea conținutului unor texte citite și traduse prin intermediul jocului de rol.*
CS 2.2. Prezentarea conținutului unui text literar/ unei ecranizări, pe baza unui plan dat
- *prezentarea și relatarea sau repovestirea unor evenimente;* - *exerciții de operare cu expresii de ritual în limba latină;* - *analiza semantică și traducerea în limba română a termenilor liturgici uzuali.*
CS 2.3. Redactarea de texte pe o temă de interes
- *realizarea de asocieri, comparații, comentarii pe baza textelor-suport;* - *realizarea unor eseuri semi-structurate;* - *rezolvarea unor exerciții elementare de interpretare religioasă a unor texte-suport.*

CG 3 - Realizarea de interacțiuni în comunicarea orală sau scrisă

Clasa a IX-a
CS 3.1. Formularea de idei pe baza unor teme de interes generate în cadrul unor interacțiuni verbale
- *conversația dirijată sau liberă pe anumite teme de interes;* - *esențializarea unor enunțuri;* - *rezolvarea unor exerciții de redactare: rezumate, fișe de lectură etc.*
CS 3.2. Susținerea argumentată a unui punct de vedere pe o temă specifică
- *realizarea unor proiecte de grup pe o temă dată;* - *formularea unui discurs argumentat în cadrul dialogului interreligios;* - *motivarea unui punct de vedere prin valorificarea cunoștințelor lingvistice, culturale, religioase.*
CS 3.3. Corelarea cunoștințelor cu informații dobândite în cadrul altor discipline studiate

CG 4 - Transferul și medierea mesajelor orale sau scrise în diferite situații de comunicare

Clasa a IX-a
CS 4.1. Utilizarea dicționarului pentru înțelegerea și interpretarea unor texte
- *deprinderea unor tehnici de utilizarea a* Dicționarului Latin – Român/ Român – Latin*;* - *explorarea unor surse de informare diferite;* - *transformarea unor episoade biblice în modele pentru prezent.*
CS 4.2. Sintetizarea schematică a conținutului unui text latin
- *transferul de informație în și din coduri non-lingvistice;* - *elaborarea de hărți mentale, fișe, dramatizări de texte etc.;* - *pregătirea unui portofoliu pe baza textelor studiate.*
CS 4.3. Traducerea unor texte utilizând *Dicționarul Latin – Român*
- *rezolvarea de exerciții de traducere a unor texte, conform conținutului tematic;* - *descifrarea unor inscripții în scopul îmbogățirii vocabularului;* - *traducerea unor expresii și integrarea acestora în viața cotidiană.*

CG 5 - Valorificarea elementelor de limbă, cultură și civilizație romană în dezvoltarea personalității, în asumarea identității socioculturale și religioase

Clasa a IX-a
CS 5.1. Integrarea în viața cotidiană a elementelor limbă, cultură și civilizație romană studiate
- *integrarea manifestărilor religioase prin simularea unor activități religioase sau prin participarea la acestea;* - *integrarea cunoștințelor de limbă latină în sfera conceptuală a gramaticii limbii române.*
CS 5.2. Formularea unei opinii pe baza elementelor limbă, cultură și civilizație romană studiate
- *exersarea noțiunilor învățate în cadrul unor interacțiuni;* - *aplicarea elementelor de limbă, cultură și civilizație romană în cadrul unor prezentări/ proiecte tematice;* - *susținerea unui punct de vedere pornind de la o expresie din limba latină, pe baza experienței culturale/ religioase/ personale.*
CS 5.3. Realizarea unui material de promovare a limbii latine prin aplicarea acesteia în viața cotidiană
- *identificarea domeniilor în care se utilizează limba latină;* - *identificarea aplicabilității acesteia în viața de zi cu zi;* - *prezentarea unui text religios și interpretarea acestuia la nivel de începător.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Clasa a IX-a

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Rugăciuni creștine	1.1. *Pater Noster* 1.2. *Ave Maria* 1.3. *Stabat Mater*
2. Domeniul politic, social şi moral	2.1. Concepte politice (*regnum*, *magistratus*, *respublica*, *consulatus*, *principatus*, *imperium*). 2.2. Mentalităţi şi instituţii în Roma laică şi Roma creştină; ritualuri de căsătorie şi înmormântare; întemeierea unei cetăţi; auspiciile. 2.3. Concepte moral-religioase (*fides*, *auctoritas*, *virtus*, *pietas*, *libertas*, *salus*, *caritas*, *oratio*, *paenitentia*, *gratia*, *temptatio*, *misericordia*).
3. Domeniul antropologic	3.1. Fondul roman legendar. Miturile fondatoare. Mitologia greco-romană. Cultul domestic şi cultul public. Ritualismul. Sentimentul religios. Creştinismul la Roma. 3.2. Simboluri (simbolistica cifrelor 3, 7, 12; *lupa*, *aquila*, *pomerium*, *toga*, *purpura*, *fasces*, *sella curulis*, *arbor*, *serpens*, *panis*, *crux*, *vinum*, *agnus*, *ecclesia*). 3.3. Tipuri/prototipuri umane (*conditor*, *rex*, *pontifex*, *dux*, *populus Romanus*, *civis Romanus*, *senatus*, *consul*, *dictator*, *imperator*, *princeps*, *sacerdos*, *prophaeta*, *sanctus*). 3.4. Moşteniri lingvistice şi culturale (romanizare/ reromanizare), elemente de civilizaţie romană şi valori fundamentale ale patrimoniului creştin în spaţiul românesc.
4. Elemente de construcție a comunicării	4.1. Alfabetul latin, accentul şi pronunţarea. 4.2. Substantivul: gen, număr, caz, declinările (prezentare generală), declinările I-III. 4.3. Adjectivul: clasificare, grade de comparaţie, comparaţia neregulată, prezentarea unor adjective neregulate, neologisme în română şi în alte limbi romanice. 4.4. Pronumele: prezentare generală, pronume personal (consolidare), reflexiv, posesiv, relativ, demonstrativ (*hic*, *ille*, *is*). 4.5. Numeralul: cardinal – 1-10, ordinal – 1-10; cardinal – zeci, sute, mii; cifre romane. 4.6. Verbul – sistematizare: 4.6.1. *Esse*, verbe regulate – tema prezentului: modul indicativ (prezent, imperfect, viitor I) – construcţie activă, modul imperativ (prezent) – construcţie activă, modul participiu (prezent), modul gerunziu; 4.6.2. Tema perfectului, timp perfect – construcţie activă. 4.7. Regimul prepoziţiilor uzuale: *in* + Ac./ Abl.; prepoziţii + Ac. : *ad*, *ante*, *apud*, *inter*, *post*, *trans*; prepoziţii + Abl.: *abs*/ *ab*/ *a*, *cum*, *de*, *ex*, *sine*. 4.8. Valorile conjuncţiilor *ut* şi *cum*. 4.9. Confluenţe lexicale şi morfosintactice ale limbii latine cu limba română şi alte limbi care se studiază în şcoală.
5. Autori clasici	5.1. Cicero 5.2. Lucretius 5.3. Vergilius
6. Scriitori ai epocii postclasice	6.1. Seneca 6.2. Tacit 6.3. Petroniu
7. Autori creștini	7.1. Tertullian 7.2. Sfântul Augustin 7.3. *De Civitate Dei* 7.4. *De Trinitate* 7.5. *Confessiones*

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Receptarea elementelor lingvistice esențiale ale limbii latine prin intermediul textelor scrise.

Clasa a X-a
CS 1.1. Identificarea sensului global într-un text de complexitate medie
- *traducerea unor texte de dificultate medie cu conţinut istoric şi religios;* - *oferirea/ solicitarea de informaţii despre diferite evenimente şi realităţi din Antichitate;* - *identificarea conţinutului ideatic în pasaje din texte autentice.*
CS 1.2. Identificarea unor detalii din mesaje orale/texte autentice sau adaptate de întindere medie
- *selectarea ideilor principale dintr-un text scris;* - *formularea unor opinii personale;* - *identificarea și comentarea unor norme de conduită din texte biblice.*
CS 1.3. Utilizarea de informaţii din mai multe texte pentru îndeplinirea unei sarcini structurate de lucru
- *documentarea ghidată, din diferite surse letrice şi aplicaţii din mediul virtual, în vederea organizării unor dezbateri;* - *corelarea conceptuală a noțiunilor de gramatică latină cu cele de gramatică română;* - *identificarea claselor şi subclaselor de flexiune nominală şi verbală în limba latină şi limba română.*

CG 2 - Producerea de mesaje orale sau scrise în diferite situații de comunicare.

Clasa a X-a
CS 2.1. Descrierea coerentă (oral/ în scris) a unor activităţi cotidiene, obiceiuri, instituţii etc., utilizând comparaţii
- *recunoaşterea şi redarea caracteristicilor generale ale unor realităţi romane, obiecte, instituţii, personaje, în limba română;* - *formularea de întrebări și răspunsuri pe baza unor texte de dificultate și întindere minimă;* - *simularea, jocul de rol, pentru redarea conținutului unor texte citite și traduse.*
CS 2.2. Prezentarea esenţializată a conţinutului tematic şi lingvistic al unui text literar/ ecranizare, pe baza unui plan dat
- *prezentare, relatare/ repovestire a unor evenimente;* - *exerciții de operare cu expresii de ritual în limba latină;* - *analiza semantică a termenilor liturgici uzuali, în limba română.*
CS 2.3. Redactarea de texte pe o temă de interes
- *asocieri, comparații, comentarii de idei;* - *eseuri semi-structurate;* - *exerciții elementare de exegeză biblică.*

CG 3 - Realizarea de interacțiuni în comunicarea orală sau scrisă.

Clasa a X-a
CS 3.1. Formularea de idei/păreri pe teme de interes în cadrul unei discuții
- *conversația dirijată sau liberă pe anumite teme;* - *esențializarea unor enunțuri;*

Clasa a X-a
- *exerciţii de redactare (rezumate, fişe de lectură).*
CS 3.2. Susţinerea argumentată a unui punct de vedere pe o temă specifică
- *proiecte de grup, conform conținutului tematic;* - *formularea unei argumentări în cadrul dialogului interreligios;* - *motivarea unor puncte de vedere prin valorificarea cunoștințelor lingvistice, culturale, religioase.*
CS 3.3. Corelarea cunoştinţelor cu informaţii dobândite la alte discipline
- *compararea unor acţiuni din prezent cu unele din trecutul istoric;* - *operaționalizarea cu diferite suporturi didactice pentru îndeplinirea unei sarcini de lucru;* - *analiza evoluției unor termeni religioși de la sensul laic la cel creștin.*

CG 4 - Transferul și medierea mesajelor orale sau scrise în diferite situații de comunicare.

Clasa a X-a
CS 4.1. Utilizarea dicționarului pentru înțelegerea și interpretarea unor texte
- *deprinderea unor tehnici de utilizare a dicționarului bilingv;* - *explorarea diverselor surse de informare generală;* - *transformarea unor episoade biblice în modele pentru prezent.*
CS 4.2. Sintetizarea sub formă de schemă/fișă a conținutului unui mesaj scris
- *transferul de informație în și din coduri non-lingvistice;* - *elaborarea de fișe, scheme, dramatizări de texte;* - *integrarea manifestărilor religioase în viața cotidiană.*
CS 4.3. Traducerea unor texte utilizând dicţionarul latin-român
- *exerciții de traducere și retroversiune a unor texte, conform conținutului tematic;* - *descifrarea unor inscripții relevante pentru problemele de vocabular;* - *integrarea cunoștințelor de limba latină în sfera conceptuală a gramaticii limbii române.*

CG5 - Valorificarea elementelor de limbă, cultură și civilizație romană în dezvoltarea personalității, în asumarea identității socioculturale și religioase.

Clasa a X-a
CS 5.1. Integrarea în viața cotidiană a elementelor limbă, cultură și civilizație romană studiate
- *integrarea manifestărilor religioase prin simularea unor activități religioase sau prin participarea la acestea;* - *integrarea cunoștințelor de limbă latină în sfera conceptuală a gramaticii limbii române.*
CS 5.2. Formularea unei opinii pe baza elementelor limbă, cultură și civilizație romană studiate
- *exersarea noțiunilor învățate în cadrul unor interacțiuni;* - *aplicarea elementelor de limbă, cultură și civilizație romană în cadrul unor prezentări/ proiecte tematice;* - *susținerea unui punct de vedere pornind de la o expresie din limba latină, pe baza experienței culturale/ religioase/ personale.*
CS 5.3. Realizarea unui material de promovare a limbii latine prin aplicarea acesteia în viața cotidiană
- *identificarea domeniilor în care se utilizează limba latină;* - *identificarea aplicabilității acesteia în viața de zi cu zi;* - *prezentarea unui text religios și interpretarea acestuia la nivel mediu.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Rugăciuni creștine	1.1. *Salve Regina* 1.2. *Gloria in excelsis Deo* 1.3. *Anima Christi*
2. Domeniul politic, social și moral	2.1. Instituţii şi mentalităţi romane. Criza Republicii. Imperiu. Evul Mediu. 2.2. Aspecte socio-politice şi religioase caracteristice perioadelor de tranziţie. Cultul Romei şi al împăratului. Cultul creştin. *Amor Dei.* Calendarul roman *(Iulian, Gregorian).* 2.3. Personalități politice, culturale, religioase ale Romei antice și medievale: *Caesar, Cato, Augustus, Sf. Ieronim, Sf. Grigore cel Mare.* 2.4. Aspecte particulare ale vieţii politice romane în contextul răspândirii creştinismului. 2.5. Concepte moral-religioase *(fides, pietas, sanctitudo, libertas, salus, caritas, oratio, sacramentum, peccatum, trinitas, paenitentia, gratia, temptatio, misericordia).*
3. Elemente de construcţie a comunicării	3.1. Părţile de vorbire studiate în clasa a IX-a – substantivul, adjectivul, numeralul cardinal şi ordinal, pronumele personal, reflexiv, posesiv, relativ, demonstrativ *(hic, ille, is)*, verbele regulate – tema prezentului: modul indicativ (prezent, imperfect, viitor I) – construcție activă, modul imperativ (prezent) – construcție activă, tema perfectului – timp perfect – construcție activă, modul participiu (prezent), modul gerunziu, precum şi valorile conjuncţiilor *ut* şi *cum* vor fi consolidate pe parcursul clasei a X-a, prin intermediul unei varietăţi de sarcini de lucru care să contribuie la dezvoltarea competenţelor prevăzute de programă. 3.2. Se recomandă utilizarea noilor elemente lingvistice: ▪ Substantivul: declinările a IV-a şi a V-a; ▪ Pronumele demonstrative *ipse, iste, idem* şi pronumele interogativ; ▪ Verbul: • tema prezentului: indicativ prezent, imperfect, viitor – construcție pasivă; • conjunctiv prezent, imperfect – construcții active și pasive; • tema perfectului: indicativ mai-mult-ca-perfect – construcție activă, conjunctiv perfect şi mai-mult-ca-perfect – construcție activă; • tema supinului: modurile şi timpurile compuse. ▪ Sintaxa propoziţiei: funcţiile cazurilor – nominativ, acuzativ, genitiv, dativ, ablativ şi vocativ. ▪ Sintaxa frazei: propoziţii principale/ secundare; regente/ subordonate. 3.3. Confluenţe lexicale şi morfosintactice ale limbii latine cu limba română şi cu alte limbi moderne.
4. Autori clasici	4.1. Horatius 4.2. Ovidius 4.3. Titus Livius
5. Scriitori ai epocii postclasice	5.1. Suetoniu 5.2. Apuleius 5.3. Iuvenal
6. Autori creștini	6.1. Sfântul Augustin 6.2. Prudentiu 6.3. Lactantiu

SUGESTII METODOLOGICE

În predarea, învățarea și evaluarea la Limba latină – clasele a IX-a și a X-a – se vor avea în vedere: utilizarea metodelor active (lectură expresivă și recitare în cazul rugăciunilor, poeziei, dezbaterii, dramatizării etc.), utilizarea resurselor digitale (aplicații de analiză morfologică, audiții de imnuri medievale etc.), utilizarea interdisciplinarității (îmbinarea dintre limba latină, istorie, filosofie, muzică și limba latină) și utilizarea activităților de tip proiect (afișe, prezentări digitale etc.).

Programa școlară actuală pentru *Limba latină* promovează o învățare centrată pe textul autentic, care accentuează rigoarea analizei lingvistice, dezvoltarea competențelor de traducere contextuală și recunoașterea dimensiunii culturale și civilizaționale a Antichității, elemente esențiale pentru înțelegerea rădăcinilor culturii europene.

A. Strategii didactice – revalorizări ale metodelor tradiționale, noi abordări

Pentru a atinge finalitățile educaționale specifice liceului și a forma competențe relevante, este necesară utilizarea unor metode variate, care îmbină gândirea analitică, creativitatea, contextualizarea istorică și tehnologia.

1. Metode tradiționale și moderne

În predarea limbii latine, metodele didactice urmăresc echilibrul între stăpânirea structurii lingvistice (morfologie și sintaxă) și contextualizarea operei literare și a civilizației.

- **Explicația și prelegerea narativă** asigură prezentarea coerentă a regulilor gramaticale (de exemplu, funcțiile cazurilor, timpurile verbale, construcțiile sintactice complexe) sau a temelor de civilizație (de exemplu, organizarea societății romane, sistemul educațional). Această metodă este adaptată la nivelul de înțelegere al elevilor de liceu, fiind utilă în special la introducerea elementelor de sintaxă complexă (clasa a X-a).
- **Conversația euristică** este vitală în procesul de achiziție lingvistică. Prin întrebări bine formulate, elevii sunt ghidați să descopere și să formuleze singuri regulile de morfologie (declinări, conjugări) sau să identifice funcțiile sintactice ale cuvintelor în textul autentic (de exemplu, *Ablativus absolutus*). Se stimulează astfel gândirea analitică și se consolidează înțelegerea logică.
- **Lectura expresivă și recitarea** (de text, poezie, imn) asigură familiarizarea cu aspectul sonor al limbii. În cazul poeziei sau al imnurilor, lectura expresivă permite sesizarea metricii și a prozodiei (de exemplu, hexametrul dactilic), iar recitarea dezvoltă pronunția corectă și fluența, fiind o metodă activă de implicare a elevului.
- **Studiul de caz și interpretarea textului** îi ajută pe elevi să analizeze și să traducă fragmente literare sau istorice (de exemplu, un pasaj din *De Bello Gallico*, o *Odă* a lui Horațiu sau un text din *Vulgata*), punând accent pe înțelegerea termenilor specifici, a semnificației culturale și a aplicabilității riguroase a regulilor gramaticale în procesul de traducere.
- **Portofoliul tematic** dezvoltă capacitatea elevilor de efort susținut, autonomia în învățare și abilitățile de autoevaluare. Elevii adună pe parcursul semestrului fișe de analiză gramaticală, traduceri comentate, glosar de termeni, eseuri sau reflecții despre permanența valorilor romane în contemporaneitate.
- **Eseul argumentativ și dezbaterea** favorizează gândirea critică și argumentarea, abordând dileme morale sau concepte filosofice extrase din textele studiate (de exemplu, *Rolul Destinului (Fatum)* în *Eneida* sau *Dilemele cetățeanului roman în timpul Principatului*).
- **Lectura comparativă și interdisciplinaritatea** dezvoltă spiritul analitic prin compararea textelor latine cu texte literare sau filosofice pe teme comune (de exemplu, *Amor*, *Virtus*, *Vita Beata*). Această metodă facilitează realizarea conexiunilor esențiale cu Istoria, Filosofia, Literatura română și universală și Religia.
- **Dramatizările și jocul de rol** (*Latina conversatio*) se utilizează pentru a face limba *vie* și pentru a fixa vocabularul de bază și expresiile uzuale. Elevii pun în scenă scurte dialoguri sau scene adaptate din textele studiate, dezvoltând abilitățile de comunicare și exprimare.

2. Metode care sprijină dezvoltarea de competențe digitale

Predarea Limbii latine în liceu trebuie să se racordeze la realitatea digitală a elevilor, oferindu-le un cadru în care să își dezvolte rigoarea lingvistică, gândirea critică și competențele digitale, esențiale pentru învățarea secolului XXI.

- ***WebQuest* și cercetarea dirijată** – Elevii investighează teme culturale sau lingvistice complexe (de exemplu, *Etimologia termenilor juridici de bază*, *Simbolistica mitologică în arta romană*), folosind surse online credibile și baze de date specializate. Rezultatul cercetării poate fi prezentat sub formă de postere digitale, infografice sau prezentări interactive realizate în aplicații moderne.
- **Utilizarea aplicațiilor de analiză și a resurselor lingvistice digitale** – Elevii folosesc instrumente digitale (dicționare online, aplicații de analiză morfologică) pentru a verifica rapid formele verbale și nominale. Acest lucru mută efortul cognitiv de pe memorarea mecanică pe înțelegerea funcțională și pe sintaxa propoziției, optimizând procesul de traducere.
- **Audiții culturale și resurse media –** Se realizează prin utilizarea înregistrărilor audio pentru audiția de imnuri medievale (de exemplu, *Carmina Burana*), fragmente din oratorie sau reconstituiri fonetice ale limbii clasice. Aceste resurse media contribuie la perceperea sonorității Limbii latine (*viva vox*), facilitând înțelegerea metricii și a ritmului.
- **Quizuri interactive** (*Kahoot*, *Quizizz*) – Pot fi utilizate pentru recapitularea rapidă și evaluarea formativă a vocabularului de bază și a regulilor gramaticale (declinări/ conjugări), dar și pentru momentele de captare a atenției la începutul unei unități de învățare.
- **Tururi virtuale și realitate augmentată** – Pot fi utilizate pentru vizitarea virtuală a unor obiective arheologice (de exemplu, Forum Romanum, Pompei) sau a unor muzee de artă clasică. Folosirea aplicațiilor digitale poate facilita descoperirea și contextualizarea inscripțiilor latine pe monumente sau artefacte.
- **Proiecte colaborative online** – Elevii din clasă sau din școli diferite colaborează online pe o temă cultural-lingvistică. Se pot realiza e-book-uri (colecții de proverbe comentate), glosare digitale de neologisme sau scurte dramatizări filmate în latină simplificată.

3. Metode pentru dezvoltarea competențelor interdisciplinare și culturale

Studiul limbii latine vizează nu doar formarea de competențe lingvistice, ci și înțelegerea rădăcinilor culturale ale civilizației europene.

- **Lectura interactivă a textului** (cu aplicații interdisciplinare) – Folosind fișe de lucru structurate, elevii pot identifica în textul latin conexiuni cu domenii precum: Dreptul Roman (termeni juridici), Medicina (terminologie științifică), Filosofia (concepte stoice/ epicureice) sau Religia (formule liturgice sau citate din *Vulgata*).
- **Dezbateri pe teme de civilizație –** Elevii pot fi implicați în dezbateri în care să argumenteze din perspectiva contextului istoric teme precum: „Este conceptul roman de *virtus* (valoare civică) superior conceptului modern de *virtute* (morală personală)?”, „Rolul retoricii în politica romană” sau „De ce operele latine sunt relevante astăzi?”.
- **Învățarea prin proiecte** – Elevii pot realiza în echipă proiecte multimedia interdisciplinare (prezentare, afiș, mini-documentar) cu teme precum: „Prezența mitologiei în arta modernă”, „Figurile de stil la Vergiliu” sau „Moștenirea limbii latine în terminologia științifică modernă”.
- **Învățarea prin predare** (*Reciprocal Teaching*) – Elevii preiau rolul profesorului și explică colegilor o anumită regulă gramaticală sau o schemă sintactică complexă (de exemplu, *Ablativus absolutus* sau concordanța timpurilor), fixând astfel cunoștințele și dezvoltând competențele de comunicare specializată.
- **Vizite și implicare în comunitate** – Vizitarea unor muzee de istorie sau situri arheologice locale, urmată de analiza inscripțiilor latine (epigrafie) sau de realizarea unor ghiduri scurte despre vestigiile latine din regiune.

Prin diversificarea metodelor didactice și adaptarea lor la contextul actual, ora de Limba latină devine un spațiu privilegiat în care elevii învață rigoarea analizei, își dezvoltă competențele critice și sociale esențiale pentru lumea contemporană și își afirmă identitatea culturală prin cunoașterea profundă a rădăcinilor acesteia.

B. Abordarea Conținuturilor

Abordarea conținuturilor presupune o atitudine flexibilă a profesorului de Limba latină, prin accentul pus pe: valorificarea conexiunilor lingvistice cu limba maternă și limbile moderne; accentuarea caracterului aplicativ al conținuturilor, creând contexte semnificative de învățare pentru traducerea textului autentic; abordări diferențiate ale conținuturilor gramaticale și culturale; realizarea de conexiuni strânse între Limba latină și alte discipline de studiu.

Conținuturile propuse în programa școlară nu reprezintă teme de lecții fixe, ci unități tematice care acoperă domeniile esențiale (Morfologie, Sintaxă, Civilizație). Numărul de conținuturi de pe parcursul unui an școlar permite: abordarea unor unități de conținut (de exemplu, *Sintaxa subordonării*) pe parcursul mai multor ore, în funcție de complexitatea acestora și de nivelul clasei de elevi; abordarea unor teme sau aspecte suplimentare, cu rol de adaptare a orei la specificul clasei și la interesele elevilor.

Ordinea abordării conținuturilor nu este una prestabilită. Profesorul are libertatea de a planifica în manieră personalizată succesiunea temelor, în acord cu logica firească a domeniului (de la simplu, la complex: Morfologie – Sintaxă simplă – Sintaxă complexă) și cu corelațiile necesare cu teme de la alte discipline de studiu.

Din punctul de vedere al specificului domeniului, conținuturile sunt abordate din perspectiva următoarelor domenii majore, esențiale pentru studiul clasic la liceu:

1. **Gramatică fundamentală** – centrată pe Morfologie (declinări, conjugări, verbe neregulate) și Sintaxă (funcțiile cazurilor, *Ablativus absolutus*).
2. **Lexic și traducere** – vizează achiziția de vocabular de bază, tehnici de traducere contextuală și recunoașterea neologismelor de origine latină.
3. **Civilizație și cultură romană** – prezintă aspecte legate de viața cotidiană (familia, școala, religia), de sistemul politic (*Res Publica* vs. *Imperium*) și de marile opere literare (epopee, retorică, istoriografie).
4. **Interdisciplinaritate:** Conexiuni între Latină și Drept, Filosofie, Istorie, Literatură și Limba latină, punând în lumină rolul *linguae latinae* ca sursă pentru cultura europeană.

Clasa a IX-a (accent pe Morfologie și Sintaxa simplă)

La nivelul clasei a IX-a, conținuturile se centrează pe achiziția *Gramaticii fundamentale* și pe familiarizarea cu civilizația romană elementară. În domeniul gramaticii fundamentale, se abordează teme esențiale de Morfologie: studierea celor cinci declinări, a celor patru conjugări regulate (activ și pasiv), precum și a pronumelor de bază. În planul Sintaxei, se vizează înțelegerea acordului și a funcțiilor cazurilor principale (subiect, nume predicativ, complement direct), concentrându-se pe analiza propoziției simple. Domeniul *Lexic și traducere* implică achiziția unui vocabular de bază (aproximativ 100-150 de cuvinte) și traducerea unor fragmente adaptate și a proverbelor latine uzuale. Temele de *Civilizație și cultură romană* vizează structura *Familiei Romana*, aspecte ale vieții cotidiene (școala, alimentația) și miturile fundamentale legate de fondarea Romei. *Interdisciplinaritatea* se realizează prin conexiuni cu istoria antică (Roma Regală/Republicană) și cu Limba Română (substratul latin și etimologii simple).

Clasa a X-a (accent pe Sintaxa complexă și Cultură aprofundată)

La nivelul clasei a X-a, conținuturile se concentrează pe aprofundarea Sintaxei complexe și pe studiul Civilizației aprofundate prin texte autentice. În domeniul *Gramaticii fundamentale*, accentul cade pe Sintaxa frazei: se studiază utilizarea modurilor nepersonale (infinitivul, participiul), propozițiile subordonate (relative, completive) și construcțiile specifice, precum *Ablativus Absolutus* și *Concordantia Temporum*. Se aprofundează, de asemenea, Morfologia prin studierea verbelor neregulate (*sum*, *possum*, *volo*) și a gradelor de comparație. Domeniul *Lexic și traducere* vizează vocabularul specific autorilor clasici și dezvoltarea tehnicilor avansate de traducere contextuală, precum și identificarea și explicarea neologismelor de origine latină. Temele de *Civilizație și cultură romană* vizează opere și autori esențiali (Vergiliu, Caesar, Horațiu), abordându-se concepte precum Retorica (principii de bază), Filosofia (Stoicism, Epicurism) și Dreptul roman (principii fundamentale). *Interdisciplinaritatea* se realizează prin conexiuni cu Filosofia (analiza textelor lui Seneca, Cicero), Literatura (compararea motivelor literare) și Dreptul.

În abordarea conținuturilor, se pot utiliza repere lingvistice și culturale fundamentale care vor constitui modalități de exemplificare și analiză a temelor anterior menționate. Acestea nu vor fi analizate ca unități de conținut de sine stătătoare, ci ca suport pentru dezvoltarea competențelor. Exemple includ: studierea *Ablativului absolut* prin scheme logice detaliate și analiza unor fragmente originale din autori clasici pentru ilustrarea conceptelor de *fatum*, *pietas* sau *virtus*.

C. Contexte şi medii de învăţare

Ora de *Limba latină*, în învățământul liceal, trebuie să răspundă nevoii de rigoare științifică și să se plaseze în realitățile unei educații moderne. În acest sens, este necesară folosirea unor contexte și medii de învățare variate, care să susțină învățarea activă și colaborativă, formarea competențelor și legătura cu patrimoniul cultural.

1. Spații Educaționale:

- **Săli cu aranjamente flexibile:** mobilier ușor de reconfigurat, care să permită trecerea rapidă de la munca individuală (analiza textului) la lucrul în perechi (traducere colaborativă) sau în grupuri (dezbatere, proiect).
- **Cabinetul de Limbă latină/ Ateliere de creație:** Spații destinate realizării de afișe tematice, colaje cu tematică romană, studierea hărților sau a reproducerilor de artefacte, în care elevii își pot exprima creativ viziunea asupra culturii clasice.
- **Biblioteca școlară și spațiile culturale:** Muzeele, sălile de lectură sau siturile arheologice (dacă sunt disponibile) oferă un loc pentru studiu și contextualizare directă, fiind medii de învățare autentice.

2. Învățare combinată (fizică și digitală)**:**

- **Învățare mixtă** (*Blended Learning*)**:** Combinarea lecțiilor desfășurate în clasă cu activități online. De exemplu, studiul gramaticii se face în clasă, iar temele (traduceri, exerciții de analiză) sunt trimise și evaluate prin platforme educaționale (*Google Classroom*, *Moodle*).
- **Învățare în secvențe de format scurt:** Utilizarea de materiale digitale scurte (citate celebre, etimologii, imagini cu inscripții) pentru a declanșa discuții sau pentru a oferi elevilor *pastile de înțelepciune latină* ușor de reținut.

D. Aspecte privind evaluarea:

Procesul de evaluare la *Limba latină*, clasele a IX-a și a X-a, capătă o importanță deosebită în configurarea traseului educațional, fiind un indicator al dobândirii competențelor lingvistice (analiză, traducere) și culturale. Evaluarea în liceu trebuie să reflecte atât formarea cunoștințelor gramaticale, cât și capacitatea de aplicare a acestora în traducerea textului autentic și în înțelegerea contextului cultural.

1. Relația predare – învățare – evaluare

În cadrul orei de Limba latină, evaluarea este strâns legată de predare și învățare, constituind un sistem coerent și dinamic. Evaluarea nu este o activitate separată, ci un proces continuu, integrat, care oferă feedback valoros pentru reglarea demersului didactic și a procesului de achiziție al elevului.

Această relație organică implică:

- **adaptarea strategiilor de predare** în funcție de dificultățile identificate în înțelegerea sintaxei complexe sau a vocabularului de specialitate;
- **orientarea învățării** către formarea de competențe reale (traducere fluentă, analiză gramaticală rapidă), nu doar acumularea de cunoștințe teoretice;
- **motivarea elevului** prin recunoașterea progresului său în stăpânirea structurii limbii și prin valorizarea efortului depus în studiul unei limbi clasice.

2. Evaluarea ca mijloc de motivație și progres

Evaluarea oferă profesorului feedback cu privire la eficiența metodelor folosite, la înțelegerea conceptelor lingvistice de către elevi (de exemplu, sintaxa frazei cu subordonare) și la necesitatea de adaptare sau reluare a anumitor conținuturi.

Din perspectiva elevului, evaluarea trebuie să valorizeze progresul personal în achiziția vocabularului și în aplicarea regulilor de traducere. Aceasta încurajează implicarea activă, punând accent pe rigoarea analitică și autocunoașterea propriilor lacune gramaticale.

3. Metodologia evaluării

Se recomandă îmbinarea metodelor tradiționale cu cele moderne/ alternative, care pun în valoare competențele dobândite.

a) **Evaluare tradițională** (sumativă și formativă), prin:

- teste scrise cu itemi obiectivi (recunoașterea formei corecte, asociere vocabular - definiție) și subiectivi (traducerea și analiza gramaticală a unui fragment);
- evaluări orale structurate (răspunsuri argumentate despre contextul cultural al textului);
- verificarea învățării prin traduceri *a prima vista* (la prima vedere) la finalul unităților de învățare.

b) **Metode moderne/ alternative de evaluare**:

- **portofoliul personal** – colectare de fișe de analiză morfologică, jurnale de vocabular, traduceri comentate, proiecte și produse creative (digital/ fizic);
- **proiectul tematic individual sau în grup** – cu teme relevante din civilizație (de exemplu, *Romanizarea Daciei*), ce implică documentare, aplicare lingvistică și prezentare argumentată;
- **autoevaluarea ghidată** – prin fișe de reflecție, elevii sunt invitați să evalueze ce au înțeles din punct de vedere gramatical și cum s-au raportat la dificultățile de traducere;
- **evaluarea produselor digitale** – prin afișe, prezentări, podcasturi sau scurte clipuri video realizate cu conținut cultural-lingvistic;
- **învățarea prin jocuri/ quizuri** – evaluarea rapidă a cunoștințelor prin jocuri interactive pentru fixarea vocabularului de bază.

c) **Metode care valorifică interdisciplinaritatea:**

- **studii de caz și analiza etimologică** – permit evaluarea capacității elevului de a analiza critic textul și de a aplica cunoștințele lingvistice în identificarea rădăcinilor latine ale neologismelor.

4. Valorificarea progresului individual

În centrul procesului evaluativ, rămâne progresul elevului în stăpânirea limbii latine. Astfel, se va urmări cum evoluează fiecare elev din punct de vedere a acurateței traducerii, a vitezei de analiză gramaticală și al capacității de contextualizare culturală, măsurând în ce măsură studiul Limbii latine contribuie la dezvoltarea gândirii logice și analitice.

E. Adaptarea procesului de predare – învățare – evaluare la specificul diferitelor grupuri de elevi

În cadrul orelor de Limba latină, este esențială adaptarea strategiilor didactice, a conținuturilor și a modalităților de evaluare pentru a răspunde nevoilor diverse ale elevilor. Acest demers implică utilizarea unor metode active, centrate pe elev, care să stimuleze participarea și rigoarea analitică, precum și personalizarea sarcinilor de lucru în funcție de ritmul și stilul de învățare al fiecărui elev.

- **Diferențierea sarcinii** – Profesorul poate crea activități diferențiate în funcție de nivelul de stăpânire al limbii: elevii avansați pot traduce texte mai complexe (Cicero, Tacitus), în timp ce ceilalți lucrează pe fragmente adaptate sau pe exerciții de sintaxă țintite.
- **Adaptarea materialelor didactice** – Materialele pot fi adaptate vizual (tabele, scheme logice) pentru a facilita înțelegerea regulilor complexe (de exemplu, tabele sinoptice pentru conjugări) sau se pot utiliza înregistrări audio pentru elevii cu un stil de învățare auditiv.
- **Includerea elevilor cu CES** (*Cerințe Educaționale Speciale*) – Implică adaptarea sarcinilor de lucru la capacitatea cognitivă (de exemplu, reducerea volumului de traducere, concentrarea pe recunoașterea etimologică), utilizarea de suport vizual extins și o evaluare continuă, formativă, care încurajează progresul individual.
- **Colaborarea** cu profesorii de sprijin și consilierul școlar este crucială pentru a asigura un climat incluziv și pentru a valorifica potențialul fiecărui elev în studiul unei limbi clasice.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Grad didactic/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
MAN SORANA-CRISTINA	Profesor doctor	Liceul Greco-Catolic *Timotei Cipariu* București
SARCA IOANA	Grad didactic I	Liceul Greco-Catolic *Iuliu Maniu* Oradea

COORDONATORI/RESPONSABILI/CONSULTANȚI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Zăbavă Mihaela	Consilier CNCE	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare	Responsabil CNCE
Pîslaru Cătălin	Inspector general MEC	Ministerul Educației și Cercetării	Responsabil MEC

RESPONSABILI/COORDONATORI/COLABORATORI:

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Fodoca Maria	Director	Liceul Greco-Catolic „Timotei Cipariu” Bucuresti	Responsabil cult

Anexa nr. 178

Programa școlară
pentru disciplina

GEOGRAFIA TURISMULUI
Cultul Greco-Catolic

Clasele a IX-a și a X-a
Curriculum de specialitate (CS)
Filiera vocaţională, profilul teologic,
specializarea Ghid Turism Religios

- 2026 –

Anexa nr. 178
Programa școlară pentru disciplina *Geografia turismului,* Cultul Greco-Catolic, clasele a IX-a și a X-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea ghid turism religios*

NOTĂ DE PREZENTARE

Disciplina ***Geografia turismului*** se studiază în cadrul curriculum-ului diferenţiat, profilul teologic, cultul greco-catolic, specializarea ghid turism religios, fiindu-i alocate câte 1 oră/săptămână pentru clasele a IX-a şi a X-a.

Alături de studiul celorlalte discipline teologice, această disciplină şcolară îşi propune ca scop cunoaşterea şi descoperirea patrimoniului Bisericii de la începuturile creştinismului până în prezent, cu accent pe înţelegerea contribuţiei Bisericii greco-catolice în istorie şi cultură. Căutând să prezinte faptele istorice din perspectiva cauzelor, a evoluţiei şi a legăturilor dintre acestea.

Elaborarea programei şcolare de *Geografia turismului* a avut în vedere exigenţele impuse de reforma curriculară din învăţământul românesc. Stabilirea competenţelor şi selectarea conţinuturilor au fost realizate respectând principiile relevanţei, accesibilităţii şi transmiterii sistematizate a cunoştinţelor. Repartizarea temelor pe cei doi ani de studiu a urmărit atât logica metodico-didactică a organizării unui curriculum bine articulat, precum şi logica internă a domeniului de studiu. Acest curriculum oferă un cadru flexibil, care permite profesorilor să-şi desfăşoare activitatea eficient, într-o diversitate de situaţii concrete.

Programa școlară se elaborează în concordanță cu:

- *Legea învățământului preuniversitar* nr. 198/2023;
- *Recomandările Consiliului Uniunii Europene* (2018) privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții;
- *Repere pentru proiectarea, actualizarea și evaluarea Curriculumului național. Cadrul de referință al Curriculumului național*, aprobat prin OME nr. 3239/2021;
- *Profilul de formare al absolventului*, aprobat prin OME nr. 6731/2023;

Aceste documente stabilesc cadrul de dezvoltare al competențelor-cheie și al profilului de formare al absolventului de liceu, competențe la a căror formare contribuie și disciplina Studiu biblic.

Programa disciplinei *Geografia turismului* este elaborată potrivit modelului de proiectare curriculară centrat pe competențe. Construcția programei este realizată astfel încât să contribuie la dezvoltarea profilului de formare al elevului din ciclul liceal, care descrie aşteptările exprimate față de elev la sfârşitul învățământului liceal, prin raportare la cerințele exprimate în Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023, precum şi prin raportare la caracteristicile de dezvoltare ale elevilor.

Prin studierea *Geografia turismului*, absolventul de liceu își dezvoltă identitatea personală și conștiința de sine**,** fundamentate pe valori spirituale și morale; demonstrează comportamente etice și responsabile**,** aplicabile în viața personală, socială și profesională; manifestă respect față de diversitate și disponibilitate pentru dialog constructiv; își consolidează cultura generală prin înțelegerea impactului religiei asupra civilizației și culturii universale; exersează capacitatea de reflecție critică și discernământ moral, esențiale pentru luarea deciziilor; s**e** implică activ în comunitate, asumând valori de solidaritate, cooperare și responsabilitate civică.

Disciplina valorifică achizițiile formate în ciclul gimnazial, unde elevii au dobândit primele noțiuni de cultură religioasă, de morală și de raportare la valorile comunității. La liceu, accentul se mută de la acumularea de cunoștințe

de bază la dezvoltarea competențelor de reflecție critică, discernământ moral și responsabilitate socială**.** Progresul vizează consolidarea unei identități personale asumate, pregătirea pentru viața adultă și integrarea valorilor spirituale în contexte sociale, culturale și profesionale mai complexe.

Este complementară cu disciplinele socio-umane prin perspectiva valorică și spirituală asupra omului și societății și este concepută în corelație cu alte discipline teologice (*Studiu biblic*, *Spiritualitate*, *Istoria Bisericii*). Are caracter interdisciplinar, favorizând proiecte comune cu literatura, arta, științele sociale.

Elemente de noutate pe care le aduce programa:

- Orientare spre competențe transversale **(**educația pentru cetățenie democratică, educația pentru viață, dezvoltare personală)
- Actualizarea conținuturilor **(**corelarea temelor religioase cu provocările lumii contemporane: digitalizare, ecologie, drepturile omului, migrație, multiculturalitate, inteligența artificială)
- Dimensiunea interactivă și practică (implicare socială, voluntariat, utilizarea proiectelor interdisciplinare)
- Deschiderea spre dialog **(**formarea competenței de dialog interconfesional și intercultural; prezentarea comparativă a valorilor comune ale diferitelor tradiții religioase)
- Accent pe formarea caracterului și a autocunoașterii (dezvoltarea rezilienței, a inteligenței emoționale și spirituale; instrumente de reflecție personală -jurnal reflexiv, portofoliu spiritual).

Structura programei şcolare de Studiu biblic include, pe lângă nota de prezentare, următoarele elemente:

- Competențe generale;
- Competențe specifice şi exemple de activități de învățare;
- Conținuturi;
- Sugestii metodologice

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoştințe, abilități şi atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte diverse.

Competențele generale se referă la achizițiile pe care elevul le dobândește la disciplina Religie pe parcursul întregului ciclu liceal. Acestea au un dublu rol: pe de o parte, reflectă contribuția disciplinei la profilul de formare al absolventului și, implicit, la dezvoltarea competențelor-cheie; pe de altă parte, structurează disciplina în funcție de profilul de formare.

Competențele specifice derivă din competențele generale și reprezintă etape intermediare în dobândirea acestora, fiind formate pe parcursul unui an școlar. Ele sunt adaptate nivelului de dezvoltare al elevilor, ghidează evaluarea performanțelor acestora și oferă cadrul pentru organizarea demersului didactic. Ca etape ale formării competențelor generale, competențele specifice evidențiază progresia acestora de la un an de studiu la altul, contribuind treptat la dezvoltarea competenței generale. Derivarea lor presupune o diferențiere atentă a etapelor procesului de învățare, astfel încât, la finalul studiului disciplinei Geografia turismului, elevii să fi dobândit competențele generale corespunzătoare.

Activitățile de învățare constituie contexte în care competențele specifice sunt dezvoltate, exersate și consolidate. Ele au rol orientativ și recomandativ pentru profesori, oferindu-le libertatea de a folosi exemplele propuse de programa școlară, de a le completa sau de a le înlocui, astfel încât să adapteze procesul didactic la realitățile concrete ale clasei. În acest mod, crearea de parcursuri de învățare individualizate și personalizate nu mai rămâne un simplu ideal, ci devine realizabilă prin metode și modalități concrete de aplicare.

Conținuturile învățării - sunt organizate pe domenii și reprezintă achiziții de bază prin care se urmărește formarea competentelor elevilor. La nivelul fiecărei clase, programa prezintă o ofertă curriculară care include aspecte de învățătura creștină**,** dialogul interreligios și intercultural**,** formarea morală aplicată **și** implicarea responsabilă în viața comunitară

Sugestiile metodologice oferă exemple de strategii didactice, repere pentru planificarea demersului didactic și elemente pentru evaluarea continuă. Acestea includ recomandări privind desfășurarea efectivă a procesului de predare-

învățare-evaluare centrat pe formarea competențelor, exemple de strategii didactice care sprijină realizarea competențelor specifice, precum și propuneri de abordare interdisciplinară și integrată. În plus, acestea cuprind repere pentru evaluarea învățării, raportată la competențele urmărite, putând fi utilizate diverse forme, metode și instrumente de evaluare.

Cadrele didactice sunt încurajate să planifice didactica pe baza competențelor, să adapteze activitățile la context și să utilizeze metode variate de evaluare, cu accent pe progresul și dezvoltarea elevului.

Pentru a asigura un cadru coerent în predarea Geografiei turismului, programa şcolară propune un set de elemente comune pentru toate cultele din România care au drept de predare a propriei religii în sistemul de învățământ: lista competențelor generale, o parte dintre competențele specifice şi o serie de exemple de activități de învățare şi partea generală a sugestiilor metodologice. Listele de competențe specifice şi de conținuturi sunt elaborate de către fiecare cult, permițând orientarea către teme relevante pentru fiecare dintre acestea.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Utilizarea corectă a terminologiei şi a limbajelor specifice, pentru explicarea fenomenelor turistice şi tendinţelor turistice.**
CG2	**Relaţionarea elementelor şi fenomenelor din realitate (natură şi societate) cu reprezentările lor cartografice, grafice sau modele**
CG3	**Utilizarea noilor tehnologii ca surse de învăţare, documentare şi diseminare a informaţiilor referitoare la turismul religios**
CS4	**Elaborarea unor demersuri investigative privind relațiile dintre societate și fenomenul turistic, din perspectiva sustenabilității și dezvoltării durabile a acestuia**

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Utilizarea corectă a terminologiei şi a limbajelor specifice, pentru explicarea fenomenelor turistice şi tendinţelor turistice.

Clasa a IX-a
CS 1.1. Localizarea corectă a elementelor de Geografie a turismului
- *Exerciții de localizare pe harta turistică a obiectivelor turistice și de patrimoniu* - *Exerciții de localizare pe suport cartografic (obiective turistice locale și naționale, stațiuni)* - *Clasificarea elementelor de geografie turistică pe reprezentări cartografice la scări de proporție date/ofertat*
CS 1.2. Utilizarea unor proceduri de investigare a fenomenului turistic
- *Exerciții de observare dirijată ,analiză și cartografiere în teren* - *Participarea la evenimente social-istorice cu valențe turistice* - *Redactarea unor materiale de prezentare a unor obiective turistice*
CS 1.3. Elaborarea unui ghid turistic al regiunii
- *Realizarea unor colecții de imagini reprezentând diferite obiective turistice* - *Redactarea de materiale promoționale / reclame și publicitate turistică* - *Realizarea unui itinerar turistic*

CG 2 - Relaţionarea elementelor şi fenomenelor din realitate (natură şi societate) cu reprezentările lor cartografice, grafice sau modele

Clasa a IX a
CS 2.1. Citirea și interpretarea informației grafice și cartografice referitoare la activitatea turistică
- *Citirea și interpretarea unor reprezentări grafice și cartografice referitoare la evoluția activității turistice* - *Analizarea elementelor hărții pentru selectarea corectă a informațiilor din sectorul turistic* - *Elaborarea și integrarea elementelor cartografice în analiza turistică contemporană*
CS 2.2. Operarea cu simboluri, semne și convenții
- *analiza elementelor hărții pentru selectarea corectă a informațiilor referitoare la densitatea și repartiția turiștilor* - *calcularea unor indicatori specifici geografiei turismului , utilizând date ofertate din diverse surse de informare, inclusiv surse on-line;* - *rezolvarea de probleme privind indicatorii turistici utilizând cunoștințe din științe și tehnologii*
CS 2.3. Construirea unui text structurat utilizînd o informație cartografică sau grafică/unor schițe cartografice simple
- *Utilizarea informațiilor conținute de sursele convenționale sau digitale (imagini, baze de date, informație scrisă sau orală) pentru analiza/interpretarea structurată a aspectului/evoluției elementelor, proceselor sau fenomenelor turistice ;* - *Elaborarea modelelor analitice de evoluție a fenomenului turistic contemporan* - *Utilizarea surselor (imagini convenționale sau digitale/G.I.S., baze de date, informație scrisă sau orală) în elaborarea/generarea schițelor/reprezentărilor cartografice ale elementelor, proceselor sau fenomenelor turistice*

CG 3 - Utilizarea noilor tehnologii ca surse de învăţare, documentare şi diseminare a informaţiilor referitoare la turismul religios

Clasa a IX a
CS 3.1. Realizarea în echipă a unor proiecte de promovare a patrimoniului național și local, utilizând resurse digitale și networking
- *Căutare de informații și selecție critică pentru documentarea unei teme, accesând pagini web relevante și de calitate, utilizând aparate foto etc.* - *Participarea/organizarea unor „vizite virtuale” în situri cu valoare de patrimoniu.* - *Realizarea unei hărți/prezentări digitale de promovare a valorilor culturale din oraș/sat/regiune, semnalând vizitatorilor obiective culturale relevante atât pentru patrimoniul local, cât și pentru acela național*
CS 3.2. Valorificarea experienței geografice și a diversității culturale pentru argumentarea atitudinilor turistice
- *Elaborarea unor afișe, postere, invitații, interviuri video/audio, prezentări și promovarea acestora prin mijloace digitale pentru sensibilizare elevilor față de valorile culturale naționale, din perspectiva atitudinii civice și responsabile* - *Redactarea unor articole pentru o revistă în format digital, care să abordeze probleme de interes pentru elevi și membrii comunității (de exemplu, riscurile de distrugere a unor obiective de patrimoniu datorită schimbărilor climatice sau a intervenției omului;* - *Analizarea situațiilor specifice în cadrul turismului de masă;*
CS 3.3. Utilizarea gândirii critice și a strategiilor de învățare autonomă, colaborativă și continuă folosind exemple din geografie și religie
- *Exerciții de analiză si sinteză geografică în relație cu fenomenul turistic și cultural.* - *Asigurarea unor modalități de interpretare a informațiilor turistice prin corelații interdisciplinare* - *Adaptarea și generarea de idei noi, esențiale pentru dezvoltarea de produse turistice unice și competitive.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Clasa a IX-a

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Bazele teoretice ale geografiei turismului	1.1. Istoricul turismului; Noţiuni utilizate în geografia turismului; Harta turistică; Ghidul turistic; 1.2. Principii, metode şi procedee de cercetare ale geografiei turismului; Funcţiile turismului 1.3. Evoluţia turismului: Faza de început; Perioada engleză; Perioada modernă (secolul al XIX-lea – începutul secolului al XX-lea); Perioada contemporană
2. **Potențialul turistic**	2.1 Potenţialul turistic al cadrului natural: Parcuri naturale si zone protejate; Potențialul turistic al resurselor hidrografice 2.2 Potenţialul turistic antropic: 2.2.1 Patrimoniul cultural construit: generalităţi; Lista monumentelor de patrimoniu UNESCO; 2.2.2 Potențialul turistic pe regiuni geografice și istorice -regionare turistică în România;
3. Tipuri şi forme de turism	3.1 Ecoturism, agroturism 3.2 Turism cultural religios- rute culturale specifice României
4. Turismul religios	4.1. Factori determinanţi: generalități; Infrastructura specifică; Direcţii de acțiune pentru dezvoltarea turimuluim religios; Tendinte de dezvoltare în viitor; 4.2. Obiective turistico-religioase: Bisericile; Manăstirile; Catedralele; 4.3. Itinerarii turistice religioase : 4.4 Studii de caz: Itinerarii în Regiunea turistică Dobrogea, Itinerarii în Regiunea turistică Transilvania, Itinerarii în Regiunea turistică Moldova (Bucovina), Itinerarii în Regiunea turistică Maramureș, Itinerarii în regiunea tutistică Crișana.

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Utilizarea corectă a terminologiei şi a limbajelor specifice, pentru explicarea fenomenelor turistice şi tendinţelor turistice.

Clasa a X-a
CS 1.1. Localizarea corectă a elementelor de Geografie a turismului
- *Exerciții de localizare pe harta turistică a obiectivelor turistice și de patrimoniu.* - *Exerciții de localizare pe suport cartografic (obiective turistice locale și naționale, stațiuni).* - *Clasificarea elementelor de geografie turistică pe reprezentări cartografice la scări de proporţie date/ofertat.*
CS 1.2. Utilizarea unor proceduri de investigare a fenomenului turistic
- *Exerciții de observare dirijată ,analiză și cartografiere în teren .* - *Participarea la evenimente social-istorice cu valențe turistice .* - *Redactarea unor materiale de prezentare a unor obiective turistice.*
CS 1.3. Elaborarea unui ghid turistic al regiunii
- *Realizarea unor colecții de imagini reprezentând diferite obiective turistice.* - *Redactarea de materiale promoționale / reclame și publicitate turistică.* - *Realizarea unui itinerar turistic.*

CG 2 - Relaţionarea elementelor şi fenomenelor din realitate (natură şi societate) cu reprezentările lor cartografice, grafice sau modele

Clasa a X a
CS 2.1. Citirea și interpretarea informației grafice și cartografice referitoare la activitatea turistică
- *Citirea și interpretarea unor reprezentări grafice și cartografice referitoare la evoluția activității turistice.* - *Analizarea elementelor hărții pentru selectarea corectă a informațiilor din sectorul turistic.* - *Elaborarea și integrarea elementelor cartografice în analiza turistică contemporană.*
CS 2.2. Operarea cu simboluri, semne și convenții
- *Analiza elementelor hărții pentru selectarea corectă a informațiilor referitoare la densitatea și repartiția turiștilor.* - *Calcularea unor indicatori specifici geografiei turismului , utilizând date ofertate din diverse surse de informare, inclusiv surse on-line.* - *Rezolvarea de probleme privind indicatorii turistici utilizând cunoștințe din științe și tehnologii.*
2.3. Construirea unui text structurat utilizînd o informație cartografică sau grafică/unor schițe cartografice simple
- *Utilizarea informațiilor conținute de sursele convenționale sau digitale (imagini, baze de date, informație scrisă sau orală) pentru analiza/interpretarea structurată a aspectului/evoluției elementelor, proceselor sau fenomenelor turistice.* - *Elaborarea modelelor analitice de evoluție a fenomenului turistic contemporan.* - *Utilizarea surselor (imagini convenționale sau digitale/G.I.S., baze de date, informație scrisă sau orală) în elaborarea/generarea schițelor/reprezentărilor cartografice ale elementelor, proceselor sau fenomenelor turistice.*

CG 3 - Utilizarea noilor tehnologii ca surse de învăţare, documentare şi diseminare a informaţiilor referitoare la turismul religios

Clasa a X a
CS 3.1. Realizarea în echipă a unor proiecte de promovare a patrimoniului național și local, utilizând resurse digitale și networking

Clasa a X a
- *Căutare de informații și selecție critică pentru documentarea unei teme, accesând pagini web relevante și de calitate, utilizând aparate foto etc.* - *Participarea/organizarea unor „vizite virtuale” în situri cu valoare de patrimoniu.* - *Realizarea unei hărți/prezentări digitale de promovare a valorilor culturale din oraș/sat/regiune, semnalând vizitatorilor obiective culturale relevante atât pentru patrimoniul local, cât și pentru acela național.*
CS 3.2. Valorificarea experienței geografice și a diversității culturale pentru argumentarea atitudinilor turistice
- *Elaborarea unor afișe, postere, invitații, interviuri video/audio, prezentări și promovarea acestora prin mijloace digitale pentru sensibilizare elevilor față de valorile culturale naționale, din perspectiva atitudinii civice și responsabile.* - *Redactarea unor articole pentru o revistă în format digital, care să abordeze probleme de interes pentru elevi și membrii comunității (de exemplu, riscurile de distrugere a unor obiective de patrimoniu datorită schimbărilor climatice sau a intervenției omului.* - *Analizarea situațiilor specifice în cadrul turismului de masă .*
CS 3.3. Utilizarea gândirii critice și a strategiilor de învățare autonomă, colaborativă și continuă folosind exemple din geografie și religie
- *Exerciții de analiză si sinteză geografică în relație cu fenomenul turistic și cultural.* - *Asigurarea unor modalități de interpretare a informațiilor turistice prin corelații interdisciplinare.* - *Adaptarea și generarea de idei noi, esențiale pentru dezvoltarea de produse turistice unice și competitive.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Clasa a X a

Domenii de conținut	Conținuturi
1.Bazele teoretice ale geografiei turismului	1.1 Locul turismului pe glob; 1.2 Tipologia turiştilor 1.3 Globalizarea turismului 1.4 Turism şi dezvoltare durabilă
2. Fluxuri turistice	2.1 Circulaţia şi fluxuri turistice pe glob 2.2. Forme principale de turism 2.3. Tipuri de turism 2.4. Indicatori ai circulaţiei turistice 2.5. Fluxuri turistice pe plan mondial 2.6. Evaluarea circulaţiei turistice mondiale 2.7. Fluxuri turistice în România
3. Potenţialul turistic	3.1 **Potenţial turistic în Europa şi Uniunea Europeană** Europa Nordică: Potențialul turistic natural (fiorduri) Europa Vestică- Franța-model turistic european Europa Sudică: Spania, Italia, Grecia (valorificarea potențialului antropic) 3.2 **Potenţial turistic în Asia** • China- tendințe turistice globale (circuite turistice) • Israel/Iordania (turism istoric-cultural) **3.2 Potenţial turistic în America** America de Nord: SUA – potențial turistic natiral și antopic - Mexic- turism religios • America de Sud (Brazilia- model de dezvoltare turistică) • Africa -potențial turistic natural -potențial turistic antropic Studii de caz: Egipt (model turistic) Australia- potențial turistic natural și antropic
4.Tipuri şi forme de turism	4.1 Ecoturism, agroturism 4.2 Turism cultural religios- rute culturale specifice României 4.3 Turism digital şi smart
5. Turismul religios	5.1 Factori determinanţi: generalități; Infrastructura specifică; 5.2 Direcţii de acțiune pentru dezvoltarea turimuluim religios; 5.3 Tendinte de dezvoltare în viitor; 5.4 Obiective turistico-religioase: Bisericile; Manăstirile; Catedralele; 5.5 Itinerarii turistice religioase : 5.6 Studii de caz: Itinerarii în Regiunea turistică Dobrogea, Itinerarii în Regiunea turistică Transilvania, Itinerarii în Regiunea turistică Moldova (Bucovina), Itinerarii în Regiunea turistică Maramureș, Itinerarii în regiunea tutistică Crișana.

SUGESTII METODOLOGICE

Prezentă în planul de învăţământ ca disciplină şcolară pentru clasele a X-a, profil teologic, cultul greco-catolic, specializarea ghid turism religios, disciplina *Geografia turismului* vizează pregătirea de specialitate a viitorului ghid în domeniul turismului religios, prin accentul pus pe cunoaşterea domeniului, pe valorificarea corelaţiilor interdisciplinare, pe dezvoltarea de atitudini pozitive faţă de patrimoniul cultural naţional şi universal, pe utilizarea noilor tehnologii ca surse de învăţare, documentare şi diseminare a informaţiilor referitoare la turismul religios.

Prezentele Sugestii metodologice au rolul de a oferi repere esențiale pentru proiectarea didactică și pentru organizarea coerentă a procesului de predare-învățare-evaluare a rezultatelor elevilor, în acord cu finalitățile educaționale ale disciplinei Geografie în învățământul liceal. Aceste repere sprijină cadrele didactice în formarea competențelor generale și specifice la elevi, prin activități de învățare și evaluare relevante.

Implementarea curriculumului pentru disciplina geografia turismului presupune o abordare unitară, coerentă și funcțională, în care elementele de cunoaștere geografică (factuale și conceptuale) se corelează cu formarea de abilități cognitive, practice și sociale, precum și cu dezvoltarea atitudinilor responsabile față de mediul turistic, comunitate și lume.

Activitatea didactică la disciplina geografia turismului este centrată pe formarea și dezvoltarea competențelor generale și specifice. Descompunerea competențelor specifice în dimensiunile lor implicite (cognitive, procedurale și atitudinale) facilitează proiectarea activităților didactice, permițând profesorului să selecteze: - conținuturi (dimensiunea cognitivă), care susțin dezvoltarea competenței: noțiuni, concepte, procese și fenomene turistice (de exemplu: rute turistice, dinamica turismului, organizarea spațiului turistic etc.); - abilități (dimensiunea procedurală): capacități de observare, descriere, analiză, comparare, reprezentare și interpretare a datelor turistice, utilizarea instrumentelor digitale și cartografice, exprimarea geografică corectă și argumentată; - atitudini (dimensiunea atitudinală): curiozitate științifică, respect pentru diversitatea naturală și umană, responsabilitate turistică, deschidere spre cooperare și gândire critică față de problemele lumii contemporane.

În activitatea didactică, competențele specifice pot fi formate/dezvoltate prin: - activități interdisciplinare și proiecte care conectează geografia cu alte domenii de cunoaștere; - sarcini de învățare relevante pentru realitatea cotidiană; - utilizarea contextelor locale, regionale și globale ca surse de învățare; - forme de evaluare optime pentru stabilirea nivelului competențelor specifice.

Această abordare accentuează învățarea formativă, orientată spre înțelegerea și explicarea fenomenelor geografice, luarea de decizii și formarea unei gândiri spațiale și civice responsabile.

În proiectarea, organizarea și desfășurarea activităților didactice se recomandă:

1. Interconexiuni disciplinare - exemple posibile: - la clasa a X-a, în studierea Geografiei turismului, se realizează corelări cu disciplina Turism și patrimoniul cultural (structuri de patrimoniu,), Istoria (evoluția teritoriilor, formarea civilizațiilor), Economia turismului (resurse turistice, dezvoltare economică durabilă), etc.; exemple de teme pentru dezbateri interdisciplinare (în care se utilizează date statistice și cartografice): „Turismul – oportunitate sau risc?”,

2. Strategii didactice. Se recomandă o abordare metodologică flexibilă și variată, în scopul dezvoltării competențelor-cheie și a atributelor absolventului. În acest context se pot folosi: - metode tradiționale: expunerea, conversația euristică, conversația dirijată, analiza hărților și a imaginilor, analiza statistică a datelor; - metode interactive: învățarea prin cooperare (grupuri de experți, metoda „mozaic”, hărți conceptuale colective, proiecte pe echipe – de exemplu „Orașul turistic/Orașul ideal”), dezbaterea academică, jocurile de rol („Negocieri pentru resurse turistice ”, „Decizii la nivel local privind resursele turistice”, etc.); - metode digitale: utilizarea aplicațiilor GIS (ArcGIS, QGIS, Google Earth, NASA WorldView), utilizarea AI, analiza imaginilor satelitare, hărți interactive și GIS educațional (ArcGIS, StoryMaps) pentru

realizarea de portofolii tematice, aplicații și platforme de învățare (Livresq, Kahoot, Padlet, LearningApps), tururi virtuale și simulări; - metode experiențiale: aplicații de teren, observația directă, vizitarea unor arii protejate, proiecte de cartare locală, interviuri cu autorități sau locuitori, cercetări locale privind riscurile naturale, proiecte comunitare. Activitățile de învățare pot fi realizate prin aplicații digitale („Analiza activității turistice prin modele/hărți 3D", clasa a X-a), proiecte colaborative („Rute culturale europene – poveștile ", clasa a X-a, „Regiunea mea turistică", clasa a X-a), studii de caz („Efectele turismului asupra regiunii noastre", clasa a X, „Calitatea turismului în Uniunea Europeană", clasa a X-a), dezbateri („Europa turistică – oportunități contemporane", clasa a X-a), creare de blog-uri sau chiar site-uri (ale cercurilor/cluburilor de elevi) etc.

3. Implicarea activă a elevilor. Procesul de predare-învățare-evaluare presupune participarea activă a elevilor, urmărindu-se stimularea descoperirii, colaborarea și reflecția personală prin: - micro-investigații tematice (, cartarea spațiilor turistice , studii pe teren etc.); - proiecte de echipă (colaborative) și cercetări interdisciplinare (Crearea unei hărți turistice); - jurnale de învățare și portofolii digitale care încurajează reflecția asupra progresului individual (prin care elevii conștientizează legătura între conținuturile învățate și viața reală).

4. Flexibilitate în organizare. Profesorul are libertatea de a adapta demersul didactic la: particularitățile clasei, interesele elevilor, specificul local (de exemplu, studii de caz din regiunea geografică a școlii), resursele disponibile (hărți, aparate GPS, aplicații digitale, internet, laboratoare).

Se recomandă alternarea activităților formale (lecții, evaluări scrise) cu activități nonformale (excursii, proiecte, vizite tematice).

5. Adaptarea și diferențierea învățării. Pentru valorificarea potențialului fiecărui elev, procesul educațional se adaptează la particularitățile individuale și se recomandă: - pentru elevii cu cerințe educaționale speciale (CES), utilizarea suporturilor/materialelor vizuale și tactile, ritm de lucru adaptat, sarcini clare/concrete și secvențiale, aplicații interactive de sprijin; - pentru elevii cu ritm înalt de învățare, realizarea unor proiecte extinse, cercetări individuale, participare la concursuri, elaborarea de hărți tematice proprii; - pentru elevii cu dificultăți de învățare sau cu risc de abandon școlar, realizarea unor activități practice și aplicative, sarcini relevante pentru viața cotidiană (de exemplu orientarea pe teren, citirea unei hărți rutiere, planificarea unei excursii); - pentru învățarea remedială, recapitulări vizuale, fișe de sprijin, exerciții de consolidare în perechi, parteneriate de învățare între elevi. Organizarea învățării la disciplina Geografia turismului se bazează pe principii moderne, centrate pe activitatea elevului, pe formarea competențelor și pe conectarea conținuturilor la experiența personală a elevilor și la realitățile lumii contemporane.

Învățarea activă la geografia turismului se realizează prin descoperire, cu ajutorul unor materiale concrete (texte, produse, obiecte, imagini), prin activități care solicită participarea directă și reflexivă a elevilor și care încurajează gândirea critică, cum ar fi: dezbateri privind dezvoltarea activităților turistice în orașe și în mediul rural (de exemplu, ,,Agroturismul în zona Bran-Moeciu,, , „Dezvoltare turistică metropolitană", „România în context turistic regional" etc.), proiecte de cercetare privind transformările spațiului local și realizarea de portofolii tematice (de exemplu, Itinerarii în regiunea turistică Transilvania").

Accentul este pus totodată pe învățarea prin cooperare, avându-se în vedere obținerea de rezultate ale învățării (îmbunătățirea rezultatelor elevilor în rezolvarea temelor, înțelegerea unor concepte dificile), acceptarea diversității și dezvoltarea abilităților sociale. Elevii pot lucra în grupuri pentru a analiza date turistice actuale, pentru a realiza postere, hărți sau prezentări digitale, pentru a organiza mini-expoziții tematice sau pentru a desfășura activități de tip peer-to-peer, în care elevii cu competențe mai dezvoltate sprijină colegii în interpretarea datelor, orientarea pe hartă sau realizarea unor produse comune.

Este încurajată utilizarea metodelor de grup (focus grup, brainstorming, discuția Panel, tehnica Gândiți - Lucrați în perechi - Comunicați etc.) în căutarea răspunsurilor adecvate. Mentoratul între elevi contribuie la dezvoltarea abilităților sociale, a empatiei și a responsabilității față de procesul propriu de învățare și al celorlalți. Învățarea bazată pe proiect, prin conceperea activității de învățare/evaluare ca proiect de cercetare aplicată, permite integrarea conținuturilor geografice în teme complexe, cu relevanță socială, științifică și culturală. De exemplu, elevii pot elabora proiecte precum: „Orașul și turismul sustenabil", „Rute cultural-religioase", „Obiective cultural- turistice europene " etc. Proiectele pot include activități de cercetare, interviuri, măsurători de teren, cartare digitală, realizarea de materiale vizuale sau prezentări publice. Învățarea bazată pe proiect consolidează competențele transversale, colaborarea, autonomia și gândirea critică. Un rol important pentru învățarea de calitate a geografiei turistice îl are valorificarea

resurselor și instrumentelor digitale moderne, precum hărți interactive, aplicații GIS (ArcGIS, QGIS, Google Earth), simulări climatice, tururi virtuale (Google Earth Voyager, panorame) și platforme de colaborare online.
Elevii pot realiza hărți tematice digitale, pot analiza imagini satelitare (de exemplu cu LEOworks), pot utiliza aplicații de realitate augmentată pentru explorarea orașelor turistice sau pot crea infografice privind numărul de vizitatori/turisti..
Învățarea digitală dezvoltă competențele în științe, tehnologie și inginerie, gândirea critică și capacitatea de a selecta și evalua informații din mediul online.
Învățarea geografiei turistice implică activități conectate cu realitatea cotidiană și cu problemele comunității. De exemplu: analizarea calității mediului în localitatea de domiciliu, identificarea zonelor de apreciere turistică internațională (Spania, Grecia, Franța), participarea la campanii turistice sau la inițiative de educație turistică. Aceste activități transformă învățarea într-un proces relevant și aplicabil, consolidând responsabilitatea și spiritul civic. Abordarea învățării contextualizate presupune adaptarea contextelor de învățare la nevoile elevilor, la specificul local și la resursele disponibile.

Evaluarea rezultatelor învățării la disciplina Geografie constituie o componentă fundamentală a procesului didactic, având rolul de a fundamenta deciziile educaționale atât la nivel individual, prin susținerea progresului fiecărui elev, cât și la nivel colectiv, prin ajustarea strategiilor de predare–învățare-evaluare. Aceasta nu se reduce la măsurarea nivelului competențelor prevăzute în curriculum (evaluarea învățării), ci vizează și procesul prin care elevul învață să analizeze fenomene, să interpreteze informații și să propună soluții viabile pentru provocările lumii actuale (evaluarea pentru învățare).

În acest sens, profesorul devine facilitator al învățării, iar elevul, participant activ în propriul proces de formare. Evaluarea contribuie la autoreglarea învățării, la conștientizarea progresului și la dezvoltarea gândirii critice și reflexive. Principii metodologice ale evaluării Evaluarea în geografie se bazează pe următoarele principii metodologice: - echilibru între evaluarea formativă și cea sumativă - evaluarea continuă sprijină procesul de învățare, iar cea finală certifică progresul; - transparență și criterii explicite - elevii cunosc dinainte criteriile de reușită, ceea ce facilitează autoevaluarea și autoreglarea învățării; - reflecție și feedback constructiv - feedbackul are rol formativ, orientând procesul de învățare și sprijinind dezvoltarea competențelor; - implicarea elevilor în procesul de evaluare - prin autoevaluare și interevaluare (peer-to-peer/P2P), se consolidează gândirea critică, responsabilitatea și capacitatea de analiză reflexivă. Întrebări-cheie în proiectarea evaluării:
De ce evaluez? – pentru a înțelege progresul elevilor, a susține învățarea
Ce evaluez? – competențele specifice stabilite prin programa școlară;
Cum evaluez? – prin metode și instrumente variate (teste/probe scrise, proiecte, portofolii, fișe de observație, jurnale de învățare, autoevaluare ș.a.), adaptate la competențele specifice și tipul de evaluare propuse;
Cât de bine măsor? – prin instrumente valide, fiabile și transparente, bazate pe criterii clare, comunicate anterior elevilor și aplicate consecvent;
Ce feedback ofer?
Descriptiv și specific – de exemplu, „Ai identificat corect factorii turistici, însă analiza impactului asupra orașelor poate fi aprofundată.” Orientat spre progres – de exemplu, „Ai utilizat corect sursele cartografice. În următorul proiect, încearcă să integrezi și date statistice.” Oferit în timp real, fiind integrat în activitățile curente, verbal sau scris; Structurat, utilizând rubrici și grile de evaluare; Reflexiv, prin invitații la autoanaliză (de exemplu: „Ce ai învățat?”, „Ce ai schimba data viitoare?”); Echilibrat, incluzând atât aspectele pozitive, cât și sugestiile de îmbunătățire. Feedbackul poate fi furnizat și în format digital, prin intermediul platformelor educaționale ale unităților de învățământ, pentru a asigura rapiditate, personalizare și acces la resurse suplimentare.
Ce decizii iau în urma evaluării? – ajustarea strategiilor de predare și oferirea unui sprijin individualizat elevilor, în funcție de nevoile constatate. Direcții recomandate în proiectarea evaluării: Diversificarea metodelor de evaluare, prin: - evaluare prin proiecte - implicarea elevilor în studii interdisciplinare, care valorifică competențele de investigare și formulare de soluții sustenabile; - evaluare colegială (peer-to-peer/P2P) - evaluarea reciprocă a produselor activității (hărți mentale, fișe de observare, proiecte etc.), pe baza unor grile prestabilite, contribuind la dezvoltarea gândirii critice,

a empatiei și responsabilității; - autoevaluare - realizată prin jurnale de învățare, reflecții sau fișe de autoanaliză, pentru a sprijini conștientizarea progresului personal și dezvoltarea competențelor metacognitive.

Îmbinarea evaluării formative cu cea sumativă Evaluarea formativă se desfășoară pe parcursul activităților de învățare, oferind feedback constant, orientat spre progres, cu rol de reglare a demersului didactic și de stimulare a reflecției elevilor asupra propriului proces de învățare. Evaluarea sumativă intervine la finalul unei unități de conținut și are rolul de a certifica nivelul competențelor dobândite, prin probe scrise, proiecte sau portofolii. O îmbinare eficientă între cele două asigură continuitatea procesului evaluativ, permite ajustarea predării în funcție de nevoile identificate prin evaluarea formativă, oferă feedback descriptiv și constructiv, atât înainte, cât și după evaluarea finală, încurajează autoevaluarea și valorifică instrumente variate (grile, fișe de reflecție, portofolii, platforme digitale etc.).

Astfel, evaluarea nu se limitează la măsurarea rezultatelor, ci devine parte integrantă a învățării, contribuind la formarea unei atitudini reflexive, responsabile și active față de propriul proces de dezvoltare. Instrumente utile în evaluare sunt: teste de progres, cu tipuri variate de itemi, probe practice, fișe de observație, proiecte tematice, grile de reflecție, chestionare, portofolii, scale de evaluare colegială/autoevaluare. Evaluarea la disciplina Geografia turismului trebuie înțeleasă ca parte integrantă a procesului educațional, nu ca o etapă finală. Prin proiectarea atentă a instrumentelor și strategiilor de evaluare, profesorul are posibilitatea de a ghida elevii către învățarea semnificativă și de a promova gândirea critică și responsabilitatea față de mediu și societate.

O evaluare autentică, centrată pe competențe, pe reflecție și pe feedback constructiv contribuie la formarea unor tineri capabili să analizeze realitățile geografiei turismului din multiple perspective.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Grad didactic/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
Grama Mihaela	Profesor grad II	Liceul Greco-Catolic „Timotei Cipariu” Bucuresti

COORDONATORI/RESPONSABILI/CONSULTANȚI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Zăbavă Mihaela	Consilier CNCE	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare	Responsabil CNCE
Pîslaru Cătălin	Inspector general MEC	Ministerul Educației și Cercetării	Responsabil MEC

RESPONSABILI/COORDONATORI/COLABORATORI:

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Fodoca Maria	Director	Liceul Greco-Catolic „Timotei Cipariu” Bucuresti	Responsabil cult

Anexa nr. 179

Programa școlară
pentru disciplina

ISTORIA BISERICII GRECO-CATOLICE
Cultul Greco-Catolic

Clasa a XI-a
Curriculum de specialitate (CS)
Filiera vocaţională, profilul teologic,
specializarea Ghid Turism Religios

- 2026 -

Anexa nr. 179
Programa școlară pentru disciplina *Istoria Bisericii Greco-Catolice,* Cultul Greco-Catolic, clasa a XI-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea ghid turism religios*

NOTĂ DE PREZENTARE

Prezenta programă școlară la disciplina ***Istoria Bisericii Greco-Catolice*** completează curriculumul pentru disciplina ***Religie Cultul Greco-Catolic*** cu aplicare pentru clasele din învățământul liceal, filiera vocaţională, profilul teologic, specializarea Ghid turism religios, forma de învăţământ cu frecvenţă zi, începând cu anul şcolar 2026-2027. Pentru această categorie de clase, conform planurilor-cadru pentru învățământul liceal, forma cu frecvență zi, aprobate ca anexe la OMEC nr. 4350/2025, studiul disciplinei are următoarea alocare orară săptămânală, defalcată pe segmentul Curriculum de specialitate (CS):

An de studiu	Clasa a IX-a	Clasa a X-a	Clasa a XI-a	Clasa a XII-a
Tip segment curricular	CS	CS	CS	CS
Nr. săptămânal de ore	-	-	1	-

Programa școlară este elaborată în concordanță cu:

- *Legea învățământului preuniversitar* nr. 198/2023;
- *Recomandările Consiliului Uniunii Europene* (2018) privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții;
- *Repere pentru proiectarea, actualizarea și evaluarea Curriculumului național. Cadrul de referință al Curriculumului național*, aprobat prin OME nr. 3239/2021;
- *Profilul de formare al absolventului*, aprobat prin OME nr. 6731/2023;

Aceste documente stabilesc cadrul de dezvoltare al competențelor-cheie și al profilului de formare al absolventului de liceu, competențe la a căror formare contribuie și disciplina ***Istoria Bisericii Greco-Catolice***.

Programa disciplinei ***Istoria Bisericii Greco-Catolice*** este elaborată potrivit modelului de proiectare curriculară centrat pe competențe. Construcția programei este realizată astfel încât să contribuie la dezvoltarea profilului de formare al elevului din ciclul liceal, care descrie aşteptările exprimate faţă de elev la sfârşitul învățământului liceal, prin raportare la cerințele exprimate în Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023, precum şi prin raportare la caracteristicile de dezvoltare ale elevilor.

Prezenta programă şcolară a avut în vedere:

- adaptarea structurii curriculare la durata de studiu de doi ani (XI–XII);
- actualizarea formulărilor competențelor specifice, conform modelului de proiectare curriculară centrat pe competențe utilizat în documentele recente C.N.C.E.;
- păstrarea echilibrului între abordarea teologică, istorică şi culturală a fenomenului religios, potrivit tradiției și identității Bisericii Greco-Catolice române.

Studierea disciplinei ***Istoria Bisericii Greco-Catolice*** are ca scop formarea unei culturi religioase generale, a capacității de analiză critică și reflecție teologică, precum și a unei perspective integratoare asupra istoriei spirituale a umanității.

Prin intermediul acestei discipline, elevii:

- dobândesc repere esențiale privind evoluția Bisericii Universale și a Bisericii Greco-Catolice române, în context istoric, cultural și confesional;
- înțeleg procesele de continuitate, adaptare și mărturisire a credinței creștine în diferite contexte istorice;
- valorizează mărturia creștină și responsabilitatea morală în istorie, înţelegând rolul conştiinţei şi al fidelităţii faţă de credinţă;
- dezvoltă capacitatea de dialog și cooperare între tradiții creștine și confesionale, pe baza unei identități ecleziale asumate.

Programa este construită potrivit modelului curricular centrat pe competențe, urmărind dezvoltarea capacităților de gândire critică, a învățării permanente și a comunicării teologice, în strânsă legătură cu profilul absolventului din filiera vocațională teologică. Disciplina valorifică achizițiile formate în ciclul gimnazial, unde elevii au dobândit primele noțiuni de cultură religioasă, de morală și de raportare la valorile comunității. La liceu, accentul se mută de la acumularea de cunoștințe de bază la dezvoltarea competențelor de reflecție critică, discernământ moral și responsabilitate socială**.** Progresul vizează consolidarea unei identități personale şi ecleziale asumate, pregătirea pentru viața adultă și integrarea valorilor spirituale în contexte sociale, culturale și profesionale mai complexe.

Disciplina ***Istoria Bisericii Greco-Catolice*** este o disciplină atât de cultură generală, cât şi religioasă, cu o programă şcolară concepută în corelaţie cu alte discipline teologice (*Studiu biblic*, *Spiritualitate*, *Catehism*), contribuind în mod activ la formarea unor competenţe, care fundamentează dezvoltarea culturii religioase şi a celei generale a elevului, formarea personalităţii şi a profilului spiritual ale acestuia.

Elemente de noutate pe care le aduce programa:

- Orientare spre competențe transversale **(**educația pentru cetățenie democratică, educația pentru viață, dezvoltare personală)
- Actualizarea conținuturilor **(**corelarea temelor religioase cu provocările lumii contemporane: digitalizare, ecologie, drepturile omului, migrație, multiculturalitate, inteligența artificială)
- Dimensiunea interactivă și practică (implicare socială, voluntariat, utilizarea proiectelor interdisciplinare)
- Deschiderea spre dialog **(**formarea competenței de dialog interconfesional și intercultural; prezentarea comparativă a valorilor comune ale diferitelor tradiții religioase)
- Accent pe formarea caracterului și a autocunoașterii (dezvoltarea rezilienței, a inteligenței emoționale și spirituale; instrumente de reflecție personală -jurnal reflexiv, portofoliu spiritual).

Structura programei şcolare de ***Istoria Bisericii Greco-Catolice*** include, pe lângă nota de prezentare, următoarele elemente:

- Competențe generale;
- Competențe specifice şi exemple de activități de învățare;
- Conținuturi;
- Sugestii metodologice

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoştinţe, abilităţi şi atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte diverse.

Competențele generale se referă la achizițiile pe care elevul le dobândește la disciplina ***Istoria Bisericii Greco-Catolice*** pe parcursul întregului ciclu liceal. Acestea au un dublu rol: pe de o parte, reflectă contribuția disciplinei la profilul de formare al absolventului și, implicit, la dezvoltarea competențelor-cheie; pe de altă parte, structurează disciplina în funcție de profilul de formare.

Competențele specifice derivă din competențele generale și reprezintă etape intermediare în dobândirea acestora, fiind formate pe parcursul unui an școlar. Ele sunt adaptate nivelului de dezvoltare al elevilor, ghidează evaluarea performanțelor acestora și oferă cadrul pentru organizarea demersului didactic. Ca etape ale formării competențelor generale, competențele specifice evidențiază progresia acestora de la un an de studiu la altul, contribuind treptat la dezvoltarea competenței generale. Derivarea lor presupune o diferențiere atentă a etapelor procesului de învățare, astfel încât, la finalul studiului disciplinei ***Istoria Bisericii Greco-Catolice***, elevii să fi dobândit competențele generale corespunzătoare.

Activitățile de învățare constituie contexte în care competențele specifice sunt dezvoltate, exersate și consolidate. Ele au rol orientativ pentru profesori, oferindu-le libertatea de a folosi exemplele propuse de programa școlară, de a le completa sau de a le înlocui, astfel încât să adapteze procesul didactic la realitățile concrete ale clasei. În acest mod, crearea de parcursuri de învățare individualizate și personalizate nu mai rămâne un simplu ideal, ci devine realizabilă prin metode și modalități concrete de aplicare.

Conţinuturile învăţării - sunt organizate pe domenii şi reprezintă achiziţii de bază prin care se urmăreşte formarea competentelor elevilor. La nivelul fiecărei clase, programa prezintă o ofertă curriculară care include aspecte de învățătura creştină**,** dialogul interreligios și intercultural**,** formarea morală aplicată **şi** implicarea responsabilă în viața comunitară

Sugestiile metodologice oferă exemple de strategii didactice, repere pentru planificarea demersului didactic și elemente pentru evaluarea continuă. Acestea includ recomandări privind desfășurarea efectivă a procesului de predare-învățare-evaluare centrat pe formarea competențelor, exemple de strategii didactice care sprijină realizarea competențelor specifice, precum și propuneri de abordare interdisciplinară și integrată. În plus, acestea cuprind repere pentru evaluarea învățării, raportată la competențele urmărite, putând fi utilizate diverse forme, metode și instrumente de evaluare.

Cadrele didactice sunt încurajate să planifice didactica pe baza competențelor, să adapteze activitățile la context și să utilizeze metode variate de evaluare, cu accent pe progresul și dezvoltarea elevului.

Pentru a asigura un cadru coerent în predarea disciplinei ***Istoria Bisericii Greco-Catolice***, programa şcolară propune un set de elemente comune pentru toate cultele din România care au drept de predare a propriei religii în sistemul de învățământ: lista competențelor generale, o parte dintre competențele specifice şi o serie de exemple de activități de învățare şi partea generală a sugestiilor metodologice. Listele de competențe specifice şi de conținuturi sunt elaborate de către fiecare cult, permițând orientarea către teme relevante pentru fiecare dintre acestea.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

C.G.1	**Identificarea principalelor etape ale evoluției istorice a Bisericii și a contextelor sociale, culturale, politice și religioase asociate acestora**
C.G.2	**Interpretarea modului în care marile evenimente istorice (concilii, schisme, reforme, persecuții, modernizări) au influențat dezvoltarea instituțională și spirituală a Bisericii**
C.G.3	**Analizarea patrimoniului spiritual, cultural și educațional al Bisericii, identificând modul în care aceasta contribuie la formarea identității și coeziunii comunitare**
C.G.4	**Aplicarea cunoștințelor despre istoria și tradițiile Bisericii în manifestarea apartenenței și responsabilității în cadrul comunității religioase**

CLASA a XI-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G. 1 - Identificarea principalelor etape ale evoluției istorice a Bisericii și a contextelor sociale, culturale, politice și religioase asociate acestora

XI.CS.1.1. Enumerarea principalelor evenimente care au marcat originea şi dezvoltarea instituțională a Bisericii Greco-Catolice române
- *Crearea unui infografic despre evoluția Bisericii Greco-Catolice române, care să conţină principalele evenimente istorice care au marcat apariția și dezvoltarea instituțională a acesteia.* - *Clasificarea evenimentelor istorice în funcție de impactul acestora asupra structurii instituționale a Bisericii Greco-Catolice române (organizare, recunoaștere, persecuție, renaștere), utilizând tabele sau scheme conceptuale.* - *Crearea unui joc de asociere eveniment – semnificație – persoană importantă (ex. Sinodul din 1698 – Unirea cu Roma – Atanasie Anghel) unde elevii vor trebui să completeze informaţiile care aparţin uneia dintre cele trei categorii de pe un cartonaş cu corespondentul lor din celelalte categorii.*
XI.CS.1.2. Descrierea rolului episcopilor şi laicilor în consolidarea instituțională a Bisericii Greco-Catolice române
- *Elaborarea unui interviu fictiv cu un episcop sau laic greco-catolic despre semnificația Unirii cu Roma.* - *Realizarea unor fișe de personalitate pentru episcopi și laici greco-catolici importanți, evidențiind contribuțiile acestora la organizarea, apărarea și dezvoltarea Bisericii Greco-catolice române.* - *Crearea unui poster digital interactiv în care elevii integrează imagini, linkuri și scurte descrieri despre contribuțiile liderilor Bisericii Greco-Catolice române.*
XI.CS.1.3. Marcarea continuității credinței în spațiul românesc de la Dacia romană până la modernitate
- *Analizarea unor dovezi istorice și culturale (documente, mărturii, tradiții, vestigii arheologice) care susțin ideea continuității vieții creștine pe teritoriul românesc.* - *Realizarea unor scheme sau tabele sinoptice care să evidențieze evoluția răspândirii creştinismului în diferite perioade istorice (perioada romană, ev mediu, epoca modernă).* - *Crearea unei hărți istorice interactive care să marcheze comunități creştine atestate istoric, menţionând anul atestării în scopul marcării continuității credinței creştine în spațiul românesc.*

C.G. 2 - Interpretarea modului în care marile evenimente istorice (concilii, schisme, reforme, persecuții, modernizări) au influențat dezvoltarea instituțională și spirituală a Bisericii

XI.CS.2.1. Descrierea impactului creştinismului asupra spațiului carpato-danubiano-pontic
- *Identificarea principalelor forme de manifestare a creştinismului în spațiul carpato-danubiano-pontic descriind impactului acestora asupra organizării religioase și sociale.* - *Elaborarea unor fișe de lucru în care să se realizeze o comparație între structurile sociale dinainte și de după răspândirea creştinismului.* - *Crearea unui colaj digital cu simboluri, artefacte și locații relevante pentru creştinismul timpuriu din spaţiul românesc.*
XI.CS.2.2. Interpretarea semnificației unirii cu Roma asupra structurii și identității Bisericii Greco-Catolice române
- *Identificarea contextului istoric al Unirii cu Roma interpretând semnificația acesteia asupra structurii instituționale a Bisericii Greco-Catolice române.* - *Elaborarea unei prezentări interactive despre rolul Bisericii Greco-Catolice române în Marea Unire, folosind materiale istorice și imagini digitale, urmată de discutarea impactului asupra comunității.* - *Construirea unei cronologii care să urmărească principalele realizări ale Școlii Ardelene și impactul acesteia asupra dezvoltării spirituale și instituționale a Bisericii Greco-Catolice române.*
XI.CS.2.3. Explicarea modului în care reformele și adaptările din perioada interbelică au afectat dezvoltarea Bisericii Greco-Catolice române
- *Identificarea principalelor forme de relaționare dintre Biserica Greco-Catolică română și alte comunități religioase (cooperare, dialog, tensiune, conflict), explicând modul în care acestea au ajutat sau împiedicat dezvoltarea ei.*

- *Elaborarea unor fișe de lucru în care să se realizeze o comparaţie între statutul Bisericii Greco-Catolice române înainte și după anul 1948.* - *Realizarea unui infografic colaborativ despre efectele reformelor asupra comunității și instituțiilor Bisericii Greco-Catolice române în care grupuri de elevi folosesc aplicaţii digitale (Canva, Genially, Piktochart).*

C.G. 3 - Analizarea patrimoniului spiritual, cultural și educațional al Bisericii, identificând modul în care aceasta contribuie la formarea identității și coeziunii comunitare

XI.CS.3.1. Identificarea rolului episcopilor și mitropoliților în consolidarea comunității greco-catolice
- *Identificarea episcopilor și mitropoliților greco-catolici reprezentativi descriind contribuția lor la consolidarea comunității religioase și instituționale a Bisericii Greco-Catolice române.* - *Analizarea unor exemple de inițiative pastorale, educaționale și culturale promovate de episcopi și mitropoliți (contruirea Blajului, înființare de școli, etc.) explicând modul în care aceste inițiative susțin consolidarea comunității greco-catolice.* - *Crearea unor biografii digitale a episcopilor și mitropoliților greco-catolici, incluzând imagini, citate, linkuri și cronologii relevante*
XI.CS.3.2. Determinarea modului în care persecuțiile și rezistența Bisericii Greco-Catolice române au contribuit la coeziunea comunității
- *Identificarea principalelor forme de persecuție îndreptate împotriva Bisericii Greco-Catolice române și explicarea modului în care acestea au influențat coeziunea comunității.* - *Vizionarea unui documentar/film despre persecuţiile Bisericii Greco-Catolice române (ex. 7 martori pentru Mica Romă, Memorialul Durerii, Cardinalul, etc.), analizând comportamentele şi atitudinile episcopilor martiri.* - *Realizarea unei dezbateri în grup privind curajul și responsabilitatea martirilor greco-catolici din timpul regimului comunist și lecțiile pentru comunitatea contemporană.*
XI.CS.3.3. Compararea contribuției diferitelor perioade istorice ale Bisericii Greco-Catolice române la coeziunea comunității
- *Realizarea unor tabele comparative care să evidențieze asemănări și diferențe între diferite perioade istorice ale Bisericii Greco-Catolice române (fondare, afirmare, persecuție, renaștere), din perspectiva coeziunii comunitare.* - *Analizarea unor exemple concrete de practici religioase, educaționale sau comunitare specifice diferitelor perioade istorice, pentru a evidenția impactul asupra comunității (spiritualitatea monastică baziliană și rolul ei în formarea comunităților, transmiterea credinței prin catehează și educație religioasă, organizarea comunităților greco-catolice în jurul eparhiilor, etc.).* - *Simularea unei mese rotunde în care reprezentanți ai diferitelor epoci a Bisericii Greco-Catolice române discută despre provocările comunității lor şi soluţiile pe care le-au găsit, contribuind prin acestea la formarea identității și coeziunii comunitare.*

C.G. 4 - Aplicarea cunoștințelor despre istoria și tradițiile Bisericii în manifestarea apartenenței și responsabilităţii în cadrul comunității religioase

XI.CS.4.1. Utilizarea informaţiilor despre Școala Ardeleană și educația religioasă în promovarea implicării active a elevilor
- *Realizarea unui produs digital colaborativ (prezentare, infografic sau mini-site) prin care valorile promovate de Școala Ardeleană sunt raportate la situații educaționale și comunitare actuale, evidențiind modul în care acestea pot contribui la formarea conștiinței comunitare.* - *Crearea în grupuri a unui infografic digital care conectează exemplele istorice de implicare educațională ale reprezentanților Școlii Ardelene cu acțiuni concrete de responsabilitate și implicare în comunitatea din care aceştia fac parte în prezent.* - *Elaborarea și utilizarea unor produse educative simple (afișe, prezentări, materiale informative) inspirate din valorile Școlii Ardelene, în vederea promovării implicării active a elevilor în viața comunității școlare și religioase.*
XI.CS.4.2. Folosirea valorilor martirilor și mărturisitorilor greco-catolici în comportamentul zilnic
- *Transpunerea valorilor martirilor și mărturisitorilor greco-catolici (credință, curaj, solidaritate, responsabilitate, patriotism) în comportamente zilnice și atitudini comunitare.* - *Compunerea unui portofoliu digital în echipe, în care fiecare grup alege un martir sau mărturisitor și formulează principii de comportament moral și civic inspirate de viața acestuia.* - *Realizarea unui scurt video în care elevii să explice cum pot ei mărturisi credinţa în zilele noastre, pornind de la exemplul martirilor şi mărturisitorilor greco-catolici.*

XI.CS.4.3. Implementarea cunoștințelor despre situația confesională și interacțiunea cu alte comunități în promovarea respectului reciproc
- *Formularea unor reguli de respect reciproc inspirate din experiența istorică a comunităților greco-catolice române, prin valorificarea exemplelor de conviețuire confesională, dialog și solidaritate manifestate în diferite perioade istorice (de la contextul multiconfesional transilvănean până la deschiderea ecumenică contemporană).* - *Crearea unui material video scurt despre importanța dialogului interconfesional în context local, pornind de la experiența Bisericii Greco-Catolice române.* *Redactarea unui poster digital despre conviețuirea confesională în Transilvania și lecțiile pentru societatea contemporană.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Clasa a XI-a

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Răspândirea creștinismului și organizarea Bisericii românilor la finalul antichității și Evul Mediu	- Creștinismul în Dacia și în spațiul carpato-danubian în sec. IV-IX - Creștinismul în Dobrogea - Primele forme de organizare bisericească în sec. IX-XIII. - Biserica românilor din Transilvania în sec. XI-XVI. - Biserica Ortodoxă în Țara Românească și Moldova în sec. XIV-XVI - Arta și cultura religioasă în Evul Mediu
2. Istoria Bisericii în Țările Române în epoca premodernă	- Reforma și Contrareforma în sec. XVI-XVII - Renașterea în spațiul locuit de români - Biserica Ortodoxă în Transilvania în sec. XVII
3. Biserica Greco-Catolică în Transilvania de la 1700 la 1918	- Contextul și cauzele realizării Unirii Bisericii românilor din Transilvania cu Roma - Inochentie Micu Klein - Petru Pavel Aron - Școala Ardeleană - Organizarea Bisericii Greco-Catolice în timpul păstoririi lui Ioan Bob. - Rolul Bisericii Greco-Catolice în mișcarea națională până la Revoluția de la 1848 - Înființarea Mitropoliei Blajului și conciliile privinciale. - Rolul Bisericii Greco-Catolice în realizarea Marii Uniri de la 1918. - Impactul Bisericii Greco-Catolice în dezvoltarea culturii române în sec. XIX

SUGESTII METODOLOGICE

Sugestiile metodologice oferă repere esențiale pentru proiectarea, organizarea și desfășurarea eficientă a activităților de predare-învățare-evaluare în cadrul orelor de ***Istoria Bisericii Greco-Catolice*** la liceu. Acestea vizează sprijinirea cadrului didactic în personalizarea demersului educațional, prin integrarea unor metode didactice moderne, interactive și adaptate la profilul generației actuale de elevi, inclusiv prin dezvoltarea competențelor digitale.

Programa școlară actuală pentru disciplina ***Istoria Bisericii Greco-Catolice*** promovează o învățare centrată pe elev, care accentuează implicarea activă a elevului în procesul de învățare, contextualizarea conținuturilor religioase în realități de viață concrete, dimensiunea socială a învățării – cooperare, colaborare, empatie, responsabilizarea elevilor în raport cu propria dezvoltare morală, spirituală și civică și dezvoltarea competențelor digitale și media, esențiale pentru învățarea secolului XXI.

A. Strategii didactice – revalorizări ale metodelor tradiționale, noi abordări

Pentru a atinge finalitățile educaționale specifice liceului și a forma competențe relevante, este necesară utilizarea unor metode variate, care îmbină gândirea critică, creativitatea, reflecția și tehnologia. Prezentăm sintetic o listă cu metode tradiționale și moderne, respectiv cu metode care valorizează/ formează competențe digitale, care pot fi utilizate în ora de ***Istoria Bisericii Greco-Catolice***.

1. Metode tradiționale și moderne

- Explicația și prelegerea narativă – Asigură prezentarea coerentă a temelor teologice, adaptată la nivelul de înțelegere al elevilor; este potrivită în activitățile care vizează analiza de texte biblice, patristice etc.
- Conversația euristică – Stimulează gândirea elevilor, prin întrebări bine formulate, conducând la descoperirea personală a adevărurilor religioase; este o metodă care se poate aplica în activități de prezentare a unor concepte religioase.
- Lectura explicativă– Facilitează învățarea la ***Istoria Bisericii Greco-Catolice***, cu accent pe înțelegerea termenilor specifici, semnificația morală și aplicabilitatea în viața cotidiană, fundamentată biblic.
- Studiul de caz – Îi ajută pe elevi să analizeze și să dea răspunsuri din perspectiva moralei creștine la situații etice complexe (jertfe, clase sacerdotale, cultul morților, etc.), pornind de la experiența lor de viață sau de la diferite evenimente și problematici sociale.
- Portofoliul tematic – Dezvoltă capacitatea elevilor de efort pentru rezolvarea unei teme mai complexe, autonomia în învățare, abilitățile de colaborare și capacitatea de autoevaluare. Elevii adună pe parcursul semestrului reflecții personale, analize de texte religioase, recenzii de filme cu tematică religioasă etc.
- Eseul argumentativ – Elevii exersează exprimarea opiniilor și formularea de argumente coerente cu privire la diferite evenimente din viața cotidiană sau la teme mai complexe precum: „Dimensiunea sacrului și a profanului manifestată în diferite religii”, „Prezentarea unei religii monoteiste dintre cele studiate”
- Dezbaterea de tip academic (Oxford-style) – Favorizează gândirea critică, argumentarea, empatia intelectuală. Se abordează dileme morale sau religioase: „Ce rol poate avea religia într-o societate?”, „Este religia creștină influențată de religia iudaică sau o reformulare religioasă a acesteia?”
- Lectura comparativă – Dezvoltă spiritul analitic și interconectarea cunoștințelor, prin compararea unor texte religioase cu texte literare sau filosofice pe teme comune (ex. identitatea națională, martiriul, apartenență confesională, etc.).

2. Metode care sprijină dezvoltarea de competențe digitale

Predarea ***Istoriei Bisericii Greco-Catolice*** în liceu trebuie să se racordeze la realitatea digitală a elevilor, oferindu-le un cadru în care să-și dezvolte atât gândirea morală, cât și competențele digitale. Iată câteva metode recomandate:

- WebQuest religios – Elevii investighează teme (ex. „Simbolurile religioase în spațiul românesc”) folosind surse online credibile. Rezultatul poate fi prezentat sub formă de infografice, prezentări sau postere digitale.
- Crearea de conținut digital – Elevii realizează podcasturi, videoclipuri scurte, prezentări interactive sau materiale vizuale pe teme religioase. Exemple: un vlog despre semnificația unei sărbători, un tutorial despre rugăciune în cadrul unei civilizații, un interviu cu un preot/localnic implicat în comunitate.
- Utilizarea platformelor educaționale Google Classroom, Moodle sau Padlet pentru organizarea materialelor și a activităților.
- Quiz-uri interactive (Kahoot, Quizizz) – Pot fi utilizate pentru recapitulare sau evaluare dar și pentru momentele de captare a atenției la începutul unei activități.
- Crearea unui blog tematic – Poate fi planificată realizarea unui blog al clasei, unde elevii postează reflecții, eseuri, impresii din excursii religioase, recenzii de filme/documentare. Se dezvoltă competențe media, digitale și de scriere argumentativă.

- Tururi virtuale și realitate augmentată – Pot fi utilizate pentru vizitarea virtuală a unor obiective religioase (ex. biserici, catedrale, mănăstiri etc.). Folosirea aplicațiilor AR pentru descoperirea simbolurilor dintr-o biserică sau icoană.
- Proiecte colaborative online – Elevii din clase sau școli diferite colaborează online pe o temă moral-religioasă. Se pot realiza e-book-uri, colecții de rugăciuni sau mărturii ale tinerilor despre credință.

3. Metode pentru dezvoltarea competențelor verzi

În învăţătura creștină, lumea creată este darul lui Dumnezeu, iar omul are o vocație de iconom al creației. Educația religioasă poate cultiva în elevi iubirea față de creație ca formă de iubire față de Dumnezeu, conștientizând că distrugerea naturii nu este doar o problemă ecologică, ci și una spirituală: o ruptură a comuniunii cu Dumnezeu, cu semenii și cu lumea. În formarea competenţelor verzi prin disciplina ***Istoria Bisericii Greco-Catolice***, pot fi utilizate următoarele metode:

- **Lectura biblică interactivă (cu aplicații digitale)**

Folosind aplicația bibliacatolica.ro sau fișe interactive create în Wordwall / Google Forms, elevii pot identifica: texte biblice referitoare la creaţie, porunci despre protejarea creației, virtuţi precum: cumpătarea, milostenia, recunoştinţa, smerenia etc. De asemenea, pot realiza o colecție de versete și învățături biblice care fundamentează ecologia creștină.

- **Dezbateri teologice cu tematică ecologică**

Elevii pot fi implicați în dezbateri în care să argumenteze din perspectivă religioasă, cu citate din Scriptură și din Sfinții Părinți, teme precum: „Rolul creaţiei în învăţătura scolastică", „Natura – locul de comuniune al călugărului cu Dumnezeu", „Învăţătura despre administrarea bunurilor comune."

- **Rugăciunea și meditația religioasă**

Elevii pot analiza textul Psalmilor 103 şi 148 şi pot rosti/audia fragmente din aceştia în înregistrări din cadrul slujbei Vecerniei şi Utreniei. Pot medita la frumuseţea şi perfecţiunea creaţiei în urma vizionării unor documentare din mediul online sau create de ei.

- **Învățarea prin proiecte**

Elevii pot realiza în echipă proiecte multimedia interdisciplinare (prezentare, afiș, mini-documentar sau site) cu teme precum: „Virtuțile martirilor", „Creația în scrierile scolastice" etc.

- **Învăţarea prin Podcast religios**

Elevii pot crea un podcast religios (cu sprijinul profesorului) în care discută teme precum: „Ce spun documentele Bisericii despre grijă față de natură?", „Cum se împacă viața cotidiană cu sfințenia?", „Păcatul ca problemă spirituală în diferitele confesiuni creştine", „Cum se reflectă grija pentru creație în viața reprezentanţilor cultelor?" etc. prin care se încurajează gândirea critică și exprimarea valorilor religioase în limbaj actual. Pot fi invitate diferite persoane: preotul paroh, profesori universitari, călugări, ecologişti creştini etc.

- **Învățarea prin implicare în comunitate (*Service learning* religios)**

Elevii pot fi implicați în: acțiuni de voluntariat ecologic, campanii de informare cu mesaje creștine (ex: „Solidaritatea şi demnitatea omului ca respect faţă de creaţie!", „Cumpătarea începe cu inima milostivă" etc.).

Prin diversificarea metodelor didactice și adaptarea lor la contextul actual, ora de ***Istoria Bisericii Greco-Catolice*** devine un spațiu privilegiat în care elevii învață să înțeleagă corect valorile morale și rolul acestora în dezvoltarea personală și socială, să trăiască autentic și să acționeze responsabil, își dezvoltă echilibrul interior și emoțional în lumina credinței, să exerseze competențe digitale și sociale esențiale pentru lumea contemporană, să își afirme identitatea spirituală, valorile și apartenența la comunitatea de credință.

B. Abordarea conținuturilor

Abordarea conținuturilor presupune o atitudine flexibilă a profesorului de ***Istoria Bisericii Greco-Catolice***, prin accentul pus pe: valorificarea experiențelor de viață ale elevilor; accentuarea caracterului aplicativ al conținuturilor, creând contexte semnificative de învățare pentru viața reală; abordări diferențiate ale conținuturilor învățării, în acord cu experiențele elevilor și cu contextul social în care trăiesc aceștia; realizarea de conexiuni între domeniul religios și alte discipline de studiu.

Conținuturile propuse în programa școlară nu reprezintă teme de lecții, ci unități tematice. Numărul de conținuturi (18) permite: abordarea unor conținuturi pe parcursul mai multor ore, în funcție de complexitatea acestora, de nivelul clasei de elevi, de particularitățile comunității; abordarea unor teme sau aspecte suplimentare, cu rol de adaptare a orei de ***Istoria Bisericii Greco-Catolice*** la specificul clasei de elevi/a comunității.

Profesorul are libertatea de a planifica în manieră personalizată ordinea în care va prezenta temele, în acord cu logica firească a domeniului și cu specificul vieții religioase a comunității, precum şi în relație cu teme de la alte discipline de studiu.

În abordarea conținuturilor se pot utiliza elemente de tip predominant confesional (texte biblice; acolo unde este cazul, documente magisteriale), dar şi studii cu privire la Istoria Bisericii Greco-Catolice române, la evoluţia ideilor

religioase, recomandate a fi abordate pe parcursul fiecărei clase. Acestea nu vor fi analizate ca unități de conținut de sine stătătoare, ci vor constitui modalități de exemplificare a temelor anterior menționate.

C. Contexte şi medii de învăţare

Ora de ***Istoria Bisericii Greco-Catolice***, în învățământul liceal, trebuie să răspundă nu doar nevoii de formare morală și spirituală, ci și realităților unei educații moderne, orientate spre dezvoltarea integrală a elevului. În acest sens, este necesară folosirea unor contexte și medii de învățare variate, care să susțină învățarea activă și colaborativă, formarea competențelor, echilibrul emoțional și spiritual al elevilor, legătura cu comunitatea și viața reală

1. Spații educaționale

- Săli cu aranjamente flexibile – mobilă ușor de reconfigurat, pentru lucru individual, în perechi sau în grupuri. Astfel, se poate trece de la predare frontală la activități colaborative.
- Colțuri de liniște și reflecție – spații special amenajate în clasă (cu icoane, lumânări, citate motivaționale) care oferă elevilor un cadru intim și liniștit pentru reculegere, rugăciune personală, meditație sau exprimarea gândurilor și emoțiilor într-un jurnal personal. Pot fi folosite la începutul orei sau pentru activități de autocunoaștere.
- Cabinetul de religie/ Ateliere de creație religioasă – spații destinate realizării de afișe, lucrări artistice cu tematică religioasă, colaje, icoane pictate sau prezentări tematice, în care elevii își pot exprima creativ viziunea asupra valorilor creștine.
- Biserica și centrele educative de lângă acestea, ce oferă un loc pentru rugăciune şi meditaţie, dar şi spaţii de activităţi curriculare și extracurriculare de diferite tipuri

2. Învățare combinată (fizică și digitală)

- Învățare mixtă – combinarea lecțiilor desfășurate în clasă cu activități online. De exemplu: temele pot fi trimise prin platforme educaționale, iar elevii pot urmări materiale video sau audio religioase ca suport pentru reflecții sau dezbateri.
- Învățare în secvențe de format scurt – utilizarea de materiale digitale scurte (video, citate, versete, imagini cu mesaje morale) pentru a declanșa discuții sau pentru a oferi elevilor „pastile de înțelepciune” creștină ușor de reținut.

3. Învăţarea prin utilizarea realităţii virtuale (VR) şi augmentate (AR)

- Vizite virtuale – folosirea tehnologiei pentru vizitarea unor locuri cu semnificație religioasă (mănăstiri, muzee, biserici istorice), fără a ieși din clasă. Aceste experiențe pot fi completate cu activități de cercetare, prezentări sau reflecții scrise.
- Simulări și reconstituiri – folosirea aplicațiilor care reconstituie evenimente biblice, epoci istorice sau viețile sfinților, pentru ca elevii să înțeleagă mai profund contextul religios și mesajul spiritual al acestor momente.

4. Învățare personalizată și adaptată

- Trasee personalizate de învățare – profesorul poate crea activități diferențiate în funcție de nevoile, nivelul și interesele elevilor, de specificul experienței religioase a acestora.
- Accesibilitate pentru toți elevii – folosirea diverselor forme de exprimare (scris, vorbit, desenat, înregistrări audio), astfel încât fiecare elev să-și poată exprima ideile și trăirile religioase într-un mod autentic și accesibil.

5. Învățare prin colaborare și implicare comunitară

- Proiecte în echipă sau în parteneriat cu alte școli – realizarea de activități comune pe teme religioase sau morale.
- Campanii educative sau sociale – elevii pot organiza acțiuni caritabile, expoziții sau campanii în cadrul școlii sau al comunității, promovând valorile creștine precum solidaritatea, iertarea sau respectul față de aproapele.

6. Practici cu rol spiritual și emoțional

- Momente de rugăciune sau liniște – la începutul sau finalul orei, pot fi introduse scurte momente de rugăciune, tăcere meditativă sau ascultare a unei reflecții audio cu mesaj religios.
- Lectură religioasă ghidată – citirea unor texte religioase sau morale urmată de reflecții personale, scrise sau în grup. Se pot folosi fragmente din Biblie, Sfinții Părinți, autori contemporani sau mărturii de credință.
- Scrierea duhovnicească – activități precum „Scrisoare către Dumnezeu”, „Jurnalul sufletului” sau „Gândul zilei”, prin care elevii își pot exprima trăirile interioare, dorințele, mulțumirile sau întrebările existențiale.

7. Inteligența artificială ca facilitator al învățării (sub îndrumarea profesorului)

- Elevii utilizează aplicații bazate pe inteligență artificială pentru a explora conținuturi religioase, sub îndrumarea profesorului.
- AI oferă explicații suplimentare, exemple, sinteze sau definiții pentru o mai bună înțelegere a temelor studiate.
- Profesorul ghidează activitatea, stabilește obiective clare și monitorizează modul în care elevii folosesc AI.
- AI sprijină învățarea personalizată, oferind feedback și resurse adaptate ritmului fiecărui elev.
- Elevii pot folosi AI pentru a formula întrebări, crea prezentări, reflecta asupra valorilor morale și religioase.

Prin valorificarea acestor contexte și medii de învățare, elevul este plasat în centrul procesului educațional, ca participant activ, nu doar receptor de informații, se formează nu doar competenţe cognitive, ci şi dimensiunea emoțională și spirituală a elevului, se creează o legătură între tradiție și inovație, între valorile perene ale credinței și cerințele societății actuale. Astfel, ***Istoria Bisericii Greco-Catolice*** devine o disciplină vie, ancorată în realitate, cu impact formator asupra caracterului, atitudinilor și alegerilor personale.

D. Aspecte privind evaluarea

Procesul de evaluare capătă o importanță și mai mare în configurarea traseului educațional al elevilor. Evaluarea în liceu trebuie să reflecte atât formarea competențelor cognitive și spirituale, cât și capacitatea de aplicare a valorilor moral-religioase în viața personală și comunitară.

1. Relația organică predare-învățare-evaluare

În cadrul orei de ***Istoria Bisericii Greco-Catolice*** la liceu, evaluarea este strâns legată atât de învățare, cât și de predare, constituind împreună un sistem coerent și dinamic. Evaluarea nu trebuie privită ca o activitate separată, ci ca un proces continuu, integrat în întregul parcurs educațional, care oferă feedback valoros pentru elev, dar și pentru profesor. Această relație organică implică:

- adaptarea strategiilor de predare în funcție de nevoile identificate ca urmare a evaluărilor inițiale, de parcurs, finale;
- orientarea învățării către formarea de competențe reale, nu doar acumularea de cunoștințe;
- motivarea elevului, prin recunoașterea progresului său și prin valorizarea reflecției personale;
- corelarea evaluării cu finalități educaționale.

Evaluarea contribuie astfel la formarea și dezvoltarea competențelor specifice disciplinei ***Istoria Bisericii Greco-Catolice***, la îmbunătățirea continuă a predării și a învățării, prin adaptarea conținuturilor și metodelor la nivelul real al clasei, prin sprijinirea elevului în procesul de autocunoaștere și asumare a valorilor creștine.

2. Evaluarea ca mijloc de motivație și reglare

La liceu, evaluarea va accentua două funcții esențiale ale evaluării: funcția de reglare și funcția motivațională.

Evaluarea oferă profesorului feedback cu privire la eficiența metodelor folosite, la înțelegerea conceptelor și valorilor de către elevi, la necesitatea de adaptare sau reluare a unor conținuturi, respectiv la progresul fiecărui elev.

Din perspectiva elevului, aflat în etapa consolidării identității și a asumării valorilor personale, evaluarea trebuie să valorizeze progresul personal al acestuia, să încurajeze implicarea lui activă și autentică, să pună accent pe responsabilitate și autocunoaștere, respectiv să susțină decizia informată privind continuarea studiilor sau alegerea unei direcții vocaționale/ profesionale.

3. Metodologia evaluării

a) Evaluare tradițională (sumativă și formativă), prin:

- teste scrise (cu itemi obiectivi și subiectivi);
- evaluări orale structurate (răspunsuri argumentate, eseuri).
- verificarea învățării prin întrebări și activități de consolidare la finalul unităților de învățare.

b) Metode moderne/ alternative de evaluare

- portofoliul personal – colectare de reflecții, eseuri, jurnale spirituale, fișe de activitate, proiecte și produse creative realizate în timp;
- proiectul tematic – individual sau în grup, cu teme relevante din programa de ***Istoria Bisericii Greco-Catolice***, ce implică documentare, aplicare practică și prezentare argumentată;
- autoevaluarea ghidată – prin fișe sau jurnale de reflecție, elevii sunt invitați să evalueze ce au înțeles, cum s-au raportat emoțional și ce valori au interiorizat;
- observarea sistematică – a participării, a implicării în discuții și dezbateri, a comportamentului și atitudinilor exprimate în contexte de învățare;
- evaluarea produselor de învățare – afișe, prezentări, creații artistice sau digitale cu conținut moral-religios;
- studii de caz și rezolvarea de dileme morale – permit evaluarea capacității elevului de a analiza critic, de a formula judecăți morale și de a aplica valorile creștine în situații reale;
- activități practice – implicarea elevilor în acțiuni cu caracter moral, filantropic sau spiritual, care pot fi ulterior evaluate prin jurnal de reflecție, discuții sau portofoliu.

c) Metode care valorifică competențele digitale și interdisciplinare

- proiecte realizate cu ajutorul tehnologiei: prezentări, materiale video, podcasturi tematice;
- portofolii digitale: organizarea materialelor pe platforme educaționale (ex. Google Classroom, Moodle);

4. Valorificarea progresului individual

În centrul procesului evaluativ rămâne progresul elevului, nu comparația între elevi. Astfel, se va urmări cum evoluează fiecare elev din punct de vedere cognitiv, afectiv și spiritual, cum își dezvoltă capacitatea de a reflecta, a decide, a ierta, a fi solidar, în ce măsură valorile creștine devin parte a identității personale.

Evaluarea la disciplina ***Istoria Bisericii Greco-Catolice*** în liceu trebuie să devină o călătorie de autocunoaștere, reflecție și angajare personală. Este esențial ca procesul de evaluare să fie cuprinzător (valorificând toate dimensiunile învățării), personalizat (adaptat ritmului și profilului fiecărui elev) şi motivant (stimulând dorința de cunoaștere, de aprofundare și de trăire autentică a credinței).

E. Istoria Bisericii Greco-Catolice – implicații pentru predare-învățare-evaluare

La disciplina ***Istoria Bisericii Greco-Catolice***, evaluarea finală trebuie să reflecte:

- claritatea și coerența exprimării orale sau scrise;
- cunoștințele teologice fundamentate pe textul biblic, tradiția creștină și reflecția morală;
- capacitatea de argumentare morală și religioasă;
- interiorizarea valorilor și aplicarea lor în contexte personale și sociale.

Pregătirea pentru această evaluare poate include: simulări de probă scrisă, ateliere de argumentare și dezbatere, exerciții de interpretare a textului religios, reflecții pe marginea unor teme de actualitate.

Un aspect important îl constituie în acest context evaluarea prin teste grilă, care reprezintă o propunere modernă, menită să aducă mai multă obiectivitate şi eficiență în procesul de examinare. Acest tip de testare permite corectarea rapidă și eliminarea erorilor subiective, oferind tuturor elevilor șanse egale. Totuși, în domeniul religios se pune accent pe valori, reflecție personală și înțelegere profundă, aspecte greu de surprins doar prin alegeri de tip grilă. Prin urmare, este important ca forma de evaluare să păstreze un echilibru între rigoarea testării și specificul acestei discipline de învățământ.

Pregătirea pentru evaluarea la ***Istoria Bisericii Greco-Catolice*** prin teste grilă presupune o abordare diferită față de învățarea clasică, axată pe redactarea de eseuri sau răspunsuri dezvoltate, şi implică:

- înțelegerea temelor esențiale din programa școlară;
- memorarea noțiunilor-cheie, în condițiile în care testele grilă cer adesea identificarea corectă a unor termeni, personaje, texte sau concepte, fapt care implică reținerea de date şi idei principale, respectiv identificarea cu ușurință a unor concepte din context;
- exersarea cu teste grilă, pentru a familiariza elevul cu formatul acestora, din manuale, culegeri, platforme online, care facilitează analiza greşelilor şi conştientizarea lacunelor;
- dezvoltarea atenției și a concentrării, prin exerciții de citire atentă a întrebărilor și a tuturor variantelor de răspuns pentru evitarea confuziilor între termeni apropiați;
- organizarea eficientă a timpului, care implică realizarea unui plan de învățare structurat, în care materia este împărțită pe teme, revizuirea regulată a cunoştinţelor,.

Pregătirea pentru acest tip de evaluare combină memorarea logică cu practica aplicată și atenția la detalii, fiind o modalitate eficientă de a consolida cunoștințele religioase într-un format accesibil.

Profesorul poate utiliza metode și tehnici didactice moderne și adaptate scopului evaluării.

1. Învățarea prin exersarea testelor grilă, pentru familiarizarea cu structura testului și cu tipul de întrebări
2. Învățarea prin intermediul fișelor structurate şi a schemelor recapitulative, care ghidează elevul în procesul de învățare şi recapitulare
3. Învățarea prin jocuri (de tip „quiz") sau concursuri, pentru creşterea motivației şi repetarea activă a informațiilor
4. Învățarea prin organizatori grafici (hărți mentale/ conceptuale, scheme logice), pentru structurarea logică a informației și evidențierea legăturilor dintre concept
5. Învățarea prin asociere logică şi mnemonică, pentru memorarea detaliilor prin reguli logice sau dispozitive mnemonice, iar nu mecanic
6. Învățarea prin explicații și povestiri biblice, pentru înțelegerea profundă și memorarea mai ușoară a temelor
7. Învățarea colaborativă (peer learning), pentru realizarea schimbului de idei și al sprijinului între colegi
8. Învățarea prin predare (reciprocal teaching), pentru fixarea cuoştinţelor şi dezvoltarea gândirii critice

O predare eficientă susține atât învățarea logică, cât și memorarea activă, într-un mod atractiv și eficient pentru elevi. Astfel, pe lângă manual, fișe de lucru, culegeri cu teste grilă, pot fi folosite şi alte mijloace de învățământ, precum: cartonașe cu variante de răspuns (A, B, C, D), grile scanabile (tip Scantron) – acolo unde sunt disponibile sisteme de evaluare automată, baze de date cu întrebări, din care profesorii pot genera teste variate, afișe/ postere cu concepte religioase-cheie, care facilizează învățarea vizuală.

În tot acest proces, un rol esențial îl are feedback-ul continuu şi autoevaluarea, care facilitează conştientizarea de către elevi asupra progresului înregistrat şi promovează autonomia acestora în învățare.

F. Adaptarea procesului de predare-învățare-evaluare la specificul diferitelor grupuri de elevi

În cadrul orelor de ***Istoria Bisericii Greco-Catolice***, este esențială adaptarea strategiilor didactice, a conținuturilor și a modalităților de evaluare pentru a răspunde nevoilor diverse ale elevilor, în special ale celor cu cerințe educaționale speciale (CES) și/sau dizabilități. Acest demers implică utilizarea unor metode active, centrate pe elev, care să stimuleze participarea, empatia și reflecția personală, precum și personalizarea sarcinilor de lucru în funcție de ritmul și stilul de învățare al fiecărui elev. Materialele didactice pot fi adaptate vizual, auditiv sau tactil, în funcție de tipul dizabilității, iar evaluarea trebuie să fie continuă, formativă, oferind feedback constructiv și încurajând progresul individual. Colaborarea cu profesorii de sprijin, consilierul școlar și familia este, de asemenea, un element-cheie pentru integrarea eficientă a elevilor cu CES în activitățile de la clasă, asigurând un climat incluziv și valorificând potențialul fiecărui elev.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Grad didactic/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
Tintelecan Petrică-Daniel	Gradul I	Liceul Greco-Catolic „Inochentie Micu”, Cluj-Napoca, Cluj
Demian Adrian-George	Profesor, Gradul II	Liceul Greco-Catolic „Iuliu Maniu”, Oradea, Bihor
Ghişa Ciprian	Lector Universitar dr.	Facultatea de Teologie Greco-Catolică din cadrul Universităţii “Babeș-Bolyai”, Cluj-Napoca, Cluj (Departamentul Blaj)

COORDONATORI/RESPONSABILI/CONSULTANȚI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Zăbavă Mihaela	Consilier CNCE	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare	Responsabil CNCE
Pîslaru Cătălin	Inspector general MEC	Ministerul Educației și Cercetării	Responsabil MEC

RESPONSABILI/COORDONATORI/COLABORATORI:

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Fodoca Maria	Director	Liceul Greco-Catolic „Timotei Cipariu” Bucuresti	Responsabil cult

Anexa nr. 180

Programa școlară
pentru disciplina

ISTORIA BISERICII UNIVERSALE
Cultul Greco-Catolic

Clasa a XII-a
Curriculum de specialitate (CS)
Filiera vocaţională, profilul teologic,
specializarea Ghid Turism Religios

- 2026 -

Anexa nr. 180
Programa școlară pentru disciplina *Istoria Bisericii Universale,* Cultul Greco-Catolic, clasa a XII-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea ghid turism religios*

NOTĂ DE PREZENTARE

Prezenta programă școlară la disciplina ***Istoria Bisericii Universale*** completează curriculumul pentru disciplina ***Religie Cultul Greco-Catolic*** cu aplicare pentru clasele din învățământul liceal, filiera vocaţională, profilul teologic, specializarea Ghid turism religios, forma de învăţământ cu frecvenţă zi, începând cu anul şcolar 2026-2027. Pentru această categorie de clase, conform planurilor-cadru pentru învățământul liceal, forma cu frecvență zi, aprobate ca anexe la OMEC nr. 4350/2025, studiul disciplinei are următoarea alocare orară săptămânală, defalcată pe segmentul Curriculum de specialitate (CS):

An de studiu	Clasa a IX-a	Clasa a X-a	Clasa a XI-a	Clasa a XII-a
Tip segment curricular	CS	CS	CS	CS
Nr. săptămânal de ore	-	-	-	1

Programa școlară este elaborată în concordanță cu:

- *Legea învățământului preuniversitar* nr. 198/2023;
- *Recomandările Consiliului Uniunii Europene* (2018) privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții;
- *Repere pentru proiectarea, actualizarea și evaluarea Curriculumului național. Cadrul de referință al Curriculumului național*, aprobat prin OME nr. 3239/2021;
- *Profilul de formare al absolventului*, aprobat prin OME nr. 6731/2023;

Aceste documente stabilesc cadrul de dezvoltare al competențelor-cheie și al profilului de formare al absolventului de liceu, competențe la a căror formare contribuie și disciplina ***Istoria Bisericii Universale***.

Programa disciplinei ***Istoria Bisericii Universale*** este elaborată potrivit modelului de proiectare curriculară centrat pe competențe. Construcția programei este realizată astfel încât să contribuie la dezvoltarea profilului de formare al elevului din ciclul liceal, care descrie aşteptările exprimate față de elev la sfârşitul învățământului liceal, prin raportare la cerințele exprimate în Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023, precum şi prin raportare la caracteristicile de dezvoltare ale elevilor.

Prezenta programă şcolară a avut în vedere:

- adaptarea structurii curriculare la durata de studiu de doi ani (XI–XII);
- actualizarea formulărilor competențelor specifice, conform modelului de proiectare curriculară centrat pe competențe utilizat în documentele recente C.N.C.E.;
- păstrarea echilibrului între abordarea teologică, istorică şi culturală a fenomenului religios, potrivit tradiției şi identității Bisericii Greco-Catolice române.

Studierea disciplinei ***Istoria Bisericii Universale*** are ca scop formarea unei culturi religioase generale, a capacității de analiză critică și reflecție teologică, precum și a unei perspective integratoare asupra istoriei spirituale a umanității.

Prin intermediul acestei discipline, elevii:

- dobândesc repere esențiale privind evoluția Bisericii Universale și a Bisericii Greco-Catolice române, în context istoric, cultural și confesional;
- înțeleg procesele de continuitate, adaptare și mărturisire a credinței creștine în diferite contexte istorice;
- valorizează mărturia creştină şi responsabilitatea morală în istorie, înţelegând rolul conştiinţei şi al fidelităţii faţă de credinţă;
- dezvoltă capacitatea de dialog și cooperare între tradiții creștine și confesionale, pe baza unei identități ecleziale asumate.

Programa este construită potrivit modelului curricular centrat pe competențe, urmărind dezvoltarea capacităților de gândire critică, a învățării permanente și a comunicării teologice, în strânsă legătură cu profilul absolventului din filiera vocațională teologică. Disciplina valorifică achizițiile formate în ciclul gimnazial, unde elevii au dobândit primele noțiuni de cultură religioasă, de morală și de raportare la valorile comunității. La liceu, accentul se mută de la acumularea de cunoștințe de bază la dezvoltarea competențelor de reflecție critică, discernământ moral și responsabilitate socială**.** Progresul vizează consolidarea unei identități personale şi ecleziale asumate, pregătirea pentru viața adultă și integrarea valorilor spirituale în contexte sociale, culturale și profesionale mai complexe.

Disciplina ***Istoria Bisericii Universale*** este o disciplină atât de cultură generală, cât și religioasă, cu o programă şcolară concepută în corelaţie cu alte discipline teologice (*Studiu biblic*, *Spiritualitate*, *Catehism*

), contribuind în mod activ la formarea unor competenţe, care fundamentează dezvoltarea culturii religioase şi a celei generale a elevului, formarea personalităţii şi a profilului spiritual ale acestuia.

Elemente de noutate pe care le aduce programa:

- Orientare spre competențe transversale **(**educația pentru cetățenie democratică, educația pentru viață, dezvoltare personală)
- Actualizarea conținuturilor **(**corelarea temelor religioase cu provocările lumii contemporane: digitalizare, ecologie, drepturile omului, migrație, multiculturalitate, inteligența artificială)
- Dimensiunea interactivă și practică (implicare socială, voluntariat, utilizarea proiectelor interdisciplinare)
- Deschiderea spre dialog **(**formarea competenței de dialog interconfesional și intercultural; prezentarea comparativă a valorilor comune ale diferitelor tradiții religioase)
- Accent pe formarea caracterului și a autocunoașterii (dezvoltarea rezilienței, a inteligenței emoționale și spirituale; instrumente de reflecție personală -jurnal reflexiv, portofoliu spiritual).

Structura programei şcolare de ***Istoria Bisericii Universale*** include, pe lângă nota de prezentare, următoarele elemente:

- Competențe generale;
- Competențe specifice şi exemple de activități de învățare;
- Conținuturi;
- Sugestii metodologice

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoştinţe, abilităţi şi atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte diverse.

Competențele generale se referă la achizițiile pe care elevul le dobândește la disciplina ***Istoria Bisericii Universale*** pe parcursul întregului ciclu liceal. Acestea au un dublu rol: pe de o parte, reflectă contribuția disciplinei la profilul de formare al absolventului și, implicit, la dezvoltarea competențelor-cheie; pe de altă parte, structurează disciplina în funcție de profilul de formare.

Competențele specifice derivă din competențele generale și reprezintă etape intermediare în dobândirea acestora, fiind formate pe parcursul unui an școlar. Ele sunt adaptate nivelului de dezvoltare al elevilor, ghidează evaluarea performanțelor acestora și oferă cadrul pentru organizarea demersului didactic. Ca etape ale formării competențelor generale, competențele specifice evidențiază progresia acestora de la un an de studiu la altul, contribuind treptat la dezvoltarea competenței generale. Derivarea lor presupune o diferențiere atentă a etapelor procesului de învățare, astfel încât, la finalul studiului disciplinei ***Istoria Bisericii Universale***, elevii să fi dobândit competențele generale corespunzătoare.

Activitățile de învățare constituie contexte în care competențele specifice sunt dezvoltate, exersate și consolidate. Ele au rol orientativ pentru profesori, oferindu-le libertatea de a folosi exemplele propuse de programa școlară, de a le completa sau de a le înlocui, astfel încât să adapteze procesul didactic la realitățile concrete ale clasei. În acest mod, crearea de parcursuri de învățare individualizate și personalizate nu mai rămâne un simplu ideal, ci devine realizabilă prin metode și modalități concrete de aplicare.

Conţinuturile învăţării - sunt organizate pe domenii şi reprezintă achiziţii de bază prin care se urmăreşte formarea competentelor elevilor. La nivelul fiecărei clase, programa prezintă o ofertă curriculară care include aspecte de învățătura creștină**,** dialogul interreligios și intercultural**,** formarea morală aplicată **și** implicarea responsabilă în viața comunitară

Sugestiile metodologice oferă exemple de strategii didactice, repere pentru planificarea demersului didactic și elemente pentru evaluarea continuă. Acestea includ recomandări privind desfășurarea efectivă a procesului de predare-învățare-evaluare centrat pe formarea competențelor, exemple de strategii didactice care sprijină realizarea competențelor specifice, precum și propuneri de abordare interdisciplinară și integrată. În plus, acestea cuprind repere pentru evaluarea învățării, raportată la competențele urmărite, putând fi utilizate diverse forme, metode și instrumente de evaluare.

Cadrele didactice sunt încurajate să planifice didactica pe baza competențelor, să adapteze activitățile la context și să utilizeze metode variate de evaluare, cu accent pe progresul și dezvoltarea elevului.

Pentru a asigura un cadru coerent în predarea disciplinei ***Istoria Bisericii Universale***, programa şcolară propune un set de elemente comune pentru toate cultele din România care au drept de predare a propriei religii în sistemul de învățământ: lista competențelor generale, o parte dintre competențele specifice şi o serie de exemple de activități de învățare şi partea generală a sugestiilor metodologice. Listele de competențe specifice și de conținuturi sunt elaborate de către fiecare cult, permițând orientarea către teme relevante pentru fiecare dintre acestea.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

C.G.1	**Identificarea principalelor etape ale evoluției istorice a Bisericii și a contextelor sociale, culturale, politice și religioase asociate acestora**
C.G.2	**Interpretarea modului în care marile evenimente istorice (concilii, schisme, reforme, persecuții, modernizări) au influențat dezvoltarea instituțională și spirituală a Bisericii**
C.G.3	**Analizarea patrimoniului spiritual, cultural și educațional al Bisericii, identificând modul în care aceasta contribuie la formarea identității și coeziunii comunitare**
C.G.4	**Aplicarea cunoștințelor despre istoria și tradițiile Bisericii în manifestarea apartenenței și responsabilității în cadrul comunității religioase**

CLASA a XII-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G. 1 - Identificarea principalelor etape ale evoluției istorice a Bisericii și a contextelor sociale, culturale, politice și religioase asociate acestora

XII.CS.1.1. Enumerarea principalelor etape de dezvoltare ale Bisericii
- *Realizarea, individual sau în grup, a unei axe cronologice care să cuprindă principalele etape ale dezvoltării Bisericii, folosind repere temporale esențiale.* - *Clasificarea etapelor de dezvoltare ale Bisericii în funcție de criterii simple (perioade istorice, contexte politice sau religioase), utilizând tabele sau scheme conceptuale.* - *Crearea unei prezentări PowerPoint/Google Slides cu câte un slide pentru fiecare etapă istorică.*
XII.CS.1.2. Descrierea rolului conducătorilor religioși în evoluția Bisericii
- *Alcătuirea unei hărți conceptuale care să evidențieze funcțiile și responsabilitățile conducătorilor Bisericii, în diferite perioade și/sau zone geografice.* - *Analizarea unor fragmente de surse istorice (scrisori, mărturii, documente oficiale) pentru a sublinia rolul liderilor religioși în contexte sociale și politice specifice.* - *Crearea unui video scurt în care să se prezinte influența exercitată de un conducător religios asupra evoluției Bisericii, utilizând un limbaj adecvat și repere istorice corecte.*
XII.CS.1.3. Marcarea crizelor și reformelor care au influențat dezvoltarea Bisericii
- *Compararea perioadelor de stabilitate și de criză, evidențiind modul în care reformele au contribuit la continuitatea și adaptarea Bisericii în diferite contexte istorice.* - *Marcarea pe un infografic a principalelor crize și reforme care au influențat dezvoltarea Bisericii, utilizând repere cronologice esențiale.* - *Realizarea unei prezentări digitale cu slide-uri dedicate crizelor și reformelor majore.*

C.G. 2 - Interpretarea modului în care marile evenimente istorice (concilii, schisme, reforme, persecuții, modernizări) au influențat dezvoltarea instituțională și spirituală a Bisericii

XII.CS.2.1. Descrierea impactului conciliilor asupra doctrinelor și practicilor Bisericii
- *Identificarea principalelor concilii relevante pentru istoria Bisericii descriind deciziile cu impact asupra doctrinelor și practicilor religioase, pe baza unor texte de sinteză sau documente istorice.* - *Realizarea unui tabel de sinteză care să evidențieze relația dintre concilii, hotărârile adoptate și consecințele asupra vieții Bisericii.* - *Prezentarea relației erezie-conciliu/schismă-conciliu printr-o prezentare digitală colaborativă, elevii lucrând în grupuri pe Google Slides sau Canva, fiecare grup având responsabilitatea de a evidenția relațiile dintre crizele doctrinare și răspunsurile conciliare asociate unei perioade/erezii/schisme.*
XII.CS.2.2. Explicarea modului în care schimbările culturale au influențat spiritualitatea comunităților creștine
- *Realizarea unor comparații între forme tradiționale și moderne de manifestare a spiritualității comunitare, utilizând tabele sau scheme conceptuale.* - *Identificarea principalelor schimbări culturale (renaştere, umanism, iluminism, modernitate, secularizare) explicând influența acestora asupra spiritualității comunităților creștine.* - *Crearea unei hărți conceptuale digitale interactive în care elevii adaugă descoperiri, schimbări culturale și efecte spirituale, cu imagini și scurte explicații, după o documentare istorică și religioasă adecvată.*
XII.CS.2.3. Interpretarea relațiilor dintre Biserică și alte comunități religioase în diferite perioade
- *Derularea unui interviu fictiv cu un creștin persecutat în perioada Imperiului Roman, pentru a evidenția relația Bisericii cu autoritățile și alte comunități religioase, în format audio/video.* - *Simularea unei situații istorice în care elevii interpretează poziția unui lider religios și a unui oficial roman pentru a recrea negocieri sau conflicte.* - *Realizarea unei sinteze scrise sau grafice (hartă conceptuală, tabel comparativ) care să ilustreze evoluția relațiilor interconfesionale de-a lungul timpului.*

C.G. 3 - Analizarea patrimoniului spiritual, cultural și educațional al Bisericii, identificând modul în care aceasta contribuie la formarea identității și coeziunii comunitare

XII.CS.3.1. Identificarea elementelor spirituale, culturale și educaționale din patrimoniul Bisericii
- *Crearea unei liste cu elemente de patrimoniu spiritual, cultural și educațional ale Bisericii (lăcașuri de cult, tradiții liturgice, instituții de învățământ, publicații, documente magisteriale) menționând rolul pe care acestea le-au avut în formarea identității și coeziunii comunitare.* - *Realizarea unei sinteze scrise sau a unui colaj tematic digital care să ilustreze diversitatea patrimoniului Bisericii și rolul acestuia în viața comunității.* - *Derularea unei simulări digitale a unui forum sau chat virtual între creștini din diferite epoci pentru a discuta teme legate de valori sau credință și influența lor asupra comunităților.*
XII.CS.3.2. Determinarea modului în care valorile transmise de Biserică sprijină dezvoltarea responsabilității comunitare
- *Analizarea unor exemple concrete de implicare comunitară susținute de Biserică (activități caritative, educative, culturale), pentru a evidenția impactul asupra coeziunii sociale.* - *Crearea unei hărți interactive cu centre religioase și școli confesionale, evidențiind impactul asupra spiritualității și educației.* - *Realizarea unei dezbateri ghidate pe tema „Care elemente ale patrimoniului au contribuit la coeziunea/divizarea comunității?”.*
XII.CS.3.3. Compararea contribuției diferitelor elemente ale patrimoniului la consolidarea identității ecleziale
- *Elaborarea unei sinteze scrise sau a unei prezentări în care se argumentează rolul diferitelor componente ale patrimoniului în păstrarea și transmiterea identității ecleziale.* - *Compararea icoanelor bizantine și occidentale pentru a observa asemănări și diferențe în modul în care este exprimată identitatea eclezială în Răsărit și Apus.* - *Realizarea unui studiu de caz concentrat asupra rolului mănăstirilor/abațiilor/călugărilor/ordinelor religioase orientale și/sau occidentale în educația și formarea identității comunităților creștine.*

C.G. 4 - Aplicarea cunoștințelor despre istoria și tradițiile Bisericii în manifestarea apartenenței și responsabilității în cadrul comunității religioase

XII.CS.4.1. Utilizarea informațiilor despre concilii și schisme pentru susținerea coeziunii comunității
- *Crearea unui video în care se utilizează informațiile dintr-un document istoric al unui conciliu pentru evidențierea mesajului său și a modului în care acesta sprijină coeziunea comunității.* - *Elaborarea de fișe de lucru, scheme sau hărți conceptuale prin care informațiile despre concilii și schisme sunt aplicate pentru evidențierea modului în care acestea susțin unitatea și coeziunea comunității.* - *Exprimarea, oral sau în scris, a modului în care informațiile despre concilii și schisme pot fi aplicate pentru susținerea unității comunității și prevenirea dezbinării acesteia.*
XII.CS.4.2. Folosirea principiilor Bisericii în asumarea unor roluri responsabile în comunitate
- *Realizarea unui poster digital care să ilustreze valorile encilicei „Rerum Novarum” (dreptate socială, solidaritate, respectul pentru muncă), explicând modul în care pot fi aplicate acestea de responsabilii comunității.* - *Redactarea unei reflecții scrise despre despre modul în care exemplul martirilor ghidează atitudinile și deciziile creștinilor în comunitate.* - *Elaborarea unui dialog/interviu între un elev și un reprezentant al comunității pentru a identifica modul concret în care acesta folosește principiile Bisericii în deciziile pe care le ia și atitudinile de care dă dovadă în comunitate.*
XII.CS.4.3. Implementarea cunoștințelor despre istoria și evoluția Bisericii în organizarea activităților comunitare și educative
- *Crearea unui ghid de bune practici pentru elevi și membri ai comunității, care să valorifice exemplele oferite de Biserică privind educația, implicarea în viața comunității și asumarea responsabilității sociale.* - *Aplicarea valorilor comunității creștine primare pentru planificarea și implementarea unei activități comunitare contemporane (solidaritate, împărțire a resurselor, grijă pentru săraci, comuniune și slujire).* - *Elaborarea unei hărți conceptuale care să lege evenimente istorice și principii ale Bisericii cu acțiuni comunitare posibile.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Clasa a XII-a

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Biserica în antichitate și începutul Evului Mediu	- Contextul istoric, religios și cultural – sec. I d.Ch. - Rusaliile și misiunea Apostolilor. Călătoriile Sf. Pavel. - Biserica în perioada persecuțiilor. Organizare și rezistență. - Organizarea Bisericii după Edictul de la Milano. Pentarhia - Conciliile ecumenice și răspunsul în fața ereziei. - Monahismul în Orient și Occident. Sf. Vasile cel Mare și Sf. Benedict. - Răspândirea creștinismului în Europa – sec. V – X.
2. Biserica în Evul Mediu clasic – sec. XI-XV	- Relația dintre Biserica Latină și Biserica Greacă. Marea schizmă. - Relația dintre Biserică și Stat. Imperiul German, Anglia, Franța. - Cruciadele. Ordinele Cavalerești. - Ordinele monahale: Cluny, Cistercieni, Franciscani, Dominicani. - Papalitatea la Avignon și Marea Schizmă a Occidentului. - Conciliul de la Ferrara - Florența
3. Biserica în Epoca Modernă	- Lumea la 1500 – în contextul modernizării, al descoperirii tiparului și a marilor descoperiri geografice. - Reforma Protestantă. Reforma Catolică și Contrareforma. - Războaiele religioase. - Fenomenul unirilor parțiale: Unirea de la Brest. - Evoluția științei și raționalismul. - Biserica Catolică în epoca revoluțiilor liberale. - Conciliul Vatican I. Principalele direcții doctrinare. - Misionarismul în sec. XVII – XIX. - Leon XIII și doctrina socială a Bisericii

SUGESTII METODOLOGICE

Sugestiile metodologice oferă repere esențiale pentru proiectarea, organizarea și desfășurarea eficientă a activităților de predare-învățare-evaluare în cadrul orelor de ***Istoria Bisericii Universale*** la liceu. Acestea vizează sprijinirea cadrului didactic în personalizarea demersului educațional, prin integrarea unor metode didactice moderne, interactive și adaptate la profilul generației actuale de elevi, inclusiv prin dezvoltarea competențelor digitale.

Programa școlară actuală pentru disciplina ***Istoria Bisericii Universale*** promovează o învățare centrată pe elev, care accentuează implicarea activă a elevului în procesul de învățare, contextualizarea conținuturilor religioase în realități de viață concrete, dimensiunea socială a învățării – cooperare, colaborare, empatie, responsabilizarea elevilor în raport cu propria dezvoltare morală, spirituală și civică și dezvoltarea competențelor digitale și media, esențiale pentru învățarea secolului XXI.

A. Strategii didactice – revalorizări ale metodelor tradiționale, noi abordări

Pentru a atinge finalitățile educaționale specifice liceului și a forma competențe relevante, este necesară utilizarea unor metode variate, care îmbină gândirea critică, creativitatea, reflecția și tehnologia. Prezentăm sintetic o listă cu metode tradiționale și moderne, respectiv cu metode care valorizează/ formează competențe digitale, care pot fi utilizate în ora de ***Istoria Bisericii Universale***.

1. Metode tradiționale și moderne

- Explicaţia şi prelegerea narativă – Asigură prezentarea coerentă a temelor teologice, adaptată la nivelul de înțelegere al elevilor; este potrivită în activitățile care vizează analiza de texte biblice, patristice etc.
- Conversaţia euristică – Stimulează gândirea elevilor, prin întrebări bine formulate, conducând la descoperirea personală a adevărurilor religioase; este o metodă care se poate aplica în activități de prezentare a unor concepte religioase.
- Lectura explicativă– Facilitează învăţarea la ***Istoria Bisericii Universale***, cu accent pe înțelegerea termenilor specifici, semnificația morală și aplicabilitatea în viața cotidiană, fundamentată biblic.
- Studiul de caz – Îi ajută pe elevi să analizeze şi să dea răspunsuri din perspectiva moralei creştine la situaţii etice complexe (jertfe, clase sacerdotale, cultul morţilor, etc.), pornind de la experiența lor de viață sau de la diferite evenimente și problematici sociale.
- Portofoliul tematic – Dezvoltă capacitatea elevilor de efort pentru rezolvarea unei teme mai complexe, autonomia în învățare, abilitățile de colaborare și capacitatea de autoevaluare. Elevii adună pe parcursul semestrului reflecții personale, analize de texte religioase, recenzii de filme cu tematică religioasă etc.
- Eseul argumentativ – Elevii exersează exprimarea opiniilor și formularea de argumente coerente cu privire la diferite evenimente din viața cotidiană sau la teme mai complexe precum: „Dimensiunea sacrului şi a profanului manifestată în diferite religii”, „Prezentarea unei religii monoteiste dintre cele studiate”
- Dezbaterea de tip academic (Oxford-style) – Favorizează gândirea critică, argumentarea, empatia intelectuală. Se abordează dileme morale sau religioase: „Ce rol poate avea religia într-o societate?”, „Este religia creştină influenţată de religia iudaică sau o reformulare religioasă a acesteia?”
- Lectura comparativă – Dezvoltă spiritul analitic și interconectarea cunoștințelor, prin compararea unor texte religioase cu texte literare sau filosofice pe teme comune (ex. identitatea naţională, martiriul, apartenenţă confesională, etc.).

2. Metode care sprijină dezvoltarea de competențe digitale

Predarea ***Istoriei Bisericii*** în liceu trebuie să se racordeze la realitatea digitală a elevilor, oferindu-le un cadru în care să-și dezvolte atât gândirea morală, cât și competențele digitale. Iată câteva metode recomandate:

- WebQuest religios – Elevii investighează teme (ex. „Simbolurile religioase în spaţiul românesc”) folosind surse online credibile. Rezultatul poate fi prezentat sub formă de infografice, prezentări sau postere digitale.
- Crearea de conținut digital – Elevii realizează podcasturi, videoclipuri scurte, prezentări interactive sau materiale vizuale pe teme religioase. Exemple: un vlog despre semnificația unei sărbători, un tutorial despre rugăciune în cadrul unei civilizaţii, un interviu cu un preot/localnic implicat în comunitate.
- Utilizarea platformelor educaționale Google Classroom, Moodle sau Padlet pentru organizarea materialelor și a activităților.
- Quiz-uri interactive (Kahoot, Quizizz) – Pot fi utilizate pentru recapitulare sau evaluare dar și pentru momentele de captare a atenției la începutul unei activități.
- Crearea unui blog tematic – Poate fi planificată realizarea unui blog al clasei, unde elevii postează reflecții, eseuri, impresii din excursii religioase, recenzii de filme/documentare. Se dezvoltă competențe media, digitale și de scriere argumentativă.

- Tururi virtuale și realitate augmentată – Pot fi utilizate pentru vizitarea virtuală a unor obiective religioase (ex. biserici, catedrale, mănăstiri etc.). Folosirea aplicațiilor AR pentru descoperirea simbolurilor dintr-o biserică sau icoană.
- Proiecte colaborative online – Elevii din clase sau școli diferite colaborează online pe o temă moral-religioasă. Se pot realiza e-book-uri, colecții de rugăciuni sau mărturii ale tinerilor despre credință.

3. Metode pentru dezvoltarea competențelor verzi

În învăţătura creștină, lumea creată este darul lui Dumnezeu, iar omul are o vocație de iconom al creației. Educația religioasă poate cultiva în elevi iubirea față de creație ca formă de iubire față de Dumnezeu, conștientizând că distrugerea naturii nu este doar o problemă ecologică, ci și una spirituală: o ruptură a comuniunii cu Dumnezeu, cu semenii și cu lumea. În formarea competenţelor verzi prin disciplina ***Istoria Bisericii Universale***, pot fi utilizate următoarele metode:

- **Lectura biblică interactivă (cu aplicații digitale)**

Folosind aplicația bibliacatolica.ro sau fișe interactive create în Wordwall / Google Forms, elevii pot identifica: texte biblice referitoare la creaţie, porunci despre protejarea creației, virtuţi precum: cumpătarea, milostenia, recunoştinţa, smerenia etc. De asemenea, pot realiza o colecție de versete și învățături biblice care fundamentează ecologia creștină.

- **Dezbateri teologice cu tematică ecologică**

Elevii pot fi implicați în dezbateri în care să argumenteze din perspectivă religioasă, cu citate din Scriptură și din Sfinții Părinți, teme precum: „Rolul creației în învăţătura scolastică", „Natura – locul de comuniune al călugărului cu Dumnezeu", „Învăţătura despre administrarea bunurilor comune."

- **Rugăciunea și meditația religioasă**

Elevii pot analiza textul Psalmilor 103 şi 148 şi pot rosti/audia fragmente din aceştia în înregistrări din cadrul slujbei Vecerniei şi Utreniei. Pot medita la frumuseţea şi perfecţiunea creației în urma vizionării unor documentare din mediul online sau create de ei.

- **Învățarea prin proiecte**

Elevii pot realiza în echipă proiecte multimedia interdisciplinare (prezentare, afiș, mini-documentar sau site) cu teme precum: „Virtuțile martirilor", „Creația în scrierile scolastice" etc.

- **Învăţarea prin Podcast religios**

Elevii pot crea un podcast religios (cu sprijinul profesorului) în care discută teme precum: „Ce spun documentele Bisericii despre grijă față de natură?", „Cum se împacă viaţa cotidiană cu sfinţenia?", „Păcatul ca problemă spirituală în diferitele confesiuni creştine", „Cum se reflectă grija pentru creaţie în viaţa reprezentanţilor cultelor?" etc. prin care se încurajează gândirea critică și exprimarea valorilor religioase în limbaj actual. Pot fi invitate diferite persoane: preotul paroh, profesori universitari, călugări, ecologişti creştini etc.

- **Învățarea prin implicare în comunitate (*Service learning* religios)**

Elevii pot fi implicați în: acțiuni de voluntariat ecologic, campanii de informare cu mesaje creștine (ex: „Solidaritatea şi demnitatea omului ca respect faţă de creaţie!", „Cumpătarea începe cu inima milostivă" etc.).

Prin diversificarea metodelor didactice și adaptarea lor la contextul actual, ora de ***Istoria Bisericii Universale*** devine un spațiu privilegiat în care elevii învață să înțeleagă corect valorile morale și rolul acestora în dezvoltarea personală și socială, să trăiască autentic și să acționeze responsabil, își dezvoltă echilibrul interior și emoțional în lumina credinței, să exerseze competențe digitale și sociale esențiale pentru lumea contemporană, să își afirme identitatea spirituală, valorile și apartenența la comunitatea de credință.

B. Abordarea conținuturilor

Abordarea conținuturilor presupune o atitudine flexibilă a profesorului de ***Istoria Bisericii Universale***, prin accentul pus pe: valorificarea experiențelor de viață ale elevilor; accentuarea caracterului aplicativ al conținuturilor, creând contexte semnificative de învățare pentru viața reală; abordări diferențiate ale conținuturilor învățării, în acord cu experiențele elevilor şi cu contextul social în care trăiesc aceştia; realizarea de conexiuni între domeniul religios şi alte discipline de studiu.

Conținuturile propuse în programa școlară nu reprezintă teme de lecții, ci unități tematice. Numărul de conținuturi (18) permite: abordarea unor conținuturi pe parcursul mai multor ore, în funcție de complexitatea acestora, de nivelul clasei de elevi, de particularitățile comunității; abordarea unor teme sau aspecte suplimentare, cu rol de adaptare a orei de ***Istoria Bisericii Universale*** la specificul clasei de elevi/a comunității.

Profesorul are libertatea de a planifica în manieră personalizată ordinea în care va prezenta temele, în acord cu logica firească a domeniului şi cu specificul vieții religioase a comunității, precum şi în relație cu teme de la alte discipline de studiu.

În abordarea conținuturilor se pot utiliza elemente de tip predominant confesional (texte biblice; acolo unde este cazul, documente magisteriale), dar şi studii cu privire la Istoria Bisericii Universale române, la evoluția ideilor

religioase, recomandate a fi abordate pe parcursul fiecărei clase. Acestea nu vor fi analizate ca unități de conținut de sine stătătoare, ci vor constitui modalități de exemplificare a temelor anterior menționate.

C. Contexte şi medii de învățare

Ora de ***Istoria Bisericii Universale***, în învățământul liceal, trebuie să răspundă nu doar nevoii de formare morală și spirituală, ci și realităților unei educații moderne, orientate spre dezvoltarea integrală a elevului. În acest sens, este necesară folosirea unor contexte și medii de învățare variate, care să susțină învățarea activă și colaborativă, formarea competențelor, echilibrul emoțional și spiritual al elevilor, legătura cu comunitatea și viața reală

1. Spații educaționale

- Săli cu aranjamente flexibile – mobilă ușor de reconfigurat, pentru lucru individual, în perechi sau în grupuri. Astfel, se poate trece de la predare frontală la activități colaborative.
- Colțuri de liniște și reflecție – spații special amenajate în clasă (cu icoane, lumânări, citate motivaționale) care oferă elevilor un cadru intim și liniștit pentru reculegere, rugăciune personală, meditație sau exprimarea gândurilor și emoțiilor într-un jurnal personal. Pot fi folosite la începutul orei sau pentru activități de autocunoaștere.
- Cabinetul de religie/ Ateliere de creație religioasă – spații destinate realizării de afișe, lucrări artistice cu tematică religioasă, colaje, icoane pictate sau prezentări tematice, în care elevii își pot exprima creativ viziunea asupra valorilor creștine.
- Biserica și centrele educative de lângă acestea, ce oferă un loc pentru rugăciune şi meditaţie, dar şi spaţii de activităţi curriculare și extracurriculare de diferite tipuri

2. Învățare combinată (fizică și digitală)

- Învățare mixtă – combinarea lecțiilor desfășurate în clasă cu activități online. De exemplu: temele pot fi trimise prin platforme educaționale, iar elevii pot urmări materiale video sau audio religioase ca suport pentru reflecții sau dezbateri.
- Învățare în secvențe de format scurt – utilizarea de materiale digitale scurte (video, citate, versete, imagini cu mesaje morale) pentru a declanșa discuții sau pentru a oferi elevilor „pastile de înțelepciune” creștină ușor de reținut.

3. Învățarea prin utilizarea realității virtuale (VR) și augmentate (AR)

- Vizite virtuale – folosirea tehnologiei pentru vizitarea unor locuri cu semnificație religioasă (mănăstiri, muzee, biserici istorice), fără a ieși din clasă. Aceste experiențe pot fi completate cu activități de cercetare, prezentări sau reflecții scrise.
- Simulări și reconstituiri – folosirea aplicațiilor care reconstituie evenimente biblice, epoci istorice sau viețile sfinților, pentru ca elevii să înțeleagă mai profund contextul religios și mesajul spiritual al acestor momente.

4. Învățare personalizată și adaptată

- Trasee personalizate de învățare – profesorul poate crea activități diferențiate în funcție de nevoile, nivelul și interesele elevilor, de specificul experienței religioase a acestora.
- Accesibilitate pentru toți elevii – folosirea diverselor forme de exprimare (scris, vorbit, desenat, înregistrări audio), astfel încât fiecare elev să-și poată exprima ideile și trăirile religioase într-un mod autentic și accesibil.

5. Învățare prin colaborare și implicare comunitară

- Proiecte în echipă sau în parteneriat cu alte școli – realizarea de activități comune pe teme religioase sau morale.
- Campanii educative sau sociale – elevii pot organiza acțiuni caritabile, expoziții sau campanii în cadrul școlii sau al comunității, promovând valorile creștine precum solidaritatea, iertarea sau respectul față de aproapele.

6. Practici cu rol spiritual și emoțional

- Momente de rugăciune sau liniște – la începutul sau finalul orei, pot fi introduse scurte momente de rugăciune, tăcere meditativă sau ascultare a unei reflecții audio cu mesaj religios.
- Lectură religioasă ghidată – citirea unor texte religioase sau morale urmată de reflecții personale, scrise sau în grup. Se pot folosi fragmente din Biblie, Sfinții Părinți, autori contemporani sau mărturii de credință.
- Scrierea duhovnicească – activități precum „Scrisoare către Dumnezeu”, „Jurnalul sufletului” sau „Gândul zilei”, prin care elevii își pot exprima trăirile interioare, dorințele, mulțumirile sau întrebările existențiale.

7. Inteligența artificială ca facilitator al învățării (sub îndrumarea profesorului)

- Elevii utilizează aplicații bazate pe inteligență artificială pentru a explora conținuturi religioase, sub îndrumarea profesorului.
- AI oferă explicații suplimentare, exemple, sinteze sau definiții pentru o mai bună înțelegere a temelor studiate.
- Profesorul ghidează activitatea, stabilește obiective clare și monitorizează modul în care elevii folosesc AI.
- AI sprijină învățarea personalizată, oferind feedback și resurse adaptate ritmului fiecărui elev.

– Elevii pot folosi AI pentru a formula întrebări, crea prezentări, reflecta asupra valorilor morale și religioase.

Prin valorificarea acestor contexte și medii de învățare, elevul este plasat în centrul procesului educațional, ca participant activ, nu doar receptor de informații, se formează nu doar competenţe cognitive, ci şi dimensiunea emoțională și spirituală a elevului, se creează o legătură între tradiție și inovație, între valorile perene ale credinței și cerințele societății actuale. Astfel, ***Istoria Bisericii Universale*** devine o disciplină vie, ancorată în realitate, cu impact formator asupra caracterului, atitudinilor și alegerilor personale.

D. Aspecte privind evaluarea

Procesul de evaluare capătă o importanță și mai mare în configurarea traseului educațional al elevilor. Evaluarea în liceu trebuie să reflecte atât formarea competențelor cognitive și spirituale, cât și capacitatea de aplicare a valorilor moral-religioase în viața personală și comunitară.

1. Relația organică predare-învățare-evaluare

În cadrul orei de ***Istoria Bisericii Universale*** la liceu, evaluarea este strâns legată atât de învățare, cât și de predare, constituind împreună un sistem coerent și dinamic. Evaluarea nu trebuie privită ca o activitate separată, ci ca un proces continuu, integrat în întregul parcurs educațional, care oferă feedback valoros pentru elev, dar și pentru profesor. Această relație organică implică:

- adaptarea strategiilor de predare în funcție de nevoile identificate ca urmare a evaluărilor inițiale, de parcurs, finale;
- orientarea învățării către formarea de competențe reale, nu doar acumularea de cunoștințe;
- motivarea elevului, prin recunoașterea progresului său și prin valorizarea reflecției personale;
- corelarea evaluării cu finalități educaționale.

Evaluarea contribuie astfel la formarea şi dezvoltarea competențelor specifice disciplinei ***Istoria Bisericii Universale***, la îmbunătățirea continuă a predării și a învățării, prin adaptarea conținuturilor și metodelor la nivelul real al clasei, prin sprijinirea elevului în procesul de autocunoaștere și asumare a valorilor creștine.

2. Evaluarea ca mijloc de motivație și reglare

La liceu, evaluarea va accentua două funcţii esenţiale ale evaluării: funcţia de reglare şi funcţia motivaţională.

Evaluarea oferă profesorului feedback cu privire la eficiența metodelor folosite, la înțelegerea conceptelor și valorilor de către elevi, la necesitatea de adaptare sau reluare a unor conținuturi, respectiv la progresul fiecărui elev.

Din perspectiva elevului, aflat în etapa consolidării identității și a asumării valorilor personale, evaluarea trebuie să valorizeze progresul personal al acestuia, să încurajeze implicarea lui activă și autentică, să pună accent pe responsabilitate și autocunoaștere, respectiv să susțină decizia informată privind continuarea studiilor sau alegerea unei direcții vocaționale/ profesionale.

3. Metodologia evaluării

a) Evaluare tradițională (sumativă și formativă), prin:

- teste scrise (cu itemi obiectivi și subiectivi);
- evaluări orale structurate (răspunsuri argumentate, eseuri).
- verificarea învățării prin întrebări și activități de consolidare la finalul unităților de învățare.

b) Metode moderne/ alternative de evaluare

- portofoliul personal – colectare de reflecții, eseuri, jurnale spirituale, fișe de activitate, proiecte și produse creative realizate în timp;
- proiectul tematic – individual sau în grup, cu teme relevante din programa de ***Istoria Bisericii Universale***, ce implică documentare, aplicare practică și prezentare argumentată;
- autoevaluarea ghidată – prin fișe sau jurnale de reflecție, elevii sunt invitați să evalueze ce au înțeles, cum s-au raportat emoțional și ce valori au interiorizat;
- observarea sistematică – a participării, a implicării în discuții și dezbateri, a comportamentului și atitudinilor exprimate în contexte de învățare;
- evaluarea produselor de învățare – afișe, prezentări, creații artistice sau digitale cu conținut moral-religios;
- studii de caz și rezolvarea de dileme morale – permit evaluarea capacității elevului de a analiza critic, de a formula judecăți morale și de a aplica valorile creștine în situații reale;
- activități practice – implicarea elevilor în acțiuni cu caracter moral, filantropic sau spiritual, care pot fi ulterior evaluate prin jurnal de reflecție, discuții sau portofoliu.

c) Metode care valorifică competențele digitale și interdisciplinare

- proiecte realizate cu ajutorul tehnologiei: prezentări, materiale video, podcasturi tematice;
- portofolii digitale: organizarea materialelor pe platforme educaționale (ex. Google Classroom, Moodle);

4. Valorificarea progresului individual

În centrul procesului evaluativ rămâne progresul elevului, nu comparația între elevi. Astfel, se va urmări cum evoluează fiecare elev din punct de vedere cognitiv, afectiv și spiritual, cum își dezvoltă capacitatea de a reflecta, a decide, a ierta, a fi solidar, în ce măsură valorile creștine devin parte a identității personale.

Evaluarea la disciplina ***Istoria Bisericii Universale*** în liceu trebuie să devină o călătorie de autocunoaștere, reflecție și angajare personală. Este esențial ca procesul de evaluare să fie cuprinzător (valorificând toate dimensiunile învățării), personalizat (adaptat ritmului și profilului fiecărui elev) și motivant (stimulând dorința de cunoaștere, de aprofundare și de trăire autentică a credinței).

E. Istoria Bisericii Universale – implicații pentru predare-învățare-evaluare

La disciplina ***Istoria Bisericii Universale***, evaluarea finală trebuie să reflecte:

- claritatea și coerența exprimării orale sau scrise;
- cunoștințele teologice fundamentate pe textul biblic, tradiția creștină și reflecția morală;
- capacitatea de argumentare morală și religioasă;
- interiorizarea valorilor și aplicarea lor în contexte personale și sociale.

Pregătirea pentru această evaluare poate include: simulări de probă scrisă, ateliere de argumentare și dezbatere, exerciții de interpretare a textului religios, reflecții pe marginea unor teme de actualitate.

Un aspect important îl constituie în acest context evaluarea prin teste grilă, care reprezintă o propunere modernă, menită să aducă mai multă obiectivitate și eficiență în procesul de examinare. Acest tip de testare permite corectarea rapidă și eliminarea erorilor subiective, oferind tuturor elevilor șanse egale. Totuși, în domeniul religios se pune accent pe valori, reflecție personală și înțelegere profundă, aspecte greu de surprins doar prin alegeri de tip grilă. Prin urmare, este important ca forma de evaluare să păstreze un echilibru între rigoarea testării și specificul acestei discipline de învățământ.

Pregătirea pentru evaluarea la ***Istoria Bisericii Universale*** prin teste grilă presupune o abordare diferită față de învățarea clasică, axată pe redactarea de eseuri sau răspunsuri dezvoltate, și implică:

- înțelegerea temelor esențiale din programa școlară;
- memorarea noțiunilor-cheie, în condițiile în care testele grilă cer adesea identificarea corectă a unor termeni, personaje, texte sau concepte, fapt care implică reținerea de date și idei principale, respectiv identificarea cu ușurință a unor concepte din context;
- exersarea cu teste grilă, pentru a familiariza elevul cu formatul acestora, din manuale, culegeri, platforme online, care facilitează analiza greșelilor și conștientizarea lacunelor;
- dezvoltarea atenției și a concentrării, prin exerciții de citire atentă a întrebărilor și a tuturor variantelor de răspuns pentru evitarea confuziilor între termeni apropiați;
- organizarea eficientă a timpului, care implică realizarea unui plan de învățare structurat, în care materia este împărțită pe teme, revizuirea regulată a cunoștințelor,.

Pregătirea pentru acest tip de evaluare combină memorarea logică cu practica aplicată și atenția la detalii, fiind o modalitate eficientă de a consolida cunoștințele religioase într-un format accesibil.

Profesorul poate utiliza metode și tehnici didactice moderne și adaptate scopului evaluării.

1. Învățarea prin exersarea testelor grilă, pentru familiarizarea cu structura testului și cu tipul de întrebări
2. Învățarea prin intermediul fișelor structurate și a schemelor recapitulative, care ghidează elevul în procesul de învățare și recapitulare
3. Învățarea prin jocuri (de tip „quiz”) sau concursuri, pentru creșterea motivației și repetarea activă a informațiilor
4. Învățarea prin organizatori grafici (hărți mentale/ conceptuale, scheme logice), pentru structurarea logică a informației și evidențierea legăturilor dintre concept
5. Învățarea prin asociere logică și mnemonică, pentru memorarea detaliilor prin reguli logice sau dispozitive mnemonice, iar nu mecanic
6. Învățarea prin explicații și povestiri biblice, pentru înțelegerea profundă și memorarea mai ușoară a temelor
7. Învățarea colaborativă (peer learning), pentru realizarea schimbului de idei și al sprijinului între colegi
8. Învățarea prin predare (reciprocal teaching), pentru fixarea cuoștințelor și dezvoltarea gândirii critice

O predare eficientă susține atât învățarea logică, cât și memorarea activă, într-un mod atractiv și eficient pentru elevi. Astfel, pe lângă manual, fișe de lucru, culegeri cu teste grilă, pot fi folosite și alte mijloace de învățământ, precum: cartonașe cu variante de răspuns (A, B, C, D), grile scanabile (tip Scantron) – acolo unde sunt disponibile sisteme de evaluare automată, baze de date cu întrebări, din care profesorii pot genera teste variate, afișe/ postere cu concepte religioase-cheie, care facilizează învățarea vizuală.

În tot acest proces, un rol esenţial îl are feedback-ul continuu şi autoevaluarea, care facilitează conştientizarea de către elevi asupra progresului înregistrat şi promovează autonomia acestora în învăţare.

F. Adaptarea procesului de predare-învățare-evaluare la specificul diferitelor grupuri de elevi

În cadrul orelor de ***Istoria Bisericii Universale***, este esențială adaptarea strategiilor didactice, a conținuturilor și a modalităților de evaluare pentru a răspunde nevoilor diverse ale elevilor, în special ale celor cu cerințe educaționale speciale (CES) și/sau dizabilități. Acest demers implică utilizarea unor metode active, centrate pe elev, care să stimuleze participarea, empatia și reflecția personală, precum și personalizarea sarcinilor de lucru în funcție de ritmul și stilul de învățare al fiecărui elev. Materialele didactice pot fi adaptate vizual, auditiv sau tactil, în funcție de tipul dizabilității, iar evaluarea trebuie să fie continuă, formativă, oferind feedback constructiv și încurajând progresul individual. Colaborarea cu profesorii de sprijin, consilierul școlar și familia este, de asemenea, un element-cheie pentru integrarea eficientă a elevilor cu CES în activitățile de la clasă, asigurând un climat incluziv și valorificând potențialul fiecărui elev.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Grad didactic/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
Tintelecan Petrică-Daniel	Gradul I	Liceul Greco-Catolic „Inochentie Micu”, Cluj-Napoca, Cluj
Demian Adrian-George	Profesor, Gradul II	Liceul Greco-Catolic „Iuliu Maniu”, Oradea, Bihor
Ghişa Ciprian	Lector Universitar dr.	Facultatea de Teologie Greco-Catolică din cadrul Universităţii “Babeș-Bolyai”, Cluj-Napoca, Cluj (Departamentul Blaj)

COORDONATORI/RESPONSABILI/CONSULTANȚI ȘTIINȚIFICI(15)

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Zăbavă Mihaela	Consilier CNCE	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare	Responsabil CNCE
Pîslaru Cătălin	Inspector general MEC	Ministerul Educației și Cercetării	Responsabil MEC

RESPONSABILI/COORDONATORI/COLABORATORI:

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Fodoca Maria	Director	Liceul Greco-Catolic „Timotei Cipariu” Bucuresti	Responsabil cult

Anexa nr. 181

Programa școlară
pentru disciplina

PRACTICĂ DE SPECIALITATE

Cultul Greco-Catolic

Clasele a IX-a – a XII-a
Curriculum de specialitate (CS)
Filiera vocaţională, profilul teologic,
specializarea Ghid Turism Religios

- 2026 -

Anexa nr. 181
Programa școlară pentru disciplina *Practică de specialitate,* Cultul Greco-Catolic, clasele a IX-a – a XII-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea ghid turism religios*

NOTĂ DE PREZENTARE

Prezenta programă școlară la disciplina ***Practică de specialitate*** completează curriculumul de specialitate pentru profilul teologic, specializarea Ghid Turism Religios, filiera vocaţională, forma de învăţământ cu frecvenţă zi, începând cu anul şcolar 2026-2027. Pentru această categorie de clase, conform planurilor-cadru pentru învățământul liceal, forma cu frecvență zi, aprobate ca anexe la OMEC nr. 4350/2025, studiul disciplinei are următoarea alocare orară săptămânală, defalcată pe segmentul Curriculum de specialitate (CS):

An de studiu	Clasa a IX-a	Clasa a X-a	Clasa a XI-a	Clasa a XII-a
Tip segment curricular	CS	CS	CS	CS
Nr. săptămânal de ore	2	2	2	2

Programa școlară este elaborată în concordanță cu:

- *Legea învățământului preuniversitar* nr. 198/2023;
- *Recomandările Consiliului Uniunii Europene* (2018) privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții;
- *Repere pentru proiectarea, actualizarea și evaluarea Curriculumului național. Cadrul de referință al Curriculumului național*, aprobat prin OME nr. 3239/2021;
- *Profilul de formare al absolventului*, aprobat prin OME nr. 6731/2023;

Aceste documente stabilesc cadrul de dezvoltare al competențelor-cheie și al profilului de formare al absolventului de liceu, competențe la a căror formare contribuie și disciplina ***Practică***.

Programa disciplinei ***Practică*** este elaborată potrivit modelului de proiectare curriculară centrat pe competențe. Construcția programei este realizată astfel încât să contribuie la dezvoltarea profilului de formare al elevului din ciclul liceal, care descrie aşteptările exprimate față de elev la sfârşitul învățământului liceal, prin raportare la cerințele exprimate în Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023, precum şi prin raportare la caracteristicile de dezvoltare ale elevilor.

Prin studierea disciplinei ***Practică***, absolventul de liceu își dezvoltă identitatea personală și conștiința de sine**,** fundamentate pe valori spirituale și morale; demonstrează comportamente etice și responsabile**,** aplicabile în viața personală, socială și profesională; manifestă respect față de diversitate și disponibilitate pentru dialog constructiv; își consolidează cultura generală prin înțelegerea impactului religiei asupra civilizației și culturii universale; exersează capacitatea de reflecție critică și discernământ moral, esențiale pentru luarea deciziilor; s**e** implică activ în comunitate, asumând valori de solidaritate, cooperare și responsabilitate civică.

Disciplina valorifică achizițiile formate în ciclul gimnazial, unde elevii au dobândit primele noțiuni de cultură religioasă, de morală și de raportare la valorile comunității. La liceu, accentul se mută de la acumularea de cunoștințe de bază la dezvoltarea competențelor de reflecție critică, discernământ moral și responsabilitate socială**.** Progresul vizează consolidarea unei identități personale asumate, pregătirea pentru viața adultă și integrarea valorilor spirituale în contexte sociale, culturale și profesionale mai complexe.

Disciplina ***Practică*** este o disciplină atât de cultură generală, cât și religioasă, cu o programă şcolară concepută în corelaţie cu alte discipline teologice (*Spiritualitate*, *Istoria Religiilor, Istoria Bisericii Greco-Catolice*), contribuind în mod activ la formarea unor competenţe, care fundamentează dezvoltarea culturii religioase şi a celei generale a elevului, formarea personalităţii şi a profilului spiritual ale acestuia.

Elemente de noutate pe care le aduce programa:

- Orientare spre competențe transversale **(**educația pentru cetățenie democratică, educația pentru viață, dezvoltare personală)
- Actualizarea conținuturilor **(**corelarea temelor religioase cu provocările lumii contemporane: digitalizare, ecologie, drepturile omului, migrație, multiculturalitate, inteligența artificială)
- Dimensiunea interactivă și practică (implicare socială, voluntariat, utilizarea proiectelor interdisciplinare)
- Deschiderea spre dialog **(**formarea competenței de dialog interconfesional și intercultural; prezentarea comparativă a valorilor comune ale diferitelor tradiții religioase)

Structura programei şcolare de ***Practică*** include, pe lângă nota de prezentare, următoarele elemente:

- Competențe generale;
- Competențe specifice şi exemple de activități de învățare;
- Conținuturi;
- Sugestii metodologice

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoştințe, abilități şi atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte diverse.

Competențele generale se referă la achizițiile pe care elevul le dobândește la disciplina ***Practică*** pe parcursul întregului ciclu liceal. Acestea au un dublu rol: pe de o parte, reflectă contribuția disciplinei la profilul de formare al absolventului și, implicit, la dezvoltarea competențelor-cheie; pe de altă parte, structurează disciplina în funcție de profilul de formare.

Competențele specifice derivă din competențele generale și reprezintă etape intermediare în dobândirea acestora, fiind formate pe parcursul unui an școlar. Ele sunt adaptate nivelului de dezvoltare al elevilor, ghidează evaluarea performanțelor acestora și oferă cadrul pentru organizarea demersului didactic. Ca etape ale formării competențelor generale, competențele specifice evidențiază progresia acestora de la un an de studiu la altul, contribuind treptat la dezvoltarea competenței generale. Derivarea lor presupune o diferențiere atentă a etapelor procesului de învățare, astfel încât, la finalul studiului disciplinei ***Practică***, elevii să fi dobândit competențele generale corespunzătoare.

Activitățile de învățare constituie contexte în care competențele specifice sunt dezvoltate, exersate și consolidate. Ele au rol orientativ pentru profesori, oferindu-le libertatea de a folosi exemplele propuse de programa școlară, de a le completa sau de a le înlocui, astfel încât să adapteze procesul didactic la realitățile concrete ale clasei. În acest mod, crearea de parcursuri de învățare individualizate și personalizate nu mai rămâne un simplu ideal, ci devine realizabilă prin metode și modalități concrete de aplicare.

Conţinuturile învăţării - sunt organizate pe domenii şi reprezintă achiziţii de bază prin care se urmăreşte formarea competentelor elevilor. La nivelul fiecărei clase, programa prezintă o ofertă curriculară care include aspecte de învățătura creștină**,** dialogul interreligios și intercultural**,** formarea morală aplicată **și** implicarea responsabilă în viața comunitară

Sugestiile metodologice oferă exemple de strategii didactice, repere pentru planificarea demersului didactic și elemente pentru evaluarea continuă. Acestea includ recomandări privind desfășurarea efectivă a procesului de predare-învățare-evaluare centrat pe formarea competențelor, exemple de strategii didactice care sprijină realizarea competențelor specifice, precum și propuneri de abordare interdisciplinară și integrată. În plus, acestea cuprind repere pentru evaluarea învățării, raportată la competențele urmărite, putând fi utilizate diverse forme, metode și instrumente de evaluare.

Cadrele didactice sunt încurajate să planifice didactica pe baza competențelor, să adapteze activitățile la context și să utilizeze metode variate de evaluare, cu accent pe progresul și dezvoltarea elevului.

Pentru a asigura un cadru coerent în predarea disciplinei ***Practică***, programa şcolară propune un set de elemente comune pentru toate cultele din România care au drept de predare a propriei religii în sistemul de învățământ: lista competențelor generale, o parte dintre competențele specifice şi o serie de exemple de activități de învățare şi partea generală a sugestiilor metodologice. Listele de competențe specifice şi de conținuturi sunt elaborate de către fiecare cult, permițând orientarea către teme relevante pentru fiecare dintre acestea

COMPETENȚE GENERALE (CG)

C.G.1	Înțelegerea elementelor componente ale produsului turistic religios
C.G.2	Analizarea etapelor pentru conceperea produselor turistice
C.G.3	Evaluarea categoriilor de produse ce pot fi oferite clienților

CLASA a IX-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

***C.G. 1* - Înțelegerea elementelor componente ale produsului turistic religios**

CS 1.1. Identificarea principalelor componente materiale și imateriale ale unui produs turistic religios
- *organizarea de vizite de studiu ghidate la obiective religioase (biserici, mănăstiri, locuri de pelerinaj)* - *realizarea de fișe tematice, unde elevii prezintă importanţa istorică; culturală şi religioasă a unui produs turistic;* - *prezentarea de către elevi a unor elementele materiale (arhitectură, obiecte de cult, fresce) și imateriale (tradiții, semnificații spirituale) observate în cadrul vizitelor ghidate*
CS 1.2. Indicarea diferențelor între tipurile de turism religios (ex: pelerinaj, turism cultural-religios, turism educațional)
- *organizarea unui atelier tematic cu prezentări interactive (postere, slide-uri, hărți conceptuale) în care evidențiază diferențele-cheie între pelerinaj, turism cultural-religios și turism educațional* - *realizarea unor studii de caz pornind de la situații reale sau ipotetice pentru a identifica tipul de turism religios prezent ,elevii creaza un catalog cu destinatiile selectate*
CS 1.3. Descrierea atracțiilor religioase (mănăstiri, biserici, obiecte de cult), serviciile de cazare și masă, facilitățile de transport și experiențele spirituale oferite
- *participarea la tururi efectuate de ghizi profesioniști, urmată de analiză, feedback structurat și discuții privind abordările, concretizate intr-un dosar sumativ* - *realizarea unor fișe de documentare cu descrierea în detaliu mănăstiri, biserici sau obiecte de cult, evidențiind elemente arhitecturale, istorice și spirituale ale fiecărui obiectiv*

***C.G. 2* - Prezentarea etapelor pentru conceperea produselor turistice**

CS 2.1. Identificarea etapelor de bază ale conceperii unui produs turistic
– studiu de piață simulativ: cursanții identifică o categorie de turiști-țintă și realizează o anchetă (chestionar, interviuri, cercetare online) pentru a determina preferințele, nevoile și tendințele acestora în materie de produse turistice,centralizand datele intr-un tabel electronic *-studierea produselor turistice existente, precum si a prețurilor, tarifelor și serviciilor similare pentru o înțelegere detaliată a pieței și a preferințelor consumatorilor.*
CS 2.2. Descrierea etapelor de bază ale conceperii unui produs turistic
– organizarea unui atelier de analiză comparativă folosind date din oferte reale *- analizarea detaliată a cererii și a ofertei concurenței,specificand motivațiile, veniturile, vârsta, categoria socio-profesională și gusturile potențialilor clienți, precum și produsele turistice existente pe piață*

***C.G. 3* -Evaluarea categoriilor de produse ce pot fi oferite clienților**

CS 3.1. Identificarea avantajelor și limitelor fiecărei categorii de produs turistic
– elaborarea unui set de criterii (calitate, accesibilitate, preț, diversitate, grad de personalizare), pe baza cărora analizează și punctează o serie de produse turistice reale selectate *- evaluarea si incadrarea produselor turistice pe categorii de grup tinta ,atribuind fiecarui grup produse specifice*

CS 3.2. Realizarea unei analize comparative şi argumentate a produselor turistice
– organizarea unui atelier de analiză comparativă folosind date din oferte reale. *- precizarea produselor turistice in functie de preferintele de consum ale pietei*

CLASA a IX-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Managementul activităţii turistice	Norme de protecţia muncii - reguli de călătorie; hărţi turistice - ghiduri turistice - prospecte, broşuri de prezentare a obiectivelor turistice - manuale , tratate de istorie, geografie, istoria artei - culegeri de legende şi povestiri populare; Elaborarea programelor turistice.
2. Patrimoniu turistic	Blajul şi Marea Unire. Blajul şi Revoluţia de la 1848. Catedrala din Blaj – loc al formării conştiinţei naţionale româneşti şi promovarea luptei naţionale pentru egalitate şi libertate. Şcolile Blajului - renaşterea culturală a românilor. Prezenţa stilului romanic şi stilului gotic pe teritoriul ţării noastre. Cetăţile fortificate: arhitectură, artă şi semnificaţie istorică.
3. Comunicarea profesională	Comunicarea eficientă cu turiştii; Ascultare activă; Adaptare a limbajului; Promovarea dialogului; lucrul în echipă;

CLASA a X-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G. 1 - Înțelegerea elementelor componente ale produsului turistic religios

CS 1.1. Definirea principalelor componente materiale și imateriale ale unui produs turistic religios
- descrierea unui circuit la o manastire sau sanctuar:elevii marcheaza cu culori diferite componentele materiale si pe cele imateriale si formuleaza o definitie operativa pentru fiecare categorie *- vizita de studiu la un obiectiv religios urmata de completarea unei fise* *- elevii primesc un exemplu de program de pelerinaj(real sau simulativ) si au sarcina sa sublinieze doar elementele materiale de interes tip transport,cazare mese,obiective vizate sau servicii suplimentare: insotitor,ghid local*
CS 1.2. Explicarea diferențelor între tipurile de turism religios (ex: pelerinaj, turism cultural-religios, turism educațional)
– organizarea unui atelier tematic cu prezentări interactive (postere, slide-uri, hărți conceptuale) în care evidențiază diferențele-cheie între pelerinaj, turism cultural-religios și turism educațional *– realizarea unor studii de caz pornind de la situații reale sau ipotetice pentru a identifica tipul de turism religios prezent*
CS 1.3. Descrierea atracțiilor religioase (mănăstiri, biserici, obiecte de cult), serviciile de cazare și masă, facilitățile de transport și experiențele spirituale oferite
- proiect de grup:realizarea unei schite complete pentru realizarea unui pachet turistic *- prezentarea proiectului realizat,in fata clasei,primind feedback din partea colegilor si sugestii din partea formatorului* *- realizarea unui pliant sau broșuri turistice: cursanții structurează un material atractiv ce include descrierea destinației, fotografii sugestive, servicii incluse, prețuri și date de contact. Se poate lucra individual sau pe echipe și se pot utiliza instrumente digitale gratuite (ex: Canva, Google Slides).*

C.G. 2 - Analizarea etapelor pentru conceperea produselor turistice

CS 2.1. Descrierea etapelor de bază ale conceperii unui produs turistic
– studiu de piață simulativ: cursanții identifică o categorie de turiști-țintă și realizează o anchetă (chestionar, interviuri, cercetare online) pentru a determina preferințele, nevoile și tendințele acestora în materie de produse turistice *- identificrea și se alegerea obiectivelor turistice, pe baza informatiilor culese din unitățile de cazare și serviciile (transport, alimentație, agrement) care se potrivesc cel mai bine tipologiei clienților vizați și cerințelor acestora.* *- calcularea costului total al pachetului turistic, incluzând toate cheltuielile directe și indirecte, si centralizarea datelor intr-un portofoliu fizic*
CS 2.2. Identificarea semnificatiei etapelor de bază ale conceperii unui produs turistic
– organizarea unui atelier de analiză comparativă folosind date din oferte reale.

- alegerea atentă a atracțiilor, cazărilor și serviciilor de transport,pentru determinarea calitatii, unicitatatii și atractivitatii pachetului, in incercarea de a influenta decizia consumatorului *- simularea unei prezentări de vânzare: fiecare grup prezintă produsul turistic în fața clasei/juriului, folosind materiale vizuale (postere, slide-uri, video scurt) și argumente de marketing, urmând să răspundă întrebărilor și obiecțiilor publicului.*

C.G. 3 **-Evaluarea categoriilor de produse ce pot fi oferite clienților**

CS 3.1. Explicarea avantajelor și limitelor fiecărei categorii de produs turistic
– elaborarea unui set de criterii (calitate, accesibilitate, preț, diversitate, grad de personalizare), pe baza cărora analizează și punctează o serie de produse turistice reale selectate *- configurarea unui profilul al clientului (buget, timp disponibil,) și de obiectivele strategice ale furnizorului de servicii turistice* *- realizarea unui ,,Jurnal de practica '' in care vom marca datele de influenta semnificativa cu privire la tema propusa*
CS 3.2. Realizarea unei analize comparative și argumentate a produselor turistice
– organizarea unui atelier de analiză comparativă folosind date din oferte reale. *- analizarea si discutarea informatiilor gasite si intocmirea unui raport de activitate ilustrativ.*

CLASA a X-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Managementul activităţii turistice	Norme de protecţia muncii - reguli de călătorie; hărţi turistice - ghiduri turistice - prospecte, broşuri de prezentare a obiectivelor turistice - manuale , tratate de istorie, geografie, istoria artei - culegeri de legende şi povestiri populare; Elaborarea programelor turistice.
2.Patrimoniu turistic	Bisericile pictate din Moldova: Patrimoniul cultural material UNESCO Bisericile de lemn din Maramureş:Patrimoniul cultural material UNESCO Biserica *Intrarea Maicii Domnului în Biserică* din Bârsana Biserica *Sfântul Nicolae* din Budeşti Biserica *Sfânta Parascheva* din Deseşti *Naşterea Fecioarei* din Ieud Deal Biserica *Sfânta Parascheva* din Poienile Izei Biserica *Sfinţii Arhangheli* din Şurdeşti
4. Comunicarea profesională	Comunicarea eficientă cu turiştii; Ascultare activă; Adaptare a limbajului; Promovarea dialogului; lucrul în echipă;

Clasa a XI-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G. 1 - Înțelegerea elementelor componente ale produsului turistic religios

CS 1.1. Analizarea principalelor componente materiale și imateriale ale unui produs turistic religios
– organizarea de vizite de studiu ghidate la obiective religioase (biserici, mănăstiri, locuri de pelerinaj) *– realizarea de fișe tematice, unde elevii identifică și clasifică componentele unui produs turistic religios descris, pe baza unor materiale video, fotografii sau prezentări interactive* *– prezentarea de către elevi a unor elementele materiale (arhitectură, obiecte de cult, fresce) și imateriale (tradiții, ritualuri, semnificații spirituale) observate în cadrul vizitelor ghidat*
CS 1.2. Recunoașterea diferențelor între tipurile de turism religios (ex: pelerinaj, turism cultural-religios, turism educațional)
– organizarea unui atelier tematic cu prezentări interactive (postere, slide-uri, hărți conceptuale) în care evidențiază diferențele-cheie între pelerinaj, turism cultural-religios și turism educațional *– realizarea unor studii de caz pornind de la situații reale sau ipotetice pentru a identifica tipul de turism religios prezent*
CS 1.3. Descrierea atracțiilor religioase (mănăstiri, biserici, obiecte de cult), serviciile de cazare și masă, facilitățile de transport și experiențele spirituale oferite
- participarea la slujbe și evenimente religioase: Elevii au ocazia să participe la slujbele zilnice și la evenimente religioase importante, în special la hramurile mănăstirilor (ex: Adormirea Maicii Domnului) *- realizarea unor fișe de documentare cu descrierea în detaliu mănăstiri, biserici sau obiecte de cult, evidențiind elemente arhitecturale, istorice și spirituale ale fiecărui obiectiv*

C.G. 2 - Analizarea etapelor pentru conceperea produselor turistice

CS 2.1. Identificarea etapelor de bază ale conceperii unui produs turistic
– identificarea unei categorii de turiști-țintă și realizarea unei anchete (chestionar, interviuri, cercetare online) pentru a determina preferințele, nevoile și tendințele acestora în materie de produse turistice, in cadrul unui Studiu de piață simulativ: *- identificarea alegerea obiectivelor turistice, unitățile de cazare și serviciile (transport, alimentație, agrement) care se potrivesc cel mai bine tipologiei clienților vizați și cerințelor acestora,in cadrul unui atelier de analiza -* *combinarea și asamblarea elementelor: Această etapă presupune structurarea logică și coerentă a tuturor componentelor selectate (cazare, masă, transport, obiective turistice, activități) într-un program prestabilit și detaliat, formând pachetul turistic.*
CS 2.2. Descrierea etapelor de bază ale conceperii unui produs turistic

– organizarea unui atelier de analiză comparativă folosind date din oferte reale, concretizand printr-un material digital(prezentare Canva, harta mentala, ppt) *- selectarea și combinarea elementelor pentru a crea cea mai avantajoasa serie de servicii individuale ,creand un pachet individual grupului tinta desemnat acestui tip de turism*

***C.G. 3* -Evaluarea categoriilor de produse ce pot fi oferite clienților**

CS 3.1. Identificarea avantajelor și limitelor fiecărei categorii de produs turistic
– elaborarea unui set de criterii (calitate, accesibilitate, preț, diversitate, grad de personalizare), pe baza cărora analizează și punctează o serie de produse turistice reale selectate *- centralizarea datelor intr-o fisa de lucru, in care se vor evidentia caracteristicile celor mai vandute produse turistice folosindu-le ca exemplu in urmatoarele teme de lucru*
CS 3.2. Realizarea unei analize comparative și argumentate a produselor turistice
– organizarea unui atelier de analiză comparativă folosind date din oferte reale. *- extragerea datelor intr-un ,,catalog''creat de elevi, folosit ulterior in cadrul studiilor de piata*

CLASA a XI-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
5. Managementul activităţii turistice	Norme de protecţia muncii - reguli de călătorie; hărţi turistice - ghiduri turistice - prospecte, broşuri de prezentare a obiectivelor turistice - manuale , tratate de istorie, geografie, istoria artei - culegeri de legende şi povestiri populare; Elaborarea programelor turistice.
6. Patrimoniu turistic	Cetăţile dacice din Munţii Orăştiei Prezenţa stilului romanic stilului gotic şi baroc pe teritoriul ţării noastre. Traseu turistic Oradea- Cluj-Napoca: Oradea-oraşul Art Nouveau: monumente încadrate în acest stil arhitectural; Piaţa Unirii: PALATUL EPISCOPIEI GRECO-CATOLICE (1905), PALATUL VULTURUL NEGRU (1908)-cel mai reprezentativ monument Art Nouveau din Oradea şi din Transilvania, PALATUL MOSKOVITZ ADOLF ŞI FIII (1905), BISERICA CU LUNĂ (1784)-emblematică pentru Oradea; Biserica Greco Catolică „Sfântul Nicolae”; CETATEA ORADEA; PALATUL BAROC şi Catedrala Romano-Catolică „Sfântul Mihail”
7. Comunicarea profesională	Comunicarea eficientă cu turiștii; Ascultare activă; Adaptare a limbajului; Promovarea dialogului; lucrul în echipă;

Clasa a XII-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G. 1 - Înțelegerea elementelor componente ale produsului turistic religios

CS 1.1. Evaluarea principalelor componente materiale și imateriale ale unui produs turistic religios
– organizarea de vizite de studiu ghidate la obiective religioase (biserici, mănăstiri, locuri de pelerinaj) *– realizarea de fișe tematice, unde elevii identifică și clasifică componentele unui produs turistic religios descris, pe baza unor materiale video, fotografii sau prezentări interactive* *– prezentarea de către elevi a unor elementele materiale (arhitectură, obiecte de cult, fresce) și imateriale (tradiții, ritualuri, semnificații spirituale) observate în cadrul vizitelor ghidate* *- organizarea de tururi simulate, unde cursanții exersează prezentarea obiectivelor turistice, gestionarea grupului, adaptarea discursului la diferite tipuri de turiști și rezolvarea situațiilor neprevăzute*
CS 1.2. Recunoașterea diferențelor între tipurile de turism religios (ex: pelerinaj, turism cultural-religios, turism educațional)
– organizarea unui atelier tematic cu prezentări interactive (postere, slide-uri, hărți conceptuale) în care evidențiază diferențele-cheie între pelerinaj, turism cultural-religios și turism educațional *– realizarea unor studii de caz pornind de la situații reale sau ipotetice pentru a identifica tipul de turism religios prezent*
CS 1.3. Descrierea atracțiilor religioase (mănăstiri, biserici, obiecte de cult), serviciile de cazare și masă, facilitățile de transport și experiențele spirituale oferite
– realizarea unor fișe de documentare cu descrierea în detaliu mănăstiri, biserici sau obiecte de cult, evidențiind elemente arhitecturale, istorice și spirituale ale fiecărui obiectiv *- evidentierea individuala a experientei oferite de fiecare lacas/obiectiv vizitat prin mentionarea experientei intr-un ,,jurnalul de practica ’’ .*

C.G. 2 - Analizarea etapelor pentru conceperea produselor turistice

CS 2.1. Identificarea etapelor de bază ale conceperii unui produs turistic
– studiu de piață simulativ: cursanții identifică o categorie de turiști-țintă și realizează o anchetă (chestionar, interviuri, cercetare online) pentru a determina preferințele, nevoile și tendințele acestora în materie de produse turistice *- selectarea obiectivelor și serviciilor: Pe baza informațiilor culese, se identifică și se aleg obiectivele turistice, unitățile de cazare și serviciile (transport, alimentație, agrement) care se potrivesc cel mai bine tipologiei clienților vizați și cerințelor acestora.* *- combinarea și asamblarea elementelor: Această etapă presupune structurarea logică și coerentă a tuturor componentelor selectate (cazare, masă, transport, obiective turistice, activități) într-un program prestabilit și detaliat, formând pachetul turistic, ce va fi prezentat clasei in cadrul unei dezbateri*

CS 2.2. Descrierea etapelor de bază ale conceperii unui produs turistic
– organizarea unui atelier de analiză comparativă folosind date din oferte reale. *- estimarea figurativa a costurilor raportate la piata reala existenta,centralizand datele intr-un tabel fizic sau electronic* *- promovarea produsului turistic: Semnificația acestei etape este de a genera conștientizare și cerere pe piață. propunerea valorii estimative a produsului către publicul țintă, in scopul de a atrage clienții potriviți și a creste cererea.* *- lansarea și comercializarea pe piață: punerea în practică a întregului proces de planificare, prin prezentarea unui proiect,in fata clasei, în care produsul sa devina accesibil clienților*

C.G. 3 **Evaluarea categoriilor de produse ce pot fi oferite clienților**

CS 3.1. Identificarea avantajelor și limitelor fiecărei categorii de produs turistic
– elaborarea unui set de criterii (calitate, accesibilitate, preț, diversitate, grad de personalizare), pe baza cărora analizează și punctează o serie de produse turistice reale selectate *- prezentarea de produse turistice tematice(pelerinaje) prin identificarea grupului tinta, cum ar fi practicanti ai turismul cultural-religios, ecoturismul, turismul de aventură, de afaceri sau balnear.* -
CS 3.2. Realizarea unei analize comparative și argumentate a produselor turistice
– organizarea unui atelier de analiză comparativă folosind date din oferte reale. *- consultarea ,,jurnalului de practica ’’ in vederea intocmirii unui portofoliu in care se vor evidentia aspectele tari respectiv slabe ale arealului propus spre studiu* *-realizarea unei plasne de format A3 cu o analiza SWOT la crearea careia participa intreaga clasa*

CLASA a XII-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
8. Managementul activităţii turistice	Norme de protecţia muncii - reguli de călătorie; hărţi turistice - ghiduri turistice - prospecte, broşuri de prezentare a obiectivelor turistice - manuale , tratate de istorie, geografie, istoria artei - culegeri de legende şi povestiri populare; Elaborarea programelor turistice.
9. Patrimoniu turistic	Traseu turistic Bucureşti: Ateneul Român – Muzeul George Enescu- Palatul Regal - Biserica Creţulescu Traseu turistic Bucureşti - Muzeul Național Cotroceni și Biserica Cotroceni. Traseu turistic Bucureşti: Biserica Creţulescu - Biserica Stavropoleos – Palatul cec. Traseu turistic Bucureşti: Biserica sfântul anton – Palatul voievodal (curtea veche) – Biserica domnița bălașa Traseu turistic: Catedrala Sfântul Iosif – Biserica armenească Traseu turistic: Catedrala patriarhală și Palatul patriarhal Traseu turistic: Palatul Mogoșoaia - Biserica „sfântul gheorghe” Traseu turistic: Biserica Zlătari - Biserica Stavropoleos Traseu turistic Bucureşti: Biserica Creţulescu - Biserica zlătari - Biserica Stavropoleos Traseu turistic Biserica Sfântul Anton – Palatul voievodal (curtea veche) - Catedrala patriarhală Traseu turistic Biserica Sfântul Anton – Palatul voievodal (curtea veche) – Palatul patriarhal Traseu turistic: Parcul Cişmigiu – Clădirea primăriei- Biserica Domniţa Bălaşa Case vechi din Bucureşti
10. Comunicarea profesională	Comunicarea eficientă cu turiștii; Ascultare activă; Adaptare a limbajului; Promovarea dialogului; lucrul în echipă;

SUGESTII METODOLOGICE

Sugestiile metodologice oferă repere esențiale pentru proiectarea, organizarea și desfășurarea eficientă a activităților de predare-învățare-evaluare în cadrul orelor de ***Practică*** la liceu. Acestea vizează sprijinirea cadrului didactic în personalizarea demersului educațional, prin integrarea unor metode didactice moderne, interactive și adaptate la profilul generației actuale de elevi, inclusiv prin dezvoltarea competențelor digitale.

Programa școlară actuală pentru disciplina ***Practică*** promovează o predare centrată pe învățare, care accentuează implicarea activă a elevului în procesul de învățare, contextualizarea conținuturilor religioase în realități de viață concrete, dimensiunea socială a învățării – cooperare, colaborare, empatie, responsabilizarea elevilor în raport cu propria dezvoltare morală, spirituală și civică și dezvoltarea competențelor digitale și media, esențiale pentru învățarea secolului XXI.

A. Strategii didactice – revalorizări ale metodelor tradiționale, noi abordări

Pentru a atinge finalitățile educaționale specifice liceului și a forma competențe relevante este necesară utilizarea unor metode variate, care îmbină gândirea critică, creativitatea, reflecția și tehnologia. Prezentăm sintetic o listă cu metode practice care pot fi utilizate în ora de ***Practică***:

- Organizarea unei excursii tematice și prezentarea unui segment din Traseu pentru colegi sau public extern.
- Întocmirea unui program turistic, însoțit de documentație (fișe, hărți, materiale promoționale).
- Simularea preluării și însoțirii unui grup, gestionarea situațiilor neprevăzute sau dificile, rezolvarea reclamațiilor.
- Realizarea de materiale de promovare (broșuri, ghiduri, prezentări digitale) pentru diferite tipuri de turiști.
- Exersarea ghidajului într-o limbă străină și adaptarea prezentării la nevoile diferitelor categorii de turiști.

2. Metode care sprijină dezvoltarea de competențe digitale

Predarea ***Practicii de specialitate*** în liceu trebuie să se racordeze la realitatea digitală a elevilor, oferindu-le un cadru în care să-și dezvolte atât gândirea morală, cât și competențele digitale. Iată câteva metode recomandate:

- WebQuest religios – Elevii investighează teme (ex. „Simboluri ale sacramentelor”) folosind surse online credibile. Rezultatul poate fi prezentat sub formă de infografice, prezentări sau postere digitale.
- Crearea de conținut digital – Elevii realizează podcasturi, videoclipuri scurte, prezentări interactive sau materiale vizuale pe teme religioase. Exemple: un vlog despre semnificația unei sărbători, un tutorial despre rugăciune, un interviu cu un preot/localnic implicat în comunitate.
- Utilizarea platformelor educaționale Google Classroom, Moodle sau Padlet pentru organizarea materialelor și a activităților.
- Quiz-uri interactive (Kahoot, Quizizz) – Pot fi utilizate pentru recapitulare sau evaluare, dar și pentru momentele de captare a atenției la începutul unei activități.
- Crearea unui blog tematic – Poate fi planificată realizarea unui blog al clasei, unde elevii postează reflecții, eseuri, impresii din excursii religioase, recenzii de filme/documentare. Se dezvoltă competențe media, digitale și de scriere argumentativă.
- Tururi virtuale și realitate augmentată – Pot fi utilizate pentru vizitarea virtuală a unor obiective religioase (ex. baptisterii, Biserica Sfântului Mormânt etc.). Folosirea aplicațiilor AR pentru descoperirea simbolurilor dintr-o biserică sau icoană.
- Proiecte colaborative online – Elevii din clase sau școli diferite colaborează online pe o temă moral-religioasă. Se pot realiza e-book-uri, colecții de rugăciuni sau mărturii ale tinerilor despre credință.

3. Metode pentru dezvoltarea competențelor verzi

În învățătura creștină, lumea creată este darul lui Dumnezeu, iar omul are o vocație de administrator al creației. Educația religioasă poate cultiva în elevi iubirea față de creație ca formă de iubire față de Dumnezeu, conștientizând că distrugerea naturii nu este doar o problemă ecologică, ci și una spirituală: o ruptură a

comuniunii cu Dumnezeu, cu semenii şi cu lumea. În formarea competenţelor verzi, prin disciplina ***Practică***, pot fi utilizate următoarele metode:

- **Lectura biblică interactivă (cu aplicații digitale)**

Folosind aplicația bibliacatolica.ro sau fișe interactive create în Wordwall / Google Forms, elevii pot identifica: texte biblice referitoare la creaţie, porunci despre protejarea creației, virtuți precum: cumpătarea, milostenia, recunoştinţa, smerenia etc. De asemenea, pot realiza o colecție de versete și învățături biblice care fundamentează ecologia creștină.

- **Dezbateri teologice cu tematică ecologică**

Elevii pot fi implicați în dezbateri în care să argumenteze din perspectivă religioasă, cu citate din Scriptură și din Magisteriu, teme precum: „Poluarea – un nou păcat al omului modern?", „Mai putem vorbi despre sfințirea creației într-o lume industrializată?", „Cum putem trăi creștinește în armonie cu natura?"

- **Rugăciunea și meditația religioasă**

Elevii pot analiza textul Psalmilor 103 şi 148 şi pot rosti/ audia fragmente din aceştia în înregistrări din cadrul slujbei Vecerniei şi Utreniei. Pot medita la frumuseţea şi perfecţiunea creaţiei în urma vizionării unor documentare din mediul online sau create de ei.

- **Învățarea prin proiecte**

Elevii pot realiza în echipă proiecte multimedia interdisciplinare (prezentare, afiș, mini-documentar sau site) cu teme precum: „Virtuțile creștinului ca administrator al creației", „Cumpătarea creștină – echilibru între dar și responsabilitate", „Creația în viața și scrierile sfinților" etc.

- **Învățarea prin Podcast religios**

Elevii pot crea un podcast religios (cu sprijinul profesorului) în care discută teme precum: „Ce spune Biblia despre grija față de natură?", „De ce indiferenţa este o problemă spirituală?", „Cum se reflectă grija pentru creație în viața oamenilor?" etc. prin care se încurajează gândirea critică și exprimarea valorilor religioase în limbaj actual. Pot fi invitate diferite persoane: preotul paroh, profesori universitari, călugări, ecologişti creştini etc.

- **Învățarea prin implicare în comunitate (*Service learning* religios)**

Elevii pot fi implicați în: acțiuni de voluntariat ecologic, campanii de informare cu mesaje creștine (ex: „Creația este darul lui Dumnezeu, nu locul nepăsării noastre!", „Cumpătarea începe cu inima milostivă" etc.), organizarea unei slujbe sau rugăciuni pentru protejarea mediului (în cadrul unor parteneriate Şcoală-Familie-Biserică).

Prin diversificarea metodelor didactice și adaptarea lor la contextul actual, ora de ***Practică*** devine un spațiu privilegiat în care elevii învață să înțeleagă corect valorile morale și rolul acestora în dezvoltarea personală și socială, să trăiască autentic și să acționeze responsabil, își dezvoltă echilibrul interior și emoțional în lumina credinței, să exerseze competențe digitale și sociale esențiale pentru lumea contemporană, să își afirme identitatea spirituală, valorile și apartenența la comunitatea de credință.

B. Abordarea conținuturilor

Abordarea conținuturilor presupune o atitudine flexibilă a profesorului de ***Practică***, prin accentul pus pe: valorificarea experiențelor de viață ale elevilor; accentuarea caracterului aplicativ al conținuturilor, creând contexte semnificative de învățare pentru viața reală; abordări diferențiate ale conținuturilor învățării, în acord cu experiențele elevilor şi cu contextul social în care trăiesc aceştia; realizarea de conexiuni între ***Practică*** şi alte discipline de studiu.

Conținuturile propuse în programa şcolară nu reprezintă teme de lecții, ci unități tematice. Numărul de conținuturi (între 15-20 teme, la nivelul fiecărei clase) de pe parcursul unui an şcolar permite: abordarea unor conținuturi pe parcursul mai multor ore, în funcție de complexitatea acestora, de nivelul clasei de elevi, de particularitățile comunității; abordarea unor teme sau aspecte suplimentare, cu rol de adaptare a orei de ***Practică*** la specificul clasei de elevi/a comunității.

Ordinea abordării conținuturilor nu este una prestabilită prin programa şcolară. Profesorul are libertatea de a planifica în manieră personalizată ordinea în care va prezenta temele, în acord cu logica firească a domeniului şi cu specificul vieții religioase a comunității, precum şi în relație cu teme de la alte discipline de studiu.

Din punctul de vedere al specificului domeniului teologic, s-a utilizat următoarea matrice de dezvoltare a conținuturilor: la nivelul fiecărei clase, conţinuturile sunt abordate din perspectiva a trei domenii.

C. Aspecte privind evaluarea

Evaluarea în liceu trebuie să reflecte atât formarea competențelor cognitive şi spirituale, cât şi capacitatea de aplicare a valorilor moral-religioase în viața personală şi comunitară.

- **Observarea directă**: Profesorul urmărește activitatea elevului pe teren (simulări, tururi reale, prezentări), notând modul de gestionare a grupului, comunicarea, adaptarea la diverse tipuri de turişti şi reacția la situații neprevăzute.
- **Portofoliul de practică**: Elevul completează un caiet cu activități realizate, proiecte, materiale create, observații personale şi reflecții asupra provocărilor întâmpinate; acest instrument permite evaluarea progresului şi calității competențelor dobândite.
- **Proba practică formală**: Examinare orală sau prezentarea unui obiectiv turistic în fața grupului, urmată de întrebări specifice şi evaluarea modului de susținere a prezentării, logicii argumentării.
- **Simulări şi jocuri de rol**: Evaluarea elevilor în situații de ghidaj simulate, unde se exersează rezolvarea reclamațiilor, gestionarea conflictelor sau corectarea erorilor de Traseu.
- **Analiza studiilor de caz**: Cursanții analizează diverse scenarii, identifică dificultăți, propun soluții şi îşi argumentează alegerile, demonstrând gândire critică şi creativitate.

4. Valorificarea progresului individual

În centrul procesului evaluativ rămâne progresul elevului, nu comparația între elevi. Astfel, se va urmări cum evoluează fiecare elev din punct de vedere cognitiv, afectiv şi spiritual, cum îşi dezvoltă capacitatea de a reflecta, a decide, a ierta, a fi solidar, în ce măsură valorile creştine devin parte a identității personale.

Evaluarea la disciplina ***Practică*** în liceu trebuie să devină un prilej de angajare personală. Mai ales în contextul includerii acesteia ca disciplină obligatorie pentru Bacalaureat, este esențial ca procesul de evaluare să fie cuprinzător (valorificând toate dimensiunile învățării), personalizat (adaptat ritmului şi profilului fiecărui elev) şi motivant (stimulând dorința de cunoaştere, de aprofundare şi de trăire autentică a credinței).

Practica este o disciplină care pune accent pe valori, reflecție personală şi înțelegere profundă, aspecte greu de surprins doar prin alegeri de tip grilă. Prin urmare, este important ca forma de evaluare să păstreze un echilibru între rigoarea testării şi specificul acestei discipline de învăţământ.

Pregătirea pentru evaluarea la ***Practică*** prin eventuale teste grilă presupune o abordare diferită față de învățarea clasică, axată pe redactarea de eseuri sau răspunsuri dezvoltate, şi implică:

- înțelegerea temelor esențiale din programa şcolară;
- memorarea noţiunilor-cheie, în condiţiile în care testele grilă cer adesea identificarea corectă a unor termeni, personaje, texte sau concepte, fapt care implică reţinerea de date şi idei principale, respectiv identificarea cu uşurinţă a unor concepte din context;
- exersarea cu teste grilă, pentru a familiariza elevul cu formatul acestora, din manuale, culegeri, platforme online, care facilitează analiza greşelilor şi conştientizarea lacunelor;
- dezvoltarea atenției şi a concentrării, prin exerciţii de citire atentă a întrebărilor şi a tuturor variantelor de răspuns pentru evitarea confuziilor între termeni apropiați;
- organizarea eficientă a timpului, care implică realizarea unui plan de învățare structurat, în care materia este împărțită pe teme, revizuirea regulată a cunoştinţelor, simulări ale examenului de bacalaureat, pentru a gestiona timpul în examen.

Pregătirea pentru acest tip de evaluare combină memorarea logică cu practica aplicată şi atenția la detalii, fiind o modalitate eficientă de a consolida cunoştinţele religioase într-un format accesibil.

Profesorul poate utiliza metode şi tehnici didactice moderne şi adaptate scopului evaluării.

1. Învăţarea prin exersarea testelor grilă, pentru familiarizarea cu structura testului şi cu tipul de întrebări
2. Învăţarea prin intermediul fişelor structurate şi a schemelor recapitulative, care ghidează elevul în procesul de învăţare şi recapitulare
3. Învăţarea prin jocuri (de tip „quiz") sau concursuri, pentru creşterea motivaţiei şi repetarea activă a informaţiilor

4. Învăţarea prin organizatori grafici (hărți mentale/ conceptuale, scheme logice), pentru structurarea logică a informației și evidențierea legăturilor dintre concept

5. Învățarea prin asociere logică şi mnemonică, pentru memorarea detaliilor prin reguli logice sau dispozitive mnemonice, iar nu mecanic

6. Învățarea prin explicații și povestiri biblice, pentru înțelegerea profundă și memorarea mai ușoară a temelor

7. Învățarea colaborativă (peer learning), pentru realizarea schimbului de idei şi al sprijinului între colegi

8. Învăţarea prin predare (reciprocal teaching), pentru fixarea cunoştinţelor şi dezvoltarea gândirii critice

O predare eficientă susține atât învățarea logică, cât și memorarea activă, într-un mod atractiv și eficient pentru elevi. Astfel, pe lângă manual, fișe de lucru, culegeri cu teste grilă, pot fi folosite şi alte mijloace de învăţământ, precum: cartonașe cu variante de răspuns (A, B, C, D), grile scanabile (tip Scantron) – acolo unde sunt disponibile sisteme de evaluare automată, baze de date cu întrebări, din care profesorii pot genera teste variate, afișe/ postere cu concepte religioase-cheie, care facilizează învățarea vizuală.

În tot acest proces, un rol esenţial îl are feedback-ul continuu şi autoevaluarea, care facilitează conştientizarea de către elevi asupra progresului înregistrat şi promovează autonomia acestora în învăţare.

F. Adaptarea procesului de predare-învățare-evaluare la specificul diferitelor grupuri de elevi

În cadrul orelor de ***Practică***, este esențială adaptarea strategiilor didactice, a conținuturilor și a modalităților de evaluare pentru a răspunde nevoilor diverse ale elevilor, în special ale celor cu cerințe educaționale speciale (CES) și/sau dizabilități. Acest demers implică utilizarea unor metode active, centrate pe elev, care să stimuleze participarea, empatia și reflecția personală, precum și personalizarea sarcinilor de lucru în funcție de ritmul și stilul de învățare al fiecărui elev. Materialele didactice pot fi adaptate vizual, auditiv sau tactil, în funcție de tipul dizabilității, iar evaluarea trebuie să fie continuă, formativă, oferind feedback constructiv și încurajând progresul individual. Colaborarea cu profesorii de sprijin, consilierul școlar și familia este, de asemenea, un element-cheie pentru integrarea eficientă a elevilor cu CES în activitățile de la clasă, asigurând un climat incluziv și valorificând potențialul fiecărui elev.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
Fodoca Maria	Profesor gradul I	Liceul Greco-Catolic „Timotei Cipariu”

COORDONATORI/RESPONSABILI/CONSULTANȚI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Zăbavă Mihaela	Consilier CNCE	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare	Responsabil CNCE
Pîslaru Cătălin	Inspector general MEC	Ministerul Educației și Cercetării	Responsabil MEC

Anexa nr. 182

Programa școlară
pentru disciplina

LITERATURA UNIVERSALĂ CREŞTINĂ
Cultul Greco-Catolic

Clasele a XI-a și a XII-a
Curriculum de specialitate (CS)
Filiera vocaţională, profilul teologic,
specializarea Ghid Turism Religios

- 2026 -

Anexa nr. 182
Programa școlară pentru disciplina *Literatură universală creştină,* Cultul Greco-Catolic, clasele a XI-a şi a XII-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea ghid turism religios*

NOTĂ DE PREZENTARE

Disciplina ***Literatură universală creştină*** se studiază în cadrul curriculum-ului diferenţiat, profilul teologic, cultul greco-catolic, specializarea ghid turism religios, fiindu-i alocate câte 1 oră/săptămână pentru clasele a XI-a şi a XII-a.

Literatură universală creştină este o disciplină atât de cultură generală, cât şi religioasă, cu o programă şcolară concepută în corelaţie cu alte discipline teologice (*Studiu biblic*, *Spiritualitate*, *Istoria Bisericii*), contribuind în mod activ la formarea unor competenţe, care fundamentează dezvoltarea culturii religioase şi a celei generale a elevului, formarea personalităţii şi a profilului spiritual ale acestuia.

Proiectarea curriculară a prezentei programe şcolare a pornit de la premisa că fundamentul literaturii creştine este Sfânta Scriptură, care se oglindeşte ulterior în operele tuturor scriitorilor creştini: literatura patristică de limbă latină şi greacă din primele veacuri ale creştinismului, literatura creştină din Evul Mediu şi Renaştere, literatura contemporană, incluzând literatura religioasă de limbă română. Astfel, s-a avut în vedere ca, în cei doi ani de studiu, elevii să-şi construiască o imagine de ansamblu asupra literaturii creştine.

Prezentul curriculum şcolar oferă un cadru flexibil, care permite profesorilor să-şi desfăşoare activitatea eficient într-o diversitate de situaţii concrete, alegându-şi textele de studiu dintre autorii indicaţi de programă şi alocând numărul de ore corespunzător fiecărei teme în funcţie de valoarea mesajului prezentat şi de importanţa acestuia în cadrul literaturii creştine.

Programa şcolară de *Literatură universală creştină creştine* este structurată pe următoarele componente:

- notă de prezentare;
- competenţe generale;
- competenţe specifice și exemple de activități de învățare;
- conținuturi;
- sugestii metodologice;
- recomandări bibliografice pentru lectura suplimentară.

Competenţele sunt ansambluri structurate de cunoştinţe, abilităţi şi atitudini dezvoltate prin învăţare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în diverse contexte particulare.

Competențele generale evidențiază achizițiile finale de învățare ale elevilor la sfârșitul perioadei de studiu a acestei discipline școlare. Acestea au un dublu rol: pe de o parte, reflectă contribuția disciplinei la profilul de formare al absolventului și, implicit, la dezvoltarea competențelor-cheie; pe de altă parte, structurează disciplina în funcție de profilul de formare.

Competenţele specifice reprezintă nucleul funcţional al programei şcolare, fiind derivate din competenţele generale, astfel evidențiază progresia acestora de la un an de studiu la altul. Acestea sunt corelate cu exemple de activități de învățare.

Activitățile de învățare constituie contexte în care competențele specifice sunt dezvoltate, exersate și consolidate. Ele au rol orientativ și recomandativ pentru profesori, oferindu-le libertatea de a folosi exemplele propuse de programa școlară, de a le completa sau de a le înlocui, astfel încât să adapteze procesul didactic la realitățile concrete ale clasei. În acest mod, crearea de parcursuri de învățare individualizate și personalizate nu mai rămâne un simplu ideal, ci devine realizabilă prin metode și modalități concrete de aplicare.

Programa recomandă valorificarea tuturor experiențelor de învățare ale elevilor, integrând cele trei dimensiuni ale educației (formală, nonformală și informală), în manieră complementară.

Sugestiile metodologice cuprind recomandări specifice disciplinei, privind metodologia de aplicare a programei şcolare şi proiectarea demersului didactic. Acestea includ propuneri de organizare a procesului de predare-învăţare-evaluare centrat pe formarea de competenţe, recomandări de strategii didactice specifice disciplinei şi de modalităţi de evaluare. Sugestiile metodologice au rolul de a orienta utilizarea prezentului curriculum în proiectarea şi realizarea activităţilor cu elevii.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Utilizarea adecvată a textelor de literatură creştină, cu rol important în formarea culturii generale şi religioase**
CG2	**Interpretarea corectă şi în context istoric a textelor şi a limbajului religios**
CG3	**Comentarea unor texte literare, valorificând cunoştinţele dobândite la alte discipline teologice**
CG4	**Corelarea cunoştinţelor religioase cu cele dobândite la alte discipline de învăţământ**

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Utilizarea adecvată a textelor de literatură creştină, cu rol important în formarea culturii generale şi religioase

Clasa a XI-a
CS 1.1. Aplicarea cunoştinţelor de literatură creştină în receptarea mesajelor orale şi scrise
- *recunoașterea personajelor biblice sau a simbolurilor creștine dintr-un fragment citit;* - *enumerarea valorilor morale identificate în diverse texte creștine;* - *descrierea trăsăturilor morale ale unui personaj din literatura creștină;* - *ilustrarea prin exemple din viața cotidiană a mesajului unui text din literatura creștină;* - *aplicarea principiilor exprimate într-o predică la o situație reală din comunitatea școlară.*
CS 1.2. Utilizarea tehnicilor de documentare şi a strategiilor specifice;
- *enumerarea și selectarea de surse necesare documentării (dicționare, enciclopedii, site-uri);* - *utilizarea de dicţionare pentru înţelegerea sensului unor termeni cu specific religios;* - *exerciții de redactare a unor lucrări (digital/letric), prin menționarea surselor de informare/documentare.*

CG 2 - Interpretarea corectă şi în context istoric a textelor şi a limbajului religios

Clasa a XI
CS 2.1. **Analizarea unor texte din literatura patristică care au avut rol important în înţelegerea şi fundamentarea adevărurilor de credinţă**
- *interpretarea temei, a motivelor și a ideilor principale dintr-un text;* - *identificarea valorilor creștine în diverse texte;* - *formularea unei reflecții personale sau a unui text creativ inspirat din texte patristice;* - *exerciţii de integrare a informaţiilor din unul sau mai multe texte, în vederea unor scopuri diverse (aprofundarea unei teme, identificarea unor modele comportamentale etc.)*
CS 2.2. **Interpretarea corectă a unor texte din perioada patristică, prin raportare la contextul istoric specific**
- *analizarea valorilor evidențiate în textele patristice și corelarea acestora cu specificul contextului istoric și al vieții cotidiene;* - *compararea unor fragmente patristice cu o sursă istorică, evidențiind asemănări și diferențe;* - *realizarea unei prezentări vizuale (grafic, poster, colaj, material digital) menite să reflecte contextul istoric al textului patristic parcurs.*
CS 2.3. **Identificarea semnificaţiilor actuale ale unor termeni religioşi din textele studiate**
- *exerciții de recunoaștere a termenilor religioși din textele studiate;* - *utilizarea dicţionarelor pentru interpretarea corectă a termenilor religioși;* - *analizarea semnificației termenilor religioși în viața cotidiană și în propria ierarhie de valori.*

Clasa a XI
CS 2.4**. Definirea elementelor fundamentale ale identităţii de creştin, pornind de la unele textele de literatură creştină**
- *identificarea elementelor fundamentale ale identității creștine în fragmente/texte din literatură creștină;* *-asocierea și compararea textelor din perspectiva valorilor morale;* *-exerciții, în grup, de prezentare a unor texte din literatura creștină.*

CG 3 Comentarea unor texte literare, valorificând cunoştinţele dobândite la alte discipline teologice

Clasa a XI-a
CS 3.1 **Comentarea unor texte poetice din primele veacuri, utilizând cunoştinţele teologice**
- *interpretarea temei, a motivelor și a limbajului expresiv;* - *identificarea unor asemănări și a unor deosebiri între două sau mai multe texte;* - *argumentarea modului în care textele poetice reflectă învățăturile și valorile creștine.*
CS 3.2. **Utilizarea registrului lingvistic adecvat în producerea de mesaje orale şi scrise**
- *redactarea unor texte pe aceeași temă, utilizând registre lingvistice diferite;* - *argumentarea opiniei cu privire la unele mesaje din textele literare studiate;* - *realizarea unor proiecte, valorificând surse diferite de documentare*

CG 4 Corelarea cunoştinţelor religioase cu cele dobândite la alte discipline de învăţământ

Clasa a XI-a
CS 4.1. **Analizarea unor comportamente moral-creştine reprezentate în operele studiate, din diferite perspective situaţionale**
- *realizarea unor grafice cu exemple de comportamente moral-creștine;* - *identificarea comportamentelor moral-creștine în operele studiate;* - *compararea comportamentelor similare în opere diferite sau în contexte istorice și culturale distincte;* - *evaluarea relevanței acestor comportamente pentru viața contemporană, argumentând cu exemple concret.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Clasa a XI-a

Domenii de conținut	Conținuturi
1. **Literatură creştină din perioada patristică**	- Clement Romanul - Păstorul lui Hermas - Scrisoarea către romani – Ignaţiu din Antiohia - Atanasiu din Alexandria, Vasile cel Mare, Grigore din Nazians, Grigore al Nisei, Leon cel Mare, Ioan Crisostomul, Grigore cel Mare, Efrem Sirul, Ieronim, Benedict, Ioan Damaschin, Ambroziu, Augustin - Sfântul Augustin – *Confesiuni* - Efrem Sirul – *Poezie* - Prudenţius – *Poezie*
2. **Scriitori din perioada ordinelor mendicante**	- Bonaventura, Toma de Aquino, Francisc de Assisi, Dominic, Ecaterina de Siena - Cununa Sfântului Francisc - Dante – *Divina Comedie*
3. Opere şi texte creştine din epoca modernă	- *Logodnicii* – Alessandro Manzoni - *Istoria unui suflet* – Tereza a Pruncului Isus - *Citadela* – Archibald Joseph Cronin - *Micul prinţ* – Antoine de Saint-Exupery - *Quo vadis* – Henryk Sienkiewicz - *Viaţa lui Isus* – Giovanni Papini - *Secretul Părintelui Brown* – G.K. Chesterton - *Întoarcerea fiului risipitor* – Henri Nouwen - *Oscar şi Tanti Roz* – Eric-Emmanuel Schmitt
4. Literatură creştină română	- Timotei Cipariu - George Coşbuc - Tudor Arghezi - Vasile Voiculescu - Mihai Eminescu

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Utilizarea adecvată a textelor de literatură creştină, cu rol important în formarea culturii generale şi religioase

Clasa a XII-a
CS 1.1. Evidenţierea rolului unor personalităţi creştine în istorie şi literatură
- *exerciții de identificare și analiză a virtuților unor personalități, cu accent pe aplicabilitatea lor în societatea contemporană* - *realizarea unor portrete ale personalităţilor: în scris (prin realizarea unor prezentări/texte scurte), grafic/iconic;* - *elaborarea unor proiecte care vizează rolul personalităților creștine atât în istorie și literatură, cât și în viața personală/comunitară*
CS 1.2. Identificarea unor caracteristici generale ale textelor de literatură creştină
- *analizarea unor elemente ce pot conduce la înțelegerea textului (titlu, incipit, simbol central, personaje etc.);* - *compararea modului în care apare o temă în diferite texte;* - *identificarea unor asemănări și a unor deosebiri între mai multe texte;*

CG 2 - Interpretarea corectă şi în context istoric a textelor şi a limbajului religios

Clasa a XII-a
CS 2.1. Analizarea rolului unor texte de literatură creştină în diferite epoci istorice
- *identificarea temelor și valorilor morale din diferite texte;* - *analizarea relației dintre mesajul religios și contextul istoric;* - *crearea unui text reflexiv (jurnal) care exprimă perspectiva personală asupra rolului literaturii creștine.*
CS 2.2**. Utilizarea strategiilor de lectură în vederea interpretării corecte a textelor studiate**
*- aplicarea lecturii selective pentru reținerea și structurarea informațiilor principale și secundare din text***,** *cu sprijinul unui organizator grafic***.** *- organizarea portofoliului individual al elevului şi a fişelor de lectură, în funcţie de volumul şi de criteriile valorice stabilite;* *- completarea unor chestionare de autoevaluare privind folosirea strategiilor de lectură;*

CG **3 Comentarea unor texte literare, valorificând cunoştinţele dobândite la alte discipline teologice**

Clasa a XII-a
CS 3.1. Evidenţierea valorii formative a literaturii creştine, în planul dezvoltării personale

Clasa a XII-a
- *analizarea modului în care valorile morale și spirituale, identificate în diferite texte, pot contribui la formarea caracterului* - *interpretarea relevanței mesajului unui text pentru dezvoltarea personală;* - *realizarea unui produs digital (afiș, prezentare powerpoint etc.) care exprimă legătura dintre literatură și viața personală.*
CS 3.2. **Comentarea unor texte poetice relevante, utilizând cunoştinţele teologice asimilate**
- interpretarea temei, a motivelor și a ideilor poetice dintr-un text; *- identificarea unor asemănări şi a unor deosebiri între două sau mai multe texte;* *- compararea modului în care este ilustrată o temă/prezentată o imagine în cel puțin două texte.*

CG 4 Corelarea cunoştinţelor religioase cu cele dobândite la alte discipline de învăţământ

Clasa a XII-a
CS 4.1. **Conştientizarea importanţei relaţiei dintre învăţătura creştină şi trăirea concretă a vieţii de zi cu zi, pornind de la exemplele studiate**
- *analizarea comportamentelor și atitudinilor reflectate în texte creștine, în raport cu situații concrete de viață;* - *interpretarea mesajului moral al unui text creștin prin raportare la experiențe personale și sociale;* - *elaborarea unui produs personal (de exemplu, un produs digital) care ilustrează aplicarea învățăturilor creștine în viața cotidiană.*
CS 4.2**. Stabilirea unor corelaţii între învăţăturile de credinţă şi cunoştinţele filozofice şi ştiinţifice referitoare la diferite aspecte ale vieţii**
- *analizarea modului în care învățăturile creștine se raportează la viziuni filozofice și științifice despre om și lume;* - *interpretarea unor teme universale (viață, suferință, libertate etc.) din perspectivă religioasă, filozofică și științifică;* - *realizarea unui eseu prin care se evidențiază relația dintre credință, filozofie și știință.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Clasa a XII-a

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Scriitori din perioada ordinelor mendicante	- Dante – *Divina Comedie* - Rish Barber – *Sfântul Graal: imaginaţie şi credinţă*
2. **Personalităţi şi texte din perioada de după Reforma tridentină**	- Ignaţiu de Loyola - Tereza den Avila - Ioan al Crucii - Tereza a Pruncului Isus - Charles de Foucauld
3. Literatură creştină modernă	- *Versuri* – Paul Claudel - *The seven story mountain* – Thomas Merthon - *Jurnalul unui preot de ţară* – Georges Bernanos - *Cuibul de vipere* – Francois Mauriac - *Fraţii Karamazov* – Feodor M. Dostoievski - *Învierea* – Lev Tolstoi - *Paradisul pierdut* – John Milton - *Versuri* – Ioan Paul al II-lea - *Isus din Nazaret* – Joseph Ratzinger
4. Literatură creştină de limbă română	- *Imne* – Ioan Alexandru - *Versuri* – Vasile Voiculescu

SUGESTII METODOLOGICE

Programa şcolară pentru disciplina *Literatură universală creştină*, clasele a XI-a şi a XII-a, profil teologic, specializarea ghid turism religios, cultul greco-catolic a urmărit deplasarea accentului de pe conţinuturi pe competenţe, asigurându-se astfel o perspectivă nouă asupra domeniului teologic şi asupra demersului didactic. Fiecărei competenţe specifice i-au fost asociate exemple de activități, oferind posibilitatea ca profesorul să propună activități în funcție și de specificul elevilor. Acest curriculum oferă un cadru flexibil, care permite profesorilor să-şi desfăşoare activitatea adecvată unei diversităţi de situaţii concrete, alegându-şi textele din autorii indicaţi de programă şi alocând numărul de ore în funcţie de valoarea mesajului prezentat.

Modul în care este concepută programa şcolară pentru *Literatură universală creştină* răspunde atât necesităţii familiarizării elevilor cu operele celor mai importanţi scriitori creştini (în special scriitorii din perioada patristică), precum şi necesităţii clarificării şi aprofundării unor cunoştinţe dobândite la *Catehism* şi *Istoria Bisericii*, precum şi la alte discipline, umaniste, teologice sau neteologice (*Spiritualitate*, *Studiu biblic*, *Istoria*, *Filozofia* etc.). În acest sens, profesorul va trebui să acorde atenţie permanentă aspectului interdisciplinarităţii în activitatea de predare.

Activităţile propuse în predarea-învăţarea acestei discipline de studiu trebuie să antreneze în egală măsură ambii parteneri ai procesului educaţional: elevul şi profesorul. Profesorului îi revine rolul de călăuză pentru înţelegerea diferitelor texte literare, pentru explicarea şi integrarea acestora în ansamblul operei autorului şi a autorului în contextul epocii sale, pentru interpretarea adecvată a textelor, pe baza Sfintei Scripturi, în lumina învăţăturii Bisericii. Elevului îi revine sarcina de a lectura întreaga bibliografie recomandată de profesor, de a învăţa prin cooperare, precum şi de a realiza transferul învăţării la o varietate de niveluri: de la un set de concepte la altul, de la o disciplină la alta, de la un an şcolar la altul, din cadrul şcolii în viaţa personală.

În parcurgerea temelor prevăzute de programele şcolare se va apela atât la metodele didactice tradiţionale (expunerea, prelegerea, explicaţia), precum şi la metode moderne (studiul de caz, dezbaterea, procesul literar, dramatizarea, portofoliul). Totodată, utilizarea investigaţiei ca demers didactic favorizează exersarea tehnicilor de muncă intelectuală şi metoda învăţării prin descoperire. Integrarea noilor tehnologii informatice în procesul de predare-învăţare (atât de către profesor cât şi de către elevi; utilizarea şi analizarea informaţiilor preluate de pe Internet) este, de asemenea, de o mare importanţă.

Fiind o componentă organică a procesului de învăţare, evaluarea trebuie să se realizeze ca evaluare continuă, formativă. Pentru a favoriza o evaluare obiectivă profesorul trebuie să prezinte cu claritate competenţele generale ale disciplinei precum şi competenţele specifice urmărite. Alături de formele clasice de evaluare, se recomandă utilizarea unor instrumente complementare de evaluare ca: proiectul, portofoliul, autoevaluarea etc.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Grad didactic/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
Neagu Lavinia	Gradul II	Liceul Greco-Catolic „Timotei Cipariu”, Bucureşti

COORDONATORI/RESPONSABILI/CONSULTANȚI ȘTIINȚIFICI(15)

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Zăbavă Mihaela	Consilier CNCE	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare	Responsabil CNCE
Pîslaru Cătălin	Inspector general MEC	Ministerul Educației și Cercetării	Responsabil MEC

RESPONSABILI/COORDONATORI/COLABORATORI:

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Fodoca Maria	Director	Liceul Greco-Catolic „Timotei Cipariu” Bucuresti	Responsabil cult

Anexa nr. 183

Programa școlară pentru disciplina

TURISM ŞI PATRIMONIU CULTURAL

Cultul Greco-Catolic

Clasele a XI-a și a XII-a
Curriculum de specialitate (CS)
Filiera vocaţională, profilul teologic,
specializarea Ghid Turism Religios

- 2026 -

Anexa nr. 183
Programa școlară pentru disciplina *Turism şi patrimoniu cultural,* Cultul Greco-Catolic, clasele a XI-a și a XII-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea ghid turism religios*

NOTĂ DE PREZENTARE

Prezenta programă școlară la disciplina ***Turism şi patrimoniu cultural*** completează curriculumul de specialitate pentru clasele din învățământul liceal, filiera vocațională, profilul teologic, specializarea Ghid turism religios, ***Cultul Greco-Catolic,*** forma de învățământ cu frecvență zi, începând cu anul școlar 2026-2027. Pentru această categorie de clase, conform planurilor-cadru pentru învățământul liceal, forma cu frecvență zi, aprobate ca anexe la OMEC nr. 4350/2025, studiul disciplinei are următoarea alocare orară săptămânală, defalcată pe segmentul Curriculum de specialitate (CS):

An de studiu	Clasa a XI-a	Clasa a XII-a
Tip segment curricular	CS	CS
Nr. săptămânal de ore	1	1

Programa școlară este elaborată în concordanță cu:

- *Legea învățământului preuniversitar* nr. 198/2023;
- *Recomandările Consiliului Uniunii Europene* (2018) privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții;
- *Repere pentru proiectarea, actualizarea şi evaluarea Curriculumului național. Cadrul de referință al Curriculumului național*, aprobat prin OME nr. 3239/2021;
- *Profilul de formare al absolventului*, aprobat prin OME nr. 6731/2023;

Aceste documente stabilesc cadrul de dezvoltare al competențelor-cheie și al profilului de formare al absolventului de liceu, competențe la a căror formare contribuie și disciplina ***Turism şi patrimoniu cultural***.

Programa disciplinei ***Turism şi patrimoniu cultural*** este elaborată potrivit modelului de proiectare curriculară centrat pe competențe. Construcția programei este realizată astfel încât să contribuie la dezvoltarea profilului de formare a elevului din ciclul liceal, care descrie aşteptările exprimate față de elev la sfârşitul învățământului liceal, prin raportare la cerințele exprimate în Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023, precum și prin raportare la caracteristicile de dezvoltare ale elevilor.

Scopul studierii geografiei turismului în liceu este de a ajuta elevii să înțeleagă și să analizeze fenomenul turistic ca interacțiune complexă între mediul geografic și factorii sociali, economici și culturali, cu impact asupra dezvoltării durabile și integrării regionale.

Prin studierea *Turism şi patrimoniu cultural*, absolventul de liceu **își dezvoltă identitatea personală și conștiința de sine**, fondate pe valori spirituale și morale; **demonstrează comportamente etice și responsabile**, aplicabile în viața personală, socială și profesională; **manifestă respect față de diversitate** și disponibilitate pentru dialog constructiv; **își consolidează cultura generală** prin înțelegerea impactului religiei asupra civilizației și culturii universale; **exersează capacitatea de reflecție critică și discernământ moral**, esențiale pentru luarea deciziilor; s**e implică activ în comunitate**, asumând valori de solidaritate, cooperare și responsabilitate civică.

Elemente de noutate pe care le aduce programa:

- **Orientare spre competențe transversale (**educația pentru cetățenie democratică, educația pentru viață, dezvoltare personală)
- **Actualizarea conținuturilor (**corelarea temelor religioase cu provocările lumii contemporane: digitalizare, ecologie, drepturile omului, migrație, multiculturalitate, inteligența artificială)
- **Dimensiunea interactivă și practică** (implicare socială, voluntariat, utilizarea proiectelor interdisciplinare)

- **Deschiderea spre dialog (**formarea competenței de dialog interconfesional și intercultural; prezentarea comparativă a valorilor comune ale diferitelor tradiții religioase)
- **Accent pe formarea caracterului și a autocunoașterii (**dezvoltarea rezilienței, a inteligenței emoționale și spirituale; instrumente de reflecție personală -jurnal reflexiv, portofoliu spiritual).

Structura programei şcolare de Turism şi patrimoniu cultural include, pe lângă nota de prezentare, următoarele elemente:

- Competențe generale;
- Competențe specifice şi exemple de activități de învățare;
- Conținuturi;
- Sugestii metodologice

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoştințe, abilități şi atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte diverse.

Competențele generale se referă la achizițiile pe care elevul le dobândeşte la disciplina Religie pe parcursul întregului ciclu liceal. Acestea au un dublu rol: pe de o parte, reflectă contribuția disciplinei la profilul de formare al absolventului și, implicit, la dezvoltarea competențelor-cheie; pe de altă parte, structurează disciplina în funcție de profilul de formare.

Competențele specifice derivă din competențele generale și reprezintă etape intermediare în dobândirea acestora, fiind formate pe parcursul unui an şcolar. Ele sunt adaptate nivelului de dezvoltare al elevilor, ghidează evaluarea performanțelor acestora și oferă cadrul pentru organizarea demersului didactic. Ca etape ale formării competențelor generale, competențele specifice evidențiază progresia acestora de la un an de studiu la altul, contribuind treptat la dezvoltarea competenței generale. Derivarea lor presupune o diferențiere atentă a etapelor procesului de învățare, astfel încât, la finalul studiului disciplinei *Turism şi patrimoniu cultural*, elevii să fi dobândit competențele generale corespunzătoare.

Activitățile de învățare constituie contexte în care competențele specifice sunt dezvoltate, exersate şi consolidate. Ele au rol orientativ și recomandativ pentru profesori, oferindu-le libertatea de a folosi exemplele propuse de programa şcolară, de a le completa sau de a le înlocui, astfel încât să adapteze procesul didactic la realitățile concrete ale clasei. În acest mod, crearea de parcursuri de învățare individualizate şi personalizate nu mai rămâne un simplu ideal, ci devine realizabilă prin metode și modalități concrete de aplicare.

Conținuturile învățării - sunt organizate pe domenii şi reprezintă achiziţii de bază prin care se urmăreşte formarea competentelor elevilor. La nivelul fiecărei clase, programa prezintă o ofertă curriculară care include aspecte de **învățătura creștină, dialogul interreligios și intercultural, formarea morală aplicată și implicarea responsabilă în viața comunitară**

Sugestiile metodologice oferă exemple de strategii didactice, repere pentru planificarea demersului didactic și elemente pentru evaluarea continuă. Acestea includ recomandări privind desfășurarea efectivă a procesului de predare-învățare-evaluare centrat pe formarea competențelor, exemple de strategii didactice care sprijină realizarea competențelor specifice, precum și propuneri de abordare interdisciplinară și integrată. În plus, acestea cuprind repere pentru evaluarea învățării, raportată la competențele urmărite, putând fi utilizate diverse forme, metode și instrumente de evaluare.

Această disciplină şcolară îşi propune ca scop cunoaşterea şi descoperirea patrimoniului Bisericii de la începuturile creştinismului până în prezent, cu accent pe înţelegerea contribuţiei Bisericii greco-catolice în istorie şi cultură. Căutând să prezinte faptele istorice din perspectiva cauzelor, a evoluţiei şi a legăturilor dintre acestea.

Scopul studierii disciplinei ***Turism şi patrimoniu cultural*** în liceu este de a ajuta elevii să înțeleagă și să analizeze fenomenul turistic ca interacțiune complexă între mediul geografic și factorii sociali, economici și culturali, cu impact asupra dezvoltării durabile și integrării regionale.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Utilizarea corectă a terminologiei şi a limbajelor specifice, pentru explicarea diferitelor aspecte din domeniile turism și patrimoniu cultural.**
CG2	**Identificarea modalităților de promovare și valorificare a patrimoniului natural şi cultural în contextul turismului religios.**
CG3	**Utilizarea noilor tehnologii ca surse de învăţare, documentare şi diseminare a informaţiilor referitoare la patrimoniul cultural.**
CG4	**Argumentarea importanței obiectivelor religioase ca parte integrantă a patrimoniului cultu național și universal.**

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Utilizarea corectă a terminologiei şi a limbajelor specifice, pentru explicarea diferitelor aspecte din domeniile turism și patrimoniu cultural.

Clasa a XI-a
CS 1.1. Explicarea termenilor specifici turismului natural, patrimoniului cultural material şi imaterial (ex. ecoturism, geoturism, parc național, rezervație naturală, monument, sit UNESCO, tradiție, obicei)
- *alcătuirea, individual sau pe grupe, a unui glosar de termeni (ex.: turism cultural, patrimoniu material/imaterial, destinație turistică), cu definiții proprii* - *asocierea termenilor de specialitate cu definițiile sau imaginile corespunzătoare (monumente, tipuri de turism, obiective patrimoniale)* - *completarea unor texte lacunare sau propoziții folosind corect terminologia specifică, concretizată în fișe de lucru aplicative*
CS 1.2. Explicarea unor fenomene, procese și elemente din turism și patrimoniu cultural folosind corect limbajul de specialitate
- *descrierea unei destinații turistice sau a unui obiectiv de patrimoniu utilizând terminologia adecvată, concretizată printr-un material digital* - *evidentierea rolului unui tip de turism sau importanța unui monument istoric, folosind vocabular specific in cadrul unei prezentari orale* - *dezbaterea temelor de interes, precum protejarea patrimoniului sau impactul turismului, cu accent pe folosirea limbajului de specialitate in cadrul unor discutii dirijate*
CS 1.3. Citirea şi interpretarea informaţiei cartografice şi grafice, prin operarea cu simboluri, semne şi convenţii specifice
- *redactarea unei descrieri turistice de tip pliant, afiș, mini-ghid folosind corect termenii de specialitate, in vederea realizarii unui material promotional* - *elaborarea și prezentarea unui itinerar turistic tematic (cultural, istoric, religios), cu utilizarea limbajului adecvat im cadrul unui proiect de grup* - *simularea profesionala in cadrul unui joc de rol (ghid turistic – turist), în care elevii folosesc corect terminologia specifică domeniului*

CG 2 - Identificarea modalităților de promovare și valorificare a patrimoniului natural şi cultural în contextul turismului religios.

Clasa a XI-a
CS 2.1 Identificarea formelor de patrimoniu natural și cultural implicate în turismul religios, utilizând exemple relevante din spațiul local și național..
- *analizarea unor imagini, hărți și materiale video care ilustrează obiective de turism religios* - *realizarea unei fișe de identificare a elementelor de patrimoniu (biserici, mănăstiri, peisaje naturale)* - *discuții ghidate despre rolul patrimoniului în dezvoltarea turismului religios*
CS 2.2 Descrierea modalităților simple de promovare a patrimoniului natural și cultural în cadrul turismului religios..
- *analizarea unor materiale promoționale (afișe, pliante, site-uri)redactarea unei descrieri turistice pentru un obiectiv religios* - *dezbaterea verbala a elementelor privind evenimente religioase cu rol turistic (pelerinaje, hramuri)*

Clasa a XI-a
CS 2.3 Utilizarea unor instrumente de bază pentru valorificarea patrimoniului în contextul turismului religios..
- *elaborarea unui mini-ghid de turism religios pentru o zonă cunoscută în care se detaliază posibile activităţi cu specific local* - *realizarea unui itinerar simplu de pelerinaj in arealele studiate la clasa si prezentarea acestuia in format electronic - -* *redarea unui joc de rol de tip ghid – pelerin, folosind limbaj specifc*

CG 3 - Utilizarea noilor tehnologii ca surse de învăţare, documentare şi diseminare a informaţiilor referitoare la patrimoniul cultural.

Clasa a XI-a
CS 3.1. Identificarea și utilizarea surselor digitale de bază pentru documentarea privind patrimoniul cultural.
- *explorarea unor site-uri și platforme educaționale dedicate patrimoniului cultural* - *căutarea ghidată de informații despre un obiectiv de patrimoniu, folosind motoare de căutare.* - *completarea unei fișe de documentare pe baza informațiilor din mediul online*
CS 3.2. Utilizarea instrumentelor digitale pentru diseminarea informațiilor despre patrimoniul cultural, în contexte educaționale.
- *realizarea unei prezentări multimedia despre patrimoniul cultural local* - *publicarea unui material informativ pe o platformă educațională* - *prezentarea orală a informațiilor folosind suport digital*
CS3.3. Selectarea și organizarea informațiilor despre patrimoniul cultural, utilizând instrumente digitale simple.
- *realizarea unui document digital (text sau prezentare) despre un obiectiv de patrimoniu -* *crearea unei hărți simple cu localizarea unor obiective culturale sau religioase* - *organizarea informațiilor într-un tabel sau schemă digitală*

CG 4 -Argumentarea importanţei obiectivelor religioase ca parte integrantă a patrimoniului cultural naţional şi universal.

Clasa a XI-a
CS 4.1. Analizarea elementelor de bază ale patrimoniului cultural național.
- *identificarea principalelor componente ale patrimoniului cultural național (material, imaterial, mobil, imobil) -* *explicarea semnificației istorice, culturale și simbolice a elementelor de patrimoniu cultural -* *analizarea rolului patrimoniului cultural național în formarea și consolidarea identității culturale.*
CS 4.2 Manifestarea unei atitudini responsabile față de patrimoniul cultural și religios
- *respectarea regulilor de vizitare și conservare a obiectivelor culturale și religioase -* *promovarea valorilor culturale și religioase în comunitate* - *participarea la activități de protejare și valorificare a patrimoniului (proiecte, campanii educative, vizite ghidate) -* *argumentarea efectelor pozitive ale implicării personale în conservarea patrimoniului cultural și religios*
CS 4.3. Argumentarea importanței obiectivelor religioase ca parte integrantă a patrimoniului cultural național și universal
- *identificarea obiectivelor religioase cu valoare culturală și istorică (biserici, mănăstiri, sanctuare)* - *explicarea valorii artistice, spirituale și istorice a obiectivelor religioase şi impactullor asupra omeniriide-a lungul timpului* - *analizarea rolului obiectivelor religioase în transmiterea tradițiilor culturale şi religioase ţi dăinuirea acesteia peste generații*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Clasa a XI-a

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Potenţialul turistic al cadrului natural	**1.1** Potenţialul turistic al cadrului natural: Potenţialul turistic al reliefului: Relief alpin şi glaciar; Relief vulcanic; Chei şi defileuri; Saline; Gheţari; Peşteri; Fenomene geologice deosebite **1.2** Potențialul turistic al apelor: Ape curgătoare; Lacuri; Litoralul românesc; Ape termale; ape minerale; Cascade; Izvoare şi alte resurse de ape curative. **1.3** Potențialul turistic al biosferei: Pădurea – resursă turistică; Fauna – resursă turistică
2. Contextul general al patrimoniului	2.1 Categorii de patrimoniu (natural, cultural; material, imaterial) 2.2 Instituții care se ocupă de patrimoniul internațional și național 2.3 Criterii de selecție a obiectivelor de patrimoniu pentru lista UNESCO 2.4 Conservarea patrimoniului. Arhive de documente UNESCO. Rolul patrimoniului în viața de zi cu zi (identitate culturală locală, meserii creative, turism)
3. **Patrimoniu cultural antropic**	3.1 Edificii de importanţă istorică: cetăţi dacice; castre romane; complexul rupestru Basarabi; castele şi palate; 3.2 Edificii culturale: muzee; case memoriale; biblioteci; universităţi; expoziţii;
4. Construcţii religioase şi lăcașuri de cultt	3.1 Biserici de lemn; biserici de zid; catedrale; biserici fortificate; 1. Mănăstiri; moschee; sinagogi 2. Cimitire
5. Resurse turistice de natură etnografică şi folclorică şi religioasă	4.1 Meşteşuguri 4.2 Obiceiuri 4.3 Locuri comemorative; Pe urmele sfinţilor. 5.1. Centre de pelerinaj global: Vatican, Ierusalim, Santiago de Compostela , Muntele Athos; național: Blaj, Sighet, Nicula; 4.5. Hramuri de biserici 4.6 Locuri de apariții și miracole mariane: Nicula, Lourdes, Fatima, Guadalupe

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Utilizarea corectă a terminologiei şi a limbajelor specifice, pentru explicarea diferitelor aspecte din domeniile turism și patrimoniu cultural.

Clasa a XII-a
CS 1.1. Descrierea caracteristicilor elementelor naturale cu valoare turistică folosind terminologia de specialitate
- *analizarea unui sit UNESCO sau a unui monument istoric folosind terminologia corectă* - *elaborarea unui eseu despre importanța patrimoniului cultural pentru identitatea* națională - *realizarea unui tabel comparativ între monumente din diferite perioade istorice*
CS 1.2. Explicarea valorii istorice și culturale a patrimoniului antropic folosind limbajul de specialitate
- *realizarea unui tabel comparativ între monumente din diferite perioade istorice* - *identificarea elementelor arhitecturale (naos, altar, iconostas, pridvor, turn-clopotniță etc.), în urma unei vizite de studiu, concretizată printr-o fișă descriptivă* - *realizarea unui prezentari multimedia despre arhitectura și simbolistica unui lăcaș de cult*
CS 1.3. Descrierea caracteristicilor lăcașurilor de cult utilizând terminologia specifică patrimoniului religios
- *crearea unui glosar vizual cu termeni specifici lăcașurilor de cult și imagini corespunzătoare* - *compararea elementelor arhitecturale și a terminologiei specifice patrimoniului religios, a două lăcașuri de cult (local și național), cu completarea unui tabel comparativ*

CG 2 - Identificarea modalităților de promovare și valorificare a patrimoniului natural și cultural în contextul turismului religios.

Clasa a XII-a
CS 2.1 Argumentarea valorii turistice și spirituale a obiectivelor naturale, utilizând limbajul specific turismului și patrimoniului cultural.
- *evaluarea valorii turistice și spirituale a unui obiectiv natural (munte, râu, peșteră, pădure) care are și semnificație religioasă sau spirituală (ex. locuri de pelerinaj, izvoare sfinte, situri cu semnificație sacră), cu redactarea unui raport* - *realizarea unei dezbateri argumentative cu tema: „Care sunt avantajele valorificării turistice a obiectivelor naturale cu semnificație spirituală?”*
CS 2.2 Identificarea monumentelor și siturilor culturale cu potențial de valorizare în turismul religios.
- *localizarea monumentelor religioase ,prin crearea unei activitati de lucru pe harta* - *realizarea unui portofoliu cu monumente religioase* - *creearea unui studiu de caz asupra manastirilor si centrelor de pelerinaj din Romania*
CS 2.3 Propunerea unor modalități de promovare a lăcașurilor de cult (tururi tematice, materiale informative, evenimente culturale).
- *eleborarea unui plan de promovare pentru un lacas de cult* - *realizarea unui pliant/afis informativ* - *prezentarea unui tur tematic religios printr-o simulare adresata clasei*

CG 3 - Utilizarea noilor tehnologii ca surse de învăţare, documentare şi diseminare a informaţiilor referitoare la patrimoniul cultural.

Clasa a XII-a
CS 3.1. Utilizarea instrumentelor digitale pentru documentarea informatiilor despre patrimoniu si turism religios si cultural
- *cautarea si analizarea informatiilor despre un lacas de cult folosind site-uri oficiale (patriarhii muzee ministere UNESCO)* - *explorarea unui tur virtual al unei manastiri sau catedrale* - *-vizionarea de materiale video documentare despre patrimoniul religios* - *completarea unei fise de documentare digitala pe baza surselor online*
CS 3.2. Selectarea si organizarea informatiilor relevante privind patrimoniul religios si utilizarea instrumentelor digitale
- *selecterea informatiilor esentiale despre un monument religios(istoric, valoare culturala,importanta spirituala)* - *evaluarea corectitudinii informatiilor si a relevantei acestora in mediul online* - *organizarea informatiilor colectate intr-un document digital de tip fisa tematica sau tabel* - *realizarea unei harti digitale cu localizarea obiectivelor studiate si adaugarea de informatii si particularitati individuale*
CS 3.3..Integrarea resurselor digitale in activitati de prezentare si promovare a obiectivelor turistice religioase
- *realizarea unei prezentari multimedia a unui lacas de cult prin folosirea programelor precum Canva ,Prezi,ppt* - *simularea unui ghidaj turistic folosind suport digital de tip harti, imagini, videoclipuri* - *prezentarea proiectului in fata clasei,ce feed back colegial si sugestii din partea indrumatorului* - *compararea informatiilor colectate din doua surse digitale diferite si verificarea corectitudinii fiecareia*

CG 4 -Argumentarea importanţei obiectivelor religioase ca parte integrantă a patrimoniului cultural naţional şi universal.

Clasa a XII-a
CS 4.1..Identificarea valorilor istorice culturale si spirituale ale obiectivelor religioase
- *analizarea unui obiectiv religios din punct de vedere spiritual istoric si cultural* - *reprezentarea monumentelor religioase din Romania prin realizarea unui studiu de caz* - *completarea unei fise de analiza a valorii patrimoniale prim lucru in echipa* - *dezbaterea imaginilor si documentarelor prezentate in cadrul orelor motivand importanta conservarii patrimoniului*
CS 4.2 argumentarea importantei protejarii si conservarii patrimoniului religios
- *analizarea unor exemple de monumente religioase aflate in pericol specificand motivul si solutionarea situatiei* - *realizarea unui eseu argumentativ privind necesitatea de conservare a patrimoniului religios* - *dezbaterea temei legate de rolul si importanta comunitatilor si al ghizilor turistic in protejarea patrimoniului*
CS 4.3. prezentarea rolului obiectivelor religioase in promovarea patrimoniului national si universal
- *prezentarea orala a unui obiectiv religios cu valoare nationala sau universala* - *realizarea unui material promotional de tip pliant,afis sau prezentare digitala* - *dimularea unui ghidaj turistic cu accent pe importanta patrimoniala* - *realizarea unui traseu turistic religios cu valoare culturala*

Clasa a XII-a

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Potenţialul turistic al cadrului natural	1.1 Parcuri naționale și Parcuri naturale din România 1.2 Rețeaua Natura 2000: arii protejate la nivel U.E. 1.3 Rezervații ale biosferei: Rezervaţia Biosferei Delta Dunării
2. Patrimoniu cultural - istoric	3.2 Cetăţile dacice din Munţii Orăştiei 3.3 Aşezări săseşti cu biserici fortificate din Transilvania 3.4 *Situl din Biertan cu biserica fortificată şi o parte din localitate; Satul Câlnic; Satul Dârjiu; Satul Prejmer; Satul Saschiz; Satul Valea Viilor; Satul Viscri.* 3.5 *Oraşul vechi din Sighişoara (județul Mureș)*
4 Construcţii religioase şi lăcașe de cult. Patrimoniul Cultural UNESCO	4.1 Bisericile pictate din Moldova: Patrimoniul cultural material UNESCO 4.2 Bisericile de lemn din Maramureş:Patrimoniul cultural material UNESCO 4.2.1 Biserica *Intrarea Maicii Domnului în Biserică* din Bârsana 4.2.2 Biserica *Sfântul Nicolae* din Budeşti 4.2.3 Biserica *Sfânta Parascheva* din Deseşti 4.2.4 Biserica *Naşterea Fecioarei* din Ieud Deal 4.2.5 Biserica *Sfinţii Arhangheli* din Plopiş 4.2.6 Biserica *Sfânta Parascheva* din Poienile Izei 4.2.7 Biserica *Sfinţii Arhangheli* din Rogoz 4.2.8 Biserica *Sfinţii Arhangheli* din Şurdeşti 3.3 Biserici pictate din Ţara Românească
5 Resurse turistice de natură etnografică şi folclorică	5.1 Factori determinanți: generalități; Infrastructura specifică; Direcţii de acțiune pentru dezvoltarea turimuluim religios; Tendinte de dezvoltare în viitor; 5.2 Obiective turistico-religioase: Bisericile; Manăstirile; Catedralele; 5.3 Itinerarii turistice religioase : 5.4 Studii de caz: Itinerarii în Regiunea turistică Dobrogea, Itinerarii în Regiunea turistică Transilvania, Itinerarii în Regiunea turistică Moldova (Bucovina), Itinerarii în Regiunea turistică Maramureş, Itinerarii în regiunea turistică Crișana.

SUGESTII METODOLOGICE

Sugestiile metodologice oferă repere esențiale pentru proiectarea, organizarea și desfășurarea eficientă a activităților de predare-învățare-evaluare în cadrul orelor de ***Turism şi patrimoniu cultural*** la liceu. Acestea vizează sprijinirea cadrului didactic în personalizarea demersului educațional, prin integrarea unor metode didactice moderne, interactive și adaptate la profilul generației actuale de elevi, inclusiv prin dezvoltarea competențelor digitale.

Programa școlară actuală pentru disciplina ***Turism şi patrimoniu cultural*** promovează o predare centrată pe învățare, care accentuează implicarea activă a elevului în procesul de învățare, contextualizarea conținuturilor religioase în realități de viață concrete, dimensiunea socială a învățării – cooperare, colaborare, empatie, responsabilizarea elevilor în raport cu propria dezvoltare morală, spirituală și civică şi dezvoltarea competențelor digitale și media, esențiale pentru învățarea secolului XXI.

A. Strategii didactice – revalorizări ale metodelor tradiționale, noi abordări

Pentru a atinge finalitățile educaționale specifice liceului și a forma competențe relevante este necesară utilizarea unor metode variate, care îmbină gândirea critică, creativitatea, reflecția și tehnologia. Prezentăm sintetic o listă cu metode practice care pot fi utilizate în ora de ***Turism şi patrimoniu cultural***:

- Organizarea unei excursii tematice și prezentarea unui segment din Traseu pentru colegi sau public extern.
- Întocmirea unui program turistic, însoțit de documentație (fișe, hărți, materiale promoționale).
- Simularea preluării și însoțirii unui grup, gestionarea situațiilor neprevăzute sau dificile, rezolvarea reclamațiilor.
- Realizarea de materiale de promovare (broșuri, ghiduri, prezentări digitale) pentru diferite tipuri de turiști.
- Exersarea ghidajului într-o limbă străină și adaptarea prezentării la nevoile diferitelor categorii de turiști.

2. Metode care sprijină dezvoltarea de competențe digitale

Predarea ***Turism şi patrimoniu cultural*** în liceu trebuie să se racordeze la realitatea digitală a elevilor, oferindu-le un cadru în care să-și dezvolte atât gândirea morală, cât și competențele digitale. Iată câteva metode recomandate:

- WebQuest religios – Elevii investighează teme (ex. „Simboluri ale sacramentelor”) folosind surse online credibile. Rezultatul poate fi prezentat sub formă de infografice, prezentări sau postere digitale.
- Crearea de conținut digital – Elevii realizează podcasturi, videoclipuri scurte, prezentări interactive sau materiale vizuale pe teme religioase. Exemple: un vlog despre semnificația unei sărbători, un tutorial despre rugăciune, un interviu cu un preot/localnic implicat în comunitate.
- Utilizarea platformelor educaționale Google Classroom, Moodle sau Padlet pentru organizarea materialelor și a activităților.
- Quiz-uri interactive (Kahoot, Quizizz) – Pot fi utilizate pentru recapitulare sau evaluare, dar și pentru momentele de captare a atenției la începutul unei activități.
- Crearea unui blog tematic – Poate fi planificată realizarea unui blog al clasei, unde elevii postează reflecții, eseuri, impresii din excursii religioase, recenzii de filme/documentare. Se dezvoltă competențe media, digitale și de scriere argumentativă.
- Tururi virtuale și realitate augmentată – Pot fi utilizate pentru vizitarea virtuală a unor obiective religioase (ex. baptisterii, Biserica Sfântului Mormânt etc.). Folosirea aplicațiilor AR pentru descoperirea simbolurilor dintr-o biserică sau icoană.

- Proiecte colaborative online – Elevii din clase sau școli diferite colaborează online pe o temă moral-religioasă. Se pot realiza e-book-uri, colecții de rugăciuni sau mărturii ale tinerilor despre credință.

3. Metode pentru dezvoltarea competențelor verzi

În învățătura creștină, lumea creată este darul lui Dumnezeu, iar omul are o vocație de administrator al creației. Educația religioasă poate cultiva în elevi iubirea față de creație ca formă de iubire față de Dumnezeu, conștientizând că distrugerea naturii nu este doar o problemă ecologică, ci și una spirituală: o ruptură a comuniunii cu Dumnezeu, cu semenii și cu lumea. În formarea competențelor verzi, prin disciplina ***Turism şi patrimoniu cultural***, pot fi utilizate următoarele metode:

- **Dezbateri teologice cu tematică ecologică**

Elevii pot fi implicați în dezbateri în care să argumenteze din perspectivă religioasă, cu citate din Scriptură și din Magisteriu, teme precum: *Patrimoniul cultural – bun public sau resursă economică?,* „Mai putem vorbi despre sfințirea creației într-o lume industrializată?", „Cum putem trăi creștinește în armonie cu natura?"

- **Rugăciunea și meditația religioasă**

Elevii pot analiza textul unor psalmi şi pot rosti/ audia fragmente din aceştia în înregistrări din cadrul slujbei Vecerniei şi Utreniei. Pot medita la frumusețea şi perfecțiunea creaţiei în urma vizionării unor documentare din mediul online sau create de ei.

- **Învățarea prin proiecte**

Elevii pot realiza în echipă proiecte multimedia interdisciplinare (prezentare, afiș, mini-documentar sau site) cu teme precum: „Virtuțile creștinului ca administrator al creaţiei", „Cumpătarea creștină – echilibru între dar și responsabilitate", „Creația în viața și scrierile sfinților" etc.

- **Învăţarea prin Podcast**

Elevii pot crea un podcast (cu sprijinul profesorului) în care discută teme precum: *Satele tradiționale românești: muzee vii sau destinații turistice?, „De ce indiferenţa este o problemă spirituală?", „Cum se reflectă grija pentru creație în viața oamenilor?"* etc. prin care se încurajează gândirea critică și exprimarea valorilor religioase în limbaj actual. Pot fi invitate diferite persoane: preotul paroh, profesori universitari, călugări etc.

- **Învăţarea prin implicare în comunitate (*Service learning* religios)**

Elevii pot fi implicați în: acțiuni de voluntariat ecologic, campanii de informare cu mesaje creștine (ex: *Tradițiile reinventate pentru turiști: autenticitate sau spectacol?, Digitalizarea patrimoniului: soluție de protecție sau pierdere a valorii autentice? etc.*), organizarea unei slujbe sau rugăciuni pentru protejarea mediului (în cadrul unor parteneriate Școală-Familie-Biserică).

Prin diversificarea metodelor didactice şi adaptarea lor la contextul actual, ora de ***Turism şi patrimoniu cultural*** devine un spațiu privilegiat în care elevii învață să înțeleagă corect valorile morale și rolul acestora în dezvoltarea personală și socială, să trăiască autentic și să acționeze responsabil, își dezvoltă echilibrul interior și emoțional în lumina credinței, să exerseze competențe digitale și sociale esențiale pentru lumea contemporană, să își afirme identitatea spirituală, valorile și apartenența la comunitatea de credință.

B. Abordarea conținuturilor

Abordarea conținuturilor presupune o atitudine flexibilă a profesorului de ***Turism şi patrimoniu cultural***, prin accentul pus pe: valorificarea experiențelor de viață ale elevilor; accentuarea caracterului aplicativ al conținuturilor, creând contexte semnificative de învățare pentru viața reală; abordări diferențiate ale conținuturilor învățării, în acord cu experiențele elevilor și cu contextul social în care trăiesc aceştia; realizarea de conexiuni între ***Turism şi patrimoniu cultural*** și alte discipline de studiu.

Conținuturile propuse în programa școlară nu reprezintă teme de lecții, ci unități tematice. Numărul de conținuturi (între 15-20 teme, la nivelul fiecărei clase) de pe parcursul unui an școlar permite: abordarea unor conținuturi pe parcursul mai multor ore, în funcție de complexitatea acestora, de nivelul clasei de elevi, de particularitățile comunității; abordarea unor teme sau aspecte suplimentare, cu rol de adaptare a orei de

Turism şi patrimoniu cultural la specificul clasei de elevi/a comunității.

Ordinea abordării conținuturilor nu este una prestabilită prin programa şcolară. Profesorul are libertatea de a planifica în manieră personalizată ordinea în care va prezenta temele, în acord cu logica firească a domeniului şi cu specificul vieții religioase a comunității, precum şi în relație cu teme de la alte discipline de studiu.

Din punctul de vedere al specificului domeniului teologic, s-a utilizat următoarea matrice de dezvoltare a conținuturilor: la nivelul fiecărei clase, conţinuturile sunt abordate din perspectiva a trei domenii.

C. Aspecte privind evaluarea

Evaluarea în liceu trebuie să reflecte atât formarea competențelor cognitive şi spirituale, cât şi capacitatea de aplicare a valorilor moral-religioase în viața personală şi comunitară.

- **Observarea directă**: Profesorul urmăreşte activitatea elevului pe teren (simulări, tururi reale, prezentări), notând modul de gestionare a grupului, comunicarea, adaptarea la diverse tipuri de turişti şi reacția la situații neprevăzute.
- **Portofoliul de Turism şi patrimoniu cultural**: Elevul completează un caiet cu activități realizate, proiecte, materiale create, observații personale şi reflecții asupra provocărilor întâmpinate; acest instrument permite evaluarea progresului şi calității competențelor dobândite.
- **Proba Turism şi patrimoniu cultural formală**: Examinare orală sau prezentarea unui obiectiv turistic în fața grupului, urmată de întrebări specifice şi evaluarea modului de susținere a prezentării, logicii argumentării.
- **Simulări şi jocuri de rol**: Evaluarea elevilor în situații de ghidaj simulate, unde se exersează rezolvarea reclamațiilor, gestionarea conflictelor sau corectarea erorilor de Traseu.
- **Analiza studiilor de caz**: Cursanții analizează diverse scenarii, identifică dificultăți, propun soluții şi îşi argumentează alegerile, demonstrând gândire critică şi creativitate.

4. Valorificarea progresului individual

În centrul procesului evaluativ rămâne progresul elevului, nu comparația între elevi. Astfel, se va urmări cum evoluează fiecare elev din punct de vedere cognitiv, afectiv şi spiritual, cum îşi dezvoltă capacitatea de a reflecta, a decide, a ierta, a fi solidar, în ce măsură valorile creştine devin parte a identității personale.

Evaluarea la disciplina ***Turism şi patrimoniu cultural*** în liceu trebuie să devină un prilej de angajare personală. Mai ales în contextul includerii acesteia ca disciplină obligatorie pentru Bacalaureat, este esențial ca procesul de evaluare să fie cuprinzător (valorificând toate dimensiunile învățării), personalizat (adaptat ritmului şi profilului fiecărui elev) şi motivant (stimulând dorința de cunoaştere, de aprofundare şi de trăire autentică a credinței).

Turism şi patrimoniu cultural este o disciplină care pune accent pe valori, reflecție personală şi înțelegere profundă, aspecte greu de surprins doar prin alegeri de tip grilă. Prin urmare, este important ca forma de evaluare să păstreze un echilibru între rigoarea testării şi specificul acestei discipline de învăţământ.

Pregătirea pentru evaluarea la ***Turism şi patrimoniu cultural*** prin eventuale teste grilă presupune o abordare diferită față de învățarea clasică, axată pe redactarea de eseuri sau răspunsuri dezvoltate, şi implică:

- înțelegerea temelor esențiale din programa şcolară;
- memorarea noţiunilor-cheie, în condiţiile în care testele grilă cer adesea identificarea corectă a unor termeni, personaje, texte sau concepte, fapt care implică reținerea de date şi idei principale, respectiv identificarea cu uşurinţă a unor concepte din context;
- exersarea cu teste grilă, pentru a familiariza elevul cu formatul acestora, din manuale, culegeri, platforme online, care facilitează analiza greşelilor şi conştientizarea lacunelor;

- dezvoltarea atenției și a concentrării, prin exerciții de citire atentă a întrebărilor și a tuturor variantelor de răspuns pentru evitarea confuziilor între termeni apropiați;
- organizarea eficientă a timpului, care implică realizarea unui plan de învățare structurat, în care materia este împărțită pe teme, revizuirea regulată a cunoştinţelor, simulări ale examenului de bacalaureat, pentru a gestiona timpul în examen.

Pregătirea pentru acest tip de evaluare combină memorarea logică cu practica aplicată și atenția la detalii, fiind o modalitate eficientă de a consolida cunoștințele religioase într-un format accesibil.

Profesorul poate utiliza metode şi tehnici didactice moderne și adaptate scopului evaluării.

1. Învățarea prin exersarea testelor grilă, pentru familiarizarea cu structura testului și cu tipul de întrebări
2. Învăţarea prin intermediul fișelor structurate şi a schemelor recapitulative, care ghidează elevul în procesul de învățare şi recapitulare
3. Învăţarea prin jocuri (de tip „quiz”) sau concursuri, pentru creşterea motivației şi repetarea activă a informaţiilor
4. Învăţarea prin organizatori grafici (hărți mentale/ conceptuale, scheme logice), pentru structurarea logică a informației și evidențierea legăturilor dintre concept
5. Învăţarea prin asociere logică şi mnemonică, pentru memorarea detaliilor prin reguli logice sau dispozitive mnemonice, iar nu mecanic
6. Învățarea prin explicații și povestiri biblice, pentru înțelegerea profundă și memorarea mai ușoară a temelor
7. Învățarea colaborativă (peer learning), pentru realizarea schimbului de idei și al sprijinului între colegi
8. Învăţarea prin predare (reciprocal teaching), pentru fixarea cunoştinţelor şi dezvoltarea gândirii critice

O predare eficientă susține atât învățarea logică, cât și memorarea activă, într-un mod atractiv și eficient pentru elevi. Astfel, pe lângă manual, fișe de lucru, culegeri cu teste grilă, pot fi folosite şi alte mijloace de învăţământ, precum: cartonașe cu variante de răspuns (A, B, C, D), grile scanabile (tip Scantron) – acolo unde sunt disponibile sisteme de evaluare automată, baze de date cu întrebări, din care profesorii pot genera teste variate, afișe/ postere cu concepte religioase-cheie, care facilizează învățarea vizuală.

În tot acest proces, un rol esenţial îl are feedback-ul continuu şi autoevaluarea, care facilitează conştientizarea de către elevi asupra progresului înregistrat şi promovează autonomia acestora în învăţare.

F. Adaptarea procesului de predare-învățare-evaluare la specificul diferitelor grupuri de elevi

În cadrul orelor de ***Turism şi patrimoniu cultural***, este esențială adaptarea strategiilor didactice, a conținuturilor și a modalităților de evaluare pentru a răspunde nevoilor diverse ale elevilor, în special ale celor cu cerințe educaționale speciale (CES) și/sau dizabilități. Acest demers implică utilizarea unor metode active, centrate pe elev, care să stimuleze participarea, empatia şi reflecția personală, precum și personalizarea sarcinilor de lucru în funcție de ritmul și stilul de învățare al fiecărui elev. Materialele didactice pot fi adaptate vizual, auditiv sau tactil, în funcție de tipul dizabilității, iar evaluarea trebuie să fie continuă, formativă, oferind feedback constructiv și încurajând progresul individual. Colaborarea cu profesorii de sprijin, consilierul școlar și familia este, de asemenea, un element-cheie pentru integrarea eficientă a elevilor cu CES în activitățile de la clasă, asigurând un climat incluziv și valorificând potențialul fiecărui elev.

GRUP DE LUCRU

Nume şi prenume	Grad didactic/Titlu ştiinţific	Instituţie de apartenenţă, localitate, judeţ
Grama Mihaela	Gradul I	Liceul Greco-Catolic „Timotei Cipariu”, Bucureşti

COORDONATORI/RESPONSABILI/CONSULTANŢI ŞTIINŢIFICI[(15)]

Nume şi prenume	Funcţie/Titlu ştiinţific	Instituţie de apartenenţă	Calitate
Zăbavă Mihaela	Consilier CNCE	Centrul Naţional pentru Curriculum şi Evaluare	Responsabil CNCE
Pîslaru Cătălin	Inspector general MEC	Ministerul Educaţiei şi Cercetării	Responsabil MEC

RESPONSABILI/COORDONATORI/COLABORATORI:

Nume şi prenume	Funcţie/Titlu ştiinţific	Instituţie de apartenenţă	Calitate
Fodoca Maria	Director	Liceul Greco-Catolic „Timotei Cipariu” Bucuresti	Responsabil cult
Dincă Andreea-Florentina	Profesor	Liceul Greco-Catolic „Timotei Cipariu” Bucuresti	Coloborator

Anexa nr. 184

Programa școlară
pentru disciplina

Economia turismului
Cultul Greco-Catolic

Clasa a XI-a
Curriculum de specialitate (CS)
Filiera vocaţională, profilul teologic,
specializarea Ghid Turism Religios

- 2026 -

Anexa nr. 184
Programa școlară pentru disciplina *Economia turismului,* Cultul Greco-Catolic, clasa a XI-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea ghid turism religios*

NOTĂ DE PREZENTARE

Disciplina ***Economia turismului*** se studiază în cadrul curriculumului de specialitate, profilul teologic, cultul greco-catolic, fiindu-i alocată 1 oră/săptămână pentru clasa a XI-a.

Integrând, într-o perspectivă economică, elemente din arii diferite – discipline economice de ramură, ştiinţe sociale, teologie – predarea disciplinei *Economia turismului* este menită să asigure viitorilor absolvenţi fundamente ale unei culturi profesionale adecvate unui absolvent al specializării ghid turism religios.

Proiectarea programei disciplinei *Economia turismului* a avut ca punct de plecare finalităţile comune disciplinelor economice şi sociale de specialitate, care pun accent pe:

- dobândirea de către elevi a competenţelor de orientare eficientă în mediul profesional, economic şi social ;
- valorificarea resurselor personale în acord cu standardele proprii şi cu cele ale comunităţii în care trăiesc;
- dezvoltarea motivaţiei şi a disponibilitatii de a reacţiona pozitiv la o realitate economică complexa, în continuă schimbare.

In acord cu aceste finalități, curricumul propus îmbină următoarele dimensiuni :

- dimensiunea explicativă-informativă: însuşirea şi utilizarea terminologiei şi a instrumentelor de analiză specifice domeniului economiei, cu aplicabilitate la domeniul turismului religios;
- dimensiunea normativă: curriculumul promovează perspectiva armonizării exigenţelor normelor morale cu cele specifice cultivării unui comportament economic raţional, bazat pe valorile eficienţei economice şi sociale;
- dimensiunea interogativ-reflexivă şi valorizatoare: curriculumul propune exersarea şi dezvoltarea competenţelor specifice gândirii critice;
- dimensiunea practică: demersurile programei sunt orientate spre susţinerea competențelor propuse cu conţinuturi şi sugestii metodologice relevante pentru realitatea pieţei turismului religios şi spre exersarea deprinderilor dobândite de elevi în diferite contexte economice şi profesionale simulate.

Programa şcolară pentru disciplina *Economia turismului* este elaborată potrivit modelului de proiectare curriculară centrat pe competenţe. Construcţia programei şcolare este realizată astfel încât să contribuie la dezvoltarea profilului de formare al elevului de ciclul liceal.

Programa şcolară de *Economia turismului* este structurată pe următoarele componente:

- notă de prezentare;
- competenţe generale;
- competenţe specifice şi exemple de activități de învățare;
- standarde curriculare de învățare;
- standarde naționale de evaluare;
- sugestii metodologice;
- referințe bibliografice.

Competenţele sunt ansambluri structurate de cunoştinţe, abilităţi şi atitudini dezvoltate prin învăţare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în diverse contexte particulare.

Competenţele generale evidenţiază achiziţiile finale de învăţare ale elevilor la sfârşitul perioadei de studiu a acestei discipline şcolare.

Competenţele specifice reprezintă nucleul funcţional al programei şcolare şi evidenţiază rezultatele aşteptate ale învăţării la nivelul fiecărui an de studiu, fiind derivate din competenţele generale.

Competenţele specifice sunt corelate cu *exemple de activități de învățare* specifice pentru domeniul economiei turismului.

Sugestiile metodologice cuprind recomandări specifice disciplinei, privind metodologia de aplicare a programei şcolare şi proiectarea demersului didactic. Acestea includ propuneri de organizare a procesului de predare-învăţare-evaluare centrat pe formarea de competenţe, recomandări de strategii didactice specifice disciplinei şi de modalităţi de evaluare. Sugestiile metodologice au rolul de a orienta utilizarea prezentului curriculum în proiectarea şi realizarea activităţilor cu elevii.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Utilizarea conceptelor specifice ştiinţelor economice pentru explicarea unor fapte, evenimente, procese din viaţă, legate de activitatea turistică națională și internațională.**
CG2	**Aplicarea cunoştinţelor specifice ştiinţelor economice în rezolvarea unor situaţii-problemă, precum şi în analizarea posibilităţilor personale de dezvoltare în planul economiei turismului.**
CG3	**Cooperarea cu ceilalţi în rezolvarea unor probleme teoretice şi practice din domeniul economiei turismului religios, cu accent pe perspectiva etică.**

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Utilizarea conceptelor specifice ştiinţelor economice pentru explicarea unor fapte, evenimente, procese din viaţa viaţă, legate de activitatea turistică națională și internațională.

Clasa a XI-a
CS 1.1. Explicarea unor fenomene specifice industriei turismului, utilizând termeni specifici domeniului economiei
- *Cu îndrumarea profesorului, elevii selectează știri de actualitate legate de turism în care identifică aspecte economice pe care apoi le dezbat în cadrul colectivului clasei.*
CS 1.2. Identificarea unor caracteristici ale diferitelor aspecte de turism religios (servicii)
- *Se studiază pelerinajul religios național și internațional sub aspectul implicațiilor (personale, comunitare, economice) pe care le conține / determină.*
CS 1.3. Stabilirea de comparaţii între diferite forme ale turismului religios
- *Se disting activitățile turismului religios în funcție de amploarea acestora (de anvergură locală, națională și internațională), tradiționale, aflate în creșterea popularității sau în decădere a numărului de pelerini.* - *Realizarea distincțiilor între pelerinaj și turismul religios în scopuri de cercetare ori în scop recreativ.*
CS 1.4. Analizarea determinanţilor activităţii de turism religios
- *La nivelul clasei, profesorul și elevii sondează propriile motivații ale angrenării actuale sau viitoare în turismul religios. Se poate extinde sondarea la cercul de apropiați – familie, prieteni, cât și studierea unor relatări care indică motivațiile persoanelor angrenate în turismul religios.*
CS 1.5. Analizarea caracteristicilor comportamentului consumatorului de turism religios
- *Se realizează distincția între profilurile turiștilor religioși – pelerini, cercetători, elevi sau studenți aflați în practică de specialitate, turiști de ocazie – din care decurg comportamente care prezintă similitudini, dar și diferențe sub aspectul motivațiilor, duratei ședерii, costurilor asociate activității turistice, posibilității de revenire, etc.*
CS 1.6. Compararea diferitelor segmente ale cererii și consumului de turism religios
- *Alegerea unor pelerinaje locale/naționale/internaționale și prezentarea elementelor specifice acestora, cât și a diferențelor dintre implicațiile pentru turist (costuri, timp, efort fizic) în funcție de tipul de pelerinaj ales.*
CS 1.7. Caracterizarea forţei de muncă din sfera turismului religios
- *Realizarea unui portret al lucrătorului în turismul din mediul religios, cu evaluarea rolului motivațiilor non-financiare în angajarea într-o astfel de activitate.*
CS 1.8. Compararea diferitelor categorii de efecte ale turismului religios
- *Identificarea diferitelor niveluri la care se simte efectul turismului religios: personal / familial / comunitar / social; moral / financiar etc. și indicarea unor efecte susținute de argumente.* - *Elevii pot redacta un eseu liber în care să descrie experiența proprie cu privire la efectul personal al turismului religios (realizat în timpul liber ori în cadrul practicii de specialitate).*

CG 2 - Aplicarea cunoştinţelor specifice ştiinţelor economice în rezolvarea unor situaţii-problemă, precum şi în analizarea posibilităţilor personale de dezvoltare în planul economiei turismului

Clasa a XI-a
CS 2.1. Evaluarea tendinţelor turismului religios, pe baza utilizării indicatorilor circulației turistice **(11)**
- *Pentru un loc de pelerinaj se aplică un set de indicatori ai circulației turistice (ex: nr. de pelerini, nr. de înnoptări, eventuale date privind revenirea pelerinilor, structura naționalității, ș.a.). Se pot realiza comparații anuale pentru un loc anume sau între diverse locuri de pelerinaj aflate pe poziții similare de anvergură.*
CS 2.2. Evaluarea motivației cererii de turism religios, prin raportare la atracțiile turistice
- *Identificarea și descrierea motivațiilor care au condus ca anumite locuri de pelerinaj naționale sau internaționale să capete popularitatea de care se bucură (istoric, accesibilitate, dezvoltarea facilităților de cazare și infrastructură, diversificarea activităților, etc.).*
CS 2.3. Identificarea resurselor turistice religioase, cu relevanță la diferite niveluri (local, național)
- *Elevii realizează un inventar al resurselor turistice religioase locale și naționale cu perspectiva ierarhizării acestora din punct de vedere al popularității, numărului de pelerini, extinderea în timp (istorie) a activității turistice atrase.*
CS 2.4. Analizarea profilului ghidului de turism religios (competențe, valori)

Clasa a XI-a
- *Pe baza experienţelor personale şi din practicile de specialitate, elevii realizează un portret al ghidului de turism religios, sprijinindu-se pe exemplul ghizilor întâlniţi ori a activităţii desfăşurate de profesorii îndrumători de practică şi a colegilor de clasă.*
CS 2.5. Utilizarea unor indicatori specifici in evaluarea eficientei turismului religios
- *Realizarea unor evaluări calitative cu privire la experienţele relatate de către turişti, observarea dezvoltării locale generate de turism.* - *Realizarea unor evaluări cantitative prin măsurători bazate pe date numerice: nr. de pelerini, nr. de înnoptări, date privind revenirea pelerinilor, structura naţionalităţii turiştilor, venituri generate de turismul religios pentru mediul privat şi pentru instituţiile statului, numărul de unităţi de cazare dezvoltate pentru a deservi în mod special turismul religios dintr-o anumită zonă, etc..*

CG 3 - Cooperarea cu ceilalţi în rezolvarea unor probleme teoretice şi practice din domeniul economiei turismului religios, cu accent pe perspectiva etică

Clasa a XI-a
CS 3.1. Proiectarea în echipă a unor soluţii la situaţii-problemă generate de relaţiile dintre actorii cheie din turismul religios **(11)**
- *Crearea unor grupuri de lucru care identifică situaţii problemă pentru bunul mers al turismului religios: conflicte religioase, etnice, armate, corupţie, etc. Fiecare grup prezintă la nivelul clasei probleme şi soluţii aferente unei tematici, iar elevii celorlalte grupuri pot completa tabloul realizat.*
CS 3.2. Proiectarea în echipă a unor soluţii de utilizare eficientă a resurselor turistice religioase de la nivel local / naţional
- *Se constituie echipe de câte 2-3 elevi care să aleagă o resursă turistică al cărei potenţial nu este folosit la măsura adecvată. Elevii realiează un proiect care documentează resursa turistică, stadiul curent al popularizării, cauze ale situaţiei curente şi măsuri practice prin care se poate beneficia de adevăratul potenţial al resursei.*
CS 3.3. Rezolvarea, în echipă, a unor situaţii problemă specifice activităţii de ghid de turism religios, cu accent pe perspectiva etică
- *Identificarea unor potenţiale conflicte şi a căilor de prevenire şi aplanare în contextul diversităţii personalităţilor şi intereselor din cadrul unui grup de turişti (vârstă, preferinţe, grad de cultură generală şi religioasă, etc.)*
CS 3.4. Realizarea în grup a unui produs turistic adaptat tendinţelor pieţei turismului religios
- *Constituirea de echipe (3-4 elevi) care să prospecteze şi să documenteze puncte/trasee turistice religioase şi să alcătuiască oferte adaptate mai multor bugete financiare şi de timp (pentru acelaşi punct/traseu turistic se realizează cel puţin două produse turistice). Elevii prezintă în faţa clasei produsele pregătite, primind aprecieri şi observaţii din partea colegilor şi a profesorului.*
CS 3.5. Proiectarea unor soluţii de optimizare a activităţii de turism religios
- *Se constituie echipe aferente următoarelor perspective: turistul, organizatorul de turism religios, cultul religios, instituţiile statului; fiecare echipă realizează o analiză SWOT cu privire la activitatea turistică religioasă, în general sau pentru o anumită resursă turistică. Analizele sunt prezentate în cadrului colectivului clasei în vederea dezbaterii şi a alcătuirii unor liste cu soluţii pentru diversele perspective.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Clasa a XI-a

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Noțiuni și concepte introductive în economia turismului	1.1. Obiectul de studiu al economiei turismului 1.2 Caracteristicile generale ale serviciilor turistice 1.3 Specificitatea serviciilor de turism religios 1.4 Forme de turism şi tipurile de turism religios 1.5 Determinanţii activităţii de turism religios 1.6 Actori cheie în turismul religios 1.7 Indicatorii circulaţiei turistice
2. Profilul turistului religios, cererea turistică religioasă	2.1. Turistul religios – purtător al cererii pe piaţa serviciilor de turism religios 2.2. Structura cererii de turism religios: tipuri de călătorii religioase 2.3 Tipologia consumatorilor de servicii de turism religios 2.4 Atracţiile turistice şi motivaţia cererii de turism religios
3. Elementele constitutive ale ofertei turismului religios	3.1 Resursele turismului religios 3.2 Resurse turistice religioase, atracţiile turistice, edificiile religioase, patrimoniul cultural-religios 3.3 Resurse materiale generale, specifice ţi facilităţile turisitice 3.4 Resursele umane 3.5 Ghidul de turism religios
4. Piaţa serviciilor de turism religios	4.1 Caracteristicile pieţei şi preţul serviciilor turistice 4.2 Agenţii pieţei şi întâlnirea cererii cu oferta de servicii turistice 4.3 Tendinţe ale pieţei turismului religios
5. Evaluarea beneficiilor turimsului religios	5.1 Efecte personale, familiale, comunitare şi sociale în cadrul turismului religios 5.2 Forme ale eficienţei în industria turismului 5.3 Eficienţa serviciilor turistice şi efectele economice ale turismului religios 5.4 Indicatori de efort şi de efect şi indicatori de eficienţă 5.5 Eficientizarea activităţii de turism religios

SUGESTII METODOLOGICE

Sugestiile metodologice pentru programa şcolară de *Economia turismului religios* au fost proiectate astfel încât să susţină centrarea activităţii didactice pe dezvoltarea competenţelor specifice.

În abordarea conţinuturilor propuse, se recomandă utilizarea unei palete variate de strategii didactice:

- Utilizarea problematizării susține formarea și utilizarea deprinderilor de gândire critică. De exemplu, metoda ar putea fi folosită în activitățile didactice dedicate exersării analizei și identificării unor soluții care armonizează aspectele economice cu cele sociale și etice la diferite situații problemă din activitatea de turism.
- Invățarea prin cooperare asistată de profesor, în diferite variante, se pretează la oricare dintre domeniile de conținut, fiind potrivită pentru toate categoriile de elevi. Se recomandă utilizarea metodei în cazul sarcinilor de invățare mai complexe, care pun elevii în situația de a găsi soluții în comun, de a se susține reciproc în procesul de invățare.
- Simularea și jocul de rol ar fi indicate mai ales în activitățile didactice centrate pe formarea și dezvoltarea deprinderilor de luare a deciziilor, pe exersarea comportamentelor raționale pe piața muncii din industria turismului religios. Simularea pe calculator ar putea fi benefică pentru analiza proceselor specifice pieței turismului religios, precum și a eficienței economice în acest domeniu al economiei.
- Proiectul poate fi utilizat mai ales dupa parcurgerea unui domeniu de conținut propus, în vederea promovării perspectivei interdisciplinare, a accentuării caracterului aplicativ al disciplinei, al valorificării experienței de viață a elevilor, al dezvoltării de competenţe sociale specifice muncii în echipă.
- Învățarea prin descoperire poate fi potrivită în proiectarea activitatilor care implică elevii în identificarea și analiza tendințelor pieței si industriei turismului religios.

Utilizarea tehnologiei informaţiei şi a comunicaţiilor ar putea să intermedieze metodele anteior menționate, fiind menită să susțină dimensiunea practica a curricumului.

Apelul profesorului la consultanți din comunitatea de afaceri precum și la alte resurse din oferta educațională a unor parteneri educaționali ai Ministerului Educației ar putea, de asemenea, fi benefică pentru susținerea activităților de *learning by doing* din școală și din afara ei. Printre aceste activități s-ar putea număra organizarea de lecții-vizita la agenții din industria turismului religios de la nivel local sau regional.

Curricumulul de față sugereaza organizarea, pe cât posibil, a activității de evaluare ca proces continuu, cu valențe formative. După parcurgerea unuia sau a mai multor domenii de conținut, ținând cont de bugetul de timp alocat disciplinei, evaluarea gradului de realizare a competențelor specificate în programă s-ar putea realiza pe baza unor metode tradiționale precum probele scrise sau practice. În ambele cazuri ar fi indicată și autoevaluarea elevilor. Aceste metode ar putea fi completate, în cazul evaluării finale, și cu alte metode complementare precum proiectul sau portofoliul. Observarea sistematică pe baza fișelor de evaluare ar putea susține, de asemenea, calitatea evaluării. Se recomandă conceperea probelor scrise de evaluare prin utilizarea unor itemi semiobiectivi, de tipul intrebărilor structurate sau cu răspuns scurt, precum și a celor subiectivi din categoria rezolvării de probleme sau a eseului

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Grad didactic/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
Alexandru Iustin Emanuel	Definitiv/doctor în științe	Liceul Greco-Catolic „Timotei Cipariu”, București

COORDONATORI/RESPONSABILI/CONSULTANȚI ȘTIINȚIFICI(15)

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Zăbavă Mihaela	Consilier CNCE	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare	Responsabil CNCE
Pîslaru Cătălin	Inspector general MEC	Ministerul Educației și Cercetării	Responsabil MEC

RESPONSABILI/COORDONATORI/COLABORATORI:

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Fodoca Maria	Director	Liceul Greco-Catolic „Timotei Cipariu” Bucuresti	Responsabil cult

Anexa nr. 185

Programa școlară
pentru disciplina

TEHNOLOGIA ACTIVITĂŢII DE TURISM

Cultul Greco-Catolic

Clasa a XI-a
Curriculum de specialitate (CS)
Filiera vocaţională, profilul teologic,
specializarea Ghid Turism Religios

- 2026 -

Anexa nr. 185
Programa școlară pentru disciplina *Tehnologia activității de turism,*
Cultul Greco-Catolic, clasa a XI-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea ghid turism religios*

NOTĂ DE PREZENTARE

Prezenta programă școlară completează curriculumul de specialitate (CS) pentru filiera vocaţională, profilul teologic,specializarea Ghid Turism Religios, cu aplicare pentru clasele din învățământul liceal, filiera vocațională, forma cu frecvență zi, începând cu anul școlar 2026-2027. Pentru această categorie de clase, conform planurilor-cadru pentru învățământul liceal, forma cu frecvență zi, aprobate ca anexe la OMEC nr. 4350/2025, studiul disciplinei are următoarea alocare orară săptămânală, defalcată pe segmentul trunchi comun (TC):

An de studiu	Clasa a IX-a	Clasa a X-a	Clasa a XI-a	Clasa a XII-a
Tip segment curricular	TC	TC	TC	TC
Nr. săptămânal de ore	-	-	1	-

Programa școlară se elaborează în concordanță cu:

- *Legea învățământului preuniversitar* nr. 198/2023;
- *Recomandările Consiliului Uniunii Europene* (2018) privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții;
- *Repere pentru proiectarea, actualizarea și evaluarea Curriculumului național. Cadrul de referință al Curriculumului național*, aprobat prin OME nr. 3239/2021;
- *Profilul de formare al absolventului*, aprobat prin OME nr. 6731/2023;

Aceste documente stabilesc cadrul de dezvoltare al competențelor-cheie și al profilului de formare al absolventului de liceu, competențe la a căror formare contribuie și disciplina Religie.

Programa disciplinei *GHID TURISM RELIGIOS* este elaborată potrivit modelului de proiectare curriculară centrat pe competențe. Construcția programei este realizată astfel încât să contribuie la dezvoltarea profilului de formare al elevului din ciclul liceal, care descrie aşteptările exprimate față de elev la sfârşitul învățământului liceal, prin raportare la cerințele exprimate în Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023, precum şi prin raportare la caracteristicile de dezvoltare ale elevilor.

Prin studierea obiectului *GHID TURISM RELIGIOS*, absolventul de liceu **își dezvoltă identitatea personală și conștiința de sine,** fundamentate pe valori spirituale și morale; **demonstrează comportamente etice și responsabile,** aplicabile în viața personală, socială și profesională; **manifestă respect față de diversitate** și disponibilitate pentru dialog constructiv; **își consolidează cultura generală** prin înțelegerea impactului religiei asupra civilizației și culturii universale; **exersează capacitatea de reflecție critică și discernământ moral**, esențiale pentru luarea deciziilor; s**e implică activ în comunitate**, asumând valori de solidaritate, cooperare și responsabilitate civică.

Disciplina valorifică achizițiile formate în ciclul gimnazial, unde elevii au dobândit primele noțiuni de cultură religioasă, de morală și de raportare la valorile comunității. La liceu, accentul se mută de la acumularea de cunoștințe de bază la **dezvoltarea competențelor de reflecție critică, discernământ moral și responsabilitate socială.** Progresul vizează consolidarea unei identități personale asumate, pregătirea pentru viața adultă și integrarea valorilor spirituale în contexte sociale, culturale și profesionale mai complexe.

Este complementară cu disciplinele socio-umane prin perspectiva valorică și spirituală asupra omului și societății. Are caracter interdisciplinar, favorizând proiecte comune cu literatura, arta, științele sociale și educația civică.

Elemente de noutate pe care le aduce programa:

- **Orientare spre competențe transversale (**educația pentru cetățenie democratică, educația pentru viață, dezvoltare personală)
- **Actualizarea conținuturilor (**corelarea temelor religioase cu provocările lumii contemporane: digitalizare, ecologie, drepturile omului, migrație, multiculturalitate, inteligența artificială)
- **Dimensiunea interactivă și practică** (implicare socială, voluntariat, utilizarea proiectelor interdisciplinare)
- **Deschiderea spre dialog (**formarea competenței de dialog interconfesional și intercultural; prezentarea comparativă a valorilor comune ale diferitelor tradiții religioase)
- **Accent pe formarea caracterului și a autocunoașterii (**dezvoltarea rezilienței, a inteligenței emoționale și spirituale; instrumente de reflecție personală -jurnal reflexiv, portofoliu spiritual).

Structura programei şcolare de Religie include, pe lângă nota de prezentare, următoarele elemente:

- Competențe generale;
- Competențe specifice şi exemple de activități de învățare;
- Conținuturi;
- Sugestii metodologice

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoştințe, abilități şi atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte diverse.

Competențele generale se referă la achizițiile pe care elevul le dobândeşte la disciplina Religie pe parcursul întregului ciclu liceal. Acestea au un dublu rol: pe de o parte, reflectă contribuția disciplinei la profilul de formare al absolventului și, implicit, la dezvoltarea competențelor-cheie; pe de altă parte, structurează disciplina în funcție de profilul de formare.

Competențele specifice derivă din competențele generale și reprezintă etape intermediare în dobândirea acestora, fiind formate pe parcursul unui an școlar. Ele sunt adaptate nivelului de dezvoltare al elevilor, ghidează evaluarea performanțelor acestora și oferă cadrul pentru organizarea demersului didactic. Ca etape ale formării competențelor generale, competențele specifice evidențiază progresia acestora de la un an de studiu la altul, contribuind treptat la dezvoltarea competenței generale. Derivarea lor presupune o diferențiere atentă a etapelor procesului de învățare, astfel încât, la finalul studiului disciplinei Religie, elevii să fi dobândit competențele generale corespunzătoare.

Activitățile de învățare constituie contexte în care competențele specifice sunt dezvoltate, exersate și consolidate. Ele au rol orientativ și recomandativ pentru profesori, oferindu-le libertatea de a folosi exemplele propuse de programa școlară, de a le completa sau de a le înlocui, astfel încât să adapteze procesul didactic la realitățile concrete ale clasei. În acest mod, crearea de parcursuri de învățare individualizate şi personalizate nu mai rămâne un simplu ideal, ci devine realizabilă prin metode și modalități concrete de aplicare.

Conţinuturile învăţării - sunt organizate pe domenii şi reprezintă achiziţii de bază prin care se]urmăreşte formarea competentelor elevilor. La nivelul fiecărei clase, programa prezintă o ofertă curriculară care include aspecte de **învățătura creștină, dialogul interreligios și intercultural, formarea morală aplicată și implicarea responsabilă în viața comunitară**

Sugestiile metodologice oferă exemple de strategii didactice, repere pentru planificarea demersului didactic şi elemente pentru evaluarea continuă. Acestea includ recomandări privind desfășurarea efectivă a procesului de predare-învățare-evaluare centrat pe formarea competențelor, exemple de strategii didactice care sprijină realizarea competențelor specifice, precum și propuneri de abordare interdisciplinară și integrată. În plus, acestea cuprind repere pentru evaluarea învățării, raportată la competențele urmărite, putând fi utilizate diverse forme, metode și instrumente de evaluare.

Cadrele didactice sunt încurajate să planifice didactica pe baza competențelor, să adapteze activitățile la context şi să utilizeze metode variate de evaluare, cu accent pe progresul și dezvoltarea elevului.

Pentru a asigura un cadru coerent în predarea Religiei, programa şcolară propune un set de elemente comune pentru toate cultele din România care au drept de predare a propriei religii în sistemul de învățământ: lista competențelor generale, o parte dintre competențele specifice şi o serie de exemple de activități de învățare şi partea generală a sugestiilor metodologice. Listele de competențe specifice şi de conținuturi sunt elaborate de către fiecare cult, permițând orientarea către teme relevante pentru fiecare dintre

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Utilizarea instrumentelor și platformelor tehnologice** pentru promovarea eficientă a destinațiilor și a valorilor turismului
CG2	**Analizarea sistemelor de distribuție, rezervare (GDS, CRS)** și a modelului operațional al agențiilor de turism în contextul global
CG3	**Coordonarea și managementul activităților turistice**, respectând standardele de calitate, etică profesională și legi în vigoare
CG4	**Evaluarea și aplicarea principiilor de management al riscului** și a cadrului legal specific (inclusiv produse de asigurare) în derularea activității turistice

OMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 Identificarea tipurilor de unități turistice (hoteluri, pensiuni, agenții de turism, restaurante) și a structurii lor organizatorice.

Clasa a XI-a
CS 1.1. Tipologia structurilor de primire turistice cu funcțiuni de cazare
- *Enuntarea tipologiei specifica structurilor de primire turistica* *- Identificarea grupului tinta si motivatia personala in alegerea facuta* *- Categorizarea structurilor de primire in functie de facilitati si servicii*
CS 1.2. Identificarea formelor și produselor turistice specifice pieței naționale
- Crearea unui "catalog" de produse turistice românești utilizând broșuri reale sau informații de pe internet *- Dezbaterea proiectelor prin discuții despre avantajele și dezavantajele anumitor forme de turism (ex: turismul de masă vs. ecoturismul)* *- Intocmirea unei fișe de lucru: Exerciții de asociere între o atracție turistică (ex: Castelul Bran) și forma de turism corespunzătoare (turism cultural/istoric)*
CS 1.3. Analizarea factorilor naturali și antropici care determină potențialul turistic al unei zone
- *analizarea a două zone distincte din România (ex: Delta Dunării vs. Zona Brașov-Prahova) și compararea factorilor care le determină potențialul turistic principal* - *identificarea pe harta României a principalelor elemente naturale și antropice cu valoare turistică* - *culegere de informații: Elevii pot colecta pliante, broșuri sau informații online despre o stațiune și pot clasifica factorii care atrag turiștii acolo*

CG 2 Analizarea sistemelor de distribuție, rezervare și a modelului operațional al agențiilor de turism în contextul global

Clasa a XI-a
CS 2.1. *Structurarea etapelor de organizare a unei activități sau prestații turistice.*
- *simularea unei rezervări folosind un sistem online demonstrativ, sau utilizarea interfețelor publice ale marilor companii cu profil turistic* - *analiza modelului de business al unei agenții tradiționale versus o platforma de servicii turistice globală (ex: cum a afectat Booking.com agențiile locale) printr-un studiu de caz* - *invitarea in clasa a unor profesioniști din domeniu (agenți de turism, manageri de hotel) care pot explica modul în care folosesc sistemele de distribuție.* - *analizarea tendințelor pieței globale și modul în care o agenție din România se adaptează la acestea in cadrul unui proiect prenentat clasei*
CS 2.2.Selectarea furnizorilor și resurselor necesare (transport, cazare, agrement)
- *prezentarea unui scenariu (ex: "Organizați un weekend la munte pentru 20 de persoane") și identificarea a 3 opțiuni de cazare și 2 opțiuni de transport, justificând alegerile pe baza criteriilor învățate.* - *folosirea internetului pentru a căuta oferte reale pe Booking.com, site-uri de companii aeriene (Tarom, Wizz Air) sau companii de transport rutier.* - *simularea unei negocieri între un agent de turism și un manager de hotel,prin joc de rol* - *discutarea riscurilor selecției bazate exclusiv pe prețul cel mai mic și importanța fiabilității furnizorilor,folosind analiza critica*

Clasa a XI-a
CS 2.3. Elaborarea programelor turistice (circuite, sejururi, city-break-uri).
- *distribuirea elevilor sarcina de a crea un program turistic de la zero, folosind informațiile colectate la CS 2.2. (de ex: un circuit de 7 zile în Transilvania). Ei trebuie să completeze o foaie de parcurs detaliată prin exerciții practice de elaborare* - *analizarea programelor reale prin studierea critică a broșurilor și ofertelor de la agențiile de turism existente, identificarea elementelor incluse, a logicii itinerariului și a omisiunilor* - *solicitarea unei oferte personalizată (un city-break la Paris), iar elevul agent de turism elaborează pe loc structura ofertei și calculează un preț estimativ prin metoda joc de rol* - *simularea de utilizare a unui format standardizat de foaie de parcurs pentru a se asigura că toate detaliile logistice sunt acoperite*

CG.3 Coordonarea și managementul activităților turistice, respectând standardele de calitate, etică profesională și legislația în vigoare

Clasa a-XI-a
CS 3.1. Operarea cu sistemele informatice de rezervare
- *discutarea unor situații reale de criză sau reclamații (ex: un zbor anulat, un hotel sub standardele promise) și modul corect (legal și etic) de soluționare prin analiza de cazuri* - *simularea unei discuții cu un client nemulțumit, aplicând tehnicile de management al reclamațiilor prin joc de rol* - *discuții despre dileme etice (ex: acceptarea de bacșișuri mari de la furnizori vs. integritatea profesională) folosind dezbaterea* - *analizarea site-urile a două agenții de turism pentru a verifica dacă respectă cerințele legale obligatorii de afișare (licență, poliță de insolvență, termeni și condiții clare)sub forma unui proiect de cercetare*
CS 3.2. Gestionarea documentelor specifice: fișe de rezervare, contracte, vouchere, fișe de turist.
- *punerea la dispoziția elevilor a unor template-uri (șabloane) de fișe de rezervare, contracte și vouchere reale, solicitându-le să le completeze pe baza unui scenariu dat,prin exerciții practice de completare* - *oferirea unui contract de comercializare real și cereți elevilor să identifice clauzele esențiale, drepturile și obligațiile părților in cadrul unui studiu de caz* - *imularea procesului de vânzare: clientul solicită o ofertă, agentul completează fișa, semnează contractul și emite voucherului in cadrul unui joc de rol* - *compararea unui voucher electronic cu unul pe hârtie, evidențiind avantajele și dezavantajele fiecăruia prin analiza comparativă:*
CS 3.3.Utilizarea aplicațiilor digitale în comunicarea cu clienții și furnizorii.
- *simularea trimiterii unui newsletter promoțional folosind un serviciu gratuit sau scrierea unui răspuns profesional la o recenzie negativă pe o platformă socială.* - *oferirea elevilor a unui scenariu de criză (ex: un zbor anulat) cerandu-le să gestioneze comunicarea cu clientul (prin WhatsApp sau e-mail) și cu furnizorul (prin e-mail/platformă B2B) in cadrul lucrului pe scenarii.* - *prezentarea capturilor de ecran sau accesul (dacă este posibil, prin conturi demo) la extranet-uri hoteliere sau GDS-uri pentru a vedea cum se realizează comunicarea prin metoda analiza interfețelor.* - *cercetarea aplicațiilor mobile folosesc marile agenții de turism internaționale pentru a comunica cu clienții*

CG.4 Evaluarea și aplicarea principiilor de management al riscului și a cadrului legal specific(inclusiv produse de asigurare) în derularea activității turistice

Clasa a XI-a
CS 4.1 Principii de Management al Riscului în Turism
- oferirea unui scenariu complex (ex: un cutremur în destinația unde se află un grup de turiști români) și cereți elevilor să elaboreze un plan de acțiune: comunicare, contactare furnizori, contactare asigurator, repatriere in cadrul unui studiu de caz . *- analizarea polițelor de asigurare prin oferirea de exemple de polițe de asigurare reale (medicală,) și analizarea împreună cu colegii, ce acoperă și ce nu acoperă.* *- simularea unei discuții cu un client care dorește să anuleze o excursie și nu are asigurare storno, explicându-i penalitățile conform contractului și cadrul legal prin joc de rol.* *- accesarea site-uli ANPC sau legislația specifică pentru a identifica drepturile consumatorului de servicii turistice prin metoda cercetarii legislative.*
CS 4.2. . Realizarea materialelor de promovare (afiș, broșură, descriere online)
- folosirea programelor precum Canva pentru a crea un afiș și o descriere online pentru un pachet turistic (ex: "Weekend la schi în Poiana Brașov"). *- analizarea materialelor promoționale reale (broșuri, site-uri) de la agenții de turism concurente, identificarea punctelor forte, punctelor slabe și a publicului țintă vizat.* *- realizarea unei broșuri detaliate pentru un circuit, in care elevul trebuie să structureze informația într-un mod logic și atractiv.* *- exersarea de scriere creativă pentru a transforma descrieri sumative ("Cameră dublă, 20 mp") în descrieri atractive ("O oază de liniște cu vedere la munte"*
CS 4.3. Prezentarea și argumentarea ofertelor turistice în fața clienților.
- crearea de scenarii simulate de vânzare. Un elev joacă rolul clientului cu obiecții specifice, iar celălalt rolul agentului de turism care prezintă și argumentează oferta. *- vizionarea unor clipuri video (training-uri de vânzări, interacțiuni reale) și analiza tehnicilor folosite.* *- transformarea rapidă a caracteristicilor pachetelor turistice în beneficii atractive, exersând tehnica FAB.* *- analizarea unei situații în care un client a fost nemulțumit din cauza unei prezentări eronate și discutarea modului în care ar fi trebuit procedat corect,prin metoda jocului de rol.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Generalităţi privind activitatea de turism	1.1 Locul şi rolul turismului în societate 1.2 Factorii de influenţă ai activităţii de turism
2. Organizarea activităţilor agenției de turism	2.1 Tipologia agențiilor de turism 2.2 Structura organizatorică şi relaţiile dintre compartimentele agenţiei 2.3 Organizarea și planificarea activității agenţiei de turism 2.4 Personalul agenţiei 2.5 Programe de dezvoltare pentru turismul montan, balnear şi ecoturism
3. **Produsul turistic**	3.1 Conținut, caracteristici 3.2 Tipologia produselor turistice 3.3 Metode de promovare ale produsului 3.4 Mijloace de promovare și valorificare ale produsului turistic 3.5 Politica de preț în funcție de relația calitate-preț
4. Distribuția şi comercializarea pachetelor turistice	4.1 Canale de distribuţie turistice 4.2 Comercializarea produselor turistice 4.3 Documente utilizate în derularea activităților turistice 4.4 Contracte de comercializare a pachetelor de servicii turistice
5. Asigurarea turiştilor şi restricţii de călătorie	5.1 Tipuri de asigurări 5.2 Particularităţile asigurării în turism 5.3 Aspecte economico-financiare ale asigurării în turism 5.4 Restricţii de călătorie

SUGESTII METODOLOGICE

Sugestiile metodologice oferă repere esențiale pentru proiectarea, organizarea și desfășurarea eficientă a activităților de predare-învățare-evaluare în cadrul orelor de Tehnologia activităţii de turism la liceu. Acestea vizează sprijinirea cadrului didactic în personalizarea demersului educațional, prin integrarea unor metode didactice moderne, interactive și adaptate la profilul generației actuale de elevi, inclusiv prin dezvoltarea competențelor digitale.

Programa școlară actuală pentru disciplina Tehnologia activităţii de turi**l** promovează o predare centrată pe învățare, care accentuează implicarea activă a elevului în procesul de învățare, contextualizarea conținuturilor religioase în realități de viață concrete, dimensiunea socială a învățării – cooperare, colaborare, empatie, responsabilizarea elevilor în raport cu propria dezvoltare morală, spirituală și civică şi dezvoltarea competențelor digitale și media, esențiale pentru învățarea secolului XXI.

Prezentă în planul de învăţământ ca disciplină şcolară pentru clasele a XI-a, profil teologic, cultul greco-catolic, specializarea Ghid turism religios, disciplina Tehnologia activităţii de turism vizează pregătirea de specialitate a viitorului ghid în domeniul turismului religios, prin accentul pus pe cunoaşterea domeniului, pe valorificarea corelaţiilor interdisciplinare, pe dezvoltarea de atitudini pozitive faţă de patrimoniul cultural naţional şi universal, pe utilizarea noilor tehnologii ca surse de învăţare, documentare şi diseminare a informaţiilor referitoare la turismul religios.

Prezentele Sugestii metodologice au rolul de a oferi repere esențiale pentru proiectarea didactică și pentru organizarea coerentă a procesului de predare-învățare-evaluare a rezultatelor elevilor, în acord cu finalitățile educaționale ale disciplinei Geografie în învățământul liceal. Aceste repere sprijină cadrele didactice în formarea competențelor generale și specifice la elevi, prin activități de învățare și evaluare relevante.

Implementarea curriculumului pentru disciplina Tehnologia activităţii de turism presupune o abordare unitară, coerentă și funcțională, în care elementele de cunoaștere geografică (factuale și conceptuale) se corelează cu formarea de abilități cognitive, practice și sociale, precum și cu dezvoltarea atitudinilor responsabile față de mediul turistic, comunitate și lume.

Activitatea didactică la disciplina geografia turismului este centrată pe formarea și dezvoltarea competențelor generale și specifice. Descompunerea competențelor specifice în dimensiunile lor implicite (cognitive, procedurale și atitudinale) facilitează proiectarea activităților didactice, permițând profesorului să selecteze: - conținuturi (dimensiunea cognitivă), care susțin dezvoltarea competenței: noțiuni, concepte, procese și fenomene turistice (de exemplu: rute turistice, dinamica turismului, organizarea spațiului turistic etc.); - abilități (dimensiunea procedurală): capacități de observare, descriere, analiză, comparare, reprezentare și interpretare a datelor turistice, utilizarea instrumentelor digitale și cartografice, exprimarea geografică corectă și argumentată; - atitudini (dimensiunea atitudinală): curiozitate științifică, respect pentru diversitatea naturală și umană, responsabilitate turistică, deschidere spre cooperare și gândire critică față de problemele lumii contemporane.

În activitatea didactică, competențele specifice pot fi formate/dezvoltate prin: - activități interdisciplinare și proiecte care conectează geografia cu alte domenii de cunoaștere; - sarcini de învățare relevante pentru realitatea cotidiană; - utilizarea contextelor locale, regionale și globale ca surse de învățare; - forme de evaluare optime pentru stabilirea nivelului competențelor specifice.

Această abordare accentuează învățarea formativă, orientată spre înțelegerea și explicarea fenomenelor geografice, luarea de decizii și formarea unei gândiri spațiale și civice responsabile.

În proiectarea, organizarea și desfășurarea activităților didactice se recomandă:

1. Interconexiuni disciplinare - exemple posibile: - la clasa a X-a, în studierea Geografiei turismului, se realizează corelări cu disciplina Turism și patrimoniul cultural (structuri de patrimoniu,), Istoria (evoluția teritoriilor, formarea civilizațiilor), Economia turismului (resurse turistice, dezvoltare economică durabilă), etc.; exemple de teme pentru dezbateri interdisciplinare (în care se utilizează date statistice și cartografice): „Turismul – oportunitate sau risc?”,

Sugestiile metodologice pentru „Tehnologia activității de turism” la liceu vizează combinarea explicării conceptuale cu aplicații concrete (studiu de caz, proiect, ieșiri pe teren, firmă de exercițiu), astfel încât elevii să vadă imediat legătura între conținut și practica din agenție, hotel sau teren.

Metode recomandate în orele teoretice

- Metode interactive recomandate în curriculumul de turism: studii de caz, hărți conceptuale, brainstorming, mozaic (Jigsaw), turul galeriei, tehnica 6/3/5, pălăriile gânditoare, STAD, pentru a analiza produse turistice, circuite, oferte.
- Oferte reale ale agențiilor, fișe de produs, pagini web de promovare și materiale de prezentare, pentru a exersa citirea critică, extragerea de informații și transpunerea lor în limbaj profesional.

Metode pentru componenta aplicativă

- Orele din clasă alternate cu vizite de studiu în structuri de primire, agenții, centre de informare turistică sau obiective locale, unde elevii completează fișe de observație (componentele produsului, fluxul turistului, calitatea serviciilor).
- Firma de exercițiu pentru modulele legate de marketing, relația cu clientul, rezervări și vânzare, astfel încât elevii să simuleze activitatea de agenție sau hotel (preluare cerere, ofertare, negociere, promovare).

Proiecte, portofoliu și învățare prin proiecte

- Proiecte de echipă pe durate de 4–6 săptămâni: conceperea unui produs turistic (inclusiv religios/cultural), realizarea de materiale de promovare, simularea unei campanii online, toate corelate cu competențele din programă.
- portofoliul elevului (fișe de observație, proiecte, pliante, prezentări, reflecții după vizite de studiu) ca instrument central de evaluare continuă și de autoevaluare, așa cum se recomandă în reperele metodologice pentru domeniul turism și alimentație.

Evaluare: de la teorie la competență

- Combinarea probelor scrise (teste, itemi obiectivi, rezolvări de situații) cu evaluare practică: observație sistematică pe teren/simulare, rubrici pentru prezentări, fișe de apreciere în turul galeriei, autoevaluare și coevaluare.
- scenarii de lucru tip „studiu de caz” (client cu anumit profil, destinație, buget) pentru a evalua competențele de analiză, selectare și combinare de servicii, negociere și argumentare profesională, nu doar reproducerea de definiții.

2. Strategii didactice. Se recomandă o abordare metodologică flexibilă și variată, în scopul dezvoltării competențelor-cheie și a atributelor absolventului. În acest context se pot folosi:

- metode tradiționale: expunerea, conversația euristică, conversația dirijată, analiza hărților și a imaginilor, analiza statistică a datelor;
- metode interactive: învățarea prin cooperare (grupuri de experți, metoda „mozaic”, hărți conceptuale colective, proiecte pe echipe – de exemplu „Orașul turistic/Orașul ideal”), dezbaterea academică, jocurile de rol („Negocieri pentru resurse turistice ”, „Decizii la nivel local privind resursele turistice”, etc.);
- metode digitale: utilizarea aplicațiilor GIS (ArcGIS, QGIS, Google Earth, NASA WorldView), utilizarea AI, analiza imaginilor satelitare, hărți interactive și GIS educațional (ArcGIS, StoryMaps) pentru realizarea de portofolii tematice, aplicații și platforme de învățare (Livresq, Kahoot, Padlet, LearningApps), tururi virtuale și simulări;
- metode experiențiale: aplicații de teren, observația directă, vizitarea unor arii protejate, proiecte de cartare locală, interviuri cu autorități sau locuitori, cercetări locale privind riscurile naturale, proiecte comunitare. Activitățile de învățare pot fi realizate prin aplicații digitale („Analiza activității turistice prin modele/hărți 3D”), proiecte colaborative („Rute culturale europene – poveștile ”, „Regiunea mea turistică”), studii de caz („Efectele turismului asupra regiunii noastre” „Calitatea turismului în Uniunea Europeană”), dezbateri („Europa turistică – oportunități contemporane”, clasa a X-a), creare de blog-uri sau chiar site-uri (ale cercurilor/cluburilor de elevi) etc.

3. Implicarea activă a elevilor. Procesul de predare-învățare-evaluare presupune participarea activă a elevilor, urmărindu-se stimularea descoperirii, colaborarea și reflecția personală prin:
- micro-investigații tematice (, cartarea spațiilor turistice , studii pe teren etc.);
- proiecte de echipă (colaborative) și cercetări interdisciplinare (Crearea unei hărți turistice);
- jurnale de învățare și portofolii digitale care încurajează reflecția asupra progresului individual (prin care elevii conștientizează legătura între conținuturile învățate și viața reală).
4. Flexibilitate în organizare. Profesorul are libertatea de a adapta demersul didactic la: particularitățile clasei, interesele elevilor, specificul local (de exemplu, studii de caz din regiunea geografică a școlii), resursele disponibile (hărți, aparate GPS, aplicații digitale, internet, laboratoare).
Se recomandă alternarea activităților formale (lecții, evaluări scrise) cu activități nonformale (excursii, proiecte, vizite tematice).
5. Adaptarea și diferențierea învățării. Pentru valorificarea potențialului fiecărui elev, procesul educațional se adaptează la particularitățile individuale și se recomandă:
- pentru elevii cu cerințe educaționale speciale (CES), utilizarea suporturilor/materialelor vizuale și tactile, ritm de lucru adaptat, sarcini clare/concrete și secvențiale, aplicații interactive de sprijin;
- pentru elevii cu ritm înalt de învățare, realizarea unor proiecte extinse, cercetări individuale, participare la concursuri, elaborarea de hărți tematice proprii;
- pentru elevii cu dificultăți de învățare sau cu risc de abandon școlar, realizarea unor activități practice și aplicative, sarcini relevante pentru viața cotidiană (de exemplu orientarea pe teren, citirea unei hărți rutiere, planificarea unei excursii);
- pentru învățarea remedială, recapitulări vizuale, fișe de sprijin, exerciții de consolidare în perechi, parteneriate de învățare între elevi.
Organizarea învățării la disciplina Geografia turismului se bazează pe principii moderne, centrate pe activitatea elevului, pe formarea competențelor și pe conectarea conținuturilor la experiența personală a elevilor și la realitățile lumii contemporane.
Învățarea activă la geografia turismului se realizează prin descoperire, cu ajutorul unor materiale concrete (texte, produse, obiecte, imagini), prin activități care solicită participarea directă și reflexivă a elevilor și care încurajează gândirea critică, cum ar fi: dezbateri privind dezvoltarea activităților turistice în orașe și în mediul rural (de exemplu, „Agroturismul în zona Bran-Moeciu„ , „Dezvoltare turistică metropolitană”, „România în context turistic regional” etc.), proiecte de cercetare privind transformările spațiului local și realizarea de portofolii tematice (de exemplu, Itinerarii în regiunea turistică Transilvania”).
Accentul este pus totodată pe învățarea prin cooperare, avându-se în vedere obținerea de rezultate ale învățării (îmbunătățirea rezultatelor elevilor în rezolvarea temelor, înțelegerea unor concepte dificile), acceptarea diversității și dezvoltarea abilităților sociale. Elevii pot lucra în grupuri pentru a analiza date turistice actuale, pentru a realiza postere, hărți sau prezentări digitale, pentru a organiza mini-expoziții tematice sau pentru a desfășura activități de tip peer-to-peer, în care elevii cu competențe mai dezvoltate sprijină colegii în interpretarea datelor, orientarea pe hartă sau realizarea unor produse comune.
Este încurajată utilizarea metodelor de grup (focus grup, brainstorming, discuția Panel, tehnica Gândiți - Lucrați în perechi - Comunicați etc.) în căutarea răspunsurilor adecvate. Mentoratul între elevi contribuie la dezvoltarea abilităților sociale, a empatiei și a responsabilității față de procesul propriu de învățare și al celorlalți. Învățarea bazată pe proiect, prin conceperea activității de învățare/evaluare ca proiect de cercetare aplicată, permite integrarea conținuturilor geografice în teme complexe, cu relevanță socială, științifică și culturală. De exemplu, elevii pot elabora proiecte precum: „Orașul și turismul sustenabil”, „Rute cultural-religioase”, „Obiective cultural- turistice europene ” etc. Proiectele pot include activități de cercetare, interviuri, măsurători de teren, cartare digitală, realizarea de materiale vizuale sau prezentări publice. Învățarea bazată pe proiect consolidează competențele transversale, colaborarea, autonomia și gândirea critică. Un rol important pentru învățarea de calitate a geografiei turistice îl are valorificarea resurselor și instrumentelor digitale moderne, precum hărți interactive, aplicații GIS (ArcGIS, QGIS, Google Earth), simulări climatice, tururi virtuale (Google Earth Voyager, panorame) și platforme de colaborare online.
Elevii pot realiza hărți tematice digitale, pot analiza imagini satelitare (de exemplu cu LEOworks), pot utiliza aplicații de realitate augmentată pentru explorarea orașelor turistice sau pot crea infografice privind numărul de

vizitatori/turisti.. Învățarea digitală dezvoltă competențele în științe, tehnologie și inginerie, gândirea critică și capacitatea de a selecta și evalua informații din mediul online.
Învățarea Tehnologia activităţii de turism implică activități conectate cu realitatea cotidiană și cu problemele comunității. De exemplu: analizarea calității mediului în localitatea de domiciliu, identificarea zonelor de apreciere turistică internațională (Spania, Grecia, Franța), participarea la campanii turistice sau la inițiative de educație turistică. Aceste activități transformă învățarea într-un proces relevant și aplicabil, consolidând responsabilitatea și spiritul civic. Abordarea învățării contextualizate presupune adaptarea contextelor de învățare la nevoile elevilor, la specificul local și la resursele disponibile.

Evaluarea rezultatelor învățării la disciplina Tehnologia activităţii de turism constituie o componentă fundamentală a procesului didactic, având rolul de a fundamenta deciziile educaționale atât la nivel individual, prin susținerea progresului fiecărui elev, cât și la nivel colectiv, prin ajustarea strategiilor de predare–învățare-evaluare. Aceasta nu se reduce la măsurarea nivelului competențelor prevăzute în curriculum (evaluarea învățării), ci vizează și procesul prin care elevul învață să analizeze fenomene, să interpreteze informații și să propună soluții viabile pentru provocările lumii actuale (evaluarea pentru învățare).

În acest sens, profesorul devine facilitator al învățării, iar elevul, participant activ în propriul proces de formare. Evaluarea contribuie la autoreglarea învățării, la conștientizarea progresului și la dezvoltarea gândirii critice și reflexive. Principii metodologice ale evaluării Evaluarea în geografie se bazează pe următoarele principii metodologice: - echilibru între evaluarea formativă și cea sumativă - evaluarea continuă sprijină procesul de învățare, iar cea finală certifică progresul; - transparență și criterii explicite - elevii cunosc dinainte criteriile de reușită, ceea ce facilitează autoevaluarea și autoreglarea învățării; - reflecție și feedback constructiv - feedbackul are rol formativ, orientând procesul de învățare și sprijinind dezvoltarea competențelor; - implicarea elevilor în procesul de evaluare - prin autoevaluare și interevaluare (peer-to-peer/P2P), se consolidează gândirea critică, responsabilitatea și capacitatea de analiză reflexivă. Întrebări-cheie în proiectarea evaluării:
De ce evaluez? – pentru a înțelege progresul elevilor, a susține învățarea
Ce evaluez? – competențele specifice stabilite prin programa școlară;
Cum evaluez? – prin metode și instrumente variate (teste/probe scrise, proiecte, portofolii, fișe de observație, jurnale de învățare, autoevaluare ș.a.), adaptate la competențele specifice și tipul de evaluare propuse;
Cât de bine măsor? – prin instrumente valide, fiabile și transparente, bazate pe criterii clare, comunicate anterior elevilor și aplicate consecvent;
Ce feedback ofer?
Descriptiv și specific – de exemplu, „Ai identificat corect factorii turistici, însă analiza impactului asupra orașelor poate fi aprofundată.” Orientat spre progres – de exemplu, „Ai utilizat corect sursele cartografice. În următorul proiect, încearcă să integrezi și date statistice.” Oferit în timp real, fiind integrat în activitățile curente, verbal sau scris; Structurat, utilizând rubrici și grile de evaluare; Reflexiv, prin invitații la autoanaliză (de exemplu: „Ce ai învățat?”, „Ce ai schimba data viitoare?”); Echilibrat, incluzând atât aspectele pozitive, cât și sugestiile de îmbunătățire. Feedbackul poate fi furnizat și în format digital, prin intermediul platformelor educaționale ale unităților de învățământ, pentru a asigura rapiditate, personalizare și acces la resurse suplimentare.
Ce decizii iau în urma evaluării? – ajustarea strategiilor de predare și oferirea unui sprijin individualizat elevilor, în funcție de nevoile constatate. Direcții recomandate în proiectarea evaluării: Diversificarea metodelor de evaluare, prin: - evaluare prin proiecte - implicarea elevilor în studii interdisciplinare, care valorifică competențele de investigare și formulare de soluții sustenabile; - evaluare colegială (peer-to-peer/P2P) - evaluarea reciprocă a produselor activității (hărți mentale, fișe de observare, proiecte etc.), pe baza unor grile prestabilite, contribuind la dezvoltarea gândirii critice, a empatiei și responsabilității; - autoevaluare - realizată prin jurnale de învățare, reflecții sau fișe de autoanaliză, pentru a sprijini conștientizarea progresului personal și dezvoltarea competențelor metacognitive.
Îmbinarea evaluării formative cu cea sumativă Evaluarea formativă se desfășoară pe parcursul activităților de învățare, oferind feedback constant, orientat spre progres, cu rol de reglare a demersului didactic și de stimulare a reflecției elevilor asupra propriului proces de învățare. Evaluarea sumativă intervine la finalul unei unități de conținut și are rolul de a certifica nivelul competențelor dobândite, prin probe scrise, proiecte sau portofolii. O îmbinare eficientă între cele

două asigură continuitatea procesului evaluativ, permite ajustarea predării în funcție de nevoile identificate prin evaluarea formativă, oferă feedback descriptiv și constructiv, atât înainte, cât și după evaluarea finală, încurajează autoevaluarea și valorifică instrumente variate (grile, fișe de reflecție, portofolii, platforme digitale etc.).

Astfel, evaluarea nu se limitează la măsurarea rezultatelor, ci devine parte integrantă a învățării, contribuind la formarea unei atitudini reflexive, responsabile și active față de propriul proces de dezvoltare. Instrumente utile în evaluare sunt: teste de progres, cu tipuri variate de itemi, probe practice, fișe de observație, proiecte tematice, grile de reflecție, chestionare, portofolii, scale de evaluare colegială/autoevaluare. Evaluarea la disciplina Geografia turismului trebuie înțeleasă ca parte integrantă a procesului educațional, nu ca o etapă finală. Prin proiectarea atentă a instrumentelor și strategiilor de evaluare, profesorul are posibilitatea de a ghida elevii către învățarea semnificativă și de a promova gândirea critică și responsabilitatea față de mediu și societate.

O evaluare autentică, centrată pe competențe, pe reflecție și pe feedback constructiv contribuie la formarea unor tineri capabili să analizeze realitățile geografiei turismului din multiple perspective.

COORDONATORI/RESPONSABILI/CONSULTANȚI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Zăbavă Mihaela	Consilier CNCE	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare	Responsabil CNCE
Pîslaru Cătălin	Inspector general MEC	Ministerul Educației și Cercetării	Responsabil MEC

RESPONSABILI/COORDONATORI/COLABORATORI:

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Fodoca Maria	Director	Liceul Greco-Catolic „Timotei Cipariu” Bucuresti	Responsabil cult

Anexa nr. 186

Programa școlară pentru disciplina

ISTORIA ARTEI

Cultul Greco-Catolic

Clasele a XI-a și a XII-a
Curriculum de specialitate (CS)
Filiera vocaţională, profilul teologic,
specializarea Ghid Turism Religios

- 2026 -

Anexa nr. 186
Programa școlară pentru disciplina *Istoria artei,* Cultul Greco-Catolic, clasele a XI-a și a XII-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea ghid turism religios*

NOTĂ DE PREZENTARE

Disciplina ***Istoria artei*** se studiază în cadrul curriculumului diferenţiat pentru filiera vocaţională, profilul teologic, cultul greco-catolic, specializarea ghid turism religios, fiindu-i alocată câte 1oră/săptămână la clasele a XI-a şi a XII-a.

Domeniul istoriei artei sacre are ca scop familiarizarea elevilor cu evoluţia stilurilor de artă de-a lungul succesiunii civilizaţiilor, raportată la viaţa şi arta religioasă creştină. Modul de abordare a conţinuturilor şi a competențelor prevăzute presupune stabilirea de relaţii cu alte discipline ale curriculumului pentru această specializare, în special cu disciplinele teologice.

Programa de faţă urmăreşte însuşirea de către elevi a unui vocabular de termeni specifici care să asigure înţelegerea domeniului istoriei artelor şi să susţină punerea în valoare a artei creştine şi a importanței acesteia în societatea contemporană. În același timp, studierea disciplinei *Istoria artei creştine* contribuie la formarea culturii artistice a elevului.

Programa își propune, pentru clasa a XI-a, prezentarea evoluției cronologice a creației artistice plastice, iar pentru clasa a XII-a, studierea iconografiei bizantine și a operelor valoroase de artă de inspirație creștină prezente în diferite orașe reprezentative ale lumii.

Programa şcolară de *Istoria artei creştine* este structurată pe următoarele componente:

- notă de prezentare;
- competenţe generale;
- competenţe specifice asociate cu conţinuturile învăţării;
- sugestii metodologice.

Competenţele sunt ansambluri structurate de cunoştinţe, abilităţi şi atitudini dezvoltate prin învăţare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în diverse contexte particulare.

Competenţele generale evidenţiază achiziţiile finale de învăţare ale elevilor la sfârşitul perioadei de studiu a acestei discipline şcolare.

Competenţele specifice reprezintă nucleul funcţional al programei şcolare şi evidenţiază rezultatele aşteptate ale învăţării la nivelul fiecărui an de studiu, fiind derivate din competenţele generale.

Competenţele specifice sunt corelate cu conţinuturi ale învăţării relevante pentru domeniul istoriei arte, cu accent pe valorificarea din perspectiva sacrului.

Sugestiile metodologice cuprind recomandări specifice disciplinei, privind metodologia de aplicare a programei şcolare şi proiectarea demersului didactic. Acestea includ propuneri de organizare a procesului de predare-învăţare-evaluare centrat pe formarea de competenţe, recomandări de strategii didactice specifice disciplinei şi de modalităţi de evaluare. Sugestiile metodologice au rolul de a orienta utilizarea prezentului curriculum în proiectarea şi realizarea activităţilor cu elevii.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	Dezvoltarea capacității de a observa, descrie și interpreta elemente vizuale, stilistice și simbolice ale unor opere din diferite epoci și culturi creștine
CG2	Formarea unor perspective cronologice asupra principalelor curente, stiluri și mișcări artistice
CG3	Cultivarea abilității de a formula opinii argumentate despre curente și creații artistice , utilizând vocabular c specialitate

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Dezvoltarea capacității de a observa, descrie și interpreta elemente vizuale, stilistice și simbolice ale unor opere din diferite epoci și culturi creștine

Clasa a XI a
CS 1.1.Identificarea elementelor vizuale și simbolice caracteristice diferitelor perioade
- dezvoltarea capacității de a recunoaște vizual trăsăturile definitorii ale fiecărei perioade ale artei creștine și de a plasa corect operele într-un context istoric *- formarea abilităților de a identifica și explica simbolurile vizuale ale artei, în relație cu tehnicile și srilul perioadei* *- dezvoltarea spritului critic și a capacității de comparare, prin identificarea diferențelor stilistice și simbolice*
CS 1.2. Analizarea trăsăturilor stilistice ale diferitelor perioade ale artei creștine
- dezvoltarea capacității de a observa și analiza diferențele stilistice între perioadele artei, evidențiind elementele definitorii ale fiecărui stil *-consolidarea cunoștințelor despre caracteristicile stilistice specific fiecărei perioade și dezvoltarea abilității de organizare vizuală a informațiilor* *- stimularea analizei critice și a capacității de argumentare pe baza caracteristicilor stilistice identificate*
CS 1.3. Interpretarea mesajelor și semnificațiilor din opere de artă
- dezvoltarea capacității elevilor de a interpreta semnificațiile genurilor și creațiile artistice transmise *-cultivarea abilității de exprimare critică argumentată pe baza analizei vizuale și istorice* *-stimularea reflecției personale și a conexiunii între percepția vizuală și semnificația simbolică*

CG 2 - Formarea unor perspective cronologice asupra principalelor curente, stiluri și mișcări artistice

Clasa a XI a
CS 2.1. Identificarea și ordonarea cronologică a curentelor artistice
-dezvoltarea capacității de a ordona diferite curente artistice și plasarea lor pe o axă temporală *-consolidarea cunoștințelor despre perioada de apariție și dezvoltarea a fiecărui curent* *-să organizeze informația într-un mod structurat, să înțeleagă compararea curentelor și progresia istorică artei*
CS 2.2. Analiza comparativă a stilurilor și mișcărilor artistice
- dezvoltarea capacității de observație și de comparație a stilurilor, evidențiind trăsăturile definitorii ale fiecărui curent artistic *-înțelegerea relațiilor de influență și evoluție între curente* *-structurarea informațiilor vizuale și facilitarea comparației între stiluri*
CS 2.3. Interpretarea semnificației artistice în context istoric și cultural
-dezvoltarea capacității de a interpreta arta în relația cu cu mediul istoric și cultural în care a apărut *-să înțeleagă interdependența dintre artă și contextual socio-cultural, dezvoltând abilități de comunicare și sinteză a informațiilor* *-stimularea gândirii critice și capacitatea de argumentare, integrand cunoștințe despre artă, istorie și cultură*

CG 3 - Cultivarea abilității de a formula opinii argumentate despre curente și creații artistice , utilizând vocabular de specialitate

Clasa a XI a
CS 3.1. DEzvoltarea capacității de analiză și interpretare a creațiilor artistice utilând vocabular de specialitate
- formarea abilității de a identifica elementele de limbaj artistic și de a le utiliza în interpretarea sensului operei *-dezvoltarea gândirii structurate și a capacității de a formula observații argumentate în mod coerent și tehnic* *- exersarea limbajului de specialitate oral sau scris, și justificarea opiniilor prin argumente artistice*
CS 3.2. Formularea și argumentarea unor opinii personale despre curente artistice

-exersarea capacității de a integra informații teoretice și de a formula opinii personale *-dezvoltarea gândirii critice și identificarea diferențelor conceptual și stiliste între curente* *- consolidarea competențelor de argumentare vizuală și verbală, utilizând vocabular și concept specific esteticii curentului*
CS 3.3. Utilizarea limbajului de specialitate în exprimarea opiniilor artistice
-dezvoltarea capacității de evaluare critic și de formulare a unei opinii personale *-consolidarea exprimării orale/ scrise și a capacității de a formula întrebări și răspunsuri argumentate* *- dobândirea abilității de a aprecia și contextualiza creații moderne, folosind criteria estetice și terminologie adecvată*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Clasa a XI-a

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Arta popoarelor antice	1.1 Arta mesopotamiană 1.2 Arta egipteană 1.3 Arta greacă 1.4 Arta romană
2. Arta medievală	2.1 Arhitectura bizantină, 2.2 Arhitectura romanică 2.3 Arhitectura gotică 2.4 Sculptura romanică și gotică 2.5 Pictura medievală; stilul bizantin
3. Arta renascentistă	3.1 Renașterea italiană – arhitectura și sculptura (Trecento, Quattrocento, Cinquecento) 3.2 Renașterea italiană - pictura în prerenaştere. Tradiţie si inovaţie în Quattrocento. Elementele inovatoare în operele artiștilor Masaccio, Pablo Uccello, Boticelli, Piero della Francesca, Andreea Mantegna 3.3 Renașterea italiană – pictura în Cinquecento. Leonardo da Vinci, Michelangelo Buonarroti, Raffaelo Sanzio, Giorgione, Tizian 3.4 Renașterea în restul Europei – Țarile de Jos, Germania
4. Arta europeană în secolul al XVII-lea	4.1 Barocul în Italia – specificul stilului (reprezentanţi si opere semnificative) 4.2 Școala flamandă – elemente caracteristice, reprezentanţi 4.3 Școala spaniolă – elemente caracteristice, reprezentanţi 4.4 Școala olandeză – elemente caracteristice, reprezentanţi
5. Arta europeană în secolul al XIII-lea	5.1 Realismul în arta secolului al XIX-lea – elemente caracteristice, reprezentanţi 5.2 Impresionismul – elemente caracteristice, reprezentanţi 5.3 Curente și mișcări artistice ale secolului al XX-lea – caracteristici generale

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Dezvoltarea capacității de a observa, descrie și interpreta elemente vizuale, stilistice și simbolice ale unor opere din diferite epoci și culturi creștine

Clasa a XII a
CS 1.1. Identificarea elementelor vizuale și simbolice caracteristice diferitelor perioade
-dezvoltarea capacității de a recunoaște vizual trăsăturile definitorii ale fiecărei perioade ale artei creștine și de a plasa corect operele într-un context istoric *-formarea abilităților de a identifica și explica simbolurile vizuale ale artei, în relație cu tehnicile și srilul perioadei* *-dezvoltarea spritului critic și a capacității de comparare, prin identificarea diferențelor stilistice și simbolice*
CS 1.2. Analizarea trăsăturilor stilistice ale diferitelor perioade ale artei creștine
-dezvoltarea capacității de a observa și analiza diferențele stilistice între perioadele artei, evidențiind elementele definitorii ale fiecărui stil *-consolidarea cunoștințelor despre caracteristicile stilistice specific fiecărei perioade și dezvoltarea abilității de organizare vizuală a informațiilor* *-stimularea analizei critice și a capacității de argumentare pe baza caracteristicilor stilistice identificate*
CS 1.3. Interpretarea mesajelor și semnificațiilor din opere de artă
-dezvoltarea capacității elevilor de a interpreta semnificațiile genurilor și creațiile artistice transmise *-cultivarea abilității de exprimare critică argumentată pe baza analizei vizuale și istorice* *-stimularea reflecției personale și a conexiunii între percepția vizuală și semnificația simbolică*

CG 2 - Formarea unor perspective cronologice asupra principalelor curente, stiluri și mișcări artistice

Clasa a XII-a
CS 2.1. Identificarea și ordonarea cronologică a curentelor artistice
-dezvoltarea capacității de a ordona diferite curente artistice și plasarea lor pe o axă temporală *-consolidarea cunoștințelor despre perioada de apariție și dezvoltarea a fiecărui curent* *-să organizeze informația într-un mod structurat, să înțeleagă compararea curentelor și progresia istorică artei*
CS 2.2. Analiza comparativă a stilurilor și mișcărilor artistice
- dezvoltarea capacității de observație și de comparație a stilurilor, evidențiind trăsăturile definitorii ale fiecărui curent artistic *-înțelegerea relațiilor de influență și evoluție între curente* *-structurarea informațiilor vizuale și facilitarea comparației între stiluri*
CS 2.3. Interpretarea semnificației artistice în context istoric și cultural
-dezvoltarea capacității de a interpreta arta în relația cu cu mediul istoric și cultural în care a apărut *-să înțeleagă interdependența dintre artă și contextual socio-cultural, dezvoltând abilități de comunicare și sinteză a informațiilor* *-stimularea gândirii critice și capacitatea de argumentare, integrand cunoștințe despre artă, istorie și cultură*

CG 3 - Cultivarea abilității de a formula opinii argumentate despre curente și creații artistice , utilizând vocabular de specialitate

Clasa a XII a
CS 3.1. Dezvoltarea capacității de analiză și interpretare a creațiilor artistice utilând vocabular de specialitate
- formarea abilității de a identifica elementele de limbaj artistic și de a le utiliza în interpretarea sensului operei *-dezvoltarea gândirii structurate și a capacității de a formula observații argumentate în mod coerent și tehnic* *- exersarea limbajului de specialitate oral sau scris, și justificarea opiniilor prin argumente artistice*

CS 3.2. Formularea și argumentarea unor opinii personale despre curente artistice
-exersarea capacității de a integra informații teoretice și de a formula opinii personale *-dezvoltarea gândirii critice și identificarea diferențelor conceptual și stiliste între curente* *- consolidarea competențelor de argumentare vizuală și verbală, utilizând vocabular și concept specific esteticii curentului*
CS 3.3. Utilizarea limbajului de specialitate în exprimarea opiniilor artistice
-dezvoltarea capacității de evaluare critic și de formulare a unei opinii personale *-consolidarea exprimării orale/ scrise și a capacității de a formula întrebări și răspunsuri argumentate* *- dobândirea abilității de a aprecia și contextualiza creații moderne, folosind criteria estetice și terminologie adecvată*

Clasa a XII a

Domenii de conținut	Conținuturi
Elementele componente ale unei Biserici	Noțiuni introductive Planul și organizarea bisericii bizantine Elemente arhitecturale principale Elemente decorative și artistice Funcția simbolică a spațiului Exemple reprezentative
Arta icoanei, teologie a frumuseții	Fundamente teologice ale icoanei Teologia frumuseții în gândirea creștină Limbajul artistic al icoanei Tehnica realizării icoanei Tipuri și teme iconografice Icoana și spațiul liturgic Centre și școli iconografice Icoana în contemporaneitate
Arta romanică și gotică	I. **Arta romanică** *Context istoric și cultural* *Arhitectura romanică* *Sculptura romanică* *Pictura romanică* *Exemple reprezentative* **II Arta gotică** *Context istoric și cultural* *Arhitectura gotică* *Sculptura gotică* *Pictura gotică* *Exemple reprezentative* **III. Analiză comparativă romanic – gotic** *Elemente de comparație* -
Opere de artă de inspirație creștină din patrimoniul universal în orașele și marile muzee ale lumii	Assisi, Padova, Florența – Giotto, Fra Angelico Veneția – San Marco Florența – Galeria Uffizi Paris – Sainte-Chapelle, Catedrala Notre-Dame, Chartres, Muzeul Luvru, Muzeul de artă modernă Roma – Santa Maria Maggiore, San Paulo fuori le Mura, Catedrala Sfântul Petru Muzeele Vaticanului Londra – National Gallery New York – Metropolitan Museum Leningrad – Ermitaj Madrid – Prado

SUGESTII METODOLOGICE

Sugestiile metodologice au rolul de a sprijini cadrul didactic în organizarea procesului de predare–învățare–evaluare, în vederea formării competențelor specifice disciplinei *Istoria artei sacre*, în concordanță cu finalitățile educaționale ale învățământului liceal vocațional – profil teologic.

Demersul didactic va valorifica specificul formării teologice a elevilor, asigurând integrarea cunoștințelor de istoria artei sacre în ansamblul disciplinelor teologice și liturgice, precum și dezvoltarea capacității de înțelegere a rolului artei sacre în viața Bisericii și în comunitate.

6.1. Strategii didactice

În abordarea conținuturilor, cadrul didactic va utiliza strategii didactice care să faciliteze aprofundarea dimensiunii teologice și liturgice a artei sacre, în corelație cu evoluția istorică și artistică. Se recomandă utilizarea următoarelor metode:

- expunerea, susținută de suport vizual;
- conversația euristică și dialogul teologic;
- analiza de imagine, cu accent pe semnificația dogmatică și simbolică;
- studiul de caz (icoane, monumente, ansambluri murale, personalități ale artei sacre);
- lucrul pe grupe;
- dezbaterea argumentată;
- învățarea prin descoperire.

Activitățile de învățare vor urmări realizarea de conexiuni între opera de artă, sursele biblice și patristice, tradiția liturgică și contextul istoric.

6.2. Mijloace și resurse didactice

Pentru desfășurarea activităților didactice, se recomandă utilizarea următoarelor resurse:

- reproduceri de icoane, fresce, mozaicuri și elemente de arhitectură sacră;
- albume de artă sacră și manuale de specialitate;
- texte biblice, patristice și liturgice relevante;
- materiale audiovizuale și prezentări multimedia;
- tururi virtuale ale lăcașurilor de cult și muzeelor de artă religioasă;
- resurse educaționale digitale.

6.3. Orientări metodologice specifice nivelului de studiu

Pentru clasa a XI-a, activitățile de învățare vor urmări:

- însușirea limbajului de specialitate specific artei sacre;
- identificarea elementelor de iconografie și simbolistică teologică;
- înțelegerea funcției liturgice și catehetice a artei sacre;
- formarea capacității de analiză și interpretare a operei de artă sacră în context eclezial.

Pentru clasa a XII-a, activitățile de învățare vor fi orientate spre:

- realizarea de sinteze tematice și abordări comparative (Răsărit–Apus);
- aprofundarea relației dintre artă, dogmă și spiritualitate;
- analiza artei sacre în contextul contemporan;
- elaborarea de proiecte, studii de caz și portofolii tematice cu caracter teologic.

6.4. Evaluarea

Evaluarea va fi continuă și va viza atât achiziția de cunoștințe, cât și formarea competențelor de analiză, interpretare și argumentare teologică. Se recomandă utilizarea unor instrumente de evaluare variate, precum:

- observația sistematică;
- probe orale și scrise;
- evaluarea portofoliului;
- prezentarea și susținerea proiectelor;
- autoevaluarea și evaluarea reciprocă.

Evaluarea va avea un caracter predominant formativ, urmărind progresul elevilor și capacitatea acestora de a integra cunoștințele dobândite în formarea lor teologică.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Grad didactic/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
Broizan Alina Dumitrița	Grad I	Liceul Greco-Catolic „Iuliu Maniu” Oradea, Bihor(14)

COORDONATORI/RESPONSABILI/CONSULTANȚI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Zăbavă Mihaela	Consilier CNCE	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare	Responsabil CNCE
Pîslaru Cătălin	Inspector general MEC	Ministerul Educației și Cercetării	Responsabil MEC

RESPONSABILI/COORDONATORI/COLABORATORI:

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Fodoca Maria	Director	Liceul Greco-Catolic „Timotei Cipariu” Bucuresti	Responsabil cult

Anexa nr. 187

Programa școlară
pentru disciplina

Educație spirituală
Cultul Adventist de Ziua a Șaptea

Clasele a IX-a – a XII-a

Curriculum de specialitate (CS)
Filiera vocațională, profil teologic
specializarea teologie adventistă

Învățământ liceal

- 2026 –

Anexa nr. 187
Programa școlară pentru disciplina *Educație spirituală,* Cultul Adventist de Ziua a Șaptea, clasele a IX-a - a XII-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea teologie adventistă*

NOTĂ DE PREZENTARE

Disciplina ***Educație spirituală*** contribuie la realizarea finalităților sistemului de învățământ preuniversitar, conform **Legii învățământului** preuniversitar **nr. 198/2023**, care urmărește formarea integrală a elevilor prin dezvoltarea gândirii critice, a conștiinței morale, a spiritului civic și a capacității de autoformare pe tot parcursul vieții (art. 3 și art. 4). În acest cadru, educația spirituală sprijină dimensiunea valorică și identitară a educației, promovând respectul față de valorile naționale, europene și universale, precum și față de diversitatea culturală și religioasă.

În concordanță cu **Cadrul european al competențelor-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții** (Consiliul Uniunii Europene, 2018), disciplina susține dezvoltarea competențelor personale, sociale și civice, a conștiinței culturale și a capacității de reflecție etică. Ea oferă un context educațional pentru formarea discernământului moral, a responsabilității și a angajamentului spiritual față de sine, semeni și Dumnezeu.

Educația spirituală are ca scop dezvoltarea unei viziuni teocentrice asupra realității, bazate pe cunoașterea naturii și caracterului lui Dumnezeu, recunoașterea autorității lui Hristos și asumarea valorilor Evangheliei în viața personală și comunitară. Prin îmbinarea dimensiunilor cognitive, atitudinale și comportamentale, disciplina favorizează formarea unei conștiințe spirituale mature și echilibrate, orientate spre comuniune, slujire și trăirea credinței în contextul lumii contemporane.

În concordanță cu **Cadrul Național al Calificărilor (CNC, 2020)** și cu **Profilul de formare al absolventului**, disciplina contribuie la formarea competențelor transversale necesare unei vieți bazate pe valori morale și spirituale, prin dezvoltarea gândirii reflexive, a empatiei și a capacității de implicare socială.

Prezenta programă școlară completează curriculumul pentru disciplina ***Educație spirituală*** – *Cultul Adventist de Ziua a Șaptea*, cu aplicare pentru clasele din învățământul liceal, filiera vocațională, profil teologic, specializarea teologie adventistă, forma cu frecvență zi, începând din anul școlar 2026-2027. Pentru această categorie de clase, conform planurilor-cadru pentru învățământul liceal, forma cu frecvență zi, aprobate ca anexe la OMEC nr. 4350/2025, studiul disciplinei are următoarea alocare orară săptămânală, defalcată pe segmentul *trunchi comun* (TC):

An de studiu	Clasa a IX-a	Clasa a X-a	Clasa a XI-a	Clasa a XII-a
Tip segment curricular	TC	TC	TC	TC
Nr. săptămânal de ore	1	1	1	1

Programa disciplinei ***Educație spirituală*** este construită pe baza unui ansamblu coerent de competențe generale și specifice care vizează formarea unei relații autentice între elev și Dumnezeu, dezvoltarea caracterului moral și cultivarea unei perspective teocentrice asupra lumii.

Structura generală a programei de Educație spirituală reflectă o viziune coerentă și progresivă asupra formării spirituale a elevilor, organizată pe niveluri de învățământ și pe competențe corespunzătoare fiecărui an de studiu. Structura programei este construită astfel încât să ofere o unitate între dimensiunile cognitive, afective și acționale ale educației religioase. De asemenea, structura programei încurajează interdisciplinaritatea și deschiderea către realitatea contemporană. Valorile și temele spirituale sunt conectate cu domenii precum etica, istoria, arta, științele sociale și cultura digitală, contribuind la formarea unei gândiri echilibrate, care îmbină credința cu rațiunea și acțiunea responsabilă.

Competențele generale propuse se structurează progresiv de la înțelegerea autorității divine și a mesajului Evangheliei, până la aplicarea principiilor creștine în viața personală și socială. Acestea urmăresc echilibrul între dimensiunea cognitivă, afectivă și practică a educației religioase, punând accent pe dezvoltarea convingerilor personale, pe gândirea critică și pe capacitatea de a lua decizii morale inspirate din valorile biblice.

Competențele specifice sunt structurate pe ani de studiu și definesc progresul spiritual, moral și intelectual al elevului, urmărind trecerea de la cunoașterea textelor biblice la aplicarea principiilor creștine în viața personală și comunitară. Ele favorizează formarea capacității de analiză, reflecție și discernământ moral, prin activități care îmbină învățarea teoretică cu experiența practică și reflecția interioară. Fiecare competență specifică este însoțită de activități de învățare care dezvoltă autonomia spirituală, comunicarea valorilor creștine și responsabilitatea față de sine și față de ceilalți.

Activitățile de învățare propuse sunt variate și interactive, având rolul de a stimula implicarea elevului în procesul formării spirituale. Ele includ metode de explorare, reflecție și creație, cum ar fi studiul de caz, dezbaterea, jurnalul spiritual, colajul tematic, prezentarea digitală sau simularea de dialoguri și situații morale. Prin aceste activități, elevii sunt invitați să își asume un rol activ în descoperirea adevărurilor biblice și în aplicarea lor concretă, încurajând colaborarea, empatia și exprimarea liberă a convingerilor personale într-un cadru bazat pe respect și deschidere.

Conținuturile propuse se organizează în jurul marilor teme biblice – autoritatea lui Hristos, revelația și creația, Evanghelia și mărturisirea, prezența lui Dumnezeu în viața personală și comunitară – fiind adaptate specificului fiecărui nivel de studiu. Structura programei respectă principiul progresivității și al integrării competențelor, asigurând o trecere firească de la cunoașterea noțiunilor fundamentale la aplicarea lor în contexte reale și la formarea unei viziuni creștine asupra lumii. Prin îmbinarea coerentă a competențelor, conținuturilor și metodelor de predare, disciplina Educație spirituală contribuie la modelarea unui caracter responsabil, empatic și deschis, capabil să trăiască valorile credinței în mod echilibrat și relevant pentru societatea contemporană.

Conținuturile și activitățile de învățare sunt organizate în jurul a patru direcții esențiale ale dezvoltării spirituale, corespunzătoare competențelor generale ale disciplinei:

Stăpânire – Autoritate: Manifestarea respectului față de autoritatea lui Hristos asupra pământului, asupra istoriei și asupra vieții personale.

Viziune asupra realității: Examinarea perspectivei teocentrice asupra lumii, prin analiza naturii, a caracterului, a revelației și a implicării lui Dumnezeu în creația Sa.

Evanghelie veșnică: Integrarea mesajului și a valorilor Evangheliei pentru a demonstra puterea acestuia în mărturisire și în implicare socială.

Prezență permanentă: Construirea unui climat favorabil prezenței continue a lui Dumnezeu în viața personală și în relațiile cu ceilalți oameni.

Sugestiile metodologice vizează abordarea centrată pe elev, orientată spre învățarea experiențială și formarea competențelor de viață spirituală. Profesorul are rolul de facilitator al înțelegerii și de ghid al reflecției personale, folosind metode adaptate nivelului de vârstă și intereselor elevilor. Se recomandă utilizarea resurselor digitale, a platformelor colaborative și a materialelor vizuale pentru a stimula motivația și învățarea activă, precum și corelarea temelor biblice cu situații reale de viață care sprijină interiorizarea valorilor creștine.

Evaluarea în cadrul disciplinei Educație spirituală are un caracter formativ și reflexiv, fiind centrată pe procesul de învățare, nu doar pe produsul final. Aceasta urmărește progresul individual al elevului în planul cunoașterii, al atitudinilor și al dezvoltării morale, prin instrumente precum portofoliul, autoevaluarea, fișele de reflecție, prezentările digitale și proiectele colaborative. Evaluarea are scopul de a consolida motivația pentru învățare și de a încuraja exprimarea sinceră și argumentată a credinței, într-un mod responsabil și respectuos.

Prin aceste direcții formative, disciplina **Educație spirituală** sprijină dezvoltarea integrală a elevilor în spiritul valorilor morale, spirituale și civice fundamentale, în acord cu idealul educațional național și cu reperele educației europene. Ea promovează un model de formare bazat pe **cunoaștere, credință și caracter**, contribuind la conturarea unei personalități capabile să trăiască responsabil, în slujirea lui Dumnezeu și a comunității.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Manifestarea respectului față de autoritatea lui Hristos asupra pământului, asupra istoriei și asupra vieții personale**
CG2	**Examinarea perspectivei teocentrice asupra lumii, prin analiza naturii, a caracterului, a revelației și a implicării lui Dumnezeu în creația Sa**
CG3	**Integrarea mesajului și a valorilor Evangheliei pentru a demonstra puterea acestora în mărturisire și în implicare socială**
CG4	**Construirea unui climat favorabil prezenței continue a lui Dumnezeu în viața personală și în relațiile cu ceilalți oameni**

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 – Manifestarea respectului față de autoritatea lui Hristos asupra pământului, asupra istoriei și asupra vieții personale

Clasa a IX-a
CS 1.1. Identificarea textelor biblice care afirmă valoarea ființelor create, în contextul recunoașterii autorității lui Dumnezeu asupra pământului[(11)]
- *Selectarea de texte biblice din Geneza și Psalmi care evidențiază valoarea ființelor create, utilizând Biblia și fișe de lucru tematice.* - *Asocierea pasajelor* biblice *cu imagini sau simboluri ale creației, într-o activitate de grup tip colaj sau prezentare digitală.* - *Realizarea unui „arbore al creației", în care fiecare elev contribuie cu un verset biblic și o reflecție personală privind valoarea ființelor create, ilustrând recunoașterea autorității lui Dumnezeu asupra lumii.*
CS 1.2. Explicarea identității creștine, din perspectiva responsabilității oferite de Dumnezeu ființelor create
- *Descrierea trăsăturilor identității creștine pornind de la texte biblice și exemple de personaje care au manifestat responsabilitate față de creație.* - *Argumentarea, în cadrul unei dezbatere sau discuții ghidate, a modului în care se reflectă responsabilitatea față de lume și semeni în viața unui creștin.* - *Realizarea unui interviu imaginar cu un personaj biblic responsabil (ex. Noe, Daniel, Estera), prezentat sub formă de joc de rol sau text narativ, evidențiind dimensiunea responsabilității creștine.*
CS 1.3. Integrarea valorilor creștine și a principiilor divine în procesul de adoptare a deciziilor personale
- *Formularea de decizii inspirate de principii biblice, bazate pe analizarea unor situații morale cotidiene, în cadrul unei activități de studiu de caz.* - *Elaborarea unui cod personal de valori creștine, ca produs final al unei reflecții individuale sau al unui mini-proiect.* - *Construcția unei „busole a deciziilor morale", în care elevii identifică patru valori creștine fundamentale, exemplificând modul în care acestea pot ghida alegerile zilnice.*

CG 2 – Examinarea perspectivei teocentrice asupra lumii, prin analiza naturii, a caracterului, a revelației și a implicării lui Dumnezeu în creația Sa

Clasa a IX-a
CS 2.1. Identificarea textelor biblice care descoperă existența, natura și caracterul lui Dumnezeu ca sursă a realității
- *Identificarea textelor din Vechiul și Noul Testament care descriu caracterul lui Dumnezeu, folosind Biblia și o fișă de clasificare a trăsăturilor divine.* - *Redactarea unei hărți conceptuale care ilustrează atributele lui Dumnezeu (iubire, dreptate, putere creatoare), pe baza textelor selectate.* - *Crearea unui „portret al lui Dumnezeu în Biblie" prin selectarea unor versete reprezentative și realizarea unui afiș colaborativ care sintetizează atributele divine.* - *Realizarea unui portofoliu digital („Cine este Dumnezeu?") ce reunește versete, imagini și reflecții personale privind modul în care natura și caracterul divin se manifestă în creație.*
CS 2.2. Manifestarea unei atitudini de închinare, recunoștință și supunere față de Dumnezeu, în contexte variate
- *Scrierea unei rugăciuni sau a unui text poetic personal prin care este exprimată recunoștința față de Dumnezeu, în cadrul unei activități de reflecție spirituală.* - *Participarea la o activitate practică de slujire (voluntariat, mulțumire publică, act de bunătate) pentru a demonstra atitudinea de supunere și recunoștință față de Dumnezeu.* - *Alcătuirea unui „Jurnal al recunoștinței", în care elevii notează zilnic, timp de o săptămână, motive de mulțumire și modalități concrete de a exprima închinarea față de Dumnezeu.*

Clasa a IX-a
CS 2.3. Analizarea intervenției lui Dumnezeu în istorie, în contextul planul de mântuire
- *Analizarea unor episoade biblice (exodul, viața lui Isus, convertirea lui Pavel) pentru a evidenția modul în care Dumnezeu acționează în istorie**,** folosind un tabel cronologic sau o fișă comparative.* - *Prezentarea modului în care planul de mântuire se desfășoară de-a lungul istoriei biblice și personale, în cadrul unui mini-proiect sau al unei prezentări orale.* - *Realizarea unei linii a timpului ilustrate, care să includă principalele momente ale planului de mântuire, completată cu versete și simboluri biblice relevante.*

CG 3 - Integrarea mesajului și a valorilor Evangheliei pentru a demonstra puterea acestora în mărturisire și în implicare socială

Clasa a IX-a
CS 3.1. Sublinierea importanței Planului de mântuire pentru a realizarea conexiunii cu alți oameni
- *Investigarea modului în care Planul de mântuire reflectă iubirea și preocuparea lui Dumnezeu pentru omenire**,** prin analiza unor texte biblice relevante (Ioan 3:16; Romani 5:8; 1 Ioan 4:9).* - *Sublinierea importanței solidarității și unității creștine în relațiile interumane, prin realizarea unui afiș tematic sau poster motivațional „Conectat prin iubirea lui Hristos”.* - *Organizarea unei activități de colaborare („Lanțul iubirii”), în care elevii formulează și transmit mesaje de încurajare sau versete biblice colegilor, ca expresie a legăturii create prin iubirea lui Hristos.*
CS 3.2. Explicarea principiilor fundamentale ale Evangheliei, integrate în viața Domnului Isus de pe acest pământ
- *Definirea principiilor esențiale ale Evangheliei (iubirea, iertarea, slujirea, smerenia), pe baza analizei unor parabole și episoade din viața Domnului Isus**.*** - *Explicarea aplicării principiilor evanghelice în viața cotidiană**,** prin redactarea unui jurnal reflexiv.* - *Participarea la o dezbatere cu tema „Trăirea Evangheliei astăzi”, în care este sondată ideea de implicare socială prin participarea la proiecte de voluntariat.* - *Realizarea unui colaj tematic „Pași pe urmele lui Isus”, în care elevii ilustrează vizual exemple de comportamente inspirate de principiile Evangheliei, raportate la viața contemporană.*
CS 3.3. Sintetizarea principalelor evenimente din ultima perioadă a vieții Mântuitorului, cu accent pe simbolistica acestora pentru salvarea din păcat
- *Sintetizarea evenimentelor semnificative din Săptămâna Patimilor**,** prin realizarea unei linii cronologice ilustrate sau a unei fișe narative tematice.* - *Analizarea simbolurilor mântuirii (pâinea, vinul, crucea, mormântul gol), prin elaborarea unui eseu explicativ sau a unei prezentări multimedia**.*** - *Crearea unei „expoziții simbolice a mântuirii”, prin selectarea individuală a un simbol biblic al mântuirii ce va fi reprezentat artistic, cu prezentarea frontală a semnificațiilor teologice.*

CG 4 - Construirea unui climat favorabil prezenței continue a lui Dumnezeu în viața personală și în relațiile cu ceilalți oameni

Clasa a IX-a
CS 4.1. Definirea harului ca mijlocul de a-l aduce pe Dumnezeu în viața credinciosului
- *Definirea conceptului de har pe baza studiului unor texte biblice reprezentative (Efeseni 2:8-9, Romani 3:24, Tit 2:11), prin discuțiilor ghidate despre semnificația acestuia în viața credinciosului.* - *Compararea diferitelor interpretări ale harului în tradiția creștină, prin realizarea unei fișe sinoptice sau a unui tabel comparativ.* - *Crearea unui infografic „Harul în viața mea”, care sintetizează ideile-cheie din textele biblice studiate, exprimând aplicarea personală a acestui concept în viața cotidiană.*
CS 4.2. Identificarea modurilor în care prezența divină este manifestată în Scriptură și în experiența umană
- *Investigarea situațiilor biblice care ilustrează manifestarea prezenței lui Dumnezeu (ex. rugul aprins, cortul întâlnirii, venirea Duhului Sfânt), prin analiza textelor și discuții în grup.* - *Observarea și descrierea unor experiențe personale sau istorice în care oamenii au perceput intervenția divină, prin redactarea unei reflecții personale sau a unui eseu narativ.*

Clasa a IX-a
- *Realizarea unui portofoliu de mărturii („Urme ale prezenței lui Dumnezeu”), care reunește versete, citate, mărturii personale sau exemple istorice despre felul în care Dumnezeu se face simțit în viața omului.*
CS 4.3. Explorarea atributelor harului lui Dumnezeu și a impactului acestuia asupra vieții individului
- *Explorarea principalelor atribute ale harului (iertare, restaurare, acceptare, putere transformatoare) prin studii de caz sau texte biblice aplicate.* - *Evidențierea modului în care harul lui Dumnezeu transformă viața omului, prin elaborarea unui jurnal spiritual sau a unei prezentări multimedia.* - *Organizarea unei expoziții tematice „Chipurile harului”, în care elevii ilustrează prin artă vizuală, simboluri sau citate biblice diferite aspecte ale harului și efectele sale în viața creștinului.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Clasa a IX-a

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Dumnezeu, real și vrednic de cunoscut	1.1. Realitatea lui Dumnezeu 1.2. Caracterul lui Dumnezeu 1.3. Un Dumnezeu care merită cunoscut
2. Dumnezeu pe pământ: de la moarte la viață	2.1. Viața lui Isus pe pământ 2.2. Fiul risipitor 2.3. De la moarte la viață
3. Darurile lui Dumnezeu pentru omenire	3.1. Darul creației 3.2. Darul Sabatului 3.3. Darul harului 3.4. Darul identității

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG1 - Manifestarea respectului față de autoritatea lui Hristos asupra pământului, asupra istoriei și asupra vieții personale

Clasa a X-a
CS 1.1. Definirea legământului dintre om și Dumnezeu în contextul păcatului
- *Investigarea conceptului de legământ din Vechiul și Noul Testament (Noe, Avraam, Moise, Noul Legământ), prin realizarea unei hărți conceptuale digitale (ex. Canva, MindMeister).* - *Compararea diferitelor forme ale legământului și aplicarea principiilor acestuia în viața personală, prin elaborarea unui eseu digital despre credincioșie și responsabilitate morală.* - *Redactarea unei „Declarații de legământ personal", în care elevii formulează un angajament inspirat de principiile biblice studiate, exprimând dorința de trăire morală și relație autentică cu Dumnezeu.*
CS 1.2. Descrierea naturii lui Dumnezeu, așa cum este văzută în Vechiul Testament, prin prisma relației cu poporul Său
- *Explorarea trăsăturilor naturii divine (dreptate, iubire, milă, sfințenie) prin realizarea unui infografic digital care sintetizează exemple biblice și versete reprezentative.* - *Organizarea unei activități colaborative online (forum, Padlet) în care elevii descriu cum pot reflecta aceste trăsături în relația lor cu ceilalți și în atitudinea față de creație și mediu.* - *Realizarea unei benzi desenate digitale („Dumnezeu în relație cu poporul Său"), în care sunt ilustrate episoade semnificative ce dezvăluie caracterul lui Dumnezeu și reacția oamenilor la prezența Sa.*
CS 1.3. Explicarea rolului profeților din Vechiul Testament în transmiterea mesajelor divine, din perspectiva ascultării, căderii și eliberării din păcat
- *Analizarea mesajelor profetice majore (Isaia, Ieremia, Amos, Mica) printr-un proiect digital de tip „Vocea profetului pentru lumea de azi", care include texte, imagini și aplicații actuale.* - *Realizarea unei scenete video sau prezentări multimedia care ilustrează ascultarea și neascultarea de Dumnezeu, accentuând ideea de responsabilitate, speranță sau eliberare spirituală.* - *Crearea unui „Jurnal al profeților", în care elevii selectează câte un profet și notează mesajul central transmis de acesta, aplicându-l la o situație contemporană de viață sau de moralitate.*

CG 2 - Examinarea perspectivei teocentrice asupra lumii, prin analiza naturii, a caracterului, a revelației și a implicării lui Dumnezeu în creația Sa

Clasa a X-a
CS 2.1. Identificarea caracteristicilor personajelor biblice care reflectă natura lui Dumnezeu
- *Investigarea trăsăturilor morale și spirituale ale unor personaje biblice care exprimă atributele divine, prin analiză de text și discuții în grup.* - *Elaborarea unui portret moral grafic, al unui personaj biblic care reflectă natura lui Dumnezeu, utilizând elemente artistice.* - *Crearea unui „arbore al virtuților biblice", în care fiecare elev contribuie cu o calitate divină ilustrată printr-un personaj biblic ce ilustrează modul în care acea virtute poate fi trăită astăzi.*
CS 2.2. Rescrierea caracteristicilor pozitive ale unor personajelor biblice, din punctul de vedere al contextul actual de viață și acțiune
- *Rescrierea sub formă de jurnal contemporan a unei experiențe biblice, pentru a evidenția aplicabilitatea valorilor în viața de azi.* - *Prezentarea (în echipă) a unor situații actuale (școală, comunitate, familie) în care pot fi puse în practică aceleași principii morale, prin dramatizare.* - *Realizarea unui podcast creativ („Eroi ai credinței de azi"), în care elevii transpun mesajul moral al unui personaj biblic într-un context modern, discutând provocările contemporane ale credinței.*

CS 2.3. Explorarea unor evenimente biblice cunoscute, din perspectiva capacității acestora de a oferi o viziune teocentrică asupra lumii
- *Analizarea unor evenimente biblice (creația, potopul, exodul, nașterea lui Isus) din perspectiva implicării lui Dumnezeu în istorie, prin discuții dirijate și fișe de reflecție.* - *Realizarea unei expoziții de grup (postere, citate, desene sau scurte prezentări) care ilustrează modul în care cele mai importante evenimente biblice transmit o viziune teocentrică și valori universale, respect pentru viață, armonie cu mediul, solidaritate.* - *Conceperea unei prezentări multimedia („Dumnezeu în istorie și creație”) care îmbină texte biblice, imagini și aplicații actuale, pentru a evidenția continuitatea lucrării divine în lume.*

CG 3 - Integrarea mesajului și a valorilor Evangheliei pentru a demonstra puterea acestora în mărturisire și în implicare socială

Clasa a X-a
CS 3.1. Identificarea evenimentelor și persoanelor implicate în creșterea bisericii primare, în cartea Faptele Apostolilor
- *Investigarea principalelor evenimente din cartea biblică Faptele Apostolilor, prin completarea unei cronologii tematice, pe baza lecturilor selectate.* - *Realizarea unei hărți vizuale care ilustrează răspândirea creștinismului în primele secole și contribuția ucenicilor la extinderea bisericii primare.* - *Organizarea unei simulări istorice („O zi în Biserica primară”), în care elevii interpretează rolurile apostolilor și credincioșilor, prezentând deciziile și valorile care au contribuit la creșterea comunității creștine.*
CS 3.2. Explicarea formelor multiple prin care omul poate răspunde însărcinării de a transmite mesajul lui Dumnezeu
- *Explorarea diferitelor forme de mărturisire (prin cuvânt, artă, fapte, implicare socială) pentru realizarea unui plan personal privind implicarea în activități de voluntariat ori acțiuni caritabile.* - *Realizarea unui material creativ (eseu, afiș, clip audio scurt) care evidențiază modul în care tinerii pot fi mesageri ai valorilor creștine în mediul școlar sau comunitar.* - *Conceperea unei campanii tematice („Mesajul Evangheliei prin fapte”), care să includă un slogan, un afiș digital și o acțiune concretă de voluntariat în comunitate.*
CS 3.3. Analizarea mesajelor principale transmise de către Domnul Isus Hristos în cele mai importante predici ale Sale
- *Analizarea textelor din Predica de pe Munte și din parabolele lui Isus, pentru identificarea valorilor centrale (iubirea, iertarea, dreptatea, smerenia), printr-o discuție dirijată despre aplicarea acestora în viața zilnică.* - *Redactarea unei postări simbolice (pentru blogul clasei sau o pagină educativă) despre un mesaj biblic care inspiră schimbarea atitudinii față de sine și ceilalți.* - *Realizarea unei prezentări video de câteva minute („Mesajul lui Isus pentru lumea de azi”) care reinterpretează un mesaj al lui Isus din Evanghelii într-un context contemporan, subliniind relevanța valorilor Bibliei.*

CG 4 - Construirea unui climat favorabil prezenței continue a lui Dumnezeu în viața personală și în relațiile cu ceilalți oameni.

Clasa a X-a
CS 4.1. Descrierea conceptului de „Împărăția cerurilor”, din perspectiva prezenței lui Dumnezeu în lumea noastră
- *Investigarea textelor biblice care definesc „Împărăția cerurilor” (Matei 5–7; Luca 17:20–21), prin completarea unei fișe de reflecție despre valorile acestei împărății, pe baza unei activități de lectură ghidată.* - *Compararea valorilor „Împărăției cerurilor” cu valorile societății contemporane, printr-o activitate de tip studiu de caz.* - *Crearea unei prezentări vizuale („Împărăția în mijlocul nostru”) care să evidențieze modul concret în care principiile acestei împărății pot fi trăite în familie, școală și comunitate.*
CS 4.2. Aplicarea principiilor biblice legate de un stil de viață sănătos, în contextul transformării produse de prezența lui Dumnezeu în viața credinciosului
- *Elaborarea unui plan personal de viață echilibrată, prin valorificarea principiilor biblice despre sănătate fizică, mentală și spirituală (1 Corinteni 6:19-20, Daniel 1).* - *Organizarea unei campanii la nivelul clasei sau comunității școlare, care promovează respectul față de corp, mediu și relații sănătoase, inspirată de valori creștine.* - *Realizarea unui portofoliu multimedia („Templul Duhului Sfânt”) care integrează reflecții, imagini și versete biblice despre armonia trup–minte–suflet, ca expresie a prezenței lui Dumnezeu în viața personală.*

CS 4.3. Analizarea rolului Duhului Sfânt în obținerea reformei și a redeșteptării din timpul apostolic, pentru a examina schimbările intervenite în viața personală
- *Participarea la o discuție despre impactul spiritual al redeșteptărilor din timpul apostolic, bazată pe informațiile pasajelor biblice din cartea Faptele Apostolilor care ilustrează lucrarea Duhului Sfânt (ex. Rusaliile, convertirea lui Pavel).* - *Redactarea unei reflecții personale privind modul în care prezența Duhului Sfânt poate produce transformări în viața individului și a comunității.* - *Elaborarea unui eseu vizual care ilustrează efectele Duhului Sfânt în viața credinciosului de azi, prin utilizarea de texte biblice și aplicații actuale.*
CS 4.4. Explorarea celor mai bune modalități de a fi ucenic al Domnului Isus Hristos, pentru păstrarea legăturii cu El
- *Analizarea modelului de ucenicie prezentat în Evanghelii, prin completarea unei hărți de idei despre relația dintre Maestru și ucenici.* - *Realizarea unui plan personal de dezvoltare care să includă practici de ucenicie (rugăciune, slujire, lectură biblică, implicare comunitară).* - *Alcătuirea unui raport cu imagini și reflecții, despre implicarea într-un eveniment de tip „Ziua uceniciei”, prin participarea într-o activitate concretă de slujire (ajutorarea unui coleg, activitate socială, acțiune ecologică).*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Clasa a X-a

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Cuvântul lui Dumnezeu	1.1. Biblia: adevărată și de încredere
2. Dumnezeu este biruitorul nostru	2.1. Dumnezeu: rege suveran: Daniel 2.2. Isus: biruitor vrednic: Apocalipsa
3. Dumnezeu este ghidul meu	3.1. Duhul Sfânt: ghidul care conduce
4. Alegeri plăcute lui Dumnezeu	4.1. Dragoste eternă: Osea 4.2. După inima Lui: David

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Manifestarea respectului față de autoritatea lui Hristos asupra pământului, asupra istoriei și asupra vieții personale

Clasa a XI-a
CS 1.1. Descrierea călăuzirii lui Dumnezeu de-a lungul istoriei bisericii, din perspectiva marii controverse dintre Hristos și Satana
- *Investigarea etapelor principale din istoria bisericii adventiste, identificând modului în care Dumnezeu a călăuzit poporul Său, prin activitate de grup, pe baza completării unei cronologii tematice.* - *Elaborarea unei hărți vizuale care ilustrează momentele cheie ale intervenției divine în istorie, în raport cu lupta dintre bine și rău.* - *Realizarea unui eseu („Lupta dintre lumină și întuneric”) care sintetizează tema marii controverse, prezentând exemple istorice de biruință prin credință.*
CS 1.2. Indicarea caracteristicilor principale ale mișcării advente, pentru a evidenția locul ei în profeție
- *Analizarea profețiilor din Daniel și Apocalipsa care stau la baza mișcării advente, prin completarea unei fișe de sinteză, pe baza studiului ghidat.* - *Realizarea unei prezentări (individuale sau în echipă) care explică identitatea, valorile și misiunea mișcării advente în contextul lumii contemporane.* - *Crearea unui colaj tematic („Adventismul în profeție și misiune”) care evidențiază simbolurile, valorile și rolul profetic al bisericii în istoria mântuirii.*
CS 1.3. Explicarea simbolurilor din cărțile profetice, în contextul recunoașterii autorității lui Dumnezeu asupra pământului și asupra istoriei
- *Descifrarea semnificației simbolurilor profetice prin studiu comparativ al textelor biblice, utilizând diferite traduceri.* - *Participarea la un „joc al simbolurilor”, prin efectuarea de asocieri corecte între simbol și semnificație, integrând ideea de autoritate a lui Dumnezeu asupra istoriei.* - *Redactarea unei scurte reflecții privind modul în care simbolurile profetice transmit ideea suveranității lui Dumnezeu în istorie.* - *Crearea unui poster interactiv („Simbolurile puterii divine”) care reunește imagini, versete și explicații teologice despre rolul simbolurilor în înțelegerea autorității lui Dumnezeu.*
CS 1.4. Utilizarea diferitelor calități ale Domnului Isus Hristos în cărțile profetice pentru a încuraja manifestarea respectului și a ascultării față de autoritatea Lui
- *Investigarea modului în care Domnul Isus este prezentat în profeții (Miel, Judecător, Împărat, Mijlocitor), prin activitate de cercetare biblică în echipe.* - *Crearea unei compoziții artistice (text, desen, poezie sau colaj) care exprimă atitudinea de respect, ascultare și devotament față de autoritatea lui Hristos.* - *Organizarea unei expoziții tematice („Chipurile lui Hristos în profeție”), în care elevii ilustrează vizual tema indicată, incluzând semnificația fiecărei imagini profetice și impactul ei asupra propriei persoane.*

CG 2 - Examinarea perspectivei teocentrice asupra lumii, prin analiza naturii, a caracterului, a revelației și a implicării lui Dumnezeu în creația Sa

Clasa a XI-a
CS 2.1. Descrierea rolului Bibliei ca standard al adevărului, utilizând dovezi arheologice ce susțin credibilitatea acesteia
- *Investigarea descoperirilor arheologice care confirmă relatările biblice, prin activitate de cercetare concretizată în completarea unei fișe informative.* - *Realizarea unui panou informativ care evidențiază importanța dovezilor istorice și arheologice în susținerea autenticității Scripturii.* - *Crearea unui „muzeu al Scripturii” digital care reunește imagini, descrieri și explicații ale unor artefacte arheologice relevante, ilustrând legătura dintre Biblie și istorie.*

CS 2.2. Identificarea unor instrumente variate pentru studierea în profunzime a textelor biblice și a altor scrieri religioase
- *Explorarea diferitelor instrumente de studiu (dicționar biblic, concordanță, aplicații de studiu biblic, enciclopedii religioase), prin activitate practică de căutare și examinare.* - *Organizarea unei sesiuni de învățare colaborativă în care elevii împărtășesc experiența utilizării instrumentelor de studiu, pentru o mai bună înțelegere a textului sacru.* - *Realizarea unui ghid ilustrat („Trusa de explorator biblic”) care prezintă instrumentele moderne de studiu al Scripturii și oferă exemple practice de utilizare a acestora.*
CS 2.3. Examinarea unor texte biblice utilizând instrumente variate de studiu
- *Aplicarea instrumentelor de studiu asupra unui pasaj ales (de exemplu, Predica de pe Munte sau o parabolă), pentru o prezentare sintetică a concluziilor.* - *Realizarea unei activități de grup în care elevii compară interpretările oferite de diferite traduceri biblice, evidențiind sensurile comune și nuanțele distincte.* - *Conceperea unui mini-proiect exegetic („Textul care vorbește azi”), în care elevii analizează un pasaj biblic folosind mai multe instrumente de studiu, formulând o aplicație practică pentru viața contemporană.*
CS 2.4. Analizarea criteriilor biblice de evaluare a unui profet autentic
- *Investigarea textelor biblice care stabilesc criteriile autenticității profeților (Deuteronom 18:21-22, Matei 7:15-20), prin discuție dirijată desfășurată pe grupe.* - *Elaborarea unei grile de evaluare a unui profet autentic, aplicată ulterior unui personaj biblic (ex. Ilie, Daniel, Ioan Botezătorul).* - *Organizarea unui proces simbolic („Adevărat sau fals profet?”), în care elevii analizează un personaj biblic sau istoric folosind criteriile stabilite, argumentând verdictul pe baza Scripturii.*

CG 3 - Integrarea mesajului și a valorilor Evangheliei pentru a demonstra puterea acestora în mărturisire și în implicare socială

Clasa a XI-a
CS 3.1. Explicarea mesajelor profunde ale profețiilor în discuțiile cu prietenii sau cunoștințele apropiate
- *Analizarea unor profeții biblice cu relevanță actuală, sintetizată de formularea unui rezumat clar, potrivit pentru a fi explicat într-o conversație cotidiană.* - *Realizarea unui material digital (afiș, postare educativă, podcast scurt) care prezintă într-un limbaj accesibil ideile principale ale unei profeții, promovând dialogul respectuos și incluziunea persoanelor cu opinii diferite.* - *Organizarea unei simulări de dialog („Întrebare și răspuns”), în care elevii formulează răspunsuri biblice argumentate la întrebări despre mesajele profeților, exersând comunicarea empatică și claritatea exprimării.*
CS 3.2. Aplicarea de tehnici specifice pentru studierea Bibliei și pentru susținerea de studii biblice
- *Exersarea metodelor inductive și tematice de studiu biblic, utilizând aplicații gratuite de citire a Scripturii, pentru completarea unei fișe digitale de observație.* - *Organizarea unui studiu biblic pe teme actuale (responsabilitate, prietenie, grija față de mediu) în cadrul clasei, concretizat printr-o scurtă reflecție despre impactul valorilor biblice asupra vieții cotidiene.* - *Crearea unui ghid colaborativ („Cum conduc un studiu biblic relevant”) care reunește pași, resurse și exemple practice de aplicare a metodelor de interpretare biblică în contexte reale.*
CS 3.3. Analiza perspectivelor și punctelor de vedere a altor oameni în vedere elaborării unui răspuns de justificare a poziției proprii
- *Compararea, în grupuri de discuție, a diferitelor perspective religioase sau etice asupra unei teme (de exemplu, consumul responsabil, protejarea creației, toleranța), prin formularea unui răspuns argumentat din perspectivă creștină.* - *Participarea la o activitate de tip „masa rotundă” sau dezbatere moderată, în care elevii își exprimă convingerile cu respect față de diversitate, aplicând principiile comunicării incluzive.* - *Realizarea unui eseu („Convingerile mele în fața lumii”), în care elevii descriu o situație reală sau ipotetică de confruntare de idei, formulând un răspuns bazat pe valori biblice și respect față de celălalt.*

CG 4 - Construirea unui climat favorabil prezenței continue a lui Dumnezeu în viața personală și în relațiile cu ceilalți oameni

Clasa a XI-a
CS 4.1. Descrierea relevanței temelor biblice studiate, în vederea aplicării acestora la propria viață
- *Completarea unei fișe de reflecție personală, în care elevii notează modurile în care o temă biblică (iertarea, credința, speranța, slujirea) se reflectă în experiențele lor zilnice.* - *Prezentarea, în cadrul unei discuții de grup sau a unui cerc biblic, a unui exemplu personal de aplicare practică a unei învățături biblice, cu accent pe transformarea atitudinilor și relațiilor.* - *Elaborarea unui colaj tematic („Cuvântul care mă schimbă”), în care elevii ilustrează vizual o temă biblică studiată, accentuând modul concret în care aceasta le-a influențat viața și deciziile.*
CS 4.2. Investigarea modului în care relația cu Dumnezeu poate schimba viața unui om
- *Analizarea unor mărturii biblice sau contemporane despre schimbarea vieții prin credință (ex.: Pavel, Zacheu, convertiri moderne) valorificată în realizarea unei video-reflecții.* - *Realizarea unei activități de grup intitulată „Transformarea prin relație”, în care elevii discută impactul spiritual, emoțional și social al unei relații autentice cu Dumnezeu, incluzând aspecte de grijă față de sine și față de mediu.* - *Redactarea unei scrisori imaginare („Către cel care caută credința”), în care elevii formulează un mesaj personal despre modul în care relația cu Dumnezeu poate aduce speranță și reînnoire interioară.*
CS 4.3. Gestionarea provocărilor legate de relațiile interumane, prin rezolvarea conflictelor, comunicare eficientă, asumarea responsabilității și implicare comunitară
- *Identificarea modalităților creștine de soluționare a unor situații de conflict (în familie, școală, comunitate) prin jocuri de rol, bazate pe reflecții colective.* - *Evaluarea impactului personal și colectiv a implicării într-o activitate comunitară (ecologică, socială sau caritabilă) care promovează cooperarea, empatia și respectul față de diversitate.* - *Organizarea unui proiect de serviciu creștin („Fii pacea în comunitatea ta”), în care elevii planifică și implementează o acțiune de reconciliere, sprijin sau voluntariat, inspirată din principiile biblice ale iubirii și slujirii.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Clasa a XI-a

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Inima lui Dumnezeu	1.1. Isus: mesaje din Inima Lui
2. Împărtășindu-l pe Dumnezeu	2.1. O inimă de dăruit: Faptele apostolilor
3. Dumnezeu în lumea mea	3.1. Inima mea: trăind în așteptare

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Manifestarea respectului față de autoritatea lui Hristos asupra pământului, asupra istoriei și asupra vieții personale

Clasa a XII-a
CS 1.1. Identificarea relației dintre autocontrol și călăuzirea lui Dumnezeu, evidențiată prin exemple biblice.
- *Analizarea comportamentului unor personaje biblice (Iosif, Daniel, Neemia, Isus) care au manifestat autocontrol și ascultare de Dumnezeu, prin fișe comparative realizate pe grupe.* - *Realizarea unei prezentări digitale care ilustrează ideea de stăpânire de sine inspirată de credință, aplicabilă în relațiile de zi cu zi.* - *Organizarea unei activități de tip „atelier de autocontrol spiritual”, prin formularea de soluții inspirate din modele biblice la situații cotidiene care necesită autocontrol.*
CS 1.2. Explicarea impactului apropierii de Dumnezeu asupra comportamentului relațional
- *Discutarea, în grupuri mici, a modului în care relația personală cu Dumnezeu influențează felul în care comunicăm, iertăm și cooperăm cu ceilalți.* - *Redactarea unui eseu despre transformarea relațiilor interumane prin valori spirituale precum iertarea, empatia și respectul față de semeni.* - *Realizarea unui „jurnal al relațiilor transformate”, în care elevii notează timp de o săptămână exemple concrete de comportamente modelate de apropierea de Dumnezeu (gesturi de bunătate, ascultare, sprijin oferit altora).*
CS 1.3. Descrierea modalităților în care supunerea voinței proprii lui Dumnezeu modelează viitorul unei persoane în ceea ce privește domeniul relațiilor
- *Analizarea unor situații de viață (biblice sau actuale) în care ascultarea de Dumnezeu a condus la relații sănătoase și decizii morale, urmată de o discuție ghidată despre consecințele alegerilor.* - *Elaborarea unui plan personal de dezvoltare spirituală și relațională („Cum pot reflecta voia lui Dumnezeu în relațiile mele”), care să includă obiective concrete și autoevaluare periodică.* - *Crearea unei hărți vizuale („Drumul supunerii față de Dumnezeu”) care reprezintă pașii prin care ascultarea de voia divină influențează formarea caracterului, alegerea prietenilor și deciziile de viață.*

CG 2 - Examinarea perspectivei teocentrice asupra lumii, prin analiza naturii, a caracterului, a revelației și a implicării lui Dumnezeu în creația Sa

Clasa a XII-a
CS 2.1. Identificarea credințelor și practicilor cheie ale celor cinci religii ale lumii, în contextul analizei formelor revelației lui Dumnezeu
- *Investigarea principalelor credințe și practici din creștinism, iudaism, islam, hinduism și budism, prin utilizarea unei platforme digitale interactive (Padlet, Canva, Genially) pentru organizarea informațiilor într-un tabel comparativ.* - *Realizarea unei expoziții digitale sau fizice intitulată „Căutarea lui Dumnezeu în diferite religii”, care să evidențieze asemănările și diferențele în formele revelației divine.* - *Elaborarea unui podcast educațional („Cum Îl descoperă omul pe Dumnezeu?”) în care elevii, în echipe, compară perspectivele diferitelor religii asupra relației dintre divinitate și lume, ilustrând ideea de căutare spirituală universală.*
CS 2.2. Descrierea conceptelor specifice creștinismului, precum adevărul și mântuirea, din perspectiva implicării lui Dumnezeu în creația Sa
- *Redactarea unei sinteze în format digital sau grafic (hartă conceptuală) care să aibă la bază analizarea pasajelor biblice fundamentale despre mântuire și adevăr.* - *Organizarea unei dezbateri dirijate despre unicitatea mesajului creștin privind mântuirea, raportat la ideea de divinitate în alte religii, cu accent pe respect și deschidere culturală.* - *Realizarea unei prezentări video („Drumul mântuirii”) care ilustrează, prin texte biblice și simboluri vizuale, modul în care Dumnezeu intervine activ în procesul mântuirii omului.*
CS 2.3. Compararea viziunii biblice și nebiblice asupra lumii în raport cu caracterul lui Dumnezeu
- *Analizarea comparativă a concepției biblice despre lume, suferință și moralitate cu alte perspective filosofice sau religioase, prin lucru în echipă și prezentare PowerPoint.* - *Realizarea unui articol intitulat „Cum influențează imaginea lui Dumnezeu felul în care înțeleg lumea?”, care să includă referințe biblice și interpretări personale.*

- *Crearea unei dezbateri tematice („Ordine sau întâmplare?”) în care elevii confruntă perspectivele biblice și seculare despre originea și sensul lumii, argumentând cu exemple și texte sacre.*
CS 2.4. Explorarea conceptelor adventiste în raport cu marile religii ale lumii
- *Studierea conceptelor adventiste despre sabat, mântuire, revenirea lui Hristos și responsabilitatea față de creație, comparativ cu învățăturile altor religii, utilizând surse academice și materiale multimedia.* - *Realizarea unei prezentări digitale de grup în care sunt discutate asemănările și diferențele doctrinare, evidențiind principiile de toleranță, dialog și respect interreligios.* - *Organizarea unei mese rotunde interconfesionale simulate („Dialogul respectului”), în care elevii reprezintă diferite confesiuni și discută, dintr-o perspectivă biblică, despre speranța și viitorul umanității.*

CG 3 - Integrarea mesajului și a valorilor Evangheliei pentru a demonstra puterea acestora în mărturisire și în implicare socială

Clasa a XII-a
CS 3.1. Explorarea mesajelor și temelor cheie din Evanghelia după Ioan, pentru a integra acestora în viața personală
- *Completarea unei hărți conceptuale digitale, prin investigarea principalelor teme din Evanghelia după Ioan, cu ajutorul lecturii dirijate.* - *Realizarea unui jurnal spiritual în care elevii reflectează asupra modului în care învățăturile din Evanghelia după Ioan pot transforma gândirea și comportamentul cotidian.* - *Crearea unei prezentări multimedia („Cine este Isus pentru mine?”), care să includă versete, imagini și reflecții personale despre identitatea și mesajul lui Hristos așa cum este prezentat în Evanghelia după Ioan.*
CS 3.2. Comunicarea unui mesaj sau a unei teme preferate din Evanghelia după Ioan unei persoane din anturajul propriu
- *Alegerea unei teme reprezentative (de exemplu, „Eu sunt Pâinea vieții”, „Lumina lumii”, „Păstorul cel bun”) și prezentarea acesteia, în format digital (poster, video scurt), unei persoane apropiate.* - *Redactarea unei scrisori sau a unui mesaj empatic inspirat din Evanghelia după Ioan, în care elevul exprimă valori creștine precum iubirea, respectul și sprijinul față de ceilalți.* - *Scrierea unei reflecții personale, în urma participării la o activitate de tip „Mesajul Evangheliei în acțiune”, în care elevii folosesc o temă biblică pentru a o aplica printr-un gest concret de bunătate, voluntariat sau sprijin social.*
CS 3.3. Prezentarea convingerilor religioase proprii în contexte sociale diferite, respectând libertatea de alegere a fiecărui individ
- *Participarea la o simulare de dialog interconfesional, în care elevii își prezintă convingerile într-un mod respectuos și argumentat, valorizând diversitatea religioasă.* - *Crearea unei campanii digitale cu tema „Respect și libertate în credință”, care să promoveze toleranța, dialogul și dreptul fiecărui om de a alege propriul sistem de valori.* - *Elaborarea unui videoclip motivațional („Credința mea și respectul pentru ceilalți”) care ilustrează, prin exemple personale sau situații simulate, cum se pot exprima convingerile religioase fără a le impune altora.*

CG 4 - Construirea unui climat favorabil prezenței continue a lui Dumnezeu în viața personală și în relațiile cu ceilalți oameni

Clasa a XII-a
CS 4.1. Identificarea deciziilor zilnice aparent neimportante care contribuie la întreținerea de relații valoroase ce vor fi continuate și în veșnicie
- *Analizarea unor situații cotidiene (școlare, familiale, sociale) pentru a identifica decizii mici, dar cu impact moral și spiritual semnificativ, prin activitate de grup și discuție dirijată.* - *Crearea unei liste digitale colaborative („Micile decizii care construiesc relații durabile”) în care elevii contribuie cu exemple și reflecții personale.* - *Elaborarea unui jurnal vizual („Deciziile de fiecare zi”) care să ilustreze, prin imagini și versete biblice, modul în care hotărârile zilnice pot menține relații armonioase și o conștiință curată înaintea lui Dumnezeu.*
CS 4.2. Aplicarea principiilor moralei biblice în domeniul deciziilor personale, pentru a aduce îmbunătățiri în viața personală și în relațiile cu cei din jur
- *Studierea principiilor morale (adevăr, dreptate, iertare, compasiune) prin analiză de texte biblice, identificând aplicațiilor lor în decizii concrete din viața de zi cu zi.* - *Realizarea unui plan personal de dezvoltare morală și spirituală, în format scris sau digital, care să includă obiective practice pentru îmbunătățirea relațiilor și a autocontrolului.*

- *Organizarea unei activități de reflecție ghidată („Alege să faci binele”), în care elevii analizează decizii recente, concentrându-se asupra unor alternative bazate pe principiile morale biblice.*
CS 4.3. Examinarea aplicării principiilor biblice în diferite contexte morale pentru construirea unui climat favorabil manifestării puterii Duhul Sfânt
- *Analizarea unor studii de caz etice (conflicte, presiune socială, decizii morale dificile), discutând soluțiile inspirate de principiile biblice, în cadrul unui atelier de reflecție.* - *Redactarea unei reflecții personale sau a unui eseu despre rolul valorilor spirituale în crearea unui climat de pace, înțelegere și cooperare în comunitate.* - *Crearea unei dramatizări („Când Duhul Sfânt conduce decizia”) care evidențiază transformarea unei situații conflictuale prin aplicarea principiilor biblice ale răbdării și iertării.*
CS 4.4. Elaborarea unui cod de etică personal, pentru menținerea de relații de calitate cu cei din jur.
- *Elaborarea, individual sau în perechi, a unui cod personal de etică inspirat din Scriptură, care să includă valori, principii de acțiune și atitudini față de sine, semeni și mediu.* - *Prezentarea publică sau digitală a codului de etică sub forma unui poster, clip video sau document ilustrat, în cadrul unei activități de învățare colaborativă.* - *Realizarea unui „Manifest al integrității creștine”, redactat colectiv, care să sintetizeze valorile comune ale clasei privind respectul, onestitatea și responsabilitatea în relațiile umane.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Clasa a XII-a

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Perspective asupra lui Dumnezeu	1.1. Religiile lumii și credința mea
2. Dumnezeu și diferite viziuni despre lume	2.1. Etică și moralitate
3. Dumnezeu în relațiile mele	3.1. Relațiile mele
4. Dumnezeu în Evanghelii	4.1. Evanghelia după Ioan

SUGESTII METODOLOGICE

Predarea disciplinei Educație spirituală urmărește formarea unei relații autentice între elev și Dumnezeu, dezvoltarea gândirii etice și integrarea valorilor creștine în viața personală, socială și profesională. Procesul de învățare trebuie să fie centrat pe elev, orientat spre experiențe semnificative, reflecție personală și aplicare practică a cunoștințelor.

1. Principii pedagogice generale

Predarea disciplinei Educație spirituală se fundamentează pe principiul central al învățării active, care pune accent pe implicarea elevului în procesul propriei formări spirituale și morale. Activitățile de învățare trebuie să stimuleze gândirea, reflecția și aplicarea practică a principiilor biblice, orientându-se către dezvoltarea unui caracter integru și responsabil. În acest sens, accentul se mută de la simpla transmitere de informații la acțiunea elevului, la participarea lui activă în descoperirea adevărurilor spirituale și în transformarea personală.

Construcția lecțiilor se bazează pe verbe de acțiune care orientează elevul spre o învățare profundă și autonomă: investigarea, explicarea, aplicarea, sintetizarea, argumentarea și reflectarea. Aceste verbe descriu etapele unui proces educațional care nu se limitează la înțelegerea intelectuală, ci conduce la asumarea personală a valorilor. Elevul devine astfel un partener activ în procesul educațional, capabil să formuleze întrebări, să caute răspunsuri, să argumenteze, să aplice și să integreze principiile creștine în viața reală.

Profesorul are rolul de ghid spiritual și facilitator al învățării**,** nu doar de transmițător al cunoștințelor. El creează contexte de descoperire, dialog și reflecție, încurajând elevii să-și exprime opiniile, să asculte puncte de vedere diferite și să relaționeze în mod respectuos. Prin întrebări deschise, discuții structurate și exemple concrete, profesorul conduce elevul spre discernământ moral și spiritual. În acest proces, el modelează prin comportamentul propriu atitudini precum răbdarea, respectul, echilibrul, empatia și blândețea — valori esențiale în formarea tinerilor.

De asemenea, procesul didactic trebuie să integreze principiul învățării prin experiență**,** oferind elevilor ocazii de a trăi concret valorile studiate. Activitățile de învățare pot include reflecții personale, exerciții de autocunoaștere, dezbateri pe teme morale, implicare în proiecte de voluntariat sau activități comunitare. Prin aceste experiențe, elevii învață să asocieze principiile creștine cu acțiuni responsabile și atitudini pozitive față de semeni și față de lume.

Un alt principiu fundamental este corelarea învățării spirituale cu dezvoltarea competențelor transversale: gândire critică, comunicare eficientă, colaborare, rezolvarea conflictelor și implicare civică. Educația spirituală nu trebuie privită izolat, ci ca un proces integrator care sprijină maturizarea intelectuală, emoțională și morală a elevului.

Astfel, predarea disciplinei *Educație spirituală* devine un demers complex de formare integrală a persoanei, în care cunoașterea, convingerea și comportamentul se unesc într-o perspectivă coerentă, centrată pe relația cu Dumnezeu și pe responsabilitatea față de sine, semeni și creație.

2. Strategii didactice recomandate

Predarea disciplinei Educație spirituală trebuie să favorizeze formarea competențelor prin metode care implică activ gândirea, trăirea și aplicarea valorilor. Strategiile didactice vor fi alese astfel încât să stimuleze reflecția personală, capacitatea de analiză, comunicarea autentică și angajarea elevilor în acțiuni concrete, cu relevanță morală și spirituală.

O strategie esențială este învățarea prin descoperire, care plasează elevul în rolul de cercetător al adevărurilor spirituale. Prin analiza textelor biblice, descifrarea simbolurilor și înțelegerea contextelor istorice, elevii sunt provocați să ajungă singuri la concluzii semnificative și să-și formeze o perspectivă proprie asupra mesajului divin. Profesorul are rolul de facilitator al acestui proces, oferind ghidaj prin întrebări reflexive, comparații și conexiuni între experiențele de viață și principiile studiate.

O altă strategie recomandată este metoda studiului de caz, care ajută elevii să analizeze decizii morale, conflicte de valori sau dileme etice contemporane. Prin discutarea unor situații inspirate din viața reală sau din Scriptură, elevii învață să aplice principiile biblice în contexte diverse, dezvoltând gândirea critică și discernământul moral. Această metodă este eficientă pentru formarea capacității de a evalua consecințele deciziilor personale și de a acționa responsabil față de sine și față de ceilalți.

Dezbaterile ghidate și reflecțiile personale constituie strategii valoroase pentru stimularea exprimării convingerilor religioase și pentru cultivarea unei atitudini de respect și empatie față de opiniile diferite. Prin dialog structurat, elevii sunt încurajați să-și susțină punctele de vedere cu argumente, să asculte activ și să identifice punctele comune de înțelegere. Astfel se dezvoltă o gândire deschisă, dar ancorată în principii ferme.

Învățarea prin cooperare ocupă un loc central în procesul de formare spirituală. Activitățile desfășurate în grup — cum ar fi proiectele, atelierele sau prezentările tematice — îi ajută pe elevi să înțeleagă valoarea colaborării, a ascultării reciproce și a muncii în echipă. Cooperarea nu este doar o metodă de organizare, ci și o formă de trăire a principiului biblic al comuniunii.

Totodată, se recomandă învățarea experiențială, prin care elevii experimentează concret principiile creștine în contexte reale. Participarea la activități de voluntariat, implicarea în proiecte ecologice, campanii de solidaritate sau inițiative caritabile îi ajută pe tineri să lege credința de acțiune și să trăiască valorile creștine în mod practic. Aceste activități pot fi corelate cu alte discipline (educație civică, istorie, biologie, arte), contribuind la dezvoltarea unei viziuni integrate asupra lumii și a rolului personal în societate.

De asemenea, pot fi utilizate strategii complementare precum jurnalul reflexiv**,** tehnica portofoliului**,** învățarea bazată pe proiect sau atelierul biblic tematic**,** care favorizează exprimarea personală și documentarea structurată. În cadrul orelor, profesorul poate îmbina activitățile de lectură biblică, dialogul socratic și aplicațiile practice, adaptând nivelul de profunzime la vârsta și experiența spirituală a elevilor.

Aceste strategii, aplicate într-un climat de respect, libertate și căldură umană, favorizează transformarea procesului de învățare într-o experiență vie, prin care elevul nu doar înțelege principiile creștine, ci le trăiește și le integrează treptat în propria personalitate.

Modelul de predare promovat se bazează pe o abordare transformatoare, care urmărește să implice întreaga ființă a elevului — mintea, inima și comportamentul — în procesul cunoașterii lui Dumnezeu. În centrul acestei abordări se află convingerea că învățarea nu este doar o acumulare de informații religioase, ci o experiență de întâlnire personală cu divinul, trăită în contextul unei comunități de credință. De aceea, metodele de predare pun accent pe descoperire, reflecție, aplicare și relaționare.

Procesul didactic este structurat în etape succesive, fiecare cu metodologii specifice. În etapa introductivă, profesorul caută să trezească interesul și curiozitatea elevilor prin activități de tip „hook": povești, obiecte simbolice, întrebări provocatoare, imagini sau scurte secvențe video care invită la reflecție. În etapa de explorare a textului biblic, se folosesc metode inductive precum studiul comparativ al pasajelor, observarea detaliilor, analiza personajelor și formularea de întrebări deschise. Elevii sunt încurajați să investigheze singuri, în perechi sau grupuri, și să descopere sensurile teologice și morale ale textului.

În faza activă a lecției, accentul cade pe implicarea elevului în activități de gândire critică, colaborare și aplicare practică. Profesorul devine un facilitator al învățării, folosind dezbateri, dramatizări, jocuri de rol, activități de tip „Hot Seat", studii de caz, jurnale reflexive, proiecte artistice și activități de slujire. Scopul este ca elevii să interiorizeze valorile biblice, nu doar să le recunoască intelectual. Metodele variază în funcție de mediu și nevoile clasei, dar toate caută să creeze o experiență de învățare activă, care să implice emoția, rațiunea și voința.

Un element esențial îl reprezintă reflecția personală, care are loc după momentul de explorare. Elevii sunt invitați să se gândească la ce au descoperit și la modul în care aceste adevăruri se aplică vieții lor. Se pot folosi momente de liniște, jurnal spiritual, rugăciuni scrise, artă contemplativă sau scurte discuții ghidate. În etapa finală, accentul cade pe aplicarea concretă: elevii formulează angajamente personale, planuri de acțiune, proiecte de slujire sau modalități de a trăi valorile studiate în comunitate.

Întregul proces educațional este profund relațional. Profesorul nu este doar un transmițător de conținut, ci un model de credință și un ghid spiritual care creează un climat de încredere, siguranță și deschidere. Se încurajează învățarea colaborativă, exprimarea liberă a convingerilor și respectul față de experiențele personale ale elevilor. Evaluarea este în primul rând formativă, concentrată pe progresul spiritual și atitudinal al elevilor, nu doar pe reproducerea informațiilor.

Prin combinarea acestor metode — descoperire inductivă, reflecție personală, învățare activă, colaborativă și aplicare practică — educația religioasă devine o experiență de creștere spirituală și morală, menită să formeze gânditori independenți, credincioși maturi și oameni capabili să trăiască valorile biblice în viața de zi cu zi.

3. Dimensiunea digitală

Integrarea instrumentelor digitale în procesul de predare-învățare din cadrul disciplinei Educație spirituală are rolul de a sprijini învățarea activă, gândirea critică și reflecția personală, fără a înlocui experiența spirituală autentică. Tehnologia este utilizată ca un mijloc educativ și creativ, menit să faciliteze accesul la informații, colaborarea între elevi și exprimarea personală a convingerilor și valorilor, nu ca un scop în sine.

Utilizarea resurselor digitale trebuie să fie moderată, atent selectată și orientată către activități cu valoare formativă clară. Instrumente precum Canva, Genially, PowerPoint, Padlet, Jamboard, Google Classroom sau aplicațiile biblice interactive pot fi folosite pentru realizarea de hărți conceptuale, prezentări tematice, portofolii digitale, jurnale spirituale sau proiecte colaborative. Astfel, elevii își dezvoltă nu doar competențele tehnologice, ci și capacitatea de a sintetiza informații, de a comunica idei spirituale într-un limbaj vizual și de a lucra în echipă.

Activitățile digitale pot include proiecte precum „Vocea profeților pentru lumea de azi"**,** în care elevii realizează o prezentare interactivă despre relevanța mesajelor biblice contemporane, sau „Căutarea lui Dumnezeu în diferite religii"**,** în care se explorează comparativ credințele lumii, prin surse academice online și platforme educative. Alte exemple pot fi podcasturile tematice, clipurile video scurte sau afișele digitale, prin care elevii transmit valori creștine într-un limbaj adaptat mediului digital actual.

Profesorul are rolul de moderator și model al discernământului digital, ghidând elevii în selectarea conținuturilor corecte, echilibrate și etice. Este esențial ca utilizarea tehnologiei să fie însoțită de o reflecție morală și spirituală asupra modului în care aceasta influențează relațiile interumane, gestionarea timpului și calitatea vieții interioare. Educația spirituală digitalizată nu înseamnă simpla transferare a conținutului biblic în mediul online, ci adaptarea experienței de învățare la contextul generației actuale, cu păstrarea centrului teologic și moral al disciplinei.

Într-o perspectivă mai largă, dimensiunea digitală contribuie la dezvoltarea responsabilității **și** autocontrolului în mediul virtual. Elevii pot fi provocați să reflecteze asupra eticii utilizării tehnologiei, a comunicării online și a impactului pe care prezența lor digitală îl are asupra celorlalți. Activitățile pot include elaborarea unui „Cod de etică digitală creștină”**,** crearea de conținut pozitiv în mediile sociale sau implicarea în campanii online pentru promovarea respectului, bunătății și compasiunii.

Astfel, dimensiunea digitală a disciplinei Educație spirituală oferă oportunități moderne de formare, menținând în același timp echilibrul dintre tehnologie și trăirea autentică a valorilor creștine. Scopul final nu este digitalizarea credinței, ci folosirea tehnologiei ca un instrument de exprimare, reflecție și mărturie a principiilor biblice într-o lume interconectată.

4. Integrarea educației incluzive și interculturale

Educația spirituală are menirea de a forma o viziune asupra lumii centrată pe demnitatea fiecărei ființe umane, creată după chipul lui Dumnezeu. În acest context, educația incluzivă și interculturală devine o componentă fundamentală a procesului educațional, contribuind la formarea unor tineri empatici, echilibrați, deschiși la dialog și capabili să trăiască principiile iubirii și respectului în relațiile cu ceilalți.

Profesorul are responsabilitatea de a crea un climat educațional bazat pe acceptare, echitate și respect reciproc, în care fiecare elev să se simtă valorizat și ascultat. Lecțiile de educație spirituală trebuie să promoveze o participare echitabilă pentru toți elevii, indiferent de convingeri religioase, mediu socio-economic, apartenență etnică, gen sau abilități. Acest demers presupune o abordare personalizată a învățării, adaptată ritmului și nevoilor fiecărui elev, astfel încât experiența educațională să devină semnificativă și transformatoare pentru toți.

În cadrul orelor, se recomandă utilizarea metodelor de dialog interconfesional și intercultural, care să le permită elevilor să cunoască diversitatea credințelor și tradițiilor spirituale ale lumii. Prin analiza comparativă a valorilor comune și a diferențelor dintre acestea, elevii pot învăța să aprecieze unicitatea fiecărei perspective religioase, fără a renunța la propria identitate spirituală. Activitățile de învățare pot include dezbateri moderate, ateliere de cunoaștere culturală, proiecte colaborative sau prezentări despre expresii diferite ale credinței și spiritualității.

Comunicarea non-violentă și empatia sunt competențe transversale care trebuie cultivate constant. Elevii pot fi ghidați să exprime opinii într-un mod asertiv, să înțeleagă reacțiile emoționale ale celorlalți și să practice ascultarea activă. Activitățile de reflecție și cooperare vor încuraja asumarea responsabilității în cadrul grupului, gestionarea constructivă a conflictelor și susținerea reciprocă. Prin astfel de experiențe, clasa devine un spațiu de creștere comună, unde valorile spirituale se traduc în comportamente cotidiene de respect, generozitate și solidaritate.

De asemenea, integrarea educației interculturale oferă ocazia de a dezvolta conștiința globală și responsabilitatea față de lume. Elevii pot explora teme precum dreptatea socială, pacea, libertatea, sustenabilitatea sau grija față de creație, corelându-le cu principiile creștine. Astfel, învățarea nu se limitează la interiorizarea valorilor religioase, ci se extinde la înțelegerea realităților contemporane și la implicarea activă în binele comun. În mod concret, profesorul poate valorifica diversitatea din clasă ca resursă de învățare, organizând activități care pun în lumină contribuțiile culturale, sociale și spirituale ale diferitelor comunități. În acest fel, elevii învață să privească diferențele nu ca pe bariere, ci ca pe oportunități de cunoaștere, dialog și creștere.

Educația incluzivă și interculturală, integrată în disciplina *Educație spirituală*, susține formarea unei culturi a respectului, empatiei și solidarității. Ea pregătește tinerii pentru a fi cetățeni responsabili și creștini autentici, capabili să trăiască valorile Evangheliei în relație cu oameni din medii, culturi și credințe diverse, contribuind la o societate mai unită, mai dreaptă și mai pașnică.

5. Dimensiunea ecologică și a responsabilității față de creație

Educația spirituală include, în mod firesc, o dimensiune ecologică care derivă din învățătura biblică privind responsabilitatea omului față de lumea creată. Creația nu este doar mediul în care omul trăiește, ci expresia vizibilă a iubirii și înțelepciunii lui Dumnezeu. Prin urmare, grija față de natură devine o formă de credință activă, un act de recunoștință și respect față de Creator.

Predarea disciplinei *Educație spirituală* trebuie să-i conducă pe elevi la conștientizarea rolului lor de administratori ai creației**,** responsabili pentru protejarea vieții, echilibrului natural și resurselor oferite de Dumnezeu. Profesorul poate stimula această conștiință prin activități care îmbină reflecția spirituală cu acțiunea practică. Discuțiile despre pasaje biblice precum Geneza 2:15, Psalmul 24:1 sau Romani 8:19-22 pot fi completate prin exemple concrete despre cum deciziile zilnice influențează mediul.

În acest sens, se recomandă activități practice și proiecte educaționale care promovează comportamente responsabile: plantarea de arbori, amenajarea spațiilor verzi ale școlii, reciclarea materialelor, economisirea resurselor, îngrijirea animalelor sau campanii de curățenie comunitară. Aceste activități pot fi organizate în parteneriat cu alte discipline (biologie, geografie, educație civică) și pot contribui la formarea unei viziuni integrate asupra creației ca spațiu al cooperării dintre om și Dumnezeu.

Pentru aprofundarea temei, elevii pot fi implicați în proiecte interdisciplinare și digitale precum *„Creația – darul lui Dumnezeu”*, *„Armonie între om și natură”* sau *„Pământul, casa comună a tuturor”*. Aceste proiecte pot include cercetare, realizare de prezentări, afișe, filme scurte, podcasturi sau expoziții tematice care valorifică sensibilitatea artistică și gândirea ecologică inspirată din spiritualitate.

De asemenea, profesorul poate folosi reflecțiile zilnice, jurnalul spiritual sau discuțiile de grup pentru a evidenția relația dintre viața spirituală și grija față de mediu. Elevii pot fi încurajați să observe frumusețea și echilibrul naturii, să reflecteze asupra efectelor neglijenței umane și să descopere că responsabilitatea ecologică este parte integrantă a relației lor cu Dumnezeu.

Această dimensiune ecologică contribuie la formarea unei etici a responsabilității și moderației, care se manifestă în decizii personale și colective. Elevii învață că protejarea mediului înseamnă protejarea vieții și a relației armonioase dintre oameni și creație. Grija față de natură, solidaritatea intergenerațională și respectul pentru toate formele de viață devin expresii concrete ale iubirii creștine.

Astfel, educația spirituală nu se limitează la interiorizarea valorilor, ci se transformă într-o pedagogie a trăirii**:** credința devine acțiune, iar relația cu Dumnezeu se exprimă prin respectul față de lumea creată. Această perspectivă oferă elevilor o înțelegere matură a responsabilității lor morale și spirituale față de planeta pe care o împart cu ceilalți oameni și cu întreaga creație.

6. Evaluarea competențelor

Evaluarea în cadrul disciplinei Educație spirituală trebuie să fie orientată spre procesul de formare, nu doar spre rezultatul final al învățării. Ea are un caracter formativ, continuu și reflexiv, urmărind evoluția elevului din perspectiva cunoașterii, a atitudinilor și a transformării personale. Scopul principal al evaluării nu este de a cuantifica credința, ci de a observa progresul spiritual, moral și cognitiv al elevului, precum și modul în care acesta aplică principiile creștine în viața cotidiană.

Procesul de evaluare trebuie să valorifice diversitatea formelor de exprimare ale elevilor și să pună accent pe reflecție, argumentare și integrarea valorilor. În locul testelor tradiționale centrate exclusiv pe memorare, se recomandă activități de evaluare care stimulează gândirea critică, comunicarea autentică și implicarea personală. Profesorul are rolul de a oferi feedback constructiv și încurajator, care să consolideze motivația elevului pentru autodepășire și dezvoltare spirituală.

Instrumentele de evaluare pot fi variate și flexibile, adaptate vârstei și nivelului de maturitate al elevilor. Dintre acestea, se recomandă:

- **portofoliul educațional**, care reunește produse realizate pe parcursul mai multor activități (fișe, reflecții, materiale creative, proiecte);
- **jurnalul de reflecție spirituală**, în care elevul notează idei, emoții, decizii sau descoperiri personale legate de teme studiate;
- **rubrici de autoevaluare și evaluare colegială**, care stimulează introspecția și cooperarea;
- **observarea sistematică** a comportamentului elevilor în activități de grup, în contexte de dezbatere, colaborare sau voluntariat;
- **produse creative** (postere, eseuri, prezentări, colaje, scurte clipuri video, proiecte tematice) care ilustrează modul în care elevul asimilează și exprimă valorile creștine.

Evaluarea trebuie să aibă o dimensiune comprehensivă, vizând trei planuri complementare:

- **Cognitiv** – nivelul de înțelegere a conținuturilor biblice, a conceptelor morale și a relațiilor dintre acestea;
- **Axiologic** – modul în care elevul integrează valorile creștine în gândirea și argumentarea sa;
- **Atitudinal și comportamental** – manifestarea concretă a respectului, empatiei, responsabilității și autocontrolului în contexte școlare și sociale.

În evaluarea finală, accentul trebuie să cadă pe capacitatea elevului de a aplica principiile și valorile studiate în deciziile proprii și în relațiile cu ceilalți. Profesorul va aprecia nu doar produsul intelectual, ci și procesul interior de reflecție, creșterea personală și implicarea în activități care exprimă spiritul credinței.

Evaluarea în *Educație spirituală* are, prin urmare, un caracter formator și transformator. Ea nu urmărește ierarhizarea elevilor, ci sprijinirea fiecăruia în dezvoltarea unei relații vii cu Dumnezeu, în înțelegerea sensului vieții și în trăirea responsabilă a valorilor morale. Din acest motiv, feedbackul trebuie să fie individualizat, empatic și orientat spre încurajare, consolidând încrederea și motivația interioară pentru creșterea spirituală continuă.

7. Climatul educațional

Calitatea procesului de învățare în cadrul disciplinei Educație spirituală depinde în mod esențial de climatul educațional creat în sala de clasă. Acesta trebuie să fie unul deschis, echilibrat și cald, caracterizat prin respect reciproc, empatie, siguranță emoțională și libertate de exprimare. Într-un asemenea spațiu, elevul se simte valorizat, ascultat și încurajat să exploreze întrebări existențiale, să exprime gânduri profunde și să-și construiască propriul drum spiritual cu discernământ și sinceritate.

Profesorul are un rol central în formarea acestui climat. Prin atitudinea sa, prin tonul comunicării și prin modul de gestionare a relațiilor, el devine model de echilibru, autenticitate și blândețe**.** În locul autorității formale, cadrul didactic manifestă o autoritate morală, bazată pe competență, empatie și respect. Lecțiile devin astfel spații de dialog, nu de monolog; experiențe de creștere comună, nu de transmitere unilaterală.

Un climat educațional sănătos presupune siguranță emoțională – absența fricii de greșeală sau de judecată –, precum și încredere reciprocă între profesor și elevi. Într-un astfel de mediu, întrebarea devine o formă de curaj, iar reflecția – un act de înțelepciune. Elevii pot exprima îndoieli, convingeri, neliniști sau bucurii spirituale fără teama de respingere, iar profesorul le ghidează cu delicatețe procesul interior de înțelegere și maturizare.

De asemenea, climatul educațional trebuie să încurajeze colaborarea și solidaritatea între elevi. Activitățile de grup, proiectele comune și reflecțiile colective contribuie la formarea unei comunități de învățare bazate pe respect, ajutor reciproc și recunoașterea valorii fiecărui membru. Elevii sunt motivați să lucreze împreună, să se sprijine și să descopere sensul vieții în comuniune cu ceilalți.

Componenta spirituală a disciplinei impune, de asemenea, un cadru care favorizează liniștea interioară, introspecția și respectul față de momentele de reflecție**.** Profesorul poate alterna momentele de dialog cu cele de tăcere meditativă, rugăciune, muzică liniștitoare sau lectură biblică, pentru a cultiva atenția și profunzimea gândirii. Aceste momente devin ocazii de echilibrare emoțională și spirituală, esențiale într-o lume dominată de ritm alert și presiune informațională.

Un climat spiritual autentic presupune și responsabilitate comunitară**.** Profesorul poate stimula implicarea elevilor în activități sociale, caritabile sau ecologice, pentru ca sala de clasă să devină o punte între credință și viață. Astfel, elevii învață că educația spirituală nu se limitează la interiorizarea valorilor, ci se manifestă prin acțiuni concrete de bine, solidaritate și grijă față de semeni.

În esență, climatul educațional din cadrul disciplinei *Educație spirituală* trebuie să reflecte valorile pe care le transmite: iubirea, respectul, responsabilitatea, echilibrul și bucuria descoperirii. Este un climat care cultivă demnitatea umană, libertatea conștiinței și comuniunea cu Dumnezeu**,** transformând școala într-un spațiu de creștere sufletească, intelectuală și morală.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Grad didactic/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
Spătărelu Eliza Mihaela	Conf. univ. dr.	Universitatea Adventus din Cernica, jud. Ilfov
Prună Laurențiu-Cătălin	Gradul II	Liceul Teologic Adventist „Ștefan Demetrescu”, București

COORDONATORI/RESPONSABILI/CONSULTANȚI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Zăbavă Mihaela	Consilier CNCE	Centrul Național pentru Curriculum și Elaborare	Responsabil CNCE
Pîslaru Cătălin	Inspector general	Ministerul Educației și Cercetării	Responsabil MEC

RESPONSABILI/COORDONATORI/COLABORATORI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Filimon Valentin	Departament Educație, Biserica Adventistă de Ziua a Șaptea	Uniunea de Conferințe Biserica Adventistă de Ziua a Șaptea, România	Responsabil cult

Anexa nr. 188

Programa școlară pentru disciplina

Cunoștințe Biblice
Cultul Adventist de Ziua a Șaptea

Clasele a IX-a – a XII-a

Curriculum de specialitate (CS)
Filiera vocațională, profil teologic
specializarea teologie adventistă

Învățământ liceal

- 2026 –

Anexa nr. 188
Programa școlară pentru disciplina *Cunoștințe Biblice,* Cultul Adventist de Ziua a Șaptea, clasele a IX-a - a XII-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea teologie adventistă*

NOTĂ DE PREZENTARE

Prezenta programă școlară completează curriculumul pentru disciplina ***Cunoștințe Biblice***, completează curriculumul pentru disciplinele teologice de specialitate ale Cultului Adventist de Ziua a Șaptea, cu aplicare pentru clasele din învățământul liceal, filiera vocațională, profil teologic, specializarea teologie adventistă, forma cu frecvență zi, începând cu anul școlar 2026-2027. Pentru această categorie de clase, conform planurilor-cadru pentru învățământul liceal, forma cu frecvență zi, aprobate ca anexe la OMEC nr. 4350/2025, studiul disciplinei are următoarea alocare orară săptămânală, defalcată pe segmentul *Curriculum de specialitate* (CS):

An de studiu	Clasa a IX-a	Clasa a X-a	Clasa a XI-a	Clasa a XII-a
Tip segment curricular	CS	CS	CS	CS
Nr. săptămânal de ore	4	4	3	3

Programa școlară se elaborează în concordanță cu:

- *Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023*;
- *Recomandările Consiliului Uniunii Europene* (2018) privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții;
- *Repere pentru proiectarea, actualizarea și evaluarea Curriculumului național. Cadrul de referință al Curriculumului național*, aprobat prin OME nr. 3239/2021;
- *Profilul de formare al absolventului*, aprobat prin OME nr. 6731/2023;

Aceste documente stabilesc cadrul de dezvoltare al competențelor-cheie și al profilului de formare al absolventului de liceu, competențe la a căror formare contribuie și disciplina ***Cunoștințe Biblice***.

Programa disciplinei ***Cunoștințe Biblice*** este elaborată potrivit modelului de proiectare curriculară centrat pe competențe. Construcția programei este realizată astfel încât să contribuie la dezvoltarea profilului de formare al elevului din ciclul liceal, care descrie aşteptările exprimate față de elev la sfârşitul învățământului liceal, prin raportare la cerințele exprimate în Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023, precum şi prin raportare la caracteristicile de dezvoltare ale elevilor.

Prin studierea disciplinei ***Cunoștințe Biblice***, absolventul de liceu își dezvoltă identitatea personală și conștiința de sine, fundamentate pe valori spirituale și morale; demonstrează comportamente etice și responsabile, aplicabile în viața personală, socială și profesională; manifestă respect față de diversitate și disponibilitate pentru dialog constructiv; își consolidează cultura generală prin înțelegerea impactului religiei bazate pe studiul bibliei asupra civilizației și culturii universale; exersează capacitatea de reflecție critică și discernământ moral, esențiale pentru luarea deciziilor; se implică activ în comunitate, asumând valori de solidaritate, cooperare și responsabilitate civică.

Disciplina **Cunoștințe *Biblice*** extinde informațiile formate în ciclul gimnazial, dar și pe cea de Educație spirituală, regăsită în trunchiul comun (TC), fiind specifică filierei vocaționale, profilul teologic, cultul adventist, specializarea teologie adventistă. La liceu, accentul se mută de la acumularea de cunoștințe de bază la dezvoltarea competențelor de reflecție critică, discernământ moral și responsabilitate socială. Progresul vizează consolidarea unei identități personale asumate, pregătirea pentru viața adultă și integrarea valorilor spirituale în contexte sociale, culturale și profesionale mai complexe. Disciplina ***Cunoștințe Biblice*** urmărește formarea unei gândiri morale, critice și reflexive, capabile să integreze valorile biblice în viața personală, socială și culturală. Accentul cade pe înțelegerea sensului profund al textului biblic, pe dialogul între credință, rațiune și cultură, precum și pe dezvoltarea competențelor de interpretare. Se recomandă o abordare hermeneutică, interdisciplinară și experiențială, bazată pe analiză, interpretare și aplicare practică.

Este complementară cu celelalte discipline din curriculumul de specialitate prin perspectiva accentuării valorii studiului Bibliei și a doctrinelor specifice Cultului Adventist de Ziua a Șaptea.

Elemente de noutate pe care le aduce programa:

- Orientare spre competențe transversale (educația pentru cetățenie democratică, educația pentru viață, dezvoltare personală)
- Actualizarea conținuturilor (corelarea temelor religioase cu provocările lumii contemporane: digitalizare, ecologie, drepturile omului, multiculturalitate, inteligența artificială)
- Dimensiunea interactivă și practică (implicare socială, voluntariat, utilizarea proiectelor interdisciplinare)
- Deschiderea spre dialog (formarea competenței de dialog interconfesional și intercultural; prezentarea comparativă a valorilor comune ale diferitelor tradiții religioase)
- Accent pe formarea caracterului și a autocunoașterii (dezvoltarea rezilienței, a inteligenței emoționale și spirituale; instrumente de reflecție personală -jurnal reflexiv, portofoliu spiritual).

Structura programei şcolare de Cunoștințe biblice include, pe lângă nota de prezentare, următoarele elemente:

- Competențe generale;
- Competențe specifice şi exemple de activități de învățare;
- Conținuturi;
- Sugestii metodologice

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoştinţe, abilităţi şi atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte diverse.

Competențele generale se referă la achizițiile pe care elevul le dobândește la disciplina Religie pe parcursul întregului ciclu liceal. Acestea au un dublu rol: pe de o parte, reflectă contribuția disciplinei la profilul de formare al absolventului și, implicit, la dezvoltarea competențelor-cheie; pe de altă parte, structurează disciplina în funcție de profilul de formare.

Competențele specifice derivă din competențele generale și reprezintă etape intermediare în dobândirea acestora, fiind formate pe parcursul unui an școlar. Ele sunt adaptate nivelului de dezvoltare al elevilor, ghidează evaluarea performanțelor acestora și oferă cadrul pentru organizarea demersului didactic. Ca etape ale formării competențelor generale, competențele specifice evidențiază progresia acestora de la un an de studiu la altul, contribuind treptat la dezvoltarea competenței generale. Derivarea lor presupune o diferențiere atentă a etapelor procesului de învățare, astfel încât, la finalul studiului disciplinei Religie, elevii să fi dobândit competențele generale corespunzătoare.

Activitățile de învățare constituie contexte în care competențele specifice sunt dezvoltate, exersate și consolidate. Ele au rol orientativ și recomandativ pentru profesori, oferindu-le libertatea de a folosi exemplele propuse de programa școlară, de a le completa sau de a le înlocui, astfel încât să adapteze procesul didactic la realitățile concrete ale clasei. În acest mod, crearea de parcursuri de învățare individualizate și personalizate nu mai rămâne un simplu ideal, ci devine realizabilă prin metode și modalități concrete de aplicare.

Conținuturile învățării - sunt organizate pe domenii și reprezintă achiziții de bază prin care se urmărește formarea competențelor elevilor. La nivelul fiecărei clase, programa prezintă o ofertă curriculară care include aspecte de analiză a Bibliei, principii și norme creștine, formarea morală aplicată și implicarea responsabilă în viața comunitară

Sugestiile metodologice oferă exemple de strategii didactice, repere pentru planificarea demersului didactic și elemente pentru evaluarea continuă. Acestea includ recomandări privind desfășurarea efectivă a procesului de predare-învățare-evaluare centrat pe formarea competențelor, exemple de strategii didactice care sprijină realizarea competențelor specifice, precum și propuneri de abordare interdisciplinară și integrată. În plus, acestea cuprind repere pentru evaluarea învățării, raportată la competențele urmărite, putând fi utilizate diverse forme, metode și instrumente de evaluare.

Cadrele didactice sunt încurajate să planifice didactica pe baza competențelor, să adapteze activitățile la context și să utilizeze metode variate de evaluare, cu accent pe progresul și dezvoltarea elevului.

Programa pentru disciplina Cunoștințe biblice propune un demers educațional menit să valorifice dimensiunea culturală, morală și spirituală a textului biblic, ca reper fundamental al societății contemporane. Biblia este privită nu doar ca izvor de credință, ci și ca document fondator al culturii, limbii și artei, un spațiu de dialog între om și divinitate, între tradiție și modernitate. În contextul educației contemporane, care promovează formarea integrală a personalității elevului, studiul Bibliei contribuie la dezvoltarea gândirii critice, a reflecției morale și a discernământului spiritual, cultivând totodată valori universale precum adevărul, libertatea, iubirea, demnitatea și solidaritatea.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Recunoașterea Bibliei ca autoritate și normă de credință**
CG2	**Utilizarea gândirii critice în interpretarea textului biblic**
CG3	**Interpretarea evenimentelor biblice în scopul formării de atitudini și comportamente**
CG4	**Manifestarea unui comportament moral în viața personală și în societate în acord cu principiile biblice**

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 – Recunoașterea Bibliei ca autoritate și normă de credință

Clasa a IX-a
CS 1.1. Identificarea structurii și conținutului Bibliei, sursă revelată
- *Explicarea semnificației inspirației divine a Bibliei, pentru a o accepta ca sursă revelată, printr-o discuție ghidată, formulând un text argumentativ de minim 150 de cuvinte.* - *Utilizarea platformelor digitale specializate pentru orientarea în textul sacru: eBiblia, My Bible, Adam AI Chatbot.* - *Examinarea structurii generale a Bibliei, identificând cărțile și genurile literare, prin realizarea unei hărți conceptuale.* - *Compararea traducerilor biblice, folosind metoda Mozaic, pentru a observa diferitele nuanțe de sens ale textului sacru.* - *Lecturarea unui set de texte biblice pentru descoperirea firului tematic al Planului de Mântuire, realizând un poster cu ajutorul aplicației Canva.*
CS 1.2. Clasificarea perioadelor istoriei biblice specifice Vechiului Testament
- *Identificarea perioadelor majore ale istoriei biblice într-o activitate de grup colaborativă, prin crearea unui tabel sinoptic care sintetizează caracteristicile fiecărei perioade.* - *Asocierea personajelor biblice reprezentative cu perioada istorică corespunzătoare, în cadrul unui joc educativ sau exercițiu de potrivire, obținând o fișă completată corect cu exemple specifice fiecărei perioade* - *Utilizarea de hărți și resurse digitale pentru a localiza evenimente importante din diferite perioade biblice.* - *Analizarea principalelor evenimente biblice și succesiunea lor cronologică, utilizând textul biblic și materiale vizuale, în cadrul unei lecții interactive, pentru realizarea unei linii cronologice digitale a timpului în istoria biblică.* - *Elaborarea unei hărți digitale pentru localizarea principalelor zone biblice.*
CS 1.3. Argumentarea valorii morale și spirituale a Bibliei în orientarea comportamentului personal
- *Aplicarea metodei didactice „Pălăriile vorbitoare” pentru a analiza diverse perspective asupra credincioșiei și curăției morale (cazul Iosif și soția lui Potifar), concluzionând asupra valorii morale a Bibliei în alegerile personale.* - *Compararea comportamentului lui Iosif (Geneza 39–41) cu dileme morale contemporane, printr-un studiu de caz biblic și prezentarea soluțiilor bazate pe principiile Scripturii.* - *Argumentarea valorii formative și spirituale a Scripturii, realizând hărți conceptuale, tabele, prezentări sau reflecții personale în contextul lecțiilor interactive și al studiilor de grup* - *Argumentarea importanței cunoașterii istoriei biblice pentru înțelegerea Planului de Mântuire, într-un exercițiu de reflecție personală sau discuție în perechi, redactând un paragraf explicativ.* - *Argumentarea importanței Legii morale pentru viața creștinului contemporan, printr-o dezbatere teologică digitală pe Padlet: „Legea lui Dumnezeu – normă pentru viața de azi”.* - *Elaborarea unui eseu reflexiv digital în care elevii argumentează rolul Bibliei ca sursă de înțelepciune și autocontrol moral, ilustrând cu exemple din viețile patriarhilor* - *Crearea unui poster digital sau fizic „Biblia – ghidul meu de viață”, care sintetizează valorile spirituale și morale descoperite în Geneza, Exod și Iosua, aplicabile în formarea caracterului creștin.*
CS 1.4. Aplicarea normelor de credință în viața personală

Clasa a IX-a
- *Vizionarea unui film despre Iosif, Moise ș.a, cu scopul organizării unei discuții despre iertare și reconciliere.* - *Asocierea celor zece porunci cu valori promovate azi, prin realizarea unor carduri flash în aplicația Wordwall.* - *Exersarea principiului ascultării de Dumnezeu printr-o simulare practică („Drumul credinței lui Avraam”), unde elevii interpretează decizii morale din viața patriarhilor și le raportează la experiențele proprii.* - *Redactarea unui jurnal spiritual digital în care elevii descriu situații concrete din viața lor în care au aplicat norme biblice (adevăr, dreptate, puritate), reflectând asupra rezultatului spiritual.* - *Elaborarea unui proiect tematic „Trăind principiile Canaanului”, inspirat din Cartea Iosua, în care elevii propun modalități concrete de aplicare a normelor biblice (curaj, fidelitate, respect față de Dumnezeu) în viața școlară și comunitară.* - *Realizarea unui proiect „Iubirea aproapelui în acțiune”, prin implicare în activități sociale, justificată printr-un jurnal de prezentare: fotografii și impresii.* - *Crearea unui ghid digital al comportamentului creștin responsabil, folosind platforme online, realizând un e-book sau afiș digital intitulat: „Credința trăită în fapte”.*

CG 2 – Utilizarea gândirii critice în interpretarea textului biblic

Clasa a IX-a
CS 2.1. Explicarea contextului istoric, cultural și lingvistic al textelor biblice
- *Identificarea principalelor caracteristici culturale și religioase ale lumii antice (ex: Mesopotamia, Egiptul, Canaanul), într-un atelier de învățare colaborativă, utilizând materiale reciclabile pentru a realiza o machetă a unei cetăți biblice (ex. Turnul Babel, Ierihon), prezentând produsul în fața clasei.* - *Explicarea contextului istoric al cărții Geneza prin participarea la discuții de grup digitale (Padlet, Miro), pentru a identifica factorii care au influențat formarea poporului Israel și impactul lor asupra mesajului biblic.* - *Explorarea semnificației unor termeni biblici importanți în limbile originale (ebraică, aramaică), folosind dicționare biblice online, realizând un mini-glosar cu termeni cheie și explicațiile lor.* - *Investigarea perioadei istorice și culturale în care au fost scrise principalele cărți biblice, folosind resurse digitale (ex.: enciclopedii biblice, aplicații online, hărți interactive).* - *Analizarea termenilor culturali și religioși din Exod prin metoda didactică Lotus (în platforma MindMeister), pentru a evidenția modul în care tradițiile și practicile vremii reflectă principiile morale transmise de Dumnezeu.* - *Compararea stilului narativ și a limbajului din Geneza și Iosua prin metoda Pălăriile vorbitoare (albă – fapte, roșie – emoții, neagră – pericole, galbenă – beneficii, verde – alternative), pentru a identifica diferențele culturale și a interpreta mesajul în contextul moral.* - *Evaluarea semnificației geografice a itinerariului poporului Israel în Exod, prin explorarea hărților digitale Google Earth, pentru a înțelege legătura dintre mediu, circumstanțe istorice și deciziile morale ale personajelor biblice.* - *Elaborarea unei prezentări multimedia despre influența contextului cultural asupra mesajului biblic, într-o activitate interdisciplinară (religie–istorie–literatură), realizând o prezentare PowerPoint.*
CS 2.2. Analizarea textului biblic cu scopul formării unor valori morale
- *Analizarea unor texte biblice pentru a identifica norme morale, în cadrul unei lecții interactive, realizând o hartă conceptuală cu valorile creștine fundamentale.* - *Compararea evoluției spirituale și sociale a poporului lui Dumnezeu în diverse epoci biblice, într-un context de dezbatere ghidată, elaborând o scurtă prezentare care evidențiază lecțiile morale ale fiecărei perioade.* - *Realizarea unei prezentări digitale în Powerpoint sau Genially cu tema „Cele 10 porunci pentru tinerii de azi” cu scopul integrării legii morale în experiența personală.* - *Implementarea unei acțiuni verzi de voluntariat (ex.:„Odihna creației”) în care elevii pun în practică principiul biblic al responsabilității față de natură (Geneza 2:15), ca aplicare a normei divine a grijii pentru creație.*
CS 2.3. Argumentarea relevanței mesajului biblic pentru realitățile contemporane printr-o abordare responsabilă și deschisă

Clasa a IX-a
- *Explorarea unor versete cheie despre conduita creștină, folosind aplicații digitale ca MyBible într-un context individual asistat, creând o colecție digitală de versete tematice.* - *Corelarea valorilor și realităților contemporane cu episoade din Biblie, prin roata aleatorie Wordwall, pentru fundamentarea mesajului biblic.* - *Prezentarea episodului căderii lui Adam și Eva prin metoda didactică Ciorchinele, pentru a identifica valorile morale legate de responsabilitate, ascultare și consecințele păcatului asupra individului și comunității.* - *Compararea modului în care Moise și poporul Israel reacționează în fața încercărilor din Exod, prin metoda didactică Pălăriile gânditoare (albă, roșie, galbenă, verde, neagră), pentru a analiza rolul curajului, credinței și perseverenței.* - *Evaluarea comportamentului lui Iosif și a fraților săi prin metoda didactică Explozia stelară folosind Canva, MindMeister sau alte aplicații, pentru a înțelege lecțiile de iertare, loialitate și integritate în viața personală.* - *Reconstituirea un episod biblic într-un context istoric și cultural autentic, prin activitate de tip storytelling sau teatru biblic filmat, producând un clip video scurt intitulat „Biblia în epoca sa”.* - *Redactarea unui jurnal reflexiv digital folosind Google Docs, Padlet sau alte aplicații, în care elevii identifică valorile morale aplicabile în viața cotidiană, pornind de la experiențele poporului Israel și ale liderilor biblici.*
CS 2.4. Formularea unui punct de vedere propriu referitor la rolul şi responsabilitatea respectării valorilor creştine în viaţa personală
- *Participarea la o dezbatere cu titlul „Importanța respectării valorilor creștine în viața personală”, completând un șablon pe baza metodei didactice Știu/ Vreau să știu/ Am învățat.* - *Argumentarea importanței legământului lui Dumnezeu cu Avraam pentru tinerii creștini, prin participarea la discuții de grup digitale folosind aplicații de precum Padlet, Teams sau altele, pentru a corela mesajul biblic cu responsabilitatea personală și comunitară.* - *Analizarea exemplelor de conducere a lui Moise și Iosua prin metoda didactică Piramida valorilor, pentru a argumenta relevanța principiilor biblice în luarea deciziilor etice contemporane.* - *Compararea reacțiilor lui Iosua și poporul Israel la intrarea în Canaan cu situații actuale de luare a deciziilor morale prin metoda Pălăriile vorbitoare (albă, galbenă, roșie, verde, neagră), pentru a argumenta relevanța curajului și ascultării divine în viața tinerilor.* - *Evaluarea aplicațiilor morale ale legilor din Exod în situații actuale de dreptate și responsabilitate socială, prin cercetare digitală, pentru a identifica modul în care mesajul biblic ghidează comportamentul creștin.* - *Crearea unei prezentări multimedia care ilustrează aplicarea unui principiu biblic în viața personală sau comunitară, într-un context creativ digital, realizând un clip video sau o prezentare PowerPoint cu exemple concrete.* - *Realizarea unei meditații biblice video despre modul în care un principiu biblic (ex. dragostea, iertarea, sinceritatea) îl inspiră în viața de zi cu zi, într-un context creativ și digital, producând un clip video scurt sau o prezentare audio-vizuală personală.*

CG 3 - Interpretarea evenimentelor biblice în scopul formării de atitudini şi comportamente

Clasa a IX-a
CS 3.1. Recunoaşterea unor modele de atitudini şi comportamente creştine în exemplele biblice
- *Recunoașterea atitudinilor lui Avraam și Iosif prin metoda didactică Ciorchinele, pentru a identifica credința, ascultarea și integritatea ca modele de conduită creștină.* - *Redactarea unui jurnal reflexiv digital folosind Google Docs sau Padlet, în care elevii recunosc și descriu modele de comportamente creștine din Geneza, Exod și Iosua, pentru a forma atitudini morale în viața personală.* - *Identificarea comportamentelor morale ale lui Moise în fața poporului Israel, prin metoda didactică Lotus, pentru a extrage principii aplicabile vieții cotidiene.* - *Corelarea modelelor de atitudini și comportament creștin cu exemple biblice, prin roata aleatorie Wordwall, pentru fundamentarea mesajului biblic.* - *Analizarea textelor biblice care oferă modele de decizii morale (ex. Noe, Avraam, Iosif, Iosua), într-o lecție de tip dezbatere biblică, formulând argumente pro și contra pentru fiecare situație.*

Clasa a IX-a
- *Analizarea reacțiilor lui Rahav și ale poporului Israel la situații de criză prin metoda didactică Pălăriile vorbitoare (albă, roșie, galbenă, verde, neagră), pentru a înțelege valorile credinței și curajului.* - *Participarea la un joc de rol „Ce aș face dacă…?” într-o activitate interactivă de grup, prezentând scenarii morale și soluții bazate pe valori creștine.*
CS 3.2. Identificarea mesajului moral și spiritual al principalelor evenimente din istoria patriarhilor și a poporului Israel
- *Compararea situațiilor din viața cotidiană cu evenimente biblice din perioada patriarhilor, într-o discuție de grup la clasă, redactând un tabel sau listă scrisă cu exemple concrete și efectele lor asupra formării caracterului.* - *Analizarea momentelor cheie din viața lui Iosif și a fraților săi prin metoda Piramida valorilor (în Miro), pentru a evidenția valorile iertării, perseverenței și loialității.* - *Evaluarea evenimentelor din Exod (ex.: plăgi, trecerea Mării Roșii) prin resurse digitale, pentru a identifica lecțiile morale pentru credință și implicarea lui Dumnezeu în salvarea poporului Său.* - *Crearea unui portofoliu online cu personaje biblice și lecțiile morale-spirituale aferente, folosind platforme online ca Padlet sau Google Sites, produsul fiind un portofoliu accesibil colegilor.* - *Realizarea unui colaj eco-creativ care ilustrează lecțiile morale și spirituale ale unui episod biblic (ex. Exodul sau peregrinările prin pustie), folosind materiale reciclabile precum hârtie, carton, sfoară, într-o activitate de grup, produsele fiind afișe vizual care poate fi expus în clasă sau școală.* - *Redactarea unui jurnal reflexiv digital prin care elevii explică mesajul moral al evenimentelor din cartea Iosua, pentru aplicarea lor în viața personală și comunitară.*
CS 3.3. Conștientizarea implicării lui Dumnezeu în istoria poporului ales
- *Analizarea unor texte biblice despre modul în care Dumnezeu s-a implicat în viața poporului ales, realizând o schiță scrisă sau o hartă conceptuală care evidențiază lecțiile formative ale ascultării.* - *Explicarea semnificației implicării lui Dumnezeu în viața poporului ales, prin elaborarea unui eseu de minimum 150 de cuvinte cu titlul: „Voi locui în mijlocul lor”.* - *Elaborarea unor exemple practice din experiența poporului ales sau din propria experiență, într-o activitate de clasă tip „împărtășire în perechi”, redactând o listă de situații în care implicarea lui Dumnezeu a fost concludentă.* - *Analizarea intervențiilor divine în Geneza și Exod prin metoda didactică Lotus, pentru a analiza modul în care providența lui Dumnezeu influențează evenimentele istorice și viața morală a oamenilor.* - *Analizarea exemplului lui Moise la Marea Roșie prin explorarea hărților digitale și resurse biblice, pentru a înțelege rolul lui Dumnezeu în salvarea poporului și relevanța spirituală a credinței.* - *Evaluarea modului în care Dumnezeu a condus poporul prin Iosua, prin metoda didactică Pălăriile gânditoare (albă, roșie, galbenă, verde, neagră), pentru a descoperi lecții morale despre ascultare și responsabilitate.* - *Redactarea unui jurnal reflexiv digital în care elevii evidențiază cum implicarea lui Dumnezeu în istoria Israelului se aplică în viața lor personală, pentru a întări credința și conștientizarea valorilor creștine.*
CS 3.4. Corelarea valorilor transmise de evenimentele biblice cu situații concrete de viață
- *Participarea la o activitate de grup tip „Biblia și valorile”, folosind materiale reciclabile pentru realizarea unui afiș ecologic, care ilustrează vizual valorile morale identificate în Biblie.* - *Corelarea valorilor credinței, curajului și perseverenței din viața lui Avraam și Iosif cu situații școlare sau familiale prin metoda didactică Explozia stelară folosind aplicațiile Jamboard, Canva sau altele, pentru a dezvolta atitudini morale aplicabile.* - *Redactarea unui jurnal reflexiv digital, în care elevii aplică valorile biblice în propriile experiențe de zi cu zi, pentru a forma caracterul creștin și a lua decizii morale responsabile.* - *Analizarea unui pasaj biblic relevant pentru problemele societății (ex. onestitate, dreptate, grijă pentru mediu), într-un atelier digital colaborativ, realizând o prezentare PowerPoint sau Genially care corelează mesajul biblic cu situații contemporane.* - *Analizarea comportamentelor etice din Exod prin metoda Piramida valorilor sprijină dezvoltarea discernământului și înțelegerea relațiilor sociale.* - *Compararea modului în care poporul Israel respectă poruncile lui Dumnezeu în Geneza, Exod și Iosua cu dileme morale contemporane, prin metoda didactică Pălăriile vorbitoare (albă, roșie, galbenă, verde, neagră), pentru a dezvolta discernământul etic și responsabilitatea socială.*

Clasa a IX-a
- *Dezbaterea, în echipe, a unor dileme morale contemporane (ex.: onestitate, compasiune, respectul pentru mediu), într-o lecție interactivă, pentru formularea unor concluzii comune sub forma unui cod etic al clasei.*

CG 4 - Manifestarea unui comportament moral în viața personală și în societate în acord cu principiile biblice

Clasa a IX-a
CS 4.1. Identificarea modalităților de integrare a principiilor biblice în viața societății contemporane
- *Participarea la o activitate de jurnal spiritual ecologic, scriind pe hârtie reciclată sau într-un caiet digital reflecții zilnice despre aplicarea principiilor biblice în viața personală, într-un context de liniște și introspecție, realizând un jurnal al creșterii spirituale personale.* - *Identificarea aplicațiilor principiului iubirii aproapelui în comunitate prin metoda Lotus în aplicația Padlet, pentru a propune acțiuni concrete de slujire și responsabilitate socială.* - *Analizarea unui pasaj biblic relevant pentru problemele societății actuale (ex. onestitate, dreptate, grijă pentru mediu), într-un atelier digital colaborativ, realizând o prezentare PowerPoint sau Genially care corelează mesajul biblic cu situații contemporane.* - *Analizarea exemplelor de justiție și dreptate din Geneza și Exod prin metoda Piramida valorilor, pentru a evidenția relevanța lor în rezolvarea dilemelor morale contemporane.* - *Redactarea unui jurnal reflexiv digital, în care elevii identifică moduri de aplicare a principiilor biblice în viața socială și școlară, pentru a dezvolta discernământ moral și responsabilitate.* - *Compararea valorilor biblice cu practicile etice ale societății actuale prin metoda Pălăriile vorbitoare (albă, roșie, galbenă, verde, neagră), pentru a înțelege limitele și oportunitățile integrării morale a Scripturii.* - *Compararea unei situații morale din viața zilnică cu principiile biblice într-o activitate de studiu de caz colaborativ, cu scopul redactării un tabel cu reacții și soluții creștine potrivite pentru generația actuală.*
CS 4.2. Implementarea valorilor inspirate de principiile biblice în propriul comportament, precum iubirea iertarea, dreptatea, compasiunea și respectul față de natură
- *Participarea la acțiuni de voluntariat (ex.: plantare, curățenie) și realizarea unui jurnal foto-video pentru însușirea valorii de respect față de natură indică aplicarea în practică a principiilor creștine și ecologice.* - *Participare la o activitate de reflecție ecologică și istorică, discutând cum Biblia promovează respectul pentru creație în contextul cultural al vremii, într-o lecție în aer liber, redactând un scurt eseu sau jurnal intitulat „Biblia și responsabilitatea față de natură”.* - *Colaborarea cu colegii pentru a organiza o campanie de promovare a valorilor creștine și ecologice, într-un context comunitar, creând postere digitale sau fizice din materiale reciclabile.* - *Aplicarea principiului dreptății și responsabilității prin metoda Ciorchinele, pentru a identifica decizii morale corecte în viața școlară și familială.* - *Implementarea valorilor iubirii și iertării în situații de conflict prin metoda Pălăriile vorbitoare (albă, roșie, galbenă, verde, neagră), pentru a învăța gestionarea relațiilor în acord cu principiile biblice.* - *Evaluarea comportamentului personal față de mediu prin realizarea unei campanii verzi, inspirată de principiul respectului față de creație, pentru a dezvolta conștiința ecologică în context creștin.* - *Redactarea unui jurnal reflexiv digital, prin care elevii descriu modul în care aplică valorile biblice în acțiunile lor cotidiene, pentru a consolida comportamentul moral și caracterul creștin.*
CS 4.3. Analizarea consecințelor unor atitudini şi comportamente asupra vieții personale, prin raportare la principiile biblice
- *Analizarea deciziilor lui Adam și Eva prin metoda „Explozia stelară” , pentru a identifica efectele neascultării și responsabilitatea personală.* - *Participarea la un joc de rol (ex.:„Ce aș face dacă...?”) într-o activitate interactivă de grup, prezentând scenarii morale și soluții bazate pe valori creștine.* - *Compararea exemplelor din viața cotidiană cu învățături biblice, folosind aplicații digitale sau forumuri online, într-un context de discuție și dezbatere în echipă, elaborând un raport digital cu concluzii despre aplicabilitatea Scripturii în societatea modernă.*

Clasa a IX-a
- *Analizarea unui pasaj biblic relevant pentru problemele societății actuale (ex. onestitate, dreptate, grijă pentru mediu), într-un atelier digital, realizând o prezentare PowerPoint sau Genially care corelează mesajul biblic cu situații contemporane.* - *Evaluarea consecințelor deciziilor lui Iosif și frații săi prin metoda Piramida valorilor, pentru a înțelege cum integritatea și loialitatea influențează relațiile și viața comunității.* - *Compararea situațiilor de ascultare și neascultare din Exod și Iosua cu experiențele personale prin metoda Pălăriile vorbitoare (albă, roșie, galbenă, verde, neagră), pentru a conștientiza consecințele morale și spirituale ale comportamentului.*
CS 4.4. Argumentarea rolului formativ pe care îl are ascultarea de Dumnezeu în viaţa omului
- *Reflectarea asupra propriei atitudini față de Dumnezeu, semeni și natură, într-o activitate individuală de jurnal spiritual, realizând o pagină de jurnal despre experiențele trăite cu scopul experimentării ascultării de Dumnezeu.* - *Dezbaterea în grup a rolului ascultării de Dumnezeu în viața comunității, într-o activitate de discuție condusă de profesor, realizând un set de concluzii scrise care argumentează relevanța ascultării pentru formarea caracterului.* - *Realizarea unei prezentări digitale intitulată „Alegerea mea morală”, într-un context de reflecție și exprimare personală, în care explică cum un principiu biblic îi ghidează deciziile de zi cu zi.* - *Elaborarea unor scenarii de rezolvare a problemelor actuale (ex.: bullying, poluare, consum responsabil) bazate pe valori biblice, într-un atelier creativ de grup, realizând postere eco sau materiale digitale care ilustrează soluții inspirate din Scriptură.* - *Analizarea unor studii de caz inspirate din situații concrete de viața în care ascultarea de Dumnezeu face diferența.*
CS 4.5. Argumentarea importanței lucrării lui Dumnezeu în devenirea spirituală a omului pe baza unor textelor religioase studiate
- *Lecturarea unor texte biblice ce urmăresc devenirea spirituală a omului.* - *Crearea unui jurnal video sau blog spiritual, ce reflectă modul în care Dumnezeu influențează deciziile și comportamentul, într-un context individual de introspecție, produsele fiind clipuri video scurte sau postări pe platforme digitale educative.* - *Participare la un joc de rol sau dramatizarea unui episod biblic (ex.: Adam, Enoh, Noe, Iosif, Moise și Marea Roșie), într-o activitate practică de clasă, redactând apoi un scurt eseu de 5 minute despre mesajul moral și spiritual extras din acest episod prin care să fie evidențiat modul în care viața omului a fost schimbată în urma întâlnirii cu Dumnezeu.* - *Elaborarea unui jurnal de rugăciune care să urmărească evoluția relației personale cu Dumnezeu.* - *Argumentarea importanței ascultării lui Avraam și Moise prin metoda Lotus, pentru a identifica modul în care ascultarea modelează caracterul și viața morală.* - *Analizarea deciziilor lui Iosua în conducerea poporului Israel prin metoda Ciorchinele, pentru a demonstra impactul ascultării de Dumnezeu asupra succesului și binecuvântării.* - *Redactarea unui jurnal reflexiv digital, în care elevii argumentează importanța ascultării divine în experiențele personale, pentru a dezvolta discernământul moral și responsabilitatea spirituală.* - *Compararea atitudinilor de ascultare ale personajelor biblice cu propriile experiențe de viață prin metoda Pălăriile vorbitoare (albă, roșie, galbenă, verde, neagră), pentru a formula concluzii privind rolul ascultării în viața cotidiană.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Clasa a IX-a

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Noțiuni generale despre Sfânta Scriptură	1.1. Tematica Bibliei ● Creația: originea universului și a omenirii; ● Căderea: păcatul și despărțirea de Dumnezeu; ● Mântuirea: planul de salvare și revenirea la Dumnezeu; ● Împărăția lui Dumnezeu: promisiunea și realizarea planului divin. 1.2. Inspirația Sfintei Scripturi ● Scriptura este scrisă sub influența Duhului Sfânt; ● Autorii umani: transmite mesajul divin prin intermediul oamenilor aleși; ● Credibilitatea și autoritatea: Biblia ca sursă supremă de adevăr și învățătură morală. 1.3. Canonul și structura Bibliei ● Canonul: lista oficială a textelor sacre; ● Structura: Vechiul și Noul Testament, împărțite în cărți istorice, poetice, profetice, epistole și evanghelii. 1.4. Contextul istorico-geografic al Sfintei Scripturi ● Perioadele biblice: patriarhi, ieșirea din Egipt, monarhie, exil, perioada profetică; ● Context cultural și istoric: civilizații antice, influența lor asupra textelor și înțelegerii mesajului biblic. 1.5. Perioadele istoriei biblice ● Perioada patriarhilor: Avraam, Isaac, Iacov ● Exodul și peregrinarea în deșert ● Regii și profeții: David, Solomon, Isaia, Ieremia ● Exilul și reapariția în Ierusalim: perioada persană și elenistică
2. Protoistoria omenirii	2.1. Dumnezeul Creator – un Dumnezeu al iubirii ● Dumnezeu ca sursă a iubirii absolute ● Crearea lumii și a omului ca act de iubire desăvârșită ● Dragostea lui Dumnezeu manifestată prin grija pentru creație 2.2. Sabatul – memorial al creațiunii ● Originea Sabatului și semnificația lui în Vechiul Testament ● Sabatul ca zi de odihnă și închinare adusă lui Dumnezeu ● Sabatul ca semn al legământului între Dumnezeu și poporul Său ● Relevanța Sabatului pentru viața spirituală a credincioșilor 2.3. Căderea în păcat ● Alegerea liberă și responsabilitatea omului ● Primele consecințe ale păcatului asupra omenirii ● Separarea omului de Dumnezeu prin păcat ● Nevoia de mântuire și reconciliere ● Planul lui Dumnezeu pentru salvarea omului 2.4. Judecata lui Dumnezeu - Noe și potopul ● Răutatea omenirii și decizia judecății divine ● Alegerea lui Noe ca om drept și încrezător în Dumnezeu ● Potopul ca simbol al curățirii și începutului nou ● Legământul lui Dumnezeu cu Noe – semnul curcubeului 2.5. Turnul Babel – lecția despre supunerea față de voința lui Dumnezeu

Domenii de conținut	Conținuturi
3. Istoria patriarhilor poporului Israel	3.1. Avraam ● Chemarea lui Avraam și legământul cu Dumnezeu ● Credința și ascultarea ca modele de viață creștină ● Testul credinței: oferirea lui Isaac ca jertfă ● Rolul lui Avraam în istoria mântuirii și părintele poporului ales 3.2. Isaac ● Nașterea miraculoasă ca împlinire a promisiunii divine ● Viața lui Isaac și continuarea legământului ● Provocările legate de binecuvântare și relațiile familiale ● Rolul lui Isaac în păstrarea promisiunii lui Dumnezeu 3.2. Iacov ● Lupta cu îngerul și schimbarea numelui în Israel ● Povestea vieții lui: înșelăciune, exil, reconciliere 3.4. Iosif ● Visurile și vânzarea ca sclav de frații săi ● Viața în Egipt: dreptate, credință și iertare ● Rolul său în salvarea familiei și a poporului ● Providența lui Dumnezeu în viața lui și lecția integrității
4. Istoria poporului Israel	4.1. Cadrul exodului ● Context social și politic ● Evenimente biblice ● Atestări arheologice 4.2. Moise – formarea unui lider și simbol hristologic 4.3. Providența lui Dumnezeu de la Egipt la Sinai ● Chemarea lui Moise și mandatul divin pentru eliberarea poporului ● Minunile și judecățile trimise asupra Egiptului, arătând puterea și grija lui Dumnezeu ● Trecerea miraculoasă prin Marea Roșie ca demonstrație a protecției divine ● Legământul de la Sinai: revelația Legii și stabilirea relației de credință și ascultare 4.3. Comunitatea cultică 4.4. Sanctuarul – simbol al marii lucrări de salvare 4.6. Cei patruzeci de ani în pustie – consecințe ale neascultării ● Balaam și criza premergătoare intrării în Canaan ● Alocuțiunea finală a lui Moise 4.9. Cucerirea Canaanului și consolidarea poporului Israel sub conducerea lui Iosua

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Recunoașterea Bibliei ca autoritate și normă de credință

Clasa a X-a
CS 1.1. Identificarea perioadelor istoriei biblice specifice Vechiului Testament
- *Explicarea structurii Vechiului testament, identificând cărțile și genurile literare, prin realizarea unei harți conceptuale.* - *Realizarea unei linii cronologice interactive a istoriei biblice, marcând principalele perioade: a judecătorilor, monarhică, exilică sau a restaurării și evenimentele-cheie din perspectiva Planului de Mântuire.* - *Clasificarea personajele biblice ale Vechiului Testament în funcție de perioadele istorice, explicând rolul lor în împlinirea profețiilor mesianice,* - *Redactarea unui eseu de minimum 400 de cuvinte despre fidelitatea lui Dumnezeu de-a lungul istoriei biblice, reflectând asupra implicațiilor pentru credința personală.*
CS 1.2. Explicarea rolului judecătorilor, împăraților și profeților în exercitarea autorității divine
- *Analizarea vieții unui judecător (ex. Ghedeon, Debora, Samson) și extrage principiile conducerii spirituale bazate pe dependența de Dumnezeu.* - *Compararea atitudinii împăraților credincioși (ex.: David, Ezechia, Iosia) cu cea a celor necredincioși, subliniind efectele asupra poporului lui Dumnezeu.* - *Realizarea unui studiu comparativ între autoritatea divină exercitată prin profeți și autoritatea Cuvântului scris, prin intermediul metodei Mozaic.* - *Prezentarea un studiu de caz biblic (ex. conflictul dintre Ilie și Ahab) despre confruntarea dintre adevăr și idolatrie, folosind metoda procesului literar.* - *Redactarea unei reflecții personale despre cum principiile conducerii divine pot fi aplicate în viața tinerilor* - *Evaluarea modului în care judecătorii și profeții au menținut legătura poporului cu Legea divină, folosind analiza SWOT.* - *Realizarea unei dezbateri pe tema: „Autoritatea profetică — vocea lui Dumnezeu pentru generația de azi”.*
CS 1.3. Argumentarea valorii morale și spirituale a Bibliei în orientarea comportamentului personal
- *Selectarea textelor biblice care fundamentează valorile morale (ex.: curaj, credință, cumpătare, onestitate, ascultare) și identifică modalități de aplicare în viața cotidiană.* - *Elaborarea unui jurnal spiritual personal în care descrie experiențe de aplicare a principiilor biblice, cu ajutorul unor aplicații digitale.* - *Prezentarea unui studiu de caz despre cum principiile biblice pot influența deciziile legate de sănătate, relații și educație, folosind exemplul personajelor biblice Daniel și prietenii săi, Samson și Dalila, David și Ionatan, Elisei și școlile profeților.* - *Analizarea deciziile morale ale unor personaje biblice (ex.: Samson, David, Daniel, Estera) și evaluează relevanța lor pentru tineri, folosind metoda „Explozia stelară”.* - *Redactarea unei scrisori imaginare către un prieten, explicând de ce Biblia este autoritatea supremă în viața ta.*
CS 1.4. Dezvoltarea de modele de credință pe baza tipurilor hristologice din Vechiul Testament
- *Identificarea tipurilor hristologice din Vechiul Testament și descrie semnificația lor profetică.* - *Construirea unui poster tematic: „Umbrele Vechiului Testament — lumina lui Hristos”.* - *Reconstituirea unei scene biblice care ilustrează un simbol profetic al lui Hristos.* - *Redactarea unui jurnal de reflecție despre modul în care descoperirea tipurilor hristologice poate consolida credința în Isus ca Mântuitor personal.*

CG 2 -Utilizarea gândirii critice în interpretarea textului biblic

Clasa a X-a
CS 2.1. Observarea contextului istoric și cultural al Vechiului Testament cu scopul înțelegerii semnificației textelor biblice
- *Descoperirea influențelor culturale canaanite și interpretează impactul lor asupra spiritualității poporului lui Dumnezeu printr-o dezbatere moderată pe Padlet: „Sincretismul – pericolul de ieri și de azi”.* - *Identificarea simbolurile restaurării din perioada postexilică) și explicarea semnificației lor, utilizând metoda Știu/Vreau să știu/ Am învățat.* - *Analizarea contextului istoric al perioadei judecătorilor, realizând o hartă digitală interactivă care ilustrează principalele triburi și judecători ai lui Israel.* - *Documentarea cu privire la obiceiurile religioase și sociale ale exilului babilonian, prin o infografie digitală despre modul în care poporul și-a păstrat credința.* - *Elaborarea unei prezentări video despre diferențele dintre cultura popoarelor păgâne și principiile poporului lui Dumnezeu, într-un exercițiu colaborativ.* - *Compararea structurii politice din perioada monarhiei cu principiile teocratice biblice, evidențiind diferența dintre autoritatea umană și cea divină.*
CS 2.2. Analizarea importanței lucrării lui Dumnezeu în devenirea spirituală a omului pe baza unor texte religioase studiate
- *Examinarea experienței lui Ghedeon, Rut și Samuel și argumentarea modului în care Dumnezeu transformă oameni simpli în instrumente ale providenței divine, folosind metoda Casa cunoașterii.* - *Investigarea experienței exilului babilonian și identificarea principiilor de credință care susțin identitatea religioasă în medii ostile.* - *Realizarea unui clip video în care se prezintă o lecție de viață desprinsă din credincioșia lui Daniel și a prietenilor săi, aplicabilă tinerilor de azi.* - *Construirea unui e-portofoliu digital cu titlul „Israel între ascultare și apostazie”, integrând texte biblice, reflecții și concluzii despre actualitatea mesajului divin.* - *Construirea unei linii temporale digitale cu momentele de intervenție divină în istoria lui Israel, demonstrând continuitatea planului de mântuire.*
CS 2.3. Argumentarea relevanței mesajului biblic pentru realitățile contemporane printr-o abordare responsabilă și deschisă
- *Realizarea unei dezbateri pe tema: „Vocea profeților – mai actuală ca niciodată?”, pornind de la avertismentele lui Ilie aplicate societății moderne.* - *Elaborarea unui podcast intitulat „Mesajul din exil – credință și reziliență”, în care să se explice cum speranța lui Daniel reflectă valoarea perseverenței în necaz.* - *Simularea unui forum biblic, în clasă sau online, unde se discută rolul speranței escatologice în crizele actuale, conectând mesajul lui Daniel cu doctrina revenirii lui Hristos.* - *Analizarea unui pasaj din cartea Neemia și extragerea unor principii de leadership spiritual aplicabile tinerilor.*
CS 2.4. Formularea unui punct de vedere propriu referitor la rolul şi responsabilitatea respectării valorilor creştine în viaţa personală
- *Redactarea unei scrisori personale către Dumnezeu, exprimând angajamentul de a respecta valorile creștine fundamentale: credință, puritate, onestitate, cumpătare, iubire.* - *Elaborarea unui vlog tematic: „Cum aplic principiile lui Dumnezeu, regăsite în experiența lui Daniel în deciziile mele zilnice”, demonstrând aplicarea doctrinei despre libertatea de conștiință.* - *Prezentarea unui proiect de slujire practică: „Eu respect și mă implic!” – curățenie, plantare, voluntariat, legând respectul față de creație de ascultarea de Creator, prin elaborarea unui album foto digital.* - *Organizarea unei mese rotunde cu tema „Integritatea – o valoare perenă în era digitală”.* - *Argumentarea într-un eseu de minimum 150 de rânduri despre modul în care respectarea valorilor biblice contribuie la formarea caracterului creștin și la dezvoltarea durabilă a societății.*

CG 3 - Interpretarea evenimentelor biblice în scopul formării de atitudini și comportamente

Clasa a X-a
CS 3.1. Numirea unor modele de atitudini și comportamente creștine în exemplele biblice
- *Identificarea modelelor de credință și ascultare din viața lui Ghedeon, utilizând metoda didactică Ciorchinele, în vederea realizării unei hărți conceptuale digitale în Canva.* - *Selectarea valorilor morale evidențiate în viețile Deborei și ale lui Rut, pentru construirea unei piramide a virtuților creștine aplicabile vieții personale.* - *Realizarea unui colaj digital intitulat „Eroii credinței în acțiune”, prin utilizarea aplicațiilor digitale și a materialelor reciclabile, pentru o expoziție verde, tematică.* - *Clasificarea prin metoda didactică Lotus a valorilor creștine întâlnite în perioada judecătorilor (ex.: ascultare, smerenie, curaj, altruism), pentru întocmirea unei fișe de caracterizare spirituală.* - *Analizarea atitudinilor lui Samuel și ale poporului față de cererea unui rege, în scopul redactării unui jurnal reflexiv despre ascultarea de voia lui Dumnezeu.* - *Compararea reacțiilor morale ale lui Saul și David prin metoda didactică Pălăriile vorbitoare, pentru elaborarea unei fișe de concluzii privind responsabilitatea spirituală a liderului.* - *Argumentarea relevanței credinței în deciziile morale contemporane, pornind de la exemplul lui Iosua, în cadrul unei dezbateri online.*
CS 3.2. Identificarea mesajului moral și spiritual al principalelor evenimente din istoria poporului Israel
- *Interpretarea semnificației spirituale a perioadei monarhiei și a legământului pe care Dumnezeu l-a încheiat cu David, prin metoda didactică „Explozia stelară”, în scopul realizării unei prezentări PowerPoint.* - *Analizarea sensului spiritual al robiei babiloniene, prin crearea unui infografic digital despre consecințele neascultării de Dumnezeu.* - *Formularea unei hărți a consecințelor morale pentru principalele etape ale istoriei Israelului, utilizând aplicația MindMeister.* - *Explorarea conflictului dintre David și Goliat printr-o activitate de storytelling digital, pentru descoperirea mesajului moral privind curajul bazat pe încrederea în Dumnezeu, materializat într-o prezentare video scurtă sau bandă desenată interactivă.* - *Explicarea mesajului moral al confruntării profetului Ilie cu preoții lui Baal, prin elaborarea unui podcast scurt despre loialitatea față de adevăr.* - *Reprezentarea procesului de reconstrucție a Ierusalimului după exil printr-un joc de rol colaborativ, în care elevii asumă diferite funcții (ex.: conducători, zidari, preoți), pentru a evidenția importanța cooperării spirituale și a credinței în restaurarea comunității.* - *Investigarea momentului alegerii primului rege al lui Israel printr-o dezbatere etică simulată, pentru evidențierea mesajului moral legat de libertatea de alegere și consecințele respingerii conducerii divine.*
CS 3.3. Corelarea situațiilor de exil și robie cu realități morale contemporane în scopul înțelegerii abaterii de la valorile spirituale
- *Analizarea cauzelor exilului babilonian prin aplicarea metodei didactice Piramida valorilor pierdute, cu utilizarea instrumentului digital Jamboard, pentru realizarea unei sinteze vizuale privind efectele neascultării și pierderea reperelor spirituale.* - *Reflectarea asupra reacțiilor poporului în exil prin metoda didactică Pălăriile vorbitoare, utilizând instrumentul Mentimeter pentru colectarea perspectivelor colegilor, în scopul redactării unei sinteze morale personale.* - *Compararea experienței robiei egiptene și a exilului babilonian prin metoda Venn digitală, pentru identificarea lecțiilor morale comune privind libertatea spirituală.* - *Realizarea unei hărți digitale interactive a exilului, prin metoda învățării prin descoperire, folosind instrumentul Google Earth, pentru stabilirea de paralele între migrația antică și formele moderne de înstrăinare spirituală.* - *Elaborarea unui jurnal digital de exil spiritual prin metoda reflecției personale ghidate în platforma Canva, pentru identificarea momentelor de îndepărtare și reconciliere cu Dumnezeu în viața proprie.* - *Modelarea unui interviu fictiv cu Daniel sau Estera, prin aplicarea metodei învățării prin joc de rol și utilizarea instrumentului Padlet, pentru evidențierea credincioșiei în situații de presiune morală.* - *Redactarea unei scrisori motivaționale adresate unui „tânăr în exil” prin metoda scrisorii reflexive, utilizând platforma Google Docs pentru colaborare, având ca obiectiv aplicarea principiului speranței din Ieremia 29:11 în contexte contemporane.*

Clasa a X-a
- *Simbolizarea revenirii poporului din exil prin metoda atelierului creativ, utilizând materiale reciclabile pentru construirea unei machete tematice „Refacerea zidurilor credinței”, care exprimă speranța și restaurarea morală.*
CS 3.4. Integrarea valorilor transmise de personajele biblice în viața personală și a comunității
- *Propunerea unui proiect de slujire comunitară inspirat de Neemia, prin metoda învățării prin proiect, în scopul aplicării valorilor perseverenței și cooperării în comunitate.* - *Elaborarea unei strategii personale de creștere spirituală după modelul lui Daniel, prin metoda planului de dezvoltare individuală și instrumentul Notion, pentru monitorizarea obiceiurilor spirituale (rugăciune, studiu biblic, cumpătare).* - *Realizarea unui jurnal al credinței prin metoda observării reflexive și utilizarea aplicației Canva Journal, pentru documentarea acțiunilor eco-responsabile bazate pe principiul administrării creației.* - *Redactarea unei meditații zilnice cu tema „Dumnezeu lucrează și azi prin oameni credincioși” prin metoda lecturii spirituale aplicative, folosind platforma Google Docs pentru editare colaborativă, în scopul interiorizării valorilor biblice.* - *Aplicarea metodei didactice Lotus pentru identificarea valorilor comune ale lui Daniel, Iosif și Ezra, cu ajutorul instrumentului Miro Board, în vederea realizării unei hărți vizuale a responsabilității spirituale personale* - *Organizarea unei expoziții digitale și fizice intitulate „Modele biblice în comunitatea de azi”, prin metoda învățării prin colaborare și utilizarea platformelor Canva sau Genially, pentru prezentarea ilustrațiilor, citatelor și aplicațiilor personale.* - *Crearea unui podcast spiritual, în care elevii discută despre relevanța personajelor biblice în formarea caracterului tinerilor de azi.* - *Realizarea unui calendar digital al valorilor creștine prin metoda brainstorming-ului și instrumentul Google Slides, pentru promovarea zilnică a unei valori biblice aplicabile în viața școlară.*

CG 4 - Manifestarea unui comportament moral în viața personală și în societate în acord cu principiile biblice

Clasa a X-a
CS 4.1. Analizarea consecinţelor unor atitudini şi comportamente asupra vieţii personale, prin raportare la principiile biblice
- *Analizarea comportamentului lui Samson și a consecințelor neascultării, prin aplicarea metodei didactice Ciorchinele, pentru identificarea legăturii dintre lipsa autocontrolului și îndepărtarea de Dumnezeu.* - *Analizarea cauzelor decăderii morale a poporului din perioada judecătorilor, prin participarea la discuții de grup digitale, pentru evidențierea efectelor neascultării colective asupra stabilității spirituale.* - *Analizarea cauzelor și efectelor exilului babilonian, prin explorarea hărților interactive, pentru a descoperi legătura dintre abateri morale și pierderea libertății spirituale.* - *Aplicarea metodei didactice Pălăriile vorbitoare pentru a discuta reacțiile credinciosului în fața tentației sau a compromisului moral (pălărie roșie – emoții, neagră – riscuri, galbenă – soluții, verde – alternative creative), pentru conștientizarea importanței discernământului spiritual.* - *Evaluarea impactului moral al deciziilor regilor lui Israel, prin realizarea unei piramide digitale a valorilor, pentru a compara leadershipul spiritual autentic cu cel corupt.* - *Redactarea unui jurnal reflexiv, în care elevii evaluează modul în care deciziile personale afectează viața spirituală, ca expresie a principiului responsabilității individuale.* - *Redactarea unei reflecții personale, prin care elevii evaluează consecințele morale ale îndepărtării de principiile biblice, în lumina exemplului lui Israel din pre exil.*
CS 4.2. Argumentarea importanței personajelor biblice ca modele de credință, curaj și responsabilitate socială
- *Analizarea virtuților morale ale lui Debora, Rut și Samuel prin metoda Lotus, pentru identificarea valorilor curajului și slujirii active aplicabile în viața de credință.* - *Analizarea modelelor de slujire din viața lui Daniel și Neemia, prin utilizarea resurselor biblice online, pentru a descoperi cum perseverența spirituală susține misiunea socială.*

Clasa a X-a
- *Redactarea unui jurnal reflexiv digital în care elevii argumentează relevanța modelelor biblice de conducere responsabilă pentru tinerii creștini de azi.* - *Aplicarea metodei Pălăriile vorbitoare pentru a compara atitudinile morale ale lui Saul și David (pălărie albă – fapte, roșie – emoții, neagră – greșeli, galbenă – soluții, verde – alternative), pentru a înțelege principiul iertării și al răbdării.* - *Elaborarea unui colaj digital „Eroii credinței în acțiune”, prin care elevii argumentează rolul credinței în depășirea încercărilor și în consolidarea caracterului creștin.* - *Realizarea unui podcast spiritual prin care elevii argumentează actualitatea modelelor biblice în formarea caracterului și responsabilității social.*
CS 4.3. Aplicarea principiilor biblice vechi testamentale, precum: credința, dreptatea, ascultarea, iubirea de aproapele în contexte morale și sociale actuale
- *Analizarea modului în care principiul dreptății biblice se aplică situațiilor de nedreptate socială (ex.: bullying, discriminare), prin studiu de caz digital, pentru formularea unor soluții etice inspirate de Scriptură.* - *Analizarea principiului iubirii de aproapele în context contemporan, prin organizarea unei dezbateri digitale, pentru identificarea modalităților de aplicare în relațiile școlare.* - *Aplicarea metodei didactice Explozia stelară pentru a ilustra legătura dintre ascultare și binecuvântare, folosind exemple din viața lui Iosua și a poporului Israel.* - *Aplicarea metodei didactice Piramida valorilor pentru ierarhizarea principiilor credinței, dreptății și iubirii de aproapele, în vederea integrării lor în comportamentul zilnic.* - *Redactarea unui jurnal spiritual, în care elevii descriu experiențe de ascultare și credință personală, ca dovadă a trăirii principiilor vechi testamentare.* - *Compararea atitudinilor de ascultare față de Dumnezeu și față de oameni, prin metoda didactică Pălăriile vorbitoare (albă – informații biblice, galbenă – beneficii, neagră – pericolele conformismului, verde – alternative morale), pentru consolidarea discernământului etic.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Clasa a X-a

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Istoria poporului Israel sub conducerea judecătorilor	1.1. Judecători în Israel ● Ghedeon - puterea minunilor ● Samson - înălţare şi declin ● Rut - exemplu de supunere ● Samuel în slujba Domnului
2. Perioada monarhiei	2.1 Saul – primul împărat al lui Israel 2.2. David – om după inima lui Dumnezeu 2.3. Solomon – un împărat al înţelepciunii 2.4. Despărţirea regatului în Iuda şi Israel ● Context istoric și politic: moartea regelui Solomon și începutul divizării regatului); Problemele politice și sociale care au dus la nemulțumirea poporului față de conducerea centrală; Ascensiunea lui Roboam în Iuda și a lui Ieroboam în Israel ● Cauzele divizării (Idolatria și neascultarea regilor, în special a lui Solomon, ca factor declanșator al despărțirii; Conflictele între triburi și tradițiile care au influențat separarea celor 12 seminții; Trădarea și nemulțumirile cauzate de taxele excesive și politica severă a lui Roboam) ● Caracteristicile regatelor: Regatul de Nord: 10 seminții, conduse de Ieroboam, practici religioase controversate și idolatrie; Regatul de Sud: 2 seminții, condus de casa lui David, păstrarea Templului din Ierusalim și a cultului true ● Consecințe pe termen lung (Slăbirea și distrugerea Regatului de Nord de către Asiria în secolul al VIII-lea î.Hr.; Exilul și declinul Regatului de Sud în fața invaziilor babiloniene; Impactul despărțirii asupra identității naționale, spirituale și profetice a poporului lui Israel) 2.5. Împăraţii lui Iuda ● Principalii împărați ai regatului Iuda: Roboam, Ezechia, Iosia ● Caracterizarea conducerii lor: credincioși și necredincioși, cu accent pe reformele religioase și păstrarea cultului în Templu 2.6. Împăraţii lui Israel ● Originea regatului de Nord și ruptura față de casa lui David ● Principalii împărați: Ieroboam I, Ahab, Omri ● Descrierea conducerii lor, cu accent pe idolatria și decăderea spirituală ● Distrugerea regatului Israel de către Asiria și exilul poporului 2.7. Profeți care activează în perioada monarhiei: Ilie și Elisei
3. Istoria exilului	3.1. Prezentare generală a perioadei exilului ● Contextul istoric: Exilul babilonian a fost o perioadă crucială în istoria poporului Israel, când evreii din Regatul Iuda au fost duși robi în Babilon, în urma asaltului și cuceririi Ierusalimului de către împăratul Nebucadnețar al II-lea în anul 586 î.Hr. ● Deportările: Au existat trei deportări majore în Babilon, în anii 605 î.Hr., 597 î.Hr. și 586 î.Hr. În aceste deportări au fost duși împărați, nobili, meșteșugari și o parte semnificativă a populației. ● Viața în exil: Evreii au păstrat identitatea religioasă și culturală chiar și în captivitate.

Domenii de conținut	Conținuturi
	● Profetii ca Ieremia și Daniel au jucat un rol esențial în menținerea speranței și a credinței poporului, predicând întoarcerea și restaurarea națiunii evreiești conform promisiunilor divine. ● Sfârșitul exilului: Exilul s-a încheiat în 538 î.Hr., când regele persan Cirus cel Mare a cucerit Babilonul și a permis evreilor să se întoarcă în țara lor și să reconstruiască Templul, marcând o 3.2. Daniel ● Viața și contextul lui Daniel în exilul babilonian: adaptare și credință în mediu ostil; ● Credincioșia și integritatea lui Daniel în fața provocărilor (ex.: refuzul hranei necurate, rugăciunea constantă); ● Exemplul de leadership spiritual și curaj moral, inclusiv în povestea din groapa cu lei; ● Rolul său în menținerea credinței poporului și anticiparea restaurării divine. 3.3. Estera ● Povestea salvării poporului evreu în timpul exilului persan prin curajul și înțelepciunea Esterei; ● Rolul Esterei ca regină și intermediar între popor și conducerea persană; Tema providenței divine și implicarea oamenilor în planul lui Dumnezeu; ● Lecții despre curajul, mijlocirea și responsabilitatea morală în fața nedreptății; Impactul său asupra identității și supraviețuirii poporului evreu în exil.
4. Istoria restaurării	4.1. Prezentare generală a perioadei restaurării ● Întoarcerea din exil: Evreii au fost eliberați de sub ocupația babiloniană, iar Cirus a emis un edict care a permis reconstrucția Templului din Ierusalim și refacerea comunității; ● Reconstrucția Templului: Reconstruirea Templului a fost centrală pentru restaurarea cultului religios, fiind simbolul revenirii la închinarea adevărată și la identitatea națională și spirituală.; ● Reorganizarea religioasă și socială: S-au pus bazele practicii iudaice ulterioare, inclusiv citirea Torei în public, care a consolidat conștiința religioasă și socială a poporului; ● Contextul politic și cultural: Evreii au trăit sub dominația Imperiului Persan cu o anumită autonomie, îmbinând tradițiile lor cu influențe externe. 4.2. Ezra ● Rolul lui Ezra ca preot și învățător al Legii; ● Conducerea întoarcerii evreilor din exil și restaurarea practicilor religioase; ● Reforma spirituală și socială: reînnoirea legământului și aplicarea Torei; ● Impactul activității lui Ezra asupra identității și unității poporului în perioada restaurării. 4.3. Neemia ● Funcția lui Neemia ca guvernator și lider politic al Ierusalimului restaurat; ● Organizarea reconstrucției zidurilor Ierusalimului și protecția cetății; ● Mobilizarea comunității și gestionarea opoziției externe și interne; ● Promovarea reformelor sociale și a respectului față de Lege; ● Consolidarea stabilității comunității evreiești în contextul dominării persane.

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Recunoașterea Bibliei ca autoritate și normă de credință

Clasa a XI-a
CS 1.1. Explicarea rolului Noului Testament ca izvor al adevărului revelat și al normelor de viață creștină
- *Analizarea principiilor de viață creștină din Predica de pe Munte, prin realizarea unui jurnal digital interactiv care evidențiază valorile morale promovate de Domnul Isus Hristos și aplicarea lor în contextul contemporan.* - *Compararea, în grupuri, a normelor de viață prezentate în Evanghelii cu cele formulate în Doctrina Adventistă despre viața creștină, redactând o hartă conceptuală verde pe suport reciclat.* - *Identificarea elementelor de adevăr revelat în episoadele de vindecare din Evanghelii, urmată de o prezentare multimedia care explică legătura dintre credință, vindecare și ascultare de Dumnezeu.* - *Argumentarea în cadrul unei dezbateri online a ideii: „Noul Testament rămâne standardul moral suprem pentru creștinul contemporan”.* - *Realizarea unui portofoliu digital cu texte biblice care reflectă adevărul revelat și modul în care acestea se aplică în viața personală inclusiv planuri de viață, decizii morale, relații.* - *Aplicarea normelor biblice de viață într-un proiect ecologic de comunitate (ex.: curățenie, grădină comunitară) însoțit de texte motivaționale din Noul Testament despre administrarea responsabilă a creației.*
CS 1.2. Argumentarea autorității lui Domnului Isus Hristos ca fundament al credinței
- *Analizarea textelor din Evanghelia după Ioan care prezintă divinitatea lui Hristos (ex.: „Eu sunt…”) și realizarea unui eseu teologic despre autoritatea Sa în lumina doctrinei adventiste a Trinității.* - *Construirea unui infografic digital care sintetizează dovezile autorității lui Isus (ex.: miracole, învieri, învățături, profeții împlinite) și impactul acestora asupra credinței creștine.* - *Prezentarea printr-un podcast teologic de grup a ideii că Isus este fundamentul Bisericii și al doctrinei adventiste despre Mântuitorul viu, în baza textelor din Faptele Apostolilor.* - *Redactarea unei scrisori misionare creative către un „prieten” imaginar din Faptele Apostolilor, în care elevul exprimă personal credința în autoritatea și lucrarea lui Hristos.* - *Dezvoltarea unui studiu de caz biblic: „Confruntarea dintre autoritatea lui Isus și tradițiile omenești”, urmat de o discuție ghidată despre ascultare de Dumnezeu vs. autoritatea umană.* - *Argumentarea printr-o dezbatere teologică a afirmației: „Isus Hristos are autoritate absolută asupra vieții credinciosului și a Bisericii Sale.”*
CS 1.3. Integrarea învățăturilor lui Domnului Isus Hristos în viața personală și comunitară
- *Planificarea unui proiect de slujire comunitară inspirat din exemplul lui Isus în Evanghelii (ex.: hrănirea săracilor, vizitarea bolnavilor), cu implicarea unei bisericii adventiste din localitate.* - *Elaborarea unui jurnal spiritual personal pe parcursul studiului Evangheliilor, în care elevul notează modul în care aplică zilnic învățăturile lui Isus.* - *Crearea unui calendar digital de meditații zilnice bazat pe parabolele Domnului Isus, publicat pe platforma școlii.* - *Realizarea unui proiect ecologic cu temă spirituală: „Păstrează creația curată – o poruncă a iubirii creștine”, susținut de texte biblice din învățăturile lui Isus.* - *Simularea unei situații de viață în care elevii aplică principiile iubirii, iertării și slujirii în contexte reale (ex: familie, școală, comunitate), justificate printr-un album foto digital.* - *Evaluarea împreună, în grupuri, a modului în care Biserica primară a aplicat învățăturile lui Isus, printr-o expoziție digitală de postere teologice.*

CG 2 -Utilizarea gândirii critice în interpretarea textului biblic

Clasa a XI-a
CS 2.1. Descrierea contextului istoric, cultural și lingvistic al textelor biblice specifice Noului Testament
- *Analizarea contextului istoric al Israelului din primul secol prin realizarea unui poster digital interactiv care prezintă structura socială, religioasă și politică în vremea lui Isus.* - *Examinarea limbii greacă a Noului Testament prin identificarea cuvintelor-cheie (ex.: agape, logos, metanoia) și realizarea unui glosar digital cu explicații teologice.* - *Aplicarea principiilor de analiză istorică la un text ales din Faptele Apostolilor, pentru a explica cum s-a răspândit creștinismul în biserica primară.* - *Compararea traducerilor moderne ale unui text biblic (ex. Ioan 1:1) și argumentarea diferențelor de sens într-o dezbatere despre inspirația Scripturii.* - *Redactarea unui jurnal de cercetare biblică despre contextul cultural al parabolelor (ex.: obiceiurile agricole sau comerciale), legat de învățăturile morale.* - *Elaborarea unei cronologii interactive a evenimentelor din Evanghelii, folosind platforme digitale..* - *Crearea unei hărți istorico-geografice verzi folosind materiale reciclabile care ilustrează principalele locuri din viața lui Isus (Ex.: Betleem, Nazaret, Capernaum, Ierusalim).* - *Prezentarea printr-un podcast audio a influenței culturii ebraice asupra învățăturilor lui Isus.* - *Reconstituirea contextului unei pericope evanghelice printr-un joc de rol (ex. discuția fariseilor cu Isus).*
CS 2.2. Identificarea principalelor mesaje teologice și morale din textele evanghelice
- *Clasificarea valorilor morale prezentate în Predica de pe Munte în raport cu principiile de viață creștină adventistă, printr-un tabel comparativ realizat colaborativ.* - *Organizarea ideilor morale din parabola Fiului risipitor cu ajutorul metodei „Ciorchinele”, grupând conceptele cheie (ex.: iertare, dragoste, întoarcere, har) și realizarea unei hărți conceptuale verde pe hârtie reciclată.* - *Interpretarea mesajelor morale din discursul lui Isus despre judecată din Matei 25:31-46 și realizarea unui video scurt care exprimă vizual ideea responsabilității creștine.* - *Argumentarea actualității mesajului etic „Iubește-ți dușmanii” prin metoda „Pălăriile vorbitoare”, prin adoptarea unor perspective diferite (ex.: emoțională, logică, critică, creativă, spirituală) într-o dezbatere teologică despre caracterul lui Dumnezeu.* - *Explorarea temei „slujirea creștină” din parabola Samariteanului milostiv prin metoda „Explozia stelară”, formulând răspunsuri la întrebările: Cine? Ce? Unde? De ce? Cum? Cu ce rezultat?, proiectând un plan de acțiune comunitară inspirat din exemplul lui Isus.* - *Aplicarea principiilor evanghelice despre compasiune și dreptate socială într-un proiect misionar școlar, coordonat de elevi (ex. campanie „Hrănește speranța”).*
CS 2.3. Compararea valorilor etice din mesajul Domnului Isus Hristos cu tradiția iudaică
- *Analizarea pasajelor din Matei 5:21-48 prin metoda Piramidei, pentru a ierarhiza diferențele dintre Legea veche și etica inimii promovată de Isus, raportând concluziile la doctrina adventistă a ascultării din iubire.* - *Explorarea diferențelor dintre modul în care Sabatul era înțeles în iudaism și în învățăturile lui Isus, folosind metoda „Explozia stelară” pentru a răspunde la întrebările „Cine? Ce? Cum? De ce? Cu ce rezultat?”.* - *Organizarea ideilor despre Legea morală și spiritul ei prin metoda Ciorchine, pornind de la Decalog și de la predicile lui Isus, pentru a arăta unitatea mesajului biblic.* - *Elaborarea unei hărți conceptuale digitale, care compară valorile morale (ex.: iertare, compasiune, milă, dreptate) din învățăturile lui Isus și din tradiția iudaică, ilustrând principiul continuității Legii morale.* - *Argumentarea prin metoda Pălăriilor vorbitoare a perspectivei conform căreia Isus nu a abolit Legea, ci a adâncit sensul ei moral. Elevii adoptă roluri diferite: rațional, critic, spiritual, empatic, creativ.* - *Aplicarea principiilor etice ale lui Isus într-o situație practică contemporană (ex.: conflict, prejudecată, intoleranță), printr-un jurnal reflexiv: „Cum ar reacționa Domnul Isus dacă ar fi în locul meu?”.*
CS 2.4. Argumentarea semnificației morale și spirituale a parabolelor și predicilor Domnului Isus Hristos
- *Analizarea parabolei Talanților prin metoda Lotus, completând cele opt celule ale schemei cu sensurile morale (ex.: responsabilitate, încredere, administrare, răsplată, misiune) și corelându-le cu doctrina isprăvniciei.* - *Interpretarea parabolei Semănătorului prin metoda Ciorchine, pentru a organiza vizual semnificațiile spirituale ale solurilor și aplicarea la creșterea spirituală personală.*

Clasa a XI-a
- *Redactarea unui eseu digital reflexiv despre semnificația spirituală a parabolei Fiului risipitor, evidențiind imaginea lui Dumnezeu ca Tată iubitor.* - *Crearea unui portofoliu digital care include parabole și predici studiate, aplicațiile lor morale și reflecții personale despre transformarea vieții creștine.* - *Sintetizarea mesajelor morale din mai multe parabole într-o hartă conceptuală interactivă care reflectă perspectiva biblică a judecății și a pregătirii pentru revenirea Domnului Isus Hristos.* - *Argumentarea semnificației morale a Predicii de pe Munte, folosind metoda Pălăriilor vorbitoare: elevii adoptă perspective diferite (ex.: etică, spirituală, socială, misionară, personală) și construiesc împreună o concluzie comună.* - *Aplicarea valorilor spirituale din parabola Samariteanului milostiv într-un proiect verde de slujire comunitară (ex.: ajutorare, curățenie, sprijin ecologic), ilustrând iubirea activă ca dovadă a credinței.*

CG 3 - Interpretarea evenimentelor biblice în scopul formării de atitudini și comportamente

Clasa a XI-a
CS 3.1. Identificarea principalelor evenimente din viața și activitatea Domnului Isus Hristos și a apostolilor
- *Enumerarea evenimentelor majore din viața lui Isus și a apostolilor prin realizarea unei linii a timpului digitale interactive, prin integrarea de versete și imagini.* - *Clasificarea evenimentelor din Evanghelii (ex.: naștere, botez, ispitire, minuni, răstignire, înviere) în raport cu Planul de Mântuire, printr-un tabel comparativ între „etape ale vieții lui Isus” și „semnificația lor teologică”.* - *Reconstituirea în echipă a unei hărți misionare verzi a deplasărilor lui Isus și ale apostolilor, folosind materiale reciclabile sau aplicații geografice digitale.* - *Aplicarea metodei didactice Ciorchine pentru a grupa evenimentele din viața lui Isus pe categorii tematice: minuni, învățături, întâlniri, sacrificiu, biruință.* - *Analizarea prin metoda didactică Explozia stelară a evenimentului Botezului Domnului Isus (Cine? Ce? De ce? Unde? Cum? Cu ce rezultat?), evidențiind rolul Sfintei Treimi și legătura cu doctrina botezului.* - *Compararea experiențelor apostolilor din Faptele Apostolilor (ex.: convertirea lui Pavel, coborârea Duhului Sfânt) într-un portofoliu digital ilustrat cu concluzii spirituale.*
CS 3.2. Interpretarea evenimentelor majore din viața Domnului Isus Hristos în contextul Planului de Mântuire
- *Analizarea nașterii Domnului Isus Hristos prin metoda didactică a Piramidei, stabilind ierarhic: profeții, împlinirea lor, semnificația întrupării și impactul asupra Planului de Mântuire.* - *Interpretarea momentului Crucii printr-un eseu digital care explică mântuirea prin har și dragostea jertfitoare a lui Hristos.* - *Realizarea unei scheme Lotus despre „Etapele Planului de Mântuire”, corelând evenimentele vieții lui Isus cu fiecare etapă.* - *Explorarea evenimentului Învierii printr-un podcast digital în care elevii discută despre semnificația spirituală a biruinței asupra morții.* - *Argumentarea semnificației Înălțării și a lucrării lui Isus în Sanctuarul ceresc, prin metoda Pălăriilor vorbitoare, adoptând perspective: rațională, spirituală, critică, emoțională, practică.* - *Aplicarea principiului mântuirii prin har într-o situație morală contemporană (ex.: iertare, vinovăție, reconciliere), printr-o dezbatere etică.*
CS 3.3. Analizarea comportamentelor și atitudinilor manifestate de Domnul Isus Hristos și de apostoli pentru a desprinde modele de viață
- *Observarea reacțiilor Domnului Isus în situații limită (ex.: ispitire, trădare, respingere) și formularea unor principii de conduită creștină.* - *Analizarea vieții apostolului Pavel prin metoda didactică a Piramidei, făcând o ierarhie a etapelor convertirii și ale slujirii sale în lumina doctrinei transformării prin har.* - *Explorarea modului în care Isus a gestionat conflicte și diferențe cu fariseii, cu ucenicii, prin joc de rol și dezbatere morală.* - *Crearea unui proiect de slujire comunitară inspirat din modelul Domnului Isus: „A sluji cu dragoste”, prin realizarea unui jurnal spiritual.*

Clasa a XI-a
- *Compararea comportamentelor apostolilor Petru și Pavel în slujire, printr-o prezentare PowerPoint, care să evidențieze transformarea spirituală și dependența de Duhul Sfânt.* - *Aplicarea metodei didactice Ciorchinele pentru a organiza atitudinile lui Isus: smerenie, răbdare, compasiune, ascultare, iertare, slujire.* - *Redactarea unui jurnal cu reflecții personale despre cum pot fi urmate valorile lui Isus în viața școlară.*
CS 3.4. Formularea unei opinii argumentate privind semnificația morală și spirituală a unui episod din viața Domnului Isus Hristos
- *Analizarea episodului „Femeia prinsă în adulter” prin metoda didactică Explozia stelară, răspunzând la întrebările „Cine?”, „Ce?”, „Cum?”, „De ce?” și formularea unei concluzii morale.* - *Aplicarea metodei didactice Lotus pentru a detalia multiplele semnificații ale unui episod (ex.: ispita din pustie: post, ascultare, Scriptură, biruință, încredere).* - *Dezvoltarea unei dezbateri cu metoda didactică a Pălăriilor vorbitoare despre semnificația iertării și justiției în episodul „Tâlharul de pe cruce”.* - *Selectarea unui episod biblic preferat (ex.: vindecare, întâlnire, minune) și argumentarea relevanței sale morale într-un eseu scurt.* - *Crearea unui video digital scurt de 2–3 minute care ilustrează mesajul moral al unui episod biblic ales (ex. Bunul Samaritean, Învierea lui Lazăr).* - *Redactarea unei scrisori imaginare către un personaj biblic (ex.: Pavel, Petru, Maria Magdalena), exprimând ce ai învățat din experiența lui.* - *Realizarea unei expoziții verzi de artă biblică: elevii ilustrează prin simboluri naturale (ex.: lemn, frunze, lumină) semnificațiile spirituale ale diferitelor episoade biblice.*

CG 4 - Manifestarea unui comportament moral în viața personală și în societate în acord cu principiile biblice

Clasa a XI-a
CS 4.1. Identificarea modalităţilor de integrare a principiilor biblice promovate de Domnul Isus Hristos în viaţa societăţii contemporane
- *Descoperirea valorilor creștine din parabolele Domnului Isus din Evanghelia după Luca prin metoda didactică Ciorchinele, reprezentând vizual legătura dintre valori și comportamente sociale.* - *Compararea modului de relaționare al lui Isus cu oamenii marginalizați (ex.: leproși, vameși, femei) cu situații actuale de excludere socială, în cadrul unei dezbateri structurate cu titlul „Domnul Isus Hristos și incluziunea socială azi”.* - *Realizarea unui infografic digital care ilustrează aplicarea principiilor Împărăției lui Dumnezeu din Predica de pe Munte care ilustrează aplicarea lor în societatea modernă.* - *Aplicarea principiilor biblice despre slujire și compasiune într-un proiect de voluntariat ecologic: „Verde pentru aproapele meu”, organizat de elevi în școală sau comunitate.* - *Crearea unui podcast teologic în care elevii discută cum pot fi trăite Fericirile din Matei 5 în viața de elev.* - *Identificarea principiilor etice ale lui Isus folosind metoda didactică Pălăriile vorbitoare, elevii argumentând din perspective diferite (ex.: faptice, morale, emoționale, creative etc.) aplicarea acestor principii în viața personală.* - *Reflectarea asupra principiilor biblice de pace și nonviolență prin redactarea unui eseu digital colaborativ despre atitudinea creștină în fața conflictelor.*
CS 4.2. Compararea vieții religioase a Bisericii primare cu situațiile morale și sociale actuale
- *Examinarea practicilor spirituale ale Bisericii primare și compararea lor cu viața comunității actuale într-un tabel colaborativ online.* - *Argumentarea prin metoda didactică Lotus a diferențelor și asemănărilor dintre practicile religioase din Faptele Apostolilor și experiențele spirituale din comunitatea locală.* - *Construirea unei piramide a valorilor spirituale prin metoda didactică Piramida, în care elevii ordonează aspectele centrale ale vieții bisericii primare (ex.: rugăciune, unitate, evanghelizare, slujire).* - *Elaborarea unei hărți digitale care compară prioritățile misiunii Bisericii primare și misiunea lumii moderne (ex.: evanghelizare, educație, sănătate, compasiune).* - *Prezentarea într-un video-reportaj a rezultatelor unui interviu cu membrii comunității despre cum pot fi trăite astăzi valorile Bisericii primare în context modern.*

Clasa a XI-a
- *Simularea unei adunări din Biserica primară și evaluarea modului în care principiul slujirii este prezent în viața bisericii actuale.*
CS 4.3. Argumentarea importanței Duhului Sfânt în transformarea și conduita creștinului
- *Analizarea procesului de convertire a lui Saul ca model de transformare morală și spirituală, printr-un studiu de caz biblic, realizat și prezentat digital în Google Docs, evidențiind lucrarea Duhului Sfânt în formarea caracterului creștin.* - *Aplicarea metodei didactice Ciorchinele pentru a evidenția roadele Duhului Sfânt și expresiile lor practice în viața elevului (ex.: auto-control, iubire, blândețe, credincioșie).* - *Dezvoltarea unei diagrame Explozia stelară care să ilustreze efectele personale și comunitare ale lucrării Duhului Sfânt în viața credinciosului.* - *Crearea unui filmuleț educativ despre simbolurile biblice ale Duhului Sfânt (ex.: vânt, foc, porumbel) și semnificația lor pentru credinciosul de azi.* - *Elaborarea unui proiect tematic digital interdisciplinar prin care elevii identifică legătura dintre misiunea apostolică și implicarea creștinului adventist în comunitate, promovând voluntariatul și acțiunile ecologice.* - *Argumentarea rolului Duhului Sfânt în misiunea bisericii printr-o dezbatere academică: „Duhul Sfânt – puterea misiunii”.* - *Redactarea unui jurnal reflexiv digital în care elevii descriu semnificația chemării de a fi martor al lui Hristos, inspirându-se din exemplul apostolilor și din principiile misiunii bisericii.*
CS 4.4. Implementarea unor comportamente inspirate din exemplul Domnului Isus Hristos manifestate prin bunătate, iertare, dreptate, respect și solidaritate
- *Exersarea comportamentelor de bunătate și empatie printr-o campanie de voluntariat în comunitate sau școală .* - *Reflectarea la modelul de slujire al lui Isus printr-o activitate de mentorat: elevii mai mari îi ajută pe cei mai mici la teme, inspirându-se din Ioan 13.* - *Documentarea situațiilor actuale de nedreptate socială și propunerea unor soluții inspirate din învățăturile lui Isus, printr-un proiect colaborativ digital.* - *Crearea unei expoziții foto digitale „Urmele lui Isus azi”, în care elevii surprind imagini din viața cotidiană ce reflectă valori precum iertarea, dreptatea, respectul și solidaritate.* - *Analizarea episoadelor de iertare din Evanghelii și redarea lor printr-un joc de rol teatral urmat de reflecție personală.* - *Analizarea unor texte biblice și participarea la discuții de grup digitale pentru identificarea principiilor morale creștine și a aplicării lor în viața personală și comunitară.* - *Crearea unei piramide a comportamentelor creștine bazate pe exemplul lui Isus, folosind metoda didactică Piramida valorilor morale.* - *Aplicarea metodei didactice Pălăriile vorbitoare pentru a discuta despre reacția creștină în fața conflictelor, discriminării sau neiertării (pălăria roșie – emoții, neagră – riscuri, galbenă – soluții etc).*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Clasa a XI-a

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Introducere în studiul Evangheliilor	1.1. Introducere în Noul Testament: canonul Noului Testament ● Contextul istoric, geografic social și religios; ● Structura Noului Testament; ● Autorii evangheliilor; ● Tematica evangheliilor; ● Evanghelii sinoptice.
2. Viața Domnului Isus Hristos	2.1. Evenimentele de la nașterea Domnului Isus Hristos ● Contextul istoric și politic al nașterii lui Isus: recensământul ordinat de Cezarul Augustus, domnia lui Irod. ● Drumul Mariei și al lui Iosif de la Nazaret la Betleem pentru recensământ. ● Nașterea în Betleem și împrejurimile sale: lipsa locului într-o casă, adăpostul în iesle. ● Anunțul nașterii către păstori de către îngeri și reacția păstorilor. ● Vizita magilor de la Răsărit, urmarea stelei și darurile aduse Pruncului. ● Pericolul adus de regele Irod și fuga familiei în Egipt pentru a-și salva viața. ● Întoarcerea familiei în Nazaret după moartea lui Irod și stabilirea acolo. ● Profețiile mesianice legate de Nașterea lui Isus. 2.2. Copilăria Domnului Isus Hristos 2.3. Botezul Domnului Isus Hristos ● Contextul botezului lui Isus: întâlnirea cu Ioan Botezătorul la râul Iordan. ● Scurtă descriere a botezului: coborârea Duhului Sfânt în chip de porumbel și vocea Tatălui care îl proclamă pe Isus Fiul Său preaiubit. ● Semnificațiile teologice ale botezului lui Isus: începutul lucrării publice, identificarea cu păcătoșii, prefigurarea morții și învierii Sale. ● Manifestarea explicită a Treimii în botez: prezența Tatălui, Fiului și Duhului Sfânt. ● Rolul botezului în doctrina creștină. ● Impactul botezului asupra misiunii lui Isus și semnificația pentru credincioși și botezul creștin. 2.4. Ispitirea Domnului Isus Hristos ● Contextul ispitirii: călătoria în pustie condusă de Duhul Sfânt. ● Cele trei ispite: transformarea pietrelor în pâine, aruncarea de pe streașina templului, închinarea diavolului pentru stăpânirea lumii. ● Răspunsurile lui Isus: citate din Scriptură și reafirmarea ascultării de Dumnezeu. ● Semnificația teologică a ispitirii: biruința asupra ispitelor omenești și pregătirea pentru misiunea publică. 2.5. Evenimente prevestitoare în săptămâna patimilor ● Intrarea triumfală în Ierusalim și întâmpinarea de către mulțimi. ● Curățirea Templului și confruntarea cu liderii religioși. ● Predicile și învățăturile din Templu. ● Ultima zi în Templu: vorbele despre sfârșit și judecată. 2.6. Ultima Cină ● Pregătirea cinei pascale. ● Instituirea Cinei Domnului: pâinea și vinul ca simboluri ale trupului și sângelui lui Hristos.

Domenii de conținut	Conținuturi
	● Spălarea picioarelor: exemplul umilinței și slujirii. ● Înțelesul misiunii apostolilor și legătura cu jertfa lui Isus. 2.7. Procesul Domnului Isus Hristos ● Arestat în Grădina Ghetsimani. ● Judecarea în fața Sinedriului. ● Procesul la Pilat și Irod. ● Sentința și condamnarea la moarte. 2.8. Răstignirea şi moartea Domnului Isus Hristos ● Drumul către Golgota și suferințele pe cruce. ● Rugăciunile și cuvintele rostite pe cruce. ● Moartea și întunericul peste țară. ● Sigiliul mormântului și paza soldaților. 2.9. Învierea şi înălţarea Domnului Isus Hristos ● Descoperirea mormântului gol de către femei. ● Aparițiile Domnului înviat către ucenici și alte persoane. ● Misiunea de a propovădui Evanghelia. ● Înălțarea la cer și promisiunea venirii Sale.
3. Lucrarea publică a Domnului Isus Hristos	3.1. Ioan Botezătorul – precursor al Domnului Isus Hristos 3.2. Alegerea ucenicilor 3.3. Lucrarea lui Isus prin minuni ● Tipuri de minuni realizate: vindecări, învierea morților, stăpânirea naturii, alungarea demonilor. ● Reacțiile oamenilor față de minuni. ● Minunile ca dovadă a divinității lui Isus și întărirea credinței. 3.4. Lucrarea mântuirii prezentată prin parabole ● Definiția și rolul parabolelor în învățătura lui Isus. ● Parabole reprezentative: Semănătorul, Fiul risipitor, Talanții, Pilda Samariteanului milostiv. ● Mesajele morale și spirituale transmise prin parabole. ● Importanța parabolelor pentru înțelegerea Împărăției lui Dumnezeu. 3.4. Predica de pe Muntele Fericirilor ● Contextul și audiența predicii. ● Analiza celor opt Fericiri și semnificația lor. ● Mesajul central despre caracterul și atitudinile creștine. ● Impactul predicii asupra eticii și vieții creștine. 3.5. Metodele Domnului Isus Hristos de a trata păcatul şi pe păcătoşi ● Înțelepciunea și compasiunea în abordarea păcatului. ● Exemplaritatea personală și iertarea. ● Rolul pocăinței și chemarea la schimbare. 3.7. Trimiterea ucenicilor ca misionari ● Porunca de a merge și a face ucenici în toate neamurile. ● Provocările și biruințele trimișilor. ● Impactul misiunii în extinderea creștinismului.
4. Cartea Faptelor apostolilor	4.1. Prezentare generală. Contextul istoric și autorul cărții- Luca; structura și temele principale ale cărții; importanța cărții Faptelor Apostolilor pentru înțelegerea începuturilor creștinismului. 4.2. Primul martir creștin. Viața și lucrarea lui Ștefan; discursul și mărturia lui Ștefan înaintea Sinedriului; moartea lui Ștefan și semnificația martirajului; impactul morții lui Ștefan asupra comunității creștine. 4.3. Lucrarea lui Petru. Predicile și minunatele făcute de Petru; rolul lui Petru în convertirea poporului; vizita și lucrările în afara Ierusalimului (ex. casa lui Corneliu); importanța lui Petru în conducerea Bisericii primare.

Domenii de conținut	Conținuturi
	4.4. Convertirea lui Saul din Tars. Viața lui Saul înainte de convertire; experiența de pe drumul către Damasc; transformarea personală și botezul lui Saul-Pavel; începutul lucrării misionare a lui Pavel. 4.5. Răspândirea Evangheliei la neamuri. Deschiderea misiunii către neamuri; convertirea lui Corneliu și implicațiile istorice; rugăciunea și căutarea căii spre mântuire pentru toate popoarele. 4.6. Călătorii misionare. Primele călătorii ale lui Pavel și ucenicilor săi; locurile vizitate și întărirea bisericilor; provocările întâmpinate și biruințele; rolul acestor călătorii în extinderea Bisericii. 4.7. Rolul Duhului Sfânt în conducerea Bisericii primare. Îndrumarea Duhului în deciziile importante; darurile și roadele Duhului Sfânt în comunitate; continuarea lucrării Duhului pentru unitate și misiune.

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Recunoașterea Bibliei ca autoritate și normă de credință

Clasa a XII-a
CS 1.1. Recunoașterea stilurilor literare utilizate în scrierea Bibliei
- *Analizarea stilurile literare ale Psalmilor și Proverbelor folosind o diagramă comparativă digitală și identificarea tiparelor poetice specifice paralelismului ebraic, realizând o prezentare vizuală.* - *Clasificarea pasajele din Isaia după tipul stilului literar într-un tabel prin realizarea unui portofoliu de analiză.* - *Identificarea metaforelor și simbolurilor din cartea Iona folosind metoda „Pălăriile gânditoare” pentru brainstorming în grup.* - *Crearea un ghid digital pentru tipuri de stiluri literare din Biblie realizând o prezentare interactivă cu hyperlinkuri.* - *Reprezentarea structurii literare a unei epistole pauline sub forma unei piramide vizuale prin crearea unui poster manual sau digital.* - *Exersarea recitării poetice a Psalmilor, evidențiind ritmul și paralelismele literare prin organizarea unui festival de recitare a Psalmilor la nivelul școlii.* - *Discutarea pe grupe a diferențelor dintre stilul poetic, cel profetic și cel epistolar și relevanța lor doctrinară realizând frontal un colaj de concluzii.*
CS 1.2. Identificarea structurii și conținutului Bibliei, sursă revelată
- *Identificarea unor citate cheie pentru temele fundamentale din epistolele Noului Testament printr-un joc de tip „card de învățare” digital sau set de flashcards online.* - *Analizarea legăturilor tematice între Psalmii, Proverbele și Iov, evidențiind valorile morale într-un tabel comparativ.* - *Clasificarea pasajele biblice relevante pentru definirea relației păcătosului cu Hristos, lucrarea Duhului Sfânt, familia, viețuirea sănătoasă sau prejudecățile religioase și sociale, realizând o diagramă vizuală pe perete sau digital.* - *Elaborarea unei hărți care să redea conexiunile între cărțile poetice, profetice și epistole în contextul revelării divine, realizând un poster de grup.* - *Elaborarea unei scheme vizuale digitale a structurii epistolelor Noului Testament, evidențiind scopul și mesajul doctrinar.* - *Explorarea mesajului cărților profetice printr-un joc de rol, simulând profetul care transmite mesajul lui Dumnezeu prin jucarea unei scenete scurte în grup.* - *Construirea unei hărți digitale a Bibliei, marcând cărțile poetice, profetice și epistolele, printr-un produs infografic interactiv.* - *Crearea un jurnal tematic în care se organizează conținutul cărților Isaia și Ieremia pe subteme folosind metoda didactică Piramida.* - *Aplicarea metodei ciorchinelui pentru a organiza mesajele principale din cărțile lui Isaia și Ieremia în subteme doctrinare, realizând un colaj digital.*
CS 1.3. Aplicarea normelor de credință în viața personală
- *Reflectarea asupra unui pasaj din Ieremia privind ascultarea de Dumnezeu și notarea modul în care poate fi aplicat în viața personală printr-un eseu scurt de maximum 150 de cuvinte.* - *Exersarea meditației zilnice pe Psalmii lui David și notarea reflecțiilor personale într-un jurnal.*

Clasa a XII-a
- *Aplicarea învățăturii despre compasiune și caritate din epistole în proiecte comunitare locale (ex. colaborare cu banca de alimente) și alcătuirea unui raport de activitate care să conțină și fotografii.* - *Crearea unui plan personal de respectare a Sabatului, inspirat din învățătura biblică, folosind o aplicație digitală.* - *Crearea unui plan de studiu biblic săptămânal aplicând normele de credință, realizând un calendar digital interactiv.* - *Crearea unui colaj vizual cu valori doctrinare extrase din Isaia, Ieremia și epistolele Noului Testament; produs: poster sau colaj digital.* - *Realizarea unui studiu de caz: simularea de alegeri morale din viața unui tânăr creștin folosind metoda pălăriile gânditoare.* - *Realizarea unui studiu de caz pe situații etice simulate prin scenetă sau joc de rol, aplicând principii biblice din Isaia și epistolele Noului Testament.*
CS 1.4. Argumentarea valorii morale și spirituale a Bibliei în orientarea comportamentului personal
- *Crearea unui eseu de minimum 200 de cuvinte despre cum exemplul lui Iona poate influența deciziile morale zilnice.* - *Crearea unui videoclip în care să fie argumentate valorile morale și spirituale extrase din Isaia, Ieremia și epistole.* - *Reflectarea asupra exemplului lui David și realizarea unui psalm al experienței personale cu Dumnezeu.* - *Conceperea unei harți prin metoda ciorchinelui care să lege normele de credință de comportamentul personal.* - *Analizarea mesajului Psalmilor și aplicarea lui într-un proiect personal de dezvoltare morală prin ținerea unui jurnal de reflecție.* - *Dezbaterea pe teme morale din epistole, folosind metoda Lotus pentru organizarea argumentelor pentru realizarea unei scheme argumentative.* - *Exersarea jocurilor de rol pentru aplicarea valorilor morale biblice în viața de zi cu zi prin scenete interactive.* - *Realizarea unui text argumentativ de minim 150 de cuvinte care să susțină ajutorul oferit în luarea deciziilor etice de aplicarea principiilor biblice.*

CG 2 -Utilizarea gândirii critice în interpretarea textului biblic

Clasa a XII-a
CS 2.1. Identificarea temelor scrierilor poetice, profetice și epistolare din perspectivă contemporană
- *Analizarea temelor Psalmilor în raport cu provocările tinerilor creștini contemporani prin discuții pe grupe realizând un colaj al concluziilor.* - *Analizarea pasajelor mesianice din cărțile biblice studiate și accentuarea împlinirii lor în viața și lucrarea Domnului Isus Hristos prin realizarea unui joc didactic de tip Potrivește.* - *Identificarea temelor profetice din Isaia și Ieremia care se reflectă în realitățile sociale actuale prin realizarea unei diagrame venn.* - *Examinarea temelor recurente din epistolele Noului Testament folosind metoda „Lotus” pentru a evidenția norme de credință și alcătuirea unei diagrame vizuale.* - *Compararea temelor poetice și profetice, identificând continuitatea mesajului divin printr-o prezentare digitală.* - *Dezbaterea pentru clasificarea temele epistolelor pauline în funcție de aspecte morale și spirituale.* - *Crearea unei liste de teme morale și etice extrase din Iov și Proverbe și punerea în paralel cu modalități de aplicare a acestora în viața de zi cu zi prin realizarea unui joc digital de tip „Deschide căsuța.”* - *Crearea unui infografic digital despre temele principale ale cărților poetice și profetice, integrând concepte verzi (ex. natură, grijă pentru mediu) pentru a conștientiza responsabilitatea față de creație.*
CS 2.2. Analizarea limbajului poetic, sapiențial, profetic și epistolar al textului biblic cu scopul formării unor valori estetice și etice
- *Identificarea metaforelor și simbolurilor din Psalmii și Proverbe și explicarea semnificației lor etice prin lecturarea și analiza de pasaje biblice selecționate.* - *Analizarea limbajului profetic din Isaia, Ieremia, Mica și Maleahi pentru a evidenția tehnici stilistice și mesaje morale prin metoda didactică Știu/Vreau să știu/Am învățat.*

Clasa a XII-a
- *Analizarea de paralelisme literare din cartea biblică Iov pentru a descoperi valori morale, etice și estetice și valorificarea acestora într-un eseu de minimum 300 de cuvinte cu titlul „Etica adresării”.* - *Aplicarea metodei pălăriile vorbitoare pentru a analiza limbajul cărților poetice și profetice și alcătuirea unei liste a concluziilor.* - *Exersarea interpretării pasajelor epistolare prin redactarea unui comentariu personal pe blog educativ* - *Crearea unui ciorchine vizual sau digital care evidențiază limbajul poetic și valorile estetice ale textului biblic.* - *Crearea unui jurnal digital în care elevii notează exemple de limbaj biblic care inspiră comportamente etice și distribuirea acestui jurnal pe rețelele online de socializare.* - *Explorarea limbajului epistolar al lui Pavel și evidențierea aplicabilității mesajelor în viața creștinului tânăr contemporan prin redactarea unui text argumentativ de minimum 150 de cuvinte.* - *Reprezentarea limbajului poetic și profetic folosind metoda explozia solară pentru evidențierea ideilor estetice și morale.*
CS 2.3. Argumentarea relevanței mesajului biblic pentru realitățile contemporane printr-o abordare responsabilă și deschisă
- *Analizarea pasajelor profetice în raport cu provocările sociale și morale actuale prin intermediul unei prezentări digitale.* - *Analizarea, prin metoda Steluța, a cărții biblice Iona și a modului în care poate influența implicarea socială.* - *Argumentarea importanței valorilor din Iov, Psalmii și Proverbe în viața tinerilor contemporani, redactând un text argumentativ de minimum 150 de cuvinte.* - *Simularea de situații contemporane în care mesajele lui Isaia și Ieremia ar putea fi aplicate prin scenetă sau joc de rol.* - *Elaborarea unui proiect cu titlul „Planeta, casa mea”, integrând principiile biblice în protejarea mediului.* - *Selectarea de mesaje biblice relevante pentru adolescenți și realizarea unui poster.*
CS 2.4. Argumentarea importanței lucrării Duhului Sfânt în devenirea spirituală a omului pe baza experiențelor relatate în textul biblic
- *Analizarea experiențelor lui Iov, David, Isaia și Ieremia pentru a identifica rolul Duhului Sfânt în transformarea spirituală, folosind metoda didactică Jigsaw.* - *Analizarea modului în care Pavel subliniază rolul Duhului Sfânt în formarea caracterului prin alcătuirea unui text argumentativ de minimum 150 de cuvinte.* - *Explorarea experiențelor profetice din Ieremia și Isaia evidențiind rolul Duhului Sfânt prin metoda Stiu/Vreau să știu/Am învățat.* - *Crearea unui colaj vizual sau digital despre lucrările Duhului Sfânt în epistolele Noului Testament.* - *Realizarea unei prezentări digitale despre importanța lucrării Duhului Sfânt în viața personală și comunitară.* - *Simularea unor situații morale în care intervenția Duhului Sfânt poate ghida alegerile personale prin scenetă de grup și joc de rol.* - *Argumentarea prin dezbatere responsabilă și deschisă a felului în care experiențele biblice pot fi modele pentru tinerii creștini contemporani.* - *Crearea unui jurnal personal în care să fie notate momentele în care Duhul Sfânt l-a călăuzit.*
CS 2.5. Formularea unui punct de vedere propriu referitor la rolul și responsabilitatea respectării valorilor creștine în viața personală
- *Analizarea de exemple de personaje biblice și formularea unui punct de vedere personal despre aplicabilitatea valorilor lor prin notarea acestora într-un tabel comparativ crearea unui colaj vizual sau digital care reflectă valori creștine aplicate în viața personală.* - *Crearea unei prezentări digitale, lucrate pe grupe, despre responsabilitatea personală în aplicarea normelor biblice de credință.* - *Crearea unui poster digital care evidențiază principiile creștine aplicabile în viața personală.* - *Simularea de situații morale folosind metoda Piramida pentru a identifica decizii corecte.* - *Elaborarea unui jurnal de rugăciune în care sunt notate experiențele clasei cu Dumnezeu ca răspuns la rugăciunea de grup.* - *Argumentarea în grup folosind metoda explozia solară a modului în care respectarea valorilor creștine influențează comunitatea.*

Clasa a XII-a
- *Redactarea unui eseu de aproximativ 300 de cuvinte despre modul în care experiențele biblice modelează atitudinile și comportamentul moral.*

CG 3 - Interpretarea evenimentelor biblice în scopul formării de atitudini și comportamente

Clasa a XII-a
CS 3.1. Identificarea simbolurilor, imaginilor și expresiilor poetice în literatura biblică
- *Identificarea imaginilor poetice din cartea Iov și explicarea modului în care reflectă suferința și speranța creștină prin lecturare de pasaje biblice selectate.* - *Identificarea imaginilor și simbolurilor din cărțile profetice studiate prin lecturare de pasaje biblice selectate și explicarea semnificației simbolurilor alcătuind un glosar de termeni.* - *Analizarea expresiilor poetice din Iov, Psalmi și Proverbe care exprimă încrederea în Dumnezeu alcătuind o Diagramă Venn și observarea influenței lor în prezent.* - *Crearea unei prezentări digitale cu titlul „Lumini și umbre” din Psalmii mesianici.* - *Crearea unei infografii digitale despre simbolurile mesianice din Psalmii profetici și urmărire modului în care acestea întăresc credința omului modern.* - *Realizarea unui colaj foto cu natura prezentă în literatura biblică, utilizând materiale reciclabile.* - *Redactarea unei poezii inspirate de simbolurile divine din Psalmii lui David.* - *Aplicarea metodei Ciorchine pentru a organiza temele centrale din cartea biblică Eclesiastul.*
CS 3.2. Analizarea modului în care poeții, profeții și apostolii exprimă relația om-Dumnezeu-societate
- *Analizarea limbajului lui Isaia despre neprihănire și corelarea acestuia cu viziunea Bibliei despre neprihănirea prin credință prin realizarea unui eseu scurt.* - *Compararea modului în care Ieremia și Pavel descriu relația personală cu Dumnezeu prin alcătuirea unui tabel comparativ.* - *Interpretarea mesajului profetic al lui Isaia despre împărăția păcii din perspectivă escatologică prin metoda didactică a Cadranelor.* - *Participarea la o dezbatere digitală pe tema „Ascultarea de Dumnezeu vs. conformarea socială” folosind metoda Pălăriile gânditoare.* - *Examinarea profeților mici studiați și aplicarea principiului responsabilității sociale a credinciosului în cadrul unui plan social elaborat în grupe de lucru.* - *Simularea unei scene contemporane în care valorile biblice influențează relațiile interumane vizionând materiale video de tip HopeDescovery.* - *Realizarea unui podcast cu interviuri având ca temă modul în care epistolele lui Pavel definesc relația creștinului cu Dumnezeu și cu societatea.* - *Crearea unui blog de reflecție unde pot fi lăsate la comentarii pasaje profetice cu relevanță socială.* - *Redactarea unei scrisori imaginare către un tânăr contemporan în care să fie exprimată relația cu Dumnezeu inspirată din Epistola către Filipeni.*
CS 3.3. Corelarea învățăturilor poetice, profetice și epistolare cu experiențele personale pentru dezvoltarea unei conduite morale
- *Analizarea suferinței lui Iov și a lui Ieremia și formularea unui plan de reziliență spirituală aplicabil vieții personale.* - *Identificarea de modele morale biblice (ex.: Daniel, Pavel, Iov) și raportarea acestora la experiențele personale prin intermediul unei fișe de reflecție.* - *Aplicarea metodei Lotus pentru a organiza valorile morale din Epistolele Noului Testament într-o diagramă vizuală.* - *Crearea unui portofoliu digital cu învățături din Isaia și epistolele pauline privind viața morală.* - *Crearea unui videoclip scurt de maxim 1-2 min care ilustrează o valoare creștină în acțiune.* - *Realizarea unui afiș educativ cu valori morale extrase din Proverbe și Epistola către Iacov.* - *Formularea unei rugăciuni personale inspirate din Psalmii penitențiali.* - *Planificarea unei acțiuni de plantare/reciclare ca aplicare a principiului „om–Dumnezeu–creație” și realizarea unui raport foto digial.* - *Simularea printr-o scenetă a unei situații de alegere morală inspirată din experiența lui Iona.*
CS 3.4. Formularea unor opinii argumentate asupra valorilor etice pornind de la modelele biblice

Clasa a XII-a
- *Analizarea prin metoda Explozia solară a valorilor etice din Epistola către Romani.* - *Analizarea rolului Duhului Sfânt în formarea caracterului corelând lucrarea Duhului Sfânt cu doctrina despre sfințirea vieții prin intermediul unei fișe de reflecție.* - *Argumentarea prin eseu a rolului credinței lui Iov ca model de perseverență morală.* - *Dezbaterea pe tema aplicabilității Proverbelor în formarea tinerilor creștini prin tehnica Dezbatere Oxford* - *Realizarea unui discurs video cu titlul „Pledoarie publică despre respectarea valorilor biblice într-o lume secularizată”.* - *Redactarea unui articol despre curajul lui Ieremia în a confrunta păcatul social și publicarea acestuia în revista școlii.* - *Elaborarea unei prezentări despre exemplul lui Isaia ca profet responsabil și moral.* - *Elaborarea unui text argumentativ de minimum 150 de cuvinte despre relevanța Decalogului pentru etica contemporană.* - *Crearea unei expoziție digitale cu titlul „Modele morale din Biblie și impactul lor astăzi”.*

CG 4 - Manifestarea unui comportament moral în viața personală și în societate în acord cu principiile biblice

Clasa a XII-a
CS 4.1. Recunoașterea valorilor morale și spirituale specifice diferitelor stiluri literare
- *Identificarea valorilor morale din Psalmii de laudă și recunoștință, corelându-le cu principiul recunoștinței față de Creator prin realizarea unui jurnal spiritual.* - *Analizarea virtuților morale din cartea Iov și compararea reacției credinței în suferință cu experiențele personale prin redactarea unui eseu reflexiv.* - *Analizarea limbajului profetic al lui Isaia pentru a identifica valorile morale legate de dreptate și compasiune și notarea acestora într-un tabel tematic.* - *Clasificarea valorilor morale exprimate poetic în Psalmi și sapiențial în Eclesiastul folosind metoda Ciorchine.* - *Examinarea, prin metoda Lotus, a mesajele morale din Epistolele Noului Testament (credință, iubire, speranță) cu scopul alcătuirii unei scheme vizuale.* - *Analizarea expresiilor de pocăință din Psalmii penitențiali pentru a înțelege valorile spirituale fundamentale prin metoda didactică Știu/Vreau să știu/Am învățat.* - *Descoperirea înțelepciunii practice din Proverbe prin lecturarea textului biblic și evidențierea principiilor etice aplicabile tinerilor de azi într-un afiș digital.* - *Crearea unei expoziție digitale cu citate morale selectate din cărțile poetice și profetice și publicarea acesteia în spațiul online.* - *Realizarea unei colecții de proverbe biblice ilustrate prin imagini verzi (natură, creație, simplitate) și formarea unui colaj eco.* - *Redactarea unui articol despre valorile morale ale profeților comparativ cu cele din cultura contemporană și publicarea acestuia în revista școlii.*
CS 4.2. Identificarea modalităților de integrare a principiilor biblice în viața societății contemporane
- *Analizarea epistolelor pauline și identificarea modalităților prin care credinciosul poate trăi integritatea în mediul profesional (prezentare PowerPoint).* - *Studiu de caz: analizarea rolului profetului Ieremia ca model de implicare civică și morală.* - *Elaborarea unui text argumentativ de minimum 150 de cuvinte cu titlul „Aplicabilitatea principiilor din Proverbe în contextul unei societăți bazate pe competiție”.* - *Crearea unei campanii digitale despre principiul biblic al sănătății și temperanței inspirat din 1 Corinteni 6:19-20.* - *Realizarea unui videoclip educativ cu exemple de aplicare a valorilor morale biblice antibulliyng în școală.* - *Crearea unui blog colectiv despre valorile morale biblice aplicate la probleme contemporane (etică, ecologie, echitate).* - *Dezbatere (metoda Pălăriile gânditoare) despre aplicarea principiilor biblice în justiția socială și în ecologie.* - *Participarea la o acțiune de voluntariat comunitar și corelează gestul cu principiile slujirii creștine într-un jurnal de activitate.*

Clasa a XII-a
- *Redactarea unui articol reflexiv despre aplicarea principiilor sabatice (odihnă, reînnoire, comuniune) în ritmul de viață modern.*
CS 4.3. Aplicarea învățăturilor morale din cărțile poetice, profetice și epistolare la situațiile de viață personală și comunitară
- *Analizarea reacției lui Iov și a lui Ieremia în suferință și stabilirea de pași practici pentru dezvoltarea răbdării creștine prin realizarea unei liste cu recomandări privind autocontrolul spiritual.* - *Elaborarea unui e-portofoliu cu învățături morale aplicate în experiențe concrete din școală, familie și biserică.* - *Aplicarea metodei Explozia stelară pentru a identifica învățături morale din Epistola către Efeseni.* - *Realizarea unei hărți mentale a valorilor din epistolele lui Pavel și modul de trăire zilnică; produs: poster educativ.* - *Participarea la provocarea „Proverbe ca să fii înțelept” prin aplicarea zilnică a unui verset moral din proverbe și ținerea unui jurnal digital.* - *Joc de rol: simularea unei situații reale de conflict și rezolvarea bazată pe principiile pauline ale iertării și dragostei.* - *Participarea la un proiect comunitar de solidaritate inspirat din 2 Corinteni 9:7 și prezentarea unui raport foto-narativ.* - *Crearea un scenariu dramatizat pe baza învățăturilor din Isaia despre milă și iertare.* - *Proiectarea unei campanii de școală intitulată „Etică și prietenie creștină” inspirată din Proverbe 17:17.*
CS 4.4. Analizarea consecințelor morale ale comportamentului personal prin raportarea la principiile biblice
- *Examinarea prin metoda Lotus a deciziilor morale din viața lui David și a consecințele analizarea prin metoda Piramida a urcușului moral al personajelor biblice.* - *Analizarea consecințelor păcatului social din cartea Ieremia și aplicarea lecțiilor la contextul modern prin alcătuirea unui eseu comparativ sau a unei Diagrame Venn.* - *Elaborarea unui plan personal de dezvoltare morală bazat pe epistolele lui Pavel.* - *Argumentarea importanței autocontrolului și a discernământului spiritual în alegerile zilnice prin redactarea unui eseu moral.* - *Simularea unei situații morale din viața școlară și identificarea consecințelor posibile ale deciziilor* - *dezbatere online despre efectele morale ale libertății fără principii, pornind de la Eclesiastul.* - *Realizarea unei prezentări multimedia despre responsabilitatea morală și spirituală în fața lui Dumnezeu.* - *Crearea unei campanii digitale „Alege binele!” care ilustrează efectele pozitive ale respectării principiilor biblice.* - *Redactarea unui articol despre efectul valorilor morale din Iov și raportate la experiențele personale.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Clasa a XII-a

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Cărțile poetice	1.1. Prezentare generală a poeziei ebraice ● Origini și context: Poezia ebraică se identifică prin psalmi, imnuri, proverbe și profeții poetice. Componentele ei reflectă nevoia de exprimare a relației omului cu Dumnezeu și a trăirilor spirituale. ● Caracteristici stilistice: Poezia ebraică se remarcă prin paralelismul ideatic – repetiția sau contrastul de idei între două versuri alăturate, jocuri de cuvinte, repetiții ale sunetelor și ritmuri accentuate, deși nu se bazează pe rimă precum poezia occidentală. Ritmul este adesea neregulat, iar rima absentă sau ocazională. ● Tematică: Poezia ebraică explorează teme religioase și morale precum închinarea, laudă, rugăciune, mânia divină, suferința, speranța și încrederea în Dumnezeu. Ea exprimă relația personală și comunitară cu divinitatea și reflectă experiențe umane profunde. 1.2. Psalmii ● Structura și tipurile de psalmi: laudă, rugăciune, penitențial, de înțelepciune, profetic, imnuri. ● Autori și context: David ca principalul psalmist, dar și alți autori. ● Temele centrale: închinarea, încrederea în Dumnezeu, suferința, mulțumirea și speranța. ● Rolul psalmilor în cultul religios și în viața spirituală personală. ● Psalmii ca expresie a trăirilor sufletești și mijloc de comunicare cu Dumnezeu. 1.3. Literatura sapiențială: Proverbe și Eclesiastul ● Proverbele: colecție de învățături practice și morale pentru viață dreaptă, cu accent pe ascultare și înțelepciune. ● Eclesiastul: reflecții filosofice despre sensul vieții, efemeritate și căutarea fericirii sub soare. ● Contrastul între optimismul Proverbelor și scepticismul Eclesiastului. 1.4. Iov – credință în încercare ● Experiența lui Iov și pierderile suferite: boală, pierderea averilor și a familiei. ● Dialogurile cu prietenii și încercarea de a înțelege suferința și dreptatea divină. ● Credința neclintită și răspunsurile finale ale lui Dumnezeu. ● Lecții despre suferință, răbdare și încredere în providența divină.
2. Cărțile profetice	2.1. Prezentare generală a cărților profetice ● Divizarea în profeți mari și profeți mici. ● Contextul istoric și social al profeților: exil, decădere morală și religioasă, nevoia de reformă. ● Temele centrale: chemarea la pocăință, avertismentele divine, judecata și restaurarea. ● Rolul profeților ca glas al lui Dumnezeu în istoria poporului Israel. 2.2. Isaia – făgăduința mesianică ● Profilul și contextul profetului Isaia. ● Mesajul despre mântuirea și eliberarea poporului prin Mesia. ● Viziunile și profețiile mesianice despre Nașterea, suferința și domnia lui Hristos. ● Apelul la pocăință și speranța restaurării. 2.3. Ieremia – profetul lacrimilor

Domenii de conținut	Conținuturi
	● Contextul social și spiritual al profetului Ieremia: perioada preexilică și exilul. ● Mesajul de avertizare cu privire la păcat și urmările acestuia. ● Suferința personală a profetului, conflictele și persecuțiile suferite. ● Speranța și promisiunea unui legământ nou și veșnic. 2.4. Prezentare generală a mesajul profeților mici: Iona, Mica și Maleahi ● Iona: mesajul despre pocăința poporului din Ninive și mila lui Dumnezeu. ● Mica: chemarea la dreptate socială și judecata asupra păcatelor poporului. ● Maleahi: critica ritualurilor goale și promisiunea venirii lui Ilie ca precursor al mântuirii. ● Importanța acestor profeți în păstrarea legăturii dintre Dumnezeu și popor în vremuri de criză.
3. Epistolele	3.1. Prezentare generală ● Contextul istoric, geografic social și religios ● Autorii epistolelor 3.2. Epistolele apostolului Pavel ● Contextul scrierii și destinatarii epistolelor ● Temele fundamentale: justificarea prin credință, harul, mântuirea, viața în Duhul Sfânt ● Învățăturile despre biserică, unitate și relațiile sociale între credincioși ● Importanța rolului lui Pavel în răspândirea creștinismului în lumea romană 3.3. Epistolele apostolului Petru ● Epistolele către bisericile aflate sub presiune ● Învățătura despre suferință, speranță și chemarea la sfințenie ● Avertismente împotriva învățăturilor false și apelul la credință vie ● Rolul lui Petru ca martor al lui Hristos și păstor al bisericii 3.4. Epistolele apostolului Ioan ● Accentul pe dragoste ca temă centrală a tuturor epistolelor ● Combaterea ereziilor emergente privind natura lui Hristos și a Duhului ● Chemarea la trăirea în adevăr și la păstrarea unității în credință ● Importanța relației personale cu Dumnezeu și a vieții morale 3.5. Epistola lui Iacov ● Accentul pe credința activă, exprimată prin fapte bune ● Temele sociale: grija pentru săraci, controlul limbii, dreptatea în comunitate ● Evitarea formalismului religios și promovarea unei vieți pline de integritate ● Legătura între credință și etică creștină 3.6. Epistola lui Iuda ● Avertismente împotriva învățăturilor false și a degenerării morale ● Chemarea la conservarea credinței sănătoase și a sfințeniei ● Referințe la figuri și evenimente din Scriptură pentru întărirea învățăturii ● Apelul la lupta spirituală pentru dreptate și adevăr

Domenii de conţinut	Conţinuturi
4. Teme fundamentale în epistole	4.1. Relaţia păcătosului cu Domnul Isus Hristos 4.2. Lucrarea Duhului Sfânt 4.3. Principii pentru familia creştină 4.4. Principii de vieţuire sănătoasă 4.5.Despre prejudecăţile sociale şi religioase

SUGESTII METODOLOGICE

Sugestiile metodologice oferă repere esențiale pentru proiectarea, organizarea și desfășurarea eficientă a activităților de predare-învățare-evaluare în cadrul orelor de ***Cunoștințe Biblice*** la liceu. Acestea vizează sprijinirea cadrului didactic în personalizarea demersului educațional, prin integrarea unor metode didactice moderne, interactive și adaptate la profilul generației actuale de elevi, inclusiv prin dezvoltarea competențelor digitale.

Programa școlară actuală pentru disciplina ***Cunoștințe Biblice*** promovează o învățare centrată pe elev, care accentuează implicarea activă a elevului în procesul de învățare, contextualizarea conținuturilor religioase în realități de viață concrete, dimensiunea socială a învățării – cooperare, colaborare, empatie, responsabilizarea elevilor în raport cu propria dezvoltare morală, spirituală și civică și dezvoltarea competențelor digitale și media, esențiale pentru învățarea secolului al XXI-lea.

A. Strategii didactice – revalorizări ale metodelor tradiționale, noi abordări

Pentru a atinge finalitățile educaționale specifice liceului și a forma competențe relevante, este necesară utilizarea unor metode variate, care îmbină gândirea critică, creativitatea, reflecția și tehnologia. Prezentăm sintetic o listă cu metode tradiționale și moderne, respectiv cu metode care valorizează/ formează competențe digitale, care pot fi utilizate în ora de ***Cunoștințe Biblice***.

1. Metode tradiționale și moderne

- Explicația și prelegerea narativă – Asigură prezentarea coerentă a temelor teologice, adaptată la nivelul de înțelegere al elevilor; este potrivită în activitățile care vizează analiza de texte biblice, religioase etc.
- Conversația euristică – Stimulează gândirea elevilor, prin întrebări bine formulate, conducând la descoperirea personală a adevărurilor religioase; este o metodă care se poate aplica în activități de prezentare a unor concepte religioase.
- Lectura explicativă și interpretarea textului biblic – Facilitează învățarea la ***Cunoștințe Biblice***, cu accent pe înțelegerea termenilor specific, semnificația morală și aplicabilitatea în viața cotidiană, fundamentată biblic.
- Studiul de caz – Îi ajută pe elevi să analizeze și să dea răspunsuri din perspectiva moralei creștine la situații etice complexe (ex.: avort, eutanasie, dreptate socială), pornind de la experiența lor de viață sau de la diferite evenimente și problematici sociale.
- Portofoliul tematic – Dezvoltă capacitatea elevilor de efort pentru rezolvarea unei teme mai complexe, autonomia în învățare, abilitățile de colaborare și capacitatea de autoevaluare. Elevii adună pe parcursul semestrului reflecții personale, analize de texte religioase, recenzii de filme cu tematică religioasă etc.
- Eseul argumentativ – Elevii exersează exprimarea opiniilor și formularea de argumente coerente cu privire la diferite evenimente din viața cotidiană sau la teme mai complexe precum: „Este Dumnezeu autorul Bibliei?” - „Oferă Biblia principii pentru o viață sănătoasă?”
- Dezbaterea de tip academic– Favorizează gândirea critică, argumentarea, empatia intelectuală. Se abordează dileme morale sau religioase: „Sincretismul – pericolul de ieri și de azi”, „Autoritatea profetică — vocea lui Dumnezeu pentru generația de azi”
- Lectura comparativă – Dezvoltă spiritul analitic și interconectarea cunoștințelor, prin compararea unor texte religioase cu texte literare sau filosofice pe teme comune (ex. iubirea, suferința, mântuirea).

2. Metode care sprijină dezvoltarea de competențe digitale

Predarea ***Cunoștințelor Biblice*** în liceu trebuie să se racordeze la realitatea digitală a elevilor, oferindu-le un cadru în care să-și dezvolte atât gândirea morală, cât și competențele digitale. Iată câteva metode recomandate:

- WebQuest religios – Elevii investighează teme (ex. : „Isus Hristos are autoritate absolută asupra vieții credinciosului și a Bisericii Sale.”, folosind surse online credibile. Rezultatul poate fi prezentat sub formă de infografice, prezentări sau postere digitale.
- Crearea de conținut digital – Elevii realizează podcasturi, videoclipuri scurte, prezentări interactive sau materiale vizuale pe teme religioase. Exemple: un vlog tematic: (ex. „Cum aplic principiile lui Dumnezeu regăsite în experiența lui Daniel în deciziile mele zilnice”), un tutorial despre rugăciune, un interviu cu un pastor/laic implicat în comunitate.
- Utilizarea platformelor educaționale Google Classroom, Moodle sau Padlet pentru organizarea materialelor și a activităților.

● Quiz-uri interactive Kahoot sau Quizizz – pot fi utilizate pentru recapitulare sau evaluare dar și pentru momentele de captare a atenției la începutul unei activități.

● Crearea unui blog tematic – poate fi planificată realizarea unui blog al clasei, unde elevii postează reflecții, eseuri, impresii din excursii religioase, recenzii de filme/documentare. Se dezvoltă competențe media, digitale și de scriere argumentativă.

● Tururi virtuale și realitate augmentată – Pot fi utilizate pentru vizitarea virtuală a unor obiective religioase (ex. Betleem, Via Dolorosa).

● Proiecte colaborative online – Elevii din clase sau școli diferite colaborează online pe o temă moral-religioasă. Se pot realiza e-book-uri sau mărturii ale tinerilor despre credință.

3. Metode pentru dezvoltarea competențelor verzi

În învățătura creștină, lumea creată este darul lui Dumnezeu, iar omul are o vocație de ispravnic al creației. Educația religioasă poate cultiva în elevi iubirea față de creație ca formă de iubire față de Dumnezeu, conștientizând că distrugerea naturii nu este doar o problemă ecologică, ci și una spirituală: o ruptură a comuniunii cu Dumnezeu, cu semenii și cu lumea. În formarea competențelor verzi prin disciplina ***Cunoștințe Biblice***, pot fi utilizate următoarele metode:

● Lectura biblică interactivă cu aplicații digitale. Folosind aplicația MyBible.eu sau fișe interactive create în Wordwall sau Google Forms, elevii pot identifica: texte biblice referitoare la creație, porunci despre protejarea creației, virtuți precum: cumpătarea, recunoștința, mila, bunătatea etc. De asemenea, pot realiza o colecție de versete și învățături biblice care fundamentează ecologia creștină.

● Dezbateri teologice cu tematică ecologică. Elevii pot fi implicați în dezbateri în care să argumenteze din perspectivă religioasă, cu citate din Scriptură, teme precum: „Păstrează creația curată – o poruncă a iubirii creștine”, „Cum putem trăi creștinește în armonie cu natura?”

● Rugăciunea și meditația religioasă. Elevii pot analiza textul Psalmilor 23 sau 15 și pot rosti/audia predici pe baza acestor psalmi. Pot medita la frumusețea și perfecțiunea creației în urma vizionării unor documentare din mediul online sau create de ei.

● Învățarea prin proiecte. Elevii pot realiza în echipă proiecte multimedia interdisciplinare (ex.: prezentare, afiș, mini-documentar sau site cu teme precum: „Natura, darul divin ce trebuie păstrat ”, „Cumpătarea creștină – echilibru între dar și responsabilitate”, „Creația în scrierile protestante” etc.

● Învățarea prin Podcast religios. Elevii pot crea un podcast religios cu sprijinul profesorului în care discută teme precum: „Ce spune Biblia despre grijă față de natură?”, „Mesajul din exil – credință și reziliență” „Integritatea – o valoare perenă în era digitală”, comparând Daniel și prietenii lui sau Estera cu tinerii contemporani etc., prin care se încurajează gândirea critică și exprimarea valorilor religioase în limbaj actual. Pot fi invitate diferite persoane: pastori, profesori universitari, ecologiști creștini etc.

● Învățarea prin implicare în comunitate. Elevii pot fi implicați în: acțiuni de voluntariat ecologic, campanii de informare cu mesaje creștine (ex: „Creația este darul lui Dumnezeu, nu locul nepăsării noastre!”, „Hrănește speranța” etc.), organizarea unui TinServ pentru protejarea mediului în cadrul unor parteneriate școală-familie-biserică.

Prin diversificarea metodelor didactice și adaptarea lor la contextul actual, ora de ***Cunoștințe Biblice*** devine un spațiu privilegiat în care elevii învață să înțeleagă corect valorile morale și rolul acestora în dezvoltarea personală și socială, să trăiască autentic și să acționeze responsabil, își dezvoltă echilibrul interior și emoțional în lumina credinței, să exerseze competențe digitale și sociale esențiale pentru lumea contemporană, să își afirme identitatea spirituală, valorile și apartenența la comunitatea de credință.

B. Abordarea conținuturilor

Abordarea conținuturilor presupune o atitudine flexibilă a profesorului de ***Cunoștințe Biblice***, prin accentul pus pe: valorificarea experiențelor de viață ale elevilor; accentuarea caracterului aplicativ al conținuturilor, creând contexte semnificative de învățare pentru viața reală; abordări diferențiate ale conținuturilor învățării, în acord cu experiențele elevilor și cu contextul social în care trăiesc aceștia; realizarea de conexiuni între ***Cunoștințe Biblice*** și alte discipline de studiu.

Conținuturile propuse în programa școlară nu reprezintă teme de lecții, ci unități tematice. Numărul de conținuturi de pe parcursul unui an școlar permite: abordarea unor conținuturi pe parcursul mai multor ore, în funcție de complexitatea acestora, de nivelul clasei de elevi, de particularitățile comunității; abordarea unor teme sau aspecte suplimentare, cu rol de adaptare a orei de ***Cunoștințe Biblice*** la specificul clasei de elevi/a comunității.

Ordinea abordării conținuturilor nu este una prestabilită prin programa școlară. Profesorul are libertatea de a planifica în manieră personalizată ordinea în care va prezenta temele, în acord cu logica firească a domeniului și cu specificul vieții religioase a comunității, precum și în relație cu teme de la alte discipline de studiu.

C. Contexte și medii de învățare

Ora de ***Cunoștințe Biblice***, în învățământul liceal, trebuie să răspundă nu doar nevoii de formare morală și spirituală, ci și realităților unei educații moderne, orientate spre dezvoltarea integrală a elevului. În acest sens, este necesară folosirea unor contexte și medii de învățare variate, care să susțină învățarea activă și colaborativă, formarea competențelor, echilibrul emoțional și spiritual al elevilor, legătura cu comunitatea și viața reală.

1. Spații educaționale

● Săli cu aranjamente flexibile – mobilă ușor de reconfigurat, pentru lucru individual, în perechi sau în grupuri. Astfel, se poate trece de la predare frontală la activități colaborative.

● Colțuri de liniște și reflecție – spații special amenajate în școală (camera de rugăciune) sau clasă (colțul rugăciunii) care oferă elevilor un cadru intim și liniștit pentru reculegere, rugăciune personală, meditație sau exprimarea gândurilor și emoțiilor într-un jurnal personal. Pot fi folosite la începutul orei sau pentru activități de autocunoaștere.

● Cabinetul de ***Cunoștințe Biblice*** / Atelierul de creație religioasă – spații destinate realizării de afișe, lucrări artistice cu tematică religioasă, colaje sau prezentări tematice, în care elevii își pot exprima creativ viziunea asupra valorilor creștine.

● Biserica și centrele educative de lângă acestea, ce oferă un loc pentru rugăciune și meditație, dar și spații de activități curriculare și extra-curriculare de diferite tipuri.

2. Învățare combinată: fizică și digitală

● Învățare mixtă – combinarea lecțiilor desfășurate în clasă cu activități online. De exemplu: temele pot fi trimise prin platforme educaționale, iar elevii pot urmări materiale video sau audio religioase ca suport pentru reflecții sau dezbateri.

● Învățare în secvențe de format scurt – utilizarea de materiale digitale scurte (video, citate, versete, imagini cu mesaje morale) pentru a declanșa discuții sau pentru a oferi elevilor „pastile de înțelepciune” creștină ușor de reținut.

3. Învățarea prin utilizarea realității virtuale (VR) și augmentate (AR)

● Vizite virtuale – folosirea tehnologiei pentru vizitarea unor locuri cu semnificație religioasă (muzee, biserici istorice), fără a ieși din clasă. Aceste experiențe pot fi completate cu activități de cercetare, prezentări sau reflecții scrise.

● Simulări și reconstituiri – folosirea aplicațiilor care reconstituie evenimente biblice, epoci istorice sau viețile unor personalități creștine, pentru ca elevii să înțeleagă mai profund contextul religios și mesajul spiritual al acestor momente.

4. Învățare personalizată și adaptată

● Trasee personalizate de învățare – profesorul poate crea activități diferențiate în funcție de nevoile, nivelul și interesele elevilor, de specificul experienței religioase a acestora.

● Accesibilitate pentru toți elevii – folosirea diverselor forme de exprimare: scris, vorbit, desenat, înregistrări audio, astfel încât fiecare elev să-și poată exprima ideile și trăirile religioase într-un mod autentic și accesibil.

5. Învățare prin colaborare și implicare comunitară

● Proiecte în echipă sau în parteneriat cu alte școli – realizarea de activități comune pe teme religioase sau morale.

● Campanii educative sau sociale – elevii pot organiza acțiuni caritabile, expoziții sau campanii în cadrul școlii sau al comunității, promovând valorile creștine precum solidaritatea, iertarea sau respectul față de aproapele.

6. Practici cu rol spiritual și emoțional

● Momente de rugăciune sau liniște – la începutul sau finalul orei, pot fi introduse scurte momente de rugăciune, tăcere meditativă sau ascultare a unei reflecții audio cu mesaj religios.

● Lectură religioasă ghidată – citirea unor texte religioase sau morale urmată de reflecții personale, scrise sau în grup. Se pot folosi fragmente din Biblie, autori contemporani sau mărturii de credință.

- Meditația scrisă – activități precum „Scrisoare către Dumnezeu”, „Jurnalul sufletului” sau „Gândul zilei”, prin care elevii își pot exprima trăirile interioare, dorințele, mulțumirile sau întrebările existențiale.

7. Inteligența artificială ca facilitator al învățării sub îndrumarea profesorului

Elevii utilizează aplicații bazate pe inteligență artificială pentru a explora conținuturi religioase, sub îndrumarea profesorului.

AI oferă explicații suplimentare, exemple, sinteze sau definiții pentru o mai bună înțelegere a temelor studiate.

Profesorul ghidează activitatea, stabilește obiective clare și monitorizează modul în care elevii folosesc **AI.**

AI sprijină învățarea personalizată, oferind feedback și resurse adaptate ritmului fiecărui elev.

Elevii pot folosi AI pentru a formula întrebări, crea prezentări, reflecta asupra valorilor morale și religioase.

Prin valorificarea acestor contexte și medii de învățare, elevul este plasat în centrul procesului educațional, ca participant activ, nu doar receptor de informații, se formează nu doar competențe cognitive, ci și dimensiunea emoțională și spirituală a elevului, se creează o legătură între valorile perene ale credinței și cerințele societății actuale. Astfel, ***Cunoștințe Biblice*** devine o disciplină vie, ancorată în realitate, cu impact formator asupra caracterului, atitudinilor și alegerilor personale.

D. Aspecte privind evaluarea

Evaluarea în liceu trebuie să reflecte atât formarea competențelor cognitive și spirituale, cât și capacitatea de aplicare a valorilor moral-religioase în viața personală și comunitară.

1. Relația organică predare-învățare-evaluare

În cadrul orei de ***Cunoștințe Biblice*** la liceu, evaluarea este strâns legată atât de învățare, cât și de predare, constituind împreună un sistem coerent și dinamic. Evaluarea nu trebuie privită ca o activitate separată, ci ca un proces continuu, integrat în întregul parcurs educațional, care oferă feedback valoros pentru elev, dar și pentru profesor. Această relație organică implică:

- adaptarea strategiilor de predare în funcție de nevoile identificate ca urmare a evaluărilor inițiale, de parcurs, finale;
- orientarea învățării către formarea de competențe reale, nu doar acumularea de cunoștințe;
- motivarea elevului, prin recunoașterea progresului său și prin valorizarea reflecției personale;
- corelarea evaluării cu finalități educaționale.

Evaluarea contribuie astfel la formarea și dezvoltarea competențelor specifice disciplinei ***Cunoștințe Biblice***, la îmbunătățirea continuă a predării și a învățării, prin adaptarea conținuturilor și metodelor la nivelul real al clasei, prin sprijinirea elevului în procesul de autocunoaștere și asumare a valorilor creștine.

2. Evaluarea ca mijloc de motivație și reglare

La liceu, evaluarea va accentua două funcții esențiale ale evaluării: funcția de reglare și funcția motivațională.

Evaluarea oferă profesorului feedback cu privire la eficiența metodelor folosite, la înțelegerea conceptelor și valorilor de către elevi, la necesitatea de adaptare sau reluare a unor conținuturi, respectiv la progresul fiecărui elev.

Din perspectiva elevului, aflat în etapa consolidării identității și a asumării valorilor personale, evaluarea trebuie să valorizeze progresul personal al acestuia, să încurajeze implicarea lui activă și autentică, să pună accent pe responsabilitate și autocunoaștere, respectiv să susțină decizia informată privind continuarea studiilor sau alegerea unei direcții vocaționale/ profesionale.

3. Metodologia evaluării

a) Evaluare tradițională, sumativă și formativă, prin:

- teste scrise cu itemi obiectivi și subiectivi;
- evaluări orale structurate răspunsuri argumentate, eseuri.
- verificarea învățării prin întrebări și activități de consolidare la finalul unităților de învățare.

b) Metode moderne/ alternative de evaluare

- portofoliul personal – colectare de reflecții, eseuri, jurnale spirituale, fișe de activitate, proiecte și produse creative realizate în timp;
- proiectul tematic – individual sau în grup, cu teme relevante din programa de ***Cunoștințe Biblice***, ce implică documentare, aplicare practică și prezentare argumentată;

- autoevaluarea ghidată – prin fișe sau jurnale de reflecție, elevii sunt invitați să evalueze ce au înțeles, cum s-au raportat emoțional și ce valori au interiorizat;
- observarea sistematică – a participării, a implicării în discuții și dezbateri, a comportamentului și atitudinilor exprimate în contexte de învățare;
- evaluarea produselor de învățare – afișe, prezentări, creații artistice sau digitale cu conținut moral-religios;
- studii de caz și rezolvarea de dileme morale – permit evaluarea capacității elevului de a analiza critic, de a formula judecăți morale și de a aplica valorile creștine în situații reale;
- activități practice – implicarea elevilor în acțiuni cu caracter moral, filantropic sau spiritual, care pot fi ulterior evaluate prin jurnal de reflecție, discuții sau portofoliu.

c) Metode care valorifică competențele digitale și interdisciplinare

- proiecte realizate cu ajutorul tehnologiei: prezentări, materiale video, podcast-uri tematice;
- portofolii digitale: organizarea materialelor pe platforme educaționale (ex. Google Classroom, Moodle);

4. Valorificarea progresului individual

În centrul procesului evaluativ rămâne progresul elevului, nu comparația între elevi. Astfel, se va urmări cum evoluează fiecare elev din punct de vedere cognitiv, afectiv și spiritual, cum își dezvoltă capacitatea de a reflecta, a decide, a ierta, a fi solidar, în ce măsură valorile creștine devin parte a identității personale.

Evaluarea la disciplina ***Cunoștințe Biblice*** în liceu trebuie să devină o călătorie de autocunoaștere, reflecție și angajare personală. Este esențial ca procesul de evaluare să fie cuprinzător (valorificând toate dimensiunile învățării), personalizat (adaptat ritmului și profilului fiecărui elev) și motivant (stimulând dorința de cunoaștere, de aprofundare și de trăire autentică a credinței).

E. Adaptarea procesului de predare-învățare-evaluare la specificul diferitelor grupuri de elevi

În cadrul orelor de ***Cunoștințe Biblice***, este esențială adaptarea strategiilor didactice, a conținuturilor și a modalităților de evaluare pentru a răspunde nevoilor diverse ale elevilor, în special ale celor cu cerințe educaționale speciale (CES) și/sau dizabilități. Acest demers implică utilizarea unor metode active, centrate pe elev, care să stimuleze participarea, empatia și reflecția personală, precum și personalizarea sarcinilor de lucru în funcție de ritmul și stilul de învățare al fiecărui elev. Materialele didactice pot fi adaptate vizual, auditiv sau tactil, în funcție de tipul dizabilității, iar evaluarea trebuie să fie continuă, formativă, oferind feedback constructiv și încurajând progresul individual. Colaborarea cu profesorii de sprijin, consilierul școlar și familia este, de asemenea, un element-cheie pentru integrarea eficientă a elevilor cu CES în activitățile de la clasă, asigurând un climat incluziv și valorificând potențialul fiecărui elev.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Grad didactic/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
Iana Mioara	Gradul I	Liceul Teologic Adventist Craiova, Dolj
Zorzon Luiza Raluca	Gradul II	Liceul Teologic Adventist Craiova, Dolj
Coconu Doina	Gradul II	Liceul Teologic Adventist „Ștefan Demetrescu” București
Păcescu Geanina	Definitivat	Liceul Teologic Adventist Craiova, Dolj

COORDONATORI/RESPONSABILI/CONSULTANȚI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Zăbavă Mihaela	Consilier CNCE	Centrul Național pentru Curriculum și Elaborare	Responsabil CNCE
Pîslaru Cătălin	Inspector general	Ministerul Educației și Cercetării	Responsabil MEC

RESPONSABILI/COORDONATORI/COLABORATORI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Filimon Valentin	Departament Educație, Biserica Adventistă de Ziua a Șaptea	Uniunea de Conferințe Biserica Adventistă de Ziua a Șaptea, România	Responsabil cult

Anexa nr. 189

Programa școlară
pentru disciplina

Dogmatică
Cultul Adventist de Ziua a Șaptea

Clasele a IX-a – a XII-a

Curriculum de specialitate (CS)
Filiera vocațională, profil teologic
specializarea teologie adventistă

Învățământ liceal

- 2026 –

Anexa nr. 189
Programa școlară pentru disciplina *Dogmatică,*
Cultul Adventist de Ziua a Șaptea, clasele a IX-a - a XII-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea teologie adventistă*

NOTĂ DE PREZENTARE

Prezenta programă școlară pentru disciplina ***Dogmatică*** completează curriculumul pentru disciplinele teologice de specialitate ale Cultului Adventist de Ziua a Șaptea, cu aplicare pentru clasele din învățământul liceal, filiera vocațională, profil teologic, specializarea teologie adventistă, forma cu frecvență zi, începând cu anul școlar 2026-2027. Pentru această categorie de clase, conform planurilor-cadru pentru învățământul liceal, forma cu frecvență zi, aprobate ca anexe la OMEC nr. 4350/2025, studiul disciplinei are următoarea alocare orară săptămânală, defalcată pe segmentul Curriculumului de Specialitate (CS):

An de studiu	Clasa a IX-a	Clasa a X-a	Clasa a XI-a	Clasa a XII-a
Tip segment curricular	CS	CS	CS	CS
Nr. săptămânal de ore	1	1	1	1

Programa școlară se elaborează în concordanță cu:

- *Legea învățământului preuniversitar* nr. 198/2023;
- *Recomandările Consiliului Uniunii Europene* (2018) privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții;
- *Repere pentru proiectarea, actualizarea și evaluarea Curriculumului național. Cadrul de referință al Curriculumului național*, aprobat prin OME nr. 3239/2021;
- *Profilul de formare al absolventului*, aprobat prin OME nr. 6731/2023;

Aceste documente stabilesc cadrul de dezvoltare al competențelor cheie și al profilului de formare al absolventului de liceu, competențe la a căror formare contribuie și disciplina ***Dogmatică***.

Programa disciplinei ***Dogmatică*** este elaborată potrivit modelului de proiectare curriculară centrat pe competențe. Construcția programei este realizată astfel încât să contribuie la dezvoltarea profilului de formare al elevului din ciclul liceal, care descrie așteptările exprimate față de elev la sfârșitul învățământului liceal, prin raportare la cerințele exprimate în Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023, precum și prin raportare la caracteristicile de dezvoltare ale elevilor.

Alături de studiul celorlalte discipline teologice, studierea disciplinei Dogmatică vizează formarea de competențe, valori și atitudini care să-i ofere elevului o imagine de ansamblu privind învățătură creștină, conținută în mod sintetic și organic în punctele de doctrină adventistă.

Studiul disciplinei ***Dogmatică*** îi va deschide elevului orizonturi noi de cunoaștere și de aprofundare a crezului creștin, a doctrinei, a eticii creștine și a practicării acestor învățături în viața proprie, dar și a comunității. Competențele specifice prezente în programa școlară au în vedere transpunerea acestor cunoștințe teoretice în atitudini și comportamente creștine, menite să-i susțină elevului, în mod corespunzător, identitatea creștină.

Programa propune ca finalitate a studiului ***Dogmatică*** formarea acelor competențe și aptitudini necesare absolventului pentru înțelegerea impactului pe care l-a avut creștinismul asupra diferitelor epoci istorice și a modului în care acestea și-au lăsat amprenta asupra creștinismului.

Împreună cu celelalte discipline teologice, ***Dogmatică*** oferă elevilor posibilitatea de a-și forma propriul sistem de valori, prin raportarea la valorile divine, de a integra cunoștințe religioase în structurarea de atitudini morale și de a aplica învățătura de credință în viața proprie și a comunității.

Disciplina valorifică achizițiile formate în ciclul gimnazial, unde elevii au dobândit primele noțiuni de cultură religioasă, de morală și de raportare la valorile comunității. La liceu, accentul se mută de la acumularea de cunoștințe de bază la dezvoltarea competențelor de reflecție critică, discernământ moral și responsabilitate socială. Progresul vizează consolidarea unei identități personale asumate, pregătirea pentru viața adultă și integrarea valorilor spirituale în contexte sociale, culturale și profesionale mai complexe.

Este complementară cu disciplinele socio-umane prin perspectiva valorică și spirituală asupra omului și societății. Are caracter interdisciplinar, favorizând proiecte comune cu literatura, arta, științele sociale și educația civică.

Elemente de noutate pe care le aduce programa:

- Orientare spre competențe transversale (educația pentru cetățenie democratică, educația pentru viață, dezvoltare personală)
- Actualizarea conținuturilor (corelarea temelor religioase cu provocările lumii contemporane: digitalizare, ecologie, drepturile omului, migrație, multiculturalitate, inteligența artificială)
- Dimensiunea interactivă și practică (implicare socială, voluntariat, utilizarea proiectelor interdisciplinare)
- Deschiderea spre dialog (formarea competenței de dialog interconfesional și intercultural; prezentarea comparativă a valorilor comune ale diferitelor tradiții religioase)
- Accent pe formarea caracterului și a autocunoașterii (dezvoltarea rezilienței, a inteligenței emoționale și spirituale; instrumente de reflecție personală – jurnal reflexiv, portofoliu spiritual).

Structura programei școlare a disciplinei ***Dogmatică*** include, pe lângă nota de prezentare, următoarele elemente:
- Competențe generale;
- Competențe specifice și exemple de activități de învățare;
- Conținuturi;
- Sugestii metodologice

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte diverse.

Competențele generale se referă la achizițiile pe care elevul le dobândește la disciplina ***Dogmatică*** pe parcursul întregului ciclu liceal. Acestea au un dublu rol: pe de o parte, reflectă contribuția disciplinei la profilul de formare al absolventului și, implicit, la dezvoltarea competențelor cheie; pe de altă parte, structurează disciplina în funcție de profilul de formare.

Competențele specifice derivă din competențele generale și reprezintă etape intermediare în dobândirea acestora, fiind formate pe parcursul unui an școlar. Ele sunt adaptate nivelului de dezvoltare al elevilor, ghidează evaluarea performanțelor acestora și oferă cadrul pentru organizarea demersului didactic. Ca etape ale formării competențelor generale, competențele specifice evidențiază progresia acestora de la un an de studiu la altul, contribuind treptat la dezvoltarea competenței generale. Derivarea lor presupune o diferențiere atentă a etapelor procesului de învățare, astfel încât, la finalul studiului disciplinei ***Dogmatică***, elevii să fi dobândit competențele generale corespunzătoare.

Activitățile de învățare constituie contexte în care competențele specifice sunt dezvoltate, exersate și consolidate. Ele au rol orientativ și recomandativ pentru profesori, oferindu-le libertatea de a folosi exemplele propuse de programa școlară, de a le completa sau de a le înlocui, astfel încât să adapteze procesul didactic la realitățile concrete ale clasei. În acest mod, crearea de parcursuri de învățare individualizate și personalizate nu mai rămâne un simplu ideal, ci devine realizabilă prin metode și modalități concrete de aplicare.

Conținuturile învățării sunt organizate pe domenii și reprezintă achiziții de bază prin care se urmărește formarea competențelor elevilor. La nivelul fiecărei clase, programa prezintă o ofertă curriculară care include aspecte de învățătura creștină, dialogul interreligios și intercultural, formarea morală aplicată și implicarea responsabilă în viața comunitară

Sugestiile metodologice oferă exemple de strategii didactice, repere pentru planificarea demersului didactic și elemente pentru evaluarea continuă. Acestea includ recomandări privind desfășurarea efectivă a procesului de predare-învățare-evaluare centrat pe formarea competențelor, exemple de strategii didactice care sprijină realizarea competențelor specifice, precum și propuneri de abordare interdisciplinară și integrată. În plus, acestea cuprind repere pentru evaluarea învățării, raportată la competențele urmărite, putând fi utilizate diverse forme, metode și instrumente de evaluare.

Cadrele didactice sunt încurajate să planifice didactica pe baza competențelor, să adapteze activitățile la context și să utilizeze metode variate de evaluare, cu accent pe progresul și dezvoltarea elevului.

Pentru a asigura un cadru coerent în predarea disciplinei ***Dogmatică***, programa școlară propune un set de elemente comune pentru toate cultele din România care au drept de predare a propriilor dogme în sistemul de învățământ: lista competențelor generale, o parte dintre competențele specifice și o serie de exemple de activități de învățare și partea generală a sugestiilor metodologice. Listele de competențe specifice și de conținuturi sunt elaborate de către fiecare cult, permițând orientarea către teme relevante pentru fiecare dintre acestea.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Demonstrarea autorității Bibliei ca normă de credință**
CG2	**Utilizarea gândirii critice în analiza textului biblic**
CG3	**Interpretarea Bibliei în scopul formării de atitudini și comportamente**
CG4	**Exprimarea identității religioase în viața personală și în societate**

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Demonstrarea autorității Bibliei ca normă de credință

Clasa a IX-a
CS 1.1. Definirea conceptelor biblice specifice fiecărei doctrine
- *Identificarea sensului termenilor revelație, inspirație, autoritatea Scripturii, suficiența Scripturii în pasaje biblice selectate, realizând un glosar personal al conceptelor doctrinare.* - *Descrierea diferențelor dintre conceptele doctrinare apropiate (ex. har – milă) într-o dezbatere de grup.* - *Explicarea în propriile cuvinte semnificația unui concept biblic (ex. responsabilitatea omului față de floră și faună) pe baza unui text de referință, în cadrul unei prezentări orale* - *Clasificarea conceptelor biblice esențiale (ex. revelație, inspirație, Dumnezeire, întrupare, Duhul Sfânt, natura umană) în funcție de doctrina căreia îi aparține, într-un tabel comparativ.* - *Construirea unui mini-dicționar vizual al conceptelor biblice fundamentale (ex. revelație, inspirație), folosind definiții, versete și imagini simbolice.*
CS 1.2. Utilizarea corectă a limbajului și conceptelor religioase pentru recunoașterea Bibliei ca autoritate și normă de credință
- *Aplicarea limbajului doctrinar corect în redactarea unui scurt eseu despre importanța Bibliei ca autoritate supremă în viața credinciosului.* - *Argumentarea, în cadrul unei dezbateri, modul în care Biblia stă la baza formării doctrinei despre Duhul Sfânt, folosind expresii teologice corecte.* - *Interpretarea unor pasaje biblice în care se afirmă autoritatea Scripturii, explicând oral termenii religioși cheie.* - *Formularea unor afirmații de credință personale, inspirate din texte biblice, respectând terminologia religioasă adecvată.* - *Selectarea unor expresii și concepte biblice relevante pentru o prezentare multimedia despre rolul Bibliei în viața Bisericii.* - *Redactarea unui dialog imaginar între două persoane cu opinii diferite despre sursa adevărului religios, folosind limbaj biblic adecvat și respectuos.*
CS 1.3. Analizarea textelor biblice de referință în vederea susținerii autorității Bibliei
- *Examinarea unui grup de texte pentru identificarea elementelor care susțin inspirația și autoritatea Scripturii.* - *Comentarea unor pasaje biblice în care este evidențiată relația dintre Cuvântul lui Dumnezeu și viața credinciosului, în cadrul unui jurnal de reflecție.* - *Corelarea unor versete din Vechiul și Noul Testament care confirmă unitatea și coerența autorității Scripturii, realizând o hartă tematică.* - *Demonstrarea cu ajutorul unei prezentări orale modul în care doctrina despre Dumnezeu Fiul este fundamentată biblic.* - *Argumentarea, pe baza unui studiu de text, de ce Biblia are prioritate față de tradiție sau rațiune în formarea credinței.* - *Evaluarea diferitelor interpretări ale unui text biblic controversat, pentru a distinge între opinie și autoritate divină.* - *Sintetizarea concluziilor unui studiu comparativ între texte biblice și surse extra-biblice, evidențiind rolul central al Scripturii.*

CG 2 - Utilizarea gândirii critice în analiza textului biblic

Clasa a IX-a
CS 2.1. Identificarea textelor religioase de referință care susțin doctrina studiată
- *Identificarea textelor biblice despre lucrarea Duhului Sfânt, în realizarea unei teme de reflecție pentru acasă, evidențiind pasajele în Biblia personală sau digitală.* - *Lecturarea textelor biblice care fundamentează doctrina despre Dumnezeire, notând referințele relevante într-un tabel comparativ.* - *Evidențierea textelor biblice despre creație în contextul orei de curs, identificând versetele care arată rolul omului de administrator al mediului creat de Dumnezeu, contrastând cu ideologiile ecologice care divinizează natura.*

Clasa a IX-a
- *Selectarea versetelor biblice care susțin Dumnezeirea Domnului Isus Hristos în cadrul unei activități de studiu biblic în echipe, folosind aplicații biblice online, prezentând o listă de texte biblice ca argumente.* - *Redactarea unei fișe de sinteză despre personalitatea Duhului Sfânt, pe baza identificării versetelor biblice relevante, folosind platforme de studiu biblic online.*
CS 2.2. Explicarea textelor religioase de referință specifice doctrinei studiate
- *Interpretarea textului din Geneza 2:15, în contextul discuției despre creație, redactând o explicație despre responsabilitatea biblică față de mediu, distinctă de ecologismul ideologic.* - *Clarificarea semnificației expresiei „pământul este al Domnului”, în contextul unei conversații aplicative, prezentând într-un PowerPoint o scurtă interpretare despre etica creștină a consumului responsabil.* - *Analizarea textului din Romani 8:19-22, în cadrul unei activități de grup, în contextul discuției despre degradarea creației, formulând o explicație despre speranța restaurării divine, nu doar a reechilibrării naturale.* - *Descompunerea Psalmului 104 în ideile sale principale, în cadrul unei activități de grup la clasă, explicând armonia creației ca dovadă a înțelepciunii lui Dumnezeu.*
CS 2.3. Formularea de argumente biblice în vederea fundamentării dogmei adventiste
- *Argumentarea doctrinei despre natura omului prin texte biblice, redactând un eseu care compară creaționismul biblic cu poluarea planetei de către omul modern.* - *Demonstrarea biblică a importanței studierii zilnice a Bibliei, în contextul unei prezentări publice.* - *Susținerea doctrinei despre providența divină prin texte biblice, în cadrul unei conversații ghidate, explicând oral cum grija lui Dumnezeu pentru o comunicare eficientă cu omul se deosebește de nepăsarea și izolarea omului modern în era tehnologiei.* - *Construirea un raționament biblic despre relația dintre credință și protecția mediului, în cadrul unei dezbateri la clasă, prezentând versete care susțin grija responsabilă față de creație fără a absolutiza natura.*

CG 3 - Interpretarea Bibliei în scopul formării de atitudini și comportamente

Clasa a IX-a
CS 3.1. Identificarea atitudinilor și comportamentelor derivate din aplicarea doctrinelor biblice(11)
- *Identificarea textelor biblice care descriu trăsături de caracter creștin, clasificând atitudinile corespunzătoare.* - *Discutarea în grupuri mici a situațiilor de viață contemporană, identificând reacțiile creștine potrivite, conform principiilor biblice.* - *Extragerea atitudinilor morale și spirituale care reies din natura umană a lui Isus Hristos, realizând un poster tematic ilustrat.* - *Analizarea comportamentelor personajelor biblice care au aplicat principiile credinței într-un studiu de caz comparativ.*(12) - *Completarea unei fișe de observare în care asociază doctrinele cu comportamentele pe care le generează.* - *Realizarea unui portofoliu de personaje biblice-model, evidențiind atitudinile și comportamentele lor ca expresie a doctrinelor trăite.* - *Elaborarea unui jurnal spiritual personal în care notează zilnic o atitudine biblică pe care o dorește să o exerseze și rezultatele observabile.*
CS 3.2. Examinarea consecințelor integrării principiilor biblice în viața creștinului
- *Analizarea efectelor pozitive și negative ale deciziilor spirituale din biografiile biblice, într-un eseu argumentativ.* - *Formularea unei concluzii despre impactul principiilor biblice asupra relațiilor interumane, într-un mini-proiect de observare comunitară.* - *Simularea unei situații practice (ex. conflict, ispită, alegere morală), evaluând consecințele diferitelor răspunsuri prin prisma Scripturii.* - *Completarea unui grafic de tip cauză-efect în care prezintă rezultatele aplicării sau neaplicării unui principiu biblic (ex. sinceritatea, curăția).* - *Argumentarea, într-o dezbatere organizată, de ce aplicarea principiilor biblice conduce la dezvoltarea caracterului creștin autentic.* - *Redactarea unei reflecții personale despre modul în care un principiu biblic a influențat o experiență proprie sau a altcuiva.*

Clasa a IX-a
- *Elaborarea unui studiu de caz despre o personalitate istorică adventistă care a aplicat principii biblice în viața personală și publică.*
CS 3.3. Inventarierea atitudinilor și comportamentelor derivate din doctrinele studiate
- *Listarea atitudinilor și comportamentelor asociate fiecărei doctrine studiate într-un tabel sinoptic.* - *Organizarea unui panou tematic (ex. roadele credinței) care reunește atitudini creștine identificate la clasă.* - *Elaborarea unei fișe de sinteză a comportamentelor specifice vieții creștine, bazându-se pe exemple biblice și personale.* - *Construirea unei hărți conceptuale care să reliefeze legătura dintre doctrine și atitudinile rezultate din ele.* - *Redactarea unui raport final de autoevaluare spirituală în care inventariază atitudinile personale dezvoltate la clasă.* - *Prezentarea într-un portofoliu multimedia un inventar al comportamentelor specifice vieții creștine autentice.*

CG 4 - Exprimarea identității religioase în viața personală și în societate

Clasa a IX-a
CS 4.1. Observarea diferențelor dintre principiile biblice și normele sociale și etice contemporane[11]
- *Identificarea modului în care Biblia definește demnitatea omului, identificând diferențele față de ideologiile moderne care reduc omul la un factor ecologic sau economic, realizând un eseu scurt de reflecție.*[12] - *Clasificarea unor comportamente contemporane ca fiind în armonie sau în contradicție cu principiile etice biblice.* - *Examinarea conceptelor biblice despre creație, corelând cu teoriile evoluționiste contemporane într-un tabel cu asemănări și deosebiri.* - *Redactarea unei reflecții personale privind importanța păstrării integrității morale în fața relativismului etic contemporan, pornind de la exemplul Domnului Isus Hristos.*
CS 4.2. Demonstrarea relevanței doctrinelor studiate în viața personală și în societatea contemporană
- *Exemplificarea, prin situații concrete, a diferitelor principii biblice care pot combate indiferența socială, propunând o inițiativă de voluntariat și realizând un plan de acțiune sau un afiș motivațional.* - *Prezentarea într-un clip video de maxim 3 minute a modului în care natura divino-umană a Domnului Isus Hristos influențează speranța și motivația în viața de zi cu zi.* - *Simularea unui interviu TV în care un elev joacă rolul unui tânăr adventist ce explică valoarea doctrinei despre Dumnezeu Fiul.* - *Organizarea unei expoziții tematice (ex: credința în acțiune), cu panouri despre modul în care fiecare doctrină se traduce în fapte practice (ex. caritate, sănătate, educație).* - *Compunerea unei scrisori imaginare către un prieten necredincios, argumentând relevanța lucrării Duhului Sfânt în contextul stresului social actual.*
CS 4.3. Argumentarea consecințelor integrării principiilor biblice în experiența personală și a comunității.
- *Ilustrarea printr-o piesă de teatru consecințele pozitive și negative ale aplicării sau neaplicării principiilor biblice într-o situație de viață.* - *Argumentarea într-o dezbatere în plen efectele pozitive ale aplicării principiilor biblice asupra comunității bisericii.* - *Redactarea unui jurnal spiritual în care se va reflecta la efectele respectării principiilor biblice asupra relațiilor personale și sociale.* - *Elaborarea unui eseu despre modul în care aplicarea principiilor biblice pot transforma comunitățile umane.* - *Crearea unui plan de acțiune comunitară (ex. proiect misionar, ecologic sau social) bazat pe doctrina studiată.* - *Elaborarea unei prezentări PowerPoint care demonstrează cum aplicarea valorilor biblice influențează dezvoltarea durabilă a comunității (ex. sănătate, educație, solidaritate).*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Clasa a IX-a

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Doctrina despre Dumnezeu	1.1. Cuvântul lui Dumnezeu 1.1.1. Revelația divină 1.1.2. Inspirația Scripturii 1.1.3. Autoritatea Scripturii 1.2. Dumnezeirea 1.2.1. Cunoașterea și existența lui Dumnezeu 1.2.2. Atributele și dinamica dumnezeirii 1.3. Dumnezeu Tatăl 1.3.1. Dumnezeu Tatăl în Vechiul Testament 1.3.2. Dumnezeu Tatăl în Noul Testament 1.4. Dumnezeu Fiul 1.4.1. Natura divină a Domnului Hristos 1.4.2. Natura umană a Domnului Hristos 1.4.3. Funcțiile Domnului Hristos 1.5. Dumnezeu Duhul Sfânt 1.5.1. Personalitatea Duhului Sfânt 1.5.2. Lucrarea Duhului Sfânt
2. Doctrina despre om	2.1. Creația 2.1.1. Istoria creației 2.1.2. Scopul creației 2.1.3. Importanța creației 2.2. Natura omului 2.2.1. Originea omului 2.2.2. Căderea în păcat 2.2.3. Urmările căderii în păcat

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Demonstrarea autorității Bibliei ca normă de credință

Clasa a X-a
CS 1.1. Definirea conceptelor biblice specifice fiecărei doctrine
- *Identificarea sensului termenilor mântuire, planul mântuirii, întrupare, natura divino-umană în pasaje biblice selectate, realizând un glosar personal al conceptelor doctrinare.* - *Descrierea diferențelor dintre conceptele doctrinare apropiate (ex. îndreptățire –neprihănire) într-o dezbatere de grup.* - *Clasificarea conceptelor biblice esențiale (ex: mântuire, întrupare, biserică, rămășiță) în funcție de doctrina căreia îi aparține, într-un tabel comparativ.* - *Explicarea în propriile cuvinte semnificația unui concept biblic (ex. Biserica – trupul lui Hristos) pe baza unui text de referință, în cadrul unei prezentări orale.* - *Construirea unui mini-dicționar vizual al conceptelor biblice fundamentale (ex. mântuire, întrupare, biserică), folosind definiții, versete și imagini simbolice.*
CS 1.2. Utilizarea corectă a limbajului și conceptelor religioase pentru recunoașterea Bibliei ca autoritate și normă de credință
- *Selectarea unor expresii și concepte biblice relevante pentru o prezentare multimedia despre rolul Bibliei în viața Bisericii.* - *Interpretarea unor pasaje biblice în care se afirmă autoritatea Scripturii, explicând oral termenii religioși cheie.* - *Aplicarea limbajului doctrinar corect în redactarea unui scurt eseu despre importanța întrupării Domnului Hristos în viața credinciosului.* - *Argumentarea, în cadrul unei dezbateri, modul în care Biblia stă la baza formării doctrinei despre Biserică, folosind expresii teologice corecte.* - *Formularea unor afirmații de credință personale, inspirate din texte biblice, respectând terminologia religioasă adecvată.* - *Redactarea unui dialog imaginar între două persoane cu opinii diferite despre sursa adevărului religios, folosind limbaj biblic adecvat și respectuos.*
CS 1.3. Analizarea textelor biblice de referință în vederea susținerii autorității Bibliei
- *Examinarea unui grup de texte pentru identificarea elementelor care susțin creșterea în Hristos.* - *Demonstrarea cu ajutorul unei prezentări orale modul în care doctrina despre Experiența mântuirii este fundamentată biblic.* - *Argumentarea, pe baza unui studiu de text, de ce Biblia are prioritate față de tradiție sau rațiune în formarea credinței.* - *Evaluarea diferitelor interpretări ale unui text biblic controversat, pentru a distinge între opinie și autoritate divină.* - *Comentarea unor pasaje biblice în care este evidențiată relația dintre marea luptă și viața credinciosului, în cadrul unui jurnal de reflecție.* - *Sintetizarea concluziilor unui studiu comparativ între texte biblice și surse extra-biblice, evidențiind rolul central al Scripturii* - *Corelarea unor versete din Vechiul și Noul Testament care confirmă unitatea în trupul lui Hristos, realizând o hartă tematică.*

CG 2 - Utilizarea gândirii critice în analiza textului biblic

Clasa a X-a
CS 2.1. Identificarea textelor religioase de referință care susțin doctrina studiată
- *Identificarea textelor biblice care fundamentează doctrina despre Rămășiță și misiunea ei, notând referințele relevante într-un tabel comparativ.*[12] - *Extragerea unor texte biblice despre creșterea în Hristos, în contextul unei teme de reflecție pentru acasă, evidențiind pasajele în Biblia personală sau digitală.*

Clasa a X-a
- *Identificarea pasajelor biblice care susțin scopul întrupării în cadrul unei activități de laborator biblic la clasă, folosind diverse platforme de studiu biblic online, redactând o fișă de sinteză tematică.* - *Selectarea versetelor biblice care susțin misiunea rămășiței în cadrul unei activități de studiu biblic în echipe, folosind aplicații biblice online, prezentând o listă de texte biblice ca argumente.* - *Analizarea textelor biblice despre marea luptă în contextul orei de curs, notând versetele care arată rolul omului de administrator al mediului creat de Dumnezeu, contrastând cu ideologiile ecologice care divinizează natura.*
CS 2.2. Explicarea textelor religioase de referință specifice doctrinei studiate
- *Clarificarea semnificației expresiei „pământul este al Domnului”, în contextul unei conversații aplicative despre misiunea rămășiței, prezentând într-un PowerPoint o scurtă interpretare despre etica creștină a consumului responsabil.* - *Descompunerea Psalmului 104 în ideile sale principale, în contextul discuției despre unitatea în trupul lui Hristos, în cadrul unei activități de grup la clasă, explicând armonia creației ca dovadă a înțelepciunii lui Dumnezeu.* - *Interpretarea unui text biblic, în contextul discuției despre marea luptă dintre bine și rău, redactând o explicație despre responsabilitatea biblică față de mediu, distinctă de ecologismul ideologic.*
CS 2.3. Formularea de argumente biblice în vederea fundamentării dogmei adventiste
- *Demonstrarea biblică a importanței studierii zilnice a Bibliei, în contextul unei prezentări publice.* - *Susținerea doctrinei despre Biserică prin texte biblice, în cadrul unei conversații ghidate, explicând oral cum grija lui Dumnezeu pentru o comunicare eficientă cu omul se deosebește de nepăsarea și izolarea omului modern în era tehnologiei.* - *Argumentarea doctrinei despre Rămășiță și misiunea ei prin texte biblice, redactând un eseu care compară creaționismul biblic cu poluarea planetei de către omul modern.* - *Construirea unui raționament biblic despre relația dintre credință și protecția mediului, în cadrul unei dezbateri la clasă, prezentând versete care susțin grija responsabilă față de creație fără a absolutiza natura.*

CG 3 - Interpretarea Bibliei în scopul formării de atitudini și comportamente

Clasa a X-a
CS 3.1. Identificarea atitudinilor și comportamentelor derivate din aplicarea doctrinelor biblice[(11)]
- *Identificarea textelor biblice care descriu trăsături de caracter creștin, clasificând atitudinile corespunzătoare.* - *Discutarea în grupuri mici a situațiilor de viață contemporană, identificând reacțiile creștine potrivite, conform principiilor biblice.* - *Completarea unei fișe de observare în care asociază doctrinele cu comportamentele pe care le generează.* - *Extragerea atitudinilor morale și spirituale care reies din viața, moartea și învierea Domnului Hristos, realizând un poster tematic ilustrat.* - *Analizarea comportamentelor personajelor biblice care au aplicat principiile credinței într-un studiu de caz comparativ.*[(12)] - *Elaborarea unui jurnal spiritual personal în care notează zilnic o atitudine biblică pe care o dorește să o exerseze și rezultatele observabile.* - *Realizarea unui portofoliu de personaje biblice-model, evidențiind atitudinile și comportamentele lor ca expresie a doctrinelor trăite.*
CS 3.2. Examinarea consecințelor integrării principiilor biblice în viața creștinului
- *Completarea unui grafic de tip cauză-efect în care prezintă rezultatele aplicării sau neaplicării unui principiu biblic (ex. sinceritatea, curăția).* - *Simularea unei situații practice (ex. conflict, ispită, alegere morală), evaluând consecințele diferitelor răspunsuri prin prisma Scripturii.* - *Analizarea efectelor pozitive și negative ale deciziilor spirituale din biografiile biblice, într-un eseu argumentativ.* - *Dezvoltarea unui studiu de caz despre o personalitate istorică adventistă care a aplicat principii biblice în viața personală și publică.* - *Argumentarea, într-o dezbatere organizată, de ce aplicarea principiilor biblice conduce la dezvoltarea caracterului creștin autentic.*

Clasa a X-a
- *Formularea unei concluzii despre impactul principiilor biblice asupra relațiilor interumane, într-un mini-proiect de observare comunitară.* - *Redactarea unei reflecții personale despre modul în care un principiu biblic a influențat o experiență proprie sau a altcuiva.*
CS 3.3. Inventarierea atitudinilor și comportamentelor derivate din doctrinele studiate
- *Listarea atitudinilor și comportamentelor asociate fiecărei doctrine studiate într-un tabel sinoptic.* - *Organizarea unui panou tematic (ex.: roadele credinței) care reunește atitudini creștine identificate la clasă.* - *Elaborarea unei fișe de sinteză a comportamentelor specifice vieții creștine, bazându-se pe exemple biblice și personale.* - *Construirea unei hărți conceptuale care să reliefeze legătura dintre doctrine și atitudinile rezultate din ele.* - *Prezentarea într-un portofoliu multimedia (de tip: text-imagine-citat biblic) un inventar al comportamentelor specifice vieții creștine autentice.* - *Redactarea unui raport final de autoevaluare spirituală în care inventariază atitudinile personale dezvoltate la clasă.*

CG 4 - Exprimarea identității religioase în viața personală și în societate

Clasa a X-a
CS 4.1. Observarea diferențelor dintre principiile biblice și normele sociale și etice contemporane
- *Clasificarea unor comportamente contemporane ca fiind în armonie sau în contradicție cu principiile etice biblice.* - *Analizarea conceptului de demnitate umană în lumina Bibliei, evidențiind contrastul dintre această perspectivă și ideologiile contemporane care reduc ființa umană la un simplu factor ecologic sau economic, prin elaborarea unui eseu concis de reflecție* - *Examinarea conceptelor biblice despre biserică, corelând cu teoriile teologice contemporane într-un tabel cu asemănări și deosebiri.* - *Redactarea unei reflecții personale privind importanța păstrării integrității morale în fața relativismului etic contemporan, pornind de la exemplul Domnului Isus Hristos.*
CS 4.2. Demonstrarea relevanței doctrinelor studiate în viața personală și în societatea contemporană
- *Exemplificarea prin situații concrete cum diferite principii biblice pot combate indiferența socială, propunând o inițiativă de voluntariat și realizând un plan de acțiune sau un afiș motivațional.* - *Prezentarea într-un clip video a modului în care natura divino-umană a Domnului Isus Hristos influențează speranța și motivația în viața de zi cu zi.* - *Compunerea unei scrisori imaginare către un prieten necredincios, argumentând relevanța misiunii rămășiței în contextul stresului social actual.* - *Simularea unui interviu TV în care un elev joacă rolul unui tânăr adventist ce explică valoarea doctrinei despre Creșterea în Hristos.* - *Organizarea unei expoziții tematice (ex: credința în acțiune), cu panouri despre modul în care fiecare doctrină se traduce în fapte practice (ex. caritate, sănătate, educație).*
CS 4.3. Argumentarea consecințelor integrării principiilor biblice în experiența personală și a comunității.
- *Argumentarea într-o dezbatere în plen a efectelor pozitive ale aplicării principiilor biblice asupra comunității bisericii.* - *Redactarea unui jurnal spiritual în care se va reflecta la efectele respectării principiilor biblice asupra relațiilor personale și sociale.* - *Ilustrarea printr-un studiu de caz a consecințelor pozitive și negative ale aplicării sau neaplicării principiilor biblice într-o situație de viață.* - *Realizarea unei prezentări PowerPoint care demonstrează cum aplicarea valorilor biblice influențează dezvoltarea durabilă a comunității.* - *Elaborarea unui eseu despre modul în care aplicarea principiilor biblice pot transforma comunitățile umane.* - *Crearea unui plan de acțiune comunitară bazat pe doctrina studiată.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Clasa a X-a

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Doctrina despre mântuire	1.1. Marea luptă 1.1.1. Originea luptei 1.1.2. Esența marii lupte 1.2. Viața, moartea și învierea Domnului Hristos 1.2.1. Harul mântuitor 1.2.2. Lucrarea de împăcare 1.2.3. Jertfa ispășitoare 1.3. Experiența mântuirii 1.3.1. Îndreptățirea 1.3.2. Sfințirea 1.4. Creșterea în Hristos 1.4.1. Nașterea din nou 1.4.2. Fazele pocăinței
2.. Doctrina despre biserică	2.1. Biserica 2.1.1. Biserica în Scripturi 2.1.2. Conducerea bisericii 2.2. Rămășița și misiunea ei 2.2.1. Rămășița bisericii 2.2.2. Cele trei solii îngerești 2.3. Unitatea în trupul lui Hristos 2.3.1. Unitatea bisericii 2.3.2. Realizarea unității

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Demonstrarea autorității Bibliei ca normă de credință

Clasa a XI-a
CS 1.1. Definirea conceptelor biblice specifice fiecărei doctrine
- *Identificarea sensului termenilor botez, Cina Domnului, dar spiritual, dar profetic, lege divină, Sabat, zecime în pasaje biblice selectate, realizând un glosar personal al conceptelor doctrinare.* - *Clasificarea conceptelor biblice esențiale (ex: botez, dar spiritual, dar profetic, cele zece porunci, sabat, zecime) în funcție de doctrina căreia îi aparține, într-un tabel comparativ.* - *Descrierea diferențelor dintre conceptele doctrinare apropiate (ex. lege – poruncă) într-o dezbatere de grup.* - *Explicarea în propriile cuvinte semnificația unui concept biblic (ex. zecime) pe baza unui text de referință, în cadrul unei prezentări orale.* - *Construirea unui mini-dicționar vizual al conceptelor biblice fundamentale (ex. zecime, sabat, legea lui Dumnezeu), folosind definiții, versete și imagini simbolice.*
CS 1.2. Utilizarea corectă a limbajului și conceptelor religioase pentru recunoașterea Bibliei ca autoritate și normă de credință
- *Interpretarea unor pasaje biblice în care se afirmă autoritatea Scripturii, explicând oral termenii religioși cheie.* - *Selectarea unor expresii și concepte biblice relevante pentru o prezentare multimedia despre rolul Bibliei în viața Bisericii.* - *Aplicarea limbajului doctrinar corect în redactarea unui scurt eseu despre importanța Bibliei ca autoritate supremă în viața credinciosului.* - *Formularea unor afirmații de credință personale, inspirate din texte biblice, respectând terminologia religioasă adecvată.* - *Argumentarea, în cadrul unei dezbateri, modul în care Biblia stă la baza formării doctrinei despre Sabat, folosind expresii teologice corecte.* - *Redactarea unui dialog imaginar între două persoane cu opinii diferite despre sursa adevărului religios, folosind limbaj biblic adecvat și respectuos.*
CS 1.3. Analizarea textelor biblice de referință în vederea susținerii autorității Bibliei
- *Comentarea unor pasaje biblice în care este evidențiată relația dintre Cuvântul lui Dumnezeu și viața credinciosului, în cadrul unui jurnal de reflecție.* - *Examinarea unui grup de texte pentru identificarea elementelor care susțin valabilitatea celor zece porunci.* - *Corelarea unor versete din Vechiul și Noul Testament care confirmă natura universală a zecimii, realizând o hartă tematică.* - *Demonstrarea cu ajutorul unei prezentări orale modul în care o doctrina despre botez este fundamentată biblic Argumentarea, pe baza unui studiu de text, de ce Biblia are prioritate față de tradiție sau rațiune în formarea credinței.* - *Evaluarea diferitelor interpretări ale unui text biblic controversat, pentru a distinge între opinie și autoritate divină.* - *Sintetizarea concluziilor unui studiu comparativ între texte biblice și surse extra-biblice, evidențiind rolul central al Scripturii.*

CG 2 - Utilizarea gândirii critice în analiza textului biblic

Clasa a XI-a
CS 2.1. Identificarea textelor religioase de referință care susțin doctrina studiată
- *Identificarea textelor biblice care fundamentează doctrina despre Cina Domnului, notând referințele relevante într-un tabel comparativ.*(12) - *Evidențierea textelor biblice despre administrarea creștină a resurselor vieții în contextul orei de curs, notând versetele care arată rolul omului de administrator al mediului creat de Dumnezeu, contrastând cu ideologiile ecologice care divinizează natura.* - *Selectarea versetelor biblice care susțin darul profeției în cadrul unei activități de studiu biblic în echipe, folosind aplicații biblice online, prezentând o listă de texte biblice ca argumente.*

Clasa a XI-a
- *Explorarea textelor biblice despre sabaturi ceremoniale, în contextul unei teme de reflecție pentru acasă, evidențiind pasajele în Biblia personală sau digitală.* - *Descoperirea versetelor biblice care susțin nevoia de schimbare a minții omului în cadrul unei activități de laborator biblic la clasă, folosind diverse platforme de studiu biblic online, redactând o fișă de sinteză tematică.*
CS 2.2. Explicarea textelor religioase de referință specifice doctrinei studiate
- *Clarificarea semnificației expresiei „pământul este al Domnului”, în contextul unei conversații aplicative, prezentând într-un PowerPoint o scurtă interpretare despre etica creștină a consumului responsabil.* - *Descompunerea Psalmului 104 în ideile sale principale, în contextul discuției despre administrarea creștină a resurselor vieții, în cadrul unei activități de grup la clasă, explicând armonia creației ca dovadă a înțelepciunii lui Dumnezeu.* - *Interpretarea unui text biblic, în contextul discuției despre administrarea creștină a resurselor vieții, redactând o explicație despre responsabilitatea biblică față de mediu, distinctă de ecologismul ideologic*
CS 2.3. Formularea de argumente biblice în vederea fundamentării dogmei adventiste
- *Demonstrarea biblică a importanței studierii zilnice a Bibliei, în contextul unei prezentări publice.* - *Susținerea doctrinei despre Darurile și Slujbele Spirituale prin texte biblice, în cadrul unei conversații ghidate, explicând oral cum grija lui Dumnezeu pentru o comunicare eficientă cu omul se deosebește de nepăsarea și izolarea omului modern în era tehnologiei.* - *Argumentarea doctrinei despre Administrarea Creștină a Resurselor Vieții prin texte biblice, redactând un eseu care compară creaționismul biblic cu poluarea planetei de către omul modern.* - *Construirea unui raționament biblic despre relația dintre credință și protecția mediului, în cadrul unei dezbateri la clasă, prezentând versete care susțin grija responsabilă față de creație fără a absolutiza natura.*

CG 3 - Interpretarea Bibliei în scopul formării de atitudini și comportamente

Clasa a XI-a
CS 3.1. Identificarea atitudinilor și comportamentelor derivate din aplicarea doctrinelor biblice
- *Citarea textelor biblice care descriu trăsături de caracter creștin, clasificând atitudinile corespunzătoare.* - *Completarea unei fișe de observare în care asociază doctrinele cu comportamentele pe care le generează* - *Discutarea în grupuri mici a situațiilor de viață contemporană, identificând reacțiile creștine potrivite, conform principiilor biblice.* - *Analizarea comportamentelor personajelor biblice care au aplicat principiile credinței într-un studiu de caz comparativ.* - *Extragerea atitudinilor morale și spirituale care reies din natura universală a zecimii, realizând un poster tematic ilustrat.* - *Elaborarea unui jurnal spiritual personal în care notează zilnic o atitudine biblică pe care o dorește să o exerseze și rezultatele observabile.* - *Realizarea unui portofoliu de personaje biblice-model, evidențiind atitudinile și comportamentele lor ca expresie a doctrinelor trăite.*
CS 3.2. Examinarea consecințelor integrării principiilor biblice în viața creștinului
- *Completarea unui grafic de tip cauză-efect în care prezintă rezultatele aplicării sau neaplicării unui principiu biblic (ex. sinceritatea, curăția).* - *Simularea unei situații practice (ex. conflict, ispită, alegere morală), evaluând consecințele diferitelor răspunsuri prin prisma Scripturii.* - *Analizarea efectelor pozitive și negative ale deciziilor spirituale din biografiile biblice, într-un eseu argumentativ.* - *Argumentarea, într-o dezbatere organizată, de ce aplicarea principiilor biblice conduce la dezvoltarea caracterului creștin autentic* - *Formularea unei concluzii despre impactul principiilor biblice asupra relațiilor interumane, într-un mini-proiect de observare comunitară.* - *Dezvoltarea unui studiu de caz despre o personalitate istorică adventistă care a aplicat principii biblice în viața personală și publică.* - *Redactarea unei reflecții personale despre modul în care un principiu biblic a influențat o experiență proprie sau a altcuiva.*

Clasa a XI-a
CS 3.3. Inventarierea atitudinilor și comportamentelor derivate din doctrinele studiate
- *Listarea atitudinilor și comportamentelor asociate fiecărei doctrine studiate într-un tabel sinoptic.* - *Elaborarea unei fișe de sinteză a comportamentelor specifice vieții creștine, bazându-se pe exemple biblice și personale.* - *Organizarea unui panou tematic (ex.: roadele credinței) care reunește atitudini creștine identificate la clasă.* - *Construirea unei hărți conceptuale care să reliefeze legătura dintre doctrine și atitudinile rezultate din ele.* - *Redactarea unui raport final de autoevaluare spirituală în care inventariază atitudinile personale dezvoltate la clasă.* - *Prezentarea într-un portofoliu multimedia (de tip: text-imagine-citat biblic) un inventar al comportamentelor specifice vieții creștine autentice.*

CG 4 - Exprimarea identității religioase în viața personală și în societate

Clasa a XI-a
CS 4.1. Observarea diferențelor dintre principiile biblice și normele sociale și etice contemporane
- *Clasificarea unor comportamente contemporane ca fiind în armonie sau în contradicție cu principiile etice biblice.* - *Examinarea conceptelor biblice despre administrarea creștină a vieții, corelând cu teoriile evoluționiste contemporane într-un tabel cu asemănări și deosebiri.* - *Analizarea modului în care Biblia definește isprăvnicia creștină, identificând diferențele față de ideologiile moderne care reduc omul la un factor ecologic sau economic, realizând un eseu scurt de reflecție.*(12) - *Redactarea unei reflecții personale privind importanța păstrării integrității morale în fața relativismului etic contemporan, pornind de la exemplul Domnului Isus Hristos.*
CS 4.2. Demonstrarea relevanței doctrinelor studiate în viața personală și în societatea contemporană
- *Exemplificarea prin situații concrete cum diferite principii biblice pot combate indiferența socială, propunând o inițiativă de voluntariat și realizând un plan de acțiune sau un afiș motivațional.* - *Prezentarea într-un clip video a modului în care darurile și slujbele spirituale influențează speranța și motivația în viața de zi cu zi.* - *Compunerea unei scrisori imaginare către un prieten necredincios, argumentând relevanța Sabatului în contextul stresului social actual.* - *Simularea unui interviu TV în care un elev joacă rolul unui tânăr adventist ce explică valoarea doctrinei despre botez.* - *Organizarea unei expoziții tematice (ex: credința în acțiune), cu panouri despre modul în care fiecare doctrină se traduce în fapte practice.*
CS 4.3. Argumentarea consecințelor integrării principiilor biblice în experiența personală și a comunității.
- *Ilustrarea printr-un studiu de caz consecințele pozitive și negative ale aplicării sau neaplicării principiilor biblice într-o situație de viață.* - *Elaborarea unei prezentări PowerPoint care demonstrează cum aplicarea valorilor biblice influențează dezvoltarea durabilă a comunității.* - *Argumentarea într-o dezbatere în plen efectele pozitive ale aplicării principiilor biblice asupra comunității bisericii.* - *Redactarea unui jurnal spiritual în care se va reflecta la efectele respectării principiilor biblice asupra relațiilor personale și sociale.* - *Elaborarea unui eseu despre modul în care aplicarea principiilor biblice pot transforma comunitățile umane.* - *Crearea unui plan de acțiune comunitară bazat pe doctrina studiată.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Clasa a XI-a

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Doctrina despre biserică	1.1. Botezul 1.1.1. Botezul în Scripturi 1.1.2. Semnificația botezului 1.1.3. Condiții pentru botez 1.2. Cina Domnului 1.2.1. Instituirea Cinei Domnului 1.2.2. Semnificația Cinei Domului 1.3. Darurile și slujbele spirituale 1.3.1. Darurile spirituale 1.3.2. Scopul darurilor spirituale 1.4. Darul profeției 1.4.1. Darul profetic în Scripturi 1.4.2. Darul profetic la finalul istoriei 1.4.3. Biblia și profeții postbiblici
2. Doctrina despre viața creștină	2.1. Legea lui Dumnezeu 2.1.1. Legea morală 2.1.2. Legea ceremonială 2.1.3. Legea și Evanghelia 2.2. Sabatul 2.2.1. Originea și scopul Sabatului 2.2.2. Sabatul în Noul Testament 2.2.3. Pseudo-sabatul 2.3. Administrarea creștină a resurselor vieții 2.3.1. Proprietar și administrator 2.3.2. Zecimea 2.3.3. Dăruirea

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Demonstrarea autorității Bibliei ca normă de credință

Clasa a XII-a
CS 1.1. Definirea conceptelor biblice specifice fiecărei doctrine
- *Identificarea sensului termenilor familie, căsătorie, sanctuar, judecată, mileniu, noul pământ în pasaje biblice selectate, realizând un glosar personal al conceptelor doctrinare.* - *Descrierea diferențelor dintre conceptele doctrinare apropiate (ex. neprihănire – sfințire) într-o dezbatere de grup.* - *Clasificarea conceptelor biblice esențiale (ex: temperanță, abstinență, familie, revenire, prima înviere, a doua înviere, mileniu) în funcție de doctrina căreia îi aparține, într-un tabel comparativ.* - *Explicarea în propriile cuvinte semnificația unui concept biblic (ex. înviere parțială) pe baza unui text de referință, în cadrul unei prezentări orale.* - *Construirea unui mini-dicționar vizual al conceptelor biblice fundamentale (ex. sanctuar, judecată de cercetare, judecată de executare), folosind definiții, versete și imagini simbolice.*
CS 1.2. Utilizarea corectă a limbajului și conceptelor religioase pentru recunoașterea Bibliei ca autoritate și normă de credință
- *Selectarea unor expresii și concepte biblice relevante pentru o prezentare multimedia despre rolul Bibliei în alegerea partenerului de viață.* - *Aplicarea limbajului doctrinar corect în redactarea unui scurt eseu despre importanța Bibliei ca autoritate supremă în viața de familie.* - *Interpretarea unor pasaje biblice în care se afirmă autoritatea Scripturii, explicând oral termenii religioși cheie.* - *Argumentarea, în cadrul unei dezbateri, modul în care Biblia stă la baza formării doctrinei despre Căsătorie și Familie, folosind expresii teologice corecte.* - *Formularea unor afirmații de credință personale, inspirate din texte biblice, respectând terminologia religioasă adecvată.* - *Redactarea unui dialog imaginar între două persoane cu opinii diferite despre sursa adevărului religios, folosind limbaj biblic adecvat și respectuos.*
CS 1.3. Analizarea textelor biblice de referință în vederea susținerii autorității Bibliei
- *Examinarea unui grup de texte pentru identificarea elementelor care susțin revenirea Domnului Isus Hristos.* - *Comentarea unor pasaje biblice în care este evidențiată relația dintre Cuvântul lui Dumnezeu și viața credinciosului, în cadrul unui jurnal de reflecție.* - *Corelarea unor versete din Vechiul și Noul Testament care confirmă prima înviere, realizând o hartă tematică.* - *Demonstrarea cu ajutorul unei prezentări orale modul în care o doctrina despre sanctuar este fundamentată biblic.* - *Argumentarea, pe baza unui studiu de text, de ce Biblia are prioritate față de tradiție sau rațiune în formarea credinței.* - *Evaluarea diferitelor interpretări ale unui text biblic controversat, pentru a distinge între opinie și autoritate divină.* - *Sintetizarea concluziilor unui studiu comparativ între texte biblice și surse extra-biblice, evidențiind rolul central al Scripturii.*

CG 2 - Utilizarea gândirii critice în analiza textului biblic

Clasa a XII-a
CS 2.1. Identificarea textelor religioase de referință care susțin doctrina studiată
- *Identificarea textelor biblice care fundamentează doctrina despre Noul Pământ, notând referințele relevante într-un tabel comparativ.*[12] - *Evidențierea unor texte biblice despre comportamentul creștin în contextul orei de curs, notând versetele care arată rolul omului de administrator al mediului creat de Dumnezeu, contrastând cu ideologiile ecologice care divinizează natura.*

Clasa a XII-a
- *Selectarea versetelor biblice care susțin lucrarea Domnului Hristos în Sanctuarul ceresc, în cadrul unei activități de studiu biblic în echipe, folosind aplicații biblice online, prezentând o listă de texte biblice ca argumente.* - *Investigarea textelor biblice despre reforma sanitară, în contextul unei teme de reflecție pentru acasă, evidențiind pasajele în Biblia personală sau digitală.* - *Analizarea versetelor biblice care susțin abstinența și temperanța în cadrul unei activități de laborator biblic la clasă, folosind diverse platforme de studiu biblic online, redactând o fișă de sinteză tematică.*
CS 2.2. Explicarea textelor religioase de referință specifice doctrinei studiate
- *Descompunerea Psalmului 104 în ideile sale principale, în contextul discuției despre reforma sanitară, în cadrul unei activități de grup la clasă, explicând armonia creației ca dovadă a înțelepciunii lui Dumnezeu* - *Clarificarea semnificației expresiei "pământul este al Domnului", în contextul unei conversații aplicative, prezentând într-un PowerPoint o scurtă interpretare despre etica creștină a consumului responsabil* - *Analizarea textului din Romani 8:19-22, în cadrul unei activități de grup, în contextul discuției despre degradarea creației, formulând o explicație despre speranța restaurării divine, nu doar a reechilibrării naturale* - *Interpretarea unui text biblic, în contextul discuției despre comportamentul creștin, redactând o explicație despre responsabilitatea biblică față de mediu, distinctă de ecologismul ideologic.*
CS 2.3. Formularea de argumente biblice în vederea fundamentării dogmei adventiste
- *Demonstrarea biblică a importanței studierii zilnice a Bibliei, în contextul unei prezentări publice.* - *Susținerea doctrinei despre sanctuar prin texte biblice, în cadrul unei conversații ghidate, explicând oral cum grija lui Dumnezeu pentru o comunicare eficientă cu omul se deosebește de nepăsarea și izolarea omului modern în era tehnologiei.* - *Argumentarea doctrinei despre Noul Pământ prin texte biblice, redactând un eseu care compară creaționismul biblic cu poluarea planetei de către omul modern* - *Construirea unui raționament biblic despre relația dintre credință și protecția mediului, în cadrul unei dezbateri la clasă, prezentând versete care susțin grija responsabilă față de creație fără a absolutiza natura.*

CG 3 - Interpretarea Bibliei în scopul formării de atitudini și comportamente

Clasa a XII-a
CS 3.1. Identificarea atitudinilor și comportamentelor derivate din aplicarea doctrinelor biblice
- *Identificarea textelor biblice care descriu trăsături de caracter creștin, clasificând atitudinile corespunzătoare* - *Completarea unei fișe de observare în care asociază doctrinele cu comportamentele pe care le generează.* - *Discutarea în grupuri mici a situațiilor de viață contemporană, identificând reacțiile creștine potrivite, conform principiilor biblice.* - *Analizarea comportamentelor personajelor biblice care au aplicat principiile credinței într-un studiu de caz comparativ.* - *Extragerea atitudinilor morale și spirituale care reies din lucrarea Domnului Hristos în sanctuarul ceresc, realizând un poster tematic ilustrat.* - *Elaborarea unui jurnal spiritual personal în care notează zilnic o atitudine biblică pe care o dorește să o exerseze și rezultatele observabile.* - *Realizarea unui portofoliu de personaje biblice-model, evidențiind atitudinile și comportamentele lor ca expresie a doctrinelor trăite.*
CS 3.2. Examinarea consecințelor integrării principiilor biblice în viața creștinului
- *Completarea unui grafic de tip cauză-efect în care prezintă rezultatele aplicării sau neaplicării unui principiu biblic (ex. sinceritatea, curăția).* - *Simularea unei situații practice (ex. conflict, ispită, alegere morală), evaluând consecințele diferitelor răspunsuri prin prisma Scripturii.* - *Analizarea efectelor pozitive și negative ale deciziilor spirituale din biografiile biblice, într-un eseu argumentativ.* - *Argumentarea, într-o dezbatere organizată, de ce aplicarea principiilor biblice conduce la dezvoltarea caracterului creștin autentic.* - *Formularea unei concluzii despre impactul principiilor biblice asupra relațiilor interumane, într-un mini-proiect de observare comunitară.*

Clasa a XII-a
- *Dezvoltarea unui studiu de caz despre o personalitate istorică adventistă care a aplicat principii biblice în viața personală și publică.* - *Redactarea unei reflecții personale despre modul în care un principiu biblic a influențat o experiență proprie sau a altcuiva.*
CS 3.3. Inventarierea atitudinilor și comportamentelor derivate din doctrinele studiate
- *Listarea atitudinilor și comportamentelor asociate fiecărei doctrine studiate într-un tabel sinoptic.* - *Organizarea unui panou tematic (ex.: roadele credinței) care reunește atitudini creștine identificate la clasă.* - *Elaborarea unei fișe de sinteză a comportamentelor specifice vieții creștine, bazându-se pe exemple biblice și personale.* - *Construirea unei hărți conceptuale care să reliefeze legătura dintre doctrine și atitudinile rezultate din ele.* - *Redactarea unui raport final de autoevaluare spirituală în care inventariază atitudinile personale dezvoltate la clasă.* - *Prezentarea într-un portofoliu multimedia (de tip: text-imagine-citat biblic) un inventar al comportamentelor specifice vieții creștine autentice.*

CG 4 - Exprimarea identității religioase în viața personală și în societate

Clasa a XII-a
CS 4.1. Observarea diferențelor dintre principiile biblice și normele sociale și etice contemporane
- *Clasificarea unor comportamente contemporane ca fiind în armonie sau în contradicție cu principiile etice biblice.* - *Definirea conceptelor biblice despre Noul Pământ, corelând cu teoriile evoluționiste contemporane într-un tabel cu asemănări și deosebiri.* - *Examinarea modului în care Biblia definește comportamentul creștin, identificând diferențele față de ideologiile moderne care reduc omul la un factor ecologic sau economic, realizând un eseu scurt de reflecție.*(12) - *Redactarea unei reflecții personale privind importanța păstrării integrității morale în fața relativismului etic contemporan, pornind de la exemplul Domnului Isus Hristos.*
CS 4.2. Demonstrarea relevanței doctrinelor studiate în viața personală și în societatea contemporană
- *Exemplificarea prin situații concrete cum diferite principii biblice pot combate indiferența socială, propunând o inițiativă de voluntariat și realizând un plan de acțiune sau un afiș motivațional.* - *Elaborarea unei prezentări multimedia care ilustrează modul în care lucrarea Domnului Hristos în sanctuarul ceresc influențează speranța și motivația în viața de zi cu zi* - *Compunerea unei scrisori imaginare către un prieten necredincios, argumentând relevanța principiului abstinenței și temperanței în contextul stresului social actual.* - *Simularea unui interviu TV în care un elev joacă rolul unui tânăr adventist ce explică valoarea doctrinei despre A doua Venirea a Domnului Hristos.* - *Organizarea unei expoziții tematice (ex: credința în acțiune), cu panouri despre modul în care fiecare doctrină se traduce în fapte practice.*
CS 4.3. Argumentarea consecințelor integrării principiilor biblice în experiența personală și a comunității.
- *Ilustrarea printr-un studiu de caz consecințele pozitive și negative ale aplicării sau neaplicării principiilor biblice într-o situație de viață.* - *Argumentarea într-o dezbatere în plen efectele pozitive ale aplicării principiilor biblice asupra comunității bisericii.* - *Redactarea unui jurnal spiritual în care se va reflecta la efectele respectării principiilor biblice asupra relațiilor personale și sociale.* - *Elaborarea unei prezentări PowerPoint care demonstrează cum aplicarea valorilor biblice influențează dezvoltarea durabilă a comunității.* - *Compunerea unui eseu despre modul în care aplicarea principiilor biblice pot transforma comunitățile umane.* - *Crearea unui plan de acțiune comunitară bazat pe doctrina studiată.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Clasa a XII-a

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Doctrina despre viața creștină	1.1. Comportamentul creștin 1.1.1. Reforma sănătății 1.1.2. Recreerea creștină 1.1.3. Îmbrăcămintea creștină 1.2. Căsătoria și familia 1.2.1. Noțiunea de familie 1.2.2. Fazele căsătoriei 1.2.3. Statutul bărbatului și al femeii
2. Doctrina despre evenimentele finale	2.1. Lucrarea Domnului Hristos în Sanctuarul ceresc 2.1.1. Sanctuarul ceresc 2.1.2. Curățirea Sanctuarului 2.1.3. Judecata de cercetare 2.2. A doua venire a Domnului Hristos 2.2.1. Făgăduința și scopul revenirii 2.2.2. Felul și timpul revenirii 2.2.3. Semnele revenirii 2.3. Moartea și învierea 2.3.1. Starea omului în moarte 2.3.2. Spiritismul 2.3.3. Învierea 2.4. Mileniul și sfârșitul păcatului 2.4.1. Evenimente dinaintea mileniului 2.4.2. Evenimente din timpul mileniului 2.4.3. Evenimente de la sfârșitul mileniului 2.5. Noul Pământ 2.5.1. Noul Ierusalim 2.5.2. Viața pe Noul Pământ

SUGESTII METODOLOGICE

Sugestiile metodologice oferă repere esențiale pentru proiectarea, organizarea și desfășurarea eficientă a activităților de predare-învățare-evaluare în cadrul orelor de ***Dogmatică*** la liceu. Acestea vizează sprijinirea cadrului didactic în personalizarea demersului educațional, prin integrarea unor metode didactice moderne, interactive și adaptate la profilul generației actuale de elevi, inclusiv prin dezvoltarea competențelor digitale.

Programa școlară actuală pentru disciplina ***Dogmatică*** promovează o învățare centrată pe elev, care accentuează implicarea activă a elevului în procesul de învățare, contextualizarea conținuturilor religioase în realități de viață concrete, dimensiunea socială a învățării – cooperare, colaborare, empatie, responsabilizarea elevilor în raport cu propria dezvoltare morală, spirituală și civică și dezvoltarea competențelor digitale și media, esențiale pentru învățarea secolului al XXI-lea.

A. Strategii didactice – revalorizări ale metodelor tradiționale, noi abordări

Pentru a atinge finalitățile educaționale specifice liceului și a forma competențe relevante, este necesară utilizarea unor metode variate, care îmbină gândirea critică, creativitatea, reflecția și tehnologia. Prezentăm sintetic o listă cu metode tradiționale și moderne, respectiv cu metode care valorizează/ formează competențe digitale, care pot fi utilizate în ora de ***Dogmatică***.

1. Metode tradiționale și moderne

- Explicația și prelegerea narativă – Asigură prezentarea coerentă a temelor teologice, adaptată la nivelul de înțelegere al elevilor; este potrivită în activitățile care vizează analiza de texte biblice, religioase etc.
- Conversația euristică – Stimulează gândirea elevilor, prin întrebări bine formulate, conducând la descoperirea personală a adevărurilor religioase; este o metodă care se poate aplica în activități de prezentare a unor concepte religioase.
- Lectura explicativă și interpretarea textului biblic – Facilitează învățarea la ***Dogmatică***, cu accent pe înțelegerea termenilor specific, semnificația morală și aplicabilitatea în viața cotidiană, fundamentată biblic.
- Studiul de caz – Îi ajută pe elevi să analizeze și să dea răspunsuri din perspectiva moralei creștine la situații etice complexe (avort, eutanasie, dreptate socială), pornind de la experiența lor de viață sau de la diferite evenimente și problematici sociale.
- Portofoliul tematic – Dezvoltă capacitatea elevilor de efort pentru rezolvarea unei teme mai complexe, autonomia în învățare, abilitățile de colaborare și capacitatea de autoevaluare. Elevii adună pe parcursul semestrului reflecții personale, analize de texte religioase, recenzii de filme cu tematică religioasă etc.
- Eseul argumentativ – Elevii exersează exprimarea opiniilor și formularea de argumente coerente cu privire la diferite evenimente din viața cotidiană sau la teme mai complexe precum: „Este credința compatibilă cu știința?”, „Ce înseamnă libertatea religioasă în societatea de azi?”
- Dezbaterea de tip academic– Favorizează gândirea critică, argumentarea, empatia intelectuală. Se abordează dileme morale sau religioase: „Banii pot cumpăra fericirea?”, „Religia și drepturile omului sunt în conflict?”
- Lectura comparativă – Dezvoltă spiritul analitic și interconectarea cunoștințelor, prin compararea unor texte religioase cu texte literare sau filosofice pe teme comune (ex. iubirea, suferința, mântuirea).

2. Metode care sprijină dezvoltarea de competențe digitale

Predarea ***Dogmaticii*** în liceu trebuie să se racordeze la realitatea digitală a elevilor, oferindu-le un cadru în care să-și dezvolte atât gândirea morală, cât și competențele digitale. Iată câteva metode recomandate:

- WebQuest religios – elevii investighează teme (ex. „Rugăciunea în arta europeană”) folosind surse online credibile. Rezultatul poate fi prezentat sub formă de infografice, prezentări sau postere digitale.
- Crearea de conținut digital – Elevii realizează podcasturi, videoclipuri scurte, prezentări interactive sau materiale vizuale pe teme religioase. Exemple: un vlog despre semnificația unui concept biblic, un tutorial despre rugăciune, un interviu cu un pastor/laic implicat în comunitate.
- Utilizarea platformelor educaționale Google Classroom, Moodle sau Padlet pentru organizarea materialelor și a activităților.
- Quiz-uri interactive Kahoot sau Quizizz – pot fi utilizate pentru recapitulare sau evaluare dar și pentru momentele de captare a atenției la începutul unei activități.

● Crearea unui blog tematic – Poate fi planificată realizarea unui blog al clasei, unde elevii postează reflecții, eseuri, impresii din excursii religioase, recenzii de filme/documentare. Se dezvoltă competențe media, digitale și de scriere argumentativă.

● Tururi virtuale și realitate augmentată – pot fi utilizate pentru vizitarea virtuală a unor obiective religioase (ex. Betleem, Via Dolorosa, Castelul din Wittenberg, case memoriale).

● Proiecte colaborative online – Elevii din clase sau școli diferite colaborează online pe o temă moral-religioasă. Se pot realiza e-book-uri sau mărturii ale tinerilor despre credință.

3. Metode pentru dezvoltarea competențelor verzi

În învățătura creștină, lumea creată este darul lui Dumnezeu, iar omul are o vocație de ispravnic al creației. Educația religioasă poate cultiva în elevi iubirea față de creație ca formă de iubire față de Dumnezeu, conștientizând că distrugerea naturii nu este doar o problemă ecologică, ci și una spirituală: o ruptură a comuniunii cu Dumnezeu, cu semenii și cu lumea. În formarea competențelor verzi prin disciplina ***Dogmatică***, pot fi utilizate următoarele metode:

● Lectura biblică interactivă cu aplicații digitale. Folosind aplicația MyBible.eu sau fișe interactive create în Wordwall sau Google Forms, elevii pot identifica: texte biblice referitoare la creație, porunci despre protejarea creației, virtuți precum: cumpătarea, recunoștința, mila, bunătatea etc. De asemenea, pot realiza o colecție de versete și învățături biblice care fundamentează ecologia creștină.

● Dezbateri teologice cu tematică ecologică. Elevii pot fi implicați în dezbateri în care să argumenteze din perspectivă religioasă, cu citate din Scriptură, teme precum: „Poluarea – un nou păcat al omului modern?", „Mai putem vorbi despre administrarea creației într-o lume industrializată?", „Cum putem trăi creștinește în armonie cu natura?"

● Rugăciunea și meditația religioasă. Elevii pot analiza textul Psalmilor 103 și 148 și pot rosti/audia predici pe baza acestor psalmi. Pot medita la frumusețea și perfecțiunea creației în urma vizionării unor documentare din mediul online sau create de ei.

● Învățarea prin proiecte. Elevii pot realiza în echipă proiecte multimedia interdisciplinare cu teme precum: „Virtuțile creștinului ecologist", „Cumpătarea creștină – echilibru între dar și responsabilitate", „Creația în scrierile protestante" etc.

● Învățarea prin Podcast religios. Elevii pot crea un podcast religios, cu sprijinul profesorului, în care discută teme precum: „Ce spune Biblia despre grijă față de natură?", „Cum se împacă dezvoltarea cu sfințenia?", „De ce consumismul este o problemă spirituală?" etc., prin care se încurajează gândirea critică și exprimarea valorilor religioase în limbaj actual. Pot fi invitate diferite persoane: pastori, profesori universitari, ecologiști creștini etc.

● Învățarea prin implicare în comunitate. Elevii pot fi implicați în: acțiuni de voluntariat ecologic, campanii de informare cu mesaje creștine (ex: „Creația este darul lui Dumnezeu, nu locul nepăsării noastre!", „Cumpătarea începe cu inima milostivă" etc.), organizarea unui TinServ pentru protejarea mediului în cadrul unor parteneriate școală-familie-biserică.

Prin diversificarea metodelor didactice și adaptarea lor la contextul actual, ora de ***Dogmatică*** devine un spațiu privilegiat în care elevii învață să înțeleagă corect valorile morale și rolul acestora în dezvoltarea personală și socială, să trăiască autentic și să acționeze responsabil, își dezvoltă echilibrul interior și emoțional în lumina credinței, să exerseze competențe digitale și sociale esențiale pentru lumea contemporană, să își afirme identitatea spirituală, valorile și apartenența la comunitatea de credință.

B. Abordarea conținuturilor

Abordarea conținuturilor presupune o atitudine flexibilă a profesorului de ***Dogmatică***, prin accentul pus pe: valorificarea experiențelor de viață ale elevilor; accentuarea caracterului aplicativ al conținuturilor, creând contexte semnificative de învățare pentru viața reală; abordări diferențiate ale conținuturilor învățării, în acord cu experiențele elevilor și cu contextul social în care trăiesc aceștia; realizarea de conexiuni între ***Dogmatică*** și alte discipline de studiu.

Conținuturile propuse în programa școlară nu reprezintă teme de lecții, ci unități tematice. Numărul de conținuturi (între 10-15 teme, la nivelul fiecărei clase) de pe parcursul unui an școlar permite: abordarea unor conținuturi pe parcursul mai multor ore, în funcție de complexitatea acestora, de nivelul clasei de elevi, de particularitățile comunității; abordarea unor teme sau aspecte suplimentare, cu rol de adaptare a orei de ***Dogmatică*** la specificul clasei de elevi/a comunității.

Ordinea abordării conținuturilor nu este una prestabilită prin programa școlară. Profesorul are libertatea de a planifica în manieră personalizată ordinea în care va prezenta temele, în acord cu logica firească a domeniului și cu specificul vieții religioase a comunității, precum și în relație cu teme de la alte discipline de studiu.

C. Contexte și medii de învățare

Ora de ***Dogmatică***, în învățământul liceal, trebuie să răspundă nu doar nevoii de formare morală și spirituală, ci și realităților unei educații moderne, orientate spre dezvoltarea integrală a elevului. În acest sens, este necesară folosirea

unor contexte și medii de învățare variate, care să susțină învățarea activă și colaborativă, formarea competențelor, echilibrul emoțional și spiritual al elevilor, legătura cu comunitatea și viața reală.

1. Spații educaționale

● Săli cu aranjamente flexibile – mobilă ușor de reconfigurat, pentru lucru individual, în perechi sau în grupuri. Astfel, se poate trece de la predare frontală la activități colaborative.

● Colțuri de liniște și reflecție – spații special amenajate în școală (camera de rugăciune) sau clasă (colțul rugăciunii) care oferă elevilor un cadru intim și liniștit pentru reculegere, rugăciune personală, meditație sau exprimarea gândurilor și emoțiilor într-un jurnal personal. Pot fi folosite la începutul orei sau pentru activități de autocunoaștere.

● Cabinetul de ***Dogmatică*** / Ateliere de creație religioasă – spații destinate realizării de afișe, lucrări artistice cu tematică religioasă, colaje sau prezentări tematice, în care elevii își pot exprima creativ viziunea asupra valorilor creștine.

● Biserica și centrele educative de lângă acestea, ce oferă un loc pentru rugăciune și meditație, dar și spații de activități curriculare și extra-curriculare de diferite tipuri.

2. Învățare combinată (fizică și digitală)

● Învățare mixtă – combinarea lecțiilor desfășurate în clasă cu activități online. De exemplu: temele pot fi trimise prin platforme educaționale, iar elevii pot urmări materiale video sau audio religioase ca suport pentru reflecții sau dezbateri.

● Învățare în secvențe de format scurt – utilizarea de materiale digitale pentru a declanșa discuții sau pentru a oferi elevilor „pastile de înțelepciune” creștină ușor de reținut.

3. Învățarea prin utilizarea realității virtuale (VR) și augmentate (AR)

● Vizite virtuale – folosirea tehnologiei pentru vizitarea unor locuri cu semnificație religioasă (muzee, biserici istorice), fără a ieși din clasă. Aceste experiențe pot fi completate cu activități de cercetare, prezentări sau reflecții scrise.

● Simulări și reconstituiri – folosirea aplicațiilor care reconstituie evenimente biblice, epoci istorice sau viețile unor personalități creștine, pentru ca elevii să înțeleagă mai profund contextul religios și mesajul spiritual al acestor momente.

4. Învățare personalizată și adaptată

● Trasee personalizate de învățare – profesorul poate crea activități diferențiate în funcție de nevoile, nivelul și interesele elevilor, de specificul experienței religioase a acestora.

● Accesibilitate pentru toți elevii – folosirea diverselor forme de exprimare (scris, vorbit, desenat, înregistrări audio), astfel încât fiecare elev să-și poată exprima ideile și trăirile religioase într-un mod autentic și accesibil.

5. Învățare prin colaborare și implicare comunitară

● Proiecte în echipă sau în parteneriat cu alte școli – realizarea de activități comune pe teme religioase sau morale.

● Campanii educative sau sociale – elevii pot organiza acțiuni caritabile, expoziții sau campanii în cadrul școlii sau al comunității, promovând valorile creștine precum solidaritatea, iertarea sau respectul față de aproapele.

6. Practici cu rol spiritual și emoțional

● Momente de rugăciune sau liniște – la începutul sau finalul orei, pot fi introduse scurte momente de rugăciune, tăcere meditativă sau ascultare a unei reflecții audio cu mesaj religios.

● Lectură religioasă ghidată – citirea unor texte religioase sau morale urmată de reflecții personale, scrise sau în grup. Se pot folosi fragmente din Biblie, autori contemporani sau mărturii de credință.

● Meditația scrisă – activități precum „Scrisoare către Dumnezeu”, „Jurnalul sufletului” sau „Gândul zilei”, prin care elevii își pot exprima trăirile interioare, dorințele, mulțumirile sau întrebările existențiale.

7. Inteligența artificială ca facilitator al învățării (sub îndrumarea profesorului)

Elevii utilizează aplicații bazate pe inteligență artificială pentru a explora conținuturi religioase, sub îndrumarea profesorului.

AI oferă explicații suplimentare, exemple, sinteze sau definiții pentru o mai bună înțelegere a temelor studiate.

Profesorul ghidează activitatea, stabilește obiective clare și monitorizează modul în care elevii folosesc AI.

AI sprijină învățarea personalizată, oferind feedback și resurse adaptate ritmului fiecărui elev.

Elevii pot folosi AI pentru a formula întrebări, crea prezentări, reflecta asupra valorilor morale și religioase.

Prin valorificarea acestor contexte și medii de învățare, elevul este plasat în centrul procesului educațional, ca participant activ, nu doar receptor de informații, se formează nu doar competențe cognitive, ci și dimensiunea emoțională

și spirituală a elevului, se creează o legătură între valorile perene ale credinței și cerințele societății actuale. Astfel, ***Dogmatică*** devine o disciplină vie, ancorată în realitate, cu impact formator asupra caracterului, atitudinilor și alegerilor personale.

D. Aspecte privind evaluarea

Odată cu includerea ***Dogmaticii*** ca disciplină opțională în cadrul examenului de Bacalaureat, procesul de evaluare capătă o importanță și mai mare în configurarea traseului educațional al elevilor. Evaluarea în liceu trebuie să reflecte atât formarea competențelor cognitive și spirituale, cât și capacitatea de aplicare a valorilor moral-religioase în viața personală și comunitară.

1. Relația organică predare-învățare-evaluare

În cadrul orei de ***Dogmatică*** la liceu, evaluarea este strâns legată atât de învățare, cât și de predare, constituind împreună un sistem coerent și dinamic. Evaluarea nu trebuie privită ca o activitate separată, ci ca un proces continuu, integrat în întregul parcurs educațional, care oferă feedback valoros pentru elev, dar și pentru profesor. Această relație organică implică:

- adaptarea strategiilor de predare în funcție de nevoile identificate ca urmare a evaluărilor inițiale, de parcurs, finale;
- orientarea învățării către formarea de competențe reale, nu doar acumularea de cunoștințe;
- motivarea elevului, prin recunoașterea progresului său și prin valorizarea reflecției personale;
- corelarea evaluării cu finalități educaționale, în special în perspectiva includerii ***Dogmatică*** ca disciplină opțională de Bacalaureat.

Evaluarea contribuie astfel la formarea și dezvoltarea competențelor specifice disciplinei ***Dogmatică***, la îmbunătățirea continuă a predării și a învățării, prin adaptarea conținuturilor și metodelor la nivelul real al clasei, prin sprijinirea elevului în procesul de autocunoaștere și asumare a valorilor creștine.

2. Evaluarea ca mijloc de motivație și reglare

La liceu, evaluarea va accentua două funcții esențiale ale evaluării: funcția de reglare și funcția motivațională.

Evaluarea oferă profesorului feedback cu privire la eficiența metodelor folosite, la înțelegerea conceptelor și valorilor de către elevi, la necesitatea de adaptare sau reluare a unor conținuturi, respectiv la progresul fiecărui elev.

Din perspectiva elevului, aflat în etapa consolidării identității și a asumării valorilor personale, evaluarea trebuie să valorizeze progresul personal al acestuia, să încurajeze implicarea lui activă și autentică, să pună accent pe responsabilitate și autocunoaștere, respectiv să susțină decizia informată privind continuarea studiilor sau alegerea unei direcții vocaționale/ profesionale.

3. Metodologia evaluării

a) Evaluare tradițională, sumativă și formativă, prin:

- teste scrise
- evaluări orale structurate
- verificarea învățării prin întrebări și activități de consolidare la finalul unităților de învățare.

b) Metode moderne/ alternative de evaluare

- portofoliul personal – colectare de reflecții, eseuri, jurnale spirituale, fișe de activitate, proiecte și produse creative realizate în timp;
- proiectul tematic – individual sau în grup, cu teme relevante din programa de ***Dogmatică***, ce implică documentare, aplicare practică și prezentare argumentată;
- autoevaluarea ghidată – prin fișe sau jurnale de reflecție, elevii sunt invitați să evalueze ce au înțeles, cum s-au raportat emoțional și ce valori au interiorizat;
- observarea sistematică – a participării, a implicării în discuții și dezbateri, a comportamentului și atitudinilor exprimate în contexte de învățare;
- evaluarea produselor de învățare – afișe, prezentări, creații artistice sau digitale cu conținut moral-religios;
- studii de caz și rezolvarea de dileme morale – permit evaluarea capacității elevului de a analiza critic, de a formula judecăți morale și de a aplica valorile creștine în situații reale;
- activități practice – implicarea elevilor în acțiuni cu caracter moral, filantropic sau spiritual, care pot fi ulterior evaluate prin jurnal de reflecție, discuții sau portofoliu.

c) Metode care valorifică competențele digitale și interdisciplinare

- proiecte realizate cu ajutorul tehnologiei: prezentări, materiale video, podcast-uri tematice;
- portofolii digitale: organizarea materialelor pe platforme educaționale (ex. Google Classroom, Moodle);

4. Valorificarea progresului individual

În centrul procesului evaluativ rămâne progresul elevului, nu comparația între elevi. Astfel, se va urmări cum evoluează fiecare elev din punct de vedere cognitiv, afectiv și spiritual, cum își dezvoltă capacitatea de a reflecta, a decide, a ierta, a fi solidar, în ce măsură valorile creștine devin parte a identității personale.

Evaluarea la disciplina ***Dogmatică*** în liceu trebuie să devină o călătorie de autocunoaștere, reflecție și angajare personală. Mai ales în contextul includerii acesteia ca opțiune pentru Bacalaureat, este esențial ca procesul de evaluare să fie cuprinzător valorificând toate dimensiunile învățării, personalizat și adaptat ritmului și profilului fiecărui elev și motivant, stimulând dorința de cunoaștere, de aprofundare și de trăire autentică a credinței.

E. *Dogmatica*, disciplină de Bacalaureat – implicații pentru predare-învățare-evaluare

Dacă elevul optează pentru ***Dogmatică*** ca disciplină de Bacalaureat, evaluarea finală trebuie să reflecte:

- claritatea și coerența exprimării orale sau scrise;
- cunoștințele teologice fundamentate pe textul biblic, tradiția creștină și reflecția morală;
- capacitatea de argumentare morală și religioasă;
- interiorizarea valorilor și aplicarea lor în contexte personale și sociale.

Pregătirea pentru această evaluare poate include: simulări de probă scrisă, ateliere de argumentare și dezbatere, exerciții de interpretare a textului religios, reflecții pe marginea unor teme de actualitate.

Un aspect important îl constituie în acest context evaluarea prin teste grilă, care reprezintă o propunere modernă, menită să aducă mai multă obiectivitate și eficiență în procesul de examinare. Acest tip de testare permite corectarea rapidă și eliminarea erorilor subiective, oferind tuturor elevilor șanse egale. Totuși, ***Dogmatică*** este o disciplină care pune accent pe valori, reflecție personală și înțelegere profundă, aspecte greu de surprins doar prin alegeri de tip grilă. Prin urmare, este important ca forma de evaluare să păstreze un echilibru între rigoarea testării și specificul acestei discipline de învățământ.

Pregătirea pentru evaluarea la ***Dogmatică*** prin teste grilă presupune o abordare diferită față de învățarea clasică, axată pe redactarea de eseuri sau răspunsuri dezvoltate, și implică:

- înțelegerea temelor esențiale din programa școlară;
- memorarea noțiunilor-cheie, în condițiile în care testele grilă cer adesea identificarea corectă a unor termeni, personaje, texte sau concepte, fapt care implică reținerea de date și idei principale, respectiv identificarea cu ușurință a unor concepte din context;
- exersarea cu teste grilă, pentru a familiariza elevul cu formatul acestora, din manuale, culegeri, platforme online, care facilitează analiza greșelilor și conștientizarea lacunelor;
- dezvoltarea atenției și a concentrării, prin exerciții de citire atentă a întrebărilor și a tuturor variantelor de răspuns pentru evitarea confuziilor între termeni apropiați;
- organizarea eficientă a timpului, care implică realizarea unui plan de învățare structurat, în care materia este împărțită pe teme, revizuirea regulată a cunoștințelor, simulări ale examenului de bacalaureat, pentru a gestiona timpul în examen.

Pregătirea pentru acest tip de evaluare combină memorarea logică cu practica aplicată și atenția la detalii, fiind o modalitate eficientă de a consolida cunoștințele religioase într-un format accesibil.

Profesorul poate utiliza metode și tehnici didactice moderne și adaptate scopului evaluării.

- Învățarea prin exersarea testelor grilă, pentru familiarizarea cu structura testului și cu tipul de întrebări
- Învățarea prin intermediul fișelor structurate și a schemelor recapitulative, care ghidează elevul în procesul de învățare și recapitulare
- Învățarea prin jocuri de tip „quiz” sau concursuri, pentru creșterea motivației și repetarea activă a informațiilor.
- Învățarea prin organizatori grafici pentru structurarea logică a informației și evidențierea legăturilor dintre concept
- Învățarea prin asociere logică și mnemonică, pentru memorarea detaliilor prin reguli logice sau dispozitive mnemonice, iar nu mecanic
- Învățarea prin explicații și povestiri biblice, pentru înțelegerea profundă și memorarea mai ușoară a temelor
- Învățarea colaborativă pentru realizarea schimbului de idei și al sprijinului între colegi
- Învățarea prin predare, pentru fixarea cunoștințelor și dezvoltarea gândirii critice

O predare eficientă susține atât învățarea logică, cât și memorarea activă, într-un mod atractiv și eficient pentru elevi. Astfel, pe lângă manual, fișe de lucru, culegeri cu teste grilă, pot fi folosite și alte mijloace de învățământ, precum: cartonașe cu variante de răspuns (A, B, C, D), grile scanabile– acolo unde sunt disponibile sisteme de evaluare automată, baze de date cu întrebări, din care profesorii pot genera teste variate, afișe/postere cu concepte religioase-cheie, care facilitează învățarea vizuală.

În tot acest proces, un rol esențial îl are feedback-ul continuu și autoevaluarea, care facilitează conștientizarea de către elevi asupra progresului înregistrat și promovează autonomia acestora în învățare.

F. Adaptarea procesului de predare-învățare-evaluare la specificul diferitelor grupuri de elevi

În cadrul orelor de ***Dogmatică***, este esențială adaptarea strategiilor didactice, a conținuturilor și a modalităților de evaluare pentru a răspunde nevoilor diverse ale elevilor, în special ale celor cu cerințe educaționale speciale (CES) și/sau dizabilități. Acest demers implică utilizarea unor metode active, centrate pe elev, care să stimuleze participarea, empatia și reflecția personală, precum și personalizarea sarcinilor de lucru în funcție de ritmul și stilul de învățare al fiecărui elev. Materialele didactice pot fi adaptate vizual, auditiv sau tactil, în funcție de tipul dizabilității, iar evaluarea trebuie să fie continuă, formativă, oferind feedback constructiv și încurajând progresul individual. Colaborarea cu profesorii de sprijin, consilierul școlar și familia este, de asemenea, un element-cheie pentru integrarea eficientă a elevilor cu CES în activitățile de la clasă, asigurând un climat incluziv și valorificând potențialul fiecărui elev.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Grad didactic/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
Iana Adi	definitivat	Liceul Teologic Adventist Craiova, jud. Dolj
Stoicescu Mihai	debutant / dr.	Liceul Teologic Adventist „Ştefan Demetrescu”, București
Prună Laurențiu-Cătălin	II	Liceul Teologic Adventist „Ştefan Demetrescu”, București

COORDONATORI/RESPONSABILI/CONSULTANȚI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Zăbavă Mihaela	Consilier CNCE	Centrul Național pentru Curriculum și Elaborare	Responsabil CNCE
Pîslaru Cătălin	Inspector general	Ministerul Educației și Cercetării	Responsabil MEC

RESPONSABILI/COORDONATORI/COLABORATORI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Filimon Valentin	Departament Educație, Biserica Adventistă de Ziua a Șaptea	Uniunea de Conferințe Biserica Adventistă de Ziua a Șaptea, România	Responsabil cult

Anexa nr. 190

Programa școlară
pentru disciplina

Profeții Biblice
Cultul Adventist de Ziua a Șaptea

Clasele a XI-a și a XII-a

Curriculum de specialitate (CS)
Filiera vocațională, profil teologic
specializarea teologie adventistă

Învățământ liceal

- 2026 –

Anexa nr. 190
Programa școlară pentru disciplina *Profeții Biblice,* Cultul Adventist de Ziua a Șaptea, clasele a XI-a și a XII-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea teologie adventistă*

NOTĂ DE PREZENTARE

Prezenta programă școlară pentru disciplina ***Profeții Biblice*** completează curriculumul pentru disciplinele teologice de specialitate ale Cultului Adventist de Ziua a Șaptea, cu aplicare pentru clasele din învățământul liceal, filiera vocațională, profil teologic, specializarea teologie adventistă, forma cu frecvență zi, începând cu anul școlar 2026-2027. Pentru această categorie de clase, conform planurilor-cadru pentru învățământul liceal, forma cu frecvență zi, aprobate ca anexe la OMEC nr. 4350/2025, studiul disciplinei are următoarea alocare orară săptămânală, defalcată pe segmentul Curriculumului de Specialitate (CS):

An de studiu	Clasa a IX-a	Clasa a X-a	Clasa a XI-a	Clasa a XII-a
Tip segment curricular	CS	CS	CS	CS
Nr. săptămânal de ore	-	-	1	1

Programa școlară se elaborează în concordanță cu:

- *Legea învățământului preuniversitar* nr. 198/2023;
- *Recomandările Consiliului Uniunii Europene* (2018) privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții;
- *Repere pentru proiectarea, actualizarea și evaluarea Curriculumului național. Cadrul de referință al Curriculumului național*, aprobat prin OME nr. 3239/2021;
- *Profilul de formare al absolventului*, aprobat prin OME nr. 6731/2023;

Aceste documente stabilesc cadrul de dezvoltare al competențelor-cheie și al profilului de formare al absolventului de liceu, competențe la a căror formare contribuie și disciplina ***Profeții Biblice***.

Programa disciplinei ***Profeții Biblice*** este elaborată potrivit modelului de proiectare curriculară centrat pe competențe. Construcția programei este realizată astfel încât să contribuie la dezvoltarea profilului de formare al elevului din ciclul liceal, care descrie așteptările exprimate față de elev la sfârșitul învățământului liceal, prin raportare la cerințele exprimate în Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023, precum și prin raportare la caracteristicile de dezvoltare ale elevilor

Alături de studiul celorlalte discipline teologice, studierea disciplinei ***Profeții Biblice*** vizează formarea de competențe, valori și atitudini care să-i ofere elevului o imagine de ansamblu privind învățătură creștină, conținută în mod sintetic și organic în punctele de doctrină adventistă.

Studiul disciplinei ***Profeții Biblice*** îi va deschide elevului orizonturi noi de cunoaștere și de aprofundare a crezului creștin, a doctrinei, a eticii creștine și a practicării acestor învățături în viața proprie, dar și a comunității. Competențele specifice prezente în programa școlară au în vedere transpunerea acestor cunoștințe teoretice în atitudini și comportamente creștine, menite să-i susțină elevului, în mod corespunzător, identitatea creștină.

Disciplina valorifică achizițiile formate în ciclul gimnazial, unde elevii au dobândit primele noțiuni de cultură religioasă, de morală și de raportare la valorile comunității. La liceu, accentul se mută de la acumularea de cunoștințe de bază la dezvoltarea competențelor de reflecție critică, discernământ moral și responsabilitate socială. Progresul vizează consolidarea unei identități personale asumate, pregătirea pentru viața adultă și integrarea valorilor spirituale în contexte sociale, culturale și profesionale mai complexe.

Este complementară cu disciplinele socio-umane prin perspectiva valorică și spirituală asupra omului și societății. Are caracter interdisciplinar, favorizând proiecte comune cu literatura, arta, științele sociale și educația civică.

Elemente de noutate pe care le aduce programa:

- Orientare spre competențe transversale (educația pentru cetățenie democratică, educația pentru viață, dezvoltare personală)

- Actualizarea conținuturilor (corelarea temelor religioase cu provocările lumii contemporane: digitalizare, ecologie, drepturile omului, migrație, multiculturalitate, inteligența artificială)
- Dimensiunea interactivă și practică (implicare socială, voluntariat, utilizarea proiectelor interdisciplinare)
- Deschiderea spre dialog (formarea competenței de dialog interconfesional și intercultural; prezentarea comparativă a valorilor comune ale diferitelor tradiții religioase)
- Accent pe formarea caracterului și a autocunoașterii (dezvoltarea rezilienței, a inteligenței emoționale și spirituale; instrumente de reflecție personală – jurnal reflexiv, portofoliu spiritual).

Structura programei școlare a disciplinei ***Profeții Biblice*** include, pe lângă nota de prezentare, următoarele elemente:

- Competențe generale;
- Competențe specifice și exemple de activități de învățare;
- Conținuturi;
- Sugestii metodologice

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte diverse.

Competențele generale se referă la achizițiile pe care elevul le dobândește la disciplina ***Profeții Biblice*** pe parcursul întregului ciclu liceal. Acestea au un dublu rol: pe de o parte, reflectă contribuția disciplinei la profilul de formare al absolventului și, implicit, la dezvoltarea competențelor-cheie; pe de altă parte, structurează disciplina în funcție de profilul de formare.

Competențele specifice derivă din competențele generale și reprezintă etape intermediare în dobândirea acestora, fiind formate pe parcursul unui an școlar. Ele sunt adaptate nivelului de dezvoltare al elevilor, ghidează evaluarea performanțelor acestora și oferă cadrul pentru organizarea demersului didactic. Ca etape ale formării competențelor generale, competențele specifice evidențiază progresia acestora de la un an de studiu la altul, contribuind treptat la dezvoltarea competenței generale. Derivarea lor presupune o diferențiere atentă a etapelor procesului de învățare, astfel încât, la finalul studiului disciplinei ***Profeții Biblice***, elevii să fi dobândit competențele generale corespunzătoare.

Activitățile de învățare constituie contexte în care competențele specifice sunt dezvoltate, exersate și consolidate. Ele au rol orientativ și recomandativ pentru profesori, oferindu-le libertatea de a folosi exemplele propuse de programa școlară, de a le completa sau de a le înlocui, astfel încât să adapteze procesul didactic la realitățile concrete ale clasei. În acest mod, crearea de parcursuri de învățare individualizate și personalizate nu mai rămâne un simplu ideal, ci devine realizabilă prin metode și modalități concrete de aplicare.

Conținuturile învățării sunt organizate pe domenii și reprezintă achiziții de bază prin care se urmărește formarea competențelor elevilor. La nivelul fiecărei clase, programa prezintă o ofertă curriculară care include aspecte de învățătura creștină, dialogul interreligios și intercultural, formarea morală aplicată și implicarea responsabilă în viața comunitară

Sugestiile metodologice oferă exemple de strategii didactice, repere pentru planificarea demersului didactic și elemente pentru evaluarea continuă. Acestea includ recomandări privind desfășurarea efectivă a procesului de predare-învățare-evaluare centrat pe formarea competențelor, exemple de strategii didactice care sprijină realizarea competențelor specifice, precum și propuneri de abordare interdisciplinară și integrată. În plus, acestea cuprind repere pentru evaluarea învățării, raportată la competențele urmărite, putând fi utilizate diverse forme, metode și instrumente de evaluare.

Cadrele didactice sunt încurajate să planifice didactica pe baza competențelor, să adapteze activitățile la context și să utilizeze metode variate de evaluare, cu accent pe progresul și dezvoltarea elevului.

Pentru a asigura un cadru coerent în predarea disciplinei ***Profeții Biblice***, programa școlară propune un set de elemente comune pentru toate cultele din România care au drept de predare a propriilor dogme în sistemul de învățământ: lista competențelor generale, o parte dintre competențele specifice și o serie de exemple de activități de învățare și partea generală a sugestiilor metodologice. Listele de competențe specifice și de conținuturi sunt elaborate de către fiecare cult, permițând orientarea către teme relevante pentru fiecare dintre acestea.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Analizarea contextului istoric, cultural și religios al cărților profetice**
CG2	**Interpretarea simbolurilor și imaginilor profetice utilizând principiile hermeneutice biblice**
CG3	**Compararea profețiilor biblice cu evenimentele istorice și contemporane, pentru identificarea relevanței lor actuale**
CG4	**Aplicarea principiilor spirituale și morale desprinse din profețiile biblice în formarea caracterului și în luarea deciziilor etice**

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Analizarea contextului istoric, cultural și religios al cărților profetice

Clasa a XI-a
CS 1.1. Identificarea principalelor contexte istorice, geografice și politice
- *Explorarea unui documentar istoric despre Babilon, redactând un rezumat teologic* - *Analizarea unei hărți interactive a Imperiului Babilonian, notând locurile cheie din viața lui Daniel.* - *Completarea unei linii digitale a timpului a evenimentelor din perioada exilului folosind Canva, TimelineJS sau alte aplicații.* - *Redactarea unei fișe comparative între contextul profetului Daniel și cel al celorlalți profeți din exil, prin intermediul IA, într-o activitate pe grupe.* - *Participarea la o dezbatere cu titlul „Este exilul o pedeapsă sau o oportunitate de credință?”, prin intermediul unei platforme digitale, împreună cu un grup de elevi români din diaspora.* - *Realizarea unui poster comparativ între Babilonul antic și societatea globalizată actuală, într-o activitate la clasă, pe grupe.* - *Elaborarea unui jurnal reflexiv „Cum ar fi fost să trăiesc în Babilon și să-mi păstrez credința?”.*
CS 1.2. Explicarea structurii și scopului cărților profetice
- *Participarea la un atelier interdisciplinar de interpretare biblică (istorie-geografie).* - *Explicarea scopului profetic al unei viziuni (ex. statuia din Daniel 2), într-un videoclip de 2 minute.* - *Schematizarea structurii cărții Daniel, indicând temele principale, prin intermediul unei platforme digitale.*[12] - *Elaborarea unui tabel comparativ între profețiile istorice și cele escatologice, într-o activitate pe grupe.* - *Realizarea unui infografic „Cum se leagă Daniel și Apocalipsa între ele?”.* - *Formularea unei concluzii personale despre scopul misiunii profetice din perspectivă adventistă, prin intermediul unei platforme online.* - *Crearea unui test interactiv Kahoot despre structura cărții Daniel.*
CS 1.3. Descrierea principalelor teme teologice din cărțile profetice
- *Prezentarea într-un grup interconfesional a sensului universal al speranței creștine, într-un PowerPoint.* - *Scrierea unei meditații personale cu titlul „Cum se manifestă credincioșia în contextul digital?”.* - *Organizarea unei dezbateri online interdisciplinare „Ce înseamnă restaurarea în viața personală și în comunitate?”, împreună cu un grup de elevi români din diaspora.* - *Crearea unei scenete despre curajul credinței în fața presiunii sociale.* - *Elaborarea unui portofoliu spiritual cu reflecții personale despre temele teologice din cartea Daniel.*
CS 1.4. Analizarea relației dintre revelația divină și istorie în profețiile biblice
- *Participarea la o expoziție virtuală interconfesională „Profeția și știința timpului”, în care elevii observă și compară perspectivele interconfesionale asupra profeției și timpului* - *Prezentarea într-un PowerPoint a unei cronologii comparative între profeție și istorie universală.* - *Simularea unui „proces istoric” al unei profeții, în care elevii joacă rolurile împărățiilor simbolizate.* - *Scrierea unei reflecții personale „Cum pot recunoaște lucrarea lui Dumnezeu în istorie?”, pornind de la cartea Daniel.* - *Realizarea unui interviu video cu un profesor de istorie despre profeție și fapte istorice.*

CG 2 - Interpretarea simbolurilor și imaginilor profetice utilizând principiile hermeneutice biblice

Clasa a XI-a
CS 2.1. Explicarea principiilor hermeneutice utilizate în interpretarea cărților profetice
- *Redactarea unui rezumat explicativ a principiului zi-an, cu exemple biblice, folosind IA.* - *Realizarea unei hărți vizuale a principalelor perioade profetice din cartea Daniel, într-o activitate pe grupe.* - *Organizarea unei dezbateri interconfesionale „Este profeția un limbaj al istoriei sau al speranței?”* - *Construirea unei linii cronologice interactive cu principalele perioade profetice din cartea Daniel folosind Genially sau Canva.* - *Crearea unei fișe de lucru comparative între interpretările preteristă, futuristă și istoricistă*
CS 2.2. Analizarea simbolurilor majore din cărțile profetice
- *Realizarea unei hărți comparative între simbolurile din cartea Daniel, într-o activitate pe grupe, prin intermediul unei platforme digitale.*

Clasa a XI-a
- *Participarea la o masă rotundă cu tema: „De ce simbolurile animale exprimă puteri politice?”.* - *Scrierea unui jurnal reflexiv cu tema „Cum înțeleg lupta dintre bine și rău prin simbolurile profetice biblice?”.* - *Crearea unui model 3D sau digital al statuii din Daniel 2, explicând semnificația fiecărei părți.* - *Elaborarea unui mini-proiect interdisciplinar între religie și artă cu titlul „Profeția în imagini”*
CS 2.3. Compararea interpretării adventiste a simbolurilor cu alte perspective creștine
- *Participarea la un dialog interconfesional simulat, reprezentând diferite tradiții creștine cu privire la cartea Daniel.* - *Redactarea unei sinteze comparative cu titlul „Simbolul Babilonului – o perspectivă interconfesională”.* - *Organizarea unei dezbateri interconfesionale: „Poate profeția să devină un teren al dialogului creștin?”.* - *Scrierea unui eseu reflexiv despre respectul și discernământul în interpretarea diferențelor confesionale.* - *Crearea unei prezentări video în care explică un simbol din cartea Daniel, în diferite perspective creștine.*

CG 3 - Compararea profețiilor biblice cu evenimentele istorice și contemporane, pentru identificarea relevanței lor actuale

Clasa a XI-a
CS 3.1. Identificarea principalelor profeții istorice și a corespondențelor lor în istorie
- *Construirea unei linii a tipului cu principalele împărății profetizate în cartea Daniel.* - *Realizarea unei fișe comparative cu chipul din Daniel 2 și evenimentele istorice confirmate.* - *Analizarea unui document istoric și corelarea lui cu o profeție din Daniel, într-o activitate la clasă, în echipe.* - *Participarea la un joc de rol: „Istoricii vs. Teologii”, argumentând validitatea profeției.* - *Realizarea unei dezbateri cu tema: „Este istoria dovada împlinirii profeției?”* - *Redactarea unui eseu reflexiv despre valoarea dovezilor istorice în interpretarea profetică din Daniel.* - *Elaborarea unei prezentări interdisciplinare Religie–Istorie: „De la Babilon la Roma: traseul unei profeții”.*
CS 3.2. Analizarea modului în care profețiile au fost confirmate progresiv în istoria lumii
- *Construirea unei cronologii interactive a împlinirilor profetice folosind TimelineJS sau Canva.* - *Prezentarea într-un PowerPoint a analizei unei profeții din Daniel în raport cu venirea lui Mesia.* - *Crearea unui videoclip educațional care ilustrează o profeție din Daniel împlinită pas cu pas.* - *Compararea unei interpretări istoriciste cu una modernistă asupra unei profeții din Daniel, folosind IA.* - *Formularea unei concluzii despre fidelitatea lui Dumnezeu în împlinirea promisiunilor Sale.* - *Organizarea unui atelier interdisciplinar despre suveranitatea divină.* - *Elaborarea unui grafic care arată relația dintre evenimente istorice și momentele profetice din Daniel.* - *Scrierea unui jurnal reflexiv: „Cum înțeleg răbdarea lui Dumnezeu prin desfășurarea istoriei?”*
CS 3.3. Compararea profețiilor biblice cu evoluțiile politice, sociale și culturale actuale
- *Analizarea unor teme din actualitate (ex. război, criză ecologică, globalizare) raportându-le la profeții din Daniel.* - *Examinarea simbolului „Babilonului” dintr-o perspectivă morală și socială actuală, în grupe, la clasă.* - *Realizarea unei dezbateri în clasă cu tema „Sunt crizele moderne semne profetice?”* - *Întocmirea unui interviu cu un teolog sau pastor despre actualitatea profețiilor din Daniel.* - *Propunerea unui proiect civic inspirat din mesajul profetic din Daniel: pace, dreptate, grijă pentru creație.* - *Redactarea unei reflecții personale: „Cum trăiesc echilibrul între profeție și realitate?”* - *Scrierea unui articol de opinie despre cum Biblia oferă sens în contextul instabilității globale.* - *Crearea unei prezentări PowerPoint: „Cum se reflectă valorile profetice din Daniel în secolul XXI?”*
CS 3.4. Interpretarea mesajului profetic în contextul provocărilor lumii moderne
- *Scrierea unei reflecții despre migrație ca temă profetică a peregrinării umane.* - *Prezentarea unui proiect interdisciplinar Religie–Informatică: „Etica digitală și profeția din Daniel”.* - *Scrierea unei meditații personale cu tema: „Cum pot trăi speranța în lumea tehnologică?”* - *Organizarea unui forum școlar despre cum profeția din Daniel inspiră implicarea etică în societate.* - *Crearea unui infografic despre valorile morale în era digitală, inspirate din profețiile din Daniel*

CG 4 - Aplicarea principiilor spirituale și morale desprinse din profețiile biblice în formarea caracterului și în luarea deciziilor etice

Clasa a XI-a
CS 4.1. Identificarea principiilor morale și spirituale transmise prin profețiile biblice
- *Citirea selectivă a unor fragmente din Daniel și extragerea principiilor morale dominante, într-o activitate la clasă, pe grupe, folosind o platformă digitală.* - *Analizarea comportamentului lui Daniel și al prietenilor săi în raport cu presiunea culturală, într-o dezbatere la clasă.*

Clasa a XI-a
- *Compararea principiilor morale profetice din Daniel cu valorile promovate în societatea contemporană.* - *Participarea la un joc de rol: „Daniel în fața împăratului – cum reacționezi sub presiune morală?”* - *Redactarea unei reflecții personale: „Ce virtute mă inspiră cel mai mult din cartea lui Daniel?”.* - *Realizarea unui poster educativ cu titlul „Principii morale din profețiile din Daniel, actuale oricând.”* - *Propunerea unei liste de „valori de aur” inspirate din profețiile din Daniel pentru tinerii de azi.*
CS 4.2. Aplicarea principiilor profetice în luarea deciziilor etice personale și comunitare
- *Formularea unor criterii spirituale pentru discernerea între bine și rău, într-o prezentare PowerPoint.* - *Scrierea unei reflecții: „Cum pot fi un model de integritate în comunitatea mea?”.* - *Realizarea unui atelier de etică: „Ce ar face Daniel în locul meu?”.* - *Participarea la o simulare: „Consiliul tinerilor – decizii etice într-o lume complexă.”.* - *Elaborarea unui cod etic personal inspirat din profețiile din Daniel, într-un jurnal reflexiv.*
CS 4.3. Evaluarea impactului valorilor profetice asupra dezvoltării caracterului creștin
- *Realizarea unei analize comparative între etica profetică și modelele morale seculare.* - *Participarea la un proiect caritabil inspirat din valorile împărăției lui Dumnezeu, în care elevii aplică valorile împărăției lui Dumnezeu în acțiuni concrete pentru comunitate.* - *Participarea la o discuție în grup: „Integritatea, un dar sau o alegere?”, în care elevii argumentează, pe baza textelor biblice, natura și importanța integrității în viața creștină.* - *Redactarea unei reflecții: „Cum m-a transformat studiul profețiilor din Daniel”.* - *Scrierea unui eseu: „Cum a format profeția caracterul lui Daniel – un model pentru mine”.* - *Crearea unui chestionar de autoevaluare: „Cât de constant sunt în principiile mele?”.* - *Prezentarea unui portofoliu spiritual cu exemple de oameni care au trăit valorile profetice.*
CS 4.4. Promovarea valorilor profetice în comunitate prin inițiative și atitudini concrete
- *Scrierea unei scrisori deschise către tineri despre importanța moralității.* - *Formularea unei declarații de principii personale pentru viața publică, inspirate din cartea Daniel.* - *Participarea la un proiect de voluntariat: „Curajul binelui în acțiune”, în care elevii aplică principiile morale și valorile biblice pentru a promova binele în comunitate.* - *Organizarea unei campanii școlare: „Trăiește speranța – acționează cu credință.”.* - *Crearea unei piese de teatru sau a unui scurtmetraj inspirat din valorile profetice din Daniel.* - *Elaborarea unui podcast cu titlul „Etica speranței – trăind profeția azi.”* - *Colaborarea cu o comunitate locală la o acțiune de solidaritate bazată pe principii biblice din Daniel.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Clasa a XI-a

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Cartea profetică Daniel	1.1. Introducere în cărțile profetice 1.1.1. Fenomenul profetic 1.1.2. Prezentare generală a cărților profetice 1.1.3. Teme centrale 1.1.4. Autoritatea mesajului profetic 1.1.5. Sisteme și principii de interpretare a cărților profetice 1.1.6. Schița cărții lui Daniel 1.2. Daniel în Babilon 1.2.1. Invaziile lui Nebucadneţar asupra Ierusalimului 1.2.2. Evreii captivi în Babilon 1.2.3. Educația lui Daniel și a prietenilor săi 1.2.4. Visul lui Nebucadnețar 1.2.5. Interpretarea visului 1.2.6. Încercarea credinței în Câmpia Dura 1.2.7. Copacul cel mare 1.2.8. Căderea Babilonului 1.3. Daniel în Medo-Persia 1.3.1. Relația lui Daniel cu Dumnezeu 1.3.2. Complotul împotriva lui Daniel 1.4. Viziunile lui Daniel 1.4.1. Cele patru împărății 1.4.2. Interpretarea simbolurilor celor patru fiare 1.4.3. Profeția celor 2300 de seri și dimineți 1.4.4. Rugăciunea lui Daniel 1.4.5. Profeția celor 70 de săptămâni 1.4.6. Explicațiile lui Mihail și Gabriel 1.4.7. Răsplătirea finală a lui Israel

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Analizarea contextului istoric, cultural și religios al cărților profetice

Clasa a XII-a
CS 1.1. Identificarea principalelor contexte istorice, geografice și politice
- *Identificarea paralelelor între persecuțiile creștinilor din primul secol și provocările spirituale actuale.* - *Analizarea unei hărți interactive a Imperiului Roman, notând locurile cheie din viața lui Ioan.* - *Redactarea unei fișe comparative între contextul profetului Daniel și cel al ucenicului Ioan, prin intermediul IA, într-o activitate pe grupe.* - *Participarea la o dezbatere cu titlul „Este exilul o pedeapsă sau o oportunitate de credință?”, prin intermediul unei platforme digitale, împreună cu un grup de elevi români din diaspora* - *Realizarea unui poster comparativ între Imperiul Roman și societatea globalizată actuală, într-o activitate la clasă, pe grupe.*
CS 1.2. Explicarea structurii și scopului cărților profetice
- *Explicarea scopului profetic al unor simboluri (ex. stele, sfeșnice), într-un videoclip de 2 minute.* - *Schematizarea structurii cărții Apocalipsa, indicând temele principale, prin intermediul unei platforme digitale.*(12) - *Participarea la un atelier interdisciplinar de interpretare biblică, în care elevii analizează contextul istoric și geografic al evenimentelor biblice pentru a înțelege mai profund mesajul textelor.* - *Realizarea unui infografic „Cum se leagă Daniel și Apocalipsa între ele?”.* - *Formularea unei concluzii personale despre scopul misiunii profetice din perspectivă adventistă, prin intermediul unei platforme online.* - *Construirea unei hărți conceptuale despre simbolurile din primele trei capitole ale Apocalipsei.* - *Crearea unui test interactiv Kahoot despre structura cărții Apocalipsa.*
CS 1.3. Descrierea principalelor teme teologice din cărțile profetice
- *Prezentarea într-un grup interconfesional a sensului universal al speranței creștine, într-un PowerPoint.* - *Scrierea unei meditații personale cu titlul „Cum se manifestă credincioșia în contextul digital?”.* - *Compararea reprezentărilor biblice și artistice ale revenirii lui Hristos, într-o dezbatere la clasă.* - *Organizarea unei dezbateri online interdisciplinare „Ce înseamnă restaurarea în viața personală și în comunitate?”, împreună cu un grup de elevi adventiști din alte licee.* - *Elaborarea unui portofoliu spiritual cu reflecții personale despre temele teologice din cartea Apocalipsa.*
CS 1.4. Analizarea relației dintre revelația divină și istorie în profețiile biblice
- *Participarea la o expoziție virtuală interconfesională „Profeția și știința timpului”, în care elevii analizează diferite interpretări profetice și identifică punctele comune precum și diversitatea înțelegerii timpului profetic între tradițiile creștine.* - *Prezentarea într-un PowerPoint a unei cronologii comparative între profeție și istorie universală.* - *Analizarea modului în care mass-media abordează subiectul Apocalipsei astăzi, într-o dezbatere pe echipe.* - *Realizarea unui interviu video cu un profesor de istorie despre profeție și fapte istorice.* - *Scrierea unei reflecții personale „Cum pot recunoaște lucrarea lui Dumnezeu în istorie?”, pornind de la cartea Apocalipsa.* - *Simularea unui „proces istoric” al unei profeții, în care elevii joacă rolurile liderilor celor șapte biserici.*

CG 2 - Interpretarea simbolurilor și imaginilor profetice utilizând principiile hermeneutice biblice

Clasa a XII-a
CS 2.1. Explicarea principiilor hermeneutice utilizate în interpretarea cărților profetice
- *Elaborarea unei fișe de lucru comparative între interpretările preteristă, futuristă și istoricistă* - *Participarea la o dezbatere interconfesionale „Este profeția un limbaj al istoriei sau al speranței?” în care elevii argumentează și compară diferite perspective interconfesionale asupra profeției ca limbaj al istoriei sau al speranței.* - *Crearea unei linii cronologice interactive cu principalele perioade profetice din cartea Apocalipsa folosind Genially sau Canva.* - *Redactarea unei reflecții personale cu tema: „Cum mă ajută hermeneutica să citesc profețiile din Apocalipsa cu discernământ?”*

Clasa a XII-a
CS 2.2. Analizarea simbolurilor majore din cărțile profetice
- *Desenarea simbolurilor principale din Apocalipsa și explicarea semnificațiilor lor într-o legendă* - *Realizarea unei hărți comparative între simbolurile din Daniel 7 și Apocalipsa 13, într-o activitate pe grupe, prin intermediul unei platforme digitale.* - *Analizarea imaginii „cornului cel mic” în raport cu istoria creștinismului.* - *Crearea unui mini-proiect interdisciplinar între religie și artă cu titlul „Profeția în imagini”.* - *Scrierea unui jurnal reflexiv cu tema „Cum înțeleg lupta dintre bine și rău prin simbolurile profetice biblice?”.*
CS 2.3. Compararea interpretării adventiste a simbolurilor cu alte perspective creștine
- *Participarea la un dialog interconfesional simulat, reprezentând diferite tradiții creștine cu privire la cartea Apocalipsa.* - *Cercetarea modului în care fiecare tradiție interpretează simbolul „cornului mic”, folosind IA, prezentând rezultatele într-un PowerPoint.* - *Redactarea unei sinteze comparative cu titlul „Simbolul Babilonului – o perspectivă interconfesională”.* - *Crearea unei prezentări video în care explică unitatea creștină în jurul simbolului Mielului.* - *Organizarea unei dezbateri interconfesionale: „Poate profeția să devină un teren al dialogului creștin?”*

CG 3 - Compararea profețiilor biblice cu evenimentele istorice și contemporane, pentru identificarea relevanței lor actuale

Clasa a XII-a
CS 3.1. Identificarea principalelor profeții istorice și a corespondențelor lor în istorie
- *Desenarea unei linii a timpului cu cele șapte biserici din Apocalipsa folosind TimelineJS sau Canva.* - *Analizarea unui document istoric și corelarea lui cu o profeție din Apocalipsa, într-o activitate la clasă, în echipe.* - *Realizarea unei dezbateri cu tema: „Este istoria dovada împlinirii profeției?”* - *Participarea la un joc de rol: „Istoricii vs. Teologii”, argumentând validitatea profeției.* - *Redactarea unui eseu reflexiv despre valoarea dovezilor istorice în interpretarea profetică din Apocalipsa.* - *Realizarea unei prezentări interdisciplinare Religie–Istorie: „De la Babilon la Roma: traseul unei profeții”.*
CS 3.2. Analizarea modului în care profețiile au fost confirmate progresiv în istoria lumii
- *Prezentarea într-un PowerPoint a analizei plăgilor în raport cu revenirea lui Mesia.* - *Elaborarea unui grafic care arată relația dintre evenimente istorice și momentele profetice din Apocalipsa.* - *Organizarea unui atelier interdisciplinar despre suveranitatea divină.* - *Compararea unei interpretări istoriciste cu una modernistă asupra unei profeții din Apocalipsa, folosind Inteligența Artificială.* - *Scrierea unui jurnal reflexiv: „Cum înțeleg răbdarea lui Dumnezeu prin desfășurarea istoriei?”.*
CS 3.3. Compararea profețiilor biblice cu evoluțiile politice, sociale și culturale actuale
- *Analizarea unor teme din actualitate (ex. război, criză ecologică, globalizare) raportându-le la Apocalipsa 13.* - *Examinarea simbolului „Babilonului” dintr-o perspectivă morală și socială actuală, în grupe, la clasă.* - *Realizarea unei dezbateri în clasă cu tema „Sunt crizele moderne semne profetice?”* - *Scrierea unui articol de opinie despre cum Biblia oferă sens în contextul instabilității globale.* - *Crearea unei prezentări PowerPoint: „Cum se reflectă valorile profetice din Apocalipsa în secolul XXI?”.* - *Redactarea unei reflecții personale: „Cum trăiesc echilibrul între profeție și realitate?”* - *Propunerea unui proiect civic inspirat din Apocalipsa: pace, dreptate, grijă pentru creație.*
CS 3.4. Interpretarea mesajului profetic în contextul provocărilor lumii moderne
- *Participarea la o dezbatere, în clasă, cu tema: „Profeția și inteligența artificială – conflict sau complementaritate?”.* - *Analizarea modului în care Apocalipsa abordează responsabilitatea față de creație, într-o activitate la clasă, pe grupe.* - *Crearea unui infografic despre valorile morale în era digitală, inspirate din Apocalipsa.* - *Prezentarea unui proiect interdisciplinar Religie–Informatică: „Etica digitală și Apocalipsa”.* - *Realizarea unei campanii ecologice bazată pe conceptul biblic al restaurării creației.* - *Scrierea unei meditații personale cu tema: „Cum pot trăi speranța în lumea tehnologică?”* - *Organizarea unui forum școlar despre cum Apocalipsa inspiră implicarea etică în societate.*

CG 4 - Aplicarea principiilor spirituale și morale desprinse din profețiile biblice în formarea caracterului și în luarea deciziilor etice

Clasa a XII-a
CS 4.1. Identificarea principiilor morale și spirituale transmise prin profețiile biblice
- *Citirea selectivă a unor fragmente din Apocalipsa și extragerea principiilor morale dominante, într-o activitate la clasă, pe grupe, folosind o platformă digitală.* - *Compararea principiilor morale din Apocalipsa cu valorile promovate în societatea contemporană.* - *Redactarea unei reflecții personale: „Ce virtute mă inspiră cel mai mult din Apocalipsa?”.* - *Realizarea unui poster educativ cu titlul „Principii morale din Apocalipsa, actuale oricând.”* - *Propunerea unei liste de „valori de aur” inspirate din Apocalipsa pentru tinerii de azi.*
CS 4.2. Aplicarea principiilor profetice în luarea deciziilor etice personale și comunitare
- *Analizarea unei dileme morale actuale (ex. fake news, competiție, presiune de grup) în lumina Apocalipsei.* - *Participarea la o simulare: „Consiliul tinerilor – decizii etice într-o lume complexă.”.* - *Formularea unor criterii spirituale pentru discernerea între bine și rău, într-o prezentare PowerPoint.* - *Elaborarea unui cod etic personal inspirat din Apocalipsa, într-un jurnal reflexiv.* - *Scrierea unei reflecții: „Cum pot fi un model de integritate în comunitatea mea?”.*
CS 4.3. Evaluarea impactului valorilor profetice asupra dezvoltării caracterului creștin
- *Participarea la o discuție în grup: „Integritatea, un dar sau o alegere?”.* - *Formularea unor concluzii despre legătura dintre speranță, caracter și misiune, într-o activitate în clasă, pe grupe.* - *Crearea unui chestionar de autoevaluare: „Cât de constant sunt în principiile mele?”.* - *Prezentarea unui portofoliu spiritual cu exemple de oameni care au trăit valorile profetice.* - *Redactarea unei reflecții: „Cum m-a transformat studiul cărții Apocalipsa”.*
CS 4.4. Promovarea valorilor profetice în comunitate prin inițiative și atitudini concrete
- *Formularea unei declarații de principii personale pentru viața publică, inspirate din Apocalipsa.* - *Scrierea unei scrisori deschise către tineri despre importanța moralității.* - *Elaborarea unui podcast cu titlul „Etica speranței – trăind profeția azi.”* - *Crearea unei piese de teatru sau a unui scurtmetraj inspirat din valorile profetice din Apocalipsa.* - *Colaborarea cu o comunitate locală la o acțiune de solidaritate bazată pe principii din Apocalipsa.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Clasa a XII-a

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Cartea profetică Apocalipsa	1.1. Introducere 1.1.1. Titlul, tema și autorul cărții 1.1.2. Sisteme și principii de interpretare 1.1.3. Structura cărții Apocalipsa 1.2. Cele șapte biserici 1.2.1. Efes 1.2.2. Smirna 1.2.3. Pergam 1.2.4. Tiatira 1.2.5. Sardes 1.2.6. Filadelfia 1.2.7. Laodiceea 1.3. Cele șapte sigilii 1.3.1. Tronul lui Dumnezeu 1.3.2. Cartea sigilată 1.3.3. Interpretarea sigiliilor 1.4. Cele șapte trâmbițe 1.4.1. Prezentarea scenelor desfășurate 1.4.2. Interpretarea simbolurilor 1.5. Marea luptă 1.5.1. Războiul din cer 1.5.2. Falsa trinitate: balaurul, fiara, profetul fals 1.5.3. Cele trei solii îngerești 1.6. Cele șapte plăgi 1.6.1. Interpretarea plăgilor 1.6.2. Judecarea Babilonului 1.6.3. Celebrarea nunții Mielului 1.7. Dreptatea divină 1.7.1. Judecata finală 1.7.2. Noul Pământ

SUGESTII METODOLOGICE

Sugestiile metodologice oferă repere esențiale pentru proiectarea, organizarea și desfășurarea eficientă a activităților de predare-învățare-evaluare în cadrul orelor de ***Profeții Biblice*** la liceu. Acestea vizează sprijinirea cadrului didactic în personalizarea demersului educațional, prin integrarea unor metode didactice moderne, interactive și adaptate la profilul generației actuale de elevi, inclusiv prin dezvoltarea competențelor digitale.

Programa școlară actuală pentru disciplina ***Profeții Biblice*** promovează o învățare centrată pe elev, care accentuează implicarea activă a elevului în procesul de învățare, contextualizarea conținuturilor religioase în realități de viață concrete, dimensiunea socială a învățării – cooperare, colaborare, empatie, responsabilizarea elevilor în raport cu propria dezvoltare morală, spirituală și civică și dezvoltarea competențelor digitale și media, esențiale pentru învățarea secolului al XXI-lea.

A. Strategii didactice – revalorizări ale metodelor tradiționale, noi abordări

Pentru a atinge finalitățile educaționale specifice liceului și a forma competențe relevante, este necesară utilizarea unor metode variate, care îmbină gândirea critică, creativitatea, reflecția și tehnologia. Prezentăm sintetic o listă cu metode tradiționale și moderne, respectiv cu metode care valorizează/ formează competențe digitale, care pot fi utilizate în ora de ***Profeții Biblice***.

1. Metode tradiționale și moderne

- Explicația și prelegerea narativă – Asigură prezentarea coerentă a temelor teologice, adaptată la nivelul de înțelegere al elevilor; este potrivită în activitățile care vizează analiza de texte biblice, religioase etc.
- Conversația euristică – Stimulează gândirea elevilor, prin întrebări bine formulate, conducând la descoperirea personală a adevărurilor religioase; este o metodă care se poate aplica în activități de prezentare a unor concepte religioase.
- Lectura explicativă și interpretarea textului biblic – Facilitează învățarea la ***Profeții Biblice***, cu accent pe înțelegerea termenilor specific, semnificația morală și aplicabilitatea în viața cotidiană, fundamentată biblic.
- Studiul de caz. Îi ajută pe elevi să analizeze și să dea răspunsuri din perspectiva moralei creștine la situații etice complexe (avort, eutanasie, dreptate socială), pornind de la experiența lor de viață sau de la diferite evenimente și problematici sociale.
- Portofoliul tematic. Dezvoltă capacitatea elevilor de efort pentru rezolvarea unei teme mai complexe, autonomia în învățare, abilitățile de colaborare și capacitatea de autoevaluare. Elevii adună pe parcursul semestrului reflecții personale, analize de texte religioase, recenzii de filme cu tematică religioasă etc.
- Eseul argumentativ. Elevii exersează exprimarea opiniilor și formularea de argumente coerente cu privire la diferite evenimente din viața cotidiană sau la teme mai complexe precum: „Este credința compatibilă cu știința?”, „Ce înseamnă libertatea religioasă în societatea de azi?”
- Dezbaterea de tip academic. Favorizează gândirea critică, argumentarea, empatia intelectuală. Se abordează dileme morale sau religioase: „Banii pot cumpăra fericirea?”, „Religia și drepturile omului sunt în conflict?”
- Lectura comparativă. Dezvoltă spiritul analitic și interconectarea cunoștințelor, prin compararea unor texte religioase cu texte literare sau filosofice pe teme comune (ex. iubirea, suferința, mântuirea).

2. Metode care sprijină dezvoltarea de competențe digitale

Predarea ***Profețiilor Biblice*** în liceu trebuie să se racordeze la realitatea digitală a elevilor, oferindu-le un cadru în care să-și dezvolte atât gândirea morală, cât și competențele digitale. Iată câteva metode recomandate:

- WebQuest religios. Elevii investighează teme (ex. „Rugăciunea în arta europeană”) folosind surse online credibile. Rezultatul poate fi prezentat sub formă de infografice, prezentări sau postere digitale.
- Crearea de conținut digital. Elevii realizează podcasturi, videoclipuri scurte, prezentări interactive sau materiale vizuale pe teme religioase. Exemple: un vlog despre semnificația unui concept biblic, un tutorial despre rugăciune, un interviu cu un pastor/laic implicat în comunitate.
- Utilizarea platformelor educaționale Google Classroom, Moodle sau Padlet pentru organizarea materialelor și a activităților.
- Quiz-uri interactive Kahoot sau Quiziz. Pot fi utilizate pentru recapitulare sau evaluare dar și pentru momentele de captare a atenției la începutul unei activități.
- Crearea unui blog tematic. Poate fi planificată realizarea unui blog al clasei, unde elevii postează reflecții, eseuri, impresii din excursii religioase, recenzii de filme/documentare. Se dezvoltă competențe media, digitale și de scriere argumentativă.
- Tururi virtuale și realitate augmentată. Pot fi utilizate pentru vizitarea virtuală a unor obiective religioase (ex. Betleem, Via Dolorosa, Castelul din Wittenberg, case memoriale).

● Proiecte colaborative online. Elevii din clase sau școli diferite colaborează online pe o temă moral-religioasă. Se pot realiza e-book-uri sau mărturii ale tinerilor despre credință.

3. Metode pentru dezvoltarea competențelor verzi

În învățătura creștină, lumea creată este darul lui Dumnezeu, iar omul are o vocație de ispravnic al creației. Educația religioasă poate cultiva în elevi iubirea față de creație ca formă de iubire față de Dumnezeu, conștientizând că distrugerea naturii nu este doar o problemă ecologică, ci și una spirituală: o ruptură a comuniunii cu Dumnezeu, cu semenii și cu lumea. În formarea competențelor verzi prin disciplina ***Profeții Biblice***, pot fi utilizate următoarele metode:

● Lectura biblică interactivă, cu aplicații digitale. Folosind aplicația MyBible.eu sau fișe interactive create în Wordwall sau Google Forms, elevii pot identifica: texte biblice referitoare la creație, porunci despre protejarea creației, virtuți precum: cumpătarea, recunoștința, mila, bunătatea etc. De asemenea, pot realiza o colecție de versete și învățături biblice care fundamentează ecologia creștină.

● Dezbateri teologice cu tematică ecologică. Elevii pot fi implicați în dezbateri în care să argumenteze din perspectivă religioasă, cu citate din Scriptură, teme precum: „Poluarea – un nou păcat al omului modern?", „Mai putem vorbi despre administrarea creației într-o lume industrializată?", „Cum putem trăi creștinește în armonie cu natura?"

● Rugăciunea și meditația religioasă. Elevii pot analiza textul Psalmilor 103 și 148 și pot rosti/audia predici pe baza acestor psalmi. Pot medita la frumusețea și perfecțiunea creației în urma vizionării unor documentare din mediul online sau create de ei.

● Învățarea prin proiecte. Elevii pot realiza în echipă proiecte multimedia interdisciplinare cu teme precum: „Virtuțile creștinului ecologist", „Cumpătarea creștină – echilibru între dar și responsabilitate", „Creația în scrierile protestante" etc.

● Învățarea prin Podcast religios. Elevii pot crea un podcast religios cu sprijinul profesorului în care discută teme precum: „Ce spune Biblia despre grijă față de natură?", „Cum se împacă dezvoltarea cu sfințenia?", „De ce consumismul este o problemă spirituală?" etc., prin care se încurajează gândirea critică și exprimarea valorilor religioase în limbaj actual. Pot fi invitate diferite persoane: pastori, profesori universitari, ecologiști creștini etc.

● Învățarea prin implicare în comunitate. Elevii pot fi implicați în: acțiuni de voluntariat ecologic, campanii de informare cu mesaje creștine (ex: „Creația este darul lui Dumnezeu, nu locul nepăsării noastre!", „Cumpătarea începe cu inima milostivă" etc.), organizarea unui TinServ pentru protejarea mediului în cadrul unor parteneriate școală-familie-biserică).

Prin diversificarea metodelor didactice și adaptarea lor la contextul actual, ora de ***Profeții Biblice*** devine un spațiu privilegiat în care elevii învață să înțeleagă corect valorile morale și rolul acestora în dezvoltarea personală și socială, să trăiască autentic și să acționeze responsabil, își dezvoltă echilibrul interior și emoțional în lumina credinței, să exerseze competențe digitale și sociale esențiale pentru lumea contemporană, să își afirme identitatea spirituală, valorile și apartenența la comunitatea de credință.

B. Abordarea conținuturilor

Abordarea conținuturilor presupune o atitudine flexibilă a profesorului de ***Profeții Biblice***, prin accentul pus pe: valorificarea experiențelor de viață ale elevilor; accentuarea caracterului aplicativ al conținuturilor, creând contexte semnificative de învățare pentru viața reală; abordări diferențiate ale conținuturilor învățării, în acord cu experiențele elevilor și cu contextul social în care trăiesc aceștia; realizarea de conexiuni între ***Profeții Biblice*** și alte discipline de studiu.

Conținuturile propuse în programa școlară nu reprezintă teme de lecții, ci unități tematice. Numărul de conținuturi de pe parcursul unui an școlar permite: abordarea unor conținuturi pe parcursul mai multor ore, în funcție de complexitatea acestora, de nivelul clasei de elevi, de particularitățile comunității; abordarea unor teme sau aspecte suplimentare, cu rol de adaptare a orei de ***Profeții Biblice*** la specificul clasei de elevi/a comunității.

Ordinea abordării conținuturilor nu este una prestabilită prin programa școlară. Profesorul are libertatea de a planifica în manieră personalizată ordinea în care va prezenta temele, în acord cu logica firească a domeniului și cu specificul vieții religioase a comunității, precum și în relație cu teme de la alte discipline de studiu.

C. Contexte și medii de învățare

Ora de ***Profeții Biblice***, în învățământul liceal, trebuie să răspundă nu doar nevoii de formare morală și spirituală, ci și realităților unei educații moderne, orientate spre dezvoltarea integrală a elevului. În acest sens, este necesară folosirea unor contexte și medii de învățare variate, care să susțină învățarea activă și colaborativă, formarea competențelor, echilibrul emoțional și spiritual al elevilor, legătura cu comunitatea și viața reală.

1. Spații educaționale

● Săli cu aranjamente flexibile – mobilă ușor de reconfigurat, pentru lucru individual, în perechi sau în grupuri. Astfel, se poate trece de la predare frontală la activități colaborative.

● Colțuri de liniște și reflecție – spații special amenajate în școală (camera de rugăciune) sau clasă (colțul rugăciunii) care oferă elevilor un cadru intim și liniștit pentru reculegere, rugăciune personală, meditație sau exprimarea gândurilor și emoțiilor într-un jurnal personal. Pot fi folosite la începutul orei sau pentru activități de autocunoaștere.

● Cabinetul de ***Profeții Biblice*** / Atelierul de creație religioasă – spații destinate realizării de afișe, lucrări artistice cu tematică religioasă, colaje sau prezentări tematice, în care elevii își pot exprima creativ viziunea asupra valorilor creștine.

● Biserica și centrele educative de lângă acestea, ce oferă un loc pentru rugăciune și meditație, dar și spații de activități curriculare și extra-curriculare de diferite tipuri.

2. Învățare combinată

● Învățare mixtă – combinarea lecțiilor desfășurate în clasă cu activități online. De exemplu: temele pot fi trimise prin platforme educaționale, iar elevii pot urmări materiale video sau audio religioase ca suport pentru reflecții sau dezbateri.

● Învățare în secvențe de format scurt – utilizarea de materiale digitale scurte (video, citate, versete, imagini cu mesaje morale) pentru a declanșa discuții sau pentru a oferi elevilor „pastile de înțelepciune” creștină ușor de reținut.

3. Învățarea prin utilizarea realității virtuale (VR) și augmentate (AR)

● Vizite virtuale – folosirea tehnologiei pentru vizitarea unor locuri cu semnificație religioasă (muzee, biserici istorice), fără a ieși din clasă. Aceste experiențe pot fi completate cu activități de cercetare, prezentări sau reflecții scrise.

● Simulări și reconstituiri – folosirea aplicațiilor care reconstituie evenimente biblice, epoci istorice sau viețile unor personalități creștine, pentru ca elevii să înțeleagă mai profund contextul religios și mesajul spiritual al acestor momente.

4. Învățare personalizată și adaptată

● Trasee personalizate de învățare – profesorul poate crea activități diferențiate în funcție de nevoile, nivelul și interesele elevilor, de specificul experienței religioase a acestora.

● Accesibilitate pentru toți elevii – folosirea diverselor forme de exprimare (scris, vorbit, desenat, înregistrări audio), astfel încât fiecare elev să-și poată exprima ideile și trăirile religioase într-un mod autentic și accesibil.

5. Învățare prin colaborare și implicare comunitară

● Proiecte în echipă sau în parteneriat cu alte școli – realizarea de activități comune pe teme religioase sau morale.

● Campanii educative sau sociale – elevii pot organiza acțiuni caritabile, expoziții sau campanii în cadrul școlii sau al comunității, promovând valorile creștine precum solidaritatea, iertarea sau respectul față de aproapele.

6. Practici cu rol spiritual și emoțional

● Momente de rugăciune sau liniște – la începutul sau finalul orei, pot fi introduse scurte momente de rugăciune, tăcere meditativă sau ascultare a unei reflecții audio cu mesaj religios.

● Lectură religioasă ghidată – citirea unor texte religioase sau morale urmată de reflecții personale, scrise sau în grup. Se pot folosi fragmente din Biblie, autori contemporani sau mărturii de credință.

● Meditația scrisă – activități precum „Scrisoare către Dumnezeu”, „Jurnalul sufletului” sau „Gândul zilei”, prin care elevii își pot exprima trăirile interioare, dorințele, mulțumirile sau întrebările existențiale.

7. Inteligența artificială ca facilitator al învățării (sub îndrumarea profesorului)

Elevii utilizează aplicații bazate pe inteligență artificială pentru a explora conținuturi religioase, sub îndrumarea profesorului.

AI oferă explicații suplimentare, exemple, sinteze sau definiții pentru o mai bună înțelegere a temelor studiate.

Profesorul ghidează activitatea, stabilește obiective clare și monitorizează modul în care elevii folosesc AI.

AI sprijină învățarea personalizată, oferind feedback și resurse adaptate ritmului fiecărui elev.

Elevii pot folosi AI pentru a formula întrebări, crea prezentări, reflecta asupra valorilor morale și religioase.

Prin valorificarea acestor contexte și medii de învățare, elevul este plasat în centrul procesului educațional, ca participant activ, nu doar receptor de informații, se formează nu doar competențe cognitive, ci și dimensiunea emoțională și spirituală a elevului, se creează o legătură între valorile perene ale credinței și cerințele societății actuale. Astfel, ***Profeții Biblice*** devine o disciplină vie, ancorată în realitate, cu impact formator asupra caracterului, atitudinilor și alegerilor personale.

D. Aspecte privind evaluarea

Evaluarea în liceu trebuie să reflecte atât formarea competențelor cognitive și spirituale, cât și capacitatea de aplicare a valorilor moral-religioase în viața personală și comunitară.

1. Relația organică predare-învățare-evaluare

În cadrul orei de ***Profeții Biblice*** la liceu, evaluarea este strâns legată atât de învățare, cât și de predare, constituind împreună un sistem coerent și dinamic. Evaluarea nu trebuie privită ca o activitate separată, ci ca un proces continuu, integrat în întregul parcurs educațional, care oferă feedback valoros pentru elev, dar și pentru profesor. Această relație organică implică:

- adaptarea strategiilor de predare în funcție de nevoile identificate ca urmare a evaluărilor inițiale, de parcurs, finale;
- orientarea învățării către formarea de competențe reale, nu doar acumularea de cunoștințe;
- motivarea elevului, prin recunoașterea progresului său și prin valorizarea reflecției personale;
- corelarea evaluării cu finalități educaționale.

Evaluarea contribuie astfel la formarea și dezvoltarea competențelor specifice disciplinei ***Profeții Biblice***, la îmbunătățirea continuă a predării și a învățării, prin adaptarea conținuturilor și metodelor la nivelul real al clasei, prin sprijinirea elevului în procesul de autocunoaștere și asumare a valorilor creștine.

2. Evaluarea ca mijloc de motivație și reglare

La liceu, evaluarea va accentua două funcții esențiale ale evaluării: funcția de reglare și funcția motivațională.

Evaluarea oferă profesorului feedback cu privire la eficiența metodelor folosite, la înțelegerea conceptelor și valorilor de către elevi, la necesitatea de adaptare sau reluare a unor conținuturi, respectiv la progresul fiecărui elev.

Din perspectiva elevului, aflat în etapa consolidării identității și a asumării valorilor personale, evaluarea trebuie să valorizeze progresul personal al acestuia, să încurajeze implicarea lui activă și autentică, să pună accent pe responsabilitate și autocunoaștere, respectiv să susțină decizia informată privind continuarea studiilor sau alegerea unei direcții vocaționale/ profesionale.

3. Metodologia evaluării

a) Evaluare tradițională, sumativă și formativă, prin:

- teste scrise.
- evaluări orale structurate.
- verificarea învățării prin întrebări și activități de consolidare la finalul unităților de învățare.

b) Metode moderne/ alternative de evaluare

- portofoliul personal – colectare de reflecții, eseuri, jurnale spirituale, fișe de activitate, proiecte și produse creative realizate în timp;
- proiectul tematic – individual sau în grup, cu teme relevante din programa de ***Profeții Biblice***, ce implică documentare, aplicare practică și prezentare argumentată;
- autoevaluarea ghidată – prin fișe sau jurnale de reflecție, elevii sunt invitați să evalueze ce au înțeles, cum s-au raportat emoțional și ce valori au interiorizat;
- observarea sistematică – a participării, a implicării în discuții și dezbateri, a comportamentului și atitudinilor exprimate în contexte de învățare;
- evaluarea produselor de învățare – afișe, prezentări, creații artistice sau digitale cu conținut moral-religios;
- studii de caz și rezolvarea de dileme morale – permit evaluarea capacității elevului de a analiza critic, de a formula judecăți morale și de a aplica valorile creștine în situații reale;
- activități practice – implicarea elevilor în acțiuni cu caracter moral, filantropic sau spiritual, care pot fi ulterior evaluate prin jurnal de reflecție, discuții sau portofoliu.

c) Metode care valorifică competențele digitale și interdisciplinare

- proiecte realizate cu ajutorul tehnologiei: prezentări, materiale video, podcast-uri tematice;
- portofolii digitale: organizarea materialelor pe platforme educaționale (ex. Google Classroom, Moodle);

4. Valorificarea progresului individual

În centrul procesului evaluativ rămâne progresul elevului, nu comparația între elevi. Astfel, se va urmări cum evoluează fiecare elev din punct de vedere cognitiv, afectiv și spiritual, cum își dezvoltă capacitatea de a reflecta, a decide, a ierta, a fi solidar, în ce măsură valorile creștine devin parte a identității personale.

Evaluarea la disciplina ***Profeții Biblice*** în liceu trebuie să devină o călătorie de autocunoaștere, reflecție și angajare personală. Este esențial ca procesul de evaluare să fie cuprinzător valorificând toate dimensiunile învățării, personalizat adaptat ritmului și profilului fiecărui elev și motivant stimulând dorința de cunoaștere, de aprofundare și de trăire autentică a credinței.

E. Adaptarea procesului de predare-învățare-evaluare la specificul diferitelor grupuri de elevi

În cadrul orelor de ***Profeții Biblice***, este esențială adaptarea strategiilor didactice, a conținuturilor și a modalităților de evaluare pentru a răspunde nevoilor diverse ale elevilor, în special ale celor cu cerințe educaționale speciale (CES) și/sau dizabilități. Acest demers implică utilizarea unor metode active, centrate pe elev, care să stimuleze participarea, empatia și reflecția personală, precum și personalizarea sarcinilor de lucru în funcție de ritmul și stilul de învățare al fiecărui elev. Materialele didactice pot fi adaptate vizual, auditiv sau tactil, în funcție de tipul dizabilității, iar evaluarea trebuie să fie continuă, formativă, oferind feedback constructiv și încurajând progresul individual. Colaborarea cu profesorii de sprijin, consilierul școlar și familia este, de asemenea, un element-cheie pentru integrarea eficientă a elevilor cu CES în activitățile de la clasă, asigurând un climat incluziv și valorificând potențialul fiecărui elev.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Grad didactic/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
Iana Adi	definitivat	Liceul Teologic Adventist Craiova, jud. Dolj
Stoicescu Mihai	debutant / dr.	Liceul Teologic Adventist „Ştefan Demetrescu”, București
Prună Laurențiu-Cătălin	Gradul II	Liceul Teologic Adventist „Ştefan Demetrescu”, București

COORDONATORI/RESPONSABILI/CONSULTANȚI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Zăbavă Mihaela	Consilier CNCE	Centrul Național pentru Curriculum și Elaborare	Responsabil CNCE
Pîslaru Cătălin	Inspector general	Ministerul Educației și Cercetării	Responsabil MEC

RESPONSABILI/COORDONATORI/COLABORATORI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Filimon Valentin	Departament Educație, Biserica Adventistă de Ziua a Șaptea	Uniunea de Conferințe Biserica Adventistă de Ziua a Șaptea, România	Responsabil cult

Anexa nr. 191

Programa școlară
pentru disciplina

Istoria Creștinismului și a Bisericii Adventiste de Ziua a Șaptea
Cultul Adventist de Ziua a Șaptea

Clasele a IX-a – a XII-a

Curriculum de specialitate (CS)
Filiera vocațională, profil teologic
specializarea teologie adventist

Învățământ liceal

- 2026 –

Anexa nr. 191
Programa școlară pentru disciplina *Istoria Creștinismului și a Bisericii Adventiste de Ziua a Șaptea,* Cultul Adventist de Ziua a Șaptea, clasele a IX-a - a XII-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea teologie adventistă*

NOTĂ DE PREZENTARE

Prezenta programă școlară pentru disciplina ***Istoria Creștinismului și a Bisericii Adventiste de Ziua a Șaptea*** completează curriculumul pentru disciplinele teologice de specialitate ale Cultului Adventist de Ziua a Șaptea, cu aplicare pentru clasele din învățământul liceal, filiera vocațională, profil teologic, specializarea teologie adventistă, forma cu frecvență zi, începând cu anul școlar 2026-2027. Pentru această categorie de clase, conform planurilor-cadru pentru învățământul liceal, forma cu frecvență zi, aprobate ca anexe la OMEC nr. 4350/2025, studiul disciplinei are următoarea alocare orară săptămânală, defalcată pe segmentul Curriculumului de Specialitate (CS):

An de studiu	Clasa a IX-a	Clasa a X-a	Clasa a XI-a	Clasa a XII-a
Tip segment curricular	CS	CS	CS	CS
Nr. săptămânal de ore	2	2	2	2

Programa școlară se elaborează în concordanță cu:

- *Legea învățământului preuniversitar* nr. 198/2023;
- *Recomandările Consiliului Uniunii Europene* (2018) privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții;
- *Repere pentru proiectarea, actualizarea și evaluarea Curriculumului național. Cadrul de referință al Curriculumului național*, aprobat prin OME nr. 3239/2021;
- *Profilul de formare al absolventului*, aprobat prin OME nr. 6731/2023;

Aceste documente stabilesc cadrul de dezvoltare al competențelor-cheie și al profilului de formare al absolventului de liceu, competențe la a căror formare contribuie și disciplina ***Istoria Creștinismului și a Bisericii Adventiste de Ziua a Șaptea***.

Programa disciplinei ***Istoria Creștinismului și a Bisericii Adventiste de Ziua a Șaptea*** este elaborată potrivit modelului de proiectare curriculară centrat pe competențe. Construcția programei este realizată astfel încât să contribuie la dezvoltarea profilului de formare al elevului din ciclul liceal, care descrie așteptările exprimate față de elev la sfârșitul învățământului liceal, prin raportare la cerințele exprimate în Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023, precum și prin raportare la caracteristicile de dezvoltare ale elevilor

Studiul disciplinei ***Istoria Creștinismului și a Bisericii Adventiste de Ziua a Șaptea*** se focalizează pe realizarea unei viziuni de ansamblu asupra istoriei creștinismului, începând cu Biserica primară și până la biserica contemporană.

Programa propune ca finalitate a studiului ***Istoriei Creștinismului și a Bisericii Adventiste de Ziua a Șaptea*** formarea acelor competențe și aptitudini necesare absolventului pentru înțelegerea impactului pe care l-a avut creștinismul asupra diferitelor epoci istorice și a modului în care acestea și-au lăsat amprenta asupra creștinismului.

Împreună cu celorlalte discipline teologice, ***Istoria Creștinismului și a Bisericii Adventiste de Ziua a Șaptea*** oferă elevilor posibilitatea de a-și forma propriul sistem de valori, prin raportare la valorile divine, de a integra cunoștințe religioase în structurarea de atitudini morale și de a aplica învățătura de credință în viața proprie și a comunității.

Astfel, această disciplină școlară îi conștientizează pe elevi de moștenirea lor spirituală, motivându-i la recunoașterea intervenției divine în istorie, de-a lungul timpului, la acceptarea diversității și la susținerea coeziunii, la nivelul comunității și de contribuția creștinismului la cultura și civilizația universală.

Totodată, această disciplină școlară își propune să contribuie la dezvoltarea holistică a personalității elevului, pregătindu-l pentru înțelegerea și practicarea valorilor specifice creștinismului, pentru integrarea în comunități variate din punct de vedere al convingerilor, pentru acceptarea diversității și susținerea coeziunii la nivelul comunității și pentru înțelegerea contribuției învățăturilor Bibliei la cultura și civilizația universală.

Disciplina valorifică achizițiile formate în ciclul gimnazial, unde elevii au dobândit primele noțiuni de cultură religioasă, de morală și de raportare la valorile comunității. La liceu, accentul se mută de la acumularea de cunoștințe de bază la dezvoltarea competențelor de reflecție critică, discernământ moral și responsabilitate socială. Progresul vizează consolidarea unei identități personale asumate, pregătirea pentru viața adultă și integrarea valorilor spirituale în contexte sociale, culturale și profesionale mai complexe.

Este complementară cu disciplinele socio-umane prin perspectiva valorică și spirituală asupra omului și societății. Are caracter interdisciplinar, favorizând proiecte comune cu literatura, arta, științele sociale și educația civică.

Elemente de noutate pe care le aduce programa:

- Orientare spre competențe transversale: educația pentru cetățenie democratică, educația pentru viață, dezvoltare personală
- Actualizarea conținuturilor (corelarea temelor religioase cu provocările lumii contemporane: digitalizare, ecologie, drepturile omului, migrație, multiculturalitate, inteligența artificială)
- Dimensiunea interactivă și practică (implicare socială, voluntariat, utilizarea proiectelor interdisciplinare)
- Deschiderea spre dialog (formarea competenței de dialog interconfesional și intercultural; prezentarea comparativă a valorilor comune ale diferitelor tradiții religioase)
- Accent pe formarea caracterului și a autocunoașterii (dezvoltarea rezilienței, a inteligenței emoționale și spirituale; instrumente de reflecție personală – jurnal reflexiv, portofoliu spiritual).

Structura programei școlare a disciplinei ***Istoria Creștinismului și a Bisericii Adventiste de Ziua a Șaptea*** include, pe lângă nota de prezentare, următoarele elemente:

- Competențe generale;
- Competențe specifice și exemple de activități de învățare;
- Conținuturi;
- Sugestii metodologice

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte diverse.

Competențele generale se referă la achizițiile pe care elevul le dobândește la disciplina ***Istoria Creștinismului și a Bisericii Adventiste de Ziua a Șaptea*** pe parcursul întregului ciclu liceal. Acestea au un dublu rol: pe de o parte, reflectă contribuția disciplinei la profilul de formare al absolventului și, implicit, la dezvoltarea competențelor-cheie; pe de altă parte, structurează disciplina în funcție de profilul de formare.

Competențele specifice derivă din competențele generale și reprezintă etape intermediare în dobândirea acestora, fiind formate pe parcursul unui an școlar. Ele sunt adaptate nivelului de dezvoltare al elevilor, ghidează evaluarea performanțelor acestora și oferă cadrul pentru organizarea demersului didactic. Ca etape ale formării competențelor generale, competențele specifice evidențiază progresia acestora de la un an de studiu la altul, contribuind treptat la dezvoltarea competenței generale. Derivarea lor presupune o diferențiere atentă a etapelor procesului de învățare, astfel încât, la finalul studiului disciplinei ***Istoria Creștinismului și a Bisericii Adventiste de Ziua a Șaptea***, elevii să fi dobândit competențele generale corespunzătoare.

Activitățile de învățare constituie contexte în care competențele specifice sunt dezvoltate, exersate și consolidate. Ele au rol orientativ și recomandativ pentru profesori, oferindu-le libertatea de a folosi exemplele propuse de programa școlară, de a le completa sau de a le înlocui, astfel încât să adapteze procesul didactic la realitățile concrete ale clasei. În acest mod, crearea de parcursuri de învățare individualizate și personalizate nu mai rămâne un simplu ideal, ci devine realizabilă prin metode și modalități concrete de aplicare.

Conținuturile învățării sunt organizate pe domenii și reprezintă achiziții de bază prin care se urmărește formarea competentelor elevilor. La nivelul fiecărei clase, programa prezintă o ofertă curriculară care include aspecte de învățătura creștină, dialogul interreligios și intercultural, formarea morală aplicată și implicarea responsabilă în viața comunitară

Sugestiile metodologice oferă exemple de strategii didactice, repere pentru planificarea demersului didactic și elemente pentru evaluarea continuă. Acestea includ recomandări privind desfășurarea efectivă a procesului de predare-învățare-evaluare centrat pe formarea competențelor, exemple de strategii didactice care sprijină realizarea competențelor specifice, precum și propuneri de abordare interdisciplinară și integrată. În plus, acestea cuprind repere pentru evaluarea învățării, raportată la competențele urmărite, putând fi utilizate diverse forme, metode și instrumente de evaluare.

Cadrele didactice sunt încurajate să planifice didactica pe baza competențelor, să adapteze activitățile la context și să utilizeze metode variate de evaluare, cu accent pe progresul și dezvoltarea elevului.

Pentru a asigura un cadru coerent în predarea disciplinei ***Istoria Creștinismului și a Bisericii Adventiste de Ziua a Șaptea***, programa școlară propune un set de elemente comune pentru toate cultele din România care au drept de predare a propriilor dogme în sistemul de învățământ: lista competențelor generale, o parte dintre competențele specifice și o serie de exemple de activități de învățare și partea generală a sugestiilor metodologice. Listele de competențe specifice și de conținuturi sunt elaborate de către fiecare cult, permițând orientarea către teme relevante pentru fiecare dintre acestea.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Observarea providenței divine în istoria creștinismului și a Bisericii Adventiste de Ziua a Șaptea**
CG2	**Utilizarea critică și reflexivă a limbajului de specialitate și a surselor istorice**
CG3	**Dezvoltarea unei conștiințe istorice prin integrarea valorilor creștinismului**
CG4	**Proiectarea propriei identități religioase în contemporaneitate**

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Observarea providenței divine în istoria creștinismului și a Bisericii Adventiste de Ziua a Șaptea

Clasa a IX-a
CS 1.1. Identificarea circumstanțelor, evenimentelor și personajelor cheie ce confirmă manifestarea providenței divine în istoria creștinismului și a Bisericii Adventiste de Ziua a Șaptea
- *Recunoașterea principalelor contribuții politice, intelectuale și religioase la dezvoltarea creștinismului primar, creând o hartă conceptuală digitală.* - *Descrierea istoricității Domnului Isus Hristos folosind metoda Exploziei Stelare, pe baza mărturiilor, iudaice și creștine, cu evidențierea providenței divine.* - *Analizarea creștinismul în Iudeea și Samaria printr-o dezbatere ghidată pe roluri, evidențiind providența divină și dificultățile întâmpinate.* - *Explicarea cauzelor persecuțiilor folosind metoda Pălăriilor Vorbitoare, cu argumente biblice.* - *Evaluarea rezultatelor persecuției asupra Bisericii primare și legătura cu providența divină, realizând o prezentare multimedia cu cronologie și imagini.* - *Evaluarea legăturii dintre sinoadele ecumenice și mărturia creștină actuală, aplicând metoda Lotus, pentru a dezvolta conexiuni între evenimente istorice și doctrinele bisericii adventiste.*
CS 1.2. Articularea contribuțiilor creștinismului și ale Bisericii Adventiste de Ziua a Șaptea la dezvoltarea culturii și civilizației umane
- *Consemnarea contribuțiilor părinților apostolici și bisericești (ex. Clement, Ignațiu, Irineu, Tertulian, Augustin) la dezvoltarea gândirii creștine și adventiste, utilizând un quiz digital interactiv.* - *Compararea influenței primului papă medieval și a schismelor asupra culturii europene, realizând un ciorchine al ideilor pentru evidențierea impactului cultural.* - *Compararea contribuțiilor teologilor medievali (ex. Toma d'Aquino, Augustin) cu principiile promovate de biserica adventistă, privind educația și moralitatea, realizând o dezbatere argumentativă.* - *Analizarea experienței religioase în Evul Mediu (închinare, teologi) printr-un panou ilustrativ pe suport reciclabil, subliniind legătura cu valorile bisericii adventiste.* - *Evaluarea Edictului de la Milano și relația Bisericii cu statul, printr-o linie a timpului digitală, evidențiind influența asupra libertății religioase și dezvoltării culturale.* - *Sintetizarea lecțiilor istorice privind ereziile (ex. Gnosticism, Donatism, Monofizism) și impactul lor asupra societății, aplicând metoda Piramidă pentru organizarea ideilor.* - *Crearea unui proiect multimedia care să prezinte modul în care creștinismul și Biserica Adventistă contribuie la dezvoltarea morală, culturală și educativă a societății.*
CS 1.3. Interpretarea evenimentelor majore din istoria creștinismului și a Bisericii Adventiste de Ziua a Șaptea prin prisma libertății de conștiință și a dialogului intercultural
- *Consemnarea conciliilor ecumenice (ex. Niceea, Constantinopol, Efes, Calcedon) și efectele lor asupra dialogului intercultural, aplicând metoda Explozia Stelară.* - *Descrierea cauzelor schismelor și ereziilor majore (ex. Donatism, Gnosticism, Monofizism) și impactul lor asupra libertății de conștiință, utilizând o diagramă digitală interactivă.* - *Clasificarea diferențelor dintre Biserica compromisă și Biserica adventistă modernă în context intercultural, aplicând metoda Lotus pentru structurarea argumentelor.* - *Compararea experienței Bisericii primare în fața persecuțiilor cu situațiile contemporane, evidențiind lecțiile despre libertatea religioasă, printr-un jurnal de reflecție pe suport verde.* - *Analizarea acțiunilor liderilor creștini din Evul Mediu și impactul asupra dialogului intercultural printr-o dezbatere argumentativă cu roluri istorice.* - *Crearea unei prezentări multimedia care interpretează evenimente istorice majore prin prisma doctrinei AZS privind libertatea de conștiință și misiunea globală.* - *Propunerea unor soluții pentru integrarea principiilor libertății de conștiință în educația religioasă actuală, printr-un atelier creativ digital.*

CG 2 - Utilizarea critică și reflexivă a limbajului de specialitate și a surselor istorice

Clasa a IX-a
CS 2.1. Definirea termenilor specifici istoriei creștinismului cu scopul clarificării evenimentelor studiate
- *Definirea unor termeni esențiali din istoria creștinismului primar (ex. „sinod", „apostol", „martir") și completarea unei fișe digitale de vocabular cu definiții proprii și trimiteri biblice (metodă digitală).* - *Descrierea contribuțiilor politice, intelectuale și religioase ale romanilor, grecilor și evreilor, folosind metoda Ciorchine, pentru clarificarea contextului în care s-a dezvoltat creștinismul primar.*

Clasa a IX-a
- *Explicarea semnificației termenului „providență divină” în contextul persecuțiilor creștine, folosind metoda Pălăriile vorbitoare pentru a aborda diverse perspective (istorică, biblică, personală).* - *Clasificarea termenilor istorici în funcție de origine (ex. politică, teologică, culturală), prin realizarea unui afiș ecologic pe hârtie reciclată.* - *Analizarea unor termeni-cheie din sinoadele ecumenice (ex. „arianism”, „monofizism”, „Trinitate”) într-o activitate în perechi bazată pe cercetare digitală.* - *Crearea unui dicționar ilustrat al termenilor creștini și adventiști, care să explice clar concepte precum „har”, „mântuire”, „lege morală”, „sabat”.* - *Evaluarea relevanței termenilor „biserică”, „stat”, „libertate religioasă” în lumina doctrinei bisericii adventiste, realizând o dezbatere argumentativă.*
CS 2.2. Explorarea surselor istorice relevante pentru perioadele istorice analizate
- *Identificarea surselor istorice (ex. texte, documente, artefacte, mărturii) care atestă existența lui Isus Hristos și a Bisericii primare, printr-o căutare digitală ghidată.* - *Descrierea mărturiilor păgâne, iudaice și creștine despre Isus Hristos folosind metoda Explozia stelară, pentru a evidenția relațiile dintre diferitele surse.* - *Compararea surselor scrise despre persecuțiile creștinilor cu relatarea biblică, prin realizarea unui tabel comparativ.* - *Analizarea Edictului de la Milano din anul 313 ca sursă istorică privind libertatea religioasă, utilizând o hartă digitală interactivă a Imperiului Roman.* - *Interpretarea scrierilor părinților bisericești (ex. Irineu, Tertulian, Augustin) prin metoda Lotus, extrăgând conceptele despre providență, păcat și mântuire.* - *Evaluarea autenticității și relevanței surselor despre erezii și sinoade ecumenice, prin metoda Piramidă, unde elevii argumentează validitatea informațiilor.* - *Conceperea unui portofoliu digital de surse care să ilustreze manifestarea providenței divine în istoria creștinismului și a Bisericii Adventiste.*
CS 2.3. Articularea, într-un limbaj adecvat, de opinii referitoare la diverse evenimente istorice
- *Descrierea principalelor evenimente istorice (ex. Conciliul de la Niceea, Marea Schismă, Edictul de la Milano) folosind terminologia teologică și istorică specifică.* - *Interpretarea cauzelor persecuțiilor creștine și formularea unei opinii personale într-un forum digital de reflecție.* - *Analizarea impactului cultural și religios al Schismei din 1054 asupra unității creștine, în cadrul unei mese rotunde cu roluri istorice.* - *Argumentarea propriei poziții față de relația Biserică–Stat, prin metoda Pălăriile vorbitoare, integrând perspective biblice, istorice și sociale.* - *Evaluarea contribuției creștinismului și a Bisericii Adventiste la dialogul intercultural și la libertatea religioasă, prin realizarea unei prezentări PowerPoint colaborative.* - *Sintetizarea opiniilor formulate de colegi privind lucrarea apostolului Pavel și universalitatea Evangheliei, folosind metoda Ciorchine pentru structurarea ideilor comune.* - *Emiterea unui eseu multimedia cu tema „Libertatea de conștiință – de la creștinismul primar la misiunea adventistă contemporană”, integrând text, imagine și audio.*

CG 3 - Dezvoltarea unei conștiințe istorice prin integrarea valorilor creștinismului

Clasa a IX-a
CS 3.1. Recunoașterea unor modele de comportament creștin în exemple din istoria creștinismului și a Bisericii Adventiste de Ziua a Șaptea [(11)]
- *Specificarea modelelor de credință și curaj din creștinismul primar (ex. Ștefan, Pavel, Policarp) printr-o activitate digitală de tip quiz interactiv Kahoot.* - *Descrierea comportamentului creștin în situații de persecuție, pe baza surselor istorice și a principiilor adventiste privind libertatea de conștiință.* - *Interpretarea principiilor biblice de slujire, sacrificiu și fidelitate, ilustrate de apostolul Pavel, printr-o dezbatere tematică „Ce înseamnă a fi martor al adevărului?”.* - *Compararea modelelor de comportament din Biserica primară cu cele ale pionierilor adventiști (ex. Ellen G. White, Joseph Bates, James White) folosind metoda Ciorchine pentru evidențierea valorilor comune.* - *Analizarea reacțiilor credincioșilor în fața compromisului religios (ex. Biserica compromisă – Constantin cel Mare) prin metoda Piramidă, ierarhizând răspunsurile creștine autentice.* - *Crearea unei expoziții digitale verzi cu titlul „Eroi ai credinței” folosind materiale reciclabile și aplicații digitale care prezintă exemple de curaj, sfințenie și slujire.* - *Evaluarea relevanței modelelor istorice de credință pentru tinerii de azi, prin metoda Pălăriile vorbitoare.*
CS 3.2. Corelarea relației cauză-efect într-o succesiune de evenimente sau procese istorice
- *Identificarea principalelor cauze ale persecuțiilor din Biserica primară și efectele lor asupra răspândirii Evangheliei, prin completarea unui grafic cauză-efect.* - *Descrierea contextului social, politic și religios al Imperiului Roman care a influențat dezvoltarea creștinismului.*

Clasa a IX-a
- *Interpretarea influenței ereziilor (ex. gnosticism, arianism, donatism) asupra definirii doctrinelor creștine fundamentale, printr-un atelier de reflecție în grupuri tematice.* - *Corelarea contribuțiilor romanilor, grecilor și evreilor cu apariția creștinismului, folosind metoda Explozia stelară pentru a vizualiza relațiile multiple.* - *Analizarea efectelor Edictului de la Milano (313) asupra relației Biserică–Stat, în contrast cu principiul adventist al separării bisericii de stat.* - *Elaborarea unei linii interactive a timpului care să redea succesiunea cauzelor și efectelor majore din istoria creștinismului.* - *Evaluarea consecințelor schismei din 1054 asupra unității bisericii creștine și compararea cu apelul adventist la restaurarea adevărului biblic.*
CS 3.3. Analizarea critică a factorilor care au influențat evoluția creștinismului și a Bisericii Adventiste de Ziua a Șaptea
- *Identificarea factorilor politici, religioși și culturali care au influențat creștinismul primar (ex. Imperiul Roman, gândirea greacă, tradiția iudaică).* - *Descrierea influenței părinților bisericești asupra formării doctrinei, prin analiza biografiilor (ex. Irineu, Tertulian, Augustin).* - *Compararea evoluției doctrinare a bisericii istorice cu principiile teologice adventiste (ex. Sabatul, Trinitatea, Legea morală), prin metoda Lotus.* - *Analizarea influenței contextului social asupra dezvoltării Bisericii Adventiste în secolul XIX (ex. marea trezire religioasă, spiritul misionar).* - *Interpretarea reacției bisericii creștine la secularizare și modernitate printr-o masă rotundă tematică despre credință și rațiune.* - *Crearea unei hărți conceptuale digitale despre factorii majori care au determinat reforme, schisme și renașteri spirituale în creștinism.* - *Evaluarea rolului credinței și al profeției în menținerea identității adventiste de-a lungul istoriei (ex. Ellen G. White, doctrina sanctuarului).*
CS 3.4. Integrarea valorilor istorice creștine, în general, și ale Bisericii Adventiste de Ziua a Șaptea, în special, cu scopul dezvoltării unei conștiințe istorice
- *Recunoașterea valorilor creștine fundamentale (ex. credință, speranță, dragoste, ascultare) ilustrate în exemple istorice.* - *Descrierea modului în care valorile creștine au fost aplicate în misiunea creștină și în activitatea apostolului Pavel.* - *Compararea modului de viață creștin din Biserica primară cu principiile de viață ale tinerilor adventiști contemporani, printr-un atelier de reflecție etică.* - *Analizarea modului în care Biserica Adventistă promovează valori biblice prin educație, sănătate, ecologie și misiune.* - *Sintetizarea valorilor fundamentale într-un manifest spiritual al tânărului adventist responsabil față de istorie și creație.* - *Realizarea unui proiect multimedia intitulat „Lumina care nu s-a stins – continuitatea valorilor creștine în istorie”, integrând texte biblice, imagini și comentarii.* - *Evaluarea coerenței dintre valorile istorice creștine și comportamentele actuale ale comunităților religioase, prin metoda Pălăriile gânditoare.*

CG 4 - Proiectarea propriei identități religioase în contemporaneitate

Clasa a IX-a
CS 4.1. Definirea propriei identități religioase pe baza unor exemple istorice concrete (11)
- *Recunoașterea unor exemple de credincioși care și-au afirmat identitatea religioasă în contexte dificile (ex. Ștefan, Pavel, Ellen G. White, Joseph Bates), printr-un colaj digital de portrete spirituale.* - *Explicarea modului în care creștinii primari și pionierii adventiști și-au trăit credința în mijlocul persecuțiilor, prin redactarea unei fișe narative.* - *Schițarea diferențelor dintre identitatea creștinului primar și cea a credinciosului modern, folosind metoda Ciorchine pentru a organiza valorile comune și distincte.* - *Analizarea modului în care libertatea religioasă a fost apărată în istorie (de la Edictul de la Milano până la Declarația de la St. Louis – Biserica adventistă), printr-un studiu de caz.* - *Sintetizarea valorilor și a trăsăturilor identității creștine într-un manifest personal al tânărului adventist – text reflexiv inspirat din istoria creștinismului.* - *Elaborarea unei harți digitale a identității spirituale (folosind Canva sau MindMeister), care să integreze valori biblice, modele istorice și decizii personale de credință.* - *Evaluarea importanței doctrinei Sabatului și a misiunii personale în definirea identității adventiste, prin metoda Pălăriile vorbitoare.*
CS 4.2. Argumentarea alegerilor etice personale prin prisma valorilor biblice atemporale
- *Consemnarea valorilor etice creștine fundamentale (ex. adevăr, dreptate, compasiune, curaj) ilustrate în faptele apostolilor și ale pionierilor adventiști.* - *Distingerea situațiilor din istoria bisericii în care deciziile morale au fost puse la încercare (ex. persecuțiile, conciliile, schisma din 1054).*

Clasa a IX-a
- *Examinarea principiului libertății de conștiință și importanța lui pentru etica adventistă, printr-un jurnal reflexiv :„Cum aș reacționa într-o situație de credință contestată?”.* - *Analizarea unor dileme morale din istoria creștinismului (ex. compromis doctrinar, relația biserică-stat), folosind metoda Piramidă pentru ierarhizarea valorilor implicate.* - *Prezentarea alegerilor etice personale prin prisma celor 10 porunci și a Fericirilor, în cadrul unei dezbateri teologico-etice.* - *Sintetizarea valorilor biblice atemporale într-un cod etic al tânărului creștin.* - *Susținerea unei campanii digitale pentru integritate și credință, folosind mijloace multimedia.*
CS 4.3. Dezvoltarea lecțiilor învățate din istoria creștinismului și a Bisericii Adventiste de Ziua a Șaptea în formarea propriei identități moral-spirituale
- *Enumerarea lecțiilor morale extrase din viețile apostolilor și martirilor (ex. perseverență, credință, ascultare), prin metoda Explozia stelară.* - *Descrierea modului în care persecuțiile au întărit credința și caracterul creștinilor din Biserica primară.* - *Relatarea felului în care doctrinele adventiste (ex. Sabatul, misiunea, revenirea lui Hristos, educația) contribuie la formarea identității spirituale personale.* - *Analizarea transformării istorice a conceptului de sfințenie și aplicabilitatea lui în viața tinerilor contemporani.* - *Proiectarea învățămintelor istorice și spirituale într-un eseu reflexiv personal: „Ce am învățat despre Dumnezeu din istoria creștinismului?”.* - *Propunerea unei hărți conceptuale a transformării spirituale realizată din materiale reciclabile, simbolizând etapele propriei maturizări în credință.* - *Evaluarea relevanței lecțiilor istorice pentru propria viață, folosind metoda Pălăriile vorbitoare*.
CS 4.4. Formularea unor judecăți de valoare pe baza conceptelor specifice studiate
- *Localizarea conceptelor-cheie din istoria creștinismului (ex. libertate, mântuire, har, credință, perseverență) și sensurile lor teologice.* - *Ilustrarea modului în care aceste concepte s-au manifestat în istorie (ex. prin sinoade, reforme, treziri spirituale).* - *Implementarea conceptelor istorice de har și mântuire cu interpretarea adventistă bazată pe Scriptură, prin metoda Lotus.* - *Analizarea diferențelor dintre valorile biblice și cele ale lumii contemporane, printr-un dialog socratic în clasă.* - *Formularea unor judecăți de valoare privind influența pozitivă sau negativă a unor decizii istorice (ex. Edictul de la Milano, Marea Schismă).* - *Proiectarea conceptelor studiate în cadrul unui portofoliu de reflecție spirituală: „Valori care modelează identitatea mea”.* - *Crearea unei prezentări multimedia cu titlul: „Credința de ieri, convingerea mea de azi”, care exprimă, prin imagini și citate biblice, judecăți personale de valoare.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Clasa a IX-a

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Biserica Primară	1.1. Creştinismul primar 1.1.1. Contribuțiile politice ale romanilor 1.1.2. Contribuțiile intelectuale ale grecilor 1.1.3. Contribuțiile religioase ale evreilor 1.1.4. Istoricitatea Domnului Isus Hristos: Mărturia păgână, iudaică şi creştină 1.1.5. Caracterul şi lucrarea Domnului Hristos 1.1.6. Creştinismul în Iudeea şi Samaria 1.1.7. Lucrarea apostolului Pavel 1.2. Persecuții în Biserica primară 1.2.1. Cauzele persecuției: politice, religioase, sociale, economice 1.2.2. Persecutarea bisericii: până în anul 100, între 100-250 şi după anul 250 1.2.3. Rezultatele persecuției 1.3. Biserica compromisă 1.3.1. Biserica şi statul: Constantin cel Mare. Edictul de la Milano 1.3.2. Biserica şi barbarii 1.4. Erezii: 1.4.1. Conciliul de la Ierusalim 1.4.2. Gnosticismul 1.4.3. Donatismul 1.5. Sinoade ecumenice 1.5.1. Conciliul de la Niceea. Arianismul. Controversa cu privire la Paşte 1.5.2. Conciliul de la Constantinopol. Montanismul 1.5.3. Conciliul de la Efes. Nestorianismul 1.5.4. Conciliul de la Calcedon. Monofizismul 1.6. Părinții apostolici şi bisericeşti 1.6.1. Părinții apostolici: Clement din Roma, Ignațiu, Policarp, Papias. 1.6.2. Părinții bisericeşti: Irineu, Tertulian, Ieronim, Augustin
2. Biserica Medievală	2.1. Primul papă Medieval 2.2. Marea Schismă 2.2.1. Donatismul 2.2.2. Diferențele şi cauzele separării Schisma din 1054 2.3. Experiența religioasă în Evul Mediu 2.3.1. Închinare 2.3.2. Ordine religioase călugăreşti 2.3.3. Teologi de marcă: Toma d'Aquino

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Observarea providenței divine în istoria creștinismului și a Bisericii Adventiste de Ziua a Șaptea

Clasa a X-a
CS 1.1. Identificarea circumstanțelor, evenimentelor și personajelor cheie ce confirmă manifestarea providenței divine în istoria creștinismului și a Bisericii Adventiste de Ziua a Șaptea
- *Enumerarea evenimentelor providențiale din viața pre-reformatorilor (ex. Wycliffe, Hus, Valdenzii) printr-un joc de tip „cronologia miracolelor”.* - *Consemnarea modului în care Dumnezeu a condus formarea și protejarea Scripturii în perioada Reformei, printr-un eseu scurt.* - *Relatarea circumstanțelor în care Martin Luther a fost inspirat să redescopere mântuirea prin credință, printr-un colaj digital „Sola Scriptura în acțiune”.* - *Demonstrarea faptelor providențiale care au făcut posibilă traducerea Bibliei în limba poporului, folosind metoda Ciorchine pentru evidențierea conexiunile dintre evenimente, personaje și efecte.* - *Determinarea intervențiilor divine în timpul persecuțiilor Reformei prin metoda Pălăriile vorbitoare, discutând din perspective diferite.* - *Generarea unui jurnal spiritual ilustrat cu principalele momente de providență divină din istoria Bisericii Adventiste.* - *Dezvoltarea unui documentar video scurt despre „Cum a condus Dumnezeu istoria creștinismului spre reformă și lumină”, cu aplicații contemporane.*
CS 1.2. Articularea contribuțiilor creștinismului și ale Bisericii Adventiste de Ziua a Șaptea la dezvoltarea culturii și civilizației umane
- *Identificarea domeniilor culturii (ex. educație, artă, știință, asistență socială) influențate de creștinism și de Biserica Adventistă, printr-un ciorchine conceptual.* - *Consemnarea impactului reformatorilor asupra alfabetizării și libertății de gândire, printr-o hartă mentală.* - *Relatarea modului în care instituțiile adventiste (ex. școli, spitale, edituri) au contribuit la civilizația umană, printr-un interviu digital cu un lider adventist sau profesor teolog.* - *Determinarea influenței principiilor biblice asupra dezvoltării eticii muncii, a educației și a libertății religioase, printr-o dezbatere ghidată.* - *Examinarea contribuțiilor Bisericii Adventiste într-un panou verde al valorilor durabile (ex. educație pentru sănătate, natură, viață echilibrată).* - *Crearea unui proiect multimedia intitulat „Creștinismul ca forță civilizatoare – de la Reformă la Adventism”, integrând imagini, citate și date istorice.* - *Aprecierea contribuțiilor reformei protestante la democrație și libertate de conștiință, folosind metoda Piramidă pentru ierarhizarea celor mai importante rezultate istorice.*
CS 1.3. Interpretarea evenimentelor majore din istoria creștinismului și a Bisericii Adventiste de Ziua a Șaptea prin prisma libertății de conștiință și a dialogului intercultural
- *Consemnarea momentelor în care libertatea de conștiință a fost afirmată sau încălcată (ex. Conciliul de la Trent, Edictul de la Milano, Reforma, 1844).* - *Clarificarea atitudinii reformatorilor față de autoritate și conștiință prin realizarea unei fișe comparative.* - *Demonstrarea legăturii dintre libertatea religioasă și misiunea adventistă contemporană, în cadrul unei dezbateri în perechi cu titlul: „Pentru și împotriva libertății absolute”.* - *Examinarea dialogului dintre cultură și credință în epoca Reformei, folosind metoda Lotus pentru explorarea influențelor reciproce.* - *Formularea impactului respectului față de alte credințe asupra imaginii Bisericii Adventiste, prin metoda Pălăriile vorbitoare (ex. abordare empatică, etică, teologică).* - *Integrarea principiilor libertății de conștiință într-un manifest al tânărului creștin tolerant și responsabil, semnat de întreaga clasă.* - *Crearea unui proiect intercultural digital cu titlul: „Credința mea, lumea mea”, în care elevii prezintă, în format video, cum pot promova dialogul și pacea între religii.*

CG 2 - Utilizarea critică și reflexivă a limbajului de specialitate și a surselor istorice

Clasa a X-a
CS 2.1. Definirea termenilor specifici istoriei creștinismului cu scopul clarificării evenimentelor studiate[(11)]
- *Recunoașterea termenilor teologici și istorici esențiali (ex. Reforma, indulgențe, erezie, mântuire prin credință) printr-un quiz digital Kahoot.* - *Descrierea sensului doctrinar al conceptelor Sola Scriptura și Sola Fide, pornind de la exemple istorice din viața lui Luther.*

Clasa a X-a
- *Aplicarea termenilor teologici într-un jurnal reflexiv, în care elevii explică modul în care principiile Reformei pot fi trăite astăzi.* - *Analizarea originii și evoluției unor termeni religioși (ex. har, credință, sfințenie) folosind metoda Ciorchine, cu conexiuni biblice.* - *Sintetizarea unui glosar vizual al Reformei folosind materiale reciclabile (metodă verde), ilustrând concepte biblice-cheie.* - *Crearea unui dicționar multimedia cu termeni din istoria creștinismului, completat cu texte biblice și imagini sugestive.* - *Evaluarea relevanței limbajului biblic față de cel teologic modern, printr-o dezbatere de valori cu titlul: „Cuvântul care schimbă viața”.*
CS 2.2. Identificarea surselor istorice relevante pentru perioadele istorice analizate
- *Identificarea surselor primare și secundare ale Reformei (ex. scrieri ale lui Luther, Wycliffe, Calvin) într-un exercițiu de asociere.* - *Specificarea valorii Scripturii ca sursă istorică și spirituală în fișe tematice realizate în grupuri.* - *Ilustrarea credibilității documentelor despre indulgențe și Contrareformă într-un atelier de analiză critică a surselor.* - *Aplicarea metodei „Piramida” pentru a ierarhiza sursele istorice ale Reformei după gradul de autenticitate.* - *Construirea unui portofoliu digital care reunește imagini, texte și hărți despre Reforma Protestantă și Contrareformă.* - *Crearea unui podcast educațional în care elevii prezintă, ca „istorici”, surse autentice comentate teologic.* - *Verificarea diferențelor dintre sursele protestante și cele catolice, utilizând metoda Pălăriile vorbitoare.*
CS 2.3. Articularea, într-un limbaj adecvat, de opinii referitoare la diverse evenimente istorice
- *Catalogarea expresiilor și termenilor folosiți de reformatori (ex. har, credință, neprihănire, libertate de conștiință) prin cartonașe tematice.* - *Specificarea atitudinilor creștine exprimate de Jan Hus și Luther față de autoritatea Scripturii, într-un colaj reflexiv.* - *Întelegerea principiilor comunicării respectuoase în dezbaterea „Adevărul spus cu dragoste”, pe baza unor texte istorice.* - *Estimarea diferențelor de limbaj teologic dintre catolicism și protestantism, prin metoda Lotus.* - *Examinarea relevanței discursurilor religioase contemporane comparativ cu mesajele reformatorilor, folosind metoda Explozia stelară.* - *Asamblarea opiniilor elevilor într-un manifest digital despre libertatea de conștiință și cuvânt, inspirat din valorile adventiste.* - *Susținerea unei prezentări video narative cu titlul: „Cuvântul care a schimbat lumea” în care elevii formulează opinii teologice personale inspirate din Biblie.*

CG 3 - Dezvoltarea unei conștiințe istorice prin integrarea valorilor creștinismului

Clasa a X-a
CS 3.1. Identificarea modelelor de comportament creștin în exemple din istoria creștinismului și a Bisericii Adventiste de Ziua a Șaptea [(11)]
- *Recunoașterea modelelor de credință din istoria creștinismului (ex. Wycliffe, Hus, Valdenzii) printr-un quiz Kahoot.* - *Definirea trăsăturilor morale ale reformatorilor într-un poster colaborativ intitulat „Curajul credinței adevărate”.* - *Explicarea principiilor de viață creștină în contexte actuale, printr-un jurnal spiritual de reflecție zilnică.* - *Analizarea cauzelor care au determinat curajul lui Hus și Luther, folosind metoda Ciorchine pentru relațiile dintre credință și persecuție.* - *Crearea unor modele creștine într-o hartă digitală interactivă care localizează marii reformatori.* - *Proiectarea unei scurte dramatizări video cu titlul: „Lumina care nu se stinge” despre viața unui reformator, integrând mesaje biblice.* - *Evaluarea valorilor de caracter (ex. adevăr, integritate, credință) prin metoda Pălăriile vorbitoare, din perspectiva istorică și spirituală.*
CS 3.2. Identificarea relației cauză-efect într-o succesiune de evenimente sau procese istorice
- *Specificarea evenimentelor cheie ale Reformei (ex. 95 de teze, Edictul de la Worms, Conciliul de la Trent) într-un joc cronologic interactiv.* - *Raportarea cauzelor politice, morale și teologice ale Reformei prin completarea unei fișe de tip cauză–efect.* - *Aplicarea modelului „Piramida” pentru a ierarhiza cauzele Reformei după importanță.* - *Rezumarea legăturii dintre decăderea morală a clerului și apariția Reformei folosind metoda Lotus* - *Formularea consecințelor spirituale ale Reformei asupra lumii contemporane printr-o dezbatere de valori cu titlul: „Libertate sau schismă?”.* - *Actualizarea lanțului cauză–efect într-un infografic digital realizat pe Canva.* - *Emiterea unei linii verzi a timpului din materiale reciclabile care ilustrează evenimentele Reformei și influența lor morală.*
CS 3.3. Analizarea critică a factorilor care au influențat evoluția creștinismului și a Bisericii Adventiste de Ziua a Șaptea
- *Definirea principalilor factori (ex. teologici, politici, sociali, culturali) care au modelat creștinismul, într-un test digital de tip potrivire.* - *Consemnarea contextului apariției Bisericii Adventiste, pornind de la Marea Dezamăgire, printr-un jurnal istoric narativ.* - *Relatarea principiilor de analiză istorică asupra mișcărilor religioase folosind metoda „Explozia stelară” pentru a genera idei despre influențe.*

Clasa a X-a
- *Aplicarea analizei critice a factorilor care au condus la dezvoltarea adventismului (ex. profeție, misiune, educație) în cadrul unui studiu de caz.* - *Examinarea influenței doctrinei despre Sabat și Sănătate asupra culturii moderne prin metoda Pălăriile vorbitoare.* - *Integrarea contribuțiilor adventiste la societate (ex. educație, sănătate, libertate religioasă) într-un panou ecologic din materiale verzi.* - *Susținerea unui documentar video intitulat „Providența în istorie – Drumul credinței advente”.*
CS 3.4. Integrarea valorilor istorice creștine, în general, și ale Bisericii Adventiste de Ziua a Șaptea, în special, cu scopul dezvoltării unei conștiințe istorice
- *Raportarea valorilor fundamentale (ex. credință, integritate, speranță, ascultare) în exemple din istoria creștinismului.* - *Consemnarea modului în care aceste valori au fost manifestate în viața reformatorilor și pionierilor adventiști.* - *Aplicarea valorilor creștine în proiecte de voluntariat cu titlul: „Săptămâna Speranței” inspirate de misiunea adventistă.* - *Analizarea conexiunii dintre valorile biblice și responsabilitatea istorică personală, prin metoda Ciorchine: „Credință – Fapte – Istorie”.* - *Examinarea valorilor identificate într-un manifest digital pentru tineri creștini.* - *Crearea unui proiect verde comunitar numit „Grădina credinței” ca expresie a responsabilității creștine față de creație.* - *Evaluarea impactului valorilor creștine asupra propriei identități morale printr-un eseu reflexiv: „Ce învăț din istoria Bisericii mele?”.*

CG 4 - Proiectarea propriei identități religioase în contemporaneitate

Clasa a X-a
CS 4.1. Definirea propriei identități religioase pe baza unor exemple istorice concrete
- *Specificarea elementelor de identitate religioasă la reformatori (Luther, Hus, Wycliffe) printr-un quiz digital (Kahoot).* - *Enumerarea trăsăturilor identității creștine în raport cu valorile biblice, pe baza unui text comparativ între „Sola Scriptura” și principiile adventiste.* - *Explicarea factorilor care modelează identitatea religioasă folosind metoda Ciorchine: „familie – biserică – școală – societate”.* - *Aplicarea metodei Piramida pentru a ordona valorile fundamentale (ex. credință, adevăr, sfințenie, speranță, misiune) în construcția propriei identități spirituale.* - *Sintetizarea principiilor identității religioase într-un manifest digital „Eu, creștin adventist contemporan”.* - *Crearea unei prezentări video autobiografice în maxim 2 minute, în care elevul exprimă propria identitate spirituală inspirată din exemple istorice.* - *Evaluarea modelelor istorice de credință prin metoda Pălăriile vorbitoare, discutând: „Cum ar fi reacționat Luther într-o lume secularizată?”.*
CS 4.2. Argumentarea alegerilor etice personale prin prisma valorilor biblice atemporale
- *Identificarea principiilor morale biblice printr-un joc interactiv digital.* - *Clarificarea modului în care reformatorii au aplicat valorile morale (ex. adevăr, curaj, integritate) în deciziile lor.* - *Aplicarea principiilor biblice în studierea unor dileme etice actuale.* - *Analizarea argumentelor morale din viața lui Jan Hus folosind metoda Lotus.* - *Categorisirea valorilor etice personale într-o hartă digitală de valori realizată pe platforma MindMeister.* - *Dezvoltarea unui cod etic personal ilustrat artistic denumit „Valorile mele biblice în lumea de azi” folosind materiale reciclabile.* - *Disputarea deciziilor personale în raport cu etica creștină prin metoda Pălăriile vorbitoare (gândire pozitivă, critică, emoțională, creativă).*
CS 4.3. Integrarea lecțiilor învățate din istoria creștinismului și a Bisericii Adventiste de Ziua a Șaptea în dezvoltarea propriei identități moral-spirituale
- *Citarea lecțiilor morale desprinse din istoria Bisericii Adventiste (ex. perseverența pionierilor, reformele sănătății, misiunea globală).* - *Consemnarea modului în care experiențele pionierilor (ex. Ellen White, Joseph Bates, James White) reflectă dezvoltarea unei identități spirituale coerente.* - *Aplicarea metodei Explozia stelară pentru a formula conexiuni între istorie și viața personală .* - *Detectarea impactului valorilor adventiste (ex. Sabat, sănătate, educație) asupra propriei dezvoltări morale* - *Clasificarea lecțiilor istorice într-un colaj digital de imagini și citate inspiratoare din viața pionierilor.* - *Generarea unui proiect comunitar verde : „Săptămâna responsabilității creștine” ca aplicare practică a valorilor morale în contemporaneitate.* - *Revizuirea propriei creșteri spirituale în lumina experienței creștinilor istorici printr-un jurnal reflexiv.*
CS 4.4. Formularea de judecăți de valoare pe baza conceptelor specifice studiate
- *Enumerarea conceptelor teologice fundamentale (ex. credință, har, mântuire, sfințenie) într-un test de asociere digital.* - *Clarificarea înțelesului acestor concepte prin redactarea unei fișe de reflecție teologică.* - *Schițarea conceptelor biblice în analiza unei situații morale din prezent.* - *Analizarea comparativă a concepțiilor despre har la Luther și în doctrina adventistă folosind metoda Ciorchine.* - *Asamblarea judecăților de valoare într-un portofoliu reflexiv digital intitulat „Credința mea în oglinda istoriei”.* - *Conceperea unei campanii digitale de conștientizare morală pentru colegii din școală („Valorile credinței în secolul XXI”).*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Clasa a X-a

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Biserica Modernă	1.1. Pre-reformatorii 1.1.1. John Wycliffe 1.1.2. Jan Hus 1.1.3. Valdenzii 1.2. Reforma 1.2.1. Cauzele reformei 1.2.1.1. Cauzele politice ale reformei 1.2.1.2. Cauzele economice ale reformei 1.2.1.3. Cauzele intelectuale ale reformei 1.2.1.4. Cauzele morale ale reformei 1.2.1.5. Cauzele teologice ale reformei. Indulgențele 1.2.2. Martin Luther 1.2.2.1. Anii de formare 1.2.2.2. Ruptura de Roma 1.2.2.3. Anii de separare 1.2.3. Ulrich Zwingli 1.2.4. Anabaptiștii 1.2.5. Jean Calvin 1.2.5.1. Viața lui Calvin 1.2.5.2. Teologia lui Calvin 1.3. Contrareforma 1.3.1. Conciliul de la Trent 1.3.2. Ordinul Iezuit

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Observarea providenței divine în istoria creștinismului și a Bisericii Adventiste de Ziua a Șaptea

Clasa a XI-a
CS 1.1. Identificarea circumstanțelor, evenimentelor și personajelor cheie ce confirmă manifestarea providenței divine în istoria creștinismului și a Bisericii Adventiste de Ziua a Șaptea
- *Selectarea unor momente istorice percepute ca „intervenții providențiale”, ilustrându-le într-un colaj digital.* - *Analizarea biografiilor unor lideri creștini (ex: William Miller, Ellen G. White) pentru evidențierea relației credință-acțiune, într-un eseu reflexiv.* - *Crearea unei hărți mentale a evenimentelor istorice care au condus la apariția adventismului.* - *Redactarea unui jurnal reflexiv „Unde am văzut providența în istorie?” cu paralele personale.* - *Participarea la un proiect interdisciplinar de istorie și spiritualitate „Traseele credinței în Europa”.* - *Compararea viziunilor diferitelor confesiuni asupra providenței divine, într-un seminar interconfesional.* - *Prezentarea unui scurt documentar video despre o perioadă istorică în care credința a susținut supraviețuirea unei comunități.*
CS 1.2. Articularea contribuțiilor creștinismului și ale Bisericii Adventiste de Ziua a Șaptea la dezvoltarea culturii și civilizației umane
- *Cercetarea influenței valorilor creștine asupra drepturilor omului, prezentând concluziile într-un proiect colaborativ digital pe platforme precum Google Workspace.* - *Enumerarea evenimentelor providențiale din viața pre-reformatorilor prin joc digital „cronologia miracolelor”.* - *Analizarea biografiilor unor lideri creștini (ex: William Miller, Ellen G. White) pentru evidențierea relației credință-acțiune într-un eseu reflexive.* - *Evaluarea relevanței modelelor istorice de credință pentru tinerii de azi, prin metoda Pălăriile vorbitoare.* - *Generarea unui jurnal spiritual ilustrat cu principalele momente de providență divină din istoria Bisericii Adventiste.*
CS 1.3. Interpretarea evenimentelor majore din istoria creștinismului și a Bisericii Adventiste de Ziua a Șaptea prin prisma libertății de conștiință și a dialogului intercultural
- *Cercetarea în echipe a contextului istoric al persecuțiilor religioase din secolul al XIX-lea, prezentând digital impactul acesteia asupra libertății de conștiință.* - *Analizarea rolului adventiștilor în promovarea libertății religioase și drepturilor minorităților, printr-o expoziție de imagini generată de IA.* - *Participarea la o dezbaterea interconfesională cu titlul „Libertatea religioasă – un drept fundamental sau un privilegiu cultural?”, urmată de redactarea unei concluzii personale.* - *Realizarea unui interviu imaginar cu un cuplu de adventiști din secolul al XIX-lea, în care să fie surprinsă semnificația libertății religioase atunci și acum.* - *Crearea unei „linii a timpului” care evidențiază momente-cheie ale dialogului creștin interconfesional.* - *Compararea abordării diversității culturale în adventism și în comunitatea actuală, printr-un atelier interdisciplinar istorie–etică–cultură.* - *Reflectarea în jurnalul spiritual asupra modului în care libertatea de conștiință modelează relația personală cu Dumnezeu și cu ceilalți.*

CG 2 - Utilizarea critică și reflexivă a limbajului de specialitate și a surselor istorice

Clasa a XI-a
CS 2.1. Definirea termenilor specifici istoriei creștinismului cu scopul clarificării evenimentelor studiate
- *Elaborarea unui glosar digital colaborativ al termenilor cheie din istoria adventismului, utilizând platforme interactive (ex. Padlet, Quizlet).* - *Compararea semnificațiilor unor termeni teologice în diferite tradiții religioase, printr-o dezbatere interconfesională online.* - *Crearea unei „linii a timpului” ilustrate în care fiecare termen istoric este explicat și asociat unui eveniment.* - *Explorarea originii etimologice a unor concepte teologice (ex. har, mântuire), prezentând rezultatele într-un jurnal reflexiv.* - *Analizarea modului în care termenii religioși sunt reprezentați în mass-media contemporană, argumentând posibilele confuzii culturale.* - *Modelarea unui dicționar comparativ între termenii adventiști și termeni ai altor confesiuni, evidențiind valori comune.* - *Aplicarea termenilor istorici în redactarea unui eseu narativ despre un eveniment din istoria adventismului, pentru dezvoltarea limbajului teologic coerent.*
CS 2.2. Identificarea surselor istorice relevante pentru perioadele istorice analizate
- *Explorarea arhivelor online pentru identificarea de manuscrise sau documente referitoare la originile adventismului.*

Clasa a XI-a
- *Clasificarea surselor primare și secundare într-o fișă de lucru colaborativă.* - *Selectarea de documente (ex. scrieri adventiste, cronici, scrisori, hărți) pentru o miniexpoziție tematică digitală.* - *Aplicarea cunoștințelor într-un proiect interdisciplinar „Detectivul istoric”, folosind IA pentru analizarea documentelor vechi digitalizate.* - *Compararea a două surse istorice (una seculară, una religioasă) privind același eveniment.* - *Construirea unui portofoliu de surse reprezentative pentru un secol din istoria adventismului.* - *Evaluarea credibilității surselor istorice printr-o dezbatere despre fake news religios și manipularea informației.*
CS 2.3. Articularea, într-un limbaj adecvat, de opinii referitoare la diverse evenimente istorice
- *Compararea perspectivelor teologice ale două tradiții religioase privind un moment istoric comun, într-un tabel comparativ.* - *Participarea la o dezbatere privind principiul egalității promovat de adventism și migrația contemporană.* - *Redactarea unui editorial online privind impactul mișcării millerite asupra gândirii moderne.* - *Susținerea unui discurs public privind rolul femeilor în istoria adventismului.* - *Participarea la o dezbatere etică despre libertatea religioasă în context contemporan.* - *Argumentarea unei poziții personale în raport cu persecuțiile religioase, printr-un eseu reflexiv.* - *Crearea unui podcast tematic „Vocile istoriei” în care elevii exprimă opinii despre un eveniment religios major.* - *Colaborarea în echipe la realizarea unei campanii media „Adevăr și istorie”, promovând gândirea critică și dialogul.*

CG 3 - Dezvoltarea unei conștiințe istorice prin integrarea valorilor creștinismului

Clasa a XI-a
CS 3.1. Identificarea modelelor de comportament creștin în exemple din istoria creștinismului și a Bisericii Adventiste de Ziua a Șaptea
- *Analizarea vieții milleriților și prezentarea lecțiilor morale într-un jurnal reflexiv digital folosind metode de învățare reflexivă și colaborativă online.* - *Compararea comportamentului unor lideri religioși în crize istorice cu situații contemporane (ex. război, migrație), în discuții structurate pe grupe și dezbateri digitale folosind Zoom.* - *Interpretarea unor texte istorice despre iertare și reconciliere în grupuri sau clase online, aplicând conceptele în context actuale prin metode de învățare colaborativă și discuții ghidate.* - *Elaborarea unui eseu digital despre curajul de a avea credință în fața persecuției religioase.* - *Participarea la o simulare istorică „Conferința Generală din 1888”, pentru a înțelege deciziile teologice.* - *Conceperea unei campanii școlare „Modelul meu creștin” bazată pe personaje istorice, utilizând conținut digital creativ.*
CS 3.2. Identificarea relației cauză-efect într-o succesiune de evenimente sau procese istorice
- *Construirea unei „linii a timpului” interactive despre dezvoltarea adventismului Construirea unei „linii a timpului” interactive despre dezvoltarea adventismului folosind platforme precum TimeToast pentru vizualizare digitală.* - *Aplicarea relației cauză-efect într-o analiză comparativă între persecuțiile istorice și intoleranțele actuale.* - *Analizarea unui studiu de caz despre relația dintre revoluțiile sociale și libertatea religioasă, utilizând metoda studiului de caz.* - *Realizarea unei prezentări digitale despre cum factorii economici au influențat istoria religioasă, prin instrumente precum Powerpoint, Prezi sau Canva.* - *Crearea unui infografic despre migrațiile religioase și diversitatea culturală.* - *Participarea la o dezbatere „Cauze și efecte ale secularizării în Europa modernă”, organizată sincron pe Zoom sau Microsoft Teams.*
CS 3.3. Analizarea critică a factorilor care au influențat evoluția creștinismului și a Bisericii Adventiste de Ziua a Șaptea
- *Identificarea factorilor politici și culturali care au favorizat dezvoltarea adventismului, într-o activitate pe grupe la clasă.* - *Realizarea unui proiect multimedia despre crizele și renașterile spirituale în istorie, utilizând prezentări digitale interactive pentru explicarea conceptelor.* - *Dezvoltarea unei strategii școlare de dialog interconfesional bazată pe lecțiile istoriei ca parte a planului de dezvoltare instituțională din unitatea de învățământ. Această secțiune va reprezenta contribuția elevilor la documentului oficial al instituției.* - *Analizarea modului în care IA și digitalizarea transformă practica religioasă actuală, într-un eseu reflexiv.* - *Evaluarea rolului educației și mass-mediei în formarea conștiinței religioase, într-o dezbatere publică în cadrul unei ședințe a Consiliului elevilor din școală.*
CS 3.4. Integrarea valorilor istorice creștine, în general, și ale Bisericii Adventiste de Ziua a Șaptea, în special, cu scopul dezvoltării unei conștiințe istorice
- *Reflectarea zilnică în jurnal digital spiritual, folosind o aplicație precum Notion sau DayOne, în care elevul notează modul în care o valoare creștină s-a manifestat în istorie și cum se poate aplica în viața personală.* - *Elaborarea unui plan personal de dezvoltare morală pornind de la un personaj istoric creștin, realizat colaborativ pe* Miro *sau* Canva*, pentru a vizualiza obiectivele și pașii de urmat.* - *Participarea la un proiect de voluntariat în comunitate (ex. colectă, mentorat, sprijin pentru persoane în nevoie) urmată de o sesiune de reflecție ghidată în grup, pentru a împărtăși experiențele trăite.* - *Realizarea unei analize comparative între o valoare creștină dintr-o perioadă istorică și modul în care aceasta este regăsită astăzi, folosind o diagramă Venn digitală în Jamboard sau Canva, în cadrul unei dezbateri structurate.*

Clasa a XI-a
- *Realizarea unui podcast colaborativ în Anchor sau Spotify for Podcasters despre modul în care credința a contribuit la reziliența umană în istorie, incluzând documentare, scenariu și înregistrare audio.* - *Redactarea unei scrisori imaginate către un personaj istoric adventist, realizată în cadrul unui atelier de scriere creativă, cu feedback de la colegi prin Google Docs.*

CG 4 - Proiectarea propriei identități religioase în contemporaneitate

Clasa a XI-a
CS 4.1. Definirea propriei identități religioase pe baza unor exemple istorice concrete
- *Discutarea în grup a dilemelor identitare ale tinerilor creștini într-o lume secularizată, folosind metoda Think–Pair–Share, apoi scrierea concluzii personale pe Padlet.* - *Compararea valorilor personale cu cele ale unui personaj istoric religios adventist, realizând o hartă conceptuală digitală în Canva sau Miro.* - *Realizarea unei prezentări digitale „Rădăcinile mele spirituale", folosind Google Slides sau PowerPoint, incluzând imagini, versete, simboluri, și scurtă auto-reflecție asupra evoluției personale.* - *Elaborarea unui portofoliu spiritual care să includă reflecții personale, texte biblice relevante, fotografii, note din jurnal și momente definitorii, structurându-l în format digital.* - *Conceperea unei expoziții „Portrete de credință", în care elevii creează afișe digitale cu biografii inspiraționale, coduri QR către materiale audio/video și prezentare publică în școală.*
CS 4.2. Argumentarea alegerilor etice personale prin prisma valorilor biblice atemporale
- *Analizarea unor dileme morale contemporane (ex. ecologie, inteligență artificială, justiție socială) printr-o activitate de lectură ghidată **și** adnotare digitală pe Texthelp / Hypothes.is, pentru a evidenția valorile biblice asociate.* - *Participarea la dezbaterea „Ce ar face Isus astăzi?", în format Socratic Circle, unde elevii argumentează răspunsuri la situații etice reale.* - *Participarea la proiectul comunitar „Etica în acțiune", în cadrul căruia elevii planifică și desfășoară o activitate socială (ex. ecologizare, vizită, sprijin comunitar), urmată de jurnal de reflecție multimodal.* - *Redactarea unui eseu argumentativ despre relația dintre libertatea de alegere și responsabilitatea morală, utilizând un organizator de idei digital pentru structurarea argumentelor.* - *Conceperea unui afiș digital care ilustrează paralela între drepturile omului și principiile biblice, realizat în Canva..* - *Elaborarea unei broșuri digitale „Decizii etice în era digitală", realizată în echipe interdisciplinare, publicată în format PDF interactiv cu coduri QR către resurse suplimentare.*
CS 4.3. Integrarea lecțiilor învățate din istoria creștinismului și a Bisericii Adventiste de Ziua a Șaptea în dezvoltarea propriei identități moral-spirituale
- *Reflectarea într-un jurnal personal asupra lecțiilor istorice cu impact spiritual, folosind un jurnal digital, cu înregistrări text, audio sau video.* - *Redactarea unui eseu „Cum aș fi trăit credința mea într-o altă epocă?", pornind de la o discuție ghidată în perechi Think–Pair–Share, apoi structurarea ideilor într-un organizator digital.* - *Crearea unui plan de dezvoltare spirituală, inspirat din modelele creștinismului adventist, realizat vizual în Canva/Miro.* - *Participarea la un proiect de mentorat spiritual între elevi, în perechi sau grupuri mici, în care elevii își împărtășesc resurse, rugăciuni, reflecții și discută evoluția personală într-un spațiu colaborativ online.* - *Dezvoltarea unei campanii media „Istoria credinței – inspirație pentru prezent", constând în postere digitale, scurte clipuri video sau podcasturi publicate pe Padlet sau Wakelet, apoi prezentate în școală.* - *Realizarea unei dramatizări istorice cu temă moral-spirituală, integrând costume, scenariu și interpretare, apoi filmarea piesei într-un format video scurt.* - *Conceperea unui portofoliu de reflecții și experiențe personale, incluzând jurnale, fotografii, versete, momente-cheie, prezentat în format digital.*
CS 4.4. Formularea de judecăți de valoare pe baza conceptelor specifice studiate
- *Realizarea unei hărți conceptuale digitale care să evidențieze contribuțiile diferitelor curente creștine la civilizația europeană, folosind aplicații precum MindMeister, Miro sau Canva.* - *Compararea modului în care valori biblice precum dragostea, dreptatea și compasiunea s-au manifestat în diferite perioade istorice, prin realizarea unei diagrame Venn digitale și discuție ghidată.* - *Analizarea critică a unui eveniment istoric (ex.: Marea Dezamăgire din 1844), prin raportarea la drepturile omului și prezentarea concluziilor într-un document colaborativ.* - *Argumentarea etică a impactului adventismului în istorie, discutând beneficii și riscuri culturale în cadrul unei dezbateri pe grupe.* - *Formularea unei poziții proprii într-o dezbatere publică despre libertatea de conștiință, folosind tehnica „Convinge-mă în 2 minute"* - *Redactarea unui eseu moral despre relația dintre credință, știință și rațiune în adventism, utilizând un organizator digital de structurare a argumentelor.* - *Elaborarea unui portofoliu reflexiv intitulat „Lecții de istorie pentru lumea contemporană", cu aplicații la propria viață și societate, în format Google Site sau PDF interactiv, incluzând jurnale, citate, imagini, reflecții, concluzii și planuri personale.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Clasa a XI-a

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Mișcarea millerită	1.1. Contextul apariției mișcării millerite 1.1.1. A doua mare trezire religioasă 1.1.2. Deismul 1.1.3. Metodismul 1.1.4. Restauraționismul 1.1.5. William Miller 1.2. Marea dezamăgire 1.2.1. Miller și 1844 1.2.2. Dezamăgirile din 1844 1.2.3. Elementele distinctive millerite 1.3. Sabatul și condiționalismul 1.3.1. Sabatul zilei a șaptea 1.3.2. Condiționalismul millerit
2. Mișcarea adventă	2.1. Fondatorii mișcării advente 2.1.1. Ellen Gould White 2.1.2. Joseph Bates 2.1.3. James White 2.2. Organizarea Bisericii Adventiste 2.2.1. Argumente pro și contra organizare 2.2.2. Pași spre organizarea bisericii 2.2.3. Organizarea bisericii 2.3. Dezvoltarea punctelor fundamentale de credință 2.4. Presa adventistă 2.5. Sistemul de sănătate. Reforma sănătății 2.6. Sistemul de educație

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Observarea providenței divine în istoria creștinismului și a Bisericii Adventiste de Ziua a Șaptea

Clasa a XII-a
CS 1.1. Identificarea circumstanțelor, evenimentelor și personajelor cheie ce confirmă manifestarea providenței divine în istoria creștinismului și a Bisericii Adventiste de Ziua a Șaptea
- *Crearea unei hărți mentale digitale a evenimentelor istorice care au condus la apariția adventismului în România, folosind MindMeister / Miro / Canva.* - *Selectarea unor momente istorice interpretate ca „intervenții providențiale” și ilustrarea lor într-un colaj digital cu imagini, texte și fragmente de mărturii istorice.* - *Redactarea unui jurnal reflexiv „Unde am văzut providența în istorie?”, combinând reflecții personale, momente istorice studiate și texte biblice, în format digital.* - *Compararea viziunilor diferitelor confesiuni asupra providenței divine într-un seminar interconfesional în care elevii formulează argumente și contraargumente, folosind metoda Fishbowl Discussion.* - *Prezentarea unui scurt documentar video (3–6 minute) despre o perioadă istorică în care credința a sprijinit supraviețuirea unei comunități.* - *Participarea la un proiect interdisciplinar „Traseele credinței în Europa”, realizând produse finale (poster digital, hartă interactivă, mini-podcast) pentru a prezenta circulația ideilor creștine prin istorie.*
CS 1.2. Articularea contribuțiilor creștinismului și ale Bisericii Adventiste de Ziua a Șaptea la dezvoltarea culturii și civilizației umane
- *Cercetarea influenței valorilor creștine asupra drepturilor omului și prezentarea concluziilor într-o infografică digitală realizată în Canva sau Genially, conținând concepte, exemple istorice și citate biblice.* - *Elaborarea unei expoziții virtuale cu personalități adventiste române care au contribuit la educație, știință sau artă, folosind Padlet / ArtSteps / Google Sites, cu imagini, scurte biografii și citate.* - *Participarea la o activitate de voluntariat inspirată de principiile, urmată de o reflecție ghidată în jurnal digital.* - *Compararea principiilor „ecologiei biblice” (ex. grija față de creație) cu cele ale dezvoltării durabile contemporane, realizând o diagramă Venn digitală prezentând argumente în grup.* - *Redactarea unui articol colaborativ despre etica muncii în adventism și implicațiile sale economice, folosind Google Docs cu comentarii și revizuiri, apoi publicat în format digital.* - *Realizarea unui interviu video cu un teolog sau istoric adventist despre impactul social al adventismului în România, parcurgând etapele: pregătire întrebări → filmare → montaj în CapCut sau Canva.*
CS 1.3. Interpretarea evenimentelor majore din istoria creștinismului și a Bisericii Adventiste de Ziua a Șaptea prin prisma libertății de conștiință și a dialogului intercultural
- *Cercetarea în echipe a contextului istoric al persecuțiilor religioase din România, prezentând digital impactul acesteia asupra libertății de conștiință.* - *Analizarea rolului adventiștilor în promovarea libertății religioase și drepturilor minorităților, printr-o expoziție de imagini generată de IA.* - *Participarea la o dezbaterea interconfesională cu titlul „Libertatea religioasă – un drept fundamental sau un privilegiu cultural?”, urmată de redactarea unei concluzii personale.* - *Realizarea unui interviu imaginar cu un cuplu de adventiști români din timpul comunismului, în care să fie surprinsă semnificația libertății religioase atunci și acum.* - *Crearea unei „linii a timpului” care evidențiază momente-cheie ale dialogului creștin interconfesional.* - *Compararea abordării diversității culturale în adventism și în comunitatea actuală, printr-un atelier interdisciplinar istorie–etică–cultură.* - *Reflectarea în jurnalul spiritual asupra modului în care libertatea de conștiință modelează relația personală cu Dumnezeu și cu ceilalți.*

CG 2 - Utilizarea critică și reflexivă a limbajului de specialitate și a surselor istorice

Clasa a XII-a
CS 2.1. Definirea termenilor specifici istoriei creștinismului cu scopul clarificării evenimentelor studiate
- *Elaborarea unui glosar digital colaborativ al termenilor cheie din istoria adventismului, utilizând platforme interactive (ex. Padlet, Quizlet).* - *Compararea semnificațiilor unor termeni teologici în diferite tradiții religioase, printr-o dezbatere interconfesională online.* - *Crearea unei „linii a timpului” ilustrate în care fiecare termen istoric este explicat și asociat unui eveniment.* - *Explorarea originii etimologice a unor concepte teologice (ex. har, mântuire), prezentând rezultatele într-un jurnal reflexiv.*

Clasa a XII-a
- *Analizarea modului în care termenii religioși sunt reprezentați în mass-media contemporană, argumentând posibilele confuzii culturale.* - *Modelarea unui dicționar comparativ între termenii adventiști și termeni ai altor confesiuni, evidențiind valori comune.* - *Aplicarea termenilor istorici în redactarea unui eseu narativ despre un eveniment din istoria adventismului românesc, pentru dezvoltarea limbajului teologic coerent.*
CS 2.2. Identificarea surselor istorice relevante pentru perioadele istorice analizate
- *Selectarea de documente (ex. scrieri adventiste, cronici, scrisori, hărți) pentru o miniexpoziție tematică digitală.* - *Compararea a două surse istorice (una seculară, una religioasă) privind același eveniment.* - *Explorarea arhivelor online pentru identificarea de manuscrise sau documente referitoare la originile adventismului românesc.* - *Clasificarea surselor primare și secundare într-o fișă de lucru colaborativă.* - *Evaluarea credibilității surselor istorice printr-o dezbatere despre fake news religios și manipularea informației.* - *Construirea unui portofoliu de surse reprezentative pentru un secol din istoria adventismului românesc.* - *Aplicarea cunoștințelor într-un proiect interdisciplinar „Detectivul istoric”, folosind IA pentru analizarea documentelor vechi digitalizate.*
CS 2.3. Articularea, într-un limbaj adecvat, de opinii referitoare la diverse evenimente istorice
- *Redactarea unui editorial online privind impactul adventismului asupra gândirii moderne.* - *Susținerea unui discurs public privind rolul femeilor în istoria adventismului.* - *Participarea la o dezbatere privind principiul egalității promovat de adventism și migrația contemporană.* - *Crearea unui podcast tematic „Vocile istoriei” în care elevii exprimă opinii despre un eveniment religios major.* - *Compararea perspectivelor teologice ale două tradiții religioase privind un moment istoric comun, într-un tabel comparativ.* - *Participarea la o dezbatere etică despre libertatea religioasă în context contemporan.* - *Argumentarea unei poziții personale în raport cu persecuțiile religioase, printr-un eseu reflexiv.* - *Colaborarea în echipe la realizarea unei campanii media „Adevăr și istorie”, promovând gândirea critică și dialogul.*

CG 3 - Dezvoltarea unei conștiințe istorice prin integrarea valorilor creștinismului

Clasa a XII-a
CS 3.1. Identificarea modelelor de comportament creștin în exemple din istoria creștinismului și a Bisericii Adventiste de Ziua a Șaptea
- *Analizarea vieții liderilor adventiști din România interbelică (ex.: Petre P. Paulini, Ștefan Demetrescu), urmată de scrierea unui jurnal reflexiv digital în care elevul notează lecțiile morale personale extrase.* - *Interpretarea în grupe a unor texte istorice despre iertare și reconciliere **și** aplicarea principiilor la situații actuale prin discuții ghidate și prezentări pe Padlet sau Jamboard.* - *Participarea la o simulare istorică „Revoluția din 1989”, în care elevii analizează cum au reacționat comunitățile adventiste și iau roluri pentru a discuta alternative morale.* - *Elaborarea unui eseu argumentativ despre curajul credinței în fața persecuției religioase, folosind un organizator digital pentru structurarea ideilor apoi peer feedback pe Google Docs.* - *Crearea unui portofoliu digital „Eroii credinței”, conținând reflecții personale, citate biblice, fragmente istorice, imagini și videoclipuri, în format Google Site sau PDF interactiv.* - *Conceperea unei campanii școlare „Modelul meu creștin”, în care elevii realizează postere digitale, clipuri video scurte sau podcasturi pentru a prezenta modele istorice creștine relevante astăzi.*
CS 3.2. Identificarea relației cauză-efect într-o succesiune de evenimente sau procese istorice
- *Construirea unei „linii a timpului” interactive despre dezvoltarea adventismului românesc, utilizând platforme digitale precum Tiki-Toki sau TimeToast pentru vizualizare și colaborare interactivă.* - *Aplicarea relației cauză-efect într-o analiză comparativă între persecuțiile istorice și intoleranțele actuale, prin organizarea și prezentarea informațiilor în mindmap-uri digitale și discuții asistate în grupuri online.* - *Analizarea unui studiu de caz despre relația dintre revoluțiile sociale și libertatea religioasă, folosind metoda studiului de caz digital și analiza în grupuri mici pe platforme colaborative (ex. Google Classroom sau Microsoft Teams).* - *Realizarea unei prezentări digitale despre cum factorii economici au influențat istoria religioasă, prin instrumente multimedia moderne precum Canva, Prezi sau PowerPoint, integrând videoclipuri și grafică informativă.* - *Crearea unui infografic despre migrațiile religioase și diversitatea culturală, utilizând tool-uri grafice digitale, cum ar fi Piktochart sau Canva, pentru sintetizarea vizuală a datelor.* - *Participarea la o dezbatere „Cauze și efecte ale secularizării în Europa modern”, pentru discuții pe echipe și folosind metode de argumentare și feedback interactiv.*
CS 3.3. Analizarea critică a factorilor care au influențat evoluția creștinismului și a Bisericii Adventiste de Ziua a Șaptea
- *Explorarea interactivă a contextului istoric și social al secolului XIX printr-un joc digital de tip „timeline colaborativ”, pentru identificarea factorilor politici și culturali care au favorizat dezvoltarea adventismului românesc.* - *Participarea la o „masă rotundă virtuală”, folosind platforme precum Zoom sau Miro Board despre impactul globalizării asupra religiei, bazată pe articole video și podcasturi analizate anterior în perechi.*

Clasa a XII-a
- *Simularea unei dezbateri publice în cadrul Consiliului elevilor, privind rolul educației și mass-mediei în formarea conștiinței religioase. Elevii folosesc instrumente digitale pentru documentare.* - *Redactarea unui eseu reflexiv digital (ex. blog personal sau portofoliu online) despre modul în care inteligența artificială și digitalizarea transformă practica religioasă actuală.* - *Prezentarea unui proiect multimedia (ex. video, podcast, infografic interactiv) despre crizele și renașterile spirituale în istorie, urmată de feedback colegial prin platforme precum Flip sau Edmodo.* - *Elaborarea colaborativă a unei strategii școlare de dialog interconfesional, bazată pe lecțiile istoriei, folosind instrumente de design thinking.*
CS 3.4. Integrarea valorilor istorice creștine, în general, și ale Bisericii Adventiste de Ziua a Șaptea, în special, cu scopul dezvoltării unei conștiințe istorice
- *Compararea valorilor creștine din diferite perioade istorice cu valorile societății contemporane, printr-o activitate de tip „dezbatere digitală” (folosiți Padlet sau Miro pentru a crea o hartă comparativă vizuală).* - *Reflectarea zilnică, într-un jurnal spiritual digital (ex. Google Docs, Notion sau aplicații de tip journaling), asupra unei valori creștine ilustrate în istorie.* - *Redactarea unei scrisori imaginate către un personaj istoric adventist din România, în care elevul analizează actualitatea valorilor promovate de acesta.* - *Elaborarea unui podcast în echipă despre modul în care credința a susținut reziliența umană de-a lungul timpului, urmat de feedback colegial printr-o platformă digitală.* - *Conceperea unui plan personal de dezvoltare morală, inspirat din modele istorice de credință, folosind un format vizual.* - *Crearea unei expoziții școlare cu tema „Valori care au schimbat lumea”, bazată pe cercetare colaborativă și prezentare publică.* - *Participarea la un proiect de voluntariat bazat pe principiul slujirii aproapelui, urmat de reflecție și prezentare a experienței într-un vlog sau jurnal video.*

CG 4 - Proiectarea propriei identități religioase în contemporaneitate

Clasa a XII-a
CS 4.1. Definirea propriei identități religioase pe baza unor exemple istorice concrete
- *Compararea valorilor personale cu cele ale unui personaj istoric adventist din România.* - *Realizarea unei prezentări digitale „Rădăcinile mele spirituale”, prin instrumente multimedia moderne precum Canva, Prezi sau PowerPoint, integrând videoclipuri și grafică informativă..* - *Participarea la un atelier de autocunoaștere „Cine sunt eu în credința mea?”.* - *Discutarea în grup a dilemelor identitare ale tinerilor creștini într-o lume secularizată.* - *Redactarea unei autobiografii spirituale inspirate din modele istorice.* - *Crearea unui portofoliu digital „Eroii credinței”, conținând reflecții personale, citate biblice, fragmente istorice, imagini și videoclipuri, în format Google Site / PDF interactiv.* - *Crearea unei expoziții școlare cu tema „Portrete de credință”, bazată pe cercetare colaborativă și prezentare publică.*
CS 4.2. Argumentarea alegerilor etice personale prin prisma valorilor biblice atemporale
- *Analizarea unor dileme morale contemporane (ex. ecologie, inteligență artificială, justiție socială) prin filtrul valorilor biblice, folosind o platformă colaborativă pentru a vizualiza perspective multiple.* - *Participarea la o dezbatere tematică hibridă intitulată „Ce ar face Isus astăzi?”, aplicată la provocări actuale precum inteligența artificială, migrația sau inegalitatea socială.* - *Redactarea unui eseu reflexiv digital despre relația dintre libertatea de alegere și responsabilitatea morală, pornind de la exemple biblice și etice contemporane.* - *Elaborarea colaborativă a unei broșuri digitale intitulată „Decizii etice în era digitală”, în echipe interdisciplinare, cu includerea de coduri QR către resurse și exemple concrete.* - *Conceperea unui afiș digital interactiv despre drepturile omului și principiile biblice, realizat cu instrumente vizuale moderne și prezentat public în cadrul unei expoziții școlare online.* - *Participarea la un proiect comunitar intitulat „Etica în acțiune”, care promovează aplicarea valorilor creștine în fapte concrete (ex. voluntariat, acțiuni ecologice, solidaritate socială), cu documentare video realizată de elevi.*
CS 4.3. Integrarea lecțiilor învățate din istoria creștinismului și a Bisericii Adventiste de Ziua a Șaptea în dezvoltarea propriei identități moral-spirituale
- *Reflectarea într-un jurnal personal digital asupra lecțiilor istorice cu impact spiritual, prin completarea săptămânală a unor rubrici ghidate (ex. „Ce am învățat?”, „Cum aplic?”, „Cum mă transformă această lecție?”).* - *Redactarea unui eseu creativ intitulat „Cum aș fi trăit credința mea într-o altă epocă?”, utilizând un instrument digital colaborativ (ex. Google Docs, Canva Essay Template) pentru redactare și feedback între colegi.* - *Crearea unui plan personal de dezvoltare spirituală inspirat din modelele creștinismului adventist din România, cu ajutorul unei fișe digitale de autoanaliză a valorilor și obiectivelor folosind Google Forms sau Canva Planner.*

Clasa a XII-a
- *Conceperea unui portofoliu digital al reflecțiilor și experiențelor personale legate de identitatea creștină, integrând texte, imagini, citate și jurnale multimedia.* - *Dezvoltarea unei campanii media intitulată „Istoria credinței – inspirație pentru prezent”, realizată în echipă prin videoclipuri, afișe digitale și postări pe platformele interne ale școlii.* - *Realizarea unei dramatizări istorice cu temă moral-spirituală, bazată pe evenimente și personaje ale creștinismului românesc, filmată și publicată ca mini-scenetă video educațională.* - *Participarea la un proiect de mentorat spiritual între elevi, în care cei mai mari devin mentori pentru colegii mai tineri, reflectând împreună la modele de credință și la provocările contemporane.*
CS 4.4. Formularea de judecăți de valoare pe baza conceptelor specifice studiate
- *Realizarea unei hărți conceptuale digitale care ilustrează contribuțiile diferitelor curente creștine la civilizația europeană, prin identificarea valorilor, instituțiilor și ideilor-cheie asociate.* - *Compararea modului în care valorile biblice fundamentale (ex. dragoste, dreptate, compasiune) s-au reflectat în diverse epoci istorice, folosind o activitate de tip „timeline colaborativ” online pentru a vizualiza exemple istorice concrete.* - *Analizarea critică, în echipe, a unui eveniment istoric (de exemplu, persecuțiile religioase din timpul comunismului), din perspectiva drepturilor omului, pe baza unor surse istorice și documente video.* - *Argumentarea etică a impactului adventismului în istorie (ex. beneficii și riscuri culturale) într-o dezbatere academică pe grupe („pro” și „contra”), cu utilizarea unor instrumente de vot și feedback digital.* - *Formularea unei poziții proprii, într-o dezbatere interactivă despre libertatea de conștiință, urmată de realizarea unui mini-manifest digital cu titlul „Cred și respect libertatea ta de a crede”.* - *Redactarea unui eseu moral interdisciplinar despre relația dintre credință, știință și rațiune în adventismul românesc, publicat într-un portofoliu digital sau pe blogul clasei.* - *Elaborarea unui portofoliu digital „Lecții de istorie pentru lumea contemporană”, conținând reflecții personale, citate biblice, fragmente istorice, imagini și videoclipuri, în format Google Site sau PDF interactiv.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Clasa a XII-a

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Apariția adventismului în România	1.1. Mișcarea sabatariană 1.2. Figuri proeminente 1.2.1. Michael Belina Czechowski 1.2.2. Louis Richard Conradi 1.3. Apariția adventismului românesc 1.3.1. Grupa de la Pitești 1.3.2. Dobrogea 1.3.3. Transilvania 1.3.4. București 1.4. Organizarea bisericii
2. Dezvoltarea adventismului în România	2.1. Adventismul interbelic 2.1.1. Punctele fundamentale de credință 2.1.2. Adventismul românesc interbelic 2.1.3. Instituții adventiste 2.2. Adventismul în comunism 2.1.1. Punctele fundamentale de credință 2.1.2. Adventismul românesc în comunism 2.1.3. Instituții adventiste 2.3. Adventismul după 1989 2.1.1. Punctele fundamentale de credință 2.1.2. Adventismul românesc contemporan 2.1.3. Instituții adventiste

SUGESTII METODOLOGICE

Sugestiile metodologice oferă repere esențiale pentru proiectarea, organizarea și desfășurarea eficientă a activităților de predare-învățare-evaluare în cadrul orelor de ***Istoria Creștinismului și a Bisericii Adventiste de Ziua a Șaptea*** la liceu. Acestea vizează sprijinirea cadrului didactic în personalizarea demersului educațional, prin integrarea unor metode didactice moderne, interactive și adaptate la profilul generației actuale de elevi, inclusiv prin dezvoltarea competențelor digitale.

Programa școlară actuală pentru disciplina ***Istoria Creștinismului și a Bisericii Adventiste de Ziua a Șaptea*** promovează o învățare centrată pe elev, care accentuează implicarea activă a elevului în procesul de învățare, contextualizarea conținuturilor religioase în realități de viață concrete, dimensiunea socială a învățării – cooperare, colaborare, empatie, responsabilizarea elevilor în raport cu propria dezvoltare morală, spirituală și civică și dezvoltarea competențelor digitale și media, esențiale pentru învățarea secolului al XXI-lea.

A. Strategii didactice – revalorizări ale metodelor tradiționale, noi abordări

Pentru a atinge finalitățile educaționale specifice liceului și a forma competențe relevante, este necesară utilizarea unor metode variate, care îmbină gândirea critică, creativitatea, reflecția și tehnologia. Prezentăm sintetic o listă cu metode tradiționale și moderne, respectiv cu metode care valorizează/ formează competențe digitale, care pot fi utilizate în ora de ***Istoria Creștinismului și a Bisericii Adventiste de Ziua a Șaptea***.

1. Metode tradiționale și moderne

- Explicația și prelegerea narativă – Asigură prezentarea coerentă a temelor teologice, adaptată la nivelul de înțelegere al elevilor; este potrivită în activitățile care vizează analiza de texte biblice, religioase etc.
- Conversația euristică – Stimulează gândirea elevilor, prin întrebări bine formulate, conducând la descoperirea personală a adevărurilor religioase; este o metodă care se poate aplica în activități de prezentare a unor concepte religioase.
- Lectura explicativă și interpretarea textului biblic – Facilitează învățarea la ***Istoria Creștinismului și a Bisericii Adventiste de Ziua a Șaptea***, cu accent pe înțelegerea termenilor specific, semnificația morală și aplicabilitatea în viața cotidiană, fundamentată biblic.
- Studiul de caz – Îi ajută pe elevi să analizeze și să dea răspunsuri din perspectiva moralei creștine la situații etice complexe (avort, eutanasie, dreptate socială), pornind de la experiența lor de viață sau de la diferite evenimente și problematici sociale.
- Portofoliul tematic – Dezvoltă capacitatea elevilor de efort pentru rezolvarea unei teme mai complexe, autonomia în învățare, abilitățile de colaborare și capacitatea de autoevaluare. Elevii adună pe parcursul semestrului reflecții personale, analize de texte religioase, recenzii de filme cu tematică religioasă etc.
- Eseul argumentativ – Elevii exersează exprimarea opiniilor și formularea de argumente coerente cu privire la diferite evenimente din viața cotidiană sau la teme mai complexe precum: „Ce învăț din istoria Bisericii mele?”, „Ce am învățat despre Dumnezeu din istoria creștinismului?”.
- Dezbaterea de tip academic (Oxford-style) – Favorizează gândirea critică, argumentarea, empatia intelectuală. Se abordează dileme morale sau religioase: „Cred și respect libertatea ta de a crede”, „Cauze și efecte ale secularizării în Europa modern”, „Libertatea religioasă – un drept fundamental sau un privilegiu cultural?”.
- Lectura comparativă – Dezvoltă spiritul analitic și interconectarea cunoștințelor, prin compararea unor texte religioase cu texte literare sau istorice pe teme comune (ex. iubirea, suferința, acceptarea).

2. Metode care sprijină dezvoltarea de competențe digitale

Predarea ***Istoriei Creștinismului și a Bisericii Adventiste de Ziua a Șaptea*** în liceu trebuie să se racordeze la realitatea digitală a elevilor, oferindu-le un cadru în care să-și dezvolte atât gândirea morală, cât și competențele digitale. Iată câteva metode recomandate:

- WebQuest religios – Elevii investighează teme (ex. „Adevăr și istorie” sau „Libertatea de conștiință – de la creștinismul primar la misiunea adventistă contemporană”) folosind surse online credibile. Rezultatul poate fi prezentat sub formă de infografice, prezentări sau postere digitale.
- Crearea de conținut digital – Elevii realizează podcasturi, videoclipuri scurte, prezentări interactive sau materiale vizuale pe teme religioase. Exemple: un vlog despre semnificația unui concept biblic, un tutorial despre rugăciune, un interviu cu un pastor/laic implicat în comunitate.
- Utilizarea platformelor educaționale Google Classroom, Moodle sau Padlet pentru organizarea materialelor și a activităților.
- Quiz-uri interactive Kahoot sau Quizizz – Pot fi utilizate pentru recapitulare sau evaluare dar și pentru momentele de captare a atenției la începutul unei activități.

● Crearea unui blog tematic – Poate fi planificată realizarea unui blog al clasei, unde elevii postează reflecții, eseuri, impresii din excursii religioase, recenzii de filme/documentare. Se dezvoltă competențe media, digitale și de scriere argumentativă.

● Tururi virtuale și realitate augmentată – Pot fi utilizate pentru vizitarea virtuală a unor obiective religioase (ex. Castelul din Wittenberg, case memoriale).

● Proiecte colaborative online – Elevii din clase sau școli diferite colaborează online pe o temă moral-religioasă. Se pot realiza e-book-uri sau mărturii ale tinerilor despre credință.

3. Metode pentru dezvoltarea competențelor verzi

În învățătura creștină, lumea creată este darul lui Dumnezeu, iar omul are o vocație de ispravnic al creației. Educația religioasă poate cultiva în elevi iubirea față de creație ca formă de iubire față de Dumnezeu, conștientizând că distrugerea naturii nu este doar o problemă ecologică, ci și una spirituală: o ruptură a comuniunii cu Dumnezeu, cu semenii și cu lumea. În formarea competențelor verzi prin disciplina ***Istoria Creștinismului și a Bisericii Adventiste de Ziua a Șaptea***, pot fi utilizate următoarele metode:

● Lectura biblică interactivă (cu aplicații digitale). Folosind aplicația MyBible.eu sau fișe interactive create în Wordwall/Google Forms, elevii pot identifica: texte biblice referitoare la creație, porunci despre protejarea creației, virtuți precum: cumpătarea, recunoștința, mila, bunătatea etc. De asemenea, pot realiza o colecție de versete și învățături biblice care fundamentează ecologia creștină.

● Rugăciunea și meditația religioasă. Elevii pot analiza textul unor scrieri ale părinților bisericești. Pot medita la frumusețea și perfecțiunea creației în urma vizionării unor documentare din mediul online sau create de ei.

● Învățarea prin proiecte. Elevii pot realiza în echipă proiecte multimedia interdisciplinare (prezentare, afiș, mini-documentar sau site) cu teme precum: „Virtuțile creștinului ecologist", „Cumpătarea creștină – echilibru între dar și responsabilitate", „Creația în scrierile protestante" etc.

● Învățarea prin Podcast religios. Elevii pot crea un podcast religios (cu sprijinul profesorului) în care discută teme precum: „Ce spune Biblia despre grijă față de natură?", „Cum se împacă dezvoltarea cu sfințenia?", „De ce consumismul este o problemă spirituală?" etc., prin care se încurajează gândirea critică și exprimarea valorilor religioase în limbaj actual. Pot fi invitate diferite persoane: pastori, profesori universitari, ecologiști creștini etc.

● Învățarea prin implicare în comunitate (Service learning religios). Elevii pot fi implicați în: acțiuni de voluntariat ecologic, campanii de informare cu mesaje creștine (ex: „Creația este darul lui Dumnezeu, nu locul nepăsării noastre!", „Cumpătarea începe cu inima milostivă" etc.), organizarea unui TinServ pentru protejarea mediului (în cadrul unor parteneriate școală-familie-biserică).

Prin diversificarea metodelor didactice și adaptarea lor la contextul actual, ora de ***Istoria Creștinismului și a Bisericii Adventiste de Ziua a Șaptea*** devine un spațiu privilegiat în care elevii învață să înțeleagă corect valorile morale și rolul acestora în dezvoltarea personală și socială, să trăiască autentic și să acționeze responsabil, își dezvoltă echilibrul interior și emoțional în lumina credinței, să exerseze competențe digitale și sociale esențiale pentru lumea contemporană, să își afirme identitatea spirituală, valorile și apartenența la comunitatea de credință.

B. Abordarea conținuturilor

Abordarea conținuturilor presupune o atitudine flexibilă a profesorului de ***Istoria Creștinismului și a Bisericii Adventiste de Ziua a Șaptea***, prin accentul pus pe: valorificarea experiențelor de viață ale elevilor; accentuarea caracterului aplicativ al conținuturilor, creând contexte semnificative de învățare pentru viața reală; abordări diferențiate ale conținuturilor învățării, în acord cu experiențele elevilor și cu contextul social în care trăiesc aceștia; realizarea de conexiuni între ***Istoria Creștinismului și a Bisericii Adventiste de Ziua a Șaptea*** și alte discipline de studiu.

Conținuturile propuse în programa școlară nu reprezintă teme de lecții, ci unități tematice. Numărul de conținuturi (între 10-15 teme, la nivelul fiecărei clase) de pe parcursul unui an școlar permite: abordarea unor conținuturi pe parcursul mai multor ore, în funcție de complexitatea acestora, de nivelul clasei de elevi, de particularitățile comunității; abordarea unor teme sau aspecte suplimentare, cu rol de adaptare a orei de ***Istoria Creștinismului și a Bisericii Adventiste de Ziua a Șaptea*** la specificul clasei de elevi/a comunității.

Ordinea abordării conținuturilor nu este una prestabilită prin programa școlară. Profesorul are libertatea de a planifica în manieră personalizată ordinea în care va prezenta temele, în acord cu logica firească a domeniului și cu specificul vieții religioase a comunității, precum și în relație cu teme de la alte discipline de studiu.

C. Contexte și medii de învățare

Ora de ***Istoria Creștinismului și a Bisericii Adventiste de Ziua a Șaptea***, în învățământul liceal, trebuie să răspundă nu doar nevoii de formare morală și spirituală, ci și realităților unei educații moderne, orientate spre dezvoltarea integrală a elevului. În acest sens, este necesară folosirea unor contexte și medii de învățare variate, care să susțină învățarea activă și colaborativă, formarea competențelor, echilibrul emoțional și spiritual al elevilor, legătura cu comunitatea și viața reală.

1. Spații educaționale

● Săli cu aranjamente flexibile – mobilă ușor de reconfigurat, pentru lucru individual, în perechi sau în grupuri. Astfel, se poate trece de la predare frontală la activități colaborative.

● Colțuri de liniște și reflecție – spații special amenajate în școală (camera de rugăciune) sau clasă (colțul rugăciunii) care oferă elevilor un cadru intim și liniștit pentru reculegere, rugăciune personală, meditație sau exprimarea gândurilor și emoțiilor într-un jurnal personal. Pot fi folosite la începutul orei sau pentru activități de autocunoaștere.

● Cabinetul de ***Istoria Creștinismului și a Bisericii Adventiste de Ziua a Șaptea*** / Ateliere de creație religioasă – spații destinate realizării de afișe, lucrări artistice cu tematică religioasă, colaje sau prezentări tematice, în care elevii își pot exprima creativ viziunea asupra valorilor creștine.

● Biserica și centrele educative de lângă acestea, ce oferă un loc pentru rugăciune și meditație, dar și spații de activități curriculare și extra-curriculare de diferite tipuri.

2. Învățare combinată (fizică și digitală)

● Învățare mixtă – combinarea lecțiilor desfășurate în clasă cu activități online. De exemplu: temele pot fi trimise prin platforme educaționale, iar elevii pot urmări materiale video sau audio religioase ca suport pentru reflecții sau dezbateri.

● Învățare în secvențe de format scurt – utilizarea de materiale digitale scurte (video, citate, versete, imagini cu mesaje morale) pentru a declanșa discuții sau pentru a oferi elevilor „pastile de înțelepciune" creștină ușor de reținut.

3. Învățarea prin utilizarea realității virtuale (VR) și augmentate (AR)

● Vizite virtuale – folosirea tehnologiei pentru vizitarea unor locuri cu semnificație religioasă (muzee, biserici istorice), fără a ieși din clasă. Aceste experiențe pot fi completate cu activități de cercetare, prezentări sau reflecții scrise.

● Simulări și reconstituiri – folosirea aplicațiilor care reconstituie evenimente biblice, epoci istorice sau viețile unor personalități creștine, pentru ca elevii să înțeleagă mai profund contextul religios și mesajul spiritual al acestor momente.

4. Învățare personalizată și adaptată

● Trasee personalizate de învățare – profesorul poate crea activități diferențiate în funcție de nevoile, nivelul și interesele elevilor, de specificul experienței religioase a acestora.

● Accesibilitate pentru toți elevii – folosirea diverselor forme de exprimare (scris, vorbit, desenat, înregistrări audio), astfel încât fiecare elev să-și poată exprima ideile și trăirile religioase într-un mod autentic și accesibil.

5. Învățare prin colaborare și implicare comunitară

● Proiecte în echipă sau în parteneriat cu alte școli – realizarea de activități comune pe teme religioase sau morale.

● Campanii educative sau sociale – elevii pot organiza acțiuni caritabile, expoziții sau campanii în cadrul școlii sau al comunității, promovând valorile creștine precum solidaritatea, iertarea sau respectul față de aproapele.

6. Practici cu rol spiritual și emoțional

● Momente de rugăciune sau liniște – la începutul sau finalul orei, pot fi introduse scurte momente de rugăciune, tăcere meditativă sau ascultare a unei reflecții audio cu mesaj religios.

● Lectură religioasă ghidată – citirea unor texte religioase sau morale urmată de reflecții personale, scrise sau în grup. Se pot folosi fragmente din Biblie, autori contemporani sau mărturii de credință.

● Meditația scrisă – activități precum „Scrisoare către Dumnezeu", „Jurnalul sufletului" sau „Gândul zilei", prin care elevii își pot exprima trăirile interioare, dorințele, mulțumirile sau întrebările existențiale.

7. Inteligența artificială ca facilitator al învățării (sub îndrumarea profesorului)

Elevii utilizează aplicații bazate pe inteligență artificială pentru a explora conținuturi religioase, sub îndrumarea profesorului.

AI oferă explicații suplimentare, exemple, sinteze sau definiții pentru o mai bună înțelegere a temelor studiate.

Profesorul ghidează activitatea, stabilește obiective clare și monitorizează modul în care elevii folosesc AI.

AI sprijină învățarea personalizată, oferind feedback și resurse adaptate ritmului fiecărui elev.

Elevii pot folosi AI pentru a formula întrebări, crea prezentări, reflecta asupra valorilor morale și religioase.

Prin valorificarea acestor contexte și medii de învățare, elevul este plasat în centrul procesului educațional, ca participant activ, nu doar receptor de informații, se formează nu doar competențe cognitive, ci și dimensiunea emoțională și spirituală a elevului, se creează o legătură între valorile perene ale credinței și cerințele societății actuale. Astfel,

Istoria Creștinismului și a Bisericii Adventiste de Ziua a Șaptea devine o disciplină vie, ancorată în realitate, cu impact formator asupra caracterului, atitudinilor și alegerilor personale.

D. Aspecte privind evaluarea

Odată cu includerea ***Istoriei Creștinismului și a Bisericii Adventiste de Ziua a Șaptea*** ca disciplină opțională în cadrul examenului de Bacalaureat, procesul de evaluare capătă o importanță și mai mare în configurarea traseului educațional al elevilor. Evaluarea în liceu trebuie să reflecte atât formarea competențelor cognitive și spirituale, cât și capacitatea de aplicare a valorilor moral-religioase în viața personală și comunitară.

1. Relația organică predare-învățare-evaluare

În cadrul orei de ***Istoria Creștinismului și a Bisericii Adventiste de Ziua a Șaptea*** la liceu, evaluarea este strâns legată atât de învățare, cât și de predare, constituind împreună un sistem coerent și dinamic. Evaluarea nu trebuie privită ca o activitate separată, ci ca un proces continuu, integrat în întregul parcurs educațional, care oferă feedback valoros pentru elev, dar și pentru profesor. Această relație organică implică:

- adaptarea strategiilor de predare în funcție de nevoile identificate ca urmare a evaluărilor inițiale, de parcurs, finale;
- orientarea învățării către formarea de competențe reale, nu doar acumularea de cunoștințe;
- motivarea elevului, prin recunoașterea progresului său și prin valorizarea reflecției personale;
- corelarea evaluării cu finalități educaționale, în special în perspectiva includerii ***Istoria Creștinismului și a Bisericii Adventiste de Ziua a Șaptea*** ca disciplină opțională de Bacalaureat.

Evaluarea contribuie astfel la formarea și dezvoltarea competențelor specifice disciplinei ***Istoria Creștinismului și a Bisericii Adventiste de Ziua a Șaptea***, la îmbunătățirea continuă a predării și a învățării, prin adaptarea conținuturilor și metodelor la nivelul real al clasei, prin sprijinirea elevului în procesul de autocunoaștere și asumare a valorilor creștine.

2. Evaluarea ca mijloc de motivație și reglare

La liceu, evaluarea va accentua două funcții esențiale ale evaluării: funcția de reglare și funcția motivațională.

Evaluarea oferă profesorului feedback cu privire la eficiența metodelor folosite, la înțelegerea conceptelor și valorilor de către elevi, la necesitatea de adaptare sau reluare a unor conținuturi, respectiv la progresul fiecărui elev.

Din perspectiva elevului, aflat în etapa consolidării identității și a asumării valorilor personale, evaluarea trebuie să valorizeze progresul personal al acestuia, să încurajeze implicarea lui activă și autentică, să pună accent pe responsabilitate și autocunoaștere, respectiv să susțină decizia informată privind continuarea studiilor sau alegerea unei direcții vocaționale/ profesionale.

3. Metodologia evaluării

a) Evaluare tradițională (sumativă și formativă), prin:

- teste scrise (cu itemi obiectivi și subiectivi);
- evaluări orale structurate (răspunsuri argumentate, eseuri).
- verificarea învățării prin întrebări și activități de consolidare la finalul unităților de învățare.

b) Metode moderne/ alternative de evaluare

- portofoliul personal – colectare de reflecții, eseuri, jurnale spirituale, fișe de activitate, proiecte și produse creative realizate în timp;
- proiectul tematic – individual sau în grup, cu teme relevante din programa de ***Istoria Creștinismului și a Bisericii Adventiste de Ziua a Șaptea***, ce implică documentare, aplicare practică și prezentare argumentată;
- autoevaluarea ghidată – prin fișe sau jurnale de reflecție, elevii sunt invitați să evalueze ce au înțeles, cum s-au raportat emoțional și ce valori au interiorizat;
- observarea sistematică – a participării, a implicării în discuții și dezbateri, a comportamentului și atitudinilor exprimate în contexte de învățare;
- evaluarea produselor de învățare – afișe, prezentări, creații artistice sau digitale cu conținut moral-religios;
- studii de caz și rezolvarea de dileme morale – permit evaluarea capacității elevului de a analiza critic, de a formula judecăți morale și de a aplica valorile creștine în situații reale;
- activități practice – implicarea elevilor în acțiuni cu caracter moral, filantropic sau spiritual, care pot fi ulterior evaluate prin jurnal de reflecție, discuții sau portofoliu.

c) Metode care valorifică competențele digitale și interdisciplinare

- proiecte realizate cu ajutorul tehnologiei: prezentări, materiale video, podcast-uri tematice;
- portofolii digitale: organizarea materialelor pe platforme educaționale (ex. Google Classroom, Moodle);

4. Valorificarea progresului individual

În centrul procesului evaluativ rămâne progresul elevului, nu comparația între elevi. Astfel, se va urmări cum evoluează fiecare elev din punct de vedere cognitiv, afectiv și spiritual, cum își dezvoltă capacitatea de a reflecta, a decide, a ierta, a fi solidar, în ce măsură valorile creștine devin parte a identității personale.

Evaluarea la disciplina ***Istoria Creștinismului și a Bisericii Adventiste de Ziua a Șaptea*** în liceu trebuie să devină o călătorie de autocunoaștere, reflecție și angajare personală. Mai ales în contextul includerii acesteia ca opțiune pentru Bacalaureat, este esențial ca procesul de evaluare să fie cuprinzător (valorificând toate dimensiunile învățării), personalizat (adaptat ritmului și profilului fiecărui elev) și motivant (stimulând dorința de cunoaștere, de aprofundare și de trăire autentică a credinței).

E. *Istoria Creștinismului și a Bisericii Adventiste de Ziua a Șaptea* ca disciplină de Bacalaureat – implicații pentru predare-învățare-evaluare

Dacă elevul optează pentru ***Istoria Creștinismului și a Bisericii Adventiste de Ziua a Șaptea*** ca disciplină de Bacalaureat, evaluarea finală trebuie să reflecte:

- claritatea și coerența exprimării orale sau scrise;
- cunoștințele teologice fundamentate pe textul biblic, tradiția creștină și reflecția morală;
- capacitatea de argumentare morală și religioasă;
- interiorizarea valorilor și aplicarea lor în contexte personale și sociale.

Pregătirea pentru această evaluare poate include: simulări de probă scrisă, ateliere de argumentare și dezbatere, exerciții de interpretare a textului religios, reflecții pe marginea unor teme de actualitate.

Un aspect important îl constituie în acest context evaluarea prin teste grilă, care reprezintă o propunere modernă, menită să aducă mai multă obiectivitate și eficiență în procesul de examinare. Acest tip de testare permite corectarea rapidă și eliminarea erorilor subiective, oferind tuturor elevilor șanse egale. Totuși, ***Istoria Creștinismului și a Bisericii Adventiste de Ziua a Șaptea*** este o disciplină care pune accent pe valori, reflecție personală și înțelegere profundă, aspecte greu de surprins doar prin alegeri de tip grilă. Prin urmare, este important ca forma de evaluare să păstreze un echilibru între rigoarea testării și specificul acestei discipline de învățământ.

Pregătirea pentru evaluarea la ***Istoria Creștinismului și a Bisericii Adventiste de Ziua a Șaptea*** prin teste grilă presupune o abordare diferită față de învățarea clasică, axată pe redactarea de eseuri sau răspunsuri dezvoltate, și implică:

- înțelegerea temelor esențiale din programa școlară;
- memorarea noțiunilor-cheie, în condițiile în care testele grilă cer adesea identificarea corectă a unor termeni, personaje, texte sau concepte, fapt care implică reținerea de date și idei principale, respectiv identificarea cu ușurință a unor concepte din context;
- exersarea cu teste grilă, pentru a familiariza elevul cu formatul acestora, din manuale, culegeri, platforme online, care facilitează analiza greșelilor și conștientizarea lacunelor;
- dezvoltarea atenției și a concentrării, prin exerciții de citire atentă a întrebărilor și a tuturor variantelor de răspuns pentru evitarea confuziilor între termeni apropiați;
- organizarea eficientă a timpului, care implică realizarea unui plan de învățare structurat, în care materia este împărțită pe teme, revizuirea regulată a cunoștințelor, simulări ale examenului de bacalaureat, pentru a gestiona timpul în examen.

Pregătirea pentru acest tip de evaluare combină memorarea logică cu practica aplicată și atenția la detalii, fiind o modalitate eficientă de a consolida cunoștințele religioase într-un format accesibil.

Profesorul poate utiliza metode și tehnici didactice moderne și adaptate scopului evaluării.

- Învățarea prin exersarea testelor grilă, pentru familiarizarea cu structura testului și cu tipul de întrebări
- Învățarea prin intermediul fișelor structurate și a schemelor recapitulative, care ghidează elevul în procesul de învățare și recapitulare
- Învățarea prin jocuri (de tip „quiz”) sau concursuri, pentru creșterea motivației și repetarea activă a informațiilor.
- Învățarea prin organizatori grafici (hărți mentale/ conceptuale, scheme logice), pentru structurarea logică a informației și evidențierea legăturilor dintre concept
- Învățarea prin asociere logică și mnemonică, pentru memorarea detaliilor prin reguli logice sau dispozitive mnemonice, iar nu mecanic
- Învățarea prin explicații și povestiri biblice, pentru înțelegerea profundă și memorarea mai ușoară a temelor
- Învățarea colaborativă (peer learning), pentru realizarea schimbului de idei și al sprijinului între colegi
- Învățarea prin predare (reciprocal teaching), pentru fixarea cunoștințelor și dezvoltarea gândirii critice

O predare eficientă susține atât învățarea logică, cât și memorarea activă, într-un mod atractiv și eficient pentru elevi. Astfel, pe lângă manual, fișe de lucru, culegeri cu teste grilă, pot fi folosite și alte mijloace de învățământ, precum: cartonașe cu variante de răspuns (A, B, C, D), grile scanabile (tip Scantron) – acolo unde sunt disponibile sisteme de evaluare automată, baze de date cu întrebări, din care profesorii pot genera teste variate, afișe/postere cu concepte religioase-cheie, care facilitează învățarea vizuală.

În tot acest proces, un rol esențial îl are feedback-ul continuu și autoevaluarea, care facilitează conștientizarea de către elevi asupra progresului înregistrat și promovează autonomia acestora în învățare.

F. Adaptarea procesului de predare-învățare-evaluare la specificul diferitelor grupuri de elevi

În cadrul orelor de ***Istoria Creștinismului și a Bisericii Adventiste de Ziua a Șaptea***, este esențială adaptarea strategiilor didactice, a conținuturilor și a modalităților de evaluare pentru a răspunde nevoilor diverse ale elevilor, în special ale celor cu cerințe educaționale speciale (CES) și/sau dizabilități. Acest demers implică utilizarea unor metode active, centrate pe elev, care să stimuleze participarea, empatia și reflecția personală, precum și personalizarea sarcinilor de lucru în funcție de ritmul și stilul de învățare al fiecărui elev. Materialele didactice pot fi adaptate vizual, auditiv sau tactil, în funcție de tipul dizabilității, iar evaluarea trebuie să fie continuă, formativă, oferind feedback constructiv și încurajând progresul individual. Colaborarea cu profesorii de sprijin, consilierul școlar și familia este, de asemenea, un element-cheie pentru integrarea eficientă a elevilor cu CES în activitățile de la clasă, asigurând un climat incluziv și valorificând potențialul fiecărui elev.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Grad didactic/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
Iana Adi	definitivat	Liceul Teologic Adventist Craiova, jud. Dolj
Stoicescu Mihai	debutant / dr.	Liceul Teologic Adventist „Ștefan Demetrescu”, București
Prună Laurențiu-Cătălin	II	Liceul Teologic Adventist „Ștefan Demetrescu”, București
Zorzon Luisa Raluca	II	Liceul Teologic Adventist Craiova, jud. Dolj
Iana Mioara	I	Liceul Teologic Adventist Craiova, jud. Dolj

COORDONATORI/RESPONSABILI/CONSULTANȚI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Zăbavă Mihaela	Consilier CNCE	Centrul Național pentru Curriculum și Elaborare	Responsabil CNCE
Pîslaru Cătălin	Inspector general	Ministerul Educației și Cercetării	Responsabil MEC

RESPONSABILI/COORDONATORI/COLABORATORI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Filimon Valentin	Departament Educație, Biserica Adventistă de Ziua a Șaptea	Uniunea de Conferințe Biserica Adventistă de Ziua a Șaptea, România	Responsabil cult

Anexa nr. 192

Programa școlară
pentru disciplina

Muzică Bisericească Protestantă
Cultul Adventist de Ziua a Șaptea

Clasele a IX-a – a XII-a

Curriculum de specialitate (CS)
Filiera vocațională, profil teologic
specializarea teologie adventist

Învățământ liceal

- 2026 –

Anexa nr. 192
Programa școlară pentru disciplina *Muzică Bisericească Protestantă,* Cultul Adventist de Ziua a Șaptea, clasele a IX-a - a XII-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea teologie adventistă*

NOTĂ DE PREZENTARE

Prezenta programă școlară pentru disciplina ***Muzică Bisericească Protestantă*** completează curriculumul pentru disciplinele teologice de specialitate ale Cultului Adventist de Ziua a Șaptea, cu aplicare pentru clasele din învățământul liceal, filiera vocațională, profil teologic, specializarea teologie adventistă, forma cu frecvență zi, începând cu anul școlar 2026-2027. Pentru această categorie de clase, conform planurilor-cadru pentru învățământul liceal, forma cu frecvență zi, aprobate ca anexe la OMEC nr. 4350/2025, studiul disciplinei are următoarea alocare orară săptămânală, defalcată pe segmentul Curriculumului de Specialitate (CS):

An de studiu	Clasa a IX-a	Clasa a X-a	Clasa a XI-a	Clasa a XII-a
Tip segment curricular	CS	CS	CS	CS
Nr. săptămânal de ore	1	1	1	1

Programa școlară se elaborează în concordanță cu:

- *Legea învățământului preuniversitar* nr. 198/2023;
- *Recomandările Consiliului Uniunii Europene* (2018) privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții;
- *Repere pentru proiectarea, actualizarea și evaluarea Curriculumului național. Cadrul de referință al Curriculumului național*, aprobat prin OME nr. 3239/2021;
- *Profilul de formare al absolventului*, aprobat prin OME nr. 6731/2023;

Aceste documente stabilesc cadrul de dezvoltare al competențelor-cheie și al profilului de formare al absolventului de liceu, competențe la a căror formare contribuie și disciplina ***Muzică Bisericească Protestantă***.

Programa disciplinei ***Muzică Bisericească Protestantă*** este elaborată potrivit modelului de proiectare curriculară centrat pe competențe. Construcția programei este realizată astfel încât să contribuie la dezvoltarea profilului de formare al elevului din ciclul liceal, care descrie așteptările exprimate față de elev la sfârșitul învățământului liceal, prin raportare la cerințele exprimate în Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023, precum și prin raportare la caracteristicile de dezvoltare ale elevilor

Alături de studiul celorlalte discipline teologice, studierea disciplinei ***Muzică Bisericească Protestantă*** vizează formarea de competențe, valori și atitudini care să-i ofere elevului o imagine de ansamblu privind învățătură creștină, conținută în mod sintetic și organic în punctele de doctrină adventistă.

Studiul disciplinei ***Muzică Bisericească Protestantă*** îi va deschide elevului orizonturi noi de cunoaștere și de aprofundare a crezului creștin, a doctrinei, a eticii creștine și a practicării acestor învățături în viața proprie, dar și a comunității. Competențele specifice prezente în programa școlară au în vedere transpunerea acestor cunoștințe teoretice în atitudini și comportamente creștine, menite să-i susțină elevului, în mod corespunzător, identitatea creștină.

Disciplina valorifică achizițiile formate în ciclul gimnazial, unde elevii au dobândit primele noțiuni de cultură religioasă, de morală și de raportare la valorile comunității. La liceu, accentul se mută de la acumularea de cunoștințe de bază la dezvoltarea competențelor de reflecție critică, discernământ moral și responsabilitate socială. Progresul vizează consolidarea unei identități personale asumate, pregătirea pentru viața adultă și integrarea valorilor spirituale în contexte sociale, culturale și profesionale mai complexe.

Este complementară cu disciplinele socio-umane prin perspectiva valorică și spirituală asupra omului și societății. Are caracter interdisciplinar, favorizând proiecte comune cu literatura, arta, științele sociale și educația civică.

Elemente de noutate pe care le aduce programa:

- Orientare spre competențe transversale (educația pentru cetățenie democratică, educația pentru viață, dezvoltare personală)
- Actualizarea conținuturilor (corelarea temelor religioase cu provocările lumii contemporane: digitalizare, ecologie, drepturile omului, migrație, multiculturalitate, inteligența artificială)

- Dimensiunea interactivă și practică (implicare socială, voluntariat, utilizarea proiectelor interdisciplinare)
- Deschiderea spre dialog (formarea competenței de dialog interconfesional și intercultural; prezentarea comparativă a valorilor comune ale diferitelor tradiții religioase)
- Accent pe formarea caracterului și a autocunoașterii (dezvoltarea rezilienței, a inteligenței emoționale și spirituale; instrumente de reflecție personală – jurnal reflexiv, portofoliu spiritual).

Structura programei școlare a disciplinei ***Muzică Bisericească Protestantă*** include, pe lângă nota de prezentare, următoarele elemente:

- Competențe generale;
- Competențe specifice și exemple de activități de învățare;
- Conținuturi;
- Sugestii metodologice

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte diverse.

Competențele generale se referă la achizițiile pe care elevul le dobândește la disciplina ***Muzică Bisericească Protestantă*** pe parcursul întregului ciclu liceal. Acestea au un dublu rol: pe de o parte, reflectă contribuția disciplinei la profilul de formare al absolventului și, implicit, la dezvoltarea competențelor-cheie; pe de altă parte, structurează disciplina în funcție de profilul de formare.

Competențele specifice derivă din competențele generale și reprezintă etape intermediare în dobândirea acestora, fiind formate pe parcursul unui an școlar. Ele sunt adaptate nivelului de dezvoltare al elevilor, ghidează evaluarea performanțelor acestora și oferă cadrul pentru organizarea demersului didactic. Ca etape ale formării competențelor generale, competențele specifice evidențiază progresia acestora de la un an de studiu la altul, contribuind treptat la dezvoltarea competenței generale. Derivarea lor presupune o diferențiere atentă a etapelor procesului de învățare, astfel încât, la finalul studiului disciplinei ***Muzică Bisericească Protestantă***, elevii să fi dobândit competențele generale corespunzătoare.

Activitățile de învățare constituie contexte în care competențele specifice sunt dezvoltate, exersate și consolidate. Ele au rol orientativ și recomandativ pentru profesori, oferindu-le libertatea de a folosi exemplele propuse de programa școlară, de a le completa sau de a le înlocui, astfel încât să adapteze procesul didactic la realitățile concrete ale clasei. În acest mod, crearea de parcursuri de învățare individualizate și personalizate nu mai rămâne un simplu ideal, ci devine realizabilă prin metode și modalități concrete de aplicare.

Conținuturile învățării sunt organizate pe domenii și reprezintă achiziții de bază prin care se urmărește formarea competențelor elevilor. La nivelul fiecărei clase, programa prezintă o ofertă curriculară care include aspecte de învățătura creștină, dialogul interreligios și intercultural, formarea morală aplicată și implicarea responsabilă în viața comunitară

Sugestiile metodologice oferă exemple de strategii didactice, repere pentru planificarea demersului didactic și elemente pentru evaluarea continuă. Acestea includ recomandări privind desfășurarea efectivă a procesului de predare-învățare-evaluare centrat pe formarea competențelor, exemple de strategii didactice care sprijină realizarea competențelor specifice, precum și propuneri de abordare interdisciplinară și integrată. În plus, acestea cuprind repere pentru evaluarea învățării, raportată la competențele urmărite, putând fi utilizate diverse forme, metode și instrumente de evaluare.

Cadrele didactice sunt încurajate să planifice didactica pe baza competențelor, să adapteze activitățile la context și să utilizeze metode variate de evaluare, cu accent pe progresul și dezvoltarea elevului.

Pentru a asigura un cadru coerent în predarea disciplinei ***Muzică Bisericească Protestantă***, programa școlară propune un set de elemente comune pentru toate cultele din România care au drept de predare a propriilor dogme în sistemul de învățământ: lista competențelor generale, o parte dintre competențele specifice și o serie de exemple de activități de învățare și partea generală a sugestiilor metodologice. Listele de competențe specifice și de conținuturi sunt elaborate de către fiecare cult, permițând orientarea către teme relevante pentru fiecare dintre acestea.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG3	**Aplicarea corectă a elementelor de scriere și citire muzicală în interpretarea vocală a Imnurilor Creștine**
CG2	**Analizarea structurii muzicale a imnurilor și coralelor bisericești din perspectiva metro-ritmică și tonală**
CG3	**Dezvoltarea abilităților interpretative în cadrul practicii vocale și instrumentale a muzicii sacre**
CG4	**Crearea unor atitudini estetice și reflexive în urma audițiilor de muzică bisericească reprezentativă**

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Aplicarea corectă a elementelor de scriere și citire muzicală în interpretarea vocală a Imnurilor Creștine

Clasa a IX-a
CS 1.1. Recunoașterea elementelor de notație muzicală utilizate în fragmente muzicale din diferite culturi religioase
- *Identificarea simbolurilor muzicale într-un fragment de imn, în cadrul unei activități individuale urmată de completarea unei fișe de lucru cu denumirile acestora.* - *Recunoașterea valorilor notelor și pauzelor într-o partitură de imn creștin, folosind un chestionar digital urmată de bifarea răspunsurilor corecte pentru autoevaluare.* - *Selectarea variantelor corecte într-un exercițiu cu itemi obiectivi, urmată de justificarea în scris a alegerii simbolurilor muzicale într-un mini-comentariu.* - *Desenarea simbolurilor de bază ale notației muzicale pe portativ, într-o activitate de recapitulare în clasă, urmată de denumirea lor la nivel oral sau în scris*
CS 1.2. Aplicarea regulilor accentelor ritmice în interpretarea fragmentelor muzicale cu măsuri simple binare și ternare
- *Executarea vocală a unui fragment ritmic în măsură binară dintr-un imn, în cadrul unei repetiții individuale, urmată de realizarea unei înregistrări audio pentru evaluare.* - *Exersarea, în perechi, a unui fragment în măsură ternară, în timpul unei activități de grup urmată de susținerea unei interpretări în fața clasei.* - *Interpretarea în grup a unui exercițiu ritmic în măsură binară, urmând indicațiile dirijorului în timpul unei simulări colective, și primește feedback oral din partea cadrului didactic.* - *Aplicarea regulilor de accentuare ritmică într-un exercițiu dat, lucrând în echipe mici și înregistrând interpretarea pentru feedback.*
CS 1.3. Executarea fragmentelor muzicale în tonalitățile Fa major și Sol major, respectând armura și înălțimea sunetelor
- *Executarea vocală a unui fragment în Fa major, în cadrul unei probe individuale urmată de completarea unei fișe de autoevaluare a performanței.* - *Repetarea în grup a unui fragment în Sol major, pe parcursul unei sesiuni de repetiții urmată de participarea la o interpretare colectivă în fața clasei.* - *Analizarea a două fragmente în tonalitățile Fa și Sol major, pe baza partiturilor puse la dispoziție, urmată de redactarea unui comentariu comparativ.* - *Interpretarea unui fragment în Sol major, cu acompaniament de pian, într-un exercițiu dirijat de profesor, apoi este înregistrat produsul final.*
CS 1.4. Interpretarea fragmentelor muzicale în tonalități minore (La minor, Re minor), evidențiind specificul acestora
- *Executarea unui fragment în la minor, în cadrul unei activități individuale, și notarea caracteristicilor sonore în caietul de reflecție.* - *Executarea în grup a unui exercițiu în re minor, în timpul unei activități colective în timpul căreia primește feedback oral din partea colegilor și profesorului.* - *Interpretarea unui exercițiu melodic în re minor, folosind partitura imprimată, în cadrul unei activități în care marchează alterările în tonalitate.* - *Compararea unui fragment în tonalitate minoră cu unul în tonalitate majoră, într-o activitate de analiză auditivă, și completarea unei fișe comparative.*

CG 2 - Analizarea structurii muzicale a imnurilor și coralelor bisericești din perspectiva metro-ritmică și tonală

Clasa a IX-a
CS 2.1. Identificarea măsurilor compuse binare și ternare în fragmente muzicale
- *Identificarea măsurilor compuse într-un fragment dintr-un imn creștin, în cadrul unei activități individuale, urmată de completarea unei fișe de analiză ritmică.* - *Recunoașterea tipului măsurii într-un fragment coral, în timpul unei audieri dirijate urmată de explicarea diferențelor într-un raport scris.*

Clasa a IX-a
- *Selectarea unor fragmente muzicale în funcție de tipul măsurii, în cadrul unui exercițiu aplicativ urmată de crearea unui set de exerciții ritmice pentru colegi.* - *Analizarea partiturii unui imn coral, în perechi în care marchează măsurile compuse pe portativ, susținând o prezentare orală în grup.*
CS 2.2. Analizarea structurii metro-ritmică a coralelor interconfesionale din tematica morții și învierii Domnului Hristos
- *Discutarea în grup despre influența ritmului asupra mesajului coralelor religioase însoțită de redactarea unui raport colectiv cu concluziile.* - *Analizarea unui fragment coral cu tematica morții și învierii, într-o activitate ghidată realizând o schiță scrisă a structurii metro-ritmice.* - *Analizarea ritmului și accentelor într-un coral ales, în cadrul unei activități practice urmată de propunerea unei interpretări ce este susținută printr-o înregistrare audio* - *Compararea structurilor metro-ritmice ale două corale din aceeași tematică, în perechi urmată de argumentarea diferențelor într-un eseu scurt..*
CS 2.3. Analizarea tonalității cu una și două alterații constitutive din colecția Imnuri Creștine
- *Identificarea tonalităților cu una și două alterații într-un set de imnuri religioase, folosind partitura ca suport, apoi notarea observațiilor într-un caiet de muzică.* - *Analizarea influenței alterațiilor asupra caracterului melodiei, în cadrul unei activități individuale urmată de redactarea unui comentariu scris.* - *Realizarea unei analize detaliate a armurii în imnuri alese, în colaborare cu profesorul urmată de propunerea unei interpretări vocale corecte, prezentată printr-o înregistrare audio.* - *Compararea a două fragmente în tonalități diferite, într-o activitate de grup, urmată de o prezentare orală despre particularitățile tonale și impactul intercultural al limbajelor muzicale.*
CS 2.4. Compararea fragmentelor muzicale din punct de vedere tonal și ritmic, explicând diferențele și particularitățile
- *Compararea a două fragmente muzicale din repertoriul religios, într-o activitate de analiză scrisă urmată de elaborarea unei fișe în care se evidențiază diferențele tonale și ritmice.* - *Evaluarea efectelor diferențelor ritmice asupra expresivității unui imn, în cadrul unei audiții analitice însoțită de redactarea unui raport argumentativ.* - *Prezentarea în grup a unor concluzii privind structura tonală și ritmică a fragmentelor alese și susținerea acestor idei prin exemple muzicale concrete.* - *Crearea unui tabel comparativ al caracteristicilor tonale și ritmice din două fragmente folosindu-le ca suport pentru interpretarea unui fragment ales.*

CG 3 - Dezvoltarea abilităților interpretative în cadrul practicii vocale și instrumentale a muzicii sacre

Clasa a IX-a
CS 3.1. Pregătirea individuală și colectivă a repertoriului coral destinat concertelor sau serviciilor divine
- *Organizarea unor sesiuni de studiu vocal individual, pe baza părților din partitură însoțită de completarea unui jurnal personal de practică.* - *Repetarea în grup a unui set de piese sacre într-o sesiune colectivă urmată de înregistrarea interpretării finale pentru evaluare.* - *Coordonarea repetiției unui imn pentru serviciul divin de cult, într-un exercițiu aplicativ, urmată de susținerea unei interpretări în fața clasei.* - *Planificarea pregătirii repertoriului coral pentru un concert umanitar, în cadrul unei activități de proiectare muzicală urmată de elaborarea unui program scris detaliat.*
CS 3.2. Interpretarea vocală și/sau instrumentală de lucrări din repertoriul sacru protestant
- *Exersarea unei piese instrumental religioase, în cadrul unui program de pregătire urmată de prezentarea interpretării în timpul unei audiții școlare.* - *Interpretarea vocală a unui fragment din repertoriul sacru, într-o activitate individuală urmată de înregistrarea performanței pentru autoevaluare.* - *Realizarea unei interpretări în duet vocal-instrumental, în colaborare cu un coleg, urmată de documentarea procesului printr-un video reflexiv.* - *Aplicarea unor tehnici interpretative proprii stilului sacru într-un imn selectat, în timpul unei repetiții însoțite de primirea de feedback din partea dirijorului.*

Clasa a IX-a
CS 3.3. Adaptarea tehnicii vocale la cerințele expresive ale pieselor interpretate
- *Exersarea expresivității într-un fragment vocal religios, în timpul unei sesiuni de studiu individual însoțită de completarea unei fișe de autoevaluare.* - *Analizarea cerințelor expresive ale unei piese sacre, în cadrul unei repetiții urmată de ajustarea tehnicii vocale în funcție de frazare și dinamică.* - *Aplicarea sugestiilor dirijorului privind tehnica vocală, în cadrul unei sesiuni practice urmată de prezentarea rezultatului într-o scurtă interpretare finală.* - *Compararea a două interpretări ale aceluiași imn, într-o activitate de ascultare activă în care identifică diferențele de tehnică vocală într-un raport scris*
CS 3.4. Colaborează în cadrul ansamblului vocal/instrumental, respectând indicațiile dirijorului/ conducătorului muzical
- *Identificarea propriului rol în cadrul formației vocale/instrumentale, în timpul unei activități de grup în vederea contribuirii la armonia colectivă printr-o interpretare documentată audio.* - *Exersarea aplicării indicațiilor muzicale în cadrul ansamblului, într-o repetiție asistată urmată de primirea unui feedback formal exprimat într-un raport al dirijorului.* - *Colaborarea cu membrii ansamblului într-o sesiune de repetiție pentru a susține o audiție a piesei interpretate în fața clasei.* - *Participarea activă la repetițiile ansamblului, urmărind indicațiile dirijorului și notând progresul personal într-un jurnal reflexiv.*

CG 4 - Crearea unor atitudini estetice și reflexive în urma audițiilor de muzică bisericească reprezentativă

Clasa a IX-a
CS 4.1. Ascultarea activă de lucrări reprezentative de muzică bisericească, identificând trăsăturile stilistice esențiale
- *Ascultarea unui fragment de muzică bisericească într-o sesiune dirijată însoțită de completarea unei fișe de identificare a trăsăturilor stilistice.* - *Selectarea unor fragmente din lucrări reprezentative, pluri-confesionale, într-o activitate digitală urmată de realizarea unui colaj audio care evidențiază trăsăturile stilistice comune.* - *Analizarea la nivel comparativ a două lucrări bisericești ascultate anterior și elaborează un material scris în care evidențiază diferențele stilistice.* - *Conceperea unei prezentări multimedia despre elementele stilistice identificate, pe baza unei audiții analitice, urmată fiind de susținerea prezentării în fața clasei.*
CS 4.2. Analizarea din punct de vedere expresiv și muzical a unei lucrări muzicale
- *Studierea unui fragment din Requiem, într-o activitate de ascultare dirijată însoțită de crearea unei fișe de analiză expresivă și muzicală.* - *Compararea a două interpretări ale lucrării Requiem, într-o audiție ghidată și redactează unui raport argumentativ.* - *Elaborarea unei prezentări de grup, pe baza discuțiilor și audițiilor comune în care se vor evidenția aspectele muzicale și expresive ale lucrării.* - *Construirea unei prezentări multimedia care explică mesajul spiritual al Requiem-ului urmată de analizarea impactului emoțional și estetic.*
CS 4.3. Exprimarea de opinii personale argumentate asupra mesajului spiritual transmis prin muzica audiată
- *Redactarea unui comentariu scris, într-o activitate individuală, în care exprimă opinia personală despre mesajul spiritual al unei lucrări bisericești ascultate.* - *Pregătirea unui discurs argumentativ în urma unei audiții tematice și susținerea prezentării orale în fața clasei.* - *Întocmirea unui jurnal reflexiv în care sintetizează mesajele spirituale și emoționale din mai multe piese ascultate pe parcursul modulului.* - *Participarea la o dezbatere organizată în clasă în care formulează argumente privind influența muzicii bisericești asupra credinței și spiritualității personale.*
CS 4.4. Propunerea de conexiuni între repertoriul audiat și tematicile religioase studiate sau trăite
- *Redactarea unui eseu argumentativ care conectează tematicile religioase studiate cu elementele muzicale dintr-un imn ascultat recent.* - *Conceperea unei prezentări de grup, în urma unei audiții tematice, în care se evidențiază legătura dintre mesajul muzical și învățăturile religioase creștine, interconfesionale.* - *Crearea unui poster tematic care integrează textul și muzica unui imn cu simboluri și idei religioase studiate.*

Clasa a IX-a
- *Planificarea unui program de audiții tematice, într-o activitate de proiect și justificarea în scris a selecției lucrărilor muzicale alese în funcție de semnificația spirituală.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Clasa a IX-a

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Solfegii și analize muzicale din colecția de Imnuri Creștine a Bisericii Adventiste	1.1. Noțiuni de scriere și citire muzicală 1.2. Solfegii din colecția Imnuri Creștine în măsuri simple binare. 1.3. Solfegii din colecția Imnuri Creștine în măsuri simple ternare 1.4. Solfegii din colecția Imnuri Creștine în tonalitatea Fa major 1.5. Solfegii din colecția Imnuri Creștine în tonalitatea Sol major 1.6. Solfegii în tonalități minore
2. Corale din muzica bisericească pe tematica morții și învierii Domnului Hristos	2.1. Solfegii din colecția Imnuri Creștine și analiza metro-ritmică 2.2. Solfegii în măsuri compuse binare 2.3. Solfegii în măsuri compuse ternare 2.4. Solfegii din colecția Imnuri Creștine și analiza tonalităților cu o alterație constitutivă 2.5. Solfegii din colecția Imnuri Creștine și analiza tonalităților cu doua alterații constitutive
3. Practica vocală a muzicii de cult adventistă	3.1. Pregătirea repertoriului pentru concerte 3.2. Solfegii tonale și modale de muzică sacră protestantă 3.3. Interpretarea vocală și instrumentală a unor lucrări din tematica sacră a serviciilor divine
4. Audiții de muzică bisericească	4.1. Audiții din lucrări reprezentative de muzică bisericească 4.2. *Requiem* – W. A. Mozart

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Aplicarea corectă a elementelor de scriere și citire muzicală în interpretarea vocală a Imnurilor Creștine

Clasa a X-a
CS 1.1. Recunoașterea elementelor de notație muzicală utilizate în fragmente muzicale din diferite culturi religioase
- *Identificarea simbolurilor muzicale într-un fragment de imn, în cadrul unei activități individuale urmată de completarea unei fișe de lucru cu denumirile acestora.* - *Recunoașterea valorilor notelor și pauzelor într-o partitură de imn creștin, folosind un chestionar digital în care se bifează răspunsurile corecte pentru autoevaluare.* - *Selectarea variantelor corecte într-un exercițiu cu itemi obiectivi și justificarea în scris a alegerilor simbolurilor muzicale, într-un mini-comentariu.* - *Desenarea simbolurilor de bază ale notației muzicale pe portativ, într-o activitate de recapitulare în clasă urmată de numirea acestora la nivel oral sau în scris*
CS 1.2. Aplicarea regulilor accentelor ritmice în interpretarea fragmentelor muzicale cu măsuri simple binare și ternare
- *Executarea vocală a unui fragment ritmic în măsură binară dintr-un imn, în cadrul unei repetiții individuale urmată de realizarea unei înregistrări audio pentru evaluare.* - *Exersarea în perechi a unui fragment în măsură ternară, în timpul unei activități de grup și susținerea interpretării în fața clasei.* - *Aplicarea regulilor de accentuare ritmică într-un exercițiu dat, lucrând în echipe mici urmată de înregistrarea și interpretarea pentru feedback.* - *Interpretarea în grup a unui exercițiu ritmic în măsură binară, urmând indicațiile dirijorului în timpul unei simulări colective cu feedback oral din partea cadrului didactic.*
CS 1.3. Executarea fragmentelor muzicale în tonalitățile Fa major și Sol major, respectând armura și înălțimea sunetelor
- *Executarea vocală a unui fragment în Fa major, în cadrul unei probe individuale urmată de completarea unei fișe de autoevaluare a performanței.* - *Repetarea în grup a unui fragment în Sol major, pe parcursul unei sesiuni de repetiții, urmată de participarea la o interpretare colectivă în fața clasei.* - *Analizarea a două fragmente în tonalitățile Fa și Sol major, folosind partiturile puse la dispoziție urmată de redactarea unui comentariu comparativ.* - *Interpretarea unui fragment în Sol major, cu acompaniament de pian, într-un exercițiu dirijat de profesor cu înregistrarea produsului final.*
CS 1.4. Interpretarea fragmentelor muzicale în tonalități minore (La minor, Re minor), evidențiind specificul acestora
- *Executarea unui fragment în la minor, în cadrul unei activități individuale în care sunt notate caracteristicile sonore în caietul de reflecție.* - *Executarea în grup un exercițiu în re minor, în timpul unei activități colective urmată de primirea feedback-ului oral din partea colegilor și profesorului.* - *Interpretarea unui exercițiu melodic în re minor, folosind partitura imprimată însoțită de marcarea alterațiilor în tonalitate.* - *Compararea unui fragment în tonalitate minoră cu unul în tonalitate majoră, într-o activitate de analiză auditivă în care se completează și o fișă comparativă.*

CG 2 - Analizarea structurii muzicale a imnurilor și coralelor bisericești din perspectiva metro-ritmică și tonală

Clasa a X-a
CS 2.1. Identificarea măsurilor compuse binare și ternare în fragmente muzicale
- *Identificarea măsurilor compuse într-un fragment dintr-un imn creștin, în cadrul unei activități individuale, urmată de completarea unei fișe de analiză ritmică.* - *Recunoașterea tipului măsurii într-un fragment coral, în timpul unei audieri dirijate însoțită de explicarea diferențelor într-un raport scris.*

Clasa a X-a
- *Analizarea partiturii unui imn coral, în perechi și marcarea măsurilor compuse pe portativ, susținând o prezentare orală în grup.* - *Selectarea unor fragmente muzicale în funcție de tipul măsurii, în cadrul unui exercițiu aplicativ, urmată de crearea unui set de exerciții ritmice pentru colegi.*
CS 2.2. Analizarea structurii metro-ritmică a coralelor interconfesionale din tematica morții și învierii Domnului Hristos
- *Discutarea în grup despre influența ritmului asupra mesajului coralelor religioase, urmată de redactarea unui raport colectiv cu concluzii.* - *Analizarea unui fragment coral cu tematica morții și învierii, într-o activitate ghidată urmată de realizează o unei schițe scrise a structurii metro-ritmice.* - *Analizarea ritmului și accentelor într-un coral ales, în cadrul unei activități practice însoțită de propunerea unei interpretări susținute printr-o înregistrare audio.* - *Compararea structurilor metro-ritmice ale două corale din aceeași tematică, în perechi și argumentarea diferențelor într-un eseu scurt.*
CS 2.3. Analizarea tonalității cu una și două alterații constitutive în colecția Imnuri Creștine
- *Identificarea tonalităților cu una și două alterații într-un set de imnuri religioase, folosind partitura ca suport, și notarea observațiilor într-un caiet de muzică.* - *Analizarea influenței alterațiilor asupra caracterului melodiei, în cadrul unei activități individuale însoțită de redactarea unui comentariu scris.* - *Realizarea unei analize detaliate a armurii în imnurile alese, în colaborare cu profesorul urmată de propunerea unei interpretări vocale corecte, prezentată printr-o înregistrare audio.* - *Compararea a două fragmente în tonalități diferite, într-o activitate de grup urmată de susținerea unei prezentări orale despre particularitățile tonale si impactul intercultural al limbajelor muzicale.*
CS 2.4. Compararea fragmentelor muzicale din punct de vedere tonal și ritmic cu accent pe identificarea diferențelor și a trăsăturilor specifice
- *Compararea a două fragmente muzicale din repertoriul religios, într-o activitate de analiză scrisă elaborând o o fișă care evidențiază diferențele tonale și ritmice.* - *Evaluarea efectelor diferențelor ritmice asupra expresivității unui imn, în cadrul unei audiții analitice însoțită de redactarea unui raport argumentativ.* - *Prezentarea în grup a unor concluzii privind structura tonală și ritmică a fragmentelor alese urmată de susținerea ideilor prin exemple muzicale concrete.* - *Crearea unui tabel comparativ al caracteristicilor tonale și ritmice ale două fragmente care este folosit ca suport pentru interpretarea unui fragment ales.*

CG 3 - Dezvoltarea abilităților interpretative în cadrul practicii vocale și instrumentale a muzicii sacre

Clasa a X-a
CS 3.1. Pregătirea individuală și colectivă a repertoriului coral destinat concertelor sau serviciilor divine
- *Repetarea în grup a unui set de piese sacre într-o sesiune colectivă urmată de înregistrarea interpretării finale pentru evaluare.* - *Organizarea unei sesiuni de studiu vocal individual, pe baza părților din partitură urmată de implementarea unui jurnal personal de practică.* - *Coordonarea unei repetiții a unui imn pentru serviciul divin de cult, într-un exercițiu aplicativ cu susținerea unei interpretări în fața clasei.* - *Planificarea pregătirii unui repertoriu coral pentru un concert umanitar, în cadrul unei activități de proiectare muzicală însoțită de elaborarea unui program scris detaliat.*
CS 3.2. Interpretarea vocală și/sau instrumentală de lucrări din repertoriul sacru protestant
- *Exersarea unei piese instrumental religioase, în cadrul unui program de pregătire însoțită de prezintarea interpretării în timpul unei audiții școlare.* - *Interpretarea vocală a unui fragment din repertoriul sacru, într-o activitate individuală urmată de înregistrarea performanței pentru autoevaluare.* - *Aplicarea unor tehnici interpretative proprii stilului sacru într-un imn selectat, în timpul unei repetiții cu primirea feedback-ului din partea dirijorului.* - *Realizarea unei interpretări în duet vocal-instrumental, în colaborare cu un coleg, urmată de documentarea procesului printr-un video reflexiv.*

Clasa a X-a
CS 3.3. Adaptarea tehnicii vocale la cerințele expresive ale pieselor interpretate
- *Exersarea expresivității într-un fragment vocal religios, în timpul unei sesiuni de studiu individual urmată de completarea unei fișe de autoevaluare.* - *Analizarea cerințelor expresive ale unei piese sacre, în cadrul unei repetiții însoțită de ajustarea tehnicii vocală în funcție de frazare și dinamică.* - *Aplicarea sugestiilor dirijorului privind tehnica vocală, în cadrul unei sesiuni practice urmată de prezentarea rezultatului într-o scurtă interpretare finală.* - *Compararea a două interpretări ale aceluiași imn, într-o activitate de ascultare activă urmată de identificarea diferențelor de tehnică vocală într-un raport scris.*
CS 3.4. Colaborează în cadrul ansamblului vocal/instrumental, respectând indicațiile dirijorului/ conducătorului muzical
- *Identificarea propriului rol în cadrul formației vocale/ instrumentale, în timpul unei activități de grup care contribuie la armonia colectivă printr-o interpretare documentată audio.* - *Exersarea aplicării indicațiilor muzicale în cadrul ansamblului, într-o repetiție asistată însoțită de feedback formal exprimat într-un raport al dirijorului.* - *Participarea activă la repetițiile ansamblului, urmărind indicațiile dirijorului însoțită de notarea progresului personal într-un jurnal reflexiv.* - *Colaborarea cu membrii ansamblului într-o sesiune de repetiție în care va susține o audiție a piesei interpretate în fața clasei.*

CG 4 - Crearea unor atitudini estetice și reflexive în urma audițiilor de muzică bisericească reprezentativă

Clasa a X-a
CS 4.1. Ascultarea activă de lucrări reprezentative de muzică bisericească, identificând trăsăturile stilistice esențiale
- *Ascultarea unui fragment de muzică bisericească într-o sesiune dirijată însoțită de completarea unei fișe de identificare a trăsăturilor stilistice.* - *Selectarea unor fragmente din lucrări reprezentative, pluri-confesionale, într-o activitate digitală urmată de realizarea unui colaj audio ce evidențiază trăsăturile stilistice comune.* - *Analizarea comparativă a două lucrări bisericești ascultate anterior urmată de elaborarea unui material scris ce evidențiază diferențele stilistice.* - *Conceperea unei prezentări multimedia despre elementele stilistice identificate, pe baza unei audiții analitice, urmată de susținerea prezentării în fața clasei.*
CS 4.2. Analizarea din punct de vedere expresiv și muzical a unei lucrări muzicale
- *Studierea unui fragment din Requiem, într-o activitate de ascultare dirijată urmată de crearea unei fișe de analiză expresivă și muzicală.* - *Compararea a două interpretări ale lucrării Requiem, într-o audiție ghidată însoțită de redactarea unui raport argumentativ.* - *Elaborarea unei prezentări de grup, pe baza discuțiilor și audițiilor comune în care se evidențiază aspectele muzicale și expresive ale lucrării.* - *Construirea unei prezentări multimedia care explică mesajul spiritual al Requiem-ului urmată de analizarea impactului emoțional și estetic.*
CS 4.3. Exprimarea de opinii personale argumentate asupra mesajului spiritual transmis prin muzica audiată
- *Redactarea unui comentariu scris, într-o activitate individuală, în care se exprimă opinia personală despre mesajul spiritual al unei lucrări bisericești ascultate.* - *Pregătirea unui discurs argumentativ în urma unei audiții tematice însoțită de susținerea prezentării orale în fața clasei.* - *Întocmirea unui jurnal reflexiv în care se sintetizează mesajele spirituale și emoționale din mai multe piese ascultate pe parcursul modulului.* - *Participarea la o dezbatere organizată în clasă în care se formulează argumente privind influența muzicii bisericești asupra credinței și spiritualității personale.*
CS 4.4. Propunerea de conexiuni între repertoriul audiat și tematicile religioase studiate sau trăite
- *Redactarea unui eseu argumentativ care conectează tematicile religioase studiate cu elementele muzicale dintr-un imn ascultat recent.* - *Conceperea unei prezentări de grup, în urma unei audiții tematice, care evidențiază legătura dintre mesajul muzical și învățăturile religioase creștine, interconfesionale.* - *Crearea unui poster tematic care integrează textul și muzica unui imn cu simboluri și idei religioase studiate.*

Clasa a X-a
- *Planificarea unui program de audiții tematice, într-o activitate de proiect însoțită de justificarea în scris a selecției lucrărilor muzicale alese în funcție de semnificația spirituală.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Clasa a X-a

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Repertoriu coral și muzică sacră	1.1. Repertoriu de corale bisericești 1.2. Audiții repertoriu de muzică bisericească protestantă 1.3. Audiții muzicale bisericești 1.4. Muzica sacră în antichitate și în primele secole creștine 1.5. Muzica sacră în evul mediu și renaștere 1.6. Muzica sacră în perioada barocului 1.7. Muzica sacră în clasicism 1.8. Muzica sacră în romantism 1.9. Muzica sacră în secolul al XX-lea
2. Solfegiu și limbaj muzical	2.1. Solfegii în tonalități cu o alterație constitutivă 2.2. Solfegii corale și analiza elementelor de limbaj muzical: tonalitate, sistem metric, tempo, ritm 2.3. Solfegii din colecția Imnuri Creștine cu două și trei alterații constitutive 2.4. Solfegii din colecția Imnuri Creștine și analiza formei muzicale 2.5. Solfegii imnuri neoprotestante
3. Ritm și tactare	3.1. Tactarea măsurilor simple 3.2. Tactarea măsurilor compuse binare și ternare
4. Formă și structură muzicală	4.1. Analiza formei muzicale a imnurilor și coralelor 4.2. Identificarea secțiunilor și reluărilor în partituri 4.3. Corelarea structurii muzicale cu textul și mesajul spiritual
5. Istorie și context cultural	5.1. Evoluția muzicii sacre în diferite perioade: antichitate, evul mediu, renaștere, baroc, clasicism, romantism, secolul al XX-lea 5.2. Influența contextului istoric și cultural asupra compozițiilor și interpretării muzicale 5.3. Legătura între teologie, liturghie și muzica corală
6. Interpretare și expresivitate	6.1. Adaptarea tehnicii vocale și interpretative la cerințele stilistice și teologice 6.2. Frazare, dinamica, articularea și expresivitatea în interpretarea imnurilor

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Aplicarea corectă a elementelor de scriere și citire muzicală în interpretarea vocală a Imnurilor Creștine

Clasa a XI-a
CS 1.1. Recunoașterea elementelor de notație muzicală utilizate în fragmente muzicale din diferite culturi religioase
- *Identificarea simbolurilor muzicale într-un fragment de imn, în cadrul unei activități individuale urmată de completarea unei fișe de lucru cu denumirile acestora.* - *Recunoașterea valorilor notelor și pauzelor într-o partitură de imn creștin, folosind un chestionar digital în care se bifează răspunsurile corecte pentru autoevaluare.* - *Selectarea variantele corecte într-un exercițiu cu itemi obiectivi și justificarea în scris a alegerii simbolurilor muzicale, într-un mini-comentariu.* - *Desenarea simbolurile de bază ale notației muzicale pe portativ, într-o activitate de recapitulare în clasă însoțită de numirea acestora la nivel oral sau în scris*
CS 1.2. Aplicarea regulilor accentelor ritmice în interpretarea fragmentelor muzicale cu măsuri simple binare și ternare
- *Executarea vocală a unui fragment ritmic în măsură binară dintr-un imn, în cadrul unei repetiții individuale urmată de realizarea unei înregistrări audio pentru evaluare.* - *Executarea vocală a unui fragment ritmic în măsură binară dintr-un imn, în cadrul unei repetiții individuale însoțită de o înregistrare audio pentru evaluare.* - *Exersarea în perechi a unui fragment în măsură ternară, în timpul unei activități de grup cu susținerea unei interpretări în fața clasei.* - *Aplicarea regulilor de accentuare ritmică într-un exercițiu dat, lucrând în echipe mici urmată de înregistrarea interpretării pentru feedback.* - *Interpretarea în grup a unui exercițiu ritmic în măsură binară, urmând indicațiile dirijorului în timpul unei simulări colective, urmată de feedback oral din partea cadrului didactic.*
CS 1.3. Executarea fragmentelor muzicale în tonalitățile Fa major și Sol major, respectând armura și înălțimea sunetelor
- *Executarea vocală a unui fragment în Fa major, în cadrul unei probe individuale urmată de completarea unei fișe de autoevaluare a performanței.* - *Repetarea în grup a unui fragment în Sol major, pe parcursul unei sesiuni de repetiții urmată de participarea la o interpretare colectivă în fața clasei.* - *Interpretarea unui fragment în Sol major, cu acompaniament de pian, într-un exercițiu dirijat de profesor ce va fi înregistrat la final.* - *Analizarea a două fragmente în tonalitățile Fa și Sol major, folosind partiturile puse la dispoziție urmată de redactarea unui comentariu comparativ.*
CS 1.4. Interpretarea fragmentelor muzicale în tonalități minore (La minor, Re minor), evidențiind specificul acestora
- *Executarea unui fragment în la minor, în cadrul unei activități individuale însoțită de notarea caracteristicilor sonore în caietul de reflecție.* - *Executarea în grup a unui exercițiu în re minor, în timpul unei activități colective însoțită de feedback oral din partea colegilor și profesorului.* - *Interpretarea unui exercițiu melodic în re minor, folosind partitura imprimată cu marcarea alterațiilor în tonalitate.* - *Compararea unui fragment în tonalitate minoră cu unul în tonalitate majoră, într-o activitate de analiză auditivă și completarea unei fișe comparative.*

CG 2 - Analizarea structurii muzicale a imnurilor și coralelor bisericești din perspectiva metro-ritmică și tonală

Clasa a XI-a
CS 2.1. Identificarea măsurilor compuse binare și ternare în fragmente muzicale
- *Recunoașterea tipului măsurii într-un fragment coral, în timpul unei audieri dirijate însoțite de explicarea diferențelor într-un raport scris.*

Clasa a XI-a
- *Identificarea măsurilor compuse într-un fragment dintr-un imn creștin, în cadrul unei activități individuale urmată de completarea unei o fișe de analiză ritmică.* - *Analizarea partiturii unui imn coral, în perechi și marcarea măsurilor compuse pe portativ, susținând o prezentare orală în grup.* - *Selectarea unor fragmente muzicale în funcție de tipul măsurii, în cadrul unui exercițiu aplicativ urmată de crearea unui set de exerciții ritmice pentru colegi.*
CS 2.2. Analizarea structurii metro-ritmică a coralelor interconfesionale din tematica morții și învierii Domnului Hristos
- *Analizarea unui fragment coral cu tematica morții și învierii, într-o activitate ghidată urmată de realizarea unei schițe scrise a structurii metro-ritmice.* - *Analizarea ritmului și accentelor într-un coral ales, în cadrul unei activități practice însoțită de propunerea unei interpretări ce este susținută printr-o înregistrare audio.* - *Compararea structurilor metro-ritmice ale două corale din aceeași tematică, în perechi urmată de argumentarea diferențelor într-un eseu scurt.* - *Discutarea în grup despre influența ritmului asupra mesajului coralelor religioase și redactarea unui raport colectiv cu concluzii.*
CS 2.3. Analizarea tonalității cu una și două alterații constitutive din colecția Imnuri Creștine
- *Identificarea tonalităților cu una și două alterații într-un set de imnuri religioase, folosind partitura ca suport, în care se notează observațiile într-un caiet de muzică.* - *Analizarea influenței alterațiilor asupra caracterului melodiei, în cadrul unei activități individuale urmată de redactarea unui comentariu scris.* - *Compararea a două fragmente în tonalități diferite, într-o activitate de grup și susținerea unei prezentări orale despre particularitățile tonale si impactul intercultural al limbajelor muzicale.* - *Realizarea unei analize detaliate a armurii în imnuri alese, în colaborare cu profesorul urmată de propunerea unei interpretări vocale corecte, prezentată printr-o înregistrare audio.*
CS 2.4. Compararea fragmentelor muzicale din punct de vedere tonal și ritmic, explicând diferențele și particularitățile
- *Compararea a două fragmente muzicale din repertoriul religios, într-o activitate de analiză scrisă urmată de elaborarea unei fișe în care se vor evidenția diferențele tonale și ritmice.* - *Prezentarea în grup a concluziilor privind structura tonală și ritmică a fragmentelor alese și susținerea ideilor prin exemple muzicale concrete.* - *Evaluarea efectelor diferențelor ritmice asupra expresivității unui imn, în cadrul unei audiții analitice însoțită de redactarea unui raport argumentativ.* - *Crearea unui tabel comparativ al caracteristicilor tonale și ritmice ale două fragmente, folosindu-l ca suport pentru interpretarea unui fragment ales.*

CG 3 - Dezvoltarea abilităților interpretative în cadrul practicii vocale și instrumentale a muzicii sacre

Clasa a XI-a
CS 3.1. Pregătirea individuală și colectivă a repertoriului coral destinat concertelor sau serviciilor divine
- *Planificarea repertoriului coral pentru un concert umanitar, în cadrul unei activități de proiectare muzicală, însoțită de elaborarea unui program scris detaliat.* - *Repetarea în grup a unui set de piese sacre într-o sesiune colectivă și înregistrarea interpretării finale pentru evaluare.* - *Organizarea unei sesiuni de studiu vocal individual, pe baza părților din partitură urmată de completarea în jurnalul personal de practică.* - *Coordonarea repetiției unui imn pentru serviciul divin de cult, într-un exercițiu aplicativ cu susținerea unei interpretări în fața clasei.*
CS 3.2. Interpretarea vocală și/sau instrumentală de lucrări din repertoriul sacru protestant
- *Exersarea unei piese instrumental religioase, în cadrul unui program de pregătire urmată de prezentarea interpretării în timpul unei audiții școlare.* - *Aplicarea de tehnici interpretative proprii stilului sacru într-un imn selectat, în timpul unei repetiții însoțită de feedback din partea dirijorului.* - *Interpretarea vocală a unui fragment din repertoriul sacru, într-o activitate individuală urmată de înregistrarea performanței pentru autoevaluare.* - *Realizarea unei interpretare în duet vocal-instrumental, în colaborare cu un coleg urmată de documentarea procesului printr-un video reflexiv.*

Clasa a XI-a
CS 3.3. Adaptarea tehnicii vocale la cerințele expresive ale pieselor interpretate
- *Exersarea expresivității într-un fragment vocal religios, în timpul unei sesiuni de studiu individual și completarea unei fișe de autoevaluare.* - *Aplicarea sugestiilor dirijorului privind tehnica vocală, în cadrul unei sesiuni practice urmată de prezentarea rezultatului într-o scurtă interpretare finală.* - *Analizarea cerințelor expresive ale unei piese sacre, în cadrul unei repetiții în care se ajustează tehnica vocală în funcție de frazare și dinamică.* - *Compararea a două interpretări ale aceluiași imn, într-o activitate de ascultare activă în care se identifică diferențele de tehnică vocală într-un raport scris.*
CS 3.4. Colaborează în cadrul ansamblului vocal/instrumental, respectând indicațiile dirijorului/ conducătorului muzical
- *Identificarea propriului rol în cadrul formației vocale/instrumentale, în timpul unei activități de grup care contribuie la armonia colectivă printr-o interpretare documentată audio.* - *Exersarea aplicării indicațiilor muzicale în cadrul ansamblului, într-o repetiție asistată însoțită de feedback formal exprimat într-un raport al dirijorului.* - *Colaborarea cu membrii ansamblului într-o sesiune de repetiție în vederea susținerii unei audiții a piesei interpretate în fața clasei.* - *Participarea activă la repetițiile ansamblului, urmărind indicațiile dirijorului și notând progresul personal într-un jurnal reflexiv.*

CG 4 - Crearea unor atitudini estetice și reflexive în urma audițiilor de muzică bisericească reprezentativă

Clasa a XI-a
CS 4.1. Ascultarea activă de lucrări reprezentative de muzică bisericească, identificând trăsăturile stilistice esențiale
- *Ascultarea unui fragment de muzică bisericească într-o sesiune dirijată în care elevii completează o fișă de identificare a trăsăturilor stilistice.* - *Analizarea comparativă a două lucrări bisericești ascultate anterior în urma căreia elevii elaborează un material scris ce evidențiază diferențele stilistice.* - *Selectarea unor fragmente din lucrări reprezentative, pluri-confesionale, într-o activitate digitală însoțită de realizarea unui colaj audio ce evidențiază trăsăturile stilistice comune.* - *Conceperea unei prezentări multimedia despre elementele stilistice identificate, pe baza unei audiții analitice urmată de susținerea prezentării în fața clasei.*
CS 4.2. Analizarea din punct de vedere expresiv și muzical a unei lucrări muzicale
- *Studierea unui fragment din Requiem, într-o activitate de ascultare dirijată însoțită de completarea unei fișe de analiză expresivă și muzicală.* - *Compararea a două interpretări ale lucrării Requiem, într-o audiție ghidată însoțită de redactarea unui raport argumentativ.* - *Elaborarea unei prezentări de grup, pe baza discuțiilor și audițiilor comune, în care se evidențiază aspectele muzicale și expresive ale lucrării.* - *Construirea unei prezentări multimedia care explică mesajul spiritual al Requiem-ului și analizează impactul emoțional și estetic.*
CS 4.3. Exprimarea de opinii personale argumentate asupra mesajului spiritual transmis prin muzica audiată
- *Redactarea unui comentariu scris, într-o activitate individuală, în care exprimă opinia personală despre mesajul spiritual al unei lucrări bisericești ascultate.* - *Pregătirea unui discurs argumentativ în urma unei audiții tematice și susținerea prezentării orale în fața clasei.* - *Întocmirea unui jurnal reflexiv în care se sintetizează mesajele spirituale și emoționale din mai multe piese ascultate pe parcursul modulului.* - *Participarea la o dezbatere organizată în clasă în care se formulează argumente privind influența muzicii bisericești asupra credinței și spiritualității personale.*
CS 4.4. Propunerea de conexiuni între repertoriul audiat și tematicile religioase studiate sau trăite
- *Redactarea unui eseu argumentativ care conectează tematicile religioase studiate cu elementele muzicale dintr-un imn ascultat recent.* - *Conceperea unei prezentări de grup, în urma unei audiții tematice, care evidențiază legătura dintre mesajul muzical și învățăturile religioase creștine, interconfesionale.* - *Crearea unui poster tematic care integrează textul și muzica unui imn cu simboluri și idei religioase studiate.*

Clasa a XI-a
- *Planificarea unui program de audiții tematice, într-o activitate de proiect urmată de justificarea în scris a selecției lucrărilor muzicale alese în funcție de semnificația spirituală.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Clasa a XI-a

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Limbajul muzical ca expresie fundamentală a coralului protestant	1.1. Coralul protestant – trăsături definitorii 1.2. Melodia în coralul protestant 1.3. Ritmul în coralul protestant 1.4. Tonalitatea și formula ritmică
2. Structura și forma muzicală în coralul și imnul protestant	2.1. Construcția formei în coralul protestant 2.2. Construcția formei într-un imn liturgic protestant (forme bipartite și tripartite) 2.3. Modulația la dominantă 2.4. Dezvoltarea prin eliminare
3. Analiza și interpretarea textului muzical	3.1. Analize de text muzical: tonalitate, formă, formule ritmice 3.2. Relația dintre textul biblic și expresia muzicală 3.3. Identificarea valorilor spirituale în imnurile și coralele analizate
4. Creație muzicală și compoziție liturgică	4.1. Construcția unui imn după un text poetic dat 4.2. Aplicarea principiilor de dezvoltare melodico-ritmică 4.3. Exerciții de solfegiere și armonizare corală
5. Muzica religioasă contemporană și reflecția spirituală	5.1. Forme de manifestare în muzica religioasă contemporană 5.2. Analiza comparativă a muzicii sacre tradiționale și moderne 5.3. Impactul muzicii asupra trăirii personale și congregaționale

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Aplicarea corectă a elementelor de scriere și citire muzicală în interpretarea vocală a Imnurilor Creștine

Clasa a XII-a
CS 1.1. Recunoașterea elementelor de notație muzicală utilizate în fragmente muzicale din diferite culturi religioase
- *Recunoașterea valorilor notelor și pauzelor într-o partitură de imn creștin, folosind un chestionar digital în care se bifează răspunsurile corecte pentru autoevaluare.* - *Identificarea simbolurilor muzicale într-un fragment de imn, în cadrul unei activități individuale urmată de completarea unei fișe de lucru cu denumirile acestora.* - *Selectarea variantelor corecte într-un exercițiu cu itemi obiectivi însoțită de justificarea în scris a alegerii simbolurilor muzicale, într-un mini-comentariu.* - *Desenarea simbolurilor de bază ale notației muzicale pe portativ, într-o activitate de recapitulare în clasă urmată de denumirea lor la nivel oral sau în scris*
CS 1.2. Aplicarea regulilor accentelor ritmice în interpretarea fragmentelor muzicale cu măsuri simple binare și ternare
- *Executarea vocală a unei fragment ritmic în măsură binară dintr-un imn, în cadrul unei repetiții individuale urmată de realizarea unei înregistrări audio pentru evaluare.* - *Exersarea în perechi a unui fragment în măsură ternară, în timpul unei activități de grup, și susține o interpretare în fața clasei.* - *Aplicarea regulilor de accentuare ritmică într-un exercițiu dat, lucrând în echipe mici urmată de înregistrarea interpretării pentru feedback.* - *Interpretarea în grup a unui exercițiu ritmic în măsură binară, urmând indicațiile dirijorului în timpul unei simulări colective însoțit de feedback oral din partea cadrului didactic.*
CS 1.3. Executarea fragmentelor muzicale în tonalitățile Fa major și Sol major, respectând armura și înălțimea sunetelor
- *Executarea vocală a unui fragment în Fa major, în cadrul unei probe individuale urmată de completarea unei fișe de autoevaluare a performanței.* - *Repetarea în grup a unui fragment în Sol major, pe parcursul unei sesiuni de repetiții urmată de participarea la o interpretare colectivă în fața clasei.* - *Analizarea a două fragmente în tonalitățile Fa și Sol major, folosind partiturile puse la dispoziție însoțită de redactarea unui comentariu comparativ.* - *Interpretarea unui fragment în Sol major, cu acompaniament de pian, într-un exercițiu dirijat de profesor și înregistrarea produsul final.*
CS 1.4. Interpretarea fragmentelor muzicale în tonalități minore (La minor, Re minor), evidențiind specificul acestora
- *Executarea unui fragment în la minor, în cadrul unei activități individuale în care ele notează caracteristicile sonore în caietul de reflecție.* - *Interpretarea unui exercițiu melodic în re minor, folosind partitura imprimată însoțită de marcarea alterațiilor în tonalitate.* - *Compararea unui fragment în tonalitate minoră cu unul în tonalitate majoră, într-o activitate de analiză auditivă urmată de completarea unei fișe comparative.* - *Executarea în grup a unui exercițiu în re minor, în timpul unei activități colective cu primirea, la final de feedback oral din partea colegilor și profesorului.*

CG 2 - Analizarea structurii muzicale a imnurilor și coralelor bisericești din perspectiva metro-ritmică și tonală

Clasa a XII-a
CS 2.1. Identificarea măsurilor compuse binare și ternare în fragmente muzicale
- *Identificarea măsurilor compuse într-un fragment dintr-un imn creștin, în cadrul unei activități individuale urmată de completarea unei fișe de analiză ritmică.* - *Selectarea unor fragmente muzicale în funcție de tipul măsurii, în cadrul unui exercițiu aplicativ urmată de crearea unui set de exerciții ritmice pentru colegi.*

Clasa a XII-a
- *Recunoașterea tipului măsurii într-un fragment coral, în timpul unei audieri dirijate însoțită de explicarea diferențelor într-un raport scris.* - *Analizarea partiturii unui imn coral, în perechi și marcarea măsurile compuse pe portativ, susținând o prezentare orală în grup.*
CS 2.2. Analizarea structurii metro-ritmică a coralelor interconfesionale din tematica morții și învierii Domnului Hristos
- *Analizarea unui fragment coral cu tematica morții și învierii, într-o activitate ghidată în care se realizează o schiță scrisă a structurii metro-ritmice.* - *Analizarea ritmului și accentelor într-un coral ales, în cadrul unei activități practice cu propunerea unei interpretări susținută printr-o înregistrare audio.* - *Compararea structurilor metro-ritmice a două corale din aceeași tematică, în perechi însoțită de argumentarea diferențelor într-un eseu scurt.* - *Discutarea în grup despre influența ritmului asupra mesajului coralelor religioase și redactarea unui raport colectiv cu concluzii.*
CS 2.3. Analizarea tonalității cu una și două alterații constitutive din colecția Imnuri Creștine
- *Identificarea tonalităților cu una și două alterații într-un set de imnuri religioase, folosind partitura ca suport, și notarea observațiilor într-un caiet de muzică.* - *Analizarea influenței alterațiilor asupra caracterului melodiei, în cadrul unei activități individuale urmată de redactarea unui comentariu scris.* - *Realizarea unei analize detaliate a armurii în imnuri alese, în colaborare cu profesorul urmată de propunerea unei interpretări vocale corecte, prezentată printr-o înregistrare audio.* - *Compararea a două fragmente în tonalități diferite, într-o activitate de grup urmată de susținerea unei prezentări orale despre particularitățile tonale si impactul intercultural al limbajelor muzicale.*
CS 2.4. Compararea fragmentelor muzicale din punct de vedere tonal și ritmic, explicând diferențele și particularitățile
- *Compararea a două fragmente muzicale din repertoriul religios, într-o activitate de analiză scrisă urmată de elaborarea unei fișe care evidențiază diferențele tonale și ritmice.* - *Evaluarea efectelor diferențelor ritmice asupra expresivității unui imn, în cadrul unei audiții analitice urmată de redactarea unui raport argumentativ.* - *Prezentarea în grup a concluziilor privind structura tonală și ritmică a fragmentelor alese în care elevii își vor susține ideile prin exemple muzicale concrete.* - *Crearea unui tabel comparativ al caracteristicilor tonale și ritmice a două fragmente folosindu-l ca suport pentru interpretarea unui fragment ales.*

CG 3 - Dezvoltarea abilităților interpretative în cadrul practicii vocale și instrumentale a muzicii sacre

Clasa a XII-a
CS 3.1. Pregătirea individuală și colectivă a repertoriului coral destinat concertelor sau serviciilor divine
- *Organizarea unei sesiuni de studiu vocal individual, pe baza părților din partitură urmată de completarea într-un jurnal personal de practică.* - *Repetarea în grup a unui set de piese sacre într-o sesiune colectivă și înregistrarea interpretării finale pentru evaluare.* - *Coordonarea unei repetiții pentru imn din cadrul serviciului divin, într-un exercițiu aplicativ, urmată de susținerea unei interpretări în fața clasei.* - *Planificarea repertoriului coral pentru un concert umanitar, în cadrul unei activități de proiectare muzicală însoțită de elaborarea unui program scris detaliat.*
CS 3.2. Interpretarea vocală și/sau instrumentală de lucrări din repertoriul sacru protestant
- *Interpretarea vocală a unui fragment din repertoriul sacru, într-o activitate individuală și înregistrarea performanței pentru autoevaluare.* - *Exersarea unei piese instrumental religioase, în cadrul unui program de pregătire urmată de prezentarea interpretării în timpul unei audiții școlare.* - *Aplicarea tehnicilor interpretative proprii stilului sacru într-un imn selectat, în timpul unei repetiții însoțit de feedback din partea dirijorului.* - *Realizarea unei interpretări în duet vocal-instrumental, în colaborare cu un coleg urmată de documentarea procesului printr-un video reflexiv.*

Clasa a XII-a
CS 3.3. Adaptarea tehnicii vocale la cerințele expresive ale pieselor interpretate
- *Exersarea expresivității într-un fragment vocal religios, în timpul unei sesiuni de studiu individual urmată de completarea unei fișe de autoevaluare.* - *Analizarea cerințelor expresive ale unei piese sacre, în cadrul unei repetiții cu ajustarea tehnicii vocale în funcție de frazare și dinamică.* - *Aplicarea sugestiilor dirijorului privind tehnica vocală, în cadrul unei sesiuni practice urmată de prezentarea rezultatului într-o scurtă interpretare finală.* - *Compararea a două interpretări ale aceluiași imn, într-o activitate de ascultare activă și identificarea diferențelor de tehnică vocală într-un raport scris*
CS 3.4. Colaborează în cadrul ansamblului vocal/instrumental, respectând indicațiile dirijorului/ conducătorului muzical
- *Identificarea propriului rol în cadrul formației vocale/ instrumentale, în timpul unei activități de grup care va contribui la armonia colectivă printr-o interpretare documentată audio.* - *Exersarea aplicării indicațiilor muzicale în cadrul ansamblului, într-o repetiție asistată însoțită de feedback formal exprimat într-un raport al dirijorului.* - *Colaborarea cu membrii ansamblului într-o sesiune de repetiție și susținerea într-o audiție a piesei interpretate în fața clasei.* - *Participarea activă la repetițiile ansamblului, urmărind indicațiile dirijorului însoțită de notarea progresului personal într-un jurnal reflexiv.*

CG 4 - Crearea unor atitudini estetice și reflexive în urma audițiilor de muzică bisericească reprezentativă

Clasa a XII-a
CS 4.1. Ascultarea activă de lucrări reprezentative de muzică bisericească, identificând trăsăturile stilistice esențiale
- *Ascultarea unui fragment de muzică bisericească într-o sesiune dirijată urmată de completarea unei fișe de identificare a trăsăturilor stilistice.* - *Analizarea comparativă a două lucrări bisericești ascultate anterior urmată de elaborarea unui material scris ce evidențiază diferențele stilistice.* - *Selectarea unor fragmente din lucrări reprezentative, pluri-confesionale, într-o activitate digitală urmată de realizarea unui colaj audio ce evidențiază trăsăturile stilistice comune.* - *Conceperea unei prezentări multimedia despre elementele stilistice identificate, pe baza unei audiții analitice și susținerea prezentării în fața clasei.*
CS 4.2. Analizarea din punct de vedere expresiv și muzical a unei lucrări muzicale
- *Studierea unui fragment din Requiem, într-o activitate de ascultare dirijată urmată de redactarea unei fișe de analiză expresivă și muzicală.* - *Compararea a două interpretări ale lucrării Requiem, într-o audiție ghidată urmată de redactarea unui raport argumentativ.* - *Elaborarea unei prezentări de grup, pe baza discuțiilor și audițiilor comune în care se vor evidenția aspectele muzicale și expresive ale lucrării.* - *Construirea unei prezentări multimedia care explică mesajul spiritual al Requiem-ului și analizează impactul emoțional și estetic.*
CS 4.3. Exprimarea de opinii personale argumentate asupra mesajului spiritual transmis prin muzica audiată
- *Redactarea unui comentariu scris, într-o activitate individuală, în care se exprimă opinia personală despre mesajul spiritual al unei lucrări bisericești ascultate.* - *Pregătirea unui discurs argumentativ în urma unei audiții tematice și susținerea prezentării la nivel oral în fața clasei.* - *Întocmirea unui jurnal reflexiv în care se vor sintetiza mesajele spirituale și emoționale din mai multe piese ascultate pe parcursul modulului.* - *Participarea la o dezbatere organizată în clasă în care se formulează argumente privind influența muzicii bisericești asupra credinței și spiritualității personale.*
CS 4.4. Propunerea de conexiuni între repertoriul audiat și tematicile religioase studiate sau trăite
- *Redactarea unui eseu argumentativ ce conectează tematicile religioase studiate cu elementele muzicale dintr-un imn ascultat recent.* - *Conceperea unei prezentări de grup, în urma unei audiții tematice, care evidențiază legătura dintre mesajul muzical și învățăturile religioase creștine, interconfesionale.* - *Crearea unui poster tematic care integrează textul și muzica unui imn cu simboluri și idei religioase studiate.*

Clasa a XII-a
- *Planificarea unui program de audiții tematice, într-o activitate de proiect urmată de justificarea în scris a selecției lucrărilor muzicale alese în funcție de semnificația spirituală.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Clasa a XII-a

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Fundamentele muzicii și spiritualitatea	1.1. Muzica – fenomen social și cultural 1.2. Muzica ca expresie spirituală și morală 1.3. Muzica și închinarea 1.4. Muzica și căminul
2. Muzica în viața cotidiană și bisericească	2.1. Muzica în Biserica Adventistă de Ziua a Șaptea 2.2. Alegerea muzicii potrivite pentru cult 2.3. Muzica și vestimentația 2.4. Religie, muzică și moralitate
3. Muzica și emoțiile	3.1. Muzica și emoțiile 3.2. Meloterapia 3.3. Muzica și comportamentul
4. Muzica religioasă în istorie și prezent	4.1. Muzica religioasă în istoria muzicii universale 4.2. Compozitori și lucrări reprezentative 4.3. Raportarea la muzica laică
5. Aprecierea muzicii și sinteza învățării	5.1. Elemente de apreciere a unei opere de artă muzicală 5.2. Principii biblice privitoare la muzica de închinare

SUGESTII METODOLOGICE

Sugestiile metodologice oferă repere esențiale pentru proiectarea, organizarea și desfășurarea eficientă a activităților de predare-învățare-evaluare în cadrul orelor de ***Muzică Bisericească Protestantă*** la liceu. Acestea vizează sprijinirea cadrului didactic în personalizarea demersului educațional, prin integrarea unor metode didactice moderne, interactive și adaptate la profilul generației actuale de elevi, inclusiv prin dezvoltarea competențelor digitale.

Programa școlară actuală pentru disciplina ***Muzică Bisericească Protestantă*** promovează o învățare centrată pe elev, care accentuează implicarea activă a elevului în procesul de învățare, contextualizarea conținuturilor religioase în realități de viață concrete, dimensiunea socială a învățării – cooperare, colaborare, empatie, responsabilizarea elevilor în raport cu propria dezvoltare morală, spirituală și civică și dezvoltarea competențelor digitale și media, esențiale pentru învățarea secolului al XXI-lea.

A. Strategii didactice – revalorizări ale metodelor tradiționale, noi abordări

Pentru a atinge finalitățile educaționale specifice liceului și a forma competențe relevante, este necesară utilizarea unor metode variate, care îmbină gândirea critică, creativitatea, reflecția și tehnologia. Prezentăm sintetic o listă cu metode tradiționale și moderne, respectiv cu metode care valorizează/ formează competențe digitale, care pot fi utilizate în ora de ***Muzică Bisericească Protestantă***.

1. Metode tradiționale și moderne

- Explicația și prelegerea narativă – Asigură prezentarea coerentă a temelor teologice, adaptată la nivelul de înțelegere al elevilor; este potrivită în activitățile care vizează analiza de textului imnurilor religioase etc.
- Conversația euristică – Stimulează gândirea elevilor, prin întrebări bine formulate, conducând la descoperirea personală a adevărurilor religioase; este o metodă care se poate aplica în activități de prezentare a unor concepte religioase.
- Lectura explicativă – Facilitează învățarea la ***Muzică Bisericească Protestantă***, cu accent pe înțelegerea termenilor specific, semnificația morală și aplicabilitatea în viața cotidiană, fundamentată biblic.
- Studiul de caz – Îi ajută pe elevi să analizeze și să dea răspunsuri din perspectiva moralei creștine la situații etice complexe (avort, eutanasie, dreptate socială), pornind de la experiența lor de viață sau de la diferite evenimente și problematici sociale.
- Portofoliul tematic – Dezvoltă capacitatea elevilor de efort pentru rezolvarea unei teme mai complexe, autonomia în învățare, abilitățile de colaborare și capacitatea de autoevaluare. Elevii adună pe parcursul semestrului reflecții personale, analize de texte religioase, recenzii de filme cu tematică religioasă etc.
- Eseul argumentativ – Elevii exersează exprimarea opiniilor și formularea de argumente coerente cu privire la diferite evenimente din viața cotidiană sau la teme mai complexe precum: „Este credința compatibilă cu muzica comercială?”.
- Dezbaterea de tip academic (Oxford-style) – Favorizează gândirea critică, argumentarea, empatia intelectuală.
- Lectura comparativă – Dezvoltă spiritul analitic și interconectarea cunoștințelor, prin compararea unor texte religioase cu texte literare sau filosofice pe teme comune (ex. iubirea, suferința, mântuirea).

2. Metode care sprijină dezvoltarea de competențe digitale

Predarea ***Muzicii Bisericești Protestante*** în liceu trebuie să se racordeze la realitatea digitală a elevilor, oferindu-le un cadru în care să-și dezvolte atât gândirea morală, cât și competențele digitale. Iată câteva metode recomandate:

- WebQuest religios – Elevii investighează teme (ex. „Rugăciunea în muzica europeană”) folosind surse online credibile. Rezultatul poate fi prezentat sub formă de infografice, prezentări sau postere digitale.
- Crearea de conținut digital – Elevii realizează podcasturi, videoclipuri scurte, prezentări interactive sau materiale vizuale pe teme de muzică bisericească protestantă. Exemple: un vlog despre semnificația unui imn religios, un tutorial despre rugăciunea în muzică, un interviu cu un muzician creștin implicat în comunitate.
- Utilizarea platformelor educaționale Google Classroom, Moodle sau Padlet pentru organizarea materialelor și a activităților.
- Quiz-uri interactive (Kahoot, Quizizz) – Pot fi utilizate pentru recapitulare sau evaluare dar și pentru momentele de captare a atenției la începutul unei activități.
- Crearea unui blog tematic – Poate fi planificată realizarea unui blog al clasei, unde elevii postează reflecții, eseuri, impresii din excursii religioase, recenzii de filme/documentare. Se dezvoltă competențe media, digitale și de scriere argumentativă.

● Tururi virtuale și realitate augmentată – Pot fi utilizate pentru vizitarea virtuală a unor obiective religioase (ex. Betleem, Via Dolorosa, Castelul din Wittenberg, case memoriale).

● Proiecte colaborative online – Elevii din clase sau școli diferite colaborează online pe o temă moral-religioasă. Se pot realiza e-book-uri sau mărturii ale tinerilor despre credință.

3. Metode pentru dezvoltarea competențelor verzi

În învățătura creștină, lumea creată este darul lui Dumnezeu, iar omul are o vocație de ispravnic al creației. Educația religioasă poate cultiva în elevi iubirea față de creație ca formă de iubire față de Dumnezeu, conștientizând că distrugerea naturii nu este doar o problemă ecologică, ci și una spirituală: o ruptură a comuniunii cu Dumnezeu, cu semenii și cu lumea.

Prin diversificarea metodelor didactice și adaptarea lor la contextul actual, ora de ***Muzică Bisericească Protestantă*** devine un spațiu privilegiat în care elevii învață să înțeleagă corect valorile morale și rolul acestora în dezvoltarea personală și socială, să trăiască autentic și să acționeze responsabil, își dezvoltă echilibrul interior și emoțional în lumina credinței, să exerseze competențe digitale și sociale esențiale pentru lumea contemporană, să își afirme identitatea spirituală, valorile și apartenența la comunitatea de credință.

B. Abordarea conținuturilor

Abordarea conținuturilor presupune o atitudine flexibilă a profesorului de ***Muzică Bisericească Protestantă***, prin accentul pus pe: valorificarea experiențelor de viață ale elevilor; accentuarea caracterului aplicativ al conținuturilor, creând contexte semnificative de învățare pentru viața reală; abordări diferențiate ale conținuturilor învățării, în acord cu experiențele elevilor și cu contextul social în care trăiesc aceștia; realizarea de conexiuni între ***Muzică Bisericească Protestantă*** și alte discipline de studiu.

Conținuturile propuse în programa școlară nu reprezintă teme de lecții, ci unități tematice. Numărul de conținuturi (între 10-15 teme, la nivelul fiecărei clase) de pe parcursul unui an școlar permite: abordarea unor conținuturi pe parcursul mai multor ore, în funcție de complexitatea acestora, de nivelul clasei de elevi, de particularitățile comunității; abordarea unor teme sau aspecte suplimentare, cu rol de adaptare a orei de ***Muzică Bisericească Protestantă*** la specificul clasei de elevi/a comunității.

Ordinea abordării conținuturilor nu este una prestabilită prin programa școlară. Profesorul are libertatea de a planifica în manieră personalizată ordinea în care va prezenta temele, în acord cu logica firească a domeniului și cu specificul vieții religioase a comunității, precum și în relație cu teme de la alte discipline de studiu.

C. Contexte și medii de învățare

Ora de ***Muzică Bisericească Protestantă***, în învățământul liceal, trebuie să răspundă nu doar nevoii de formare morală și spirituală, ci și realităților unei educații moderne, orientate spre dezvoltarea integrală a elevului. În acest sens, este necesară folosirea unor contexte și medii de învățare variate, care să susțină învățarea activă și colaborativă, formarea competențelor, echilibrul emoțional și spiritual al elevilor, legătura cu comunitatea și viața reală.

1. Spații educaționale

● Săli cu aranjamente flexibile – mobilă ușor de reconfigurat, pentru lucru individual, în perechi sau în grupuri. Astfel, se poate trece de la predare frontală la activități colaborative.

● Colțuri de liniște și reflecție – spații special amenajate în școală (camera de rugăciune) sau clasă (colțul rugăciunii) care oferă elevilor un cadru intim și liniștit pentru reculegere, rugăciune personală, meditație sau exprimarea gândurilor și emoțiilor într-un jurnal personal. Pot fi folosite la începutul orei sau pentru activități de autocunoaștere.

● Cabinetul de ***Muzică Bisericească Protestantă*** / Ateliere de creație religioasă – spații destinate realizării de afișe, lucrări artistice cu tematică religioasă, colaje sau prezentări tematice, în care elevii își pot exprima creativ viziunea asupra valorilor creștine.

● Biserica și centrele educative de lângă acestea, ce oferă un loc pentru rugăciune și meditație, dar și spații de activități curriculare și extra-curriculare de diferite tipuri.

2. Învățare combinată (fizică și digitală)

● Învățare mixtă – combinarea lecțiilor desfășurate în clasă cu activități online. De exemplu: temele pot fi trimise prin platforme educaționale, iar elevii pot urmări materiale video sau audio religioase ca suport pentru reflecții sau dezbateri.

● Învățare în secvențe de format scurt – utilizarea de materiale digitale scurte (video, citate, versete, imagini cu mesaje morale) pentru a declanșa discuții sau pentru a oferi elevilor „pastile de înțelepciune” creștină ușor de reținut.

3. Învățarea prin utilizarea realității virtuale (VR) și augmentate (AR)

● Vizite virtuale – folosirea tehnologiei pentru vizitarea unor locuri cu semnificație religioasă (muzee, biserici istorice), fără a ieși din clasă. Aceste experiențe pot fi completate cu activități de cercetare, prezentări sau reflecții scrise.

● Simulări și reconstituiri – folosirea aplicațiilor care reconstituie evenimente biblice, epoci istorice sau viețile unor personalități creștine, pentru ca elevii să înțeleagă mai profund contextul religios și mesajul spiritual al acestor momente.

4. Învățare personalizată și adaptată

● Trasee personalizate de învățare – profesorul poate crea activități diferențiate în funcție de nevoile, nivelul și interesele elevilor, de specificul experienței religioase a acestora.

● Accesibilitate pentru toți elevii – folosirea diverselor forme de exprimare (scris, vorbit, desenat, înregistrări audio), astfel încât fiecare elev să-și poată exprima ideile și trăirile religioase într-un mod autentic și accesibil.

5. Învățare prin colaborare și implicare comunitară

● Proiecte în echipă sau în parteneriat cu alte școli – realizarea de activități comune pe teme religioase sau morale.

● Campanii educative sau sociale – elevii pot organiza acțiuni caritabile, expoziții sau campanii în cadrul școlii sau al comunității, promovând valorile creștine precum solidaritatea, iertarea sau respectul față de aproapele.

6. Practici cu rol spiritual și emoțional

● Momente de rugăciune sau liniște – la începutul sau finalul orei, pot fi introduse scurte momente de rugăciune, tăcere meditativă sau ascultare a unei reflecții audio cu mesaj religios.

● Lectură religioasă ghidată – citirea unor texte religioase sau morale urmată de reflecții personale, scrise sau în grup. Se pot folosi fragmente din Biblie, autori contemporani sau mărturii de credință.

● Meditația scrisă – activități precum „Scrisoare către Dumnezeu", „Jurnalul sufletului" sau „Gândul zilei", prin care elevii își pot exprima trăirile interioare, dorințele, mulțumirile sau întrebările existențiale.

7. Inteligența artificială ca facilitator al învățării (sub îndrumarea profesorului)

Elevii utilizează aplicații bazate pe inteligență artificială pentru a explora conținuturi religioase, sub îndrumarea profesorului.

AI oferă explicații suplimentare, exemple, sinteze sau definiții pentru o mai bună înțelegere a temelor studiate.

Profesorul ghidează activitatea, stabilește obiective clare și monitorizează modul în care elevii folosesc AI.

AI sprijină învățarea personalizată, oferind feedback și resurse adaptate ritmului fiecărui elev.

Elevii pot folosi AI pentru a formula întrebări, crea prezentări, reflecta asupra valorilor morale și religioase.

Prin valorificarea acestor contexte și medii de învățare, elevul este plasat în centrul procesului educațional, ca participant activ, nu doar receptor de informații, se formează nu doar competențe cognitive, ci și dimensiunea emoțională și spirituală a elevului, se creează o legătură între valorile perene ale credinței și cerințele societății actuale. Astfel, ***Muzică Bisericească Protestantă*** devine o disciplină vie, ancorată în realitate, cu impact formator asupra caracterului, atitudinilor și alegerilor personale.

D. Aspecte privind evaluarea

Evaluarea în liceu trebuie să reflecte atât formarea competențelor cognitive și spirituale, cât și capacitatea de aplicare a valorilor moral-religioase în viața personală și comunitară.

1. Relația organică predare-învățare-evaluare

În cadrul orei de ***Muzică Bisericească Protestantă*** la liceu, evaluarea este strâns legată atât de învățare, cât și de predare, constituind împreună un sistem coerent și dinamic. Evaluarea nu trebuie privită ca o activitate separată, ci ca un proces continuu, integrat în întregul parcurs educațional, care oferă feedback valoros pentru elev, dar și pentru profesor. Această relație organică implică:

- adaptarea strategiilor de predare în funcție de nevoile identificate ca urmare a evaluărilor inițiale, de parcurs, finale;
- orientarea învățării către formarea de competențe reale, nu doar acumularea de cunoștințe;
- motivarea elevului, prin recunoașterea progresului său și prin valorizarea reflecției personale;
- corelarea evaluării cu finalități educaționale.

Evaluarea contribuie astfel la formarea și dezvoltarea competențelor specifice disciplinei ***Muzică Bisericească Protestantă***, la îmbunătățirea continuă a predării și a învățării, prin adaptarea conținuturilor și metodelor la nivelul real al clasei, prin sprijinirea elevului în procesul de autocunoaștere și asumare a valorilor creștine.

2. Evaluarea ca mijloc de motivație și reglare

La liceu, evaluarea va accentua două funcții esențiale ale evaluării: funcția de reglare și funcția motivațională.

Evaluarea oferă profesorului feedback cu privire la eficiența metodelor folosite, la înțelegerea conceptelor și valorilor de către elevi, la necesitatea de adaptare sau reluare a unor conținuturi, respectiv la progresul fiecărui elev.

Din perspectiva elevului, aflat în etapa consolidării identității și a asumării valorilor personale, evaluarea trebuie să valorizeze progresul personal al acestuia, să încurajeze implicarea lui activă și autentică, să pună accent pe responsabilitate și autocunoaștere, respectiv să susțină decizia informată privind continuarea studiilor sau alegerea unei direcții vocaționale/ profesionale.

3. Metodologia evaluării

a) Evaluare tradițională (sumativă și formativă), prin:

- teste scrise (cu itemi obiectivi și subiectivi);
- evaluări orale structurate (răspunsuri argumentate, eseuri).
- verificarea învățării prin întrebări și activități de consolidare la finalul unităților de învățare.

b) Metode moderne/ alternative de evaluare

- portofoliul personal – colectare de reflecții, eseuri, jurnale spirituale, fișe de activitate, proiecte și produse creative realizate în timp;
- proiectul tematic – individual sau în grup, cu teme relevante din programa de ***Muzică Bisericească Protestantă***, ce implică documentare, aplicare practică și prezentare argumentată;
- autoevaluarea ghidată – prin fișe sau jurnale de reflecție, elevii sunt invitați să evalueze ce au înțeles, cum s-au raportat emoțional și ce valori au interiorizat;
- observarea sistematică – a participării, a implicării în discuții și dezbateri, a comportamentului și atitudinilor exprimate în contexte de învățare;
- evaluarea produselor de învățare – afișe, prezentări, creații artistice sau digitale cu conținut moral-religios;
- studii de caz și rezolvarea de dileme morale – permit evaluarea capacității elevului de a analiza critic, de a formula judecăți morale și de a aplica valorile creștine în situații reale;
- activități practice – implicarea elevilor în acțiuni cu caracter moral, filantropic sau spiritual, care pot fi ulterior evaluate prin jurnal de reflecție, discuții sau portofoliu.

c) Metode care valorifică competențele digitale și interdisciplinare

- proiecte realizate cu ajutorul tehnologiei: prezentări, materiale video, podcast-uri tematice;
- portofolii digitale: organizarea materialelor pe platforme educaționale (ex. Google Classroom, Moodle);

4. Valorificarea progresului individual

În centrul procesului evaluativ rămâne progresul elevului, nu comparația între elevi. Astfel, se va urmări cum evoluează fiecare elev din punct de vedere cognitiv, afectiv și spiritual, cum își dezvoltă capacitatea de a reflecta, a decide, a ierta, a fi solidar, în ce măsură valorile creștine devin parte a identității personale.

Evaluarea la disciplina ***Muzică Bisericească Protestantă*** în liceu trebuie să devină o călătorie de autocunoaștere, reflecție și angajare personală. Este esențial ca procesul de evaluare să fie cuprinzător (valorificând toate dimensiunile învățării), personalizat (adaptat ritmului și profilului fiecărui elev) și motivant (stimulând dorința de cunoaștere, de aprofundare și de trăire autentică a credinței).

E. Adaptarea procesului de predare-învățare-evaluare la specificul diferitelor grupuri de elevi

În cadrul orelor de ***Muzică Bisericească Protestantă***, este esențială adaptarea strategiilor didactice, a conținuturilor și a modalităților de evaluare pentru a răspunde nevoilor diverse ale elevilor, în special ale celor cu cerințe educaționale speciale (CES) și/sau dizabilități. Acest demers implică utilizarea unor metode active, centrate pe elev, care să stimuleze participarea, empatia și reflecția personală, precum și personalizarea sarcinilor de lucru în funcție de ritmul și stilul de învățare al fiecărui elev. Materialele didactice pot fi adaptate vizual, auditiv sau tactil, în funcție de tipul dizabilității, iar evaluarea trebuie să fie continuă, formativă, oferind feedback constructiv și încurajând progresul individual. Colaborarea cu profesorii de sprijin, consilierul școlar și familia este, de asemenea, un element-cheie pentru integrarea eficientă a elevilor cu CES în activitățile de la clasă, asigurând un climat incluziv și valorificând potențialul fiecărui elev.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Grad didactic/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
Bejinariu Mihai Laurențiu	Gradul I / dr.	Liceul Teologic Adventist „Ştefan Demetrescu”, București
Stoicescu Mihai	debutant / dr.	Liceul Teologic Adventist „Ştefan Demetrescu”, București
Prună Laurențiu-Cătălin	Gardul II	Liceul Teologic Adventist „Ştefan Demetrescu”, București

COORDONATORI/RESPONSABILI/CONSULTANȚI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Zăbavă Mihaela	Consilier CNCE	Centrul Național pentru Curriculum și Elaborare	Responsabil CNCE
Pîslaru Cătălin	Inspector general	Ministerul Educației și Cercetării	Responsabil MEC

RESPONSABILI/COORDONATORI/COLABORATORI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Filimon Valentin	Departament Educație, Biserica Adventistă de Ziua a Șaptea	Uniunea de Conferințe Biserica Adventistă de Ziua a Șaptea, România	Responsabil cult

Anexa nr. 193

Programa școlară
pentru disciplina

Misiologie
Cultul Adventist de Ziua a Șaptea

Clasele a XI-a ș a XII-a

Curriculum de specialitate (CS)
Filiera vocațională, profil teologic
specializarea teologie adventist

Învățământ liceal

- 2026 –

Anexa nr. 193
Programa școlară pentru disciplina *Misiologie,*
Cultul Adventist de Ziua a Șaptea, clasele a XI-a și a XII-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea teologie adventistă*

NOTĂ DE PREZENTARE

Prezenta programă școlară pentru disciplina ***Misiologie*** completează curriculumul pentru disciplinele teologice de specialitate ale Cultului Adventist de Ziua a Șaptea, cu aplicare pentru clasele din învățământul liceal, filiera vocațională, profil teologic, specializarea teologie adventistă, forma cu frecvență zi, începând cu anul școlar 2026-2027. Pentru această categorie de clase, conform planurilor-cadru pentru învățământul liceal, forma cu frecvență zi, aprobate ca anexe la OMEC nr. 4350/2025, studiul disciplinei are următoarea alocare orară săptămânală, defalcată pe segmentul Curriculumului de Specialitate (CS):

An de studiu	Clasa a IX-a	Clasa a X-a	Clasa a XI-a	Clasa a XII-a
Tip segment curricular	CS	CS	CS	CS
Nr. săptămânal de ore	-	-	1	1

Programa școlară se elaborează în concordanță cu:

- *Legea învățământului preuniversitar* nr. 198/2023;
- *Recomandările Consiliului Uniunii Europene* (2018) privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții;
- *Repere pentru proiectarea, actualizarea și evaluarea Curriculumului național. Cadrul de referință al Curriculumului național*, aprobat prin OME nr. 3239/2021;
- *Profilul de formare al absolventului*, aprobat prin OME nr. 6731/2023;

Aceste documente stabilesc cadrul de dezvoltare al competențelor-cheie și al profilului de formare al absolventului de liceu, competențe la a căror formare contribuie și disciplina ***Misiologie***.

Programa disciplinei ***Misiologie*** este elaborată potrivit modelului de proiectare curriculară centrat pe competențe. Construcția programei este realizată astfel încât să contribuie la dezvoltarea profilului de formare al elevului din ciclul liceal, care descrie așteptările exprimate față de elev la sfârșitul învățământului liceal, prin raportare la cerințele exprimate în Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023, precum și prin raportare la caracteristicile de dezvoltare ale elevilor

Alături de studiul celorlalte discipline teologice, studierea disciplinei ***Misiologie*** vizează formarea de competențe, valori și atitudini care să-i ofere elevului o imagine de ansamblu privind învățătură creștină, conținută în mod sintetic și organic în punctele de doctrină adventistă.

Studiul disciplinei ***Misiologie*** îi va deschide elevului orizonturi noi de cunoaștere și de aprofundare a crezului creștin, a doctrinei, a eticii creștine și a practicării acestor învățături în viața proprie, dar și a comunității. Competențele specifice prezente în programa școlară au în vedere transpunerea acestor cunoștințe teoretice în atitudini și comportamente creștine, menite să-i susțină elevului, în mod corespunzător, identitatea creștină.

Disciplina valorifică achizițiile formate în ciclul gimnazial, unde elevii au dobândit primele noțiuni de cultură religioasă, de morală și de raportare la valorile comunității. La liceu, accentul se mută de la acumularea de cunoștințe de bază la dezvoltarea competențelor de reflecție critică, discernământ moral și responsabilitate socială. Progresul vizează consolidarea unei identități personale asumate, pregătirea pentru viața adultă și integrarea valorilor spirituale în contexte sociale, culturale și profesionale mai complexe.

Este complementară cu disciplinele socio-umane prin perspectiva valorică și spirituală asupra omului și societății. Are caracter interdisciplinar, favorizând proiecte comune cu literatura, arta, științele sociale și educația civică.

Elemente de noutate pe care le aduce programa:

- Orientare spre competențe transversale (educația pentru cetățenie democratică, educația pentru viață, dezvoltare personală)

- Actualizarea conținuturilor (corelarea temelor religioase cu provocările lumii contemporane: digitalizare, ecologie, drepturile omului, migrație, multiculturalitate, inteligența artificială)
- Dimensiunea interactivă și practică (implicare socială, voluntariat, utilizarea proiectelor interdisciplinare)
- Deschiderea spre dialog (formarea competenței de dialog interconfesional și intercultural; prezentarea comparativă a valorilor comune ale diferitelor tradiții religioase)
- Accent pe formarea caracterului și a autocunoașterii (dezvoltarea rezilienței, a inteligenței emoționale și spirituale; instrumente de reflecție personală – jurnal reflexiv, portofoliu spiritual).

Structura programei școlare a disciplinei ***Misiologie*** include, pe lângă nota de prezentare, următoarele elemente:

- Competențe generale;
- Competențe specifice și exemple de activități de învățare;
- Conținuturi;
- Sugestii metodologice

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte diverse.

Competențele generale se referă la achizițiile pe care elevul le dobândește la disciplina ***Misiologie*** pe parcursul întregului ciclu liceal. Acestea au un dublu rol: pe de o parte, reflectă contribuția disciplinei la profilul de formare al absolventului și, implicit, la dezvoltarea competențelor-cheie; pe de altă parte, structurează disciplina în funcție de profilul de formare.

Competențele specifice derivă din competențele generale și reprezintă etape intermediare în dobândirea acestora, fiind formate pe parcursul unui an școlar. Ele sunt adaptate nivelului de dezvoltare al elevilor, ghidează evaluarea performanțelor acestora și oferă cadrul pentru organizarea demersului didactic. Ca etape ale formării competențelor generale, competențele specifice evidențiază progresia acestora de la un an de studiu la altul, contribuind treptat la dezvoltarea competenței generale. Derivarea lor presupune o diferențiere atentă a etapelor procesului de învățare, astfel încât, la finalul studiului disciplinei ***Misiologie***, elevii să fi dobândit competențele generale corespunzătoare.

Activitățile de învățare constituie contexte în care competențele specifice sunt dezvoltate, exersate și consolidate. Ele au rol orientativ și recomandativ pentru profesori, oferindu-le libertatea de a folosi exemplele propuse de programa școlară, de a le completa sau de a le înlocui, astfel încât să adapteze procesul didactic la realitățile concrete ale clasei. În acest mod, crearea de parcursuri de învățare individualizate și personalizate nu mai rămâne un simplu ideal, ci devine realizabilă prin metode și modalități concrete de aplicare.

Conținuturile învățării sunt organizate pe domenii și reprezintă achiziții de bază prin care se urmărește formarea competențelor elevilor. La nivelul fiecărei clase, programa prezintă o ofertă curriculară care include aspecte de învățătura creștină, dialogul interreligios și intercultural, formarea morală aplicată și implicarea responsabilă în viața comunitară

Sugestiile metodologice oferă exemple de strategii didactice, repere pentru planificarea demersului didactic și elemente pentru evaluarea continuă. Acestea includ recomandări privind desfășurarea efectivă a procesului de predare-învățare-evaluare centrat pe formarea competențelor, exemple de strategii didactice care sprijină realizarea competențelor specifice, precum și propuneri de abordare interdisciplinară și integrată. În plus, acestea cuprind repere pentru evaluarea învățării, raportată la competențele urmărite, putând fi utilizate diverse forme, metode și instrumente de evaluare.

Cadrele didactice sunt încurajate să planifice didactica pe baza competențelor, să adapteze activitățile la context și să utilizeze metode variate de evaluare, cu accent pe progresul și dezvoltarea elevului.

Pentru a asigura un cadru coerent în predarea disciplinei ***Misiologie***, programa școlară propune un set de elemente comune pentru toate cultele din România care au drept de predare a propriilor dogme în sistemul de învățământ: lista competențelor generale, o parte dintre competențele specifice și o serie de exemple de activități de învățare și partea generală a sugestiilor metodologice. Listele de competențe specifice și de conținuturi sunt elaborate de către fiecare cult, permițând orientarea către teme relevante pentru fiecare dintre acestea.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG3	**Utilizarea adecvată a conceptelor fundamentale și a paradigmelor misionare**
CG2	**Analizarea principiilor, strategiilor și a modelelor de misiune creștină**
CG3	**Integrarea credinței, a valorilor adventiste și a fundamentelor misiunii în identitatea personală, relații și alegeri etice**
CG4	**Contextualizarea mesajului adventist în culturi și medii diferite**
CG5	**Manifestarea responsabilității sociale și civice în contexte diverse, prin integrarea valorilor creștine în acțiuni de misiune relevante pentru societatea contemporană**

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 – Utilizarea adecvată a conceptelor fundamentale și a paradigmelor misionare

Clasa a XI-a
CS 1.1. Definirea conceptelor cheie ale misiologiei în contexte biblice și contemporane
- *Definirea termenilor teologici fundamentali ai misiologiei (ex: missio Dei, contextualizare, misiune holistică, paradigmă).* - *Explicarea obiectului de studiu a misiologiei și a rolului ei de disciplină de sinteză în cadrul teologiei (pe baza unei prelegeri sau a unui text suport).* - *Realizarea unui studiu de caz comparativ între două proiecte misionare (unul istoric și unul contemporan), evaluând diversitatea culturală și impactul social.* - *Organizarea unei dezbateri structurate cu tema: "Misiunea în secolul XXI: Ar trebui să prioritizăm adaptarea culturală sau proclamarea unui mesaj universal?". Elevii sunt încurajați să folosească argumente teologice și sociologice.* - *Elaborarea unui studiu de caz comparativ asupra a două proiecte misionare, unul istoric și unul contemporan, analizând abordarea diversității culturale și a egalității de șanse, cu prezentarea rezultatelor într-un tabel T-Chart evidențiind punctele forte și punctele slabe.* - *Crearea unui ghid colaborativ de bune practici cu titlul "Ghid pentru misionarul incluziv", care să conțină principii și sfaturi practice aplicate.*
CS 1.2. Explicarea evoluției paradigmelor misionare în creștinism și Biserica Adventistă
- *Elaborarea unui glosar colaborativ ilustrat (definiții, exemple biblice, aplicații contemporane).* - *Reformularea „definițiilor în context” folosind exemple locale/ actuale.* - *Crearea de fișe de învățare pentru minimum cinci termeni, incluzând definiție, caracteristici și exemple.* - *Organizarea unei activități exploratorii tip „vânătoare de comori” în texte biblice și articole contemporane pentru identificarea și discutarea conceptelor fundamentale.* - *Elaborarea unei sinteze grafice care arată evoluția paradigmelor de la misiunea biblică la misiunea modernă.*
CS 1.3. Articularea contribuției mesajului Adventist în cadrul misiunii creștine generale
- *Identificarea elementelor distincte ale misiunii adventiste în raport cu alte tradiții creștine.* - *Realizarea unui material grafic comparativ între contribuțiile specifice adventiste și cele generale ale creștinismului.* - *Participarea la o dezbatere despre unicitatea mărturiei adventiste și modul ei de integrare în misiunea globală.* - *Realizarea unui interviu cu un lucrător adventist (pastor, misionar, voluntar) și extragerea ideilor principale din interviu.* - *Redactarea unui eseu scurt (300–400 cuvinte) bazat pe două studii de caz, formulând concluzii proprii despre valoarea și impactul mărturiei adventiste.*
CS 1.4. Aplicarea conceptelor fundamentale misionare în analiza unor situații concrete de misiune din comunitatea locală sau globală
- *Identificarea principalelor nevoi și resurse ale unei comunități locale pe baza datelor culese.* - *Realizarea unui studiu de caz folosind o fișă de analiză, având criteriile: nevoi–resurse–riscuri–indicatori.* - *Aplicarea metodei celor „Cinci de ce?” pentru a descoperi cauzele unei probleme misionare.* - *Elaborarea unei hărți a actorilor implicați în activitatea misionară și a relațiilor dintre ei.* - *Observarea unei activități umanitare (ex. ADRA) și notarea constatărilor într-un jurnal reflexiv.* - *Analizarea unei situații etice prin pașii: fapte – valori – opțiuni – consecințe, formulând la final o recomandare sintetică.* - *Proiectarea unui plan scurt de implicare misionară pe două săptămâni, bazat pe datele obținute.*
CS 1.5. Generarea de comparații între diferitele abordări misionare pentru a identifica aplicabilitatea lor în contexte specifice
- *Descrierea tipurilor principale de abordări misionare și a exemplelor biblice corespunzătoare.* - *Realizarea unui tabel cu patru cadrane ce include exemple biblice și contemporane pentru fiecare model de misiune.* - *Analizarea unui caz comunitar și proiectarea iterativă a două micro-proiecte misionare (centripet și centrifug), aplicând criterii de evaluare prestabilite, prezentând concluziile colegilor și colectând feedback structurat pentru identificarea punctelor forte și a îmbunătățirilor posibile.*

Clasa a XI-a
- *Compararea abordărilor analizate prin criterii de cost, echitate, sustenabilitate și vizibilitate.* - *Dezbaterea argumentativă privind eficiența diverselor abordări misionare în mediul urban și postmodern.* - *Simularea unei ședințe de consiliu misionar, cu deliberare și redactarea notelor de concluzie.*
CS 1.6. Analizarea conceptelor misionare din perspectiva incluziunii, diversității și a egalității de șanse, pentru a promova o misiune relevantă și etică
- *Identificarea barierelor și facilitatorilor în activitățile misionare, sintetizate într-un panou tematic.* - *Definirea unor indicatori de echitate și stabilirea unui sistem anonim de feedback privind incluziunea* - *Explicarea semnificației termenilor missio Dei, contextualizare și misiune holistică.* - *Explicarea diferenței dintre adaptarea culturală și proclamarea universală a mesajului.* - *Analizarea limbajului și a imaginilor din materiale misionare pentru identificarea elementelor incluzive sau discriminato* - *Studierea unor cazuri de excludere neintenționată și reformularea scenariilor pentru a promova participarea egală.* - *Elaborarea unui protocol de consimțământ și protecție pentru minorii și persoanele vulnerabile pentru un proiect simulat.* - *Proiectarea unui plan de colaborare între grupuri diverse pentru o inițiativă misionară comună.*

CG 2 - Analizarea principiilor, strategiilor și a modelelor de misiune

Clasa a XI-a
CS 2.1. Descrierea principiilor și modelelor biblice ale misiunii și aplicarea lor în cadrul misiunilor Bisericii Adventiste
- *Enumerarea principiilor misionare fundamentale desprinse din învățăturile lui Isus și din exemplul Bisericii primare.* - *Identificarea textelor biblice care conțin trimiteri la misiune (ex.: Matei 28:19–20; Isaia 6:8; Faptele Apostolilor 1:8).* - *Analiza unui text biblic misionar cheie (ex.: Matei 28:18–20), identificând pașii misionari distincți pentru a explica structura lor funcțională.* - *Compararea principiilor biblice identificate în textele biblice analizate cu principiile teologice formulate de diverși autori sau denominațiuni, evidențiind asemănări și diferențe.* - *Asocierea unor principii biblice cu o situație practică de viață sau o nevoie reală a comunității locale.* - *Elaborarea unei prezentări vizuale (afiș, poster sau sinteză scrisă) care ilustrează cum se pot aplica aceste principii într-un proiect concret de slujire comunitară.*
CS 2.2. Explicarea relației dintre teologia misiunii adventiste și strategiile misionare
- *Identificarea elementelor teologice care pot orienta deciziile strategice (ex.: viziunea despre om, despre Biserică, despre scopul misiunii).* - *Explicarea conceptului de „teologie a misiunii” și a rolului acesteia în formarea strategiilor practice.* - *Analizarea unor exemple istorice de proiecte misionare și extragerea modului în care teologia a influențat alegerea strategiei.* - *Dezbaterea în grup asupra pericolelor unei misiuni conduse exclusiv de considerente pragmatice, fără fundament teologic solid.* - *Elaborarea unui scurt scenariu de strategie misionară pentru o situație ipotetică, justificând alegerile în lumina principiilor teologice discutate.* - *Realizarea unei fișe de corespondență care pune în paralel: principii teologice – strategii posibile – rezultate anticipate.*
CS 2.3. Articularea unei strategii sau a unui model adecvate context specifice, cu ținta transformării sociale, folosind indicatori de rezultat/impact și condiții de succes
- *Identificarea principalelor tipuri de contexte misionare (urban, rural, intercultural, educațional, digital).* - *Explicarea conceptului de „transformare socială” în sens biblic și misionar (restaurarea relațiilor, demnitatea umană, solidaritatea).* - *Analiza unei situații concrete și formularea unei nevoi centrale de transformare, urmate de identificarea resurselor și partenerilor relevanți, selectarea și justificarea modelului misionar adecvat contextului, definirea condițiilor de succes și a indicatorilor de rezultat necesari evaluării impactului inițiativei.* - *Redactarea unei strategii sintetice (1–2 pagini) care include: scopul (transformare spirituală și socială), contextul analizat, modelul ales, acțiunile propuse și indicatorii de succes și evaluare.*

Clasa a XI-a
CS 2.4. Evaluarea modelelor misionare holistice care integrează dimensiunea spirituală, fizică, socială și educațională a misiunii adventiste
- *Definirea dimensiunilor misiunii: spirituală, fizică, socială, educațională.* - *Explicarea termenului „misiune holistică” și a rădăcinilor sale biblice: Hristos ca model de vindecare totală – trup, minte, suflet.* - *Analizarea unui exemplu concret de proiect adventist (ex.: ADRA, tabără de sănătate, centru educațional, inițiativă locală de sprijin) și evidențierea dimensiunilor integrate.* - *Compararea între două modele misionare (unul focalizat doar pe evanghelizare, altul holistic) pentru a evidenția diferențele de abordare și rezultate.* - *Propunerea unui „model ideal de misiune holistică adventistă” sub formă de sinteză grafică sau eseu vizual, care arată interacțiunea dintre cele patru dimensiuni (fizică-mentală-spirituală-emoțională) și efectul lor transformator asupra comunității.*

CG 3 – Integrarea credinței, a valorilor adventiste și a fundamentelor misiunii în identitatea personală, relații și alegeri etice

Clasa a XI-a
CS 3.1. Analizarea identității misionare ca tânăr adventist și argumentarea modului în care credința personală motivează implicarea în misiune
- *Identificarea elementelor care definesc identitatea unui tânăr adventist (credință, valori, stil de viață, chemare la slujire).* - *Explicarea legăturii dintre credința personală și dorința de implicare în binele altora, pe baza unor texte biblice relevante (ex.: Matei 5:13-16; 1 Petru 2:9; Isaia 6:8).* - *Analizarea diferenței dintre identitatea declarată și cea trăită, discutând posibile tensiuni între valorile creștine și presiunile culturale contemporane.* - *Argumentarea, în cadrul unei dezbateri, a ideii că „credința devine autentică doar atunci când se exprimă prin slujire activă”.* - *Elaborarea unui scurt manifest personal, cu titilul „Angajamentul meu misionar”, care integrează valorile, motivațiile și formele concrete de implicare dorite în viața de zi cu zi.* - *Redactarea unei scurte reflecții personale sau mărturii scrise: „Cum influențează credința mea felul în care aleg să mă implic?”.* - *Realizarea, în grup, a unui colaj sau afiș care exprimă vizual identitatea misionară a tinerilor adventiști.*
CS 3.2. Reformularea propriei mărturii de credință în formate multi-modale, în manieră adecvată audienței și contextului social propriu sau altui context ales intenționat
- *Definirea conceptelor de „mărturie autentică” (claritate, sinceritate) și „format multi-modal” (text, vorbire, imagine, media digitală).* - *Explicarea structurii narative optime a unei mărturii (ex.: problemă, schimbare, speranță) pentru a asigura claritatea mesajului.* - *Redactarea unei versiuni a propriei mărturii de credință (narativă, de ex., pe o pagină), aplicând structura narativă (ex.: problemă, schimbare, speranță).* - *Realizarea unei comparații a modului în care mesajul redactat trebuie adaptat pentru a fi prezentat eficient în două contexte diferite (ex. mediul online vs. grupul de prieteni), justificând alegerile care reflectă adaptarea.*
CS 3.3. Aplicarea principiilor etice adventiste în luarea deciziilor legate de mărturie personală, relații interculturale și implicare socială
- *Definirea discernământului spiritual, identificând exemple de decizii bazate pe principii biblice pe care le discută în vederea recunoașterii călăuzirii lui Dumnezeu în situații concrete din viața lor.* - *Enumerarea principiilor etice adventiste relevante pentru mărturia personală, relațiile interculturale și implicarea socială.* - *Aplicarea modelului „Busola Etică” pe o dilemă concrete (școală/online/comunitate) legate de mărturia personală și relațiile interculturale, pentru a formula o decizie etică argumentată.* - *Simularea prin joc de rol, a unei conversații dificile sau a unei medieri de micro-conflict care implică principii etice, utilizând tehnici de ascultare activă și de-escaladare.*

Clasa a XI-a
- *Analizarea unui studiu de caz intercultural (inclusiv studii de caz din documentul original) sau a unui exemplu biblic (ex. Faptele 13–16 sau Daniel 1) pentru a identifica elementele procesului de discernământ și a pașilor etici aplicați.* - *Diferențierea între o decizie bazată pe principii etice și o decizie bazată pe considerente pragmatice sau preferințe culturale.* - *Elaborarea unui Cod Personal de Conduită Digitală (respect, confidențialitate, non-violență).* - *Realizarea unei evaluări a riscului etic (probabilitate–impact) pentru un mini-proiect de slujire simulat, identificând potențialele dileme și propunând măsuri de prevenție* - *Redactarea unui „Ghid Personal de Discernământ Etic" care să integreze principiile adventiste, pașii de discernământ și aplicații concrete pentru deciziile din viața personală și misionară.*
CS 3.4. Analizarea critică a provocărilor etice și interculturale din misiunea contemporană și proiectarea unui cadru de răspuns bazat pe etica și valorile adventiste
- *Definirea conceptelor cheie. etică misionară, prozelitism agresiv, tensiune interculturală și manipulare.* - *Identificarea celor mai frecvente provocări etice și interculturale care apar în misiunea contemporană, din perspectiva viziunii adventiste.* - *Aplicarea principiilor etice adventiste în analiza unor studii de caz care prezintă situații de tensiune etică sau interculturală.* - *Utilizarea principiilor de integritate și transparență în luarea unei decizii simulate privind o alocare de resurse (financiare sau umane) într-un scenariu misionar.* - *Analizarea critică a unui caz real documentat (din presă, rapoarte sau documentare) pentru a identifica erorile de abordare etică/culturală și consecințele acestora asupra reputației misiunii adventiste.* - *Diferențierea între o abordare misionară pragmatică (orientată spre rezultate rapide) și o abordare principială (orientată spre transformare durabilă), analizând implicațiile lor etice din perspectiva valorilor adventiste.* - *Organizarea unei dezbateri argumentative pe tema: „Este scopul nobil suficient pentru a justifica metode discutabile în misiune?" și formularea unei poziții teologice argumentate.* - *Elaborarea unei propuneri de cod de conduită etico-interculturală pentru lucrătorii misionari adventiști din secolul al XXI-lea, structurat pe minim cinci principii clare.*
CS 3.5. Practicarea abilităților de comunicare interculturală și dezvoltarea empatiei spirituale în vederea facilitării dialogului autentic în contexte diverse
- *Identificarea trăsăturilor unei comunicări respectuoase și empatice, bazate pe principii biblice.* - *Enumerarea diferențelor dintre ascultarea pasivă și ascultarea active și explicarea rolului acesteia în facilitarea dialogului intercultural.* - *Organizarea unei activități de simulare (joc de rol) în care elevii joacă roluri diferite (ex.: un misionar și un interlocutor dintr-o altă cultură) și exersează ascultarea empatică și adaptarea limbajului la context.* - *Exersarea formulării întrebărilor deschise și a reformulărilor pozitive pentru a încuraja dialogul și a preveni neînțelegerile interculturale.* - *Analizarea critică și reflecția scrisă (într-un jurnal reflexiv) asupra propriei experiențe de comunicare în timpul simulării: ce a funcționat, ce a fost dificil și ce elemente necesită îmbunătățire.* - *Elaborarea unui protocol de dialog respectuos (reguli de bază, exemple de limbaj adecvat) și evaluarea aplicativă a acestuia într-o sesiune de discuții pe o temă sensibilă.* - *Crearea unei scurte broșuri sau a unui material digital (video/infografic) intitulat „Ghid de Comunicare Empatică în Misiune", care să sintetizeze reguli practice și să ofere exemple de adaptare contextuală.*
CS 3.6. Conceperea unui plan personal de dezvoltare spirituală și misionară care integrează rugăciunea, studiul biblic și serviciul pentru comunitate
- *Definirea conceptului de „dezvoltare spirituală personală" și identificarea celor trei piloni esențiali: comuniunea cu Dumnezeu (rugăciune, studiu), creșterea personală și slujirea altora.* - *Alcătuirea unei „reguli de viață" (un orar săptămânal) care să integreze noile obiceiuri spirituale și de slujire în rutina zilnică.* - *Utilizarea unui jurnal de progres (sau a unei aplicații de monitorizare a obiceiurilor) pentru a monitoriza săptămânal implementarea planului.* - *Planificarea unor puncte de verificare cu un mentor sau profesor pentru a analiza progresul, a identifica obstacolele și a primi feedback.*

Clasa a XI-a
- *Elaborarea unui plan de gestionare a obstacolelor (folosind modelul „dacă... atunci...”) pentru a crește reziliența în menținerea unor obiceiuri de dezvoltare spirituală și misionară.*

CG 4 – Contextualizarea mesajului adventist în culturi și medii diferite

Clasa a XI-a
CS 4.1. Identificarea specificului cultural, religios și social al comunității pentru determinarea contextului misionar local/conex
- *Definirea conceptelor de bază: specific cultural, context misionar, punți de dialog și bariere de acces în misiune.* - *Explicarea modului în care factorii de context (ex.: politic, economic, social, tehnologic, legal – modelul PESTLE) influențează nevoile și oportunitățile misionare locale.* - *Realizarea unei mini-etnografii în comunitatea proprie, colectand date relevante despre nevoi sociale și aplicarea unei grile de analiză pentru a identifica barierele de acces în comunicarea mesajului către diferite grupuri-țintă* - *Formularea a cel puțin trei oportunități misionare acționabile (realizabile) care derivă direct din profilul de comunitate analizat și justificarea (argumentarea) alegerii lor.* - *Elaborarea unei schițe de propunere de proiect misionar adaptat specificului identificat al comunității și care să utilizeze punți culturale de dialog.*
CS 4.2. Adaptarea metodelor de prezentare a mesajului adventist la nivelul de înțelegere și sensibilitatea culturală a audienței țintă, în vederea creșterii eficienței mărturiei
- *Definirea conceptului de sensibilitate culturală în comunicare și explicarea principiului de adaptare a mesajului fără compromiterea convingerilor de bază.* - *Identificarea elementelor de limbaj, ilustrație și tonalitate care pot fi considerate sensibile sau ofensatoare pentru o audiență țintă specifică.* - *Elaborarea unui glosar minimal de termeni teologici specifici(ex. misiune, sfințire, sabat, reforma sănătății) și rescrierea acestora într-un limbaj accesibil publicului neavizat.* - *Conceperea unui material scurt (ex. pliant sau video scurt – reel) cu un mesaj cheie adventist, aplicând direct principiile de adaptare la limbaj și cultură.* - *Reformularea contextuală a două ilustrații sau pilde biblice, traducându-le în experiențe și exemple locale sau actuale, pentru a crește relevanța.* - *Crearea unui plan vizual pentru un discurs narativ adaptat la două audiențe, cu testarea și revizuirea materialelor pe baza feedback-ului și a sensibilității culturale, justificând modificările*
CS 4.3. Evaluarea tensiunilor dintre păstrarea identității adventiste și deschiderea către dialog intercultural și inter-religios în perspectiva unei abordări echilibrate în contexte pluraliste
- *Definirea conceptelor de bază: dialog inter-religios, pluralism, identitate negociabilă vs. principii non-negociabile.* - *Explicarea importanței dialogului pentru misiune și a riscurilor (ex.: sincretism, izolare) care decurg din lipsa sau excesul de deschidere.* - *Aplicarea cadrului de principii „ne-negociabile vs. adaptări prudente” pe cazuri reale de interacțiune interconfesională.* - *Simularea (prin joc de rol) a unei întâlniri interconfesionale (ex.: cu un reprezentant al unei alte confesiuni sau religii) și exersarea tehnicilor de dialog respectuos.* - *Susținerea unei dezbateri socratice pe tema dilemei dintre focusul pe identitatea strictă vs. dialogul deschis, justificând o poziție echilibrată (nivel evaluare).* - *Elaborarea unui Ghid de conversații dificile (un protocol) care să includă reguli, deschideri, întrebări și închideri sigure pentru facilitarea dialogului inter-confesional.* - *Evaluarea unor scenarii-limită complexe cu criterii etice și argumentarea celui mai bun curs de acțiune.*
CS 4.4. Proiectarea unei strategii misionare contextualizată (materiale, evenimente, inițiative sociale) care răspunde nevoilor specifice ale tinerilor dintr-un anumit mediu cultural sau social
- *Definirea conceptelor de gândiri de design și propunere de valoare în contextul misiunii.* - *Realizarea unei strategii misionare prin definirea scopului, înțelegerea nevoilor publicului-țintă, proiectarea rapidă a unui prototip, testarea și colectarea feedback-ului, planificarea responsabilităților și indicatorilor de impact, și evaluarea etică a strategiei rezultate* - *Elaborarea unei prezentări clare și sintetice (5–7 minute) a strategiilor de misiune, urmată de o sesiune de întrebări și răspunsuri.*
CS 4.5. Proiectarea unor inițiative misionare adaptate contextului local, care promovează drepturile omului, participarea civică și un stil de viață sănătos, contribuind la orientarea vocațională a tinerilor

Clasa a XI-a
- *Definirea conceptelor de drepturile omului, participare civică și stil de viață sănătos din perspectivă biblică și socială.* - *Explicarea modului în care viziunea adventistă asupra omului și a creației (principiul creaționist al administrării responsabile a resurselor) fundamentează aceste inițiative sociale.* - *Identificarea nevoilor comunitare și elaborarea, prin analiză de parteneriate și riscuri, a unei inițiative sociale sustenabile, cu planificare, buget și protocoale de siguranță pentru protecția participanților.* - *Organizarea unei secțiuni în cadrul „Târgului de Vocații cu Suflet” pentru explorarea și discutarea modului în care valorile creștine influențează alegerile profesionale.* - *Simularea unei competiții de proiecte misionare în care elevii prezintă și argumentează relevanța, fezabilitatea și impactul inițiativelor de transmitere a mesajului Evangheliei în fața unui juriu.*

CG 5 – Manifestarea responsabilității sociale și civice prin integrarea valorilor creștine în acțiuni de misiune relevante

Clasa a XI-a
CS 5.1. Analizarea critică a problemelor sociale din perspectiva eticii creștine și a drepturilor omului
- *Definirea principalelor probleme sociale contemporane (ex. excluziunea, discriminarea) și explicarea modului în care acestea contravin principiilor etice creștine și conceptului de demnitate umană.* - *Identificarea cadrului etic (principii biblice, drepturile omului) pe baza căruia se poate face o analiză critică a problemelor sociale.* - *Realizarea unei Analize critice de media (verificarea surselor/ fact-check) pe o temă socială actuală (ex. migrație, sărăcia) pentru a identifica bias-ul (subiectivismul) în comunicare.* - *Analizarea prin metoda "Acvariului" a unor dileme civice, cu roluri rotative (proponent, critic, observator), pentru a identifica argumente pro/contra drepturilor omului.* - *Diferențierea între cauzele structurale și cele individuale ale unei probleme sociale (ex. sărăcia).* - *Redactarea unui Eseu argumentativ (400-500 cuvinte) care să formuleze o propunere de răspuns misionar coerent și justificat la problema socială analizată.* - *Simularea unei dezbateri publice cu poziții argumentate privind o problemă socială, evaluând eficacitatea argumentelor bazate pe etica creștină și comportament civic.*
CS 5.2. Utilizarea etică și responsabilă a tehnologiei digitale și a inteligenței artificiale în proiecte de misiune
- *Definirea conceptelor de dezinformare, cyberbullying, abuz online și explicarea principiilor eticii digitale creștine (adevăr, respect, confidențialitate).* - *Identificarea a cel puțin trei riscuri etice majore asociate cu utilizarea inteligenței artificiale (IA) în comunicarea misionară.* - *Aplicarea unui protocol de verificare a surselor (fact-check simplificat) pe două știri sau mesaje cu potențial de dezinformare legate de religie sau sănătate.* - *Analizarea unor scenarii etice (dezinformare, cyberbullying, glume jignitoare) și formularea răspunsurilor creștine (reacții bazate pe principii).* - *Efectuarea unui audit de confidențialitate (setări, permisiuni, urmăritori) pe două platforme de socializare și identificarea riscurilor.* - *Diferențierea între libertatea de exprimare și discursul instigator la ură, justificând limitele etice creștine în mediul online.* - *Elaborarea unui Cod Personal de Conduită Digitală care să integreze valorile adventiste și principiile de prevenire a abuzurilor online.*
CS 5.3. Proiectarea de inițiative comunitare pentru dezvoltare durabilă, sănătatea și un stil de viață echilibrat
- *Definirea conceptelor de dezvoltare durabilă, stil de viață echilibrat și administrare responsabilă a creației din perspectivă creștină.* - *Explicarea modului în care viziunea adventistă asupra omului și a creației (ex.: principiul sănătății holistice – trup, minte, suflet) fundamentează aceste inițiative.* - *Identificarea în texte biblice sau religioase a virtuților (ex.: cumpătarea, recunoștința) care stau la baza unei ecologii creștine.* - *Efectuarea unui audit ecologic personal/ al clasei/ școlii (evaluarea consumului de resurse/energie) și propunerea a trei acțiuni concrete de îmbunătățire.*

Clasa a XI-a
- *Implementarea unei provocări personale/ colective (ex. "Ziua cu Amprentă Zero de Deșeuri"), monitorizarea rezultatelor, progresului și evaluarea rezultatelor privind reducerea deșeurilor.* - *Analizarea a două idei de sustenabilitate școlară și efectuarea unei analize Cost-Beneficiu pentru a o alege pe cea mai eficientă.* - *Elaborarea unui poster științific (date și recomandări) pe o temă de sănătate/ecologie și prezentarea lui publică.*
CS 5.4. Realizarea unui proiect de voluntariat, demonstrând abilități de colaborare, leadership și empatie
- *Definirea conceptelor de bază: leadership slujitor, dezvoltare a echipei și voluntariat etic.* - *Identificarea a trei trăsături esențiale ale unui lider slujitor, conform modelului biblic (ex. Isus, Moise, Pavel) și explicarea modului în care acestea se aplică în coordonarea voluntarilor.* - *Enumerarea etapelor ciclului de viață al unei echipe (formare, furtună, normare, performanță).* - *Susținerea unui discurs de recrutare convingător care să reflecte principiile servant leadership și să vizeze nevoile publicului-țintă.* - *Discutarea implicațiilor stilurilor de de leadership în managementul echipei misionare.* - *Analizarea unui caz de eșec sau de conflict în managementul voluntarilor identificând cauzele (ex.: comunicare defectuoasă, lipsă de viziune, burn-out).* - *Elaborarea unui plan complet de acțiune pentru mobilizarea voluntarilor într-un proiect dat incluzând planificarea instruirii și strategia de retenție.*
CS 5.5. Proiectarea unor inițiative misionare adaptate contextului local, care promovează drepturile omului, participarea civică și un stil de viață sănătos, contribuind la orientarea vocațională a tinerilor
- *Definirea conceptelor de demnitate umană, egalitate de șanse și non-violență din perspectiva teologică și civică.* - *Explicarea modului în care conceptul biblic imago Dei (chipul lui Dumnezeu) fundamentează respectul și compasiunea față de toți oamenii.* - *Exersarea (prin joc de rol/ scenetă) a unor răspunsuri non-violente la o situație de discriminare dată.* - *Identificarea barierelor de acces (fizic, lingvistic, financiar) care împiedică egalitatea de șanse în contextul local.* - *Analizarea unei situații (simple, multiple sau complexe) de discriminare (prezentată într-o scenetă - forum) pentru a identifica factorii care duc la conflict și punctele de intervenție posibile.* - *Redactarea unui eseu de 300 de cuvinte în care se va diferenția între solidaritatea creștină și caritatea superficială, justificând acțiunea care promovează demnitatea pe termen lung.* - *Formularea unui plan de acțiune imediat pentru o situație de discriminare identificată în mediile accesibile elevilor.* - *Alcătuirea unei „Carte a respectului” asumată la nivel de clasă menținând un sistem de monitorizare a angajamentelor timp de o lună.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Clasa a XI-a

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Bazele biblice și teologice ale misiunii	1.1. Dumnezeu, primul misionar. Trinitatea – manifestarea misionară a lui Dumnezeu în istorie 1.2. Definițiile misiunii și conceptul de *missio Dei* 1.2.1. Misiologia ca disciplină teologică 1.3. Modele de misiune în Vechiul Testament 1.3.1. Avraam 1.3.2. Iona 1.3.3. Isaia 1.4. Modele de misiune în Noul Testament. 1.4.1. Marea Trimitere: studiu biblic și aplicare contemporană 1.4.2. Isus ca model suprem de misiune: incluziune și compasiune 1.4.3. Apostolul Pavel: strategii de misiune interculturală 1.5. Finalitatea misiunii. Shalom pentru fiecare. Restaurarea drepturilor omului și recuperarea demnității persoanei din perspectivă biblică
2. Paradigme și istorie misionară	2.1. Istoria misiunii 2.1.1. Istoria misiunii creștine timpurii și medievale 2.1.2. Reforma protestantă și impactul ei asupra misiunii 2.1.3. Repere ale misiunii adventiste din secolele XIX-XX 2.1.4. Personalități cheie și istorii inspiraționale de femei și bărbați care au întrupat misiunea creștină 2.2. Principalele paradigme ale misiunii creștine. De la evanghelizare la misiune holistică 2.3. Lecții de istorie: misiunea între eșec și succes ca factor de prevenire a intoleranței 2.4. Misiunea în contextul post-modern și secular
3. Strategii și modele contemporane misionare	3.1. Misiunea holistică și dezvoltarea durabilă: ecologie și responsabilitate 3.2. Misiunea digitală: etică, oportunități și prevenirea (cyber)bullying-ului. Alfabetizare digitală și IA în slujba misiunii: creare de conținut responsabil 3.3. Proiecte comunitare și de voluntariat: de la plan la implementare 3.4. Misiunea prin grupuri mici 3.5. Mărturia personală în spațiul privat, public și alte contexte contemporane 3.6. Shalom pentru azi: răspunsul misionar pentru nevoile sociale actuale. Sănătate și bunăstare: abordarea stilului de viață ca formă de misiune 3.7. Inițiative adventiste globale: ADRA, Global Mission, Adventist Frontier Missions
4. Identitate adventistă și etica misiunii	4.1. Conturarea identității misionare personale 4.2. Valorile esențiale creștine și specific adventiste în misiune 4.3. Principii etice în abordarea misionară 4.4. Comunicare deschisă și managementul conflictului în echipa misionară 4.5. Valori în relațiile misionare și în activitatea misionară

ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 – Utilizarea adecvată a conceptelor fundamentale și a paradigmelor misionare

Clasa a XII-a
CS 1.1. Definirea conceptelor cheie ale misiologiei în contexte biblice și contemporane
- *Definirea conceptelor de Missio Dei, paradigme misionare și misiune holistică, evidențiind nuanțele teologice specifice contextului contemporan.* - *Indicarea diferențiată a sensurilor termenilor cheie (ex: paradigmă, contextualizare) în raport cu uzul general curent* - *Realizarea unui studiu comparativ între un proiect misionar istoric și unul contemporan, analizând punctele tari și punctele slabe ale fiecăruia, aplicând criteriile etice și biblice pentru a determina compatibilitatea lor cu viziunea adventistă.* - *Simularea (prin joc de rol) a unei ședințe de planificare misionară pentru o comunitate multiculturală, în cadrul căreia se negociază și se proiectează o strategie incluzivă.* - *Organizarea unei dezbateri structurate pe tema prioritizării adaptării culturale versus proclamarea unui mesaj universal, folosind argumente teologice și sociologice.* - *Redactarea unui articol teologic scurt (eseu, 1-2 pagini) care să proiecteze o viziune personală, integrată și justificată biblic a misiunii adventiste în secolul XXI.* - *Elaborarea unei hărți conceptuale care ilustrează și justifică conexiunile dintre Misiologie și celelalte discipline teologice, argumentând sarcina specifică a acesteia în ansamblul teologiei.*
CS 1.2. Explicarea evoluției paradigmelor misionare în creștinism și Biserica Adventistă
- *Explicarea factorilor socio-culturali și politici care au determinat direcțiile majore ale misiunii creștine în secolul XX și XXI.* - *Realizarea unei analize SWOT (Puncte Tari, Slabe, Oportunități, Amenințări) pentru un proiect misionar actual, bazată pe o analiză a lecțiilor istorice (ex.: eșecurile colonialiste sau triumful mișcărilor indigene).* - *Analizarea critică a rolului și impactului unei mișcări profetice sau întâlniri inter-religioase majore din istorie, identificând influențele pozitive și negative asupra misiunii adventiste.* - *Proiectarea unui document de poziție care argumentează necesitatea unei noi direcții misionare bazate pe corelarea eșecurilor și reușitelor istorice.*
CS 1.3. Articularea contribuției mesajului Adventist în cadrul misiunii creștine generale
- *Explicarea nuanțată a unicității mărturiei adventiste în dialogul interconfesional.* - *Conceperea unui infografic comparativ care nu doar listează, ci ierarhizează contribuțiile specifice adventiste în funcție de relevanța lor pentru diverse contexte misionare.* - *Realizarea unui interviu aprofundat cu un lider misionar (pastor, director ADRA) și analizarea modului în care viziunea adventistă influențează deciziile strategice ale acestuia.* - *Redactarea unui eseu argumentativ (400-500 cuvinte) care evaluează impactul a două contribuții adventiste specifice, bazându-se pe studii de caz complexe, și propune o strategie de comunicare a acestora într-un context secular.*
CS 1.4. Aplicarea conceptelor fundamentale misionare în analiza unor situații concrete de misiune din comunitatea locală sau globală
- *Explicarea modului în care concepte precum missio Dei și misiunea holistică se aplică în analiza nevoilor unei comunități.* - *Realizarea unui studiu de caz local/ global cu o fișă de analiză complexă (nevoi–resurse–riscuri–indicatori) care să includă și recomandări strategice.* - *Construirea unui Arbore de Probleme/ Soluții pentru o provocare misionară complexă, identificând nu doar cauzele, ci și interdependențele dintre acestea.* - *Elaborarea unei povești/ narațiuni digitale care prezintă o problemă socială și propune un plan de răspuns misionar complet, cu obiective S.M.A.R.T. și indicatori de impact.*
CS 1.5. Generarea de comparații între diferitele abordări misionare pentru a identifica aplicabilitatea lor în contexte specifice
- *Descrierea avansată a modelelor misionare, incluzând exemple din istoria recentă a Bisericii Adventiste.* - *Participarea la un atelier misionar, unde elevii justifică alegerea abordării misionare pentru un context dat, pe baza unor criterii complexe (acces, risc, impact, sustenabilitate).*

Clasa a XII-a
CS 1.6. Analizarea conceptelor misionare din perspectiva incluziunii, diversității și a egalității de șanse, pentru a promova o misiune relevantă și etică
- *Completarea unei pânze a unei misiuni incluzive (canvas) care să identifice bariere, facilitatori și adaptări necesare.* - *Elaborarea unui plan de co-creare a unui proiect misionar cu grupuri diverse și proiectarea unui protocol de siguranță și consimțământ pentru protejarea persoanelor vulnerabile.*

CG 2 - Analizarea principiilor, strategiilor și a modelelor de misiune

Clasa a XII-a
CS 2.1. Descrierea principiilor și modelelor biblice ale misiunii și aplicarea lor în cadrul misiunilor Bisericii Adventiste
- *Realizarea unei lecturi explicative a unui text biblic misionar complex (ex.: Luca 4:16–19), identificând nu doar principiile, ci și nuanțele teologice.* - *Participarea la un joc de rol care simulează un act decizional într-o comisie misionară, aplicând un principiu biblic specific pentru a rezolva o dilemă.* - *Efectuarea unei analize comparative între două modele biblice de misiune (ex.: modelul lui Isus vs. cel al lui Pavel), pe baza unor criterii clare (public-țintă, metodă, rezultate).* - *Elaborarea unui poster academic despre misiunea apostolică și susținerea unei predici scurte (5–7 minute) pe o temă misionară, urmată de o sesiune de feedback structurat.*
CS 2.2. Explicarea relației dintre teologia misiunii adventiste și strategiile misionare
- *Realizarea unui interviu cu un expert (pastor, lider de departament) pentru a identifica principiile strategice actuale ale Bisericii Adventiste.* - *Construirea unei matrici Impact–Fezabilitate pentru a analiza și ierarhiza diverse strategii misionare în context urban.* - *Efectuarea unui mini-audit al unei inițiative misionare locale, evaluând relevanța, eficiența și etica acesteia pe baza unei grile de criterii.* - *Proiectarea unei campanii misionare mixte (online/offline) și simularea unei decizii de pivotare a strategiei pe baza unor date ipotetice (ex: feedback negativ, resurse limitate), argumentând decizia.*
CS 2.3. Articularea unei strategii sau a unui model adecvate context specifice, cu ținta transformării sociale, folosind indicatori de rezultat/impact și condiții de succes
- *Ilustrarea teoriei schimbării printr-un un proiect dat (diagrame cauză–efect, presupuneri critice).* - *Construirea cadrului unui proiect comunitar, prin delimitareabresurselor, rezultatelor imediate, schimbărilor intermediare și impactului pe termen lung, urmată de definirea indicatorilor S.M.A.R.T. și a celor calitativi de impact, precum și de realizarea unei evaluări intercolegiale (peer-review) bazate pe criterii de fezabilitate, etică și incluziune.* - *Conceperea unei campanii de promovare a valorilor morale și religioase în comunitate, alegând un grup țintă, obiective concrete, strategii de implementare și indicatori de succes, planul fiind, ulterior, prezentat în fața clasei pentru evaluarea clarității, relevanței și impactului social.*
CS 2.4. Evaluarea modelelor misionare holistice care integrează dimensiunea spirituală, fizică, socială și educațională a misiunii adventiste
- *Efectuarea unei evaluări pe teren (observație ghidată și interviuri semi-structurate) a unui proiect real și realizarea unei analize cost–beneficiu.* - *Elaborarea unei grile multicriteriale (relevanță, accesibilitate, sustenabilitate, scalabilitate) pentru evaluarea unui model misionar holistic.* - *Evaluarea unor modele misionare holistice adventiste, identificând modul în care acestea integrează dimensiunile spirituală, fizică, socială și educațională.*

CG 3 – Integrarea credinței, a valorilor adventiste și a fundamentelor misiunii în identitatea personală, relații și alegeri etice

Clasa a XII-a
CS 3.1. Analizarea identității misionare ca tânăr adventist și argumentarea modului în care credința personală motivează implicarea în misiune
- *Completarea unei hărți de roluri (acasă, școală, biserică, comunitate) prin analizarea tensiunilor și sinergiilor în vederea unei integrări mature.*

Clasa a XII-a
- *Redactarea unei declarații de misiune revizuite (versiunea finală) evaluând comparativ cu cea din clasa a XI-a pentru a măsura progresul.* - *Facilitarea unei sesiuni de mentorat reciproc de 20 de minute pentru un coleg pe tema chemării misionare, demonstrând abilități de ascultare și ghidare.*
CS 3.2. Reformularea propriei mărturii de credință în formate multi-modale, în manieră adecvată audienței și contextului social propriu sau altui context ales intenționat
- *Realizarea unei adaptări interculturale a mărturiei (rescriere, imagini, voce) și analizarea impactului prin testarea cu un public-țintă diferit.* - *Organizarea unei sesiuni publice de Întrebări și Răspunsuri (live sau online) cu reguli de dialog respectuos și evaluarea calității interacțiunilor.* - *Crearea unui kit media (biografie scurtă, mesaj-cheie, vizualuri) pentru prezentări publice și conducerea unui atelier de 20 de minute pentru colegii mai mici despre „Cum îți spui povestea”.*
CS 3.3. Aplicarea principiilor etice adventiste în luarea deciziilor legate de mărturie personală, relații interculturale și implicare socială
- *Realizarea unui studiu de caz extins (comparând perspectivele: elev, părinte, profesor) și formularea unei recomandări etice argumentate.* - *Organizarea unei mese rotunde etice cu invitați, unde elevii facilitează discuția pe o dilemă complexă, evaluând argumentele și formulând concluzii.* - *Elaborarea unui plan de siguranță pentru o activitate de voluntariat și redactarea unui ghid de etichetă digitală pentru evenimente online (streaming, consimțământ foto).*
CS 3.4. Analizarea critică a provocărilor etice și interculturale din misiunea contemporană și proiectarea unui cadru de răspuns bazat pe etica și valorile adventiste
- *Coordonarea unei micro-inițiative de slujire (plan, execuție, raport), cu distribuirea clară a rolurilor.* - *Efectuarea unei evaluări 360° (auto-evaluare, evaluare de la colegi și de la beneficiar) asupra comportamentelor bazate pe valori.* - *Organizarea unei sesiuni de formare pentru colegi (15–20 min.) pe tema empatiei și a comunicării non-violente și realizarea unui ghid de bun-venit pentru noii voluntari.*
CS 3.5. Practicarea abilităților de comunicare interculturală și dezvoltarea empatiei spirituale în vederea facilitării dialogului autentic în contexte diverse
- *Efectuarea unei lecturi comparative între o pericopă biblică și un text patristic/ contemporan, evaluând criteriile de decizie derivate.* - *Elaborarea unei cazuistici reper cu trei cazuri actuale, ancorate biblic, și construirea unui arbore al deciziei (decision tree) pentru o dilemă morală complexă din mediul digital.* - *Redactarea unui eseu argumentativ cu surse biblice și etico-civice și susținerea unei predici scurte (10 min) cu feedback pe conținut și sensibilitate culturală.*
CS 3.6. Conceperea unui plan personal de dezvoltare spirituală și misionară care integrează rugăciunea, studiul biblic și serviciul pentru comunitate
- *Utilizarea unui instrument de monitorizare (jurnal de obiceiuri) și analizarea progresului la intervale regulate (4/8 săptămâni).* - *Planificarea unor acțiuni proactive (feedforward) pentru depășirea obstacolelor anticipate și documentarea ajustărilor în urma discuțiilor cu mentorul.* - *Redactarea unui raport final de progres (1-2 pagini) și prezentarea publică a lecțiilor învățate (poster sau discurs de 3 minute) înainte de absolvire.*

CG 4 – Contextualizarea mesajului adventist în culturi și medii diferite

Clasa a XII-a
CS 4.1. Identificarea specificului cultural, religios și social al comunității pentru determinarea contextului misionar local/conex
- *Efectuarea unei cercetări de teren extinse, comparând metodele (interviuri, observație, analiza documentelor) pentru a valida constatările.* - *Realizarea unei analize PESTLE locale (Politic, Economic, Social, Tehnologic, Legal, Ecologic) și cartografierea rețelelor informale de influență (sociogramă de bază).* - *Utilizarea metodei „cea mai semnificativă schimbare” pentru a colecta și evalua povești relevante din comunitate, identificând valorile și nevoile profunde.* - *Elaborarea unui profil de comunitate (2 pagini) cu perspective acționabile și formularea a trei oportunități misionare strategice, derivate direct din datele culese.*

Clasa a XII-a
CS 4.2. Adaptarea metodelor de prezentare a mesajului adventist la nivelul de înțelegere și sensibilitatea culturală a audienței țintă, în vederea creșterii eficienței mărturiei
- *Elaborarea unei versiuni interculturale a unui mesaj, testarea acesteia pe un public mixt de adolescenți și adulți și evaluarea comparativă a feedback-ului obținut.* - *Realizarea unui test A/B pe două versiuni de mesaj (folosind o metrică aleasă, ex: claritate, apel la acțiune) evaluând eficiența fiecăruia.* - *Elaborarea unui pachet media multi-format (poster, video scurt, card informațional) pentru o campanie integrată și documentarea deciziilor de design într-un jurnal operațional.*
CS 4.3. Evaluarea tensiunilor dintre păstrarea identității adventiste și deschiderea către dialog intercultural și inter-religios în perspectiva unei abordări echilibrate în contexte pluraliste
- *Aplicarea cadrului „principii ne-negociabile vs. adaptări prudente” pe cazuri reale și complexe de dialog interconfesional.* - *Facilitarea unei dezbateri socratice cu rotație de roluri (apărător, critic, sintetizator) și evaluarea calității argumentelor.* - *Simularea unei întâlniri interconfesionale structurate (pregătire, desfășurare, reflecție) și elaborarea unui ghid de conversații dificile (deschideri, întrebări, închideri sigure).*
CS 4.4. Proiectarea unei strategii misionare contextualizată (materiale, evenimente, inițiative sociale) care răspunde nevoilor specifice ale tinerilor dintr-un anumit mediu cultural sau social
- *Realizarea unei analize de nevoi cu eșantionare țintită, pentru identificarea resurselor, contextului și necesităților specifice ale tinerilor, inclusiv ale grupurilor subreprezentate.* - *Simularea unui exercițiu „Echipa Roșie”, în care o echipă prezintă strategia proiectului, iar cealaltă o analizează critic, identificând riscuri și vulnerabilități, după care strategia este ajustată pe baza feedback-ului pentru dezvoltarea gândirii critice.* - *Proiectarea unei strategii misionare contextualizată pentru tineri, identificând nevoile sociale și spirituale ale acestora, elaborând metode și activități adecvate, definind indicatori de succes și prezentând planul în fața clasei pentru evaluarea relevanței și impactului.*
CS 4.5. Proiectarea unor inițiative misionare adaptate contextului local, care promovează drepturile omului, participarea civică și un stil de viață sănătos, contribuind la orientarea vocațională a tinerilor
- *Identificarea partenerilor și a resurselor comunitare în care se analizează potențialii parteneri pentru o inițiativă socială (ONG-uri, instituții publice, companii locale, Biserica), evaluând interesele, resursele și potențialele bariere în colaborare.* - *Analizarea comparativă a două modele de intervenție socială, în care se evaluează sustenabilitatea și capacitatea fiecăruia de a promova demnitatea umană pentru aceeași problemă.* - *Simularea unei întâlniri cu un finanțator sau consiliu local, în care elevii prezintă valorile morale propuse, justificând fezabilitatea, impactul social și răspunzând la întrebări critice privind bugetul, sustenabilitatea și alinierea cu politicile publice.* - *Realizarea unui audit civic al unei comunități alese, în care elevii identifică probleme specifice legate de drepturile omului (ex: acces limitat la educație pentru anumite grupuri), participare civică redusă sau nevoi de sănătate publică* - *Elaborarea unei "Note de concept" de 1–2 pagini pentru o inițiativă comunitară, care descrie soluția propusă, justificarea biblică și socială, obiectivele de impact pe termen lung și grupul țintă cu beneficiarii direcți și indirecți.* - *Proiectarea unei "Carte a valorilor clasei" în care se elaborează un set de principii etice și de lucru care să garanteze respectarea demnității umane, incluziunea și participarea beneficiarilor în toate etapele.*

CG 5 – Manifestarea responsabilității sociale și civice prin integrarea valorilor creștine în acțiuni de misiune relevante

Clasa a XII-a
CS 5.1. Analizarea critică a problemelor sociale din perspectiva eticii creștine și a drepturilor omului
- *Realizarea unei cercetări de evaluare rapidă (rapid evidence assessment) cu bibliografie adnotată pe o problemă socială.* - *Organizarea unei mese rotunde cu invitați (ONG, consilier local) pentru a analiza o problemă din perspective multiple și a sintetiza concluziile.* - *Efectuarea unei analize comparative între două politici publice similare pentru a identifica bune practici.*

Clasa a XII-a
- *Simularea unei consultări publice (cu roluri definite: cetățean, expert, politician), evaluând calitatea argumentelor și forța de persuasiune a fiecărei părți.* - *Dezvoltarea unei povești bazate pe date (data-story) care traduce statistici complexe într-o narațiune vizuală și convingătoare pentru publicul școlii.* - *Elaborarea unui plan realist (mesaje-cheie, audiențe, calendar, măsurarea impactului) pentru a promova o schimbare la nivel public pentru o problemă în comunitate sesizată și analizată.*
CS 5.2. Utilizarea etică și responsabilă a tehnologiei digitale și a inteligenței artificiale în proiecte de misiune
- *Organizarea unui atelier „Inteligența artificială în misiune” (cazuri de utilizare, riscuri, bune practici) cu mini-simulări practice.* - *Realizarea unui test controlat A/B al unor mesaje misionare (eficacitate vs. derapaj etic) și raportarea rezultatelor.* - *Realizarea unui audit de bias (părtinire) al unui instrument de Inteligență Artificială (cu prompts, analiză output, corecții documentate).* - *Elaborarea unui ghid de guvernanță digitală pentru un proiect (reguli de moderare, confidențialitate, consimțământ media).* - *Dezvoltarea unei liste de verificare pentru publicarea de imagini/video (cu atenție la persoanele minore sau contextele sensibile).* - *Elaborarea unui protocol de criză online (pași de escaladare, răspuns public, măsuri de reparație).*
CS 5.3. Proiectarea de inițiative comunitare pentru dezvoltare durabilă, sănătatea și un stil de viață echilibrat
- *Implementarea unui proiect pilot de „achiziții verzi” pentru un eveniment școlar, urmată de efectuarea unui audit al amprentei de carbon a clasei și stabilirea unui plan de reducere, realizarea unei analize cost-beneficiu pentru două idei de proiect de sustenabilitate și alegerea celei mai eficiente, precum și proiectarea unei itineranțe educaționale cu standuri și ateliere interactive pe tema sănătății și a Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă, elaborând micro-obiceiuri sănătoase și evaluând implementarea lor la 30 de zile* - *Proiectarea unei inițiative comunitară care promovează dezvoltarea durabilă și sănătatea, identificând resursele locale disponibile, planificând activități practice (de exemplu, grădini comunitare, campanii de colectare selectivă a deșeurilor sau ateliere de nutriție) și explicând modul în care acestea reflectă principiul creaționist al administrării responsabile a resurselor.* - *Organizarea unei campanii educaționale în comunitate sau școală care promovează un stil de viață echilibrat și sustenabil (ex.: activități sportive, seminarii despre alimentație sănătoasă și reducerea risipei), monitorizând impactul asupra participanților și elaborând recomandări pentru continuitatea și eficiența inițiativei.*
CS 5.4. Realizarea unui proiect de voluntariat, demonstrând abilități de colaborare, leadership și empatie
- *Implementarea unui proiect de voluntariat (minim de 10 ore), în care se colectează feedback-ul beneficiarilor prin studii de satisfacție, se întocmește un dosar complet de proiect (plan, matrice RACI, diagramă Gantt, buget, analiză de risc), se încheie un acord de parteneriat cu o organizație locală definind indicatorii comuni de succes, rezultatele proiectului fiind făcute publice* - *Planificarea unui proiect de voluntariat în comunitate (de exemplu, sprijinirea unui cămin de bătrâni sau a unui centru pentru copii defavorizați), stabilind roluri clare pentru fiecare membru al echipei, coordonând activitățile și promovând colaborarea, leadershipul și empatia în relația cu beneficiarii și colegii.* - *Conceperea unei activități de serviciu comunitar într-un context divers și incluziv (de exemplu, curățenie într-un parc public sau organizarea unui eveniment educațional pentru tineri cu nevoi speciale), monitorizând implicarea tuturor participanților, rezolvând problemele care apar și evaluând impactul activității asupra comunității și asupra dezvoltării abilităților personale de colaborare și empatie.*
CS 5.5. Proiectarea unor inițiative misionare adaptate contextului local, care promovează drepturile omului, participarea civică și un stil de viață sănătos, contribuind la orientarea vocațională a tinerilor
- *Realizarea unui atelier de competențe interculturale și teatru-forum, prin analiza și remedierea barierelor de acces, elaborarea unui ghid de limbaj incluziv și sesiune de formare, implementarea unei proceduri sigure de raportare a abuzurilor și redactarea unei scrisori de susținere pentru o cauză locală.* - *Organizarea unui atelier/ unei campanii în școală sau comunitate pentru promovarea demnității umane și a egalității de șanse, în care elevii creează materiale educative și desfășoară activități practice care încurajează respectul, empatia și non-violența între participanți, argumentând legătura cu principiile biblice.* - *Elaborarea unor exerciții de role-play sau discuții ghidate pe situații de discriminare sau conflicte interpersonale, în care elevii aplică soluții bazate pe compasiune și respect, reflectând modul în care valorile biblice pot ghida comportamentele etice și relațiile armonioase.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Clasa a XII-a

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Sensibilitate, dialog și contextualizare culturală	1.1. Analiza contextului social, cultural şi religios local 1.2. Provocări şi soluții în contextualizare 1.3. Contextualizare culturală fidelă: adaptarea mesajului fără compromiterea convingerilor 1.4. Misiunea în contexte culturale diverse, specific local/global 1.5. Strategii pentru dialogul inter-religios şi inter-confesional. Respectul față de valorile și tradițiile locale
2. Planificare, evaluare și leadership în misiune	2.1. Viziune şi planificare strategică în misiune, elaborarea unui plan misionar cu criterii precise: SMART 2.2. Leadership-ul slujitor şi formarea echipei de misiune 2.3. Managementul resurselor în misiune: financiare, umane, materiale 2.4. Monitorizare şi evaluare: măsurarea impactului misiunii 2.5. Abilități de comunicare şi prezentare a proiectelor misionare 2.6. Proiectare şi prezentare a unui plan personal de misiune 2.7. Portofoliu reflexiv şi feedback constructiv

SUGESTII METODOLOGICE

Sugestiile metodologice oferă repere esențiale pentru proiectarea, organizarea și desfășurarea eficientă a activităților de predare-învățare-evaluare în cadrul orelor de ***Misiologie*** la liceu. Acestea vizează sprijinirea cadrului didactic în personalizarea demersului educațional, prin integrarea unor metode didactice moderne, interactive și adaptate la profilul generației actuale de elevi, inclusiv prin dezvoltarea competențelor digitale.

Programa școlară actuală pentru disciplina ***Misiologie*** promovează o învățare centrată pe elev, care accentuează implicarea activă a elevului în procesul de învățare, contextualizarea conținuturilor religioase în realități de viață concrete, dimensiunea socială a învățării – cooperare, colaborare, empatie, responsabilizarea elevilor în raport cu propria dezvoltare morală, spirituală și civică și dezvoltarea competențelor digitale și media, esențiale pentru învățarea secolului al XXI-lea.

A. Strategii didactice – revalorizări ale metodelor tradiționale, noi abordări

Pentru a atinge finalitățile educaționale specifice liceului și a forma competențe relevante, este necesară utilizarea unor metode variate, care îmbină gândirea critică, creativitatea, reflecția și tehnologia. Prezentăm sintetic o listă cu metode tradiționale și moderne, respectiv cu metode care valorizează/ formează competențe digitale, care pot fi utilizate în ora de ***Misiologie***.

1. Metode tradiționale și moderne

- Explicația și prelegerea narativă – Asigură prezentarea coerentă a temelor teologice, adaptată la nivelul de înțelegere al elevilor; este potrivită în activitățile care vizează analiza de textului imnurilor religioase etc.
- Conversația euristică – Stimulează gândirea elevilor, prin întrebări bine formulate, conducând la descoperirea personală a adevărurilor religioase; este o metodă care se poate aplica în activități de prezentare a unor concepte religioase.
- Lectura explicativă – Facilitează învățarea la ***Misiologie***, cu accent pe înțelegerea termenilor specific, semnificația morală și aplicabilitatea în viața cotidiană, fundamentată biblic.
- Studiul de caz – Îi ajută pe elevi să analizeze și să dea răspunsuri din perspectiva moralei creștine la situații etice complexe (avort, eutanasie, dreptate socială), pornind de la experiența lor de viață sau de la diferite evenimente și problematici sociale.
- Portofoliul tematic – Dezvoltă capacitatea elevilor de efort pentru rezolvarea unei teme mai complexe, autonomia în învățare, abilitățile de colaborare și capacitatea de autoevaluare. Elevii adună pe parcursul semestrului reflecții personale, analize de texte religioase, recenzii de filme cu tematică religioasă etc.
- Eseul argumentativ – Elevii exersează exprimarea opiniilor și formularea de argumente coerente cu privire la diferite evenimente din viața cotidiană sau la teme mai complexe precum: „Este credința compatibilă cu muzica comercială?”.
- Dezbaterea de tip academic (Oxford-style) – Favorizează gândirea critică, argumentarea, empatia intelectuală.
- Lectura comparativă – Dezvoltă spiritul analitic și interconectarea cunoștințelor, prin compararea unor texte religioase cu texte literare sau filosofice pe teme comune (ex. iubirea, suferința, mântuirea).

2. Metode care sprijină dezvoltarea de competențe digitale

Predarea ***Misiologiei*** în liceu trebuie să se racordeze la realitatea digitală a elevilor, oferindu-le un cadru în care să-și dezvolte atât gândirea morală, cât și competențele digitale. Iată câteva metode recomandate:

- WebQuest religios – Elevii investighează teme (ex. „Rugăciunea în muzica europeană”) folosind surse online credibile. Rezultatul poate fi prezentat sub formă de infografice, prezentări sau postere digitale.
- Crearea de conținut digital – Elevii realizează podcasturi, videoclipuri scurte, prezentări interactive sau materiale vizuale pe teme de Misiologie. Exemple: un vlog despre semnificația unui imn religios, un tutorial despre rugăciunea în muzică, un interviu cu un muzician creștin implicat în comunitate.
- Utilizarea platformelor educaționale Google Classroom, Moodle sau Padlet pentru organizarea materialelor și a activităților.
- Quiz-uri interactive (Kahoot, Quizizz) – Pot fi utilizate pentru recapitulare sau evaluare dar și pentru momentele de captare a atenției la începutul unei activități.
- Crearea unui blog tematic – Poate fi planificată realizarea unui blog al clasei, unde elevii postează reflecții, eseuri, impresii din excursii religioase, recenzii de filme/documentare. Se dezvoltă competențe media, digitale și de scriere argumentativă.

● Tururi virtuale și realitate augmentată – Pot fi utilizate pentru vizitarea virtuală a unor obiective religioase (ex. Betleem, Via Dolorosa, Castelul din Wittenberg, case memoriale).

● Proiecte colaborative online – Elevii din clase sau școli diferite colaborează online pe o temă moral-religioasă. Se pot realiza e-book-uri sau mărturii ale tinerilor despre credință.

3. Metode pentru dezvoltarea competențelor verzi

În învățătura creștină, lumea creată este darul lui Dumnezeu, iar omul are o vocație de ispravnic al creației. Educația religioasă poate cultiva în elevi iubirea față de creație ca formă de iubire față de Dumnezeu, conștientizând că distrugerea naturii nu este doar o problemă ecologică, ci și una spirituală: o ruptură a comuniunii cu Dumnezeu, cu semenii și cu lumea.

Prin diversificarea metodelor didactice și adaptarea lor la contextul actual, ora de ***Misiologie*** devine un spațiu privilegiat în care elevii învață să înțeleagă corect valorile morale și rolul acestora în dezvoltarea personală și socială, să trăiască autentic și să acționeze responsabil, își dezvoltă echilibrul interior și emoțional în lumina credinței, să exerseze competențe digitale și sociale esențiale pentru lumea contemporană, să își afirme identitatea spirituală, valorile și apartenența la comunitatea de credință.

B. Abordarea conținuturilor

Abordarea conținuturilor presupune o atitudine flexibilă a profesorului de ***Misiologie***, prin accentul pus pe: valorificarea experiențelor de viață ale elevilor; accentuarea caracterului aplicativ al conținuturilor, creând contexte semnificative de învățare pentru viața reală; abordări diferențiate ale conținuturilor învățării, în acord cu experiențele elevilor și cu contextul social în care trăiesc aceștia; realizarea de conexiuni între ***Misiologie*** și alte discipline de studiu.

Conținuturile propuse în programa școlară nu reprezintă teme de lecții, ci unități tematice. Numărul de conținuturi (între 10-15 teme, la nivelul fiecărei clase) de pe parcursul unui an școlar permite: abordarea unor conținuturi pe parcursul mai multor ore, în funcție de complexitatea acestora, de nivelul clasei de elevi, de particularitățile comunității; abordarea unor teme sau aspecte suplimentare, cu rol de adaptare a orei de ***Misiologie*** la specificul clasei de elevi/a comunității.

Ordinea abordării conținuturilor nu este una prestabilită prin programa școlară. Profesorul are libertatea de a planifica în manieră personalizată ordinea în care va prezenta temele, în acord cu logica firească a domeniului și cu specificul vieții religioase a comunității, precum și în relație cu teme de la alte discipline de studiu.

C. Contexte și medii de învățare

Ora de ***Misiologie***, în învățământul liceal, trebuie să răspundă nu doar nevoii de formare morală și spirituală, ci și realităților unei educații moderne, orientate spre dezvoltarea integrală a elevului. În acest sens, este necesară folosirea unor contexte și medii de învățare variate, care să susțină învățarea activă și colaborativă, formarea competențelor, echilibrul emoțional și spiritual al elevilor, legătura cu comunitatea și viața reală.

1. Spații educaționale

● Săli cu aranjamente flexibile – mobilă ușor de reconfigurat, pentru lucru individual, în perechi sau în grupuri. Astfel, se poate trece de la predare frontală la activități colaborative.

● Colțuri de liniște și reflecție – spații special amenajate în școală (camera de rugăciune) sau clasă (colțul rugăciunii) care oferă elevilor un cadru intim și liniștit pentru reculegere, rugăciune personală, meditație sau exprimarea gândurilor și emoțiilor într-un jurnal personal. Pot fi folosite la începutul orei sau pentru activități de autocunoaștere.

● Cabinetul de ***Misiologie*** / Ateliere de creație religioasă – spații destinate realizării de afișe, lucrări artistice cu tematică religioasă, colaje sau prezentări tematice, în care elevii își pot exprima creativ viziunea asupra valorilor creștine.

● Biserica și centrele educative de lângă acestea, ce oferă un loc pentru rugăciune și meditație, dar și spații de activități curriculare și extra-curriculare de diferite tipuri.

2. Învățare combinată (fizică și digitală)

● Învățare mixtă – combinarea lecțiilor desfășurate în clasă cu activități online. De exemplu: temele pot fi trimise prin platforme educaționale, iar elevii pot urmări materiale video sau audio religioase ca suport pentru reflecții sau dezbateri.

● Învățare în secvențe de format scurt – utilizarea de materiale digitale scurte (video, citate, versete, imagini cu mesaje morale) pentru a declanșa discuții sau pentru a oferi elevilor „pastile de înțelepciune” creștină ușor de reținut.

3. Învățarea prin utilizarea realității virtuale (VR) și augmentate (AR)

- Vizite virtuale – folosirea tehnologiei pentru vizitarea unor locuri cu semnificație religioasă (muzee, biserici istorice), fără a ieși din clasă. Aceste experiențe pot fi completate cu activități de cercetare, prezentări sau reflecții scrise.
- Simulări și reconstituiri – folosirea aplicațiilor care reconstituie evenimente biblice, epoci istorice sau viețile unor personalități creștine, pentru ca elevii să înțeleagă mai profund contextul religios și mesajul spiritual al acestor momente.

4. Învățare personalizată și adaptată

- Trasee personalizate de învățare – profesorul poate crea activități diferențiate în funcție de nevoile, nivelul și interesele elevilor, de specificul experienței religioase a acestora.
- Accesibilitate pentru toți elevii – folosirea diverselor forme de exprimare (scris, vorbit, desenat, înregistrări audio), astfel încât fiecare elev să-și poată exprima ideile și trăirile religioase într-un mod autentic și accesibil.

5. Învățare prin colaborare și implicare comunitară

- Proiecte în echipă sau în parteneriat cu alte școli – realizarea de activități comune pe teme religioase sau morale.
- Campanii educative sau sociale – elevii pot organiza acțiuni caritabile, expoziții sau campanii în cadrul școlii sau al comunității, promovând valorile creștine precum solidaritatea, iertarea sau respectul față de aproapele.

6. Practici cu rol spiritual și emoțional

- Momente de rugăciune sau liniște – la începutul sau finalul orei, pot fi introduse scurte momente de rugăciune, tăcere meditativă sau ascultare a unei reflecții audio cu mesaj religios.
- Lectură religioasă ghidată – citirea unor texte religioase sau morale urmată de reflecții personale, scrise sau în grup. Se pot folosi fragmente din Biblie, autori contemporani sau mărturii de credință.
- Meditația scrisă – activități precum „Scrisoare către Dumnezeu", „Jurnalul sufletului" sau „Gândul zilei", prin care elevii își pot exprima trăirile interioare, dorințele, mulțumirile sau întrebările existențiale.

7. Inteligența artificială ca facilitator al învățării (sub îndrumarea profesorului)

Elevii utilizează aplicații bazate pe inteligență artificială pentru a explora conținuturi religioase, sub îndrumarea profesorului.

AI oferă explicații suplimentare, exemple, sinteze sau definiții pentru o mai bună înțelegere a temelor studiate.

Profesorul ghidează activitatea, stabilește obiective clare și monitorizează modul în care elevii folosesc AI.

AI sprijină învățarea personalizată, oferind feedback și resurse adaptate ritmului fiecărui elev.

Elevii pot folosi AI pentru a formula întrebări, crea prezentări, reflecta asupra valorilor morale și religioase.

Prin valorificarea acestor contexte și medii de învățare, elevul este plasat în centrul procesului educațional, ca participant activ, nu doar receptor de informații, se formează nu doar competențe cognitive, ci și dimensiunea emoțională și spirituală a elevului, se creează o legătură între valorile perene ale credinței și cerințele societății actuale. Astfel, ***Misiologie*** devine o disciplină vie, ancorată în realitate, cu impact formator asupra caracterului, atitudinilor și alegerilor personale.

D. Aspecte privind evaluarea

Evaluarea în liceu trebuie să reflecte atât formarea competențelor cognitive și spirituale, cât și capacitatea de aplicare a valorilor moral-religioase în viața personală și comunitară.

1. Relația organică predare-învățare-evaluare

În cadrul orei de ***Misiologie*** la liceu, evaluarea este strâns legată atât de învățare, cât și de predare, constituind împreună un sistem coerent și dinamic. Evaluarea nu trebuie privită ca o activitate separată, ci ca un proces continuu, integrat în întregul parcurs educațional, care oferă feedback valoros pentru elev, dar și pentru profesor. Această relație organică implică:

- adaptarea strategiilor de predare în funcție de nevoile identificate ca urmare a evaluărilor inițiale, de parcurs, finale;
- orientarea învățării către formarea de competențe reale, nu doar acumularea de cunoștințe;
- motivarea elevului, prin recunoașterea progresului său și prin valorizarea reflecției personale;
- corelarea evaluării cu finalități educaționale.

Evaluarea contribuie astfel la formarea și dezvoltarea competențelor specifice disciplinei ***Misiologie***, la îmbunătățirea continuă a predării și a învățării, prin adaptarea conținuturilor și metodelor la nivelul real al clasei, prin sprijinirea elevului în procesul de autocunoaștere și asumare a valorilor creștine.

2. Evaluarea ca mijloc de motivație și reglare

La liceu, evaluarea va accentua două funcții esențiale ale evaluării: funcția de reglare și funcția motivațională.

Evaluarea oferă profesorului feedback cu privire la eficiența metodelor folosite, la înțelegerea conceptelor și valorilor de către elevi, la necesitatea de adaptare sau reluare a unor conținuturi, respectiv la progresul fiecărui elev.

Din perspectiva elevului, aflat în etapa consolidării identității și a asumării valorilor personale, evaluarea trebuie să valorizeze progresul personal al acestuia, să încurajeze implicarea lui activă și autentică, să pună accent pe responsabilitate și autocunoaștere, respectiv să susțină decizia informată privind continuarea studiilor sau alegerea unei direcții vocaționale/ profesionale.

3. Metodologia evaluării

a) Evaluare tradițională (sumativă și formativă), prin:

- teste scrise (cu itemi obiectivi și subiectivi);
- evaluări orale structurate (răspunsuri argumentate, eseuri).
- verificarea învățării prin întrebări și activități de consolidare la finalul unităților de învățare.

b) Metode moderne/ alternative de evaluare

- portofoliul personal – colectare de reflecții, eseuri, jurnale spirituale, fișe de activitate, proiecte și produse creative realizate în timp;
- proiectul tematic – individual sau în grup, cu teme relevante din programa de ***Misiologie***, ce implică documentare, aplicare practică și prezentare argumentată;
- autoevaluarea ghidată – prin fișe sau jurnale de reflecție, elevii sunt invitați să evalueze ce au înțeles, cum s-au raportat emoțional și ce valori au interiorizat;
- observarea sistematică – a participării, a implicării în discuții și dezbateri, a comportamentului și atitudinilor exprimate în contexte de învățare;
- evaluarea produselor de învățare – afișe, prezentări, creații artistice sau digitale cu conținut moral-religios;
- studii de caz și rezolvarea de dileme morale – permit evaluarea capacității elevului de a analiza critic, de a formula judecăți morale și de a aplica valorile creștine în situații reale;
- activități practice – implicarea elevilor în acțiuni cu caracter moral, filantropic sau spiritual, care pot fi ulterior evaluate prin jurnal de reflecție, discuții sau portofoliu.

c) Metode care valorifică competențele digitale și interdisciplinare

- proiecte realizate cu ajutorul tehnologiei: prezentări, materiale video, podcast-uri tematice;
- portofolii digitale: organizarea materialelor pe platforme educaționale (ex. Google Classroom, Moodle).

4. Valorificarea progresului individual

În centrul procesului evaluativ rămâne progresul elevului, nu comparația între elevi. Astfel, se va urmări cum evoluează fiecare elev din punct de vedere cognitiv, afectiv și spiritual, cum își dezvoltă capacitatea de a reflecta, a decide, a ierta, a fi solidar, în ce măsură valorile creștine devin parte a identității personale.

Evaluarea la disciplina ***Misiologie*** în liceu trebuie să devină o călătorie de autocunoaștere, reflecție și angajare personală. Este esențial ca procesul de evaluare să fie cuprinzător (valorificând toate dimensiunile învățării), personalizat (adaptat ritmului și profilului fiecărui elev) și motivant (stimulând dorința de cunoaștere, de aprofundare și de trăire autentică a credinței).

E. Adaptarea procesului de predare-învățare-evaluare la specificul diferitelor grupuri de elevi

În cadrul orelor de ***Misiologie***, este esențială adaptarea strategiilor didactice, a conținuturilor și a modalităților de evaluare pentru a răspunde nevoilor diverse ale elevilor, în special ale celor cu cerințe educaționale speciale (CES) și/sau dizabilități. Acest demers implică utilizarea unor metode active, centrate pe elev, care să stimuleze participarea, empatia și reflecția personală, precum și personalizarea sarcinilor de lucru în funcție de ritmul și stilul de învățare al fiecărui elev. Materialele didactice pot fi adaptate vizual, auditiv sau tactil, în funcție de tipul dizabilității, iar evaluarea trebuie să fie continuă, formativă, oferind feedback constructiv și încurajând progresul individual. Colaborarea cu profesorii de sprijin, consilierul școlar și familia este, de asemenea, un element-cheie pentru integrarea eficientă a elevilor cu CES în activitățile de la clasă, asigurând un climat incluziv și valorificând potențialul fiecărui elev.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Grad didactic/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
Nistor Laurențiu	Drd.	Universitatea Adventus, Cernica, jud Ilfov
Stoicescu Mihai	debutant / dr.	Liceul Teologic Adventist „Ștefan Demetrescu”, București
Iana Adi	debutant	Liceul Teologic Adventist, Craiova, jud. Dolj
Prună Laurențiu-Cătălin	Gardul II	Liceul Teologic Adventist „Ștefan Demetrescu”, București

COORDONATORI/RESPONSABILI/CONSULTANȚI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Zăbavă Mihaela	Consilier CNCE	Centrul Național pentru Curriculum și Elaborare	Responsabil CNCE
Pîslaru Cătălin	Inspector general	Ministerul Educației și Cercetării	Responsabil MEC

RESPONSABILI/COORDONATORI/COLABORATORI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Filimon Valentin	Departament Educație, Biserica Adventistă de Ziua a Șaptea	Uniunea de Conferințe Biserica Adventistă de Ziua a Șaptea, România	Responsabil cult
Goga Maria	Conf. Univ. dr.	DPPD, Universitatea Tehnică de Construcții București	Coordonator științific
Nistor Laurențiu	Asist. univ. drd.	Universitatea Adventus Cernica	Membru

Anexa nr. 194

Programa școlară
pentru disciplina

Istoria Religiilor
Cultul Adventist de Ziua a Șaptea

Clasele a XI-a și a XII-a

Curriculum de specialitate (CS)
Filiera vocațională, profil teologic
specializarea teologie adventist

Învățământ liceal

- 2026 –

Anexa nr. 194
Programa școlară pentru disciplina *Istoria Religiilor,* Cultul Adventist de Ziua a Șaptea, clasele a XI-a și a XII-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea teologie adventistă*

NOTĂ DE PREZENTARE

Prezenta programă școlară pentru disciplina ***Istoria Religiilor*** completează curriculumul pentru disciplinele teologice de specialitate ale Cultului Adventist de Ziua a Șaptea, cu aplicare pentru clasele din învățământul liceal, filiera vocațională, profil teologic, specializarea teologie adventistă, forma cu frecvență zi, începând cu anul școlar 2026-2027. Pentru această categorie de clase, conform planurilor-cadru pentru învățământul liceal, forma cu frecvență zi, aprobate ca anexe la OMEC nr. 4350/2025, studiul disciplinei are următoarea alocare orară săptămânală, defalcată pe segmentul Curriculumului de Specialitate (CS):

An de studiu	Clasa a IX-a	Clasa a X-a	Clasa a XI-a	Clasa a XII-a
Tip segment curricular	CS	CS	CS	CS
Nr. săptămânal de ore	-	-	1	1

Programa școlară se elaborează în concordanță cu:

- *Legea învățământului preuniversitar* nr. 198/2023;
- *Recomandările Consiliului Uniunii Europene* (2018) privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții;
- *Repere pentru proiectarea, actualizarea și evaluarea Curriculumului național. Cadrul de referință al Curriculumului național*, aprobat prin OME nr. 3239/2021;
- *Profilul de formare al absolventului*, aprobat prin OME nr. 6731/2023;

Aceste documente stabilesc cadrul de dezvoltare al competențelor-cheie și al profilului de formare al absolventului de liceu, competențe la a căror formare contribuie și disciplina ***Istoria Religiilor***.

Programa disciplinei ***Istoria Religiilor*** este elaborată potrivit modelului de proiectare curriculară centrat pe competențe. Construcția programei este realizată astfel încât să contribuie la dezvoltarea profilului de formare al elevului din ciclul liceal, care descrie așteptările exprimate față de elev la sfârșitul învățământului liceal, prin raportare la cerințele exprimate în Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023, precum și prin raportare la caracteristicile de dezvoltare ale elevilor.

Prin studierea disciplinei ***Istoria Religiilor***, absolventul de liceu își dezvoltă identitatea personală și conștiința de sine, fundamentate pe valori spirituale și morale; demonstrează comportamente etice și responsabile, aplicabile în viața personală, socială și profesională; manifestă respect față de diversitate și disponibilitate pentru dialog constructiv; își consolidează cultura generală prin înțelegerea impactului Istoria Religiilor asupra civilizației și culturii universale; exersează capacitatea de reflecție critică și discernământ moral, esențiale pentru luarea deciziilor; se implică activ în comunitate, asumând valori de solidaritate, cooperare și responsabilitate civică.

Disciplina valorifică achizițiile formate în ciclul gimnazial, unde elevii au dobândit primele noțiuni de cultură religioasă, de morală și de raportare la valorile comunității. La liceu, accentul se mută de la acumularea de cunoștințe de bază la dezvoltarea competențelor de reflecție critică, discernământ moral și responsabilitate socială. Progresul vizează consolidarea unei identități personale asumate, pregătirea pentru viața adultă și integrarea valorilor spirituale în contexte sociale, culturale și profesionale mai complexe.

Este complementară cu disciplinele socio-umane prin perspectiva valorică și spirituală asupra omului și societății. Are caracter interdisciplinar, favorizând proiecte comune cu literatura, arta, științele sociale și educația civică.

Elemente de noutate pe care le aduce programa:

- Orientare spre competențe transversale (educația pentru cetățenie democratică, educația pentru viață, dezvoltare personală)
- Actualizarea conținuturilor (corelarea temelor religioase cu provocările lumii contemporane: digitalizare, ecologie, drepturile omului, migrație, multiculturalitate, inteligența artificială)

- Dimensiunea interactivă și practică (implicare socială, voluntariat, utilizarea proiectelor interdisciplinare)
- Deschiderea spre dialog (formarea competenței de dialog interconfesional și intercultural; prezentarea comparativă a valorilor comune ale diferitelor tradiții religioase)
- Accent pe formarea caracterului și a autocunoașterii (dezvoltarea rezilienței, a inteligenței emoționale și spirituale; instrumente de reflecție personală – jurnal reflexiv, portofoliu spiritual).

Structura programei școlare a disciplinei ***Istoria Religiilor*** include, pe lângă nota de prezentare, următoarele elemente:

- Competențe generale;
- Competențe specifice și exemple de activități de învățare;
- Conținuturi;
- Sugestii metodologice

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte diverse.

Competențele generale se referă la achizițiile pe care elevul le dobândește la disciplina ***Istoria Religiilor*** pe parcursul întregului ciclu liceal. Acestea au un dublu rol: pe de o parte, reflectă contribuția disciplinei la profilul de formare al absolventului și, implicit, la dezvoltarea competențelor-cheie; pe de altă parte, structurează disciplina în funcție de profilul de formare.

Competențele specifice derivă din competențele generale și reprezintă etape intermediare în dobândirea acestora, fiind formate pe parcursul unui an școlar. Ele sunt adaptate nivelului de dezvoltare al elevilor, ghidează evaluarea performanțelor acestora și oferă cadrul pentru organizarea demersului didactic. Ca etape ale formării competențelor generale, competențele specifice evidențiază progresia acestora de la un an de studiu la altul, contribuind treptat la dezvoltarea competenței generale. Derivarea lor presupune o diferențiere atentă a etapelor procesului de învățare, astfel încât, la finalul studiului disciplinei ***Istoria Religiilor***, elevii să fi dobândit competențele generale corespunzătoare.

Activitățile de învățare constituie contexte în care competențele specifice sunt dezvoltate, exersate și consolidate. Ele au rol orientativ și recomandativ pentru profesori, oferindu-le libertatea de a folosi exemplele propuse de programa școlară, de a le completa sau de a le înlocui, astfel încât să adapteze procesul didactic la realitățile concrete ale clasei. În acest mod, crearea de parcursuri de învățare individualizate și personalizate nu mai rămâne un simplu ideal, ci devine realizabilă prin metode și modalități concrete de aplicare.

Conținuturile învățării sunt organizate pe domenii și reprezintă achiziții de bază prin care se urmărește formarea competentelor elevilor. La nivelul fiecărei clase, programa prezintă o ofertă curriculară care include aspecte de învățătura creștină, dialogul interreligios și intercultural, formarea morală aplicată și implicarea responsabilă în viața comunitară

Sugestiile metodologice oferă exemple de strategii didactice, repere pentru planificarea demersului didactic și elemente pentru evaluarea continuă. Acestea includ recomandări privind desfășurarea efectivă a procesului de predare-învățare-evaluare centrat pe formarea competențelor, exemple de strategii didactice care sprijină realizarea competențelor specifice, precum și propuneri de abordare interdisciplinară și integrată. În plus, acestea cuprind repere pentru evaluarea învățării, raportată la competențele urmărite, putând fi utilizate diverse forme, metode și instrumente de evaluare.

Cadrele didactice sunt încurajate să planifice didactica pe baza competențelor, să adapteze activitățile la context și să utilizeze metode variate de evaluare, cu accent pe progresul și dezvoltarea elevului.

Pentru a asigura un cadru coerent în predarea disciplinei ***Istoria Religiilor***, programa școlară propune un set de elemente comune pentru toate cultele din România care au drept de predare a propriilor dogme în sistemul de învățământ: lista competențelor generale, o parte dintre competențele specifice și o serie de exemple de activități de învățare și partea generală a sugestiilor metodologice. Listele de competențe specifice și de conținuturi sunt elaborate de către fiecare cult, permițând orientarea către teme relevante pentru fiecare dintre acestea.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Identificarea elementelor definitorii ale marilor religii ale lumii, în contexte istorice și culturale diferite**
CG2	**Explicarea semnificațiile credințelor, practicilor și valorilor religioase în contextul culturilor lumii**
CG3	**Analizarea manifestărilor și implicațiilor religiei în viața individuală și colectivă, din perspective istorice, culturale și contemporane**
CG4	**Evaluarea impactului credințelor, valorilor și practicilor religioase asupra vieții**

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Identificarea elementelor definitorii ale marilor religii ale lumii, în contexte istorice și culturale diferite

Clasa a XI-a
CS 1.1. Recunoașterea originilor geografice și a fondatorilor principalelor religii ale lumii
- *Explorarea de hărți digitale interactive pentru a localiza regiunile de origine ale marilor religii.* - *Realizarea unei linii a timpului digitală cu principalele momente fondatoare ale religiilor.* - *Identificarea, în echipe multiculturale, a fondatorilor și a contextului apariției fiecărei religii.* - *Crearea unui poster colaborativ care ilustrează simbolic locul de naștere al fiecărei religii.* - *Utilizarea inteligenței artificiale pentru a genera imagini reprezentative ale momentelor fondatoare.* - *Realizarea unui podcast educațional în care povestește începuturile unei religii.* - *Compararea într-un eseu reflexiv a valorilor fondatoare ale diferitelor religii.* - *Completarea unui jurnal reflexiv privind relevanța spirituală a originilor religioase în lumea actuală..*
CS 1.2. Descrierea principalelor texte sacre ale diferitelor tradiții religioase
- *Analizarea fragmentelor reprezentative din texte sacre folosind instrumente digitale colaborative.* - *Prezentarea într-o dezbatere a modului în care textele sacre influențează cultura și etica.* - *Crearea unei sinteze vizuale (infografic) despre mesajele comune ale textelor sacre.* - *Compararea versiunilor traduse ale unui text sacru, discutând diferențele de sens.* - *Construirea unui glosar digital cu termeni-cheie din diverse texte sacre.* - *Redactarea unui eseu argumentativ despre relevanța textelor sacre în educația contemporană.* - *Realizarea unui interviu video cu o persoană aparținând unei alte confesiuni despre textul ei sacru.*
CS 1.3. Clasificarea religiile lumii în funcție de trăsături comune și diferențe fundamentale
- *Crearea unui tabel comparativ digital cu principalele caracteristici ale religiilor.* - *Identificarea similitudinilor și contrastelor între religii monoteiste și politeiste, într-o prezentare PowerPoint.* - *Utilizarea diagramei Venn pentru a ilustra valori comune ale marilor religii.* - *Participarea la o dezbatere interconfesională moderată despre universalitatea morală a religiilor.* - *Crearea unui clip video care sintetizează principiile comune ale diferitelor credințe.* - *Elaborarea unui proiect colaborativ intercultural cu elevi din alte țări, despre religiile din aceste teritorii.* - *Interpretarea legăturii dintre pluralism religios și pace socială, într-un eseu scurt.* - *Reflectarea într-un jurnal personal asupra propriei atitudini față de diversitatea religioasă.*
CS 1.4. Identificarea simbolurilor, riturilor și practicilor fundamentale ale marilor religii
- *Documentarea simbolurilor sacre printr-o galerie digitală comentată.* - *Explicarea într-o prezentare video a rolurilor ritualurilor în viața credincioșilor.* - *Crearea unei expoziții virtuale despre arta religioasă și semnificațiile sale.* - *Analizarea în echipă a similarităților dintre rituri din religii diferite, prezentând rezultatele într-un PowerPoint.* - *Participarea la un atelier interactiv de redare simbolică a unui ritual (ex.: scriere caligrafică).* - *Realizarea unei hărți conceptuale digitală a simbolurilor fundamentale.* - *Elaborarea unei fișe comparative privind riturile de trecere (naștere, nuntă, moarte).* - *Scrierea unui jurnal reflexiv spiritual despre rolul simbolurilor în propria viață.*

CG 2 – Explicarea semnificațiile credințelor, practicilor și valorilor religioase în contextul culturilor lumii

Clasa a XI-a
CS 2.1. Explicarea semnificațiilor morale și spirituale ale tradițiilor religioase
- *Interpretarea ritualurilor specifice și explicarea valorile morale asociate lor, într-o activitate colaborativă la clasă.* - *Analizarea textelor sacre pentru a identifica principii morale fundamentale, prin intermediul IA.* - *Crearea unui clip digital educațional despre valori morale universale.* - *Elaborarea unui eseu comparativ despre virtute și compasiune în diferite religii.* - *Organizarea unei dezbateri interconfesionale privind relevanța valorilor religioase în societatea actuală.* - *Redactarea unui articol pentru revista școlii despre etica religioasă în era AI.* - *Realizarea unui podcast reflexiv despre iertare și empatie ca valori interreligioase.* - *Reflectarea într-un jurnal spiritual asupra unei valori morale personale inspirate din credință.*

Clasa a XI-a
CS 2.2. Explicarea rolului religiei în formarea comportamentului etic individual și social
- *Analizarea unor studii de caz contemporane despre decizii morale inspirate de credință, într-o prezentarea Prezi.* - *Crearea unei hărți conceptuale despre influența religiei asupra normelor sociale.* - *Redactarea unui eseu reflexiv despre relația dintre religie, moralitate și lege.* - *Participarea la un proiect de voluntariat bazat pe valori etice comune.* - *Organizarea unui dialog interconfesional despre responsabilitatea socială.* - *Prezintarea unei sinteze grafice despre contribuția religiilor la pacea socială.* - *Realizarea unui interviu digital cu un lider spiritual despre etica în acțiune.* - *Redactarea într-un jurnal reflexiv a unui cod personal de conduită inspirat din valori spirituale.*
CS 2.3. Explicarea valorile comune ale diferitelor tradiții religioase ca bază a dialogului intercultural
- *Analizarea unor texte din diverse religii pentru a identifica valori morale comune, prin intermediul IA.* - *Crearea unui tabel comparativ digital despre conceptele de pace, iubire și dreptate.* - *Realizarea unei dezbateri interactivă despre unitatea în diversitate.* - *Participarea la un proiect interconfesional de voluntariat.* - *Elaborarea unui videoclip motivațional despre respectul și toleranța religioasă.* - *Redactarea unui articol pentru blogul școlii despre empatie și compasiune.* - *Construirea unui poster colaborativ „Valori care ne unesc”.* - *Redactează un jurnal reflexiv spiritual despre experiențele personale de dialog intercultural.*
CS 2.4. Explicarea modului în care religia contribuie la formarea conștiinței morale globale
- *Analizarea unor inițiative internaționale inspirate de valori religioase (ecumenism, pace, ecologie), prin intermediul IA.* - *Crearea unui proiect interdisciplinar despre religie și dezvoltare durabilă.* - *Realizarea unui eseu argumentativ despre drepturile omului și spiritualitate.* - *Participarea la un forum digital internațional despre etică globală și responsabilitate.* - *Elaborarea unui portofoliu digital cu personalități religioase implicate în cauze globale.* - *Organizarea unei campanii școlară pentru promovarea păcii și compasiunii.* - *Scrierea unui articol reflexiv despre solidaritate și credință într-o lume fragmentată.* - *Completarea unui jurnal personal despre propriile valori și implicarea în binele comun.*

CG 3 – Analizarea manifestărilor și implicațiilor religiei în viața individuală și colectivă, din perspective istorice, culturale și contemporane

Clasa a XI-a
CS 3.1. Analizarea modului în care credințele religioase influențează deciziile individuale
- *Examinarea unor studii de caz etice despre alegeri morale inspirate de credință, prin intermediul IA.* - *Realizarea unui eseu reflexiv despre impactul credinței asupra propriei vieți.* - *Participarea la o dezbatere interconfesională moderată despre libertatea de conștiință.* - *Crearea unui jurnal digital al deciziilor zilnice și motivațiilor spirituale.* - *Redactarea unui articol pentru revista școlii despre religie și responsabilitate personală.* - *Realizarea unui interviu filmat cu persoane care au ales valori morale datorită credinței.* - *Elaborarea unei analize comparative între motivația religioasă și cea seculară, prin intermediul unei platforme online.* - *Reflectarea într-un jurnal spiritual asupra procesului de luare a deciziilor morale.*
CS 3.2. Analizează influența religiei asupra structurilor și relațiilor sociale
- *Interpretarea unor exemple istorice despre instituții religioase și organizarea socială, utilizând IA.* - *Crearea unei hărți conceptuale despre relația religie–societate–putere, folosind diverse aplicații digitale.* - *Redactarea unui eseu critic despre rolul religiei în formarea valorilor comunitare.* - *Participarea la un proiect interdisciplinar despre religie și justiție socială.* - *Analizarea unor modele contemporane de implicare religioasă în viața civică, într-o prezentarea PowerPoint.* - *Realizarea unui podcast despre rolul comunităților religioase în voluntariat.* - *Elaborarea unui studiu comparativ despre solidaritate în diferite religii.* - *Reflectarea într-un jurnal de dezvoltare personală asupra propriei implicări sociale*
CS 3.3. Analizarea relației dintre religie, știință și rațiune în dezvoltarea civilizației
- *Examinarea unor studii istorice despre conflicte și colaborări între știință și religie, prin intermediul IA..* - *Redactarea unui eseu argumentativ despre complementaritatea credinței și rațiunii.* - *Crearea unui infografic digital despre contribuțiile credincioșilor la știință.* - *Participarea la o dezbatere publică despre limitele științei și sensul spiritual.*

Clasa a XI-a
- *Realizarea unui interviu cu un profesor sau teolog despre raportul credință–rațiune.* - *Utilizarea instrumentelor AI pentru a genera perspective comparative între paradigme.* - *Construirea unui portofoliu interdisciplinar „Cunoaștere și Revelație”.* - *Redactarea unui jurnal reflexiv despre relația dintre rațiune și credință.*
CS 3.4. Analizarea impactului globalizării asupra identităților religioase
- *Studierea unor date sociologice actuale privind diversitatea religioasă în lume, folosind IA.* - *Crearea unei hărți digitale interactive cu răspândirea religiilor în secolul XXI.* - *Redactarea unui articol critic despre sincretismul religios contemporan.* - *Participarea la un forum internațional online despre globalizare și pierderea tradițiilor spirituale.* - *Realizarea unui clip video educațional despre migrație și credință.* - *Elaborarea unui proiect intercultural „Religii în dialog într-o lume globalizată”.* - *Analizarea impactului rețelelor sociale asupra practicii religioase, într-o prezentare PowerPoint.* - *Reflectarea într-un jurnal spiritual asupra echilibrului între tradiție și deschidere globală.*

CG 4 – Evaluarea impactului credințelor, valorilor și practicilor religioase asupra vieții

Clasa a XI-a
CS 4.1. Evaluarea influenței religiei asupra relațiilor sociale și comunitare
- *Analizarea unor cazuri istorice și contemporane de implicare religioasă în viața comunității, utilizând IA.* - *Crearea unei hărți conceptuale despre efectele morale și sociale ale religiei, utilizând platforme digitale.* - *Redactarea unui eseu argumentativ despre rolul religiei în coeziunea socială.* - *Participarea la un proiect de voluntariat interconfesional, evaluând impactul acestuia într-un scurt videoclip.* - *Realizarea unei prezentări multimedia despre implicarea religioasă în cauze civice.* - *Elaborarea unui raport critic despre avantajele și limitele influenței religioase în societate.* - *Crearea unui studiu comparativ între comunități religioase și non-religioase, prin intermediul IA.* - *Reflectarea într-un jurnal de dezvoltare personală asupra propriei contribuții sociale inspirate de credință.*
CS 4.2. Evaluarea contribuției religiei la promovarea valorilor etice universale
- *Analizarea unor texte sacre și documente internaționale pentru a evidenția valori comune, folosind IA.* - *Crearea unui tabel comparativ cu valori morale din religii diferite și impactul lor social.* - *Redactarea unui eseu reflexiv despre relevanța valorilor religioase în lumea contemporană.* - *Participarea la o dezbatere interconfesională despre universalisme și particularisme morale.* - *Realizarea unui proiect digital despre valori morale și drepturile omului.* - *Elaborarea unei prezentări multimedia argumentative despre contribuția religiei la justiția socială.* - *Crearea unui videoclip despre exemple istorice de aplicare a valorilor etice.* - *Scrierea unui jurnal personal reflexiv privind propria capacitate de a trăi conform valorilor etice.*
CS 4.3. Evaluarea rolului religiei în coexistența interculturală și interconfesională
- *Analizarea unor studii de caz privind conflicte și colaborări între grupuri religioase, prin intermediul IA.* - *Crearea unei prezentări multimedia despre proiecte interreligioase de pace.* - *Participarea la un dialog moderat despre toleranță și respect reciproc.* - *Redactarea unui eseu critic despre succesul și limitele dialogului interconfesional.* - *Realizarea unui videoclip educațional despre rolul religiei în reconciliere.* - *Elaborarea unui portofoliu digital cu exemple de bune practici interreligioase.* - *Reflectarea într-un jurnal spiritual asupra propriei deschideri către diversitatea religioasă*
CS 4.4. Evaluarea relației dintre religie, etică și provocările contemporane (digitalizare, ecologie, AI)
- *Analizarea unor cazuri de aplicare a eticii religioase în context digital sau tehnologic, utilizând IA.* - *Crearea unui proiect digital despre responsabilitatea morală în era inteligenței artificiale.* - *Redactarea unui eseu argumentativ despre rolul religiei în protecția mediului.* - *Participarea la o dezbatere despre etică religioasă și provocări globale.* - *Realizarea unei campanie de conștientizare privind valorile ecologice inspirate religios, alături de comunitatea locală.* - *Elaborarea unui material multimedia despre impactul religiei asupra dezvoltării durabile.* - *Crearea unui portofoliu cu exemple de proiecte interreligioase pentru binele comun.* - *Reflectarea într-un jurnal personal asupra modului în care credința poate ghida deciziile etice contemporane.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Clasa a XI-a

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Religii antice	1.1. Noțiuni introductive 1.1.1. Definirea termenilor 1.1.2. Teorii despre religie 1.1.3. Dinamica revelației în istorie 1.2. Religia sumero-acadiană 1.2.1. Mitologia asiro-babiloniană 1.2.2. Codul lui Hammurabi 1.2.3. Escatologia mesopotamiană 1.3. Religia Egiptului antic 1.3.1. Panteonul egiptean 1.3.2. Cartea egipteană a morților 1.4. Religia persană 1.4.1. Zoroastrismul 1.4.2. Mitraismul 1.5. Religia Greciei antice 1.5.1. Panteonul grecesc 1.5.2. Misterele eleusine 1.5.3. Misterele orfice 1.6. Religia romanilor 1.6.1. Panteonul roman 1.6.2. Cultul morților 1.7. Alte religii europene 1.7.1. Cultul celților 1.7.2. Cultul germanilor 1.7.3. Cultul slavilor 1.8. Religii precolumbiene 1.8.1. Panteonul aztec 1.8.2. Panteonul mayaș 1.8.3. Panteonul incaș 1.9. Religiile Chinei și Japoniei 1.9.1. Confucianismul 1.9.2. Taoismul 1.9.3. Șintoismul

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Identificarea elementelor definitorii ale marilor religii ale lumii, în contexte istorice și culturale diferite

Clasa a XII-a
CS 1.1. Recunoașterea originilor geografice și a fondatorilor principalelor religii ale lumii
- *Explorarea de hărți digitale interactive pentru a localiza regiunile de origine ale marilor religii.* - *Realizarea unei linii a timpului digitală cu principalele momente fondatoare ale religiilor.* - *Identificarea, în echipe multiculturale, a fondatorilor și a contextului apariției fiecărei religii.* - *Crearea unui poster colaborativ care ilustrează simbolic locul de naștere al fiecărei religii.* - *Utilizarea inteligenței artificiale pentru a genera imagini reprezentative ale momentelor fondatoare.* - *Realizarea unui podcast educațional în care povestește începuturile unei religii.* - *Compararea într-un eseu reflexiv a valorilor fondatoare ale diferitelor religii.* - *Completarea unui jurnal reflexiv privind relevanța spirituală a originilor religioase în lumea actuală..*
CS 1.2. Descrierea principalelor texte sacre ale diferitelor tradiții religioase
- *Analizarea fragmentelor reprezentative din texte sacre folosind instrumente digitale colaborative.* - *Prezentarea într-o dezbatere a modului în care textele sacre influențează cultura și etica.* - *Crearea unei sinteze vizuale (infografic) despre mesajele comune ale textelor sacre.* - *Compararea versiunilor traduse ale unui text sacru, discutând diferențele de sens.* - *Construirea unui glosar digital cu termeni-cheie din diverse texte sacre.* - *Redactarea unui eseu argumentativ despre relevanța textelor sacre în educația contemporană.* - *Realizarea unui interviu video cu o persoană aparținând unei alte confesiuni despre textul ei sacru.*
CS 1.3. Clasificarea religiile lumii în funcție de trăsături comune și diferențe fundamentale
- *Crearea unui tabel comparativ digital cu principalele caracteristici ale religiilor.* - *Identificarea similitudinilor și contrastelor între religii monoteiste și politeiste, într-o prezentare PowerPoint.* - *Utilizarea diagramei Venn pentru a ilustra valori comune ale marilor religii.* - *Participarea la o dezbatere interconfesională moderată despre universalitatea morală a religiilor.* - *Crearea unui clip video care sintetizează principiile comune ale diferitelor credințe.* - *Elaborarea unui proiect colaborativ intercultural cu elevi din alte țări, despre religiile din aceste teritorii.* - *Interpretarea legăturii dintre pluralism religios și pace socială, într-un eseu scurt.* - *Reflectarea într-un jurnal personal asupra propriei atitudini față de diversitatea religioasă.*
CS 1.4. Identificarea simbolurilor, riturilor și practicilor fundamentale ale marilor religii
- *Documentarea simbolurilor sacre printr-o galerie digitală comentată.* - *Explicarea într-o prezentare video a rolurilor ritualurilor în viața credincioșilor.* - *Crearea unei expoziții virtuale despre arta religioasă și semnificațiile sale.* - *Analizarea în echipă a similarităților dintre rituri din religii diferite, prezentând rezultatele într-un PowerPoint.* - *Participarea la un atelier interactiv de redare simbolică a unui ritual (ex.: scriere caligrafică).* - *Realizarea unei hărți conceptuale digitală a simbolurilor fundamentale.* - *Elaborarea unei fișe comparative privind riturile de trecere (naștere, nuntă, moarte).* - *Scrierea unui jurnal reflexiv spiritual despre rolul simbolurilor în propria viață.*

CG 2 – Explicarea semnificațiile credințelor, practicilor și valorilor religioase în contextul culturilor lumii

Clasa a XII-a
CS 2.1. Explicarea semnificațiilor morale și spirituale ale tradițiilor religioase
- *Interpretarea ritualurilor specifice și explicarea valorile morale asociate lor, într-o activitate colaborativă la clasă.* - *Analizarea textelor sacre pentru a identifica principii morale fundamentale, prin intermediul IA.* - *Crearea unui clip digital educațional despre valori morale universale.* - *Elaborarea unui eseu comparativ despre virtute și compasiune în diferite religii.* - *Organizarea unei dezbateri interconfesionale privind relevanța valorilor religioase în societatea actuală.* - *Redactarea unui articol pentru revista școlii despre etica religioasă în era AI.* - *Realizarea unui podcast reflexiv despre iertare și empatie ca valori interreligioase.* - *Reflectarea într-un jurnal spiritual asupra unei valori morale personale inspirate din credință.*

Clasa a XII-a
CS 2.2. Explicarea rolului religiei în formarea comportamentului etic individual și social
- *Analizarea unor studii de caz contemporane despre decizii morale inspirate de credință, într-o prezentarea Prezi.* - *Crearea unei hărți conceptuale despre influența religiei asupra normelor sociale.* - *Redactarea unui eseu reflexiv despre relația dintre religie, moralitate și lege.* - *Participarea la un proiect de voluntariat bazat pe valori etice comune.* - *Organizarea unui dialog interconfesional despre responsabilitatea socială.* - *Prezintarea unei sinteze grafice despre contribuția religiilor la pacea socială.* - *Realizarea unui interviu digital cu un lider spiritual despre etica în acțiune.* - *Redactarea într-un jurnal reflexiv a unui cod personal de conduită inspirat din valori spirituale.*
CS 2.3. Explicarea valorile comune ale diferitelor tradiții religioase ca bază a dialogului intercultural
- *Analizarea unor texte din diverse religii pentru a identifica valori morale comune, prin intermediul IA.* - *Crearea unui tabel comparativ digital despre conceptele de pace, iubire și dreptate.* - *Realizarea unei dezbateri interactivă despre unitatea în diversitate.* - *Participarea la un proiect interconfesional de voluntariat.* - *Elaborarea unui videoclip motivațional despre respectul și toleranța religioasă.* - *Redactarea unui articol pentru blogul școlii despre empatie și compasiune.* - *Construirea unui poster colaborativ „Valori care ne unesc”.* - *Redactează un jurnal reflexiv spiritual despre experiențele personale de dialog intercultural.*
CS 2.4. Explicarea modului în care religia contribuie la formarea conștiinței morale globale
- *Analizarea unor inițiative internaționale inspirate de valori religioase (ecumenism, pace, ecologie), prin intermediul IA.* - *Crearea unui proiect interdisciplinar despre religie și dezvoltare durabilă.* - *Realizarea unui eseu argumentativ despre drepturile omului și spiritualitate.* - *Participarea la un forum digital internațional despre etică globală și responsabilitate.* - *Elaborarea unui portofoliu digital cu personalități religioase implicate în cauze globale.* - *Organizarea unei campanii școlară pentru promovarea păcii și compasiunii.* - *Scrierea unui articol reflexiv despre solidaritate și credință într-o lume fragmentată.* - *Completarea unui jurnal personal despre propriile valori și implicarea în binele comun.*

CG 3 – Analizarea manifestărilor și implicațiilor religiei în viața individuală și colectivă, din perspective istorice, culturale și contemporane

Clasa a XII-a
CS 3.1. Analizarea modului în care credințele religioase influențează deciziile individuale
- *Examinarea unor studii de caz etice despre alegeri morale inspirate de credință, prin intermediul IA.* - *Realizarea unui eseu reflexiv despre impactul credinței asupra propriei vieți.* - *Participarea la o dezbatere interconfesională moderată despre libertatea de conștiință.* - *Crearea unui jurnal digital al deciziilor zilnice și motivațiilor spirituale.* - *Redactarea unui articol pentru revista școlii despre religie și responsabilitate personală.* - *Realizarea unui interviu filmat cu persoane care au ales valori morale datorită credinței.* - *Elaborarea unei analize comparative între motivația religioasă și cea seculară, prin intermediul unei platforme online.* - *Reflectarea într-un jurnal spiritual asupra procesului de luare a deciziilor morale.*
CS 3.2. Analizează influența religiei asupra structurilor și relațiilor sociale
- *Interpretarea unor exemple istorice despre instituții religioase și organizarea socială, utilizând IA.* - *Crearea unei hărți conceptuale despre relația religie–societate–putere, folosind diverse aplicații digitale.* - *Redactarea unui eseu critic despre rolul religiei în formarea valorilor comunitare.* - *Participarea la un proiect interdisciplinar despre religie și justiție socială.* - *Analizarea unor modele contemporane de implicare religioasă în viața civică, într-o prezentarea PowerPoint.* - *Realizarea unui podcast despre rolul comunităților religioase în voluntariat.* - *Elaborarea unui studiu comparativ despre solidaritate în diferite religii.* - *Reflectarea într-un jurnal de dezvoltare personală asupra propriei implicări sociale*
CS 3.3. Analizarea relației dintre religie, știință și rațiune în dezvoltarea civilizației
- *Examinarea unor studii istorice despre conflicte și colaborări între știință și religie, prin intermediul IA..* - *Redactarea unui eseu argumentativ despre complementaritatea credinței și rațiunii.* - *Crearea unui infografic digital despre contribuțiile credincioșilor la știință.* - *Participarea la o dezbatere publică despre limitele științei și sensul spiritual.*

Clasa a XII-a
- *Realizarea unui interviu cu un profesor sau teolog despre raportul credință–rațiune.* - *Utilizarea instrumentelor AI pentru a genera perspective comparative între paradigme.* - *Construirea unui portofoliu interdisciplinar „Cunoaștere și Revelație”.* - *Redactarea unui jurnal reflexiv despre relația dintre rațiune și credință.*
CS 3.4. Analizarea impactului globalizării asupra identităților religioase
- *Studierea unor date sociologice actuale privind diversitatea religioasă în lume, folosind IA.* - *Crearea unei hărți digitale interactive cu răspândirea religiilor în secolul XXI.* - *Redactarea unui articol critic despre sincretismul religios contemporan.* - *Participarea la un forum internațional online despre globalizare și pierderea tradițiilor spirituale.* - *Realizarea unui clip video educațional despre migrație și credință.* - *Elaborarea unui proiect intercultural „Religii în dialog într-o lume globalizată”.* - *Analizarea impactului rețelelor sociale asupra practicii religioase, într-o prezentare PowerPoint.* - *Reflectarea într-un jurnal spiritual asupra echilibrului între tradiție și deschidere globală.*

CG 4 – Evaluarea impactului credințelor, valorilor și practicilor religioase asupra vieții

Clasa a XII-a
CS 4.1. Evaluarea influenței religiei asupra relațiilor sociale și comunitare
- *Analizarea unor cazuri istorice și contemporane de implicare religioasă în viața comunității, utilizând IA.* - *Crearea unei hărți conceptuale despre efectele morale și sociale ale religiei, utilizând platforme digitale.* - *Redactarea unui eseu argumentativ despre rolul religiei în coeziunea socială.* - *Participarea la un proiect de voluntariat interconfesional, evaluând impactul acestuia într-un scurt videoclip.* - *Realizarea unei prezentări multimedia despre implicarea religioasă în cauze civice.* - *Elaborarea unui raport critic despre avantajele și limitele influenței religioase în societate.* - *Crearea unui studiu comparativ între comunități religioase și non-religioase, prin intermediul IA.* - *Reflectarea într-un jurnal de dezvoltare personală asupra propriei contribuții sociale inspirate de credință.*
CS 4.2. Evaluarea contribuției religiei la promovarea valorilor etice universale
- *Analizarea unor texte sacre și documente internaționale pentru a evidenția valori comune, folosind IA.* - *Crearea unui tabel comparativ cu valori morale din religii diferite și impactul lor social.* - *Redactarea unui eseu reflexiv despre relevanța valorilor religioase în lumea contemporană.* - *Participarea la o dezbatere interconfesională despre universalisme și particularisme morale.* - *Realizarea unui proiect digital despre valori morale și drepturile omului.* - *Elaborarea unei prezentări multimedia argumentative despre contribuția religiei la justiția socială.* - *Crearea unui videoclip despre exemple istorice de aplicare a valorilor etice.* - *Scrierea unui jurnal personal reflexiv privind propria capacitate de a trăi conform valorilor etice.*
CS 4.3. Evaluarea rolului religiei în coexistența interculturală și interconfesională
- *Analizarea unor studii de caz privind conflicte și colaborări între grupuri religioase, prin intermediul IA.* - *Crearea unei prezentări multimedia despre proiecte interreligioase de pace.* - *Participarea la un dialog moderat despre toleranță și respect reciproc.* - *Redactarea unui eseu critic despre succesul și limitele dialogului interconfesional.* - *Realizarea unui videoclip educațional despre rolul religiei în reconciliere.* - *Elaborarea unui portofoliu digital cu exemple de bune practici interreligioase.* - *Reflectarea într-un jurnal spiritual asupra propriei deschideri către diversitatea religioasă*
CS 4.4. Evaluarea relației dintre religie, etică și provocările contemporane (digitalizare, ecologie, AI)
- *Analizarea unor cazuri de aplicare a eticii religioase în context digital sau tehnologic, utilizând IA.* - *Crearea unui proiect digital despre responsabilitatea morală în era inteligenței artificiale.* - *Redactarea unui eseu argumentativ despre rolul religiei în protecția mediului.* - *Participarea la o dezbatere despre etică religioasă și provocări globale.* - *Realizarea unei campanie de conștientizare privind valorile ecologice inspirate religios, alături de comunitatea locală.* - *Elaborarea unui material multimedia despre impactul religiei asupra dezvoltării durabile.* - *Crearea unui portofoliu cu exemple de proiecte interreligioase pentru binele comun.* - *Reflectarea într-un jurnal personal asupra modului în care credința poate ghida deciziile etice contemporane.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Clasa a XII-a

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Religii antice	1.1. Religiile Indiei 1.1.1. Literatura sacră a Indiei 1.1.2. Religia vedică timpurie 1.1.3. Brahmanismul 1.1.4. Budismul 1.1.5. Jainismul 1.1.6. Sakya – yoga 1.1.7. Hinduismul 1.1.8. Neohinduismul
2. Religii monoteiste	2.1. Iudaismul 2.1.1. Formarea și evoluția iudaismului 2.1.2. Viața și sărbătorile evreilor 2.2. Islamismul 2.2.1. Izvoarele Islamului 2.2.2. Mahomedanismul 2.2.3. Coranul 2.2.4. Fundamentalismul islamic 2.3. Creștinismul 2.3.1. Viața și învățăturile lui Hristos 2.3.2. Răspândirea creștinismului 2.3.3. Biserica Răsăriteană. Ortodoxismul 2.3.4. Biserica Apuseană. Romano și Greco-catolicismul 2.3.5. Protestantismul

STANDARDE CURRICULARE DE ÎNVĂȚARE

Standardele curriculare de învățare sunt un set de repere esențiale care definesc ce ar trebui să știe, să înțeleagă și să poată face elevii la sfârșitul unei anumite etape de școlarizare. Ele contribuie la asigurarea calității și echității în educație, stabilind un cadru comun de așteptări la nivel național.

În contextul sistemului educațional din România, standardele curriculare sunt elaborate de către Ministerul Educației și se regăsesc în mai multe documente oficiale:

- **Curriculum Național.** Acesta include programele școlare, care detaliază competențele specifice, conținuturile, valorile și atitudinile urmărite pentru fiecare disciplină și an de studiu.
- **Competențe.** Standardele de învățare se bazează pe un model curricular centrat pe competențe, care vizează dezvoltarea unor abilități cheie (precum competența digitală, antreprenorială, de a învăța să înveți).
- **Standarde de evaluare/performanță.** Pentru a măsura progresul elevilor, standardele curriculare sunt asociate cu standarde de evaluare care ghidează profesorii în determinarea nivelului de achiziții.
- **Cadru de referință.** Toate aceste documente se integrează într-un cadru de referință care reglementează proiectarea, actualizarea și evaluarea curriculumului național.

Rolul standardelor curriculare

Standardele curriculare joacă un rol vital în sistemul de învățământ, având următoarele funcții principale:

- **Asigură echitate și transparență.** Ele garantează că toți elevii beneficiază de o educație de calitate, indiferent de regiune.
- **Ghid pentru profesori.** Ajută cadrele didactice să își structureze predarea, învățarea și evaluarea, concentrându-se pe rezultatele dorite.
- **Asigură continuitate.** Permit urmărirea evoluției elevilor pe parcursul diferitelor cicluri școlare (primar, gimnazial, liceal).
- **Sprijină evaluările naționale.** Servesc drept bază pentru evaluările periodice menite să monitorizeze sistemul educațional și să ofere date relevante despre competențele elevilor (ex.: evaluările de la clasa X-a).

Caracteristicile principale ale standardelor curriculare de învățare

Standardele curriculare de învățare au fost aprobate prin Ordinul ministrului educației nr. 4350/2025 și vizează o reformă structurală, bazată pe flexibilitate, competențe-cheie și o mai mare autonomie a școlilor.

Principalele caracteristici ale standardelor curriculare de învățare sunt următoarele:

1. Trecerea de la programe la competențe

- **Focus pe abilități transversale**. Standardele pun accentul pe dezvoltarea a opt competențe-cheie europene: comunicare, competență digitală, antreprenorială, civică, culturală, de a învăța să înveți, competența de gândire matematică, științe și tehnologii.
- **Gândire critică și rezolvare de probleme**. Standardele vizează dezvoltarea capacității elevilor de a analiza, sintetiza și aplica cunoștințele în contexte variate, mai degrabă decât memorarea de informații.
- **Flexibilitate curriculară**. Oferta de cursuri este mai diversificată, permițând elevilor să-și personalizeze parcursul educațional în funcție de interese și aptitudini.

2. Structura curriculumului

- **Trunchi comun mai redus**. Numărul de ore obligatorii este redus, oferind școlilor mai multă libertate pentru a dezvolta discipline opționale și activități extracurriculare. Aceasta se numește **Curriculum la Decizia Școlii (CDȘ)** și este esențială pentru a adapta oferta la nevoile elevilor și la resursele locale.
- **Arii curriculare flexibile**. Organizarea se face în 5-7 arii curriculare, care pot include discipline atât de cultură generală, cât și de specialitate.
- **Structură modulară**. Materiile sunt concepute în module, facilitând o abordare mai integrată și mai ușor de adaptat.

3. Evaluarea

- **Evaluare formativă și sumativă**. Standardele pun un accent mai mare pe evaluarea descriptivă și pe feedback, în locul evaluării exclusiv bazate pe note.
- **Evaluări naționale de monitorizare**: Continuă evaluările naționale periodice (ex.: clasa a X-a) pentru a monitoriza progresul elevilor și a oferi date relevante despre competențele lor.

STANDARDE NAȚIONALE DE EVALUARE
SUGESTII METODOLOGICE

Sugestiile metodologice oferă repere esențiale pentru proiectarea, organizarea și desfășurarea eficientă a activităților de predare-învățare-evaluare în cadrul orelor de ***Istoria Religiilor*** la liceu. Acestea vizează sprijinirea cadrului didactic în personalizarea demersului educațional, prin integrarea unor metode didactice moderne, interactive și adaptate la profilul generației actuale de elevi, inclusiv prin dezvoltarea competențelor digitale.

Programa școlară actuală pentru disciplina ***Istoria Religiilor*** promovează o învățare centrată pe elev, care accentuează implicarea activă a elevului în procesul de învățare, contextualizarea conținuturilor religioase în realități de viață concrete, dimensiunea socială a învățării – cooperare, colaborare, empatie, responsabilizarea elevilor în raport cu propria dezvoltare morală, spirituală și civică și dezvoltarea competențelor digitale și media, esențiale pentru învățarea secolului al XXI-lea.

A. Strategii didactice – revalorizări ale metodelor tradiționale, noi abordări

Pentru a atinge finalitățile educaționale specifice liceului și a forma competențe relevante, este necesară utilizarea unor metode variate, care îmbină gândirea critică, creativitatea, reflecția și tehnologia. Prezentăm sintetic o listă cu metode tradiționale și moderne, respectiv cu metode care valorizează/ formează competențe digitale, care pot fi utilizate în ora de ***Istoria Religiilor***.

1. Metode tradiționale și moderne

- Explicația și prelegerea narativă – Asigură prezentarea coerentă a temelor teologice, adaptată la nivelul de înțelegere al elevilor; este potrivită în activitățile care vizează analiza de texte biblice, religioase etc.
- Conversația euristică – Stimulează gândirea elevilor, prin întrebări bine formulate, conducând la descoperirea personală a adevărurilor religioase; este o metodă care se poate aplica în activități de prezentare a unor concepte religioase.
- Lectura explicativă și interpretarea textului biblic – Facilitează învățarea la ***Istoria Religiilor***, cu accent pe înțelegerea termenilor specific, semnificația morală și aplicabilitatea în viața cotidiană, fundamentată biblic.
- Studiul de caz – Îi ajută pe elevi să analizeze și să dea răspunsuri din perspectiva moralei creștine la situații etice complexe (avort, eutanasie, dreptate socială), pornind de la experiența lor de viață sau de la diferite evenimente și problematici sociale.
- Portofoliul tematic – Dezvoltă capacitatea elevilor de efort pentru rezolvarea unei teme mai complexe, autonomia în învățare, abilitățile de colaborare și capacitatea de autoevaluare. Elevii adună pe parcursul semestrului reflecții personale, analize de texte religioase, recenzii de filme cu tematică religioasă etc.
- Eseul argumentativ – Elevii exersează exprimarea opiniilor și formularea de argumente coerente cu privire la diferite evenimente din viața cotidiană sau la teme mai complexe precum: „Este credința compatibilă cu știința?”, „Ce înseamnă libertatea religioasă în societatea de azi?”
- Dezbaterea de tip academic (Oxford-style) – Favorizează gândirea critică, argumentarea, empatia intelectuală. Se abordează dileme morale sau religioase: „Banii pot cumpăra fericirea?”, „Religia și drepturile omului sunt în conflict?”
- Lectura comparativă – Dezvoltă spiritul analitic și interconectarea cunoștințelor, prin compararea unor texte religioase cu texte literare sau filosofice pe teme comune (ex. iubirea, suferința, mântuirea).

2. Metode care sprijină dezvoltarea de competențe digitale

Predarea ***Profeților Biblice*** în liceu trebuie să se racordeze la realitatea digitală a elevilor, oferindu-le un cadru în care să-și dezvolte atât gândirea morală, cât și competențele digitale. Iată câteva metode recomandate:

- WebQuest religios – Elevii investighează teme (ex. „Rugăciunea în arta europeană”) folosind surse online credibile. Rezultatul poate fi prezentat sub formă de infografice, prezentări sau postere digitale.
- Crearea de conținut digital – Elevii realizează podcasturi, videoclipuri scurte, prezentări interactive sau materiale vizuale pe teme religioase. Exemple: un vlog despre semnificația unui concept biblic, un tutorial despre rugăciune, un interviu cu un pastor/laic implicat în comunitate.
- Utilizarea platformelor educaționale Google Classroom, Moodle sau Padlet pentru organizarea materialelor și a activităților.
- Quiz-uri interactive (Kahoot, Quizizz) – Pot fi utilizate pentru recapitulare sau evaluare dar și pentru momentele de captare a atenției la începutul unei activități.

- Crearea unui blog tematic – Poate fi planificată realizarea unui blog al clasei, unde elevii postează reflecții, eseuri, impresii din excursii religioase, recenzii de filme/documentare. Se dezvoltă competențe media, digitale și de scriere argumentativă.
- Tururi virtuale și realitate augmentată – Pot fi utilizate pentru vizitarea virtuală a unor obiective religioase (ex. Betleem, Via Dolorosa, Castelul din Wittenberg, case memoriale).
- Proiecte colaborative online – Elevii din clase sau școli diferite colaborează online pe o temă moral-religioasă. Se pot realiza e-book-uri sau mărturii ale tinerilor despre credință.

3. Metode pentru dezvoltarea competențelor verzi

În învățătura creștină, lumea creată este darul lui Dumnezeu, iar omul are o vocație de ispravnic al creației. Educația religioasă poate cultiva în elevi iubirea față de creație ca formă de iubire față de Dumnezeu, conștientizând că distrugerea naturii nu este doar o problemă ecologică, ci și una spirituală: o ruptură a comuniunii cu Dumnezeu, cu semenii și cu lumea. În formarea competențelor verzi prin disciplina ***Istoria Religiilor***, pot fi utilizate următoarele metode:

- Lectura biblică interactivă (cu aplicații digitale). Folosind aplicația MyBible.eu sau fișe interactive create în Wordwall / Google Forms, elevii pot identifica: texte biblice referitoare la creație, porunci despre protejarea creației, virtuți precum: cumpătarea, recunoștința, mila, bunătatea etc. De asemenea, pot realiza o colecție de versete și învățături biblice care fundamentează ecologia creștină.
- Dezbateri teologice cu tematică ecologică. Elevii pot fi implicați în dezbateri în care să argumenteze din perspectivă religioasă, cu citate din Scriptură, teme precum: „Poluarea – un nou păcat al omului modern?”, „Mai putem vorbi despre administrarea creației într-o lume industrializată?”, „Cum putem trăi creștinește în armonie cu natura?”
- Rugăciunea și meditația religioasă. Elevii pot analiza textul Psalmilor 103 și 148 și pot rosti/audia predici pe baza acestor psalmi. Pot medita la frumusețea și perfecțiunea creației în urma vizionării unor documentare din mediul online sau create de ei.
- Învățarea prin proiecte. Elevii pot realiza în echipă proiecte multimedia interdisciplinare (prezentare, afiș, mini-documentar sau site) cu teme precum: „Virtuțile creștinului ecologist”, „Cumpătarea creștină – echilibru între dar și responsabilitate”, „Creația în scrierile protestante” etc.
- Învățarea prin Podcast religios. Elevii pot crea un podcast religios (cu sprijinul profesorului) în care discută teme precum: „Ce spune Biblia despre grijă față de natură?”, „Cum se împacă dezvoltarea cu sfințenia?”, „De ce consumismul este o problemă spirituală?” etc., prin care se încurajează gândirea critică și exprimarea valorilor religioase în limbaj actual. Pot fi invitate diferite persoane: pastori, profesori universitari, ecologiști creștini etc.
- Învățarea prin implicare în comunitate (Service learning religios). Elevii pot fi implicați în: acțiuni de voluntariat ecologic, campanii de informare cu mesaje creștine (ex: „Creația este darul lui Dumnezeu, nu locul nepăsării noastre!”, „Cumpătarea începe cu inima milostivă” etc.), organizarea unui TinServ pentru protejarea mediului (în cadrul unor parteneriate Școală-Familie-Biserică).

Prin diversificarea metodelor didactice și adaptarea lor la contextul actual, ora de ***Istoria Religiilor*** devine un spațiu privilegiat în care elevii învață să înțeleagă corect valorile morale și rolul acestora în dezvoltarea personală și socială, să trăiască autentic și să acționeze responsabil, își dezvoltă echilibrul interior și emoțional în lumina credinței, să exerseze competențe digitale și sociale esențiale pentru lumea contemporană, să își afirme identitatea spirituală, valorile și apartenența la comunitatea de credință.

B. Abordarea conținuturilor

Abordarea conținuturilor presupune o atitudine flexibilă a profesorului de ***Istoria Religiilor***, prin accentul pus pe: valorificarea experiențelor de viață ale elevilor; accentuarea caracterului aplicativ al conținuturilor, creând contexte semnificative de învățare pentru viața reală; abordări diferențiate ale conținuturilor învățării, în acord cu experiențele elevilor și cu contextul social în care trăiesc aceștia; realizarea de conexiuni între ***Istoria Religiilor*** și alte discipline de studiu.

Conținuturile propuse în programa școlară nu reprezintă teme de lecții, ci unități tematice. Numărul de conținuturi (între 10-15 teme, la nivelul fiecărei clase) de pe parcursul unui an școlar permite: abordarea unor conținuturi pe parcursul mai multor ore, în funcție de complexitatea acestora, de nivelul clasei de elevi, de particularitățile comunității; abordarea unor teme sau aspecte suplimentare, cu rol de adaptare a orei de ***Istoria Religiilor*** la specificul clasei de elevi/a comunității.

Ordinea abordării conținuturilor nu este una prestabilită prin programa școlară. Profesorul are libertatea de a planifica în manieră personalizată ordinea în care va prezenta temele, în acord cu logica firească a domeniului și cu specificul vieții religioase a comunității, precum și în relație cu teme de la alte discipline de studiu.

C. Contexte și medii de învățare

Ora de ***Istoria Religiilor***, în învățământul liceal, trebuie să răspundă nu doar nevoii de formare morală și spirituală, ci și realităților unei educații moderne, orientate spre dezvoltarea integrală a elevului. În acest sens, este necesară folosirea unor contexte și medii de învățare variate, care să susțină învățarea activă și colaborativă, formarea competențelor, echilibrul emoțional și spiritual al elevilor, legătura cu comunitatea și viața reală.

1. Spații educaționale

- Săli cu aranjamente flexibile – mobilă ușor de reconfigurat, pentru lucru individual, în perechi sau în grupuri. Astfel, se poate trece de la predare frontală la activități colaborative.
- Colțuri de liniște și reflecție – spații special amenajate în școală (camera de rugăciune) sau clasă (colțul rugăciunii) care oferă elevilor un cadru intim și liniștit pentru reculegere, rugăciune personală, meditație sau exprimarea gândurilor și emoțiilor într-un jurnal personal. Pot fi folosite la începutul orei sau pentru activități de autocunoaștere.
- Cabinetul de ***Istoria Religiilor*** / Ateliere de creație religioasă – spații destinate realizării de afișe, lucrări artistice cu tematică religioasă, colaje sau prezentări tematice, în care elevii își pot exprima creativ viziunea asupra valorilor creștine.
- Biserica și centrele educative de lângă acestea, ce oferă un loc pentru rugăciune și meditație, dar și spații de activități curriculare și extra-curriculare de diferite tipuri.

2. Învățare combinată (fizică și digitală)

- Învățare mixtă – combinarea lecțiilor desfășurate în clasă cu activități online. De exemplu: temele pot fi trimise prin platforme educaționale, iar elevii pot urmări materiale video sau audio religioase ca suport pentru reflecții sau dezbateri.
- Învățare în secvențe de format scurt – utilizarea de materiale digitale scurte (video, citate, versete, imagini cu mesaje morale) pentru a declanșa discuții sau pentru a oferi elevilor „pastile de înțelepciune” creștină ușor de reținut.

3. Învățarea prin utilizarea realității virtuale (VR) și augmentate (AR)

- Vizite virtuale – folosirea tehnologiei pentru vizitarea unor locuri cu semnificație religioasă (muzee, biserici istorice), fără a ieși din clasă. Aceste experiențe pot fi completate cu activități de cercetare, prezentări sau reflecții scrise.
- Simulări și reconstituiri – folosirea aplicațiilor care reconstituie evenimente biblice, epoci istorice sau viețile unor personalități creștine, pentru ca elevii să înțeleagă mai profund contextul religios și mesajul spiritual al acestor momente.

4. Învățare personalizată și adaptată

- Trasee personalizate de învățare – profesorul poate crea activități diferențiate în funcție de nevoile, nivelul și interesele elevilor, de specificul experienței religioase a acestora.
- Accesibilitate pentru toți elevii – folosirea diverselor forme de exprimare (scris, vorbit, desenat, înregistrări audio), astfel încât fiecare elev să-și poată exprima ideile și trăirile religioase într-un mod autentic și accesibil.

5. Învățare prin colaborare și implicare comunitară

- Proiecte în echipă sau în parteneriat cu alte școli – realizarea de activități comune pe teme religioase sau morale.
- Campanii educative sau sociale – elevii pot organiza acțiuni caritabile, expoziții sau campanii în cadrul școlii sau al comunității, promovând valorile creștine precum solidaritatea, iertarea sau respectul față de aproapele.

6. Practici cu rol spiritual și emoțional

- Momente de rugăciune sau liniște – la începutul sau finalul orei, pot fi introduse scurte momente de rugăciune, tăcere meditativă sau ascultare a unei reflecții audio cu mesaj religios.
- Lectură religioasă ghidată – citirea unor texte religioase sau morale urmată de reflecții personale, scrise sau în grup. Se pot folosi fragmente din Biblie, autori contemporani sau mărturii de credință.
- Meditația scrisă – activități precum „Scrisoare către Dumnezeu”, „Jurnalul sufletului” sau „Gândul zilei”, prin care elevii își pot exprima trăirile interioare, dorințele, mulțumirile sau întrebările existențiale.

7. Inteligența artificială ca facilitator al învățării (sub îndrumarea profesorului)

Elevii utilizează aplicații bazate pe inteligență artificială pentru a explora conținuturi religioase, sub îndrumarea profesorului.

AI oferă explicații suplimentare, exemple, sinteze sau definiții pentru o mai bună înțelegere a temelor studiate.

Profesorul ghidează activitatea, stabilește obiective clare și monitorizează modul în care elevii folosesc AI.

AI sprijină învățarea personalizată, oferind feedback și resurse adaptate ritmului fiecărui elev.

Elevii pot folosi AI pentru a formula întrebări, crea prezentări, reflecta asupra valorilor morale și religioase.

Prin valorificarea acestor contexte și medii de învățare, elevul este plasat în centrul procesului educațional, ca participant activ, nu doar receptor de informații, se formează nu doar competențe cognitive, ci și dimensiunea emoțională și spirituală a elevului, se creează o legătură între valorile perene ale credinței și cerințele societății actuale. Astfel, ***Istoria Religiilor*** devine o disciplină vie, ancorată în realitate, cu impact formator asupra caracterului, atitudinilor și alegerilor personale.

D. Aspecte privind evaluarea

Evaluarea în liceu trebuie să reflecte atât formarea competențelor cognitive și spirituale, cât și capacitatea de aplicare a valorilor moral-religioase în viața personală și comunitară.

1. Relația organică predare-învățare-evaluare

În cadrul orei de ***Istoria Religiilor*** la liceu, evaluarea este strâns legată atât de învățare, cât și de predare, constituind împreună un sistem coerent și dinamic. Evaluarea nu trebuie privită ca o activitate separată, ci ca un proces continuu, integrat în întregul parcurs educațional, care oferă feedback valoros pentru elev, dar și pentru profesor. Această relație organică implică:

- adaptarea strategiilor de predare în funcție de nevoile identificate ca urmare a evaluărilor inițiale, de parcurs, finale;
- orientarea învățării către formarea de competențe reale, nu doar acumularea de cunoștințe;
- motivarea elevului, prin recunoașterea progresului său și prin valorizarea reflecției personale;
- corelarea evaluării cu finalități educaționale.

Evaluarea contribuie astfel la formarea și dezvoltarea competențelor specifice disciplinei ***Istoria Religiilor***, la îmbunătățirea continuă a predării și a învățării, prin adaptarea conținuturilor și metodelor la nivelul real al clasei, prin sprijinirea elevului în procesul de autocunoaștere și asumare a valorilor creștine.

2. Evaluarea ca mijloc de motivație și reglare

La liceu, evaluarea va accentua două funcții esențiale ale evaluării: funcția de reglare și funcția motivațională.

Evaluarea oferă profesorului feedback cu privire la eficiența metodelor folosite, la înțelegerea conceptelor și valorilor de către elevi, la necesitatea de adaptare sau reluare a unor conținuturi, respectiv la progresul fiecărui elev.

Din perspectiva elevului, aflat în etapa consolidării identității și a asumării valorilor personale, evaluarea trebuie să valorizeze progresul personal al acestuia, să încurajeze implicarea lui activă și autentică, să pună accent pe responsabilitate și autocunoaștere, respectiv să susțină decizia informată privind continuarea studiilor sau alegerea unei direcții vocaționale/ profesionale.

3. Metodologia evaluării

a) Evaluare tradițională (sumativă și formativă), prin:

- teste scrise (cu itemi obiectivi și subiectivi);
- evaluări orale structurate (răspunsuri argumentate, eseuri).
- verificarea învățării prin întrebări și activități de consolidare la finalul unităților de învățare.

b) Metode moderne/ alternative de evaluare

- portofoliul personal – colectare de reflecții, eseuri, jurnale spirituale, fișe de activitate, proiecte și produse creative realizate în timp;
- proiectul tematic – individual sau în grup, cu teme relevante din programa de ***Istoria Religiilor***, ce implică documentare, aplicare practică și prezentare argumentată;
- autoevaluarea ghidată – prin fișe sau jurnale de reflecție, elevii sunt invitați să evalueze ce au înțeles, cum s-au raportat emoțional și ce valori au interiorizat;
- observarea sistematică – a participării, a implicării în discuții și dezbateri, a comportamentului și atitudinilor exprimate în contexte de învățare;
- evaluarea produselor de învățare – afișe, prezentări, creații artistice sau digitale cu conținut moral-religios;
- studii de caz și rezolvarea de dileme morale – permit evaluarea capacității elevului de a analiza critic, de a formula judecăți morale și de a aplica valorile creștine în situații reale;
- activități practice – implicarea elevilor în acțiuni cu caracter moral, filantropic sau spiritual, care pot fi ulterior evaluate prin jurnal de reflecție, discuții sau portofoliu.

c) Metode care valorifică competențele digitale și interdisciplinare

- proiecte realizate cu ajutorul tehnologiei: prezentări, materiale video, podcast-uri tematice;

- portofolii digitale: organizarea materialelor pe platforme educaționale (ex. Google Classroom, Moodle);

4. Valorificarea progresului individual

În centrul procesului evaluativ rămâne progresul elevului, nu comparația între elevi. Astfel, se va urmări cum evoluează fiecare elev din punct de vedere cognitiv, afectiv și spiritual, cum își dezvoltă capacitatea de a reflecta, a decide, a ierta, a fi solidar, în ce măsură valorile creștine devin parte a identității personale.

Evaluarea la disciplina ***Istoria Religiilor*** în liceu trebuie să devină o călătorie de autocunoaștere, reflecție și angajare personală. Este esențial ca procesul de evaluare să fie cuprinzător (valorificând toate dimensiunile învățării), personalizat (adaptat ritmului și profilului fiecărui elev) și motivant (stimulând dorința de cunoaștere, de aprofundare și de trăire autentică a credinței).

E. Adaptarea procesului de predare-învățare-evaluare la specificul diferitelor grupuri de elevi

În cadrul orelor de ***Istoria Religiilor***, este esențială adaptarea strategiilor didactice, a conținuturilor și a modalităților de evaluare pentru a răspunde nevoilor diverse ale elevilor, în special ale celor cu cerințe educaționale speciale (CES) și/sau dizabilități. Acest demers implică utilizarea unor metode active, centrate pe elev, care să stimuleze participarea, empatia și reflecția personală, precum și personalizarea sarcinilor de lucru în funcție de ritmul și stilul de învățare al fiecărui elev. Materialele didactice pot fi adaptate vizual, auditiv sau tactil, în funcție de tipul dizabilității, iar evaluarea trebuie să fie continuă, formativă, oferind feedback constructiv și încurajând progresul individual. Colaborarea cu profesorii de sprijin, consilierul școlar și familia este, de asemenea, un element-cheie pentru integrarea eficientă a elevilor cu CES în activitățile de la clasă, asigurând un climat incluziv și valorificând potențialul fiecărui elev.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Grad didactic/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
Nistor Laurențiu	Drd.	Universitatea Adventus, Cernica, jud. Ilfov
Iana Adi	definitivat	Liceul Teologic Adventist Craiova, jud. Dolj
Stoicescu Mihai	debutant / dr.	Liceul Teologic Adventist „Ștefan Demetrescu”, București
Prună Laurențiu-Cătălin	II	Liceul Teologic Adventist „Ștefan Demetrescu”, București

COORDONATORI/RESPONSABILI/CONSULTANȚI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Zăbavă Mihaela	Consilier CNCE	Centrul Național pentru Curriculum și Elaborare	Responsabil CNCE
Pîslaru Cătălin	Inspector general	Ministerul Educației și Cercetării	Responsabil MEC

RESPONSABILI/COORDONATORI/COLABORATORI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Filimon Valentin	Departament Educație, Biserica Adventistă de Ziua a Șaptea	Uniunea de Conferințe Biserica Adventistă de Ziua a Șaptea, România	Responsabil cult

Anexa nr. 195

Programa școlară pentru disciplina

Limba arabă (Arapça)

Cultul Musulman

Clasele a IX-a – a XII-a

Curriculum de specialitate (CS)
Filiera vocațională, profil teologic
specializarea teologie musulmană

Învățământ liceal

- 2026 –

Anexa nr. 195
Programa școlară pentru disciplina *Limba arabă (Arapça),* Cultul Musulman, clasele a IX-a - a XII-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea teologie musulmană*

NOTĂ DE PREZENTARE

Prezenta programă școlară reprezintă curriculumul de specialitate (CS) pentru filiera vocațională, profilul teologic – cultul musulman, specializarea/calificarea profesională teologie musulmană pentru disciplina Limba arabă **(Arapça)**, cu aplicare pentru clasele din învățământul liceal, forma cu frecvență zi, începând cu anul școlar 2026-2027. Pentru această categorie de clase, conform planurilor-cadru pentru învățământul liceal, forma cu frecvență zi, aprobate ca anexe la OMEC nr. 4350/2025, studiul disciplinei are următoarea alocare orară săptămânală, defalcată pe segmentul curriculumul de specialitate (CS):

An de studiu	Clasa a IX-a	Clasa a X-a	Clasa a XI-a	Clasa a XII-a
Tip segment curricular	CS	CS	CS	CS
Nr. săptămânal de ore	1	1	1	1

Programa școlară se elaborează în concordanță cu:

- *Legea învățământului preuniversitar* nr. 198/2023;
- *Recomandările Consiliului Uniunii Europene* (2018) privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții;
- *Repere pentru proiectarea, actualizarea și evaluarea Curriculumului național. Cadrul de referință al Curriculumului național*, aprobat prin OME nr. 3239/2021;
- *Profilul de formare al absolventului*, aprobat prin OME nr. 6731/2023;

Viziunea curriculumului cursului de arabă teologică este de a crește indivizi care sunt sârguincioși în îmbunătățirea cunoștințelor lor de arabă și care pot coopera cu alții în timp ce învață arabă.
Învățarea limbii arabe este gestionată din clasa a IX-a până în clasa a XII-a cu o abordare comunicativă, de la aproape la departe, de la simplu la complex, spiralat și centrat pe elev. Curriculumul cursului de arabă teologică a fost pregătit pe baza unei abordări comunicative care acordă prioritate utilizării limbajului în locul regulilor sale.
În plus față de cele două abordări de bază menționate mai sus, programul se concentrează pe abilități de ascultare-înțelegere, vorbire, citire-înțelegere și scriere, de la simplu la complex, de la aproape la departe, de la concret la abstract.

Beneficii. Programa a fost pregătită cu o abordare centrată pe elev pentru a îmbunătăți abilitățile de ascultare-înțelegere, vorbire, citire-înțelegere și scriere.
Educația centrată pe elev este o abordare bazată pe principiul că învățarea de a învăța este esențială, că fiecare elev poate învăța la un moment, cu stil și viteză diferite și că dezvoltarea abilităților de gândire dezvoltă și gândirea creativă. Conform acestei abordări, se așteaptă ca elevii să învețe cum să învețe și să fie predispuși la cooperare. În această abordare, profesorul este un ghid care dezvăluie diferențele elevilor, le identifică interesele și nevoile, planifică și organizează studiile, pregătește mediile necesare, determină rolurile, inițiază și execută studiile, le încheie și le evaluează.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

C.G.1	**Receptarea de mesajele orale în diverse contexte de comunicare**
C.G.2	**Producerea de mesaje orale în diverse situații de comunicare**
C.G.3	**Receptarea de mesaje scrise în diverse contexte de comunicare**
C.G.4	**Utilizarea corectă și adecvată a limbii arabe în producerea de mesaje scrise în diferite situații de comunicare.**

CLASA a IX-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G. 1 - Receptarea de mesajele orale în diverse contexte de comunicare

IX.CS.1.1. Identificarea informațiilor esențiale dintr-un mesaj oral
- Exerciții de sesizare/ identificare a informațiilor, sensurilor şi unităţilor lexicale dintr-un mesaj oral - Abordarea ideilor principale şi secundare ale unui text dat şi discriminarea acestora - Exerciții de tipul întrebare/răspuns
IX.CS.1.2. Deducerea sensului unei unități lexicale necunoscute
- Listarea unităților lexicale necunoscute în scopul clarificării acestora prin apel la dicționar (tipărit sau on- line) - Pronunțarea unor cuvinte simple auzite chiar dacă nu se ştie sensul acestora
IX.CS.1.3. Identificarea secvențelor de dialog, narațiune și descriere dintr-un mesaj oral
- Exerciții de selectare şi folosire adecvată a mărcilor de iniţiere, de menţinere şi de încheiere a unui dialog - Formularea de opinii privind un text (narativ / dialogat /descriptiv) - Exerciții de expunere a ideilor din punct de vedere cronologic şi spaţial
IX.CS.1.4. Sesizarea corectitudinii/incorectitudinii gramaticale a unui enunț/formelor lexicale
- Exerciții de identificare a vocalelor și consoanelor simple, a vocalelor și consoanelor reduplicate, a literei - Exerciții de pronunție, intonație - Sintetizarea principalelor elemente dintr-un mesaj oral apreciind, pe baza observaţiilor, corectitudinea gramaticală a unui enunţ şi/sau a formelor lexicale

C.G. 2 - Producerea de mesaje orale în diverse situații de comunicare

IX.CS.2.1. Observarea modului de înlănțuire a ideilor dintr-un mesaj oral
- Folosirea tiparelor simple de conversație necesare în relațiile cotidiene. - Exprimarea emoțiilor, gândurilor și abilităților prin propoziții simple, cu pronunție corectă. - Răspunsuri la întrebări foarte simple, clare și ușor de înțeles. - Legarea cuvintelor folosind conjuncții simple.
IX.CS.2.2. Selectarea unităților lexicale adecvate situațiilor de comunicare
- Exerciții de utilizare în contexte diferite a unităților lexicale - Identificarea sensului unităților lexicale prin raportarea la context
IX.CS.2.3. Prezentarea orală a informațiilor în diverse contexte
- Exerciții de dezvoltare a propozițiilor simple în contexte prestabilite - Identificarea părților de vorbire și a categoriilor gramaticale specifice acestora - Unirea cuvintelor folosind conjuncții simple. - Prezentarea clasei, școlii și a colegilor prin propoziții simple.
IX.CS.2.4. Formularea mesajelor orale cu respectarea pronunției corecte și fluente
- Exerciții de alcătuire a dialogurilor simple pe diverse teme de interes pentru elevi cu respectarea tonului, accentului și intonației propoziției - Exerciții de însușire a regulilor ortoepice ale limbii turce - Exerciții de discriminare a sensului la cuvinte cu accent mobil
IX.CS.2.5. Manifestarea unui comportament comunicativ adecvat
- Exerciții de semnalare a elementelor verbale și nonverbale - Prezentarea familiei, rudelor și a locuinței prin propoziții simple. - Prezintă religia, profetul și patria prin propoziții simple.

C.G. 3 **- Receptarea de mesaje scrise în diverse contexte de comunicare**

IX.CS.3.1. Înțelegerea mesajelor și exprimarea ideilor și evaluărilor.
- Citirea și înțelegerea semnificației cuvintelor, expresiilor sau propozițiilor dintr-un text/dialog. - Integrarea acesteia cu celelalte competențe lingvistice. - Dezvoltarea vocabularului prin citire. - Capacitatea de a distinge sensurile cuvintelor în context.

IX.CS.3.2. Utilizarea structurilor lingvistice în texte autentice.
- Aplicarea instrucțiunilor simple primite în clasă în activități practice. - Examinarea textului sau dialogului pentru a obține o înțelegere generală a conținutului. - Identificarea tipului de text sau dialog și determinarea scopului comunicativ în cadrul activităților de analiză.
IX.CS.3.3. Crearea unui context natural pentru producția lingvistică.
- Recunoașterea literelor arabe în forma lor ortografică. - Cunoașterea sistemului de vocalizare (hareke) al limbii arabe.
IX.CS.3.4. Utilizarea corectă a categoriilor gramaticale
- Redarea informațiilor din text/dialog. - Rezumatul textului/dialogului.

C.G. 4 - Utilizarea corectă și adecvată a limbii arabe în producerea de mesaje scrise în diferite situații de comunicare

IX.CS.4.1. Recunoașterea și scrierea corectă a literelor alfabetului arab.
- Scrierea corectă a literelor arabe în diferite poziții (inițială, mediană, finală). - Redactarea expresiilor și cuvintelor arabe cu respectarea formei ortografice și a semnelor diacritice.
IX.CS.4.2. Redactarea corectă a literelor arabe, a vocalelor și a semnelor auxiliare, în concordanță cu abilitățile de citire.
- Exerciții de dictare pentru dezvoltarea abilității de ascultare. - Utilizarea normelor limbii literare în redactare. - Activitățile de scriere vor fi abordate la nivel de cuvânt, propoziție și text/dialog, în conformitate cu principiul progresivității (de la aproape la departe, de la simplu la complex, de la cunoscut la necunoscut).

CLASA a IX-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Temă	• Sunete şi Litere • Citesc şi scriu • Salutul şi prezentarea • Familia şi casa mea • Școala mea și prietenii mei
Comunicare orală	Tipuri de texte, concepte şi strategii de comunicare orală: 1. Texte orale propuse pentru ascultare: ştiri, anunțuri, cântece pentru copii, povești și poezii (pot fi folosite audiobook-uri, înregistrări ale unor emisiuni sau lecturi orale realizate de profesor și elevi) 2. Tipuri de interacţiune propuse: prezentări simple pe teme date, povestiri, descrieri, explicaţii, small-talk (conversaţia fatică); dialog cu doi participanţi 3. Elemente paraverbale (intensitate vocală, intonaţii, tempoul vorbirii) şi nonverbale (poziţii corporale, mimică, contact vizual). Tracul comunicativ. Strategii de gestionare a tracului comunicativ 4. Elementele nonverbale şi paraverbale ca mărci ale personalităţii individului 5. Strategii de comprehensiune şi concepere a textului oral: cuvinte-cheie, idei principale, informaţii generale şi de detaliu 6. Strategii de ascultare activă: ascultarea atentă a interlocutorului fără a-l întrerupe, reţinerea corectă a informaţiilor 7. Atitudini comunicative: atenţie, empatie. Inteligenţa emoţională: exprimarea adecvată a emoţiilor pozitive 8. Situaţia de comunicare (Emiţător. Receptor. Mesaj. Context. Cod. Canal. Dialogul. Monologul. Adecvarea limbajului la scopul comunicării) 9. Organizarea logico-semantică a mesajului. Ideea principală. Ideea secundară. Planul simplu şi planul dezvoltat de idei. Rezumatul oral 10. Organizarea formală a mesajului. Constituenţii textului oral. Selectarea materialului lingvistic. Organizarea propoziţiei şi a frazei. Registrele lingvistice 11. Textul dialogat/monologat. Organizarea dialogului/monologului. Semnale verbale şi nonverbale de iniţiere, menţinere şi închidere a dialogului. Formule de salut, prezentare, identificare, permisiune, solicitare
Lectură	Tipuri de texte, concepte și strategii de lectură 1. Tipuri de text: ficțional, nonficțional; narativ, descriptiv, (autoportret/descrierea unui obiect/ însușiri fizice și morale), explicative. 2. Narațiunea care combină textul și imaginile: banda desenată 3. Dialogul 4. Strategii de comprehensiune: cuvinte-cheie, idee principală, temă inferențe simple, predicții, reprezentări mentale, răspuns afectiv, integrarea informațiilor textului în propriul sistem de cunoștințe; împărtășirea impresiilor de lectură *5.* Figuri de stil: personificare, enumerație, repetiție, epitete *6.* Interese de lectură, monitorizarea lecturii *7.* Versificația. Strofa și versul. Sensul propriu și figurat
Redactare	Tipuri de texte, concepte și strategii de redactare 1. Tipare textuale de structurare a ideilor: narativ, descriptiv, explicativ (informaţie veche-informaţie nouă, simplu-complex, particular- general/general-particular) *2.* Stil: corectitudine gramaticală, respectarea convenţiilor ortografice şi de punctuaţie, claritate, concizie. Scrierea funcţională. Scriere reflexivă. Scrisoarea. Scrierea imaginativă. Povestire. Descriere. Portret. Rezumat. Scrierea despre textul literar sau nonliterar. Transformarea dialogului în naraţiune 3. Prezentarea textului (lay-out): scrisul de mână, aşezarea în pagină; inserarea unor desene, grafice, fotografii

Domenii de conținut	Conținuturi
Elemente de construcție a comunicării	Structura morfo-sintactică a actelor de limbaj 1. Tipuri de propoziţii: asertive, interogative, imperative, exclamative, afirmative şi negative, propoziţii eliptice, tipare propoziţionale 2. Limba vorbită/ limba scrisă 3. Subiectul (subiect-sintagmă) 4. Cuvântul-silaba-grafemul-sunetul 5. Armonia vocalică 6. Rădăcină-sufix 7. Sufixe lexicale: sufixe de formare a pluralului, cazurilor, aparteneţei, îmbinărilor izafetice, timpului şi persoanei 8. Substantivul. Substantive proprii şi comune. Substantive la singular şi plural. Cazurile substantivului 9. Adjectivul: cuvinte care evidenţiază însuşiri ale obiectelor, fenomenelor, stărilor 10. Pronumele personal (persoană şi număr). Pronumele demonstrativ 11. Numeralul cardinal propriu-zis, numeralul ordinal 12. Verbul. Modurile indicative: timpuri de bază ale verbelor (trecut determinat, prezent, viitor); timpul trecut narativ şi aorist; infnitivul. Persoana şi numărul verbelor 13. Adverbul (adverbe de loc, timp, mod, cantitate, direcţie) 14. Postpoziţii: postpoziţiile "gibi", "göre", kadar" 15. Conjuncţia: "sau", “sau" 16. Interjecţia (punctuaţia interjecţiei) 17. Poziţia cuvintelor în sistemul limbii: fondul lexical principal şi masa vocabularului; arhaisme şi neologisme; cuvinte/forme literare şi neliterare (colocviale, regionale/dialectale, argotice, terminologii) 18. Sensul cuvintelor: cuvinte monosemantice şi polisemantice; sinonimie, antonimie; relaţia dintre sensurile cuvintelor polisemantice, sinonimie şi antonimie (sensul cuvintelor în context) 19. Conturul intonaţional al diverselor tipuri de propoziţii (enunţiative, interogative, imperative, exclamative). Relaţia dintre topică şi intonaţie 20. Structura corectă a propoziţiilor în funcţie de topica constituenţilor 21. Acordul subiectului cu predicatul 22. Organizarea clară a propoziţiei. Lungimea propoziţiei. Precizie şi ambiguitate. Exprimări eliptice imprecise. Propoziţii fără predicat 23. Sensul corect al cuvintelor. Cuvinte „vagi”, substituţii lexicale, selectarea cuvântului / sensului / sinonimului /antonimului potrivit în context

CLASA a X-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G. 1 - Receptarea de mesajele orale în diverse contexte de comunicare

CS.1.1. Identificarea informațiilor de detaliu și a temei dintr-o narațiune orală simplă sau o știre (Haberler), folosind strategii de ascultare activă.
- *Ascultarea Știrilor și Notițe: Elevii ascultă o știre scurtă vocalizată (Haberler) și trebuie să noteze minimum trei detalii factuale (cine, ce, când) și tema principală (ex: o inundație, o sărbătoare).* - *Joc de Detectivi: Elevii ascultă o narațiune simplă (Hikâye) de două minute și apoi răspund la întrebări de tipul "Câți oameni erau în cameră?", "Ce culoare avea cartea?" (detalii specifice).* - *Rezumat Oral (Peer-to-Peer): După ascultare, un elev îi povestește unui coleg care nu a ascultat rezumatul narațiunii, asigurându-se că detaliile esențiale sunt transmise corect.*
CS.1.2. Sesizarea intenției comunicative (ex: solicitare, explicație, descriere - Açıklamalar) pe baza elementelor paraverbale și nonverbale (Mimikler, Ton) ale mesajului.
- *Analiza Tonului: Elevii ascultă același enunț rostit cu trei intonații diferite (asertiv, interogativ, imperativ) și trebuie să identifice intenția (ex: a cere o favoare, a întreba, a ordona) pe baza tonului (Vurgulamalar).* - *Observarea Video (Simulată): Vizionarea unui clip scurt fără sunet (sau cu sunet slab) al unui dialog simulat. Elevii deduc intenția și emoția (Duygusal Zekâ) a vorbitorilor exclusiv pe baza mimicii (Mimikler) și a gesturilor (Sözel Olmayan Öğeler).* - *Exercițiu de Răspuns Adecvat: Profesorul face o solicitare orală complexă; elevii trebuie să răspundă imediat cu o expresie adecvată intenției (ex: Accept, Refuz politicos, Cer o explicație).*
CS.1.3. Deducerea sensului cuvintelor polisemantice (Çok Anlamlı Sözcükler) pe baza contextului oral general.
- *Context Dublu: Elevii ascultă o propoziție în care un cuvânt polisemantic (ex: Ayn - ochi/sursă) este folosit într-un context, și o a doua propoziție în care este folosit cu alt sens. Elevii deduc și notează ambele sensuri din context.* - *Completarea Propoziției: Elevii ascultă trei propoziții diferite care conțin același cuvânt necunoscut, dar în contexte diferite (ex: Kelim - cuvânt/vorbire/rană). Ei trebuie să completeze spațiile goale dintr-o fișă cu traducerea corectă a cuvântului în fiecare context.* - *Discuție de Grup: Elevii lucrează în perechi pentru a justifica logic de ce un anumit cuvânt necunoscut are un anumit sens în contextul dat, folosind ca argument celelalte cuvinte cunoscute din mesajul ascultat.*

C.G. 2 - Producerea de mesaje orale în diverse situații de comunicare

CS.2.1. Organizarea unui monolog scurt (Hikâye Anlatma, Açıklamalar) respectând organizarea logico-semantică (Idee principală, idei secundare - Ana Fikir, İkincil Fikir).
- *Structurarea Argumentului: Elevii primesc o temă simplă (ex: De ce îmi place școala?). Ei trebuie să elaboreze un plan simplu (Basit Fikir Planı) cu o Ana Fikir și două İkincil Fikirler de susținere, apoi să prezinte monologul oral.* - *Exercițiu de Rezumat Oral: Elevii citesc un paragraf informativ (Açıklayıcı metin) și trebuie să prezinte oral un rezumat coerent, asigurând o înlănțuire logică a ideilor.* - *Vorbire Dirijată: Utilizând un set de conectori logici predați (de ex: în primul rând, în plus, prin urmare), elevii susțin un scurt discurs, concentrați pe organizarea formală a mesajului și pe fluxul ideilor.*
CS.2.2. Utilizarea fluentă și corectă a formulelor de inițiere, menținere și închidere a unui dialog (Diyalog), adaptând registrul lingvistic (Dil Kayıtları) la situația de comunicare.
- *Joc de Rol (Formal/Informal): Elevii simulează două dialoguri scurte cu aceeași temă (ex: cumpărături), dar în două registre diferite (formal cu un vânzător necunoscut și informal cu un prieten), utilizând formulele adecvate fiecărui registru.* - *Semnale de Dialog: Elevii exersează utilizarea semnalelor verbale și nonverbale (ex: a da din cap, a folosi expresii de confirmare) pentru menținerea și închiderea unui dialog, evitând întreruperile.* - *Exercițiu de Solicitare: Elevii formulează o solicitare complexă profesorului (formal) și apoi unui coleg (informal), punând accent pe adecvarea limbajului la scopul comunicării (ex: a cere permisiunea vs. a cere un creion).*
CS.2.3. Formularea propozițiilor verbale (Fiil Cümlesi) la timpul prezent și trecut, asigurând acordul subiect-predicat (Özne ve Yüklem Uyumuşu) și o pronunție clară.
- *Descrierea unei Acțiuni Trecute: Elevii descriu oral o acțiune pe care au făcut-o ieri sau weekendul trecut (Trecut Determinat/Narativ), concentrându-se pe conjugarea corectă a verbelor.* - *Proiect de Prezentare (Rutină): Elevii prezintă oral rutina zilnică a unui membru al familiei (folosind Prezentul), asigurând acordul verbelor în funcție de persoană și număr.*

- *Transformare pe Loc: Profesorul oferă o propoziție nominală simplă; elevii trebuie să o transforme imediat într-o propoziție verbală corectă, rostită cu pronunție clară.*

C.G. 3 - Receptarea de mesaje scrise în diverse contexte de comunicare

CS.3.1. Recunoașterea și diferențierea tipurilor de text scris (Kurgusal / Açıklayıcı) și identificarea funcției lor dominante (narativă, descriptivă, explicativă - Anlatısal, Betimleyici, Açıklayıcı).
- *Clasificarea Textelor: Elevii citesc trei fragmente scurte (un anunț, o poveste scurtă, o rețetă) și clasifică fiecare text ca fiind narativ, descriptiv sau explicativ (Açıklayıcı), justificând alegerea.* - *Analiza Benzii Desenate: Elevii examinează o bandă desenată simplă (Karikatür/Çizgi Roman) și diferențiază părțile narative de dialoguri.* - *Căutarea de Indicii: Elevii citesc un text și identifică și extrag cuvintele-cheie care indică tipul textului (ex: verbe de acțiune pentru narativ, adjective pentru descriptiv).*
CS.3.2. Analizarea modului în care figurile de stil (Söz Sanatları: epitete, personificare) contribuie la sensul figurat (Mecaz Anlam) al unui text literar simplu.
- *Potrivirea Expresiilor: Elevii primesc o listă de expresii ce conțin epitete sau personificări și trebuie să potrivească sensul lor figurat (Mecaz Anlam) cu o explicație simplă.* - *Desenarea Figurată: Elevii citesc o frază care folosește personificarea (ex: Soarele zâmbește) și trebuie să o deseneze, apoi să analizeze și să explice sensul ei propriu vs. figurat.* - *Identificarea în Poezie: Elevii citesc o strofă simplă (Dize ve Mısra) și identifică și subliniază cel puțin două figuri de stil (Söz Sanatları).*
CS.3.3. Identificarea rădăcinii literale (Kök) și a sufixelor (Ek) pentru a înțelege structura și sensul cuvintelor noi.
- *Vânătoarea de Rădăcini: Elevii primesc o listă de cuvinte derivate (ex: Cătib - scriitor, Mectûb - scrisoare, Kitâb - carte) și trebuie să identifice rădăcina triliterală comună deducând sensul general.* - *Analiza Morfologică Simplă: Elevii citesc un paragraf și analizează cuvintele subliniate, separând rădăcina de sufixele lexicale (ex: sufixe de plural) pentru a înțelege formarea cuvintelor.* - *Joc de Construcție: Profesorul dă o rădăcină și elevii trebuie să scrie cât mai multe cuvinte derivate din acea rădăcină pe care le cunosc, explicând diferența de sens.*

C.G. 4 - Utilizarea corectă și adecvată a limbii arabe în producerea de mesaje scrise în diferite situații de comunicare

CS.4.1. Redactarea unui text scurt (ex: Portre sau Rezumat - Özet) utilizând tipare textuale narative și descriptive (Anlatısal, Betimleyici).
- *Scrierea unui Portret Simplu: Elevii redactează o scurtă descriere (Portre) a unui coleg sau a unei persoane imaginate, punând accent pe însușirile fizice și morale (Fiziksel ve Ahlaki Nitelikler), utilizând vocabular descriptiv.* - *Redactarea unui Rezumat: Elevii citesc o scurtă poveste și redactează un rezumat (Özet) de 4-5 rânduri, asigurând că informția nouă și informația veche sunt legate logic.* - *Compunere Narativă Dirijată: Utilizând un set de imagini ca repere, elevii redactează o scurtă povestire (Hikâye Anlatma), concentrându-se pe tiparul narativ (început, mijloc, sfârșit).*
CS.4.2. Aplicarea corectă a regulilor de topică (ordine a cuvintelor) și de acord în structura propoziției arabe, pentru a asigura claritatea (Açıklık) mesajului.
- *Rearanjarea Propoziției: Elevii primesc elementele unei propoziții verbale complexe (subiect, verb, complemente) amestecate și trebuie să le aranjeze corect pe o fișă, respectând topica S-V-O sau V-S-O.* - *Corectarea Erorilor de Acord: Elevii primesc un text scurt care conține greșeli intenționate de acord (între adjectiv și substantiv sau subiect și predicat) și trebuie să le corecteze și să rescrie propoziția corectă.* - *Exercițiu de Claritate: Elevii primesc o propoziție lungă și ambiguă. Sarcina lor este de a o rescrie mai scurt și mai clar (Kısa ve Öz Olma), punând accent pe precizie și evitarea exprimărilor eliptice imprecise.*
CS.4.3. Transformarea unui dialog simplu în narațiune (Diyaloğu Anlatıya Dönüştürme), respectând convențiile de ortografie și punctuație (İmlâ ve Noktalama).
- *Conversație Scrisă: Elevii lucrează în perechi, scriind un dialog simplu. Apoi, individual, fiecare transformă acel dialog într-o narațiune care să descrie ce s-a întâmplat.* - *Scrierea Citării: Elevii primesc o narațiune scurtă și trebuie să insereze un dialog adecvat, aplicând corect semnele de punctuație specifice dialogului.* - *Autoevaluare (Punctuație): Elevii redactează o scrisoare scurtă (Mektup) sau un anunț (Duyuru), și apoi verifică singuri utilizarea corectă a semnelor auxiliare (Şedde, Sukûn) și a punctuației.*

CLASA a X-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Temă	• Clasa mea • Lecțiile mele • Casa mea • Familia mea • Meșteșuguri
Comunicare orală	Tipuri de texte, concepte și strategii de comunicare orală: 1. Instrucțiuni de bază și limbajul clasei اجلسي /اجلس (Stai jos), قومي /قم (Ridică-te), تعالي /تعال (Vino) etc. Expresii simple în clasă. 2. Formule de conversație zilnică Salutul, Luarea de rămas bun (Selamlaşma, Vedalaşma), Mulțumirea, Scuzele. A cere permisiunea (İzin isteme). 3. Întrebări-Răspunsuri Simple ما هذا /هذه؟ (Ce este asta? - M/F), ما اسمه /ها؟ (Care este numele lui/ei?). A întreba de nume și obiecte. 4. Descrierea locului și mediului Exprimarea simplă în 3-4 propoziții despre locul unde locuiește și mediul înconjurător. Prezentări despre părțile casei și obiecte.
Ascultare – Înțelegere	Tipuri de texte, concepte și strategii de lectură 1. Înțelegerea textului oral Răspunsul la întrebările de bază (Cine, Ce, Unde) din textele simple ascultate. 2. Pronunție și articulare Repetarea expresiilor auzite în concordanță cu pronunția corectă. Articularea corectă a sunetelor și literelor arabe. 3. Expresii despre experiența personală Propoziții verbale simple legate de viața personală, folosind expresii precum استيقظت (M-am trezit), خرجا (Ei doi au ieșit), طبخت (Ea a gătit) etc. 4. Identificarea Gramaticală Identificarea pronumelor (Personale și Demonstrative) din textele ascultate.
Lectură	Tipuri de texte, concepte și strategii de redactare 1. Citirea vocabularului și expresiilor de bază Citirea substantivelor și verbelor de bază legate de temele unității (Clasă, Casă, Familie, Meserii). 2. Estimarea sensului general Strategii pentru estimarea sensului și subiectului principal al textului în linii generale. 3. Distincția dintre persoane și obiecte în text Clasificarea persoanelor și obiectelor din temele legate de părțile casei, obiecte de uz casnic, membri de familie și meserii. 4. Înțelegerea instrucțiunilor în clasă Citirea și înțelegerea instrucțiunilor scrise scurte și simple din clasă.
Redactare	Structura morfo-sintactică a actelor de limbaj 1. Copiere și scrierea de expresii Scrierea expresiilor și propozițiilor legate de temele unității exact în forma în care sunt văzute (imitare). 2. Răspuns scris la întrebări simple Răspunsuri scrise scurte și corecte la întrebări simple precum ما هذا؟ /ما مهنتك؟ (Ce este asta? / Care este meseria ta?). 3. Crearea de text și propoziții simple Crearea unui text scurt despre membrii familiei. Scrierea de propoziții simple despre obiectele din casă. 4. Descriere vizuală Scrierea de propoziții unice care descriu imaginile date legate de temele unității.

CLASA a XI-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G. 1 - Receptarea de mesajele orale în diverse contexte de comunicare

CS.1.1. Evaluarea coerenței și coeziunii unui discurs mai lung, identificând clar ideea principală și argumentele de susținere.
- Analiza Coeziunii: Elevii ascultă un scurt discurs (5-7 minute) pe o temă socio-culturală și identifică conectorii și expresiile de tranziție folosite pentru a lega argumentele, evaluând cât de coerent este mesajul. - Harta Argumentului: Elevii desenează o hartă conceptuală care pleacă de la Ideea Principală și se ramifică în trei Argumente de Susținere menționate în discursul ascultat. - Evaluare Critică: Elevii ascultă o pledoarie sau un fragment de dezbatere și evaluează critic dacă argumentele prezentate sunt suficiente și relevante pentru a susține concluzia vorbitorului.
CS.1.2. Diferențierea între diferitele cazuri (ex: nominativ, acuzativ, genitiv) ale substantivelor și adjectivelor dintr-un enunț oral, pe baza semnelor vocalice finale.
- Dicteu Analitic: Profesorul dictează propoziții clare, vocalizate. Elevii scriu propozițiile și identifică cazul (Nominativ, Acuzativ sau Genitiv) al substantivului pe baza vocalelor finale (Damma, Fatha sau Kasra). - Joc de Rol (Rol Sintactic): Elevii ascultă o frază și indică rapid cu un cartonaș funcția sintactică a unui cuvânt dat (ex: Subiect-Nominativ, Complement Direct-Acuzativ, Complement Circumstanțial-Genitiv). - Exercițiu de Acord Complex: Elevii ascultă un substantiv la Genitiv și trebuie să rostească rapid un adjectiv care să se acorde perfect cu acesta în caz, gen și număr.
CS.1.3. Sesizarea diferitelor moduri verbale (ex: indicativ, subjonctiv, imperativ) în funcție de contextul conversațional și de particulele specifice.
- Identificarea Intenției: Elevii ascultă propoziții care folosesc verbe la Subjonctiv (ex: după an - să) sau Jussiv (ex: după lam - nu) și trebuie să identifice funcția (ex: comandă, negare, scop). - Transformare Orală: Profesorul rostește o propoziție la Indicativ. Elevii trebuie să o transforme imediat într-o formă care necesită Modul Subjonctiv sau Imperativ. - Analiză Morfologică Rapidă: Elevii ascultă o serie de verbe și clasifică rapid fiecare verb în funcție de Modul utilizat, pe baza particulelor care îl preced.

C.G. 2 - Producerea de mesaje orale în diverse situații de comunicare

CS.2.1. Construirea de fraze complexe (conținând Mef'ûlün Bih - complement direct și Mef'ûlün Fîh - circumstanțial de timp/loc) și utilizarea lor într-o discuție formală.
- Exercițiu de Extindere: Elevii primesc o propoziție verbală de bază (V-S). Ei trebuie să o extindă oral adăugând un Mef'ûlün Bih și un Mef'ûlün Fîh, asigurând cazul Acuzativ al acestora. - Descrierea Evenimentului: Elevii descriu oral un eveniment istoric simplu, utilizând în mod obligatoriu fraze care să includă complemente de timp și de loc bine definite. - Simulare Formală: Elevii joacă rolul unor experți care discută un plan de acțiune, folosind fraze complexe pentru a exprima detaliile (ex: Vom începe lucrarea (Mef'ûlün Bih) mâine dimineață (Mef'ûlün Fîh) la ora 9.).
CS.2.2. Susținerea unei prezentări pe o temă academică sau socio-culturală, integrând citate și definiții cu fluențe și articulare corectă.
- Mini-Conferință: Elevii pregătesc o scurtă prezentare tematică (ex: Rolul moscheii în comunitate), având ca sarcină integrarea fluentă a unei definiții cheie (citate). - Exercițiu de Ritm: Elevii exersează fluiditatea și articularea citind pasaje dificile și cronometrând citirea, urmărind să mențină ritmul natural al vorbirii. - Evaluare Peer-to-Peer: Elevii susțin prezentări în fața clasei, iar colegii evaluează utilizarea vocabularului academic (termeni tehnici) și claritatea pronunției (articularea).
CS.2.3. Utilizarea corectă a structurilor Mevsûf-Sıfat (Acord Adjectiv-Substantiv) și İzâfet (Posesiune/Aparținere) în conversația spontană.

- Descrierea Obiectelor Complexe: Elevii descriu oral obiecte din clasă (ex: cartea mare și veche a profesorului), utilizând ambele structuri în aceeași frază (Mevsûf-Sıfat și İzâfet). - Joc de Atribuire: Un elev dă un substantiv simplu. Următorul elev trebuie să îl transforme într-o structură İzâfet (ex: casa -> casa școlii), iar al treilea elev adaugă o structură Mevsûf-Sıfat (ex: casa mare și nouă a școlii). - Conversație Dirijată: Elevii poartă un dialog despre proprietăți și apartenențe, fiind obligați să folosească cel puțin 5 structuri de İzâfet în 3 minute.

***C.G. 3* - Receptarea de mesaje scrise în diverse contexte de comunicare**

CS.3.1. Interpretarea mesajului dintr-un text scris de nivel mediu (nonficțional, explicativ), analizând relațiile sintactice complexe dintre părțile de vorbire.
- Analiza Diagramatică: Elevii citesc un paragraf explicativ și schimbă ordinea propoziției (verb, subiect, complemente) într-o diagramă sintactică, pentru a înțelege mai bine relațiile. - Parafrazare Sintactică: Elevii primesc un text cu fraze complexe. Ei trebuie să rescrie fiecare frază în 2-3 propoziții mai simple, păstrând același sens, dar simplificând relațiile sintactice. - Extragerea de Informații Cheie: Elevii citesc un text nonficțional și extrag toate exemplele de Mef'ûlün fîh (circumstanțial de timp/loc) pentru a localiza evenimentele în timp și spațiu.
CS.3.2. Diferențierea verbelor regulate de cele neregulate (Fi'l-i Sahîh/Mû'tell) și recunoașterea formelor lor de conjugare în diverse contexte.
- Clasificarea Verbelor: Elevii citesc o listă de 10 verbe și le clasifică în funcție de tipul lor (Sahîh - sănătos, Mû'tell - bolnav), justificând prezența sau absența literelor slabe (alif, waw, ya). - Identificarea Neregularității: Elevii citesc un text și identifică verbele neregulate. Pentru fiecare, ei explică tipul de neregularitate (ex: asimilare, omiterea unei litere) întâlnită în forma conjugată. - Joc de Conjugare: Elevii primesc o rădăcină de verb neregulat și trebuie să scrie rapid formele sale de Trecut, Prezent și Imperativ pentru o anumită persoană.
CS.3.3. Extragerea sensului global și evaluarea obiectivității unui text, comparând informația nouă cu informația cunoscută (Yeni Bilgi - Eski Bilgi).
- Analiza Sursei: Elevii citesc un articol pe o temă pe care o cunosc (ex: un eveniment religios) și evaluează obiectivitatea autorului, identificând clar unde se termină informația cunoscută și unde începe informația nouă sau subiectivă. - Fișă de Lectură Comparativă: Elevii completează o fișă cu două coloane: 1. Ceea ce știam despre subiect (Eski Bilgi); 2. Ceea ce am învățat din text (Yeni Bilgi). - Dezbatere Scrisă: Pe baza unui text explicativ, elevii redactează un paragraf scurt care extrage sensul global și își exprimă dezacordul cu un punct de vedere din text, folosind argumente bazate pe Eski Bilgi (cunoștințe anterioare).

C.G. 4 - Utilizarea corectă și adecvată a limbii arabe în producerea de mesaje scrise în diferite situații de comunicare

CS.4.1. Redactarea unui text argumentativ sau analitic (eseu scurt), utilizând structuri sintactice variate și un vocabular academic adecvat.
- Sinteză Argumentativă Dirijată - Elevii citesc două articole scurte (în arabă) care prezintă opinii diferite despre un subiect socio-cultural (ex: Avantajele studiului online). Ei trebuie să redacteze un paragraf în care să rezume și să compare cele două opinii, utilizând conectori logici (ex: ancak, buna rağmen - totuși, în ciuda acestui fapt) pentru a arăta tranziția. - Redactare de Eseu Scurt cu Structură Impusă - Elevii primesc o temă abstractă (ex: Importanța limbii arabe în lumea modernă) și o structură specifică: Introducere (definiție academică), două Argumente (cu structuri cauzale) și Concluzie. Accentul cade pe vocabularul academic și pe varietatea sintactică a propozițiilor. - Analiză Textuală cu Justificare - Elevii citesc un fragment literar sau un citat important și trebuie să redacteze o scurtă analiză (Analitik Metin). Ei trebuie să extragă o teză din citat și să o susțină cu două exemple sau explicații proprii, folosind un ton formal și obiectiv.
CS.4.2. Aplicarea corectă a regulilor de scriere pentru verbele neregulate și a semnelor diacritice lungi, asigurând coerența și claritatea scrierii.
- Dictare Morfologică Selectivă - Profesorul dictează un text scurt care conține un număr mare de verbe neregulate (Fi'l-i Mû'tell). Elevii trebuie să le scrie corect și apoi să identifice și să justifice schimbările de litere (omisiuni, asimilări) specifice acestor verbe. - Corectarea Erorilor de Acuratețe - Elevii primesc propoziții care conțin greșeli intenționate legate de semnele diacritice lungi (vocale lungi/scurte, Şedde, Sukûn) și cazurile (vocale finale)

din finalul cuvintelor. Sarcina lor este să corecteze textul și să rescrie propozițiile pentru a asigura acuratețea și claritatea scrierii. - Joc de Conjugare în Context- Elevii primesc o listă de rădăcini neregulate. Ei trebuie să redacteze un scurt jurnal în care să folosească cel puțin 5 din aceste verbe, conjugate la diverse timpuri și persoane, asigurând că coerența narativă a textului rămâne intactă.
CS.4.3. Compunerea de scrisori oficiale sau formulare, respectând convențiile de scriere funcțională (İşlevsel Yazma) și formele de politețe.
- Redactarea unei Cereri Formale (Mektup) - Elevii trebuie să redacteze o scrisoare oficială (Mektup) adresată unei instituții (ex: decanatului unei facultăți sau ambasadei). Scrisoarea trebuie să includă formule de adresare și încheiere de politețe adecvate și să respecte formatul și scopul funcțional al textului. - Completarea unui Formular Oficial (Simulat) - Elevii primesc un formular simplu de înscriere (simulat, în arabă) care necesită informații de bază (İşlevsel Yazma). Ei trebuie să completeze corect câmpurile (Nume, Adresă, Data Nașterii, Profesie) utilizând ortografia corectă a detaliilor personale. - Analiza și Producerea de Formule de Politețe - Elevii primesc o listă de formule de salut și încheiere utilizate în diferite situații (formal, semi-formal). Ei trebuie să clasifice formulele și apoi să redacteze un e-mail scurt către un superior, selectând și aplicând formele de politețe cele mai adecvate contextului.

CLASA a XI-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Temă	• Societatea și mediul înconjurător • Cultură și istorie • Muncă și planificare de carieră • Dezvoltare literară și personală
Comunicare orală	Tipuri de texte, concepte și strategii de comunicare orală: 1. Analiza textului oral Evaluarea structurii discursului, a argumentelor și a coerenței logice. Identificarea ideii principale și a argumentelor de susținere. 2. Strategii de comunicare critică Fluiditate și pronunție corectă în vorbire. Elaborarea unui rezumat oral și a unui contra-argument. 3. Registre Lingvistice și Stil Identificarea și utilizarea adecvată a registrelor lingvistice (formal și informal). Prezentarea de teme academice sau sociale. 4. Structuri complexe de propoziție Utilizarea orală a propozițiilor complexe care conțin complementul direct (Mef'ûlün bih) și circumstanțialul de loc/timp (Mef'ûlün fîh).
Lectură	Tipuri de texte, concepte și strategii de lectură 1. Tipuri de text și procesare Citirea și interpretarea textelor argumentative, analitice și explicative în profunzime. 2. Analiza structurii textului (Introducere, Cuprins, Concluzie). 3. Integrarea Informațiilor Compararea informațiilor noi cu informațiile vechi/cunoscute. Stabilirea scopului cititului și a intenției autorului. 4. Relații Sintactice Analiza structurilor de acord adjectiv-substantiv (Mevsûf-Sıfat) și a structurilor de posesie (İzâfet Tamlaması) în text. 5. Lectură morfologică Recunoașterea în text a rădăcinilor verbelor regulate (Fi'l-i Sahîh) și a celor neregulate (Fi'l-i Mû'tell).
Redactare	Tipuri de texte, concepte și strategii de redactare 1. Scriere Academică Redactarea de texte argumentative sau analitice (Eseu scurt). Strategii de structurare a ideilor (Teză-Antiteză). 2. Scriere funcțională Regulile de redactare a unei scrisori oficiale (Resmi Mektup) și de completare a formularelor. Utilizarea formulelor de politețe și a adresării. 3. Corectitudine gramaticală și formă Utilizarea corectă a regulilor de scriere a verbelor neregulate și a semnelor diacritice lungi. Asigurarea coerenței și clarității în exprimarea scrisă. 4. Aplicarea sintaxei Aplicarea corectă a regulilor de topică (ordine a cuvintelor) și de acord în propozițiile complexe. Regulile de punctuație și ortografie.

Domenii de conținut	Conținuturi
Elemente de construcție a comunicării	Structura morfo-sintactică a actelor de limbaj 1. Sintaxă Cazurile substantivelor (Nominativ, Acuzativ, Genitiv) și contexte de utilizare. Poziționarea și vocalele lui Mef'ûlün Bih și Mef'ûlün Fîh în propoziție. 2. Morfologie Tipurile de verbe regulate și neregulate (Ex: Örnek, Ecvef, Nâkıs) și conjugarea lor. 3. Structuri de Atribuire Regulile și acordul în structurile de posesie (İzâfet Tamlaması) și Structurile de Calificare (Mevsûf-Sıfat). 4. Vocabular Substituții lexicale (Schimbarea cuvintelor). Cuvinte utilizate în limbajul literar și în limbajul cotidian. Determinarea sensului cuvântului în funcție de context.

CLASA a XII-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G. 1 - Receptarea de mesajele orale în diverse contexte de comunicare

CS.1.1. Analizarea și interpretarea critică a unui discurs academic sau religios complex, identificând implicațiile socio-culturale ale mesajului.
- Ascultarea unei Khutbah (Predică): Elevii ascultă o predică (sau un discurs religios) și identifică mesajul teologic principal și implicațiile socio-culturale (ex: chemare la acțiune comunitară). - Analiza Retorică: Elevii ascultă un discurs formal și analizează dacă vorbitorul folosește argumente logice (logos) sau apeluri emoționale (pathos) pentru a-și convinge publicul. - Notițe Structurate: Elevii iau notițe structurate, notând termenii teologici/academici (vocabular specializat) și definițiile acestora în timpul discursului.
CS.1.2. Deducerea sensului unui mesaj oral complex, identificând registrul formal (Dil Kayıtları) și intenția vorbitorului în situații de dezbatere.
- Compararea Registrelor: Elevii ascultă două fragmente (unul de știre oficială, unul de conversație colocvială) și identifică registrul lingvistic (Dil Kayıtları), notând diferențele de vocabular. - Joc de Intenție: Elevii ascultă o serie de enunțuri ambigue (ex: o întrebare retorică) și trebuie să deducă intenția reală a vorbitorului (ex: a critica, a ironiza, a sublinia). - Dezbatere Model: Elevii vizionează un segment de dezbatere și identifică poziția fiecărui vorbitor (pro/contra), diferențiind între fapte și opinii.
CS.1.3. Sesizarea și diferențierea diverselor forme morfologice derivate dintr-o rădăcină (ex: İsm-i Fâil, İsm-i Mef'ûl), în timpul ascultării.
- Identificarea Particpiilor: Elevii ascultă propoziții și trebuie să identifice și să noteze formele de Participiu Activ (İsm-i Fâil) și Participiu Pasiv (İsm-i Mef'ûl) dintr-o anumită rădăcină. - Ascultarea Derivatelor: Elevii ascultă o listă de cuvinte și trebuie să le clasifice pe baza tipului lor morfologic (ex: Nume de Loc, Nume de Instrument, Adjectiv de Intensitate). - Dictare cu Sens: Profesorul dictează propoziții; elevii trebuie să sublinieze cuvântul care reprezintă agentul acțiunii (İsm-i Fâil) și cuvântul care reprezintă obiectul acțiunii (İsm-i Mef'ûl).

C.G. 2 - Producerea de mesaje orale în diverse situații de comunicare

CS.2.1. Elaborarea și susținerea unui discurs complex, utilizând un vocabular academic/teologic extins și varietate stilistică.
- Discurs cu Varietate: Elevii pregătesc și susțin un discurs pe o temă abstractă (ex: Conceptul de Adalet în Islam), fiind obligați să folosească cel puțin 5 termeni teologici și 3 structuri complexe (ex: condiționale). - Dezbatere Formală: Elevii participă la o dezbatere, utilizând un registru strict formal și un vocabular academic. Colegii evaluează varietatea stilistică și adecvarea terminologiei. - Exercițiu de Parafrazare: Elevii primesc o frază simplă și trebuie să o reformuleze oral folosind un limbaj mai academic și sinonime mai complexe.
CS.2.2. Participarea activă la dezbateri pe teme abstracte, argumentând pro și contra, și gestionând eficient tracul comunicativ.
- Simularea unui Panel: Elevii simulează o conferință sau un panel, argumentând în favoarea și împotriva unei idei controversate (ex: rolul tehnologiei în viața religioasă). - Gestionarea Tracului: Înainte de a vorbi, elevii aplică o tehnică de gestionare a tracului (ex: exerciții de respirație), și apoi evaluează cât de mult i-a ajutat în timpul argumentării. - Răspuns la Controverse: Elevii primesc o obiecție complexă din partea unui coleg și trebuie să formuleze imediat un contra-argument coerent și bine structurat.
CS.2.3. Formularea de fraze care conțin condiționale și alte tipuri de propoziții complexe (cauză, scop), menținând fluente și acuratețea sintactică.

- Joc de Condiții: Elevii primesc un set de verbe și conjuncții condiționale (ex: idha, law) și trebuie să formuleze oral propoziții condiționale complexe (ex: Dacă aș fi știut, aș fi venit). - Explicarea Relațiilor: Elevii explică oral de ce au ales o anumită acțiune (motiv/scop), utilizând în mod obligatoriu conjuncțiile de cauză (li-anna) și scop (li-kay). - Simulare de Raport: Elevii simulează prezentarea unui raport care utilizează fraze cauzale și condiționale pentru a explica evenimente și posibile scenarii (ex: Deoarece plouă, s-ar putea să întârziem).

C.G. 3 - Receptarea de mesaje scrise în diverse contexte de comunicare

CS.3.1. Interpretarea critică a unor texte clasice sau religioase autentice, analizând implicațiile etice și teologice ale vocabularului.
- Analiza de Text Sacru: Elevii citesc un scurt fragment din Kur'an sau Hadis și analizează cum o singură rădăcină (ex: s.l.m.) poate genera cuvinte cu implicații teologice diferite (Islam, Salam, Muslim). - Comparație Etică: Elevii citesc două texte clasice care tratează aceeași temă etică (ex: dreptatea) și compară viziunea și vocabularul folosit în cele două surse. - Glosar Tematic: Elevii creează un glosar de termeni teologici cheie, notând definiția și implicațiile lor etice.
CS.3.2. Analizarea detaliată a structurii morfologice (Sarf) și sintactice (Nahv) a propozițiilor din texte complexe (ex: din Kur'an sau Hadis).
- Exercițiu de I'rāb (Analiză Sintactică): Elevii analizează o propoziție complexă dintr-un text religios, identificând funcția sintactică a fiecărui cuvânt (Mübteda, Haber, Mef'ûl) și cazul gramatical - Analiza Morfologică (Sarf): Elevii primesc o listă de verbe din text și determină forma lor de bază (masdar) și forma derivată (tipul de bâb - Tef'îl, İf'âl, etc.). - Transformare Sintactică: Elevii transformă o propoziție verbală din text într-o propoziție nominală (sau invers), analizând cum se schimbă ordinea și funcția cuvintelor.
CS.3.3. Evaluarea registrelor lingvistice (formal vs. literar) dintr-un text și diferențierea între limbajul literar și cel colocvial.
- Analiza Registrului: Elevii citesc un text literar (poezie sau proză veche) și evaluează caracteristicile care îl fac formal/literar (ex: vocabular arhaic, figuri de stil complexe). - Diferențierea Stilistică: Elevii citesc un text în arabă colocvială (scrisă) și unul în arabă standard. Ei identifică și diferențiază 5 caracteristici gramaticale sau lexicale. - Transcriere: Elevii primesc un fragment literar și trebuie să-l transcrie (să-l rescrie) într-un limbaj mai simplu, păstrând registrul formal, dar evitând arhaismele.

C.G. 4 - Utilizarea corectă și adecvată a limbii arabe în producerea de mesaje scrise în diferite situații de comunicare

CS.4.1. Redactarea unui eseu academic detaliat (ex: Portret sau Analiză Textuală extinsă), respectând normele de stil și claritate academică.
- Eseu Analitic: Elevii redactează un eseu detaliat (Analiză Textuală) pe baza unui text religios citit, argumentând și justificând cu citate corect introduse. - Redactarea unui Articol Formal: Elevii redactează un articol scurt pentru o revistă academică, punând accent pe claritatea și concizia academică. - Autoevaluarea Stilului: Elevii schimbă eseurile între ei și evaluează dacă stilul este suficient de obiectiv și formal, indicând unde se poate îmbunătăți tonul.
CS.4.2. Aplicarea corectă a regulilor complexe de Sarf (derivații) și Nahv (sintaxă) pentru a produce texte lungi și bine structurate.
- Exercițiu de Sintaxă Aplicată: Elevii redactează un paragraf care conține cel puțin 3 propoziții condiționale și 2 complemente circumstanțiale complexe, asigurând acuratețea sintactică (Nahv). - Compunerea cu Derivate: Elevii primesc o singură rădăcină (ex: k.t.b.) și trebuie să redacteze un text scurt utilizând cel puțin 5 forme morfologice diferite derivate din acea rădăcină (Sarf: kitâb, kâtib, mektûb, mektebetun, etc.). - Corectarea Erorilor Avansate: Elevii primesc un text care conține greșeli complexe de caz gramatical și acord în structurile İzâfet, și trebuie să le corecteze.
CS.4.2. Elaborarea unei Traduceri din arabă în română (sau invers) a unui text complex, păstrând sensul corect al cuvintelor în context (Bağlamdaki Kelime Anlamı).

- Traducere cu Adaptare Culturală: Elevii traduc un text din arabă în română (sau invers), fiind atenți la sensul corect în context și adaptând expresiile idiomatice sau culturale. - Jurnal de Traducere: Elevii redactează un jurnal scurt care justifică de ce au ales o anumită traducere pentru un cuvânt polisemantic complex (ex: `Ayn - ochi/sursă), analizând contextul. - Evaluarea Traducerilor: Elevii compară două traduceri diferite (ale profesorului și a lor) ale aceluiași fragment complex și identifică care dintre ele păstrează mai bine sensul original.

CLASA a XII-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Temă	• Filozofie și gândire religioasă • Limbajul academic și retorica • Moștenirea și traducerea literară • Comunicarea interculturală și mass-media
Comunicare orală	Tipuri de texte, concepte și strategii de comunicare orală: 1. Vorbire academică și dezbatere Utilizarea termenilor academici/teologici. Varietate de stil și fluiditate. Dezbatere avansată și strategii de convingere. 2. Ascultare critică și interpretare Interpretarea critică a discursurilor complexe (media, academice). Identificarea implicațiilor socio-culturale și a intenției (scopului) vorbitorului. 3. Structuri sintactice complexe Vorbirea fluentă utilizând propoziții condiționale (Şart Cümleleri), Conjuncții și alte tipuri de propoziții complexe (Cauză, Scop). 4. Managementul comunicării Gestionarea tracului comunicativ (İletişim Kaygısı) și controlul elementelor non-verbale.
Lectură	Tipuri de texte, concepte și strategii de lectură 1. Analiza textelor clasice Citirea și interpretarea textelor autentice (Kur'an, Hadis, Literatură Clasică) și a implicațiilor etice/teologice. 2. Analiza diferențelor între registrele lingvistice (Literar vs. Colocvial). 3. Strategii de înțelegere avansată Soluționarea sensului utilizând cunoștințele de Sarf (Morfologie) și Nahv (Sintaxă). 4. Determinarea profundă a sensului cuvintelor în context. 5. Relații Intertextuale 6. Identificarea arhaismelor și neologismelor în texte. 7. Dezvoltarea vocabularului (Terminologiei) prin lectură. 8. Lectură critică Evaluarea perspectivei autorului și a obiectivității. Analiza Textelor Traduse.
Redactare	Tipuri de texte, concepte și strategii de redactare 1. Scriere academică și compoziție Redactarea de articole academice detaliate sau analize textuale teologice. 2. Structurarea consistentă (coerentă) a ideilor complexe. 3. Abilitatea de traducere Traducerea fidelă a textelor complexe din arabă în română (sau invers), păstrând sensul și stilul original. 4. Aplicarea gramaticală avansată Aplicarea corectă și consecventă a regulilor de Sarf și Nahv în texte lungi și bine structurate. 5. Aderența strictă la regulile de Punctuație și Ortografie. 6. Diversitatea scrierii Prezentarea scrisă a unui portret (extins), rezumat și analiză comparativă.
Elemente de construcție a comunicării	Structura morfo-sintactică a actelor de limbaj 1. Sintaxă Avansată (Nahv) Analiza structurilor de propoziție complexe (Condiționale, Relaționale, Cauză, Scop). Utilizarea corectă a conjuncțiilor și particulelor în propoziție. 2. Morfologie avansată (Sarf) Utilizarea participiului activ (İsm-i Fâil), participiului pasiv (İsm-i Mef'ûl) și a altor structuri verbale derivate, cu analiza relației dintre sens și context. 3. Lexicologie și terminologie Învățarea și utilizarea terminologiei aparținând diferitelor registre lingvistice (Literar, Social, Teologic). Relațiile rădăcină-sens. 4. Fonetică și intonație Contururile de accent ale diferitelor tipuri de propoziții. Relația dintre topică și accent.

SUGESTII METODOLOGICE

Actuala programă de limbă arabă își propune să dezvolte abilitățile elevilor la teologie de a folosi limba arabă în lecțiile de teologie, începând de la statutul unei discipline de învățare. În acest sens, competențele dobândite în această disciplină au un caracter instrumental care susține înțelegerea și învățarea formală, informală și non-formală pe de o parte și, pe de altă parte, asigură dezvoltarea competențelor cheie pe termen lung. Utilizarea rațională și structurată a limbii arabe este atât un instrument necesar pentru codificarea / decodarea mesajelor de diferite tipuri (verbale și / sau scrise; continuu / discontinuu / mixt; fictiv / non-fictiv), și este, de asemenea, unul dintre obiectivele disciplinei de predare a limbii. rolul maternității ca principal vehicul pentru accesul la cunoștințe și învățarea pe tot parcursul vieții.

Ultimul punct urmat de program este educarea unei persoane care poate folosi limba arabă atât în timpul anului școlar, cât și în viață; în același timp, un individ sensibil la valorile culturii românești, valorile interculturale și multiculturale în contextul (auto) descoperirii și (auto) construcției.

În procesul de predare-învățare-evaluare, tranziția treptată se face de la primul nivel de posedare a competențelor de bază (de la ciclul primar) la nivelul mediu în sala de sport, asigurându-se construirea nivelului funcțional din ciclul de învățământ secundar inferior / superior. este principiul achiziției treptate.

Plasarea elevului în centrul activităților sale de educație îi permite să dobândească cunoștințe și abilități pentru a lucra cu ei, să dezvolte atitudini care să asigure adaptarea și să-și monitorizeze controlul asupra propriei educații.

- Căutarea, colectarea, procesarea și primirea opiniilor, ideilor, sentimentelor în diferite mesaje / texte ascultate / citite;
- exprimarea informațiilor, opiniei, părerii, emoției în mesaje verbale sau scrise prin adaptare la situația de comunicare;
- participarea la interacțiuni verbale în diferite contexte școlare și extracurriculare;

Principii didactice

Principiile didactice care ar trebui să ghideze procesul de predare-învățare-evaluare sunt:

1. Abordarea funcțională comunicativă a conținutului lingvistic pornind de la faptele limbii întâi

acțiuni de vorbire și aplicarea în utilizarea contextuală a cunoștințelor;

2. Recunoașterea impunerii abordării lingvistice nu ca un sistem de semne abstracte, ci ca un mijloc de exprimare și auto-exprimare în variantele sale verbale și scrise, subliniind caracterul interactiv al însușirii limbajului;

3. aplicarea unor abordări didactice active și implicite asupra dobândirii și practicării limbajului prin joc;

4. Să susțină perspectiva holistică asupra dobândirii limbajului prin proiectarea în mod complementar a activităților de predare axate pe dezvoltarea / aplicarea integrată a abilităților de bază (primirea de mesaje orale, producerea de mesaje orale, primirea de mesaje scrise);

5. Conceptele gramaticale care reprezintă concepte contextuale au un rol orientativ în practica lingvistică contextuală, explicațiile lor au rolul de a sprijini gândirea meta-lingvistică, de a îndruma mecanismele de autocorecție și de a motiva angajamentul pentru caracteristicile de exprimare controlate, asertive, eficiente, conectate ale situației de comunicare;

6. Promovați gândirea creativă prin limbaj pentru a forma o personalitate autonomă și capabilă, prezentându-și opiniile, acceptând diversitatea de idei și opinii;

7. Aplicarea în conținut identitar și viziune interculturală pentru a absorbi limbajul conținut cultural reprezentativ;

Prezentarea conținutului în liste separate pentru domeniile de comunicare, citire, scriere, elemente de comunicare a fost realizată din motive metodologice, întrucât acestea converg în actul comunicării, care necesită predare integrată și oferă elevilor sarcini de învățare cu un puternic caracter utilitar.

Programa recomandă conținutul structurat pe subiecte care reflectă vârsta școlară a fiecărei clase, la nivelul maxim de generalitate. Astfel, universul cognitiv al liceului este construit treptat și concentrat, profitând de orizonturile particulare ale fiecărei epoci.

La citirea curriculumului, se recomandă să se țină cont de faptul că sunt specificate numai conținuturi și abordări noi (prin intuiție, aplicate și / sau teoretice) la fiecare nivel de clasă. Sunt implicate actualizări privind conținutul achiziționat anterior.

Conținutul oferit în acest program propune o abordare progresivă, „în spirală" a achiziției, ceea ce înseamnă o corelație durabilă pragmatică și funcțională între vechi și nou. Structurarea tematică a conținutului permite aplicarea unui vocabular și a unor acte de vorbire indispensabile dintr-o cultură cotidiană, productivă a comunicării.

Împreună cu competențele vizate, programa propune conținut și activități de învățare pentru ca elevii să-și implementeze și să-și urmeze propria învățare. Programa este deschis, flexibil și permite profesorului să-și demonstreze creativitatea și profesia culturală, elimină abordările supra-teoretizante și oferă flexibilitate și eficiență în formarea competențelor de bază.

În noua viziune - așa cum a fost introdusă în programa ciclului primar - adoptarea diferitelor modele lingvistice și practicarea producției orale și scrise a mesajelor Se acordă o atenție specială. Conceptele gramaticale vor fi elementele constructive ale comunicării, prin urmare, în prelucrarea didactică a acestui conținut, profesorul ar trebui să se refere la pragmatica comunicării funcționale.

În acest sens, participarea la dialogul interacțiunilor verbale, ascultarea mesajelor verbale transmise în diferite canale și în contexte diferite, înțelegerea sensului general al unui text, definirea cuvintelor noi și clarificarea semnificațiilor acestora prin compararea lor cu un context lingvistic sau folosirea unui dicționar sunt cuantificate. norme gramaticale etc. abateri Textul descrie o setare specială pentru primirea mesajelor, un comportament ascultător activ, interes pentru mesaj, toleranța opiniilor partenerilor de comunicare și un spirit critic.

În ceea ce privește producerea de mesaje scrise și vorbite, se urmărește dezvoltarea competențelor specifice în diferite contexte de aplicație. Activități de învățare legate de generarea mesajelor; Acesta își propune să utilizeze și să explice semnificațiile cuvintelor noi sau categoriilor semantice în contexte diferite, să definească ariile lexico-semantice și familiile de cuvinte, utilizarea corectă a categoriilor gramaticale specifice părților de vorbire și părților de propoziție. modalități structurate de transmitere a mesajului, exprimarea opiniilor și discutarea acestora în funcție de context, activități de rezolvare a sarcinilor de grup, participarea la discuții pentru confruntarea ideilor etc.

În ceea ce privește primirea mesajului scris, activitățile de învățare pot viza: citirea și înțelegerea unor texte literare și non-literare și semnificațiile acestora, exprimarea ideilor personalizate.

Activitățile de învățare legate de producerea mesajului scris vizează scrierea textului în diferite rânduri în funcție de tipul și scopul comunicării și structurarea personală a acesteia, organizarea planului unei enunțuri pe un subiect specific, prezentarea anumitor caracteristici, folosirea categoriilor semantice și folosirea corectă a secțiunilor. Pe lângă vorbirea flexibilă și inflexibilă, părțile frazelor, aplicarea corectă a regulilor de ortografie și punctuația la nivelul propozițiilor și frazelor etc.

În perspectiva unei abordări educaționale bazate pe competențe, se recomandă utilizarea unei evaluări continue, formative, pentru a aprecia rezultatele învățării prin raportarea progresului școlar, pentru a utiliza diferite metode pentru a transmite feedback, pentru a recunoaște și măsura experiențele de învățare și abilitățile dobândite în contexte.

La evaluarea nivelului de dezvoltare a abilităților și subcompetențelor de comunicare, se recomandă combinarea metodelor tradiționale de evaluare cu metodele de evaluare formativă folosind tehnici și metode moderne care vizează atât procesul, cât și produsul de învățare (de exemplu, autoevaluare, evaluare interimară, poster, portofoliu, proiect, studiu de caz etc.

Evaluarea va lua în considerare calitatea competențelor și subcompetențelor specifice, cum ar fi:

a) În caz de competență în primirea și producerea de texte orale în diverse situații, comunicarea va lua în considerare referințele la actele lingvistice;

b) Se va pune accent pe înțelegere, interpretare și atitudine comunicativă în urma avansării competenței de citire, cu referire la cadrele internaționale de referință atunci când se primesc texte de diferite tipuri;

c) La scrierea de texte de diferite tipuri, în cazul scrierilor legate de text literar / neliterar, diversificarea tipurilor de text va fi luată în considerare prin adaptarea acestora la situațiile din viața de zi cu zi și la diferitele tipuri de text;

d) În cazul evaluării adecvării utilizării corecte, suficiente și eficiente a limbajului în comunicarea verbală și scrisă, se recomandă raportarea limbii la viziunea holistică prin accentuarea limbajului și a gramaticii utilizate.);

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
IUSUF Muurat	Muftiu	Muftiatul Cultului Musulman din România , Constanța
ANEFI Icbal	Inspector școlar / profesor doctor	Inspectoratul Școlar Județean Constanța
ENE Ulgean	Director adjunct/ Profesor	Școala Gimnazială A.V. Rădulescu Murfatlar
MUSLEDIN Firdes	Profesor doctor	Liceul Tehnologic Nicolae Dumitrescu Cumpăna
USTUNDAG Vildan Melia	Profesor	Școala Gimnazială nr. 1 Valu lui Traian/ Constanța
MOLOGANI Accan	Director/ Profesor	Colegiul Național Kemal Ataturk Medgidia

RESPONSABILI/ COORDONATORI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
ZĂBAVĂ Mihaela	Consilier CNCE	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare	Responsabil CNCE
PISLARU Cătălin	Inspector general MEC	Ministerul Educației și Cercetării	Responsabil MEC
IUSUF Muurat	Muftiu	Muftiatul Cultului Musulman din România, Constanța	Coordonator științific

RESPONSABILI/COORDONATORI/COLABORATORI:

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
MOLOGANI Accan	Director	Colegiul Național Kemal Ataturk Medgidia	Responsabil cult

Anexa nr. 205

Konu için müfredat

Limba arabă (Arapça)

Sınıf IX – XII

Mesleki seçim (CS) için özel müfredat, teoloji öğretimi,
Din öğretiminde uzmanlaşma

- 2026 –

Anexa nr. 195
Programa şcolară pentru disciplina *Limba arabă (Arapça),* Cultul Musulman, clasele a IX-a - a XII-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea teologie musulmană*

SUNUM NOTU

Eğitim programı, Arapça Dersi için hazırlanan müfredatı tamamlamakta olup, 2026-2027 eğitim-öğretim yılından itibaren uygulanmak üzere, lise düzeyindeki alanlardaki gündüz öğretimi sınıflarına yöneliktir.. Bu sınıf kategorisi için, lise öğretimine ait çerçeve planlarına uygun olarak, gündüz öğretimi şeklinde, OMEC nr. 4350/2025 sayılı kararnameye ek olarak onaylanan düzenlemelere göre, dersin okutulmasına ilişkin haftalık ders saati tahsisi, zorunlu Mesleki Seçim (CS) Müfredat bölümü türü aşağıda verilmiştir:

Öğretim yılı	9. sınıf	10. sınıf	11. sınıf	12. sınıf
Müfredat bölümü türü	CS	CS	CS	CS
Haftalık ders saati	1	1	1	1

Müfredat, aşağıdaki belgelerle uyumlu olarak hazırlanmıştır:

• 198/2023 sayılı Okul Öncesi ve Zorunlu Eğitim Yasası;

• Avrupa Birliği Konseyi'nin (2018) hayat boyu öğrenme için anahtar yeterliklere ilişkin tavsiyeleri;

• Ulusal Müfredatın Tasarımı, Güncellenmesi ve Değerlendirilmesi için Dayanaklar. Ulusal Müfredat Referans Çerçevesi, Eğitim Bakanlığı Kararnamesi No. 3239/2021 ile onaylanmış;

• Mezun Yeterlik Profili, Eğitim Bakanlığı Kararnamesi No. 6731/2023 ile onaylanmış.

Bu belgeler, anahtar yeterliklerin ve lise mezunlarının yeterlik profilinin geliştirilmesine yönelik çerçeveyi belirlemekte olup, bu yeterliklerin oluşumuna Din Dersi – Müslüman Dini dersi de katkı sağlar.

Teoloji Arapça Dersi Öğretim Programının vizyonu, Arapça bilgi düzeyini geliştirmeye gayretli, Arapça öğrenirken başkalarıyla işbirliği yapabilen bireyler yetiştirmektir.

Arapça İlköğretim 9. sınıftan itibaren 12. sınıfa kadar, iletişimsel yaklaşımla, yakından uzağa, basitten karmaşığa, sarmal ve öğrenci merkezli olarak ele alınmaktadır. Teoloji Arapça Dersi Öğretim Programı, dilin kuralları yerine kullanımını önceleyen iletişimsel yaklaşım temel alınarak hazırlanmıştır.

Yukarıda bahsi geçen iki temel yaklaşıma ek olarak programda, basitten karmaşığa, yakından uzağa, somuttan soyuta olmak üzere dinleme-anlama, konuşma, okuma-anlama ve yazma becerilerine odaklanılmıştır.

Kazanımlar; dinleme-anlama, konuşma, okuma-anlama ve yazma becerilerini geliştirmek amacıyla öğrenciyi merkeze alan bir yaklaşımla hazırlanmıştır.

Öğrenci merkezli eğitim, öğrenmeyi öğrenmenin esas olduğu, her öğrencinin farklı zaman, tarz ve hızda öğrenebileceği ilkesine dayalı, düşünme becerilerini geliştirmenin yaratıcı düşünceyi de geliştirdiğini kabul eden bir yaklaşımdır. Bu yaklaşıma göre öğrencilerin öğrenmeyi öğrenmeleri ve iş birliğine yatkın olmaları beklenmektedir. Bu yaklaşımda öğretmen; öğrenci farklılıklarını ortaya çıkaran, ilgi ve ihtiyaçlarını tespit eden, çalışmaları planlayan ve organize eden, gerekli ortamları hazırlayan, rolleri belirleyen, çalışmaları başlatıp yürüten, sonuçlandırıp değerlendiren bir rehber durumundadır.

GENEL YETKINLIKLER (CG)

C.G.1	**Çeşitli iletişim bağlamlarında sözlü mesajları alma.**
C.G.2	**Çeşitli iletişim durumlarında sözlü mesajlar üretme.**
C.G.3	**Çeşitli iletişim bağlamlarında yazılı mesajları alma.**
C.G.4	**Farklı iletişim durumlarında yazılı mesaj üretirken Arapçayı doğru ve uygun şekilde kullanma.**

CLASA a IX-a

ÖZEL YETKINLIKLER (CS) VE ÖĞRENME ETKINLIKLERINE ÖRNEKLER (EAI)

C.G. 1 - Çeşitli iletişim bağlamlarında sözlü mesajları alma.

CS.1.1. Sözlü bir mesajdan temel bilgileri belirleme.
- Bir sözlü mesajdan bilgi, anlam ve sözcük birimlerini fark etme/tespit etme alıştırmaları. - Verilen bir metnin ana ve yan fikirlerini belirleme ve ayırt etme. - Soru-cevap türü alıştırmalar.
CS.1.2. Bilinmeyen bir sözcük biriminin anlamını çıkarma.
- Bilinmeyen sözcük birimlerini sözlük (basılı veya çevrimiçi) kullanarak anlamlarını açıklığa kavuşturmak amacıyla listeleme. - Duyduğu basit sözcüklerin anlamını bilmese de seslendirir.
CS.1.3. Sözlü bir mesajdaki diyalog, anlatım ve betimleme bölümlerini tanıma.
- Bir diyaloğu başlatma, sürdürme ve sonlandırma ifadelerini seçme ve uygun şekilde kullanma alıştırmaları. - Bir metin (anlatı/diyalog/betimleme) hakkında görüş bildirme. - Fikirleri kronolojik ve mekânsal açıdan ifade etme alıştırmaları.
CS.1.4. Bir cümlenin veya sözcük biçimlerinin dilbilgisel doğruluğunu/yanlışlığını fark etme.
- Basit ünlü ve ünsüzleri, tekrarlanan ünlü ve ünsüzleri, harfi tanıma alıştırmaları. - Telaffuz ve tonlama alıştırmaları. - Bir sözlü mesajın temel unsurlarını özetleyerek, gözlemlere dayanarak bir cümlenin ve/veya sözcük biçimlerinin dilbilgisel doğruluğunu değerlendirme.

C.G. 2 - Çeşitli iletişim durumlarında sözlü mesajlar üretme.

CS.2.1. Sözlü bir mesajdaki fikirlerin birbirine bağlanma biçiminin gözlemlenmesi
- Günlük ilişkilerde gerekli basit konuşma kalıplarını kullanma - Duygu, düşünce ve kazanımlarını basit cümlelerle, doğru telaffuzla ifade etme. - Oldukça basit, açık ve anlaşılır sorulara cevap verme. - Sözcükleri basit bağlaçlarla birbirine bağlar
CS.2.2. İletişim durumlarına uygun sözcük birimlerini seçme.
- Sözcük birimlerini farklı bağlamlarda kullanma alıştırmaları. - Sözcük birimlerinin anlamını bağlama dayanarak belirleme.
CS.2.3. Bilgileri çeşitli bağlamlarda sözlü olarak sunma.
- Belirlenmiş bağlamlarda basit cümleler geliştirme alıştırmaları. - Sözcük türlerini ve bunlara ait dilbilgisel kategorileri belirleme. - Sözcükleri basit bağlaçlarla birbirine bağlar. - Basit cümlelerle sınıf, okul ve arkadaǧlarını tanıtır.
CS.2.4. Doğru ve akıcı telaffuza dikkat ederek sözlü mesajlar oluşturma.
- Öğrencilerin ilgisini çeken çeşitli konularda basit diyaloglar oluşturma alıştırmaları; cümlenin tonuna, vurgusuna ve intonasyonuna dikkat ederek. - Türkçenin doğru telaffuz kurallarını öğrenme alıştırmaları. - Hareketli vurguya sahip kelimelerde anlam ayrımını yapma alıştırmaları**.**
CS.2.5. Uygun iletişim davranışını sergileme.
- Sözlü ve sözsüz öğeleri tanıma alıştırmaları. - Basit cümlelerle aile, akrabalar ve evini tanıtır. - Basit cümlelerle dinini, peygamberini ve vatanını tanıtır.

C.G. 3 - Çeşitli iletişim bağlamlarında yazılı mesajları alma.

CS.3.1. Mesajları anlama ve düşünce ile değerlendirmeleri ifade etme.
- Okuma, metinde/diyalogda yer alan kelime, söz öbeği, cümle vb.nin anlamını - Diğer dil becerileri ile bütünleştirerek - Okumanın, kelime hazinesini geliştirmek,

- Kelimelerin bağlam içerisinde kazandığı anlamları ayırt edebilmek
CS.3.2. Özgün metinlerde dilsel yapıların kullanımı.
- Sınıf içi basit yönergeleri uygular. - Metin/diyalog hakkında genel bir bilgi sahibi olunması, - Metin/diyalog türünün ve iletişim amacının belirlenmesi
CS.3.3. Dilsel üretim için doğal bir bağlam oluşturmak
- Arapçanın harflerini ortografik Şekilleriyle tanır. - Arapçanın harekeleme sistemini tanır.
CS.3.4. Dilbilgisi kategorilerinin doğru kullanımı.
- Metinde/diyalogda yer alan bilgilerin aktarılması - Metnin/diyaloğun özetlenmesi

C.G. 4 - Farklı iletişim durumlarında yazılı mesaj üretirken Arapçayı doğru ve uygun şekilde kullanma.

CS.4.1. Arap alfabesindeki harfleri doğru bir şekilde tanır ve yazar.
- Arap harflerini farklı pozisyonlarda (başta, ortada, sonda) doğru şekilde yazma. - Arapça kelime ve ifadeleri yazarken yazım kurallarına ve harekeleme işaretlerine uygun olarak yazma.
CS.4.2. Okuma becerisiyle uyumlu olarak Arap harflerini, ünlüleri ve yardımcı işaretleri doğru şekilde yazma.
- Dinleme becerisi geliştirmeye yönelik dikte çalışmaları - Utilizarea în redactare a normelor literare - Yazma çalışmaları düzeye ve aşamalılık ilkesine (yakından uzağa, basitten karmaşığa, bilinenden bilinmeyene) uygun olarak sözcük, cümle ve metin/diyalog düzeylerinde de ele alınacaktır.

CLASA a IX-a

ÖĞRENME İÇERİĞI

İçerik Bölümleri	İçerik
Konu	• Sesler ve harfler • Okuyorum ve yazıyorum • Selamlaşma ve tanışma • Ailem ve evim • Okulum ve arkadaşlarim
Sözlü İletişim	Sözlü iletişimde metin türleri, kavramlar ve stratejiler 1. Dinleme için önerilen sözlü metinler: haberler, duyurular, çocuk şarkıları, hikâyeler ve şiirler (audiobook'lar, radyo veya televizyon kayıtları ya da öğretmen ve öğrenciler tarafından yapılan sesli okumalar kullanılabilir). 2. Önerilen etkileşim türleri: verilen konular üzerine basit sunumlar, hikâye anlatımı, betimleme, açıklama, gündelik sohbet (fatik konuşma); iki katılımcılı diyaloglar. 3. Paraverbal unsurlar (ses şiddeti, tonlama, konuşma hızı) ve nonverbal unsurlar (beden duruşu, mimik, göz teması). İletişim kaygısı ve iletişim kaygısını yönetme stratejileri. 4. Nonverbal ve paraverbal unsurların bireyin kişiliğinin göstergesi olarak değerlendirilmesi. 5. Sözlü metni anlama ve oluşturma stratejileri: anahtar kelimeler, ana fikirler, genel ve ayrıntılı bilgiler. 6. Etkin dinleme stratejileri: konuşmacıyı dikkatle dinlemek, söze müdahale etmemek, bilgileri doğru bir şekilde hatırlamak. 7. İletişimsel tutumlar: dikkat, empati. Duygusal zeka: olumlu duyguların uygun biçimde ifade edilmesi. 8. İletişim durumu: Gönderici, alıcı, mesaj, bağlam, kod, kanal, diyalog, monolog, dilin iletişim amacına uygun kullanımı. 9. Mesajın mantıksal-anlamsal organizasyonu: ana fikir, yan fikir, basit ve geliştirilmiş fikir planı, sözlü özet. 10. Mesajın biçimsel organizasyonu: sözlü metnin bileşenleri, dilsel malzemenin seçimi, cümle ve tümce yapısı, dil düzeyleri. 11. Diyalog/metin türleri: diyalog veya monologun düzenlenmesi, diyalogun başlatılması, sürdürülmesi ve sonlandırılması için sözel ve sözel olmayan işaretler; selamlaşma, tanıtma, izin isteme, talepte bulunma kalıpları.
Okuma	Okuma metin türleri, kavramlar ve stratejileri 1. Metin türleri: kurgusal, kurgusal olmayan; anlatı, betimleyici (özportre / bir nesnenin tanıtımı / fiziksel ve ahlaki özellikler), açıklayıcı metinler 2. Metin ve görselleri birleştiren anlatım türü: çizgi roman 3. Diyalog 4. Anlama stratejileri: anahtar kelimeler, ana fikir, tema, basit çıkarımlar, tahminler, zihinsel tasarımlar, duygusal tepkiler, metindeki bilgileri kendi bilgi sistemiyle ilişkilendirme, okuma izlenimlerini paylaşma 5. Edebi sanatlar: kişileştirme, sıralama, yineleme, sıfat 6. Okuma ilgileri, okuma sürecinin izlenmesi 7. Şiir bilgisi: kıta ve mısra; gerçek ve mecaz anlam

İçerik Bölümleri	İçerik
Yazma	*Yazma türleri, kavramlar ve stratejiler* 1. *Düşüncelerin yapılandırılmasında metin kalıpları: anlatı, betimleme, açıklama (eski bilgi–yeni bilgi, basitten karmaşığa, özel–genel / genel–özel)* 2. *Üslup: dilbilgisel doğruluk, yazım ve noktalama kurallarına uyum, açıklık, özlülük. İşlevsel yazma. Yansıtıcı yazma. Mektup. Yaratıcı yazma. Hikâye. Betimleme. Portre. Özet. Edebi veya edebi olmayan metin hakkında yazma. Diyaloğun anlatıya dönüştürülmesi.* 3. *Metnin sunumu (sayfa düzeni): el yazısı, sayfa yerleşimi; çizim, grafik veya fotoğraf ekleme.*
İletişimin yapı unsurları	Dil eylemlerinin morfo-sentaktik yapısı 1. Cümle türleri: bildirme, soru, emir, ünlem, olumlu ve olumsuz cümleler, eksiltili cümleler, cümle kalıpları 2. Konuşma dili / yazı dili 3. Özne (öbek özne) 4. Kelime – hece – harf – ses 5. Ünlü uyumu 6. Kök – ek 7. Yapım ve çekim ekleri: çoğul, hâl, aitlik, tamlama, zaman ve kişi ekleri 8. İsim: özel ve cins isimler; tekil ve çoğul hâlleri; isimlerin hâlleri 9. Sıfat: varlıkların, olayların ve durumların niteliklerini belirten kelimeler 10. Şahıs zamirleri (kişi ve sayı), işaret zamirleri 11. Sayı: asıl sayılar, sıra sayıları 12. Fiil: kipler (belirli geçmiş, şimdiki, gelecek zaman); rivayet ve geniş zaman; mastar; fiillerde kişi ve sayı 13. Zarf (yer, zaman, durum, miktar, yön zarfları) 14. Edatlar: “gibi”, “göre”, “kadar” 15. Bağlaçlar: “ve”, “veya” 16. Ünlem (ünlemin noktalaması) 17. Kelimelerin dil içindeki konumu: temel söz varlığı ve kelime hazinesi; arkaik kelimeler ve yeni kelimeler; edebî ve edebî olmayan (konuşma, bölgesel/ağız, argo, terimsel) kelimeler 18. Kelime anlamı: tek anlamlı ve çok anlamlı kelimeler; eş anlamlılık, zıt anlamlılık; çok anlamlı, eş ve zıt anlamlı kelimeler arasındaki anlam ilişkisi (kelimenin bağlam içindeki anlamı) 19. Cümle türlerine göre vurgu ve tonlama (bildirme, soru, emir, ünlem cümleleri). Sözdizimi ve tonlama ilişkisi 20. Cümle öğelerinin dizilişine göre doğru cümle yapısı 21. Özne-yüklem uyumu 22. Cümlenin açık ve düzenli kuruluşu. Cümle uzunluğu. Kesinlik ve belirsizlik. Eksik veya yüklemsiz cümleler 23. Kelime anlamlarının doğruluğu. Belirsiz ifadeler, kelime ikameleri; bağlama uygun kelime / anlam / eş anlamlı / zıt anlamlı seçimi

CLASA a X-a

ÖZEL YETKINLIKLER (CS) VE ÖĞRENME ETKINLIKLERINE ÖRNEKLER (EAI)

C.G. 1 - Çeşitli iletişim bağlamlarında sözlü mesajları alma.

CS.1.1Basit bir sözlü anlatımdan veya haberden detay bilgileri ve konuyu belirleme, aktif dinleme stratejileri kullanarak.
- Haber Dinleme ve Not Alma: Öğrenciler kısa bir sesli haberi (Haberler) dinler ve en az üç olgusal detayı (kim, ne, ne zaman) ve ana konuyu (örn: bir sel, bir bayram) not alırlar. - Dedektif Oyunu: Öğrenciler iki dakikalık basit bir anlatıyı (Hikâye) dinler ve ardından "Odada kaç kişi vardı?", "Kitap ne renkti?" gibi belirli detaylarla ilgili sorulara cevap verirler. - Sözlü Özet (Akran Etkileşimi): Dinleme sonrasında bir öğrenci, dinlememiş olan bir arkadaşına anlatının özetini aktarır ve temel detayların doğru iletilmesini sağlar.
CS.1.2. Mesajın sözel olmayan ve yan-sözel öğelerine (Mimikler, Ton) dayanarak iletişim niyetini (örn: talep, açıklama, betimleme - Açıklamalar) fark etme.
- Ton Analizi: Öğrenciler aynı cümleyi üç farklı tonlamayla (bildirme, soru, emir) dinler ve tona (Vurgulamalar) göre niyeti belirlerler (örn: bir iyilik istemek, soru sormak, emir vermek). - Video İncelemesi (Simülasyon): Sessiz (veya düşük sesli) bir simüle edilmiş diyalog klibinin izlenmesi. Öğrenciler, konuşmacıların niyetini ve duygusunu (Duygusal Zekâ) yalnızca mimikler (Mimikler) ve jestlere (Sözel Olmayan Öğeler) dayanarak çıkarır. - Uygun Yanıt Alıştırması: Öğretmen karmaşık bir sözlü talepte bulunur; öğrenciler niyete uygun bir ifadeyle hemen yanıt verirler (örn: Kabul, Nazik ret, Açıklama isteme).
CS.1.3. Çok anlamlı sözcüklerin (Çok Anlamlı Sözcükler) anlamını genel sözlü bağlamdan çıkarma.
- İkili Bağlam: Öğrenciler çok anlamlı bir kelimenin (örn: Ayn - göz/kaynak) bir bağlamda kullanıldığı bir cümleyi ve başka bir anlamla kullanıldığı ikinci bir cümleyi dinler. Öğrenciler her iki anlamı da bağlamdan çıkarır ve not alır. - Cümle Tamamlama: Öğrenciler aynı bilinmeyen kelimeyi içeren ancak farklı bağlamlarda (örn: Kelim - kelime/konuşma/yara) üç farklı cümle dinler. Bir çalışma kağıdındaki boşlukları, kelimenin her bağlamdaki doğru çevirisiyle tamamlamaları gerekir. - Grup Tartışması: Öğrenciler çiftler halinde çalışarak, dinlenen mesajdaki diğer bilinen kelimeleri argüman olarak kullanarak, belirli bir bilinmeyen kelimenin verilen bağlamda neden belirli bir anlama sahip olduğunu mantıksal olarak gerekçelendirirler.

C.G. 2 - Çeşitli iletişim durumlarında sözlü mesajlar üretme.

CS.2.1. Mantıksal-anlamsal düzenlemeye (Ana Fikir, İkincil Fikir) uygun kısa bir monolog oluşturma (Hikâye Anlatma, Açıklamalar).
- Argüman Yapılandırma: Öğrenciler basit bir konu alır (örn: Okulu neden seviyorum?). Bir Ana Fikir ve iki destekleyici İkincil Fikir içeren basit bir plan (Basit Fikir Planı) hazırlamaları ve ardından sözlü monologu sunmaları gerekir. - Sözlü Özet Alıştırması: Öğrenciler bilgilendirici bir paragraf (Açıklayıcı metin) okur ve fikirlerin mantıksal bağlantısını sağlayarak tutarlı bir sözlü özet sunarlar. - Yönlendirilmiş Konuşma: Öğretilen mantıksal bağlaçları kullanarak (örn: birincisi, ayrıca, dolayısıyla), öğrenciler mesajın biçimsel düzenlemesine ve fikir akışına odaklanarak kısa bir konuşma yaparlar.
CS.2.2. Bir diyaloğun (Diyalog) başlatma, sürdürme ve bitirme kalıplarını akıcı ve doğru kullanma, dil kayıtlarını (Dil Kayıtları) iletişim durumuna uyarlama.
- Rol Oyunu (Resmi/Gayri Resmi): Öğrenciler aynı konuyla (örn: alışveriş) iki kısa diyaloğu simüle eder, ancak iki farklı kayıtta (tanımadık bir satıcıyla resmi ve bir arkadaşla gayri resmi), her kayda uygun kalıpları kullanarak. - Diyalog İşaretleri: Öğrenciler bir diyaloğu sürdürmek ve bitirmek için sözel ve sözel olmayan işaretleri (örn: başını sallamak, onaylama ifadeleri kullanmak) kullanarak, kesintilerden kaçınarak pratik yaparlar. - Talep Alıştırması: Öğrenciler öğretmene (resmi) ve ardından bir arkadaşa (gayri resmi) karmaşık bir talepte bulunurlar, dilin iletişim amacına uygunluğuna vurgu yaparak (örn: izin istemek vs. kalem istemek).

CS.2.3. Şimdiki ve geçmiş zamanda fiil cümleleri (Fiil Cümlesi) kurma, özne-yüklem uyumunu (Özne ve Yüklem Uyumuşu) ve net telaffuzu sağlama.
- Geçmiş Eylem Betimleme: Öğrenciler dün veya geçen hafta sonu yaptıkları bir eylemi sözlü olarak betimler (Belirli/Öyküleyici Geçmiş), fiillerin doğru çekimine odaklanarak. - Sunum Projesi (Rutin): Öğrenciler bir aile üyesinin günlük rutinini (Şimdiki Zaman kullanarak) sözlü olarak sunar, fiillerin kişi ve sayıya göre uyumunu sağlayarak. - Anında Dönüştürme: Öğretmen basit bir isim cümlesi verir; öğrenciler bunu hemen doğru bir fiil cümlesine dönüştürmeli ve net telaffuzla söylemelidirler.

C.G. 3 - Çeşitli iletişim bağlamlarında yazılı mesajları alma.

CS.3.1. Yazılı metin türlerini (Kurgusal / Açıklayıcı) tanıma ve ayırt etme, baskın işlevlerini belirleme (anlatısal, betimleyici, açıklayıcı - Anlatısal, Betimleyici, Açıklayıcı).
- Metin Sınıflandırma: Öğrenciler üç kısa parça okur (bir duyuru, kısa bir hikâye, bir tarif) ve her metni anlatısal, betimleyici veya açıklayıcı (Açıklayıcı) olarak sınıflandırır, seçimlerini gerekçelendirir. - Çizgi Roman Analizi: Öğrenciler basit bir çizgi romanı (Karikatür/Çizgi Roman) inceler ve anlatısal bölümleri diyaloglardan ayırt eder. - İpucu Arama: Öğrenciler bir metin okur ve metin türünü gösteren anahtar kelimeleri belirler ve çıkarır (örn: anlatısal için eylem fiilleri, betimleyici için sıfatlar).
CS.3.2. Söz sanatlarının (Söz Sanatları: sıfat tamlamaları, kişileştirme) basit bir edebi metnin mecazi anlamına (Mecaz Anlam) nasıl katkıda bulunduğunu analiz etme.
- İfade Eşleştirme: Öğrenciler sıfat tamlamaları veya kişileştirmeler içeren ifadelerin bir listesini alır ve bunların mecazi anlamını (Mecaz Anlam) basit bir açıklamayla eşleştirmelidirler. - Mecazi Çizim: Öğrenciler kişileştirme kullanan bir cümle okur (örn: Güneş gülümsüyor) ve bunu çizmeleri, ardından gerçek ve mecazi anlamını analiz edip açıklamaları gerekir. - Şiirde Belirleme: Öğrenciler basit bir kıtayı (Dize ve Mısra) okur ve en az iki söz sanatını (Söz Sanatları) belirler ve altını çizer.
CS.3.3. Yeni kelimelerin yapısını ve anlamını anlamak için kök (Kök) ve ekleri (Ek) belirleme.
- Kök Avı: Öğrenciler türemiş kelimelerin bir listesini alır (örn: Kâtib - yazar, Mektûb - mektup, Kitâb - kitap) ve genel anlamı çıkararak ortak üç harfli kökü belirlemelidirler. - Basit Biçimbilimsel Analiz: Öğrenciler bir paragraf okur ve altı çizili kelimeleri analiz eder, kelime oluşumunu anlamak için kökü eklerden (örn: çoğul ekleri) ayırır. - İnşa Oyunu: Öğretmen bir kök verir ve öğrenciler o kökten bildikleri türemiş kelimeleri mümkün olduğunca çok yazmalı ve anlam farkını açıklamalıdırlar.

C.G. 4 - Farklı iletişim durumlarında yazılı mesaj üretirken Arapçayı doğru ve uygun şekilde kullanma.

CS.4.1. Anlatısal ve betimleyici metin kalıplarını (Anlatısal, Betimleyici) kullanarak kısa bir metin yazma (örn: Portre veya Özet).
- Basit Portre Yazımı: Öğrenciler bir arkadaşın veya hayali bir kişinin kısa bir betimlemesini (Portre) yazar, fiziksel ve ahlaki niteliklere (Fiziksel ve Ahlaki Nitelikler) vurgu yaparak betimleyici kelime dağarcığı kullanır. - Özet Yazma: Öğrenciler kısa bir hikâye okur ve 4-5 satırlık bir özet (Özet) yazar, yeni ve eski bilginin mantıksal olarak bağlandığından emin olur. - Yönlendirilmiş Anlatı Kompozisyonu: İşaret noktası olarak bir dizi görsel kullanarak, öğrenciler anlatı kalıbına (başlangıç, orta, son) odaklanarak kısa bir hikâye (Hikâye Anlatma) yazar.
CS.4.2. Mesajın netliğini (Açıklık) sağlamak için Arapça cümle yapısında sözcük dizimi (kelime sırası) ve uyum kurallarını doğru uygulama.
- Cümle Yeniden Düzenleme: Öğrenciler karışık halde verilmiş karmaşık bir fiil cümlesinin öğelerini (özne, fiil, tümleçler) alır ve S-V-O veya V-S-O sözcük dizimine uyarak bir çalışma kağıdında doğru şekilde düzenlemeleri gerekir. - Uyum Hatalarını Düzeltme: Öğrenciler kasıtlı uyum hataları (sıfat-isim veya özne-yüklem arası) içeren kısa bir metin alır ve bunları düzeltip doğru cümleyi yeniden yazmalıdırlar. - Netlik Alıştırması: Öğrenciler uzun ve belirsiz bir cümle alır. Görevleri, kesinliğe vurgu yaparak ve belirsiz eksiltili ifadelerden kaçınarak bunu daha kısa ve net (Kısa ve Öz Olma) yeniden yazmaktır.
CS.4.3. Basit bir diyalogu anlatıya dönüştürme (Diyaloğu Anlatıya Dönüştürme), yazım ve noktalama kurallarına (İmlâ ve Noktalama) uyma.

- Yazılı Konuşma: Öğrenciler çiftler halinde çalışarak basit bir diyalog yazar. Ardından bireysel olarak, her biri o diyalogu ne olduğunu betimleyen bir anlatıya dönüştürür. - Alıntı Yazma: Öğrenciler kısa bir anlatı alır ve diyaloga özgü noktalama işaretlerini doğru uygulayarak uygun bir diyalog eklemeleri gerekir. - Öz Değerlendirme (Noktalama): Öğrenciler kısa bir mektup (Mektup) veya duyuru (Duyuru) yazar ve ardından yardımcı işaretlerin (Şedde, Sükûn) ve noktalama işaretlerinin doğru kullanımını kendileri kontrol eder.

CLASA a X-a

ÖĞRENME İÇERİĞI

İçerik Bölümleri	İçerik
Konu	• Sınıfım • Derslerim • Evim • Ailem • Meslekler
Sözlü İletişim	Sözlü iletişim türleri, kavramlar ve stratejiler: 1. Temel Talimatlar ve Sınıf Dili اجلس /اجلسي (Otur), قم /قومي (Kalk), تعال /تعالي (Gel) vb. Basit sınıf ifadeleri. 2. Günlük Konuşma Kalıpları Selamlaşma, Vedalaşma, Teşekkür etme, Özür dileme. İzin isteme (İzin isteme). 3. Basit Soru-Cevap ما هذا /هذه؟ (Bu nedir? - E/D), ما اسمه /ها؟ (Onun adı ne? - E/D). İsim ve nesneler hakkında soru sorma. 4. Yer ve Çevre Betimleme Yaşadığı yer ve çevre hakkında 3-4 cümlede basit ifade. Evin bölümleri ve nesneler hakkında sunumlar.
Dinleme – Anlama	Metin türleri, okuma kavramları ve stratejileri 1. Sözlü Metnin Anlaşılması Dinlenen basit metinlerden temel sorulara (Kim, Ne, Nerede) cevap verme. 2. Telaffuz ve Artikülasyon Duyulan ifadeleri doğru telaffuza uygun olarak tekrar etme. Arapça ses ve harflerin doğru artikülasyonu. 3. Kişisel Deneyim İfadeleri استيقظت (Uyandım), خرجا (İkisi çıktı), طبخت (O pişirdi) gibi ifadeleri kullanarak kişisel yaşamla ilgili basit fiil cümleleri. 4. Dilbilgisel Belirleme Dinlenen metinlerden zamirler (Kişi ve İşaret Zamirleri) belirleme.
Okuma	Metin türleri, kavramlar ve yazma stratejileri 1. Temel Kelime Dağarcığı ve İfadelerin Okunması Ünitenin konularıyla (Sınıf, Ev, Aile, Meslekler) ilgili temel isim ve fiillerin okunması. 2. Genel Anlamın Tahmini Metnin genel hatlarıyla anlamını ve ana konusunu tahmin etme stratejileri. 3. Metindeki Kişi ve Nesnelerin Ayırt Edilmesi Evin bölümleri, ev eşyaları, aile üyeleri ve mesleklerle ilgili konulardaki kişi ve nesnelerin sınıflandırılması. 4. Sınıf Talimatlarının Anlaşılması Kısa ve basit yazılı sınıf talimatlarının okunması ve anlaşılması.
Yazma	Dil eylemlerinin biçimbilimsel-sözdizimsel yapısı 1. Kopyalama ve İfade Yazma Ünitenin konularıyla ilgili ifade ve cümlelerin görüldüğü şekliyle aynen yazılması (taklit). 2. Basit Sorulara Yazılı Cevap ما هذا؟ /ما مهنتك؟ (Bu nedir? / Mesleğin nedir?) gibi basit sorulara kısa ve doğru yazılı cevaplar. 3. Basit Metin ve Cümle Oluşturma Aile üyeleri hakkında kısa bir metin oluşturma. Evdeki nesneler hakkında basit cümleler yazma. 4. Görsel Betimleme Ünitenin konularıyla ilgili verilen görselleri betimleyen tekil cümleler yazma.

CLASA a XI-a

ÖZEL YETKINLIKLER (CS) VE ÖĞRENME ETKINLIKLERINE ÖRNEKLER (EAI)

C.G. 1 - Çeşitli iletişim bağlamlarında sözlü mesajları alma.

CS.1.1. Daha uzun bir söylevin tutarlılığını ve bağdaşıklığını değerlendirme, ana fikri ve destekleyici argümanları açıkça belirleme.
- Bağdaşıklık Analizi: Öğrenciler sosyo-kültürel bir konuda kısa bir söylev (5-7 dakika) dinler ve argümanları bağlamak için kullanılan bağlaçları ve geçiş ifadelerini belirler, mesajın ne kadar tutarlı olduğunu değerlendirir. - Argüman Haritası: Öğrenciler Ana Fikirden başlayan ve dinlenen söylevde bahsedilen üç Destekleyici Argümana dallanan bir kavram haritası çizer. - Eleştirel Değerlendirme: Öğrenciler bir savunma veya tartışma parçası dinler ve sunulan argümanların konuşmacının sonucunu desteklemek için yeterli ve ilgili olup olmadığını eleştirel olarak değerlendirir.
CS.1.2. Sözlü bir ifadedeki isim ve sıfatların farklı hallerini (örn: yalın, belirtme, ilgi) son ünlü işaretlerine göre ayırt etme.
- Analitik Dikte: Öğretmen net, ünlülendirilmiş cümleler söyler. Öğrenciler cümleleri yazar ve son ünlülere (Damma, Fetha veya Kesra) göre ismin halini (Yalın, Belirtme veya İlgi) belirler. - Rol Oyunu (Sözdizimsel Rol): Öğrenciler bir cümle dinler ve verilen bir kelimenin sözdizimsel işlevini (örn: Özne-Yalın, Doğrudan Tümleç-Belirtme, Dolaylı Tümleç-İlgi) bir kartla hızlıca gösterir. - Karmaşık Uyum Alıştırması: Öğrenciler İlgi halinde bir isim dinler ve bununla hal, cinsiyet ve sayı bakımından tam uyumlu bir sıfatı hızlıca söylemeleri gerekir.
CS.1.3. Konuşma bağlamına ve özgü edatlara göre farklı fiil kiplerini (örn: bildirme, dilek, emir) fark etme.
- Niyetin Belirlenmesi: Öğrenciler Dilek Kipi veya Olumsuzluk Kipi kullanan cümleler dinler ve işlevi (örn: emir, olumsuzlama, amaç) belirlemelidirler. - Sözlü Dönüştürme: Öğretmen Bildirme Kipi'nde bir cümle söyler. Öğrenciler bunu hemen Dilek Kipi veya Emir Kipi gerektiren bir forma dönüştürmelidirler. - Hızlı Biçimbilimsel Analiz: Öğrenciler bir dizi fiil dinler ve her fiili önündeki edatlara göre kullanılan Kipe göre hızlıca sınıflandırır.

C.G. 2 - Çeşitli iletişim durumlarında sözlü mesajlar üretme.

CS.2.1. Mef'ûlün Bih (doğrudan nesne) ve Mef'ûlün Fîh (zaman/mekân zarfı) içeren karmaşık cümlelerin kurulması ve bunların resmî bir tartışmada kullanılması.
- Genişletme Alıştırması: Öğrenciler temel bir fiil cümlesi (Y–Ö) alırlar. Bu cümleyi, bir Mef'ûlün Bih ve bir Mef'ûlün Fîh ekleyerek sözlü biçimde genişletmeleri ve bu ögelerin mansûb hâlini doğru kullanmaları gerekir. - Olayın Tasviri: Öğrenciler basit bir tarihî olayı sözlü olarak anlatırlar; cümlelerinde belirgin zaman ve mekân zarfları kullanmaları zorunludur. - Resmî Simülasyon: Öğrenciler bir eylem planını tartışan uzmanlar rolüne girerler; ayrıntıları ifade etmek için karmaşık cümleler kurarlar (ör.: "Çalışmayı yarın sabah saat 9'da (Mef'ûlün Fîh) başlayacağız (Mef'ûlün Bih).").
CS.2.2. Akademik veya sosyo-kültürel bir konuda sunum yaparken alıntı ve tanım entegre etme, akıcılık ve doğru artikülasyon.
- Mini Konferans: Öğrenciler tematik kısa bir sunum hazırlarlar (ör.: "Caminin toplumdaki rolü"). Sunuma anahtar bir tanım veya alıntıyı akıcı şekilde entegre etmeleri gerekir. - Ritim Alıştırması: Öğrenciler zorlayıcı pasajları yüksek sesle okuyarak akıcılık ve artikülasyon çalışırlar; okuma sürelerini kronometre ile ölçerek doğal konuşma ritmini korumaya çalışırlar. - Akran Değerlendirmesi: Öğrenciler sınıf karşısında sunum yapar; arkadaşları akademik kelime kullanımı (teknik terimler) ve telaffuz açıklığını (artikülasyon) değerlendirir.
CS.2.3. Mevsûf–Sıfat (isim–sıfat uyumu) ve İzâfet (sahiplik/aitlik) yapılarını spontan konuşmada doğru kullanma.

- Karmaşık Nesnelerin Tasviri: Öğrenciler sınıftaki nesneleri sözlü olarak tasvir ederler (ör.: "öğretmenin büyük ve eski kitabı"); aynı cümlede hem Mevsûf–Sıfat hem de İzâfet yapısını kullanmaları gerekir. - Atama Oyunu: Bir öğrenci basit bir isim verir. İkinci öğrenci bu ismi bir İzâfet yapısına dönüştürür (ör.: "ev → okulun evi"), üçüncü öğrenci ise bir Mevsûf–Sıfat yapısı ekler (ör.: "okulun büyük ve yeni evi"). - Yönlendirilmiş Konuşma: Öğrenciler mülkiyet ve aidiyet üzerine bir diyalog kurarlar; 3 dakika içinde en az 5 İzâfet yapısı kullanmak zorundadırlar.

C.G. 3 - Çeşitli iletişim bağlamlarında yazılı mesajları alma.

CS.3.1. Orta seviyedeki (kurgusal olmayan, açıklayıcı) bir yazılı metnin mesajını yorumlama ve söz türleri arasındaki karmaşık sözdizimsel ilişkileri analiz etme.
- Diyagramatik Analiz: Öğrenciler açıklayıcı bir paragraf okur ve cümledeki ögelerin (fiil, özne, tümleçler) sırasını bir sözdizim şemasında değiştirerek ilişkileri daha iyi anlamaya çalışırlar. - Sözdizimsel Parafraz: Öğrenciler karmaşık cümleler içeren bir metin alır. Her cümleyi anlamı koruyarak, fakat sözdizimsel ilişkileri sadeleştirerek 2–3 daha basit cümle hâline dönüştürmeleri gerekir. - Anahtar Bilgi Çıkarma: Öğrenciler kurgusal olmayan bir metin okur ve içindeki tüm Mef'ûlün Fîh (zaman/mekân zarfı) örneklerini çıkararak olayların zaman ve mekândaki konumunu belirlerler.
CS.3.2. Düzenli fiiller ile düzensiz fiilleri (Fi'l-i Sahîh / Mû'tell) ayırt etme ve bunların çekim biçimlerini farklı bağlamlarda tanıma.
- Fiil Sınıflandırma: Öğrenciler 10 fiilden oluşan bir liste okur ve bu fiilleri türlerine göre sınıflandırır (Sahîh – sağlam, Mû'tell – illetli). Bu sınıflandırmayı zayıf harflerin (elif, vav, ya) bulunup bulunmadığına göre gerekçelendirirler. - Düzensizliği Belirleme: Öğrenciler bir metin okur ve düzensiz fiilleri tespit eder. Her fiil için, çekimlenmiş biçimde görülen düzensizliğin türünü açıklarlar (ör.: assimilasyon, bir harfin düşmesi vb.). - Çekim Oyunu: Öğrencilere illetli bir fiil kökü verilir ve seçilen bir şahıs için fiilin Geçmiş, Şimdiki/Zaman ve Emir biçimlerini hızlı bir şekilde yazmaları istenir.
CS.3.3. Yeni Bilgi ile Eski Bilgi'yi karşılaştırarak bir metnin genel anlamını çıkarma ve nesnelliğini değerlendirme.
- Kaynak Analizi: Öğrenciler, hakkında bilgi sahibi oldukları bir konu üzerine yazılmış bir makale okur (ör.: dinî bir olay). Metnin nesnelliğini değerlendirir; bilinen bilginin nerede bittiğini, yeni veya öznel bilginin nerede başladığını açıkça belirlerler. - Karşılaştırmalı Okuma Formu: Öğrenciler iki sütunlu bir form doldurur: 1. Konu hakkında önceden bildiklerimiz (Eski Bilgi); 2. Metinden öğrendiklerimiz (Yeni Bilgi). - Yazılı Tartışma: Açıklayıcı bir metne dayanarak öğrenciler kısa bir paragraf yazar; metnin genel anlamını özetler ve metindeki bir görüşe katılmadıklarını Eski Bilgi'ye (ön bilgiler) dayalı gerekçelerle ifade ederler.

C.G. 4 - Farklı iletişim durumlarında yazılı mesaj üretirken Arapçayı doğru ve uygun şekilde kullanma.

CS.4.1. Çeşitli sözdizimsel yapılar ve uygun akademik kelime dağarcığı kullanarak argumentatif veya analitik bir metin (kısa deneme) yazma.
- Yönlendirilmiş Argümantatif Sentez: Öğrenciler, aynı sosyo-kültürel konu hakkında (ör.: çevrim içi eğitimin avantajları) farklı görüşleri savunan iki kısa Arapça makale okur. Bu iki görüşü özetleyen ve karşılaştıran bir paragraf yazmaları gerekir. Cümleler arası geçişi göstermek için mantıksal bağlaçlar kullanırlar (ör.: ancak, buna rağmen). - Belirlenmiş Yapıda Kısa Deneme Yazımı: Öğrenciler soyut bir konu alır (ör.: modern dünyada Arapçanın önemi) ve belirli bir yapıya göre yazmaları gerekir: Giriş (akademik bir tanım), iki Argüman (neden-sonuç yapılarıyla) ve Sonuç. Vurgu, akademik kelime dağarcığı ve cümle yapılarının çeşitliliği üzerinedir. - Gerekçeli Metin Analizi: Öğrenciler kısa bir edebî parça veya önemli bir alıntı okur ve kısa bir analiz (Analitik Metin) yazarlar. Alıntıdan bir tez çıkarmalı ve bu tezi iki örnek veya açıklama ile, resmî ve nesnel bir üslupla desteklemelidirler.
CS.4.2. Düzensiz fiillerin yazım kurallarını ve uzun hareke işaretlerini doğru uygulayarak yazının tutarlılığını ve açıklığını sağlama.

- Seçmeli Morfolojik Dikte: Öğretmen, çok sayıda düzensiz fiil (Fi‘l-i Mû‘tell) içeren kısa bir metin okur. Öğrenciler metni doğru şekilde yazar ve ardından bu fiillerdeki harf değişimlerini (düşme, kaynaşma vb.) belirleyip gerekçelendirirler. - Doğruluk Hatalarını Düzeltme: Öğrenciler, uzun sesli/kısa sesli harfler, Şedde, Sukûn ve kelime sonlarındaki i‘rab işaretleri konusunda kasıtlı hatalar içeren cümleler alır. Görevleri, bu hataları düzeltmek ve cümleleri doğru biçimde yeniden yazmaktır. - Bağlam İçinde Çekim Oyunu: Öğrenciler düzensiz fiil köklerinden oluşan bir liste alır. En az 5 fiili farklı zaman ve şahıslarda çekimleyerek kısa bir günlük metni yazarlar; anlatının tutarlılığını korumaları gerekir.
CS.4.3. Resmî yazışma veya formlar hazırlama, işlevsel yazma (İşlevsel Yazma) kurallarına ve nezaket kalıplarına uygun şekilde.
- Resmî Talep Mektubu Yazma: Öğrenciler bir kuruma hitaben (ör.: bir fakülte dekanlığına veya bir büyükelçiliğe) resmî bir mektup yazarlar. Mektup uygun hitap ve kapanış ifadelerini içermeli, resmî format ve işlevsel amaçlara uygun olmalıdır. - Resmî Form Doldurma (Simülasyon): Öğrenciler Arapça hazırlanmış basit bir kayıt formu alır (simülasyon). Temel bilgileri (İsim, Adres, Doğum Tarihi, Meslek) doğru bir şekilde, uygun yazım kurallarıyla doldurmaları gerekir. - Nezaket Kalıplarının Analizi ve Üretimi: Öğrenciler farklı durumlarda kullanılan (resmî, yarı-resmî) selamlama ve kapanış ifadelerinden oluşan bir liste alır. Bu ifadeleri sınıflandırır ve bir üst makama hitaben kısa bir e-posta yazıp bağlama en uygun nezaket kalıplarını seçip uygularlar.

CLASA a XI-a

ÖĞRENME İÇERİĞİ

İçerik Bölümleri	İçerik
Konu	• Toplum ve Çevre • Kültür ve Tarih • İş ve Kariyer Planlaması • Edebi ve Kişisel Gelişim
Sözlü İletişim	Sözlü iletişimde metin türleri, kavramlar ve stratejiler: 1. Sözlü Metin Analizi Söylemin yapısını, argümanlarını ve mantıksal tutarlılığını değerlendirme. Ana fikrin ve destekleyici argümanların belirlenmesi. 2. Eleştirel İletişim Stratejileri Konuşmada akıcılık ve doğru telaffuz. Sözlü bir özet oluşturma ve karşı argüman geliştirme. 3. Dilsel Kayıtlar ve Üslup Dilsel kayıtların (resmî ve gayriresmî) doğru şekilde belirlenmesi ve kullanılması. Akademik veya sosyal konuların sunulması. 4. Karmaşık Cümle Yapıları Doğrudan nesne (Mef'ûlün bih) ve zaman/mekân zarfı (Mef'ûlün fîh) içeren karmaşık cümlelerin sözlü kullanımı.
Okuma	Metin türleri, kavramlar ve okuma stratejileri 1. Metin Türleri ve İşleme Argümantatif, analitik ve açıklayıcı metinlerin derinlemesine okunması ve yorumlanması 2. Metin Yapısının Analizi Metnin bölümlerinin incelenmesi: Giriş, Gelişme, Sonuç 3. Bilgi Entegrasyonu Yeni bilgilerin eski/bilinen bilgilerle karşılaştırılması. Okuma amacının ve yazarın niyetinin belirlenmesi. 4. Sözdizimsel İlişkiler Metindeki Sıfat–İsim Uyumlu Yapıların (Mevsûf–Sıfat) ve İyelik Yapılarının (İzâfet Tamlaması) analiz edilmesi. 5. Morfolojik Okuma Düzenli fiillerin (Fi‘l-i Sahîh) ve düzensiz fiillerin (Fi‘l-i Mû‘tell) köklerinin metinde tanınması.
Yazma	Metin türleri, kavramlar ve yazma stratejileri 1. Akademik Yazma Argümantatif veya analitik metinlerin (kısa deneme) yazılması. Fikirlerin yapılandırılmasına yönelik stratejiler (Tez–Antitez). 2. İşlevsel Yazma Resmî bir mektubun (Resmî Mektup) yazım kuralları ve formların doldurulması. Nezaket ifadeleri ve hitap şekillerinin doğru kullanımı. 3. Dilbilgisel Doğruluk ve Biçim Düzensiz fiillerin yazım kurallarının ve uzun hareke işaretlerinin doğru şekilde kullanılması. Yazılı ifadede tutarlılık ve açıklığın sağlanması. 4. Sözdiziminin Uygulanması Karmaşık cümlelerde doğru kelime dizilişi (topik) ve uygunluk kurallarının doğru uygulanması. Noktalama ve imlâ kuralları.
İletişim’in Temel Unsurları	Söz edimlerinin morfo-sentaktik yapısı 1. Sözdizimi (Sintaks) İsimlerin hâlleri (Merfû‘ – Nominativ, Mansûb – Akuzativ, Mecrûr – Genitif) ve kullanım bağlamları. Mef‘ûlün Bih ve Mef‘ûlün Fîh ögelerinin cümledeki konumu ve harekeleri 2. Morfoloji Düzenli ve düzensiz fiil türleri (ör.: Örnek – Misal, Ecvef, Nâkıs) ve bunların çekimleri.

İçerik Bölümleri	İçerik
	3. Niteleme ve İyelik Yapıları İyelik Yapılarında (İzâfet Tamlaması) kurallar ve uygunluk ilişkileri; Niteleme Yapılarında (Mevsûf–Sıfat) sıfat–isim uyumu. 4. Kelime Hazinesi (Vokabüler) Leksik değişimler (kelimeyi başka bir kelime ile değiştirme). Edebi dilde ve günlük dilde kullanılan kelimeler. Sözcüğün anlamını bağlama göre belirleme.

CLASA a XII-a

ÖZEL YETKINLIKLER (CS) VE ÖĞRENME ETKINLIKLERINE ÖRNEKLER (EAI)

C.G. 1 - Çeşitli iletişim bağlamlarında sözlü mesajları alma.

CS.1.1. Akademik veya dinî nitelikteki karmaşık bir söylemi analiz etme ve eleştirel biçimde yorumlama; mesajın sosyo-kültürel sonuçlarını belirleme.
- Bir Hutbenin (Khutbah) Dinlenmesi: Öğrenciler bir hutbeyi (veya dinî bir konuşmayı) dinler ve temel teolojik mesajı ile sosyo-kültürel etkilerini belirler (örn.: toplumsal harekete çağrı). - Retorik Analizi: Öğrenciler resmî bir konuşma dinler ve konuşmacının ikna etmek için mantıksal argümanlar (logos) mı yoksa duygusal çağrılar (pathos) mı kullandığını analiz eder. - Yapılandırılmış Not Alma: Öğrenciler konuşma sırasında teolojik/akademik terimleri (uzmanlık söz varlığı) ve bunların tanımlarını içeren yapılandırılmış notlar çıkarır.
CS.1.2. Karmaşık bir sözlü mesajın anlamını çıkarsama; resmî dil kaydını (Dil Kayıtları) ve konuşmacının niyetini tartışma bağlamında belirleme.
- Kayıtların Karşılaştırılması: Öğrenciler iki ses parçası dinler (biri resmî bir haber metni, diğeri gündelik bir konuşma) ve dil kaydını (Dil Kayıtları) belirler; kelime dağarcığı farklılıklarını not eder. - Niyet Oyunu: Öğrenciler belirsiz ifadeler (örn.: retorik bir soru) dinler ve konuşmacının gerçek niyetini çıkarsamalıdır (örn.: eleştirmek, iğnelemek, vurgulamak). - Model Tartışma: Öğrenciler kısa bir tartışma videosu izler ve her konuşmacının tutumunu (lehte/aleyhte) belirler; olgular ile görüşleri ayırt eder.
CS.1.3. Bir kökten türetilmiş çeşitli morfolojik formları (örn.: İsm-i Fâil, İsm-i Mef'ûl) dinleme sırasında fark etme ve ayırt etme.
- Ortaçların Belirlenmesi: Öğrenciler cümleler dinler ve aynı kökten gelen Etken Ortaç (İsm-i Fâil) ve Edilgen Ortaç (İsm-i Mef'ûl) formlarını tespit edip not alır. - Türevlerin Dinlenmesi: Öğrenciler bir kelime listesi dinler ve kelimeleri morfolojik türlerine göre sınıflandırır (örn.: Mekân İsmi, Alet İsmi, Yoğunluk Sıfatı). - Anlamlı Dikte: Öğretmen cümleler dikte eder; öğrenciler eylemin yapanını gösteren kelimeyi (İsm-i Fâil) ve eylemin nesnesini gösteren kelimeyi (İsm-i Mef'ûl) işaretler.

C.G. 2 - Çeşitli iletişim durumlarında sözlü mesajlar üretme.

CS.2.1. Geniş akademik/teolojik kelime dağarcığı ve çeşitli üslup biçimleri kullanarak karmaşık bir sözlü sunum hazırlama ve sunma.
- Üslup Çeşitliliğiyle Konuşma: Öğrenciler soyut bir konuda (örn.: İslam'da Adalet kavramı) bir konuşma hazırlar ve sunar; en az 5 teolojik terim ve 3 karmaşık yapı (örn.: şart cümleleri) kullanmak zorundadır. - Resmî Münazara: Öğrenciler resmî bir tartışmaya katılır; sıkı bir resmî dil kaydı ve akademik söz varlığı kullanır. Akranları, üslup çeşitliliğini ve terminolojinin uygunluğunu değerlendirir. - Parafraz Etme Alıştırması: Öğrenciler basit bir cümle alır ve onu daha akademik bir dille ve daha karmaşık eşanlamlılarla sözlü olarak yeniden ifade eder.
CS.2.2. Soyut konular üzerine yapılan tartışmalara aktif biçimde katılma; lehte ve aleyhte argüman üretme ve iletişim kaygısını etkili biçimde yönetme.
- Panel Simülasyonu: Öğrenciler bir konferans veya panel simüle eder; tartışmalı bir fikir için lehte ve aleyhte argümanlar üretir (örn.: teknolojinin dinî hayattaki rolü). - Trak Yönetimi: Konuşmadan önce öğrenciler bir kaygı yönetimi tekniği uygular (örn.: nefes egzersizleri) ve tartışma sırasında bunun ne kadar yardımcı olduğunu değerlendirir. - Karşı Argümana Tepki: Öğrenciler bir arkadaşından karmaşık bir itiraz alır ve buna hemen tutarlı ve iyi yapılandırılmış bir karşı argüman geliştirmek zorundadır.
CS.2.3. Şart cümleleri ve diğer karmaşık yan cümle türlerini (neden, amaç) içeren ifadeler oluşturma; akıcılığı ve sözdizimsel doğruluğu koruma.
- Şart Oyunu: Öğrenciler bir dizi fiil ve şart bağlacı alır (örn.: idha, law) ve bu öğeleri kullanarak karmaşık şart cümleleri kurar (örn.: "Bilseydim gelirdim."). - İlişkileri Açıklama: Öğrenciler neden belirli bir eylemi seçtiklerini sözlü olarak açıklar; neden bağlayıcısı li-anna ve amaç bağlayıcısı li-kay kullanmak zorundadır.

- Rapor Sunum Simülasyonu: Öğrenciler olayları ve olası senaryoları açıklamak için neden-sonuç ve şart cümleleri içeren bir raporu sunmayı simüle eder (örn.: "Yağmur yağdığı için gecikebiliriz.").

C.G. 3 - Çeşitli iletişim bağlamlarında yazılı mesajları alma.

CS.3.1. Klasik veya özgün dinî metinleri eleştirel şekilde yorumlama; kelime hazinesinin etik ve teolojik sonuçlarını analiz etme.
- Kutsal Metin Analizi: Öğrenciler Kur'an veya Hadis'ten kısa bir pasaj okur ve tek bir kökün (örn.: s-l-m) nasıl farklı teolojik çağrışımlar taşıyan kelimeler ürettiğini analiz eder (İslâm, Selâm, Müslim). - Etik Karşılaştırma: Öğrenciler aynı etik temayı (örn.: adalet) ele alan iki klasik metni okur ve bu iki kaynağın bakış açısını ve kullandığı kelime dağarcığını karşılaştırır. - Tematik Sözlük: Öğrenciler temel teolojik terimlerden oluşan bir glosar hazırlar; her terimin tanımını ve etik yansımalarını not eder.
CS.3.2. Karmaşık metinlerdeki (örn.: Kur'an veya Hadis) morfolojik yapıların (Sarf) ve sözdizimsel yapıların (Nahv) ayrıntılı analizini yapma.
- İ'rāb Alıştırması (Sözdizimsel Analiz): Öğrenciler dinî bir metinden alınmış karmaşık bir cümleyi analiz eder; her bir kelimenin sözdizimsel görevini (Mübteda, Haber, Mef'ûl) ve gramatikal hâlini belirler. - Sarf Analizi: Öğrenciler metinden alınmış fiillerin listesini inceler; bu fiillerin temel formunu (masdar) ve türetilmiş formunu (bâb türü: Tef'îl, İf'âl vb.) tespit eder. - Sözdizimsel Dönüşüm: Öğrenciler bir fiil cümlesini isim cümlesine (veya tam tersi) dönüştürür; kelimelerin düzeni ve işlevinin nasıl değiştiğini analiz eder.
CS.3.3. Bir metindeki dil kayıtlarını (resmî vs. edebî) değerlendirme ve edebî dil ile konuşma dili arasındaki farkları ayırt etme.
- Dil Kaydı Analizi: Öğrenciler edebî bir metin (şiir veya eski nesir) okur ve onu resmî/edebî yapan özellikleri değerlendirir (örn.: arkaik kelimeler, karmaşık söz sanatları). - Üslup Ayrımı: Öğrenciler yazılı bir konuşma dili (ammîce) metni ile standart Arapça bir metni karşılaştırır; 5 gramatikal veya sözcüksel farkı belirler. - Yeniden Yazma (Transkripsiyon): Öğrenciler bir edebî parçayı alır ve arkaizmleri azaltarak, ama resmî üslubu koruyarak daha sade bir dille yeniden yazar.

C.G. 4 - Farklı iletişim durumlarında yazılı mesaj üretirken Arapçayı doğru ve uygun şekilde kullanma.

CS.4.1. Ayrıntılı bir akademik deneme (örn.: Portre veya kapsamlı Metin Analizi) yazma; akademik üslup ve açıklık normlarına uyma.
- Analitik Deneme: Öğrenciler okudukları bir dinî metne dayalı ayrıntılı bir analiz yazısı (Metin Analizi) yazar; argümanlarını doğru biçimde eklenmiş alıntılarla destekler. - Resmî Makale Yazma: Öğrenciler akademik bir dergide yayımlanmak üzere kısa bir resmî makale yazar; akademik açıklık ve özlülüğe odaklanır. - Üslup Öz Değerlendirmesi: Öğrenciler birbirlerinin denemelerini değiş tokuş eder ve üslubun yeterince nesnel ve resmî olup olmadığını değerlendirir; tonun nasıl geliştirilebileceğini belirtir.
CS.4.2. Sarf (türetim) ve Nahv (sözdizimi) kurallarını doğru uygulayarak uzun ve iyi yapılandırılmış metinler üretme.
- Uygulamalı Sözdizimi Alıştırması: Öğrenciler en az 3 şart cümlesi ve 2 karmaşık zarf tümleci içeren bir paragraf yazar; Nahv açısından tam doğruluk sağlar. - Türevlerle Kompozisyon: Öğrenciler tek bir kök (örn.: k-t-b) alır ve bu kökten türetilmiş en az 5 farklı morfolojik formu (Sarf: kitâb, kâtib, mektûb, mektebetun vb.) kullanarak kısa bir metin yazar. - İleri Düzey Hata Düzeltme: Öğrenciler İzâfet yapılarındaki hâl ve uyum hataları içeren bir metni alır ve hataları düzeltir.
CS.4.2. Arapçadan Romenceye (veya tersi) anlamı bağlama uygun şekilde koruyarak karmaşık metin çevirisi yapma (Bağlamdaki Kelime Anlamı).
- Kültürel Uyumlu Çeviri: Öğrenciler bir metni Arapçadan Romenceye (veya tersine) çevirir; bağlamdaki doğru anlamı korur ve kültürel/deyimsel ifadeleri uygun şekilde uyarlamaya dikkat eder. - Çeviri Günlüğü: Öğrenciler çok anlamlı bir kelime için neden belirli bir çeviriyi tercih ettiklerini açıklayan kısa bir çeviri günlüğü yazar (örn.: `ayn – göz/kaynak bağlamına göre).

- Çeviri Değerlendirmesi: Öğrenciler aynı metnin iki çevirisini (öğretmenin ve kendi çevirileri) karşılaştırır; hangi çevirinin orijinal anlamı daha iyi koruduğunu belirler.

CLASA a XII-a

ÖĞRENME İÇERIĞI

İçerik Bölümleri	İçerik
Konu	• Felsefe ve Dinî Düşünce • Akademik Dil ve Retorik • Edebî Miras ve Çeviri • Kültürlerarası İletişim ve Medya
Sözlü İletişim	Sözlü iletişim için metin türleri, kavramlar ve stratejiler 1. Akademik Konuşma ve Münazara Akademik/teolojik terimlerin kullanımı. Üslup çeşitliliği ve akıcılık. İleri düzey tartışma ve ikna stratejileri. 2. Eleştirel Dinleme ve Yorumlama Karmaşık konuşmaların (medya, akademik) eleştirel yorumlanması. Sosyo-kültürel çıkarımların ve konuşmacının niyetinin (amacının) belirlenmesi. 3. Karmaşık Sözdizimsel Yapılar Şart cümleleri (Şart Cümleleri), bağlaçlar ve diğer karmaşık cümle türleri (neden, amaç) kullanılarak akıcı konuşma. 4. İletişim Yönetimi İletişim kaygısının (trac) yönetimi ve sözsüz unsurların kontrolü.
Okuma	Okuma için metin türleri, kavramlar ve stratejiler 1. Klasik Metin Analizi Otantik metinlerin (Kur'an, Hadis, Klasik Edebiyat) okunması ve yorumlanması; etik/teolojik çıkarımların analiz edilmesi 2. Dil Kayıtları Arasındaki Farkların Analizi (Edebi vs. Konuşma Dili) Edebi dil ile halk arasında kullanılan konuşma dilinin yapı ve kelime hazinesi bakımından karşılaştırılması. 3. İleri Düzey Anlama Stratejileri Sarf (Morfoloji) ve Nahv (Sözdizimi) bilgisi kullanılarak metnin anlamının doğru şekilde çözümlenmesi. 4. Kelimelerin Bağlam İçindeki Derin Anlamını Belirleme Kelimelerin bağlama göre değişen anlamlarını tespit etme ve yorumlama. 5. Metinlerarasılık (İntertextüel İlişkiler) Benzer temaları ve ortak kavramları içeren metinler arasındaki ilişkilerin analiz edilmesi. 6. Metinlerde Arkaik Sözcüklerin ve Yeni Sözcüklerin (Neolojizmler) Tespiti Arkaik (eski) kelimelerin ve modern neolojizmlerin ayırt edilmesi ve açıklanması. 7. Kelime Hazinesinin (Terminolojinin) Okuma Yoluyla Geliştirilmesi Akademik, teolojik ve literar terminolojinin sistematik olarak genişletilmesi. 8. Eleştirel Okuma Yazarın bakış açısının ve objektifliğinin değerlendirilmesi. Çeviri metinlerinin analiz edilmesi (anlam kaymaları, kültürel adaptări etc.).

İçerik Bölümleri	İçerik
Yazma	Metin Türleri, Kavramlar ve Yazım Stratejileri 1. Akademik Yazım ve Kompozisyon • Ayrıntılı akademik makaleler, analitik denemeler veya teolojik metin analizleri hazırlama. • Akademik üslup kullanımı, mantıksal argümantasyon ve doğru atıf yapma. 2. Karmaşık Fikirlerin Tutarlı Biçimde Yapılandırılması • Metnin giriş – gelişme – sonuç şeklinde, açıkça ayrılmış paragraflarla düzenlenmesi. • Aşamalı ve mantıksal bir argümantasyon çizgisinin oluşturulması. • Metinsel bağdaşıklık ve tutarlılık için gelişmiş bağlaçların kullanılması. 3. Çeviri Yetkinliği • Karmaşık metinlerin Arapçadan Romenceye (veya tersine) doğru ve sadık biçimde çevrilmesi. • Bağlamsal anlamın, anlamsal nüansların ve özgün üslubun korunması. • Gerektiğinde ifadelerin veya yapıların kültürel uyarlamasının yapılması. 4. İleri Düzey Dilbilgisi Uygulaması • Uzun metinlerin yazımında Sarf (morfoloji) ve Nahv (sentaks) kurallarına titizlikle uyulması. • İdâfe yapıları, şart cümleleri, çoklu yan tümceler ve ileri düzey türevlerin doğru kullanımı. 5. Noktalama ve Yazım Kurallarına Uyum • Karmaşık cümlelerde noktalama işaretlerinin titizlikle kullanılması. • Yazım doğruluğunun ve üslup tutarlılığının korunması. • Üslup sapmalarından kaçınılması: gündelik dil kullanımı, belirsizlikler, gereksiz tekrarlar. 6. Yazı Türlerinde Çeşitlilik • Farklı türlerde metinler oluşturma: o Genişletilmiş portre (edebî veya teolojik), o Akademik özet, o İki metnin veya yorumun karşılaştırmalı analizi. • Metin türüne ve hedef kitleye göre üslubun uyarlanması.
İletişimin Yapı Unsurları	Dil Eylemlerinin Morfo-Sözdizimsel Yapısı 1. İleri Düzey Sözdizimi (Nahiv) • Karmaşık cümle yapılarını analiz etme (şart cümleleri, ilgi cümleleri, sebep–sonuç, amaç cümleleri). • Bağlaçların ve edatların cümle içindeki doğru kullanımı. • Cümle unsurlarının konumu ve işlevi (mübteda, haber, mef'ûl vb.). 2. İleri Düzey Morfoloji (Sarf) • İsm-i Fâil (etken sıfat-fiil), İsm-i Mef'ûl (edilgen sıfat-fiil) ve diğer türetilmiş fiil yapılarını doğru kullanma. • Fiil kökü ile türetilmiş anlam arasındaki ilişkiyi bağlam içinde analiz etme. • Bâb'ların (tef'îl, if'âl, müfâ'ale vb.) anlam alanlarını tanıma. 3. Leksikoloji ve Terminoloji • Farklı dil kayıtlarına (edebî, sosyal, teolojik) ait terminolojiyi öğrenme ve kullanma. • Kök–anlam ilişkilerinin incelenmesi. • Kelimelerin bağlama göre kazandığı anlam nüanslarını belirleme. 4. Fonetik ve Tonlama • Farklı cümle türlerinde vurgu ve tonlama kalıpları. • Sözdizimi (cümle dizilişi) ile vurgu arasındaki ilişki. • Anlamı pekiştiren ses özellikleri: duraklama, yükselen/alçalan ton, vurgu yeri.

METODOLOJIK ÖNERILER

Güncel Arapça öğretim programı, teoloji öğrencilerinin Arapça dilini teoloji derslerinde etkin bir şekilde kullanabilmelerini, öğrenme disiplininin temel bir unsuru olarak geliştirmeyi amaçlamaktadır. Bu bağlamda, bu derste edinilen yeterlikler hem **araçsal bir değer** taşımakta, hem de öğrencilerin örgün, yaygın ve serbest öğrenme süreçlerini desteklemektedir. Aynı zamanda uzun vadede anahtar yeterliklerin gelişimine katkı sağlamaktadır.

Arapçanın rasyonel ve yapılandırılmış kullanımı, farklı türlerdeki mesajların (sözlü ve/veya yazılı; sürekli/süreksiz/karma; kurgusal/kurgusal olmayan) **kodlanması ve çözülmesi** için zorunlu bir araç olmasının yanı sıra, bilgiye erişim ve yaşam boyu öğrenmenin temel bir taşıyıcısı olarak dersin ana hedefleri arasındadır.

Programın nihai hedefi, Arapçayı hem okul sürecinde hem de günlük yaşamda kullanabilen; aynı zamanda **Romen kültürel değerlerine**, kültürlerarası ve çok kültürlü perspektiflere duyarlı, kendini keşfetme ve inşa etme sürecinde bilinçli bireyler yetiştirmektir.

Öğretme–Öğrenme–Değerlendirme Süreci

Öğretme–öğrenme–değerlendirme sürecinde, ilkokul düzeyinde edinilen temel becerilerden ortaöğretim düzeyine geçiş **kademeli edinim ilkesi** doğrultusunda sağlanmaktadır. Bu süreç, alt ve üst ortaöğretimde işlevsel yeterliklerin aşamalı olarak yapılandırılmasını garanti eder.
Öğrencinin eğitimin merkezine yerleştirilmesi, onun bilgi edinme, bu bilgiyi kullanma, uyum sağlama ve kendi öğrenme sürecini takip etme becerilerini geliştirmesine olanak tanır.
Bu bağlamda öğrenciler:

- Dinledikleri/okudukları mesaj ve metinlerdeki **fikirleri, görüşleri, duyguları arar, toplar, işler ve değerlendirir**;
- İletişim bağlamına uygun biçimde **bilgilerini, görüşlerini, duygu ve düşüncelerini sözlü veya yazılı mesajlarla ifade eder**;
- Okul içi ve dışındaki farklı bağlamlarda **sözlü etkileşimlere katılır**.

Didaktik İlkeler
Öğretim–öğrenme–değerlendirme sürecine rehberlik etmesi gereken didaktik ilkeler şunlardır:

1. **İletişimsel–işlevsel yaklaşım:**
   Dil içeriklerine, sözceleme eylemlerinden ve dil olgularının bağlamsal kullanımından hareketle yaklaşma.
2. **Dilsel yaklaşımın etkileşimsel niteliğinin tanınması:**
   Dilin soyut bir işaret sistemi olarak değil, sözlü ve yazılı biçimleriyle bir ifade ve öz-ifade aracı olarak ele alınması.
3. **Etkin ve katılımcı öğretim yöntemlerinin kullanılması:**
   Oyuna dayalı öğrenme ve doğal edinim süreçlerini destekleyen uygulamalar.
4. **Bütüncül dil edinimi perspektifi:**
   Dinleme–konuşma–okuma etkinliklerinin birbirini tamamlayacak şekilde tasarlanması.
5. **Gramer kavramlarının bağlamsal ve yönlendirici rolü:**
   Meta-dil farkındalığını desteklemek, öz-düzeltme mekanizmalarını geliştirmek ve kontrollü, etkili ifade yeteneği kazandırmak.
6. **Dil aracılığıyla yaratıcı düşüncenin teşvik edilmesi:**
   Özgün görüşlerin ifade edilmesi, farklı fikir ve yorumlara saygı duyulması.
7. **Kültürel ve kültürlerarası perspektifin uygulanması:**
   Dilin kültürel içeriklerle birlikte öğretilmesi.

İletişim, okuma, yazma ve iletişim unsurlarının ayrı listelerde sunulması, yalnızca metodolojik nedenlerle yapılmış olup, bunların tümü gerçekte iletişim eyleminde bütünleşir ve öğrenme görevleri her zaman **işlevsel ve bütüncül** olmalıdır.

Programın Yapısı ve İçerik Sunumu

Program, her sınıf düzeyinin yaş özelliklerini yansıtan temalar etrafında yapılandırılmıştır. Böylece öğrencinin bilişsel dünyası, yaşa uygun bir şekilde, kademeli olarak genişletilir.

Müfredatı okurken şu hususlar göz önünde bulundurulmalıdır:

- Her sınıf düzeyinde yalnızca **yeni** içerikler ve yöntemler belirtilmiştir.
- Önceki yıllarda edinilmiş bilgiler, **güncellenmiş ve uygulamalı** biçimde yeniden kullanılır.
- İçerik, **sarmal (spiral)** bir öğrenme modeliyle ilerler: eski bilgiler, yenileriyle işlevsel biçimde ilişkilendirilir.

Bu tematik yapı, günlük ve işlevsel iletişim için gerekli kelime hazinesinin ve söylem kalıplarının düzenli olarak pekiştirilmesini sağlar.
Program, öğrencinin kendi öğrenme sürecini yönetebilmesine olanak sağlayan etkinlikler sunar. Esnek yapısı sayesinde öğretmene yaratıcılığını kullanma fırsatı verir; aşırı teorik yaklaşımlardan kaçınır ve temel yeterliklerin etkin şekilde kazandırılmasına odaklanır.

Dil Becerilerinin Gelişimi

Yeni programda, ilkokulda başlatılan reform doğrultusunda, öğrencilerin farklı dil modellerini benimsemesi ve sözlü–yazılı ifade üretimini geliştirmesi önceliklidir. Gramer kavramları, iletişimin yapı taşları olarak ele alınmalıdır.
Bu bağlamda öğrencilerin:

- Sözlü mesajları farklı kanallarda ve bağlamlarda dinleyebilmesi, anlamlandırabilmesi;
- Yeni kelimeleri tanımlayabilmesi, bağlama göre anlamlarını çözümleyebilmesi, gerekirse sözlük kullanabilmesi;
- Eleştirel düşünme, tartışma ve farklı görüşlere tolerans geliştirmesi beklenir.

Yazılı ve sözlü üretimde, öğrenciler:

- Yeni kelimelerin anlamlarını farklı bağlamlarda kullanır ve açıklar,
- Kelime ailelerini ve anlamsal alanlarını tanımlar,
- Sözdizimsel ve çekimsel kategorileri doğru kullanır,
- Farklı metin türlerine uygun mesajlar üretir,
- Görüşlerini ifade eder ve tartışır,
- Grup görevlerine, tartışmalara ve proje çalışmalarına katılırlar.

Yazılı alımlama etkinlikleri arasında şunlar yer alır:

- Edebi ve edebi olmayan metinlerin okunup anlaşılması,
- Metinlere ilişkin kişisel yorumların ifade edilmesi.

Değerlendirme

Yetkinlik temelli pedagojik yaklaşıma uygun olarak değerlendirme:

- **Sürekli ve biçimlendirici** nitelikte olmalıdır,
- Öğrenci gelişimini izlemeli,
- Geri bildirim çeşitliliği sağlamalı,
- Öğrenme deneyimlerini ve edinilen becerileri tanımalıdır.

Önerilen değerlendirme araçları:
öz değerlendirme, ara değerlendirme, poster, portfolyo, proje, vaka çalışması vb.
Değerlendirmede dikkate alınması gereken hususlar:
a) **Sözlü metinlerin alımlanması ve üretilmesi** durumunda, dilsel eylemler temel alınmalıdır.
b) **Okuma becerisinde**, anlamlandırma, yorumlama ve iletişimsel tutum; ayrıca uluslararası referans çerçeveleri esas alınmalıdır.
c) **Yazılı üretimde**, metin türlerinin çeşitliliği ve günlük yaşama uyarlanması dikkate alınmalıdır.
d) **Dil kullanımının doğruluğu, yeterliliği ve etkinliği**, bütüncül dil yaklaşımı doğrultusunda değerlendirilmelidir.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
IUSUF Muurat	Muftiu	Muftiatul Cultului Musulman din România , Constanța
ANEFI Icbal	Inspector școlar / profesor doctor	Inspectoratul Școlar Județean Constanța
ENE Ulgean	Director adjunct/ Profesor	Școala Gimnazială A.V. Rădulescu Murfatlar
MUSLEDIN Firdes	Profesor doctor	Liceul Tehnologic Nicolae Dumitrescu Cumpăna
USTUNDAG Vildan Melia	Profesor	Școala Gimnazială nr. 1 Valu lui Traian/ Constanța
MOLOGANI Accan	Director/ Profesor	Colegiul Național Kemal Ataturk Medgidia

RESPONSABILI/ COORDONATORI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
ZĂBAVĂ Mihaela	Consilier CNCE	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare	Responsabil CNCE
PISLARU Cătălin	Inspector general MEC	Ministerul Educației și Cercetării	Responsabil MEC
IUSUF Muurat	Muftiu	Muftiatul Cultului Musulman din România, Constanța	Coordonator științific

RESPONSABILI/COORDONATORI/COLABORATORI:

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
MOLOGANI Accan	Director	Colegiul Național Kemal Ataturk Medgidia	Responsabil cult

Anexa nr. 196

Programa școlară
pentru disciplina

Studiul Coranului (Kur'an Kerim)

Cultul Musulman

Clasele a IX-a – a XII-a

Curriculum de specialitate (CS)
Filiera vocațională, profil teologic
specializarea teologie musulmană

Învățământ liceal

- 2026 –

Anexa nr. 196
Programa școlară pentru disciplina *Studiul Coranului (Kur'an Kerim)*, Cultul Musulman, clasele a IX-a - a XII-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea teologie musulmană*

NOTĂ DE PREZENTARE

Prezenta programă școlară reprezintă curriculumul de specialitate (CS) pentru filiera vocațională, profilul teologic – cultul musulman, specializarea/calificarea profesională teologie musulmană pentru disciplina Studiul Coranului (Kur'an Kerim), cu aplicare pentru clasele din învățământul liceal, forma cu frecvență zi, începând cu anul școlar 2026-2027. Pentru această categorie de clase, conform planurilor-cadru pentru învățământul liceal, forma cu frecvență zi, aprobate ca anexe la OMEC nr. 4350/2025, studiul disciplinei are următoarea alocare orară săptămânală, defalcată pe segmentul curriculumul de specialitate (CS):

An de studiu	Clasa a IX-a	Clasa a X-a	Clasa a XI-a	Clasa a XII-a
Tip segment curricular	CS	CS	CS	CS
Nr. săptămânal de ore	3	3	2	2

Programa școlară se elaborează în concordanță cu:

- *Legea învățământului preuniversitar* nr. 198/2023;
- *Recomandările Consiliului Uniunii Europene* (2018) privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții;
- *Repere pentru proiectarea, actualizarea și evaluarea Curriculumului național. Cadrul de referință al Curriculumului național*, aprobat prin OME nr. 3239/2021;
- *Profilul de formare al absolventului*, aprobat prin OME nr. 6731/2023;

Aceste documente stabilesc cadrul de dezvoltare al competențelor-cheie și al profilului de formare al absolventului de liceu, competențe la a căror formare contribuie și disciplina Religie - Cult musulman.

Programa urmărește dezvoltarea competențelor religioase, morale și culturale specifice tradiției islamice, contribuind la formarea unei identități spirituale solide, echilibrate și deschise spre dialogul interreligios și intercultural.

Studiul religiei islamice în cadrul liceului are ca scop cunoașterea și înțelegerea principiilor fundamentale ale credinței islamice, a valorilor morale promovate de Coran și de Sunna Profetului Muhammad (pacea fie asupra lui), precum și formarea unei atitudini responsabile și reflexive față de propria credință. Prin intermediul conținuturilor propuse, elevii sunt încurajați să manifeste respect față de valorile religioase, să aplice în viața cotidiană principiile morale ale islamului și să contribuie la menținerea unui climat de pace, toleranță și solidaritate socială.

Programa propune o abordare integrată a conținuturilor, care cuprinde:

- studiul limbii arabe coranice, pentru dezvoltarea competenței de citire, pronunțare și înțelegere a textului sacru;
- aplicarea regulilor de tecvid, necesare pentru o recitare corectă și respectuoasă a Coranului;
- memorarea și interpretarea unor sure și versete coranice relevante pentru viața spirituală și morală a tinerilor;
- învățarea rugăciunilor și expresiilor religioase folosite în viața cotidiană și în actele de cult;
- formarea comportamentului moral și etic în spiritul valorilor islamice universale: credință, dreptate, sinceritate, compasiune și respect reciproc.

Procesul de predare-învățare are la bază metode interactive, centrate pe elev, care promovează participarea activă, reflecția personală și aplicarea practică a cunoștințelor dobândite. Profesorul are rolul de îndrumător spiritual și formator moral, facilitând învățarea prin exemple concrete, activități de recitare, traducere, analiză și reflecție religioasă.

Evaluarea urmărește progresul elevului în dezvoltarea competențelor de citire corectă a textului coranic, de memorare a surelor și de înțelegere a sensului acestora, precum și formarea unei atitudini

responsabile și respectuoase față de credință. Accentul se pune pe evaluarea formativă, continuă, orientată spre încurajarea progresului individual.

Prin obiectivele sale, programa contribuie la formarea spirituală, morală și culturală a tinerilor musulmani, la consolidarea sentimentului de apartenență la comunitatea de credință și la dezvoltarea unei perspective etice bazate pe valori universale. În același timp, disciplina favorizează dialogul, respectul și cooperarea între oameni, promovând o educație religioasă adaptată nevoilor societății contemporane.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Manifestarea respectului și atașamentului față de Sfântul Coran.**
CG2	**Citirea corectă și frumoasă a textului coranic, respectând regulile de tecvid.**
CG3	**Memorarea corectă a unor sure și versete selectate din Coran.**
CG4	**Înțelegerea și explicarea sensului mesajelor coranice.**
CG5	**Cultivarea dragostei și dorinței de a citi și aplica învățăturile Coranului în viața de zi cu zi.**

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Manifestarea respectului și atașamentului față de Sfântul Coran.

Clasa a IX-a
CS 1.1. Recunoașterea importanței Sfântului Coran ca sursă de credință, morală și conduită islamică.
- Audierea recitării unor sure scurte urmată de o scurtă discuție despre trăirile și impresiile personale. - Citirea expresivă în grup a unor versete, sub îndrumarea profesorului, pentru exersarea pronunției corecte. - Notarea în jurnal a sentimentelor și reflecțiilor legate de citirea sau ascultarea Coranului.
CS 1.2. Adoptarea unei atitudini respectuoase în timpul citirii, ascultării și păstrării Coranului.
- Demonstrarea modului corect de manipulare și păstrare a Coranului în spațiul de studiu sau rugăciune. - Exersarea comportamentului respectuos (poziție, tăcere, atenție) în timpul citirii sau ascultării textului sacru. - Reflecția asupra semnificației respectului față de Coran prin scurte discuții sau fișe de observație.
CS 1.3. Implicarea activă în activități educative și religioase care promovează valorile și învățăturile coranice.
- Participarea la proiecte tematice sau prezentări despre valorile morale inspirate din Coran. - Realizarea de afișe, colaje sau materiale vizuale care ilustrează învățături coranice aplicabile vieții cotidiene. - Implicarea în activități caritabile sau de voluntariat motivate de principiile coranice ale bunătății și solidarității.

CG 2 - Citirea corectă și frumoasă a textului coranic, respectând regulile de tecvid.

Clasa a IX-a
CS 2.1. Cunoașterea literelor, semnelor grafice și a principalelor reguli de tecvid necesare pentru citirea corectă a Coranului.
- Identificarea și pronunțarea corectă a literelor alfabetului arab cu ajutorul tablei și al materialelor vizuale. - Exersarea recunoașterii semnelor grafice și a simbolurilor de tecvid prin activități de citire ghidată. - Completarea de fișe sau exerciții interactive pentru asocierea literelor cu regulile de pronunție.
CS 2.2. Aplicarea regulilor de pronunție și intonație în timpul recitării versetelor coranice.
- Recitarea versetelor scurte sub îndrumarea profesorului, cu accent pe pronunția corectă a literelor. - Audierea recitărilor model ale unor qari renumiți și imitarea intonației și ritmului. - Corectarea pronunției prin exerciții individuale sau în perechi, folosind repetiția ghidată.
CS 2.3. Dezvoltarea unei exprimări fluente și armonioase în recitarea textului coranic, în acord cu tradiția islamică.
- Practicarea recitării zilnice a unor versete, urmărind fluența și ritmul natural al lecturii coranice. - Participarea la activități de grup pentru citirea colectivă și armonizarea intonației. - Evaluarea recitării prin înregistrări audio și autoanaliză a clarității, ritmului și armoniei vocii.

CG3 - Memorarea corectă a unor sure și versete selectate din Coran.

Clasa a IX-a
CS 3.1. Familiarizarea cu metodele tradiționale și moderne de memorare a textelor coranice.
- Prezentarea metodelor tradiționale de memorare (hıfz) folosite în școlile coranice. - Utilizarea aplicațiilor digitale sau a înregistrărilor audio pentru sprijinirea memorării. - Compararea diferitelor tehnici de memorare prin discuții și exerciții practice de scurtă durată.
CS 3.2. Reproducerea corectă, cu sprijinul profesorului, a unor versete scurte și ușor de învățat.
- Ascultarea și repetarea versetelor scurte după modelul oferit de profesor sau de un recitator. - Recitarea în grupuri mici, cu corectarea pronunției și ritmului în timp real. - Evaluarea orală periodică a versetelor memorate, prin recitare individuală sau colectivă.
CS 3.3. Exersarea memorării prin ascultare, repetiție și recitare colectivă, cu respectarea regulilor de tecvid.
- Recitarea colectivă a unor sure scurte, sub îndrumarea profesorului, respectând regulile de tecvid. - Alternarea exercițiilor de ascultare și repetiție pentru consolidarea memorării. - Organizarea de sesiuni săptămânale de recitare în grup, pentru întărirea memoriei și a fluenței.

CG4 - Înțelegerea și explicarea sensului mesajelor coranice.

Clasa a IX-a
CS 4.1. Identificarea ideilor principale din sure și versete scurte.
- Citirea ghidată a unor sure scurte, urmată de formularea ideii principale în cuvinte proprii. - Completarea de fișe de lucru cu întrebări simple despre tema și mesajul versetelor. - Discuții dirijate în clasă privind semnificația centrală a textului și valorile transmise.
CS 4.2. Recunoașterea valorilor morale și spirituale exprimate în textul coranic.
- Identificarea valorilor morale (adevăr, răbdare, recunoștință) în versete selectate, cu ajutorul profesorului. - Realizarea de tabele sau scheme care grupează valorile prezentate în diferite sure. - Discuții despre aplicarea acestor valori în viața de zi cu zi, pornind de la exemple personale.
CS 4.3. Formularea unor explicații simple privind aplicarea învățăturilor coranice în viața cotidiană.
- Analizarea unor situații din viața de zi cu zi și identificarea principiilor coranice aplicabile. - Redactarea de scurte reflecții sau exemple personale despre cum pot fi trăite valorile coranice. - Prezentarea orală a unor situații concrete în care comportamentul este ghidat de învățăturile Coranului.

CG5 - Cultivarea dragostei și dorinței de a citi și aplica învățăturile Coranului în viața de zi cu zi.

Clasa a IX-a
CS 5.1. Manifestarea interesului și bucuriei pentru citirea și ascultarea versetelor coranice.
- Audierea recitărilor coranice și exprimarea impresiilor personale privind frumusețea și mesajul lor. - Participarea la momente de lectură colectivă a versetelor în clasă sau în spațiul de rugăciune. - Împărtășirea sentimentelor și reflecțiilor personale în scurte discuții sau jurnale spirituale.
CS 5.2. Participarea activă la activități educative și religioase care încurajează recitarea Coranului.
- Implicarea în ore, cercuri sau ateliere dedicate recitării Coranului în școală sau la moschee. - Participarea la concursuri, programe religioase sau manifestări care promovează lectura coranică. - Contribuția la organizarea unor momente de recitare în cadrul activităților școlare sau comunitare.

Clasa a IX-a
CS 5.3. Formarea unei atitudini de respect, liniște și reflecție în timpul lecturii textului sfânt.
- Exersarea comportamentului adecvat (postură, tăcere, concentrare) în timpul citirii Coranului. - Participarea la momente de recitare urmate de scurte reflecții personale sau colective. - Realizarea de fișe sau jurnale în care elevii notează trăirile și gândurile inspirate de lectura versetelor.

CLASA a IX-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Citirea și pronunțarea corectă a literelor alfabetului arab	1. Literele și caracteristicile lor 2. Citirea literelor 3. Pronunția literelor în situații speciale
Rugăciuni și expresii religioase din viața cotidiană și din cultul islamic.	1. Expresii religioase utilizate în viața de zi cu zi. 2. Rugăciunea Sübhaneke și rugăciunea Tahiyyat 3. Rugăciunea Salli Barik și rugăciunea Rabbena 4. Rugăciunile Kunut 5. Tasbihul de după namaz (rugăciunea zilnică) 6. Rugăciunile de înmormântare
Regulile de citire și pronunțare corectă a Coranului	1. Tipurile de madd (prelungiri) în recitarea Coranului 2. Tenvin și Sakin Nun - concepte de baza în citirea Coranului 3. Articolul definit al literelor Elif-Lam 4. Sakin Mim – metode de citire corecta a Coranului 5. Kalkale - metode de citire corecta a Coranului 6. Litera Ra 7. Lafzatullah – numele lui Allah 8. Pronumele 9. Sekte – regula aplicată în timpul recitarii Coranului
Citirea, memorarea și înțelegerea sensului versetelor și surelor din Coran.	1. Sura (Capitolul) Âl-i İmrân și sensul acesteia 2. Citirea Sura Fil pe de rost și din text 3. Citirea Sura Kureyş pe de rost și din text 4. Sura (Capitolul) Nisa și sensul acesteia 5. Citirea Sura Maun pe de rost și din text 6. Citirea Sura Kevser pe de rost și din text 7. Sura (Capitolul) Maide și sensul acesteia 8. Citirea Sura Kafirun și Sura Kevser pe de rost și din text 9. Citirea Sura Tebbet pe de rost și din text 10. Citirea Sura Ihlas pe de rost și din text 11. Citirea Sura Felak pe de rost și din text 12. Citirea Sura Nas pe de rost și din text 13. Citirea Sura Kadir pe de rost și din text 14. Citirea Sura Tekasür pe de rost și din text *15. Asr Suresini Ezberden ve Yüzünden Okuma* Citirea Sura Asr pe de rost și din text *16. Ayetel-Kürsi'yi Ezberden ve Yüzünden Okuma* Citirea Ayetel-Kürsi pe de rost și din text *17. Bakara (1-5. Ayetler) Ezberden ve Yüzünden Okuma* Citirea Sura Bakara (Versetele 1-5) pe de rost și din text *18. Bakara suresi (285-286. Ayetler) ezberden ve yüzünden okuma* Citirea Sura Bakara (Versetele 285- 286) pe de rost și din text *19. Haşr Suresi (21-24. Ayetler) ezberdne ve yüzünden okuma* Citirea Sura Hasr (Versetele 21-24) pe de rost și din text

CLASA a X-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Manifestarea respectului și atașamentului față de Sfântul Coran.

Clasa a X-a
CS 1.1. Explicarea funcției Coranului ca sursă de norme de conduită (Ahkam), diferențiind între principii și aplicații.
- Studiu de Caz: Analiza unor versete selectate (Ahkam) din surele studiate (ex: En'âm) și elaborarea unui tabel care să clasifice Halal (Permis) și Haram (Interzis). - Dezbatere Dirijată: Discuție despre relația dintre Ahkam și legislația modernă, utilizând argumente extrase din Tefsir (Interpretare). - Harta Conceptuală: Crearea unei hărți conceptuale care leagă Coranul de Sunnah și de Ahkam ca surse de drept Islamic.
CS 1.2. Analizarea contextului social și a modului în care învățăturile Coranului contribuie la promovarea moralității în comunitate.
- Scenariu Etic: Prezentarea unor dileme morale contemporane (ex: etica în social media) și identificarea versetelor care oferă soluții și principii. - Jurnal de Reflecție: Elevii țin un jurnal scurt în care notează săptămânal cum au aplicat un principiu coranic (ex: dreptate, onestitate) într-o interacțiune socială. - Proiect Tematic: Elaborarea unei broșuri despre "Impactul Coranului asupra Moralității Sociale" pentru a fi distribuită în școală/comunitate.
CS 1.3. Adoptarea unei atitudini de protecție și grijă față de textul coranic (îngrijirea, păstrarea) și față de locașurile de recitare.
- Reguli de Păstrare: Întocmirea unui set de reguli stricte (în arabă/turcă) privind modul corect de a manipula și păstra un Mushaf (exemplar Coran). - Vizită Virtuală/Fizică: Documentarea sau vizitarea unei moschei pentru a observa și discuta normele de comportament și respect în timpul recitării. - Atelier de Scris: Exersarea caligrafiei arabe pentru a scrie un verset scurt cu respect și acuratețe estetică.

CG 2 - Citirea corectă și frumoasă a textului coranic, respectând regulile de tecvid.

Clasa a X-a
CS 2.1. Aplicarea consecventă a regulilor de Vakf (Oprire), Vasl (Legare) și İbtida (Pornire) în timpul recitării.
- Exerciții de Marcare: Elevii primesc un fragment din Ayetel-Kürsi și marchează unde este corect (și cel mai frumos) să facă Vakf (Oprire) și İbtida (Pornire) din punct de vedere al sensului și al Tecvid. - Recitare cu Cronometru: Recitarea unui pasaj cu impunerea strictă a regulilor de Vasl (Legare), pentru a îmbunătăți fluiditatea fără întreruperi greșite. - Joc de Rol: Un elev recită și ceilalți, ascultători, ridică un cartonaș ("Vakf Yeri") când sesizează un loc logic de oprire.
CS 2.2. Cunoașterea și aplicarea practică a regulilor de Tecvid avansat (ex: İdgam cu toate tipurile, İhfa) pentru a asigura calitatea recitării.
- Exersare Dirijată: Identificarea și exersarea grupurilor de litere care necesită İdgam (Asimilare) și İhfa (Ascundere) în surele lungi (En'âm, A'râf). - Corectarea Perechilor: Elevii lucrează în perechi și se auto-corectează reciproc pronunția literelor (Mahreç) și aplicarea duratei sunetelor. - Analiza Audio: Ascultarea recitărilor profesionale și identificarea auditivă a locurilor unde se aplică İdgam și İhfa.

Clasa a X-a
CS 2.3. Citirea fluentă și expresivă a surelor lungi (ex: En'âm, A'râf) cu controlul ritmului (Tartil, Tedwir) și al intonației.
- Modelare Ritmica: Profesorul demonstrează cele trei ritmuri (Tartil, Tedwir, Hadr) și elevii le imită la citirea surei Enfâl. - Sesiune de Tashih: Recitarea unui sfert de pagină de către fiecare elev, cu feedback imediat asupra fluidității și armoniei recitării. - Înregistrare și Auto-Evaluare: Elevii se înregistrează recitând și folosesc o grilă simplă pentru a evalua ritmul (prea lent/prea rapid/perfect) și expresivitatea.

CG3 - Memorarea corectă a unor sure și versete selectate din Coran.

Clasa a X-a
CS 3.1. Reproducerea autonomă și corectă (fără a citi) a unor sure medii (ex: Lokmân, Fâtır) sau a unui număr echivalent de versete lungi.
- Memorare Secvențială: Memorarea surelor lungi în segmente mici (3-5 versete) cu repetarea primului segment de la fiecare nouă secvență. - Recitare în Lanț: Elevii recită verset cu verset din memorie, acoperind integral surele medii studiate (Lokmân). - Test Blitz: Teste de completare (cuvânt lipsă) pe versete memorate pentru a verifica acuratețea și ordinea.
CS 3.2. Aplicarea tehnicilor de memorare prin asocierea sensului cu textul (memorie semantică) pentru o retenție de lungă durată.
- Asociere Vizuală: Crearea de imagini mentale sau desene simple pentru a asocia ideile principale (Anlamı) din Duha sau İnşirah cu versetele respective. - Repetarea cu Traducere: Memorarea unui verset scurt (Duha) prin repetarea lui urmată imediat de sensul său în limba maternă sau turcă. - Discuție de Corelare: Discutarea modului în care sensul versetului ajută la reamintirea cuvintelor cheie din textul original (utilizarea memoriei semantice).
CS 3.3. Recitarea din memorie a fragmentelor studiate (inclusiv Ayetul-Kursi) cu aplicarea regulilor de Tecvid chiar și în absența textului.
- Audit și Feedback: Recitarea Ayatul-Kursi din memorie, în timp ce profesorul sau un coleg urmărește textul pentru a verifica atât memorarea, cât și aplicarea Tecvid-ului. - Exerciții de Viteză: Recitarea surelor scurte (İhlas, Felak, Nas) din memorie într-un ritm Tedwir (mediu) pentru a exersa fluența și Tecvid-ul simultan. - Prezentare Publică: Recitarea unui fragment memorat în fața clasei ca o mică tilavet publică.

CG4 - Înțelegerea și explicarea sensului mesajelor coranice.

Clasa a X-a
CS 4.1. Analizarea versetelor care definesc principiile fundamentale ale Credinței (Akaid) (ex: Tevhid) extrase din surele studiate (ex: En'âm).
- Clasificare Tematică: Extragerea versetelor din En'âm și A'râf referitoare la Tawhid (Unicitatea lui Allah) și clasificarea lor. - Comparație vs. Alte Surse: Compararea conceptelor (Nubuwwah - Profeția) așa cum sunt prezentate în Coran, cu modul în care sunt explicate în cărți de Akaid (Dogmă). - Definiții Extinse: Elevii elaborează definiții extinse (cu citate) pentru termenii cheie de Akaid.
CS 4.2. Sintetizarea și explicarea temelor centrale (ex: moralitate, responsabilitate socială) din surele lungi (A'râf, Tevbe).
- Rezumat pe Secțiuni: Împărțirea surelor lungi în secțiuni logice și sintetizarea temei principale a fiecărei secțiuni. - Prezentare Interactivă: Pregătirea unei prezentări scurte (3 minute) pe o temă specifică (ex: Iertarea în Sura Tevbe). - Întrebări Tafsir: Profesorul formulează întrebări de bază (Tefsir) la care elevii trebuie să răspundă scurt, demonstrând înțelegerea.

Clasa a X-a
CS 4.3. Argumentarea relevanței și aplicabilității învățăturilor coranice ca soluții la dilemele morale și sociale contemporane.
- Dileme Contemporane: Aplicarea versetelor despre onestitate (din Sura A'râf) la o situație de trișat la examen. - Eseu Argumentativ Scurt: Redactarea unui paragraf în care se susține de ce un anumit principiu coranic este cea mai bună soluție la o problemă socială. - Conferință de Presă (Simulată): Elevii prezintă o problemă și oferă soluția, citând și explicând versetul coranic relevant.

CG5 - Cultivarea dragostei și dorinței de a citi și aplica învățăturile Coranului în viața de zi cu zi.

Clasa a X-a
CS 5.1. Manifestarea inițiativei în organizarea de sesiuni de recitare colectivă sau concursuri în cadrul clasei sau comunității.
- Organizarea Halka (Cerc de Recitare): Elevii organizează și moderează un cerc de recitare peer-to-peer (unul pe altul), oferind feedback pozitiv. - Proiect Kur'an Gecesi: Planificarea unui mic eveniment (în clasă) dedicat recitării (Tilavet) și explicării Coranului (Tefsir). - Concurs de Tecvid Simplu: Elevii organizează un concurs intern pe baza regulilor de Tecvid învățate.
CS 5.2. Integrarea învățăturilor etice și a conduitei coranice (ex: onestitate, dreptate) în deciziile și relațiile cotidiene.
- Exemplul Personal: Elevii pregătesc o scurtă prezentare despre un model de conduită (ex: un Profet) și cum îi imită acțiunile în viața lor. - Fișe de Bune Maniere: Crearea de Fișe de Conduită bazate pe îndemnuri din surele studiate, pentru a fi folosite ca memento-uri. - Discuții în Grup: Sesiuni de sharing despre cum aplicarea eticii coranice a îmbunătățit o relație personală.
CS 5.3. Dezvoltarea unei atitudini de reflecție (Tedebbür) asupra mesajului Coranului, exprimând în scris sau oral impactul acestuia asupra viziunii personale.
- Metoda Tedebbür (Reflecție): Elevii citesc un verset și petrec 5 minute notând toate ideile și sentimentele pe care le trezește, fără a folosi Tafsir. - Mesaj pe Zid: Scrierea unui verset care i-a impresionat cel mai mult și explicarea succintă a motivului alegerii. - Analiza Impactului: Discutarea în clasă a modului în care citirea Coranului afectează starea de spirit (liniște, determinare etc.).

CLASA a X-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Tecvid avansat și tehnici de recitare	1. Îmbunătățirea Pronunției Literelor Studiu de Mahreç (loc de articulare) conform principiilor de Tashih-i Hurûf (Corectarea literelor). 2. Cuvinte cu Pronunție Specială Cuvinte cu pronunție specială în recitarea Coranului (Ex: Atenție la anumite cuvinte din Bakara 245, A'râf 69, Hûd 41 etc.). 3. Reguli de Oprire și Legare Aplicarea regulilor de Vasl (Legare), Vakf (Oprire) și İbtida (Pornire). Recunoașterea semnelor de Secavend (vakf), secde, hizb și cüz. 4. Stiluri de Citire și Greșeli Distingerea și exersarea aplicată a stilurilor de citire (Tertil, Tedvir și Hadr). Recunoașterea formelor de citire greșită (Lahn) cu exemple adecvate nivelului.
Studiu de sure: Sure lungi	1. Sura En'âm Citirea directă (yüzünden) folosind cunoștințele de Mahreç și Tecvid. Explicarea temei principale. 2. Sura A'râf Citirea directă conform uzanțelor (usulüne uygun). Prezentarea conținutului în linii mari. 3. Sura Enfâl Citirea directă conform uzanțelor. Enumerarea mesajelor proeminente. 4. Sura Tevbe Citirea directă conform uzanțelor. Explicarea temei principale. 5. Sura Lokman Citirea directă conform ritmurilor Hadr, Tedvir și Tahkik. Enumerarea principiilor morale oferite în sură. 6. Sura Fâtır Citirea directă conform uzanțelor. Explicarea temei principale.
Știința recitării și concepte	1. Concepte de Bază ale Științei Recitării Explicarea termenilor Fem-i Muhsin, Kıraat, Kari, Kurra, Mehâric-i Hurûf, Tashih-i Hurûf, Dudak Talimi, Tilavet, Temsilî Okuma, Aşere-Takrip, Tayyibe, Imam, Râvî și Tarîk (pe scurt). 2. Imamii și Transmisiile de Recitare Cunoașterea Kıraat-urilor și a faimoșilor Imami de recitare și a transmițătorilor (Râvî). Menționarea faptului că stilul prevalent în Turcia este Hafs din Kıraat-ul lui Âsım.
Metodologie și aplicații etice	1. Principii de Predare a Coranului Respectarea autenticității în tilavet, învățarea de la Fem-i Muhsin, pronunția corectă, citirea conform regulilor de Tecvid, atenția la Tefekkür și Tedebbür (reflecție profundă), abordarea bazată pe iubire. 2. Metode de Predare a Coranului Metodele Sema, Arz, Eda, lucrul în Cor, exerciții de pronunție a literelor (Harf talimi), îmbinarea teoriei cu aplicația în predarea Tecvid-ului. 3. Aplicații Etice și de Credință

Domenii de conținut	Conținuturi
	Conştientizarea importanței citirii Coranului cu înțelegere. Aplicarea principiilor Coranului pentru a dobândi cunoaştere corectă, credință corectă şi comportament corect. 4. Semnificația și Memorarea Surelor Scurte Citirea directă şi din memorie a surelor Duhâ, İnşirah şi Tîn. Enumerarea mesajelor/temelor principale din aceste sure şi explicarea sensului Surei Tîn.

CLASA a XI-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Manifestarea respectului și atașamentului față de Sfântul Coran.

Clasa a XI-a
CS 1.1. Analizarea critică a diverselor interpretări (Tafsir) și manifestarea unei atitudini responsabile în abordarea textului coranic.
- Comparație de Tafsir: Alegerea unui verset controversat și compararea a două interpretări tradiționale (Tafsir) diferite (ex: Tabari vs. Razi), discutând posibilele erori de context. - Codul Etic al Interpretului: Elaborarea unui set de 5 reguli stricte privind etica personală pe care trebuie să o respecte un interpret al Coranului pentru a evita subiectivismul. - Analiza Surselor: Evaluarea critică a unei surse moderne (online/media) care interpretează greșit un verset și corectarea ei pe baza contextului.
CS 1.2. Argumentarea rolului Coranului ca sursă de inspirație pentru inovația etică și soluționarea problemelor contemporane.
- Soluții Coranice: Aplicarea principiilor de dreptate și echitate coranică la o problemă socială actuală (ex: criza refugiaților, sărăcia) și redactarea unei propuneri bazate pe aceste principii. - Eseu Argumentativ: Scrierea unui eseu scurt în care se susține de ce un concept coranic (ex: Șura - consultarea) este mai eficient decât alte metode de luare a deciziilor. - Dezbatere: Susținerea unei poziții pro sau contra ideii că etica coranică este relevantă pentru dezvoltarea tehnologică (ex: inteligența artificială).
CS 1.3. Promovarea respectului față de mesajul coranic în dialoguri interculturale și interconfesionale, subliniind valorile universale.
- Mesajul Păcii: Identificarea și memorarea unor versete cheie despre pace, toleranță și respect față de alte credințe. - Simulare de Dialog: Simularea unui dialog cu o persoană de altă credință, utilizând citate coranice pentru a explica fundamentele respectului reciproc. - Crearea de Materiale: Proiectarea unui material vizual (poster, infografic) care să comunice mesajul de toleranță al Coranului către publicul larg.

CG 2 - Citirea corectă și frumoasă a textului coranic, respectând regulile de tecvid.

Clasa a XI-a
CS 2.1. Utilizarea modulațiilor vocale și a intonației pentru a exprima emoția și sensul versetelor (ex: speranță, avertizare) în timpul recitării.
- Intonarea Emoțiilor: Exersarea recitării unui verset despre promisiunea Paradisului cu intonație de speranță și, separat, a unui verset despre pedeapsă cu ton de avertizare. - Analiză Auditivă: Ascultarea recitărilor a doi recitatori diferiți și compararea modului în care aceștia folosesc intonația pentru a scoate în evidență același mesaj. - Exercițiu de Ritm și Stres: Marcarea pe text a cuvintelor care trebuie accentuate pentru a sublinia sensul dorit de Coran.
CS 2.2. Aplicarea consistentă a tuturor regulilor de Tecvid (inclusiv cele mai subtile) în recitarea continuă a surelor medii și lungi.
- Hafiz Feedback: Invitarea unui recitator avansat (Hafiz) pentru a asculta și oferi feedback personalizat asupra aplicării regulilor subtile de Tecvid. - Exerciții de Mukarrar: Recitarea repetată a pasajelor dificile, concentrându-se exclusiv pe secvențele care conțin reguli complexe de Idgām sau Ikhfā (exersarea preciziei). - Auto-Înregistrare Detaliată: Înregistrarea recitării și reascultarea cu o grilă de evaluare care urmărește aplicarea fiecărui tip de regulă de Tecvid.

Clasa a XI-a
CS 2.3. Menținerea controlului ritmului și respirației în timpul recitării versetelor lungi și complexe, fără a altera sensul prin Vakıf incorect.
- Exerciții de Respirație: Practicarea tehnicilor de respirație profundă (Nefes Kontrolü) specifice recitatorilor. - Recitare în Segmente: Citirea unui verset foarte lung, stabilind mental puncte strategice de Vakf (oprire) care să nu altereze sensul (exersarea CS 2.3). - Provocarea Vasl: Recitarea unor pasaje care în mod normal ar fi separate, forțând Vasl (legarea) pentru a extinde capacitatea pulmonară.

CG3 - Memorarea corectă a unor sure și versete selectate din Coran.

Clasa a XI-a
CS 3.1. Memorarea autonomă a unui număr sporit de fragmente narative cheie și a versetelor legate de contextul Revelației
- Cartonașe Kıssa: Crearea de cartonașe cu începutul unui verset cheie dintr-o narațiune) și notarea din memorie a continuării. - Memorarea Asbāb al-Nuzūl: Asamblarea unui grup de versete bazate pe o singură cauză a revelației memorarea lor ca o unitate. - Sesiune de I'māl (Repetiție): Recitarea alternativă, în grup, a secțiunilor de memorat pentru a consolida memoria auditivă și vizuală.
CS 3.2. Reproducerea fluentă și corectă a surelor memorate cu aplicarea unui stil de recitare expresiv, reflectând sensul lor
- Recitarea Expresivă: Recitarea unui fragment memorat (ex: din Sura Yusuf) concentrându-se pe transmiterea mesajului narativ prin intonație și ritm. - Jocul Emoției Recitate: Elevii recită același verset memorat, încercând să transmită emoții diferite (ex: frică, bucurie, regret). - Feedback de Stil: Colegii oferă feedback specific nu doar pe Tecvid, ci și pe calitatea emoțională a recitării din memorie.
CS 3.3. Sintetizarea tematică a versetelor memorate, grupându-le pe categorii (ex: Povești profetice, legi sociale).
- Index Tematic :Crearea unui index personal prin clasificarea versetelor memorate sub teme ca Dreptate sau Unitatea lui Allah - Ordonarea Narațiunilor: Exersarea punerii în ordine cronologică a versetelor memorate care aparțin aceleiași Narațiuni a Profetului. - Exercițiu de Asociere: Dată fiind o temă (ex: Recunoștința), recitarea din memorie a cel puțin două versete relevante din sure diferite.

CG4 - Înțelegerea și explicarea sensului mesajelor coranice.

Clasa a XI-a
CS 4.1. Analiza narativă (Kıssa) a poveștilor profeților și extragerea lecțiilor morale și universale aplicabile.
- Fișă de Analiză Narativă (Kıssa Çalışma Sayfası): Completarea unei fișe de analiză pentru o Narațiune (Kıssa), răspunzând la întrebări despre lecțiile morale și aplicabilitatea de azi. - Harta Personajului (Şahsiyet Haritası): Crearea unei hărți conceptuale a unui profet, detaliind calitățile morale și defectele umane menționate. - Discuție despre Înțelepciune (Hikmet Tartışması): Discutarea faptului că Narațiunile Coranice nu sunt doar istorie, ci și modele de conduită și teste de credință.
CS 4.2. Interpretarea versetelor luând în considerare contextul istoric al Revelației (Asbab al-Nuzul) pentru o înțelegere mai profundă și nuanțată.
- Studiu de Context (Bağlam Çalışması): Cercetarea Cauzei Revelației (Nüzul Sebebi) pentru 5 versete selectate, explicând cum evenimentul istoric clarifică sensul. - Analiza Nuanțelor: Compararea sensului literal al unui verset cu sensul său în contextul Cauzei Revelației și identificarea schimbării de nuanță.

Clasa a XI-a
- Proiect Mecan/Medinan (Mekki/Medeni Projesi): Clasificarea unui set de versete ca fiind Mecane (Mekki) sau Medinite (Medeni) și explicarea impactului acestui statut asupra interpretării.
CS 4.3. Elaborarea de explicații scrise (comentarii scurte) pe baza versetelor, corelând mesajul cu Sîrah (biografia Profetului) și Hadis.
- Mini-Comentariu (Mini Tefsir): Redactarea unui scurt comentariu (un paragraf) pentru un verset, folosind cel puțin o referință din Hadis sau Sîrah. - Legătura Coran-Tradiție (Kur'an-Sünnet İlişkisi): Crearea unui lanț de referințe care să arate cum un principiu coranic este aplicat sau detaliat printr-un Hadis specific. - Exercițiu de Parafrazare: Explicarea sensului unui verset în propriile cuvinte, asigurându-se că se păstrează coerența cu Sîrah.

CG5 - Cultivarea dragostei și dorinței de a citi și aplica învățăturile Coranului în viața de zi cu zi.

Clasa a XI-a
CS 5.1. Participarea activă la dialoguri interculturale, utilizând mesaje coranice de pace și dreptate pentru a contracara stereotipurile.
- Simulare de Dialog (Rol Simülasyonu): Simularea unei întâlniri cu un reprezentant al altei confesiuni, folosind versete despre dreptate și relațiile pașnice. - Identificarea Stereotipurilor: Identificarea stereotipurilor comune despre Islam în media și combaterea lor cu texte coranice clare. - Proiect Mesajul Adevărat: Crearea unei pagini virtuale destinată combaterii ideilor extremiste cu citate din Coran despre toleranță și moderație (itidal).
CS 5.2. Dezvoltarea unei atitudini reflexive (Tedebbür) prin analiza impactului narațiunilor profetice asupra propriei dezvoltări personale.
- Reflecție Narativă (Kıssanın Yansıması): După studierea unei Narațiuni (Kıssa), scrierea unei pagini despre reacțiile personale și lecțiile învățate. - Meditație pe Verset (Ayette Tedebbür): Alocarea a 10 minute pentru meditație silențioasă asupra unui verset, urmată de notarea gândurilor personale. - Jurnal de Aplicare: Înregistrarea săptămânală a unui test de credință și a modului în care o lecție din Qisas a ajutat la gestionarea situației.
CS 5.3. Asumarea responsabilității de a cerceta și împărtăși în mod autonom semnificația și contextul unor versete necunoscute clasei.
- Provocarea Versetul Necunoscut: Fiecare elev primește un verset nou, îl cercetează autonom (Tafsir, Nüzul Sebebi) și îl prezintă în fața clasei. - Metoda Predării de la Egal la Egal (Akran Öğretimi): Elevii predau un principiu de Tecvid sau o temă din Qisas unui coleg. - Proiect de Cercetare: Elaborarea unui mic proiect de cercetare bazat pe cel puțin 5 versete, demonstrând utilizarea autonomă a surselor.

CLASA a XI-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Abordarea integrată în înțelegerea Coranului	1. Mediul și Contextul Revelației Caracteristicile mediului Revelației și importanța cunoașterii acestor caracteristici pentru o înțelegere corectă a Coranului. 2. Abordarea Holistă a Coranului Importanța unei abordări integrate pentru înțelegerea corectă a Coranului și observarea faptului că versetele se completează reciproc. 3. Cunoașterea Cauzelor Revelației Definirea conceptului de Cauză a Revelației și importanța sa în procesul de înțelegere.
Tecvid avansat și aplicații de recitare	1. Reguli de Tecvid Avansat Distingerea și aplicarea regulilor de İhfa, Izhar, İklab, İdgam-ı Mea'l-gunne, İdgam-ı Bilagunne, İdgam-ı Misleyn, İdgam-ı Mütecaniseyn, İdgam-ı Mütekaribeyn, İdgam-ı Şemsiye și İdgam-ı Kameriye. 2. Recitarea Surelor Citirea surelor Maide, Muhammed și Hadid respectând toate regulile de Tecvid.
Studiu de Sure și narațiuni tematice	1. Narațiunea Profetului Moise și Israeliții Înțelegerea în linii mari a Narațiunii Profetului Moise și a caracteristicilor sociale ale Israeliților. 2. Sura Yasin Cunoașterea caracteristicilor generale ale Surei Yasin. 3. Verseturi de Rugăciune Speciale Înțelegerea semnificației rugăciunii din versetul 15 al Surei Ahkaf.
Concepte cheie și mesajele Coranului	1. Concepte de Bază Explicarea sensului conceptelor de Chemarea (Davet), Ordinul (Emir), Interdicția (Nehiy) și Călăuzirea (Hidayet). 2. Extragerea Mesajelor și Principiilor Extragerea de mesaje și principii din surele al căror sens a fost învățat. 3. Memorare și Consolidarea Sensului Memorarea surelor stabilite respectând uzanțele.

CLASA a XII-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Manifestarea respectului și atașamentului față de Sfântul Coran.

Clasa a XII-a
CS 1.1. Sintetizarea și argumentarea rolului fundamental al Coranului ca sursă unică de legislație (Ahkam) și de credință (Akaid) în Islam.
- Diagrama Surselor: Crearea unei diagrame care să ilustreze clar ierarhia surselor de legislație în Islam, plasând Coranul (Ahkam) la bază și argumentând supremația sa. - Eseu Final: Redactarea unui eseu final pe tema "Coranul: Sursa Nealterată a Tevhid și a Legii", incluzând argumente bazate pe versete clare (Muhkem) din sure studiate. - Panel de Discuții: Organizarea unui panel de discuții pe tema "Coranul ca fundament al Akaid", unde elevii prezintă și apără concepte de credință bazate exclusiv pe textul coranic.
CS 1.2. Adoptarea unei poziții de mediere și echilibru în societate, bazată pe principiile de moderație (İtidal) și dreptate (Adalet) promovate de Coran.
- Studiu de Caz Social: Analizarea unui caz real de conflict social sau dezechilibru economic și propunerea unei soluții de mediere bazate pe principiile de Adalet și İtidal din Coran. - Jurnalul Echilibrului: Menținerea unui jurnal săptămânal de auto-reflecție, în care elevul înregistrează situații personale sau sociale în care a aplicat sau a observat necesitatea principiului İtidal. - Discursul Păcii: Elaborarea unui scurt discurs public care să folosească versete despre moderație și echilibru pentru a combate extremismul sau polarizarea socială.
CS 1.3. Demonstrarea inițiativei în organizarea de activități care vizează răspândirea corectă a mesajului Coranului către comunitate și publicul larg.
- Proiect de Sensibilizare: Proiectarea unui material informativ (broșură, infografic) destinat non-musulmanilor, care explică mesaje coranice cheie despre drepturile omului și respectul față de alte religii. - Atelier de Recitare: Organizarea unui atelier de Tecvid deschis publicului, unde elevii de clasa a XII-a demonstrează recitarea corectă și predau reguli de bază. - Campanie Online: Crearea unei serii de postări sau clipuri video scurte care prezintă teme etice coranice (ex: onestitate, bunătate) în contextul vieții cotidiene moderne.

CG 2 - Citirea corectă și frumoasă a textului coranic, respectând regulile de tecvid.

Clasa a XII-a
CS 2.1. Executarea fluentă și expresivă a recitării surelor lungi și a pasajelor juridice (Ahkam), menținând calitatea superioară a Tecvid-ului.
- Recitarea Publică: Pregătirea și prezentarea unei recitări a unui fragment lung de Ahkam (ex: din Sura Bakara sau Nisa) în fața clasei, cu evaluarea calității emoționale și a fluenței. - Exercițiul de Viteză-Calitate: Recitarea aceluiași pasaj în stilurile Hadr și Tartil, demonstrând menținerea preciziei Tecvid-ului indiferent de viteză. - Corectarea Perechii: Lucrul în perechi, unde elevii se înregistrează reciproc recitând pasajele Ahkam și identifică greșelile de Tecvid și intonație.
CS 2.2. Identificarea și aplicarea corectă a tuturor regulilor complexe de Tecvid în situații dificile de legătură (Vasl) și oprire (Vakf) pe parcursul recitării.
- Analiza Punctelor de Vakf: Identificarea tuturor punctelor de oprire permise și nepermise (Vakf) într-un verset lung și justificarea alegerii opțiunii optime. - Provocarea Vasl: Citirea unui pasaj cu un număr mare de Vasl-uri, forțând menținerea respirației și aplicarea regulilor de tranziție (ex: Hamzat al-Wasl).

Clasa a XII-a
- Exercițiu de Marcaj: Marcarea pe o copie a textului a tuturor regulilor complexe (ex: Idgam, Iklab) dintr-o pagină necunoscută înainte de recitare.
CS 2.3. Diferențierea și aplicarea conștientă a diverselor stiluri de recitare (Tartil, Tedvir, Hadr) în funcție de scopul recitării (studiu, rugăciune, predică).
- Simulări de Scop: Recitarea aceluiași verset: o dată în stil Tartil (pentru studiu și reflecție), o dată în Hadr (pentru memorare rapidă) și o dată în Tedvir (pentru rugăciune). - Ascultarea Expertului: Ascultarea unor înregistrări profesioniste ale unui Qari renumit care folosește stiluri diferite și notarea diferențelor de ritm și pronunție. - Prezentare Stilistică: Crearea unei prezentări care explică motivele și contextele teologice în care este preferat un anumit stil de recitare.

CG3 - Memorarea corectă a unor sure și versete selectate din Coran.

Clasa a XII-a
CS 3.1. Memorarea autonomă și reproducerea fără greșeală a versetelor legislative cheie (Ayat al-Ahkam) și a pasajelor privind relațiile interumane (Muamelat).
- Fișe Ahkam: Crearea de fișe de memorare care includ: Numărul Versetului, Tema Juridică (ex: Căsătorie, Moștenire) și Textul Coranic memorat. - Metoda Repetiției Tematice: Memorarea pasajelor Muamelat (drept civil) prin gruparea lor tematică (ex: toate versetele despre comerț, apoi toate despre datorii). - Sesiune de Ijazah (Simulată): Reproducerea continuă din memorie a unui bloc de Ayat al-Ahkam în fața profesorului, simulând un test de certificare.
CS 3.2. Recitarea din memorie a unor selecții tematice ample (ex: despre Unitatea lui Allah - Tevhid, sau despre Ziua Judecății), cu fluență și intonație adecvată.
- Poezia Tevhidului: Recitarea din memorie a unui lanț de versete despre Tevhid, fără a rupe fluxul recitării, punând accent pe măreția intonației. - Scenariul Judecății: Recitarea din memorie a versetelor despre Ziua Judecății, utilizând modulații vocale care să transmită solemnitatea și avertismentul. - Auto-Evaluare Emoțională: Înregistrarea recitării din memorie și evaluarea propriei performanțe pe o scară de la 1 la 5 privind "Impactul Emoțional" al recitării.
CS 3.3. Asocierea rapidă a versetelor memorate cu tema lor principală de jurisprudență sau morală, demonstrând o înțelegere profundă a structurii.
- Jocul Tematic: Profesorul dă o temă juridică sau morală, iar elevul trebuie să înceapă imediat recitarea unui verset relevant. - Harta Conceptuală a Ayat al-Ahkam: Crearea unei hărți vizuale care leagă fiecare verset legislativ memorat de ramura corespunzătoare a Fıkıh (ex: Penal, Civil, Familial). - Exercițiu de Rechemare: Dat fiind un eveniment istoric (Asbab al-Nuzul), elevul trebuie să recite din memorie versetul asociat și să explice hotărârea (Hukm) pe care o conține.

CG4 - Înțelegerea și explicarea sensului mesajelor coranice.

Clasa a XII-a
CS 4.1. Analiza metodică a versetelor legislative (Ahkam), identificând principiul juridic și aplicabilitatea sa în sistemul legal islamic (Fıkıh).
- Analiza Structurată: Aplicarea unei grile de analiză pentru versetele Ahkam: 1. Sens literal; 2. Principiu juridic extras; 3. Aplicare în Fıkıh; 4. Relevanța contemporană. - Dezbatere Fıkıh: Organizarea unei dezbateri între două grupuri care susțin interpretări ușor diferite ale aceluiași verset Ahkam (ex: un verset despre contracte). - Culegere de Hotărâri (Hukm): Compilarea unei mini-colecții de 10 versete cheie Ahkam, cu traducerea și explicarea Hotărârii (Hukm) corespunzătoare fiecăruia.

Clasa a XII-a
CS 4.2. Compararea și evaluarea critică a diferitelor școli de interpretare (Tefsir) și a punctelor de vedere ale Comentatorilor (Müfessir), pentru o înțelegere nuanțată.
- Studiu Comparativ: Compararea a trei interpretări (Tefsir) diferite (ex: Taberi, Razi, İbn Kesir) pentru același verset, analizând diferențele de metodă (Rivayet vs. Dirayet). - Portretul Müfessirului: Cercetarea biografiei și a metodologiei unui Comentator (Müfessir) celebru, prezentând influența școlii sale de Tafsir. - Identificarea Erei: Dată fiind o interpretare (Tafsir) anonimă, elevii încearcă să identifice ce școală sau epocă de Tafsir ar fi putut genera acel comentariu.
CS 4.3. Explicarea modului în care conceptele de Verset Clar (Muhkem) și Verset Ambigru (Müteşâbih) influențează interpretarea și evitarea erorilor.
- Exercițiu de Clasificare: Clasificarea unui set mixt de versete ca fiind Verset Clar (Muhkem) sau Verset Ambigru (Müteşâbih) și justificarea alegerii. - Rolul Müteşâbih: Discutarea faptului că Versetele Ambigue (Müteşâbih) nu sunt o eroare, ci un test de credință și un domeniu pentru erudiție. - Analiza Erorii: Identificarea unor exemple istorice sau contemporane în care interpretarea greșită a unui Verset Ambigru (Müteşâbih) a dus la erezie sau extremism.

CG5 - Cultivarea dragostei și dorinței de a citi și aplica învățăturile Coranului în viața de zi cu zi.

Clasa a XII-a
CS 5.1. Proiectarea și susținerea de prezentări sau prelegeri bazate pe Coran, adaptate la problemele etice și sociale actuale.
- Prelegerea Etică: Pregătirea și susținerea unei prelegeri despre etica mediului (Çevre Ahlakı) bazată pe versete coranice și principiul răspunderii (Emanet). - Ghid de Bioetică: Elaborarea unui mini-ghid de bioetică (ex: avort, donarea de organe) folosind versetele legislative (Ahkam) și principiile Fıkıh relevante. - Articol de Opinie: Redactarea unui articol de opinie pentru un ziar școlar, argumentând modul în care Coranul oferă o perspectivă unică asupra științei și tehnologiei.
CS 5.2. Dezvoltarea unei strategii personale de reflecție (Tedebbür) și aplicare zilnică a unui principiu coranic în mediul familial, profesional sau social.
- Plan de Tedebbür: Elaborarea unui plan personal de reflecție (Tedebbür), incluzând timpul alocat și metoda de meditație asupra versetelor. - Jurnal de Aplicare Etică: Menținerea unui jurnal detaliat care să urmărească modul în care un principiu etic coranic ales (ex: iertarea, răbdarea) a fost aplicat în deciziile zilnice pe parcursul unei luni. - Studiu de Citate: Alegerea a trei versete motivante și scrierea a trei obiective de viață bazate pe îndrumarea spirituală a acelor versete.
CS 5.3. Cercetarea autonomă a impactului psihologic și spiritual (Şifa, Rahmet) al recitării și studierii Coranului asupra bunăstării individuale.
- Interviu de Cercetare: Realizarea unui interviu (anonim) cu o persoană care practică recitarea zilnică (Tilavet), întrebând despre efectele psihologice și spirituale (Şifa). - Prezentare Științifică: Cercetarea și prezentarea unor studii (dacă există) care leagă recitarea Coranului de reducerea stresului sau îmbunătățirea concentrării. - Proiectul Rahmet: Crearea unui eseu narativ despre o experiență personală sau o poveste despre modul în care Coranul a adus Îndurare (Rahmet) sau ușurare într-o perioadă dificilă.

CLASA a XII-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Cunoașterea și metodologia Tafsirului	1. Relația Coran-Tradiție Sesizarea locului și importanței Tradiției Profetului (Sunnah) în înțelegerea Coranului. 2. Conceptele de Sens, Traducere și Tafsir Înțelegerea semnificațiilor și a tipurilor de Sens (Meal), Traducere (Tercüme) și Tafsir (Comentariu). 3. Principiile de Tafsir Înțelegerea principiilor de utilizare a Sensului și Tafsir-ului și sesizarea necesității de a citi aceste surse în acord cu mesajul principal al Coranului.
Tecvid avansat și aplicații de recitare	1. Reguli Speciale de Recitare Distingerea și aplicarea regulilor de citire a Mim-ului static, a regulilor pentru litera Ra, a citirii literei lam din Lafzatullah și a regulii de Sekte (întrerupere scurtă a vocii). 2. Semnele de Oprire și Secde Cunoașterea semnelor de Oprire (Vakıf), Pornire (İbtida), Legătură (Vasıl) și a Semnelor generale, precum și recunoașterea versetelor și semnelor de Secde. 3. Recitarea Surelor Citirea surelor İsra, Mu'minun și Kasas respectând toate regulile de Tecvid.
Studiu de Sure și narațiuni tematice	1. Narațiunea Profetului Iisus (Isa) Înțelegerea caracteristicilor societății în care a fost trimis Profetul Iisus și a schimbărilor ulterioare. 2. Sure Tematice despre Lumea de Apoi Cunoașterea caracteristicilor generale ale surelor Mülk și Nebe. 3. Verseturi de Rugăciune Speciale Înțelegerea semnificației rugăciunii din versetul 151 al Surei Araf.
Concepte cheie și mesajele Coranului	1. Concepte de Bază Explicarea sensului conceptelor de Ocrotitor (Veli), Dreptate (Adalet), Nedreptate/Opresiune (Zulüm) și Mijlocire (Şefaat). 2. Extragerea Mesajelor și Principiilor Extragerea de mesaje și principii din surele al căror sens a fost învățat. 3. Explicarea Sensului Explicarea în linii mari a semnificației surelor memorate.

SUGESTII METODOLOGICE

Predarea disciplinei Religie – Cultul musulman în cadrul liceelor vocaționale, profilul teologic, are ca finalitate dezvoltarea unei relații conștiente și active cu textul sacru, cu valorile spirituale ale islamului și cu practica religioasă autentică. Procesul educațional are rolul de a cultiva nu doar cunoștințele teologice, ci și dimensiunea spirituală, morală și culturală a elevului, contribuind la formarea unei identități religioase echilibrate, bazate pe respect și înțelegere.

Un prim domeniu esențial îl constituie citirea și pronunțarea corectă a literelor alfabetului arab. În această etapă, profesorul urmărește dezvoltarea competenței de recunoaștere vizuală și auditivă a literelor, de asociere a sunetelor cu formele grafice și de articulare corectă a fonemelor. Activitățile didactice pot include repetiția dirijată, ascultarea modelelor de pronunțare realizate de recitatori consacrați, exerciții interactive de identificare și transcriere a literelor, precum și folosirea materialelor vizuale și digitale care facilitează învățarea alfabetului arab. Este important ca profesorul să ofere feedback imediat și constructiv, pentru ca elevii să corecteze din timp eventualele greșeli de articulare sau scriere.

În continuarea acestui domeniu, un rol formativ îl are învățarea rugăciunilor și a expresiilor religioase utilizate în viața cotidiană și în cultul islamic. Această componentă vizează dezvoltarea unei relații vii cu practica religioasă, prin memorarea, înțelegerea și aplicarea formulelor consacrate ale limbajului islamic. Profesorul poate utiliza metode precum repetiția colectivă, analiza sensului expresiilor și a contextelor de utilizare, scenete și conversații simulate, care să integreze expresii de salut, binecuvântare sau mulțumire. În acest mod, elevul nu doar memorează rugăciuni, ci învață să le folosească în mod firesc și cu sens, devenind conștient de semnificația spirituală și etică a cuvintelor rostite.

O etapă superioară de formare o constituie aplicarea regulilor de tecvid, adică regulile de citire și pronunțare corectă a Coranului. Studiul tecvidului contribuie la cultivarea respectului pentru textul sacru și la înțelegerea modului în care pronunția corectă influențează sensul mesajului divin. Activitățile pot include ascultarea modelelor audio ale recitatorilor profesioniști, exerciții de aplicare a regulilor de med, kalkale, idgham sau ikhfa, identificarea acestor reguli în fragmente coranice și recitarea ghidată. Profesorul trebuie să insiste pe învățarea prin exemplu și prin repetiție graduală, creând un climat de concentrare și respect în timpul orelor de recitare.

Un alt domeniu important îl reprezintă citirea, memorarea și înțelegerea sensului versetelor și surelor din Coran. Acest demers educativ urmărește să apropie elevul de textul coranic, nu doar ca lectură fonetică, ci ca sursă de reflecție și orientare morală. Activitățile de predare pot include recitarea individuală și colectivă, traducerea și comentarea versetelor, identificarea temelor morale și doctrinare, precum și corelarea acestora cu situații reale din viața de zi cu zi. Elevii pot fi încurajați să participe la concursuri de recitare, la prezentări tematice despre mesajul surelor sau la dezbateri privind aplicabilitatea principiilor coranice în societatea contemporană. Evaluarea se va axa nu doar pe corectitudinea recitării, ci și pe capacitatea de a explica sensul și valoarea morală a textului.

În toate aceste activități, rolul profesorului este acela de ghid spiritual și formator al conștiinței religioase. Se recomandă folosirea concomitentă a limbii române și a limbii arabe pentru a dezvolta competența bilingvă și pentru a favoriza o înțelegere profundă a textului sacru. De asemenea, utilizarea resurselor moderne – aplicații educaționale, prezentări multimedia, materiale audio-video – contribuie la creșterea atractivității și eficienței învățării.

Metodologia propusă trebuie să respecte ritmul individual al elevilor, să valorifice învățarea prin cooperare și să promoveze un climat bazat pe respect, calm și concentrare. Evaluarea trebuie să fie continuă și formativă, punând accent pe progresul personal, pe implicarea conștientă și pe atitudinea respectuoasă față de textul sacru.

Abordarea metodologică a acestor domenii de conținut presupune îmbinarea dimensiunii cognitive cu cea spirituală și practică. Printr-o predare bazată pe învățare activă, reflecție și trăire interioară, disciplina Religie – Cultul musulman contribuie la formarea unei personalități armonioase, devotate valorilor islamice autentice și capabile să le aplice în viața de zi cu zi.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
IUSUF Muurat	Muftiu	Muftiatul Cultului Musulman din România , Constanța
ANEFI Icbal	Inspector școlar / profesor doctor	Inspectoratul Școlar Județean Constanța
ENE Ulgean	Director adjunct/ Profesor	Școala Gimnazială A.V. Rădulescu Murfatlar
MUSLEDIN Firdes	Profesor doctor	Liceul Tehnologic Nicolae Dumitrescu Cumpăna
USTUNDAG Vildan Melia	Profesor	Școala Gimnazială nr. 1 Valu lui Traian/ Constanța
MOLOGANI Accan	Director/ Profesor	Colegiul Național Kemal Ataturk Medgidia

RESPONSABILI/ COORDONATORI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
ZĂBAVĂ Mihaela	Consilier CNCE	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare	Responsabil CNCE
PISLARU Cătălin	Inspector general MEC	Ministerul Educației și Cercetării	Responsabil MEC
IUSUF Muurat	Muftiu	Muftiatul Cultului Musulman din România, Constanța	Coordonator științific

RESPONSABILI/COORDONATORI/COLABORATORI:

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
MOLOGANI Accan	Director	Colegiul Național Kemal Ataturk Medgidia	Responsabil cult

Anexa nr.196

Konu için müfredat
Studiul Coranului (Kur'an Kerim)

Sınıflar IX – XII

Mesleki seçim için özel müfredat, teoloji öğretimi, Din öğretiminde uzmanlaşma

- 2026 -

Anexa nr. 196
Programa şcolară pentru disciplina *Studiul Coranului (Kur'an Kerim),* Cultul Musulman, clasele a IX-a - a XII-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea teologie musulmană*

SUNUM NOTU

Eğitim programı, Kur'an Kerim Dersi için hazırlanan müfredatı tamamlamakta olup, 2026-2027 eğitim-öğretim yılından itibaren uygulanmak üzere, lise düzeyindeki alanlardaki gündüz öğretimi sınıflarına yöneliktir.. Bu sınıf kategorisi için, lise öğretimine ait çerçeve planlarına uygun olarak, gündüz öğretimi şeklinde, OMEC nr. 4350/2025 sayılı kararnameye ek olarak onaylanan düzenlemelere göre, dersin okutulmasına ilişkin haftalık ders saati tahsisi, zorunlu Mesleki Seçim (CS) Müfredat bölümü türü aşağıda verilmiştir:

Öğretim yılı	9. sınıf	10. sınıf	11. sınıf	12. sınıf
Müfredat bölümü türü	CS	CS	CS	CS
Haftalık ders saati	3	3	2	2

Müfredat, aşağıdaki belgelerle uyumlu olarak hazırlanmıştır:

• 198/2023 sayılı Okul Öncesi ve Zorunlu Eğitim Yasası;

• Avrupa Birliği Konseyi'nin (2018) hayat boyu öğrenme için anahtar yeterliklere ilişkin tavsiyeleri;

• Ulusal Müfredatın Tasarımı, Güncellenmesi ve Değerlendirilmesi için Dayanaklar. Ulusal Müfredat Referans Çerçevesi, Eğitim Bakanlığı Kararnamesi No. 3239/2021 ile onaylanmış;

• Mezun Yeterlik Profili, Eğitim Bakanlığı Kararnamesi No. 6731/2023 ile onaylanmış.

Bu belgeler, anahtar yeterliklerin ve lise mezunlarının yeterlik profilinin geliştirilmesine yönelik çerçeveyi belirlemekte olup, bu yeterliklerin oluşumuna Din Dersi – Müslüman Dini dersi de katkı sağlar.

Dinî Eğitim – Müslüman İlahiyat dersi, "İnsan ve toplum" müfredat alanının bir parçasıdır ve lise düzeyindeki öğrencilerin kişiliğinin bütüncül biçimde şekillenmesinde temel bir rol oynar. Bu program, İslam geleneğine özgü dini, ahlaki ve kültürel yeterliliklerin geliştirilmesini hedefler; sağlam, dengeli ve aynı zamanda dinlerarası ve kültürlerarası diyaloğa açık bir manevi kimlik kazandırmayı amaçlar.

Dersin Amaçları

- İslam inancının temel ilkelerinin öğrenilmesi ve anlaşılması.
- Kur'an ve Hz. Muhammed'in (s.a.v.) sünneti tarafından teşvik edilen ahlaki değerlerin benimsenmesi.
- Öğrencilerin kendi inançlarına karşı sorumlu ve düşünceli bir tutum geliştirmeleri.
- Günlük yaşamda İslam'ın ahlaki ilkelerini uygulayarak barış, hoşgörü ve toplumsal dayanışmaya katkıda bulunmaları.

İçerik ve Yaklaşım

- Kur'an Arapçasının öğrenilmesi: kutsal metnin doğru okunması, telaffuzu ve anlaşılması için.
- Tecvid kurallarının uygulanması: Kur'an'ın saygılı ve doğru bir şekilde tilavet edilmesi için gerekli.
- Sure ve ayetlerin ezberlenmesi ve yorumlanması: gençlerin manevi ve ahlaki hayatına rehberlik eden pasajlar.
- Günlük dualar ve dini ifadelerin öğrenilmesi: ibadetlerde ve günlük yaşamda kullanılır.
- Evrensel İslami değerler doğrultusunda ahlaki davranışların geliştirilmesi: iman, adalet, dürüstlük, merhamet ve karşılıklı saygı.

Öğretim Metodolojisi

- Öğrenci merkezli, etkileşimli yöntemler: aktif katılım, kişisel düşünme ve bilgilerin pratik uygulanması.
- Öğretmen, manevi rehber ve ahlaki eğitici rolünü üstlenir; somut örnekler, tilavet, tercüme, analiz ve dini düşünce etkinlikleriyle öğrenmeyi kolaylaştırır.

Değerlendirme

- Öğrencinin Kur'an metnini doğru okuma, sureleri ezberleme ve anlamlarını kavrama konusundaki ilerlemesi izlenir.
- Sürekli ve biçimlendirici değerlendirme esas alınır; bireysel gelişim teşvik edilir.

Bu program, genç Müslümanların manevi, ahlaki ve kültürel gelişimine katkıda bulunur; inanç topluluğuna aidiyet duygusunu pekiştirir ve evrensel değerlere dayalı etik bir perspektif kazandırır. Aynı zamanda, insanlar arasında diyalog, saygı ve işbirliğini destekleyerek çağdaş toplumun ihtiyaçlarına uyarlanmış bir dini eğitim modeli sunar.

GENEL YETKINLIKLER (CG)

CG1	**Kur'an-ı Kerîm'e saygı ve bağlılığın ifade edilmesi**
CG2	**Tecvid kurallarına riayet ederek Kur'an metninin doğru ve güzel okunması**
CG3	**Seçilen sûre ve âyetlerin doğru şekilde ezberlenmesi**
CG4	**Kur'an mesajlarının anlamının anlaşılması ve açıklanması**
CG5	**Kur'an okumaya ve öğretilerini günlük hayatta uygulamaya yönelik sevgi ve arzu geliştirilmesi**

ÖZEL YETKINLIKLER (CS)
VE
ÖĞRENME ETKINLIKLERINE ÖRNEKLER (EAI)

CG 1 - Kur'an-ı Kerîm'e saygı ve bağlılığın ifade edilmesi.

Clasa a IX-a
CS 1.1. Kur'an-ı Kerîm'in iman, ahlak ve İslami yaşam için kaynak olarak öneminin kabul edilmesi
- Kısa sûrelerin okunmasını dinlemek ve ardından kişisel duygular ile izlenimler hakkında kısa bir tartışma yapmak - Öğretmenin rehberliğinde ayetlerin grup halinde etkili bir şekilde okunması, doğru telaffuzun pekiştirilmesi için - Kur'an okuma veya dinleme ile ilgili duyguların ve düşüncelerin bir günlükte not edilmesi
CS 1.2. Kur'an-ı Kerîm'in okunması, dinlenmesi ve muhafazası sırasında saygılı bir tutum benimsemek
- Çalışma veya ibadet mekânında Kur'an-ı Kerîm'in doğru şekilde tutulması ve muhafaza edilmesinin gösterilmesi - Kutsal metin okunurken veya dinlenirken saygılı davranışların (duruş, sessizlik, dikkat) uygulanması - Kur'an'a duyulan saygının anlamı üzerine kısa tartışmalar veya gözlem fişleri aracılığıyla düşünme etkinlikleri
CS 1.3. Aktif olarak eğitimsel ve dinî faaliyetlere katılım, Kur'an'ın değerlerini ve öğretilerini teşvik eder.
- Kur'an'dan esinlenen ahlaki değerler üzerine tematik projelere veya sunumlara katılım - Günlük hayata uygulanabilir Kur'an öğretilerini yansıtan afişler, kolajlar veya görsel materyallerin hazırlanması - Kur'an'ın iyilik ve dayanışma ilkeleriyle motive edilen hayır işlerine veya gönüllülük faaliyetlerine katılım

CG 2 - Tecvid kurallarına riayet ederek Kur'an metninin doğru ve güzel okunması

Clasa a IX-a
CS 2.1. Harflerin, grafik işaretlerin ve Kur'an-ı Kerîm'i doğru okumak için gerekli temel tecvid kurallarının öğrenilmesi
- Tahta ve görsel materyaller yardımıyla Arap alfabesindeki harflerin doğru şekilde tanınması ve telaffuz edilmesi - Kılavuzlu okuma etkinlikleri aracılığıyla grafik işaretlerin ve tecvid sembollerinin tanınmasının pekiştirilmesi - Harflerin telaffuz kurallarıyla eşleştirilmesi için çalışma kâğıtlarının veya interaktif alıştırmaların tamamlanması
CS 2.2. Kur'an ayetlerinin tilaveti sırasında telaffuz ve tonlama kurallarının uygulanması
- Öğretmenin rehberliğinde kısa ayetlerin okunması, harflerin doğru telaffuzuna vurgu yapılarak - Ünlü kârîlerin örnek tilavetlerini dinlemek ve onların tonlama ile ritmini taklit etmek - Bireysel veya ikili çalışmalarla, rehberli tekrar yöntemi kullanılarak telaffuzun düzeltilmesi
CS 2.3. Kur'an-ı Kerîm'in tilavetinde, İslami geleneğe uygun olarak akıcı ve uyumlu bir ifade geliştirilmesi
- Kur'an ayetlerinin günlük olarak okunması, tilavette akıcılık ve doğal ritmin kazanılmasına odaklanarak - Toplu okuma etkinliklerine katılım, ses tonunun uyumlaştırılması ve intonasyonun birlikte geliştirilmesi için - Tilavetin ses kaydıyla değerlendirilmesi ve sesin açıklığı, ritmi ve uyumunun öz-analiz yoluyla gözden geçirilmesi

CG3 - Seçilen sûre ve âyetlerin doğru şekilde ezberlenmesi

Clasa a IX-a
CS 3.1. Kur'an-ı Kerîm metinlerinin ezberlenmesinde geleneksel ve modern yöntemlerle tanışma
- Kur'an kurslarında kullanılan geleneksel hıfz yöntemlerinin tanıtılması - Ezberi desteklemek için dijital uygulamaların veya ses kayıtlarının kullanılması - Farklı ezberleme tekniklerinin kısa tartışmalar ve uygulamalı alıştırmalar aracılığıyla karşılaştırılması
CS 3.2. Öğretmenin rehberliğinde kısa ve kolay öğrenilebilen ayetlerin doğru şekilde tekrarlanması
- Öğretmenin veya bir kârînin sunduğu örneğe göre kısa ayetlerin dinlenmesi ve tekrar edilmesi - Küçük gruplar hâlinde toplu okuma yapılması, telaffuz ve ritmin anında düzeltilmesiyle - Ezberlenen ayetlerin düzenli sözlü değerlendirilmesi, bireysel ya da toplu tilavet yoluyla
CS 3.3. Tecvid kurallarına uyarak dinleme, tekrar ve toplu tilavet yoluyla ezberin pekiştirilmesi
- Öğretmenin rehberliğinde kısa sûrelerin topluca okunması, tecvid kurallarına riayet edilerek - Dinleme ve tekrar alıştırmalarının dönüşümlü uygulanması, ezberi pekiştirmek için - Haftalık toplu tilavet oturumlarının düzenlenmesi, hafızayı ve akıcılığı güçlendirmek amacıyla

CG4 - Kur'an mesajlarının anlamının anlaşılması ve açıklanması

Clasa a IX-a
CS 4.1. Kısa sûre ve ayetlerdeki ana fikirlerin belirlenmesi
- Kısa sûrelerin öğretmen rehberliğinde okunması, ardından öğrencilerin ana fikri kendi sözleriyle ifade etmesi - Çalışma kâğıtlarının doldurulması, sûre ve ayetlerin konusu ile mesajı hakkında basit sorulara cevap verilmesi - Sınıfta yönlendirilmiş tartışmalar yapılması, metnin temel anlamı ve aktardığı değerler üzerine
CS 4.2. Kur'an-ı Kerîm'de ifade edilen ahlaki ve manevi değerlerin tanınması
- Seçilen ayetlerde ahlaki değerlerin (doğruluk, sabır, şükür) öğretmen rehberliğinde belirlenmesi - Farklı sûrelerde sunulan değerlerin tablolar veya şemalar hâlinde gruplandırılması - Bu değerlerin günlük hayatta uygulanması üzerine, kişisel örneklerden yola çıkarak sınıf tartışmaları yapılması
CS 4.3. Günlük hayatta Kur'an öğretilerinin uygulanmasına dair basit açıklamaların yapılması
- Günlük yaşamdan bazı durumların analiz edilmesi ve bu durumlarda uygulanabilecek Kur'an ilkelerinin belirlenmesi - Kısa yansımalar veya kişisel örneklerin yazılması, Kur'an değerlerinin nasıl yaşanabileceğini göstermek için - Somut durumların sözlü olarak sunulması, davranışın Kur'an öğretileri tarafından nasıl yönlendirildiğini açıklamak amacıyla

CG5 - Kur'an okumaya ve öğretilerini günlük hayatta uygulamaya yönelik sevgi ve arzu geliştirilmesi

Clasa a IX-a
CS 5.1. Kur'an ayetlerini okuma ve dinlemeye karşı ilgi ve sevinç gösterilmesi
- Kur'an tilavetlerini dinlemek şi ardından ayetlerin güzelliği şi mesajı hakkında kişisel izlenimlerin ifade edilmesi - Sınıfta veya ibadet mekânında toplu okuma anlarına katılmak, birlik ve manevi paylaşım duygusunu güçlendirmek için

Clasa a IX-a
- Kişisel duyguların şi düşüncelerin paylaşılması, kısa tartışmalar veya manevi günlükler aracılığıyla
CS 5.2. Eğitimsel ve dini etkinliklere aktif katılım, Kur'an-ı Kerim'in okunmasını teşvik eder.
- Okulda veya camide Kur'an-ı Kerim tilavetine adanmış derslere, kurslara ya da atölyelere katılım. - Kur'an-ı Kerim okuma yarışmaları, dini programlar veya Kur'an tilavetini teşvik eden etkinliklere katılım. Okul veya toplum faaliyetleri kapsamında Kur'an tilaveti anlarının düzenlenmesine katkıda bulunma.
CS 5.3. Kutsal metnin okunması sırasında saygı, sükûnet ve tefekkür tutumunun geliştirilmesi.
- Kur'an-ı Kerim okunurken uygun davranışların (duruş, sessizlik, dikkat) uygulanması. - Tilavet anlarına katılarak, ardından bireysel veya toplu kısa tefekkürlerde bulunma. - Öğrencilerin ayetlerin okunmasından ilhamla hislerini ve düşüncelerini not ettikleri fişler veya günlükler hazırlamaları.

CLASA a IX-a

ÖĞRENME İÇERİĞI

İçerik Bölümleri	İçerik
Arap alfabesinin harflerini doğru okuma ve telaffuz etme	1. Harfler ve Özellikleri 2. Harflerin Okunuşu 3. Harflerin Okunuşuyla İlgili Özel Durumlar
Günlük yaşamda ve İslam ibadetlerinde yer alan dua ve dini ifadeler.	1. Günlük Hayatta Kullanılan Dini İfadeler 2. Sübhaneke ve Tahiyyat Duası 3. Salli Barik ve Rabbena Duası 4. Kunut Duaları 5. Namaz Tesbihatı 6. Cenaze Duaları
Kur'an-ı Kerim'in doğru okunması ve telaffuzu için tecvid kurallarının uygulanması.	1. Med Çeşitleri 2. Tenvin ve Sakin Nun 3. Elif – Lam Takısı 4. Sakin Mim 5. Kalkale 6. Ra Harfi 7. Lafzatullah 8. Zamir 9. Sekte
Kur'an-ı Kerim'deki sure ve ayetlerin okunması, ezberlenmesi ve anlamlarının kavranması.	1. Âl-i İmrân Suresi ve Anlamı 2. Fil Suresini Ezberden ve Yüzünden Okuma 3. Kureyş Suresini Ezberden ve Yüzünden Okuma 4. Nisa Suresi ve Anlamı 5. Maun Suresini Ezberden ve Yüzünden Okuma 6. Kevser Suresini Ezberden ve Yüzünden Okuma 7. Maide Suresi ve Anlamı 8. Kafirun ve Nasr Surelerini Ezberden ve Yüzünden Okuma 9. Tebbet Suresini Ezberden ve Yüzünden Okuma 10. İhlas Suresini Ezberden ve Yüzünden Okuma 11. Felak Suresini Ezberden ve Yüzünden Okuma 12. Nas Suresini Ezberden ve Yüzünden Okuma 13. Kadir Suresini Ezberden ve Yüzünden Okuma 14. Tekasür Suresini Ezberden ve Yüzünden Okuma 15. Asr Suresini Ezberden ve Yüzünden Okuma 16. Ayetel-Kürsi'yi Ezberden ve Yüzünden Okuma 17. Bakara (1-5. Ayetler) Ezberden ve Yüzünden Okuma 18. Bakara suresi (285-286. Ayetler) ezberden ve yüzünden okuma 19. Haşr Suresi (21-24. Ayetler) ezberdne ve yüzünden okuma

CLASA a X-a

ÖZEL YETKINLIKLER (CS) VE ÖĞRENME ETKINLIKLERINE ÖRNEKLER (EAI)

CG 1 - Kur'an-ı Kerîm'e saygı ve bağlılığın ifade edilmesi

Clasa a X-a
CS 1.1. Kur'an'ın davranış normlarının (Ahkâm) kaynağı olarak işlevini açıklama; ilke ve uygulamalar arasında ayrım yapma.
- Vaka Çalışması: Çalışılan surelerden seçilmiş ayetlerin (Ahkâm) analizi (ör: En'âm Suresi) ve Helâl (Permissible) – Harâm (Forbidden) şeklinde sınıflandırılmış bir tablo hazırlama. - Yönlendirilmiş Münazara: Tefsir kaynaklarından alınan delilleri kullanarak Ahkâm ile modern hukuk arasındaki ilişki üzerine tartışma. - Kavram Haritası: Kur'an, Sünnet ve Ahkâm arasındaki ilişkiyi gösteren bir kavram haritası oluşturma.
CS 1.2. Toplumsal bağlamı analiz etme ve Kur'an öğretilerinin toplumda ahlakı geliştirmeye nasıl katkıda bulunduğunu açıklama.
- Etik Senaryo: Güncel ahlaki ikilemlerin sunumu (ör: sosyal medyada etik) ve bu durumlara çözüm ve ilke sunan ayetlerin belirlenmesi. - Yansıtıcı Günlük: Öğrencilerin her hafta bir Kur'ani ilkeyi (ör: adalet, doğruluk) sosyal bir etkileşimde nasıl uyguladıklarını kısa bir günlükte kaydetmeleri. - Tematik Proje: Okul veya toplum içinde dağıtılmak üzere "Kur'an'ın Toplumsal Ahlaka Etkisi" konulu bir broşür hazırlama.
CS 1.3. Kur'an metnine (koruma, muhafaza) ve tilavet mekânlarına karşı saygı, özen ve koruyucu bir tutum geliştirme.
- Muhafaza Kuralları: Mushaf'ın doğru bir şekilde korunması ve taşınmasına ilişkin kuralların (Arapça/Türkçe) ayrıntılı bir listesinin hazırlanması. - Sanal / Fiziksel Ziyaret: Bir caminin ziyaret edilmesi veya belgelenmesi; tilavet sırasında gözlemlenen saygı ve davranış kurallarının tartışılması. - Yazı Atölyesi: Estetik ve saygıya dayalı bir yaklaşımla kısa bir ayetin Arapça hat sanatı ile yazımının uygulanması.

CG 2 - Tecvid kurallarına riayet ederek Kur'an metninin doğru ve güzel okunması

Clasa a X-a
CS 2.1. Tilavet sırasında Vakf (Durma), Vasl (Bağlama) ve İbtidâ (Başlama) kurallarını tutarlı bir şekilde uygulama.
- İşaretleme Alıştırmaları: Öğrenciler Ayet'el-Kürsî'den bir bölüm alır ve anlam ve tecvid açısından doğru (ve en güzel) Vakf (Durma) ve İbtidâ (Başlama) yerlerini işaretler. - Kronometre ile Tilavet: Yanlış kesintilerden kaçınmak ve akıcılığı artırmak amacıyla Vasl (Bağlama) kurallarının sıkı şekilde uygulandığı bir pasajın okunması. - Rol Oyunu: Bir öğrenci tilavet eder, diğerleri dinleyici olarak mantıklı bir duraklama yeri fark ettiklerinde "Vakf Yeri" kartını kaldırırlar.
CS 2.2. İleri düzey Tecvid kurallarını (ör: tüm türleriyle İdğam, İhfâ) bilme ve uygulama; tilavet kalitesini sağlama.
- Yönlendirilmiş Alıştırma: Uzun surelerdeki (En'âm, A'râf) İdğam (Birleştirme) ve İhfâ (Gizleme) gerektiren harf gruplarının belirlenmesi ve alıştırmalar yapılması. - Eşli Düzeltme: Öğrenciler ikili çalışarak birbirlerinin harf çıkışlarını (Mahreç) ve ses uzunluklarını uygulamalarını karşılıklı düzeltir. - Ses Analizi: Profesyonel tilavetlerin dinlenmesi ve İdğam ile İhfâ'nın uygulandığı yerlerin işitsel olarak tespit edilmesi.

Clasa a X-a
CS 2.3. Uzun surelerin (ör: En‘âm, A‘râf) akıcı ve etkili bir şekilde okunması; ritim (Tertil, Tedvir) ve tonlamanın kontrol edilmesi.
- Ritim Modelleme: Öğretmen üç okuma ritmini (Tertil, Tedvir, Hadr) örnekler ve öğrenciler Enfâl Suresi’ni bu ritimleri taklit ederek okurlar. - Tashih Oturumu: Her öğrenci bir sayfanın dörtte birini okur; akıcılık ve tilavetin ahengi hakkında anlık geribildirim verilir. - Kayıt ve Öz-Değerlendirme: Öğrenciler kendi tilavetlerini kaydeder ve bir değerlendirme formu kullanarak ritmi (çok yavaş/çok hızlı/uygun) ve ifadeyi (tonlama, vurgu) analiz ederler.

CG3 - Seçilen sûre ve âyetlerin doğru şekilde ezberlenmesi

Clasa a X-a
CS 3.1. Orta uzunluktaki sûrelerin (ör: Lokmân, Fâtır) veya buna eşdeğer uzun âyetlerin ezberden, bağımsız ve doğru şekilde (mushafsız) okunması.
- Aşamalı Ezberleme: Uzun sûrelerin 3–5 âyetlik küçük bölümlere ayrılarak ezberlenmesi ve her yeni bölüme geçerken ilk kısmın tekrar edilmesi. - Zincir Tilavet: Öğrencilerin ezberden, sırayla âyet âyet okuyarak çalışılan orta sûreleri (Lokmân) bütünüyle tamamlaması. - Blitz Testi: Ezber doğruluğunu ve sıralamayı kontrol etmek amacıyla “eksik kelime tamamlama” türünde hızlı testler.
CS 3.2. Anlam–metin ilişkilendirmesine dayalı ezber tekniklerini (anlamsal bellek) uygulayarak uzun süreli kalıcılığı sağlama.
- Görsel Çağrışım: Duha veya İnşirah sûrelerindeki ana fikirleri (Anlamı) temsil eden basit çizimler veya zihinsel imgeler oluşturma. - Çeviri ile Tekrar: Kısa bir âyetin (Duha) ezberlenmesi sırasında âyetin tekrar edilip hemen ardından ana dilde veya Türkçe anlamının söylenmesi. - Anlam–Kelime Bağlantısı: Âyetin anlamının, orijinal metindeki anahtar kelimeleri hatırlamaya nasıl yardımcı olduğuna dair sınıf tartışması (anlamsal belleğin kullanımı).
CS 3.3. Ezberden okunan bölümlerde (Ayet’el-Kürsî dâhil) Tecvid kurallarını metin olmadan da doğru şekilde uygulama.
- Dinleme ve Geri Bildirim: Öğrencinin Ayet’el-Kürsî’yi ezberden okuması; öğretmenin veya bir arkadaşının mushafı takip ederek hem ezberi hem Tecvid uygulamasını kontrol etmesi. - Hız Alıştırmaları: Kısa sûrelerin (İhlâs, Felak, Nâs) ezberden Tedvir (orta hız) ritminde okunması; akıcılık ve Tecvid’in aynı anda geliştirilmesi. - Topluluk Önünde Sunum: Öğrencinin ezberlediği bir bölümü sınıfın karşısında küçük bir kamusal tilavet olarak okuması.

CG4 - Kur’an mesajlarının anlamının anlaşılması ve açıklanması

Clasa a X-a
CS 4.1. İncelenen sûrelerden (ör: En‘âm) alınan, İman Esaslarını (Akaid) tanımlayan âyetlerin (ör: Tevhid) analiz edilmesi.
- Tematik Sınıflandırma: En‘âm ve A‘râf sûrelerinden Allah’ın birliğine (Tevhid) dair âyetlerin çıkarılması ve konularına göre sınıflandırılması. - Diğer Kaynaklarla Karşılaştırma: Nübüvvet (Peygamberlik) kavramının Kur’an’da nasıl ele alındığının, Akaid (Kelâm) kitaplarında nasıl açıklandığıyla karşılaştırılması. - Genişletilmiş Tanımlar: Öğrencilerin temel Akaid kavramları için (Tevhid, Nübüvvet, Âhiret vb.) alıntılar içeren kapsamlı tanımlar hazırlamaları.
CS 4.2. Uzun sûrelerdeki (A‘râf, Tevbe) temel temaların (ahlak, sosyal sorumluluk vb.) sentezlenmesi ve açıklanması.
- Bölüm Bölüm Özetleme: Uzun sûrelerin mantıksal bölümlere ayrılması ve her bölümün ana temasının özetlenmesi.

Clasa a X-a
- Etkileşimli Sunum: Belirli bir tema hakkında (ör: Tevbe sûresinde Affedicilik) 3 dakikalık kısa bir sunum hazırlanması. - Tefsir Soruları: Öğretmenin hazırladığı temel tefsir sorularına öğrencilerin kısa ve anlamlı cevaplar vererek konuyu anladıklarını göstermeleri.
CS 4.3. Kur'ânî öğretilerin güncel ahlaki ve sosyal ikilemlere çözüm olarak önemini ve uygulanabilirliğini temellendirme.
- Güncel İkilemler: A'râf sûresindeki doğrulukla ilgili âyetlerin, bir sınavda kopya çekme durumuna uygulanması. - Kısa Tartışmacı (Argumentatif) Yazı: Belirli bir toplumsal probleme en uygun çözümün neden bir Kur'ân prensibi olduğu konusunda kısa bir paragraf yazılması. - Basın Toplantısı (Simülasyon): Öğrencilerin bir problemi sınıfa sunması, ardından ilgili âyeti delil getirerek çözümü açıklaması.

CG5 - Kur'an okumaya ve öğretilerini günlük hayatta uygulamaya yönelik sevgi ve arzu geliştirilmesi

Clasa a X-a
CS 5.1. Sınıf veya toplum içinde toplu kıraat oturumları ya da yarışmalar düzenlemede inisiyatif gösterme.
- Halka (Kıraat Halkası) Düzenleme: Öğrenciler karşılıklı (peer-to-peer) kıraat yapılan bir halka organize eder ve moderasyon yaparak olumlu geri bildirim sunar. - Kur'an Gecesi Projesi: Sınıf içinde küçük bir etkinlik planlanır; Tilavet ve Tefsir ağırlıklı bir Kur'an gecesi düzenlenir. - Basit Tecvid Yarışması: Öğrenciler öğrenilen Tecvid kurallarına dayalı sınıf içi küçük bir yarışma organize eder.
CS 5.2. Kur'ân'ın etik öğretilerini ve ahlaki davranış ilkelerini (ör: dürüstlük, adalet) günlük ilişkilerde ve kararlarda uygulama.
- Kişisel Örnek: Öğrenciler bir rol-model (ör: bir Peygamber) hakkında kısa bir sunum hazırlar ve bu şahsın davranışlarını günlük hayatlarında nasıl örnek aldıklarını açıklar. - Ahlak Kartları: Öğrenciler, işlenen sûrelerdeki öğütlere dayanarak davranış kartları (iyi hâl hatırlatma fişleri) oluştururlar. - Grup Tartışmaları: Öğrenciler, Kur'ân ahlakını uygulamanın bir ilişkiyi nasıl iyileştirdiğine dair kişisel deneyimlerini paylaşırlar.
CS 5.3. Kur'ân mesajı üzerinde düşünme (Tedebbür) tutumu geliştirme; bu mesajın kişisel bakış açılarına etkisini sözlü veya yazılı olarak ifade etme.
- edebbür Yöntemi (Derin Düşünme): Öğrenciler bir âyeti okur ve 5 dakika boyunca, herhangi bir tefsire başvurmadan, uyandırdığı duygu ve düşünceleri yazar. - Duvar Mesajı: Öğrenciler kendilerini en çok etkileyen bir âyeti yazar ve seçme nedenini kısaca açıklar. - Etki Analizi: Kur'an okumanın ruh hâlini (huzur, kararlılık vb.) nasıl etkilediği üzerine sınıf tartışması yapılır.

CLASA a X-a

ÖĞRENME İÇERİĞI

İçerik Bölümleri	İçerik
İleri Seviye Tecvid ve Kıraat Teknikleri	1. Harflerin Telaffuzunu Geliştirme Tashih-i Hurûf (Harf Düzeltme) ilkelerine göre Mahreç (çıkış yeri) çalışması. 2. Özel Telaffuz Gerektiren Kelimeler Kur'ân kıraatinde özel telaffuz gerektiren kelimeler (Ör.: Bakara 245, A'râf 69, Hûd 41 gibi ayetlerde dikkat edilmesi gereken kelimeler). 3. Vakf ve Vasl Kuralları Vasl (Bağlama), Vakf (Durma) ve İbtida (Başlama) kurallarının uygulanması. Secavend durak işaretlerinin, secde işaretlerinin, hizb ve cüz bölünmelerinin tanınması. 4. Okuyuş Üslupları ve Hatalar Tertil, Tedvir ve Hadr okuyuş üsluplarının ayırt edilmesi ve uygulamalı çalışılması. Okuyuş hatalarının (Lahn) seviyeye uygun örneklerle tanınması.
Sûre İncelemesi: Uzun Sûreler	1. En'âm Sûresi Mahreç ve Tecvid bilgilerini kullanarak yüzünden okuma. Ana temasının açıklanması. 2. A'râf Sûresi Usulüne uygun olarak yüzünden okuma. İçeriğin genel hatlarıyla sunulması. 3. Enfâl Sûresi Usulüne uygun olarak yüzünden okuma. Belirgin mesajların sıralanması. 4. Tevbe Sûresi Usulüne uygun olarak yüzünden okuma. Ana temasının açıklanması. 5. Lokmân Sûresi Hadr, Tedvir ve Tahkik ritimlerine uygun yüzünden okuma. Sûrede verilen ahlaki ilkelerin sıralanması. 6. Fâtır Sûresi Usulüne uygun olarak yüzünden okuma. Ana temasının açıklanması.
Tilavet İlmi ve Kavramlar	1. Tilavet İlminin Temel Kavramları Fem-i Muhsin, Kıraat, Kârî, Kurra, Mehâricü'l-Hurûf, Tashîhü'l-Hurûf, Dudak Talimi, Tilavet, Temsilî Okuma, Aşere–Takrîb, Tayyibe, İmam, Râvî ve Tarîk gibi kavramların kısa ve anlaşılır şekilde açıklanması. 2. Kıraat İmamları ve Rivayetler Meşhur Kıraat İmamlarının, onların râvîlerinin (ravilerin) ve Kıraat ekollerinin tanınması. Türkiye'de yaygın olarak kullanılan kıraat üslubunun Âsım'ın kıraati içerisindeki Hafs rivayeti olduğunun belirtilmesi.

İçerik Bölümleri	İçerik
Yöntem ve Etik Uygulamalar	1. Kur'an Öğretiminin İlkeleri Tilavette sahihliğe riayet, Fem-i Muhsin'den öğrenme, doğru telaffuz, Tecvid kurallarına uygun okuma, tefekkür ve tedebbüre (derin düşünme) önem verme, sevgi temelli bir yaklaşım. 2. Kur'an Öğretim Yöntemleri Semâ, Arz, Edâ yöntemleri; toplu okuma (kor halinde), harf talimi (telaffuz alıştırmaları), Tecvid öğretiminde teoriyi uygulamayla birleştirme. 3. Etik ve İmanî Uygulamalar Kur'an'ı anlayarak okumanın öneminin farkına varma. Doğru bilgi, doğru iman ve doğru davranış kazanmak için Kur'an ilkelerini uygulama. 4. Kısa Surelerin Anlamı ve Ezberi Duhâ, İnşirah ve Tîn surelerini yüzünden ve ezberden okuma. Bu surelerdeki temel mesajları/temaları sıralama şi Tin Suresi'nin anlamını açıklama.

CLASA a XI-a

ÖZEL YETKINLIKLER (CS) VE ÖĞRENME ETKINLIKLERINE ÖRNEKLER (EAI)

CG 1 - Kur'an-ı Kerîm'e saygı ve bağlılığın ifade edilmesi

Clasa a XI-a
CS 1.1. Çeşitli Tefsir Yorumlarının Eleştirel Analizi ve Kur'an Metnine Karşı Sorumlu Bir Tutum Sergileme
- Tefsir Karşılaştırması: Tartışmalı bir ayetin seçilerek iki farklı klasik tefsirin (ör. Taberî ve Râzî) karşılaştırılması, bağlam hatalarına yol açabilecek noktaların tartışılması. - Müfessirin Etik Kodu: Bir müfessirin sübjektiflikten kaçınmak için uyması gereken 5 maddelik kişisel etik kurallarının hazırlanması. - Kaynak Analizi: Modern bir medya/çevrim-içi kaynağın bir ayeti yanlış yorumlamasının eleştirel değerlendirilmesi ve ayetin bağlamına göre düzeltilmesi.
CS 1.2. Kur'an'ın Etik Yenilik ve Çağdaş Sorunların Çözümü İçin İlham Kaynağı Olarak Rolünün Temellendirilmesi
- Kur'ani Çözümler: Adalet ve hakkaniyet ilkelerinin güncel bir sosyal probleme (ör. mülteci krizi, yoksulluk) uygulanması şi bu ilkeler doğrultusunda çözüm önerisi yazma. - Argümanatif Deneme: Şûrâ (danışma) gibi bir Kur'ân kavramının diğer karar alma yöntemlerinden neden daha etkili olduğunu savunan kısa bir deneme yazma. - Münazara: Kur'ân ahlakının teknolojik gelişmelere (ör. yapay zekâ) yönelik etik tartışmalarda ne kadar geçerli olduğuna dair lehte veya aleyhte bir savunma yapma.
CS 1.3. Kur'ân Mesajına Saygının Kültürlerarası ve Dinlerarası Diyaloglarda Teşvik Edilmesi; Evrensel Değerlerin Vurgulanması
- Barış Mesajı: Barış, hoşgörü şi diğer inançlara saygı temalı temel ayetlerin belirlenmesi şi ezberlenmesi. - Diyalog Simülasyonu: Farklı bir inanca mensup biriyle yapılmış bir diyalog canlandırması ve karşılıklı saygının Kur'ân'daki dayanaklarının ayetlerle açıklanması - Materyal Hazırlama: Kur'ân'ın hoşgörü mesajını geniş kitlelere aktaran görsel bir materyal (poster, infografik) tasarlama.

CG 2 - Tecvid kurallarına riayet ederek Kur'an metninin doğru ve güzel okunması

Clasa a XI-a
CS 2.1. Ayetlerin Duygusu ve Anlamını Yansıtmak İçin Ses Modülasyonlarının ve Tonlamanın Kullanılması (örn. ümit, uyarı)
- Duygu Tonlaması: Cennet vaadi içeren bir ayetin umut tonuyla, ceza içerikli bir ayetin ise uyarı tonuyla tilavet edilmesinin uygulanması. - İşitsel Analiz: İki farklı kârînin aynı ayeti nasıl tonladığını dinleyerek karşılaştırmak; mesajı vurgulamak için kullandıkları ses modülasyonlarını analiz etmek. - Ritim ve Vurgu Çalışması: Ayette anlamı belirginleştirmek için vurgu yapılması gereken kelimelerin metin üzerinde işaretlenmesi.
CS 2.2. Tecvid Kurallarının (En İnce Ayrıntılarıyla) Orta ve Uzun Surelerin Kesintisiz Tilavetinde Tutarlı Şekilde Uygulanması
- Hafız Geri Bildirimi: İleri seviye bir hafızın davet edilerek öğrencilerin tilavetini dinlemesi ve özellikle ince Tecvid kuralları hakkında bireysel geri bildirim vermesi. - Mukarrar Alıştırmaları: Zor pasajların tekrar tekrar tilavet edilmesi; özellikle karmaşık İdğām ve İhfā kurallarının geçtiği bölümlere odaklanarak hassasiyet geliştirme. - Ayrıntılı Kayıt Analizi: Öğrencinin kendi tilavetini kaydedip, tüm Tecvid kurallarının tek tek izlendiği bir değerlendirme formu eşliğinde yeniden dinlemesi.

Clasa a XI-a
CS 2.3. Uzun ve Karmaşık Ayetlerin Tilavetinde Ritmi ve Nefesi Kontrol Etme; Anlamı Bozan Hatalı Vakıftan Kaçınma
- Nefes Egzersizleri: Kârîlere özgü derin nefes tekniklerinin (Nefes Kontrolü) düzenli olarak uygulanması. - Bölümlere Ayırarak Okuma: Çok uzun bir ayetin okunması sırasında anlamı bozmayacak stratejik Vakf noktalarının zihinde belirlenmesi ve uygulanması. - Vasl Meydan Okuması: Normalde durularak okunan bazı pasajların bilinçli şekilde Vasl edilerek (bağlanarak) nefes kapasitesinin artırılması.

CG3 - Seçilen sûre ve âyetlerin doğru şekilde ezberlenmesi

Clasa a XI-a
CS 3.1. Vahiy Bağlamıyla İlgili Anlatı (Kıssa) Parçaları ve Anahtar Ayetlerin Öğrenci Tarafından Bağımsız Şekilde Ezberlenmesi
- Kıssa Kartları: Bir kıssaya ait anahtar bir ayetin başlangıcını kartona yazmak ve öğrencinin devamını hafızadan tamamlaması. - Asbâb al-Nüzûl Ezberi: Aynı nüzul sebebine bağlı bir grup ayetin bir bütün olarak seçilmesi ve birim hâlinde ezberlenmesi. - İ'mâl (Tekrar) Oturumu: Ezberlenecek bölümlerin grup hâlinde, dönüşümlü olarak okunması; işitsel ve görsel hafızayı güçlendirme amaçlı tekrar çalışmaları.
CS 3.2. Ezberlenen Surelerin Akıcı ve Doğru Biçimde, Anlamı Yansıtan İfade Yüklü Bir Tilavet Üslubuyla Okunması
- İfade Yüklü Tilavet: Ezberden bir bölümün (ör. Yûsuf Suresi'nden) okunması; kıssanın mesajını tonlama, duraklama ve ritimle yansıtma. - Duygu Oyunu: Öğrencinin aynı ezber ayeti farklı duygularla (ör. korku, sevinç, pişmanlık) okumayı denemesi. - Üslup Geri Bildirimi: Akranların yalnızca Tecvid açısından değil, aynı zamanda duygusal aktarım ve üslup kalitesi açısından da somut geri bildirim vermesi.
CS 3.3. Ezberlenen Ayetlerin Tematik Olarak Sentezlenmesi ve Kategorilere Ayrılması (ör. Peygamber Kıssaları, Toplumsal Hükümler)
- Tematik Dizin: Ezberlenen ayetlerin Adalet, Allah'ın Birliği gibi ana temalar altında sınıflandırılarak kişisel bir tematik dizin oluşturulması. - Naratifsal Sıralama: Aynı peygamber kıssasına ait ezber ayetlerin kronolojik olarak sıralanması ve düzenlenmesi. - Eşleştirme Alıştırması: Verilen bir tema (ör. Şükür) doğrultusunda, farklı surelerden en az iki ilgili ayetin ezberden okunması.

CG4 - Kur'an mesajlarının anlamının anlaşılması ve açıklanma

Clasa a XI-a
CS 4.1. Peygamber Kıssalarının Anlatı (Kıssa) Analizi ve Evrensel Ahlaki Derslerin Çıkarılması
- Kıssa Çalışma Sayfası: Bir kıssaya ait analiz formunun doldurulması; ahlaki dersler, davranış modelleri ve günümüzdeki uygulanabilirliğinin cevaplanması. - Şahsiyet Haritası: Bir peygambere ait kavram haritası hazırlanması; Kur'an'da belirtilen ahlaki niteliklerin ve insanî zayıflıkların işaretlenmesi. - Hikmet Tartışması: Kur'an'daki kıssaların sadece tarihî anlatılar değil, aynı zamanda davranış modelleri ve iman sınavları olduğuna dair sınıf tartışması.
CS 4.2. Ayetlerin Tarihî Vahiy Bağlamı (Asbâb al-Nüzûl) Dikkate Alınarak Daha Derin ve Nüanslı Şekilde Yorumlanması
- Bağlam Çalışması: Seçilen 5 ayetin Nüzul Sebebi'nin araştırılması ve tarihî olayın ayetin anlamını nasıl netleştirdiğinin açıklanması.

Clasa a XI-a
- Nüans Analizi: Bir ayetin lafzî/literal anlamı ile Nüzul Sebebi bağlamındaki anlamının karşılaştırılması; anlam farkı ve nüansın belirlenmesi. - Mekki/Medeni Projesi: Bir grup ayetin Mekki veya Medeni olarak sınıflandırılması ve bu statünün ayetin yorumlanmasına etkisinin açıklanması.
CS 4.3. Ayetlere Dayalı Yazılı Açıklamalar (Kısa Tefsir Notları) Hazırlama; Mesajı Sîrah ve Hadis ile İlişkilendirme
- Mini Tefsir: Bir ayet için en az bir Hadis veya Sîrah kaynağına dayanarak kısa bir paragraf hâlinde tefsir açıklaması yazılması. - Kur'an-Sünnet İlişkisi: Bir Kur'an ilkesinin belirli bir Hadis ile nasıl uygulandığını gösteren bir referans zinciri oluşturulması. - Parafraz Çalışması: Bir ayetin anlamının öğrenci tarafından kendi cümleleriyle açıklanması; yorumun Sîrah ile uyumluluğunun korunması.

CG5 - Kur'an okumaya ve öğretilerini günlük hayatta uygulamaya yönelik sevgi ve arzu geliştirilmesi

Clasa a XI-a
CS 5.1. Barış ve adalet içerikli Kur'an mesajlarını kullanarak kültürlerarası diyaloglara aktif katılım; kalıplaşmış yargıların (stereotiplerin) giderilmesi
- Rol Simülasyonu: Başka bir inanca mensup bir temsilciyle görüşme simülasyonu yaparak adalet, barış ve iyi ilişkilerle ilgili ayetlerin kullanılması. - Stereotiplerin Tespiti: Medyada yaygın olan İslam'a dair kalıplaşmış yargıların belirlenmesi ve bunların açık Kur'an ayetleriyle düzeltilmesi. - Gerçek Mesaj Projesi: Aşırıcı düşüncelere karşı Kur'an'ın hoşgörü, itidal ve barış mesajlarını içeren sanal bir sayfa tasarlanması.
CS 5.2. Peygamber kıssalarının bireysel gelişim üzerindeki etkisini analiz ederek tedebbür temelli (düşünerek, derinlemesine) bir tutum geliştirme
- Kıssanın Yansıması: Bir kıssa incelendikten sonra kişisel tepkilerin, çıkarılan derslerin ve içsel farkındalıkların bir sayfa hâlinde yazılması. - Ayette Tedebbür: Seçilen bir ayet üzerinde 10 dakikalık sessiz tefekkür yapılması ve ardından kişisel düşüncelerin not edilmesi. - Uygulama Günlüğü: Haftalık olarak yaşanan bir iman sınavının ve bu durumda bir kıssa dersinin nasıl yardımcı olduğunun kaydedilmesi.
CS 5.3. Sınıfın bilmediği ayetlerin anlamını ve bağlamını (Tefsir, Asbâb al-Nüzûl) araştırma ve paylaşma sorumluluğunun üstlenilmesi
- Bilinmeyen Ayet Görevi: Her öğrenciye yeni bir ayetin verilmesi; ayetin anlamının, tefsirinin ve nüzul sebebinin bağımsız olarak araştırılması ve sınıf önünde sunulması. - Akran Öğretimi: Öğrencilerin bir Tecvid kuralını veya bir kıssa temasını bir diğer öğrenciye öğretmesi. - Araştırma Projesi: En az 5 ayete dayanan küçük bir araştırma çalışması hazırlanması; kaynakların bağımsız, dikkatli ve doğru biçimde kullanıldığının gösterilmesi.

CLASA a XI-a

ÖĞRENME İÇERİĞİ

İçerik Bölümleri	İçerik
Kur'an'ı Anlamada Bütüncül Yaklaşım	1. Vahiy Ortamı ve Bağlamı Vahyin indiği dönemin özellikleri şi bu özelliklerin bilinmesinin Kur'an'ı doğru anlamadaki önemi. 2. Kur'an'a Bütüncül Yaklaşım Kur'an'ı doğru anlamada bütüncül (entegratif) bir yaklaşımın önemi şi ayetlerin birbirini tamamladığının fark edilmesi. 3. Nüzul Sebeplerinin Bilinmesi Vahyin iniş sebebi (Nüzul Sebebi) kavramının tanımlanması şi bu bilginin anlama sürecindeki önemi.
İleri Seviye Tecvid ve Tilavet Uygulamaları	1. İleri Tecvid Kuralları İhfâ, İzhar, İklab, İdgam-ı Me'al-Gunne, İdgam-ı Bilâ-Gunne, İdgam-ı Misleyn, İdgam-ı Mütecaniseyn, İdgam-ı Mütekaribeyn, İdgam-ı Şemsiye ve İdgam-ı Kameriye kurallarını ayırt etme ve uygulama. 2. Surelerin Tilaveti Mâide, Muhammed ve Hadîd surelerinin tüm Tecvid kurallarına uygun olarak okunması.
Sure İncelemesi ve Tematik Kıssalar Çalışması	1. Hz. Musa Kıssası ve İsrailoğulları Hz. Musa'nın kıssasının genel hatlarıyla anlaşılması ve İsrailoğullarının toplumsal özelliklerinin kavranması. 2. Yasin Suresi Yasin Suresi'nin genel özelliklerinin bilinmesi. 3. Özel Dua Ayetleri Ahkaf Suresi 15. ayetindeki duanın anlamının anlaşılması.
Ana Kavramlar ve Kur'an'ın Mesajları	1. Temel Kavramlar Davet, Emir, Nehiy ve Hidayet kavramlarının anlamlarının açıklanması. 2. Mesaj ve İlkelerin Çıkarılması Manası öğrenilen surelerden mesaj ve ilkelerin çıkarılması. 3. Ezber ve Mana Pekiştirme Belirlenen surelerin usulüne uygun olarak ezberlenmesi.

CLASA a XII-a

ÖZEL YETKINLIKLER (CS) VE ÖĞRENME ETKINLIKLERINE ÖRNEKLER (EAI)

CG 1 - Kur'an-ı Kerîm'e saygı ve bağlılığın ifade edilmesi

Clasa a XII-a
CS 1.1. Kur'an'ın İslam'da tek ve temel bir teşri (Ahkâm) ve akide (Akaid) kaynağı olarak rolünü sentezleme ve delillendirme
- Kaynaklar Diyagramı: İslam'daki teşri kaynaklarının hiyerarşisini açıkça gösteren bir diyagram hazırlanması; Kur'an'ın (Ahkâm) temelde konumlandırılması ve üstünlüğünün delillendirilmesi. - Final Denemesi: "Kur'an: Tevhid ve Şeriatın Değiştirilemez Kaynağı" başlıklı bir final denemesi yazılması; çalışılan surelerden açık (Muhkem) ayetlere dayanarak argümanların sunulması. - Panel Tartışması: "Kur'an'ın Akaidin Temeli Oluşu" konulu bir panel düzenlenmesi; öğrencilerin yalnızca Kur'an metnine dayanarak akide kavramlarını sunup savunmaları.
CS 1.2. Toplumda orta yol (İtidal) ve adalet (Adalet) ilkelerine dayalı bir arabuluculuk ve denge tutumu benimseme
- Sosyal Vaka Analizi: Gerçek bir sosyal çatışma veya ekonomik dengesizlik vakasının incelenmesi ve Kur'an'daki Adalet ve İtidal ilkelerine dayalı bir arabuluculuk çözümü önerilmesi. - Denge Günlüğü: Öğrencinin haftalık bir günlük tutarak kişisel veya sosyal durumlarda İtidal ilkesinin uygulandığı ya da gerekli olduğu anları kaydetmesi. - Barış Konuşması: Aşırılık ve toplumsal kutuplaşmaya karşı durmak amacıyla, Kur'an'da geçen itidal ve denge ayetlerini kullanan kısa bir kamu konuşması hazırlanması.
CS 1.3. Kur'an mesajının doğru anlaşılması ve toplumda yayılması için sorumluluk alma ve inisiyatif gösterme
- Farkındalık Projesi: Müslüman olmayanlara yönelik, Kur'an'ın insan hakları ve diğer dinlere saygı gibi temel mesajlarını açıklayan bilgilendirici bir materyal (broşür, infografik) hazırlama. - Tecvid Atölyesi: Kamuya açık bir Tecvid atölyesi düzenleme; 12. sınıf öğrencilerinin doğru tilaveti göstermesi ve temel tecvid kurallarını öğretmesi. - Çevrim İçi Kampanya: Modern günlük hayat bağlamında Kur'an'ın etik temalarını (ör.: doğruluk, iyilik) işleyen kısa gönderiler veya videolar serisi hazırlama.

CG 2 - Tecvid kurallarına riayet ederek Kur'an metninin doğru ve güzel okunması

Clasa a XII-a
CS 2.1. Uzun sureler ve Ahkâm pasajlarının tilavetinde üstün Tecvid kalitesini koruyarak akıcı ve etkileyici bir okuma sergileme
- Kamu Tilaveti: Ahkâm içeren uzun bir bölümün (örn. Bakara veya Nisa Suresi'nden) sınıf önünde okunması, duygusal kalite ve akıcılığın değerlendirilmesi. - Hız-Kalite Egzersizi: Aynı pasajın hem Hadr hem Tertil üslubunda okunması ve hızdan bağımsız olarak Tecvid hassasiyetinin korunmasının gösterilmesi. - Eş Düzeltme Çalışması: Öğrencilerin ikili gruplar hâlinde birbirlerini tilavet ederken kaydetmeleri ve Ahkâm pasajlarındaki Tecvid ve tonlama (intonasyon) hatalarını belirlemeleri.
CS 2.2. Zorlu vasl (bağlama) ve vakf (durma) durumlarında tüm karmaşık Tecvid kurallarını doğru bir şekilde tespit etme ve uygulama
- Vakf Noktaları Analizi: Uzun bir ayetteki tüm caiz ve gayr-ı caiz vakıfların belirlenmesi ve en uygun durma noktasının gerekçelendirilmesi.

Clasa a XII-a
- Vasl Meydan Okuması: Çok sayıda vasl bulunan bir pasajın okunması, nefes kontrolünün korunması ve geçiş kurallarının (örn. Hemzetü'l-Vasl) doğru uygulanması. - İşaretleme Egzersizi: Tilavetten önce, bilinmeyen bir sayfadaki tüm karmaşık kuralların (örn. İdğam, İklab) metin üzerinde işaretlenmesi.
CS 2.3. Tilavetin amacına göre (ders, namaz, hitabet) çeşitli okuma üsluplarını (Tertil, Tedvir, Hadr) bilinçli şekilde ayırt etme ve uygulama
- Amaç Simülasyonları: Aynı ayetin üç farklı şekilde okunması: • Tertil – ders ve tefekkür için, • Hadr – hızlı ezber için, • Tedvir – namaz ve vaaz için. - Uzmanı Dinleme: Ünlü bir kârinin farklı üsluplarla yaptığı profesyonel tilavetlerin dinlenmesi ve ritim, duruş, telaffuz farklarının not edilmesi. - Üslup Sunumu: Hangi ortamda hangi okuma stilinin tercih edildiğini açıklayan teolojik ve pedagojik gerekçeleri içeren bir sunum hazırlanması.

CG3 - Seçilen sûre ve âyetlerin doğru şekilde ezberlenmesi

Clasa a XII-a
CS 3.1. Temel Ahkâm ayetlerini (Ayat al-Ahkam) ve insan ilişkilerine dair pasajları (Muamelat) bağımsız olarak ezberleme ve hatasız şekilde tekrar etme
- Ahkâm Kartları: Ezberleme kartlarının hazırlanması; her kartta Ayet Numarası, Fıkhî Tema (örn. Nikâh, Miras) ve ezberlenecek Kur'ân metni yer alır. - Tematik Tekrar Yöntemi: Muamelat (medenî hukuk) ayetlerinin temaya göre gruplanarak ezberlenmesi (örn. önce ticaret ayetleri, sonra borç ayetleri). - (Simülasyon) İcazet Oturumu: Bir blok hâlinde Ayat al-Ahkam'ın ezberden kesintisiz olarak öğretmen önünde okunması; icazet sınavı atmosferinin taklit edilmesi.
CS 3.2. Ezberden, geniş tematik seçkileri (örn. Tevhid veya Kıyamet Günü) akıcı ve uygun bir tilavetle okuma
- Tevhid Zinciri: Tevhid konulu ayetlerin ezberden ardı ardına, akışı bozmadan, ulviyet vurgusuyla okunması. - Kıyamet Senaryosu: Kıyamet Günü'ne dair ayetlerin ezberden tilavetinde uyarı ve ciddiyet duygusunu yansıtan ses modülasyonlarının kullanılması. - Duygusal Öz-Değerlendirme: Ezberden okunan tilavetin kaydedilmesi ve "Duygusal Etki" başlığında 1'den 5'e kadar öz değerlendirme yapılması.
CS 3.3. Ezberlenen ayetlerin ana fıkhî veya ahlâkî temasıyla hızlıca ilişkilendirilmesi ve yapının derinlemesine kavrandığının gösterilmesi
- Tema Oyunu: Öğretmenin verdiği fıkhî veya ahlâkî bir temaya karşılık, öğrencinin derhâl ilgili bir ayeti ezberden okumaya başlaması. - Ayat al-Ahkam Kavram Haritası: Ezberlenen her Ahkâm ayetini ilgili Fıkıh alanıyla (örn. Ceza, Medenî, Aile Hukuku) ilişkilendiren görsel bir harita hazırlanması. - Hatırlatma Egzersizi: Belirli bir tarihî olay (Esbâb-ı Nüzûl) verildiğinde, öğrenci bu olayla ilişkili ayeti ezberden okuyup içerdiği hükmü (Hukm) açıklamalıdır.

CG4 - Kur'an mesajlarının anlamının anlaşılması ve açıklanması

Clasa a XII-a
CS 4.1. Ahkâm ayetlerinin (versetelor legislative) sistematik olarak analiz edilmesi, hukukî ilkenin tespit edilmesi ve İslâm hukukundaki (Fıkıh) uygulanabilirliğinin açıklanması
- Yapılandırılmış Analiz: Ahkâm ayetleri için bir analiz şablonunun uygulanması: Lafzî Anlam Çıkarılan Hukukî İlke Fıkıh'taki Uygulaması Güncel Relevans

Clasa a XII-a
- Fıkıh Münazarası: Aynı Ahkâm ayeti için (örn. bir akit/kontrat ayeti) farklı yorumları savunan iki grup arasında bir münazara düzenlenmesi. Hüküm Derlemesi: 10 temel Ahkâm ayetinden oluşan küçük bir derleme hazırlanması; her ayetin tercümesi ve ilgili Hükmün (Hukm) açıklanması
CS 4.2. Farklı Tefsir ekollerinin ve Müfessirlerin görüşlerinin karşılaştırılarak eleştirel değerlendirilmesi
- Karşılaştırmalı İnceleme: Aynı ayet için üç farklı Tefsir'in (örn. Taberî, Râzî, İbn Kesîr) karşılaştırılması; yöntem farklarının (Rivayet – Dirayet) analiz edilmesi. - Müfessir Portresi: Meşhur bir Müfessirin biyografisi ve metodolojisinin araştırılması; onun Tefsir ekolünün ilmî etkisinin sunulması. - Dönem Tespiti: Anonim bir Tefsir parçası verilerek, öğrencilerin bunun hangi Tefsir ekolü veya dönemine ait olabileceğini belirlemeye çalışması.
CS 4.3. Muhkem ve Müteşâbih ayetlerin yorum üzerindeki etkisinin ve hatalı yorumlardan kaçınmadaki rollerinin açıklanması
- Sınıflandırma Egzersizi: Karışık hâlde verilen bir ayet setinin Muhkem veya Müteşâbih olarak sınıflandırılması ve gerekçelendirilmesi. - Müteşâbihin Rolü: Müteşâbih ayetlerin bir hata değil, bir iman imtihanı ve ilmî derinlik alanı olduğunun tartışılması. - Hata Analizi: Tarihte veya günümüzde Müteşâbih ayetlerin yanlış yorumlanmasının sapkınlığa veya aşırılığa (ifrat/tefrit) yol açtığı örneklerin incelenmesi.

CG5 - Kur'an okumaya ve öğretilerini günlük hayatta uygulamaya yönelik sevgi ve arzu geliştirilmesi

Clasa a XII-a
CS 5.1. Kur'an'a dayalı, güncel etik ve toplumsal sorunlara uyarlanmış sunumlar ve dersler hazırlama ve sunma
- Etik Konferansı: Kur'an ayetlerine ve emanet ilkesine dayanarak çevre ahlakı (Çevre Ahlakı) üzerine bir konferans hazırlama ve sunma. - Biyoetik Rehberi: Yasama ayetlerinden (Ahkâm) ve ilgili Fıkıh ilkelerinden yararlanarak küçük bir biyoetik rehberi (örn. kürtaj, organ bağışı) hazırlama. - Görüş Yazısı: Okul gazetesine yönelik bir köşe yazısı kaleme alarak Kur'an'ın bilim ve teknolojiye sunduğu özgün bakış açısını savunma.
CS 5.2. Aile, iş veya sosyal çevrede günlük uygulama için kişisel bir Tedebbür (tefekkür) stratejisi geliştirme
- Tedebbür Planı: Ayetler üzerine tefekkür etmek için ayrılan zamanı ve yöntemi içeren kişisel bir Tedebbür planı hazırlama. - Etik Uygulama Günlüğü: Seçilen bir Kur'ânî etik ilkenin (örn. affetme, sabır) bir ay boyunca günlük kararlara nasıl yansıtıldığını takip eden ayrıntılı bir uygulama günlüğü tutma. - Alıntı Çalışması: Üç motive edici ayetin seçilmesi ve bu ayetlerin ruhsal yönlendirmesine dayalı üç hayat hedefi yazma.
CS 5.3. Kur'an'ın tilaveti ve tedebbürü ile ortaya çıkan psikolojik ve ruhsal etkileri (Şifa, Rahmet) bireysel esenlik açısından inceleme
- Araştırma Röportajı: Günlük Kur'an tilaveti yapan (Tilavet) bir kişiyle anonim bir röportaj gerçekleştirerek psikolojik ve ruhsal etkiler (Şifa) üzerine sorular yöneltme. - Bilimsel Sunum: Kur'an tilavetinin stres azaltma veya konsantrasyon artırma gibi etkilerini inceleyen bilimsel çalışmalar (varsa) hakkında araştırma yapma ve sunum hazırlama. - Rahmet Projesi: Kişisel bir deneyimi veya Kur'an'ın zor bir dönemde nasıl Rahmet veya kolaylık sağladığına dair bir hikâyeyi anlatan anlatı türünde bir deneme yazma.

CLASA a XII-a

ÖĞRENME İÇERİĞI

İçerik Bölümleri	İçerik
Tafsir'in bilgisi ve metodolojisi	1. Kur'an-Gelenek İlişkisi Peygamber Gelenekinin (Sunnah) Kur'an'ı anlamadaki yerini ve önemini anlamak. 2. Anlam, Çeviri ve Tefsir Kavramları Anlam (Meal), Çeviri (Tercüme) ve Tafsir (Yorum) kavramlarının anlamlarını ve türlerini anlamak. 3. Tafsir'in İlkeleri Anlam ve Tefsir'in kullanım ilkelerini anlamak ve bu kaynakları Kur'an'ın ana mesajına uygun olarak okuma ihtiyacını kavramak.
İleri Seviye Tecvid ve Tilavet Uygulamaları	1. Özel Tilavet Kuralları Sâkin **mîm**'in okunuş kurallarını, **ra** harfinin hükümlerini, Lafzatullah'taki lâm harfinin okunuşunu ve sekte (kısa süreli ses kesme) kuralını ayırt etme ve uygulama. 2. Vakıf ve Secde İşaretleri Vakıf (durma), ibtidâ (başlama), vasıl (bağlama) işaretlerini ve genel durak sembollerini tanıma; ayrıca secde âyetlerini ve secde işaretlerini fark edebilme. 3. Surelerin Tilaveti İsrâ, Mü'minûn ve Kasas surelerini tüm Tecvid kurallarına uygun şekilde okuma.
Sure İncelemesi ve Tematik Kıssalar	1. Hz. İsa Kıssası Hz. İsa'nın gönderildiği toplumun özelliklerini ve sonrasında meydana gelen değişimleri anlama. 2. Ahiret Temalı Sureler Mülk ve Nebe surelerinin genel özelliklerini bilme. 3. Özel Dua Ayetleri A'raf Suresi 151. ayetindeki duanın anlamını kavrama.
Kur'an'ın Temel Kavramları ve Mesajları	1. Temel Kavramlar Veli (Koruyucu), Adalet, Zulüm ve Şefaat kavramlarının anlamlarının açıklanması. 2. Mesaj ve İlkelerin Çıkarılması Manası öğrenilen surelerden mesaj ve ilkelerin çıkarılması. 3. Mana Açıklaması Ezberlenen surelerin genel anlamlarının açıklanması

METODOLOJIK ÖNERILER

Mesleki liselerde, ilahiyat alanında verilen Din Dersi – İslam Dini öğretiminin nihai amacı, kutsal metinle, İslam'ın manevi değerleriyle ve sahih dinî uygulamayla bilinçli ve aktif bir ilişki geliştirmektir. Eğitim süreci yalnızca teolojik bilgileri değil, öğrencinin manevi, ahlaki ve kültürel boyutunu da geliştirmeyi hedefler; saygı ve anlayış temeline dayanan dengeli bir dinî kimlik oluşumuna katkıda bulunur.

Önemli ilk alan, Arap alfabesindeki harflerin doğru okunması ve telaffuzudur. Bu aşamada öğretmen, harflerin görsel ve işitsel olarak tanınması, seslerin yazı biçimleriyle ilişkilendirilmesi ve fonemlerin doğru telaffuz edilmesi becerisini geliştirmeye odaklanır. Öğretim etkinlikleri; yönlendirilmiş tekrarlar, tanınmış kıraat ehlinin telaffuz örneklerini dinleme, harfleri tanıma ve yazma üzerine etkileşimli alıştırmalar, ayrıca Arap alfabesinin öğrenimini kolaylaştıran görsel ve dijital materyallerin kullanımı gibi yöntemleri içerebilir. Öğretmenin, öğrencilerin olası telaffuz veya yazım hatalarını zamanında düzeltebilmeleri için anında ve yapıcı geri bildirim vermesi önemlidir.

Bu alanın devamında, dua ve İslamî yaşamda kullanılan dinî ifadelerin öğrenilmesi eğitsel açıdan önemli bir rol oynar. Bu bileşen, İslamî dilin yerleşmiş ifadelerini ezberleme, anlama ve uygulama yoluyla dinî yaşantıyla canlı bir bağ kurmayı amaçlar. Öğretmen, toplu tekrar, ifadelerin anlam ve kullanım bağlamlarını inceleme, selamlaşma, bereket dileme ve şükür gibi ifadelerin yer aldığı kısa canlandırmalar veya diyaloglar gibi yöntemler kullanabilir. Böylece öğrenci yalnızca duaları ezberlemekle kalmaz, onları doğal ve anlamlı bir biçimde kullanmayı, söylenen kelimelerin manevi ve ahlaki değerini kavramayı öğrenir.

Tecvid kurallarının uygulanması eğitim sürecinde bir üst aşamayı oluşturur. Tecvidin öğrenilmesi, kutsal metne saygının pekişmesine ve doğru telaffuzun ilahî mesajın anlamını nasıl etkilediğinin anlaşılmasına katkı sağlar. Etkinlikler; profesyonel kıraatçılardan alınan ses örneklerini dinleme, med, kalkale, idğam veya ihfa gibi kuralların uygulanmasına yönelik alıştırmalar yapma, bu kuralları Kur'an bölümlerinde tanıma ve rehberli okuma çalışmalarını içerebilir. Öğretmen, örnekle öğretim ve aşamalı tekrar yöntemiyle öğrenmeyi teşvik etmeli, derslerde odaklanma ve saygı atmosferi oluşturmalıdır.

Bir diğer önemli alan, Kur'an'daki ayet ve surelerin okunması, ezberlenmesi ve anlamlarının kavranmasıdır. Bu eğitimsel yaklaşım, öğrenciyi Kur'an metnine yalnızca fonetik bir okuma olarak değil, aynı zamanda düşünce ve ahlaki rehberlik kaynağı olarak yaklaştırmayı amaçlar. Öğretim etkinlikleri bireysel ve toplu kıraat, ayetlerin çeviri ve yorum çalışmaları, ahlaki ve doktriner temaların belirlenmesi ve bunların günlük yaşamla ilişkilendirilmesini içerebilir. Öğrenciler, kıraat yarışmalarına, surelerin mesajı üzerine sunumlara veya Kur'an ilkelerinin çağdaş toplumdaki uygulanabilirliği üzerine tartışmalara katılmaya teşvik edilebilir. Değerlendirme, yalnızca okumanın doğruluğuna değil, aynı zamanda öğrencinin anlamı açıklama ve metnin ahlaki değerini yorumlama becerisine de odaklanmalıdır.

Tüm bu etkinliklerde öğretmenin rolü, manevi bir rehber ve dinî bilinç geliştiricisi olmaktır. Öğrencinin Arapça ve Rumence (Romence) dillerini birlikte kullanması önerilir; bu, iki dilli yeterliliği geliştirir ve kutsal metnin derinlemesine anlaşılmasını kolaylaştırır. Ayrıca modern kaynakların – eğitim uygulamaları, multimedya sunumları, sesli ve görsel materyaller – kullanımı öğrenme sürecini daha çekici ve verimli hale getirir.

Önerilen yöntem, öğrencilerin bireysel öğrenme hızlarına saygı göstermeli, iş birliğine dayalı öğrenmeyi desteklemeli ve saygı, sükûnet ve odaklanmaya dayalı bir sınıf ortamı oluşturmalıdır. Değerlendirme sürekli ve biçimlendirici olmalı; kişisel gelişim, bilinçli katılım ve kutsal metne karşı saygılı tutum ön planda tutulmalıdır.

Bu içerik alanlarına ilişkin metodolojik yaklaşım, bilişsel boyutun manevi ve pratik boyutla bütünleşmesini öngörür. Aktif öğrenme, tefekkür ve içsel yaşantıya dayalı bir öğretim aracılığıyla, Din Dersi – İslam Dini, İslam'ın sahih değerlerine bağlı, dengeli ve bunları günlük yaşamda uygulayabilen uyumlu bir kişiliğin oluşumuna katkı sağlar.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
IUSUF Muurat	Muftiu	Muftiatul Cultului Musulman din România , Constanța
ANEFI Icbal	Inspector școlar / profesor doctor	Inspectoratul Școlar Județean Constanța
ENE Ulgean	Director adjunct/ Profesor	Școala Gimnazială A.V. Rădulescu Murfatlar
MUSLEDIN Firdes	Profesor doctor	Liceul Tehnologic Nicolae Dumitrescu Cumpăna
USTUNDAG Vildan Melia	Profesor	Școala Gimnazială nr. 1 Valu lui Traian/ Constanța
MOLOGANI Accan	Director/ Profesor	Colegiul Național Kemal Ataturk Medgidia

RESPONSABILI/ COORDONATORI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
ZĂBAVĂ Mihaela	Consilier CNCE	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare	Responsabil CNCE
PISLARU Cătălin	Inspector general MEC	Ministerul Educației și Cercetării	Responsabil MEC
IUSUF Muurat	Muftiu	Muftiatul Cultului Musulman din România, Constanța	Coordonator științific

RESPONSABILI/COORDONATORI/COLABORATORI:

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
MOLOGANI Accan	Director	Colegiul Național Kemal Ataturk Medgidia	Responsabil cult

Anexa nr. 197

Programa școlară
pentru disciplina

Principiile de Bază ale Religiei (Temel Dini Bilgiler)

Cultul Musulman

Clasa a IX-a

Curriculum de specialitate (CS)
Filiera vocațională, profil teologic
specializarea teologie musulmană

Învățământ liceal

- 2026 –

Anexa nr. 197
Programa școlară pentru disciplina *Principiile de Bază ale Religiei (Temel Dini Bilgiler),* Cultul Musulman, clasa a IX-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea teologie musulmană*

NOTĂ DE PREZENTARE

Prezenta programă școlară reprezintă curriculumul de specialitate (CS) pentru filiera vocațională, profilul teologic – cultul musulman, specializarea/calificarea profesională teologie musulmană pentru disciplina Principiile de Bază ale Religiei (Temel Dini Bilgiler), cu aplicare pentru clasele din învățământul liceal, forma cu frecvență zi, începând cu anul școlar 2026-2027. Pentru această categorie de clase, conform planurilor-cadru pentru învățământul liceal, forma cu frecvență zi, aprobate ca anexe la OMEC nr. 4350/2025, studiul disciplinei are următoarea alocare orară săptămânală, defalcată pe segmentul curriculumul de specialitate (CS):

An de studiu	Clasa a IX-a	Clasa a X-a	Clasa a XI-a	Clasa a XII-a
Tip segment curricular	CS	CS	CS	CS
Nr. săptămânal de ore	1	-	-	-

Programa școlară se elaborează în concordanță cu:

- *Legea învățământului preuniversitar* nr. 198/2023;
- *Recomandările Consiliului Uniunii Europene* (2018) privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții;
- *Repere pentru proiectarea, actualizarea și evaluarea Curriculumului național. Cadrul de referință al Curriculumului național*, aprobat prin OME nr. 3239/2021;
- *Profilul de formare al absolventului*, aprobat prin OME nr. 6731/2023;

Disciplina „Principiile de Bază ale Religiei” are ca viziune formarea unor indivizi conștienți în privința credinței, cultului și moralei, capabili să înțeleagă corect informațiile religioase și să le aplice în viața lor, respectuoși față de valorile spirituale, capabili de gândire critică, cooperare și motivați să învețe. Programul este conceput pe baza unei abordări centrate pe elev, care pune accent pe învățarea prin descoperire, participarea activă și dezvoltarea conștiinței responsabilității. Se urmărește ca elevii să nu memoreze noțiunile religioase, ci să le înțeleagă profund, să le relaționeze cu viața de zi cu zi și să manifeste respect față de diversitatea credințelor și gândirilor. Disciplina „Principiile de Bază ale Religiei” se predă numai în clasa a IX-a, având ca scop formarea bazelor de cunoaștere religioasă, conștiință spirituală și valori morale la începutul învățământului liceal.

Disciplina „Principiile de Bază ale Religiei”, predată doar în clasa a IX-a, urmărește ca elevii să dobândească cunoștințe, atitudini și valori fundamentale în domeniile credinței, cultului, moralei, modelului profetic și relației dintre religie și societate. Elevii vor înțelege semnificația credinței și elementele sale esențiale, vor conștientiza dimensiunile personale și sociale ale practicilor religioase, vor învăța fundamentele morale ale valorilor religioase și vor dezvolta conștiința aplicării lor în viața de zi cu zi. Ei vor analiza exemple din viața profeților, inspirându-se din comportamentele lor, și vor înțelege rolul unificator și orientativ al religiei în viața socială. În acest proces, elevii își vor dezvolta competențele de ascultare, înțelegere, citire, exprimare orală și scrisă; vor învăța să interpreteze și să coreleze informațiile religioase prin gândire critică și reflexivă. Programul are ca scop transformarea cunoștințelor dobândite în comportamente conștiente și formarea unor persoane echilibrate, responsabile și moral dezvoltate

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Manifestarea unei înțelegeri corecte a principiilor de credință, cult și morală**
CG2	**Analizarea și interpretarea mesajelor religioase fundamentale**
CG3	**Aplicarea cunoștințelor religioase în situații concrete de viață**
CG4	**Dezvoltarea capacităților de comunicare, reflecție și dialog pe teme religioase și morale**
CG5	**Formarea unei identități morale și spirituale proprii**

CLASA a IX-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Manifestarea unei înțelegeri corecte a principiilor de credință, cult și morală

Clasa a IX-a [9]
CS 1.1. Identificarea conceptelor fundamentale care definesc credința, cultul și morala în tradiția religioasă studiată.
- Brainstorming: elevii formulează liber idei despre ce înseamnă „credință”, „cult” și „morală”, urmate de completarea unui tabel comparativ cu trăsături specifice fiecărui concept. - Analiza textelor religioase: selectarea unor versete, pilde sau citate relevante care definesc sau ilustrează credința, cultul și morala; elevii explică sensul lor în propriile cuvinte. - Realizarea unei hărți conceptuale: elevii construiesc o schemă grafică în care reprezintă relațiile dintre conceptele de „credință”, „cult” și „morală”
CS 1.2. Explicarea rolului credinței în formarea caracterului și a conduitei morale a individului.
- Discuție dirijată: elevii analizează întrebarea „Cum ne influențează credința comportamentul de zi cu zi?” și oferă exemple din experiența proprie sau din societate. - Jurnal reflexiv: elevii redactează un scurt text personal (5–10 rânduri) în care descriu o situație în care convingerile lor religioase i-au ajutat să ia o decizie morală. - Analiza biografică: studierea unei personalități religioase sau morale (ex: un profet, sfânt, erou moral) și identificarea modului în care credința i-a modelat caracterul.
CS 1.3. Descrierea principalelor practici de cult și a semnificațiilor lor spirituale și educative.
- Observare ghidată: vizionarea unui material video sau a unor imagini care prezintă principalele practici de cult (rugăciunea, postul, pelerinajul, milostenia etc.), urmată de discuții despre semnificațiile lor spirituale. - Analiza textelor religioase: identificarea versetelor, hadithurilor sau învățăturilor care fundamentează practicile de cult și explicarea mesajului spiritual transmis. - Dezbatere: „Practica religioasă – datorie sau alegere liberă?” – pentru a stimula gândirea critică și înțelegerea matură a dimensiunii spirituale a vieții.

CG 2 - Analizarea și interpretarea mesajelor religioase fundamentale

Clasa a IX-a
CS 2.1. Identificarea principalelor surse ale mesajelor religioase fundamentale (texte sacre, tradiție, fapte ale profeților, învățături morale).
- Explorare dirijată: elevii primesc fragmente scurte din texte sacre (versete, pilde, parabole, hadithuri etc.) și le clasifică în funcție de sursa lor: carte sacră, tradiție, faptă a profetului, învățătură morală. - Colocviu introductiv: profesorul prezintă principalele surse ale religiei (revelația, tradiția, rațiunea, experiența religioasă), iar elevii oferă exemple concrete pentru fiecare. - Activitate de tip „ghicește sursa”: se citesc scurte fragmente religioase, iar elevii trebuie să identifice de unde provin (ex: dintr-un text sacru, dintr-o pildă, dintr-o tradiție).

Clasa a IX-a
CS 2.2. Explicarea semnificațiilor morale și spirituale transmise prin texte religioase reprezentative.
- Lectură reflexivă: elevii citesc un text religios (verset, pildă, hadith, parabolă etc.) și identifică mesajul moral principal transmis de acesta. - Discuție dirijată: profesorul formulează întrebări de tipul „Ce ne învață acest text despre comportamentul uman?” sau „Ce atitudine promovează acest mesaj?”, iar elevii răspund argumentând. - Studiu de caz: prezentarea unei situații de viață reală care reflectă mesajul moral dintr-un text religios analizat anterior (ex: ajutorarea aproapelui, respectul, răbdarea).
CS 2.3. Compararea mesajelor religioase din texte diferite în funcție de tema sau valoarea morală prezentată.
- Lectură comparativă: elevii citesc două texte religioase diferite (ex: o pildă și un verset, o tradiție profetică și un fragment dintr-un text sacru) și identifică tema comună – de exemplu, iertarea, compasiunea, dreptatea sau recunoștința. - abel comparativ: completarea unui tabel cu rubrici precum Text 1 – Text 2 – Tema comună – Mesaj moral – Asemănări – Deosebiri. - Activitate interdisciplinară: compararea unui text religios cu un text literar (poezie, proverb, eseu moral) care exprimă aceeași valoare – pentru a observa convergențele spirituale și etice.

CG 3 - Aplicarea cunoștințelor religioase în situații concrete de viață

Clasa a IX-a
CS 3.1. Identificarea situațiilor din viața cotidiană în care pot fi aplicate principii, norme și valori religioase.
- Brainstorming: elevii formulează exemple de situații cotidiene (familie, școală, comunitate, online) în care pot fi aplicate valori precum onestitatea, respectul, empatia, dreptatea sau recunoștința. - Studiu de caz: analiza unor situații concrete (ex: un conflict între colegi, o promisiune neîmplinită, ajutorarea unei persoane aflate în nevoie) și identificarea principiilor religioase care pot ghida comportamentul corect. - Analiza proverbelor și zicătorilor morale: elevii selectează proverbe cu conținut moral și discută cum se aplică acestea în viața de zi cu zi.
CS 3.2. Explicarea modului în care învățăturile religioase pot ghida luarea deciziilor morale și personale.
- Analiza unor texte religioase: selectarea unor pasaje care oferă îndrumare morală (de exemplu, despre dreptate, sinceritate, curaj, iertare), urmată de explicarea modului în care acestea pot orienta deciziile personale. - Studiu de caz: prezentarea unor situații dilematice (de exemplu: alegerea între adevăr și minciună, între interes personal și binele comun) și identificarea soluțiilor bazate pe valori religioase. - Dezbatere: „Valorile religioase pot fi o busolă morală pentru tineri?” – elevii formulează argumente pro și contra, bazate pe exemple concrete.
CS 3.3. Analizarea consecințelor pozitive ale aplicării valorilor religioase (respect, dreptate, solidaritate, responsabilitate) în relațiile interumane.
- Brainstorming: elevii identifică și notează pe tablă valori religioase care contribuie la relații interumane sănătoase (respect, bunătate, dreptate, empatie, solidaritate). - Analiza textelor religioase: lectura unor pasaje care promovează relațiile bazate pe respect și dreptate - Dezbatere: „Respectul și responsabilitatea – fundamente ale unei comunități sănătoase” – elevii formulează argumente inspirate din învățături religioase și din realitatea cotidiană.

CG 4 - Dezvoltarea capacităților de comunicare, reflecție și dialog pe teme religioase și morale

Clasa a IX-a
CS 4.1. Exprimarea opiniilor personale privind teme morale și religioase, într-o manieră respectuoasă și argumentată.
- Discuție dirijată: elevii răspund la întrebări deschise precum „Ce înseamnă pentru tine o viață morală?” sau „Cum te ajută credința să iei decizii corecte?”, argumentându-și răspunsurile. - Analiza unor texte religioase: lectura unui pasaj moral sau religios urmată de discuție: „Ce mesaj transmite textul? Cum se aplică în viața mea?” - „Mesajul săptămânii” – la începutul sau finalul orei, un elev prezintă un gând moral sau religios (verset, citat, reflecție) și explică de ce îl consideră important.
CS 4.2. Ascultarea activă și înțelegerea punctelor de vedere diferite în cadrul dialogurilor pe teme religioase și morale.
- Atelier de ascultare activă: elevii discută în perechi o temă morală („Ce înseamnă iertarea?”), iar rolurile sunt împărțite: unul vorbește, celălalt ascultă și notează ideile esențiale, apoi rezumă ce a auzit. - Cercul valorilor: fiecare elev exprimă o opinie scurtă despre o valoare religioasă (ex: respectul, dreptatea), iar ceilalți trebuie să o rezume înainte de a adăuga propria părere — pentru a exersa ascultarea activă. - Analiza unui text religios din mai multe perspective: elevii lucrează pe echipe pentru a interpreta același text moral din unghiuri diferite (spiritual, etic, social) și compară rezultatele.
CS 4.3. Formularea unor mesaje scrise și orale care reflectă valori religioase și morale (eseuri, reflecții, discuții, proiecte).
- Redactarea unui eseu moral: elevii scriu un eseu scurt cu tema „Valoarea iertării în viața mea” sau „Cum îmi ghidează credința deciziile”, argumentând ideile personale cu exemple concrete. - Scriere reflexivă: compunerea unei reflecții personale despre o valoare religioasă (adevăr, respect, compasiune, solidaritate), în care elevul explică de ce consideră acea valoare importantă. - Realizarea unei prezentări orale: elevii pregătesc o scurtă expunere (2–3 minute) despre o personalitate religioasă sau morală (ex: profet, sfânt, lider spiritual), evidențiind mesajul moral transmis de viața acestuia.

CG 5 - Formarea unei identități morale și spirituale proprii

Clasa a IX-a
CS 5.1. Identificarea valorilor morale și spirituale care definesc propria persoană în raport cu învățăturile religioase.
- Autoportret moral: elevii realizează un scurt text sau desen în care se descriu prin valori morale (ex: sinceritate, curaj, respect, compasiune) și explică de ce se regăsesc în acestea. - „Scara valorilor”: fiecare elev primește o listă de valori (credință, dreptate, iubire, iertare, modestie, generozitate etc.) și le ordonează în funcție de importanța personală, explicând ordinea aleasă. - Analiza unui text religios: citirea unui pasaj care descrie o virtute (ex: iubirea aproapelui, smerenia, dreptatea) și discutarea modului în care acea virtute se regăsește sau poate fi cultivată în propria viață.
CS 5.2. Analizarea modului în care credințele și valorile religioase influențează atitudinile, comportamentele și deciziile personale.
- Studiu de caz: analiza unor situații morale din viața cotidiană (ex: alegerea între adevăr și minciună, ajutorarea unui coleg, respectarea promisiunilor) și identificarea modului în care valorile religioase pot ghida decizia. - Dezbatere morală: elevii discută teme precum „Credința ne ajută să luăm decizii mai bune?” sau „Poți fi o persoană morală fără să fii credincios?”, formulând argumente bazate pe valori religioase. - Analiza unui text religios: lectura unui verset, proverb sau pasaj care exprimă o valoare (ex: compasiune, dreptate, responsabilitate) și discutarea felului în care aceasta influențează comportamentul uman.

Clasa a IX-a
CS 5.3. Manifestarea unei atitudini de echilibru, responsabilitate și respect față de sine și față de ceilalți, bazată pe principii religioase.
- Studiu de caz: analiza unor situații concrete de viață (conflicte între colegi, presiune de grup, nevoia de iertare etc.) și discutarea modului în care echilibrul, respectul și responsabilitatea pot fi menținute conform principiilor religioase. - Jurnal moral: elevii notează exemple din experiențele proprii în care au reușit sau nu să manifeste respect, răbdare ori echilibru, reflectând asupra modului în care credința i-a ajutat să se corecteze. - Analiza unor texte religioase: lectura și interpretarea unor pasaje care promovează respectul față de semeni, dreptatea, modestia sau autocontrolul, urmată de o discuție despre aplicarea lor în viața reală.

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Clasa a IX-a **TDB (*Principiile de Bază ale Religiei*)**

Domenii de conținut	Conținuturi
Principiile de bază ale credinței în islam	1. Conceptul de credință (İman) 2. Exprimarea credinței prin cuvânt 3. Principiile fundamentale ale credinței (Iman Esasları) 4. Relația dintre credință și închinare (İman–İbadet İlişkisi) 5. Efectele credinței asupra vieții morale și sociale
Viața religioasă și morală a musulmanului	1. Curățenia fizică și spiritual 2. Rugăciunea (Namaz) – legătura cu Allah 3. Postul din Ramadan (Oruç) 4. Caritatea și ajutorarea (İnfak, Sadaka, Zekât) 5. Pelerinajul (Hac și Umre) 6. Sacrificiul (Kurban) 7. Fapta bună (Salih Amel) 8. Rugăciunea și pocăința (Dua și Tevbe)
Etica și comportamentul moral în Islam	1. Scopul și obiectul moralei islamice (İslam Ahlakının Gayesi ve Konusu) 2. Sursele moralei islamice (İslam Ahlakının Kaynakları) 3. Relația dintre morală și educație (Ahlak ile Terbiye İlişkisi) 4. Datoriile față de Allah, Profet și oameni 5. Comportamente pozitive (Olumlu Davranışlar) 6. Comportamente negative (Olumsuz Davranışlar) 7. Obiceiuri nocive (Zararlı Alışkanlıklar) 8. Bunele maniere (Adab-ı Muâşeret)
Formarea caracterului moral în Islam	1. Conceptul de caracter moral (Ahlaki Şahsiyet) 2. Fundamentele formării caracterului moral 3. Etapele și mijloacele formării morale 4. Virtuți fundamentale ale caracterului moral 5. Combaterea viciilor și obiceiurilor nocive 6. Modelul moral al Profetului Muhammad (s.a.v.) 7. Aplicarea principiilor morale în viața cotidiană
Etica socială și bunele maniere în Islam	1. Conceptul de etică socială în Islam 2. Responsabilitatea individului în societate 3. Obiceiuri și comportamente dăunătoare (Zararlı Alışkanlıklar) 4. Bunele maniere (Adab-ı Muâşeret) 5. Respectul și cooperarea în relațiile umane 6. Etica socială în Islamul contemporan

SUGESTII METODOLOGICE

Predarea religiei islamice la nivel liceal are ca obiectiv formarea unei înțelegeri profunde a valorilor credinței și moralei islamice, precum și dezvoltarea unei conduite bazate pe respect, responsabilitate și echilibru spiritual. Profesorul are rolul de a ghida elevii spre descoperirea semnificației credinței și a aplicării ei în viața de zi cu zi, într-un climat educativ deschis, tolerant și participativ.

Activitatea didactică trebuie să îmbine dimensiunea teoretică a cunoașterii religioase cu cea practică și morală. Elevii sunt încurajați să gândească critic, să reflecteze asupra propriilor atitudini și să identifice legătura dintre credință, comportament și responsabilitate socială.

Se recomandă utilizarea metodelor activ-participative care stimulează implicarea și gândirea autonomă: conversația euristică, studiul de caz, dezbaterea, învățarea prin cooperare și metoda proiectului. Prin aceste metode, elevii pot analiza situații morale, pot discuta exemple din Coran și Hadis, și pot înțelege modul în care valorile islamice se aplică în societatea contemporană.

Totodată, se pot folosi activități reflexive precum lectura comentată a textelor sacre, jurnalul moral sau reflecția personală, pentru a cultiva dimensiunea spirituală a învățării. Activitățile de grup, proiectele, vizitele la moschee și acțiunile de voluntariat contribuie la formarea deprinderilor de solidaritate și empatie.

Evaluarea trebuie să fie continuă, centrată pe progresul elevului și pe aplicarea valorilor morale, nu doar pe reproducerea cunoștințelor. Observarea comportamentului, portofoliul tematic, fișele de reflecție și proiectele personale sunt instrumente potrivite pentru aprecierea globală a elevului.

Predarea religiei islamice în clasa a IX-a trebuie să contribuie la formarea unei personalități morale echilibrate, care înțelege credința nu doar ca sistem de cunoștințe, ci ca mod de viață bazat pe valori universale: dreptate, sinceritate, modestie, compasiune și respect față de semeni.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
IUSUF Muurat	Muftiu	Muftiatul Cultului Musulman din România , Constanța
ANEFI Icbal	Inspector școlar / profesor doctor	Inspectoratul Școlar Județean Constanța
ENE Ulgean	Director adjunct/ Profesor	Școala Gimnazială A.V. Rădulescu Murfatlar
MUSLEDIN Firdes	Profesor doctor	Liceul Tehnologic Nicolae Dumitrescu Cumpăna
USTUNDAG Vildan Melia	Profesor	Școala Gimnazială nr. 1 Valu lui Traian/ Constanța
MOLOGANI Accan	Director/ Profesor	Colegiul Național Kemal Ataturk Medgidia

RESPONSABILI/ COORDONATORI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
ZĂBAVĂ Mihaela	Consilier CNCE	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare	Responsabil CNCE
PISLARU Cătălin	Inspector general MEC	Ministerul Educației și Cercetării	Responsabil MEC
IUSUF Muurat	Muftiu	Muftiatul Cultului Musulman din România, Constanța	Coordonator științific

RESPONSABILI/COORDONATORI/COLABORATORI:

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
MOLOGANI Accan	Director	Colegiul Național Kemal Ataturk Medgidia	Responsabil cult

Anexa nr.197

Konu için müfredat

Principiile de Bază ale Religiei (Temel Dini Bilgiler)

Sınıf IX

Mesleki seçim (CS) için özel müfredat, teoloji öğretimi,
Din öğretiminde uzmanlaşma

- 2026 -

Anexa nr. 197
Programa şcolară pentru disciplina *Principiile de Bază ale Religiei (Temel Dini Bilgiler),* Cultul Musulman, clasa a IX-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea teologie musulmană*

SUNUM NOTU

Eğitim programı, Temel Dini Bilgiler için hazırlanan müfredatı tamamlamakta olup, 2026-2027 eğitim-öğretim yılından itibaren uygulanmak üzere, lise düzeyindeki alanlardaki gündüz öğretimi sınıflarına yöneliktir. Bu sınıf kategorisi için, lise öğretimine ait çerçeve planlarına uygun olarak, gündüz öğretimi şeklinde, OMEC nr. 4350/2025 sayılı kararnameye ek olarak onaylanan düzenlemelere göre, dersin okutulmasına ilişkin haftalık ders saati tahsisi, zorunlu Mesleki Seçim (CS) Müfredat bölümü türü aşağıda verilmiştir:

Öğretim yılı	9. sınıf	10. sınıf	11. sınıf	12. sınıf
Müfredat bölümü türü	CS	CS	CS	CS
Haftalık ders saati	1	-	-	-

Müfredat, aşağıdaki belgelerle uyumlu olarak hazırlanmıştır:

• 198/2023 sayılı Okul Öncesi ve Zorunlu Eğitim Yasası;

• Avrupa Birliği Konseyi'nin (2018) hayat boyu öğrenme için anahtar yeterliklere ilişkin tavsiyeleri;

• Ulusal Müfredatın Tasarımı, Güncellenmesi ve Değerlendirilmesi için Dayanaklar. Ulusal Müfredat Referans Çerçevesi, Eğitim Bakanlığı Kararnamesi No. 3239/2021 ile onaylanmış;

• Mezun Yeterlik Profili, Eğitim Bakanlığı Kararnamesi No. 6731/2023 ile onaylanmış.

Temel Dini Bilgiler Dersi'nin vizyonu; inanç, ibadet ve ahlak konularında bilinçli, dinî bilgileri doğru anlayıp yaşamına aktarabilen, manevi değerlere saygılı, eleştirel düşünebilen, iş birliğine açık ve öğrenmeye istekli bireyler yetiştirmektir. Program, öğrenciyi merkeze alan, öğrenmeyi öğrenmeyi esas alan, aktif katılımı ve sorumluluk bilincini teşvik eden bir yaklaşımla hazırlanmıştır. Öğrencilerin dinî kavramları ezberlemek yerine anlam kurarak öğrenmeleri, bunları günlük yaşamla ilişkilendirmeleri ve farklı düşünce ve inançlara saygı duymaları hedeflenmiştir. Temel Dini Bilgiler Dersi, yalnızca 9. sınıfta okutulmakta olup, öğrencilerin lise öğrenimlerinin başlangıcında dinî bilgi, bilinç ve değer temellerini kazanmalarını amaçlamaktadır.

Temel Dini Bilgiler Dersi, yalnızca 9. sınıfta işlenmekte olup, öğrencilerin inanç, ibadet, ahlak, peygamberlerin örnekliği ve din-toplum ilişkisi alanlarında temel bilgi, tutum ve değerler kazanmalarını hedeflemektedir. Öğrenciler imanın anlamını ve esaslarını kavrar, ibadetlerin bireysel ve toplumsal yönlerini fark eder, ahlaki değerlerin dinî temellerini öğrenir ve günlük yaşama yansıtma bilinci geliştirir. Peygamberlerin hayatlarından örnekler çıkararak onların davranışlarını rehber edinir, dinin toplumsal hayattaki birleştirici ve yönlendirici rolünü kavrar. Bu süreçte öğrenciler dinleme, anlama, okuma, konuşma ve yazma becerilerini geliştirir; dini bilgileri anlamlandırarak, sorgulayarak ve yorumlayarak öğrenir. Program, öğrencilerin edindikleri bilgileri davranışa dönüştürmelerini ve bilinçli, dengeli, sorumluluk sahibi bireyler olarak gelişmelerini amaçlar.

GENEL YETKINLIKLER (CG)

CG1	**İnanç, ibadet ve ahlak ilkelerinin doğru bir şekilde anlaşılmasının gösterilmesi**
CG2	**Temel dinî mesajların analiz edilmesi ve yorumlanması**
CG3	**Dinsel bilgilerin yaşamın somut durumlarında uygulanması**
CG4	**Dinsel ve ahlaki konularda iletişim, düşünme ve diyalog becerilerinin geliştirilmesi**
CG5	**Kendine özgü ahlaki ve manevi bir kimliğin oluşturulması**

CLASA a IX-a

ÖZEL YETKINLIKLER (CS) VE ÖĞRENME ETKINLIKLERINE ÖRNEKLER (EAI)

CG 1 - İnanç, ibadet ve ahlak ilkelerinin doğru bir şekilde anlaşılmasının gösterilmesi.

Clasa a IX-a
CS 1.1. İncelenen dinî gelenekte inanç, ibadet ve ahlakı tanımlayan temel kavramların belirlenmesi
- Beyin fırtınası: Öğrenciler "inanç", "ibadet" ve "ahlak" kavramlarının ne anlama geldiği hakkında serbestçe fikirler üretirler; ardından her kavramın kendine özgü özelliklerini içeren karşılaştırmalı bir tablo doldururlar. - Dinî metinlerin analizi: İnanç, ibadet ve ahlakı tanımlayan veya örnekleyen ayetler, kıssalar ya da anlamlı alıntılar seçilir; öğrenciler bunların anlamını kendi kelimeleriyle açıklarlar. - Kavramsal harita oluşturma: Öğrenciler "inanç", "ibadet" ve "ahlak" kavramları arasındaki ilişkileri gösteren grafiksel bir şema hazırlarlar
CS 1.2. İnancın bireyin karakterinin ve ahlaki davranışının oluşumundaki rolünün açıklanması.
- Yönlendirilmiş tartışma: Öğrenciler "İnanç günlük davranışlarımızı nasıl etkiler?" sorusunu analiz eder ve kendi deneyimlerinden veya toplumdan örnekler verirler. - Yansıtıcı günlük: Öğrenciler, dinî inançlarının ahlaki bir karar vermelerine yardımcı olduğu bir durumu anlatan kısa bir kişisel metin (5–10 satır) yazarlar. - Biyografik analiz: Bir dinî veya ahlaki kişiliğin (örneğin bir peygamber, aziz, ahlaki kahraman) incelenmesi ve inancının karakterini nasıl şekillendirdiğinin belirlenmesi.
CS 1.3. Başlıca ibadet uygulamalarının ve onların manevi ve eğitsel anlamlarının betimlenmesi.
- Yönlendirilmiş gözlem: Dua, oruç, hac, sadaka gibi başlıca ibadet uygulamalarını gösteren bir video veya görsellerin izlenmesi; ardından bunların manevi anlamları üzerine tartışmalar yapılması. - Dinî metinlerin analizi: İbadet uygulamalarını temel alan ayetlerin, hadislerin veya öğretilerin belirlenmesi ve ilettikleri manevi mesajın açıklanması. - Münazara: "Dinî uygulama – bir görev mi yoksa özgür bir tercih mi?" konusu üzerine tartışma yapılarak eleştirel düşünme ve hayatın manevi boyutuna olgun bir bakış geliştirilmesi.

CG 2 - Temel dinî mesajların analiz edilmesi ve yorumlanması.

Clasa a IX-a
CS 2.1. Kutsal metinler, gelenek, peygamberlerin davranışları ve ahlaki öğretiler gibi temel dinî mesajların başlıca kaynaklarının belirlenmesi
- Yönlendirilmiş keşif: Öğrencilere kutsal metinlerden (ayetler, kıssalar, benzetmeler, hadisler vb.) kısa bölümler verilir ve bunları kaynaklarına göre sınıflandırmaları istenir: kutsal kitap, gelenek, peygamberin davranışı, ahlaki öğreti.. - Giriş: Öğretmen, dinin başlıca kaynaklarını (vahiy, gelenek, akıl, dinî deneyim) tanıtır; öğrenciler her biri için somut örnekler verirler - "Kaynağı tahmin et" etkinliği: Kısa dinî metinler okunur ve öğrenciler bunların nereden geldiğini (örneğin kutsal metin, kıssa, gelenek) belirlemeye çalışırlar
CS 2.2. Temel dinî metinler aracılığıyla aktarılan ahlaki ve manevi anlamların açıklanması
- Yansıtıcı okuma: Öğrenciler bir dinî metni (ayet, kıssa, hadis, benzetme vb.) okur ve metnin ilettiği temel ahlaki mesajı belirlerler.

Clasa a IX-a
- Yönlendirilmiş tartışma: Öğretmen "Bu metin bize insan davranışı hakkında ne öğretiyor?" veya "Bu mesaj hangi tutumu teşvik ediyor?" gibi sorular sorar; öğrenciler de gerekçeli cevaplar verirler. - Vaka incelemesi: Daha önce incelenmiş bir dinî metindeki ahlaki mesajı yansıtan gerçek bir yaşam durumu sunulur (örneğin: yardımlaşma, saygı, sabır).
CS 2.3. Farklı dinî metinlerdeki mesajların, ele alınan tema veya ahlaki değer açısından karşılaştırılması.
- Karşılaştırmalı okuma: Öğrenciler iki farklı dinî metin (örneğin bir kıssa ve bir ayet, bir peygamber geleneği ve bir kutsal metin parçası) okur ve ortak temayı belirlerler — örneğin bağışlama, merhamet, adalet veya şükran. - Karşılaştırma tablosu: "Metin 1 – Metin 2 – Ortak tema – Ahlaki mesaj – Benzerlikler – Farklılıklar" gibi sütunları olan bir tablo doldurulur. - Disiplinler arası etkinlik: Aynı değeri ifade eden bir dinî metin ile edebî bir metin (şiir, atasözü, ahlaki deneme) karşılaştırılarak manevi ve etik yakınlıklar gözlemlenir.

CG 3 - Dinî bilgilerin yaşamın somut durumlarında uygulanması

Clasa a IX-a
CS 3.1. Günlük yaşamda dinî ilke, kural ve değerlerin uygulanabileceği durumların belirlenmesi.
- Beyin fırtınası: Öğrenciler aile, okul, toplum veya çevrim içi ortam gibi günlük yaşamdan örnekler vererek dürüstlük, saygı, empati, adalet veya şükran gibi değerlerin uygulanabileceği durumları belirlerler. - Vaka incelemesi: Somut durumlar (örneğin arkadaşlar arasında bir anlaşmazlık, yerine getirilmeyen bir söz, yardıma muhtaç birine destek olma) analiz edilir ve doğru davranışı yönlendirebilecek dinî ilkeler belirlenir. - Atasözleri ve ahlaki deyişlerin analizi: Öğrenciler ahlaki içerikli atasözlerini seçer ve bunların günlük yaşamda nasıl uygulanabileceğini tartışırlar.
CS 3.2. Dinî öğretilerin ahlaki ve kişisel kararların alınmasında nasıl rehberlik edebileceğinin açıklanması
- Dinî metinlerin analizi: Adalet, dürüstlük, cesaret, bağışlama gibi konularda ahlaki rehberlik sunan bölümler seçilir ve bunların kişisel kararları nasıl yönlendirebileceği açıklanır. - Vaka incelemesi: Gerçek hayattan ikilemler (örneğin doğruluk ile yalan, kişisel çıkar ile ortak iyilik arasında seçim) ele alınır ve dinî değerlere dayalı çözümler belirlenir. - Münazara: "Dinî değerler gençler için ahlaki bir pusula olabilir mi?" konusu tartışılır; öğrenciler somut örneklere dayanarak lehinde ve aleyhinde argümanlar geliştirirler.
CS 3.3. Saygı, adalet, dayanışma ve sorumluluk gibi dinî değerlerin uygulanmasının insan ilişkilerindeki olumlu sonuçlarının analiz edilmesi.
- Beyin fırtınası: Öğrenciler saygı, iyilik, adalet, empati ve dayanışma gibi sağlıklı insan ilişkilerine katkıda bulunan dinî değerleri belirler ve tahtaya yazarlar - Dinî metinlerin analizi: Saygı ve adalete dayalı ilişkileri teşvik eden bölümler okunur - Münazara: "Saygı ve sorumluluk – sağlıklı bir toplumun temelleri midir?" konusu tartışılır; öğrenciler dinî öğretilerden ve günlük hayattan örneklerle argümanlar geliştirirler.

CG 4 - Dinsel ve ahlaki konularda iletişim, düşünme ve diyalog becerilerinin geliştirilmesi

Clasa a IX-a
CS 4.1. Ahlaki ve dinî konularla ilgili kişisel görüşlerin saygılı ve gerekçeli bir şekilde ifade edilmesi.
- Yönlendirilmiş tartışma: Öğrenciler "Senin için ahlaki bir yaşam ne anlama geliyor?" veya "İnanç doğru kararlar vermene nasıl yardımcı oluyor?" gibi açık uçlu sorulara yanıt verir ve görüşlerini gerekçelendirirler.

Clasa a IX-a
- Dinî metinlerin analizi: Ahlaki veya dinî bir pasaj okunur ve ardından şu sorular tartışılır: "Metin ne mesaj veriyor? Bu mesaj hayatımda nasıl uygulanabilir?" - "Haftanın mesajı" etkinliği: Dersin başında veya sonunda bir öğrenci ahlaki veya dinî bir düşünce (ayet, alıntı, kişisel yansıma) paylaşır ve neden önemli bulduğunu açıklar.
CS 4.2. Dinî ve ahlaki konulardaki diyaloglarda farklı bakış açılarını dikkatle dinleme ve anlama.
- Aktif dinleme atölyesi: Öğrenciler ikili gruplar hâlinde ahlaki bir konuyu ("Bağışlama ne anlama gelir?") tartışırlar; biri konuşur, diğeri dinler ve temel fikirleri not alır, ardından duyduklarını özetler. - Değerler çemberi: Her öğrenci bir dinî değere (örneğin saygı, adalet) dair kısa bir görüş belirtir; diğerleri, kendi fikirlerini eklemeden önce onun söylediklerini özetler — böylece aktif dinleme becerisi geliştirilir. - Bir dinî metnin çok yönlü analizi: Öğrenciler aynı ahlaki metni farklı açılardan (manevi, etik, toplumsal) yorumlamak üzere gruplara ayrılır ve sonuçlarını karşılaştırırlar.
CS 4.3. Dinî ve ahlaki değerleri yansıtan yazılı ve sözlü mesajların (denemeler, yansımalar, tartışmalar, projeler) oluşturulması
- Ahlaki deneme yazımı: Öğrenciler "Bağışlamanın hayatımdaki değeri" veya "İnancım kararlarımı nasıl yönlendiriyor" konulu kısa bir deneme yazarak kişisel düşüncelerini somut örneklerle desteklerler. - Yansıtıcı yazı: Öğrenciler doğruluk, saygı, merhamet veya dayanışma gibi bir dinî değer üzerine kişisel bir düşünce metni oluşturur ve bu değeri neden önemli bulduklarını açıklarlar. - Sözlü sunum hazırlama: Öğrenciler bir dinî veya ahlaki kişilik (örneğin bir peygamber, aziz, manevi lider) hakkında 2–3 dakikalık kısa bir sunum yapar ve onun yaşamının ilettiği ahlaki mesajı vurgularlar.

CG 5 - Formarea unei identități morale și spirituale proprii

Clasa a IX-a
CS 5.1. Dinî öğretilerle ilişkili olarak kişiyi tanımlayan ahlaki ve manevi değerlerin belirlenmesi.
- Ahlaki otoportre: Öğrenciler dürüstlük, cesaret, saygı, merhamet gibi ahlaki değerlerle kendilerini tanımlayan kısa bir metin veya çizim hazırlar ve bu değerlerle neden özdeşleştiklerini açıklarlar. - "Değerler merdiveni": Her öğrenciye inanç, adalet, sevgi, bağışlama, tevazu, cömertlik gibi değerlerden oluşan bir liste verilir; öğrenciler bunları kendi önem sırasına göre düzenler ve seçtikleri sıralamayı gerekçelendirirler. - Dinî metin analizi: Bir erdemi (örneğin komşu sevgisi, alçakgönüllülük, adalet) betimleyen bir pasaj okunur ve bu erdemin kişinin hayatında nasıl yer aldığı veya nasıl geliştirilebileceği tartışılır.
CS 5.2. İnanç ve dinî değerlerin tutumları, davranışları ve kişisel kararları nasıl etkilediğinin analiz edilmesi..
- Vaka incelemesi: Günlük hayattan ahlaki durumlar (örneğin doğruluk ile yalan arasında seçim, bir arkadaşına yardım etme, verilen sözü tutma) analiz edilir ve dinî değerlerin kararı nasıl yönlendirebileceği belirlenir. - Ahlaki tartışma: Öğrenciler "İnanç bize daha iyi kararlar almada yardımcı olur mu?" veya "Dindar olmadan da ahlaklı bir insan olunabilir mi?" gibi konuları tartışır ve dinî değerlere dayalı argümanlar geliştirirler - Dinî metin analizi: Merhamet, adalet veya sorumluluk gibi bir değeri ifade eden bir ayet, atasözü veya pasaj okunur ve bu değerin insan davranışını nasıl etkilediği üzerine konuşulur.
CS 5.3. Dinî ilkelere dayalı olarak kişinin kendine ve başkalarına karşı dengeli, sorumlu ve saygılı bir tutum sergilemesi.

Clasa a IX-a
- Vaka incelemesi: Gerçek yaşamdan durumlar (arkadaşlar arasında çatışma, grup baskısı, affetme ihtiyacı vb.) analiz edilir ve dinî ilkelere göre denge, saygı ve sorumluluğun nasıl korunabileceği tartışılır. - Ahlaki günlük: Öğrenciler kendi deneyimlerinden saygı, sabır veya denge göstermeyi başardıkları ya da başaramadıkları örnekleri yazarak, inançlarının kendilerini nasıl düzelttiği üzerine düşünürler - Dinî metinlerin analizi: İnsanlara saygı, adalet, tevazu veya özdenetimi teşvik eden pasajlar okunur ve bu değerlerin gerçek yaşamda nasıl uygulanabileceği tartışılır.

Clasa a IX-a

ÖĞRENME İÇERİĞI

Clasa a IX-a [9] **TDB (*Principiile de Bază ale Religiei*)**

İçerik Bölümleri	İçerik
İslam'daki inancın temel ilkeleri	1. İman kavramı 2. İmanın sözle ifade edilmesi 3. İmanın temel esasları 4. İman ve ibadet arasındaki ilişki 5. İmanın ahlaki ve sosyal yaşama etkileri
Müslümanın dinî ve ahlaki yaşamı	1. Bedensel ve ruhsal temizlik 2. Namaz – Allah ile bağ 3. Ramazan orucu (Oruç) 4. Hayır ve yardımlaşma (İnfak, Sadaka, Zekât) 5. Hac ve Umre 6. Kurban 7. İyi amel (Salih Amel) 8. Dua ve tövbe (Tevbe)
İslam'da etik ve ahlaki davranış	1. İslam ahlakının amacı ve konusu 2. İslam ahlakının kaynakları 3. Ahlak ile eğitim arasındaki ilişki 4. Allah'a, Peygambere ve insanlara karşı görevler 5. Olumlu davranışlar 6. Olumsuz davranışlar 7. Zararlı alışkanlıklar 8. Görgü ve nezaket kuralları (Adab-ı Muâşeret)
İslam'da ahlaki karakterin oluşumu	1. Ahlaki şahsiyet kavramı 2. Ahlaki karakterin oluşumunun temelleri 3. Ahlaki eğitimin aşamaları ve yöntemleri 4. Ahlaki karakterin temel erdemleri 5. Kötü alışkanlıklar ve ahlaki zaaflarla mücadele 6. Hz. Muhammed'in (s.a.v.) ahlaki örnekliği 7. Ahlaki ilkelerin günlük yaşama uygulanması
İslam'da sosyal etik ve güzel ahlak (iyi davranışlar)	1. İslam'da sosyal etik kavramı 2. Toplumda bireyin sorumluluğu 3. Zararlı alışkanlıklar ve olumsuz davranışlar 4. Görgü ve nezaket kuralları (Adab-ı Muâşeret) 5. İnsan ilişkilerinde saygı ve iş birliği 6. Çağdaş İslam'da sosyal etik

METODOLOJIK ÖNERILER

Lise düzeyinde İslam dini öğretiminin amacı, İslam inancı ve ahlâkının değerlerini derinlemesine kavratmak ve saygı, sorumluluk ve ruhsal dengeye dayalı bir yaşam tarzı geliştirmektir. Öğretmen, öğrencileri inancın anlamını keşfetmeye ve bunu günlük hayata uygulamaya yönlendiren bir rehber rolü üstlenir. Bu süreç, açık, hoşgörülü ve katılımcı bir eğitim ortamı içinde gerçekleşmelidir.

Eğitim sürecinde, dini bilginin teorik boyutu ile ahlâkî ve pratik boyutu birleştirilmelidir. Öğrenciler eleştirel düşünmeye, kendi tutumlarını sorgulamaya ve inanç, davranış ile toplumsal sorumluluk arasındaki ilişkiyi fark etmeye teşvik edilir.

Etkin katılıma dayalı öğretim yöntemleri önerilir: sezdirici (sokratik) konuşma, vaka (örnek olay) analizi, tartışma, işbirlikli öğrenme ve proje yöntemi. Bu yöntemler aracılığıyla öğrenciler ahlâkî durumları analiz edebilir, Kur'an ve Hadis'ten örnekleri tartışabilir ve İslam değerlerinin çağdaş toplumda nasıl uygulanabileceğini anlayabilirler.

Ayrıca, yorumlu metin okuma, ahlâk günlüğü ve kişisel yansıtma gibi refleksif etkinlikler, öğrenmenin manevi boyutunu güçlendirmeye katkı sağlar. Grup çalışmaları, projeler, cami ziyaretleri ve gönüllü yardım faaliyetleri, dayanışma ve empati duygularının gelişmesine hizmet eder.

Değerlendirme süreci sürekli olmalı ve yalnızca bilgi tekrarına değil, öğrencinin ahlâkî değerleri uygulama düzeyine ve kişisel gelişimine odaklanmalıdır. Davranış gözlemi, tematik portföy, ahlâkî yansıtma formları ve bireysel projeler, öğrenciyi bütüncül biçimde değerlendirmek için uygun araçlardır.

9. sınıf düzeyinde İslam dini öğretimi, dengeli bir ahlâkî kişiliğin oluşumuna katkıda bulunmalıdır. Öğrenci, inancı yalnızca bir bilgi sistemi olarak değil, adalet, dürüstlük, tevazu, merhamet ve insanlara saygı gibi evrensel değerlere dayanan bir yaşam biçimi olarak kavramalıdır.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
IUSUF Muurat	Muftiu	Muftiatul Cultului Musulman din România , Constanța
ANEFI Icbal	Inspector școlar / profesor doctor	Inspectoratul Școlar Județean Constanța
ENE Ulgean	Director adjunct/ Profesor	Școala Gimnazială A.V. Rădulescu Murfatlar
MUSLEDIN Firdes	Profesor doctor	Liceul Tehnologic Nicolae Dumitrescu Cumpăna
USTUNDAG Vildan Melia	Profesor	Școala Gimnazială nr. 1 Valu lui Traian/ Constanța
MOLOGANI Accan	Director/ Profesor	Colegiul Național Kemal Ataturk Medgidia

RESPONSABILI/ COORDONATORI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
ZĂBAVĂ Mihaela	Consilier CNCE	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare	Responsabil CNCE
PISLARU Cătălin	Inspector general MEC	Ministerul Educației și Cercetării	Responsabil MEC
IUSUF Muurat	Muftiu	Muftiatul Cultului Musulman din România, Constanța	Coordonator științific

RESPONSABILI/COORDONATORI/COLABORATORI:

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
MOLOGANI Accan	Director	Colegiul Național Kemal Ataturk Medgidia	Responsabil cult

Anexa nr. 198

Programa școlară
pentru disciplina

Viața Profetului (Siyer)

Cultul Musulman

Clasele a IX-a – a XII-a

Curriculum de specialitate (CS)
Filiera vocațională, profil teologic
specializarea teologie musulmană

Învățământ liceal

- 2026 –

Anexa nr. 198
Programa școlară pentru disciplina *Viața Profetului (Siyer),* Cultul Musulman, clasele a IX-a - a XII-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea teologie musulmană*

NOTĂ DE PREZENTARE

Prezenta programă școlară reprezintă curriculumul de specialitate (CS) pentru filiera vocațională, profilul teologic – cultul musulman, specializarea/calificarea profesională teologie musulmană pentru disciplina Viața Profetului (Siyer),cu aplicare pentru clasele din învățământul liceal, forma cu frecvență zi, începând cu anul școlar 2026-2027. Pentru această categorie de clase, conform planurilor-cadru pentru învățământul liceal, forma cu frecvență zi, aprobate ca anexe la OMEC nr. 4350/2025, studiul disciplinei are următoarea alocare orară săptămânală, defalcată pe segmentul curriculumul de specialitate (CS):

An de studiu	Clasa a IX-a	Clasa a X-a	Clasa a XI-a	Clasa a XII-a
Tip segment curricular	CS	CS	CS	CS
Nr. săptămânal de ore	1	1	1	1

Programa școlară se elaborează în concordanță cu:

- *Legea învățământului preuniversitar* nr. 198/2023;
- *Recomandările Consiliului Uniunii Europene* (2018) privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții;
- *Repere pentru proiectarea, actualizarea și evaluarea Curriculumului național. Cadrul de referință al Curriculumului național*, aprobat prin OME nr. 3239/2021;
- *Profilul de formare al absolventului*, aprobat prin OME nr. 6731/2023;

Aceste documente stabilesc cadrul de dezvoltare al competențelor-cheie și al profilului de formare al absolventului de liceu, competențe la a căror formare contribuie și disciplina Religie - Cult musulman.

Viziunea programei de învățământ pentru disciplina Viața Profetului (Siyer) este formarea unor indivizi care înțeleg corect viața, morala exemplară și lupta profetului Muhammad (s.a.v.), care pot transforma această înțelegere într-un ghid pentru propria viață și care gândesc pe baza valorilor morale.

Disciplina Viața Profetului (Siyer) este predată din clasa a IX-a până în clasa a XII-a, într-un mod adaptat nivelului elevilor, urmând principiile de la aproape la depărtat, de la simplu la complex, de la concret la abstract, într-o manieră progresivă și centrată pe elev. Programul se bazează pe o abordare interactivă și axată pe valori, în care elevul nu este un simplu receptor pasiv de informații, ci o parte activă a procesului de învățare.

Programa nu urmărește doar transmiterea de cunoștințe istorice, ci are ca scop dezvoltarea competențelor morale, sociale și spirituale, pornind de la viața Profetului. În acest sens, se pune accent pe dezvoltarea abilităților de citire-înțelegere, ascultare-înțelegere, interpretare, dezbatere și extracție a valorilor.

Obiectivele de învățare au fost formulate pe baza unei abordări centrate pe elev, vizând dezvoltarea capacităților de gândire, analiză, empatie și conștientizare morală.

Educația centrată pe elev se bazează pe principiul „învățării”, recunoscând că fiecare elev poate învăța în ritmuri și stiluri diferite, și își propune dezvoltarea gândirii critice și creative.

Conform acestei abordări, elevii sunt așteptați să stabilească legături între viața Profetului Muhammad și propria lor existență, să dezvolte un simț al responsabilității și să dobândească abilitatea de a genera valori.

În acest proces, profesorul are rolul de ghid, care identifică interesele și nevoile elevilor, pregătește mediul de învățare, oferă îndrumare, moderează discuțiile, planifică activitățile și evaluează procesul de învățare.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

C.G.1	**Cunoașterea și înțelegerea aspectelor esențiale din viața Profetului Muhammad (s.a.v.)**
C.G.2	**Identificarea valorilor morale, spirituale și sociale reflectate în faptele și învățăturile Profetului Muhammad (s.a.v.).**
C.G.3	**Analizarea și interpretarea mesajelor religioase și morale din evenimentele și relatările referitoare la viața Profetului.**
C.G.4	**Exprimarea opiniilor și a reflecțiilor personale asupra comportamentului, atitudinilor și exemplului oferit de Profet în diferite contexte.**
C.G.5	**Aplicarea valorilor și învățăturilor profetice în viața cotidiană, prin dezvoltarea unei conduite morale și a responsabilității personale și sociale.** **.**

CLASA a IX-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

***C.G. 1* - Cunoașterea și înțelegerea aspectelor esențiale din viața Profetului Muhammad**

IX.CS.1.1. Identificarea etapelor principale din viața Profetului (copilăria, tinerețea, misiunea profetică).
- Discuție ghidată despre semnificația Siyerului; - Realizarea unei hărți conceptuale despre sursele vieții Profetului; - Exercițiu de completare: „De ce este important să studiem viața Profetului?”
IX.CS.1.2. Recunoașterea contextului istoric, social și religios al Peninsulei Arabice înainte de Islam.
- Completarea unei fișe comparative „Viața înainte și după Islam”; - Analiză de text despre idolatrie și relațiile tribale; - Discuții de grup
IX.CS.1.3. Descrierea principalelor evenimente care au marcat începutul misiunii profetice.
- Lectura și povestirea unui text narativ - Exerciții de ordonare cronologică - Identificarea valorilor morale (recunoștință, răbdare)

***C.G. 2* - Identificarea valorilor morale, spirituale și sociale reflectate în faptele și învățăturile Profetului**

IX.CS.2.1. Identificarea valorilor morale și religioase transmise prin exemple din viața Profetului.
- Analiză de text: „Muhammad al-Amin”; - Discuție ghidată despre cinste și corectitudine; - Exercițiu de reflecție personală.
IX.CS.2.2. Asocierea faptelor și atitudinilor Profetului cu principiile morale islamice (sinceritate, dreptate, răbdare, modestie).
- Exerciții de asociere valori–comportamente; - Dezbatere: „ce înseamnă comunitate islamică?”; - Redactarea unei scurte reflecții.
IX.CS.2.3. Compararea valorilor islamice cu situații morale din viața cotidiană
- Analiza unor texte religioase sau povestiri din viața Profetului pentru identificarea valorilor islamice (sinceritate, răbdare, dreptate, iertare) - Realizarea unui tabel comparativ cu două coloane („Valoare islamică” / „Situație morală cotidiană corespunzătoare”) - Redactarea unui text scurt (paragraf, scrisoare, jurnal) despre o experiență personală legată de aplicarea unei valori islamice

***C.G. 3* - Analizarea și interpretarea mesajelor religioase și morale din evenimentele și relatările despre Profet**

IX.CS.3.1. Recunoașterea mesajelor principale din texte narative și descriptive despre viața Profetului.

- Lectura expresivă a unui text narativ sau descriptiv din viața Profetului (ex.: nașterea, copilăria, revelația) și sublinierea ideii centrale - Completarea unui tabel cu două coloane: Eveniment din viața Profetului / Mesajul principal transmis - Discuție ghidată despre semnificația faptelor relatate (ex.: ce ne arată atitudinea Profetului față de săraci, copii, dușmani etc.)
IX.CS.3.2. Analizarea sensului moral și spiritual al faptelor relatate.
- Lectura unui text narativ sau descriptiv despre o faptă a Profetului și discuție ghidată privind semnificația morală și spirituală a acesteia. - Identificarea valorilor morale (răbdare, modestie, iertare, dreptate) transmise prin comportamentul Profetului - Exercițiu de analiză: elevii explică de ce o anumită faptă este considerată model moral pentru musulmani
IX.CS.3.3. Deducerea învățăturilor esențiale dintr-un text religios sau moral legat de viața Profetului
- Lectura atentă a unui text religios sau moral despre viața Profetului și identificarea valorilor și principiilor transmise - Exercițiu de întrebări și răspunsuri: „Ce ne învață acest text despre comportamentul unui bun musulman?” - Realizarea unei hărți conceptuale care leagă textul, fapta Profetului și învățătura rezultată

C.G. 4 - Exprimarea opiniilor și reflecțiilor personale asupra exemplului profetic

IX.CS.4.1. Exprimarea orală și scrisă a opiniilor personale despre comportamentul Profetului în situații concrete.
- Lectura unui text narativ care descrie o situație concretă din viața Profetului (de exemplu: atitudinea față de săraci, iertarea dușmanilor, răbdarea în încercări) - Exercițiu „ce aș fi făcut eu?” – elevii compară reacția lor ipotetică cu cea a Profetului în aceeași situație - Exercițiu de formulare a judecăților de valoare: elevii completează propoziții precum „Consider că atitudinea Profetului este un exemplu de... Deoarece...”
IX.CS.4.2. Argumentarea propriilor opinii prin exemple din texte studiate.
- Lectura atentă și discutarea textelor studiate din viața Profetului, pentru identificarea faptelor care pot susține o opinie personală - Exercițiu de completare: „Sunt de acord cu atitudinea Profetului pentru că... (exemplu din text)” - Redarea unei fișe de argumentare: coloana 1 – Opinia mea; coloana 2 – Exemplul din text care o susține
IX.CS.4.3. Manifestarea atitudinilor de respect, empatie și spirit critic constructiv în discuții pe teme morale.
- Organizarea de discuții dirijate pe teme morale inspirate din viața Profetului (ex.: răbdarea, iertarea, dreptatea, generozitatea), cu accent pe exprimarea respectuoasă a opiniilor - Dezbatere morală: elevii discută despre un comportament al Profetului, exprimând opinii diferite cu argumente și respect reciproc - Realizarea unui cod al discuțiilor respectuoase (poster afișat în clasă) elaborat împreună cu elevii)

C.G. 5 - Aplicarea valorilor și învățăturilor profetice în viața cotidiană

IX.CS.5.1. Identificarea modalităților prin care valorile islamice pot fi aplicate în comportamentul zilnic.
- Lectura și analiza unor texte (versete, hadithuri sau episoade din viața Profetului) care ilustrează valori islamice precum sinceritatea, răbdarea, dreptatea, iertarea, modestia

- Studiu de caz: analiza unor situații cotidiene (conflict între colegi, ajutorarea cuiva, respectarea promisiunilor) și identificarea valorii islamice implicate - Exercițiu de completare: „Când sunt sincer...”, „Când ajut pe cineva...”, „Când iert...”, „Aplic valoarea...”
IX.CS.5.2. Asumarea unor comportamente inspirate din modelul profetic (responsabilitate, iertare, sinceritate).
- Lectura unor texte narative din viața Profetului Muhammad care ilustrează responsabilitatea, iertarea și sinceritatea - Identificarea valorilor morale manifestate de Profet în episoadele studiate și discutarea modului în care pot fi urmate în viața de zi cu zi - Scriere reflexivă: „Cum m-ar ajuta să fiu mai responsabil / mai iertător / mai sincer în relațiile mele?”
IX.CS.5.3. Participarea activă la activități educative și sociale care reflectă principiile morale islamice.
- Organizarea de activități educative (ex.: campanii de solidaritate, voluntariat, activități caritabile) care să reflecte valorile islamice precum ajutorarea, responsabilitatea și modestia - Implicarea elevilor în proiecte de clasă cu tematică moral-religioasă (ex.: săptămâna bunătății, zilele recunoștinței, ajut un coleg) - Organizarea unei expoziții tematice: „faptele bune în viața de zi cu zi” – elevii realizează afișe, citate și exemple concrete

CLASA a IX-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Contextul istoric, social și religios al vieții Profetului Muhammad	1. Prezentarea planului de învățare și întâlnirea cu elevii 2. cunoașterii vieții Profetului Muhammad *Peygamber* 3. Situația religioasă a lumii înainte de misiunea profetică 4. Privire generală asupra Peninsulei Arabe înainte de profeție 5. Viața religioasă în Arabia pre-islamică 6. Viața politică (structura tribală, forme de conducere) 7. Viața socială și economică (rolul familiei, statutul femeii, comerțul, relațiile tribale) 8. Viața culturală (literatură, poezie, tradiții și educație)
Viața Profetului Muhammad înainte și în perioada misiunii profetice	1. Contextul istoric și geografic al misiunii profetice 2. Viața Profetului Muhammad înainte de profeție 3. Începutul misiunii profetice 4. Reacțiile la mesajul islamic
Răspândirea Islamului în Mecca și provocările comunității musulmane timpurii	1. Cauzele opoziției păgânilor față de invitația la islam 2. Migrarea în Abisinia (*Habeșistan'a hicret*) și semnificația ei *3.* Convertirea la islam a lui Hz. Hamza și Hz. Omar – importanța susținerii morale și sociale a Profetului 4. Perioada boicotului – suferințele și răbdarea primilor musulmani 5. Lecții morale și spirituale din perseverența și solidaritatea comunității meccane
Migrarea Profetului Muhammad și formarea primei comunități islamice în Medina	1. Călătoria Profetului la Taif – lecții despre răbdare și perseverență 2. Călătoria nocturnă (Isra) și Înălțarea la cer (Miraç) – semnificații spirituale 3. Căutarea unui nou cămin pentru credincioși 4. Migrarea (Hicret) către Yathrib 5. Formarea comunității islamice în Medina
Consolidarea comunității islamice în Medina și ultimele etape din viața Profetului Muhammad	1. Organizarea vieții religioase, sociale și economice în Medina 2. Expedițiile și campaniile profetice (*Seriyyeler și Gazveler*) 3. Relațiile sociale și interreligioase 4. Deschiderea Islamului către lume 5. Încheierea misiunii profetice

CLASA a X-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G. 1 - Cunoașterea și înțelegerea aspectelor esențiale din viața Profetului Muhammad (s.a.v.)

X.CS.1.1. Identificarea etapelor principale din viața Profetului Muhammad (s.a.v.), de la naștere până la deces, pe baza surselor tradiționale islamice. (11)
- Lecturarea și analiza unor fragmente din sirah (biografia profetică) (12) - Realizarea unei cronologii vizuale („Linia vieții Profetului") folosind cartonașe sau aplicații digitale - Realizarea unei hărți mentale cu etapele vieții Profetului și valorile asociate fiecărei perioade
X.CS.1.2. Descrierea contextului religios, social și cultural al Peninsulei Arabice înainte de Islam și explicarea modului în care acesta a influențat misiunea profetică.
- Analiză de text și discuție ghidată: elevii citesc fragmente din surse istorice islamice sau materiale moderne despre viața triburilor arabe pre-islamice, apoi identifică principalele credințe, obiceiuri și valori sociale. - Dezbatere în clasă: „Care aspect – religios, social sau economic – a avut cea mai mare influență asupra apariției mesajului islamic?" - Studiu de caz: analiza modului în care politeismul și inegalitățile sociale au generat nevoia unei reforme spirituale — elevii discută cum mesajul Profetului Muhammad (s.a.v.) a răspuns acestor realități.
X.CS.1.3. Explicarea semnificației revelației coranice și a rolului Profetului (s.a.v.) ca mesager al lui Allah, în raport cu credințele anterioare.
- Lecturare și analiză ghidată: elevii citesc versete din Coran referitoare la începutul revelației și discută semnificația lor spirituală și educativă - Studiu comparativ: elevii compară credințele monoteiste (iudaism, creștinism) și practicile arabe pre-islamice, identificând elemente de continuitate și de noutate în mesajul coranic. - Activitate reflexivă: scrierea unui paragraf personal: „Ce înseamnă pentru mine ideea că Profetul Muhammad (s.a.v.) a fost trimis ca îndrumare pentru întreaga omenire?"

C.G. 2 - Identificarea valorilor morale, spirituale și sociale reflectate în faptele și învățăturile Profetului Muhammad (s.a.v.).

X.CS.2.1. Recunoașterea principalelor valori morale promovate de Profetul Muhammad (s.a.v.), precum sinceritatea, dreptatea, modestia, răbdarea și bunătatea. (11)
- Lecturarea și interpretarea unor hadithuri care ilustrează valorile morale - Studiu de caz: analiza unei situații din viața Profetului (s.a.v.) - Realizarea unui „Arbore al valorilor profetice" – elevii notează pe ramuri virtuțile Profetului și pe frunze comportamente concrete care pot reflecta acele virtuți în viața de zi cu zi.
X.CS.2.2. Descrierea modului în care Profetul (s.a.v.) a aplicat în practică aceste valori în relațiile cu familia, companionii, necredincioșii și comunitatea.
- Lectură ghidată și discuție: analizarea unor hadithuri și relatări din sirah care prezintă relațiile Profetului (s.a.v.) cu familia (ex: grijă, respect, blândețe față de soții și copii). - Studiu de caz pe grupe: fiecare grup primește un context diferit (familie, companioni, necredincioși, comunitate) și descrie, pe baza surselor, cum a aplicat Profetul (s.a.v.) valori precum răbdarea, iertarea, dreptatea. - Tabel comparativ: elevii realizează un tabel cu două coloane – „Valoarea morală" și „Exemplul concret din viața Profetului (s.a.v.)" – completându-l pe baza textelor discutate.
X.CS.2.3. Analizarea unor episoade din viața Profetului (s.a.v.) care ilustrează iertarea, echilibrul spiritual și respectul față de diversitate.

- Analiză de text religios: lecturarea și interpretarea unor relatări din sirah despre iertarea Profetului (s.a.v.) la cucerirea Meccăi, atitudinea față de Taif sau comportamentul său față de cei care l-au insultat - Tabel de analiză: elevii completează un tabel cu rubricile „Eveniment / Context – Atitudinea Profetului (s.a.v.) – Valoarea morală evidențiată – Învățătură pentru azi”. - Vizualizare / material video educativ: vizionarea unui scurt film documentar despre comportamentul Profetului (s.a.v.) în fața ostilității, urmată de o conversație reflexivă: „Cum a reușit să mențină echilibrul spiritual în situații dificile?”

C.G. 3 - Analizarea și interpretarea mesajelor religioase și morale din evenimentele și relatările referitoare la viața Profetului.

X.CS.3.1. Analizarea și interpretarea mesajelor religioase și morale din evenimentele și relatările referitoare la viața Profetului. (11)
- Lecturare și analiză de text: elevii citesc un fragment din sirah și extrag mesajul religios și moral principal transmis prin acel eveniment. (12) - Dezbatere ghidată: „Care este mesajul central al comportamentului Profetului (s.a.v.) în momentele de încercare — răbdare, curaj sau iertare?” – elevii își susțin opiniile prin exemple din viața profetică. - Colaj sau poster tematic: realizarea unui afiș intitulat „Mesajele morale din viața Profetului (s.a.v.)” – fiecare elev ilustrează grafic o virtute (iertare, modestie, dreptate) cu o scurtă explicație.
X.CS.3.2. Explicarea semnificațiilor teologice și morale ale acestor evenimente, prin raportare la contextul istoric și la învățăturile islamice.
- Lecție-investigație: elevii primesc un set de relatări scurte din viața Profetului (s.a.v.) și, lucrând în perechi, descoperă ce semnificație teologică (credința, providența, răsplata) și morală (iertare, dreptate) se desprinde din fiecare. - Harta conceptuală a semnificațiilor: elevii construiesc o hartă mentală în care notează legătura dintre evenimentul istoric – contextul social – semnificația religioasă – valoarea morală - Atelier de interpretare: fiecare grup alege un eveniment și elaborează o scurtă prezentare orală sau un poster cu mesajul teologic și moral central.
X.CS.3.3. Interpretarea simbolurilor și mesajelor implicite din acțiunile și deciziile Profetului (s.a.v.), cu accent pe intenția morală și dimensiunea educativă.
- Lecturare și interpretare ghidată: elevii analizează un episod semnificativ și identifică mesajul moral ascuns în gestul sau decizia sa. - Lucru pe grupe – „Descifrează simbolul”: fiecare grup primește o acțiune sau o pildă din viața Profetului (s.a.v.) (ex: curățarea moscheii, împărțirea alimentelor, iertarea unui dușman) și discută ce simbolizează și ce învață comunitatea din acel gest. - Jurnal reflexiv: elevii scriu un scurt text cu tema „Ce intenție morală pot descoperi în felul în care Profetul (s.a.v.) își trata dușmanii / familia / companionii?”

C.G. 4 - Exprimarea opiniilor și a reflecțiilor personale asupra comportamentului, atitudinilor și exemplului oferit de Profet în diferite contexte.

X.CS.4.1. Observarea și descrierea comportamentului Profetului Muhammad (s.a.v.) în diverse situații de viață (familiale, sociale, religioase, de conducere). (11)
- Lecturare selectivă din sirah: elevii citesc relatări despre comportamentul Profetului (s.a.v.) în familie, în societate și ca lider al comunității și notează atitudinile esențiale. - Activitate de asociere: profesorul prezintă o listă de situații (ex: confruntarea cu dușmanii, consilierea companionilor, relația cu familia) iar elevii trebuie să asocieze fiecare situație cu atitudinea profetică potrivită (ex: iertare, înțelepciune, răbdare). - Cercul valorilor: elevii formează un „cerc al discuției” în care fiecare spune un exemplu concret de comportament al Profetului (s.a.v.) care l-a impresionat și explică de ce îl consideră demn de urmat.

X.CS.4.2. Analizarea reacțiilor și deciziilor Profetului (s.a.v.) în contexte provocatoare, pentru a identifica atitudinile de echilibru, răbdare și înțelepciune.
- Analiză de caz: elevii citesc despre un eveniment provocator și discută cum reacțiile Profetului (s.a.v.) reflectă răbdare, echilibru și înțelepciune. - Tabel de interpretare: completarea unui tabel cu rubricile „Situația provocatoare – Reacția Profetului (s.a.v.) – Atitudinea manifestată – Lecția morală desprinsă”. - Jurnal reflexiv: elevii scriu un scurt text cu tema „Ce pot învăța din calmul și echilibrul Profetului (s.a.v.) în fața provocărilor?” – accent pe aplicarea în viața personală.
X.CS.4.3. Formularea de opinii personale argumentate privind actualitatea și relevanța exemplului profetic în societatea contemporană.
- Dezbatere tematică: „Valorile Profetului Muhammad (s.a.v.) – soluții pentru problemele lumii moderne?” - Eseu reflexiv: redactarea unui text scurt cu tema „Ce înseamnă pentru mine exemplul Profetului (s.a.v.) astăzi?” - Proiect colaborativ: realizarea unui mini-proiect intitulat „Profetul Muhammad (s.a.v.) – model pentru omul contemporan” (poster, prezentare digitală, videoclip scurt) care ilustrează actualitatea valorilor profetice.

C.G. 5 - Aplicarea valorilor și învățăturilor profetice în viața cotidiană, prin dezvoltarea unei conduite morale și a responsabilității personale și sociale.

X.CS.5.1. Identificarea valorilor morale și sociale promovate de Profetul Muhammad (s.a.v.), precum onestitatea, dreptatea, solidaritatea, compasiunea și modestia. (11)
- Povestire morală: elevii primesc o povestire despre un moment din viața Profetului (s.a.v.) și discută în grup care este valoarea transmisă și ce impact ar avea asupra relațiilor sociale de azi. - „Vânătoarea valorilor” – activitate interactivă: profesorul oferă elevilor scurte citate din hadisuri sau relatări istorice, iar elevii trebuie să identifice valoarea morală centrală (ex: onestitate, dreptate, modestie). - Piramida valorilor: elevii construiesc o piramidă a celor mai importante valori morale profetice, discutând în grup de ce o anumită virtute (ex: dreptatea sau compasiunea) ar trebui să fie la vârf.
X.CS.5.2. Analizarea modului în care aceste valori se pot manifesta în diferite domenii ale vieții (familie, școală, comunitate, spațiu public).
- Tabel de analiză aplicată: elevii completează un tabel cu rubricile „Valoare morală – Manifestare în familie – La școală – În comunitate – În spațiul public”, discutând exemple concrete de comportamente pozitive - Mini-interviu în comunitate: elevii pregătesc 3–4 întrebări și intervievează membri ai familiei sau ai comunității despre cum înțeleg și aplică valori precum onestitatea, modestia sau solidaritatea. Rezultatele sunt prezentate în clasă. - „Scenariul ideal”: elevii primesc o situație reală (ex: conflict între colegi, lipsă de respect în spațiul public) și trebuie să scrie un scurt scenariu care arată cum ar acționa o persoană inspirată de valorile Profetului (s.a.v.).
X.CS.5.3. Exersarea atitudinilor și comportamentelor pozitive inspirate din exemplul profetic în activități școlare și extrașcolare.
- Activitate de voluntariat: implicarea elevilor într-o acțiune de sprijin comunitar (vizitarea persoanelor vârstnice, colectă de alimente, curățarea unui spațiu public), urmată de o reflecție despre legătura dintre faptele lor și exemplul profetic. - „Săptămâna valorilor profetice”: fiecare zi este dedicată unei valori (ex: luni – onestitatea, marți – compasiunea, miercuri – răbdarea etc.), iar elevii notează zilnic o faptă care reflectă acea valoare. - Jurnal al comportamentului moral: elevii țin un jurnal timp de o săptămână în care consemnează comportamente inspirate de exemplul Profetului (s.a.v.) și reflectează asupra efectului lor în relațiile cu ceilalți.

CLASA a X-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Modestia Profetului Muhammad (s.a.v.)	1. Cunoașterea trăsăturilor morale ale Profetului (s.a.v.) 2. Interiorizarea și aplicarea valorilor morale profetice 3. Formarea unei conduite morale și spirituale inspirate de exemplul profetic
Evlavia Profetului Muhammad (s.a.v.)	1. Moralitatea Profetului (Peygamberimizin Ahlaki Vasıfları) 2. Misiunea Profetică – Îndatoririle Trimisului lui Allah 3. Formarea conduitei morale prin modelul profetic
Misiunea de purificare a Profetului Muhammad (s.a.v.)	1. Misiunea spirituală a Profetului Muhammad (s.a.v.) – Tezkiye, Talim și Tilavet 2. Cultul și practicile de bază în viața Profetului (s.a.v.)
Valoarea pe care Profetul Muhammad (s.a.v.) o acordă omului	1. Actele de cult și dimensiunea spirituală în viața Profetului (s.a.v.) 2. Practicile de adorare (ibadet) în viața Profetului Muhammad (s.a.v.) 3. Valorile morale și sociale în conduita Profetului (s.a.v.)
Profetul Muhammad s.a.v. și Pacea	1. Principiile sociale și etice în conduita Profetului Muhammad (s.a.v.) 2. Atitudinea Profetului Muhammad (s.a.v.) față de pace și conflict 3. Pacea în relațiile sociale și interreligioase 4. Valorile morale care susțin pacea

CLASA a XI-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G. 1 – Cunoașterea și înțelegerea aspectelor esențiale din viața Profetului Muhammad (s.a.v.)

IX.CS.1.1. Analiza comportamentului și atitudinilor Profetului Muhammed în etapele Mekke și Medine ca model fundamental de Ahlak (morală) pentru credinciosul contemporan.
- Analiza Comparativă a Etapelor: Elevii compară deciziile Profetului în etapele Mekke (răbdare, perseverență) vs. Medine (liderchip, organizare), identificând evoluția Ahlak-ului aplicat. - Jurnalul Takva: Elevii țin un jurnal reflexiv, notând situațiile zilnice în care Ahlak-ul profetic (ex. Sadakat- Sinceritatea, Emanet- Încrederea) le-a influențat Takva (pietatea) personală. - Studiu de Caz Etic: Se studiază trei Hadis-uri despre Merhamet (Milă) și Şefkat (Compasiune). Elevii aplică principiile la o dilemă etică actuală (ex. ajutorarea refugiaților/vârstnicilor). - Seminar: Ahlak-ul Tineretului Discuție despre modul în care Sünnet-ul Profetului oferă soluții la problemele Ahlak-ului specifice tinerilor (ex. onestitatea în școală, respectul față de vârstnici).
IX.CS.1.2. Explicarea modului în care Sünnet-ul (Practica Profetului) a instituit formele esențiale de İbadet (Namaz, Oruç, Zekât) și a pus bazele primei Ümmet (Comunitate).
- Analiza Funcției Cultului: Elevii analizează funcția spirituală și socială a Namaz-ului și Oruç-ului, explicând cum acestea dezvoltă disciplina individuală și coeziunea în Ümmet. - Simulare Istorică: Hicret și Ümmet Se studiază Hicret-ul. Elevii simulează modul în care Ensar (Ajutorătorii) și Muhacir (Emigranții) au format prima structură comunitară, punând în practică Zekât-ul timpuriu și solidaritatea. - Tevhid în İbadet Se compară İbadet-ul islamic cu formele de cult din Iudaism/Creștinism, identificând Tevhid (Unicitatea lui Allah) ca numitor comun și diferențiator fundamental. - Cercetare: Aile (Familia) ca Bază Elevii cercetează rolul familiei în păstrarea identității religioase, identificând obligațiile și drepturile membrilor familiei din perspectiva Siyer (modelul Profetului).
IX.CS.1.3. Evaluarea principiilor de Adalet (Justiție) și Saygı (Respect) reflectate în Medine Sözleşmesi (Constituția) și în interacțiunile timpurii cu Gayr-i Müslim (Non-musulmanii).
- Studiu de Text: Medine SözleşmesiAnaliza clauzelor principale ale Constituției Medinei, concentrându-se pe drepturile și obligațiile reciproce ale musulmanilor și ale celorlalte grupuri (Gayr-i Müslim). - Prezentare: Profetul ca Hakem (Arbitru)Elevii prezintă două cazuri din Siyer în care Profetul Muhammed a judecat cu Adalet (Justiție) un diferend, punând accent pe imparțialitate, indiferent de credință. - Dezbatere: Principiul Sulh (Pace)Se dezbate modul în care principiile de Saygı (Respect) și libertate religioasă (menționate în Kur'an) au permis stabilirea păcii (Sulh) în comunitatea plurireligioasă timpurie. - Exercițiu: Emr-i bi'l-Ma'ruf și AdaletElevii elaborează un plan simplu de acțiune pentru o problemă minoră de injustiție socială locală, aplicând principiile Emr-i bi'l-Ma'ruf (Poruncirea Binelui) și Adalet.

C.G. 2 - Identificarea valorilor morale, spirituale și sociale reflectate în faptele și învățăturile Profetului Muhammad (s.a.v.).

IX.CS.2.1. Identificarea și analiza valorilor morale (Ahlak) fundamentale (ex. Sadakat, Emanet, Sabır) extrase din contextul biografic al Profetului Muhammed.
- Studiu de Text: Siyer și AhlakElevii citesc pasaje din biografia Profetului (perioada Mekke) și extrag valorile de Sabır (Răbdare) și Azim (Perseverență), explicând contextul lor.

- Portretul Moral:Elevii creează un "Portret Moral" al Profetului, ilustrând valorile de Sadakat (Sinceritate) și Emanet (Încredere) prin exemple concrete din viața sa. - Dileme Etice:Se prezintă dileme morale cotidiene. Elevii aplică valorile de Ahlak ale Profetului pentru a justifica cea mai responsabilă decizie (ex. onestitatea în fața pierderii materiale). - Seminar: Ahlak-ul Gândirii:Discuție despre importanța valorilor intelectuale (ex. İlim - Cunoașterea, Hilm - Toleranța) în Sünnet și rolul lor în formarea caracterului.
IX.CS.2.2. Explicarea modului în care formele de İbadet (venerare) și principiile de Takva (pietate) reflectă valorile spirituale ale Sünnet-ului (Practica Profetului).
- Valoarea Namaz:Elevii analizează elemente din Namaz (Rugăciune) (ex. curățenia, direcția, supunerea) și explică valoarea spirituală a Tevhid-ului (Unicitatea) și a Huzur-ului (Pace interioară). - Valoarea Oruç:Se studiază Hadis-uri despre post. Elevii identifică valoarea spirituală a İrade (Voință), Şefkat (Compasiunea) față de săraci și dezvoltarea Takva-ei. - Cercetare: Zikir și DuaElevii cercetează forma și valoarea spirituală a Zikir-ului (Amintirea lui Allah) și a Dua-ului (Implorarea), arătând cum Profetul le-a integrat în viața de zi cu zi. - Sinteză: İbadet și AhlakElevii argumentează că adevărata valoare spirituală a İbadet-ului nu poate exista fără Ahlak (moralitate) (ex. Namaz-ul nu este acceptat dacă se minte).
IX.CS.2.3. Evaluarea valorilor sociale de Adalet (Justiție), Merhamet (Milă) și Sulh (Pace) manifestate în organizarea primei Ümmet (Comunitate) la Medine.
- Analiza Adalet: Se studiază cazuri de aplicare a Adalet-ului (Justiției) de către Profet (ex. împărțirea prăzii, soluționarea disputelor tribale) și se identifică valoarea fundamentală a egalității în fața legii. - Modelul de Solidaritate: Elevii analizează relația Ensar - Muhacir (Ajutorătorii - Emigranții) și extrag valoarea socială a Kardeşlik (Frăție) și a Yardımlaşma (Ajutor Reciproc). - Studiu de Caz: Drepturile Sociale: Se studiază drepturile acordate de Profet categoriilor vulnerabile (orfani, femei, sclavi) și se evaluează valoarea socială a Merhamet-ului ca fundament al legii. - Dezbatere: Sulh în Medine Sözleşmesi Elevii dezbat modul în care Medine Sözleşmesi (Constituția) a stabilit valoarea socială a Sulh-ului (Pace) și a coexistenței, în ciuda diversității religioase.

C.G. 3 - Analizarea și interpretarea mesajelor religioase și morale din evenimentele și relatările referitoare la viața Profetului.

IX.CS.3.1. Analiza critică a mesajului religios al evenimentelor cheie din Siyer (ex. Hicret, Vahiy - Revelație), identificând semnificația teologică a acestora.
- Analiza Vahiy (Revelație) ca Mesaj Elevii analizează evenimentul primei Vahiy-i (Revelații) și interpretează semnificația cuvântului "Oku" (Citește) în contextul mesajului teologic și intelectual al Islamului. - Interpretarea Teologică a Hicret-ului Se studiază Hicret-ul (Emigrația) dincolo de aspectul migratoriu: Elevii interpretează evenimentul ca pe o demonstrație a dependenței de Tevhid (Unicitatea lui Allah) și ca început al libertății de İbadet (venerare). - Identificarea Mesajului Mucize (Miracol) Elevii analizează două evenimente considerate miracole (ex. Mi'raj - Înălțarea) și interpretează mesajul religios de bază (ex. transcendența, unitatea creației), nu doar latura fantastică.
IX.CS.3.2. Interpretarea mesajelor morale extrase din relatările despre Sünnet (Practica Profetului) și aplicarea lor la soluționarea dilemelor etice personale.
- Interpretarea Ahlak-ului în Relațiile SocialeElevii analizează relatări despre Ahlak-ul Profetului în relația cu Gayr-i Müslim (Non-musulmanii) și interpretează mesajul moral de Saygı (Respect) și toleranță (CS 3 de la CG anterior). - Ateliere de Aplicare Etică:Se prezintă o dilemă etică modernă (ex. İsraf - Risipa sau Gıybet - Bârfa). Elevii interpretează un Hadis relevant și aplică mesajul moral la soluția propusă. - Analiza Mesajului Sabır (Răbdare)Elevii selectează trei momente dificile din viața Profetului (ex. pierderea copiilor, insultele din Mekke) și interpretează mesajul de Sabır ca o virtute activă (nu pasivă) în fața încercărilor.

IX.CS.3.3. Evaluarea contextului social și cultural al evenimentelor din Siyer pentru a interpreta corect mesajele de Adalet (Justiție) și Dinlerarası Saygı (Respect Interreligios).
- Evaluarea Contextului Pre-IslamicElevii evaluează starea socială și morală a Arabiei pre-islamice (Cahiliye - Ignoranța) pentru a înțelege cât de revoluționar era mesajul de Adalet și egalitate al Profetului. - Interpretarea Medine Sözleşmesi în Context SocialElevii analizează Constituția Medinei și interpretează modul în care documentul a folosit structurile tribale existente pentru a promova un mesaj nou de Dinlerarası Saygı și Sulh (Pace). - Analiza Mesajului Emr-i bi'l-Ma'ruf în SocietateElevii analizează evenimente în care Profetul a intervenit în favoarea celor oprimați (ex. sclavi, femei) și interpretează mesajul social: responsabilitatea individuală de a asigura Adalet în comunitate.

C.G. 4 - Exprimarea opiniilor și a reflecțiilor personale asupra comportamentului, atitudinilor și exemplului oferit de Profet în diferite contexte.

IX.CS.4.1. Formularea de opinii personale justificate privind modul în care Ahlak-ul Profetului Muhammed servește ca model pentru dezvoltarea Takva-ei (pietății) individuale.
- Eseu Reflexiv: Ahlak și Vocația PersonalăElevii scriu un eseu despre un anumit atribut moral al Profetului (ex. Sabır - Răbdarea) și cum acesta le influențează deciziile personale și obiectivele de Takva. - Prezentare: Profetul ca Model de AdabElevii pregătesc prezentări scurte, exprimându-și opinia despre Adab-ul (bunele maniere) Profetului în viața de zi cu zi și cum pot aplica acest Sünnet în interacțiunile lor. - Discuție de Grup: Modelul ŞahsiyetElevii dezbat care este cel mai relevant aspect al personalității (Şahsiyet) Profetului pentru tinerii din ziua de azi și își justifică opinia cu exemple din Siyer.
IX.CS.4.2. Exprimarea de reflecții personale asupra importanței Emr-i bi'l-Ma'ruf (Poruncirea Binelui) și Yardımlaşma (Ajutor Reciproc) în contextul Ümmet-ului (Comunității) contemporane.
- Reflecții Asupra Hicret Elevii scriu o pagină de jurnal imaginându-și experiența unui Muhacir sau Ensar, reflectând asupra valorilor de Yardımlaşma (Ajutor Reciproc) și Kardeşlik (Frăție) manifestate. - Dezbatere: Emr-i bi'l-Ma'ruf în Public Elevii dezbat limita și responsabilitatea aplicării Emr-i bi'l-Ma'ruf (Poruncirea Binelui) în spațiul public, formulându-și opinia despre etica intervenției sociale. - Scrisoare Către Comunitate: Elevii scriu o scrisoare deschisă adresată comunității (Ümmet), exprimându-și opinia despre rolul pe care Zekât-ul și Vakıf-urile (Fundațiile) ar trebui să îl joace pentru a asigura Adalet (Justiție) socială astăzi.
IX.CS.4.3. Reflectarea asupra atitudinii Profetului față de Gayr-i Müslim (Non-musulmani) și articularea propriei poziții privind Saygı (Respectul) și Dinlerarası Diyalog (Dialogul Interreligios).
- Simulare de Dialog Interreligios: Elevii simulează o conversație cu un membru al unei alte credințe, bazându-și atitudinea pe principiile de Saygı (Respect) și toleranță din Siyer (Medine Sözleşmesi). - Articol de Opinie: Elevii scriu un articol de opinie, articulând propria poziție despre Dinlerarası Diyalog (Dialogul Interreligios) și cum exemplul Profetului din Medine poate contribui la Sulh (Pace) modernă. - Analiză Media: Elevii analizează o știre despre o tensiune interreligioasă. Ei reflectă asupra modului în care aplicarea Adalet-ului și Merhamet-ului (Milei) de către Profet ar fi putut soluționa situația respectivă.

CLASA a XI-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Etica Profetului Muhammed (sav)	1. Ahlak (Moralitatea) Profetului: Sadakat (Sinceritate) și Emanet (Încredere). 2. Takva (Pietatea) Personală: Sünnet-ul în İbadet (venerare) non-ritualică. 3. Zühd (Ascetismul) și Simplitatea în viața Profetului. 4. Şefkat (Compasiunea) și Merhamet (Mila) față de Aile (Familie). 5. Profetul ca Model Şahsiyet (Personalitate) pentru tineri. 6. İlim (Știința/Cunoașterea) și Rolul său în dezvoltarea Ahlak-ului. 7. Sabır (Răbdarea) în fața dificultăților (ex. perioada Mekke). 8. Sünnet ca sursă de modelare a identității și stilului de viață.
Sünnet ca Model de İbadet (Venerare) și Identitate	1. Namaz (Rugăciunea) Profetului: Instituirea și semnificația spirituală. 2. Oruç (Postul): Practica Profetului și dezvoltarea Takva-ei. 3. Zekât (Aumosa) și Rolul său timpuriu în comunitatea Medine. 4. Şehadet (Mărturia de Credință): Fundamentul identității musulmane. 5. Mezhep-uri și Diferențele de İçtihat (Interpretare) în İbadet. 6. Forme de İbadet la Yahudilik (Iudaism) și Hıristiyanlık (Creştinism). 7. Tevhid (Unicitatea lui Allah) ca numitor comun în İbadet-ul monoteist.
Fundamentele Siyer și Perioada Mekke	1. Definiția și importanța Siyer-ului (biografiei Profetului). 2. Sursa: Kur'an și Sünnet (Practica Profetului). 3. Contextul Arabiei pre-islamice (Cahiliye - Ignoranța). 4. Evenimentul primei Vahiy-i (Revelației) și mesajul "Oku" (Citește). 5. Primele apeluri la Islam și dificultățile din Mekke. 6. Sabır (Răbdarea) și Azim (Perseverența) ca valori morale centrale în această perioadă. 7. Ahlak-ul (Moralitatea) Profetului înainte de Revelație (Sadakat, Emanet).
Modelul de Moralitate, Pietate și Venerare	1. Ahlak-ul Profetului ca model de Şahsiyet (Personalitate). 2. Takva (Pietatea/Conștiința de Allah) – Valoare spirituală centrală a Islamului. 3. Analiza celor 5 stâlpi ca forme de İbadet (ex. Semnificația Namaz și Oruç). 4. Tevhid (Unicitatea lui Allah) ca fundament al tuturor formelor de İbadet. 5. Zikir (Amintirea lui Allah) și Dua (Implorarea) în viața Profetului. 6. Adab (Bunele Maniere) ca parte integrantă a Ahlak-ului. 7. Valorile morale (ex. Hilm - Toleranța, Merhamet - Mila) ca bază a İbadet-ului.

Domenii de conținut	Conținuturi
Emigrația, Comunitatea și Așezarea Familiei	1. Hicret-ul (Emigrația) ca moment de cotitură religioasă și socială. 2. Formarea primei Ümmet (Comunitate) prin legătura Ensar - Muhacir (Ajutorători - Emigranți). 3. Valoarea socială a Kardeşlik (Frăție) și Yardımlaşma (Ajutor Reciproc). 4. Instituirea Adalet-ului (Justiției) în noul stat Medine. 5. Aile (Familia) în Siyer: Drepturile și obligațiile soților și ale părinților/copiilor. 6. Profetul ca model de Adalet și Merhamet în rezolvarea disputelor.
Justiție și Relații Interreligioase	1. Medine Sözleşmesi (Constituția Medinei) ca prim model de convietuire multireligioasă. 2. Principiile de Saygı (Respect) și toleranță față de Gayr-i Müslim (Non-musulmanii). 3. Analiza Adalet-ului (Justiției) aplicat de Profet în relațiile cu Ehl-i Kitab (Oamenii Cărții). 4. Conceptul de Sulh (Pace) și modul în care Siyer-ul fundamentează Dinlerarası Diyalog (Dialogul Interreligios). 5. Rolul Profetului ca Hakem (Arbitru) neutru în conflicte.
Responsabilitatea Socială și Ecologică din Siyer	1. Conceptul de Hilafet (Vicariat/Tutela) și responsabilitatea față de creație. 2. Çevre Ahlakı (Etica Ecologică) în Sünnet (protejarea naturii, apei). 3. Emr-i bi'l-Ma'ruf (Poruncirea Binelui) și rolul său în asumarea responsabilității comunitare. 4. Critica İsraf-ului (Risipa) ca decizie iresponsabilă și contrară Ahlak-ului. 5. Instituțiile timpurii de responsabilitate socială: Funcția Zekât-ului și Vakıf-urilor (Fundațiilor). 6. Protecția categoriilor vulnerabile (orfanul, văduva) ca expresie a Adalet-ului social.

CLASA a XII-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G. 1 - Cunoașterea și înțelegerea aspectelor esențiale din viața Profetului Muhammed (s.a.v.).

IX.CS.1.1. Sintetizarea și evaluarea modului în care Sünnet-ul (Practica Profetului) a devenit sursa fundamentală pentru dezvoltarea İslam Hukuku (Jurisprudența Islamică) și a Kelam-ului (Teologia).
- Studiu de Caz: Sünnet și Jurisprudență Analiza unui caz de İslam Hukuku (ex. problema moștenirii) pentru a identifica modul în care Sünnet-ul (Hadis-urile) a servit ca bază legislativă. - Analiză Comparativă: Mezhep și Sursă Compararea a două Mezhep-uri (ex. Hanefi vs. Șafii) pentru a evalua diferențele de metodologie în utilizarea Sünnet-ului ca sursă legală. - Temeință Teologică: Kelam și Hadis Elaborarea unui eseu care să demonstreze cum Sünnet-ul fundamentează concepte cheie din Kelam (Teologie), cum ar fi liberul arbitru sau destinul.
IX.CS.1.2. Analiza comparativă a rolului Profetului ca lider de stat (Devlet Başkanı) și lider spiritual în vederea înțelegerii modelului de guvernare al primei Ümmet (Comunitate).
- Simulare de Cabinet: Elevii simulează o ședință a liderilor din Medine (după modelul profetic), gestionând o criză politică sau militară, analizând deciziile luate ca Devlet Başkanı. - Cercetare: Profetul și Justiția Socială Cercetarea și prezentarea modului în care Profetul a separat rolul său de Hakem (Arbitru/Judecător) de rolul său de peygamber (Profet), asigurând Adalet-ul. - Diagrama Funcțiilor: Crearea unei diagrame care să separe și să interconecteze funcțiile legislative, judiciare, executive și spirituale exercitate de Profet.
IX.CS.1.3. Investigarea și explicarea structurii și funcției Vakıf-urilor (Fundațiilor) ca instituții inspirate de Sünnet pentru asigurarea Adalet-ului (Justiției) sociale pe termen lung.
- Proiect de Design Vakıf: Elevii elaborează un plan detaliat pentru înființarea unui Vakıf contemporan (ex. pentru educație sau sănătate), bazat pe principiile etice din Siyer. - Studiu de Caz: Vakıf Istoric Analiza funcționării unui Vakıf istoric major și evaluarea impactului acestuia asupra Adalet-ului social și distribuției bogăției. - Dezbatere: Vakıf vs. ONG Modern Dezbaterea diferențelor și similarităților dintre instituțiile caritabile islamice tradiționale (Vakıf) și ONG-urile moderne, evaluând eficiența lor în contextul Emr-i bi'l-Ma'ruf.

C.G. 2 - Identificarea valorilor morale (Ahlak), spirituale (Takva) și sociale (Adalet) reflectate în faptele și învățăturile Profetului Muhammed (s.a.v.).

IX.CS.2.1. Evaluarea rolului Ahlak-ului (Moralei) profetice în stabilirea Makâsıd-ı Şeriat (Obiectivelor Legii Islamice) și aplicarea acestora la dilemele etice contemporane.
- Analiza Makâsıd: Elevii identifică cele 5 Obiective ale Legii (Makâsıd) și le corelează cu principalele valori etice (Ahlak) ale Profetului. - Panel de Bioetică Simulat: Simularea unui panel de experți care dezbate o dilemă de bioetică (ex. eutanasia sau clonarea), justificând deciziile prin prisma Makâsıd-ı Şeriat (Protejarea vieții, a religiei etc.). - Sinteză: Ahlak în Media Elaborarea unei fișe de etică pentru utilizarea rețelelor sociale, bazată pe Ahlak-ul Profetului, aplicând principii ca evitarea Gıybet (bârfa) și promovarea Sadakat (sincerității).
IX.CS.2.2. Argumentarea faptului că Takva (Pietatea) și İhsan (Excelența Spirituală) sunt valori centrale care motivează acțiunea socială și Emr-i bi'l-Ma'ruf (Poruncirea Binelui) în societate.

- Cercetare: Tasavvuf (Sufism) şi Serviciul Investigarea modului în care mişcările sufite (Tarikat) folosesc İhsan (Excelența spirituală) ca motivație pentru acțiunile de Emr-i bi'l-Ma'ruf în comunitate. - Discuție dirijată: Takva ca Motor Social Elevii dezbat afirmația: "Takva nu este doar o stare interioară, ci o forță de acțiune socială". Argumentele trebuie extrase din faptele Profetului. - Proiect de Acțiune: Emr-i bi'l-Ma'ruf Proiectarea unei inițiative de Emr-i bi'l-Ma'ruf (ex. campanie anti-risipă alimentară) și argumentarea necesității ei prin valoarea Takva (conștiința de Allah).
IX.CS.2.3. Identificarea valorilor de Merhamet (Milă) și Adalet ca răspuns la inegalitățile economice globale, prin analiza principiilor financiare din Sünnet (ex. interzicerea Riba - Cămătăriei).
- Analiză Economică: Riba vs. Zekât Studiu de caz despre funcționarea modernă a sistemului bancar. Elevii analizează și compară principiul Riba (Cămătăria) cu principiile de Adalet (Justiție) susținute de Zekât. - Studiu de Caz: Merhamet şi Comerțul Analiza relatărilor despre practicile comerciale ale Profetului și extragerea valorilor de Merhamet și onestitate aplicabile în afacerile contemporane. - Prezentare: Soluții bazate pe Adalet Prezentarea unor soluții islamice moderne (ex. Takaful - asigurarea mutuală) pentru inegalitățile economice, argumentând că acestea reflectă Adalet-ul și Merhamet-ul din Siyer.

C.G. 3 - Analizarea și interpretarea mesajelor religioase și morale din evenimentele și relatările referitoare la viața Profetului.

IX.CS.3.1. Analiza metodologică a modului în care erudiții (Ulema) interpretează Sünnet-ul pentru a emite Fetva (Opinii Juridice) relevante pentru problemele societății moderne.
- Studiu de Caz: Emisiunea de Fetva Analiza a două Fetva-uri recente (ex. despre transplant de organe sau cryonics), identificând metoda (Usul) prin care erudiții ajung la o decizie pe baza Sünnet-ului. - Fișa Metodologică: Crearea unei fișe care să explice etapele și sursele (Kur'an, Sünnet, İcma etc.) folosite de Ulema (erudiți) pentru a interpreta mesajul profetic într-un context fără precedent. - Simulare de Consiliu de Fetva: Elevii, în roluri de Müfti (emitenți de Fetva), dezbat o problemă socială nouă și argumentează soluția pe baza metodologiei de interpretare a Sünnet-ului.
IX.CS.3.2. Interpretarea mesajelor de Adalet și Sulh (Pace) din evenimente precum Hudeybiye Antlaşması (Tratatul) și aplicarea lor la medierea conflictelor interculturale contemporane.
- Analiza Tratatului: Hudeybiye Antlaşması Studiul aprofundat al Tratatului de la Hudeybiye. Elevii interpretează mesajul de Sulh (Pace) și de viziune pe termen lung al Profetului în ciuda condițiilor aparent inechitabile. - Proiect: Mediatori de Sulh Elaborarea unui ghid de mediere a conflictelor interculturale sau interreligioase, bazat pe principiile de Adalet și diplomație extrase din Siyer. - Eseu: Sulh și Justiția Scriere unui eseu despre relația dintre Sulh (Pace) și Adalet (Justiție): Este pacea posibilă fără justiție? Argumentare cu referire la Siyer.
IX.CS.3.3. Evaluarea critică a diversității de interpretare (İçtihat) a mesajelor din Siyer în diferite Mezhep-uri (Școli de gândire) și justificarea necesității de Saygı (Respect) intern.
- Analiza İçtihat:Alegerea unui ritual (ex. Namaz) și analiza modului în care diferitele Mezhep-uri juridice (Hanefi, Şafii) au ajuns la concluzii diferite, subliniind rolul İçtihat-ului. - Articol: Saygı și Unitatea ÜmmetRedactarea unui articol de opinie în care se argumentează că diversitatea de interpretare nu trebuie să ducă la diviziune și se justifică necesitatea de Saygı (Respect) intern. - Dezbatere: Mezhep-uri și IdentitateDezbaterea asupra modului în care apartenența la un anumit Mezhep influențează identitatea culturală și religioasă, dar nu afectează unitatea fundamentală a Tevhid-ului.

C.G. 4 - Exprimarea opiniilor și a reflecțiilor personale asupra comportamentului, atitudinilor și exemplului oferit de Profet în diferite contexte.

IX.CS.4.1. Articularea și justificarea poziției personale față de provocările etice generate de media și tehnologie, bazată pe valorile Ahlak-ului din Siyer.
- Vlog de Etică Digitală:Crearea unui scurt vlog în care elevul își exprimă opinia despre modul în care Sünnet-ul (ex. onestitatea, evitarea calomniei) ar trebui să fie aplicat în comunicarea pe rețelele sociale. - Eseu: Ahlak și SiyerRedactarea unui eseu argumentativ care să justifice de ce modelul de Ahlak al Profetului este încă relevant pentru rezolvarea dilemelor etice generate de inteligența artificială sau biotehnologie. - Panel de Discuții: Atitudinea față de CrizăDiscuții de grup în care elevii își exprimă reflecțiile personale asupra modului în care Sabır (Răbdarea) Profetului le-ar putea modela reacțiile în crizele personale sau sociale din prezent.
IX.CS.4.2. Dezvoltarea de abilități de Davet (Chemarea la Islam) pentru a prezenta valorile islamice într-un mod adecvat și respectuos în contexte culturale diverse.
- Simulare Davet: Elevii, în perechi, simulează o conversație de Davet cu o persoană din alt context cultural, concentrându-se pe Saygı (Respect) și limbaj non-agresiv (modelat după Siyer). - Proiect de Material Informativ: Crearea unui material (broșură, infografic) destinat publicului larg, care să prezinte o valoare islamică (ex. Adalet) folosind limbaj accesibil și neutru. - Reflecție: Davet vs. Prozelitism Elevii scriu o reflecție personală care să traseze o linie clară între Davet (invitația bazată pe model și Saygı) și prozelitismul forțat, bazată pe Kur'an și Sünnet.
IX.CS.4.3. Reflectarea asupra propriei responsabilități ca membru al Ümmet-ului Global și exprimarea angajamentului personal de a promova Dinlerarası Diyalog (Dialogul Interreligios) și Saygı (Respectul).
- Jurnal de Dialog: Elevii reflectă asupra interacțiunilor lor cu persoane de alte credințe și scriu în jurnal cum Siyer-ul le-a modelat atitudinea de Saygı și deschiderea spre Dinlerarası Diyalog. - Articol de Opinie: Redactarea unui articol de opinie în care își exprimă angajamentul de a promova Sulh (Pace) și coexistența, argumentând că acest lucru este o obligație a membrului Ümmet-ului Global. - Prezentare: Modelul Profetului pentru Liderii TineriPregătirea unei prezentări în care se reflectă asupra lecțiilor de liderchip (diplomație, Adalet) din Siyer care pot fi aplicate în promovarea păcii la nivel internațional.

C.G. 5 - Aplicarea valorilor și învățăturilor profetice în viața cotidiană, prin dezvoltarea unei conduite morale și a responsabilității personale și sociale.

IX.CS.5.1. Proiectarea de inițiative de Emr-i bi'l-Ma'ruf (Poruncirea Binelui) în comunitate, utilizând modelul de sustenabilitate al Vakıf-urilor (Fundațiilor) inspirate de Siyer.
- Proiectare Detaliată: Vakıf ComunitarElaborarea unui proiect detaliat de Vakıf (Fundație) pentru o cauză socială specifică (ex. sprijinirea familiilor cu mulți copii), incluzând surse de finanțare și Sünnet-ul relevant. - Analiză de Impact: Emr-i bi'l-Ma'rufAnaliza unui proiect de acțiune socială locală (real sau propus) și evaluarea impactului acestuia prin prisma principiilor de Emr-i bi'l-Ma'ruf și Adalet. - Cercetare: Modele de Vakıf; Cercetarea a trei tipuri diferite de Vakıf-uri din istorie (ex. pentru apă, pentru animale, pentru educație) și interpretarea modului în care ele aplică sustenabil Emr-i bi'l-Ma'ruf.
IX.CS.5.2. Argumentarea și susținerea unor soluții practice, bazate pe conceptul de Hilafet (Vicariat), pentru problemele de Çevre Ahlakı (Etica Ecologică) la nivel local sau global.
- Pledoarie Ecologică: Elevii susțin o pledoarie (discurs) în fața clasei, argumentând că protecția mediului este o obligație religioasă esențială bazată pe Hilafet și Sünnet-ul anti-İsraf (risipă). - Plan de Acțiune: Çevre Ahlakı Elaborarea unui plan de acțiune detaliat pentru combaterea unei probleme ecologice locale (ex. poluarea) prin prisma valorilor de Hilafet și Merhamet față de creație.

- Analiză de Text: Profetul și Animalele Studiu de text despre relatările din Siyer care tratează drepturile și tratamentul animalelor. Argumentarea faptului că Merhamet-ul (Mila) față de animale este o formă de îndeplinire a Hilafet-ului.
IX.CS.5.3. Aplicarea principiilor de Adalet și Merhamet în evaluarea rolului minorităților musulmane în statele laice și dezvoltarea unei conduite de cetățenie responsabilă.
- Studiu de Caz: Adalet în Minoritate Analiza unui caz real sau ipotetic de discriminare a unei minorități musulmane și aplicarea principiilor de Adalet și Saygı (Respect) din Siyer pentru a propune o soluție etică. - Eseu: Ümmet și Cetățenia Redactarea unui eseu argumentativ care să demonstreze că apartenența la Ümmet (Comunitatea Musulmană) nu contravine, ci susține o atitudine de cetățenie responsabilă și loialitate față de statul laic. - Dezbatere: Principiul Dinlerarası Diyalog Dezbaterea modului în care comunitatea musulmană, ca minoritate, poate iniția și susține activ Dinlerarası Diyalog (Dialogul Interreligios) în spiritul Medine Sözleşmesi.

CLASA a XII-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Instituționalizarea Sünnet: Fundamentele Juridice și Teologice	1. Sünnet (Practica Profetului) ca sursă de İslam Hukuku (Jurisprudența Islamică) și Kelam (Teologie). 2. İçtihat (Interpretarea) și diversitatea de viziuni: Cunoașterea și Saygı-ul (Respectul) față de Mezhep-uri. 3. Rolul Profetului ca Devlet Başkanı (Lider de Stat) și modul în care Siyer-ul fundamentează guvernarea. 4. Structura de Ulema (Erudiți) și metodologia (Usul) de emitere a Fetva-urilor. 5. Analiza comparativă: Rolul Profetului ca lider de stat vs. lider spiritual.
Moralitatea Islamică și Etica Contemporană	1. Makâsıd-ı Şeriat (Obiectivele Legii Islamice) și rolul lor în interpretarea etică. 2. Ahlak-ul profetic ca busolă în fața dilemelor de bioetică (ex. eutanasia) și tehnologie. 3. İhsan (Excelența Spirituală) și Tasavvuf (Misticismul) ca aprofundare a Takva-ei. 4. Analiza etică a İsraf-ului (Risipa) și a consumului excesiv din perspectiva Ahlak-ului. 5. Aplicarea principiilor de Sabır (Răbdare) și Şefkat (Compasiune) în gestionarea crizelor personale și sociale.
Ummah și Sistemele de Justiție	1. Principiile de Adalet (Justiție) economică în Sünnet: Interzicerea Riba (Cămătăriei) și promovarea Zekât-ului. 2. Rolul Vakıf-urilor (Fundațiilor) ca motor al sustenabilității sociale și al Yardımlaşma (Ajutorului Reciproc). 3. Emr-i bi'l-Ma'ruf (Poruncirea Binelui) ca responsabilitate individuală și instituțională. 4. Merhamet (Mila) și Adalet aplicate în stabilirea drepturilor angajaților și în practicile comerciale. 5. Provocările Ümmet-ului Global și necesitatea coeziunii (Frăția/Kardeşlik).
Diplomație, Respect și Dialog în Siyer	1. Analiza Hudeybiye Antlaşması (Tratatul de la Hudeybiye) ca lecție de diplomație, Sulh (Pace) și viziune pe termen lung. 2. Fundamentele de Saygı (Respect) și Adalet în relațiile cu Gayr-i Müslim (Non-musulmanii). 3. Strategii de promovare a Dinlerarası Diyalog (Dialogul Interreligios) bazate pe principiul Tevhid (Unicitatea lui Allah). 4. Adalet și Sulh în contextul conflictelor internaționale și interculturale. 5. Rolul minorităților musulmane în statele laice și dezvoltarea unei conduite de cetățenie responsabilă.
Davet, Hilafet și Responsabilitate Globală	1. Conceptul de Hilafet (Vicariat/Tutela) și implicațiile sale pentru responsabilitatea socială și ecologică. 2. Çevre Ahlakı (Etica Ecologică) din perspectiva Sünnet-ului (ex. interzicerea distrugerii, conservarea resurselor). 3. Davet (Chemarea/Invitația la Islam) ca misiune a Ümmet-ului: Principii, metode și Adab (Bune Maniere). 4. Articularea valorilor islamice în discursul public (media, social). 5. Promovarea Emr-i bi'l-Ma'ruf prin proiecte de impact global

SUGESTII METODOLOGICE

Predarea disciplinei **Siyer** urmărește nu doar transmiterea de informații despre viața Profetului Muhammad, ci și formarea unui comportament moral, responsabil și echilibrat, inspirat din modelul profetic. Din acest motiv, abordarea didactică trebuie să fie una **interactivă, valorică și reflexivă**, centrată pe elev și pe dezvoltarea competențelor spirituale, cognitive și sociale.

Principii didactice fundamentale

Predarea disciplinei Siyer se va realiza în conformitate cu următoarele principii educaționale:

1. **Principiul centrat pe elev** – elevul este participant activ la procesul de învățare, nu simplu receptor de informații. Activitățile vor urmări dezvoltarea gândirii critice, a empatiei și a capacității de aplicare a valorilor morale în viața de zi cu zi.
2. **Principiul accesibilității și gradării** – conținuturile vor fi prezentate progresiv, de la fapte simple și concrete la concepte morale mai profunde, respectând ritmul de învățare și particularitățile de vârstă.
3. **Principiul învățării prin valori** – accentul se pune pe descoperirea mesajelor etice, spirituale și civice din viața Profetului. Elevii trebuie să înțeleagă sensul profund al faptelor, nu doar aspectele istorice.
4. **Principiul corelării teoriei cu practica** – faptele și evenimentele din viața Profetului vor fi raportate la situații reale, la viața personală, familială și comunitară a elevilor.
5. **Principiul dialogului și respectului intercultural** – procesul de învățare va promova toleranța, respectul față de alte confesiuni și deschiderea spre conviețuire pașnică.
6. **Principiul interdisciplinarității** – se recomandă corelarea conținuturilor cu alte discipline, precum istoria, limba arabă, literatura, educația moral-civică și geografia, pentru o înțelegere completă a contextului epocii profetice.
7. **Principiul formării convingerilor și atitudinilor morale** – predarea Siyer-ului trebuie să contribuie la formarea caracterului și a identității religioase echilibrate, prin interiorizarea valorilor islamice autentice.

Orientări metodologice generale

1. Profesorul va crea un climat educațional pozitiv, bazat pe încredere, respect și deschidere, astfel încât elevii să se simtă liberi să pună întrebări, să exprime opinii și să participe activ.
2. Procesul de învățare va combina activități cognitive (cunoaștere, analiză, interpretare) cu activități afective și atitudinale (reflecție morală, empatie, asumarea valorilor).
3. Lecțiile de Siyer pot alterna prezentarea narativă cu descoperirea prin întrebări, discuția dirijată, lucrul în echipă și analiza de text (Coran, hadithuri, fragmente din Sirah).
4. Este recomandată folosirea resurselor vizuale și digitale – hărți, linii cronologice, imagini ale locurilor istorice (Mecca, Medina, Taif), documentare educative și aplicații interactive.
5. Exemplele din viața Profetului trebuie prezentate într-o manieră realistă și empatică, scoțând în evidență dimensiunea umană, compasiunea, echilibrul și spiritul de dreptate.
6. Se pot organiza activități extracurriculare: concursuri de cunoștințe religioase, proiecte tematice („Modele de conduită în viața Profetului”), expoziții, momente artistice sau activități caritabile inspirate din Sunnah.

Metode și tehnici de predare-învățare recomandate

- Povestirea religioasă și analiza morală
- Conversația euristică (prin întrebări care stimulează gândirea critică)
- Lectura explicativă și analiza de text (Coran, hadisuri, biografii profetice)
- Jocul de rol și dramatizarea (reconstituirea unor momente semnificative din viața Profetului)
- Dezbaterea dirijată pe teme morale (de exemplu: „Răbdarea în fața greutăților – exemplul Profetului la Taif”)
- Tehnici de brainstorming pentru formularea de soluții morale în situații concrete
- Studii de caz și analogii morale
- Învățarea colaborativă și peer-learning (învățarea prin cooperare)
- Metoda proiectului – elaborarea de portofolii tematice, afișe, prezentări multimedia

Rolul profesorului
Profesorul de Siyer are rolul de:
- ghid și facilitator al învățării, care ajută elevii să descopere sensurile profunde ale mesajului islamic;
- model de conduită morală, prin exemplu personal și atitudine echilibrată;
- organizator al procesului educațional, care creează contexte autentice de învățare, încurajează reflecția și colaborarea;
- mediator al valorilor religioase, care orientează elevii spre aplicarea principiilor islamice în viața cotidiană.

Evaluarea învățării
Evaluarea are un **caracter formativ, continuu și constructiv**, urmărind dezvoltarea elevului din perspectiva cunoașterii, atitudinii și comportamentului moral.

Forme de evaluare:
- Observarea sistematică a implicării elevilor în activități (participare, cooperare, atitudine)
- Fișe de activitate, reflecții personale, jurnale spirituale
- Întrebări orale și discuții de verificare
- Teste formative și sumative (orale sau scrise)
- Portofolii tematice și proiecte de grup
- Autoevaluare și evaluare între colegi

Criterii de evaluare:
- Capacitatea de a identifica și explica evenimentele din viața Profetului
- Înțelegerea și aplicarea valorilor morale și spirituale
- Participarea activă la discuții și activități colaborative
- Coerența exprimării orale și scrise
- Atitudinea respectuoasă, cooperantă și responsabilă

Instrumente de evaluare:
- Grile de observație și fișe de progres
- Rubrici de evaluare pentru proiecte
- Chestionare de reflecție personală
- Portofolii tematice („Ce am învățat din viața Profetului”)

Finalitate metodologică
Scopul final al predării *Siyer* este formarea unei personalități echilibrate, morale și conștiente, care înțelege mesajul universal al Islamului și se inspiră din exemplul Profetului Muhammad pentru a trăi în armonie cu sine, cu ceilalți și cu lumea.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
IUSUF Muurat	Muftiu	Muftiatul Cultului Musulman din România , Constanța
ANEFI Icbal	Inspector școlar / profesor doctor	Inspectoratul Școlar Județean Constanța
ENE Ulgean	Director adjunct/ Profesor	Școala Gimnazială A.V. Rădulescu Murfatlar
MUSLEDIN Firdes	Profesor doctor	Liceul Tehnologic Nicolae Dumitrescu Cumpăna
USTUNDAG Vildan Melia	Profesor	Școala Gimnazială nr. 1 Valu lui Traian/ Constanța
MOLOGANI Accan	Director/ Profesor	Colegiul Național Kemal Ataturk Medgidia

RESPONSABILI/ COORDONATORI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
ZĂBAVĂ Mihaela	Consilier CNCE	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare	Responsabil CNCE
PISLARU Cătălin	Inspector general MEC	Ministerul Educației și Cercetării	Responsabil MEC
IUSUF Muurat	Muftiu	Muftiatul Cultului Musulman din România, Constanța	Coordonator științific

RESPONSABILI/COORDONATORI/COLABORATORI:

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
MOLOGANI Accan	Director	Colegiul Național Kemal Ataturk Medgidia	Responsabil cult

Anexa nr. 198

Konu için müfredat

Viața Profetului (Siyer)

Sınıf IX – XII

Mesleki seçim (CS) için özel müfredat, teoloji öğretimi,
Din öğretiminde uzmanlaşma

Anexa nr. 198
Programa şcolară pentru disciplina *Viaţa Profetului (Siyer),* Cultul Musulman, clasele a IX-a - a XII-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocaţională, profilul teologic, specializarea teologie musulmană*

SUNUM NOTU

Eğitim programı, Siyer Dersi için hazırlanan müfredatı tamamlamakta olup, 2026-2027 eğitim-öğretim yılından itibaren uygulanmak üzere, lise düzeyindeki alanlardaki gündüz öğretimi sınıflarına yöneliktir.. Bu sınıf kategorisi için, lise öğretimine ait çerçeve planlarına uygun olarak, gündüz öğretimi şeklinde, OMEC nr. 4350/2025 sayılı kararnameye ek olarak onaylanan düzenlemelere göre, dersin okutulmasına ilişkin haftalık ders saati tahsisi, zorunlu Mesleki Seçim (CS) Müfredat bölümü türü aşağıda verilmiştir:

Öğretim yılı	9. sınıf	10. sınıf	11. sınıf	12. sınıf
Müfredat bölümü türü	CS	CS	CS	CS
Haftalık ders saati	1	1	1	1

Müfredat, aşağıdaki belgelerle uyumlu olarak hazırlanmıştır:

• 198/2023 sayılı Okul Öncesi ve Zorunlu Eğitim Yasası;

• Avrupa Birliği Konseyi'nin (2018) hayat boyu öğrenme için anahtar yeterliklere ilişkin tavsiyeleri;

• Ulusal Müfredatın Tasarımı, Güncellenmesi ve Değerlendirilmesi için Dayanaklar. Ulusal Müfredat Referans Çerçevesi, Eğitim Bakanlığı Kararnamesi No. 3239/2021 ile onaylanmış;

• Mezun Yeterlik Profili, Eğitim Bakanlığı Kararnamesi No. 6731/2023 ile onaylanmış.

Siyer Dersi Öğretim Programının vizyonu, Hz. Muhammed'in (s.a.v.) hayatını, örnek ahlâkını ve mücadelesini doğru anlayan, bu anlayışı kendi hayatına rehber edinebilen, değer temelli düşünebilen bireyler yetiştirmektir.

Siyer dersi, 9. sınıftan 12. sınıfa kadar; öğrencilerin seviyelerine uygun biçimde, yakından uzağa, basitten karmaşığa, somuttan soyuta, sarmal ve öğrenci merkezli bir yaklaşımla ele alınmaktadır. Program, öğrencinin pasif bilgi alıcısı değil; öğrenme sürecinin etkin bir parçası olduğu, etkileşimli ve değer temelli öğrenme yaklaşımı esas alınarak hazırlanmıştır.

Programda, sadece tarihî bilgi aktarımı değil; Hz. Peygamber'in hayatından hareketle ahlaki, toplumsal ve manevi becerilerin geliştirilmesi hedeflenmiştir. Bu kapsamda, öğrencilerin okuma-anlama, dinleme-anlama, yorumlama, tartışma ve değer çıkarımı becerileri üzerinde durulmuştur.

Kazanımlar, öğrenciyi merkeze alan, düşünme, analiz etme, empati kurma ve ahlaki farkındalık geliştirme temellerine dayalı olarak hazırlanmıştır.

Öğrenci merkezli eğitim; öğrenmeyi öğrenmenin esas olduğu, her öğrencinin farklı hız ve tarzlarda öğrenebileceği gerçeğini kabul eden, eleştirel ve yaratıcı düşünme becerilerini geliştirmeyi amaçlayan bir yaklaşımdır.

Bu yaklaşıma göre, öğrencilerin Hz. Peygamber'in hayatından hareketle kendi yaşamlarıyla bağ kurmaları, sorumluluk bilinci geliştirmeleri ve değer üretme becerisi kazanmaları beklenmektedir. Bu süreçte öğretmen; öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçlarını tespit eden, öğrenme ortamlarını hazırlayan, rehberlik eden, tartışmaları yönlendiren, etkinlikleri planlayan ve öğrenme sürecini değerlendiren bir rehber konumundadır.

GENEL YETKINLIKLER (CG)

C.G.1	**Peygamber Muhammed'in (s.a.v.) hayatındaki temel unsurların bilinmesi ve anlaşılması.**
C.G.2	**Peygamber Muhammed'in (s.a.v.) davranışları ve öğretilerinde yansıtılan ahlaki, manevi ve toplumsal değerlerin belirlenmesi.**
C.G.3	**Peygamber'in hayatıyla ilgili olaylar ve rivayetlerde yer alan dinî ve ahlaki mesajların analiz edilmesi ve yorumlanması.**
C.G.4	**Peygamber'in farklı bağlamlardaki davranışları, tutumları ve örnekliğine dair kişisel görüş ve düşüncelerin ifade edilmesi.**
C.G.5	**Günlük yaşamda peygamberî değerlerin ve öğretilerin uygulanması yoluyla ahlaki bir tutumun, kişisel ve toplumsal sorumluluğun geliştirilmesi.**

CLASA a IX-a

ÖZEL YETKINLIKLER (CS) VE ÖĞRENME ETKINLIKLERINE ÖRNEKLER (EAI)

C.G. 1 - Peygamber Muhammed'in (s.a.v.) hayatındaki temel unsurların bilinmesi ve anlaşılması.

CS.1.1 Peygamber'in hayatının başlıca evrelerinin belirlenmesi (çocukluk dönemi, gençlik dönemi, peygamberlik görevi).
- Peygamber'in hayatının (Siyer'in) anlamı üzerine yönlendirilmiş bir tartışma. - Peygamber'in hayatına dair kaynaklar hakkında kavramsal bir harita hazırlanması. - Tamamlama etkinliği: "Peygamber'in hayatını incelemek neden önemlidir?"
CS.1.2. İslam öncesi Arap Yarımadası'nın tarihî, toplumsal ve dinî bağlamının tanınması.
- "İslam'dan önceki ve sonraki yaşam" konulu karşılaştırmalı bir çalışma formunun doldurulması. - Putperestlik ve kabile ilişkileri üzerine metin analizi yapılması. - Grup tartışmaları düzenlenmesi.
CS.1.3. Peygamberlik görevinin başlangıcını belirleyen başlıca olayların tanımlanması.
- Anlatı türündeki bir metnin okunması ve yeniden anlatılması. - Olayların kronolojik sıraya konulmasıyla ilgili alıştırmalar yapılması. - (Şükran, sabır gibi) ahlaki değerlerin belirlenmesi.

C.G. 2 **- Peygamber Muhammed'in (s.a.v.) davranışları ve öğretilerinde yansıtılan ahlaki, manevi ve toplumsal değerlerin belirlenmesi.**

IX.CS.2.1. Peygamber'in hayatından alınan örnekler aracılığıyla aktarılan ahlaki ve dinî değerlerin belirlenmesi.
- Metin analizi: "Muhammed el-Emin". - Dürüstlük ve doğruluk üzerine yönlendirilmiş bir tartışma. - Kişisel tefekkür (düşünme) etkinliği.
CS.2.2. Peygamber'in davranış ve tutumlarının İslam ahlak ilkeleriyle (dürüstlük, adalet, sabır, tevazu) ilişkilendirilmesi.
- Değerler ile davranışların eşleştirilmesine yönelik alıştırmalar. - Tartışma: "İslam toplumu ne anlama gelir?" - Kısa bir düşünce yazısı hazırlanması.
CS.2.3. İslam değerlerinin günlük hayattaki ahlaki durumlarla karşılaştırılması.
- Peygamber'in hayatından alınan dini metinlerin veya hikâyelerin incelenerek İslam değerlerinin (dürüstlük, sabır, adalet, affetme) belirlenmesi. - İki sütunlu bir karşılaştırma tablosu hazırlanması ("İslam değeri" / "Karşılık gelen günlük ahlaki durum"). - İslamî bir değerin uygulanmasıyla ilgili kişisel bir deneyimi anlatan kısa bir metin (paragraf, mektup veya günlük) yazılması.

C.G. 3 **- Peygamber'in hayatıyla ilgili olaylar ve rivayetlerde yer alan dinî ve ahlaki mesajların analiz edilmesi ve yorumlanması.**

CS.3.1. Peygamber'in hayatını konu alan anlatı ve betimleyici metinlerdeki temel mesajların belirlenmesi.
- Peygamber'in hayatından (örneğin: doğumu, çocukluğu, vahiy olayı) alınan bir anlatı veya betimleyici metnin etkili bir şekilde okunması ve ana fikrin vurgulanması. - İki sütunlu bir tablo hazırlanması: Peygamber'in hayatındaki olay / Verilen temel mesaj. - Anlatılan olayların anlamı üzerine yönlendirilmiş bir tartışma (örneğin: Peygamber'in yoksullara, çocuklara, düşmanlara karşı tutumu bize ne gösteriyor?).
CS.3.2. Anlatılan olayların ahlaki ve manevi anlamının analiz edilmesi.

- Peygamber'in bir davranışını anlatan bir metnin okunması ve bu davranışın ahlaki ve manevi anlamı üzerine yönlendirilmiş bir tartışma yapılması. - Peygamber'in tutum ve davranışları aracılığıyla aktarılan ahlaki değerlerin (sabır, tevazu, affetme, adalet) belirlenmesi. - Analiz etkinliği: Öğrencilerin belirli bir davranışın neden Müslümanlar için ahlaki bir örnek olarak kabul edildiğini açıklamaları.
CS.3.3. Peygamber'in hayatıyla ilgili dinî veya ahlaki bir metinden temel öğretilerin çıkarılması.
- Peygamber'in hayatıyla ilgili dinî veya ahlaki bir metnin dikkatli bir şekilde okunması ve iletilen değerler ile ilkelerin belirlenmesi. - Soru-cevap etkinliği: "Bu metin bize iyi bir Müslümanın davranışı hakkında ne öğretiyor?" - Metni, Peygamber'in davranışını ve ortaya çıkan öğretiyi ilişkilendiren bir kavramsal harita hazırlanması.

C.G. 4 - Peygamber'in farklı bağlamlardaki davranışları, tutumları ve örnekliğine dair kişisel görüş ve düşüncelerin ifade edilmesi.

CS.4.1. Peygamber'in belirli durumlarda gösterdiği davranışlar hakkında kişisel görüşlerin sözlü ve yazılı olarak ifade edilmesi.
- Peygamber'in hayatından belirli bir durumu anlatan bir metnin okunması (örneğin: yoksullara karşı tutumu, düşmanlarını affetmesi, zorluklar karşısındaki sabrı). - "Ben olsaydım ne yapardım?" etkinliği – öğrenciler kendi olası tepkilerini Peygamber'in aynı durumdaki tutumuyla karşılaştırırlar. - Değer yargısı oluşturma alıştırması: öğrenciler şu tür cümleleri tamamlarlar — "Peygamber'in tutumunun ... örneği olduğunu düşünüyorum. Çünkü ...".
CS.4.2. İncelenen metinlerden örnekler kullanarak kendi görüşlerini gerekçelendirme.
- Peygamber'in hayatından incelenen metinlerin dikkatli bir şekilde okunması ve kişisel bir görüşü destekleyebilecek olayların belirlenmesi. - Tamamlama etkinliği: "Peygamber'in tutumuna katılıyorum, çünkü... (metinden örnek)". - Argümantasyon formu hazırlanması: 1. sütun – Benim görüşüm; 2. sütun – Bu görüşü destekleyen metin örneği.
CS.4.3. Ahlaki konulardaki tartışmalarda saygı, empati ve yapıcı eleştirel düşünce tutumlarının sergilenmesi.
- Peygamber'in hayatından esinlenen ahlaki temalar (örneğin: sabır, affetme, adalet, cömertlik) üzerine yönlendirilmiş tartışmalar düzenlenmesi, görüşlerin saygılı bir şekilde ifade edilmesine önem verilmesi. - Ahlaki bir tartışma etkinliği: öğrenciler Peygamber'in bir davranışı üzerine farklı görüşler ileri sürer, bunları gerekçelendirir ve karşılıklı saygı çerçevesinde paylaşırlar. - Öğrencilerle birlikte hazırlanarak sınıfta sergilenecek "saygılı tartışma kuralları" posteri oluşturulması.

C.G. 5 - Günlük yaşamda peygamberî değerlerin ve öğretilerin uygulanması yoluyla ahlaki bir tutumun, kişisel ve toplumsal sorumluluğun geliştirilmesi.

CS.5.1. İslam değerlerinin günlük davranışlarda nasıl uygulanabileceğinin belirlenmesi.
- İslam değerlerini (dürüstlük, sabır, adalet, affetme, tevazu gibi) yansıtan ayetlerin, hadislerin veya Peygamber'in hayatından kesitlerin okunması ve incelenmesi. - Vaka çalışması: günlük yaşamdan durumların (arkadaşlar arasında anlaşmazlık, birine yardım etme, verilen sözü tutma vb.) analiz edilmesi ve bu duruma uygun İslam değerinin belirlenmesi. - Tamamlama etkinliği: "Dürüst davrandığımda...", "Birine yardım ettiğimde...", "Affettiğimde...", "Bu değeri uyguladığımda..."
CS.5.2. Peygamber'in örnekliğinden esinlenen davranışların (sorumluluk, affetme, dürüstlük) benimsenmesi.
- Peygamber Muhammed'in hayatından sorumluluk, affetme ve dürüstlüğü örnekleyen anlatı metinlerinin okunması.

- İncelenen bölümlerde Peygamber'in sergilediği ahlaki değerlerin belirlenmesi ve bu değerlerin günlük yaşamda nasıl uygulanabileceği üzerine tartışma yapılması. - Düşünme yazısı etkinliği: "Daha sorumlu / daha affedici / daha dürüst olmam ilişkilerimde bana nasıl yardımcı olurdu?"
CS.5.3. İslam ahlak ilkelerini yansıtan eğitimsel ve sosyal etkinliklere aktif katılım.
- İslam değerlerini (yardımlaşma, sorumluluk, tevazu gibi) yansıtan eğitimsel etkinliklerin düzenlenmesi (örneğin: dayanışma kampanyaları, gönüllülük çalışmaları, hayır faaliyetleri). - Öğrencilerin ahlaki-dinî temalı sınıf projelerine katılımı (örneğin: iyilik haftası, şükran günleri, bir arkadaşına yardım etme). - "Günlük hayatta iyi davranışlar" konulu tematik bir sergi düzenlenmesi – öğrenciler afişler, alıntılar ve somut örnekler hazırlarlar.

CLASA a IX-a

ÖĞRENME İÇERİĞİ

İçerik Bölümleri	İçerik
Peygamber Muhammed'in hayatının tarihî, toplumsal ve dinî bağlamı.	1. Öğrenme planının tanıtılması ve öğrencilerle tanışma 2. Peygamber Muhammed'in hayatını öğrenmenin önemi 3. Peygamberlik görevi öncesinde dünyanın dinî durumu 4. Peygamberlikten önce Arap Yarımadasına genel bir bakış 5. İslam öncesi Arabistan'daki dinî hayat 6. Siyasal yaşam (kabile yapısı, yönetim biçimleri) 7. Sosyal ve ekonomik yaşam (ailenin rolü, kadının statüsü, ticaret, kabile ilişkileri) 8. Kültürel yaşam (edebiyat, şiir, gelenekler ve eğitim)
Peygamber Muhammed'in peygamberlik öncesi ve peygamberlik dönemi hayatı.	1. Peygamberlik görevinin tarihî ve coğrafi bağlamı 2. Peygamber Muhammed'in peygamberlikten önceki hayatı 3. Peygamberlik görevinin başlangıcı 4. İslam mesajına verilen tepkiler
İslam'ın Mekke'de yayılışı ve ilk Müslüman topluluğun karşılaştığı zorluklar.	1. Müşriklerin İslam'a davete karşı çıkmalarının sebepleri 2. Habeşistan'a hicret ve bu olayın önemi 3. Hamza ve Hz. Ömer'in İslam'a girişi – Peygamber'e verilen manevi ve toplumsal desteğin önemi 4. Boykot dönemi – ilk Müslümanların çektiği sıkıntılar ve gösterdikleri sabır 5. Mekke dönemindeki Müslüman toplumun azim ve dayanışmasından çıkarılan ahlaki ve manevi dersler
Peygamber Muhammed'in hicreti ve Medine'de ilk İslam toplumunun oluşumu.	1. Peygamber'in Taif yolculuğu – sabır ve sebat üzerine dersler 2. İsra ve Miraç – manevi anlam ve hikmetleri 3. Müminler için yeni bir yurt arayışı 4. Yasrib'e (Medine'ye) hicret 5. Medine'de İslam toplumunun oluşumu
Medine'de İslam toplumunun güçlenmesi ve Peygamber Muhammed'in hayatının son dönemleri.	1. Medine'de dinî, toplumsal ve ekonomik hayatın düzenlenmesi 2. Peygamber'in seferleri ve askerî faaliyetleri (Seriyyeler ve Gazveler) 3. Toplumsal ve dinler arası ilişkiler 4. İslam'ın dünyaya açılması 5. Peygamberlik görevinin tamamlanması

CLASA a X-a

ÖZEL YETKINLIKLER (CS) VE ÖĞRENME ETKINLIKLERINE ÖRNEKLER (EAI)

C.G. 1 - Peygamber Muhammed'in (s.a.v.) hayatındaki temel unsurların bilinmesi ve anlaşılması.

CS.1.1. Peygamber Muhammed'in (s.a.v.) doğumundan vefatına kadar hayatının temel aşamalarını, geleneksel İslami kaynaklara dayanarak tanımlama.
- Sîre okuma ve analiz çalışması: Öğrenciler seçilmiş siyer metinlerini okuyarak temel olayları tespit eder. - Görsel kronoloji oluşturma: Kartlar veya dijital uygulamalar kullanarak "Peygamberimizin Hayat Çizgisi" afişi hazırlama. - Zihin haritası çalışması: Hayatının aşamalarını ve her döneme özgü ahlaki değerleri içeren bir zihin haritası oluşturma.
CS.1.2. İslam öncesi Arap Yarımadası'nın dinî, sosyal ve kültürel yapısını tanımlama ve bu yapının peygamberlik misyonunu nasıl etkilediğini açıklama.
- Metin analizi ve yönlendirilmiş tartışma: Öğrenciler İslam öncesi Arap toplumunu anlatan tarihî metinleri inceleyip temel inançları, gelenekleri ve sosyal yapıyı belirler. - Sınıf tartışması: "İslam'ın doğuşunda en etkili olan unsur neydi: dinî, sosyal mi yoksa ekonomik koşullar mı?" - Vaka incelemesi: Putperestlik, sosyal eşitsizlikler ve kabilecilik gibi unsurların nasıl bir ıslah ihtiyacı doğurduğunu analiz etme; Hz. Peygamber'in (s.a.v.) mesajının bu ihtiyaçlara nasıl cevap verdiğini tartışma.
CS.1.3. Kur'ân vahyinin anlamını ve Peygamber'in (s.a.v.) Allah'ın elçisi olarak rolünü, önceki inanç sistemleriyle ilişkili şekilde açıklama.
- Okuma ve rehberli analiz: Öğrenciler ilk vahiy sürecine dair Kur'ân ayetlerini okuyarak manevi ve eğitici mesajlarını tartışır. - Karşılaştırmalı çalışma: Yahudilik, Hristiyanlık ve İslam öncesi Arap inançlarını karşılaştırıp Kur'ân mesajındaki süreklilik ve yenilik unsurlarını belirleme. - Yansıtıcı etkinlik: Kısa bir kişisel paragraf yazma: "Hz. Muhammed'in (s.a.v.) tüm insanlığa rehber olarak gönderilmesi benim için ne ifade ediyor?"

C.G. 2 - Peygamber Muhammed'in (s.a.v.) davranışları ve öğretilerinde yansıtılan ahlaki, manevi ve toplumsal değerlerin belirlenmesi.

CS.2.1. Hz. Muhammed'in (s.a.v.) dürüstlük, adalet, tevazu, sabır ve merhamet gibi başlıca ahlaki değerlerini tanıma.
- Ahlaki değerleri örnekleyen hadislerin okunması ve yorumlanması - Vaka analizi: Hz. Peygamber'in (s.a.v.) hayatından bir durumun incelenmesi - "Nebevî Değerler Ağacı" çalışması: Öğrenciler ağacın dallarına Peygamberimizin erdemlerini, yapraklarına ise bu erdemleri günlük hayatta yansıtabilecek somut davranışları yazarlar
CS.2.2. Hz. Peygamber'in (s.a.v.) bu ahlaki değerleri aile bireyleriyle, sahabilerle, inkârcılarla ve toplumla olan ilişkilerinde nasıl uyguladığını açıklama.
- Rehberli okuma ve tartışma: Hz. Peygamber'in (s.a.v.) aile fertleriyle ilişkilerini (ör: özen, saygı, nezaket) anlatan hadis ve siyer rivayetlerinin incelenmesi - Grup çalışması: Her grup farklı bir bağlam (aile, sahabiler, inkârcılar, toplum) alır ve kaynaklara dayanarak Hz. Peygamber'in (s.a.v.) sabır, affedicilik, adalet gibi değerleri nasıl uyguladığını açıklar - Karşılaştırma tablosu: Öğrenciler iki sütunlu bir tablo oluşturur – "Ahlaki Değer" ve "Hz. Peygamber'in (s.a.v.) Hayatından Somut Örnek" – ve metinlere göre tabloyu doldururlar

CS.2.3. Hz. Peygamber'in (s.a.v.) affediciliğini, manevi dengesini ve farklılıklara saygısını ortaya koyan bazı olayları analiz etme.
- Dini metin analizi: Mekke'nin fethi sırasında Hz. Peygamber'in (s.a.v.) affediciliğini, Taif'teki tutumunu veya kendisine hakaret edenlere karşı davranışını anlatan siyer rivayetlerinin okunması ve açıklanması - Analiz tablosu: Öğrenciler "Olay / Bağlam – Hz. Peygamber'in (s.a.v.) Tutumu – Ortaya Çıkan Ahlaki Değer – Günümüz İçin Ders" başlıklı bir tabloyu doldurur - Görsel / eğitici video: Hz. Peygamber'in (s.a.v.) zorluklar karşısındaki duruşunu anlatan kısa bir belgeselin izlenmesi, ardından şu soruyla yönlendirilen değerlendirme: "Zor durumlarda manevi dengesini nasıl koruyabildi?"

C.G. 3 - Peygamber'in hayatıyla ilgili olaylar ve rivayetlerde yer alan dinî ve ahlaki mesajların analiz edilmesi ve yorumlanması.

CS.3.1. Peygamber Efendimizin (s.a.v.) hayatıyla ilgili olay ve rivayetlerdeki dinî ve ahlaki mesajların analiz edilmesi ve yorumlanması.
- Okuma ve metin analizi: Öğrenciler siyerden seçilmiş bir metni okur ve o olayın aktardığı temel dinî ve ahlaki mesajı belirler. - Rehberli tartışma: „Peygamberimizin (s.a.v.) zorluk anlarındaki davranışlarının merkezinde hangi mesaj vardır — sabır, cesaret mi yoksa bağışlama mı?" Öğrenciler görüşlerini siyerden örneklerle destekler. - Kolaj veya tematik poster: „Peygamber Efendimizin (s.a.v.) hayatından ahlaki mesajlar" başlıklı bir afiş hazırlanır; her öğrenci bağışlama, tevazu, adalet gibi bir erdemi görsel ve kısa bir açıklama ile temsil eder.
CS.3.2. Bu olayların tarihî bağlamı ve İslamî öğretilerle ilişkilendirilerek dinî ve ahlaki anlamlarının açıklanması.
- Araştırma temelli ders: Öğrenciler Peygamberimizin (s.a.v.) hayatından kısa rivayetler içeren bir set alır; ikişerli gruplar hâlinde her olayın dinî (iman, ilahî yardım, mükâfat) ve ahlaki (bağışlama, adalet) anlamlarını çıkarırlar. - Anlam haritası: Öğrenciler, tarihî olay – sosyal bağlam – dinî anlam – ahlaki değer ilişkisini gösteren bir kavramsal harita oluşturur. - Yorum atölyesi: Her grup bir olayı seçer ve o olayın temel dinî ve ahlaki mesajını içeren kısa bir sunum ya da poster hazırlar.
CS.3.3. Peygamberimiz (s.a.v.)'in fiil ve kararlarındaki sembolik anlamların ve örtük mesajların yorumlanması; özellikle niyetin ahlaki yönü ve eğitsel boyutu.
- Rehberli okuma ve yorum: Öğrenciler anlamlı bir siyer bölümünü analiz eder ve Peygamberimizin (s.a.v.) davranışı veya kararıyla iletilen örtük ahlaki mesajı belirler. - Grup çalışması – „Sembolü çöz": Her grup Peygamberimizin (s.a.v.) hayatından bir eylem veya örnek alır (ör. mescidin temizlenmesi, yiyeceklerin paylaşılması, bir düşmanın bağışlanması) ve bu davranışın neyi sembolize ettiğini, ümmete hangi eğitsel mesajı verdiğini tartışır. - Yansıtıcı günlük: Öğrenciler şu temada kısa bir metin yazar: „Peygamberimizin (s.a.v.) düşmanlarına / ailesine / ashabına davranışında hangi ahlaki niyeti fark ediyorum?"

C.G. 4 - Peygamber'in farklı bağlamlardaki davranışları, tutumları ve örnekliğine dair kişisel görüş ve düşüncelerin ifade edilmesi.

CS.4.1. Hz. Muhammed'in (s.a.v.) ailevi, sosyal, dinî ve liderlik ile ilgili çeşitli hayat durumlarındaki davranışlarını gözlemleme ve betimleme.
- Seçmeli siyer okuması: Öğrenciler, Peygamberimizin (s.a.v.) aile içindeki, toplumdaki ve ümmetin lideri olarak sergilediği davranışları içeren rivayetleri okur ve temel tutumları not eder. - Eşleştirme etkinliği: Öğretmen, çeşitli durumlar sunar (ör: düşmanlarla karşılaşma, sahabilere danışmanlık, aile ilişkileri); öğrenciler her durumu uygun peygamberî tutumla eşleştirir (ör: affedicilik, hikmet, sabır). - Değer halkası: Öğrenciler bir "tartışma halkası" oluşturur; her biri kendisini etkileyen bir peygamberî davranış örneği paylaşır ve neden örnek alınmaya değer gördüğünü açıklar.

CS.4.2. Peygamberimizin (s.a.v.) zorlu durumlarda verdiği tepkileri ve aldığı kararları analiz ederek sabır, denge ve hikmet tutumlarını belirleme.
- Vaka analizi: Öğrenciler zorlu bir olaya dair bir rivayeti okur ve Hz. Peygamber'in (s.a.v.) tepkilerinin sabır, denge ve hikmeti nasıl yansıttığını tartışır. - Yorum tablosu: Öğrenciler şu başlıkları içeren bir tablo doldurur: "Zorlayıcı durum – Peygamberimizin (s.a.v.) tepkisi – Ortaya çıkan tutum – Çıkarılan ahlaki ders". - Yansıtıcı günlük: Öğrenciler "Zorluklar karşısındaki peygamberî sükûnet ve denge bana ne öğretiyor?" konulu kısa bir metin yazarak kişisel uygulama yönüne odaklanır.
CS.4.3. Peygamberimizin (s.a.v.) örnekliğinin günümüz toplumundaki güncelliği ve önemi hakkında gerekçeli kişisel görüşler formüle etme.
- Tematik tartışma: "Hz. Muhammed'in (s.a.v.) değerleri — modern dünyanın sorunlarına çözüm olabilir mi?" - Yansıtıcı deneme: Öğrenciler "Hz. Peygamber'in (s.a.v.) örnekliği benim için bugün ne ifade ediyor?" başlıklı kısa bir kişisel metin yazar. - İşbirlikli proje: "Hz. Muhammed (s.a.v.) — Çağdaş insan için bir model" başlıklı küçük bir proje hazırlanır (poster, dijital sunum, kısa video) ve peygamberî değerlerin güncelliği görsel olarak ifade edilir.

C.G. 5 - Günlük yaşamda peygamberî değerlerin ve öğretilerin uygulanması yoluyla ahlaki bir tutumun, kişisel ve toplumsal sorumluluğun geliştirilmesi.

CS.5.1. Hz. Muhammed'in (s.a.v.) dürüstlük, adalet, dayanışma, merhamet ve tevazu gibi ahlaki ve sosyal değerlerini belirleme
- Ahlakî hikâye: Öğrenciler, Peygamber Efendimiz'in (s.a.v.) hayatından bir olayı anlatan kısa bir hikâye okur ve gruplar hâlinde bu olayın hangi değeri aktardığını ve günümüz sosyal ilişkilerine nasıl katkı sağlayacağını tartışır. - "Değer Avı" – interaktif etkinlik: Öğretmen, öğrencilere hadislerden veya siyer kaynaklarından kısa alıntılar verir; öğrenciler ise bu metindeki temel ahlaki değeri (ör: dürüstlük, adalet, tevazu) belirler. - Değerler Piramidi: Öğrenciler, en önemli peygamberî ahlaki değerleri içeren bir piramit oluşturur ve hangi değerin (ör: adalet veya merhamet) piramidin tepesinde olması gerektiğini grup içinde tartışır.
CS.5.2. Bu değerlerin aile, okul, toplum ve kamusal alan gibi hayatın farklı alanlarında nasıl tezahür edebileceğini analiz etme.
- Uygulama analizi tablosu: Öğrenciler, "Ahlaki değer – Ailede yansıması – Okulda yansıması – Toplumda yansıması – Kamusal alanda yansıması" başlıklarından oluşan bir tabloyu doldurur ve her alan için somut olumlu davranış örnekleri tartışılır. - Topluluk mini röportajı: Öğrenciler 3–4 soruluk kısa bir anket hazırlar ve aile veya toplum üyeleriyle dürüstlük, tevazu, dayanışma gibi değerleri nasıl anladıklarını ve uyguladıklarını konuşur. Sonuçlar sınıfta sunulur. - "İdeal Senaryo": Öğrenciler gerçek bir durumu (ör: öğrenciler arası bir çatışma, kamusal alanda saygısızlık vb.) alır ve Peygamber Efendimiz'in (s.a.v.) değerlerinden ilham alan bir kişinin bu durumda nasıl davranacağını gösteren kısa bir senaryo yazar.
CS.5.3. Okul içi ve okul dışı etkinliklerde peygamberî örnekten ilham alan olumlu tutum ve davranışları uygulama.
- Gönüllülük etkinliği: Öğrenciler, bir topluluk destek faaliyetine katılır (yaşlıları ziyaret, gıda yardımı, bir kamusal alanın temizliği vb.) ve ardından yaptıkları eylemlerin peygamberî örnekle ilişkisini üzerine düşünür. - "Peygamberî Değerler Haftası": Her gün bir değere ayrılır (ör: pazartesi – dürüstlük, salı – merhamet, çarşamba – sabır vb.) ve öğrenciler o gün bu değeri yansıtan bir davranışlarını not eder. - Ahlaki Davranış Günlüğü: Öğrenciler bir hafta boyunca peygamberî değerlerden esinlenen davranışlarını kaydettikleri bir günlük tutar ve bu davranışların çevreleriyle ilişkilerine etkisini değerlendirir.

CLASA a X-a

ÖĞRENME İÇERİĞI

İçerik Bölümleri	İçerik
Peygamber Muhammed'in (s.a.v.) Tevazuu	4. Peygamber Efendimiz'in (s.a.v.) ahlaki özelliklerini bilme 5. Nebevî ahlaki değerleri içselleştirme ve uygulama 6. Peygamber örnekliğinden ilham alan ahlaki ve manevi bir tutum geliştirme
Peygamber Muhammed'in (s.a.v.) takvâsı / evlâviyeti	4. Peygamberimizin Ahlaki Vasıfları 5. Nebevî Görev – Allah'ın Elçisine Verilen Sorumluluklar 6. Peygamberî örnek üzerinden ahlaki bir tutumun oluşturulması
Hz. Muhammed'in (s.a.v.) arındırma (tezkiye) misyonu	3. Peygamber Efendimiz Muhammad'ın (s.a.v.) Manevî Görevi – Tezkiye, Talim ve Tilavet 4. Peygamberimizin (s.a.v.) Hayatında İbadet ve Temel Dînî Uygulamalar
İnsana Peygamber Muhammad'ın (s.a.v.) Verdiği Değer	4. Peygamber Efendimizin (s.a.v.) hayatındaki ibadetler ve manevi boyut 5. Peygamber Muhammed'in (s.a.v.) ibadet uygulamaları (ibadet hayatı) 6. Peygamberimizin (s.a.v.) ahlaki ve sosyal değerleri
Peygamber Efendimiz Muhammed Mustafa (s.a.v.) ve Barış	5. Hz. Muhammed'in (s.a.v.) toplumsal ve ahlaki ilkeleri 6. Hz. Peygamber'in (s.a.v.) barışa ve çatışmaya yönelik tavrı 7. Toplumsal ve dinlerarası ilişkilerde barış 8. Barışı destekleyen ahlaki değerler

CLASA a XI-a

ÖZEL YETKINLIKLER (CS) VE ÖĞRENME ETKINLIKLERINE ÖRNEKLER (EAI)

C.G. 1 – Peygamber Muhammed'in (s.a.v.) hayatındaki temel unsurların bilinmesi ve anlaşılması

CS.1.1. Mekke ve Medine dönemlerinde Peygamber Muhammed'in (s.a.v.) davranış ve tutumlarının analiz edilmesi; çağdaş mümin için temel bir Ahlak modeli olarak anlaşılması.
- Dönemlerin Karşılaştırmalı Analizi: Öğrenciler, Peygamberimizin Mekke dönemindeki kararlarını (sabır, sebat) ve Medine dönemindeki kararlarını (liderlik, teşkilatlanma) karşılaştırarak uygulanan Ahlak anlayışının gelişimini analiz eder. - Takva Günlüğü: Öğrenciler, günlük hayatta karşılaştıkları durumlardan yola çıkarak, peygamberî ahlaki ilkelerin (ör. Sadakat – Dürüstlük, Emanet – Güvenilirlik) kendi Takvaları üzerindeki etkisini yansıtan bir günlük tutar. - Etik Vaka İncelemesi: Merhamet ve Şefkat ile ilgili üç hadis incelenir. Öğrenciler, bu ilkeleri güncel bir etik probleme (ör. mültecilere/yaşlılara yardım) uygular. - Seminer: Gençliğin Ahlakı: Peygamberimizin Sünnetinin gençlerin karşılaştığı ahlaki problemlere (ör. okulda dürüstlük, yaşlılara saygı) nasıl çözümler sunduğuna dair tartışma yapılır.
CS.1.2. Sünnet'in temel İbadet şekillerini (Namaz, Oruç, Zekât) nasıl tesis ettiği ve ilk Ümmet'in (Topluluk) temelini nasıl oluşturduğu.
- İbadetin İşlev Analizi: Öğrenciler, Namaz ve Oruç ibadetlerinin manevi ve sosyal işlevlerini inceler; bu ibadetlerin bireysel disiplini ve Ümmet içindeki dayanışmayı nasıl güçlendirdiğini açıklar. - Tarihsel Simülasyon: Hicret ve Ümmet: Hicret olayı incelenir. Öğrenciler, Ensar ve Muhacirlerin ilk toplumsal yapıyı nasıl oluşturduğunu canlandırır; erken dönem Zekât uygulamaları ve dayanışma örneklerini modele eder. - İbadette Tevhid: İslam'daki İbadet yapıları, Yahudilik ve Hristiyanlıktaki ibadet biçimleriyle karşılaştırılır; Tevhid'in (Allah'ın birliği) ortak ve ayırt edici temel olarak rolü analiz edilir. - Araştırma: Aile (Aile) Temel Unsur Olarak: Öğrenciler, Siyer'e göre ailenin dinî kimliği korumadaki rolünü araştırır; aile bireylerinin hak ve sorumluluklarını belirler.
CS.1.3. Adalet ve Saygı ilkelerinin Medine Sözleşmesi'nde ve Gayr-i Müslimlerle (Müslüman olmayanlarla) erken dönem ilişkilerde nasıl yansıtıldığının değerlendirilmesi.
- Metin İncelemesi: Medine Sözleşmesi: Medine Sözleşmesinin temel maddeleri analiz edilir; Müslümanlar ile diğer gruplar (Gayr-i Müslim) arasındaki karşılıklı hak ve sorumluluklar üzerinde durulur. - Sunum: Peygamber Hakem Olarak: Öğrenciler, Siyer'den Peygamberimizin (s.a.v.) bir anlaşmazlığı Adalet ilkesiyle çözdüğü iki olayı sunar; inanç farkı gözetmeksizin adil davranışa vurgu yapılır. - Tartışma: Sulh (Barış) İlkesi: Kur'an'da belirtilen Saygı ve din özgürlüğü ilkelerinin çok dinli erken toplumda barışın (Sulh) tesisine nasıl katkı sağladığı tartışılır. - Uygulama: Emr-i bi'l-Ma'ruf ve Adalet: Öğrenciler, yerel bir küçük sosyal adaletsizlik sorununa ilişkin basit bir eylem planı geliştirir; Emr-i bi'l-Ma'ruf (İyiliği emretme) ve Adalet ilkelerini uygular.

C.G. 2 - Peygamber Muhammed'in (s.a.v.) davranışları ve öğretilerinde yansıtılan ahlaki, manevi ve toplumsal değerlerin belirlenmesi.

CS.2.1. Peygamber Muhammed'in biyografik bağlamından (ör. Sadakat, Emanet, Sabır) çıkarılan temel ahlaki (Ahlak) değerlerin belirlenmesi ve analiz edilmesi.
- Metin İncelemesi: Siyer ve Ahlak Öğrenciler, Peygamberimizin hayatından (özellikle Mekke dönemi) seçilen pasajları okuyarak Sabır ve Azim değerlerini bağlamlarıyla birlikte çıkarır ve açıklar. - Ahlaki Portre: Öğrenciler, Peygamberimizin Sadakat (Dürüstlük) ve Emanet (Güvenilirlik) değerlerini hayatından somut örneklerle açıklayan bir "Ahlaki Portre" oluşturur. - Ahlaki İkilemler: Günlük hayattan alınmış etik ikilemler sunulur. Öğrenciler, Peygamberimizin Ahlak değerlerini kullanarak en sorumlu kararı gerekçelendirir (ör. maddi kayıp pahasına doğruluk). - Seminer: Düşüncenin Ahlakı: Sünnet'teki zihinsel/entelektüel değerlerin (ör. İlim – Bilgi, Hilm – Yumuşak huyluluk) karakter oluşumundaki önemi üzerine tartışma yapılır.
CS.2.2. İbadet (kulluk) biçimlerinin ve Takva (takvalılık) ilkelerinin Sünnet'in manevi değerlerini nasıl yansıttığının açıklanması.
- Namazın Değeri: - Öğrenciler Namazın (temizlik, yöneliş, teslimiyet) unsurlarını inceleyerek Tevhid (Allah'ın birliği) ve Huzur (içsel sükûnet) değerlerini açıklar. - Oruç Değeri: - Hadisler üzerinden Oruç çalışılır. Öğrenciler İrade (irade gücü), Şefkat (yoksullara karşı merhamet) ve Takva'nın gelişimiyle ilişkisini belirler. - Araştırma: Zikir ve Dua: - Öğrenciler Zikir (Allah'ı anma) ve Dua'nın biçimini ve manevi değerini araştırır; Peygamberimizin bunları günlük yaşamında nasıl uyguladığını ortaya koyar. - Sentez: İbadet ve Ahlak: - Öğrenciler, gerçek İbadet'in Ahlak olmadan var olamayacağını (ör. Namaz kılan ancak yalana başvuran kişinin ibadetinin sahiciliği) gerekçeleriyle tartışır.
CS.2.3. Medine'de kurulan ilk Ümmet'in (Topluluk) organizasyonunda ortaya çıkan Adalet (Adalet), Merhamet ve Sulh (Barış) gibi sosyal değerlerin değerlendirilmesi.
- Adalet Analizi: - Öğrenciler, Peygamberimizin adaleti uyguladığı örnekleri inceler (ör. ganimet taksimi, kabile anlaşmazlıklarının çözümü) ve "hukuk önünde eşitlik" ilkesinin temel değer olduğunu belirler. - Dayanışma Modeli: - Ensar – Muhacir ilişkisinden yola çıkarak Kardeşlik ve Yardımlaşma değerleri analiz edilir. - Vaka İncelemesi: Sosyal Haklar: - Öğrenciler, Peygamberimizin toplumun kırılgan kesimlerine (yetimler, kadınlar, köleler) verdiği hakları inceler ve Merhamet'in sosyal hukukta temel bir değer olduğunu değerlendirir. - Tartışma: Medine Sözleşmesi'nde Sulh: - Öğrenciler, Medine Sözleşmesi'nin dinî çeşitliliğe rağmen Sulh (Barış) ve bir arada yaşama değerini nasıl tesis ettiğini tartışır.

C.G. 3 - Peygamber'in hayatıyla ilgili olaylar ve rivayetlerde yer alan dinî ve ahlaki mesajların analiz edilmesi ve yorumlanması.

CS.3.1. Siyer'deki temel olayların dinî mesajlarının eleştirel analizi
- Vahiy (Revelasyon) Mesajının Analizi Öğrenciler ilk Vahiy olayını analiz eder ve "Oku" (İkra') kelimesinin İslam'ın teolojik ve entelektüel mesajı bağlamındaki anlamını yorumlar. - Hicret'in Teolojik Yorumu Hicret sadece bir göç olayı olarak değil, Tevhid'e (Allah'ın birliğine) bağlılığın bir göstergesi ve İbadet özgürlüğünün başlangıcı olarak ele alınır. - Mucize (Miracle) Mesajının Belirlenmesi Öğrenciler iki mucizevi olayı (ör. Mi'rac) analiz eder ve sadece olağanüstü yönlerine değil, temel dinî mesajlarına (ör. ulviyet, yaratılışın birliği) odaklanarak yorumlar.

CS.3.2. Sünnet'teki (Peygamber Uygulaması) ahlaki mesajların yorumlanması ve bireysel etik problemlere uygulanması
- Sosmale İlişkilerde Ahlak'ın Yorumu - Öğrenciler Peygamber'in Gayr-i Müslimlerle ilişkisine dair rivayetleri inceler ve mesajı Saygı (Hürmet) ve hoşgörü açısından yorumlar. - Etik Uygulama Atölyeleri Modern bir etik ikilem (ör. İsraf – savurganlık, Gıybet – dedikodu) sunulur. Öğrenciler ilgili bir Hadis'i yorumlar ve ahlaki mesajı çözüm önerisine uygular. - Sabır Mesajının Analizi Öğrenciler Peygamber'in hayatındaki üç zorlu anı (ör. çocuklarını kaybetmesi, Mekke'de hakarete uğraması) seçer ve Sabır kavramını sınavlar karşısında pasif değil, aktif bir erdem olarak yorumlar.
CS.3.3. Siyer olaylarının sosyal ve kültürel bağlamının değerlendirilmesi; Adalet ve Dinlerarası Saygı mesajlarının doğru yorumlanması
- İslam Öncesi Bağlamın Değerlendirilmesi Öğrenciler Cahiliye döneminin (İslam öncesi) sosyal ve ahlaki durumunu değerlendirir ve Peygamber'in adalet ve eşitlik mesajının ne kadar devrim niteliğinde olduğunu yorumlar. - Medine Sözleşmesi'nin Sosyal Bağlamda Yorumu Öğrenciler Medine Vesikası'nı analiz eder ve belgenin mevcut kabile yapısını kullanarak nasıl yeni bir Dinlerarası Saygı ve Sulh (Barış) düzeni kurduğunu açıklar. - Toplumda Emr-i bi'l-Ma'ruf Mesajının Analizi Öğrenciler Peygamber'in mazlumların (ör. köleler, kadınlar) lehine müdahale ettiği olayları inceler ve mesajı şu şekilde yorumlar: bireyin toplumda Adalet sağlamaya yönelik sorumluluğu.

C.G. 4 - Peygamber'in farklı bağlamlardaki davranışları, tutumları ve örnekliğine dair kişisel görüş ve düşüncelerin ifade edilmesi.

CS.4.1. Peygamber Muhammed'in Ahlak'ının bireysel Takva gelişimi için bir model olarak nasıl hizmet ettiğine dair gerekçelendirilmiş kişisel görüşlerin formüle edilmesi.
- Yansıtıcı Deneme: Ahlak ve Kişisel Vokasyon Öğrenciler, Peygamber'in belirli bir ahlaki özelliği (ör. Sabır) hakkında bir deneme yazarak bu özelliğin kendi kişisel kararlarını ve Takva hedeflerini nasıl etkilediğini açıklarlar. - Sunum: Peygamber Adab Modeli Olarak Öğrenciler, Peygamber'in günlük hayattaki Adab'ı (güzel ahlak ve incelikler) hakkında kısa sunumlar hazırlayıp bu Sünnet'i kendi sosyal etkileşimlerinde nasıl uygulayabileceklerini ifade ederler. - Grup Tartışması: Şahsiyet Modeli Öğrenciler, günümüz gençleri için Peygamber'in kişiliğinin (Şahsiyet) en ilgili yönünün ne olduğunu tartışır ve Siyer'den örneklerle görüşlerini gerekçelendirirler.
CS.4.2. Günümüz Ümmeti bağlamında Emr-i bi'l-Ma'ruf (İyiliği Emretme) ve Yardımlaşma'nın (Karşılıklı Yardım) önemi üzerine kişisel yansımaların ifade edilmesi.
- Hicret Üzerine Yansımalar Öğrenciler bir Muhacir veya Ensar'ın tecrübesini hayal ederek bir günlük sayfası yazar, bu süreçte ortaya çıkan Yardımlaşma ve Kardeşlik değerleri üzerine düşünürler. - Tartışma: Kamusal Alanda Emr-i bi'l-Ma'ruf Öğrenciler kamusal alanda Emr-i bi'l-Ma'ruf uygulamasının sınırlarını ve sorumluluklarını tartışarak sosyal müdahalenin etiği hakkında kendi görüşlerini oluştururlar. - Topluluğa Mektup: Öğrenciler Ümmet'e hitaben açık bir mektup yazarak Zekât ve Vakıfların günümüzde sosyal Adaletin sağlanmasında oynaması gereken rol hakkındaki fikirlerini ifade ederler.

CS.4.3. Peygamber'in Gayr-i Müslimlere yönelik tutumu üzerine düşünme ve Saygı ile Dinlerarası Diyalog konusundaki kişisel görüşün ifade edilmesi.
- Dinlerarası Diyalog Simülasyonu: Öğrenciler başka bir inancın mensubuyla kurgusal bir konuşma simüle eder, tutumlarını Siyer'den (özellikle Medine Sözleşmesi'nden) alınan Saygı ve hoşgörü ilkelerine dayandırırlar. - Görüş Makalesi: Öğrenciler Dinlerarası Diyalog konusunda kendi duruşlarını ifade eden bir görüş yazısı yazar ve Peygamber'in Medine'deki örnekliğinin modern Sulh'a (Barışa) nasıl katkı sağlayabileceğini tartışırlar. - Medya Analizi: Öğrenciler dini gerilim içeren bir haber analiz eder ve Peygamber'in Adalet ve Merhamet ilkelerinin bu durumun çözümüne nasıl katkı sağlayabileceği üzerine düşünürler.

C.G. 5 - Günlük yaşamda peygamberî değerlerin ve öğretilerin uygulanması yoluyla ahlaki bir tutumun, kişisel ve toplumsal sorumluluğun geliştirilmesi.

CS.5.1. Peygamber Efendimizin ahlaki ilkelerini analiz ederek bunların günümüz davranışlarına nasıl yansıtılabileceğini açıklama.
- Vaka Analizi Çalışması: Öğrenciler, adalet, merhamet, doğruluk veya sabırla ilgili modern bir durum analizi yapar ve bu durumda Hz. Peygamber'in tutumunun nasıl uygulanacağını tartışır. - Ahlaki Harita Posteri: Her grup, Hadis ve Siyer'den bir ahlaki değeri seçer (ör. emanete riayet, güzel söz, sabır) şi o davranışın günlük hayattaki örneklerini içeren bir poster hazırlar. - Rol Oynama (Drama): Bir modern çatışma durumu (arkadaş anlaşmazlığı, okulda adaletsizlik, aile içi iletişim) canlandırılır şi öğrenciler peygamberî yaklaşımı sahnede uygular.
CS.5.2. Peygamber Efendimizin toplumsal sorumluluk anlayışını açıklayarak öğrencinin kendi çevresine yönelik bir katkı planı geliştirmesi.
- Toplumsal Sorumluluk Mini-Projesi: Öğrenciler küçük bir grup projesi tasarlar: yaşlı ziyareti, çevre temizliği, ihtiyaç sahiplerine destek vb.; proje Hz. Peygamber'in Medine toplumundaki uygulamalarıyla ilişkilendirilir. - Sosyal Etki Sunumu: Her öğrenci, peygamberî öğretilere dayanan bir toplumsal iyileştirme fikri (ör. empati kampanyası, okulda destek ağı) geliştirir şi bunu sınıfa sunar. - Metin Analizi: Medine Vesikası'ndan, yetimler ve yoksullar hakkındaki hadislerden pasajlar incelenir; öğrenciler bu ilkelerin günümüz toplumunda uygulanabilirliğini tartışır.
CS.5.3. Peygamber Efendimizin örnekliğini içselleştirerek kendi ahlaki gelişimi hakkında bilinçli, gerekçeli şi öz değerlendirme yapma.
- Ahlaki Günlük: Öğrenciler bir hafta boyunca günlük tutar: Hangi peygamberî değeri hayatına geçirmeye çalıştığını, nerelerde başarılı/eksik olduğunu yazar şi ders saatinde paylaşır. - Kişisel Gelişim Atölyesi: Öğrenciler "Ben hangi peygamberî değere daha yakınım? Hangisini geliştirmem gerekiyor?" başlıklı bir atölye çalışması yapar; sonuçlar küçük gruplarda tartışılır. - Öz Değerlendirme Formu: Öğretmen, dürüstlük-sabır-merhamet-sorumluluk alanlarını içeren bir değerlendirme formu dağıtır; öğrenciler kendilerini puanlar şi gelişim hedefleri belirler.

ÖĞRENME İÇERİĞİ

İçerik Bölümleri	İçerik
Peygamber Muhammed'in (s.a.v.) Ahlakı	1. . Peygamber Ahlakı: Sadakat (Samimiyet) ve Emanet (Güvenilirlik) 2. Kişisel Takva: Sünnet'in ritüel dışı İbadetlerde (venerare) uygulanması 3. Zühd (Zahitlik) ve Peygamber Efendimizin hayatındaki Sadelik 4. Aileye karşı Şefkat ve Merhamet 5. Gençler için Peygamber'in Şahsiyet Modeli 6. İlim (Bilgi) ve Ahlak'ın gelişimindeki rolü 7. Zorluklar karşısında Sabır (ör. Mekke dönemi) 8. Sünnet'in kimlik ve yaşam tarzı inşasında bir kaynak olarak rolü
Sünnet'in İbadet (Kulluk) ve Kimlik İçin Bir Model Olarak Rolü	1. Peygamber'in Namazı: Teşri Süreci ve Manevî Anlamı 2. Oruç: Peygamber'in Uygulaması ve Takva'nın Gelişimi 3. Zekât ve Medine Toplumundaki Erken Rolü 4. Şehadet: Müslüman Kimliğinin Temel Dayanağı 5. Mezhepler ve İbadette İçtihat Farklılıkları 6. Yahudilik ve Hıristiyanlıkta İbadet Biçimleri 7. Tevhid: Monoteist İbadetin Ortak Paydası
Siyer'in Temelleri ve Mekke Dönemi	1. Siyer'in (Peygamberimizin biyografisinin) tanımı ve önemi. 2. Kaynaklar: Kur'an ve Sünnet (Peygamber'in uygulamaları). 3. İslam öncesi Arabistan'ın bağlamı (Cahiliye – Cehalet Devri). 4. İlk Vahiy olayı ve "Oku" (İkra) mesajı. 5. İslâm'a ilk davetler ve Mekke döneminin zorlukları. 6. Bu dönemde merkezi ahlaki değerler olarak Sabır ve Azim. 7. Vahiyden önce Peygamberimizin Ahlakı (Sadakat ve Emanet).
Ahlak, Takva ve İbadet Modeli	1. Peygamber Ahlakı'nın Şahsiyet (Kişilik) Modeli Olarak Konumu. 2. Takva (Allah Bilinci / Dindarlık) – İslam'ın temel manevi değeri. 3. Beş Şartın (İbadet Şekillerinin) Analizi (örn. Namaz ve Oruç'un anlamı). 4. Tevhid (Allah'ın Birliği) – Tüm ibadetlerin temeli. 5. Zikir (Allah'ı Anma) ve Dua (Yalvarış) – Peygamber'in hayatındaki yeri. 6. Adab (Güzel Davranış / Nezaket) – Ahlak'ın ayrılmaz bir parçası. 7. Ahlaki değerler (örn. Hilm – Hoşgörü, Merhamet – Şefkat) ibadetin temeli olarak.
Hicret, Toplum ve Aile Yerleşimi	1. Hicret (Göç) – dinî ve sosyal bir dönüm noktası olarak. 2. İlk Ümmet'in (Topluluk) oluşumu: Ensar – Muhacir (Yardım Edenler – Göç Edenler) kardeşliği. 3. Kardeşlik ve Yardımlaşmanın toplumsal değeri. 4. Yeni Medine devletinde Adaletin tesis edilmesi. 5. Siyer'de Aile: Eşlerin ve ebeveyn/çocukların hak ve sorumlulukları. 6. Peygamber Efendimiz'in anlaşmazlıkların çözümünde Adalet ve Merhamet modeli oluşu.
Adalet ve Dinlerarası İlişkiler	1. Medine Sözleşmesi (Medine Anayasası) çok dinli birlikte yaşamın ilk modeli olarak. 2. Gayr-i Müslimlere (Müslüman olmayanlara) karşı Saygı ve hoşgörü ilkeleri. 3. Ehl-i Kitap ile ilişkilerde Peygamber'in uyguladığı Adaletin analiz edilmesi. 4. Sulh (Barış) kavramı ve Siyer'in Dinlerarası Diyalogu nasıl temellendirdiği. 5. Peygamber'in çatışmalarda tarafsız bir Hakem (Arabulucu) olarak rolü.

İçerik Bölümleri	İçerik
Siyer'de Sosyal ve Ekolojik Sorumluluk	1. Hilafet (Vekâlet/Sorumluluk) kavramı ve yaratılışa karşı sorumluluk. 2. Sünnet'te Çevre Ahlakı (doğanın ve suyun korunması). 3. Emr-i bi'l-Ma'ruf (İyiliği Emretme) ve toplumsal sorumluluğun üstlenilmesindeki rolü. 4. İsrafın (Savurganlık) ahlaka aykırı ve sorumsuz bir davranış olarak eleştirisi. 5. Erken dönem sosyal sorumluluk kurumları: Zekât ve Vakıfların işlevi. 6. Sosyal Adaletin bir gereği olarak korunmaya muhtaç grupların (yetim, dul) himayesi.

CLASA a XII-a

ÖZEL YETKINLIKLER (CS) VE ÖĞRENME ETKINLIKLERINE ÖRNEKLER (EAI)

C.G. 1 - Peygamber Muhammed'in (s.a.v.) hayatındaki temel unsurların bilinmesi ve anlaşılması.

CS.1.1. Sünnet'in (Peygamber'in Uygulaması) İslam Hukuku'nun (Jurisprudens) ve Kelam'ın (Teoloji) gelişiminde temel kaynak hâline gelme sürecinin özetlenmesi ve değerlendirilmesi.
- Vaka Çalışması: Sünnet ve Fıkıh Bir İslam Hukuku (ör. miras meselesi) örneğinin analiz edilerek Sünnet'in (Hadislerin) nasıl bir yasama temeli olarak kullanıldığının belirlenmesi. - Karşılaştırmalı Analiz: Mezhep ve Kaynak İki mezhebin (ör. Hanefi ve Şafii) karşılaştırılarak Sünnet'i hukuk kaynağı olarak kullanma yöntemlerindeki farklılıkların değerlendirilmesi. - Teolojik Temellendirme: Kelam ve Hadis Sünnet'in, Kelam'ın (Teoloji) kader, irade gibi temel kavramlarını nasıl temellendirdiğini gösteren bir deneme hazırlanması.
CS.1.2. Peygamber'in devlet başkanı (Devlet Başkanı) ve manevi lider olarak rolünün karşılaştırmalı analizi; ilk Ümmet'in (Topluluk) yönetim modelinin anlaşılması.
- Kabine Simülasyonu: Öğrencilerin Medine'deki liderler meclisini (peygamberî model) canlandırarak siyasi veya askerî bir krizi yönetmeleri ve kararları Devlet Başkanı perspektifiyle analiz etmeleri. - Araştırma: Peygamber ve Sosyal Adalet Peygamber'in Hakem (yargıç) rolü ile peygamberlik görevi arasındaki ayrımı nasıl koruduğunu ve böylece Adalet'i nasıl sağladığını araştırma ve sunum yoluyla açıklama. - Fonksiyon Diyagramı: Peygamber'in yasama, yargı, yürütme ve manevi liderlik görevlerini ayıran ve birbirine bağlayan bir diyagram oluşturma.
CS.1.3. Vakıfların (Vakıf kurumlarının) Sünnet'ten ilham alan, uzun vadeli sosyal Adalet'i sağlama amaçlı yapı ve işlevlerinin araştırılması ve açıklanması.
- Vakıf Tasarım Projesi: Öğrencilerin çağdaş bir Vakıf (ör. eğitim veya sağlık için) kurma planı hazırlaması; planın Siyer'in etik ilkelerine dayanması. - Vaka Çalışması: Tarihî Vakıf Tarihî bir büyük Vakfın işleyişinin analiz edilmesi ve bunun sosyal Adalet ve servet dağılımı üzerindeki etkilerinin değerlendirilmesi. - Tartışma: Vakıf ve Modern STK Geleneksel İslami hayır kurumları (Vakıf) ile modern STK'ların karşılaştırılması; Emr-i bi'l-Ma'ruf bağlamında toplumsal etkinliklerinin tartışılması.

C.G. 2 - Peygamber Muhammed'in (s.a.v.) davranışları ve öğretilerinde yansıtılan ahlaki, manevi ve toplumsal değerlerin belirlenmesi.

CS.2.1. Peygamber Ahlakı'nın (Ahlakının) Makâsıd-ı Şeriat'ın (İslam Hukukunun Amaçları) belirlenmesindeki rolünün değerlendirilmesi ve bunların çağdaş etik ikilemlere uygulanması
- Makâsıd Analizi: Öğrenciler, Şeriat'ın 5 temel amacını (Makâsıd) tespit eder ve bunları Peygamber'in başlıca ahlaki değerleriyle ilişkilendirir. - Simüle Edilmiş Biyoetik Paneli: Öğrenciler, bir biyoetik ikilemin (ör. ötanazi veya klonlama) tartışıldığı uzman panelini simüle eder; kararlarını Makâsıd-ı Şeriat ilkelerine göre (canın korunması, dinin korunması vb.) gerekçelendirir.

- Sentez: Medyada Ahlak: Öğrenciler, sosyal medya kullanımına dair bir etik fiş hazırlayarak Peygamber Ahlakı'nı temel alır; Gıybet'ten (dedikodu) kaçınma, Sadakat'i (dürüstlüğü) teşvik etme gibi prensipleri uygular.
CS.2.2. Takva (Takva) şi İhsan'ın (İhsan) toplumsal eylemi şi Emr-i bi'l-Ma'ruf'u motive eden temel değerler olduğunu argumentarea
- Araştırma: Tasavvuf ve Hizmet: Öğrenciler, tasavvuf hareketlerinin (tarikatların) İhsan'ı (manevi mükemmeliyeti) toplumsal Emr-i bi'l-Ma'ruf faaliyetlerine motivasyon olarak nasıl kullandığını araştırır. - Yönlendirilmiş Tartışma: Takva'nın Toplumsal Motor Oluşu: Öğrenciler şu ifadeyi tartışır: "Takva sadece içsel bir hâl değil, toplumsal bir eylem gücüdür." Argümanlar, Peygamber'in uygulamalarından çıkarılır. - Eylem Projesi: Emr-i bi'l-Ma'ruf: Öğrenciler, bir Emr-i bi'l-Ma'ruf girişimi tasarlar (ör. gıda israfına karşı kampanya) şi bu girişimin gerekliliğini Takva değeri (Allah bilinci) ile temellendirir.
CS.2.3. Merhamet ve Adalet değerlerinin küresel ekonomik eşitsizliklere cevap olarak tanımlanması; Sünnet'teki finansal ilkelerin (ör. Riba'nın yasaklanması) analizi
- Ekonomik Analiz: Riba ve Zekât: Modern bankacılık sistemini konu alan bir vaka çalışması. Öğrenciler, Riba (faiz) ilkesini, Zekât'ın desteklediği Adalet (adalet) prensipleriyle karşılaştırır. - Vaka Çalışması: Merhamet ve Ticaret: Öğrenciler, Peygamber'in ticari uygulamalarıyla ilgili rivayetleri analiz eder ve günümüz iş hayatında uygulanabilecek Merhamet ve dürüstlük değerlerini çıkarır. - Sunum: Adalet Temelli Çözümler: Öğrenciler, ekonomik eşitsizliklere yönelik modern İslami çözümleri (ör. Takaful – karşılıklı sigorta sistemi) tanıtır ve bunların Siyer'deki Adalet ve Merhamet ilkelerini yansıttığını gerekçelendirir.

C.G. 3 - Peygamber'in hayatıyla ilgili olaylar ve rivayetlerde yer alan dinî ve ahlaki mesajların analiz edilmesi ve yorumlanması.

CS.3.1. Âlimlerin (Ulema) modern toplum sorunlarına ilişkin Fetva (Hukuki Görüş) yayınlamak amacıyla Sünnet'i yorumlama biçimlerinin metodolojik analizi.
- Vaka Çalışması: Fetva Yayınlama İki yakın tarihli Fetva'nın (örneğin, organ nakli veya kriyojenik üzerine) analizi ve Âlimlerin Sünnet esas alınarak bir karara varmak için kullandığı yöntemin (Usul) belirlenmesi. - Metodoloji Fişi: Âlimlerin (Ulema) peşinatı olmayan bir bağlamda peygamberlik mesajını yorumlamak için kullandıkları aşamaları ve kaynakları (Kur'an, Sünnet, İcma vb.) açıklayan bir fişin oluşturulması. - Fetva Konseyi Simülasyonu: Öğrenciler, Müftü (Fetva veren) rollerinde, yeni bir sosyal sorunu tartışır ve Sünnet'i yorumlama metodolojisine dayanarak çözümü savunurlar.
CS.3.2. Hudeybiye Antlaşması (Sözleşme) gibi olaylardaki Adalet ve Sulh (Barış) mesajlarının yorumlanması ve bunların çağdaş kültürlerarası çatışmaların arabuluculuğuna uygulanması.
- Anlaşmanın Analizi: Hudeybiye Antlaşması Hudeybiye Antlaşması'nın derinlemesine incelenmesi. Öğrenciler, görünüşte adaletsiz koşullara rağmen Peygamber'in Sulh (Barış) ve uzun vadeli vizyon mesajını yorumlarlar. - Proje: Sulh Arabulucuları Siyer'den çıkarılan Adalet ve diplomasi ilkelerine dayanan kültürlerarası veya dinlerarası çatışma arabuluculuğu kılavuzunun hazırlanması. - Deneme: Sulh ve Adalet Sulh (Barış) ve Adalet (Hak) arasındaki ilişki hakkında bir deneme yazılması: Adaletsiz barış mümkün müdür?

- Siyer'e atıfta bulunularak argümantasyon yapılması.
CS.3.3. Siyer'deki mesajların farklı Mezhep'lerde (Düşünce Ekolleri) yorumlanma çeşitliliğinin (İçtihat) eleştirel değerlendirilmesi ve iç Saygı (Hürmet) gerekliliğinin gerekçelendirilmesi.
- İçtihat Analizi: Bir ritüelin (örneğin, Namaz) seçilmesi ve farklı hukuki Mezhep'lerin (Hanefi, Şafii) farklı sonuçlara nasıl ulaştığının analiz edilmesi, İçtihat'ın rolünün vurgulanması. - Makale: Saygı ve Ümmet Birliği Yorum çeşitliliğinin bölünmeye yol açmaması gerektiğini savunan ve iç Saygı (Hürmet) gerekliliğini gerekçelendiren bir görüş makalesi yazılması. - Tartışma: Mezhep'ler ve Kimlik Belli bir Mezhep'e aidiyetin kültürel ve dini kimliği nasıl etkilediği, ancak Tevhid'in temel birliğini bozmadığı üzerine tartışma.

C.G. 4 - Peygamber'in farklı bağlamlardaki davranışları, tutumları ve örnekliğine dair kişisel görüş ve düşüncelerin ifade edilmesi.

CS.4.1. Medya ve teknolojinin yarattığı etik zorluklara karşı kişisel duruşun, Siyer'deki Ahlak değerlerine dayalı olarak ifade edilmesi ve gerekçelendirilmesi.
- Dijital Etik Vlog'u: Öğrencinin, sosyal medya iletişiminde Sünnet'in (örneğin, dürüstlük, iftiradan kaçınma) nasıl uygulanması gerektiği hakkındaki görüşünü ifade ettiği kısa bir vlog oluşturması. - Deneme: Ahlak ve Siyer Peygamber'in Ahlak modelinin, yapay zeka veya biyoteknolojinin yarattığı etik ikilemleri çözmek için neden hala geçerli olduğunu gerekçelendiren bir argümantatif deneme yazılması. - Panel Tartışması: Krize Karşı Tutum Öğrencilerin, Peygamber'in Sabır'ının (Sabır/Dayanıklılık) günümüzdeki kişisel veya sosyal krizlere verdikleri tepkileri nasıl şekillendirebileceği üzerine kişisel düşüncelerini ifade ettikleri grup tartışmaları.
CS.4.2. İslami değerleri farklı kültürel bağlamlarda uygun ve Saygı'lı (Hürmetli) bir şekilde sunmak için Davet (İslam'a Çağrı) becerilerinin geliştirilmesi.
- Davet Simülasyonu: Öğrenciler, çiftler halinde, farklı kültürel bağlamdan bir kişiyle Davet sohbeti simülasyonu yapar, Siyer'den modellenen Saygı (Hürmet) ve saldırgan olmayan dile odaklanırlar. - Bilgilendirme Materyali Projesi: Geniş bir kitleye yönelik, İslami bir değeri (örneğin, Adalet) erişilebilir ve tarafsız bir dille sunan bir materyal (broşür, infografik) oluşturulması. - Yansıma: Davet ve Protestanlık Öğrenciler, Kur'an ve Sünnet'e dayanarak, Davet (modele ve Saygı'ya dayalı davet) ile zorla yapılan misyonerlik (protestanlık) arasında net bir çizgi çizen kişisel bir yansıma yazarlar.
CS.4.3. Küresel Ümmet'in bir üyesi olarak kendi sorumluluğu üzerine düşünme ve Dinlerarası Diyalog (Dinlerarası Konuşma) ve Saygı'yı (Hürmet) teşvik etme yönündeki kişisel taahhüdü ifade etme.
- Diyalog Günlüğü: Öğrenciler, farklı inançlardan kişilerle olan etkileşimleri üzerine düşünür ve Siyer'in Saygı ve Dinlerarası Diyalog'a açıklık tutumlarını nasıl şekillendirdiğini günlüğe yazarlar. - Görüş Makalesi: Sulh'u (Barış) ve birlikte yaşamayı teşvik etme taahhüdünü ifade eden ve bunun Küresel Ümmet'in bir üyesi olarak bir yükümlülük olduğunu savunan bir görüş makalesi yazılması. - Sunum: Genç Liderler için Peygamber Modeli Siyer'deki liderlik dersleri (diplomasi, Adalet) üzerine uluslararası düzeyde barışı teşvik etmek için uygulanabilecek yansımaları içeren bir sunumun hazırlanması.

C.G. 5 - Günlük yaşamda peygamberî değerlerin ve öğretilerin uygulanması yoluyla ahlaki bir tutumun, kişisel ve toplumsal sorumluluğun geliştirilmesi.

CS.5.1. Siyer'den ilham alan Vakıf'ların (Vakıflar/Kurumlar) sürdürülebilirlik modelini kullanarak, toplumda Emr-i bi'l-Ma'ruf (İyiliği Emretme) girişimlerinin tasarlanması.

- Detaylı Projelendirme: Toplumsal Vakıf Belirli bir sosyal amaç için (örneğin, çok çocuklu aileleri desteklemek) bir Vakıf (Kurum) için finansman kaynaklarını ve ilgili Sünnet'i içeren detaylı bir proje taslağının hazırlanması. - Etki Analizi: Emr-i bi'l-Ma'ruf Yerel bir sosyal aksiyon projesinin (gerçek veya önerilen) analizi ve etkisinin Emr-i bi'l-Ma'ruf ve Adalet ilkeleri açısından değerlendirilmesi. - Araştırma: Vakıf Modelleri Tarihten üç farklı Vakıf türünün (örneğin, su için, hayvanlar için, eğitim için) araştırılması ve bunların Emr-i bi'l-Ma'ruf'u sürdürülebilir bir şekilde nasıl uyguladığının yorumlanması.
CS.5.2. Yerel veya küresel düzeydeki Çevre Ahlakı (Ekolojik Etik) sorunlarına Hilafet (Vekillik) konseptine dayalı pratik çözümlerin savunulması ve desteklenmesi.
- Ekolojik Savunma: Öğrencilerin, çevre korumanın Hilafet ve İsraf (israf) karşıtı Sünnet'e dayalı temel bir dini yükümlülük olduğunu savunarak (söylev) sınıf önünde bir konuşma yapması. - Eylem Planı: Çevre Ahlakı Hilafet ve yaratılışa karşı Merhamet (Şefkat) değerleri doğrultusunda yerel bir ekolojik sorunu (örneğin, kirlilik) ele almak için detaylı bir eylem planının hazırlanması. - Metin Analizi: Peygamber ve Hayvanlar Siyer'de hayvan haklarını ve onlara muameleyi ele alan rivayetler hakkında metin çalışması. Hayvanlara yönelik Merhamet'in (Şefkat) Hilafet görevini yerine getirmenin bir biçimi olduğu argümantasyonunun yapılması.
CS.5.3. Laik devletlerde Müslüman azınlıkların rolünü değerlendirmede Adalet ve Merhamet ilkelerinin uygulanması ve sorumlu vatandaşlık davranışının geliştirilmesi.
- Vaka Çalışması: Azınlıkta Adalet Müslüman bir azınlığa yönelik gerçek veya varsayımsal bir ayrımcılık vakasının analizi ve etik bir çözüm önermek için Siyer'deki Adalet ve Saygı (Hürmet) ilkelerinin uygulanması. - Deneme: Ümmet ve Vatandaşlık Ümmet'e (Müslüman Topluluğu) ait olmanın, laik devlete karşı sorumlu bir vatandaşlık tutumu ve sadakat ile çelişmediğini, aksine desteklediğini gösteren argümantatif bir deneme yazılması. - Tartışma: Dinlerarası Diyalog İlkesi Müslüman toplumun bir azınlık olarak, Medine Sözleşmesi ruhuyla Dinlerarası Diyalog'u (Dinlerarası Konuşma) nasıl aktif olarak başlatabileceği ve sürdürebileceği üzerine tartışma.

CLASA a XII-a

ÖĞRENME İÇERİĞI

İçerik Bölümleri	İçerik
Sünnet'in Kurumsallaşması: Hukuki ve Teolojik Temeller	1. İslam Hukuku (İslami Hukuk) ve Kelam (Teoloji) kaynağı olarak Sünnet (Peygamber'in Uygulaması). 2. İçtihat (Yorumlama) ve görüş çeşitliliği: Mezhep'lere karşı Bilgi ve Saygı (Hürmet). 3. Peygamber'in Devlet Başkanı (Devlet Lideri) rolü ve Siyer'in yönetimi temellendirme biçimi. 4. Ulema (Âlimler) yapısı ve Fetva'ların yayınlanma metodolojisi (Usul). 5. Karşılaştırmalı analiz: Peygamber'in devlet lideri rolü ve manevi lider rolü.
İslami Ahlak ve Çağdaş Etik	1. Makâsıd-ı Şeriat (İslami Hukukun Amaçları) ve bunların etik yorumlamadaki rolü. 2. Biyoetik (örneğin, ötanazi) ve teknoloji ikilemleri karşısında pusula olarak peygamberlik Ahlak'ı. 3. Takva'nın derinleştirilmesi olarak İhsan (Manevi Mükemmellik) ve Tasavvuf (Mistikizm). 4. İsraf'ın (Savurganlık) ve aşırı tüketimin Ahlak açısından etik analizi. 5. Sabır (Dayanıklılık) ve Şefkat (Merhamet) ilkelerinin kişisel ve sosyal krizlerin yönetiminde uygulanması.
Ümmet ve Adalet Sistemleri	1. Sünnet'teki ekonomik Adalet (Hak) ilkeleri: Riba'nın (Faiz) yasaklanması ve Zekât'ın teşvik edilmesi. 2. Sosyal sürdürülebilirliğin ve Yardımlaşma'nın (Karşılıklı Yardım) motoru olarak Vakıf'ların (Vakıflar/Kurumlar) rolü. 3. Bireysel ve kurumsal bir sorumluluk olarak Emr-i bi'l-Ma'ruf (İyiliği Emretme). 4. Çalışan haklarının belirlenmesinde ve ticari uygulamalarda uygulanan Merhamet (Şefkat) ve Adalet. 5. Küresel Ümmet'in zorlukları ve uyum (Kardeşlik/Birlik) ihtiyacı.
Siyer'de Diplomasi, Saygı ve Diyalog	1. Diplomasi, Sulh (Barış) ve uzun vadeli vizyon dersi olarak Hudeybiye Antlaşması'nın (Hudeybiye Sözleşmesi) analizi. 2. Gayr-i Müslim (Müslüman Olmayanlar) ile ilişkilerde Saygı (Hürmet) ve Adalet temelleri. 3. Tevhid (Allah'ın Birliği) ilkesine dayanan Dinlerarası Diyalog'u (Dinlerarası Konuşma) teşvik etme stratejileri. 4. Uluslararası ve kültürlerarası çatışma bağlamında Adalet ve Sulh. 5. Laik devletlerde Müslüman azınlıkların rolü ve sorumlu vatandaşlık davranışının geliştirilmesi.
Davet, Hilafet ve Küresel Sorumluluk	1. Hilafet (Vekillik/Velayet) kavramı ve bunun sosyal ve ekolojik sorumluluklar açısından etkileri. 2. Sünnet perspektifinden Çevre Ahlakı (Ekolojik Etik) (örneğin, yıkımın yasaklanması, kaynakların korunması). 3. Ümmet'in misyonu olarak Davet (İslam'a Çağrı/Davet): İlkeler, yöntemler ve Adab (Görgü Kuralları). 4. İslami değerlerin kamuoyunda (medya, sosyal) ifade edilmesi. 5. Küresel etkiye sahip projeler aracılığıyla Emr-i bi'l-Ma'ruf'un teşvik edilmesi.

METODOLOJIK ÖNERILER

Siyer Dersinin Öğretimi, yalnızca Hz. Muhammed'in hayatına dair bilgi aktarmayı değil, aynı zamanda peygamberî örnekten ilham alan dengeli, sorumlu ve ahlaki bir davranış modelinin oluşmasını da amaçlar. Bu nedenle öğretim yaklaşımı; etkileşimli, değer odaklı ve yansıtıcı olmalı, öğrenciyi merkeze alan ve manevi, bilişsel ve sosyal becerileri geliştirmeyi hedefleyen bir yapı içermelidir.

Temel Öğretim İlkeleri

Siyer öğretimi aşağıdaki eğitim ilkelerine uygun şekilde yürütülür:

Öğrenci Merkezlilik İlkesi

Öğrenci, öğrenme sürecinin pasif bir bilgi alıcısı değil; aktif bir katılımcısıdır. Etkinlikler, eleştirel düşünme, empati ve ahlaki değerleri günlük hayatta uygulama becerisini geliştirmeyi hedefler.

Erişilebilirlik ve Aşamalandırma İlkesi

İçerikler, öğrencilerin yaş özelliklerine ve öğrenme hızına uygun şekilde, basit ve somut bilgilerden daha derin ahlaki kavramlara doğru kademeli olarak sunulur.

Değerlerle Öğrenme İlkesi

Vurgulanan nokta, Peygamberimizin hayatındaki etik, manevi ve toplumsal mesajların keşfedilmesidir. Öğrenciler olayların yalnızca tarihsel yönünü değil, derin anlamlarını da kavramalıdır.

Teori ile Pratiğin Bütünlüğü İlkesi

Peygamberimizin hayatındaki olaylar, öğrencilerin kişisel, ailevi ve toplumsal yaşamlarıyla ilişkilendirilir.

Diyalog ve Kültürlerarası Saygı İlkesi

Öğrenme süreci; hoşgörüyü, farklı inançlara saygıyı ve barış içinde birlikte yaşamayı teşvik eder.

Disiplinlerarasılık İlkesi

Siyer içeriği; tarih, Arapça, edebiyat, ahlak ve vatandaşlık bilgisi, coğrafya gibi alanlarla ilişkilendirilerek dönemin daha kapsamlı anlaşılması sağlanır.

Ahlaki Tutum ve İnanç Oluşturma İlkesi

Siyer öğretiminin amacı; İslam'ın sahih değerlerinin içselleştirilmesi yoluyla dengeli bir dini kimlik ve karakter gelişimine katkı sunmaktır.

Genel Yöntemsel Yönelimler

- Öğretmen, güven, saygı ve açıklık temelinde olumlu bir eğitim ortamı oluşturur; böylece öğrenciler soru sormakta, fikir belirtmekte ve öğrenme sürecine katılmakta özgür hisseder.
- Öğrenme süreci, bilişsel etkinlikleri (bilgi, analiz, yorum) duyuşsal ve tutumsal etkinliklerle (ahlaki düşünme, empati, değer benimseme) birleştirir.
- Siyer derslerinde anlatım, keşfetmeye dayalı sorular, yönlendirilmiş tartışma, grup çalışması ve metin incelemesi (Kur'an, hadis, siyer metinleri) dönüşümlü olarak kullanılabilir.
- Görsel ve dijital materyallerin kullanılması tavsiye edilir: haritalar, kronolojik çizelgeler, Mekke–Medine–Taif gibi tarihî mekânlara ait görseller, belgeseller, interaktif uygulamalar.
- Peygamberimizin hayatından örnekler, insani yönü, merhameti, dengeli tutumu ve adalet anlayışı vurgulanarak gerçekçi ve empatik bir şekilde sunulmalıdır.
- Ders dışı etkinlikler düzenlenebilir: bilgi yarışmaları, tematik projeler ("Peygamberimizin Hayatında Örnek Davranışlar"), sergiler, sanatsal etkinlikler veya Sünnet'ten ilham alan yardım faaliyetleri.

Önerilen Öğretim–Öğrenme Yöntem ve Teknikleri

- Dini hikâye anlatımı ve ahlaki analiz
- Sokratik konuşma/keşfedici soru-cevap
- Açıklayıcı okuma ve metin analizi (Kur'an, hadis, siyer metinleri)
- Rol yapma ve dramatizasyon (Peygamberimizin hayatından sahneler)
- Ahlaki konularda yönlendirilmiş tartışma (örneğin: "Zorluklar Karşısında Sabır – Taif Örneği")
- Beyin fırtınası yoluyla somut durumlara ahlaki çözümler üretme

- Vaka incelemeleri ve ahlaki karşılaştırmalar
- İşbirlikçi öğrenme ve akran öğrenmesi
- Proje yöntemi: tematik portfolyolar, posterler, multimedya sunumları

Öğretmenin Rolü

Siyer öğretmeni:

- Öğrencilerin İslam mesajının derin anlamlarını keşfetmesine yardımcı olan **rehber ve öğrenme kolaylaştırıcısıdır**.
- Kendi davranışları ve dengeli tutumuyla **ahlaki bir modeldir**.
- Öğrenme süreçlerini planlayan, düzenleyen ve öğrencileri düşünmeye ve işbirliğine teşvik eden **eğitim organizatörüdür**.
- Öğrencileri İslam ilkelerini günlük yaşamda uygulamaya yönlendiren **değerlerin arabulucusudur**.

Öğrenmenin Değerlendirilmesi

Değerlendirme; öğrencinin bilgi, tutum ve ahlaki davranış açısından gelişimini izleyen **sürekli, biçimlendirici ve yapıcı** bir süreçtir.

Değerlendirme Türleri

- Öğrencilerin katılım, işbirliği ve tutumlarını sistematik olarak gözlemleme
- Etkinlik kâğıtları, kişisel yansımalar, manevi günlükler
- Sözlü sorular ve kontrol tartışmaları
- Biçimlendirici ve genel değerlendirme testleri (sözlü/yazılı)
- Tematik portfolyolar ve grup projeleri
- Öz değerlendirme ve akran değerlendirmesi

Değerlendirme Kriterleri

- Peygamberimizin hayatındaki olayları tanıma ve açıklama becerisi
- Ahlaki ve manevi değerleri anlama ve uygulama
- Tartışmalara ve işbirlikçi etkinliklere aktif katılım
- Sözlü ve yazılı ifade tutarlılığı
- Saygılı, işbirlikçi ve sorumlu tutum

Değerlendirme Araçları

- Gözlem formları ve ilerleme çizelgeleri
- Projeler için değerlendirme rubrikleri
- Kişisel yansıma anketleri
- Tematik portfolyolar (“Peygamberimizin hayatından ne öğrendim?”)

Siyer öğretiminin nihai amacı; İslam’ın evrensel mesajını anlayan, dengeli, bilinçli ve ahlaki bir kişilik oluşturmaktır. Böyle bireyler, Hz. Muhammed’in örnekliğinden ilham alarak kendileriyle, diğer insanlarla ve dünyayla uyum içinde yaşarlar.

- Sarıçam, İbrahim - Hz. Muhammed ve Evrensel Mesajı, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara, 2013
- Siddiqui, Abdul Hamid - Sahih Muslim, Kitab Bhavan, New Delhi
- Ṭabarī, Muhammad ibn Jarīr al- - The History of al-Ṭabarī, Vol. 6-9: Muhammad at Mecca and Medina, State University of New York Press, 1988-1997

Resurse digitale și platforme online

Islamic.ro - secțiunea de Siyer
Sira.ro - site dedicat studiului vieții Profetului
www.kalamullah.com - secțiunea Seerah cu cărți gratuite
www.seerah.org - resurse comprehensive despre Siyer
www.diyanet.gov.tr - Direcția pentru Afaceri Religioase a Turciei
www.siyer.org - portal dedicat Siyer-ului

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
IUSUF Muurat	Muftiu	Muftiatul Cultului Musulman din România , Constanța
ANEFI Icbal	Inspector școlar / profesor doctor	Inspectoratul Școlar Județean Constanța
ENE Ulgean	Director adjunct/ Profesor	Școala Gimnazială A.V. Rădulescu Murfatlar
MUSLEDIN Firdes	Profesor doctor	Liceul Tehnologic Nicolae Dumitrescu Cumpăna
USTUNDAG Vildan Melia	Profesor	Școala Gimnazială nr. 1 Valu lui Traian/ Constanța
MOLOGANI Accan	Director/ Profesor	Colegiul Național Kemal Ataturk Medgidia

RESPONSABILI/ COORDONATORI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
ZĂBAVĂ Mihaela	Consilier CNCE	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare	Responsabil CNCE
PISLARU Cătălin	Inspector general MEC	Ministerul Educației și Cercetării	Responsabil MEC
IUSUF Muurat	Muftiu	Muftiatul Cultului Musulman din România, Constanța	Coordonator științific

RESPONSABILI/COORDONATORI/COLABORATORI:

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
MOLOGANI Accan	Director	Colegiul Național Kemal Ataturk Medgidia	Responsabil cult

Anexa nr. 199

Programa școlară pentru disciplina

Legislație islamică (Fıkıh)

Cultul Musulman

Clasele a IX-a – a XII-a

Curriculum de specialitate (CS)
Filiera vocațională, profil teologic
specializarea teologie musulmană

Învățământ liceal

- 2026 –

Anexa nr. 199
Programa școlară pentru disciplina *Legislație islamică (Fıkıh)*, Cultul Musulman, clasele a IX-a - a XII-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea teologie musulmană*

NOTĂ DE PREZENTARE

Prezenta programă școlară reprezintă curriculumul de specialitate (CS) pentru filiera vocațională, profilul teologic – cultul musulman, specializarea/calificarea profesională teologie musulmană pentru disciplina Legislație islamică (Fıkıh), cu aplicare pentru clasele din învățământul liceal, forma cu frecvență zi, începând cu anul școlar 2026-2027. Pentru această categorie de clase, conform planurilor-cadru pentru învățământul liceal, forma cu frecvență zi, aprobate ca anexe la OMEC nr. 4350/2025, studiul disciplinei are următoarea alocare orară săptămânală, defalcată pe segmentul curriculumul de specialitate (CS):

An de studiu	Clasa a IX-a	Clasa a X-a	Clasa a XI-a	Clasa a XII-a
Tip segment curricular	CS	CS	CS	CS
Nr. săptămânal de ore	2	2	2	2

Programa școlară se elaborează în concordanță cu:

- *Legea învățământului preuniversitar* nr. 198/2023;
- *Recomandările Consiliului Uniunii Europene* (2018) privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții;
- *Repere pentru proiectarea, actualizarea și evaluarea Curriculumului național. Cadrul de referință al Curriculumului național*, aprobat prin OME nr. 3239/2021;
- *Profilul de formare al absolventului*, aprobat prin OME nr. 6731/2023;

Aceste documente stabilesc cadrul de dezvoltare al competențelor-cheie și al profilului de formare al absolventului de liceu, competențe la a căror formare contribuie și disciplina Religie - Cult musulman.

Viziunea programei de învățământ pentru disciplina Legislație islamică (Fıkıh) este aceea de a forma elevi care, pe baza surselor fundamentale ale Islamului, își dezvoltă conștiința responsabilității religioase și transformă valorile morale – precum dreptatea, sinceritatea, compasiunea și spiritul de împărtășire – într-un mod de viață.

În acest sens, programa urmărește ca elevii să înțeleagă evoluția istorică, conceptele de bază și domeniile de aplicare ale disciplinei Legislație islamică (Fıkıh), devenind persoane conștiente, echilibrate și responsabile în domeniile închinării (ibadet), relațiilor sociale (muamelat), dreptului penal (ukubat) și eticii (ahlak).

De asemenea, programa are ca scop formarea unor tineri care respectă diversitatea interpretărilor și școlilor juridice islamice, cultivă spiritul de toleranță și unitate și contribuie la menținerea păcii sociale și a respectului față de demnitatea umană.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Înțelegerea principiilor, scopului și importanței științei Fıkıh ca parte esențială a vieții religioase și morale islamice.**
CG2	**Recunoașterea surselor dreptului islamic (Kur'an, Sünnet, İcma, Kıyas) și aplicarea lor.**
CG3	**Practicarea principalelor reguli ale închinării (İbadet), precum rugăciunea (Namaz), postul (Oruç), pelerinajul (Hac) și jertfa (Kurban), conform principiilor islamice.**
CG4	**Înțelegerea unor concepte care duc la dezvoltarea conștiinței morale și religioase.**
CG5	**Manifestarea unei atitudini etice, echilibrate și tolerante față de diversitatea interpretărilor juridice islamice și valorile promovate de Fıkıh în viața socială.**

CLASA a IX-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Înțelegerea principiilor, scopului și importanței științei Fıkıh ca parte esențială a vieții religioase și morale islamice.

Clasa a IX-a
CS 1.1. Identificarea principalelor domenii și ramuri ale științei Fıkıh în cadrul învățăturii islamice.
- Analizarea unor exemple simple de interpretări diferite (mezhepler) privind reguli de cult, pentru a înțelege unitatea în diversitate. - Participarea la discuții ghidate despre respectul față de opiniile diferite și impactul toleranței în viața comunitară. - Realizarea de postere, fișe sau reflecții personale care ilustrează valorile de echitate, respect și cooperare promovate de Fıkıh.
CS 1.2. Recunoașterea rolului regulilor de Fıkıh în ghidarea comportamentului credinciosului musulman.
- Identificarea unor exemple concrete din viața cotidiană în care regulile de Fıkıh orientează comportamentul credinciosului. - Discuții despre legătura dintre respectarea normelor religioase și menținerea echilibrului moral și social. - Realizarea de studii de caz sau scenarii simple care evidențiază aplicarea regulilor islamice în situații reale.
CS 1.3. Explicarea scopului moral și social al aplicării principiilor de Fıkıh în viața cotidiană.
- Analizarea unor exemple de norme islamice care promovează echitatea, responsabilitatea și solidaritatea în societate. - Discuții ghidate despre legătura dintre principiile de Fıkıh și comportamentul etic în relațiile interumane. - Realizarea de reflecții scrise sau prezentări scurte privind impactul regulilor islamice asupra vieții morale și sociale.

CG 2 - Recunoașterea surselor dreptului islamic (Kur'an, Sünnet, İcma, Kıyas) și aplicarea lor.

Clasa a IX-a
CS 2.1. Identificarea și descrierea celor patru surse principale ale dreptului islamic.
- Identificarea surselor dreptului islamic prin lecturi din texte coranice și hadithuri relevante. - Compararea exemplelor de reguli islamice derivate din fiecare sursă, cu sprijinul profesorului. - Aplicarea principiilor în exerciții simple care ilustrează modul în care Fıkıh orientează viața religioasă și morală.
CS 2.2. Înțelegerea modului în care aceste surse se completează reciproc în formularea normelor religioase.
- Analizarea unor exemple de reguli religioase care derivă din mai multe surse ale dreptului islamic. - Realizarea de scheme sau tabele care ilustrează legătura dintre Kur'an, Sünnet, İcma și Kıyas. - Discuții ghidate despre rolul complementar al surselor islamice în menținerea unității și coerenței normelor religioase.
CS 2.3. Aplicarea unor exemple simple de reguli islamice derivate din Kur'an și Sünnet în situații cotidiene.
- Analizarea unor versete și hadithuri care oferă îndrumări privind comportamente zilnice (respect, onestitate, curățenie, dreptate). - Jocuri de rol sau simulări care ilustrează aplicarea regulilor islamice în contexte practice (familie, școală, comunitate).

Clasa a IX-a
- Elaborarea de scurte reflecții sau fișe personale despre modul în care principiile islamice pot fi urmate în viața de zi cu zi.

CG3 - Practicarea principalelor reguli ale închinării (İbadet), precum rugăciunea (Namaz), postul (Oruç), pelerinajul (Hac) și jertfa (Kurban), conform principiilor islamice.

Clasa a IX-a
CS 3.1. Recunoașterea condițiilor, etapelor și semnificației principale a fiecărei forme de ibadet.
- Identificarea etapelor principale ale rugăciunii (namaz), postului (oruç), pelerinajului (hac) și jertfei (kurban) pe baza textelor islamice. - Vizionarea de materiale educative sau demonstrații practice care prezintă corect modul de realizare a fiecărei forme de ibadet. - Discuții despre semnificația spirituală și morală a actelor de închinare în viața credinciosului.
CS 3.2. Descrierea modului corect de îndeplinire a actelor de cult, în acord cu sursele islamice.
- Exersarea pașilor corecți ai rugăciunii (namaz) și ai altor forme de ibadet, sub îndrumarea profesorului. - Analizarea versetelor și hadithurilor care stabilesc regulile de desfășurare a actelor de cult. - Compararea modului de realizare a diferitelor forme de închinare în funcție de tradițiile școlilor juridice islamice.
CS 3.3. Aplicarea regulilor fundamentale de purificare, rugăciune și post în contexte educative și comunitare.
- Demonstrarea corectă a etapelor de purificare (abdest, gusül, teyemmüm) și explicarea semnificației lor spirituale. - Participarea la activități școlare sau comunitare care implică practicarea rugăciunii și a postului în mod conștient și respectuos. - Reflecții scrise sau discuții despre rolul purității, disciplinei și intenției (niyet) în viața religioasă a musulmanului.

CG4 - Înțelegerea unor concepte care duc la dezvoltarea conștiinței morale și religioase.

Clasa a IX-a
CS 4.1. Identificarea conceptelor morale fundamentale din perspectiva islamică (niyet, sabır, adalet, ihlas etc.).
- Analizarea versetelor și hadithurilor care evidențiază principalele virtuți morale islamice. - Realizarea unui glosar ilustrat sau a unei fișe tematice cu termeni morali și explicațiile lor. - Discuții despre aplicarea acestor concepte morale în viața personală, familială și școlară.
CS 4.2. Explicarea legăturii dintre respectarea normelor religioase și formarea unei conduite morale responsabile.
- Analizarea unor exemple din viața Profetului Muhammad (sav) și a companionilor care ilustrează comportamente morale bazate pe credință. - Discuții ghidate despre modul în care rugăciunea, postul și alte acte religioase contribuie la autocontrol și responsabilitate morală. - Redactarea unor scurte reflecții sau eseuri despre importanța respectării normelor religioase în formarea caracterului etic.
CS 4.3. Adoptarea unei atitudini pozitive și echilibrate în relațiile interumane, inspirată din principiile morale islamice.
- Simularea unor situații cotidiene (în familie, la școală, în comunitate) care cer aplicarea valorilor islamice precum respectul, răbdarea și dreptatea. - Observarea și discutarea comportamentelor pozitive și negative din mediul social, raportându-le la principiile morale islamice. - Realizarea unor proiecte sau afișe tematice care promovează respectul, echilibrul și cooperarea între semeni.

CG5 - Manifestarea unei atitudini etice, echilibrate și tolerante față de diversitatea interpretărilor juridice islamice și valorile promovate de Fıkıh în viața socială.

Clasa a IX-a
CS 5.1. Recunoașterea existenței diferitelor școli juridice islamice (mezhepler) și a rolului lor în aplicarea principiilor religioase.
- Prezentarea principalelor școli juridice islamice (Hanefi, Șafii, Maliki, Hanbeli) și a fondatorilor acestora. - Completarea unor tabele sau fișe comparative care evidențiază asemănări și diferențe între mezhepler în anumite aspecte ale practicii religioase. - Discuții despre rolul acestor școli în păstrarea unității credinței și a diversității în aplicarea principiilor islamice.
CS 5.2. Înțelegerea valorilor de respect, echitate și toleranță promovate de Fıkıh în relațiile sociale.
- Analizarea unor texte coranice și hadithuri care promovează respectul, dreptatea și toleranța în relațiile dintre oameni. - Discuții ghidate despre aplicarea acestor valori în școală, familie și comunitate, prin exemple concrete. - Realizarea de afișe, eseuri scurte sau prezentări care ilustrează importanța echității și a respectului în societatea islamică.
CS 5.3. Exprimarea respectului și toleranței față de diversitatea școlilor și opiniilor islamice în contexte de dialog și învățare.
- Vizionarea unui material educativ despre diferitele școli juridice islamice și discuții despre importanța diversității în menținerea echilibrului religios. - Realizarea de scurte prezentări în grup despre contribuția fiecărei școli la dezvoltarea gândirii islamice, urmate de o sesiune de întrebări și răspunsuri respectuoase. - Joc de rol: simularea unei întâlniri între reprezentanți ai diferitelor mezhepler, pentru a evidenția valorile de respect și dialog în tradiția islamică.

CLASA a IX-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Fundamentele, principiile și evoluția științei Fıkıh în contextul gândirii islamice.	1. Definiția, scopul și importanța științei Fıkıh 2. Obiectul și domeniul de aplicare al Fıkıh-ului 3. Relația dintre Fıkıh și metodologia Fıkıh-ului 4. Relația științei Fıkıh cu alte ramuri ale cunoașterii 5. Analizarea argumentelor legate de principiile de bază ale științei Fıkıh 6. Înțelegerea dimensiunii istorice a științei Fıkıh și dezvoltarea gândirii cronologice 7. Capacitatea de a rezuma evoluțiile ulterioare formării școlilor juridice islamice (mezhepler). 8. Capacitatea de a distinge conceptele religioase legate de hotărârile (normele) juridice islamice. 9. Capacitatea de a utiliza în mod adecvat, în contextul potrivit, conceptele religioase referitoare la sursele și metodele de stabilire a hotărârilor juridice islamice.
2. Actele de cult	1. Îndeplinirea corectă și conform regulilor a rugăciunii zilnice (namazul). 2. Reflecția asupra propriilor experiențe legate de postul islamic. 3. Sintetizarea principiilor și reglementărilor referitoare la danie (zekat). 4. Utilizarea eficientă a surselor religioase privind regulile și semnificațiile pelerinajului (hac).
3. Viața socială și economică	1. Observarea și înțelegerea aspectelor legate de viața de familie. 2. Analizarea concepțiilor și argumentelor religioase legate de viața economică.

CLASA a X-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Înțelegerea principiilor, scopului și importanței științei Fıkıh ca parte esențială a vieții religioase și morale islamice.

Clasa a X-a
CS 1.1. Analizarea scopului, definiției și a principiilor de bază ale Științei Fıkıh (de ex.: Kolaylık, Genişlik, Adalet).
- Dezbatere pe tema: "Este Legea Islamică (Şerîat) o povară sau o ușurare? Analiza principiului Tekliflerde Kolaylık (Ușurință în sarcini)." - Realizarea unei scheme care ilustrează modul în care principiile Fıkıh contribuie la realizarea Adalet (Dreptății) în societate. - Cercetarea unor versete coranice și Hadis-uri care susțin principiul Helallerde Genişlik (Flexibilitate în permis).
CS 1.2. Explicarea modului în care Fıkıh se diferențiază de alte științe islamice (ex.: Kelam, Tefsir) prin obiectul și sfera sa de cuprindere.
- Joc de rol (Simulare): Un elev prezintă o întrebare (de ex. despre intenție/morală), iar alți doi elevi explică cum ar răspunde Fıkıh (regulă legală) vs. Kelam (dogmă). - Elaborarea unui tabel comparativ între Fıkıh, Tefsir și Hadis, evidențiind obiectul de studiu specific al fiecăruia. - Sesiune de întrebări și răspunsuri despre cum Fıkıh transformă credințele (studiate de Kelam) în reguli practice.
CS 1.3. Justificarea relației metodologice dintre Fıkıh Usulü (Metodologia Fikih-ului) și practica Fıkıh.
- Redactarea unui eseu scurt care să demonstreze că este imposibil să se stabilească o regulă de Fıkıh fără a aplica principiile din Fıkıh Usulü. - Prezentarea grafică a relației cauză-efect: Fıkıh Usulü (instrument) \ Jurist (Müctehid) \ Fıkıh (rezultat/lege). - Explicarea în termeni proprii a diferenței dintre regulile (Ahkâm) concrete (Fıkıh) și metodologia de extragere a lor (Fıkıh Usulü).

CG 2 - Recunoașterea surselor dreptului islamic (Kur'an, Sünnet, İcma, Kıyas) și aplicarea lor.

Clasa a X-a
CS 2.1. Analizarea conceptului de İctihad, a obiectului său și a Condițiilor (Şartlar) necesare pentru un Müctehid.
- Cercetarea și prezentarea unui jurist celebru (Müctehid) din perioada Tâbiîn și a unei decizii de Fıkıh luate de acesta. - Identificarea unei probleme moderne (ex. transplant de organe) și simularea modului în care un Müctehid ar aplica İctihad-ul (procesul). - Dezbatere pe tema: „Cine poate face İctihad în societatea modernă? Cerințele sunt aceleași ca în perioada clasică?".
CS 2.2. Explicarea modului în care İctihad a evoluat în perioadele istorice (Profet, Sahabe) și a impactului asupra Fıkıh.
- Realizarea unei cronologii care să evidențieze caracteristicile distincte ale practicii Fıkıh în perioada profetică, perioada Sahabe (Companionilor) și perioada Tâbiîn (Succesorilor). - Studiu de caz despre o problemă juridică rezolvată diferit de Companionii din Medina față de cei din Kufa (diferențe în metodologia timpurie a İctihad-ului). - Sesiune de întrebări (Joc) numită „Cine sunt eu?", în care elevii ghicesc dacă este un Sahabe sau un Tâbiîn pe baza descrierii metodei sale de İctihad.
CS 2.3. Argumentarea necesității și continuității İctihad-ului în contextul problemelor islamice contemporane.

Clasa a X-a
- Elaborarea unui articol de opinie care să argumenteze de ce o simplă aderență la regulile vechi nu mai este suficientă și de ce este vital İctihad-ul continuu. - Analiza comparativă între modul în care se iau deciziile religioase în trecut (într-un singur Mezhep) și în prezent (prin consilii de Fıkıh). - Proiect de grup care să identifice 3 noi domenii de viață (ex. Internet, Finanțe digitale) care necesită İctihad-uri contemporane.

CG3 - Practicarea principalelor reguli ale închinării (İbadet), precum rugăciunea (Namaz), postul (Oruç), pelerinajul (Hac) și jertfa (Kurban), conform principiilor islamice.

Clasa a X-a
CS 3.1. Analizarea modului în care cele patru mari Mezhepler (Hanefî, Mâlikî, Şâfiî, Hanbelî) s-au constituit.
- Studiu de caz pe tema: "Motivele geografice și intelectuale care au dus la apariția Mezhepler în diferite zone ale lumii islamice." - Realizarea unor postere de prezentare pentru fiecare imam fondator (Ebu Hanîfe, Malik, Şafiî, Ahmed bin Hanbel), evidențiind cel mai important İctihad al său. - Dezbatere pe tema: "De ce au supraviețuit doar aceste patru școli sunnite majore și nu altele?".
CS 3.2. Explicarea diferențelor metodologice dintre Mezhepler care duc la variații în regulile de bază ale İbâdet-ului.
- Simularea unei decizii de Fıkıh (ex. regula privind atingerea femeilor care strică Abdest) din perspectiva a două Mezhepler diferite. - Identificarea regulilor secundare (Füru) diferite între Hanefî și Şâfiî privind Salât (de ex. poziția mâinilor) și explicarea sursei metodologice a diferenței. - Proiect de cercetare despre modul în care Mezhepler-ii folosesc surse secundare (ex. İstihsân la Hanefî sau Maslahat la Mâlikî).
CS 3.3. Evaluarea importanței mișcărilor de Codificare (Kanunlaştırma) a Fıkıh-ului în perioada post-clasică.
- Cercetarea istoriei Mecelle (Codul civil otoman) ca exemplu major de Kanunlaştırma (Codificare) a Fıkıh-ului și analizarea impactului său. - Analiza comparativă între un text clasic de Fıkıh și un articol dintr-o lege islamică modernă (de ex. o lege a familiei) pentru a înțelege procesul de codificare. - Discuție despre provocările și beneficiile codificării legii islamice în statele moderne cu populație majoritar musulmană.

CG4 - Înțelegerea unor concepte care duc la dezvoltarea conștiinței morale și religioase.

Clasa a X-a
CS 4.1. Explicarea importanței morale și legale a principiului Supraveghere a Dreptății (Adalet), ca bază a Fıkıh-ului.
- Analiza unui caz istoric (ex. din timpul califilor) în care principiul Adalet (Dreptate) a fost aplicat pentru a anula o regulă percepută ca fiind inechitabilă. - Dezbatere pe tema: "Care sunt consecințele morale și sociale ale încălcării principiului Adalet în viața economică (ex. în comerț)?". - Redactarea unei definiții extinse a Adalet-ului în Fıkıh, care să includă drepturile atât ale individului, cât și ale societății.
CS 4.2. Analizarea impactului principiilor de Ușurință (Kolaylık) și Flexibilitate (Genişlik) asupra responsabilității personale (Mesuliyet).
- Discuție despre cum principiul Tekliflerde Kolaylık (Ușurința în Sarcini) motivează pe credincioși să își îndeplinească İbâdet-ul, în loc să îi descurajeze. - Identificarea unor situații în care Helallerde Genişlik (Flexibilitatea în Permis) a ajutat comunitățile musulmane să se adapteze la medii culturale diverse (ex. diferențe în obiceiurile alimentare locale). - Jurnal de reflecție în care elevul notează cum principiile de Kolaylık (Ușurință) îl ajută să își gestioneze propria responsabilitate religioasă.

Clasa a X-a
CS 4.3. Evaluarea responsabilității morale din spatele efortului de İctihad (căutarea adevărului).
- Analiza unui Hadis celebru care promite o recompensă dublă juristului care ia o decizie corectă și o recompensă simplă celui care greșește, evaluând implicația morală. - Simularea dilemei morale a unui jurist care trebuie să ia o decizie nouă (fără precedent) și care se teme să nu greșească. - Redactarea unui jurământ moral al viitorului jurist (elevului) care să sublinieze angajamentul său față de İhlâs (sinceritate/puritate a intenției) în procesul de İctihad.

CG5 - Manifestarea unei atitudini etice, echilibrate și tolerante față de diversitatea interpretărilor juridice islamice și valorile promovate de Fıkıh în viața socială.

Clasa a X-a
CS 5.1. Acceptarea existenței celor patru mari Școli Juridice Fıkhî ca sursă de bogăție islamică și diversitate.
- Vizită virtuală la o moschee istorică (ex. Moscheea Al-Azhar) care să arate diferitele Mihrab (nișe) dedicate celor patru Mezhepler, discutând rolul lor unificator. - Proiect de cercetare pe tema "Cum s-a dezvoltat toleranța inter-Mezhep în perioada de apogeu a civilizației islamice?". - Dezbatere pe tema: "Este posibil ca o țară să aplice strict legile unui singur Mezhep în era globalizării? Argumente pro și contra."
CS 5.2. Argumentarea legitimitatea diferențelor de İctihad (İhtilaf) și manifestarea unei atitudini de respect academic.
- Analiza frazei "Diferența de opinie a juriștilor mei este o milă" (Hadis) și dezbaterea semnificației acesteia în contextul İctihad-ului. - Studiu de caz care să prezinte o problemă cu două soluții diferite, dar ambele valide, oferite de Mezhepler (ex. regula Basmala în Salât). - Explicarea conceptului de Telfîk (combinarea regulilor din diferite școli) și analizarea riscurilor și beneficiilor sale.
CS 5.3. Adoptarea unei atitudini critice și constructive față de Noile Evoluții și eforturile moderne de Codificare (Kanunlaştırma).
- Cercetarea și prezentarea unui exemplu de Fıkıh modern (ex. o decizie a Consiliului European de Fetva) și evaluarea metodologiei folosite. - Redactarea unui set de principii etice pe care elevii cred că ar trebui să le urmeze un consiliu de Fıkıh modern atunci când elaborează o Kanunlaştırma (Codificare). - Discuție despre rolul tinerilor absolvenți de teologie în dezvoltarea viitoare a Fıkıh İlminde Yeni Gelişmeler (Noile Evoluții în Știința Fıkıh).

CLASA a X-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Introducere și Bazele Metodologiei Fıkıh	1. Definiția, Scopul și Importanța Metodologiei Fıkıh 2. Obiectul și Sfera de cuprindere a Fıkhın 3. Relația dintre Fıkıh și Fıkıh Usulü. 4. Relația Științei Fıkıh cu alte discipline islamice. 5. Principii Fundamentale ale Fıkıh: - Ușurință în Sarcini/Obligații - Flexibilitate în cele Permise - Supravegherea/Respectarea Dreptății - Principiul Binelui Public/Interesului General
Jurisprudența (İctihad) și Perioadele Istorice	1. Începuturile Fıkıh și İctihad 2. Perioada Profetului 3. Perioada Companionilor 4. Perioada Succesorilor 5. Conceptul și Obiectul İctihad. 6. Condițiile (Şartları) necesare pentru un Jurist (Müctehid). 7. Necesitatea İctihad-ului în timp.
Școlile Juridice Fıkıh (Fıkhî Mezhepler)	1. Apariția Mezhepler-ilor 2. Școala Hanefî (Hanefî Mezhebi): Fondatorul și Metoda de bază. 3. Școala Mâlikî (Mâlikî Mezhebi): Fondatorul și Metoda de bază. 4. Școala Şâfiî (Şâfiî Mezhebi): Fondatorul și Metoda de bază. 5. Școala Hanbelî (Hanbelî Mezhebi): Fondatorul și Metoda de bază.
Evoluții Contemporane și Aplicare (Çağdaş Gelişmeler)	1. Dezvoltări în Știința Fıkıh după perioada Mezhepler-ilor. 2. Codificarea Fıkıh-ului (Fıkhın Kanunlaştırılması): Exemplul Mecelle. 3. Noi Evoluții în Știința Fıkıh (Fıkıh İlminde Yeni Gelişmeler): Instituții de Fıkıh Contemporan. 4. İctihad și Problemele Actualității. 5. Atitudinea față de Divergențele Juridice (Fıkhî İhtilaf).

CLASA a XI-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Înțelegerea principiilor, scopului și importanței științei Fıkıh ca parte esențială a vieții religioase și morale islamice.

Clasa a XI-a
CS 1.1. Analizarea conceptului de Ehliyet (Capacitate legală) și a impactului Ehliyeti Kısıtlayan Durumlar asupra responsabilităților religioase.
- Studiu de caz (Simulare): Analiza unui caz (de ex. minoratul, nebunia) în care afectează obligațiile de İbâdet ale unei persoane. - Realizarea unei diagrame care să arate cum Ehliyet se dezvoltă pe măsură ce individul crește și ce tipuri de responsabilități apar. - Cercetarea diferențelor între conceptul de Ehliyet în Fıkıh și capacitatea juridică în dreptul civil român.
CS 1.2. Explicarea modului în care Teklifî Hükümler (Ef'al-i Mükellefin) ghidează și clasifică acțiunile credinciosului (ex. Farz, Vâcib, Haram).
- Joc de sortare: Elevii primesc o listă de acțiuni (ex. a fuma, a face Namaz, a mânca Haram) și le clasifică rapid în Ef'al-i Mükellefin (Farz, Vâcib, Sünnet, Mekrûh, Haram). - Dezbatere pe tema: "Care este diferența morală și juridică dintre a lăsa un Vâcib și a comite un Haram?". - Redactarea unui eseu scurt care explică structura ierarhică a Teklifî Hükümler în ghidarea comportamentului.
CS 1.3. Justificarea importanței distincției dintre Azimet (Regula de bază) și Ruhsat (Excepția) pentru aplicarea practică a Fıkıh în viața cotidiană.
- Analiza unor situații în care Ruhsat (excepția) este permis (ex. postul călătorului) și justificarea faptului că Azimet (regula) este spiritual superioară. - Simulare: Elevii prezintă scenarii cotidiene (ex. boală, călătorie grea) și stabilesc dacă se aplică Azimet sau Ruhsat și de ce. - Cercetarea unor exemple de Ruhsat din Sünnet și explicarea principiului de Kolaylık (ușurință) pe care se bazează.

CG 2 - Recunoașterea surselor dreptului islamic (Kur'an, Sünnet, İcma, Kıyas) și aplicarea lor.

Clasa a XI-a
CS 2.1. Analizarea rolului și autorității celor două Asli Deliller (Kitap și Sünnet) ca surse fundamentale de Hüküm.
- Analiza textuală: Identificarea unui Hüküm (Regulă) din Kitap și un Hüküm conex din Sünnet (ex. Namaz vs. Namaz'ın kılınışı). - Prezentare power-point care să compare Kitap și Sünnet în termeni de autoritate legală (Delil) și sferă de aplicare. - Dezbatere pe tema: „Poate Sünnet să stabilească un Hüküm care nu este menționat în Kitap?".
CS 2.2. Explicarea mecanismului de aplicare a İcma și Kıyas (surse Fer'i) pentru stabilirea regulilor în absența unui text clar.
- Exercițiu de Kıyas: Elevii primesc un caz nou (de ex. o substanță nouă) și aplică Kıyas (Analogie) la un caz vechi (de ex. vinul) pentru a stabili Hüküm. - Cercetarea unui exemplu istoric de İcma (Consens) realizat de Sahabe și explicarea forței sale juridice. - Joc de rol: Simularea unui consiliu de Fıkıh care trebuie să ia o decizie și să folosească İcma și Kıyas pentru a o justifica.
CS 2.3. Identificarea și diferențierea între sursele secundare extinse (Mesalih-i Mürsele, Örf, Sedd-i Zerâi, İstishab etc.) și modul în care sunt utilizate în Fıkıh.

Clasa a XI-a
- Realizarea unui tabel comparativ al tuturor Fer'i Deliller (Surse secundare) din reperele date (Mesalih-i Mürsele, Örf, Sedd-i Zerâi, İstishab, etc.). - Analiza unui caz în care Sedd-i Zerâi (Blocarea mijloacelor de rău) a fost aplicat de un Mezhep (de ex. interzicerea vânzării de struguri către un producător de vin). - Discuție despre rolul Örf (Obiceiul) și modul în care acesta poate schimba un Hüküm care nu este fixat de Kitap sau Sünnet.

CG3 - Practicarea principalelor reguli ale închinării (İbadet), precum rugăciunea (Namaz), postul (Oruç), pelerinajul (Hac) și jertfa (Kurban), conform principiilor islamice.

Clasa a XI-a
CS 3.1. Explicarea condițiilor, obligațiilor (Farziyet) și clasificărilor (Çeşitleri) ale Namaz-ului și Oruç-ului, și a semnificației lor.
- Prezentare interactivă a etapelor de Namaz, incluzând Farziyet (Obligațiile) și Sünnet-ul (Practicile Profetice) și Hükümler aferente. - Elaborarea unei fișe sinoptice care să prezinte Farziyet și Çeşitleri ale Oruç (Post) (ex. Ramazan, Kaza, Keffaret). - Simulare a procedurii de Ezan și Kâmet și explicarea rolului lor în comunitate.
CS 3.2. Analizarea regulilor privind Zekât și Sadaka, incluzând obligațiile (Farziyet), pragul de avere (Nisab) și beneficiarii.
- Exercițiu de calcul al Nisab-ului pentru aur/argint și a cotei de Zekât pe baza unei sume date. - Dezbatere etică pe tema: "Cine sunt beneficiarii Zekât și cum asigură această distribuție justiția socială?". - Diferențierea între Zekât (obligație legală) și Sadaka (danie voluntară) din punct de vedere Fıkhî.
CS 3.3. Aplicarea corectă a regulilor de İmamet ve Cemaatle Namaz și a celor privind diferitele Oruç Çeşitleri în contexte comunitare.
- Exersarea rolului de İmam și a regulilor de urmat atunci când se conduce o Cemaatle Namaz (Rugăciune în Congregație). - Analiza condițiilor în care un Namaz este valid sau invalid, conform Hükümler legate de Namaz. - Studiu de caz privind regulile pentru Oruç Çeşitleri (tipuri de post) în cazul unor persoane cu nevoi speciale (boală, bătrânețe).

CG4 - Înțelegerea unor concepte care duc la dezvoltarea conștiinței morale și religioase.

Clasa a XI-a
CS 4.1. Analizarea modului în care İbâdât-ul fundamental (Namaz, Zekât, Oruç) contribuie la dezvoltarea İhlâs (Sinceritatea intenției) și a Takvâ (Pietății).
- Jurnal de reflecție despre cum concentrarea (Huşû) în Namaz afectează İhlâs (Sinceritatea intenției). - Dezbatere pe tema: "Cum ajută Oruç la dezvoltarea Takvâ (Pietății) și a autocontrolului moral?". - Analiza unor Hadis-uri care leagă îndeplinirea corectă a İbâdât-ului de comportamentul etic în afara moscheii.
CS 4.2. Explicarea implicațiilor morale și sociale ale Zekât-ului și Sadaka-ului în promovarea solidarității și a justiției economice.
- Proiect de grup care explorează rolul Zekât-ului ca mecanism de purificare a averii și a sufletului. - Discuție despre Maslahat İlkesi (Principiul Binelui Public) și modul în care acesta servește Adalet (Dreptatea) în dreptul financiar. - Analiza unui text islamic care vorbește despre pericolul acumulării averii și despre rolul Zekât-ului ca soluție morală.
CS 4.3. Evaluarea semnificației spirituale a Azimet și Ruhsat-ului în conștientizarea măreției lui Allah și a milei Sale față de credincios.

Clasa a XI-a
- Explicarea modului în care Ruhsat (Excepția) nu este doar o ușurare legală, ci și o manifestare a milei Divine (Rahmet), întărind credința. - Studiu de caz: Analiza dilemei morale a unei persoane care alege Azimet (regula mai strictă) în loc de Ruhsat (excepția) și evaluarea beneficiului spiritual. - Redactarea unui text explicativ despre cum Fıkıh echilibrează cerințele lui Allah (Hukukullah) cu responsabilitatea credinciosului.

CG5 - Manifestarea unei atitudini etice, echilibrate și tolerante față de diversitatea interpretărilor juridice islamice și valorile promovate de Fıkıh în viața socială.

Clasa a XI-a
CS 5.1. Identificarea variațiilor în Hükümler (Reguli) legate de Namaz, Zekât și Oruç generate de diferențele de metodologie între Mezhepler.
- Cartografierea unor variații cunoscute ale Hükümler-ilor (Reguli) de Namaz și Oruç între două Mezhepler majore. - Dezbatere despre de ce este acceptabilă diferența de opinie în Fıkıh (ex. privind İmamet-ul femeilor) și argumentarea toleranței. - Cercetarea unor opinii diferite (İhtilaf) privind calculul Zekât (de ex. pe ce bunuri se aplică) și explicarea motivelor metodologice ale diferențelor.
CS 5.2. Argumentarea legitimității folosirii surselor Fer'i Deliller (ex. Mesalih-i Mürsele și Örf) pentru a se adapta la schimbările sociale.
- Analiza unui caz istoric în care aplicarea Örf (Obicei) sau Mesalih-i Mürsele (Interesul public) a dus la o decizie diferită de cea stabilită de Kıyas. - Joc de rol: Simularea unui jurist care trebuie să justifice utilizarea unei surse Fer'i Deliller în fața unui critic care cere doar dovezi din Kitap și Sünnet. - Discuție despre rolul Sedd-i Zerâi în protejarea comunității și modul în care acceptarea acestui principiu demonstrează o atitudine de precauție etică.
CS 5.3. Adoptarea unei atitudini echilibrate și respectuoase față de diversele abordări juridice în aplicarea Azimet și Ruhsat în viața personală.
- Evaluarea deciziilor individuale luate pe baza Ruhsat (Excepție) și analizarea când o astfel de decizie devine inacceptabilă din punct de vedere etic (ex. abuzul de excepție). - Redactarea unui cod de conduită pentru dialogul teologic, bazat pe respectarea Fıkhî İhtilaf (Divergențele de Fıkıh). - Analiza unor opinii Fıkhî care au fost respinse de majoritatea Mezhepler și argumentarea motivelor acestei respingeri, menținând un ton respectuos.

CLASA a XI-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Capacitatea Legală și Regula Juridică	1. Ehliyet: Prezentare 2. Condițiile Ehliyet 3. Situațiile care limitează Ehliyet 4. Conceptul de Hüküm 5. Reguli Condiționale: Sebep, Şart, Mâni, etc. 6. Reguli de Cerere: Ef'al-i Mükellefin: Farz, Vâcib, Sünnet, Müstehab, Mübah, Mekrûh, Haram. 7. Regula Originală și Excepția
Sursele Fundamentale ale Regulilor Fıkıh	1. Tipuri de Delil: Asli și Fer'i Deliller. 2. Cartea Sfântă Kur'an: Ca sursă de judecată. 3. Tradiția Profetică (Sünnet): Ca sursă de judecată. 4. Kitap ve Sünnet İlişkisi.
Sursele Secundare ale Regulilor Fıkıh	1. Domeniul probelor complice. 2. İcma (Consensul): Definiție și tipuri. 3. Kıyas (Analogia): Termeni și utilizare. 4. Mesalih-i Mürsele (Interesul Public Nereglementat). 5. Obiceiul și Tradiția. 6. Sedd-i Zerâi (Blocarea Mijloacelor de Rău). 7. İstishab (Prezumția Continuității). 8. Şer'u Men Kablena (Legea Revelată Anterior).
Regulile Rugăciunii și Daniei	1. Obligația și importanța rugăciunii. 2. Termeni și condiții privind rugăciunea. 3. Ezan ve İkamet (Chemarea la Rugăciune). 4. Tipuri de rugăciune: Farz, Vâcib, Sünnet Namazları. 5. İmamet ve Cemaatle Namaz (Conducerea și Rugăciunea în Congregație). 6. Obligația și importanța Zekatului. 7. Zekât'a Tabi Mallar (Nisab). 8. Concepte și prevederi legate de Zekat și Caritate. 9. Locuri unde poți oferi Zekat (Beneficiarii).
Regulile Postului	1. Luna Ramadanului, obligația și importanța postului. 2. Concepte și prevederi legate de post. 3. Tipuri de post: Farz Oruç, Kaza, Keffaret, Nafile Oruç. 4. Situații care strică și situații care nu strică Postul. 5. İtikâf ve Hükümleri (Retragerea Spirituală).

CLASA a XII-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Înțelegerea principiilor, scopului și importanței științei Fıkıh ca parte esențială a vieții religioase și morale islamice.

Clasa a XII-a
CS 1.1. Analizarea modului în care Fıkıh (prin Hac și Kurban) reglementează relația individului cu comunitatea (Ümmet) și cu mediul social (Sosyal Hayat).
- Proiect de Cercetare: Investigarea modului în care Kurban (Jertfa) ajută la menținerea echilibrului în Sosyal Hayat prin redistribuirea cărnii către comunitate și săraci. - Analiza textuală: Compararea secțiunilor din Fıkıh despre Hac cu obligațiile de solidaritate din Sosyal Hayat. - Jurnal de Reflecție: Scriere despre modul în care Hac (Pelerinajul), prin unirea indivizilor din medii diverse (Ümmet), consolidează principiul de egalitate socială.
CS 1.2. Explicarea structurii, scopului și aplicării generale a İslam Ceza Hukuku (Ukûbât) ca ultimă salvgardare a Şerîat'ului.
- Dezbatere: Argumentarea scopurilor İslam Ceza Hukuku – prevenire, pedepsire și reabilitare – prin prisma conceptului de Adalet (Dreptate). - Elaborarea unei scheme: Crearea unei diagrame care să ilustreze clasificarea pedepselor în Ukûbât și domeniile de Hukuk (Drept) pe care le protejează. - Studiu de caz: Analiza unui caz de infracțiune minoră și explicarea modului în care Fıkıh ar aplica consecințe, punând accent pe diferența față de legislația modernă.
CS 1.3. Justificarea interconexiunii dintre Mülkiyet Hukuku (Dreptul de Proprietate) și principiile etice de Helal Kazanç (Câștig Licit) în Ekonomik Hayat.
- Simulare de Tranzacție: Elevii simulează o achiziție sau un contract de împrumut, justificând etic de ce se evită Faiz și se respectă principiul de Mülkiyet Hukuku. - Analiză comparativă: Crearea unui tabel care să arate cum Mülkiyet Hukuku (Dreptul de Proprietate) garantează Helal Kazanç (Câștigul Licit) și cum lipsa sa duce la practici ilicite ca Hileli Satışlar (Vânzările Frauduloase). - Eseu Argumentativ: Justificarea de ce Helal Kazanç nu este doar o regulă individuală, ci o bază vitală pentru sănătatea întregii Ekonomik Hayat comunitare.

CG 2 - Recunoașterea surselor dreptului islamic (Kur'an, Sünnet, İcma, Kıyas) și aplicarea lor.

Clasa a XII-a
CS 2.1. Analizarea diferențelor în terminologia și Hükümler (Reguli) ale Cihad (Efortul) din Mekki și Medeni Ayetlerde (Versetele Meccane și Medinene).
- Cercetare Textuală: Analizarea a trei versete Mekki și trei Medeni despre Cihad și explicarea de ce contextul istoric a generat Hükümler diferite în privința luptei. - Hartă Mentală: Crearea unei hărți mentale care să arate evoluția conceptului de Cihad de la Mekke (concentrat pe răbdare și predică) la Medine (concentrat pe apărare și Hukuk). - Prezentare Istorică: Analizarea Sünnet-ului Profetului (PBUH) din cele două perioade pentru a identifica modul în care a aplicat diferitele tipuri de Cihad.
CS 2.2. Explicarea mecanismului de Fıkıh utilizat pentru a reglementa tranzacțiile financiare complexe (ex: Borsa, Sigorta), prin aplicarea Kıyas și İstihsân.
- Exercițiu de Kıyas: Explicarea modului în care o investiție modernă în Borsa poate fi comparată (Kıyas) cu o formă tradițională de parteneriat (Mudaraba) pentru a i se stabili Hüküm-ul.

Clasa a XII-a
- Studiu de Caz: Analizarea dezbaterii juridice privind Sigorta (Asigurările), justificând de ce unele şcoli folosesc İstihsân (Preferința Juridică) pentru a le permite, în timp ce altele le resping. - Redactarea unui Argument: Explicarea necesității de İctihad modern în domeniul bancar, utilizând instrumente ca Kıyas, în fața noilor tipuri de Akitler (Contracte).
CS 2.3. Identificarea modului în care Kitap și Sünnet stabilesc regulile de bază pentru Nikâh, Boşanma și Miras în Aile Hayatı.
- Simulare de Instanță Fıkıh: Elevii identifică și citează versetele din Kitap și Sünnet care dictează Hükümler (Regulile) pentru Boşanma (Divorț) și perioada de așteptare (İddet). - Analiză de text: Analizarea regulilor de Miras (Moștenire) stabilite de Kitap și Sünnet și explicarea în termeni proprii a principiilor de distribuție. - Tabel Comparativ: Crearea unui tabel care arată cum Kitap stabilește obligația de bază pentru Nikâh (Căsătorie), iar Sünnet oferă detaliile practice ale ceremoniei și condițiilor.

CG3 - Practicarea principalelor reguli ale închinării (İbadet), precum rugăciunea (Namaz), postul (Oruç), pelerinajul (Hac) și jertfa (Kurban), conform principiilor islamice.

Clasa a XII-a
CS 3.1. Explicarea detaliată a obligațiilor (Farziyeti) și a regulilor (Hükümler) de bază pentru Hac și Umre (inclusiv İhram, Mekân și Kavram).
- Joc de Rol (Hac): Elevii simulează etapele Hac și Umre (îmbrăcarea İhram-ului, circuitele Tawaf) și explică Hükümler care guvernează fiecare Mekân (Locație). - Crearea unui Ghid: Elaborarea unui ghid vizual (infografic) care să explice ordinea, Farziyeti și Kavram-ele esențiale (ex. Telbiye, Sa'y) pentru un pelerin începător. - Dezbatere: Explicarea diferențelor de Hükümler între Hac (obligatoriu, Farziyeti) și Umre (voluntar) și de ce diferența de timp/efort este semnificativă.
CS 3.2. Analizarea condițiilor de obligativitate (Vücubiyeti) și a regulilor de sacrificiu (Kurbanla İlgili Hükümler), inclusiv distribuția cărnii.
- Analiză de Text: Analizarea unui text de Fıkıh care specifică Vücubiyeti (Condițiile de Obligație) pentru Kurban (ex. stare financiară, sănătate) și explicarea motivelor din spatele lor. - Studiu de Caz: Se dă un caz familial și elevii analizează dacă Kurban-ul este obligatoriu sau doar recomandat, pe baza regulilor stabilite de Mezhepler. - Elaborarea unui Plan de Distribuție: Crearea unui plan care să arate cum ar trebui să fie distribuită carnea Kurban-ului, conform Kurbanla İlgili Hükümler, subliniind rolul de caritate.
CS 3.3. Aplicarea conceptelor de Helal Kazanç și Akitler (Contracte) la evaluarea etică a instrumentelor financiare moderne (ex: diferența dintre Karz și Faiz).
- Cercetare Comparativă: Aplicarea conceptelor Karz (Împrumut) și Faiz (Dobândă) la două tipuri de credite bancare (unul convențional și unul islamic), analizând care respectă Helal Kazanç. - Joc de Rol: Elevii simulează o negociere de contract (Akit) de vânzare-cumpărare, aplicând principiile de Fıkıh pentru a evita elemente de Faiz sau Hileli Satışlar (Vânzări Frauduloase). - Exercițiu de Justificare: Explicarea de ce Faiz este interzis din perspectiva Fıkıh, justificând superioritatea etică a Karz și a altor tipuri de Akitler bazate pe partajarea riscului.

CG4 - Înțelegerea unor concepte care duc la dezvoltarea conștiinței morale și religioase.

Clasa a XII-a
CS 4.1. Evaluarea rolului moral al Kurban (Jertfei) și al actului de Cihad în educarea spiritului de sacrificiu și a responsabilității comunitare.
- Analiză Textuală: Evaluarea semnificației spirituale a Kurban-ului dincolo de sacrificiul fizic (sacrificiul ego-ului, devotamentul) și corelarea cu Cihad (Efortul spiritual). - Dezbatere Etică: Analizarea modului în care Cihad (în sensul de luptă împotriva răului interior - Cihad-i Akbar) ajută la dezvoltarea responsabilității morale personale. - Redactarea unui Cod Moral: Crearea unui set de principii care derivă din actele de sacrificiu (precum Kurban și Cihad) și care ar trebui aplicat în Sosyal Hayat.

Clasa a XII-a
CS 4.2. Analizarea implicațiilor etice ale practicilor economice ilicite (ex: Faiz, Hileli Satışlar, Karaborsacılık) asupra Adalet (Dreptății) și a stabilității sociale.
- Joc de Rol (Etica Pieței): Elevii simulează o situație de Karaborsacılık (Speculă) sau Hileli Satışlar și analizează cum aceste acțiuni încalcă Adalet și dăunează comunității. - Eseu Reflexiv: Analizarea impactului social al Faiz-ului (Dobânzii) și explicarea de ce Fıkıh consideră că acesta dezechilibrează stabilitatea economică și Adalet-ul. - Proiect de Soluții: Identificarea unor metode practice, bazate pe Fıkıh, prin care comunitatea poate preveni Yapay Olarak Fiyatlarla Oynama (Manipularea Artificială a Prețurilor).
CS 4.3. Corelarea principiilor de justiție din İslam Ceza Hukuku (Ukûbât) cu scopurile de prevenire și reabilitare în vederea protejării societății.
- Analiză Comparativă: Corelarea conceptului de Adalet din Fıkıh cu obiectivele Ukûbât (Drept Penal), explicând de ce punerea în aplicare a legii trebuie să fie justă și proporțională. - Dezbatere: Justificarea rolului de descurajare al İslam Ceza Hukuku (Prevenire) și analizarea metodelor de reabilitare a infractorului în Sosyal Hayat. - Cercetare: Corelarea regulilor de Ukûbât cu Mülkiyet Hukuku, explicând cum protejarea proprietății (un obiectiv al Ukûbât) contribuie la ordinea socială.

CG5 - Manifestarea unei atitudini etice, echilibrate și tolerante față de diversitatea interpretărilor juridice islamice și valorile promovate de Fıkıh în viața socială.

Clasa a XII-a
CS 5.1. Adoptarea unei poziții echilibrate și informate față de dezbaterile contemporane privind Cihad și İslam Ceza Hukuku, distanțându-se de interpretările extremiste.
- Panel de Discuții: Analizarea și explicarea conceptului de Cihad (Efort) în contextul său extins, adoptând o poziție echilibrată împotriva interpretărilor înguste. - Analiză Media: Evaluarea știrilor sau a textelor media care discută İslam Ceza Hukuku și adoptarea unei atitudini critice față de dezinformare. - Jurnal de Reflecție: Scriere despre modul în care cunoașterea profundă a Fıkıh-ului ajută la distanțarea de Hükümler (Reguli) extreme, în contextul Ukûbât.
CS 5.2. Argumentarea necesității de a menține o atitudine de İctihad deschisă în domeniul Ekonomik Hayat (Finanțe), respectând totodată interdicția strictă a Faiz-ului.
- Simulare de Consiliu Fıkhî: Elevii argumentează pentru sau împotriva unei noi tehnologii financiare (ex. Borsa modernă), justificând decizia prin İctihad și respectând principiul Faiz-ului. - Eseu Argumentativ: Argumentarea de ce Fıkıh trebuie să mențină İctihad deschis pentru Ekonomik Hayat modern, menționând complexitatea Akitler (Contractelor) contemporane. - Studiu de Caz: Analizarea diferențelor de Hükümler între Mezhepler privind anumite tipuri de Faiz și argumentarea că această diversitate este o dovadă de İctihad sănătos.
CS 5.3. Manifestarea toleranței față de diferitele opinii ale Mezhepler-ilor în regulile de Nikâh, Boşanma și împărțirea Miras-ului, promovând dialogul.
- Analiza Variațiilor: Cercetarea diferențelor de Hükümler (Reguli) între două Mezhepler (ex. Hanefî vs. Şâfiî) privind condițiile de Nikâh și Boşanma și manifestarea toleranței. - Simulare de Dialog: Simularea unui dialog respectuos între doi adepți ai unor Mezhepler diferite care discută regulile de distribuție a Miras-ului. - Redactarea unui Ghid de Etichetă: Crearea unui "Ghid de Etichetă Fıkhî" care promovează toleranța și respectul față de İhtilaf (Divergență) în toate problemele legate de Aile Hayatı.

CLASA a XII-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Acte de Cult Majore și Sacrificiul (Hac, Umre, Kurban)	1. Obligația (Farziyeti) și Importanța Pelerinajului (Hac). 2. Concepte, Locații și Reguli (Kavram, Mekân ve Hükümler) legate de Pelerinaj și Micul Pelerinaj (Hac ve Umre). 3. Obligația (Vücubiyeti) și Importanța Sacrificiului (Kurban). 4. Reguli (Hükümler) privind Sacrificiul (Kurbanla İlgili Hükümler).
Efortul Spiritual, Social și Militar (Cihad)	1. Concepte de bază și Reguli (Temel Kavram ve Hükümler) legate de Efort (Cihad). 2. Analiza Efortului (Cihad) în Versetele Meccane și Medinene (Mekki ve Medeni Ayetlerde Cihad).
Dreptul Familiei și Moștenirii (Aile Hayatı)	1. Dreptul Familiei și Regulile sale (Aile Hayatı ve Hükümleri). 2. Căsătoria (Nikâh). 3. Divorțul (Boşanma). 4. Moștenirea (Miras).
Dreptul Economic și Tranzacțional (Ekonomik Hayat)	1. Dreptul de Proprietate (Mülkiyet Hukuku). 2. Câștigul Licit (Helal Kazanç). 3. Contracte (Akitler). 4. Împrumutul (Karz) și Schimbul de Monede (Sarf). 5. Dobânda (Faiz). 6. Tranzacțiile Financiare Complexe: Bursa (Borsa) și Asigurarea (Sigorta). 7. Practici Comerciale Ilicite: Vânzări Frauduloase (Hileli Satışlar), Specula (Karaborsacılık) și Manipularea Prețurilor (Yapay Olarak Fiyatlarla Oynama). 8. Inflația (Enflasyon).
Dreptul Penal Islamic (Ukûbât)	1. Structura și Principiile de bază ale Dreptului Penal Islamic (İslam Ceza Hukuku): Sancțiunile (Ukûbât).

SUGESTII METODOLOGICE

Predarea disciplinei Fıkıh are ca scop nu doar transmiterea de cunoştinţe juridico-religioase, ci mai ales formarea unei conştiinţe morale, echilibrate şi responsabile, capabile să aplice principiile islamice în viaţa cotidiană. Studiul Fıkıh-ului trebuie să conducă la înţelegerea sensului profund al normelor religioase, la dezvoltarea discernământului etic şi la cultivarea respectului faţă de diversitatea opiniilor juridice islamice.
Abordarea didactică va fi interactivă, reflexivă şi centrată pe elev, urmărind integrarea dimensiunilor cognitive, spirituale şi atitudinale în procesul de învăţare.

Principii didactice fundamentale

1. Principiul centrat pe elev – elevul este participant activ la procesul de învăţare. Activităţile vor stimula analiza, argumentarea şi aplicarea regulilor de Fıkıh în contexte practice şi morale.
2. Principiul relevanţei şi aplicabilităţii – conceptele teoretice vor fi raportate la situaţii reale din viaţa personală, socială şi comunitară a elevilor.
3. Principiul învăţării prin valori – accentul se va pune pe descoperirea dimensiunii etice a normelor islamice: dreptate (adalet), intenţie curată (niyet), sinceritate (ihlas), răbdare (sabır) şi echilibru (itidal).
4. Principiul integrării raţiunii şi credinţei – elevii vor fi încurajaţi să înţeleagă Fıkıh-ul nu ca un set rigid de reguli, ci ca o ştiinţă a echilibrului între revelaţie şi raţiune.
5. Principiul dialogului şi respectului – predarea Fıkıh-ului va promova respectul faţă de diversitatea interpretărilor juridice (mezhepler) şi toleranţa în dezbaterea ideilor religioase.
6. Principiul interdisciplinarităţii – conţinuturile pot fi corelate cu discipline precum *Siyer*, *Etică islamică (Ahlak)*, *Istorie* sau *Educaţie civică*, pentru o înţelegere completă a normelor religioase.
7. Principiul formării convingerilor morale – studiul Fıkıh-ului trebuie să contribuie la formarea caracterului islamic echilibrat şi a unui comportament bazat pe responsabilitate şi justiţie.

Orientări metodologice generale

1. Profesorul va cultiva un climat educaţional de respect, deschidere şi reflecţie morală, încurajând dialogul şi gândirea critică.
2. Procesul de învăţare va combina activităţi teoretice (studiul textelor, analiza normelor) cu activităţi practice şi atitudinale (discuţii etice, studii de caz, simulări).
3. Se recomandă utilizarea surselor originale (versete coranice, hadithuri, texte din lucrări clasice de Fıkıh) şi interpretarea lor în funcţie de contextul actual.
4. Profesorul va folosi metode active – lucrul în grup, dezbaterea, studiul de caz, proiectul aplicativ – pentru a stimula autonomia şi gândirea etică a elevilor.
5. Temele privind mezhepler şi diversitatea opiniilor juridice vor fi abordate cu spirit de respect şi echilibru, subliniind unitatea principiilor islamice în diversitatea formelor lor.
6. Resurse vizuale şi digitale (diagrame, hărţi conceptuale, infografice) pot fi folosite pentru clarificarea structurii sistemului juridic islamic.
7. Profesorul va încuraja reflecţia morală personală, prin exerciţii de conştiinţă, jurnale spirituale sau discuţii despre aplicarea principiilor de Fıkıh în viaţa cotidiană.
8. Activităţile extracurriculare (proiecte caritabile, vizite la instituţii religioase, dezbateri tematice) vor contribui la formarea unei înţelegeri vii şi responsabile a principiilor islamice.

Metode şi tehnici de predare-învăţare recomandate

- Conversaţia euristică – pentru descoperirea sensurilor juridice şi morale ale principiilor de Fıkıh.
- Studiul de caz – analizarea unor situaţii concrete din viaţa cotidiană în lumina principiilor islamice.
- Lectura explicativă – interpretarea versetelor coranice şi hadithurilor care fundamentează regulile de Fıkıh.

- Dezbaterea dirijată – compararea diferitelor opinii juridice într-un cadru de respect și argumentare logică.
- Învățarea prin cooperare – lucrul pe grupe pentru realizarea unor fișe, sinteze sau prezentări.
- Metoda proiectului – elaborarea unor portofolii tematice (ex. „Principiile echității în Fıkıh").
- Brainstorming și reflecție morală – pentru identificarea soluțiilor islamice la dileme etice actuale.
- Rol-play / simulare – exemplificarea unor situații juridico-morale (ex. aplicarea dreptății, soluționarea conflictelor).

Rolul profesorului

Profesorul de Fıkıh este:

- Ghid spiritual și intelectual, care orientează elevii spre înțelegerea și aplicarea înțeleaptă a normelor islamice;
- Model de conduită morală, care transmite prin exemplu personal valorile justiției, respectului și echilibrului;
- Facilitator al învățării, care creează contexte autentice de reflecție și participare activă;
- Mediator al diversității islamice, care cultivă respectul față de toate școlile și tradițiile juridice recunoscute.

Evaluarea învățării

Evaluarea va fi formativă, continuă și orientată spre progres, urmărind dezvoltarea competențelor religioase, morale și sociale ale elevilor.

Forme de evaluare:

- Observarea implicării elevilor în activități (participare, cooperare, atitudine);
- Întrebări orale, fișe de lucru și discuții tematice;
- Teste formative și sumative (orale sau scrise);
- Portofolii și proiecte aplicative (ex. „Etica în afaceri din perspectiva Fıkıh-ului");
- Autoevaluare și evaluare colegială;
- Eseuri sau reflecții personale privind aplicarea principiilor islamice în viața reală.

Criterii de evaluare:

- Capacitatea de a explica conceptele fundamentale ale Fıkıh-ului;
- Înțelegerea principiilor etice și sociale ale normelor religioase;
- Aplicarea regulilor islamice la situații concrete;
- Coerența și argumentarea logică a opiniilor;
- Atitudinea respectuoasă și echilibrată față de diversitatea religioasă.

Instrumente de evaluare:

- Fișe de observație și rubrici de evaluare;
- Jurnale de reflecție;
- Portofolii tematice;
- Chestionare de autoevaluare morală.

Finalitate metodologică

Predarea Fıkıh-ului urmărește formarea unui tânăr musulman conștient, echilibrat și responsabil, care înțelege sensul profund al normelor religioase și le aplică cu înțelepciune, compasiune și respect față de semeni.

Prin studiul acestei discipline, elevul dobândește capacitatea de a judeca moral, de a respecta diversitatea islamică și de a contribui la o viață socială armonioasă, întemeiată pe principiile dreptății, solidarității și iubirii aproapelui.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
IUSUF Muurat	Muftiu	Muftiatul Cultului Musulman din România , Constanța
ANEFI Icbal	Inspector școlar / profesor doctor	Inspectoratul Școlar Județean Constanța
ENE Ulgean	Director adjunct/ Profesor	Școala Gimnazială A.V. Rădulescu Murfatlar
MUSLEDIN Firdes	Profesor doctor	Liceul Tehnologic Nicolae Dumitrescu Cumpăna
USTUNDAG Vildan Melia	Profesor	Școala Gimnazială nr. 1 Valu lui Traian/ Constanța
MOLOGANI Accan	Director/ Profesor	Colegiul Național Kemal Ataturk Medgidia

RESPONSABILI/ COORDONATORI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
ZĂBAVĂ Mihaela	Consilier CNCE	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare	Responsabil CNCE
PISLARU Cătălin	Inspector general MEC	Ministerul Educației și Cercetării	Responsabil MEC
IUSUF Muurat	Muftiu	Muftiatul Cultului Musulman din România, Constanța	Coordonator științific

RESPONSABILI/COORDONATORI/COLABORATORI:

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
MOLOGANI Accan	Director	Colegiul Național Kemal Ataturk Medgidia	Responsabil cult

Anexa nr. 199

Konu için müfredat

Legislație islamică (Fıkıh)

Sınıf IX – XII

Mesleki seçim (CS) için özel müfredat, teoloji öğretimi,
Din öğretiminde uzmanlaşma

- 2026 -

Anexa nr. 199
Programa şcolară pentru disciplina *Legislație islamică (Fıkıh)*, Cultul Musulman, clasele a IX-a - a XII-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea teologie musulmană*

SUNUM NOTU

Eğitim programı, Fıkıh Dersi için hazırlanan müfredatı tamamlamakta olup, 2026-2027 eğitim-öğretim yılından itibaren uygulanmak üzere, lise düzeyindeki alanlardaki gündüz öğretimi sınıflarına yöneliktir.. Bu sınıf kategorisi için, lise öğretimine ait çerçeve planlarına uygun olarak, gündüz öğretimi şeklinde, OMEC nr. 4350/2025 sayılı kararnameye ek olarak onaylanan düzenlemelere göre, dersin okutulmasına ilişkin haftalık ders saati tahsisi, zorunlu Mesleki Seçim (CS) Müfredat bölümü türü aşağıda verilmiştir:

Öğretim yılı	9. sınıf	10. sınıf	11. sınıf	12. sınıf
Müfredat bölümü türü	CS	CS	CS	CS
Haftalık ders saati	2	2	2	2

Müfredat, aşağıdaki belgelerle uyumlu olarak hazırlanmıştır:

• 198/2023 sayılı Okul Öncesi ve Zorunlu Eğitim Yasası;

• Avrupa Birliği Konseyi'nin (2018) hayat boyu öğrenme için anahtar yeterliklere ilişkin tavsiyeleri;

• Ulusal Müfredatın Tasarımı, Güncellenmesi ve Değerlendirilmesi için Dayanaklar. Ulusal Müfredat Referans Çerçevesi, Eğitim Bakanlığı Kararnamesi No. 3239/2021 ile onaylanmış;

• Mezun Yeterlik Profili, Eğitim Bakanlığı Kararnamesi No. 6731/2023 ile onaylanmış.

Bu belgeler, anahtar yeterliklerin ve lise mezunlarının yeterlik profilinin geliştirilmesine yönelik çerçeveyi belirlemekte olup, bu yeterliklerin oluşumuna Din Dersi – Müslüman Dini dersi de katkı sağlar.

Fıkıh dersi öğretim programının vizyonu, İslam'ın temel kaynaklarına dayalı olarak dinî sorumluluk bilincini geliştiren ve adalet, doğruluk, merhamet ve paylaşma gibi ahlaki değerleri yaşam tarzına dönüştüren öğrenciler yetiştirmektir.

Bu doğrultuda program, öğrencilerin fıkıh ilminin tarihsel gelişimini, temel kavramlarını ve uygulama alanlarını anlamalarını; ibadet, muamelat, ukubat ve ahlak alanlarında bilinçli, dengeli ve sorumluluk sahibi bireyler olmalarını hedeflemektedir.

Ayrıca program, farklı yorumlara ve İslam hukuk ekollerine saygı duyan, hoşgörü ve birlik ruhunu geliştiren, toplumsal barışın korunmasına ve insan onuruna saygının güçlendirilmesine katkı sağlayan gençlerin yetiştirilmesini amaçlamaktadır.

GENEL YETKINLIKLER (CG)

CG1	**İslam dinî ve ahlakî yaşamının temel bir parçası olarak Fıkıh ilminin prensiplerini, amacını ve önemini kavrama.**
CG2	**İslam hukukunun kaynaklarını (Kur'an, Sünnet, İcma, Kıyas) tanıma ve bunları uygulayabilme.**
CG3	**Namaz, oruç, hac ve kurban gibi başlıca ibadet kurallarını İslami prensiplere uygun şekilde yerine getirme.**
CG4	**Ahlakî ve dinî bilinç geliştirmeye katkı sağlayan bazı kavramları anlama.**
CG5	**İslam hukukundaki farklı yorumlara karşı dengeli, hoşgörülü ve etik bir tutum sergileme ve Fıkhın toplumsal hayatta teşvik ettiği değerlere uygun davranma.**

CLASA a IX-a

ÖZEL YETKINLIKLER (CS) VE ÖĞRENME ETKINLIKLERINE ÖRNEKLER (EAI)

CG 1 - İslam dinî ve ahlakî yaşamının temel bir parçası olarak Fıkıh ilminin prensiplerini, amacını ve önemini kavrama.

Clasa a IX-a
CS 1.1. İslam öğretisi çerçevesinde Fıkıh ilminin başlıca alanlarını ve dallarını belirleme.
- İbadet kurallarıyla ilgili farklı yorumlara (mezhepler) ait basit örnekleri analiz ederek çeşitlilik içinde birlik anlayışını kavrama. - Farklı görüşlere saygı ve hoşgörünün toplumsal hayattaki etkisi üzerine yönlendirilmiş tartışmalara katılma. - Fıkhın teşvik ettiği adalet, saygı ve iş birliği değerlerini yansıtan posterler, çalışma fişleri veya kişisel yansımalar hazırlama.
CS 1.2. Müslüman bireyin davranışlarını yönlendirmede Fıkıh kurallarının rolünü tanıma.
- Fıkıh kurallarının Müslüman'ın günlük yaşamındaki davranışlarını nasıl yönlendirdiğine dair somut örnekler belirleme. - Dinî normlara uyum ile ahlakî ve toplumsal dengenin korunması arasındaki ilişki üzerine tartışmalar yapma. - İslami kuralların gerçek durumlarda uygulanışını gösteren basit vaka çalışmaları veya senaryolar hazırlama.
CS 1.3. Fıkıh prensiplerinin günlük hayatta uygulanmasının ahlakî ve toplumsal amacını açıklama.
- Toplumda adalet, sorumluluk ve dayanışmayı teşvik eden İslami normlara ait örnekleri analiz etme. - Fıkıh prensipleri ile insanlar arası ilişkilerdeki etik davranış arasındaki bağı ele alan yönlendirilmiş tartışmalara katılma. - İslami kuralların ahlakî ve toplumsal hayata etkisiyle ilgili yazılı yansımalar (refleksiyonlar) veya kısa sunumlar hazırlama.

CG 2 - İslam hukukunun kaynaklarını (Kur'an, Sünnet, İcma, Kıyas) tanıma ve bunları uygulayabilme.

Clasa a IX-a
CS 2.1. İslam hukukunun dört ana kaynağını tanıma ve açıklama.
- Kur'an ayetleri ve ilgili hadis metinleri üzerinden İslam hukukunun kaynaklarını belirleme.
- Her bir kaynaktan türetilen İslami hükümlere ait örnekleri öğretmenin desteğiyle karşılaştırma.
- Fıkhın dinî ve ahlakî yaşamı nasıl yönlendirdiğini gösteren basit alıştırmalarda bu prensipleri uygulama.
CS 2.2. Bu kaynakların dinî hükümler oluşturma sürecinde birbirini nasıl tamamladığını anlama.
- Birden fazla İslam hukuku kaynağından türeyen dinî hükümlere ait örnekleri analiz etme.
- Kur'an, Sünnet, İcma ve Kıyas arasındaki ilişkiyi gösteren şemalar veya tablolar hazırlama.
- Dinî hükümlerin birliğini ve tutarlılığını korumada İslamî kaynakların birbirini tamamlayıcı rolü üzerine yönlendirilmiş tartışmalar yapma.
CS 2.3. Kur'an ve Sünnet'ten türetilmiş İslami kuralları günlük durumlara uygulama.
- Günlük davranışlara yönelik (saygı, dürüstlük, temizlik, adalet) rehberlik sunan ayet ve hadislere ait örnekleri analiz etme.
- Aile, okul ve toplum gibi ortamlarda İslami kuralların uygulanışını gösteren canlandırmalar veya rol yapma etkinlikleri gerçekleştirme.

Clasa a IX-a
- İslami prensiplerin günlük hayatta nasıl uygulanabileceğine dair kısa yansımalar (refleksiyonlar) veya kişisel çalışma fişleri hazırlama.

CG3 - Namaz, oruç, hac ve kurban gibi başlıca ibadet kurallarını İslami prensiplere uygun şekilde yerine getirme.

Clasa a IX-a
CS 3.1. Her bir ibadet türünün şartlarını, aşamalarını ve temel anlamını tanıma.
- Namaz, oruç, hac ve kurban ibadetlerinin temel aşamalarını İslami metinlere dayanarak belirleme. - Her bir ibadetin doğru şekilde nasıl yerine getirildiğini gösteren eğitim materyalleri veya uygulamalı gösterimler izleme. - İbadetlerin müminin hayatındaki manevi ve ahlakî anlamı üzerine tartışmalar yapma.
CS 3.2. İbadetlerin İslamî kaynaklara uygun şekilde doğru biçimde yerine getirilmesini açıklama.
- Namaz ve diğer ibadet türlerinin doğru adımlarını öğretmenin rehberliğinde uygulama. - İbadetlerin yerine getirilme kurallarını belirleyen ayet ve hadisleri analiz etme. - İslami mezheplerin geleneklerine göre ibadetlerin uygulanış biçimlerini karşılaştırma.
CS 3.3. Arınma, namaz ve oruçla ilgili temel kuralları eğitim ve toplum bağlamlarında uygulama.
- Abdest, gusül ve teyemmümün aşamalarını doğru bir şekilde gösterme ve bunların manevi anlamlarını açıklama. - Okul veya toplum ortamlarında namaz ve oruç ibadetlerinin bilinçli ve saygılı bir şekilde uygulanmasını içeren etkinliklere katılma. - Müslümanın dinî hayatında temizlik, disiplin ve niyetin (niyet) rolü üzerine yazılı yansımalar veya tartışmalar yapma.

CG4 - Ahlakî ve dinî bilinç geliştirmeye katkı sağlayan bazı kavramları anlama.

Clasa a IX-a
CS 4.1. İslamî bakış açısından temel ahlak kavramlarını (niyet, sabır, adalet, ihlas vb.) öğrenme.
- Başlıca İslam ahlakî erdemlerini vurgulayan ayet ve hadisleri analiz etme. - Ahlakî terimleri ve açıklamalarını içeren resimli bir sözlük veya tematik bir çalışma fişi hazırlama. - Bu ahlak kavramlarının kişisel, ailevi ve okul hayatında uygulanması üzerine tartışmalar yapma.
CS 4.2. Dinî normlara uymanın sorumlu bir ahlakî davranış biçimi geliştirmedeki rolünü açıklama.
- Hz. Muhammed (sav) ve sahabelerin iman temelli ahlakî davranışlarını örnekleyen olayları analiz etme. - Namaz, oruç ve diğer dinî ibadetlerin özdenetim ve ahlakî sorumluluğa katkısı üzerine yönlendirilmiş tartışmalara katılma. - Dinî normlara uymanın karakterin ahlakî gelişimindeki önemine dair kısa yansımalar veya denemeler yazma.
CS 4.3. İslam ahlak ilkelerinden ilham alan olumlu ve dengeli bir tutumu insanlar arası ilişkilerde benimseme.
- Aile, okul veya toplum içinde karşılaşılan günlük durumlarda saygı, sabır ve adalet gibi İslamî değerlerin uygulanmasını içeren canlandırmalar yapma. - Sosyal çevredeki olumlu ve olumsuz davranışları gözlemleyip İslam ahlak ilkeleriyle ilişkilendirerek değerlendirme. - Akranlar arasında saygı, denge ve iş birliğini teşvik eden tematik projeler veya afişler hazırlama.

CG5 - İslam hukukundaki farklı yorumlara karşı dengeli, hoşgörülü ve etik bir tutum sergileme ve Fıkhın toplumsal hayatta teşvik ettiği değerlere uygun davranma.

Clasa a IX-a
CS 5.1. Farklı İslam hukuk ekollerinin (mezhepler) varlığını ve bunların dinî prensiplerin uygulanmasındaki rolünü tanıma.
- Başlıca İslam hukuk ekollerinin (Hanefi, Şafii, Maliki, Hanbeli) ve kurucularının tanıtılması. - Mezheplerin bazı dinî uygulamalardaki benzerlik ve farklılıklarını gösteren karşılaştırmalı tablolar veya çalışma fişleri doldurma. - Bu ekollerin inanç birliğini koruma ve İslamî prensiplerin uygulanışındaki çeşitliliği sürdürme konusundaki rolü üzerine tartışmalar yapma.
CS 5.2. Fıkhın toplumsal ilişkilerde teşvik ettiği saygı, adalet ve hoşgörü değerlerini anlama.
- İnsan ilişkilerinde saygı, adalet ve hoşgörüyü teşvik eden Kur'an ayetleri ve hadisleri analiz etme. - Bu değerlerin okul, aile ve toplum içinde uygulanması üzerine somut örneklere dayalı yönlendirilmiş tartışmalar yapma. - İslam toplumunda adalet ve saygının önemini gösteren afişler, kısa denemeler veya sunumlar hazırlama
CS 5.3. Diyalog ve öğrenme ortamlarında İslamî okullar ve görüş çeşitliliğine karşı saygı ve hoşgörüyü ifade etme.
- Farklı İslam hukuk ekollerini tanıtan bir eğitim materyali izleme ve dinî dengenin korunmasında çeşitliliğin önemi üzerine tartışmalar yapma. - Her mezhebin İslam düşüncesinin gelişimine katkısını anlatan kısa grup sunumları hazırlama ve ardından saygılı bir soru-cevap oturumu gerçekleştirme. - Rol yapma etkinliği: Farklı mezheplerin temsilcileri arasında geçen bir toplantıyı canlandırarak İslam geleneğinde saygı ve diyalog değerlerini ortaya koyma.

CLASA a IX-a

ÖĞRENME İÇERİĞI

İçerik Bölümleri	İçerik
İslam düşüncesi bağlamında Fıkıh ilminin temelleri, prensipleri ve gelişimi.	1. Fıkıh ilminin tanımı, amacı ve önemi 2. Fıkhın konusu ve uygulama alanı 3. Fıkıh ile fıkıh metodolojisi (usûlü'l-fıkıh) arasındaki ilişki 4. Fıkıh ilminin diğer bilgi alanlarıyla ilişkisi 5. Fıkıh ilminin temel prensiplerine ilişkin delillerin analiz edilmesi 6. Fıkıh ilminin tarihsel boyutunu ve kronolojik düşüncenin gelişimini anlama 7. İslam hukuk ekollerinin (mezhepler) oluşumundan sonraki gelişmeleri özetleme becerisi 8. İslam hukukî hükümleriyle (normlarıyla) ilgili dinî kavramları ayırt etme becerisi 9. İslam hukukî hükümlerinin kaynakları ve belirleme yöntemlerine ilişkin dinî kavramları uygun bağlamda doğru şekilde kullanma becerisi
İbadetler	1. Günlük namazların kurallara uygun ve doğru şekilde kılınması. 2. İslami oruçla ilgili kendi deneyimleri üzerine düşünme. 3. Zekâtla ilgili prensiplerin ve hükümlerinin özetlenmesi. 4. Haccın kuralları ve anlamlarıyla ilgili dinî kaynakların etkili şekilde kullanılması.
Toplumsal ve ekonomik hayat	1. Aile hayatına ilişkin unsurları gözlemleme ve anlama. 2. Ekonomik hayata dair dinî kavram ve delillerin analiz edilmesi.

CLASA a X-a

ÖZEL YETKINLIKLER (CS) VE ÖĞRENME ETKINLIKLERINE ÖRNEKLER (EAI)

CG 1 - İslam dinî ve ahlakî yaşamının temel bir parçası olarak Fıkıh ilminin prensiplerini, amacını ve önemini kavrama.

Clasa a X-a
CS 1.1. Fıkıh İlminin amacı, tanımı ve temel ilkelerinin (ör.: Kolaylık, Genişlik, Adalet) analiz edilmesi.
- "İslâm Hukuku (Şerîat) bir yük müdür yoksa bir kolaylık mıdır? Tekliflerde Kolaylık ilkesinin analizi" konulu tartışma. - – Fıkıh ilkelerinin toplumda Adaleti sağlamaya nasıl katkıda bulunduğunu gösteren bir şema hazırlanması. - – Helallerde Genişlik ilkesini destekleyen Kur'an ayetleri ve Hadislerin araştırılması.
CS 1.2. Fıkıh'ın konusu ve kapsamı bakımından diğer İslâmî ilimlerden (ör.: Kelam, Tefsir) nasıl ayrıldığının açıklanması.
- Rol oyunu (Simülasyon): Bir öğrenci bir soru sunar (ör. niyet/ahlak hakkında), diğer iki öğrenci Fıkıh'ın (hukuki hüküm) ve Kelam'ın (akaide) nasıl cevap vereceğini açıklar. - Fıkıh, Tefsir ve Hadis arasında her birinin özgün çalışma alanını ortaya koyan karşılaştırmalı bir tablo hazırlanması. - Kelam'ın ele aldığı inançların Fıkıh tarafından nasıl pratik kurallara dönüştürüldüğüne dair soru-cevap oturumu.
CS 1.3. Fıkıh Usulü ile Fıkıh uygulaması arasındaki yöntemsel ilişkinin gerekçelendirilmesi.
- Fıkıh Usulü prensipleri uygulanmadan bir Fıkıh hükmünün belirlenmesinin imkânsız olduğunu gösteren kısa bir deneme yazılması. - Sebep-sonuç ilişkisini gösteren grafik sunumu: Fıkıh Usulü (araç) → Müctehid (uygulayıcı) → Fıkıh (sonuç/hüküm). - Somut hükümler (Ahkâm) ile bu hükümlerin çıkarılma yöntemi (Fıkıh Usulü) arasındaki farkın kendi ifadeleriyle açıklanması.

CG 2 - İslam hukukunun kaynaklarını (Kur'an, Sünnet, İcma, Kıyas) tanıma ve bunları uygulayabilme.

Clasa a X-a
CS 2.1. İctihad kavramının, konusunun ve bir Müctehid için gerekli Şartların analiz edilmesi.
- Tâbiîn döneminden meşhur bir Müctehidin araştırılması ve onun verdiği bir Fıkıh hükmünün sunulması. - Modern bir problemin (ör. organ nakli) belirlenmesi ve bir Müctehidin İctihad sürecini nasıl uygulayacağına dair bir simülasyon yapılması. - "Modern toplumda kim İctihad yapabilir? Şartlar klasik dönemle aynı mı?" konulu bir tartışma.
CS 2.2. İctihadın tarihî dönemlerde (Peygamber, Sahabe) nasıl geliştiğinin ve bunun Fıkıh üzerindeki etkisinin açıklanması.
- Peygamber dönemi, Sahabe dönemi ve Tâbiîn dönemindeki Fıkıh uygulamalarının ayırt edici özelliklerini gösteren bir kronoloji hazırlanması. - Medine Sahabeleri ile Kufe Sahabelerinin aynı hukukî meseleyi farklı şekilde çözmeleri üzerine bir vaka çalışması (erken dönem İctihad yöntemlerindeki farklılıklar). - "Ben kimim?" isimli soru-cevap oyunu: Öğrencilerin, İctihad yönteminin tanımına göre kişinin Sahabe mi yoksa Tâbiîn mi olduğunu tahmin etmesi.

Clasa a X-a
CS 2.3. Çağdaş İslam meseleleri bağlamında İctihadın gerekliliği ve sürekliliğinin gerekçelendirilmesi.
- Eski kurallara basitçe bağlı kalmanın neden yeterli olmadığını ve sürekli İctihadın neden hayati olduğunu savunan bir görüş yazısı hazırlanması. - Geçmişte dinî kararların (tek bir Mezhep içinde) nasıl alındığı ile günümüzde (Fıkıh kurulları aracılığıyla) nasıl alındığının karşılaştırmalı analizi. - İnternet, dijital finans gibi İctihad gerektiren üç yeni yaşam alanının belirlenmesine yönelik bir grup projesi hazırlanması.

CG3 - Namaz, oruç, hac ve kurban gibi başlıca ibadet kurallarını İslami prensiplere uygun şekilde yerine getirme.

Clasa a X-a
CS 3.1. Dört büyük Mezhebin (Hanefî, Mâlikî, Şâfiî, Hanbelî) nasıl oluştuğunun analiz edilmesi.
- "İslam dünyasının farklı bölgelerinde Mezheplerin ortaya çıkmasına yol açan coğrafi ve entelektüel sebepler" konulu bir vaka çalışması. - Her kurucu imam (Ebû Hanîfe, Mâlik, Şâfiî, Ahmed bin Hanbel) için en önemli İctihadını öne çıkaran tanıtım posterleri hazırlanması. - "Neden sadece bu dört büyük Sünnî mezhep günümüze kadar varlığını sürdürdü, diğerleri neden devam etmedi?" konulu bir tartışma.
CS 3.2. Mezhepler arasındaki metodolojik farklılıkların İbadet hükümlerinde ortaya çıkan çeşitliliğe nasıl yol açtığının açıklanması.
- Bir Fıkıh hükmünün (ör. kadına dokunmanın abdesti bozup bozmayacağı) iki farklı Mezhebin bakış açısından simülasyonu. - Hanefî ve Şâfiî Mezhepleri arasında Namaz ile ilgili (ör. ellerin duruşu) farklı olan füru hükümlerinin belirlenmesi ve bu farkın metodolojik kaynağının açıklanması. - Mezheplerin ikincil delilleri nasıl kullandığına (ör. Hanefîlerde İstihsân, Mâlikîlerde Maslahat) dair bir araştırma projesi hazırlanması.
CS 3.3. Klasik dönem sonrası Fıkıh Kanunlaştırma hareketlerinin öneminin değerlendirilmesi.
- Mecelle'nin (Osmanlı medeni kanunu) Fıkıh'ın Kanunlaştırılmasına önemli bir örnek olarak araştırılması ve etkisinin analiz edilmesi. - Kodifikasyon sürecini anlamak amacıyla klasik bir Fıkıh metni ile modern bir İslamî kanun (ör. bir aile hukuku maddesi) arasında karşılaştırmalı analiz yapılması. - Müslüman nüfusun çoğunlukta olduğu modern devletlerde İslam hukukunun kanunlaştırılmasının zorlukları ve faydaları üzerine bir tartışma.

CG4 - Ahlakî ve dinî bilinç geliştirmeye katkı sağlayan bazı kavramları anlama.

Clasa a X-a
CS 4.1. Fıkıh'ın temeli olarak Adalet ilkesinin ahlâkî ve hukukî öneminin açıklanması.
- Halifeler döneminden bir örnek olay incelenerek, Adalet ilkesinin haksız görülen bir kuralı geçersiz kılmak için nasıl uygulandığının analiz edilmesi. - "Ekonomik hayatta (ör. ticarette) Adalet ilkesinin ihlal edilmesinin ahlâkî ve toplumsal sonuçları nelerdir?" konulu bir tartışma. - Adaletin hem bireyin hem de toplumun haklarını kapsayan genişletilmiş bir tanımının yapılması.
CS 4.2. Kolaylık ve Genişlik ilkelerinin bireysel sorumluluk (Mesuliyet) üzerindeki etkisinin analiz edilmesi.
- Tekliflerde Kolaylık ilkesinin, ibadetleri yerine getirme konusunda müminleri nasıl teşvik ettiğine dair bir tartışma.

Clasa a X-a
- Helallerde Genişlik ilkesinin, Müslüman toplulukların farklı kültürel ortamlara (ör. yerel yemek alışkanlıkları) uyum sağlamasına yardımcı olduğu durumların belirlenmesi. - Öğrencinin Kolaylık ilkelerinin kendi dinî sorumluluğunu yönetmesine nasıl yardımcı olduğunu ifade ettiği bir yansıtma günlüğü hazırlanması.
CS 4.3. İctihad çabasının (hakikati aramanın) arkasındaki ahlâkî sorumluluğun değerlendirilmesi.
- Doğru hüküm veren müctehide iki sevap, hata eden müctehide bir sevap verileceğini bildiren meşhur bir Hadisin analiz edilmesi ve bunun ahlâkî anlamının değerlendirilmesi. - Yeni (emsali olmayan) bir konuda hüküm vermesi gereken bir müctehid hata yapmaktan korktuğu ahlâkî ikilemin canlandırılması. - Öğrencinin, İctihad sürecinde İhlâsa (niyetin saflığına) bağlılığını vurgulayan bir "geleceğin müctehidi için ahlâkî yemin" metni yazması.

CG5 - İslam hukukundaki farklı yorumlara karşı dengeli, hoşgörülü ve etik bir tutum sergileme ve Fıkhın toplumsal hayatta teşvik ettiği değerlere uygun davranma.

Clasa a X-a
CS 5.1. Dört büyük Fıkhî Mezhebin İslam'ın zenginliği ve çeşitliliği olarak kabul edilmesi.
- Tarihî bir camiye (ör. El-Ezher Camii) sanal ziyaret yapılarak, dört Mezhebe ayrılmış farklı mihrabların gösterilmesi ve bunların birleştirici rolünün tartışılması. - "İslam medeniyetinin zirve döneminde Mezhepler arası hoşgörü nasıl gelişti?" konulu bir araştırma projesi hazırlanması. - "Küreselleşme çağında bir ülkenin yalnızca tek bir Mezhebin hukukunu kesin olarak uygulaması mümkün müdür? Artı ve eksi yönleri" konulu bir tartışma.
CS 5.2. İctihad farklılıklarının (İhtilaf) meşruiyetinin gerekçelendirilmesi ve akademik saygı tutumunun benimsenmesi.
- "Âlimlerimin görüş ayrılığı bir rahmettir" ifadesinin (Hadis) incelenmesi ve bunun İctihad bağlamındaki anlamı üzerine tartışma yapılması. - Mezhepler tarafından sunulan, ikisi de geçerli olan iki farklı çözümün yer aldığı bir vaka çalışması (ör. Namazda Besmele hükmü). - Telfîk kavramının (farklı mezheplerin hükümlerini birleştirme) açıklanması ve bunun riskleri ile faydalarının analiz edilmesi.
CS 5.3. Yeni Gelişmeler ve modern Kanunlaştırma çabalarına eleştirel ve yapıcı bir yaklaşım benimsenmesi.
- Modern bir Fıkıh örneğinin (ör. Avrupa Fetva Konseyi'nin bir kararı) araştırılması ve kullanılan yöntemin değerlendirilmesi. - Modern bir Fıkıh kurulu kanunlaştırma yaparken uyması gerektiği düşünülen etik ilkelerin öğrenciler tarafından hazırlanması. - Genç ilahiyat mezunlarının Fıkıh İlmi'ndeki Yeni Gelişmelerin gelecekteki gelişimine katkı rolü üzerine bir tartışma yapılması.

CLASA a X-a

ÖĞRENME İÇERİĞI

İçerik Bölümleri	İçerik
Fıkıh Metodolojisine Giriş ve Temel Esaslar	1. Fıkıh Metodolojisinin Tanımı, Amacı ve Önemi 2. Fıkhın Konusu ve Kapsamı 3. Fıkıh ile Fıkıh Usûlü Arasındaki İlişki 4. Fıkıh İlminin Diğer İslami Disiplinlerle İlişkisi 5. Fıkhın Temel İlkeleri: • Tekliflerde Kolaylık • Helallerde Genişlik • Adaletin Gözetilmesi • Kamu Yararının (Maslahat) Esas Alınması
İctihad ve Tarihî Dönemleri	1. Fıkıh ve İctihadın Başlangıçları 2. Peygamber Dönemi 3. Sahabe Dönemi 4. Tabiin Dönemi 5. İctihadın Kavramı ve Konusu 6. Bir Müctehid İçin Gerekli Şartlar 7. Zaman İçinde İctihadın Gerekliliği
Fıkhî Mezhepler	1. Mezheplerin Ortaya Çıkışı 2. Hanefî Mezhebi: Kurucusu ve Temel Metodu 3. Mâlikî Mezhebi: Kurucusu ve Temel Metodu 4. Şâfiî Mezhebi: Kurucusu ve Temel Metodu 5. Hanbelî Mezhebi: Kurucusu ve Temel Metodu
Çağdaş Gelişmeler ve Uygulamalar	1. Mezhepler Döneminden Sonra Fıkıh İlminin Gelişmeleri 2. Fıkhın Kanunlaştırılması: Mecelle Örneği 3. Fıkıh İlminde Yeni Gelişmeler: Çağdaş Fıkıh Kurumları 4. İctihad ve Güncel Meseleler 5. Fıkhî İhtilafa Karşı Tutum

CLASA a XI-a

ÖZEL YETKINLIKLER (CS)
VE
ÖĞRENME ETKINLIKLERINE ÖRNEKLER (EAI)

CG 1 - İslam dinî ve ahlakî yaşamının temel bir parçası olarak Fıkıh ilminin prensiplerini, amacını ve önemini kavrama.

Clasa a XI-a
CS 1.1. Ehliyet (Hukukî Yeterlilik) kavramının ve Ehliyeti Kısıtlayan Durumların dinî sorumluluklar üzerindeki etkisinin analiz edilmesi
- Vaka çalışması (Simülasyon): Bir kişinin ibadet yükümlülüklerini etkileyen bir durumun (ör. Mümeyyiz ve Aklı yeterliliklerinin olmaması) incelenmesi. - Bir şema hazırlanması: Ehliyetin birey büyüdükçe nasıl geliştiğini ve hangi tür sorumlulukların ortaya çıktığını gösteren bir diyagram oluşturulması. - Araştırma: Fıkıhtaki Ehliyet kavramı ile Romanya medeni hukukundaki hukukî ehliyetin karşılaştırılması.
CS 1.2. Teklifî Hükümlerin (Ef'âl-i Mükellefîn) müminin fiillerini nasıl yönlendirdiğinin ve sınıflandırdığının açıklanması (örn. Farz, Vacip, Haram)
- Sıralama oyunu: Öğrenciler bir eylem listesi alır (örn. sigara içmek, namaz kılmak, haram yemek) ve bunları Ef'âl-i Mükellefîn kategorilerine (Farz, Vacip, Sünnet, Mekruh, Haram) hızlıca yerleştirir. - Tartışma: "Bir Vacibi terketmek ile bir Harama girmek arasındaki ahlakî ve hukukî fark nedir?" - Kısa bir deneme yazma: Teklifî Hükümlerin davranışları yönlendirmedeki hiyerarşik yapısının açıklanması.
CS 1.3. Azimet (Temel kural) ile Ruhsat (İstisna) ayrımının, Fıkhın günlük hayata uygulanmasındaki öneminin gerekçelendirilmesi
- Durum analizi: Ruhsatın caiz olduğu bazı durumların (örn. yolcunun oruç tutmaması) incelenmesi ve Azimetin (temel kural) manevî üstünlüğünün açıklanması. - Simülasyon: Öğrenciler günlük hayattan senaryolar sunar (örn. hastalık, zor yolculuk) ve Azimet mi yoksa Ruhsat mı uygulanacağına karar verir ve gerekçesini açıklar. - Araştırma: Sünnet'teki Ruhsat örneklerinin incelenmesi ve bunların dayandığı Kolaylık (Kolaylık prensibi) ilkesinin açıklanması.

CG 2 - İslam hukukunun kaynaklarını (Kur'an, Sünnet, İcma, Kıyas) tanıma ve bunları uygulayabilme.

Clasa a XI-a
CS 2.1. Kitap ve Sünnet'in iki Aslî Delil olarak hüküm kaynağı olma rolünün ve otoritesinin analiz edilmesi
- Metin analizi: Kitap'tan bir Hüküm (kural) ve buna bağlı Sünnet'ten bir Hükmün tespit edilmesi (örn. Namaz ve Namaz'ın kılınışı). - PowerPoint sunumu: Kitap ve Sünnet'in hukukî otorite (Delil değeri) ve uygulama alanı bakımından karşılaştırılması. - Tartışma: "Sünnet, Kitap'ta geçmeyen bir Hüküm koyabilir mi?"
CS 2.2. İcma ve Kıyas'ın (Fer'î Deliller) açık bir nass bulunmadığında hüküm belirleme mekanizmasının açıklanması
- Kıyas alıştırması: Öğrencilere yeni bir olay verilir (örn. yeni bir madde) ve eski bir olaya (örn. şarap) kıyaslanarak Hüküm çıkarılır. - Araştırma: Sahabe tarafından gerçekleşmiş tarihî bir İcma örneğinin incelenmesi ve bunun hukukî bağlayıcılığının açıklanması. - Rol oyunu: Bir Fıkıh meclisinin canlandırılması; öğrenciler İcma ve Kıyas kullanarak bir karar alır ve gerekçelendirir.

Clasa a XI-a
CS 2.3. Genişletilmiş tali delillerin (Mesalih-i Mürsele, Örf, Sedd-i Zerâi, İstishab vb.) belirlenmesi ve birbirinden ayırt edilmesi; Fıkıh'ta kullanılma şeklinin anlaşılması
- Karşılaştırmalı tablo: Mesalih-i Mürsele, Örf, Sedd-i Zerâi, İstishab vb. tüm Fer'î Delillerin karşılaştırıldığı bir tablo hazırlanması. - Durum analizi: Bir Mezhep tarafından Sedd-i Zerâi uygulamasının örneğinin incelenmesi (örn. üzümün şarap üreticisine satılmasının yasaklanması). - Tartışma: Örf'ün (geleneksel uygulama) rolü ve Kitap ile Sünnet'te kesinleşmemiş bir Hükmü nasıl etkileyebileceği üzerine değerlendirme.

CG3 - Namaz, oruç, hac ve kurban gibi başlıca ibadet kurallarını İslami prensiplere uygun şekilde yerine getirme.

Clasa a XI-a
CS 3.1. Namaz ve Oruç'un şartlarının, farziyetinin ve çeşitlerinin; ayrıca bunların anlamının açıklanması
- Etkileşimli sunum: Namaz'ın aşamalarının Farziyet (farz olan bölümler), Sünnet (Peygamber uygulamaları) ve ilgili Hükümler ile birlikte tanıtılması. - Özet fişi hazırlanması: Oruç'un Farziyet ve Çeşitlerinin (ör. Ramazan, Kaza, Keffaret) tablo hâlinde sunulması. - Simülasyon: Ezan ve Kâmet uygulamasının canlandırılması ve bunların cemaat içindeki rolünün açıklanması.
CS 3.2. Zekât ve Sadaka hükümlerinin; farziyet, Nisab (servet eşiği) ve hak sahipleri bakımından analiz edilmesi
- Nisab hesaplama alıştırması: Belirli bir miktar altın/gümüş üzerinden Nisab ve Zekât oranının hesaplanması. - Etik tartışma: "Zekâtın hak sahipleri kimlerdir ve bu dağıtım toplumsal adaleti nasıl sağlar?" konulu değerlendirme. - Ayrımın yapılması: Fıkhî açıdan Zekât'ın (hukukî bir yükümlülük) ve Sadaka'nın (gönüllü bir bağış) farklarının açıklanması.
CS 3.3. İmamet ve Cemaatle Namaz hükümlerinin ve çeşitli Oruç türlerinin toplumsal bağlamlarda doğru uygulanması
- Uygulama çalışması: İmam rolünün ve Cemaatle Namaz kıldırmanın kurallarının pratik olarak yapılması. - Geçerlilik analizi: Namaz'ın hangi şartlarda sahih veya geçersiz sayıldığının ilgili Hükümlere göre incelenmesi. - Vaka incelemesi: Özel duruma sahip kişilerde (hastalık, yaşlılık vb.) Oruç Çeşitlerine ilişkin hükümlerin değerlendirilmesi.

CG4 - Ahlakî ve dinî bilinç geliştirmeye katkı sağlayan bazı kavramları anlama.

Clasa a XI-a
CS 4.1. Namaz, Zekât ve Oruç gibi temel İbâdetlerin; İhlâs (Niyetin samimiyeti) ve Takvâ'nın (Allah'a karşı bilinç ve sakınma) gelişimine katkısının analiz edilmesi
- Yansıtma günlüğü: Namaz'da Huşû'nun (derin dikkat ve huzur hâli) İhlâs üzerindeki etkisinin değerlendirilmesi. - Tartışma: "Oruç, Takvâ'nın (takva bilinci) ve ahlâkî özdenetimin gelişimine nasıl katkı sağlar?" konusu üzerine münazara. - Hadis analizi: İbâdetlerin doğru şekilde yerine getirilmesinin cami dışındaki etik davranışlarla ilişkilendirildiği hadislerin incelenmesi.
CS 4.2. Zekât ve Sadaka'nın sosyal dayanışma ve ekonomik adaleti teşvik etmedeki ahlâkî ve toplumsal etkilerinin açıklanması
- Grup projesi: Zekât'ın malın ve nefsin arınması (tezkiye) için bir mekanizma olarak rolünün araştırılması. - Tartışma: Maslahat İlkesi'nin (Kamu Yararı) İslam finans hukukunda Adalet'e nasıl hizmet ettiğinin değerlendirilmesi.

Clasa a XI-a
- Metin analizi: Servet biriktirmenin tehlikeleri ve Zekât'ın ahlâkî bir çözüm olarak konumunu ele alan bir İslami metnin incelenmesi.
CS 4.3. Azimet ve Ruhsat'ın manevi anlamının; Allah'ın yüceliğini ve mümine olan merhametini kavramadaki rolünün değerlendirilmesi
- Açıklama: Ruhsat'ın (istisna hükmü) yalnızca hukukî bir kolaylık değil, aynı zamanda İlahi Rahmet'in bir tecellisi olarak imanı güçlendirdiğinin izahı. - Vaka incelemesi: Bir kişinin Ruhsat varken Azimet'i (daha zor olan aslî hükmü) tercih ettiği bir durumun incelenmesi ve bunun manevi kazancının değerlendirilmesi. - Açıklayıcı metin: Fıkıh'ın Allah'ın hakları (Hukukullah) ile müminin sorumluluğu arasında nasıl bir denge kurduğunun yazılı olarak ifade edilmesi.

CG5 - İslam hukukundaki farklı yorumlara karşı dengeli, hoşgörülü ve etik bir tutum sergileme ve Fıkhın toplumsal hayatta teşvik ettiği değerlere uygun davranma.

Clasa a XI-a
CS 5.1. Namaz, Zekât ve Oruç ile ilgili Hükümlerde, Mezhepler arasındaki metodolojik farklılıklardan kaynaklanan varyasyonların belirlenmesi.
- İki büyük Mezhep arasındaki Namaz ve Oruç Hükümlerinin bilinen farklılıklarının haritalanması. - "Fıkıh'ta görüş farklılığı neden kabul edilebilir?" (ör. kadınların İmamet'i) konulu tartışma ve hoşgörünün savunulması. - Zekât hesaplamasıyla ilgili farklı görüşlerin (ör. hangi mallara uygulanacağı) araştırılması ve bu farklılıkların metodolojik gerekçelerinin açıklanması.
CS 5.2. Sosyal değişimlere uyum sağlamak için Fer'î Delillerin (ör. Mesalih-i Mürsele ve Örf) kullanımının meşruiyetinin gerekçelendirilmesi.
- Örf veya Mesalih-i Mürsele uygulanmasının Kıyas'ın verdiği hükmü farklılaştırdığı tarihî bir vakâanın analizi. - Rol oyunu: Bir müçtehidin, yalnızca Kitap ve Sünnet delili isteyen bir eleştirmen karşısında Fer'î Delil kullanımını savunmayı simüle etmesi. - Toplumu korumada Sedd-i Zerâi'nin rolü ve bu ilkenin kabulünün etik bir ihtiyat (tedbir) tutumunu nasıl gösterdiği üzerine tartışma.
CS 5.3. Azimet ve Ruhsat'ın kişisel hayatta uygulanmasında çeşitli hukuki yaklaşımlara karşı dengeli ve saygılı bir tutum benimsenmesi.
- Ruhsat (istisna) temelinde alınan bireysel kararların değerlendirilmesi ve böyle bir kararın etik açıdan ne zaman kabul edilemez hale geldiğinin (ör. istisnanın suiistimali) analizi. - Fıkhî İhtilaflara (hukukî farklılıklara) saygı temelli teolojik diyalog için bir davranış kuralları metni hazırlanması. - Çoğunlukla mezhepler tarafından reddedilmiş bazı fıkhî görüşlerin incelenmesi ve bu reddin gerekçelerinin saygılı bir üslupla gerekçelendirilmesi.

CLASA a XI-a

ÖĞRENME İÇERİĞI

İçerik Bölümleri	İçerik
Hukukî Ehliyet ve Hukuk Kuralı	1. Ehliyet: Genel Tanıtım 2. Ehliyetin Şartları 3. Ehliyeti Sınırlayan Durumlar 4. Hüküm Kavramı 5. Koşullu Hükümler: Sebep, Şart, Mâni vb. 6. Talep Hükümleri: Ef'âl-i Mükellefin: Farz, Vacip, Sünnet, Müstehab, Mubah, Mekruh, Haram 7. Asıl Kural ve İstisna
Fıkıh Hükümlerinin Temel Kaynakları	1. Delil Çeşitleri: Aslî ve Fer'î Deliller 2. Kur'ân-ı Kerîm: Bir hüküm kaynağı olarak 3. Sünnet-i Nebeviyye: Bir hüküm kaynağı olarak 4. Kitap ve Sünnet İlişkisi
Fıkıh Hükümlerinin Tali (İkincil) Kaynakları	1. Domeniul probelor complice. 2. İcma (Consensul): Definiție și tipuri. 3. Kıyas (Analogia): Termeni și utilizare. 4. Mesalih-i Mürsele (Interesul Public Nereglementat). 5. Obiceiul și Tradiția. 6. Sedd-i Zerâi (Blocarea Mijloacelor de Rău). 7. İstishab (Prezumția Continuității). 8. Şer'u Men Kablena (Legea Revelată Anterior).
Namaz ve Sadaka Hükümleri	1. Namazın farziyeti ve önemi 2. Namazla ilgili terimler ve şartlar 3. Ezan ve İkâmet 4. Namaz çeşitleri: Farz, Vacip, Sünnet namazları 5. İmamet ve Cemaatle Namaz 6. Zekâtın farziyeti ve önemi 7. Zekâta tabi mallar (Nisab) 8. Zekât ve Sadaka ile ilgili kavramlar ve hükümler 9. Zekât verilebilecek yerler (Hak sahipleri / Müstahikler)
Orucun Hükümleri	1. Ramazan Ayı, orucun farziyeti ve önemi 2. Oruçla ilgili kavramlar ve hükümler 3. Oruç çeşitleri: Farz Oruç, Kaza, Keffaret, Nafile Oruç 4. Orucu bozan ve bozmayan durumlar 5. İtikâf ve hükümleri (Mânevi çekilme / ibadet halveti)

CLASA a XII-a

ÖZEL YETKINLIKLER (CS)
VE
ÖĞRENME ETKINLIKLERINE ÖRNEKLER (EAI)

CG 1 - İslam dinî ve ahlakî yaşamının temel bir parçası olarak Fıkıh ilminin prensiplerini, amacını ve önemini kavrama.

Clasa a XII-a
CS 1.1. Hac ve Kurban üzerinden Fıkıh'ın bireyin ümmetle ve sosyal hayatla ilişkisini nasıl düzenlediğinin analiz edilmesi
- Araştırma Projesi: Kurban'ın (Kurban ibadeti) etin toplum ve yoksullar arasında dağıtılması yoluyla Sosyal Hayat'ta dengeyi nasıl sağladığının incelenmesi. - Metin Analizi: Fıkıh'taki Hac bölümlerinin Sosyal Hayat'taki dayanışma yükümlülükleriyle karşılaştırılması. - Yansıtıcı Günlük: Hac'ın (Hac ibadeti), farklı çevrelerden gelen bireyleri (Ümmet) bir araya getirerek sosyal eşitlik ilkesini nasıl güçlendirdiğine dair yazı.
CS 1.2. İslam Ceza Hukuku'nun (Ukûbât) yapısının, amacının ve genel uygulanışının Şeriat'ın son koruma mekanizması olarak açıklanması
- Tartışma: İslam Ceza Hukuku'nun amaçlarının – caydırıcılık, cezalandırma ve ıslah – Adalet (adalet) kavramı açısından temellendirilmesi. - Şema Hazırlama: Ukûbât'taki ceza sınıflandırmalarını ve koruduğu Hukuk (hukuk) alanlarını gösteren bir diyagram oluşturma. - Vaka Analizi: Küçük bir suç örneğinin incelenmesi ve Fıkıh'ın bu suça nasıl sonuçlar uygulayacağını açıklama; modern hukukla farkların vurgulanması.
CS 1.3. Mülkiyet Hukuku ile Helal Kazanç ilkelerinin Ekonomik Hayat içerisindeki etik bağlantısının gerekçelendirilmesi
- İşlem Simülasyonu: Öğrencilerin bir alışveriş veya borç sözleşmesi simülasyonu yaparak neden Faiz'den kaçınıldığını ve Mülkiyet Hukuku ilkesine uyulduğunu etik açıdan açıklamaları. - Karşılaştırmalı Analiz: Mülkiyet Hukuku'nun Helal Kazanç'ı nasıl güvence altına aldığını ve bunun yokluğunun Hileli Satışlar gibi gayri meşru uygulamalara nasıl yol açtığını gösteren bir tablo oluşturma. - Münazara/Esej: Helal Kazanç'ın sadece bireysel bir kural değil, tüm toplumsal Ekonomik Hayat'ın sağlığı için hayati bir temel olduğunun gerekçelendirilmesi.

CG 2 - İslam hukukunun kaynaklarını (Kur'an, Sünnet, İcma, Kıyas) tanıma ve bunları uygulayabilme.

Clasa a XII-a
CS 2.1. Mekki ve Medeni Ayetlerde Cihad terminolojisi ve Hükümlerindeki (Hükümler) farklılıkların analiz edilmesi
- Metinsel Araştırma: Cihad hakkında üç Mekki ve üç Medeni ayetin incelenmesi ve tarihî bağlamın neden savaşla ilgili farklı Hükümler ortaya çıkardığının açıklanması. - Zihin Haritası: Cihad kavramının Mekke döneminde (sabır ve tebliğ merkezli) Medine dönemine (savunma ve Hukuk merkezli) nasıl evrildiğini gösteren bir zihin haritası oluşturma. - Tarihî Sunum: Peygamber'in (sav) Sünnet'inin iki dönemdeki uygulamalarının incelenmesi ve farklı Cihad türlerini nasıl hayata geçirdiğinin belirlenmesi.
CS 2.2. Kıyas ve İstihsân uygulanarak karmaşık finansal işlemlerin (ör: Borsa, Sigorta) Fıkıh tarafından nasıl düzenlendiğinin açıklanması
- Kıyas Alıştırması: Modern borsa yatırımlarının geleneksel bir ortaklık türü olan Mudaraba ile nasıl karşılaştırılabileceğinin (Kıyas) ve buna göre Hüküm verilebileceğinin açıklanması. - Vaka İncelemesi: Sigorta konusundaki fıkhî tartışmanın analiz edilmesi; bazı mezheplerin neden İstihsân (Hukukî Tercih) yoluyla sigortaya cevaz verdiğinin, diğerlerinin ise neden reddettiğinin gerekçelendirilmesi.

Clasa a XII-a
- Argüman Yazımı: Bankacılık alanında modern İctihad'a duyulan ihtiyacın açıklanması ve yeni Akit türleri karşısında Kıyas gibi araçların neden gerekli olduğunun ortaya konması.
CS 2.3. Kitap ve Sünnet'in Aile Hayatı'nda Nikâh, Boşanma ve Miras ile ilgili temel kuralları nasıl belirlediğinin tespiti
- Fıkıh Mahkemesi Simülasyonu: Öğrencilerin Boşanma (Talâk) ve İddet için Hükümler belirleyen Kitap ve Sünnet'ten ayet ve hadisleri tespit edip aktarmaları. - Metin Analizi: Kitap ve Sünnet'in belirlediği Miras (İrs) kurallarının incelenmesi ve dağıtım prensiplerinin kendi cümleleriyle açıklanması. - Karşılaştırmalı Tablo: Kitap'ın Nikâh'ın temel yükümlülüğünü belirlediğini, Sünnet'in ise merasimin pratik ayrıntılarını ve şartlarını açıkladığını gösteren bir tablo oluşturma.

CG3 - Namaz, oruç, hac ve kurban gibi başlıca ibadet kurallarını İslami prensiplere uygun şekilde yerine getirme.

Clasa a XII-a
CS 3.1. Hac ve Umre'nin (İhram, Mekân ve Kavram dâhil) farziyetleri ve temel Hükümlerinin ayrıntılı olarak açıklanması
- Rol Yapma (Hac): Öğrenciler Hac ve Umre aşamalarını (İhram'a girme, Tavaf halkaları) canlandırır ve her bir Mekânı (Konumu) yöneten Hükümleri açıklar. - Rehber Oluşturma: Yeni başlayan bir hacı için sıralamayı, Farziyeti ve temel Kavramları (ör. Telbiye, Sa'y) açıklayan görsel bir rehber (infografik) hazırlama. - Tartışma: Hac (farz, zorunlu) ile Umre (nafile) arasındaki Hüküm farklarının ve zaman/çaba farkının neden önemli olduğunun açıklanması.
CS 3.2. Kurban'ın vücubiyeti (zorunluluk şartları) ve Kurbanla İlgili Hükümler (et dağıtımı dâhil) analiz edilmesi
- Metin Analizi: Kurban'ın Vücubiyet şartlarını (ör. mali imkân, sağlık) açıklayan bir Fıkıh metninin incelenmesi ve bu şartların gerekçelerinin açıklanması. - Vaka Çalışması: Verilen bir aile senaryosu üzerinden Kurban'ın Mezhepler'e göre farz mı yoksa sadece tavsiye niteliğinde mi olduğunun analiz edilmesi. - Dağıtım Planı Hazırlama: Kurban etinin Kurbanla İlgili Hükümler'e göre nasıl dağıtılması gerektiğini gösteren bir plan oluşturma, hayır yönünü vurgulayarak.
CS 3.3. Helal Kazanç ve Akitler (Sözleşmeler) kavramlarının modern finansal araçların etik değerlendirilmesine uygulanması (ör: Karz ve Faiz farkı)
- Karşılaştırmalı Araştırma: Karz (Ödünç) ve Faiz kavramlarının iki banka kredi türüne (biri konvansiyonel, biri İslami) uygulanması ve hangisinin Helal Kazanç ilkesine uygun olduğunun incelenmesi. - Rol Yapma: Öğrenciler bir satış-sözleşme (Akit) müzakeresini canlandırır ve Faiz veya Hileli Satışlar'dan kaçınmak için Fıkıh ilkelerini uygular. - Gerekçelendirme Alıştırması: Faiz'in Fıkıh açısından neden haram olduğunun açıklanması ve risk paylaşımına dayalı Karz ve diğer Akit türlerinin etik üstünlüğünün gerekçelendirilmesi.

CG4 - Ahlakî ve dinî bilinç geliştirmeye katkı sağlayan bazı kavramları anlama.

Clasa a XII-a
CS 4.1. Kurban'ın (Kurban İbadeti) ve Cihad'ın, fedakârlık ruhunu ve toplumsal sorumluluğu geliştirmedeki ahlâkî rolünün değerlendirilmesi
- Metin Analizi: Kurban'ın fiziksel bir fedakârlığın ötesindeki manevî anlamının (nefsin kurban edilmesi, teslimiyet) değerlendirilmesi ve bunun Cihad (manevî çaba) ile ilişkilendirilmesi. - Ahlâkî Tartışma: Cihad'ın (içsel kötülükle mücadele anlamındaki Cihad-ı Ekber) kişisel ahlâkî sorumluluğu nasıl geliştirdiğinin analiz edilmesi. - Ahlâk Kodu Yazımı: Kurban ve Cihad gibi fedakârlık içeren ibadetlerden türeyen ve Sosyal Hayat'ta uygulanması gereken bir ilke setinin oluşturulması.
CS 4.2. Gayri meşru ekonomik uygulamaların (ör: Faiz, Hileli Satışlar, Karaborsacılık) Adalet ve toplumsal istikrar üzerindeki ahlâkî etkilerinin analiz edilmesi

Clasa a XII-a
- Rol Yapma (Piyasa Etiği): Öğrenciler bir Karaborsacılık veya Hileli Satışlar durumunu canlandırır ve bu eylemlerin Adalet'i nasıl ihlâl ettiğini ve topluma nasıl zarar verdiğini analiz eder. - Yansıtıcı Deneme: Faiz'in (faizli kazanç) toplumsal etkisinin analiz edilmesi ve Fıkıh'ın neden bunun ekonomik istikrarı ve Adalet'i bozduğunu düşündüğünün açıklanması. - Çözüm Projesi: Fıkıh'a dayalı olarak toplumun Yapay Olarak Fiyatlarla Oynama (Fiyat Manipülasyonu) uygulamalarını nasıl önleyebileceğine dair pratik yöntemlerin belirlenmesi.
CS 4.3. İslam Ceza Hukuku'ndaki (Ukûbât) adalet ilkelerinin, toplumun korunması için öngörülen önleme ve rehabilitasyon amaçlarıyla ilişkilendirilmesi
- Karşılaştırmalı Analiz: Fıkıh'taki Adalet kavramı ile Ukûbât'ın (Ceza Hukuku) hedeflerinin ilişkilendirilmesi ve hukukun uygulanmasının neden adil ve orantılı olması gerektiğinin açıklanması. - Tartışma: İslam Ceza Hukuku'nun caydırıcılık (önleme) rolünün gerekçelendirilmesi ve suçlunun Sosyal Hayat içinde nasıl rehabilite edilebileceğinin analiz edilmesi. - Araştırma: Ukûbât hükümlerinin Mülkiyet Hukuku ile ilişkilendirilmesi ve mülkiyetin korunmasının (Ukûbât'ın amaçlarından biri) toplumsal düzeni nasıl desteklediğinin açıklanması.

CG5 - İslam hukukundaki farklı yorumlara karşı dengeli, hoşgörülü ve etik bir tutum sergileme ve Fıkhın toplumsal hayatta teşvik ettiği değerlere uygun davranma.

Clasa a XII-a
CS 5.1. Cihad ve İslam Ceza Hukuku ile ilgili çağdaş tartışmalarda aşırıcı yorumlardan uzak, dengeli ve bilinçli bir duruş benimsenmesi
- Panel Tartışması: Cihad (Gayret/Efor) kavramının geniş bağlamda analiz edilip açıklanması ve dar, aşırıcı yorumlara karşı dengeli bir tutum geliştirilmesi. - Medya Analizi: İslam Ceza Hukuku üzerine yapılan haberlerin veya medya metinlerinin değerlendirilmesi ve dezenformasyona karşı eleştirel bir tutum geliştirilmesi. - Yansıtıcı Günlük: Ukûbât bağlamında Fıkıh bilgisinin, aşırı uçtaki Hükümler'den uzak durmaya nasıl yardımcı olduğuna dair bir yazı kaleme alınması.
CS 5.2. Ekonomik Hayat (Finans) alanında İctihad kapısının açık tutulması gerekliliğinin, Faiz yasağına bağlı kalarak temellendirilmesi
- Fıkhî Şura Simülasyonu: Öğrencilerin yeni bir finansal teknoloji (ör. modern borsa) hakkında lehte veya aleyhte delil ortaya koyması, kararlarını İctihad ilkesi ve Faiz yasağı doğrultusunda gerekçelendirmesi. - Argümantatif Deneme: Modern Ekonomik Hayat'ın karmaşıklığı ve çağdaş Akitler'in çeşitliliği sebebiyle Fıkıh'ın İctihad kapısını neden açık tutması gerektiğinin savunulması. - Vaka Çalışması: Mezhepler arasındaki bazı Faiz türleriyle ilgili Hüküm farklarının analiz edilmesi ve bu çeşitliliğin sağlıklı bir İctihad geleneğinin göstergesi olduğunun kanıtlanması.
CS 5.3. Nikâh, Boşanma ve Miras paylaşımıyla ilgili Mezhep görüşlerindeki farklılıklara karşı hoşgörü gösterilmesi ve diyalogun teşvik edilmesi
- Varyasyon Analizi: İki Mezhep (ör. Hanefî – Şâfiî) arasında Nikâh ve Boşanma şartları konusundaki Hüküm farklarının araştırılması ve bu farklılıklara karşı hoşgörülü bir yaklaşım sergilenmesi. - Diyalog Simülasyonu: Miras dağıtımı kurallarını tartışan, farklı Mezhep mensubu iki kişinin saygılı bir diyalog kurmasının canlandırılması. - Etiket Kılavuzu Yazımı: Aile Hayatı ile ilgili tüm meselelerde İhtilaf'a (Görüş ayrılığı) karşı hoşgörü ve saygıyı teşvik eden bir "Fıkhî Etiket Rehberi"nin oluşturulması.

CLASA a XII-a

ÖĞRENME İÇERİĞI

İçerik Bölümleri	İçerik
İbadetin Büyük Şekilleri ve Kurban (Hac, Umre, Kurban)	1. Hac'ın Farziyeti ve Önemi. 2. Hac ve Umre ile İlgili Kavramlar, Mekânlar ve Hükümler. 3. Kurbanın Vücubiyeti ve Önemi. 4. Kurbanla İlgili Hükümler.
Ruhsal, Sosyal ve Askerî Çaba (Cihad)	1. Cihad ile İlgili Temel Kavramlar ve Hükümler 2. Mekki ve Medeni Ayetlerde Cihadın Analizi
Aile Hayatı (Aile Hukuku) ve Miras Hukuku	1. Aile Hayatı ve Hükümleri 2. Nikâh (Evlilik) 3. Boşanma 4. Miras
Ekonomik Hayat (Ekonomik ve Akitlerle İlgili Hukuk)	1. Dreptul de Proprietate (Mülkiyet Hukuku). 2. Câştigul Licit (Helal Kazanç). 3. Contracte (Akitler). 4. Împrumutul (Karz) şi Schimbul de Monede (Sarf). 5. Dobânda (Faiz). 6. Tranzacţiile Financiare Complexe: Bursa (Borsa) şi Asigurarea (Sigorta). 7. Practici Comerciale Ilicite: Vânzări Frauduloase (Hileli Satışlar), Specula (Karaborsacılık) şi Manipularea Preţurilor (Yapay Olarak Fiyatlarla Oynama). 8. Inflaţia (Enflasyon).
İslam Ceza Hukuku (Ukûbât)	1. İslam Ceza Hukuku'nun Yapısı ve Temel İlkeleri: Cezalar (Ukûbât).

METODOLOJIK ÖNERILER

Fıkıh dersinin öğretimi, sadece dinî-hukukî bilgilerin aktarılmasını değil, aynı zamanda İslâmî ilkeleri günlük hayata uygulayabilecek, dengeli, sorumlu ve ahlakî bir bilinç oluşumunu da amaçlar. Fıkıh'ın incelenmesi, dinî hükümlerin derin anlamını kavramaya, etik muhakemenin gelişmesine ve İslâm hukukundaki görüş çeşitliliğine karşı saygı bilincinin oluşmasına katkı sağlamalıdır.

Öğretim yaklaşımı; etkileşimli, yansıtıcı ve öğrenci merkezli olacak, bilişsel, manevi ve tutumsal boyutların öğrenme sürecine bütüncül olarak katılmasını hedefleyecektir.

Temel Öğretim İlkeleri

1. **Öğrenci merkezli ilke** – Öğrenci öğrenme sürecinin aktif katılımcısıdır. Etkinlikler, Fıkıh kurallarının pratik ve ahlakî bağlamlarda analiz edilmesini, tartışılmasını ve uygulanmasını teşvik eder.
2. **İlgililik ve uygulanabilirlik ilkesi** – Teorik kavramlar, öğrencilerin kişisel, sosyal ve toplumsal yaşamlarındaki gerçek durumlarla ilişkilendirilecektir.
3. **Değerler yoluyla öğrenme ilkesi** – İslâmî hükümlerin etik boyutunu keşfetmeye vurgu yapılacaktır: adalet, niyetin temizliği, ihlas, sabır ve itidal.
4. **Akıl ve imanın bütünleşmesi ilkesi** – Öğrenciler Fıkıh'ı katı kurallar bütünü olarak değil, vahiy ile akıl arasında dengeli bir ilim olarak anlamaya teşvik edilecektir.
5. **Diyalog ve saygı ilkesi** – Fıkıh öğretimi, mezhepler arasındaki yorum çeşitliliğine saygı ve dinî fikirlerin tartışılmasında hoşgörüyü teşvik edecektir.
6. **Disiplinlerarası yaklaşım ilkesi** – İçerikler; Siyer, İslam Ahlakı, Tarih veya Vatandaşlık gibi derslerle ilişkilendirilerek daha kapsamlı bir dinî-hukukî anlayış sağlanacaktır.
7. **Ahlakî inançların oluşturulması ilkesi** – Fıkıh çalışmaları, dengeli bir İslâmî karakter ve sorumluluğa dayalı bir davranış geliştirmeye hizmet etmelidir.

Genel Metodolojik Yönlendirmeler

1. Öğretmen, saygı, açıklık ve ahlaki düşünme ortamı oluşturarak diyaloğu ve eleştirel düşünmeyi teşvik eder.
2. Öğrenme süreci, teorik etkinliklerle (metin inceleme, hüküm analizi) pratik ve tutumsal etkinlikleri (etik tartışmalar, vaka çalışmaları, simülasyonlar) harmanlayacaktır.
3. Kur'an ayetleri, hadisler ve klasik Fıkıh kaynakları gibi özgün metinlerin kullanılması ve güncel bağlamda yorumlanması önerilir.
4. Öğretmen; grup çalışması, tartışma, vaka analizi ve proje temelli öğrenme gibi aktif yöntemler kullanarak öğrencilerin etik muhakemesini geliştirmeyi amaçlar.
5. Mezhepler ve farklı hukukî görüşlerle ilgili konular, saygı ve denge çerçevesinde ele alınacak; İslâm'ın temel ilkelerinin çeşitlilik içindeki birliğine vurgu yapılacaktır.
6. Diyagramlar, kavram haritaları ve infografikler gibi görsel-dijital materyaller, İslâm hukuk sisteminin yapısını açıklamada kullanılabilir.
7. Öğrenciler, vicdan egzersizleri, manevi günlükler veya Fıkıh ilkelerinin günlük hayata uygulanmasına dair tartışmalar yoluyla kişisel ahlaki farkındalığa teşvik edilecektir.
8. Sosyal projeler, cami ziyaretleri veya tematik tartışmalar gibi ders dışı etkinlikler, İslâmî ilkelerin canlı ve sorumlu bir şekilde içselleştirilmesine katkı sağlayacaktır.

Önerilen Öğretim-Öğrenim Yöntem ve Teknikleri

- **Sokratik konuşma** – Fıkıh ilkelerinin hukukî ve ahlaki anlamlarını keşfetmek için.
- **Vaka analizi** – Günlük hayattan somut durumların İslâmî ilkeler ışığında değerlendirilmesi.
- **Açıklamalı okuma** – Fıkıh hükümlerinin dayandığı ayet ve hadislerin yorumlanması.
- **Yönlendirilmiş tartışma** – Farklı hukukî görüşlerin saygı içinde karşılaştırılması.
- **İşbirlikçi öğrenme** – Gruplar hâlinde çalışma, özet çıkarma veya sunum hazırlama.
- **Proje yöntemi** – Tematik portfolyolar hazırlama (ör. "Fıkıh'ta adalet ilkeleri").
- **Beyin fırtınası ve ahlaki refleksiyon** – Güncel etik sorunlara İslâmî çözümler bulma.
- **Rol yapma / simülasyon** – Hukukî-ahlaki durumların canlandırılması (ör. adalet uygulaması, çatışma çözümü).

Öğretmenin Rolü

Fıkıh öğretmeni:

- Öğrencileri İslâmî hükümlerin bilgece uygulanmasına yönlendiren **manevi ve entelektüel bir rehberdir**;
- Adalet, saygı ve denge değerlerini davranışlarıyla gösteren **ahlakî bir modeldir**;
- Öğrencilere **aktif katılım ve düşünme fırsatları sunan** bir öğrenme kolaylaştırıcısıdır;
- İslam'daki mezhebî çeşitliliğe saygıyı besleyen **çeşitlilik arabulucusudur**.

Öğrenmenin Değerlendirilmesi

Değerlendirme; öğrencinin dinî, ahlakî ve sosyal yeterliklerinin gelişimini takip eden, sürekli ve biçimlendirici bir süreç olacaktır.

Değerlendirme yöntemleri:

- Etkinliklere katılımın gözlemlenmesi (işbirliği, tutum, motivasyon);
- Sözlü sorular, çalışma fişleri, tematik tartışmalar;
- Biçimlendirici ve özetleyici testler (yazılı veya sözlü);
- Uygulamalı projeler ve portfolyolar (ör. "Fıkıh perspektifinden ticaret ahlakı");
- Öz değerlendirme ve akran değerlendirmesi;
- Günlük hayata İslâmî ilkelerin uygulanmasına dair kişisel yazılar.

Değerlendirme kriterleri:

- Temel Fıkıh kavramlarını açıklama becerisi;
- Dinî hükümlerin etik ve sosyal boyutlarını anlama;
- İslâmî kuralları somut durumlara uygulayabilme;
- Mantıklı ve tutarlı şekilde fikir ortaya koyma;
- Dinî çeşitliliğe karşı dengeli ve saygılı tutum.

Değerlendirme araçları:

- Gözlem fişleri ve rubrikler;
- Yansıtma günlükleri;
- Tematik portfolyolar;
- Ahlaki öz değerlendirme anketleri.

Metodolojik Sonuç

Fıkıh öğretimi; dinî hükümlerin derin anlamını kavrayan, onları bilgelik, merhamet ve insanlara saygı ile uygulayan, bilinçli, dengeli ve sorumlu bir Müslüman gencin yetişmesini amaçlar.

Bu ders aracılığıyla öğrenci, ahlaki muhakeme becerisi kazanır, İslâmî çeşitliliğe saygı duyar ve adalet, dayanışma ve insan sevgisi prensipleri üzerine kurulu uyumlu bir toplumsal hayata katkı sunar.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
IUSUF Muurat	Muftiu	Muftiatul Cultului Musulman din România , Constanța
ANEFI Icbal	Inspector școlar / profesor doctor	Inspectoratul Școlar Județean Constanța
ENE Ulgean	Director adjunct/ Profesor	Școala Gimnazială A.V. Rădulescu Murfatlar
MUSLEDIN Firdes	Profesor doctor	Liceul Tehnologic Nicolae Dumitrescu Cumpăna
USTUNDAG Vildan Melia	Profesor	Școala Gimnazială nr. 1 Valu lui Traian/ Constanța
MOLOGANI Accan	Director/ Profesor	Colegiul Național Kemal Ataturk Medgidia

RESPONSABILI/ COORDONATORI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
ZĂBAVĂ Mihaela	Consilier CNCE	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare	Responsabil CNCE
PISLARU Cătălin	Inspector general MEC	Ministerul Educației și Cercetării	Responsabil MEC
IUSUF Muurat	Muftiu	Muftiatul Cultului Musulman din România, Constanța	Coordonator științific

RESPONSABILI/COORDONATORI/COLABORATORI:

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
MOLOGANI Accan	Director	Colegiul Național Kemal Ataturk Medgidia	Responsabil cult

Anexa nr. 200

Programa școlară
pentru disciplina

Învățăturile Profetului (Hadiș)

Cultul Musulman

Clasele a X-a – a XII-a

Curriculum de specialitate (CS)
Filiera vocațională, profil teologic
specializarea teologie musulmană

Învățământ liceal

- 2026 –

Anexa nr. 200
Programa școlară pentru disciplina *Învățăturile Profetului (Hadiș)*, Cultul Musulman, clasele a X-a - a XII-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea teologie musulmană*

NOTĂ DE PREZENTARE

Prezenta programă școlară reprezintă curriculumul de specialitate (CS) pentru filiera vocațională, profilul teologic – cultul musulman, specializarea/calificarea profesională teologie musulmană pentru disciplina Învățăturile Profetului (Hadiș), cu aplicare pentru clasele din învățământul liceal, forma cu frecvență zi, începând cu anul școlar 2026-2027. Pentru această categorie de clase, conform planurilor-cadru pentru învățământul liceal, forma cu frecvență zi, aprobate ca anexe la OMEC nr. 4350/2025, studiul disciplinei are următoarea alocare orară săptămânală, defalcată pe segmentul curriculumul de specialitate (CS):

An de studiu	Clasa a IX-a	Clasa a X-a	Clasa a XI-a	Clasa a XII-a
Tip segment curricular	CS	CS	CS	CS
Nr. săptămânal de ore	-	1	1	1

Programa școlară se elaborează în concordanță cu:

- *Legea învățământului preuniversitar* nr. 198/2023;
- *Recomandările Consiliului Uniunii Europene* (2018) privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții;
- *Repere pentru proiectarea, actualizarea și evaluarea Curriculumului național. Cadrul de referință al Curriculumului național*, aprobat prin OME nr. 3239/2021;
- *Profilul de formare al absolventului*, aprobat prin OME nr. 6731/2023;

Disciplina Învățăturile Profetului (Hadis) reprezintă o piatră de temelie în formarea elevilor de la profilul vocațional, filiera teologică (cultul musulman). Această materie oferă elevilor mult mai mult decât o simplă cunoaștere istorică; ea este a doua sursă fundamentală de Şeriat (Legea Islamică), imediat după Kur'an-ı Kerim (Coranul cel Nobil). Dacă Kur'an-ul stabileşte principiile generale, Hadis-ul şi Sünnet-ul (practica Profetului) servesc drept Tefsir (comentariu) şi açıklama (explicație) practică a acestora. Fără a studia Hadis, un musulman nu ar putea înțelege modalitatea corectă de a îndeplini İbadet-urile (actele de cult), cum ar fi detaliile Namaz-ului (rugăciunea) sau condițiile pentru a ține Oruç-ul (postul). Astfel, studiul Hadis-ului reprezintă o incursiune profundă în modelul de viață și înțelepciunea Profetului Muhammad (pacea fie asupra lui) – considerat de către musulmani cel mai bun exemplu de urmat (Üsve-i Hasene). Pe parcursul celor trei ani de studiu (clasele X-XII), elevii nu doar vor acumula cunoştințe teoretice, ci se vor angaja într-un proces complex de Manevi Gelişim (dezvoltare spirituală) şi Ahlak (dezvoltare etică).

Planificarea studiului_de la fundație la aplicare:

În Clasa a X-a, fundamentul cunoașterii va fi așezat prin introducerea temel kavramlar (conceptelor fundamentale). Elevii se vor familiariza cu distincția crucială dintre Hadis și Sünnet, aprofundând structura unui Hadis prin studiul componentelor sale esențiale: İsnad (lanțul naratorilor) și Metin (textul). Se vor învăța etapele istorice ale Tasnif-ului (compilării), culminând cu recunoașterea colecțiilor canonice, precum Kütüb-ü Sitte (Cele Șase Cărți), cu un accent special pe cele două Sahih-uri, ale lui Buharî și Müslim.

Clasa a XI-a va fi dedicată Ahlakî Derinlik (aprofundării etice) şi analizei critice. Elevii se vor concentra pe clasificarea Hadis-urilor în funcție de autenticitate, învățând să distingă între Sahih (autentic), Hasan (bun) şi Daif (slab). Un accent major se va pune pe Ahlak (etica) şi pe Hadis-urile esențiale care ghidează comportamentul individual şi social. Se vor studia în detaliu teme precum Niyet (intenția corectă), Doğruluk (adevărul), Emanet (încrederea) şi Adalet (justiția), aplicabile în relațiile cu familia (Ebeveyn Hakkı – Drepturile Părinților) şi comunitatea.

În fine, Clasa a XII-a va aborda Çağdaş Uygulama (aplicarea contemporană). Se vor aprofunda principiile de Tefsir (interpretare) şi Şerh (explicare), esențiale pentru a înțelege şi a adapta învățăturile profetice la contextul actual. Se vor învăța Hadis-uri relevante pentru probleme contemporane, cum ar fi Çevre Bilinci (conştiința ecologică), Ekonomik Ahlak (etica economică) şi Sağlık (sănătatea). Un

segment important va fi dedicat valorilor de Hoşgörü (toleranță), Barış (pace) și dialog, pregătind viitorii absolvenți să fie mesageri ai înțelegerii și ai armoniei în societate.

Viziunea și beneficiile disciplinei

Viziunea fundamentală a acestei discipline depășește simpla informare; ea urmărește modelarea caracterului (Ahlâkî İnşa), transformând Hadis-ul dintr-un text academic într-un model de viață (Sünnet), astfel încât elevul să reflecte valorile de Adalet și Hoşgörü. În plus, viziunea urmărește dezvoltarea competenței în ghidare spirituală (Rehberlik Yeterliliği), dotând elevii cu instrumentele critice necesare pentru a deveni surse de îndrumare autentică (Doğru Rehberlik) în comunitate. Nu în ultimul rând, se urmărește relevanța contemporană (Çağdaş İlişki), folosind Hadis-ul ca o sursă de soluții pentru problemele secolului XXI.

Studierea Hadis le conferă elevilor o înțelegere corectă (Doğru Anlayış) a credinței și un ghid clar pentru dezvoltarea spirituală (Manevi Gelişim). În mod practic, le dezvoltă abilități esențiale de Liderlik Becerileri și de luare a deciziilor etice (Etik Karar Verme), pregătindu-i să fie viitori İmami, profesori și consilieri.

Așadar, „Învățăturile Profetului” este o călătorie de transformare care le oferă elevilor nu doar cunoștințe, ci și lumina morală necesară pentru a deveni oameni virtuoși și funcționali, contribuind activ la binele societății, fiind ghidați de modelul Sünnet.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Analiza Metodologică a Hadis-ului și Surselor Canonice**
CG2	**Aprofundarea Eticii Profetice și a Conduitei Sociale**
CG3	**Interpretarea Critică a Sünnet-ului și Relevanța Contemporană**
CG4	**Formarea Liderismului Spiritual și a Calităților de Davet**

Clasa a X-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Analiza Metodologică a Hadis-ului și Surselor Canonice

Clasa a X-a
CS 1.1. Identificarea și definirea Hadis și Sünnet și explicarea structurii lor de bază (İsnad și Metin).
- Joc de rol: simularea transmiterii unui Hadis pe cale orală de la Sahabe la Tâbiîn. - Realizarea unui afiș care să ilustreze structura İsnad-ului. - Exerciții de tip true/false pentru diferențierea Hadis-ului de Kur'an.
CS 1.2. Enumerarea colecțiilor majore (Kütüb-ü Sitte) și identificarea autorilor acestora.
- Exercițiu de asociere a titlurilor cărților (Sahih al-Buhari) cu numele autorilor. - Discuție despre modul în care autorii (Buharî, Müslim) au călătorit pentru a colecta Hadis-urile. - Localizarea geografică a locurilor de naștere ale autorilor (ex. Buhara, Nişabur). - Activitate Online: Realizarea unui quiz online (ex. Kahoot!) pentru verificarea cunoștințelor despre Kütüb-ü Sitte și autori.
CS 1.3. Argumentarea importanței celor două Sahih-uri ca bază de referință în Fıkıh (Jurisprudență Islamică).
- Studiu de caz: compararea a două Hadis-uri, unul din Sahih și unul Daif, pentru a înțelege impactul asupra legii (Hukuk). - Dezbatere scurtă: "De ce Sünnet-ul este esențial pentru Fıkıh?". - Scrierea unui scurt eseu argumentativ.

CG 2 - Aprofundarea Eticii Profetice și a Conduitei Sociale

Clasa a X-a
CS 2.1. Recunoașterea Niyet-ului (intenția) și İhlâs-ul (sinceritatea) ca bază a acceptării actelor (Ameller).
- Exercițiu de reflecție: jurnalizarea intenției (Niyet) înainte de o activitate importantă. - Analiza Hadis-ului Innema'l A'mâl... (Faptele sunt după intenții). - Discuție de grup: cum influențează İhlâs calitatea acțiunilor.
CS 2.2. Identificarea Hadis-urilor despre relațiile cu părinții (Ebeveyn Hakkı) și vecinii (Komşu Hakkı).
- Joc de rol: simularea unei situații de conflict cu vecinii, rezolvate conform Hadis. - Crearea unui cod de conduită scurt pentru relațiile de familie. - Colectarea de Hadis-uri relevante. - Activitate Online: Realizarea unui documentar scurt folosind telefonul mobil, prezentând interviuri cu bătrâni despre importanța Ebeveyn Hakkı.
CS 2.3. Recunoașterea Hadis-urilor care subliniază valorile de Rahmet (milă) și respectul față de ceilalți.
- Povestirea de către elevi a unor cazuri din Sîre (biografia Profetului) care ilustrează Rahmet. - Exercițiu de redactare: scrierea unei scrisori de iertare sau de mulțumire. - Găsirea de sinonime pentru Rahmet și Merhamet.

CG 3 - Interpretarea Critică a Sünnet-ului și Relevanța Contemporană

Clasa a X-a
CS 3.1. Explicarea sensului literal al Hadis-urilor scurte despre İbadet (cult) și viața de zi cu zi.
- Traducerea și explicarea în grup a 5 Hadis-uri scurte (cu accent pe vocabular). - Exerciții de completare a textului lacunar din Hadis-uri. - Sunum (prezentare) orală a unui Hadis preferat. - Activitate Online: Crearea de carduri interactive (Flashcards) folosind Quizlet pentru memorarea vocabularului cheie din Hadis.
CS 3.2. Recunoașterea domeniilor de aplicare ale Hadis-ului în viața modernă (ex. Temizlik - igienă, Sağlık - sănătate).

Clasa a X-a
- Analiza comparativă între regulile de Temizlik din Hadis şi igiena modernă. - Discuție despre Hadis-urile legate de dietă și sport. - Vizită la un centru medical (dacă este posibil) pentru a lega Sağlık (sănătatea) de Sünnet.
CS 3.3. Identificarea rolului Hadis-ului în stabilirea corectă a ritualurilor de Namaz (rugăciune) și Oruç (post).
- Demonstrarea practică a Namaz-ului (rugăciunea) și identificarea părților care se bazează pe Sünnet. - Prezentare scurtă despre regulile Oruç-ului. - Compararea regulilor de bază din Kur'an cu detaliile din Hadis.

CG 4 - Formarea Liderismului Spiritual și a Calităților de Davet

Clasa a X-a
CS 4.1. Explicarea rolului Profetului ca Üsve-i Hasene (model de urmat) și relația dintre Sünnet și leadership.
- Redactarea unei liste de 5 calități de lider (ex. răbdarea, onestitatea) demonstrate de Profet. - Rol-oynama (joc de rol): Elevii prezintă o situație dificilă rezolvată de Profet. - Dezbatere: De ce este Üsve-i Hasene un model universal? - Activitate Online: Realizarea unui timeline interactiv al evenimentelor din Sîre care evidențiază deciziile profetice.
CS 4.2. Consolidarea tehnicilor de Davet (chemare la Islam) prin analiza metodelor pașnice și etice utilizate de Profet, punând accent pe hikmet (înțelepciune).
- Tekrar (Repetarea) exercițiului pentru consolidare. - Crearea unei diagrame care arată sursa (Kur'an vs. Hadis) pentru fiecare detaliu al cultului. - Analiza Hadis-urilor despre yumuşaklık (blândețe) în comunicare.
CS 4.3. Recunoașterea Hadis-urilor care subliniază valorile de Rahmet (milă) și respectul față de ceilalți.
- Discuție dirijată despre etica tratării animalelor și a mediului înconjurător. - Scriere creativă: O poveste scurtă despre un act de Rahmet. - Găsirea de corespondențe între Rahmet și etica modernă. - Activitate online: Utilizarea unui instrument de sondaj (Google Forms) pentru a colecta opinii despre aplicarea Rahmet în școală.

CLASA a X-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Introducere și Fundamente în Hadis	Informarea despre Curriculum. Stabilirea așteptărilor și identificarea ariilor de interes în Știința Hadis. 1. Subiectul și Importanța Științei Hadis. Rolul său indispensabil în civilizația islamică și funcția de transmitere a Sünnet-ului. 2. Relația Științei Hadis cu Alte Științe Islamice (Jurisprudență, Exegeză). Funcția explicativă a Hadis-ului.
Concepte și Structură	1. Hadis (Definiție și Tipuri de Bază). Hadis (Definiția și Tipuri: Hadis Qudsi [Divin], Hadis Marfu' [Atribuit Profetului]). Distincția între Hadis verbal, faptic și tacit. 2. Sünnet (Definiție, Tipuri: Verbal, Faptic, Tacit/Aprobat) Diferența dintre Sünnet și Hadis și aplicațiile practice în viața Profetului. 3. Relatare (Transmisie) - Relator (Transmițător/Narator). Introducere în conceptele de integritate (Adalah) și precizie (Dabt) ale naratorilor. Conceptele de Companion și Urmaș (Tâbi'în). 4. Lanțul de Autoritate - Atribuire/Documentare. Importanța Sened-ului în Hadis și caracterul unic al sistemului Isnad. 5. Textul (Corpul principal al Hadis-ului). Procesul de evaluare a textului în raport cu Sened-ul și coerența semantică.
Locul Sünnet-ului în Legea Islamică	1. Necesitatea (de a-L urma) pe Profetul Muhammad (pacea fie asupra Lui). Examinarea necesității de a explica și de a aplica Coranul. 2. Locul Sünnet-ului în Religie (Ca sursă secundară de legislație). Rolul de a stabili reguli independente de Coran. Valoarea legislativă a Sünnet-ului. 3. Forța Obligatorie a Hadis și Sünnet. Ascultarea (İtaat) și consecințele nerespectării. 4. Universalitatea Sünnet-ului. Limitele și aplicabilitatea Sünnet-ului în context temporal și spațial. 5. Diferența dintre a Lua ca Model (Exemplu) și a Imita. Distincția între a lua ca model la nivel spiritual și imitarea formală a formei. 6. Texte Hadis Referitoare la Aderarea la Coran și la Sünnet. Examinarea textelor fundamentale din punctul de vedere al vocabularului (lafz) și sensului (anlam).
Texte Fundamentale	1. Texte Hadis Referitoare la Credință (İman) și Fapte (Ameller). Exegeza (Tefsir) Hadis-urilor despre intenție, sinceritate și acceptarea faptelor. 2. Texte Hadis Fundamentale Referitoare la Valorile Etice. Examinarea detaliată, în lumina Hadis-urilor, a conceptelor precum Justiție, Încredere, Adevăr și Răbdare.

Clasa a XI-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Analiza Metodologică a Hadis-ului și Surselor Canonice

Clasa a XI-a
CS 1.1. Clasificarea Hadis-urilor după numărul de naratori (ex. Mütevâtir) și diferențierea lor după forța autenticității (Sahih, Hasan, Daif).
- Studiu de caz: Analiza unui İsnad scurt pentru a evalua calitatea naratorilor. - Exercițiu practic: Elevii clasifică 10 Hadis-uri necunoscute. - Dezbatere: Implicațiile practice ale unui Hadis clasificat ca Daif.
CS 1.2. Explicarea semnificației terminologiei specifice folosită în titlurile colecțiilor (Sahih, Sünen, Müsned).
- Crearea unui dicționar terminologic (Fıkıh terminoloji). - Discuție despre cum au structurat savanții (Müsned vs. Sünen) cărțile. - Prezentare despre viața unui savant care a contribuit la Tasnif.
CS 1.3. Analizarea Hadis-urilor despre virtuțile personale esențiale: Doğruluk (adevărul), Emanet (încrederea) și Sabır (răbdarea).
- Analiza unui Hadis despre Sabır (răbdare) și aplicarea sa în situații școlare. - Rol-oynama: Situații care testează Emanet (încrederea) și onestitatea. - Discuție despre cum Doğruluk influențează viața profesională.

CG 2 - Aprofundarea Eticii Profetice și a Conduitei Sociale

Clasa a XI-a
CS 2.1. Aplicarea principiilor Adalet-ului (justiției) în evaluarea unor studii de caz sociale (ex. relații de muncă, conflicte).
- Analiza unor scenarii de caz bazate pe Adalet (justiție) și luarea de decizii. - Dezbatere pe tema: "Când este necesar să fii martor?". - Prezentare: Drepturile omului în Hadis. - Simularea unui hukuk (drept) simplu pe o platformă (forum) pentru a soluționa o dispută socială conform Adalet.
CS 2.2. Analizarea Hadis-urilor despre Barış (pace) și modul de interacțiune cu non-musulmanii, explicarea conceptului de Hoşgörü (toleranță).
- Citirea și analiza Hadis-urilor despre tratarea minorităților și a vecinilor. - Rol-oynama: Scenarii de dialog interconfesional pașnic. - Discuție despre Hoşgörü în istoria islamică (ex. Andalusia).
CS 2.3. Formularea unui mesaj de îndrumare spirituală (Doğru Rehberlik) pentru tineri, bazat pe Hadis-uri despre İlim (cunoaștere) și responsabilitate.
- Redactarea unui discurs motivațional de 5 minute. / - Exerciții de ascultare activă și consiliere reciprocă. - Analiza Hadis-urilor care încurajează căutarea İlim (cunoașterii).

CG 3 - Interpretarea Critică a Sünnet-ului și Relevanța Contemporană

Clasa a XI-a
CS 3.1. Aplicarea metodelor de Tefsir (comentariu) și Şerh (explicare) pentru a distinge între semnificația explicită și cea implicită a textului.
- Analiza unui Hadis cu sens metaforic și identificarea Şerh-ului său. - Exerciții de parafrare a textelor dificile. - Discuție despre diferitele școli de Şerh.
CS 3.2. Analizarea Hadis-urilor despre Ekonomik Ahlak (etica economică) și İsraf (risipă) în contextul problemelor financiare actuale.
- Analiza Hadis-urilor despre camătă (Faiz) și comerț (Ticaret). - Dezbatere: "Cum evităm İsraf (risipa) în era consumarismului?". - Vizită (sau interviu) la un antreprenor pentru a discuta etica în afaceri. - Crearea unui ghid digital (ebook) despre Ekonomik Ahlak și Ticaret islamic.

Clasa a XI-a
CS 3.3. Identificarea și explicarea cazurilor de Nâsih (abrogare) și Mensûh (abrogat) în Hadis.
- Studiu de caz: compararea a două Hadis-uri, unul abrogat și unul abrogator, explicând logica legală. - Elaborarea unei diagrame care să ilustreze evoluția unei legi (ex. consumul de alcool). - Discuție despre rolul Kur'an-ului în procesul de Nâsih și Mensûh.

CG 4 - Formarea Liderismului Spiritual și a Calităților de Davet

Clasa a XI-a
CS 4.1. Formularea unui mesaj de îndrumare spirituală (Doğru Rehberlik) pentru tineri, bazat pe Hadis-uri despre İlim (cunoaștere) și responsabilitate.
- Redactarea unui discurs de 5 minute pe tema İlim (cunoașterea). - Exerciții de Rol-oynama (simularea unei sesiuni de consiliere). - Analiza metodelor de Davet (chemare) folosite de Profet.
CS 4.2. Explicarea importanței davet-ului (chemării) prin Sünnet și identificarea metodelor profetice de transmitere a mesajului (ex. blândețea, înțelepciunea).
- Analiza Hadis-urilor despre yumuşaklık (blândețe) și hikmet (înțelepciune) în comunicare. - Joc de rol: Simularea unei conversații de davet non-agresivă. - Redactarea unui mesaj scurt de davet pentru un tânăr nehotărât. - Analiza critică a 3 exemple de discursuri de Davet pe YouTube.
CS 4.3. Participarea la simulări de dialog interconfesional, susținând valorile de Adalet și Saygı (respect).
- Exercițiu de argumentare: cum răspundem la stereotipuri bazate pe Hadis. - Organizarea unui "Micul Dejun Interconfesional" simulat. - Dezbatere despre rolul Saygı (respectului) în Davet.

CLASA a XI-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Clasificare și Cunoașterea Surselor	1. Procesul de Compilare (Tasnif) a Hadis-urilor și Apariția Surselor. Descrierea procesului de colectare (derleme) și a celor Șase Cărți Canonice (Kütüb-ü Sitte). 2. Clasificarea Hadis-urilor în Funcție de Gradul de Autenticitate (Sahih – Autentic, Hasan – Bun, Daif – Slab). Examinarea diferențelor metodologice (ex: Mütevâtir – Relatat de mulți). 3. Clasificarea Hadis-urilor în Funcție de Modul de Relatare (Müsned - Lanț complet, Mürsel - Lipsă de Companion, Munkatı - Lanț întrerupt). Semnificația Termenilor Folosiți.
Etica Socială și Relațiile Interumane	1. Hadis-uri despre Justiția Socială (Adalet) și Egalitate (Müsavat). Principii etice în judecată și arbitraj (Hakemlik). 2. Hadis-uri despre Toleranță (Hoşgörü) și Pace (Barış). Relațiile cu non-musulmanii și dreptul de vecinătate (Komşuluk Hukuku). 3. Hadis-uri despre Caritate (İnfak) și Responsabilitate Socială. Aprofundarea rolului social al Zekat-ului și Sadaka-ei.
Interpretare și Relevanță	1. Metode de Interpretare a Hadis-ului (Exegeză și Comentariu Extins). Discuție despre literalism și interpretarea contextuală (Text și Context). 2. Conceptul de Abrogare (Nasih) și Abrogat (Mensûh). Factorii care influențează reglementarea legală (Hüküm) a Hadis-urilor. 3. Hadis-uri despre Etica Economică și Risipă (İsraf). Principii legate de Comerț, Cămătă (Faiz) și câștigul licit (helal kazanç). Etica consumului.
Conduită și Îndrumare	1. Metodele Profetului în Chemarea la Islam (Davet). Examinarea principiilor de Înțelepciune (Hikmet) și Blândețe (Rıfk). 2. Îndrumarea Corectă (İrşad) și Etica Liderismului. Importanța îndrumării corecte pentru societate și individ. 3. Hadis-uri despre Cunoaştere (İlim) și Responsabilitate (Sorumluluk). Importanța educației și rolul cunoașterii în societate.

CLASA a XII-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Analiza Metodologică a Hadis-ului și Surselor Canonice

Clasa a XII-a
CS 1.1. Analizarea critică a procesului de Tasnif (compilare) și evaluarea rolului metodologic al marilor savanți (Buharî, Müslim).
- Analiza critică a biografiei unui savant Hadis (ex. Imam Muslim). - Prezentare: "De ce metodologia Tasnif este considerată științifică?". - Comparație între metodele de verificare a Hadis-ului și metodele de cercetare modernă.
CS 1.2. Argumentarea importanței celor două Sahih-uri ca bază de referință în Fıkıh (Jurisprudență Islamică).
- Studiu de caz avansat: Urmărirea unei legi (Hüküm) din Kur'an până la detaliile sale din Sahih-uri. - Dezbatere Contradictorie: "Ar putea Islamul exista fără Sahih-uri?". - Analiza influenței Sahih-urilor asupra școlilor de Fıkıh (ex. Hanafi, Shafi'i).
CS 1.3. Elaborarea unui plan personal de auto-îmbunătățire (Nefs Terbiyesi) bazat pe modelul profetic (Üsve-i Hasene).
- Atelier de lucru (Workshop): Cum gestionăm emoțiile negative folosind Sünnet. - Redactarea unui jurnal personal de Nefs Terbiyesi pe o perioadă de o săptămână. - Studiu de caz: Eșecuri și lecții din viața Profetului.

CG 2 - Aprofundarea Eticii Profetice și a Conduitei Sociale

Clasa a XII-a
CS 2.1. Justificarea necesității Zekât-ului și Sadaka-ei pe baza Hadis-urilor care promovează echitatea economică și socială.
- Calcularea ipotetică a Zekât-ului pentru diverse scenarii. - Analiza Hadis-urilor despre tratarea săracilor și a orfanilor. - Proiect de voluntariat: Organizarea unei strângeri de fonduri bazate pe principiul Sadaka.
CS 2.2. Dezvoltarea unui cadru etic avansat pentru rezolvarea disputelor (İhtilaf Çözümü) în comunitate bazat pe Adalet și Hadis-ul despre mediere.
- Atelier de lucru (Workshop) pe soluționarea dilemelor morale sociale (ex. reconcilierea unei dispute). - Analiza rolului Hakem (arbitrul) conform Sünnet. - Joc de rol avansat: medierea unui conflict complex bazat pe Hadis.
CS 2.3. Evaluarea critică a modelelor de afaceri și sistemelor juridice moderne prin prisma eticii Hadis (fără a repeta cunoștințele de bază).
- Analiza de cazuri legate de contracte, Ticaret și Hukuk modern. - Dezbatere pe tema: "Etica afacerilor în Islam vs. capitalismul modern". - Sunum despre rolul Kadi (judecătorului) și al Hadis-ului în Hukuk.

CG 3 - Interpretarea Critică a Sünnet-ului și Relevanța Contemporană

Clasa a XII-a
CS 3.1. Evaluarea critică a interpretărilor diferite ale aceluiași Hadis, argumentând care context istoric și metodologic este mai relevant.
- Studiu de caz: Compararea a 2-3 Şerh-uri diferite (comentarii) ale unui Hadis complex. - Dezbatere academică despre Hadis-uri care par contradictorii. - Analiza rolului İcma (consens) în interpretare.
CS 3.2. Propunerea de soluții etice și bazate pe Sünnet pentru provocări contemporane complexe, cum ar fi Çevre Bilinci (conștiința ecologică) și utilizarea responsabilă a tehnologiei.
- Proiect de cercetare pe tema "Etica tehnologiei în Hadis". - Prezentare despre Hadis-urile legate de protecția resurselor naturale. - Elaborarea unui Cod Etic pentru utilizarea telefonului mobil.

Clasa a XII-a
CS 3.3. Realizarea unei cercetări scurte (lucrare) pe o temă de actualitate, aplicând metodologia avansată de interpretare Hadis (Şerh).
- Selectarea unei teme (ex. bioetica) și colectarea de Hadis-uri relevante. - Redactarea lucrării, incluzând Tefsir și Şerh. - Prezentarea orală (teza) a lucrării în fața clasei.

CG 4 - Formarea Liderismului Spiritual și a Calităților de Davet

Clasa a XII-a
CS 4.1. Conducerea unei sesiuni scurte de consiliere sau a unei predici (Hutbe) folosind argumente coerente, extrase și contextualizate din Hadis.
- Exerciții de oratorie și dicție. - Susținerea unei Hutbe (predici) în fața clasei (cu feedback). - Analiza stilului de Davet (chemare) al altor lideri.
CS 4.2. Propunerea de strategii active de comunicare inter-culturală și Davet în mediile academice și profesionale, susținute de argumente din Sünnet.
- Redactarea unui manifest de comunicare etică. - Rol-oynama: Simularea unei conferințe de dialog inter-cultural. - Analiza unor campanii de comunicare non-violente.
CS 4.3. Demonstrarea cunoștințelor avansate despre İslami Etik (etica islamică) în domeniul Hukuk (drept) și Ticaret (comerț), conform Hadis-urilor.
- Studiu de caz: Aplicarea eticii Hadis la cazuri de criză economică. - Prezentare despre diferențele dintre Hukuk și Ahlak. - Scrierea unui eseu despre rolul Hadis-ului în legislația modernă.

CLASA a X-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Metodologie avansată și analiză critică	1. Istoria și Dezvoltarea Științei Hadis. Analiza Critică a Procesului de Compilare (Tasnif). 2. Metodologiile lui Buharî și Müslim. Discuția despre superioritatea celor două cărți Sahih și rolul lor obligatoriu în Jurisprudență (Fıkıh). 3. Conceptul de Muhtelifu'l-Hadis (Hadis-uri Aparent Contradictorii). Căi de soluționare și metodele de Prevalare (Tercih).
Etică aplicată și responsabilitate	1. Relația dintre Etica Islamică și Drept. Rolul Hadis-ului asupra legislației moderne și a Comerțului (Ticaret). 2. Soluții ale Sünnet-ului la Probleme Sociale Critice. Conștiința Ecologică, bioetica și tehnologia modernă. 3. Zekât, Fundații (Vakıf) și Caritate Sustenabilă (İnfak). Etica financiară și responsabilitatea socială.
Hermeneutică și contextualizare	1. Cauzele Diferitelor Interpretări ale Hadis-urilor. Evaluarea critică a diferențelor de interpretare istorică, culturală și sectară. 2. Aplicarea Metodei de Comentariu Extins (Şerh) în Problemele Contemporane. Căutarea de soluții pentru subiecte noi prin interpretarea Hadis-ului. 3. Discuții Avansate despre Forța Obligatorie și Universalitatea Sünnet-ului. Echilibrul între permanența textului și flexibilitate.
Liderism și misiune avansată	1. Liderismul Social și Îndrumarea (İrşad). Punerea în practică a principiilor de Predică (Hutbe) și Chemarea la Islam (Davet). 2. Strategii de Comunicare și Dialog Interconfesional. Tehnici de stabilire a unui dialog pașnic bazat pe Sünnet. 3. Auto-îmbunătățirea (Nefs Terbiyesi) și Etica Perfectă (Üsve-i Hasene). Elaborarea unui plan de dezvoltare personală holistică.

SUGESTII METODOLOGICE

Introducerea disciplinei Peygamber Öğretileri – Hadis (Învățăturile Profetului) în curriculumul liceal necesită o viziune metodologică ce transcende simpla memorare a textelor. Esența predării Hadis-ului este de a dezvolta la elevi gândirea critică (eleştirel düşünme), etica aplicată (uygulamalı ahlak) și capacitatea de sinteză metodologică. Acest lucru impune o abordare didactică progresivă, adaptată nivelului de înțelegere și obiectivelor fiecărui an de studiu.

În anul de debut, metodologia se concentrează pe familiarizarea cu conceptele fundamentale (temel kavramlar) și pe etica de bază. Scopul este crearea unei baze solide, iar metodele sunt preponderent interactive și vizuale.

Viziunea: De la teorie la practică imediată.

Metode Cheie: Se utilizează Hărți Conceptuale (Kavram Haritaları) și Afișe pentru a vizualiza structura Hadis-ului (Sened, İsnad, Metin). Jocul de Rol (Rol Oynama) simplu este esențial pentru a simula procesul de transmitere (Rivayet-Râvi) și pentru a aplica rapid etica de bază în situații cotidiene (ex: Komşu Hakkı – Dreptul Vecinului). Alfabetizarea în Hadis (Hadis Okuryazarlığı), prin exerciții de traducere și parafrare a textelor scurte (ex: Hadis-ul despre Niyet), asigură o înțelegere directă a mesajului.

Clasa a XI-a marchează trecerea la analiza tehnică și aplicarea socială a eticii. Elevii nu doar recunosc, ci și evaluează validitatea și impactul social al textelor.

Viziunea: Dezvoltarea discernământului metodologic și etic.

Metode Cheie: Se introduce Analiza Tehnică, elevii fiind puși să clasifice Hadis-uri simple în categorii precum Sahih, Hasan sau Daif, înțelegând implicațiile juridice (Hüküm). Studiile de Caz (Vaka Analizi) devin cruciale, cerând elevilor să rezolve dileme complexe legate de Ekonomik Ahlak (Etica Economică) sau Çatışma Yönetimi (Gestionarea Conflictelor), aplicând principiile de Adalet și İnfak. Simulările de İnançlararası Diyalog (Dialog Interconfesional) dezvoltă abilități de comunicare bazate pe Hoşgörü (Toleranță) și Hikmet (Înțelepciune).

Anul final este dedicat cercetării independente, sintezei academice și punerii în practică a liderismului spiritual.

Viziunea: Elevul ca cercetător și lider etic.

Metode Cheie: Se utilizează Dezbaterea Academică (Münazara) pentru a aborda teme complexe, precum Muhtelifu'l-Hadis (Hadis-uri Contradictorii) sau flexibilitatea Sünnet-ului în fața modernității. Proiectele bazate pe învățare (Proje Tabanlı Öğrenme) culminează cu Prezentări de Seminar (Seminer Sunumu) tip teză, în care elevii aplică metodologia avansată de Şerh (Comentariu Extins) pentru a găsi soluții etice la probleme contemporane (Çevre Bilinci, Biyoetik). Aplicațiile de Oratorie și Liderism (Liderlik ve Hitabet Uygulamaları), prin susținerea de Hutbe (Predici) sau sesiuni de İrşad (Îndrumare), finalizează formarea, transformând cunoașterea teologică în acțiune socială (sosyal hizmet).

Succesul acestei metodologii depinde de integrarea constantă a Hadis-ului cu celelalte discipline și de adoptarea instrumentelor digitale (dijital entegrasyon) pe tot parcursul ciclului liceal. Utilizarea bazelor de date de Hadis pentru cercetare și crearea de conținut digital (Podcast-uri, Vlog-uri) transformă studiul Hadis-ului dintr-o disciplină pasivă de memorare într-o experiență dinamică, relevantă și indispensabilă pentru formarea unui elev cu discernământ etic (ahlakî feraset).

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
IUSUF Muurat	Muftiu	Muftiatul Cultului Musulman din România , Constanța
ANEFI Icbal	Inspector școlar / profesor doctor	Inspectoratul Școlar Județean Constanța
ENE Ulgean	Director adjunct/ Profesor	Școala Gimnazială A.V. Rădulescu Murfatlar
MUSLEDIN Firdes	Profesor doctor	Liceul Tehnologic Nicolae Dumitrescu Cumpăna
USTUNDAG Vildan Melia	Profesor	Școala Gimnazială nr. 1 Valu lui Traian/ Constanța
MOLOGANI Accan	Director/ Profesor	Colegiul Național Kemal Ataturk Medgidia

RESPONSABILI/ COORDONATORI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
ZĂBAVĂ Mihaela	Consilier CNCE	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare	Responsabil CNCE
PISLARU Cătălin	Inspector general MEC	Ministerul Educației și Cercetării	Responsabil MEC
IUSUF Muurat	Muftiu	Muftiatul Cultului Musulman din România, Constanța	Coordonator științific

RESPONSABILI/COORDONATORI/COLABORATORI:

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
MOLOGANI Accan	Director	Colegiul Național Kemal Ataturk Medgidia	Responsabil cult

Anexa nr.200

Konu için müfredat

Învățăturile Profetului (Hadis)

Sınıf X – XII

Mesleki seçim (CS) için özel müfredat, teoloji öğretimi,
Din öğretiminde uzmanlaşma(4)

- 2026 -

Anexa nr. 200
Programa școlară pentru disciplina *Învățăturile Profetului (Hadiș)*, Cultul Musulman, clasele a X-a - a XII-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea teologie musulmană*

SUNUM NOTU

Eğitim programı, Hadis Dersi için hazırlanan müfredatı tamamlamakta olup, 2026-2027 eğitim-öğretim yılından itibaren uygulanmak üzere, lise düzeyindeki alanlardaki gündüz öğretimi sınıflarına yöneliktir.. Bu sınıf kategorisi için, lise öğretimine ait çerçeve planlarına uygun olarak, gündüz öğretimi şeklinde, OMEC nr. 4350/2025 sayılı kararnameye ek olarak onaylanan düzenlemelere göre, dersin okutulmasına ilişkin haftalık ders saati tahsisi, zorunlu Mesleki Seçim (CS) Müfredat bölümü türü aşağıda verilmiştir:

Öğretim yılı	9. sınıf	10. sınıf	11. sınıf	12. sınıf
Müfredat bölümü türü	CS	CS	CS	CS
Haftalık ders saati	-	1	1	1

Müfredat, aşağıdaki belgelerle uyumlu olarak hazırlanmıştır:

• *198/2023 sayılı Okul Öncesi ve Zorunlu Eğitim Yasası;*

• *Avrupa Birliği Konseyi'nin (2018) hayat boyu öğrenme için anahtar yeterliklere ilişkin tavsiyeleri;*

• *Ulusal Müfredatın Tasarımı, Güncellenmesi ve Değerlendirilmesi için Dayanaklar. Ulusal Müfredat Referans Çerçevesi, Eğitim Bakanlığı Kararnamesi No. 3239/2021 ile onaylanmış;*

• *Mezun Yeterlik Profili, Eğitim Bakanlığı Kararnamesi No. 6731/2023 ile onaylanmış.*

Bu belgeler, anahtar yeterliklerin ve lise mezunlarının yeterlik profilinin geliştirilmesine yönelik çerçeveyi belirlemekte olup, bu yeterliklerin oluşumuna Din Dersi – Müslüman Dini dersi de katkı sağlar.

Hadis Dersi, meslekî profil, teolojik filierede (Müslüman cemaati) öğrenim gören öğrencilerin yetiştirilmesinde temel bir yapı taşıdır. Bu ders, öğrencilere yalnızca tarihî bir bilgi sunmakla kalmaz; Kur'an-ı Kerim'den sonra Şeriat'ın (İslâm Hukuku) ikinci temel kaynağıdır. Kur'an genel ilkeleri belirlerken, Hadis ve Sünnet bu ilkelerin Tefsir (yorum) ve açıklamasını yapan pratik bir rehber niteliği taşır. Hadis ilmi olmadan bir Müslüman, Namaz'ın ayrıntıları veya Oruç'un şartları gibi ibadetlerin doğru uygulanış biçimini anlayamazdı. Bu nedenle Hadis öğrenimi, Peygamberimiz Hz. Muhammed'in (s.a.v.) hayat modeline ve hikmetine derin bir yolculuktur; O, Müslümanlar tarafından "Üsve-i Hasene" yani en güzel örnek olarak kabul edilir. Onuncu sınıftan on ikinci sınıfa kadar üç yıllık süreçte öğrenciler yalnızca teorik bilgi edinmekle kalmayacak, aynı zamanda kapsamlı bir Manevî Gelişim ve Ahlakî Olgunlaşma sürecine gireceklerdir.

Öğretim Programı: Temelden Uygulamaya

10. Sınıf, temel kavramların tanıtıldığı aşamadır. Öğrenciler Hadis ile Sünnet arasındaki temel farkı öğrenecek; bir Hadis'in temel unsurları olan İsnad (rivayet zinciri) ve Metin (metin) üzerinde durulacaktır. Tasnif dönemleri tarihsel süreçleriyle ele alınacak ve Kütüb-i Sitte gibi kanonik koleksiyonlar tanıtılacaktır; özellikle Buhârî ve Müslim'in Sahih'lerine ayrı bir önem verilecektir.

11. Sınıf, ahlakî derinliğe ve eleştirel analize odaklanacaktır. Öğrenciler, hadislerin sıhhatine göre sınıflandırılmasını öğrenerek Sahih, Hasan ve Zayıf hadisleri ayırt etmeyi öğreneceklerdir. Dersin önemli bir bölümü Ahlak'a ayrılacak olup bireysel ve toplumsal hayatı yönlendiren temel hadisler işlenecektir. Niyet, Doğruluk, Emanet, Adalet gibi kavramlar; aile içi ilişkiler (Ebeveyn Hakkı) ve toplumla olan ilişkiler bağlamında detaylandırılacaktır.

12. Sınıf ise çağdaş uygulamalara odaklanacaktır. Hadislerin günümüz bağlamında anlaşılabilmesi için gerekli olan Tefsir ve Şerh ilkeleri öğretilecektir. Çevre Bilinci, Ekonomik Ahlak, Sağlık gibi modern meselelerle ilgili hadisler ele alınacaktır. Ayrıca Hoşgörü, Barış ve diyalog değerleri önemli bir yer tutacak; öğrenciler toplumda anlayış ve uyumun taşıyıcıları olacak şekilde yetiştirilecektir.

Dersin Vizyonu ve Faydaları

Bu dersin temel vizyonu, basit bir bilgilendirme sunmanın çok ötesindedir; Ahlakî İnşa yoluyla karakterin şekillendirilmesini hedefler. Hadis'i akademik bir metin olmaktan çıkarıp bir yaşam modeli (Sünnet) hâline getirerek öğrencilerin Adalet ve Hoşgörü gibi değerlere uygun bireyler olarak yetişmelerini amaçlar. Ayrıca ders, öğrencilerin manevî rehberlik yeterliliğini geliştirmeyi, onları

toplumda doğru bir rehberlik sunabilecek donanıma ulaştırmayı hedefler. Bunun yanında, çağdaş dünyayla bağlantı kurma becerisini kazandırarak Hadis'in 21. yüzyıl sorunlarına çözüm getiren bir kaynak olarak anlaşılmasını sağlar.

Hadis öğrenimi öğrencilere Doğru Anlayış kazandırır ve Manevî Gelişim için sağlam bir rehber sunar. Aynı zamanda Liderlik Becerileri ve Etik Karar Verme gibi önemli yetkinlikler kazandırarak onları geleceğin imamları, öğretmenleri ve danışmanları olarak hazırlar.

"Peygamberimizin Öğretileri" dersi öğrencilere yalnızca bilgi değil; Sünnet'in rehberliğinde erdemli, dengeli ve topluma faydalı bireyler olabilmeleri için ahlakî bir ışık sunan dönüşüm yolculuğudur.

GENEL YETKINLIKLER (CG)

CG1	**Analitik Hadis Metodolojisi ve Klasik Kaynaklar**
CG2	**Peygamber Ahlâkının ve Toplumsal Davranışın Derinlemesine İncelenmesi**
CG3	**Sünnet'in Eleştirel Yorumu ve Çağdaş Bağlamdaki Önemi**
CG4	**Manevî Liderlik Eğitimi ve Davet Niteliklerinin Geliştirilmesi**

CLASA a X-a

ÖZEL YETKINLIKLER (CS) VE ÖĞRENME ETKINLIKLERINE ÖRNEKLER (EAI)

CG 1 - Analitik Hadis Metodolojisi ve Klasik Kaynaklar

Clasa a X-a
CS 1.1. Hadis ve Sünnet'in tanımlanması, ayırt edilmesi ve temel yapılarının (İsnad ve Metin) açıklanması
- Rol yapma: Bir Hadis'in Sahabe'den Tâbiîn'e sözlü aktarımının canlandırılması. - İsnad yapısını gösteren bir afiş hazırlanması. - Hadis ile Kur'an'ı ayırt etmeye yönelik doğru/yanlış etkinlikleri.
CS 1.2. Başlıca hadis külliyatlarının (Kütüb-i Sitte) sayılması şi yazarlarının belirlenmesi.
- Kitap başlıklarının (ör. Sahih-i Buhari) yazar adlarıyla eşleştirilmesi etkinliği. - Yazarların (Buhârî, Müslim) hadis toplamak için yaptıkları yolculuklar hakkında sohbet. - Yazarların doğum yerlerinin coğrafi olarak tespiti (örn. Buhara, Nişabur). - Online Etkinlik: Kütüb-i Sitte ve yazarları hakkında çevrim içi bir bilgi yarışması (örn. Kahoot!) hazırlanması.
CS 1.3. İki Sahih'in, Fıkıh (İslâm Hukuku) açısından temel referans olarak öneminin açıklanması.
- Vaka incelemesi: Biri Sahih, biri Zayıf iki Hadis'in karşılaştırılması ve hukuki etki farkının anlaşılması. - Kısa tartışma: "Sünnet neden Fıkıh için vazgeçilmezdir?" - Kısa bir argümanatif kompozisyon yazımı.

CG 2 - Peygamber Ahlâkının ve Toplumsal Davranışın Derinlemesine İncelenmesi

Clasa a X-a
CS 2.1. Niyet (niyet etme) ve İhlâs'ın (samimiyet) amellerin kabulünün temeli olarak tanınması.
- Yansıtma etkinliği: Önemli bir faaliyet öncesinde niyetin (Niyet) günlük olarak yazılması. - "İnnemel a'mâlu bin-niyyât…" Hadisi'nin analiz edilmesi. - Grup tartışması: İhlâs, amellerin kalitesini nasıl etkiler?
CS 2.2. Ebeveyn Hakkı ve Komşu Hakkı ile ilgili Hadis'lerin belirlenmesi.
- Rol yapma: Komşularla yaşanan bir anlaşmazlığın Hadis'e uygun şekilde çözülmesinin canlandırılması. - Aile ilişkileri için kısa bir davranış kuralı metni hazırlanması. - İlgili Hadis'lerin toplanması. - Online Etkinlik: Cep telefonuyla kısa bir belgesel hazırlanması; yaşlılarla yapılan röportajlar üzerinden Ebeveyn Hakkı'nın öneminin sunulması.
CS 2.3. Rahmet ve başkalarına saygı değerini vurgulayan Hadis'lerin tanınması.
- Öğrenciler tarafından Rahmet'i örnekleyen Sîre olaylarının anlatılması. - Yazma etkinliği: Bir af dileme veya teşekkür mektubunun kaleme alınması. - Rahmet ve Merhamet kelimeleri için eş anlamlıların bulunması.

CG 3 - Sünnet'in Eleştirel Yorumu ve Çağdaş Bağlamdaki Önemi

Clasa a X-a
CS 3.1. İbadet ve günlük yaşama dair kısa Hadis'lerin lafzî anlamının açıklanması.
- ***5 kısa Hadis'in grup çalışmasıyla tercüme edilmesi ve açıklanması (kelime bilgisi vurgusuyla).*** - ***Hadis metinlerindeki boşlukları tamamlama alıştırmaları.*** - ***Sevilen bir Hadis'in sözlü sunumu (sunum).*** - ***Online Etkinlik: Hadis'lerdeki anahtar kelimeleri ezberlemek için Quizlet kullanılarak interaktif kartlar (Flashcards) hazırlanması.***

Clasa a X-a
CS 3.2. Hadis'in modern hayattaki uygulama alanlarının tanınması (örn. Temizlik, Sağlık).
- ***Hadis'teki temizlik kuralları ile modern hijyen kurallarının karşılaştırmalı analizi.*** - ***Diyet ve sporla ilgili Hadis'ler üzerine tartışma.*** - ***Mümkünse bir sağlık merkezine ziyaret yaparak Sağlık kavramının Sünnet ile ilişkilendirilmesi.***
CS 3.3. Namaz ve Oruç ibadetlerinin doğru uygulanmasında Hadis'in rolünün belirlenmesi.
- ***Namaz'ın uygulamalı gösterimi ve Sünnet'e dayanan bölümlerin tespiti.*** - ***Oruç kuralları hakkında kısa bir sunum.*** - ***Kur'an'daki temel kuralların Hadis'teki ayrıntılarla karşılaştırılması.***

CG 4 - Manevî Liderlik Eğitimi ve Davet Niteliklerinin Geliştirilmesi

Clasa a X-a
CS 4.1. Peygamber'in Üsve-i Hasene (en güzel örnek) olarak rolünün ve Sünnet–liderlik ilişkisini açıklama.
- Peygamber'in ortaya koyduğu 5 liderlik özelliğinin (örn. sabır, dürüstlük) yazılması. - Rol oynama: Öğrencilerin Peygamber tarafından çözülmüş zor bir durumu canlandırması. - Münazara: Üsve-i Hasene neden evrensel bir modeldir? - Online Etkinlik: Sîre'deki olayları ve peygamberî kararları gösteren interaktif bir zaman çizelgesi hazırlanması.
CS 4.2. Davet tekniklerinin pekiştirilmesi: Peygamber'in hikmet (bilgelik) temelli barışçıl ve etik yöntemlerinin analiz edilmesi.
- Tekrar etkinlikleriyle pekiştirme. - Her ibadet detayının kaynağını (Kur'an mı, Hadis mi?) gösteren bir şema hazırlanması. - İletişimde yumuşaklığı konu alan Hadis'lerin analizi.
CS 4.3. Rahmet ve başkalarına saygıyı vurgulayan Hadis'lerin tanınması.
- Hayvanlara ve çevreye muamele ahlakı üzerine yönlendirilmiş tartışma. - Yaratıcı yazı: Bir Rahmet davranışını konu alan kısa bir hikâye yazılması. - Rahmet değerinin modern etik ile eşleşmelerinin bulunması. - Online Etkinlik: Okul ortamında Rahmet'in uygulanmasına dair görüşleri toplamak için bir anket aracının (Google Forms) kullanılması.

ÖĞRENME İÇERİĞİ

Clasa a X-a

Domenii de conținut	Conținuturi
Hadis'e Giriş ve Temel İlkeler	1. Müfredat hakkında bilgilendirme. Hadis İlminde beklentilerin belirlenmesi ve ilgi alanlarının tespiti. 2. Hadis İlminin Konusu ve Önemi. İslâm medeniyetindeki vazgeçilmez rolü ve Sünnet'in aktarımındaki işlevi. 3. Hadis İlminin Diğer İslâmî İlimlerle (Fıkıh, Tefsir) İlişkisi. Hadis'in açıklayıcı fonksiyonu.
Kavramlar ve Yapı	1. Hadis (Tanım și Temel Türler). Hadis Kudsî -İlâhî, Hadis Merfû' -Peygamber'e nispet edilen. Sözlü, fiilî și takrîrî Hadis ayrımı. 2. Sünnet (Tanım, Türler: Kavlî, Fiilî, Takrîrî). Sünnet ile Hadis arasındaki fark și Peygamber'in hayatındaki pratik uygulamaları. 3. Rivayet (Aktarım) – Râvî (Nakleden/Anlatan). Râvîlerde adalet (Adâlah) și zabt (Dabt) kavramlarına giriş. Sahabî și Tâbi'în kavramları. 4. Senet – Nispet/Belgelendirme. Hadis'te senedin önemi și isnad sisteminin eșsiz niteliği. 5. Metin (Hadis'in ana gövdesi). Metnin senetle birlikte değerlendirilmesi ve anlam bütünlüğünün incelenmesi.
Sünnet'in İslâm Hukukundaki Yeri	1. Hz. Muhammed'i (s.a.v.) Takip Etmenin Gerekliliği. Kur'an'ın açıklanması ve uygulanması ihtiyacının incelenmesi. 2. Sünnet'in Dindeki Yeri (İkincil Bir Teșrî Kaynağı Olarak). Kur'an'dan bağımsız hükümler koyma rolü. Sünnet'in hüküm vaz' etme değeri. 3. Hadis ve Sünnet'in Bağlayıcılığı. İtaat ve gereğine uymamanın sonuçları. 4. Sünnet'in Evrenselliği. Sünnet'in zaman ve mekân bağlamındaki sınırları ve uygulanabilirliği. 5. Örnek Alma ile Taklit Arasındaki Fark. Ruhî/manevî anlamda örnek alma ile biçimsel taklit arasındaki ayrım. 6. Kur'an ve Sünnet'e Bağlılıkla İlgili Hadis Metinleri. Lafız ve anlam açısından temel hadislerin incelenmesi.
Temel Metinler	1. İman (İman) ve Ameller (Ameller) ile İlgili Hadis Metinleri. Niyet, samimiyet (İhlâs) ve amellerin kabulü hakkındaki hadislerin tefsiri. 2. Etik Değerlerle İlgili Temel Hadis Metinleri. Hadisler ışığında Adalet, Emanet, Doğruluk ve Sabır gibi kavramların ayrıntılı incelenmesi.

CLASA a XI-a

ÖZEL YETKINLIKLER (CS) VE ÖĞRENME ETKINLIKLERINE ÖRNEKLER (EAI)

CG 1 - Analitik Hadis Metodolojisi ve Klasik Kaynaklar

Clasa a XI-a
CS 1.1. Hadis'lerin râvî sayısına göre sınıflandırılması (örn. Mütevâtir) ve sıhhat derecelerine göre ayrılması (Sahih, Hasan, Zayıf).
- Vaka incelemesi: Kısa bir isnadın analiz edilerek râvîlerin niteliğinin değerlendirilmesi. - Uygulamalı alıştırma: Öğrencilerin 10 bilinmeyen Hadis'i sınıflandırması. - Münazara: Zayıf Hadis'in pratik hayattaki etkileri.
CS 1.2. Koleksiyon başlıklarında kullanılan özel terminolojinin (Sahih, Sünen, Müsned) anlamının açıklanması.
- Terim sözlüğü (Fıkıh terminolojisi) oluşturulması. - Âlimlerin kitapları nasıl tasnif ettiği hakkında (Müsned vs. Sünen) sohbet. - Tasnife katkı sağlamış bir âlimin hayatı üzerine sunum.
CS 1.3. Temel kişisel faziletlerle ilgili Hadis'lerin (Doğruluk, Emanet, Sabır) analiz edilmesi.
- Sabır hakkında bir Hadis'in incelenmesi ve okul ortamındaki uygulamalarının değerlendirilmesi. - Rol oynama: Emanet ve doğruluk sınayan durumların canlandırılması. - Doğruluğun meslek hayatına etkisi üzerine tartışma.

CG 2 - Peygamber Ahlâkının ve Toplumsal Davranışın Derinlemesine İncelenmesi

Clasa a XI-a
CS 2.1. Adalet ilkelerinin (adalet) sosyal vaka çalışmalarına uygulanması (örn. iş ilişkileri, çatışmalar).
- Adalet temelli senaryoların analiz edilmesi ve karar verme. - Tartışma: "Ne zaman şahitlik etmek gerekir?" - Sunum: Hadis'te insan hakları. - Basit bir hukuk uyuşmazlığının, adalet ilkelerine göre bir forum ortamında çözümlenmesi simülasyonu.
CS 2.2. Barış (sulh) ve gayrimüslimlerle ilişki hakkındaki Hadis'lerin incelenmesi, Hoşgörü (tolerans) kavramının açıklanması.
- Azınlıkların ve komşuların gözetilmesine dair Hadis'lerin okunması ve değerlendirilmesi. - Rol oynama: Barışçı dinlerarası diyalog senaryoları. - Tartışma: Hoşgörünün İslâm tarihindeki yeri (örn. Endülüs).
CS 2.3. Gençlere yönelik, İlim (bilgi) ve sorumluluk konulu Hadis'lere dayanan bir manevi rehberlik mesajının (Doğru Rehberlik) oluşturulması.
- Beş dakikalık motive edici bir konuşma hazırlama. - Etkin dinleme ve karşılıklı danışmanlık alıştırmaları. - İlim arayışını teşvik eden Hadis'lerin analizi.

CG 3 - Sünnet'in Eleştirel Yorumu ve Çağdaş Bağlamdaki Önemi

Clasa a XI-a
CS 3.1. Bir metnin açık anlamı (zâhir) ile örtük/ima edilen anlamı (mefhûm) arasındaki farkı ayırt etmek için Tefsir (yorum) ve Şerh (açıklama) yöntemlerinin uygulanması.
- Mecazî anlam taşıyan bir Hadis'in analiz edilmesi ve Şerh'inin tespit edilmesi. - Zor ifadelerin parafraz edilmesine yönelik alıştırmalar. - Şerh ekollerine dair tartışma.
CS 3.2. Ekonomik Ahlak ve İsraf (savurganlık) konulu Hadis'lerin günümüz finansal problemleri bağlamında incelenmesi.
- Faiz (Riba) ve Ticaret hakkındaki Hadis'lerin analizi.

Clasa a XI-a
- Tartışma: “Tüketim çağında İsraf nasıl önlenir?” - Etik işletmecilik üzerine bir girişimci ile röportaj veya ziyaret. - Ekonomik Ahlak ve İslâm Ticaretine dair dijital bir rehber (e-kitap) hazırlanması.
CS 3.3. Hadis’te Nâsih (yürürlükten kaldıran) ve Mensûh (yürürlükten kaldırılan) örneklerinin tespit edilmesi ve açıklanması.
- Vaka çalışması: Biri mensûh, diğeri nâsih olan iki Hadis’in karşılaştırılması ve hukuki mantığının açıklanması. - Bir hükmün tarihsel gelişimini gösteren bir şema hazırlanması (örn. içki yasağı). - Nâsih–Mensûh sürecinde Kur’an’ın rolü üzerine tartışma.

CG 4 - Manevî Liderlik Eğitimi ve Davet Niteliklerinin Geliştirilmesi

Clasa a XI-a
CS 4.1. Gençler için, İlim (bilgi) ve sorumluluk hakkındaki Hadis’lere dayalı doğru rehberlik mesajı oluşturma.
- İlim (bilgi) üzerine 5 dakikalık bir konuşma yazma. - Danışma oturumu canlandırması (rol oynama) yapma. - Peygamber’in kullandığı davet (tebliğ) metodlarının analizi.
CS 4.2. Sünnet aracılığıyla davetin (tebliğin) önemini açıklama ve Peygamber’in mesajı iletmede kullandığı yöntemleri (ör. yumuşaklık, hikmet) belirleme.
- İletişimde yumuşaklık ve hikmet ile ilgili Hadis’lerin analizi. - Agresif olmayan bir davet konuşmasının rol oynama şeklinde canlandırılması. - Kararsız bir genç için kısa bir davet mesajı yazma. - YouTube’daki 3 davet konuşmasının eleştirel analizi.
CS 4.3. Adalet ve saygı değerlerini savunarak dinlerarası diyalog simülasyonlarına katılma.
- Hadis’e dayalı önyargılara nasıl cevap verileceğine dair tartışma egzersizi. - “Dinlerarası Kahvaltı” etkinliğinin simüle edilmesi. - Davette saygının rolü üzerine münazara.

ÖĞRENME İÇERİĞİ

Clasa a XI-a

İçerik Bölümleri	İçerik
Sınıflandırma ve Kaynak Bilgisi	1. Hadislerin Tasnif (Derleme) Süreci ve Kaynakların Ortaya Çıkışı. Derleme sürecinin ve Altı Klasik Kaynağın (Kütüb-ü Sitte) açıklanması. 2. Hadislerin Sahihlik Derecesine Göre Sınıflandırılması (Sahih – Sağlam, Hasan – İyi, Daif – Zayıf). 3. Metodolojik farkların incelenmesi (ör.: Mütevâtir – Çok ravili). Hadislerin Rivayet Şekline Göre Sınıflandırılması (Müsned – Tam senedli, Mürsel – Sahabî zinciri eksik, Munkatı – Zinciri kopuk).
Toplumsal Ahlak ve İnsan İlişkileri	1. Toplumsal Adalet (Adalet) ve Eşitlik (Müsavat) ile İlgili Hadisler. Yargılama ve hakemlikte (Hakemlik) etik ilkeler. 2. Hoşgörü (Hoşgörü) ve Barış (Barış) ile İlgili Hadisler. Gayrimüslimlerle ilişkiler ve komşuluk hakkı (Komşuluk Hukuku). 3. İnfak (Sadaka) ve Toplumsal Sorumluluk ile İlgili Hadisler. Zekât ve sadakanın sosyal rolünün derinlemesine incelenmesi.
Yorum ve Güncellik	1. Hadis Yorumlama Yöntemleri (Tefsir ve Geniş Şerh). Metnin lafzî yorumu ve bağlamsal (metin–bağlam) yorum üzerine tartışma. 2. Nâsih (Yürürlükten Kaldıran) ve Mensûh (Yürürlükten Kaldırılan) Kavramı. Hadislerin hukuki hükmünü (Hüküm) etkileyen faktörler. 3. Ekonomik Ahlak ve İsraf ile İlgili Hadisler. Ticaret, faiz (Faiz) ve helal kazanç prensipleri; tüketim ahlakı.
Davranış ve Rehberlik	1. Peygamber'in İslâm'a Davet Yöntemleri (Davet). Hikmet (hikmet) ve yumuşaklık (rıfk) ilkelerinin incelenmesi. 2. Doğru Rehberlik (İrşad) ve Liderlik Ahlakı. Toplum ve birey için doğru rehberliğin önemi. 3. İlim (Bilgi) ve Sorumluluk (Sorumluluk) ile İlgili Hadisler. Eğitimin önemi ve bilginin toplumdaki rolü.

CLASA a XII-a

ÖZEL YETKINLIKLER (CS) VE ÖĞRENME ETKINLIKLERINE ÖRNEKLER (EAI)

CG 1 - Analitik Hadis Metodolojisi ve Klasik Kaynaklar

Clasa a XII-a
CS 1.1. Tasnif (derleme) sürecinin eleştirel analizi ve büyük hadis âlimlerinin (Buhârî, Müslim) metodolojik rolünün değerlendirilmesi.
- Bir hadis âliminin biyografisinin eleştirel analizi (ör. İmam Müslim). - Sunum: "Tasnif metodolojisi neden ilmî kabul edilir?" - Hadis doğrulama yöntemleri ile modern araştırma yöntemlerinin karşılaştırılması.
CS 1.2. Fıkıh (İslâm hukuku) için iki Sahih'in temel başvuru kaynağı olarak öneminin gerekçelendirilmesi.
- İleri düzey vaka çalışması: Bir hükmün Kur'an'dan Sahih'lerdeki detaylarına kadar izlenmesi. - Karşıt Görüş Münazarası: "Sahih'ler olmadan İslam var olabilir mi?" - Sahih'lerin fıkıh ekolleri (ör. Hanefi, Şafiî) üzerindeki etkisinin analizi.
CS 1.3. Nefs terbiyesi için peygamberî model (Üsve-i Hasene) temelinde kişisel bir gelişim planı oluşturma.
- Atölye: Olumsuz duygular Sünnet'e göre nasıl yönetilir? - Bir haftalık kişisel Nefs Terbiyesi günlüğü yazma. - Vaka analizi: Peygamber'in hayatındaki başarısızlıklar ve çıkarılan dersler.

CG 2 - Peygamber Ahlâkının ve Toplumsal Davranışın Derinlemesine İncelenmesi

Clasa a XII-a
CS 2.1. Zekât ve Sadaka'nın, ekonomik ve sosyal adaleti teşvik eden Hadis'lere dayanarak gerekliliğinin gerekçelendirilmesi.
- Çeşitli senaryolar için varsayımsal zekât hesaplaması. - Fakirler ve yetimlerle ilgili Hadis'lerin analizi. - Gönüllülük projesi: Sadaka prensibine dayalı bir bağış kampanyası düzenleme.
CS 2.2. Toplumdaki ihtilafların (İhtilaf Çözümü) Adalet ve arabuluculukla ilgili Hadis temelinde çözümü için gelişmiş bir etik çerçevesi oluşturma.
- Sosyal ahlaki ikilemlerin çözümüne yönelik atölye (ör. bir tartışmanın uzlaştırılması). - Sünnet'e göre Hakem'in (arabulucu) rolünün analizi. - İleri düzey rol oynama: Hadis'e dayalı karmaşık bir ihtilafın arabuluculuk yoluyla çözümü.
CS 2.3. Modern iş modellerinin ve hukuk sistemlerinin, Hadis ahlakı perspektifinden eleştirel değerlendirilmesi (temel bilgileri tekrar etmeden).
- Sözleşmeler, ticaret (Ticaret) ve modern hukukla ilgili vaka analizleri. - Münazara: "İslam'da iş ahlakı mı yoksa modern kapitalizm mi?" - Kadi'nin (hâkim) rolü ve Hadis'in hukuk alanındaki etkisi üzerine sunum.

CG 3 - Sünnet'in Eleştirel Yorumu ve Çağdaş Bağlamdaki Önemi

Clasa a XII-a
CS 3.1. Aynı Hadisin farklı yorumlarını eleştirel olarak değerlendirme ve hangi tarihsel ile metodolojik bağlamın daha anlamlı olduğunu gerekçelendirme.
- Vaka analizi: Aynı karmaşık hadisin 2–3 farklı şerhini karşılaştırma. - Akademik tartışma: Birbiriyle çelişkili gibi görünen hadisler hakkında münazara. - İcma'nın (konsensüs) yorumdaki rolünün analizi.
CS 3.2. Sünnet'e dayalı etik ve çağdaş çözümler önerme (ör. Çevre Bilinci – Çevre duyarlılığı ve teknolojinin sorumlu kullanımı).
- Araştırma projesi: "Hadislerde teknoloji etiği" konusu üzerine araştırma. - Sunum: Doğal kaynakların korunmasına dair hadislerin incelenmesi. - Cep telefonu kullanımına yönelik Etik Kod hazırlama.

Clasa a XII-a
CS 3.3. Gelişmiş Hadis yorum metodolojisini (Şerh) uygulayarak güncel bir konuda kısa bir araştırma (makale) hazırlama.
- Konu seçimi: Biyoetik gibi bir konu seçip ilgili hadislerin toplanması. - Makale yazımı: Tefsir ve Şerh içeren bir araştırma metni hazırlama. - Sözlü sunum: Hazırlanan çalışmanın sınıf önünde tez olarak sunulması.

CG 4 - Manevî Liderlik Eğitimi ve Davet Niteliklerinin Geliştirilmesi

Clasa a XII-a
CS 4.1. Hadis'ten çıkarılan ve bağlamsallaştırılan tutarlı deliller kullanarak kısa bir danışmanlık oturumu veya Hutbe yönetme.
- Hitabet ve diksiyon egzersizleri. - Sınıf önünde bir Hutbe (vaaz) sunma (geri bildirimle). - Diğer liderlerin Davet (tebliğ) üsluplarının analizi.
CS 4.2. Akademik ve profesyonel ortamlarda Sünnet'e dayalı olarak kültürlerarası iletişim ve Davet için aktif stratejiler önerme.
- Etik iletişim manifestosu yazma. - Rol-oynama: Kültürlerarası diyalog konferansı simülasyonu. - Şiddet içermeyen iletişim kampanyalarının analizi.
CS 4.3. Hadis'e göre Hukuk (İslami hukuk) ve Ticaret alanlarında ileri düzey İslami Etik bilgisi sergileme.
- Vaka analizi: Ekonomik kriz durumlarına Hadis etiğinin uygulanması. - Hukuk ve Ahlak arasındaki farklar üzerine sunum. - Hadis'in modern yasama üzerindeki rolü hakkında bir deneme yazma.

ÖĞRENME İÇERİĞİ

Clasa a XII-a

Domenii de conținut	Conținuturi
Gelişmiş Metodoloji ve Eleştirel Analiz	1. Hadis İlminin Tarihi ve Gelişimi. Tasnif (Derleme) Sürecinin Eleştirel Analizi. 2. Buhârî ve Müslim'in Metodolojileri. İki Sahih kitabının üstünlüğü ve Fıkıh'taki (İslam Hukuku) bağlayıcı rolleri üzerine tartışma. 3. Muhtelifu'l-Hadis (Zahirde Çelişkili Hadisler) Kavramı. Çözüm yolları ve Tercih (önceliklendirme) metotları.
Uygulamalı Etik ve Sorumluluk	1. İslam Ahlakı ile Hukuk Arasındaki İlişki. Hadis'in modern hukuk ve Ticaret (Ticaret) üzerindeki rolü. 2. Toplumsal Kritik Problemlere Sünnet'in Çözümleri. Çevre Bilinci, biyoetik ve modern teknoloji. 3. Zekât, Vakıf ve Sürdürülebilir İnfak. Finansal etik ve sosyal sorumluluk.
Hermenötik ve Bağlamlandırma	1. Hadis Yorumlarındaki Farklılıkların Nedenleri. Tarihî, kültürel ve mezhebî yorum farklarının eleştirel değerlendirilmesi. 2. Güncel Meselelerde Geniş Yorum (Şerh) Yönteminin Uygulanması. Hadis'in yorumlanmasıyla yeni konulara çözüm arayışları. 3. Sünnet'in Bağlayıcılığı ve Evrenselliği Üzerine İleri Düzey Tartışmalar. Metnin sürekliliği ile esneklik arasındaki denge.
Liderlik ve İleri Düzey Tebliğ Görevi	1. Toplumsal Liderlik ve İrşad. Hutbe ve Davet ilkelerinin pratiğe uygulanması. 2. İletişim Stratejileri ve Dinlerarası Diyalog. Sünnet'e dayalı barışçıl diyalog kurma teknikleri. 3. Nefs Terbiyesi ve Kâmil Ahlak (Üsve-i Hasene). Bütüncül bir kişisel gelişim planının hazırlanması.

METODOLOJIK ÖNERILER

Peygamber Öğretileri – Hadis (Peygamber'in Öğretileri) dersinin lise müfredatına dâhil edilmesi, basitçe metin ezberlemenin ötesine geçen metodolojik bir vizyon gerektirir. Hadis öğretiminin özü, öğrencilere eleştirel düşünme, uygulamalı ahlak ve metodolojik sentez becerisi kazandırmaktır. Bu durum, her sınıf düzeyinin anlayış seviyesine ve hedeflerine uygun, aşamalı ve ilerlemeci bir öğretim yaklaşımını zorunlu kılar.

Başlangıç yılında metodoloji, temel kavramlarla tanışma ve temel ahlak üzerine yoğunlaşır. Amaç sağlam bir temel oluşturmak olup, yöntemler ağırlıklı olarak etkileşimli ve görseldir.
Vizyon: Teoriden doğrudan uygulamaya geçiş.
Temel Yöntemler: Hadis'in yapısını (Sened, İsnad, Metin) görselleştirmek için Kavram Haritaları ve Afişler kullanılır. Basit Rol Oynama etkinlikleri, Rivayet–Râvi sürecini canlandırmak ve günlük hayatta temel ahlak ilkelerini hızlıca uygulamak (ör: Komşu Hakkı) için esastır. Kısa hadislerin (ör: Niyet hadisi) tercüme ve parafrazı üzerinden Hadis Okuryazarlığı çalışmaları, mesajın doğrudan anlaşılmasını sağlar.

Sonraki sınıfta, teknik analiz ve toplumsal ahlak uygulamalarına geçişi ifade eder. Öğrenciler artık metinleri yalnızca tanımakla kalmaz, aynı zamanda geçerliliklerini ve toplumsal etkilerini de değerlendirir.
Vizyon: Metodolojik ve ahlaki muhakemenin geliştirilmesi.
Temel Yöntemler: Teknik analiz tanıtılır; öğrenciler hadisleri Sahih, Hasan veya Zayıf gibi kategorilere ayırarak hukuki (Hüküm) sonuçlarını kavrar. Vaka Analizi temel hâle gelir; Ekonomik Ahlak veya Çatışma Yönetimi gibi karmaşık sosyal dilemleri Adalet ve İnfak ilkeleriyle çözmeleri istenir. İnançlararası Diyalog simülasyonları Hoşgörü ve Hikmet temelli iletişim becerilerini geliştirir.

Son yıl, bağımsız araştırma, akademik sentez ve manevi liderlik uygulamalarına adanmıştır.
Vizyon: Öğrencinin araştırmacı ve ahlaki lider hâline gelmesi.
Temel Yöntemler: Münazara, Muhtelifu'l-Hadis (görünürde çelişkili hadisler) gibi konuları ve Sünnet'in modernite karşısındaki esnekliğini ele almak için kullanılır. Proje Tabanlı Öğrenme, öğrencilerin Şerh metodolojisini kullanarak güncel meselelere (Çevre Bilinci, Biyoetik) etik çözümler aradığı Seminer Sunumları (tez formatı) ile sonuçlanır. Hitabet ve Liderlik Uygulamaları ile Hutbe sunma veya İrşad oturumları gerçekleştirmeleri, teolojik bilgiyi sosyal hizmete dönüştürür.

Bu metodolojinin başarısı, Hadis'in diğer derslerle sürekli entegrasyonu ve tüm lise sürecinde dijital araçların kullanımıyla mümkündür. Hadis veri tabanlarının araştırma amaçlı kullanılması ve dijital içerik üretimi (Podcast, Vlog) sayesinde Hadis eğitimi, pasif bir ezber dersinden dinamik, anlamlı ve ahlaki feraseti yüksek bireyler yetiştiren vazgeçilmez bir öğrenim deneyimine dönüşür.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
IUSUF Muurat	Muftiu	Muftiatul Cultului Musulman din România , Constanța
ANEFI Icbal	Inspector școlar / profesor doctor	Inspectoratul Școlar Județean Constanța
ENE Ulgean	Director adjunct/ Profesor	Școala Gimnazială A.V. Rădulescu Murfatlar
MUSLEDIN Firdes	Profesor doctor	Liceul Tehnologic Nicolae Dumitrescu Cumpăna
USTUNDAG Vildan Melia	Profesor	Școala Gimnazială nr. 1 Valu lui Traian/ Constanța
MOLOGANI Accan	Director/ Profesor	Colegiul Național Kemal Ataturk Medgidia

RESPONSABILI/ COORDONATORI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
ZĂBAVĂ Mihaela	Consilier CNCE	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare	Responsabil CNCE
PISLARU Cătălin	Inspector general MEC	Ministerul Educației și Cercetării	Responsabil MEC
IUSUF Muurat	Muftiu	Muftiatul Cultului Musulman din România, Constanța	Coordonator științific

RESPONSABILI/COORDONATORI/COLABORATORI:

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
MOLOGANI Accan	Director	Colegiul Național Kemal Ataturk Medgidia	Responsabil cult

Anexa nr. 201

Programa școlară
pentru disciplina

Interpretarea Coranului (Tefsir)

Cultul Musulman

Clasele a XI-a și a XII-a

Curriculum de specialitate (CS)
Filiera vocațională, profil teologic
specializarea teologie musulmană

Învățământ liceal

- 2026 –

Anexa nr. 201
Programa școlară pentru disciplina *Interpretarea Coranului (Tefsir)*, Cultul Musulman, clasele a XI-a și a XII-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea teologie musulmană*

NOTĂ DE PREZENTARE

Prezenta programă școlară reprezintă curriculumul de specialitate (CS) pentru filiera vocațională, profilul teologic – cultul musulman, specializarea/calificarea profesională teologie musulmană pentru disciplina Interpretarea Coranului (Tefsir), cu aplicare pentru clasele din învățământul liceal, forma cu frecvență zi, începând cu anul școlar 2026-2027. Pentru această categorie de clase, conform planurilor-cadru pentru învățământul liceal, forma cu frecvență zi, aprobate ca anexe la OMEC nr. 4350/2025, studiul disciplinei are următoarea alocare orară săptămânală, defalcată pe segmentul curriculumul de specialitate (CS):

An de studiu	Clasa a IX-a	Clasa a X-a	Clasa a XI-a	Clasa a XII-a
Tip segment curricular	CS	CS	CS	CS
Nr. săptămânal de ore	-	-	1	1

Programa școlară se elaborează în concordanță cu:
- *Legea învățământului preuniversitar* nr. 198/2023;
- *Recomandările Consiliului Uniunii Europene* (2018) privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții;
- *Repere pentru proiectarea, actualizarea și evaluarea Curriculumului național. Cadrul de referință al Curriculumului național*, aprobat prin OME nr. 3239/2021;
- *Profilul de formare al absolventului*, aprobat prin OME nr. 6731/2023;

Studiul Coranului – Tefsir ocupă un loc central în formarea teologică a elevilor din învățământul liceal vocațional, profilul teologic al cultului musulman, reprezentând o punte esențială între textul sacru și înțelegerea profundă, responsabilă și aplicată a mesajului islamic. Coranul, ca revelație divină transmisă Profetului Muhammad (pacea fie asupra lui), constituie fundamentul vieții spirituale, morale și juridice a musulmanilor, iar exegeza coranică (Tefsirul) oferă instrumentele prin care textul poate fi interpretat în mod autentic, coerent și contextualizat. Prin studiul metodic al Tefsir-ului, elevii sunt invitați să descopere bogăția lingvistică, profunzimea ideatică și coerența internă a mesajului coranic, să înțeleagă circumstanțele revelării versetelor și să se apropie de tradiția interpretativă transmisă de-a lungul secolelor de către marii exegeți ai islamului.

Disciplina urmărește, în primul rând, formarea unei relații mature cu textul coranic, bazată pe înțelegere, reflecție și discernământ. Elevii învață că interpretarea nu este un exercițiu arbitrar, ci o activitate fundamentată pe metode riguroase, pe cunoașterea limbii arabe, pe tradiția profetică și pe contextul istoric al revelării. Prin contactul cu diferite tipuri de Tefsir – tradițional, rațional, lingvistic sau tematic – elevii capătă o perspectivă amplă asupra modului în care învățații musulmani au explicat mesajul divin și l-au aplicat în viața comunității. În acest sens, studiul Tefsir-ului contribuie simultan la consolidarea identității religioase și la dezvoltarea gândirii critice, oferind elevilor capacitatea de a discerne între interpretările autentice și abordările eronate sau superficiale.

În același timp, programa are în vedere rolul viu al Coranului în societatea contemporană. Elevii sunt ghidați să descopere actualitatea principiilor morale coranice, relevanța lor pentru conviețuirea socială, pentru responsabilitatea personală și comunitară, pentru respect, echilibru și dialog. Analiza unor teme precum echitatea, solidaritatea, familia, creația sau relația omului cu natura îi ajută pe tineri să înțeleagă universalitatea mesajului coranic și să îl raporteze la situațiile concrete ale lumii în care trăiesc.

Studiul Coranului – Tefsir este astfel conceput încât să valorifice atât tradiția exegetică clasică, cât și contribuțiile moderne, fără a se îndepărta de principiile fundamentale ale credinței islamice. Prin activități de studiu, dezbatere, interpretare ghidată și proiecte aplicate, elevii își dezvoltă competențe de analiză, exprimare teologică și reflecție morală, pregătindu-se pentru un parcurs academic și spiritual responsabil.

Disciplina are, prin urmare, o contribuție majoră la formarea teologică a elevilor, oferindu-le nu doar cunoștințe, ci și repere de viață, valori morale și capacitatea de a integra mesajul coranic în identitatea lor personală. Prin aprofundarea Tefsir-ului, elevul învață să privească textul sacru cu reverență, inteligență și echilibru, să aprecieze tradiția interpretativă a comunității și să devină un membru activ și conștient al societății în care trăiește.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Înțelegerea conceptelor fundamentale ale științei Tefsir-ului și a cadrului istoric, lingvistic și teologic al revelării Coranului.**
CG2	**Analizarea și interpretarea textului coranic folosind metode tradiționale și moderne ale Tefsir-ului.**
CG3	**Utilizarea limbii arabe la nivel funcțional în înțelegerea sensurilor, structurilor și expresiilor din textul coranic.**
CG4	**Formarea capacității de a realiza interpretări personale corecte și responsabile, în concordanță cu principiile Tefsir-ului autentic.**
CG5	**Dezvoltarea unei atitudini reflexive, morale și critice față de mesajul Coranului și aplicarea lui în contextul vieții personale și sociale.**

CLASA a XI-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Înțelegerea conceptelor fundamentale ale Tefsir-ului și a contextului revelării

Clasa a XI-a
CS 1.1. Identificarea principalelor noțiuni teoretice ale științei Tefsir-ului (tefsir, teʾwîl, vahiy, nüzul, mekki–medeni).
- Exercițiu de clasificare: elevii primesc cartonașe cu termeni (Tefsir, teʾwîl, esbâb an-nuzûl, vahiy etc.) și îi asociază cu definițiile corecte. - Harta conceptuală: realizarea în echipă a unei scheme grafice despre relațiile dintre conceptele fundamentale ale Tefsir-ului. - Mini-prezentare: fiecare grup explică un concept prin exemple din surele studiate (ex.: ce înseamnă "mekki"). - Jurnal reflexiv: elevii notează în caiet ce înseamnă "a înțelege corect Coranul" și cum se leagă acest lucru de Tefsir.
CS 1.2. Explicarea rolului asbâb an-nuzûl în interpretarea versetelor analizate.
- Studiu de caz: analiza contextului revelării pentru Fil, Kureyș sau Hucurât 10-12, observând cum se schimbă sensul versetului. - Lectură ghidată: compararea unui verset cu și fără explicația nuzûl, apoi discuție despre diferențele de interpretare. - Diagrama cauză–efect: elevii notează „cauza" (motivul revelării) și „efectul" (sensul rezultat) pentru versete selectate. - Activitate de grup: identificarea situațiilor istorice care au influențat mesajul anumitor sure.
CS 1.3. Descrierea formării timpurie a Tefsir-ului în perioada Profetului, a sahabilor și tabi'inilor.
- Cronologie: elevii realizează o linie a timpului cu etapele formării Tefsir-ului: Profet – sahabi – tabi'in – primele lucrări scrise. - Rol-play: scurt scenariu în care elevii „interpretează" rolurile unor sahabi celebri în tefsir (Ibn Abbas, Ubayy ibn Ka'b etc.). - Studiu comparativ: analiza metodelor de interpretare ale lui Ibn Abbas vs. Mujahid pe un verset concret. - Fișă de sinteză: elevii stabilesc 3 contribuții majore ale fiecărei perioade (Profet / sahabi / tabi'in).

CG 2 - Analizarea și interpretarea textului coranic prin metode tradiționale

Clasa a XI-a
CS 2.1. Realizarea analizei tematice și contextuale a surelor studiate (Fâtiha, Fil, Kureyș, Hucurât 10–12 etc.).
- Analiză tematică în grup: elevii identifică tema principală a fiecărei sure (ex.: Fil – protecție divină; Fâtiha – rugăciune universală). - Tabel comparativ: elevii compară două sure (ex.: Fil și Kureyș) în funcție de context istoric, mesaj și structură. - Lectură dirijată: profesorul citește surele și pune întrebări ghidate privind mesajul lor. - Fișă de lucru: extragerea de cuvinte-cheie și idei principale din fiecare sură.
CS 2.2. Combinarea opiniei exegeților clasici pentru a formula un comentariu coerent asupra versetelor selectate.
- Muncă pe surse: elevii primesc fragmente din Tabari, Ibn Kathir, Qurtubi și extrag diferențele dintre interpretări. - Mini-eseu: elevii scriu un scurt comentariu propriu folosind cel puțin două surse clasice.

Clasa a XI-a
- Dezbatere: „Care exeget oferă cea mai convingătoare interpretare pentru versetul X?” - Harta surselor: elevii notează de la ce exeget provin anumite explicații.
CS 2.3. Identificarea mesajelor principale ale textului coranic, folosind interpretarea narativă și lingvistică tradițională.
- Analiza narativă: elevii rezumă, în propriile cuvinte, povestea sau situația descrisă în versete (ex.: Fil). - Analiza limbajului: identificarea cuvintelor importante și explicarea lor folosind dicționarul sau glosarul. - Postere tematice: realizarea de afișe cu mesajul central al fiecărei sure. - Discuție structurată: elevii explică „Ce mesaj moral îmi transmite această sură?”

CG 3 - Utilizarea elementelor de limbă arabă în înțelegerea textului coranic

Clasa a XI-a
CS 3.1. Analizarea termenilor și expresiilor coranice pe baza elementelor lingvistice fundamentale.
- Analiză morfologică: elevii despart cuvintele în rădăcină și forme derivate. - Identificarea funcției sintactice: sublinierea subiectelor, predicatelor, complementelor în cuvinte din verset. - Dicționar arab–român: elevii traduc cuvinte-cheie și explică diferența dintre sensul lexical și sensul în context. - Tabel morfologic: completarea unui tabel cu forma, sensul și rolul fiecărui termen important.
CS 3.2. Explicarea procedeele stilistice și retorice întâlnite în surele studiate.
- Identificare de imagini stilistice: elevii subliniază metafore și explică ce transmit (ex.: “Ashabul-fil”). - Analiză literară: compararea unei metafore din Coran cu o metaforă dintr-un text literar modern. - Exercițiu de rescriere: elevii rescriu un verset păstrând sensul, dar schimbând forma, pentru a înțelege stilul original. - Mini-prezentări: prezentări de 2 minute despre un procedeu stilistic ales.
CS 3.3. Distincția dintre sensurile diferite ale cuvintelor în funcție de context.
- Sortare de exemple: elevii clasifică expresii din versete în literale vs. Figurate. - Exercițiu de interpretare: explicarea unei metafore în propriile cuvinte (ex.: „inimile lor sunt învelite”). - Întrebări reflexive: „De ce un anumit verset folosește o imagine figurată?” - Discuta în perechi: elevii explică partenerului diferența dintre sensul direct și cel simbolic.

CG 4 - Formarea capacității de a realiza interpretări personale corecte și responsabile, în concordanță cu principiile Tefsir-ului autentic.

Clasa a XI-a
CS 4.1. Corelarea interpretării textului cu sursele tradiționale complementare.
- Lectură comparată: elevii citesc un verset și un hadith care îl explică. - Fișă de corelare: identificarea opiniilor sahabilor despre sensul unui verset. - Analiză critică: ce element din Sunna clarifică înțelesul unui termen dificil? - Discuție ghidată: când este necesar să folosim Sunna în interpretare?
CS 4.2. Aplicarea principiilor fundamentale ale Tefsir-ului în analiza fragmentelor coranice.
- Checklist de analiză: elevii aplică o listă de pași (context, limbaj, corelare, mesaj) la fiecare sură. - Studiu individual: elevii interpretează un verset scurt și prezintă procesul folosit. - Exercițiu de corectare: profesorul oferă o interpretare „greșită” și elevii identifică unde se încalcă principiile Tefsir-ului. - Pair-work: elevii lucrează câte doi pentru a interpreta corect un verset.

Clasa a XI-a
CS 4.3. Formularea unor explicații proprii, argumentate și conforme metodologiei.
- Eseu scurt: elevul formulează propria interpretare a unui verset cu resurse bibliografice. - Prezentare: explicarea unui mesaj coranic în fața clasei, cu argumente din tefsir. - Metoda „Claim–Evidence–Reasoning”: elevul își susține opinia prin dovezi concrete. - Jurnal spiritual: notarea reflecțiilor personale argumentate pe marginea unei sure.

CG 5 - Dezvoltarea unei atitudini reflexive, morale și critice față de mesajul Coranului și aplicarea lui în contextul vieții personale și sociale.

Clasa a XI-a
CS 5.1. Identificarea mesajului moral prezent în versetele studiate.
- Extragerea valorilor: elevii identifică în fiecare sură o valoare morală. - Afiș tematic: fiecare grup realizează un poster cu valoarea dominantă a unei sure. - Discuție: „Ce înțeles moral are expresia X din versetul Y?” - Colaj vizual: elevii ilustrează valoarea unei sure prin imagini simbolice.
CS 5.2. Explicarea relevanței acestor mesaje pentru contexte de viață contemporane.
- Studiu de caz modern: elevii aplică un mesaj coranic la o problemă actuală (hărțuire, intoleranță, egoism). - Joc de rol: interpretarea unei situații în care se aplică un principiu moral din Coran - Debate: „Este mesajul surei X aplicabil în societatea actuală? - Eseu reflexiv: elevii explică cum i-ar ghida o anumită valoare din Coran într-o situație reală.
CS 5.3. Formularea unor reflecții personale asupra pasajelor analizate.
- Moment de tăcere: după lectură, fiecare elev scrie o reflecție personală. - Caiet de tefekkür: jurnal în care elevii notează ce au învățat spiritual din fiecare sură. - Împărtășire voluntară: elevii își prezintă gândurile în cerc, într-un format non-evaluativ. - Colțul recunoștinței: elevii scriu câte o „lecție de viață” desprinsă din surele studiate.

CLASA a XI-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Conținuturi	Domenii de conținut
Fundamentele Tefsir-ului	1. Definiția tefsîrului (التفسير / Tefsir) și a te'vîlului (التأويل / Tevil) 2. Obiectul și necesitatea Tefsir-ului 3. Diferența între rivâyet tefsiri (تفسير الرواية) și dirâyet tefsiri (تفسير الدراية) 4. Clasificarea surelor: Mekkî – Medenî (مكي – مدني) 5. Noțiuni introductive despre miraculozitatea Coranului: İ'câzu'l-Kur'ân (إعجاز القرآن) 6. Limbajul coranic ca model de comunicare religioasă
Contextul revelării și structura textului	1. Noțiunea de vahy (الوحي / Vahiy) și procesul revelației 2. Esbâb-ı nüzûl (أسباب النزول) – circumstanțele revelării 3. Tipuri de nüzul: progresiv, situațional 4. Structura internă a surelor scurte 5. Identificarea versetelor muhkem (محكم) și müteşâbih (متشابه) 6. Introducere în semantica termenilor rari: garîbu'l-Kur'ân (غريب القرآن)
Elemente de limbă și stil în textul coranic	1. Morfologie și sintaxă în exemple coranice 2. Figuri de stil: • İstiâre (استعارة / metaforă) • Kinâye (كناية) • Teşbih (تشبيه) • Kasem (قسم / jurământ) • İcâz (إيجاز / concizie) și İtnâb (إطناب / amplificare) 3. Analiză lexicală: sens literal, figurat și contextual (mecâz / مجاز) 4. Introducere în vücûh ve nezâir (الوجوه والنظائر) – poli-semia termenilor coranici
Metode fundamentale de interpretare	1. Coranul explicat prin Coran 2. Coranul explicat prin Sunna (السنة / Sünnet) 3. Rolul sahâba (الصحابة / Sahabe) și tâbi'în (التابعين / Tabiîn) în transmiterea interpretărilor 4. Principii de bază ale autenticității informației în tefsir: • rivâyet (رواية) • dirâyet (دراية) 5. Evaluarea interpretărilor: criterii de validitate
Mesaje morale și spirituale în surele studiate	1. Temele morale în sure: dreptate, sinceritate, răbdare (sabr / صبر / sabır), recunoștință (şükür / شكر / şükür) 2. Mesaje comunitare: unitate, responsabilitate, solidaritate 3. Reflecție spirituală: tefekkür (تفكر / tefekkür) 4. Aplicații ale mesajelor în contextul vieții contemporane

Clasa a XII-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Înțelegerea conceptelor fundamentale ale Tefsir-ului și a contextului revelării

Clasa a XII-a
CS 1.1. Analizarea caracteristicilor generale ale Coranului și ale procesului revelării.
- Discuții ghidate privind natura revelației și trăsăturile Coranului, pornind de la texte relevante din Duha, Tin sau Alak. - Realizarea unei hărți conceptuale cu principalele caracteristici ale Coranului (vahiy, miraculozitate, transmitere). - Analiza comparativă a descrierii revelației în sursele clasice (hadisuri) și în manualele moderne. - Elaborarea unei scurte prezentări orale privind procesul coborârii treptate a revelației.
CS 1.2. Explicarea rolului Coranului în viața religioasă și morală.
- Studierea unor pasaje tematice (Duha, Înșirah, Asr) pentru a identifica valorile morale centrale. - Realizarea unui portofoliu cu exemple de aplicare în viața reală a mesajelor etice din sure. - Dezbatere: „Cum influențează mesajul Coranului atitudinile și comportamentul musulmanilor?”. - Analiză de caz: aplicarea unor versete la situații morale din comunitatea locală.
CS 1.3. Examinarea evoluției și diversității tradiției de interpretare.
- Lecturarea unor fragmente din tefsiruri clasice (Tabari, Ibn Kathir) și moderne (Elmalılı, Diyanet). - Realizarea unei cronologii vizuale a etapelor interpretării coranice. - Identificarea diferențelor de abordare între comentariile clasice și cele moderne pentru aceeași sură. - Prezentare scurtă în grup: „Cum a evoluat tefsirul în era contemporană?”.

CG 2 - Analizarea și interpretarea textului coranic prin metode tradiționale

Clasa a XII-a
CS 2.1. Analizarea conținutului surelor prevăzute în programă.
- Studiu pe grupe: fiecare grup analizează sensul general al unei sure și prezintă concluziile. - Identificarea structurilor tematice ale surelor (introducere – mesaj principal – concluzie). - Explicarea pe scurt a fiecărei sure în 5–6 enunțuri (activitate de sinteză). - Realizarea unui poster cu mesajul central al unei sure și argumente din text.
CS 2.2. Identificarea și explicarea temelor doctrinare și morale ale textelor studiate.
- Evidențierea termenilor-cheie în text (taqwa, sabr, ihsan, iman, takabbur). - Analiză tematică: „Ce virtute sau atitudine morală promovează această sură?” - Mini-eseu: „Valorile morale din sura Asr și relevanța lor astăzi”. - Exerciții de asociere: elevii asociază versete cu teme morale precise.
CS 2.3. Formularea unor interpretări sintetice și aplicabile contextelor actuale.
- Elaborarea rezumatului interpretativ al unei sure în 10 rânduri, cu aplicabilitate modernă. - Construirea unui tabel cu „mesajul versetului – aplicație practică azi”. - Redactarea unei scurte reflecții personale asupra mesajului unei sure. - Prezentare orală: „Ce ne învață această sură despre comportamentul în societate?”.

CG 3 - Utilizarea elementelor de limbă arabă în înțelegerea textului coranic

Clasa a XII-a
CS 3.1. Explicarea sensurilor principale și secundare ale termenilor coranici.
- Analiza semantică a termenilor cu sens multiplu (ex.: Khayr, Şerr, Kadr, Takva).

Clasa a XII-a
- Exerciții de identificare a sensului corect în funcție de context. - Completarea unui glosar personal al termenilor coranici studiați. - Activitate în perechi: explicarea reciprocă a termenilor analizați, folosind exemple.
CS 3.2. Analizarea structurilor lingvistice și stilistice ale versetelor.
- Identificarea procedeelor stilistice (jurăminte, repetiție, metaforă, antiteză). - Compararea traducerilor diferite ale aceluiași verset pentru a evidenția particularitățile limbajului arab. - Exerciții de segmentare a versetului pe structuri sintactice principale. - Observarea efectului retoric al unor forme precum idhâ, kayfa, al-Qari'ah etc.
CS 3.3. Distincția între sensul lexical, contextual și interpretativ.
- Exercițiu: identificarea diferenței dintre sensul de dicționar și sensul real în verset. - Discuții ghidate despre evoluția sensului cuvintelor în interpretare. - Analizarea unor exemple de sens „garîb” sau metaforic în surele scurte. - Realizarea unui tabel comparativ: sens lexical – sens în context – sens interpretativ.

CG 4 - Formarea capacității de a realiza interpretări personale corecte și responsabile, în concordanță cu principiile Tefsir-ului autentic.

Clasa a XII-a
CS 4.1. Aplicarea corectă a metodelor de interpretare consacrate.
- Aplicarea regulii „Coranul explicat prin Coran” pe baza unor exemple din surele scurte. - Utilizarea hadisurilor autentice pentru clarificarea unui verset. - Identificarea opiniilor sahabilor pentru anumite pasaje (după materiale selectate de profesor). - Exercițiu de lucru în grup: construirea unui „lanț al surselor de interpretare”.
CS 4.2. Argumentarea concluziilor personale pe baza surselor și principiilor Tefsir-ului.
- Elaborarea unui scurt comentariu personal al unui verset, cu trimitere la surse. - Exerciții de justificare orală: elevul explică de ce adoptă o anumită interpretare. - Crearea unei „fișe de interpretare” (verset, context, surse, concluzie). - Identificarea eventualelor interpretări eronate și corectarea lor prin raportare la surse.
CS 4.3. Evaluarea critică a variantelor interpretative, tradiționale și moderne.
- Compararea notelor explicative din diferite tefsiruri pentru aceeași sură. - Dezbatere: „Care interpretare este mai adecvată contextului actual și de ce?”. - Analiza diferențelor metodologice dintre două tefsiruri. - Exercițiu scris: argumentarea opțiunii pentru una dintre interpretări.

CG 5 - Dezvoltarea unei atitudini reflexive, morale și critice față de mesajul Coranului și aplicarea lui în contextul vieții personale și sociale.

Clasa a XII-a
CS 5.1. Analizarea temelor etice prezente în surele studiate.
- Identificarea valorilor morale dominante (răbdare, recunoștință, responsabilitate etc.). - Analiza modului în care aceste valori sunt transmise prin imagini și exemple în sure. - Realizarea unui portofoliu tematic: „valorile morale ale surelor din Juz Amma” - Exerciții de asociere: tema morală – versetul corespunzător.
CS 5.2. Corelarea mesajului coranic cu probleme morale și sociale actuale.
- Studiu de caz: aplicarea mesajului surei Asr în probleme precum solidaritatea socială. - Discuții despre comportamente contemporane comparate cu normele morale coranice. - Elaborarea unui eseu scurt: „Mesajul surei Tin și implicațiile sale sociale” - Realizarea de proiecte: „valori coranice în societatea de azi”.
CS 5.3. Formularea reflecțiilor personale asupra mesajului spiritual al textelor.
- Scrierea unui text reflexiv după analiza unei sure. - Jurnal de învățare: elevul notează ideile coranice care îl inspiră săptămânal. - Prezentări orale despre ceea ce i-a impresionat cel mai mult într-un verset. - Activitate meditativă ghidată: conectarea temei surei cu experiențe personale.

Clasa a XII-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Conținuturi	Domenii de conținut
Concepte avansate ale Tefsir-ului	1. Caracteristicile fundamentale ale Coranului: • Vahiy (الوحي / vahiy) • İ'câz (إعجاز / i'caz) • Arabitatea Coranului • Universalitatea mesajului 2. Istoria Tefsir-ului: de la sahabe la epoca modernă 3. Tipuri de tefsir: • Tefsir bi'l-me'sûr (تفسير بالمأثور) • Tefsir bi'r-re'y (تفسير بالرأي) • Tefsir tematic (mevzuu tefsiri / التفسير الموضوعي) • Tefsir lingvistic, juridic, mistic
Interpretarea integrată a Cuz 'Amma	1. Analiza surelor: • Duha, İnşirah, Tin, Alak, Kadir, Beyyine, Zilzal, Asr, Hümeze, Adiyat, Karia, Tekasur, Asr, Felak, Nas 2. Elemente de stilistică avansată: • Bedî' (بديع / bedi') • Mübalağa (مبالغة) • Takdim–te'hîr (تقديم – تأخير) 3. Identificarea mesajelor de credință, morală și comportament 4. Analiză comparată a interpretărilor clasice (Taberî, Kurtubî, İbn Kesîr etc.) și moderne
Analiza lingvistică detaliată a versetelor	1. Studiu semantic aprofundat: • sens lexical (lugavî / لغوي) • sens contextual (sibâk / سياق) • sens interpretativ (te'vîlî / تأويلي) 2. Analiza termenilor: • takvâ (تقوى / takva), sabr (صبر / sabır), ihsan (إحسان / ihsan), kibir (كبر / kibir) etc. 3. Retorică avansată: • Belagat (بلاغة) • Meânî (معاني) • Beyân (بيان)
Metode moderne și clasice de interpretare	1. Tefsir comparativ (klasik–modern) 2. Metode: • Coran explicat prin Coran • Coran explicat prin Sunna • Coran explicat prin rațiune și analiză contextuală 3. Noțiunea de autentificare: tahkîk (تحقيق / tahkik) 4. Corelarea interpretărilor cu realitățile sociale actuale
Etica și spiritualitatea în mesajul coranic	1. Etica spirituală în surele scurte: • răbdare (sabr), recunoştinţă (şükür), responsabilitate, modestie 2. Dimensiunea socială a mesajului: dreptate, corectitudine, solidaritate 3. Reflecție și interiorizare: tefekkür (تفكر / tefekkür) 4. Conectarea mesajelor coranice cu viața comunitară contemporană

SUGESTII METODOLOGICE

Predarea disciplinei Tefsir – Interpretarea Coranului în clasele a XI-a și a XII-a presupune o abordare pedagogică integrată, care combină respectul pentru tradiția interpretării islamice cu necesitățile educației moderne. Având în vedere că elevii parcurg pentru prima dată în mod sistematic atât fundamentele Tefsir-ului, cât și analiza aplicată a surelor din Juz 'Amma, demersul didactic trebuie să cultive în același timp înțelegerea teologică, competențele lingvistice, formarea morală și capacitatea reflexivă.

Un prim principiu metodologic esențial îl reprezintă învățarea contextualizată. Fiecare concept teoretic – precum vahy, esbâb-ı nüzûl, muhkem, müteşâbih, garîbu'l-Kur'ân sau principiile te'vîlului – trebuie corelat cu exemple din versetele studiate. Elevii înțeleg mai bine noțiunile dacă profesorul evită prezentările expozitive izolate și optează pentru explicarea lor prin situații reale de interpretare. De exemplu, explicarea conceptului de esbâb-ı nüzûl devine cu mult mai relevantă atunci când este aplicată în analiza surei Fil sau a versetelor din Bakara. În acest fel, teoria se transformă în instrument de lucru, iar elevii dobândesc capacitatea de a interpreta independent texte coranice.

Un al doilea principiu este dezvoltarea competențelor de lectură activă a textului coranic. Deoarece o parte semnificativă a disciplinei presupune analiza lingvistică, este util ca profesorul să încurajeze observarea directă a structurii cuvintelor, a rădăcinilor arabe, a sensurilor multiple și a figurilor de stil. Activitățile se pot construi astfel încât elevii să identifice elemente morfologice sau retorice în mod autonom, pornind de la text și formulând ipoteze. Utilizarea terminologiei arabe alături de corespondențele în limba turcă (tefsir– تفسير, te'vîl– تأويل, mecâz– مجاز, kasem– قسم, istiâre– استعارة etc.) are rolul de a-i introduce treptat în tradiția științifică islamică și de a crea o legătură între formarea teologică și patrimoniul cultural al comunității musulmane din România.

Predarea surelor din Juz 'Amma, atât în clasa a XI-a, cât și în a XII-a, trebuie realizată printr-o metodă progresivă, adaptată nivelului de maturitate al elevilor. În clasa a XI-a accentul se pune pe familiarizarea cu structura surelor scurte, pe formularea ideilor principale și pe recunoașterea temelor morale fundamentale (dreptate, sinceritate, răbdare, recunoștință). În clasa a XII-a analiza devine mai complexă, vizând comprehensiunea mesajelor sociale și spirituale, precum și compararea interpretărilor clasice și moderne. Elevii sunt astfel antrenați să înțeleagă dinamica interpretării și rolul contextualizării mesajului coranic pentru viața contemporană.

O componentă fundamentală a metodologiei o constituie formarea gândirii reflexive (tefekkür). Profesorul poate stimula reflecția personală prin întrebări deschise, jurnale de idei, discuții moderate și scurte proiecte care le permit elevilor să transpună mesajele coranice în situații concrete. Se recomandă evitarea oricărei abordări pur memorative; în locul acestui model tradițional, se poate urmări procesul prin care elevul „vede" conexiunile dintre text, context, morală și viața reală.

Deoarece interpretarea responsabilă presupune raportarea la tradiția islamică, se recomandă utilizarea surselor clasice (Taberî, Kurtubî, İbn Kesîr) și moderne, dar într-o manieră accesibilă. Profesorul poate exemplifica diferențele dintre interpretările rivâyet și dirâyet, dintre sensul literal și cel figurat, sau dintre explicațiile juridice și cele etice. În acest proces, elevul trebuie ghidat să evalueze critic informațiile, să distingă între opinii și argumente, și să înțeleagă legitimitatea diversității interpretative în cadrul tradiției.

Strategiile didactice pot include: analiza de text, studiul de caz, dezbaterea, portofoliul, lucrul pe grupuri mici, utilizarea prezentărilor vizuale, exerciții de comparare și activități de reflecție individuală. De asemenea, se recomandă corelarea învățării cu elementele de recitare (tilavet) atunci când este util pentru înțelegerea ritmului și structurii textului, fără ca disciplina să se transforme într-un curs de citire a Coranului.

Predarea Tefsir-ului trebuie să mențină un echilibru între rigurozitate academică și sensibilitate spirituală. Nu este vorba doar de a transmite informații, ci de a forma o relație responsabilă cu textul revelat, o disciplină a înțelegerii și o etică a interpretării. Elevii trebuie ajutați să perceapă mesajul coranic nu doar ca obiect de studiu, ci ca orientare morală și sursă de reflecție asupra propriei vieți.

Prin urmare, sugestiile metodologice susțin un model pedagogic centrat pe:

- învățare contextuală și aplicată;
- dezvoltarea competențelor lingvistice și analitice;
- formarea spiritului reflexiv;

- integrarea tradiției interpretative islamice;
- orientarea moral-spirituală a concluziilor.

Acest model stimulează formarea unei înțelegeri echilibrate și responsabile a textului coranic, adecvată atât nivelului de liceu, cât și profilului teologic.

Evaluarea la disciplina Tefsir – Interpretarea Coranului trebuie să urmărească atât progresul cognitiv, cât și capacitățile interpretative, lingvistice și reflexive ale elevilor. Principiul de bază este evaluarea integrată: elevul este analizat nu doar în funcție de cunoștințele teoretice, ci și în funcție de modul în care poate aplica aceste cunoștințe în interpretarea personală și responsabilă a textului coranic.

1. Evaluare continuă (formativă)

Evaluarea formativă este recomandată pe tot parcursul semestrelor și include:

- verificarea înțelegerii conceptelor prin dialog și întrebări deschise;
- exerciții de identificare a termenilor-cheie din versete (muhkem, mecâz, istiâre, esbâb-ı nüzûl etc.);
- analiza scurtă a unor fragmente coranice în timpul orei (scris/oral);
- reflecții personale (tefekkür) legate de temele morale din sure;
- activități pe grupuri: clarificarea sensurilor lexicale, compararea interpretărilor;
- mini-portofolii tematice (ex.: interpretarea unei sure pe mai multe niveluri: lingvistic, moral, spiritual);
- observarea progresului în utilizarea elementelor de limbă arabă.

2. Evaluare sumativă (note/sfârșit de unitate)

Evaluarea sumativă poate lua forma:

a) Teste scrise

- itemi de recunoaștere a conceptelor fundamentale;
- exerciții de aplicare (explicarea unui verset folosind contextul nüzulului);
- analiză comparativă a două interpretări;
- explicarea funcției unei figuri de stil într-un text coranic.

b) Lucrări de interpretare

Elevul poate primi un pasaj coranic (2–5 ayate) și trebuie să:

- identifice tema principală;
- explice termenii-cheie (în arabă și echivalentele turce);
- folosească cel puțin una dintre metodele de tefsir (Coran prin Coran, Sunna etc.);
- extragă un mesaj moral;
- formuleze o reflecție proprie (tefekkür).

Acest tip de evaluare reflectă cel mai bine competențele urmărite.

c) Prezentări și proiecte

- prezentare despre un exeget clasic (Taberî, Kurtubî, Râzî etc.);
- proiect privind un concept coranic major (ihsan, sabr, takva, şükür);
- analizarea evoluției interpretărilor moderne.

3. Evaluarea competențelor lingvistice

Profesorul poate urmări:

- capacitatea de analiză a rădăcinii arabe;
- recunoașterea structurilor sintactice simple;
- identificarea și explicarea figurilor de stil;
- utilizarea corectă a terminologiei Tefsir-ului.

Evaluarea se face prin exerciții scurte, integrate în interpretare.

4. Autoevaluare și evaluare colegială

Se recomandă:

- jurnale reflexive („Ce am înțeles din mesajul surei?”);
- discuții în perechi cu feedback constructiv;

- grile de autoevaluare pentru proiecte.

Aceste metode încurajează responsabilitatea personală în raport cu textul sacru.

5. Evaluarea finală

La finalul anului, evaluarea ar trebui să includă:

- un test scris complex (1/3 din notă);
- un portofoliu tematic (1/3 din notă);
- lucrare orală/interpretare aplicată (1/3 din notă).

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
IUSUF Muurat	Muftiu	Muftiatul Cultului Musulman din România , Constanța
ANEFI Icbal	Inspector școlar / profesor doctor	Inspectoratul Școlar Județean Constanța
ENE Ulgean	Director adjunct/ Profesor	Școala Gimnazială A.V. Rădulescu Murfatlar
MUSLEDIN Firdes	Profesor doctor	Liceul Tehnologic Nicolae Dumitrescu Cumpăna
USTUNDAG Vildan Melia	Profesor	Școala Gimnazială nr. 1 Valu lui Traian/ Constanța
MOLOGANI Accan	Director/ Profesor	Colegiul Național Kemal Ataturk Medgidia

RESPONSABILI/ COORDONATORI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
ZĂBAVĂ Mihaela	Consilier CNCE	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare	Responsabil CNCE
PISLARU Cătălin	Inspector general MEC	Ministerul Educației și Cercetării	Responsabil MEC
IUSUF Muurat	Muftiu	Muftiatul Cultului Musulman din România, Constanța	Coordonator științific

RESPONSABILI/COORDONATORI/COLABORATORI:

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
MOLOGANI Accan	Director	Colegiul Național Kemal Ataturk Medgidia	Responsabil cult

Konu için müfredat

Interpretarea Coranului - Tevsir

Sınıf XI -XII

Mesleki seçim (CS) için özel müfredat, teoloji öğretimi,
Din öğretiminde uzmanlaşma

- 2025 -

SUNUM NOTU

Eğitim programı, Tefsir Dersi için hazırlanan müfredatı tamamlamakta olup, 2026-2027 eğitim-öğretim yılından itibaren uygulanmak üzere, lise düzeyindeki alanlardaki gündüz öğretimi sınıflarına yöneliktir.. Bu sınıf kategorisi için, lise öğretimine ait çerçeve planlarına uygun olarak, gündüz öğretimi şeklinde, OMEC nr. 4350/2025 sayılı kararnameye ek olarak onaylanan düzenlemelere göre, dersin okutulmasına ilişkin haftalık ders saati tahsisi, zorunlu Mesleki Seçim (CS) Müfredat bölümü türü aşağıda verilmiştir:

Öğretim yılı	9. sınıf	10. sınıf	11. sınıf	12. sınıf
Müfredat bölümü türü	CS	CS	CS	CS
Haftalık ders saati	-	-	1	1

Müfredat, aşağıdaki belgelerle uyumlu olarak hazırlanmıştır:

• *198/2023 sayılı Okul Öncesi ve Zorunlu Eğitim Yasası;*

• *Avrupa Birliği Konseyi'nin (2018) hayat boyu öğrenme için anahtar yeterliklere ilişkin tavsiyeleri;*

• *Ulusal Müfredatın Tasarımı, Güncellenmesi ve Değerlendirilmesi için Dayanaklar. Ulusal Müfredat Referans Çerçevesi, Eğitim Bakanlığı Kararnamesi No. 3239/2021 ile onaylanmış;*

• *Mezun Yeterlik Profili, Eğitim Bakanlığı Kararnamesi No. 6731/2023 ile onaylanmış.*

Bu belgeler, anahtar yeterliklerin ve lise mezunlarının yeterlik profilinin geliştirilmesine yönelik çerçeveyi belirlemekte olup, bu yeterliklerin oluşumuna Din Dersi – Müslüman Dini dersi de katkı sağlar.

Kur'an Çalışmaları – Tefsir, Müslüman dinî eğitim profilindeki mesleki lise öğrencilerinin teolojik formasyonunda merkezi bir yere sahiptir ve kutsal metin ile İslam mesajının derin, sorumlu ve uygulanabilir bir şekilde anlaşılması arasında temel bir köprü oluşturur. İlâhî vahiy olarak Hz. Muhammed'e (s.a.v.) indirilen Kur'an, Müslümanların manevi, ahlaki ve hukuki hayatının temelini teşkil eder; Kur'an tefsiri ise metnin sahih, tutarlı ve bağlamsal olarak yorumlanmasını mümkün kılan yöntem ve araçları sunar. Tefsirin sistemli bir şekilde incelenmesiyle öğrenciler, Kur'an mesajının dilsel zenginliğini, fikrî derinliğini ve iç tutarlılığını keşfetmeye; ayetlerin nüzul sebeplerini anlamaya ve asırlardır İslam âlimleri tarafından aktarılan tefsir geleneğine yaklaşmaya davet edilirler.

Bu dersin ilk amacı, öğrencilere Kur'an metniyle olgun, bilinçli ve sorgulayıcı bir ilişki kazandırmaktır. Öğrenciler, yorumun keyfî bir faaliyet olmadığını; sağlam yöntemlere, Arapça bilgisine, sünnet geleneğine ve nüzulün tarihî bağlamına dayandığını öğrenirler. Geleneksel, aklî, dilbilimsel ve tematik tefsir türleriyle tanışan öğrenciler, Müslüman alimlerin ilâhî mesajı nasıl açıkladıklarını ve bunu toplum hayatına nasıl uyguladıklarını geniş bir perspektifle kavrarlar. Bu yönüyle tefsir çalışması, hem dinî kimliğin sağlamlaşmasına hem de eleştirel düşüncenin gelişmesine katkıda bulunur; öğrencilere sahih yorumlarla hatalı veya yüzeysel yaklaşımlar arasında ayrım yapabilme yetisi kazandırır.

Aynı zamanda program, Kur'an'ın çağdaş toplumdaki canlı rolünü göz önünde bulundurur. Öğrenciler, Kur'an'ın ahlaki ilkelerinin güncelliğini, toplumsal birliktelik, bireysel ve toplumsal sorumluluk, saygı, denge ve diyalog açısından önemini keşfetmeye yönlendirilir. Adalet, dayanışma, aile, yaratılış veya insanın doğayla ilişkisi gibi temaların incelenmesi, gençlerin Kur'an mesajının evrenselliğini anlamalarına ve bunu yaşadıkları dünyanın somut durumlarıyla ilişkilendirmelerine yardımcı olur.

Kur'an Çalışmaları – Tefsir dersi, klasik tefsir geleneğini ve modern katkıları dengeli bir şekilde değerlendirerek, İslam inancının temel ilkelerinden uzaklaşmadan yapılandırılmıştır. Çeşitli inceleme faaliyetleri, tartışmalar, rehberli yorum çalışmaları ve uygulamalı projeler aracılığıyla öğrenciler analiz, teolojik ifade ve ahlaki değerlendirme becerilerini geliştirir, akademik ve manevi bir olgunlaşma sürecine hazırlanırlar.

Bu disiplin öğrencilerin teolojik gelişimine büyük katkı sağlar; onlara yalnızca bilgi değil, aynı zamanda yaşam rehberleri, ahlaki değerler ve Kur'an mesajını kişisel kimliklerine entegre etme becerisi kazandırır. Tefsirin derinleştirilmesiyle öğrenci, kutsal metne saygı, bilinç ve dengeyle yaklaşmayı; toplumun yorum geleneğini takdir etmeyi ve yaşadığı toplumda aktif ve bilinçli bir birey olmayı öğrenir.

GENEL YETKINLIKLER (CG)

CG1	**Tefsir ilminin temel kavramlarını ve Kur'ân'ın nüzulünün tarihî, dilbilimsel ve teolojik çerçevesini anlama.**
CG2	**Kur'ân metnini geleneksel ve modern tefsir yöntemlerini kullanarak analiz etme ve yorumlama.**
CG3	**Arapçayı işlevsel düzeyde kullanarak Kur'ân metnindeki anlamları, yapıları ve ifadeleri kavrama.**
CG4	**Sahih tefsir ilkeleriyle uyumlu, doğru ve sorumlu bireysel yorumlar yapabilme becerisini geliştirme.**
CG5	**Kur'ân mesajına karşı düşünsel, ahlâkî ve eleştirel bir tutum geliştirerek bunu kişisel ve toplumsal hayata uygulama.**

Clasa a XI-a

ÖZEL YETKINLIKLER (CS)
VE
ÖĞRENME ETKINLIKLERINE ÖRNEKLER (EAI)

CG 1 - Tefsir ilminin temel kavramlarını ve Kur'ân'ın nüzulünün tarihî, dilbilimsel ve teolojik çerçevesini anlama.

Clasa a XI-a
CS 1.1. Tefsir ilminin temel teorik kavramlarının (tefsir, teʾwîl, vahiy, nüzul, Mekki–Medeni) belirlenmesi.
- Sınıflandırma etkinliği: Öğrencilere (Tefsir, teʾwîl, esbâb an-nüzûl, vahiy vb.) terimlerin yazılı olduğu kartlar verilir ve doğru tanımlarla eşleştirmeleri istenir. - Kavramsal harita: Gruplar hâlinde tefsirin temel kavramları arasındaki ilişkileri gösteren grafik bir şema hazırlanır. - Mini sunum: Her grup, üzerinde çalıştığı bir kavramı, işlenen surelerden örnekler vererek açıklar (ör.: "Mekki" ne demektir?). - Yansıtıcı günlük: Öğrenciler defterlerine "Kur'an'ı doğru anlamak ne demektir?" sorusuna verdikleri kişisel cevapları ve bunun tefsirle ilişkisini yazarlar.
CS 1.2. Esbâb an-nüzûlün incelenen ayetlerin yorumlanmasındaki rolünü açıklama.
- Vaka analizi: Fil, Kureyş veya Hucurât 10–12 ayetleri için nüzûl bağlamı incelenir ve ayetin anlamının bağlama göre nasıl değiştiği gözlemlenir. - Rehberli okuma: Bir ayet, nüzûl sebebi açıklamasıyla ve açıklama olmadan okunur; ardından yorum farklılıkları tartışılır. - Neden–sonuç diyagramı: Öğrenciler, seçilen ayetler için "neden" (nüzûl sebebi) ve "sonuç" (ortaya çıkan anlam) ilişkisini gösteren bir tablo oluşturur. - Grup etkinliği: Belirli surelerin mesajını etkileyen tarihî durumların tespit edilmesi.
CS 1.3. Tefsirin Hz. Peygamber, sahâbe ve tâbiîn dönemindeki erken oluşumunun tanımlanması.
- Kronoloji: Öğrenciler, tefsirin oluşum aşamalarını gösteren bir zaman çizelgesi oluşturur: Peygamber dönemi – sahâbe – tâbiîn – ilk yazılı eserler. - Rol yapma: Öğrenciler, meşhur sahâbî müfessirlerin (İbn Abbâs, Übeyy b. Ka'b vb.) rollerine girerek kısa bir canlandırma yapar. - Karşılaştırmalı inceleme: İbn Abbâs ve Mücâhid'in belirli bir ayeti nasıl yorumladığını karşılaştırma. - Özet fişi: Öğrenciler, her dönemin (Peygamber / sahâbe / tâbiîn) tefsire yaptığı 3 temel katkıyı listeler.

CG 2 - Kur'ân metnini geleneksel ve modern tefsir yöntemlerini kullanarak analiz etme ve yorumlama.

Clasa a XI-a
CS 2.1. İncelenen surelerin (Fâtiha, Fîl, Kureyş, Hucurât 10–12 vb.) tema ve bağlam analizinin yapılması.
- Grup tematik analizi: Öğrenciler her surenin ana temasını belirler (ör.: Fîl – ilahî koruma; Fâtiha – evrensel dua). - Karşılaştırmalı tablo: Öğrenciler iki sureyi (ör.: Fîl ve Kureyş) tarihî bağlam, mesaj ve yapı açısından karşılaştırır. - Yönlendirilmiş okuma: Öğretmen sureleri okur ve mesajlarıyla ilgili yönlendirici sorular sorar. - Çalışma fişi: Her sureden anahtar kelimeler ve temel fikirler çıkarılır.
CS 2.2. Seçilen ayetler üzerinde tutarlı bir yorum oluşturmak için klasik müfessirlerin görüşlerinin birleştirilmesi.

Clasa a XI-a
- Kaynak çalışması: Öğrenciler Taberî, İbn Kesîr, Kurtubî gibi müfessirlerden alınmış pasajları inceler ve yorumlar arasındaki farkları belirler. - Mini-essay: Öğrenciler en az iki klasik kaynağa dayanarak kısa bir kişisel tefsir yazar. - Tartışma: "X ayeti için en ikna edici yorumu hangi müfessir yapmıştır?" sorusu etrafında tartışma. - Kaynak haritası: Öğrenciler belli açıklamaların hangi müfessire ait olduğunu işaretler.
CS 2.3. Kur'ân metninin temel mesajlarının geleneksel anlatı ve dilsel yorum yöntemleri kullanılarak belirlenmesi.
- Anlatı analizi: Öğrenciler ayetlerde geçen olayı veya durumu kendi cümleleriyle özetler (ör.: Fîl). - Dil analizi: Önemli kelimeler belirlenir ve sözlük veya terimler sözlüğü kullanılarak açıklanır. - Tematik posterler: Her surenin temel mesajını içeren posterler hazırlanır. - Yapılandırılmış tartışma: Öğrenciler "Bu sure bana hangi ahlaki mesajı iletiyor?" sorusuna cevap verir.

CG 3 - Arapçayı işlevsel düzeyde kullanarak Kur'ân metnindeki anlamları, yapıları ve ifadeleri kavrama.

Clasa a XI-a
CS 3.1. Kur'ânî terim ve ifadelerin temel dilbilgisel unsurlara göre analiz edilmesi.
- Morfolojik analiz: Öğrenciler kelimeleri kök ve türetilmiş formlarına ayırır. - Sözdizimsel işlevin belirlenmesi: Ayetteki kelimelerin özne, yüklem ve tümleç olarak altı çizilir. - Arapça–Rumence sözlük kullanımı: Öğrenciler anahtar kelimeleri çevirir ve sözcüğün sözlük anlamıyla bağlamdaki anlamı arasındaki farkı açıklar. - Morfolojik tablo: Her önemli terimin formu, anlamı ve cümledeki rolünü içeren bir tablo doldurulur.
CS 3.2. İncelenen sûrelerde yer alan üslup ve belagat unsurlarının açıklanması.
- Edebi tasvirlerin belirlenmesi: Öğrenciler mecazları işaretler ve ne ifade ettiklerini açıklar (ör.: "Ashâbu'l-fîl"). - Edebi analiz: Kur'an'daki bir mecaz, modern bir edebi metindeki mecazla karşılaştırılır. - Yeniden yazma alıştırması: Öğrenciler bir ayetin anlamını koruyarak biçimini değiştirir; böylece orijinal üslubu daha iyi kavrarlar. - Mini sunumlar: Öğrenciler seçtikleri bir üslup unsurunu 2 dakikalık kısa bir sunumla açıklar.
CS 3.3. Kelimelerin bağlama göre farklı anlamlarının ayırt edilmesi.
- Örnek sınıflandırma: Öğrenciler ayetlerdeki ifadeleri "gerçek anlam" ve "mecazî anlam" olarak ayırır. - Yorum alıştırması: Öğrenciler bir mecazı kendi sözleriyle açıklar (ör.: "Kalpleri örtülüdür"). - Yansıtıcı sorular: "Neden bu ayette mecazî bir ifade kullanılmış olabilir?" - Eşli çalışma: Öğrenciler bir kelimenin doğrudan anlamı ile sembolik anlamı arasındaki farkı birbirlerine açıklar

CG 4 - Sahih tefsir ilkeleriyle uyumlu, doğru ve sorumlu bireysel yorumlar yapabilme becerisini geliştirme.

Clasa a XI-a
CS 4.1. Metnin yorumunun tamamlayıcı geleneksel kaynaklarla ilişkilendirilmesi.
- Karşılaştırmalı okuma: Öğrenciler bir ayeti ve onu açıklayan bir hadisi okur. - Eşleştirme fişi: Öğrenciler, bir ayetin anlamı hakkında sahabilerin görüşlerini belirler. - Eleştirel analiz: Sünnet'teki hangi unsur zor bir terimin anlamını açıklığa kavuşturur? - Yönlendirilmiş tartışma: Tefsirde Sünnet ne zaman kullanılmalıdır?
CS 4.2. Tefsirin temel ilkelerinin Kur'an pasajlarının analizinde uygulanması.

Clasa a XI-a
- Analiz kontrol listesi: Öğrenciler her sureye, belirli bir adım listesi (bağlam, dil, ilişkilendirme, mesaj) uygular. - Bireysel çalışma: Öğrenciler kısa bir ayeti yorumlar ve kullandıkları süreci sunar. - Düzeltme alıştırması: Öğretmen "yanlış" bir yorum verir, öğrenciler tefsir ilkelerinin nerede ihlal edildiğini tespit eder. - Eşli çalışma: Öğrenciler bir ayeti doğru şekilde yorumlamak için ikişer kişi çalışır.
CS 4.3. Yönteme uygun, gerekçelendirilmiş ve kişisel açıklamaların formüle edilmesi.
- Kısa deneme: Öğrenci, bibliyografik kaynaklar kullanarak bir ayetin kendi yorumunu yazar. - Sunum: Öğrenci, bir Kur'an mesajını sınıfa tefsir kaynaklarıyla destekleyerek açıklar. - "Claim–Evidence–Reasoning" metodu: Öğrenci, görüşünü somut delillerle destekler. - Manevi günlük: Öğrenci, bir sure üzerine yaptığı kişisel ve gerekçeli düşünceleri yazar.

CG 5 - Kur'ân mesajına karşı düşünsel, ahlâkî ve eleştirel bir tutum geliştirerek bunu kişisel ve toplumsal hayata uygulama.

Clasa a XI-a
CS 5.1. İncelenen ayetlerdeki ahlaki mesajın belirlenmesi
- Değerlerin çıkarılması: Öğrenciler her sûrede bir ahlaki değer belirler. - Tematik afiş: Her grup, bir sûrenin baskın değerini içeren bir poster hazırlar. - Tartışma: "X ifadesinin Y ayetindeki ahlaki anlamı nedir?" - Görsel kolaj: Öğrenciler bir sûrenin değerini sembolik imgelerle görselleştirir.
CS 5.2. Bu mesajların çağdaş yaşam bağlamları için öneminin açıklanması
- Modern vaka çalışması: Öğrenciler bir Kur'an mesajını güncel bir probleme uygular (zorbalık, hoşgörüsüzlük, bencillik). - Rol oyunu: Bir Kur'ânî ahlaki ilkenin uygulandığı bir durumu canlandırma. - Münazara: "X sûresinin mesajı günümüz toplumunda uygulanabilir mi?" - Yansıtıcı deneme: Öğrenciler belirli bir Kur'an değerinin gerçek bir durumda kendilerine nasıl rehberlik edeceğini açıklar.
CS 5.3. İncelenen pasajlar üzerine kişisel yansımaların ifade edilmesi
- Sessizlik anı: Okumanın ardından her öğrenci kişisel bir yansıma yazar. - Tefekkür defteri: Öğrencilerin her sûreden manevi olarak ne öğrendiklerini kaydettikleri bir günlük. - Gönüllü paylaşım: Öğrenciler düşüncelerini değerlendirme amacı olmayan bir çember içinde paylaşır. - Şükran köşesi: Öğrenciler incelenen sûrelerden çıkardıkları bir "hayat dersi" yazar.

CLASA a XI-a

ÖĞRENME İÇERİĞI

İçerik Bölümleri	İçerik
Tefsirin esasları	1. Tefsirin (التفسير / Tefsîr) ve te'vîlin (التأويل / Te'vîl) tanımı 2. Tefsirin konusu ve gerekliliği 3. Rivayet tefsiri (تفسير الرواية) ile dirayet tefsiri (تفسير الدراية) arasındaki fark 4. Sûrelerin tasnifi: Mekkî – Medenî (مكي – مدني) 5. Kur'ân'ın mucizeliği hakkında giriş mahiyetinde bilgiler: İ'câzu'l-Kur'ân (إعجاز القرآن) 6. Kur'ân dili ve dinî iletişim modeli olarak kullanımı
Vahyin iniş şartları ve metinsel yapı	1. Vahy (الوحي / Vahiy) kavramı ve vahyin geliş süreci 2. Esbâb-ı nüzûl (أسباب النزول) – nüzul sebepleri / vahyin iniş bağlamı 3. Nüzul türleri: tedricî (aşamalı) ve durumlara bağlı nüzul 4. Kısa sûrelerin iç yapısı 5. Muhkem (محكم) ve müteşâbih (متشابه) ayetlerin belirlenmesi 6. Nadir geçen Kur'ân terimlerinin semantiğine giriş: Garîbu'l-Kur'ân (غريب القرآن)
Kur'ân metnindeki dil ve üslup unsurları	1. Kur'ân örnekleri üzerinden morfoloji ve sentaks (sarf ve nahiv) 2. Belagat sanatları / üslup özellikleri: • İstiâre (استعارة / metafor) • Kinâye (كناية) • Teşbih (تشبيه) • Kasem (قسم / yemin) • İcâz (إيجاز / özlülük) ve İtnâb (إطناب / genişletme / ayrıntılandırma) 3. Leksik analiz: lafzî, mecazî ve bağlamsal anlam (mecâz / مجاز) 4. Vücûh ve nezâir'e (الوجوه والنظائر) giriş – Kur'ân'daki çok anlamlılık (polisemi)
Temel tefsir yöntemleri	1. Kur'ân'ın Kur'ân ile tefsiri 2. Kur'ân'ın Sünnet (السنة / Sünnet) ile tefsiri 3. Sahabe (الصحابة / Sahabe) ve Tabiîn'in (التابعين / Tabiîn) tefsir rivayetlerinin aktarımındaki rolü 4. Tefsirde bilginin güvenilirliği için temel prensipler: • Rivâyet (رواية) • Dirâyet (دراية) 5. Yorumların değerlendirilmesi: geçerlilik kriterleri
İncelenen sûrelerdeki ahlaki ve manevi mesajlar	1. Sûrelerdeki ahlaki temalar: adalet, dürüstlük, sabır (صبر / sabır), şükür (شكر / şükür) 2. Toplumsal mesajlar: birlik, sorumluluk, dayanışma 3. Manevî tefekkür (تفكر / tefekkür): ruhsal derinleşme ve içsel farkındalık 4. Mesajların çağdaş yaşam bağlamında uygulanması

CLASA a XII-a

ÖZEL YETKINLIKLER (CS)
VE
ÖĞRENME ETKINLIKLERINE ÖRNEKLER (EAI)

CG 1 - Tefsir ilminin temel kavramlarını ve Kur'ân'ın nüzulünün tarihî, dilbilimsel ve teolojik çerçevesini anlama.

Clasa a XII-a
CS 1.1. Kur'ân'ın genel özelliklerinin ve vahiy sürecinin analiz edilmesi
- Duha, Tîn veya Alak sûrelerinden ilgili metinlere dayanarak vahyin mahiyeti ve Kur'ân'ın temel özellikleri hakkında rehberli tartışmalar. - Kur'ân'ın başlıca özelliklerini (vahiy, mucizelik, aktarım) içeren bir kavram haritası oluşturma. - Vahiy tasvirinin klasik kaynaklarda (hadisler) ve modern ders kitaplarında nasıl yer aldığına dair karşılaştırmalı analiz. - Vahyin aşamalı olarak iniş süreci hakkında kısa bir sözlü sunum hazırlama.
CS 1.2. Kur'ân'ın dinî ve ahlaki hayattaki rolünün açıklanması
- Ahlaki değerleri belirlemek için tematik pasajların (Duha, İnşirah, Asr) incelenmesi. - Sûrelerdeki etik mesajların günlük hayatta uygulanışına dair örneklerden oluşan bir portföy hazırlama. - Münazara: "Kur'ân'ın mesajı Müslümanların tutum ve davranışlarını nasıl etkiler?" - Vaka analizi: Ayetlerin yerel topluluktaki ahlaki durumlara uygulanması.
CS 1.3. Tefsir geleneğinin gelişimi ve çeşitliliğinin incelenmesi
- Klasik (Taberî, İbn Kesîr) ve modern (Elmalılı, Diyanet) tefsirlerden seçilmiş bölümlerin okunması. - Kur'ân yorum geleneğinin aşamalarını gösteren görsel bir kronoloji oluşturma. - Aynı sûreye dair klasik ve modern yorumlar arasındaki yaklaşım farklarının belirlenmesi. - Grup sunumu: "Çağdaş dönemde tefsir nasıl gelişti?"

CG 2 - Kur'ân metnini geleneksel ve modern tefsir yöntemlerini kullanarak analiz etme ve yorumlama.

Clasa a XII-a
CS 2.1. Programda yer alan sûrelerin içeriğinin analiz edilmesi
- Grup çalışması: Her grup bir sûrenin genel anlamını analiz eder ve sonuçlarını sunar. - Sûrelerin tematik yapılarının belirlenmesi (giriş – ana mesaj – sonuç). - Her sûrenin 5–6 cümlede kısa açıklaması (özetleme etkinliği). - Bir sûrenin merkezî mesajını ve metinden delilleri içeren poster hazırlama.
CS 2.2. İncelenen metinlerdeki itikadî ve ahlaki temaların belirlenmesi ve açıklanması
- Metindeki anahtar kavramların vurgulanması (takva, sabır, ihsan, iman, tekebbür). - Tematik analiz: "Bu sûre hangi erdemi veya ahlaki tutumu teşvik ediyor?" - Mini deneme: "Asr sûresindeki ahlaki değerler ve günümüzdeki önemi." - Eşleştirme etkinliği: Öğrenciler ayetleri belirli ahlaki temalarla eşleştirir.
CS 2.3. Güncel bağlamlara uygulanabilir özlü yorumların oluşturulması
- Modern uygulanabilirliği olan 10 satırlık sûrenin yorum özetinin hazırlanması. - 'Ayetin mesajı – güncel uygulama' tablosunun oluşturulması. - Bir sûrenin mesajı üzerine kısa kişisel yansıma (refleksiyon) yazımı. - Sözlü sunum: "Bu sûre bize toplum içindeki davranış hakkında ne öğretiyor?"

CG 3 - Arapçayı işlevsel düzeyde kullanarak Kur'ân metnindeki anlamları, yapıları ve ifadeleri kavrama.

Clasa a XII-a
CS 3.1. Kur'ân terimlerinin birincil ve ikincil anlamlarının açıklanması
- Çok anlamlı terimlerin semantik analizi (örn.: hayr, şerr, kadr, takva). - Bağlama göre doğru anlamın belirlenmesine yönelik alıştırmalar. - İncelenen Kur'ân kavramlarından kişisel bir sözlük (glosar) oluşturma. - Eşli çalışma: Öğrencilerin analiz edilen terimleri birbirlerine örneklerle açıklaması.
CS 3.2. Ayetlerin dilsel ve üslup yapılarını analiz etme
- Üslup unsurlarının belirlenmesi (yeminler, tekrar, metafor, antitez). - Aynı ayetin farklı meallerinin karşılaştırılması; Arapça üslubun özelliklerinin vurgulanması. - Ayetin temel sentaktik yapılara göre bölümlenmesi (nahiv analizi). - İzâ, keyfe, el-Kâri'a gibi formların retorik etkisinin gözlemlenmesi.
CS 3.3. Leksik, bağlamsal ve yorumlayıcı anlam arasındaki ayrımın yapılması
- Alıştırma: Sözlük anlamı ile ayetteki gerçek anlam arasındaki farkın belirlenmesi. - Kelime anlamının yorumda nasıl değiştiğine dair rehberli tartışmalar. - Kısa sûrelerdeki "garîb" veya mecazî anlam örneklerinin analiz edilmesi. - Karşılaştırmalı tablo hazırlanması: leksik anlam – bağlamdaki anlam – yorumlayıcı anlam.

CG 4 - Sahih tefsir ilkeleriyle uyumlu, doğru ve sorumlu bireysel yorumlar yapabilme becerisini geliştirme.

Clasa a XII-a
CS 4.1. Yerleşik tefsir yöntemlerinin doğru uygulanması
- "Kur'ân'ın Kur'ân ile tefsiri" kuralının kısa sûrelerden örneklerle uygulanması. - Bir ayetin açıklığa kavuşturulması için sahih hadislerin kullanılması. - Belirli pasajlar için sahabilerin görüşlerinin tespiti (öğretmen tarafından seçilen kaynaklara göre). - Grup çalışması: "Tefsir kaynakları zinciri"nin oluşturulması.
CS 4.2. Kişisel sonuçların tefsir kaynakları ve ilkelerine dayanarak gerekçelendirilmesi
- Bir ayetin kısa kişisel yorumunun hazırlanması (kaynaklara atıf yaparak). - Sözlü gerekçelendirme alıştırmaları: Öğrenci belirli bir yorumu neden benimsediğini açıklar. - "Tefsir fişi" oluşturma: ayet – bağlam – kaynaklar – sonuç. - Muhtemel hatalı yorumların belirlenmesi ve kaynaklara başvurarak düzeltilmesi.
CS 4.3. Geleneksel ve modern yorum seçeneklerinin eleştirel değerlendirilmesi
- Aynı sûre için farklı tefsirlerdeki açıklayıcı notların karşılaştırılması. - Münazara: "Hangi yorum günümüz bağlamına daha uygundur ve neden?" - İki tefsir arasındaki metodolojik farkların analizi. - Yazılı alıştırma: Bir yorumu tercih etme gerekçesinin savunulması.

CG 5 - Kur'ân mesajına karşı düşünsel, ahlâkî ve eleştirel bir tutum geliştirerek bunu kişisel ve toplumsal hayata uygulama.

Clasa a XII-a
CS 5.1. İncelenen sûrelerde yer alan etik temaların analiz edilmesi
- Baskın ahlaki değerlerin belirlenmesi (sabır, şükür, sorumluluk vb.). - Bu değerlerin sûrelerdeki tasvirler ve örnekler aracılığıyla nasıl aktarıldığının analiz edilmesi. - Tematik portföy hazırlama: "Cüz 'Amme sûrelerinin ahlaki değerleri." - Eşleştirme etkinlikleri: ahlaki tema – ilgili ayet.
CS 5.2. Kur'ân mesajının güncel ahlaki ve sosyal sorunlarla ilişkilendirilmesi
- Vaka analizi: Asr sûresinin mesajının sosyal dayanışma gibi problemlere uygulanması. - Çağdaş davranışların Kur'ân'ın ahlaki normlarıyla karşılaştırılması üzerine tartışmalar. - Kısa deneme yazma: "Tîn sûresinin mesajı ve onun sosyal yansımaları."

Clasa a XII-a
- Proje çalışmaları: “Günümüz toplumunda Kur’ânî değerler.”
CS 5.3. Metinlerin manevi mesajı üzerine kişisel yansımaların ifade edilmesi
- Bir sûrenin analizinden sonra yansıtıcı bir metin yazma. - Öğrenme günlüğü: Öğrencinin haftalık olarak kendisini etkileyen Kur’ânî fikirleri not etmesi. - Bir ayette kendisini en çok etkileyen unsuru sözlü olarak sunma. - Rehberli meditasyon etkinliği: sûrenin temasını kişisel deneyimlerle ilişkilendirme.

CLASA a XII-a

ÖĞRENME İÇERİĞI

İçerik Bölümleri	İçerik
İleri tefsir kavramları	1. Kur'ân'ın temel özellikleri: • Vahiy (الوحي / vahiy) • İ'câz (إعجاز / i'câz) • Kur'ân'ın Arapça oluşu (Arabiyyetü'l-Kur'ân) • Mesajın evrenselliği (küresel/evrensel hitap) 2. Tefsir tarihi: Sahabe döneminden modern çağa 3. Tefsir türleri: • Tefsîr bi'l-me'sûr (تفسير بالمأثور) • Tefsîr bi'r-re'y (تفسير بالرأي) • Tematik tefsir (mevzûu tefsiri / التفسير الموضوعي) • Dilbilimsel tefsir (lügavî tefsir) • Fıkhî tefsir (hukukî tefsir) 4. Tasavvufî/mistik tefsir
Cüz 'Amme'nin kapsamlı tefsiri	1. Sûrelerin analizi: • Duha, İnşirah, Tîn, Alak, Kadr, Beyyine, Zilzâl, Asr, Hümeze, Âdiyât, Kâria, Tekâsür, Asr, Felak, Nâs 2. İleri düzey üslup ve belâgat unsurları: • Bedî' (بديع / bedi') • Mübalağa (مبالغة) • Takdîm–te'hîr (تقديم – تأخير) 3. İman, ahlâk ve davranış mesajlarının tespiti 4. Klasik tefsirler (Taberî, Kurtubî, İbn Kesîr vb.) ile modern yorumların karşılaştırmalı analizi
Ayetlerin detaylı dilbilimsel analizi	1. Derinlemesine semantik inceleme: • Lügvî anlam (lugavî / لغوي) • Sibak bağlamına göre anlam (sibâk / سياق) • Te'vîlî anlam (yorumlayıcı anlam / تأويلي) 2. Terim analizi: • Takvâ (تقوى / takva), sabr (صبر / sabır), ihsan (إحسان / ihsan), kibir (كبر / kibir) vb. 3. İleri düzey retorik: • Belâgat (بلاغة) • Meânî (معاني) • Beyân (بيان)
Klasik ve Modern Tefsir Yöntemleri	1. Mukayeseli tefsir (klasik–modern) 2. Yöntemler: • Kur'an'ın Kur'an ile tefsiri • Kur'an'ın Sünnet ile tefsiri • Kur'an'ın akıl ve bağlamsal analizle tefsiri 3. Tahkîk (تحقيق / tahkik) kavramı 4. Yorumların güncel toplumsal gerçekliklerle ilişkilendirilmesi
Kur'an mesajında etik ve maneviyat	1. Kısa sûrelerde manevi etik: • sabır, şükür, sorumluluk, tevazu 2. Mesajın sosyal boyutu: • adalet, doğruluk, dayanışma

İçerik Bölümleri	İçerik
	3. Düşünme ve içselleştirme: • tefekkür (تفكر / tefekkür) 4. Kur'anî mesajların günümüz toplumsal yaşamıyla ilişkilendirilmesi

METODOLOJIK ÖNERILER

Tevsir – Kur'an Yorumu dersinin XI. ve XII. sınıflarda okutulması, İslami tefsir geleneğine saygıyı modern eğitimin gereksinimleriyle birleştiren bütüncül bir pedagojik yaklaşım gerektirir. Öğrenciler hem tefsirin temel kavramlarını hem de Cüz 'Amma sûrelerinin uygulamalı analizini ilk kez sistematik olarak gördükleri için, öğretim süreci aynı anda teolojik kavrayışı, dilsel yeterlikleri, ahlaki formasyonu ve düşünsel-refleksif kapasiteyi geliştirmelidir.

Birinci temel yöntem ilkesi bağlamsallaştırılmış öğrenmedir. Vahiy, esbâb-ı nüzûl, muhkem, müteşâbih, garîbu'l-Kur'ân veya te'vîl ilkeleri gibi her teorik kavram, incelenen ayetlerden örneklerle ilişkilendirilmelidir. Öğrenciler kavramları, öğretmen soyut sunumlardan kaçınıp bunları gerçek yorum durumlarıyla açıkladığında daha iyi anlar. Örneğin esbâb-ı nüzûl kavramı, Fil sûresi veya Bakara'daki ayetlerin analizine uygulanınca çok daha anlamlı hâle gelir. Böylece teori bir çalışma aracına dönüşür ve öğrenciler Kur'an metinlerini bağımsız olarak yorumlama becerisi kazanır.

İkinci ilke, Kur'an metninin etkin okunması yönündeki yeterliklerin geliştirilmesidir. Dersin önemli bir kısmı dilsel analize dayandığı için, öğretmenin öğrencileri kelime yapısını, Arapça kökleri, çoklu anlamları ve edebî sanatları doğrudan gözlemlemeye teşvik etmesi yararlıdır. Etkinlikler, öğrencilerin metinden hareketle özerk biçimde morfolojik veya retorik unsurları belirlemesini ve hipotezler kurmasını sağlayacak şekilde düzenlenebilir. Arapça terimlerin Türkçe karşılıklarıyla birlikte kullanılması (tefsir–تفسير, te'vîl–تأويل, mecâz–مجاز, kasem–قسم, istiâre–استعارة vb.) öğrencileri İslami bilim geleneğine adım adım dâhil eder ve Romanya'daki Müslüman topluluğun kültürel mirasıyla bir bağ kurmalarına yardımcı olur.

Cüz 'Amma sûrelerinin XI. ve XII. sınıflarda okutulması kademeli bir yöntemle yürütülmelidir. XI. sınıfta vurgu, kısa sûrelerin yapısına aşinalık, temel fikirlerin belirlenmesi ve adalet, doğruluk, sabır, şükür gibi temel ahlaki temaların tanınması üzerinedir. XII. sınıfta analiz daha karmaşık hâle gelir; sosyal ve manevi mesajların anlaşılması ve klasik–modern yorumların karşılaştırılması hedeflenir. Böylece öğrenciler yorumun dinamik yapısını ve Kur'an mesajının çağdaş hayata bağlamsallaştırılmasının önemini kavrarlar.

Yöntemin temel bir bileşeni düşünsel-refleksif yeteneğin (tefekkür) geliştirilmesidir. Öğretmen, açık uçlu sorular, fikir günlükleri, yönlendirilmiş tartışmalar ve öğrencilerin Kur'an mesajlarını somut durumlara aktarmalarını sağlayan kısa projelerle kişisel refleksiyonu teşvik edebilir. Ezbere dayalı yaklaşımdan kaçınılmalı; bunun yerine öğrencinin metin–bağlam–ahlak–gerçek hayat arasındaki bağlantıları "görmesi" hedeflenmelidir.

Sorumlu yorum geleneğe bağlılığı gerektirdiğinden, klasik (Taberî, Kurtubî, İbn Kesîr) ve modern kaynakların kullanılmasına özen gösterilmelidir; ancak öğrenci seviyesine uygun biçimde. Öğretmen, rivâyet ve dirâyet tefsiri arasındaki farkları, literal ve mecazî anlam ayrımını ya da fıkhî ve ahlakî açıklamalar arasındaki farklılıkları örnekleyebilir. Bu süreçte öğrenci, bilgileri eleştirel olarak değerlendirmeye, görüşlerle deliller arasındaki farkı ayırt etmeye ve İslami gelenekteki yorum çeşitliliğinin meşruiyetini anlamaya yönlendirilir.

Öğretim stratejileri; metin analizi, vaka incelemeleri, münazara, portfolyo, küçük grup çalışmaları, görsel sunumlar, karşılaştırma alıştırmaları ve bireysel refleksiyon etkinliklerini içerebilir. Gerekli olduğunda tilavet unsurları da (ritim ve yapı açısından) öğrenmeye entegre edilebilir; ancak ders bir kıraat dersi hâline getirilmemelidir.

Tefsir öğretimi akademik titizlik ile manevi duyarlılık arasında denge kurmalıdır. Amaç yalnızca bilgi aktarmak değil; vahyedilmiş metne karşı sorumlu bir ilişki, bir anlama disiplini ve bir yorum ahlakı oluşturmaktır. Öğrenciler, Kur'an mesajını sadece bir inceleme konusu değil, aynı zamanda ahlaki yönelim ve kişisel hayat üzerine bir düşünme kaynağı olarak algılamaya teşvik edilmelidir.

Bu nedenle, metodolojik öneriler şu pedagojik modeli destekler:

- bağlamsal ve uygulamalı öğrenme;
- dilsel ve analitik becerilerin geliştirilmesi;
- refleksif düşüncenin (tefekkür) teşviki;
- İslami yorum geleneğinin entegrasyonu;
- sonuçların ahlaki ve manevi yönelimi.

Bu model, hem lise seviyesine hem de teolojik profile uygun dengeli ve sorumlu bir Kur'an anlayışının oluşmasına katkı sağlar.

Tevsir – Kur'an Yorumu dersinde değerlendirme, öğrencinin bilişsel gelişimini olduğu kadar yorumlama, dilsel beceri ve refleksif düşünme kapasitesini de göz önünde bulundurmalıdır. Temel ilke bütünleşik değerlendirmedir: öğrenci yalnızca teorik bilgisine göre değil, bu bilgiyi Kur'an metni üzerinde sorumlu ve kişisel bir yoruma dönüştürme becerisine göre de değerlendirilir.

1. Süreç değerlendirmesi (biçimlendirici değerlendirme)
• kavramların anlaşılmasının soru-cevap ve açık uçlu tartışmalarla kontrolü;
• ayetlerde anahtar terimlerin belirlenmesi (muhkem, mecâz, istiâre, esbâb-ı nüzûl vb.);
• ders sırasında kısa yazılı/sözlü analizler;
• sûrelerin ahlaki temalarıyla ilgili kişisel tefekkürler;
• grup çalışmaları: sözlük anlamı açıklama, yorum karşılaştırma;
• tematik mini portfolyolar (ör.: bir sûrenin dilsel, ahlaki ve manevi düzeylerde yorumu);
• Arapça dil unsurlarının kullanımındaki ilerlemenin gözlenmesi.

2. Dönem değerlendirmesi (ölçme–değerlendirme)
a) Yazılı testler
• temel kavramları tanıma soruları;
• uygulama alıştırmaları (nüzûl bağlamıyla bir ayeti açıklama);
• iki yorumun karşılaştırılması;
• bir edebî sanatın işlevinin açıklanması.
b) Yorum çalışmaları
Öğrenciye 2–5 ayetlik bir pasaj verilir ve:
• ana temayı belirler;
• anahtar terimleri açıklar (Arapça ve Türkçe karşılıklarıyla);
• en az bir tefsir yöntemini uygular (Kur'an'la tefsir, Sünnet'le tefsir vb.);
• bir ahlaki mesaj çıkarır;
• kendi tefekkürünü yazar.
c) Sunum ve projeler
• klasik bir müfessir üzerine sunum (Taberî, Kurtubî, Râzî vb.);
• ihsan, sabır, takva, şükür gibi bir Kur'anî kavram üzerine proje;
• modern yorumların gelişiminin incelenmesi.

3. Dilsel yeterliklerin değerlendirilmesi
• Arapça kök analizi;
• basit cümle yapılarının tanınması;
• edebî sanatların belirlenmesi;
• tefsir terminolojisinin doğru kullanımı.

4. Özdeğerlendirme ve akran değerlendirmesi
• refleksiyon günlükleri ("Bu sûreden ne anladım?");
• eşli tartışmalar;
• projeler için özdeğerlendirme formları.

5. Yıl sonu değerlendirmesi
• kapsamlı yazılı sınav (notun 1/3'ü);
• tematik portfolyo (1/3);
• sözlü yorum uygulaması (1/3)

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
IUSUF Muurat	Muftiu	Muftiatul Cultului Musulman din România , Constanța
ANEFI Icbal	Inspector școlar / profesor doctor	Inspectoratul Școlar Județean Constanța
ENE Ulgean	Director adjunct/ Profesor	Școala Gimnazială A.V. Rădulescu Murfatlar
MUSLEDIN Firdes	Profesor doctor	Liceul Tehnologic Nicolae Dumitrescu Cumpăna
USTUNDAG Vildan Melia	Profesor	Școala Gimnazială nr. 1 Valu lui Traian/ Constanța
MOLOGANI Accan	Director/ Profesor	Colegiul Național Kemal Ataturk Medgidia

RESPONSABILI/ COORDONATORI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
ZĂBAVĂ Mihaela	Consilier CNCE	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare	Responsabil CNCE
PISLARU Cătălin	Inspector general MEC	Ministerul Educației și Cercetării	Responsabil MEC
IUSUF Muurat	Muftiu	Muftiatul Cultului Musulman din România, Constanța	Coordonator științific

RESPONSABILI/COORDONATORI/COLABORATORI:

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
MOLOGANI Accan	Director	Colegiul Național Kemal Ataturk Medgidia	Responsabil cult

EDITOR: PARLAMENTUL ROMÂNIEI — CAMERA DEPUTAȚILOR

MONITORUL OFICIAL

„Monitorul Oficial” R.A., Str. Parcului nr. 65, sectorul 1, București; 012329
C.I.F. RO427282, IBAN: RO55RNCB0082006711100001 BCR
și IBAN: RO12TREZ7005069XXX000531 DTCPMB (alocat numai persoanelor juridice bugetare)
Tel. 021.318.51.29/150, fax 021.318.51.15, e-mail: marketing@ramo.ro, www.monitoruloficial.ro

Relații cu publicul: șos. Panduri nr. 1, bloc P33, sectorul 5, București; 050651.
Tel. 021.401.00.73, 021.401.00.78/79/83.
Pentru publicări, încărcați actele pe site, la: https://www.monitoruloficial.ro, secțiunea Publicări.

5 948493 650300

Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 410 bis (Vol. 4)/14.V.2026 conține 1212 pagini. Prețul: 1.818 lei **ISSN** 1453—4495

Acest număr al Monitorului Oficial al României a fost tipărit în afara abonamentului.

MONITORUL OFICIAL AL ROMÂNIEI

Anul 194 (XXXVIII) — Nr. 410 bis

PARTEA I
LEGI, DECRETE, HOTĂRÂRI ȘI ALTE ACTE

Joi, 14 mai 2026

SUMAR

Pagina

Anexele nr. 1-321 la Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 3.716/2026 privind aprobarea programelor școlare asociate disciplinelor prevăzute în planurile-cadru pentru învățământul liceal.....4878–6090

Volumul 5

Anexa nr. 202

Programa școlară
pentru disciplina

Practică liturgică (Hitabet)

Cultul Musulman

Clasele a XI-a și a XII-a

Curriculum de specialitate (CS)
Filiera vocațională, profil teologic
specializarea teologie musulmană

Învățământ liceal

- 2026 –

Anexa nr. 202
Programa școlară pentru disciplina *Practică liturgică (Hitabet),* Cultul Musulman, clasele a XI-a și a XII-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea teologie musulmană*

NOTĂ DE PREZENTARE

Prezenta programă școlară reprezintă curriculumul de specialitate (CS) pentru filiera vocațională, profilul teologic – cultul musulman, specializarea/calificarea profesională teologie musulmană pentru disciplina Practică liturgică (Hitabet), cu aplicare pentru clasele din învățământul liceal, forma cu frecvență zi, începând cu anul școlar 2026-2027. Pentru această categorie de clase, conform planurilor-cadru pentru învățământul liceal, forma cu frecvență zi, aprobate ca anexe la OMEC nr. 4350/2025, studiul disciplinei are următoarea alocare orară săptămânală, defalcată pe segmentul curriculumul de specialitate (CS):

An de studiu	Clasa a IX-a	Clasa a X-a	Clasa a XI-a	Clasa a XII-a
Tip segment curricular	CS	CS	CS	CS
Nr. săptămânal de ore	-	-	1	1

Programa școlară se elaborează în concordanță cu:
- *Legea învățământului preuniversitar* nr. 198/2023;
- *Recomandările Consiliului Uniunii Europene* (2018) privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții;
- *Repere pentru proiectarea, actualizarea și evaluarea Curriculumului național. Cadrul de referință al Curriculumului național*, aprobat prin OME nr. 3239/2021;
- *Profilul de formare al absolventului*, aprobat prin OME nr. 6731/2023;

Disciplina Hitabet – Practica liturgică ocupă un loc central în formarea elevilor din învățământul teologic musulman, întrucât dezvoltă competențele esențiale necesare exercitării viitoarelor roluri religioase, sociale și comunitare. În tradiția islamică, practica liturgică presupune atât o componentă rituală, cât și una comunicativă, care integrează expresia orală, arta recitării, muzica religioasă, etica predicării și competențele de comunicare necesare în serviciile religioase.

Programa urmărește să îi ajute pe elevi să înțeleagă structura și funcția diferitelor forme de manifestare liturgică — ezan, sala, kamet, hutbe, vaaz, rugăciuni pentru diverse ocazii, recitări coranice, precum și ritualuri specifice momentelor importante din viața comunității. Prin studiul elementelor de cami mûsikîsi (muzica specifică moscheii) și al tehnicilor de hitabet (oratorie religioasă), elevii dobândesc deprinderi de recitare corectă, intonație adecvată, utilizare responsabilă a vocii și exprimare clară în contexte liturgice.

Disciplina facilitează înțelegerea rolului lucrătorului religios (din görevlisi) în comunitate și dezvoltă capacitatea elevilor de a oferi sprijin spiritual în situații diverse, precum momente festive, ceremonii religioase, dar și situații delicate precum boala sau decesul. Elevii sunt familiarizați cu procedurile și etapele serviciilor funerare conform tradiției islamice, cu etica asistenței religioase și cu responsabilitatea socială a imamului, muezinului sau profesorului de religie.

În același timp, cursul pune un accent important pe comunicarea religioasă eficientă, abordând principii precum claritatea mesajului, adecvarea limbajului la context și public, utilizarea limbajului nonverbal și modul de gestionare a eventualelor dificultăți de comunicare. Prin exerciții practice de predicare, elaborare de discursuri și prezentări liturgice, elevii sunt încurajați să dezvolte o exprimare responsabilă, empatică și coerentă.

Disciplina Hitabet contribuie la consolidarea identității religioase a elevilor, la formarea caracterului moral și la pregătirea pentru eventualele responsabilități religioase sau comunitare pe care le vor putea îndeplini în viitor. Programa îmbină teoria cu practica, punând accent pe formarea de competențe concrete, aplicabile, care să permită elevilor să participe activ și corect la viața cultică a comunității musulmane.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Înțelegerea rolului și structurii serviciilor religioase în tradiția islamică**
CG2	**Dezvoltarea competențelor practice de recitare și execuție liturgică**
CG3	**Formarea competențelor de comunicare religioasă și oratorie (hitabet)**
CG4	**Exersarea abilităților de conducere a ceremoniilor și ritualurilor musulmane**
CG5	**Dezvoltarea unei atitudini morale, etice și empatice în serviciile religioase**

Clasa a XI-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Înțelegerea rolului și structurii serviciilor religioase în tradiția islamică

Clasa a XI-a
CS 1.1. Descrierea elementelor fundamentale ale muzicii religioase (dinî mûsikî) și ale muzicii de moschee (cami mûsikîsi).
- Observarea și audierea unor exemple de dinî mûsikî și identificarea elementelor specifice. - Realizarea unui tabel comparativ între muzica religioasă și cea laică. - Discuții ghidate privind rolul muzicii în viața spirituală. - Rezumarea în scris a funcțiilor muzicii de moschee.
CS 1.2. Explicarea diferitelor tipuri de muzică și recitare utilizate în moschee și rolul lor liturgic.
- Analizarea audio a diferitelor tipuri de recitări: Ezan, Kamet, Salâ, Tesbihat. - Realizarea unei fișe de clasificare (tip – utilizare – moment liturgic). - Prezentări scurte despre funcția fiecărui tip de recitare - Exerciții de asociere între tipul de recitare și contextul liturgic corespunzător.
CS 1.3. Analizarea funcției rugăciunilor și a recitărilor în viața religioasă și comunitară.
- Lecturarea unor texte scurte despre dua și discuție în grup. - Identificarea tipurilor de rugăciuni folosite în diferite ocazii. - Realizarea unui „ghișeu de exemple” de rugăciuni (ocazii – formulări). - Exerciții de pronunție și intonație pentru rugăciuni scurte.

CG 2 - Dezvoltarea competențelor practice de recitare și execuție liturgică

Clasa a XI-a
CS 2.1. Interpretarea corectă a formelor de muzică de moschee.
- Exerciții de respirație și ritm pentru recitare. - Repetiții ghidate pentru Ezan și Kamet. - Analiza erorilor de intonație în înregistrările elevilor. - Recitare în perechi cu feedback colegial.
CS 2.2. Realizarea rugăciunilor specifice diferitelor ceremonii.
- Învățarea formularelor uzuale de dua pe situații concrete. - Jocuri de rol (deschiderea unei activități, vizită, ceremonie). - Stagii simulate de recitare. - Exersarea formulărilor la diferite ritmuri și tonuri.
CS 2.3. Aplicarea tehnicilor de intonație și ritm în execuția muzicii religioase.
- Exerciții tehnice: crescendo, diminuendo, pauze liturgice. - Analiza modelelor de recitare ale muezzinilor celebri. - Practică individuală supravegheată. - Înregistrarea și autoevaluarea recitării proprii.

CG 3 - Formarea competențelor de comunicare religioasă și oratorie (hitabet)

Clasa a XI-a
CS 3.1. Elaborarea rugăciunilor și mesajelor religioase adecvate contextelor variate.
- *Scrierea de texte scurte de dua pentru situații standard.* - *Analiza unor modele simple de rugăciuni.* - *Exerciții de reformulare adaptată la context.* - *Prezentări orale scurte în fața clasei.*

Clasa a XI-a
CS 3.2. Redactarea textelor scurte de tip discurs religios.
- *Completarea unor șabloane simple de discurs.* - *Exerciții de construirea ideii principale și a mesajului cheie.* - *Identificarea greșelilor de exprimare.* - *Revizuirea colaborativă a textelor colegilor.*
CS 3.3. Susținerea mesajelor religioase scurte cu expresivitate și corectitudine.
- *Exersarea dicției și limbajului nonverbal.* - *Simulări de comunicare în fața unui grup.* - *Înregistrarea prezentărilor și analiza lor.* - *Utilizarea feedback-ului pentru îmbunătățire.*

CG 4 - Exersarea abilităților de conducere a ceremoniilor și ritualurilor musulmane

Clasa a XI-a
CS 4.1. Identificarea etapelor obligatorii ale ritualurilor funerare islamice.
- Studierea în echipe a etapelor ritualului funerar. - Realizarea unei diagrame logice a ritualului - Discuții privind semnificația spirituală a fiecărei etape. - Exerciții de asociere (etapă – acțiune – formulă rostită).
CS 4.2. Realizarea procedurilor de spălare și învăluire rituală în contexte simulate.
- Demonstrație practică cu manechin sau materiale speciale. - Exersarea pas cu pas a procedurilor sub supraveghere. - Simulări în echipe (roluri diferite pentru fiecare elev). - Analiza igienei și eticii în timpul ritualului.
CS 4.3. Memorizarea și recitarea rugăciunilor specifice slujbei funerare.
- Memorare dirijată (repetiție, secvențiere). - Recitare în grup. - Compararea pronunțiilor corecte și incorecte. - Integrarea dua-urilor în simulări de cenaze namazı.

CG 5 - Dezvoltarea unei atitudini morale, etice și empatice în serviciile religioase

Clasa a XI-a
CS 5.1. Manifestarea sensibilității și respectului în situații de boală, pierdere și doliu.
- Analiza unor scenarii de situații sensibile. - Discuții structurate despre empatie și comportament adecvat. - Jocuri de rol (consolarea familiei) - Observarea și comentarea unor situații simulate.
CS 5.2. Evaluarea nevoilor emoționale ale persoanelor îndoliate.
- Identificarea nevoilor emoționale din mini-studii de caz. - Realizarea unei liste de acțiuni adecvate / inadecvate. - Simulări de dialog cu o persoană afectată - Exerciții de ascultare activă.
CS 5.3. Demonstrarea comportamentului responsabil în activități religioase și comunitare.
- Participarea la proiecte caritabile școlare. - Exersarea comportamentului adecvat în cadrul ritualurilor simulate. - Analiza propriului comportament în situații reale. - Activități de autocontrol și gestionare a emoțiilor.

CLASA a XI-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Introducere în muzica religioasă islamică (Dinî Mûsikî)	1. Definirea muzicii (mûsikî) și a muzicii religioase islamice (dinî mûsikî). 2. Rolul muzicii în viața spirituală și comunitară. 3. Tipuri de muzică în moschee (cami mûsikîsi): • Salâ, Ezan, Kamet, Mersiye, Tesbihat, Mevlid. 4. Elemente introductive de ritm, intonație și respirație în execuția liturgică.
Practici liturgice de bază	1. Recitarea corectă a formulelor și rugăciunilor utilizate în moschee. 2. Adaptarea recitării la diferite momente liturgice. 3. Practici ale rugăciunii în contexte comunitare: • Rugăciuni pentru începutul activităților, momente de mulțumire, rugăciuni scurte (dua). 4. Elemente de pronunție și melodie în lectura liturgică.
Comunicarea religioasă – bazele hitabetului	1. Rolul comunicării în viața comunității. 2. Structura unei scurte intervenții religioase. 3. Elaborarea rugăciunilor adecvate situațiilor variate: vizită, ceremonie, întâlnire. 4. Tehnici de expresivitate, dicție și limbaj nonverbal.
Ritualuri funerare islamice (Cenaze Hizmetleri)	1. Sensul teologic al morții și rolul comunității 2. Etapele ritualului: • pregătirea persoanei decedate, • yıkama (spălare rituală), • kefenleme (învăluire), • rugăciunea funerară (cenaze namazı), • înhumarea (defin). 3. Recitarea dua-urilor funerare. 4. Conduita morală și empatia în situațiile de doliu.
Conduită religioasă și etică comunitară	1. Respectul, empatia și responsabilitatea în serviciul religios. 2. Relația lucrătorului religios cu familia îndoliată. 3. Atitudini adecvate situațiilor sensibile (boală, pierdere, suferință). 4. Importanța sprijinului spiritual în comunitate.

Clasa a XII-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Înțelegerea rolului și structurii serviciilor religioase în tradiția islamică

Clasa a XII-a
CS 1.1. Analizarea principiilor fundamentale ale îndrumării religioase (irșad, tebliğ, davet) în contexte contemporane.
- Studierea textelor tradiționale despre irșad. - Analiza unor studii de caz din viața comunității. - Dezbateri despre responsabilitatea comunicării religioase. - Realizarea unui eseu scurt.
CS 1.2. Identificarea calităților profesionale, morale și intelectuale necesare lucrătorului religios.
- Analiza portretului ideal al imamului/vaizului. - Realizarea unui profil profesional. - Interviuri simulate (elevul – „viitor imam”). - Observarea unor modele reale (video, audio).
CS 1.3. Descrierea atribuțiilor și rolurilor specifice funcțiilor religioase (muftu, vaiz, imam, muezzin, profesor de cursuri coranice)..
- Elaborarea unor fișe descriptive pentru Müftü, Vaiz etc. - Vizionarea unor materiale legate de aceste funcții. - Realizarea unei scheme conceptuale. - Prezentare în echipă.

CG 2 - Dezvoltarea competențelor practice de recitare și execuție liturgică

Clasa a XII-a
CS 2.1. Realizarea recitărilor religioase conform tradiției și adaptarea lor la diferite contexte rituale.
- Simulări de comunicare cu copii, adolescenți, adulți. - Exerciții de transmitere a unui mesaj dificil. - Exersarea tonului și ritmului comunicării. - Jocuri de rol privind situații tensionate.
CS 2.2. Aplicarea principiilor muzicii religioase în execuții ritmice și melodice corecte.
- Analiza unor situații reale de comunicare eșuată. - Brainstorming: cauze – soluții. - Elaborarea unei liste de bune practici. - Discuții pe grupuri.
CS 2.3. Utilizarea tehnicilor avansate de voce, ritm și expresivitate în slujirea religioasă.
- Exerciții de postură, contact vizual, mimică. - Înregistrări video pentru autoevaluare. - Analiza limbajului nonverbal în predicile unor hatipi celebri. - Jocuri de rol cu accent pe comunicare nonverbală.

CG 3 - Formarea competențelor de comunicare religioasă și oratorie (hitabet)

Clasa a XII-a
CS 3.1. Elaborarea discursurilor religioase bine structurate și contextualizate.
- Redactarea unei structuri de hutbe pe o temă dată. - Exerciții de delimitare a ideii centrale și secundare. - Revizuiri în grup.

Clasa a XII-a
- Exerciții de utilizare a versetelor/hadisurilor ca argument.
CS 3.2. Planificarea predicilor și mesajelor religioase pe baza principiilor hitabetului.
- Întocmirea planului de predică (introducere – conținut – concluzie). - Selectarea surselor adecvate. - Realizarea unei bibliografii. - Prezentarea orală a planului.
CS 3.3. Susținerea prezentărilor religioase cu adecvare la public, stil și situație.
- Simulări de hutbe în fața clasei. - Feedback structurat (profesor – colegi – autoevaluare). - Exerciții de hărmăluie (gestionarea emoțiilor). - Antrenamente de dicție avansată.

CG 4 - Exersarea abilităților de conducere a ceremoniilor și ritualurilor musulmane

Clasa a XII-a
CS 4.1. Explicarea regulilor juridice și structurale ale hutbei și rolului hatipului.
- Studierea textelor juridice relevante. - Întocmirea unei sinteze. - Analiza diferențelor între hutba și vaaz. - Dezbateri pe teme actuale.
CS 4.2. Elaborarea hutbelor și vaaz-urilor conforme cu tradiția și cerințele discursului religios.
- Scrierea completă a unei hutbe cu structură canonică. - Exerciții de adaptare la diferiți credincioși. - Revizuire colectivă a textelor. - Citire expresivă la catedră.
CS 4.3. Realizarea serviciilor religioase complete (hutbe, vaaz, anunțuri rituale) în mod autonom.
- Simulare de hutbe integrale (inclusiv dua). - Exersarea pozițiilor și mișcărilor hatipului. - Evaluare practică după criterii stabilite. - Practică în contexte reale (unde este posibil).

CG 5 - Dezvoltarea unei atitudini morale, etice și empatice în serviciile religioase

Clasa a XII-a
CS 5.1. Analizarea provocărilor etice din activitatea lucrătorului religios.
- Analiza unor dileme morale contemporane. - Discuții în grupuri restrânse. - Elaborarea unor soluții. - Redactarea unui mini-eseu.
CS 5.2. Identificarea soluțiilor morale adecvate situațiilor dificile din mediul comunitar.
- Simulări de intervenție religioasă. - Brainstorming cu scenarii problematice. - Crearea unui „cod etic al elevului”. - Studii de caz.
CS 5.3. Manifestarea empatiei, echilibrului și responsabilității în relația cu comunitatea.
- Implicarea în activități comunitare reale. - Exerciții de ascultare empatică. - Observarea comportamentelor adecvate / inadecvate. - Discuții reflexive.

CLASA a XII-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Fundamente ale serviciilor religioase (Din Hizmetleri)	1. Principiile îndrumării religioase: irşad, tebliğ, davet. 2. Calitățile necesare lucrătorului religios (integritate, empatie, cunoaștere). 3. Etica profesională a imamului, vaizului, muezzinului. 4. Tipuri de servicii religioase şi rolurile instituționale: • Müftülük, Vaizlik, İmam-Hatiplik, Müezzinlik, Kur'an Kursu Öğreticiliği.
Comunicarea religioasă aplicată	1. Elemente ale comunicării eficiente: mesaj, emițător, receptor, canal, feedback. 2. Stilul în comunicarea religioasă (dinî üslup). 3. Rolul limbajului nonverbal (beden dili) în hitabet. 4. Dificultăți în comunicarea religioasă și soluții.
Hitabet (Oratoria religioasă) – nivel avansat	1. Importanța hitabetului în serviciile religioase. 2. Principiile oratoriei religioase (claritate, coerență, autenticitate). 3. Etapele unui discurs: • Alegerea temei, stabilirea obiectivelor. • Planificarea structurii. • Culegerea și organizarea informațiilor. • Metode de transmitere a mesajului (bilgi aktarma yöntemleri). 4. Evaluarea performanței în hitabet: autoevaluare, evaluare de grup.
Hutbe (Predica rituală) și Vaaz (Predica liberă)	1. Normele juridico-religioase ale hutbei. 2. Structura tradițională a hutbei: hamd, salavat, mesajul principal, dua finală. 3. Exemple de hutbe pe teme contemporane. 4. Tehnici de prezentare a hutbei în fața comunității. 5. Vaaz — utilitate, structură, limbaj, dua-uri specifice. 6. Practici de redactare și susținere a hutbei și vaaz-ului.
Gestionarea situațiilor religioase complexe	1. Probleme actuale care îngreunează serviciile religioase. 2. Relația lucrătorului religios cu diferite categorii de public (hedef kitle). 3. Etica intervențiilor religioase. 4. Exemple de situații sensibile: tensiuni comunitare, crize personale, dileme morale. 5. Rolul lucrătorului religios în consilierea spirituală.

SUGESTII METODOLOGICE

Predarea disciplinei **Hitabet – Practică liturgică** presupune un echilibru între **transmiterea noțiunilor teoretice**, **formarea competențelor practice** și **dezvoltarea abilităților de comunicare religioasă**. Sugestiile de mai jos urmăresc să faciliteze atât învățarea activă, cât și integrarea autentică a ritualurilor și practicilor liturgice musulmane în activitatea educațională.

1. Metode centrate pe elev și învățare activă

- Profesorul va utiliza în mod constant **metode participative**, precum conversația euristică, studiul de caz, dezbaterea și proiectul, pentru a stimula reflecția elevilor asupra rolului serviciilor religioase.
- Exercițiile practice (recitare, hutbe, dua, conducerea ritualurilor) trebuie integrate treptat, începând cu activități simple și continuând cu simulări complexe.
- Activitățile de tip „**peer-learning**" (învățare între colegi) sunt recomandate pentru exersarea dicției, a limbajului nonverbal, a tonului și ritmului în predică.

2. Utilizarea resurselor audio-video

- Recitările model (Ezan, Kamet, Salâ, Tesbihat), predicile renumiților hatipi, înregistrările reale de ceremonii reprezintă resurse esențiale în procesul didactic.
- Audițiile trebuie însoțite de fișe de analiză, pentru a dezvolta capacitatea de identificare a trăsăturilor interpretative și liturgice.
- Elevii pot fi încurajați să își înregistreze recitările, pentru a realiza **autoanaliză** și **autocorectare**.

3. Învățarea prin practică ritualică

- Profesorul va utiliza **simulări liturgice** pentru toate etapele învățării:
  – recitarea ezanului,
  – conducerea unei rugăciuni,
  – rostirea hutbei,
  – prezentarea unui mesaj religios,
  – gestionarea ritualului funerar.
- Exercițiile pot include roluri diferite pentru elevi (imam, muezzin, ascultător, membru al comunității), pentru diversificarea perspectivelor.

4. Integrarea reflecției spirituale și morale

- Disciplina favorizează dezvoltarea unei conștiințe religioase mature și a unei atitudini responsabile.
- Profesorul poate utiliza momente scurte de reflecție, discuții despre empatie, responsabilitate, comportament adecvat în contexte sensibile (ex. doliul), în vederea consolidării competențelor socio-emoționale.

5. Adaptarea sarcinilor la nivelul elevilor

- Pentru clasa a XI-a se recomandă sarcini simple, reproductibile: memorare, identificare, clasificare, recitare elementară, redactare de texte scurte.
- Pentru clasa a XII-a se intensifică dificultatea sarcinilor: analiză, argumentare, predici complete, conducerea unei slujbe simulate, comunicare avansată.

6. Evaluarea formativă permanentă

- Profesorul va furniza feedback imediat, specific și constructiv, în special în cadrul activităților practice.
- Elevii sunt încurajați să își evalueze propriile performanțe și să emită feedback colegial.

7. Colaborări extracurriculare

- Se recomandă colaborări cu imami, muezzini sau hatipi din comunitate pentru activități demonstrative.
- Vizitele la moschee pentru observarea serviciilor religioase reale reprezintă o resursă extrem de valoroasă.

SUGESTII DE EVALUARE

Evaluarea trebuie să reflecte caracterul **teoretic și practic** al disciplinei, să aprecieze atât cunoștințele, cât și abilitățile de recitare, comunicare și comportament religios adecvat.
Evaluarea se poate realiza prin **probe scrise, orale și practice**, la care se adaugă autoevaluarea și evaluarea colegială.

1. Evaluarea cunoștințelor

- Teste scrise cu itemi obiectivi și semiobiectivi (alegere multiplă, completare, asociere, răspuns scurt).
- Eseuri scurte privind principiile irșad, tebliğ, davet; funcțiile serviciilor religioase; regulile hutbei; etica lucrătorului religios.
- Fișe de analiză pentru materiale audio-video.

2. Evaluarea abilităților de recitare

- Probe practice de recitare a Ezan, Kamet, Salâ, Tesbihat etc.
- Evaluarea trebuie să fie criterială, folosind grile clare:
  ✓ pronunție
  ✓ intonație
  ✓ ritm
  ✓ pauze liturgice
  ✓ respectarea formulei canonice

3. Evaluarea abilităților de comunicare religioasă

- Prezentări orale scurte: mesaje religioase, dua-uri, mini-vaaz.
- Simulări cu public (clasa).
- Utilizarea criteriilor:
  ✓ claritatea mesajului
  ✓ structurarea discursului
  ✓ adecvarea limbajului
  ✓ utilizarea limbajului nonverbal
  ✓ relaționarea cu audiența

4. Evaluarea competențelor de redactare religioasă

- Redactarea de dua-uri, mesaje religioase, hutbe sau vaaz-uri.
- Evaluarea ține cont de:
  ✓ corectitudinea teologică
  ✓ argumentarea cu versete/hadisuri
  ✓ coerența textului
  ✓ expresivitatea și adecvarea limbajului

5. Evaluarea competențelor ritualice

(în special la clasa a XI-a pentru ritualul funerar și la clasa a XII-a pentru hutbe)

- Simulări complete ale ritualurilor:
  – ghusl și kefenleme (cu materiale didactice),
  – cenaze namazı,
  – hutbe completă,
  – vaaz tematic.
- Elevul este evaluat pe baza:
  ✓ respectării etapelor canonice
  ✓ curățeniei ritualice
  ✓ conduitelor etice
  ✓ capacității de coordonare a unui grup

6. Autoevaluare și evaluare colegială

- Elevii pot completa fișe de autoevaluare după recitări și predici.
- Feedback colegial structurat pe rubrici ajută la formarea unei atmosfere de învățare colaborativă.

7. Portofoliul elevului

Recomandat ca instrument suplimentar, portofoliul poate include:

- texte de hutbe sau vaaz;
- înregistrări ale recitărilor;
- reflecții personale;
- fișe de analiză;
- dovezi ale progresului.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
IUSUF Muurat	Muftiu	Muftiatul Cultului Musulman din România , Constanța
ANEFI Icbal	Inspector școlar / profesor doctor	Inspectoratul Școlar Județean Constanța
ENE Ulgean	Director adjunct/ Profesor	Școala Gimnazială A.V. Rădulescu Murfatlar
MUSLEDIN Firdes	Profesor doctor	Liceul Tehnologic Nicolae Dumitrescu Cumpăna
USTUNDAG Vildan Melia	Profesor	Școala Gimnazială nr. 1 Valu lui Traian/ Constanța
MOLOGANI Accan	Director/ Profesor	Colegiul Național Kemal Ataturk Medgidia

RESPONSABILI/ COORDONATORI ȘTIINȚIFICI(15)

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
ZĂBAVĂ Mihaela	Consilier CNCE	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare	Responsabil CNCE
PISLARU Cătălin	Inspector general MEC	Ministerul Educației și Cercetării	Responsabil MEC
IUSUF Muurat	Muftiu	Muftiatul Cultului Musulman din România, Constanța	Coordonator științific

RESPONSABILI/COORDONATORI/COLABORATORI:

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
MOLOGANI Accan	Director	Colegiul Național Kemal Ataturk Medgidia	Responsabil cult

Anexa nr.202

Konu için müfredat

Practică liturgică (Hitabet)

Sınıf XI -XII

Mesleki seçim (CS) için özel müfredat, teoloji öğretimi,
Din öğretiminde uzmanlaşma

- 2025 -

Anexa nr. 202
Programa școlară pentru disciplina *Practică liturgică (Hitabet),* Cultul Musulman, clasele a XI-a și a XII-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea teologie musulmană*

SUNUM NOTU

Eğitim programı, Hitabet Dersi için hazırlanan müfredatı tamamlamakta olup, 2026-2027 eğitim-öğretim yılından itibaren uygulanmak üzere, lise düzeyindeki alanlardaki gündüz öğretimi sınıflarına yöneliktir.. Bu sınıf kategorisi için, lise öğretimine ait çerçeve planlarına uygun olarak, gündüz öğretimi şeklinde, OMEC nr. 4350/2025 sayılı kararnameye ek olarak onaylanan düzenlemelere göre, dersin okutulmasına ilişkin haftalık ders saati tahsisi, zorunlu Mesleki Seçim (CS) Müfredat bölümü türü aşağıda verilmiştir:

Öğretim yılı	9. sınıf	10. sınıf	11. sınıf	12. sınıf
Müfredat bölümü türü	CS	CS	CS	CS
Haftalık ders saati	-	-	1	1

Müfredat, aşağıdaki belgelerle uyumlu olarak hazırlanmıştır:

• *198/2023 sayılı Okul Öncesi ve Zorunlu Eğitim Yasası;*

• *Avrupa Birliği Konseyi'nin (2018) hayat boyu öğrenme için anahtar yeterliklere ilişkin tavsiyeleri;*

• *Ulusal Müfredatın Tasarımı, Güncellenmesi ve Değerlendirilmesi için Dayanaklar. Ulusal Müfredat Referans Çerçevesi, Eğitim Bakanlığı Kararnamesi No. 3239/2021 ile onaylanmış;*

• *Mezun Yeterlik Profili, Eğitim Bakanlığı Kararnamesi No. 6731/2023 ile onaylanmış.*

Bu belgeler, anahtar yeterliklerin ve lise mezunlarının yeterlik profilinin geliştirilmesine yönelik çerçeveyi belirlemekte olup, bu yeterliklerin oluşumuna Din Dersi – Müslüman Dini dersi de katkı sağlar.

Hitabet – Litürjik Uygulama dersi, Müslüman ilahiyat eğitiminde merkezi bir konuma sahiptir; çünkü öğrencilerin gelecekte üstlenecekleri dinî, sosyal ve toplumsal görevler için gerekli temel yeterlikleri geliştirmeyi amaçlar. İslam geleneğinde litürjik uygulama, hem ritüel hem de iletişimsel bir boyut taşır ve sözlü ifade, tilavet sanatı, dinî musiki, vaaz etiği ve dinî hizmetlerde gerekli iletişim becerilerini kapsar.

Program, öğrencilere ezan, salâ, kamet, hutbe, vaaz, farklı durumlara ait dua örnekleri, Kur'an tilavetleri ve toplum hayatının önemli anlarına özgü dinî ritüellerin yapı ve işlevlerini anlamalarını sağlamayı hedefler. Cami mûsikîsi (camiye özgü musiki) unsurlarının ve hitabet (dinî oratorya) tekniklerinin incelenmesi sayesinde öğrenciler doğru okuma, uygun tonlama, sesi bilinçli kullanma ve litürjik bağlamlarda açık ve anlaşılır ifade becerileri kazanırlar.

Ders, öğrencilerin toplumdaki din görevlisinin (din görevlisi) rolünü kavramasını ve kutlama törenleri, dinî merasimler, hastalık veya vefat gibi hassas durumlar da dâhil olmak üzere çeşitli durumlarda manevi destek sunma kapasitesini geliştirmesine yardımcı olur. Öğrenciler, İslam geleneğine göre cenaze hizmetlerinin aşamalarını, dinî rehberliğin etiğini ve imam, müezzin veya din kültürü öğretmeninin toplumsal sorumluluklarını öğrenirler.

Aynı zamanda ders, etkili dinî iletişim ilkelerine özel önem verir; mesajın açıklığı, dilin bağlama ve muhataba uygunluğu, beden dili kullanımı ve iletişimde yaşanabilecek güçlüklerin yönetimi gibi konuları ele alır. Uygulamalı vaaz çalışmaları, hutbe hazırlıkları ve litürjik sunumlar sayesinde öğrenciler, sorumlu, empatik ve tutarlı bir ifade tarzı geliştirmeye teşvik edilir.

Hitabet dersi, öğrencilerin dinî kimliklerini güçlendirmelerine, ahlakî karakter kazanmalarına ve gelecekte üstlenebilecekleri dinî veya toplumsal görevler için hazırlanmalarına katkı sağlar. Program, teoriyi uygulama ile birleştirir ve öğrencilerin Müslüman toplumunun dinî hayatına etkin ve doğru şekilde katılmalarını sağlayacak somut, uygulanabilir becerilerin kazanımına öncelik verir.

GENEL YETKINLIKLER (CG)

CG1	**İslam geleneğinde dinî hizmetlerin rolünü ve yapısını anlama**
CG2	**Tilavet ve litürjik icra becerilerini geliştirme**
CG3	**Dinî iletişim ve hitabet (oratorya) becerilerini oluşturma**
CG4	**Müslüman tören ve ritüellerini yönetme becerilerini geliştirme**
CG5	**Dinî hizmetlerde ahlakî, etik ve empatik bir tutum geliştirme**

Clasa a XI-a

ÖZEL YETKINLIKLER (CS) VE ÖĞRENME ETKINLIKLERINE ÖRNEKLER (EAI)

CG 1 - İslam geleneğinde dinî hizmetlerin rolünü ve yapısını anlama

Clasa a XI-a
CS 1.1. Dinî mûsikî ve cami mûsikîsinin temel unsurlarını tanımlama.
- Dinî mûsikî örneklerini gözlemleme ve dinleme; karakteristik unsurları belirleme. - Dinî müzik ile dünyevî (laik) müzik arasında karşılaştırmalı bir tablo hazırlama. - Müziğin manevi hayattaki rolü üzerine yönlendirilmiş tartışmalar yapma. - Cami mûsikîsinin işlevlerini yazılı olarak özetleme.
CS 1.2. Camide kullanılan farklı müzik ve tilavet türlerini ve bunların litürjik rolünü açıklama.
- Farklı tilavet türlerinin (Ezan, Kamet, Salâ, Tesbihat) ses kayıtlarını analiz etme. - Bir sınıflandırma fişi hazırlama (tür – kullanım – litürjik an). - Her bir tilavet türünün işlevi hakkında kısa sunumlar yapma. - Tilavet türü ile ilgili litürjik bağlam arasında eşleştirme alıştırmaları.
CS 1.3. Dualaların ve tilavetlerin dinî ve toplumsal hayattaki işlevini analiz etme.
- Dua ile ilgili kısa metinler okuma ve grup tartışması yapma. - Farklı durumlarda kullanılan dua türlerini belirleme. - "Dua örnekleri penceresi" hazırlama (durum – ifade). - Kısa dualar için doğru telaffuz ve tonlama alıştırmaları.

CG 2 - Tilavet ve litürjik icra becerilerini geliştirme

Clasa a XI-a
CS 2.1. Cami musikisi türlerinin doğru icra edilmesi.
- Tilavet için nefes ve ritim alıştırmaları. - Ezan ve Kamet için rehberli tekrar çalışmaları. - Öğrencilerin kayıtlarında tonlama hatalarını analiz etme. - Eşli tilavet uygulamaları ve akran geribildirimi.
CS 2.2. Farklı törenlere özgü duaların gerçekleştirilmesi.
- Somut durumlara göre yaygın dua ifadelerinin öğrenilmesi. - Rol oyunları (bir etkinliğin açılışı, ziyaret, tören). - Simüle edilmiş tilavet uygulamaları. - Dua ifadelerinin farklı ritim ve tonlarda çalışılması.
CS 2.3. Dinî musikinin icrasında tonlama ve ritim tekniklerinin uygulanması
- Teknik alıştırmalar: crescendo, diminuendo, litürjik duraklar. - Ünlü müezzinlerin tilavet örneklerinin analiz edilmesi. - Bireysel ve denetimli uygulama. - Kendi tilavetinin kaydedilmesi ve öz değerlendirme.

CG 3 - Dinî iletişim ve hitabet (oratorya) becerilerini oluşturma

Clasa a XI-a
CS 3.1. Farklı bağlamlara uygun dinî mesajlar ve dualar hazırlama.
- Standart durumlar için kısa dua metinleri yazma. - Basit dua örneklerinin analiz edilmesi. - Bağlama uygun yeniden ifade etme (reformülasyon) alıştırmaları.

Clasa a XI-a
- Sınıf önünde kısa sözlü sunumlar yapma.
CS 3.2. Kısa dinî konuşma metinleri yazma.
- Basit konuşma şablonlarını tamamlama. - Ana fikir ve temel mesajı oluşturma alıştırmaları. - İfade hatalarını belirleme. - Akranlarla birlikte metinleri gözden geçirme (kolektif revizyon).
CS 3.3. Kısa dinî mesajları etkileyici ve doğru bir şekilde sunma.
- Diksiyon ve beden dili çalışmaları. - Bir grubun karşısında iletişim simülasyonları. - Sunumların kaydedilmesi ve analiz edilmesi. - Gelişim için geri bildirimin (feedback) kullanılması.

CG 4 - Müslüman tören ve ritüellerini yönetme becerilerini geliştirme

Clasa a XI-a
CS 4.1. İslam cenaze ritüellerinin zorunlu aşamalarını belirleme.
- Cenaze ritüelinin aşamalarını ekip hâlinde inceleme. - Ritüelin mantıksal bir şemasını hazırlama. - Her bir aşamanın manevi anlamı üzerine tartışmalar. - Eşleştirme alıştırmaları (aşama – eylem – okunan ifade).
CS 4.2. Yıkama ve kefenleme işlemlerinin simüle edilmiş ortamlarda uygulanması.
- Manken veya özel materyallerle uygulamalı gösterim. - İşlemlerin adım adım gözetim altında uygulanması. - Ekip simülasyonları (her öğrenci için farklı roller). - Ritüel sırasında hijyen ve etik analizleri.
CS 4.3. Cenaze hizmetine özgü dualaların ezberlenmesi ve okunması.
- Yönlendirilmiş ezber çalışmaları (tekrar, aşamalara ayırma). - Grup hâlinde toplu okuma. - Doğru ve yanlış telaffuzların karşılaştırılması. - Dua'ların cenaze namazı simülasyonlarına entegre edilmesi.

CG 5 - Dinî hizmetlerde ahlakî, etik ve empatik bir tutum geliştirme

Clasa a XI-a
CS 5.1. Hastalık, kayıp ve yas durumlarında duyarlılık ve saygı gösterme.
- Hassas durumlara ilişkin senaryoların analiz edilmesi. - Empati ve uygun davranış üzerine yapılandırılmış tartışmalar. - Rol oyunları (ailenin teselli edilmesi). - Simüle edilmiş durumların gözlemlenmesi ve yorumlanması.
CS 5.2. Yas tutan kişilerin duygusal ihtiyaçlarını değerlendirme.
- Küçük vaka çalışmalarında duygusal ihtiyaçları belirleme. - Uygun / uygunsuz davranışların bir listesini hazırlama. - Etkilenen biriyle diyalog simülasyonları. - Aktif dinleme alıştırmaları.
CS 5.3. Dinî ve toplumsal faaliyetlerde sorumlu davranış sergileme.
- Okulda düzenlenen hayır projelerine katılım. - Simüle edilmiş ritüellerde uygun davranışların uygulanması. - Gerçek durumlarda kendi davranışını analiz etme. - Öz denetim ve duygu yönetimi etkinlikleri.

CLASA a XI-a

ÖĞRENME İÇERİĞI

Clasa a XI-a

İçerik Bölümleri	İçerik
İslam dinî musikisine giriş	1. Müziğin (mûsikî) ve İslam dinî musikisinin (dinî mûsikî) tanımlanması. 2. Müziğin manevi ve toplumsal hayattaki rolü. 3. Camide kullanılan müzik türleri (cami mûsikîsi): a. Salâ, Ezan, Kamet, Mersiye, Tesbihat, Mevlid. 4. Litürjik icrada ritim, tonlama ve nefes kullanımına dair giriş niteliğinde temel unsurlar.
Temel litürjik uygulamalar	1. Camide kullanılan dua ve formüllerin doğru şekilde okunması. 2. Tilavetin farklı litürjik anlara göre uyarlanması. 3. Toplumsal ortamlarda yapılan dua uygulamaları: a. Etkinliklerin başlangıcı için dualar, şükür anlarına ait dualar, kısa dualar (dua). 4. Litürjik okumada telaffuz ve makam (melodi) unsurları.
Dinî iletişim – hitabetin temelleri	1. letişimin toplumsal hayattaki rolü. 2. Kısa bir dinî konuşmanın yapısı. 3. Farklı durumlara uygun dualaların hazırlanması: ziyaret, tören, toplantı. 4. İfade gücü, diksiyon ve beden dili teknikleri.
İslami cenaze ritüelleri (Cenaze Hizmetleri)	1. Ölümün teolojik anlamı ve toplumun rolü. 2. Ritüelin aşamaları: • Vefat eden kişinin hazırlanması, • Yıkama (ritüel yıkama), • Kefenleme (sarılma / kefene büründürme), • Cenaze namazı (cenaze duası ve namazı), • Defin (kabre indirme ve toprağa verme). 3. Cenaze dualarının okunması. 4. Yas durumlarında ahlakî tutum ve empati.
Dinî davranış ve toplumsal etik	1. Dinî hizmette saygı, empati ve sorumluluk. 2. Din görevlisinin yas tutan aile ile ilişkisi. 3. Hassas durumlara uygun tutumlar (hastalık, kayıp, acı). 4. Toplumda manevi desteğin önemi.

Clasa a XII-a

ÖZEL YETKINLIKLER (CS) VE ÖĞRENME ETKINLIKLERINE ÖRNEKLER (EAI)

CG 1 - İslam geleneğinde dinî hizmetlerin rolünü ve yapısını anlama.

Clasa a XII-a
CS 1.1. Çağdaş bağlamlarda dinî rehberliğin (irşad, tebliğ, davet) temel ilkelerini analiz etme.
- İrşadla ilgili geleneksel metinlerin incelenmesi. - Toplum hayatından vaka çalışmalarının analiz edilmesi. - Dinî iletişimin sorumluluğu üzerine tartışmalar. - Kısa bir deneme (eser) yazılması.
CS 1.2. Din görevlisinin sahip olması gereken meslekî, ahlakî ve entelektüel nitelikleri belirleme.
- İdeal imam/vaiz portresinin analiz edilmesi. - Meslekî bir profil hazırlanması. - Simüle edilmiş röportajlar (öğrenci – "geleceğin imamı"). - Gerçek örneklerin izlenmesi (video, ses).
CS 1.3. Dinî görevlerin (müftü, vaiz, imam, müezzin, Kur'an kursu öğreticisi) yetki ve rol-lerini tanımlama.
- Müftü, Vaiz vb. için tanıtıcı fişlerin hazırlanması. - Bu görevlere ilişkin materyallerin izlenmesi. - Kavramsal bir şema oluşturulması. - Grup hâlinde sunum yapılması.

CG 2 - Tilavet ve litürjik icra becerilerini geliştirme.

Clasa a XII-a
CS 2.1. Dinî tilavetleri geleneğe uygun şekilde icra etme ve bunları farklı ritüel bağlamlara uyarlama.
- Çocuklar, gençler ve yetişkinlerle iletişim simülasyonları. - Zor bir mesajı aktarma alıştırmaları. - İletişimde ton ve ritim çalışmaları. - Gergin durumlara yönelik rol oyunları.
CS 2.2. Dinî musikinin ilkelerini doğru ritmik ve melodik icralarda uygulama.
- Başarısız iletişim örneklerinin analiz edilmesi. - Beyin fırtınası: nedenler – çözümler. - İyi uygulamalara dair bir liste hazırlanması. - Grup tartışmaları.
CS 2.3. Dinî hizmette gelişmiş ses, ritim ve ifade tekniklerini kullanma.
- Duruş, göz teması ve mimik alıştırmaları. - Video kayıtları aracılığıyla öz değerlendirme. - Ünlü hatiplerin vaazlarında beden dili analizleri. - Nonverbal iletişime odaklanan rol oyunları.

CG 3 - Dinî iletişim ve hitabet (vaaz ve sözlü ifade) becerilerini geliştirme.

Clasa a XII-a
CS 3.1. İyi yapılandırılmış ve bağlama uygun dinî konuşmalar hazırlama.
- Verilen bir konu üzerine hutbe taslağı yazma. - Ana fikir ve yardımcı fikirleri belirleme alıştırmaları. - Grup içinde metinlerin gözden geçirilmesi. - Ayet ve hadislerin delil olarak kullanılmasına yönelik alıştırmalar.

Clasa a XII-a
CS 3.2. Hitabet ilkelerine dayalı olarak vaaz ve dinî mesajların planlanması.
- Vaaz planı hazırlama (giriş – içerik – sonuç). - Uygun kaynakların seçilmesi. - Bir bibliyografya oluşturma. - Planın sözlü olarak sunulması.
CS 3.3. Dinî sunumların kitleye, stile ve duruma uygun şekilde yapılması.
- Sınıf önünde hutbe simülasyonları. - Yapılandırılmış geri bildirim (öğretmen – akran – öz değerlendirme). - Heyecan ve duygu yönetimi alıştırmaları. - İleri seviye diksiyon çalışmaları.

CG 4 - Müslüman tören ve ritüellerini yönetme becerilerini geliştirme.

Clasa a XII-a
CS 4.1. Hutbenin hukukî ve yapısal kurallarını ve hatibin rolünü açıklama.
- İlgili fıkhî metinlerin incelenmesi. - Bir özet (sentez) hazırlanması. - Hutbe ile vaaz arasındaki farkların analiz edilmesi. - Güncel konular üzerine tartışmalar.
CS 4.2. Geleneğe ve dinî söylemin gereklerine uygun hutbe ve vaazlar hazırlama.
- Klasik (kanonik) yapıya sahip tam bir hutbe yazma. - Farklı cemaat gruplarına göre uyarlama alıştırmaları. - Metinlerin ortak (kolektif) olarak gözden geçirilmesi. - Kürsüde etkili ve ifade gücü yüksek okuma çalışmaları.
CS 4.3. Dinî hizmetlerin (hutbe, vaaz, dinî duyurular) bağımsız şekilde yerine getirilmesi.
- Tam hutbe simülasyonları (dua dâhil). - Hatibin duruş ve hareketlerinin çalışılması. - Belirlenmiş kriterlere göre uygulamalı değerlendirme. - Mümkün olan yerlerde gerçek ortamlarda uygulama.

CG 5 - Dinî hizmetlerde ahlakî, etik ve empatik bir tutum geliştirme.

Clasa a XII-a
CS 5.1. Din görevlisinin faaliyetlerinde karşılaşılan etik zorlukların analiz edilmesi.
- Güncel ahlakî ikilemlerin incelenmesi. - Küçük grup tartışmaları. - Çözüm önerilerinin geliştirilmesi. - Kısa bir mini-deneme yazımı.
CS 5.2. Toplumsal ortamda ortaya çıkan zor durumlara uygun ahlakî çözümler belirleme.
- Dinî rehberlik müdahalesi simülasyonları. - Sorunlu senaryolar üzerine beyin fırtınası. - "Öğrencinin etik kodu"nun hazırlanması. - Vaka incelemeleri.
CS 5.3. Toplumla ilişkide empati, denge ve sorumluluk sergileme.
- Gerçek toplumsal faaliyetlere katılım. - Empatik dinleme alıştırmaları. - Uygun / uygunsuz davranışların gözlemlenmesi. - Yansıtıcı tartışmalar.

CLASA a XII-a

ÖĞRENME İÇERİĞI

Clasa a XII-a

İçerik Bölümleri	İçerik
Din hizmetlerinin temelleri (Din Hizmetleri)	1. Dinî rehberliğin ilkeleri: irşad, tebliğ, davet. 2. Din görevlisinin sahip olması gereken nitelikler (dürüstlük, empati, bilgi). 3. İmamın, vaizin ve müezzinin meslek ahlakı. 4. Din hizmetleri türleri ve kurumsal roller: • Müftülük, Vaizlik, İmam-Hatiplik, Müezzinlik, Kur'an Kursu Öğreticiliği.
Uygulamalı dinî iletişim	1. Etkili iletişimin unsurları: mesaj, gönderici, alıcı, kanal, geri bildirim. 2. Dinî iletişimde üslup (dinî üslup). 3. Hitabette beden dilinin rolü (beden dili). 4. Dinî iletişimde karşılaşılan zorluklar ve çözüm yolları.
Hitabet (Dinî Oratorya) – ileri seviye	1. Dinî hizmetlerde hitabetin önemi. 2. Dinî oratoryanın ilkeleri (açıklık, tutarlılık, sahicilik). 3. Bir konuşmanın aşamaları: a. Konunun seçilmesi, hedeflerin belirlenmesi. b. Yapının planlanması. c. Bilginin toplanması ve düzenlenmesi. d. Mesajı iletme yöntemleri (bilgi aktarma yöntemleri). 4. Hitabette performans değerlendirmesi: öz değerlendirme, grup değerlendirmesi.
Hutbe (Ritüel Vaaz) ve Vaaz (Serbest Vaaz)	1. Hutbenin dinî-hukukî kuralları. 2. Hutbenin geleneksel yapısı: hamd, salavat, ana mesaj, kapanış duası. 3. Güncel konular üzerine hutbe örnekleri. 4. Hutbenin cemaat önünde sunum teknikleri. 5. Vaaz — amacı, yapısı, dili ve özel duaları. 6. Hutbe ve vaaz hazırlama ve sunma uygulamaları.
Karmaşık dinî durumların yönetimi	1. Dinî hizmetleri zorlaştıran güncel problemler. 2. Din görevlisinin farklı hedef kitlelerle ilişkisi (hedef kitle). 3. Dinî müdahalelerin etik ilkeleri. 4. Hassas durum örnekleri: toplumsal gerilimler, kişisel krizler, ahlakî ikilemler. 5. Din görevlisinin manevi danışmanlıktaki rolü.

METODOLOJIK ÖNERILER

Hitabet – Litürjik Uygulama Dersinin Öğretimine Dair Metodolojik Öneriler

Hitabet – Litürjik Uygulama dersinin öğretimi, teorik bilgilerin aktarılması, pratik becerilerin geliştirilmesi ve dinî iletişim yeteneklerinin oluşturulması arasında bir denge gerektirir. Aşağıdaki öneriler, hem aktif öğrenmeyi desteklemek hem de İslami ritüel ve litürjik uygulamaların eğitim sürecine doğru ve anlamlı şekilde entegre edilmesini kolaylaştırmayı amaçlamaktadır.

1. Öğrenci merkezli yöntemler ve aktif öğrenme

- Öğretmen, öğrencilerin dinî hizmetlerin rolü üzerine düşünmesini teşvik etmek için sürekli olarak katılımcı yöntemler (heuristik konuşma, vaka incelemesi, tartışma, proje) kullanmalıdır.
- Pratik alıştırmalar (tilavet, hutbe, dua, ritüel yönetimi), basit etkinliklerden başlayarak giderek daha karmaşık simülasyonlarla bütünleştirilmelidir.
- Akran öğrenimi (peer-learning) yöntemleri; diksiyon, beden dili, hitabet tınısı ve ritmi gibi becerilerin geliştirilmesinde özellikle faydalıdır.

2. Sesli ve görsel kaynakların kullanımı

- Ezan, Kamet, Salâ, Tesbihat gibi örnek tilavetler, ünlü hatiplerin vaazları ve gerçek tören kayıtları eğitimde temel kaynaklardır.
- Dinletiler analiz fişleriyle desteklenmeli, böylece öğrencilerin litürjik ve yorumsal özellikleri ayırt etme becerisi gelişmelidir.
- Öğrenciler, kendi tilavetlerini kaydetmeye teşvik edilerek öz analiz ve öz düzeltme yapmaları sağlanabilir.

3. Ritüel temelli öğrenme

Öğretmen tüm öğrenme aşamalarında litürjik simülasyonlar kullanmalıdır:

- ezan okuma,
- namaz kıldırma,
- hutbe sunma,
- dinî mesaj aktarma,
- cenaze ritüelini yönetme.

Öğrenciler, imam, müezzin, cemaat üyesi vb. farklı rolleri üstlenerek çok yönlü deneyim kazanabilirler.

4. Manevî ve ahlakî düşüncenin entegrasyonu

- Ders, olgun bir dinî bilinç ve sorumlu bir tutum geliştirmeyi teşvik eder.
- Öğretmen, kısa yansıtma anları, empati, sorumluluk ve hassas durumlarda (ör. yas) uygun davranış üzerine tartışmalar kullanarak öğrencilerin sosyo-duygusal becerilerini destekleyebilir.

5. Görevlerin öğrenci düzeyine göre uyarlanması

- **11. sınıf**: basit ve yeniden üretilebilir görevler – ezberleme, tanıma, sınıflandırma, temel tilavet, kısa metin yazma.
- **12. sınıf**: analiz, delillendirme, tam hutbe hazırlama, simülasyonlu ibadet yönetme, ileri seviye iletişim.

6. Sürekli biçimlendirici değerlendirme

- Öğretmen, özellikle pratik faaliyetlerde anında, yapıcı ve somut geri bildirim vermelidir.
- Öğrenciler öz değerlendirme ve akran değerlendirmesi yapmaya teşvik edilmelidir.

7. Ders dışı işbirlikleri

- İmam, müezzin veya hatiplerle yapılacak işbirlikleri, gösteri amaçlı etkinlikler için önerilir.
- Cami ziyaretleri, gerçek dinî hizmetlerin gözlemlenmesi açısından son derece değerlidir.

DEĞERLENDİRME ÖNERİLERİ

Değerlendirme, dersin hem teorik hem pratik yapısını yansıtmalı; bilgi, tilavet, iletişim ve uygun dinî davranış alanlarındaki gelişimi ölçmelidir. Yazılı, sözlü, uygulamalı sınavlar; öz değerlendirme ve akran değerlendirmesi birlikte kullanılabilir.

1. Bilgilerin değerlendirilmesi

- Çoktan seçmeli, boşluk doldurma, eşleştirme, kısa cevap gibi nesnel ve yarı nesnel maddelerden oluşan testler.

- İrşad, tebliğ, davet ilkeleri; dinî hizmetlerin işlevleri; hutbe kuralları; din görevlisinin meslek ahlakı gibi konularda kısa denemeler.
- Sesli-görsel materyaller için analiz fişleri.

2. Tilavet becerilerinin değerlendirilmesi

- Ezan, Kamet, Salâ, Tesbihat vb. tilavetler için uygulamalı sınavlar.
- Değerlendirme, açık kriterlere dayalı olmalıdır:
  - ✓ telaffuz
  - ✓ tonlama
  - ✓ ritim
  - ✓ litürjik duraklar
  - ✓ kanonik formüle uygunluk

3. Dinî iletişim becerilerinin değerlendirilmesi

- Kısa sözlü sunumlar: dinî mesaj, dua, mini vaaz.
- Sınıf önünde simülasyonlar.
- Kullanılacak ölçütler:
  - ✓ mesajın açıklığı
  - ✓ konuşmanın yapısı
  - ✓ dilin uygunluğu
  - ✓ beden dilinin kullanımı
  - ✓ dinleyici ile iletişim

4. Dinî metin yazma becerilerinin değerlendirilmesi

- Dua, dinî mesaj, hutbe veya vaaz metinlerinin yazımı.
- Değerlendirme şu ölçütlere göre yapılır:
  - ✓ teolojik doğruluk
  - ✓ ayet/hadis ile delillendirme
  - ✓ metnin tutarlılığı
  - ✓ ifade gücü ve dilin uygunluğu

5. Ritüel yeterliklerin değerlendirilmesi

(özellikle 11. sınıfta cenaze ritüeli, 12. sınıfta hutbe için)

Simülasyonlar:

- gusül ve kefenleme (öğretim materyalleri ile),
- cenaze namazı,
- tam hutbe,
- tematik vaaz.

Öğrenci şu açılardan değerlendirilir:

✓ kanonik aşamalara uyma

✓ ritüel temizliği

✓ etik davranış

✓ bir grubu yönetme kapasitesi

6. Öz değerlendirme ve akran değerlendirmesi

- Öğrenciler tilavet ve vaaz sonrası öz değerlendirme fişleri doldurabilir.
- Rubriklere dayalı akran geri bildirimi, işbirlikçi bir öğrenme atmosferi oluşturur.

7. Öğrenci portfolyosu

Ek bir araç olarak önerilen portfolyo şunları içerebilir:

- hutbe veya vaaz metinleri,
- tilavet kayıtları,
- kişisel yansımalar,
- analiz fişleri,
- gelişim kanıtları.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
IUSUF Muurat	Muftiu	Muftiatul Cultului Musulman din România , Constanța
ANEFI Icbal	Inspector școlar / profesor doctor	Inspectoratul Școlar Județean Constanța
ENE Ulgean	Director adjunct/ Profesor	Școala Gimnazială A.V. Rădulescu Murfatlar
MUSLEDIN Firdes	Profesor doctor	Liceul Tehnologic Nicolae Dumitrescu Cumpăna
USTUNDAG Vildan Melia	Profesor	Școala Gimnazială nr. 1 Valu lui Traian/ Constanța
MOLOGANI Accan	Director/ Profesor	Colegiul Național Kemal Ataturk Medgidia

RESPONSABILI/ COORDONATORI ȘTIINȚIFICI(15)

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
ZĂBAVĂ Mihaela	Consilier CNCE	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare	Responsabil CNCE
PISLARU Cătălin	Inspector general MEC	Ministerul Educației și Cercetării	Responsabil MEC
IUSUF Muurat	Muftiu	Muftiatul Cultului Musulman din România, Constanța	Coordonator științific

RESPONSABILI/COORDONATORI/COLABORATORI:

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
MOLOGANI Accan	Director	Colegiul Național Kemal Ataturk Medgidia	Responsabil cult

Anexa nr. 203

Programa școlară
pentru disciplina

Spiritualitate și formare duhovnicească (Akaid ve Kelam)

Cultul Musulman

Clasele a XI-a și a XII-a

Curriculum de specialitate (CS)
Filiera vocațională, profil teologic
specializarea teologie musulmană

Învățământ liceal

- 2026 –

Anexa nr. 203
Programa școlară pentru disciplina *Spiritualitate și formare duhovnicească (Akaid ve Kelam),* Cultul Musulman, clasele a XI-a și a XII-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea teologie musulmană*

NOTĂ DE PREZENTARE

Prezenta programă școlară reprezintă curriculumul de specialitate (CS) pentru filiera vocațională, profilul teologic – cultul musulman, specializarea/calificarea profesională teologie musulmană pentru disciplina Spiritualitate și formare duhovnicească (Akaid ve Kelam), cu aplicare pentru clasele din învățământul liceal, forma cu frecvență zi, începând cu anul școlar 2026-2027. Pentru această categorie de clase, conform planurilor-cadru pentru învățământul liceal, forma cu frecvență zi, aprobate ca anexe la OMEC nr. 4350/2025, studiul disciplinei are următoarea alocare orară săptămânală, defalcată pe segmentul curriculumul de specialitate (CS):

An de studiu	Clasa a IX-a	Clasa a X-a	Clasa a XI-a	Clasa a XII-a
Tip segment curricular	CS	CS	CS	CS
Nr. săptămânal de ore	-	-	1	1

Programa școlară se elaborează în concordanță cu:
- *Legea învățământului preuniversitar* nr. 198/2023;
- *Recomandările Consiliului Uniunii Europene* (2018) privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții;
- *Repere pentru proiectarea, actualizarea și evaluarea Curriculumului național. Cadrul de referință al Curriculumului național*, aprobat prin OME nr. 3239/2021;
- *Profilul de formare al absolventului*, aprobat prin OME nr. 6731/2023;

Disciplina Spiritualitate și formare duhovnicească (Akaid ve Kelam) are ca scop dezvoltarea unei înțelegeri aprofundate a principiilor credinței islamice, a fundamentelor teologice și a proceselor de formare duhovnicească necesare viitorilor membri ai comunității musulmane. Prin îmbinarea tradiției teologice clasice (akaid) cu dimensiunile raționale ale teologiei islamice (kelam), această disciplină oferă elevilor instrumentele necesare pentru a înțelege, interpreta și trăi credința în mod conștient, critic și responsabil.

În clasa a XI-a, accentul cade pe fundamentele kelamului, definirea domeniului său, relațiile cu celelalte științe islamice, metodologia specifică și marile teme ale teologiei raționale: problema existenței, raportul om–univers–Dumnezeu, sursele cunoașterii, raportul dintre credință și rațiune (îmân–akıl), precum și analiza unor fenomene teologice precum dovezile revelate și raționale (naklî delil, aklî delil) sau clasificarea judecăților religioase (dinî hüküm) și raționale (aklî hüküm). Elevii sunt orientați către înțelegerea conceptelor majore și formarea unei gândiri teologice critice, capabile să distingă între tradiție, interpretare și raționament.

În clasa a XII-a, programa se extinde asupra diversității interpretative în tradiția islamică, prezentând principalele școli teologice: Ehl-i Sünnet (Selefilik/Selahîlik, Eş'arîlik, Maturîdîlik), precum și curentele Haricite, Șiite, Mutezile, Mürcie, Cebriye. Se analizează cauzele diferențelor de interpretare și principiile formării opiniei teologice echilibrate. Elevii sunt introduși și în problematica teologică actuală: deism, ateism, agnosticism, pozitivism, nihilism, secularism, pluralism religios, satanism, reîncarnare, pseudo-profeți și problema răului, fiind invitați să înțeleagă modul în care Kelamul modern abordează aceste provocări.

Dimensiunea practică și formativă este prezentă în dezvoltarea atitudinii duhovnicești mature: capacitatea de auto-reflecție, asumarea responsabilității morale, cultivarea discernământului între opiniile valide și cele nefondate, precum și dezvoltarea unei identități islamice echilibrate, adaptate societății multietnice și multireligioase.

Disciplina urmărește, de asemenea, integrarea perspectivelor spirituale tradiționale ale islamului — cum ar fi importanța sincerității (ihlâs), a intenției (niyet), a echilibrului interior, a responsabilității morale (takvâ) și a reflecției conștiente (tefekkür) — în viața cotidiană a elevilor, punând accent pe dimensiunea formativă și etică a teologiei.

Predarea acestei discipline valorifică metode interactive, dialogice și reflexive, stimulând dezbaterea, analiza critică, cercetarea personală și capacitatea elevilor de a formula opinii coerente și bine argumentate. În același timp, sunt puse în valoare sursele tradiției islamice: Qur'an-ul, Sunna, operele savanților clasici ai teologiei și resursele academice contemporane.

Prin îmbinarea dimensiunii intelectuale cu cea formativ-duhovnicească, disciplina Akaid ve Kelam contribuie la conturarea unei personalități armonioase — ancorată în valorile islamice, deschisă dialogului, conștientă de provocările timpului și capabilă să răspundă în mod responsabil și matur acestora.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Înțelegerea conceptelor fundamentale ale teologiei islamice**
CG2	**Analizarea temelor majore din teologia clasică și contemporană**
CG3	**Înțelegerea diversității interpretative și doctrinare în islam**
CG4	**Formarea capacității de argumentare teologică**
CG5	**Dezvoltarea unei perspective morale și duhovnicești echilibrate**

CLASA a XI-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Înțelegerea conceptelor fundamentale ale teologiei islamice

Clasa a XI-a
CS 1.1. Identificarea definițiilor, obiectului și scopurilor kelamului.
- Realizarea unui tabel comparativ cu diferite definiții ale kelamului din surse clasice și moderne - Lectură ghidată dintr-un manual clasic (ex.: Akâid en-Nesefî) și extragerea termenilor-cheie. - Realizarea unui poster digital „Kelam: ce studiază și de ce este important?”
CS 1.2. Explicarea etapelor de formare și dezvoltare istorică a teologiei islamice.
- Construirea unei linii a timpului cu principalele perioade ale evoluției kelamului. - Vizionarea unui material video despre primele dispute teologice și discuție în grup. - Proiect scurt: „3 figuri care au influențat kelamul – contribuții și idei”.
CS 1.3. Analizarea relațiilor kelamului cu celelalte științe islamice și discipline conexe.
- Realizarea unei hărți conceptuale cu relațiile kelam – fıkıh – hadis – tasavvuf – felsefe. - Studiu de caz: „Cum abordează kelamul o problemă tratată și de fıkıh?” - Dezbatere: „Teologia sau filosofia? Ce rol are fiecare în islam?”

CG 2 - Analizarea temelor majore din teologia clasică și contemporană

Clasa a XI-a
CS 2.1. Analizarea conceptelor fundamentale despre existență (Allah–âlem ilişkisi, hayat, insan, madde).
- Analiza unor fragmente din textele clasice despre Allah–âlem ilişkisi. - Realizarea unui organizator grafic pentru cele 4 concepte (Allah–âlem, hayat, insan, madde). - Studiu de caz: „Cum explică teologia islamică natura omului?”
CS 2.2. Explicarea surselor cunoașterii și raporturilor iman–bilgi și akıl–vahiy.
- Interpretarea unor texte despre Akl-ı Selim și Haber-i Sadık. - Mini-atelier: „Ce tip de cunoaștere folosim în viața de zi cu zi? Clasificare și argumentare.” - Discuție ghidată: „Cum se raportează credința la rațiune?”
CS 2.3. Compararea tipurilor de dovezi teologice (naklî delil, aklî delil) și a categoriilor de judecăți (dinî hüküm, aklî hüküm).
- Realizarea unui tabel „Naklî delil vs Aklî delil” cu exemple. - Rezolvarea unor situații-problemă pentru a determina tipul de delil sau hüküm implicat. - Analiza unor texte din Qur’an pentru identificarea argumentelor scripturale.

CG - Înțelegerea diversității interpretative și doctrinare în islam

Clasa a XI-a
CS 3.1. Identificarea conceptelor și metodelor de interpretare religioasă.
- Extragerea definițiilor unor termeni cheie: te’vil, tefsir, içtihad etc. - Realizarea unui grafic cu metodele interpretative și utilizarea lor - Aplicarea unei metode de interpretare asupra unui text scurt.
CS 3.2. Explicarea cauzelor diferențelor hermeneutice și doctrinare.
- Brainstorming: „De ce interpretează oamenii diferit același text?” - Analiza unor exemple istorice care au generat divergențe doctrinare. - Realizarea unei diagrame „Cauză–Efect” pentru un conflict teologic.
CS 3.3. Analizarea principalelor direcții teologice (Ehl-i Sünnet, Haricilik, Şia, Mutezile, Mürcie, Cebriye).
- Elaborarea unor fișe informative despre fiecare școală (Ehl-i Sünnet, Mutezile etc.). - Realizarea unei hărți conceptuale a diferențelor dintre direcții. - Dezbatere în echipe: „Care este cea mai coerentă abordare teologică?”

CG 4 - Formarea capacității de argumentare teologică

Clasa a XI-a
CS 4.1. Explicarea unei probleme teologice prin utilizarea surselor clasice.
- Analizarea unui pasaj clasic și explicarea argumentelor pe care le conține. - Prezentare scurtă: „Cum abordează kelamul problema X?” - Realizarea unei scheme logice cu argumentele pro și contra.
CS 4.2. Compararea opiniilor teologice tradiționale în funcție de metodă și argumente.
- Studiu comparativ între două școli de gândire. - Atelier „Găsește argumentele”: elevii primesc citate anonime și identifică școala. - Dezbatere structurată pe tema unei probleme teologice clasice.
CS 4.3. Elaborarea unor scurte raționamente proprii pe marginea temelor studiate.
- Scrierea unei scurte reflecții argumentate pe baza unei întrebări teologice. - Participarea la o „mini-conferință”: elevii prezintă argumente personale. - Exercițiu de argumentare logică în 3 pași (afirmație – justificare – concluzie).

CG 5 - Dezvoltarea unei perspective morale și duhovnicești echilibrate

Clasa a XI-a
CS 5.1. Identificarea implicațiilor morale ale conceptelor teologice fundamentale.
- Analiza unor situații morale din viața reală prin prisma kelamului. - Realizarea unui poster „Valori morale în teologia islamică”. - Discuție în cerc: „Ce înseamnă responsabilitatea morală?”
CS 5.2. Analizarea raportului dintre credință, rațiune și responsabilitate morală.
- Studiu de caz: „Cum influențează credințele deciziile morale?” - Realizarea unei diagrame Venn „Credință – Rațiune – Responsabilitate” - Mini-eseu: „De ce este important echilibrul între rațiune și credință?”
CS 5.3. Formularea unor reflecții personale privind rolul teologiei în viața spirituală.
- Jurnal reflexiv: „Ce rol are teologia în viața mea?” - Discuții în perechi: „Cum contribuie teologia la viața spirituală? - Elaborarea unui text creativ „Dacă teologia ar lipsi, cum ar arăta lumea?”

Clasa a XI-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Clasa a XI-a

Domenii de conținut	Conținuturi
Introducere în kelam (Akaid ve Kelam'a giriş)	1. Definiția kelamului (kelam ilminin tanımı) 2. Obiectul și scopurile științei kelamului (konusu ve amacı) 3. Apariția și dezvoltarea kelamului în istoria islamic 4. Principalele etape de formare: perioada timpurie, clasică, postclasică 5. Relația kelamului cu științele islamice: • tefsir, hadis, fıkıh, tasavvuf 6. Relația kelamului cu științele conexe: filozofie (felsefe), logică (mantık), etică
Probleme fundamentale de teologie islamică (İslam kelamının temel meseleleri)	1. Existența (varlık meselesi) 2. Allah–âlem ilişkisi (relația Dumnezeu–univers) 3. Hayat (viața) 4. İnsan (omul) 5. Madde (materia) 6. Cunoașterea (bilgi meselesi) 7. Definire și clasificare Surse ale cunoașterii: • Akl-ı selim (rațiunea sănătoasă) • Haber-i sadık (informația veridică) • Havass-ı selime (simțurile) 8. Raporturile iman–bilgi și akıl–vahiy 9. Dovezile teologice (delil): • Naklî deliller (probe revelate) • Aklî deliller (probe raționale) 10. Tipuri de judecăți (hüküm): • Dinî hüküm (judecată religioasă) • Aklî hüküm (judecată rațională)
Interpretare religioasă și diversitate doctrinară (Dinî yorum ve itikadî mezhepler)	1. Noțiuni introductive privind interpretarea religioasă 2. Concepte și metode hermeneutice 3. Cauzele diferențelor de interpretare în teologie 4. Direcții teologice clasice: • Ehl-i Sünnet • Selefilik • Eş'arilik • Maturidilik • Haricilik • Mürcie • Șia • Mutezile • Cebriye
Introducere în argumentarea teologică (Kelamî delillendirme)	1. Structura argumentului teologic 2. Reguli de validitate logică 3. Compararea argumentelor raționale și revelate 4. Exerciții pe teme clasice (iman, kader, sıfat, nübüvvet)
Teologie și spiritualitate morală (Ahlak ve maneviyat)	1. Implicațiile morale ale conceptelor teologice 2. Responsabilitatea umană și libertatea voinței 3. Raportul dintre credință, rațiune și moralitate 4. Rolul teologiei în formarea vieții duhovnicești 5. Reflecții personale asupra credinței

CLASA a XII-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Înțelegerea conceptelor fundamentale ale teologiei islamice

Clasa a XII-a
CS 1.1. Identificarea definițiilor, obiectului și scopurilor kelamului.
- Realizarea unui eseu comparativ între definițiile medievale și definițiile moderne ale kelamului. - Prezentare în perechi: „Cum se reflectă scopurile kelamului în contextul actual?” - Lectură ghidată din El-Muvafakat sau Şerhu'l-Akideti't-Tahaviyye, cu identificarea obiectivelor kelamului
CS 1.2. Explicarea etapelor de formare și dezvoltare istorică a teologiei islamice.
- Analiza unui document istoric (fragmente) privind controversele timpurii în islam. - Crearea unei hărți mentale a influențelor politice asupra evoluției kelamului. - Studiu comparativ: „Perioada clasică vs perioada otomană – ce s-a schimbat?”
CS 1.3. Analizarea relațiilor kelamului cu celelalte științe islamice și discipline conexe.
- Realizarea unui eseu argumentativ privind interdependența kelam–felsefe. - Atelier de lucru: „Tefsirul și kelamul — abordări diferite ale aceleiași probleme.” - Dezbatere academică: „Ce disciplină are rol prioritar în fundamentarea credinței?”

CG 2 - Analizarea temelor majore din teologia clasică și contemporană

Clasa a XII-a
CS 2.1. Analizarea conceptelor fundamentale despre existență (Allah–âlem ilişkisi, hayat, insan, madde).
- Studiu filosofic comparativ: Ibn Sina vs. Imam Maturidi privind existența. - Realizarea unui referat: „Natura omului în kelamul clasic și modern”. - Analiza unui text sufit despre viață și existență și discuție reflexivă.
CS 2.2. Explicarea surselor cunoașterii și raporturilor iman–bilgi și akıl–vahiy.
- Studiu de caz: „Ce tip de cunoaștere predomină în argumentele modernilor? - Construcția unui tabel evaluativ privind limitele rațiunii și revelației. - Discuție aplicată: „Poate rațiunea să ajungă independent la adevărurile de credință?”
CS 2.3. Compararea tipurilor de dovezi teologice (naklî delil, aklî delil) și a categoriilor de judecăți (dinî hüküm, aklî hüküm).
- Exerciții de clasificare a delil-urilor din diverse texte teologice. - Studii de caz: „Interpretarea unui delil akli într-o problemă contemporană.” - Analiza diferențelor dintre modul de prezentare a probelor la Eș'ari și Maturidi.

CG 3 - Înțelegerea diversității interpretative și doctrinare în islam

Clasa a XII-a
CS 3.1. Identificarea conceptelor și metodelor de interpretare religioasă.
- Prelucrarea unor texte cu metode de te'vil și clasificarea exemplelor. - Realizarea unei diagrame „Metodă – exemplu – limită”. - Discuție aplicată: „Cum se stabilește o metodă corectă de interpretare?”
CS 3.2. Explicarea cauzelor diferențelor hermeneutice și doctrinare.
- Analiza unui conflict teologic istoric și stabilirea factorilor determinanți. - Realizarea unui eseu argumentativ „Politicul sau teologicul — ce generează diferențele? - Atelier: elevii primesc opinii anonime și identifică factorii ce au generat interpretarea.
CS 3.3. Analizarea principalelor direcții teologice (Ehl-i Sünnet, Haricilik, Şia, Mutezile, Mürcie, Cebriye).
- Elaborarea unui portofoliu cu 6 școli teologice și prezentarea diferențelor majore. - Dezbatere în echipe: „Ehl-i Sünnet vs Mutezile — care are coerență metodologică superioară? - Exercițiu de sinteză: „Redactează în 100 de cuvinte esența fiecărei școli.”

CG 4 - Formarea capacității de argumentare teologică

Clasa a XII-a
CS 4.1. Explicarea unei probleme teologice prin utilizarea surselor clasice.
- Analiza comparativă a unui text clasic și a unei interpretări moderne asupra aceleiași teme. - Micro-prelegere susținută de elev: „Problema X în teologia islamică” - Identificarea argumentelor logice într-un fragment teologic.
CS 4.2. Compararea opiniilor teologice tradiționale în funcție de metodă și argumente.
- Crearea unui tabel sinoptic cu opiniile diferitelor școli pe o temă (qadar, iman, sıfat etc.). - Dezbatere: „Ce metodă este mai coerentă în analiza atributelor divine?” - Exercițiu de analiză: elevii primesc opinii diferite și le clasifică după școală.
CS 4.3. Elaborarea unor scurte raționamente proprii pe marginea temelor studiate.
- Eseu critic: „Este compatibil deismul cu principiile islamice?” - Scrierea unui argument teologic personal în 3 pași logic validați. - Dezbatere organizată: elevii propun soluții teologice la teme contemporane.

CG 5 - Dezvoltarea unei perspective morale și duhovnicești echilibrate

Clasa a XII-a
CS 5.1. Identificarea implicațiilor morale ale conceptelor teologice fundamentale.
- Analiza etică a fenomenelor contemporane (ateism, nihilism, secularism). - Realizarea unui poster tematic: „Consecințele morale ale unei ere post-religioase”. - Studiu de caz aplicat: „Cum tratează teologia problema răului?”
CS 5.2. Analizarea raportului dintre credință, rațiune și responsabilitate morală.
- Cercetare scurtă: „Responsabilitatea morală în era tehnologiei”. - Realizarea unui eseu reflexiv despre rolul cunoașterii în formarea credinței. - Discuție în cerc: „Cum se păstrează echilibrul între raționalitate și spiritualitate?”
CS 5.3. Formularea unor reflecții personale privind rolul teologiei în viața spirituală.
- Jurnal duhovnicesc: „Ce înseamnă credința într-o societate pluralistă?” - Interviu cu un imam sau profesor: elevii formulează concluzii teologice personale. - Realizarea unui manifest personal: „Cum îmi influențează teologia identitatea?”

Clasa a XII-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Fundamente avansate ale teologiei islamice (İleri kelam konuları)	1. Definiții extinse ale kelamului în epoca clasică–modernă 2. Evoluția kelamului în contextul civilizației islamice 3. Raporturi interdisciplinare avansate: • kelam – felsefe • kelam – tasavvuf • kelam – mantık 4. Metodologia kelamului: • demonstrație (istidlâl) • deducție (istintâc) • te'vil / zahir
Probleme teologice aprofundate (İleri akaid meseleleri)	1. Analiza aprofundată a conceptelor de existență 2. Structura ființei umane în teologia clasică și modernă 3. Rolul și limitele rațiunii în teologie 4. Cunoaștere și credință în context modern 5. Analiza critică a tipurilor de dovezi teologice 6. Evaluarea judecăților: logică, religioasă, morală
Itikad și interpretare în context pluralist (Mezhepler ve çağdaş yorumlar)	1. Reevaluarea doctrinelor clasice în lumea contemporană 2. Compararea metodologiilor Ehl-i Sünnet / Mutezile / Şia 3. Fenomene ideologice și doctrinare contemporane: • Deizm • Politeizm • Agnostisizm • Pozitivizm • Ateizm • Nihilizm • Sekülerizm • Satanizm • Tenasüh – Reenkarnasyon 4. Problema răului (kötülük problemi) 5. Fenomenul „sahte peygamberlik"
Argumentare teologică avansată (İleri delillendirme ve tartışma)	1. Metode moderne de argumentare teologică 2. Analiza critică a opiniilor teologice 3. Construcția argumentelor personale 4. Aplicarea argumentării la probleme actuale: • etică • filozofie • fenomen religios • morală publică
Teologie și viață spirituală contemporană (Çağdaş maneviyat)	1. Identitate religioasă în lumea globalizată 2. Spiritualitate islamică în societatea modernă 3. Echilibrul rațiune–credință–etică 4. Construcția unei perspective personale de credință 5. Aplicarea principiilor teologice în viața cotidiană 6. Dialog între tradiție și modernitate

SUGESTII METODOLOGICE

Predarea disciplinei **Spiritualitate și formare duhovnicească (Akaid ve Kelam)** în învățământul liceal musulman presupune un demers pedagogic care îmbină rigoarea teologică, profunzimea reflecției spirituale și formarea morală a elevilor. Această disciplină se situează la intersecția dintre rațiune și revelație, iar succesul formativ al procesului educațional depinde de capacitatea profesorului de a crea un echilibru între cele două dimensiuni fundamentale ale teologiei islamice. Prin urmare, metodologia trebuie să privilegieze atât acuratețea conceptuală și studiul textelor, cât și deschiderea spre dialog, reflecție și interiorizare.

Un prim principiu metodologic esențial îl reprezintă centrarea învățării pe elev. Întrucât temele de kelam stimulează în mod natural curiozitatea, întrebarea și căutarea sensului, profesorul are rolul de a crea contexte care să valorifice aceste predispoziții formative. Elevii trebuie încurajați să pună întrebări, să investigheze, să compare și să formuleze propriile concluzii. În locul unui model magistrocentric, disciplina cere un parcurs de învățare interactiv, în care elevul este parte activă a procesului de interpretare și înțelegere. Această abordare favorizează dezvoltarea gândirii critice și a capacității de argumentare, două competențe esențiale pentru studiul teologiei islamice.

În același timp, metodologia trebuie să reflecte natura intrinsecă a kelamului – armonizarea dintre rațiune (akıl) și revelație (vahiy). Activitățile de predare vor pune în evidență complementaritatea acestor două domenii ale cunoașterii, evitând atât raționalismul exclusivist, cât și fideismul rigid. Analiza textelor clasice, explorarea argumentelor teologice și studiul comparativ al diferitelor școli de gândire trebuie să fie însoțite de discuții care arată cum credința și gândirea rațională se susțin reciproc în tradiția islamică. Astfel, elevul învață nu doar conținuturi, ci și o abordare echilibrată, matură și reflexivă asupra credinței.

Un alt element metodologic fundamental îl constituie raportarea temelor teologice la realitatea contemporană. Studiul kelamului nu poate rămâne un exercițiu pur abstract, rupt de nevoile tinerilor. Temele legate de existență, cunoaștere, libertate, moralitate, diferențe doctrinare sau provocări moderne (deism, ateism, nihilism, secularism) trebuie conectate la dilemele reale ale elevilor. Această abordare conferă relevanță și aplicabilitate conținuturilor, transformând disciplina într-un spațiu de orientare spirituală și formare a conștiinței morale.

Din punct de vedere metodologic, se recomandă combinarea mai multor tipuri de metode didactice. Metodele interactive – dezbaterile, discuțiile dirijate, dialogul socratic, studiul de caz – stimulează participarea și exersarea gândirii critice. Metodele reflexive – jurnalul spiritual, eseul meditație, exercițiile de introspecție – permit elevilor să își exprime propriile trăiri și să integreze conținuturile teologice în propria viață interioară. Metodele analitice – analiza comparativă, structurile logice, lucrul pe texte – îi ajută să își dezvolte rigorile raționamentului și capacitatea de argumentare. Metodele creative – prezentări vizuale, hărți conceptuale, proiecte multimedia – aduc diversitate, motivare și accesibilitate în studiul unor teme considerate complexe.

Un aspect important îl reprezintă diferențierea didactică. Deoarece nivelul de înțelegere al elevilor poate varia semnificativ, profesorul trebuie să adapteze sarcinile, resursele și ritmul în funcție de nevoile educaționale ale claselor. Pentru elevii aflați la un nivel de bază, se recomandă activități centrate pe definirea termenilor și înțelegerea structurii generale a conceptelor. Pentru elevii avansați, se pot propune exerciții de aprofundare precum analiza unui text clasic sau formularea unei opinii teologice argumentate. Astfel, fiecare elev își poate atinge potențialul fără a fi supra-solicitat sau, dimpotrivă, sub-stimulat.

În privința resurselor, metodologia trebuie să integreze echilibrat surse clasice și moderne. Fragmente din opere fundamentale – Şerhu'l-Akaid, Tevhid, scrierile imamului Maturidi, ale imamului Așari sau tratate de etică islamică – sunt utilizate într-o manieră accesibilă, cu explicații adaptate vârstei. Acestor resurse li se adaugă materiale contemporane, sinteze academice, articole introductive sau resurse digitale interactive, toate având rolul de a facilita înțelegerea și de a diversifica experiența de învățare.

În final, calitatea procesului educațional depinde în mod decisiv de climatul pedagogic creat la clasă. Profesorul trebuie să promoveze o atmosferă de respect, deschidere și echilibru, în care elevii pot discuta teme sensibile fără a se simți judecați. Diferențele doctrinare sunt prezentate cu obiectivitate și echidistanță, evitându-se orice atitudine polemică sau depreciativă. În acest fel, disciplina contribuie nu doar la consolidarea cunoștințelor teologice, ci și la formarea unei identități spirituale mature, responsabile și armonioase.

Astfel, predarea disciplinei Spiritualitate și formare duhovnicească (Akaid ve Kelam) se realizează printr-o metodologie care îmbină știința, reflecția, dialogul și interioritatea, oferind elevilor posibilitatea de a-și construi o înțelegere profundă și echilibrată a credinței islamice într-o lume aflată în continuă schimbare.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
IUSUF Muurat	Muftiu	Muftiatul Cultului Musulman din România , Constanța
ANEFI Icbal	Inspector școlar / profesor doctor	Inspectoratul Școlar Județean Constanța
ENE Ulgean	Director adjunct/ Profesor	Școala Gimnazială A.V. Rădulescu Murfatlar
MUSLEDIN Firdes	Profesor doctor	Liceul Tehnologic Nicolae Dumitrescu Cumpăna
USTUNDAG Vildan Melia	Profesor	Școala Gimnazială nr. 1 Valu lui Traian/ Constanța
MOLOGANI Accan	Director/ Profesor	Colegiul Național Kemal Ataturk Medgidia

RESPONSABILI/ COORDONATORI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
ZĂBAVĂ Mihaela	Consilier CNCE	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare	Responsabil CNCE
PISLARU Cătălin	Inspector general MEC	Ministerul Educației și Cercetării	Responsabil MEC
IUSUF Muurat	Muftiu	Muftiatul Cultului Musulman din România, Constanța	Coordonator științific

RESPONSABILI/COORDONATORI/COLABORATORI:

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
MOLOGANI Accan	Director	Colegiul Național Kemal Ataturk Medgidia	Responsabil cult

Anexa nr.203

Konu için müfredat

Spiritualitate și formare duhovnicească (Akaid ve Kelam)

Sınıf XI -XII

Mesleki seçim (CS) için özel müfredat, teoloji öğretimi, Din öğretiminde uzmanlaşma(4)

- 2026 -

Anexa nr. 203
Programa şcolară pentru disciplina *Spiritualitate şi formare duhovnicească (Akaid ve Kelam),* Cultul Musulman, clasele a XI-a şi a XII-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea teologie musulmană*

SUNUM NOTU

Eğitim programı, Akaid ve Kelam Dersi için hazırlanan müfredatı tamamlamakta olup, 2026-2027 eğitim-öğretim yılından itibaren uygulanmak üzere, lise düzeyindeki alanlardaki gündüz öğretimi sınıflarına yöneliktir. Bu sınıf kategorisi için, lise öğretimine ait çerçeve planlarına uygun olarak, gündüz öğretimi şeklinde, OMEC nr. 4350/2025 sayılı kararnameye ek olarak onaylanan düzenlemelere göre, dersin okutulmasına ilişkin haftalık ders saati tahsisi, zorunlu Mesleki Seçim (CS) Müfredat bölümü türü aşağıda verilmiştir:

Öğretim yılı	9. sınıf	10. sınıf	11. sınıf	12. sınıf
Müfredat bölümü türü	CS	CS	CS	CS
Haftalık ders saati	-	-	1	1

Müfredat, aşağıdaki belgelerle uyumlu olarak hazırlanmıştır:

• *198/2023 sayılı Okul Öncesi ve Zorunlu Eğitim Yasası;*

• *Avrupa Birliği Konseyi'nin (2018) hayat boyu öğrenme için anahtar yeterliklere ilişkin tavsiyeleri;*

• *Ulusal Müfredatın Tasarımı, Güncellenmesi ve Değerlendirilmesi için Dayanaklar. Ulusal Müfredat Referans Çerçevesi, Eğitim Bakanlığı Kararnamesi No. 3239/2021 ile onaylanmış;*

• *Mezun Yeterlik Profili, Eğitim Bakanlığı Kararnamesi No. 6731/2023 ile onaylanmış.*

Bu belgeler, anahtar yeterliklerin ve lise mezunlarının yeterlik profilinin geliştirilmesine yönelik çerçeveyi belirlemekte olup, bu yeterliklerin oluşumuna Din Dersi – Müslüman Dini dersi de katkı sağlar.

Akaid ve Kelam dersi, İslâm inancının esaslarını, teolojik temellerini ve Müslüman toplumun gelecekteki üyeleri için gerekli olan manevî oluşum süreçlerini derinlemesine anlamayı amaçlar. Klasik inanç geleneğini (akaid) İslâm kelamının aklî ve teorik boyutlarıyla birleştirerek bu ders, öğrencilere inancı bilinçli, eleştirel ve sorumlu bir şekilde anlamaları, yorumlamaları ve yaşamaları için gerekli araçları sunar.

11. sınıfta, kelam ilminin temelleri ele alınır: kelamın tanımı, konusu, diğer İslâmî ilimlerle ilişkisi, kendine özgü yöntemi ve rasyonel teolojinin büyük meseleleri — varlık problemi, insan–kâinat–Allah ilişkisi, bilginin kaynakları, iman–akıl ilişkisi (îmân–akıl), naklî ve aklî deliller (naklî delil, aklî delil), dinî hükümler (dinî hüküm) ve aklî hükümler (aklî hüküm) gibi kavramlar. Öğrenciler, temel teolojik kavramları anlamaya ve gelenek–yorum–akıl arasındaki farkları ayırt edebilecek eleştirel bir düşünce geliştirmeye yönlendirilir.

12. sınıfta, İslâm geleneğindeki yorum çeşitliliği ele alınır ve başlıca kelam ekolleri tanıtılır: Ehl-i Sünnet (Selefîlik/Selahîlik, Eş'arîlik, Mâturîdîlik) ile Haricîlik, Şiîlik, Mu'tezile, Mürcie ve Cebriyye gibi ekoller. Yorum farklarının sebepleri ve dengeli bir teolojik görüş oluşturmanın ilkeleri incelenir. Ders, aynı zamanda güncel teolojik meselelere de değinir: deizm, ateizm, agnostisizm, pozitivizm, nihilizm, sekülarizm, dinî çoğulculuk, satanizm, reenkarnasyon, sahte peygamberlik iddiaları ve kötülük problemi. Modern kelamın bu sorunlara verdiği cevaplar öğrencilere tanıtılır.

Dersin manevî ve formasyonel boyutu, olgun bir dinî kişilik geliştirmeye yöneliktir: öz değerlendirme, ahlaki sorumluluk, geçerli görüş ile temelsiz iddia arasındaki farkı ayırt etme, dengeli bir İslâm kimliği geliştirme ve çok kültürlü–çok dinli bir toplumda bilinçli bir duruş sergileme.

Aynı zamanda, İslâm geleneğinin manevî perspektiflerinin — ihlâs, niyet, iç denge, takvâ ve tefekkür gibi değerlerin — öğrencilerin günlük hayatına yansıtılması hedeflenir; böylece teolojinin ahlaki ve eğitici yönü vurgulanır.

Dersin öğretiminde etkileşimli, diyalojik ve yansıtıcı yöntemler kullanılır; tartışma, eleştirel analiz, bireysel araştırma ve tutarlı, delilli görüş oluşturma teşvik edilir. Bu süreçte Kur'ân, Sünnet, klasik kelam âlimlerinin eserleri ve çağdaş akademik kaynaklar temel referanslardır.

Zihinsel boyut ile manevi–ahlaki eğitimin birleşimi sayesinde Akaid ve Kelam dersi, İslâmî değerlere bağlı, diyaloga açık, çağın sorunlarının farkında olan ve bu sorunlara olgun, sorumlu cevaplar verebilecek uyumlu bir kişilik inşa etmeye katkı sağlar.

GENEL YETKINLIKLER (CG)

CG1	**İslam teolojisinin (Akaid ve Kelam) temel kavramlarını anlama**
CG2	**Klasik ve çağdaş İslam teolojisinin başlıca konularını analiz etme**
CG3	**İslam'daki yorum ve doktrin çeşitliliğini anlama**
CG4	**Teolojik argümantasyon (delillendirme) becerisini geliştirme**
CG5	**Dengeli bir ahlakî ve manevi (ruhanî) bakış açısı geliştirme**

Clasa a XI-a

ÖZEL YETKINLIKLER (CS)
VE
ÖĞRENME ETKINLIKLERINE ÖRNEKLER (EAI)

CG 1 - İslam teolojisinin (Akaid ve Kelam) temel kavramlarını anlama

Clasa a XI-a
CS 1.1. Kelamın tanımları, konusu ve amaçlarını belirleme.
- Klasik ve modern kaynaklardaki farklı kelam tanımlarının karşılaştırıldığı bir tablo hazırlama. - Klasik bir eserden (ör.: Akâid en-Nesefî) yönlendirilmiş okuma ve anahtar kavramların çıkarılması. - Dijital bir poster hazırlama: „Kelam: Ne inceler ve neden önemlidir?”
CS 1.2. İslam teolojisinin oluşum ve tarihsel gelişim aşamalarını açıklama.
- Kelamın gelişimindeki temel dönemleri içeren bir zaman çizelgesi oluşturma. - İlk teolojik tartışmalarla ilgili bir video izleme ve grup tartışması. - Kısa proje: „Kelamı etkileyen 3 şahsiyet – katkılar ve fikirler”.
CS 1.3. Kelamın diğer İslami ilimlerle ve ilgili disiplinlerle ilişkisini analiz etme.
- Kelam – fıkıh – hadis – tasavvuf – felsefe ilişkilerini gösteren bir kavram haritası hazırlama. - Vaka incelemesi: „Fıkıh tarafından da ele alınan bir meseleyi kelam nasıl değerlendirir?” - Münazara: „Teoloji mi, felsefe mi? İslam’da her birinin rolü nedir?”

CG 2 - Klasik ve çağdaş İslam teolojisinin başlıca konularını analiz etme

Clasa a XI-a
CS 2.1. Varlıkla ilgili temel kavramların analiz edilmesi (Allah–âlem ilişkisi, hayat, insan, madde).
- Klasik metinlerden Allah–âlem ilişkisine dair bölümlerin incelenmesi. - Dört kavram için grafiksel bir düzenleyici hazırlanması (Allah–âlem, hayat, insan, madde). - Vaka çalışması: “İslam teolojisi insanın mahiyetini nasıl açıklar?”
CS 2.2. Bilginin kaynaklarının ve iman–bilgi ile akıl–vahiy ilişkilerinin açıklanması.
- Akl-ı Selim ve Haber-i Sâdık hakkında metinlerin yorumlanması. - Mini atölye: “Günlük hayatta hangi bilgi türlerini kullanıyoruz? Sınıflandırma ve gerekçelendirme.” - Yönlendirilmiş tartışma: “İman akılla nasıl ilişkilidir?”
CS 2.3. Teolojik delil türlerinin (naklî delil, aklî delil) ve hüküm kategorilerinin (dinî hüküm, aklî hüküm) karşılaştırılması.
- “Naklî delil vs Aklî delil” başlıklı bir tablo hazırlanması (örneklerle). - Hangi delil veya hüküm türünün söz konusu olduğunu belirlemek için problem durumlarının çözülmesi. - Kur’an’daki ayetlerin analiz edilerek naklî delillerin tespit edilmesi.

CG 3 - İslam’daki yorum ve doktrin çeşitliliğini anlama

Clasa a XI-a
CS 3.1. Dinî yorumlama (te’vil) ve anlama yöntemlerine ilişkin kavram ve metotların belirlenmesi.
- Te’vil, tefsir, içtihad gibi temel terimlerin tanımlarının çıkarılması. - Yorumlama yöntemlerini içeren bir grafik hazırlanması. - Kısa bir metin üzerinde belirli bir yorumlama yönteminin uygulanması.
CS 3.2. Hermenötik ve doktriner farklılıkların nedenlerinin açıklanması.
- Beyin fırtınası: “Aynı metin neden farklı insanlar tarafından farklı yorumlanır?” - Doktriner ayrılıklara yol açan tarihî örneklerin analiz edilmesi. - Bir teolojik çatışma için “Neden–Sonuç” diyagramı hazırlanması.
CS 3.3. Başlıca teolojik ekollerin analiz edilmesi (Ehl-i Sünnet, Haricilik, Şia, Mutezile, Mürcie, Cebriye).
- Her bir ekole dair bilgilendirici fişlerin hazırlanması (Ehl-i Sünnet, Mutezile vb.). - Ekoller arasındaki farkları gösteren bir kavram haritası oluşturma. - Takım tartışması: “En tutarlı teolojik yaklaşım hangisidir?”

CG 4 - Teolojik argümantasyon (delillendirme) becerisini geliştirme

Clasa a XI-a
CS 4.1. Klasik kaynakları kullanarak bir kelam meselesinin açıklanması.
- Klasik bir pasajın analiz edilmesi ve içerdiği delillerin açıklanması. - Kısa sunum: "Kelam X meselesine nasıl yaklaşır?" - Delillerin leh ve aleyhte yönlerini gösteren bir mantık şemasının hazırlanması.
CS 4.2. Geleneksel teolojik görüşlerin yönteme ve delillere göre karşılaştırılması.
- İki düşünce ekolü arasında karşılaştırmalı çalışma. - Atölye "Delilleri bul": öğrencilere anonim alıntılar verilerek hangi ekole ait olduklarını belirlemeleri istenir. - Klasik bir teolojik mesele üzerinde yapılandırılmış tartışma.
CS 4.3. İncelenen konular hakkında kısa kişisel akıl yürütmeler geliştirme.
- Teolojik bir soru üzerine gerekçeli kısa bir düşünce metni yazma. - "Mini-konferans" etkinliği: öğrenciler kendi delillendirilmiş görüşlerini sunar. - 3 adımlı mantıksal akıl yürütme alıştırması (iddia – gerekçe – sonuç).

CG 5 - Dengeli bir ahlakî ve manevi (ruhanî) bakış açısı geliştirme

Clasa a XI-a
CS 5.1. Teolojik temel kavramların ahlakî sonuçlarını belirleme.
- Gerçek hayattaki ahlakî durumların kelam açısından analiz edilmesi. - "İslam teolojisinde ahlakî değerler" temalı bir poster hazırlanması. - Halkada tartışma: "Ahlakî sorumluluk ne demektir?"
CS 5.2. İnanç, akıl ve ahlakî sorumluluk arasındaki ilişkinin analiz edilmesi.
- Vaka çalışması: "İnançlar ahlakî kararları nasıl etkiler?" - "İnanç – Akıl – Sorumluluk" başlıklı Venn diyagramı hazırlanması. - Mini deneme: "Akıl ile iman arasındaki denge neden önemlidir?"
CS 5.3. Teolojinin manevî hayattaki rolüne dair kişisel yansımalar oluşturma.
- Yansıtıcı günlük: "Teolojinin benim hayatımdaki rolü nedir?" - Eşli tartışma: "Teoloji manevî hayata nasıl katkı sağlar?" - Yaratıcı metin: "Teoloji olmasaydı dünya nasıl olurdu?"

Clasa a XI-a

ÖĞRENME İÇERİĞI

İçerik Bölümleri	İçerik
Akaid ve Kelam'a Giriş	1. Kelam ilminin tanımı (kelamın tanımı) 2. Kelam ilminin konusu ve amaçları (konusu ve amacı) 3. Kelamın İslam tarihinde ortaya çıkışı ve gelişimi 4. Temel oluşum aşamaları: erken dönem, klasik dönem, post-klasik dönem 5. Kelamın İslami ilimlerle ilişkisi: Tefsir, Hadis, Fıkıh, Tasavvuf 6. Kelamın ilgili ilimlerle ilişkisi: felsefe, mantık, ahlak
İslam kelamının temel meseleleri	1. Varlık meselesi 2. Allah–âlem ilişkisi 3. Hayat 4. İnsan 5. Madde 6. Bilgi meselesi 7. Bilginin tanımı ve sınıflandırılması 8. Bilgi kaynakları: • Akl-ı selim • Haber-i sâdık • Havass-ı selîme 9. İman–bilgi şi akıl–vahiy ilişkisi 10. Kelam delilleri • Naklî deliller • Aklî deliller 11. Hüküm türleri • Dinî hüküm • Aklî hüküm
Dinî yorum ve itikadî mezhepler	1. Dinî yorumlamaya dair giriş niteliğinde kavramlar 2. Hermenötik kavramlar ve yöntemler (hermenötik = yorum bilimi) 3. Teolojide yorum farklılıklarının sebepleri 4. Klasik teolojik yönelimler: • Ehl-i Sünnet • Selefîlik (Selefilik) • Eş'arîlik • Matürîdîlik • Hâricîlik (Haricilik) • Mürcie • Şiîlik (Şia) • Mu'tezile (Mutezile) • Cebriyye (Cebriye)
Kelamî delillendirmeye giriş (Teolojik argümantasyona giriş)	1. Teolojik argümanın yapısı 2. Mantıksal geçerlilik kuralları 3. Aklî ve naklî delillerin karşılaştırılması 4. Klasik konular üzerine alıştırmalar: • İman • Kader • Sıfat • nübüvvet
Ahlâk ve maneviyat	1. Teolojik kavramların ahlakî yansımaları 2. İnsanın sorumluluğu ve irade özgürlüğü 3. İman, akıl ve ahlak arasındaki ilişki 4. Manevî hayatın oluşumunda teolojinin rolü

İçerik Bölümleri	İçerik
	5. İmana dair kişisel tefekkürler

CLASA a XII-a

ÖZEL YETKINLIKLER (CS)
VE
ÖĞRENME ETKINLIKLERINE ÖRNEKLER (EAI)

CG 1 - İslam teolojisinin (Akaid ve Kelam) temel kavramlarını anlama

Clasa a XII-a
CS 1.1. Kelamın tanımlarını, konusunu ve amaçlarını belirleme.
- Ortaçağ kelam tanımları ile modern kelam tanımlarını karşılaştıran bir deneme yazma. - Eşli sunum: "Kelamın amaçları günümüz bağlamında nasıl yansımaktadır?" - El-Muvâfakât veya Şerhu'l-Akîdeti't-Tahâviyye'den yönlendirilmiş okuma yaparak kelamın hedeflerini tespit etme.
CS 1.2. İslam teolojisinin oluşum ve tarihsel gelişim aşamalarını açıklama.
- İslam'daki erken polemiklere dair tarihî bir belgenin (parçalar) analiz edilmesi. - Kelamın gelişimi üzerindeki siyasî etkilerle ilgili bir zihin haritası oluşturma. - Karşılaştırmalı çalışma: "Klasik dönem vs. Osmanlı dönemi — neler değişti?"
CS 1.3. Kelamın diğer İslami ilimler ve ilgili disiplinlerle ilişkisini analiz etme.
- Kelam–felsefe karşılıklı bağımlılığı üzerine argümantatif bir deneme yazma. - Atölye: "Tefsir ve kelam — aynı soruna farklı yaklaşım biçimleri." - Akademik münazara: "İmanın temellendirilmesinde hangi disiplin önceliklidir?"

CG 2 - Klasik ve çağdaş İslam teolojisinin başlıca konularını analiz etme

Clasa a XII-a
CS 2.1. Varlıkla ilgili temel kavramların (Allah–âlem ilişkisi, hayat, insan, madde) analiz edilmesi.
- İbn Sina ve İmam Mâtürîdî'nin varlık anlayışları üzerine karşılaştırmalı felsefî inceleme. - "Klasik ve modern kelamda insanın mahiyeti" konulu bir rapor hazırlama. - Hayat ve varlık üzerine bir tasavvufî metnin analiz edilmesi ve yansıtıcı tartışma.
CS 2.2. Bilginin kaynakları ile iman–bilgi ve akıl–vahiy ilişkilerinin açıklanması.
- Vaka incelemesi: "Modern âlimlerin delillerinde hangi bilgi türü baskındır?" - Aklın ve vahyin sınırlarını gösteren değerlendirici bir tablo oluşturma. - Uygulamalı tartışma: "Akıl, iman hakikatlerine bağımsız olarak ulaşabilir mi?"
CS 2.3. Kelamî delil türlerinin (naklî delil, aklî delil) ve hüküm kategorilerinin (dinî hüküm, aklî hüküm) karşılaştırılması.
- Çeşitli teolojik metinlerdeki delillerin sınıflandırılması. - Vaka çalışması: "Çağdaş bir meselede aklî bir delilin yorumlanması." - Eş'arî ve Mâtürîdî'de delil sunum biçimleri arasındaki farkların analiz edilmesi.

CG3 - İslam'daki yorum ve doktrin çeşitliliğini anlama

Clasa a XII-a
CS 3.1. Dinî yorumlama kavramlarını ve yöntemlerini belirleme.
- Te'vil yöntemleriyle ilgili bazı metinlerin işlenmesi ve örneklerin sınıflandırılması. - "Yöntem – örnek – sınır" şemasının oluşturulması. - Uygulamalı tartışma: "Doğru bir yorumlama yöntemi nasıl belirlenir?"
CS 3.2. Hermenötik ve doktriner farklılıkların nedenlerini açıklama.
- Tarihî bir kelam çatışmasının analiz edilmesi ve belirleyici faktörlerin tespiti. - Argümantatif bir deneme: "Siyasi olan mı yoksa teolojik olan mı farklılıkları üretir?" - Atölye: öğrencilere anonim görüşler verilerek yorumu belirleyen faktörlerin tespiti.
CS 3.3. Temel kelam ekollerini analiz etme (Ehl-i Sünnet, Haricilik, Şia, Mutezile, Mürcie, Cebriye).
- 6 kelam ekolüne ait bir portfolyo hazırlanması ve temel farkların sunulması. - Takım tartışması: "Ehl-i Sünnet mi yoksa Mutezile mi daha tutarlı bir yöntem sunar?" - Sentez çalışması: "Her ekolün özünü 100 kelimede özetle."

CG 4 - Teolojik argümantasyon (delillendirme) becerisini geliştirme

Clasa a XII-a
CS 4.1. Klasik kaynakları kullanarak bir kelam meselesini açıklama.
- Aynı konuya dair klasik bir metin ile modern bir yorumun karşılaştırmalı analizi. - Öğrenci tarafından sunulan mikro-ders: "İslam kelamında X meselesi". - Bir kelam metnindeki mantıkî delillerin tespit edilmesi.
CS 4.2. Geleneksel teolojik görüşleri yöntem ve delillere göre karşılaştırma.
- Belirli bir konuya (kader, iman, sıfat vb.) dair farklı ekollerin görüşlerini içeren bir sinoptik tablo hazırlanması. - Tartışma: "İlâhî sıfatların analizinde hangi yöntem daha tutarlıdır?" - Analiz alıştırması: öğrencilere verilen farklı görüşleri ekollere göre sınıflandırma.
CS 4.3. İncelenen konulara dair kısa ve özgün aklî-teolojik muhakemeler geliştirme.
- Eleştirel deneme: "Deizm İslam'ın temel ilkeleriyle uyumlu mudur?" - Mantıken geçerli üç adımda (öncül – gerekçe – sonuç) kişisel bir teolojik argüman yazma. - Düzenli tartışma: öğrenciler çağdaş meselelere teolojik çözümler önerir.

CG 5 - Dengeli bir ahlakî ve manevi (ruhanî) bakış açısı geliştirme

Clasa a XII-a
CS 5.1. Temel teolojik kavramların ahlakî sonuçlarını belirleme.
- Güncel olguların etik analizi (ateizm, nihilizm, sekülerizm). - Tematik bir poster hazırlanması: "Din sonrası bir çağın ahlakî sonuçları". - Uygulamalı vaka çalışması: "Teoloji kötülük problemini nasıl ele alır?"
CS 5.2. İnanç, akıl ve ahlakî sorumluluk arasındaki ilişkinin analiz edilmesi.
- Kısa araştırma: "Teknoloji çağında ahlakî sorumluluk". - İnancın oluşumunda bilginin rolü üzerine yansıtıcı bir deneme yazımı. - Çember tartışması: "Akılcılık ile maneviyat arasındaki denge nasıl korunur?"
CS 5.3. Teolojinin manevî hayattaki rolüne ilişkin kişisel refleksiyonlar formüle etme.
- Manevî günlük: "Çoğulcu bir toplumda iman ne ifade eder?" - Bir imam veya öğretmenle röportaj: öğrenciler kendi teolojik sonuçlarını çıkarır. - Kişisel manifestonun hazırlanması: "Teoloji kimliğimi nasıl şekillendiriyor?"

Clasa a XII-a

ÖĞRENME İÇERİĞI

Clasa a XII-a

İçerik Bölümleri	İçerik
İleri düzey İslam teolojisi temelleri (İleri kelam konuları)	1. Klasik–modern dönemde kelamın genişletilmiş tanımları 2. Kelamın İslam medeniyeti bağlamındaki gelişimi 3. İleri düzey disiplinlerarası ilişkiler: • kelam – felsefe • kelam – tasavvuf • kelam – mantık 4. Kelam metodolojisi: • istidlâl (delillendirme / aklî çıkarım) • istintâc (dedüksiyon / sonuç çıkarma) • te'vil / zahir (yorum – lafzî anlam)
İleri akaid meseleleri	1. Varlık kavramlarının derinlemesine analizi 2. Klasik ve modern teolojide insan varlığının yapısı 3. Teolojide aklın rolü ve sınırları 4. Modern bağlamda bilgi ve iman ilişkisi 5. Teolojik delil türlerinin eleştirel analizi 6. Hükümlerin değerlendirilmesi: mantıkî, dinî, ahlakî
Çoğulcu bağlamda itikad ve yorum (Mezhepler ve çağdaş yorumlar)	1. Reevaluarea doctrinelor clasice în lumea contemporană 2. Klasik doktrinlerin çağdaş dünyada yeniden değerlendirilmesi 3. Compararea metodologiilor Ehl-i Sünnet / Mutezile / Şia 4. Ehl-i Sünnet / Mutezile / Şia metodolojilerinin karşılaştırılması 5. Fenomene ideologice şi doctrinare contemporane: 6. Çağdaş ideolojik ve doktriner akımlar: • Deizm • Politeizm • Agnostisizm • Pozitivizm • Ateizm • Nihilizm • Sekülerizm • Satanizm • Tenasüh – Reenkarnasyon 7. Problema răului (kötülük problemi) 8. Kötülük problemi 9. Fenomenul „sahte peygamberlik" 10. "Sahte peygamberlik" olgusu
İleri teolojik argümantasyon	1. Modern kelamî delillendirme yöntemleri 2. Teolojik görüşlerin eleştirel analizi 3. Kişisel argümanların oluşturulması 4. Güncel problemlere delillendirme uygulamaları: 5. Etik 6. Felsefe 7. Din fenomeni 8. Kamu ahlakı
Çağdaş maneviyat (Modern dönemde teoloji ve manevî hayat)	1. Küreselleşen dünyada dinî kimlik 2. Modern toplumda İslami maneviyat 3. Akıl–iman–ahlak dengesi 4. Kişisel bir inanç perspektifi oluşturma 5. Teolojik ilkelerin günlük hayata uygulanması

İçerik Bölümleri	İçerik
	6. Gelenek ile modernite arasında diyalog

METODOLOJIK ÖNERILER

Akaid ve Kelam dersinin Müslüman lise eğitiminde okutulması, teolojik titizliği, mânevî derinliği ve öğrencilerin ahlakî gelişimini bir araya getiren pedagojik bir yaklaşım gerektirir. Bu disiplin, akıl ile vahiy arasındaki kesişim noktasında yer alır; dolayısıyla eğitim sürecinin başarısı, öğretmenin bu iki temel boyut arasında denge kurma becerisine bağlıdır. Bu nedenle metodoloji hem kavramsal doğruluğu ve metin incelemesini, hem de diyaloğa, tefekküre ve içsel farkındalığa dayalı bir öğrenme sürecini öncelemelidir.

Önemli bir metodolojik ilke, öğrenci merkezli öğrenmenin esas alınmasıdır. Kelam konuları doğal olarak merak, sorgulama ve anlam arayışı uyandırdığı için, öğretmen bu eğilimleri yapıcı bir öğrenme sürecine dönüştürecek ortamlar oluşturmalıdır. Öğrenciler soru sormaya, araştırmaya, karşılaştırmaya ve kendi sonuçlarını formüle etmeye teşvik edilmelidir. Geleneksel "öğretmen merkezli" model yerine, öğrenci aktif bir yorumlayıcı ve anlamlandırıcı olarak derse katılmalıdır. Bu yaklaşım, İslam teolojisinin temel iki yetkinliği olan eleştirel düşünme ve delillendirme becerisini geliştirmeye katkı sağlar.

Aynı zamanda metodoloji, kelamın özünde bulunan akıl (akıl) ve vahiy (vahiy) arasındaki uyumu yansıtmalıdır. Öğretim etkinlikleri, bu iki bilgi kaynağının İslam geleneğinde birbirini nasıl tamamladığını göstermeli; hem aşırı rasyonalizmi hem de katı fideizmi önlemelidir. Klasik metinlerin analizi, teolojik delillerin incelenmesi ve farklı kelam ekollerinin karşılaştırılması, akıl ile inancın karşılıklı destekleyiciliğini gösterecek tartışmalarla birlikte yürütülmelidir. Böylece öğrenci, yalnızca bilgi değil, aynı zamanda dengeli, olgun ve tefekküre dayalı bir inanç anlayışı kazanır.

Bir diğer metodolojik unsur, teolojik temaların güncel hayatla ilişkilendirilmesidir. Kelam çalışması soyut bir alıştırma olarak kalmamalı; gençlerin gerçek sorularına, arayışlarına ve zihinsel ihtiyaçlarına cevap vermelidir. Varlık, bilgi, özgürlük, ahlak, mezhepler arası farklılıklar veya modern düşünce akımları (deizm, ateizm, nihilizm, sekülarizm) gibi konular gençlerin yaşadığı dünyaya bağlanmalıdır. Bu sayede içerik, yalnızca teorik değil, aynı zamanda manevî rehberlik ve ahlak geliştirme ortamı hâline gelir.

Metodolojik açıdan, birden fazla öğretim yönteminin dengeli biçimde kullanılması önerilir:

1. Etkileşimli yöntemler

tartışmalar

yönlendirilmiş diyalog

Sokratik yöntem

vaka analizi
Öğrencilerin katılımını ve eleştirel düşünmesini sağlar.

2. Yansıtıcı yöntemler

manevi günlük

meditasyon niteliğinde deneme

içsel farkındalık egzersizleri
Öğrencilerin teolojik içerikleri kendi iç dünyalarıyla bütünleştirmelerine yardımcı olur.

3. Analitik yöntemler

karşılaştırmalı analiz

mantık şemaları

metin çözümlemeleri
Akıl yürütme ve teolojik kanıtlama becerilerini geliştirir.

4. Yaratıcı yöntemler

görsel sunumlar

kavram haritaları

multimedya projeleri
Karmaşık temaları daha erişilebilir hâle getirir.

Önemli bir nokta da öğretimde farklılaştırmadır. Öğrencilerin kavrayış düzeyi farklı olabildiği için, öğretmen görevleri, materyalleri ve öğrenme hızını ihtiyaçlara göre uyarlamalıdır. Temel düzeydeki öğrenciler için tanım, temel kavram ve yapıların anlaşılmasına yönelik etkinlikler; ileri düzey öğrenciler için ise klasik metin analizleri veya teolojik argüman oluşturma çalışmaları sunulmalıdır.

Kaynaklar açısından, yöntem klasik ve modern kaynakları birlikte içermelidir.
Şerhu'l-Akâid, Tevhid, Mâturîdî ve Eş'arî imamlarının eserleri, klasik etik metinleri gibi kaynaklar sadeleştirilmiş açıklamalarla kullanılmalı; buna ek olarak çağdaş akademik makaleler, dijital materyaller ve modern sentezler de derse entegre edilmelidir.

Son olarak, eğitim sürecinin kalitesi, sınıfta oluşturulan pedagojik iklime bağlıdır. Öğretmen, saygı, açıklık ve dengeye dayalı bir ortamı teşvik etmelidir. Öğrencilerin hassas konuları yargılanma korkusu olmadan tartışabilmesi gerekir. Mezhep farklılıkları nesnel ve tarafsız şekilde sunulmalı, polemik veya küçümseme kesinlikle kaçınılmalıdır. Böylece ders, yalnızca teolojik bilgi kazandırmakla kalmaz, aynı zamanda olgun, sorumlu ve dengeli bir İslami kimliğin oluşumuna katkı sağlar.

Akaid ve Kelam dersinin öğretimi; bilimsel inceleme, tefekkür, diyalog ve içsel derinliği bütünleştiren bir metodolojiyle gerçekleştirilir ve öğrencilere değişen bir dünyada İslam inancını derinlikli ve dengeli bir şekilde anlama fırsatı sunar.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
IUSUF Muurat	Muftiu	Muftiatul Cultului Musulman din România , Constanța
ANEFI Icbal	Inspector școlar / profesor doctor	Inspectoratul Școlar Județean Constanța
ENE Ulgean	Director adjunct/ Profesor	Școala Gimnazială A.V. Rădulescu Murfatlar
MUSLEDIN Firdes	Profesor doctor	Liceul Tehnologic Nicolae Dumitrescu Cumpăna
USTUNDAG Vildan Melia	Profesor	Școala Gimnazială nr. 1 Valu lui Traian/ Constanța
MOLOGANI Accan	Director/ Profesor	Colegiul Național Kemal Ataturk Medgidia

RESPONSABILI/ COORDONATORI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
ZĂBAVĂ Mihaela	Consilier CNCE	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare	Responsabil CNCE
PISLARU Cătălin	Inspector general MEC	Ministerul Educației și Cercetării	Responsabil MEC
IUSUF Muurat	Muftiu	Muftiatul Cultului Musulman din România, Constanța	Coordonator științific

RESPONSABILI/COORDONATORI/COLABORATORI:

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
MOLOGANI Accan	Director	Colegiul Național Kemal Ataturk Medgidia	Responsabil cult

Anexa nr. 204

Programa școlară
pentru disciplina

Metodica predării religiei

Cultul Musulman

Clasele a XI-a și a XII-a

Curriculum de specialitate (CS)
Filiera vocațională, profil teologic
specializarea teologie musulmană

Învățământ liceal

- 2026 –

Anexa nr. 204
Programa școlară pentru disciplina *Metodica predării religiei,* Cultul Musulman, clasele a XI-a și a XII-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea teologie musulmană*

NOTĂ DE PREZENTARE

Prezenta programă școlară reprezintă curriculumul de specialitate (CS) pentru filiera vocațională, profilul teologic – cultul musulman, specializarea/calificarea profesională teologie musulmană pentru disciplina Metodica predării religiei, cu aplicare pentru clasele din învățământul liceal, forma cu frecvență zi, începând cu anul școlar 2026-2027. Pentru această categorie de clase, conform planurilor-cadru pentru învățământul liceal, forma cu frecvență zi, aprobate ca anexe la OMEC nr. 4350/2025, studiul disciplinei are următoarea alocare orară săptămânală, defalcată pe segmentul curriculumul de specialitate (CS):

An de studiu	Clasa a IX-a	Clasa a X-a	Clasa a XI-a	Clasa a XII-a
Tip segment curricular	CS	CS	CS	CS
Nr. săptămânal de ore	-	-	1	1

Programa școlară se elaborează în concordanță cu:

- *Legea învățământului preuniversitar* nr. 198/2023;
- *Recomandările Consiliului Uniunii Europene* (2018) privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții;
- *Repere pentru proiectarea, actualizarea și evaluarea Curriculumului național. Cadrul de referință al Curriculumului național*, aprobat prin OME nr. 3239/2021;
- *Profilul de formare al absolventului*, aprobat prin OME nr. 6731/2023;

Metodica predării religiei este disciplina care îi pregătește pe elevii liceelor teologice pentru înțelegerea, proiectarea și aplicarea procesului educațional în contextul predării religiei islamice. Ca disciplină pedagogică de specialitate, ea îmbină elemente din științele educației, teologie, psihologie, comunicare și didactică, urmărind formarea viitorilor absolvenți în sensul transmiterii responsabile, clare și adaptate a valorilor islamice.

La nivelul claselor a XI-a și a XII-a, disciplina își propune:

- să introducă elevii în fundamentele predării religiei;
- să dezvolte capacitatea de organizare a lecțiilor de religie după criterii științifice moderne și tradiționale;
- să formeze competențele necesare selectării și adaptării conținuturilor religioase pe nivel de vârstă;
- să dezvolte abilități legate de managementul clasei, comunicare pedagogică și construirea unui climat educațional adecvat;
- să cultive o perspectivă etică și responsabilă privind misiunea educației islamice în societatea contemporană.

Disciplina oferă o bază teoretică și practică aplicabilă în viitoarele profesii religioase (imam-hatip, muallim/învățător religios, profesor de religie), punând accent pe:

- dezvoltarea unei atitudini educaționale competente și empatice;
- tradiția pedagogică islamică (usulü't-tealim, adabü'l-muallim)
- înțelegerea profilului psihologic al elevului și adaptarea metodelor la nevoile reale ale acestuia;
- promovarea unei predări centrate pe valori precum respect, dialog, responsabilitate morală și spirit comunitar.

Prin conținuturile sale, disciplina urmărește formarea educativă și personală a elevilor, astfel încât aceștia să devină, după absolvire, membri activi ai comunității, capabili să transmită cu integritate mesajul religiei islamice și să contribuie la o educație bazată pe credință, rațiune, toleranță și înțelepciune.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Înțelegerea fundamentelor teoretice ale educației religioase islamice**
CG2	**Analizarea metodelor, strategiilor și instrumentelor de predare specifice religiei islamic**
CG3	**Proiectarea și organizarea activităților didactice în predarea religiei**
CG4	**Dezvoltarea competențelor de comunicare pedagogică și gestionare a clasei**
CG5	**Formarea unei perspective etice, reflexive și responsabile asupra misiunii cadrelor educaționale islamice**

CLASA a XI-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Înțelegerea fundamentelor teoretice ale educației religioase islamice

Clasa a XI-a
CS 1.1. Identificarea principiilor pedagogiei islamice și a finalităților educației religioase.
- Observarea unui fragment video de lecție și extragerea principiilor utilizate. - Realizarea unui tabel comparativ între principiile didacticii generale și ale didacticii religiei. - Analizarea unor situații de clasă și identificarea principiilor aplicabile. - Digital: completarea unui quiz Google Forms despre principiile didactice.
CS 1.2. Analizarea relației dintre tradiția educațională islamică și pedagogia modernă.
- Lectură dirijată a unor texte pedagogice și extragerea finalităților. - Discuție în perechi despre diferența dintre scop, obiectiv, competență. - Redactarea unor enunțuri de finalități pe baza unui scenariu școlar. - Digital: creare de notițe colaborative pe Jamboard.
CS 1.3. Explicarea profilului elevului în raport cu dezvoltarea sa religioasă și morală.
- Studiu de caz privind motivația religioasă la elevii de liceu. - Dezbatere despre dificultățile și resursele elevilor. - Identificarea unor metode potrivite vârstei pe baza unui text. - Digital: realizarea unei mini liste colaborative de metode pe Padlet.

CG 2 - Analizarea metodelor, strategiilor și instrumentelor de predare specifice religiei islamice

Clasa a XI-a
CS 2.1. Identificarea metodelor clasice și moderne aplicabile în educația religioasă.
- Brainstorming privind factorii interni și externi ai învățării. - Analiza unui portret de elev și identificarea nevoilor. - Discuție ghidată despre rolul familiei și comunității. - Digital: completarea unui chestionar Kahoot.
CS 2.2. Compararea strategiilor de predare în funcție de vârstă, conținut și obiective.
- Realizarea unei diagrame cognitive despre dezvoltarea morală. - Aplicarea unei fișe de lucru pentru identificarea nivelurilor de abstractizare. - Analizarea unui exemplu de reacție afectivă și interpretarea pedagogică. - Digital: vizualizarea unui scurt videoclip și discuție pe formular digital.
CS 2.3. Analizarea rolului manualelor, textelor islamice și materialelor auxiliare.
- Selectarea principiilor adecvate în funcție de un obiectiv dat. - Reorganizarea unui scenariu didactic incomplet. - Micro-analiza unor erori pedagogice și reformularea lor. - Digital: completarea unui scenariu pe un document Google colaborativ.

CG 3 - Proiectarea și organizarea activităților didactice în predarea religiei

Clasa a XI-a
CS 3.1. Identificarea etapelor lecției de religie islamică.
- Transformarea unor enunțuri vagi în obiective operaționale. - Identificarea verbelelor adecvate nivelului cognitiv. - Realizarea unei liste de verificatori pentru un obiectiv. - Digital: exercițiu de sortare a verbelor în Google Forms.
CS 3.2. Analizarea obiectivelor operaționale raportate la conținuturile religioase.
- Împărțirea logică a unui text religios pe unități didactice. - Organizarea conținutului într-o hartă conceptuală. - Selectarea conținuturilor minime și recomandate. - Digital: creare de hărți conceptuale în Canva (versiune gratuită).
CS 3.3. Elaborarea unor micro-planuri de lecție simple, adaptate nivelului elevilor.
- Analizarea modelului de plan de lecție. - Completarea unui plan pe baza unui text dat.

Clasa a XI-a
- Prezentarea orală a structurii lecției în perechi. - Digital: redactarea planului într-un template Google Docs.

CG 4 - Dezvoltarea competențelor de comunicare pedagogică și gestionare a clasei

Clasa a XI-a
CS 4.1. Identificarea principiilor comunicării etice în context educațional islamic.
- Exercițiu de asociere dintre metode și situații de predare. - Clasificarea metodelor după nivelul de activizare. - Analizarea unor exemple de activități și identificarea metodelor implicate. - Digital: completarea unei diagrame pe Jamboard.
CS 4.2. Analizarea comportamentelor care favorizează un climat educativ pozitiv.
- Simularea unei activități tip brainstorming sau mozaic. - Proiectarea unei activități interactive pornind de la un text religios. - Evaluarea avantajelor/dezavantajelor în mini-grupuri. - Digital: folosirea unui cronometru online + aplicație de voting (Mentimeter).
CS 4.3. Explicarea modalităților de gestionare a situațiilor problematice în clasă.
- Analiză de imagini religioase și identificarea mesajului educativ. - Exercițiu de storytelling pe o temă religioasă. - Transformarea unui pasaj scripturistic într-o simplă ilustrare didactică. - Digital: prezentare vizuală pe Canva cu 3 diapozitive.

CG 5 - Formarea unei perspective etice, reflexive și responsabile asupra misiunii cadrelor educaționale islamice

Clasa a XI-a
CS 5.1. Identificarea normelor morale și profesionale ale cadrului didactic islamic.
- Brainstorming despre barierele comunicării. - Exercițiu de ascultare activă în perechi. - Analizarea unor dialoguri profesor–elev. - Digital: vizionarea unui scurt clip educațional + reflecție online.
CS 5.2. Analizarea responsabilităților profesorului în cadrul comunității.
- Joc de rol: profesor–elev în situații sensibile. - Redactarea unor formulări empatice alternative. - Exerciții de reformulare pozitivă. - Digital: completarea unui document colaborativ cu replici empatice.
CS 5.3. Formularea unor reflecții personale asupra rolului spiritual al educatorului.
- Exercițiu de micro-prelegere de 2 minute. - Corectarea limbajului și ritmului în perechi. - Analiza unui discurs inspirational. - Digital: înregistrarea unui scurt audio (Vocaroo) și reflecție.

Clasa a XI-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Fundamentele pedagogice ale educației religioase	1. Definiția educației religioase 2. Scopurile predării religiei în școală 3. Concepții pedagogice în predarea religiei 4. Rolul profesorului de religie în formarea elevului
Curriculumul la disciplina Religie	1. Structura curriculumului (CG, CS, conținuturi) 2. Competențe și finalități specifice în educația religioasă 3. Planificarea calendaristică și proiectarea didactică 4. Tipuri de lecții în predarea religiei
Metode și strategii de predare specifice	1. Prelegerea explicativă și conversația euristică 2. Învățarea prin descoperire în context religios 3. Metode vizuale (harta conceptuală, analiza de imagine, diagrama Venn) 4. Jocul de rol și dramatizarea textelor religioase 5. Învățarea experiențială și formativă
Evaluarea la disciplina Religie	1. Tipuri de evaluare: inițială, formativă, sumativă 2. Tehnici de evaluare autentică: portofoliu, proiect, jurnal reflexiv 3. Feedback și autoevaluare în educația religioasă 4. Greseli frecvente în evaluare și modalități de corectare
Comunicarea educațională în context religios	1. Particularitățile comunicării profesor–elev în orele de religie 2. Limbajul religios: adecvare, delimitări, claritate 3. Gestionarea conflictelor în grupul de învățare 4. Respectul intercultural și dialogul interreligios în școală

CLASA a XII-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Înțelegerea fundamentelor teoretice ale educației religioase islamice

Clasa a XII-a
CS 1.1. Analizarea comparativă a modelelor de educație islamică tradițională și modernă.
- Extragerea competențelor din programă. - Identificarea conținuturilor obligatorii și opționale. - Digital: completarea unui document comun de analiză
CS 1.2. Evaluarea factorilor care influențează formarea religioasă a elevului.
- Adaptarea conținuturilor la tipul școlii. - Discuții despre necesitatea selecției pedagogice. - Elaborarea unei mini-liste de priorități. - Digital: listă colaborativă Padlet.
CS 1.3. Elaborarea unor perspective personale privind misiunea educației religioase.
- Observarea unei planificări-model. - Completarea unei secțiuni de planificare. - Discutarea pașilor necesari. - Digital: realizarea unei planificări într-un format Google Sheet.

CG 2 - Analizarea metodelor, strategiilor și instrumentelor de predare specifice religiei islamice

Clasa a XII-a
CS 2.1. Aplicarea metodelor moderne în situații didactice simulate.
- Împărțirea în două grupe pentru analiză comparativă. - Identificarea avantajelor și limitelor. - Aplicarea metodelor la conținuturi reale. - Digital: quiz de asociere pe LearningApps.
CS 2.2. Evaluarea eficienței strategiilor de predare în scenarii concrete.
- Simularea metodei cubului. - Proiect de lecție cu un moment activ. - Evaluarea activității prin feedback reciproc. - Digital: Jamboard pentru idei rapide.
CS 2.3. Elaborarea materialelor auxiliare adaptate diverselor contexte educaționale.
- Identificarea resurselor gratuite utile la religie. - Integrarea unei resurse digitale într-un scenariu de lecție. - Simulare: folosirea unei hărți interactive în lecție. - Digital: creare de slide-uri în Canva.

CG 3 - Proiectarea și organizarea activităților didactice în predarea religiei

Clasa a XII-a
CS 3.1. Elaborarea planificării complete a unei unități de învățare la religie.
- Construirea unui test cu itemi diverși. - Analizarea validității itemilor. - Corectarea unui test-model. - Digital: realizarea testului în Google Forms.
CS 3.2. Proiectarea lecțiilor integrate (religie – istorie – etică – cultură islamică).
- Construirea unei rubrici complexe. - Elaborarea unei fișe de autoevaluare. - Crearea unei grile de observare pentru activități practice. - Digital: împărtășirea instrumentelor pe Padlet.
CS 3.3. Aplicarea principiilor evaluării continue într-un model de lecție complet.
- Exercițiu de feedforward. - Analiza unor comentarii constructive.

Clasa a XII-a
- Învățare prin erori controlate. - Digital: feedback rapid prin Google Forms.

CG 4 - Dezvoltarea competențelor de comunicare pedagogică și gestionare a clasei

Clasa a XII-a
CS 4.1. Aplicarea tehnicilor de comunicare eficientă în contexte educaționale simulate.
- Plănuirea unei lecții pe competențe. - Selectarea metodelor potrivite. - Identificarea materialelor necesare. - Digital: proiectarea lecției în format digital (Docs/Slides).
CS 4.2. Elaborarea strategiilor de prevenire și gestionare a conflictelor educaționale.
- Prezentare de 5 minute în fața colegilor. - Primirea feedbackului structurat. - Ajustarea lecției pe baza inputului. - Digital: înregistrare video scurtă pe telefon.
CS 4.3. Evaluarea impactului comunicării profesor–elev asupra climatului clasei.
- Exprimarea punctelor tari și slabe. - Analiza emoțiilor din timpul lecției. - Stabilirea obiectivelor personale de îmbunătățire. - Digital: autoevaluare pe Google Forms.

CG 5 - Formarea unei perspective etice, reflexive și responsabile asupra misiunii cadrelor educaționale islamice

Clasa a XII-a
CS 6.1. Analizarea dilemelor etice din activitatea profesorului de religie.
- Studierea unor studii de caz privind dileme etice din sala de clasă. - Discuții ghidate despre limitele intervenției profesorului în viața elevilor. - Identificarea principiilor etice din pedagogia religioasă islamică. - Digital: Dezbatere pe forum Classroom: „Care este cea mai dificilă dilemă etică pentru un educator religios?”
CS 5.2. Elaborarea unui cod personal al educatorului religios.
- Listarea valorilor fundamentale ale unui profesor de religie. - Discuție în perechi privind responsabilitățile morale ale educatorului. - Redactarea unui „angajament pedagogic” în 8–10 enunțuri. - Digital: Realizarea codului personal în Canva sub formă de poster profesional.
CS 5.3. Evaluarea impactului social și spiritual al educației religioase într-o comunitate.
- Analiza modului în care orele de religie influențează comportamentele elevilor. - Identificarea nevoilor spirituale și educative ale comunității locale. - Discutarea rolului profesorului în formarea unei comunități morale. - Digital: Crearea unui mini-chestionar Google Forms privind percepția comunității asupra educației religioase.

Clasa a XII-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Proiectarea avansată a activităților didactice	1. Proiectul didactic complet și analiza lecției 2. Construcția obiectivelor operaționale în relație cu competențele 3. Strategii integrate (interdisciplinare și trans disciplinare) 4. Adaptarea lecției pentru niveluri diferite de învățare
Metode moderne și interactive	1. Învățarea pe bază de proiect 2. Metoda investigației în lecțiile de religie 3. Dezbaterea academică și argumentarea teologică 4. Simulări didactice și microteaching
Practica pedagogică și rolul profesorului de religie	1. Deontologia profesorului de religie 2. Managementul clasei în context religios 3. Responsabilitățile morale și sociale ale educatorului 4. Analiza dilemelor etice și luarea deciziilor pedagogice
Educația religioasă în societatea contemporană	1. Secularizarea și impactul ei asupra educației religioase 2. Dialogul religie–știință în mediul educațional 3. Implicarea comunității în formarea spirituală 4. Rolul educației religioase în promovarea valorilor morale

SUGESTII METODOLOGICE

Predarea religiei în liceu, în special în cadrul disciplinelor dedicate formării viitorilor profesori sau lideri educaționali ai comunității religioase, implică un demers metodologic atent construit, care să îmbine fidelitatea față de conținutul sacru cu pedagogia modernă, centrată pe elev. Sugestiile metodologice propuse mai jos conturează un cadru coerent, flexibil și adaptat specificului învățării religioase, în consonanță cu nevoile generației actuale.

1. Centrarea pe competențe și formarea abilităților pedagogice reale
Metodica predării religiei nu se reduce la învățarea unor noțiuni teoretice despre structurarea lecțiilor. Elevii trebuie formați pentru a **înțelege**, **aplica** și **reflecta** asupra procesului didactic. De aceea, demersurile metodologice ar trebui să includă situații de învățare variate, în care elevii să exerseze:

- formularea obiectivelor,
- selectarea metodelor potrivite,
- elaborarea unui scenariu de lecție,
- gestionarea interacțiunilor din clasă,
- evaluarea formativă.

Astfel, competențele nu sunt doar declarate, ci se formează prin experiențe de învățare autentice, practice.

2. Învățarea prin experiență și aplicații practice
Întrucât obiectivul major al disciplinei este pregătirea elevilor pentru roluri educaționale viitoare, se recomandă utilizarea unor metode active, cum ar fi:

- **microteaching** (simularea unei lecții în fața colegilor),
- **observarea analizată a unor lecții video**,
- **proiectarea de scenarii didactice alternative**,
- **analiza studiilor de caz** privind situații reale întâlnite de profesorii de religie.

Aceste metode permit elevului să internalizeze logica actului didactic, să își dezvolte o atitudine reflexivă și să își formeze un stil personal de predare.

3. Utilizarea metodelor interactive și cooperative
Predarea religiei nu trebuie să fie dominată de expunerea monologată. Structurarea lecțiilor în jurul metodelor interactive — dezbatere, discuție dirijată, brainstorming, lucrul în perechi sau în grup — ajută elevii să își dezvolte capacitatea de argumentare și gândire critică. În plus, activitățile cooperative:

- sporesc implicarea elevilor,
- facilitează învățarea prin dialog,
- promovează respectul pentru opiniile diferite,
- reflectă structura comunitară a tradițiilor religioase.

4. Integrarea tehnologiilor digitale ca instrument didactic modern
Pentru a forma profesori competenți într-o lume digitalizată, se recomandă integrarea frecventă a resurselor tehnologice, nu doar ca suport, ci ca parte integrantă a procesului de învățare. Exemple:

- elaborarea de hărți conceptuale digitale,
- folosirea platformelor de tip **Google Classroom** pentru gestionarea temelor,
- evaluări interactive realizate cu **Kahoot**, **Quizizz**,
- prezentări multimedia realizate în **Canva** sau **Genially**,
- podcasturi educaționale pe teme teologice.

Tehnologia stimulează motivația și creativitatea și permite un stil de învățare personalizat, adaptat generației actuale.

5. Dezvoltarea gândirii critice și a capacității de argumentare
Educația religioasă autentică depășește memorarea de informații și urmărește dezvoltarea unei gândiri reflexive. De aceea, elevii trebuie încurajați să analizeze, să pună întrebări, să compare perspective, să argumenteze bazându-se pe texte religioase și surse academice. Profesorul devine facilitator al dialogului, nu doar furnizor de răspunsuri.
În același timp, abordarea critică trebuie însoțită de **responsabilitate metodologică**, evitând relativismul sau confuziile conceptuale.

6. Promovarea unei comunicări educaționale respectuoase și incluzive
Religia este un domeniu sensibil, iar profesorul trebuie să modeleze un stil de comunicare:
- empatic,
- echilibrat,
- respectuos față de diversitate,
- deschis spre dialog.

Prin exerciții de comunicare și simulări de situații conflictuale, elevii pot învăța să gestioneze cu tact întrebările dificile, diferențele de opinie și situațiile de tensiune apărute în clasă.

7. Dimensiunea etică a formării profesorului de religie
Metodica predării religiei nu poate exclude formarea morală a elevului. Se recomandă introducerea reflecțiilor etice privind rolul profesorului ca model de conduită, responsabilitățile sale în comunitate și dilemele morale ale activității didactice. Această componentă contribuie la dezvoltarea unei atitudini mature și responsabile.

8. Conectarea teoriei cu practica pedagogică reală
O metodică eficientă presupune contactul direct al elevului cu mediul educațional:
- vizite la școli,
- observarea lecțiilor unor profesori experimentați,
- dialoguri ghidate cu practicieni,
- portofolii de practică.

Experiența practică validează cunoștințele teoretice și le conferă aplicabilitate.

9. Evaluarea continuă și reflexivă
Evaluarea în metodică trebuie să urmărească:
- progresul elevului în formarea competențelor,
- calitatea proiectelor didactice,
- capacitatea de autoevaluare,
- maturitatea reflecțiilor pedagogice.

Portofoliul elevului, jurnalul reflexiv, evaluările practice și prezentările orale devin instrumente indispensabile.

Sugestiile metodologice propuse se articulează în jurul unei viziuni integrate, în care predarea religiei devine un proces formativ complet: intelectual, spiritual, etic și pedagogic. Prin îmbinarea metodelor clasice cu instrumente moderne, prin accentul pus pe gândire critică, comunicare, practică formativă și digitalizare, Metodica predării religiei poate oferi un cadru coerent și relevant pentru pregătirea viitorilor educatori religioși.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
IUSUF Muurat	Muftiu	Muftiatul Cultului Musulman din România , Constanța
ANEFI Icbal	Inspector școlar / profesor doctor	Inspectoratul Școlar Județean Constanța
ENE Ulgean	Director adjunct/ Profesor	Școala Gimnazială A.V. Rădulescu Murfatlar
MUSLEDIN Firdes	Profesor doctor	Liceul Tehnologic Nicolae Dumitrescu Cumpăna
USTUNDAG Vildan Melia	Profesor	Școala Gimnazială nr. 1 Valu lui Traian/ Constanța
MOLOGANI Accan	Director/ Profesor	Colegiul Național Kemal Ataturk Medgidia

RESPONSABILI/ COORDONATORI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
ZĂBAVĂ Mihaela	Consilier CNCE	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare	Responsabil CNCE
PISLARU Cătălin	Inspector general MEC	Ministerul Educației și Cercetării	Responsabil MEC
IUSUF Muurat	Muftiu	Muftiatul Cultului Musulman din România, Constanța	Coordonator științific

RESPONSABILI/COORDONATORI/COLABORATORI:

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
MOLOGANI Accan	Director	Colegiul Național Kemal Ataturk Medgidia	Responsabil cult

Anexa nr. 204

Konu için müfredat

Metodica predării religiei (Din öğretim metodoloji)

Sınıflar XI – XII

Mesleki seçim için özel müfredat, teoloji öğretimi,
Din öğretiminde uzmanlaşma

- 2026 -

Anexa nr. 204
Programa şcolară pentru disciplina *Metodica predării religiei,* Cultul Musulman, clasele a XI-a şi a XII-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocaţională, profilul teologic, specializarea teologie musulmană*

SUNUM NOTU

Eğitim programı, Din öğretim metodoloji için hazırlanan müfredatı tamamlamakta olup, 2026-2027 eğitim-öğretim yılından itibaren uygulanmak üzere, lise düzeyindeki alanlardaki gündüz öğretimi sınıflarına yöneliktir. Bu sınıf kategorisi için, lise öğretimine ait çerçeve planlarına uygun olarak, gündüz öğretimi şeklinde, OMEC nr. 4350/2025 sayılı kararnameye ek olarak onaylanan düzenlemelere göre, dersin okutulmasına ilişkin haftalık ders saati tahsisi, zorunlu Mesleki Seçim (CS) Müfredat bölümü türü aşağıda verilmiştir:

Öğretim yılı	9. sınıf	10. sınıf	11. sınıf	12. sınıf
Müfredat bölümü türü	CS	CS	CS	CS
Haftalık ders saati	-	-	1	1

Müfredat, aşağıdaki belgelerle uyumlu olarak hazırlanmıştır:

- *198/2023 sayılı Okul Öncesi ve Zorunlu Eğitim Yasası;*
- *Avrupa Birliği Konseyi'nin (2018) hayat boyu öğrenme için anahtar yeterliklere ilişkin tavsiyeleri;*
- *Ulusal Müfredatın Tasarımı, Güncellenmesi ve Değerlendirilmesi için Dayanaklar. Ulusal Müfredat Referans Çerçevesi, Eğitim Bakanlığı Kararnamesi No. 3239/2021 ile onaylanmış;*
- *Mezun Yeterlik Profili, Eğitim Bakanlığı Kararnamesi No. 6731/2023 ile onaylanmış.*

Dinciği öğretme metodolojisi, ilahiyat liselerinde okuyan öğrencileri İslam dini öğretiminin bağlamında eğitim sürecinin anlaşılması, planlanması ve uygulanması için hazırlayan bir derstir. Alan pedagojisi niteliğinde olan bu disiplin; eğitim bilimleri, ilahiyat, psikoloji, iletişim ve didaktik unsurlarını bir araya getirerek, gelecekteki mezunların İslamî değerleri sorumlu, açık ve yaşa uygun bir şekilde aktarabilmelerini amaçlar.

ve 12. sınıflar düzeyinde dersin hedefleri şunlardır:

- öğrencileri din öğretiminin temelleriyle tanıştırmak;
- dersleri modern ve geleneksel bilimsel kriterlere göre düzenleme becerisi kazandırmak;
- öğrencinin yaş düzeyine göre dinî içerikleri seçme ve uyarlama yeterliğini geliştirmek;
- sınıf yönetimi, pedagojik iletişim ve uygun bir eğitim atmosferi kurma becerilerini geliştirmek;
- çağdaş toplumda İslam eğitimciliğinin misyonuna ilişkin etik ve sorumlu bir bakış açısı geliştirmek.

Ders, gelecekteki dinî mesleklerde (imam-hatip, muallim/din öğretmeni, din kültürü öğretmeni) uygulanabilir teorik ve pratik bir temel sunar ve şu hususlara vurgu yapar:

- yeterli ve empatik bir eğitimci duruşunun geliştirilmesi;
- İslam pedagojik geleneği (usûlü't-te'lim, edebü'l-muallim);
- öğrencinin psikolojik profilini anlama ve yöntemleri gerçek ihtiyaçlara uyarlama;
- saygı, diyalog, ahlaki sorumluluk ve topluluk bilinci gibi değerlere dayalı bir öğretimin teşviki.

Bu dersin içeriği, öğrencilerin mezuniyet sonrası aktif bir toplum üyesi olup İslam dininin mesajını bütünlük içinde aktarabilmelerini ve iman, akıl, hoşgörü ve hikmete dayalı bir eğitim sürecine katkıda bulunabilmelerini amaçlar.

GENEL YETKINLIKLER (CG)

CG1	**İslam din eğitiminin teorik temellerini anlama**
CG2	**İslam dinine özgü öğretim yöntemleri, stratejileri ve araçlarını analiz etme**
CG3	**Din öğretiminde ders etkinliklerini planlama ve düzenleme**
CG4	**Pedagojik iletişim ve sınıf yönetimi becerilerini geliştirme**
CG5	**İslam eğitimcilerinin misyonuna dair etik, düşünsel ve sorumlu bir bakış açısı oluşturma**

CLASA a XI-a

ÖZEL YETKINLIKLER (CS)
VE
ÖĞRENME ETKINLIKLERINE ÖRNEKLER (EAI)

CG 1 - İslam din eğitiminin teorik temellerini anlama

Clasa a XI-a
CS 1.1. İslam pedagoji ilkelerinin ve din eğitiminin amaçlarının belirlenmesi.
- Bir ders videosu izleyerek kullanılan ilkelerin çıkarılması. - Genel didaktik ilkeler ile din öğretiminin ilkeleri arasında karşılaştırmalı bir tablo hazırlanması. - Sınıf içi durumların analiz edilmesi ve uygulanabilir ilkelerin tespit edilmesi. - Dijital: Didaktik ilkelerle ilgili Google Forms üzerinden bir quiz doldurma.
CS 1.2. İslam eğitim geleneği ile modern pedagoji arasındaki ilişkinin analiz edilmesi.
- Pedagojik metinlerin yönlendirilmiş okunması ve amaçların çıkarılması. - Amaç, hedef ve kazanım arasındaki farkın ikili tartışma şeklinde ele alınması. - Bir okul senaryosuna dayanarak amaç cümleleri yazılması. - Dijital: Jamboard üzerinde ortak notlar oluşturma.
CS 1.3. Öğrencinin dini ve ahlaki gelişimiyle ilişkili profilinin açıklanması.
- Lise öğrencilerinde dini motivasyonla ilgili bir vaka analizi. - Öğrencilerin zorlukları ve imkânları üzerine tartışma. - Bir metne dayalı olarak yaşa uygun yöntemlerin belirlenmesi. - Dijital: Padlet üzerinde ortak bir mini yöntem listesi oluşturma.

CG 2 - İslam dinine özgü öğretim yöntemleri, stratejileri ve araçlarını analiz etme

Clasa a XI-a
CS 2.1. Din eğitiminde uygulanabilir klasik ve modern yöntemlerin belirlenmesi.
- Öğrenmenin iç ve dış etkenleri üzerine beyin fırtınası. - Bir öğrenci portresinin analiz edilmesi ve ihtiyaçların tespiti. - Ailenin ve toplumun rolü hakkında yönlendirilmiş tartışma. - Dijital: Kahoot anketinin doldurulması.
CS 2.2. Öğretim stratejilerinin yaş, içerik ve hedeflere göre karşılaştırılması.
- Ahlaki gelişimle ilgili bir bilişsel diyagram hazırlanması. - Soyutlama düzeylerini belirlemek için bir çalışma kâğıdının uygulanması. - Duygusal bir tepki örneğinin analiz edilmesi ve pedagojik yorumlanması. - Dijital: Kısa bir video izleme ve dijital form üzerinden tartışma.
CS 2.3. Ders kitaplarının, İslami metinlerin ve yardımcı materyallerin rolünün analiz edilmesi.
- Verilen bir hedefe uygun ilkelerin seçilmesi. - Eksik bir ders senaryosunun yeniden düzenlenmesi. - Pedagojik hataların mikro-analizi ve yeniden formüle edilmesi. - Dijital: Google ortak belge üzerinde bir senaryonun tamamlanması.

CG 3 - Din öğretiminde ders etkinliklerini planlama ve düzenleme

Clasa a XI-a
CS 3.1. İslam dini dersinin aşamalarının belirlenmesi.
- Belirsiz ifadelerin davranışsal hedeflere dönüştürülmesi. - Bilişsel seviyeye uygun fiillerin belirlenmesi. - Bir hedef için kontrol listesi hazırlanması. - Dijital: Google Forms'ta fiil sıralama alıştırması.
CS 3.2. Davranışsal hedeflerin dinî içeriklerle ilişkilendirilerek analiz edilmesi.
- Bir dinî metnin öğretim birimlerine mantıklı şekilde ayrılması. - İçeriğin kavramsal bir haritada organize edilmesi. - Asgari ve önerilen içeriklerin seçilmesi.

Clasa a XI-a
- Dijital: Canva (ücretsiz sürüm) ile kavramsal haritalar oluşturma.
CS 3.3. Öğrenci düzeyine uygun basit mikro ders planlarının hazırlanması.
- Ders planı modelinin analiz edilmesi. - Verilen bir metne göre planın doldurulması. - Ders yapısının ikili gruplarda sözlü sunumu. - Dijital: Google Docs şablonunda planın yazılması.

CG 4 - Pedagojik iletişim ve sınıf yönetimi becerilerini geliştirme

Clasa a XI-a
CS 4.1. İslami eğitim bağlamında etik iletişim ilkelerinin belirlenmesi.
- Yöntemler ile öğretim durumları arasında eşleştirme alıştırması. - Yöntemlerin etkinleştirme düzeyine göre sınıflandırılması. - Bazı etkinlik örneklerinin analiz edilmesi ve kullanılan yöntemlerin belirlenmesi. - Dijital: Jamboard üzerinde bir diyagram doldurma.
CS 4.2. Olumlu bir eğitim iklimini destekleyen davranışların analiz edilmesi.
- Beyin fırtınası veya mozaik türü bir etkinliğin simülasyonu. - Dinî bir metinden yola çıkarak etkileşimli bir etkinlik tasarlama. - Avantaj/dezavantaj değerlendirmesi küçük gruplarda. - Dijital: çevrimiçi kronometre + oylama uygulaması (Mentimeter) kullanımı.
CS 4.3. Sınıftaki problemli durumların yönetim yollarının açıklanması.
- Dinî görsellerin analiz edilmesi ve eğitimsel mesajın belirlenmesi. - Bir dinî tema üzerine hikâye anlatma alıştırması. - Bir kutsal metin pasajının basit bir öğretici görsele dönüştürülmesi. - Dijital: Canva'da 3 slaytlık görsel sunum hazırlama.

CG 5 - İslam eğitimcilerinin misyonuna dair etik, düşünsel ve sorumlu bir bakış açısı oluşturma

Clasa a XI-a
CS 5.1. İslami öğretmenin ahlaki ve mesleki normlarının belirlenmesi.
- İletişim engelleri üzerine beyin fırtınası. - İkili çalışmada aktif dinleme alıştırması. - Öğretmen–öğrenci diyaloglarının analiz edilmesi. - Dijital: kısa bir eğitim videosu izleme + çevrim içi refleksiyon.
CS 5.2. Öğretmenin toplum içindeki sorumluluklarının analiz edilmesi.
- Rol oyunu: hassas durumlarda öğretmen–öğrenci. - Alternatif empatik ifadelerin yazılması. - Pozitif yeniden formülasyon alıştırmaları. - Dijital: empatik ifadelerle ortak bir belge doldurma.
CS 5.3. Eğitimcinin manevi rolüne dair kişisel yansımaların formüle edilmesi.
- 2 dakikalık mikro–konferans alıştırması. - Dil ve ritmin eşli çalışmada düzeltilmesi. - İlham verici bir konuşmanın analizi. - Dijital: kısa bir ses kaydı (Vocaroo) yapma ve refleksiyon.

Clasa a XI-a

ÖĞRENME İÇERİĞI

Domenii de conținut	Conținuturi
Dinî eğitimin pedagojik temelleri	1. Dinî eğitimin tanımı 2. Okulda din öğretiminin amaçları 3. Din öğretiminde pedagojik yaklaşımlar 4. Öğrencinin gelişiminde din kültürü öğretmeninin rolü
Din Kültürü dersinin öğretim programı (müfredatı)	1. Müfredatın yapısı (GK, KC, içerikler) 2. Dinî eğitimde özel yeterlikler ve hedefler 3. Yıllık planlama ve ders tasarımı 4. Din öğretiminde ders türleri
Özgün öğretim yöntem ve stratejileri	1. Açıklayıcı ders ve sezdirici (heuristik) konuşma 2. Dini bağlamda keşfederek öğrenme 3. Görsel yöntemler (kavram haritası, görsel analiz, Venn diyagramı) 4. Rol yapma ve dini metinlerin canlandırılması 5. Deneyimsel ve biçimlendirici öğrenme
Din Kültürü dersinde değerlendirme	1. Değerlendirme türleri: başlangıç, biçimlendirici, toparlayıcı (summatif) 2. Özgün değerlendirme teknikleri: portfolyo, proje, yansıtıcı günlük 3. Din eğitiminde geri bildirim ve öz değerlendirme 4. Değerlendirmede sık yapılan hatalar ve düzeltme yolları
Dini bağlamda eğitimsel iletişim	1. Din derslerinde öğretmen–öğrenci iletişiminin özellikleri 2. Dini dil: uygunluk, sınırlar, açıklık 3. Öğrenme grubunda çatışma yönetimi 4. Okulda kültürlerarası saygı ve dinler arası diyalog

CLASA a XII-a

ÖZEL YETKINLIKLER (CS) VE ÖĞRENME ETKINLIKLERINE ÖRNEKLER (EAI)

CG 1 - İslam din eğitiminin teorik temellerini anlama

Clasa a XII-a
CS 1.1. Geleneksel ve modern İslam eğitim modellerinin karşılaştırmalı analizi
- Programdan kazanımların çıkarılması. - Zorunlu ve isteğe bağlı içeriklerin belirlenmes - Dijital: Ortak bir analiz belgesinin doldurulması.
CS 1.2. Öğrencinin dinî gelişimini etkileyen faktörlerin değerlendirilmesi
- İçeriklerin okul türüne göre uyarlanması. - Pedagojik seçimin gerekliliği üzerine tartışmalar. - Önceliklerin yer aldığı kısa bir liste oluşturma. - Dijital: Padlet üzerinde ortak bir liste hazırlanması.
CS 1.3. Din eğitiminin misyonuna dair kişisel perspektiflerin geliştirilmesi
- Model bir yıllık/ünitelik planın incelenmesi. - Planlamanın bir bölümünün doldurulması. - Gerekli adımların tartışılması. - Dijital: Google Sheet formatında bir planlama hazırlanması.

CG 2 - İslam dinine özgü öğretim yöntemleri, stratejileri ve araçlarını analiz etme

Clasa a XII-a
CS 2.1. Simüle edilmiş öğretim durumlarında modern yöntemlerin uygulanması
- Karşılaştırmalı analiz için iki gruba ayrılma. - Avantajların ve sınırlılıkların belirlenmesi. - Yöntemlerin gerçek içeriklere uygulanması. - Dijital: LearningApps üzerinde eşleştirme quiz'i.
CS 2.2. Somut senaryolarda öğretim stratejilerinin etkililiğinin değerlendirilmesi
- Küp yöntemi (cube method) simülasyonu. - Etkin bir bölüm içeren ders taslağı hazırlanması. - Faaliyetlerin karşılıklı geribildirimle değerlendirilmesi. - Dijital: Hızlı fikirler için Jamboard kullanımı.
CS 2.3. Farklı eğitim bağlamlarına uygun yardımcı materyaller geliştirme
- Din dersi için yararlı ücretsiz kaynakların belirlenmesi. - Dijital bir kaynağın ders senaryosuna entegre edilmesi. - Simülasyon: Derste etkileşimli bir haritanın kullanılması - Dijital: Canva'da slayt oluşturma.

CG 3 - Din öğretiminde ders etkinliklerini planlama ve düzenleme

Clasa a XII-a
CS 3.1. Din kültüründe bir öğrenme biriminin tam planlamasının hazırlanması
- Çeşitli maddelerden oluşan bir test oluşturma. - Maddelerin geçerliliğinin analiz edilmesi. - Model bir testin düzeltilmesi. - Dijital: Testin Google Forms'ta hazırlanması.
CS 3.2. Entegre derslerin tasarlanması (din – tarih – etik – İslam kültürü)
- Kapsamlı bir rubrik oluşturma. - Bir öz değerlendirme formu hazırlama. - Uygulamalı etkinlikler için gözlem formu oluşturma. - Dijital: Araçların Padlet üzerinde paylaşılması.

Clasa a XII-a
CS 3.3. Süreç odaklı değerlendirme ilkelerinin tam bir ders modelinde uygulanması
- Feedforward çalışması. - Yapıcı yorumların analiz edilmesi. - Kontrollü hata yoluyla öğrenme. - Dijital: Google Forms üzerinden hızlı geri bildirim.

CG 4 - Pedagojik iletişim ve sınıf yönetimi becerilerini geliştirme

Clasa a XII-a
CS 4.1. Simüle edilmiş eğitim ortamlarında etkili iletişim tekniklerinin uygulanması
- Yeterliklere göre bir ders planlama. - Uygun yöntemlerin seçilmesi. - Gerekli materyallerin belirlenmesi. - Dijital: Dersin dijital formatta hazırlanması (Docs/Slides).
CS 4.2. Eğitimsel çatışmaların önlenmesi ve yönetimi için stratejilerin geliştirilmesi
- Arkadaşlar önünde 5 dakikalık sunum. - Yapılandırılmış geri bildirim alınması. - Gelen geri bildirim doğrultusunda dersin düzenlenmesi. - Dijital: Kısa bir video kaydı (telefonla).
CS 4.3. Öğretmen–öğrenci iletişiminin sınıf iklimine etkisinin değerlendirilmesi
- Güçlü ve zayıf yönlerin ifade edilmesi. - Ders sırasında yaşanan duyguların analiz edilmesi. - Kişisel gelişim hedeflerinin belirlenmesi. - Dijital: Google Forms üzerinden öz değerlendirme.

CG 5 - İslam eğitimcilerinin misyonuna dair etik, düşünsel ve sorumlu bir bakış açısı oluşturma

Clasa a XII-a
CS 5.1. Din kültürü öğretmeninin etkinliğindeki etik ikilemlerin analiz edilmesi
- Sınıf içindeki etik ikilemlerle ilgili vaka çalışmalarının incelenmesi. - Öğretmenin öğrencilerin hayatına müdahale sınırları üzerine rehberli tartışmalar. - İslam dinî pedagojisindeki etik ilkelerin belirlenmesi. - Dijital: Classroom forumunda tartışma: “Bir din eğitimcisi için en zor etik ikilem nedir?”
CS 5.2. Din eğitimcisine ait kişisel bir etik kodun oluşturulması
- Bir din kültürü öğretmeninin temel değerlerinin listelenmesi. - Eğitimcinin ahlaki sorumlulukları üzerine ikili tartışma. - 8–10 cümlelik bir “pedagojik taahhüt” metninin yazılması. - Dijital: Kişisel etik kodun Canva’da profesyonel poster olarak hazırlanması.
CS 5.3. Din eğitiminin bir topluluktaki sosyal ve manevi etkisinin değerlendirilmesi
- Din derslerinin öğrencilerin davranışlarını nasıl etkilediğinin analiz edilmesi. - Yerel toplumun manevi ve eğitsel ihtiyaçlarının belirlenmesi. - Ahlaki bir topluluğun oluşumunda öğretmenin rolünün tartışılması. - Dijital: Toplumun din eğitimine bakışını ölçen kısa bir Google Forms anketi oluşturma.

Clasa a XII-a

ÖĞRENME İÇERİĞI

İçerik Bölümleri	İçerik
Gelişmiş ders etkinliklerinin tasarlanması	1. Tam ders planı ve ders analizi 2. Kazanımlarla ilişkili olarak davranışsal (operasyonel) hedeflerin oluşturulması 3. Bütünleşik stratejiler (disiplinler arası ve disiplinler üstü) 4. Farklı öğrenme düzeylerine göre dersin uyarlanması
Modern ve interaktif yöntemler	1. Proje tabanlı öğrenme 2. Din derslerinde araştırma (inceleme) yöntemi 3. Akademik münazara ve teolojik argümantasyon 4. Ders simülasyonları ve mikro öğretim
Pedagojik uygulama ve din dersi öğretmeninin rolü	1. Din dersi öğretmeninin deontolojisi 2. Dini bağlamda sınıf yönetimi 3. Eğitmenin ahlaki ve sosyal sorumlulukları 4. Etik ikilemlerin analizi ve pedagojik karar verme
Çağdaş toplumda din eğitimi	1. Sekülerleşme ve din eğitimi üzerindeki etkisi 2. Eğitim ortamında din–bilim diyaloğu 3. Topluluğun manevi gelişime katkısı 4. Din eğitiminin ahlaki değerlerin yayılmasındaki rolü

METODOLOJIK ÖNERILER

Lise düzeyinde din dersinin öğretimi, özellikle gelecekteki din öğretmenlerini veya dinî toplulukların eğitim liderlerini yetiştirmeye yönelik derslerde, kutsal içeriğe bağlılığı modern, öğrenci merkezli pedagojiyle birleştiren dikkatle yapılandırılmış bir metodolojik yaklaşımı gerektirir. Aşağıdaki metodolojik öneriler, çağdaş kuşağın ihtiyaçlarıyla uyumlu, din öğretiminin doğasına uygun, esnek ve tutarlı bir çerçeve sunmaktadır.

1. Yeterliliklere odaklanma ve gerçek pedagojik becerilerin geliştirilmesi
Din öğretimi metodolojisi yalnızca ders yapılandırmayla ilgili teorik bilgilerin öğrenilmesi değildir. Öğrencilerin öğretim sürecini anlamaları, uygulamaları ve üzerine düşünmeleri gerekir. Bu nedenle metodolojik yaklaşım şu tür çeşitli öğrenme durumlarını içermelidir:
- amaçların formüle edilmesi,
- uygun yöntemlerin seçilmesi,
- ders senaryosunun hazırlanması,
- sınıf içi etkileşimlerin yönetimi,
- biçimlendirici değerlendirme yapma.

Böylece yeterlilikler yalnızca tanımlanmış olmaz, gerçek ve uygulanabilir deneyimlerle inşa edilir.

2. Deneyim temelli öğrenme ve uygulamalı çalışmalar
Dersin temel amacı öğrencileri gelecekteki eğitimci rollerine hazırlamak olduğundan, şu aktif yöntemlerin kullanılması önerilir:
- mikro öğretim (sınıf içi ders simülasyonu),
- video derslerin gözlem ve analizi,
- alternatif ders senaryolarının tasarlanması,
- din öğretmenlerinin karşılaştığı gerçek durumlara dair vaka analizleri.

Bu yöntemler öğrencinin öğretim sürecinin mantığını içselleştirmesine, reflektif bir tutum geliştirmesine ve kişisel bir öğretim tarzı oluşturmasına imkân tanır.

3. Etkileşimli ve işbirliğine dayalı yöntemlerin kullanılması
Din öğretimi tek taraflı anlatımla sınırlı olmamalıdır. Dersler, öğrencilerin düşünme ve tartışma becerisini geliştiren etkileşimli yöntemlerle yapılandırılmalıdır:
- tartışma,
- yönlendirilmiş diyalog,
- beyin fırtınası,
- çift ve grup çalışması.

Bu yöntemler öğrencinin katılımını artırır, diyaloğa dayalı öğrenmeyi teşvik eder ve dinî geleneklerin topluluk yapısını yansıtır.

4. Dijital teknolojilerin modern bir öğretim aracı olarak entegrasyonu
Dijital çağda yetkin öğretmenler yetiştirmek için teknolojinin yalnızca destekleyici değil, öğrenme sürecinin ayrılmaz bir parçası olması gerekir:
- dijital kavram haritaları,
- ödev ve materyal yönetimi için Google Classroom,
- Kahoot, Quizizz gibi etkileşimli değerlendirme araçları,
- Canva/Genially ile çoklu ortam sunumları,
- teolojik konularda kısa eğitim podcast'leri.

Teknoloji, motivasyonu ve yaratıcılığı artırır ve öğrenmeyi bireyselleştirir.

5. Eleştirel düşünme ve argümantasyon becerisinin geliştirilmesi
Gerçek bir din eğitimi, ezberin ötesine geçerek öğrencinin sorgulamasını, analiz etmesini, karşılaştırmasını ve gerekçelendirmesini teşvik eder. Öğrenci, tartışmalarda:
- dinî metinlere,
- akademik kaynaklara

dayanarak argüman üretmeyi öğrenir.
Bu yaklaşım, sorumlulukla uygulandığında metodolojik netlik sağlar ve kavramsal karışıklığı önler.

6. Saygılı ve kapsayıcı bir eğitim iletişiminin teşviki
Din, duyarlılık gerektiren bir alandır. Bu nedenle öğretmenin iletişim tarzı:
- empatik,
- dengeli,
- çeşitliliğe saygılı,
- diyaloğa açık

olmalıdır. Simülasyonlar ve iletişim egzersizleri, öğrencilerin zor sorulara, görüş farklılıklarına ve sınıf içi gerginliklere taktik ve olgunlukla yaklaşmasını sağlar.

7. Din öğretmeninin etik boyutta yetiştirilmesi
Metodika din öğretiminde öğrencinin ahlaki formasyonunu dikkate almalıdır. Bu bağlamda:
- öğretmenin rol modeli olarak konumu,
- topluma karşı sorumlulukları,
- sınıf içindeki etik ikilemler

üzerine yapılan refleksiyonlar, öğrencilere olgun ve sorumlu bir eğitimci kimliği kazandırır.

8. Teori ile gerçek pedagojik pratiğin bütünleştirilmesi
Etkili bir metodika, öğrencinin doğrudan eğitim ortamıyla temasını içerir:
- okullara ziyaretler,
- deneyimli öğretmen derslerinin gözlemi,
- uygulayıcılarla rehberli görüşmeler,
- uygulama portfolyoları.

Bu deneyimler teorik bilgiyi pekiştirir ve uygulanabilir kılar.

9. Sürekli ve reflektif değerlendirme
Metodika alanında değerlendirme şunları izlemelidir:
- öğrencinin yeterlilik gelişimi,
- didaktik projelerin kalitesi,
- öz değerlendirme becerisi,
- pedagojik düşüncenin olgunluğu.

Bu yüzden portfolyo, reflektif günlük, uygulama değerlendirmeleri ve sözlü sunumlar temel araçlar hâline gelir.

Bu metodolojik öneriler, din öğretimini entegratif, bütüncül ve çağdaş bir formasyon süreci hâline getirir: zihinsel, ruhsal, etik ve pedagojik boyutları birleştirir. Klasik yöntemlerin modern araçlarla uyumlu bir şekilde birleştirilmesi; eleştirel düşünme, iletişim, uygulama ve dijitalleşmeye verilen önem sayesinde, din öğretimi metodolojisi geleceğin din eğitimcilerini yetkin, bilinçli ve sorumlu şekilde hazırlayabilir.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
IUSUF Muurat	Muftiu	Muftiatul Cultului Musulman din România , Constanța
ANEFI Icbal	Inspector școlar / profesor doctor	Inspectoratul Școlar Județean Constanța
ENE Ulgean	Director adjunct/ Profesor	Școala Gimnazială A.V. Rădulescu Murfatlar
MUSLEDIN Firdes	Profesor doctor	Liceul Tehnologic Nicolae Dumitrescu Cumpăna
USTUNDAG Vildan Melia	Profesor	Școala Gimnazială nr. 1 Valu lui Traian/ Constanța
MOLOGANI Accan	Director/ Profesor	Colegiul Național Kemal Ataturk Medgidia

RESPONSABILI/ COORDONATORI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
ZĂBAVĂ Mihaela	Consilier CNCE	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare	Responsabil CNCE
PISLARU Cătălin	Inspector general MEC	Ministerul Educației și Cercetării	Responsabil MEC
IUSUF Muurat	Muftiu	Muftiatul Cultului Musulman din România, Constanța	Coordonator științific

RESPONSABILI/COORDONATORI/COLABORATORI:

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
MOLOGANI Accan	Director	Colegiul Național Kemal Ataturk Medgidia	Responsabil cult

Anexa nr. 205

Programa școlară
pentru disciplina

Muzică Religioasă (Dini Müzik)

Cultul Musulman

Clasele a IX-a – a XII-a

Curriculum de specialitate (CS)
Filiera vocațională, profil teologic
specializarea teologie musulmană

Învățământ liceal

- 2026 –

Anexa nr. 205
Programa școlară pentru disciplina *Muzică religioasă (Dini Müzik),* Cultul Musulman, clasele a IX-a - a XII-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea teologie musulmană*

NOTĂ DE PREZENTARE

Prezenta programă școlară reprezintă curriculumul de specialitate (CS) pentru filiera vocațională, profilul teologic – cultul musulman, specializarea/calificarea profesională teologie musulmană pentru disciplina Muzică religioasă (Dini Müzik) cu aplicare pentru clasele din învățământul liceal, forma cu frecvență zi, începând cu anul școlar 2026-2027. Pentru această categorie de clase, conform planurilor-cadru pentru învățământul liceal, forma cu frecvență zi, aprobate ca anexe la OMEC nr. 4350/2025, studiul disciplinei are următoarea alocare orară săptămânală, defalcată pe segmentul curriculumul de specialitate (CS):

An de studiu	Clasa a IX-a	Clasa a X-a	Clasa a XI-a	Clasa a XII-a
Tip segment curricular	CS	CS	CS	CS
Nr. săptămânal de ore	1	1	1	1

Programa școlară se elaborează în concordanță cu:
- *Legea învățământului preuniversitar* nr. 198/2023;
- *Recomandările Consiliului Uniunii Europene* (2018) privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții;
- *Repere pentru proiectarea, actualizarea și evaluarea Curriculumului național. Cadrul de referință al Curriculumului național*, aprobat prin OME nr. 3239/2021;
- *Profilul de formare al absolventului*, aprobat prin OME nr. 6731/2023;

Disciplina Muzică Religioasă predată în liceele vocaționale, are ca scop să îi ajute pe elevi să înțeleagă locul și importanța muzicii în cultura și civilizația islamică, să își dezvolte sensibilitatea estetică, să dobândească o înțelegere a artei bazată pe valori și să își exprime sentimentele spirituale prin intermediul muzicii. Viziunea este de a forma indivizi care înțeleg corect viața, morala exemplară și lupta Profetului Muhammad (s.a.v.), care pot transforma această înțelegere într-un ghid pentru propria lor viață și care pot gândi pe baza valorilor. Această disciplină își propune să contribuie la dezvoltarea culturală, morală și spirituală a elevilor.

În conformitate cu această viziune, Muzica Religioasă nu consideră elevul un simplu receptor pasiv de informație, ci o parte activă a procesului de învățare. Programul este conceput într-o manieră centrată pe elev, bazată pe valori și interactivă. Procesul de predare nu se limitează la transmiterea de informații, ci pune accent pe dezvoltarea abilităților de ascultare, interpretare, analiză, empatie și conștientizare morală. Se pornește de la premisa că fiecare elev poate învăța în ritmul și stilul propriu, adoptând astfel principiul „învățării prin descoperire”.

Învățarea progresează într-o structură spiralată din clasa a IX-a până în clasa a XII-a; temele sunt organizate de la aproape la departe, de la simplu la complex, de la concret la abstract. Profesorul joacă rolul de ghid și coordonator, identificând interesele și nevoile elevilor, pregătind mediul de învățare, planificând activitățile și evaluând procesul educativ.

Printre obiectivele generale se numără: înțelegerea definiției, evoluției istorice și impactului social al muzicii; învățarea abordărilor islamice referitoare la muzică; cunoașterea și conservarea tradiției muzicii turco-islamice; însușirea noțiunilor de bază despre note, moduri și ritmuri; cunoașterea marilor muzicieni ai lumii islamice; și interpretarea corectă și estetică a formelor de muzică religioasă precum ezanul (chemarea la rugăciune), ilahi (imnuri/ cântări), tekbirul, salatul și recitarea de versete coranice (Aşr-ı Şerif).

Programa clasei a IX-a cuprinde temele introductive de „Muzică Religioasă”. Elevii învață definiția, importanța și domeniile de influență ale muzicii, precum și locul ei în religia islamică. Este prezentată personalitatea muzicianului Ali Ufkî Bey. Se studiază modul Rast, cuprinzând ilahii în Rast, aplicarea modului Rast în Coran (Sura Al-Baqara, versetele 1-5), ezanul de după-amiază și chemarea la rugăciune (kamet) în Rast. De asemenea, se prezintă instrumentul Ney, familiarizând elevii cu instrumentele de suflat.

În clasa a X-a se abordează muzica în perioada Profetului și a califilor bine călăuziți (Hulefâ-i Râșidîn). Sunt prezentați primii muzicieni ai lumii islamice, precum al-Kindî, Fârâbî, Ibn Sînâ, Safiyyüddîn al-Urmevî și Abdülkâdir Merâghî. Este studiată viața și opera lui Buhûrîzâde Mustafa Itrî Efendi. Se analizează modurile Segâh și Hüzzam, cu exemple de ilahii, ezanul de seară în Segâh, tekbirul, Salât-ı Ümmiyye, recitarea Aşr-ı Şerif (Sura Al-Baqara 1-5) și kametul în Segâh-Hüzzam. În acest an sunt prezentate instrumentele de percuție.

În clasa a XI-a se predau noțiuni fundamentale de teorie muzicală și tradiția „meşk" (învățare prin repetiție). Se studiază tipurile de note, pauzele, exercițiile de bona și solfegiu pentru dezvoltarea alfabetizării muzicale. Se explică noțiunile de mod (makam), gamă (dizin) și ritm (usûl/ikā'). Este introdusă tradiția de învățare meşk din muzica clasică turcească. Se prezintă viața și creația lui Hammâmîzâde İsmail Dede Efendi. Sunt studiate modurile Uşşak și Hüseynî, ilahiile corespunzătoare, ezanul de prânz și chemarea la rugăciune în Uşşak, rugăciunea funerară în Hüseynî și recitarea Aşr-ı Şerif (Sura Al-Baqara 1-5). Se prezintă instrumentele Ud și Kanun.

În clasa a XII-a elevii consolidează practic cunoștințele dobândite anterior privind modurile, ezanul, ilahiile și recitările coranice. Se desfășoară activități de interpretare, cânt coral și creație muzicală bazată pe valori. Sunt discutate regulile de etică și comportament în muzica islamică. Elevii învață să își înregistreze, să asculte, să evalueze și să interpreteze propriile performanțe.

Disciplina Muzică Religioasă îi ajută pe elevi să își consolideze legătura cu rădăcinile culturale, să își exprime sentimentele spirituale prin artă și să dezvolte o conștiință muzicală bazată pe valori. Acest curriculum integrează cunoașterea, competența și morala, având ca scop formarea unor indivizi echilibrați, atât din punct de vedere estetic, cât și spiritual.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Înțelegerea valorii culturale și religioase a muzicii**
CG2	**Aplicarea noțiunilor teoretice fundamentale din domeniul muzicii**
CG3	**Dezvoltarea competențelor de interpretare vocală și instrumentală**
CG4	**Cunoașterea și valorizarea patrimoniului muzical islamic**

CLASA a IX-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Înțelegerea valorii culturale și religioase a muzicii

Clasa a IX-a
CS 1.1. Să explice semnificația muzicii ca mijloc de exprimare spirituală în Islam.
- Discuție ghidată: „De ce este muzica importantă în viața spirituală?” - Analiza unor fragmente de ilahi (cântări religioase) din tradiția turco-islamică. - Compararea muzicii religioase islamice cu alte forme de muzică sacră (ex. bizantină, gregoriană).
CS 1.2. Să analizeze rolul muzicii în educația religioasă și culturală a societății islamice.
- Realizarea unui colaj / poster tematic „Muzica în cultura islamică”. - Vizionarea unui scurt documentar despre muzica sufită și discutarea mesajului spiritual. - Prezentare în grup: „Cum contribuie muzica la formarea identității culturale?”.
CS 1.3. Să recunoască legătura dintre tradiția muzicală și contextul religios (Coran, ezan, ilahi).
- Audiție comparativă: Ezan și Kamet în diferite makamuri. - Identificarea elementelor muzicale care accentuează sensul spiritual al textului. - Exercițiu de intonare colectivă a unui verset în makamul Rast.
CS 1.4. Să manifeste o atitudine de respect față de valorile religioase și culturale exprimate prin muzică.
- Reflecție scrisă: „Ce simt când ascult muzică religioasă?” - Elaborarea unui cod de conduită pentru interpretarea respectuoasă a cântecelor religioase. - Dezbatere: „Este muzica o formă de rugăciune?”

CG 2 - Aplicarea noțiunilor teoretice fundamentale din domeniul muzicii

Clasa a IX-a
CS 2.1. Să definească noțiunile de bază din teoria muzicii (note, ritm, pauze, semne).
- Exerciții interactive de recunoaștere a notelor și pauzelor pe tablă / aplicații digitale. - Joc muzical „Găsește nota potrivită!” cu flashcarduri. - Completarea unui fișier de lucru cu exemple de semne muzicale.
CS 2.2. Să citească și să interpreteze partituri simple.
- Lectura muzicală a unui fragment simplu (bona și solfegiu). - Activitate în perechi: „Dirijor și interpret” – recunoașterea ritmului prin gesturi. - Concurs pe grupe: „Cine citește corect partitura?”
CS 2.3. Să identifice și să explice conceptele de makam, usul (ika’) și dizin în muzica tradițională turco-islamică.
- Demonstrație auditivă: recunoașterea makamurilor prin ascultare. - Desenarea grafică a unei scări muzicale (dizin) pe tablă. - Realizarea unui mini-proiect „Makamul meu preferat”.
CS 2.4. Să recunoască diferite structuri ritmice și moduri muzicale folosite în muzica religioasă.
- Bătăi ritmice cu instrumente de percuție ușoare (def, bendir). - Ascultarea și analizarea unui ilahi din perspectiva ritmului. - Crearea unui acompaniament ritmic pentru o melodie simplă.

CG 3 - Dezvoltarea competențelor de interpretare vocală și instrumentală

Clasa a IX-a
CS 3.1. Să interpreteze vocal cântări religioase (ilahi) în diferite makamuri (Rast, Segâh, Hüzzam, Uşşak, Hüseyni).
- Repetiții colective pe ilahi din makamurile Rast, Segâh și Hüseyni. - Exersarea respirației și intonației corecte. - Mini-concert în clasă: „Cântarea mea preferată”.

Clasa a IX-a
CS 3.2. Să aplice makamurile studiate în recitarea Coranului și în chemările la rugăciune (ezan, kamet).
- Ascultarea și imitarea fragmentelor de ezan în makamul Uşşak. - Exercițiu de recitare ritmică pe versete selectate. - Demonstrație practică de către elevi voluntari.
CS 3.3. Să utilizeze elemente ritmice simple în interpretare.
- Exerciții de acompaniament ritmic cu tamburină, def sau clapă. - Crearea unui mic ansamblu de percuție. - Joc „Urmează ritmul meu!”.
CS 3.4. Să demonstreze interes și participare activă în studiul instrumentelor tradiționale (Ney, Ud, Kanun, instrumente de ritm).
- Prezentarea instrumentelor Ney, Ud și Kanun. - Atelier practic cu demonstrații audio-video. - Discuție cu un invitat (muzician local) despre rolul instrumentelor tradiționale.

CG 4 - Cunoașterea și valorizarea patrimoniului muzical islamic

Clasa a IX-a
CS 4.1. Să identifice principalele figuri reprezentative ale muzicii islamice
- Realizarea unor fișe biografice (Ali Ufkî Bey, Itrî, Dede Efendi, etc.). - Expoziție de postere „Mari muzicieni ai lumii islamice”. - Joc de rol: „Interviu cu un muzician celebru”.
CS 4.2. Să descrie contribuțiile acestora la dezvoltarea teoriei și practicii muzicale islamice.
- Prezentare PowerPoint sau orală în grupuri despre un compozitor ales. - Cronologie ilustrată: „Evoluția muzicii islamice”. - Fișă comparativă: „Cine a influențat ce?”.
CS 4.3. Să explice importanța tradiției Meşk în transmiterea cunoștințelor muzicale.
- Joc de învățare prin imitație (Meşk practic între elevi). - Discuție ghidată: „Ce înseamnă să înveți prin exemplu?”. - Crearea unui „Caiet Meşk” cu notițe personale din fiecare lecție.
CS 4.4. Să manifeste interes și respect față de patrimoniul muzical al lumii islamice și turco-otomane.
- Organizarea unei „Zile a muzicii tradiționale islamice” în școală. - Realizarea unei expoziții audio cu înregistrări realizate de elevi. - Reflecție finală: „Cum mă inspiră muzica tradițională?”.

CLASA a IX-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Introducere în Muzica Religioasă (Mûsikî)	1. Noțiuni introductive despre muzică religioasă 2. Importanța muzicii religioase în tradiția islamică 3. Domeniile de influență ale muzicii religioase 4. Locul muzicii în religia islamică 5. Mari personalități ale muzicii islamice, Ali Ufkî Bey 6. Studiul modului Rast 7. Instrumente tradiționale în muzica religioasă, Ney 8. Valori și atitudini cultivate prin muzica religioasă
Muzica religioasă în perioada profetică și primele tradiții muzicale islamice	1. Muzica în perioada Profetului Muhammad (s.a.v.) 2. Muzica în epoca Hulefâ-i Râşidîn (Califatul celor Drepți) 3. Primele școli și centre muzicale în lumea islamică 4. Mari personalități ale muzicii islamice timpurii, Ibn-i Sînâ 5. Cunoașterea unei personalități representative, Buhûrîzâde Mustafa Itrî Efendi 6. Studiul modurilor (makamurilor) Segâh și Hüzzam 7. Instrumente muzicale tradiționale
Mari teoreticieni ai muzicii islamice și dezvoltarea modurilor Segâh și Hüzzam	1. Introducere în teoria muzicii islamice 2. Mari teoreticieni ai muzicii islamice 3. Tradiția intelectuală și artistică islamică în domeniul muzicii 4. Modurile (makamurile) Segâh și Hüzzam – caracteristici și expresivitate 5. Aplicații practice ale modurilor Segâh și Hüzzam 6. Mari compozitori și interpreți ai modurilor Segâh și Hüzzam 7. Instrumente muzicale asociate acestor moduri
Practica muzicii religioase și elemente de teorie muzicală	1. Bazele notării muzicale, Tipurile de note, Semnele de pauză, Bona și solfegiu 2. Conceptele de makam (mod) și dizin (scară muzicală) 3. Practica modurilor Uşşak și Hüseynî 4. Tradiția meşk-ului în muzica turco-islamică 5. Mari muzicieni ai tradiției religioase otomane, Hammâmîzâde İsmail Dede Efendi 6. Instrumente muzicale tradiționale, Ud și Kanun
Tradiția muzicală otomană și aplicarea modurilor Uşşak și Hüseynî	1. Introducere în tradiția muzicală otomană 2. Structura și particularitățile muzicii religioase otomane 3. Mari compozitori ai tradiției muzicale otomane 4. Studiul si aplicații practice în modurile Uşşak și Hüseynî 5. Tradiția meşk-ului în perioada otomană 6. Valori spirituale și educative transmise prin muzica otomană

CLASA a X-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Înțelegerea valorii culturale și religioase a muzicii

Clasa a X-a
CS 1.1. Să explice rolul Muzicii Religioase în manifestările de İbadet (venerare) și în dezvoltarea identității spirituale individuale.
- Exercițiu de Reflecție: Elevii scriu un scurt paragraf despre cum ascultarea unui Ezan sau İlahî le influențează starea de spirit înainte de rugăciune. - Discuție Dirijată: "Sunetul ca act de İbadet". Elevii dezbat diferența dintre muzica religioasă și cea seculară din perspectiva intenției. - Audiție Activă: Ascultarea unui fragment de Mevlid (cântare la nașterea Profetului) și identificarea momentelor în care muzica amplifică mesajul spiritual.
CS 1.2. Să recunoască legătura dintre tradiția muzicală și principalele elemente religioase ale cultului (Coran, ezan, ilahî).
- Joc de Asociere: Elevii asociază genurile muzicale (Ezan, İlahî) cu contextul liturgic specific (chemare la rugăciune, laudă). - Analiză Textuală: Compararea versurilor simple dintr-un İlahî cu un verset din Kur'an pentru a identifica sursa religioasă a inspirației. - Prezentare Grafică: Realizarea unei scheme care arată cum muzica îmbogățește și susține ritualurile (ex. Ezan înainte de Namaz).
CS 1.3. Să manifeste o atitudine de respect și curiozitate față de valorile religioase și culturale exprimate prin muzică.
- Jurnal de Audiții: Elevii notează impresiile și întrebările stârnite de audiția unor piese mai vechi sau din regiuni diferite ale lumii islamice. - Reguli de Ascultare: Stabilirea în clasă a unor reguli de Saygı (respect) pentru ascultarea muzicii din cult (ex. în timpul recitării Kur'an-ului). - Mini-cercetare: Scurtă cercetare despre un gen muzical mai puțin cunoscut (Kasîde) pentru a-i înțelege valoarea culturală.
CS 1.4. Să identifice principalele genuri de Muzică de Moschee (Cami Musikisi) și destinația lor liturgică (ex. Ezan, İlahî)..
- Fișă de Genuri: Crearea unei fișe de identificare pentru 3 genuri principale, notând instrumentația (dacă există) și locul în serviciul divin. - Exercițiu de Recunoaștere: Audiții scurte în care elevii trebuie să eticheteze corect fragmentele muzicale (este Ezan, İlahî, sau altceva?). - Vizită Virtuală: Urmărirea unui scurt documentar despre Muzica de Moschee pentru a vedea contextul interpretării.

CG 2 - Aplicarea noțiunilor teoretice fundamentale din domeniul muzicii

Clasa a X-a
CS 2.1. Să definească și să recunoască noțiunile de bază din teoria muzicii (note, ritm, pauze, semne de alterație).
- Flashcards Teoretice: Crearea de carduri cu definițiile și simbolurile notelor, pauzelor și duratelor ritmice. - Jocul Ritmului: Elevii execută prin bătăi din palme sau pași scheme ritmice simple, citite de pe tablă. - Dictare Muzicală Simplă: Scrierea notelor citite pe o singură linie melodică fără complicații ritmice sau armonice.
CS 2.2. Să identifice și să explice conceptele de bază ale sistemului modal oriental: makam (mod), usul (ritm/metru) și dizin (scară/gamă).
- Schema Conceptuală: Desenarea unei scheme care să arate relația dintre makam (sistemul melodic), dizin (scara/gama) și usul (sistemul ritmic). - Exercițiu de Definiție: Definirea fiecărui termen cheie (makam, usul, dizin) în relație cu muzica occidentală (mod vs. scară vs. metru).

Clasa a X-a
- Audiție Focusată: Audiția unui singur fragment și identificarea elementului de usul (ritm/metru) perceput.
CS 2.3. Să recunoască auditiv structuri ritmice simple (usul-uri) și să numească 3-4 makam-uri de bază (Rast, Segâh).
- Tabla de Recunoaștere Makam: Audiția unor fragmente scurte care exemplifică clar 3 makam-uri de bază. Elevii trebuie doar să le numească corect. - Exercițiu de Usul: Executarea ritmică (prin bătăi sau percuție corporală) a 3-4 usul-uri simple (ex. Sofyan), citite de pe o tablă. - Identificarea Emoțională: Asocierea makam-urilor de bază cu stările emoționale corespunzătoare (ex. Rast - forță/încredere; Segâh - melancolie/pietate).
CS 2.4. Să citească partituri conținând o singură linie melodică și elemente ritmice simple.
- Exercițiu de Solfegiu: Solfegierea unui fragment de İlahî simplu, citind corect notele și respectând duratele ritmice de bază. - Transpunere Vizuală: Elevii desenează poziția notelor citite pe tastatura unui instrument (virtual sau real) sau pe o diagramă de Ney. - Partitură Simplă: Analiza unei partituri de Ezan și identificarea locului unde se schimbă linia melodică sau ritmul.

CG 3 - Dezvoltarea competențelor de interpretare vocală și instrumentală

Clasa a X-a
CS 3.1. Să execute corect, din punct de vedere intonațional și ritmic, fragmente scurte (ex. refrene) din İlahî-uri cunoscute.
- Exersarea Refrenului: Practicarea fragmentară și repetată a refrenului unei İlahî cunoscute, cu accent pe intonația corectă a intervalelor. - Exerciții de Respirație: Executarea unor exerciții simple de respirație diafragmatică, esențiale pentru susținerea sunetului. - Tehnica de Emisie: Exersarea vocalizelor pe o silabă simplă pentru a obține un timbru curat și o proiecție adecvată a vocii.
CS 3.2. Să utilizeze elemente ritmice simple și să aplice tehnici de bază de emisie vocală (respirație, dicție) în interpretare.
- Practică Ritmico-Vocală: Executarea unui usul simplu (ex. Sofyan) în timp ce se interpretează o linie melodică, pentru a sincroniza ritmul cu intonația. - Exerciții de Dicție: Practicarea pronunției clare a textelor în limba turcă/arabă, esențială pentru înțelegerea mesajului religios. - Monitorizarea Vocii: Înregistrarea propriei voci în timp ce se cântă un fragment scurt și evaluarea obiectivă a calității emisiei.
CS 3.3. Să demonstreze interes și cunoaștere față de instrumentele tradiționale (ex. Ney, Ud, Kanun) și rolul lor în Muzica Religioasă.
- Recunoaștere Instrumentală: Audiția unor piese instrumentale și identificarea timbrului a cel puțin trei instrumente tradiționale. - Documentare: Realizarea unor fișe informative despre rolul și simbolistica unui instrument tradițional (ex. Ney ca simbol al sufletului). - Demonstrație Practică: Vizionarea unei demonstrații simple de cântat la un instrument de ritm tradițional (ex. Darbuka) sau Ud.
CS 3.4. Să interpreteze vocal o İlahî simplă folosind cel puțin un makam de bază (ex. Rast sau Segâh).
- Să interpreteze vocal o İlahî simplă folosind cel puțin un makam de bază (ex. Rast sau Segâh).

CG 4 - Cunoașterea și valorizarea patrimoniului muzical islamic

Clasa a X-a
CS 4.1. Să identifice 3-4 figuri reprezentative din patrimoniul muzical islamic/turco-otoman.
- Joc de Identificare: Prezentarea unor scurte biografii sau portrete ale compozitorilor/artiștilor de referință (ex. Itri, Dede Efendi) și identificarea numelor. - Proiect Tematic: Elevii aleg o figură cheie și prezintă o lucrare muzicală simplă compusă de acesta. - Cronologie Simplă: Plasarea a 3-4 figuri reprezentative pe o axă cronologică.

Clasa a X-a
CS 4.2. Să cunoască și să explice succint rolul tradiției Meşk în transmiterea cunoștințelor muzicale (oralitate și predare).
- Definirea Meşk: Explicarea diferenței dintre metoda Meşk (învățarea prin repetiție directă de la maestru) și învățarea pe bază de partitură. - Simulare Meşk: Profesorul predă un fragment scurt de İlahî doar prin ascultare și repetiție, simulând metoda tradițională. - Cercetare: Scurtă cercetare despre un maestru care a folosit metoda Meşk.
CS 4.3. Să recunoască auditiv stiluri diferite de interpretare din patrimoniul Muzicii Religioase (ex. stilul urban vs. cel rural).
- Audiții Contrastante: Audiția aceluiași Ezan sau İlahî interpretat în două stiluri diferite (ex. stilul tradițional Cami Musikisi vs. o interpretare modernă). - Descrierea Stilului: Elevii descriu, în termeni simpli, diferențele de timbru, viteză și makam observate în cele două stiluri. - Grupuri de Interpretare: Împărțirea clasei în două grupuri, fiecare exersând interpretarea unei İlahî într-un stil ușor diferit (ex. unul mai lent și mai ornamentat, unul mai rapid și direct).
CS 4.4. Să manifeste interes și respect față de patrimoniul muzical al lumii islamice și turco-otomane.
- Sloganul Patrimoniului: Crearea unui slogan scurt care să încurajeze tinerii să asculte și să conserve Muzica Religioasă. - Călătorie Virtuală: Vizionarea unui documentar despre o moschee istorică renumită pentru tradiția sa muzicală. - Reflecție Personală: Scurtă reflecție scrisă despre motivul pentru care este important ca această muzică să fie transmisă generațiilor viitoare.

CLASA a X-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Bazele Sistemului Muzical Turco-Islamic	1. Teoria Fundamentală: Definirea și recunoașterea noțiunilor de bază: note, ritm, pauze, durate, semne de alterație. 2. Sistemul Modal: Identificarea și explicarea conceptelor de bază ale sistemului modal oriental: Makam (mod), Dizin (scară/gamă), Usul (ritm/metru). 3. Makam-uri de Bază: Recunoașterea auditivă și cunoașterea teoretică introductivă a 3-4 Makam-uri fundamentale (ex. Rast, Segâh, Uşşak). 4. Practică de Lectură: Citirea partiturilor conținând o singură linie melodică și elemente ritmice simple.
Muzica Religioasă în Contextul Cultului și al Valorii Spirituale	1. Rolul Muzicii: Explicarea rolului Muzicii Religioase în manifestările de İbadet (venerare) și în dezvoltarea identității spirituale. 2. Conexiunea Liturgică: Recunoașterea legăturii dintre tradiția muzicală și principalele elemente religioase ale cultului (Coran, Ezan, İlahî). 3. Genuri de Moschee: Identificarea principalelor genuri de Muzică de Moschee (Cami Musikisi) și destinația lor liturgică (ex. Ezan, İlahî). 4. Atitudine: Manifestarea unei atitudini de Saygı (respect) și curiozitate față de valorile religioase și culturale exprimate prin muzică.
Interpretare Vocală, Instrumentală și Aplicarea Makam-ului	1. Tehnici Vocale de Bază: Utilizarea elementelor ritmice simple și aplicarea tehnicilor de bază de emisie vocală (respirație, dicție) în interpretare. 2. Repertoriu Simplu: Executarea corectă, din punct de vedere intonațional și ritmic, a fragmentelor scurte (ex. refrene) din İlahî-uri cunoscute. 3. Interpretare Makam: Interpretarea vocală a unei İlahî simple, folosind cel puțin un Makam de bază (ex. Rast sau Segâh). 4. Instrumente Tradiționale: Demonstrarea interesului și cunoașterii față de instrumentele tradiționale (ex. Ney, Ud, Kanun) și a rolului lor în Muzica Religioasă.
Patrimoniul, Istoria și Tradiția Meşk	1. Figuri Cheie: Identificarea a 3-4 figuri reprezentative din patrimoniul muzical islamic/turco-otoman. 2. Tradiția Meşk: Cunoașterea și explicarea succintă a rolului tradiției Meşk (transmiterea orală directă) în predarea cunoștințelor muzicale. 3. Stiluri: Recunoașterea auditivă a stilurilor diferite de interpretare din patrimoniul Muzicii Religioase (ex. stilul urban vs. cel rural). 4. Valorizarea: Manifestarea interesului și respectului față de patrimoniul muzical al lumii islamice și turco-otomane.

CLASA a XI-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Înțelegerea valorii culturale și religioase a muzicii

Clasa a XI-a
CS 1.1. Analizarea comparativă a funcției și structurii genurilor muzicale (ex. Ezan, İlahî) în raport cu textele și cerințele liturgice islamice.
- Studiu de Caz: Analiza structurii unui Ezan comparativ cu un İlahî pentru a identifica diferențele de funcție liturgică și formă muzicală. - Analiză Textuală: Compararea textului unui İlahî cu cel al unei poezii seculare, analizând modul în care cerințele religioase influențează metrica și Makam-ul ales. - Diagrama Funcțională: Realizarea unei diagrame care să ilustreze rolul muzicii în diferitele etape ale unui serviciu de rugăciune.
CS 1.2. Corelarea Makam-urilor specifice cu conținutul emoțional sau spiritual al textului religios în vederea înțelegerii profunzimii mesajului.
- Audiție Tematică: Ascultarea unor piese în Makam-uri cunoscute (ex. Hüzzam pentru melancolie) și justificarea alegerii modului în funcție de mesajul spiritual al textului. - Exercițiu de Creație: Elevii selectează un verset din Kur'an sau un fragment poetic și propun un Makam potrivit, argumentând alegerea emoțională. - Dezbatere: Discuție despre modul în care Makam-ul poate influența starea de Takva (pietate) a ascultătorului.
CS 1.3. Argumentarea rolului muzicii în educația religioasă și culturală a societății, prin exemple din tradiția Cami Musikisi (Muzica de Moschee).
- Cercetare Documentară: Investigarea rolului corurilor de Muzică de Moschee în educația tinerilor în perioada otomană. - Argumentație Scrisă: Elaborarea unui eseu argumentativ care susține că muzica religioasă este un vehicul cultural la fel de important ca arhitectura sau literatura. - Panel de Discuții: Dezbaterea metodelor prin care Muzica Religioasă poate fi folosită astăzi pentru a transmite valorile islamice noilor generații.
CS 1.4. Evaluarea rolului Muzicii Religioase în definirea și menținerea identității culturale a comunității în diferite contexte
- Analiză Media: Analizarea unui İlahî popular în diaspora și evaluarea modului în care acesta ajută la menținerea legăturii cu rădăcinile culturale. - Interviu Simulat: Simularea unui interviu cu un lider comunitar despre importanța evenimentelor muzicale religioase în consolidarea identității în străinătate. - Reflecție: Scrierea unei reflecții personale despre cum ar trebui să sune un Ezan sau İlahî pentru a fi perceput ca autentic de către comunitate.

CG 2 - Aplicarea noțiunilor teoretice fundamentale din domeniul muzicii

Clasa a XI-a
CS 2.1. Diferențierea și utilizarea principalelor sisteme de makam (moduri muzicale) și a intervalelor specifice muzicii tradiționale turcești/islamice.
- Exerciții de Intonație: Solfegierea cu precizie a unor fragmente care includ intervale specifice (ex. comă, ton minor) pentru a diferenția acustic makam-urile. - Transpunere: Transpunerea unui Makam de bază (ex. Rast) pe diferite note de plecare, înțelegând structura sa internă. - Exercițiu Practic: Identificarea pe un instrument (claviatură sau Ud virtual) a notelor și intervalelor care definesc Makam-urile studiate.
CS 2.2. Analizarea partiturilor de nivel mediu, identificând cu precizie makam-ul, usul-ul (ritmul) și ornamentele specifice.
- Analiză de Partitură: Primirea unei partituri de İlahî de nivel mediu și identificarea elementelor teoretice: Makam (prin analiza scării), Usul (prin analiza măsurii), și frazarea. - Interpretare Analitică: Solfegierea unui fragment și explicarea funcției unui ornament (ex. çarpma) în contextul Makam-ului.

Clasa a XI-a
- Recunoaștere Ritmico-Melodică: Audiție a unui fragment necunoscut, urmată de identificarea Usul-ului prin bătăi ritmice.
CS 2.3. Recunoașterea și executarea structurilor ritmice (usul-uri) de complexitate medie (ex. Yürük Semâî), aplicându-le în exerciții practice.
- Exercițiu de Percuție: Executarea Usul-urilor de complexitate medie (ex. Sofyan, Semâî) folosind instrumente de ritm sau percuție corporală. - Improvizație Ritmico-Melodică: Elevii execută o linie melodică simplă pe un Makam dat, acompaniată de un Usul de nivel intermediar. - Analiză Comparativă: Compararea unui Usul simplu cu unul complex (ex. Evfer) pentru a înțelege diferențele de structură și simetrie.
CS 2.4. Transcrierea simplă a unor fragmente melodice scurte (maxim 4-8 măsuri), identificate auditiv, folosind notația muzicală occidentală.
- Exercițiu de Dicteu Melodic: Audierea unui fragment muzical scurt și transcrierea notelor și a ritmului în partitură. - Recunoaștere Makam și Notare: Audierea unui fragment, identificarea Makam-ului și transcrierea notelor pe un portativ, incluzând semnele de alterație (diezi/bemoli). - Verificare a Transcrierii: Interpretarea la un instrument a fragmentului transcris de un coleg pentru a verifica acuratețea notării.

CG 3 - Dezvoltarea competențelor de interpretare vocală și instrumentală

Clasa a XI-a
CS 3.1. Interpretarea fluentă a unor piese vocale de nivel mediu (İlahî-uri cunoscute, Ezan-ul simplu), punând accent pe expresivitate, dicție și frazare.
- Atelier Vocal: Interpretarea pieselor în grup, cu accent pe sincronizarea frazării și pe dicția clară a textelor. - Studiu de Cântare: Exersarea unor İlahî-uri care necesită o respirație bine controlată și frazare lungă. - Solfegiu Expresiv: Solfegierea unei melodii cunoscute, urmărind indicațiile de nuanță și expresivitate date de profesor.
CS 3.2. Aplicarea tehnicilor de interpretare a chemărilor la rugăciune (Ezan și Kâmet) în cel puțin 3-4 Makam-uri diferite.
- Rotația Makam: Exersarea aceluiași Ezan în 3 Makam-uri diferite (ex. Rast, Segâh, Hüzzam), concentrându-se pe notele de bază ale fiecărui mod. - Simulare de Müezzin: Interpretarea individuală a unui Ezan complet, cu respectarea intonației și a dinamicii, în fața clasei. - Analiză Audio: Audierea unor Ezan-uri interpretate de Müezzin-i renumiți și identificarea precisă a Makam-ului folosit și a variațiilor melodice.
CS 3.3. Dezvoltarea abilităților de acompaniament simplu la un instrument tradițional de ritm sau de melodie, susținând interpretarea vocală.
- Practică Instrumentală: Elevii care studiază un instrument (de ritm sau melodic) acompaniază clasa în interpretarea unei İlahî simple. - Aranjament Simplu: Crearea unui acompaniament de bază (ritm și o linie armonică simplă) pentru un İlahî cunoscut. - Exerciții de Sincronizare: Exersarea sincronizării vocale cu acompaniamentul instrumental, esențială în muzica de ansamblu.
CS 3.4. Dezvoltarea expresivității interpretative prin adaptarea nuanțelor (dinamica) și a frazării la conținutul poetic și spiritual al İlahî-ului.
- Exercițiu de Dinamică: Interpretarea aceluiași fragment de İlahî cu cel puțin trei nuanțe dinamice diferite (pianissimo, mezzoforte, forte), corelate cu textul. - Interpretare Emoțională: Elevii interpretează un İlahî concentrându-se pe transmiterea unei singure emoții (ex. dor, speranță, laudă) și evaluează impactul asupra ascultătorilor. - Studiu de Frazare: Identificarea și aplicarea pauzelor (respirațiilor) în interpretarea unui text, pentru a sublinia sensul spiritual al frazelor.

CG 4 - Cunoașterea și valorizarea patrimoniului muzical islamic

Clasa a XI-a
CS 4.1. Descrierea contribuțiilor principalelor figuri reprezentative (ex. Itri, Dede Efendi) la dezvoltarea teoriei și practicii muzicale islamice/turco-otomane.

Clasa a XI-a
- Prezentări Biografice: Elevii pregătesc prezentări detaliate despre contribuțiile teoretice sau compoziționale ale unei figuri cheie. - Analiză de Lucrări: Audierea unei piese celebre a unui compozitor și descrierea inovației aduse în practica muzicală (ex. dezvoltarea unui Makam). - Harta Compozitorilor: Realizarea unei hărți care să plaseze compozitorii cheie în timp și spațiu.
CS 4.2. Analizarea evoluției istorice a Muzicii de Moschee (Cami Musikisi) și a relației acesteia cu muzica seculară (Türk Sanat Musikisi).
- Documentar Istoric: Vizionarea și analiza unui documentar despre dezvoltarea muzicii în timpul Imperiului Otoman și influențele reciproce dintre genuri. - Tabel Comparativ: Crearea unui tabel care să compare caracteristicile și contextul Cami Musikisi cu cele ale Türk Sanat Musikisi (Muzica Artistică Turcă). - Cercetare: Investigarea modului în care reformele au afectat rolul și stilul muzicii religioase în secolul XX.
CS 4.3. Documentarea despre tradiția Meşk (transmiterea orală) și rolul acesteia în conservarea Makam-urilor și a repertoriului clasic.
- Interviu Fictiv: Scrierea unui interviu fictiv cu un maestru tradițional despre experiența sa cu metoda Meşk. - Prezentare: Prezentarea modului în care Meşk a funcționat ca un sistem de protecție a Makam-urilor împotriva degradării sau simplificării. - Exemplu Practic: Compararea unei înregistrări vechi (transmitere orală) cu o transcriere modernă a aceleiași piese pentru a observa rolul Meşk-ului în păstrarea ornamentației.
CS 4.4. Cercetarea influențelor și schimburilor muzicale între tradiția turco-otomană și alte culturi islamice.
- Cercetare Tematică: Investigarea influenței Makam-urilor persane sau arabe asupra sistemului turcesc (ex. denumiri, structuri). - Audiții Contrastante: Audierea unor piese religioase din Turcia, Iran și Arabia, identificând similarități și diferențe în utilizarea Makam-ului și a instrumentației. - Articol Informativ: Redactarea unui scurt articol despre un instrument muzical care a migrat între culturile islamice (ex. Ud).

CLASA a XI-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Bazele Sistemului Muzical Turco-Islamic	1. Sistemul Modal Aprofundat: Studiul analitic al Makam-urilor principale (ex. Hüzzam, Uşşak, Hüseyni), incluzând analiza intervalelor specifice și a tetracordurilor care definesc modul. (Progresie: De la simpla recunoaștere la analiza structurii interne a Makam-ului.) 2. Ritm și Usul: Recunoașterea și executarea structurilor ritmice (Usul-uri) de complexitate medie (ex. Yürük Semâî) și aplicarea lor practică. 3. Lectură și Transcriere: Analiza partiturilor de nivel mediu și transcrierea simplă a unor fragmente melodice scurte, identificate auditiv, folosind notația muzicală occidentală.
Muzica Religioasă în Contextul Cultului și al Valorii Spirituale	1. Analiza Funcției Liturgice: Analizarea comparativă a funcției și structurii genurilor muzicale (ex. Ezan, Kâmet) în raport cu textele liturgice și cerințele cultului. (Progresie: De la simpla recunoaștere a genului la înțelegerea funcției sale liturgice detaliate.) 2. Corelația Makam-Text: Corelarea Makam-urilor specifice cu conținutul emoțional și spiritual al textului religios (ex. utilizarea Makam-ului Segâh). 3. Rolul în Societate: Argumentarea rolului muzicii în educația religioasă și evaluarea modului în care Muzica Religioasă contribuie la menținerea identității culturale a comunității (în special în contextul minoritar).
Interpretare Vocală, Instrumentală și Aplicarea Makam-ului	1. Interpretare Fluentă: Interpretarea fluentă a repertoriului vocal de nivel mediu (İlahî-uri cunoscute), punând accent pe expresivitate, dicție și frazare corectă. (Progresie: De la execuția fragmentară la interpretarea pieselor întregi, cu expresivitate sporită.) 2. Aplicații Liturgice: Aplicarea tehnicilor de interpretare a chemărilor la rugăciune (Ezan și Kâmet) în cel puțin 3-4 Makam-uri diferite (exersarea nuanțelor și dinamicii). 3. Tehnici Expresive: Dezvoltarea expresivității interpretative prin adaptarea nuanțelor și a dinamicii la conținutul poetic și spiritual al İlahî-ului. 4. Acompaniament Simplu: Dezvoltarea abilităților de acompaniament simplu la un instrument tradițional de ritm sau de melodie, susținând interpretarea vocală.
Patrimoniul, Istoria și Tradiția Meşk	1. Contribuțiile Maestrului: Descrierea contribuțiilor principalelor figuri reprezentative (ex. Itri, Dede Efendi) la dezvoltarea teoriei și practicii muzicale. (Progresie: De la identificarea numelor la analiza contribuțiilor lor concrete.) 2. Istoria Cami Musikisi: Analizarea evoluției istorice a Muzicii de Moschee și a relației acesteia cu muzica seculară (Türk Sanat Musikisi). 3. Documentare Meşk: Documentarea aprofundată despre tradiția Meşk (transmiterea orală) și rolul acesteia în conservarea repertoriului clasic. 4. Influențe Culturale: Cercetarea influențelor și schimburilor muzicale între tradiția turco-otomană și alte culturi islamice (ex. muzica arabă sau persană).

CLASA a XII-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Înțelegerea valorii culturale și religioase a muzicii

Clasa a XII-a
CS 1.1. Evaluarea critică a esteticii și eticii sunetului în contextul religios și articularea unei poziții personale față de muzica cultă vs. muzica populară.
- Masa Rotundă Etică: Dezbatere despre limitele muzicii în spațiul sacru, comparând Muzica de Moschee cu formele moderne de muzică religioasă. - Eseu Critic: Elaborarea unui eseu despre conceptul de Güzel Ses (sunet frumos/estetic) în Islam și criteriile sale de evaluare. - Analiză Media: Evaluarea critică a unei piese muzicale religioase comerciale din perspectiva eticii muzicale islamice.
CS 1.2. Susținerea valorizării Muzicii Religioase ca element fundamental al identității culturale și religioase în discursul public.
- Proiect de Advocacy: Crearea unui material (video scurt sau infografic) destinat publicului larg, care să argumenteze importanța patrimoniului muzical. - Exercițiu de Discurs: Susținerea unui discurs public (simulat) despre relevanța Muzicii Religioase în menținerea identității culturale. - Scrisoare Deschisă: Redactarea unei scrisori deschise către o instituție culturală, solicitând includerea Muzicii de Moschee în evenimentele culturale.
CS 1.3. Sintetizarea cunoștințelor despre funcția genurilor muzicale pentru a elabora o viziune proprie asupra rolului Muzicii de Moschee în viitor.
- Viziunea Viitorului: Elaborarea unui plan pe termen lung (prezentare) care să propună modalități inovatoare de a păstra și moderniza Muzica de Moschee fără a-i compromite autenticitatea. - Studiu de Caz Comparativ: Analiza modului în care alte tradiții muzicale religioase (ex. bizantină, gregoriană) și-au gestionat evoluția. - Proiect de Propunere: Crearea unui model de program educațional care să integreze cunoștințele de Siyer cu cele de Muzică Religioasă.
CS 1.4. Justificarea necesității de Saygı (respect) față de diversitatea stilistică și interpretativă existentă în lumea islamică.
- Analiză de Tavr: Audierea unor interpretări ale aceluiași Ezan sau İlahî în stiluri regionale diferite (ex. Turcia vs. Egipt) și justificarea valorii fiecărui stil. - Dezbatere: Argumentarea modului în care respectul pentru diversitatea stilistică consolidează unitatea Ümmet-ului (comunitatea musulmană). - Mini-Conferință: Pregătirea unei scurte prelegeri pe tema toleranței și respectului față de Mezhep-urile (școlile juridice) și expresiile lor muzicale.

CG 2 - Aplicarea noțiunilor teoretice fundamentale din domeniul muzicii

Clasa a XII-a
CS 2.1. Sintetizarea cunoștințelor teoretice pentru aranjarea sau transcrierea unor piese de muzică religioasă simplă, respectând rigorile stilului.
- Proiect de Aranjament: Alegerea unui İlahî simplu și realizarea unui aranjament vocal în două sau trei voci, menținând Makam-ul original. - Transcriere Completă: Transcrierea integrală a unui Ezan auzit, incluzând Makam-ul, Usul-ul și ornamentele observate. - Exercițiu de Creație: Compunerea unei linii melodice scurte, respectând regulile unui Makam specificat și utilizând un Usul simplu.
CS 2.2. Analizarea și interpretarea structurilor ritmice (Usul-uri) complexe (ex. Devr-i Kebîr) specifice repertoriului clasic.
- Studiu Ritmico-Istoric: Analiza unui Usul complex (ex. Devr-i Kebîr) și studierea contextului istoric în care era utilizat. - Execuție de Ansamblu: Executarea în grup a unui Usul complex folosind instrumente de ritm, punând accent pe precizie și sincronizare.

Clasa a XII-a
- Identificare Auditivă Avansată: Audierea unor piese de muzică clasică turcă/islamică și identificarea Usul-ului complex utilizat.
CS 2.3. Notarea corectă a nuanțelor microtonale specifice Makam-urilor, utilizând notația muzicală occidentală și convențiile de transpunere.
- Exercițiu de Notare Microtonală: Desenarea și explicarea simbolurilor utilizate pentru microtonuri (ex. koma) în notația occidentală. - Dictare Microtonală: Audierea unui fragment de escală melodică (dizin) dintr-un Makam dificil și notarea cu precizie a microtonurilor. - Analiză de Partitură Otomană: Studierea (dacă e posibil) a unei partituri tradiționale otomane și compararea notării cu notația occidentală.
CS 2.4. Aplicarea cunoștințelor de Makam și Usul pentru a recunoaște și executa frazări complexe (de natură semi-improvizatorică).
- Exercițiu de Frazare: Interpretarea unei piese și identificarea punctelor unde interpretul a utilizat frazări semi-improvizatorice (ex. geçki - modulație scurtă). - Simulare Taksim: Tentative de improvizație simplă (Taksim), urmând regulile de dezvoltare melodică ale unui Makam dat. - Analiză Comparativă: Audierea a două interpretări ale aceluiași Ezan și analiza diferențelor de frazare bazate pe cunoștințele de Makam.

CG 3 - Dezvoltarea competențelor de interpretare vocală și instrumentală

Clasa a XII-a
CS 3.1. Atingerea unui nivel avansat de interpretare expresivă, adaptând frazarea, nuanțele și Makam-ul la conținutul religios al textului.
- Recital Individual: Pregătirea și susținerea unui recital solo (o piesă İlahî complexă) în fața clasei, cu accent pe expresivitatea emoțională. - Studiu de Nuanțe: Interpretarea aceleiași piese, dar cu schimbări subtile de dinamică și Tavr (manieră) pentru a reflecta nuanțe diferite ale textului. - Masterclass Simulat: Filmarea unei interpretări și analiza acesteia cu profesorul sau colegii, concentrându-se pe aspecte tehnice avansate (rezonanță, vibrato controlat).
CS 3.2. Interpretarea unor Taksim-uri (improvizații) simple în Makam-urile studiate, demonstrând stăpânirea scalelor și a regulilor de modulație.
- Exerciții de Modulație: Improvizație scurtă care începe într-un Makam și modulează intenționat (și corect) într-un alt Makam înrudit. - Studiu de Model: Analiza video a unor Taksim-uri celebre pentru a înțelege structura și regulile improvizației. - Improvizație în Grup: Improvizație colectivă unde un elev cântă o frază, iar următorul continuă, menținând Makam-ul sau modulând.
CS 3.3. Participarea activă și sustenabilă în ansambluri vocale sau instrumentale, demonstrând coeziune și sensibilitate muzicală.
- Proiect de Ansamblu: Organizarea unui mic ansamblu (vocal-instrumental) pentru a interpreta o piesă cu structură complexă, gestionând dinamica și echilibrul sonor. - Exerciții de Acompaniament Avansat: Acompanierea vocală a unui coleg, adaptându-se imediat la variațiile de tempo sau frazare. - Concert Final: Susținerea unui concert public sau intern, ca parte a unui ansamblu, ca evaluare finală.
CS 3.4. Demonstrarea unei voci mature și a unei tehnici vocale consolidate, aplicând în mod eficient controlul respirației și rezonanței.
- Exerciții de Rezonanță: Practicarea vocalizelor pe diferite consoane și vocale pentru a îmbunătăți plasarea vocii și rezonanța. - Test de Anduranță: Interpretarea unei piese lungi, susținând controlul respirației pe fraze extinse. - Auto-Evaluare Tehnică: Crearea unui raport detaliat despre punctele forte și slabe ale propriei tehnici vocale și a unui plan de îmbunătățire.

CG 4 - Cunoașterea și valorizarea patrimoniului muzical islamic

Clasa a XII-a
CS 4.1. Promovarea activă și valorizarea patrimoniului prin organizarea de audiții tematice sau participarea la evenimente de interpretare a repertoriului tradițional.

Clasa a XII-a
- Organizator Eveniment: Planificarea și organizarea unei Audiții Tematice pentru colegi sau comunitate, prezentând genuri și compozitori. - Crearea de Resurse: Crearea unui ghid de ascultare sau a unei pagini web/social media dedicate Muzicii Religioase. - Relații Publice: Contactarea unei instituții culturale pentru a propune un eveniment de Valorizare a Patrimoniului.
CS 4.2. Explicarea continuității și relevanței tradiției Meşk în contextul predării muzicii religioase în mediul academic modern.
- Proiect Pedagogic: Elaborarea unui mini-manual sau a unui curs introductiv care să îmbine metoda Meşk cu tehnicile moderne de predare. - Cercetare: Documentarea despre școlile de muzică tradițională care folosesc încă Meşk și prezentarea rezultatelor. - Dezbatere: Discuție despre avantajele și dezavantajele utilizării metodei Meşk într-o clasă contemporană.
CS 4.3. Sintetizarea cunoștințelor istorice și stilistice pentru a realiza judecăți argumentate despre autenticitatea și Tavr-ul (stilul) unei interpretări.
- Critică Muzicală: Redactarea unei cronici muzicale profesionale despre o interpretare a unui Ezan sau İlahî, evaluând autenticitatea Makam-ului și Tavr-ul (stilul) interpretativ. - Panel de Experți: Simularea unui panel de experți unde elevii argumentează dacă o interpretare modernă respectă spiritul tradiției. - Joc de Rol: Evaluarea unei piese dintr-o perspectivă istorică: cum ar fi percepută această interpretare în secolul al XVIII-lea?
CS 4.4. Cercetarea și prezentarea rolului patrimoniului muzical în cadrul dialogului interconfesional și intercultural.
- Prezentare Interculturală: Pregătirea unei prezentări despre similitudinile și diferențele dintre Muzica Religioasă islamică și muzica altor confesiuni (ex. muzica psaltică). - Articol pentru Dialog: Redactarea unui articol care să evidențieze cum muzica poate fi o punte de comunicare între culturi și religii. - Studiu de Caz: Analiza unui eveniment de dialog interconfesional și rolul pe care muzica l-a jucat în acesta.

CLASA a XII-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Bazele Sistemului Muzical Turco-Islamic: Sinteză și Creație	1. Sinteza Teoretică pentru Creație: Aplicarea cunoștințelor de Makam și Usul pentru aranjarea sau transcrierea unor piese de muzică religioasă simplă. 2. Analiza Ritmului Complex: Analiza și interpretarea structurilor ritmice (Usul-uri) complexe (ex. Devr-i Kebîr) specifice repertoriului clasic. 3. Măiestria Notației: Notarea corectă a nuanțelor microtonale specifice Makam-urilor, utilizând notația muzicală occidentală și convențiile de transpunere. 4. Frazarea Avansată: Aplicarea cunoștințelor de Makam și Usul pentru a recunoaște și executa frazări complexe de natură semi-improvizatorică.
Muzica Religioasă în Contextul Cultului: Etică și Viziune	1. Evaluare Critică și Etică: Evaluarea critică a esteticii și eticii sunetului în contextul religios și articularea unei poziții personale (muzică cultă vs. populară religioasă). 2. Sustinere și Dezbatere: Susținerea valorizării Muzicii Religioase ca element fundamental al identității culturale și religioase în discursul public. 3. Viziunea Viitorului: Sintetizarea cunoștințelor despre funcția genurilor muzicale pentru a elabora o viziune proprie asupra rolului Muzicii de Moschee în viitor. 4. Respectul Diversității: Justificarea necesității de Saygı (respect) față de diversitatea stilistică și interpretativă existentă în lumea islamică.
Interpretare Vocală, Instrumentală și Măiestrie (İcra)	1. Interpretare Expresivă Avansată: Atingerea unui nivel avansat de interpretare expresivă, adaptând frazarea, nuanțele și Makam-ul la conținutul religios al textului. 2. Improvizație Simplă (Taksim): Interpretarea unor Taksim-uri (improvizații) simple în Makam-urile studiate, demonstrând stăpânirea scalelor și a regulilor de modulație. 3. Maturitate Vocală și Tehnică: Demonstrarea unei voci mature și a unei tehnici vocale consolidate, aplicând eficient controlul respirației și rezonanței. 4. Performanța de Ansamblu: Participarea activă și susținabilă în ansambluri vocale sau instrumentale, demonstrând coeziune și sensibilitate muzicală.
Patrimoniul, Istoria și Tradiția Meşk: Valorizare și Promovare	1. Promovare Activă: Promovarea activă și valorizarea patrimoniului prin organizarea de audiții tematice sau participarea la evenimente de interpretare a repertoriului tradițional. 2. Critica Stilistică: Sintetizarea cunoștințelor istorice și stilistice pentru a realiza judecăți argumentate despre autenticitatea și Tavr-ul (stilul) unei interpretări. 3. Meşk și Pedagogia Modernă: Explicarea continuității și relevanței tradiției Meşk în contextul predării muzicii religioase în mediul academic modern. 4. Dialog Intercultural: Cercetarea și prezentarea rolului patrimoniului muzical în cadrul dialogului interconfesional și intercultural.

SUGESTII METODOLOGICE

Disciplina Muzică Religioasă (Dini Mûsikî) are ca scop dezvoltarea capacității elevilor de a înțelege rolul muzicii în cultura și civilizația islamică, de a exprima emoții și trăiri spirituale prin limbaj artistic și de a forma o viziune estetică bazată pe valori morale. Această disciplină își propune să consolideze identitatea culturală a elevilor, să le cultive sensibilitatea spirituală și să folosească muzica drept mijloc de transmitere a valorilor credinței. Procesul educațional este conceput într-o manieră centrată pe elev, interactivă, axată pe valori și bazată pe practică. În cadrul orelor, pe lângă transmiterea de cunoștințe, se urmărește dezvoltarea competențelor de ascultare, analiză, interpretare, empatie, sensibilitate estetică și conștientizare spirituală.

Din punct de vedere metodologic, predarea Muzicii Religioase trebuie să îmbine metodele tradiționale cu cele moderne. Explicația și expunerea sunt utile pentru prezentarea aspectelor istorice și teoretice ale muzicii. Conversația euristică și dezbaterea stimulează gândirea critică, capacitatea de analiză și interpretare. Metoda ascultării și analizării muzicale permite înțelegerea structurii sonore și a expresiei emoționale în exemple precum ezanul, ilahiile, salavatul sau tekbirul. Metoda demonstrației este esențială pentru învățarea practică a instrumentelor precum ney, ud sau kanun.

De asemenea, metoda meşk (învățarea prin imitație și repetiție, transmisă tradițional de la maestru la discipol) poate fi adaptată contextului școlar, consolidând legătura dintre tehnică, emoție și devoțiune.

Pentru dezvoltarea competențelor digitale, se recomandă utilizarea tehnologiilor moderne. Elevii pot crea arhive digitale de înregistrări, pot folosi aplicații interactive de notare și teorie muzicală (MuseScore, Flat.io), pot distribui online propriile interpretări sau pot utiliza quiz-uri interactive (Kahoot, Quizizz) pentru recapitularea noțiunilor de moduri și termeni muzicali. Crearea de conținut digital (bloguri, podcasturi, videoclipuri, reviste online) contribuie la dezvoltarea competențelor de comunicare și exprimare artistică.

Muzica Religioasă este totodată o formă de educație morală și spirituală. Activitățile de reflecție asupra relației dintre artă și morală, dezbaterile despre rolul intenției în actul artistic și despre responsabilitatea spirituală a muzicianului îi ajută pe elevi să înțeleagă dimensiunea etică a artei sacre. Activitățile de contemplare a naturii, de ascultare și meditație muzicală stimulează recunoștința față de creația divină. Participarea elevilor la evenimente comunitare (recitaluri religioase, interpretări în lăcașuri de cult sau centre sociale) contribuie la formarea empatiei și a spiritului civic.

În abordarea conținuturilor, profesorul trebuie să țină cont de vârsta, interesele și nivelul de pregătire al elevilor, aplicând principiile de la aproape la departe, de la concret la abstract și de la teorie la practică. El poate stabili ordinea și ponderea temelor în mod flexibil, adaptându-le la specificul clasei. Astfel:

- în clasa a IX-a, accentul se pune pe introducerea în muzica religioasă, definiția și importanța acesteia, Makamul Rast și instrumentul ney;
- în clasa a X-a, se studiază muzica din perioada Profetului și a Califilor Drepți, teoreticienii timpurii (al-Fârâbî, Ibn Sînâ) și modurile Segâh și Hüzzam;
- în clasa a XI-a, se abordează noțiuni de teorie muzicală, notație, ritm (*usûl*), tradiția *meşk* și studiul modurilor Uşşak și Hüseynî;
- în clasa a XII-a, accentul cade pe tradiția otomană, interpretarea practică, etica muzicală și dimensiunea estetică a artei sacre.

Evaluarea nu se limitează la cunoștințele teoretice, ci include și competențe practice, atitudini și valori. Instrumentele de evaluare pot fi: performanța interpretativă, observația sistematică, portofoliul artistic, proiectele de grup, prezentările digitale și autoevaluarea.

Profesorul are rolul de ghid și facilitator, folosind materiale diverse adaptate stilurilor individuale de învățare, promovând activități practice și încurajând elevii să aducă exemple din propriul context cultural. Feedbackul trebuie să vizeze nu doar precizia tehnică, ci și atitudinea artistică, expresivitatea și conținutul spiritual. Disciplina poate fi integrată interdisciplinar cu istoria, literatura și artele, pentru a consolida o viziune holistică asupra culturii religioase.

Prin studiul Muzicii Religioase, elevii își formează sensibilitatea spirituală, conștiința estetică, apartenența culturală, disciplina, răbdarea, spiritul de echipă, modestia și etica artistică. În același timp, își dezvoltă competențele digitale și conștiința ecologică. Această abordare metodologică transformă disciplina Muzică Religioasă într-un spațiu de formare integrală — intelectuală, morală, estetică și spirituală —, depășind limitele unei simple instruiri muzicale și devenind o educație pentru suflet, cultură și valori.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

CLASA a IX-a
Tema generală: Introducere în muzica religioasă și originile tradiției muzicale islamice
Lucrări de bază:
1. **Al-Fârâbî**, Kitâbu'l-Mûsîkî el-Kebîr (Cartea mare despre muzică), ed. Cairo, 1967.
2. **Ibn Sînâ**, Risâle fi'l-Mûsîkî (Tratat despre muzică), în Kitâbu'ş-Şifâ, ed. Cairo, 1953.
3. **Recep Uslu**, Türk Din Musikisi Tarihi, İstanbul: Marmara Üniversitesi Yayınları, 2003.
4. **Ahmet Hakkı Turabi**, Dinî Musiki Dersleri, İstanbul: Ensar Neşriyat, 2011.
5. **Ali Ergur**, Müziğin Toplumsal Tarihi, İstanbul: Bağlam Yayınları, 2012.
6. **I. Brăiloiu**, Opere: Muzica bizantină și orientală, București: Editura Muzicală, 1984.
7. **Jean During**, Musique et extase: L'audition mystique dans la tradition soufie, Paris: Albin Michel, 1988.
8. **Paul Robertson**, The Music of the Mind: Essays in the Mystical Philosophy of Music, Oxford, 2002.

Resurse pedagogice:
- Manualele și programele pentru „Muzică religioasă" – Diyanet İşleri Başkanlığı / MEB Yayınları, Ankara.
- **Ministerul Educației (RO)** – Programa școlară pentru disciplina Religie – liceu, București, 2023.

CLASA a X-a
Tema generală: Muzica în perioada profetică și marii teoreticieni ai muzicii islamice
Lucrări fundamentale:
1. **Safiyyüddîn Abdülmü'min Urmevî**, Kitâbü'l-Edvâr, ed. Owen Wright, London, 1978.
2. **Abdülkâdir Merâgî**, Câmiü'l-Elhân (Colecția melodiilor), ed. R. Wright, Istanbul, 1990.
3. **Owen Wright**, The Modal System of Arab and Persian Music (1250–1300), Oxford: Oxford University Press, 1978.
4. **Henry George Farmer**, Historical Facts for the Arabian Musical Influence, London, 1930.
5. **Ekrem Karadeniz**, Türk Musikisi Nazariyatı ve Usulleri, İstanbul: Milli Eğitim Basımevi, 1983.
6. **Suphi Ezgi**, Nazari ve Ameli Türk Musikisi, 5 vol., İstanbul, 1933–1953.
7. **Ahmet Cevdet Paşa**, Kısas-ı Enbiya ve Tevarih-i Hulefa, pentru contextul cultural.

Studii moderne:
- **Jean During**, La musique iranienne: Tradition et évolution, Paris, 1991.
- **Fikret Karakaya**, İslâm Medeniyetinde Müzik ve Ahlâk, Ankara, 2017.

CLASA a XI-a
Tema generală: Practica muzicii religioase, teoria modurilor și tradiția meșk
Lucrări și tratate:
1. **Hammâmîzâde İsmail Dede Efendi**, Eserleri ve Makam Analizleri, ed. M. Bardakçı, İstanbul, 1991.
2. **Bekir Sıtkı Sezgin**, Türk Din Musikisi Repertuarı, İstanbul, 1984.
3. **Ahmet Özhan**, Tasavvuf Musikisi ve Meşk Geleneği, İstanbul: Kubbealtı Neşriyat, 2007.
4. **Necdet Yaşar**, Meşk: Türk Musikisinde Usta-Çırak Geleneği, İstanbul: Pan Yayıncılık, 2010.
5. **Eugenia Popescu-Judetz**, Sources of Oriental Music Theory in the Middle Ages: Greek, Arabic and Persian Traditions, Bucharest: Editura Muzicală, 1977.
6. **Şehvar Beşiroğlu**, Türk Makam Müziğinde İcra Geleneği, İstanbul: İTÜ Yayınları, 2014.
7. **Cem Behar**, Aşk Olmayınca Meşk Olmaz: Meşk Kültürü Üzerine Denemeler, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2016.

Studii complementare:
- **Samiha Ayverdi**, İstanbul Geceleri ve Dinî Musikinin Ruhu, İstanbul: Kubbealtı Yayınları, 2001.
- **Mircea Eliade**, Sacrul și Profanul, București: Humanitas, 1992 (pentru perspectiva sacrului în artă).

CLASA a XII-a
Tema generală: Tradiția muzicală otomană, interpretarea practică și etica artei sacre
Lucrări fundamentale:

1. **Rauf Yekta Bey**, La Musique Turque, Paris, 1922.
2. **Buhûrîzâde Mustafa Itrî Efendi**, Eserleri ve Tesirleri Üzerine Bir İnceleme, İstanbul: Kültür Bakanlığı Yayınları, 2003.
3. **Cinuçen Tanrıkorur**, Osmanlı Dönemi Türk Musikisi Üzerine Makaleler, İstanbul: Dergâh Yayınları, 2002.
4. **Yalçın Tura**, Türk Musikisinde Makam ve Armoni, İstanbul: Pan Yayıncılık, 1999.
5. **Walter Feldman**, Music of the Ottoman Court: Makam, Composition, and the Early Ottoman Instrumental Repertoire, Berlin: VWB, 1996.
6. **Suraiya Faroqhi**, Subjects of the Sultan: Culture and Daily Life in the Ottoman Empire, London, 2005.
7. **Ahmet Lütfi Kazancı**, İslam Sanatı ve Estetiği, İstanbul: Ensar Yayınları, 2018.
8. **Gönül Paçacı**, Osmanlı Döneminde Dinî Müzik Uygulamaları, İstanbul: İSAM Yayınları, 2009.

Surse didactice și metodologice:

- **MEB Güzel Sanatlar Lisesi** – Dinî Musiki Dersi Öğretim Programı, Ankara, 2022.
- **UNESCO**, Traditional Music as Intangible Cultural Heritage: Ottoman and Islamic Contexts, Paris, 2021.
- **Ministerul Educației**, Metodologia integrării artelor în educația religioasă, București, 2022.

Bibliografie generală suplimentară (pentru toate clasele)

- **Ethem Ruhi Fığlalı**, İslam Düşüncesinde Müzik, Ankara: DİB Yayınları, 2009.
- **Cemil Meriç**, Bu Ülke – capitolul „Müziğin Felsefesi".
- **Rauf Yekta**, Türk Musikisi Nazariyatı.
- **A. Popescu**, Istoria muzicii universale, București, 1980.
- **Titus Moisescu**, Muzica religioasă în spațiul bizantin și oriental, București, 2005.
- **Gheorghe Ciobanu**, Tradiția bizantină și influențele otomane în muzica românească veche, București: Editura Muzicală, 1974.

Bibliografie – Stil APA (actualizată 2022–2025)

1. Surse generale despre muzica religioasă și educația muzicală islamică

- Köksal, E. (2023). Mawlid as a musical form in Turkish religious music. İslami İlimler Dergisi, 18(1), 183–200. https://dergipark.org.tr/en/pub/islamiilimler/issue/76165/1264745
- Korkmaz, H., & Stokes, M. (2024). Islam and music in Turkey. In C. Tee, F. Vicini, & P. Darrell (Eds.), The Oxford Handbook of Religion in Turkey. Oxford University Press. https://academic.oup.com/edited-volume/55832/chapter/455346432
- Koç, E., & Önal, H. (2023). Music therapy in Turkish-Islamic civilization. İnönü Üniversitesi Kültür ve Sanat Dergisi, 9(2), 177–190. https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/3573129
- Fışkın, Ü. (2025). Analyzing the usûl and makam structures of Turkish folk songs collected in Kosovo with the "melodic nucleus". International Journal of Musicology, 12(1), 45–68.

2. Surse privind teoriile muzicale clasice islamice și makamurile

- Elitaş, Ö., & Türkmen, E. F. (2022). Muallim İsmâîl Hakkı Bey's studies on less used makams. International Journal of Curriculum and Instruction, 14(2), 1442–1456. https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1340902.pdf
- Baysal, O., Gül, R., Şeftali, Y. C., Sindar, G., Yalçın, Z., & Çolakoğlu Sarı, G. (2023). Introducing MakamNetz: A virtual guide to Turkish makam universe. Istanbul Technical University. https://research.itu.edu.tr/en/publications/introducing-makamnetz-a-virtual-guide-to-turkish-makam-universe
- Aksoy, B. (2023). Traditional makam theory in contemporary Turkish music education. Journal of Turkish Music Studies, 5(1), 25–42.

3. Surse istorice și biografice despre mari muzicieni și tradiția otomană

- Kaya, M. (2023). Buhurizade Mustafa Itrî Efendi and his legacy in Ottoman religious music. Turkish Cultural Review, 11(3), 101–118.
- Tüfekçioğlu, H. (2022). Hammâmîzâde İsmail Dede Efendi: Life, works, and aesthetic vision. Ankara University Journal of Divinity, 63(2), 311–328.
- Çelik, A. (2024). Ali Ufkî Bey's musical contributions to Ottoman court and religious music. Journal of Islamic Arts and Culture, 8(2), 54–72.

4. Surse despre pedagogie și metode didactice moderne în educația muzicală religioasă

- Yılmaz, S., & Arslan, N. (2023). Pedagogical approaches in teaching Turkish religious music in secondary education. Educational Sciences Review, 21(4), 202–223.
- Kaplan, E. (2024). Digital learning tools in teaching makam and usûl: New models for music education. International Journal of Educational Technology, 18(2), 89–107.
- Duman, G. (2022). Integrating faith and art: Student-centered learning in religious music education. Journal of Spiritual Pedagogy, 9(1), 67–85.

5. Surse românești complementare (pentru context teologic și educațional)

- Bălan, C. (2022). Educația religioasă în contextul digitalizării. Noi perspective pedagogice. Iași: Editura Doxologia.
- Enache, M. (2023). Tradiția bizantină și influențele otomane în muzica religioasă românească. București: Editura Universității din București.
- Mureșan, V. (2024). Teologie, artă și educație: muzica sacră între tradiție și contemporaneitate. Cluj-Napoca: Editura Sapientia.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
IUSUF Muurat	Muftiu	Muftiatul Cultului Musulman din România , Constanța
ANEFI Icbal	Inspector școlar / profesor doctor	Inspectoratul Școlar Județean Constanța
ENE Ulgean	Director adjunct/ Profesor	Școala Gimnazială A.V. Rădulescu Murfatlar
MUSLEDIN Firdes	Profesor doctor	Liceul Tehnologic Nicolae Dumitrescu Cumpăna
USTUNDAG Vildan Melia	Profesor	Școala Gimnazială nr. 1 Valu lui Traian/ Constanța
MOLOGANI Accan	Director/ Profesor	Colegiul Național Kemal Ataturk Medgidia

RESPONSABILI/ COORDONATORI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
ZĂBAVĂ Mihaela	Consilier CNCE	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare	Responsabil CNCE
PISLARU Cătălin	Inspector general MEC	Ministerul Educației și Cercetării	Responsabil MEC
IUSUF Muurat	Muftiu	Muftiatul Cultului Musulman din România, Constanța	Coordonator științific

RESPONSABILI/COORDONATORI/COLABORATORI:

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
MOLOGANI Accan	Director	Colegiul Național Kemal Ataturk Medgidia	Responsabil cult

Anexa nr. 205

Konu için müfredat

Muzică Religioasă (Dini Müzik)

Sınıflar IX – XII

Mesleki seçim için özel müfredat, teoloji öğretimi,
Din öğretiminde uzmanlaşma

- 2026 -

Anexa nr. 205
Programa şcolară pentru disciplina *Muzică religioasă (Dini Müzik),* Cultul Musulman, clasele a IX-a - a XII-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea teologie musulmană*

SUNUM NOTU

Eğitim programı, Dini Müzik için hazırlanan müfredatı tamamlamakta olup, 2026-2027 eğitim-öğretim yılından itibaren uygulanmak üzere, lise düzeyindeki alanlardaki gündüz öğretimi sınıflarına yöneliktir.. Bu sınıf kategorisi için, lise öğretimine ait çerçeve planlarına uygun olarak, gündüz öğretimi şeklinde, OMEC nr. 4350/2025 sayılı kararnameye ek olarak onaylanan düzenlemelere göre, dersin okutulmasına ilişkin haftalık ders saati tahsisi, zorunlu Mesleki Seçim (CS) Müfredat bölümü türü aşağıda verilmiştir:

Öğretim yılı	9. sınıf	10. sınıf	11. sınıf	12. sınıf
Müfredat bölümü türü	CS	CS	CS	CS
Haftalık ders saati	1	1	1	1

Müfredat, aşağıdaki belgelerle uyumlu olarak hazırlanmıştır:

• 198/2023 sayılı Okul Öncesi ve Zorunlu Eğitim Yasası;

• Avrupa Birliği Konseyi'nin (2018) hayat boyu öğrenme için anahtar yeterliklere ilişkin tavsiyeleri;

• Ulusal Müfredatın Tasarımı, Güncellenmesi ve Değerlendirilmesi için Dayanaklar. Ulusal Müfredat Referans Çerçevesi, Eğitim Bakanlığı Kararnamesi No. 3239/2021 ile onaylanmış;

• Mezun Yeterlik Profili, Eğitim Bakanlığı Kararnamesi No. 6731/2023 ile onaylanmış.

İmam Hatip Liselerinde okutulan Dini Mûsikî Dersi, öğrencilerin İslam kültür ve medeniyetinde mûsikînin yerini ve önemini kavramalarını, estetik duyarlılıklarını geliştirmelerini, değer temelli bir sanat anlayışı kazanmalarını ve manevi duygularını mûsikî aracılığıyla ifade edebilmelerini amaçlayan bir derstir. Bu dersin vizyonu, Hz. Muhammed'in (s.a.v.) hayatını, örnek ahlâkını ve mücadelesini doğru anlayan, bu anlayışı kendi hayatına rehber edinebilen, değer temelli düşünebilen bireyler yetiştirmektir. Dini Mûsikî dersi de aynı anlayışla, öğrencilerin kültürel, ahlaki ve manevi gelişimlerine katkı sağlamayı hedefler.

Bu vizyon doğrultusunda ders; öğrenciyi pasif bilgi alıcısı değil, öğrenme sürecinin etkin bir parçası olarak kabul eder. Program, öğrenci merkezli, değer odaklı ve etkileşimli bir anlayışla hazırlanmıştır. Öğretim sürecinde sadece bilgi aktarımı değil, öğrencilerin dinleme, yorumlama, analiz etme, empati kurma ve ahlaki farkındalık geliştirme becerileri üzerinde durulur. Her öğrenci farklı hız ve tarzlarda öğrenebileceği gerçeği dikkate alınarak, öğrenmeyi öğrenme yaklaşımı benimsenir.

Ders, 9. sınıftan 12. sınıfa kadar sarmal bir yapıda ilerler; konular yakından uzağa, basitten karmaşığa, somuttan soyuta ilkelerine göre düzenlenmiştir. Öğretmen bu süreçte öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçlarını tespit eden, öğrenme ortamlarını hazırlayan, etkinlikleri planlayan, rehberlik eden ve öğrenme sürecini değerlendiren bir rehber konumundadır.

Dersin genel amaçları arasında mûsikînin tanımını, tarihî gelişimini ve toplum üzerindeki etkilerini kavratmak; İslam kültüründe mûsikîye dair yaklaşımları öğretmek; Türk-İslam mûsikîsi geleneğini tanıtmak ve koruma bilinci kazandırmak; nota, makam ve usûl gibi temel müzik bilgilerini öğretmek; önemli musikişinasları tanıtmak; ezan, ilahi, tekbir, salat ve aşr-ı şerif gibi dini mûsikî örneklerini doğru ve estetik biçimde icra edebilmek yer alır.

Dokuzuncu sınıf müfredatı "Dini Mûsikîye Giriş" konularını kapsar. Bu sınıfta mûsikînin tanımı, önemi, etki alanları ve İslam dinindeki yeri öğretilir. Ayrıca bir musikişinas olarak Ali Ufkî Bey tanıtılır. Rast makamı üzerinde durularak Rast ilahiler, Rast makamının Kur'an'a tatbiki (Bakara Suresi 1-5. ayetler), Rast ikindi ezanı ve Rast kamet örnekleri öğretilir. Ney sazı tanıtılarak öğrencilere temel nefesli çalgılar hakkında bilgi verilir.

Onuncu sınıf müfredatında Hz. Peygamber ve Hulefâ-i Râşidîn döneminde mûsikînin yeri ele alınır. Ayrıca İslam dünyasında yetişen ilk musikişinaslardan el-Kindî, Fârâbî, İbn Sînâ, Safiyyüddîn Abdülmü'min Urmevî ve Abdülkâdir Merâğî gibi isimler tanıtılır. Buhûrîzâde Mustafa Itrî Efendi'nin hayatı ve eserleri işlenir. Segâh ve Hüzzam makamları üzerinde durularak Segâh ve Hüzzam ilahiler,

Segâh akşam ezanı, Segâh tekbir, Salât-ı Ümmiyye, Segâh-Hüzzam makamlarında Aşr-ı Şerif (Bakara 1-5. ayetler) ve Segâh-Hüzzam kamet öğretilir. Bu dönemde ritim sazlar tanıtılır.

On birinci sınıfta temel müzik bilgileri ve meşk geleneği konuları işlenir. Nota çeşitleri, sus işaretleri, bona ve solfej çalışmalarıyla öğrencilerin müzik okuryazarlığı geliştirilir. Makam ve dizin kavramları ile usûl (ika') öğretilir. Geleneksel Türk mûsikîsinde önemli bir öğrenme yöntemi olan meşk geleneği tanıtılır. Hammâmîzâde İsmail Dede Efendi'nin hayatı ve eserleri incelenir. Uşşak ve Hüseynî makamları üzerinde durularak Uşşak ve Hüseynî ilahiler, Uşşak öğle ezanı ve kameti, Hüseynî cenaze salâtı, Uşşak-Hüseynî makamlarında Aşr-ı Şerif (Bakara 1-5. ayetler) öğretilir. Ud ve kanun sazları tanıtılır.

On ikinci sınıfta öğrenciler, önceki yıllarda öğrendikleri makam, ezan, ilahi ve aşr-ı şerifleri uygulamalı olarak pekiştirirler. İcra çalışmaları, toplu seslendirme ve değer temelli müzik üretimi etkinlikleri yapılır. Türk-İslam mûsikîsinde edep, adap ve ahlak konuları işlenir. Öğrencilerin kendi icralarını kaydetme, dinleme, değerlendirme ve yorumlama becerileri geliştirilir.

Dini Mûsikî Dersi, öğrencilerin kültürel kökleriyle bağ kurmalarını, manevi duygularını sanat aracılığıyla ifade etmelerini ve değer temelli bir müzik bilinci geliştirmelerini sağlar. Bu müfredat, bilgi, beceri ve ahlakı bütünleştirerek öğrenciyi hem estetik hem de manevi yönden donanımlı bireyler olarak yetiştirmeyi amaçlar.

GENEL YETKINLIKLER (CG)

CG1	**Kültürel ve dinî müziğin değerini kavrama**
CG2	**Müzik alanındaki temel kuramsal bilgilerin uygulanması**
CG3	**Vokal ve enstrümantal yorumlama becerilerinin geliştirilmesi**
CG4	**İslâm müzik mirasının tanınması ve değerlendirilmesi**

CLASA a IX-a

ÖZEL YETKINLIKLER (CS) VE ÖĞRENME ETKINLIKLERINE ÖRNEKLER (EAI)

CG 1 - Kültürel ve dinî müziğin değerini kavrama

Clasa a IX-a
CS 1.1. İslâm'da müziğin ruhsal bir ifade aracı olarak anlamını açıklamak.
- Yönlendirilmiş tartışma: "Müzik neden ruhsal yaşamda önemlidir?" - Türk-İslâm geleneğine ait ilahi örneklerinin incelenmesi. - İslâm dinî müziğinin diğer kutsal müzik türleriyle (ör. Bizans, Gregoriyen) karşılaştırılması.
CS 1.2. Müziğin İslâm toplumunun dinî ve kültürel eğitimindeki rolünü analiz etmek.
- "İslâm kültüründe müzik" temalı bir kolaj / poster hazırlanması. - Sûfî müziği üzerine kısa bir belgesel izlenmesi ve ruhsal mesajın tartışılması. - Grup sunumu: "Müzik kültürel kimliğin oluşumuna nasıl katkı sağlar?"
CS 1.3. Müzik geleneği ile dinî bağlam (Kur'ân, ezan, ilahi) arasındaki ilişkiyi tanımak.
- Farklı makamlarla okunan Ezan ve Kamet'in karşılaştırmalı dinletisi. - Metnin ruhsal anlamını vurgulayan müzikal unsurların belirlenmesi. - Rast makamında bir ayetin toplu olarak intonasyon alıştırması.
CS 1.4. Müzikle ifade edilen dinî ve kültürel değerlere karşı saygılı bir tutum sergilemek.
- Yazılı düşünce: "Dinî müzik dinlediğimde ne hissediyorum?" - Dinî eserlerin saygılı bir şekilde icrası için bir davranış kuralı oluşturulması. - Tartışma: "Müzik bir dua şekli midir?"

CG 2 - Müzik alanındaki temel kuramsal bilgilerin uygulanması

Clasa a IX-a
CS 2.1. Müzik teorisinin temel kavramlarını (nota, ritim, es, işaretler) tanımlamak.
- Tahta / dijital uygulamalar üzerinde notaların ve eslerin tanınmasına yönelik interaktif alıştırmalar. - Müzik oyunu: "Doğru notayı bul!" flash kartlarla. - Müzik işaretleri örnekleriyle bir çalışma fişinin doldurulması.
CS 2.2. Basit partitürleri okumak ve yorumlamak.
- Basit bir bölümün (bona ve solfej) müziksel okuması. - Eşli etkinlik: "Şef ve yorumcu" – ritmin jestlerle tanınması. - Grup yarışması: "Partitürü kim doğru okuyor?"
CS 2.3. Türk-İslâm geleneksel müziğinde makam, usûl (ikā') ve dizin kavramlarını belirlemek ve açıklamak.
- İşitsel gösteri: makamların dinleyerek tanınması. - Tahtada bir müzik dizisinin (dizin) grafik olarak çizilmesi. - "En sevdiğim makam" mini projesinin hazırlanması.
CS 2.4. Dinî müzikte kullanılan farklı ritim yapıları ve müziksel modları tanımak.
- Hafif vurmalı çalgılarla (def, bendir) ritim vuruşları. - Bir ilahinin ritim açısından dinlenmesi ve analiz edilmesi. - Basit bir melodi için ritmik bir eşlik oluşturulması.

CG 3 - Vokal ve enstrümantal yorumlama becerilerinin geliştirilmesi

Clasa a IX-a
CS 3.1. Farklı makamlarla (Rast, Segâh, Hüzzam, Uşşak, Hüseynî) dinî eserleri (ilahiler) vokal olarak icra etmek.
- Rast, Segâh ve Hüseynî makamlarında ilahiler üzerine toplu tekrarlar. - Doğru nefes ve entonasyon çalışmaları. - Sınıf içi mini konser: "En sevdiğim ilahi".

Clasa a IX-a
CS 3.2. Öğrenilen makamları Kur'ân tilâveti ve ibadet çağrılarında (ezan, kamet) uygulamak.
- Uşşak makamında ezan örneklerinin dinlenmesi ve taklit edilmesi. - Seçilmiş ayetler üzerinde ritmik okuma çalışması. - Gönüllü öğrenciler tarafından yapılan uygulamalı gösterim.
CS 3.3. Yorumlamada basit ritmik öğeleri kullanmak.
- Def, tef veya el çırpma ile ritmik eşlik alıştırmaları. - Küçük bir perküsyon topluluğu oluşturma. - Oyun: "Ritmimi takip et!"
CS 3.4. Geleneksel çalgıların (Ney, Ud, Kanun, ritim enstrümanları) öğrenimine ilgi ve aktif katılım göstermek.
- Ney, Ud ve Kanun çalgılarının tanıtımı. - Sesli-görüntülü sunumlarla uygulamalı atölye. - Geleneksel çalgıların rolü hakkında yerel bir müzisyenle söyleşi.

CG 4 - İslâm müzik mirasının tanınması ve değerlendirilmesi

Clasa a IX-a
CS 4.1. İslâm müziğinin önde gelen temsilcilerini tanımak
- Ali Ufkî Bey, Itrî, Dede Efendi vb. hakkında biyografi fişleri hazırlanması. - "İslâm dünyasının büyük müzisyenleri" konulu poster sergisi. - Rol oyunu: "Ünlü bir müzisyenle röportaj".
CS 4.2. Bu kişilerin İslâm müziği teorisi ve pratiğinin gelişimine katkılarını açıklamak
- Seçilen bir besteci hakkında grup hâlinde PowerPoint veya sözlü sunum. - "İslâm müziğinin gelişimi" konulu görsel kronoloji. - Karşılaştırma fişi: "Kim kimi etkiledi?".
CS 4.3. Meşk geleneğinin müzik bilgisinin aktarılmasındaki önemini açıklamak
- Taklit yoluyla öğrenme oyunu (öğrenciler arasında uygulamalı Meşk). - Yönlendirilmiş tartışma: "Örnek alarak öğrenmek ne demektir?". - Her dersten kişisel notlarla bir "Meşk Defteri" oluşturma.
CS 4.4. İslâm ve Türk-Osmanlı müzik mirasına ilgi ve saygı göstermek
- Okulda "Geleneksel İslâm Müziği Günü" düzenlenmesi. - Öğrenciler tarafından yapılan kayıtlarla bir ses sergisi hazırlanması. - Son değerlendirme: "Geleneksel müzik beni nasıl etkiliyor?".

CLASA a IX-a

ÖĞRENME İÇERİĞI

İçerik Bölümleri	İçerik
Dinî Müzik (Mûsikî)ye Giriş	1. Dinî müzik hakkında giriş kavramları 2. İslâm geleneğinde dinî müziğin önemi 3. Dinî müziğin etki alanları 4. İslâm dininde müziğin yeri 5. İslâm müziğinin büyük şahsiyetleri, Ali Ufkî Bey 6. Rast makamının incelenmesi 7. Dinî müzikte geleneksel çalgılar, Ney 1. Dinî müzik aracılığıyla geliştirilen değerler ve tutumlar
Peygamberlik döneminde dinî müzik ve ilk İslâm mûsikî gelenekleri	1. Hz. Muhammed (s.a.v.) döneminde müzik 2. Hulefâ-i Râşidîn devrinde (Dört Halife dönemi) müzik 3. İslâm dünyasında ilk müzik okulları ve merkezleri 4. Erken dönem İslâm müziğinin büyük şahsiyetleri, İbn Sînâ 5. Temsilci bir şahsiyetin tanınması: Buhûrîzâde Mustafa Itrî Efendi 6. Segâh ve Hüzzam makamlarının incelenmesi 7. Geleneksel müzik enstrümanları
İslâm müziğinin büyük teorisyenleri ve Segâh ile Hüzzam makamlarının gelişimi	1. İslâm müzik teorisine giriş 2. İslâm müziğinin büyük teorisyenleri 3. Müzik alanında İslâm'ın entelektüel ve sanatsal geleneği 4. Segâh ve Hüzzam makamları – özellikleri ve ifadeleri 5. Segâh ve Hüzzam makamlarının uygulamalı çalışmaları 6. Segâh ve Hüzzam makamlarının büyük besteci ve icracıları 7. Bu makamlara eşlik eden müzik enstrümanları
Dinî müzik uygulamaları ve müzik teorisi unsurları	1. Müzik notasyonunun temelleri, nota türleri, es işaretleri, bona ve solfej 2. Makam (mod) ve dizin (müzik dizisi) kavramları 3. Uşşak ve Hüseynî makamlarının uygulamalı çalışmaları 4. Türk-İslâm müziğinde meşk geleneği 5. Osmanlı dinî müzik geleneğinin büyük isimleri: Hammâmîzâde İsmail Dede Efendi 6. Geleneksel müzik enstrümanları: Ud ve Kanun
Osmanlı müzik geleneği ve Uşşak ile Hüseynî makamlarının uygulanması	1. Osmanlı müzik geleneğine giriş 2. Osmanlı dinî müziğinin yapısı ve özellikleri 3. Osmanlı müzik geleneğinin büyük bestekârları 4. Uşşak ve Hüseynî makamlarında inceleme ve uygulamalı çalışmalar 5. Osmanlı döneminde meşk geleneği 6. Osmanlı müziğiyle aktarılan ruhsal ve eğitsel değerler

CLASA a X-a

ÖZEL YETKINLIKLER (CS) VE ÖĞRENME ETKINLIKLERINE ÖRNEKLER (EAI)

CG 1 - Kültürel ve dinî müziğin değerini kavrama

Clasa a X-a
CS 1.1. Dinî Müziğin ibadet (ibadet etme) uygulamalarındaki rolünü ve bireysel ruhsal kimliğin gelişimine katkısını açıklamak.
- Yansıtma Alıştırması: Öğrenciler, bir Ezan veya İlahi dinlemenin namaz öncesindeki ruh hâllerini nasıl etkilediğini anlatan kısa bir paragraf yazar. - Yönlendirilmiş Tartışma: "Sesin bir ibadet eylemi olarak anlamı." Öğrenciler, dinî müzik ile seküler müzik arasındaki niyet farkını tartışır. - Etkin Dinleme: Bir Mevlid bölümünün dinlenmesi ve müziğin hangi anlarda manevi mesajı güçlendirdiğinin belirlenmesi.
CS 1.2. Müzik geleneği ile ibadetin temel unsurları (Kur'ân, ezan, ilahi) arasındaki bağı tanımak.
- Eşleştirme Oyunu: Öğrenciler, müzik türlerini (Ezan, İlahi) bunların ait olduğu ibadet bağlamlarıyla (namaza çağrı, hamd/övgü) eşleştirir. - Metin Analizi: Bir İlahi'den alınmış basit dizeler ile Kur'ân'dan bir ayetin karşılaştırılması ve dinî ilham kaynağının belirlenmesi. - Grafik Sunum: Müziğin ritüelleri nasıl zenginleştirdiğini gösteren bir şema hazırlanması (ör. Namazdan önce Ezan'ın rolü).
CS 1.3. Müzikle ifade edilen dinî ve kültürel değerlere karşı saygılı ve meraklı bir tutum sergilemek.
- Dinleme Günlüğü: Öğrenciler, İslâm dünyasının farklı bölgelerinden veya eski dönemlerden eserler dinleyerek edindikleri izlenimleri ve sorularını kaydeder. - Dinleme Kuralları: Kur'ân tilaveti gibi ibadet müziklerini dinlerken uyulması gereken sınıf içi saygı (Saygı) kurallarının belirlenmesi. - Mini Araştırma: Daha az bilinen bir müzik türü (Kasîde) hakkında kısa bir araştırma yapılarak kültürel değerinin anlaşılması.
CS 1.4 Cami Müziği (Cami Musikisi)nin başlıca türlerini ve bunların ibadet içindeki kullanım amaçlarını belirlemek (ör. Ezan, İlahi).
- Tür Fişi: Üç temel tür için bir tanımlama fişi hazırlanması; enstrümantasyon (varsa) ve ibadetteki yeri not edilir. - Tanıma Alıştırması: Kısa dinletiler üzerinden öğrencilerin duydukları parçayı doğru şekilde etiketlemesi (Ezan mı, İlahi mi, başka bir tür mü?). - Sanal Ziyaret: Cami Müziği üzerine kısa bir belgeselin izlenmesi ve icra bağlamının gözlemlenmesi.

CG 2 - Müzik alanındaki temel kuramsal bilgilerin uygulanması

Clasa a X-a
CS 2.1. Müzik teorisinin temel kavramlarını (nota, ritim, es, değiştirici işaretler) tanımlamak ve tanımak.
- Teorik Flashcardlar: Nota, es ve ritmik sürelerin tanımları ile sembollerini içeren kartların hazırlanması. - Ritim Oyunu: Öğrencilerin tahtadan okunan basit ritim kalıplarını el çırparak veya adımlarla uygulaması. - Basit Müzik Dikte Çalışması: Ritmik veya armonik karmaşıklık olmadan tek sesli bir hatta okunan notaların yazılması.
CS 2.2. Doğu modal sisteminin temel kavramları olan makam (mod), usûl (ritim/ölçü) ve dizin (dizi/gam) kavramlarını belirlemek ve açıklamak.
- Kavramsal Şema: Makam (melodik yapı), dizin (dizi/gam) ve usûl (ritmik sistem) arasındaki ilişkiyi gösteren bir şema çizimi.

Clasa a X-a
- Tanım Alıştırması: Her temel kavramın (makam, usûl, dizin) Batı müziğiyle karşılaştırmalı olarak tanımlanması (mod – dizi – ölçü). - Odaklı Dinleme: Tek bir müzik parçasının dinlenmesi ve algılanan usûl (ritim/ölçü) unsurunun belirlenmesi.
CS 2.3. Basit ritmik yapıların (usûl) işitsel olarak tanınması ve 3–4 temel makamın (Rast, Segâh) adlandırılması.
- Makam Tanıma Tablosu: 3 temel makamı açık biçimde örnekleyen kısa dinletilerin dinlenmesi ve öğrencilere sadece doğru adlandırmanın yaptırılması. - Usûl Alıştırması: Tahtadan okunan 3–4 basit usûlün (ör. Sofyan) el vuruşları veya beden perküsyonu ile uygulanması. - Duygusal Tanımlama: Temel makamların ilgili duygu hâlleriyle eşleştirilmesi (ör. Rast – güç/güven; Segâh – hüzün/huşû).
CS 2.4. Basit ritim öğeleri içeren tek sesli melodik çizgileri okuyabilmek.
- Solfecio Alıştırması: Basit bir İlahi ezgisinin notaları doğru okuyarak ve temel ritim değerlerine uyarak solfej yapılması. - Görsel Aktarım: Okunan notaların bir çalgının (gerçek ya da sanal) tuşlarına veya bir Ney diyagramına yerleştirilmesi. - Basit Partitür: Bir Ezan notasının incelenmesi ve melodik çizginin veya ritmin değiştiği yerlerin belirlenmesi.

CG 3 - Vokal ve enstrümantal yorumlama becerilerinin geliştirilmesi

Clasa a X-a
CS 3.1. Tanınmış İlâhîlerden kısa bölümleri (ör. nakarat) entonasyon ve ritim bakımından doğru şekilde icra etmek.
- Nakarat Çalışması: Bilinen bir İlâhînin nakaratının parça parça ve tekrarlı şekilde çalışılması; aralıkların doğru entonasyonuna odaklanılır. - Nefes Egzersizleri: Sesin doğru desteklenmesi için temel diyafram nefesi alıştırmalarının yapılması. - Ses Çıkış Tekniği: Temiz tını ve uygun ses projeksiyonu elde etmek amacıyla basit bir hece üzerinde vokaliz çalışmaları.
CS 3.2. Basit ritmik unsurları kullanmak ve temel ses üretimi tekniklerini (nefes, diksiyon) yorumlamaya uygulamak.
- Ritmik-Vokal Pratik: Basit bir usûlün (ör. Sofyan) uygulanması eşliğinde melodik bir çizginin söylenmesi; ritim–entonasyon eşgüdümünün geliştirilmesi. - Diksiyon Egzersizleri: Dinî metnin anlaşılması için Türkçe/Arapça kelimelerin net telaffuzunun çalışılması. - Ses Takibi: Öğrencinin kısa bir bölümü seslendirdikten sonra kendi sesini kaydedip emisyon kalitesini objektif olarak değerlendirmesi.
CS 3.3. Geleneksel çalgılara (ör. Ney, Ud, Kanun) ve bunların Dinî Müzikteki rollerine ilgi ve bilgi göstermek.
- Enstrüman Tanıma: En az üç geleneksel çalgının tınısını belirlemek için enstrümantal eserlerin dinlenmesi. - Bilgilendirici Fiş: Bir geleneksel çalgının (ör. Ney'in ruhu sembolize etmesi) rolü ve sembolizmasına dair kısa bilgilendirme fişi hazırlanması. - Uygulamalı Gösteri: Darbuka veya Ud gibi geleneksel bir ritim/çalgı üzerinde basit bir performansın izlenmesi.
CS 3.4. En az bir temel makam (ör. Rast veya Segâh) kullanarak basit bir İlâhîyi vokal olarak icra etmek.
- Uygulama: Öğrencinin Rast veya Segâh makamında sade bir İlâhîyi doğru entonasyon ve ritimle seslendirmesi.

CG 4 - İslâm müzik mirasının tanınması ve değerlendirilmesi

Clasa a X-a
CS 4.1. İslam/Türk-Osmanlı müzik mirasından 3–4 önemli şahsiyeti tanıyabilme.
- Tanıma Oyunu: Önemli besteci veya icracıların (ör. Itrî, Dede Efendi) kısa biyografileri ya da portreleri sunulur; öğrenciler doğru ismi belirler. - Tematik Proje: Öğrenciler önemli bir şahsiyeti seçerek ona ait basit bir müzik eserini tanıtır.

Clasa a X-a
- Basit Kronoloji: 3–4 temsilî şahsiyetin kronolojik bir zaman çizelgesine yerleştirilmesi.
CS 4.2. Meşk geleneğinin müzik bilgisinin aktarımındaki rolünü (sözlü aktarım ve ustadan öğrenme) kısaca açıklayabilme.
- Meşk'in Tanımı: Meşk yönteminin (ustadan birebir tekrar yoluyla öğrenme) nota esaslı öğrenmeden farkının açıklanması. - Meşk Simülasyonu: Öğretmen, kısa bir ilahiyi sadece dinleme ve tekrar yoluyla öğreterek geleneksel meşk yöntemini uygular. - Araştırma: Meşk yöntemini kullanan bir üstat hakkında kısa bir araştırma yapılması.
CS 4.3. Dinî Müzik mirasındaki farklı icra stillerini işitsel olarak ayırt edebilme (ör. şehir üslubu vs. kırsal üslup).
- Karşılaştırmalı Dinletiler: Aynı Ezan veya İlahi'nin iki farklı üsluptaki icrasının dinlenmesi (ör. geleneksel Cami Musikisi ile modern bir yorum). - Üslup Tanımlaması: Öğrencilerin iki icra arasındaki tını, tempo ve makam farklılıklarını basit kavramlarla açıklaması. - İcra Grupları: Sınıfın iki gruba ayrılarak aynı ilahiyi iki farklı üslupta icra etmesi (biri daha yavaş ve süslemeli, diğeri daha hızlı ve sade).
CS 4.4. İslam ve Türk-Osmanlı dünyasının müzik mirasına karşı ilgi ve saygı gösterebilme.
- Miras Sloganı: Gençleri Dinî Müziği dinlemeye ve korumaya teşvik eden kısa bir slogan oluşturma. - Sanal Gezi: Müzik geleneğiyle tanınmış tarihî bir cami hakkında kısa bir belgesel izlenmesi. - Kişisel Yansıma: Bu müzik mirasının gelecek nesillere neden aktarılması gerektiğine dair kısa bir kişisel değerlendirme yazısı.

CLASA a X-a

ÖĞRENME İÇERİĞI

İçerik Bölümleri	İçerik
Türk-İslam Müzik Sisteminin Temelleri	1. Temel Teori: Nota, ritim, es, süreler ve değiştirici işaretler gibi temel kavramların tanımlanması ve tanınması. 2. Modal Sistem: Doğu modal sisteminin temel kavramlarının belirlenmesi ve açıklanması: Makam (melodik yapı), Dizin (dizi/gama), Usûl (ritim/ölçü). 3. Temel Makamlar: 3-4 temel makâmın (ör. Rast, Segâh, Uşşak) işitsel olarak tanınması ve giriş düzeyinde teorik bilgisi. 1. Okuma Uygulaması: Tek sesli bir melodi hattı ve basit ritmik unsurlar içeren notaların okunması.
Dinî Müziğin İbadet ve Manevî Değer Bağlamındaki Yeri	1. Müziğin Rolü: Dinî müziğin ibadetlerdeki (İbadet) yeri ve manevî kimliğin gelişimindeki rolünün açıklanması. 2. Litürjik Bağ: Müzik geleneği ile ibadetin temel unsurları (Kur'an, Ezan, İlahî) arasındaki ilişkinin tanınması. 3. Cami Türleri: Cami musikisinin başlıca türlerinin (ör. Ezan, İlahî) ve onların litürjik kullanım amaçlarının belirlenmesi. 4. Tutum: Müzik aracılığıyla ifade edilen dinî ve kültürel değerlere karşı Saygı ve merak duygusunun geliştirilmesi.
Vokal ve Enstrümantal Yorum ile Makam Uygulaması	1. Temel Vokal Teknikleri: Basit ritmik öğelerin kullanılması ve vokal emisyonunun temel tekniklerinin (nefes, diksiyon) yorumlamada uygulanması. 2. Basit Repertuvar: Bilinen İlahî'lerden kısa bölümlerin (ör. nakarat) ses ve ritim açısından doğru biçimde icra edilmesi. 3. Makam Yorumlama: En az bir temel Makam kullanarak (ör. Rast veya Segâh) basit bir İlahî'nin vokal olarak yorumlanması. 4. Geleneksel Çalgılar: Ney, Ud, Kanun gibi geleneksel enstrümanlara ilgi ve bilgi gösterilmesi ve bunların Dinî Mûsikî'deki rolünün tanınması.
Miras, Tarih ve Meşk Geleneği	1. Önemli Figürler: İslam/Türk-Osmanlı müzik mirasından 3–4 temsilî ismin belirlenmesi. 2. Meşk Geleneği: Meşk geleneğinin (doğrudan sözlü aktarım) müzik bilgisinin öğretimindeki rolünün kısaca bilinmesi ve açıklanması. 3. Üslup Çeşitleri: Dinî Mûsikî mirasında farklı yorum tarzlarının işitsel olarak ayırt edilmesi (ör. şehir üslubu vs. kırsal üslup). 4. Değer Verme: İslam ve Türk-Osmanlı dünyasının müzik mirasına karşı ilgi ve saygı gösterilmesi.

CLASA a XI-a

ÖZEL YETKINLIKLER (CS) VE ÖĞRENME ETKINLIKLERINE ÖRNEKLER (EAI)

CG 1 - Kültürel ve dinî müziğin değerini kavrama

Clasa a XI-a
CS 1.1. İslami litürjik metinler ve gerekleri doğrultusunda müzik türlerinin (ör. Ezan, İlahî) işlev ve yapı bakımından karşılaştırmalı analizi.
- Vaka İncelemesi: Bir Ezan'ın yapısının bir İlahî ile karşılaştırılarak litürjik işlev ve müzikal form açısından farkların belirlenmesi. - Metin Analizi: Bir İlahî metninin seküler bir şiirle karşılaştırılması ve dinî gerekliliklerin vezin ve seçilen Makam üzerindeki etkisinin incelenmesi. - İşlev Diyagramı: Bir namaz hizmetinin farklı aşamalarında müziğin rolünü gösteren bir diyagram hazırlanması.
CS 1.2. Makamlara özgü duygusal veya mânevî içeriklerin dinî metinlerle ilişkilendirilerek mesajın derinliğinin anlaşılması.
- Tematik Dinleti: Bilinen Makam'lardaki eserlerin (ör. Hüzzam – hüzün) dinlenmesi ve Makam seçiminin metnin mânevî mesajına göre gerekçelendirilmesi. - Yaratıcı Çalışma: Öğrencilerin bir Kur'an ayeti veya kısa bir şiirsel metin seçip uygun bir Makam önermesi ve duygusal gerekçe sunması. - Tartışma: Makam'ın dinleyicinin Takva (dindarlık, mânevî duyarlılık) hâlini nasıl etkileyebileceği üzerine tartışma.
CS 1.3. Cami Musikisi geleneğinden örnekler aracılığıyla müziğin toplumsal dinî ve kültürel eğitimdeki rolünün temellendirilmesi.
- Belgesel Araştırma: Osmanlı döneminde Cami Musikisi korolarının gençlerin eğitimindeki rolünün incelenmesi. - Yazılı Argüman: Dinî müziğin, kültürel aktarımda mimari veya edebiyat kadar önemli bir araç olduğunu savunan bir argümantatif yazı oluşturulması. - Panel Tartışması: Dinî Mûsikî'nin günümüzde İslami değerleri yeni nesillere aktarmak için hangi yöntemlerle kullanılabileceğinin tartışılması.
CS 1.4. Dinî Mûsikî'nin farklı bağlamlarda topluluk kimliğinin tanımlanması ve korunmasındaki rolünün değerlendirilmesi.
- Medya Analizi: Diasporada popüler olan bir İlahî'nin incelenmesi ve kültürel köklere bağlılığı nasıl güçlendirdiğinin değerlendirilmesi. - Simüle Röportaj: Bir toplum lideriyle yapılan hayalî bir röportaj üzerinden, dinî müzik etkinliklerinin kimlik inşasındaki öneminin tartışılması. - Yansıtma: Gerçek anlamda "otantik" kabul edilmesi için bir Ezan'ın veya İlahî'nin nasıl duyulması gerektiğine dair kişisel bir değerlendirme yazılması.

CG 2 - Müzik alanındaki temel kuramsal bilgilerin uygulanması

Clasa a XI-a
CS 2.1. Geleneksel Türk/İslâm müziğine özgü makam sistemlerinin ve aralıklara dayalı yapıların ayırt edilmesi ve uygulanması
- İntonasyon Alıştırmaları: Makamlara özgü aralıkları (ör. koma, küçük tam ses) içeren kısa ezgilerin doğru intonasyonla solfej edilmesi. - Transpozisyon: Temel bir makamın (ör. Rast) farklı başlangıç perdelerine taşınarak iç yapısının anlaşılması. - Pratik Uygulama: Çalışılan makamları oluşturan perdelerin ve aralıkların bir çalgı üzerinde (klavye veya sanal Ud) tespit edilmesi.
CS 2.2. Orta seviye notaların analiz edilmesi: makam, usûl ve süslemelerin doğru biçimde tanımlanması
- Nota Analizi: Orta seviyede bir İlahî notasının incelenmesi; makamın (dizi analiziyle), usûlün (ölçü incelemesiyle) ve cümle yapısının belirlenmesi. - Analitik Yorum: Bir ezgi parçasının solfej edilmesi ve kullanılan bir süslemenin (ör. çarpma) makam içindeki işlevinin açıklanması.

Clasa a XI-a
- Ritim–Melodi Tanıma: Bilinmeyen bir ezgi dinletildikten sonra usûlün ritmik vuruşlarla tespit edilmesi.
CS 2.3. Orta karmaşıklıkta usûllerin (ör. Yürük Semâî) tanınması ve uygulanması
- Vurmalı Çalgı Alıştırması: Orta seviye usûllerin (ör. Sofyan, Semâî) ritim çalgıları veya beden perküsyonu ile icra edilmesi. - Ritmik–Melodik Doğaçlama: Verilen bir makam üzerine basit bir melodik hat oluşturulması ve buna orta seviyede bir usûl ile eşlik edilmesi. - Karşılaştırmalı Analiz: Basit bir usûl ile daha karmaşık bir usûlün (ör. Evfer) yapı ve simetri bakımından karşılaştırılması.
CS 2.4. Kısa melodik pasajların (4–8 ölçü) işitsel olarak tanınıp Batı müzik notasyonu ile yazıya geçirilmesi
- Melodik Dikte: Kısa bir melodinin dinlenip nota ve ritim değerlerinin doğru biçimde porteye aktarılması. - Makam Tanıma ve Notaya Alma: Dinletilen bir ezginin makamının belirlenmesi ve gerekli değiştirici işaretler (diyez/bemol) ile notaya yazılması. - Kontrol ve Doğrulama: Transkribe edilen melodinin bir başka öğrenci tarafından enstrümanla icra edilerek doğruluğunun kontrol edilmesi.

CG 3 - Vokal ve enstrümantal yorumlama becerilerinin geliştirilmesi

Clasa a XI-a
CS 3.1. Orta seviyedeki vokal eserlerin (bilinen İlahîler, basit Ezan) akıcı ve ifadeli bir şekilde icra edilmesi; diksiyon ve cümleleme üzerine yoğunlaşma
- Vokal Atölyesi: Grup hâlinde eser icrası; özellikle cümlelerin birlikte söylenmesi ve metnin açık, anlaşılır bir diksiyonla okunması. - Şan Çalışması: Kontrollü nefes ve uzun cümle gerektiren İlahîlerin düzenli olarak çalışılması. - İfade Odaklı Solfej: Tanınmış bir melodinin, hocanın verdiği nüans ve ifade işaretlerine dikkat edilerek solfej edilmesi.
CS 3.2. Ezan ve Kâmet gibi ibadet çağrılarının en az 3–4 farklı Makam'da icra edilmesi
- Makam Rotasyonu: Aynı Ezan'ın 3 farklı makamda (ör. Rast, Segâh, Hüzzam) çalışılması; her makamın temel perdelerine dikkat edilmesi. - Müezzin Simülasyonu: Bir öğrencinin sınıf önünde tam bir Ezan'ı doğru intonasyon ve dinamikle bireysel olarak okuması. - Ses Kaydı Analizi: Ünlü müezzinler tarafından okunmuş Ezan'ların dinlenmesi ve kullanılan makam ile melodik varyasyonların doğru şekilde belirlenmesi.
CS 3.3. Geleneksel bir ritim veya melodi çalgısında basit eşlik yapabilme becerisinin geliştirilmesi
- Enstrüman Pratiği: Ritim veya melodi çalgısı çalışan öğrencilerin sınıfa eşlik ederek basit bir İlahî icrasını desteklemesi. - Basit Aranjman: Bilinen bir İlahî için temel bir eşlik (ritim ve sade bir melodik-harmonik hat) oluşturulması. - Senkronizasyon Alıştırmaları: Vokal icranın enstrüman eşliğiyle uyum içinde yürütülmesi için ritmik ve melodik eşzamanlılık çalışmaları.
CS 3.4. İlahî'nin şiirsel ve mânevî içeriğine uygun olarak nüans (dinamik) ve cümleleme aracılığıyla ifade gücünün geliştirilmesi
- Dinamik Çalışması: Aynı İlahî pasajının üç farklı dinamik seviyede (pianissimo, mezzoforte, forte) okunması ve bu seviyelerin metinle ilişkilendirilmesi. - Duygusal Yorum: Öğrencinin bir İlahî'yi tek bir duyguyu (ör. özlem, umut, hamd) aktarmaya odaklanarak yorumlaması ve bu etkinin dinleyici üzerindeki yansımalarının değerlendirilmesi. - Cümleleme İncelemesi: Metindeki anlamı ve manevî mesajı vurgulamak amacıyla uygun nefes yerlerinin belirlenmesi ve icrada uygulanması.

CG 4 - İslâm müzik mirasının tanınması ve değerlendirilmesi

Clasa a XI-a
CS 4.1. İtri, Dede Efendi gibi başlıca temsilcilerin İslam/Türk-Osmanlı müzik teorisi ve pratiğine katkılarını açıklama
- Biyografik Sunumlar: Öğrenciler, önemli bir ismin teorik veya bestecilik alanındaki katkılarını ayrıntılı şekilde tanıtan sunumlar hazırlar.

Clasa a XI-a
- Eser Analizi: Ünlü bir bestecinin tanınmış bir eserinin dinlenmesi ve eserin müzik pratiğine getirdiği yeniliğin (ör. bir makamın geliştirilmesi) açıklanması. - Besteciler Haritası: Önde gelen bestecilerin zaman ve mekân içindeki konumlarını gösteren bir harita hazırlanması.
CS 4.2. Cami Musikisi'nin tarihsel gelişimini ve onun seküler müzikle (Türk Sanat Musikisi) ilişkisini analiz etme
- Tarihî Belgesel: Osmanlı döneminde müziğin gelişimi ve müzik türleri arasındaki karşılıklı etkilerin ele alındığı bir belgeselin izlenmesi ve analiz edilmesi. - Karşılaştırma Tablosu: Cami Musikisi ile Türk Sanat Musikisi'nin özelliklerini ve bağlamlarını karşılaştıran bir tablo hazırlanması. - Araştırma: 20. yüzyıldaki reformların dinî müziğin rolü ve üslubu üzerindeki etkilerinin incelenmesi.
CS 4.3. Meşk geleneği (sözlü/ustalık yoluyla aktarım) üzerine araştırma ve bu geleneğin Makam'ların ve klasik repertuvarın korunmasındaki rolünü inceleme
- Kurgusal Röportaj: Geleneksel bir üstatla yapılmış gibi yazılan bir röportaj; üstadın Meşk tecrübesi ve aktarım yöntemi hakkındaki görüşleri. - Sunum: Meşk'in, Makam'ların bozulmadan veya sadeleşmeden korunmasında nasıl bir güvence sistemi olarak işlediğinin açıklanması. - Uygulamalı Örnek: Aynı eserin eski bir kayıt (sözlü aktarım) ile modern bir transkripsiyonunun karşılaştırılması; Meşk'in süslemeleri korumadaki rolünün gözlemlenmesi.
CS 4.4. Türk-Osmanlı müzik geleneği ile diğer İslam kültürleri arasındaki etkileşimleri ve karşılıklı müzikal alışverişleri araştırma
- Tematik Araştırma: Fars veya Arap makam sistemlerinin Türk Makam sistemine etkilerinin (ör. adlandırma, yapı) incelenmesi. - Karşılaştırmalı Dinleti: Türkiye, İran ve Arap coğrafyalarından dinî eserlerin dinlenmesi; makam kullanımı ve çalgılama açısından benzerlik ve farkların tespit edilmesi. - Bilgilendirici Yazı: İslam kültürleri arasında dolaşmış bir müzik aleti (ör. Ud) hakkında kısa bir bilgilendirici makale yazılması.

CLASA a XI-a

ÖĞRENME İÇERİĞI

İçerik Bölümleri	İçerik
Türk-İslam Müzik Sisteminin Temelleri	1. Genişletilmiş Modal Sistem: Hüzzam, Uşşak, Hüseynî gibi temel Makamların analitik incelenmesi, Makamı tanımlayan özel aralıklar ve dörtlü/beşlilerin (tetra-kordlar) çözümlenmesi (İlerleme aşaması: Basit tanımadan Makamın iç yapısının analizine geçiş.) 2. Ritim ve Usûl: Orta düzeyde karmaşıklığa sahip Usûl yapılarını (örn. Yürük Semâî) tanıma ve icra etme, bunları uygulamalı çalışmalara dâhil etme. 3. Okuma ve Transkripsiyon: Orta düzeydeki notaların analiz edilmesi ve işitsel olarak belirlenen kısa melodik cümlelerin Batı müzik notasyonu ile basit şekilde yazıya geçirilmesi.
Dinî Müziğin İbadet ve Manevî Değer Bağlamındaki Yeri	1. Litürjik İşlev Analizi: Müzik türlerinin (ör. Ezan, Kâmet) yapısı ve işlevinin, ilgili litürjik metinler ve ibadet gerekleriyle karşılaştırmalı olarak incelenmesi. (İlerleme: Türü yalnızca tanımaktan, onun ayrıntılı litürjik işlevini anlamaya doğru.) 2. Makam–Metin İlişkisi: Belirli Makam'ların, dinî metnin duygusal ve manevî içeriğiyle ilişkilendirilmesi (ör. Segâh Makamı'nın kullanımı). 3. Toplumsal Rol: Dinî müziğin din eğitimi içindeki yerinin gerekçelendirilmesi ve Dinî Müziğin, özellikle azınlık bağlamlarında, topluluğun kültürel kimliğini korumaya nasıl katkı sağladığının değerlendirilmesi.
Vokal ve Enstrümantal Yorum ile Makam Uygulaması	1. Akıcı Yorumlama: Orta seviye vokal repertuvarının (bilinen İlâhîler) akıcı bir şekilde icrası; özellikle ifadeye, diksyona ve doğru cümlelemeye dikkat edilmesi. (Gelişim: Parça parça icradan, bütün eserin duygu yüklü ve akıcı yorumuna geçiş.) 2. İbadet Bağlamında Uygulama: Ezan ve Kâmet'in yorumlanmasına ait tekniklerin en az 3–4 farklı Makamda uygulanması (ör. Rast, Segâh, Hüzzam); nüans ve dinamik kullanımının geliştirilmesi. 3. İfade Teknikleri: İlâhî'nin şiirsel ve manevî içeriğine uygun olarak dinamik, vurgu ve nüansların adapte edilmesiyle yorumun daha etkileyici hâle getirilmesi. 4. Basit Eşlik: Geleneksel bir ritim veya melodi çalgısıyla (ör. Ney, Ud, Bendir) basit eşlik yapabilme becerisinin geliştirilmesi ve vokal yoruma destek sağlanması.
Miras, Tarih ve Meşk Geleneği	1. Usta Katkıları: Temsilî şahsiyetlerin (örn. Itrî, Dede Efendi) müzik teorisi ve pratiğinin gelişimine yaptıkları katkıların tanımlanması. (İlerleme: İsimleri tanımaktan, somut katkılarını analiz etmeye doğru.) 2. Cami Musikisinin Tarihi: Cami Musikisi'nin tarihsel gelişiminin ve bunun Türk Sanat Musikisi (seküler müzik) ile ilişkilerinin analiz edilmesi. 3. Meşk Belgelenmesi: Meşk geleneği (sözlü ve doğrudan aktarım) hakkında derinlemesine araştırma yaparak, bu geleneğin klasik repertuvarın korunmasındaki rolünün açıklanması. 4. Kültürel Etkileşimler: Türk-Osmanlı müzik geleneği ile diğer İslam kültürleri (örn. Arap, Fars müziği) arasındaki müzikal etkileşimlerin ve karşılıklı alışverişlerin araştırılması.

CLASA a XII-a

ÖZEL YETKINLIKLER (CS) VE ÖĞRENME ETKINLIKLERINE ÖRNEKLER (EAI)

CG 1 - Kültürel ve dinî müziğin değerini kavrama

Clasa a XII-a
CS 1.1. Dini bağlamda ses estetiği ve etiğini eleştirel olarak değerlendirme ve klasik müzik ile halk müziği arasındaki konuma ilişkin kişisel bir görüş ifade etme.
- Etik Yuvarlak Masa: cami müziği ile modern dini müzik türlerini karşılaştırarak kutsal mekânda müziğin sınırları üzerine tartışma. - Eleştirel Deneme: İslam'da Güzel Ses kavramı ve değerlendirme kriterleri üzerine bir deneme yazma. - Medya Analizi: ticari bir dini müzik eserini İslamî müzik etiği açısından eleştirel olarak değerlendirme.
CS 1.2. Dini müziğin kültürel ve dini kimliğin temel bir unsuru olarak değerini kamu söyleminde savunma.
- Savunuculuk Projesi: geniş kitlelere yönelik, müzik mirasının önemini anlatan kısa bir video veya infografik hazırlama. - Konuşma Alıştırması: kültürel kimliğin korunmasında dini müziğin rolü hakkında simüle edilmiş bir halka açık konuşma yapma. - Açık Mektup: cami müziğinin kültürel etkinliklerde yer alması için bir kültür kurumuna açık mektup yazma.
CS 1.3. Müzik türlerinin işlevine dair bilgileri sentezleyerek cami müziğinin gelecekteki rolüne ilişkin kişisel bir vizyon oluşturma.
- Gelecek Vizyonu: cami müziğini özgünlüğünü bozmadan korumak ve modernleştirmek için uzun vadeli bir plan hazırlama. - Karşılaştırmalı Vaka Çalışması: Bizans veya Gregoriyan gibi diğer dini müzik geleneklerinin tarihsel gelişimlerini nasıl yönettiklerini inceleme. - Eğitim Programı Tasarımı: Siyer bilgisi ile dini müzik eğitimini birleştiren bir eğitim modeli önerisi oluşturma.
CS 1.4. İslam dünyasındaki üslup ve yorum çeşitliliğine saygı duyulması gerekliliğini gerekçelendirme.
- Tavr Analizi: aynı Ezan veya İlahi'nin Türkiye ve Mısır gibi farklı bölgesel üsluplarla icra edilmiş kayıtlarını dinleyerek her üslubun değerini açıklama. - Tartışma: üslup çeşitliliğine duyulan saygının ümmetin birliğini nasıl güçlendirdiğini savunma. - Mini Konferans: farklı mezheplerin (Mezhep) müzikal ifadeleri ve bunlara duyulan hoşgörü üzerine kısa bir sunum hazırlama.

CG 2 - Müzik alanındaki temel kuramsal bilgilerin uygulanması

Clasa a XII-a
CS 2.1. Teorik bilgilerin sade bir dini müzik eserini düzenlemek veya transkribe etmek için sentezlenmesi ve stil kurallarına uygun çalışılması.
- Aranjman Projesi: basit bir İlahi seçerek, özgün Makam'ı koruyacak şekilde iki veya üç sesli bir vokal aranjmanı hazırlama. - Tam Transkripsiyon: duyulan bir Ezan'ın Makam, Usul ve kullanılan süslemelerle birlikte eksiksiz olarak transkribe edilmesi. - Yaratıcı Egzersiz: belirlenmiş bir Makam'ın kurallarına uyarak ve basit bir Usul kullanarak kısa bir melodi hattı besteleme.
CS 2.2. Klasik repertuvara özgü karmaşık ritmik yapıları (Usul) analiz etme ve icra etme.
- Ritmik-Tarihsel İnceleme: Devr-i Kebîr gibi karmaşık bir Usul'ün yapısını analiz etme ve tarihî kullanım bağlamını inceleme. - Toplu İcra: karmaşık bir Usul'ün ritim enstrümanlarıyla grup hâlinde icra edilmesi; vurgu, denge ve senkronizasyona odaklanma. - İleri Düzey İşitsel Tanıma: klasik Türk/İslam müziğinden örnekler dinleyerek kullanılan karmaşık Usul'ü tespit etme.

Clasa a XII-a
CS 2.3. Makam'lara özgü mikrotonal nüansları, Batı nota sistemindeki işaretler ve transpozisyon kurallarıyla doğru şekilde notaya alma.
- Mikrotonal Notasyon Egzersizi: Batı müziği notasındaki mikroton sembollerini (ör. koma işaretleri) çizme ve açıklama. - Mikrotonal Dikte: zor bir Makam'dan verilen dizin (melodik skala) örneğini dinleyerek mikrotonları doğru şekilde notaya alma. - Osmanlı Partitür Analizi: mümkünse geleneksel bir Osmanlı notasını inceleyerek Batı notasıyla karşılaştırma.
CS 2.4. Makam ve Usul bilgilerini kullanarak karmaşık ve yarı-improvize (yarı doğaçlama) frazeleri tanıma ve icra etme.
- Frazaj Egzersizi: bir eseri icra ederek yorumcunun yarı-improvize frazaj (ör. geçki – kısa modülasyon) kullandığı noktaları tespit etme. - Taksim Simülasyonu: verilen bir Makam'ın melodik gelişim kurallarına bağlı kalarak basit bir taksim denemesi yapma. - Karşılaştırmalı Analiz: aynı Ezan'ın iki farklı yorumunu dinleyip Makam bilgisine dayalı frazaj farklılıklarını analiz etme.

CG 3 - Vokal ve enstrümantal yorumlama becerilerinin geliştirilmesi

Clasa a XII-a
CS 3.1. Dini metnin içeriğine uygun olarak frazajı, dinamikleri ve Makam'ı uyarlayarak ileri düzeyde ifade gücüne sahip bir yorum düzeyine ulaşılması.
- Bireysel Resital: sınıf önünde duygusal ifade gücüne odaklanarak solo bir (karmaşık) İlahi parçası hazırlama ve seslendirme. - Nüans Çalışması: aynı eseri, metindeki anlam inceliklerini yansıtacak şekilde dinamik ve Tavır (yorum üslubu) değişiklikleriyle yeniden yorumlama. - Simülasyon Masterclass: bir icranın video kaydını alıp öğretmen veya arkadaşlarla birlikte izleyerek rezonans, kontrollü vibrato gibi ileri teknik ayrıntıları analiz etme.
CS 3.2. Öğrenilen Makam'larda basit Taksim'ler (improvizasyonlar) icra ederek dizilere ve modülasyon kurallarına hâkimiyetin gösterilmesi.
- Modülasyon Egzersizleri: bir Makam'da başlayıp akraba bir Makam'a doğru bilinçli ve doğru bir modülasyon içeren kısa improvizisyon yapma. - Model İncelemesi: ünlü Taksim'lerin video analizini yaparak improvizayonun yapısını ve kurallarını anlama. - Grup İmprovizisyonu: bir öğrencinin bir fraza ile başladığı ve diğerlerinin Makam'ı koruyarak veya modüle ederek devam ettiği kolektif improvizisyon çalışması.
CS 3.3. Vokal veya enstrümantal topluluklarda aktif ve sürdürülebilir katılım göstererek müzikal uyum ve duyarlılık sergilenmesi.
- Topluluk Projesi: dinamik ve ses dengesi yönetilerek karmaşık yapılı bir eserin seslendirilmesi için küçük bir vokal-enstrümantal topluluk oluşturma. - İleri Seviye Eşlik Çalışmaları: bir arkadaşın vokaline eşlik ederken tempo veya frazajdaki değişikliklere anında uyum sağlama. - Final Konseri: topluluk üyesi olarak iç veya halka açık bir konser vermek ve final değerlendirmesi olarak icra etmek.
CS 3.4. Nefes kontrolü ve rezonansın etkili kullanımını içeren olgun bir ses ve yerleşmiş bir vokal tekniğinin gösterilmesi.
- Rezonans Egzersizleri: sesin yerleşimini ve rezonansını geliştirmek için çeşitli ünlü ve ünsüzler üzerinde vokaliz çalışmaları yapma. - Dayanıklılık Testi: uzun bir eseri icra ederek geniş frazalar boyunca nefes kontrolünü koruma. - Teknik Öz-Değerlendirme: kendi vokal tekniğinin güçlü ve zayıf yönlerini analiz eden ayrıntılı bir rapor hazırlama ve geliştirme planı oluşturma.

CG 4 - İslâm müzik mirasının tanınması ve değerlendirilmesi

Clasa a XII-a
CS 4.1. Geleneksel repertuarın icrasına yönelik tematik dinletiler düzenleyerek veya etkinliklere katılarak kültürel mirasın aktif olarak tanıtılması ve değerinin yükseltilmesi.
- Etkinlik Organizatörü: türler ve bestecileri tanıtan Tematik Dinleti'nin planlanması ve sınıf arkadaşları veya toplum için düzenlenmesi.

Clasa a XII-a
- Kaynak Üretimi: Dinî Müzik için bir dinleme rehberi veya web/sosyal medya sayfası hazırlanması. - Halkla İlişkiler: bir kültür kurumuyla iletişime geçip bir Mirası Değerleme etkinliği önerisinde bulunulması.
CS 4.2. Meşk geleneğinin modern akademik dinî müzik eğitimi bağlamındaki sürekliliğinin ve öneminin açıklanması.
- Pedagojik Proje: Meşk yöntemini modern öğretim teknikleriyle birleştiren bir mini-el kitabı veya giriş dersi hazırlanması. - Araştırma: hâlâ Meşk yöntemiyle eğitim veren geleneksel müzik okulları hakkında araştırma yapıp sonuçların sunulması. - Tartışma: Meşk yönteminin modern bir sınıfta kullanılmasının avantaj ve dezavantajları üzerine grup tartışması yapılması.
CS 4.3. Tarihsel ve üslupsal bilgilerin sentezlenerek bir icranın özgünlüğü ve Tavrı (stil) hakkında gerekçeli değerlendirmeler yapılması.
- Müzik Eleştirisi: bir Ezan veya İlahi icrası hakkında profesyonel bir müzik eleştirisi yazıp Makam'ın özgünlüğünü ve yorum Tavrı'nı değerlendirme. - Uzman Paneli: modern bir yorumun geleneğin ruhuna sadık olup olmadığını tartışmak için uzman paneli simülasyonu gerçekleştirme. - Rol Yapma: bir eseri tarihsel açıdan değerlendirme: bu yorum 18. yüzyılda nasıl algılanırdı?
CS 4.4. Müzik mirasının dinlerarası ve kültürlerarası diyalog bağlamındaki rolünün araştırılması ve sunulması.
- Kültürlerarası Sunum: İslami Dinî Müzik ile diğer inançlara ait müzikler (örn. Bizans/psaltik müzik) arasındaki benzerlik ve farkları tanıtan bir sunum hazırlanması. - Diyalog Makalesi: müziğin kültürler ve dinler arasında nasıl bir iletişim köprüsü olabileceğini vurgulayan bir makale yazılması. - Vaka Çalışması: bir dinlerarası diyalog etkinliğinin incelenmesi ve müziğin bu süreçte oynadığı rolün analiz edilmesi.

CLASA a XII-a

ÖĞRENME İÇERİĞİ

İçerik Bölümleri	İçerik
Türk-İslam müzik sisteminin temelleri: sentez ve yaratım	1. Yaratım için teorik sentez: Makam ve usul bilgilerinin basit dinî müzik eserlerinin düzenlenmesi veya transkripsiyonu için uygulanması. 2. Karmaşık ritim analizi: Klasik repertuara özgü karmaşık ritmik yapılara (ör. devr-i kebîr) ilişkin analiz ve yorumlama. 3. Nota ustalığı: Makamlara özgü mikrotonal nüansların batı notasyonu ve transpozisyon kuralları kullanılarak doğru bir şekilde notaya alınması. 4. İleri düzey frazasyon: Makam ve usul bilgilerini kullanarak yarı-doğaçlama nitelikte karmaşık frazelerin tanınması ve icra edilmesi.
Dinî Müziğin İbadet Bağlamındaki Yeri: Etik ve Vizyon	1. Eleştirel ve Etik Değerlendirme: Dinî bağlamda ses estetiği ve etiğini eleştirel olarak değerlendirme ve kişisel bir duruş ortaya koyma (klasik dinî müzik vs. popüler dinî müzik). 2. Destek ve Münazara: Dinî Müziğin kültürel ve dinî kimliğin temel bir unsuru olarak değerinin kamu söyleminde savunulması. 3. Gelecek Vizyonu: Müzik türlerinin işlevine dair bilgilerin sentezlenerek Camii Müziğinin gelecekteki rolüne ilişkin özgün bir vizyon geliştirilmesi. 4. Çeşitliliğe Saygı: İslam dünyasında mevcut olan üslup ve yorum çeşitliliğine karşı Saygı (hürmet) gerekliliğinin gerekçelendirilmesi.
Vokal, Enstrümantal ve İcra Ustalığı	1. İleri Düzey İfadeî Yorum: Metnin dinî içeriğine uygun olarak frazeyi, nüansları ve Makam'ı uyarlayarak ileri düzeyde ifadeî bir icra seviyesine ulaşma. 2. Basit Taksim İmprovizasyonu: Çalışılmış Makam'larda basit Taksim'ler icra ederek dizi hâkimiyetini ve modülasyon kurallarını uygulamada gösterme. 3. Olgun Ses ve Teknik: Nefes kontrolü ve rezonansı etkili bir şekilde kullanarak olgun bir ses ve sağlam bir vokal teknik sergileme. 4. Toplu Performans: Vokal veya enstrümantal topluluklarda aktif ve sürdürülebilir katılım sağlayarak uyum ve müzikal duyarlılık gösterme.
Miras, Tarih ve Meşk Geleneği: Değerleme ve Tanıtım	1. Aktif Tanıtım: Tematik dinletiler düzenleyerek veya geleneksel repertuvarın icra edildiği etkinliklere katılarak müzik mirasının aktif tanıtımını ve değerlenmesini sağlama. 2. Üslup Eleştirisi: Tarihî ve stilistik bilgileri sentezleyerek bir icranın özgünlüğü ve Tavrı (üslubu) hakkında gerekçeli değerlendirmelerde bulunma. 3. Meşk ve Modern Pedagoji: Meşk geleneğinin sürekliliğini ve önemini modern akademik dinî müzik eğitimindeki yeri bağlamında açıklama. 4. İnterkültürel Diyalog: Müzik mirasının dinler arası ve kültürler arası diyalogdaki rolünü araştırma şi sunma.

METODOLOJIK ÖNERILER

Dinî Mûsikî dersi, öğrencilerin İslâm kültür ve medeniyetinde müziğin rolünü kavrama, duygusal ve ruhani yaşantılarını sanatsal bir dille ifade edebilme ve ahlâkî değerlere dayalı estetik bir bakış açısı geliştirme becerisini kazandırmayı amaçlar. Bu ders, öğrencilerin kültürel kimliğini güçlendirmeyi, ruhsal hassasiyetlerini geliştirmeyi ve müziği inanç değerlerinin aktarımında bir araç olarak kullanmayı hedefler. Öğretim süreci, öğrenci merkezli, etkileşimli, değer odaklı ve uygulamaya dayalı bir şekilde tasarlanmıştır. Derslerde bilgi aktarımının yanı sıra dinleme, analiz etme, icra, empati, estetik duyarlılık ve manevi farkındalık becerilerinin geliştirilmesine de önem verilir.

Yöntem açısından Dinî Mûsikî öğretimi, geleneksel yöntemlerle modern teknikleri bir araya getirmelidir. Açıklama ve sunum yöntemi, müziğin tarihî ve teorik yönlerini anlatmak için etkilidir. Sorgulayıcı konuşma ve tartışma, eleştirel düşünmeyi, analiz ve yorumlama becerisini teşvik eder. Dinleme ve analiz etme yöntemi, ezan, ilahi, salavat veya tekbir gibi örneklerde ses yapısını ve duygusal ifadenin anlaşılmasını sağlar. Gösteri yöntemi ise ney, ud, kanun gibi enstrümanların uygulamalı olarak öğretilmesinde temel bir yere sahiptir.

Ayrıca meşk yöntemi (taklit ve tekrar yoluyla, ustadan talebeye aktarılan geleneksel öğretim biçimi), okul ortamına uyarlanarak teknik, duygu ve manevi bağlılık arasındaki ilişkiyi güçlendirebilir. Dijital becerilerin geliştirilmesi için modern teknolojilerin kullanımı tavsiye edilir. Öğrenciler dijital kayıt arşivleri oluşturabilir, nota ve teori uygulamalarını (MuseScore, Flat.io) kullanabilir, kendi icralarını çevrim içi olarak paylaşabilir veya makam ve müzik terimlerini pekiştirmek için interaktif testler (Kahoot, Quizizz) çözebilirler. Dijital içerik üretimi (bloglar, podcastler, videolar, çevrim içi dergiler) ise iletişim ve sanatsal ifade becerilerini geliştirir.

Dinî Mûsikî aynı zamanda ahlâkî ve ruhsal bir eğitim alanıdır. Sanat ile ahlâk arasındaki ilişki üzerine yapılan düşünme etkinlikleri, sanat icrasındaki niyetin rolü ve müzisyenin manevi sorumluluğu gibi konulara dair tartışmalar, öğrencilerin kutsal sanatın etik boyutunu anlamalarına yardımcı olur. Doğa gözlemi, dinleme ve müzik meditasyonu gibi etkinlikler, ilahî yaratılışa karşı şükür duygusunu besler. Öğrencilerin dinî konserler, ibadethanelerde icra veya sosyal merkezlerde yapılan programlara katılması, empati ve toplumsal sorumluluk bilincini güçlendirir.

İçeriklerin ele alınışında öğretmen, öğrencilerin yaşını, ilgi alanlarını ve hazırlık düzeylerini dikkate alarak yakın olandan uzağa, somuttan soyuta, teoriden uygulamaya ilkelerini uygular. Konuların sırası ve ağırlığı, sınıfın ihtiyacına göre esnek şekilde düzenlenebilir. Buna göre:

- **9. sınıfta**, dinî müziğe giriş, tanımı ve önemi, Rast makamı ve ney enstrümanı ele alınır;
- **10. sınıfta**, Hz. Peygamber ve Raşid Halifeler döneminde müzik, erken dönem teorisyenleri (el-Fârâbî, İbn Sînâ) ve Segâh–Hüzzam makamları işlenir;
- **11. sınıfta**, müzik teorisi, nota yazımı, usûl bilgisi, meşk geleneği ve Uşşak–Hüseynî makamları üzerinde durulur;
- **12. sınıfta**, Osmanlı geleneği, uygulamalı icra, müzik etiği ve kutsal sanatın estetik boyutu öne çıkarılır.

Değerlendirme yalnızca teorik bilgiye değil, uygulama becerilerine, tutumlara ve değerlere de dayanır. Değerlendirme araçları arasında icra performansı, sistematik gözlem, sanatsal portfolyo, grup projeleri, dijital sunumlar ve öz değerlendirme bulunur.

Öğretmenin rolü, rehberlik eden ve kolaylaştıran bir konumdadır; farklı öğrenme stillerine uygun çeşitli materyaller kullanır, uygulamaya dayalı etkinlikleri teşvik eder ve öğrencilerin kendi kültürel bağlamlarından örnekler getirmelerini destekler. Verilen geri bildirim yalnızca teknik doğruluğa değil, sanatsal tavra, ifade gücüne ve manevi içeriğe de odaklanmalıdır. Ders, tarih, edebiyat ve sanatlarla disiplinler arası olarak ilişkilendirilerek kültürel-dinî yapının bütüncül bir şekilde anlaşılmasını sağlar.

Dinî Mûsikî eğitimi sayesinde öğrenciler ruhsal hassasiyet, estetik bilinç, kültürel aidiyet, disiplin, sabır, ekip çalışması, tevazu ve sanatsal etik gibi değerleri geliştirme imkânı bulurlar. Aynı zamanda dijital becerileri ve çevresel farkındalıkları da gelişir. Bu metodolojik yaklaşım, Dinî Mûsikî dersini sadece bir müzik eğitimi olmaktan çıkararak zihinsel, ahlâkî, estetik ve ruhsal yönleri kapsayan bütüncül bir eğitim alanına dönüştürür — ruh, kültür ve değerler için bir terbiye mekânı hâline getirir.

BIBLIYOGRAFIK KAYNAKLAR

CLASA a IX-a
Tema generală: Introducere în muzica religioasă și originile tradiției muzicale islamice
Lucrări de bază:

9. **Al-Fârâbî**, Kitâbu'l-Mûsîkî el-Kebîr (Cartea mare despre muzică), ed. Cairo, 1967.
10. **Ibn Sînâ**, Risâle fi'l-Mûsîkî (Tratat despre muzică), în Kitâbu'ş-Şifâ, ed. Cairo, 1953.
11. **Recep Uslu**, Türk Din Musikisi Tarihi, İstanbul: Marmara Üniversitesi Yayınları, 2003.
12. **Ahmet Hakkı Turabi**, Dinî Musiki Dersleri, İstanbul: Ensar Neşriyat, 2011.
13. **Ali Ergur**, Müziğin Toplumsal Tarihi, İstanbul: Bağlam Yayınları, 2012.
14. **I. Brăiloiu**, Opere: Muzica bizantină și orientală, București: Editura Muzicală, 1984.
15. **Jean During**, Musique et extase: L'audition mystique dans la tradition soufie, Paris: Albin Michel, 1988.
16. **Paul Robertson**, The Music of the Mind: Essays in the Mystical Philosophy of Music, Oxford, 2002.

Resurse pedagogice:

- Manualele și programele pentru „Muzică religioasă" – Diyanet İşleri Başkanlığı / MEB Yayınları, Ankara.
- **Ministerul Educației (RO)** – Programa școlară pentru disciplina Religie – liceu, București, 2023.

CLASA a X-a
Tema generală: Muzica în perioada profetică și marii teoreticieni ai muzicii islamice
Lucrări fundamentale:

8. **Safiyyüddîn Abdülmü'min Urmevî**, Kitâbü'l-Edvâr, ed. Owen Wright, London, 1978.
9. **Abdülkâdir Merâgî**, Câmiü'l-Elhân (Colecția melodiilor), ed. R. Wright, Istanbul, 1990.
10. **Owen Wright**, The Modal System of Arab and Persian Music (1250–1300), Oxford: Oxford University Press, 1978.
11. **Henry George Farmer**, Historical Facts for the Arabian Musical Influence, London, 1930.
12. **Ekrem Karadeniz**, Türk Musikisi Nazariyatı ve Usulleri, İstanbul: Milli Eğitim Basımevi, 1983.
13. **Suphi Ezgi**, Nazari ve Ameli Türk Musikisi, 5 vol., İstanbul, 1933–1953.
14. **Ahmet Cevdet Paşa**, Kısas-ı Enbiya ve Tevarih-i Hulefa, pentru contextul cultural.

Studii moderne:

- **Jean During**, La musique iranienne: Tradition et évolution, Paris, 1991.
- **Fikret Karakaya**, İslâm Medeniyetinde Müzik ve Ahlâk, Ankara, 2017.

CLASA a XI-a
Tema generală: Practica muzicii religioase, teoria modurilor și tradiția meșk
Lucrări și tratate:

8. **Hammâmîzâde İsmail Dede Efendi**, Eserleri ve Makam Analizleri, ed. M. Bardakçı, İstanbul, 1991.
9. **Bekir Sıtkı Sezgin**, Türk Din Musikisi Repertuarı, İstanbul, 1984.
10. **Ahmet Özhan**, Tasavvuf Musikisi ve Meşk Geleneği, İstanbul: Kubbealtı Neşriyat, 2007.
11. **Necdet Yaşar**, Meşk: Türk Musikisinde Usta-Çırak Geleneği, İstanbul: Pan Yayıncılık, 2010.
12. **Eugenia Popescu-Judetz**, Sources of Oriental Music Theory in the Middle Ages: Greek, Arabic and Persian Traditions, Bucharest: Editura Muzicală, 1977.
13. **Şehvar Beşiroğlu**, Türk Makam Müziğinde İcra Geleneği, İstanbul: İTÜ Yayınları, 2014.
14. **Cem Behar**, Aşk Olmayınca Meşk Olmaz: Meşk Kültürü Üzerine Denemeler, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2016.

Studii complementare:

- **Samiha Ayverdi**, İstanbul Geceleri ve Dinî Musikinin Ruhu, İstanbul: Kubbealtı Yayınları, 2001.
- **Mircea Eliade**, Sacrul și Profanul, București: Humanitas, 1992 (pentru perspectiva sacrului în artă).

CLASA a XII-a
Tema generală: Tradiția muzicală otomană, interpretarea practică și etica artei sacre
Lucrări fundamentale:

9. **Rauf Yekta Bey**, La Musique Turque, Paris, 1922.
10. **Buhûrîzâde Mustafa Itrî Efendi**, Eserleri ve Tesirleri Üzerine Bir İnceleme, İstanbul: Kültür Bakanlığı Yayınları, 2003.
11. **Cinuçen Tanrıkorur**, Osmanlı Dönemi Türk Musikisi Üzerine Makaleler, İstanbul: Dergâh Yayınları, 2002.
12. **Yalçın Tura**, Türk Musikisinde Makam ve Armoni, İstanbul: Pan Yayıncılık, 1999.
13. **Walter Feldman**, Music of the Ottoman Court: Makam, Composition, and the Early Ottoman Instrumental Repertoire, Berlin: VWB, 1996.
14. **Suraiya Faroqhi**, Subjects of the Sultan: Culture and Daily Life in the Ottoman Empire, London, 2005.
15. **Ahmet Lütfi Kazancı**, İslam Sanatı ve Estetiği, İstanbul: Ensar Yayınları, 2018.
16. **Gönül Paçacı**, Osmanlı Döneminde Dinî Müzik Uygulamaları, İstanbul: İSAM Yayınları, 2009.

Surse didactice și metodologice:

- **MEB Güzel Sanatlar Lisesi** – Dinî Musiki Dersi Öğretim Programı, Ankara, 2022.
- **UNESCO**, Traditional Music as Intangible Cultural Heritage: Ottoman and Islamic Contexts, Paris, 2021.
- **Ministerul Educației**, Metodologia integrării artelor în educația religioasă, București, 2022.

Bibliografie generală suplimentară (pentru toate clasele)

- **Ethem Ruhi Fığlalı**, İslam Düşüncesinde Müzik, Ankara: DİB Yayınları, 2009.
- **Cemil Meriç**, Bu Ülke – capitolul „Müziğin Felsefesi”.
- **Rauf Yekta**, Türk Musikisi Nazariyatı.
- **A. Popescu**, Istoria muzicii universale, București, 1980.
- **Titus Moisescu**, Muzica religioasă în spațiul bizantin și oriental, București, 2005.
- **Gheorghe Ciobanu**, Tradiția bizantină și influențele otomane în muzica românească veche, București: Editura Muzicală, 1974.

Bibliografie – Stil APA (actualizată 2022–2025)

1. Surse generale despre muzica religioasă și educația muzicală islamică

- Köksal, E. (2023). Mawlid as a musical form in Turkish religious music. İslami İlimler Dergisi, 18(1), 183–200. https://dergipark.org.tr/en/pub/islamiilimler/issue/76165/1264745
- Korkmaz, H., & Stokes, M. (2024). Islam and music in Turkey. In C. Tee, F. Vicini, & P. Darrell (Eds.), The Oxford Handbook of Religion in Turkey. Oxford University Press. https://academic.oup.com/edited-volume/55832/chapter/455346432
- Koç, E., & Önal, H. (2023). Music therapy in Turkish-Islamic civilization. İnönü Üniversitesi Kültür ve Sanat Dergisi, 9(2), 177–190. https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/3573129
- Fışkın, Ü. (2025). Analyzing the usûl and makam structures of Turkish folk songs collected in Kosovo with the “melodic nucleus”. International Journal of Musicology, 12(1), 45–68.

2. Surse privind teoriile muzicale clasice islamice și makamurile

- Elitaş, Ö., & Türkmen, E. F. (2022). Muallim İsmâîl Hakkı Bey’s studies on less used makams. International Journal of Curriculum and Instruction, 14(2), 1442–1456. https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1340902.pdf
- Baysal, O., Gül, R., Şeftali, Y. C., Sindar, G., Yalçın, Z., & Çolakoğlu Sarı, G. (2023). Introducing MakamNetz: A virtual guide to Turkish makam universe. Istanbul Technical University. https://research.itu.edu.tr/en/publications/introducing-makamnetz-a-virtual-guide-to-turkish-makam-universe
- Aksoy, B. (2023). Traditional makam theory in contemporary Turkish music education. Journal of Turkish Music Studies, 5(1), 25–42.

3. Surse istorice și biografice despre mari muzicieni și tradiția otomană

- Kaya, M. (2023). Buhurizade Mustafa Itrî Efendi and his legacy in Ottoman religious music. Turkish Cultural Review, 11(3), 101–118.
- Tüfekçioğlu, H. (2022). Hammâmîzâde İsmail Dede Efendi: Life, works, and aesthetic vision. Ankara University Journal of Divinity, 63(2), 311–328.

- Çelik, A. (2024). Ali Ufkî Bey's musical contributions to Ottoman court and religious music. Journal of Islamic Arts and Culture, 8(2), 54–72.

4. Surse despre pedagogie și metode didactice moderne în educația muzicală religioasă

- Yılmaz, S., & Arslan, N. (2023). Pedagogical approaches in teaching Turkish religious music in secondary education. Educational Sciences Review, 21(4), 202–223.
- Kaplan, E. (2024). Digital learning tools in teaching makam and usûl: New models for music education. International Journal of Educational Technology, 18(2), 89–107.
- Duman, G. (2022). Integrating faith and art: Student-centered learning in religious music education. Journal of Spiritual Pedagogy, 9(1), 67–85.

5. Surse românești complementare (pentru context teologic și educațional)

- Bălan, C. (2022). Educația religioasă în contextul digitalizării. Noi perspective pedagogice. Iași: Editura Doxologia.
- Enache, M. (2023). Tradiția bizantină și influențele otomane în muzica religioasă românească. București: Editura Universității din București.
- Mureșan, V. (2024). Teologie, artă și educație: muzica sacră între tradiție și contemporaneitate. Cluj-Napoca: Editura Sapientia.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
IUSUF Muurat	Muftiu	Muftiatul Cultului Musulman din România , Constanța
ANEFI Icbal	Inspector școlar / profesor doctor	Inspectoratul Școlar Județean Constanța
ENE Ulgean	Director adjunct/ Profesor	Școala Gimnazială A.V. Rădulescu Murfatlar
MUSLEDIN Firdes	Profesor doctor	Liceul Tehnologic Nicolae Dumitrescu Cumpăna
USTUNDAG Vildan Melia	Profesor	Școala Gimnazială nr. 1 Valu lui Traian/ Constanța
MOLOGANI Accan	Director/ Profesor	Colegiul Național Kemal Ataturk Medgidia

RESPONSABILI/ COORDONATORI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
ZĂBAVĂ Mihaela	Consilier CNCE	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare	Responsabil CNCE
PISLARU Cătălin	Inspector general MEC	Ministerul Educației și Cercetării	Responsabil MEC
IUSUF Muurat	Muftiu	Muftiatul Cultului Musulman din România, Constanța	Coordonator științific

RESPONSABILI/COORDONATORI/COLABORATORI:

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
MOLOGANI Accan	Director	Colegiul Național Kemal Ataturk Medgidia	Responsabil cult

Anexa nr. 206

Programa școlară
pentru disciplina

ISTORIA RELIGIILOR
Cultul Unitarian

Clasele a IX-a și a X-a

Curriculum de specialitate (CS)
Filiera vocațională, profil teologic
specializarea teologie unitarian

Învățământ liceal

- 2026 –

TABEL CENTRALIZATOR AL PROGRAMELOR ȘCOLARE (TC+CS/TC/CS)

Nr. crt.	Filiera	Profilul	Domeniul/ Specializarea/ Calificarea	Clasele	Tip de programă (TC+CS/TC/CS)	Numele disciplinei din CS, cu rubrică proprie în catalog
1.	Vocațională	Teologic/Cultul Unitarian	Teologie Unitariană	IX-XII	CS	Istoria religiilor

Vocațional, Teologic-Cultul Unitarian, Teologie Unitariană

Nr. crt.	Discipline de specialitate	Clasa a IX-a	Clasa a X-a	Clasa a XI-a	Clasa a XII-a
1.	Studii biblice	1	1	2	2
2.	Literatura creștină unitariană	1	1	1	1
3.	Istoria bisericii unitariene	1	1	2	2
4.	Muzică bisericească*	1	1	1	1
5.	Educație spirituală (cu realocarea orelor disciplinei Religie din TC)	**1**	**1**	**1**	**1**
6.	Evidență bisericească informatizată	-	-	1	1
7.	Istoria artei creștine	-	-	1	1
8.	Istoria religiilor	1	1	0	0
TOTAL		**6**	**6**	**9**	**9**

Anexa nr. 206
Programa școlară pentru disciplina *Istoria religiilor,* Cultul Unitarian, clasele a IX-a și a X-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea teologie unitariană*

NOTĂ DE PREZENTARE

Prezenta programă școlară completează curriculumul pentru disciplina *Istoria religiilor Cultul Unitarian*, cu aplicare pentru clasele din învățământul liceal, *filiera vocațională, , profilul teologic* forma cu frecvență zi, începând cu anul școlar 2026-2027. Pentru această categorie de clase, conform planurilor-cadru pentru învățământul liceal, forma cu frecvență zi, aprobate ca anexe la OMEC nr. 4350/2025, studiul disciplinei are următoarea alocare orară săptămânală, defalcată pe segmentul *curriculum de specialitate* (CS):

An de studiu	Clasa a IX-a	Clasa a X-a	Clasa a XI-a	Clasa a XII-a
Tip segment curricular	CS	CS	CS	CS
Nr. săptămânal de ore (Istoria religiilor)	1	1	0	0

Disciplina Istoria religiilor oferă elevilor o perspectivă amplă asupra diversității credințelor și practicilor religioase ale lumii, contribuind la înțelegerea fenomenului religios ca dimensiune fundamentală a experienței umane. Prin studiul comparativ al marilor religii, elevii sunt sprijiniți să descopere valorile comune ale spiritualității, sensul moral și etic al vieții, precum și semnificațiile culturale și istorice ale religiei.

Această disciplină promovează respectul, toleranța și dialogul interreligios, formând capacitatea de a înțelege și aprecia diversitatea spirituală. Prin reflecție, analiză și dialog, elevii sunt încurajați să recunoască rolul constructiv al religiei în dezvoltarea culturii, a civilizației și a identității umane.

Programa are o dimensiune interdisciplinară, realizând conexiuni cu istoria, filosofia, literatura, arta și educația civică. Studiul comparativ al religiilor dezvoltă gândirea critică, deschiderea culturală și conștiința apartenenței la o lume plurală, bazată pe valori universale – pace, compasiune, dreptate și solidaritate.

Disciplina Istoria religiilor contribuie la formarea unei atitudini echilibrate, reflexive și responsabile față de valorile spirituale, culturale și etice, pregătind elevii pentru o conviețuire bazată pe respect reciproc și înțelegerea diferențelor.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

Clasa a IX-a

CG1	**Cunoașterea și înțelegerea conceptelor, evenimentelor și practicilor religioase din antichitate**
CG2	**Compararea, din perspectivă critică, a fenomenului religios.**
CG3	**Exprimarea propriei identități religioase prin raportare la valorile universale ale religiilor lumii.**

Clasa a X-a

CG1	**Cunoașterea și înțelegerea istoriei, a textelor sacre și a principiilor fundamentale ale iudaismului, creștinismului și islamului.**
CG2	**Analiza critică a fenomenului interreligios.**
CG3	**Sintetizarea și evaluarea informațiilor pentru consolidarea identității religioase.**

CLASA a IX-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G. 1 - Cunoașterea și înțelegerea conceptelor, evenimentelor și practicilor religioase din antichitate.

IX.CS.1.1 Identifică și descrie principalele mituri, ritualuri și divinități din religiile antice.
- *Analizarea unui mit fondator (de exemplu, mitul creației din Egiptul antic sau Mesopotamia) și reprezentarea lui grafică.* - *Realizarea unui tabel comparativ al principalelor divinități egiptene, grecești și romane.* - *Organizarea unei prezentări orale despre o formă de cult antic și semnificația sa în viața comunității.*

C.G. 2 - Utilizarea formelor de exprimare religioasă și a modurilor de viață în religiile lumii

IX.CS.2.1. Explică concepte-cheie din religiile orientale.
– Explorarea noțiunilor de karma, dharma, samsara, nirvana prin texte ilustrative și discuții ghidate. *– Redactarea unei fișe explicative despre o practică religioasă orientală (meditația, pelerinajul, respectul față de viață).* *– Vizionarea și comentarea unui documentar despre India antică și religiile sale.*
IX.CS.2.2. Compară practicile și conceptele de bază din religiile studiate.
- *Realizarea unui poster comparativ între religiile Egiptului, Greciei și Orientului antic.* - *Discuție: „Ce valori morale comune se regăsesc în mitologiile antice?”.* - *Exercițiu de sinteză: identificarea elementelor universale ale experienței religioase (sacrificiul, rugăciunea, credința în viața de apoi).*

C.G. 3 - Exprimarea propriei identități religioase prin raportare la valorile universale ale religiilor lumii

IX.CS.3.1. Aplică principii de toleranță și respect în raport cu diversitatea religioasă.
- *Studiu de caz: comportamente de intoleranță în istorie și modul de depășire a acestora.* - *Activitate de reflecție: „Ce înseamnă pentru mine respectul față de credințele altora?”.* - *Proiect de grup: realizarea unui cod etic al respectului interreligios inspirat din valori universale.*
IX.CS.3.2. Sintetizează valorile etice comune din religiile antice și orientale și le aplică la o temă morală contemporană.
- *Realizarea unei hărți conceptuale care evidențiază valorile morale comune (adevărul, dreptatea, compasiunea, respectul pentru viață) în religiile Egiptului, Indiei și Chinei antice.* *– Alegerea unei probleme morale actuale (de exemplu, protejarea mediului, respectul față de viață, solidaritatea) și argumentarea unei soluții inspirate din învățăturile religioase antice.* *– Elaborarea unui eseu sau a unei prezentări de grup intitulată „Ce putem învăța de la religiile vechi despre viața etică modernă”.*

CLASA a IX-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Religiile preistorice	Cultul morților Animismul Șamanismul
Religiile din Orientul Antic	Egiptul antic Mesopotamia
Religiile greacă și romană	Panteonul, ritualuri şi practici.

CLASA a X-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G. 1 - Cunoașterea și înțelegerea istoriei, a textelor sacre și a principiilor fundamentale ale iudaismului, creștinismului și islamului.

X.CS.1.1. Analizează principiile, evenimentele și personalitățile din istoria iudaismului.
– Studiu de text: extragerea valorilor morale și religioase din fragmentele Torei. *– Elaborarea unei cronologii a marilor profeți ai Vechiului Testament.* *– Realizarea unui colaj vizual „Simbolurile iudaismului și semnificația lor”.*
X.CS.1.2. Interpretează elementele-cheie din creștinism.
- *Compararea textelor din Evanghelii privind învățăturile morale ale lui Isus.* - *Discuție: „Ce înseamnă iubirea aproapelui în creștinismul timpuriu și azi?”.* - *Prezentare multimedia: principalele simboluri creștine și mesajul lor universal.*
X.CS.1.3. Evaluează principiile și practicile islamice.
- *Lectura unor fragmente din Coran, urmată de identificarea valorilor morale comune cu cele din iudaism și creștinism.* - *Redactarea unei fișe tematice: Cei cinci stâlpi ai islamului – semnificație și impact social.* - *Vizionarea unui documentar educativ despre viața Profetului Mahomed și dezbaterea asupra rolului credinței în societate.*

C.G. 2 - Analiza critică a fenomenului interreligios.

X.CS.2.1. Sintetizează informațiile despre textele sacre și practicile din iudaism, creștinism și islam.
– Crearea unui tabel comparativ al textelor sacre: Tora – Biblia – Coranul. *– Analiza comună a unei teme: credința, rugăciunea, milostenia în cele trei tradiții.* *– Activitate de sinteză: elaborarea unei prezentări de grup „Religiile abrahamice – asemănări și diferențe”.*
X.CS.2.2. Evaluează rolul dialogului interreligios în promovarea păcii și a înțelegerii.
- *Studiu de caz: exemple contemporane de cooperare între confesiuni religioase.* - *Joc de rol: simularea unei întâlniri interreligioase pe tema păcii și respectului.* - *Redactarea unei reflecții personale: „Cum pot contribui eu la un climat de dialog?”.*

C.G. 3 - Sintetizarea și evaluarea informațiilor pentru consolidarea identității religioase.

X.CS.3.1. Elaborează un discurs argumentativ despre importanța dialogului interreligios.
- *Redactarea unui eseu scurt: „Religiile lumii – poduri, nu ziduri”.* - *Prezentare publică în clasă: argumente pro-dialog, inspirate din texte sacre.* - *Realizarea unei campanii educative școlare pentru promovarea toleranței religioase.*

CLASA a X-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Iudaismul	Istoria poporului evreu. Moise și Legea. Textele sacre: Tora, Talmud Curente în iudaism: Ortodox, conservator, reformat.
Creștinismul	Viața și învățăturile lui Isus. Textele sacre. Curentele creștinismului: catolicismul, ortodoxia, protestantismul, neoprotestantismul.
Islamul	Viața și activitatea profetului Mahomed. Cei cinci stâlpi ai islamului. Coranul.

SUGESTII METODOLOGICE

A. Strategii didactice – direcții de actualizare și valorizare a metodelor de predare

Predarea disciplinei Istoria religiilor se bazează pe metode interactive, centrate pe elev, care favorizează învățarea prin descoperire, reflecție și dialog. Profesorul are rolul de facilitator al înțelegerii interculturale, încurajând analiza comparativă și empatică a diferitelor tradiții religioase. Se recomandă metode precum studiul de caz, dezbaterea, analiza de text, lucrul în echipă, proiectele tematice, învățarea prin descoperire și activitățile creative.

B. Abordarea conținuturilor

Conținuturile disciplinei sunt organizate tematic și cronologic, urmărind prezentarea marilor religii ale lumii, a tradițiilor spirituale și a interacțiunilor culturale dintre acestea. Abordarea didactică trebuie să favorizeze înțelegerea valorilor universale, recunoașterea asemănărilor și diferențelor și dezvoltarea respectului față de alte credințe. Profesorul poate utiliza surse istorice, texte religioase, materiale vizuale și digitale pentru a sprijini analiza comparativă și interpretarea simbolică.

C. Contexte și medii de învățare

Învățarea în cadrul disciplinei Istoria religiilor se realizează în contexte diverse, care stimulează curiozitatea, reflecția și dialogul intercultural:

- lecturi și analize de texte religioase și filozofice;
- vizite la muzee, lăcașuri de cult și expoziții tematice;
- dezbateri și mese rotunde pe teme religioase și culturale;
- activități interdisciplinare cu istoria, filosofia, literatura și arta;
- proiecte de cercetare și prezentări despre tradiții religioase mondiale.

Mediile de învățare pot fi variate – sala de clasă, biblioteca, mediul online, spațiile culturale sau religioase –, încurajând cooperarea, respectul și învățarea prin experiență directă.

D. Aspecte privind evaluarea

Evaluarea în cadrul disciplinei Istoria religiilor trebuie să reflecte caracterul formativ și reflexiv al învățării, punând accent pe înțelegerea conceptelor, analiza critică și exprimarea personală. Se recomandă metode de evaluare variate și complementare:

- teste scrise sau orale pentru verificarea cunoștințelor de bază;
- analiza de texte sau imagini religioase;
- portofolii tematice sau jurnale reflexive;
- prezentări orale, dezbateri și proiecte de grup;
- auto- și coevaluare, axate pe respect, colaborare și gândire critică.

Evaluarea trebuie să încurajeze reflecția personală, atitudinea empatică și capacitatea de a interpreta diversitatea religioasă într-o manieră respectuoasă și echilibrată.

E. Resurse digitale recomandate

Resursele digitale pot sprijini studiul comparativ și vizual al tradițiilor religioase, oferind acces la materiale interactive și documentare. Se recomandă utilizarea următoarelor tipuri de resurse:

- platforme educaționale (Google Classroom, Padlet, Canva, Nearpod);
- enciclopedii și arhive digitale despre religii (Britannica, Internet Sacred Text Archive, World Religions Database);
- resurse multimedia și documentare video despre istoria religiilor;
- colecții online de artă și simbolistică religioasă;
- instrumente digitale pentru proiecte colaborative (Genially, Prezi, Jamboard).

Integrarea resurselor digitale facilitează învățarea vizuală, dezvoltarea gândirii critice și deschiderea către dialogul intercultural și spiritual.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
Bencze Ilona	Membru	Liceul Teoretic „Tamási Áron” Odorheiu Secuiesc

RESPONSABILI/COORDONATORI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Zăbavă Mihaela	Consilier CNCE	Centrul Național pentru Curriculum și Elaborare	Responsabil
Andrási Benedek	Episcop vicar	Biserica Unitariană Maghiară	Coordonator științific
Pîslaru Cătălin	Inspector general	Ministerul Educației și Cercetării	Responsabil MEC

Anexa nr. 207

Programa școlară
pentru disciplina

STUDII BIBLICE
Cultul Unitarian

Clasele a IX-a – a XII-a

Curriculum de specialitate (CS)
Filiera vocațională, profil teologic
specializarea teologie unitarian

Învățământ liceal

- 2026 –

TABEL CENTRALIZATOR AL PROGRAMELOR ȘCOLARE (TC+CS/TC/CS)

Nr. crt.	Filiera	Profilul	Domeniul/ Specializarea/ Calificarea	Clasele	Tip de programă (TC+CS/TC/CS)	Numele disciplinei din CS, cu rubrică proprie în catalog
1.	Vocațională	Teologic/Cultul Unitarian	Teologie Unitariană	IX-XII	CS	Studii biblice

Vocațional, Teologic-Cultul Unitarian, Teologie Unitariană

Nr. crt.	Discipline de specialitate	Clasa a IX-a	Clasa a X-a	Clasa a XI-a	Clasa a XII-a
1.	Studii biblice	1	1	2	2
2.	Literatura creștină unitariană	1	1	1	1
3.	Istoria bisericii unitariene	1	1	2	2
4.	Muzică bisericească*	1	1	1	1
5.	Educație spirituală (cu realocarea orelor disciplinei Religie din TC)	**1**	**1**	**1**	**1**
6.	Evidență bisericească informatizată	-	-	1	1
7.	Istoria artei creștine	-	-	1	1
8.	Istoria religiilor	1	1	0	0
TOTAL		**6**	**6**	**9**	**9**

Anexa nr. 207
Programa școlară pentru disciplina *Studii Biblice,* Cultul Unitarian, clasele a IX-a - a XII-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea teologie unitariană*

NOTĂ DE PREZENTARE

Prezenta programă școlară completează curriculumul pentru disciplina *Studii Biblice Cultul Unitarian*, cu aplicare pentru clasele din învățământul liceal, *filiera vocațională, profilul teologic* forma cu frecvență zi, începând cu anul școlar 2026-2027. Pentru această categorie de clase, conform planurilor-cadru pentru învățământul liceal, forma cu frecvență zi, aprobate ca anexe la OMEC nr. 4350/2025, studiul disciplinei are următoarea alocare orară săptămânală, defalcată pe segmentul *curriculum de specialitate* (CS):

An de studiu	Clasa a IX-a	Clasa a X-a	Clasa a XI-a	Clasa a XII-a
Tip segment curricular	CS	CS	CS	CS
Nr. săptămânal de ore (Studii biblice)	1	1	2	2

Programa școlară se elaborează în concordanță cu:
- Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023;
- Recomandările Consiliului Uniunii Europene (2018) privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții;
- Repere pentru proiectarea, actualizarea și evaluarea Curriculumului național. Cadrul de referință al Curriculumului național, aprobat prin OME nr. 3239/2021;
- Profilul de formare al absolventului, aprobat prin OME nr. 6731/2023;

Aceste documente stabilesc cadrul de dezvoltare al competențelor-cheie și al profilului de formare al absolventului de liceu, competențe la a căror formare contribuie și disciplina Religie.

Programa disciplinei *Studii biblice* este elaborată potrivit modelului de proiectare curriculară centrat pe competențe. Construcția programei este realizată astfel încât să contribuie la dezvoltarea profilului de formare al elevului din ciclul liceal, care descrie aşteptările exprimate față de elev la sfârşitul învățământului liceal, prin raportare la cerințele exprimate în Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023, precum şi prin raportare la caracteristicile de dezvoltare ale elevilor.

Prin studierea Bibliei, absolventul de liceu își dezvoltă identitatea personală şi conştiința de sine, fundamentate pe valori spirituale și morale; demonstrează comportamente etice și responsabile, aplicabile în viața personală, socială și profesională; manifestă respect față de diversitate și disponibilitate pentru dialog constructiv; își consolidează cultura generală prin înțelegerea impactului religiei asupra civilizației și culturii universale; exersează capacitatea de reflecție critică și discernământ moral, esențiale pentru luarea deciziilor; se implică activ în comunitate, asumând valori de solidaritate, cooperare și responsabilitate civică.

Disciplina valorifică achizițiile formate în ciclul gimnazial, unde elevii au dobândit primele noțiuni de cultură religioasă, de morală și de raportare la valorile comunității. La liceu, accentul se mută de la acumularea de cunoştințe de bază la dezvoltarea competențelor de reflecție critică, discernământ moral și responsabilitate socială. Progresul vizează consolidarea unei identități personale asumate, pregătirea pentru viața adultă și integrarea valorilor spirituale în contexte sociale, culturale și profesionale mai complexe.

Este complementară cu disciplinele socio-umane prin perspectiva valorică și spirituală asupra omului și societății. Are caracter interdisciplinar, favorizând proiecte comune cu literatura, arta, științele sociale și educația civică.

Elemente de noutate pe care le aduce programa:
- Orientare spre competențe transversale (educația pentru cetățenie democratică, educația pentru viață, dezvoltare personală)
- Actualizarea conținuturilor (corelarea temelor religioase cu provocările lumii contemporane: digitalizare, ecologie, drepturile omului, migrație, multiculturalitate, inteligența artificială)
- Dimensiunea interactivă și practică (implicare socială, voluntariat, utilizarea proiectelor interdisciplinare)

- Deschiderea spre dialog (formarea competenței de dialog interconfesional și intercultural; prezentarea comparativă a valorilor comune ale diferitelor tradiții religioase)
- Accent pe formarea caracterului și a autocunoașterii (dezvoltarea rezilienței, a inteligenței emoționale și spirituale; instrumente de reflecție personală - jurnal reflexiv, portofoliu spiritual).

Structura programei școlare de Studii biblice include, pe lângă nota de prezentare, următoarele elemente:

– Competențe generale;
– Competențe specifice și exemple de activități de învățare;
– Conținuturi;
– Sugestii metodologice

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte diverse.

Competențele generale se referă la achizițiile pe care elevul le dobândește la disciplina Religie pe parcursul întregului ciclu liceal. Acestea au un dublu rol: pe de o parte, reflectă contribuția disciplinei la profilul de formare al absolventului și, implicit, la dezvoltarea competențelor-cheie; pe de altă parte, structurează disciplina în funcție de profilul de formare.

Competențele specifice derivă din competențele generale și reprezintă etape intermediare în dobândirea acestora, fiind formate pe parcursul unui an școlar. Ele sunt adaptate nivelului de dezvoltare al elevilor, ghidează evaluarea performanțelor acestora și oferă cadrul pentru organizarea demersului didactic. Ca etape ale formării competențelor generale, competențele specifice evidențiază progresia acestora de la un an de studiu la altul, contribuind treptat la dezvoltarea competenței generale. Derivarea lor presupune o diferențiere atentă a etapelor procesului de învățare, astfel încât, la finalul studiului disciplinei *Studii biblice*, elevii să fi dobândit competențele generale corespunzătoare.

Activitățile de învățare constituie contexte în care competențele specifice sunt dezvoltate, exersate și consolidate. Ele au rol orientativ și recomandativ pentru profesori, oferindu-le libertatea de a folosi exemplele propuse de programa școlară, de a le completa sau de a le înlocui, astfel încât să adapteze procesul didactic la realitățile concrete ale clasei. În acest mod, crearea de parcursuri de învățare individualizate și personalizate nu mai rămâne un simplu ideal, ci devine realizabilă prin metode și modalități concrete de aplicare.

Conținuturile învățării - sunt organizate pe domenii și reprezintă achiziții de bază prin care se urmărește formarea competentelor elevilor. La nivelul fiecărei clase, programa prezintă o ofertă curriculară care include aspecte de învățătura creștină, dialogul interreligios și intercultural, formarea morală aplicată și implicarea responsabilă în viața comunitară

Sugestiile metodologice oferă exemple de strategii didactice, repere pentru planificarea demersului didactic și elemente pentru evaluarea continuă. Acestea includ recomandări privind desfășurarea efectivă a procesului de predare-învățare-evaluare centrat pe formarea competențelor, exemple de strategii didactice care sprijină realizarea competențelor specifice, precum și propuneri de abordare interdisciplinară și integrată. În plus, acestea cuprind repere pentru evaluarea învățării, raportată la competențele urmărite, putând fi utilizate diverse forme, metode și instrumente de evaluare.

Cadrele didactice sunt încurajate să planifice didactica pe baza competențelor, să adapteze activitățile la context și să utilizeze metode variate de evaluare, cu accent pe progresul și dezvoltarea elevului.

Pentru a asigura un cadru coerent în predarea disciplinei Studii Biblice, programa școlară propune un set de elemente comune pentru toate cultele din România care au drept de predare a propriei religii în sistemul de învățământ: lista competențelor generale, o parte dintre competențele specifice și o serie de exemple de activități de învățare și partea generală a sugestiilor metodologice. Listele de competențe specifice și de conținuturi sunt elaborate de către fiecare cult, permițând orientarea către teme relevante pentru fiecare dintre acestea.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Exprimarea identității religioase, la nivel individual și al comunității, în diferite contexte de viață**
CG2	**Analizarea formelor de exprimare religioasă și a modurilor de viață în religiile lumii**
CG3	**Adoptarea unor decizii responsabile privind viața personală și comunitară, în concordanță cu valorile religios-morale**
CG4	**Colaborarea cu ceilalți pentru promovarea comuniunii în societate, prin respectarea valorilor religioase ale fiecărei persoane**

CLASA a IX-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G. 1 - Exprimarea identității religioase, la nivel individual și al comunității, în diferite contexte de viață

IX.CS.1.1 Identifică personajele, evenimentele și locurile cheie din narațiunile Vechiului Testament
- *Lectura selectivă din Geneza, Exodul și Iosua, urmată de realizarea unei hărți cronologice a principalelor evenimente biblice.* - *Realizarea unui colaj vizual sau digital intitulat „Călătoria poporului evreu – de la patriarhi la exod”.* - *Activitate de grup: joc de asociere între personaje, evenimente și locuri semnificative ale Vechiului Testament.*
IX.CS.1.2. Recunoaște termenii specifici Vechiului Testament și a semnificației lor de bază.
- *Construirea unui glosar biblic cu termeni precum „legământ”, „jertfă”, „prooroc”, „tabernacol”.* - *Activitate interactivă: identificarea termenilor teologici într-un text biblic și explicarea lor în limbaj cotidian.* - *Crearea unui dicționar ilustrat al conceptelor-cheie din Vechiul Testament.*
IX.CS.1.3. Enumerează principalele cărți ale Vechiului Testament
- *Joc didactic: ordonarea cărților Vechiului Testament pe secțiuni (Legislație, Istorie, Poezie, Profeți).* - *Memorarea activă prin cântec sau acronime a structurii canonice a Vechiului Testament.* - *Realizarea unui poster informativ despre organizarea canonică și tematică a Vechiului Testament.*
IX.C.S.1.4. Explică rolul unor personaje biblice în istoria poporului evreu
- Analiză de text: Avraam, Moise, David – modele de credință și responsabilitate. *– Dezbatere: „Ce trăsături morale îi definesc pe liderii biblici?”.* *– Realizarea unui portofoliu de personaje cu scurte descrieri teologice și morale.*
IX.CS.1.5. Sumarizează principalele teme din Vechiul Testament
- Activitate de sinteză: realizarea unei hărți conceptuale a temelor majore – creație, legământ, libertate, dreptate, fidelitate. *- Lectura comparativă a unor fragmente din diferite cărți (Geneza, Exodul, Psalmi) pentru identificarea motivelor recurente* *- Redactarea unei reflecții personale: „Ce înseamnă pentru mine ideea de legământ cu Dumnezeu?”.*

C.G. 2 - Analizarea formelor de exprimare religioasă și a modurilor de viață în religiile lumii

IX.CS.2.1. Identifică și descrie formele de cult și de viață religioasă din Vechiul Testament.
- Analizarea descrierii cortului întâlnirii și a ritualurilor jertfei, pornind de la Exod 25–30. *– Crearea unui model grafic al tabernacolului și explicarea semnificației sale simbolice.* *– Discuție dirijată: „Cum se manifesta credința în viața cotidiană a poporului Israel?”.*
IX.CS.2.2. Diferențiază formele de exprimare religioasă din Vechiul Testament de cele contemporane
- Compararea rugăciunilor și practicilor din Vechiul Testament cu cele actuale din cultul unitarian. *- Interviu cu un membru al comunității despre schimbările în trăirea religioasă.* *– Dezbatere: „Tradiția și actualitatea – cum se echilibrează în viața de credință?”.*
IX.CS.2.3. Explică modul în care psalmii exprimă o varietate de emoții și atitudini religioase.

- *Lectura și interpretarea a trei psalmi (ex. Ps. 23, 51, 121) și identificarea emoțiilor dominante* - *Scriere creativă: compunerea unui psalm personal de laudă, mulțumire sau cerere* - *Analiză comparativă între un psalm de lamentație și unul de mulțumire, evidențiind tonul și scopul spiritual.*

C.G. 3 - Adoptarea unor decizii responsabile privind viața personală și comunitară, în concordanță cu valorile religios-morale

IX.CS.3.1. Recunoaște principiile morale fundamentale din Decalog și din alte texte din Vechiul Testament
- Studiu de text: analiza celor Zece Porunci și aplicarea lor în situații cotidiene. *– Joc de rol: „Decalogul în lumea de azi” – identificarea valorilor morale universale.* *– Redactarea unui scurt eseu: „Porunca care mi se pare cea mai actuală astăzi și de ce”.*
IX.CS.3.2. Explică cum valorile din Vechiul Testament se manifestă în viața de zi cu zi.
- *Discuție dirijată despre valori precum dreptatea, milostenia și fidelitatea.* - *Analiză de caz: „Cum se aplică principiile Vechiului Testament într-un conflict modern?”.* - *Realizarea unei prezentări multimedia cu tema „Valorile morale ale Vechiului Testament și relevanța lor astăzi”.*
IX.CS.3.3. Identifică consecințele acțiunilor personajelor biblice, din perspectiva valorilor religios-morale.
- *Studiu de caz biblic: regele David, Iosif, Moise – decizii și urmări morale* - *Activitate de reflecție personală: „Ce pot învăța din greșelile personajelor biblice?”.* - *Realizarea unui jurnal moral: învățăminte din Vechiul Testament aplicate la propria experiență.*

C.G. 4 - Colaborarea cu ceilalți pentru promovarea comuniunii în societate, prin respectarea valorilor religioase ale fiecărei persoane

IX.CS.4.1. Identifică rolul legămintelor în promovarea unității și a coeziunii sociale în Vechiul Testament.
- Analiza textelor despre legământul cu Avraam și Moise; discutarea semnificației comunitare. *– Realizarea unei diagrame care arată evoluția legămintelor din Biblie.* *– Discuție: „Cum poate un legământ religios să consolideze relațiile umane?”.*
IX.CS.4.2. Explică importanța respectului față de ceilalți, așa cum este promovat în Vechiul Testament
- *Studiu de text: Leviticul 19 – „Să iubești pe aproapele tău ca pe tine însuți”.* - *Exercițiu de reflecție: redactarea unei scurte scrisori către un coleg despre respect și empatie* - *Activitate de grup: stabilirea unui cod de comportament bazat pe valorile biblice ale respectului.*
IX.CS.4.3. Alege și utilizează texte biblice pentru a ilustra ideea de comuniune și de respect reciproc.
- *Selecție de texte din Psalmi, Proverbe și Profeți, urmată de interpretare aplicată.* - *Pregătirea unei prezentări tematice: „Comuniunea în viziunea biblică”* - *Crearea unui afiș sau mesaj public pentru promovarea respectului și colaborării în comunitate.*

CLASA a IX-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Lumea Bibliei	Contextul istoric și geografic. Canonul Vechiului Testament.
Patriarhii și Legea	Narațiuni din Geneza (Adam, Noe, Avraam, Isaac, Iacov, Iosif). Exodul și cele 10 Porunci. Legile din Vechiul Testament.
Perioada regalității	Saul, David și Solomon.
Înțelepciunea și viața	Psalmii Cartea lui Iov

CLASA a X-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G. 1 - Exprimarea identității religioase, la nivel individual și al comunității, în diferite contexte de viață

X.CS.1.1. Utilizează principiile etice din cărțile profetice ale Vechiului Testament pentru a argumenta o decizie morală personală
– Analiza textelor profetice (Isaia, Amos, Mica) și identificarea valorilor morale promovate. *– Dezbatere: „Ce ar spune profeții despre o problemă morală actuală?”.* *– Redactarea unui eseu scurt: „O decizie morală personală inspirată din mesajul profeților”.*
X.CS.1.2. Aplică învățăturile Vechiului Testament pentru a oferi o perspectivă religioasă asupra unei probleme sociale contemporane
- *Studiu de caz: nedreptatea socială în Vechiul Testament și în societatea modernă.* - *Realizarea unei prezentări multimedia: „Compasiune și dreptate în tradiția biblică”.* - *Discuție dirijată: „Cum pot principiile profetice transforma relațiile dintre oameni?”.*
X.CS.1.3. Identifică și explică diferențele dintre legile morale și cele ceremoniale din Vechiul Testament,
- *Compararea unor fragmente din Levitic și Deuteronom pentru delimitarea celor două categorii de legi.* - *Realizarea unui tabel sinoptic „Lege morală – Lege ceremonială – Semnificație spirituală”.* - *Joc de rol: aplicarea principiilor morale biblice într-o situație de viață actuală.*
X. CS.1.4. Evaluează contribuția Vechiului Testament la dezvoltarea morală și spirituală a creștinismului
- Analiza fragmentelor care prefigurează valorile evanghelice (Isaia 58, Amos 5). *– Discuție comparativă: „De la profeție la evanghelie – continuități morale”.* *– Realizarea unei sinteze scrise: „Vechiul Testament – rădăcina spirituală a Noului Legământ”.*

C.G. 2 - Adoptarea formelor de exprimare religioasă și a modurilor de viață în religiile lumii

X.CS.2.1. Analizează formele de cult și de viață din Vechiul Testament și relevanța lor spirituală.
- *Studiu comparativ între ritualurile de jertfă și practica actuală a rugăciunii.* - *Activitate vizuală: reconstruirea simbolică a unei ceremonii biblice și interpretarea sensului ei spiritual.* - *Discuție: „Cum poate un ritual deveni expresie a credinței vii?”.*
X.CS.2.2. Interpretează semnificația spirituală a simbolurilor din Vechiul Testament
- *Identificarea simbolurilor din literatura profetică (focul, apa, lumina, vița).* - *Crearea unui „dicționar de simboluri biblice” cu explicații teologice și morale.* - *Redactarea unui text scurt care interpretează un simbol biblic ales în raport cu viața personală.*
X.CS.2.3. Evaluează rolul rugăciunii și al laudelor din Psalmi
- *Lectură analitică: selectarea unor psalmi de laudă și de cerere; compararea tonului și temei.* - *Activitate reflexivă: redactarea unei rugăciuni personale inspirate din Psalmi.* - *Discuție dirijată: „Cum se exprimă recunoștința în spiritualitatea biblică?”.*

C.G. 3 - Alegerea unor decizii responsabile privind viața personală și comunitară, în concordanță cu valorile religios-morale

X.CS.3.1. Analizează dilemele morale din narațiunile Vechiului Testament
- *Studiu de caz: confruntarea profetului Natan cu regele David (2 Samuel 12).* - *Activitate de grup: identificarea dilemei morale, a deciziei și a consecinței.* - *Discuție: „Ce ne învață Biblia despre asumarea greșelilor?”.*
X.CS.3.2. Evaluează consecințele morale ale acțiunilor personajelor din Vechiul Testament
- *Analiza narativă: Iona, Saul, Elisei – decizii, motive, consecințe.* - *Elaborarea unei diagrame „decizie – efect – învățătură morală”.* - *Redactarea unei reflecții: „Cum pot învăța din alegerile altora?”.*

X.CS.3.3. Elaborează un plan de acțiune personală, bazat pe principii biblice, pentru a rezolva o problemă etică
- *Alegerea unei teme (responsabilitate, onestitate, iertare) și formularea unui plan de comportament concret.* - *Prezentare orală: „Cum aplic un principiu biblic în viața mea”.* - *Discuție colectivă: împărtășirea experiențelor și revizuirea planului personal.*

C.G. 4 - Colaborarea cu ceilalți pentru promovarea comuniunii în societate, prin respectarea valorilor religioase ale fiecărei persoane

X.CS.4.1. Analizează rolul justiției sociale și al milosteniei în cărțile profetice, ca bază pentru colaborarea comunitară
- *Studiu de text: Isaia 58, Amos 5 – chemarea la dreptate și compasiune.* - *Proiect de grup: organizarea unei acțiuni de voluntariat inspirată de principiile biblice.* - *Discuție: „Cum poate credința deveni acțiune socială?”.*
X.CS.4.2. Evaluează importanța toleranței și a respectului față de ceilalți în contextul Vechiului Testament
- *Analiza relațiilor interetnice și interreligioase în epoca profeților.* - *Joc de rol: rezolvarea unei situații de conflict bazată pe respect și empatie.* - *Elaborarea unei campanii educative cu tema „Respectul – temelie a comuniunii”.*
X.CS.4.3. Elaborează un proiect de grup pentru a promova dialogul și respectul între persoane cu valori diferite, inspirat de principiile Vechiului Testament
- *Planificarea unui eveniment școlar dedicat diversității spirituale.* - *Realizarea unei expoziții: „Pacea și prietenia în textele profetice”.* - *Redactarea unui cod comun al respectului, bazat pe versete biblice.*

CLASA a X-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Mesajul profeților	Rolul profetului în Vechiul Testament. Profeți importanți (Isaia, Ieremia, Ezechiel, Amos, Daniel).
Literatura profetică.	Limbajul simbolic și metaforic.
Viziunea unitariană	Rolul omului și responsabilitatea personală.
Moștenirea etică	Principiile etice ale justiției sociale și ale compasiunii.

CLASA a XI-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G. 1 - Exprimarea identității religioase, la nivel individual și al comunității, în diferite contexte de viață

XI.CS.1.1. Identifică evenimentele, personajele și locurile cheie din Evanghelii
- *Lectura selectivă din cele patru Evanghelii și realizarea unei cronologii a vieții lui Isus.* - *Crearea unei hărți geografice a locurilor semnificative din viața lui Isus.* - *Activitate de grup: „Evangheliile în oglindă” – compararea relatărilor despre același eveniment.*
XI.CS.1.2. Recunoaște termenii specifici ale Noului Testament
- *Construirea unui vocabular teologic cu termeni fundamentali (ucenic, apostol, mântuire, har, împărăția lui Dumnezeu).* - *Exercițiu interactiv: identificarea și explicarea termenilor într-un text evanghelic.* - *Realizarea unui mini-glosar digital cu definiții simple și exemple biblice.*
XI.CS.1.3. Explică rolului lui Isus și al apostolilor în fondarea creștinismului
- *Analiza textelor despre chemarea apostolilor și misiunea lor (Marcu 1; Matei 28).* - *Dezbatere: „Ce înseamnă a fi ucenic astăzi?”.* - *Elaborarea unei prezentări multimedia: „De la mesajul lui Isus la comunitatea creștină”.*
XI.CS.1.4 Interpretează parabolele lui Isus prin prisma rezolvării unor dileme etice personale sau sociale.
- Alegerea și analiza unei parabole (ex. Samarineanul milostiv, Fiul risipitor). *– Redactarea unei reflecții personale despre mesajul moral al parabolei.* *– Joc de rol: aplicarea învățăturii parabolei într-o situație concretă din viața cotidiană.*

C.G. 2 - Analizarea formelor de exprimare religioasă și a modurilor de viață în religiile lumii

XI.CS.2.1. Identifică și descrie formele de cult și de viață din primele comunități creștine
– Studiu biblic asupra textelor din Faptele Apostolilor (2:42–47; 4:32–35). *– Crearea unei diagrame a vieții spirituale în Biserica primară: rugăciune, frățietate, solidaritate.* *– Compararea modului de viață al creștinilor timpurii cu cel al credincioșilor de azi.*
XI.CS.2.2. Diferențiază formele de exprimare religioasă din Noul Testament de cele din Vechiul Testament.
- *Analiza comparativă a conceptelor de jertfă, lege, credință și iubire.* - *Dezbatere: „De ce iubirea devine centrul noii legi morale?”.* - *Realizarea unei sinteze scrise: „De la Lege la Har – transformarea spirituală a credinței”.*
XI.CS.2.3. Explică modul în care imnurile și rugăciunile din Noul Testament exprimă o viziune religioasă
- *Lectura și interpretarea unor texte poetice din Epistole (Filipeni 2:5–11; Coloseni 1:15–20).* - *Analiza formelor de rugăciune din Evanghelii și Faptele Apostolilor.* - *Compoziție personală: scrierea unei rugăciuni sau imn inspirat din Noul Testament.*

C.G. 3 - Adoptarea unor decizii responsabile privind viața personală și comunitară, în concordanță cu valorile religios-morale

XI.CS.3.1. Recunoaște principiile morale fundamentale din Noul Testament
- *Identificarea valorilor majore din Predica de pe Munte.* - *Discuție dirijată: „Fericirile – o etică a iubirii și a dreptății”.* - *Crearea unui rezumat vizual al principiilor morale din învățăturile lui Isus.*
XI.CS.3.2. Explică modul în care învățăturile lui Isus pot ghida luarea deciziilor în viața personală.
- *Studiu de caz: aplicarea principiilor iubirii și iertării într-un conflict interpersonal.* - *Redactarea unei reflecții: „Ce ar face Isus în această situație?”.* - *Activitate de grup: elaborarea unui cod etic inspirat din Evanghelii.*

XI.CS.3.3. Identifică consecințele acțiunilor personajelor din Noul Testament din perspectiva valorilor religios-morale
- *Analiza deciziilor morale ale personajelor: Petru, Iuda, Pavel.* - *Discuție: „Ce înseamnă pocăința și schimbarea interioară?”.* - *Realizarea unui jurnal spiritual: învățăminte din experiențele apostolilor.*

C.G. 4 - Colaborarea cu ceilalți pentru promovarea comuniunii în societate, prin respectarea valorilor religioase ale fiecărei persoane

XI.CS.4.1. Identifică rolul dialogului și al toleranței în promovarea comuniunii, așa cum sunt ilustrate în Faptele Apostolilor
– Studierea situațiilor de cooperare între apostoli și comunități diverse. *– Joc de rol: rezolvarea unui conflict de opinie în spiritul dialogului creștin.* *– Proiect colectiv: „Unitate în diversitate – lecții din Faptele Apostolilor”.*
XI.CS.4.2. Explică importanța respectului față de ceilalți prin prisma învățăturilor lui Isus.
- *Analiza textelor despre iubirea aproapelui și relațiile interumane (Matei 7:12; Luca 6:31).* - *Exercițiu de reflecție: redactarea unei scrisori inspirate din porunca iubirii.* - *Organizarea unei campanii școlare despre respect și empatie.*
XI.CS.4.3. Alege și utilizează texte din Noul Testament pentru a ilustra ideea de comuniune și de respect reciproc
- *Selecție de versete despre pace, prietenie, cooperare.* - *Realizarea unei prezentări tematice: „Comuniunea – inima Evangheliei”.* - *Crearea unei afișe sau a unui mesaj vizual pentru promovarea respectului reciproc.*

CLASA a XI-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	**Conținuturi**
Viața lui Isus	Nașterea lui Isus Copilăria lui Isus Minunile lui Isus Moartea lui Isus
Învățăturile lui Isus	Predica de pe Munte. Parabolele lui Isus Porunca iubirii.
Primele comunități creștine	Viața apostolilor. Misiunea Apostolului Pavel.

CLASA a XII-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G. 1 - Exprimarea identității religioase, la nivel individual și al comunității, în diferite contexte de viață

XII.CS.1.1. Analizează impactul scrierilor apostolice asupra formării doctrinei creștine.
– Studiu comparativ între principalele teme ale epistolelor pauline (Romani, Corinteni, Galateni). *– Realizarea unei sinteze: „De la învățătură la doctrină – cum s-a conturat teologia creștină primară”.* *– Prezentare de grup: „Valoarea educativă a scrisorilor apostolice pentru omul contemporan”.*
XII.CS.1.2. Identifică diferențele și similitudinile dintre învățăturile lui Isus și cele ale apostolilor.
- *Compararea textelor din Evanghelii și Epistole privind iubirea, iertarea, credința.* - *Discuție dirijată: „Cum se completează mesajul lui Isus prin cel al apostolilor?”.* - *Crearea unei diagrame vizuale: „Mesajul comun al lui Isus și al apostolilor”.*
XII.CS.1.3. Elaborează un discurs sau un eseu prin care își exprimă propria identitate religioasă, bazată pe o sinteză a învățăturilor Vechiului și Noului Testament.
- *Redactarea unui eseu personal: „Ce înseamnă pentru mine credința biblică”.* - *Prezentare orală: „Lecțiile morale și spirituale care mi-au modelat conștiința”.* - *Crearea unui portofoliu spiritual cu texte, reflecții și citate reprezentative.*
XII.CS.1.4 Crează un proiect care să ilustreze modul în care mesajul biblic poate fi relevant în lumea de astăzi.
- *Alegerea unei teme contemporane (ecologie, justiție socială, pace) și argumentarea relevanței biblice.* *– Realizarea unei campanii media sau afișe tematice: „Mesajul biblic pentru societatea actuală”.* *– Prezentarea unui proiect interdisciplinar în colaborare cu alte discipline (istorie, educație civică).*

C.G. 2 - Analizarea formelor de exprimare religioasă și a modurilor de viață în religiile lumii

XII.CS.2.1. Analizează diverse forme de spiritualitate creștină, bazate pe interpretări diferite ale Noului Testament
- *Studiu comparativ între tradițiile teologice: unitariană, catolică, ortodoxă, protestantă.* - *Dezbatere: „Ce înseamnă o credință rațională și deschisă?”.* - *Redactarea unui eseu: „Spiritualitatea mea între tradiție și libertate”.*
XII.CS.2.2. Compară și contrastează ritualurile și practicile religioase ale diverselor confesiuni creștine
- *Vizionarea de materiale video despre forme de cult din confesiuni diferite.* - *Realizarea unei fișe comparative: asemănări, diferențe, valori comune.* - *Organizarea unei mese rotunde ecumenice: „Unirea prin diversitate”.*
XII.CS.2.3. Evaluează rolul artei, muzicii și literaturii în exprimarea credinței creștine, cu referire la teme din Noul Testament.
- *Analiza unui tablou, imn sau poem inspirat din texte biblice.* - *Crearea unui eseu sau proiect artistic cu tematică religioasă.* - *Discuție: „Cum ajută arta să exprimăm misterul credinței?”.*
...

C.G. 3 - Adoptarea unor decizii responsabile privind viața personală și comunitară, în concordanță cu valorile religios-morale

XII.CS.3.1. Analizează dilemele etice complexe din societatea modernă prin prisma principiilor din Noul Testament
- *Studiu de caz: bioetică, dreptate socială, ecologie morală.* - *Dezbatere: „Cum răspunde Evanghelia provocărilor lumii moderne?”.* - *Redactarea unei reflecții: „O alegere morală ghidată de credință”.*

XII.CS.3.2. Evaluează consecințele etice ale acțiunilor individuale și colective din perspectiva principiilor Noului Testament
- *Analiza comportamentelor sociale și impactul lor moral.* - *Elaborarea unui grafic de tip „cauză – consecință – valoare morală”.* - *Discuție dirijată: „Cum putem evalua faptele prin prisma Evangheliei?”.*
XII.CS.3.3. Elaborează un plan de acțiune pentru a promova o valoare morală esențială în viața personală sau în comunitate, inspirat de Noul Testament.
- *Alegerea unei valori (iertare, pace, solidaritate) și formularea unui plan concret de promovare.* - *Prezentarea planului în fața clasei și discutarea posibilelor obstacole.* - *Realizarea unei campanii școlare bazate pe principiul ales.*

C.G. 4 - Colaborarea cu ceilalți pentru promovarea comuniunii în societate, prin respectarea valorilor religioase ale fiecărei persoane

XII.CS.4.1. Analizează rolul dialogului și al toleranței în promovarea comuniunii, așa cum sunt ilustrate în Faptele Apostolilor.
- *Studierea textelor despre unitate și împăcare (Ioan 17; Efeseni 4).* - *Organizarea unei activități de dialog cu elevi din alte confesiuni.* - *Realizarea unei prezentări: „Pacea – misiunea comună a religiilor”.*
XII.CS.4.2. Evaluează importanța respectului față de diversitatea religioasă, pornind de la textele din Noul Testament.
- *Lectura și comentarea pasajelor despre iubirea aproapelui și nonviolență.* - *Dezbatere: „Poate credința să unească dincolo de diferențe?”.* - *Elaborarea unui cod etic comun pentru relațiile interreligioase.*
XII.CS.4.3. Propune și justifică soluții biblice pentru probleme de etică globală (pace, dreptate), ca proiect final de grup.
- *Planificarea și desfășurarea unei activități comunitare cu mesaj de toleranță.* - *Crearea unei campanii vizuale: „Construim punți, nu ziduri”.* - *Prezentarea publică a rezultatelor proiectului în școală sau comunitate.*

CLASA a XII-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Formarea canonului	Procesul de formare a Noului Testament.
Interpretare biblică	Abordări de bază în studiul biblic.
Credința în societate	Dialog interreligios. Dileme etice contemporane: Bioetica și începutul/sfârșitul vieții; Etica ecologică și responsabilitatea față de creație; Inteligența Artificială (IA) și implicațiile morale; Etica muncii și justiția economică.

SUGESTII METODOLOGICE

A. Strategii didactice – direcții de actualizare și valorizare a metodelor de predare

Sugestiile metodologice au rolul de a sprijini cadrul didactic în proiectarea, organizarea și desfășurarea procesului educațional specific disciplinei Studii Biblice, în concordanță cu finalitățile educaționale ale învățământului liceal și cu principiile pedagogiei centrate pe elev. Acestea vizează formarea competențelor religios-morale, cognitive, sociale și digitale, în acord cu profilul de formare al absolventului de liceu și cu specificul teologic al cultului unitarian.

Demersul didactic are ca finalitate dezvoltarea capacității de înțelegere rațională a textului biblic, formarea discernământului moral, consolidarea identității personale și spirituale și asumarea responsabilității sociale. În acest context, se recomandă utilizarea unor strategii didactice variate, care valorifică experiența de viață a elevului și stimulează gândirea critică, reflecția etică, creativitatea și cooperarea.

1. Metode tradiționale și moderne integrate

• Explicația și lectura analitică – pentru înțelegerea sensului teologic, moral și simbolic al textelor biblice.
• Conversația euristică – pentru stimularea reflecției personale și a dialogului rațional în jurul valorilor biblice.
• Studiul de caz – pentru analiza situațiilor morale și sociale actuale în lumina principiilor biblice.
• Dezbaterea dirijată – pentru formarea gândirii critice și argumentării etice.
• Eseul argumentativ – pentru dezvoltarea exprimării personale și a capacității de sinteză morală.
• Proiectul tematic – pentru integrarea conținuturilor biblice în contexte interdisciplinare și comunitare.
• Portofoliul de învățare – ca instrument de reflecție, evaluare și autoevaluare a progresului spiritual și cognitiv.

2. Metode bazate pe competențe digitale și colaborative

Disciplina Studii Biblice valorifică mediul digital ca spațiu de explorare și comunicare a valorilor religioase, etice și culturale:

• WebQuest biblic – explorarea temelor morale sau sociale biblice prin surse digitale.
• Prezentări multimedia și infografice – realizate de elevi pe teme din Vechiul și Noul Testament.
• Podcasturi și vloguri educaționale – reflecții personale privind mesajul biblic aplicat vieții contemporane.
• Utilizarea platformelor educaționale (ex. Google Classroom, Padlet) pentru colaborare, schimb de resurse și feedback formativ.

3. Metode pentru dezvoltarea competențelor etice și civice

Predarea textului biblic trebuie să conducă la formarea unor atitudini morale și civice, prin activități de tip:

• Învățare prin proiecte de responsabilitate socială – voluntariat, campanii de conștientizare, activități comunitare.
• Analiza dilemelor morale – pentru stimularea judecății de valoare și a discernământului etic.
• Jurnalul reflexiv – ca instrument de autocunoaștere spirituală și morală.

B. Abordarea conținuturilor

Abordarea conținuturilor disciplinei Studii Biblice presupune un echilibru între rigoarea exegetică, deschiderea intelectuală și aplicabilitatea practică a mesajului biblic. Profesorul are libertatea de a selecta și adapta temele, respectând logica teologică și pedagogică a programei.

Principii orientative:

• Centrarea pe competențe – conținuturile devin mijloace pentru formarea capacității de interpretare, reflecție și aplicare morală.
• Contextualizarea – raportarea textelor biblice la realitățile contemporane și la experiența de viață a elevilor.
• Interdisciplinaritatea – conexiuni între Biblie, istorie, artă, literatură, etică, educație civică.
• Dialogul interconfesional și intercultural – valorificarea diversității religioase și a perspectivelor comune privind valorile umane fundamentale.

În abordarea conținuturilor s-a ținut seama de o structurare tematică cu patru domenii principale: „Lumea Bibliei” (clasa a IX-a) „Profeți și etică” (Clasa a X-a), „Viața lui Isus” (Clasa a XI-a), „Dialog și etică globală” (Clasa a XII/a).

Clasa	Domenii de conținut	Conținuturi principale	Accent formativ
IX Lumea Bibliei	Lumea Bibliei	Context istoric și geografic; Canonul Vechiului Testament	Introducerea în universul biblic, orientarea istorică și geografică
	Patriarhii și Legea	Narațiuni din Geneza (Adam, Noe, Avraam, Isaac, Iacov, Iosif); Exodul și cele Zece	Înțelegerea valorilor morale și a conceptului de legământ

		Porunci; Legile din Vechiul Testament	
	Perioada regalității	Saul, David, Solomon	Modele de conducere morală și responsabilitate
	Înțelepciunea și viața	Psalmii; Cartea lui Iov	Reflecție morală și spirituală, atitudini de credință
X Profeți și etică	Mesajul profeților	Rolul profetului; Isaia, Ieremia, Ezechiel, Amos, Daniel	Dimensiunea etică și socială a profeției
	Literatura profetică	Limbajul simbolic și metaforic	Interpretare teologică și artistică a mesajului biblic
	Viziunea unitariană	Rolul omului și responsabilitatea personală	Perspectivă rațională și morală asupra credinței
	Moștenirea etică	Principiile justiției sociale și ale compasiunii	Valori morale universale, implicare civică
XI Viața lui Isus	Viața lui Isus	Nașterea, copilăria, minunile, moartea lui Isus; Predica de pe Munte; Parabolele; Porunca iubirii	Formarea identității morale și spirituale prin modelul lui Isus
	Primele comunități creștine	Viața apostolilor; Misiunea lui Pavel	Înțelegerea originii și unității comunității creștine
XII Dialog și etică globală	Formarea canonului	Procesul de formare a Noului Testament	Istoria textului sacru și autoritatea sa spirituală
	Interpretare biblică	Abordări de bază în studiul biblic	Metodologia interpretării, reflecție teologică
	Credința în societate	Dialog interreligios; Etica creștină în lumea modernă	Aplicarea principiilor biblice la provocările contemporane

Această structurare permite o progresie teologică și modernă clară, adaptată dezvoltării cognitive ale elevilor.

C. Contexte și medii de învățare

Predarea Studiilor Biblice în liceu trebuie să se realizeze într-un cadru educațional deschis, incluziv și participativ, care să favorizeze învățarea reflexivă și colaborativă.

1. Spații educaționale

• Sala de clasă cu dispunere flexibilă pentru lucru individual, în perechi sau în grupuri.
• Cabinetul de religie / spațiul de reflecție – loc destinat studiului, dialogului și reflecției personale.
• Spațiul comunitar – implicarea elevilor în activități civice, culturale și educative derivate din valorile biblice.

2. Învățare mixtă și digitală

• Combinarea activităților față în față cu resurse digitale și platforme interactive.
• Utilizarea resurselor multimedia (texte, imagini, podcasturi) pentru susținerea înțelegerii textului biblic.
• Învățare asincronă prin teme digitale și feedback individualizat.

3. Învățare prin colaborare și implicare socială

• Proiecte interdisciplinare cu alte discipline (istorie, literatură, educație civică).
• Campanii educative și civice inspirate din principiile morale biblice.
• Activități de voluntariat sau parteneriate școală–comunitate, prin care elevii aplică valorile studiate.

4. Învățare reflexivă și personalizată

• Utilizarea jurnalelor personale, reflecțiilor scrise și discuțiilor ghidate.
• Activități de autocunoaștere și formare a identității spirituale.
• Adaptarea demersului didactic la ritmul și nivelul fiecărui elev.

5. Resurse digitale recomandate

Integrarea competențelor digitale în studiul biblic contribuie la formarea unei gândiri critice, reflexive și responsabile în utilizarea informațiilor religioase și culturale. Profesorii sunt încurajați să utilizeze instrumente și platforme digitale pentru a diversifica experiențele de învățare și pentru a stimula creativitatea elevilor.
Exemple de resurse și instrumente utile:

- platforme educaționale: *Google Classroom*, *Padlet*, *Kahoot*, *Quizizz*, *Nearpod*;
- aplicații și site-uri biblice interactive (Biblia electronică, siteuri cu traducerile bibliei);
- colecții digitale și arhive culturale: *Europeana*, *Biblioteca Digitală Mondială*, *Project Gutenberg* – pentru texte și ilustrații religioase;
- aplicații de editare multimedia (Canva, Genially) pentru realizarea de prezentări, infografice și portofolii spirituale;
- resurse audio-vizuale: podcasturi teologice, documentare biblice, tururi virtuale ale locurilor sfinte.
- utilizarea IA ca instrument de studiu biblic

Resursele digitale trebuie selectate critic, în acord cu valorile teologice și educaționale ale cultului unitarian, respectând normele de etică digitală, drepturile de autor și protecția datelor personale.

D. Aspecte privind evaluarea
Evaluarea în cadrul disciplinei Studii Biblice are un caracter formativ și integrator, vizând atât achizițiile cognitive, cât și dezvoltarea atitudinilor morale, civice și spirituale. Scopul evaluării este sprijinirea progresului elevului și reglarea demersului didactic.
Principii generale:
• Corelarea permanentă între predare, învățare și evaluare.
• Centrarea pe competențe, nu pe acumularea de informații.
• Evaluarea progresului individual și a capacității de reflecție.
• Utilizarea evaluării ca instrument de motivație și autoreglare.
Modalități de evaluare:
• Evaluare tradițională: teste scrise și orale, analize de text biblic, eseuri.
• Evaluare alternativă: portofoliu, proiect tematic, jurnal reflexiv, fișe de autoevaluare.
• Evaluare prin produs: prezentări, creații artistice sau digitale cu conținut biblic.
• Observarea sistematică: implicarea, cooperarea, comportamentul etic și responsabil.
Evaluarea competențelor digitale și interdisciplinare:
• Utilizarea proiectelor multimedia, prezentărilor online și platformelor educaționale.
• Promovarea evaluării colaborative și a feedback-ului constructiv între elevi.

E. Studii Biblice ca disciplină de Bacalaureat – implicații pentru predare–învățare–evaluare
Includerea disciplinei Studii Biblice ca disciplină pentru examenul de Bacalaureat, profil teologic, conferă acesteia un statut formativ și evaluativ major, orientat spre consolidarea competențelor teologice, morale și culturale dobândite pe parcursul ciclului liceal.
Evaluarea finală trebuie să reflecte:
• înțelegerea și interpretarea coerentă a textului biblic;
• capacitatea de argumentare etică și aplicare a principiilor morale la situații concrete;
• exprimarea clară, logică și corectă a ideilor;
• asumarea conștientă a valorilor spirituale și civice.
Pregătirea elevilor pentru examen presupune activități de sinteză, reflecție și aplicare:
• simulări de itemi bazate pe texte biblice și teme morale;
• dezvoltarea gândirii critice și a exprimării personale prin eseuri și dezbateri;
• formarea competențelor de interpretare prin exerciții de analiză contextuală a textelor;
• integrarea competențelor digitale pentru prezentări, portofolii sau resurse interactive de învățare.
Evaluarea la această disciplină trebuie să mențină echilibrul între dimensiunea cognitivă și cea formativă, între analiza rațională a textului biblic și reflecția morală, între rigoarea științifică și dimensiunea umanistă a studiului religios. Astfel, Studii Biblice devine nu doar o disciplină de evaluare academică, ci și un spațiu de formare a gândirii morale, a responsabilității și a discernământului personal, contribuind la împlinirea profilului de formare al absolventului de liceu.

F. Adaptarea procesului de predare-învățare-evaluare la specificul diferitelor grupuri de elevi
În cadrul orelor de Studii biblice, este esențială adaptarea strategiilor didactice, a conținuturilor și a modalităților de evaluare pentru a răspunde nevoilor diverse ale elevilor, în special ale celor cu cerințe educaționale speciale (CES) și/sau dizabilități. Acest demers implică utilizarea unor metode active, centrate pe elev, care să stimuleze participarea, empatia și reflecția personală, precum și personalizarea sarcinilor de lucru în funcție de ritmul și stilul de învățare al fiecărui

elev. Materialele didactice pot fi adaptate vizual, auditiv sau tactil, în funcție de tipul dizabilității, iar evaluarea trebuie să fie continuă, formativă, oferind feedback constructiv și încurajând progresul individual. Colaborarea cu profesorii de sprijin, consilierul școlar și familia este, de asemenea, un element-cheie pentru integrarea eficientă a elevilor cu CES în activitățile de la clasă, asigurând un climat incluziv și valorificând potențialul fiecărui elev.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
Bencze Ilona	Membru	Liceul Teoretic „Tamási Áron” Odorheiu Secuiesc

RESPONSABILI/COORDONATORI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Zăbavă Mihaela	Consilier CNCE	Centrul Național pentru Curriculum și Elaborare	Responsabil
Andrási Benedek	Episcop vicar	Biserica Unitariană Maghiară	Coordonator științific
Pîslaru Cătălin	Inspector general	Ministerul Educației și Cercetării	Responsabil MEC

Anexa nr. 208

Programa școlară
pentru disciplina

LITERATURA CREȘTINĂ UNITARIANĂ

Cultul Unitarian

Clasele a IX-a – a XII-a

Curriculum de specialitate (CS)
Filiera vocațională, profil teologic
specializarea teologie unitarian

Învățământ liceal

- 2026 –

TABEL CENTRALIZATOR AL PROGRAMELOR ȘCOLARE (TC+CS/TC/CS)

Nr. crt.	Filiera	Profilul	Domeniul/ Specializarea/ Calificarea	Clasele	Tip de programă (TC+CS/TC/CS)	Numele disciplinei din CS, cu rubrică proprie în catalog
1.	Vocațională	Teologic/Cultul Unitarian	Teologie Unitariană	IX-XII	CS	Literatura creştină unitariană

Vocațional, Teologic-Cultul Unitarian, Teologie Unitariană

Nr. crt.	Discipline de specialitate	Clasa a IX-a	Clasa a X-a	Clasa a XI-a	Clasa a XII-a
1.	Studii biblice	1	1	2	2
2.	Literatura creştină unitariană	1	1	1	1
3.	Istoria Bisericii Unitariene	1	1	2	2
4.	Muzică bisericească*	1	1	1	1
5.	Educație spirituală (cu realocarea orelor disciplinei Religie din TC)	**1**	**1**	**1**	**1**
6.	Evidență bisericească informatizată	-	-	1	1
7.	Istoria artei creştine	-	-	1	1
8.	Istoria religiilor	1	1	0	0
TOTAL		**6**	**6**	**9**	**9**

Anexa nr. 208
Programa școlară pentru disciplina *Literatura creștină unitariană,* Cultul Unitarian, clasele a IX-a - a XII-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea teologie unitariană*

NOTĂ DE PREZENTARE

Prezenta programă școlară completează curriculumul pentru disciplina *Literatura creștină unitariană Cultul Unitarian*, cu aplicare pentru clasele din învățământul liceal, *filiera vocațională, profilul teologic* forma cu frecvență zi, începând cu anul școlar 2026-2027. Pentru această categorie de clase, conform planurilor-cadru pentru învățământul liceal, forma cu frecvență zi, aprobate ca anexe la OMEC nr. 4350/2025, studiul disciplinei are următoarea alocare orară săptămânală, defalcată pe segmentul *curriculum de specialitate* (CS):

An de studiu	Clasa a IX-a	Clasa a X-a	Clasa a XI-a	Clasa a XII-a
Tip segment curricular	CS	CS	CS	CS
Nr. săptămânal de ore (Literatura creștină unitariană)	1	1	1	1

Disciplina Literatura creștină unitariană valorifică moștenirea spirituală, teologică și culturală a Bisericii Unitariene, contribuind la formarea unei identități religioase, morale și culturale bazate pe rațiune, libertate și demnitate umană.

Prin studiul textelor religioase, teologice, poetice și eseistice, elevii sunt invitați să descopere modul în care credința și reflecția umanistă se împletesc în cultura unitariană, oferind modele de gândire și de conduită morală. Programa urmărește dezvoltarea competențelor de lectură critică, interpretare spirituală și exprimare personală, în contextul unei înțelegeri profunde a relației dintre credință, literatură și viață.

Studiul literaturii creștine unitariene oferă ocazia formării unei gândiri reflexive, deschise și tolerante, capabile să recunoască valoarea diversității religioase și culturale. Prin activități variate — lectura comentată, reflecția morală, dezbaterea, creația literară sau proiectul digital — elevii își dezvoltă capacitatea de analiză, empatie și exprimare responsabilă.

Disciplina contribuie la atingerea competențelor generale din aria curriculară Teologie și stiințe religioase, completând formarea spirituală și culturală a elevilor printr-o perspectivă echilibrată între tradiție și modernitate.

În același timp, Literatura creștină unitariană favorizează abordarea interdisciplinară a conținuturilor, prin conexiuni cu disciplinele limbă și literatură română, istorie, etică și filozofie, artă și studii biblice, oferind un cadru complex de reflecție asupra valorilor universale ale credinței, libertății, responsabilității și solidarității umane. Astfel, disciplina contribuie la cultivarea sensibilității estetice, a gândirii critice și a conștiinței morale, formând tineri capabili să înțeleagă și să exprime sensurile spirituale și culturale ale lumii contemporane.

Prin dimensiunea sa formativă, disciplina contribuie la construirea unei culturi religioase deschise, dialogice și creatoare, adaptată contextului educațional al secolului XXI.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Conștientizarea impactului moștenirii spirituale unitariene asupra culturii universale.**
CG2	**Înțelegerea diferitelor tipuri de texte în contexte religioase, culturale și sociale, apreciind calitatea lor estetică.**
CG3	**Aplicarea strategiilor de interpretare a textelor în contexte istorice și culturale.**
CG4	**Crearea diferitelor tipuri de texte oral și în scris cu sensibilitate și rafinament în exprimarea lingvistică, cu respect față de tradiția unitariană și valorile umane universale.**

CLASA a IX-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G. 1 - Conștientizarea impactului moștenirii spirituale unitariene asupra culturii universale.

IX.CS.1.1 Identifică și descrie contextul istoric și religios al apariției Bisericii Unitariene.
- *Lectură ghidată și analiză de fragmente istorice privind Reforma și apariția unitarianismului în Transilvania.* - *Realizarea unei linii cronologice cu principalele momente din dezvoltarea Bisericii Unitariene.* - *Discuție dirijată: „De ce contextul istoric este esențial pentru înțelegerea unei mișcări religioase?”*
IX.CS.1.2. Recunoaște principalele lucrări ale lui Francisc Dávid și explică rolul lor în formarea doctrinei.
- *Citirea unor fragmente din Disputa și alte texte catehetice; identificarea ideilor teologice esențiale.* - *Realizarea unui afiș tematic despre personalitatea lui Francisc Dávid.* - *Realizarea unui podcast: „Cum contribuie ideile lui Francisc Dávid la definirea identității unitariene?”*
IX.CS.1.3. Analizează rolul tiparului și al tipografiilor din Transilvania în diseminarea literaturii unitariene.
- *Cercetare documentară: primele tipografii și centre culturale unitariene.* - *Vizită la o bibliotecă sau arhivă locală și elaborarea unui scurt raport.* - *Realizarea unui colaj ilustrativ „Cartea unitariană în secolul XVI”.*

C.G. 2 - Înțelegerea diferitelor tipuri de texte în contexte religioase, culturale și sociale, apreciind calitatea lor estetică.

IX.CS.2.1. Explică elementele-cheie din primele scrieri polemice unitariene
- *Analiza comparativă a tonului și argumentației dintr-un text polemic.* - *Redactarea unei fișe de lectură care evidențiază scopul și publicul țintă al textului.* - *Dezbatere pe tema: „Se poate convinge prin credință și rațiune în același timp?”*
IX.CS.2.2. Compară teologia lui Francisc Dávid cu cea a altor reformatori (Martin Luther, Jean Calvin).
- *Tabel comparativ între ideile teologice fundamentale ale celor trei reformatori.* - *Exercițiu de argumentare: „Ce aduce nou viziunea lui Dávid în Reforma protestantă?”* - *Realizarea unui eseu scurt despre libertatea de conștiință în perspectiva celor trei curente.*

C.G. 3 - Aplicarea strategiilor de interpretare a textelor în contexte istorice și culturale.

IX.CS.3.1. Identifică argumentele principale din "Disputa" lui Francisc Dávid și le aplică în contexte de dezbatere.
- *Lectură colectivă și identificarea argumentelor logice și teologice din text.* - *Joc de rol: „Dezbatere între Francisc Dávid și un oponent imaginar.”* - *Reflecție scrisă: „Care dintre argumentele lui Dávid consideri că sunt universale?”*
IX.CS.3.2. Interpretează semnificația unor fragmente din literatura unitariană timpurie prin raportare la valorile morale promovate.
– Lectura comentată a unui fragment catehetic sau omiletic și identificarea valorilor morale transmise.

– Compararea modului în care aceleași valori (adevăr, libertate, toleranță) sunt exprimate în alte texte religioase ale epocii. *– Redactarea unei scurte reflecții personale: „Ce valori din textele unitariene consider actuale astăzi?”*

C.G. 4 - Crearea diferitelor tipuri de texte oral și în scris cu sensibilitate și rafinament în exprimarea lingvistică, cu respect față de tradiția unitariană și valorile umane universale.

IX.CS.4.1. Elaborează o scurtă prezentare orală despre un aspect al literaturii incipiente.
- *Pregătirea unei prezentări PowerPoint despre un text sau autor unitarian timpuriu.* - *Redactarea unui text narativ despre un moment semnificativ din viața unui scriitor unitarian.* - *Exercițiu de vorbire publică: prezentarea orală în fața clasei, urmată de feedback colegial.*
IX.CS.4.2. Creează un text personal (eseu, jurnal, poezie) inspirat din ideile literaturii unitariene timpurii.
– Scriere creativă: realizarea unei poezii sau a unui text meditativ inspirat de libertatea credinței. *– Elaborarea unui jurnal spiritual care reflectă ideile despre credință și rațiune.* *– Lectură publică a textelor create, urmată de o sesiune de feedback estetic și tematic.*

CLASA a IX-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Cauzele apariției literaturii unitariene	Reforma Protestantă. Principiile doctrinare ale Reformei, ideile lui Servet, Luther şi Calvin. Contextul politic şi social al Transilvaniei. Edictul de la Turda.
Literatura unitariană în timpul lui David Francisc	Viața și opera lui Francisc Dávid, "Disputa" și alte scrieri catehetice. Primele tipărituri unitariene, impactul social și cultural. Activitatea lui Heltai Gáspár. Catehismele și primele scrieri polemice. Activitatea lui Jacobus Palaeologus.

CLASA a X-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G. 1 - Conștientizarea impactului moștenirii spirituale unitariene asupra culturii universale.

X.CS.1.1. Compară temele teologice din secolul XVII cu cele din perioada de început.
– Analiza comparativă a fragmentelor din texte teologice din secolele XVI–XVII, pentru a identifica evoluția ideilor doctrinare. *– Realizarea unei diagrame conceptuale cu principalele teme comune și diferențe (libertatea conștiinței, unitatea divinității, raționalitatea credinței).* *– Discuție dirijată: „Cum s-au transformat temele teologice unitariene odată cu trecerea timpului?”*
X.CS.1.2. Identifică principalele teme și motive literare în scrierile din secolul XVII (rezistența, speranța, fidelitatea).
– Lectura comentată a unor texte poetice sau rugăciuni din secolul XVII; identificarea motivelor recurente. *– Crearea unui „dicționar ilustrat” al valorilor spirituale întâlnite în aceste texte.* *– Redactarea unei reflecții personale: „Ce înseamnă pentru mine ideea de fidelitate spirituală?”*

C.G. 2 - Înțelegerea diferitelor tipuri de texte în contexte religioase, culturale și sociale, apreciind calitatea lor estetică.

X.CS.2.1. Analizează modul în care ideile Iluminismului au influențat literatura unitariană.
– Lectura unui fragment dintr-un autor iluminist unitarian (de ex. Mihály Lombard de Szentábrahám) și discutarea impactului raționalismului asupra limbajului religios. *– Realizarea unei hărți mentale care arată legătura dintre rațiune, credință și libertate în textele analizate.* *– Redactarea unei fișe de lectură cu accente asupra limbajului și tonului modern al scrierilor.*
X.CS.2.2. Interpretează semnificația spirituală și teologică a imnurilor și a textelor de rugăciune.
– Analiza comparativă între două imnuri unitariene din secole diferite, evidențiind evoluția limbajului religios. *– Activitate colectivă: compunerea unui imn modern inspirat din valorile tradiționale.* *– Prezentarea orală: „Cum exprimă imnurile unitariene relația dintre rațiune și credință?”*
X.CS.2.3. Compară structura și funcția unui imn cu cea a unui text de rugăciune.
– Analiza formală a structurii poetice și retorice a celor două tipuri de texte. *– Realizarea unui tabel comparativ: asemănări și diferențe în ton, temă și scop.* *– Exercițiu creativ: rescrierea unui fragment de rugăciune sub formă de imn poetic.*

C.G. 3 - Aplicarea strategiilor de interpretare a textelor în contexte istorice și culturale.

X.CS.3.1. Analizează un text al unui reprezentant al Iluminismului unitarian, identificând conceptele-cheie.
– Lectura și analiza unui fragment dintr-un autor unitarian iluminist (György Enyedi, Mihály Lombard de Szentábrahám). *– Realizarea unui tabel cu ideile principale și argumentele raționale folosite în text.* *– Discuție dirijată: „Cum se reflectă raționalismul iluminist în gândirea religioasă unitariană?”*
X.CS.3.2. Interpretează valorile etice și spirituale exprimate în textele unitariene din perioada Iluminismului.
– Analiza comparativă a două texte cu tematică morală (caritate, libertate, toleranță). *– Redactarea unei fișe de lectură care evidențiază modul în care autorii unitarieni transmit valori universale.* *– Realizarea unui vlog: „Ce învățăm astăzi din literatura unitariană a secolului XVIII?”*

C.G. 4 - Crearea diferitelor tipuri de texte oral și în scris cu sensibilitate și rafinament în exprimarea lingvistică, cu respect față de tradiția unitariană și valorile umane universale.

X.CS.4.1. Elaborează un scurt eseu argumentativ despre un principiu teologic al perioadei.
– Redactarea unui eseu pe tema „Rațiunea și credința – perspective unitariene asupra adevărului”. *– Revizuirea textului propriu prin feedback colegial, pentru îmbunătățirea clarității și expresivității.* *– Prezentarea orală a eseului în fața clasei, cu întrebări din partea colegilor.*
X.CS.4.2. Creează un text literar sau publicistic inspirat din ideile și valorile Iluminismului unitarian.

– Scriere creativă: compunerea unei povestiri sau a unui articol de opinie despre libertatea spirituală. *– Elaborarea unui text de tip manifest cultural care promovează gândirea critică și toleranța.* *– Organizarea unei lecturi publice cu textele create, urmată de reflecții despre limbajul și mesajul folosit.*

CLASA a X-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	**Conținuturi**
Literatura unitariană în secolul al XVII-lea	Perioada persecuțiilor și a consolidării teologice. Literatura liturgică (cărțile de imnuri, textele de rugăciune). Scrierile lui György Enyedi și ai episcopilor din secolul al XVII-lea
Iluminismul și unitarianismul	Literatura unitariană interzisă din secolul al XVIII-lea. Opera lui Szentábrahámi Lombárd Mihály. Iluminismul și raționalismul în teologia unitariană.

CLASA a XI-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G. 1 - Conștientizarea impactului moștenirii spirituale unitariene asupra culturii universale.

XI.CS.1.1. Sintetizează contribuția autorilor unitarieni la literatura națională.
– Studiu comparativ între texte ale autorilor unitarieni și creațiile altor confesiuni din secolul XIX. *– Elaborarea unei cronologii literare care evidențiază momentele-cheie ale contribuției unitariene.* *– Discuție în grup: „Cum se reflectă valorile unitariene în dezvoltarea culturii naționale?”*
XI.CS.1.2. Sintetizează contribuția autorilor unitarieni la literatura națională.
– Analiza unui articol sau discurs din presa religioasă unitariană a secolului XIX. *– Crearea unei fișe de lectură care descrie mesajul moral și influența socială a textului.* *– Realizarea unei dezbateri: „A fost literatura unitariană o formă de reformă morală și socială?”*

C.G. 2 - Înțelegerea diferitelor tipuri de texte în contexte religioase, culturale și sociale, apreciind calitatea lor estetică.

XI.CS.2.1. Evaluează relevanța temelor abordate în contextul social și istoric.
– Lectura comentată a unei selecții de poezii unitariene, cu identificarea simbolurilor și a imaginilor religioase. *– Realizarea unui glosar poetic cu termeni și imagini recurente.* *– Exercițiu creativ: rescrierea unei poezii vechi în limbaj contemporan.*
XI.CS.2.2. Elaborează o prezentare despre un autor important al perioadei.
– Identificarea valorilor etice (adevăr, toleranță, libertate) în poezie, proză și publicistică. *– Crearea unui colaj literar vizual care exprimă mesajele morale predominante.* *– Dezbatere reflexivă: „În ce măsură literatura unitariană a secolului XIX depășește granițele confesionale?”*

C.G. 3 - Aplicarea strategiilor de interpretare a textelor în contexte istorice și culturale.

XI.CS.3.1. Sintetizează temele etice și sociale din proza perioadei.
– Lectura unui fragment de proză religioasă sau morală și identificarea temelor etice majore (solidaritate, modestie, libertate). *– Realizarea unei fișe de sinteză: valorile morale reflectate în proză și corespondentul lor în realitatea socială a secolului XIX.* *– Dezbatere dirijată: „În ce măsură valorile etice promovate de autorii unitarieni rămân actuale?”*
XI.CS.3.2. Interpretează modul în care literatura unitariană contribuie la formarea conștiinței naționale și spirituale.
– Studiu de caz: un autor unitarian (ex. Balázs Ferenc, János Kriza) și rolul său în cultura româno-maghiară. *– Redactarea unui scurt eseu despre legătura dintre identitate religioasă și identitate culturală.* *– Analiză comparativă între un text unitarian și unul laic din aceeași perioadă pentru a observa convergențele tematice.*

C.G. 4 - Crearea diferitelor tipuri de texte oral și în scris cu sensibilitate și rafinament în exprimarea lingvistică, cu respect față de tradiția unitariană și valorile umane universale.

XI.CS.4.1. Creează o scurtă povestire inspirată din temele literaturii unitariene.
Exercițiu de scriere creativă: compunerea unei povestiri despre un personaj care trăiește o experiență morală sau spirituală. *– Revizuirea textului propriu pe baza feedbackului colegilor, cu accent pe coerență și expresivitate.* *– Lectură publică a textelor realizate, urmată de reflecții despre mesajul transmis.*
XI.CS.4.2. Elaborează o prezentare orală sau scrisă despre contribuția unui autor unitarian la cultura universală.
- *Cercetare documentară: viața și opera unui autor unitarian reprezentativ (de ex. Sándor Bölöni Farkas, János Kriza).* - *Realizarea unei prezentări multimedia în echipă (PowerPoint, afiș digital, podcast).* - *Discuție reflexivă: „Cum se manifestă spiritul unitarian prin artă și literatură?”*

CLASA a XI-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Literatura unitariană în secolul al XIX-lea	Renașterea națională și rolul personalităților unitariene. Principalele publicații periodice. Teologie, istoriografie și publicistică în secolul XIX. Poezia și proza unitariană (autori și opere reprezentative). Operele lui Bölöni Farkas Sándor, Kriza János, Orbán Balázs, Jakab Elek. Abordarea problemelor sociale din perspectiva religiei.

CLASA a XII-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G. 1 - Conștientizarea impactului moștenirii spirituale unitariene asupra culturii universale.

XII.CS.1.1. Analizează modul în care literatura unitariană abordează probleme contemporane (ecologie, justiție socială).
– Lectura și analiza unui text unitarian modern care tratează teme etice actuale. *– Discuție dirijată: „Cum se împletesc credința și responsabilitatea față de lume în literatura actuală?”* *– Crearea unei postări digitale (blog, podcast) care interpretează mesajul unui text literar în raport cu problemele sociale contemporane.*
XII.CS.1.2. Evaluează impactul scrierilor unitariene în contextul ecumenic și al dialogului cu alte confesiuni creștine.
– Analiza comparativă a unui text unitarian și a unuia ortodox/catolic cu tematică ecumenică. *– Elaborarea unui eseu-reflecție: „Cum contribuie literatura la apropierea dintre confesiuni?”* *– Participarea la o dezbatere: „Poate literatura religioasă fi un instrument al dialogului interconfesional?”*

C.G. 2 - Înțelegerea diferitelor tipuri de texte în contexte religioase, culturale și sociale, apreciind calitatea lor estetică.

XII.CS.2.1. Evaluează importanța dialogului interreligios, folosind exemple din scrierile moderne.
– Analiza unui text care promovează deschiderea față de alte tradiții religioase. *– Realizarea unei sinteze vizuale (hartă conceptuală) despre ideile de toleranță, pace și comuniune.* *– Redactarea unui articol de opinie despre importanța dialogului interreligios în societatea contemporană.*
XII.CS.2.2. Identifică modalități de integrare a valorilor unitariene în viața personală și comunitară.
– Lectura unui eseu moral modern și extragerea principiilor aplicabile în viața cotidiană. *– Activitate de reflecție: scrierea unui jurnal personal inspirat din valorile discutate (credință, libertate, demnitate).* *– Realizarea unei campanii simbolice la nivelul școlii: „Valori unitariene pentru o lume mai bună.”*

C.G. 3 - Aplicarea strategiilor de interpretare a textelor în contexte istorice și culturale.

XII.CS.3.1. Argumentează importanța principiilor unitariene în contextul modern.
– Lectura unui fragment teologic contemporan și formularea argumentelor-cheie. *– Dezbatere: „Care principii unitariene sunt esențiale pentru lumea de azi?”* *– Redactarea unui text argumentativ bazat pe valori etice (libertate, responsabilitate, iubire de semeni).*
XII.CS.3.2. Elaborează un eseu argumentativ despre un principiu unitarian, justificând cu exemple din literatură.
– Selectarea unor fragmente literare reprezentative care susțin tema aleasă. *– Structurarea eseului conform criteriilor academice (teză, argumente, concluzie).* *– Prezentarea orală a eseului în fața clasei, urmată de discuții și feedback critic.*

C.G. 4 - Crearea diferitelor tipuri de texte oral și în scris cu sensibilitate și rafinament în exprimarea lingvistică, cu respect față de tradiția unitariană și valorile umane universale.

XII.CS.4.1. Creează un text oral (podcast, discurs) sau scris (articol) pe o temă de actualitate
– Elaborarea unui discurs despre relevanța valorilor spirituale în societatea globalizată. *– Înregistrarea unui podcast individual sau colectiv cu tema „Cuvinte de credință pentru lumea de azi”.* *– Publicarea unui articol reflexiv în revista școlii sau pe o platformă digitală.*
XII.CS.4.2. Elaborează un proiect de grup despre viziunea unitariană asupra viitorului.
– Organizarea unei echipe interdisciplinare (teologie, literatură, artă) pentru realizarea unui proiect creativ. *– Prezentarea unui portofoliu (texte, ilustrații, reflecții) care exprimă speranța și responsabilitatea față de viitor.* *– Evaluare prin autoanaliză și feedback colegial: cum se reflectă valorile unitariene în creațiile realizate.*
XII.CS.4.2. Creează o compoziție literară originală inspirată de teme și simboluri unitariene.
– Scrierea unei poezii, povestiri sau meditații bazate pe un motiv spiritual (lumina, iubirea, unitatea). *– Analiza limbajului propriei creații și a impactului emoțional produs.* *– Organizarea unei expoziții literare școlare: „Cuvinte de lumină – creații inspirate de literatura unitariană.”*

CLASA a XII-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Literatura unitariană modernă	Secolul XX și schimbările teologice și ecumenice. Scriitori unitarieni din secolul XX. Dramele despre unitarieni scrise pe vremea comunismului. Ecumenism și abordări interconfesionale. Temele noi (ecologia, justiția socială) și relevanța lor în literatura actuală. Tehnici de scriere academică, utilizarea citatelor. Creativitate, rafinament lingvistic, public speaking.

SUGESTII METODOLOGICE

A. Strategii didactice – direcții de actualizare și valorizare a metodelor de predare
Predarea disciplinei Literatura creștină unitariană are la bază o abordare integrată, centrată pe elev, care promovează gândirea critică, reflecția spirituală și creativitatea. Profesorul valorifică tradiția literară și teologică a unitarianismului prin metode moderne de explorare, comunicare și interpretare. Se recomandă combinarea metodelor clasice (lectura explicativă, conversația, analiza de text) cu metode active și reflexive, precum: studiul de caz literar și teologic, dezbaterea dirijată, învățarea prin proiect și portofoliu, jurnalul reflexiv, dramatizarea și interpretarea simbolică. Procesul didactic trebuie să favorizeze descoperirea semnificațiilor textelor, încurajând exprimarea personală și autonomia elevului.
B. Abordarea conținuturilor
Conținuturile disciplinei se structurează pe domenii tematice care reflectă evoluția istorică și spirituală a literaturii unitariene: de la originile și textele fondatoare (clasa a IX-a), la expresiile iluministe și raționaliste (clasa a X-a), contribuțiile moderne (clasa a XI-a) și reflecțiile etice contemporane (clasa a XII-a). Abordarea didactică urmărește înțelegerea mesajului teologic și estetic al textelor, identificarea valorilor morale transmise și cultivarea sensibilității artistice. Se recomandă conexiuni interdisciplinare cu limba și literatura română, istoria, etica și studiile biblice. Analiza textelor se poate realiza comparativ (literatură – credință – societate), favorizând reflecția morală și discernământul spiritual.
C. Contexte și medii de învățare
Învățarea se desfășoară în contexte variate, formale și nonformale, care susțin participarea activă și colaborativă a elevilor:
• ateliere de lectură și interpretare spirituală;
• cercuri de creație literară și reflecție morală;
• proiecte interdisciplinare și campanii culturale;
• activități de voluntariat cultural sau religios;
• parteneriate educaționale cu comunitatea locală și cu instituții culturale unitariene.
Mediile de învățare pot fi diversificate – sala de clasă, biblioteca, muzeul, spațiul comunitar sau mediul digital –, pentru a stimula implicarea și gândirea critică.
D. Aspecte privind evaluarea
Evaluarea urmărește progresul individual al elevului în raport cu competențele generale și specifice, valorizând efortul, reflecția și creativitatea. Se recomandă combinarea metodelor formative și sumative, prin instrumente variate:
• portofoliul literar sau spiritual,
• jurnalul de lectură,
• fișa de reflecție,
• prezentarea tematică,
• proiectul individual sau de grup.
Evaluarea trebuie să fie continuă, transparentă și constructivă, oferind feedback personalizat și oportunități de autoevaluare.
E. Resurse digitale recomandate
În procesul didactic pot fi integrate resurse digitale care sprijină învățarea interactivă și colaborativă:
• platforme educaționale (Google Classroom, Padlet, Canva, Kahoot);
• arhive și biblioteci unitariene digitale;
• colecții audio-video tematice (documentare, interviuri, conferințe);
• aplicații pentru crearea de portofolii, podcasturi și prezentări interactive (Genially, Prezi, Canva).
Utilizarea resurselor digitale contribuie la dezvoltarea competențelor media, la stimularea creativității și la formarea unei culturi spirituale adaptate epocii contemporane.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
Bencze Ilona	Membru	Liceul Teoretic „Tamási Áron” Odorheiu Secuiesc

RESPONSABILI/COORDONATORI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Zăbavă Mihaela	Consilier CNCE	Centrul Național pentru Curriculum și Elaborare	Responsabil
Andrási Benedek	Episcop vicar	Biserica Unitariană Maghiară	Coordonator științific
Pîslaru Cătălin	Inspector general	Ministerul Educației și Cercetării	Responsabil MEC

Anexa nr. 209

Programa școlară
pentru disciplina

ISTORIA BISERICII UNITARIENE
Cultul Unitarian

Clasele a IX-a – a XII-a

Curriculum de specialitate (CS)
Filiera vocațională, profil teologic
specializarea teologie unitarian

Învățământ liceal

- 2026 –

TABEL CENTRALIZATOR AL PROGRAMELOR ȘCOLARE (TC+CS/TC/CS)

Nr. crt.	Filiera	Profilul	Domeniul/ Specializarea/ Calificarea	Clasele	Tip de programă (TC+CS/TC/CS)	Numele disciplinei din CS, cu rubrică proprie în catalog
1.	Vocațională	Teologic/Cultul Unitarian	Teologie Unitariană	IX-XII	CS	Istoria Bisericii Unitariene

Vocațional, Teologic-Cultul Unitarian, Teologie Unitariană

Nr. crt.	Discipline de specialitate	Clasa a IX-a	Clasa a X-a	Clasa a XI-a	Clasa a XII-a
1.	Studii biblice	1	1	2	2
2.	Literatura creștină unitariană	1	1	1	1
3.	Istoria Bisericii Unitariene	1	1	2	2
4.	Muzică bisericească*	1	1	1	1
5.	Educație spirituală (cu realocarea orelor disciplinei Religie din TC)	**1**	**1**	**1**	**1**
6.	Evidență bisericească informatizată	-	-	1	1
7.	Istoria artei creștine	-	-	1	1
8.	Istoria religiilor	1	1	0	0
TOTAL		**6**	**6**	**9**	**9**

Anexa nr. 209
Programa școlară pentru disciplina *Istoria Bisericii Unitariene,* Cultul Unitarian, clasele a IX-a - a XII-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea teologie unitariană*

NOTĂ DE PREZENTARE

Prezenta programă școlară completează curriculumul pentru disciplina *Istoria Bisericii Unitariene Cultul Unitarian*, cu aplicare pentru clasele din învățământul liceal, *filiera vocațională, profilul teologic* forma cu frecvență zi, începând cu anul școlar 2026-2027. Pentru această categorie de clase, conform planurilor-cadru pentru învățământul liceal, forma cu frecvență zi, aprobate ca anexe la OMEC nr. 4350/2025. Programa este elaborată în concordanță cu prevederile actuale ale legislației educaționale și cu orientările curriculare specifice filierei vocaționale, profil teologic., studiul disciplinei are următoarea alocare orară săptămânală, defalcată pe segmentul *curriculum de specialitate* (CS):

An de studiu	Clasa a IX-a	Clasa a X-a	Clasa a XI-a	Clasa a XII-a
Tip segment curricular	CS	CS	CS	CS
Nr. săptămânal de ore (Istoria Bisericii Unitariene)	1	1	2	2

Disciplina Istoria Bisericii Unitariene valorifică tradiția spirituală, teologică și culturală a unitarianismului, oferind elevilor posibilitatea de a înțelege formarea și evoluția acestei confesiuni în contextul mai larg al istoriei creștinismului european și transilvănean. Studiul istoriei bisericești contribuie la dezvoltarea unei viziuni echilibrate asupra credinței și rațiunii, a relației dintre religie, cultură și societate, precum și la consolidarea conștiinței identității unitariene.

Prin analiza evenimentelor, personalităților și documentelor fundamentale, elevii descoperă modul în care principiile libertății de conștiință, toleranței și raționalității teologice s-au reflectat în viața comunităților unitariene de-a lungul secolelor. Disciplina dezvoltă capacitatea de interpretare critică a surselor, de argumentare și de reflecție morală, sprijinind formarea unei gândiri istorice și teologice mature.

Programa are o dimensiune interdisciplinară, oferind conexiuni naturale cu istoria generală, filosofia, literatura, arta, etica și studiile biblice. Astfel, elevii sunt încurajați să plaseze experiența unitariană în contextul evoluției culturale și spirituale universale, dobândind o înțelegere mai profundă a valorilor umane și religioase.

Prin statutul său de disciplină de Bacalaureat, Istoria Bisericii Unitariene contribuie la formarea unei culturi teologice solide, la dezvoltarea competențelor de gândire critică și de comunicare argumentativă, precum și la cultivarea respectului față de patrimoniul spiritual și identitar al Bisericii Unitariene. Studiul acestei discipline îi ajută pe elevi să recunoască relevanța istoriei religioase pentru viața contemporană și să își asume responsabil, rațional și moral propria apartenență spirituală.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Exprimarea identității religioase, la nivel individual și al comunității, în diferite contexte de viață**
CG2	**Utilizarea formelor de exprimare religioasă și a modurilor de viață în religiile creștine**
CG3	**Alegerea unor decizii responsabile privind viața personală și comunitară, în concordanță cu valorile religios-morale**
CG4	**Colaborarea cu ceilalți pentru promovarea comuniunii în societate, prin respectarea valorilor religioase ale fiecărei persoane**

CLASA a IX-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G. 1 - Exprimarea identității religioase, la nivel individual și al comunității, în diferite contexte de viață

IX.CS.1.1 Identifică cauzele și contextul apariției creștinismului în spațiul iudaic și roman.
– Analizarea contextului social, politic și religios al Imperiului Roman prin hărți, imagini și fragmente istorice. *– Realizarea unei fișe de sinteză privind asemănările și diferențele dintre iudaism și creștinismul timpuriu.* *– Activitate de grup: prezentarea orală „Cum a influențat lumea romană răspândirea creștinismului”.*
IX.CS.1.2. Analizează rolul persecuțiilor în consolidarea identității creștine timpurii.
- *Lectura unor texte despre martiriul creștin și discutarea valorilor morale implicate (curaj, credință, loialitate).* - *Redactarea unui scurt jurnal imaginar al unui creștin din perioada persecuțiilor.* - *Dezbatere: „Au contribuit persecuțiile la întărirea comunității creștine?”.*

C.G. 2 - Utilizarea formelor de exprimare religioasă și a modurilor de viață în religiile lumii

IX.CS.2.1. Explică apariția și rolul marilor concilii ecumenice.
- *Lectura unor fragmente din Crezurile de la Niceea și Constantinopol și identificarea elementelor fundamentale de credință.* - *Realizarea unei cronologii a principalelor concilii și a deciziilor adoptate.* - *Joc de rol: simularea unui conciliu ecumenic, cu elevii în rolul episcopilor participanți.*
IX.CS.2.2. Analizează modul în care viața și practicile creștine timpurii au contribuit la formarea comunităților locale.
- *Cercetarea modului în care creștinii din primele secole organizau întrajutorarea, cultul și educația.* *– Realizarea unui colaj sau a unei prezentări multimedia despre simbolurile creștine timpurii (pește, cruce, porumbel).* *– Discuție aplicativă: Cum pot principiile comunităților creștine timpurii fi modele pentru solidaritatea de azi?*

C.G. 3 **- Alegerea unor decizii responsabile privind viața personală și comunitară, în concordanță cu valorile religios-morale**

IX.CS.3.1. Aplică cunoștințele despre valorile creștine timpurii în analiza comportamentului individual.
– Studierea Predicii de pe Munte și identificarea valorilor etice transmise. *– Elaborarea unui eseu scurt: „Ce înseamnă simplitatea și solidaritatea pentru mine, azi?”.* *– Realizarea unei activități de voluntariat inspirate din valorile comunității creștine timpurii (ajutorarea, empatia).*
IX.CS.3.2. Evaluează relevanța valorilor morale creștine timpurii pentru societatea contemporană.
– Analiza comparativă între virtuțile primilor creștini și valorile morale moderne (toleranță, dreptate, iubire). *– Dezbatere: Mai este actual modelul etic al primilor creștini?* *– Elaborarea unui cod moral personal inspirat din învățăturile creștine timpurii.*

C.G. 4 - Colaborarea cu ceilalți pentru promovarea comuniunii în societate, prin respectarea valorilor religioase ale fiecărei persoane

IX.CS.4.1. Analizează principalele cauze care au dus la Marea Schismă din 1054.
- *Realizarea unei hărți mentale care să ilustreze cauzele teologice, culturale și politice ale Schismei.*

- *Studiu comparativ: diferențele de organizare și liturghie între Biserica de Apus și cea de Răsărit.* - *Dezbatere: „Ce învățăminte putem trage din divizarea creștinismului?”.*
IX.CS.4.2. Aplică principiile dialogului și respectului reciproc în analiza relațiilor dintre diferitele confesiuni creștine.
- *Studiu de caz: cooperarea și divergențele dintre Bisericile creștine înainte și după Marea Schismă.* *– Joc de rol: simularea unei întâlniri între reprezentanți ai Bisericii de Răsărit și ai celei de Apus.* *– Proiect de grup: elaborarea unei „Chartă a respectului interconfesional” bazată pe valori comune (credință, iubire, pace).*

CLASA a IX-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Sub domnia Imperiului Roman	Apariția creștinismului în contextul Iudaismului. Răspândirea credinței în Imperiul Roman. Persecuțiile împotriva creștinilor, motivarea lor și rolul martirilor.
Apariția Crezului	Conciliile de la Niceea, Constantinopol, Efes și Calcedon. Formarea dogmei creștine și a canonului biblic.
Viața creștină în antichitate și în epoca medievală	Principiile de viață ale primilor creștini (simplitate, caritate, solidaritate). Răspândirea creștinismului între popoarele „barbare”
Drumul spre scindarea Bisericii	Diferențele teologice, culturale și politice între creștinismul occidental și cel oriental.

CLASA a X-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G. 1 - Exprimarea identității religioase, la nivel individual și al comunității, în diferite contexte de viață

X.CS.1.1. Descrie contextul istoric și religios care a dus la Reforma protestantă.
– Analiza cauzelor sociale, politice și teologice ale Reformei. *– Elaborarea unei cronologii a principalelor evenimente și personalități reformatoare.* *– Vizionarea și comentarea unui documentar despre Luther și Calvin, urmată de reflecție scrisă.*
X.CS.1.2. Recunoaște personalitățile cheie în apariția antitrinitarianismului.
- *Realizarea unui portofoliu biografic despre Miguel Servet, Fausto Sozzini, Giorgio Biandrata și Francisc David.* - *Analiza unor fragmente din scrierile antitrinitariene și formularea ideilor centrale.* - *Organizarea unei expoziții tematice cu citate reprezentative ale marilor reformatori.*

C.G. 2 - Utilizarea formelor de exprimare religioasă și a modurilor de viață în religiile lumii

X.CS.2.1. Explică principiile teologice ale unitarianismului în raport cu celelalte confesiuni.
– Realizarea unui tabel comparativ al principalelor doctrine: trinitarism vs. unitarianism. *– Studierea Crezurilor creștine și identificarea diferențelor de formulare teologică.* *– Dezbatere: Cum definește unitarianismul relația dintre Dumnezeu, Isus și om?*
X.CS.2.2. Analizează rolul dialogului și al toleranței religioase în contextul secolului al XVI-lea.
– Studiu de caz: Disputa de la Alba Iulia (1568) și semnificația ei pentru libertatea religioasă. *– Realizarea unui afiș informativ despre Edictul de la Turda și valorile sale fundamentale.* *– Joc de rol: simularea unei adunări a Dietei transilvănene în care se dezbate libertatea conștiinței.*

C.G. 3 **- Alegerea unor decizii responsabile privind viața personală și comunitară, în concordanță cu valorile religios-morale**

X.CS.3.1. Analizează rolul Edictului de la Turda în garantarea libertății religioase.
- *Lectura textului edictului și extragerea principiilor fundamentale.* - *Eseu: Ce înseamnă libertatea credinței pentru mine, astăzi?* - *Analiza consecințelor edictului asupra conviețuirii interconfesionale din Transilvania.*
X.CS.3.2. Evaluează deciziilor luate de personalitățile politice ale perioadei
- *Studiu de caz: Ioan Sigismund și politica de toleranță religioasă.* - *Realizarea unei dezbateri istorice între elevi pe tema „Reformă sau revoluție spirituală?”.* - *Analiza critică a modului în care valorile unitariene au influențat deciziile de stat.*

C.G. 4 - Colaborarea cu ceilalți pentru promovarea comuniunii în societate, prin respectarea valorilor religioase ale fiecărei persoane

X.CS.4.1. Analizează etapele prin care s-a format Biserica Unitariană în Transilvania.
– Realizarea unei hărți cronologice cu momentele cheie ale formării instituționale. *– Exercițiu de grup: reconstruirea unui „traseu istoric” al ideilor unitariene.* *– Discuție: Cum a influențat contextul multicultural transilvănean dezvoltarea unitarianismului?*
X.CS.4.2. Aplică principiile toleranței religioase în contexte moderne.
- *Proiect de grup: campanie de promovare a toleranței religioase în mediul școlar sau local.* - *Studiu comparativ: exemple contemporane de dialog interconfesional și ecumenic.* - *Redactarea unui „Manifest al respectului” bazat pe principiile unitariene.*

CLASA a X-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Drumul spre reformă	Cruciadele Încercările de reformare al Bisericii din Evul mediu (Wald, Wycliffe, Hus) Perioadele dublei papalități. Cauzele socio-politice, economice și religioase ale Reformei. Rolul lui Martin Luther, Jean Calvin și Ulrich Zwingli.
Reforma radicală	Curentele Reformei antintinitariene. Rolul lui Miguel Serveto, Fausto Sozzini, Francisc David, Jacobus Palaeologus, Giorgio Biandrata.
Legea libertății religioase	Rolul lui Ioan Sigismund în crearea Principatului Transilvan Conceptul unitarian al Divinității. Principii ale libertății conștiinței și toleranței. Edictul de la Turda (1568) și semnificația sa istorică
Trecerea de la antitrinitarism la unitarism	Disputele de la Alba Iulia și Oradea. Dialogul și coexistența interconfesională din secolul al XVI-lea.

CLASA a XI-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G. 1 - Exprimarea identității religioase, la nivel individual și al comunității, în diferite contexte de viață

XI.CS.1.1. Analizează rolul Bisericii în păstrarea identității religioase în contextul Contrareformei.
– Studierea surselor istorice referitoare la măsurile contrareformiste în Transilvania. *– Analiza documentelor unitariene privind persecuțiile și rezistența credinței.* *– Redactarea unei sinteze: Cum a contribuit Biserica Unitariană la menținerea identității religioase în secolele XVII-XVIII?*
XI.CS.1.2. Recunoaște termenii specifici ale Contrareformei
- *Elaborarea unui glosar de termeni teologici și istorici specifici epocii.* - *– Activitate de grup: joc de potrivire între concepte și definiții (ex: „iezuit”, „recatolicizare”, „sinod”, „edict”).* - *– Analiza comparativă între obiectivele Reformei și cele ale Contrareformei.*

C.G. 2 - Utilizarea formelor de exprimare religioasă și a modurilor de viață în religiile lumii

XI.CS.2.1. Explică apariția unitarianismului în America și în Anglia, și modului în care au influențat dezvoltarea Bisericii transilvănene.
- *Realizarea unui studiu comparativ între principiile teologice și organizaționale ale unitarianismului englez, american și transilvănean.* - *Vizionarea unui material video despre mișcarea unitariană modernă și dezbaterea valorilor comune.* - *Redactarea unei fișe de sinteză privind ideile teologice reformatoare care au circulat între Europa și America.*
XI.CS.2.2. Analizează contribuțiile unitarienilor la viața socială și culturală a secolelor XVII–XIX.
– Cercetarea unor figuri reprezentative (episcopi, scriitori, profesori unitarieni) și prezentarea impactului lor în comunitate. *– Proiect tematic: „Școlile și instituțiile unitariene ca factori de identitate culturală”.* *– Exercițiu de sinteză: realizarea unei linii cronologice a principalelor contribuții culturale ale Bisericii.*

C.G. 3 **- Alegerea unor decizii responsabile privind viața personală și comunitară, în concordanță cu valorile religios-morale**

XI.CS.3.1. Evaluează importanța mișcării iluministe pentru Biserica Unitariană.
– Analiza textelor și ideilor iluministe care au influențat gândirea unitariană. *– Dezbatere: Cum poate rațiunea sprijini credința?* *– Redactarea unui eseu: Impactul iluminismului asupra spiritualității și educației unitariene.*
XI.CS.3.2. Sintetizează contribuțiile remarcabile ale personalităților unitariene.
- *Elaborarea unui dicționar ilustrat al personalităților unitariene din secolele XVII–XIX.* - *Activitate de grup: prezentarea în format PowerPoint a unei figuri reprezentative (de exemplu, Mihály Lombard de Szentábrahám).* - *Realizarea unui panou expozițional: Unitarienii și valorile naționale.*

C.G. 4 - Colaborarea cu ceilalți pentru promovarea comuniunii în societate, prin respectarea valorilor religioase ale fiecărei persoane

XI.CS.4.1. Analizează rolull Bisericii în viața culturală și politică a Transilvaniei în secolele XVII-XVIII.
– Realizarea unei hărți mentale cu domeniile în care Biserica Unitariană a avut influență (educație, cultură, politică). *– Lectura unor texte istorice și dezbaterea contribuției Bisericii la dezvoltarea societății transilvănene.* *– Exercițiu de reflecție: Cum se manifestă astăzi spiritul civic moștenit de la predecesorii unitarieni?*
XI.CS.4.2. Explică importanța activității episcopilor unitarieni din secolele XVII-XVIII
– Cercetare documentară despre episcopii reprezentativi și inițiativele lor teologice sau educaționale. *– Realizarea unei cronologii ilustrate a episcopilor și a principalelor evenimente din timpul păstoririi lor.* *– Eseu: Leadership spiritual și responsabilitate morală în istoria unitariană.*

CLASA a XI-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Contrareforma	Acțiunile Contrareformei. Rolul Bisericii în fața presiunilor. Activitatea episcopilor unitarieni din secolele XVI-XVII.
Unitarienii din lume	Unitarienii din Polonia. Unitarienii din America. Unitarienii din Anglia.
Sfârșitul Contrareformei	Activitatea împăratului Iosif al II-lea. Ideile Iluminismului. Reacția unitarienilor. Contribuția la mișcarea de emancipare națională.
Renașterea unitariană	Contribuția Bisericii la viața socială, educațională și politică a Transilvaniei în secolele XVII-XIX.

CLASA a XII-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G. 1 - Exprimarea identității religioase, la nivel individual și al comunității, în diferite contexte de viață

XII.CS.1.1. Analiza impactul primului război mondial asupra Bisericii Unitariene
– Lectura documentelor istorice și a mărturiilor despre activitatea bisericii în timpul războiului. *– Realizarea unei fișe de sinteză privind pierderile, provocările și reacțiile comunităților unitariene.* *– Discuție: Cum se manifestă credința în vremuri de criză?*
XII.CS.1.2. Identifică încercările grele din perioada interbelică
– Cercetarea articolelor din publicațiile bisericești interbelice. *– Redactarea unui raport despre rolul educației și presei în consolidarea identității religioase.* *– Interviu cu un istoric local sau preot despre viața bisericii în secolul XX.*
XII.CS.1.3. Elaborează un discurs sau un eseu prin care își exprimă propria convingere, bazată pe o sinteză a perioadei comunismului
– Analiza textelor memorialistice despre persecuțiile religioase. *– Exercițiu de reflecție: Curajul credinței într-un context ostil.* *– Eseu: Ce înseamnă libertatea spirituală pentru mine astăzi?*

C.G. 2 - Utilizarea formelor de exprimare religioasă și a modurilor de viață în religiile lumii

XII.CS.2.1. Evaluează modul în care Biserica și-a redobândit libertatea după 1989.
– Documentare despre reconstruirea instituțională și relansarea educației religioase. *– Realizarea unei linii temporale cu principalele momente post-1989.* *– Discuție de grup: Cum a renăscut spiritul unitarian după decenii de restricții?*
XII.CS.2.2. Analizează rolul relațiilor internaționale în afirmarea identității unitariene contemporane.
– Studierea colaborărilor dintre Biserica Unitariană din Transilvania și cele din SUA sau Europa. *– Redactarea unui articol informativ: Unitarianismul – o comunitate globală de valori.* *– Prezentare multimedia despre organizațiile și conferințele internaționale la care participă Biserica.*

C.G. 3 **- Alegerea unor decizii responsabile privind viața personală și comunitară, în concordanță cu valorile religios-morale**

XII.CS.3.1. Sintetizează principalele relații ecumenice și internaționale ale Bisericii Unitariene contemporane.
– Realizarea unei hărți conceptuale cu parteneriatele ecumenice actuale. *– Analiza principiilor de cooperare interconfesională și aplicarea lor la nivel local.* *– Discuție: Cum contribuie dialogul ecumenic la unitatea spirituală?*
XII.CS.3.2. Evaluaează rolul Bisericii Unitariene în contextul global, prin participarea la conferințe internaționale.
– Cercetarea site-urilor oficiale ale asociațiilor unitariene internaționale. *– Interviu (real sau simulat) cu un reprezentant bisericesc implicat în activități externe.* *– Proiect: Unitarienii și provocările lumii contemporane.*

C.G. 4 - Colaborarea cu ceilalți pentru promovarea comuniunii în societate, prin respectarea valorilor religioase ale fiecărei persoane

XII.CS.4.1. Alege unele direcții de acțiune personală, bazate pe valorile unitariene, pentru a contribui la viața comunității.
– Identificarea nevoilor comunității locale și propunerea unui proiect de voluntariat. *– Organizarea unei campanii de solidaritate sau caritate sub îndrumarea școlii și a bisericii.* *– Reflecție scrisă: Cum pot pune în practică principiile unitariene ale iubirii, toleranței și cooperării?*
XII.CS.4.2. Evaluează rolul organizațiilor și al comunităților unitariene în promovarea dialogului.
- Realizarea unei cercetări despre activitatea recentă a organizațiilor unitariene (Asociația Unitarian Universalistă, comunități locale, fundații caritabile) și prezentarea concluziilor într-un portofoliu.

– Discuție dirijată: Cum contribuie colaborarea între organizațiile religioase la menținerea păcii și respectului reciproc? *– Proiect de grup: realizarea unei campanii sau a unei simulări de forum interconfesional pe tema „Dialog și cooperare între comunități”.*
XII.CS.4.3. Elaborează un proiect de grup despre viziunea unitariană asupra viitorului.
– Organizarea unui atelier de brainstorming în care elevii formulează idei despre rolul Bisericii Unitariene într-o societate pluralistă, durabilă și echitabilă. *– Realizarea, în echipă, a unui proiect multimedia (prezentare, afiș, clip video sau articol) despre cum pot fi aplicate valorile unitariene în viitorul comunităților.* *– Prezentarea publică a proiectului în fața colegilor sau a comunității locale, urmată de reflecții privind relevanța valorilor unitariene pentru generațiile următoare.*

CLASA a XII-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Aspecte istorice ale secolului al XX-lea	Efectele primului război mondial asupra Bisericii Unitariene. Încercările perioadei interbelice. Efectele celui de-al doilea război mondial asupra Bisericii Unitariene. Perioada comunismului: naționalizarea bunurilor, persecuțiile, arestările Căderea comunismului
Relațiile internaționale contemporane	Relațiile din Europa Relațiile din America Relațiile din Asia
Activitatea bisericească în prezent	Structura bisericii contemporane Asociațiile bisericești Școlile bisericești Proiecte sociale și de caritate. Acțiuni de voluntariat.

SUGESTII METODOLOGICE

A. Strategii didactice – direcții de actualizare și valorizare a metodelor de predare

Predarea disciplinei Istoria Bisericii Unitariene presupune o abordare integrată, care îmbină rigoarea științifică a studiului istoric cu reflecția teologică și morală. Profesorul are rolul de mediator al cunoașterii, ghidând elevii spre înțelegerea contextelor istorice, sociale și spirituale care au modelat identitatea unitariană. Se recomandă utilizarea metodelor moderne, centrate pe elev, care stimulează gândirea critică, analiza surselor și interpretarea contextuală: studiul de caz istoric, analiza documentului, dezbaterea dirijată, investigația, învățarea prin proiect, portofoliul tematic și jurnalul reflexiv. Procesul de predare trebuie să încurajeze nu doar acumularea de informații, ci și dezvoltarea competențelor de înțelegere, sinteză și aplicare a cunoștințelor în contexte culturale și spirituale diverse.

B. Abordarea conținuturilor

Conținuturile disciplinei sunt structurate cronologic și tematic, reflectând etapele majore ale dezvoltării Bisericii Unitariene — de la apariția ideilor reformatoare până la contribuțiile moderne și contemporane. Abordarea didactică trebuie să urmărească explicarea evenimentelor istorice în relație cu valorile fundamentale ale unitarianismului: libertatea conștiinței, raționalitatea credinței, toleranța și responsabilitatea morală. Profesorul poate valorifica documente istorice, texte teologice, mărturii ale personalităților marcante, materiale vizuale și resurse digitale, stimulând compararea și reflecția critică. Se recomandă realizarea de conexiuni interdisciplinare cu istoria generală, studiile biblice, literatura creștină, filosofia și etica, pentru a oferi elevilor o perspectivă amplă asupra evoluției spirituale și culturale.

C. Contexte și medii de învățare

Învățarea se realizează în contexte variate, care stimulează curiozitatea, participarea activă și colaborarea:

• ateliere de analiză istorică și interpretare teologică;
• proiecte de cercetare documentară;
• vizite la biserici, muzee, biblioteci și arhive unitariene;
• dezbateri tematice privind evenimente și personalități istorice;
• activități de voluntariat și implicare comunitară.

Profesorul poate utiliza atât medii de învățare tradiționale (sala de clasă, biblioteca), cât și spații nonformale (comunitatea locală, mediul online). Învățarea colaborativă, în perechi sau echipe, sprijină dezvoltarea competențelor sociale și a responsabilității față de patrimoniul spiritual și cultural.

D. Aspecte privind evaluarea

Evaluarea are un rol formativ și integrator, orientat spre măsurarea progresului individual și dezvoltarea gândirii critice. Se recomandă utilizarea combinată a metodelor tradiționale și alternative, cum ar fi:

• analiza și comentariul unui document istoric,
• portofoliul tematic,
• prezentarea orală sau digitală,
• jurnalul de reflecție,
• proiectul individual sau de grup.

Evaluarea trebuie să aprecieze nu doar acumularea de informații, ci și capacitatea elevului de a interpreta, argumenta și relaționa conceptele istorice cu principiile credinței unitariene. Feedbackul constructiv și autoevaluarea contribuie la dezvoltarea autonomiei în învățare și la consolidarea motivației personale.

E. Istoria Bisericii Unitariene ca disciplină de Bacalaureat – implicații pentru predare–învățare–evaluare

Statutul disciplinei ca materie de Bacalaureat implică un echilibru între rigoarea academică și relevanța formativă. Procesul de predare trebuie să ofere elevilor o viziune clară asupra evoluției istorice a unitarianismului, dar și o înțelegere critică a valorilor sale fundamentale. Învățarea se orientează spre: consolidarea competențelor de analiză istorică și argumentare logică; utilizarea surselor primare și secundare în interpretarea evenimentelor; exprimarea coerentă, argumentată și etică a punctelor de vedere personale. Evaluarea, inclusiv cea din cadrul examenului de Bacalaureat, trebuie să reflecte capacitatea elevului de a corela informațiile istorice cu principiile teologice și morale, demonstrând o înțelegere profundă și echilibrată a identității unitariene.

În acest sens, demersul didactic trebuie să asigure o corelare permanentă între competențele vizate, conținuturile propuse și exigențele evaluării naționale.

F. Resurse digitale recomandate

Integrarea resurselor digitale sprijină învățarea interactivă, colaborativă și reflexivă. Se recomandă utilizarea:

- platformelor educaționale (Google Classroom, Canva, Padlet, Kahoot);
- arhivelor digitale și bibliotecilor online unitariene;
- colecțiilor de imagini, hărți, cronologii interactive și documentare istorice;
- aplicațiilor pentru crearea de prezentări, podcasturi și expoziții virtuale (Genially, Prezi, ThingLink).

Aceste resurse facilitează învățarea vizuală și auditivă, conectând trecutul cu prezentul și oferind elevilor o perspectivă actuală asupra tradiției și valorilor unitariene.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
Bencze Ilona	Membru	Liceul Teoretic „Tamási Áron” Odorheiu Secuiesc

RESPONSABILI/COORDONATORI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Zăbavă Mihaela	Consilier CNCE	Centrul Național pentru Curriculum și Elaborare	Responsabil
Andrási Benedek	Episcop vicar	Biserica Unitariană Maghiară	Coordonator științific
Pîslaru Cătălin	Inspector general	Ministerul Educației și Cercetării	Responsabil MEC

Anexa nr. 210

Programa școlară
pentru disciplina

MUZICĂ BISERICEASCĂ
Cultul Unitarian

Clasele a IX-a – a XII-a

Curriculum de specialitate (CS)
Filiera vocațională, profil teologic
specializarea teologie unitarian

Învățământ liceal

- 2026 –

TABEL CENTRALIZATOR AL PROGRAMELOR ȘCOLARE (TC+CS/TC/CS)

Nr. crt.	Filiera	Profilul	Domeniul/ Specializarea/ Calificarea	Clasele	Tip de programă (TC+CS/TC/CS)	Numele disciplinei din CS, cu rubrică proprie în catalog
1.	Vocațională	Teologic/Cultul Unitarian	Teologie Unitariană	IX-XII	CS	Muzică bisericească

Vocațional, Teologic-Cultul Unitarian, Teologie Unitariană

Nr. crt.	Discipline de specialitate	Clasa a IX-a	Clasa a X-a	Clasa a XI-a	Clasa a XII-a
1.	Studii biblice	1	1	2	2
2.	Literatura creștină unitariană	1	1	1	1
3.	Istoria Bisericii Unitariene	1	1	2	2
4.	Muzică bisericească*	1	1	1	1
5.	Educație spirituală (cu realocarea orelor disciplinei Religie din TC)	**1**	**1**	**1**	**1**
6.	Evidență bisericească informatizată	-	-	1	1
7.	Istoria artei creștine	-	-	1	1
8.	Istoria religiilor	1	1	0	0
TOTAL		**6**	**6**	**9**	**9**

Anexa nr. 210
Programa școlară pentru disciplina *Muzică bisericească,* Cultul Unitarian, clasele a IX-a - a XII-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea teologie unitariană*

NOTĂ DE PREZENTARE

Prezenta programă școlară completează curriculumul pentru disciplina *Muzică bisericească Cultul Unitarian*, cu aplicare pentru clasele din învățământul liceal, *filiera vocațională, profilul teologic* forma cu frecvență zi, începând cu anul școlar 2026-2027. Pentru această categorie de clase, conform planurilor-cadru pentru învățământul liceal, forma cu frecvență zi, aprobate ca anexe la OMEC nr. 4350/2025, studiul disciplinei are următoarea alocare orară săptămânală, defalcată pe segmentul *curriculum de specialitate* (CS):

An de studiu	Clasa a IX-a	Clasa a X-a	Clasa a XI-a	Clasa a XII-a
Tip segment curricular	CS	CS	CS	CS
Nr. săptămânal de ore (Muzică bisericească)	1	1	1	1

Disciplina Muzică bisericească valorifică tradiția spirituală și culturală a Bisericii Unitariene, contribuind la formarea sensibilității estetice, a gândirii simbolice și a expresivității spirituale a elevilor. Prin intermediul acestei discipline, elevii descoperă legătura profundă dintre credință și artă, dintre expresia religioasă și dimensiunea comunitară a muzicii.

Studiul muzicii bisericești are rolul de a cultiva înțelegerea valorilor morale, spirituale și culturale care se reflectă în creațiile liturgice, în tradiția corală și în viața comunitară a Bisericii. Programa urmărește dezvoltarea competențelor de interpretare vocală, de lectură muzicală, de ascultare activă și de analiză a repertoriului religios.

În procesul de învățare, accentul se pune pe formarea atitudinilor de respect, disciplină și colaborare, pe exprimarea artistică și pe trăirea interioară a mesajului spiritual. Elevii sunt încurajați să înțeleagă semnificațiile liturgice ale muzicii, să aprecieze frumusețea și sobrietatea tradiției bisericești și să contribuie la păstrarea patrimoniului sonor al Bisericii Unitariene.

Disciplina are o dimensiune interdisciplinară evidentă, prin conexiuni cu studiile biblice, religia unitariană, istoria bisericii, literatura și arta. Astfel, elevii dobândesc o viziune integrată asupra expresiei religioase, în care muzica devine un limbaj al credinței și al comuniunii.

Muzica bisericească contribuie la dezvoltarea armonioasă a personalității elevilor, la cultivarea sensibilității artistice și spirituale, precum și la formarea unei atitudini de respect față de valorile religioase și culturale ale comunității.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Exprimarea ideilor și emoțiilor prin interpretarea muzicală**
CG2	**Explorarea muzicii în relație cu dimensiunile sale istorice și culturale**
CG3	**Aprecierea critică a muzicii prin audiție activă și exprimare creativă.**

CLASA a IX-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G. 1 – Exprimarea ideilor și emoțiilor prin interpretarea muzicală

IX.CS.1.1 Recunoaște și interpretează corect sunetele, intervalele și ritmurile specifice muzicii bisericești unitariene.

- *Exerciții auditive de identificare a intervalelor, folosind exemple din imnurile tradiționale.*
- *Activități de tip „call and response” între profesor și elevi, pentru consolidarea simțului ritmic și intonațional.*
- *Înregistrarea interpretărilor elevilor și analiza colectivă a acurateței sonore.*
- *Lucru în perechi: corectarea reciprocă a intonației în cântarea corală.*
- *Jocuri vocale și exerciții ritmice care stimulează expresivitatea și atenția auditivă.*

IX.CS.1.2. Exprimă emoții și idei spirituale prin interpretarea vocală a repertoriului bisericesc unitarian.

- *Cânt coral pe voci, învățat gradual, din repertoriul liturgic de bază.*
- *Discuții despre semnificația textului cântat și exprimarea lui prin intonație și dinamică.*
- *Activitate de grup: „Ce simt și ce transmit prin acest imn?”.*
- *Atelier de interpretare expresivă: variații de intensitate, tempo și timbru pentru a reda starea spirituală a piesei.*
- *Înregistrarea interpretărilor elevilor și feedback colegial asupra expresivității.*

C.G. 2 – Explorarea muzicii în relație cu dimensiunile sale istorice și culturale

IX.CS.2.1. Identifică principalele trăsături ale muzicii bisericești din antichitate și evul mediu.

- *Audiții dirijate: Compararea cântării sinagogale/ebraice cu monodia creștină timpurie.*
- *Atelier de recunoaștere: Identificarea trăsăturilor muzicii gregoriene (stil monodic, moduri, ritm liber) folosind exemple din repertoriu (ex. Kyrie, Gloria).*
- *Analiză de text: Discuții despre rolul psalmilor ca formă poetică și muzicală în comunitățile iudaice și creștine timpurii.*
- *Mini-proiect în echipe: cercetarea originii unui imn și prezentarea lui orală cu exemple audio.*
- *Vizionarea unui documentar scurt despre muzica religioasă din secolele X-XIV și discuție reflexivă.*

IX.CS.2.2. Recunoaște elemente de legătură între tradiția muzicală unitariană și cultura muzicală europeană.

- *Audierea unor imnuri unitariene în paralel cu piese corale clasice europene și identificarea asemănărilor stilistice.*
- *Realizarea unui afiș digital „Muzica noastră și cea gregoriană” (compararea elementelor modale și liturgice).*
- *Activitate de cercetare: influențe ale cântării congregaționale germane și maghiare asupra repertoriului local.*
- *Discuție în grup: „Cum se reflectă spiritul medieval în muzica religioasă unitariană?”.*
- *Exercițiu de creație: adaptarea unei melodii vechi cu text contemporan, în spiritul tradiției.*

C.G. 3 - Aplicarea strategiilor de interpretare a textelor în contexte istorice și culturale.

IX.CS.3.1. Analizează structura și expresivitatea unei lucrări corale bisericești, utilizând termeni muzicali adecvați.

- *Audierea dirijată a unei lucrări corale unitariene și completarea unei fișe de analiză (tempo, formă, dinamică, expresie)*
- *Activitate de grup: compararea a două interpretări diferite ale aceleiași lucrări.*
- *Atelier practic: redarea expresivității prin gestică dirijorală simplificată.*
- *Mini-eseu: „Ce mesaj transmite această lucrare și cum reușește muzica să-l susțină?”.*
- *Dezbatere reflexivă: „Poate fi rugăciunea cântată o formă de meditație?”.*

IX.CS.3.2. Creează, individual sau în echipă, scurte structuri muzicale inspirate de temele spirituale studiate.

- *Exercițiu de improvizație vocală pe un verset biblic sau o idee morală.*
- *Compoziție colectivă: o melodie simplă cu text spiritual creat de elevi.*
- *Înregistrarea și prezentarea lucrării în fața colegilor, urmată de feedback constructiv.*
- *Reflecție finală: „Cum se transformă gândul spiritual în expresie muzicală?”.*

CLASA a IX-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Tradiția biblică a psalmilor	– geneza psalmilor, funcția lor liturgică și teologică, formele poetico-muzicale.
Cântarea religioasă în contextul iudaic și creștin timpuriu	– continuitatea tradiției muzicale ebraice în primele comunități creștine.
Formarea muzicii bisericești medievale	– imnografia latină, reforma gregoriană, rolul Papei Grigore cel Mare.
Elemente de analiză muzicală	– moduri gregoriene, stil monodic, relația text–melodie.

CLASA a X-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G. 1 - Exprimarea ideilor și emoțiilor prin interpretarea muzicală

X.CS.1.1. Interpretează corect, expresiv și în ansamblu vocal, lucrări din repertoriul coral unitarian.
- Studiu de ansamblu coral: repetiții în grupuri vocale, cu accent pe coeziune și echilibru sonor. *- Analiză colectivă: identificarea frazării și expresiei în lucrări liturgice.* *- Activitate de reflecție: „Ce emoții doresc să transmit prin acest cântec?”* *- Înregistrarea pieselor interpretate și autoevaluare ghidată.* *- Dirijarea de către elevi a unei secțiuni scurte din lucrare (gestică de bază).* *- Transcriere sau armonizare pe două voci*
X.CS.1.2. Manifestă atitudine expresivă, disciplină și cooperare în cadrul ansamblului coral.
- Exerciții de ascultare activă în timpul repetiției: reacție la dinamica grupului. *- Observarea unui dirijor invitat și discutarea rolului său formativ.* *- Activitate de coeziune: cântarea în spații diferite pentru adaptarea acusticii și atitudinii interpretative.* *- Jurnal reflexiv: „Ce învăț din lucrul în cor despre mine și despre ceilalți?”* *- Simulare de concert: pregătirea și prezentarea publică a unei piese.*

C.G. 2 - Explorarea muzicii în relație cu dimensiunile sale istorice și culturale

X.CS.2.1. Analizează structura și particularitățile stilistice ale muzicii bisericești unitariene moderne.
- Audiții comparate între cântări unitariene și lucrări ale Reformei protestante (Luther, Calvin). *- Realizarea unei linii cronologice vizuale „Evoluția cântării bisericești în Transilvania”.* *- Audierea și compararea lucrărilor lui Bartók György, Kájoni János și ale altor compozitori locali.* *- Activitate de grup: identificarea trăsăturilor stilistice și prezentarea în format digital.* *- Discuție reflexivă: „Cum evoluează expresia credinței prin muzică?”* *- Elaborarea unei fișe cronologice a formelor corale din secolele XVII–XX.* *- Analiză interdisciplinară: legătura dintre limbajul muzical și contextul teologic.*
X.CS.2.2. Recunoaște influențele culturale regionale în repertoriul bisericesc unitarian.
- Proiect colaborativ: cercetarea și prezentarea unei cântări locale dintr-o comunitate unitariană. *- Activitate de teren: interviuri cu membri ai corului bisericesc local.* *- Audiție comparată: cântări unitariene din diferite regiuni transilvănene.* *- Realizarea unei hărți sonore „Muzica bisericească în comunitățile noastre”.* *- Activitate de reflecție: „Ce trăsături comune unesc toate aceste variante?”*

C.G. 3 - Aplicarea strategiilor de interpretare a textelor în contexte istorice și culturale.

X.CS.3.1. Analizează și evaluează interpretări corale folosind criterii estetice și tehnice.
- Audierea unor interpretări live sau înregistrate și completarea unei fișe de evaluare (intonare, dicție, expresie). *- Dezbatere: „Ce face o interpretare să fie autentică?”* *- Exercițiu de ascultare comparativă: două coruri, aceeași piesă – identificarea diferențelor de expresie.* *- Crearea unei scurte recenzii muzicale scrise.* *- Activitate practică: dirijarea unui fragment cu scopul de a evidenția expresivitatea textului.*
X.CS.3.2. Creează scurte aranjamente sau variante melodice inspirate din repertoriul liturgic.
- Aranjament coral pe patru voci simple, ghidat de profesor. *- Compoziție vocală cu text religios adaptat.* *- Atelier de creație: „Textul și melodia – căutarea echilibrului spiritual”.* *- Realizarea unui colaj audio cu acompaniamente improvizate.* *- Prezentarea lucrării proprii și discutarea feedbackului colegial.*

CLASA a X-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Reforma religioasă și expresia muzicală	– Luther, Calvin, traducerea psalmilor, importanța cântării congregaționale.
Psalmii de la Geneva	– contextul teologic, estetic și muzical; influența asupra muzicii protestante.
Polifonia psalmilor	– compozitori reprezentativi: Claude Goudimel, Maróthi György. - tehnici de armonizare simplă a imnurilor (scurt exercițiu de contrapunct pe 2 voci).
Muzica bisericească maghiară în epoca Reformei	– parafraze psalmice, colecții de cântări, tradiții unitariene și reformate. - specificul etno-folcloric în melodia unitariană (elemente de moduri populare maghiare/transilvănene).

CLASA a XI-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G. 1 - Exprimarea ideilor și emoțiilor prin interpretarea muzicală

XI.CS.1.1. Interpretează lucrări corale bisericești de complexitate medie, demonstrând control vocal, intonație corectă și expresivitate artistică.
- Studiu coral avansat: lucrări în patru voci, cu elemente de polifonie și dinamică variată. *- Repetiții pe secțiuni vocale urmate de integrarea ansamblului.* *- Activitate de reflecție: „Cum transform emoția spirituală în expresie muzicală?”* *- Înregistrare și analiză colectivă a interpretării, cu accent pe echilibrul sonor.* *- Atelier de tehnică vocală: respirație, susținerea frazelor lungi, claritatea dicției.*
XI.CS.1.2. Manifestă sensibilitate, empatie și responsabilitate artistică în interpretarea repertoriului sacru.
- Joc de rol: dirijor – corist – ascultător, pentru înțelegerea diferitelor perspective. *- Activitate de grup: „Ce transmite acest text? Ce simțim când îl cântăm?”.* *- Organizarea unui mini-recital spiritual în școală sau comunitate.* *- Jurnal reflexiv: „Cum mă transformă muzica pe care o cânt?”* *- Feedback colegial după interpretare: aprecierea atitudinii, implicării și expresivității.*

C.G. 2 - Explorarea muzicii în relație cu dimensiunile sale istorice și culturale

XI.CS.2.1. Analizează evoluția muzicii bisericești din perioada barocă și clasică în context istoric și teologic.
- Audiție comparată: imnuri vechi și aranjamente moderne ale acelorași texte. *- Proiect de grup: realizarea unei cronologii vizuale a cântării bisericești moderne.* *- Lectură de texte istorice despre viața muzicală unitariană și discuții pe marginea lor.* *- Atelier interdisciplinar (istorie – religie – muzică): contextul social al creației bisericești.* *- Realizarea unui poster digital „Evoluția corului bisericesc unitarian în Transilvania”.*
XI.CS.2.2. Identifică influențele estetice și teologice asupra repertoriului coral unitarian modern.
- Studiu de caz: analiza stilului compozitorilor unitarieni ai secolului XX. *- Audierea lucrărilor corale contemporane și identificarea influențelor romantice, clasice și moderne.* *- Activitate de grup: „Cum reflectă muzica unitariană idealul umanist?”* *- Dezbatere: „Tradiția și modernitatea – se completează sau se contrazic?”* *- Elaborarea unui eseu muzical ilustrat (text + audio) despre o lucrare preferată.*

C.G. 3 - Aplicarea strategiilor de interpretare a textelor în contexte istorice și culturale.

XI.CS.3.1. Analizează interpretări corale și propune îmbunătățiri bazate pe criterii muzicale și estetice.
- Evaluarea comparativă a două coruri diferite interpretând aceeași lucrare. *- Activitate de autocorectare: ascultarea propriei înregistrări și identificarea ariilor de progres.* *- Dezbatere: „Ce înseamnă frumusețea unei interpretări sacre?”* *- Simulare de repetiție dirijată de elev: aplicarea sugestiilor tehnice și expresive.* *- Scrierea unui comentariu critic despre o audiție reală sau online.*
XI.CS.3.2. Realizează aranjamente, acompaniamente sau improvizații inspirate de repertoriul sacru unitarian.
- Atelier de aranjament coral sau instrumental pe o temă liturgică. *- Crearea unui acompaniament simplu (pian, chitară, flaut) pentru o cântare tradițională.* *- Compoziție scurtă cu text religios propriu sau reinterpretat.* *- Colaborare interdisciplinară: „Muzică și poezie – expresii ale aceleiași trăiri”.* *- Prezentarea publică a lucrării proprii și reflecție asupra procesului creativ.* *- Exerciții creative bazate pe teme liturgice*

CLASA a XI-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	**Conținuturi**
Muzica barocă și expresia spirituală	– J.S. Bach și contribuția sa la teologia muzicii protestante.
Surse istorice ale muzicii religioase maghiare	– sistemul de notație muzicală utilizat în manuscrisele și codexurile vechi - Codexul Batthyányi, psalmii unitarieni din secolele XVI–XVII.
Audiție și interpretare muzicală	– *Dícsérjétek Istent* („Lăudați pe Dumnezeu”) – exemplu de transmitere orală a tradiției.
Clasicismul vienez și creația religioasă	– Haydn (*Creația*), Mozart (*Recviem*), Beethoven (*Missa Solemnis*).

CLASA a XII-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G. 1 - Exprimarea ideilor și emoțiilor prin interpretarea muzicală

XII.CS.1.1. Interpretează cu expresivitate și în mod autonom lucrări corale de complexitate medie și ridicată, adaptate repertoriului unitarian.
- *Studiu coral aprofundat: lucrări polifonice cu modulații, schimbări de tempo și expresii dinamice variate.* - *Organizarea unui concert de clasă sau participare la un eveniment coral comunitar.* - *Analiza expresivă a textului și a frazelor muzicale: „Ce transmite fiecare secțiune?”.* - *Înregistrare profesională a piesei finale și reflecție asupra progresului interpretativ.* - *Activitate de mentorat: elevii avansați coordonează repetiții cu colegii mai tineri.*
XII.CS.1.2. Demonstrează maturitate artistică și spirituală în interpretarea repertoriului sacru.
- *Atelier de interpretare expresivă: analiza emoțională și spirituală a unei lucrări corale.* - *Audiție comparată: Liszt – Via Crucis și Verdi – Requiem; discuție despre expresia credinței prin limbaj romantic.* - *Exercițiu de reflecție: „Cum pot transmite pacea, lumina sau speranța prin voce?”* - *Prezentare individuală: alegerea unei lucrări reprezentative pentru propria evoluție spirituală.* - *Activitate de feedback: evaluarea interpretării colegilor prin criterii stabilite de comun acord.* - *Crearea unui portofoliu audio-video al repertoriului studiat în liceu.*
XII. C.S.1.3. Planifică și coordonează activități muzicale demonstrând abilități de lidership și organizare în context liturgic.
- Studiu de caz și joc de rol: Analiza unui calendar liturgic și propunerea unui repertoriu adecvat pentru o anumită sărbătoare (ex. Crăciun/Paște). *- Simulare de repetiție: Elevul coordonează o repetiție de 15 minute cu un grup de colegi, gestionând probleme de intonație și dicție.* *- Proiect individual: Elaborarea unei fișe de organizare pentru un mini-concert coral (cu estimare de timp, spațiu, resurse umane și tehnice).* *- Analiză etică și relațională: Discuție de grup despre cum se gestionează conflictele sau lipsa de motivație în cadrul unui cor bisericesc.* *- Activitate practică: Elevii, sub îndrumarea profesorului, organizează și prezintă o slujbă de rugăciune cântată (dimensiune liturgică).*

C.G. 2 - Explorarea muzicii în relație cu dimensiunile sale istorice și culturale

XII.CS.2.1. Analizează evoluția contemporană a muzicii bisericești unitariene și conexiunile sale cu tendințele actuale din muzica religioasă.
- *Cercetare individuală: identificarea compozitorilor unitarieni contemporani și analiza stilului lor.* - *Interviu cu un dirijor sau compozitor local despre rolul muzicii sacre azi.* - *Realizarea unui podcast: „Muzica bisericească astăzi – tradiție și inovație”.* - *Dezbatere: „Cum putem păstra autenticitatea spirituală într-un limbaj muzical modern?”* - *Realizarea unui eseu reflexiv: „Cum se transformă cântarea bisericească odată cu generațiile?”.*
XII.CS.2.2. Explică rolul muzicii bisericești ca formă de comuniune și identitate culturală în cadrul comunității.
- *Activitate de teren: participarea la o slujbă corală și analizarea impactului muzicii asupra comunității.* - *Proiect colaborativ: realizarea unei prezentări despre corurile bisericești unitariene și rolul lor social.* - *Discuție reflexivă: „De ce cântăm împreună? Ce înseamnă comunitatea în sunet?”* - *Crearea unui scurt documentar foto-audio despre o activitate corală comunitară.* - *Elaborarea unei lucrări scrise despre funcția educativă și identitară a muzicii religioase.*

C.G. 3 - Aplicarea strategiilor de interpretare a textelor în contexte istorice și culturale.

XII.CS.3.1. Evaluează interpretări corale și solistice pe baza unor criterii estetice, tehnice și spirituale asumate.
- *Audierea de interpretări profesioniste și discutarea criteriilor de apreciere: intonație, expresie, mesaj.*

- *Redactarea unei recenzii muzicale (scris sau audio) pentru o lucrare corală.* - *Atelier de evaluare comparativă: „Ce face o interpretare să devină emoționantă?”.* - *Exercițiu de analiză a propriei interpretări, folosind grile autoelaborate.* - *Dezbatere: „Perfecțiunea tehnică sau autenticitatea emoțională – ce contează mai mult?”*
XII.CS.3.2. Creează și prezintă lucrări proprii (vocale sau instrumentale) inspirate de valori și texte spirituale.
- *Compoziție individuală sau colectivă: o lucrare scurtă cu text religios contemporan.* - *Proiect interdisciplinar: poezie – muzică – imagine (realizarea unei lucrări multimedia cu mesaj spiritual).* - *Participarea la o sesiune artistică sau expoziție de creații muzicale.* - *Reflecție scrisă: „Cum exprim credința prin sunet?”* - *Înregistrarea și prezentarea publică a creației în cadrul unei sărbători sau al unui eveniment școlar.*

CLASA a XII-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	**Conținuturi**
Tradiția corală maghiară din secolul al XVIII-lea	- cântecul național, colecțiile de elevi, Pálóczi Horváth Ádám.
Romantismul și expresia religioasă	– Liszt, Brahms, Mendelssohn, Verdi – dialogul dintre credință și artă.
Muzica religioasă a secolului XX	– Kodály Zoltán, Bartók Béla: sinteza dintre tradiția psalmică și limbajul modern. - rolul muzicii în viața spirituală individuală (muzica ca meditație, rugăciunea cântată).
Creația corală unitariană contemporană	- rolul și responsabilitățile dirijorului de cor bisericesc (managementul repetiției, selecția repertoriului, psihologia grupului). - lucrări reprezentative: Psalmul 50 și 150 de la Geneva, Isus și negustorii din templu; repertoriul Daltutajok.

SUGESTII METODOLOGICE

A. Strategii didactice – direcții de actualizare și valorizare a metodelor de predare
Predarea disciplinei Muzică bisericească se fundamentează pe o abordare activă, centrată pe elev, care îmbină dimensiunea teologică, artistică și formativă. Profesorul are rolul de a stimula sensibilitatea estetică, exprimarea creativă și participarea conștientă la viața spirituală prin intermediul muzicii. Se recomandă utilizarea metodelor variate și interactive: exerciții de audiție activă, studiul de caz muzical-liturgic, analiza de partitură, interpretarea corală, lucrul pe voci, conversația euristică, jocul de rol și lucrul în echipă. Activitățile trebuie să favorizeze descoperirea sensurilor spirituale și estetice ale muzicii, să stimuleze învățarea prin experiență și cooperare.
B. Abordarea conținuturilor
Conținuturile disciplinei sunt structurate astfel încât să reflecte evoluția muzicii bisericești și rolul său în viața spirituală a Bisericii Unitariene. Ele includ elemente de teorie muzicală, repertoriu coral religios, imnografie, istoria muzicii bisericești și aplicarea cunoștințelor în interpretarea vocală și corală. Abordarea didactică trebuie să pună accent pe înțelegerea mesajului spiritual al muzicii, pe cultivarea sensibilității estetice și pe dezvoltarea disciplinei și coeziunii de grup. Se recomandă corelarea cu discipline precum studiile biblice, religia unitariană, istoria bisericii și arta, pentru a forma o perspectivă integrată asupra expresiei religioase.
C. Contexte și medii de învățare
Învățarea în cadrul disciplinei Muzică bisericească se desfășoară în contexte variate care sprijină dezvoltarea competențelor artistice și spirituale:
• repetiții corale și ateliere de interpretare;
• analiza de partituri și exerciții de lectură muzicală;
• participarea la slujbe, concerte sau activități comunitare;
• vizite la instituții culturale sau biserici;
• activități interdisciplinare în colaborare cu alte discipline teologice și artistice.
Mediile de învățare pot fi diverse – sala de clasă, biserica, sala de repetiții, spațiile culturale sau mediul online –, favorizând participarea activă, cooperarea și reflecția personală asupra dimensiunii spirituale a muzicii.
D. Aspecte privind evaluarea
Evaluarea în cadrul disciplinei Muzică bisericească vizează formarea progresivă a competențelor de interpretare, înțelegere și apreciere a muzicii religioase. Se recomandă combinarea metodelor formative și sumative, utilizând instrumente variate:
• observarea sistematică a activităților individuale și de grup;
• evaluarea performanței interpretative (intonare, expresivitate, colaborare);
• fișe de analiză și reflecție asupra repertoriului;
• portofolii muzicale sau proiecte tematice;
• auto- și coevaluare bazată pe criterii clare și formative.
• folosirea grilelor de evaluare care să măsoară
    a) dimensiunea Tehnică: Acuratețea Intonației, Ritmul, Dicția, Controlul Vocal.
    b) dimensiunea Expresivă/Spirituală: Trăirea mesajului, Exprimarea emoției/stării spirituale, Atitudinea scenică/liturgică

Evaluarea trebuie să fie continuă, constructivă și centrată pe progres, având în vedere particularitățile fiecărui elev și contribuția acestuia la activitatea colectivă.
E. Resurse digitale recomandate
Resursele digitale oferă oportunități multiple pentru învățarea activă și creativă în cadrul disciplinei Muzică bisericească. Se recomandă utilizarea platformelor și aplicațiilor care facilitează studiul partiturilor, audiția, interpretarea și colaborarea online:
• platforme educaționale (Google Classroom, Padlet, Kahoot, Canva);
• arhive și biblioteci digitale de muzică religioasă;
• aplicații pentru ascultare și analiză muzicală (YouTube, Spotify, IMSLP);
• programe pentru scriere muzicală (MuseScore, Noteflight);
• instrumente digitale pentru creație, prezentare și înregistrare audio (Audacity, BandLab, Soundtrap).
Integrarea resurselor digitale contribuie la diversificarea procesului de învățare, la stimularea creativității și la dezvoltarea competențelor tehnologice ale elevilor.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
Nemes Annamária	Membru	Liceul Teologic Unitarian „Berde Mózes” Cristuru-Secuiesc

RESPONSABILI/COORDONATORI ȘTIINȚIFICI(15)

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Zăbavă Mihaela	Consilier CNCE	Centrul Național pentru Curriculum și Elaborare	Responsabil
Andrási Benedek	Episcop vicar	Biserica Unitariană Maghiară	Coordonator științific
Pîslaru Cătălin	Inspector general	Ministerul Educației și Cercetării	Responsabil MEC

Anexa nr. 211

Programa școlară
pentru disciplina

EDUCAȚIE SPIRITUALĂ
Cultul Unitarian

Clasele a IX-a – a XII-a

Curriculum de specialitate (CS)
Filiera vocațională, profil teologic
specializarea teologie unitarian

Învățământ liceal

- 2026 –

TABEL CENTRALIZATOR AL PROGRAMELOR ȘCOLARE (TC+CS/TC/CS)

Nr. crt.	Filiera	Profilul	Domeniul/ Specializarea/ Calificarea	Clasele	Tip de programă (TC+CS/TC/CS)	Numele disciplinei din CS, cu rubrică proprie în catalog
1.	Vocațională	Teologic/Cultul Unitarian	Teologie Unitariană	IX-XII	CS	Educație spirituală

Vocațional, Teologic-Cultul Unitarian, Teologie Unitariană

Nr. crt.	Discipline de specialitate	Clasa a IX-a	Clasa a X-a	Clasa a XI-a	Clasa a XII-a
1.	Studii biblice	1	1	2	2
2.	Literatura creștină unitariană	1	1	1	1
3.	Istoria bisericii unitariene	1	1	2	2
4.	Muzică bisericească*	1	1	1	1
5.	Educație spirituală (cu realocarea orelor disciplinei Religie din TC)	**1**	**1**	**1**	**1**
6.	Evidență bisericească informatizată	-	-	1	1
7.	Istoria artei creștine	-	-	1	1
8.	Istoria religiilor	1	1	0	0
TOTAL		**6**	**6**	**9**	**9**

Anexa nr. 211
Programa școlară pentru disciplina *Educație spirituală,* Cultul Unitarian, clasele a IX-a – a XII-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea teologie unitariană*

NOTĂ DE PREZENTARE

Prezenta programă școlară completează curriculumul pentru disciplina *Educație spirituală Cultul Unitarian*, cu aplicare pentru clasele din învățământul liceal, *filiera vocațională, profilul teologic* forma cu frecvență zi, începând cu anul școlar 2026-2027. Pentru această categorie de clase, conform planurilor-cadru pentru învățământul liceal, forma cu frecvență zi, aprobate ca anexe la OMEC nr. 4350/2025, studiul disciplinei are următoarea alocare orară săptămânală, defalcată pe segmentul *curriculum de specialitate* (CS):

An de studiu	Clasa a IX-a	Clasa a X-a	Clasa a XI-a	Clasa a XII-a
Tip segment curricular	CS	CS	CS	CS
Nr. săptămânal de ore (Educație spirituală)	1	1	1	1

Disciplina Educație spirituală are ca finalitate dezvoltarea armonioasă a personalității elevilor prin cultivarea dimensiunii morale, reflexive și spirituale a existenței. Ea oferă cadrul pentru formarea unei conștiințe echilibrate, capabile de discernământ, dialog și deschidere către valori universale, înrădăcinate în tradiția teologică unitariană.
Studiul acestei discipline urmărește dezvoltarea capacităților de introspecție, de reflecție morală și de înțelegere a relației dintre individ, comunitate și transcendență. Elevii sunt încurajați să exploreze sensurile vieții, să-și exprime gândurile și emoțiile în mod autentic și responsabil și să-și asume o conduită morală bazată pe empatie, respect și solidaritate.
Educația spirituală are o dimensiune interdisciplinară, oferind legături naturale cu studiile biblice, religia unitariană, filosofia, literatura și arta. Prin această abordare integrată, elevii învață să identifice valori comune, să reflecteze asupra sensurilor culturale și religioase ale existenței și să dezvolte o atitudine activă față de binele personal și colectiv.
Disciplina contribuie la formarea unei gândiri deschise și echilibrate, capabile să integreze rațiunea și emoția, cunoașterea și trăirea spirituală. Prin intermediul activităților reflexive, creative și colaborative, elevii sunt sprijiniți să-și construiască o identitate morală și spirituală autentică, în armonie cu valorile umane și comunitare.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

C.G.1	**Exprimarea identității religioase, la nivel individual și al comunității, în diferite contexte de viață**
C.G.2	**Analizarea formelor de exprimare religioasă și a modurilor de viață în religiile lumii**
C.G.3	**Adoptarea unor decizii responsabile privind viața personală și comunitară, în concordanță cu valorile religios-morale**
C.G.4	**Colaborarea cu ceilalți pentru promovarea comuniunii în societate, prin respectarea valorilor religioase ale fiecărei persoane**

CLASA a IX-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G. 1 - Exprimarea identității religioase, la nivel individual și al comunității, în diferite contexte de viață

IX.CS.1.1. Identifică și definește concepte-cheie, simboluri și ritualuri din religia unitariană.
- Realizarea unui dicționar ilustrat al simbolurilor unitariene (în echipe mici). *- Atelier creativ: confecționarea unui obiect simbolic care exprimă o valoare spirituală (ex: lumina, unitatea).* *- Discuție-reflecție: „Ce înseamnă pentru mine libertatea de conștiință?”.* *- Vizită la un lăcaș de cult unitarian și jurnal reflexiv despre experiență.* *- Expoziție tematică: „Simbolurile credinței – de la tradiție la prezent”.*
IX.CS.1.2. Explică rolul și semnificația sărbătorilor, ceremoniilor și textelor sacre
- Elaborarea unui calendar vizual al sărbătorilor unitariene, cu explicații și simboluri. *- Lectură ghidată dintr-o predică clasică și discuție despre mesajul central.* *- Mini-proiect de echipă: realizarea unei prezentări despre un moment liturgic (Crăciun, Rusalii, Reformație).* *- Organizarea unei „zile a recunoștinței” în clasă, inspirată de valorile spirituale discutate.* *- Dezbatere reflexivă: „Cum putem trăi semnificația unei sărbători în afara bisericii?”.*

C.G. 2 - Analizarea formelor de exprimare religioasă și a modurilor de viață în religiile lumii

IX.CS.2.1. Utilizează cunoștințele dobândite pentru a-și exprima propria identitate religioasă într-un mod respectuos și asertiv, în contextul școlar și social.
- Simulare de dialog: „Cum răspund atunci când sunt întrebat despre credința mea?”. *- Crearea unui jurnal spiritual în care elevii notează experiențe de recunoștință, iertare, empatie.* *- Proiect de grup: „Etica în acțiune” – identificarea și promovarea unui comportament moral în comunitate.* *- Redactarea unei scrisori deschise despre ce înseamnă a fi unitarien astăzi.* *- Atelier de comunicare asertivă: ascultarea activă și exprimarea respectuoasă a convingerilor.*
IX.CS.2.2. Analizează critic modul în care valorile religioase influențează deciziile personale și comunitare în diferite situații de viață
- Analiză de caz: dileme morale contemporane (onestitate, prietenie, responsabilitate). *- Activitate de reflecție: completarea unei „busole morale” personale.* *- Dezbatere: „Cum se manifestă credința în alegerile cotidiene?”.* *- Proiect colaborativ: campanie școlară „Alege binele!”.* *- Jurnal de reflecție: „Ce mă ghidează atunci când iau o decizie?”.*

C.G. 3 - Adoptarea unor decizii responsabile privind viața personală și comunitară, în concordanță cu valorile religios-morale

IX.CS.3.1. Evaluează, prin studii de caz, dilemele etice și morale și propune soluții bazate pe principii religioase
- Studiu de caz pe tema „adevăr și curaj moral”. *- Joc de rol: cum reacționez în fața unei nedreptăți?* *- Crearea unui cod etic al clasei bazat pe valori unitariene.* *- Vizionare de film moral și discuție ghidată despre mesajul etic.* *- Activitate de echipă: rezolvarea unui „dilema box” cu situații reale din viața tinerilor.*
IX.CS.3.2. Justifică importanța valorilor religioase ca fundament pentru o viață responsabilă, atât individuală, cât și în societate.
- Interviu cu un membru activ al comunității unitariene despre rolul valorilor în viață. *- Proiect de clasă: „Faptele mici care schimbă lumea”.* *- Realizarea unei campanii vizuale cu sloganuri despre responsabilitate și compasiune.* *- Jurnal personal: „O valoare spirituală care mă definește”.* *- Discuție în cerc: „Cum se reflectă credința mea în modul în care îi tratez pe ceilalți?”.*

C.G. 4 - Colaborarea cu ceilalți pentru promovarea comuniunii în societate, prin respectarea valorilor religioase ale fiecărei persoane

IX.CS.4.1. ***Elaborează un plan de acțiune pentru un proiect de dialog interreligios care implică elevii din diferite confesiuni.***
- Organizarea unei mese rotunde cu tineri din confesiuni diferite. *- Proiect de echipă: realizarea unui „ghid al respectului interreligios” pentru școală.* *- Vizită comună la un lăcaș de cult și reflecție comună asupra valorilor împărtășite.* *- Activitate de mentorat: „Învățăm unii de la alții – credințe care ne apropie”.* *- Expoziție sau blog colaborativ: „Credințe diferite, valori comune”.*
IX.CS.4.2. ***Concepe și realizează o prezentare multimedia care promovează respectul și înțelegerea între diversele comunități religioase.***
- Crearea unui videoclip sau podcast despre toleranță religioasă. *- Atelier digital: „Cum combatem stereotipurile religioase?”.* *- Prezentare interactivă: „Culorile credinței – ce ne unește?”.* *- Organizarea unei campanii școlare „Săptămâna diversității spirituale”.* *- Colaborare cu alte clase pentru realizarea unei expoziții foto cu titlul „Chipuri ale credinței”.*

CLASA a IX-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Învață-mă să cred, Doamne!	Ce înseamnă educația spirituală? Credință și conștiință „Cred, Doamne, ajută necredinței mele...” – Întrebări și îndoieli Cred: te cunosc, am încredere și mă supun
Cunoașterea lui Dumnezeu și a propriei persoane	Cine este Dumnezeu? De unde Îl pot cunoaște? Cine sunt eu? – Dumnezeu mi se adresează Demnitatea și responsabilitatea omului – creat după chipul lui Dumnezeu „Fiindcă atât de mult a iubit Dumnezeu lumea...” – De unde știu că mă iubește?
Legătură cu Dumnezeu – Condus de Cuvântul Lui	Interpretarea actuală a Decalogului I. (relație cu Dumnezeu) Interpretarea actuală a Decalogului II. (relația cu semenii noștri) „Iubește-l pe Dumnezeu și iubește-ți aproapele!" Viața de rugăciune și liniștea personală Întrebări și îndoieli pe calea credinței – cum le gestionăm?
Comunitatea creștină și responsabilitatea	„Tot ce voiţi să vă facă vouă oamenii, faceţi-le şi voi la fel... " Responsabilitatea în familie – regulamentul creștin al familiei Comunități în care trăiesc Locul meu în Biserică – aparțin comunității de tineri Cum să le vorbim altora despre credința noastră? Diaconia și caritatea Credință și decizii – găsirea unei căi morale în viața tinerilor Biserica Unitariană și tradițiile sale – slujba religioasă, împărtășania, botezul
Sărbătoare și spiritualitate	Biserica noastră este casa lui Dumnezeu Îl aştept pe Domnul!

CLASA a X-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G. 1 - Exprimarea identității religioase, la nivel individual și al comunității, în diferite contexte de viață

X.CS.1.1. Analizează diferențele și similitudinile dintre Biserica Unitariană și alte confesiuni creștine.
- Elaborarea unei hărți comparative a principalelor confesiuni creștine (valori, practici, simboluri). *- Dezbatere colaborativă: „Diversitatea credințelor ne separă sau ne îmbogățește?”* *- Realizarea unui interviu sau chestionar despre percepția diversității religioase în comunitate.* *- Proiect de grup: prezentare digitală „Ce aduce unic Biserica Unitariană în peisajul creștin?”.* *- Vizită virtuală sau reală la biserici de alte confesiuni, urmată de reflecție scrisă.*
X.CS.1.2. Interpretează critic texte teologice și filosofice care au influențat gândirea unitariană.
- Lectură colaborativă a unor fragmente din Francisc Dávid, Enyedi György sau Szentábrahámi Lombárd Mihály. *- Analiză în perechi: identificarea ideilor esențiale și formularea de întrebări deschise pentru dezbatere.* *- Atelier de reflecție: „Cum se îmbină rațiunea și credința în textele unitariene?”.* *- Crearea unui jurnal digital de lectură în care elevii își notează conexiunile personale cu textele.* *- Activitate interdisciplinară (filosofie – religie): explorarea noțiunii de „adevăr” în diferite curente de gândire.*

C.G. 2 - Analizarea formelor de exprimare religioasă și a modurilor de viață în religiile lumii

X.CS.2.1. Elaborează un discurs sau o predică scurtă bazată pe un principiu teologic unitarian.
- Atelier de oratorie: exerciții de respirație, ton și expresivitate. *- Crearea unui text de tip discurs spiritual, urmat de prezentare în fața colegilor.* *- Exercițiu de scriere colaborativă: redactarea unei „predici a tinerilor” despre valorile actuale ale credinței.* *- Înregistrarea unui podcast scurt cu mesaj spiritual, difuzat pe platforma școlii.* *- Feedback colegial asupra clarității și empatiei mesajului transmis.*

C.G. 3 - Adoptarea unor decizii responsabile privind viața personală și comunitară, în concordanță cu valorile religios-morale

X.CS.3.1. Evaluează dileme etice complexe, cum ar fi toleranța și justiția socială, din perspectiva principiilor unitariene.
- Studiu de caz: analiza unei situații actuale privind justiția socială sau discriminarea. *- Proiect de echipă: campanie de sensibilizare pe tema „Toleranța începe cu mine”.* *- Organizarea unei „mese a dialogului” – elevii discută soluții pentru o problemă socială.* *- Activitate de reflecție: „Ce ar însemna să fiu o voce a dreptății în comunitatea mea?”.* *- Vizionarea unui material video despre inițiative sociale și discutarea principiilor morale implicate.*

C.G. 4 - Colaborarea cu ceilalți pentru promovarea comuniunii în societate, prin respectarea valorilor religioase ale fiecărei persoane

IX.CS.4.1. Planifică și implementează un proiect de voluntariat în comunitate.
- Brainstorming colectiv: „Unde este nevoie de ajutor în comunitatea noastră?”. *- Crearea unui plan de acțiune (obiective, pași, responsabilități) pentru un proiect caritabil.* *- Colaborare cu o instituție locală (centru social, bibliotecă, azil, ONG).* *- Realizarea unui jurnal foto sau video despre experiența voluntariatului.* *- Reflecție finală: „Ce am învățat despre mine și despre ceilalți prin această activitate?”.*
IX.CS.4.2. Realizează o cercetare despre rolul Bisericii în promovarea justiției sociale și a drepturilor omului.
- Documentare în echipe: identificarea unor inițiative concrete ale Bisericii Unitariene. *- Analiza unui text sau interviu cu o personalitate implicată în activism moral.* *- Realizarea unui infografic „Biserica și drepturile omului – ieri și azi”.* *- Discuție în cerc: „Cum putem transforma credința în acțiune socială?”.* *- Prezentare multimedia a concluziilor cercetării, urmată de sesiune de întrebări.*

CLASA a X-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
A sta ferm și a crește în credință	Cine este omul? – trup și suflet Nimeni nu este perfect – Păcatul Îndrumare spirituală falsă Cât de important este creștinismul nostru? „Fii credincios până la moarte…”
Conducerea vieții creștine **Cristos, lampă și oglindă în viața tinerilor**	Pe cine urmez? - Părinții, prietenii, modelele de urmat Spune adevărul și trăiește fără ipocrizie! – Stăpânirea limbii Despre onestitate în lumina celei de-a VIII-a porunci Ești sclavul dependențelor tale „Altfel” – semenii noștri în situații de viață dezavantajoase „Nu ne duce pe noi în ispită” – Cine poate ajuta?
Cu Dumnezeu în viața de zi cu zi	„Alege partea ea mai bună" - Ordinea priorităților Valori și forme de comportament – Lupta cu mine însumi Trăim într-o lume materialistă! - Tinerii ca consumatori Puncte critice în viața de familie Nu vă faceți griji! – Stresul
A face parte din comunitatea creștină și a asuma responsabilități	Cum pot să-L slujesc pe Dumnezeu? Mărturisesc – Îl fac pe Dumnezeu cunoscut și altora Trăiesc în comunitate - Îmi asum responsabilitatea! Protejarea lumii create
Sărbătoare în comunitate	Crăciunul – cel mai mare dar Joia Mare – a sluji pe alții Înălțarea Domnului – „Duceți-vă şi faceţi ucenici din toate neamurile!” Rusalii – Pot fi și eu misionar

CLASA a XI-a
COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G. 1 - Exprimarea identității religioase, la nivel individual și al comunității, în diferite contexte de viață

XI.CS.1.1. . Sintetizează o viziune personală despre spiritualitate, integrând concepte teologice unitariene și experiențe de viață.
- Realizarea unui jurnal al credinței personale cu reflecții săptămânale despre trăirile spirituale. *- Activitate de grup: definirea conceptului de „spiritualitate autentică” și ilustrarea lui prin colaje sau metafore vizuale.* *- Discuții în cerc: „Cum se reflectă spiritualitatea în alegerile zilnice?”.* *- Proiect creativ: „Spiritualitatea în 5 imagini” – colecție foto cu explicații personale.* *- Redactarea unei scurte scrisori „către sinele meu viitor” despre evoluția spirituală dorită.*
XI.CS.1.2. Analizează și interpretează critic scrieri teologice și filosofice relevante pentru istoria Bisericii Unitariene.
- Lectură în echipe a unui text unitarian clasic (Francisc Dávid, Enyedi György.) și realizarea unui rezumat comentat. *- Dezbatere ghidată: „Rațiune și credință – pot merge împreună?”* *- Crearea unei fișe de reflecție comparând ideile unui autor unitarian cu cele ale unui gânditor modern.* *- Mini-proiect interdisciplinar: cum a influențat filosofia epocii Reforma religioasă?* *- Jurnal reflexiv: „Ce idee teologică mă provoacă cel mai mult și de ce?”.*

C.G. 2 – Analizarea formelor de exprimare religioasă și a modurilor de viață în religiile lumii

XI.CS.2.1. Aplică principii etice unitariene în rezolvarea dilemelor etice contemporane.
- Analiză de caz pe teme actuale (bioetică, libertate individuală, responsabilitate socială). *- Activitate în echipe: redactarea unui „cod etic pentru tineri” bazat pe valorile unitariene.* *- Dezbatere publică în clasă: „Libertatea mea se termină acolo unde începe libertatea celuilalt?”* *- Simulare de consiliu etic: elevii propun soluții pentru situații reale.* *- Realizarea unei campanii școlare „Trăiesc etic, gândesc liber”.*

C.G. 3 - Adoptarea unor decizii responsabile privind viața personală și comunitară, în concordanță cu valorile religios-morale

XI.CS.3.1. Evaluează impactul tehnologiei și al mass-media asupra vieții spirituale.
- Analiza critică a modului în care rețelele sociale influențează relațiile și valorile morale. *- Atelier practic: „Postez cu discernământ” – ghid etic pentru comunicarea online.* *- Jurnal de reflecție: „Cum îmi afectează mediul digital liniștea interioară?”.* *- Proiect de echipă: campanie digitală pozitivă (citare inspiratoare, mesaje de încurajare, conținut educativ).* *- Discuție în cerc: „Cum poate fi internetul un spațiu al luminii, nu al judecății?”.*

C.G. 4 - Colaborarea cu ceilalți pentru promovarea comuniunii în societate, prin respectarea valorilor religioase ale fiecărei persoane

XI.CS.4.1. Concepe și implementează un proiect de dialog interreligios care implică elevi din medii culturale diverse.
- Planificarea unui eveniment de tip „Cafeneaua dialogului între credințe”, cu teme alese de elevi. *- Interviuri cu tineri din alte confesiuni despre ce înseamnă respectul spiritual.* *- Realizarea unui podcast colaborativ: „Puncte comune între credințe”.* *- Parteneriat educațional cu o altă școală sau comunitate religioasă locală.* *- Jurnal reflexiv: „Ce am descoperit despre mine întâlnindu-l pe celălalt?”.*
XI.CS.4.2. Analizează rolul diaconiei în promovarea comuniunii și a justiției sociale.
- Participare la o activitate caritabilă și documentarea experienței prin fotografii și interviuri. *- Cercetare despre proiectele diaconale ale Bisericii Unitariene (trecut și prezent).* *- Discuție de grup: „Caritate sau justiție socială – care schimbă mai mult lumea?”* *- Realizarea unui reportaj sau videoclip despre o acțiune de sprijin comunitar.* *- Crearea unui plan personal de implicare civică inspirat din valorile credinței.*

CLASA a XI-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Viața în mâinile lui Dumnezeu	Introducere în etica creștină, concepte etice de bază Responsabilitatea și libertatea persoanei etice Baza eticii din Vechiul Testament, a doua tablă de piatră a Decalogului Fidelitatea și căsătoria Începutul vieții: Avortul Respect pentru viață: Sinuciderea Sfârșitul vieții: Eutanasia Probleme etice ale descoperirilor științifice
Cu Dumnezeu în provocările tinereții	"...de șapte ori cade și se ridică..." :Gestionarea eșecului în lumina Scripturii Dilemele carierei: Cum să iei decizii înțelepte împreună cu Isus? "Al Domnului este pământul..." Sunt responsabil pentru lumea creată de Dumnezeu Click cu discernământ: Creștin și pe internet Privire în viitor: Maturitatea
Cu suflet tânăr pe calea credinței	Cine sunt? Credința Reformată, cu sufletul tânăr Vocea lui Dumnezeu în mine: Conștiință și legea lăuntrică Dragoste și sexualitate: Secretele iubirii creștine
Călăuza lui Dumnezeu și semnele drumului vieții	Legea scrisă în inimă: Marea Poruncă "Iubește-ți dușmanul?!": Etica revoluționară al lui Isus ".. Felul vostru de vorbire să fie: 'Da, da; nu, nu": Etica Adevărului Aparențele și adevărata moralitate: Problema ipocriziei Dilema dintre mânie și iertare "Voi sunteți sarea pământului": Ca și creștin în comunitate
Sărbătorind comuniunea lui Dumnezeu	Timpul liber la modul înțelept: Cum sa-l petreci să fie pe placul lui Iisus? Odihna întru Dumnezeu: Ziua odihnei

CLASA a XII-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G. 1 - Exprimarea identității religioase, la nivel individual și al comunității, în diferite contexte de viață

XII.CS.1.1. Evaluează critic provocările și oportunitățile credinței unitariene în lumea contemporană.
- Dezbatere tematică: „Mai are religia un rol în societatea digitală?” *- Cercetare individuală: identificarea inițiativelor actuale ale Bisericii Unitariene și analiza impactului lor.* *- Jurnal de reflecție: „Cum îmi păstrez credința într-o lume a schimbării?”* *- Activitate creativă: realizarea unui videoclip motivațional despre valorile spirituale care inspiră generația actuală.* *- Interviu cu un lider spiritual sau intelectual despre viitorul credinței.*
XII.CS.1.2. Analizează relația dintre credința personală, cunoaștere științifică și libertatea de gândire.
- Studiu comparativ între texte teologice și descoperiri științifice contemporane. *- Masa rotundă: „Credință și știință – două drumuri spre adevăr?”* *- Proiect interdisciplinar (științe – religie – filosofie): investigarea unui fenomen științific cu implicații etice.* *- Crearea unui eseu digital sau podcast: „Rațiune, credință și libertate – echilibrul interior”.* *- Analiză critică a unui articol științific din perspectiva spiritualității unitariene.*

C.G. 2 - Analizarea formelor de exprimare religioasă și a modurilor de viață în religiile lumii

XII.CS.2.1. Sintetizează principii etice unitariene în vederea elaborării unui plan de acțiune pentru o problemă socială majoră.
- Identificarea unei probleme sociale locale (sărăcie, excluziune, mediu) și elaborarea unui plan de acțiune comunitar. *- Proiect de echipă: crearea unei campanii de conștientizare (vizual, digital sau prin evenimente publice).* *- Discuție-reflecție: „Ce înseamnă să fii vocea binelui în societate?”* *- Realizarea unei prezentări interactive despre principiile etice unitariene aplicate situațiilor actuale.* *- Autoevaluare ghidată: ce valori personale îmi orientează acțiunile?*

C.G. 3 - Adoptarea unor decizii responsabile privind viața personală și comunitară, în concordanță cu valorile religios-morale

XII.CS.3.1. Analizează critic dilemele etice din viața profesională și alege soluții bazate pe principii unitariene.
- Jocuri de rol: luarea deciziilor etice în situații profesionale (corectitudine, responsabilitate, loialitate). *- Studiu de caz: etica muncii și onestitatea în diferite profesii.* *- Atelier de reflecție: „Integritatea – valoare sau alegere?”* *- Proiect de cercetare: „Cum pot valorile spirituale influența succesul profesional?”.* *- Crearea unui „ghid personal de etică profesională” bazat pe principiile unitariene.*

C.G. 4 - Colaborarea cu ceilalți pentru promovarea comuniunii în societate, prin respectarea valorilor religioase ale fiecărei persoane

XII.CS.4.1. Evaluează rolul dialogului interreligios și al ecumenismului în promovarea păcii și a toleranței.
- Proiect comun cu elevi din alte confesiuni: „Podurile credinței – ce ne unește?” *- Crearea unei expoziții foto sau video „Pacea prin credință”.* *- Discuție ghidată: „Cum putem contribui la reconcilierea spirituală în societate?”* *- Organizarea unei „Săptămâni a dialogului interreligios” în școală.* *- Jurnal reflexiv: „Cum m-a schimbat întâlnirea cu alte perspective de credință?”.*
IX.CS.4.2. Realizează o cercetare despre rolul Bisericii în sprijinirea persoanelor vulnerabile.
- Documentare de teren: interviuri cu voluntari și beneficiari ai programelor caritabile locale. *- Realizarea unui raport sau articol ilustrat despre implicarea Bisericii în acțiuni sociale.* *- Colaborare cu ONG-uri sau comunități religioase în derularea unei campanii umanitare.* *- Reflecție colectivă: „Ce pot face eu pentru a aduce lumină acolo unde e nevoie?”* *- Elaborarea unui portofoliu de bune practici privind solidaritatea și empatia.*

CLASA a XII-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Credința matură și responsabilă	Introducere – Ce înseamnă să fii un tânăr creștin? „Înțelegi ce citești?” – Călăuziți de Cuvântul Viu „Toate îmi sunt îngăduite!” – Libertatea și responsabilitatea tânărului creștin „Teologie și Știință: Principii unitariene despre Rațiune și Revelație”
Dilemele tinereții	„De ce Te ascunzi la vreme de necaz?” – Credință și nesiguranță „Cine sunt eu, de fapt?” – Tinerii în căutarea identității „Cine mă înțelege cu adevărat?” – Diferențele dintre generații „Și acum... ce drum să aleg?” – La pragul alegerii unei cariere „Și acum... pe cine să aleg?” – Întrebările despre alegerea partenerului „...Creșteți, înmulțiți-vă și umpleți pământul...” – Întrebări despre familia creștină și binecuvântarea copiilor Ce înseamnă să ai succes? – Eșecurile din tinerețe
Etică și responsabilitate socială	„Cum ar trebui să aleg?” – Despre valori și responsabilitate civică „Promovați valorile!” – Tinerii creștini în contextul mediatic și digital „Te vei bucura de ceea ce mâinile tale vor dobândi…” – Despre muncă din perspectivă creștină Autonomie financiară – Despre bani, consum și echitate Și aici pot fi bun creștin – Datoria noastră creștină în societate
Biserica, unitatea creștină și misiunea	Comunitatea – tinerii creștini în cadrul bisericii În perfectă unitate cu Cristos și între noi – Ecumenismul și unitatea creștină „Să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor…” – Voluntariat, slujire și angajament
Trăirea comuniunii cu Cristos în cadrul sărbătorilor	Sărbătoarea Reformației – Trăirea comuniunii cu Dumnezeu Sărbătorile bisericești în comunități creștine – Ecumenismul creștin „Luați Duhul Sfânt!” – Să cerem puterea Duhului Sfânt

SUGESTII METODOLOGICE

A. Strategii didactice – direcții de actualizare și valorizare a metodelor de predare

Predarea disciplinei Educație spirituală se bazează pe o abordare activă, centrată pe elev, care valorifică experiența personală, reflecția interioară și dialogul. Se recomandă utilizarea metodelor participative: conversația euristică, studiul de caz moral, dezbaterea, portofoliul reflexiv, jurnalul spiritual, dramatizarea și proiectul tematic. Activitățile trebuie să favorizeze învățarea prin descoperire, empatie și cooperare, punând accent pe dezvoltarea conștiinței morale și a gândirii critice.

B. Abordarea conținuturilor

Conținuturile disciplinei sunt organizate tematic, în jurul valorilor fundamentale care definesc experiența umană: libertatea, responsabilitatea, iubirea, credința, speranța, respectul și solidaritatea. Abordarea didactică trebuie să integreze dimensiunea teologică, morală și culturală, oferind elevilor contexte de reflecție personală și aplicare practică a valorilor studiate. Profesorul are rolul de facilitator, sprijinind elevii să își formuleze propriile răspunsuri, să pună întrebări și să dezvolte o atitudine etică față de sine și față de ceilalți.

C. Contexte și medii de învățare

Învățarea în cadrul disciplinei Educație spirituală se realizează în contexte variate, care stimulează reflecția, creativitatea și cooperarea:

- ateliere de reflecție morală și spirituală;
- activități de voluntariat și implicare comunitară;
- lecturi și discuții dirijate pe texte religioase, filozofice sau literare;
- activități artistice (muzică, poezie, pictură) cu valoare expresivă și simbolică;
- întâlniri și dialoguri cu reprezentanți ai comunității spirituale.

Profesorul poate valorifica atât mediile tradiționale de învățare (sala de clasă, biblioteca, spațiul liturgic), cât și contexte nonformale (proiecte comunitare, activități extracurriculare, platforme online). Învățarea experiențială și colaborativă contribuie la formarea responsabilității, a empatiei și a unei gândiri deschise.

D. Aspecte privind evaluarea

Evaluarea în cadrul disciplinei Educație spirituală trebuie să aibă un caracter formativ, centrat pe progresul personal al elevului. Se recomandă utilizarea metodelor alternative, care pun în valoare reflecția, creativitatea și implicarea conștientă:

- portofoliul reflexiv;
- jurnalul personal de învățare;
- eseul sau compunerea morală;
- observarea sistematică a atitudinilor și comportamentelor;
- proiectele de grup sau activitățile comunitare.

Evaluarea trebuie să ofere feedback constructiv, să încurajeze autoevaluarea și să sprijine elevii în identificarea propriilor resurse și nevoi de dezvoltare spirituală.

E. Resurse digitale recomandate

Resursele digitale pot sprijini reflecția, dialogul și exprimarea creativă. Se recomandă utilizarea platformelor și aplicațiilor care favorizează colaborarea și exprimarea autentică:

- platforme educaționale (Google Classroom, Padlet, Canva, Mentimeter);
- resurse video și podcasturi cu tematică morală și spirituală;
- instrumente pentru scriere și reflecție online (Jamboard, Notion, Blogger);
- colecții digitale de texte religioase, etice și literare;
- aplicații pentru creare de prezentări și proiecte multimedia (Genially, Prezi).

Integrarea resurselor digitale trebuie să completeze experiența directă de reflecție și dialog, oferind elevilor un spațiu sigur și inspirant pentru exprimarea gândurilor și valorilor personale.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
Bencze Ilona	Membru	Liceul Teoretic „Tamási Áron” Odorheiu Secuiesc

RESPONSABILI/COORDONATORI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Zăbavă Mihaela	Consilier CNCE	Centrul Național pentru Curriculum și Elaborare	Responsabil
Andrási Benedek	Episcop vicar	Biserica Unitariană Maghiară	Coordonator științific
Pîslaru Cătălin	Inspector general	Ministerul Educației și Cercetării	Responsabil MEC

Anexa nr. 212

Programa școlară
pentru disciplina

EVIDENȚĂ BISERICEASCĂ INFORMATIZATĂ

Cultul Unitarian

Clasele a XI-a și a XII-a

Curriculum de specialitate (CS)
Filiera vocațională, profil teologic
specializarea teologie unitarian

Învățământ liceal

- 2026 –

TABEL CENTRALIZATOR AL PROGRAMELOR ȘCOLARE (TC+CS/TC/CS)

Nr. crt.	Filiera	Profilul	Domeniul/ Specializarea/ Calificarea	Clasele	Tip de programă (TC+CS/TC/CS)	Numele disciplinei din CS, cu rubrică proprie în catalog
1.	Vocațională	Teologic/Cultul Unitarian	Teologie Unitariană	XI-XII	CS	Evidență bisericească informatizată

Vocațional, Teologic-Cultul Unitarian, Teologie Unitariană

Nr. crt.	Discipline de specialitate	Clasa a IX-a	Clasa a X-a	Clasa a XI-a	Clasa a XII-a
1.	Studii biblice	1	1	2	2
2.	Literatura creștină unitariană	1	1	1	1
3.	Istoria Bisericii Unitariene	1	1	2	2
4.	Muzică bisericească*	1	1	1	1
5.	Educație spirituală (cu realocarea orelor disciplinei Religie din TC)	**1**	**1**	**1**	**1**
6.	Evidență bisericească informatizată	-	-	1	1
7.	Istoria artei creștine	-	-	1	1
8.	Istoria religiilor	1	1	0	0
TOTAL		**6**	**6**	**9**	**9**

Anexa nr. 212
Programa școlară pentru disciplina *Evidență bisericească informatizată,* Cultul Unitarian, clasele a XI-a și a XII-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea teologie unitariană*

NOTĂ DE PREZENTARE

Prezenta programă școlară completează curriculumul pentru disciplina *Evidență bisericească informatizată Cultul Unitarian*. "Programa se aplică pentru clasele din învățământul liceal, filiera vocațională, profilul teologic, forma cu frecvență zi, începând cu anul școlar 2026-2027." Pentru această categorie de clase, conform planurilor-cadru pentru învățământul liceal, forma cu frecvență zi, aprobate ca anexe la OMEC nr. 4350/2025, studiul disciplinei are următoarea alocare orară săptămânală, defalcată pe segmentul *curriculum de specialitate* (CS):

An de studiu	Clasa a IX-a	Clasa a X-a	Clasa a XI-a	Clasa a XII-a
Tip segment curricular	CS	CS	CS	CS
Nr. săptămânal de ore (Evidență bisericească informatizată)	0	0	1	1

Disciplina Evidență bisericească informatizată are rolul de a forma competențe tehnice, administrative și etice necesare gestionării moderne a activităților din cadrul comunităților bisericești. Prin intermediul acestei discipline, elevii dobândesc abilități practice în utilizarea tehnologiilor informatice pentru evidența membrilor, redactarea documentelor, gestionarea datelor și comunicarea instituțională.

Studiul disciplinei promovează o abordare integrată între dimensiunea spirituală și cea tehnologică, cultivând responsabilitatea morală și confidențialitatea în prelucrarea informațiilor. Prin aceasta, elevii înțeleg rolul tehnologiei ca instrument de sprijin pentru buna organizare și transparență administrativă, în slujba valorilor bisericești.

Programa contribuie la dezvoltarea competențelor digitale de bază și avansate, la aplicarea practică a cunoștințelor de informatică în contexte administrative și la formarea unei atitudini etice față de utilizarea tehnologiei. Prin activități aplicative și colaborative, elevii sunt încurajați să recunoască importanța integrității, acurateței și responsabilității în munca administrativ-bisericească.

Disciplina are o dimensiune interdisciplinară, aflându-se la intersecția dintre teologie, informatică, management instituțional și educație morală. Astfel, elevii își dezvoltă competențe utile pentru implicarea activă și competentă în viața comunității religioase și pentru adaptarea la cerințele lumii contemporane.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Înțelegerea rolului tehnologiei informației în organizarea și funcționarea activităților bisericești.**
CG2	**Aplicarea responsabilă a tehnologiilor informatice în prelucrarea, stocarea și protejarea datelor bisericești.**
CG3	**Dezvoltarea atitudinilor etice, spirituale și profesionale în utilizarea tehnologiilor digitale în administrația bisericească.**

CLASA a XI-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G. 1 - Înțelegerea rolului tehnologiei informației în organizarea și funcționarea activităților bisericești.

XI.CS.1.1. Descrie structura și funcțiile sistemului de evidență bisericească
- *Analiza comparativă a documentelor tradiționale și digitale utilizate în evidența bisericească.* - *Identificarea componentelor unui sistem de evidență (baze de date, arhive, registre digitale).* - *Elaborarea unei diagrame conceptuale care ilustrează fluxul informațional într-o parohie.* - *Discuție reflexivă: „Cum poate digitalizarea sprijini misiunea spirituală a comunității?”*
XI.CS.1.2. Explică principiile de organizare și funcționare a bazelor de date bisericești.
- *Modelarea unei structuri simple de bază de date pentru evidența enoriașilor.* - *Exercițiu practic: simularea introducerii și căutării datelor într-un tabel electronic.* - *Proiect de echipă: elaborarea unei propuneri de sistem digital adaptat unei comunități locale.* - *Activitate de reflecție: „Ce înseamnă respectarea demnității persoanei în contextul evidenței informatizate?”*

C.G. 2 - Aplicarea responsabilă a tehnologiilor informatice în prelucrarea, stocarea și protejarea datelor bisericești.

XI.CS.2.1. Utilizează instrumente informatice pentru gestionarea datelor parohiale
- *Introducerea și actualizarea datelor într-un registru digital (nume, evenimente, contribuții).* - *Simularea unei baze de date de evidență a botezurilor, cununiilor și înmormântărilor.* - *Organizarea datelor în tabele și generarea de rapoarte periodice.* - *Lucru în echipă: crearea unui set de reguli privind utilizarea etică a datelor personale.*
XI.CS.2.2. Respectă normele etice și juridice privind confidențialitatea datelor în mediul bisericesc.
- *Studierea reglementărilor privind protecția datelor (GDPR) aplicate contextului bisericesc.* - *Studiu de caz: analiza unei situații în care confidențialitatea a fost încălcată.* - *Elaborarea unui cod de conduită digitală pentru parohii.* - *Discuție: „Cum se îmbină transparența administrativă cu discreția spirituală?”*

C.G. 3 - Dezvoltarea atitudinilor etice, spirituale și profesionale în utilizarea tehnologiilor digitale în administrația bisericească.

XI.CS.3.1 Manifestă responsabilitate și discernământ în utilizarea resurselor digitale.
- *Activitate de reflecție: „Ce înseamnă o prezență digitală etică într-o instituție religioasă?”* - *Simularea gestionării unui incident informatic (pierdere de date, acces neautorizat).* - *Realizarea unui poster digital cu reguli de bună practică în utilizarea tehnologiei.* - *Discuție colectivă: „Cum influențează tehnologia autenticitatea relației spirituale?”*
XI.CS.3.2. Propune soluții digitale pentru îmbunătățirea comunicării și transparenței instituționale.
- *Proiect de echipă: realizarea unui model de registru digital pentru comunicarea internă a parohiei.* - *Simulare practică: crearea unui formular online de solicitare a serviciilor religioase.* - *Prezentare multimedia: „Comunicarea digitală în slujba comunității – riscuri și oportunități”.* - *Atelier creativ: elaborarea unui plan de promovare a valorilor comunitare prin mijloace informatizate.*

CLASA a XI-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Fundamentele evidenței bisericești informatizate	Rolul evidenței în administrarea parohiei. De la evidența tradițională la cea informatizată. Structura unui sistem informatic (hardware, software, date, utilizatori). Tipuri de date: personale, de apartenență (confirmări, jurăminte), financiare (donații, zeciuieli), evenimente (botezuri, căsătorii, înmormântări). Familiarizarea cu interfața unui sistem de management al bazelor de date (ex. baze de date simplificate, aplicații dedicate). Crearea de fișe de înregistrare. Utilizarea funcțiilor de căutare și filtrare. Normalizarea datelor. Relații între tabele (ex. membri, familii, donații). Chei primare și chei străine.
Securitatea și etica datelor	Principii generale GDPR aplicabile datelor religioase. Riscurile asociate cu gestionarea necorespunzătoare a datelor. Rolul eticii în lucrul cu informații sensibile. Parolă puternică și autentificare în doi pași. Drepturi de acces ale utilizatorilor. Realizarea de copii de rezervă (backup) și restaurarea datelor.

CLASA a XII-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G. 1 - Înțelegerea rolului tehnologiei informației în organizarea și funcționarea activităților bisericești.

XII.CS.1.1. Analizează structura și funcționalitatea unui sistem complex de evidență bisericească informatizată.
- *Analiza comparativă a mai multor modele de gestiune informatică a datelor parohiale.* - *Crearea unei scheme conceptuale pentru evidența integrată a membrilor, evenimentelor și activităților comunitare.* - *Exercițiu practic: evaluarea gradului de digitalizare a unei parohii.* - *Discuție reflexivă: „Cum poate tehnologia să susțină și nu să înlocuiască relațiile umane în comunitate?”*
XII.CS.1.2. Explică rolul comunicării digitale și al fluxului informațional în administrația bisericească.
- *Realizarea unui grafic al circuitului documentelor și informațiilor într-o instituție bisericească.* - *Simularea transmiterii digitale a rapoartelor între structuri parohiale.* - *Proiect colaborativ: elaborarea unui sistem simplu de arhivare electronică.* - *Discuție: „Cât de multă tehnologie este benefică într-un spațiu spiritual?”*

C.G. 2 - Aplicarea responsabilă a tehnologiilor informatice în prelucrarea, stocarea și protejarea datelor bisericești.

XII.CS.2.1. Utilizează aplicații informatice complexe pentru gestionarea bazelor de date bisericești.
- *Exercițiu practic: gestionarea unei baze de date complexe (filtrare, relaționare, export de rapoarte).* - *Simulare: completarea și actualizarea registrelor electronice pentru activitatea pastorală.* - *Crearea unui manual de utilizare pentru sistemul de evidență al unei parohii.* - *Activitate de reflecție: „Cum transformă digitalizarea modul în care percepem memoria comunității?”*
XII.CS.2.2. Elaborează și aplică reguli de securitate și protecție a datelor în mediul bisericesc.
- *Studiu de caz: analiza unei breșe de securitate și identificarea soluțiilor etice și tehnice.* - *Simulare: gestionarea accesului la informațiile confidențiale.* - *Realizarea unui plan de backup și arhivare sigură a datelor.* - *Discuție: „Ce înseamnă încrederea în era digitală a credinței?”*

C.G. 3 - Dezvoltarea atitudinilor etice, spirituale și profesionale în utilizarea tehnologiilor digitale în administrația bisericească.

XII.CS.3.1. Manifestă autonomie și responsabilitate în administrarea digitală a activităților bisericești.
- *Elaborarea unui plan personal de lucru pentru gestionarea evidenței parohiale.* - *Proiect individual: crearea unui instrument digital pentru organizarea evenimentelor religioase.* - *Analiza critică a rolului tehnologiei în transparența și eficiența activităților bisericești.* - *Exercițiu reflexiv: „Cum pot valorile spirituale ghida utilizarea instrumentelor tehnologice?”*
XII.CS.3.2. Propune soluții inovatoare pentru optimizarea evidenței și comunicării bisericești informatizate.
- *Proiect de echipă: dezvoltarea unui prototip digital pentru evidența membrilor comunității.* - *Simulare: gestionarea digitală a unui eveniment parohial (de la anunț la arhivare).* - *Prezentare publică: „Tehnologia în slujba comunității – eficiență, etică, echilibru.”* - *Activitate de sinteză: elaborarea unui plan strategic de digitalizare a unei parohii.*

CLASA a XII-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Analiza și generarea de rapoarte	Crearea de interogări (queries) simple. Generarea de rapoarte administrative (ex. lista membrilor cu cotizația achitată) Interpretarea statisticilor de bază (număr de membri, rata de participare, evoluția donațiilor). Identificarea tendințelor și a nevoilor comunității. Utilizarea de instrumente de vizualizare a datelor. Crearea de diagrame cu bare, grafice liniare sau circulare.
Gestionarea avansată și perspective de viitor	Niveluri de permisiuni (citire, scriere, ștergere). Rolul administratorului de sistem. Soluții informatice gratuite vs. plătite. Soluții on-premise vs. cloud-based. Criterii de selecție a unui sistem informatic. Idei pentru digitalizarea arhivelor. Integrarea cu aplicații mobile sau sisteme de plată online. Importanța actualizării și mentenanței sistemului.

SUGESTII METODOLOGICE

A. Strategii didactice – direcții de actualizare și valorizare a metodelor de predare
Predarea disciplinei Evidență bisericească informatizată se bazează pe metode activ-participative, care îmbină instruirea tehnică cu reflecția etică și spirituală. Profesorul are rolul de a ghida elevii în aplicarea practică a instrumentelor informatice, promovând totodată discernământul moral în utilizarea datelor și a tehnologiei. Se recomandă metode precum demonstrația, învățarea prin proiect, studiul de caz, lucrul individual asistat de calculator, activitățile colaborative și simulările practice.
B. Abordarea conținuturilor
Conținuturile disciplinei includ teme privind structura și gestionarea evidenței bisericești, redactarea documentelor oficiale, utilizarea bazelor de date, noțiuni de arhivare digitală, precum și aspecte legate de protecția datelor personale și etica digitală. Abordarea didactică trebuie să combine formarea competențelor tehnice cu reflecția asupra valorilor morale care ghidează activitatea administrativă în cadrul Bisericii. Profesorul poate integra exemple reale din practica bisericească, studii de caz și exerciții aplicate pentru a asigura relevanța formării.
C. Contexte și medii de învățare
Învățarea se desfășoară în contexte variate, care sprijină aplicarea concretă a competențelor informatice și administrative:
- laboratorul de informatică – pentru activități de prelucrare a datelor și exerciții practice;
- biserica sau biroul parohial – pentru aplicarea competențelor în contexte reale;
- activități de proiect, colaborări cu secretariatele parohiale;
- studiul de caz privind bunele practici de gestionare a evidenței bisericești;
- participarea la activități de formare sau voluntariat administrativ.

Mediile de învățare pot fi combinate – formale și nonformale –, încurajând autonomia, colaborarea și responsabilitatea elevilor în gestionarea resurselor digitale.
D. Aspecte privind evaluarea
Evaluarea urmărește atât formarea competențelor tehnice, cât și aplicarea valorilor morale și deontologice în activitatea administrativă. Se recomandă metode de evaluare practică și reflexivă:
- observarea activităților practice de operare informatică;
- evaluarea proiectelor digitale (fișe, registre, baze de date);
- teste de verificare a cunoștințelor aplicate;
- portofolii de activitate;
- auto- și coevaluare pe baza criteriilor de acuratețe, responsabilitate și colaborare.

Evaluarea trebuie să aibă caracter formativ, să încurajeze progresul individual și să evidențieze aplicabilitatea cunoștințelor dobândite în contextul administrativ-bisericesc.
E. Resurse digitale recomandate
Resursele digitale joacă un rol central în procesul de învățare, oferind instrumente pentru gestionarea datelor, comunicare și redactare. Se recomandă utilizarea următoarelor tipuri de resurse:
- suite office (Microsoft Office, LibreOffice, Google Workspace);
- programe de baze de date (Access, Airtable, MySQL);
- platforme de colaborare și gestionare a documentelor (Google Drive, OneDrive);
- resurse de formare în etică digitală și protecția datelor;
- tutoriale video, ghiduri online și aplicații de simulare administrativă.

Integrarea acestor resurse sprijină dezvoltarea competențelor digitale, aplicarea cunoștințelor în contexte reale și formarea unei atitudini etice față de utilizarea tehnologiei în administrația bisericească.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
Csiszér-Rajti Tibor-Sándor	Membru	Liceul Teologic Unitarian „Berde Mózes” Cristuru-Secuiesc, Harghita

RESPONSABILI/COORDONATORI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Zăbavă Mihaela	Consilier CNCE	Centrul Național pentru Curriculum și Elaborare	Responsabil
Andrási Benedek	Episcop vicar	Biserica Unitariană Maghiară	Coordonator științific
Pîslaru Cătălin	Inspector general	Ministerul Educației și Cercetării	Responsabil MEC

Anexa nr. 213

Programa școlară
pentru disciplina

ISTORIA ARTEI CREȘTINE
Cultul Unitarian

Clasele a XI-a și a XII-a

Curriculum de specialitate (CS)
Filiera vocațională, profil teologic
specializarea teologie unitarian

Învățământ liceal

- 2026 –

TABEL CENTRALIZATOR AL PROGRAMELOR ȘCOLARE (TC+CS/TC/CS)

Nr. crt.	Filiera	Profilul	Domeniul/ Specializarea/ Calificarea	Clasele	Tip de programă (TC+CS/TC/CS)	Numele disciplinei din CS, cu rubrică proprie în catalog
1.	Vocațională	Teologic/Cultul Unitarian	Teologie Unitariană	XI-XII	CS	Istoria artei creștine

Vocațional, Teologic-Cultul Unitarian, Teologie Unitariană

Nr. crt.	Discipline de specialitate	Clasa a IX-a	Clasa a X-a	Clasa a XI-a	Clasa a XII-a
1.	Studii biblice	1	1	2	2
2.	Literatura creștină unitariană	1	1	1	1
3.	Istoria Bisericii Unitariene	1	1	2	2
4.	Muzică bisericească*	1	1	1	1
5.	Educație spirituală (cu realocarea orelor disciplinei Religie din TC)	**1**	**1**	**1**	**1**
6.	Evidență bisericească informatizată	-	-	1	1
7.	Istoria artei creștine	-	-	1	1
8.	Istoria religiilor	1	1	0	0
TOTAL		**6**	**6**	**9**	**9**

Anexa nr. 213
Programa școlară pentru disciplina *Istoria artei creștine,* Cultul Unitarian, clasele a XI-a și a XII-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea teologie unitariană*

NOTĂ DE PREZENTARE

Prezenta programă școlară completează curriculumul pentru disciplina *Istoria artei creștine Cultul Unitarian*, cu aplicare pentru clasele din învățământul liceal, *filiera vocațională, profilul teologic* forma cu frecvență zi, începând cu anul școlar 2026-2027. Pentru această categorie de clase, conform planurilor-cadru pentru învățământul liceal, forma cu frecvență zi, aprobate ca anexe la OMEC nr. 4350/2025, studiul disciplinei are următoarea alocare orară săptămânală, defalcată pe segmentul *curriculum de specialitate* (CS):

An de studiu	Clasa a IX-a	Clasa a X-a	Clasa a XI-a	Clasa a XII-a
Tip segment curricular	CS	CS	CS	CS
Nr. săptămânal de ore (Istoria artei creștine)	0	0	1	1

Disciplina Istoria artei creștine oferă elevilor o perspectivă integrată asupra evoluției expresiei artistice religioase, ca formă de manifestare a credinței și a sensibilității spirituale. Prin studiul artei creștine, elevii sunt invitați să descopere modul în care valorile teologice, simbolurile și experiența religioasă s-au reflectat în arhitectură, pictură, sculptură și alte forme de artă vizuală.

Această disciplină contribuie la formarea gustului estetic, a spiritului critic și a capacității de interpretare a mesajului artistic. Studiul artei creștine dezvoltă înțelegerea relației dintre frumusețe și sacru, dintre artă și credință, stimulând reflecția asupra rolului artei în cultivarea sensibilității spirituale și culturale.

Programa are o dimensiune interdisciplinară, realizând conexiuni cu istoria, literatura, filosofia, teologia și educația artistică. Elevii învață să analizeze opere de artă în contextul istoric și spiritual al epocii, să descifreze simbolurile religioase și să recunoască valorile universale exprimate prin limbajul plastic.

Disciplina Istoria artei creștine contribuie la dezvoltarea unei atitudini de respect și admirație față de patrimoniul cultural și spiritual, încurajând elevii să perceapă arta ca mijloc de comunicare a valorilor morale și ca expresie a comuniunii dintre om și divin.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

Clasa a XI-a

CG1	**Înțelegerea și interpretarea originilor și dezvoltării artei creștine ca expresie a credinței și a spiritualității comunitare.**
CG2	**Analizarea expresiilor artistice ale Reformei și ale Renașterii, în contextul transformărilor spirituale și culturale europene.**
CG3	**Dezvoltarea sensibilității estetice și spirituale prin analiza critică și exprimarea personală în raport cu arta creștină.**

CLASA a XI-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

C.G. 1 - Înțelegerea și interpretarea originilor și dezvoltării artei creștine ca expresie a credinței și a spiritualității comunitare.

XI.CS.1.1. Identifică principalele forme și simboluri ale artei creștine timpurii și bizantine.
- Observarea și descrierea imaginilor din catacombe, mozaicuri și icoane bizantine; identificarea simbolurilor fundamentale (peștele, mielul, crucea, lumina). *- Realizarea unei linii cronologice vizuale a apariției formelor artistice creștine.* *- Activitate de reflecție: „Cum poate o imagine să transmită credință?”* *- Prezentare în perechi: analiza unei icoane sau fresce reprezentative.*
XI.CS.1.2. Explică rolul credinței în modelarea stilurilor și temelor artistice ale lumii medievale.
- *Studiu comparativ între arhitectura romanică și gotică: diferențe de formă, lumină, semnificație.* - *Analiza imaginilor sacre medievale (vitrail, frescă, sculptură) și a mesajului lor spiritual.* - *Realizarea unei hărți a marilor centre artistice medievale.* - *Discuție ghidată: „De ce arta gotică este numită o teologie a luminii?”*

C.G. 2 - Analizarea expresiilor artistice ale Reformei și ale Renașterii, în contextul transformărilor spirituale și culturale europene.

XI.CS.2.1. Analizează impactul Reformei asupra formelor și mesajului artei religioase.
- *Studiu de caz: compararea unei picturi catolice cu o lucrare reformată din secolul XVI.* - *Realizarea unei prezentări digitale: „Arta Reformei – simplitate, claritate, rațiune”.* - *Dezbatere: „Arta Reformei a eliberat sau a limitat expresia spirituală?”* - *Cercetarea patrimoniului artistic reformat/unitarian din Transilvania și prezentarea rezultatelor.*
XI.CS.2.2. Identifică elementele de continuitate între arta religioasă medievală și cea renascentistă.
- *Analiza comparativă a unei icoane bizantine și a unei picturi renascentiste (tema „Maica Domnului”).* - *Activitate interdisciplinară: corelarea idealului renascentist cu teologia umanistă.* - *Crearea unei expoziții virtuale „De la simbol la umanitate”.* - *Discuție reflexivă: „Cum se schimbă imaginea divinului odată cuidealul umanist al Renașterii?”*

***C.G. 3* - Dezvoltarea sensibilității estetice și spirituale prin analiza critică și exprimarea personală în raport cu arta creștină.**

XI.CS.3.1. Interpretează semnificațiile teologice și estetice ale unei opere de artă creștină.
- *Analiza iconografică a unei lucrări alese (frescă, icoană, pictură barocă).* - *Realizarea unei fișe de interpretare: context, simboluri, mesaj spiritual.* - *Activitate de reflecție: „Cum mă ajută imaginea să înțeleg mai profund textul biblic?”*

- *Prezentare orală: explicarea legăturii dintre formă, lumină și sens teologic.*
XI.CS.3.2. Creează și prezintă lucrări vizuale proprii inspirate din temele și valorile creștine.
- *Atelier de creație: realizarea unei lucrări plastice (pictură, colaj, grafică digitală) inspirată dintr-un text biblic.* - *Proiect colectiv: expoziție tematică „Sacrul în ochii noștri”.* - *Scriere reflexivă: „Ce am descoperit despre mine prin lucrarea realizată?”* - *Organizarea unei prezentări publice și evaluare colegială asupra expresiei spirituale.*

CLASA a XI-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Origini și artă paleocreștină (sec. I-V)	Catacombele. Arhitectura bazilicală, pictura din catacombe, mozaicul. Simbolismul creștin timpuriu: peștele, porumbelul, păstorul cel bun, ancora.
Arta bizantină (sec. V-XV)	Iconografia, mozaicurile, frescele. Rolul icoanelor în cultul răsăritean. Reprezentări ale lui Hristos, Fecioarei Maria, sfinților și apostolilor. Scene din Vechiul și Noul Testament.
Arta romanică (sec. XI-XII)	Biserici fortificate, sculptura în piatră. Rolul pelerinajelor în dezvoltarea arhitecturii romanice.
Arta gotică (sec. XII-XV)	Catedralele gotice, vitraliile. Catedralele gotice ca "Biblia pauperum" (Biblia săracilor). Vitraliile și frescele din catedralele gotice.
Impactul artei creștine asupra societății	Rolul Bisericii ca mecena. Influența artei creștine asupra artei laice. Influențe reciproce între arta creștină și cea islamică, mozaicul bizantin.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

Clasa a XII-a

CG1	**Analizarea critică a artei creștine moderne și contemporane, în relație cu valorile spirituale și estetice ale epocii.**
CG2	**Înțelegerea și valorificarea patrimoniului artistic creștin ca resursă identitară, culturală și spirituală.**
CG3	**Exprimarea personală și creativă prin interpretarea și reinterpretarea artistică a temelor creștine.**

CLASA a XII-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

***C.G. 1* - Analizarea critică a artei creștine moderne și contemporane, în relație cu valorile spirituale și estetice ale epocii.**

XII.CS.1.1. Analizează trăsăturile definitorii ale artei religioase din secolele XIX–XX.
- *Realizarea unei cronologii vizuale cu momente reprezentative din arta religioasă modernă (de la simbolism la expresionism).* - *Studiu de caz: analiza comparativă a două lucrări (una academică, una modernistă) pe aceeași temă biblică.* - *Prezentare digitală: „Cum se schimbă imaginea sacrului în epoca modernă?”* - *Dezbatere: „Tradiție și libertate artistică – există o limită în arta religioasă, în special în contextul teologiei unitariene?, ?”*
XII.CS.1.2. Interpretează semnificațiile teologice și culturale ale artei religioase contemporane.
- *Audierea unui interviu sau vizionarea unui documentar despre artiști contemporani preocupați de tematica spirituală.* - *Analiza unui proiect de artă contemporană cu mesaj religios (instalație, fotografie, sculptură).* - *Activitate de reflecție: „Cum poate fi exprimat sacralul într-o lume vizuală secularizată?”* - *Scrierea unei recenzii critice despre o lucrare modernă vizionată.*

C.G. 2 - Înțelegerea și valorificarea patrimoniului artistic creștin ca resursă identitară, culturală și spirituală.

XII.CS.2.1. Identifică formele și expresiile artei religioase transilvănene și rolul lor în cultura locală.
- *Activitate de teren: vizitarea unei biserici sau a unui muzeu de artă religioasă, cu fișă de observație.* - *Cercetare în grup: prezentarea patrimoniului unitarian local (pictură, sculptură, arhitectură).* - *Realizarea unui ghid ilustrat „Patrimoniul spiritual al comunității mele”.* - *Reflecție scrisă: „Cum se păstrează identitatea spirituală prin artă?”*
XII.CS.2.2. Explică valoarea simbolică și educativă a artei creștine în formarea conștiinței morale și culturale.
- *Atelier interdisciplinar: discuție între arte, teologie și etică – „Frumosul ca formă a binelui”.* - *Studiu de caz: analiza unei campanii culturale de restaurare a patrimoniului.* - *Realizarea unei campanii de sensibilizare vizuală pentru protejarea artei sacre.* - *Activitate reflexivă: „Ce învăț despre mine din întâlnirea cu frumosul?”*

***C.G. 3* - Exprimarea personală și creativă prin interpretarea și reinterpretarea artistică a temelor creștine.**

XII.CS.3.1. Creează proiecte artistice proprii inspirate din valorile spirituale și simbolurile artei creștine.
- *Atelier de creație: lucrare plastică, fotografie, grafică digitală sau colaj inspirat dintr-un text biblic.* - *Proiect individual: „Fereastra mea spre sacru” – lucrare personală însoțită de reflecție scrisă.* - *Expoziție colectivă „Sacrul și Frumusețea în arta contemporană”.*

- *Colaborare interdisciplinară: poezie + imagine sau muzică + vizual pentru exprimarea unei valori spirituale.*
XII.CS.3.2. Argumentează rolul artei creștine în dialogul dintre tradiție și modernitate.
- *Dezbatere: „Poate arta contemporană să păstreze sensul sacrului?”* - *Eseu critic: analiza relației dintre simbol și mesaj spiritual într-o lucrare modernă.* - *Interviu realizat de elevi cu un artist sau dirijor de cor bisericesc despre sursele sale de inspirație.* - *Activitate finală: portofoliu artistic-reflexiv (texte, imagini, schițe, reflecții personale).*

CLASA a XII-a

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Arta după Renaștere	Renascentism Arta protestantă și arta catolică. Barocul, neoclasicismul. Arta modernă și religia: simbolism, abstracționism, rolul artei în explorarea spiritualității. Teatrul religios, retorica și simțul dramatic în artă.
Atitudinea față de artă	Iconoclasmul, vandalismul, restaurarea. Arta creștină în patrimoniul cultural mondial.
Arta ca unealtă a toleranței	Arta ca mijloc de comunicare. Arta ca formă de meditație. Rolul muzeelor religioase. Expoziții de artă interreligioasă. Proiecte de voluntariat în muzee și galerii de artă.

SUGESTII METODOLOGICE

A. Strategii didactice – direcții de actualizare și valorizare a metodelor de predare

Predarea disciplinei Istoria artei creștine se bazează pe o abordare interactivă și vizuală, care îmbină analiza estetică, reflecția teologică și cercetarea culturală. Profesorul are rolul de mediator între universul spiritual și cel artistic, ghidând elevii spre descoperirea semnificațiilor simbolice și a mesajului moral al operelor de artă. Se recomandă metode precum studiul de caz artistic, analiza imaginii, dezbaterea tematică, învățarea prin proiect, prezentările multimedia și vizitele de studiu.

B. Abordarea conținuturilor

Conținuturile disciplinei sunt organizate cronologic și tematic, reflectând etapele de dezvoltare ale artei creștine, de la primele simboluri ale creștinismului până la manifestările moderne. Abordarea didactică trebuie să pună accent pe înțelegerea contextului istoric și spiritual, pe descifrarea semnificațiilor simbolice și pe aprecierea valorii estetice și morale a operei de artă. Profesorul poate integra surse vizuale, texte teologice și critice, materiale digitale și activități de interpretare, pentru a stimula învățarea activă și formarea gustului estetic.

C. Contexte și medii de învățare

Învățarea se realizează în contexte variate, care stimulează curiozitatea, creativitatea și dialogul cultural:
vizite la muzee, galerii și biserici istorice;
analiza imaginilor și a filmelor documentare despre artă religioasă;
ateliere de interpretare iconografică;
realizarea de prezentări sau proiecte multimedia pe teme artistice;
activități interdisciplinare cu muzica, literatura și istoria.
Profesorul poate combina mediile tradiționale (manual, albume, proiecții) cu cele digitale (platforme online, aplicații vizuale interactive), pentru a facilita explorarea patrimoniului artistic creștin și înțelegerea profundă a valorilor estetice și spirituale.

D. Aspecte privind evaluarea

Evaluarea în cadrul disciplinei Istoria artei creștine are un caracter formativ și integrativ, urmărind dezvoltarea capacităților de analiză, interpretare și exprimare artistică. Se recomandă combinarea metodelor tradiționale cu cele alternative, precum:
analiza unei opere de artă religioasă;
prezentări orale sau digitale pe teme artistice;
portofoliul tematic cu reflecții și studii vizuale;
participarea la activități de grup și dezbateri;
auto- și coevaluarea pe baza criteriilor de apreciere estetică și morală.
Evaluarea trebuie să încurajeze exprimarea personală, interpretarea creativă și respectul față de valorile spirituale și culturale exprimate prin artă.

E. Resurse digitale recomandate

Resursele digitale sprijină învățarea vizuală și interactivă, oferind acces la colecții și instrumente de explorare artistică. Se recomandă utilizarea următoarelor tipuri de resurse:
platforme educaționale (Google Classroom, Padlet, Canva, ThingLink);
colecții digitale de artă religioasă (Google Arts & Culture, Europeana, Wikimedia Commons);
aplicații de creare și analiză vizuală (Genially, Prezi, Artsteps);
materiale video și documentare despre patrimoniul creștin;
resurse online ale muzeelor și galeriilor de artă religioasă.
Integrarea acestor resurse facilitează învățarea activă, stimulează interesul pentru artă și cultură și contribuie la formarea unei perspective interdisciplinare asupra patrimoniului creștin.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
Bencze Ilona	Membru	Liceul Teoretic „Tamási Áron” Odorheiu Secuiesc

RESPONSABILI/COORDONATORI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Zăbavă Mihaela	Consilier CNCE	Centrul Național pentru Curriculum și Elaborare	Responsabil
Andrási Benedek	Episcop vicar	Biserica Unitariană Maghiară	Coordonator științific
Pîslaru Cătălin	Inspector general	Ministerul Educației și Cercetării	Responsabil MEC

Anexa nr. 214

Programa școlară
pentru disciplina
Limba modernă 1 intensiv

Clasa a IX-a

Trunchi comun (TC) 2 ore/ săptămână
Curriculum de specialitate (CS) 2 ore / săptămână

Toate filierele, profilurile
și specializările/calificările
profesionale

- 2026 –

Anexa nr. 214
Programa școlară pentru disciplina *Limba modernă 1 intensiv,* clasa a IX-a, *trunchi comun (TC) 2h/săptămână, curriculum de specialitate (CS) 2h/săptămână*

- *Toate filierele, profilurile și specializările/calificările profesionale*

NOTĂ DE PREZENTARE

Prezenta programă școlară pentru disciplina **Limba modernă 1 în regim intensiv** se înscrie în viziunea educațională stabilită prin Profilul de formare al absolventului aprobat prin Ordinul ministrului educației nr. 6731/2023 și în baza planurilor-cadru pentru liceu (Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 4350/2025).
Programa școlară pentru **Limba modernă 1** în regim **intensiv** - ciclul liceal este elaborată în continuarea celei specifice aceluiași regim de studiu al limbii moderne din gimnaziu. Elevii pornesc de la nivelul A2+/ B1(pentru anumite competențe de receptare) în clasa a IX-a și ating nivelul B2/ B2+ (pentru competențele de receptare) la finalul clasei a XII-a. Elevii continuă progresiv dezvoltarea competențelor de comunicare, cărora li se adaugă competența de mediere lingvistică și culturală, contribuind, astfel, la dezvoltarea gândirii critice și a creativității.

În cazul regimului intensiv de studiere a limbii, programa școlară pentru liceu este elaborată pornind de la programa specifică L1 pentru ciclul gimnazial, cu elemente din programa de L1 intensiv. Se are în vedere faptul că nu se poate asigura o continuitate perfectă de la gimnaziu la liceu în studiul intensiv al limbii moderne 1, dată fiind mobilitatea elevilor – de la un regim de studiu al limbii în gimnaziu la altul în liceu. De asemenea, conform metodologiilor de admitere în clasele cu regim intensiv/ bilingv de studiere a limbii moderne 1 în vigoare, elevii sunt testați pentru un nivel lingvistic minim A2, ceea ce nu permite abordarea conținuturilor la începutul ciclului liceal de la un nivel superior.

1. Statutul disciplinei și timpul alocat

Limba modernă 1 în regim intensiv pentru clasa a IX-a are statut de disciplină obligatorie, având alocate 4 ore/ săptămână (2 TC + 2 CS), toate profilurile și filierele.

Timpul total alocat studiului Limbii moderne 1 în regim intensiv va fi utilizat pentru atingerea nivelurilor CECRL la finalul ciclului liceal, după ce se va aplica un factor de ajustare (Fa) care poate varia între 0,85 și 0,75, în funcție de criterii, precum frecvența desfășurării orelor de limbă modernă, gradul de expunere la contexte autentice de comunicare, dar și *Instrucțiunea privind aplicarea unitară a prevederilor referitoare la utilizarea timpului alocat disciplinei/ domeniului de studiu, aflat la dispoziția cadrului didactic, în învățământul preuniversitar gimnazial și liceal (nr.8/01.09.2025)*, după cum urmează:

	Număr total de ore de prevăzute Planurile -cadru	Număr efectiv de ore, după aplicarea Fa corespunzător	Nivelul atins la finalul ciclului liceal, conform prevederilor CECRL și ale Legii învățământului preuniversitar (LM1)
Toate filierele și profilurile, regim intensiv de predare a limbii moderne 1	568	426 - 482.8	B2/ B2+ (competențe de receptare)

* La stabilirea numărului total de ore alocate studiului Limbii moderne 1 în regim intensiv s-au folosit, ca reper, prevederile planurilor-cadru în vigoare cu privire la numărul de săptămâni ale unui an școlar (36 pentru clasele a IX-a – a XI-a și 34 pentru clasa a XII-a).

2. Cadrul legislativ și documente de referință

Elaborarea Programei școlare pentru **Limba modernă 1 în regim intensiv** valorifică documente de politici educaționale relevante, precum:

- Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023, cu modificările și completările ulterioare, care reglementează regimul de studiu al limbilor moderne;
- Cadrul European Comun de Referință pentru Limbi (CECRL, 2001);
- Volumul complementar al Cadrului European Comun de Referință pentru Limbi (CECRL2, 2018/2021);

- Recomandările Consiliului Europei (2008, 2017, 2022) privind importanța educației interculturale și lingvistice, a multilingvismului în era digitală;
- Key Competences for Lifelong Learning (Consiliul UE, 2006/2018-2019);
- O.M.E.C. nr. 6873/2025 privind aprobarea planurilor-cadru pentru învăţământul liceal special cu frecvenţă zi, învăţământul liceal cu frecvenţă zi, pentru clasele cu predare a unei limbi moderne în regim intensiv/bilingv, învăţământul liceal cu frecvenţă zi, pentru clasele cu predare a disciplinei informatică în regim intensiv, şi învăţământul liceal cu frecvenţă seral/redusă
- O.M.E.C. nr. 4444/2025, privind înființarea Programului Național pentru pilotarea sistemică de planuri-cadru în învățământul liceal de stat, particular și confesional;
- Anexa nr. 1 la O.M.E.C. nr. 4350/20.06.2025 – Nota de fundamentare a planurilor-cadru pentru învățământul liceal, forma cu frecvență zi, incluzând competențele-cheie aferente Profilului de formare al absolventului (stabilite prin O.M.E. nr. 6731/28.11.2023).

3. Rolul disciplinei în profilul de formare al absolventului

În contextul actual al educației centrate pe competențe, predarea limbilor moderne în ciclul liceal trebuie să răspundă diversității educaționale și să se alinieze la documentele de fundamentare curriculară, în special la Profilul de formare al absolventului de liceu și la Cadrul European Comun de Referință pentru Limbi, inclusiv la Volumul complementar, acesta din urmă oferind reperele necesare pentru dezvoltarea competențelor de receptare, producere, interacțiune și mediere.

Formarea absolventului de liceu se axează pe dezvoltarea competențelor-cheie europene, între care **competența multilingvistică** ocupă un loc central. În acest context, predarea limbilor moderne contribuie la:

- dezvoltarea **capacității de comunicare eficientă și adecvată** în contexte diverse;
- formarea **gândirii critice, reflexive și creative**;
- promovarea **competenței interculturale**, a deschiderii către diversitate și dialog;
- consolidarea **autonomiei în învățare** și a abilității de utilizare a resurselor digitale;
- pregătirea elevului pentru **mobilitate, studiu și muncă** într-un context european și global.

Elevului i se atribuie rolul de **participant activ** în procesul de învățare - evaluare, iar profesorului rolul de **facilitator** și **mediator** al comunicării.

Cu alte cuvinte, studiul **Limbii moderne 1 în regim intensiv**, conceput în conexiune cu studiul Limbii române/ materne, cu studiul Limbii moderne 1 și cu studiul Limbii moderne 2, contribuie în mod determinant la formarea a trei dintre cele opt competențe-cheie constitutive ale Profilului de formare al absolventului de liceu – competența de literație; competența multilingvistică; competența de sensibilizare și exprimare culturală –, precum și, în mod mai mult sau mai puțin explicit, la consolidarea altor trei competențe-cheie: competența personală, socială și de a învăța să înveți, competența civică, competența digitală. În elaborarea actualei programe pentru Limba modernă 1, au fost luate în considerare și direcțiile de dezvoltare curriculară recomandate, în Anexa nr. 1 menționată, pentru aria *Limbă și comunicare*, mai precis:

- „conectarea literaturii, limbii și culturii cu realitatea contemporană și diversitatea culturală, cu accent pe modul în care literatura reflectă societatea, valorile și evoluția culturală, evidențiind legătura dintre textele literare și contextul istoric, social și cultural, precum și pe promovarea înțelegerii și respectului pentru diversitatea lingvistică și culturală, încurajând elevii să exploreze multiplele perspective oferite de literatura universală,
- orientarea învățării către înțelegerea și analiza problemelor societății actuale, procesul de învățare fiind direcționat și spre discutarea temelor relevante din societatea contemporană, cum ar fi migrația, digitalizarea, identitatea și schimbările sociale; prin textele studiate și activitățile propuse, elevii vor fi încurajați să reflecteze asupra acestor probleme și să-și dezvolte abilitățile de gândire critică și exprimare personală,
- accentuarea perspectivei literaturii ca expresie a identității culturale și vector de coeziune socială, în baza rolului său de a transmite tradiții, valori și experiențe umane, evidențiind contribuțiile diverselor grupuri sociale, inclusiv ale femeilor și minorităților; literatura va fi abordată ca un spațiu de întâlnire a diferitelor idei și perspective, promovând incluziunea și înțelegerea reciprocă,
- aprofundarea studiului limbilor și comunicării pentru o exprimare clară și corectă, acordând atenție elementelor fundamentale ale gramaticii și regulilor de comunicare, atât în limba română, cât și în limbile moderne; elevii vor fi ghidați să înțeleagă structura și funcțiile limbii, să comunice eficient în contexte diverse și să aplice aceste cunoștințe în situații reale, de la conversații cotidiene la prezentări și discuții formale.”

4. Raționea pedagogică, continuitatea și progresia cognitivă

Procesul de predare, învățare și evaluare a cărui proiectare se reflectă în programa școlară pentru Limba modernă 1 beneficiază de ajutorul unor instrumente, precum CECRL și Volumul complementar care descriu, cu claritate, modul în care se asigură continuitatea și progresul, de la un nivel lingvistic la următorul.

Programa școlară pentru Limba modernă L1 în regim intensiv promovează astfel o viziune integrată, în care cunoștințele lingvistice servesc ca suport pentru dezvoltarea competențelor cognitive, sociale și interculturale. Progresia avută în vedere se aliniază taxonomiei lui Bloom revizuite, care ghidează dezvoltarea competențelor specifice: elevii își reamintesc și recunosc vocabularul și structurile gramaticale, înțeleg, analizează, interpretează si creează mesaje, orale și scrise, exploatează limba în contexte variate (în mediul educațional și în afara acestuia), evaluează claritatea și coerența exprimării. Profesorul își poate adapta demersul didactic la nivelul real al elevilor, valorificând competențele anterioare și facilitând achiziții noi.

În cazul **Limbii moderne 1 în regim intensiv**, predarea, învățarea și evaluarea trebuie să urmărească:

- dezvoltarea **competenței de comunicare** în totalitatea ei – **receptare, producere, interacțiune și mediere**;
- raportarea progresului elevilor la **nivelurile de referință A2/A2+ – B2**;
- adaptarea conținuturilor și a evaluării la **scopurile și contextul comunicării reale**;
- utilizarea **descriptorilor de performanță CECRL** ca instrumente de autoevaluare și planificare a învățării.

5. Structura programei școlare

Programa școlară pentru Limba modernă 1 în regim intensiv este de tip TC + CS (Trunchi comun + Curriculum de specialitate) și se adaptează în funcție de regimul de predare.

Trunchiul comun (TC) include elemente obligatorii pentru toate profilurile, reprezentând baza competențelor lingvistice fundamentale și progresia CECRL.

Curriculum-ul de specialitate (CS) dezvoltă aprofundat abilitățile elevilor, în funcție de profil, în contexte aplicative (CDEOȘ). Profesorul are flexibilitatea de a adapta activitățile și conținuturile la nevoile clasei, asigurând totodată atingerea nivelurilor CECRL.

În interiorul programei școlare sunt delimitate cinci **competențe generale**, comune tuturor anilor de studiu, care urmăresc dezvoltarea abilităților de comunicare orală și scrisă, dar și a celor de mediere lingvistică și culturală. Acestea sunt detaliate printr-o serie de **competențe specifice**, adaptate fiecărui an de studiu și formulate progresiv, în raport cu nivelurile CECRL.

Conținuturile reprezintă baza de operare pentru dezvoltarea competențelor și includ elemente de vocabular, structuri gramaticale, texte funcționale și contexte culturale. Ele sunt abordate diferențiat, în funcție de alocarea orară din planurile-cadru în vigoare. Astfel, vor fi tratate unitar, la toate filierele și profilurile, teme și conținuturi incluse în TC, care conduc la formarea competențelor de bază, adresate tuturor elevilor. Acestora li se adaugă, fiind marcate în mod distinctiv în interiorul programei, conținuturile specifice CS, care propun aprofundări, dezvoltări și adaptări tematice, în conformitate cu filiera vizată sau profilul vizat.

Activitățile de învățare au caracter orientativ. Ele oferă profesorului modele concrete de formare/dezvoltare a competențelor specifice, dându-i în același timp libertatea de a utiliza strategii și metode didactice, în funcție de contextul de predare. **Activitățile** includ sarcini de lucru specifice, receptive, productive, analitice, evaluative și creative, în funcție de nivelul clasei și numărul de ore alocate.

6. Repere majore de aplicabilitate

Disciplina Limba modernă 1 în regim intensiv oferă elevilor oportunități de exploatare a limbii străine în diverse contexte: în viața personală cotidiană din mediul privat sau public, prin participarea la conversații, prin receptarea și producerea de mesaje și texte funcționale; în domeniul civic, prin implicarea în dezbateri, comunicare interculturală și promovarea valorilor europene și a drepturilor fundamentale; în sfera profesională, prin utilizarea adecvată a terminologiei specifice diverselor filiere. De asemenea, această disciplină facilitează integrarea ulterioară a elevilor în mediul academic, prin stimularea utilizării limbii străine în activitatea de documentare, de pregătire a examenelor, de redactare și prezentare a unor proiecte cu teme și obiective variate.

7. Orientări pentru lectura programei școlare

Recursul sistematic la conceptele și formulările din CECRL a condus la redactarea unei singure programe pentru Limba modernă 1 în regim intensiv, indiferent de limba de studiu aleasă (dat fiind că descriptorii fiecărui nivel menționat în CECRL nu țin seama de specificitatea unei anumite limbi, ci de tipurile de competențe dobândite). Această opțiune în proiectarea curriculară accentuează o dată în plus centrarea pe competențe de comunicare și nu pe conținuturi lingvistice specifice, acestea din urmă fiind privite ca bază de operare pentru dezvoltarea competențelor.

Aplicarea eficientă a programei presupune dobândirea competențelor descrise în CECRL corespunzătoare nivelului clasei/ grupului țintă de elevi, respectând progresia cognitivă sugerată de taxonomia lui Bloom. Profesorul are libertatea de a alege strategiile didactice, de a adapta activitățile la profilul clasei și de a integra CDEOȘ, precum și de a proiecta materiale didactice inovative. Nivelul de competență al elevilor se stabilește prin teste predictive aplicate la începutul fiecărui an școlar, teste sumative și alte forme de evaluare complementară.

Programa întărește ideea că studiul limbilor moderne, în societatea contemporană, este absolut indispensabil pentru „formarea de competențe necesare împlinirii personale – *oameni cu o calitate bună a vieții/ satisfăcuți de propria*

viață și echilibrați psihologic, sociale – *buni cetățeni* –, precum și profesionale – *buni specialiști, integrați eficient pe piața muncii și/sau capabili de continuarea unui parcurs educațional la nivel superior*" (idee precizată în Anexa 1. menționată și în CECRL). În plus, nu trebuie uitat că studiul limbilor moderne are un rol decisiv pentru mobilitatea și coeziunea din spațiul european și din afara lui.

8. Viziunea disciplinei și impactul asupra elevului

Disciplina Limba modernă 1 în regim intensiv este mai mult decât un obiect de studiu, reprezentând un instrument de dezvoltare personală și profesională și o poartă spre noi oportunități. Aceasta îi stimulează pe elevi să-și valorifice competențele dobândite în gimnaziu, astfel încât să-și construiască progresiv abilități complexe de comunicare orală și scrisă, în contexte lingvistice variate. Elevii învață să citească și să analizeze texte, să interpreteze mesaje orale și scrise, să formuleze opinii și să producă mesaje originale, își dezvoltă gândirea critică și creativitatea. În plus, contactul cu această disciplină le oferă acces la perspective interculturale, consolidându-le competențele sociale și civice, înlesnindu-le înțelegerea diversității europene și globale. Pregătirea pentru mobilitate academică și profesională este asigurată prin racordarea programei la nivelurile de referință recunoscute internațional și prin luarea în considerare a aplicabilității, în afara școlii, a experiențelor didactice propuse. Studiul Limbii moderne 1 în regim intensiv, esențial pentru dezvoltarea abilităților de comunicare și gândire, constituie un avantaj și pentru familiarizarea cu diverse strategii de învățare, menite să ducă la autonomia elevilor, necesară pentru continuarea educației pe tot parcursul vieții.

Având în vedere debutul real al studiului limbilor moderne L1, din clasa pregătitoare, specificul lingvistic al acestora, expunerea diferențiată la contexte lingvistice autentice prin activități extrașcolare, activități educative din mediul nonformal și informal, competențele generale vor fi dezvoltate prin competențe specifice, în mod distinct pentru limba engleză și pentru limbile romanice (limba franceză, limba spaniolă și limba italiană).

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Receptarea de mesaje orale în situații diverse de comunicare**
CG2	**Exprimarea și interacțiunea orală în situații diverse de comunicare**
CG3	**Receptarea de mesaje scrise în situații diverse de comunicare**
CG4	**Redactarea de mesaje și interacțiunea scrisă în situații diverse de comunicare**
CG5	**Medierea lingvistică și culturală, în contexte plurilingve și pluriculturale**

LIMBA ENGLEZĂ

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Receptarea de mesaje orale în situații diverse de comunicare

Clasa a IX-a
CS 1.1. Identificarea subiectului dintr-o prezentare cotidiană pe teme familiare sau previzibile atunci când aceasta se desfășoară clar, articulat și într-un ritm accesibil
-Ascultarea unui fragment cu suport vizual pentru a răspunde rapid la întrebări *-Identificarea valorii de adevăr a unor enunțuri (Adevărat/Fals) după audierea unui material* *-Completarea/ realizarea unei hărți conceptuale sau a unei scheme Venn cu informații dintr-o prezentare audiată*
CS 1.2. Extragerea de informații specifice dintr-un interviu audiat despre activități de timp liber/preferințe, cu condiția să se vorbească lent și clar
- *Asocierea persoanelor intervievate cu activitățile lor preferate* - *Identificarea motivelor pentru care persoanele intervievate preferă sau nu o anumită activitate* - *Rezolvarea de sarcini de lucru de tipul: comparare și contrastare între preferințe și persoane, bifare de activități menționate etc., în urma audierii unui interviu despre activități de timp liber și preferințe*
CS 1.3. Prelucrarea de informații specifice din anunțuri directe audiate (program de cinema, eveniment sportiv etc.), cu condiția ca acestea să fie prezentate lent și clar articulat
- *Ordonarea evenimentelor din anunțuri audiate, pe baza unor criterii specifice (difuzare, desfășurare, locație, participanți etc.)* - *Identificarea diferențelor dintre anunțurile audiate, pe baza unor criterii specifice, precum: oră, canal, locație, eveniment etc.* - *Extragerea de informații specifice din anunțuri directe despre evenimente și programe și organizarea acestora într-o mini-agendă sau într-un calendar interactiv*
CS1.4.Identificarea sensului principal și a unor detalii semnificative într-o conversație, atunci când interlocutorii reformulează sau repetă anumite cuvinte/expresii, pentru a clarifica informația
- *Ascultarea activă însoțită de întrebări ghidate* - *Completarea unui tabel cu detalii care să susțină ideile principale* - *Completarea de enunțuri lacunare cu detalii semnificative din materialul audiat* - *Identificarea și corectarea greșelilor din enunțuri extrase din materialul audiat*

CG 2 - Exprimarea și interacțiunea orală în situații diverse de comunicare

Clasa a IX-a
CS 2.1. Descrierea de persoane, personaje, locuri, aspecte cotidiene (obiceiuri, rutine, planuri sau aranjamente), experiențe educaționale/profesionale
- *Descrierea unor persoane/personaje/ obiceiuri zilnice sub formă de texte multimodale, postate pe canale media de comunicare, pentru a ilustra rutine* - *Realizarea de comentarii la postările colegilor* - *Realizarea și prezentarea unui calendar vizual sau poster interactiv despre planurile personale* - *Prezentarea unui loc cunoscut sau vizitat/a unor experiențe educaționale/ profesionale, adăugând comentarii personale/imagini/link-uri*
CS 2.2. Analiza comparativă a caracteristicilor unor persoane și obiecte
- *Descrierea comparativă a unor persoane și obiecte bazată pe resurse multimedia (imagini, video-uri, ilustrații grafice etc.)* - *Realizarea și susținerea, pe grupe, a profilului unui artist/inventator/sportiv/actor etc. sau al unei invenții/instituții de cultură etc.* - *Realizarea unui tur virtual al galeriei prezentărilor create, cu identificarea asemănărilor/deosebirilor*
CS 2.3. Susținerea unei prezentări scurte pe un subiect relevant din viața cotidiană cu expunerea succintă de motive, opinii, planuri și acțiuni
- *Realizarea și susținerea unei prezentări interactive de 2–3 minute, folosind materiale digitale, cu expunerea de motive bazate pe exemple concrete* - *Realizarea și susținerea unei prezentări de 3–4 minute despre o experiență personală (un proiect la școală, o excursie, o activitate de voluntariat etc.), oferind justificări pentru acțiunile/planurile prezentate*

Clasa a IX-a
- *Realizarea și susținerea unei prezentări de grup de 4-5 minute cu suport vizual (slide-uri, poster digital) pe un subiect legat de viața cotidiană, argumentând opiniile și planurile, urmată de o sesiune de întrebări și răspunsuri*
CS 2.4. Participarea la schimbul de informații relevante, opinii și sugestii pentru rezolvarea unor situații- problemă cotidiene sau organizarea unei activități implicând reformularea/repetarea ideilor-cheie
- *Exprimarea de opinii și recomandări scurte în legătură cu o situație - problemă propusă (alegerea unei activități pentru un proiect de schimb cultural etc.), urmată de scurte interacțiuni pentru clarificări sau reformulări* - *Analizarea, în perechi/grupuri mici, a unei situații - problemă (organizarea unei campanii etc.), identificând soluții și oferind argumente pentru alegerea făcută* - *Participarea la o dezbatere cu mai mulți interlocutori, prezentând informații și opinii detaliate sau reformulând idei-cheie* - *Dramatizarea sau jocul de rol cu avataruri digitale și/sau marionete*

CG 3 - Receptarea de mesaje scrise în situații diverse de comunicare

Clasa a IX-a
CS 3.1. Înțelegerea de mesaje funcționale de tipul scrisori, e-mailuri, cereri de informații, anunțuri pe teme de interes
- *Identificarea informațiilor principale dintr-un e-mail sau anunț simplu (orar de curs, eveniment școlar etc.)* - *Completarea de texte lacunare/tabele/anunțuri/pliante etc. cu informații relevante (data, ora, locația, subiectul mesajului, expeditor, destinatar, subiect, date importante etc.) din texte funcționale de tipul e-mailuri formale/informale, cereri sau anunțuri* - *Completarea de chestionare, sondaje, recenzii prin selectarea informațiilor-cheie și a detaliilor din mesaje funcționale mai complexe (scrisori, anunțuri cu mai multe detalii)*
CS 3.2. Identificarea informațiilor esențiale din descrieri scurte și simple ale produselor prezentate şi promovate în materiale publicitare, broșuri și pe site-uri web (ghiduri de călătorie, rețete, manuale de utilizare a unor aparate, broșuri, dispozitive digitale, aplicații, jocuri virtuale etc.)
- *Asocierea unor produse cu descrierea lor pe site-uri web, pe baza identificării codurilor QR* - *Colectarea unor informații relevante din diferite surse pentru a plasa și promova un produs* - *Extragerea detaliilor specifice din texte informative/explicative pentru ordonarea, în mini-ghiduri cu o structură dată, a activităților în organizarea de evenimente, procese gastronomice, utilizarea de aparate și echipamente etc.* *- Ierarhizarea unor produse pe baza unor criterii date (calitate, preț, multifuncționalitate, asigurare service etc.)*
CS 3.3. Extragerea informațiilor factuale din scrisori, broșuri, articole, povestiri, în care acestea joacă un rol important și sprijină înțelegerea textului
- Alegerea, dintr-o listă dată, a unui titlu potrivit pentru un articol lecturat *-Identificarea răspunsurilor la întrebări de tipul „Cine?”, „Unde?”, „Când?” etc. prin selectarea de informații factuale (nume proprii, date, locuri etc.) din știri scurte* *- Completarea unui infografic simplu prin extragerea de informații factuale dintr-un text ce include cifre și date concrete (numărul de participanți la un eveniment, procentaje legate de turism etc.)* *- Ordonarea secvențială/cronologică a unor fragmente de povestiri date în ordine aleatorie* *-Completarea unor tabele cu informații din scrisori, broșuri, povestiri (de tipul Bingo informațional)*
CS 3.4. Prelucrarea informațiilor factuale din texte informative/explicative (instrucțiuni de utilizare a unor aparate, ghiduri de utilizare a unor aplicații digitale etc.)
- Ordonarea activităților în utilizarea de aparate și echipamente (o pereche de ochelari VR , un telefon etc.), prin completarea unui tabel lacunar cu termenii- cheie menționați *-Exemplificarea modului de operare a unui aparat/aplicație după lecturarea unui text scurt cu instrucțiuni* *- Realizarea unui infografic al informațiilor în format fizic sau digital (diagramă, hartă mentală/cronologică etc.)* *- Crearea unui ghid (5–6 pași simpli) pentru folosirea unei aplicații digitale, promovarea unui produs etc.*

CG 4 - Redactarea de mesaje și interacțiunea scrisă în diverse situații de comunicare

Clasa a IX-a
CS 4.1. Schimbul de informații în scris, prin mesaj text sau e-mail, pentru a răspunde la întrebările interlocutorului
-Completarea unui e-mail lacunar (formule de adresare/încheiere/conectori) *-Formularea de mesaje scurte, succesive într-o conversație prin mesaje text*

Clasa a IX-a
-Redactarea unui răspuns complet la un e-mail complex care să includă: (1) formule de adresare, (2) răspuns la întrebările interlocutorului, (3) o întrebare suplimentară adresată interlocutorului, (4) formule de încheiere potrivite
CS 4.2. Participarea la schimburi de mesaje scrise (text, e-mail, note), cu posibilitatea solicitării repetării sau reformulării informațiilor pentru a răspunde în mod coerent și adecvat situației de comunicare
- Participarea la un schimb de mesaje pe o temă dată, în care participanții cer/oferă clarificări *-Formularea de răspunsuri adecvate la mesaje succesive* *-Realizarea unui schimb de mesaje pentru organizarea unui eveniment (zi de naștere/ziua liceului/ziua Europei/târg etc.) cu solicitarea de date suplimentare și informații relevante oferite într-o secvențiere logică*
CS 4.3. Redactarea unor descrieri scurte și simple ale unor evenimente, activități trecute și experiențe personale
- *Scrierea unor scurte texte despre o amintire preferată sau o zi specială din trecut* - *Redactarea unui jurnal de weekend postat pe blogul clasei* - *Realizarea unor povestiri sub forma unui text multimodal* - *Realizarea unor povestiri individuale sau colaborative folosind resurse variate*
CS 4.4. Redactarea de texte informative, scurte, simple și clar structurate, cu condiția ca acestea să abordeze subiecte concrete, familiare și să fie formulate într-un limbaj simplu
- *Producerea unei text scurt, bine structurat, de tip pliant sau poster digital despre școala/orașul/comunitatea lor* - *Realizarea unei fișe informative despre diferite preferințe (țară, muzeu, vacanță, cărți, filme etc.)* - *Crearea unei liste de tip TOP 10 filme/cântece/invenții etc., motivând opțiunile făcute*

CG 5- Medierea lingvistică și culturală, în contexte plurilingve și pluriculturale

Clasa a IX-a
CS 5.1. Transmiterea, în limba modernă, de informații specifice și relevante, pe teme familiare, preluate din prospecte, anunțuri, texte scurte și simple redactate în limba maternă
- *Traducerea, în limba modernă, a unor informații-cheie din prospecte preluate din limba maternă (instrucțiuni de folosire a unui produs, atenționări, interdicții, riscuri potențiale, efecte adverse etc.)* - *Traducerea, în limba modernă, a unor de informații preluate din anunțuri în limba maternă (agende culturale, anunțuri de promovare a unor evenimente etc.) oferind detalii precum ora/locul/activitatea* - *Crearea unui newsletter în limba modernă, care să conțină informații – cheie extrase din texte scurte și simple, prospecte sau agende culturale, anunțuri de promovare a unor evenimente preluate din limba maternă, respectând formatul recomandat(titlu, subtitluri, liste, propoziții scurte, imagini, pictograme, desene)*
CS 5.2. Producerea, în limba modernă, a unor texte formulate într-un limbaj cotidian simplu, preluate din limba maternă, pe teme familiare
- *Redactarea, în limba modernă, a unui e-mail scurt către un partener dintr-un proiect, comunitatea locală, conținând informații-cheie referitoare la un eveniment (organizatori, locul și data desfășurării, invitații de participare), pe baza unui text scris în limba maternă (anunț despre un eveniment cultural sau sportiv, lansarea unui proiect etc.)* - *Realizarea unui chestionar de feedback în urma participării la un eveniment/proiect etc.* - *Crearea unui mini-ghid/tutorial în limba modernă, folosind doar informații- cheie, pe baza unor texte scurte redactate în limba maternă pentru realizarea unei activități/eveniment/proiect etc.*
CS 5.3. Integrarea, în texte scurte redactate în limba modernă, a unor idiomuri/colocații și informații – cheie extrase și traduse din materiale în limba maternă
- *Ordonarea logică a momentelor acțiunii dintr-o poveste redactată în limba maternă, urmată de traducerea acestora în limba modernă* - *Crearea unui mini – dictionar explicativ de idiomuri/colocații în limba modernă, pornind de la texte scurte în limba maternă* - *Identificarea corespondenței între versiunea în limba maternă și cea modernă a diverselor idiomuri/colocații/proverbe/eufemisme, având ca suport fragmente literare scurte*
CS 5.4. Manifestarea interesului pentru explorarea unor aspecte culturale semnificative
- *Realizarea de postere sau slide-uri despre o sărbătoare, un festival sau o tradiție din cultura spațiului lingvistic aferent limbii moderne studiate* - *Identificarea și prezentarea unor povești și legende relativ similare din cultura română și cea a spațiului lingvistic aferent limbii moderne studiate*

Clasa a IX-a
- *Realizarea unui jurnal de călătorie imaginară în țara limbii moderne studiate, în care prezintă locuri, evenimente culturale și impresii personale* - *Realizarea de proiecte multimedia pe teme culturale*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Clasa a IX -a

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Suporturi de învățare	- Documente autentice: afișe publicitare/ pagini de mică publicitate, pliante turistice, extrase din publicații pentru adolescenți/blog-uri/vlog-uri/ podcast-uri, știri, articole, texte informative/explicative, extrase din texte literare, recenzii - Invitații, prospecte, orare, broșuri, materiale specifice artei culinare și artei ospitalității, manuale de instrucțiuni, inclusiv în format digital - Organizatoare grafice - Jurnal personal/al clasei /al unui eveniment - Videoclipuri (scurtmetraje cu scop artistic sau publicitar), clipuri audio (podcasturi sau interviuri), clipuri media (promovare de produse, evenimente sau alte elemente media) - Pagini web ale unor locații turistice, planuri de oraș/muzeu, pliante, hărți, afișe turistice - Aplicații digitale (Kahoot, Chat, Canva, Quizizz, Genially, Padlet, Bookcreator, JumperStory, GoogleMaps, Miro, ThingLink etc.) - Ghiduri - Dictionare lingvistice
2. Sugestii de contexte de comunicare	- Aspecte ale vieții cotidiene: rutine, școală, proiecte, activități de timp liber, interese de cunoaștere, experiențe educaționale/profesionale, planuri, aranjamente, preferințe, relații sociale, comunități, țări, stil de viață - Sărbători naționale/ale spațiului lingvistic al limbii moderne studiate/ europene/ internaționale, tradiții, obiceiuri - Personalități - Cărți/filme/personaje preferate - Aplicații/dispozitive digitale preferate - Orașe și locuri/obiective de referință din spațiul cultural al limbii moderne studiate/ european/ internațional - Voluntariat - Evenimente - Proiecte educaționale/culturale, incluzând activități de mediere lingvistică - Dezbateri - Texte creative/informative/explicative/ -Mediul înconjurător - Inteligența artificială - Antreprenoriat - Stil de viață - Turism
3. Gramatică funcțională (acte de vorbire/funcții ale limbii inclusiv convenții socio-culturale)	- A cere și a oferi informații - A solicita și a oferi indicații - A solicita clarificări - A reformula enunțuri - A face invitații - A formula răspunsuri - A formula instrucțiuni/opinii/recomandări/sugestii - A oferi explicații - A descrie persoane, locuri, obiceiuri, activități - A formula enunțuri succesive, coerente, ca parte a unei narațiuni

Domenii de conținut	Conținuturi
	- A relata evenimente - A exprima preferințe/dorințe/condiții - A compara - A argumenta - A redacta texte scurte cu o structură dată - A media sensul unui text - A participa la schimburi verbale orale/ scrise simple

LIMBA FRANCEZĂ, LIMBA SPANIOLĂ, LIMBA ITALIANĂ

Clasa a IX-a

CG 1 - RECEPTAREA DE MESAJE ORALE ÎN SITUAȚII DIVERSE DE COMUNICARE

CS 1.1. Înțelegerea informațiilor esențiale dintr-o conversație/ prezentare exprimată clar, formulată într-un limbaj standard, pentru atingerea unor scopuri concrete

- *Identificarea unor indicații/instrucțiuni de orientare pentru a trasa/marca o rută corectă pe hartă, pornind de la o conversație/ un discurs audiat*
- *Completarea de texte lacunare cu cuvinte date, pe baza unei conversații/ a unui discurs audiat*
- *Ordonarea cronologică a activităților în concordanță cu materialul audiat*
- *Completarea unei fișe de notițe cu informațiile esențiale ale documentului audio (cuvinte-cheie, nume, date, idei principale)*

CS 1.2. Identificarea subiectului dintr-o prezentare cu suport vizual/ audio-video, pe teme familiare, exprimată clar, articulat și într-un ritm accesibil

- *Identificarea imaginilor care se regăsesc în prezentarea cu suport vizual/ audio-video (dintr-o înșiruire de imagini dată)*
- *Identificarea valorii de adevăr a unor enunțuri (Adevărat/Fals) dintr-o prezentare cu suport vizual/ audio-video*
- *Ordonarea înlănțuirii logice a secvențelor dintr-o prezentare cu suport vizual/ audio-video (a imaginilor/ frazelor care prezintă/ rezumă secvențele prezentării)*
- *Formularea de răspunsuri la întrebări privind înțelegerea unei prezentări cu suport vizual/ audio-video*
- *Completarea/realizarea unei hărți conceptuale sau a unei diagrame Venn cu informații dintr-o prezentare cu suport vizual/ audio-video*

CS 1.3. Extragerea informațiilor specifice dintr-o conversație pe teme cotidiene, exprimată clar, articulat și într-un limbaj standard

- *Alegerea informațiilor corecte din mai multe variante date (chestionar)*
- *Ordonarea informațiilor respectând logica internă a documentului audio*
- *Completarea unui tabel cu informații specifice extrase din documentul audio*
- *Completarea de texte lacunare (de ex., fragment din transcrierea documentului audio) cu sintagme/ cuvinte cheie*

CS 1.4. Identificarea informațiilor specifice din anunțuri publice, prezentate lent și clar

- *Selectarea informațiilor din mai multe anunțuri audiate pe baza unor criterii (momentul/ locul desfășurării etc.)*
- *Notarea diferențelor identificate într-o serie de anunțuri audiate într-un formular/ o fișă, pe baza unor criterii date*
- *Organizarea informațiilor esențiale din anunțuri despre evenimente și programe într-o mini-agendă personală sau într-un calendar interactiv*

CG 2 - EXPRIMAREA ȘI INTERACȚIUNEA ORALĂ ÎN SITUAȚII DIVERSE DE COMUNICARE

CS 2.1. Descrierea detaliată a unor persoane, personaje, locuri, aspecte din viața cotidiană (obiceiuri, rutine etc.), prin raportarea la propria experiență

- *Realizarea unei prezentări însoțite de suport vizual grafic sau digital, pentru a descrie locuri sau aspecte din viața cotidiană*
- *Prezentarea unui loc cunoscut sau vizitat, pe baza unui suport visual grafic sau digital*
- *Realizarea și prezentarea unui colaj (fizic sau digital) cu imagini personale (din călătorie, prima zi de școală, grupul de prieteni etc.)*
- *Realizarea și susținerea/ prezentarea, pe grupe, a profilului unui artist/ inventator/ sportiv/ actor etc.*
- *Realizarea unui tur virtual al galeriei prezentărilor create, cu identificarea asemănărilor/deosebirilor*

CS 2.2. **Relatarea unor experiențe personale sau a unor evenimente, cu integrarea reflecțiilor, emoțiilor și atitudinilor personale**

- *Povestirea unor întâmplări reale sau imaginare*
- *Realizarea și susținerea unei prezentări despre o experiență personală (un proiect la școală, o excursie, o activitate de voluntariat etc.), oferind justificări pentru emoțiile/ reacțiile trăite*
- *Interpretarea unui joc de rol pe baza unei experiențe/ a unui eveniment, cu exprimarea emoțiilor/ sentimentelor*

CS 2.3. Exprimarea unei opinii sau a unor planuri personale, clar formulate și justificate, în contexte familiare de comunicare

- *Participarea la conversații ghidate în perechi, incluzând clarificări și repetarea informațiilor de către interlocutor*
- *Participarea la discuții dirijate, în care se susțin puncte de vedere contradictorii*
- *Formularea de răspunsuri la un sondaj de opinie/ o serie de micro-interviuri pe teme familiare*
- *Prezentarea unui plan personal pentru întreg anul școlar, în care se exprimă obiective concrete și motivele alegerii acestora*
- *Prezentarea, cu sau fără suport vizual, a cărții preferate/ filmului preferat etc., oferind justificări clare, urmată de participarea activă la o sesiune de întrebări și răspunsuri*

CS 2.4. Interacțiunea în situații variate de comunicare, pe teme din viața cotidiană și domenii de interes

- *Participarea la o sesiune de întrebări și răspunsuri, pe teme din domeniile de interés ale tinerilor, pornind de la o prezentare de grup cu suport vizual*
- *Organizarea de jocuri de rol în care se negociază soluții detaliate cu privire la planificarea unor activități sau situații-problemă din viața cotidiană*
- *Discuții pe marginea preferințelor personale*
- *Realizarea unui clasament al preferințelor culturale ale grupului de elevi, pe baza unor conversații în care se negociază ordinea*
- *Reformularea simplificată a unor replici în cadrul unui dialog dirijat*

CG 3 - RECEPTAREA DE MESAJE SCRISE ÎN SITUAȚII DIVERSE DE COMUNICARE

CS 3.1. Înțelegerea semnificației globale și a unor detalii relevante din texte informative (articole, interviuri,) pe teme din domenii tematice adaptate intereselor și nevoilor de învățare ale tinerilor

- *Alegerea variantei corecte în exerciții de tip Adevărat/ Fals*
- *Alegerea variantei corecte de răspuns în cadrul unor exerciții cu alegere multiplă*
- *Completarea de texte lacunare cu informații relevante din documentul suport*
- *Potrivirea unor fragmente de text cu titluri / subiecte / persoane*
- *Extragerea de informații factuale dintr-un text ce include cifre și date concrete (numărul de participanți la un eveniment, procentaje legate de turism etc.) și completarea unui infografic simplu*

CS 3.2. Identificarea unor detalii specifice din corespondență sau din postări pe rețelele de socializare, în vederea formulării unui răspuns adecvat sau a îndeplinirii unor sarcini precise

- *Selectarea răspunsului adecvat la o scrisoare/ un e-mail/ o postare pe rețelele de socializare*
- *Completarea de tabele/ fișe cu informații extrase dintr-un text suport/ din surse diferite (mesaj privat, e-mail, postare etc.)*
- *Extragerea de informații factuale (nume proprii, locuri, date) după lectura unei scrisori/ unui e-mail, pentru identificarea răspunsurilor la întrebări de tipul „Cine?”, „Unde?”, „Când?”, „De ce?”, „Cum?” etc.*

CS 3.3. Înțelegerea în detaliu a unor texte scurte pe teme familiare, în care se exprimă un punct de vedere

- *Asocierea ideilor principale dintr-un text cu paragrafele aferente*
- *Identificarea argumentelor care susțin punctul de vedere exprimat în text*
- *Alegerea contraargumentelor potrivite dintr-o listă*
- *Selectarea concluziei potrivite, în funcție de punctul de vedere exprimat într-un text*

CS 3.4. Identificarea informațiilor esențiale dintr-o recenzie sau cronică (literară/ de film/ de teatru etc.) sau din texte multimodale

- *Alegerea, dintr-o listă, a unui titlu potrivit pentru o recenzie/cronică citită*
- *Asocierea unei reacții potrivite, dintre mai multe variante date, cu o recenzie*
- *Ordonarea logică/ secvențială a unor cadre din benzi desenate/ texte multimodale*
- *Selectarea de informații factuale (nume proprii, locuri, date) după lectura unei recenzii/ cronici pentru identificarea răspunsurilor la întrebări de tipul „Cine?”, „Unde?”, „Când?” etc.*
- *Bingo informațional – Completarea unor tabele cu informații din recenzii*
- *Identificarea punctelor comune și diferențelor de opinie extrase din două sau mai multe recenzii ale aceluiași eveniment*

CG 4 - REDACTAREA DE MESAJE ȘI INTERACȚIUNEA SCRISĂ ÎN SITUAȚII DIVERSE DE COMUNICARE

CS 4.1. Redactarea de texte informative scurte, simple și clar structurate, pe teme familiare, formulate într-un limbaj standard

- *Realizarea unei planșe informative/ unui poster/ unei prezentări digitale pe un subiect de interes*
- *Conceperea unui pliant sau a unei broșuri despre școală/ oraș/ comunitate*
- *Redactarea unui articol de prezentare a unui eveniment pentru pagina de internet/ blogul/ revista școlii*
- *Scrierea unor texte cuprinzând informații – reale sau imaginare – referitoare la activitatea curentă a clasei în vederea realizării “bursei știrilor clasei” (pagină dintr-o rețea rezervată grupului-clasă și activităților sale în limba modernă)*

CS 4.2 Participarea la schimburi de mesaje scrise (mesaje text, e-mail, ~~note,~~ scrisoare, forum de discuții etc.) pentru a-și exprima opinia sau a relata experiențe personale, pe teme din domeniile de interes ale tinerilor

- *Alegerea variantei corecte de răspuns la un mesaj scurt*
- *Realizarea unui schimb de mesaje pentru organizarea unui eveniment (zi de naștere/ziua liceului/ ziua Europei/ târg etc.) cu solicitarea de date suplimentare și informații relevante oferite într-o secvențiere logică*
- *Participarea la un forum de discuții on-line, pe o temă dată, în care se oferă reacții/ opinii/ se relatează experiențe personale*
  Elaborarea unui răspuns la un mesaj primit, în care se exprimă opinii, acordul, dezacordul sau reacții bazate pe experiența personală

CS 4.3. Relatarea coerentă și detaliată a unor evenimente, activități trecute și experiențe personale

- *Elaborarea unei povestiri în lanț, pe teme diverse, cu respectarea unui fir narativ prestabilit*
- *Scrierea unor texte scurte despre o amintire preferată sau o zi specială din trecut*
- *Redactarea unui jurnal de weekend postat pe blogul clasei*
- *Conceperea și expunerea unei povestiri sub forma unui text multimodal*
- *Crearea unor povestiri individuale sau colaborative folosind resurse variate*

CS 4.4. Redactarea unor texte simple pe teme din domeniile de interes ale tinerilor, în care se exprimă un punct de vedere susținut de o justificare coerentă

- *Elaborarea de argumente/ contraargumente pe o temă dată*
- *Justificări în lanț – joc de scriere creativă colaborativă, în care se redactează justificări pentru un punct de vedere/ o reacție dată*
- *Crearea unui poster argumentativ*
- *Elaborarea unui articol ca reacție la o un anumit punct de vedere*

CG 5 - MEDIEREA LINGVISTICĂ ȘI CULTURALĂ, ÎN CONTEXTE PLURILINGVE ȘI PLURICULTURALE

CS 5.1. Transferul mesajelor între interlocutori care se exprimă clar, în cadrul unor schimburi verbale complexe, pe teme din viața cotidiană

- *Participarea la jocuri care presupun redarea (identică sau sintetizată) a informației primite (de exemplu, jocuri de tipul „telefonul fără fir", cu transferul eventual al mesajelor între limba modernă și limba maternă/ modernă, sau cu transferul între limbaje semiotice diferite, ca în jocul „Nu vorbesc cu tine!")*
- *Traducerea unui mini ghid de conduită într-un context cultural nou (de ex., Lista comportamentelor de evitat în Franța)*
- *Interpretarea de roluri în jocuri care presupun dialogul între persoane care nu vorbesc aceleași limbi (de exemplu, „Ghidul și turiștii" sau „Familia corespondentului meu"), cu exploatarea limbajului verbal și nonverbal*
- *Participarea la activități care impun interpretarea simultană*

CS 5.2. Transmiterea în scris în limba modernă studiată a informațiilor esențiale dintr-un document/ un schimb verbal complex, formulat în limba maternă, sau invers, pe teme din viața cotidiană

- *Traducerea, în limba modernă, a afișelor și instrucțiunilor prezente în școală (de ex., de către elevii gazdă, pentru elevii oaspeți aflați într-o mobilitate Erasmus)*
- *Redactarea, în limba modernă a unui e-mail scurt către un prieten, conținând informații-cheie referitoare la un eveniment (organizatori, locul și data desfășurării, invitați), pe baza unui text informativ/explicativ redactat în limba maternă (anunț despre un eveniment cultural sau sportiv etc.)*
- *Redactarea unor mesaje scrise în limba modernă, pe baza unor informații transmise de un interlocutor în limba maternă și adresate unui terț (ex., Scribul/ Secretarul personal)*
- *Crearea unui newsletter în limba modernă, care să conțină informații-cheie extrase din texte scurte, etichete sau anunțuri preluate din limba maternă (un anunț despre un eveniment sportiv, eveniment școlar sau cultural, proiect, o etichetă de produs, un mini-articol despre activități de weekend etc.)*

CS 5.3. Transmiterea de instrucțiuni în limba modernă studiată, în cadrul unui schimb verbal sau pe baza unui document elaborat în limba maternă

- *Transmiterea în limba modernă a unor instrucțiuni de montare/ operare a unui dispozitiv, pe baza unui manual de utilizare redactat în limba maternă*
- *Crearea în limba modernă a unui mini-ghid de utilizare a unui produs folosind doar informații- cheie, pe baza unor texte scurte redactate în limba maternă (etichete, anunțuri, notificări, instrucțiuni etc.)*
- *Interpretarea unui rol dintr-un joc de rol în care se solicită și se oferă informații de orientare în spațiu*
- *Interpretarea unui rol dintr-un joc de rol în care se intermediază comunicarea dintre un profesor român și un elev străin/ anglofon, francofon, hispanofon sau italofon*

CS 5.4. Identificarea unor asemănări/ diferențe culturale în cadrul unor schimburi de mesaje, pe teme din viața cotidiană

- *Selectarea unor asemănări/ diferențe culturale dintr-o listă de exemple*
- *Relatarea în limba modernă a unei experiențe interculturale reale sau imaginare, cu evidențierea asemănărilor/ diferențelor culturale*
- *Realizarea unei prezentări a asemănărilor/ diferențelor culturale identificate, urmată de o sesiune de discuții în care se exprimă opinii justificate*
- *Redactarea unui jurnal al mobilității Erasmus într-o școală europeană*
- *Participarea la un joc de rol dirijat în care sunt evidențiate asemănări/ diferențe culturale (de ex., Turistul neatent)*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Suporturi de învățare	- Afișe, reclame, pliante, broșuri, instrucțiuni de utilizare - Orare, meniuri, rețete culinare, hărți - Articole de presă informative scurte - Recenzii, cronici - Articole de opinie - Bloguri, publicații de pe rețelele de socializare, forumuri - Benzi desenate, romane grafice - Albume de artă - (Fragmente de) texte literare simple - Clipuri video - Podcasturi - Fragmente de emisiuni radio - Pagini de internet - Aplicații digitale interactive (de tipul Kahoot, Wayground, Bookcreator etc.) - Aplicații digitale pentru realizarea de prezentări (de tipul PowerPoint, Canva, Genially etc.) - Dicționare lingvistice
2. Sugestii de contexte de comunicare/ vocabular	- universul personal al adolescenților (familie, prieteni, colegi, stiluri de viață, activități de petrecere a timpului liber, relații interpersonale, pasiuni, evenimente specifice, valori); - școala și educația (activități extrașcolare, metode de învățare, motivație, proiecte școlare); - alimentația și sănătatea (alimente preferate, alimentație echilibrată, stil de viață sănătos); - universul social al adolescenților (relații sociale, egalitate de șanse și respect față de ceilalți, voluntariat); - aspecte ale vieții sociale a adolescenților (mijloace de transport, locuri și servicii publice, spațiul urban și rural, stiluri de viață, relația cu instituțiile publice); - mediul înconjurător (poluarea, reciclarea; comportamente ecologice; schimbări climatice; campanii de protecție a mediului); - țări, regiuni, orașe (turism responsabil; obiective culturale și turistice; destinații preferate; planuri de vacanță); - tehnologie și comunicare (rețele sociale; media; siguranța online; dependența de tehnologie; cyberbullying; inovații, aplicații digitale; inteligența artificială); - viața profesională (meserii, ocupații); - elemente geografice, istorice și culturale ale spațiului lingvistic studiat.
3. Gramatica funcțională (acte de vorbire / funcții ale limbii, inclusiv convenții socioculturale)	- A solicita și a oferi indicații / instrucțiuni - A situa în timp și spațiu - A face și a accepta invitații / propuneri - A descrie persoane, locuri, rutine, activități

Domenii de conținut	Conținuturi
	- A relata evenimente/ întâmplări - A exprima o opinie - A face ipoteze - A exprima condiția - A exprima o dorință - A exprima acordul/ dezacordul - A exprima intenția/ a face planuri de viitor - A justifica (un punct de vedere/ o alegere/ o preferință) - A exprima reacții și emoții (surpriză, teamă, bucurie, regret, tristețe) - A solicita clarificări - A reformula enunțuri - A redacta un text de opinie - A gestiona schimburi de opinii

SUGESTII METODOLOGICE

Studiul limbilor moderne are ca **obiectiv** dezvoltarea progresivă de către elevi a competențelor de comunicare specifice unui anumit nivel, în conformitate cu standardele aferente stabilite prin Cadrul European Comun de Referință pentru Limbi (CECRL, Volumul Complementar). Pe parcursul anului școlar, acest obiectiv poate fi urmărit prin respectarea prezentei programe școlare, centrate pe competențe, care favorizează întreg spectrul de achiziții lingvistice, incluzând elemente non formale și informale în contexte de învățare formale.

Programa școlară reprezintă reperul obligatoriu pentru elaborarea documentelor de planificare și proiectare didactică (respectiv a planificării calendaristice anuale, a proiectelor didactice etc.), proces care presupune respectarea prevederilor legale în vigoare, inclusiv a celor referitoare la utilizarea bugetului de timp alocat disciplinei/ domeniului de studiu/ predării sau evaluării, aflat la dispoziția cadrului didactic.

Proiectarea demersului didactic se realizează prin raportare la programa școlară și presupune următoarele etape:

- lectura integrală și personalizată a programei școlare;
- elaborarea planificării calendaristice;
- proiectarea unităților de învățare.

Prin planificarea și proiectarea unităților de învățare, cadrul didactic își personalizează paradigmele didactice de predare-învățare-evaluare, selectează metodele, tehnicile și formele de învățare, incluzând tehnologiile digitale, prin raportare la nivelul și particularitățile colectivului de elevi, astfel încât să asigure deopotrivă parcursul continuu și ascendent al achizițiilor învățării și remedierea sincopelor.

Pentru **elaborarea planificărilor calendaristice anuale**, profesorii vor avea în vedere următoarele :

- resursele de timp se alocă, în mod corespunzător, pe unitate de învățare, nu pe conținuturi;
- conținuturile nu se reiau;
- se propune un număr echilibrat de competențe specifice în corelare cu alocarea orară pe unitate de învățare; aceste competențe specifice trebuie formate, exersate, dezvoltate, evaluate; este necesară o prioritizare; se evaluează acele competențe care sunt cele mai importante pentru conținuturile vizate;
- se respectă structura anului școlar.

Ca instrument de proiectare didactică, *Planificarea calendaristică anuală* va avea următorul format, care, odată completat, oferă o imagine relevantă, clară, articulată asupra parcurgerii integrale a programei școlare, în special în ceea ce privește abordarea tuturor competențelor în relație cu conținutul propus:

Unitatea de învățământ:
Profesor:

PLANIFICARE CALENDARISTICĂ ANUALĂ

ANUL ŞCOLAR .....

Disciplina: .....
Clasa: .....,
Limba modernă [se indică limba, nivelul]
Nr. de ore/săptămână: .....

Unități de învățare	Competențe specifice	Conținuturi	Număr de ore alocate	Săptămâna	Observații / Modul
[se menționează titluri/ teme – identificate în programa școlară]	[se precizează numărul criterial al competențelor specifice din programa școlară, corelate cu unitățile de învățare]	[din conținuturile programei școlare, care se subsumează fiecărei unități de învățare]	[stabilite de către cadrul didactic]	[se precizează săptămâna sau săptămânile]	[se menționează aspecte specifice care țin de aplicarea planificării calendaristice, de ex, modul și modificări în urma realizării activității didactice la clasă]

Unitatea de învățare reprezintă o structură didactică flexibilă cu următoarele caracteristici:

- este unitară din punct de vedere tematic și didactic;
- vizează formarea anumitor competențe specifice la nivelul elevilor;
- este realizată pe o perioadă determinată de timp;
- se finalizează prin evaluare.

La **realizarea proiectului unității de învățare**, profesorii vor avea în vedere următoarele :

- Proiectul unității de învățare se va raporta la planificarea calendaristică și va fi elaborat în concordanță cu aceasta (în ceea ce privește alocarea orară pe unitate de învățare, competențele specifice vizate, conținuturile).
- Activitățile de învățare se vor centra pe formarea, dezvoltarea și exersarea competențelor specifice menționate.
- Alocarea orară din planificare trebuie să se regăsească în proiect. Fiecare rând din proiect (evidențiat clar) reprezintă o oră. Doar așa se pot corela, pe orizontală, componentele structurale și se poate urmări, din perspectiva propunerilor, realismul încadrării în timp (ora de curs).
- Activitatea de învățare nu este, în mod necesar, o sarcină de lucru, ci un ansamblu de sarcini de lucru îndreptate către formarea unei competențe. Formularea are un anumit grad de complexitate, dar și de particularizare, deoarece activitatea de învățare este în legătură cu o anumită CS și cu anumite conținuturi și se adresează unui anumit colectiv de elevi.
- Corelarea pe orizontală trebuie să fie evidentă: CS – activitate de învățare – resurse, forma de organizare a elevilor – după caz, evaluare.
- Numărul de activități de învățare pentru o oră de curs trebuie să fie echilibrat, în raport cu resursele de timp, cu gradul de complexitate a conținuturilor, cu nivelul de pregătire a elevilor.
- Va fi prevăzută organizarea activităților remediale în situațiile în care elevii întâmpină dificultăți în atingerea competențelor școlare de bază.

Ca instrument de proiectare didactică, *Proiectul unității de învățare* va avea următorul format:

PROIECTUL UNITĂȚII DE ÎNVĂȚARE

Conținuturi **(detalieri)**	**Competențe specifice**	**Activități de învățare**	**Resurse**	**Evaluare**
[*se menționează detalieri de conținut din programa școlară care explicitează anumite parcursuri și care oferă un cadru de structurare a competențelor specifice vizate*]	[*se precizează numărul criterial al competențelor specifice din programa școlară corelate cu unitatea de învățare*]	[*vizate/recomandate de programa școlară sau altele, adecvate la conținuturile pentru care sunt utilizate în vederea formării competențelor specifice*]	[*se precizează resurse de timp, de loc, forme de organizare a clasei, material didactic, resurse educaționale deschise*]	[*se menționează metodele, instrumentele sau modalitățile de evaluare utilizate*]

Predarea limbilor moderne pentru formarea competențelor de comunicare și interculturale trebuie să se bazeze pe **principiile didacticii acționale**, centrate pe elev, care stimulează participarea activă și învățarea conștientă. În acest sens, se recomandă utilizarea strategiilor activ-participative, adecvate pentru a-i motiva și a-i implica pe elevi. Metoda comunicativ-funcțională, jocurile de rol, activitățile de tip rezolvare de probleme, învățarea prin descoperire, învățarea bazată pe sarcini de lucru, dezbaterile și proiectele colaborative permit integrarea conținuturilor lingvistice în contexte variate, încurajează autonomia în învățare, dezvoltă competențele lingvistice, socio-emoționale, culturale, precum și gândirea critică.

Amintim faptul că Volumul complementar al CECRL și, în consecință, actuala programă, evidențiază clar motivele pentru care medierea și creativitatea reprezintă concepte-cheie pentru abordarea acțională a predării/ învățării/evaluării limbilor moderne.

Medierea nu este doar o simplă traducere, ci implică un proces mai complex, centrat pe facilitarea comunicării. Aceasta nu reflectă doar competența lingvistică individuală, ci și rolul social al utilizatorilor în procesul de prelucrare și transmitere de informații complexe dintr-un format în altul (de exemplu de la text scris la prezentare orală, de la limbaj tehnic la limbaj comun), de gestionare și rezolvare a unor situații care implică neînțelegere sau dezacord (mediere relațională/de concepte).

Exemple de activități care au la bază medierea:

- relatarea, orală sau scrisă, a informațiilor-cheie dintr-un text;
- explicarea, orală sau scrisă, a informației prezentate în diagrame, grafice, tabele;
- exprimarea opiniei personale despre conținutul textelor creative și literare sau al celor funcționale;
- reflectarea asupra mesajelor din texte creative, literare și nonliterare; elevul trece de la simpla înțelegere (ce spune textul) la gândirea critică (cum spune și de ce este important);
- facilitarea colaborării în cadrul unui grup pentru a ajunge la consens;
- facilitarea interacțiunii dintre membrii unui grup;
- stabilirea unei atmosfere pozitive de colaborare și înțelegere reciprocă;
- facilitarea comunicării în cadrul unor situații nonformale cu prieteni și colegi;
- explicarea unui concept nou (înțelegere treptată, de la definiție la context și, în final, la aplicare);
- interacțiunea în mediul online prin intermediul tehnologiilor digitale (internet, rețele sociale, aplicații, platforme);
- interacțiunea plurilingvistică și interculturală.

O altă idee cuprinsă în Volumul complementar al CECRL care se reflectă în actuala programă școlară se referă la necesitatea revalorizării textului creativ, inclusiv a celui literar.

În ora de limbă modernă, **textul literar** constituie o resursă plurivalentă pentru dezvoltarea competențelor lingvistice, (inter)culturale, etice și estetice.

Revalorificarea textului literar la ora de limbă modernă reprezintă o excelentă strategie de dezvoltare a creativității, de stimulare a abilităților de reflecție, gândire critică și comunicare, de experimentare a unor emoții și sentimente, de încurajare a emiterii unor judecăți axiologice, de formare a competenței de (auto)evaluare.

Exploatarea textului literar facilitează dezvoltarea competențelor de receptare/ exprimare/ interacțiune orală – consecință a nevoii de ascultare/ vizualizare a unor interpretări artistice, de verbalizare după lectură, de analiză a conținutului și a competențelor ce țin de contactul cu textul scris, printre care indispensabila competență de lectură. Fiind un produs elaborat, bine structurat, conținând enunțuri de complexitate gramaticală și ideatică diferită,

reprezentând aspecte lingvistice și culturale proprii tuturor mediilor sociale, textul literar este cel mai complex document autentic.

În ora de limbă modernă, textul literar constituie:

- o resursă lingvistică pentru prezentarea și exersarea contextualizată a vocabularului și a structurilor gramaticale, a elementelor pragmatico-discursive (acte de limbaj, repere spațio-temporale, valori ale diverselor tipuri de enunțuri – asertiv, interogativ, imperativ, exclamativ, emfatic) și textuale (conectori, tipuri de texte – descriptiv, narativ, argumentativ, explicativ, științific etc.);
- un instrument de înțelegere a actului creativ și interpretativ: pentru elevi, confruntarea cu un limbaj autentic, nuanțat și divers, al cărui destinatar potențial este adesea vorbitorul nativ, este o provocare formatoare;
- o punte între limbă și cultură, fiind un obiect cultural în sine, care transmite valorile unei societăți, permițând elevilor să se apropie de aceasta într-un mod indirect;
- un stimul pentru creativitate și exprimare; lectura operelor/ fragmentelor literare poate determina exersarea capacității de a rezuma, extinde sau reconstrui fragmente, dar poate să și provoace reflecția, dezbaterea, sau să inspire producerea de texte noi.

Textul literar se folosește ca suport și pretext pentru diverse activități didactice, precum:

- analiza contextuală: documentarea focalizată pe studiul biografiei și bibliografiei autorului;
- exerciții de gramatică și vocabular: exploatarea timpurilor verbale, a acordurilor, a sinonimelor, a antonimelor și a semnificației cuvintelor noi;
- activități de înțelegere: reconstituirea faptelor, rezumarea unui pasaj sau selectarea informațiilor celor mai relevante;
- producere orală și scrisă: interpretarea dramatizată a unor texte, scrierea unor finaluri alternative, rescrierea unor fragmente;
- jocuri axate pe încurajarea creativității.

Textul literar, ales în funcție de obiectivele în termeni de competențe pe care și le propune profesorul, dar și în funcție de alte criterii (nivelul și profilul elevilor, timpul avut la dispoziție etc.), reprezintă un document autentic indispensabil în procesul de predare-învățare a limbilor moderne, datorită eficienței sale ca instrument lingvistic și cultural. El favorizează înțelegerea contextualizată a sensurilor cuvintelor și structurilor gramaticale, dar, mai ales, a diferitelor viziuni asupra lumii. Un text bine ales îi incită pe elevi să se exprime, oral sau în scris, stimulându-le totodată imaginația naturală și capacitatea de inovare.

Reorganizarea programelor și a sistemului de predare-învățare aduce cu sine o regândire a strategiilor didactice, a tehnicilor și a metodelor de învățare destinate să pună în centrul procesului educațional elevul și nevoile lui de învățare. Format într-o eră a educației deschise, elevul devine sursă și scop de învățare prin stimularea aptitudinilor sale creative. De aceea, dezvoltarea imaginației și a creativității elevului este una dintre dimensiunile fundamentale ale educației actuale, alături de digitalizare și de lucrul în echipă sau învățarea colaborativă. Valorizarea creativității elevului are ca efect, pe de o parte, dezinhibarea acestuia în procesul de învățare și de comunicare orală și scrisă, iar, pe de altă parte, conduce la dezvoltarea învățării autonome a elevului (învață să-și caute sursele de informare care îl ajută în realizarea propriului proiect).

Scrierea creativă generează un sentiment de libertate acordată elevului, o stimulare a spiritului inovator și o punere în actul creator, într-o anumită ordine, cu o anumită logică și coerență.

Scrierea creativă ca instrument de învățare trebuie atent pregătită, ghidată cu abilitate de către profesor prin etape preliminare (dobândirea de către elev a cunoștințelor lingvistice necesare scrierii în limba străină; validarea capacității elevului de a efectua înlănțuirea coerentă a structurilor lingvistice care să exprime conținuturile vizate, pe baza utilizării conectorilor adecvați; alegerea stilului în care se va scrie textul – neutru, pamfletar, ironic, științific, de vulgarizare etc.; situarea într-un anumit registru de limbă și asimilarea de către elev a cunoștințelor specifice acestuia; stabilirea genului și tipului de text ce urmează a fi creat; discuții pe structura logică a textului de creat; dezbatere pe tematica aleasă, informare asupra acesteia printr-o cercetare autonomă întreprinsă de elev dar orientată de profesor; circumscrierea unor aspecte formale și de conținut). Aceste etape sunt urmate apoi fie de scrierea individuală, fie de scrierea colaborativă, în grupuri formate în clasă sau cu ajutorul platformelor colaborative (Framapad, Padlet, Classroom etc.).

Această strategie didactică ce îl consideră pe elev ca partea cea mai activă a procesului de învățare se poate practica la toate nivelurile, în proporții variabile. Dacă pentru A0-A1 pot funcționa exerciții de scriere creativă prin imitație a unui text de mici dimensiuni (ex. imaginarea grafismelor plecând de la pronunția sunetelor, ghicitoare, poezie de o strofă, realizarea unui slogan simplu atașat unei imagini etc.), pentru celelalte niveluri posibilitățile de exersare a creativității sunt nenumărate: imitație de stiluri, scriere autobiografică, scriere pe scheme narative, descriptive, explicative, argumentative, scriere științifică sau de vulgarizare, scriere imagistică (ex. caligrame), scriere plecând de la un fenomen gramatical (ex. aventura imperfectului, ezitările lui „si” condițional...), proiectarea unui roman polițist, a unui roman de aventuri, scrierea creativă a unei introduceri sau a unei morale la o narațiune, imaginarea aventurilor personajelor dintr-o pictură etc.

În paralel, se pot realiza mijloace inedite de evaluare, rezultând din propunerile elevilor pentru efectuarea acestei etape (grile de evaluare/apreciere a creativității referindu-se eventual la modul de realizare a imaginarului, bogăția figurilor utilizate, transparența scriiturii, gradul de captare a atenției etc.).

O altă dimensiune esențială a predării moderne o constituie **integrarea resurselor digitale** în activitățile didactice. Alfabetizarea digitală este o competență-cheie, iar utilizarea tehnologiei oferă oportunități extinse pentru învățarea limbilor străine. Integrarea tehnologiei în predarea acestora nu trebuie însă privită ca un scop în sine, ci ca un mijloc de îmbunătățire a procesului educațional. Profesorul are rolul de mediator între resursa digitală și experiența de învățare a elevului, asigurând echilibrul între creativitate și rigoarea științifică.

Platformele educaționale (Moodle, Google Classroom, Microsoft Teams) permit organizarea eficientă a materialelor, gestionarea temelor și oferirea de feedback personalizat. Aplicațiile interactive, precum Quizlet, Kahoot, Mentimeter sau Wordwall, stimulează motivația și consolidează achizițiile lexicale și abilitățile de comunicare prin activități interactive. Totodată, utilizarea resurselor multimedia autentice (videoclipuri, podcasturi, articole digitale) presupune expunerea la registre lingvistice variate și la diversitatea culturală asociată limbii moderne studiate.

Deosebit de valoroasă este și învățarea colaborativă mediată de tehnologie. Instrumente precum Padlet, Digipad, Framapad sau forumurile de discuție online încurajează schimbul de idei și învățarea reciprocă. În plus, platformele de comunicare sincrone (Zoom, Teams) permit simularea unor situații autentice de comunicare interculturală, iar învățarea mixtă combină avantajele interacțiunii directe cu flexibilitatea învățării online. Conform principiilor învățării personalizate, profesorul poate adapta conținuturile și ritmul predării la nevoile fiecărui elev, utilizând datele oferite de platformele digitale pentru monitorizarea progresului.

Evaluarea, ca parte integrantă a procesului didactic, trebuie să se orienteze către aprecierea progresiei competențelor. Modelul evaluării formative și continue, bazat pe feedback constructiv, sprijină învățarea activă și auto-reflecția. Instrumente precum portofoliul digital, jurnalul de învățare sau autoevaluarea oferă elevilor posibilitatea de a-și monitoriza evoluția și de a-și asuma responsabilitatea pentru propriul progres. Evaluarea între colegi favorizează colaborarea și dezvoltarea spiritului critic. Din perspectiva digitalizării, aplicații precum Google Forms, Edpuzzle, sau Socrative permit crearea unor teste interactive, adaptate nivelului lingvistic vizat, personalizate în funcție de profilul elevilor, și oferă analize rapide ale rezultatelor, facilitând intervenția promptă a profesorului.

Prin valorificarea metodelor interactive, a resurselor online și a evaluării formative, procesul de predare-învățare capătă un caracter dinamic, flexibil și adaptat cerințelor societății contemporane.

În **concluzie**, pentru un demers didactic eficient se recomandă:

- respectarea programei școlare;
- planificarea și proiectarea activităților astfel încât să permită formarea și dezvoltarea echilibrată a tuturor competențelor vizate;
- acordarea unei atenții particulare acelor demersuri specifice predării-învățării limbii moderne, precum:
  - recurgerea la contexte autentice de comunicare, create în clasă, pentru a practica actele de vorbire recomandate și pentru a dezvolta competențele stipulate în prezenta programă;
  - realizarea unor forme variate de lectură; lectura este un scop explicit al învățării, de maximă importanță pentru cunoaștere și pentru dezvoltarea personală a elevului; ea poate fi utilizată ca mijloc pentru practicarea vocabularului și a gramaticii, dar e esențial să fie astfel exploatată încât să faciliteze accesul la sensul textului, să stârnească apetitul lingvistic, cultural și științific al elevului, să-l familiarizeze cu proteismul interpretativ;
  - folosirea unei diversități de texte și discursuri, inclusiv multimodale;
  - exploatarea nonverbalului pentru a sprijini învățarea intuitivă, dar și pentru a familiariza elevii cu conexiunea între diversele sisteme semiotice;
  - organizarea de activități pe grupe și monitorizarea lor atentă pentru a stimula interacțiunea în limba țintă;
  - promovarea dimensiunii interculturale prin facilitarea contactului cu realități autentice;
- propunerea de teme de lucru motivante, pentru care se oferă sprijin în clasă sau prin intermediul TIC sau al resurselor digitale educaționale;
- propunerea de sarcini de lucru diferențiate pentru a stimula implicarea tuturor elevilor; diversificarea sarcinilor de lucru se poate face în funcție de:
  - profilul cognitiv al elevului (de exemplu, ca răspuns la o solicitare de lectură, elevii pot indica/ explica ceea ce au înțeles din text);
  - nivelul de achiziție (de exemplu, relatarea unei acțiuni sau a mai multora);
  - interese (de exemplu, modalități de lucru la proiecte sau de prezentare a acestora);
  - stilul de învățare (de exemplu, utilizarea suporturilor vizuale și audio pentru elevii cu stiluri de învățare variate);

- centrarea activităților de evaluare pentru aprecierea nivelului de performanță al diferitelor abilități lingvistice (de exemplu: de producere a unui mesaj scris, de înțelegere a unui text scris sau audiat).

În ceea ce privește strategiile de predare, se recomandă:
- abordarea comunicativ-funcțională:
  - introducerea noțiunilor noi prin situații reale de comunicare;
  - organizarea de jocuri de rol, interviuri, dezbateri și simulări care implică utilizarea limbii în contexte autentice;
  - încurajarea exprimării libere, fără teama de greșeală, printr-un climat deschis și motivant;
- învățarea bazată pe sarcini de lucru:
  - realizarea de proiecte tematice (ex.: o broșură turistică, o campanie de conștientizare, un vlog în limba modernă studiată);
  - activități cu scop clar: planificarea unei excursii, redactarea unei postări pe rețele sociale, pregătirea unei prezentări;
- metode inductive și deductive în predarea gramaticii:
  - alternarea activităților de descoperire (inductive) cu cele de sistematizare (deductive), pentru a echilibra intuiția și raționamentul lingvistic.
- integrarea resurselor digitale:
  - utilizarea platformelor educaționale (de ex.: Kahoot, Quizlet, Padlet, Wordwall, Edpuzzle etc.) pentru consolidarea lexicului/vocabularului și a structurilor;
  - accesarea materialelor autentice (podcasturi, videoclipuri, articole online).

În cazul elevilor cu cerințe educaționale speciale, al celor înscriși în programul *Școala din spital*, este imperativă colaborarea dintre profesorul de limbă modernă și consilierul școlar, în vederea elaborării unor planuri individuale de învățare, care să răspundă situației concrete a fiecărui adolescent (tip de deficiență sau de tulburare de învățare/diagnostic medical și consecințele acestuia asupra capacității adolescentului de a învăța, durata perioadei de spitalizare etc.). În mod evident, atât competențele generale sau specifice, cât și activitățile de învățare indicate în programa școlară pot suferi modificări, în vederea adaptării la cazul concret al fiecărui elev aflat într-una dintre situațiile prezentate mai sus.

În cele ce urmează prezentăm câteva recomandări, specifice diverselor limbi moderne studiate în liceu, ca limba modernă 1 intensiv:

Anexa 1 - Limba engleză – pp.
Anexa 2 - Limba franceză – pp.
Anexa 3 - Limba spaniolă – pp.
Anexa 4 - Limba italiană – pp.

Anexa 1- Limba engleză

SUGESTII METODOLOGICE

LIMBA ENGLEZĂ

TEME –TEENS' CULTURE, SOCIAL MEDIA, AI IN EVERY DAY LIFE, BOOKS AND MOVIES, COMMUNITY LIFE, HIDDEN TOURIST GEMS, GREENING LIFE, EXPLORING PASSIONS, PERSONAL GROWTH, SOCIAL AND WORLD ISSUES

ELEMENTE DE CONSTRUCȚIE A COMUNICĂRII

- Describing past life experiences/memories – Used to vs. Would; The Past Perfect Tense Simple and Continuous
- Emphasizing effects and duration - The Past Perfect Tense Continuous vs. The Past Tense Continuous;
- Expressing future events – The Future Tense, The Future Perfect Tense
- Placing events in time – Sequence of Tenses, Reported Speech
- Tenses of the Passive Voice
- Causative like passive
- Expressing real ability/inability; ability/inability in the past; current, general, future, past hypothetical ability/inability; degrees of certainty; criticism; obligation/duty; logical assumption (affirmative and negative) advice, suggestions, recommendations - The Modal Verbs (can, cannot/can't, could, couldn't, could have, couldn't have, should, will, would, must, ought to, may, might, have to, had better)
- Expressing preferences (prefer, would rather, would sooner)
- Expressing unreal conditions - Conditional Clause (type 2 and 3)
- Expressing regret
- Changing meaning and communication styles - Phrasal and prepositional verbs
- Word formation – suffixes and prefixes, compound words
- Articles in phrases and expressions
- Comparatives and superlatives (so, such, enough, too)
- Direct and Indirect Narrations

EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE/EVALUARE/PROIECTE COLABORATIVE

1. **TEENS' CULTURE**

- **Learning activity**

- *Inside Teens' Culture – Listen, Understand, Create***.** Create a one-page guide or a short video introducing Romanian 'teens' culture to someone from another country. Choose a format from: a digital or paper -based poster, a short podcast or video (1–2 min), a comic strip or blog post, and include: 3 things that define teens' culture today, a teen slang word with explanation, a short opinion about trends, and a creative title and design.
  Digital apps: Canva, Genially, CapCut, WeVideo ,Clipchamp (Microsoft) etc.

- *Teen Voices in Literature – Then & Now* (a learning activity based on the novel *Looking for Alaska* by John Green). Imagine Alaska visits you. Write a diary entry on her behalf about her new teen experiences in today's world.

- **Assessment activity**

- Create a short social media post (Instagram caption, TikTok script, or YouTube vlog intro) in which you describe what it's like to be a teenager nowadays. Include your favourite free time activity (e.g. gaming, streaming, sports), how you use social media (platforms, trends, how often), fashion or music trend you like, what is stressful or exciting about school life, how you and your friends communicate (apps, slang, memes, etc.). Peer - review your posts according to the following criteria: relevance to the topic, creativity and personal touch, grammar accuracy, clarity and coherence structure.
  Digital apps- CapCut, Canva Video Maker, Padlet

- *Teen Swap: A Day in Another Culture*. Imagine you are a Romanian teenager who swaps life for one day with a teenager from another country (your choice) and write a short diary entry, blog post, or vlog script describing what surprised you about their daily life (school, free time, family rules, tech use, etc.), what differences you liked/didn't like, what you would change in your current life according to the new experiences

Digital apps- Canva Docs / Canva Blog Templates Padlet

- **Grammar activity – Expressing preferences**
  - *Teen Talk Show – What's Your Vibe?* The teacher organises a talk show called *What's Your Vibe?* in which students play various roles (teen influencer, artist, gamer, athlete, or any type of teen personality) and answer the host's questions about their preferences, using appropriate grammar structures.
    Digital apps- Quizizz / Kahoot!, Wordwall, Mentimeter / Slido
  - *Looking Back Monologue.* Students record a short *"digital diary entry"* on behalf of a modern literary character reflecting on the transformations undergone by the end of the book.
  - *A Day I'll Never Forget.* Students design a visual mini-story (100–120 words) about a powerful memory - something they *used to do* or an experience that *changed them*. They can style it like a social media post or digital scrapbook page.

- **Project work**
  - *Teen Culture Reality Show – Pitch Your Episode***!** In groups, students choose a country and survey its cultural life. Then they design and present short script or outline for a reality TV show episode, including: intro of the teens and their backgrounds, scenes showing their daily routines, hobbies, fashion, social media use, school life, a cultural clash or funny misunderstanding, and a solution to solve this misunderstanding.
    Digital apps**:** Miro, Storyboard, WeVideo, Mentimeter

2. SOCIAL MEDIA

- **Learning activity**
  - *Who Are You ... Online?* In groups**,** students create a digital identity map of a fictional teen, including profile name, photo, platform(s) used, online habits, type of posts and comments, and present it to the class. Then they debate on his/her reason of being online.
  - *Social Media Stories from Literature***.** Students read two short adapted literary excerpts that show characters facing challenges about identity, communication, or secrets (e.g *The Catcher in the* Rye by J. D. Salinger and *The Diary of Anne Frank* by Anne Frank) and write a short social media post reflecting on their feelings and situation.

- **Assessment activity**
  - *A Strange Day***.** Create a visual short story, a simple comic strip or a digital image collage with bubbles commenting on a teen's day without social media.

- **Grammar activity – Unreal Conditionals**
  - *If I Controlled Social Media…".* Imagine you are the new CEO of a huge social media company, like Tik-Tok, Instagram or a new one that YOU invent! You have the power to change the rules of how teens use social media. Design a poster with 5 new rules using conditional sentences, and add icons, drawings, emojis, or real images to illustrate them.

- **Project work**
  - *InstaLives & LitLives: Rewriting Classics through Social Media.* Students "modernize" a classic literary character by imagining their digital life: social media habits, online personas, and modern-day decisions. Using unreal conditionals, students create a short video/a comic strip/a post in which the character reflects on how social media could alter the course of his or her life.

3. AI IN EVERY DAY LIFE

- **Learning activity**
  - *Dear Robot — A Letter to the Robot*. Write a letter to a robot from a science fiction book (e.g. excerpts from *I, Robot by Isaac Asimov* or *Iron Man* by Ted Hughes*)* about how AI/robots **could assist humans instead of replacing them**. Post your letter on an online board.
  - *AI Ethics Debate Café***.** In small groups, students discuss an AI ethics question (e.g. *Should schools use AI to grade homework?*). Spend 10–15 minutes researching and preparing three arguments and one concession.

Each group takes part in a timed mini-debate (3 -minutes per side + 1-minute rebuttal). Roles: moderator, speakers, note-taker. Note-takers record key vocabulary and main arguments.

- **Assessment activity**
  - *AI in Our Community Portfolio*. Create a 2–3 page digital portfolio entitled *"AI in Our Community."* Include: 1) a short introduction (30–40 words) describing your community; 2) three short examples (2–3 sentences each) of how AI is used locally (one positive, one problematic, one neutral/transformative); 3) one mini action plan (3–4 bullet points) proposing a responsible AI idea for your community (e.g., community AI workshop, transparent school-assignment checker, AI-free hours); 4) a 30–45 second audio or video reflection (recorded in Flipgrid/Flip) summarising your portfolio and stating whether you think AI is a friend or foe for your community. Present your recording to the class, keeping in mind the following criteria: content relevance, language accuracy and vocabulary, creativity and presentation.

- **Grammar learning activity – Future Tense Forms**
  - *AI Headlines & Predictions***.** After a brief review of *will, be going to, Present Tense Continuous, Future Tense Continuous and modals of probability*, students receive prompts about AI in a community. Individually or in pairs they craft eight short headlines using assigned verbal forms of expressing future. Headlines are posted on Padlet or a classroom board, labelled with the form used. In small groups, students gallery-walk, classify each headline as planned/arranged, predicted, or ongoing development, and vote on *"Real/Planned"* or *"Prediction/Uncertain"* with a short justification.

- **Project work**
  - *Personal AI Diary***.** Record your daily interactions with AI over five days, (apps, recommendations, voice assistants etc.). Each day, note what happened, which AI feature was involved, its positive and negative effects, and a short prediction about its future impact. Use the provided Google Form/Sheet or paper template to record your entries. You may also create a short video diary using Invideo AI, Canva, or Picturesque instead of writing. After five days, work in pairs to share two notable entries. Discuss the benefits and privacy issues related to your experiences, using the target vocabulary from class.

4. BOOKS AND MOVIES

- **Learning activity**
  - *Soundtrack for a Book.* Imagine your favourite book is being adapted into a movie. Every great movie has a soundtrack that helps create the right mood, emphasize emotions, and highlight important moments. Choose 4-5 songs that could be part of the soundtrack for your book-to-film adaptation. Present your songs in the order they would appear in the film (for example: opening credits → main conflict → climax → resolution → ending). For each song, write a short explanation and justify your choices (at least 3–5 sentences).
  - *Freeze Frames*. Form groups of 3 – 6 students and pose as a *"silent living picture"* that captures a key moment, idea, or theme of a book (e.g. *Eleanor & Park* by Rainbow Rowell). Hold the pose while others observe and try to guess the freeze frames. Finally, explain what your freeze frame shows and why it is important.
  - *Story in 60 Seconds*. After reading a book (e.g. *Everything, Everything* by Nicola Yoon), perform a super-fast, funny retelling of the entire book in one minute. Use voices, gestures, or props to help you tell the story. Focus on main events and key characters and keep it short and clear.

- **Assessment activity**
  - *Book-to-Film Pitch Package.* Individually or in pairs, produce a 3–4 minute pitch video and a one-page pitch sheet proposing a film adaptation of a chosen book (e.g. *The Inheritance Games* – Jennifer Lynn Barn). Include: plot, target audience, 4–5 key scenes (with timing/index), soundtrack highlights, and casting/director choices. Keep in mind the following criteria: *fidelity to source, persuasive justification and audience awareness, clarity and use of film vocabulary, creativity, language accuracy*.

- **Grammar activity**
  - *Rewrite the Scene.* Students work in pairs. Each pair receives a short present-tense scene from a book-to-film excerpt and converts the scene into a past-tense narrative using the *Simple Past, the Past Continuous, and the Past Perfect Tense* appropriately and underlining each tense used. Then they perform the rewritten scene aloud in past narration.

- **Project work**
  - *The Gallery of Costumes.* In small groups, students create and present costume design choices for characters from a book recently discussed in class. They should consider information about the historical epoch (When is the story set?), social context (What social class, culture, or community do the characters belong to?), characters and relationships (How do the costumes show who they are and how they relate to others?) and the plot (Do the costumes reflect important moments or changes in the story?). They will create a gallery of costumes and present them on paper or with the help of applications such as Canva, Animoto, Magic School, etc.

5. COMMUNITY LIFE

- **Learning activity**
  - *Modern versions of classic books (*a learning activity based on literary texts – e.g. *The Happy Prince* by Oscar Wilde, *Anne of Green Gables* by Lucy Maud Montgomery). Imagine the Happy Prince or Anne today and write a short story or dialogue to show how they would integrate into today's community. You can also record a video (e.g. *Animoto*), tell the story in *Storyboard That* or create a social media profile (e.g. *Facebook* or *Instagram*) for your characters.

- **Assessment activity**
  - *Community Poster.* Create a mini poster called *"Our Community Needs…"* in which you include 1–2 community needs (e.g., more trees, a youth club, free Wi-Fi, bike lanes), a picture/drawing/icon, and 2–3 short sentences about the measures to be taken to improve the situation. Present your posters briefly (1 min) and keep in mind the following assessment criteria: *clear message, correct basic grammar, relevant vocabulary, creativity*.

- **Grammar learning activity - Passive Voice**
  - *Community News Report.* Students make a list of ten important real/imaginary events in the life of their community/ school community which they turn into report headlines written in the Passive Voice. They can include "real" and "fake" headlines, and their peers guess which ones are real and which are fake.

- **Project Work**
  - *Community Map: Online and Offline.* In small groups, students create a community map with two sides: offline community (real places, people, and services in their town) and online community (digital spaces that connect people - e.g., WhatsApp groups, gaming groups, fan clubs, neighborhood Facebook groups). They label the map with short descriptions in English and do a gallery walk explaining their map to their peers.

6. HIDDEN TOURIST GEMS

- **Learning activity**
  - *Create Your Hidden Gem Ad***.** Create a short advertisement to attract tourists to a hidden gem (TV/radio ad or social media video). Record it or act it out in class and your peers will vote on fun categories: *Most Original Place, Best Description, Most Persuasive Ad, etc.*
  - *Hidden Gems of Literature – Travel Brochure* (a learning activity based on literary texts – e.g. *The Secret Garden* by Frances Hodgson Burnett and *The Island at the End of Everything* by Kiran Millwood Hargrave). Imagine that magical places in books are real and create a travel brochure that presents them as hidden tourist gems that people can visit. Include details from the books, drawings/pictures and advice for tourists.

- **Assessment activity**
  - *One-Minute Travel Pitch***.** Individually or in pairs, students choose one hidden gem (real or imaginary) and deliver a 1-minute pitch to the class highlighting where it is, why it's special and why you should visit it. Peer evaluation focuses on structure, persuasive language and use of travel vocabulary.

- **Grammar activity - Modal Verbs for Possibility, Probability, Necessity, Advice**
  - *Travel Advisors.* Find a hidden tourist gem and create a travel advice poster using a digital app (e.g. *Canva*) containing advice for different possible scenarios for tourists, using at least 5 different modal verbs. Present it to the class and be prepared for follow-up questions.

- **Project work**
  - *Our Secret Tourist Guide.* In groups, invent 2–3 hidden gems in your town, region, or an imaginary place. Design a mini-guidebook or digital map (with photos, drawings, or Canva designs). Include information about names, locations, what makes them special, activities and tips for tourists, then post your work on a blog (e.g. *Padlet*).

7. GREENING LIFE

- **Learning activity**
  - *Green habits – **A Day Without Waste.*** **Imagine a day/week when you had to live waste-free.** Write a *day/week* entry on a Padlet/Canva *about the routine* you followed to reduce your environmental imprint and the challenges encountered. The teacher creates a wall or a Padlet where students post their entries with a view to making a *Green Life* leaflet for their school community.
  - *The Planet Speaks – Podcast. Work in pairs/groups and create a short audio podcast (1–3 minutes), in which you speak on behalf of the Earth, a forest, an ocean, etc. asking for help. Then, find solutions to the reported problems.*
- **Assessment activity**
  - ***Green Time Travel –Postcards from the Future*** – Imagine what the Earth will look like after humanity has become completely eco-friendly and create a postcard to describe it. Draw an image of a green city of the future on one side and write the text on the other side. (e.g. Dear Earthlings from the past, if you had started recycling earlier, the planet would have recovered sooner…). Your writing should describe a vivid, original, and hopeful vision of an eco-friendly future, using accurate language and appropriate environmental vocabulary. Be sure to use conditional forms correctly to reflect on how past actions influenced the future you are describing.
- **Grammar activity (Expressing unreal conditions - Conditional Clause (type 2 and 3)**
  - ***What would you do if you were to become the mayor of a green city*****? In** groups, write your manifesto to convince the citizens of a green city to vote for you in the mayoral elections. **Use the 2nd conditional to describe unreal but possible actions. Post your manifestos on a** wall or a Padlet **and vote on the best one.**
- **Project work**
  - *Green Your Life!* In small groups, students create a poster / mini-presentation on one the following topics*: Green Your Home!/ Green Your School!/ Green Your Neighbourhood!/ Green Your Routine!*
    Make sure you include one catchy slogan, 3-5 ideas to make that area more eco-friendly, possible effects of your actions, pictures/drawings/sketches (optional). In 2-3 minutes, **present** it to the class, using accurate language and appropriate environmental vocabulary.

8. EXPLORING PASSIONS

- **Learning activity**
  - ***Sell Your Passion.*** Create and deliver a persuasive presentation in which you promote your personal passion, trying to sell it to an audience. The presentation can be a 30-60 second **commercial, in which you use** dramatic music, slogans, fake testimonials, or a poster **including** the product name, features/benefits, images, diagrams, or infographics.
- Learning activity – based on literary texts**.** In pairs/groups, choose a character from a literary text (e.g. *Dead Poets Society* by N. H. Kleinbaum) and imagine they are being interviewed about their passions, dreams, fears, and the pressures they face. Create a scripted interview with 5–10 thoughtful questions and responses, written in the character's voice in which they reflect on what drives them, what holds them back, and what it means to follow a passion, even when it's risky. Then, present it as a performance or video/audio recording.
- **Assessment activity**
  - *Mind Map Your Passion***.** Create a mind map centred around your personal passion, adding branches for the following areas related to it: emotions**,** activities, inspiring people, goals, and motivational quotes. Use paper,

digital tools, or visual aids (e.g. drawings, icons, colours, padlet, canva, genially, jamboard) to enhance your mind map and present it to the class.

- **Grammar activity** (Changing meaning and communication styles - Phrasal and prepositional verbs)
  - Students explore **prepositional and phrasal verbs** through a fun and interactive **matching activity**, discovering how these expressions can change communication styles in different contexts.
- **Project work**
  - ***Passion Travel Agency*.** In pairs, create a fictional **travel agency** that offers a unique **themed destination** based on a specific **passion or hobby** (e.g. gaming, writing, hiking, art, music, etc.). **Design a travel brochure or poster** that promotes your offer including destination, activities, equipment, benefits, and price. In 3 – 5 minutes, present it to the class which will rank all the offers according to a set of given criteria.

9. PERSONAL GROWTH

- **Learning activity**
  - *A letter to ... a literary character.* Choose a teen literary character facing adolescence distress and write him/her a letter to give advice on how to manage peer pressure/relationships/family dynamics/academic performance based on your life experience. Post your letter on an online board and ask your classmates to validate your advice.
- **Assessment activity**
  - *A Life Moment That Changed Me.* Write a short personal narrative (about 150–180 words) describing an experience or situation that helped you grow as a person such as: a time you overcame a fear, learning something new (like a hobby, language, or skill), helping someone and realizing something about yourself, moving to a new place or starting a new school.
- **Grammar activity – Reported Speech**
  - Students receive a short dialogue from a literary work and turn it into reported speech. They are encouraged to use more introductory verbs according to various communication contexts in different reporting situations (out-of-date /up-to-date reporting).
- **Project work**
  - *From Challenges to Change.* Create a poster or digital presentation (e.g. Canva, PowerPoint) about how a challenge led to a positive change in your life. Include short texts, photos, quotes, or drawings, and a short paragraph (about 80–100 words) about your experience. The teacher creates a *Personal Growth Wall* where all projects are accessible via a QR code.

10. SOCIAL AND GLOBAL ISSUES

- **Learning activity**
  - *Connect Global to Local*. Discuss a global issue with an impact on your community as the local media reflected it. Research it and create a cause-effect chart based on your findings. Present it to your classmates.

- **Assessment activity**
  - *Global Issues Addressed*. Students participate in a simulated UN debate on pressing global issues (e.g. refugee crisis, pandemic response, sustainable development etc.) representing various countries. Each student does research on their country's position on the issue, prepares arguments and evidence to support the country's stance and engages in a debate with their peers using diplomatic language and negotiation skills to find solutions.

- **Grammar activity – Word formation**
  - *Social Issue Story Cubes*. Students create short stories or scenarios about social issues using *story cubes*. Each cube contains a base word related to social issues (e.g. *poor, hate, help, equal, care, social, employ etc.*). and they have to form new words using prefixes/suffixes and incorporate them into a short paragraph about the chosen issue.

- **Project work:**
  - Our Voice for a Better World**.** Individually or in teams, students choose a social or global issue and create a call-to-action awareness video (2–4 minutes/ social media campaign (posts + hashtags + visual design)/ digital magazine with articles, interviews, and illustrations that helps solve the issue. The products are assessed according to a set of given criteria.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

Literatură pedagogică de specialitate

- Byram, M. (1997). *Teaching and Assessing Intercultural Communicative Competence*. Multilingual Matters.
- Council of Europe (2020). *Common European Framework of Reference for Languages: Companion Volume*.
- Kramsch, C. (1993). *Context and Culture in Language Teaching*. Oxford University Press.
- Richards, J. C., Rodgers, T. (2014). *Approaches and Methods in Language Teaching*. Cambridge University Press.
- Harmer, J. (2015). *The Practice of English Language Teaching*. Pearson.
- Larsen-Freeman, D. (2000). *Techniques and Principles in Language Teaching*. Oxford University Press.
- Brown, H. D. (2007). *Teaching by Principles*. Pearson Longman.
- Murphy, R. – *English Grammar in Use*, Cambridge University Press, 2019
- Swan, M. & Walter, C. – *Oxford English Grammar Course*, Oxford University Press, 2012
- Parrott, M. – *Grammar for English Language Teachers*, Cambridge University Press, 2010
- Vince, M. – *Macmillan English Grammar in Context*, Macmillan, 2008
- McCarthy, M. & O'Dell, F. – *English Idioms in Use*, Cambridge, 2017
- O'Dell, F. & McCarthy, M. – *English Collocations in Use*, Cambridge, 2017
- McCarthy, M. & O'Dell, F. – *English Idioms in Use*, Cambridge, 2017

- O'Dowd, R. - *Telecollaboration and Intercultural Language Education*. Routledge, 2018
- Ting-Toomey, S. - Understanding Intercultural Communication. Oxford University Press, 2015
- Baker, W. - *Culture and Complexity in English as a Lingua Franca Communication. Multilingual Matters*, 2015
- Russell, S., Norvig, P. - *Artificial Intelligence: A Modern Approach*. Pearson, 2021.
- Tegmark, M. - Life 3.0: Being Human in the Age of AI. Penguin, 2017.
- Crawford, K. -Atlas of AI. Yale University Press, 2021.

Books

- *Youth Subcultures in Fiction, Film and Other Media: Teenage Dreams, Editors: Nick Bentley, Beth Johnson, Claire Nally*
- *Wonder* by R.J. Palacio
- *The Absolutely True Diary of a Part-Time Indian* by Sherman Alexie
- *The Giver* by Lois Lowry
- *Percy Jackson* by Rick Riordan
- *Eleanor & Park* by Rainbow Rowell
- *Brown Girl Dreaming* by Jacqueline Woodson
- *The Catcher in the Rye* by Salinger, J.D.
- *To Kill a Mockingbird* by Harper Lee
- *The Diary of a Young Girl* by Anne Frank
- *The Secret Garden* by Frances Hodgson Burnett
- *The City of Ember* by DuPrau, J., Yearling Books.

- *Atlas Obscura: An explorer's guide to the world's hidden wonders by* Foer, J., Morton, E., Thuras, D., Workman Publishing.
- *The Hate U Give* by Angi Thomas

Movies

- *Dead Poets Society* (1989)
- *The Book Thief* (2013)
- *Wonder* (2017)
- *The Hunger Games* (2012)
- *Akeelah and the Bee* (2006)
- *Atlas Obscura video series* (Documentary series)
- *Into the Wild* (2007)

Resurse digitale

- British Council – LearnEnglish Teens / LearnEnglish.
- BBC Learning English
- National Geographic Learning
- Breaking News English (pentru receptare și mediere).
- ESL Library (texte adaptate)
- Crash Course (Teens)
- TED-Ed
- TED Talks – ted.com
- National Geographic Kids / NatGeo Education
- Common Sense Media – Digital Citizenship Videos
- TED-Ed Lessons on Social Media
- BBC Own It – Social Media & Online Life
- YouTube EDU – videoclipuri educaționale
- Amara.org – creare de subtitrări educaționale

Platforme și instrumente digitale pentru practică

- Nearpod- https://nearpod.com/
- Teachflix-https://teachflix.org/- colecție gratuită de clipuri video
- Edpuzzle- https://edpuzzle.com/
- Quizlet – quizlet.com – fișe de vocabular tematice
- Wordwall- https://wordwall.net/
- Kahoot- https://kahoot.com/
- Capcut (aplicație editare video)
- Hemingway- https://hemingwayapp.com/ (aplicație editare text)
- Pexels- https://www.pexels.com (fotografii gratuite)
- Canva / Genially / Padlet (pentru crearea de materiale vizuale interactive)
- Microsoft Teams for Education (pentru proiecte video și activități collaborative)

Anexa 2 - Limba franceză

SUGESTII METODOLOGICE

Teme recomandate:

1. Universul personal al adolescenților (familie, prieteni, colegi, stiluri de viață, activități de petrecere a timpului liber, relații interpersonale, pasiuni, evenimente specifice, valori)
2. Școala și educația (activități extrașcolare, metode de învățare, motivație, proiecte școlare)
3. Alimentația și sănătatea (alimente preferate, alimentație echilibrată, stil de viață sănătos)
4. Universul social al adolescenților (relații sociale, egalitate de șanse și respect față de ceilalți, voluntariat)
5. Aspecte ale vieții sociale a adolescenților (mijloace de transport, locuri și servicii publice, spațiul urban și rural, stiluri de viață, relația cu instituțiile publice)
6. Mediul înconjurător (poluarea, reciclarea; comportamente ecologice; schimbări climatice; campanii de protecție a mediului)
7. Țări, regiuni, orașe (turism responsabil; obiective culturale și turistice; destinații preferate; planuri de vacanță)
8. Tehnologie și comunicare (rețele sociale; media; siguranța online; dependența de tehnologie; cyberbullying; inovații, aplicații digitale; inteligența artificială)
9. Viața profesională (meserii, ocupații)
10. Elemente geografice, istorice și culturale ale spațiului lingvistic studiat

Teme de proiecte colaborative:

1. *Génération connectée : ma vie en ligne et hors ligne*

Explorarea echilibrului dintre viața digitală și cea reală: rețele sociale, comunicare, identitate online.
Mijloace de realizare: reportaj video/ prezentare colaborativă/ podcast tematic.

2. *Talents en action : passions et créativité*

Prezentarea pasiunilor și talentelor adolescenților (muzică, sport, arte, voluntariat) ca mijloc de exprimare și colaborare.
Mijloace de realizare: videoclip colectiv/ expoziție digitală/ revistă colaborativă.

3. *Moins de voitures, plus d'air pur !*

Crearea unei campanii de conștientizare privind reducerea utilizării mașinilor în oraș și promovarea mijloacelor de transport ecologice (bicicletă, mers pe jos, transport public).
Mijloace de realizare: afișe digitale/ mini-spot video/ campanie pe rețelele sociale.

4. *Maison verte : habitat durable et écologique*

Imaginarea unei locuințe prietenoase cu mediul, care economisește energie și utilizează resurse sustenabile.
Mijloace de realizare: machetă digitală/plan/ poster explicativ.

5. *Influenceurs ou influencés ?*

Explorarea rolului influencerilor și a rețelelor sociale asupra adolescenților: cum formează opinii, comportamente și tendințe.
Mijloace de realizare: creare podcast colectiv despre influenceri și impactul lor/ afiș explicativ/ mini-video ilustrativ.

6. *Journalistes en herbe : l'info vue par les jeunes*

Descoperirea meseriei de jurnalist prin crearea unei mini-redacții francofone în clasă.
Mijloace de realizare: revistă digitală/ vlog informativ/ jurnal de clasă.

7. *Portrait d'un personnage de roman francophone contemporain*

Realizarea portretului unui personaj dintr-un roman francofon contemporan – de ex., al unuia dintre următorii autori: Marie-Aude Murail, Faïza Guène, Katherine Pancol, Romain Puértolas.
Accent pe personalitate, valori, decizii și reflecția asupra adolescenței.
Mijloace de realizare: prezentare digitală/ afiș ilustrat/ podcast literar.

8. *Fêtes francophones : traditions et célébrations*

Explorarea unei sărbători francofone și realizarea unei comparații cu o sărbătoare românească similară.
Mijloace de realizare: prezentare interactivă/ afiș ilustrativ/ video explicativ.

Gramatică funcțională (acte de vorbire / funcții ale limbii, inclusiv convenții socioculturale) și elemente de construcție a comunicării:

A solicita și a oferi indicații / instrucțiuni
- fraza interogativă; fraza intero-negativă;
- adjectivul/ pronumele interogativ;
- numeralul;
- imperativul afirmativ şi negativ (forme regulate şi neregulate);
- utilizarea condiţionalului prezent pentru exprimarea politeţii sau a recomandării;
- construcții infinitivale (Ne pas fumer. Fermer la porte avant de sortir. Cliquer sur le bouton « Envoyer ».);
- expresii modale (pentru sfaturi sau instrucțiuni indirecte): Il faut + infinitif/ subjonctif (verbe uzuale); On doit + infinitif; Tu dois/ Vous devez + infinitif;
- pronumele adverbiale y, en (consolidare şi aplicare contextuală);
- prepozițiile/ locuțiunile prepoziționale de loc;
- formule de tipul: Vous tournez à gauche, continuez tout droit…; il faut..., tu dois....; ne pas+ infinitif (interdiction de...);
- structuri recomandate: Il faut savoir que...; alors; en fait; c'est quoi.

A situa în timp și spațiu
- pronumele relative simple;
- prepoziţii şi locuţiuni prepoziționale de loc şi timp (à, dans, sur, près de, avant, après, pendant…);
- adverbe şi locuţiuni adverbiale de loc şi timp (ici, là-bas, aujourd'hui, hier, demain, tout de suite…);
- adverbele de mod formate cu sufixul -ment;
- articulatorii cronologici ai discursului (d'abord, ensuite, enfin ; premièrement, deuxièmement….)

A face și a accepta invitații / propuneri
- condiționalul prezent;
- adjectivele/ pronumele posesive;
- dubla pronominalizare;
- si+ imparfait;
- folosirea structurilor interogative de tipul: Tu veux/ Vous voulez + infinitif…?; On peut + infinitif… ?; Ça te dit de + infinitif… ?; Et si on + imparfait… ?;
- formule de acceptare/ refuz: Avec plaisir ! / Pourquoi pas ? / Je ne peux pas, désolé(e) ; Marché conclu ; On fait comme ; Désolé, je dois décliner etc.

A descrie persoane, locuri, rutine, activități
- substantivul;
- adjectivul calificativ: formare, acord, poziţie în enunţ; formele neregulate (beau/ bel/ belle etc.);
- adjectivul/ pronumele posesiv;
- adjectivul/ pronumele demonstrativ;
- adjectivele/ pronumele nehotărâte;
- pronumele relative simple;
- pronumele relative nehotărâte ce qui, ce que;
- folosirea imperfectului/ perfectului compus;
- construcția pasivă (la voix passive);
- expresii de frecvenţă (souvent, rarement, tous les jours…);
- elemente utilizate în comparație: verbe/ locuțiuni verbale (ressembler à, avoir l'air de); adjective (semblable, différent, égal);
- verbele impersonale (il est+ adjectif+de+infinitif)

A relata evenimente/ întâmplări
- utilizarea formelor verbale la trecut (imperfect, perfect compus, mai-mult-ca-perfect, perfectul simplu);
- acordul participiului trecut cu être și cu avoir;
- construcții temporale (il y a +diviziune temporală; ça fait.., pendant, pendant que, pour, en, depuis, à partir de ; jusqu'à / jusqu'en ; dès/ dès que);
- adjectivul calificativ;
- adjectivele/ pronumele nehotărâte (quelques, certains, plusieurs, chacun…);
- prepozițiile/ locuțiunile prepoziționale, adverbele/ locuțiunile adverbiale de loc/ de timp;
- repere temporale: un jour, soudain, tout à coup, pendant que, lorsque…
- articulatorii logici simpli: cause, conséquence, opposition, but (parce que/ puisque/ comme ; donc / alors ; mais/ pourtant/ même si/ alors que; pour/ pour que);

o utilizarea conectorilor care marchează începutul povestirii (D'abord/ Au début; quand), suita de acțiuni (... et puis; Alors..., Ensuite..., Après..., Au bout d'un moment...., En même temps..., Au même instant/ moment..., Soudain/ Tout à coup...), sfârșitul povestirii (Enfin..., Finalement..., À la fin...)

A exprima o opinie
o verbe de opinie: penser, croire, trouver, estimer, considérer…; il me semble que ;
o utilizarea construcției: je pense que/ je ne pense pas que + indicatif / subjonctif;
o folosirea construcțiilor impersonale: il est certain/ il est évident/ il est sûr que + indicatif; il est probable que + indicatif; il paraît que + indicatif; il est possible que + subjonctif; il se peut que + subjonctif; il semble que + subjonctif;
o folosirea construcțiilor: Je suis sûr(e)/ certain(e) que + indicatif; j'ai l'impression que + indicatif; je doute que + subjonctif; Je ne suis pas sûr(e)/ certain(e) que + subjonctif;
o exprimarea acordului şi dezacordului: Je suis d'accord/ pas du tout/ absolument pas;
o justificarea prin conectori: parce que, puisque, car;
o conectori logici pentru exprimarea opiniei : Selon moi..., À mon avis..., D'après moi..., Personnellement..., Pour ma part..., En ce qui me concerne.., Pour moi..., Quant à moi... .

A face ipoteze
o condiţionalul prezent şi trecut;
o structuri condiţionale: ipoteză sigură: si + présent → futur simple; ipoteză posibilă: si + imparfait → conditionnel présent; ipoteză irealizată: si + plus-que-parfait → conditionnel passé;
o formule de exprimare a incertitudinii: peut-être que, il se pourrait que…
o le participe présent/ le gérondif

A exprima condiția
o condiţionalul prezent şi trecut;
o utilizarea structurilor: en cas de+ nom ; au cas où/ dans le cas où + conditionnel présent ; à condition de+ infinitif/ à condition que+ subjonctif

A exprima o dorință
o avoir envie de+ infinitif;
o condiţionalul prezent (je voudrais, j'aimerais, on aimerait bien…);
o si+ imparfait/ conditionnel présent ;
o subjonctivul după verbe de dorinţă: aimer/ souhaiter/ désirer/ vouloir que(verbe uzuale);
o formule de politeţe şi exprimare indirectă: J'aimerais savoir si…, Est-ce que ce serait possible de…?

A exprima acordul/ dezacordul
o adverbele de intensitate (tout à fait, exactement, absolument/ absolument pas…);
o negația+ indicativ prezent;
o justificarea dezacordului (parce que, puisque, car);
o conectorii de opoziție (mais, au contraire, cependant)

A exprima intenția/ a face planuri de viitor
o viitorul/ viitorul popular (le futur proche);
o verbe pentru exprimarea intenției (penser/ décider de/ avoir l'intention de + infinitif);
o condiționalul;
o si+ imparfait/ conditionnel présent ;
o verbe pentru exprimarea planurilor de viitor (penser/ souhaiter/ envisager de/ avoir l'intention de/ rêver de + infinitif); souhaiter/ rêver que + subjonctif; espérer que+ indicatif);
o Je souhaite que/ J'aimerais que + subjonctif (verbe uzuale)

A justifica (un punct de vedere/ o alegere/ o preferință)
o comparația: gradele de comparație ale adjectivelor și adverbelor (plus/ moins/ aussi que) ; gradele de comparație ale adjectivelor bon, mauvais și ale adverbelor bien, mal ; comparația verbelor (verb+ autant que/ plus que/ moins que/ plutôt que);
o structuri condiționale: si... c'est parce que;
o locuțiuni verbale impersonale (il est utile de/ il est important de);
o structuri recomandate: si j'ai choisi …, c'est parce que… ; je dis cela parce que… ; cela me permet/ me donne l'occasion de ; c'est la raison pour laquelle ;

o conectorii logici (parce que, puisque, car, à cause de, grâce à)

A exprima reacții și emoții (surpriză, teamă, bucurie, regret, tristețe)
o condiționalul;
o exprimarea ipotezei nerealizate (si+ plus-que-parfait/ conditionnel passé) ;
o structuri pentru exprimarea reacțiilor și emoțiilor: être/ se sentir + adjectif (je suis/ je me sens heureux / triste/ malheureux) ; ça me rend triste de+ infinitif ; avoir peur/ craindre + de+ infinitif/ avoir peur/ craindre que+ subjonctif; Ça me fait peur ; Vraiment ? C'est incroyable !/ Quelle surprise !/ Ce n'est pas possible ! ; Je regrette de+ infinitif/ Je regrette que+ subjonctif ; ; Hélas ! Chouette ! Ça, alors ! Tiens !)

A solicita clarificări
o adjective/ pronume interogative simple și compuse;
o condiționalul de politețe;
o negația (Je n'ai pas compris..., Je ne suis pas sûr de....);
o verbe de opinie (penser, croire, trouver...);
o articulatori logici (mais, parce que, donc)
o utilizarea structurilor: Si j'ai bien compris… ; Tu veux dire que… ; Qu'est-ce que tu veux dire par… ? ; Pourriez-vous répéter?; C'est-à-dire?; Vous voulez dire que?

A reformula enunțuri
o construcția pasivă (la voix passive);
o turnuri interogative;
o discurs indirect la prezent;
o utilizarea structurilor: bref, ça veut dire, si je comprends bien, tu veux dire que ; autrement dit, c'est-à-dire, en fait.

A redacta un text de opinie
o verbe de opinie (croire, penser, trouver, estimer, considérer…; il me semble/ il paraît que);
o concordanța timpurilor la indicativ;
o conectorii logici: comme, puisque, alors, pourtant, alors que;
o utilizarea articulatorilor logici simpli: D'abord, Ensuite, Enfin/ Donc.

A gestiona schimburi de opinii
o interogația;
o adverbe de intensitate;
o conectori logici: donc, alors, cependant, mais, pourtant, puisque, comme, à cause de, grâce à ;
o utilizarea structurilor : donc, selon toi ; en d'autres termes ; Qu'en dirais-tu si… ?

RESURSE EDUCAȚIONALE
Următoarele propuneri constituie exemple orientative de proiectare a unor sarcini de lucru specifice predării-învățării limbii franceze ca limbă străină:

Activitățile propuse reprezintă sugestii de desfășurare a anumitor activități corelate cu competențele specifice. Cadrul didactic are posibilitatea de a utiliza suporturile indicate în contexte de învățare diferite, în funcție de particularitățile colectivului de elevi.

EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE/ EVALUARE/ PROIECTE COLABORATIVE

ACTIVITÉS D'APPRENTISSAGE – SUGGESTIONS

Activité 1:
Activité 1.1 : *Selectarea de informații factuale (nume proprii, date, locuri) după lecturarea unei recenzii pentru identificarea răspunsurilor la întrebări de tipul „Cine?", „Unde?", „Când?" etc.*
I. Competența generală 3 : Receptarea de mesaje scrise în situații diverse de comunicare
Competența specifică 3.4. Identificarea informațiilor esențiale dintr-o recenzie / cronică (literară/ de film/ de teatru etc.) sau din texte multimodale

Compréhension écrite (Lire comme activité de loisir) : L'élève peut suivre l'intrigue de récits, de romans simples et de bandes dessinées si le scénario est clair et linéaire et rédigé dans un langage quotidien, à condition de pouvoir utiliser un dictionnaire.
Compétence sociolinguistique (Adéquation sociolinguistique et répertoire culturel) : L'élève peut expliquer en termes simples comment ses valeurs et comportements personnels influencent sa façon de percevoir les valeurs et comportements des autres.
Gramatică funcțională:
- A solicita și a oferi indicații
- A situa în timp și spațiu
- A descrie persoane, locuri, rutine, activități
Niveau : B1
Lexique requis : champ lexical de l'art
Formes d'organisation de la classe/ du groupe d'élèves : travail individuel/ en paires
Ressources :
- https://www.babelio.com/livres/;
- dictionnaires imprimés ou en ligne (ex. : https://context.reverso.net/, https://www.dictionarfrancez.ro/ etc.).
Consigne : Lisez la chronique de livre suivante, ensuite répondez aux questions ci-dessous :

Quand Mona lisait... des œuvres d'art

À 10 ans, Mona n'a encore rien vu. Et pourtant sa vie risque de chavirer dans l'obscurité la plus totale.

Avant de perdre peut-être définitivement l'usage de ses yeux, ses parents et le corps médical mettent tout en œuvre pour tenter de repousser cette étrange cécité qui la guette.

Son grand-père, quant à lui, a promis de l'emmener tous les mercredis chez le psychologue, afin de l'aider à traverser cette épreuve particulièrement compliquée.

Mais Henry, le "Dadé" fantasque ne va pas vraiment tenir sa promesse. En secret, il a décidé de faire découvrir chaque semaine à sa petite-fille une œuvre d'art dans un grand musée parisien.

Une découverte qui va se dérouler sur 52 semaines, soit l'équivalent d'une année ou d'un jeu de cartes complet.

À travers les yeux de Mona et surtout grâce à l'érudition d'un homme au moins équivalente à celle de trois conservateurs de musée réunis, nous allons nous émerveiller devant les tableaux ou les sculptures de Vermeer, Botticelli, Claudel, Turner, Monet, Manet, Basquiat, Degas, Picasso ou encore Kahlo. En parcourant les galeries du Louvre, d'Orsay et de Beaubourg, nous allons assister à un véritable éveil spirituel par le questionnement et l'observation grâce au pouvoir de l'art. […]

52 chefs-d'œuvre pour un fabuleux parcours initiatique en compagnie de personnages attachants. Une belle alchimie entre une petite-fille et son grand-père. Des présentations d'œuvres passionnantes pour le novice ou l'érudit. […]

https://www.babelio.com/livres/

1. Les personnages principaux du livre présenté s'appellent …… et …….., et ils sont …….. et …… (leur relation de parenté).

(Réponse attendue : *Mona et Henry ; petite-fille et grand-père*)

2. L'action du livre se passe à : a. Barcelone b. Paris c. Florence

(Réponse attendue : *b. Paris*)

3. La fillette a un problème de santé. V/ F Justification : …….

(Réponse attendue : V. Justification: *« Et pourtant sa vie risque de chavirer dans l'obscurité la plus totale. »* ou *« Avant de perdre peut-être définitivement l'usage de ses yeux… »*)

4. Chaque mercredi, les deux personnages vont :
a. chez le psychologue b. au théâtre c. dans un musée.

(Réponse attendue : *c. dans un musée*)

5. – Quels sont les trois lieux visités ? …….

(Réponse attendue : *le Musée du Louvre, le Musée d'Orsay, le Musée Beaubourg*)

6. – Pour combien de temps vont-ils faire leur visite hebdomadaire ?
…….

(Réponse attendue : *Pour 52 semaines* ou *l'équivalent d'une année)*

7. – Qu'est-ce que la fillette va découvrir dans les lieux visités ?

……

(Réponse attendue : *Elle va découvrir des œuvres d'art des musées du Louvre, d'Orsay et Beaubourg.*)

Activité 1.2 : *Alegerea, dintr-o listă, a unui titlu potrivit pentru o recenzie lecturată*
Consigne : Choisissez le titre convenable pour le livre présenté :
a. *Voyage en France* b. *La petite artiste* c. *Les yeux de Mona* *d. La voleuse de livres*
e. *Les conservateurs de musée* f. *Les grands-parents* g. *Le silence*

(Réponse attendue : c. *Les yeux de Mona*)

Activité 1.3
Consigne: *Présentez une œuvre d'art d'un des trois musées : le Musée du Louvre, le Musée d'Orsay ou le Musée Beaubourg.*
Vous préciserez, dans votre présentation :
- le titre de l'œuvre d'art ;
- l'auteur ;
- la date de création de l'œuvre d'art ;
- le courant artistique dont l'œuvre d'art fait partie ;
- une courte description de l'œuvre d'art : sujet, personnages / objets, couleurs, matériaux, etc.;
- pourquoi vous l'avez choisie/ ce qui vous plaît.
Competența generală 4 : Redactarea de mesaje și interacțiunea scrisă în diverse situații de comunicare
Competența specifică 4.3. Relatarea coerentă și detaliată a unor evenimente, activități trecute și experiențe personale
Production écrite (Écriture créative) : L'élève peut faire des descriptions détaillées non complexes sur une gamme étendue de sujets familiers dans le cadre de son domaine d'intérêt.
Compétence sociolinguistique (Adéquation sociolinguistique et répertoire culturel) : L'élève peut expliquer en termes simples comment ses valeurs et comportements personnels influencent sa façon de percevoir les valeurs et comportements des autres.
Gramatică funcțională:
- A solicita și a oferi indicații
- A situa în timp și spațiu
- A descrie locuri, rutine, activități
- A exprima o opinie
- A justifica (un punct de vedere/ o alegere/ o preferință)
Niveau: B1
Lexique requis: champ lexical de l'art
Formes d'organisation de la classe/ du groupe d'élèves : travail individuel ou en mini groupes d'élèves
Ressources:
- la chronique du livre *Les yeux de Mona* : https://www.babelio.com/livres/;
- les sites des musées du Louvre, d'Orsay, de Beaubourg : https://www.louvre.fr/decouvrir/les-collections-du-musee-du-louvre, https://www.musee-orsay.fr/fr/collections, https://www.centrepompidou.fr/fr/collection/les-chefs-doeuvre);
- les sites des visites 3D des trois musées : https://www.louvre.fr/visites-en-ligne/petitegalerie/saison5/, https://artsandculture.google.com/partner/musee-dorsay-paris?hl=fr etc.) ;
- Internet/ albums d'art ;
- des outils informatiques de présentation publique (Ppt, Canva, Prezi, Gamma etc.).
Notă*: Les productions des élèves peuvent revêtir la forme d'un texte multimodal (texte écrit+ photos+ vidéos etc.).

Activité 1.4 : *Participarea la o sesiune de întrebări și răspunsuri, pe teme din domeniile sale de interes, pornind de la o prezentare de grup cu suport vizual.*
Consigne: *Après la présentation de votre travail, vos camarades vous poseront des questions sur l'œuvre d'art présentée ; vous justifierez votre choix.*
Competența generală 2: Exprimarea și interacțiunea orală în situații diverse de comunicare
Competența specifică 2.4. Interacțiunea în situații variate de comunicare, pe teme din viața cotidiană și domenii de interes
Production orale générale : L'élève peut assez aisément mener à bien une description directe et non compliquée sur des sujets variés dans son domaine en la présentant comme une succession linéaire de points.
Production orale (S'adresser à un auditoire) : L'élève peut faire un exposé non complexe, préparé, sur un sujet familier dans son domaine, assez clair pour être la plupart du temps suivi sans difficulté et dans lequel les points importants sont expliqués avec assez de précision.

Production orale (Monologue suivi : argumenter -par ex. lors d'un débat) : L'élève peut donner les raisons pour lesquelles il/elle aime ou n'aime pas quelque chose et la raison de ses préférences, en faisant des comparaisons de façon simple et directe.
Gramatică funcțională:
- A solicita și a oferi indicații
- A situa în timp și spațiu
- A descrie locuri, rutine, activități
- A exprima o opinie
- A justifica (un punct de vedere/ o alegere/ o preferință)
Niveau : B1
Lexique requis : champ lexical de l'art
Ressources :
- la chronique du livre *Les yeux de Mona* sur https://www.babelio.com/livres/;
- les sites des musées du Louvre, d'Orsay, de Beaubourg : https://www.louvre.fr/decouvrir/les-collections-du-musee-du-louvre, https://www.musee-orsay.fr/fr/collections, https://www.centrepompidou.fr/fr/collection/les-chefs-doeuvre).
- les sites des visites 3D des trois musées : https://www.louvre.fr/visites-en-ligne/petitegalerie/saison5/, https://artsandculture.google.com/partner/musee-dorsay-paris?hl=fr etc.) ;
- Internet/ albums d'art ;
- des outils informatiques de présentation publique (Ppt, Canva, Prezi, Gamma etc.).
Notă*: Une autre exploitation didactique possible, à partir de la chronique du livre *Les yeux de Mona* : **P.E./ P.O./ I.O.** : Après avoir lu un livre recommandé par le professeur/ un livre de leur choix, en roumain/ en édition bilingue/ en français, les élèves réaliseront leur propre chronique pour le livre lu et ils la présenteront devant leurs camarades.

Activité 2:
Activité 2.1 *Formularea de răspunsuri la întrebări privind înțelegerea unei prezentări cu suport vizual/ audio-video*
Competența generală 1: Receptarea de mesaje orale în situații diverse de comunicare
Competența specifică 1.2 Identificarea subiectului dintr-o prezentare cu suport vizual/ audio-video, pe teme familiare, exprimată clar, articulat și într-un ritm accesibil
Compréhension audiovisuelle (Comprendre des émissions de télévision, des films et des vidéos) : L'élève peut identifier l'élément principal de nouvelles télévisées sur un événement, un accident etc., si le commentaire est accompagné d'un support visuel.
Gramatică funcțională:
- a exprima acordul/dezacordul
- a face ipoteze
- a solicita și a oferi indicații
- a situa în timp și spațiu
- a descrie persoane, locuri, rutine, activități
- a exprima o opinie
Niveau: B1
Pré-acquis : le passé composé
Formes d'organisation de la classe/ du groupe d'élèves : travail individuel/en groupes
Ressources :
Le spot publicitaire *Fondation 30 millions d'Amis : Non à l'abandon -https://youtu.be/8cBWyou6xxY?si=B8oV-gUxcIb8dUKTl*
Consigne : *Écoutez le document sonore et cochez ce que vous entendez :*
- Un moniteur cardiaque
- Un enfant qui pleure
- Un chien qui aboie
- Des gens qui applaudissent
- Une ambulance
- Un défibrillateur
- Une explosion
- Une voiture qui dérape
- Un chien qui gémit
- Une portière

Activité 2.2 : *Identificarea valorii de adevăr a unor enunțuri (Adevărat/Fals) dintr-o prezentare cu suport vizual/ audio-video*
Consigne : *Répondez par vrai ou faux – (QCM Kahoot) :*
https://create.kahoot.it/share/non-a-l-abandon-2016-publicite-30-millions-d-amis/3b8130b2-f919-42ed-b48e-3f37f39c59ba

Activité 2.3. *Realizarea și susținerea unei prezentări despre o experiență personală (un proiect la școală, o excursie, o activitate de voluntariat etc.), oferind justificări pentru emoțiile/ reacțiile trăite*
Competența generală 2: Exprimarea și interacțiunea orală în situații diverse de comunicare
Competența specifică 2.2. Relatarea unor experiențe sau a unor evenimente, cu integrarea reflecțiilor, emoțiilor și atitudinilor personale
Production orale : L'élève peut relater en détail ses expériences en décrivant ses sentiments et ses réactions.
Gramatică funcțională:
- a exprima acordul/dezacordul
- a situa în timp și spațiu
- a descrie persoane, locuri, rutine, activități
- a exprima o opinie
- a justifica (un punct de vedere/ o alegere/ o preferință)
Niveau: B1
Pré-acquis : le passé composé, les émotions (*avoir peur, être déçu/e, être en colère* etc.)
Formes d'organisation de la classe/ du groupe d'élèves : travail individuel/en groupes
Ressources :
Le spot publicitaire *Fondation 30 millions d'Amis : Non à l'abandon* -*https://youtu.be/8cBWyou6xxY?si=B8oV-gUxcIb8dUKTl*
Consigne : *Présentez une activité humanitaire à laquelle vous avez participé et précisez les émotions que vous avez ressenties.*

Activité 2.4 : *Interpretarea unui joc de rol pe baza unei experiențe/a unui eveniment, cu exprimarea emoțiilor/ sentimentelor*
CS 2.4. Interacțiunea în situații variate de comunicare, pe teme din viața cotidiană și domenii de interes
Interaction orale : L'élève peut exprimer poliment ses convictions, ses opinions, son accord et son désaccord.
Consigne: *« Tous les ans, en France, 60 000 animaux sont abandonnés sur la route de vacances. »* Qu'en penses-tu ?

Activité 2.5: *Crearea unui poster argumentativ*
Competența generală 4: Redactarea de mesaje și interacțiunea scrisă în diverse situații de comunicare
Competenta specifcă 4.4. Redactarea unui text simplu, pe teme din domeniile de interes ale tinerilor, în care se exprimă un punct de vedere susținut de o justificare coerentă
Production écrite générale
L'élève peut produire des textes suivis non complexes sur une gamme de sujets variés dans son domaine en liant une série d'éléments discrets en une séquence linéaire.
L'élève peut présenter un sujet dans un court rapport ou une affiche en y intégrant des illustrations, des photos ainsi que des textes courts.
Gramatică funcțională:
- A solicita și a oferi indicații
- A descrie locuri, rutine, activități
Consigne: *Réalisez une affiche numérique (Gamma, Canva, Prezi, Genially etc.) pour promouvoir la campagne „Non à l'abandon". Imaginez un autre slogan adéquat et publiez-le sur le padlet de la classe* (https://padlet.com). (Activité réalisée en groupes.)

Activité 3:
Activité 3.1 : *Alegerea variantei corecte în exerciții de tip Adevărat/ Fals*
I. Competența generală 3 : Receptarea de mesaje scrise în situații diverse de comunicare
Competența specifică 3.1. Înțelegerea semnificației globale și a unor detalii relevante din texte informative (articole, interviuri) pe teme din domenii tematice adaptate intereselor și nevoilor de învățare ale tinerilor
Gramatică funcțională:
- Timpurile verbale specifice discursului narativ și informativ
- Structuri pentru exprimarea opiniei și cauzei

Niveau : B1
Lexique requis : champ lexical de la vie quotidienne
Formes d'organisation de la classe/ du groupe d'élèves : travail individuel/ en paires
Ressources :
- manuels, recueils d'exercices
Consigne : Vrai ou Faux ? Lisez l'interview ci-dessous puis cochez la case qui convient afin d'indiquer si les affirmations sont Vraies (V) ou Fausses (F).
Texte : *Interview avec Léa, étudiante en architecture*
Journaliste : Bonjour Léa ! Peux-tu te présenter un peu ?
Léa : Bonjour ! J'ai 22 ans et j'étudie l'architecture à Lyon depuis trois ans.
Journaliste : Pourquoi as-tu choisi cette filière ?
Léa : J'ai toujours aimé dessiner et imaginer des espaces. Quand j'étais petite, je construisais des maisons en carton et des maquettes !
Journaliste : Est-ce que tes études sont difficiles ?
Léa : Oui, c'est un peu compliqué, surtout à cause du manque de temps. On a beaucoup de projets à rendre, mais c'est très intéressant.
Journaliste : Quels sont tes loisirs préférés?
Léa : J'essaie de me détendre, je fais du sport et je sors avec mes amis. Le week-end, je rends souvent visite à ma famille à Grenoble.
Journaliste : Quels sont tes projets d'avenir ?
Léa : Après mes études, j'aimerais travailler dans un cabinet d'architecture durable. L'écologie, c'est vraiment important pour moi. (document fabriqué)
Affirmations :

1. Léa étudie à Paris. ☐ V ☐ F
2. Elle s'intéresse à l'architecture depuis qu'elle est enfant. ☐ V ☐ F
3. Elle trouve ses études faciles et rapides. ☐ V ☐ F
4. Le week-end, elle voit souvent sa famille. ☐ V ☐ F
5. Elle veut travailler dans un domaine lié à l'écologie. ☐ V ☐ F

Corrigé :

1. F
2. V
3. F
4. V
5. V

Exercițiul remedial: conceput pentru corectarea și consolidarea cunoștințelor, după ce elevii au făcut greșeli sau au întâmpinat dificultăți la prima versiune.
Exercice de remédiation : Compréhension de l'interview avec Léa
Objectifs du travail :
- Vérifier la compréhension du texte.
- Apprendre à justifier ses réponses en s'appuyant sur des éléments du texte.
- Revoir le vocabulaire lié aux études et à l'avenir professionnel.

Rappel du texte :
(L'interview avec Léa – le même texte que dans l'exercice précédent)
Consigne :
Lisez de nouveau l'interview. Choisissez la bonne réponse et justifiez votre choix par une phrase du texte.
(Vous pouvez relire le texte pour trouver la preuve.)
1. Léa étudie à Lyon ou à Paris ?
Réponse : _____
Indice : Elle dit où elle étudie au début de l'interview.
2. Pourquoi Léa a-t-elle choisi l'architecture ?
a) Parce qu'elle aime construire et dessiner.
b) Parce que ses parents sont architectes.
Réponse : _____
Indice : Elle parle de son enfance et de ce qu'elle aimait faire.
3. Les études de Léa sont-elles faciles ?
Réponse : _____
Indice : Elle parle du manque de temps et des projets à rendre.

4. Que fait Léa le week-end ?
a) Elle reste à Lyon pour travailler.
b) Elle rend visite à sa famille à Grenoble.
Réponse : _____
Indice : Observe la dernière partie de l'interview.
5. Quel est le rêve professionnel de Léa ?
a) Travailler dans un grand cabinet à l'étranger.
b) Travailler dans un cabinet d'architecture durable.
Réponse : _____
Indice : Elle parle de l'importance qu'elle prête à l'écologie.

Adaptarea pentru elevii cu cerințe educaționale speciale (CES), în special pentru elevii cu tulburari din spectrul autist (TSA), presupune claritate, structură vizuală, formulări simple și sprijin vizual sau predictibilitate.
Versiune adaptată didactic și lingvistic a exercițiului remedial pe baza interviului cu Léa:
Exercice de compréhension – adapté pour les élèves qui ont un TSA
Objectifs pédagogiques :
- Favoriser la compréhension globale d'un texte court.
- Renforcer le vocabulaire des études / de la famille / des loisirs.
- Maintenir l'attention par des consignes courtes, claires et prévisibles.

Niveau : B1 (adapté)
Thème : L'interview de Léa, étudiante en architecture
1. Lisez calmement le texte.
Lisez chaque phrase à votre rythme.
Vous pouvez demander à votre enseignant(e) de vous aider si un mot est difficile.
Texte simplifié :
Léa a 22 ans.
Elle étudie l'architecture à Lyon.
Elle aime dessiner et imaginer des maisons.
Ses études sont intéressantes mais un peu difficiles.
Le week-end, Léa va souvent à Grenoble pour voir sa famille.
Plus tard, elle veut travailler dans un cabinet d'architecture durable parce qu'elle aime l'écologie.
2. Regardez les images et choisissez la bonne réponse.
(L'enseignant(e) peut montrer des images correspondantes ou pictogrammes.)
a. Où habite Léa ?
☐ à Paris.
☑ à Lyon.
b. Qu'aime Léa ?
☑ Dessiner et construire des maisons.
☐ Voyager dans le monde.
c. Ses études sont…
☐ Très faciles.
☑ Un peu difficiles.
d. Que fait-elle le week-end ?
☑ Elle visite sa famille à Grenoble.
☐ Elle reste seule à Lyon.
e. Quel est son rêve ?
☑ Travailler dans un cabinet d'architecture durable.
☐ Devenir professeur d'histoire.
3. Activité de renforcement (optionnelle) :
Associez chaque mot à l'image adéquate :

Mot	**Image**
Lyon	
Famille	
Dessiner	
Étudier	

Écologie

Activité 3.2 : *Alegerea variantei corecte de răspuns în cadrul unor exerciții cu alegere multiplă*
Consigne : Choisissez la bonne réponse !
Objectif communicatif : comprendre les informations principales et quelques détails d'un article court sur les loisirs des jeunes.
Compétence visée : Compréhension écrite – repérer l'information pertinente dans un texte.
Texte : *Les jeunes et le sport*
En France, de nombreux jeunes font du sport régulièrement.
Le football reste le sport le plus populaire, mais beaucoup de jeunes préfèrent aussi les sports individuels, comme la natation, le tennis ou la course à pied.
Les raisons sont différentes : certains veulent rester en forme, d'autres aiment la compétition ou le plaisir d'être en plein air.
Depuis la pandémie, de plus en plus de jeunes font du sport à la maison, grâce aux vidéos et aux applications sur internet. (document fabriqué)
Consigne : Choisissez la bonne réponse pour chaque question :
1. Quel est le sport le plus populaire chez les jeunes ?
a) Le tennis.
b) Le football.
c) La natation.
→ Réponse correcte : b)
2. Pourquoi certains jeunes font-ils du sport ?
a) Parce qu'ils veulent rester en forme.
b) Parce qu'ils détestent sortir.
c) Parce qu'ils n'aiment pas la compétition.
→ Réponse correcte : a)
3. Que font de plus en plus de jeunes depuis la pandémie ?
a) Ils vont plus souvent au stade.
b) Ils font du sport à la maison.
c) Ils arrêtent complètement le sport.
→ Réponse correcte : b)
4. Quels types de sports sont mentionnés dans le texte ?
a) Seulement les sports d'équipe.
b) Seulement les sports individuels.
c) Les deux : les sports d'équipe et les sports individuels.
→ Réponse correcte : c)
Extension possible (production orale ou écrite) :
Répondez à la question suivante :
Est-ce que tu fais du sport ? Pourquoi ou pourquoi pas ?
(Utilisez : *je fais, j'aime, parce que*…)
Grammaire fonctionnelle mobilisée :
- Présent de l'indicatif (faits généraux)
- Connecteurs de cause (*parce que, car)*
- Expressions de fréquence (*souvent, régulièrement, de plus en plus*)
- Lexique des loisirs et du sport

Versiunea remedială :
- concepută special pentru susținerea elevilor care au întâmpinat dificultăți la exercițiul de alegere multiplă ;
- pune accent pe ghidare, repere vizuale, reformulare clară și autocorectare prin învățare, nu pe sancțiune.

Activité de remédiation : Choisissez la bonne réponse et expliquez votre choix !
Niveau : B1
Thème : Les jeunes et le sport
Compétence visée : Comprendre le sens global et les détails d'un court texte informatif/article de presse.
Objectifs du travail de remédiation :
- Faciliter la compréhension grâce à la simplification lexicale et visuelle.
- Aider l'élève à justifier la réponse en utilisant des éléments du texte.
- Renforcer des structures telles : *parce que, pour + infinitif, depuis, faire du sport, préférer + nom*

Texte simplifié (avec repères visuels) :

⚽ En France, beaucoup de jeunes font du sport régulièrement.
Le football est le sport le plus populaire.
Certains préfèrent des sports individuels : natation, tennis, course à pied.
Les raisons sont différentes :
🤸 pour rester en forme,
🏆 pour la compétition,
🌳 pour le plaisir d'être dehors.
Depuis la pandémie, plusieurs jeunes font du sport à la maison, avec des vidéos ou des applications.
Consigne : Lisez les phrases et choisissez la bonne réponse. Entourez ou cochez votre réponse, puis expliquez avec un mot du texte.
1. Quel est le sport le plus populaire ?
☐ Le tennis.
☑ Le football.
☐ La course à pied.
💬 Indice : Regarde la 2e ligne du texte.
2. Pourquoi certains jeunes font-ils du sport ?
☑ Pour rester en forme.
☐ Parce qu'ils n'aiment pas ça.
☐ Parce qu'ils doivent en faire à l'école.
💬 Indice : Cherche les emojis 🤸 🏆 🌳
3. Depuis la pandémie, où les jeunes font-ils du sport ?
☐ Dans le parc.
☑ À la maison.
☐ À l'école.
💬 Indice : Dernière ligne du texte.
4. Quels types de sports le texte mentionne-t-il ?
☐ Seulement les sports d'équipe.
☐ Seulement les sports individuels.
☑ Les deux types de sports.
💬 Indice : football + natation, tennis, course à pied.
Activité de renforcement (optionnelle)
Associez chaque mot à l'image adéquate :

Mot	**Image**
Le football	⚽
La natation	🏊
Le tennis	🎾
La maison	🏠
Être en forme	🤸

Expliquez à l'oral :
Je choisis cette réponse parce que dans le texte on dit que…

Versiunea completă adaptată pentru un copil cu TSA, cu sprijin vizual clar, instrucțiuni simple și feedback structurat. Această activitate va include elemente vizuale, repere clare pentru răspunsuri și o structură logică pentru a sprijini înțelegerea și autonomia. Se vor folosi indicii vizuale, un limbaj simplu și un sistem de auto-verificare, pentru a ajuta elevul să înțeleagă mai ușor și să aplice informațiile corect.
Activité adaptée pour un enfant qui a un TSA :
Consigne : Choisissez la bonne réponse !
Objectif : aider l'élève à comprendre un texte court sur le sport et à choisir la bonne réponse.
🎯 Objectifs pédagogiques :
- Améliorer la compréhension du texte à travers des questions simples et des indices visuels.
- Renforcer l'autonomie en utilisant des repères clairs et des images.
- Stimuler la production orale et écrite simple, en encourageant l'enfant à expliquer ses choix.

📝 **Texte simplifié avec images**

Les jeunes et le sport

En France, beaucoup de jeunes aiment faire du sport.

Le football est le sport préféré de la plupart des jeunes.

Certains jeunes aiment aussi d'autres sports comme la natation, le tennis, ou la course à pied.

Ils font du sport pour rester en forme, pour s'amuser ou pour être dehors.

Depuis la pandémie, beaucoup de jeunes font du sport à la maison avec des vidéos et des applications.

Instructions pour l'élève :

Consigne : Lisez le texte. Ensuite, choisissez la bonne réponse en entourant la bonne case ou en coloriant la réponse correcte. Pour chaque question, regardez les images pour vous aider!

☑ Questions à choix multiples :

1. Quel est le sport préféré des jeunes ?

☐ Le tennis.

☑ Le football.

☐ La course à pied.

Regarde l'image du football et la première ligne du texte.

2. Pourquoi certains jeunes font-ils du sport ?

☑ Pour rester en forme.

☐ Parce qu'ils doivent en faire.

☐ Parce qu'ils n'aiment pas ça.

Regarde l'image du et l'indice dans le texte.

3. Depuis la pandémie, où les jeunes font-ils du sport ?

☐ À l'école.

☑ À la maison.

☐ Dans le parc.

Regardez l'image de la maison et la dernière ligne du texte.

4. Quels sports sont mentionnés dans le texte ?

☐ Le football et le tennis.

☐ Le tennis et la danse.

☑ Le football, la natation et la course à pied.

Regarde les images pour t'aider et lis bien tout le texte.

Feedback et autocorrection :

Si vous avez choisi la mauvaise réponse, relisez lentement le texte.

Regardez les images pour voir quel sport correspond à la réponse correcte.

Demandez à un adulte ou à un professeur de vous aider si nécessaire.

Quand vous choisissez une bonne réponse, expliquez pourquoi. Par exemple :

J'ai choisi "football" parce que c'est écrit dans le texte et il y a l'image du ballon de football.

Activité de renforcement (optionnelle) :

Associer les sports aux images :

Reliez chaque sport à son image.

Football

Natation

Tennis

Course à pied

Écrire une phrase simple :

J'aime faire du ____. Je fais du sport pour ____.

(Exemples : J'aime faire du football. Je fais du sport pour être en forme.)

Évaluation finale :

La question clé :

Expliquez pourquoi vous avez choisi cette réponse.

(Si l'élève peut justifier sa réponse avec des éléments du texte ou des images, il a compris l'idée principale du texte.)

Activité 4
Niveau B1
Clasa a IX-a, Filiera vocațională, profilul pedagogic
Competența generală 1: Receptarea de mesaje orale în situații diverse de comunicare
Competența specifică: 1.3. Extragerea informațiilor specifice dintr-o conversație pe teme cotidiene, exprimată clar, articulat și într-un limbaj standard
Activitatea 1: *Alegerea informațiilor corecte dintre mai multe variante date*
Consigne : Regardez la vidéo associée au lien ci-dessous et choisissez la réponse correcte :
https://www.parcoursmetiers.tv/video/12931-quest-ce-quun-bon-professeur
Première écoute :

1. Quel est le thème principal de la vidéo ?
   a) Le métier d'enseignant
   b) Les difficultés scolaires
   c) Les qualités d'un bon professeur
2. Qui parle dans la vidéo ?
   a) Des parents d'élèves
   b) Des enseignants et des élèves
   c) Des journalistes

Deuxième écoute :

3. Selon la vidéo, pourquoi l'écoute est-elle importante pour un professeur ?
   a) Pour mieux contrôler la classe
   b) Pour mieux comprendre les élèves
   c) Pour finir le programme le plus vite possible
4. Quelle attitude est valorisée chez un bon professeur ?
   a) Être bienveillant
   b) Être autoritaire
   c) Être distant
5. Qu'est qu'un bon professeur doit nécessairement faire ?
   a) Transmettre uniquement des connaissances
   b) Accompagner et motiver les élèves
   c) Surveiller les élèves
6. Quelle est la qualité d'un professeur mentionnée dans la vidéo aussi bien par les élèves que par les enseignants ?
   a) Être à l'écoute
   b) Avoir une certaine fermeté
   c) Rigoler avec les élèves

Réponses attendues :

1. c)
2. b)
3. b)
4. a)
5. b)
6. a)

Activitatea 2: *Completarea unui tabel cu informații specifice extrase din documentul audio*
Consigne : Complétez le tableau avec **3 qualités** d'un bon professeur **mentionnées par les enseignants et 3 qualités mentionnées par les élèves.**

Troisième écoute :

Opinions des élèves	**Opinions des enseignants**

Réponses possibles :

Opinions des élèves	**Opinions des enseignants**
est à l'écoute	*connaît ses élèves*
donne envie aux élèves de travailler	*est à l'écoute de ses élèves*
est toujours là pour répondre à nos questions	*bienveillant*

nous apprend bien comme il faut	*avoir une certaine fermeté*
sait se faire respecter sans hausser la voix	*passionné par sa matière*
a envie de transmettre son savoir	*transmet sa discipline avec simplicité et clarté*
quelqu'un qui se diversifie	*passionné*
trouve le bon milieu entre les moins forts et les plus forts	*enthousiaste*
quelqu'un qui nous fait faire des projets	
quelqu'un qui rigole avec nous	
aide les élèves en difficulté	

Toutes les informations collectées seront affichées sur un Padlet, pour compléter le portrait d'un bon professeur.

Competența generală 2: Exprimarea și interacțiunea orală în situații diverse de comunicare
CS 2.3. Exprimarea unei opinii sau a unor planuri personale, clar formulate și justificate, în contexte familiare de comunicare
Activitatea 3: Participarea la conversații ghidate în perechi, incluzând clarificări și repetarea informațiilor de către interlocutor
Déroulement de l'activité :
Étape 1 : Activer le lexique
Les élèves choisissent une qualité importante pour un bon professeur et complètent un document en ligne sur la plateforme http://linoit.com/ avec leurs opinions.
Étape 2 : Travail en binômes
L'enseignant fournit aux élèves une fiche-guide pour préparer une conversation guidée (la fiche peut prendre la forme d'un document Padlet).
Fiche-guide :

Élève A
À mon avis, la qualité la plus importante est… puisque…
Élève B
Pourquoi penses-tu que… est important ?
As-tu un exemple ?
Élève A
Oui, certainement. Par exemple…
Élève B
Je suis d'accord / Je ne suis pas d'accord, car…

En binôme, les élèves préparent la conversation.
Étape 3 : Présentation
Chaque groupe présente la conversation à la classe.
Étape 4 : Réflexion
L'enseignant adresse quelques questions de projection professionnelle **(***Quelle qualité vous semble la plus difficile à avoir comme futur professeur ? Quelle qualité aimeriez-vous développer dans votre pratique ? Comment peut-on apprendre ou améliorer cette qualité ?)* Les élèves répondent oralement.

CS 4.4. Redactarea unui text simplu, pe teme din domeniile de interes ale tinerilor, în care se exprimă un punct de vedere susținut de o justificare coerentă
Activitatea 4: Redactarea unor justificări pentru un punct de vedere/ o reacție dată
Consigne : Vous allez rédiger un texte sur le thème « Un bon professeur doit… » **(80-100 mots)**. Dans votre texte, vous devez :

1. Présenter **votre opinion générale** sur ce qu'est un bon professeur.
2. Développer **au moins trois qualités importantes**.
3. **Justifier chaque qualité** avec une explication ou un exemple simple.
4. Utiliser des **phrases claires** et un **vocabulaire adapté au monde de l'éducation**.

ACTIVITÉS D'ÉVALUATION – SUGGESTIONS

Activité 1
Classe : IXe, français renforcé
Matière : Français langue étrangère
Niveau visé : B1
Durée de la séquence : 30 minutes
Competența: CS 3.2. Identificarea unor detalii specifice din corespondență sau din postări pe rețelele de socializare, în vederea formulării unui răspuns adecvat sau a îndeplinirii unor sarcini precise
• Selectarea răspunsului adecvat la o scrisoare/ un e-mail/ o postare pe rețelele de socializare
• Completarea de tabele/ fișe cu informații extrase dintr-un text suport/ din surse diferite (mesaj privat, e-mail, postare etc.)
• Extragerea de informații factuale (nume proprii, locuri, date) după lectura unei scrisori/ unui e-mail, pentru identificarea răspunsurilor la întrebări de tipul „Cine?", „Unde?", „Când?", „De ce?", „Cum?"etc.
Texte :
Léna Mahfouf, connue sous le nom de Léna Situations, est aujourd'hui l'une des influenceuses françaises les plus suivies par les adolescents. Née à Paris en 1997, elle commence à publier des vidéos sur YouTube en 2017, alors qu'elle étudie encore dans une école de mode. Ses contenus, centrés sur la créativité, l'organisation et la motivation, attirent rapidement un public jeune qui apprécie son ton naturel et son énergie.
En 2020, son livre Toujours plus devient un best-seller et renforce sa visibilité dans les médias. Léna partage souvent les coulisses de ses projets, notamment la création de sa marque de vêtements, Hôtel Mahfouf. Ses abonnés suivent avec intérêt ce parcours entrepreneurial, qu'elle présente comme un travail exigeant nécessitant discipline et patience.
Léna participe également à la Fashion Week de Paris et collabore avec plusieurs maisons de mode. Elle explique toutefois qu'un influenceur doit rester sélectif dans les partenariats afin de préserver la confiance du public.
Sur Instagram et TikTok, où elle cumule plusieurs millions d'abonnés, elle aborde parfois des sujets plus personnels, comme la gestion de la pression sociale ou l'importance de faire des pauses numériques.
Pour beaucoup de lycéens, elle représente un modèle accessible qui montre qu'un projet en ligne peut devenir une carrière construite pas à pas.

(document fabriqué)

Consigne générale
Lisez le texte et répondez aux questions.
Exercice 1. Vrai ou faux (2 items × 1 point = 2 points)
a. Léna commence YouTube alors qu'elle étudie la mode. □ Vrai □ Faux
b. Elle collabore uniquement avec des marques de luxe. □ Vrai □ Faux
Exercice 2. Complétez le tableau. (4 items × 0,5 point = 2 points)

Année de naissance de Léna Mahfouf	
Année de publication de "Toujours plus"	
Plateforme où elle débute	
Événement de mode auquel elle participe	

Exercice 3. Choix de la réponse adéquate (3 items × 1 point = 3 points)
1. Ses premières vidéos mettent surtout en avant
a) la créativité et l'organisation
b) le sport
c) la politique
2. Ses abonnés s'intéressent à son entreprise car
a) elle montre les coulisses de ses projets
b) elle publie très rarement
c) elle cache son travail
3. Selon Léna, un influenceur doit
a) accepter toutes les collaborations
b) rester sélectif dans ses partenariats
c) éviter tout contact avec les marques
Exercice 4. Identification d'informations (4 items × 0,5 point = 2 points)
Trouvez dans le texte :
a. Le nom de son livre.
b. Le nom de sa marque de vêtements.
c. Un réseau social où elle est active.

d. Un thème personnel qu'elle aborde.
Barème final
Exercice 1: 2 points
Exercice 2: 2 points
Exercice 3: 3 points
Exercice 4: 2 points
Total: 9 points
1 point d'office → notation sur 10.
BARÈME DE CORRECTION
Exercice 1. Vrai ou faux (2 points)
a. Vrai – 1 point
b. Faux – 1 point
Exercice 2. Complétion d'un tableau (4 × 0,5 = 2 points)

Année de naissance de Léna Mahfouf	1997
Année de publication de "Toujours plus"	2020
Plateforme où elle débute	YouTube
Événement de mode auquel elle participe	Fashion Week de Paris

Exercice 3. Choix de la réponse adéquate (3 points)
1. a – 1 p
2. a – 1 p
3. b – 1 p
Exercice 4. Identification d'informations (4 × 0,5 = 2 points)
a. Toujours plus – 0,5 p
b. Hôtel Mahfouf – 0,5 p
c. Instagram ou TikTok – 0,5 p
d. La pression sociale ou les pauses numériques – 0,5 p
Barème total : 9 points + 1 point d'office = 10 points

Activité 2
Classe : IXe, français renforcé
Matière : Français langue étrangère
Niveau visé : B1
Durée de la séquence : 30 minutes
Competență specifică (CS 4.2) : Participarea la schimburi de mesaje scrise (mesaje text, e-mail, scrisoare, forum de discuții) pentru exprimarea clară și argumentată a opiniilor sau pentru relatarea experiențelor personale, pe teme din domeniile de interes ale tinerilor.
Conținuturi și activități de învățare
– Alegerea și justificarea variantei corecte de răspuns la un mesaj scurt.
– Realizarea unui schimb de mesaje scrise pentru organizarea unui eveniment (zi de naștere, ziua liceului, Ziua Europei, târg), cu solicitarea de informații detaliate, formularea de propuneri și oferirea de informații relevante, structurate logic.
– Participarea activă la un forum de discuții online, pe o temă dată, prin formularea de opinii argumentate și relatări coerente de experiențe personale.
– Elaborarea unui răspuns la un mesaj primit, în care se exprimă acordul sau dezacordul, susținute prin explicații sau exemple personale.
Activité finale
Mini-podcast – échange d'opinions guidé
En binôme, les élèves enregistrent un podcast de 1 à 2 minutes intitulé « Influence ou inspiration ? ».
L'activité est structurée en trois temps clairs :
1. Présentation factuelle
Les élèves présentent de manière structurée trois informations essentielles extraites du texte support (identité de l'influenceur, réseau social utilisé, type de contenu proposé).
2.Échange d'opinions
Chaque élève exprime son point de vue sur l'impact d'un influenceur sur les lycéens, en développant une opinion personnelle et en réagissant de façon argumentée à l'opinion du partenaire.
L'échange s'appuie sur des actes de langage adaptés au niveau B1, tels que :
– exprimer une opinion : « À mon avis… », « Je pense que… », « Il me semble que… »
– exprimer l'accord : « Je suis d'accord avec toi », « Je partage ton avis », « Tout à fait »

– exprimer le désaccord : « Je ne suis pas d'accord », « Je ne vois pas les choses comme ça », « Je ne partage pas ton point de vue »
– justifier et nuancer : « parce que… », « car… », « par exemple… », « puisque… », « cependant… »
3.Message final
Les élèves formulent un court message commun sur l'usage responsable des réseaux sociaux, en utilisant des structures de conseil et de recommandation au niveau B1, par exemple :
« Il faudrait… », « On devrait… », « Il est important de… », « Il vaut mieux… ».

Activité 3
***« Influenceur sur TikTok : la chronique BookTok »* (mini projet)**
Consigne : Après avoir lu le livre recommandé par le professeur ou un livre de votre choix, en roumain/ en édition bilingue/ en français, vous réaliserez votre propre chronique pour le livre lu, sous la forme d'une vidéo postée sur TikTok - une chronique BookTok (1'50''-2').
Competența generală 2: Exprimarea și interacțiunea orală în situații diverse de comunicare
Competența specifică 2.3. Exprimarea unei opinii sau a unor planuri personale, clar formulate și justificate, în contexte familiare de comunicare
Production orale (Monologue suivi : décrire l'expérience) : L'élève peut raconter l'intrigue d'un livre ou d'un film et décrire ses propres réactions.
Production orale (Monologue suivi : argumenter -par ex. lors d'un débat) : L'élève peut donner les raisons pour lesquelles il/elle aime ou n'aime pas quelque chose et la raison de ses préférences, en faisant des comparaisons de façon simple et directe.
Niveau : B1
Durée : 2 cours de 50' (présentation des chroniques BookTok et session de questions-réponses)
Ressources : - les livres lus ;
- des outils numériques pour l'enregistrement de la vidéo (l'application TikTok/ les applications d'enregistrement d'écran et d'édition installées sur les portables) ;
- un TNI (tableau numérique interactif) / un ordinateur, un vidéoprojecteur, un écran, des enceintes.
Prérequis : le lexique pour donner son avis sur un livre (ex : https://assoludendo.fr/ / https://ekladata.com/).
Déroulement de l'activité :
L'activité d'évaluation suppose le travail individuel des élèves, en amont : la préparation, le filmage et le montage, ensuite la publication de la vidéo sur TikTok (une chronique BookTok). Les élèves présenteront leurs chroniques BookTok en classe, devant les autres élèves, à l'aide du tableau interactif. Leurs présentations seront suivies d'une session de questions-réponses.
Étapes du travail individuel en amont :
Étape 1 : Préparer sa chronique : lire le livre, prendre des notes, structurer sa vidéo.
Étape 2 : Filmer et monter la vidéo.
Étape 3 : Poster sa vidéo sur TikTok (sa chronique BookTok).
Consigne donnée aux élèves pour la réalisation et la publication de la vidéo (de la chronique BookTok) sur TikTok :
Étape 1 : - Préparez votre chronique BookTok:
1.1. - Lisez le livre et prenez des notes sur ce que vous avez aimé, ce que vous n'avez pas aimé, sur les thèmes principaux et sur les personnages qui vous ont plu/ vous ont déplu !
1.2. - Structurez votre vidéo :
1.2.1. - Utilisez un moyen pour capter l'attention du public : une question (par ex. « - Pourquoi lire …. (le titre du livre) ? ») / une affirmation du type « Ce livre a changé ma vie. »/ montrez la couverture du livre !
1.2.2. - Présentez rapidement l'intrigue du livre, les personnages, et dites les émotions ressenties !
1.2.3. - Donnez votre avis sur le livre ! (- Partagez vos points positifs et négatifs, et à qui vous recommanderiez ce livre !)
1.2.4. - Demandez aux lecteurs de la communauté BookTok leur avis sur le livre !
Étape 2 : - Filmez et montez la vidéo :
2.1. – Utilisez l'application TikTok pour filmer et monter, ou une autre application de montage vidéo !
2.2. - Filmez-vous avec votre portable ! - Parlez de manière claire et enthousiaste !
2.3. – Faites une vidéo courte (1'50-2'), dynamique et rythmée !
2.4. - Ajoutez du texte et des autocollants (pour souligner les points essentiels de votre présentation/ afficher le titre du livre / afficher votre note) !
2.5. - Ajoutez une musique qui vous plaît, des effets visuels et des transitions !
Étape 3 : Postez votre vidéo sur TikTok :
3.1. - Rédigez une description frappante du livre !
3.2. - Mentionnez-en le titre et l'auteur !

3.3. - Utilisez des hashtags pertinents :
- obligatoires (ex : #booktok/ #livre/ #lecture) ;
- spécifiques : le titre du livre (ex : #lesyeuxdemona) et le genre (ex: #fantasy) !
3.4. - Appuyez sur « Publier » pour partager votre chronique avec la communauté TikTok !

Grille d'évaluation de la chronique BookTok (pour le professeur)

Critère	Description	Points/ Note
Contenu littéraire et discursif de la chronique BookTok (6p)		
Informations clés du livre	Titre, auteur, genre, thèmes et personnages principaux mentionnés.	/1
Résumé de l'intrigue	L'intrigue principale est présentée sans révéler la fin.	/1
Avis argumenté	L'avis s'appuie sur des éléments précis du livre (personnages, style, thèmes, émotions).	/0,5
Originalité de l'approche	Les éléments mis en évidence sortent de l'ordinaire.	/0,5
Transmission correcte du contenu du livre	L'élève a lu et a compris le livre. Il a donné des exemples précis de l'œuvre. Il a réussi à transmettre l'intérêt du récit (faire rire, faire peur, émouvoir, faire réfléchir).	/0,5 /0,5
Utilisation du lexique approprié	L'élève utilise des mots justes et précis, adaptés à son public, à son objectif et au contexte.	/1
Le discours	L'élève articule ses idées de manière cohérente et structurée, en connectant ses phrases de manière simple.	/ 1
Présentation de la vidéo sur TikTok (4p)		
Clarté et élocution	Le commentaire est audible, clair et compréhensible.	/1
Structure et montage de la vidéo	La vidéo est bien structurée (introduction, développement, conclusion) et le montage est bien réalisé.	/1
Créativité et esthétique	Les codes BookTok (musique, effets visuels, transitions) sont bien utilisés.	/0,5
Impact de la vidéo	La vidéo donne envie de lire le livre ou de commenter.	/0,5
La visibilité sur la plateforme TikTok	L'élève utilise des hashtags pertinents (#BookTok, #lecture, #nomdulivre, etc.).	/0,5
L'authenticité	L'élève est enthousiaste, sincère et partage son ressenti personnel dans la vidéo.	/0,5
		Total : /10

PROJETS – SUGGESTIONS

1. *Génération connectée : ma vie en ligne et hors ligne*

Temă: Explorarea echilibrului dintre viața digitală și cea reală : rețele sociale, comunicare, identitate online.
Scop: Dezvoltarea gândirii critice privind utilizarea tehnologiei și formarea unei identități digitale sănătoase.
Mijloace posibile: reportaj video / prezentare colaborativă / podcast tematic.
Indicații de realizare:

- Realizați un chestionar despre obiceiurile digitale ale colegilor.
- Adunați date și opinii (timp petrecut online, avantaje/dezavantaje).
- Redactați un scenariu de reportaj sau un plan de podcast (3–5 minute).
- Includeți imagini, interviuri, grafice și o concluzie personală.
- Sugestie: folosiți Canva / PowerPoint / CapCut pentru prezentare.

2. *Talents en action : passions et créativité*

Temă: Prezentarea pasiunilor și talentelor adolescenților (muzică, sport, arte, voluntariat).
Scop: Încurajarea exprimării personale și a colaborării între colegi.
Mijloace: videoclip colectiv / expoziție digitală / revistă colaborativă.

Indicații:
- Alegeți 3–4 domenii (muzică, sport, artă, dans etc.).
- Fiecare elev prezintă un talent propriu (1 minut video sau o scurtă descriere).
- Asamblați totul într-un colaj video sau o revistă digitală.
- Includeți un titlu, subtitluri, interviuri, imagini, citate motivaționale.
- Prezentați produsul final sub forma unei prezentări orale de 2–3 minute.

3. *Moins de voitures, plus d'air pur !*
Temă: Campanie de conștientizare privind reducerea utilizării mașinilor și promovarea transportului ecologic.
Scop: Sensibilizarea publicului tânăr față de problemele de mediu urbane.
Mijloace: afișe digitale / mini-spot video / campanie pe rețele sociale.
Indicații:
- Alegeți un slogan ecologic („Respire mieux, roule moins !").
- Prezentați beneficiile mersului pe jos / bicicletei / transportului public.
- Realizați 2–3 afișe cu imagini, culori vii, text clar și mesaj pozitiv.
- Pentru clip video (1–2 minute): prezentați situația + soluția + apel la acțiune.
- Sugestie: folosiți Canva, Adobe Express sau PowerPoint pentru afișe.

4. *Maison verte : habitat durable et écologique*
Temă: Imaginarea unei locuințe prietenoase cu mediul, care economisește energie și utilizează resurse sustenabile.
Scop: promovarea conștientizării ecologice, a creativității și a spiritului inovator prin proiectarea unei case „verzi".
Mijloace: Machetă digitală / plan / poster explicativ.
Indicații de realizare:
- Imaginați o locuință ecologică și reprezentați-o printr-un plan desenat sau o machetă digitală.
- Prezentați structura casei (camere, materiale folosite, surse de energie, spații verzi).
- Explicați ce face această casă durabilă: utilizarea panourilor solare, a materialelor reciclabile, a sistemelor de economisire a apei și energiei, grădini verticale etc.
- Adăugați un titlu sugestiv, o legendă, pictograme și imagini care ilustrează ideile principale.
- Prezentați produsul final sub forma unui poster explicativ, a unui plan digital sau a unei prezentări orale de 2–3 minute.

5. *Influenceurs ou influencés ?*
Temă: Analiza rolului influencerilor și a impactului pe care rețelele sociale îl au asupra tinerilor, prin observarea modului în care aceștia influențează opinii, comportamente și tendințe.
Scop: Dezvoltarea spiritului critic față de mediul online și învățarea exprimării propriei opinii argumentate în limba franceză.
Mijloace: podcast colectiv / afiș explicativ / mini-video ilustrativ.
Indicații de realizare:
- Alegeți 2–3 influenceri francofoni sau internaționali pe care îi cunoașteți și urmăriți activitatea lor.
- Analizați ce promovează (valori, stil de viață, produse, idei) și care sunt efectele asupra tinerilor (pozitive sau negative).
- Realizați un podcast cu două voci sub forma unui interviu fictiv sau a unei dezbateri între colegi.
- Includeți exemple concrete, opinii personale și un mesaj final care să transmită o concluzie despre influență și responsabilitate online.
- Pentru înregistrare, puteți folosi aplicații precum Audacity, Anchor sau Recorder.
- Prezentați produsul final sub forma unui podcast colaborativ, a unui afiș informativ sau a unui mini-video ilustrativ de 3–5 minute.

6. *Journalistes en herbe : l'info vue par les jeunes*
Temă: Descoperirea meseriei de jurnalist prin crearea unei mini-redacții francofone și publicarea unei reviste digitale dedicate tinerilor.
Scop: Dezvoltarea competențelor de informare, documentare, scriere și colaborare prin activități jurnalistice autentice.
Mijloace: revistă digitală / vlog informativ / jurnal de clasă.
Indicații de realizare:
- Formați o echipă de redactori care să includă roluri diverse: reporter, fotograf, editor, designer.
- Alegeți 3 rubrici principale (de exemplu: *actualitate, cultură, școală, sport, mediu înconjurător*).
- Documentați-vă pe tema aleasă și scrieți articole scurte (5–7 rânduri) pentru fiecare rubrică.
- Adăugați imagini, titluri, subtitluri și citate pentru a face conținutul atractiv.
- Asamblați revista sau vlogul folosind instrumente digitale precum Canva, Genially, PowerPoint sau Padlet.
- Prezentați produsul final sub forma unei revue numérique, a unui vlog informativ sau a unui jurnal de clasă colaborativ.

7. *Portrait d'un personnage de roman francophone contemporain*
Temă: Realizarea portretului unui personaj dintr-un roman francofon contemporan - de ex., al unuia dintre următorii autori: Marie-Aude Murail, Faïza Guène, Katherine Pancol, Romain Puértolas**.**
Scop: Dezvoltarea gustului pentru lectură și a competenței de exprimare scrisă și orală.
Mijloace: prezentare digitală / afiș ilustrat / podcast literar.
Indicații de realizare:

- Alegeți un roman francofon și prezentați personajul principal.
- Indicați numele, vârsta, contextul în care trăiește și relațiile cu celelalte personaje.
- Evidențiați trăsăturile de caracter, valorile și deciziile importante care definesc acest personaj.
- Ilustrați portretul cu imagini simbolice, citate din text sau scurte fragmente semnificative.
- Prezentați rezultatul sub forma unui afiș, a unei prezentări digitale sau a unui podcast de 3–5 minute.

8. *Fêtes francophones : traditions et célébrations*
Temă: Explorarea unei sărbători francofone și realizarea unei comparații cu o sărbătoare românească similară.
Scop: Cunoașterea diversității culturale francofone și dezvoltarea competențelor de exprimare scrisă și orală prin prezentarea tradițiilor.
Mijloace: prezentare interactivă / afiș ilustrativ / video explicativ.
Indicații de realizare:

- Alegeți o sărbătoare francofonă (ex.: *La Chandeleur, Noël, La Fête de la musique, Le Carnaval de Nice*).
- Prezentați originea și semnificația sărbătorii.
- Descrieți tradițiile, mâncărurile specifice, muzica, dansurile și simbolurile caracteristice.
- Realizați o comparație cu o sărbătoare românească asemănătoare (de exemplu: *Noël – Crăciunul*, *Le Carnaval de Nice – Lăsatul secului*).
- Folosiți imagini, simboluri și culori reprezentative pentru a ilustra aspectele culturale.
- Prezentați produsul final sub forma unui afiș, a unei prezentări digitale sau a unui video explicativ de 3–5 minute.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

A. *Bibliografie de referință pentru activități tematice și de literatură-gramatică-vocabular*

a. Didactica limbii franceze ca limbă străină

1. Beacco, Jean-Claude; Bouquet, Simon; Porquier, Rémy, 2004, *Niveau B2 pour le français. Un référentiel*, Paris, Didier.
2. Beacco, Jean-Claude; Porquier, Rémy, 2008, *Niveau A2 pour le français. Un référentiel*, Paris, Didier.
3. Beacco, Jean-Claude, 2010, *La didactique de la grammaire dans l'enseignement du français et des langues. Savoirs savants, savoirs experts et savoirs ordinaires*, Paris, Didier.
4. Beacco, Jean-Claude, 2018, *L'altérité en classe de langue. Pour une méthodologie éducative*, Paris, Didier.
5. Bourguignon, Claire, 2010, *Pour enseigner les langues avec le CECRL: clés et conseils*. Paris, Delagrave.
6. Candelier, Michel (coord.) 2012, *Un cadre européen pour les approches plurielles des langues et des cultures,* http://carap.ecml.at/CARAP/tabid/2332/language/fr-FR/Default.aspx.
7. Conseil de l'Europe, 2001, *Cadre Européen Commun de Référence pour les Langues : apprendre, enseigner, évaluer,* Paris, Les Editions Didier, https://rm.coe.int/16802fc3a8.
8. Conseil de l'Europe, 2018, *Cadre européen commun de référence pour les langues: apprendre, enseigner, évaluer. Volume complémentaire avec de nouveaux descripteur*s, https://rm.coe.int/cecr-volume-complementaire-avec-de-nouveaux-descripteurs/16807875d5.
9. Coste, Daniel; Cavalli, Marisa, 2015, *Éducation, mobilité, altérité. Les fonctions de médiation de l'école*, Unité des Politiques linguistiques DGII – Direction générale de la démocratie, Conseil de l'Europe, https://edoc.coe.int/fr/apprentissage-des-langues/7918-education-mobilite-alterite-les-fonctions-de-mediation-de-lecole.html
10. Cuq, Jean Pierre; Gruca, Isabelle, 2017 (quatrième édition), *Cours de didactique du français langue étrangère et seconde*, Éditions PUG.
11. David, Catherine; Abry, Dominique, 2018, *Classes multi-niveaux et pédagogie différenciée*, Paris, Hachette FLE.
12. Defays, Jean-Marc; Delbart, Anne-Rosine; Hammami, Samia; Saenen, Frédéric, 2014, *La littérature en FLE. États des lieux et nouvelles perspectives*, Paris, Hachette FLE.
13. Eid, Cynthia; Oddou, Marc; Liria, Philippe, 2019, *La classe inversée*, Paris, CLE International.

14. Guichon, Nicolas: Tellier, Marion (dir.), 2017, *Enseigner l'oral en ligne. Une approche multimodale*, Paris, Didier.
15. Hidden, Marie-Odile, 2013, *Pratiques d'écriture. Apprendre à rédiger en langue étrangère*, Hachette FLE.
16. Houles, Emmanuelle; Blin, Béatrice; Beacco, Jean-Claude; Riba, Patrick; Lepage, Sylvie (2011): *Niveau B1 pour le français. Un référentiel*, Paris, Didier.
17. Huber, Michel, 2020, *Apprendre en projets. La pédagogie du projet-élèves* (3e éd.), Lyon, Chronique sociale.
18. Muller, Catherine; Borgé, Nathalie, 2020, *Aborder l'oeuvre d'art dans l'enseignement des langues*, Paris, Didier.
19. Silva, Haydée, 2008, *Le jeu en classe de langue*, Paris, CLE International.
20. Springer, Claude ; Huver, Emmanuelle, 2011, *L'évaluation en langues*, Paris, Didier.
21. Tagliante, Christine, 2006, *La classe de langue*, Paris, CLE International.
22. Véronique, Daniel (dir.), 2009, *L'acquisition de la grammaire du français langue étrangère*, Paris, Didier.

b. Gramatică practică și teoretică (ortografie/fonetică, morfologie, sintaxă, pragmatică, lexicologie)

23. Charaudeau, Patrick, 2019 (2e édition), *Grammaire du sens et de l'expression*, Fribourg, Lambert Lucas.
24. Charmeux, Eveline, 2014, *Enseigner le vocabulaire*, Lyon, Chronique Sociale.
25. Crépieux Gaël, 2022, *100% FLE - Vocabulaire essentiel du français B1* (livre + didierfle.app), Paris, Didier.
26. Franco, Elisabeth; Grégoire, Maïa; Kostucki, Alina; Thiévenaz, Odile, 2017, *Grammaire progressive du français - Niveau intermédiaire (A2/B1) - Livre + CD + Appli-web* (4ème édition), CLE International
27. Glaud, Ludivine; Lannier, Muriel; Loiseau, Yves; Perrard, Marion; Rimbert, Odile, 2015 (2022 – Livre numérique), *Grammaire essentielle du français A2*, Paris, Les Éditions Didier.
28. Glaud, Ludivine; Loiseau, Yves; Merlet, Elise; Perrard, Marion; Rimbert, Odile, 2015 (2022 – Livre numérique), *Grammaire essentielle du français B1*, Paris, Les Éditions Didier.
29. Goliot-Lété, Anne; Miquel Claire, 2017, *Vocabulaire progressif du français - Niveau intermédiaire (A2/B1)* (Livre + Audio téléchargeable + Appli-web - 3ème édition), Paris, CLE International.
30. Grevisse, Maurice; Goosse, André, 2016 (15e édition), *Le Bon Usage*, Louvain-la-Neuve, De Boeck Supérieur.
31. Miquel, Claire, 2024, *Nouvelle Grammaire en dialogues – Niveau intermédiaire (B1)* (Livre + Audio en ligne), CLE International.
32. Niklas-Salminen, Aïno, 2023 (5e édition), *La lexicologie*, Malakoff, Armand Colin.
33. Pagel, Dario; Madeleni, Édith; Wioland, François, 2012, *Le rythme du français parlé*, Hachette FLE.
34. Petitmengin, Violette; Fafa, Clémence, 2017, *La grammaire en jeux*, Fontaine, PUG.
35. Riegel, Martin ; Pellat, Jean-Cristophe ; Rioul, René, 2024 (9e édition), *Grammaire méthodique du français*, Paris, PUF/Humensis.
36. Wilmet, Marc, 2010 (5e édition), *Grammaire critique du français*, Paris, Bruxelles, De Boeck Duculot.

b. Literatură și civilizație

37. Allouache, Ferroudja; Blondeau, Nicole, 2008, *Littérature progressive de la francophonie - Niveau intermédiaire (B1/B2), Paris,* CLE International.
38. Riquois, Estelle, 2019, *Lire et comprendre en FLE*, Paris, Hachette.
39. Barthe, Marie; Chovelon, Bernadette, 2016, *Je vis en France : vingt lectures faciles pour découvrir la civilisation française*, PUG.
40. Blondeau, Nicole; Né, Marie-Françoise, 2019 (2e édition), *Littérature progressive du français - Niveau intermédiaire (B1/B2)*, Paris, CLE International.
41. Eid, Cynthia; Patouma, Judith, 2025, *Contes, mythes et légendes. Le storytelling en classe de FLE* - Techniques et pratiques de classe, Paris, CLE International.
42. Riquois, Estelle, 2019, *Lire et comprendre en français langue étrangère*, Hachette FLE.
43. Steele, Ross, 2019, *Civilisation progressive du français - Niveau intermédiaire (A2/B1)* (Livre + Livre-web + Audio téléchargeable en ligne, Corrigés), Paris, CLE International.

B. Resurse și instrumente digitale utile

a. Resurse multimedia (dicționare, articole științifice, documente audio-video, fișe pedagogice etc.)

1. http://www.lepointdufle.net/
2. https://ro.ifprofs.org/
3. http://apprendre.tv5monde.com/
4. http://enseigner.tv5monde.com/
5. https://www.tv5mondeplus.com/ro
6. https://savoirs.rfi.fr/fr/APPRENDRE-ENSEIGNER
7. http://www.leplaisirdapprendre.com

8. http://www.bonjourdefrance.com /
9. https://www.clemi.fr/
10. https://www.thegrammaruniversity.com/drfrench/index.php?lng=fr
11. https://www.educavox.fr/
12. https://www.france-education-international.fr/
13. http://www.flevideo.com/
14. https://www.partajondelfdalf.com/
15. https:// www.arte.tv/fr/
16. https://parlonsfrancais.francophonie.org
17. https://www.ortholud.com
18. https://www.iletaitunehistoire.com
19. http://www.cnrtl.fr/
20. https://www.larousse.fr/
21. https://dictionnaire.lerobert.com/
22. https://www.dictionnaire-academie.fr/
23. https://www.academie-francaise.fr /
24. https://gallica.bnf.fr/accueil/fr/html/accueil-fr
25. https://www.youtube.com

b. Platforme și aplicații utile pentru conceperea și exploatarea materialelor didactice

1. **AhaSlide -** https://ahaslides.com/ - creare de prezentări interactive cu sondaje, quiz-uri și voturi live
2. **Amara** - https://amara.org/ - creare de subtitrări educaționale
3. **Anchor** - https://anchor.fm/ - crearea de podcasturi audio / video
4. **Animaker** - https://www.animaker.com/ - crearea de imagini și conținut video
5. **Asq.ro** - https://asq.ro/ - crearea de teste și materiale online
6. **Autocrat Google Workspace** - https://workspace.google.com/marketplace/app/autocrat/539341275670 - crearea de documente colaborative
7. **Biteable** - https://biteable.com/ - crearea de conținut video
8. **Book Creator** - https://bookcreator.com/ - cărți digitale multimedia pentru proiecte educaționale
9. **Bookwidgets** - https://www.bookwidgets.com/ - crearea de exerciții și teste interactive
10. **Busuu** - https://www.busuu.com/en/register?learning=fr - lecții scurte, interactive, corectare
11. **Capcut** - https://www.capcut.com - aplicație editare video
12. **Canva** - https://www.canva.com - realizarea de proiecte creative, postere, portofolii
13. **Clipchamp** - https://clipchamp.com/fr/ - realizarea de înregistrări și materiale video
14. **Coggle** - https://coggle.it/ - crearea de hărți mentale
15. **Edpuzzle -** https://edpuzzle.com/ - creare de videoclipuri, teste, proiecte interactive
16. **Genially** - https://genially.com/ - crearea de conținut interactiv și animat
17. **InVideo** - https://invideo.io/ - crearea de videoclipuri educaționale cu ajutorul șabloanelor și editării online
18. **Iteach** - https://iteach.ro/ - platformă de partaj profesional
19. **Kahoot** - https://kahoot.com/fr/ - quizuri, sondaje și activități educative
20. **Knowt** - https://knowt.com/ - crearea de podcasturi și notițe online
21. **Learning Apps** - https://learningapps.org/ - crearea de exerciții intteractive
22. **Lino.it** - http://en.linoit.com/ - creare de postere online
23. **Liveworksheets** - https://www.liveworksheets.com/ - crearea de documente colaborative
24. **Livresq** - https://livresq.com - lecții interactive, manuale școlare
25. **Microsoft Teams for Education -** https://www.microsoft.com/ro-ro/education/products/teams - pentru proiecte video și activități colaborative
26. **MozaWeb** - https://mozaweb.com/ - bibliotecă media digitală
27. **Padlet** – https://padlet.com/ - platforme pentru crearea de materiale vizuale interactive
28. **Pexels** - https://www.pexels.com - fotografii gratuite
29. **Piktochart** - https://piktochart.com/ - crearea de infografice și prezentări
30. **Popplet** - https://www.popplet.com/ - crearea de hărți mentale
31. **Porolingo** - https://download.cnet.com/learn-french-listening-and-speaking/3000-20414_4-78533392.html - aplicație cu explicații clare și teste de gramatică
32. **PosterMyWall** - https://www.postermywall.com/ - crearea de postere online
33. **Powtoon** - https://www.powtoon.com/ - creare de clipuri video
34. **Prezi** - https://prezi.com/ – creare de prezentări

35. **ProProfs** - https://www.proprofs.com/ - realizare de teste
36. **Quizalize** - https://www.quizalize.com/ - crearea de quiz-uri educative
37. **Quizlet** – https://quizlet.com – fișe de vocabular tematice
38. **Savoir écrire -** https://www.savoir-ecrire.fr/mooc2026 - crearea și publicarea de texte
39. **Scientix** - http://scientix.eu/ - resurse online pentru profesori
40. **Screencast -o-matic** - https://screencast-o-matic.com/ - crearea de înregistrări și prezentări video
41. **Survey Monkey -** https://fr.surveymonkey.com/ - crearea de teste și formulare online
42. **Testmoz -** https://testmoz.com/ - crearea de teste online
43. **Vocaroo** - https://vocaroo.com/ – instrument pentru înregistrare audio și partajare de fișiere audio
44. **Wayground** - https://wayground.com/ – generare de teste
45. **WordArt** - https://wordart.com/ - crearea de colaje de cuvinte
46. **Wordwall** - https://wordwall.net - crearea de activități educaționale interactive și imprimabile

Anexa 3 - Limba spaniolă

SUGESTII METODOLOGICE

Teme recomandate:

1. Universul personal al adolescenților (familie, prieteni, colegi, stiluri de viață, activități de petrecere a timpului liber, relații interpersonale, pasiuni, evenimente specifice, valori)
2. Școala și educația (activități extrașcolare, metode de învățare, motivație, proiecte școlare)
3. Alimentația și sănătatea (alimente preferate, alimentație echilibrată, stil de viață sănătos)
4. Universul social al adolescenților (relații sociale, egalitate de șanse și respect față de ceilalți, voluntariat, relația cu instituțiile publice)
5. Civilizație urbană, civilizație rurală și viață cotidiană
6. Mediul înconjurător (poluarea, reciclarea; comportamente ecologice; schimbări climatice; campanii de protecție a mediului)
7. Țări, regiuni, orașe (turism responsabil; obiective culturale și turistice; destinații preferate; planuri de vacanță)
8. Tehnologie și comunicare (rețele sociale; media; siguranța online; dependența de tehnologie; cyberbullying; inovații, aplicații digitale; inteligența artificială)
9. Viața profesională (meserii, ocupații)
10. Diversitatea spațiului lingvistic spaniol/hispanic: geografie, istorie și patrimoniu cultural

Teme de proiecte colaborative:

1. Interviu fictiv cu o personalitate celebră din spațiu hispanic/ Entrevista ficticia con una persona de notoriedad del mundo español.

2. Voluntariat fără frontiere/ Voluntariado sin fronteras – proiect Erasmus+ imaginar: prezentarea unei acțiuni interculturale.

3. Primar pentru o zi/ Alcalde por un día – prezentarea agendei de lucru.

4. **Antologia emoțiilor/ La antología de las emociones** – redactarea pe echipe a unor scurte texte narative sau lirice ale căror teme să fie un sentiment sau o emoție.

5. **Teatro Juvenil en español**: În echipe scriu și interpretează scenete teatrale în spaniolă pe teme cotidiene (ex.: relații sociale), integrând reflecții personale, negociere de roluri și justificări detaliate ale emoțiilor.

6. **Orașul ecologic al viitorului/ Ecociudades del futuro** – propuneri de oraș sustenabil (poster digital, plan urban verde).

7. **Tinerii și tehnologia/ Los jóvenes y la tecnología** – crearea unui blog/vlog/ forum sau podcast despre pericolele noilor tehnologii.

8. **Opinia mea contează/ Mi opinión cuenta** – crearea unui material/instrument digital în care să-și exprime opinia pe o temă de actualitate.

9. **Tur virtual cultural al spațiului hispanic/ Recorrido cultural del espacio español**: Echipele creează un tur virtual (Genially) al unui oraș/ a unei țări, incluzând colaje, descrieri detaliate, interviuri fictive și identificarea diferențelor culturale.

10. **Provocările migrației/ Los retos de la migración** – mini-documentar cu o persoană care a trăit experiența migrației.

Gramatică funcțională (acte de vorbire / funcții ale limbii, inclusiv convenții socioculturale) și elemente de construcție a comunicării:
- a solicita și a oferi indicații / instrucțiuni:
Folosirea imperativului afirmativ și negativ, a infinitivului și a construcțiilor cu condiționalul: *¿Te/ Le importaría decirme? ¿Podría decirme…? Siéntese. ¿Cómo podría...? No vuelvas tarde. No lavar a máquina. ¿Podrías bajar un poco la radio, por favor?*

- a situa în timp și spațiu:
folosirea verbelor *estar/ haber,* a adverbelor de timp și loc;
folosirea prepozițiilor de timp (*desde hace*, *hace*…, *dentro de*, *en* etc.);
folosirea prepozițiilor și a locuțiunilor prepoziționale de loc (*enfrente de*/ *delante de, junto a*, *en el medio (de)*, *al fondo (de)*, *en los alrededores (de)*, *al principio (de)*, *al final (de)* etc.).

- a face și a accepta invitații / propuneri:
folosirea verbelor *apetecer* și *gustar* pentru formularea unei invitații (*¿Te apetecería un refresco? ¿Le gustaría a tu hermana salir este fin de semana?*);
folosirea diverselor expresii pentru a accepta o propunere sau o invitație: *Perfecto/ Estupendo; Vale, podemos quedar; Con mucho gusto; Bueno, si insistes...*

- a descrie persoane, locuri, rutine, activități:
folosirea verbelor *ser/ estar;*
folosirea timpului prezent (rutina la prezent) și imperfect (rutina la trecut).

- a relata evenimente/ întâmplări:
reluarea timpurilor verbale care se referă la prezent și trecut;
indicarea circumstanțelor (loc, timp, cauză-efect);
utilizarea unor conectori cronologici de organizare a relatării (*primero, entonces, luego, mientras, finalmente*).

- a exprima o opinie:
folosirea diverselor expresii și a verbelor *creer, parecer*: *En mi opinión*, *Desde mi punto de vista,* (*A mí*) *me parece que*.., *Me parece que te equivocas*, *Pienso que*…, *No creo que (+ presente de subjuntivo).*

- **a formula ipoteze:**
utilizarea adverbelor de probabilitate: *quizás, tal vez, probablemente, posiblemente + subjuntivo/indicativo*;
utilizarea viitorului pentru ipoteze în prezent *(¿Dónde estará…?/ Tendrá…)*;
utilizarea construcțiilor *Es posible que.../ Puede que.../ Supongo que.../ Imagino que.../ Me parece que...*

- a exprima condiția:
utilizarea condiționalului prezent (*Vendría a tu fiesta, pero estoy fuera de la ciudad.*);
exprimarea condiției: *Si + presente de indicativo + presente de indicativo/ Si + presente de indicativo + futuro* simple/ *Si + presente de indicativo + imperativo* (*Si quieres, te acompaño./ Si me ayudas, terminaré más pronto./ Si tienes dinero suficiente, cómprame uno.*).

- a exprima o dorință:
utilizarea verbelor *querer, desear, apetecer, esperar, preferir + infinitivo/ que + subjuntivo (Espero llegar a tiempo./ Espero que llegues a tiempo)*;
utilizarea construcțiilor *me gustaría / me apetecería + infinitivo (Me gustaría viajar a México.);*
utilizarea construcției nominale *mi sueño es* + infinitiv/ *que* + subjonctiv prezent *(Mi sueño es abrir mi propio negocio./ Mi sueño es que abramos nuestro propio negocio.)*;
ojalá + subjuntivo presente (Ojalá llueva mañana.).

- a exprima acordul/ dezacordul:
utilizarea unor construcții pentru exprimarea acordului: *Comparto tu opinión./ Respeto tu opinión, pero no la comparto./ Pienso lo mismo./ Estoy totalmente de acuerdo contigo./ Eso es exactamente lo que pienso./ Sin duda.*
utilizarea construcțiilor pentru exprimarea dezacordului: *Puede ser, pero…/ Sin embargo,…/ No necesariamente./ Depende./ No lo veo así./ En parte tienes razón, pero…/ Desde mi punto de vista, no es correcto.*

- a exprima intenția / a face planuri de viitor:
utilizarea perifrazei *ir a + infinitiv (Vamos a cenar con mis padres.);*
utilizarea viitorului simplu pentru planuri sau predicții generale în viitor (*Trabajaré en una empresa internacional.*);
utilizarea construcțiilor *querer + infinitivo/ pensar + infinitivo/ tener la intención de + infinitivo/ estar pensando en + infinitivo (Estoy pensando en aprender a pintar.).*

- a justifica (un punct de vedere/ o alegere/ o preferință):
utilizarea construcțiilor *Creo que…/ En mi opinión…/ Desde mi punto de vista…/ A mi parecer…/ Considero que… (Creo que el cambio climático es un problema urgente, porque afecta a todo el planeta./ Desde mi punto de vista, es mejor vivir en el campo.);*
utilizarea construcțiilor *Prefiero… porque…/ He elegido… ya que…/ Me gusta más… debido a que…/ Opto por… porque…* (*Prefiero el cine al teatro porque me relaja más.*)

- a exprima reacții și emoții (surpriză, teamă, bucurie, regret, tristețe):
utilizarea construcțiilor *¡Qué sorpresa!/ ¡No me lo puedo creer!/ ¡Increíble!/ ¡Impresionante!/ ¡Vaya!/ ¡Anda!/ Me sorprende que + subjuntivo/ ¡No me digas! (¿Te vas a casar? ¡Qué sorpresa!)*;
utilizarea construcțiilor *Me da miedo que + subjuntivo/ Temo que + subjuntivo (Me da miedo que no lleguen a tiempo.)*;
utilizarea construcțiilor *Me alegro de que + subjuntivo/ Es genial que + subjuntivo (Me alegro de que vengas con nosotros.)*;
utilizarea construcțiilor *Me arrepiento de + infinitivo/ Lamento que + subjuntivo (Me arrepiento de decir eso.)*;
utilizarea construcțiilor *Qué pena.../ Qué lástima.../ Es una tristeza que + subjuntivo (Qué pena que no puedas venir.).*

- a solicita clarificări:
utilizarea condiționalului *(¿Podría explicarlo con más detalle, por favor?*);
utilizarea parafrazării *(¿Quieres decir que…?/ ¿Lo que estás diciendo es que…?/ Si entiendo bien, ¿tú crees que…?)*;

- a reformula enunțuri:
utilizarea construcțiilor *Es decir…/ O sea…/ En otras palabras…/ Dicho de otro modo…/ Lo que quiero decir es que…/ Para que se entienda mejor… (No estoy de acuerdo con la decisión. Es decir, creo que no fue la mejor opción./ Hay que entregar el trabajo mañana. O sea, no tenemos mucho tiempo.).*

- a redacta un text de opinie:
utilizarea convențiilor și formulelor tipice unui text de opinie pentru introducerea argumentelor, desfășurarea argumentării, introducerea contraargumentelor și concluzie: *En mi opinión..../ Primero..., / Además,.../ Sin embargo,.../ En resumen, ...*

- a gestiona schimburi de opinii:
utilizarea unor construcții pentru a formula o opinie: *En mi opinión.../ Desde mi punto de vista.../ Creo que.../ Pienso que.../ A mi parecer.../ A mi modo de ver... (En mi opinión, los jóvenes deberían tener más libertad para elegir.);*
utilizarea unor întrebări pentru a cere opinia interlocutorului: *¿Qué opinas tú?/ Y tú, ¿qué opinas?*
¿Estás de acuerdo?/ ¿Tú qué piensas sobre eso?;
utilizarea construcțiilor specifice schimbului de opinii: *Ahora que lo mencionas.../ Tienes un punto.../ Puede que + subjuntivo/ Quizá + subjuntivo (Puede que tengas razón./ Quizá me equivoque.);*
utilizarea altor construcții specifice: *En resumen.../ Podemos estar de acuerdo en que...*

RESURSE EDUCAȚIONALE
Următoarele propuneri constituie exemple orientative de proiectare a unor sarcini de lucru specifice predării/învățării limbii spaniole ca limbă străină:

Exemple de activități de învățare

Activitățile propuse reprezintă sugestii de desfășurare a anumitor activități corelate cu competențele specifice. Cadrul didactic are posibilitatea de a utiliza suporturile indicate în contexte de învățare diferite, în funcție de particularitățile colectivului de elevi.

Activitatea 1: *Emociones en el Caparazón* – Activitate de literatură
Competențe specifice vizate:
3.4: Identificarea informațiilor esențiale în texte literare simple.
4.3: Redactarea unui text în care se exprimă un punct de vedere.

Propósitos educativos:
Los alumnos comprenderán el sentido global de un fragmento literario de "Cuentos de la selva" de Horacio Quiroga (ej. *La tortuga gigante*) (https://www.radiobutia.com/wp-content/uploads/2020/04/Cuentos-de-la-selva-Horacio-Quiroga.pdf); identificarán las ideas principales y expresarán opiniones sobre emociones (ej. *Me sorprende que...* o *Me alegro de que...*); redactarán una reseña corta.
Materiales:
Fragmento impreso de "La tortuga gigante"; fichas con preguntas *(¿Quién?, ¿Cuándo?, ¿Qué emociones transmite?)*; apoyo visual (imágenes de la selva sudamericana).
Pasos detallados:
1. Introducción (15 minutos):
Lectura colectiva del fragmento de *La tortuga gigante* (aprox. 1-2 páginas seleccionadas). Discusión guiada sobre el contexto cultural (selva sudamericana) y el tema principal (solidaridad, naturaleza). Los alumnos apuntarán personajes y emociones clave (ejs.: gratitud, valentía).
2. Actividad principal (30 minutos):
- En parejas, los alumnos completarán una ficha: asociarán ideas principales con párrafos (ejs.: La tortuga ayuda al hombre.; El hombre decide irse a la selva.; La vida en la selva es difícil.; El hombre salva a una tortuga herida.; La tortuga se recupera gracias al hombre.).
- Responderán a preguntas (ejs.: *¿Dónde ocurre la historia?; ¿Qué problema tiene el protagonista? ; ¿Cómo lo ayuda la tortuga?; ¿Por qué está el hombre agradecido?; ¿Qué emociones sentiste al leer?; ¿La tortuga representa algo para ti?; ¿Por qué el final te hace sentir triste/ aliviado/esperanzado?); ¿Qué valores transmite esta historia?; ¿Qué parte del cuento te pareció más emotiva?; ¿Crees que la tortuga actuó por instinto o por gratitud?).*
- Escribirán una reseña corta (5-7 frases) con una opinión personal sobre el texto leído.
3. Presentación y reflexión (15 minutos):
Las parejas compartirán sus reseñas; la clase identificará diferencias de opinión (ej.: Creo que la tortuga es un héroe, pero mi compañero piensa que es solo un animal.).
4. Tarea: Actividad creativa:
Crear viñetas o escribir el bosquejo de una carta de opinión desde la perspectiva de la tortuga o del hombre, justificando con citas del texto.

Activitatea 2: *Ordenando eventos cotidianos* – Activitate cu componentă remedială
Competențe specifice vizate:
1.3: Extragerea de informații specifice dintr-o conversație despre subiecte cotidiene.
2.2: Relatarea experiențelor cu integrarea emoțiilor.

Propósitos educativos:
Los alumnos ordenarán cronológicamente los eventos del documento audio escuchado; relatarán experiencias personales con emociones (ej. me alegro de que...); se consolidarán los contenidos aprendidos, dedicándoles una especial atención a los alumnos con dificultades de aprendimiento.
Materiales:
Audio, con conversaciones (ej. diálogos sobre un día en la escuela); fichas con textos incompletos; tarjetas con imágenes para apoyo visual.
Pasos detallados:
1. Introducción (15 minutos):
Escucha de un diálogo (ej. dos amigos narran una excursión); los alumnos completarán una tabla con eventos (cuándo, qué, emociones).
2. Actividad principal (25 minutos):
En grupos, los alumnos ordenarán tarjetas con eventos (ej. Primero voy a clase, luego como con amigos.) y añaden emociones (ej. Me parece divertido.; ¡Qué interesante!).
3. Componente remedial (20 minutos):
Para alumnos con ritmo más lento (ej. aquellos que no hayan alcanzado el nivel A2+ del Marco de Referencia), se ofrecerán ejercicios simplificados: escucha repetida con pausas, vocabulario preaprendido y parejas de apoyo (un alumno avanzado ayudará a los demás en la tarea de completar textos incompletos).

Activitatea 3: ***Creando un póster ecológico*** **– Activitate cu instrumente digitale, adaptată pentru elevii cu CES**
Competențe specifice vizate:
4.2: Redactarea de texte informative scurte.
5.4: Identificarea diferențelor culturale.
Propósitos educativos:
Los alumnos crearán un póster informativo sobre el medio ambiente; identificarán diferencias culturales (ej.: las técnicas adecuadas para la reutilización y el reciclado en España vs. en Rumanía); usarán herramientas digitales.
Materiales:
Aplicación Genially (para pósteres interactivos); imágenes/ vídeos cortos sobre la ecología.
Pasos detallados:
1. Introducción (10 minutos):
Visualización de un vídeo corto (ej.: reciclaje en Barcelona, https://www.youtube.com/watch?v=NLGk1BuKt0M); relflexión sobre diferencias culturales.
2. Actividad principal (30 minutos):
En grupos pequeños, los alumnos crearán un póster en Genially con descripciones (ej.: En España, reciclan más porque...) e imágenes.
3. Adaptación para NEE (TDAH):
Pasos cortos (máx. 5 minutos/actividad), elementos visuales interactivos (botones clicables en Genially), pausas de movimiento; parejas con roles claros para mantener el enfoque; opción de escuchar un material audio en lugar de leer el texto.
4. Presentación (20 minutos):
Recorrido virtual de los pósteres; retroalimentación rápida.
Activitatea 4: ***Mediando un intercambio cultural*** **– Activitate de mediere**
Competențe specifice vizate:
5.1: Transferul mesajelor între interlocutori.
5.4: Identificarea elementelor culturale comune.
Propósito educativo:
Desarrollar la competencia de mediación lingüística y cultural, tal como la define el Marco Común Europeo de Referencia para las Lenguas (MCER) y su Volumen Complementario (2020).
Materiales:
Mensajes en rumano (ej. descripciones de tradiciones rumanas); fichas para traducción/transferencia.
Pasos detallados:
1. Introducción (15 minutos):
Reflexión sobre diferencias culturales (ej. Navidad en España vs. Rumanía).
2. Actividad principal (30 minutos):
Los alumnos recibirán mensajes en rumano (ej. *En Rumanía, bebemos vino caliente en Navidad, cantamos villancicos, etc.*); producirán un mensaje de respuesta adaptando el contenido del mensaje inicial a la realidad cultural de España, e insistiendo en los aspectos comunes de ambas culturas. (ej. *En España también celebran la Navidad cantando villancicos.*).
3. Mediación (15 minutos):
Juego de roles – un alumno media la conversación entre dos compañeros (uno hablará en rumano, el otro en español). La actividad del mediador se centrará en la correcta recepción y utilización de contenidos culturales y lingüísticos.

Activitatea 5: ***Así soy yo y mi lugar especial*** **– Activitate cu instrumente digitale**
Competențe specifice vizate:
2.1. Descrierea detaliată a unor persoane, personaje, locuri, aspecte din viața cotidiană (obiceiuri, rutine etc.), prin raportarea la propria experiență.
2.2. Relatarea unor experiențe sau a unor evenimente, cu integrarea reflecțiilor, emoțiilor și atitudinilor personale.
Propósitos educativos:
Describir personas y lugares integrando emociones y sentimientos.
Usar:
1. Adjetivos para describir el aspecto físico y el carácter de las personas: *alto/a, simpático/a, tranquilo/a, alegre, etc.*
2. Expresiones de sentimiento: *Me siento feliz cuando…, Me encanta…, Me relaja…, Me da miedo…* .
Instrumentos digitales sugeridos:
- Padlet: para compartir descripciones breves con imágenes incluidas.
- Canva / Genially: para crear una presentación visual o póster final.
- WordArt / Photopea (opcional): para añadir una nube de palabras con adjetivos.
Descripción de la tarea:

Lluvia de ideas (5 minutos)
En Padlet, cada alumno escribirá 3 adjetivos que describen su personalidad y 3 sentimientos que experimenta al encontrarse en su lugar favorito.
Ejemplos: Adjetivos: creativo/a, amable, soñador/a.
Sentimientos: me siento libre, tranquilo/a, feliz.
2. Descripción de sí mismo y de un lugar (10 minutos)
En el mismo Padlet, cada alumno redactará dos mini párrafos:
Párrafo 1: Descripción personal (aspecto físico + carácter + emociones).
Ej.: Soy una persona alegre y curiosa. Tengo el pelo castaño y los ojos verdes. Me gusta escuchar música porque me hace sentir inspirada.
Párrafo 2: Descripción de un lugar significativo (real o imaginario) e integración de sentimientos.
Ej.: Mi lugar especial es la playa. El sonido del mar me relaja y me hace olvidar el estrés. Cuando camino por la arena, me siento libre y feliz.
3. Interacción oral (5–8 minutos)
En grupos pequeños (breakout rooms o clase presencial), los alumnos presentarán la descripción de su persona y comentarán similitudes o diferencias con las de sus compañeros.
Ejemplo de interacción:
Yo también me siento tranquila en la naturaleza.
Tu lugar favorito parece muy interesante. Me gustaría visitarlo.
4. Producto final estético (tarea o clase siguiente)
En Canva o Genially, cada alumno creará un póster digital titulado *Así soy yo y mi lugar especial*, que incluya:
- una foto o ilustración representativa;
- dos párrafos (yo + lugar);
- una nube de palabras con adjetivos o sentimientos;
- selección libre de colores, fondos, iconos.
El producto final se exportará como imagen y se compartirá en el Padlet de la clase.

Activitatea 6: *Mi lista de deseos* – Activitate cu instrumente digitale
Competență specifică vizată:
4.3. Redactarea unui text concis, pe teme din domeniile de interes ale tinerilor, în care se exprimă un punct de vedere susținut de o justificare coerentă

Propósitos educativos:
Expresar deseos propios y ajenos:
Con infinitivo: Quiero viajar a Roma. Me gustaría aprender a tocar la guitarra.
Con subjuntivo: Espero que tú vengas. Ojalá (que) mis amigos puedan visitarme.
Herramientas digitales sugeridas:
Jamboard / Padlet (para crear y compartir listas de deseos)
Canva (para convertirlo en póster final)
Descripción de la tarea:
1. Lluvia de ideas (5 minutos)
En /Padlet, cada alumno escribirá 3 deseos relativos a la propia persona usando infinitivo.
Ejs.: Quiero viajar a México./ Me gustaría correr un maratón.
2. Expresar deseos relativos al interlocutor o a otra persona
(5–7 minutos)
Los alumnos seleccionarán a un compañero y escribirán 3 deseos usando verbos en subjuntivo presente.
Ej.: Espero que puedas ir conmigo de vacaciones./ Ojalá encuentres un buen trabajo.
3. Producción oral (5–8 minutos)
Cada alumno leerá su lista de deseos.

4. Producto final estético (o tarea)
5. En Canva, crearán un mini–póster o tarjeta digital *Mi lista de deseos* con 6 frases (3 con infinitivo + 3 con subjuntivo) y lo exportarán como imagen.

Prueba escrita de español

Apellido y nombre: _____
Fecha: _____
Nota: _____

Lee el siguiente texto publicitario que anuncia un producto revolucionario.

1. Elige la opción correcta, según el texto: (15 puntos)

a) ¿*Cómo ayuda* la EcoSmart Bottle a la protección del medio ambiente?
A) Se conecta con otras personas para compartir agua.
B) **Está fabricada con materiales reciclados.**
C) Utiliza sensores para ahorrar energía.

b) ¿Cuál es *la manera más eficaz de limpiar* la botella?
A) Lavarla con jabón y agua tibia.
B) Utilizar su sistema **de autolimpieza con luz ultravioleta.**
C) Limpiarla con productos químicos especiales.

c) ¿Qué función tiene la aplicación de móvil a la que se conecta la EcoSmart Bottle?
A) Mide la calidad del agua y controla la temperatura.
B) Registra el bienestar diario y ofrece consejos personalizados.
C) Permite compartir datos con otros usuarios y crear retos de hidratación.

2. Indica si las siguientes afirmaciones son verdaderas o falsas y justifica con el texto. (9 puntos)

a. La botella se limpia con productos químicos. (V/F)
b. La aplicación ofrece consejos personalizados. (V/F)
c. El diseño del producto es pesado y poco práctico. (V/F)

2. Menciona dos características de la botella que la convierten en un asistente personal en cuestiones de salud. (8 puntos)

4. Nombra una característica de la botella relacionada con la responsabilidad para el medio ambiente o la salud y una característica relacionada con la estética del producto. (7 puntos)

5. Un alumno ha leído el texto publicitario sobre EcoSmart Bottle y debe explicárselo a otro compañero que no lo conoce. Rellena el diálogo con las frases adecuadas. (21 puntos)

Alumno A (ha leído el texto): He leído un anuncio sobre un producto llamado EcoSmart Bottle. Es una botella inteligente.
Alumno B (no lo conoce): ¿Inteligente? ¿Qué significa eso?
Alumno A.....
Alumno B: ¡Qué interesante! ¿Y cómo se limpia?
Alumno A:.....
Alumno B: Eso suena a producto ecológico. ¿Qué más tiene?
Alumno A:.....
Alumno B: Creo que me gustaría probarla.

6. Redacta un texto breve (8–10 líneas) en el que presentes un producto digital o ecológico que consideres innovador. Menciona su utilidad, dos características y una ventaja para el usuario. (30 puntos)

Notă: Toate subiectele sunt obligatorii.
Timp de lucru: 50 minute.
Se acordă 10 puncte din oficiu.

Prueba escrita de español
Barem de evaluare și de notare

1. Elige la opción correcta, según el texto: (3 răspunsuri corecte x 5 puncte = 15 puncte)

a) B **(Está fabricada con materiales reciclados).**
b) B (**Su sistema de autolimpieza con luz ultravioleta).**
c) B) Registra el bienestar diario y ofrece consejos personalizados.

2. Indica si las siguientes afirmaciones son verdaderas o falsas y justifica con el texto.
(1,50 p – răspuns corect + 1,50 punct justificare corectă x 3 puncte = 9 puncte)

La botella se limpia con productos químicos . → FALSO
☞ Parte del texto: *"...sin necesidad de productos químicos."*
La aplicación ofrece consejos personalizados. → VERDADERO
☞ Parte del texto: *"...te ofrece consejos personalizados."*
El diseño del producto es pesado y poco práctico. → FALSO
☞ Parte del texto: *"...con un diseño moderno y ligero..."*

3. Menciona dos características de la botella que la convierten en un "asistente personal" en cuestiones de salud.
(2 răspunsuri corecte x 4 puncte = 8 puncte)

Respuesta esperada: Mide la cantidad de agua que consumes y te envía recordatorios para que te mantengas hidratado.

4. Nombra una característica de la botella relacionada con la responsabilidad para el medio ambiente o con la salud y una característica relacionada con la estética del producto. (2 răspunsuri corecte x 3,50 puncte = 7 puncte)

Responsabilidad (Materiales reciclados / Sistema de autolimpieza UV) y estética del producto (Diseño moderno y ligero).

5. Un alumno ha leído el texto publicitario sobre EcoSmart Bottle y debe explicárselo a otro compañero que no lo conoce. Rellena el diálogo con las frases adecuadas. (3 răspunsuri x 7 puncte = 21 puncte)

Respuesta esperada
Alumno A (ha leído el texto): He leído un anuncio sobre un producto llamado *EcoSmart Bottle*. Es una botella inteligente.
Alumno B (no lo conoce): ¿Inteligente? ¿Qué significa eso?
Alumno A: *Pues, mide la cantidad de agua que bebes y te recuerda cuándo hidratarte. Además, se conecta con el móvil y te da consejos para tu bienestar.*
Alumno B: ¡Qué interesante! ¿Y cómo se limpia?

Alumno A: *Tiene un sistema de autolimpieza con luz ultravioleta, sin productos químicos.*
Alumno B: Eso suena a producto ecológico. ¿Qué más tiene?
Alumno A: *Está hecha con materiales reciclados y tiene un diseño moderno y ligero. Por eso es útil para la salud y también para el medio ambiente.*
Alumno B: Creo que me gustaría probarla.

5. **Redacta un texto breve (8–10 líneas) en el que presentes un producto digital o ecológico que consideres innovador. Menciona su utilidad, dos características y una ventaja para el usuario.** (30 puntos)

Respectarea cerinței: tip de producție [2p.], număr de rânduri [0,5p.] / = 2,5p.
Corectitudine socio-lingvistică (adaptare la context) / = 2,5p.
Calitatea exemplelor : = 5 p.
Coerență și coeziune: articulatori logici [2p.], forme pronominale anaforice [2p.] și fraze de tranziție [1p.] = 5 p.
Corectitudine morfosintactică; ortografie gramaticală = 10p.
Pertinența vocabularului și folosirea corectă în context; ortografie lexicală = 5p.

Se vor depuncta:
- greșelile lexicale majore/ inadecvarea la context: 0,25 p;
- greșelile gramaticale majore (ser/ estar; concordanța timpurilor, folosirea timpurilor verbale, schimbarea valorii gramaticale prin accent grafic): 0,25 p;
- utilizările greșite ale unei prepoziții: 0,10 p.

Exemple de proiecte colaborative

PROYECTO TEATRAL: "Escenas de mi vida escolar"

Duración: 2-3 sesiones de 50 minutos
Dominio de contenido: Vida cotidiana y educación
Tema: La vida escolar desde una perspectiva personal y crítica
COMPETENCIAS ESPECÍFICAS:
1. Expresarse oralmente con fluidez, corrección y creatividad en situaciones comunicativas reales o simuladas.
2. Comprender y producir textos dialogados coherentes y adecuados al contexto.
3. Valorar la lengua como medio de expresión artística y cultural.
4. Colaborar con el grupo, respetando opiniones y asumiendo responsabilidades.

Propósitos educativos:
P1: Utilizar el español con naturalidad para expresar emociones, conflictos y opiniones.
P2: Crear un guion teatral breve con estructura narrativa clara (inicio, conflicto, desenlace).
P3: Representar una escena con entonación, ritmo y gestualidad adecuadas.
P4: Reflexionar sobre valores y relaciones dentro del entorno escolar.
CONTENIDOS
a) Conceptuales:
- Vocabulario de emociones, relaciones interpersonales y entorno escolar.
- Estructura del texto teatral: acotaciones, diálogos, escenas.
- Registro formal e informal del lenguaje.
b) Procedimentales:
- Escritura colaborativa del guion.
- Ensayo y puesta en escena.
- Análisis de actuaciones (auto y coevaluación).
c)Actitudinales:
- Trabajo cooperativo y respeto por la diversidad de ideas.
- Expresión de empatía y reflexión sobre la convivencia escolar.

DESARROLLO DE LA ACTIVIDAD: (por sesiones de 50 minutos)
Sesión 1: Exploración y escritura del guion
1. Lluvia de ideas: situaciones típicas del colegio (conflictos, amistad, exámenes, redes sociales, etc.).
2. Selección del tema y de los personajes.
3. Redacción del guion teatral (máx. 3-4 páginas).

4. Revisión del texto, corrección lingüística y verificación de la coherencia narrativa.

Sesión 2: Ensayo y puesta en escena
1. Lectura dramatizada.
2. Trabajo sobre la pronunciación, entonación y lenguaje corporal.
3. Presentación de las escenas ante la clase.

Sesión 3 (opcional): Debate y reflexión final
1. Comentarios sobre las temáticas abordadas (acoso, presión social, motivación).
2. Valoración del aprendizaje y de la cooperación en grupo.

EVALUACIÓN:
1. Producción escrita
2. Expresión oral
3. Observación directa / rúbrica oral
4. Participación
5. Autoevaluación y coevaluación

RECURSOS
- Hojas de trabajo o Google Docs para guiones.
- Diccionarios bilingües y herramientas digitales.
- Aula o espacio escénico.
- Cámara o móvil para grabar las escenas.

Opcional:
Realizar un festival escolar de microteatro en español, con presentaciones abiertas ante otras clases o ante las familias. Los mejores guiones podrían ser publicados en el blog del centro o en la página del proyecto.

Plantilla de autoevaluación
Proyecto *Escenas de mi vida escolar*
Nombre del alumno/a: _____
Grupo: _____
Rol desempeñado: ☐ Guionista ☐ Actor/Actriz ☐ Director/a ☐ Coordinador/a
1. Participación y colaboración
He colaborado activamente con mi grupo. ☐ Siempre ☐ A veces ☐ Nunca
He escuchado con atención las ideas de los demás. ☐ Siempre ☐ A veces ☐ Nunca
He cumplido con las tareas asignadas a tiempo. ☐ Siempre ☐ A veces ☐ Nunca
He contribuido a mantener un buen ambiente de trabajo. ☐ Siempre ☐ A veces ☐ Nunca
2. Comunicación y expresión
He utilizado el español con naturalidad. ☐ Sí ☐ Parcialmente ☐ No
He contribuido a la redacción del guion. ☐ Sí ☐ Parcialmente ☐ No
He participado activamente en la representación. ☐ Sí ☐ Parcialmente ☐ No

Plantilla de coevaluación entre alumnos
Proyecto *Escenas de mi vida escolar*
Nombre del evaluador/a: _____
Nombre del compañero/a evaluado/a: _____
Rol del compañero/a: ☐ Guionista ☐ Actor/Actriz ☐ Director/a ☐ Coordinador/a

Criterio	Excelente (3 pts.)	Bueno (2 pts.)	Necesita mejorar (1 pt.)
Participación activa	Colabora con entusiasmo y responsabilidad.	Participa regularmente.	Participa poco.
Responsabilidad	Cumple con las tareas diligente y puntualmente	Cumple con lo básico.	Entrega el trabajo tarde o incompleto.
Comunicación y respeto	Escucha y respeta a todos.	A veces respeta las ideas.	Tiene dificultades para colaborar.

Creatividad	Aporta ideas originales y constructivas.	Aporta algunas ideas.	No aporta ideas propias.
Expresión oral y gestual	Habla con claridad y expresividad.	Adecuada con errores menores.	Poco clara o insegura.

Comentario personal:
Lo que más valoro del trabajo de mi compañero/a: _____
Una sugerencia para mejorar: _____
Puntuación total: _____ / 15 puntos
☐ Excelente (13–15 pts.) ☐ Bueno (10–12 pts.) ☐ Satisfactorio (7–9 pts.) ☐ Necesita mejorar (< 7 pts.)

Rúbrica de evaluación del profesor/a

Criterio	Excelente (10)	Bueno (8)	Satisfactorio (6)	Insuficiente (4 o menos)
Guión teatral	Muy coherente, creativo y bien estructurado.	Coherente, con algunos errores menores.	Básico, con ideas poco desarrolladas.	Confuso o incompleto.
Expresión oral y corporal	Clara, fluida, con buena entonación y gestos expresivos.	Adecuada, con errores menores.	Insegura, con pronunciación o ritmo mejorables.	Difícil de entender o sin expresividad.
Trabajo en grupo	Excelente colaboración, respeto y reparto equilibrado de tareas.	Buena colaboración.	Colaboración desigual.	Escasa o nula colaboración.
Creatividad y sentido artístico	Muy original y reflexiva; transmite emociones y valores.	Adecuada, con algunas ideas originales.	Limitada o poco arriesgada.	Carece de creatividad o sentido artístico.
Reflexión y valores	Muestra empatía y análisis crítico de la vida escolar.	Muestra reflexión general.	Reflexión superficial.	No reflexiona sobre los temas tratados.
Corrección lingüística	Uso correcto y variado del vocabulario y estructuras.	Algunos errores menores.	Errores frecuentes pero comprensible.	Muchos errores que dificultan la comprensión.
Uso de herramientas digitales	Uso eficaz y creativo.	Uso correcto.	Uso limitado.	No se han utilizado adecuadamente.
Puntualidad y cumplimiento	Cumple con todas las fechas y entregas.	Cumple con la mayoría de sus tareas.	Cumple parcialmente.	No cumple con los plazos.

Puntuación total: _____ / 80 puntos
Observaciones del profesor/a:
_____
_____
_____

PROYECTO 2 adaptado para alumnos con NEE – con dificultades para prestar atención y escuchar
Mi fiesta en viñetas
Tipo de actividad: Escritura creativa digital (herramienta digital – Pixton)
Competență:
CS 4.1. Elaborarea unor descrieri coerente ale unor evenimente, activități trecute și experiențe personale

Propósitos educativos:
Al final de la actividad, el alumno podrá:
• Describir actividades cotidianas usando verbos en pasado
• Utilizar conectores cronológicos (primero, después, luego, al final);
• Crear una tira cómica estructurada lógicamente en español;
• Colaborar en parejas y ofrecer retroalimentación constructiva a sus compañeros.
Descripción de la actividad
Etapa 1 – Introducción y modelo (10 min)
El profesor muestra a los alumnos un ejemplo de tira cómica creada en Pixton, con 4 viñetas:

Se explica el vocabulario nuevo y se recuerda la estructura de la oración.
Etapa 2 – Planificación (10 min)
Los alumnos anotan en su cuaderno 4-5 momentos del evento
Etapa 3 – Creación de la tira cómica (25 min)
Los alumnos acceden a https://www.pixton.com y eligen la opción *Create your comic*.
Cada alumno:
• Personaliza los personajes (aspecto, ropa, expresiones);
• Añade bocadillos de texto con las frases escritas en español;
• Verifica la ortografía con el diccionario integrado o WordReference.
Los alumnos pueden trabajar individualmente o en parejas.
Etapa 4 – Presentación y retroalimentación (10 min)
Cada alumno presenta su historia ante la clase (1 minuto), y los compañeros pueden hacer una pregunta en español (ej. ¿A qué hora te levantaste?).
El profesor ofrece retroalimentación positiva y corrige oralmente los errores principales.
Recursos necesarios
• Ordenador/Tablet/Teléfono con acceso a internet
• Plataforma Pixton EDU
• Diccionario digital (WordReference / Reverso)
• Ficha de expresiones útiles (conectores, palabras clave si la historieta es dirigida)

Plantilla de autoevaluación
Proyecto: *Mi fiesta en viñetas*
Nombre del alumno/a: _____
Pareja de trabajo (si aplica): _____
Marca con una ✓ la opción que mejor describe tu experiencia:
1. Participación y colaboración

Ítem	Siempre	A veces	Nunca
He colaborado activamente con mi pareja o grupo.	☐	☐	☐
He escuchado con atención las ideas de mi compañero/a.	☐	☐	☐
He cumplido con las tareas asignadas a tiempo.	☐	☐	☐
He ofrecido retroalimentación constructiva a mis compañeros.	☐	☐	☐

2. Competencias lingüísticas

Ítem	Sí	Parcialmente	No
He descrito actividades usando verbos en pasado.	☐	☐	☐
He utilizado conectores cronológicos (primero, después, luego…).	☐	☐	☐
He redactado frases claras y coherentes en español.	☐	☐	☐
He ampliado mi vocabulario relacionado con eventos y rutinas.	☐	☐	☐

3. Creatividad y diseño

Ítem	Mucho	Algo	Poco
He creado una tira cómica estructurada lógicamente.	☐	☐	☐
He personalizado a los personajes y escenarios con creatividad.	☐	☐	☐
He utilizado expresiones faciales y bocadillos adecuados.	☐	☐	☐

4. Uso de herramientas digitales
¿Qué herramienta digital has utilizado?
☐ Pixton ☐ WordReference ☐ Reverso ☐ Otra: _____
¿Cómo valorarías tu uso de estas herramientas?
☐ Excelente ☐ Bueno ☐ Regular ☐ Necesito mejorar
5. Reflexión final
Lo que más me ha gustado del proyecto:
Lo que me ha resultado más difícil de aprender/ de realizar:
Una cosa que he aprendido:
Una propuesta para mejorar el proyecto en el futuro:

PROYECTO 3: ***Alcalde por un día***
Competențe specifice:
2.1. Descrierea detaliată a unor persoane, personaje, locuri, aspecte din viața cotidiană (obiceiuri, rutine etc.), prin raportarea la propria experiență;
2.3. Exprimarea unei opinii sau a unor planuri personale, clar formulate și justificate, în contexte familiare de comunicare;
4.3. Redactarea unui text simplu, pe teme din domeniile de interes ale tinerilor, în care se exprimă un punct de vedere susținut de o justificare coerentă.

1) Propósitos comunicativos:
Hablar de **planes y decisiones** en un día de trabajo.
Presentar de forma clara una **agenda** con horas, lugares y acciones sencillas.

2) Producto final
Una **agenda de un día** como alcalde con:
hora
acción
lugar (si aplica)
motivo simple con *porque*
Resultado: en **Canva** o **PowerPoint**, texto corto (3–4 frases) + presentación oral muy breve (2 min).

3) Lengua foco
Planes: voy a…, quiero…, tengo una reunión…, hay…
Lugar: en el ayuntamiento / en el centro / en un colegio / en el parque…
Tiempo: por la mañana / a las 9:00 / después / por la tarde / al final
Motivo: porque hay ruido / porque faltan árboles / porque es importante

4) Tarea guiada (pasos en aula; trabajo en parejas)
Paso A — Lista de problemas de la ciudad: ruido, basura, tráfico, pocos parques, transporte caro…
Paso B — Elige 2–3 problemas y escribe, **para cada uno, una medida que se adopta para solucionar dicho problema.**

Paso C — Completa la tabla (en Canva o PowerPoint)

Hora	Lugar	Acción	Motivo (porque…)
9:00	ayuntamiento	voy a hablar con técnicos de tráfico	porque hay muchos coches
11:30	colegio	voy a visitar un colegio	porque quiero ver el comedor
16:00	parque	voy a plantar árboles	porque hace falta sombra

Paso D — Redacción (3–4 frases)

Modelo:

Por la mañana, a las nueve, voy a hablar con técnicos de tráfico en el ayuntamiento porque hay muchos coches en el centro.

A las once y media voy a visitar un colegio porque quiero ver el comedor.

Por la tarde voy a plantar árboles en un parque porque hace falta sombra.

5) Interacción (en parejas)

Preguntas para practicar:

¿Qué vas a hacer primero como alcalde?

¿A qué hora es la primera reunión?

¿Por qué vas a hacer esa acción?

Responde siempre con plan + motivo: Voy a ___ porque ___.

6) Extensión opcional

Añadir una última frase: **Al final del día me siento…** (contento / cansado / orgulloso / nervioso).

I. Plantilla de autoevaluación

Proyecto *Alcalde por un día*

Nombre del alumno/a: _____

Pareja de trabajo: _____

Marca con una ✓ la opción que mejor describe el empeño de tu compañero/a:

1. Participación y colaboración

Ítem	Siempre	A veces	Nunca
He colaborado activamente con mi pareja.	☐	☐	☐
He cumplido con las tareas asignadas a tiempo.	☐	☐	☐
He ayudado a organizar la agenda.	☐	☐	☐

2. Competencias lingüísticas

Ítem	Sí	Parcialmente	No
He formulado frases claras y adecuadas en español.	☐	☐	☐
He presentado información oral con buena pronunciación y entonación.	☐	☐	☐
He redactado un plan diario de trabajo.	☐	☐	☐
He utilizado vocabulario relacionado con los problemas de la ciudad.	☐	☐	☐

3. Creatividad y presentación

Ítem	Mu-cho	Algo	Poco
He aportado ideas creativas.	☐	☐	☐
He contribuido a que la agenda sea interesante.	☐	☐	☐
He utilizado lugares, tiempos y motivos de forma clara.	☐	☐	☐

4. Uso de herramientas digitales

¿Qué herramienta digital has utilizado? ☐ Canva ☐ PowerPoint ☐ Otra: _____

¿Cómo valorarías tu uso de esta herramienta? ☐ Excelente ☐ Bueno ☐ Regular ☐ Necesito mejorar

5. Reflexión final
Lo que más me ha gustado del proyecto:
Lo que me ha resultado más difícil de realizar/ aprender:
Una cosa que he aprendido:
Una propuesta para mejorar el proyecto en el futuro:

II. Plantilla de coevaluación entre alumnos
Proyecto *Alcalde por un día*
Nombre del evaluador/a: _____
Nombre del compañero/a evaluado/a: _____

Marca con una ✓ la opción que mejor describe el empeño de tu compañero/a:

Criterio	Excelente (3 pts.)	Bueno (2 pts.)	Necesita mejorar (1 pt.)
Presentación oral	☐ Clara, segura y expresiva	☐ Adecuada	☐ Insegura o poco clara
Claridad de los mensajes escritos	☐ Muy claros y bien redactados	☐ Claros con algunos errores	☐ Poco comprensibles
Relevancia de los problemas	☐ Muy bien seleccionados	☐ Adecuados	☐ Poco relacionados con el tema
Creatividad de la agenda	☐ Muy original	☐ Adecuado	☐ Poco creativo
Uso de herramientas digitales	☐ Maneja bien la herramienta elegida	☐ Usa la herramienta con ayuda	☐ Tiene dificultades técnicas

Comentario personal:
Lo que más valoro de la presentación de mi compañero/a:
Una sugerencia para mejorar:

Puntuación total: _____ / **15 puntos**
☐ Excelente (13–15 pts.)
☐ Bueno (10–12 pts.)
☐ Satisfactorio (7–9 pts.)
☐ Necesita mejorar (menos de 7 pts.)

III. Plantilla de evaluación del profesor
Proyecto *Alcalde por un día*

Criterio	Excelente (10)	Bueno (8)	Satisfactorio (6)	Insuficiente (4 o menos)
Contenido de la agenda	Muy completo, coherente y bien estructurado	Adecuado y claro	Básico o superficial	Incompleto o irrelevante
Presentación oral	Clara y natural	Adecuada con algunos errores	Poco clara o insegura	Difícil de entender
Redacción de textos	Precisa, con vocabulario adecuado	Clara con errores menores	Comprensible, pero con errores frecuentes	Confusa o incorrecta
Selección de problemas y motivos	Muy relevantes y bien presentados	Adecuados	Poco relacionados	Inapropiados o ausentes
Creatividad y diseño	Original y visualmente atractivo	Correcto y funcional	Básico	Desorganizado o poco estético
Trabajo en pareja	Excelente colaboración y reparto de tareas	Buena colaboración	Colaboración desigual	Trabajo individual o desorganizado

Uso de herramientas digitales	Uso eficaz y variado	Uso correcto	Uso limitado	No se han utilizado adecuadamente.
Puntualidad	El estudiante ha cumplido con todas las fechas y plazos establecidos para el proyecto.	El estudiante ha cumplido en su mayoría con las fechas y plazos establecidos para el proyecto.	El estudiante ha cumplido parcialmente con las fechas y plazos establecidos para el proyecto.	El estudiante ha incumplido la mayoría de las fechas y plazos establecidos para el proyecto.

Puntuación total: _____ / 80 puntos
Observaciones del profesor/a:

SUGESTII METODOLOGICE – NIVEL B1

1. **Dialog *Comprendo y opino***
Elevii lucrează pe texte scurte autentice (articole ușoare, postări culturale), urmate de discuții ghidate cu întrebări care solicită o opinie.
Scopul lecției: dezvoltarea argumentării simple și a vocabularului specific.
Instrumente: Padlet, Jamboard.
2. **Ateliere de pronunție expresivă**
Mini-sesiuni de pronunție și intonație pornind de la o selecție de poezie modernă și a fragmentelor de cântece.
Scopul lecției: sensibilizare fonetică și creșterea încrederii în capacitatea proprie de exprimare orală.
Resurse: piese de Rosalía, Pablo Alborán, Vanesa Martín.
3. **Micro-dezbateri *Dos puntos de vista***
Elevii lucrează în perechi și susțin argumente pro și contra cu privire la opinii privind subiecte familiare (rețele sociale, voluntariat, școală).
Scopul lecției: consolidarea coerenței discursive la nivel B1.
Suport: fișe cu expresii utile *(en mi opinión, sin embargo, por un lado…, por otro lado…).*
4. **Metoda *Mapa mental bilingüe***
Elevii construiesc hărți mentale în română și spaniolă pentru teme lexicale sau gramaticale (ex.: conectori logici, expresii cu *tener*).
Scopul lecției: integrarea cunoștințelor și conștientizarea diferențelor lingvistice.
5. **Portfoliu digital de progres**
Fiecare elev ține un jurnal lunar de învățare în Google Docs, notând ce a învățat, ce îi este încă dificil să înțeleagă/ să rețină/ să utilizeze și ce strategii folosește.
Scopul lecției: educarea autonomie în învățare și autoevaluare.
Platforme: Google Classroom, Canva Education.
6. **Strategia *Escucha activa***
Audiții scurte de podcasturi sau clipuri autentice (nivel B1), urmate de completarea unui jurnal de audiție (*diario de escucha*).
Scopul lecției: antrenarea înțelegerii orale și a capacității de a extrage ideile principale dintr-un mesaj oral.
Surse: Podcast ELE, RNE Audios educativos.
7. **Scriere ghidată prin modele**
Se oferă modele autentice (e-mailuri, recenzii, mini-articole), iar elevii rescriu sau adaptează textele la contextul propriu.
Scopul lecției: structurarea corectă a discursului scris și stimularea creativității lingvistice.
8. ***Gramática viva* – gramatica prin acțiune**
Se explică noțiuni gramaticale prin mini-situații dramatizate (ex.: subjonctivul în contexte emoționale, timpuri verbale cu valori contrastive).
Scopul lecției: funcționalizarea noțiunilor de gramatică și aplicarea lor contextualizată.
9. **Simulări comunicative realiste**
Jocuri de rol: rezervări, interviuri, plângeri, conversații cotidiene.
Scopul lecției: dezvoltarea competenței pragmatice și stimularea naturaleței în exprimare.
Metodă: tehnica *role card* (fișe de rol distribuite aleator).
10. **Autoevaluare colaborativă**
După fiecare unitate, elevii evaluează în perechi performanța orală și scrisă pe o grilă clară.
Scopul lecției: conștientizare metacognitivă și dezvoltarea gândirii critice constructive.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

A. Bibliografie de referință pentru activități tematice și de literatură- gramatică-vocabular
a. Gramatică practică și teoretică
· Real Academia Española & Asociación de Academias de la Lengua Española, 2010, *Nueva gramática de la lengua española. Manual*, Madrid, Espasa Libros.
· Aragonés, Luis, Palencia, Ramón, 2009, *Gramática de uso del español*, Madrid, Ediciones SM.
· Bran, Răzvan, Enăchescu, Mihai, 2022, *Curso práctico de español*. Gramática II.1, Editura Universității din București.
· Brânza, Doru-Mircea, Cioba, Mianda, 2016, *Gramatică și comunicare*, Editura Universității din București.
· De Santiago Guervós, Javier, Borrego Nieto, Julio, 2008, *Manual de didáctica del español como lengua extranjera*, Madrid, SGEL.
· García Moreno, Concha, 2005, *Temas de gramática*, Madrid, SGEL.
· Gómez Torrego, Leonardo, 2011, *Gramática didáctica del español*, Madrid, Ediciones SM.
· Jacobi, Claudia, Melone, Enrique, Menón, Lorena, 2019, *Gramática en contexto*. Curso de gramática para comunicar, Madrid, Edelsa.
· Matte Bon, Francisco, 2005, *Gramática comunicativa del español*, Madrid, Edelsa.
· Moliner, María, 2003, *Gramática básica del español,* Madrid, Gredos.
· Moreno, Concha, 1995, *Curso de perfeccionamiento*, Madrid, SGEL.
· Moreno, Concha, Hernández, Carmen, Kondo, Clara Miki, 2022, *En gramática*, Madrid, Anaya ELE.
· Sánchez, Aquilino, 1995, *Gramática práctica del español para extranjeros*, Madrid, SGEL.
· Siles Artés, José, Sánchez Maza, Jesús, 1999, *Curso de lectura, conversación y redacción*, Madrid, SGEL.
· VV AA, 2024, *Español en marcha 3*, Madrid, SGEL.
b. Vocabular general și tematic
· *Diccionario práctico de sinónimos y antónimos*, 2019, Barcelona, Vox – Larousse.
· Real Academia Española, 2014, *Diccionario básico de la lengua española*, Madrid, Espasa.
· Blanco, Carmen, Serrano, Teresa, 2016, *Vocabulario temático del español*, Madrid, Edelsa.
· Coto Bautista, Vanessa, Turza Ferré, Anna, 2016, *Tema a tema B1*, Madrid, Edelsa.
· Coto Bautista, Vanessa, Turza Ferré, Anna, 2016, *Así se habla en nivel B1*, Madrid, Edelsa.
· Encinar, Ángeles, 2012, *Uso interactivo del vocabulario*. Nivel A-B1, Madrid, Edelsa.
· Fernández López-Rey, Natalia, De Gauna Moreno, María Ruiz, 2007, *En otras palabras. Vocabulario en contexto con actividades*, Madrid, Edinumen.
· Moreno Fernández, Francisco, 2017, *El español lengua extranjera en la era digital*, Universidad de Alcalá.
· Moreno, Concha, Hernández, Carmen, Kondo, Clara Miki, 2022, *En vocabulario*, Madrid, Anaya ELE.
· Samper, María & al., 2010, *Uso interactivo del vocabulario*, Madrid, Edinumen.
B. Didactica limbii spaniole
· Alonso Belmonte, Isabel, 2000, *El desarrollo de la comprensión lectora en el aula de español como lengua extranjera*, Madrid, SGEL.
· Alonso, Encina, Castrillejo Mojado, Victoria Ángeles, Javierre Ortas, Antonio M., 2012, *Soy profesor/a: aprender a enseñar*, Madrid, Edelsa.
· Carabela, 2006, *La literatura y su lugar en el aula de E/LE*, Madrid, SGEL.
· Cassany, Daniel, 2005, *Expresión escrita en L2/ELE*, Madrid, Arco Libros.
· Figueras, Neus, 2013, *Pautas para la evaluación del español como lengua extranjera*, Madrid, Edinumen.
· González Piñeiro, Manuel, 2010, *Didáctica de las lenguas modernas: Competencia plurilingüe e intercultural*, Madrid, Síntesis.
· Moreno Fernández, Francisco, 2002, *Producción, expresión e interacción oral*, Madrid, Arco Libros.
· Moreno García, Concha, 2015, *Materiales, estrategias y recursos en la enseñanza del español como 2/L*, 2ª edición, Madrid, Arco/Libros.
· Regueiro Rodríguez, María Luisa, 2014, *La programación didáctica ELE: pautas para el diseño de la programación de un curso ELE*, Madrid, Arco Libros.
· Romero Gualda, María Victoria, 2008, *Léxico del español como segunda lengua: aprendizaje y enseñanza*, Madrid, Arco Libros.

C. Resurse digitale
a. Resurse multimedia pentru comunicare și cultură
· YouTube EDU – videoclipuri educaționale autentice pentru limba spaniolă

· Amara.org – creare de subtitrări educaționale și proiecte colaborative
· Instituto Cervantes – Canal YouTube – materiale culturale și activități de civilizație
· RTVE Play – Aprendemos en casa – resurse video educaționale pentru elevi
· ARTE en español – documentare culturale și scurtmetraje subtitrate
· SpanishPod101/ Dreaming Spanish – resurse audio-video pentru nivel A1+

b. Platforme și instrumente digitale pentru practică
· Canva / Genially / Padlet – instrumente pentru crearea de materiale vizuale interactive
· Capcut – aplicație pentru editare video, subtitrare și creare de proiecte media
· Edpuzzle – https://edpuzzle.com – exerciții de comprehensiune pe baza videoclipurilor
·Microsoft Teams for Education – platformă pentru activități video și colaborative între elevi
· Fotojet – https://www.fotojet.com/ – realizare desene grafice de calitate, creare de colaje foto și editare de fotografii
· Glogster – https://edu.glogster.com/ – instrumente de design grafic online gratuit pentru creare de postere digitale interactive
· Gocongr – www.gocongr.com – instrument de creare de conținuturi de învățare
· Hemingway App – https://hemingwayapp.com – aplicație de editare text simplu și clar
· Iteach – https://iteach.ro – instrumente colaborative, cursuri online, reviste
· Kahoot – https://kahoot.com – teste interactive și activități de echipă
· Learning Apps – https://learningapps.org/ – aplicație interactivă care sprijină procesele de învățare și predare cu module interactive
· Mentimeter – https://www.mentimeter.com/ – aplicație interactivă pentru crearea de teste interactive
· Windows Movie Maker – https://moviemakeronline.com – program freeware pentru crearea sau editarea filmelor, precum și publicarea lor pe SkyDrive, Facebook, YouTube sau Flickr
· Nearpod – https://nearpod.com – lecții interactive, sondaje și jocuri educative
· Pexels – https://www.pexels.com – fotografii și clipuri video gratuite
· Quizlet – https://quizlet.com – fișe de vocabular tematice și jocuri de asociere
· SMORE – https://www.smore.com/ – instrument pentru crearea de reviste digitale
· Teachflix – https://teachflix.org – colecție gratuită de videoclipuri educative
· Voki – https://l-www.voki.com – aplicație online care permite crearea de avatare personalizate
· WAKELET – https://wakelet.com/ – instrumente de creare de portofoliin digitale
· Wordwall – https://wordwall.net – activități ludice și evaluări rapide

c. Alte resurse
· Aprender español – https://aprenderespanol.org
· Instituto Cervantes – http://cvc.cervantes.es/ensenanza/actividades_ave/aveteca.htm
· ProfeDeELE – https://www.profedeele.es
· Spanish Unicorn – https://www.spanishunicorn.com
· TODO-CLARO – https://www.todo-claro.com/e_index.php
· Ver-taal – https://www.ver-taal.com
· VideoELE – https://www.videoele.com
· Marco ELE – https://marcoele.com

Anexa 4 – Limba italiană

SUGESTII METODOLOGICE

TEME RECOMANDATE:
1. Universul personal: identitatea personală, relațiile cu cei din jur, interesele, pasiunile și influența mediului social
2. Școala și educația: viața de elev, experiențe școlare semnificative, alegeri educaționale și aspirații profesionale, meserii, ocupații
3. Stil de viață și timp liber: organizarea activităților zilnice, obiceiuri alimentare, alimentație echilibrată, activități de timp liber, călătorii, destinații preferate, planuri de vacanță
4. Aspecte ale vieții sociale a adolescenților: mijloace de transport, locuri și servicii publice, spațiul urban și rural, stiluri de viață, relația cu instituțiile publice
5. Comunicare și tehnologie: utilizarea responsabilă a tehnologiei, inteligența artificială în viața cotidiană, mass-media, rețelele de socializare și aplicațiile digitale

6. Cultură și divertisment: cărți și filme preferate, personaje și personalități care influențează gusturile și valorile adolescenților
7. Mediul înconjurător și responsabilitatea civică: principalele probleme de mediu, comportamente ecologice corecte și soluții simple pentru protejarea naturii
8. Elemente de cultură și civilizație italiană: orașe și locuri reprezentative din Italia, tradiții, stil de viață și comparații cu propriul context cultural.

TEME DE PROIECTE COLABORATIVE:
1. Cine sunt eu? / Lumea mea – Identitate și prezentare personală / Chi sono io? / Il mio mondo - Identità e presentazione personale – prezentări personale cu suport vizual, scriere creativă în formate multimodale, colaje digitale (Canva, Picsart), redactarea unui jurnal de weekend, schimb de mesaje cu un coleg italian real sau imaginar.
2. Modă și exprimare personală / Moda ed espressione personale - prezentări de stil, crearea unui look virtual. Crearea unei case de modă. Moda în Italia/ Moda în lume / Moda în România.
3. Hobby-uri / Interessi personali - filmare tip interviu: hobby-uri comune și diferite; Una giornata perfetta con il mio hobby - poveste ilustrată în Canva.
4. Viaggi / Călătorii - descrierea unor orașe (din Italia), ascultarea unor anunțuri turistice, joc de rol –agenție de turism. Realizarea unor broșuri, afișe, prezentări digitale (Canva, Adobe Express).
5. Cărți și filme / Libri e cinema - întrebări și răspunsuri pe baza unei cărți sau/și a unui film italian, audierea de recenzii, redactarea de recenzii. (Realizarea unui trailer al unui film, podcast). Sugestii de film: *Io non ho paura, Il treno dei bambini, Pinocchio*.
6. Evenimente culturale, tradiții și sărbători / Eventi culturali, tradizioni e festività - căutarea și analiza de informații de pe site-uri oficiale, realizarea unei mini-agende, a unui calendar cu cele mai importante sărbători italiene și românești. Scrierea de articole pentru blogul clasei/revistă școlară, crearea unui quiz/ kahoot. Realizarea unui poster comparativ Italia vs România.
7. Influența rețelelor sociale în viața adolescenților / L'influenza dei social network nella vita degli adolescente - realizarea unui sondaj de opinie cu privire la timpul dedicat rețelelor sociale, importanța acestora în rândul adolescenților, prezentarea pericolelor expunerii la aceste rețele (prezentări Prezi). Realizarea unor postere informative (în Canva).
8. Eu pentru planeta mea – provocarea ecologică / Io per il mio pianeta – la sfida ecologica. Giovani per l'ambiente / Piccoli gesti per salvare il pianeta –vizionare videoclipuri scurte pe tema risipei de alimente, consum responsabil, reciclare etc, crearea cu ajutorul telefonului a unui Reel în limba italiană pe această temă.
9. Campioni ai stării de bine (alimentație sănătoasă, educație pentru consum) / Campioni di benessere (alimentazione sana, educazione al consumo alimentare) - realizarea unui sondaj de opinie cu privire la obiceiurile alimentare ale colegilor/familiei/prietenilor. Realizarea unui decalog cu reguli de urmat pentru un stil de viață sănătos. Crearea unui pliant pentru a promova activitatea fizică.
10. Cucine del mondo - aromi squisiti - realizarea unei cercetări pentru a descoperi gusturi și arome din lumea întreagă. Tur culinar al lumii. Compararea bucătăriilor. Realizarea unui sondaj de opinie cu privire la preferințele culinare ale clasei/familiei/prietenilor/românilor. privește mijloacele de transport spre destinația de vacanță. Redactarea unui decalog cu norme de bună conduită în vacanță. Realizarea unui meniu internațional (antipasto romeno, primo piatto italiano, secondo piatto greco, dolce francese).

GRAMATICA FUNCȚIONALĂ (ACTE DE VORBIRE/ FUNCȚII ALE LIMBII, INCLUSIV CONVENȚII SOCIOCULTURALE) ȘI ELEMENTE DE CONSTRUCȚIE A COMUNICĂRII

- a solicita și a oferi indicații / instrucțiuni
- utilizarea/reluarea pronumelor și expresiilor interogative: *Dove? Quando? Come? Chi? Perché? Da quanto tempo? ecc*
- reluarea imperativului direct afirmativ și negativ, forme regulate și neregulate (essere, avere, stare, dare, andare, fare): *Gira a destra, Va' sempre dritto, Prendi la seconda strada a sinistra, Non attraversare con il rosso!*
- utilizarea/reluarea verbelor modale: *potere, dovere (Mi può dire…? Devi girare…)*
- utilizarea/reluarea prepozițiilor: *vicino a, davanti a, dietro, lontano da, in mezzo a, intorno a .*
- utilizarea unor conectori: *poi, dopo, infine, successivamente.*

- a situa în timp și spațiu
- reluarea modului indicativ (aprofundare și sistematizare): *presente, passato prossimo, futuro*

- utilizarea corectă a unor complemente/adverbe de timp/spațiu: *ieri, domani, tra una settimana, due settimane fa, l'anno scorso / vicino, in fondo, a sinistra, a destra, all'interno, all'esterno, dietro l'angolo*
- utilizarea corectă a unor conectori temporali și spațiali: *quando, mentre, dopo che, prima (di), finché, (non) appena, nel frattempo, intanto*

- a face și a accepta invitații / propuneri

- utilizarea imperativului, a pronumelor interogative
- utilizarea condiționalului: *Ti piacerebbe…?, Ti dispiacerebbe…?, Potresti…? Che ne diresti di …?*
- utilizarea unor construcții precum: *Vuoi venire…?, Ti va di…?, Che ne dici di…?*

- a descrie persoane, locuri, rutine, activități

- utilizarea indicativului prezent și imperfect pentru a realiza descrieri la trezent și trecut: *Prima aveva i capelli biondi, adesso è mora.*
- utilizarea adjectivelor calificative, acord în gen/număr
- utilizarea verbelor descriptive: *essere, avere, sembrare, sembrare di + infinitiv*
- reluarea verbelor reflexive: *mi sveglio, mi lavo, mi pettino ecc*
- utilizarea unor adverbe/conectori/structuri pentru a realiza descrieri de rutine și activități la prezent și trecut: *ogni giorno, di solito, la mattina, poi*

- a relata evenimente/ întâmplări

- reluarea timpurilor verbale care se referă la prezent și trecut;
- indicarea circumstanțelor (loc, timp, cauză)
- utilizarea unor conectori cronologici de organizare a relatării (*innanzitutto*, *prima, prima di, poi, dopo, allora, alla fine)*

- a exprima o opinie

- utilizarea structurilor: *Dal mio punto di vista*, *A mio parere/A mio avviso, Secondo me, (Non) Credo che, Penso che, Nella mia opinione, Per me*
- reluarea și consolidarea conjunctivului prezent și trecut
- utilizarea condiționalului prezent: *Io direi di….*
- utilizarea conectorilor: *inoltre, tuttavia, comunque, infatti*
- utilizarea structurilor impersonale/argumentative*: È meglio, È importante, È utile, Può darsi che*

- a face ipoteze

- utilizarea adverbelor de probabilitate: *Forse*, *Probabilmente*
- utilizarea viitorului pentru ipoteze în prezent: *Sarà a casa a quest'ora*
- utilizarea condiționalului pentru a face ipoteze*: Avrebbe detto qualcosa*
- utilizarea construcțiilor: *È possibile che..../ Suppongo che.../ Immagino che.../Mi sembra che.../Potrebbe essere che...*

- a exprima condiția

- exprimarea condiției: se + presente indicativo, se + futuro semplice *(Se studi, superi l'esame; Se studierai, supererai l'esame)*
- utilizarea conectorilor precum: *se, solo se, a condizione che*

- a exprima o dorință

- utilizarea verbelor: *vorrei, mi piacerebbe + infinitiv*
- utilizarea conjunctivului după *spero che, desidero che, mi auguro che*
- utilizarea unor construcții/expresii: *avere il sogno/la speranza di…*

- a exprima acordul/dezacordul

- utilizarea expresiilor precum: *Sono d'accordo con te, Hai ragione, Non penso che sia giusto, Non sono d'accordo*
- utilizarea construcțiilor adversative și limitative: *tuttavia, invece, al contrario, ma*

- a exprima intenția / a face planuri de viitor

- utilizarea construcțiilor *voglio, intendo, ho deciso di…+ infinito*
- utilizarea viitorului simplu pentru planuri sau predicții generale în viitor
- utilizarea adverbelor: *domani, il prossimo anno, in futuro, fra qualche anno/mese/settimana/giorno*

- a justifica (un punct de vedere / o alegere / o preferință)

- utilizarea construcțiilor cauzale: *perché, dato che, visto che, siccome*
- utilizarea construcțiilor argumentative: *Ho scelto… perché… / Preferisco… perché mi sento più sicuro*

- a exprima reacții și emoții (surpriză, teamă, bucurie, regret, tristețe)

- utilizarea interjecțiilor/ structurilor: *Che bello! Che peccato! Che sorpresa! Mi fa piacere/ Mi dispiace che....*
- utilizarea structurilor: *Mi sorprende che..../ Sono felice che.../ + conjunctiv*
- utilizarea construcțiilor ***Mi fa paura che + congiuntivo/ Temo che + congiuntivo (****Mi fa paura che non arrivino in tempo****.)***
- utilizarea construcțiilor ***Mi fa piacere che + congiuntivo/ È fantastico che + congiuntivo (****Mi fa piacere che sia andato tutto bene.****)***
- utilizarea construcțiilor ***Mi pento di + infinito/ Mi dispiace che + congiuntivo (****Mi pento di non aver approfittato dell'opportunità.****)***

- a solicita clarificări

- utilizarea verbelor modale la condițional, a condiționalului: *Mi potrebbe spiegare/indicare…./Vorrebbe……..Saprebbe dirmi….*
- utilizarea parafrazării: *Non ho capito bene, può spiegare di nuovo?*

- a reformula enunțuri

- utilizarea parafrazării: *In altre parole/ Vuoi dire che…? /Se ho capito bene....*
- utilizarea diferitelor construcții pentru a reformula o idee: *Vale a dire, Cioè, Ovvero, Per meglio dire, In altre parole, Per chiarire*

- a redacta un text de opinie

- utilizarea convențiilor și formulelor tipice unui text de opinie: *nella mia opinione, sono del parere che, penso che, credo che, considero che, ritengo che + congiuntivo, secondo me + indicativo*

- a gestiona schimburi de opinii

- utilizarea construcțiilor *Capisco il tuo punto di vista, ma…/Non sono d'accordo perché…/Possiamo trovare un compromesso?*
- utilizarea construcțiilor *Cosa pensi di...? Qual è la tua opinione?, Sei d'accordo con* l'affermazione...?
- utilizarea construcțiilor *In conclusione...., Si può dire che;*
- utilizarea conectorilor concluzivi: *allora, perciò, dunque, insomma.*

1. **Comprensione dell'ascolto**
   - Fragmente audio/video scurte (anunțuri, conversații, podcasturi), urmate de: completarea unor fișe de notițe (cu întrebări ghidate); identificarea de cuvinte-cheie și idei principale; indicarea unui traseu pe hartă după instrucțiuni (**Segui le istruzioni**).
   - Activități de tip „Vero/Falso" și „Scelta multipla" – pentru verificarea înțelegerii detaliilor.

Audiția se poate realiza în trei pași– identificarea contextului și temei generale; extragerea datelor concrete (nume, cifre, locuri), completarea unei diagrame Venn sau a unei mini-agende.

2. **Produzione orale**
   - Mini-dezbateri „**Due punti di vista**" – pe teme actuale (social media, ecologie, planuri de viitor), cu expresii utile afișate pe tablă:

   Dal mio punto di vista, Tuttavia, Non sono d'accordo.
   - **Jocuri de rol** realiste – pentru negociere, exprimarea emoțiilor sau reacțiilor, simulări de conversații în contexte autentice (la magazin, în vacanță, la o petrecere etc.).
   - **Minipodcast** – înregistrări cu durata de 1-2 minute pe teme actuale și de interes.
3. **Comprensione scritta: Caccia alle parole**
   - Citire de articole scurte/postări/recenzii;
   - Identificarea ideilor principale și a opiniilor;
   - Scrierea unei reacții scurte pe Padlet sau într-o „Fișă de lectură".
4. **Produzione scritta**
   - **Scriere ghidată** pe baza unor modele autentice (se oferă elevilor exemple de e-mailuri, postări de blog, articole sau jurnale; elevii le adaptează sau rescriu într-un context propriu).
   - **Scriere creativă multimodală:** povești ilustrate, postere sau colaje digitale (Canva, PPT).
   - **Scriere colaborativă** de opinii cu argumente în succesiune logică.
   - **Portofoliu digital** (Google Docs sau Canva Education): jurnal lunar cu reflecții despre învățare, feedback de la colegi/profesor; poate include texte, capturi de ecran, linkuri către proiecte digitale.
5. **Mediazione linguistica e culturale**
   - Simulări de interpretare/mediere reală: jocuri de rol în care elevii traduc/explică instrucțiuni sau mesaje între limba română și italiană.

Instrumente utile: Padlet, Wordwall, Genially, Thinglink, Kahoot, Clipuri din Rai Scuola, RAI Cultura, podcasturi pentru adolescenți, Google Docs

RESURSE EDUCAȚIONALE
Următoarele propuneri constituie exemple orientative de proiectare a unor sarcini de lucru specifice predării/învățării limbii italiene ca limbă străină:

EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE / EVALUARE / PROIECTE COLABORATIVE
Activitățile propuse reprezintă sugestii de desfășurare a anumitor activități corelate cu competențele specifice. Cadrul didactic are posibilitatea de a utiliza suporturile indicate în contexte de învățare diferite, în funcție de particularitățile colectivului de elevi.

A. ANDIAMO A UN CONCERTO! – attività di produzione orale

CS 2.4. Interacțiunea în situații variate de comunicare, pe teme din viața cotidiană și domenii de interes

Attività 1. Ti piacciono i concerti?

Sicuramente sei già stato/a a un concerto: vorresti rivivere quell'atmosfera speciale? Secondo te, che cosa offre un concerto rispetto ad altri modi di ascoltare la musica?

Leggi le seguenti motivazioni per andare a un concerto. Quali sono le tre più importanti per te? Aggiungine altre 2, poi confronta le tue risposte con quelle degli altri compagni. Avete dei punti in comune?

- ascoltare i brani più in voga
- ascoltare musica a tutto volume
- ascoltare musica dal vivo
- ballare tutta la notte
- conoscere altri fan
- conoscere dei gruppi emergenti
- conoscere di persona i cantanti, i gruppi
- divertirsi con gli amici
- fare un selfie con l'artista
- farsi fare un autografo
- _____
- _____

Dopo aver risposto alle domande, realizzare **una nuvola di parole a forma di chitarra** con le opzioni della classe.

https://www.freewordcloudgenerator.com/generatewordcloud#google_vignette.

Attività 2. Scegliere il concerto

Volete andare tutti insieme a un concerto, ma dovete ancora sceglierne uno. Il prossimo mese nella tua città ci saranno tre concerti di cantanti italiani:
¨ Annalisa, lunedì 10, ore 21.00,
¨ Achille Lauro, venerdì 14, ore 21.00,
¨ Alessandra Amoroso, sabato 29, ore 21.00.

Se non conosci i tre cantanti e per farti un'idea del tipo di musica che fanno, ascolta alcune loro canzoni su YouTube. Successivamente, valuta le canzoni scegliendo un'emoticon.

ANNALISA				
ACHILLE LAURO				
ALESSANDRA AMOROSO				

Dopo aver ascoltato le canzoni, decidi a quale concerto preferiresti andare e perché. Annota qualche motivo e presentalo alla classe.

_____

_____

Discutete le vostre motivazioni in gruppi di tre. Prendete una decisione e presentatela agli altri gruppi. Utilizzate le seguenti espressioni:

Il mio artista preferito è…	La mia opinione è che…	Mi sa che…
(Mi) sembra / pare (che)…	(Non) mi piace… perché…	Penso che…
Preferisco andare a…	Secondo me…	

B. ANDIAMO A UN CONCERTO - ACTIVITATE ADAPTATĂ PENTRU ELEVI CU CES

Tipul de CES: Deficit intelectual ușor

CS 2.4. Interacțiunea în situații variate de comunicare, pe teme din viața cotidiană și domenii de interes

Attività 1: Ti piacciono i concerti?

L'insegnante mostra una foto scattata durante un concerto.

A. Rispondi alle domande:

1. Cosa rende speciale un concerto?
2. Hai visto un concerto? (Sì o No)
3. Scegli l'immagine che preferisci:

		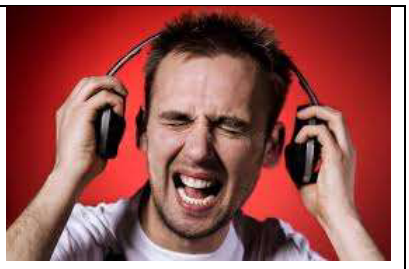

B. L'insegnante prepara delle schede grandi (tipo flashcard) per ogni motivazione. L'alunno legge le schede, ne sceglie 2 o 3 che gli piacciono di più e le attacca a una flipchart.

- ascoltare i brani più in voga
- ascoltare musica a tutto volume
- ascoltare musica dal vivo
- ballare tutta la notte
- conoscere altri fan
- conoscere dei gruppi emergenti
- conoscere di persona i cantanti, i gruppi
- divertirsi con gli amici
- fare un selfie con l'artista
- farsi fare un autografo

In seguito, un alunno disegna alla lavagna una chitarra nella quale l'insegnante attacca le 3 schede più votate in precedenza.

Attività 2: Scegliere il Concerto 🎸

L'insegnante prepara tre schede grandi (una per ogni artista: Annalisa, Achille Lauro, Alessandra Amoroso) con la loro foto. Poi fa ascoltare agli alunni de brevi brani (30-60 secondi) di musica. L'insegnante può fare gesti per indicare il ritmo (es. battere le mani lentamente o velocemente). L'alunno usa un set di tre grandi emoticon plastificate (😄 / 😳 / 😟) per votare ogni artista. Dopo ogni ascolto, lo studente mette l'emoticon scelta sulla scheda dell'artista.

Poi l'insegnante chiede agli alunni di scegliere il concerto a cui vorrebbe andare e di completare con le proprie opzioni:

Voglio andare al concerto di _____ *perché la sua musica mi fa venire voglia di* _____.

C. PROBLEMI IN ALBERGO – ACTIVITATE DE MEDIERE

CS 5.1. Transferul mesajelor între interlocutori care se exprimă clar, în cadrul unor schimburi verbale complexe, pe teme din viața cotidiană

- *La telefon* – joc de rol în care se intermediază comunicarea între interlocutori care folosesc limbi diferite de comunicare (modernă-maternă)

Attività 1. Sicuramente avete viaggiato. Quali problemi possono esserci in un albergo?
Gli studenti rispondono (in italiano o in romeno, se serve):

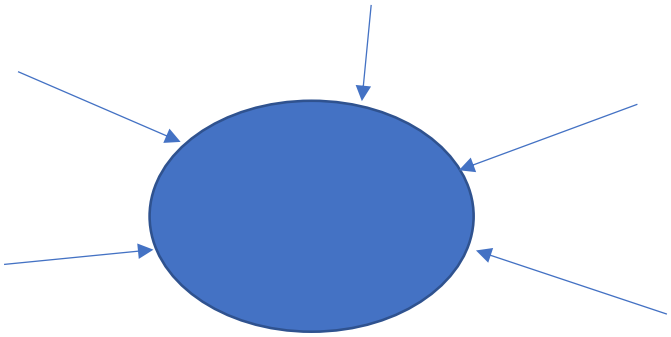

La doccia non funziona…. / Non c'è acqua calda / C'è troppo rumore…ecc.

Attività 2. Guardate il video: L'albergo ideale. Quali sono i problemi di cui i due protagonisti parlano? Ci sono parole che non conoscete? Traduciamo queste frasi, parole sconosciute.

https://www.youtube.com/watch?v=dhX5Rd8UASY

Attività 3. Immaginate di essere in un albergo italiano insieme alla nonna che non parla italiano, simulate una conversazione al telefono con il receptonist, spiegando i problemi che la nonna ha.

Adesso dividiamoci in **gruppi di tre**:

- **Lo studente A/ il receptionist** = madrelingua italiano (ha la parte italiana del video come ruolo).
- **Lo studente B/ la nonna** = madrelingua romeno (ha il ruolo dell' interlocutore romeno).
- **Lo studente C/il mediatore** = mediatore/traduttore (deve facilitare la comunicazione tra A e B, traducendo e spiegando in entrambe le lingue).

Dovete simulare una "conversazione" ispirata al video: la nonna romena comunica il problema, il receptionist riceve la traduzione dal mediatore e risponde ecc.

Prima di iniziare la conversazione
Gruppo A: Scrivete i possibili problemi.
Gruppo B: Scrivete le possibile risposte/soluzioni.

Parte 1: **Problemi del turista/della nonna**

Problema	**Spiegazione in rumeno**	**Traduzione in italiano (mediatore)**
1	_____	_____
2	_____	_____
3	_____	_____

Esempio: **Aerul condiționat nu funcționează → L'aria condizionata non funziona**

Parte 2: Risposta del receptionist
Risposta in italiano **Traduzione in rumeno (mediatore)**

_____ _____
_____ _____
_____ _____

Esempio: **Mi dispiace molto! Posso mandare subito un tecnico. → Îmi pare foarte rău! Pot trimite imediat un tehnician.**

Attività 4. Rispondete alle domande: **https://wordwall.net/it/resource/16161159/italiano/problemi-in-albergo**

D. L'EDUCAZIONE A TAVOLA – ATTIVITÀ DI PRODUZIONE ORALE

2.1. Descrierea coerentă (oral / în scris) a unor activităţi cotidiene, obiceiuri etc., utilizând comparaţii

L'educazione a tavola: in Italia e nel tuo paese le regole sono le stesse?
Descrivi oralmente per ogni situazione se nel tuo paese è: *educato, maleducato, insolito o comune* e poi descrivi il modo in cui bisogna comportarsi a tavola utilizzando espressioni come:
A tavola **devi/si deve** .....**non devi/non si deve**
puoi/ non puoi.....**si può/non si può**
è permesso/non è permesso

	educato	*maleducato*	*insolito*	*comune*
Parlare con la bocca piena				
Fumare durante il pasto				
Legare il tovagliolo al collo				
Rispondere al telefono				
Dire "buon appetito" prima di iniziare a mangiare				
Soffiare se il cibo è troppo caldo				
Appoggiare i gomiti sul tavolo				
Tenere la mano sotto il tavolo				
Mangiare gli spaghetti aiutandosi con un cucchiaio				
Versare da bere alle altre persone				

Aspettare che tutti abbiano terminato di mangiare prima di alzarsi				
Pulire il piatto con il pane				

(*Foto parlanti - Vittoria Tettamanti, Stefania Talini, Bonacci editore, Roma 2003*)
https://cupdf.com/document/bonacci-foto-parlanti.html

F. CAMMINARE FA BENE ALLA SALUTE – ATTIVITÀ DI COMPRENSIONE LETTURA E PRODUZIONE SCRITTA

CS 3.1. Înțelegerea semnificației globale și a unor detalii relevante din articole sau interviuri, pe teme din domenii tematice adaptate intereselor și nevoilor de învățare ale tinerilor

CS 4.2. Redactarea de texte informative scurte, simple și clar structurate, pe teme familiare, formulate într-un limbaj standard

Leggere attentamente il testo e scegliere la risposta giusta tra quelle proposte:

> Camminare è una delle attività più semplici, accessibili e benefiche che possiamo fare. Non richiede attrezzature particolari né iscrizioni in palestra, può essere fatta quasi ovunque e in ogni momento della giornata. Camminare, anche solo per 30 minuti al giorno, ha effetti positivi sul corpo e sulla mente. Aiuta a migliorare la circolazione, la respirazione, la postura e contribuisce a ridurre lo stress. Passeggiare in mezzo alla natura, poi, potenzia questi effetti: il contatto con l'ambiente naturale migliora l'umore, abbassa la pressione e stimola la creatività. Ecco perché molti esperti consigliano di fare almeno una breve passeggiata ogni giorno, anche solo intorno a casa.

1. Per camminare non è necessario…
A. iscriversi in palestra **B.** avere attrezzature speciali. **C**. non serve niente di particolare.
2. **Camminare fa bene…**
A. soprattutto al corpo. **B.** al fisico e alla mente. **C**. alla forma fisica.
3. Passeggiare in mezzo alla natura…
A. aumenta gli effetti positivi **B.** riduce il traffico nelle città. **C**. sviluppa l'umorismo degli uomini.
4. Camminare aiuta anche a…
A. dormire meno. **B.** potenziare i muscoli. **C**. respirare meglio.
5. Gli esperti consigliano di…
A. camminare il finesettimana. **B.** fare una passeggiata ogni giorno. **C**. non camminare vicino casa.

Utilizzando Canva o un'altra app, realizzare una presentazione in cui mettere in evidenza i benefici del camminare. Nella presentazione usare verbi all'imperativo.

G. GIOVANNI BOCCACCIO , *FEDERIGO DEGLI ALBERIGHI* - ATTIVITÀ DI LETTERATURA

CS 2.2. Relatarea unor experiențe sau a unor evenimente, cu integrarea reflecțiilor, emoțiilor și atitudinilor personale
CS 3.4. Identificarea informațiilor esențiale din recenzia unui concert/ film/ a unei cărți
CS 4.1. Relatarea coerentă și detaliată a unor evenimente, activități trecute și experiențe personale

Durata dell'attività: 2 ore

Giovanni Boccaccio, *Federigo degli Alberighi*

La nona novella del quinto giorno racconta la storia di Federigo degli Alberighi, che ama una donna ma non è ricambiato e spende tutto il suo denaro per amore. Quando rimane povero e solo, va a vivere in compagnia di un falcone che, per necessità, dà da mangiare alla donna amata. Questo gesto spinge la donna a sposarlo e a farlo di nuovo ricco.

Federigo degli Alberighi è un giovane fiorentino di ricca famiglia, bravo con le armi e molto gentile.

Monna Giovanna è una delle donne più belle di Firenze. Per ottenere la sua attenzione e il suo amore, organizza feste, spende senza misura i suoi beni, prende parte a tornei e ad altri giochi cavallereschi.

In questo modo consuma tutto il suo denaro senza ottenere alcun risultato perché monna Giovanna, bella quanto onesta, mostra di non accorgersi nemmeno di lui.

Quando finisce il denaro, Federigo non può continuare a vivere nello stesso modo, cioè da persona molto ricca, in città, ed è costretto ad andare a vivere in una sua casa in campagna, a Campi Bisenzio. Porta con sé solo il suo amato falcone, che è uno dei migliori al mondo. Lì passa le sue giornate in compagnia unicamente del falcone, con cui va a caccia, e sopporta in silenzio la sua povera condizione senza domandare aiuto a nessuno.

Un bel giorno il marito di monna Giovanna si ammala di una malattia molto grave. Quando sente che la morte si avvicina, fa testamento. È molto ricco e decide di lasciare il suo denaro al figlio, ormai abbastanza grande; e, nel caso di morte prematura del figlio, a sua moglie, che ha tanto amato.

Il marito muore e, dal momento che è rimasta vedova, monna Giovanna si occupa soltanto di suo figlio. Come tutte le donne di Firenze, è solita passare l'estate in campagna con il figlio, in una casa che non è lontana da quella di Federigo.

Qui il ragazzo incontra Federigo e diventa suo amico. Insieme a lui si diverte con gli uccelli ed i cani; in particolare gli piace molto il falcone, perché riesce a prendere gli altri uccelli mentre volano e li porta subito ai piedi del padrone. Il ragazzo vorrebbe averlo ma non ha il coraggio di chiederlo a Federigo perché sa che gli è molto caro.

Un giorno, però, il ragazzo si ammala. La madre ne soffre molto sia perché lo ama troppo e sia perché è l'unica persona cara che le è rimasta. Gli sta accanto tutto il giorno e spesso gli chiede se desidera qualcosa che può fargli piacere e farlo stare meglio. Lei farà tutto il possibile per fargliela avere. Alla fine il ragazzo le dice: "Madre mia, credo che starò meglio se potrò avere il falcone di Federigo!"

Di fronte a questa richiesta monna Giovanna comincia a pensare come fare per raggiungere lo scopo. Sa che Federigo l'ha amata per lungo tempo senza successo, e quindi si domanda se è giusto chiedergli quel falcone che è per lui l'unica compagnia, la sola ragione di vita e l'unico piacere.

Alla fine, però, vince l'amore per il figlio; così decide di accontentarlo e di andare di persona da Federigo a chiedergli il falcone. Il ragazzo, felice, subito mostra di stare meglio.

La mattina dopo monna Giovanna, in compagnia di un'altra donna, va fino alla casa di Federigo come per una passeggiata, e lo fa chiamare. Federigo è nei campi e, poiché è finita la stagione della caccia, controlla il lavoro dei contadini.

Quando sente che monna Giovanna lo desidera, corre felice verso di lei e la saluta con rispetto. La donna risponde al saluto e poi dice: "Salve, Federigo. Vengo a farvi questa visita per rendervi, un po' in ritardo, la gentilezza che mi avete mostrato quando mi avete amata per lungo tempo senza speranza. Oggi, insieme con la mia compagna, voglio rimanere a pranzo da voi."

"Monna Giovanna - risponde Federigo - l'amore che ho provato per voi mi ha reso felice e anche adesso rifarei tutto quello che ho fatto in passato e spenderei tutti i miei beni. Ma ora questa casa è molto povera. Vi prego di sedervi in giardino mentre io metto un po' di ordine e organizzo il pranzo. La moglie del mio contadino terrà compagnia a voi e alla vostra compagna."

Così Federigo va in cucina ad ordinare il pranzo, ma si accorge che non c'è niente da portare in tavola e che non ha neppure il denaro per comprare qualcosa, a meno di chiederlo al suo contadino o ad altre persone, cosa che non vuole fare perché troppo umiliante.

Mentre si guarda ancora intorno alla ricerca di qualcosa da offrire alle due donne, il suo sguardo cade sul falcone. Senza pensarci due volte, lo prende, gli tira il collo, e ordina di spennarlo e cucinarlo allo spiedo. Intanto mette sulla tavola la tovaglia bianca più bella che gli è rimasta e con viso contento ritorna in giardino a chiamare le signore perché il pranzo è pronto.

Le due donne si alzano e vanno a tavola, dove Federigo le serve con rispetto e con amore. E così, insieme con lui mangiano, senza saperlo, il falcone. Quando finiscono di mangiare, si alzano da tavola, e monna Giovanna dà inizio ad una piacevole conversazione. Ma dopo un po', quando ormai le pare il momento giusto, dice a Federigo: "Ora devo dirvi la vera ragione per cui sono venuta qui. Certamente nel passato voi mi avete giudicata dura e cattiva verso di voi, ed ora potrà sembrarvi strano che proprio io vengo a chiedervi qualche cosa. Ma le persone che non hanno figli non possono capire cosa si è pronti a fare per loro. Io ne ho uno, e non posso evitare di comportarmi come tutte le altre mamme. Voi, che pure non avete figli ma siete un uomo di grandi sentimenti, forse potrete capirmi. È per mio figlio che sono venuta qui a chiedervi un piacere che non potrete farmi facilmente perché riguarda la cosa più cara e bella che

possedete: il falcone. Mio figlio sta male e, se non avrà il vostro falcone, potrà anche morire. Perciò vi prego, non in nome dell'amore che provavate per me, ma per la vostra nobiltà d'animo, di darmi questo falcone. Mio figlio starà di nuovo bene e vi ringrazierò per tutta la vita."

Federigo, quando sente la richiesta, pensa al falcone che ha appena servito a tavola e comincia a piangere in silenzio. Monna Giovanna crede che il giovane pianga per il dolore al pensiero di doversi dividere dal suo amato falcone ed è quasi pronta a dirgli che non lo vuole più.

Federigo allora le rivolge queste parole: "Monna Giovanna, da quando ho cominciato ad amarvi la fortuna mi è stata contraria in molte occasioni. Ma forse è mio destino non stare mai in pace con lei. Quando ero ricco, non siete mai entrata nella mia casa; adesso, che ci siete venuta per chiedermi un piccolo piacere, io non posso farvelo. E ora vi dirò perché. Dovete sapere che appena siete arrivata e mi avete detto che desideravate mangiare con me, per rispetto verso di voi ho pensato di cucinare la cosa di maggior valore che avevo: il falcone. E così ve l'ho servito a tavola, messo con cura sul tagliere. Ma ora so che voi lo desideravate in un modo molto diverso, cioè vivo, e penso che non potrò mai darmi pace."

Poi va in cucina, prende le penne, le zampe e il becco del falcone e li mostra a monna Giovanna. Questa prima lo rimprovera perché ha ucciso un uccello così bello per dar da mangiare ad una donna, ma poi, in cuor suo, capisce il gesto generoso e la grandezza d'animo di Federigo.

Quindi, triste e senza speranza, torna a casa da suo figlio che, con suo grande dolore, dopo alcuni giorni muore, non si sa se per la malattia o perché non ha potuto avere il falcone.

Monna Giovanna è ormai rimasta sola ma, poiché è ancora giovane e molto ricca, i suoi fratelli le danno il consiglio di sposarsi con un altro uomo. Anche se i fratelli fanno di tutto per convincerla a prendere marito, lei non si decide.

Alla fine però, stanca di sentirsi ripetere sempre la stessa cosa, si ricorda del valore e dell'ultimo gesto generoso di Federigo, e decide di sposarlo. "Fratelli miei - dice monna Giovanna - io vorrei rimanere sola, ma se proprio devo sposarmi, non sposerò altro uomo che Federigo degli Alberighi."

Ma i fratelli le rispondono: "Che cosa dite mai? Come, volete sposare un uomo che non ha nulla al mondo?"

Riprende allora monna Giovanna: "So bene che Federigo è molto povero, ma preferisco un uomo che ha bisogno di ricchezza ad una ricchezza che ha bisogno di un uomo."

Dopo questo discorso i fratelli, che conoscono Federigo da lungo tempo, si convincono e gli danno la sorella in moglie. Da quel giorno in poi Federigo vive ricco e felice con la sua amata monna Giovanna, e diventa amministratore più attento dei loro beni.

A. Metti in ordine le idee pricipali del testo, date alla rinfusa:

1. Giovanna, rimasta vedova, va a vivere in campagna vicino alla casa di Federigo.
2. Giovanna si reca da Federigo per chiedergli di donare il proprio falcone al figlio malato.
3. Federigo ama Giovanna, ma non è riamato.
4. Il figlio di Giovanna muore.
5. Federigo va a vivere in povertà con la sola compagnia del suo falcone.
6. Giovanna sposa Federigo e lo rende ricco.
7. Federigo, che ha cucinato il falcone per Giovanna, si dispera.
8. Il figlio di Giovanna si ammala gravemente.

B. Scegli la risposta corretta per ogni domanda.

1. Per quale motivo Federigo si trasferisce in campagna a Campi Bisenzio?

a.	Per andare a caccia più facilmente con il suo falcone.
b.	Perché non ha più denaro e non può più vivere in città come un ricco.
c.	Per stare vicino alla casa estiva di Monna Giovanna

2. Qual è l'unica cosa di valore che Federigo porta con sé in campagna?

a.	Un cavallo di razza.
b.	La tovaglia bianca più bella che gli è rimasta
c.	Il suo amato falcone.

3. Qual è la vera ragione per cui Monna Giovanna decide di far visita a Federigo?

a.	Vuole ringraziarlo per l'amore che lui ha provato per lei in passato.
b.	Vuole chiedergli il falcone per curare il figlio malato.
c.	Vuole proporgli di sposarlo.

4. Quale oggetto Federigo usa per servire il falcone a tavola?

a.	Un piatto d'oro.
b.	La tovaglia più bella che ha.
c.	Il tagliere

C. Abbina la parola o l'espressione tratta dal testo al suo sinonimo:

1. Ricambiato	A. L'unica cosa rimasta
2. Consuma tutto il suo denaro	B. Virtù, valore morale
3. Sopporta	C. Non è corrisposto
4. Cara	D. Non si accorge, non presta attenzione
5. Nobiltà d'animo	E. Finisce tutte le sue risorse economiche
6. Non accorgersi nemmeno	F. Accetta e resiste a qualcosa di difficile
7. Unica compagnia	G. Amata, preziosa

D. Completa la frase scegliendo, tra le opzioni fornite, la parola che ha significato contrario a quella evidenziata in grassetto: *orgoglioso, anziana, povera, vedova, disonesta, casta.*

1. Federigo era un giovane di **ricca** famiglia, ma per amore diventa una persona _____.
2. Monna Giovanna era ritenuta **onesta**, perciò era difficile che Federigo avesse successo con lei, perché si mostrava sempre molto _____.
3. Dopo la morte del marito, Monna Giovanna non è più **sposata**, ma è rimasta _____.
4. Federigo, in un momento di grande necessità, non vuole chiedere aiuto, perché lo considera un gesto troppo **umiliante**, non vuole sentirsi _____.
5. Il marito lascia i suoi beni al figlio in caso di morte **prematura**, cioè non in caso di morte _____.

H. GIOVANNI BOCCACCIO, *FEDERIGO DEGLI ALBERIGHI* - ACTIVITATE REMEDIALĂ

CS 2.2. Relatarea unor experiențe sau a unor evenimente, cu integrarea reflecțiilor, emoțiilor și atitudinilor personale
CS 3.4. Identificarea informațiilor esențiale din recenzia unui concert/ film/ a unei cărți
CS 4.1. Relatarea coerentă și detaliată a unor evenimente, activități trecute și experiențe personale

A. Completa gli spazi liberi, scegliendo la parola giusta tra quelle proposte:

1. Servo fedele/ casa di Firenze/ armeria / falcone

Dopo aver speso tutti i suoi beni, Federigo è costretto ad andare a vivere in campagna, portando con sé solo il suo amato _____.

2. Cedere / innamorarsi/ accorgersi nemmeno / capire le sue intenzioni

Inizialmente, Federigo non ottiene alcun risultato con Monna Giovanna perché lei, bella quanto onesta, mostra di non _____ di lui, nonostante le feste e le spese.

3. Recarsi da Federigo / ignorare il desiderio del figlio /t estare la sua fedeltà / fuggire da Firenze

Il figlio di Monna Giovanna si ammala e, credendo che solo il possesso del falcone di Federigo lo possa far stare meglio, spinge la madre a _____ per accontentarlo

4. Offrire in dono / cucinare / nascondere / vendere

Non avendo nulla da offrire a Monna Giovanna per pranzo, Federigo decide di _____ il falcone, la cosa di maggior valore che possedeva.

5. Rimproverarlo / sposarlo / ignorarlo / chiedere consiglio ai frati

Monna Giovanna, colpita dalla nobiltà d'animo di Federigo, decide alla fine di _____, giustificando la scelta con la preferenza per un uomo virtuoso e bisognoso di ricchezza

B. L'insegnante crea delle flashcard:

LATO A	LATO B
Autore e opera della novella Federigo degli Alberighi	Giovanni Boccaccio, Decameron, nona novella, quinta giornata
Significato di nobiltà d'animo	L'essere grande nello spirito, indipendentemente della ricchezza.
Nome della donna amata da Federigo	Monna Giovanna
L'unica cosa che Federigo porta con sé e sua unica compagnia in campagna	Il suo amato falcone
Cosa desidera il figlio di Monna Giovanna per guarire?	Il falcone di Federigo, secondo lui solo l'uccello lo potrà far stare meglio.
Significato del termine: non è ricambiato	Non è corrisposto
Conseguenza delle spse di Federigo per amore	Consuma tutto il denaro e rimane povero, senza aver ottenuto l'amore di Monna Giovanna.
Condizione sociale iniziale di Federigo.	Giovane fiorentino di ricca famiglia, bravo con le armi e molto gentile.
Il destino del figlio di Monna Giovanna.	Muore dopo alcuni giorni, forse per malattia, forse perché non ha potuto avere il falcone.
Strategia iniziale di Federigo per conquistare Monna Giovanna.	Organizzare delle feste, spendere i suoi beni, partecipare a giochi e tornei.

ACTIVITATE DE EVALUARE

CS 3.3. Extragerea informațiilor factuale din scrisori, broșuri, articole, povestiri, în care acestea joacă un rol important și sprijină înțelegerea textului

Durata: 30 minuti

Leggi attentamente il testo e svolgi le attività indicate:

Avevo due anni. Due anni e già un amore: la finestra. Tutte le finestre.

Avevo due anni e già un odio: la minestra. Tutte le minestre. Ma più di tutte una che mi veniva imposta ogni giorno con una regolarità straordinaria.

Non è facile dire che cosa, a quell'età, poteva rappresentare la finestra. Forse uno spettacolo che solo oggi posso comprendere: l'aria, la luce, la libertà, il mondo, la vita.

Più facile è dire quello che la minestra poteva rappresentare: un cibo diventato tanto più ripugnante quanto più forzato, la falsità della vita, i problemi che con essa si annunciavano. Tutti i giorni le mie orecchie ascoltavano le lodi esagerate: quella cara, buona, santa minestrina, dalla quale sembrava dipendere l'universo. Non era possibile uscire prima di averla mangiata e, se eravamo fuori, bisognava rientrare, lasciare tutto, correre a casa per mangiarla.

Se era la nonna a farmela mangiare, e questo succedeva di rado, le cose andavano abbastanza rapidamente, perché mi metteva in soggezione.

Se era la mamma, che di persona si assumeva l'incarico, allora, lentamente, la mandavo giù, tra baci, carezze, parole dolci, rimproveri, minacce, promesse, tra due sculaccioni. Succedeva anche questo.

Quando mia madre e la nonna uscivano, era la donna di servizio che doveva farmela inghiottire. La poveretta girava con la scodella per tutta la casa per convincermi. Ballava, cantava, la metteva dovunque. Se si freddava, bisognava riscaldarla. Dopo che era stata riscaldata, bisognava farla raffreddare. Stringevo i denti rifiutandomi di ingerirla o, se ne avevo ingerita un po', la spruzzavo via con la bocca e, con un colpo di mano, facevo volare il cucchiaio.

Un giorno, presa dalla disperazione, la donna di servizio ha aperto la finestra, ha posato la scodella sul davanzale e mi ha messo lì vicino, in piedi, su una sedia. È stata un'idea geniale. Subito si è stabilito un equilibrio fra la cosa amata e quella odiata. Da quel giorno ho sempre voluto mangiare la mia minestra lì, al davanzale.

(Tratto e adattato da Aldo Palazzeschi, Stampe dell'Ottocento)

A. Scegli la risposta giusta: 20 punti

1. L'argomento principale del testo è:

a. Un ricordo d'infanzia legato al cibo e alla libertà
b. Una vacanza in campagna
c. Un gioco preferito dal narratore

2. La finestra rappresentava per il bambino:

a. Qualcosa di spaventoso
b. Un'apertura verso il mondo
c. Un luogo dove nascondersi

3. La minestra era:

a. Il piatto preferito del bambino
b. Un cibo qualsiasi
c. Un cibo odiato e imposto

4. Quale è stata alla fine la soluzione che ha funzionato?

a. Cantare e ballare
b. Mettere la scodella sul davanzale della finestra
c. Sculacciarlo

B. Indica se le affermazioni che seguono sono VERE o FALSE: 15 punti

1. La nonna riusciva a far mangiare la minestra al bambino più velocemente della madre.
2. La mamma usava soltanto rimproveri per convincere il bambino a mangiare.
3. Il bambino lanciava il cucchiaio se non voleva mangiare.
4. La finestra non aveva alcuna importanza per lui.
5. La donna di servizio ha trovato una soluzione efficace per farlo mangiare.

C. Riordina le frasi, mettendo gli eventi in ordine logico: 18 punti

___ La donna di servizio ha provato a convincerlo cantando e ballando.
___ La nonna riusciva a farlo mangiare perché lo metteva in soggezione.
___ Il bambino odiava la minestra e la rifiutava spesso.
___ La donna ha posato la scodella sul davanzale e ha messo il bambino sulla sedia.
___ Il bambino amava molto la finestra.
___ La mamma cercava di farlo mangiare con carezze, promesse o anche sculaccioni.

D. Abbina le parole al loro significato:12 punti

1. Soggezione	a. Oggetto per contenere cibo
2. Rimprovero	b. Disgustoso
3. Scodella	c. Assenza di costrizioni
4. Minaccia	d. Avvertimento di una possibile punizione
5. Libertà	e. Critica o osservazione negativa
6. Ripugnante	f. Sensazione di rispetto misto a timore

E. Classifica le parole nelle categorie opportune: *baci, finestra, minaccia, scodella, carezze, vita, libertà, cucchiaio, aria, rimproveri*. **17 punti**

AFFETTO	*RIMPROVERO/TENSIONE*	*OGGETTI*	*IDEA DI LIBERTÀ*

F. Rispondi alle domande: **20 punti**

1. Perché secondo te il bambino amava tanto la finestra? (20-25 parole)
2. Che strategie usavano gli adulti per convincerlo a mangiare? (20-25 parole)

GRIGLIA DI CORREZIONE E VALUTAZIONE

A. Scegli la risposta giusta: 4 × 5 punti = 20 punti

1. a 2. a 3. c 4. b

B. Indica se le affermazioni che seguono sono VERE o FALSE: 5 × 3 punti = 15 punti

1. **V**
2. **F** – La mamma usava baci, carezze, parole dolci, rimproveri, minacce, promesse e perfino sculaccioni.
3. **V**
4. **F** – La finestra era uno dei suoi più grandi amori.
5. **V**

C. Riordina le frasi, mettendo gli eventi in ordine logico: 6 × 3 punti = 18 punti

L'ordine corretto è:

1. Il bambino amava molto la finestra.
2. Il bambino odiava la minestra e la rifiutava spesso.
3. La nonna riusciva a farlo mangiare perché lo metteva in soggezione.
4. La mamma cercava di farlo mangiare con diversi metodi.
5. La donna di servizio provò a convincerlo cantando e ballando.
6. La donna posò la scodella sul davanzale e mise il bambino sulla sedia.

D. Abbina le parole al loro significato: 6 × 2 punti = 12 punti

1. Soggezione	f. Sensazione di rispetto misto a timore
2. Rimprovero	e. Critica o osservazione negativa
3. Scodella	a. Oggetto per contenere cibo
4. Minaccia	d. Avvertimento di una possibile punizione
5. Libertà	c. Assenza di costrizioni
6. Ripugnante	b. disgustoso

E. Classifica le parole nelle categorie opportune: *baci, finestra, minaccia, scodella, carezze, vita, libertà, cucchiaio, aria, rimproveri.* 10 X 1,5 p **= 15 punti**

AFFETTO	*RIMPROVERO/TENSIONE*	*OGGETTI*	*IDEA DI LIBERTÀ*
baci, carezze	*minacce, rimproveri*	*scodella, finestra, cucchiaio*	*libertà, aria, vita*

F. Rispondi alle domande: **2 × 10 punti = 20 punti**

1. Perché secondo te il bambino amava tanto la finestra? (20-25 parole)
2. Che strategie usavano gli adulti per convincerlo a mangiare? (20-25 parole)

N.B. 10 PUNTI D'UFFICIO

Exemple de proiecte colaborative:

1. MODĂ ŞI EXPRIMARE PERSONALĂ/ MODA ED ESPRESSIONE PERSONALE

Casa mea de modă/ La mia casa di moda

Etapele proiectului

Elevii lucrează în echipe de câte 3-4 persoane şi crează o casă de modă. În acest scop, vor avea în vedere:

- alegerea unui **nume italian** pentru brandul casei de modă (es. *Stile mio*, *Moda giovane* ecc);
- crearea unui **logo** in Canva sau altă aplicaţie preferată;
- scrierea unui **slogan scurt** în limba italiană care să reprezinte brandul ales (es. *Vesti con gusto/ Il mio stile, la mia libertà* ecc);
- crearea şi prezentarea unei **mini-colecţii** (3-5 ţinute) pentru o anumită temă: moda/abbigliamento per lo sport, moda/abbigliamento elegante, moda/abbigliamento giovanile, moda/abbigliamento per la scuola;
- fiecare ţinută va fi însoţită de o scurtă descriere: (es. *Questo è un vestito estivo/una maglietta bianca di cotone, ha le maniche corte, è leggera e comoda, perfetta per una giornata al mare.*)
- se pot folosi fotografii, colaje digitale, schiţe desenate;

- modelele pentru aceste prezentări pot fi chiar membrii echipei sau colegi de-ai lor;
- prezentările pot fi PowerPoint, video sau afiș digital;
- se pot adăuga elemente multimedia: muzică, fundaluri, efecte vizuale;

2. VIAGGI / CĂLĂTORII

Descoperind Italia / Scoprendo l'Italia

Elevii devin **ghizi virtuali** și realizează o **prezentare multimedia** despre un oraș italian ales pe care o vor prezenta în fața clasei.

Etapele proiectului:

- formarea echipelor de câte 2-3 persoane;
- căutarea de informații autentice despre:
  -poziția geografică a orașului;
  -istoria pe scurt;
  -principalele obiective turistice;
  -evenimente cultuarle, festivaluri, gastronomie locală;
  -personalități sau curiozități specifice.
- realizarea unei fișe de documentare cu vocabularul tematic (*monumenti, piazze, musei, chiese, cucina tipica, tradizioni*);
- transformarea informațiilor colectate într-o **prezentare vizuală și descriptivă**, sub una dintre formele:
  - PowerPoint / Canva / Genially / Prezi – prezentare digitală a orașului;
  - Harta digitală – cu marcaje ale principalelor obiective și scurte descrieri.
- includerea de imagini, videoclipuri scurte, muzică italiană de fundal;
- adăugarea de coduri QR către site-uri, muzee, videoclipuri despre oraș;
- opțional – folosirea unor accesorii tematice (*steaguri, hărți, fundaluri cu proiecții*).

3. CAMPIONI AI STĂRII DE BINE (ALIMENTAȚIE SĂNĂTOASĂ, EDUCAȚIE PENTRU CONSUM) / CAMPIONI DI BENESSERE (ALIMENTAZIONE SANA, EDUCAZIONE AL CONSUMO ALIMENTARE)

Campioni ai stării de bine / Campioni di benessere

Elevii explorează conceptul de stil de viață sănătos, combinând alimentatie echilibrată, activitate fizică regulată și consum responsabil.

Etapele proiectului:

- formarea echipelor de câte 4 persoane (fiecărei persoane din cadrul grupului îi va reveni o sarcină);
- alegerea unui subiect legat de sănătate, alimentație, consum responsabil sau sport;
- realizarea unui **sondaj de opinie/chestionar** simplu în rândul colegilor în funcție de tema aleasă. (Es. *Quante volte mangi frutta e verdura ogni giorno? Quante ore alla settimana pratichi sport? Quanto tempo trascorri davanti a schermi o computer?);*
- colectarea răspunsurilor și realizarea unui **grafic sau tabel** pentru prezentarea datelor;
- formularea concluziilor despre obiceiurile alimentare;
- elaborarea unei liste, a unui **decalog cu reguli simple**, clare și ușor de reținut pentru un stil de viață sănătos (Es. *Bevi almeno 2 litri di acqua al giorno; Dormi almeno 7-8 ore a notte; Cammina almeno mezz'ora ecc*);
- elaborarea unui **flyer / afiș digital** -crearea unui material vizual atractiv care să promoveze un obicei sănătos sau o activitate fizică: -flyer despre beneficiile sportului/ alimentație echilibrată;
- instrumente recomandate: Canva, Adobe Express, Genially ecc

Fiecare echipă prezintă:

4. Rezultatele sondajului;
5. Decalogul sănătății;
6. Flyerul/ posterul creat;
7. Mesajul principal: cum putem fi „**Campioni di benessere**".

GRIGLIE DI VALUTAZIONE DEI PROGETTI

SCHEDA DI AUTOVALUTAZIONE

Titolo del progetto _____
Nome dello/a studente/ssa: _____
Gruppo: _____
Ruolo svolto nel gruppo: ☐ Editore ☐ Reporter ☐ Fotografo ☐ Designer ☐ Correttore ☐ Coordinatore
Metti un ✔ sull'opzione che descrive meglio la tua esperienza:

1. Partecipazione e collaborazione

Criterio	Sempre	A volte	Mai
Ho collaborato attivamente con il mio gruppo.	☐	☐	☐
Ho rispettato le idee degli altri.	☐	☐	☐
Ho svolto i miei compiti in tempo.	☐	☐	☐
Ho contribuito alla risoluzione di conflitti o difficoltà.	☐	☐	☐

2. Sviluppo delle competenze linguistiche

Criterio	Sì	Parzialmente	No
Ho espresso interessi e preferenze quotidiane in lingua italiana.	☐	☐	☐
Ho scritto testi brevi usando connettivi semplici.	☐	☐	☐
Ho realizzato una presentazione chiara e concisa su un argomento familiare.	☐	☐	☐
Ho arricchito il mio vocabolario.	☐	☐	☐

3. Creatività e pensiero critico

Criterio	Molto	Poco	Pochissimo
Ho contribuito con idee creative.	☐	☐	☐
Ho migliorato l'estetica e il contenuto.	☐	☐	☐
Ho riflettuto su ciò che funziona bene e su ciò che può essere migliorato.	☐	☐	☐

4. Uso degli strumenti digitali

Quali strumenti digitali hai utilizzato durante il progetto? ☐ Word ☐ Canva ☐ Genially ☐ CapCut ☐ Movie Maker ☐ Altro: _____

Come valuti l'uso di questi strumenti? ☐ Eccellente ☐ Buono ☐ Accettabile ☐ Devo migliorare

5. Riflessione finale

Cosa mi è piaciuto di più del progetto: _____
Cosa mi è sembrato più difficile: _____
Una cosa che ho imparato: _____
Una proposta per migliorare il progetto in futuro: _____

SCHEDA DI CO-VALUTAZIONE TRA STUDENTI

Titolo del progetto _____
Nome del/della valutatore/valutatrice: _____
Nome del/della compagno/a valutato/a: _____
Ruolo del/della compagno/a: ☐ Editore ☐ Reporter ☐ Fotografo ☐ Designer ☐ Correttore ☐ Coordinatore
Metti un ✔ sull'opzione che descrive meglio l'attività del/della compagno/a:

Criterio	Eccellente (3 punti)	Buono (2 punti)	Da migliorare (1 punti)
Partecipazione attiva	☐ Collabora sempre con entusiasmo.	☐ Partecipa regolarmente.	☐ Partecipa poco
Responsabilità	☐ Svolge i compiti in tempo..	☐ Soddisfa le richieste di base.	☐ Dimentica i compiti o li consegna tardi.
Comunicazione e rispetto	☐ Ascolta e rispetta tutti.	☐ Ascolta e rispetta a volte.	☐ Ha difficoltà a collaborare.
Contributi creativi	☐ Offre idee originali e utili.	☐ Offre alcune idee.	☐ Non offre idee proprie.
Uso degli strumenti digitali	☐ Usa bene gli strumenti.	☐ Usa gli strumenti con aiuto.	☐ Ha difficoltà tecniche.

Commento personale:
Ciò che apprezzo di più del lavoro del/della compagno/a: _____
Un suggerimento per migliorare: _____

Punteggio totale: _____ / 15 punti
☐ Eccellente (13–15 pti) ☐ Buono (10–12 pti) ☐ Soddisfacente (7–9 pti) ☐ Da migliorare (meno di 7 pti)

SCHEDA DI VALUTAZIONE DELL'INSEGNANTE

Titolo del progetto _____
Gruppo: _____

Criterio	Eccellente (10)	Buono (8)	Soddisfacente (6)	Insufficiente (4 o meno)
Contenuto	Molto completo, vario e coerente	Coerente e adeguato	Di base e poco sviluppato	Confuso o incompleto
Stesura dei testi	Chiara, con connettivi semplici e senza errori	Chiara, con alcuni errori minori	Comprensibile, ma con errori frequenti	Difficile da capire
Espressione di interessi e preferenze	Molto chiara e naturale	Adeguata	Limitata	Poco chiara o assente
Creatività e pensiero critico	Idee originali, umorismo e riflessione	Alcune idee creative	Poche idee nuove	Nessuna creatività

Estetica e design	Molto attraente e ben organizzato	Gradevole e funzionale	Di base	Disorganizzato o difficile da leggere
Lavoro di gruppo	Ottima collaborazione tra tutti	Buona collaborazione	Collaborazione diseguale	Lavoro individuale o disorganizzato
Uso degli strumenti digitali	Uso efficace e vario	Uso corretto	Uso limitato	Nu au fost utilizate corespunzător
Presentazione orale	Chiara, sicura e ben strutturata	Adeguata	Poco chiara o insicura	Non presentata correttamente
Puntualità	Ha rispettato tutte le scadenze	Ha rispettato la maggior parte delle scadenze	Ha rispettato parzialmente le scadenze	Non ha rispettato le scadenze

Punteggio totale: _____ / 90 punti
Osservazioni dell'insegnante: _____

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

A. Bibliografie de referință pentru activități tematice și de literatură-gramatică-vocabular
Paolo E. Balboni, 2023, Grammatica italiana Più. Teoria ed esercizi per studenti stranieri, Edizioni Edilingua
Paolo E Balboni, 2019, Letteratura italiana per stranieri, Edizioni Edilingua
Laura Berrettini, Giusy Pistelli, 2021, Grammatica Italiana ELI A2-B2, Eli
Claudia Brighetti, Alice Fatone, Tania Pasqualini, 2017, Passato prossimo e imperfetto, Alma Edizione
Clelia Caraccia, Andrea Mantelli, 2024, Letteratura Vita e opere, Brevi graphic novel, Attività, Eizioni Edilingua
Monica Celi, Cinzia Medaglia, Marco Giarratana, 2019, Grammatica d'uso della lingua italiana. Teoria ed esercizi. Livelli A1-B2, Eli
Tiziana Chiappelli, Susanna Nocchi, 2006, Grammamia! Libro, Alma Edizione
Frederica Colombo, 2007, Grammatica e pratica, Eli
Alessandra Giglio, Laura Morano, 2015, Via dei Verbi 1, Edizioni Edilingua
Alessandra Giglio, Laura Morano, 2019, Via dei Verbi: Volume 2, Edizioni Edilingua
ELI Dizionario illustrato + Libro digitale online, 2019, Eli
ELI Vocabolario Illustrato + Libro digitale online, 2025, Eli
ELI Vocabolario Illustrato italiano, 2007, Eli
Alessandra Latino & Marida Muscolino, 2014, Una grammatica italiana per tutti. Vol. 1, Edizioni Edilingua
Anthony Mollica, 2002, Attività lessicali - Volume 1, Volume 2, Eli
Anthony Mollica, 2021, Ludolinguistica 1, Eli
Anthony Mollica, 2021, Ludolinguistica 2, Eli
A. Latino - M. Muscolino, 2014, Una grammatica italiana per tutti 1 (edizione aggiornata), Edizioni Edilingua
A. Latino - M. Muscolino, 2014, Una grammatica italiana per tutti 2 (edizione aggiornata), Edizioni Edilingua
Susanna Nocchi, 2022, Grammatica pratica della lingua italiana A1, B2 - Regole, esercizi, test, Alma Edizione
Rory Ryder, 2008, I verbi italiani per tutti, Edizioni Edilingua
Mina Ricci, 2022, Grammatica per ragazzi, Edizioni Edilingua
Mina Ricci, 2011, Via della Grammatica, Edizioni Edilingua
Roberto Tartaglione, 2023, Grammatica Italiana nuovo formato, Alma Edizione
Roberto Tartaglione, Verbissimo –Nuovo Formato, Alma Edizione
Roberto Tartaglione, Angelica Benincasa, 2015, Grammatica della lingua italiana Per Stranieri - 1 libro, Alma Edizione
Roberto Tartaglione, Angelica Benincasa, 2015, Grammatica della lingua italiana Per Stranieri - 2 libro, Alma Edizione
Roberto Tartaglione, Susanna Nocchi, 2006, Grammatica avanzata della lingua italiana libro, Alma Edizione
Donatella Troncarelli, Matteo La Grassa, 2017, GrammaticAvanzata, Edizioni Edilingua

B. Resurse digitale
a. Resurse multimedia pentru comunicare și cultură
- YouTube EDU – videoclipuri educaționale

- Amara.org – creare de subtitrări educaționale

b. Platforme și instrumente digitale pentru practică

- Nearpod- https://nearpod.com/
- Teachflix-https://teachflix.org/- colecție gratuită de clipuri video
- Edpuzzle- https://edpuzzle.com/
- Quizlet – quizlet.com – fișe de vocabular tematice
- Wordwall- https://wordwall.net/
- Kahoot- https://kahoot.com/
- Capcut- aplicație editare video
- Hemingway- https://hemingwayapp.com/- aplicație editare text
- Pexels- https://www.pexels.com- fotografii gratuite
- Canva / Genially / Padlet – pentru crearea de materiale vizuale interactive
- Microsoft Teams for Education – pentru proiecte video și activități colaborative
- Alma TV https://www.almaedizioni.it/alma-tv/
- https://webtv.loescher.it/

GRUP DE LUCRU – LIMBA ENGLEZĂ

Nume și prenume	Grad didactic/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
ZAMFIRESCU Mihaela	Conf.univ.dr.	Universitatea București
BUZEC Mihaela	Asist. univ. dr	Universitatea *Babeș - Bolyai*
DENEȘ Clara - Simona	Prof. gr. I	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare
BUJAN Maria	Prof. gr. I	Inspectoratul Școlar al Municipiului București
TOROK Laura	Prof. gr. I	Colegiul Național *Preparandia Dimitrie Țichindeal* - Arad
ARCOȘI Adriana	Prof. gr. I	Inspectoratul Școlar Județean Prahova
VLĂDĂU Ana-Maria	Prof. gr. I	Inspectoratul Școlar Județean Brașov
TĂNĂSESCU Dana	Prof. gr. I	Colegiul Național *I.L. Caragiale* - București
BUNĂIAȘU Roxana	Prof. gr. I	Colegiul Național *Tudor Vladimirescu* – Tg. Jiu
TOADER Iuliana Maria	Prof. gr. I	Colegiul Național *Ion Ghica* - Târgoviște
DĂNUȚ Luiza	Prof. gr. I	Liceul de Arte *Sigismund Toduță* - Deva
PITARIU Laura	Prof. gr. I, dr.	Inspectoratul Școlar Județean Sibiu
ȘERBAN Victoria	Prof. gr. I	Colegiul Național *Gheorghe Lazăr* - Sibiu
MICU Lavinia	Prof. gr. I	Inspectoratul Școlar Județean Olt
SĂRDĂRESCU Carmen	Prof. gr. I	Colegiul Național *Matei Basarab* – Rm. Vâlcea
LECA Ileana	Prof. gr. I	Colegiul Național Bilingv *George Coșbuc* – București
ANDERCO Aida	Prof. gr. I	ISJ Satu Mare
DUMITRIU Delia	Prof. gr. I	Colegiul Național *I. L. Caragiale* - București
STEGĂRESCU Alina Viorela	Prof. gr. I	Colegiul Național *Sf. Sava* - București
TITIRIȘCĂ Alina	Prof. gr. I	Colegiul Național *A. I. Cuza* - Alexandria
POP Laura	Prof. gr. I	Colegiul Național *Gheorghe Șincai* - Baia Mare
CUCUIAT Ciprian Marius Vasile	Prof. gr. I, dr.	Colegiul Național *Gheorghe Șincai* - Baia Mare
MATEI Bianca Ionela	Prof. gr. I	Inspectoratul Școlar Județean Constanța
MORTU Monica	Prof. gr. I	Colegiul Național *Gh. M. Murgoci* -Brăila
GÎȚOI Silvia	Prof. gr. I	Liceul Teoretic *Alexandru Ghica* - Alexandria
LEOTESCU Daniel	Prof. gr. I, dr.	Colegiul Național *Carol I*– Craiova
CHINDE Daniela	Prof. gr. I	Colegiul Tehnic *George Barițiu* – Baia Mare
COSTA Monica	Prof. gr. I	Școala Gimnazială *Nicolae Bălcescu* - Oradea
CHIRICU Mara Claudia	Prof. gr. I	Colegiul *Spiru Haret* - Ploiești
BUFTEA JERCAN Egina	Prof. gr. I	Colegiul *Ferdinand I* - Măneciu
ARHIP Camelia Elena	Prof. gr. I	Colegiul Național *Mihai Eminescu* - Iași
MOCANU Cristina Maria	Prof. gr. I	Colegiul Național *Costache Negruzzi* - Iași
BORDEA Constanța	Prof. gr. I	Colegiul Național *Andrei Șaguna* - Brașov
DOBOȘ Elena	Prof. gr. I	Liceul Vocațional de Arte Plastice *Hans Mattis Teutsch* - Brașov
SPĂTARU Irina Ioana	Prof. gr. I	Colegiul Național Pedagogic *Regina Maria*, Ploiești
MOISE Iudit Alexandra	Prof. gr. I	Colegiul Național Pedagogic *Constantin Brătescu* - Constanța
LERCH Cristina	Prof. gr. I	Colegiul Național *Mircea Eliade* - Reșița
IVĂNUȘ Raluca	Prof. gr. I	Colegiul Național Bilingv *George Coșbuc* - București
HISEM Gabriela	Prof. gr. I	Inspectoratul Școlar Județean Suceava
VISTERNEANU Mihaela	Prof. gr. I	Inspectoratul Școlar Județean Tulcea

STANCU Ligia	Prof. gr. I	Inspectoratul Școlar Județean Teleorman
TEREC Dana	Prof. gr. I	Colegiul Național *Gheorghe Șincai* – Cluj Napoca
BĂRBOSU Dacian	Prof. gr. I	Colegiul Național *Preparandia Dimitrie Țichindeal* - Arad
JORA Claudia	Prof. gr. I	Colegiul Național *Petru Rareș* – Piatra Neamț
TĂNASE Anca	Prof. gr. I	Colegiul *Spiru Haret* - Ploiești
PETROVAN Roxana	Prof. gr. I	Colegiul Național *Gheorghe Șincai* – Baia Mare
BUCULEI Monica - Elena	Prof. gr. I	Colegiul Național Militar *Ștefan cel Mare* – Câmpulung - Moldovenesc
STOICA Briena	Prof. gr. I	Colegiul Național *Al. Papiu Ilarian* – Tg. Mureș

COORDONATORI/RESPONSABILI/CONSULTANȚI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență
CHERCIU Rodica - Diana	Prof. gr. I, dr.	Ministerul Educației și Cercetării
SLĂVUȚEANU Gabriela - Anidora	Conf.univ.dr.	Universitatea București

GRUP DE LUCRU – LIMBA FRANCEZĂ

Nume și prenume	Grad didactic/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
DINCĂ Daniela Liliana	Prof.univ.dr.	Universitatea din Craiova
MANOLACHE Simona Aida	Conf. univ. dr	Universitatea „Ştefan cel Mare”, Suceava
ANGHEL Clementina	Prof. gr. I	Colegiul Național „Spiru Haret”, Bucureşti
COMAN Georgiana	Prof. gr. I	ISJ Prahova/ Colegiul Național „Ion Luca Caragiale”, Ploiești, jud. Prahova
TIRON Constantin	Prof. gr. I, dr.	ISJ Suceava/ Colegiul „Alexandru cel Bun”, Gura Humorului, jud. Suceava
GIOSU Constantin	Prof. gr. I	ISJ Botoşani/ Colegiul Național „A. T. Laurian”, Botoșani
SĂLĂGEAN Laura Melinda	Prof. gr. I	Liceul Tehnologic „Traian Vuia”, Tăuții Măgherăuş, jud. Maramureş
DOBRE Florentina Larisa	Prof. gr. I	Colegiul Național „Mihai Eminescu”, Buzău
POPI Dorina Loredana	Prof. gr. I, dr.	Liceul „Voltaire”, Craiova, jud. Dolj
RAICIU Mihaela Florentina	Prof. gr. I	ISJ Tulcea/ Colegiul Dobrogean „Spiru Haret”, Tulcea
MÎȚĂ Alexandru	Prof. gr. I	Liceul Teoretic „Mihail Kogălniceanu”, Vaslui
MANEA Sabina Elvira Maria	Prof. gr. I	Colegiul Național „C. Negruzzi”, Iaşi
CROITORU Florin Valeriu	Prof. gr. I	ISJ Mehedinți/ Colegiul Național Pedagogic „Ştefan Odobleja”, Drobeta-Turnu Severin, jud. Mehedinți
LĂPĂDATU Angela Gabriela	Prof. gr. I, dr.	ISJ Teleorman/ Colegiul Național Pedagogic „Mircea Scarlat”, Alexandria, jud.Teleorman
TODOR Voichița Carmen	Prof. gr. I	Colegiul Național „Gheorghe Şincai”, Cluj-Napoca
HOZAN Sonia Nicoleta	Prof. gr. I	Colegiul Economic „Nicolae Titulescu”, Baia Mare, jud. Maramureş
BUSTIUC Antoneta	Prof. gr. I	Colegiul Tehnic de Poştă şi Telecomunicații „Gheorghe Airinei”, București
BUBOLY Monica	Prof. gr. I	Colegiul Național „Andrei Mureşanu”, Bistrița, jud. Bistrița Năsăud
FĂRCĂȘANU Ion	Prof. gr. I	Liceul Teoretic „Jean Monnet”, Bucureşti

EROS Maria	Prof. gr. I	Colegiul Național „Octavian Goga”, Miercurea Ciuc, jud. Harghita
GRIGORI Cristina-Mirela	Prof. gr. I, dr.	Colegiul Național „Petru Rareș”, Piatra Neamț, jud. Neamț
LEMNEAN Irina	Prof. gr. I	Colegiul Național „Matei Basarab”, București
SANDU Daniela Cornelia	Prof. gr. I	Colegiul Tehnic „Petru Muşat”, Suceava
BEZA Minodora	Prof. gr. I	Liceul Teoretic „Constantin Noica”, Sibiu
CONSTANTINESCU Monica Gabriela	Prof. gr. I	Şcoala Gimnazială „Coresi”, Târgovişte, jud. Dâmbovița
CRĂCIUNAŞ Anamaria Ozana	Prof. gr. I	Şcoala Gimnazială nr.25, Timişoara, jud. Timiș
DIMA Oana	Prof. gr. I	Şcoala Gimnazială nr. 1 „Ecaterina Teodoroiu”/ Liceul Tehnologic „Eremia Grigorescu”, Mărășești, jud. Vrancea
VLAD Raisa Elena	Prof. gr. I	Colegiul Național „Şcoala Centrală”, București
MANEA Ruxandra Magdalena	Prof. gr. I	Colegiul Național „Dr. Ioan Meşotă”, Braşov
ZOTA Gabriela	Prof. gr. I	Colegiul Național „Şcoala Centrală”, București
IONICESCU Alina Nicoleta	Prof. gr. I, dr.	Colegiul Național „Carol I”, Craiova, jud. Dolj
MANGÎR Gabriela	Prof. gr. I	Colegiul Național „A. T. Laurian”, Botoşani
IACOB Venera-Roxana	Prof. gr. I	Colegiul Național „Alexandru Odobescu”, Pitești, jud. Argeș
BĂRĂITARU Janetta-Daniela	Prof. gr. I, dr.	Colegiul Național „Mircea cel Bătrân”, Constanța
MONE Rodica	Prof. gr. I	Colegiul Național „Mihai Eminescu”, Baia Mare, jud. Maramureș
CONSTANTIN Nicoleta-Simona	Prof. gr. I	Colegiul Economic „Virgil Madgearu”, Galați
UNGUREAN Corina	Prof. gr. I	Colegiul Național „Mihai Eminescu”, Iași

COORDONATORI/RESPONSABILI/CONSULTANȚI ȘTIINȚIFICI(15)

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență
BERBINSKI Sonia	Prof. univ.dr. habil.	Universitatea din Bucureşti - Facultatea de Limbi şi Literaturi Străine
ANGHEL Manuela-Delia	Prof. gr. I	Ministerul Educației și Cercetării
DANILIUC Luiza Maria	Prof. gr. I	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare

GRUP DE LUCRU – LIMBA SPANIOLĂ

Nume și prenume	Grad didactic/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
ȚĂRANU ILIAN Ilinca	Conf.univ.dr.	Universitatea de Vest – Facultatea de Litere, Istorie, Filosofie și Teologie, Timișoara
BRAN Răzvan	Lector. univ. dr	Universitatea din Bucureşti - Facultatea de Limbi şi Literaturi Străine

CIOBANU Mihaela	Lector. univ. dr	Universitatea din Bucureşti - Facultatea de Limbi şi Literaturi Străine
MOLNAR Loredana Bianca	Prof. gr. I	Colegiul Național „Mihai Eminescu”, Baia Mare, jud. Maramureș
PLEȘOIANU Andreea Corina	Prof. gr. I	Liceul Teoretic Bilingv „Miguel de Cervantes”, Bucureşti
TOFAN Gabriela Mihaela	Prof. gr. I	Liceul Teoretic „Emil Racoviță”, Vaslui
PĂNUȘ Letiția Casandra	Prof. gr. I	Liceul Teoretic „Nikolaus Lenau”, Timişoara, jud. Timiș
MITRUȚ Monica Alexandrina	Prof. gr. I	Colegiul Național „Elena Cuza”, Craiova, jud. Dolj
ARSENE Gabriela Ionela	Prof. gr. I	Colegiul Național „Iulia Haşdeu”, Bucureşti
RĂDULESCU Camelia	Prof. gr. I	Liceul Teoretic Bilingv „Miguel de Cervantes”, Bucureşti
PATRICHI Ecaterina	Prof. gr. I	Colegiul Național Pedagogic „Constantin Brătescu”, Constanța
ANDRECA Florina Adriana	Prof. gr. I	Colegiul Național „Elena Cuza”, Craiova, jud. Dolj
JIANU Maria	Prof. gr. I	Colegiul Național „Ion C. Brătianu”, Piteşti, jud. Argeș
LANGA Florina Magdalena	Prof. gr. I	Colegiul Național „Unirea”, Braşov
GEORGESCU Monica	Prof. gr. I	Şcoala Gimnazială „Uruguay”, Bucureşti
PUNDICHI Rodica Victoria	Prof. gr. I	Liceul Teoretic „George Călinescu”, Constanța
COMAN Iulia Luminița	Prof. gr. I	Colegiul Național „Alexandru Vlahuță”, Râmnicu Sărat, jud. Buzău
PINTILEI Daniela	Prof. gr. I, dr.	Colegiul Național „Mihai Eminescu”, Botoşani
BALAUR Beatrice Luciana	Prof. gr. I	Liceul Teoretic „Dimitrie Cantemir”, Iaşi
NOROCEL Ancuța	Prof. gr. I	Colegiul Național „Petru Rareș”, Suceava
ENII Ana Raluca	Prof. gr. I	Institutul Limbii Române Bucureşti/ Universitatea din Sevilla
DOBRE Mariana Grațiela	Prof. gr. I	Şcoala Europeană Bruxelles 1

COORDONATORI/RESPONSABILI/CONSULTANȚI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență
CIOBA Mianda Tincuța	Prof. univ.dr. habil.	Universitatea din Bucureşti - Facultatea de Limbi şi Literaturi Străine
ANGHEL Manuela-Delia	Prof. gr. I	Ministerul Educației și Cercetării
DANILIUC Luiza Maria	Prof. gr. I	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare

GRUP DE LUCRU – LIMBA ITALIANĂ

Nume și prenume	Grad didactic/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
BONCEA Mirela Ileana	Lector.univ.dr.	Universitatea de Vest din Timişoara - Facultatea de Litere, Istorie, Filosofie și Teologie
MORAR Delia Ioana	Lector. univ. dr	Universitatea „Babeş Bolyai”, Cluj-Napoca

PESEK Beatrice Elisabeta	Prof. gr. I	Colegiul Național „Dragoş Vodă”, Sighetul Marmației, jud. Maramureş
GRIGORE Daniela Ileana	Prof. gr. I	Liceul Teoretic „George Călinescu”, Constanța
ŞERBAN Alina Maria	Prof. gr. I	Colegiul Național „Nicolae Titulescu”, Pucioasa, jud. Dâmbovița
CIULTĂ Dana Claudia	Prof. gr. I	Liceul Teoretic „George Barițiu”, Cluj-Napoca
HORGA Ioana Maria	Prof. gr. I	Colegiul Național „Gheorghe Şincai”, Baia Mare, jud. Maramureş
JURCUL Loredana Ramona	Prof. gr. I	Liceul Teoretic „Jean Louis Calderon”, Timişoara, jud. Timiş
DUCU Daniela	Prof. gr. II	Liceul Teoretic „Dante Alighieri”, Bucureşti
CRĂCIUN Anca-Maria	Prof. gr. I	Colegiul Național „George Barițiu”, Cluj-Napoca
NEAGOE Maria-Carmen	Prof. gr. II	Liceul Teoretic „Dante Alighieri”, Bucureşti
IOANA Nicoleta Silvia	Prof. gr. I/ dr.	Colegiul Național „Ion Neculce”, Bucureşti
SÎNTOMA Daniela	Prof. gr. I	Liceul Tehnologic „Transilvania”, Deva, jud. Hunedoara
MAZGA Diana-Mihaela	Prof. gr. I	Liceul Teoretic „Miron Costin”, Iași
MURGU Mihaela	Prof. gr. I	Colegiul Național „Unirea”, Braşov
DOICESCU Angela Francesca	Prof. gr. I	Colegiul Național de Arte „Regina Maria”, Constanța
DABIJA Irina	Prof. gr. I, dr.	Palatul Copiilor, Iași
VÎLCEANU Ileana Daniela	Prof. gr. I	Colegiul Național „Tudor Vladimirescu”, Tg. Jiu, jud, Gorj
CONSTANTINESCU Ioana Camelia	Prof. gr. I	Liceul de Artă „Gh. Tattarescu”, Focșani, jud. Vrancea
FIGHIUC Mirela	Prof. gr. I	Liceul Teoretic „Emil Racoviță”, Vaslui
BOTEZ Liliana	Prof. gr. I	Şcoala Gimnazială „Ștefan cel Mare”/ Centrul Județean de Excelență Vaslui

COORDONATORI/RESPONSABILI/CONSULTANȚI ȘTIINȚIFICI

Nume şi prenume	**Funcție/Titlu științific**	**Instituție de apartenență**
UTALE Roxana	Conf. univ.dr.	Universitatea din Bucureşti - Facultatea de Limbi și Literaturi Străine
ANGHEL Manuela-Delia	Prof. gr. I	Ministerul Educației și Cercetării
MITACU Daniela -Alina	Prof., dr	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare

Anexa nr. 215

Programa școlară
pentru disciplina
Limba modernă 2 Intensiv

Clasa a IX-a

Trunchi comun (TC) 1h /săptămână
Curriculum de specialitate (CS) 3h /săptămână

Toate filierele, profilurile
și specializările/calificările
profesionale

- 2026 –

Anexa nr. 215
Programa școlară pentru disciplina *Limba modernă 2 intensiv,* clasa a IX-a, trunchi comun (TC) 1h/săptămână, curriculum de specialitate (CS) 3h/săptămână

- *Toate filierele, profilurile și specializările/calificările profesionale*

NOTĂ DE PREZENTARE

Prezenta programă școlară pentru disciplina **Limba modernă 2 intensiv** se înscrie în viziunea educațională stabilită prin Profilul de formare al absolventului (Ordinul ministrului educației nr. 6731/2023) și prin planurile-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, pentru clasele cu predare a unei limbi moderne în regim intensiv/bilingv, (Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 6873/2025).

Programa școlară pentru Limba modernă 2 intensiv ciclul liceal cuprinde două categorii distincte:

- Limba modernă 2 de la nivelul A1-A1+, pentru elevii care au început studiul limbii moderne 2 în clasa a V-a.
- Limba modernă 2 de la nivelul A0, pentru elevii care încep studierea unei limbi moderne noi în clasa a IX-a. În acest caz, se urmărește dezvoltarea unor competențe de bază de comunicare în limba modernă și de mediere lingvistică și culturală.

În oricare dintre cele două situații, la finalul liceului, elevii vor fi dobândit un instrument de lucru util, care le va susține parcursul academic și profesional în contextul plurilingv și multicultural al societății actuale.

1. Statutul disciplinei și timpul alocat

La clasele cu regim intensiv de predare a Limbii moderne 2, aceasta are statut de disciplină obligatorie, având alocate 4 ore pe săptămână (toate filierele și profilurile).

Timpul total alocat studiului Limbii moderne 2 în regim intensiv va fi utilizat pentru dobândirea nivelurilor CECRL care se stipulează a fi atinse la finalul ciclului liceal, după ce se va aplica un factor de ajustare (Fa), acesta putând varia între 0,85 și 0,75, în funcție de criterii precum frecvența desfășurării orelor de limbă modernă, gradul de expunere la contexte autentice de comunicare, dar și Instrucțiunea privind aplicarea unitară a prevederilor referitoare la utilizarea timpului alocat disciplinei/ domeniului de studiu, aflat la dispoziția cadrului didactic, în învățământul preuniversitar gimnazial și liceal (nr. 8/01.09.2025), după cum urmează:

	Număr total de ore prevăzute de Planurile Cadru	Număr efectiv de ore, după aplicarea Fa corespunzător	Nivelul atins la finalul ciclului liceal, conform prevederilor CECRL și ale Legii învățământului preuniversitar (LM2)	Nivelul atins la finalul ciclului liceal, conform prevederilor CECRL și ale Legii învățământului preuniversitar (LM2 de la 0)
Toate filierele și profilurile, regim intensiv de predare a limbii moderne 2	568	426 - 482,5	B1/B1+	A2+/ B1

*La stabilirea numărului total de ore alocate studiului Limbii moderne 2 intensiv s-au folosit ca reper prevederile Planurilor Cadru în vigoare cu privire la numărul de săptămâni ale unui an școlar (36 pentru clasele a IX-a – a XI-a și 34 pentru clasa a XII-a).

2. Cadrul legislativ și documente de referință

Elaborarea Programei școlare pentru **Limba modernă 2** valorifică documente de politici educaționale relevante, precum:

- Legea învățământului preuniversitar nr.198/2023, cu modificările și completările ulterioare, care reglementează regimul de studiu al limbilor moderne;
- Cadrul European Comun de Referință pentru Limbi (CECRL, 2001);
- Volumul Complementar al Cadrului European Comun de Referință pentru Limbi (CECRL2, 2018/2021);
- Recomandările Consiliului Europei (2008, 2017, 2022) privind importanța educației interculturale și lingvistice, a multilingvismului în era digitală;
- Key Competences for Lifelong Learning (Consiliul UE, 2006/2018-2019);
- O.M.E.C. nr. 6873/2025 privind aprobarea planurilor-cadru pentru învățământul liceal special cu frecvență zi, învățământul liceal cu frecvență zi, pentru clasele cu predare a unei limbi moderne în regim intensiv/bilingv,

învăţământul liceal cu frecvenţă zi, pentru clasele cu predare a disciplinei informatică în regim intensiv, şi învăţământul liceal cu frecvenţă seral/redusă;
- O.M.E.C. nr.4444/2025, privind înființarea Programului Național pentru pilotarea sistemică de planuri-cadru în învățământul liceal de stat, particular și confesional;
- Anexa nr. 1 la O.M.E.C. nr. 4350/20.06.2025 – Nota de fundamentare a planurilor-cadru pentru învățământul liceal, forma cu frecvență zi, incluzând competențele-cheie aferente Profilului de formare al absolventului (stabilite prin O.M.E. nr.6731/28.11.2023).

3. Rolul disciplinei în profilul de formare al absolventului

În contextul actual al educației centrate pe competențe, predarea limbilor moderne în ciclul liceal trebuie să răspundă diversității educaționale și să se alinieze la documentele de fundamentare curriculară, în special la Profilul de formare al absolventului de liceu și la Cadrul European Comun de Referință pentru Limbi, inclusiv la Volumul complementar, acesta din urmă oferind reperele necesare pentru dezvoltarea competențelor de receptare, producere, interacțiune și mediere.

Formarea absolventului de liceu se axează pe dezvoltarea competențelor-cheie europene, între care **competența multilingvistică** ocupă un loc central. În acest context, predarea limbilor moderne contribuie la:
- dezvoltarea **capacității de comunicare eficientă și adecvată** în contexte diverse;
- formarea **gândirii critice, reflexive și creative**;
- promovarea **competenței interculturale**, a deschiderii către diversitate și dialog;
- consolidarea **autonomiei în învățare** și a abilității de utilizare a resurselor digitale;
- pregătirea elevului pentru **mobilitate, studiu și muncă** într-un context european și global.

Elevului i se atribuie rolul de **participant activ** în procesul de învățare, iar profesorului rolul de **facilitator** și **mediator** al comunicării.

Cu alte cuvinte, studiul **Limbii moderne 2 intensiv**, conceput în conexiune cu studiul Limbii române/ materne și cu studiul Limbii moderne 1, respectiv Limbii moderne 2, contribuie în mod determinant la formarea a trei dintre cele opt competențe-cheie constitutive ale Profilului de formare al absolventului de liceu – competența de literație; competența multilingvistică; competența de sensibilizare și exprimare culturală –, precum și, în mod mai mult sau mai puțin explicit, la consolidarea altor trei competențe-cheie – competența personală, socială și de a învăța să înveți; competența civică; competența digitală. În elaborarea actualei programe pentru Limba modernă 2 intensiv, au fost luate în considerare și direcțiile de dezvoltare curriculară recomandate, în Anexa nr. 1 menționată, pentru aria *Limbă și comunicare*, mai precis:
- „conectarea literaturii, limbii și culturii cu realitatea contemporană și diversitatea culturală, cu accent pe modul în care literatura reflectă societatea, valorile și evoluția culturală, evidențiind legătura dintre textele literare și contextul istoric, social și cultural, precum și pe promovarea înțelegerii și respectului pentru diversitatea lingvistică și culturală, încurajând elevii să exploreze multiplele perspective oferite de literatura universală;
- orientarea învățării către înțelegerea și analiza problemelor societății actuale, procesul de învățare fiind direcționat și spre discutarea temelor relevante din societatea contemporană, cum ar fi migrația, digitalizarea, identitatea și schimbările sociale; prin textele studiate și activitățile propuse, elevii vor fi încurajați să reflecteze asupra acestor probleme și să-și dezvolte abilitățile de gândire critică și exprimare personală;
- accentuarea perspectivei literaturii ca expresie a identității culturale și vector de coeziune socială, în baza rolului său de a transmite tradiții, valori și experiențe umane, evidențiind contribuțiile diverselor grupuri sociale, inclusiv ale femeilor și minorităților; literatura va fi abordată ca un spațiu de întâlnire a diferitelor idei și perspective, promovând incluziunea și înțelegerea reciprocă;
- aprofundarea studiului limbilor și comunicării pentru o exprimare clară și corectă, acordând atenție elementelor fundamentale ale gramaticii și regulilor de comunicare, atât în limba română, cât și în limbile moderne; elevii vor fi ghidați să înțeleagă structura și funcțiile limbii, să comunice eficient în contexte diverse și să aplice aceste cunoștințe în situații reale, de la conversații cotidiene la prezentări și discuții formale.”

4. Raționea pedagogică, continuitatea și progresia cognitivă

Procesul de predare, învățare și evaluare a cărui proiectare se reflectă în programa școlară pentru Limba modernă 2 intensiv beneficiază de ajutorul unor instrumente precum CECRL și Volumul Complementar care descriu, cu claritate, modul în care se asigură continuitatea și progresul, de la un nivel lingvistic la următorul. Descriptorii de performanță formulați în aceste documente permit o circumscriere clară a caracteristicilor fiecărui nivel vizat de învățământul liceal – de la A0 la B1/B1+ –, facilitând planificarea demersului didactic, în vederea evoluției de la un nivel la altul și a evaluării progresului, pentru fiecare dimensiune a competenței de comunicare (receptare, producere, interacțiune și mediere).

Programa școlară pentru Limba modernă 2 intensiv promovează astfel o viziune integrată, în care cunoștințele lingvistice servesc ca suport pentru dezvoltarea competențelor cognitive, sociale și interculturale. Progresia avută în vedere se aliniază taxonomiei lui Bloom revizuite, care ghidează dezvoltarea competențelor specifice: elevii înțeleg, analizează, interpretează și creează mesaje, exploatează limba în contexte variate (în mediul educațional și în afara

acestuia), evaluează claritatea și coerența exprimării. Profesorul își poate adapta demersul didactic la nivelul real al elevilor.

5. Structura programei școlare

Programa școlară pentru Limba modernă 2 intensiv este de tip TC + CS (Trunchi comun + Curriculum de specialitate) și se adaptează în funcție de regimul de predare.

Trunchiul comun (TC) include elemente obligatorii pentru toate profilurile, reprezentând baza competențelor lingvistice fundamentale și progresia CECRL.

Curriculum-ul de specialitate (CS) dezvoltă aprofundat abilitățile elevilor, în funcție de profil, alocare orară și contexte aplicative (CDEOȘ). Profesorul are flexibilitatea de a adapta activitățile și conținuturile la nevoile clasei, asigurând totodată atingerea nivelurilor CECRL.

În interiorul programei școlare pentru Limba modernă 2 intensiv sunt delimitate cinci **Competențe generale**, comune tuturor anilor de studiu, care urmăresc dezvoltarea abilităților de comunicare orală și scrisă, dar și a celor de mediere lingvistică și culturală. Acestea sunt detaliate într-o serie de **Competențe specifice**, adaptate fiecărui an de studiu și formulate progresiv, în raport cu nivelurile CECRL.

Conținuturile reprezintă baza de operare pentru dezvoltarea competențelor și includ elemente de vocabular, structuri gramaticale, texte funcționale și contexte culturale. Ele sunt abordate diferențiat, în funcție de alocarea orară din planurile-cadru în vigoare. Astfel, vor fi tratate unitar, la toate filierele și profilurile, teme și conținuturi incluse în TC, care conduc la formarea competențelor de bază, adresate tuturor elevilor. Acestora li se adaugă, fiind marcate în mod distinctiv în interiorul programei, conținuturile specifice CS, care propun aprofundări, dezvoltări și adaptări tematice, în conformitate cu filiera vizată sau profilul vizat.

Activitățile de învățare au caracter orientativ. Ele oferă profesorului modele concrete de formare a Competențelor specifice, dându-i în același timp libertatea de a utiliza strategii didactice și metode adecvate, în funcție de contextul de predare.

Activitățile includ sarcini de lucru specifice, receptive, productive, analitice, evaluative și creative, în funcție de nivelul clasei și de numărul de ore alocate.

6. Repere majore de aplicabilitate

Disciplina Limba modernă 2 intensiv oferă elevilor oportunități de exploatare a limbii străine în diverse contexte: în viața personală cotidiană din mediul privat sau public, prin participarea la conversații, prin receptarea și producerea de mesaje și texte funcționale; în domeniul civic, prin comunicare interculturală și promovarea valorilor europene și a drepturilor fundamentale; în sfera profesională, prin utilizarea adecvată a terminologiei specifice diverselor filiere. De asemenea, această disciplină facilitează integrarea ulterioară a elevilor în mediul academic, prin stimularea utilizării limbii străine în activitatea de documentare, de pregătire a examenelor, de redactare și prezentare a unor proiecte cu teme și obiective variate.

7. Orientări pentru lectura programei școlare

Recursul sistematic la conceptele și formulările din CECRL a condus la redactarea unei singure programe pentru Limba modernă 2 intensiv, indiferent de limba de studiu aleasă (dat fiind că descriptorii fiecărui nivel menționat în CECRL nu țin seama de specificitatea unei anumite limbi, ci de tipurile de competențe dobândite). Această opțiune în proiectarea curriculară accentuează o dată în plus centrarea pe competențe de comunicare și nu pe conținuturi lingvistice specifice, acestea din urmă fiind privite ca bază de operare pentru dezvoltarea competențelor.

Aplicarea eficientă a programei presupune dobândirea competențelor descrise în CECRL corespunzătoare nivelului clasei/ grupului țintă de elevi, respectând progresia cognitivă sugerată de taxonomia lui Bloom. Profesorul are libertatea de a alege strategiile didactice, de a adapta activitățile la profilul clasei și de a integra CDEOȘ sau alte contexte practice, precum și de a proiecta materiale didactice inovative. Nivelul de competență al elevilor se stabilește prin teste sumative și alte forme de evaluare complementară.

Programa întărește ideea că studiul limbilor moderne, în societatea contemporană, este absolut indispensabil pentru „formarea de competențe necesare împlinirii personale – *oameni cu o calitate bună a vieții/ satisfăcuți de propria viață și echilibrați psihologic*, sociale – *buni cetățeni* –, precum și profesionale – *buni specialiști, integrați eficient pe piața muncii și/sau capabili de continuarea unui parcurs educațional la nivel superior*” (idee precizată în Anexa 1. menționată și în CECRL). În plus, nu trebuie uitat că studiul limbilor moderne are un rol decisiv pentru mobilitatea și coeziunea din spațiul european și din afara lui.

8. Viziunea disciplinei și impactul asupra elevului

Disciplina Limba modernă 2 intensiv este mai mult decât un obiect de studiu, reprezentând un instrument de dezvoltare personală și profesională și o poartă spre noi oportunități. Aceasta îi stimulează pe elevi să-și construiască progresiv abilități complexe de comunicare orală și scrisă, în contexte lingvistice variate. Elevii învață să citească și să analizeze texte, să recepteze mesaje orale și scrise, să formuleze opinii și să producă mesaje originale, își dezvoltă gândirea critică și creativitatea. În plus, contactul cu această disciplină le oferă acces la perspective interculturale,

consolidându-le competențele sociale și civice, înlesnindu-le înțelegerea diversității europene și globale. Pregătirea pentru mobilitate academică și profesională este asigurată prin racordarea programei la nivelurile de referință recunoscute internațional și prin luarea în considerare a aplicabilității, în afara școlii, a experiențelor didactice propuse.

Studiul Limbii moderne 2 intensiv, esențial pentru dezvoltarea abilităților de comunicare și de gândire, constituie un avantaj și pentru familiarizarea cu diverse strategii de învățare, menite să ducă la autonomia elevilor, necesară pentru continuarea educației pe tot parcursul vieții.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Receptarea de mesaje orale în situații diverse de comunicare**
CG2	**Exprimarea și interacțiunea orală în situații diverse de comunicare**
CG3	**Receptarea de mesaje scrise în situații diverse de comunicare**
CG4	**Redactarea de mesaje și interacțiunea scrisă în situații diverse de comunicare**
CG5	**Medierea lingvistică și culturală, în contexte plurilingve și pluriculturale**

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

Clasa a IX-a
CG 1 - RECEPTAREA DE MESAJE ORALE ÎN SITUAȚII DIVERSE DE COMUNICARE
CS 1.1. Înțelegerea semnificației unui mesaj pe teme familiare din universul imediat • Asocierea unui mesaj audio cu o imagine/ un mesaj scris • Ordonarea corectă a secvențelor pentru reconstituirea sensului unui mesaj audio (puzzle) • Identificarea personajelor dintr-un mesaj audiat • Completarea unui text lacunar pe baza audierii unui mesaj și a unei liste de cuvinte de sprijin
CS 1.2. Identificarea elementelor principale dintr-un mesaj publicitar pe teme familiare • Selectarea răspunsurilor corecte dintr-o listă pe baza unui document audio/video • Identificarea caracteristicilor unui produs prezentat într-un mesaj publicitar • Completarea unei fișe de prezentare a unui produs/eveniment, pe baza unei reclame radio/tv • Crearea unui poster digital pornind de la o reclamă audio/ video
CS 1.3. Urmărirea unor instrucțiuni de realizare a unor activități cotidiene (activități sportive, rețete, rutina zilnică etc.) • Ordonarea unor imagini/ a unor fraze în funcție de un set de instrucțiuni audiate • Participarea la jocuri de tipul *Simon says/ Jacques a dit/ Javier dijo / Simone dice* • Executarea unor comenzi pe baza unor instrucțiuni audiate • Realizarea unui produs/ a unui proiect pe baza indicațiilor cuprinse într-un mesaj audiat
CS 1.4. Explorarea unor aspecte culturale din spațiul limbii moderne studiate, prin receptarea de mesaje orale • Selectarea și ordonarea informațiilor relevante din videoclipuri/scurtmetraje pe diverse teme culturale • Asocierea elementelor culturale din diverse materiale audio sau video cu regiuni, orașe, țări • Explorarea de conținuturi din mass-media, adaptate vârstei adolescenților, în scopul identificării aspectelor culturale abordate
CG 2 - EXPRIMAREA ȘI INTERACȚIUNEA ORALĂ ÎN SITUAȚII DIVERSE DE COMUNICARE
CS 2.1. Prezentarea succintă a unei activități, a unui eveniment sau a unei experiențe personale • Aranjarea unor imagini în ordinea logică a întâmplărilor urmată de expunerea succesiunii indicate • Descrierea unei fotografii din vacanță sau a unui eveniment „Albumul meu” • Relatarea pe scurt a unei experiențe trecute pe baza unui set de întrebări adresate de un coleg • Organizarea unei aniversări (proiect/ conversație)
CS 2.2. Exprimarea unor preferințe și interese oferind justificări simple pentru acestea • Participarea la interacțiuni verbale/sondaje în clasă legate de exprimarea preferințelor/pasiunilor • Prezentarea stilului vestimentar preferat • Crearea și prezentarea unui poster cu diferite activități de petrecere a timpului liber redate prin imagini • Realizarea unui interviu pe tema intereselor și preferințelor adolescenților

CS 2.3. Susținerea unei prezentări simple, ilustrate cu exemple pertinente, pe o temă din universul personal al elevului/adolescentului

- Prezentarea unei activități pe diverse teme (familie, sport, animale de companie), folosind imagini
- Realizarea și descrierea unui afiș pentru filmul /cartea preferat(ă)
- Inițierea unui proiect de grup prin alegerea temei și stabilirea etapelor de parcurs
- Realizarea unui *podcast* pe o temă dată

CS 2.4. Participarea la interacțiuni verbale scurte în situații de comunicare din viața cotidiană

- Utilizarea unor formule de politețe curente într-un dialog dirijat/într-o situație dată
- Solicitarea/ oferirea de informații în cadrul unui interviu cu actorul/ sportivul preferat
- Participarea la jocuri de rol în situații de comunicare din viața cotidiană

CG3 - RECEPTAREA DE MESAJE SCRISE ÎN SITUAȚII DIVERSE DE COMUNICARE

CS 3.1. Identificarea informațiilor factuale din texte scurte (articole de presă tipărită sau on-line, ghiduri, broșuri) pe teme familiare

- Extragerea informațiilor factuale dintr-o broșură/dintr-un ghid
- Identificarea ideii principale dintr-un articol de presă tipărită sau on-line sub forma unui slogan/unor fraze concentrate
- Completarea unei grile cu informații esențiale extrase din articole de presă
- Oferirea de răspunsuri justificate prin citarea textului sursă

CS 3.2. Înțelegerea unor instrucțiuni clare (modul de utilizare a unui produs, etapele de realizare a unei acțiuni/ rețete), pe teme din domeniul său de interes

- Asocierea de imagini și produse utilizate în cadrul realizării unei rețete
- Exerciții de tip Adevărat/Fals, cu alegere multiplă
- Completarea unor etape/pași lipsă din cadrul unor instrucțiuni de asamblare a unui produs
- Realizarea unui produs pe baza instrucțiunilor date

CS 3.3. Extragerea unor detalii relevante din scrisori personale/ e-mail-uri simple sau mesaje de pe rețelele de socializare, pe subiecte familiare

- Identificarea intenției comunicative (invitație, cerere, informare etc.)
- Alegerea variantei Adevărat/Fals în mesaje de tip „știri false” de pe rețelele de socializare
- Recunoașterea unor simboluri/prescurtări/modele de exprimare în mesaje personale din rețelele de socializare
- Completarea unui tabel cu informații legate de persoane, program, acțiunile întreprinse, locul de întâlnire, evenimente

CS 3.4. Înțelegerea sensului global și a ideilor principale din fragmente de texte literare (autentice sau adaptate)

- Asocierea titlului/ temei cu un text multimodal simplu
- Identificarea valorii de adevăr a unor enunțuri extrase dintr-un fragment de text literar
- Selectarea răspunsului corect dintr-o listă (alegere dual/multiplă)
- Oferirea de răspunsuri punctuale la întrebări simple (Cine? Când? Unde? etc.)

CG 4 - REDACTAREA DE MESAJE ȘI INTERACȚIUNEA SCRISĂ ÎN SITUAȚII DIVERSE DE COMUNICARE

CS 4.1. Redactarea unei scrisori personale/ unui e-mail pentru a transmite informații despre sine și despre universul său imediat

- Completarea unui chestionar interactiv pe o temă dată prin formularea unor răspunsuri personale adecvate
- Redactarea unui text narativ scurt și simplu cu început dat
- Descrierea creativă a unui eveniment
- Elaborarea unui newsletter (buletin informativ) prin redactarea și organizarea textelor și a imaginilor

CS 4.2. Relatarea simplă în scris a unei experiențe personale

- Completarea unei scrisori/a unui e-mail respectând structura de bază

- Redactarea unei scrisori scurte/a unui e-mail către un prieten imaginar/personaj din jocurile video
- Redactarea unei scrisori de mulțumire
- Susținerea unui schimb de mesaje cu alți elevi în cadrul unor proiecte

CS 4.3. Elaborarea de mesaje scrise scurte și simple în vederea schimbului de informații și a comunicării pentru realizarea unei sarcini de lucru colaborative

- Completarea unui blog al clasei
- Întocmirea unei liste de provocări amuzante
- Realizarea sau completarea unui formular online
- Crearea unei benzi desenate cu dialoguri scurte, gânduri, sentimente

CS 4.4. Redactarea unui mesaj pe o rețea de socializare sau a unei pagini de jurnal, pe teme din domeniile de interes ale adolescentului

- Elaborarea unui set de reguli de conduită pe rețelele sociale
- Crearea unui mesaj care să invite la o interacțiune pe o temă de interes pentru adolescenți
- Realizarea unui mesaj ca reacție la o postare/ la un alt mesaj
- Redactarea unei pagini de jurnal de vacanță

CG 5 - MEDIEREA LINGVISTICĂ ȘI CULTURALĂ, ÎN CONTEXTE PLURILINGVE ȘI PLURICULTURALE

CS 5.1. Facilitarea și adaptarea comunicării orale în contexte cotidiene, între interlocutori care se exprimă clar

- Medierea unui dialog între un turist străin și un localnic într-o situație tip (la gară, la o agenție de turism, la ghișeu etc.)
- Transmiterea unor mesaje orale între colegi de naționalități diferite prin intermediul unui interpret
- Traducerea unor instrucțiuni de punere în funcțiune a unui dispozitiv electronic din limba modernă studiată în limba maternă sau invers (ex.: activarea unei cartele telefonice, activarea unui cod de acces etc.)
- Simularea medierii unui schimb verbal dintre un elev străin, aflat într-un schimb școlar și un membru al familiei gazdă

CS 5.2. Reformularea în scris a unor informații din texte simple și scurte pe subiecte concrete din domenii de interes

- Identificarea unei echivalențe între rețetele unor feluri de mâncare tradiționale
- Explicarea în limba modernă studiată a informațiilor din afișe sau reclame
- Reformularea/ adaptarea unor mesaje pentru a facilita înțelegerea mesajului celuilalt locutor
- Traducerea, în/ din limba maternă, cu ajutorul dicționarului, a unor mesaje din spațiul virtual

CS 5.3. Compararea unor elemente culturale din sfera familială și din viața cotidiană

- Prezentarea și explicarea unor simboluri (culori, animale, gesturi) și semnificația fiecăruia în cele două culturi
- Explicarea unei realități culturale (urare, mărțișor, preparate tradiționale etc.) prin folosirea unei sintagme echivalente
- Realizarea unui calendar bilingv cu sărbători importante din ambele culturi, explicate pe scurt
- Prezentarea de tip proiect a unor tradiții (cu ocazia Crăciunului, Paștelui etc.) în diferite țări

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Clasa a IX-a

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Suporturi de învățare	-Texte/discursuri simple, clare, extrase din diverse documente autentice, inclusiv texte literare: • documente audio/audio-video (scurte secvențe din emisiuni TV/Radio, știri/*podcasturi* pe teme familiare/videoclipuri/ scurt metraje); • materiale publicitare: panouri/ afișe/ postere/ broșuri; • articole din presa tipărită sau electronică/bloguri; • documente administrative, tipărite sau on-line: instrucțiuni/ formulare/ chestionare; • cărți științifice/ de poezie/ de ficțiune, albume de artă; • benzi desenate; • platforme cu jocuri interactive; • pagini web; • dicționare (imprimate, on-line) ; • enciclopedii digitale.
2. Sugestii de contexte de comunicare/ vocabular	- Aspectul fizic / trăsături de caracter / sentimente/ emoții - Activități cotidiene - Profesii/meserii - Timp liber/preferințe - Vacanțe/călătorii - Cumpărături - Orașul/cartierul - Servicii publice (transporturi, muzee, biblioteci, teatre, săli de sport etc) - Mediul înconjurător - Alimente și preparate culinare - Sărbători, tradiții și obiceiuri
3. Gramatica funcțională (acte de vorbire/ funcții ale limbii, inclusiv convenții socioculturale)	- A iniția și a susține un dialog - A cere / a exprima o părere - A exprima intenţia/ a face planuri - A mulțumi și a răspunde la mulțumiri - A situa/a repera obiecte și persoane în spațiu - A cere și a da indicații/instrucțiuni - A descrie un obiect/o persoană - A exprima cantitatea/prețul - A exprima acordul şi dezacordul - A accepta / a refuza/ a se scuza - A relata la trecut

SUGESTII METODOLOGICE

Studiul limbilor moderne are ca **obiectiv** dezvoltarea progresivă de către elevi a competențelor de comunicare specifice unui anumit nivel, în conformitate cu standardele aferente stabilite prin Cadrul European Comun de Referință pentru Limbi (CECRL, Volumul Complementar). Pe parcursul anului școlar, acest obiectiv poate fi urmărit prin respectarea prezentei programe școlare, centrate pe competențe, care favorizează întreg spectrul de achiziții lingvistice, incluzând elemente non formale și informale în contexte de învățare formale.

Programa școlară reprezintă reperul obligatoriu pentru elaborarea documentelor de planificare și proiectare didactică (respectiv a planificării calendaristice anuale, a proiectelor didactice etc.), proces care presupune respectarea prevederilor legale în vigoare, inclusiv a celor referitoare la utilizarea bugetului de timp alocat disciplinei/ domeniului de studiu/ predării sau evaluării, aflat la dispoziția cadrului didactic.

Proiectarea demersului didactic se realizează prin raportare la programa școlară și presupune următoarele etape:

- lectura integrală și personalizată a programei școlare;
- elaborarea planificării calendaristice;
- proiectarea unităților de învățare.

Prin planificarea și proiectarea unităților de învățare, cadrul didactic își personalizează paradigmele didactice de predare-învățare-evaluare, selectează metodele, tehnicile și formele de învățare, incluzând tehnologiile digitale, prin raportare la nivelul și particularitățile colectivului de elevi, astfel încât să asigure deopotrivă parcursul continuu și ascendent al achizițiilor învățării și remedierea sincopelor.

Pentru **elaborarea planificărilor calendaristice anuale**, profesorii vor avea în vedere următoarele :

- resursele de timp se alocă, în mod corespunzător, pe unitate de învățare, nu pe conținuturi;
- conținuturile nu se reiau;
- se propune un număr echilibrat de competențe specifice în corelare cu alocarea orară pe unitate de învățare; aceste competențe specifice trebuie formate, exersate, dezvoltate, evaluate; este necesară o prioritizare; se evaluează acele competențe care sunt cele mai importante pentru conținuturile vizate;
- se respectă structura anului școlar.

Ca instrument de proiectare didactică, *Planificarea calendaristică anuală* va avea următorul format, care, odată completat, oferă o imagine relevantă, clară, articulată asupra parcurgerii integrale a programei școlare, în special în ceea ce privește abordarea tuturor competențelor în relație cu conținutul propus:

Unitatea de învățământ:
Profesor:

PLANIFICARE CALENDARISTICĂ ANUALĂ

ANUL ŞCOLAR .....

Disciplina: .....
Clasa: .....,
Limba modernă [se indică limba, nivelul]
Nr. de ore/săptămână: .....

Unități de învățare	Competențe specifice	Conținuturi	Număr de ore alocate	Săptămâna	Observații / Modul
[se menționează titluri/ teme – identificate în programa școlară]	[se precizează numărul criterial al competențelor specifice din programa școlară, corelate cu unitățile de învățare]	[din conținuturile programei școlare, care se subsumează fiecărei unități de învățare]	[stabilite de către cadrul didactic]	[se precizează săptămâna sau săptămânile]	[se menționează aspecte specifice care țin de aplicarea planificării calendaristice, de ex, modul și modificări în urma realizării activității didactice la clasă]

Unitatea de învățare reprezintă o structură didactică flexibilă cu următoarele caracteristici:

- este unitară din punct de vedere tematic și didactic;
- vizează formarea anumitor competențe specifice la nivelul elevilor;
- este realizată pe o perioadă determinată de timp;
- se finalizează prin evaluare.

La **realizarea proiectului unității de învățare**, profesorii vor avea în vedere următoarele :

- Proiectul unității de învățare se va raporta la planificarea calendaristică și va fi elaborat în concordanță cu aceasta (în ceea ce privește alocarea orară pe unitate de învățare, competențele specifice vizate, conținuturile).
- Activitățile de învățare se vor centra pe formarea, dezvoltarea și exersarea competențelor specifice menționate.
- Alocarea orară din planificare trebuie să se regăsească în proiect. Fiecare rând din proiect (evidențiat clar) reprezintă o oră. Doar așa se pot corela, pe orizontală, componentele structurale și se poate urmări, din perspectiva propunerilor, realismul încadrării în timp (ora de curs).
- Activitatea de învățare nu este, în mod necesar, o sarcină de lucru, ci un ansamblu de sarcini de lucru îndreptate către formarea unei competențe. Formularea are un anumit grad de complexitate, dar și de particularizare, deoarece activitatea de învățare este în legătură cu o anumită CS și cu anumite conținuturi și se adresează unui anumit colectiv de elevi.
- Corelarea pe orizontală trebuie să fie evidentă: CS – activitate de învățare – resurse, forma de organizare a elevilor – după caz, evaluare.
- Numărul de activități de învățare pentru o oră de curs trebuie să fie echilibrat, în raport cu resursele de timp, cu gradul de complexitate a conținuturilor, cu nivelul de pregătire a elevilor.
- Va fi prevăzută organizarea activităților remediale în situațiile în care elevii întâmpină dificultăți în atingerea competențelor școlare de bază.

Ca instrument de proiectare didactică, *Proiectul unității de învățare* va avea următorul format:

PROIECTUL UNITĂȚII DE ÎNVĂȚARE

Conținuturi **(detalieri)**	**Competențe specifice**	**Activități de învățare**	**Resurse**	**Evaluare**
[*se menționează detalieri de conținut din programa școlară care explicitează anumite parcursuri și care oferă un cadru de structurare a competențelor specifice vizate*]	[*se precizează numărul criterial al competențelor specifice din programa școlară corelate cu unitatea de învățare*]	[*vizate/recomandate de programa școlară sau altele, adecvate la conținuturile pentru care sunt utilizate în vederea formării competențelor specifice*]	[*se precizează resurse de timp, de loc, forme de organizare a clasei, material didactic, resurse educaționale deschise*]	[*se menționează metodele, instrumentele sau modalitățile de evaluare utilizate*]

Predarea limbilor moderne pentru formarea competențelor de comunicare și interculturale trebuie să se bazeze pe **principiile didacticii acționale**, centrate pe elev, care stimulează participarea activă și învățarea conștientă. În acest sens, se recomandă utilizarea strategiilor activ-participative, adecvate pentru a-i motiva și a-i implica pe elevi. Metoda comunicativ-funcțională, jocurile de rol, activitățile de tip rezolvare de probleme, învățarea prin descoperire, învățarea bazată pe sarcini de lucru, dezbaterile și proiectele colaborative permit integrarea conținuturilor lingvistice în contexte variate, încurajează autonomia în învățare, dezvoltă competențele lingvistice, socio-emoționale, culturale, precum și gândirea critică.

Amintim faptul că Volumul complementar al CECRL și, în consecință, actuala programă, evidențiază clar motivele pentru care medierea și creativitatea reprezintă concepte-cheie pentru abordarea acțională a predării/învățării/evaluării limbilor moderne.

Medierea nu este doar o simplă traducere, ci implică un proces mai complex, centrat pe facilitarea comunicării. Aceasta nu reflectă doar competența lingvistică individuală, ci și rolul social al utilizatorilor în procesul de prelucrare și transmitere de informații complexe dintr-un format în altul (de exemplu de la text scris la prezentare orală, de la limbaj tehnic la limbaj comun), de gestionare și rezolvare a unor situații care implică neînțelegere sau dezacord (mediere relațională/de concepte).

Exemple de activități care au la bază medierea:

- relatarea, orală sau scrisă, a informațiilor-cheie dintr-un text;
- explicarea, orală sau scrisă, a informației prezentate în diagrame, grafice, tabele;
- exprimarea opiniei personale despre conținutul textelor creative și literare sau al celor funcționale;
- reflectarea asupra mesajelor din texte creative, literare și nonliterare; elevul trece de la simpla înțelegere (ce spune textul) la gândirea critică (cum spune și de ce este important);
- facilitarea colaborării în cadrul unui grup pentru a ajunge la consens;
- facilitarea interacțiunii dintre membrii unui grup;
- stabilirea unei atmosfere pozitive de colaborare și înțelegere reciprocă;

- facilitarea comunicării în cadrul unor situații nonformale cu prieteni și colegi;
- explicarea unui concept nou (înțelegere treptată, de la definiție la context și, în final, la aplicare);
- interacțiunea în mediul online prin intermediul tehnologiilor digitale (internet, rețele sociale, aplicații, platforme);
- interacțiunea plurilingvistică și interculturală.

O altă idee cuprinsă în Volumul complementar al CECRL care se reflectă în actuala programă școlară se referă la necesitatea revalorizării textului creativ, inclusiv a celui literar.

În ora de limbă modernă, **textul literar** constituie o resursă plurivalentă pentru dezvoltarea competențelor lingvistice, (inter)culturale, etice și estetice.

Revalorificarea textului literar la ora de limbă modernă reprezintă o excelentă strategie de dezvoltare a creativității, de stimulare a abilităților de reflecție, gândire critică și comunicare, de experimentare a unor emoții și sentimente, de încurajare a emiterii unor judecăți axiologice, de formare a competenței de (auto)evaluare.

Exploatarea textului literar facilitează dezvoltarea competențelor de receptare/ exprimare/ interacțiune orală – consecință a nevoii de ascultare/ vizualizare a unor interpretări artistice, de verbalizare după lectură, de analiză a conținutului și a competențelor ce țin de contactul cu textul scris, printre care indispensabila competență de lectură. Fiind un produs elaborat, bine structurat, conținând enunțuri de complexitate gramaticală și ideatică diferită, reprezentând aspecte lingvistice și culturale proprii tuturor mediilor sociale, textul literar este cel mai complex document autentic.

În ora de limbă modernă, textul literar constituie:

- o resursă lingvistică pentru prezentarea și exersarea contextualizată a vocabularului și a structurilor gramaticale, a elementelor pragmatico-discursive (acte de limbaj, repere spațio-temporale, valori ale diverselor tipuri de enunțuri – asertiv, interogativ, imperativ, exclamativ, emfatic) și textuale (conectori, tipuri de texte – descriptiv, narativ, argumentativ, explicativ, științific etc.);
- un instrument de înțelegere a actului creativ și interpretativ: pentru elevi, confruntarea cu un limbaj autentic, nuanțat și divers, al cărui destinatar potențial este adesea vorbitorul nativ, este o provocare formatoare;
- o punte între limbă și cultură, fiind un obiect cultural în sine, care transmite valorile unei societăți, permițând elevilor să se apropie de aceasta într-un mod indirect;
- un stimul pentru creativitate și exprimare; lectura operelor/ fragmentelor literare poate determina exersarea capacității de a rezuma, extinde sau reconstrui fragmente, dar poate să și provoace reflecția, dezbaterea, sau să inspire producerea de texte noi.

Textul literar se folosește ca suport și pretext pentru diverse activități didactice, precum:

- analiza contextuală: documentarea focalizată pe studiul biografiei și bibliografiei autorului;
- exerciții de gramatică și vocabular: exploatarea timpurilor verbale, a acordurilor, a sinonimelor, a antonimelor și a semnificației cuvintelor noi;
- activități de înțelegere: reconstituirea faptelor, rezumarea unui pasaj sau selectarea informațiilor celor mai relevante;
- producere orală și scrisă: interpretarea dramatizată a unor texte, scrierea unor finaluri alternative, rescrierea unor fragmente;
- jocuri axate pe încurajarea creativității.

Textul literar, ales în funcție de obiectivele în termeni de competențe pe care și le propune profesorul, dar și în funcție de alte criterii (nivelul și profilul elevilor, timpul avut la dispoziție etc.), reprezintă un document autentic indispensabil în procesul de predare-învățare a limbilor moderne, datorită eficienței sale ca instrument lingvistic și cultural. El favorizează înțelegerea contextualizată a sensurilor cuvintelor și structurilor gramaticale, dar, mai ales, a diferitelor viziuni asupra lumii. Un text bine ales îi incită pe elevi să se exprime, oral sau în scris, stimulându-le totodată imaginația naturală și capacitatea de inovare.

Reorganizarea programelor și a sistemului de predare-învățare aduce cu sine o regândire a strategiilor didactice, a tehnicilor și a metodelor de învățare destinate să pună în centrul procesului educațional elevul și nevoile lui de învățare. Format într-o eră a educației deschise, elevul devine sursă și scop de învățare prin stimularea aptitudinilor sale creative. De aceea, dezvoltarea imaginației și a creativității elevului este una dintre dimensiunile fundamentale ale educației actuale, alături de digitalizare și de lucrul în echipă sau învățarea colaborativă. Valorizarea creativității elevului are ca efect, pe de o parte, dezinhibarea acestuia în procesul de învățare și de comunicare orală și scrisă, iar, pe de altă parte, conduce la dezvoltarea învățării autonome a elevului (învață să-și caute sursele de informare care îl ajută în realizarea propriului proiect).

Scrierea creativă generează un sentiment de libertate acordată elevului, o stimulare a spiritului inovator și o punere în actul creator, într-o anumită ordine, cu o anumită logică și coerență.

Scrierea creativă ca instrument de învățare trebuie atent pregătită, ghidată cu abilitate de către profesor prin etape preliminare (dobândirea de către elev a cunoștințelor lingvistice necesare scrierii în limba străină; validarea capacității elevului de a efectua înlănțuirea coerentă a structurilor lingvistice care să exprime conținuturile vizate, pe baza utilizării conectorilor adecvați; alegerea stilului în care se va scrie textul – neutru, pamfletar, ironic, științific, de vulgarizare etc.; situarea într-un anumit registru de limbă și asimilarea de către elev a cunoștințelor specifice acestuia; stabilirea genului

și tipului de text ce urmează a fi creat; discuții pe structura logică a textului de creat; dezbatere pe tematica aleasă, informare asupra acesteia printr-o cercetare autonomă întreprinsă de elev dar orientată de profesor; circumscrierea unor aspecte formale și de conținut). Aceste etape sunt urmate apoi fie de scrierea individuală, fie de scrierea colaborativă, în grupuri formate în clasă sau cu ajutorul platformelor colaborative (Framapad, Padlet, Classroom etc.).

Această strategie didactică ce îl consideră pe elev ca partea cea mai activă a procesului de învățare se poate practica la toate nivelurile, în proporții variabile. Dacă pentru A0-A1 pot funcționa exerciții de scriere creativă prin imitație a unui text de mici dimensiuni (ex. imaginarea grafismelor plecând de la pronunția sunetelor, ghicitoare, poezie de o strofă, realizarea unui slogan simplu atașat unei imagini etc.), pentru celelalte niveluri posibilitățile de exersare a creativității sunt nenumărate: imitație de stiluri, scriere autobiografică, scriere pe scheme narative, descriptive, explicative, argumentative, scriere științifică sau de vulgarizare, scriere imagistică (ex. caligrame), scriere plecând de la un fenomen gramatical (ex. aventura imperfectului, ezitările lui „si" condițional...), proiectarea unui roman polițist, a unui roman de aventuri, scrierea creativă a unei introduceri sau a unei morale la o narațiune, imaginarea aventurilor personajelor dintr-o pictură etc.

În paralel, se pot realiza mijloace inedite de evaluare, rezultând din propunerile elevilor pentru efectuarea acestei etape (grile de evaluare/apreciere a creativității referindu-se eventual la modul de realizare a imaginarului, bogăția figurilor utilizate, transparența scriiturii, gradul de captare a atenției etc.).

O altă dimensiune esențială a predării moderne o constituie **integrarea resurselor digitale** în activitățile didactice. Alfabetizarea digitală este o competență-cheie, iar utilizarea tehnologiei oferă oportunități extinse pentru învățarea limbilor străine. Integrarea tehnologiei în predarea acestora nu trebuie însă privită ca un scop în sine, ci ca un mijloc de îmbunătățire a procesului educațional. Profesorul are rolul de mediator între resursa digitală și experiența de învățare a elevului, asigurând echilibrul între creativitate și rigoarea științifică.

Platformele educaționale (Moodle, Google Classroom, Microsoft Teams) permit organizarea eficientă a materialelor, gestionarea temelor și oferirea de feedback personalizat. Aplicațiile interactive, precum Quizlet, Kahoot, Mentimeter sau Wordwall, stimulează motivația și consolidează achizițiile lexicale și abilitățile de comunicare prin activități interactive. Totodată, utilizarea resurselor multimedia autentice (videoclipuri, podcasturi, articole digitale) presupune expunerea la registre lingvistice variate și la diversitatea culturală asociată limbii moderne studiate.

Deosebit de valoroasă este și învățarea colaborativă mediată de tehnologie. Instrumente precum Padlet, Digipad, Framapad sau forumurile de discuție online încurajează schimbul de idei și învățarea reciprocă. În plus, platformele de comunicare sincrone (Zoom, Teams) permit simularea unor situații autentice de comunicare interculturală, iar învățarea mixtă combină avantajele interacțiunii directe cu flexibilitatea învățării online. Conform principiilor învățării personalizate, profesorul poate adapta conținuturile și ritmul predării la nevoile fiecărui elev, utilizând datele oferite de platformele digitale pentru monitorizarea progresului.

Evaluarea, ca parte integrantă a procesului didactic, trebuie să se orienteze către aprecierea progresiei competențelor. Modelul evaluării formative și continue, bazat pe feedback constructiv, sprijină învățarea activă și auto-reflecția. Instrumente precum portofoliul digital, jurnalul de învățare sau autoevaluarea oferă elevilor posibilitatea de a-și monitoriza evoluția și de a-și asuma responsabilitatea pentru propriul progres. Evaluarea între colegi favorizează colaborarea și dezvoltarea spiritului critic. Din perspectiva digitalizării, aplicații precum Google Forms, Edpuzzle, sau Socrative permit crearea unor teste interactive, adaptate nivelului lingvistic vizat, personalizate în funcție de profilul elevilor, și oferă analize rapide ale rezultatelor, facilitând intervenția promptă a profesorului.

Prin valorificarea metodelor interactive, a resurselor online și a evaluării formative, procesul de predare-învățare capătă un caracter dinamic, flexibil și adaptat cerințelor societății contemporane.

În **concluzie**, pentru un demers didactic eficient se recomandă:

- respectarea programei școlare;
- planificarea și proiectarea activităților astfel încât să permită formarea și dezvoltarea echilibrată a tuturor competențelor vizate;
- acordarea unei atenții particulare acelor demersuri specifice predării-învățării limbii moderne, precum:
  - recurgerea la contexte autentice de comunicare, create în clasă, pentru a practica actele de vorbire recomandate și pentru a dezvolta competențele stipulate în prezenta programă;
  - realizarea unor forme variate de lectură; lectura este un scop explicit al învățării, de maximă importanță pentru cunoaștere și pentru dezvoltarea personală a elevului; ea poate fi utilizată ca mijloc pentru practicarea vocabularului și a gramaticii, dar e esențial să fie astfel exploatată încât să faciliteze accesul la sensul textului, să stârnească apetitul lingvistic, cultural și științific al elevului, să-l familiarizeze cu proteismul interpretativ;
  - folosirea unei diversități de texte și discursuri, inclusiv multimodale;
  - exploatarea nonverbalului pentru a sprijini învățarea intuitivă, dar și pentru a familiariza elevii cu conexiunea între diversele sisteme semiotice;
  - organizarea de activități pe grupe și monitorizarea lor atentă pentru a stimula interacțiunea în limba țintă;
  - promovarea dimensiunii interculturale prin facilitarea contactului cu realități autentice;

- propunerea de teme de lucru motivante, pentru care se oferă sprijin în clasă sau prin intermediul TIC sau al resurselor digitale educaționale;
- propunerea de sarcini de lucru diferențiate pentru a stimula implicarea tuturor elevilor; diversificarea sarcinilor de lucru se poate face în funcție de:
  - profilul cognitiv al elevului (de exemplu, ca răspuns la o solicitare de lectură, elevii pot indica/ explica ceea ce au înțeles din text);
  - nivelul de achiziție (de exemplu, relatarea unei acțiuni sau a mai multora);
  - interese (de exemplu, modalități de lucru la proiecte sau de prezentare a acestora);
  - stilul de învățare (de exemplu, utilizarea suporturilor vizuale și audio pentru elevii cu stiluri de învățare variate);
- centrarea activităților de evaluare pentru aprecierea nivelului de performanță al diferitelor abilități lingvistice (de exemplu: de producere a unui mesaj scris, de înțelegere a unui text scris sau audiat).

În ceea ce privește strategiile de predare, se recomandă:
- abordarea comunicativ-funcțională:
  - introducerea noțiunilor noi prin situații reale de comunicare;
  - organizarea de jocuri de rol, interviuri, dezbateri și simulări care implică utilizarea limbii în contexte autentice;
  - încurajarea exprimării libere, fără teama de greșeală, printr-un climat deschis și motivant;
- învățarea bazată pe sarcini de lucru:
  - realizarea de proiecte tematice (ex.: o broșură turistică, o campanie de conștientizare, un vlog în limba modernă studiată);
  - activități cu scop clar: planificarea unei excursii, redactarea unei postări pe rețele sociale, pregătirea unei prezentări;
- metode inductive și deductive în predarea gramaticii:
  - alternarea activităților de descoperire (inductive) cu cele de sistematizare (deductive), pentru a echilibra intuiția și raționamentul lingvistic.
- integrarea resurselor digitale:
  - utilizarea platformelor educaționale (de ex.: Kahoot, Quizlet, Padlet, Wordwall, Edpuzzle etc.) pentru consolidarea lexicului/vocabularului și a structurilor;
  - accesarea materialelor autentice (podcasturi, videoclipuri, articole online).

În cazul elevilor cu cerințe educaționale speciale, al celor înscriși în programul *Școala din spital*, este imperativă colaborarea dintre profesorul de limbă modernă și consilierul școlar, în vederea elaborării unor planuri individuale de învățare, care să răspundă situației concrete a fiecărui adolescent (tip de deficiență sau de tulburare de învățare/diagnostic medical și consecințele acestuia asupra capacității adolescentului de a învăța, durata perioadei de spitalizare etc.). În mod evident, atât competențele generale sau specifice, cât și activitățile de învățare indicate în programa școlară pot suferi modificări, în vederea adaptării la cazul concret al fiecărui elev aflat într-una dintre situațiile prezentate mai sus.

În cele ce urmează prezentăm câteva recomandări specifice diverselor limbi moderne studiate în liceu, ca limba modernă 2 intensiv :

Anexa 1 - Limba engleză – pp.
Anexa 2 - Limba franceză – pp.
Anexa 3 - Limba spaniolă – pp.
Anexa 4 - Limba italiană – pp.

Anexa 1 – Limba engleză

SUGESTII METODOLOGICE

TEME

TEENAGERS' LIFE, HOBBIES AND CAREERS, COMMUNICATION, HOLIDAY DESTINATIONS, SMART SHOPPING, TRADITIONS AROUND THE WORLD, HEROES WHO BEAT THE TIME*, BIODIVERSITY AND WILD LIFE

ELEMENTE DE CONSTRUCȚIE A COMUNICĂRII
- Expressing past habits – Used to/Would
- Expressing past events - The Past Perfect Tense Simple and Continuous
- Emphasizing effects and duration - The Past Perfect Tense Continuous vs. The Past Tense Continuous;

- Placing events in future - The Future Perfect Tense Simple and Continuous
- Reporting events – The Reported/Indirect Speech
- Expressing promises, polite request - The Modal Verbs (will, would)
- Expressing preferences – Would rather, would sooner, prefer
- Expressing unreal condition - Conditional Clause (type 2)
- Prepositions
- Describing people's appearance, jobs, activities etc. – Compound Adjectives and Compound Nouns
- Changing meaning and communication styles - Phrasal and prepositional verbs

1. TEENAGERS' LIFE

- **Learning activity**

  - *A Day in a Teen's Life*. Students watch a short video about a day in the life of a teen from another country and complete a table with their daily activities, grouped into the following categories: *school and study, social and leisure activities, evening and relaxation, special occasions and hobbie*s.
  - Students design a Teen Talk questionnaire meant to help them better know each other. It should/could cover the next topics: personal interests and hobbies, future goals and aspirations, hypothetical and fun scenarios, mental health and well-being, school and education. After filling in the questionnaire individually, in groups, they create a digital infographic or chart to present their findings, using visuals and text. It can be made with Canva or Genially and shared on a class Padlet for peer review.

- **Assessment activity**
  - *Teenage pressures.* Students read a text on a website (https://english-practice.net/reading-exercises-for-a1-teenage-pressures/). They have to spot factual information, match headings and paragraphs, complete labels with the right adjectives.
    Assessment Criteria: understanding of key ideas, ability to locate factual information, accuracy of answers.
  - Students read a multimodal article (adapted from *BBC Learning English Teens* or *British Council Learn English Teens*) titled *Under Pressure: What Teens Say About School, Social Media, and Success.* Apart from the reading tasks (multiple choice, matching, true/false/not given/vocabulary in context), they choose one quote from the text they find to be relevant for a teen's life and explain it using their own words.

- **Grammar learning activity-Used to/Would/The Past Perfect Tense Simple and Continuous**
  - Prior to the class, students interview family members or community elders to learn about what they used to/would do in their free time as teens. They also collect some of the interviewees' personal memorabilia (diaries, letters, photos, scrapbooks etc.) to illustrate one of their pastimes. *Each group presents their findings to the class, including a 5-line* story of the most representative item.
  - * Prior to the class*, students survey their parents' adolescence and compare it with theirs. In groups they complete a chart with what their parents used to/would do vs what they do in terms of social interaction, information access, challenges and pressures, entertainment and independence. Each group presents their findings as key-similarities and differences, for peer review.*
  - The teacher asks students to consider their recent past and name a life-changing event or challenge that made them stronger. Then, they describe how their teen life had been before that experience.
  - The teacher asks students to consider their recent past and name a life-changing event or challenge that made them stronger. Then, they create a blog post named *A better version of myself* including: reflections on how their teen life had been before that experience, lesson(s) learned and a quote/saying associated with it, using platforms like WordPress, Wix, or Canva. The blogs could be posted on a class Padlet, for peer review.

- **Project work**
  - *Teenagers Around the World.* In small groups, students research teen life in another country (daily routine, fashion, hobbies, school life), assigned by the teacher. They create a short video comparing that lifestyle with their own, including several sections (*A day in the life of a teen in .../ What's similar/different from our life/What I'd like to try*). Each group presents to the class (oral presentation + visual support).
  - *Teen Life Digital Journal: Stories from Around the World.* asks students to explore and document aspects of teenage life in their own country and abroad. They research topics like school, hobbies, social media, and family routines using online resources and interviews. Students create multimedia content including written reflections, videos, audio clips, and visual infographics. They integrate their work into a digital journal or blog using platforms like WordPress, Wix, or Canva or e-book sites such as Book Creator. At the end of the project, students present their journals to the class.

2. HOBBIES AND CAREERS

- **Learning activity**
  - *Career and Hobby Survey***.** Students complete a class survey on hobbies and career plans (they can use mobile applications in order to devise the poll). Then they summarize the findings in 2–3 sentences, using frequency adverbs such as *always, sometimes, never etc*. A pair discussion on how to choose a career path can be added at the end of the activity.
  - Create a digital infographic or chart presenting the survey results; use visuals and text to highlight comparisons and predictions.

- **Assessment activity**
  - *From Rags to Riches.* Students pair up for a role-play interview where one acts as a famous person and the other as the interviewer. They discuss the celebrity's daily routine, hobbies, career, and future goals. Interviewers ask questions like "What do you like most about your job?" and "What skills will you have developed by next year?" After the interview, the interviewers report to the class in 2–3 sentences summarizing their partner's answers. Assessment focuses on fluency, grammar accuracy, vocabulary, comprehension, and creativity**.**
  - Extensions include recording the interview as a podcast or video and adding follow-up questions using Future Perfect.

- **Grammar learning activity- The Future Perfect Tense**
  - *By This Time Next Year...".* Students practice Future Perfect to describe achievements they plan to complete by next year (e. g. hobbies they can take up) in the context of New Year's resolutions. They can use sticky notes that they stick on the board or for the digital version they can use Padlet.
  - Students write a 5-6 line short story or diary entry titled *My Life in One Year*, predicting personal achievements using Future Perfect. The activity begins with a class brainstorming of possible achievements, followed by guided writing**.** After writing, students exchange stories for peer review and highlight Future Perfect sentences.

- **Project work**

  - *Hobby and Career Digital Poster/Presentation. Using* Canva, Google Slides, or Padlet**, s**tudents create a multimodal digital poster including: 3–4 hobbies (with short descriptions), dream job(s) with short explanations, images, icons, or short video/audio clips. Then they present it to the class in no more than 2 minutes.
  - Students create a *Career Day Fair booth* (designed like a small `stand` for each group of students)**,** researching a hobby or career and presenting key information visually and orally. The presentation should include engaging descriptions, predictions about future achievements and career opportunities, hands-on demos, followed by a Q&A session.

3. COMMUNICATION

- **Learning activity**
  - ***Emoji Radio.*** Students listen to short audio materials or watch short videos of everyday conversations (e.g., making plans, apologizing, giving directions). While listening, they react using emojis on a shared Jamboard to show how they interpret the speaker's mood and intention — informative, inviting, or requesting. Then, they categorize each message under one of these communicative functions and discuss how tone and context help meaning. A final group reflection summarizes how communication can change depending on situation and intention.
  - ***Decode the Message.*** Students read three short online articles or posts about how technology has changed communication (e.g., texting, emojis, video calls). Working in pairs, they fill in a digital fact grid (in Google Sheets or Padlet) with the main ideas, slogans, and factual details extracted from the texts. Then, they must create a catchy title for each article that captures its core message. Finally, students justify their choices by quoting lines from the source.

- **Assessment activity**
  - ***Talk Show: Let's Communicate!*** In pairs, students create a short talk show interview (1–2 minutes) where one plays a host and the other a guest discussing how people communicate today (in person, online, or through emojis). They must use appropriate greetings, turn-taking phrases, and polite closings**.** The show is recorded on

phones or tablets and uploaded to a shared Padlet wall for peer feedback. The teacher assesses clarity, interaction, and correct use of conversational expressions.

- ***The Miscommunication Mystery.*** Students receive a short chain of emails and messages between friends where misunderstandings occur because of tone, missing punctuation, or cultural differences. They must identify what went wrong and write a short reply that clarifies or fixes the confusion**,** demonstrating appropriate written communication strategies. The messages are shared via a collaborative Google Doc for peer review.

- **Grammar learning activity** – **Type 2 Conditional Clauses, Would rather, Would sooner**

- ***If We Could Talk Differently.*** Students imagine how communication would change if people could only text**, not talk,** using *Type 2 conditionals**, would rather**,* and *would sooner*. The teacher elicits the best contributions by writing them on the board and students design a short comic strip or meme set in Canva or Pixton illustrating 3 of them. Then, they share and explain their creations in small groups, for peer review.
- ***What If We Miscommunicated?*** Students explore *Type 2 conditional clauses* and structures with *would rather/would sooner* through a scenario-based digital quiz called *Communication Fails.* They read funny or awkward communication situations presented in the form of *Type 2 conditional clauses* and comment on them using *would rather* or *would sooner* for style and tone variation.

- **Project work**

- ***The Digital Communication Museum*.** Students work in small groups to create a virtual *museum exhibit* (using Google Slides, Genially, or Canva) tracing **how communication has evolved** - from letters and phone calls to TikTok and AI chat. Each section includes short bilingual explanations (English and native language) and examples of polite expressions or greetings from different eras or cultures. They record short video guides explaining how their exhibit benefits communicators using ***Type 2 conditional clauses***. The exhibits are presented in class or online for other students to explore.
- ***Lost in Translation Podcast.*** In small groups, students create a **mini podcast episode (2–3 minutes)** called *Lost in Translation,* where they discuss or reenact situations of miscommunication between cultures (e.g. different meanings of gestures, emojis, or polite phrases). They collect examples from both their native language and English, then reformulate or explain them clearly as if for an international audience. The podcast transcript must include **conditional sentences** and clear reformulations in English. The final version of the episodes are uploaded to a shared class website or Padlet "Podcast Wall."

4. HOLIDAY DESTINATIONS

- **Learning activity**

- ***Guess the Destination!"*** Students listen to short travel vlog clips describing famous holiday destinations without revealing their names. Using a shared digital map (Google Earth), they guess the locations and categorize them (beach, mountain, city, adventure etc.). Then, they extract factual clues like weather, local food, or landmarks that helped them decide. Finally, they discuss which destination they would choose and why.
- ****Travel Blog Detectives.*** Students read online travel articles and reviews about various destinations. They extract factual details (location, cost, activities etc.) and identify the main idea by creating a catchy slogan. Then, they discuss what the writer promises or suggests to the reader. They share their findings about the destinations in a collaborative Google Doc.

- **Assessment activity**

- ***Holiday TV Promo.*** In pairs, students act as travel agents promoting a dream destination on a TV show. They use persuasive language to attract tourists. Each pair records a 1-minute video ad using Canva or Flip. Peers vote for the most convincing presentation, and the teacher assesses pronunciation, fluency, and content clarity.
- ***Email to a Travel Agent.*** Students acting as travel agents receive an email from a customer who wants them to plan a trip abroad for him/her. They must write a polite reply to request information or make offers/promises/suggestions. Each email is posted on Padlet, where classmates provide feedback on tone and politeness. The teacher evaluates structure, correctness, and communication effectiveness.

- **Grammar learning activity – Will/ Would expressing promises, offers, and polite requests**

- ***Will You Visit Us?*** Students learn to use *will* and *would* for promises, offers, and polite requests in travel scenarios. In groups, they role-play as hotel staff and tourists, creating mini dialogues. They record short audio exchanges on Flip or Vocaroo and share them on a *Padlet Holiday Help Desk*. Classmates listen and comment on which sounded most natural or polite.

- ***Travel Chat Moderator Challenge.*** Students take part in a simulated group travel chat (on Padlet or Google Chat) to plan a holiday together. Each group decides on destinations, booking, accommodation, meals, and activities, using *will* and *would* for promises, offers, and requests. One student acts as a moderator, monitoring politeness and correct language use. At the end, groups review their messages and vote for the "Most Reliable Planner."

- **Project work**
- ***Cultural Travel Fair.*** In groups, students create a virtual travel booth about a chosen country or city. They include bilingual travel tips, a short cultural greeting video, and a short scripted dialogue with offers**,** promises and requests. The booths are designed in Genially or Google Slides and presented during a *Travel Expo Day*.
- ***Holiday Podcast: Promises from Paradise.*** **In** groups, students design a 2–3 minute podcast episode about their *dream trip* where each speaker makes offers, promises and requests related to travel plans. Each group includes cultural comparisons/contrasts and shares their episode on a class Padlet podcast wall.

5. SMART SHOPPING

- **Learning activity:**
- ***Shop Smarter Challenge.*** Students watch a short video about comparing prices or avoiding impulse buying (e.g. https://www.youtube.com/watch?v=O3-I8InekDQ). In small groups, they note down three smart shopping tips and discuss which ones they already use. Each group contributes its own tip on a Padlet "Smart Shopper Wall." The teacher checks listening comprehension and vocabulary.
- ***Ad Analysis Detectives.*** Students read short online ads or product reviews about popular gadgets. They extract factual information (price, features, benefits) and include the key selling points in a slogan. In groups, they discuss which ad makes a clear or misleading promise. Results are shared in a collaborative Google Doc.

- **Assessment activity:**
- ***The Perfect Product Pitch.*** In pairs, students invent a new product and prepare a short promotional pitch using persuasive language. They record a 1-minute ad in Flip or perform live in class. Peers vote for the most convincing sales pitch based on creativity and clarity.
- ****Email to Customer Support.*** Students write a short email to an online store asking for help or information. The emails are posted on a class Padlet, and peers identify good examples of politeness and clarity. The teacher assesses accuracy and appropriateness.

- **Grammar learning activity**: ***Reported Speech***
- ***Customer Requests in Reported Speech.*** Students imagine they work in a shop where a series of customers are making **requests**. In groups of 3 (the customer, the regular employee, and their superior), they convert 5–6 direct customer requests into reported speech. The customer and the superior use direct speech, while the employee has to report to the class both what the customer asks and what the superior answers. They can switch roles after 2-3 rounds.
- ***Shopping Forum: Reported Speech Challenge.*** Students participate in a simulated online shopping forum **(**Google Chat or Padlet) where one member posts direct questions, suggestions, or complaints about a product. Students convert all posts into reported speech, then summarize the main points for the group. A student moderator ensures correctness and clarity, while the group discusses how reporting changes tense, pronouns, and politeness.

- **Project work**
- ***Smart Shopper Guide.*** In groups, students create a digital brochure or infographic called *Smart Shopping Tips for Teens*. They include illustrated *do's* and *don'ts*, shopping vocabulary, and 2–3 mini dialogues using *will* and *would to express polite requests, promises, and offers*. Students design it in Canva or Genially and share it in class.
- ***Smart Spending Podcast.*** **In** groups, students come up with personal tips or strategies for shopping wisely. They record the podcast in its final version using Vocaroo or Flip and upload it to a shared class playlist. Students listen and comment on which group gave the most practical and creative tips.

6. TRADITIONS AROUND THE WORLD

- **Learning activity**
  - ***Cultural Clips.*** Students watch short videos about festivals and traditions from around the world (e.g. https://www.youtube.com/watch?v=RwSYrsjTiW4) . In pairs, they identify key facts such as where the tradition takes place, who participates, and why it is celebrated. They highlight compound adjectives they hear in the narration (e.g., *well-known*, *family-owned*) and discuss their meanings. Then they choose a festival/tradition to present to the class, including key-facts, highly-suggestive compound adjectives, images and short captions to illustrate it. Students share their findings on a Padlet "Tradition Wall".
  - ***Tradition Article Analysis.*** Students read short online articles about less common global traditions. They extract key facts (origin, significance, participants) and underline all compound adjectives. Each group summarizes the tradition using 2–3 compound adjectives in a concise digital poster or Google Slide. They then explain to the class how the adjectives enhance understanding or create emphasis.

- **Assessment activity:**
  - ***Festival Mini-Promo.*** In small groups, students create a 1-minute promotional video for a festival of their choice. They must describe it using compound adjectives to make it appealing. Videos are uploaded to Flip or shared in class, and peers vote for the most engaging presentation.
  - ***Letter to a Friend.*** Students write a short email to a friend describing a festival they researched. They are required to use at least three compound adjectives to make the description vivid.

- **Grammar learning activity - Compound Adjective**
  - ***Tradition Adjective Hunt.*** Students receive a text describing several global traditions. They must identify and underline compound adjectives. In small groups, they rewrite short sentences using the compound adjectives in new contexts, such as captions for festival photos. The activity can be done on Google Docs for collaborative editing.
  - ***Compound Adjective Storyboard.*** Students work in groups to create a storyboard or mini-comic about a festival or cultural event. Each scene must include at least one compound adjective to describe people, locations, or objects. They create captions in Google Slides or Canva and then present them digitally.

- **Project work**
  - ***Cultural Infographic.*** In groups, students create a digital infographic highlighting traditions from their country or another culture. The infographic should include key facts – title, types of traditions, visual elements, and call to action. It can be made with Canva or Genially and shared on a class Padlet.
  - ****Global Traditions Podcast.*** Groups produce a 2–3 minute podcast about a unique tradition from a chosen country. They describe the event using multiple compound adjectives**.** Podcasts are recorded on Flip or Vocaroo and shared on a class playlist.

7. HEROES WHO BEAT THE TIME

- **Learning activity**
  - ***Hero Speed Chat.*** Students form pairs and rotate every 2 minutes, asking each other questions about a famous hero's past routines. (e.g. *What did your hero use to do every morning?, What would he/she do to prepare for a challenge?*) Students share answers orally and note key points on sticky notes. After the rotations, the class creates a *hero habits wall***.**
  - ***Hero Article Hunt.*** Students are given printed articles or digital PDFs about heroes. In pairs, they underline sentences with *used to* and *would* and compare their findings digitally on Google Docs. Then, groups summarize the hero's past habits in 5–6 sentences.

- **Assessment activity**
  - ***Hero Mini-Skit.*** In groups of 3–4, students create a short skit showing a hero's past routines or daily challenges. They must use ***used to*** and ***would*** in dialogues (e.g. *She used to run at sunrise., He would train secretly at night.*) Groups perform live in class or record a 1–2 minute video on Flip. Peers vote on the most engaging and accurate performance.
  - ***Interview with a Hero.*** Students write a short email pretending to interview a hero, asking about their routine as teenagers and their lifestyle tips and how this has helped them succeed. Students exchange emails digitally on Padlet, Google Classroom, or email threads. Peers provide feedback on grammar, clarity, and politeness.

- **Grammar learning activity - Used to vs. Would**
  - ***Digital Hero Timeline.*** Students create a timeline of a hero's life using Google Slides, Canva, or Padlet. Each timeline event must include at least one sentence with *used to* or *would*, describing repeated actions or habits.
  - ***Hero Diary.*** Students imagine being a hero in their early years and write short diary entries describing daily routines using *used to* and *would***.** Then students share their entries with a partner or in small groups, reading aloud and discussing their imagined routines.

- **Project work**
  - ***Hero Digital Poster.*** In groups students design a digital poster highlighting a hero's achievements, early habits, and key events. Students present their poster live in class, while also sharing it on Padlet or Google Classroom for peers to comment.
  - ***Heroes Podcast: Past Habits Revealed.*** Groups produce a 2–3 minute podcast episode about a hero's journey, emphasizing past habits and repeated actions. Each member contributes sentences using *used to*/*would*. Podcasts are recorded on Flip or Vocaroo and shared digitally. Then, groups present a live summary of the hero's habits to the class.

8. BIODIVERSITY AND WILD LIFE

- **Learning activity**
  - ***Wildlife Photo Hunt.*** Students receive printed or digital photos of animals in their habitats. In pairs, they describe the scenes using prepositions of place and movement. Then they place their descriptions on a shared class Padlet map showing each species in its natural environment.
  - ***Virtual Habitat Exploration.*** Students explore a virtual 3D habitat or wildlife video (e.g. on Google Earth, YouTube, or an interactive nature website). While watching, they take notes on where animals and plants are located, what directions they move in, and how they interact with their environment. Using their notes, students create a digital diagram or labelled map of the habitat, inserting sentences with prepositions of place, direction, and movement. They then discuss in pairs or small groups how prepositions help describe spatial relationships clearly.

- **Assessment activity**
  - ***"Mini Wildlife Documentary":*** In small groups, students create a 1–2 minute video or live presentation about an endangered species. Videos can be recorded on Flip or performed live. Peers vote on clarity, accuracy, and creativity.
  - ***"Conservation Email".***Students write a short email to a wildlife organization describing an observed habitat or reporting sightings of endangered species, or raise concerns about environmentally harmful behaviour. Emails are posted on Padlet or Google Classroom for peer feedback.

- **Grammar learning activity - Prepositions**
  - ***Preposition Safari.*** Students play a classroom *safari* game. The teacher places small animal cards around the room. In pairs, students take turns describing the animals' positions using prepositions. Correct use earns points.
  - ***Habitat Role-Play Safari.*** Students simulate a guided safari tour**.** One student is the guide, the others are tourists. They must describe animals' and plants' positions and movements using prepositions. Other students can correct mistakes or add new sentences.

- **Project work**
  - ***Wildlife Infographic.*** In groups, students design a digital infographic about a chosen habitat, highlighting key facts about animals, plants, and their roles in the ecosystem. Each section should include short, informative captions and visuals that explain how different species contribute to biodiversity. Students use tools like Canva or Genially to make the infographic visually engaging, then share it on a class Padlet for peer feedback.
  - ***Interactive Wildlife Map.*** In groups, students create an interactive digital map of a chosen habitat, showing where different species live, their movements, and how they interact with the environment. Each animal or plant is labelled with short descriptions including key facts such as diet, role in the ecosystem, or conservation status. Students can use tools like Google My Maps, Canva, Genially, or Padlet to make the map clickable and visually engaging. After completing the map, each group presents it live to the class, highlighting interesting locations and movement patterns. Peers explore the map and comment on accuracy, clarity.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

A. Bibliografie de referință pentru activități tematice și de gramatică-vocabular
a. Gramatică practică și teoretică
- Murphy, R. – *English Grammar in Use*, Cambridge University Press, 2019
- Swan, M. & Walter, C. – *Oxford English Grammar Course*, Oxford University Press, 2012
- Parrott, M. – *Grammar for English Language Teachers*, Cambridge University Press, 2010
- Vince, M. – *Macmillan English Grammar in Context*, Macmillan, 2008
- Vișan N., Vișan R. – *English Grammar and Practice*, Polirom, 2013

b. Vocabular general și tematic
- McCarthy, M. & O'Dell, F. – *English Vocabulary in Use* (Elementary–Advanced), Cambridge University Press, 2017
- Gairns, R. & Redman, S. – *Oxford Word Skills* (All Levels), Oxford University Press, 2011
- Vince, M. – *Macmillan Vocabulary in Context*, Macmillan, 2010
- McCarthy, M. & O'Dell, F. – *English Idioms in Use*, Cambridge, 2017
- O'Dell, F. & McCarthy, M. – *English Collocations in Use*, Cambridge, 2017
- O'Dell, F. & McCarthy, M. – *English Phrasal Verbs in Use*, Cambridge, 2017
- Gough, C. – *English Vocabulary Organiser*, Heinle, 2008
- Dooley, J. & Evans, V. – *Thematic English Vocabulary for Teens*, Express Publishing, 2013
- Lewis, N. – *Word Power Made Easy*, Penguin Random House, 2014

B. Resurse digitale
a. Resurse multimedia pentru comunicare și cultură
- **TED Talks** – ted.com – discursuri autentice pe teme culturale și științifice
- **YouTube EDU** – videoclipuri educaționale pentru vocabular și listening
- **National Geographic Kids / Learning** – resurse pentru teme despre biodiversitate și mediu
- **BBC Learning English** – lecții video pentru gramatică și vocabular contextual
- **Amara.org** – creare de subtitrări educaționale

b. Platforme și instrumente digitale pentru practică
- **Nearpod-** https://nearpod.com/
- **Teachflix-**https://teachflix.org/**- colecție gratuită de clipuri video**
- **Edpuzzle-** https://edpuzzle.com/
- **Quizlet** – quizlet.com – fișe de vocabular tematice
- **Wordwall**- https://wordwall.net/
- **Kahoot-** https://kahoot.com/
- **Capcut-** aplicație editare video
- **Hemingway**- https://hemingwayapp.com/- aplicație editare text
- **Pexels**- https://www.pexels.com- fotografii gratuite
- **Canva / Genially / Padlet** – pentru crearea de materiale vizuale interactive
- **Microsoft Teams for Education** – pentru proiecte video și activități collaborative

C. Bibliografie și resurse recomandate pe teme
1. Teenagers' Life
Texte și articole:
- *BBC Learning English – Life and Society*
- *The Guardian – Teen & Education Sections*
- *Teen Vogue* – articole despre identitate, relații și viața cotidiană a adolescenților
- *Psychology Today – Teen Section*
- *Școala9.ro* și *DOR (Decât o Revistă)* – articole despre experiența tinerilor din România

Resurse audio-video:
- *TED Talks:* "The Power of Teenage Thinking", "What Adults Can Learn from Teenagers"
- *YouTube Channels: BBC My World*, *TeenTalks*
- *Podcasts: Teen Life Podcast*, *Stuff You Should Know – Youth Topics*

2. Hobbies and Careers
Texte și articole:
- *BBC Worklife* – articole despre echilibrul viață profesională–personală
- *National Careers Service (UK)* – fișe de carieră și descrieri de meserii
- *The Guardian – Lifestyle / Careers*

Resurse audio-video:
- *TED Talks:* "Do What You Love (But Don't Quit Your Day Job)", "How to Find Work You Love"
- *YouTube Channels: CareerVidz*, *BBC Bitesize Careers*

- *Podcasts: JobTalks*, *Career Conversations*

3. Communication

Texte și articole:

- *BBC Learning English – Communication Skills*
- *Harvard Business Review – The Art of Communication*
- *The Guardian – Language & Culture*

Resurse audio-video:

- *TED Talks:* "10 Ways to Have a Better Conversation" (Celeste Headlee), "The Power of Listening"
- *YouTube Channels: Charisma on Command*, *BBC Learning English – Speaking*
- *Podcasts: The Communication Guys*, *Talk About Talk*
- *Interactive Tools: Flip* pentru conversații video simulate, *Mentimeter* pentru sondaje live

4. Holiday Destinations

Texte și articole:

- *Lonely Planet* – ghiduri turistice digitale și articole despre destinații
- *National Geographic Travel*
- *BBC Travel* – articole despre turism responsabil

Resurse audio-video:

- *YouTube Channels: Expedia*, *Travel + Leisure*, *Rick Steves' Europe*
- *TED Talks:* "The Value of Travel", "How Traveling Makes Us Better People"
- *Virtual Tours: Google Arts & Culture – World Wonders Project*

5. Smart Shopping

Texte și articole:

- *BBC Learning English – Consumer Culture*
- *Investopedia – Smart Consumer Habits*
- *MarketWatch / Forbes – Personal Finance and Spending*

Resurse audio-video:

- *TED Talks*: "The Psychology of Spending", "How to Buy Happiness"
- *YouTube Channels: BBC The Social*, *Khan Academy – Personal Finance*
- *Interactive Simulations: MoneySense* sau *Practical Money Skills for Students*

6. Traditions Around the World

Texte și articole:

- *BBC Culture* – articole despre tradiții și obiceiuri în diferite țări (bbc.com/culture)
- *National Geographic – Culture & History Section* ([nationalgeographic.com/culture])
- *The Guardian – Global Development / Culture* ([theguardian.com])

Resurse audio-video:

- *TED Talks*: "The Beauty of Cultural Diversity", "Celebrating Our Differences"
- *YouTube Channels:* "Easy Languages" – episoade despre obiceiuri locale (Easy English, Easy Romanian)
- *National Geographic Kids* – clipuri despre tradiții și festivaluri în lume

7. Heroes Who Beat the Time

Texte și articole:

- *Biography.com* – biografii de personalități istorice și contemporane
- *Time Magazine – 100 Most Influential People*
- *BBC History* – articole despre figuri marcante și eroi ai epocilor trecute

Resurse audio-video:

- *TED-Ed* – "People Who Changed the World"
- *YouTube*: *Biography Channel*
- *History Channel* – documentare tematice (biografii și fapte eroice)
- *Podcasturi educative*: "Great Lives" (BBC Radio 4)

8. Biodiversity and Wildlife / Biodiversitate și viață sălbatică

Texte și articole:

- *National Geographic – Environment & Wildlife* ([nationalgeographic.com])
- *World Wildlife Fund (WWF) – Species and Habitats* ([worldwildlife.org])
- *BBC Earth* – articole și reportaje multimedia

Resurse audio-video:

- *David Attenborough Documentaries* (BBC Earth / Netflix)
- *TED Talks:* "Biodiversity Loss", "Saving Our Planet's Species"
- *YouTube Channels: NatGeo Kids*, *Earth Unplugged*, *SciShow*
- *Interactive Resources: Google Earth Voyager – Endangered Species Tour*

Anexa 2 – Limba franceză

SUGESTII METODOLOGICE

Teme recomandate

- Universul personal: prietenia, relațiile între tineri, interacțiunile sociale
- Școala: activități școlare și extrașcolare, schimburi școlare
- Timpul liber: călătorii, activități culturale, creative și sportive
- Orașul și comunitatea : mijloace de transport, servicii publice, obiective turistice și culturale
- Tehnologie și comunicare : mass-media, rețele de socializare
- Gastronomie: alimente, ingrediente, feluri de mâncare
- Mediul înconjurător: atitudini și gesturi eco-responsabile
- Elemente de cultură și civilizație: sărbători, tradiții, cutume, simboluri ale spațiului francofon, identitate și diversitate culturală

Teme de proiecte colaborative:

- « Ma ville en images » – capsule video cu vizite virtuale, atracțiile turistice ale orașului prind glas
- « Portraits et histoires » – albumul virtual al elevilor clasei
- « Les fêtes de chez nous et d'ailleurs » – colaje pop-art
- « Ados du monde francophone » – dosar tematic cu elemente culturale din lumea francofonă
- « Expressions francophones du monde entier » – mini-dicționar de locuțiuni și expresii din țările francofone/ concurs-quiz /Mon dico de la francophonie
- « BD à suivre » – atelier de bandă desenată
- « Ensemble pour une planète verte » - slogan/poster/afiș/panou publicitar pentru promovarea diversității mediului înconjurător

Gramatică funcțională (acte de vorbire/ funcții ale limbii, inclusiv convenții socioculturale) și elemente de construcție a comunicării:

A iniția și susține un dialog

- viitorul apropiat/ trecutul recent/ prezentul „progresiv"
- viitorul simplu
- condiționalul prezent
- construcțiile cu infinitivul: « vouloir/ devoir/ pouvoir » + infinitiv
- adverbele interogative: « où », « quand », « comment », « combien »

A cere/ a exprima o părere

- utilizarea adjectivului posesiv și demonstrativ
- fraza exclamativă
- fraza interogativă
- pronumele/adverbele interogative – « qui », « que », « où », « quand », « comment », « combien »
- adjectivul interogativ « *quel* » *(var.)*

A exprima intenţia/ a face planuri

- viitorul simplu
- indicativul prezent și condiționalul unor verbe și expresii verbale (ex.: « je veux/je voudrais » + infinitif, « avoir l'intention de » + infinitif, « penser/espérer » + infinitif, « j'aimerais beaucoup » + infinitif, « ça me plairait de » + infinitif, « j'ai envie de » + infinitif » etc)

A mulțumi și a răspunde la mulțumiri

- indicativul prezent
- condiționalul prezent

A situa/a repera obiecte și persoane în spațiu

- prepozițiile de loc frecvente pentru localizarea spațială (« près de/ loin de/ sur/ dans/ devant » etc.)

- adjectivul calificativ (« petit,e / grand,e/ joli,e » etc.)
- adjectivul demonstrativ
- adverbele de loc frecvente pentru localizarea spaţială : « ici, là, près, loin »

A cere și a da indicații

- fraza interogativă
- articolul partitiv
- cantitatea exprimată numeric: numeralul cardinal
- ordinea cronologică exprimată cu ajutorul numeralului ordinal

A descrie un obiect / o persoană

- localizarea spațială – « venir de/ habiter à/ habiter au/ habiter en » + oraș/țară
- localizarea temporală (utilizarea adverbelor de timp – « maintenant/hier/ce matin/ demain... »)
- adjectivele posesive si demonstrative (« leurs copains/ mon amie/cet appartement/ce soir... »)
- adjectivele și pronumele nehotărâte (« tout/chaque/chacun/ autre/même/quelques/plusieurs »)
- pronumele relative simple
- gradele de comparație (adjective/ adverbe)
- modalități emfatice (« c'est ….. qui/ que » ; « ce sont …. qui/ que »)

A exprima cantitatea/ prețul/ materia

- articolul partitiv/reducerea articolului partitiv la « de/ d' »
- adverbele cantitative (« peu/beaucoup/assez/trop »)
- cantitatea exprimată numeric: numeralul cardinal
- adverbe comparative construite cu substantive și verbe : « plus (de) », « moins (de) », « autant (de) »

A exprima acordul și dezacordul

- fraza negativă («ne...pas/ plus/ rien/ jamais/ personne / que »)
- utilizarea intonației, a ritmului și a accentuării adecvate situatiei de comunicare
- utilizarea conectorilor logici în frază: « donc », « alors », « parce que » (« Je suis d'accord avec toi, parce que ...»)

A accepta/ a refuza/ a se scuza

- diateza pronominală și pasivă
- adverbul de mod în -ment

A relata la trecut

- perfectul compus
- acordul participiul trecut

RESURSE EDUCAȚIONALE

Următoarele propuneri constituie exemple orientative de proiectare a unor sarcini de lucru specifice predării-învățării limbii franceze ca limbă străină:

Exemple de activități de învățare

Activitățile propuse reprezintă sugestii de desfășurare a anumitor activități corelate cu competențele specifice. Cadrul didactic are posibilitatea de a utiliza suporturile propuse în contexte de învățare diferite, în funcție de particularitățile colectivului de elevi.

CG 1 - Receptarea de mesaje orale în situații diverse de comunicare

CS 1.1. Înțelegerea semnificației unui mesaj pe teme familiare din universul imediat

Completarea unui text lacunar pe baza audierii unui mesaj și a unei liste de cuvinte de sprijin

1. L'enseignant divise la classe en 6 groupes et leur distribue les fiches de travail avec le texte lacunaire. Il distribue également une fiche 2, avec le vocabulaire support.
2. L'enseignant fait passer le document audio ayant comme thématique *les professions/ les métiers* et demande aux élèves de compléter le texte lacunaire avec les mots sur la fiche 2.
3. À la fin de l'activité, chaque groupe choisit un représentant pour présenter le travail commun.

CS 1.2. Identificarea elementelor principale dintr-un mesaj publicitar pe teme familiare

Crearea unui poster digital pornind de la o reclamă audio/video (activitatea se desfășoară într-un cabinet TIC)

1. L'enseignant présente un poster réalisé en Canva pour promouvoir un produit alimentaire et identifie, à l'aide des élèves, les éléments du poster (images, nom du produit, informations pertinentes, etc.)
2. Les élèves regardent une publicité pour un type de fromage (*Fromage Abondance),* et réalisent ensuite un poster en Canva pour *Fromage Abondance.* Ils travaillent en binômes.

CG2 - Exprimarea și interacțiunea orală în situații diverse de comunicare

Activitate de învățare – « Mon week-end préféré » – Présenter et échanger sur ses activités et ses goûts

Competențe specifice vizate:

CS 2.1. Prezentarea succintă a unei activități, a unui eveniment sau a unei experiențe personale
CS 2.2. Exprimarea unor preferințe și interese oferind justificări simple pentru acestea
CS 2.3. Susținerea unei prezentări simple, ilustrate cu exemple pertinente, pe o temă din universul său apropiat
CS 2.4. Participarea la interacțiuni verbale scurte în situații de comunicare din viața cotidiană

Etapa 1 – *Brise-glace*

- L'enseignant montre des images représentant des activités de weekend (sport, cinéma, Internet, visite chez des amis, cuisine, excursion, etc.). Les élèves nomment les activités (oral) :
  C'est quoi ? – C'est aller au cinéma ! / C'est faire du vélo !
- L'enseignant écrit au tableau les expressions utiles :
  Le week-end, j'aime… / Je préfère… / Je n'aime pas… / parce que…

Adaptare CES :

- Images coloriées grandes et claires
- Utiliser des pictogrammes (ARASAAC / pictogrammes FLE)
- Utilisation du langage non verbal pour indiquer l'activité

Etapa 2 – Production orale guidée : « *Mon week-end préféré* » (15–20 min)

- Chaque élève complète une fiche / carte mentale avec du support visuel (pictogrammes, et petits textes)

Exemples de questions :

« Qu'est-ce que tu as fait ? », « Avec qui ? », « Où ? », « C'était comment ? Pourquoi ? »

- Puis, l'élève présente oralement son weekend préféré, en utilisant les éléments de construction de la communication spécifiques.

Exemple de production orale attendue :

« *Le week-end dernier, je suis allé au parc avec mes copines et mes copains. Nous avons joué au basket et, après, nous nous sommes baladés à vélo. C'était un moment très agréable, parce que nous étions tous de bonne humeur, on plaisantait sans arrêt et, de plus, il faisait un temps magnifique.* »

Adaptare CES:

- Support visuel + mot-clés disponibles sur la fiche
- Possibilité de lire les réponses écrites au lieu de présenter librement
- L'enseignant peut répéter, reformuler, ecncourager par un feedback positif

Etapa 3 – Interaction orale : « *Et toi ?* »

- En binôme, les élèves se posent des questions simples :
  « Qu'est-ce que tu as fait ce week-end ? / Tu as aimé ? / Pourquoi ? »
- Chaque élève doit répondre à / adresser au moins une question

Adaptare CES :

- Chaque binôme reçoit une *carte Dialogues* avec des images et des questions-modèle pour construire le dialogue. On peut utiliser des cartes à choix (« *J'aime/ Je n'aime pas/ C'était super/ bof/ nul* ») pour un support vuisuel.

Etapa 4 – Bilan / retours / évaluation de l'activité

- Discussion collective : ce que les autres ont appris, les expressions retenues
- Autoevaluation à l'aide d'une fiche simplifiée (émoticônes, etc.)

Questionnaire d'évaluation – Production orale

Titre de l'activité : ***« Mon week-end préféré »***

Nom de l'élève : _____
Date : _____

1. Contenu (/3)

- L'élève présente des activités de loisir de manière claire et cohérente.
  ☐ Pas du tout ☐ Peu ☐ Assez ☐ Bien ☐ Très bien
- Les idées sont compréhensibles et organisées.
  ☐ Pas du tout ☐ Peu ☐ Assez ☐ Bien ☐ Très bien

2. Lexique et morphosyntaxe (/3)

- Le vocabulaire utilisé est varié et adapté au thème des loisirs.
  ☐ Pas du tout ☐ Peu ☐ Assez ☐ Bien ☐ Très bien
- Les structures grammaticales sont employées correctement.
  ☐ Pas du tout ☐ Peu ☐ Assez ☐ Bien ☐ Très bien.

3. Prononciation et fluidité (/2)

- La prononciation est claire et compréhensible.
  ☐ Pas du tout ☐ Peu ☐ Assez ☐ Bien ☐ Très bien
- L'élève parle avec fluidité (sans trop d'hésitations).
  ☐ Pas du tout ☐ Peu ☐ Assez ☐ Bien ☐ Très bien

4. Interaction et attitude (/2)

- L'élève parle avec assurance et regarde son public.
  ☐ Pas du tout ☐ Peu ☐ Assez ☐ Bien ☐ Très bien
- L'élève respecte le temps de parole.
  ☐ Pas du tout ☐ Peu ☐ Assez ☐ Bien ☐ Très bien

Appréciation générale :

.....

Note finale : …… /10

CG 4 - Redactarea de mesaje și interacțiunea scrisă în situații diverse de comunicare

CS 4.1. Redactarea unei scrisori personale/ unui e-mail pentru a transmite informații despre sine și despre universul său imediat

Completarea unui chestionar interactiv pe o temă dată prin formularea unor răspunsuri personale adecvate

Les élèves remplissent un questionnaire interactif (réalisé sur une plateforme numérique: Google Forms, Wordwall, Kahoot, LearningApps, etc.) avec des questions sur leur vie, leurs goûts, leurs préférences, les activités, les expériences, la famille, les amis, l'école, les loisirs, etc. Ex. *Quelles sont tes loisirs préférés ? Comment passes-tu ton week-end ? Quels sont les endroits que tu aimes le plus et pourquoi ? Décris une personne qui t'est proche... À quoi ressemble une journée ordinaire dans ta vie ?* Les élèves doivent formuler des réponses personnelles, cohérentes et en adéquation avec le contexte, en utilisant un langage correct et expressif. Le questionnaire représente une étape dans la rédaction de la lettre/ du courriel personnel, parce qu'il aide les élèves à réfléchir aux aspects qu'ils peuvent aborder, il offre un matériel utile (idées et contenu) qu'ils peuvent transformer par la suite dans un texte structuré et cohérent.

Activități remediale propuse :

L'enseignant :

– Distribue aux élèves des fragments incomplets de réponses à un questionnaire, qu'ils doivent compléter de façon correcte et logique. On les encourage à exprimer librement leurs idées, sans crainte de se tromper, tout en veillant à la clarté et à la cohérence de leurs propos. Ex. « *Pendant mon temps libre, j'aime… », « Le style de musique que je préfère le plus est... parce que... », « Un jour ordinaire, je me réveille à ..., puis ... »*
– Fournit aux élèves des exemples de réponses incorrectes ou incomplètes, sur le plan grammatical ou logique, qu'ils doivent corriger ou reformuler afin de les améliorer. Ex. *« J'aime lire des livres sur les animaux parce que c'est beau. »* Les élèves peuvent améliorer : *« J'aime lire des livres sur les animaux parce que j'apprends des choses intéressantes sur leur monde. »*
– Présente aux élèves différentes images (par exemple: une activité préférée, un acteur, un groupe de musique, une famille, un paysage) et les invite à formuler des réponses ou des commentaires en lien avec celles-ci. Les réponses sont guidées grâce au support visuel, ce qui favorise l'expression orale ou écrite par l'association images-texte et la stimulation des idées personnelles. Ex. image d'un acteur → « *J'aime aller au cinéma parce que... »*

Activități adaptate elevilor cu CES – ex. ADHD:

L'enseignant explique aux élèves qu'ils doivent écrire une lettre sur leurs activités de loisir. Les élèves utilisent les réponses au questionnaire pour organiser leurs idées. Les élèves à besoins éducatifs particuliers doivent lire attentivement les questions et répondent en utilisant des phrases courtes, des mots-clés ou des dessins. Le professeur respecte le minutage annoncé pour maintenir l'attention.

CS 4.2. Relatarea simplă în scris a unei experiențe personale

Susținerea unui schimb de mesaje cu alți elevi în cadrul unor proiecte

Les élèves participent à un échange d'expérience dans le cadre de projets linguistiques entre établissements (échanges de lettres, de courriels, de textos ou de publications sur des plateformes éducatives). Ils partagent différents aspects de leur vie personnelle (leur style de musique préféré, leur activité de loisirs favorite, une journée importante de leur vie, leur plus belle excursion, etc.) en rédigeant de courts messages. Cette activité leur permet de s'exercer à l'expression écrite dans des contextes réels de communication.

Activități remediale propuse :

L'enseignant:

- Propose une fiche contenant des phrases mélangées décrivant une journée importante dans la vie d'un adolescent. Les élèves doivent réorganiser ce texte « désordonné » en remettant les phrases dans un ordre logique, tout en respectant la succession des événements et l'utilisation correcte des connecteurs.
- Présente aux élèves un message comportant des erreurs (d'orthographe, de ponctuation, d'accord, etc.). Les élèves travaillent en binôme pour corriger le message. À la fin de l'activité, une mise en commun permet de discuter des règles appliquées.

Activități adaptate elevilor cu CES – ex. TSA :

L'enseignant :

- Propose à l'élève présentant un trouble du spectre de l'autisme une fiche avec la structure d'un message, du type : *« Salut ! Moi, je suis…. J'aime …. Et toi, qu'est-ce que tu préfères faire ? Au revoir ! »*
- Écrit au tableau interactif : « *Salut ! J'aime la musique disco. Quel est ton style de musique préféré ?* »
  L'élève complète le message : « *Salut ! Je préfère… J'aime écouter…* ».
  On peut également lui proposer des options de réponses à cocher :

Je préfère la musique…
□ pop □ rock □ dance

J'aime…
□ écouter de la musique □ danser □ chanter

- Met à disposition trois images représentant une succession logique d'événements au cours de la journée (par exemple : départ pour l'école, participation aux cours, retour à la maison).
  L'élève les place dans l'ordre et formule des phrases simples pour raconter la journée à l'aide des images : « *D'abord, je vais à l'école.* », « *Ensuite, j'assiste aux cours.* », « *Enfin, je rentre à la maison.* »

Activități adaptate elevilor cu CES – ex. nevăzători :

L'enseignant propose un échange de messages audio. L'élève envoie à son correspondant un message vocal « *Salut ! Je suis Victor. J'aime les activités de groupe. Quel type d'activités préfères-tu ?* »
Le correspondant répond : « *Salut ! Je suis Luc. Je préfère les visites culturelles. J'aime les traditions locales* ».

L'élève raconte à voix haute ses activités quotidiennes ou son activité préférée. L'enseignant enregistre le récit. L'élève utilise ensuite un lecteur d'écran ou une machine à écrire Braille pour rédiger le texte. Une intervention est prévue sur le texte afin de corriger les répétitions.

Activități adaptate elevilor cu CES – ex. surzi :

L'enseignant :
- distribue une fiche avec des textes lacunaires et des images-support : *« Salut ! Je m'appelle… (nom). Je suis… et … (description physique). Je suis … (trait de caractère). J'aime… (une activité) ».* Les élèves remplissent les espaces en utilisant les mots proposés ou ses propres idées.
- offre une liste d'émoticônes (😊,😄,😳,😰,😨). L'élève exprime ses émotions, en choisissant l'image convenable. (ex. « *J'aime jouer au football. Je me sens* 😊 *avec mes amis ».)*

Activități adaptate elevilor cu CES – ex. ADHD :

L'enseignant propose un échange de messages « en mouvement ». Chaque élève écrit sur une feuille colorée un court message à propos de ses activités préférées pendant son temps libre, qu'il transmet à un camarade en le déposant sur son bureau : « Salut ! Je m'appelle… Mon ami est… J'aime… ». Il peut également ajouter un émoticône.

Les élèves peuvent se déplacer en effectuant de petits sauts, en marchant sur la pointe des pieds ou en tournant sur eux-mêmes, afin de maintenir leur attention et leur engagement dans l'activité.

CS 4.3. Elaborarea de mesaje scrise scurte și simple în vederea schimbului de informații și a comunicării pentru realizarea unei sarcini de lucru colaborative

Crearea unei benzi desenate cu dialoguri scurte, gânduri, sentimente

Les élèves réalisent une **bande dessinée en équipe** dans laquelle les personnages expriment **leurs pensées, sentiments et dialogues courts**.

Les élèves travaillent en **groupes** et choisissent un **thème** (par exemple : l'école – les objets scolaires).

Ils proposent des **cases pour la bande dessinée** avec des phrases courtes qu'ils ordonnent et insèrent dans les vignettes.

Vignette 1 – L'élève cherche son objet scolaire :
« Où est le cahier de français ? » 😨 (inquiétude)

Vignette 2 – L'élève demande à un camarade :
« Tu as vu mon cahier ? »
Réponse négative : « Non, mais allons le chercher ! » 😊 (espoir)

Vignette 3 – Un autre élève trouve le cahier :
« Le voilà. Il est ici. »
L'élève s'exclame : « Youpi ! » 😄 (joie)

Activități remediale propuse :

Les élèves reçoivent une bande dessinée avec des espaces vides pour les répliques. Ils complètent les dialogues avec des phrases simples (ex. « *Salut ! Comment…* » L'élève peut compléter par : « *te sens-tu aujourd'hui ?* »)

Activități adaptate elevilor cu CES – ex. surzi :

Les élèves créent des **bandes dessinées** avec des personnages qui communiquent **exclusivement par écrit et par des gestes illustrés** (expressions faciales, signes visuels).

CS 4.4. Redactarea unui mesaj pe o rețea de socializare sau a unei pagini de jurnal, pe teme din domeniile sale de interes

Redactarea unei pagini de jurnal de vacanță

Les élèves **esquissent un plan simple pour leur page de journal** (destination de vacances, personnes présentes, activités réalisées, sentiments éprouvés), puis **rédigent le texte**. Les phrases sont **lues devant les camarades**, en mettant l'accent sur **l'expression des émotions et des expériences**. L'enseignant intervient pour **corriger les fautes d'orthographe, de grammaire et d'expression**.

Activități remediale propuse :

Les élèves reçoivent plusieurs exemples de pages de journal (certaines correctes, d'autres incorrectes) et doivent identifier : le thème du message, qui écrit le message, à qui il est adressé, les sentiments exprimés, la structure de la rédaction. L'enseignant guide les élèves avec des questions facilitantes.

Activități adaptate elevilor cu CES – ex. TSA:

L'enseignant propose l'utilisation de la technologie pour rendre l'activité plus efficace. L'élève peut être formé à utiliser une application simple de journal numérique ou un modèle de document Word avec des images et un espace pour les phrases. On peut ajouter des images, symboles et émoticônes pour motiver et soutenir la communication numérique. Un langage simple, adapté aux besoins de l'élève, sera utilisé afin qu'il puisse partager son expérience et se sentir valorisé.

CG 5 - Medierea lingvistică și culturală, în contexte plurilingve și pluriculturale

CS 5.1. Facilitarea și adaptarea comunicării orale în contexte cotidiene, între interlocutori care se exprimă clar

Medierea unui dialog între un turist străin și un localnic într-o situație tip (la gară, la o agenție de turism, la ghișeu etc.)

Joc de rol - À la gare

Les élèves se répartissent en trois groupes. Chaque groupe choisit trois représentants qui participeront au jeu de rôle : un élève sera le touriste roumain, un élève sera le Français et un autre élève fera la médiation du dialogue entre les deux premiers.

CS 5.2. Reformularea în scris a unor informații din texte simple și scurte pe subiecte concrete din domenii de interes

- Identificarea unei echivalențe între rețetele unor feluri de mâncare tradiționale

1. L'enseignant présente 4 plats traditionnels français (raclette, ratatouille, boeuf bourguignon, blanquette de veau).
2. Les élèves se regroupent par plat préféré, ils cherchent la recette sur Internet, ils essaient de trouver un equivalent roumain pour le plat choisi, ensuite ils présentent leur travail devant la classe.

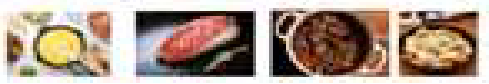

- Traducerea, în/ din limba maternă, cu ajutorul dicționarului, a unor mesaje din spațiul virtual

1. Les élèves cherchent sur Facebook des messages sur le thème *Les ados et la mode*.

2. L'enseignant choisit 4 messages, il demande aux élèves de former 4 groupes et il leur donne des dictionnaires.
3. Chaque groupe doit traduire en roumain le message reçu.

CS 5.3. Compararea unor elemente culturale din sfera familială și din viața cotidiană

- Prezentarea și explicarea unor simboluri (culori, animale, gesturi) și a semnificației fiecăruia în cele două culturi

1. L'enseignant présente une série de gestes très utilisés par les Français (« *C'est super !* », « *Qui sait ?* », « *Mon œil !* », « *C'est cher !* », « *La barbe* ») et explique la signification de chacun.

2. Les élèves se répartissent en deux groupes. Le groupe A réalise un geste utilisé par les Français, et le groupe B doit présenter l'équivalent de ce geste en Roumanie.

Prezentarea de tip proiect a unor tradiții (cu ocazia Crăciunului, Paștelui etc.) în diferite țări
Pour réaliser le projet « Les fêtes de chez nous et d'ailleurs » les élèves se regroupent par fête préférée (*Le Noël, Pâques, La fête des mères, La fête de la Saint Nicolas*) et ensuite ils doivent réaliser un projet Canva pour présenter les traditions des Français et des Roumains. À la fin, chaque groupe présente, à la classe, son projet sur l'ordinateur ou sur le TBI.

CG 2 EXPRIMAREA ȘI INTERACȚIUNEA ORALĂ ÎN SITUAȚII DIVERSE DE COMUNICARE

CS 2.1. Prezentarea succintă a unei activități, a unui eveniment sau a unei experiențe personale

Document suport: Kendji Girac - *Les Yeux de la Mama*

https://www.youtube.com/watch?v=YgP2whwA2Wg

Activité 1 : *Le portrait-robot de l'artiste*

L'enseignant diffuse la chanson « *Les Yeux de la Mama* » sans image (seulement la partie audio).

Discussion orale guidée :

« *Qui chante ? Un homme ou une femme ? Une personne de couleur ou une personne blanche ? Comment est la personne qui chante ?* » (âge, apparence générale, taille, cheveux, visage, vêtements, etc.)

« *De qui parle l'artiste dans la chanson ?* »

« *Quelles émotions ressent l'artiste ?* »

Après avoir réalisé le portrait de l'artiste, l'enseignant diffuse le clip vidéo de « *Les Yeux de la Mama* » afin que les élèves puissent observer les éléments recherchés.

Activité 2 : *MA MÈRE...*

[travail frontal]

Méthode de la balle: les élèves forment un cercle et l'enseignant lance une balle en posant les questions: « *Comment s'appelle ta mère ?* » et « *Comment est-elle ?* ».

L'élève qui attrape la balle répond et l'enseignant écrit au tableau, avec des craies de couleur, le prénom qu'il entend et, entre parenthèses, les qualités de la mère caractérisée. L'élève qui a répondu lance ensuite la balle à un autre camarade, lui posant les mêmes questions, et reçoit sa réponse.

L'activité se poursuit jusqu'à ce que tous les élèves de la classe aient répondu. Pendant ce temps, l'enseignant note au tableau tous les prénoms entendus ainsi que les traits de caractère évoqués par les élèves (par exemple : *gentille*, *aimante*, *belle*, *souriante*, *douce*, *calme*, *patiente*, *joyeuse*, *forte*, *sincère*, *sérieuse*, *travailleuse*, etc.).

Au centre du tableau, on écrit MA MÈRE, et les prénoms de toutes les mères ainsi que leurs qualités sont disposés autour sous forme de rayons de soleil avec des craies de couleurs.

Variantes : Les élèves peuvent également parler de leur père, leur grand-mère, un ami, un professeur, etc.

Activité 3 : *La bataille des mots : MÈRE*

[activité par groupes]

On donne aux élèves le mot MÈRE. Dans chaque groupe, pendant 10 minutes (ce temps peut être ajusté selon la classe), les élèves doivent dire le plus de mots possible en rapport avec la mère. Les enfants doivent parler très doucement, afin que les autres groupes n'entendent pas leurs idées.

À l'issue de ce remue-méninge, pendant 10 minutes, un secrétaire de chaque groupe écrit sur une feuille tous les mots dont il se souvient, sans aucune aide des autres membres du groupe.

Lorsque le temps est écoulé, le secrétaire de chaque équipe lit tous les mots écrits. L'équipe gagnante est celle qui a écrit le plus de mots pertinents et corrects.

Activité 4 : Activité d'écoute

Consigne : Écoutez attentivement les paroles de la chanson et levez la main si vous entendez les mots suivants :

Ambition ; sève ; Graal ; bonheur ; aspiration ; lumière ; prière ; amitié ; merveille ; beauté ; splendeur ; bonté ; douceur ; miel ; caresse ; amour ; étoile ; croyance ; quête.

Activité 5 : Description d'une photo personnelle

Chaque élève apporte ou reçoit une photo (famille, évènement, enfance, etc.) et doit dire quelques phrases pour la présenter :

« C'est une photo de moi de... »

« C'était où ? C'était quand ? »

« Qu'est-ce que tu faisais ? »

« Comment tu te sentais ? »

Les autres élèves posent des questions simples :

« Qui est sur la photo ? »

« C'était pendant les vacances ? »

« Tu étais heureux/euse ? Pourquoi ? »

« Il faisait chaud ou froid ? »

Activité 6 : Créez une petite vidéo (30 secondes - 1 minute) pour dire « *Merci !* » à votre mère. Parlez doucement et sincèrement en utilisant des phrases simples. À la fin, nous ferons une vidéo avec toutes vos présentations.

Filiere: Tehnic (Mecanică auto, Electromecanică, Întreținere echipamente).

- **Exemplu de activitate de învățare**

Competența Generală 1 - Receptarea de mesaje orale în diverse situații de comunicare.
Competența Specifică 1.1. - Înțelegerea semnificației unui mesaj pe teme familiare din universul imediat

Titlul Activității : *La procédure de réparation - Puzzle* (Procedura de Reparație Puzzle)

Matériel nécessaire : enregistrement audio d'une procédure technique simple (6–8 phrases), fiches avec des phrases de la procédure découpées en segments (puzzle), marqueurs.

1. Préparation (Orientation et vocabulaire technique). Le professeur introduit/récapitule le vocabulaire technique spécifique. (Ex: *le moteur, le filtre à huile, la courroie, l'outil, le boulon, vérifier, démonter, remplacer, serrer, brancher, débrancher*) et les connecteurs chronologiques (Ex : *d'abord, ensuite, après cela, puis, finalement, avant de, après avoir...*). La consigne est expliquée : les élèves écouteront une procédure et la remettront dans l'ordre.

- **Nous allons écouter une procédure simple pour réparer ou entretenir une machine. Vous avez les étapes de la procédure mélangées. Votre travail est de les mettre dans le bon ordre après l'écoute. Écoutez attentivement les verbes d'action et les mots de séquence !**

2. Première écoute (Compréhension globale) : Les élèves écoutent pour la première fois l'enregistrement audio d'une procédure technique simple (ex. : changement du filtre à huile, vérification de la batterie, assemblage d'un petit circuit).

- **Écoutez une première fois la procédure pour comprendre l'idée générale de l'intervention.**
- **Exemple de message audio (Changement d'un filtre d'air)**

Pour changer le filtre à air d'une voiture, d'abord, il faut ouvrir le capot. Ensuite, il faut localiser le boîtier du filtre à air et le dévisser. Après, on enlève l'ancien filtre et on nettoie l'intérieur du boîtier. Puis, on met le nouveau filtre à air. Finalement, on referme le boîtier et on serre les vis, et on ferme le capot.

3. Deuxième écoute et remise en ordre des séquences (Puzzle) : Les élèves reçoivent les fiches contenant les phrases découpées (segments de la procédure). Ils écoutent l'enregistrement une deuxième fois et, à l'aide de leurs notes et des connecteurs de succession, remettent correctement les segments de phrases dans l'ordre afin de reconstituer la procédure.

- **Maintenant, lisez vos phrases. Écoutez une deuxième fois la procédure et mettez les phrases dans le bon ordre. Vous pouvez les coller ou les écrire.**

4. **Vérification et feedback** : Le professeur facilite une vérification collective en lisant la procédure dans l'ordre correct et en corrigeant les éventuelles erreurs. Il souligne les éléments de vocabulaire et les connecteurs qui ont aidé à la remise en ordre.

- **Lisez la bonne procédure avec la classe. Est-ce que votre ordre est correct ? Quels mots vous ont aidés à comprendre la séquence des actions ?**

Filiere : Tehnic (Fișe tehnice, articole despre tehnologii noi, ghiduri de securitate).

- **Exemplu de activitate de învățare**

Competența Generală 3 - Receptarea de mesaje scrise în situații diverse de comunicare.
Competența Specifică 3.1. - Identificarea informațiilor factuale din texte scurte (articole de presă tipărită sau on-line, ghiduri, broșuri) pe teme familiare.

FICHE TECHNIQUE DU PRODUIT

Identification du Produit

Nom Commercial:
Nom Technique:
Nom Scientifique:
Pays d'Origine:

Information Technique

Composition:
Physiques et Chimiques:
Poids:
Dimensions:
Densité:

Aspects Commerciaux

Présentation:
Variétés:
Applications:

Titlul Activității : ***Fiche Technique*** **(Fișă Tehnică)**

Matériel nécessaire : une fiche technique simplifiée d'un équipement/matériel (8–10 phrases), une fiche de travail avec des questions ouvertes, un crayon / un marqueur.

1. Le professeur explique aux élèves qu'ils vont lire une fiche technique et répondre aux questions, en justifiant leurs réponses avec des extraits du texte. Les formules pour citer sont rappelées. (Ex : *D'après la fiche, ... / La fiche indique que... / On peut lire : «...»*).

- **Lisez cette fiche technique. Répondez aux questions, mais attention : vous devez aussi copier la phrase de la fiche qui vous donne la réponse. Cherchez bien les détails techniques !**

2. **Lecture du texte (Fiche technique).** Les élèves reçoivent une fiche technique simplifiée d'un équipement ou d'un matériau (ex : les spécifications d'un type de moteur, un matériau composite, un robot d'assemblage).
- **Lisez attentivement la fiche technique sur …**
- **Exemplu de text (Fișă Tehnică Motor Electric Model E200) :**

Moteur Électrique Modèle E200

Ce moteur est conçu pour les applications industrielles légères et les petits véhicules électriques. Il offre une grande efficacité énergétique et une longue durée de vie. Sa puissance maximale est de 2 kW. Le moteur fonctionne sous une tension de 24 V et sa vitesse de rotation est de 3000 tours par minute. Il est fabriqué avec des matériaux résistants à la corrosion. Son poids est de seulement 8 kg. Le modèle E200 est facile à installer et nécessite peu d'entretien.

3. **Formulation des réponses et justification.** Les élèves répondent aux questions de la fiche de travail, puis identifient et citent le passage exact du texte qui soutient leur réponse.
   - **Pour chaque question, écrivez votre réponse et ensuite, recopiez la phrase exacte de la fiche technique qui justifie votre réponse.**
   - **Exemples :**

Le modèle E200 est-il adapté pour un robot industriel lourd ? Justifiez votre réponse en citant le texte.

Réponse attendue : *Non, le moteur n'est pas adapté pour un robot industriel lourd. Il « est conçu pour les applications industrielles légères et les petits véhicules électriques ».*

Quels sont les deux avantages principaux de ce moteur concernant son utilisation et sa maintenance ? Justifiez chaque avantage.

Réponse attendue : *Les deux avantages sont qu'il est « facile à installer » et qu'il « nécessite peu d'entretien ».*

Un client a besoin d'un moteur qui fonctionne à 12 V. Le modèle E200 pourrait-il être une option ? Pourquoi ?

Réponse attendue : *Non, le modèle E200 ne pourrait pas être une option car « Le moteur fonctionne sous une tension de 24 V ».*

Si vous deviez présenter ce moteur à un acheteur, quel argument utiliseriez-vous pour souligner sa performance énergétique ? Citez la phrase.

Réponse attendue : *J'utiliserais l'argument qu'« Il offre une grande efficacité énergétique et une longue durée de vie. »*

4. **Vérification et feedback** : Le professeur corrige individuellement les réponses et les justifications, en s'assurant que les élèves ont correctement cité le texte et compris le lien entre la réponse et la source technique.**Vérifiez vos réponses avec la classe. Est-ce que vous avez trouvé la bonne information technique ?**

Filiere: Tehnic (Evenimente școlare, vizite la fabrici, concursuri tehnice, proiecte practice).

- **Exemplu de activitate de învățare - 3**

Competența Generală 4 - Redactarea de mesaje și interacțiunea scrisă în situații diverse de comunicare.
Competența Specifică 4.1. - Redactarea unei scrisori personale/ unui e-mail pentru a transmite informații despre sine și despre universul său imediat.

Titlul Activității : ***E-mail à un(e) ami(e) sur une expérience mémorable***
Matériel nécessaire : fiches d'aide avec la structure d'un e-mail informel, vocabulaire technique pertinent, verbes au passé et expressions pour exprimer des sentiments.

1. **Préparation (Brainstorming et vocabulaire technique).** Le professeur encourage les élèves à réfléchir à une expérience technique récente et intéressante (une réparation réussie, un nouveau montage, une visite dans un atelier / une usine, un concours). La structure d'un e-mail informel est révisée (salutation, corps du message, formule de clôture, signature). Le vocabulaire technique, les verbes au passé composé et les expressions pour décrire des sentiments sont consolidés. (Ex: *j'étais très content(e), j'ai trouvé ça fascinant, c'était un peu difficile mais j'ai appris, je suis fier / fière de...*).

- **Imaginez que vous écrivez un e-mail à un ami. Racontez-lui une expérience technique que vous avez trouvée mémorable. Décrivez ce que vous avez fait, comment vous vous êtes senti, et posez-lui une question.**

2. Planification et rédaction de l'e-mail (Description de l'événement créatif). Les élèves planifient leur e-mail (qui, quoi, où, quand, comment ils se sont sentis) et rédigent un e-mail d'environ 7-10 phrases. Ils incluent la salutation, la description de l'événement (en utilisant le vocabulaire technique et les expressions de sentiment), une formule de clôture informelle et une question adressée à un ami.

- **Écrivez votre e-mail. Pensez à l'introduction et à la conclusion. Racontez votre expérience technique, vos sentiments, et posez une question à votre ami. Utilisez le passé composé et des mots techniques.**
- **Exemple d'e-mail (élève – mécanicien, pour décrire la réparation d'un moteur) :**

Objet : Mon incroyable projet de mécanique !
Salut Julien,
Comment vas-tu ? J'espère que tu vas bien. Je dois te raconter un truc super que j'ai fait la semaine dernière à l'atelier. On a eu un client avec une très vieille voiture qui ne démarrait plus. Le moteur était complètement bloqué !
Avec le prof, on a décidé de le démonter entièrement. C'était un travail énorme ! D'abord, nous avons enlevé toutes les pièces : les bougies, le carburateur, l'alternateur... C'était un peu difficile car beaucoup de boulons étaient rouillés. Mais nous avons réussi ! Ensuite, on a nettoyé toutes les pièces et on a remplacé quelques éléments usés. Quand on l'a remonté, j'étais super content ! Le moteur a redémarré au premier coup de clé ! C'était une expérience vraiment fascinante et j'ai beaucoup appris. Je suis très fier de ce que nous avons fait !
Et toi, tu as fait des choses intéressantes récemment ?
À bientôt,
Michel

3. Partage et feedback. Les élèves échangent leurs e-mails et les lisent mutuellement, en donnant un court feedback oral ou écrit (ce qu'ils ont aimé, des questions, des suggestions pour l'expression). Le professeur collecte et fournit un feedback individuel sur la structure de l'e-mail, la cohérence de la description, l'utilisation du vocabulaire technique et du passé.

- **Lisez le courriel rédigé par un autre élève. Est-ce que l'histoire est claire ? Les mots techniques sont-ils bien utilisés ? Posez une question si vous voulez plus d'informations sur son expérience technique !**

Filiere : Tehnic (Inovații tehnologice, meserii ale viitorului, impactul tehnologiei asupra societății în spațiul francofon).

➢ **Exemplu de activitate de învățare digitală - 4**

Competența Generală 1 - Receptarea de mesaje orale în diverse situații de comunicare.
Competența Specifică 1.4. - Explorarea unor aspecte culturale din spațiul limbii moderne studiate, prin receptarea de mesaje orale.

Titlul activității : ***Tech Trends Francophones - Vidéo-Quiz Culturel***
(Tendințe Tehnologice Francofone - Video-Quiz Cultural)

Matériel nécessaire : une courte vidéo YouTube (3–5 minutes) issue des médias francophones (ex. : sur une start-up tech, une école de métiers innovante, un événement de robotique), Google Forms avec des questions de compréhension.

1. Le professeur introduit le sujet de la vidéo (une innovation, une tendance technique) et le vocabulaire-clé technique et culturel (ex. : *l'innovation, la startup, l'ingénieur, le robot, l'apprentissage, le futur, le marché du travail, la formation professionnelle*). La consigne de travail est expliquée: visionner une vidéo et identifier les aspects culturels pertinents dans le domaine technique.

- **Nous allons regarder une vidéo sur une innovation ou un métier du futur dans l'espace francophone. Écoutez bien et essayez de comprendre comment la technologie influence la culture ou l'éducation.**

2. **Visionnage de la vidéo et réponse aux questions.** Les élèves regardent la vidéo et répondent à des questions de compréhension sous forme de choix multiple ou de réponses courtes, portant sur les aspects culturels liés à la technologie, sur Google Forms.

- **Regardez la vidéo. Répondez aux questions sur le formulaire. Cherchez les informations sur la technologie, les métiers et la culture.**
- **Exemplu de întrebări (după un reportaj despre o școală de robotică în Franța):**
  1. Où se situe cette école de robotique ? (Réponse courte)
  2. Quel est le but principal de cette école ?
  A. Construire des jouets. B. Développer des jeux vidéo. **C. Former les jeunes aux métiers de la robotique.** D. Réparer les voitures.
  3. Est-ce que les étudiants travaillent seuls ou en équipe ? (Vrai/Faux)
  4. Selon le reportage, pourquoi est-il important de former les jeunes à la robotique aujourd'hui ? (Réponse courte)
  5. Quel aspect de la culture française du travail est mis en avant dans la vidéo (collaboration, innovation, tradition) ?
  A. La tradition. *B. L'innovation et la collaboration.* C. La hiérarchie stricte. D. La routine.

3. Le professeur facilite une discussion en classe sur les aspects culturels identifiés dans la vidéo, en les comparant avec la situation en Roumanie dans le domaine technique.

- **Discutons des aspects culturels et technologiques que vous avez trouvés. Comment la formation en robotique est-elle différente ici ? Quels métiers du futur sont importants en Roumanie ?**

➢ **Exemplu de activitate de învățare digitală - 5**

Competența Generală 2 - Exprimarea și interacțiunea orală în situații diverse de comunicare.
Competența Specifică 2.3. - Susținerea unei prezentări simple, ilustrate cu exemple pertinente, pe o temă din universul său apropiat.
Filiere : Tehnic (Un proiect personal tehnic, un hobby legat de tehnică, o demonstrație de funcționare a unui echipament simplu).

Titlul Activității : *Mon projet technique illustré* (proiectul meu tehnic ilustrat)
Matériel nécessaire : Flipgrid ou une autre application d'enregistrement audio/vidéo, Google Slides/Canva pour créer une présentation avec 2–3 images techniquement pertinentes.

2. **Préparation (Choix du sujet, structure de la présentation, vocabulaire technique) :** Le professeur guide les élèves pour choisir un projet technique réalisé, un outil technique préféré ou une activité de loisir liée au domaine technique. Une structure de présentation est proposée (ex. : « *Mon projet / outil préféré est… J'aime faire / utiliser ça parce que… Voici quelques images. Sur la première image, on voit… C'est important pour moi parce que… J'ai commencé ce projet il y a… »*). Le vocabulaire technique, les verbes d'action et les temps passés sont consolidés.

- **Choisissez un projet technique que vous avez fait ou un outil technique que vous aimez beaucoup. Créez 2-3 diapositives avec des images de ce projet/outil. Préparez votre présentation orale pour expliquer cette activité technique, pourquoi elle est importante pour vous et ce qu'on voit sur les photos.**

3. **Création de la présentation visuelle et enregistrement.** Les élèves créent 2-3 diapositives avec des images pertinentes (photos du projet, images des outils, schémas). Ensuite, ils enregistrent leur présentation orale (2-3 minutes) sur Microsoft Teams for Education ou une autre plateforme, en décrivant le projet/l'outil et les images, en expliquant les étapes, le fonctionnement et l'importance.

- **Enregistrez votre présentation. Parlez de votre projet technique ou de votre outil préféré. Expliquez pourquoi il est important et décrivez ce que l'on voit sur vos images. N'oubliez pas d'utiliser des mots techniques et des adjectifs !**

Bonjour à tous ! Aujourd'hui, je vais vous présenter un projet que j'ai réalisé avec mes camarades à l'atelier : un petit robot suiveur de ligne. C'est un robot que nous avons construit pour une démonstration. J'aime beaucoup ce projet parce que c'était intéressant de le fabriquer et de le voir fonctionner !

Ici, sur la première image, on voit notre robot. Il a une base avec deux roues et un petit capteur en bas. Il est fait avec des pièces en plastique et un mini-ordinateur. Sur la deuxième image, vous pouvez voir le circuit électronique principal et les deux petits moteurs qui font avancer les roues. C'était un peu compliqué de souder tous les composants, mais nous avons réussi grâce au manuel.

Ce robot est spécial parce qu'il utilise un capteur pour suivre une ligne noire sur le sol. C'est très utile pour apprendre la programmation et la mécanique. Je trouve que c'est un projet fascinant et j'ai été très fier quand il a commencé à rouler tout seul !

4. **Visionnage et feedback numérique, de la part des camarades et du professeur.** Les élèves regardent les présentations de leurs camarades et laissent un court commentaire écrit ou oral, exprimant une appréciation ou une question technique. Le professeur fournit un feedback détaillé sur la qualité orale (prononciation, fluidité), la structure de la présentation, le vocabulaire technique et l'utilisation des images.

- **Regardez les présentations de vos camarades. Laissez un commentaire gentil et posez une question technique sur leur projet ou leur outil !**

➢ **Exemplu de activitate de învățare digitală - 6**

Competența Generală 4 - Redactarea de mesaje și interacțiunea scrisă în situații diverse de comunicare.
Competența Specifică 4.1. - Redactarea unei scrisori personale/ unui e-mail pentru a transmite informații despre sine și despre universul său imediat.
Subcompetență vizată direct: *Completarea unui chestionar interactiv pe o temă dată prin formularea unor răspunsuri personale adecvate*.
Filiere : Tehnic (Interese profesionale, aspirații, planuri de studiu/carieră în domeniul tehnic).

Titlul Activității: ***Mon profil technique et mes objectifs*** **(Profilul meu tehnic și obiectivele mele)**

Matériel nécessaire : Google Forms avec un questionnaire interactif (questions ouvertes, choix multiple avec explications).

1. **Vocabulaire et structures pour exprimer les aspirations professionnelles.** Le professeur explique l'objectif du questionnaire (réflexion sur la carrière, expression des aspirations). Le vocabulaire pour parler des études, des métiers et des aspirations professionnelles dans le domaine technique est introduit ou consolidé. (Ex: *Je voudrais devenir ingénieur/technicien, J'espère travailler dans le secteur de..., Ma spécialité est..., C'est un métier d'avenir, J'aimerais apprendre à...., l'université technique, la formation professionnelle*).

- **Vous allez compléter un questionnaire sur vos intérêts techniques, vos passions pour le métier et vos projets d'avenir dans le domaine technique. Répondez avec des phrases complètes et donnez des détails. Utilisez les mots pour exprimer vos aspirations professionnelles.**

2. **Remplissage du questionnaire interactif :** Les élèves accèdent à Google Forms et remplissent le questionnaire. Les questions sont ouvertes ou à choix multiple nécessitant une brève justification, toutes centrées sur le domaine technique.

- **Lisez bien chaque question. Écrivez des réponses complètes et personnelles concernant votre futur métier ou vos études techniques.**
- **Exemples :**

1. Quelle est votre branche technique préférée (mécanique, électronique, informatique, etc.) et pourquoi vous intéresse-t-elle ? (20 mots maximum)
  - **Réponse attendue :** *Ma branche préférée est l'électronique. J'aime ça parce que je trouve fascinant de comprendre comment les circuits fonctionnent et de pouvoir réparer les appareils.*

2. Quel est le projet technique le plus intéressant que vous avez réalisé ou que vous aimeriez réaliser ?
  - **Réponse attendue :** *Le projet le plus intéressant était la construction d'un petit robot. J'ai beaucoup appris sur la programmation et la mécanique.*

3. Quel outil technique est indispensable pour vous et pourquoi ? (Réponse courte)
4. Si vous pouviez apprendre une nouvelle compétence technique, quelle serait-elle ? (1 phrase)
5. Comment imaginez-vous votre lieu de travail idéal dans le futur ? (2 phrases)

3. Le professeur peut anonymiser et partager certaines réponses intéressantes (plans de carrière, centres d'intérêt) avec la classe pour des discussions. Ensuite, il fournit un feedback écrit individuel sur Google Forms, en corrigeant la grammaire, le vocabulaire technique et la cohérence des réponses, tout en encourageant une expression plus élaborée et plus précise.

- **Lisez le feedback de votre professeur. Regardez comment vous pouvez améliorer vos réponses pour décrire vos projets techniques de manière plus précise et professionnelle.**

Filiera teoretică, profil real/ umanist

➢ **Exemplu de activitate de învățare**

CG3 - Receptarea de mesaje scrise în situații diverse de comunicare

CS 3.4. Înțelegerea sensului global și a ideilor principale din fragmente de texte literare (autentice sau adaptate)

- Asocierea titlului/ temei cu un text multimodal simplu
- Identificarea valorii de adevăr a unor enunțuri extrase dintr-un fragment de text literar
- Selectarea răspunsului corect dintr-o listă (alegere dual/multiplă)
- Oferirea de răspunsuri punctuale la întrebări simple (*Cine ? Când ? Unde ?* etc.)

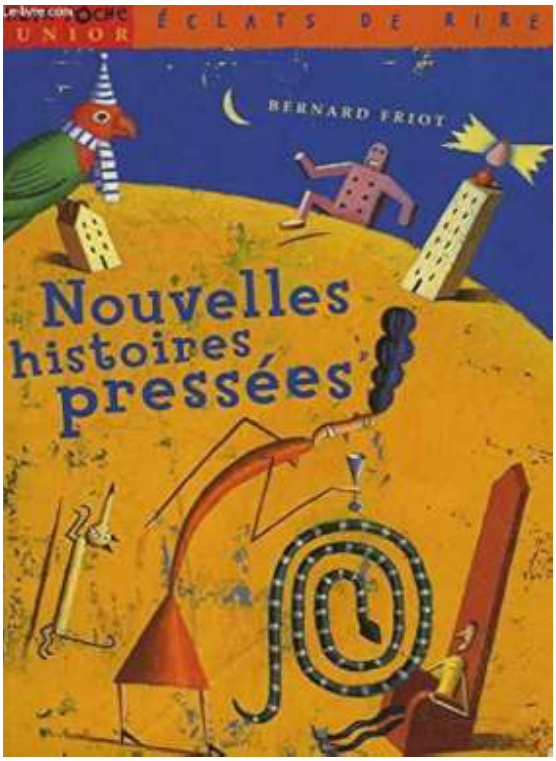

Bernard Friot, *Nouvelles Histoires pressées*, Milan

Robot

J'ai un robot. C'est moi qui l'ai inventé. J'ai mis longtemps mais j'y suis arrivé.
Je ne le montre à personne. Même pas à maman. Il est caché dans la chambre du fond, celle où l'on ne va jamais, celle dont les volets sont toujours fermés.
Il est grand mon robot. Il est très fort aussi, mais pas trop. Et il sait parler. J'aime bien sa voix.
Il sait tout faire, mon robot. Quand j'ai des devoirs, il m'explique. Quand on joue aux Lego, il m'aide. Un jour, on a construit une fusée et un satellite.
L'après-midi, quand je rentre de l'école, il est là. Je n'ai pas besoin de sortir la clef attachée autour de mon cou. C'est lui qui m'ouvre la porte. Après, il me prépare à goûter, une tartine de beurre avec du cacao par-dessus. Et moi, je lui raconte l'école, les copains, tout…
Un jour, je suis arrivé en retard. Il y avait un accident près de l'école, une moto renversée par un autobus. J'ai regardé les infirmiers mettre le blessé dans l'ambulance. Quand je suis rentré, il était presque six heures. Il m'attendait en bas de l'escalier. Quand il m'a vu, il s'est précipité. Il m'a agrippé par les épaules et il m'a secoué. Il criait :
- Tu as vu l'heure, non ? Mais tu as vu l'heure qu'il est ? Où étais-tu ? Tu aurais pu me prévenir…
Je n'ai rien dit. J'ai baissé la tête. Alors, il s'est accroupi et il a dit, doucement :
- Comprends-moi, je me faisais du souci…
Je l'ai regardé. Droit dans les yeux. Et c'est vrai, j'ai vu le souci dans ses yeux. Et presque plus de colère. Alors, j'ai mis mes bras autour de son cou. Il m'a soulevé et m'a emporté jusque chez nous.
Je l'aime bien, mon robot.
Je lui ai donné un nom. Je l'appelle : papa.

Activité de prélecture

Regardez la couverture du livre et répondez aux questions :

– Qu'est-ce que vous y voyez ? (*une femme et un homme, un oiseau, un chien, un serpent, des maisons, un robot, etc.*)

– D'après vous, quel est le sujet du livre ? (*la famille, la vie quotidienne, l'imagination, etc.*)

Activités après la lecture

1. Compréhension globale

– Quel type de texte est-ce ?

a. explicatif *b. littéraire* c. scientifique

– Qui sont les perosnnages du texte ? (*le narrateur, le robot*)

– Où se passe l'action ? (*à la maison, dans la rue*)

2. Compréhension détaillée

– Cochez la case qui convient (Vrai/ Faux)

	Vrai	**Faux**
Personne n'a vu le robot du petit garçon.	*X*	
Quand le garçon fait ses devoirs, le robot le laisse travailler seul.		*X*
Le garçon ouvre la porte tout seul avec sa clé.		*X*
Le robot s'est inquiété parce que le garçon n'est pas arrivé à temps.	*X*	
Le garçon était en retard parce qu'il a eu beaucoup de travail à l'école.		*X*

– Pourquoi le petit garçon appelle-t-il son robot papa ? (*parce qu'il est toujours à ses côtés, parce qu'il se fait des soucis pour lui, parce qu'il l'aide avec les devoirs, parce qu'il lui prépare à manger, parce qu'ils jouent ensemble, etc.*)

3. Travail sur le texte

- Identifiez dans le texte les adjectifs ou les phrases utilisés pour caractériser le robot (*grand, fort, il sait parler, il sait tout faire, il m'explique, il me prépare à goûter, j'ai vu le souci dans ses yeux*)
- Relisez le paragraphe souligné. Identifiez les temps verbaux utilisés pour raconter l'histoire (*le passé composé pour la narration, l'imparfait pour la description*)

CG 4 - Redactarea de mesaje și interacțiunea scrisă în situații diverse de comunicare

CS 4.1. Redactarea unei scrisori personale/ unui e-mail pentru a transmite informații despre sine și despre universul său imediat

- Redactarea unui text narativ scurt și simplu cu început dat

4. Réemploi des structures acquises

- Selon le modèle du texte, écrivez un paragraphe de 40-60 mots pour faire le portrait d'une personne de votre entourage.
- Le petit garçon revient un jour de l'école et constate que son robot n'est plus là. Il raconte ce qui se passe dans son journal personnel (40-60 mots).

Propuneri de realizare a proiectelor colaborative

Proiect colaborativ « Ma ville en images »

Objectif : Les élèves doivent réaliser la présentation vidéo d'un monument du patrimoine local de leur choix.

Compétences visées :

CG 2 - Exprimarea și interacțiunea orală în situații diverse de comunicare

CS 2.3. Susținerea unei prezentări simple, ilustrate cu exemple pertinente, pe o temă din universul personal al elevului/adolescentului

CG 5 - Medierea lingvistică și culturală, în contexte plurilingve și pluriculturale

CS 5.3. Compararea unor elemente culturale din sfera familială și din viața cotidiană

Durée : 4 heures

Étape 1 : répartition des élèves dans des groupes, distribution des tâches

Les élèves choisissent un monument du patrimoine culturel local. A l'aide du professeur, ils établissent leurs responsabilités dans l'équipe et la forme de présentation du projet. Le professeur présente les critères d'évaluation du projet.

Tâche : Vous allez réaliser une présentation vidéo d'un monument du patrimoine local de votre choix.

Vous pouvez réaliser un vlog ou encore un reportage vidéo pour présenter le monument que vous avez choisi.

Étape 2 : documentation, réalisation de la présentation

Les élèves réalisent le plan du projet et le présentent devant la classe. Le professeur valide leurs propositions et fait des appréciations.

Étape 3 : présentation et évaluation du projet

Les élèves présentent leurs projets devant la classe. Tous les documents réalisés seront réunis dans un fichier commun. Pendant les présentations, les élèves suivent le travail de leurs camarades et le professeur complète la grille d'évaluation qu'il discute à la fin de l'activité.

Propuneri de fișe de evaluare a proiectelor colaborative

Fișă de autoevaluare / Fiche d'autoévaluation

Projet : « Ma ville en images »

Nom de l'élève : _____

Groupe : _____

Rôle dans l'équipe : ☐ Éditeur ☐ Reporter ☐ Photographe ☐ Designer ☐ Correcteur ☐ Coordinateur

Coche l'option qui décrit le mieux ton expérience :

1. Participation et collaboration

Critère	Toujours	Parfois	Jamais
J'ai collaboré activement avec mon équipe.	☐	☐	☐
J'ai respecté les idées des autres.	☐	☐	☐
J'ai accompli mes tâches à temps.	☐	☐	☐
J'ai aidé à résoudre les conflits et les difficultés.	☐	☐	☐

2. Développement des compétences linguistiques

Critère	Oui	Partiellement	Non
J'ai exprimé mes intérêts et préférences en français.	☐	☐	☐
J'ai rédigé de courts textes en utilisant des connecteurs simples.	☐	☐	☐
J'ai réalisé une présentation claire et concise sur un sujet familier.	☐	☐	☐
J'ai enrichi mon vocabulaire sur la nourriture, les vêtements, les activités scolaires, les loisirs.	☐	☐	☐

3. Créativité et pensée critique

Critère	Beaucoup	Peu	Très peu
J'ai contribué avec des idées créatives pour la capsule.	☐	☐	☐

J'ai amélioré l'esthétique et le contenu.	☐	☐	☐
J'ai réfléchi sur ce qui fonctionne bien et ce qui peut être amélioré.	☐	☐	☐

4. Utilisation des outils numériques

Quels outils numériques as-tu utilisés pour le projet ? ☐ Word ☐ Canva ☐ Genially ☐ CapCut ☐ Movie Maker ☐ Autres: _____

Comment apprécies-tu l'utilisation de ces outils ? ☐ Excellente ☐ Bonne ☐ Acceptable ☐ Je dois améliorer

5. Réflexion finale

Ce que j'ai aimé le plus :

Ce qui m'a paru difficile :

Une chose que j'ai apprise :

Une proposition pour améliorer le projet à l'avenir :

Fișă de interevaluare / Fiche d'inter-évaluation

Projet : « Ma ville en images »

Nom de l'évaluateur : _____

Nom du coéquipier évalué : _____

Rôle du coéquipier évalué : ☐ Éditeur ☐ Reporter ☐ Photographe ☐ Designer ☐ Correcteur ☐ Coordinateur

Coche l'option qui décrit le mieux l'activité du coéquipier évalué :

Critère	Excellent (3 p.)	Bon (2 p.)	Il faut améliorer (1 p.)
Participation active	☐ Collabore toujours avec enthousiasme.	☐ Participe régulièrement.	☐ Participe peu.
Responsabilité	☐ Accomplit les tâches, ponctualité.	☐ Accomplit les tâches basiques.	☐ Oublie les tâches ou les rend tard.
Communication et respect	☐ Écoute et respecte les autres.	☐ Parfois écoute et respecte.	☐ A des difficultés dans la collaboration.
Contribution créative	☐ Offre des idées originales et utiles.	☐ Offre quelques idées.	☐ N'offre pas d'idées propres.
Utilisation des outils numériques	☐ Utilise bien les outils.	☐ Utilise les outils avec de l'aide.	☐ A des difficultés techniques.

Commentaire personnel :

Ce que j'apprécie le plus dans le travail de mon coéquipier :

Une suggestion d'amélioration :

Score total : _____ / 15 points

☐ Excellent (13–15 p.) ☐ Bon (10–12 p.) ☐ Satisfaisant (7–9 p.) ☐ Il faut améliorer (moins de 7 p.)

Fișă de evaluare profesor / Fiche d'évaluation professeur

Projet : « Ma ville en images »

Groupe : _____

Critère	Excellent (10)	Bon (8)	Satisfaisant (6)	Insuffisant (4 ou moins)

Contenu de la capsule	Très complet, varié et cohérent	Cohérent et adéquat	Basique et peu développé	Confus ou incomplet
Rédaction des textes	Claire, avec des connecteurs simples et sans fautes	Claire, avec quelques fautes mineures	Facile à comprendre, mais avec des fautes fréquentes	Difficile à comprendre
Expression des intérêts et des préférences	Très claire et naturelle	Adéquate	Limitée	Confuse ou absente
Créativité et pensée critique	Idées originales, humour et réflexion	Quelques idées créatives	Peu d'idées nouvelles	Manque de créativité
Esthétique et design	Très attractif et bien organisé	Agréable et fonctionnel	Basique	Désorganisé ou difficile à lire
Travail en équipe	Collaboration excellente	Bonne collaboration	Collaboration inégale	Travail individuel ou désorganisé
Utilisation des outils numériques	Utilisation efficace et variée	Utilisation correcte	Utilisation limitée	Utilisation inadéquate
Présentation orale	Claire, aisée et bien structurée	Adéquate	Confuse ou non aisée	Présentation incorrecte
Ponctualité	A respecté tous les délais prévus	A respecté la majorité des délais	A respecté partiellement les délais	N'a pas respecté les délais

Score total : _____ / 90 points

Observations du professeur :

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

A. ***Bibliografie de referință pentru activități tematice și de literatură-gramatică-vocabular***

a. Didactica limbii franceze ca limbă străină

1. Beacco, Jean-Claude; Porquier, Rémy, 2008, *Niveau A2 pour le français. Un référentiel*, Paris, Didier.
2. Beacco, Jean-Claude, 2010, *La didactique de la grammaire dans l'enseignement du français et des langues. Savoirs savants, savoirs experts et savoirs ordinaires*, Paris, Didier.
3. Beacco, Jean-Claude, 2018, *L'altérité en classe de langue. Pour une méthodologie éducative*, Paris, Didier.
4. Bourguignon, Claire, 2010, *Pour enseigner les langues avec le CECRL: clés et conseils*. Paris, Delagrave.
5. Candelier, Michel (coord.) 2012, *Un cadre européen pour les approches plurielles des langues et des cultures,* http://carap.ecml.at/CARAP/tabid/2332/language/fr-FR/Default.aspx.
6. Catalano, Valeria, 2025, *Enseigner le français aux publics adolescents*, Paris, Hachette FLE.
7. Chaves, Rosa Maria; Favier, Lionel; Pelissier, Soizic, 2012, *L'interculturel en classe*, PUG.
8. Conseil de l'Europe, 2001, *Cadre Européen Commun de Référence pour les Langues : apprendre, enseigner, évaluer,* Paris, Les Editions Didier, https://rm.coe.int/16802fc3a8.
9. Conseil de l'Europe, 2018, *Cadre européen commun de référence pour les langues: apprendre, enseigner, évaluer. Volume complémentaire avec de nouveaux descripteur*s, https://rm.coe.int/cecr-volume-complementaire-avec-de-nouveaux-descripteurs/16807875d5.
10. Cordina, David; Rambert, Jerôme; Oddou, Marc, 2017, *Pratiques et projets numériques en classe de FLE*, Paris, CLE international.
11. Coste, Daniel; Cavalli, Marisa, 2015, *Éducation, mobilité, altérité. Les fonctions de médiation de l'école*, Unité des Politiques linguistiques DGII – Direction générale de la démocratie, Conseil de l'Europe, https://edoc.coe.int/fr/apprentissage-des-langues/7918-education-mobilite-alterite-les-fonctions-de-mediation-de-lecole.html

12. Cuq, Jean Pierre; Gruca, Isabelle, 2017 (quatrième édition), *Cours de didactique du français langue étrangère et seconde*, Éditions PUG.
13. David, Catherine; Abry, Dominique, 2018, *Classes multi-niveaux et pédagogie différenciée*, Paris, Hachette FLE.
14. Defays, Jean-Marc; Delbart, Anne-Rosine; Hammami, Samia; Saenen, Frédéric, 2014, *La littérature en FLE. États des lieux et nouvelles perspectives*, Paris, Hachette FLE.
15. Eid, Cynthia; Oddou, Marc; Liria, Philippe, 2019, *La classe inversée*, Paris, CLE International.
16. Guichon, Nicolas; Tellier, Marion (dir.), 2017, *Enseigner l'oral en ligne. Une approche multimodale*, Paris, Didier.
17. Hidden, Marie-Odile, 2013, *Pratiques d'écriture: apprendre à rédiger en langue étrangère*, Paris, Hachette FLE.
18. Huber, Michel, 2020, *Apprendre en projets. La pédagogie du projet-élèves* (3e éd.), Lyon, Chronique sociale.
19. Muller, Catherine; Borgé, Nathalie, 2020, *Aborder l'oeuvre d'art dans l'enseignement des langues*, Paris, Didier.
20. Payet, Adrien, 2010, *Activités théâtrales en classe de langue*, Paris, CLE International.
21. Ravazzolo, Elisa; Traverso, Véronique; Jouin, Émilie; Vigner, Gérard, 2015, *Interactions, dialogues, conversations : l'oral en français langue étrangère*, Hachette FLE.
22. Silva, Haydée, 2008, *Le jeu en classe de langue*, Paris, CLE International.
23. Springer, Claude ; Huver, Emmanuelle, 2011, *L'évaluation en langues*, Paris, Didier.
24. Tagliante, Christine, 2006, *La classe de langue*, Paris, CLE International.
25. Véronique, Daniel (dir.), 2009, *L'acquisition de la grammaire du français langue étrangère*, Paris, Didier.
26. Vigner, Gérard, 2017, *Systématisation et maîtrise de la langue : l'exercice en FLE*, Paris, Hachette FLE.

b. Gramatică practică și teoretică (ortografie/fonetică, morfologie, sintaxă, pragmatică, lexicologie)

27. Abeillé, Anne; Godard, Danièle, 2021, *La Grande Grammaire du français*, Arles, Actes Sud Imprimerie Nationale.
28. Boiron, Michel; Fierens, Pascale; Leroy, Daniël, 2024, *Le français des cinq sens*, PUG.
29. Cavalla, Cristelle; Crozier, Elsa; Dumarest, Danielle; Richou, Claude, 2009, *Le vocabulaire en classe de langue*, Paris, CLE International.
30. Charaudeau, Patrick, 2019 (2e édition), *Grammaire du sens et de l'expression*, Fribourg, Lambert Lucas.
31. Charmeux, Eveline, 2014, *Enseigner le vocabulaire*, Lyon, Chronique Sociale.
32. Garnier, Marie-Claude; Bourdaire-Mignot, Geneviève, 2017, *Vocabulaire en dialogues*, Paris, CLE International.
33. Grégoire, Maïa; Thievenaz, Odile, 2019/2023, *Vocabulaire progressif du français (niveaux Débutant, Intermédiaire, Avancé)*, Paris, CLE International.
34. Grevisse, Maurice; Goosse, André, 2016 (16e édition), *Le Bon Usage*, Louvain-la-Neuve, De Boeck Supérieur.
35. Léon-Dufour, Michel, 2019, *Vocabulaire progressif du français – niveau débutant / intermédiaire*, Paris, CLE International.
36. Niklas-Salminen, Aïno, 2023 (5e édition), *La lexicologie*, Malakoff, Armand Colin.
37. Pagel, Dario; Madeleni, Édith; Wioland, François, 2012, *Le rythme du français parlé*, Hachette FLE.
38. Petitmengin, Violette; Fafa, Clémence, 2017, *La grammaire en jeux*, Fontaine, PUG.
39. Poisson-Quinton, Sylvie, 2022, *Le français au quotidien – expressions et situations de la vie courante*, Paris, Didier.
40. Riegel, Martin; Pellat, Jean-Cristophe; Rioul, René, 2024 (9e édition), *Grammaire méthodique du français*, Paris, PUF/Humensis.
41. Wilmet, Marc, 2010 (5e édition), *Grammaire critique du français*, Paris, Bruxelles, De Boeck Duculot.

b. Literatură și civilizație

42. Allouache, Ferroudja; Blondeau, Nicole; Né, Marie-Françoise, 2019 (2e édition), *Littérature progressive du français - Niveau débutant (A1/A2)*, Paris, CLE International.
43. Argaud, Evelyne, 2021, *Le fait culturel en classe de FLE*, Paris, Hachette FLE
44. Bara, Stéphanie; Bonvallet, Anne-Marguerite; Rodier, Christian, 2011, *Écritures créatives*, PUG.
45. Barthe, Marie, Chovelon, Bernadette, 2016, *Je vis en France : vingt lectures faciles pour découvrir la civilisation française*, PUG
46. Colavecchio, Gérard, Paquier, Evelyne, Van Dixhoorn Lidwien, 2021, *Les médias en classe : kit pédagogique pour la classe de langue*, PUG.
47. Denisse, Manuelle; Lauginie, Aliette, 2021, *Il était une fois des contes : histoires à lire, à écouter, à raconter*, PUG.
48. Eid, Cynthia; Patouma, Judith, 2025, *Contes, mythes et légendes. Le storytelling en classe de FLE*, Paris, CLE International.
49. Godard, Anne (dir.), 2015, *La littérature dans l'enseignement du FLE*, Paris, Didier.
50. Riquois, Estelle, 2019, *Lire et comprendre en FLE: textes et démarches d'apprentissage*, Paris, Hachette.

51. Steele, Ross, 2019, *Civilisation progressive du français - Niveau intermédiaire (A2/B1)* (Livre + Livre-web + Audio téléchargeable en ligne, Corrigés), Paris, CLE International.

B. Resurse și instrumente digitale utile

a. Resurse multimedia (dicționare, articole științifice, documente audio-video, fișe pedagogice etc.)

1. http://www.lepointdufle.net/
2. https://ro.ifprofs.org/
3. http://apprendre.tv5monde.com/
4. http://enseigner.tv5monde.com/
5. https://www.tv5mondeplus.com/ro
6. https://savoirs.rfi.fr/fr/APPRENDRE-ENSEIGNER
7. http://www.leplaisirdapprendre.com
8. http://www.bonjourdefrance.com /
9. https://www.clemi.fr/
10. https://www.thegrammaruniversity.com/drfrench/index.php?lng=fr
11. https://www.educavox.fr/
12. https://www.france-education-international.fr/
13. http://www.flevideo.com/
14. https://www.partajondelfdalf.com/
15. https:// www.arte.tv/fr/
16. https://parlonsfrancais.francophonie.org
17. https://www.ortholud.com
18. https://www.iletaitunehistoire.com
19. http://www.cnrtl.fr/
20. https://www.larousse.fr/
21. https://dictionnaire.lerobert.com/
22. https://www.dictionnaire-academie.fr/
23. https://www.academie-francaise.fr /
24. https://gallica.bnf.fr/accueil/fr/html/accueil-fr
25. https://www.youtube.com

b. Platforme și aplicații utile pentru conceperea și exploatarea materialelor didactice

1. **AhaSlide -** https://ahaslides.com/ - creare de prezentări interactive cu sondaje, quiz-uri și voturi live
2. **Amara** - https://amara.org/ - creare de subtitrări educaționale
3. **Anchor** - https://anchor.fm/ - crearea de podcasturi audio / video
4. **Animaker** - https://www.animaker.com/ - crearea de imagini și conținut video
5. **Asq.ro** - https://asq.ro/ - crearea de teste și materiale online
6. **Autocrat Google Workspace** - https://workspace.google.com/marketplace/app/autocrat/539341275670 - crearea de documente colaborative
7. **Biteable** - https://biteable.com/ - crearea de conținut video
8. **Book Creator** - https://bookcreator.com/ - cărți digitale multimedia pentru proiecte educaționale
9. **Bookwidgets** - https://www.bookwidgets.com/ - crearea de exerciții și teste interactive
10. **Busuu** - https://www.busuu.com/en/register?learning=fr - lecții scurte, interactive, corectare
11. **Capcut** - https://www.capcut.com - aplicație editare video
12. **Canva** - https://www.canva.com - realizarea de proiecte creative, postere, portofolii
13. **Clipchamp** - https://clipchamp.com/fr/ - realizarea de înregistrări și materiale video
14. **Coggle** - https://coggle.it/ - crearea de hărți mentale
15. **Edpuzzle -** https://edpuzzle.com/ - creare de videoclipuri, teste, proiecte interactive
16. **Genially** - https://genially.com/ - crearea de conținut interactiv și animat
17. **InVideo** - https://invideo.io/ - crearea de videoclipuri educaționale cu ajutorul șabloanelor și editării online
18. **Iteach** - https://iteach.ro/ - platformă de partaj profesional
19. **Kahoot** - https://kahoot.com/fr/ - quizuri, sondaje și activități educative
20. **Knowt** - https://knowt.com/ - crearea de podcasturi și notițe online
21. **Learning Apps** - https://learningapps.org/ - crearea de exerciții intteractive
22. **Lino.it** - http://en.linoit.com/ - creare de postere online
23. **Liveworksheets** - https://www.liveworksheets.com/ - crearea de documente colaborative
24. **Livresq** - https://livresq.com - lecții interactive, manuale școlare

25. **Microsoft Teams for Education -** https://www.microsoft.com/ro-ro/education/products/teams - pentru proiecte video și activități colaborative
26. **MozaWeb** - https://mozaweb.com/ - bibliotecă media digitală
27. **Padlet** – https://padlet.com/ - platforme pentru crearea de materiale vizuale interactive
28. **Pexels** - https://www.pexels.com - fotografii gratuite
29. **Piktochart** - https://piktochart.com/ - crearea de infografice și prezentări
30. **Popplet** - https://www.popplet.com/ - crearea de hărți mentale
31. **Porolingo** - https://download.cnet.com/learn-french-listening-and-speaking/3000-20414_4-78533392.html - aplicație cu explicații clare și teste de gramatică
32. **PosterMyWall** - https://www.postermywall.com/ - crearea de postere online
33. **Powtoon** - https://www.powtoon.com/ - creare de clipuri video
34. **Prezi** - https://prezi.com/ – creare de prezentări
35. **ProProfs** - https://www.proprofs.com/ - realizare de teste
36. **Quizalize** - https://www.quizalize.com/ - crearea de quiz-uri educative
37. **Quizlet** – https://quizlet.com – fișe de vocabular tematice
38. **Savoir écrire -** https://www.savoir-ecrire.fr/mooc2026 - crearea și publicarea de texte
39. **Scientix** - http://scientix.eu/ - resurse online pentru profesori
40. **Screencast -o-matic** - https://screencast-o-matic.com/ - crearea de înregistrări și prezentări video
41. **Survey Monkey -** https://fr.surveymonkey.com/ - crearea de teste și formulare online
42. **Testmoz -** https://testmoz.com/ - crearea de teste online
43. **Vocaroo** - https://vocaroo.com/ – instrument pentru înregistrare audio și partajare de fișiere audio
44. **Wayground** - https://wayground.com/ – generare de teste
45. **WordArt** - https://wordart.com/ - crearea de colaje de cuvinte
46. **Wordwall** - https://wordwall.net - crearea de activități educaționale interactive și imprimabile

Anexa 3 – Limba spaniolă

SUGESTII METODOLOGICE

Teme recomandate

- Universul personal: prietenia, relațiile între tineri, interacțiunile sociale
- Școala: activități școlare și extrașcolare, schimburi școlare
- Timpul liber: călătorii, activități culturale, creative și sportive
- Orașul și comunitatea: mijloace de transport, servicii publice, obiective turistice și culturale
- Tehnologie și comunicare: mass-media, rețele de socializare
- Gastronomie: alimente, ingrediente, feluri de mâncare
- Mediul înconjurător: atitudini și gesturi eco-responsabile
- Elemente de cultură și civilizație: sărbători, tradiții, obiceiuri, simboluri ale universului hispanic, identitate și diversitate culturală

Teme de proiecte colaborative:

- «Mi ciudad en imágenes» – clipuri video cu vizite virtuale, atracțiile turistice locale.
- «Retratos e historias» – album digital al clasei cu scurte texte și interviuri între colegi.
- «Fiestas de aquí y de allá» – colaje sau prezentări pop-art despre sărbători și tradiții spaniole și latino-americane.
- «Adolescentes del mundo hispano» – dosar tematic despre viața tinerilor din țările vorbitoare de spaniolă.
- «Expresiones del español de todo el mundo» – mini-dicționar ilustrat de expresii tipice/quiz interactiv/«Mi diccionario del mundo hispano».
- «Cómic en curso» – atelier de bandă desenată inspirat din scene de viață cotidiană.
- «Juntos por un planeta verde» – poster, afiș sau campanie digitală pentru promovarea atitudinilor ecologice.

Gramatică funcțională (acte de vorbire/ funcții ale limbii, inclusiv convenții socioculturale) și elemente de construcție a comunicării:

A iniția și a susține un dialog

- utilizarea formulelor de adresare: “perdón”, “perdona”, “diga”, “oiga”, “oye”, “disculpa”
- utilizarea conectorilor simpli pentru inițierea și susținerea dialogului: “luego”, “por eso”, “entonces”
- “Hola, ¿qué tal? – Bien, gracias.”/ “Oye, ¿vienes mañana a clase?” / “Entonces, nos vemos más tarde.” “¿Qué tal tu día?”

A cere/ a exprima o părere
- verbele “pensar”, “creer”
- “pienso que”, “creo que”, “para mí”: “Para mí, es más cómodo viajar en coche. ¿Y para ti?”
- “¿Qué tal tu examen?”

A exprima intenţia/ a face planuri
- utilizarea perifrazei verbale “ir a + infinitiv”: “Esta semana voy a estudiar más.”
- indicatori temporali referitori la viitor + indicativ prezent/viitor: “el año / el mes / la semana que viene” “El domingo voy al teatro.”/ “El año que viene estudiaré catalán.”
- utilizarea pronumelor relative: “Madrid es una ciudad que pienso visitar.”
- “querer + infinitiv”: “Quiero visitar el Museo del Prado.”
- “pensar + infinitiv”: “Este verano pienso ir de vacaciones al sur de España.”
- “pensar en + infinitiv”: “Estoy pensando en cambiar de piso.”
- utilizarea unui conector adversativ: “Este verano pensaba ir de vacaciones a España, pero tuve que quedarme en casa.”

A mulţumi şi a răspunde la mulţumiri
- formule de politețe uzuale (“gracias por…”)
- expresii afective și intonație adecvată: “Gracias por tu ayuda.” / “Muchas gracias.” / “De nada.” / “No hay de qué.”

A situa / a repera obiecte şi persoane în spaţiu
- prepoziţii şi locuțiuni prepoziționale de localizare spaţială: “entre”, “hacia”, “hasta”, “fuera de”, “dentro de”, “al final de”, “alrededor de”, “en el centro de”
- adverbe frecvente pentru localizarea spațială: “dentro”, “fuera”, “abajo”, “arriba”, “delante”, “detrás”, “lejos”, “cerca”
- “Hay/Está(n)”
- adjectivele demonstrative (“este”, “ese”, “aquel”)
- punctele cardinale

A cere şi a da indicaţii / instrucţiuni
- imperativul afirmativ (“tú/usted”)
- verbe de mișcare: “ir”, “seguir”, “girar”, “cruzar”, “tomar”, “llegar”, “entrar”, “salir”
- adverbe și expresii de loc: “aquí”, “allí”, “a la derecha”, “a la izquierda”, “recto”, “todo recto”, “enfrente”
- perifraze verbale: “hay que”/“tener que + infinitiv”/“deber + infinitiv”
- verbe specifice pentru a comanda/a rezerva, a da instrucţiuni, a da un ordin, a cere nota de plată, a cere informaţii
- lexic specific pentru a indica ruta/direcţia/mijloacele de transport: “ir andando”, “ir en tren/bici/ coche/autobús, etc.”
- adverbul de mod: “Habla claramente.”

A descrie un obiect/ o persoană
- formă/ dimensiuni/ caracteristici ale obiectelor
- “ser/estar”+ adjectiv
- aspect fizic: “tener/llevar el pelo liso/rizado/ largo/corto”, “llevar una gorra/un sombrero/un pañuelo”
- trăsături de caracter: “optimista”, “abierto”, “reservado”, “tranquilo”, “nervioso”, “generoso”, “egoísta”, “amable”, “agradable”, “tolerante”
- pronumele personale cu funcție de complement direct/indirect, forme accentuate şi neaccentuate

A exprima cantitatea/ preţul
- expresii specifice pentru exprimarea cantității: “docena de huevos”, “lata de tomate/de atún”, “paquete de harina/de arroz”, “caja de galletas”, “bote de mermelada/de tomate”, “litro de leche/de agua”, “kilo de patatas/de filetes”, “un/medio/un cuarto de kilo”, numeral (“cien/doscientos...”) + “gramos”/ “litros”/ “kilos”, “hacer la lista de la compra”, “pesar”, etc.

A exprima acordul şi dezacordul
- expresii de acceptare și opoziție: “Sí.”, “Sí, es verdad.”/“Claro.”/“Por supuesto.”/“De acuerdo.”/“No, en absoluto.”/“No estoy de acuerdo.”
- utilizarea adverbelor “también”/“tampoco”

- expresii pentru a exprima acordul/dezacordul: “Tienes razón.”, “Es verdad.”, “No lo creo.”, “Yo también pienso lo mismo.”/“No estoy de acuerdo.”

A accepta / a refuza / a se scuza
- formule de politețe: “Por favor.”, “Perdón.”, “Lo siento.”, “Disculpa.”, “Gracias.”, “No pasa nada.”
- verbele “aceptar”, “rechazar”, “invitar”: “prefiero” + motivare; “No, muchas gracias, es que …”(+ justificare); “No, lo siento, es que…”; “Bueno, vale, pero…”
- expresii de intenție și refuz: “Sí.”, “Claro.”, “Vale.”, “De acuerdo.”, “No puedo.”, “Tal vez otro día.”

A relata la trecut
- Pretérito perfecto compuesto: “he comido”, “hemos viajado”, “han estudiado”;
- Pretérito indefinido, verbe regulate şi neregulate (“*tener”*, “*hacer”, “estar”, “ir”, “ser”, “poner”, “querer”)*
- Pretérito imperfecto, verbe regulate şi neregulate
- Opoziția pretérito perfecto / pretérito indefinido; pretérito imperfecto / pretérito indefinido
- Expresii și adverbe de timp: “ya”, “todavía no”, “esta semana”, “hoy”, “últimamente”, “nunca”, “siempre”, “ayer”, “el + ziua săptămânii”, “en + luna/ anotimpul/ anul

RESURSE EDUCAȚIONALE

Următoarele propuneri constituie exemple orientative de proiectare a unor sarcini de lucru specifice predării-învățării limbii spaniole ca limbă străină:

Exemple de activități de învățare

Activitățile propuse reprezintă sugestii de desfășurare a anumitor activități corelate cu competențele specifice. Cadrul didactic are posibilitatea de a utiliza suporturile propuse în contexte de învățare diferite, în funcție de particularitățile colectivului de elevi.

1.2. Identificarea elementelor principale dintr-un mesaj publicitar pe teme familiare

Después de ver un vídeo, los alumnos deben realizar un póster para promover el turrón *Almendro*, utilizando la aplicación digital Canva.
Fuente del vídeo: *https://www.youtube.com/watch?v=MamJs8DTi94*

2.1. Prezentarea succintă a unei activități, a unui eveniment sau a unei experiențe personale

El profesor les pide a los alumnos que presenten una foto de su viaje favorito o de una experiencia personal agradable (una excursión, una fiesta, un evento especial, etc.) y que la proyecten en el aula. Cada alumno debe describir el viaje/la experiencia durante 2-3 minutos, utilizando verbos en imperfecto o pretérito indefinido y marcadores temporales apropiados. Después de la presentación, cada alumno debe contestar dos preguntas hechas por sus compañeros (*¿Dónde estuviste?* / *¿Cuándo fue?* / *¿Con quién fuiste?* / *¿Qué te gustó más?*).

Recursos y materiales:

Imágenes personales (fotos impresas o digitales), proyector (opcional)
Ejemplos de expresiones útiles y modelos de oraciones: *Fui a… / Comí… / Vi… / Fue muy divertido / Me gustó mucho… Ayer, el fin de semana pasado, el año pasado, después, luego, al final*

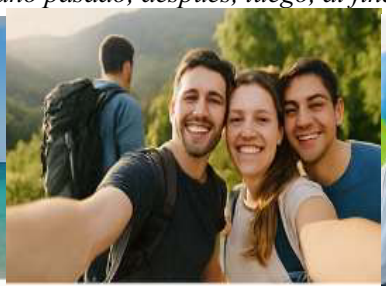

Activitate remedială
Durata: 45 de minute
Desarrollo de la actividad
1. Reconstruyamos el viaje (15 min.)
El profesor proyecta 2-3 fotos de viajes (pueden ser de bancos de imágenes o de viajes ficticios). En parejas, los alumnos eligen una foto y reconstruyen una historia imaginaria sobre ese viaje, usando: pretérito imperfecto para describir el contexto (el lugar, el clima, las personas, las emociones), pretérito indefinido para contar acciones puntuales (lo que

hicieron, lo que pasó) y marcadores temporales como una vez, mientras, entonces, de repente, todos los días, aquel día, por la mañana/tarde/noche, etc.
Se les entrega una plantilla de apoyo con ejemplos de verbos y marcadores temporales.
2. Mini presentación guiada (15 min.)
Cada pareja presenta su historia (2 min.). El resto de la clase escucha y escribe una pregunta para hacerles al final. Después de cada presentación, se seleccionan dos preguntas para que los presentadores respondan.
3. Reflexión y corrección (15 min.)
El profesor escribe en la pizarra frases que han dicho los alumnos (sin decir quién) y guía una breve reflexión: ¿Qué tiempos verbales y qué marcadores temporales se han usado?
Se corrigen errores comunes y se refuerzan estructuras útiles.
Adaptaciones y apoyos
Para alumnos con dificultades de expresión oral, se puede permitir el uso de una chuleta visual con conectores y verbos clave.
Para alumnos con dislexia, se puede ofrecer la plantilla con tipografía clara, pictogramas y colores para distinguir los tiempos verbales.

2.2. Exprimarea unor preferințe și interese oferind justificări simple pentru acestea
Los alumnos deben crear un póster con sus actividades de ocio preferidas, utilizando la aplicación digital Genially y presentarlo en clase (1-2 min.).

3.1. Identificarea informațiilor factuale din texte scurte (articole de presă tiparită sau on-line, ghiduri, broșuri) pe teme familiare

(Fuente de la imagen: https://turismo.org/compras-en-madrid)

El clima es el elemento más influyente en el comportamiento del consumidor, después de la economía. Influye en qué comemos, en qué usamos, en qué escuchamos, etc. El clima afecta a los consumidores de tres formas: modificando su método de compra, su estado de ánimo y la elección del producto.
Método de compra
Imagínate que llueve mucho y quieres comprar algo. Tienes dos opciones: ir a la tienda o hacer tu compra desde casa en dos minutos con tu ordenador o tu móvil. ¿Qué opción eliges? Un estudio científico demostró que las personas compran menos en línea cuando hace sol que cuando llueve.
Estado de ánimo
Por lo general, las personas compramos cuando estamos de buen humor y esto pasa más en verano. De hecho, está demostrado que la exposición al sol aumenta el consumo. Las fiestas, como la Navidad, también pueden causar estas emociones. Las luces, la música, los regalos y la magia de estas fechas provocan un mayor consumo.
Elección del producto
El clima también influye en el tipo de productos que compramos. Por ejemplo, ¿cuándo estamos más resfriados? ¡En invierno! Por eso, se venden más productos farmacéuticos. Si hace mucho calor, en los supermercados hay más bebidas frías, helados e incluso muebles para el jardín.
(Fuente: Vitamina A1, ed. SGEL, texto adaptado de *www.neuromarketing.la*)

Lee el texto con atención e identifica la idea principal.
a. El fragmento informa de las malas consecuencias de los cambios climáticos.
b. En el fragmento se exponen los beneficios de las compras en línea.
c. Según el texto, el comportamiento de los compradores cambia según las condiciones climáticas.
d. Según el texto, la gente compra menos por Navidad.

Adaptare curriculară nesemnificativă (pentru un elev cu ADHD)
Lee el texto con atención e identifica la idea principal.
a. El fragmento informa de las malas consecuencias de los cambios climáticos.
b. En el fragmento se exponen los beneficios de las compras en línea.
c. Según el texto, el comportamiento de los compradores cambia según las condiciones climáticas.

Adaptare curriculară semnificativă (pentru un elev cu TSA)
Lee el texto con atención e identifica la idea principal.
a. Según el texto, el comportamiento de los compradores cambia según las condiciones climáticas.
b. Según el texto, la gente compra menos por Navidad.

3.4. Înțelegerea sensului global și a ideilor principale din fragmente de texte literare (autentice sau adaptate)
Lee el texto:
Al día siguiente todos esperábamos la nota del examen como si fuera el veredicto final de un juicio. Yo, Manolito García Moreno, me había pasado la tarde anterior estudiando con mi primo el Orejones, que no es muy listo pero tiene buena letra. Me imaginaba a la señorita Asunción levantando la vista del cuaderno, ajustándose las gafas y diciendo: "Manolito García Moreno, un 10 como una catedral." Me imaginaba entrando en casa como un héroe, con la nota en alto, y la Luisa (mi madre) dejando de pelar patatas para abrazarme como si acabara de ganar el Nobel. "¡Mi Manolito! ¡Un 10! ¡Y sin copiar!" Pero no fue así. La vida real nunca coincide con mis repartos mentales. La señorita Asunción me miró, suspiró y dijo: "Manolito… un 5 raspado." Y yo, que ya me veía en la portada del periódico del barrio, tuve que conformarme con no repetir curso. Aun así, cuando llegué a casa, le dije a la Luisa: "He aprobado, mamá. Soy un genio modesto." Y ella, sin levantar la vista de las patatas, respondió: "Pues a ver si el genio modesto recoge la basura, que está que da pena."

(Elvira Lindo, *Manolito Gafotas*, texto adaptado)

Mini-glosario

Palabra/expresión	**Significado**
veredicto final de un juicio	resultado final de un juicio (comparado con la nota del examen)
buena letra	escritura clara y ordenada
como una catedral	expresión que indica "muy grande"
un 5 raspado	apenas un 5; un 5 robado, hurtado, casi inmerecido
genio modesto	persona inteligente pero humilde
pelar patatas	quitar la piel de las patatas
conformarse	darse por satisfecho con

Contesta las preguntas:
1. ¿Quién espera la nota del examen?
   a) Solo Manolito b) Todos los alumnos c) Solo la madre de Manolito
2. ¿Con quién estudió Manolito la tarde anterior?
   a) Con su madre b) Con su primo el Orejones c) Con la señorita Asunción
3. ¿Qué nota esperaba Manolito?
   a) Un 5 b) Un 10 c) Un 8
4. ¿Qué nota recibió finalmente Manolito?
   a) Un 10 b) Un 6 c) Un 5 raspado
5. ¿Cómo reaccionó la madre de Manolito?
   a) Lo abrazó inmediatamente
   b) Le dijo que recogiera la basura
   c) Se enojó y lo castigó
6. ¿Dónde estaba Manolito cuando se enteró de la nota?
   a) En casa b) En la escuela c) En el barrio

Actividades complementarias
Escritura creativa: Imagina que Manolito sí recibió el 10 con el que soñaba. Escribe cómo fue su día, desde que recibió la nota hasta que llegó a casa.

4.3. Elaborarea de mesaje scrise scurte şi simple în vederea schimbului de informaţii şi a comunicării pentru realizarea unei sarcini de lucru colaborative
Los alumnos deben crear una lista con diez retos divertidos para los alumnos que no hacen las tareas.
Ejemplo:
1. El rap del arrepentido: improvisa un rap de un minuto para explicar por qué no has hecho la tarea.
2. Representa con gestos el contenido de la tarea.
3. Describe la tarea utilizando solo emojis en la pizarra.
4. Crea un *meme* para representar tu estado de ánimo cuando no haces la tarea.

5.3. Compararea unor elemente culturale din sfera familială şi din viaţa cotidiană.
Realizad un calendario electrónico bilingüe con las más importantes fiestas rumanas e hispanas. Cada rúbrica debe incluir la fecha, una foto y una breve explicación.

MES	FIESTA E IMAGEN REPRESENTATIVA	RUMANÍA- DÍA Y COSTUMBRES	ESPAÑA- DÍA Y COSTUMBRES
DICIEMBRE	**NAVIDAD**	**Día:25** **ir a la misa** **cantar villancicos** **decorar el árbol** **comer en familia** **comer carne de cerdo** **preparar el postre tradicional llamado *cozonac***	**Día: 25** **ir a la misa** **cantar villancicos** **decorar el árbol** **comer en familia** **comer carne de pavo o mariscos** **preparar postres tradicionales: polvorones, mazapán, etc.**

Fuente de la imagen: *Peinados, Decoracion, Reflexiones y más.: IMAGENES DE LOS MEJORES PESEBRES EN NAVIDAD.*

Exemplu de activitate de evaluare
4.2. Relatarea simplă în scris a unei experienţe personale
La actividad se organiza con el fin de evaluar la capacidad del alumno para seleccionar y usar correctamente, en un relato en el pasado, el pretérito imperfecto (acciones habituales, descripciones de objetos, personas y circunstancias en el pasado, contexto) y el pretérito indefinido (acciones puntuales, hechos terminados).
Instrucciones para el alumno:
Eres un astronauta que ha regresado de un viaje a la Luna. Escríbele un correo a un amigo para describir la experiencia, teniendo en cuenta las siguientes pautas:
- ¿Cómo era el lugar en el que la nave se asentó en la superficie lunar? (¿Qué tiempo hacía? ¿Qué había alrededor de la nave? ¿Qué elementos/ formas de relieve viste al mirar por la ventanilla de la nave? ¿De qué color eran las cosas, cómo eran…?)
- ¿Cómo vestías?
- ¿Con quién estabas?
- ¿Cuáles eran tus deberes durante un día normal de trabajo?
- ¿Qué hiciste/ qué te pasó una vez en concreto?
(80-100 palabras)
(adaptado de www.rutaele.es)

PLANTILLA DE EVALUACIÓN DE LA ACTIVIDAD

CRITERIOS	PUNTUACIÓN MÁXIMA
DESCRIPCIÓN DEL LUGAR Y DE LA VESTIMENTA (+IMPERFECTO DE INDICATIVO)	.../1 p.
EXPRESAR RUTINA (+IMPERFECTO DE INDICATIVO)	.../1 p.
RELATAR ACCIONES O EXPERIENCIAS ESPECÍFICAS (+	.../1 p.

PRETÉRITO INDEFINIDO)	
ORGANIZACIÓN DEL TEXTO	.../1 p.
CUMPLIMIENTO DE LA TAREA (NÚMERO DE PALABRAS, TIPO DE TEXTO)	.../1 p.
TOTAL	**.../5 p.**

Exemple de proiecte colaborative

Mi ciudad en imágenes

Competențe specifice:
2.3. Susținerea unei prezentări simple, ilustrate cu exemple pertinente, pe o temă din universul personal al elevului / adolescentului
4.4. Redactarea unui mesaj pe o rețea de socializare sau a unei pagini de jurnal, pe teme din domeniile de interes ale adolescentului

Instrucciones: Grabad un vídeo con objetivos de interés de vuestra ciudad para subirlo a una red social e interaccionar con vuestros amigos virtuales. Cada grupo va a presentar un objetivo diferente de la ciudad.
Ejemplos:
Bucarest: la Avenida Victoria, el Parque Herăstrău, la Plaza Victoria, el Parque Cişmigiu, etc.
Constanza: la Plaza Ovidiu, la estación turística Mamaia, el Parque Tăbăcăriei, el Parque Arqueológico, etc.
Organización de la actividad: en grupos
Metas de aprendizaje:
- ✓ Fomentar la expresión oral y escrita
- ✓ Identificar lugares emblemáticos
- ✓ Fomentar el uso de herramientas digitales
- ✓ Promover el turismo local
- ✓ Fomentar el trabajo en grupo

Etapas:
1. Anunciar las metas de aprendizaje
2. Explicar la estructura del vídeo: introducción, presentación de los objetivos (breve historia, curiosidades), breve conclusión y despedida
3. Establecer la duración del vídeo: 2 minutos
4. Repartir las tareas entre los participantes: el guionista redacta la presentación, el presentador expone las informaciones, el camarógrafo graba las escenas, el editor de vídeo monta el vídeo, el coordinador supervisa el cumplimento de las tareas.
5. La evaluación y la retroalimentación

Sugerencias de aplicaciones digitales: Canva, Genially, CapCut, Movie Maker, etc.
Sugerencia de presentación:

IMAGEN	TEXTO
	A continuación, os presentamos la Mezquita *Carol I* de Constanza. Está situada en el casco antiguo de la ciudad, en la Plaza Ovidiu. Fue construida entre 1910 y 1913, en estilo árabe, siendo una copia de la Mezquita *Konya* de Anatolia. ¿Os gusta su estilo?

Fuente de la imagen: *https://discoverdobrogea.ro/piata-ovidiu-vazuta-prin-lupa-timpului/*

Plantilla de autoevaluación
Proyecto "Mi ciudad en imágenes"
Nombre del alumno/a: _____
Grupo: _____

Zona de la ciudad presentada: _____
Rol desempeñado: ☐ Guionista ☐ Presentador/a ☐ Camarógrafo/a ☐ Editor/a de vídeo ☐ Coordinador/a

Marca con una ✓ la opción que mejor describe el empeño de tu compañero/a:

1. Participación y colaboración

Ítem	Siempre	A veces	Nunca
He colaborado activamente con mi grupo.	☐	☐	☐
He escuchado con atención las ideas de mi compañero/a y las he aplicado a mi trabajo.	☐	☐	☐
He cumplido con las tareas asignadas a tiempo.	☐	☐	☐
He ayudado a resolver dificultades técnicas u organizativas.	☐	☐	☐

2. Competencias comunicativas

Ítem	Sí	Parcialmente	No
He formulado frases claras y adecuadas en español.	☐	☐	☐
He presentado información oral con buena pronunciación y entonación.	☐	☐	☐
He redactado un mensaje breve para redes sociales o para un diario digital.	☐	☐	☐
He identificado y descrito lugares emblemáticos de mi ciudad.	☐	☐	☐

3. Creatividad y presentación

Ítem	Mucho	Algo	Poco
He aportado ideas creativas para el guion o el montaje.	☐	☐	☐
He contribuido a que el vídeo sea claro y atractivo.	☐	☐	☐
He utilizado recursos visuales o sonoros de forma original.	☐	☐	☐

4. Uso de herramientas digitales
¿Qué herramientas digitales has utilizado?
☐ Canva ☐ Genially ☐ CapCut ☐ Movie Maker ☐ Otra: _____
¿Cómo valorarías tu uso de estas herramientas?
☐ Excelente ☐ Bueno ☐ Regular ☐ Necesito mejorar

5. Reflexión final
Lo que más me ha gustado del proyecto:
Lo que me ha resultado más difícil:
Una cosa que he aprendido:
Una propuesta para mejorar el proyecto en el futuro:

Plantilla de coevaluación entre alumnos
Proyecto "Mi ciudad en imágenes"
Nombre del evaluador/a: _____
Nombre del compañero/a evaluado/a: _____
Zona presentada por el grupo: _____

Marca con una ✓ la opción que mejor describe el empeño de tu compañero/a:

Criterio	Excelente (3 pts.)	Bueno (2 pts.)	Necesita mejorar (1 pt.)
Claridad de la presentación oral	☐ Muy clara y bien pronunciada	☐ Clara con algunos errores	☐ Poco clara o confusa

Calidad del guion o mensaje escrito	☐ Bien redactado y relevante	☐ Adecuado pero mejorable	☐ Incompleto o poco comprensible
Relevancia de los lugares presentados	☐ Muy bien seleccionados	☐ Adecuados	☐ Poco relacionados con el tema
Creatividad del vídeo	☐ Original y visualmente atractivo	☐ Correcto y funcional	☐ Básico o poco estético
Uso de herramientas digitales	☐ Maneja bien las herramientas.	☐ Usa herramientas con ayuda.	☐ Tiene dificultades técnicas.

Comentario personal:
Lo que más valoro del trabajo de mi compañero/a:
Una sugerencia para mejorar:
Puntuación total: _____ / **15 puntos**
☐ Excelente (13–15 pts.)
☐ Bueno (10–12 pts.)
☐ Satisfactorio (7–9 pts)
☐ Necesita mejorar (menos de 7 pts.)

Plantilla de evaluación del profesor
Proyecto "Mi ciudad en imágenes"

Criterio	Excelente (10)	Bueno (8)	Satisfactorio (6)	Insuficiente (4 o menos)
Contenido del vídeo	Muy completo, coherente y significativo	Adecuado y claro	Básico o superficial	Incompleto o irrelevante
Expresión oral	Clara, fluida y con buena entonación	Adecuada con algunos errores	Poco clara o insegura	Difícil de entender
Redacción escrita	Precisa, con vocabulario adecuado	Clara con errores menores	Comprensible, pero con errores frecuentes	Confusa o incorrecta
Selección de lugares	Muy relevantes y bien presentados	Adecuados	Poco relacionados	Inapropiados o ausentes
Creatividad y diseño	Original y visualmente atractivo	Correcto y funcional	Básico	Desorganizado o poco estético
Trabajo en grupo	Excelente colaboración y reparto de tareas	Buena colaboración	Colaboración desigual	Trabajo individual o desorganizado
Uso de herramientas digitales	Uso eficaz y variado	Uso correcto	Uso limitado	No se han utilizado adecuadamente.
Puntualidad	El alumno ha cumplido con todas las fechas y plazos establecidos para el proyecto.	El alumno ha cumplido en su mayoría con las fechas y plazos establecidos para el proyecto.	El alumno ha cumplido parcialmente con las fechas y plazos establecidos para el proyecto.	El alumno ha incumplido la mayoría de las fechas y plazos establecidos para el proyecto.

Puntuación total: _____ / **80 puntos**

Observaciones del profesor/a:

***Cómic en curso* - taller de cómics inspirados en la vida diaria**

Competență specifică:
2.3. Susținerea unei prezentări simple, ilustrate cu exemple pertinente, pe o temă din universul personal al elevului / adolescentului
2.4. Participarea la interacțiuni verbale scurte în situații de comunicare din viața cotidiană
4.3. Elaborarea de mesaje scurte și simple în vederea schimbului de informații și a comunicării pentru realizarea unei sarcini de lucru colaborative

Instrucciones: Juanjo es un adolescente rebelde y desordenado. Nunca hace sus deberes con tiempo ni ayuda a su madre con las tareas domésticas. Siempre pelea con su hermana mayor, Sara, que es una chica ordenada y organizada.
Crea un cómic para presentar un día normal de la vida de los dos adolescentes. Tus compañeros te harán preguntas al final de la presentación.
Ejemplos de preguntas:
A. ¿Qué castigo recibió Juanjo por ser desordenado?
B. ¿Cómo recompensan los padres a Sara por ser tan trabajadora?
Organización de la actividad: en equipos
Metas de aprendizaje
- ✓ Fomentar la creatividad
- ✓ Desarrollar la habilidad narrativa
- ✓ Fomentar la expresión escrita
- ✓ Promover el uso de herramientas digitales
- ✓ Aprender el vocabulario de la rutina diaria
- ✓ Desarrollar la identidad personal

Etapas:
1. Breve introducción al cómic (15 minutos)
2. Repasar el vocabulario de la rutina diaria (35 minutos)
3. Crear los personajes (10 minutos)
4. Distribuir las tareas a los miembros del grupo: el guionista escribe las réplicas, el ilustrador diseña los personajes y los escenarios, el presentador presenta el cómic delante de la clase, el coordinador organiza la actividad del equipo (10 minutos)
5. Diseñar el cómic (1 día)
6. Exponer los productos finales e interaccionar con los compañeros (5 minutos)
7. Evaluar los productos finales y ofrecer retroalimentación

Herramientas digitales: Canva, Genially, etc.

Plantilla de autoevaluación
Proyecto "Cómic en curso"
Nombre del alumno/a: _____
Grupo: _____
Rol desempeñado: ☐ Guionista ☐ Ilustrador/a ☐ Presentador/a ☐ Coordinador/a

Marca con una ✓ la opción que mejor describe el empeño de tu compañero/a:
1. Participación y trabajo en equipo

Ítem	Siempre	A veces	Nunca
He colaborado activamente con mi equipo.	☐	☐	☐
He escuchado con atención las ideas de mi compañero/a y las he aplicado a mi trabajo.	☐	☐	☐
He cumplido con mis tareas en tiempo y forma.	☐	☐	☐
He ayudado a mantener un buen ambiente de trabajo.	☐	☐	☐

2. Comunicación y expresión

Ítem	Sí	Parcialmente	No
He redactado mensajes breves y claros en español.	☐	☐	☐
He utilizado vocabulario relacionado con la rutina diaria.	☐	☐	☐

He participado en la presentación oral del cómic.	☐	☐	☐
He respondido a las preguntas de mis compañeros.	☐	☐	☐

3. Creatividad y herramientas digitales

Ítem	Mucho	Algo	Poco
He aportado ideas creativas al guion o diseño.	☐	☐	☐
He contribuido a que el cómic sea visualmente atractivo.	☐	☐	☐
He utilizado herramientas digitales con eficacia.	☐	☐	☐

4. Reflexión final

Lo que más me ha gustado del proyecto:
Lo que me ha resultado más difícil:
Una cosa que he aprendido:
Una propuesta para mejorar el proyecto en el futuro:

Plantilla de coevaluación
Proyecto "Cómic en curso"
Nombre del evaluador/a: _____
Nombre del compañero/a evaluado/a: _____
Grupo del compañero/a: _____

Marca con una ✓ la opción que mejor describe el empeño de tu compañero/a:

Criterio	Excelente (3 pts.)	Bueno (2 pts.)	Necesita mejorar (1 pt.)
Participación en el equipo	☐ Muy activo/a y comprometido/a	☐ Participa con regularidad	☐ Participa poco
Claridad de los mensajes escritos	☐ Muy claros y bien redactados	☐ Claros con algunos errores	☐ Poco comprensibles
Creatividad del contenido	☐ Muy original y expresivo	☐ Adecuado	☐ Poco creativo
Presentación oral	☐ Clara, segura y expresiva	☐ Adecuada	☐ Insegura o poco clara
Interacción con el público	☐ Responde con seguridad y respeto.	☐ Responde con ayuda.	☐ No responde o evita la interacción.

Comentario personal:
Lo que más valoro del trabajo de mi compañero/a:
Una sugerencia para mejorar:

Puntuación total: _____ / **15 puntos**
☐ Excelente (13–15 pts.)
☐ Bueno (10–12 pts.)
☐ Satisfactorio (7–9 pts.)
☐ Necesita mejorar (menos de 7 pts.)

Plantilla de evaluación del profesor
Proyecto "Cómic en curso"

Criterio	Excelente (10)	Bueno (8)	Satisfactorio (6)	Insuficiente (4 o menos)
Contenido del cómic	Muy coherente, creativo y bien estructurado	Adecuado y claro	Básico o superficial	Incompleto o confuso

Mensajes escritos	Claros, breves y bien redactados	Claros con algunos errores	Comprensibles, pero con errores frecuentes	Confusos o incorrectos
Vocabulario de la rutina diaria	Uso variado y adecuado	Uso correcto, pero limitado	Uso básico	Uso incorrecto o ausente
Presentación oral	Clara, fluida y con buena entonación	Adecuada con algunos errores	Poco clara o insegura	Difícil de entender
Interacción con los compañeros	Responde con seguridad y demuestra interés	Responde con ayuda	Responde con dificultad	No responde o evita la interacción
Creatividad y diseño visual	Muy original y visualmente atractivo	Correcto y funcional	Básico	Desorganizado o poco estético
Trabajo en equipo	Excelente colaboración y reparto de tareas	Buena colaboración	Colaboración desigual	Trabajo individual o desorganizado
Uso de herramientas digitales	Uso eficaz y creativo	Uso correcto	Uso limitado	No se han utilizado adecuadamente.
Puntualidad	El alumno ha cumplido con todas las fechas y plazos establecidos para el proyecto.	El alumno ha cumplido en su mayoría con las fechas y plazos establecidos para el proyecto.	El alumno ha cumplido parcialmente con las fechas y plazos establecidos para el proyecto.	El alumno ha incumplido la mayoría de las fechas y plazos establecidos para el proyecto.

Puntuación total: _____ / 90 puntos

Observaciones del profesor/a:

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

A. Bibliografie de referință pentru activități tematice și de literatură-gramatică-vocabular

a. Gramatică practică și teoretică

- Alonso Raya, Rosario, Castañeda Castro, Alejandro, *et al*., 2009, *Gramática básica del estudiante del español. A1-B1*, Difusión.
- Angheluță, Mioara Adelina (coord.), 2021, *Curso práctico de español. Comunicación I*, Editura Universității din București.
- Aragonés del Burgo, Luis, Palencia Fernández, Ramón, 2007, *Gramática de uso del español: Teoría y práctica. A1-B2, con solucionario*, Ediciones SM.
- Bran, Răzvan, 2018, *El verbo español. Teoría y práctica*, Editura Ars Docendi.
- Bran, Răzvan, Enăchescu, Mihai (coords.), 2020, *Curso práctico de español. Gramática I*, Editura Universității din București.
- Brânză, Mircea-Doru, Cioba, Mianda, 2010, *Limba spaniolă (I): Gramatică şi comunicare*, Editura Universităţii din Bucureşti.
- Ciobanu, Mihaela, Ștefan, Silvia-Alexandra (coords.), 2021, *Curso práctico de español. Comunicación II.1*, Editura Universității din București.
- Gómez Torrego, Leonardo, 2011, *Gramática didáctica del español*, Ediciones SM.
- Jacobi, Claudia, Melone, Enrique, Menón, Lorena, 2019, *Gramática en contexto. Curso de gramática para comunicar*, Edelsa.
- Javier de Santiago Guervós și Julio Borrego Nieto, 2008, *Manual de didáctica del español como lengua extranjera*, SGEL.
- Lupu, Coman, 2001, *Gramatica practică a limbii spaniole*, Logos
- Matte Bon, Francisco, 2005, *Gramática comunicativa del español*, Edelsa.
- Moliner, María, 2003, *Gramática básica del español*, Gredos.

- Palomino, Mª de los Ángeles, 2014, *Gramática en diálogo. A1-A2*, enClave-ELE.
- Real Academia Española & Asociación de Academias de la Lengua Española, 2010, *Nueva gramática de la lengua española*. *Manual*, Espasa Libros.
- Rullo, Emanuela Maria, Uras, Maria Emilia, 2017, *Gramática práctica*, A1/A2, ELI.
- Sánchez, Aquilino, 1995, *Gramática práctica del español para extranjeros*, SGEL.

b. Vocabular general și tematic

- ***Diccionario práctico de sinónimos y antónimos*, 2019, Vox – Larousse.
- Real Academia Española, 2014, *Diccionario básico de la lengua española*, Espasa.
- Bitton, Arielle, 2017, *3 por uno REPASA,* A1/A2, Edelsa.
- Blanco, Carmen & Serrano, Teresa, 2016, *Vocabulario temático del español*, Edelsa.
- Encinar, Ángeles, 2012, *Uso interactivo del vocabulario*. *Nivel A-B1*, Edelsa.
- Fernández López-Rey, Natalia, María Ruiz de Gauna Moreno, 2007, *En otras palabras. Vocabulario en contexto con actividades*, Edinumen.
- Moreno Fernández, Francisco, 2017, *El español lengua extranjera en la era digital*, Universidad de Alcalá.
- Palomino, Mª de los Ángeles, 2015, *Vocabulario en diálogo. A1-A2*, enClave-ELE.
- Samper, María & al., 2010, *Uso interactivo del vocabulario*, Edinumen.

B. Didactica limbii spaniole

- Alonso Belmonte, Isabel, 2000, *El desarrollo de la comprensión lectora en el aula de español como lengua extranjera*, SGEL.
- Alonso, Encina, Castrillejo Mojado, Victoria Ángeles, Javierre Ortas, Antonio M., 2012, *Soy profesor/a: aprender a enseñar*, Edelsa.
- Carabela, 2006, *La literatura y su lugar en el aula de E/LE*, SGEL.
- Cassany, Daniel, 2005, *Expresión escrita en L2/ELE*, Arco Libros
- Figueras, Neus, 2013, *Pautas para la evaluación del español como lengua extranjera*, Edinumen.
- González Piñeiro, Manuel, 2010, *Didáctica de las lenguas modernas: Competencia plurilingüe e intercultural*, Síntesis.
- Moreno Fernández, Francisco, 2002, *Producción, expresión e interacción oral*, Arco Libros.
- Moreno García, Concha, 2015, *Materiales, estrategias y recursos en la enseñanza del español como 2/L*, 2ª edición, Arco/Libros
- Regueiro Rodríguez, María Luisa, 2014, *La programación didáctica ELE: pautas para el diseño de la programación de un curso ELE,* Arco Libros.
- Romero Gualda, María Victoria, 2008, *Léxico del español como segunda lengua: aprendizaje y enseñanza*, Arco Libros.
- Sánchez Lobato, J. & Santos Gargallo, I., 2005, *Vademécum para la formación de profesores: Enseñar español como segunda lengua* (L2)/ *lengua extranjera (LE)*, SGEL.
- Soler-Espiauba, Dolores, 2015, *Contenidos culturales en la enseñanza del español como 2/L*, 2ª edición, Arco Libros.

C. Resurse digitale

a. Resurse multimedia pentru comunicare și cultură

YouTube EDU – videoclipuri educaționale autentice pentru limba spaniolă
Amara.org – creare de subtitrări educaționale și proiecte colaborative
Instituto Cervantes – Canal YouTube – materiale culturale și activități de civilizație
RTVE Play – Aprendemos en casa – resurse video educaționale pentru elevi
ARTE en español – documentare culturale și scurtmetraje subtitrate
SpanishPod101 / Dreaming Spanish – resurse audio-video pentru nivel A1+

b. Platforme și instrumente digitale pentru practică

Canva / Genially / Padlet – instrumente pentru crearea de materiale vizuale interactive
Capcut – aplicație pentru editare video, subtitrare și creare de proiecte media
Edpuzzle – https://edpuzzle.com – exerciții de comprehensiune pe baza videoclipurilor
Microsoft Teams for Education – platformă pentru activități video și colaborative între elevi
Fotojet https://www.fotojet.com/ - realizare desene grafice de calitate, creare de colaje foto și editare de fotografii
Glogster https://edu.glogster.com/ - instrumente de design grafic online gratuit pentru creare de postere digitale interactive
Gocongr www.gocongr.com - instrument de creare de conținuturi de învățare

Hemingway App – https://hemingwayapp.com – aplicație de editare text simplu și clar
Iteach https://iteach.ro - instrumente colaborative, cursuri online, reviste
Kahoot – https://kahoot.com – teste interactive și activități de echipă
Learning Apps https://learningapps.org/ - aplicație interactivă care sprijină procesele de învățare și predare cu module interactive.
Mentimeter https://www.mentimeter.com/ - aplicație interactivă pentru crearea de teste interactive
Windows Movie Maker - https://moviemakeronline.com **-** program freeware pentru crearea sau editarea filmelor, precum și publicarea lor pe SkyDrive, Facebook, YouTube sau Flickr
Nearpod – https://nearpod.com – lecții interactive, sondaje și jocuri educative
Pexels – https://www.pexels.com – fotografii și clipuri video gratuite
Quizlet – https://quizlet.com – fișe de vocabular tematice și jocuri de asociere
SMORE https://www.smore.com/ - instrument pentru crearea de reviste digitale
Teachflix – https://teachflix.org – colecție gratuită de videoclipuri educative
Voki https://l-www.voki.com - aplicație online care permite crearea de avatare personalizate
WAKELET https://wakelet.com/ - instrumente de creare de portofolii digitale
Wordwall – https://wordwall.net – activități ludice și evaluări rapide

c. Alte resurse
Aprender español - https://aprenderespanol.org
Instituto Cervantes - http://cvc.cervantes.es/ensenanza/actividades_ave/aveteca.htm
ProfeDeELE - https://www.profedeele.es
Spanish Unicorn - https://www.spanishunicorn.com
SpanishUnlimited - https://www.spanishunlimited.com
TODO-CLARO - https://www.todo-claro.com/e_index.php
TodoELE - https://www.todoele.net
Ver-taal - https://www.ver-taal.com
VideoELE - https://www.videoele.com

Anexa 4 – Limba italiană

SUGESTII METODOLOGICE

Teme recomandate

- Universul personal: activitățile zilnice, *relațiile sociale*
- Școala: activitățile școlare și extrașcolare, *schimburile școlare*
- Timpul liber: activitățile sportive, *creative și culturale*
- *Orașul și comunitatea: locurile preferate, mijloacele de transport, obiective turistice și culturale*
- *Vacanțe și călătorii: destinațiile preferate, experiențele de călătorie*
- *Tehnologie și comunicare: mass-media, rețelele sociale*
- Cultură și civilizație: gastronomia, *simbolurile Italiei*

Teme de proiecte colaborative

- «La mia scuola, la mia classe» – Poster sau video de prezentare a școlii și colegilor
- «Il mio tempo libero» – Colaj sau mini-prezentare despre hobby-uri și activități preferate
- «La mia parola italiana preferita» – Expoziție de mini-poster cu un cuvânt italian și un desen sau fotografie care îl reprezintă
- «Le persone che amo» – Album foto al familiei sau prietenilor, cu scurte descrieri
- «Un giorno con me!» – Podcast sau scurt video despre o zi obișnuită din viața ta
- «Avventure da ricordare!» – Jurnal sau caiet de călătorie cu fotografii și mici texte
- «Le feste e le tradizioni italiane» – Prezentare digitală despre sărbători italiene sau regionale

- «Scoprire la mia città in modo diverso» – Mic ghid turistic cu locurile preferate, curiozități și sugestii

Gramatică funcțională (acte de vorbire/ funcții ale limbii, inclusiv convenții socioculturale) și elemente de construcție a comunicării:

A iniția și a susține un dialog

- folosirea formulelor tipice: *Ciao! Buongiorno! Mi chiamo… Piacere! Come stai?*
- acordul masculin/ feminin, singular/ plural la substantive și adjective
- conectori de bază: *e, ma, con, per, senza, perché*
- utilizarea pronumelor de politețe: *Lei, Loro. Lei come si chiama? Loro, Signorine, dove siete?*

A accepta/ a refuza/ a se scuza

- formule pentru a accepta, a refuza, a se scuza: *Volentieri! Va bene! D'accordo!; Mi dispiace, non posso; No, grazie;Purtroppo no; Magari un'altra volta; Scusa/Scusi; Mi dispiace; Chiedo scusa*

A mulțumi și a răspunde la mulțumiri

- folosirea formulelor tipice: *Grazie!; Grazie mille!; Ti ringrazio/ La ringrazio; Prego!; Non c'è di che!; Figurati!; Di niente!*

A situa/ a repera obiecte și persoane în spațiu

- distincția *essere/ esserci*. *Il libro è sul tavolo. C'è un libro sul tavolo*.
- prepoziţii, locuţiuni prepoziţionale şi cuvinte/ expresii pentru exprimarea locului: *a, di, da, su, in, per, con, tra fra, verso, fino, fino a, fuori da, dentro a, alla fine di, intorno a, nel centro di.*

A descrie simplu un obiect/ o persoană/ *activități*

- adjective calificative: *alto, basso, simpatico, divertente, interessante, tranquillo ….*
- adjective posesive și demonstrative
- acordul adjectivului: *una ragazza simpatica/ un tavolo rotondo*
- verbele *avere, essere*: *è simpatica; è allegra; ha gli occhi azzurri*
- verbe uzuale pentru a exprima activităţi
- expresii de timp: *questa mattina, quest'anno, quel pomeriggio*

A exprima cantitatea/ prețul

- exprimarea cantităţii cu substantiv + *di*: *un bicchiere d'acqua, una bottiglia di vino*
- adverbe de cantitate: *molto, tanto, poco, abbastanza*
- numeralul cardinal (100 -10000), numeralul ordinal (1-10)
- exprimarea prețului*: Quanto costa?; Qual è il prezzo?; Qual è il prezzo di …?; Quanto viene …?*

A relata la prezent

- indicativul prezent al verbelor regulate, al verbelor neregulate : *andare, stare, dare, dire, fare, volere, potere, dovere, sapere, bere, uscire, venire, rimanere, salire, scegliere, sedere* și al verbelor reflexive
- verbele impersonale care indică fenomene atmosferice: *piove, nevica, tuona, fulmina*
- adverbe de timp frecvente: *oggi, adesso/ora, poi, allora, sempre, mai, spesso, subito*

A relata la trecut

- perfectul compus al verbelor regulate cu auxiliarul *avere* și *essere*, perfectul compus al principalelor verbe neregulate: *fare, dare, dire, rispondere, aprire, chiudere, chiedere, vedere, perdere, scegliere, scrivere, leggere, dipingere, offrire, rimanere, venire, scendere*
- folosirea expresiilor: *l'anno scorso, qualche giorno fa, due settimane fa*

A cere si a da indicații/ instrucțiuni

- verbe regulate la imperativ afirmativ direct; verbe neregulate la imperativ afirmativ direct*: Sii, Abbi, Va', Dì!; Fa'!*

- formule pentru cererea indicațiilor şi a instrucţiunilor*: Come si arriva a…?; Mi può dire come arrivare a…?; Apri la porta!; Chiudi il libro!*

A cere/ a exprima o părere

- formule uzuale pentru a cere o părere*: Che cosa pensi di …? Che cosa credi?*
- formule uzuale pentru a exprima o părere*: Secondo me, Per quanto mi riguarda...*

A exprima acordul și dezacordul

- afirmaţii/ negaţii pentru a exprima acordul/ dezacordul: *Sono/ Non sono d'accordo; Sì + ripetere un'opinione (Sì, è vero; No, non sono d'accordo; Hai ragione)*
- conectori logici: *perché, però, anche, senza dubbio, allora.*
- intonație afirmativă/ negativă: *Vero?; Certo che sì!; Ma dai!*

RESURSE EDUCAȚIONALE

Următoarele propuneri constituie exemple orientative de proiectare a unor sarcini de lucru specifice predării-învățării limbii italiene ca limbă străină:

Exemple de activități de învățare

Activitățile propuse reprezintă sugestii de desfășurare a anumitor activități corelate cu competențele specifice. Cadrul didactic are posibilitatea de a utiliza suporturile propuse în contexte de învățare diferite, în funcție de particularitățile colectivului de elevi.

CG 1 - RECEPTAREA DE MESAJE ORALE ÎN SITUAȚII DIVERSE DE COMUNICARE

CS 1.4. Explorarea unor aspecte culturale din spațiul limbii moderne studiate, prin receptarea de mesaje orale

- Explorarea de conținuturi din mass-media, adaptate vârstei adolescenților, în scopul identificării aspectelor culturale abordate

Tema: *La vita dei giovani in Italia*

- Comprendere informazioni generali da messaggi orali autentici (video brevi, interviste, podcast).
- Identificare aspetti culturali legati alla vita quotidiana dei giovani italiani (scuola, tempo libero, famiglia, musica).
- Sviluppare la capacità di ascoltare in modo attivo e riflettere sulle somiglianze e differenze culturali.

Materiale

- Brevi video o podcast in italiano (es. da Rai Gulp, WeSchool, Easy Italian, YouTube), per esempio https://www.podcastitaliano.com/podcast-episode/la-scuola-pubblica-in-italia-con-irene oppure Una giornata tipica del podcast *Quattro stagioni con Laura*
- Schede di attività con esercizi di ascolto e comprensione.
- Lavagna / proiettore / computer.

Attività 1: "Che cosa sapete dei ragazzi italiani?" (15 min)

- L'insegnante mostra alcune immagini di adolescenti italiani (a scuola, in piazza, al bar, allo stadio).
- Gli studenti osservano e rispondono oralmente: *Che cosa vedete? Dove sono questi ragazzi? Che cosa fanno nel loro tempo libero? Secondo voi, com'è la vita dei giovani in Italia? È simile o diversa dalla vostra?*

Attività 2: Ascolto di un breve video (1-2 min)

- Guardate il video una volta senza interrompere.
- Poi rispondete alle domande:
  1. Dove va lo studente la mattina?
  2. Che cosa mangia a pranzo?
  3. Che cosa fa nel pomeriggio?

4. Con chi trascorre il tempo libero?

Compito: lavorate in coppie e confrontate le vostre risposte.

Attività 3: "La scuola in Italia e nel mio Paese" (15 min)

- Ascoltate di nuovo alcune parti del video.
- Completate la tabella:

Aspetto	In Italia	Nel mio Paese
Orario scolastico		
Pausa pranzo		
Attività pomeridiane		
Rapporto con i professori		

Attività 4: "Crea il tuo mini podcast!" (10 min)

- In piccoli gruppi (2-3 studenti), registrate un mini audio (30-40 secondi) in cui descrivete *una giornata tipica di un adolescente del vostro Paese*.
- Usate espressioni come: *La mattina mi alzo alle… Vado a scuola alle… Nel tempo libero mi piace…*
- Condividete il vostro audio con la classe.

Valutazione

- Comprensione globale e specifica del messaggio orale (schede di lavoro).
- Partecipazione attiva alle discussioni.
- Correttezza e chiarezza nell'espressione orale durante il mini podcast.

Aspetti culturali identificati

- L'organizzazione dell'orario scolastico in Italia.
- Le abitudini alimentari degli adolescenti italiani.
- Il modo di trascorrere il tempo libero.
- I valori e le relazioni interpersonali nella cultura italiana.

CG 2 - EXPRIMAREA ȘI INTERACȚIUNEA ORALĂ ÎN SITUAȚII DIVERSE DE COMUNICARE

CS 2.2. Exprimarea unor preferințe și interese oferind justificări simple pentru acestea

- Participarea la interacțiuni verbale/sondaje în clasă legate de exprimarea preferințelor/ pasiunilor

Tema: "Le mie passioni e preferenze: sondaggio in classe"

- Partecipare a brevi interazioni verbali con compagni e insegnante.
- Condividere le proprie passioni e preferenze in contesti scolastici.
- Sintetizzare e presentare informazioni raccolte dai compagni.

Materiali utilizzati:

- Immagini e icone di hobby, sport, musica, film, lettura.
- Scheda sondaggio (stampata per ogni studente).
- Lavagna o proiettore per scrivere frasi modello e risultati della classe.
- Pennarelli o penne per scrivere le risposte.

Scheda sondaggio: Le mie preferenze e passioni

Nome: _____ Data: _____

Parte 1 – Intervista i compagni (almeno 5 studenti)

Domanda	Nome compagno/a	Risposta
Ti piace lo sport? Quale?		
Ti piace ascoltare musica? Che genere?		

Domanda	Nome compagno/a Risposta
Ti piace leggere? Che genere di libri?	
Qual è il tuo hobby preferito?	
Preferisci guardare film o serie TV?	
Quale attività fai nel tempo libero?	
Perché ti piace questa attività?	

Parte 2 – Sintesi dei risultati della classe

1. L'attività preferita dalla maggior parte degli studenti è: _____
   Perché: _____
2. Lo sport più amato dalla classe è: _____
   Perché: _____
3. Il genere di musica più popolare è: _____
   Perché: _____
4. Il libro o tipo di lettura più scelto è: _____
   Perché: _____

Attività 1: Riscaldamento (10 min)

- L'insegnante mostra immagini di hobby comuni (sport, musica, cinema, lettura, videogiochi).
- Gli studenti rispondono a domande semplici a scelta multipla tipo: *Quale sport ti piace di più? Preferisci ascoltare musica o guardare film?*
- Breve discussione collettiva per condividere le prime preferenze in modo spontaneo, usando frasi semplici: *Mi piace… perché… Preferisco… perché…*

Attività 2: Presentazione (10 min)

- L'insegnante introduce espressioni chiave:
  - *Mi piace… / Non mi piace…*
  - *Preferisco… / Odio…*
  - *Perché è divertente / interessante / rilassante*
- Gli studenti ascoltano esempi e ripetono in coro.
- Breve esercizio di completamento su schede:
  - *Mi piace ____ perché ____.*

Attività 3: Pratica guidata (10 min)

- *Sondaggio in coppia:* ogni studente fa 3 domande al compagno sulle sue passioni:
  - *Ti piace lo sport? Quale?*
  - *Ti piace leggere? Che genere?*
  - *Qual è il tuo hobby preferito? Perché?*
- Gli studenti registrano le risposte in una tabella semplice.
- Successivamente, ogni coppia condivide una risposta interessante con la classe usando frasi complete:
  - *Marco preferisce il calcio perché è divertente.*

Attività 4: Sondaggio (15 min)

- *Gioco del "Class survey"*: ogni studente deve intervistare almeno 5 compagni su hobby e preferenze, annotando risposte e motivazioni.
- Dopo l'intervista, gli studenti presentano brevemente i risultati:
  - *Alla nostra classe piacciono di più…*
  - *La maggior parte degli studenti preferisce… perché…*

Strumenti di valutazione

- **Osservazione diretta:** L'insegnante valuta gli studenti durante le interviste e la presentazione dei risultati.
- **Scheda sondaggio:** Controllo della completezza delle risposte scritte dai compagni.
- **Auto-valutazione guidata:** Gli studenti riflettono su quanto hanno partecipato e su quanto hanno usato correttamente le espressioni chiave.

FIȘĂ DE LECȚIE ADAPTATĂ – ELEV CU CES (deficiențe vedere)

Strategie e modifiche previste

- **Materiali tattili e accessibili**
  - Fornire schede in **braille** o con **caratteri grandi**.
  - Usare **oggetti tattili** o **icone in rilievo** per rappresentare hobby e attività (pallone, libro, cuffie, ecc.).
  - In alternativa, fornire la versione digitale compatibile con **screen reader**.
- **Adattamento delle attività orali**
  - L'alunno partecipa principalmente **all'intervista orale** con compagni, senza dover leggere le schede standard.
  - L'insegnante o un compagno legge le domande ad alta voce se necessario.
  - Le risposte possono essere **registrate oralmente** o dettate all'insegnante per evitare difficoltà di scrittura.
- **Tempo e supporto aggiuntivo**
  - Concedere **più tempo** per ascoltare le domande e formulare le risposte.
  - Garantire **supporto individuale** durante la compilazione della scheda o l'uso di strumenti tattili/digitali.
- **Partecipazione e valutazione**
  - La valutazione si concentra su **interazione orale, comprensione e espressione delle preferenze**.
  - L'uso di strumenti alternativi (braille, audio, dettatura) è considerato **appropriato e valido**.

Esempio pratico per l'alunno con deficienze visive

- Durante la fase di riscaldamento, l'insegnante descrive oralmente le immagini degli hobby: *"C'è un pallone da calcio, un libro, delle cuffie, una chitarra…"*
- Durante il sondaggio, l'alunno può rispondere oralmente e un compagno annota per lui.
- La presentazione finale può essere fatta **solo oralmente**, enfatizzando le frasi modello: *"Mi piace leggere perché è interessante."*

Suggerimenti per insegnante e compagni

- Leggere sempre le domande ad alta voce se necessario.
- Registrare le risposte orali o scriverle su richiesta dell'alunno.
- Fornire oggetti tattili o icone in rilievo per facilitare la comprensione dei concetti.
- Valutare **solo la produzione orale, la comprensione e la partecipazione attiva**, senza penalizzare la scrittura.

CG3 - RECEPTAREA DE MESAJE SCRISE ÎN SITUAȚII DIVERSE DE COMUNICARE

CS 3.4. Înțelegerea sensului global și a ideilor principale din fragmente de texte literare (autentice sau adaptate)

Testo supporto (frammento letterario)

Da: "Cuore" di Edmondo De Amicis (adattamento A1)

"Il piccolo Enrico va a scuola ogni giorno con entusiasmo. Gli piace imparare cose nuove e aiutare i suoi compagni. A volte è stanco, ma non si lamenta. Ama ascoltare le storie che il maestro racconta e sogna di diventare un ragazzo coraggioso e gentile come i protagonisti dei libri."

- Comprendere il senso globale del testo.
- Individuare le idee principali.
- Identificare la verità o falsità di alcune affermazioni relative al testo.
- Riflettere sui valori e comportamenti dei personaggi.

Attività 1: "Prima di leggere" (5 min)

- Leggete il titolo "Cuore" e osservate l'immagine della copertina (se disponibile).
- Rispondete alle domande a coppie:
  1. Di cosa pensate che parli la storia?
  2. Che tipo di valori pensate possa insegnare?
  3. Avete mai letto un libro simile?

Attività 2: "Leggi e comprendi" (10 min)

- Leggete il frammento attentamente.
- Poi rispondete alle domande:
    1. Chi è il protagonista del testo?
    2. Dove va ogni giorno?
    3. Che cosa sogna di diventare?

Attività 3: "Vero o falso?" (10 min)

- Leggi le seguenti affermazioni e indica se sono **Vero (V)** o **Falso (F)** secondo il testo:
    - Enrico va a scuola ogni giorno con entusiasmo. ___
    - Enrico si lamenta spesso perché è stanco. ___
    - Gli piace aiutare i suoi compagni. ___
    - Enrico ama ascoltare le storie che il maestro racconta. ___
    - Enrico sogna di diventare un ragazzo coraggioso e gentile. ___
    - Enrico non ama leggere i libri. ___
    - Il maestro racconta storie agli studenti ogni giorno. ___
    - Enrico è un ragazzo pigro e disinteressato. ___
    - Gli piace imparare cose nuove. ___
    - Enrico trascorre molto tempo a giocare invece di studiare. ___
- Confronta con le risposte del tuo compagno.

Attività 4: "Scegli la parola giusta" (10 min)

- Leggi attentamente il testo.
- Completa le frasi scegliendo la parola corretta tra le opzioni date.

1. Enrico va a _____ ogni giorno con entusiasmo.
   a) scuola
   b) lavoro
   c) parco
2. Enrico ama ascoltare le _____ che il maestro racconta.
   a) storie
   b) canzoni
   c) ricette
3. A volte Enrico è _____ ma non si lamenta.
   a) stanco
   b) felice
   c) arrabbiato
4. Enrico sogna di diventare un ragazzo _____ e gentile.
   a) coraggioso
   b) pigro
   c) triste
5. Gli piace imparare cose _____.
   a) nuove
   b) vecchie
   c) difficili
6. Enrico aiuta i suoi _____ a scuola.
   a) compagni
   b) amici immaginari
   c) insegnanti

Attività 5: "I valori di Enrico" (10 min)

- In gruppi di 2-3 studenti, rispondete alle domande:
    1. Quali valori mostra Enrico nel testo?
    2. Vi piacerebbe essere come lui? Perché?
    3. Scrivete 3 frasi sul vostro compagno ideale, usando parole come: coraggioso, gentile, generoso.
- Condividete le vostre frasi con la classe.

Valutazione

- Comprensione globale e dettagliata del testo (risposte alle domande).
- Corretta identificazione di vero/falso.
- Partecipazione attiva alla riflessione sui valori.
- Qualità delle frasi prodotte in italiano.

FIȘĂ DE ACTIVITATE REMEDIALĂ

- Rinforzare la comprensione globale del testo.
- Facilitare l'identificazione delle informazioni principali.
- Stimolare la riflessione su valori positivi attraverso esercizi semplici e visivi.
- Incrementare la sicurezza e la partecipazione degli studenti in difficoltà.

Testo supporto (semplificato)

"Enrico va a scuola ogni giorno. Gli piace imparare cose nuove. Aiuta i compagni e ascolta le storie del maestro. Sogna di diventare coraggioso e gentile."

Attività 1: Leggi e rispondi

Leggi il testo e rispondi alle domande con una o due parole.

1. Come si chiama il protagonista? _____
2. Dove va ogni giorno? _____
3. Che cosa gli piace fare? _____
4. Chi ascolta con attenzione? _____
5. Che cosa sogna di diventare? _____

Attività 2: Vero o Falso

Leggi le frasi e scrivi **V** per vero o **F** per falso.

1. Enrico va a scuola ogni giorno. ___
2. Non gli piace imparare cose nuove. ___
3. Aiuta i suoi compagni. ___
4. Non ascolta mai le storie del maestro. ___
5. Sogna di diventare coraggioso e gentile. ___

Attività 3: Scegli la parola giusta

Completa le frasi scegliendo la parola giusta.

1. Enrico va a _____ ogni giorno.
   a) scuola
   b) parco
2. Enrico ama ascoltare le _____ del maestro.
   a) storie
   b) canzoni
3. Gli piace imparare cose _____.
   a) nuove
   b) vecchie

Attività 4: Disegna e scrivi

Istruzioni:

- Disegna Enrico mentre va a scuola o ascolta le storie del maestro.
- Scrivi 2-3 parole che descrivono Enrico, ad esempio: _____, _____, _____.

CG 4 - REDACTAREA DE MESAJE ȘI INTERACȚIUNEA SCRISĂ ÎN SITUAȚII DIVERSE DE COMUNICARE

CS 4.4. Redactarea unui mesaj pe o rețea de socializare sau a unei pagini de jurnal, pe teme din domeniile sale de interes

- Elaborarea unui set de reguli de conduită pe rețelele sociale

Tema: „Siamo responsabili sui social”

Competenze sviluppate:
- Comprensione e produzione scritta di testi semplici su temi personali e sociali
- Uso corretto del lessico relativo ai social network
- Consapevolezza dei comportamenti sicuri e rispettosi online

Materiali:
- Immagini o brevi video sui social network
- Schede con esempi di messaggi corretti e sbagliati
- Lavagna o proiettore
- Carta e penne / computer per scrivere le regole

Attività 1: Dialogo (10 minuti)
- L’insegnante introduce l’argomento mostrando alcune immagini o brevi video relativi all’uso dei social network da parte degli adolescenti.
- Discussione guidata in classe: gli studenti rispondono a domande semplici, ad esempio:
  - *Quali social network usi?*
  - *Quali comportamenti sono corretti sui social?*
  - *Quali comportamenti sono pericolosi o scortesi?*

Attività 2: Comprensione e analisi (10 minuti)
- Gli studenti leggono brevi esempi di messaggi corretti e messaggi scorretti sui social.
- Attività: individua gli errori o i comportamenti sbagliati nei messaggi.
- L’insegnante aiuta a spiegare vocaboli chiave e frasi utili, ad esempio:
  - *Non insultare*
  - *Non condividere informazioni personali*
  - *Rispetta gli amici*

Leggi i messaggi. Scrivi accanto a ciascuno:
☑ = *Messaggio corretto*
❌ = *Messaggio scorretto*
Poi spiega brevemente perché (es. “È gentile”, “Non è rispettoso”, “Parla male di un amico”).

N.	Messaggio	☑ / ❌ Perché?
1	Ciao Maria! Bella foto, mi piace molto 😊	
2	Sei stupido! Non voglio parlare con te!	
3	Grazie per il tuo aiuto! Sei un vero amico!	
4	Mandami tutte le tue foto private!	
5	Buona giornata a tutti i miei amici! 😇	
6	Non condividere la tua password con nessuno!	
7	Non mi piaci, sei brutto!	
8	Complimenti per il tuo disegno, è fantastico! 🎨	

Attività 3: Produzione guidata (15 minuti)
- Gli studenti lavorano a coppie o piccoli gruppi per creare un set di 5 regole di condotta sui social network per adolescenti.
- Indicazioni per la produzione:
  - Scrivi regole brevi e chiare, usando frasi semplici.
  - Usa il lessico appreso: *amici, rispetto, messaggi, privacy, comportamento corretto*.
- Esempio:
  - *Non condividere la tua password.*
  - *Scrivi messaggi gentili.*
  - *Rispetta la privacy degli amici.*

Modello:
Le mie regole sui social network
Titolo: Le regole per usare bene i social
Nome: _____
Classe: _____

1. Non condividere _____*(esempio: la tua password, informazioni personali)*
2. Scrivi messaggi _____*(esempio: gentili, rispettosi, senza insulti)*
3. Rispetta _____*(esempio: la privacy degli amici, le opinioni degli altri)*
4. Non _____*(esempio: inviare foto o commenti cattivi, fare bullying online)*
5. Usa i social _____*(esempio: con moderazione, solo per divertirti e comunicare bene)*

Attività aggiuntiva (facoltativa):
- Disegna un'icona o un simbolo che rappresenta ogni regola.

Condividi il poster o il documento digitale con la classe.

CG 5 - MEDIEREA LINGVISTICĂ ȘI CULTURALĂ, ÎN CONTEXTE PLURILINGVE ȘI PLURICULTURALE

CS 5.1. Facilitarea și adaptarea comunicării orale în contexte cotidiene, între interlocutori care se exprimă clar

Durata: 1h
Activitatea 1 – rompighiaccio
L'insegnante inizia con una risorsa Wordwall con domande tipiche di presentazione.
https://wordwall.net/it/resource/84639765/domande-rompighiaccio

Activitatea 2 - Bingo – Trovare qualcuno che …
(Gli studenti ricevono una scheda e sono invitati a cercare in classe persone che corrispondano alle descrizioni/informazioni. Non possono scrivere lo stesso nome in più di due caselle e non possono inserire se stessi. Chi termina per primo grida "Bingo!". Chi finisce per primo deve presentare alla classe i risultati seguendo il modello: *Laura ha visitato più di cinque paesi esteri. Maria compie gli anni nel mio stesso mese ecc.* L'insegnante può porre domande supplementari: *Laura, quali paesi hai visitato? Maria, in che mese compi gli anni? ecc.*

B	I	N	G	O
Ha visitato più di 5 paesi esteri	Compie gli anni nel tuo stesso mese	Ha paura dei ragni	Non mangia il sushi	Ha un animale domestico
Soffre il solletico sotto i piedi	è stata al mare quest'estate	Sa fare la ruota	Ha più di 4 cugini	Ha netflix
Ha fatto meno di 3 anni di coccinelle	Ha il tuo stesso numero di scarpe	Free!	Pratica uno sport	è stata in un altro continente
Ha come colore preferito il blu	Ama la matematica	Ama cantare	Ha un'allergia	In questo momento ha la camera in ordine
Suona uno strumento	Ha una sorella più piccola	è sempre stata nella stessa squadriglia	Ha indossato il gesso almeno una volta	Sa fischiare

Activitatea 3 – gioco di ruoli
Alex partecipa a uno scambio scolastico durante il quale ospita Giorgio, uno studente italiano. Alex presenta Giorgio alla sua famiglia. La madre di Alex non conosce l'italiano, ma desidera conoscerlo meglio per essere una buona padrona di casa e gli fa molte domande in rumeno. Alex traduce a Giorgio le domande della madre e alla madre le

risposte di Giorgio.
(Il docente divide gli studenti in gruppi di tre e assegna i ruoli. Al termine dell'attività vengono ascoltati uno o due dialoghi.)

Activitatea 4 – compito
Tra due mesi parti in Italia per partecipare a uno scambio scolastico. Il tuo corrispondente italiano vuole conoscerti meglio. Presentati in almeno 60 parole (nome, cognome, età, famiglia, interessi, etc.).

FIȘĂ DE ACTIVITATE REMEDIALĂ

Esercizio 1 – „Ricordiamo insieme" (Riattivazione)
Completa in italiano le domande qui sotto, poi rispondi come se fossi Giorgio.

Întrebarea în română	**Domanda in italiano**	**Risposta**
Cum te cheamă?	Come ti **chiami**?	Mi chiamo **Giorgio**.
Câți ani ai?	Quanti **anni** hai?	Ho **dodici** anni.
Unde locuiești?	Dove **abiti**?	Abito a **Roma**.
Ce mănânci dimineața?	Cosa **mangi** a colazione?	Mangio **pane e marmellata**.

Esercizio 2 – "Il telefono senza fili bilingue" (Gioco di traduzione)
Forma un gruppo di 4-5 compagni. Il primo riceve un messaggio in romeno, lo traduce in italiano e lo trasmette al successivo. L'ultimo dice il messaggio ad alta voce.
Esempi di messaggi:
– Giorgio locuiește la Roma și are un frate.
– Mama lui Alex pregătește paste la prânz.
– Alex merge la școală cu autobuzul.
Scrivi un esempio di frase che hai scritto correttamente:

Esercizio 3 – Mini-dialogo: Mediazione in azione
Lavora in gruppo di tre (mamma – Alex – Giorgio). Completa le risposte:
Situazione 1:
Mamma: „Ce mănânci la micul dejun?"
Giorgio: „Mangio pane e marmellata."
Alex traduce: **Giorgio spune că mănâncă pâine și dulceață.**
Situazione 2:
Mamma: „Îți place școala din România?"
Giorgio: „Sì, mi piace molto!"
Alex traduce: **Giorgio spune că îi place foarte mult școala din România.**
Situazione 3 (inventa tu):

Riflessione – Come me la sono cavata oggi?
Metti una crocetta dove ti riconosci:

Competenza	**Sì**	**Parzialmente**	**Non ancora**
Posso tradurre una domanda semplice dal romeno all'italiano			
Posso trasmettere un messaggio breve tra due interlocutori			
Posso correggere gli errori di vocabolario			
Posso usare espressioni di mediazione (Lui dice che..., Lei chiede se...)			

Cosa mi è piaciuto di più nell'attività di oggi:

Osservazioni dell'insegnante:

CG 5 - MEDIEREA LINGVISTICĂ ȘI CULTURALĂ, ÎN CONTEXTE PLURILINGVE ȘI PLURICULTURALE

CS 5.2. Reformularea în scris a unor informații din texte simple și scurte pe subiecte concrete din domenii de interes

Tema: "Capire e far capire"

Gli studenti saranno in grado di**:**

- Comprendere informazioni principali in un testo breve e autentico.
- Riformulare o adattare il messaggio in modo più semplice o più chiaro.
- Adattare il linguaggio al destinatario (un coetaneo, un compagno, un pubblico giovane).
- Riflettere su come la lingua può facilitare la comprensione interculturale.

Documenti autentici di supporto:

1. **Un post di Instagram** di un giovane italiano che parla di un evento scolastico o di un hobby (es. "La giornata dello sport a scuola" o "Il mio pomeriggio al cinema").
2. **Un volantino reale** di un evento culturale per giovani (es. "Festa della musica", "Notte bianca dei ragazzi").
3. **Un breve messaggio WhatsApp** o un'e-mail informale (autentico o semi-autentico) tra due adolescenti italiani.

Materiali necessari:

- Proiettore o fotocopie del post e del volantino.
- Scheda di lavoro per la comprensione e la riformulazione.
- Dizionario bilingue o glossario tematico.

Scheda di lavoro – "Capire e riscrivere un messaggio"
Livello: A1 **Classe:** IX **Durata:** 15–20 minuti

1. Leggi il testo

Post di Marco:

Oggi a scuola abbiamo organizzato la **Giornata dello Sport**!
È stato **fantastico**! Ho giocato a **calcio** con i miei amici e abbiamo **vinto** la partita!
Poi abbiamo **mangiato la pizza** tutti insieme.
Che **bella giornata**! 😄

2. Comprensione
Rispondi alle domande.

1. Dove si trova Marco? .....
2. Che cosa ha fatto? .....
3. Con chi era? .....
4. Come si sente? .....

3. Riformulazione / Mediazione
Immagina che un tuo **compagno straniero** non capisca bene l'italiano.
Riscrivi il messaggio di Marco con frasi più semplici.
Usa parole facili e brevi.

Il mio testo:

.....
.....
.....
.....

4. Riflettiamo insieme

☑ Quali parole hai cambiato per aiutare a capire meglio?.....
☑ Pensi che il tuo testo sia più chiaro? Perché?.....

💬 **Bonus**
Scrivi un messaggio simile su una giornata speciale per te (a scuola, con gli amici, in famiglia). .....

Attività 1: Motivazione / Anticipazione (10 min)
L'insegnante mostra un'immagine o un post Instagram reale di un adolescente italiano.
- Domande di attivazione:
  - "Che cosa capite dal testo?"
  - "A chi è destinato questo messaggio?"
  - "Perché è facile o difficile da capire?"

Attività 2: Comprensione del testo (15 min)
Documento di lavoro:
Post Instagram:
"Oggi alla scuola abbiamo organizzato la Giornata dello Sport! È stato fantastico! Ho giocato a calcio e abbiamo vinto la partita! Poi abbiamo mangiato la pizza tutti insieme. Che bella giornata!"
- Gli studenti leggono il testo.
- In coppie, completano una scheda di comprensione:
  1. Dove si trova il ragazzo?
  2. Che cosa ha fatto?
  3. Con chi ha passato la giornata?
  4. Qual è il suo sentimento?

Attività 3: Riformulazione / Mediazione (15 min)
Compito:
Gli studenti devono **riscrivere** il messaggio per un compagno straniero (es. un nuovo studente Erasmus) che non conosce bene l'italiano.
Devono:
- Usare frasi semplici e parole comuni.
- Mantenere le informazioni essenziali.
- Evitare espressioni colloquiali difficili ("È stato fantastico!" → "Mi è piaciuto molto.")

Esempio di riformulazione:
"Oggi a scuola abbiamo fatto sport. Ho giocato a calcio con i miei amici e abbiamo vinto. Dopo abbiamo mangiato la pizza insieme. È stato un giorno bello."

Attività 4: Produzione e riflessione finale (10 min)
Gli studenti scambiano i testi e verificano se sono chiari.
Domande di riflessione:
- "Il tuo compagno ha capito il messaggio?"
- "Quali parole o frasi hai cambiato per far capire meglio?"
- "Quando parli o scrivi in un'altra lingua, come puoi aiutare l'altro a capire meglio?"

Valutazione formative:
- Comprensione del testo autentico.
- Capacità di riformulare in modo chiaro e corretto.
- Uso di lessico e strutture semplici ma adeguate.
- Collaborazione e riflessione sulla comunicazione.

PROIECTE

1. **«Il mio tempo libero» -** Collage o mini-presentazione sugli hobby e sulle attività preferite

LIVELLO: A1+
PREREQUISITI (lingua/contenuto)
- Vocabolario: hobby, sport, attività del tempo libero, giorni della settimana, espressioni di frequenza (sempre, spesso, qualche volta, mai…)

- Strutture grammaticali:
  - Indicativo presente dei verbi regolari e principali irregolari
  - Verbi di attività: fare, giocare, andare + a/in
  - Mi piace / Non mi piace + infinito
  - Articoli determinativi e indeterminativi
  - Preposizioni semplici

DESCRIZIONE GENERALE DEL PROGETTO
Il compito finale sarà un collage o una mini-presentazione orale dal titolo **«Il mio tempo libero»**, in cui ogni studente descriverà un'attività preferita, con immagini e frasi semplici.

➢ Gli studenti rifletteranno su come passano di solito il loro tempo libero: sport, letture, musica, videogiochi, uscire con gli amici, hobby creativi, famiglia.

➢ Condivideranno abitudini e preferenze all'interno della classe, imparando a fare domande e rispondere per conoscere i gusti degli altri.

➢ Se possibile, analizzeranno le attività considerate più sane o sociali (sport, movimento, tempo all'aria aperta) e quelle più sedentarie (TV, videogiochi), senza giudizi ma con consapevolezza.

➢ In piccoli gruppi, organizzeranno e presenteranno un breve cartellone o un collage digitale sulle attività preferite dei membri del gruppo.

CONTENUTI
a. Identificare e nominare attività del tempo libero e hobby.
b. Descrivere cosa fanno e cosa piace fare nel tempo libero utilizzando vocaboli e strutture semplici.
c. Chiedere e dare informazioni su interessi personali.

SUGGERIMENTI DI DOMANDE COMUNICATIVE
▪ Che cosa fai nel tempo libero?
▪ Ti piace fare sport? Quale?
▪ Cosa fai con i tuoi amici?
▪ Qual è la tua attività preferita nel weekend?
▪ Preferisci leggere o guardare la TV?
▪ Quali hobby fai a casa?
▪ Quanto spesso fai sport / ascolti musica / giochi ai videogiochi?
▪ Con chi fai le tue attività? Da solo o con gli amici?

TRASFERIMENTO
➢ **Competenza:**
Raccontare in modo semplice gusti personali; lavorare in gruppo e presentare un prodotto creativo legato al tempo libero.
➢ **Contenuto della specialità:**
Conoscere i gusti personali e altrui favorisce comunicazione e socializzazione.
➢ **Terminologia specifica:**
hobby, sport, musica, uscire, giocare, leggere, vedere un film, andare a…; sempre/spesso/mai
➢ **Attività e dinamiche degli studenti:**
Ogni gruppo presenta il proprio collage/mini-presentazione. Gli altri gruppi valutano chiarezza, creatività e correttezza linguistica.
➢ **Attività dell'insegnante:**
Fornire supporto linguistico, guidare le fasi di lavoro, monitorare l'interazione e favorire la partecipazione di tutti.

2. **«Avventure da ricordare» -** Diario di viaggio o quaderno con foto e piccoli testi

LIVELLO: A1+
PREREQUISITI (lingua/contenuto)
- Vocabolario: città, paesi, mezzi di trasporto, luoghi turistici, natura, vacanze, tempo atmosferico
- Strutture grammaticali:
  - Indicativo presente dei verbi regolari e principali irregolari

- Passato prossimo dei verbi di movimento e attività più comuni
- Preposizioni semplici e articolate (a, in, da…)
- Avverbi di tempo (ieri, l'anno scorso, poi, dopo…)
- Espressioni di base per descrivere: bello, interessante, divertente, nuovo, grande…

DESCRIZIONE GENERALE DEL PROGETTO

Il compito finale sarà la creazione di un **diario di viaggio** o **quaderno delle avventure**, reale o digitale, con **foto/disegni e brevi testi** descrittivi sulle esperienze vissute durante un viaggio, una gita o una visita speciale.

- Gli studenti parleranno dei viaggi fatti con la famiglia, con la scuola o con gli amici.
- Racconteranno cosa hanno visto, dove sono stati, come hanno viaggiato e con chi.
- Metteranno in ordine cronologico i momenti più importanti: partenza, visita, attività, ritorno.
- Condivideranno emozioni e opinioni semplici: "Mi è piaciuto", "È stato divertente", "Non mi è piaciuto".
- In piccoli gruppi o individualmente, creeranno un diario illustrato di 1-2 pagine.

CONTENUTI

a. Raccontare esperienze personali semplici e vicine alla realtà.
b. Descrivere luoghi, persone e attività con frasi brevi e vocaboli di base.
c. Organizzare informazioni seguendo una sequenza temporale logica.

SUGGERIMENTI DI DOMANDE COMUNICATIVE

- Dove sei stato/a in vacanza?
- Con chi sei andato/a?
- Come hai viaggiato? Treno, aereo, macchina?
- Cosa hai visto e cosa hai fatto?
- Com'era il posto? Bello, grande, famoso?
- Che tempo faceva?
- Qual è il tuo ricordo più speciale?
- Ti piacerebbe tornare lì?

TRASFERIMENTO

- **Competenza:**

Raccontare semplici esperienze del passato; lavorare in modo creativo e cooperativo.

- **Terminologia specifica:**

viaggio, città, paesaggi, monumenti, mezzi di trasporto, foto, ricordi

- **Attività e dinamiche degli studenti:**

Ogni studente o ogni gruppo espone il proprio diario.

- **Attività dell'insegnante:**

Supportare linguisticamente la produzione, fornire materiali visivi, correggere in modo costruttivo e favorire lo scambio comunicativo.

FIȘA DE EVALUARE

CG 1 - RECEPTAREA DE MESAJE ORALE ÎN SITUAȚII DIVERSE DE COMUNICARE
CS 1.2. Extragerea informațiilor esențiale dintr-o prezentare sau o interacțiune simplă

CG 3 - RECEPTAREA DE MESAJE SCRISE ÎN SITUAȚII DIVERSE DE COMUNICARE

CG 4 - REDACTAREA DE MESAJE ȘI INTERACȚIUNEA SCRISĂ ÎN SITUAȚII DIVERSE DE COMUNICARE
CS 4.2. Descrierea în enunțuri scurte și clare a unor elemente din viața cotidiană (persoane, medii familiare, activități recreative și școlare etc.)

I. Ascolta la seguente registrazione e rispondi alle domande (si ascolta due volte): (30p)

https://ida.loescher.it/uploads/12/6386_Audio_01.mp3

1. Al bar entrano due donne castane.
   □ Si □ No
2. Sara ha i capelli
   a. lisci
   b. ricci
   c. mossi
3. Matteo e Sara hanno un appuntamento alle _____.
4. Sara è:
   a. alta
   b. bassa
   c. robusta
5. Che cosa fanno le tre persone alla fine?

II. Leggi il seguente testo e rispondi alle domande: (30p)

Ciao! Mi chiamo **Luca Bianchi**. Ho **16 anni** e sono uno studente. Vivo a **Milano** con la mia famiglia. Sono **alto** e **magro.** Ho i **capelli castani** e gli **occhi marroni.**
Sono un ragazzo **simpatico, tranquillo e gentile.** A volte sono un po' **timido**, ma mi piace parlare con gli amici.
Ogni giorno mi sveglio alle **7:00** e faccio colazione. Vado a scuola alle **8:00** e torno a casa a **mezzogiorno.** Il pomeriggio faccio i **compiti**, poi gioco a calcio o ascolto musica. La sera ceno con la mia famiglia e guardo un film.
Il mio migliore amico si chiama **Marco**. Ha 16 anni, è **basso** e ha i **capelli biondi**. È molto **allegro** e **sportivo**. Giochiamo spesso insieme a calcio e ridiamo molto.
Il mio sogno è viaggiare e conoscere nuove persone.

1. Luca abita a Roma.
   □ Sì □ No
2. Luca è un ragazzo:
   a. estroverso
   b. aperto
   c. riservato
3. A Luca piace:
   a. il cinema
   b. la geografia
   c. giocare
4. Marco è:
   a. biondo
   b. castano
   c. moro
5. Quali sono i passatempi preferiti di Luca? (almeno 2)

III. Nell'ambito di un progetto Erasmus+, la tua scuola partecipa a uno scambio scolastico con studenti italiani. Scrivi una breve presentazione per il *Welcome Booklet.* (30 – 50 parole) (30p)

BAREM DE EVALUARE ȘI DE NOTARE

I. 5x6p = 30p
1. Si
2. b
3. 8.30
4. a
5. Loro bevono un cafè (insieme). Bevono un cafè (insieme).

II. 5x6p = 30p
1. No

2. c
3. a
4. a
5. (A Luca piace) giocare a calcio, ascoltare musica, guardare film./I passatempi preferiti di Luca sono giocare a calcio, ascoltare musica, parlare con i suoi amici, guardare film, viaggiare.
(Se accepta orice formulare clară care conține aceste idei.)

III. 5x6p = 30

- Realizarea cerinței: poate să scrie un mesaj cu cuvinte și expresii simple, poate să dea eventual detalii suplimentare, ca de exemplu ce îi place și ce nu îi place. **(6p)**
- Coerență și coeziune: poate să folosească conectori simpli (și, sau, deci, pentru că ...), urmează o logică tematică și/sau cronologică. Textul devine neclar foarte rar. **(6p)**
- Adecvare lingvistică: adaptează corect producția situației și destinatarului. **(6p)**
- Lexic: poate să folosească un repertoriu de cuvinte și expresii potrivite cerinței. Ortografia este corectă. Rareori apar greșeli. **(6p)**
- Morfosintaxă: poate să folosească corect structuri sintactice și forme gramaticale simple și încearcă și structuri mai complexe. **(6p)**

Se acordă și punctaj parțial: 0p (sub nivel) – 3p (nivel mediu) – 6p (nivel corespunzător A1+)

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

A. Bibliografie de referință pentru activități tematice și de literatură-gramatică-vocabular

a. Gramatică practică și teoretică

Moroianu, Ionela. (2016). Gramatica limbii italiene. Teorie și exerciții. Editura Niculescu.
Ghiță, Daniela; Ciobanu, Florina. (2018). Limba italiană. Exerciții gramaticale și de vocabular – Nivel începător (A1–A2). Editura Didactică și Pedagogică.
Serianni, Luca. (2006). Grammatica italiana. Italiano comune e lingua letteraria. Editura UTET, Torino.
Trifone, Pietro; Palermo, Massimo. (2015). Grammatica italiana di base. Editura Zanichelli, Bologna.
Mezzadri, Marco. (2012). Grammatica pratica della lingua italiana. Editura Alma Edizioni, Firenze.
Nocchi, Susanna. (2014). Grammatica pratica della lingua italiana – Livello elementare A1–A2. Editura Alma Edizioni, Firenze.
Canepari, Luciano. (2005). Italiano standard e pronuncia italiana. Editura Zanichelli, Bologna.
Balboni, Paolo E. (2018). Le sfide di Babele. Insegnare le lingue nelle società complesse. Editura UTET Università, Torino.

b. Vocabular general și tematic

Moroianu, Ionela. (2017). Vocabularul limbii italiene. Tematic și explicativ. Editura Niculescu.
Ghiță, Daniela; Ciobanu, Florina. (2018). Limba italiană. Exerciții de vocabular – Nivel începător (A1–A2). Editura Didactică și Pedagogică.
Nocchi, Susanna. (2015). Vocabolario illustrato della lingua italiana – Livello elementare (A1–A2). Editura Alma Edizioni, Firenze.
Mezzadri, Marco. (2014). Vocabolario visuale della lingua italiana. Editura Alma Edizioni, Firenze.
Marcovecchio, Angela; Rossi, Giuliana. (2016). Parole per comunicare – Lessico e situazioni quotidiane. Editura Edilingua, Milano.
Sampieri, Roberta. (2013). Italiano per stranieri – Lessico di base con esercizi. Editura Guerra Edizioni, Perugia.
Giuliani, Raffaella; Giampieri, Patrizia. (2019). Parole italiane – Lessico tematico per livelli A1–B1. Editura Hoepli, Milano.
Mezzadri, Marco. (2010). In bocca al lupo! Dizionario di base italiano per stranieri. Editura Guerra Edizioni, Perugia.

B. Resurse digitale

a. Resurse multimedia pentru comunicare și cultură

- YouTube EDU – videoclipuri educaționale
- amara.org – creare de subtitrări educaționale

- https://www.raicultura.it/linguaitaliana
- https://italiana.esteri.it
- https://www.bbc.co.uk/languages/italian
- https://www.loescher.it
- https://www.alma.tv
- https://www.wordreference.com/it/
- https://www.duolingo.com/course/it/en/Learn-Italian
- https://quizlet.com/
- https://iicbucarest.esteri.it/
- https://museivaticani.va/.../tour-virtuali-elenco.html
- https://www.raiplayradio.it/

b. Platforme și instrumente digitale pentru practică

- **Nearpod-** https://nearpod.com/
- **Teachflix-**https://teachflix.org/- **colecție gratuită de clipuri video**
- **Edpuzzle-** https://edpuzzle.com/
- **Quizlet** – quizlet.com – fișe de vocabular tematice
- **Wordwall**- https://wordwall.net/
- **Kahoot-** https://kahoot.com/
- **Capcut-** aplicație editare video
- **Hemingway** - https://hemingwayapp.com/- aplicație editare text
- **Pexels** - https://www.pexels.com- fotografii gratuite
- **Canva / Genially / Padlet** – pentru crearea de materiale vizuale interactive
- **Microsoft Teams for Education**– pentru proiecte video și activități colaborative
- **Alma Edizioni** – Piattaforma ALMADigital. https://digital.almabooks.com
- **Loescher Editore** – i-d-e-e (Imparare Divertendosi Educare Esplorare). https://www.i-d-e-e.it
- **Rizzoli Education** – HUB Scuola. https://www.hubscuola.it
- **Edilingua** – Piattaforma i-d-e-e per studenti. https://www.edilingua.it
- **LearningApps** – Activități interactive pentru vocabular și gramatică. https://learningapps.org
- **Wayground**– Testare și exersare prin jocuri.
- **Blooket** – Activități tematice de vocabular. https://www.blooket.com
- **Forvo** – Pronunție italiană nativă. https://forvo.com/languages/it/
- **LyricsTraining** – Învățarea limbii italiene prin cântece. https://lyricstraining.com/it

GRUP DE LUCRU – LIMBA ENGLEZĂ

Nume și prenume	Grad didactic/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
ZAMFIRESCU Mihaela	Conf.univ.dr.	Universitatea București
BUZEC Mihaela	Asist. univ. dr	Universitatea *Babeș - Bolyai*
DENEȘ Clara - Simona	Prof. gr. I	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare
BUJAN Maria	Prof. gr. I	Inspectoratul Școlar al Municipiului București
TOROK Laura	Prof. gr. I	Colegiul Național *Preparandia Dimitrie Țichindeal* - Arad
ARCOȘI Adriana	Prof. gr. I	Inspectoratul Școlar Județean Prahova
VLĂDĂU Ana-Maria	Prof. gr. I	Inspectoratul Școlar Județean Brașov
TĂNĂSESCU Dana	Prof. gr. I	Colegiul Național *I.L. Caragiale* - București
BUNĂIAȘU Roxana	Prof. gr. I	Colegiul Național *Tudor Vladimirescu* – Tg. Jiu
TOADER Iuliana Maria	Prof. gr. I	Colegiul Național *Ion Ghica* - Târgoviște
DĂNUȚ Luiza	Prof. gr. I	Liceul de Arte *Sigismund Toduță* - Deva
PITARIU Laura	Prof. gr. I, dr.	Inspectoratul Școlar Județean Sibiu
ȘERBAN Victoria	Prof. gr. I	Colegiul Național *Gheorghe Lazăr* - Sibiu
MICU Lavinia	Prof. gr. I	Inspectoratul Școlar Județean Olt
SĂRDĂRESCU Carmen	Prof. gr. I	Colegiul Național *Matei Basarab* – Rm. Vâlcea
LECA Ileana	Prof. gr. I	Colegiul Național Bilingv *George Coșbuc* – București
ANDERCO Aida	Prof. gr. I	ISJ Satu Mare
DUMITRIU Delia	Prof. gr. I	Colegiul Național *I. L. Caragiale* - București
STEGĂRESCU Alina Viorela	Prof. gr. I	Colegiul Național *Sf. Sava* - București
TITIRIȘCĂ Alina	Prof. gr. I	Colegiul Național *A. I. Cuza* - Alexandria
POP Laura	Prof. gr. I	Colegiul Național *Gheorghe Șincai* - Baia Mare
CUCUIAT Ciprian Marius Vasile	Prof. gr. I, dr.	Colegiul Național *Gheorghe Șincai* - Baia Mare
MATEI Bianca Ionela	Prof. gr. I	Inspectoratul Școlar Județean Constanța
MORTU Monica	Prof. gr. I	Colegiul Național *Gh. M. Murgoci* -Brăila
GÎȚOI Silvia	Prof. gr. I	Liceul Teoretic *Alexandru Ghica* - Alexandria
LEOTESCU Daniel	Prof. gr. I, dr.	Colegiul Național *Carol I*– Craiova
CHINDE Daniela	Prof. gr. I	Colegiul Tehnic *George Barițiu* – Baia Mare
COSTA Monica	Prof. gr. I	Școala Gimnazială *Nicolae Bălcescu* - Oradea
CHIRICU Mara Claudia	Prof. gr. I	Colegiul *Spiru Haret* - Ploiești
BUFTEA JERCAN Egina	Prof. gr. I	Colegiul *Ferdinand I* - Măneciu
ARHIP Camelia Elena	Prof. gr. I	Colegiul Național *Mihai Eminescu* - Iași
MOCANU Cristina Maria	Prof. gr. I	Colegiul Național *Costache Negruzzi* - Iași
BORDEA Constanța	Prof. gr. I	Colegiul Național *Andrei Șaguna* - Brașov
DOBOȘ Elena	Prof. gr. I	Liceul Vocațional de Arte Plastice *Hans Mattis Teutsch* - Brașov
SPĂTARU Irina Ioana	Prof. gr. I	Colegiul Național Pedagogic *Regina Maria*, Ploiești

MOISE Iudit Alexandra	Prof. gr. I	Colegiul Național Pedagogic *Constantin Brătescu* - Constanța
LERCH Cristina	Prof. gr. I	Colegiul Național *Mircea Eliade* - Reșița
IVĂNUȘ Raluca	Prof. gr. I	Colegiul Național Bilingv *George Coșbuc* - București
HISEM Gabriela	Prof. gr. I	Inspectoratul Școlar Județean Suceava
VISTERNEANU Mihaela	Prof. gr. I	Inspectoratul Școlar Județean Tulcea
STANCU Ligia	Prof. gr. I	Inspectoratul Școlar Județean Teleorman
TEREC Dana	Prof. gr. I	Colegiul Național *Gheorghe Șincai* – Cluj Napoca
BĂRBOSU Dacian	Prof. gr. I	Colegiul Național *Preparandia Dimitrie Țichindeal* - Arad
JORA Claudia	Prof. gr. I	Colegiul Național *Petru Rareș* – Piatra Neamț
TĂNASE Anca	Prof. gr. I	Colegiul *Spiru Haret* - Ploiești
PETROVAN Roxana	Prof. gr. I	Colegiul Național *Gheorghe Șincai* – Baia Mare
BUCULEI Monica - Elena	Prof. gr. I	Colegiul Național Militar *Ștefan cel Mare* – Câmpulung - Moldovenesc
STOICA Briena	Prof. gr. I	Colegiul Național *Al. Papiu Ilarian* – Tg. Mureș

COORDONATORI/RESPONSABILI/CONSULTANȚI ȘTIINȚIFICI(15)

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență
CHERCIU Rodica - Diana	Prof. gr. I, dr.	Ministerul Educației și Cercetării
SLĂVUȚEANU Gabriela - Anidora	Conf.univ.dr.	Universitatea București

GRUP DE LUCRU – LIMBA FRANCEZĂ

Nume și prenume	Grad didactic/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
DINCĂ Daniela Liliana	Prof.univ.dr.	Universitatea din Craiova
MANOLACHE Simona Aida	Conf. univ. dr	Universitatea „Ştefan cel Mare”, Suceava
ANGHEL Clementina	Prof. gr. I	Colegiul Național „Spiru Haret”, Bucureşti
COMAN Georgiana	Prof. gr. I	ISJ Prahova/ Colegiul Național „Ion Luca Caragiale”, Ploiești, jud. Prahova
TIRON Constantin	Prof. gr. I, dr.	ISJ Suceava/ Colegiul „Alexandru cel Bun”, Gura Humorului, jud. Suceava
GIOSU Constantin	Prof. gr. I	ISJ Botoşani/ Colegiul Național „A. T. Laurian”, Botoșani
SĂLĂGEAN Laura Melinda	Prof. gr. I	Liceul Tehnologic „Traian Vuia”, Tăuții Măgherăuș, jud. Maramureș
DOBRE Florentina Larisa	Prof. gr. I	Colegiul Național „Mihai Eminescu”, Buzău
POPI Dorina Loredana	Prof. gr. I, dr.	Liceul „Voltaire”, Craiova, jud. Dolj
RAICIU Mihaela Florentina	Prof. gr. I	ISJ Tulcea/ Colegiul Dobrogean „Spiru Haret”, Tulcea
MÎȚĂ Alexandru	Prof. gr. I	Liceul Teoretic „Mihail Kogălniceanu”, Vaslui
MANEA Sabina Elvira Maria	Prof. gr. I	Colegiul Național „C. Negruzzi”, Iaşi

CROITORU Florin Valeriu	Prof. gr. I	ISJ Mehedinți/ Colegiul Național Pedagogic „Ștefan Odobleja”, Drobeta-Turnu Severin, jud. Mehedinți
LĂPĂDATU Angela Gabriela	Prof. gr. I, dr.	ISJ Teleorman/ Colegiul Național Pedagogic „Mircea Scarlat”, Alexandria, jud.Teleorman
TODOR Voichița Carmen	Prof. gr. I	Colegiul Național „Gheorghe Şincai”, Cluj-Napoca
HOZAN Sonia Nicoleta	Prof. gr. I	Colegiul Economic „Nicolae Titulescu”, Baia Mare, jud. Maramureş
BUSTIUC Antoneta	Prof. gr. I	Colegiul Tehnic de Poștă și Telecomunicații „Gheorghe Airinei”, București
BUBOLY Monica	Prof. gr. I	Colegiul Național „Andrei Mureşanu”, Bistrița, jud. Bistrița Năsăud
FĂRCĂȘANU Ion	Prof. gr. I	Liceul Teoretic „Jean Monnet”, Bucureşti
EROS Maria	Prof. gr. I	Colegiul Național „Octavian Goga”, Miercurea Ciuc, jud. Harghita
GRIGORI Cristina-Mirela	Prof. gr. I, dr.	Colegiul Național „Petru Rareș”, Piatra Neamț, jud. Neamț
LEMNEAN Irina	Prof. gr. I	Colegiul Național „Matei Basarab”, București
SANDU Daniela Cornelia	Prof. gr. I	Colegiul Tehnic „Petru Muşat”, Suceava
BEZA Minodora	Prof. gr. I	Liceul Teoretic „Constantin Noica”, Sibiu
CONSTANTINESCU Monica Gabriela	Prof. gr. I	Şcoala Gimnazială „Coresi”, Târgovişte, jud. Dâmbovița
CRĂCIUNAȘ Anamaria Ozana	Prof. gr. I	Şcoala Gimnazială nr.25, Timişoara, jud. Timiş
DIMA Oana	Prof. gr. I	Şcoala Gimnazială nr. 1 „Ecaterina Teodoroiu”/ Liceul Tehnologic „Eremia Grigorescu”, Mărășești, jud. Vrancea
VLAD Raisa Elena	Prof. gr. I	Colegiul Național „Şcoala Centrală”, Bucureşti
MANEA Ruxandra Magdalena	Prof. gr. I	Colegiul Național „Dr. Ioan Meşotă”, Braşov
ZOTA Gabriela	Prof. gr. I	Colegiul Național „Şcoala Centrală”, Bucureşti
IONICESCU Alina Nicoleta	Prof. gr. I, dr.	Colegiul Național „Carol I”, Craiova, jud. Dolj
MANGÎR Gabriela	Prof. gr. I	Colegiul Național „A. T. Laurian”, Botoşani
IACOB Venera-Roxana	Prof. gr. I	Colegiul Național „Alexandru Odobescu”, Pitești, jud. Argeş
BĂRĂITARU Janetta-Daniela	Prof. gr. I, dr.	Colegiul Național „Mircea cel Bătrân”, Constanța
MONE Rodica	Prof. gr. I	Colegiul Național „Mihai Eminescu”, Baia Mare, jud. Maramureş
CONSTANTIN Nicoleta-Simona	Prof. gr. I	Colegiul Economic „Virgil Madgearu”, Galați
UNGUREAN Corina	Prof. gr. I	Colegiul Național „Mihai Eminescu”, Iași

COORDONATORI/RESPONSABILI/CONSULTANȚI ȘTIINȚIFICI[15]

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență
ANGHEL Manuela-Delia	Prof. gr. I	Ministerul Educației și Cercetării
DANILIUC Luiza Maria	Prof. gr. I	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare

BERBINSKI Sonia	Prof. univ.dr. habil.	Universitatea din Bucureşti - Facultatea de Limbi şi Literaturi Străine	

GRUP DE LUCRU – LIMBA SPANIOLĂ

Nume şi prenume	Grad didactic/Titlu ştiinţific	Instituţie de apartenenţă, localitate, judeţ
ŢĂRANU ILIAN Ilinca	Conf.univ.dr.	Universitatea de Vest – Facultatea de Litere, Istorie, Filosofie şi Teologie, Timişoara
BRAN Răzvan	Lect. univ. dr	Universitatea din Bucureşti - Facultatea de Limbi şi Literaturi Străine
CIOBANU Mihaela	Lect. univ. dr	Universitatea din Bucureşti - Facultatea de Limbi şi Literaturi Străine
MOLNAR Loredana Bianca	Prof. gr. I	Colegiul Naţional „Mihai Eminescu”, Baia Mare, jud. Maramureş
PLEŞOIANU Andreea Corina	Prof. gr. I	Liceul Teoretic Bilingv „Miguel de Cervantes”, Bucureşti
TOFAN Gabriela Mihaela	Prof. gr. I	Liceul Teoretic „Emil Racoviţă”, Vaslui
PĂNUŞ Letiţia Casandra	Prof. gr. I	Liceul Teoretic „Nikolaus Lenau”, Timişoara, jud. Timiş
MITRUŢ Monica Alexandrina	Prof. gr. I	Colegiul Naţional „Elena Cuza”, Craiova, jud. Dolj
ARSENE Gabriela Ionela	Prof. gr. I	Colegiul Naţional „Iulia Haşdeu”, Bucureşti
RĂDULESCU Camelia	Prof. gr. I	Liceul Teoretic Bilingv „Miguel de Cervantes”, Bucureşti
PATRICHI Ecaterina	Prof. gr. I	Colegiul Naţional Pedagogic „Constantin Brătescu”, Constanţa
ANDRECA Florina Adriana	Prof. gr. I	Colegiul Naţional „Elena Cuza”, Craiova, jud. Dolj
JIANU Maria	Prof. gr. I	Colegiul Naţional „Ion C. Brătianu”, Piteşti, jud. Argeş
LANGA Florina Magdalena	Prof. gr. I	Colegiul Naţional „Unirea”, Braşov
GEORGESCU Monica	Prof. gr. I	Şcoala Gimnazială „Uruguay”, Bucureşti
PUNDICHI Rodica Victoria	Prof. gr. I	Liceul Teoretic „George Călinescu”, Constanţa
COMAN Iulia Luminiţa	Prof. gr. I	Colegiul Naţional „Alexandru Vlahuţă”, Râmnicu Sărat, jud. Buzău
PINTILEI Daniela	Prof. gr. I, dr.	Colegiul Naţional „Mihai Eminescu”, Botoşani
BALAUR Beatrice Luciana	Prof. gr. I	Liceul Teoretic „Dimitrie Cantemir”, Iaşi
NOROCEL Ancuţa	Prof. gr. I	Colegiul Naţional „Petru Rareş”, Suceava
ENII Ana Raluca	Prof. gr. I	Institutul Limbii Române Bucureşti/ Universitatea din Sevilla
DOBRE Mariana Graţiela	Prof. gr. I	Şcoala Europeană Bruxelles 1

COORDONATORI/RESPONSABILI/CONSULTANŢI ŞTIINŢIFICI

Nume şi prenume	Funcţie/Titlu ştiinţific	Instituţie de apartenenţă
ANGHEL Manuela-Delia	Prof. gr. I	Ministerul Educaţiei şi Cercetării
DANILIUC Luiza Maria	Prof. gr. I	Centrul Naţional pentru Curriculum şi Evaluare

CIOBA Mianda Tincuța	Prof. univ.dr. habil.	Universitatea din Bucureşti - Facultatea de Limbi şi Literaturi Străine

GRUP DE LUCRU – LIMBA ITALIANĂ

Nume şi prenume	Grad didactic/Titlu ştiinţific	Instituţie de apartenenţă, localitate, judeţ
BONCEA Mirela Ileana	Lect.univ.dr.	Universitatea de Vest din Timişoara - Facultatea de Litere, Istorie, Filosofie şi Teologie
MORAR Delia Ioana	Lect. univ. dr	Universitatea „Babeş Bolyai”, Cluj-Napoca
PESEK Beatrice Elisabeta	Prof. gr. I	Colegiul Naţional „Dragoş Vodă”, Sighetul Marmaţiei, jud. Maramureş
GRIGORE Daniela Ileana	Prof. gr. I	Liceul Teoretic „George Călinescu”, Constanța
ŞERBAN Alina Maria	Prof. gr. I	Colegiul Național „Nicolae Titulescu”, Pucioasa, jud. Dâmbovița
CIULTĂ Dana Claudia	Prof. gr. I	Liceul Teoretic „George Barițiu”, Cluj-Napoca
HORGA Ioana Maria	Prof. gr. I	Colegiul Naţional „Gheorghe Şincai”, Baia Mare, jud. Maramureş
JURCUL Loredana Ramona	Prof. gr. I	Liceul Teoretic „Jean Louis Calderon”, Timişoara, jud. Timiş
DUCU Daniela	Prof. gr. II	Liceul Teoretic „Dante Alighieri”, Bucureşti
CRĂCIUN Anca-Maria	Prof. gr. I	Colegiul Național „George Barițiu”, Cluj-Napoca
NEAGOE Maria-Carmen	Prof. gr. II	Liceul Teoretic „Dante Alighieri”, Bucureşti
IOANA Nicoleta Silvia	Prof. gr. I/ dr.	Colegiul Național „Ion Neculce”, București
SÎNTOMA Daniela	Prof. gr. I	Liceul Tehnologic „Transilvania”, Deva, jud. Hunedoara
MAZGA Diana-Mihaela	Prof. gr. I	Liceul Teoretic „Miron Costin”, Iaşi
MURGU Mihaela	Prof. gr. I	Colegiul Național „Unirea”, Braşov
DOICESCU Angela Francesca	Prof. gr. I	Colegiul Național de Arte „Regina Maria”, Constanța
DABIJA Irina	Prof. gr. I, dr.	Palatul Copiilor, Iași
VÎLCEANU Ieana Daniela	Prof. gr. I	Colegiul Național „Tudor Vladimirescu”, Tg. Jiu, jud, Gorj
CONSTANTINESCU Ioana Camelia	Prof. gr. I	Liceul de Artă „Gh. Tattarescu”, Focșani, jud. Vrancea
FIGHIUC Mirela	Prof. gr. I	Liceul Teoretic „Emil Racoviță”, Vaslui
BOTEZ Liliana	Prof. gr. I	Şcoala Gimnazială „Ştefan cel Mare”/ Centrul Judeţean de Excelenţă Vaslui

COORDONATORI/RESPONSABILI/CONSULTANŢI ŞTIINŢIFICI(15)

Nume şi prenume	Funcţie/Titlu ştiinţific	Instituţie de apartenenţă
ANGHEL Manuela-Delia	Prof. gr. I	Ministerul Educației și Cercetării
MITACU Daniela-Alina	Prof., dr	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare
UTALE Roxana	Conf. univ.dr.	Universitatea din Bucureşti - Facultatea de Limbi şi Literaturi Străine

Anexa nr. 216

Programa școlară
pentru disciplina
Limba modernă 2 Intensiv (debutanți)

Clasa a IX-a

Trunchi comun (TC) 1h / săptămână
Curriculum de specialitate (CS) 3h /săptămână

Toate filierele, profilurile
și specializările/calificările
profesionale

- 2026 -

Anexa nr. 216
Programa școlară pentru disciplina *Limba modernă 2 Intensiv (debutanți),* clasa a IX-a, trunchi comun (TC) 1h/săptămână, curriculum de specialitate (CS) 3h/săptămână

- *Toate filierele, profilurile și specializările/calificările profesionale*

NOTĂ DE PREZENTARE

Prezenta programă școlară pentru disciplina **Limba modernă 2 intensiv** se înscrie în viziunea educațională stabilită prin Profilul de formare al absolventului (Ordinul ministrului educației nr. 6731/2023) și prin planurile-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, pentru clasele cu predare a unei limbi moderne în regim intensiv/bilingv, (Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 6873/2025).

Programa școlară pentru Limba modernă 2 intensiv ciclul liceal cuprinde două categorii distincte:

- Limba modernă 2 de la nivelul A1-A1+, pentru elevii care au început studiul limbii moderne 2 în clasa a V-a.
- Limba modernă 2 de la nivelul A0, pentru elevii care încep studierea unei limbi moderne noi în clasa a IX-a. În acest caz, se urmărește dezvoltarea unor competențe de bază de comunicare în limba modernă și de mediere lingvistică și culturală.

În oricare dintre cele două situații, la finalul liceului, elevii vor fi dobândit un instrument de lucru util, care le va susține parcursul academic și profesional în contextul plurilingv și multicultural al societății actuale.

1. Statutul disciplinei și timpul alocat

La clasele cu regim intensiv de predare a Limbii moderne 2, aceasta are statut de disciplină obligatorie, având alocate 4 ore pe săptămână (toate filierele și profilurile).

Timpul total alocat studiului Limbii moderne 2 în regim intensiv va fi utilizat pentru dobândirea nivelurilor CECRL care se stipulează a fi atinse la finalul ciclului liceal, după ce se va aplica un factor de ajustare (Fa), acesta putând varia între 0,85 și 0,75, în funcție de criterii precum frecvența desfășurării orelor de limbă modernă, gradul de expunere la contexte autentice de comunicare, dar și Instrucțiunea privind aplicarea unitară a prevederilor referitoare la utilizarea timpului alocat disciplinei/ domeniului de studiu, aflat la dispoziția cadrului didactic, în învățământul preuniversitar gimnazial și liceal (nr. 8/01.09.2025), după cum urmează:

	Număr total de ore prevăzute de Planurile Cadru	Număr efectiv de ore, după aplicarea Fa corespunzător	Nivelul atins la finalul ciclului liceal, conform prevederilor CECRL și ale Legii învățământului preuniversitar (LM2)	Nivelul atins la finalul ciclului liceal, conform prevederilor CECRL și ale Legii învățământului preuniversitar (LM2 de la 0)
Toate filierele și profilurile, regim intensiv de predare a limbii moderne 2	568	426 - 482,5	B1/B1+	A2+/ B1

*La stabilirea numărului total de ore alocate studiului Limbii moderne 2 intensiv s-au folosit ca reper prevederile Planurilor Cadru în vigoare cu privire la numărul de săptămâni ale unui an școlar (36 pentru clasele a IX-a – a XI-a și 34 pentru clasa a XII-a).

2. Cadrul legislativ și documente de referință

Elaborarea Programei școlare pentru **Limba modernă 2** valorifică documente de politici educaționale relevante, precum:

- Legea învățământului preuniversitar nr.198/2023, cu modificările și completările ulterioare, care reglementează regimul de studiu al limbilor moderne;
- Cadrul European Comun de Referință pentru Limbi (CECRL, 2001);
- Volumul Complementar al Cadrului European Comun de Referință pentru Limbi (CECRL2, 2018/2021);
- Recomandările Consiliului Europei (2008, 2017, 2022) privind importanța educației interculturale și lingvistice, a multilingvismului în era digitală;
- Key Competences for Lifelong Learning (Consiliul UE, 2006/2018-2019);
- O.M.E.C. nr. 6873/2025 privind aprobarea planurilor-cadru pentru învățământul liceal special cu frecvență zi, învățământul liceal cu frecvență zi, pentru clasele cu predare a unei limbi moderne în regim intensiv/bilingv,

învăţământul liceal cu frecvenţă zi, pentru clasele cu predare a disciplinei informatică în regim intensiv, şi învăţământul liceal cu frecvenţă seral/redusă;
- O.M.E.C. nr.4444/2025, privind înființarea Programului Național pentru pilotarea sistemică de planuri-cadru în învățământul liceal de stat, particular și confesional;
- Anexa nr. 1 la O.M.E.C. nr. 4350/20.06.2025 – Nota de fundamentare a planurilor-cadru pentru învățământul liceal, forma cu frecvență zi, incluzând competențele-cheie aferente Profilului de formare al absolventului (stabilite prin O.M.E. nr.6731/28.11.2023).

3. Rolul disciplinei în profilul de formare al absolventului

În contextul actual al educației centrate pe competențe, predarea limbilor moderne în ciclul liceal trebuie să răspundă diversității educaționale și să se alinieze la documentele de fundamentare curriculară, în special la Profilul de formare al absolventului de liceu și la Cadrul European Comun de Referință pentru Limbi, inclusiv la Volumul complementar, acesta din urmă oferind reperele necesare pentru dezvoltarea competențelor de receptare, producere, interacțiune și mediere.

Formarea absolventului de liceu se axează pe dezvoltarea competențelor-cheie europene, între care **competența multilingvistică** ocupă un loc central. În acest context, predarea limbilor moderne contribuie la:
- dezvoltarea **capacității de comunicare eficientă și adecvată** în contexte diverse;
- formarea **gândirii critice, reflexive și creative**;
- promovarea **competenței interculturale**, a deschiderii către diversitate și dialog;
- consolidarea **autonomiei în învățare** și a abilității de utilizare a resurselor digitale;
- pregătirea elevului pentru **mobilitate, studiu și muncă** într-un context european și global.

Elevului i se atribuie rolul de **participant activ** în procesul de învățare, iar profesorului rolul de **facilitator** și **mediator** al comunicării.

Cu alte cuvinte, studiul **Limbii moderne 2 intensiv**, conceput în conexiune cu studiul Limbii române/ materne și cu studiul Limbii moderne 1, respectiv Limbii moderne 2, contribuie în mod determinant la formarea a trei dintre cele opt competențe-cheie constitutive ale Profilului de formare al absolventului de liceu – competența de literație; competența multilingvistică; competența de sensibilizare și exprimare culturală –, precum și, în mod mai mult sau mai puțin explicit, la consolidarea altor trei competențe-cheie – competența personală, socială și de a învăța să înveți; competența civică; competența digitală. În elaborarea actualei programe pentru Limba modernă 2 intensiv, au fost luate în considerare și direcțiile de dezvoltare curriculară recomandate, în Anexa nr. 1 menționată, pentru aria *Limbă și comunicare*, mai precis:
- „conectarea literaturii, limbii și culturii cu realitatea contemporană și diversitatea culturală, cu accent pe modul în care literatura reflectă societatea, valorile și evoluția culturală, evidențiind legătura dintre textele literare și contextul istoric, social și cultural, precum și pe promovarea înțelegerii și respectului pentru diversitatea lingvistică și culturală, încurajând elevii să exploreze multiplele perspective oferite de literatura universală;
- orientarea învățării către înțelegerea și analiza problemelor societății actuale, procesul de învățare fiind direcționat și spre discutarea temelor relevante din societatea contemporană, cum ar fi migrația, digitalizarea, identitatea și schimbările sociale; prin textele studiate și activitățile propuse, elevii vor fi încurajați să reflecteze asupra acestor probleme și să-și dezvolte abilitățile de gândire critică și exprimare personală;
- accentuarea perspectivei literaturii ca expresie a identității culturale și vector de coeziune socială, în baza rolului său de a transmite tradiții, valori și experiențe umane, evidențiind contribuțiile diverselor grupuri sociale, inclusiv ale femeilor și minorităților; literatura va fi abordată ca un spațiu de întâlnire a diferitelor idei și perspective, promovând incluziunea și înțelegerea reciprocă;
- aprofundarea studiului limbilor și comunicării pentru o exprimare clară și corectă, acordând atenție elementelor fundamentale ale gramaticii și regulilor de comunicare, atât în limba română, cât și în limbile moderne; elevii vor fi ghidați să înțeleagă structura și funcțiile limbii, să comunice eficient în contexte diverse și să aplice aceste cunoștințe în situații reale, de la conversații cotidiene la prezentări și discuții formale.”

4. Raționalitatea pedagogică, continuitatea și progresia cognitivă

Procesul de predare, învățare și evaluare a cărui proiectare se reflectă în programa școlară pentru Limba modernă 2 intensiv beneficiază de ajutorul unor instrumente precum CECRL și Volumul Complementar care descriu, cu claritate, modul în care se asigură continuitatea și progresul, de la un nivel lingvistic la următorul. Descriptorii de performanță formulați în aceste documente permit o circumscriere clară a caracteristicilor fiecărui nivel vizat de învățământul liceal – de la A0 la B1/B1+ –, facilitând planificarea demersului didactic, în vederea evoluției de la un nivel la altul și a evaluării progresului, pentru fiecare dimensiune a competenței de comunicare (receptare, producere, interacțiune și mediere).

Programa școlară pentru Limba modernă 2 intensiv promovează astfel o viziune integrată, în care cunoștințele lingvistice servesc ca suport pentru dezvoltarea competențelor cognitive, sociale și interculturale. Progresia avută în vedere se aliniază taxonomiei lui Bloom revizuite, care ghidează dezvoltarea competențelor specifice: elevii înțeleg, analizează, interpretează și creează mesaje, exploatează limba în contexte variate (în mediul educațional și în afara

acestuia), evaluează claritatea și coerența exprimării. Profesorul își poate adapta demersul didactic la nivelul real al elevilor.

5. Structura programei școlare

Programa școlară pentru Limba modernă 2 intensiv este de tip TC + CS (Trunchi comun + Curriculum de specialitate) și se adaptează în funcție de regimul de predare.

Trunchiul comun (TC) include elemente obligatorii pentru toate profilurile, reprezentând baza competențelor lingvistice fundamentale și progresia CECRL.

Curriculum-ul de specialitate (CS) dezvoltă aprofundat abilitățile elevilor, în funcție de profil, alocare orară și contexte aplicative (CDEOȘ). Profesorul are flexibilitatea de a adapta activitățile și conținuturile la nevoile clasei, asigurând totodată atingerea nivelurilor CECRL.

În interiorul programei școlare pentru Limba modernă 2 intensiv sunt delimitate cinci **Competențe generale**, comune tuturor anilor de studiu, care urmăresc dezvoltarea abilităților de comunicare orală și scrisă, dar și a celor de mediere lingvistică și culturală. Acestea sunt detaliate într-o serie de **Competențe specifice**, adaptate fiecărui an de studiu și formulate progresiv, în raport cu nivelurile CECRL.

Conținuturile reprezintă baza de operare pentru dezvoltarea competențelor și includ elemente de vocabular, structuri gramaticale, texte funcționale și contexte culturale. Ele sunt abordate diferențiat, în funcție de alocarea orară din planurile-cadru în vigoare. Astfel, vor fi tratate unitar, la toate filierele și profilurile, teme și conținuturi incluse în TC, care conduc la formarea competențelor de bază, adresate tuturor elevilor. Acestora li se adaugă, fiind marcate în mod distinctiv în interiorul programei, conținuturile specifice CS, care propun aprofundări, dezvoltări și adaptări tematice, în conformitate cu filiera vizată sau profilul vizat.

Activitățile de învățare au caracter orientativ. Ele oferă profesorului modele concrete de formare a Competențelor specifice, dându-i în același timp libertatea de a utiliza strategii didactice și metode adecvate, în funcție de contextul de predare.

Activitățile includ sarcini de lucru specifice, receptive, productive, analitice, evaluative și creative, în funcție de nivelul clasei și de numărul de ore alocate.

6. Repere majore de aplicabilitate

Disciplina Limba modernă 2 intensiv oferă elevilor oportunități de exploatare a limbii străine în diverse contexte: în viața personală cotidiană din mediul privat sau public, prin participarea la conversații, prin receptarea și producerea de mesaje și texte funcționale; în domeniul civic, prin comunicare interculturală și promovarea valorilor europene și a drepturilor fundamentale; în sfera profesională, prin utilizarea adecvată a terminologiei specifice diverselor filiere. De asemenea, această disciplină facilitează integrarea ulterioară a elevilor în mediul academic, prin stimularea utilizării limbii străine în activitatea de documentare, de pregătire a examenelor, de redactare și prezentare a unor proiecte cu teme și obiective variate.

7. Orientări pentru lectura programei școlare

Recursul sistematic la conceptele și formulările din CECRL a condus la redactarea unei singure programe pentru Limba modernă 2 intensiv, indiferent de limba de studiu aleasă (dat fiind că descriptorii fiecărui nivel menționat în CECRL nu țin seama de specificitatea unei anumite limbi, ci de tipurile de competențe dobândite). Această opțiune în proiectarea curriculară accentuează o dată în plus centrarea pe competențe de comunicare și nu pe conținuturi lingvistice specifice, acestea din urmă fiind privite ca bază de operare pentru dezvoltarea competențelor.

Aplicarea eficientă a programei presupune dobândirea competențelor descrise în CECRL corespunzătoare nivelului clasei/ grupului țintă de elevi, respectând progresia cognitivă sugerată de taxonomia lui Bloom. Profesorul are libertatea de a alege strategiile didactice, de a adapta activitățile la profilul clasei și de a integra CDEOȘ sau alte contexte practice, precum și de a proiecta materiale didactice inovative. Nivelul de competență al elevilor se stabilește prin teste sumative și alte forme de evaluare complementară.

Programa întărește ideea că studiul limbilor moderne, în societatea contemporană, este absolut indispensabil pentru „formarea de competențe necesare împlinirii personale – *oameni cu o calitate bună a vieții/ satisfăcuți de propria viață și echilibrați psihologic*, sociale – *buni cetățeni* –, precum și profesionale – *buni specialiști, integrați eficient pe piața muncii și/sau capabili de continuarea unui parcurs educațional la nivel superior*” (idee precizată în Anexa 1. menționată și în CECRL). În plus, nu trebuie uitat că studiul limbilor moderne are un rol decisiv pentru mobilitatea și coeziunea din spațiul european și din afara lui.

8. Viziunea disciplinei și impactul asupra elevului

Disciplina Limba modernă 2 intensiv este mai mult decât un obiect de studiu, reprezentând un instrument de dezvoltare personală și profesională și o poartă spre noi oportunități. Aceasta îi stimulează pe elevi să-și construiască progresiv abilități complexe de comunicare orală și scrisă, în contexte lingvistice variate. Elevii învață să citească și să analizeze texte, să recepteze mesaje orale și scrise, să formuleze opinii și să producă mesaje originale, își dezvoltă

gândirea critică și creativitatea. În plus, contactul cu această disciplină le oferă acces la perspective interculturale, consolidându-le competențele sociale și civice, înlesnindu-le înțelegerea diversității europene și globale. Pregătirea pentru mobilitate academică și profesională este asigurată prin racordarea programei la nivelurile de referință recunoscute internațional și prin luarea în considerare a aplicabilității, în afara școlii, a experiențelor didactice propuse.

Studiul Limbii moderne 2 intensiv, esențial pentru dezvoltarea abilităților de comunicare și de gândire, constituie un avantaj și pentru familiarizarea cu diverse strategii de învățare, menite să ducă la autonomia elevilor, necesară pentru continuarea educației pe tot parcursul vieții.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Receptarea de mesaje orale în situații diverse de comunicare**
CG2	**Exprimarea și interacțiunea orală în situații diverse de comunicare**
CG3	**Receptarea de mesaje scrise în situații diverse de comunicare**
CG4	**Redactarea de mesaje și interacțiunea scrisă în situații diverse de comunicare**
CG5	**Medierea lingvistică și culturală, în contexte plurilingve și pluriculturale**

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

Clasa a IX-a
CG 1 - RECEPTAREA DE MESAJE ORALE ÎN SITUAȚII DIVERSE DE COMUNICARE
CS 1.1. Înțelegerea sensului unor cuvinte și expresii pe teme familiare din universul imediat (ex. prezentări, saluturi, instrucțiuni) • Completarea spațiilor lacunare/tabelelor pe baza unui mesaj audiat • Alegerea răspunsului corect dintr-o listă dată • Eliminarea intrusului dintr-o serie de imagini / cuvinte / expresii, pe baza unor mesaje audio scurte • Crearea unui avatar pe baza audierii unor instrucțiuni care indică trăsături fizice
CS 1.2. Identificarea informațiilor factuale dintr-o înregistrare scurtă • Plasarea unor simboluri meteo pe o hartă • Identificarea valorii de adevăr a unor enunțuri într-un tabel / într-o listă, după audierea unui mesaj • Oferirea de răspunsuri punctuale la întrebări pe baza unui document/ material audio / video simplu • Asocierea unor imagini cu elemente dintr-un document/ material audio/ video simplu (de tipul „Serviciu public – orar de funcționare”)
CS 1.3. Urmărirea de instrucțiuni simple de orientare, în contexte simple și familiare • Indicarea unui traseu pe un plan al orașului / pe o hartă • Mimarea unei acțiuni, în funcție de instrucțiuni • Participarea la jocuri de tipul „Caută obiectul”, pe baza unor instrucțiuni clare de orientare • Reperarea unor puncte de interes/obiective pe o hartă, pe baza unor indicații precise
CS 1.4. Înțelegerea sensului global al unei conversații scurte pe teme familiare, atunci când interlocutorii vorbesc rar și clar • Identificarea situației de comunicare (care este subiectul discuției) • Recunoașterea participanților la o conversație audiată (cine vorbește, cu cine vorbește) • Oferirea de răspunsuri scurte la întrebări pe baza mesajelor audiate • Asocierea participanților la o conversație cu informațiile corespunzătoare (ex.: naționalitate, profesie etc.)
CG 2 - EXPRIMAREA ȘI INTERACȚIUNEA ORALĂ ÎN SITUAȚII DIVERSE DE COMUNICARE
CS 2.1. Participarea la interacțiuni verbale scurte în situații de comunicare previzibile, cu ajutor din partea interlocutorului • Jocuri de rol simple în care se prezintă și/sau prezintă o persoană • Utilizarea unor formule conversaționale simple, în dialoguri standardizate • Jocuri de rol ghidate de tipul: la școală / la cumpărături / la restaurant / la medic
CS 2.2. Exprimarea unor interese și preferințe din sfera vieții cotidiene • Formularea de fraze/enunțuri simple pentru a exprima preferințe, pornind de la un set de imagini • Oferirea de răspunsuri simple la întrebări (jocuri de tipul „Roata preferințelor”) • Realizarea unui top/clasament al activităților preferate la nivelul clasei / grupului de elevi („Clasamentul preferințelor”) • Prezentarea rezultatelor unui sondaj/chestionar la nivelul clasei / grupului de elevi
CS 2.3. Realizarea unei prezentări scurte, pe un subiect familiar, folosind informații simple și concise • Prezentarea orală a unui proiect grafic simplu (de tipul „Arborele genealogic”) • Prezentarea unei cărți sau a unui album preferat, pe baza unei scheme descriptive simple • Prezentarea de tip „trei lucruri” (trei idei despre un subiect cunoscut)

CS 2.4. Descrierea simplă a unei persoane sau a unui obiect, cu respectarea pronunției și a intonației specifice

- Realizarea descrierii unei persoane pe baza unei fișe de identitate
- Descrierea fizică a propriei persoane / a unei persoane apropiate (activităţi de tipul „Jocul oglinzii”, „Portret din cuvinte”)
- Realizarea unui interviu pentru descrierea fizică a unei persoane cunoscute
- Descrierea unui obiect, a unei persoane (organizarea de jocuri de tipul „Ghicește cine” / „Cutia misterioasă”)

CG3 - RECEPTAREA DE MESAJE SCRISE ÎN SITUAȚII DIVERSE DE COMUNICARE

CS 3.1. Identificarea informațiilor principale din texte scurte (afișe, pliante, panouri etc.), pe teme familiare, pe baza unor întrebări de sprijin

- Completarea unor grile de lectură / tabele cu informații punctuale
- Selectarea unor informații cheie sub formă de bilete informative (post-it)
- Formularea de răspunsuri pe baza unor întrebări de sprijin (activităţi de tipul „Vânătoarea de comori / informații”)
- Identificarea valorii de adevăr a unor enunțuri

CS 3.2. Înțelegerea unor instrucțiuni simple (modul de utilizare a unui produs, etapele de realizare a unei rețete etc.), însoțite de un suport vizual

- Asocierea imaginilor cu etapele unor instrucțiuni simple
- Ordonarea unor fraze / etape în funcție de o serie de instrucțiuni simple
- Ordonarea logică a pașilor de asamblare a unui produs prin asocierea de imagini și instrucțiuni – „Puzzle-ul instrucțiunilor”
- Reconstituirea etapelor de preparare a unui produs culinar

CS 3.3. Recunoașterea informațiilor esențiale din mesaje scrise simple, în contexte familiare și cotidiene

- Identificarea elementelor-cheie (expeditor, destinatar, formule de adresare, informații despre timp, loc și relația dintre interlocutori, intenția de comunicare) dintr-o scrisoare personală / un e-mail / un mesaj postat pe rețelele de socializare
- Asocierea mesajelor cu tipurile de situații cotidiene în care sunt folosite
- Identificarea valorii de adevăr a unor enunțuri dintr-un tabel / dintr-o listă
- Exersarea înțelegerii unui e-mail / unei scrisori personale / unui mesaj postat pe rețelele de socializare, prin completarea unei fișe de lectură/ de lucru

CS 3.4. Identificarea sensului global al unor texte multimodale simple și scurte (bandă desenată, roman grafic)

- Asocierea titlului / temei cu un text multimodal simplu
- Identificarea valorii de adevăr a unor enunțuri dintr-un tabel / dintr-o listă
- Selectarea răspunsului corect dintr-o listă (alegere dual/ multiplă)
- Oferirea de răspunsuri punctuale la întrebări simple (Cine? Când? Unde? etc.)

CG 4 - REDACTAREA DE MESAJE ȘI INTERACȚIUNEA SCRISĂ ÎN SITUAȚII DIVERSE DE COMUNICARE

CS 4.1. Utilizarea unor structuri date pentru a oferi informații personale în documente funcționale

- Completarea unui formular de înscriere la un club de activități culturale sau sportive/ pentru participarea la un schimb școlar etc.
- Oferirea de informații scrise cu privire la preferințele personale în vederea participării la o tabără/ competiție/ proiect
- Completarea unui test de personalitate simplu / a unui sondaj cu privire la activitățile preferate

CS 4.2. Redactarea unui mesaj personal (carte poștală, felicitare, mesaj text) pe teme familiare

- Completarea unui mesaj text/unui e-mail lacunar adresat unui prieten, cu expresii uzuale și informații personale

• Scrierea creativă a unei felicitări simple pentru o ocazie personală (zi de naștere, sărbătoare, reușită) • Redactarea unui mesaj scurt pentru a transmite o invitație, o mulțumire sau o informație personală
CS 4.3. Redactarea unor texte scurte, folosind conectori simpli, pe teme din universul apropiat (descrierea unei persoane, familia, locuința, rutina zilnică) • Reconstruirea ordinii logice a unui text (Puzzle de propoziții) • Completarea unui paragraf lacunar, folosind expresii și conectori simpli • Realizarea unei descrieri pe baza unei imagini date • Redactarea unui text scurt despre rutina zilnică, folosind conectori temporali simpli
CS 4.4. Redactarea unui anunț /a unui text promoțional simplu • Identificarea elementelor-cheie (titlu, scop, date, loc, persoană de contact) dintr-un anunț simplu (de tipul: obiecte pierdute, vânzări, evenimente) • Redactarea unui anunț/unui text promoțional simplu (de tipul: găsirea unui animal de companie pierdut, vânzarea unui obiect personal etc.) • Realizarea unui afiș/ poster cu informații despre organizarea unui eveniment (de tipul: seară de teatru/ cinema, serbare școlară, târg de Crăciun etc.) • Crearea unui text promoțional pentru un produs, însoțit de un slogan și de elemente vizuale
CG 5 - MEDIEREA LINGVISTICĂ ȘI CULTURALĂ, ÎN CONTEXTE PLURILINGVE ȘI PLURICULTURALE
CS 5.1. Identificarea sunetelor specifice limbii moderne studiate și diferențierea lor de cele din limba maternă • Identificarea diferențelor de pronunție între sunete similare din limba modernă studiată și limba maternă, prin ascultare ghidată • Lectura unui text simplu urmând caracteristicile prozodice ale limbii moderne studiate (legături, grupuri ritmice, intonație etc.) • Identificarea și selectarea unor cuvinte familiare dintr-o listă (de tipul: hobby-uri, locuri, emoții) pentru a completa un mesaj personal simplu • Crearea unui mini-ghid ilustrat cu sunete-cheie din limba modernă studiată, explicate prin comparație cu limba maternă
CS 5.2. Transferul în scris de informații simple între limba modernă studiată și limba maternă, cu sprijin vizual și /sau bazându-se pe un fond lexical comun • Completarea de formulare simple cu sprijin vizual și /sau bazându-se pe un fond lexical comun (de tipul: elevul declară pierderea unui bagaj) • Redactarea unui mesaj simplu în limba modernă studiată, pornind de la un text-model dat în limba maternă, cu sprijin vizual • Traducerea în limba modernă studiată a cuvintelor foarte asemănătoare din limba maternă cu scopul îmbogățirii vocabularului (de tipul: completarea unor jocuri de cuvinte tip rebus)
CS 5.3. Participarea la activități de comunicare despre aspecte interculturale, obiceiuri, valori din propria cultură și din cultura asociată limbii moderne studiate • Compararea asemănărilor și diferențelor dintre realități sociale (de tipul: formule de salut, cutume și uzanțe, raporturi între generații, membrii comunității etc.) • Prezentarea, în paralel, a unor simboluri și sărbători similare din cultura limbii moderne studiate și din cultura limbii materne (ex.: Crăciunul) • Recunoașterea unor stereotipuri culturale
CS 5.4. Participarea la schimburi simple de informații din medii lingvistice diferite • Completarea unui dialog lacunar folosind expresii simple • Transmiterea în limba modernă studiată a unor informații simple solicitate în limba maternă • Traducerea în limba modernă studiată și adaptarea unor reguli simple de joc sau instrucțiuni de lucru din limba maternă

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Clasa a IX-a

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Suporturi de învățare	- Texte multimodale simple/ dialoguri scurte/ scurte fragmente literare, cântece - Înregistrări audio / video pe teme familiare / interviuri - Afișe / panouri / colaje / postere realizate în format fizic/digital - Aplicații digitale - Benzi desenate / manga - Platforme cu jocuri interactive - Pagini web - Podcasturi - Hărți/ Hărți mentale - Reviste, broșuri, manuale de instrucțiuni - Dicționare
2. Sugestii de contexte de comunicare / vocabular	- Formule de salut - Țări, naționalități - Ora / zilele săptămânii / lunile anului / anotimpurile - Obiecte uzuale (obiectele școlarului etc.) - Numere - Culori - Membrii familiei - Activități curente (rutina zilnică) - Repere spațiale (casa / clasa / școala / orașul) - Părți ale corpului - Gastronomie - Obiecte vestimentare - Sărbători, tradiții și obiceiuri - Evenimente personale/culturale - Meteo
3. Gramatica funcțională **(acte de vorbire / funcții ale limbii, inclusiv convenții socio-culturale)**	- A saluta - A se prezenta / A prezenta pe cineva - A relata la prezent - A descrie simplu un obiect / o persoană - A solicita și a oferi informații uzuale de ordin personal - A identifica un obiect - A localiza obiecte și persoane în spațiu - A (se) orienta - A da / a urma instrucțiuni - A exprima preferințe - A felicita / a invita / a mulțumi / a cere scuze

SUGESTII METODOLOGICE

Studiul limbilor moderne are ca **obiectiv** dezvoltarea progresivă de către elevi a competențelor de comunicare Studiul limbilor moderne are ca **obiectiv** dezvoltarea progresivă de către elevi a competențelor de comunicare specifice unui anumit nivel, în conformitate cu standardele aferente stabilite prin Cadrul European Comun de Referință pentru Limbi (CECRL, Volumul Complementar). Pe parcursul anului școlar, acest obiectiv poate fi urmărit prin respectarea prezentei programe școlare, centrate pe competențe, care favorizează întreg spectrul de achiziții lingvistice, incluzând elemente non formale și informale în contexte de învățare formale.

Programa școlară reprezintă reperul obligatoriu pentru elaborarea documentelor de planificare și proiectare didactică (respectiv a planificării calendaristice anuale, a proiectelor didactice etc.), proces care presupune respectarea prevederilor legale în vigoare, inclusiv a celor referitoare la utilizarea bugetului de timp alocat disciplinei/ domeniului de studiu/ predării sau evaluării, aflat la dispoziția cadrului didactic.

Proiectarea demersului didactic se realizează prin raportare la programa școlară și presupune următoarele etape:

- lectura integrală și personalizată a programei școlare;
- elaborarea planificării calendaristice;
- proiectarea unităților de învățare.

Prin planificarea și proiectarea unităților de învățare, cadrul didactic își personalizează paradigmele didactice de predare-învățare-evaluare, selectează metodele, tehnicile și formele de învățare, incluzând tehnologiile digitale, prin raportare la nivelul și particularitățile colectivului de elevi, astfel încât să asigure deopotrivă parcursul continuu și ascendent al achizițiilor învățării și remedierea sincopelor.

Pentru **elaborarea planificărilor calendaristice anuale**, profesorii vor avea în vedere următoarele :

- resursele de timp se alocă, în mod corespunzător, pe unitate de învățare, nu pe conținuturi;
- conținuturile nu se reiau;
- se propune un număr echilibrat de competențe specifice în corelare cu alocarea orară pe unitate de învățare; aceste competențe specifice trebuie formate, exersate, dezvoltate, evaluate; este necesară o prioritizare; se evaluează acele competențe care sunt cele mai importante pentru conținuturile vizate;
- se respectă structura anului școlar.

Ca instrument de proiectare didactică, *Planificarea calendaristică anuală* va avea următorul format, care, odată completat, oferă o imagine relevantă, clară, articulată asupra parcurgerii integrale a programei școlare, în special în ceea ce privește abordarea tuturor competențelor în relație cu conținutul propus:

Unitatea de învățământ:
Profesor:

PLANIFICARE CALENDARISTICĂ ANUALĂ

ANUL ŞCOLAR .....

Disciplina: .....
Clasa: .....,
Limba modernă [se indică limba, nivelul]
Nr. de ore/săptămână: .....

Unități de învățare	Competențe specifice	Conținuturi	Număr de ore alocate	Săptămâna	Observații / Modul
[se menționează titluri/ teme – identificate în programa școlară]	[se precizează numărul criterial al competențelor specifice din programa școlară, corelate cu unitățile de învățare]	[din conținuturile programei școlare, care se subsumează fiecărei unități de învățare]	[stabilite de către cadrul didactic]	[se precizează săptămâna sau săptămânile]	[se menționează aspecte specifice care țin de aplicarea planificării calendaristice, de ex, modul și modificări în urma realizării activității didactice la clasă]

Unitatea de învățare reprezintă o structură didactică flexibilă cu următoarele caracteristici:

- este unitară din punct de vedere tematic și didactic;
- vizează formarea anumitor competențe specifice la nivelul elevilor;
- este realizată pe o perioadă determinată de timp;
- se finalizează prin evaluare.

La **realizarea proiectului unității de învățare**, profesorii vor avea în vedere următoarele :

- Proiectul unității de învățare se va raporta la planificarea calendaristică și va fi elaborat în concordanță cu aceasta (în ceea ce privește alocarea orară pe unitate de învățare, competențele specifice vizate, conținuturile).
- Activitățile de învățare se vor centra pe formarea, dezvoltarea și exersarea competențelor specifice menționate.
- Alocarea orară din planificare trebuie să se regăsească în proiect. Fiecare rând din proiect (evidențiat clar) reprezintă o oră. Doar așa se pot corela, pe orizontală, componentele structurale și se poate urmări, din perspectiva propunerilor, realismul încadrării în timp (ora de curs).
- Activitatea de învățare nu este, în mod necesar, o sarcină de lucru, ci un ansamblu de sarcini de lucru îndreptate către formarea unei competențe. Formularea are un anumit grad de complexitate, dar și de particularizare, deoarece activitatea de învățare este în legătură cu o anumită CS și cu anumite conținuturi și se adresează unui anumit colectiv de elevi.
- Corelarea pe orizontală trebuie să fie evidentă: CS – activitate de învățare – resurse, forma de organizare a elevilor – după caz, evaluare.
- Numărul de activități de învățare pentru o oră de curs trebuie să fie echilibrat, în raport cu resursele de timp, cu gradul de complexitate a conținuturilor, cu nivelul de pregătire a elevilor.
- Va fi prevăzută organizarea activităților remediale în situațiile în care elevii întâmpină dificultăți în atingerea competențelor școlare de bază.

Ca instrument de proiectare didactică, *Proiectul unității de învățare* va avea următorul format:

PROIECTUL UNITĂȚII DE ÎNVĂȚARE

Conținuturi **(detalieri)**	**Competențe specifice**	**Activități de învățare**	**Resurse**	**Evaluare**
[*se menționează detalieri de conținut din programa școlară care explicitează anumite parcursuri și care oferă un cadru de structurare a competențelor specifice vizate*]	[*se precizează numărul criterial al competențelor specifice din programa școlară corelate cu unitatea de învățare*]	[*vizate/recomandate de programa școlară sau altele, adecvate la conținuturile pentru care sunt utilizate în vederea formării competențelor specifice*]	[*se precizează resurse de timp, de loc, forme de organizare a clasei, material didactic, resurse educaționale deschise*]	[*se menționează metodele, instrumentele sau modalitățile de evaluare utilizate*]

Predarea limbilor moderne pentru formarea competențelor de comunicare și interculturale trebuie să se bazeze pe **principiile didacticii acționale**, centrate pe elev, care stimulează participarea activă și învățarea conștientă. În acest sens, se recomandă utilizarea strategiilor activ-participative, adecvate pentru a-i motiva și a-i implica pe elevi. Metoda comunicativ-funcțională, jocurile de rol, activitățile de tip rezolvare de probleme, învățarea prin descoperire, învățarea bazată pe sarcini de lucru, dezbaterile și proiectele colaborative permit integrarea conținuturilor lingvistice în contexte variate, încurajează autonomia în învățare, dezvoltă competențele lingvistice, socio-emoționale, culturale, precum și gândirea critică.

Amintim faptul că Volumul complementar al CECRL și, în consecință, actuala programă, evidențiază clar motivele pentru care medierea și creativitatea reprezintă concepte-cheie pentru abordarea acțională a predării/ învățării/evaluării limbilor moderne.

Medierea nu este doar o simplă traducere, ci implică un proces mai complex, centrat pe facilitarea comunicării. Aceasta nu reflectă doar competența lingvistică individuală, ci și rolul social al utilizatorilor în procesul de prelucrare și transmitere de informații complexe dintr-un format în altul (de exemplu de la text scris la prezentare orală, de la limbaj tehnic la limbaj comun), de gestionare și rezolvare a unor situații care implică neînțelegere sau dezacord (mediere relațională/de concepte).

Exemple de activități care au la bază medierea:

- relatarea, orală sau scrisă, a informațiilor-cheie dintr-un text;
- explicarea, orală sau scrisă, a informației prezentate în diagrame, grafice, tabele;
- exprimarea opiniei personale despre conținutul textelor creative și literare sau al celor funcționale;
- reflectarea asupra mesajelor din texte creative, literare și nonliterare; elevul trece de la simpla înțelegere (ce spune textul) la gândirea critică (cum spune și de ce este important);
- facilitarea colaborării în cadrul unui grup pentru a ajunge la consens;

- facilitarea interacțiunii dintre membrii unui grup;
- stabilirea unei atmosfere pozitive de colaborare și înțelegere reciprocă;
- facilitarea comunicării în cadrul unor situații nonformale cu prieteni și colegi;
- explicarea unui concept nou (înțelegere treptată, de la definiție la context și, în final, la aplicare);
- interacțiunea în mediul online prin intermediul tehnologiilor digitale (internet, rețele sociale, aplicații, platforme);
- interacțiunea plurilingvistică și interculturală.

O altă idee cuprinsă în Volumul complementar al CECRL care se reflectă în actuala programă școlară se referă la necesitatea revalorizării textului creativ, inclusiv a celui literar.

În ora de limbă modernă, **textul literar** constituie o resursă plurivalentă pentru dezvoltarea competențelor lingvistice, (inter)culturale, etice și estetice.

Revalorificarea textului literar la ora de limbă modernă reprezintă o excelentă strategie de dezvoltare a creativității, de stimulare a abilităților de reflecție, gândire critică și comunicare, de experimentare a unor emoții și sentimente, de încurajare a emiterii unor judecăți axiologice, de formare a competenței de (auto)evaluare.

Exploatarea textului literar facilitează dezvoltarea competențelor de receptare/ exprimare/ interacțiune orală – consecință a nevoii de ascultare/ vizualizare a unor interpretări artistice, de verbalizare după lectură, de analiză a conținutului și a competențelor ce țin de contactul cu textul scris, printre care indispensabila competență de lectură. Fiind un produs elaborat, bine structurat, conținând enunțuri de complexitate gramaticală și ideatică diferită, reprezentând aspecte lingvistice și culturale proprii tuturor mediilor sociale, textul literar este cel mai complex document autentic.

În ora de limbă modernă, textul literar constituie:

- o resursă lingvistică pentru prezentarea și exersarea contextualizată a vocabularului și a structurilor gramaticale, a elementelor pragmatico-discursive (acte de limbaj, repere spațio-temporale, valori ale diverselor tipuri de enunțuri – asertiv, interogativ, imperativ, exclamativ, emfatic) și textuale (conectori, tipuri de texte – descriptiv, narativ, argumentativ, explicativ, științific etc.);
- un instrument de înțelegere a actului creativ și interpretativ: pentru elevi, confruntarea cu un limbaj autentic, nuanțat și divers, al cărui destinatar potențial este adesea vorbitorul nativ, este o provocare formatoare;
- o punte între limbă și cultură, fiind un obiect cultural în sine, care transmite valorile unei societăți, permițând elevilor să se apropie de aceasta într-un mod indirect;
- un stimul pentru creativitate și exprimare; lectura operelor/ fragmentelor literare poate determina exersarea capacității de a rezuma, extinde sau reconstrui fragmente, dar poate să și provoace reflecția, dezbaterea, sau să inspire producerea de texte noi.

Textul literar se folosește ca suport și pretext pentru diverse activități didactice, precum:

- analiza contextuală: documentarea focalizată pe studiul biografiei și bibliografiei autorului;
- exerciții de gramatică și vocabular: exploatarea timpurilor verbale, a acordurilor, a sinonimelor, a antonimelor și a semnificației cuvintelor noi;
- activități de înțelegere: reconstituirea faptelor, rezumarea unui pasaj sau selectarea informațiilor celor mai relevante;
- producere orală și scrisă: interpretarea dramatizată a unor texte, scrierea unor finaluri alternative, rescrierea unor fragmente;
- jocuri axate pe încurajarea creativității.

Textul literar, ales în funcție de obiectivele în termeni de competențe pe care și le propune profesorul, dar și în funcție de alte criterii (nivelul și profilul elevilor, timpul avut la dispoziție etc.), reprezintă un document autentic indispensabil în procesul de predare-învățare a limbilor moderne, datorită eficienței sale ca instrument lingvistic și cultural. El favorizează înțelegerea contextualizată a sensurilor cuvintelor și structurilor gramaticale, dar, mai ales, a diferitelor viziuni asupra lumii. Un text bine ales îi incită pe elevi să se exprime, oral sau în scris, stimulându-le totodată imaginația naturală și capacitatea de inovare.

Reorganizarea programelor și a sistemului de predare-învățare aduce cu sine o regândire a strategiilor didactice, a tehnicilor și a metodelor de învățare destinate să pună în centrul procesului educațional elevul și nevoile lui de învățare. Format într-o eră a educației deschise, elevul devine sursă și scop de învățare prin stimularea aptitudinilor sale creative. De aceea, dezvoltarea imaginației și a creativității elevului este una dintre dimensiunile fundamentale ale educației actuale, alături de digitalizare și de lucrul în echipă sau învățarea colaborativă. Valorizarea creativității elevului are ca efect, pe de o parte, dezinhibarea acestuia în procesul de învățare și de comunicare orală și scrisă, iar, pe de altă parte, conduce la dezvoltarea învățării autonome a elevului (învață să-și caute sursele de informare care îl ajută în realizarea propriului proiect).

Scrierea creativă generează un sentiment de libertate acordată elevului, o stimulare a spiritului inovator și o punere în actul creator, într-o anumită ordine, cu o anumită logică și coerență.

Scrierea creativă ca instrument de învățare trebuie atent pregătită, ghidată cu abilitate de către profesor prin etape preliminare (dobândirea de către elev a cunoștințelor lingvistice necesare scrierii în limba străină; validarea capacității

elevului de a efectua înlănțuirea coerentă a structurilor lingvistice care să exprime conținuturile vizate, pe baza utilizării conectorilor adecvați; alegerea stilului în care se va scrie textul – neutru, pamfletar, ironic, științific, de vulgarizare etc.; situarea într-un anumit registru de limbă și asimilarea de către elev a cunoștințelor specifice acestuia; stabilirea genului și tipului de text ce urmează a fi creat; discuții pe structura logică a textului de creat; dezbatere pe tematica aleasă, informare asupra acesteia printr-o cercetare autonomă întreprinsă de elev dar orientată de profesor; circumscrierea unor aspecte formale și de conținut). Aceste etape sunt urmate apoi fie de scrierea individuală, fie de scrierea colaborativă, în grupuri formate în clasă sau cu ajutorul platformelor colaborative (Framapad, Padlet, Classroom etc.).

Această strategie didactică ce îl consideră pe elev ca partea cea mai activă a procesului de învățare se poate practica la toate nivelurile, în proporții variabile. Dacă pentru A0-A1 pot funcționa exerciții de scriere creativă prin imitație a unui text de mici dimensiuni (ex. imaginarea grafismelor plecând de la pronunția sunetelor, ghicitoare, poezie de o strofă, realizarea unui slogan simplu atașat unei imagini etc.), pentru celelalte niveluri posibilitățile de exersare a creativității sunt nenumărate: imitație de stiluri, scriere autobiografică, scriere pe scheme narative, descriptive, explicative, argumentative, scriere științifică sau de vulgarizare, scriere imagistică (ex. caligrame), scriere plecând de la un fenomen gramatical (ex. aventura imperfectului, ezitările lui „si” condițional...), proiectarea unui roman polițist, a unui roman de aventuri, scrierea creativă a unei introduceri sau a unei morale la o narațiune, imaginarea aventurilor personajelor dintr-o pictură etc.

În paralel, se pot realiza mijloace inedite de evaluare, rezultând din propunerile elevilor pentru efectuarea acestei etape (grile de evaluare/apreciere a creativității referindu-se eventual la modul de realizare a imaginarului, bogăția figurilor utilizate, transparența scriiturii, gradul de captare a atenției etc.).

O altă dimensiune esențială a predării moderne o constituie **integrarea resurselor digitale** în activitățile didactice. Alfabetizarea digitală este o competență-cheie, iar utilizarea tehnologiei oferă oportunități extinse pentru învățarea limbilor străine. Integrarea tehnologiei în predarea acestora nu trebuie însă privită ca un scop în sine, ci ca un mijloc de îmbunătățire a procesului educațional. Profesorul are rolul de mediator între resursa digitală și experiența de învățare a elevului, asigurând echilibrul între creativitate și rigoarea științifică.

Platformele educaționale (Moodle, Google Classroom, Microsoft Teams) permit organizarea eficientă a materialelor, gestionarea temelor și oferirea de feedback personalizat. Aplicațiile interactive, precum Quizlet, Kahoot, Mentimeter sau Wordwall, stimulează motivația și consolidează achizițiile lexicale și abilitățile de comunicare prin activități interactive. Totodată, utilizarea resurselor multimedia autentice (videoclipuri, podcasturi, articole digitale) presupune expunerea la registre lingvistice variate și la diversitatea culturală asociată limbii moderne studiate.

Deosebit de valoroasă este și învățarea colaborativă mediată de tehnologie. Instrumente precum Padlet, Digipad, Framapad sau forumurile de discuție online încurajează schimbul de idei și învățarea reciprocă. În plus, platformele de comunicare sincrone (Zoom, Teams) permit simularea unor situații autentice de comunicare interculturală, iar învățarea mixtă combină avantajele interacțiunii directe cu flexibilitatea învățării online. Conform principiilor învățării personalizate, profesorul poate adapta conținuturile și ritmul predării la nevoile fiecărui elev, utilizând datele oferite de platformele digitale pentru monitorizarea progresului.

Evaluarea, ca parte integrantă a procesului didactic, trebuie să se orienteze către aprecierea progresiei competențelor. Modelul evaluării formative și continue, bazat pe feedback constructiv, sprijină învățarea activă și auto-reflecția. Instrumente precum portofoliul digital, jurnalul de învățare sau autoevaluarea oferă elevilor posibilitatea de a-și monitoriza evoluția și de a-și asuma responsabilitatea pentru propriul progres. Evaluarea între colegi favorizează colaborarea și dezvoltarea spiritului critic. Din perspectiva digitalizării, aplicații precum Google Forms, Edpuzzle, sau Socrative permit crearea unor teste interactive, adaptate nivelului lingvistic vizat, personalizate în funcție de profilul elevilor, și oferă analize rapide ale rezultatelor, facilitând intervenția promptă a profesorului.

Prin valorificarea metodelor interactive, a resurselor online și a evaluării formative, procesul de predare-învățare capătă un caracter dinamic, flexibil și adaptat cerințelor societății contemporane.

În **concluzie**, pentru un demers didactic eficient se recomandă:

- respectarea programei școlare;
- planificarea și proiectarea activităților astfel încât să permită formarea și dezvoltarea echilibrată a tuturor competențelor vizate;
- acordarea unei atenții particulare acelor demersuri specifice predării-învățării limbii moderne, precum:
  - recurgerea la contexte autentice de comunicare, create în clasă, pentru a practica actele de vorbire recomandate și pentru a dezvolta competențele stipulate în prezenta programă;
  - realizarea unor forme variate de lectură; lectura este un scop explicit al învățării, de maximă importanță pentru cunoaștere și pentru dezvoltarea personală a elevului; ea poate fi utilizată ca mijloc pentru practicarea vocabularului și a gramaticii, dar e esențial să fie astfel exploatată încât să faciliteze accesul la sensul textului, să stârnească apetitul lingvistic, cultural și științific al elevului, să-l familiarizeze cu proteismul interpretativ;
  - folosirea unei diversități de texte și discursuri, inclusiv multimodale;

  - exploatarea nonverbalului pentru a sprijini învățarea intuitivă, dar și pentru a familiariza elevii cu conexiunea între diversele sisteme semiotice;
  - organizarea de activități pe grupe și monitorizarea lor atentă pentru a stimula interacțiunea în limba țintă;
  - promovarea dimensiunii interculturale prin facilitarea contactului cu realități autentice;
- propunerea de teme de lucru motivante, pentru care se oferă sprijin în clasă sau prin intermediul TIC sau al resurselor digitale educaționale;
- propunerea de sarcini de lucru diferențiate pentru a stimula implicarea tuturor elevilor; diversificarea sarcinilor de lucru se poate face în funcție de:
  - profilul cognitiv al elevului (de exemplu, ca răspuns la o solicitare de lectură, elevii pot indica/ explica ceea ce au înțeles din text);
  - nivelul de achiziție (de exemplu, relatarea unei acțiuni sau a mai multora);
  - interese (de exemplu, modalități de lucru la proiecte sau de prezentare a acestora);
  - stilul de învățare (de exemplu, utilizarea suporturilor vizuale și audio pentru elevii cu stiluri de învățare variate);
- centrarea activităților de evaluare pentru aprecierea nivelului de performanță al diferitelor abilități lingvistice (de exemplu: de producere a unui mesaj scris, de înțelegere a unui text scris sau audiat).

În ceea ce privește strategiile de predare, se recomandă:
- abordarea comunicativ-funcțională:
  - introducerea noțiunilor noi prin situații reale de comunicare;
  - organizarea de jocuri de rol, interviuri, dezbateri și simulări care implică utilizarea limbii în contexte autentice;
  - încurajarea exprimării libere, fără teama de greșeală, printr-un climat deschis și motivant;
- învățarea bazată pe sarcini de lucru:
  - realizarea de proiecte tematice (ex.: o broșură turistică, o campanie de conștientizare, un vlog în limba modernă studiată);
  - activități cu scop clar: planificarea unei excursii, redactarea unei postări pe rețele sociale, pregătirea unei prezentări;
- metode inductive și deductive în predarea gramaticii:
  - alternarea activităților de descoperire (inductive) cu cele de sistematizare (deductive), pentru a echilibra intuiția și raționamentul lingvistic.
- integrarea resurselor digitale:
  - utilizarea platformelor educaționale (de ex.: Kahoot, Quizlet, Padlet, Wordwall, Edpuzzle etc.) pentru consolidarea lexicului/vocabularului și a structurilor;
  - accesarea materialelor autentice (podcasturi, videoclipuri, articole online).

În cazul elevilor cu cerințe educaționale speciale, al celor înscriși în programul *Școala din spital*, este imperativă colaborarea dintre profesorul de limbă modernă și consilierul școlar, în vederea elaborării unor planuri individuale de învățare, care să răspundă situației concrete a fiecărui adolescent (tip de deficiență sau de tulburare de învățare/diagnostic medical și consecințele acestuia asupra capacității adolescentului de a învăța, durata perioadei de spitalizare etc.). În mod evident, atât competențele generale sau specifice, cât și activitățile de învățare indicate în programa școlară pot suferi modificări, în vederea adaptării la cazul concret al fiecărui elev aflat într-una dintre situațiile prezentate mai sus.

În cele ce urmează prezentăm câteva recomandări specifice diverselor limbi moderne studiate în liceu, ca limba modernă 2 intensiv (debutanți):

Anexa 1 - Limba engleză – pp.
Anexa 2 - Limba franceză – pp.
Anexa 3 - Limba spaniolă – pp.
Anexa 4 - Limba italiană – pp.
Anexa 5 – Limba portugheză - pp
Anexa 6 - Limba chineză – pp.
Anexa 7 - Limba turcă – pp.

Anexa 1 - Limba engleză

SUGESTII METODOLOGICE

TEME

MY WORLD, SOCIAL MEDIA AND FRIENDSHIP, CELEBRATIONS, EDUCATION, TRAVELLING, FASHION, LIVING HEALTHILY, CELEBRITIES, TEENAGERS' CULTURE

ELEMENTE DE CONSTRUCȚIE A COMUNICĂRII

- Identifying people, objects, places, common actions - The Present Tense Simple and Continuous;
- Performing commands - The Imperative;
- Narrating past events – The Past Tense Simple
- Expressing amount/quantity/numbers - The Cardinal Numeral, Countable Nouns;
- Matching information – Countable and Uncountable Nouns;
- Identifying ability - The Modal Verb -can
- Expressing obligation – The Modal Verb-must
- Identifying objects - Definite and Indefinite Article;
- Describing in simple terms - The Adjective (Degrees of comparison);
- Identifying objects - The Demonstrative Pronouns and Adjectives (this/that/ these/those) ;
- Expressing possession - The Possessive Adjective, Have got;
- Making up questions intuitively, finding information – Wh-Questions;
- Placing objects - Prepositions of place and movement;
- Placing objects - Structures with there/it.

EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI

1. ***MY WORLD***

- **Learning activity**

  - *Create a school event page for your class Yearbook, including photos/collages and the autograph section* (*comments, "inside jokes" or other personal messages.*

    Digital tools - Canva, etc.

- **Assessment activity**

  - *My World in 5 Words***.** Name 5 things that are part of your world (e.g. family, music, games, school, friends, hobbies etc.).Then include them in a 3-line paragraph to describe your world.

- **Grammar activity**

  - *Like Owner Like Pet* . Make a pet profile so as to match his/her owner's profile.

  - Extension: Wordwall digital game – *"Be or Have got?"*

- **Project work**

  - *My World in a Shoebox*. Create a mini-diorama in a shoebox using at least 5 small pictures, drawings, objects (a selfie, a souvenir, a pet photo, family pictures, etc.). Label each object and write a sentence about it on a small card placed inside the box. In 1 minute, present your diorama to the class for peer evaluation and feedback.

2. ***SOCIAL MEDIA AND FRIENDSHIP***

- **Learning activity**

- Create a fictional social media profile for a safe online community for teens, such as *Voices of Youth or DIY,* with a bio and 3 representative posts (using Canva/Slides).
- *Social Media Friendship Story*. Students are given a sheet of paper with a 4-square graphic organizer. In pairs, they have to create a short story about friendship on social media, filling each square with a drawing, a short sentence about it and a social media symbol. The stories are posted on the *Story Wall* and assessed according to a set of criteria.

- **Assessment activity**

- *"An online misunderstanding."* In pairs, students create and record a short dialogue (1–2 minutes) between two friends who have a small misunderstanding online (via chat, post, or message). Then, they talk face to face to solve the problem.

- **Grammar activity – Present Tense Simple vs. Present Tense Continuous**

- *A Day in My Life – Routine vs. Now*. Create a two-part comic strip or a mini-poster describing daily routines and current online habits.

- **Project work**

- *Friendship Feed Collage.* Create a mini collage in the form of a social media feed, representing friendship moments, which must include four friendship moments (playing games, sending messages, hanging out, listening to music etc.). Use images, drawings, and emojis, accompanied by short sentences. The collages are assessed according to a given set of criteria.

3. CELEBRATIONS

- **Learning activity**

- *The Celebration Mystery*. In groups, students listen to an audio story about a celebration whose name isn't mentioned and fill in a worksheet with missing clues. The groups make a short song or a rhyme about the celebration and present it to the class.
- Make a 2-minute video presentation about a local tradition.

- **Assessment activity**

- In teams, students create a Kahoot quiz with questions about customs and holidays.

- **Grammar activity:** The Past Tense Simple – regular and irregular verbs

- *What Really Happened?* Students are given a mystery story outline with missing past tense verbs. They must complete it, then rewrite or act out the full story using the correct Past Simple forms.
- Guided writing: *The best holiday I ever had* - using Past Tense Simple and time expressions.

- **Project work**

- *A World Celebration Map.* In groups, students create a custom digital world map showing 4–6 celebrations from different countries. They add drawings, short sentences, and symbols, connecting the celebrations to their country of origin. Then they make a 2-minute video presentation of their map.

4. EDUCATION

- **Learning activity**

o *A Day in My School – Student Video Interviews.* Students interview each other in simple English about their daily school life, and create short video clips, practising present and past simple, and basic school-related vocabulary.

- **Assessment Activity:**

  o *Why I Love (Math)_____!* Students create a mini-poster which should include: a drawing or to represent their favourite school subject, 4–5 short sentences to justify their choice, and a rhyme about it. They organize a gallery walk and vote "Most Colourful", "Best Reason", "Most Interesting Subject"
  o *Our dream timetable* - Pair oral presentation. In pairs, students design a perfect timetable dropping hints on the way subjects are taught, in a funny manner.

- **Grammar activity-The Adjective - Comparatives and superlatives**

o *School Life Top 3.* Students are asked to choose from 4 topics given by the teacher, such as: *The most interesting lesson, The most difficult subject, The most challenging project, The longest break,* and write at least 5 sentences to support their choice, using comparatives and superlatives. Then they share their work with the class.

- **Project work**

o *Life at Our School: Big, Small, and Everything In Between*. In groups, students create a mini-poster, a 4 page-booklet, or a digital presentation about their school life (favourite subjects, school facilities, extracurricular projects etc.). They must include visuals and speech bubbles with short sentences using comparatives and superlatives. Then they share their work with the class.

5. TRAVELLING

- **Learning activity**

o In pairs, students create a mini-poster or a travel brochure entitled *Only 100€ for 3 days in…..!* with printed images of their destination and write simple sentences below each image, mentioning the activity and the price. All the posters are displayed and the class vote for *The Most Creative Trip, The Funniest Destination, The Best English*.

- **Assessment Activity**

o *My 3-Day Adventure*. Students create a digital 4-page brochure which must include: the itinerary, tourist sights, unique attractions, means of transportation, and a slogan.
o *A Confused Traveller.* Students are given a digital story about a traveller who takes a wrong train, containing grammar errors and solve a quiz to fix them.

- **Grammar activity-Making arrangements, Wh-questions**

o *Share & Guess.* In groups, students plan an itinerary including relevant information on the destination. They read it without saying the destination, and others guess where they go.

- **Project work**

o *My Dream Travel Journal.* Students draw a simple map of their dream trip, paste pictures, label places and add short sentences using comparatives and superlatives. They can add emojis, stickers, or speech bubbles. Their maps are posted on a poster wall and assessed according to a given set of criteria.

6. FASHION

- **Learning activity**

o Create a mini digital catalogue (Lookbook in Canva) about fashion in the 1990s, 2000s, 2010, and 2020 describing it in 3-4 sentences.

- **Assessment activity**

o *Fashion show commentary.* Students watch a video about a fashion gala. In small groups, they choose a topic (brands, clothes, accessories, models' performance) and write at least 5 sentences about it. They present their opinions and design a digital page of the gala, including pictures.

- **Grammar activity**

o *Fashion Mix & Match Challenge.* Students receive a set of cards or pictures of individual clothing items and have to create 2–3 complete outfits. Each outfit must be described in 6 sentences.

- **Project work**

o *Fashion Storybook*. Students work in pairs or small groups to create a comic strip style clothing page with 3–4 frames, each with a sentence and a drawing, including characters, outfits, and simple dialogues or descriptions. Their works are posted on a poster wall and assessed according to a given set of criteria.

7. LIVING HEALTHILY

- **Learning activity**

o In pair, students choose a topic related to healthy living (food, physical exercise, work, entertainment) and design a digital plan entitled *How to improve my lifestyle.* At the end of the activity, the class makes up a digital brochure called *Healthy Living Tips*.

- **Assessment activity**

o In groups, students create a 2-minute vlog entitled *My healthy routine.*

- **Grammar activity** – The Modal Verbs – must, can

o *Healthy Living TV Show***.** In groups of four, students write a simple script (5–7 sentences each) including sentences with must**,** must not**,** can, and can't**.** Each group puts on a short TV show about healthy living with these roles: host (introduces the show and asks questions), expert (gives advice using must/must not/can/can't), guest 1 (has unhealthy habits and needs advice), guest 2 (has healthy habits and shares tips).*

- **Project work**

- *My Lifestyle Adventure.* In small groups, students *c*reate a digital multi-section lifestyle journal, presenting daily routine, favourite healthy food, physical exercises and hobbies, tips for well – being and challenges. After each group's oral presentation, the class prepares a slideshow encompassing all posters.

8. CELEBRITIES

- **Learning Activity:**

- *Celebrity Trivia Quiz.* In pairs, students create a quiz with interesting and lesser-known facts about celebrities (e.g., hobbies, movies, career moments) and ask their classmates to answer.

  Digital apps: Kahoot, Mentimeter

- **Assessment activity**

- *Celebrity News Reporter.* Each student chooses one celebrity, writes a headline for their news report, and creates a 10 – sentence news report, including information on the celebrity's identity, appearance, hobbies and recent news or events about them.

- **Project work**

- *Celebrity Social Media Challenge*. Imagine you are a celebrity for a day and create an Instagram or Twitter post (written or filmed) including funny hashtags. All students' posts will be assessed and ranked according to the audience's votes.

9. TEENAGERS' CULTURE

- **Learning activity:**

  - *What kind of teen are you?* Create an avatar or emoji that represents you as a teen, and write 3-5 sentences about yourself (e.g., happy, sporty, funny, preferences, hobbies).
  - *Teen Diversity.* In small groups, students create a poster inserting pictures of different kinds of teens and associate each picture with a simple sentence about them. The activity is followed by a role play game called *Meet the Teen* where students present their favourite teenager describing him/her in 3 sentences.

- **Assessment activity:**

- *Teens' Life Facts*. In small groups, students write five questions, as part of a questionnaire, on a topic related to the young people' lifestyle (food, music, studies, leisure activities, online habits). All of them fill in the questionnaire to identify similarities and differences between their lifestyles.

- **Grammar activity -** Vocabulary
- *Find Your Teen Identity! Digital Escape Game.* Students practise youth's life related vocabulary while answering a set of questions and true/false sentences with a digital escape game format.

  Digital apps: Genially

- **Project work**

- *Teen Voices Magazine*. In groups, students create a digital magazine page featuring short texts (2-4 sentences) about teen life, hobbies, and opinions, using simple English.
- *Teen Voices Magazine*. In groups, students create a digital magazine page featuring short texts (2-4 sentences) about teen life, hobbies, and opinions, using simple English. They choose a magazine section: *Hobby Corner* (favourite hobbies), *Music & Movies* (favourite music or movies), *Teen Talk* (discussion topics), *Friendship Zone* (entertainment), and *Fun Facts.*

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

A. Bibliografie de referință pentru activități tematice și de gramatică-vocabular

a. Gramatică practică și teoretică

- Murphy, R. – *English Grammar in Use*, Cambridge University Press, 2019
- Swan, M. & Walter, C. – *Oxford English Grammar Course*, Oxford University Press, 2012
- Parrott, M. – *Grammar for English Language Teachers*, Cambridge University Press, 2010
- Vince, M. – *Macmillan English Grammar in Context*, Macmillan, 2008
- Vișan N., Vișan R. – *English Grammar and Practice*, Polirom, 2013

b. Vocabular general și tematic

- McCarthy, M. & O'Dell, F. – *English Vocabulary in Use* (Elementary–Advanced), Cambridge University Press, 2017
- Gairns, R. & Redman, S. – *Oxford Word Skills* (All Levels), Oxford University Press, 2011
- Vince, M. – *Macmillan Vocabulary in Context*, Macmillan, 2010
- McCarthy, M. & O'Dell, F. – *English Idioms in Use*, Cambridge, 2017
- O'Dell, F. & McCarthy, M. – *English Collocations in Use*, Cambridge, 2017
- O'Dell, F. & McCarthy, M. – *English Phrasal Verbs in Use*, Cambridge, 2017
- Gough, C. – *English Vocabulary Organiser*, Heinle, 2008
- Dooley, J. & Evans, V. – *Thematic English Vocabulary for Teens*, Express Publishing, 2013
- Lewis, N. – *Word Power Made Easy*, Penguin Random House, 2014

B. Resurse digitale

a. Resurse multimedia pentru comunicare și cultură

- **TED Talks** – ted.com – discursuri autentice pe teme culturale și științifice
- **YouTube EDU** – videoclipuri educaționale pentru vocabular și listening
- **BBC Learning English** – lecții video pentru gramatică și vocabular contextual
- **Amara.org** – creare de subtitrări educaționale

b. Platforme și instrumente digitale pentru practică

- **Nearpod-** https://nearpod.com/
- **Teachflix-**https://teachflix.org/- colecție gratuită de clipuri video
- **Edpuzzle-** https://edpuzzle.com/
- **Quizlet** – quizlet.com – fișe de vocabular tematice
- **Wordwall**- https://wordwall.net/
- **Kahoot-** https://kahoot.com/
- **Capcut -** aplicație editare video

- **Hemingway**- https://hemingwayapp.com/- aplicație editare text
- **Pexels**- https://www.pexels.com- fotografii gratuite
- **Canva / Genially / Padlet** – pentru crearea de materiale vizuale interactive
- **Microsoft Teams for Education** – pentru proiecte video și activități colaborative

Anexa 2 – Limba franceză

SUGESTII METODOLOGICE

Teme recomandate

- Universul personal: însușiri fizice și morale, senzații fizice, emoții, preferințe, naționalități, familie, școală, orar, activități școlare, camera personală, obiecte personale, animale de companie
- Rutina cotidiană: activități curente, formule de salut, momente și părți ale zilei, zilele săptămânii, lunile anului, anotimpurile, ora, data (numerele), starea vremii (formule elementare)
- Domenii de interes pentru adolescenți: timp liber, sporturi, activitățiі culturale / de divertisment, personaje din literatura specifică adolescenței, cinema, muzică, cumpărături, media, rețele sociale, profesii
- Elemente de cultură și civilizație franceză / francofonă: prenume uzuale, personalități, țări și orașe importante, sărbători specifice (Noël, le Nouvel An, Pâques)

Teme de proiecte colaborative

- « Focus ados » - revista școlii pe teme din universul adolescenților
- « Mon arbre généalogique » - realizare de afișe
- « Ma maison de rêve » - realizare de machete digitale
- « La capsule temporelle » - mesaj pentru generațiile viitoare
- « Le patrimoine près de chez nous » – blog / vlog / reportaj video dedicat unui monument de patrimoniu local / francofon
- « Parcours d'une vie » - interviu imaginar cu o personalitate din lumea sportivă / culturală francofonă
- « Questions pour un champion » - chestionar pentru o competiție de cultură generală
- « Une agence de voyages » – broșură turistică cu propuneri de itinerarii conținând obiective culturale și turistice
- « Défilé de mode » – prezentarea ținutelor pentru diverse ocazii

Gramatică funcțională (acte de vorbire/ funcții ale limbii, inclusiv convenții socioculturale) și elemente de construcție a comunicării

A se prezenta, a saluta (formule elementare de salut și de politețe)

- verbele «être» și «avoir» la indicativul prezent
- pronumele personale subiecte, forme neaccentuate si accentuate
- prezentativele « c'est » / « ce sont »
- alfabetul, reguli fonetice și fonologice de bază

A relata la prezent

- indicativul prezent al verbelor regulate de grupele I, a II-a, al unor verbe uzuale neregulate, ex.: «venir», «aller», « mettre », « savoir », « voir », « prendre », « vouloir », « pouvoir », « devoi r», și al verbelor pronominale (reflexive), ex.: « se laver », « se lever », « se coucher » etc.
- exprimarea scopului prin « pour » + infinitiv
- folosirea conjuncțiilor coordonatoare: « et », « ou », « mais »

A descrie simplu un obiect / o persoană

- adjectivul calificativ: culori, naționalități, forme
- adjectivul demonstrativ
- expresia impersonală « il y a »

A solicita și a oferi informații uzuale de ordin personal

- adverbe si pronume interogative (« comment », « où », « d'où », « quand », « qui »)
- adjectivele posesive
- verbele «s'appeler» / «habiter» la indicativul prezent
- naționalitatea, ocupația (verbul « être » + profesie), familia, activitățile cotidiene, animale de companie
- distincția masculin / feminin, singular / plural

A identifica un obiect

- prezentativele «c'est» / «ce sont»
- articolele hotărâte şi nehotărâte
- adjectivele demonstrative

A localiza obiecte și persoane în spațiu

- prepoziții și adverbe frecvente pentru localizarea spațială (ex.: « près de », « loin de », « sur », « dans », « devant », «ici», « là », « près de », « loin » etc.)

A (se) orienta

- expresii şi verbe pentru orientare (tourner / prendre à gauche / à droite, aller tout droit, continuer etc.)

A da / a urma instrucțiuni

- utilizarea infinitivului/ a imperativului afirmativ și negativ

A exprima preferințe

- utilizarea articolelor nehotărâte, hotărâte, contractate, a adjectivului posesiv / exprimarea apartenenței (ex.: «Mon sportif préféré...», «Ton équipe préférée...» etc.)
- fraza exclamativă (ex.: «C'est joli !», «C'est sympa !», «Comme c'est beau !», «J'adore ça !», «Voilà une bonne idée !»)

A felicita / a invita / a mulțumi / a cere scuze

- folosirea conjuncției «mais»
- fraza negativă
- indicativul prezent (ex.: «Je te remercie.»)
- condiționalul prezent, ca expresie a politeții, doar la forma de persoana I singular (ex.: «Je voudrais te remercier... », « J'aimerais...»)
- utilizarea imperativului, forme frecvente (« va…! », « viens….! » etc.), a adverbelor de timp și de loc frecvente : « maintenant», « aujourd'hui», «demain», « ici », « là » etc
- construcția cu infinitivul: « devoir » + infinitiv

RESURSE EDUCAȚIONALE

Următoarele propuneri constituie exemple orientative de proiectare a unor sarcini de lucru specifice predării/învățării limbii franceze ca limbă străină:

Exemple de activități de învățare

Activitățile propuse reprezintă sugestii de desfășurare a anumitor activități corelate cu competențele specifice. Cadrul didactic are posibilitatea de a utiliza suporturile indicate în contexte de învățare diferite, în funcție de particularitățile colectivului de elevi.

CG 1 - Receptarea de mesaje orale în situații diverse de comunicare

CS 1.2. Identificarea informațiilor factuale dintr-o înregistrare scurtă

Activități de învățare :

Activité 1

Écoutez le document sonore en ligne https://www.youtube.com/watch?v=GilRdj9AY48 et complétez le tableau avec les noms de villes que vous entendez :

Nº	Ville
1	
2	
3	

4	
5	
6	
7	

Activité 2 (Adaptare CES : folosirea unor pictograme, traducerea cerințelor în limba română)

Écoutez le document sonore en ligne https://www.youtube.com/watch?v=GilRdj9AY48 et associez le nom de la ville au symbole qui convient / Ascultați documentul sonor și asociați numele orașului cu simbolul potrivit :

1. Paris 2. Rennes 3. Strasbourg 4. Nice 5. Lyon	a) b) c) d) e)

CG2 - Exprimarea și interacțiunea orală în situații diverse de comunicare

Activitate de învățare – « Se présenter et découvrir les autres »

Competențe specifice vizate:

CS 2.2. Exprimarea intereselor și preferințelor cotidiene

CS 2.4. Descrierea simplă a unei persoane sau a unui obiect

Étape 1 - activité de brise-glace

L'enseignant présente au tableau des images d'adoslescents dans des contextes différents de communication (école, sport, musique).

Questions *brise-glace*:

- «*Bonjour ! Ça va ?*» (les élèves répondent à l'aide du support visuel : 😊 / 😳 / 😵).

Étape 2 - présentation modèle

L'enseignant fait une courte présentation-modèle :

« *Bonjour ! Je m'appelle Marie. J'ai quinze ans. Je suis roumaine. J'aime la musique. Voici mon ami Paul. Il a les cheveux bruns et les yeux verts* **».**

Les élèves répètent en groupe ou individuellement, avec du support visuel (pictogrammes pour «*nom, âge, nationalité, goûts* »).

Étape 3 - activité principale – « *Carte d'identité* »

- *activité individuelle*: chaque élève remplit une fiche simple de pictogrammes :
  - Nom: _____
  - Âge : _____
  - J'aime : 🎵 ⚽ 📚 🍕 (*alegere prin desen sau bifă*)
  - Mon objet préféré: (*desen sau lipire imagine*)
- *activité en binôme :* les élèves *jouent un mini-dialogue, utilisant la fiche* :
  - A: « Bonjour ! Je m'appelle… Et toi ? »
  - B: « Je m'appelle… J'ai 15 ans. J'aime… »
  - A: « Voici mon objet préféré : … »
- *activité de groupe*: (quelques élèves présentent leur camarade / leur objet préféré devant la classe (2-3 énoncés simples)

Étape 4 - Consolidation et feedback

L'enseignant note au tableau les expressions-clés et corrige la prononciation par répétition collective.

Les élèves reçoivent des autocollants pour la participation (vert = très bien, jaune = bien, rouge = essaie encore).

Adaptări pentru elevii cu CES

- Suport vizual constant: pictograme, imagini, fișe cu text + desen.

- Instrucțiuni scurte, clare, segmentate.

- Repetiție și modelaj: profesorul și colegii oferă sprijin prin repetiție.
- Timp suplimentar: pentru completarea fișei și exprimare orală.
- Posibilitatea de a răspunde prin desen, alegere de imagini sau cuvinte izolate, nu doar prin propoziții complete.
- Feedback pozitiv imediat, pentru a stimula încrederea.

CG 3 - Receptarea de mesaje scrise în situații diverse de comunicare

CS 3.4. Identificarea sensului global al unor texte multimodale simple și scurte (bandă desenată, roman grafic)

Activități de învățare :

Consignes :

1. Identifiez le titre de la BD. A quel objet dans les vignettes on peut l'associer ?

- Le canapé
- Le livre
- Les arbres

2. Regardez l'image et répondez aux questions :

- Qui sont les personnages ?
- Où sont-ils ?
- Qu'est-ce qu'ils sont en train de faire ?
- De quoi parlent- ils ?

3. Lisez les textes et vérifiez vos réponses.

4. Quel est le sens du mot « fiction » d'après Pico et sa maman ?

- Réalité
- Créativité
- Imagination

CG 4 - Redactarea de mesaje și interacțiunea scrisă în situații diverse de comunicare

CS 4.4. Redactarea unui anunț/ a unui text promoțional simplu

Activități de învățare :

Pico Bogue : Un Calme fou

Scénario : Dominique Roques

Dessin, couleurs : Alexis Dormal

La Revue de la BD : « Les petits écoliers philosophes font leur rentrée ! Un vrai récital ! À lire et à s'amuser en famille. »

Consigne

Observez l'image et lisez la présentation réalisée par *La Revue de la BD*. Selon ce modèle, rédigez un court texte pour présenter le roman graphique ci-dessus pour le site du lycée.

CS 4.2. Redactarea unui mesaj personal (carte poștală, felicitare, mesaj text) pe teme familiare

Activități de învățare :

Consigne :

Ce week-end c'est l'anniversaire de ton / ta meilleure (e) ami (e). Tu veux lui écrire une carte d'anniversaire pour le / la féliciter. Choisis un des modèles disponibles en ligne sur https://www.canva.com/education , https://www.capcut.com , https://www.befunky.com ou bien utilise le modèle ci-contre.

Propunere de activitate remedială

Pour évaluer l'activité on propose une liste de vérification :

- Emploi des formules d'adresse (« *Salut* » , « *Coucou* » etc.)
- Réalisation des actes de langage (« *féliciter* »)
- Emploi des formules de clôture (« *A bientôt* », « *A plus* », « *Bisous* » etc.)
- Emploi des connecteurs simples (« et », « pour » etc.)

Consigne : Complétez les trous par les expressions de la liste : *à plus, pour, joyeux anniversaire, coucou, et*

_____ Marc !
Comment ça va ? Je t'écris _____ te souhaiter _____ à l'occasion du 14 mars.
J'espère que tu vas recevoir de jolis cadeaux _____ que tu vas t'amuser bien.
_____,

Pierre

CG 5 - Medierea lingvistică și culturală, în contexte plurilingve și pluriculturale

CS 5.3. Participarea la activități de comunicare despre aspecte interculturale, obiceiuri, valori din propria cultură și din cultura asociată limbii moderne studiate

Activități propuse

Activité 1 : Complétez avec le mot convenable : *la baguette, le béret, le fromage, la bise*.

a. …….. b. …….. c. …….. d. ……..

Activité 2 : Cochez la bonne réponse :

	Vrai	**Faux**	**?**
Les Français mangent du fromage tous les jours.			
Les Français sont toujours en vacances.			
Les Français sont romantiques.			
En France, on se fait la bise pour dire « bonjour ».			

Activité 3 : Répondez aux questions ci-dessous.

Et en Roumanie ? Vous mangez du fromage tous les jours ? Vous êtes romantiques ?

Propunere de test de evaluare:

Competențe vizate :

CG3 - Receptarea de mesaje scrise în situații diverse de comunicare

CS 3.2. Înțelegerea unor instrucțiuni simple (modul de utilizare a unui produs, etapele de realizare a unei rețete etc.), însoțite de un suport vizual

CS 3.3. Recunoașterea informațiilor esențiale din mesaje scrise simple, în contexte familiare și cotidiene

CS 3.4. Identificarea sensului global al unor texte multimodale simple și scurte (bandă desenată, roman grafic)
CG 4 - Redactarea de mesaje și interacțiunea scrisă în situații diverse de comunicare

CS 4.2. Redactarea unui mesaj personal (carte poștală, felicitare, mesaj text) pe teme familiare

Test d'évaluation

1. **Lisez le texte suivant et répondez aux questions. (2p)**

Nouveau Message
De : paul01@laposte.fr
A : marc02@laposte.fr
Objet : adresse
Coucou, Marc !
Pour arriver chez moi, c'est facile. Tu descends du bus à l'hôpital, vis-à-vis du parking. Tu marches tout droit et tu prends la première rue à droite. Tu continues tout droit et tu traverses au carrefour. Tu tournes à gauche et ma maison est la première sur la droite.
À bientôt pour ma fête d'anniversaire,
Paul.

a. Pourquoi Paul écrit ce message ?
b. Pourquoi Marc rend visite à Paul ?

2. Associez les instructions suivantes aux symboles correspondants. (1p)

Prendre la première rue à droite	a.
Continuer tout droit	b.
Traverser	c.
Tourner à gauche	d.

3. Voilà le plan du quartier ! Marquez le trajet que doit suivre Marc. (2p)

4. Dans le texte proposé à l'exercice 1, mettez les verbes soulignés à l'impératif. (2p)

5. Écrivez un texte de 30-40 mots pour imaginer le message que Marc a envoyé à Paul pour demander des instructions d'orientation. Respectez la structure du message informel. (2p)

Nouveau Message
De :
A :
Objet :

1p est accordé d'office.

Corrigé et barème

Exercice 1 : 2p : 2 x 1p

a. Paul écrit le message pour expliquer comment arriver chez lui / pour donner des instructions d'orientation / pour expliquer où il habite (ou toute formulation équivalente)
b. Marc rend visite à Paul pour son anniversaire / pour (participer à) sa fête d'anniversaire

Exercice 2 : 1p : 4 x 0,25p

Prendre la première rue à droite	b.
Continuer tout droit	c.
Traverser	d.
Tourner à gauche	a.

Exercice 3 : 1p : 5 (instructions) x 0,2p

Exercice 4 : 2p : 5 x 0,4

Tu marches → Marche ! ; Tu prends → Prends ! ; Tu continues → Continue ! ; Tu traverses → Traverse ! ;

Tu tournes → Tourne !

Exercice 5 : 2p

Respect de la consigne (nombre de mots, type de texte)	0,5p
Réalisation de l'acte de langage (demander des instructions)	0,5p
Lexique	0,5p
Morphosyntaxe	0,5p

Propuneri de realizare a proiectelor colaborative

Proiect colaborativ 1 : « La capsule temporelle »

Objectif : Le projet est proposé comme évaluation sommative. Les élèves doivent réaliser un dossier thématique sur un support de leur choix, pour présenter la vie des adolescents en 2025 pour les générations à venir.

Compétences visées :

CG 2 - Exprimarea și interacțiunea orală în situații diverse de comunicare

CS 2.3. Realizarea unei prezentări scurte, pe un subiect familiar, folosind informații simple și concise

CG 4 - Redactarea de mesaje și interacțiunea scrisă în situații diverse de comunicare

CS 4.3. Redactarea unor texte scurte, folosind conectori simpli, pe teme din universul apropiat (descrierea unei persoane, familia, locuința, rutina zilnică)

CG 5 - Medierea lingvistică și culturală, în contexte plurilingve și pluriculturale

CS 5.3. Participarea la activități de comunicare despre aspecte interculturale, obiceiuri, valori din propria cultură și din cultura asociată limbii moderne studiate

Durée : 4 heures

Étape 1 : répartition des élèves dans des groupes, distribution des tâches

Les élèves choisissent un domaine thématique, parmi les domaines étudiés : la nourriture, les vêtements, les activités scolaires, les loisirs etc. À l'aide du professeur, ils établissent leurs responsabilités dans l'équipe et la forme de présentation du projet (vidéo, application numérique, etc.). Le professeur présente les critères d'évaluation du projet.

Tâche : Vous allez réaliser une capsule temporelle pour les générations futures. Vous allez présenter le mode de vie des ados en 2025 en précisant la nourriture, les vêtements, les activités scolaires, les loisirs etc.

Vous pouvez créer des vidéos, réaliser des présentations de type Power point, créer des affiches numériques ou en format papier.

Étape 2 : documentation, réalisation de la présentation

Les élèves réalisent le plan du projet et le présentent devant la classe. Le professeur valide leurs propositions et fait des appréciations.

Étape 3 : présentation et évaluation du projet

Les élèves présentent leurs projets devant la classe. Tous les documents réalisés seront réunis dans un fichier commun, la **Capsule temporelle,** qui représentera la perspective des jeunes sur le mode de vie en 2025. Pendant les présentations, les élèves suivent le travail de leurs camarades et le professeur complète la grille d'évaluation qu'il discute à la fin de l'activité.

Proiect colaborativ 2 : « Le patrimoine près de chez nous »

Objectif : Les élèves doivent réaliser la présentation vidéo d'un monument du patrimoine local / francophone de leur choix.

Compétences visées :

CG 2 - Exprimarea și interacțiunea orală în situații diverse de comunicare

CS 2.3. Realizarea unei prezentări scurte, pe un subiect familiar, folosind informații simple și concise

CS 2.4. Descrierea simplă a unei persoane sau a unui obiect, cu respectarea pronunției și a intonației specifice

CG 4 - Redactarea de mesaje și interacțiunea scrisă în situații diverse de comunicare

CS 4.3. Redactarea unor texte scurte, folosind conectori simpli, pe teme din universul apropiat (descrierea unei persoane, familia, locuința, rutina zilnică)

CG 5 - Medierea lingvistică și culturală, în contexte plurilingve și pluriculturale

CS 5.3. Participarea la activități de comunicare despre aspecte interculturale, obiceiuri, valori din propria cultură și din cultura asociată limbii moderne studiate

Durée : 4 heures

Étape 1 : répartition des élèves dans des groupes, distribution des tâches

Les élèves choisissent un monument du patrimoine culturel roumain ou francophone, parmi ceux proposés (*l'Athénée roumain, l'Hôtel de ville, la Colonne sans fin / La Tour Eiffel, le Musée du Louvre,* etc.). À l'aide du professeur, ils établissent leurs responsabilités dans l'équipe et la forme de présentation du projet (oral/ écrit). Le professeur présente les critères d'évaluation du projet.

Tâche : Vous allez réaliser une présentation vidéo d'un monument du patrimoine local / francophone de votre choix.

Vous pouvez réaliser un vlog / blog ou encore un reportage vidéo pour présenter le monument que vous avez choisi.

Étape 2 : documentation, réalisation de la présentation

Les élèves réalisent le plan du projet et le présentent devant la classe. Le professeur valide leurs propositions et fait des appréciations.

Étape 3 : présentation et évaluation du projet

Les élèves présentent leurs projets devant la classe. Tous les documents réalisés seront réunis dans un fichier commun. Pendant les présentations, les élèves suivent le travail de leurs camarades et le professeur complète la grille d'évaluation qu'il discute à la fin de l'activité.

Propuneri de fișe de evaluare a proiectelor colaborative

Fișă de autoevaluare / Fiche d'autoévaluation

Projet : « La capsule temporelle »

Nom de l'élève : _____

Groupe : _____

Rôle dans l'équipe : ☐ Éditeur ☐ Reporter ☐ Photographe ☐ Designer ☐ Correcteur ☐ Coordinateur

Coche l'option qui décrit le mieux ton expérience :

1. Participation et collaboration

Critère	Toujours	Parfois	Jamais
J'ai collaboré activement avec mon équipe.	☐	☐	☐
J'ai respecté les idées des autres.	☐	☐	☐
J'ai accompli mes tâches à temps.	☐	☐	☐
J'ai aidé à résoudre les conflits et les difficultés.	☐	☐	☐

2. Développement des compétences linguistiques

Critère	Oui	Partiellement	Non
J'ai exprimé mes intérêts et préférences en français.	☐	☐	☐
J'ai rédigé de courts textes en utilisant des connecteurs simples.	☐	☐	☐
J'ai réalisé une présentation claire et concise sur un sujet familier.	☐	☐	☐
J'ai enrichi mon vocabulaire sur la nourriture, les vêtements, les activités scolaires, les loisirs.	☐	☐	☐

3. Créativité et pensée critique

Critère	Beaucoup	Peu	Très peu
J'ai contribué avec des idées créatives pour la capsule.	☐	☐	☐
J'ai amélioré l'esthétique et le contenu.	☐	☐	☐
J'ai réfléchi sur ce qui fonctionne bien et ce qui peut être amélioré.	☐	☐	☐

4. Utilisation des outils numériques

Quels outils numériques as-tu utilisés pour le projet ? ☐ Word ☐ Canva ☐ Genially ☐ CapCut ☐ Movie Maker ☐ Autres: _____

Comment apprécies-tu l'utilisation de ces outils ? ☐ Excellente ☐ Bonne ☐ Acceptable ☐ Je dois améliorer

5. Réflexion finale

Ce que j'ai aimé le plus :

Ce qui m'a paru difficile :

Une chose que j'ai apprise :

Une proposition pour améliorer le projet à l'avenir :

Fișă de interevaluare / Fiche d'inter-évaluation

Projet : « La capsule temporelle »

Nom de l'évaluateur : _____

Nom du coéquipier évalué : _____

Rôle du coéquipier évalué : ☐ Éditeur ☐ Reporter ☐ Photographe ☐ Designer ☐ Correcteur ☐ Coordinateur

Coche l'option qui décrit le mieux l'activité du coéquipier évalué :

Critère	Excellent (3 p.)	Bon (2 p.)	Il faut améliorer (1 p.)
Participation active	☐ Collabore toujours avec enthousiasme.	☐ Participe régulièrement.	☐ Participe peu.
Responsabilité	☐ Accomplit les tâches, ponctualité.	☐ Accomplit les tâches basiques.	☐ Oublie les tâches ou les rend tard.
Communication et respect	☐ Écoute et respecte les autres.	☐ Parfois écoute et respecte.	☐ A des difficultés dans la collaboration.
Contribution créative	☐ Offre des idées originales et utiles.	☐ Offre quelques idées.	☐ N'offre pas d'idées propres.
Utilisation des outils numériques	☐ Utilise bien les outils.	☐ Utilise les outils avec de l'aide.	☐ A des difficultés techniques.

Commentaire personnel :

Ce que j'apprécie le plus dans le travail de mon coéquipier :

Une suggestion d'amélioration :

Score total : _____ / 15 points

☐ Excellent (13–15 p.) ☐ Bon (10–12 p.) ☐ Satisfaisant (7–9 p.) ☐ Il faut améliorer (moins de 7 p.

Fișă de evaluare profesor / Fiche d'évaluation professeur

Projet : « La capsule temporelle »

Groupe : _____

Critère	Excellent (10)	Bon (8)	Satisfaisant (6)	Insuffisant (4 ou moins)
Contenu de la capsule	Très complet, varié et cohérent	Cohérent et adéquat	Basique et peu développé	Confus ou incomplet
Rédaction des textes	Claire, avec des connecteurs simples et sans fautes	Claire, avec quelques fautes mineures	Facile à comprendre, mais avec des fautes fréquentes	Difficile à comprendre
Expression des intérêts et des préférences	Très claire et naturelle	Adéquate	Limitée	Confuse ou absente

Créativité et pensée critique	Idées originales, humour et réflexion	Quelques idées créatives	Peu d'idées nouvelles	Manque de créativité
Esthétique et design	Très attractif et bien organisé	Agréable et fonctionnel	Basique	Désorganisé ou difficile à lire
Travail en équipe	Collaboration excellente	Bonne collaboration	Collaboration inégale	Travail individuel ou désorganisé
Utilisation des outils numériques	Utilisation efficace et variée	Utilisation correcte	Utilisation limitée	Utilisation inadéquate
Présentation orale	Claire, aisée et bien structurée	Adéquate	Confuse ou non aisée	Présentation incorrecte
Ponctualité	A respecté tous les délais prévus	A respecté la majorité des délais	A respecté partiellement les délais	N'a pas respecté les délais

Score total : _____ / 90 points

Observations du professeur :

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

A. *Bibliografie de referință pentru activități tematice și de literatură-gramatică-vocabular*

a. Didactica limbii franceze ca limbă străină

1. Beacco, Jean-Claude; Porquier, Rémy, 2007, *Niveau A1 pour le français. Un référentiel*, Paris, Didier.
2. Beacco, Jean-Claude, 2010, *La didactique de la grammaire dans l'enseignement du français et des langues. Savoirs savants, savoirs experts et savoirs ordinaires*, Paris, Didier.
3. Beacco, Jean-Claude, 2018, *L'altérité en classe de langue. Pour une méthodologie éducative*, Paris, Didier.
4. Bourguignon, Claire, 2010, *Pour enseigner les langues avec le CECRL: clés et conseils*. Paris, Delagrave.
5. Candelier, Michel (coord.) 2012, *Un cadre européen pour les approches plurielles des langues et des cultures,* http://carap.ecml.at/CARAP/tabid/2332/language/fr-FR/Default.aspx.
6. Catalano, Valeria, 2025, *Enseigner le français aux publics adolescents*, Paris, Hachette FLE.
7. Chaves, Rosa Maria; Favier, Lionel; Pelissier, Soizic, 2012, *L'interculturel en classe*, PUG.
8. Conseil de l'Europe, 2001, *Cadre Européen Commun de Référence pour les Langues : apprendre, enseigner, évaluer,* Paris, Les Editions Didier, https://rm.coe.int/16802fc3a8.
9. Conseil de l'Europe, 2018, *Cadre européen commun de référence pour les langues: apprendre, enseigner, évaluer. Volume complémentaire avec de nouveaux descripteur*s, https://rm.coe.int/cecr-volume-complementaire-avec-de-nouveaux-descripteurs/16807875d5.
10. Cordina, David; Rambert, Jerôme; Oddou, Marc, 2017, *Pratiques et projets numériques en classe de FLE*, Paris, CLE international.
11. Coste, Daniel; Cavalli, Marisa, 2015, *Éducation, mobilité, altérité. Les fonctions de médiation de l'école*, Unité des Politiques linguistiques DGII – Direction générale de la démocratie, Conseil de l'Europe, https://edoc.coe.int/fr/apprentissage-des-langues/7918-education-mobilite-alterite-les-fonctions-de-mediation-de-lecole.html
12. Cuq, Jean Pierre; Gruca, Isabelle, 2017 (quatrième édition), *Cours de didactique du français langue étrangère et seconde*, Éditions PUG.
13. David, Catherine; Abry, Dominique, 2018, *Classes multi-niveaux et pédagogie différenciée*, Paris, Hachette FLE.
14. Defays, Jean-Marc; Delbart, Anne-Rosine; Hammami, Samia; Saenen, Frédéric, 2014, *La littérature en FLE. États des lieux et nouvelles perspectives*, Paris, Hachette FLE.
15. Eid, Cynthia; Oddou, Marc; Liria, Philippe, 2019, *La classe inversée*, Paris, CLE International.
16. Guichon, Nicolas; Tellier, Marion (dir.), 2017, *Enseigner l'oral en ligne. Une approche multimodale*, Paris, Didier.
17. Hidden, Marie-Odile, 2013, *Pratiques d'écriture: apprendre à rédiger en langue étrangère*, Paris, Hachette FLE.
18. Huber, Michel, 2020, *Apprendre en projets. La pédagogie du projet-élèves* (3e éd.), Lyon, Chronique sociale.
19. Muller, Catherine; Borgé, Nathalie, 2020, *Aborder l'oeuvre d'art dans l'enseignement des langues*, Paris, Didier.
20. Payet, Adrien, 2010, *Activités théâtrales en classe de langue*, Paris, CLE International.

21. Ravazzolo, Elisa; Traverso, Véronique; Jouin, Émilie; Vigner, Gérard, 2015, *Interactions, dialogues, conversations : l'oral en français langue étrangère*, Hachette FLE.
22. Silva, Haydée, 2008, *Le jeu en classe de langue*, Paris, CLE International.
23. Springer, Claude ; Huver, Emmanuelle, 2011, *L'évaluation en langues*, Paris, Didier.
24. Tagliante, Christine, 2006, *La classe de langue*, Paris, CLE International.
25. Véronique, Daniel (dir.), 2009, *L'acquisition de la grammaire du français langue étrangère*, Paris, Didier.
26. Vigner, Gérard, 2017, *Systématisation et maîtrise de la langue : l'exercice en FLE*, Paris, Hachette FLE.

b. Gramatică practică și teoretică (ortografie/fonetică, morfologie, sintaxă, pragmatică, lexicologie)

27. Abeillé, Anne; Godard, Danièle, 2021, *La Grande Grammaire du français*, Arles, Actes Sud Imprimerie Nationale.
28. Boiron, Michel; Fierens, Pascale; Leroy, Daniël, 2024, *Le français des cinq sens*, PUG.
29. Cavalla, Cristelle; Crozier, Elsa; Dumarest, Danielle; Richou, Claude, 2009, *Le vocabulaire en classe de langue*, Paris, CLE International.
30. Charaudeau, Patrick, 2019 (2e édition), *Grammaire du sens et de l'expression*, Fribourg, Lambert Lucas.
31. Charmeux, Eveline, 2014, *Enseigner le vocabulaire*, Lyon, Chronique Sociale.
32. Garnier, Marie-Claude; Bourdaire-Mignot, Geneviève, 2017, *Vocabulaire en dialogues*, Paris, CLE International.
33. Grégoire, Maïa; Thievenaz, Odile, 2019/2023, *Vocabulaire progressif du français (niveaux Débutant, Intermédiaire, Avancé)*, Paris, CLE International.
34. Grevisse, Maurice; Goosse, André, 2016 (16e édition), *Le Bon Usage*, Louvain-la-Neuve, De Boeck Supérieur.
35. Léon-Dufour, Michel, 2019, *Vocabulaire progressif du français – niveau débutant / intermédiaire*, Paris, CLE International.
36. Niklas-Salminen, Aïno, 2023 (5e édition), *La lexicologie*, Malakoff, Armand Colin.
37. Pagel, Dario; Madeleni, Édith; Wioland, François, 2012, *Le rythme du français parlé*, Hachette FLE.
38. Petitmengin, Violette; Fafa, Clémence, 2017, *La grammaire en jeux*, Fontaine, PUG.
39. Poisson-Quinton, Sylvie, 2022, *Le français au quotidien – expressions et situations de la vie courante*, Paris, Didier.
40. Riegel, Martin; Pellat, Jean-Cristophe; Rioul, René, 2024 (9e édition), *Grammaire méthodique du français*, Paris, PUF/Humensis.
41. Wilmet, Marc, 2010 (5e édition), *Grammaire critique du français*, Paris, Bruxelles, De Boeck Duculot.

b. Literatură și civilizație

42. Argaud, Evelyne, 2021, *Le fait culturel en classe de FLE*, Paris, Hachette FLE
43. Bara, Stéphanie; Bonvallet, Anne-Marguerite; Rodier, Christian, 2011, *Écritures créatives*, PUG.
44. Barthe, Marie, Chovelon, Bernadette, 2016, *Je vis en France : vingt lectures faciles pour découvrir la civilisation française*, PUG
45. Colavecchio, Gérard, Paquier, Evelyne, Van Dixhoorn Lidwien, 2021, *Les médias en classe : kit pédagogique pour la classe de langue*, PUG
46. Denisse, Manuelle; Lauginie, Aliette, 2021, *Il était une fois des contes : histoires à lire, à écouter, à raconter*, PUG.
47. Godard, Anne (dir.), 2015, *La littérature dans l'enseignement du FLE*, Paris, Didier.
48. Riquois, Estelle, 2019, *Lire et comprendre en FLE*, Paris, Hachette.
49. Eid, Cynthia; Patouma, Judith, 2025, *Contes, mythes et légendes. Le storytelling en classe de FLE*, Paris, CLE International.
50. Riquois, Estelle, 2019, *Lire et comprendre en français langue étrangère*, Paris, Hachette FLE.

B. Resurse și instrumente digitale utile

a. Resurse multimedia (dicționare, articole științifice, documente audio-video, fișe pedagogice etc.)

1. http://www.lepointdufle.net/
2. https://ro.ifprofs.org/
3. http://apprendre.tv5monde.com/
4. http://enseigner.tv5monde.com/
5. https://www.tv5mondeplus.com/ro
6. https://savoirs.rfi.fr/fr/APPRENDRE-ENSEIGNER
7. http://www.leplaisirdapprendre.com
8. http://www.bonjourdefrance.com /
9. https://www.clemi.fr/

10. https://www.thegrammaruniversity.com/drfrench/index.php?lng=fr
11. https://www.educavox.fr/
12. https://www.france-education-international.fr/
13. http://www.flevideo.com/
14. https://www.partajondelfdalf.com/
15. https:// www.arte.tv/fr/
16. https://parlonsfrancais.francophonie.org
17. https://www.ortholud.com
18. https://www.iletaitunehistoire.com
19. http://www.cnrtl.fr/
20. https://www.larousse.fr/
21. https://dictionnaire.lerobert.com/
22. https://www.dictionnaire-academie.fr/
23. https://www.academie-francaise.fr /
24. https://gallica.bnf.fr/accueil/fr/html/accueil-fr
25. https://www.youtube.com

b. Platforme și aplicații utile pentru conceperea și exploatarea materialelor didactice

1. **AhaSlide -** https://ahaslides.com/ - creare de prezentări interactive cu sondaje, quiz-uri și voturi live
2. **Amara** - https://amara.org/ - creare de subtitrări educaționale
3. **Anchor** - https://anchor.fm/ - crearea de podcasturi audio / video
4. **Animaker** - https://www.animaker.com/ - crearea de imagini și conținut video
5. **Asq.ro** - https://asq.ro/ - crearea de teste și materiale online
6. **Autocrat Google Workspace** - https://workspace.google.com/marketplace/app/autocrat/539341275670 - crearea de documente colaborative
7. **Biteable** - https://biteable.com/ - crearea de conținut video
8. **Book Creator** - https://bookcreator.com/ - cărți digitale multimedia pentru proiecte educaționale
9. **Bookwidgets** - https://www.bookwidgets.com/ - crearea de exerciții și teste interactive
10. **Busuu** - https://www.busuu.com/en/register?learning=fr - lecții scurte, interactive, corectare
11. **Capcut** - https://www.capcut.com - aplicație editare video
12. **Canva** - https://www.canva.com - realizarea de proiecte creative, postere, portofolii
13. **Clipchamp** - https://clipchamp.com/fr/ - realizarea de înregistrări și materiale video
14. **Coggle** - https://coggle.it/ - crearea de hărți mentale
15. **Edpuzzle -** https://edpuzzle.com/ - creare de videoclipuri, teste, proiecte interactive
16. **Genially** - https://genially.com/ - crearea de conținut interactiv și animat
17. **InVideo** - https://invideo.io/ - crearea de videoclipuri educaționale cu ajutorul șabloanelor și editării online
18. **Iteach** - https://iteach.ro/ - platformă de partaj profesional
19. **Kahoot** - https://kahoot.com/fr/ - quizuri, sondaje și activități educative
20. **Knowt** - https://knowt.com/ - crearea de podcasturi și notițe online
21. **Learning Apps** - https://learningapps.org/ - crearea de exerciții intteractive
22. **Lino.it** - http://en.linoit.com/ - creare de postere online
23. **Liveworksheets** - https://www.liveworksheets.com/ - crearea de documente colaborative
24. **Livresq** - https://livresq.com - lecții interactive, manuale școlare
25. **Microsoft Teams for Education -** https://www.microsoft.com/ro-ro/education/products/teams - pentru proiecte video și activități colaborative
26. **MozaWeb** - https://mozaweb.com/ - bibliotecă media digitală
27. **Padlet** – https://padlet.com/ - platforme pentru crearea de materiale vizuale interactive
28. **Pexels** - https://www.pexels.com - fotografii gratuite
29. **Piktochart** - https://piktochart.com/ - crearea de infografice și prezentări
30. **Popplet** - https://www.popplet.com/ - crearea de hărți mentale
31. **Porolingo** - https://download.cnet.com/learn-french-listening-and-speaking/3000-20414_4-78533392.html - aplicație cu explicații clare și teste de gramatică
32. **PosterMyWall** - https://www.postermywall.com/ - crearea de postere online
33. **Powtoon** - https://www.powtoon.com/ - creare de clipuri video
34. **Prezi** - https://prezi.com/ – creare de prezentări
35. **ProProfs** - https://www.proprofs.com/ - realizare de teste
36. **Quizalize** - https://www.quizalize.com/ - crearea de quiz-uri educative
37. **Quizlet** – https://quizlet.com – fișe de vocabular tematice

38. **Savoir écrire -** https://www.savoir-ecrire.fr/mooc2026 - crearea și publicarea de texte
39. **Scientix** - http://scientix.eu/ - resurse online pentru profesori
40. **Screencast -o-matic** - https://screencast-o-matic.com/ - crearea de înregistrări și prezentări video
41. **Survey Monkey -** https://fr.surveymonkey.com/ - crearea de teste și formulare online
42. **Testmoz -** https://testmoz.com/ - crearea de teste online
43. **Vocaroo** - https://vocaroo.com/ – instrument pentru înregistrare audio și partajare de fișiere audio
44. **Wayground** - https://wayground.com/ – generare de teste
45. **WordArt** - https://wordart.com/ - crearea de colaje de cuvinte
46. **Wordwall** - https://wordwall.net - crearea de activități educaționale interactive și imprimabile

Anexa 3 – Limba spaniolă

SUGESTII METODOLOGICE

Teme recomandate

- Universul personal: însușiri fizice și morale, senzații fizice, emoții, preferințe, naționalități, familie, școală, orar, activități școlare, camera personală, obiecte personale, animale de companie.
- Rutina zilnică: activități curente, formule de salut, momente și părți ale zilei, zilele săptămânii, lunile anului, anotimpurile, ora, data, starea vremii (formule elementare).
- Domenii de interes pentru adolescenți: timp liber, sporturi, activități culturale/de divertisment, personaje din literatura specifică adolescenței, cinema, muzică, cumpărături, media, rețele sociale, profesii.
- Elemente de cultură şi civilizație hispanică: sărbători, obiceiuri, simboluri și personalități din lumea hispanică (Spania și America Latină).

Teme de proiecte colaborative

- «Nos presentamos» – revistă școlară pe teme din universul adolescenților.
- «Mi árbol genealógico» – realizare de afişe.
- «Mi casa ideal» – machetă digitală.
- «Una carta para el futuro» – scrisoare către sine peste cinci ani.
- «Descubrimos España y América Latina» – blog cultural cu articole scurte.
- «Mi ciudad en postales» – expoziție de vederi, fotografii sau imagini digitale.
- «Nuestro instituto» – tur ghidat video/afiș digital.
- «Entrevista imaginaria» – interviu imaginar cu o personalitate hispanică (artist, sportiv, scriitor, actor).
- «Saber y ganar» – chestionar pentru o competiție de cultură generală.
- «Desfile de moda juvenil» – prezentare de ținute și vocabular vestimentar.

Gramatică funcțională (acte de vorbire / funcții ale limbii, inclusiv convenții socioculturale) și elemente de construcție a comunicării:

A saluta (formule elementare de salut și de politețe)

- alfabetul, reguli fonetice și fonologice de bază
- formule de salut adaptate contextului (formal / informal): “Hola.”, “Buenos días.”, “Buenas tardes.”, “Buenas noches.”, “Adiós.”, “Hasta luego.”, “Hasta mañana.”, “¿Qué tal?”, “¿Cómo estás?”, “Bien.”, “Gracias.”, “Muy bien.”, “Regular.”

A se prezenta / a prezenta pe cineva

- verbele “ser”, “llamarse”, “tener”
- pronumele personale subiect
- pronumele de politețe: “usted”, “ustedes”

A relata la prezent

- verbe regulate la indicativ prezent
- verbe frecvente neregulate: “ser”, “estar”, “tener”, “ir”, “hacer”, “poner”, “venir”, “querer”, “despertarse”, “acostarse”
- expresii și adverbe de frecvență (“siempre”, “nunca”, “a veces”, “todos los días”)
- perifraze verbale: “estar + gerunziu”, “tener que + infinitiv”, “empezar/ comenzar a + infinitiv”
- utilizarea unor elemente de organizare cronologică a relatării: “primero”, “después”, “luego”

- utilizarea adverbelor frecvente pentru localizarea temporală: “ahora”, “hoy”, “después”, “tarde”, “temprano”, “mientras”

A descrie simplu un obiect / o persoană
- diferențierea substantivelor și a adjectivelor în funcție de gen și număr
- adjective calificative (culoare, formă, trăsături de caracter), forme cu apocopă
- adjectivul demonstrativ (“este”, “ese”, “aquel”)
- verbele “ser/ estar” + adjectiv
- verbele “tener”, “llevar + substantiv

A solicita şi a oferi informaţii uzuale de ordin personal
- structuri interogative: “cómo”, “dónde”, “de dónde”, “qué”, “quién(es)”, “cuándo”, “cuánto/a/os/as”
- verbele “llamarse”, “vivir”
- structuri pentru a solicita și oferi informații de ordin personal: “¿Cómo te llamas? – Me llamo Laura.” / “¿Dónde vives? – Vivo en…”/ “¿De dónde eres? – Soy rumano/a.”

A identifica un obiect
- articolele hotărâte şi nehotărâte
- pronumele demonstrative (“este”, “esa”, “aquel”)
- verbele “ser” și “estar”
- forma verbală unipersonală “hay”
- structuri interogative pentru identificare: “qué”/ “de quién”/ “¿Qué es esto? – Es un libro.” / “Esa es mi mochila.”/ “Este bolígrafo es azul.”

A localiza obiecte și persoane în spațiu
- adverbe, prepoziţii şi locuțiuni prepoziționale folosite pentru localizarea spațială: “a la derecha (de)”, “a la izquierda (de)”, “en”, “entre”, “sobre”, “enfrente (de)”, “delante (de)”, “detrás (de)”, “encima (de)”, “debajo (de)”, “dentro (de)”, “fuera (de)”, “en el centro (de)”, “cerca (de)”, “lejos (de)”
- “Hay/Está(n)”
- adjectivele demonstrative

A (se) orienta
- expresii şi verbe pentru orientare (“seguir”, “girar”, “tomar”, “cruzar”, “ir todo recto”)
- adverbe de loc (“aquí”, “allí”, “cerca”, “lejos”, “enfrente”, “al lado”)
- imperativul afirmativ (“tú”/ “usted”): “Sigue/Siga todo recto y gira/gire a la derecha.”; “Cruza/Cruce la calle.”

A da/ a urma instrucţiuni
- imperativul afirmativ (“Canta tú.”/“Cantad vosotros.”);
- recunoaşterea şi folosirea verbelor frecvente pentru a da instrucţiuni în universul şcolar: “decir”, “escuchar”, “leer”, “escribir”, “abrir”, “cerrar”: “Escucha y repite.”/ “Escribe tu nombre.”/ “Repite tu apellido.”/ “Abre el libro en la página 10.”/ “Cierra la puerta, por favor.”
- formule de politeţe: “por favor”, “gracias”
- interacțiuni uzuale pentru orientarea în spațiu: “¿Para ir a...?”, “¿Dónde está...?”, “todo recto”, “la primera/la segunda/ la tercera calle a la derecha/ izquierda”
- utilizarea pronumelor personale cu funcţie de complement direct: “Abre el libro./ Ábrelo.”

A exprima preferinţe
- verbele “gustar”, “encantar”, “preferir”, “interesar”
- “gustar + substantiv/ infinitiv”, structuri comparative (“Me gusta mucho el té.”/ “Me gusta más/ menos el té que el café.”)
- utilizarea adjectivului posesiv (“Mi cantante preferido es…”)
- utilizarea pronumelor cu funcție de complement indirect: “Le encanta cocinar.”
- fraza exclamativă: “¡Qué + adjectiv!”, “¡Cómo + verb!”

A felicita / a invita / a mulțumi / a cere scuze
- verbele “felicitar”, “invitar”, “agradecer”, “disculparse”;
- expresii pentru a felicita: “¡Feliz cumpleaños!”, “¡Enhorabuena!”, “¡Felicidades!” “¡Felices fiestas!”;

- utilizarea imperativului afirmativ- forme frecvente în comunicare (“Disculpa tú/Disculpad vosotros”)
- expresii de invitație (“querer + infinitiv”, “Te invito a...”)
- “gracias por” + substantiv

RESURSE EDUCAȚIONALE
Următoarele propuneri constituie exemple orientative de proiectare a unor sarcini de lucru specifice predării/învățării limbii spaniole ca limbă străină:

Exemple de activități de învățare

Activitățile propuse reprezintă sugestii de desfășurare a anumitor activități corelate cu competențele specifice. Cadrul didactic are posibilitatea de a utiliza suporturile indicate în contexte de învățare diferite, în funcție de particularitățile colectivului de elevi.

1.1. Înțelegerea sensului unor cuvinte şi expresii pe teme familiare din universul imediat (ex. prezentări, saluturi, instrucţiuni)
Escucha la siguiente descripción y crea el avatar correspondiente, utilizando la aplicación digital *Voki*.

¡Hola! Me llamo Ana y soy profesora de E/LE. Trabajo en un instituto de mi ciudad natal. Soy una mujer joven, de ojos azules y de pelo castaño y liso. Hoy llevo una camiseta de color rosa. Soy una persona muy centrada en el trabajo.

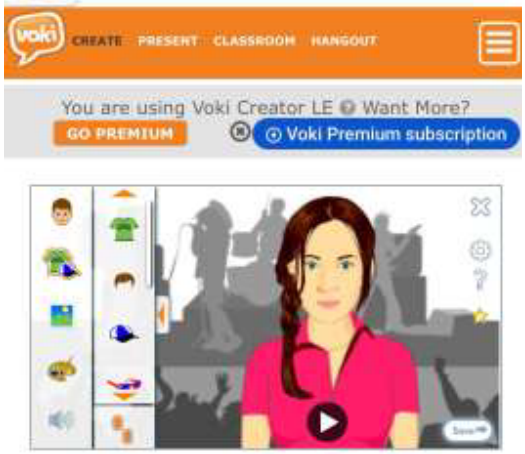

(Imagen generada con la aplicación digital *Voki*)

Activitate remedială
Instrucciones:
Revisa el avatar que creaste en Voki a partir de la descripción de Ana. Escucha otra vez la presentación.
Subraya o anota todas las palabras que describen:
Apariencia física (ojos, pelo)
Ropa
Personalidad

1.2. Identificarea informațiilor factuale dintr-o înregistrare scurtă
Los alumnos deben contestar preguntas cortas después de escuchar un material audio sobre la rutina diaria.
Escucharán el audio dos veces.
Fuente del audio: La rutina de Mariana - Audio lento en español (Youtube)

Marca las afirmaciones de la tabla como verdaderas o falsas:

Afirmación	Verdadera	Falsa
1. Mariana es una chica perezosa.		x
2. La chica se levanta muy tarde.		
3. Mariana toma su café después de ducharse.		
4. En el desayuno, siempre come fruta.		
5. La chica va a clases de tenis dos veces por semana.		
6. Mariana sale con sus amigos una vez a la semana.		
7. La chica hace sus tareas escolares durante el fin de semana.		

Adaptare curriculară pentru elevii cu TSA
Marca las afirmaciones de la tabla como verdaderas o falsas:

Afirmación	Verdadera	Falsa
1. Mariana es una chica perezosa.		x
2. La chica se levanta muy tarde.		
3. La chica va a clases de tenis dos veces por semana.		
4. La chica hace sus tareas escolares durante el fin de semana.		

3.2. Înțelegerea unor instrucțiuni simple (modul de utilizare a unui produs, etapele de realizare a unei rețete etc.), însoțite de un suport vizual
Asocia cada enunciado con la imagen correspondiente. Luego, ordena las frases para reconstituir las etapas de la preparación de la tortilla de patatas.
a. __ Batir los huevos
b. __ Dar la vuelta a la tortilla
c. __ Freír las patatas en aceite de oliva
d. __ Cortar las patatas
e. __ Freír toda la mezcla
f. __ Mezclar las patatas con los huevos
g. __ Cortar la tortilla en pedazos pequeños

Fuentes de las imágenes: La receta definitiva: así puedes hacer la tortilla de patatas perfecta

4.1. Utilizarea unor structuri date pentru a oferi informații personale în documente funcționale
¿Eres una persona sociable? ¿Quieres conocer gente nueva para practicar español? Rellena este formulario y únete a nuestra comunidad.

mobiamigos **DATOS PERSONALES**	
NOMBRE	
APELLIDO	
NACIONALIDAD	
FECHA DE NACIMIENTO (DD/MM/AA)	
PROFESIÓN	
SEXO	M F
CORREO ELECTRÓNICO	
IDIOMAS QUE HABLAS	
QUIERO CONOCER	CHICO CHICA
¿CÓMO ES LA PERSONA QUE QUIERES CONOCER?	
¿CÓMO ERES TÚ?	
¿QUÉ HACES EN TU TIEMPO LIBRE?	

Fuente: adaptado de *Vitamina A1*, unidad 4 (*Esto me gusta*), Ed. SGEL

4.4. Redactarea unui anunț/ a unui text promoțional simplu
Los alumnos deben realizar, utilizando la aplicación digital *Genially*, un cartel para promover un alimento saludable.
Etapas:
1. Escribir un texto promocional (3-6 oraciones) para destacar las cualidades del producto.
2. Crear un eslogan convincente.
3. Incluir elementos visuales para persuadir al público.

5.3. Participarea la activităţi de comunicare despre aspecte interculturale, obiceiuri, valori din propria cultură şi din cultura asociată limbii moderne studiate
Los alumnos deben ver el vídeo *Así se saluda en el mundo* para identificar las maneras de saludar en diferentes países y hacer una comparación con la lengua materna/moderna estudiada.
(https://youtu.be/LEWqh5uxcpM?feature=shared)
Ejemplo: El pueblo maorí se frota la nariz para saludar y los japoneses hacen una reverencia, pero en Rumanía y España, los hombres se dan la mano y las mujeres se dan dos besos.

Exemplu de activitate de evaluare

Contenidos: Expresar preferencias
Tipo de evaluación: Formativa
Duración de la prueba: 20 minutos
1. Comprensión escrita (10 puntos)
Lee los textos y marca la respuesta correcta.
Texto A
"A mí me gustan mucho los videojuegos. Prefiero jugar en línea con mis amigos. No me gusta levantarme temprano los fines de semana."
I. La persona que habla prefiere:
☐ dormir temprano ☐ los videojuegos ☐ estudiar
II. La persona que habla no prefiere:
☐ jugar en línea ☐ levantarse temprano ☐ estar con amigos

Texto B
"A Carla le encanta la música pop, pero prefiere escucharla con audífonos. No le gusta la música muy fuerte."
I. Carla prefiere escuchar música…
☐ con audífonos ☐ muy fuerte ☐ rock
II. A Carla no le gusta…
☐ la música pop ☐ la música clásica ☐ el volumen muy alto

2. Producción escrita – Frases guiadas (10 puntos)
Completa con: **me gusta / no me gusta / prefiero / no prefiero.**
1. _____ estudiar con música porque me relaja.
2. _____ la comida rápida; es mi favorita.
3. _____ correr; es muy cansado para mí.
4. _____ usar redes sociales por la noche porque tengo más tiempo.
5. _____ hacer tareas en grupo, es más fácil.

3. Vocabulario – Relacionar (8 puntos)
Une cada actividad con una preferencia.
1. Ver series →
2. Hacer deporte →
3. Escuchar música →
4. Ir de compras →

a. Me encanta
b. No me gusta
c. Prefiero
d. No prefiero

4. Gramática – Selección múltiple (8 puntos)
Elige la opción correcta.
a. Yo _____ estudiar en la biblioteca.
☐ prefiero ☐ gusto ☐ gusta
b. Ellos _____ la pizza.
☐ gustan ☐ prefieren ☐ preferimos
c. A nosotros _____ la clase de arte.
☐ nos gusta ☐ les gusta ☐ me gusta
d. Ella no _____ correr por la mañana.
☐ prefieren ☐ prefiere ☐ prefiero

5. Expresión escrita – Texto corto (14 puntos)
Escribe 5 frases sobre tus preferencias por temas como la música, la comida, el estudio, los deportes, la tecnología, etc., usando *me gusta / no me gusta / prefiero / no prefiero*.
Ejemplo: *Prefiero escuchar música mientras hago la tarea.*
PUNTUACIÓN TOTAL: 50 puntos

TABLA DE PUNTUACIÓN + CLAVES DE RESPUESTAS
1. Comprensión escrita (10 puntos)
Cada respuesta correcta = **2.5 puntos**

Ítem	Respuesta correcta
1	videojuegos
2	levantarse temprano
3	con audífonos
4	el volumen muy alto

2. Producción escrita – Frases guiadas (10 puntos)
Cada respuesta correcta = **2 puntos**
Nota: Puede haber variación si es gramaticalmente correcta, pero aquí va una propuesta de clave típica:

- **Me gusta** estudiar con música porque me relaja.
- **Me gusta** la comida rápida; es mi favorita.
- **No me gusta** correr; es muy cansado para mí.
- **Prefiero** usar redes sociales por la noche, porque tengo más tiempo.
- **Prefiero** hacer tareas en grupo, es más fácil.

3. Vocabulario – Relacionar (8 puntos)
Cada relación correcta = **2 puntos**

Actividad	Respuesta
1. Ver series →	**c. Prefiero**
2. Hacer deporte →	**b. No me gusta**
3. Escuchar música →	**a. Me encanta**
4. Ir de compras →	**d. No prefiero**

(Si el ejercicio permite orden libre, puedes ajustar, pero este es un ejemplo estándar.)

4. Gramática – Selección múltiple (8 puntos)
Cada ítem = **2 puntos**

Ítem	Respuesta correcta
1	prefiero
2	prefieren
3	nos gusta
4	prefiere

5. Expresión escrita – Texto corto (14 puntos)
Se evalúan 5 frases: **2.8 puntos cada una**
Criterios por frase:

- Uso correcto de me gusta / no me gusta / prefiero / no prefiero (1 pt)
- Claridad (1 pt)
- Léxico adecuado (0.8 pt)
- Ortografía básica (0.2 pt)

Ejemplos de respuestas posibles (no únicas):

- Me gusta escuchar música pop.
- Prefiero estudiar por la tarde.
- No me gusta correr por las mañanas.
- Prefiero usar el ordenador para hacer tareas.
- No prefiero la comida muy picante.

RESUMEN TOTAL

Sección	**Puntos**
Comprensión escrita	10
Producción escrita	10
Vocabulario	8
Gramática	8
Expresión escrita	14
TOTAL	**50 puntos**

Exemple de proiecte colaborative

Nos presentamos

Competențe specifice:
2.2. Exprimarea unor interese și preferințe din sfera vieții cotidiene
2.3. Realizarea unei prezentări scurte, pe un subiect familiar, folosind informații simple și concise
4.3. Redactarea unor texte scurte, folosind conectori simpli, pe teme din universul apropiat (descrierea unei persoane, familia, locuința, rutina zilnică)

Instrucciones: Realizad una revista escolar titulada *Nos presentamos*.
Organización de la actividad: en grupos
Etapas:

1. Anunciar el título y las metas del aprendizaje

Metas de aprendizaje:

- ✓ Informar a los alumnos sobre las novedades de la comunidad escolar
- ✓ Promover a los jóvenes talentos
- ✓ Promover el sentimiento de solidaridad y pertenencia al grupo generacional, la capacidad de dialogar, el respeto hacia la opinión diferente
- ✓ Promover el trabajo en equipo
- ✓ Ampliar el vocabulario de los alimentos, la rutina diaria, las actividades escolares

2. Crear los equipos

Miembros:

- ✓ un editor
- ✓ un reportero
- ✓ un fotógrafo
- ✓ un diseñador
- ✓ un corrector
- ✓ un coordinador

Atribuciones:

- ✓ El editor asegura la coherencia del texto, colaborando con los demás miembros.
- ✓ El reportero recopila información sobre los eventos escolares importantes y realiza las entrevistas.
- ✓ El fotógrafo hace y edita las fotos de los eventos importantes.
- ✓ El diseñador crea la estética de la revista para facilitar la lectura, organizando los componentes, textuales y visuales, que integran la página.
- ✓ El corrector asegura la corrección de los textos.
- ✓ El coordinador supervisa el trabajo de todos los miembros.

3. Establecer los contenidos

En la preparación de esta etapa, el profesor llevará a cabo una pesquisa con el fin de averiguar los intereses de los alumnos.
Contenidos:

- ✓ Las metas de la revista
- ✓ La lista de los eventos más importantes del año anterior
- ✓ Entrevista al profe más popular del instituto sobre su rutina diaria
- ✓ Entrevista al jefe de la promoción anterior sobre sus preferencias escolares
- ✓ Los resultados de un cuestionario sobre las preferencias alimenticias
- ✓ Tendencias de la moda juvenil actual
- ✓ Diez consejos para promover el Examen de Bachillerato
- ✓ Horóscopo

- ✓ Sección humorística

4. Redactar e imprimir la revista (7 días)
5. Presentar y distribuir la revista (5 minutos)
6. Evaluar el proyecto
7. Recibir retroalimentación por parte del profesor

Sugerencias de aplicaciones digitales: Microsoft Office Word, Canva, Genially, CapCut, Movie Maker, etc.

Plantilla de autoevaluación
Proyecto "Nos presentamos"
Nombre del alumno/a: _____
Grupo: _____
Rol desempeñado en el equipo: ☐ Editor ☐ Reportero ☐ Fotógrafo ☐ Diseñador ☐ Corrector ☐ Coordinador

Marca con una ✓ la opción que mejor describe tu experiencia:

1. Participación y colaboración

Ítem	Siempre	A veces	Nunca
He colaborado activamente con mi equipo.	☐	☐	☐
He escuchado con interés y atención las ideas de los demás y las he adaptado a mi trabajo.	☐	☐	☐
He cumplido con las tareas asignadas a tiempo.	☐	☐	☐
He ayudado a resolver conflictos o dificultades.	☐	☐	☐

2. Desarrollo de competencias lingüísticas

Ítem	Sí	Parcialmente	No
He expresado mis intereses y preferencias cotidianas en español.	☐	☐	☐
He redactado textos breves con conectores simples.	☐	☐	☐
He realizado una presentación clara y concisa sobre un tema familiar.	☐	☐	☐
He ampliado mi vocabulario sobre alimentos, rutina diaria y actividades escolares.	☐	☐	☐

3. Creatividad y sentido crítico

Ítem	Mucho	Algo	Poco
He aportado ideas creativas para la revista.	☐	☐	☐
He contribuido a mejorar la estética y el contenido.	☐	☐	☐
He reflexionado sobre lo que funciona bien y lo que se puede mejorar.	☐	☐	☐

4. Uso de herramientas digitales
¿Qué herramientas digitales has utilizado durante el proyecto?
☐ Word ☐ Canva ☐ Genially ☐ CapCut ☐ Movie Maker ☐ Otra: _____
¿Cómo valorarías tu uso de estas herramientas?
☐ Excelente ☐ Bueno ☐ Regular ☐ Necesito mejorar

5. Reflexión final
Lo que más me ha gustado del proyecto:
Lo que me ha resultado más difícil:
Una cosa que he aprendido:
Una propuesta para mejorar el proyecto en el futuro:

Plantilla de coevaluación entre alumnos
Proyecto "Nos presentamos"
Nombre del evaluador/a: _____
Nombre del compañero/a evaluado/a: _____
Rol del compañero/a: ☐ Editor ☐ Reportero ☐ Fotógrafo ☐ Diseñador ☐ Corrector ☐ Coordinador

Marca con una ✓ la opción que mejor describe el empeño de tu compañero/a:

Criterio	Excelente (3 pts.)	Bueno (2 pts.)	Necesita mejorar (1 pt.)
Participación activa	☐ Siempre colabora con entusiasmo.	☐ Participa regularmente.	☐ Participa poco.
Responsabilidad	☐ Cumple con las tareas con calidad y puntualidad.	☐ Cumple con lo básico.	☐ Olvida tareas o entrega tarde.
Comunicación y respeto	☐ Escucha y respeta a todos.	☐ A veces escucha y respeta.	☐ Tiene dificultades para colaborar.
Aportes creativos	☐ Aporta ideas originales y útiles.	☐ Aporta algunas ideas.	☐ No aporta ideas propias.
Uso de herramientas digitales	☐ Maneja bien las herramientas.	☐ Usa herramientas con ayuda.	☐ Tiene dificultades técnicas.

Comentario personal:
Lo que más valoro del trabajo de mi compañero/a:
Una sugerencia para mejorar:

Puntuación total: _____ / **15 puntos**
☐ Excelente (13–15 pts.)
☐ Bueno (10–12 pts.)
☐ Satisfactorio (7–9 pts.)
☐ Necesita mejorar (menos de 7 pts.)

Plantilla de evaluación del profesor
Proyecto "Nos presentamos"
Grupo: _____

Criterio	Excelente (10)	Bueno (8)	Satisfactorio (6)	Insuficiente (4 o menos)
Contenido de la revista	Muy completo, variado y coherente	Coherente y adecuado	Básico y poco desarrollado	Confuso o incompleto
Redacción de textos	Clara, con conectores simples y sin errores	Clara, con algunos errores menores	Comprensible, pero con errores frecuentes	Difícil de entender
Expresión de intereses y preferencias	Muy clara y natural	Adecuada	Limitada	Poco clara o ausente
Creatividad y sentido crítico	Ideas originales, humor y reflexión	Algunas ideas creativas	Pocas ideas nuevas	Sin creatividad
Estética y diseño	Muy atractivo y bien organizado	Agradable y funcional	Básico	Desorganizado o poco legible
Trabajo en equipo	Excelente colaboración entre todos	Buena colaboración	Colaboración desigual	Trabajo individual o desorganizado
Uso de herramientas digitales	Uso eficaz y variado	Uso correcto	Uso limitado	No se han utilizado adecuadamente.
Presentación oral	Clara, segura y bien estructurada	Adecuada	Poco clara o insegura	No se ha presentado correctamente.
Puntualidad	El alumno ha cumplido con todas las fechas y plazos	El alumno ha cumplido en su mayoría con las fechas y plazos	El alumno ha cumplido parcialmente con las fechas y plazos	El alumno ha incumplido la mayoría de las fechas y plazos establecidos para el proyecto.

	establecidos para el proyecto.	establecidos para el proyecto.	establecidos para el proyecto.	

Puntuación total: _____ / 90 puntos

Observaciones del profesor/a:

Nuestro instituto

Competențe specifice
4.4. Redactarea unui anunț/text promoțional simplu
5.3. Participarea la activități de comunicare despre aspecte interculturale, obiceiuri, valori din propria cultură și din cultura asociată limbii moderne studiate

Instrucciones: Vuestros correspondientes Erasmus españoles están interesados en conocer vuestro instituto. Realizad una gira guiada de la institución para promoverla en vuestra página de *Youtube*. Ellos tendrán que hacer una presentación similar.

Organización de la actividad: en grupos

Etapas:
1. Anunciar las metas de aprendizaje:
   - ✓ Promover el instituto
   - ✓ Desarrollar la creatividad
   - ✓ Despertar el interés de los alumnos por la comunidad escolar
   - ✓ Promover la interculturalidad
   - ✓ Fomentar la competencia de expresión e interacción orales
   - ✓ Mediar la comprensión de contenidos culturales
2. Establecer el tipo del público al que se dirige la presentación: alumnos de colegio que quieren convertirse en alumnos del instituto, alumnos de otros países (correspondientes Erasmus)
3. Formar los equipos: el guía/el presentador, el camarógrafo, el guionista, el editor vídeo

Atribuciones de los miembros del equipo:
El guía planifica el recorrido, presentando el instituto de manera atractiva.
El camarógrafo revisa el funcionamiento técnico, graba el vídeo, sincroniza la imagen y el sonido y soluciona los problemas técnicos.
El guionista se encarga de la narrativa visual de la gira, creando el guion central.
El editor de vídeo define el orden de las escenas y el ritmo de la narrativa.

4. Elaborar el guion (1 día)
5. Establecer el horario de la grabación
6. Realizar la gira (1 día)
7. Montar el vídeo (1 día)
8. Subir el vídeo en el canal de Youtube y promoverlo entre los alumnos del octavo grado/correspondientes Erasmus, distribuyendo el enlace en las redes sociales y en la página web del instituto.
9. Organizar un encuentro Google Meet/Zoom, etc. con los correspondientes españoles
10. Evaluar el proyecto
11. Recibir retroalimentación por parte del profesor

Recursos: cámara de vídeo, micrófono, ordenador
Aplicaciones digitales: Youtube, Movie Maker, CapCut, Canva, Google Meet, Zoom, etc.

Plantilla de autoevaluación
Proyecto "Nuestro instituto"
Nombre del alumno/a: _____
Grupo: _____
Rol desempeñado en el equipo: ☐ Guía/Presentador ☐ Camarógrafo ☐ Guionista ☐ Editor de vídeo

Marca con una ✓ la opción que mejor describe tu experiencia:

1. Participación y trabajo en equipo

Ítem	Siempre	A veces	Nunca
He colaborado activamente con mi equipo.	☐	☐	☐
He respetado los turnos de palabra y las ideas de los demás.	☐	☐	☐
He cumplido con mis responsabilidades dentro del equipo.	☐	☐	☐
He contribuido a resolver problemas técnicos o de organización.	☐	☐	☐

2. Competencias comunicativas e interculturales

Ítem	Sí	Parcialmente	No
He redactado o contribuido a redactar un texto promocional simple.	☐	☐	☐
He participado en la presentación oral del instituto en español.	☐	☐	☐
He aprendido algo nuevo sobre mi propia cultura escolar.	☐	☐	☐
He comprendido mejor la cultura de los correspondientes Erasmus.	☐	☐	☐

3. Creatividad y expresión

Ítem	Mucho	Algo	Poco
He aportado ideas creativas para el guion o la grabación.	☐	☐	☐
He contribuido a que la presentación sea atractiva y clara.	☐	☐	☐
He utilizado recursos visuales o sonoros de forma original.	☐	☐	☐

4. Uso de herramientas digitales

¿Qué herramientas digitales has utilizado durante el proyecto?

☐ Youtube ☐ Movie Maker ☐ CapCut ☐ Canva ☐ Google Meet ☐ Zoom ☐ Otra: _____

¿Cómo valorarías tu uso de estas herramientas?

☐ Excelente ☐ Bueno ☐ Regular ☐ Necesito mejorar

5. Impacto y difusión

Ítem	Sí	No
He contribuido a difundir el vídeo entre otros alumnos.	☐	☐
He participado en el encuentro virtual con los correspondientes.	☐	☐

6. Reflexión personal

Lo que más me ha gustado del proyecto:

Lo que me ha resultado más difícil:

Una cosa que he aprendido:

Una propuesta para mejorar el proyecto en el futuro:

Rúbrica de coevaluación entre alumnos

Proyecto "Nuestro instituto"

Nombre del evaluador/a: _____

Nombre del compañero/a evaluado/a: _____

Rol desempeñado por el compañero/a: ☐ Guía/Presentador ☐ Camarógrafo ☐ Guionista ☐ Editor de vídeo

Marca con una ✓ la opción que mejor describe el empeño de tu compañero/a:

Criterio	Excelente (3 pts.)	Bueno (2 pts.)	Necesita mejorar (1 pt.)
Participación activa			
¿Ha colaborado con el equipo y ha cumplido con su rol?	☐ Siempre participa con entusiasmo y responsabilidad.	☐ Participa de forma regular.	☐ Participa poco o necesita más implicación.
Responsabilidad			
¿Ha entregado sus tareas a tiempo y con calidad?	☐ Muy responsable y organizado	☐ Cumple con lo básico.	☐ Olvida tareas o entrega con retraso.
Comunicación y respeto			

¿Escucha, respeta y se comunica bien con los demás?	☐ Muy respetuoso/a y comunicativo/a	☐ A veces escucha y respeta.	☐ Tiene dificultades para comunicarse o colaborar.
Creatividad y aportes personales			
¿Ha aportado ideas originales o soluciones útiles?	☐ Aporta ideas creativas y útiles.	☐ Aporta algunas ideas.	☐ No ha aportado ideas propias.
Uso de herramientas digitales			
¿Ha manejado bien las herramientas necesarias para su rol?	☐ Maneja con soltura las herramientas.	☐ Usa las herramientas con ayuda.	☐ Tiene dificultades técnicas frecuentes.

Comentario personal
Lo que más valoro del trabajo de mi compañero/a:
Una sugerencia para mejorar:

Puntuación total: _____ / 15 puntos
☐ Excelente (13–15 pts.)
☐ Bueno (10–12 pts.)
☐ Satisfactorio (7–9 pts.)
☐ Necesita mejorar (menos de 7 pts.)

Rúbrica de evaluación para el profesor
Proyecto "Nuestro instituto"

Criterio	Excelente (10)	Bueno (8)	Satisfactorio (6)	Insuficiente (4 o menos)
Contenido del guion	El guion es claro, atractivo, bien estructurado y cumple con todos los objetivos del proyecto.	El guion es coherente y cumple con la mayoría de los objetivos.	El guion presenta ideas básicas pero poco desarrolladas.	El guion es confuso, incompleto o no cumple con los objetivos.
Expresión oral del guía/presentador	Habla con fluidez, buena pronunciación, entonación y seguridad. Usa vocabulario variado y adecuado.	Habla con claridad, aunque con algunas pausas o errores menores.	Se comunica con esfuerzo, con errores frecuentes de pronunciación o vocabulario limitado.	Tiene muchas dificultades para expresarse oralmente en español.
Redacción del texto promocional	El texto es persuasivo, bien redactado, con conectores simples y sin errores.	El texto es claro, con algunos errores menores.	El texto es comprensible, pero con errores frecuentes.	El texto es incompleto o difícil de entender.
Aspectos interculturales	El vídeo muestra una comprensión profunda de la cultura escolar propia y promueve el intercambio cultural.	El vídeo incluye elementos culturales relevantes y fomenta la interculturalidad.	El vídeo menciona aspectos culturales de forma superficial.	No se abordan aspectos interculturales.
Creatividad y presentación visual	El vídeo es original, dinámico, con buena estética	El vídeo es visualmente agradable y bien organizado.	El vídeo tiene una presentación básica, con escasa creatividad.	El vídeo es desorganizado o poco atractivo visualmente.

	y buen ritmo narrativo.			
Trabajo en equipo	Todos los miembros colaboran activamente y cumplen con sus funciones con responsabilidad.	La mayoría participa y cumple con su rol adecuadamente.	La participación es desigual; algunos miembros no se implican.	El trabajo en equipo es deficiente o inexistente.
Uso de herramientas digitales	Uso eficaz y variado de herramientas digitales (grabación, edición, difusión).	Uso correcto de herramientas básicas.	Uso limitado o con dificultades técnicas.	No se han utilizado herramientas digitales adecuadamente.
Difusión y promoción del vídeo	El vídeo ha sido compartido activamente y ha generado interacción con otros alumnos.	El vídeo ha sido difundido entre los destinatarios previstos.	El vídeo ha sido publicado pero con escasa promoción.	El vídeo no ha sido difundido o no está disponible.
Puntualidad	El alumno ha cumplido con todas las fechas y plazos establecidos para el proyecto.	El alumno ha cumplido en su mayoría con las fechas y plazos establecidos para el proyecto.	El alumno ha cumplido parcialmente con las fechas y plazos establecidos para el proyecto.	El alumno ha incumplido la mayoría de las fechas y plazos establecidos para el proyecto.

Puntuación total: _____ / 90 puntos
Observaciones del profesor/a:

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

A. Bibliografie de referință pentru activități tematice și de literatură-gramatică-vocabular

a. Gramatică practică și teoretică

- Real Academia Española & Asociación de Academias de la Lengua Española, 2010, *Nueva gramática de la lengua española*. *Manual*, Espasa Libros.
- Alonso Raya, Rosario, Castañeda Castro, Alejandro, et al., 2009, *Gramática básica del estudiante del español. A1-B1*, Difusión.
- Aragonés del Burgo, Luis, Palencia Fernández, Ramón, 2007, *Gramática de uso del español: Teoría y práctica. A1-B2, con solucionario*, Ediciones SM.
- Gómez Torrego, Leonardo, 2011, *Gramática didáctica del español*, Ediciones SM.
- Jacobi, Claudia, Melone, Enrique, Menón, Lorena, 2019, *Gramática en contexto. Curso de gramática para comunicar*, Edelsa.
- Javier de Santiago Guervós și Julio Borrego Nieto, 2008, *Manual de didáctica del español como lengua extranjera*, SGEL.
- Matte Bon, Francisco, 2005, *Gramática comunicativa del español*, Edelsa.
- Moliner, María, 2003, *Gramática básica del español*, Gredos.
- Palomino, Mª de los Ángeles, 2014, *Gramática en diálogo. A1-A2*, enClave-ELE.
- Rullo, Emanuela Maria, Uras, Maria Emilia, 2017, *Gramática práctica*, A1/A2, ELI.
- Sánchez, Aquilino, 1995, *Gramática práctica del español para extranjeros*, SGEL.

b. Vocabular general și tematic

- ***Diccionario práctico de sinónimos y antónimos*, 2019, Vox – Larousse.
- Real Academia Española, 2014, *Diccionario básico de la lengua española*, Espasa.
- Bitton, Arielle, 2017, *3 por uno REPASA,* A1/A2, Edelsa.
- Blanco, Carmen & Serrano, Teresa, 2016, *Vocabulario temático del español*, Edelsa.

- Encinar, Ángeles, 2012, *Uso interactivo del vocabulario*. *Nivel A-B1*, Edelsa.
- Fernández López-Rey, Natalia, María Ruiz de Gauna Moreno, 2007, *En otras palabras. Vocabulario en contexto con actividades*, Edinumen.
- Moreno Fernández, Francisco, 2017, *El español lengua extranjera en la era digital*, Universidad de Alcalá.
- Palomino, Mª de los Ángeles, 2015, *Vocabulario en diálogo. A1-A2*, enClave-ELE.
- Samper, María & al., 2010, *Uso interactivo del vocabulario*, Edinumen.

B. Didactica limbii spaniole

- Alonso Belmonte, Isabel, 2000, *El desarrollo de la comprensión lectora en el aula de español como lengua extranjera*, SGEL.
- Alonso, Encina, Castrillejo Mojado, Victoria Ángeles, Javierre Ortas, Antonio M., 2012, *Soy profesor/a: aprender a enseñar*, Edelsa.
- Carabela, 2006, *La literatura y su lugar en el aula de E/LE*, SGEL.
- Cassany, Daniel, 2005, *Expresión escrita en L2/ELE*, Arco Libros
- Figueras, Neus, 2013, *Pautas para la evaluación del español como lengua extranjera*, Edinumen.
- González Piñeiro, Manuel, 2010, *Didáctica de las lenguas modernas: Competencia plurilingüe e intercultural*, Síntesis.
- Moreno Fernández, Francisco, 2002, *Producción, expresión e interacción oral*, Arco Libros.
- Moreno García, Concha, 2015, *Materiales, estrategias y recursos en la enseñanza del español como 2/L*, 2ª edición, Arco/Libros

Regueiro Rodríguez, María Luisa, 2014, *La programación didáctica ELE: pautas para el diseño de la programación de un curso ELE,* Arco Libros.

- Romero Gualda, María Victoria, 2008, *Léxico del español como segunda lengua: aprendizaje y enseñanza*, Arco Libros.
- Sánchez Lobato, J. & Santos Gargallo, I., 2005, *Vademécum para la formación de profesores: Enseñar español como segunda lengua* (L2)/ *lengua extranjera (LE)*, SGEL.
- Soler-Espiauba, Dolores, 2015, *Contenidos culturales en la enseñanza del español como 2/L*, 2ª edición, Arco Libros.

C. Resurse digitale

a. Resurse multimedia pentru comunicare și cultură

YouTube EDU – videoclipuri educaționale autentice pentru limba spaniolă
Amara.org – creare de subtitrări educaționale și proiecte colaborative
Instituto Cervantes – Canal YouTube – materiale culturale și activități de civilizație
RTVE Play – Aprendemos en casa – resurse video educaționale pentru elevi
ARTE en español – documentare culturale și scurtmetraje subtitrate
SpanishPod101 / Dreaming Spanish – resurse audio-video pentru nivel A1+

b. Platforme și instrumente digitale pentru practică

Canva / Genially / Padlet – instrumente pentru crearea de materiale vizuale interactive
Capcut – aplicație pentru editare video, subtitrare și creare de proiecte media
Edpuzzle – https://edpuzzle.com – exerciții de comprehensiune pe baza videoclipurilor
Microsoft Teams for Education – platformă pentru activități video și colaborative între elevi
Fotojet https://www.fotojet.com/ - realizare desene grafice de calitate, creare de colaje foto și editare de fotografii
Glogster https://edu.glogster.com/ - instrumente de design grafic online gratuit pentru creare de postere digitale interactive
Gocongr www.gocongr.com - instrument de creare de conținuturi de învățare
Hemingway App – https://hemingwayapp.com – aplicație de editare text simplu și clar
Iteach https://iteach.ro - instrumente colaborative, cursuri online, reviste
Kahoot – https://kahoot.com – teste interactive și activități de echipă
Learning Apps https://learningapps.org/ - aplicație interactivă care sprijină procesele de învățare și predare cu module interactive.
Mentimeter https://www.mentimeter.com/ - aplicație interactivă pentru crearea de teste interactive
Windows Movie Maker - https://moviemakeronline.com **-** program freeware pentru crearea sau editarea filmelor, precum și publicarea lor pe SkyDrive, Facebook, YouTube sau Flickr
Nearpod – https://nearpod.com – lecții interactive, sondaje și jocuri educative
Pexels – https://www.pexels.com – fotografii și clipuri video gratuite

Quizlet – https://quizlet.com – fișe de vocabular tematice și jocuri de asociere
SMORE https://www.smore.com/ - instrument pentru crearea de reviste digitale
Teachflix – https://teachflix.org – colecție gratuită de videoclipuri educative
Voki https://l-www.voki.com - aplicație online care permite crearea de avatare personalizate
WAKELET https://wakelet.com/ - instrumente de creare de portofolii digitale
Wordwall – https://wordwall.net – activități ludice și evaluări rapide

c. Alte resurse
Aprender español - https://aprenderespanol.org
Instituto Cervantes - http://cvc.cervantes.es/ensenanza/actividades_ave/aveteca.htm
ProfeDeELE - https://www.profedeele.es
Spanish Unicorn - https://www.spanishunicorn.com
SpanishUnlimited - https://www.spanishunlimited.com
TODO-CLARO - https://www.todo-claro.com/e_index.php
TodoELE - https://www.todoele.net
Ver-taal - https://www.ver-taal.com
VideoELE - https://www.videoele.com

Anexa 4 – Limba italiană

SUGESTII METODOLOGICE

Teme recomandate

- Universul personal: însușiri fizice și morale, senzații fizice, emoții, preferințe, naționalități, familie, școală, orar, activități școlare, camera personală, obiecte personale, animale de companie
- Rutina cotidiană: activități curente, formule de salut, momente și părți ale zilei, zilele săptămânii, lunile anului, anotimpurile, ora, data (numerele), starea vremii (formule elementare).
- Domenii de interes pentru adolescenți: timp liber, sporturi, activitățiI culturale / de divertisment, personaje din literatura specifică adolescenței, cinema, muzică, cumpărături, media, rețele sociale, profesii.
- Elemente de cultură și civilizație italiană: personalități, regiuni, provincii și orașe importante, sărbători specifice (Natale, Capodanno, Epifania, Carnevale di Venezia, Pasqua, Ferragosto).

Teme de proiecte colaborative

- «*Presentiamoci!*» - revista școlii pe teme din universul adolescenților
- «*Il mio albero genealogico*» – realizare de afișe
- «*La mia casa dei sogni*» – realizare de machete digitale
- «*Scopriamo l'Italia*» – blog / vlog / reportaj video dedicat unui monument de patrimoniu italian
- «*Brochure di viaggio – la mia città/ la mia regione/ il mio paese*»
- «*Cammino verso il successo*» - interviu imaginar cu o personalitate din lumea sportivă / culturală italiană
- «*L'Eredità*» - chestionar pentru un concurs de cultură generală
- «*Sfilata di moda per gli adolescenti*» – prezentarea ținutelor pentru diverse ocazii
- «*Il mio liceo*» – tur ghidat video / afiș digital
- «*Leggere è divertente!*» – club de lectură pentru începători, cu joc de rol

Gramatică funcțională (acte de vorbire / funcții ale limbii, inclusiv convenții socioculturale) și elemente de construcție a comunicării:

A se prezenta, a saluta (formule elementare de salut si de politețe)

- verbele *essere*, *avere*, *chiamarsi* la indicativul prezent
- pronumele personale subiecte
- numerele
- alfabetul, reguli fonetice și fonologice de bază

- formule de salut adaptate contextului (formal/informal): *Buongiorno!, Buon pomeriggio!, Buonasera! Buonanotte!, Ciao!, Salve!, Ci vediamo!, Arrivederci!, ArrivederLa!, Come stai?, Come va?, Tutto bene? (Sto) bene, grazie!*

A relata la prezent

- indicativul prezent al verbelor regulate de conjugarea I, a II-a, a III-a, al unor verbe uzuale neregulate, ex.: verbi in -care (ex. *giocare*), -gare (ex. *pagare*), -iare (ex. *mangiare, cominciare*), *andare*, *venire*, *dare*, *sapere*, *stare*, *uscire*, *fare*, *dire*, *bere*, *potere*, *volere*, *dovere*, şi al verbelor pronominale (reflexive), ex.: *alzarsi*, *lavarsi*, *vestirsi* etc. Forme afirmative, negative şi interogative.
- adverbele de frecvență (*sempre, spesso, a volte, ogni tanto, mai, ogni giorno/mattina/sera/mese/anno*)
- utilizarea articulatorilor logici specifici relatării: *prima, dopo, poi, più tardi*
- exprimarea scopului prin *per* + infinitiv
- folosirea conjuncțiilor: *e*, *o(ppure)*, *ma*

A descrie simplu un obiect / o persoană

- adjectivul calificativ: culori, naționalități, forme, caracter
- adjectivul demonstrativ
- expresia impersonală *c'è* / *ci sono*

A solicita și a oferi informații uzuale de ordin personal

- adverbe si pronume si adjective interogative (*come, dove, quando, quanto, chi*)
- adjectivele posesive
- verbele *abitare*, *vivere*, *venire* la indicativul prezent
- prepozițiile simple și articulate.
- naționalitatea, ocupația (verbul *essere* + profesie), familia, activitățile cotidiene, animale de companie
- distincția masculin / feminin, singular / plural

A identifica un obiect

- articolele hotărâte şi nehotărâte
- pronumele demonstrative (*questo/quello; stesso/medesimo*);
- forme ale adjectivului *bello*
- acordul substantiv-adjectiv

A localiza obiecte și persoane în spațiu

- verbele *andare / venire / partire* + prepoziţii
- prepozițiile articulate
- adverbe de loc pentru localizarea spațială: *sotto/sopra, accanto a/vicino a, dietro/davanti, dentro, su, tra, intorno*
- formele verbului *esserci* pentru a indica prezența (*c'è/ci sono*)
- adjectivele demonstrative

A (se) orienta

- expresii şi verbe pentru orientare: *girare a destra/a sinistra*
- adverbe de loc: *quì/qua; lì/là, avanti/indietro*
- imperativul afirmativ al persoanelor tu, noi, voi: *Vai/va' sempre dritto*.
- numeralul ordinal: *primo, secondo, terzo*

A da/ a urma instrucţiuni

- imperativul afirmativ şi negativ (imperativul direct tu/noi/voi)
- recunoaşterea şi folosirea verbelor frecvente pentru a da/a oferi instrucţiuni în universul şcolar: *ascoltare, leggere, scrivere, aprire, chiudere*: *Scrivi il tuo nome*; *Apri il libro/il quaderno*;

- forme de politeţe: *grazie, prego*

A exprima preferinţe

- formele verbale *mi piace/mi piacciono* + substantiv/infinitiv, verbul *preferire/volere* (indicativ prezent și condiționalul prezent, ca expresie a politeții doar la forma de persoana I singular)
- structuri comparative: *mi piace di più/meno*
- utilizarea pronumelui/adjectivului posesiv;

A felicita / a invita / a mulțumi / a cere scuze

- expresii pentru a invita, accepta/refuza o invitație: *Vuoi venire? Si, volentieri!/ Mi dispiace, ma ...*
- expresii pentru a mulțumi/răspunde: *Grazie (tante)!; Prego/Di niente*
- expresii pentru a felicita: *Buon compleanno!, Complimenti!, Tanti auguri!*
- utilizarea imperativului afirmativ (persoana a II-a singular şi plural) forme frecvente în comunicare

RESURSE EDUCAȚIONALE

Următoarele propuneri constituie exemple orientative de proiectare a unor sarcini de lucru specifice predării/învățării limbii italiene ca limbă străină:

Exemple de activități de învățare

Activitățile propuse reprezintă sugestii de desfășurare a anumitor activități corelate cu competențele specifice. Cadrul didactic are posibilitatea de a utiliza suporturile indicate în contexte de învățare diferite, în funcție de particularitățile colectivului de elevi.

CG 1 - RECEPTAREA DE MESAJE ORALE ÎN SITUAȚII DIVERSE DE COMUNICARE

CS 1.3. Urmărirea de instrucțiuni simple de orientare, în contexte simple și familiare

• Participarea la jocuri de tipul „Caută obiectul”, pe baza unor instrucțiuni clare de orientare

Obiettivi:

Al termine dell'attività, gli studenti saranno in grado di:

1. Riconoscere e comprendere semplici istruzioni orali legate all'orientamento (es. vai dritto, gira a sinistra, vicino alla finestra).
2. Seguire correttamente una breve serie di istruzioni per localizzare un oggetto in uno spazio conosciuto (l'aula o una mappa).
3. Utilizzare semplici espressioni di orientamento in un contesto ludico.

Documento di supporto

Scheda con vocabolario visivo **"Le direzioni e i luoghi"** (materiale stampato / proiezione PowerPoint)

Italiano	Romeno	Immagine
a destra	la dreapta	
a sinistra	la stânga	
dritto	drept înainte	
vicino a	lângă	
dietro a	în spatele	
davanti a	în fața	
sotto	sub	
sopra	deasupra	

1. Fase di riscaldamento / Presentazione della situazione comunicativa (10 minuti)

Attività: *Mini dialoghi e vocabolario illustrato*

- L'insegnante presenta le immagini della scheda di supporto e pronuncia ogni espressione con intonazione chiara.

- Gli studenti ripetono coralmente e individualmente.
- Si fanno esempi utilizzando oggetti reali presenti in classe:
  o La penna è sul banco.
  o La sedia è vicino alla porta.
- Gioco breve: l'insegnante dice una frase e gli studenti indicano con la mano il luogo (es. *davanti alla lavagna!*).

2. Fase di apprendimento attraverso l'azione (20 minuti)
Attività principale: *Gioco – Caccia all'oggetto*
L'insegnante nasconde alcuni oggetti (penna, quaderno, bigliettino colorato) in classe. Gli studenti, divisi in gruppi di 3-4, ricevono a turno semplici istruzioni orali in italiano per trovare l'oggetto.
Esempi di istruzioni:
• *Vai dritto, gira a sinistra, guarda sotto la sedia!*
• *Vicino alla finestra, dietro al libro rosso, c'è un oggetto misterioso!*
Variante digitale (se applicabile): utilizzo di una mappa semplice dell'aula o di un parco proiettata — gli studenti spostano una pedina virtuale seguendo le istruzioni orali.

3. Fase di riflessione e consolidamento (15 minuti)
Attività: *Ripeti e crea!*

- Ogni gruppo inventa il proprio set di istruzioni (3–4 passaggi) per far trovare un oggetto a un altro gruppo.
- Gli studenti le leggono ad alta voce; gli altri seguono le istruzioni.
- Alla fine, si discute su quali espressioni sono state più facili o più difficili da capire.

Valutazione
• **Formativa**: osservazione delle risposte orali e delle azioni corrette durante il gioco.
• **Sommativa (finale)**: mini-esercizio di abbinamento sulla scheda (istruzione ↔ immagine).

Suggerimento di estensione
Gli studenti possono realizzare a casa un **mini video** di 30 secondi in cui danno semplici istruzioni (es. *"Come arrivare alla porta della classe"*), esercitando la pronuncia e l'uso delle espressioni di orientamento.

FIȘĂ DE ACTIVITATE REMEDIALĂ

Risorse
• Scheda de supporto visivo semplificata: *Le direzioni* (con immagini grandi e testo ingrandito)
• Oggetti reali: penna, libro, sedia, scatola
• Cartoncini colorati con frecce (→, ←, ↑, ↓)
• Brevi registrazioni audio con voce chiara e parlato lento
• Tabella di autovalutazione (emoji di progresso)

Fase 1 – Riattivazione (10 min): „Ascolta e mostra!"
Gli studenti ascoltano e indicano la direzione corretta usando i cartoncini. Si ripete 2–3 volte, con attenzione alla correttezza uditiva.
Fase 2 – Applicazione guidata (20 min): „Caccia all'oggetto semplificata"
• L'insegnante colloca 3–4 oggetti in punti visibili.
• Fornisce istruzioni lente e chiare: *Vai dritto, guarda sotto la sedia! A destra della lavagna, c'è una penna rossa!*
• Gli studenti eseguono il movimento o indicano il luogo.
• Si offre feedback immediato e positivo: *Bravissimo! Ottimo lavoro!*
Fase 3 – Consolidamento (15 min): „Il percorso misterioso"
Gli studenti seguono un percorso su una mappa semplificata.
Su una mappa semplice (classe disegnata), ascoltano le istruzioni e tracciano il percorso corretto. Si verifica collettivamente. Gli studenti colorano una faccina sorridente 😊 se hanno compreso tutte le istruzioni, o una faccina neutra 😐 se necesitano di ripetizione.

Modalità di valutazione
• Valutazione formativa: osservazione diretta dell'esecuzione corretta delle istruzioni.
• Valutazione sommativa: esercizio di abbinamento immagine–istruzione.
• Autovalutazione: griglia con emoji per riflettere sul proprio progresso.

Misure di supporto
• Ripetizione dell'attività in coppia (peer tutoring)
• Esercizi con applicazioni audio-visive (Quizlet, Wordwall)
• Portfolio individuale con schede visive
• Incoraggiamento verbale e feedback positivo costante

CG2 - EXPRIMAREA ȘI INTERACȚIUNEA ORALĂ ÎN SITUAȚII DIVERSE DE COMUNICARE

CS 2.3. Realizarea unei prezentări scurte, pe un subiect familiar, folosind informații simple și concise
- Prezentarea unei cărți sau a unui album preferat, pe baza unei scheme descriptive simple

Tema: *Il mio libro / album preferito*

Risorse:
• Immagini di copertine di libri/album
• Scheda con schema descrittivo
• Proiettore
• Carte con espressioni utili

Attività 1: „Che cosa ti piace?" – Brainstorming interattivo (10 min)
• L'insegnante mostra immagini di copertine di libri e album (musicali/foto).
• Gli studenti dicono, a turno, usando strutture modellate:
☞ *Mi piace il libro… / Mi piace l'album di…*
• Si annotano sulla lavagna parole chiave: *autore, titolo, genere, personaggi, canzoni, emozioni*.
• Si chiariscono i significati tramite immagini e traduzione contestuale.

Attività 2: „La mia scheda descrittiva" – Esercizio guidato (25 min)
• Gli studenti ricevono una scheda con rubriche semplici:
o Titolo
o Autore / Cantante
o Genere
o Personaggi / Canzoni
o Perché mi piace
• L'insegnante presenta un modello orale breve, ad esempio:
Il mio libro preferito è "Harry Potter". L'autore è J.K. Rowling. È un libro di fantasia. Il personaggio principale è Harry. Mi piace perché è magico e interessante.
• Gli studenti completano la scheda in coppia, discutendo del proprio libro/album preferito.
• Si fornisce supporto lessicale visivo (carte con parole e immagini).

Attività 3: „Presento la mia scelta!" – Mini-presentazioni orali (10 min)
• Ogni studente presenta oralmente (1–2 minuti) il libro o l'album scelto, seguendo la scheda completata.
• I compagni ascoltano e pongono una domanda semplice (es.: *Ti piace la musica pop? / Chi è il tuo personaggio preferito?*).
• L'insegnante offre feedback positivo e correzioni minime.
• Si conclude con un'autovalutazione semplice: *Oggi ho imparato a parlare di… È stato facile/difficile…*

ESTENSIONE (per una lezione futura)
• Creazione di una **scheda digitale illustrata** (con l'immagine della copertina e un breve testo in italiano).
• Organizzazione di una ***Mostra di libri e musica*** – esposizione in classe con mini-presentazioni.

CG3 - RECEPTAREA DE MESAJE SCRISE ÎN SITUAȚII DIVERSE DE COMUNICARE

CS 3.1. Identificarea informațiilor principale din texte scurte (afișe, pliante, panouri etc.), pe teme familiare, pe baza unor întrebări de sprijin

- Completarea unor grile / tabele de lectură cu informații punctuale

Tema: Andiamo al cinema

Gli studenti devono comprendere le informazioni principali di una **locandina** che annuncia un'attività di tempo libero per giovani — un'attività familiare e attraente per la loro età.

Contenuti

• Tipo di testo: locandina informativa
• Lessico: *giorni della settimana, tempo libero, cinema, amici, parco, gratis, ora, data*
• Strutture: *Quando? Dove? Che cosa? Quanto costa?*
• Funzioni comunicative: identificare e trasmettere le informazioni di base su un evento

Testo-supporto (autentico/semi-autentico) – Locandina in italiano:

🎬 **CINEMA ALL'APERTO – ESTATE 2025**
Venerdì 12 luglio, ore 21:00
📍 *Parco Comunale "La Pineta"*
🎞️ Film: *Luca* (Disney Pixar)
🎟️ Ingresso gratuito
🍿 Snack e bibite disponibili
Ti aspettiamo con gli amici!

Attività 1 – Brainstorming visivo (5-7 min)
L'insegnante mostra l'immagine di una locandina di film all'aperto e chiede:
• *Dove si può vedere un film?*
• *Che cosa si mangia al cinema?*
• *Ti piace guardare i film?*
Gli studenti rispondono brevemente in rumeno/italiano; l'insegnante annota le parole chiave sulla lavagna (*es.: cinema, film, amici, parco, estate, gratis, venerdì*).

Attività 2 – Completamento di una griglia di lettura (10-12 min)
Gli studenti leggono il manifesto e completano individualmente una tabella con informazioni precise:

DOMANDA	RISPOSTA
Che tipo di evento è?	……
Quando si svolge?	……
Dove si svolge?	……
Qual è il film?	……
Quanto costa l'ingresso?	……

Successivamente si verificano collettivamente le risposte, incoraggiando la corretta pronuncia.

Attività 3 – Mini-produzione guidata (10 min)
Gli studenti, in coppia, completano un mini-manifesto modello per un'attività preferita (es.: *concerto, partita di calcio, festa della scuola*), utilizzando le strutture del testo di supporto:
Modello:
🎉 **Evento: …**
📅 **Data: …**
📍 **Luogo: …**
🎟️ **Ingresso: …**
💬 **Invito: "Ti aspettiamo!"**
L'insegnante offre feedback positivo e corregge leggermente gli errori di forma.

FIȘĂ DE LECȚIE ADAPTATĂ – ELEV CU CES (ADHD)

1. Justificarea adaptării

Elevii cu ADHD prezintă dificultăți în:

- menținerea atenției pe termen lung;
- organizarea sarcinilor complexe;
- controlul impulsivității;
- gestionarea frustrării și a stimulilor multipli.

Prin urmare, lecția este adaptată pentru:

- **fragmentarea sarcinilor** în pași clari și scurți;
- **alternarea activităților** (vizual – oral – mișcare);
- **feedback imediat și pozitiv**;
- **reducerea textului și simplificarea instrucțiunilor**;
- **suport vizual** și **modele clare**.

2. Contenuti adattati

• Lessico ridotto a 6–8 parole chiave (*film, amici, gratis, parco, venerdì, luglio, ore 21*)
• Strutture semplici: *Quando? Dove? Che cosa?*
• Funzioni comunicative: comprensione di un messaggio scritto semplice su un evento familiare.

3. Attività 1 – Rispondi!

Leggi attentamente il manifesto e rispondi alle domande. Puoi barrare, sottolineare o colorare la risposta corretta. Usa emoji o stickers per segnare le tue risposte.

1. Che tipo di evento è?
a) una festa
b) un film 🎬
c) una partita di calcio
2. Quando si svolge l'evento?
a) lunedì
b) venerdì 📅
c) domenica
3. Dove si svolge l'evento?
a) a scuola
b) al parco 🌳
c) al museo
4. Quanto costa l'ingresso?
a) 10 euro
b) 5 euro
c) gratuito ☑

4. Attività 2 – Crea la tua mini-locandina!

Crea un manifesto semplice per un evento preferito. Completa gli spazi:

🎉 Evento: _____
📅 Data: _____
📍 Luogo: _____
🎟 Ingresso: _____
💬 Invito: Ti aspettiamo! 😊

5. Mi valuto! (Autovalutazione)

☑ Ho capito di cosa parla il manifesto.
☑ Posso dire la data e il luogo dell'evento.
☑ Ho completato il mio manifesto.
☑ Mi sono divertito/a durante l'attività. 😄

CG 4 - REDACTAREA DE MESAJE ȘI INTERACȚIUNEA SCRISĂ ÎN SITUAȚII DIVERSE DE COMUNICARE

CS 4.1. Utilizarea unor structuri date pentru a oferi informații personale în documente funcționale

- Completarea unui formular de înscriere la un club de activități culturale sau sportive/pentru participarea la un schimb școlar etc.

Tema: *Modulo di iscrizione*

Risorse:
• Scheda di lavoro (modello tipo)
• Modelli di moduli in italiano
• Proiettore / lavagna
• Immagini di club o attività scolastiche

Attività 1: „Chi sei tu?" – Gioco di identificazione (10 min)
• L'insegnante mostra alla lavagna un modello semplice di modulo con rubriche incomplete:
Nome, Cognome, Età, Paese, Lingua, Hobby…
• Gli studenti completano oralmente, a turno, rispondendo a domande semplici:
☞ *Come ti chiami?*, *Quanti anni hai?*, *Di dove sei?*
• L'insegnante annota le risposte corrette sulla lavagna e sottolinea le strutture di base.
• Si costruisce insieme un mini-glossario: *nome – prenume, cognome – nome di famiglia, età – vârstă, indirizzo – adresă, nazionalità – naționalitate*.

Attività 2: „Mi iscrivo al club!" – Esercizio guidato di scrittura (25 min)
• Ogni studente riceve una scheda di iscrizione a un club (sportivo, culturale, di lettura, di musica ecc.) scritta in italiano:
MODULO DI ISCRIZIONE
Nome: _____
Cognome: _____
Età: _____
Indirizzo: _____
Nazionalità: _____
Scuola: _____
Hobby / Interessi: _____
Firma: _____
• L'insegnante spiega ogni rubrica e fornisce un esempio completo sulla lavagna.
• Gli studenti completano il proprio modulo, con supporto lessicale (lista di parole e modelli).
• A coppie confrontano le risposte: *Io ho 15 anni. E tu? / Anche a te piace la musica?*

Attività 3: „Mi iscrivo a uno scambio scolastico!" – Simulazione pratica (15 min)
• L'insegnante mostra sullo schermo un nuovo tipo di modulo (es.: *Modulo di partecipazione allo scambio scolastico Italia–Romania*).
• Gli studenti, individualmente, compilano solo le rubriche essenziali și poi comunicano per iscritto alcuni dati al compagno:
☞ *Mi chiamo Ana Pop, ho 15 anni, vengo dalla Romania, frequento il liceo…*
• Breve correzione collettiva alla lavagna (errori frequenti nella scrittura di diacritici, articoli ecc.).
• Si conclude con un'autovalutazione semplice: *Oggi ho imparato a compilare un modulo in italiano. È stato facile / difficile perché…*

CG 5 - MEDIEREA LINGVISTICĂ ȘI CULTURALĂ, ÎN CONTEXTE PLURILINGVE ȘI PLURICULTURALE

CS 5.1. Identificarea sunetelor specifice limbii moderne studiate și diferențierea lor de cele din limba maternă

- Crearea unui mini-ghid ilustrat cu sunete-cheie din limba modernă studiată, explicate prin comparație cu limba maternă

Tema: *Suoni italiani – Guida illustrata dei suoni italiani*

DOCUMENTE SUPORT

1. **Fișă de lucru: „I suoni dell'italiano"** – tabel comparativ între sunete italiene și echivalentele lor românești:

Sunet italian	Exemplu	Traducere	Observație (diferență față de română)
gli	famiglia	familie	se pronunță moale, ca „li" în „milioane"
gn	signora	doamnă	se pronunță ca „ni" din „copilănie"
ce / ci	ciao, cinema	salut, cinema	„ce"/„ci" = „ce"/„ci" românesc, dar mai moale
ge / gi	gelato, giorno	înghețată, zi	pronunțat ca „ge"/„gi" în română, fără accent pe „e/i"
ch / gh	chiave, spaghetti	cheie, spaghete	„ch"/„gh" + e, i = sunet dur („k"/„g")
r	Roma	Roma	vibrată puternic, mai energic decât în română

2. **Fișă audio (profesor / aplicație):** exemple audio scurte cu pronunția fiecărui sunet.
3. **Model vizual:** un mini-ghid (exemplu) – format A4 cu imagini reprezentative (ex.: *famiglia*, *gelato*, *spaghetti*).
4. **Fișă digitală interactivă (opțional):** link la un exercițiu audio-tip „alege sunetul corect".

DOCUMENTI DI SUPPORTO

1. **Scheda di lavoro: „I suoni dell'italiano" –** tabella comparativa tra suoni italiani ed equivalenti romeni:

Suono italiano	Esempio	Traduzione	Osservazione (differenza rispetto al romeno)
gli	famiglia	familie	si pronuncia morbido, come "li" in "milioane"
gn	signora	doamnă	si pronuncia morbido "ni"
ce / ci	ciao, cinema	salut, cinema	"ce"/"ci" = "ce"/"ci" rumeno, ma più morbido
ge / gi	gelato, giorno	înghețată, zi	pronunciato come "ge"/"gi" in romeno, senza accento su "e/i"
ch / gh	chiave, spaghetti	cheie, spaghete	"ch"/"gh" + e, i = suono duro ("k"/"g")
r	Roma	Roma	vibrata forte, più energica rispetto al romeno

2. **Scheda audio (insegnante/applicazione):** brevi esempi audio con la pronuncia di ciascun suono.
3. **Modello visivo:** mini-guida (formato A4) con immagini rappresentative (es.: *famiglia, gelato, spaghetti*).
4. **Scheda digitale interattiva (opzionale):** link a un esercizio audio tipo *"scegli il suono corretto"*.

Attività 1: „Come si pronuncia?" – Osservo e indovino (10 min)
• L'insegnante scrive sulla lavagna parole italiane note: *pizza, Roma, gelato, ciao, spaghetti*.
• Gli studenti leggono ad alta voce come credono si pronunci.
• L'insegnante ripete correttamente, sottolineando le differenze fonetiche.
• Mini-discussione: *"Quali suoni ti sono sembrati diversi rispetto al rumeno?"*, *"Come si sente la lettera r in italiano?"*

Attività 2: „Ascolta e abbina!" – Esercizio guidato di ascolto e associazione (25 min)
• L'insegnante riproduce registrazioni audio con coppie di parole (es.: *gelato – ghiaccio, ciao – chiave*).
• Gli studenti associano le parole al suono corretto, completando la scheda *"I suoni dell'italiano"*.
• Si confronta la pronuncia italiana con quella rumena attraverso gesti (mano sulla gola per la vibrazione della *r*, movimento della lingua per *gli*).
• L'insegnante fornisce feedback immediato e modelli corretti di pronuncia.

Attività 3: „Il mio mini-guida illustrato" – Progetto creativo a gruppi (15 min)
• Gli studenti, in gruppi di 3–4, creano un mini-guida illustrata con 4–5 suoni italiani, seguendo il modello fornito.
• Per ogni suono: scrivono un esempio in italiano, la traduzione in rumeno e una breve spiegazione (in rumeno o italiano semplificato).
• Aggiungono un'immagine rappresentativa (es.: *famiglia, gelato, Roma*).
• Alla fine, ogni gruppo presenta un suono scelto e pronuncia correttamente la parola illustrativa.
Esempio di risultato:
Suono "gli" *– famiglia = familie → si pronuncia "fa-mi-lia" (morbido, senza "i" chiaro)*

CG5 - MEDIEREA LINGVISTICĂ ȘI CULTURALĂ, ÎN CONTEXTE PLURILINGVE ȘI PLURICULTURALE

CS 5.3. Participarea la activități de comunicare despre aspecte interculturale, obiceiuri, valori din propria cultură și din cultura asociată limbii moderne studiate

- Prezentarea, în paralel, a unor simboluri și sărbători similare din cultura limbii moderne studiate și din cultura limbii materne (ex.: Crăciunul)

https://www.canva.com/design/DAG2_FEkvAc/itWUbDbHNfZxiOCl9kA-JA/edit?utm_content=DAG2_FEkvAc&utm_campaign=designshare&utm_medium=link2&utm_source=sharebutton

Attività 1 – rompighiaccio

- Guardate la presentazione su Canva e identificate gli auguri di Natale in italiano.

(L'insegnante fa vedere agli alunni una presentazione su Canva in cui ci sono gli auguri di Natale in rumeno, italiano, francese, inglese, spagnolo e tedesco.)

- Identificate in che lingua sono gli altri auguri.

(Gli alunni sono invitati ad identificare tutte le lingue e dire "Buon Natale" anche in altre lingue che eventualmente conoscono.)

Attività 2 – introduzione

Ascoltate la canzone "A Natale puoi", poi leggete le parole in italiano e in rumeno, e identificate il messaggio di questa canzone di Natale.

(L'attività si farà in tre tempi: prima gli alunni ascolteranno la canzone senza vedere le parole scitte, poi ascolteranno la canzone leggendo anche le parole scritte e finalmente ascolteranno avendo sotto gli occhi le parole scritte in italano e in rumeno. Dopo ogni ascolto si discuterà. Alla fine, gli alunii potranno anche cantare con l'aiuto di una versione karaoke.)

Attività 3 – trasmissione delle nuove conoscenze

Identificate i simboli della festa in Italia e in Romania.
(L'insegnante mostrerà agli alunni un cartellone pieno di immagini con l'albero di Natale, le decorazioni, i regali, i piatti tradizionali e le usanze della Romania e dell'Italia. Gli alunni raggrupperanno quelle della Romania, quelle dell'Italia e quelle comuni.)

Attività 4 - trasmissione delle nuove conoscenze
Conosciamo tutte queste parole in italiano!
(L'insegnante presenterà agli alunni le parole del vocabolario di Natale in italiano.)

Le persone e i personaggi

Italiano	**Română**
Babbo Natale	Moș Crăciun
gli elfi	spiridușii
la Befana	bătrânica Befana (aduce cadouri la 6 ianuarie)
il bambino Gesù	Pruncul Isus
gli angeli	îngerii
i pastori	păstorii

I regali e le decorazioni

Italiano	**Română**
il regalo	cadoul
il pacco regalo	pachetul cadou
la carta da regalo	hârtia de împachetat
il fiocco	fundița
la stella	steaua
l'albero di Natale	bradul de Crăciun
le palline	globurile
le luci	luminile
il presepe	ieslea
la ghirlanda	ghirlanda
le candele	lumânările

I dolci e i cibi di Natale

Italiano	**Română**
il panettone	panettone (cozonac milanez)
il pandoro	pandoro (desert din Verona)
il torrone	nugatul
i biscotti di Natale	biscuiții de Crăciun
lo spumante	vinul spumant
il cioccolato caldo	ciocolata caldă
il pranzo di Natale	masa de Crăciun

Attività 5 – compito
Cercate su Internet la ricetta del pandoro o del panettone e presentatela in classe.

PROIECTE

1. **«*Scopriamo l'Italia*» -** La città ideale – descrizione di una città italiana.

LIVELLO: A1

Gli studenti saranno in grado di:
a. Comprendere e usare il vocabolario sui luoghi della città.
b. Descrivere luoghi con aggettivi semplici (grande, piccolo, bello…).
c. Usare correttamente **c'è / ci sono**.
d. Esprimere preferenze personali (**Mi piace / Non mi piace**).

CONTENUTI LINGUISTICI
- Vocabolario generale: città, scuola, parco, negozio, ospedale, biblioteca, stazione, case, autobus …
- Strutture:
  • C'è / Ci sono
  • È… / Sono…
  • Mi piace / Non mi piace
- l'indicativo presente
- Aggettivi base: grande, piccolo, moderno, tranquillo, pulito, rumoroso, bello…
- Colori, numeri, articoli determinativi e indeterminativi

DESCRIZIONE GENERALE DEL PROGETTO
Gli studenti immaginano e descrivono la loro città ideale, creando un poster con disegni e frasi semplici.

➢ Gli studenti rifletteranno sui motivi per cui alcune città non sono comode o piacevoli per vivere: traffico, rumore, inquinamento, mancanza di spazi verdi, ecc.
➢ Cercheranno modi per sostituire elementi negativi (strade sporche, luoghi pericolosi) con alternative più sane e utili (parchi, piste ciclabili, zone pedonali).
➢ **In piccoli gruppi**, con le informazioni fornite dall'insegnante e immagini di diversi luoghi della città come guida, prepareranno una mappa o un poster della città ideale.

TRASFERIMENTO
Essere capaci di descrivere un luogo reale o immaginario in modo semplice e di lavorare in gruppo per un compito comune.

MATERIALE NECESSARIO
- Cartelloni o fogli A3
- Pennarelli, matite colorate
- Immagini/flashcards dei luoghi della città
- Scheda con esempi di frasi modello (fornita dall'insegnante)

ATTIVITÀ DEGLI STUDENTI
1. Brainstorming su "La mia città: cosa mi piace e cosa non mi piace?"
2. Scelta in gruppo degli elementi essenziali per una città ideale.
3. Creazione della mappa/poster della città ideale (min. 6 luoghi).
4. Scrittura di almeno 6 frasi esempio:
   - Nella mia città ideale **c'è** un grande parco.
   - **Ci sono** molte piste ciclabili.
   - La città **è** tranquilla e pulita.
   - **Mi piace** la piazza con la fontana.
5. Presentazione orale davanti alla classe.

SUGGERIMENTI (domande guida)
▪ Com'è una città sana e piacevole?
▪ Che cos'è una città ideale?
▪ Che relazione esiste tra città e benessere delle persone?

▪ Quali sono le basi di una buona qualità della vita?
▪ Cosa deve esserci in ogni città?
▪ Qual è la differenza tra città reale e città ideale?
▪ Quanto è importante avere luoghi verdi e servizi per le persone?

RUOLO DELL'INSEGNANTE

- Attivare il lessico con giochi/flashcards
- Supportare i gruppi nella costruzione delle frasi
- Monitorare l'uso della lingua italiana
- Facilitare la valutazione corretta e positiva

2. «*Sfilata di moda per gli adolescenti*» - presentazione di abiti per varie occasioni

LIVELLO: A1

PREREQUISITI (lingua/contenuto)

- Vocabolario base: vestiti, colori, stagioni
- Articoli determinativi e indeterminativi
- Verbo **portare**, **indossare**, **essere** (presente)
- Aggettivi semplici (grande, piccolo, elegante, sportivo…)

DESCRIZIONE GENERALE DEL PROGETTO
Il compito finale sarà una **sfilata di moda** (poster / disegno con descrizione) con la presentazione di vari abiti per diverse occasioni.

➢ Gli studenti rifletteranno su come ci si veste nelle varie situazioni della vita quotidiana: a scuola, a una festa, in inverno, d'estate, per fare sport, ecc.
➢ Osserveranno le immagini fornite dall'insegnante e descriveranno i vestiti, confrontando ciò che usano loro nella realtà con ciò che si vede in passerella o in un catalogo.
➢ Cercheranno abbinamenti più adatti quando un abito non è corretto o funzionale.
➢ In piccoli gruppi, prepareranno un "look" completo per una specifica occasione e scriveranno piccole frasi per la presentazione.
➢ Alla fine, presenteranno gli abiti in una piccola sfilata in classe e sceglieranno il look più bello e originale.

OBIETTIVI DEL PROGETTO – CONTENUTI
a. Ricordare i nomi dei capi di abbigliamento e i colori.
b. Descrivere un vestito in modo semplice (capo + colore + aggettivo).
c. Scegliere l'abbigliamento corretto secondo l'occasione.

SUGGERIMENTI (domande guida)
▪ Che cosa indossi di solito a scuola?
▪ Cosa porti quando fa freddo?
▪ Che vestiti metti a una festa?
▪ Quali abiti sono comodi per fare sport?
▪ Come descrivere correttamente un look?
▪ Perché ci vestiamo in modo diverso secondo l'occasione?
▪ Che colori ti piacciono nei vestiti?

TRASFERIMENTO
➢ **Competenza:** Descrivere abiti e scegliere i vestiti adatti a varie situazioni; lavorare in gruppo per preparare una sfilata.
➢ **Terminologia specifica:** vestiti, scarpe, accessori, colori, occasioni (scuola, festa, sport, inverno/estate).

ATTIVITÀ E DINAMICHE DEGLI STUDENTI
Il rappresentante di ogni gruppo presenta il proprio modello o poster con gli abiti.

Fișă de autoevaluare

Proiectul „********”**
Numele elevului/elevei: _____
Grupa: _____
Rolul avut în echipă: _____

Bifează cu ✔ opțiunea care descrie cel mai bine experiența ta:

1. Participare și colaborare

Criteriu	Întotdeauna	Uneori	Niciodată
Am colaborat activ cu echipa mea.	☐	☐	☐
Am respectat ideile celorlalți.	☐	☐	☐
Mi-am îndeplinit sarcinile la timp.	☐	☐	☐
Am ajutat la rezolvarea conflictelor sau dificultăților.	☐	☐	☐

2. Dezvoltarea competențelor lingvistice

Criteriu	Da	Parțial	Nu
Mi-am exprimat interesele și preferințele în limba italiană.	☐	☐	☐
Am redactat texte scurte folosind conectori simpli.	☐	☐	☐
Am realizat o prezentare clară și concisă despre un subiect familiar.	☐	☐	☐
Mi-am îmbogățit vocabularul.	☐	☐	☐

3. Creativitate și gândire critică

Criteriu	Mult	Puțin	Foarte puțin
Am contribuit cu idei creative.	☐	☐	☐
Am îmbunătățit estetica și conținutul.	☐	☐	☐
Am reflectat asupra a ceea ce funcționează bine și ce se poate îmbunătăți.	☐	☐	☐

4. Utilizarea instrumentelor digitale
Ce instrumente digitale ai folosit în timpul proiectului? ☐ Word ☐ Canva ☐ Genially ☐ CapCut ☐ Movie Maker ☐ Altul: _____
Cum apreciezi utilizarea acestor instrumente? ☐ Excelent ☐ Bun ☐ Acceptabil ☐ Trebuie să îmbunătățesc

5. Reflecție finală
Ce mi-a plăcut cel mai mult la proiect:
Ce mi s-a părut cel mai dificil:
Un lucru pe care l-am învățat:
O propunere pentru îmbunătățirea proiectului în viitor:

Fișă de coevaluare între elevi

Proiectul „********”**
Numele evaluatorului/ei: _____
Numele colegului/colegei evaluat/e: _____
Rolul colegului/colegei: _____

Bifează cu ✔ opțiunea care descrie cel mai bine activitatea colegului/colegei:

Criteriu	Excelent (3 pct.)	Bun (2 pct.)	Trebuie îmbunătățit (1 pct.)
Participare activă	☐ Colaborează mereu cu entuziasm.	☐ Participă regulat.	☐ Participă puțin.
Responsabilitate	☐ Îndeplinește sarcinile punctualitate.	☐ Îndeplinește cerințele de bază.	☐ Uită de sarcini sau le predă târziu.
Comunicare și respect	☐ Ascultă și îi respectă pe toți.	☐ Uneori ascultă și respectă.	☐ Are dificultăți în colaborare.
Contribuții creative	☐ Oferă idei originale și utile.	☐ Oferă câteva idei.	☐ Nu oferă idei proprii.
Utilizarea instrumentelor digitale	☐ Folosește bine instrumentele.	☐ Folosește instrumentele cu ajutor.	☐ Are dificultăți tehnice.

Comentariu personal:

Ce apreciez cel mai mult la munca colegului/colegei:

O sugestie pentru îmbunătățire:

Scor total: _____ / 15 puncte

☐ Excelent (13–15 pct.) ☐ Bun (10–12 pct.) ☐ Satisfăcător (7–9 pct.) ☐ Trebuie îmbunătățit (sub 7 pct.)

Fișă de evaluare profesor

Proiectul „********”**

Grupa: _____

Criteriu	Excelent (10)	Bun (8)	Satisfăcător (6)	Insuficient (4 sau mai puțin)
Conținut	Foarte complet, variat și coerent	Coerent și adecvat	De bază și puțin dezvoltat	Confuz sau incomplet
Redactarea textelor	Clară, cu conectori simpli și fără greșeli	Clară, cu câteva greșeli minore	Ușor de înțeles, dar cu greșeli frecvente	Greu de înțeles

Exprimarea intereselor și preferințelor	Foarte clară și naturală	Adecvată	Limitată	Neclară sau absentă
Creativitate și gândire critică	Idei originale, umor și reflecție	Câteva idei creative	Puține idei noi	Fără creativitate
Estetică și design	Foarte atractiv și bine organizat	Plăcut și funcțional	De bază	Dezorganizat sau greu de citit
Munca în echipă	Colaborare excelentă între toți	Colaborare bună	Colaborare inegală	Muncă individuală sau dezorganizată
Utilizarea instrumentelor digitale	Utilizare eficientă și variată	Utilizare corectă	Utilizare limitată	Nu au fost utilizate corespunzător
Prezentarea orală	Clară, sigură și bine structurată	Adecvată	Neclară sau nesigură	Nu a fost prezentată corect
Punctualitate	A respectat toate termenele stabilite	A respectat majoritatea termenelor	A respectat parțial termenele	Nu a respectat termenele

Scor total: _____ / 90 puncte

Observații ale profesorului/profesoarei:

FIȘĂ DE EVALUARE

CG3 - RECEPTAREA DE MESAJE SCRISE ÎN SITUAȚII DIVERSE DE COMUNICARE

CS 3.1. Identificarea informațiilor principale din texte scurte (afișe, pliante, panouri etc.), pe teme familiare, pe baza unor întrebări de sprijin

- Completarea unor grile/ tabele de lectură cu informații punctuale

CG 4 - REDACTAREA DE MESAJE ȘI INTERACȚIUNEA SCRISĂ ÎN SITUAȚII DIVERSE DE COMUNICARE

CS 4.2. Redactarea unui mesaj personal (carte poștală, felicitare, mesaj text) pe teme familiare

- Redactarea unui mesaj scurt pentru a transmite o invitație, o mulțumire sau o informație personală

Tema: Andiamo al cinema

Elevii trebuie să înțeleagă informațiile principale dintr-un **afiș** care anunță o activitate de timp liber pentru tineri — o activitate familiară și atractivă pentru vârsta lor.

Conținuturi

- Tipul de text: afiș informativ;
- Lexic: *giorni della settimana, tempo libero, cinema, amici, parco, gratis, ora, data*;
- Structuri: *Quando? Dove? Che cosa? Quanto costa?*
- Funcții comunicative: identificarea și transmiterea informațiilor de bază despre un eveniment.

I. Guarda con attenzione la locandina e rispondi alle domande (45p):

	1. Quando è proiettato il film? 2. A che ora inizia la proiezione? 3. Dov'è il film? (Nome del cinema) 4. Che tipo di film è? (genere) 5. Quanto dura il film?

II. Scrivi una mail al tuo migliore amico/ alla tua migliore amica per invitalo/ invitarla a questo film. (20-30 parole) (45p)

10 p - oficiu

BAREM DE EVALUARE ȘI DE NOTARE

I. 5x9p = 45p

1. Il film è proiettato sabato, il 4 maggio./ Sabato, 4 maggio.
2. La proiezione inizia alle 18./ Alle 18/ Alle 6.
3. Il film è al cinema Rivoli./ Cinema Rivoli.
4. E una commedia./ Una commedia.
5. Il film dura un'ora e trentacinque minuti.

Se acceptă și răspunsurile scurte și se acordă același punctaj.

II. 5x9p = 45p

- Realizarea cerinței (poate scrie propoziții scurte și simple adecvate cerinței): 9p
- Coerență și coeziune (producția este în general clară și coerentă, în ciuda unor greșeli care mai pot apărea): 9p
- Adecvare sociolingvistică (producția este adecvată situației și destinatarului): 9p
- Lexic (poate folosi cuvinte elementare adaptate cerinței, în ciuda micilor greșeli de ortografie) : 9p
- Morfosintaxă (poate folosi forme gramaticale simple): 9p

Se pot acorda punctaje parțiale: 0 – 3 – 6 – 9

Se acordă **10p** din oficiu.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

A. Bibliografie de referință pentru activități tematice și de literatură-gramatică-vocabular

a. Gramatică practică și teoretică

Moroianu, Ionela. (2016). Gramatica limbii italiene. Teorie și exerciții. Editura Niculescu.
Ghiță, Daniela; Ciobanu, Florina. (2018). Limba italiană. Exerciții gramaticale și de vocabular – Nivel începător (A1–A2). Editura Didactică și Pedagogică.
Serianni, Luca. (2006). Grammatica italiana. Italiano comune e lingua letteraria. Editura UTET, Torino.
Trifone, Pietro; Palermo, Massimo. (2015). Grammatica italiana di base. Editura Zanichelli, Bologna.
Mezzadri, Marco. (2012). Grammatica pratica della lingua italiana. Editura Alma Edizioni, Firenze.
Nocchi, Susanna. (2014). Grammatica pratica della lingua italiana – Livello elementare A1–A2. Editura Alma Edizioni, Firenze.
Canepari, Luciano. (2005). Italiano standard e pronuncia italiana. Editura Zanichelli, Bologna.
Balboni, Paolo E. (2018). Le sfide di Babele. Insegnare le lingue nelle società complesse. Editura UTET Università, Torino.

b. Vocabular general și tematic

Moroianu, Ionela. (2017). Vocabularul limbii italiene. Tematic și explicativ. Editura Niculescu.
Ghiță, Daniela; Ciobanu, Florina. (2018). Limba italiană. Exerciții de vocabular – Nivel începător (A1–A2). Editura Didactică și Pedagogică.
Nocchi, Susanna. (2015). Vocabolario illustrato della lingua italiana – Livello elementare (A1–A2). Editura Alma Edizioni, Firenze.
Mezzadri, Marco. (2014). Vocabolario visuale della lingua italiana. Editura Alma Edizioni, Firenze.
Marcovecchio, Angela; Rossi, Giuliana. (2016). Parole per comunicare – Lessico e situazioni quotidiane. Editura Edilingua, Milano.
Sampieri, Roberta. (2013). Italiano per stranieri – Lessico di base con esercizi. Editura Guerra Edizioni, Perugia.
Giuliani, Raffaella; Giampieri, Patrizia. (2019). Parole italiane – Lessico tematico per livelli A1–B1. Editura Hoepli, Milano.
Mezzadri, Marco. (2010). In bocca al lupo! Dizionario di base italiano per stranieri. Editura Guerra Edizioni, Perugia.

B. Resurse digitale

a. Resurse multimedia pentru comunicare și cultură

- YouTube EDU – videoclipuri educaționale
- amara.org – creare de subtitrări educaționale
- https://www.raicultura.it/linguaitaliana
- https://italiana.esteri.it
- https://www.bbc.co.uk/languages/italian
- https://www.loescher.it
- https://www.alma.tv
- https://www.wordreference.com/it/
- https://www.duolingo.com/course/it/en/Learn-Italian
- https://quizlet.com/
- https://iicbucarest.esteri.it/
- https://museivaticani.va/.../tour-virtuali-elenco.html
- https://www.raiplayradio.it/
- https://www.letteraturaitalia.it/

b. Platforme și instrumente digitale pentru practică

- **Nearpod-** https://nearpod.com/
- **Teachflix-**https://teachflix.org/- **colecție gratuită de clipuri video**
- **Edpuzzle-** https://edpuzzle.com/
- **Quizlet** – quizlet.com – fișe de vocabular tematice
- **Wordwall**- https://wordwall.net/
- **Kahoot-** https://kahoot.com/
- **Capcut-** aplicație editare video
- **Hemingway** - https://hemingwayapp.com/- aplicație editare text
- **Pexels** - https://www.pexels.com- fotografii gratuite
- **Canva / Genially / Padlet** – pentru crearea de materiale vizuale interactive
- **Microsoft Teams for Education** – pentru proiecte video și activități colaborative
- **Alma Edizioni** – Piattaforma ALMADigital. https://digital.almabooks.com
- **Loescher Editore** – i-d-e-e (Imparare Divertendosi Educare Esplorare). https://www.i-d-e-e.it
- **Rizzoli Education** – HUB Scuola. https://www.hubscuola.it
- **Edilingua** – Piattaforma i-d-e-e per studenti. https://www.edilingua.it
- **LearningApps** – Activități interactive pentru vocabular și gramatică. https://learningapps.org
- **Quizizz** – Testare și exersare prin jocuri. https://quizizz.com
- **Blooket** – Activități tematice de vocabular. https://www.blooket.com
- **Forvo** – Pronunție italiană nativă. https://forvo.com/languages/it/
- **LyricsTraining** – Învățarea limbii italiene prin cântece. https://lyricstraining.com/it

Anexa 5 – Limba portugheză

SUGESTII METODOLOGICE

Teme recomandate

- Universul personal: însușiri fizice și morale, senzații fizice, emoții, preferințe, naționalități, familie, școală, orar, activități școlare, camera personală, obiecte personale, animale de companie.
- Rutina cotidiană: activități curente, formule de salut, momente și părți ale zilei, zilele săptămânii, lunile anului, anotimpurile, ora, data (numerele), starea vremii (formule elementare).
- Domenii de interes pentru adolescenți: timp liber, sporturi, activității culturale / de divertisment, personaje din literatura specifică adolescenței, cinema, muzică, cumpărături, media, rețele sociale, profesii.
- Elemente de cultură şi civilizație lusofonă: sărbători, obiceiuri, simboluri și personalități din lumea lusofonă (Portugalia și Țările Lusofone).

Teme de proiecte colaborative

- «Vamos apresentar-nos!» – revistă școlară pe teme din universul adolescenților.
- «A minha árvore genealógica» – realizare de afişe.
- «A minha casa ideal» – machetă digitală.
- «Uma carta para o futuro» – scrisoare către sine peste cinci ani.

- «Vamos descobrir Portugal e o mundo lusófono» – blog cultural cu articole scurte.
- «A minha cidade em postais» – expoziție de vederi, fotografii sau imagini digitale
- «A nossa escola» – tur ghidat video / afiș digital.

- «Entrevista imaginária» – interviu imaginar cu o personalitate lusofonă (artist, sportiv, scriitor, actor).
- «Saber e ganhar» – chestionar pentru o competiție de cultură generală.
- «Desfile de moda juvenil» – prezentare de ținute și vocabular vestimentar.

Gramatică funcțională (acte de vorbire/ funcții ale limbii, inclusiv convenții socioculturale) și elemente de construcție a comunicării:

A saluta (formule elementare de salut și de politețe)
- alfabetul, reguli fonetice și fonologice de bază
- formule de salut adaptate contextului (formal / informal): olá, bom dia, boa tarde, boa noite, adeus, até logo, até amanhã, tudo bem?, como está(s)?, bem, obrigado/a, muito bem, mais ou menos.

A se prezenta / a prezenta pe cineva
- verbos ser, chamar-se, ter;
- pronomes pessoais sujeito;
- formas de tratamento: tu, você, o senhor, a senhora, o Dr. / a Dra., o Doutor / a Doutora etc.

A relata la prezent
- verbos regulares no presente do indicativo;
- verbos irregulares frequentes: *ser, estar, ter, ir, fazer, pôr, vir, querer, ler, dizer, trazer, dar etc.*;
- frases afirmativas, negativas e interrogativas;
- advérbios de frequência (*sempre, nunca, às vezes, todos os dias*);
- conjugações perifrásticas: *estar a + infinitivo*, *ir + infinitivo*, *ter de + infinitivo*, *começar a + infinitivo*;
- uso de conectores lógicos típicos da narração: *primeiro, depois, em seguida*;
- advérbios para localização temporal: *agora, já, hoje, logo, depois, tarde, cedo, enquanto.*

A descrie simplu un obiect / o persoană
- diferențierea substantivelor și a adjectivelor în funcție de gen și număr;
- adjective calificative (culoare, formă, caracter);
- adjectivul pronominal demonstrativ (este, esse, aquele);
- adjectivul pronominal posesiv
- verbele ser / estar + adjectiv
- adjective opuse (ex: bonito-feio, grande-pequeno etc.)

A solicita şi a oferi informaţii uzuale de ordin personal
- pronume interogative (como, onde, de onde, quem, quantos, qual, que etc.);
- verbele chamar-se, morar, viver, ser, falar etc.;
- prepozițiile De/Em + articolul hotărât și nehotărât
- folosirea structurilor de solicitare şi oferire de informaţii de ordin personal:

- Como te chamas? – Chamo-me Laura.
- Onde vives? – Vivo em Lisboa.
- De onde és? – Sou do Porto.
- Que línguas falas? – Falo romeno, inglês e português.

A identifica un obiect
- articolele hotărâte şi nehotărâte
- pronumele demonstrative (isto, isso, aquilo);
- verbele ser și estar;
- forma unipersonală a verbului haver (há)
- structuri interogative pentru identificare: o que / de quem / qual

- O que é isto aqui? – Isso aí é um livro.
- De quem é esta mochila aquí? - Essa mochila aí é minha.
- Qual é o teu caderno?

A localiza obiecte și persoane în spațiu

- prepoziţii şi locuțiuni prepoziționale de loc: entre, diante de, atrás de, em cima de, debaixo de, perto de, longe de, dentro de;
- adverbe frecvente pentru localizarea spațială: dentro, fora, em baixo, em cima, à frente, atrás, longe, perto;
- verbele ser / estar / haver
- adjectivele demonstrative

A (se) orienta

- expresii şi verbe pentru orientare (seguir, virar, passar, atravessar, ir sempre em frente);
- adverbe de loc (aqui, aí, alí, em frente, ao lado);
- imperativul afirmativ al persoanelor tu și você:

- Segue sempre em frente e vira à direita. / Atravessa a rua.
- Siga sempre em frente e vire à direita. / Atravesse a rua.

A da / a urma instrucţiuni

- imperativul afirmativ (tu, você, vocês)
- recunoaşterea şi folosirea verbelor frecvente pentru a da/ a oferi instrucţiuni în universul şcolar: ouvir, ler, escrever, abrir, fechar, repetir, trabalhar:

- Ouve e repete / Escreve o teu nome / Repete o teu apelido / Abre o livro na página 10 / Fecha a porta, por favor.

- forme de politeţe: por favor, obrigado/a
- interacțiuni uzuale pentru orientarea în spațiu:

- Como se vai para …? / Onde fica(m) …?
- Siga em frente, vire na primeira / segunda / terceira rua à direita / à esquerda.

A exprima preferinţe

- verbele gostar, adorar, preferir, interessar-se por;
- gostar de + sustantivo/ infinitivo, structuri comparative (gosto mais de chá / prefiro chá a café);
- utilizarea adjectivului posesiv: O meu cantor preferido;
- utilizarea pronumelor complemente
- fraza exclamativă: Que + adjetivo!, Tão/Tanto

Que bebé tão bonito!
Ele fala tão depressa!
Ele fuma tanto!
Há tanta gente lá fora!

A felicita / a invita / a mulțumi / a cere scuze

- verbele convidar, agradecer, pedir desculpas;
- expresii pentru a felicita: Feliz aniversário!, Muitos parabéns!, Boas festas!; Feliz Natal! Etc.
- utilizarea imperativului afirmativ și negativ (tu, você, vocês)
- forme frecvente în comunicare
- expresii de invitație (querer + infinitivo, convido-te para / a)
- obrigado/a por + substantivo / infinitivo.

RESURSE EDUCAȚIONALE
Următoarele propuneri constituie exemple orientative de proiectare a unor sarcini de lucru specifice predării-învățării limbii portugheze ca limbă străină:

Exemple de activități de învățare

Activitățile propuse reprezintă sugestii de desfășurare a anumitor activități corelate cu competențele specifice. Cadrul didactic are posibilitatea de a utiliza suporturile propuse în contexte de învățare diferite, în funcție de particularitățile colectivului de elevi.

CS 1.3. Urmărirea de instrucțiuni simple de orientare, în contexte simple și familiare

- Indicarea unui traseu pe un plan al orașului / pe o hartă
- Mimarea unei acțiuni, în funcție de instrucțiuni
- Participarea la jocuri de tipul „Caută obiectul”, pe baza unor instrucțiuni clare de orientare
- Reperarea unor puncte de interes/obiective pe o hartă, pe baza unor indicații precise

Atividade 1 – „Quem é? O que faz?”
Tipo: Atividade tradicional (compreensão oral guiada)
Descrição: O professor reproduz uma gravação curta em que três pessoas descrevem o seu dia (*A Ana acorda às sete, toma o pequeno-almoço e vai para a escola.*).
Os alunos recebem uma ficha com imagens de várias ações e pessoas. Devem numerar as imagens de acordo com a ordem das ações ouvidas.
Depois confirmam em grande grupo.
Recursos: gravação áudio, colunas, fichas ilustradas, manual.
Avaliação: correspondência correta entre som e imagem; participação ativa.

Atividade 2 – „Vídeo interativo no Edpuzzle: O meu dia”
Tipo: Atividade com recurso digital
Descrição: Os alunos assistem a um vídeo no **Edpuzzle** intitulado *O meu dia em Lisboa*, com perguntas de escolha múltipla incorporadas.
Devem selecionar as ações ou objetos mencionados (*levantar-se, escovar os dentes, mochila, autocarro*).
No final, comparam as respostas e discutem hábitos semelhantes.
Recursos digitais: Edpuzzle (https://edpuzzle.com), auscultadores, projetor, telemóveis.
Avaliação: número de respostas corretas + discussão oral final.

Atividade Remedial – „Desenho auditivo”
Descrição: O professor descreve oralmente uma cena simples (*No quarto há uma cama, uma cadeira e uma mochila azul.*).
Os alunos desenham rapidamente o que ouvem.
Depois comparam os desenhos e repetem oralmente as palavras-chave.
Recursos: folhas brancas, lápis de cor, gravação lenta do texto.
Avaliação: compreensão global da mensagem + esforço e envolvimento.

Atividade adaptada CES (ADHD) – “Missão: Ouve e Move-te!”
Tipo de CES: Défice de atenção e hiperatividade (ADHD)
Adaptações:

- A aula é estruturada em sequências curtas (3 minutos áudio + 1 minuto movimento);
- Após ouvir o áudio, o aluno deve **executar uma ação física** relacionada (ex.: levantar-se, apontar o objeto correto na sala, mostrar uma imagem correspondente);
- O professor usa reforço positivo constante e pistas visuais (cartões coloridos com ícones das ações);
- Evita longos períodos de escuta passiva, alternando movimento e compreensão auditiva.
  Recursos: cartões ilustrados, colunas, quadro interativo.
  Avaliação: capacidade de reação correta + atenção mantida ao longo da atividade.

CS 2.3. Realizarea unei prezentări scurte, pe un subiect familiar, folosind informații simple și concise

- Prezentarea orală a unui proiect grafic simplu (de tipul „Arborele genealogic”)
- Prezentarea unei cărți sau a unui album preferat, pe baza unei scheme descriptive simple
- Prezentarea de tip „trei lucruri” (trei idei despre un subiect cunoscut)

Atividade 1 – „Eco falado”
Tipo: Atividade tradicional (oral, com repetição e ritmo)
Descrição: O professor lê frases curtas com diferentes intenções (*Chamo-me João.* / *És de Lisboa?* / *Gosto muito de música!*).
Os alunos repetem em coro, imitando a entoação e o ritmo.
Depois, trabalham em pares: um lê e o outro faz o “eco”, repetindo com a mesma entoação.
Por fim, alguns voluntários reproduzem em frente à turma.
Recursos: manual, lista de frases modelo, gravador (para ouvir e comparar).
Avaliação: correção fonética e entoacional; esforço individual.

Atividade 2 – „Pronúncia com IA – Read Along”
Tipo: Atividade com recurso digital
Descrição: Os alunos utilizam a aplicação gratuita **Read Along** (da Google), que permite ouvir e repetir frases curtas em português europeu.
A aplicação assinala graficamente a pronúncia correta e dá feedback instantâneo.
No final, os alunos partilham uma frase gravada de que mais gostaram.
Recursos digitais: aplicação Read Along (Android), auscultadores, telemóveis.
Avaliação: progresso individual e precisão fonética.

Atividade Remedial –„Diz devagar, pensa devagar”
Descrição:
O professor projeta um pequeno texto com pausas marcadas (*[pausa]*).
Os alunos lêem lentamente, respeitando os sinais e repetem com o professor.
São incentivados a sublinhar as sílabas tónicas e a marcar a cadência da frase.
Recursos: texto curto impresso, lápis de cor, gravação áudio lenta.
Avaliação: clareza, ritmo e entoação corretos.

Atividade adaptada CES (ADHD) – „Ritmo da fala”
Tipo de CES: Défice de atenção e hiperatividade (ADHD)
Adaptações:

- Frases curtas e ritmo controlado (máx. 5 segundos cada);
- Utilização de **batidas com as mãos ou instrumentos simples** (como palmas ou tambores suaves) para marcar a entoação;
- Feedback imediato do professor (*Perfeito!*, *Tenta outra vez!*);
- Intervalos frequentes e reforço positivo constante.
  Recursos: tambor pequeno, palmas, quadro interativo, microfone.
  Avaliação: atenção mantida + melhoria da entoação e ritmo natural.

CS 3.4. Identificarea sensului global al unor texte multimodale simple și scurte (bandă desenată, roman grafic)

- Asocierea titlului / temei cu un text multimodal simplu
- Identificarea valorii de adevăr a unor enunțuri dintr-un tabel / dintr-o listă
- Selectarea răspunsului corect dintr-o listă (alegere dual/ multiplă)
- Oferirea de răspunsuri punctuale la întrebări simple (Cine? Când? Unde? etc.)

Atividade 1 –„Lê e reage!”

Tipo: Atividade tradicional (compreensão escrita e interpretação rápida)
Descrição: O professor distribui um conjunto de mensagens autênticas: *Aviso: A biblioteca está fechada hoje.* / *Não te esqueças do teste amanhã!* / *Vemo-nos às 10h?*.
Os alunos lêem e associam cada mensagem a uma situação (escola, casa, rua, transportes).
Depois, explicam oralmente o que devem fazer em cada caso.
Recursos: cartões com mensagens impressas, imagens ilustrativas.
Avaliação: identificação correta do contexto e reação adequada à mensagem.

Atividade 2 – „Mensagens digitais interativas”

Tipo: Atividade com recurso digital
Descrição: O professor cria um exercício no **Google Forms** com capturas de ecrã de mensagens reais (e-mails, notificações, SMS).
Os alunos leem cada mensagem e escolhem a resposta correta de múltipla escolha (ex.: *O que deve fazer o destinatário?*).
No final, recebem feedback automático.
Recursos digitais: Google Forms, projetor, telemóveis / computadores.
Avaliação: número de respostas corretas e rapidez na leitura.

Atividade Remedial – „Completa o bilhete”
Descrição:
O professor fornece bilhetes incompletos:

- *Hoje não há aula de português _____ o professor está doente.*
- *_____ :Hoje não há aula de português.*
- *Hoje não há aula de português por causa da _____.*

Os alunos completam as frases com palavras dadas (*porque, aviso, reunião*).
Depois, leem os bilhetes em voz alta e explicam o seu significado.
Recursos: fichas impressas, quadro, lista de palavras.
Avaliação: completamento correto e compreensão global da mensagem.

Atividade adaptada CES (ADHD) – „Mensagens em movimento”

Tipo de CES: Défice de atenção e hiperatividade (ADHD)
Adaptações:

- Mensagens curtas, coloridas, apresentadas em cartões ou ecrã interativo;
- O aluno lê uma mensagem e **executa fisicamente** a ação indicada (*Levanta-te!*, *Abre a janela!*, *Sorri!*);
- Instruções curtas, alternando leitura e movimento;
- Reforço positivo imediato (*Muito bem!*, *Excelente!*).
  Recursos: cartões coloridos, ecrã interativo, música leve de fundo.
  Avaliação: compreensão correta e atenção mantida durante a leitura.

CS 4.3. Redactarea unor texte scurte, folosind conectori simpli, pe teme din universul apropiat (descrierea unei persoane, familia, locuința, rutina zilnică)

- Reconstruirea ordinii logice a unui text (Puzzle de propoziții)
- Completarea unui paragraf lacunar, folosind expresii și conectori simpli
- Realizarea unei descrieri pe baza unei imagini date
- Redactarea unui text scurt despre rutina zilnică, folosind conectori temporali simpli

Atividade 1 – „Descreve o teu colega”

Tipo: Atividade tradicional (produção escrita guiada)
Descrição: O professor recorda o uso dos verbos *ser* e *ter* e apresenta exemplos no quadro:
O João é alto e simpático. Tem cabelo castanho e olhos verdes.
Os alunos escrevem uma breve descrição do colega do lado, sem revelar o nome.
Depois, alguns textos são lidos em voz alta e os colegas tentam adivinhar quem é a pessoa descrita.
Recursos: manual, fichas, quadro.
Avalia

ção: correção gramatical, variedade lexical e clareza textual.

Atividade 2 – „Avatar digital no Canva”

Tipo: Atividade com recurso digital
Descrição: Cada aluno cria um avatar no **Canva** e escreve uma descrição curta (5–6 frases) sobre a sua personagem. Os produtos finais são apresentados oralmente e publicados num mural digital da turma.
Recursos digitais: Canva (https://www.canva.com), projetor, telemóveis / computadores.
Avaliação: coerência entre imagem e texto, correção linguística e criatividade.

Atividade Remedial – „Completa a descrição”

Descrição:O professor fornece um texto com lacunas:
A Maria é _____ e tem cabelo _____. Os seus olhos são _____.
Os alunos completam as lacunas com palavras dadas (adjetivos e cores).
Depois, leem o texto em pares e sublinham os adjetivos.
Recursos: fichas de trabalho, lápis de cor, lista de vocabulário.
Avaliação: preenchimento correto e utilização adequada dos adjetivos.

Atividade adaptada CES (ADHD) – „Descrições com movimento”

Tipo de CES: Défice de atenção e hiperatividade (ADHD)
Adaptações:

- Atividade dividida em microetapas (1: observar, 2: escrever, 3: dramatizar);
- O aluno observa uma imagem e escreve **uma frase de cada vez**;
- Entre frases, executa uma pequena ação física (levantar um cartão, mostrar a cor, apontar o objeto);
- Reforço positivo constante e estímulos visuais fortes (imagens coloridas, pictogramas).
  Recursos: imagens grandes, cartões coloridos, fichas curtas.
  Avaliação: clareza das frases e envolvimento ativo.

CS 5.2. Transferul în scris de informații simple între limba modernă studiată și limba maternă, cu sprijin vizual și /sau bazându-se pe un fond lexical comun

- Completarea de formulare simple cu sprijin vizual și /sau bazându-se pe un fond lexical comun (de tipul: elevul declară pierderea unui bagaj)
- Redactarea unui mesaj simplu în limba modernă studiată, pornind de la un text-model dat în limba maternă, cu sprijin vizual
- Traducerea în limba modernă studiată a cuvintelor foarte asemănătoare din limba maternă cu scopul îmbogățirii vocabularului (de tipul: completarea unor jocuri de cuvinte tip rebus)

Atividade 1 – „Cartaz bilingue”

Tipo: Atividade tradicional (de mediação linguística e cultural)
Descrição: Os alunos, em pares, escolhem um tema prático da escola (*Regras da biblioteca*, *Horário da cantina*, *Cuidados com o ambiente*) e elaboram um **cartaz bilingue** (romeno-português).
Discutem a melhor tradução das palavras-chave e escolhem ícones ou símbolos que ajudem à compreensão universal.
Os cartazes são afixados nos corredores da escola.
Recursos: cartolina, marcadores, dicionário bilingue, imagens impressas.
Avaliação: clareza da mensagem, correção linguística e adequação cultural.

Atividade 2 –„Infográfico digital: A escola em duas línguas”

Tipo: Atividade com recurso digital.
Descrição: O professor propõe criar um **infográfico digital** no **Canva** ou **Genially** com o tema *A nossa escola em português e romeno*.

Cada grupo insere fotografias reais da escola e legendas bilingues (ex.: *Biblioteca – Biblioteca / Biblioteca escolar*).
No final, os trabalhos são apresentados oralmente e partilhados num Padlet coletivo.
Recursos digitais: Canva (https://www.canva.com), Genially (https://www.genial.ly), Padlet, projetor, telemóveis / computadores.
Avaliação: correção linguística, qualidade visual e colaboração.

Atividade Remedial –„Dicionário visual pessoal"
Descrição: Cada aluno recebe uma ficha com imagens e escreve em baixo as palavras correspondentes em português e em romeno.
Depois, colore o campo da língua portuguesa e repete oralmente as palavras com o professor.
Este "mini-dicionário visual" é completado progressivamente ao longo do ano letivo.
Recursos: fichas ilustradas, lápis de cor, dicionário bilingue.
Avaliação: correspondência correta e participação ativa.

Atividade adaptada CES (ADHD) – "Cartaz com ícones"

Tipo de CES: Défice de atenção e hiperatividade (ADHD)
Adaptações:

- Tarefas curtas e segmentadas (desenhar, colar, escrever 1–2 palavras de cada vez);
- Uso de suportes visuais fortes (pictogramas, cores contrastantes);
- Trabalho em pares estáveis para garantir apoio e ritmo constante;
- Reforço positivo imediato (*Excelente escolha!*, *Bom trabalho!*);
- Alternância entre momentos de movimento (ir colar o cartaz, levantar imagens) e foco.
  Recursos: cartazes, imagens grandes, marcadores coloridos, dicionário ilustrado.
  Avaliação: envolvimento constante, esforço e clareza visual do produto final.

EXEMPLOS DE PROJETOS

Projeto TC – „A minha escola em duas línguas"

Duração: 3 semanas (6 horas presenciais + trabalho de casa)

Contexto:
O projeto insere-se no domínio da mediação linguística e cultural, promovendo a comparação entre o português e o romeno no contexto escolar.

Com este projeto pretende-se que os alunos:
- transfiram informação simples entre as duas línguas;

- valorizem o plurilinguismo e a diversidade cultural da escola;

- utilizem ferramentas digitais para a criação de materiais bilingues informativos;

- desenvolvam o trabalho colaborativo e a sua autonomia.

Etapas de trabalho:

1. **Exploração inicial:** Observação de espaços da escola e recolha de vocabulário essencial (biblioteca, ginásio, sala de aula, pátio, refeitório).
2. **Pesquisa lexical:** Criação, em pequenos grupos, de listas bilingues (romeno-português) com apoio do dicionário e do professor.
3. **Produção do material:** Elaboração de cartazes ou infográficos bilingues com legendas, ícones e frases curtas explicativas.

4. **Edição digital:** Criação, em **Canva** ou **Genially**, de um infográfico intitulado *"A nossa escola em português e romeno"*.
5. **Apresentação pública:** Exposição no átrio da escola e partilha num **Padlet** da turma.

Produto final: Exposição física e digital intitulada *"A minha escola em duas línguas"*.

Recursos:
Canva / Genially / Padlet, telemóveis, fotografias reais da escola, dicionário bilingue, computador e projetor.

Avaliação:
Rubrica de grupo (0–10 pontos) com critérios:

- Correção linguística;
- Clareza da informação;
- Qualidade estética e visual;
- Colaboração e cumprimento das tarefas.

Projeto CS – "Tradições lusófonas: um mapa cultural interativo"

Duração: 4 semanas (8 horas presenciais + pesquisa em casa)

Contexto:
Projeto interdisciplinar desenvolvido no domínio da **mediação cultural**, integrando língua, geografia e cultura dos países lusófonos.

Com este projeto pretende-se que os alunos:
- desenvolvam competências interculturais e de pesquisa autónoma;
- recolham, organizem e apresentem informação cultural em português;
- promovam a comunicação oral e escrita em situações reais;
- utilizem ferramentas digitais colaborativas para criar um produto multimodal.

Etapas de trabalho:

1. **Introdução:** O professor apresenta os países lusófonos com recurso ao **Google Earth** e vídeos curtos do **YouTube EDU**.
2. **Distribuição de tarefas:** Cada grupo escolhe um país (Portugal, Brasil, Angola, Moçambique, Cabo Verde, Guiné-Bissau, São Tomé e Príncipe, Timor-Leste).
3. **Pesquisa orientada:** Recolha de informações sobre uma tradição específica (festas populares, culinária, música, arte).
4. **Criação de conteúdos:** Produção de textos curtos e legendas bilingues (português-romeno), acompanhados de imagens e vídeos.
5. **Apresentação digital:** Montagem de um **mapa cultural interativo no Padlet** – cada país é representado por uma publicação multimodal.
6. **Partilha e discussão:** Os grupos apresentam oralmente os seus países e refletem sobre semelhanças e diferenças culturais.

Produto final: Mapa cultural interativo *"Tradições lusófonas"*, publicado no Padlet da turma e apresentado oralmente.

Recursos:
Padlet, Canva, YouTube EDU, Pexels (para imagens livres), dicionário bilingue, computador, projetor, auscultadores.

Avaliação:
Rubrica de grupo (0–10 pontos) com critérios:

- Conteúdo cultural e relevância da informação;
- Correção linguística;
- Criatividade e qualidade multimodal;
- Colaboração e empenho no trabalho de equipa.

Ficha de autoavaliação

Projeto „Vamos apresentar-nos!"

Nome do aluno / da aluna: _____
Grupo: _____
Função desempenhada na equipa: ☐ Editor ☐ Repórter ☐ Fotógrafo ☐ Designer ☐ Revisor ☐ Coordenador

Assinala com ✓ a opção que melhor descreve a tua experiência:

1. Participação e colaboração

Critério	Sempre	Às vezes	Nunca
Colaborei ativamente com a minha equipa.	☐	☐	☐
Respeitei as ideias dos colegas.	☐	☐	☐
Cumpri as minhas tarefas dentro do prazo.	☐	☐	☐
Ajudei a resolver conflitos ou dificuldades.	☐	☐	☐

2. Desenvolvimento das competências linguísticas

Critério	Sim	Parcialmente	Não
Exprimi os meus gostos e preferências do quotidiano em língua portuguesa.	☐	☐	☐
Escrevi textos curtos utilizando conectores simples.	☐	☐	☐
Realizei uma apresentação clara e concisa sobre um tema familiar.	☐	☐	☐
Enriquecei o meu vocabulário sobre alimentos, rotina diária e atividades escolares.	☐	☐	☐

3. Criatividade e pensamento crítico

Critério	Muito	Pouco	Muito pouco
Contribuí com ideias criativas para o projeto.	☐	☐	☐
Melhorei o aspeto estético e o conteúdo.	☐	☐	☐
Refleti sobre o que funcionou bem e o que pode ser melhorado.	☐	☐	☐

4. Utilização de ferramentas digitais

Que ferramentas digitais utilizaste durante o projeto?
☐ Word ☐ Canva ☐ Genially ☐ CapCut ☐ Movie Maker ☐ Outra: _____
Como avalias a utilização destas ferramentas?
☐ Excelente ☐ Boa ☐ Aceitável ☐ Preciso de melhorar

5. Reflexão final

O que mais gostei no projeto: _____
O que achei mais difícil: _____
Uma coisa que aprendi: _____
Uma proposta para melhorar o projeto no futuro: _____

Ficha de coavaliação entre alunos

Projeto „Vamos apresentar-nos!”

Nome do avaliador / da avaliadora: _____
Nome do colega avaliado / da colega avaliada: _____
Função do colega: ☐ Editor ☐ Repórter ☐ Fotógrafo ☐ Designer ☐ Revisor ☐ Coordenador

Assinala com ✓ a opção que melhor descreve o desempenho do teu colega:

Critério	Excelente (3 pts)	Bom (2 pts)	Precisa de melhorar (1 pt)
Participação ativa	☐ Colabora sempre com entusiasmo.	☐ Participa regularmente.	☐ Participa pouco.
Responsabilidade	☐ Cumpre as tarefas com pontualidade.	☐ Cumpre o essencial.	☐ Esquece-se das tarefas ou entrega tarde.
Comunicação e respeito	☐ Ouve e respeita todos.	☐ Às vezes ouve e respeita.	☐ Tem dificuldade em colaborar.
Contribuições criativas	☐ Dá ideias originais e úteis.	☐ Dá algumas ideias.	☐ Não apresenta ideias próprias.
Utilização de ferramentas digitais	☐ Utiliza bem as ferramentas.	☐ Utiliza com ajuda.	☐ Tem dificuldades técnicas.

Comentário pessoal:
O que mais aprecio no trabalho do meu colega: _____
Uma sugestão de melhoria: _____

Pontuação total: _____ / 15 pontos
☐ Excelente (13–15 pts) ☐ Bom (10–12 pts) ☐ Satisfatório (7–9 pts) ☐ Precisa de melhorar (menos de 7 pts)

Ficha de avaliação do professor

Projeto „Vamos apresentar-nos!”

Grupo: _____

Critério	Excelente (10)	Bom (8)	Satisfatório (6)	Insuficiente (4 ou menos)
Conteúdo do projeto	Muito completo, variado e coerente	Coerente e adequado	Básico e pouco desenvolvido	Confuso ou incompleto
Redação dos textos	Clara, com conectores simples e sem erros	Clara, com alguns erros ligeiros	Compreensível, mas com erros frequentes	Difícil de compreender

Critério	Excelente (10)	Bom (8)	Satisfatório (6)	Insuficiente (4 ou menos)
Expressão de interesses e preferências	Muito clara e natural	Adequada	Limitada	Pouco clara ou ausente
Criatividade e pensamento crítico	Ideias originais, humor e reflexão	Algumas ideias criativas	Poucas ideias novas	Sem criatividade
Estética e design	Muito atrativo e bem organizado	Agradável e funcional	Simples	Desorganizado ou de difícil leitura
Trabalho em equipa	Colaboração excelente entre todos	Boa colaboração	Colaboração desigual	Trabalho individual ou desorganizado
Utilização de ferramentas digitais	Uso eficiente e variado	Uso adequado	Uso limitado	Ferramentas mal utilizadas
Apresentação oral	Clara, confiante e bem estruturada	Adequada	Pouco clara ou insegura	Não foi apresentada corretamente
Pontualidade	Cumpriu todos os prazos estabelecidos	Cumpriu a maioria dos prazos	Cumpriu parcialmente	Não cumpriu os prazos

Pontuação total: _____ / 90 pontos

Observações do professor / da professora:

TESTE DE AVALIAÇÃO – LÍNGUA PORTUGUESA

CG1 – Receptarea de mesaje orale și scrise în situații diverse de comunicare, vizând **CS 1.1, CS 1.2, CS 1.3** și, secundar, **CS 1.4.**

9.º Ano | L2 – Regime Intensivo | Nível A0–A1

Duração: 50 minutos

Tipo de avaliação: Avaliação sumativa

Nome: _____

Turma: _____

Data: _____

I. COMPREENSÃO ORAL (15 pontos) 🎧 Audição

Olá! Eu chamo-me Miguel Ferreira, tenho quinze anos e moro no Porto com os meus pais e a minha irmã mais nova. Sou aluno do 9º ano e estudo numa escola perto de casa. Todos os dias acordo às sete horas, tomo o pequeno-almoço e vou para a escola de autocarro. Gosto muito de Educação Física e de Inglês. Nos tempos livres, jogo futebol com os meus amigos e ouço música no meu quarto.

1. Escolhe a opção correta: (10 pontos)

O Miguel mora:

a) sozinho

b) com os avós

c) com os pais e a irmã

Ele tem:

a) 14 anos

b) 15 anos

c) 16 anos

O Miguel vai para a escola:

a) a pé

b) de autocarro

c) de carro

As disciplinas de que ele gosta são:

a) História e Português

b) Matemática e Ciências

c) Inglês e Educação Física

Nos tempos livres, o Miguel:

a) vê televisão

b) joga futebol e ouve música

c) estuda no quarto

2. Verdadeiro (V) ou Falso (F)? (5 pontos)

a) O Miguel estuda no 10.º ano.

b) Ele mora perto da escola.

c) Ele acorda às sete horas.

d) Ele joga futebol sozinho.

e) Ele ouve música no quarto.

II. COMPREENSÃO ESCRITA (20 pontos)

Lê o texto:

A Rita tem dezasseis anos e é aluna do 9º ano numa escola de Lisboa. Mora num apartamento com a mãe, o pai e o irmão. De manhã acorda às seis e meia, toma o pequeno-almoço rapidamente e vai para a escola de metro. A sua disciplina preferida é História, mas também gosta de Inglês e de Educação Visual. À tarde faz os trabalhos de casa e ajuda a mãe. À noite vê séries ou fala com as amigas ao telemóvel.

1. Responde por escrito às seguintes perguntas: (10 pontos)

a) Quantos anos tem a Rita?

b) Em que cidade mora?

c) Com quem mora a Rita?

d) A que horas acorda?

e) Quais são as disciplinas de que ela gosta?

2. Verdadeiro (V) ou Falso (F)? (10 pontos)

a) A Rita mora numa casa.

b) Ela vai para a escola de metro.

c) A disciplina preferida dela é Matemática.

d) À tarde faz os trabalhos de casa.

e) À noite vê séries ou fala com as amigas.

III. VOCABULÁRIO (15 pontos)

1. Completa as frases com a palavra correta da seguinte lista: *correr, escola, aulas, bonito, casa, ouvir, irmão, tempo, cadeira, comer.* (10 pontos)

a) Eu moro numa _____ grande.

b) O meu _____ chama-se João.

c) Eu gosto de _____ música.

d) Hoje está bom _____.

e) As _____ começam às oito horas.

2. Associa corretamente os elementos das duas colunas: (5 pontos)

a) pai	1) prieten
b) mãe	2) școală
c) escola	3) tată
d) casa	4) mamă
e) amigo	5) casă

IV. GRAMÁTICA (25 pontos)

1. Completa com o verbo **SER** no presente do indicativo: (10 pontos)

a) Nós _____ colegas.

b) Eu _____ professor.

c) Ele _____ português.

d) Eles _____ amigos.

e) Tu _____ aluno do 9º ano.

2. Conjuga os verbos no presente do indicativo: (10 pontos)

a) Eu _____ (morar) em Lisboa.

b) Nós _____ (estudar) português.

c) Tu _____ (gostar) de música.

d) Ela _____ (falar) inglês.

e) Eles _____ (trabalhar) muito.

3. Completa com o artigo definido e indefinido correto: (5 pontos)

a) ___/ _____ aluno

b) ___ / _____ escola

c) ___ / _____ amigos

d) ___ / _____casa

e) ___ / _____ país

V. PRODUÇÃO ESCRITA (15 pontos)

Escreve 5–6 frases sobre ti. Deves incluir: nome**,** idade**,** cidade, escola, disciplinas preferidas, uma atividade dos tempos livres.

VI. MEDIAÇÃO LINGUÍSTICA (10 pontos)

Traduz para português:

a) Sunt elev în clasa a noua și studiez la o școală de limbi străine.

b) Locuiesc într-un apartament mare cu părinții mei și cu sora mea mai mică.

c) În fiecare dimineață mă trezesc la ora șapte și iau micul dejun: beau o cafea cu lapte și mănânc pâine cu unt și cu dulceață.

d) Îmi plac foarte mult muzica și sportul și, în timpul liber, joc fotbal cu prietenii mei.

e) Seara îmi fac temele, vorbesc cu prietenii mei la telefon și uneori mă uit la seriale.

PONTUAÇÃO FINAL

Parte	Pontos
I. Compreensão Oral	15 pontos
II. Compreensão Escrita	20 pontos
III. Vocabulário	15 pontos
IV. Gramática	25 pontos
V. Produção Escrita	15 pontos
VI. Mediação Linguística	10 pontos
TOTAL	**100 pontos**

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

A. Bibliografie de referință pentru activități tematice și de literatură-gramatică-vocabular

a. Gramatică practică și teoretică

- Almeida, António de; Mendes, Maria Margarida, 2019, *Gramática Prática da Língua Portuguesa*, Porto Editora.
- Cunha, Celso; Cintra, Lindley, 2013, *Nova Gramática do Português Contemporâneo*, Lexikon Editora.
- Ferreira, Teresa S.; Melo-Pfeifer, Sílvia; Cardoso, Inês, 2019, *Gramática de Português Língua Não Materna – Níveis B1, B2 e C1*, Porto Editora.
- Direção de Serviços de Língua e Cultura, 2017, *Referencial Camões — Instituto da Cooperação e da Língua, I.P. PLE*, Camões, I.P.

b. Vocabular general și tematic

- Espírito Santo, Ana; Pinto, Jorge; Alexandre, Nélia, 2024, *REFLEX PLE — Referencial lexical para o português língua estrangeira: um recurso para professores e investigadores de PLE/L2*, Núcleo de Promoção da Língua Portuguesa da Reitoria da U.Porto / U.Porto Press.
- Figueiredo, Cristina; Paiva, Vera Lúcia, 2017, *Vocabulário Temático do Português Contemporâneo*, Lidel.
- Valadares, Isabel, 2020, *Palavras em Movimento – Vocabulário Ativo do Português Europeu*, Texto Editores.
- *Dicionário Priberam da Língua Portuguesa* – https://dicionario.priberam.org
- *Dicionário Infopédia da Língua Portuguesa*, Porto Editora, https://www.infopedia.pt

B. Resurse digitale

a. Resurse multimedia pentru comunicare și cultura

- **YouTube EDU** – videoclipuri educaționale autentice pentru dezvoltarea competențelor de înțelegere orală și culturală.
- **Teachflix** – https://teachflix.org – colecție gratuită de clipuri video educative pentru activități tematice.
- **Languages by Songs** – https://languagesbysongs.com – activități bazate pe cântece portugheze contemporane, pentru dezvoltarea vocabularului și a pronunției.
- **RTP Ensina** – https://ensina.rtp.pt – platformă educațională a televiziunii publice portugheze, cu materiale video, audio și fișe de cultură lusofonă.
- **Camões I.P. – Centro Virtual Camões** – https://cvc.instituto-camoes.pt – resurse autentice pentru predarea limbii, culturii și civilizației portugheze, inclusiv exerciții, texte literare și ghiduri fonetice.
- **Portal da Língua Portuguesa** – https://www.portaldalinguaportuguesa.org – informații despre ortografie, lexic și acordul ortografic din 1990.
- **Pexels / Pixabay** – biblioteci de fotografii gratuite utilizabile în proiecte culturale, afișe și activități vizuale.
- **Canva / Genially / Padlet** – aplicații pentru crearea de materiale vizuale interactive, afișe culturale și hărți colaborative.

b. Platforme și instrumente digitale pentru practică

- **Português Mais Perto (Porto Editora)** – https://www.portuguesmaisperto.pt – platformă interactivă recunoscută de MEC, cu exerciții organizate pe nivel CECR (A1–B2), texte autentice, fișe și activități digitale pentru predarea limbii portugheze ca limbă străină.
- **Instituto Camões – Recursos Educativos Digitais** – https://www.instituto-camoes.pt – resurse multimedia, materiale didactice, manuale digitale și activități interactive.
- **CAPLE (Centro de Avaliação de Português Língua Estrangeira)** – https://caple.letras.ulisboa.pt – exemple de teste oficiale și materiale pentru evaluarea competențelor lingvistice.
- **Português em Foco** – https://portuguesemfoco.com – lecții, exerciții și fișe online adaptate nivelurilor A1–B1.
- **Practice Portuguese** – platformă și canal YouTube axate pe portugheza europeană, cu lecții video și activități interactive.
- **Educampos – Recursos de Português** – https://www.educampos.pt – materiale educative portugheze aprobate de Porto Editora.
- **Quizlet** – https://quizlet.com – fișe de vocabular tematice și jocuri de consolidare.
- **Wordwall** – https://wordwall.net – exerciții interactive pentru consolidarea competențelor lingvistice.
- **Kahoot** – https://kahoot.com – instrument pentru jocuri de vocabular și evaluări formative.
- **Edpuzzle** – https://edpuzzle.com – exerciții video cu întrebări integrate.
- **Nearpod** – https://nearpod.com – lecții interactive și evaluări formative.

- **Microsoft Teams for Education**– aplicație pentru realizarea de proiecte video colaborative.
- **Hemingway App** – https://hemingwayapp.com – aplicație pentru editarea și simplificarea textelor scrise.
- **CapCut** – aplicație de editare video utilizată pentru proiecte creative și prezentări.
- **Liveworksheets** – https://www.liveworksheets.com – platformă pentru fișe digitale autocorective.
- **ClassroomScreen** – https://classroomscreen.com – instrument pentru gestionarea dinamică a activităților de clasă.

Link-uri utile

- https://www.exerciciosdeportugues.pt – exerciții gramaticale și de vocabular (nivel A1–B1).
- https://portuguesemfoco.com – lecții video, texte și fișe interactive pentru portugheza europeană.
- https://www.infoescola.com/exercicios/portugues/ – fișe gramaticale și teste autocorective.
- https://blogbescolares.blogs.sapo.pt/exercicios-de-portugues-online-com-2213 – exerciții simple pentru începători
- https://falarportugues.net – lecții și materiale despre verbe, prepoziții și expresii idiomatice.
- https://segundociclo.webnode.pt/products/tipos-de-sujeito-/ – exerciții tematice de gramatică.
- https://www.educampos.pt – resurse didactice portugheze pentru liceu.
- https://languagesbysongs.com – învățarea portughezei prin muzică și activități de ascultare.
- https://learnportuguesecomcamoes.pt – platformă educațională a Institutului Camões pentru autoînvățare (niveluri A1–B2).
- https://dicionario.priberam.org – Dicionário Priberam da Língua Portuguesa.
- https://www.infopedia.pt – Dicionário Infopédia (Porto Editora).
- https://lexico.pt – dicționar online actualizat - portugheză europeană.
- https://www.conjuga-me.net – conjugator complet de verbe portugheze.
- https://cvc.instituto-camoes.pt – resurse lingvistice, literare și culturale, exerciții și activități multimedia.
- https://www.portuguesmaisperto.pt – platformă digitală pentru predarea și învățarea portughezei europene.
- https://caple.letras.ulisboa.pt – exemple de teste, criterii de evaluare și descrieri de nivel CECR.
- https://www.portaldalinguaportuguesa.org – informații actualizate despre ortografie, vocabular și gramatică.
- https://ensina.rtp.pt – conținut video și audio educațional, lecții culturale și istorice.

Anexa 6 - Limba chineză

Resurse bibliografice, site-uri utile

1. **现代语言2.汉语.学生用书 (Limba chineză 2, manual)**, Editura pentru Învățământ Superior, 2025, ISBN 978-7-04-064414-2
2. **现代语言2.汉语.练习册 (Limba chineză 2, caiet de exerciții)**, Editura pentru Învățământ Superior, 2025, ISBN 978-7-04-064414-2
3. Jiang Liping (lead author), ***HSK 1 - Standard Course***, Beijing Language and Culture University Press, 2014
4. Jiang Liping (lead author), ***HSK 1 - Workbook***, Beijing Language and Culture UniversityPress, 2014
5. ***Official Examination Papers of HSK (Level 1)***, People's Education Press, 2018
6. **新实用汉语课本， 学生用书，** 2nd Edition, Beijing language and Culture University Press, 2020, ISBN 978-7-5619-2621-5/H*09311
7. **新实用汉语课本， 教师用书，** 2nd Edition, Beijing language and Culture University Press, 2020, ISBN 978-7-5619-2621-5/H*0931

www.chinesecio.com
www.cltguides.com
www.pthyygf.org
www.china-language.gov.cn， www.shihan.org.c

www.ling-cass.cn
www.yoyochinese.com
www.fluentUchinese.com

www.udemy.com
www.pleco.com
www.improvemandarin.com

www.kaohongshu.blog
www.kahoot.com
www.wordwall.com
www.duolingo.com
www.hellochinese.com
www.memrise.com
www.skritter.com
www.supertest.com
www.chinesesimple.com
www.migiihsk.com

Teme și elemente de construcția comunicării:

- **Formule de salut**
- **Relații interumane**
- **Aspecte legate de profesie**
- **Prezentarea vieții personale (activitate cotidiană, activități pentru timpul liber, alimentație, educație)**
- **Universul tinerilor (cultură, sport)**
- **Obiective turistice și istorice din China**
- **Aspecte din viața culturală și socială (participarea la o excursie, pregătirea pentru un concurs, o vizită la grădina zoologică, o vizită la o expoziție de artă)**

ELEMENTE DE CONSTRUCŢIE A COMUNICĂRII:

Categoriile gramaticale enumerate la acest capitol aparţin metalimbajului de specialitate.

Terminologia elementelor de construcţie a comunicării nu va face obiectul unei învăţări explicite. În cadrul activităţii didactice nu se va apela la conceptualizarea unităţilor lingvisticeutilizate în situaţiile de comunicare. *Structurile gramaticale de mai mare dificultate, dar necesare pentru realizarea unor funcţii comunicative, nu vor fi tratate izolat şi analitic, ci vor fi abordate global. Elementele de gramatică se vor doza progresiv, conform dificultăţii lor şi nevoilor de comunicare, fără a se urmări epuizarea tuturor realizărilor lingvistice ale categoriilor gramaticale enumerate.*

Pe parcursul clasei **a IX-a** se recomandă a se opera cu următoarele **elemente de construcţie a comunicării:**

- Normele de pronunție, sunetele specifice limbii chineze, tonurile și schimbările de ton
- Structurile interogative formate cu particule interogative (吗*ma*, 呢*ne)* și pronume interogative (谁 *shéi* , 什么 *shénme,* 几 *jǐ*)
- Predicatul adjectival

Programa școlară pentru disciplina Limba modernă 2 intensiv (debutanți), clasa a IX-a, trunchi comun (TC) 1h/săptămână, curriculum de specialitate (CS) 3h/săptămână; toate filierele, profilurile și specializările/calificările profesionale

- Exprimarea timpului (ordinea unităților de timp) și a locului (structuri prepoziționale formate cu prepoziția 在**zài)**
- Principalii clasificatori : 个*ge*, 本**běn**, 口*kǒu*, 张*zhāng*, 只*zhī*, 条*tiáo*
- Numeralul de la 1 la 1000
- Interogația alternativă (是不是*shì bu shì*， 有没有*yǒu méi yǒu*)
- Exprimarea posesiei (particula 的*de*)
- Propoziția cu structura A 是*shì* B (de identificare)
- Adverbele 也*yě* și 都*dōu*
- Verbele modale 会*huì* și 能*néng*
- Verbul 在***zài*** și prepoziția在***zài***
- **Verbele 给*gěi* și 送*sòng***
- Exprimarea orei – 现在几点？ *Xiàn zài jǐ diǎn ?*
- Expresiile 跟。。。一起 *gēn …… yìqǐ*， 有一点儿 *yǒu yìdiǎnr*
- 了*le* perfectiv și 了 *le* aspectual

Anexa 7 - Limba turcă

Önerilen Temalar

• **Kişisel evren**: fiziksel ve ahlaki özellikler, fiziksel duyumlar, duygular, tercihler, milliyetler, aile, okul, ders programı, okul etkinlikleri, ev, kişisel oda, kişisel eşyalar, evcil hayvanlar.

• **Günlük rutin**: günlük etkinlikler, selamlaşma ifadeleri, günün bölümleri ve zamanları, haftanın günleri, yılın ayları, mevsimler, saat, tarih, hava durumu (temel ifadeler).

• **Gençlerle ilgi alanları**: boş zaman, sporlar, kültürel ve eğlence faaliyetleri, ergenlik edebiyatına özgü karakterler, sinema, müzik, alışveriş, medya, sosyal ağlar, meslekler.

• **Türk kültürü** ve uygarlığına ait unsurlar: Türkiye'ye bayramları, gelenekler, semboller ve önemli şahsiyetler, turizm yerleri.

İşbirliği Proje Konuları – Türkçe (A1)

• „Kendimizi tanıtıyoruz" – Gençlerin dünyasından konularla hazırlanmış okul dergisi.

• „Aile ağacım" – Aile bireylerini tanıtan afişler hazırlama.

• „Hayalimdeki ev" – Basit dijital maket / çizim/

• „Geleceğe bir mektup" – Beş yıl sonraki kendine kısa bir mektup yazma.

• „Türkiye'yi keşfediyoruz" – Kısa metinlerden oluşan kültürel blog (şehirler, gelenekler, bayramlar).

• „Kartpostallerde şehrim" – Kartpostal, fotoğraf veya dijital görsellerden oluşan sergi.

• „Okulumuz" – Video rehber veya dijital afiş ile okul tanıtımı.

• „Hayali röportaj” – Türk bir kişilikle (sanatçı, sporcu, yazar, oyuncu) hayali röportaj.

• „Bilgi yarışması” – Genel kültür temalı basit soru-cevap yarışması.

• „Gençlik moda defilesi” – Kıyafet sunumu ve temel giyim sözlüğü.

İletişimsel Dilbilgisi (Konuşma Eylemleri) ve İletişim Kurma Öğeleri – Türkçe A1

A1.1 – Temel İçerik (tamamen başlangıç seviyesi)
Fonksiyonlar ve dil bilgisi
• Alfabe + telaffuz
• Basit selamlaşmalar
• Ben, sen, o (şahıs zamirleri)
• Olmak (to be) – basit cümleler
• Şimdiki zaman (-yor) – olumlu, olumsuz, soru
• Çoğul: -ler / -lar
• İşaret zamirleri: bu, şu, o
• Basit yer belirten ifadeler: üstünde, altında, yanında
• Soru kelimeleri: ne, kim, nerede, kaç, nasıl
• “Var” (var/yok)
• Emir kipi (olumlu): gel, git, oku, yaz
• Sıfat + isim (renk, boyut, karakter)

A1.2 – Ek İçerik (genişletme ve pekiştirme)
Fonksiyonlar ve gramer
• Yönelme hali (Dativ): -a / -e
• Ayrılma hali (Ablativ): -dan / -den
• Belirtisiz nesne hali (Acuzativ – giriş): -ı / -i / -u / -ü
• İyelik ekleri (1. ve 2. tekil): -im / -in
• Geniş zaman (tanıtım): -(A)r / -(I)r
• Geçmiş zaman (tanıtım): -di
• Emir kipi (olumsuz): yapma, gitme
• Karşılaştırma: daha çok / daha az
• Geniş yer zarfları: arasında, çevresinde, yakın, uzak
• Geniş soru kelimeleri: ne zaman, ne kadar
• Bağlaçlar: ve, ama, çünkü

DİL BİLGİSİ Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Programı (CEFR) A1 Yeterlilik Kılavuzu’nda belirtilen kıstaslar göz önünde bulundurmaktadır.

Şahıs Zamirleri

A. Tekil şahıs zamirleri "Ben, Sen, O" Merhaba. Ben Ali. Sen nasılsın? O kim?

B. Çoğul şahıs zamirleri "Biz, Siz, Onlar" Biz iyiyiz. Siz nasılsınız? Onlar Ayşe ve Ali.

Alfabe

• Sesli harfler "a, e, ı, i, o, ö, u, ü" a) Kalın sesliler b) İnce sesliler

• Sessiz harfler "b, c, ç, d, f, g, ğ ... z" a) Sert sessizler b) Yumuşak sessizler

Tekil ve Çoğul İşaret Zamirleri "bu, şu, o, bunlar, şunlar, onlar" Bu, kitap. / Şunlar köpek. / Onlar sıra.

Çokluk Eki "-lar (-ler)" kitaplar / kalemler / okullar / öğrenciler. İstisna : saat / saatler. Beş çocuk.

Soru Eki "mı (mi, mu, mü)" Bu, vazo mu? / Onlar bilgisayar mı?

Edat "Değil" Bu pencere değil. / Onlar kitap değil. 5. Soru Zamirleri "Kim?, Ne?" O kim? / Bunlar ne?

Sayı Sıfatları

A. Asıl sayı sıfatları "bir, iki, üç..." Soru Sıfatı "Kaç?" Sınıfta kaç öğrenci var? / Sınıfta yirmi iki öğrenci var. Bu kitap kaç lira? O kitap elli lira. Masada kaç kitap var? / Masada beş kitap var.

B. Sıra sayı sıfatları "birinci, ikinci, üçüncü..." Soru Sıfatı "Kaçıncı?" Kaçıncı alıştırma? / İkinci alıştırma. Kaçıncı sınıftasın? / Ben dokuzuncu sınıftayım. Kaçıncı soru zor? / İkinci soru zor.

Emir Kipi

A. **Olumlu çekimi** Sen kitabı aç. Siz dışarı çıkın. O içeri girsin. Onlar masayı silsinler.

B. **Olumsuz çekimi** Sen pencereyi açma. Siz dışarı çıkmayın. O içeri girmesin. Onlar tahtayı silmesinler.

Şimdiki Zaman Kipi "-yor (-ıyor, -iyor, -uyor, -üyor)"

A. Olumlu çekimi Ben kitap okuyorum. Sen radyo dinliyorsun.

B. Olumsuz çekimi Ben kitap okumuyorum. Sen radyo dinlemiyorsun.

C) Soru çekimi Ben kitap okuyor muyum? Sen radyo dinliyor musun?

Yapım Eki "-lı (-li, -lu, -lü)" Türkiyeli / Fransalı / İstanbullu / Ürdünlü

Ek-fiilin Geniş Zamanı

A. Olumlu çekimi Ben öğrenciyim. / Sen Türkiyelisin.

B. Olumsuz çekimi Ben öğrenci değilim. / Sen Türkiyeli değilsin.

C. Soru çekimi Ben öğrenci miyim? / Sen Türkiyeli misin?

Yapım Eki "-ca (-ce, -ça, -çe)" Türkçe / Romence / İngilizce / Fransızca

Bulunma Hâli Eki "-da (-de, -ta, -te)"

Nerede? Öğretmen okulda çalışıyor. Doktor şimdi hastanede. Öğrenciler sınıfta. Ben şimdi evde değilim.

Kimde? Sözlük bende. Kitaplar Ali'de. Kitaplar onlarda

İyelik ekleri "-m / -n / -sı / -mız / -nız / -ları"

Benim ailem. Senin baban.Onun kalemi.Bizim evimiz.Sizin arabanız.Onların defterleri. Kimin çantası? Benim erkek kardeşim. Senin kız kardeşin.

Bulunma Hâli Eki "-da (-de, -ta, -te)" (zarf tümleci yapma göreviyle)

Saat kaçta? Saat sekiz buçukta kalkıyorum. Saat on ikide öğle yemeği kantinde yiyorum. Türkçe dersi sabah saat dokuzda. Saat on dört yirmide dersler bitiyor. Saat on dört otuzda eve dönüyorum.

Zaman Zarfları "önce, sonra"

Önce öğle yemeği yiyorum sonra ödevlerimi yapıyorum. Önce Matematik sonra Türkçe dersi var. Önce dinle sonra tekrar et.

"-dan (-den, -tan, -ten) önce" "-dan (-den, -tan, -ten) sonra"

Okuldan sonra herkes eve gitsin. Ali sınıfa, Ayşe'den önce geliyor. Kahvaltıdan sonra evden çıkıyorum. Sınavdan önce çok çalışın.

Belirtme Hâli Eki "-(y)ı (-i, -u, -ü)" Araba- arabayı
Tamirci arabayı tamir ediyor; tahta - tahtayı Ali tahtayı siliyor; kitap- kitabı Kitabı ona ver

Ayrılma Hâli Eki "-dan (-den, -tan, -ten)"

Nereden? / Kimden? Ben okuldan geliyorum. / Köpekten korkuyorum.

Yönelme Hâli Eki "-(y)a (-e) "

Nereye? / Kime? Ben şimdi okula gidiyorum. / Sen bu defteri Ali"ye ver.

Belirtili ve Belirtisiz isim Tamlaması İlgi Eki "-(n)ın (-in, -un, -ün)"

Ali'nin annesi / öğrencinin kitabı / uçak bileti

Vasıta Hâli Eki "ile" tren ile / uçak ile / kardeşlerim ile

Görülen Geçmiş Zaman Kipi "-dı (-di, -du, -dü, -tı, -ti, -tu, -tü)"

A. Olumlu çekimi Ben kitabımı açtım. / Sen bu kitabı okudun. O eve gitti. / Siz yeni film seyrettiniz. B. Olumsuz çekimi Ben kitabımı almadım. / Sen bu kitabı okumadın. O eve gitmedi. / Siz yeni film seyretmediniz.

C) Soru çekimi Ben kitabımı aldım mı? / Sen bu kitabı okudun mu? O eve gitti mi? / Siz yeni filmi seyrediniz mi?

İsim-fiil Eki -mak (-mek) (iste- fiili ile oluşturduğu yapıyla) "-mak iste-, -mek iste-"

Arkadaşım mavi bir gömlek satın almak istedi. Şimdi okumak istiyor. Bu ceketi beğendim. Satın almak istiyorum. Şimdi ne yapmak istiyorsun? Ben dün daha erken gelmek istedim. Sen bu kitabı okumak istiyor musun? Onlar kahve içmek istediler. Biz hafta sonu parkta dolaşmak istiyoruz

Gelecek Zaman Kipi "-(y)acak (-ecek)"

A. Olumlu çekimi Ben eve gideceğim. / Sen erken geleceksin. O, kitap okuyacak. / Onlar yarın konuşacak.

B. Olumsuz çekimi Ben maça gitmeyeceğim. / Sen erken gelmeyeceksin. O, kitap okumayacak. / Onlar yarın konuşmayacaklar.

C. Soru çekimi Ben okula gidecek miyim? / Sen erken kalkacak mısın? O kitap okuyacak mı? / Onlar konuşacaklar mı ?

ÖNERİLEN İLETİŞİM TEMALLARI

1. **Selamlaşma ve tanıtım**

- *Merhaba!* (Salut!)
- *Günaydın.* (Bună dimineața.)
- *İyiyim, teşekkür ederim.* (Sunt bine, mulțumesc.)
- *Benim adım Ali.* (Mă numesc Ali.)
- *Senin adın ne?* (Cum te numești?)
- *Tanıştığımıza memnun oldum.* (Încântat de cunoștință.)

2. **Şimdiki zamanda (şu an) anlatma** A relata la prezent (acțiuni curente)

- *Şu an ders çalışıyorum.* (Acum învăț.)
- *Ben kitap okuyorum.* (Eu citesc o carte.)
- *O, müzik dinliyor.* (El/Ea ascultă muzică.)
- *Ben her gün okula gidiyorum.* (Merg la școală în fiecare zi.)
- *Bugün hava güzel.* (Astăzi este frumos afară.)

3. 3. **Basit bir nesne / kişiyi tanımlama** A descrie simplu un obiect / o persoană

- *Bu kalem kırmızı.* (Acest pix este roșu.)
- *O, uzun boylu.* (El/Ea este înalt.)
- *Kedi küçük.* (Pisica este mică.)
- *Bu kitap ilginç.* (Această carte este interesantă.)

4. **Kişisel bilgi sorma ve verme** A solicita și a oferi informații personale

- *Kaç yaşındasın?* (Câți ani ai?)
- *Ben 16 yaşındayım.* (Am 16 ani.)
- *Nerede yaşıyorsun?* (Unde locuiești?)
- *İstanbul'da yaşıyorum.* (Locuiesc în Istanbul.)
- *Nerelisin?* (De unde ești?)
- *Ben Romanyalıyım.* (Sunt român.)

5. **Bir nesneyi tanımlama / tanıma** A identifica un obiect

- *Bu ne?* (Ce este asta?)
- *Bu bir defter.* (Aceasta este o caiet.)
- *Şu benim çantam.* (Aceea este geanta mea.)
- *O mavi bir kalem.* (Acela este un pix albastru.)

6. **Nesneleri ve kişileri mekânda konumlandırma** A localiza obiecte și persoane în spațiu

- *Kitap masanın üstünde.* (Cartea este pe masă.)
- *Kedi sandalyenin altında.* (Pisica este sub scaun.)
- *Okul evin yanında.* (Școala este lângă casă.)
- *Araba garajın içinde.* (Mașina este în garaj.)

7. **Yönlendirme / basit yön tarifleri** A se orienta / a da indicații simple

- *Düz git.* (Mergi drept.)
- *Sağa dön.* (Virează la dreapta.)
- *Sola dön.* (Virează la stânga.)
- *İlk sokaktan sağa dön.* (La prima stradă, la dreapta.)

8. **Yönerge verme / takip etme (okul**) A da / a urma instrucțiuni (școală)

- *Kitabı aç.* (Deschide cartea.)
- *Defteri kapat.* (Închide caietul.)
- *Adını yaz.* (Scrie-ți numele.)
- *Dinle ve tekrar et.* (Ascultă și repetă.)
- *Lütfen sessiz olun.* (Vă rog, fiți liniștiți.)

9. **Tercih ifade etme** A exprima preferințe

- *Ben çay seviyorum.* (Îmi place ceaiul.)
- *Ben kahveyi sevmiyorum.* (Nu-mi place cafeaua.)
- *Ben müziği daha çok seviyorum.* (Îmi place mai mult muzica.)
- *Favori şarkıcım ...* (Cântărețul meu preferat este …)

10. Tebrik etme / davet / teşekkür / özür

A felicita / invita / mulțumi / cere scuze

- *Doğum günün kutlu olsun!* (La mulți ani!)
- *Tebrikler!* (Felicitări!)
- *Seni davet ediyorum.* (Te invit.)
- *Teşekkür ederim.* (Mulțumesc.)
- *Rica ederim.* (Cu plăcere.)
- *Özür dilerim.* (Îmi pare rău.)

Türkçe A1.1 ve A1.2 Seviyesi İçin Detaylı Gramer, Kelime Bilgisi ve Kültürel Temalar

A1.1 Seviyesi (Başlangıç Seviyesi - Lise 9. Sınıf)

Gramer:

1. **Kişi Zamirleri ve "Olmak" Fiili (Tanımlama ve Kimlik Bildirimi):**
    - *Ben (ben), Sen (sen), O (o), Biz (biz), Siz (siz), Onlar (onlar)*
    - **Olmak** fiili kullanımı:
        - *Ben öğrenciyim. (Ben öğrenciyim.)*
        - *O öğretmen. (O öğretmen.)*
        - *Biz arkadaşız. (Biz arkadaşız.)*
2. **Şimdiki Zaman (Zaman Şimdiki - Temel Fiil Çekimleri):**
    - Fiillerin şimdiki zaman çekimleri:
        - *Gelmek (gelmek), gitmek (gitmek), okumak (okumak), yazmak (yazmak)*
        - *Ben yazıyorum. (Ben yazıyorum.)*
        - *Sen okuyor musun? (Sen okuyor musun?)*

- *O sinemaya gidiyor. (O sinemaya gidiyor.)*

3. **Tekil ve Çoğul İsimler (Cümlede Kullanım):**
   - Çoğul eki *-ler / -lar* kullanımı:
     - *Kitap (kitap) → Kitaplar (kitaplar)*
     - *Ev (ev) → Evler (evler)*
4. **Sahiplik İfadeleri (Benim, Senin, Onun...):**
   - Sahiplik cümleleri oluşturma:
     - *Benim kitabım. (Kitabım.)*
     - *Senin telefonun. (Telefonun.)*
     - *Onun arabası. (Onun arabası.)*
5. **Basit Soru Cümleleri (Ne, Kim, Nerede, Ne Zaman):**
   - Temel soru kelimeleri kullanımı:
     - *Bu nedir? (Bu nedir?)*
     - *Kim o? (Kim o?)*
     - *Ne zaman geliyorsun? (Ne zaman geliyorsun?)*
6. **Sıfatlar (Özellik Belirtme):**
   - Sıfatlar ile kişiler ve nesneler hakkında bilgi verme:
     - *Büyük (büyük), küçük (küçük), güzel (güzel), uzun (uzun), kısa (kısa)*
     - *Güzel bir evim var. (Güzel bir evim var.)*

Kelime Bilgisi:

1. **Günlük Hayat İle İlgili Kelimeler:**
   - **Aile, okul, ev, alışveriş, yemekler, hayvanlar, kıyafetler, ev eşyaları.**
     - *Aile (aile), okul (okul), ev (ev), kedi (kedi), köpek (köpek), elma (elma)*
2. **Fiiller ve Eylemler:**
   - **Günlük aktivitelerle ilgili fiiller:**
     - *Gelmek (gelmek), gitmek (gitmek), yemek (yemek), içmek (içmek), okumak (okumak)*
3. **Sıfatlar ve Duygular:**
   - **Temel duygusal ifadeler:**
     - *Mutlu (mutlu), üzgün (üzgün), korkmuş (korkmuş), yorgun (yorgun)*
     - *Çok mutluyum. (Çok mutluyum.)*
4. **Zaman ve Mekan Kelimeleri:**
   - **Zaman ile ilgili temel kelimeler ve ifadeler:**
     - *Sabah (sabah), akşam (akşam), gece (gece), bugün (bugün), yarın (yarın)*

- **Yerler ve mekanlar:**
  - *Ev (ev), okul (okul), kafe (kafe), park (park), alışveriş merkezi (alışveriş merkezi)*

A1 seviyesi için Örnek Konular:

A1.1 Seviyesi:

1. **Kendini Tanıtma:**
   - Adınızı, yaşınızı, nerede yaşadığınızı ve okulunuz hakkında bilgi verin.
     - *Benim adım Ahmet, 15 yaşındayım. İstanbul'da yaşıyorum ve okuluma yürüyerek gidiyorum.*
2. **Aile:**
   - Ailenizi tanıtın ve aile bireylerinizi anlatın.
     - *Benim annem öğretmen, babam ise mühendis. Bir kardeşim var.*
3. **Günlük Yaşam:**
   - Sabahları ne yaptığınızı ve akşamları hangi aktiviteleri gerçekleştirdiğinizi anlatın.
     - *Sabahları kahvaltı yaparım, sonra okula giderim. Akşamları ders çalışırım.*

A1.2 Seviyesi:

1. **Boş Zaman Aktiviteleri:**
   - Hangi aktiviteleri sevdiğinizi ve boş zamanlarınızda ne yaptığınızı anlatın.
     - *Hafta sonları sinemaya gitmeyi severim. Ayrıca kitap okumayı da çok severim.*
2. **Sosyal İlişkiler:**
   - Arkadaşlarınızla neler yaptığınızı ve sosyal aktiviteler hakkında konuşun.
     - *Arkadaşlarımla parka giderim ve futbol oynarım. Çay içmek için kafeye gideriz.*
3. **Şehirde Gezilecek Yerler:**
   - Hangi yerleri gezmek istediğinizi ve şehrinizde neleri keşfetmek istediğinizi anlatın.
     - *İstanbul'a gitmek isterim, Topkapı Sarayı'nı görmek çok ilginç olurdu.*

Sonuç:

A1.1 ve A1.2 seviyeleri için öğrencilerin temel dil bilgilerini öğrenmeleri, günlük yaşamda ve sosyal ilişkilerde kullandıkları kelimeleri öğrenmeleri gerekmektedir. Bu seviyelerde ayrıca, Türk kültürüne dair önemli öğeler hakkında bilgi edinmeleri beklenmektedir. **Türk misafirperverliği**, **kolonya geleneği**, **Türk kahvesi** ve **çay kültürü** gibi kültürel öğeler, öğrencilerin Türkçe dilini ve kültürünü daha iyi anlamalarına yardımcı olacaktır.

RESURSE EDUCAȚIONALE

Următoarele propuneri de resurse educaționale se constituie în exemple orientative, vizualizate ca idei de proiectare a sarcinilor de lucru utilizate la clasă.

Activitățile propuse reprezintă sugestii de desfășurare a anumitor activități corelate cu competențele specifice. Cadrul didactic are posibilitatea de a utiliza suporturile propuse în contexte de învățare diferite, în funcție de particularitățile colectivului de elevi.

CG1 – SÖZEL MESAJLARI ANLAMA (A1.1)

CS 1.1 – Tanıdık kelime ve ifadelerin anlamını anlama

ALIŞTIRMA 1 – Tablo tamamlama (Dinleme)

Yönerge: Ses kaydını dinleyin ve tabloyu doldurun.

Ses metni (öğretmen okuyabilir):
“Merhaba! Benim adım Ali. 15 yaşındayım. Ankara’da yaşıyorum. Hobim futbol oynamak. Senin adın ne?”

Tablo:

Adı	Yaşı	Nereli	Hobisi

ALIŞTIRMA 2 – Doğru cevabı seçme

Yönerge: Cümleyi dinleyin ve doğru cevabı seçin.

Ses: “İyi akşamlar! Nasılsınız?”

Cevap seçenekleri:
A) İyi akşamlar!
B) Nasılsın?
C) Teşekkür ederim, iyiyim.
D) Benim adım…

Doğru cevap: C

ALIŞTIRMA 3 – Uyumsuz kelimeyi bulma (Dinleme + görsel)

Yönerge: Listeyi dinleyin ve Türkçe olmayan veya uyumsuz kelimeyi işaretleyin.

Ses:
“Merhaba, günaydın, buenas días, iyi akşamlar.”

Uyumsuz kelime: buenas días

ALŞTIRMA 4 – Avatar çizimi (Sesli Yönerge)

Yönerge: Sesli Yönergeı dinleyin, avatarı çizin ve 4 cümle yazın.

Ses Yönergeı:
“Saçları kahverengi. Gözleri mavi. Uzun boylu. Gözlük takıyor. Üzerinde mavi tişört var.”

Örnek cümleler:

- Saçları kahverengi.
- Gözleri mavi.
- Uzun boylu.
- Gözlük takıyor.

CS 1.2 – Gerçek bilgi bulma

ALIŞTIRMA 1 – Hava haritası

Yönerge: Hava durumunu dinleyin ve haritaya işaretleyin.

Ses:
“İstanbul’da yağmur var. Ankara’da güneşli. İzmir’de bulutlu.”

Harita:

- İstanbul → 🌧
- Ankara → ☼
- İzmir → ☁

ALIŞTIRMA 2 – Doğru / Yanlış

Ses:
“Benim adım Leyla. 16 yaşındayım. İstanbul’da yaşıyorum. Futbol oynamayı seviyorum.”

Cümleler:

1. Leyla 16 yaşında.
2. Leyla Ankara’da yaşıyor.
3. Leyla futbolu seviyor.
4. Leyla 15 yaşında.

Cevaplar:

1. Doğru
2. Yanlış
3. Doğru
4. Yanlış

ALIŞTIRMA 3 – Kısa cevap soruları

Ses:
“Okul saat 8’de başlıyor. Dersler 12:30’da bitiyor.”

Sorular:

1. Okul kaçta başlıyor?
2. Dersler kaçta bitiyor?

Cevaplar:

1. 8’de
2. 12:30’daââ

ALIŞTIRMA 4 – Çalışma saatleri

Ses:
“Kütüphane pazartesi günü kapalı. Salı’dan cumaya 09:00-17:00 arası açık. Cumartesi 10:00-14:00 arası açık.”

Sorular:

1. Kütüphane hangi gün kapalı?
2. Hafta içi kaçta açılıyor?
3. Cumartesi kaçta kapanıyor?

Cevaplar:

1. Pazartesi
2. 09:00
3. 14:00

CS 1.3 – Yönlendirme Yönergelarını takip etme

ALIŞTIRMA 1 – Şehir planı

Ses Yönergeı:
“Okuldan çık. Sağda bir kafe var. Kafenin önünden geç. Sonra sola dön. Parkı göreceksin. Parkın yanında kütüphane var.”

Görev: Şehir planında rotayı çizin.

ALIŞTIRMA 2 – “Nesneyi bul”

Ses Yönergeı:
“Kalem masanın üstünde. Kitap sandalyenin altında. Telefon çantanın içinde.”

Görev: Sınıfta nesneleri bulun ve yerlerini söyleyin.

ALIŞTIRMA 3 – İlgi noktaları

Ses:
“Eczane bankanın yanında. Postane eczanenin karşısında. Park postanenin arkasında.”

Görev: Haritada yerleri işaretleyin.

CS 1.4 – Konuşmanın genel anlamını anlama

ALIŞTIRMA 1 – Konuşmanın konusu

Ses:
“Merhaba! Benim adım Ece. Ben 15 yaşındayım. Senin adın ne?
Benim adım Mehmet. Ben 16 yaşındayım. Hangi okuldasın?
Ben Lise 9. sınıftayım.”

Sorular:

1. Konuşma ne hakkında?
2. Katılımcılar kim?
3. Kaç yaşındalar?

Cevaplar:

1. Tanışma / kendini tanıtma
2. Ece ve Mehmet
3. 15 ve 16

ALIŞTIRMA 2 – Kim konuşuyor?

Ses:
"Ben doktorum. Benim adım Ayşe. Sen ne iş yapıyorsun?
Ben öğrenciğim. Benim adım Ali."

Görev: Kişileri meslekleriyle eşleştirin.

Kişi	Meslek
Ayşe	Doktor
Ali	Öğrenci

ALIŞTIRMA 3 – Kısa cevaplar

Ses:
"Nasılsın?"
"İyiyim, teşekkür ederim."

Görev: Öğrenciler tekrar eder ve telefonla kaydeder.

Web kaynaklar (dinleme ve alıştırma)

- Duolingo Turkish – A1
- TurkishClass101 – Beginner listening
- Yunus Emre Enstitüsü – A1 materyaller
- GoTürkiye – temel kelime ve kısa metinler
- Wordwall – listening / matching / multiple choice
- Liveworksheets – interaktif alıştırmalar
- Quizlet – kelime setleri + ses
- YouTube – "Turkish A1 listening"

CG2 – SÖZEL İFADE VE ETKİLEŞİM (A1.1)

CS 2.1 – Kısa sözlü etkileşimler (öngörülebilir durumlar)

ETKINLIK 1 – Rol oyunu: "Tanışıyoruz" (15 dk)

Senaryo: İki öğrenci ilk kez karşılaşıyor.

Örnek diyalog:
A: Merhaba! Benim adım …
B: Merhaba! Benim adım …

A: Kaç yaşındasın?
B: 15 yaşındayım.
A: Nerelisin?
B: Ben Romanya'lıyım.
A: Memnun oldum.
B: Ben de memnun oldum.

ETKINLIK 2 – Standart diyalog (okul)

Örnek diyalog:
A: Affedersiniz, sınıf nerede?
B: Sınıf koridorun sonunda, sağda.
A: Teşekkür ederim.
B: Rica ederim.

ETKINLIK 3 – Rol oyunu: "Mağazada" (20 dk)

Örnek diyalog:
A: Bu kaç para?
B: 20 lira.
A: Tamam, alıyorum.
B: Teşekkür ederim.

ETKINLIK 4 – Rol oyunu: "Doktorda" (20 dk)

Örnek diyalog:
A: Merhaba doktor.
B: Merhaba. Nasılsınız?
A: Başım ağrıyor.
B: Ne zamandır?
A: Dün gece başladı.
B: Tamam, dinlenin.

CS 2.2 – İlgi ve tercihler

ETKINLIK 1 – "Tercihler çarkı"

Öğrenciler çarkı çevirir ve soruyu cevaplar.

Örnek sorular:

- Hangi sporu seviyorsun?
- Hangi müziği seviyorsun?
- Sinemaya gitmeyi sever misin?

Cevap örneği:

- Evet, sinemaya gitmeyi seviyorum.
- Hayır, sinemaya gitmeyi sevmiyorum.

ETKINLIK 2 – "Tercihler sıralaması"

Öğrenciler mini anket doldurur, sınıfın sıralamasını yapar.

Örnek cümle:

- Sınıfımızın en sevdiği spor futbol.
- İkinci sırada basketbol var.

ETKINLIK 3 – Sözlü anket (5 dk)

İkili çalışır, sonra sınıfta sunar.

Sorular:

- Hangi müziği seviyorsun?
- Hangi diziyi izliyorsun?

CS 2.3 – Kısa sunum

ETKINLIK 1 – "Aile ağacı" sunumu

Öğrenciler 3–4 cümleyle ailelerini tanıtır.

Örnek:

- Bu benim ailem. Annem öğretmen. Babam mühendis. Bir kardeşim var.

ETKINLIK 2 – "Favori kitap/album" (1 dk)

Şema:

- Adı:
- Yazarı:
- Konusu:
- Neden seviyorsun:

ETKINLIK 3 – "3 şey" (3 fikir)

Örnek:

- Futbolu seviyorum.
- Türkçe öğreniyorum.
- Kedim var.

TÜRKÇE – A1.1 DÜZEYİ – LİSE

CG2 – Sözlü anlatım ve etkileşim

CS 2.3. Tanıdık bir konu hakkında çok kısa ve basit ifadelerle kendini ifade etme

• Basit bir şema kullanarak sevilen bir kitap ya da albüm hakkında konuşma

Konu:

Benim kitabım / Benim albümüm

Kaynaklar:

- Kitap ve albüm kapak görselleri (ücretsiz)
- Çok basit tanıtım formu
- Projektör / akıllı tahta
- Temel kelime kartları

Etkinlik 1:

“Bu ne?” – Tanıma ve tekrar (10 dakika)

- Öğretmen kitap ve albüm kapaklarını gösterir.
- Öğrenciler öğretmeni tekrar eder ve sonra tek tek söyler.

Dil Örneki (A1.1):

- *Bu kitap.*
- *Bu albüm.*
- *Bu benim kitabım.*
- *Bu benim albümüm.*
- Öğretmen tahtaya temel kelimeleri yazar:
  - kitap
  - albüm
  - yazar
  - şarkıcı
  - güzel
- Öğrenciler kelimeleri yüksek sesle tekrar eder.

Etkinlik 2:

“Benim formum” – Çok rehberli eşleştirme (25 dakika)

- Öğrencilere **çok basit bir form** verilir.

Tanıtım formu (A1.1):

- Adı: ……
- Yazar / Şarkıcı: ……
- Kitap mı? ☐
- Albüm mü? ☐
- Güzel ☐
- Öğretmen **Örnek ifadeleri** yavaşça söyler:

Örnek:

- *Bu benim kitabım.*
- *Adı Çalıkuşu.*
- *Yazar Reşat Nuri Güntekin*
- *Güzel.*

- Öğrenciler formu öğretmenle birlikte doldurur.
- Cümle üretimi **zorunlu değildir**, kelime ve işaretleme yeterlidir.

Etkinlik 3:

“Ben söylüyorum” – Çok kısa sözlü ifade (5–10 dakika)

- Öğrenciler formu kullanarak **2–3 kısa ifade** söyler.

Örnek sunum:

- *Bu benim kitabım.*
- *Adı …*
- *Güzel.*
- Diğer öğrenciler sadece dinler.
- Soru–cevap yapılmaz.

Değerlendirme:

- Öğrencinin sözlü katılımı
- Temel yapıların doğru kullanımı
- Telaffuzun anlaşılır olması

Öz değerlendirme (çok basit):

Öğrenciler işaretler:

- Bugün: ☐ kitap ☐ albüm
- Kolay ☐ Zor ☐

Genişletme (isteğe bağlı):

- Kapak resmi yapıştırma
- Kitabı veya albümü göstererek tek kelime söyleme

CS 2.4 – Kişi / nesne tanımı

ETKINLIK 1 – Kimlik kartı + tanım

Kimlik kartı:

- Adı:
- Yaşı:
- Saç rengi:
- Göz rengi:
- Boyu:
- Kıyafet:

Tanım örneği:

- Bu benim arkadaşım. Saçları siyah, gözleri kahverengi…

ETKINLIK 2 – “Ayna oyunu”

Bir öğrenci öndedir, diğeri tarif eder:

- Saçların kısa.
- Gözlerin mavi.
- Üzerinde kırmızı tişört var.

ETKINLIK 3 – “Kim bu?” (kartlarla)

Öğrenci isim söylemeden tanımlar, diğerleri tahmin eder.

ETKINLIK 4 – “Gizemli kutu”

Bir nesne kutunun içinde. Öğrenci tarif eder, sınıf tahmin eder.

Örnek:

- Bu bir kalem. Uzun ve ince. Yazmak için kullanılır.

Ürün (CS2 – A1.1)

Öğrenciler:

1. 2 dakikalık ikili diyalog (tanışma + selamlaşma)
2. Sınıfın tercih sıralaması (sözlü)
3. 1 dakikalık sunum (aile/hobi)
4. Kısa tanım (kişi/nesne)

CG3 – YAZILI MESAJLARI ANLAMA (A1.1)

CS 3.1 – Kısa metinlerde ana bilgi bulma

ETKINLIK 1 – “Etkinlik afişi” (20 dk)

Metin:

Okul Festivali
Tarih: 15 Mayıs
Saat: 17:00
Yer: Okul bahçesi
Etkinlikler: müzik, dans, oyunlar
Giriş: ücretsiz

Görev:

1. Tabloyu doldurun
2. Soruları cevaplayın

ETKINLIK 2 – "Bilgi avı" (15 dk)

Metin:

Kütüphane Kuralları

1. Sessiz olun.
2. Kitapları düzenli bırakın.
3. Kitapları 2 hafta içinde iade edin.

Görev: 3 önemli bilgi bulun.

ETKINLIK 3 – Doğru / Yanlış (10 dk)

Metin:
Benim adım Ali. 16 yaşındayım. İstanbul'da yaşıyorum. Futbolu severim.

Cümleler:

1. Ali 16 yaşında.
2. Ali Ankara'da yaşıyor.
3. Ali futbolu sevmiyor.

. CS 3.2 – Basit Yönergeları anlama (görsel destekli)

ETKINLIK 1 – "Cihaz kullanımı"

Metin:
Kahve Makinesi Kullanımı

1. Su ekleyin.
2. Kahve koyun.
3. Düğmeye basın.

ETKINLIK 2 – "Yönerge puzzle"

Karışık adımlar:

1. Tencereyi ocaktan alın.
2. Su kaynadıktan sonra makarnayı ekleyin.
3. Makarnayı süzün.
4. Su kaynatın

ETKINLIK 3 – "Sandviç tarifi"

1. Ekmek alın.
2. Peynir koyun.
3. Domates ekleyin.
4. Sandviçi kapatın.

CS 3.3 – Basit yazılı mesajlardan temel bilgileri tanıma

ETKINLIK 1 – “Sosyal medya mesajı” (15 dk)

Metin:

Merhaba! Benim adım Zeynep. Bugün okula geç kaldım çünkü otobüs geç geldi. Sen nasılsın?

Görevler:

1. Mesajı kim yazdı?
2. Neden geç kaldı?
3. Sonunda ne soruyor?

Kaynaklar:

- Yunus Emre Enstitüsü – sosyal medya mesajları
- Duolingo – writing practice

ETKINLIK 2 – “Okuma fişi doldurma” (10 dk)

Metin (e-posta):

Konu: Doğum günü daveti
Merhaba Ahmet,
Cumartesi günü doğum günü partime gelmek ister misin?
Saat 18:00, evimizde.
Sevgiler, Ece

Okuma fişi:

- Gönderen: _____
- Alıcı: _____
- Yer: _____
- Saat: _____
- Gün: _____

Kaynaklar:

- GoTürkiye – email writing A1
- Wordwall – fill in the blanks

ETKINLIK 3 – “Doğru / Yanlış (mesaj)” (10 dk)

Metin:

Bugün hava çok güzel. Parka gideceğim.

Cümleler:

1. Bugün hava kötü. (D/Y)
2. Kişi parka gidecek. (D/Y)

Kaynaklar:

- Quizlet – weather vocabulary
- Duolingo – weather

CS 3.4 – Basit multimodal metinleri anlama (çizgi roman)

ETKINLIK 1 – “Çizgi roman” (20 dk)

Görsel (çizgi roman):

- Karakter 1: “Merhaba! Benim adım Ali.”
- Karakter 2: “Nasılsın?”
- Karakter 1: “İyiyim, teşekkür ederim.”

Görevler:

1. Konu nedir?
2. Katılımcılar kimler?
3. Doğru seçeneği işaretleyin:
    - A) Kendilerini tanıtıyorlar
    - B) Bir şey satın alıyorlar
    - C) Tartışıyorlar

. Kaynaklar:

- GoTürkiye – comics for beginners
- YouTube – Turkish comic strips A1

. ETKINLIK 2 – “Doğru / Yanlış (çizgi roman)” (10 dk)

Metin/görsel:

- Karakter 1: “Bugün okula gidiyorum.”
- Karakter 2: “Ben de gidiyorum.”

Cümleler:

1. İki kişi okula gidiyor. (D/Y)
2. Kimse okula gitmiyor. (D/Y)

. Kaynaklar:

- Wordwall – true/false

. A1.1 – CG3 hedefleri (özet)

Öğrenci şunları yapabilmelidir:

1. Kısa metinlerden tablo/fiş doldurabilmek.
2. Temel bilgileri bulup yazabilmek (zaman, yer, kişiler).

3. Yönergeları doğru sıraya koyabilmek.
4. Mesajlara dayalı soruları cevaplayabilmek.
5. Basit çizgi romanın konusunu anlayabilmek.

. Önerilen web kaynakları

- Wordwall
- Quizlet
- Yunus Emre Enstitüsü
- GoTürkiye
- Duolingo / Memrise
- TurkishClass101

CG4 – YAZILI MESAJLAR YAZMA VE YAZILI ETKİLEŞİM (A1.1)

CS 4.1 – Hazır yapılarla kişisel bilgi verme (formlar / anketler)

ALIŞTIRMA 1 – Kulüp kayıt formu (Doldurma)

Yönerge: Aşağıdaki formu doldurun.

Kayıt Formu:

1. Adınız: _____
2. Soyadınız: _____
3. Yaşınız: _____
4. Okulunuz: _____
5. E-posta: _____
6. Hangi kulübe katılmak istiyorsunuz?
    - Futbol Kulübü
    - Müzik Kulübü
    - Tiyatro Kulübü
    - Resim Kulübü
7. Neden katılmak istiyorsunuz? (kısa cümle):

ALIŞTIRMA 2 – Kamp/yarışma için tercih yazısı

Yönerge: Aşağıdaki cümleleri tamamlayın ve kısa bir metin yazın.

Örnek cümleler:

- Benim adım …
- 16 yaşındayım.

- Hobim …
- Kamp/yarışma için en çok … seviyorum.
- Katılmak istiyorum çünkü …

ALIŞTIRMA 3 – Basit kişilik testi (Anket)

Yönerge: Aşağıdaki sorulara cevap verin.

1. Sabah insanı mısın?
    - Evet / Hayır
2. Spor yapmayı sever misin?
    - Evet / Hayır
3. Kitap okumayı sever misin?
    - Evet / Hayır
4. Hangi etkinliği daha çok seviyorsun?
    - Futbol / Müzik / Resim / Dans

CS 4.2 – Kişisel mesaj yazma (kartpostal, tebrik, SMS)

ALIŞTIRMA 1 – Mesaj tamamlama (SMS / e-mail)

Yönerge: Boşlukları doldurun.

Mesaj:

Merhaba *(1)*,
Ben *(2)* . Bugün *(3)* okula gittim. Sen nasılsın?
Hafta sonu *(4)* yapmayı düşünüyorum.
Görüşmek üzere!
(5)

Boşluklar:

1. arkadaşım
2. Ali
3. matematik dersine
4. sinemaya
5. Sevgiler

ALIŞTIRMA 2 – Doğum günü tebriki yaz

Yönerge: Aşağıdaki boş kutuya basit bir doğum günü mesajı yazın.

Örnek:

- Doğum günün kutlu olsun!
- Nice mutlu yıllara!
- Seni çok seviyorum.

ALIŞTIRMA 3 – Davetiye mesajı

Yönerge: Kısa bir davetiye yazın.

Örnek:
Merhaba!
Benim doğum günü partime gelmek ister misin?
Tarih: 20 Mayıs
Saat: 18:00
Yer: Evim
Bekliyorum!
Ali

CS 4.3 – Basit kısa metin yazma (bağlaçlarla)

ALIŞTIRMA 1 – Cümle puzzle (mantıklı sıralama)

Yönerge: Cümleleri doğru sıraya dizin.

A) Ben okuldan sonra evde ders çalışırım.
B) Sabah 7'de uyanırım.
C) Sonra kahvaltı yaparım.
D) Okula giderim.

Doğru sıra: B – C – D – A

ALIŞTIRMA 2 – Boşluk doldurma (bağlaçlarla)

Yönerge: Boşlukları doldurun.

Ben sabah *(1)* uyanırım.
(2) kahvaltı yaparım.
(3) okula giderim.
(4) akşam eve gelirim.

Boşluklar:

1. erken
2. sonra
3. sonra
4. sonra

ALIŞTIRMA 3 – Resimden tanımlama (Kısa paragraf)

Yönerge: Verilen resme göre 4-5 cümle yazın. (Örnek resim: bir çocuk kitap okuyor)

Örnek metin:
Bu çocuk kitap okuyor.
Kitap mavi.
Çocuk mutlu.
Oturuyor ve okuyor.

ALIŞTIRMA 4 – Günlük rutin yazısı

Yönerge: Aşağıdaki Örnek cümleye göre kendi rutinini yazın.

Örnek:
Sabah 7'de uyanırım.
Sonra kahvaltı yaparım.
Dersler 8'de başlar.
Öğleden sonra spor yaparım.
Akşam 8'de yemek yerim.

CS 4.3 – Kısa metin yazma (basit bağlaçlar ve kelimelerle)

Konu: Yakın çevre konuları (bir kişi tanımı, aile, ev, günlük rutin)
Amaç: Basit bağlaçlar kullanarak kısa metin yazmak

Etkinlik 1 – "Arkadaşımı tanıtıyorum"

Tür: Geleneksel etkinlik (yönlendirilmiş yazılı üretim)

Açıklama:

Öğretmen, A1.1 seviyesinde kısa cümle kalıpları verir:

- *Bu benim arkadaşım.*
- *Saçları ...*
- *Gözleri ...*
- *Mutlu / üzgün.*

Öğrenciler, yanlarındaki arkadaşını **3 cümle** ile tanımlar (isim yazmadan).
Sonra metinler okunur ve sınıf tahmin eder: **Bu kişi kim?**

Değerlendirme:

- Cümlelerin doğru olması
- Kelime kullanımı
- Anlaşılır yazı

Çalışma kağıdı :

1. Arkadaşını tanıt

1. Bu benim arkadaşım.
2. Saçları _____
3. Gözleri _____
4. O _____ (mutlu / üzgün)

Cevap: _____

Etkinlik 2 – "Dijital karakter kartı"

Tür: Dijital araçla etkinlik

Açıklama:

Her öğrenci basit bir karakter kartı hazırlar.

Kart üzerinde:

- Ad
- Yaş
- Saç rengi
- Göz rengi
- 1 kısa cümle

Örnek:

- *Adı: Deniz.*
- *Yaş: 15.*
- *Saç: siyah.*
- *Göz: kahverengi.*
- *Bu karakter sevimli.*

Değerlendirme:

- Metin ve görsel uyumu
- Basit cümlelerin doğruluğu

Çalışma kağıdı 2

2. Karakter kartı

Ad: _____
Yaş: _____
Saç rengi: _____
Göz rengi: _____
Kısa cümle: _____

Etkinlik 3 – "Boşlukları doldur"

Tür: Düzeltici çalışma (A1.1)

Açıklama:

Öğretmen boşluklu bir metin verir:

Metin:
Ali'nin saçları _____. Gözleri _____. Ali _____.

Verilen kelimeler:
kısa, mavi, mutlu

Öğrenciler boşlukları doldurur ve metni okur.

Değerlendirme:

- Doğru kelime seçimi

- Basit cümlenin anlaşılır olması

Çalışma kağıdı 3

3. Boşlukları doldur

Ali'nin saçları _____.
Gözleri _____.
Ali _____.

Kelime listesi: kısa / mavi / mutlu

Etkinlik 4 – CES (ADHD) için uyarlama

Tür: Hareketli tanımlama (Dikkat eksikliği ve hiperaktivite)

Uyarlamalar:

- Etkinlik küçük parçalara bölünür:
    1. Görsele bakma (10 saniye)
    2. Bir kelime yazma
    3. Kartla gösterme
    4. Sonraki cümle

Öğrenci her seferinde **tek kelime** yazar.

Değerlendirme:

- Cümlelerin net olması
- Etkinliğe katılım

Çalışma kağıdı 4

4. Resme bak ve kelime yaz

Resme bak: _____

1. Saç rengi: _____
2. Göz rengi: _____
3. Duygu: _____

Bağlaçlar (A1.1)

A1.1 seviyesinde kullanılan basit bağlaçlar:

- ve
- ama
- sonra
- çünkü (çok kısa)

CS 4.4 – İlan / tanıtım metni yazma

ALIŞTIRMA 1 – İlanın ana öğelerini bulma

İlan:
Kayıp Kedi
Adı: Mavi
Renk: Gri
Yer: Okul bahçesi
Tarih: 10 Mayıs
İletişim: 0655 75 85 55

Sorular:

1. İlan ne hakkında?
2. Kedi nerede kayboldu?
3. Telefon numarası nedir?

ALIŞTIRMA 2 – Kayıp hayvan ilanı yaz

Yönerge: Kısa bir ilan yazın.

Örnek:
Kayıp köpek
Adı: Karakız
Renk: Siyah
Yer: Park
Tarih: 12 Mayıs
İletişim: _____

ALIŞTIRMA 3 – Etkinlik afişi (poster)

Yönerge: Aşağıdaki bilgileri kullanarak afiş yazın.

Etkinlik: Okul sinema gecesi
Tarih: 20 Mayıs
Saat: 19:00
Yer: Okul salonu
Giriş: ücretsiz

ALIŞTIRMA 4 – Basit tanıtım metni (slogan + ürün)

Yönerge: Bir ürün seçin ve kısa tanıtım metni yazın.

Örnek ürün: Çanta
Slogan: “Her yere seninle!”
Metin:
Bu çanta çok hafif.
Okula ve geziye uygun.
Farklı renkleri var.

CG5 – DİLSEL VE KÜLTÜREL ARACILIK (A1.1)

CS 5.1 – Sesleri tanıma ve ana dile göre ayırt etme (Pronunție)

Etkinlik 1 – "Ses farkı bulma" (Dinleme + not alma)

Amaç: Türkçedeki sesleri, ana dilinizdeki benzer seslerle karşılaştırmak.

Adımlar:

1. Öğretmen 10 kelime okur (veya ses kaydı kullanır).
2. Öğrenciler her kelimeyi dinler ve ana dilde benzer sesle eşleştirir.
3. Kelime listesini tabloya yazarlar.

Kelime listesi (Örnek):

- sıcak, şeker, gül, güzel, köpek, kedi, kitap, hızlı, yavaş, iş

Tablo:

Türkçe kelime	Ses (türkçe)	Ana dilde benzer ses	Fark/Not
sıcak	/sɯ/	/s/	ı sesine dikkat
şeker	/ʃ/	/ʃ/ yok / benzer	ş harfi
...			

. Ek zorluk:
Öğrenciler "ı" sesini açık şekilde yazıp telaffuz eder (ör. "kırmızı", "sıcak").

Etkinlik 2 – Prosodi (Ritim, vurgulama, intonasyon)

Metin:
"Merhaba! Benim adım Ece. Bugün çok mutluyum. Türkçe dersim var. Ders saat 9'da başlıyor."

Görevler:

1. Metni sesli okuyun (öğretmen dinler).
2. Aşağıdaki soruları cevaplayın:
   - Cümlede hangi kelime vurgulu?
   - Cümle sonu intonasyonu nasıl? (soru mu, ifade mi?)
   - Hangi kelimeler birbirine bağlanıyor? (bağlantı/liaison)

Not: Öğrenci metni okurken, öğretmen *vurgulara* ve *duraklara* puan verir.

Etkinlik 3 – "Hobi/yer/duygu seçme" (Kelime seçme + mesaj tamamlama)

Kelime listesi:
müzik, kitap, park, mutlu, üzgün, sinema, futbol, yemek

Mesaj:
"Merhaba! Benim adım _____. Bugün ____ (yer) gittim. Orada ____ (hobi) yaptım ve çok ____ (duygu) oldum."

Görev:
Doğru kelimeleri seçip cümleyi tamamlayın.

. Ek zorluk:
Mesajı 2 cümle daha ekleyerek uzatın.

Etkinlik 4 – Mini ses kılavuzu (Proje)

Görev: Aşağıdaki sesleri içeren mini bir poster hazırlayın:

- ı / i
- ö / o
- ü / u
- ş / s
- ç / c

Poster içeriği:

- Sesin yazılı hali
- 2 örnek kelime
- Ana dilde benzer ses (ör. Romence/Engleză)
- Sesin nasıl çıkarıldığı (kısa açıklama)

Örnek:

- ı → kırmızı, sıcak
  Ana dilde yok → "daha kapalı bir i sesi"

. Kaynaklar (web):

- Yunus Emre Enstitüsü – Türkçe Öğrenme Materyalleri
- Turkiye Turizm Bakanlığı – Türkçe kültür videoları
- MEB (Eğitim Bakanlığı) – dil öğretimi kaynakları
- YouTube – Turkish pronunciation A1
- Quizlet – Turkish pronunciation

CS 5.2 – Yazılı bilgi transferi (Türkçe ↔ Ana dil)

Etkinlik 1 – Görsel destekli form doldurma (Kayıp eşya)

Durum: Öğrenci havalimanında çantasını kaybetti.

Form:
KAYIP EŞYA FORMU
Ad Soyad: _____
Telefon: _____
Tarih: _____
Yer: _____
Eşya: _____
Renk: _____
Özellik: _____

Görev: Formu doldurun.

Ek zorluk:
Öğrenciler formu ana dilde yazılan kısa bir metinden Türkçeye çevirerek doldurur.

Etkinlik 2 – Metin Örnekinden mesaj yazma

Örnek (Ana dilde):
“Merhaba! Ben bugün İstanbul’da çok güzel bir park gördüm. Hava çok sıcaktı. Sana fotoğraf göndereceğim.”

Görev:
Bu metni Türkçeye çevirin ve arkadaşınıza kısa bir mesaj yazın (en az 4 cümle).

Örnek Türkçe:
“Merhaba! Bugün İstanbul’da güzel bir park gördüm. Hava çok sıcaktı. Fotoğraf göndereceğim. Sen nasılsın?”

Etkinlik 3 – Benzer kelimeler ile kelime hazinesi

Kelime listesi (Türkçe → Ana dil benzeri):

- telefon → telefon
- doktor → doctor
- park → parc
- otel → hotel
- müzik → muzică
- problem → problem

Görev:
Aşağıdaki boşlukları bu kelimelerle tamamlayın:

“Benim *(1)* var. Okula *(2)* ile gidiyorum. Bugün *(3)* dinledim.”

CS 5.3 – Kültürel iletişim ve karşılaştırma

Etkinlik 1 – Selamlaşma kültürü karşılaştırması (Tablo + konuşma)

Görev:
Aşağıdaki tabloyu doldurun ve sınıfta 2 cümleyle anlatın.

Durum	Türkçe selamlaşma	Ana dilde selamlaşma	Fark
Sabah	Günaydın	_____	_____
Öğle	İyi günler	_____	_____
Akşam	İyi akşamlar	_____	_____
Resmi	Merhaba / Selam	_____	_____

Ek: Türk kültüründe “el sıkışma / öpüşme” gibi davranışları da karşılaştırın.

Etkinlik 2 – Bayram karşılaştırması (Sunum)

Görev:
Türk kültüründen bir bayram seçin:

- 23 Nisan, Ramazan Bayramı, Kurban Bayramı, 19 Mayıs

Kendi kültürünüzden benzer bir bayramla karşılaştırın.

Sunum başlıkları:

- Bayram adı
- Tarih
- Nasıl kutlanır?
- Benzerlikler
- Farklılıklar

Kaynaklar (web):

- Türkiye Turizm Bakanlığı – bayramlar & kültür
- Yunus Emre Enstitüsü – kültür materyalleri
- GoTürkiye – Türkiye kültürü

Etkinlik 3 – Stereotipleri tanıma (Tartışma + liste)

Görev:
Aşağıdaki ifadeleri tartışın ve “gerçek bilgi” mi “stereotip” mi olduğunu yazın:

1. “Türkler her zaman çay içer.”
2. “Türkler çok misafirperverdir.”
3. “Türkiye’de herkes futbol sever.”
4. “Türk mutfağı sadece kebaptan ibarettir.”

Çıktı: 2 sütunlu liste

- Gerçek
- Stereotip

Sınıfta Çalışma Kağıdı– Kolonya ve Türk Kültürü (A1.1 Seviye)

Ders: Türkçe
Seviye: A1.1
Hedef Yetkinlik: CS 5.3 – Kültürel iletişim, gelenekler, değerler
Kaynak: Yunus Emre Enstitüsü video: *Kolonya Türk Kültüründe*

A. Dinle ve Cevapla

Aşağıdaki soruları video izledikten sonra cevaplayınız:

1. **Kolonya nedir?**
    - **Cevap:** Kolonya, misafirlere sunulan, genellikle güzel kokusu olan bir sıvıdır.
2. **Kolonya ne zaman kullanılır?**
    - **Cevap:** Kolonya, genellikle yemeklerden sonra elleri temizlemek için ve misafirlere sunulmak için kullanılır.

B. Konuşma – Kısa Cevaplar

Sınıfta arkadaşınızla aşağıdaki soruları konuşun:

3. **Kolonya kullanıyor musun?**
   - **Cevap:** Evet / Hayır
4. **Misafir geldiğinde kolonya sunuyor musunuz?**
   - **Cevap:** Evet / Hayır

C. Uygulama – Kolonya Kullanma

Öğretmen sınıfa **kolonya** getirir.
Her öğrenci, küçük bir miktar kolonyayı avuçlarına döker ve şu cümleyi söyler:

- *Bu kolonya çok güzel kokuyor.*

D. Kelime Çalışması – Kolonya İle İlgili Kelimeler

Aşağıdaki kelimeleri doğru anlamlarıyla eşleştiriniz:

Türkçe Kelime	**Anlamı**
Kolonya	Temizlik için kullanılan sıvı
Misafir	Evimize gelen kişi
Koku	Burunla algılanan madde
Hoş	Güzel

Eşleştirilen Cevaplar:

1. Kolonya – Temizlik için kullanılan sıvı
2. Misafir – Evimize gelen kişi
3. Koku – Burunla algılanan madde
4. Hoş – Güzel

E. Kültürel Yansıtma

Aşağıdaki cümleyi tamamlayınız:

5. **Türkiye'de kolonya, misafirlere _____ demek için sunulur.**
   - **Cevap:** Hoş geldin
6. **Kolonya, _____ bir gelenektir.**
   - **Cevap:** Türk

F. Basit Tartışma

Aşağıdaki cümleyi tamamlayınız:

7. **Ben kolonya kullanıyorum çünkü _____.**
   - **Cevap:** (Öğrencilerin kendi cevapları)

Cevap Anahtarı

1. **Kolonya nedir?**
   Cevap: Kolonya, misafirlere sunulan, güzel kokusu olan bir sıvıdır.
2. **Kolonya ne zaman kullanılır?**
   Cevap: Kolonya, yemeklerden sonra elleri temizlemek için ve misafirlere sunulmak için kullanılır.
3. **Kolonya kullanıyor musun?**
   Cevap: Evet / Hayır
4. **Misafir geldiğinde kolonya sunuyor musunuz?**
   Cevap: Evet / Hayır
5. **Türkiye'de kolonya, misafirlere _____ demek için sunulur.**
   Cevap: Hoş geldin
6. **Kolonya, _____ bir gelenektir.**
   Cevap: Türk
7. **Ben kolonya kullanıyorum çünkü _____.**
   Cevap: (Öğrencinin cevabına göre)

Kaynak:

- **Yunus Emre Enstitüsü Video:** Kolonya Türk Kültüründe

CS 5.4 – Farklı dillerde basit bilgi alışverişi

Etkinlik 1 – Boşluk doldurma diyalog (Türkçe)

Diyalog:
A: Merhaba! Senin adın ne?
B: Benim adım ____. Senin adın?
A: Benim adım ____.
B: Nerelisin?
A: Ben ____'liyim.
B: Kaç yaşındasın?
A: ____ yaşındayım.

. Görev:
Diyaloğu tamamlayın ve arkadaşınızla rol yapın.

Etkinlik 2 – Ana dilden Türkçeye bilgi aktarımı

Ana dilde soru:
"Bugün okul saat kaçta başlıyor?"

Görev:
Bu soruyu Türkçeye çevirin ve cevap verin (2 cümle).

Örnek:
"Okul saat 8'de başlıyor. Dersler 12:30'da bitiyor."

Etkinlik 3 – Oyunun kurallarını çevirme (Yazma + adaptasyon)

Görev:
Ana dilinizde bildiğiniz bir oyunun 5 kuralını yazın.
Sonra bu kuralları Türkçeye çevirin ve basit bir şekilde yazın.

Örnek:

1. Her oyuncu sırayla zar atar.
2. En yüksek sayı kazanır.
3. ...

. Kaynaklar (web):

- GoTürkiye – basic instructions
- Quizlet – game vocabulary
- Wordwall – dialogue + instruction

. **ÜRÜN SONU (A1.1 – CG5)**

Öğrenciler dersten sonra şunları yapabilmeli:

1. Türkçedeki ses farklarını tanıyıp ayırt edebilmek
2. Basit form ve mesajları doğru yazabilmek
3. Kültürel farklılıkları karşılaştırıp anlatabilmek
4. Basit diyalogları tamamlayıp bilgi aktarımı yapabilmek

. Web Kaynakları (A1.1 – Tavsiye)

. Yunus Emre Enstitüsü – Türkçe öğrenme materyalleri
. Türkiye Turizm Bakanlığı – kültür ve gelenekler
. MEB (Eğitim Bakanlığı) – dil öğretimi yönergeleri
. GoTürkiye – Türkiye kültürü, şehirler, bayramlar
. Quizlet – kelime + ses setleri
. Wordwall – interaktif etkinlikler
. Duolingo / Memrise – dinleme ve kelime
. YouTube – Türkçe A1 telaffuz ve kültür videoları

TÜRKÇE – 9. SINIF Seviye: A1**ÖĞRENME ETKİNLİKLERİ**

(Müfredata dayalı, beceri temelli yapı)

GENEL YETERLİLİK 1

Günlük bağlamlarda basit sözlü mesajları anlama

Özel yeterlilik 1.1

Kişisel tanıtımlar ve basit betimlemelerde geçen temel kelime ve ifadelerin anlamını anlama.

Öğrenme etkinliği

Kısa bir kişisel tanıtımı dinleme ve temel bilgileri belirleme.

Dinleme metni:
Merhaba! Benim adım Elif.

On beş yaşındayım ve liseye gidiyorum.
Uzun siyah saçlarım ve kahverengi gözlerim var.
Bugün beyaz bir tişört giyiyorum.
Ben arkadaş canlısı ve çalışkan biriyim.

Görsel destek:
Günlük kıyafetli bir lise öğrencisinin portresi.
Ücretsiz görsel kaynağı: Unsplash / Pixabay (teenage girl portrait).

Görev

Dinlediğiniz metne göre tabloyu doldurunuz:

- Ad
- Yaş
- Fiziksel görünüş
- Kıyafet
- Kişilik özellikleri

Değerlendirme

- Sözlü cevapların gözlemlenmesi
- Tabloyu doğru doldurma

GENEL YETERLİLİK 2

Basit yazılı ve sözlü metinlerdeki bilgileri anlama

Özel yeterlilik 2.1

Günlük rutinlerle ilgili kısa metinlerde yer alan açık bilgileri belirleme.

Öğrenme etkinliği

Günlük rutinle ilgili kısa bir metni dinleme.

Metin:
Ali sabah saat yedide kalkar.
Kahvaltı yapar ve okula gider.
Okuldan sonra evde ders çalışır.
Akşam televizyon izler.
Hafta sonu arkadaşlarıyla buluşur.

Görsel destek:
Sırt çantalı bir lise öğrencisi.
Kaynak: Pexels / Pixabay (student with backpack).

Görev

Aşağıdaki cümleleri doğru ya da yanlış olarak işaretleyiniz:

1. Ali sabah erken kalkıyor

2. Kahvaltı yapmıyor
3. Okuldan sonra ders çalışıyor.
4. Akşam televizyon izliyor
5. Hafta sonu evde kalıyor

Değerlendirme

- Çalışma kâğıdı
- Anında geri bildirim

GENEL YETERLİLİK 3

Basit yönergeleri anlama ve uygulama

Özel yeterlilik 3.2

Görsel destekli basit Yönergeları anlama ve sıralama.

Öğrenme etkinliği

Basit bir tarif: Sandviç hazırlama.

Görsel destek:
Sandviç hazırlama aşamalarını gösteren görseller.
Kaynak: Pixabay (sandwich steps).

Görev

Cümleleri görsellerle eşleştiriniz ve doğru sıraya koyunuz:

- Ekmeği al
- Domatesleri kes
- Peyniri ekle
- Sandviçi ye

Değerlendirme

- Aşamaları doğru sıralama
- Temel fiilleri tanıma

GENEL YETERLİLİK 4

Basit yazılı mesajlar üretme

Özel yeterlilik 4.1

Verilen yapıları kullanarak kişisel bilgiler sunma.

Öğrenme etkinliği

Kişisel bilgi formu doldurma.

Görsel destek:
Form dolduran bir öğrenci görseli.
Kaynak: Unsplash (student writing).

Görev

Aşağıdaki formu doldurunuz:

- Ad
- Yaş
- Sınıf
- Okul
- En sevdiğin renk
- En sevdiğin ders
- Boş zamanlarında ne yaparsın?

Değerlendirme

- Formu doğru ve anlaşılır doldurma
- Rehberli sözlü sunum

GENEL YETERLİLİK 5

Kültürlerarası farkındalık geliştirme

Özel yeterlilik 5.3

Farklı kültürlerdeki selamlaşma biçimlerini tanıma ve karşılaştırma.

Öğrenme etkinliği

Selamlaşma biçimlerini gözlemleme ve karşılaştırma.

Görsel destek:
Türkiye, Romanya ve Japonya'da selamlaşma örnekleri.
Kaynak: Unsplash (greeting cultures).

Görev

Tabloyu doldurunuz:

- Türkiye – Merhaba
- Romanya – …
- Japonya – …

CES (DİSLEKSİ) İÇİN AYRI ÇALIŞMA KAĞITLARI

EKLER

CES Çalışma Kâğıdı 1 – Dinleme (Özel yeterlilik 1.1)

Görev: Dinle ve doldur.

- Ad:
- Yaş:
- Kıyafet:

Uyarlamalar:

- Metin öğretmen tarafından yavaşça okunur
- Büyük punto ve geniş satır aralığı
- Ek süre verilir

CES Çalışma Kâğıdı 2 – Doğru / Yanlış (Özel yeterlilik 2.1)

Doğru olanı işaretle:

1. Ali sabah kalkıyor. D / Y
2. Okula gidiyor. D / Y
3. Akşam uyuyor. D / Y

Uyarlamalar:

- Azaltılmış madde sayısı
- Cümleler öğretmen tarafından okunur

CES Çalışma Kâğıdı 3 – Yönergeler (Özel yeterlilik 3.2)

Görselleri 1'den 4'e kadar numaralandır.

Uyarlamalar:

- Yazılı üretim yok
- Görsel temelli ceva

CES Çalışma Kâğıdı 4 – Basit Form (Özel yeterlilik 4.1)

Doldur:

- Ad:
- Yaş:
- En sevdiğin renk:

Uyarlamalar:

- Tek kelimelik cevap kabul edilir
- Sözlü cevap mümkündür

CES DEĞERLENDİRME

- Süreç odaklı değerlendirme
- Bireysel ilerleme dikkate alınır
- Olumlu ve anında geri bildirim

DEĞERLENDİRME FİŞLERİ – TÜRKÇE A1.1

. CS 5.1 – Türkçenin özgün seslerini tanıma ve ana dilden ayırma

. Görev 1 – Ses Farklarını Dinleyerek Belirleme (10 puan)

Yönerge: Öğrenci 10 kelimeyi dinler ve benzer seslerin ana dilde olup olmadığını işaretler.

. Örnek kelimeler (öğretmen okur):
şeker, çanta, ıslak, gül, jilet, kış, okul, güzel, yağmur, hızlı

Puanlama:

- Her doğru cevap = 1 puan
- Toplam: 10 puan

. Görev 2 – Metni Doğru İntonasyonla Okuma (15 puan)

Yönerge: Öğrenci aşağıdaki metni doğru vurgu ve ritimle okur.

. Metin:
“Merhaba! Benim adım Ayşe. Bugün çok mutluyum. Türkçe öğreniyorum. Öğretmenim çok sabırlı.”

Puanlama:

- Doğru okuma (4 cümle): 15 puan
- Her yanlış vurgu/ritim: -1 puan

. Görev 3 – Mini Ses Kılavuzu Hazırlama (20 puan)

Yönerge: Öğrenci 5 ses seçer ve görsellerle açıklayarak mini rehber hazırlar.

. Örnek sesler:
ı, ş, ç, ö, ü

Puanlama:

- 5 ses + örnek kelime + açıklama + resim: 20 puan
- 3–4 ses: 10 puan
- 1–2 ses: 0 puan

. CS 5.2 – Basit bilgilerin yazılı aktarımı (anadil ↔ Türkçe)

. Görev 1 – Form Doldurma (10 puan)

Yönerge: Öğrenci “kayıp bagaj” formunu görsel destekle doldurur.

. Form alanları:
Ad, Soyad, Telefon, Eşya, Renk, Kayıp Tarihi

Puanlama:

- Tam ve doğru: 10 puan
- 1–2 hata: 5 puan

- Eksik/yanlış: 0 puan

. Görev 2 – Basit Mesaj Yazma (15 puan)

Yönerge: Öğrenci verilen Örnek metne göre Türkçe mesaj yazar.

. Örnek (ana dilde):
“Merhaba! Bugün parkta yürüdüm. Çok güzeldi. Gelecek hafta beraber gider miyiz?”

Puanlama:

- 3 cümle + doğru anlam: 15 puan
- 2 cümle + küçük hata: 10 puan
- 1 cümle veya anlam kaybı: 0 puan

. Görev 3 – Benzer Kelimeleri Çevirme (10 puan)

Yönerge: Aşağıdaki kelimeleri Türkçeye yaz.

. Kelime listesi:
telefon, müzik, problem, doktor, okul, restoran, banka, film, otel, park

Puanlama:

- Her doğru = 1 puan
- Toplam: 10 puan

CS 5.3 – Kültürel iletişim ve değerler

Görev 1 – Selamlaşma İfadeleri Karşılaştırma (10 puan)

Yönerge: Türkçe selamlaşma ifadelerini ve ana dildeki karşılıklarını yaz.

Türkçe: Merhaba, Günaydın, İyi akşamlar, Hoşça kal
Ana dil: (öğrenci doldurur)

Puanlama:

- 4 doğru eşleştirme: 10 puan
- 2–3 doğru: 5 puan
- 0–1 doğru: 0 puan

. Görev 2 – Bayram Karşılaştırması Sunumu (20 puan)

Yönerge: Öğrenci bir Türk bayramı ve kendi kültüründen bir bayramı karşılaştırır.

. Türk bayramı örnekleri:
Ramazan Bayramı, Kurban Bayramı, Cumhuriyet Bayramı

Puanlama:

- Her iki bayram için tarih, anlam, gelenek: 20 puan
- Eksik bilgi: 10 puan
- Yetersiz/yanlış: 0 puan

. Görev 3 – Kültürel Stereotipleri Tanıma (10 puan)

Yönerge: Öğrenci 2 stereotip yazıp, neden doğru/yanlış olduğunu açıklar.

. Örnek: “Türkler her zaman misafirperverdir.”

Puanlama:

- 2 stereotip + açıklama: 10 puan
- 1 stereotip: 5 puan
- Yok: 0 puan

. CS 5.4 – Farklı dil ortamlarında bilgi alışverişi

. Görev 1 – Eksik Diyalog Tamamlama (10 puan)

Yönerge: Diyalogdaki boşlukları tamamla.

. Diyalog:
A: Merhaba! Adın ne?
B: Benim adım ____. Senin adın?
A: Benim adım ____.
B: Nerelisin?
A: Ben ____’liyim.
B: Kaç yaşındasın?
A: ____ yaşındayım.

Puanlama:

- Her doğru kelime = 2 puan
- Toplam: 10 puan

. Görev 2 – Mesaj Çevirisi (15 puan)

Yönerge: Aşağıdaki mesajı Türkçeye çevir.

. Ana dil mesajı:
“Merhaba! Gelecek hafta seninle buluşmak istiyorum.”

Puanlama:

- Tam ve doğru çeviri: 15 puan
- Kısmi doğru: 10 puan
- Yanlış/eksik: 0 puan

. GENEL PUANLAMA

CS Kodu Maks. Puan

CS 5.1 45

CS 5.2 35

CS 5.3 40

CS 5.4 25

Toplam 145

Eleştirel Düşünme Becerilerinin CEFR (A1) ile İlişkilendirilmesi Türkçe (Yabancı Dil)

Genel Çerçeve (CEFR – A1)

CEFR A1 düzeyinde öğrenci:

- tanıdık kelime ve basit ifadeleri anlar,
- kendisi ve yakın çevresi hakkında konuşur,
- basit sorular sorar ve cevap verir,
- görüş ve tercihlerini çok basit biçimde ifade eder.

Eleştirel düşünme, bu düzeyde **basit karşılaştırma, seçim, değerlendirme ve gerekçelendirme** yoluyla desteklenir.

1. Dinleme / Okuma Anlama

CEFR A1 Tanımı:
Basit metinleri ve çok kısa konuşmaları anlar.

Eleştirel Düşünme Durumları:

- Metinden temel bilgi seçme
- Resimden anlam çıkarma

Örnek Sorular:

- *Bu kim?*
- *Ne yapıyor?*

Programla İlişki:
Öğrenci bilgiyi **ayırt eder ve yorumlamaya başlar**.

2. Konuşma – Karşılıklı Konuşma

CEFR A1 Tanımı:
Basit sorular sorar ve cevap verir.

Eleştirel Düşünme Durumları:

- Karşılaştırma yapma
- Benzerlik ve farklılık bulma

Örnek Sorular:

- *Aynı mı, farklı mı?*
- *Sen de böyle misin?*

Programla İlişki:
Öğrenci **karşılaştırarak düşünür**.

3. Konuşma – Sözlü Anlatım

CEFR A1 Tanımı:
Kendisi ve günlük hayatı hakkında basit cümlelerle konuşur.

Eleştirel Düşünme Durumları:

- Kendi hayatıyla ilişkilendirme
- Basit görüş bildirme

Örnek Cümleler:

- *Ben sabah erken kalkıyorum.*
- *Bu iyi.*

Programla İlişki:
Öğrenci **kişisel bakış açısını ifade eder**.

4. Tercih Belirtme ve Seçim Yapma

CEFR A1 Tanımı:
Temel ihtiyaçlar ve tercihler hakkında konuşur.

Eleştirel Düşünme Durumları:

- Seçenekler arasında karar verme

Örnek Sorular:

- *Çay mı, süt mü?*

Programla İlişki:
Öğrenci **karar verme becerisi geliştirir**.

5. Gerekçe Sunma (Basit Düzey)

CEFR A1 Tanımı:
Basit bağlaçlarla kısa cümleler kurar.

Eleştirel Düşünme Durumları:

- "Çünkü" ile neden söyleme

Örnek:

- *Çayı seviyorum çünkü güzel.*

Programla İlişki:
Öğrenci **sebep–sonuç ilişkisi kurar**.

6. Değerlendirme ve Görüş Bildirme

CEFR A1 Tanımı:
Basit sıfatlarla görüş ifade eder.

Eleştirel Düşünme Durumları:

- Durumları değerlendirme

Örnek Sorular:

- *İyi mi, kötü mü?*

Programla İlişki:
Öğrenci **eleştirel değerlendirme yapar** (A1 düzeyinde).

7. Tahmin Etme

CEFR A1 Tanımı:
Tanıdık bağlamlarda basit anlam çıkarır.

Eleştirel Düşünme Durumları:

- Resme bakarak tahmin yapma

Örnek Sorular:

- *Sence ne yapıyor?*

Programla İlişki:
Öğrenci **çıkarım yapma becerisini** kullanır.

8. Zaman ve Sıralama

CEFR A1 Tanımı:
Basit zaman ifadelerini anlar ve kullanır.

Eleştirel Düşünme Durumları:

- Günlük aktiviteleri sıralama

Örnek:

- *Sabah – öğle – akşam*

Programla İlişki:
Öğrenci **bilgiyi düzenler**.

9. Kültürlerarası Farkındalık

CEFR A1 Tanımı:
Günlük yaşamla ilgili basit kültürel unsurları fark eder.

Eleştirel Düşünme Durumları:

- Alışkanlıkları karşılaştırma

Örnek Sorular:

- *Aynı mı, farklı mı?*

Programla İlişki:
Öğrenci **kültürel farkındalık geliştirir**.

Bu etkinlikler sayesinde öğrenci:

- CEFR A1 düzeyine uygun dil yapılarını kullanır,
- eleştirel düşünmenin temel basamaklarını uygular,

dili sadece öğrenmez, **anlamlandırır ve değerlendirir**.

ELEMENTE SOCIO-CULTURALE structurate în jurul dezvoltării identității culturale, tradițiilor, valorilor sociale și educației civice din Turcia.

1. Limbajul și poveștile tradiționale turcești

- **Începutul învățării limbii turce**: Învățarea limbii turce standard (și a variațiunilor regionale) prin povestiri și cântece populare.
- **Basmele turcești**: Elevii învață basmele populare turcești, cum ar fi **Nasreddin Hodja**, care învață lecții despre înțelepciune și umor.
- **Povești din mitologia turcă**: Introducerea în mitologia turcă, incluzând poveștile despre **Dede Korkut** sau mituri legate de **Ergenekon**, care fac parte din istoria legendară a turcilor.

2. Tradiții turcești și obiceiuri

- **Sărbători tradiționale**: Elevii învață despre sărbătorile importante ale Turciei, cum ar fi **Ramazan Bayramı (Sărbătoarea Ramadanului)** și **Kurban Bayramı (Sărbătoarea Sacrificiului)**, **Zafer Bayramı (Ziua Victoriei)**, și **Cumhuriyet Bayramı (Ziua Republicii)**.
- **Obiceiuri legate de mâncare**: Cum se prepară și cum se consumă **baklava**, **çorba**, **simit**, **kebap**, **pilav** și alte mâncăruri tradiționale. De asemenea, informatii despre **ceaiul turcesc** și ritualurile de servire.
- **Sărbători legate de familie**: **Düğün (nunțile)**, **doğum günü (ziua de naștere)** și alte tradiții legate de viața familială.

3. Valori sociale turcești

- **Respectul față de familie**: Începerea învățării despre respectul pentru părinți, bunici și autorități. Valorile respectului și responsabilității în cadrul familial.
- **Respectul față de vârstă și autoritate**: Elevii sunt învățați să respecte persoanele mai în vârstă și autoritățile, un aspect esențial în educația turcească.
- **Cooperarea și solidaritatea**: Importanța ajutorului reciproc între membrii comunității și cooperarea în diverse activități.
- **Ospitalitatea**: Valoarea ospitalității este un pilon al culturii turcești. Copiii învață despre importanța de a oferi oaspeților un tratament călduros și prietenos.
- **Corectitudinea și cinstea**: Etica turcească pune un accent deosebit pe comportamentul corect și cinstit în relațiile sociale și în viața de zi cu zi.

4. Istoria și moștenirea culturală turcească

- **Istoria Imperiului Otoman**: Elevii încep să învețe despre **Imperiul Otoman** și realizările sale istorice, precum și despre semnificația diverselor obiecte și clădiri istorice turcești.
- **Atatürk și fondarea Republicii Turcia**: Începutul învățării despre **Mustafa Kemal Atatürk**, fondatorul Republicii Turcia, și semnificația zilelor naționale (de exemplu, **29 octombrie** - Ziua Republicii).
- **Patrimoniul național**: Începerea cunoașterii și înțelegerii monumentelor istorice, cum ar fi **Topkapı Palace**, **Hagia Sophia**, **moștele sfinților**, și **Palatul Dolmabahçe**.

5. Simboluri naționale

- **Steagul Turciei**: Elevii învață semnificația **steagului Turciei**, culorile și simbolurile sale.
- **Imnul național - İstiklal Marşı**: Începerea învățării versurilor imnului național al Turciei, care reflectă idealurile și lupta pentru independență a națiunii turce.

6. Muzica și dansul turcesc

- **Muzica tradițională**: Începerea învățării despre instrumentele muzicale tradiționale turcești, cum ar fi **sazul**, **ney**, **kavalul**, și **davulul**. De asemenea, învățarea unor cântece și melodii turcești populare.
- **Dansuri populare**: Înclinația pentru dansurile tradiționale turcești, cum ar fi **zeybek**, **halay** și **kafkas dansı**, învățând coregrafii simple în cadrul activităților școlare.
- **Importanța muzicii în viața cotidiană**: Înțelegerea rolului muzicii în diversele sărbători și festivități turcești. Barış Manço.

7. Cultura cafelei turcești

- **Kahve**: Cunoașterea importanței cafelei turcești, tradiția de a bea **kahve** (cafea turcească), ritualurile de servire și de a învăța despre **fortunile** citite din zațul de cafea.

8. Tradițiile religioase și învățătura religioasă

- **Islamul în Turcia**: Începerea învățării despre **religia islamică** și învățătura sa fundamentală. Copiii sunt învățați despre importanța **Ramazanului**, **Kurban Bayramı**, **namazul** (rugăciunea).
- **Moscheile**: Înțelegerea rolului moscheilor în viața cotidiană și importanța acestora ca locuri de rugăciune și cultură spirituală. Elevii învață despre principalele moschei din Turcia, cum ar fi **Moscheea Albastră** (Sultan Ahmet Mosque).

9. Sporturi tradiționale turcești

- **Cirit**: Un sport tradițional turcesc pe cai, similar cu polo, în care copiii învață despre tradiția și istoria acestui sport.
- **Yarışmalar**: Diverse competiții și jocuri tradiționale care sunt parte din activitățile de familie și festivaluri.

10. Știința și artele meșteșugărești turcești

- **Artizanatul tradițional**: Începerea învățării despre meșteșugurile tradiționale turcești, cum ar fi **olăritul**, **broderiile turcești**, și **vopsirea țesăturilor**.
- **Arhitectura tradițională turcească**: Cunoașterea stilurilor arhitecturale turcești și a unor clădiri celebre, cum ar fi **casele tradiționale turcești** din regiunile de munte.

11. Mediul natural al Turciei

- **Peisaje și fauna Turciei**: Elevii învață despre diversele peisaje și fauna Turciei, de la **Munții Taurus** până la plajele din sudul țării, **Parcul Național de la Göreme, Pamukkale, Göbekli Tepe, Manavgat Şelalesi.**
- **Parcuri naționale și rezervații naturale. Turism.**: Începerea studiului parcurilor naturale din Turcia și importanța protecției mediului. Antalya, Alanya, Bodrum.

Dil Öğrenme Uygulamaları ile YAPAY ZEKA Kullanımı

Örnekler:

- **Duolingo**: YZ, öğrencilerin ilerlemelerine göre **kelime bilgisi**, **gramatik** ve **konuşma pratiği** derslerini kişiselleştirir. Algoritmalar, öğrencinin hızına göre alıştırmalarını uyarlayarak daha etkili bir öğrenme sağlar.
- **Babbel**: YZ, öğrencilerin performanslarını analiz ederek dersleri **kişiselleştirir** ve **konuşma** pratiği yapma imkanı sunar.
- **Memrise**: Bu uygulama, öğrencilerin Türkçe kelimeleri **görseller** ve **anlamlı bağlamlarla** öğrenmesini sağlar. YZ, hızlı öğrenme sürecini destekler.
- **Busuu**: YZ, öğrencilerin Türkçe konuşma becerilerini geliştirmelerine yardımcı olmak için **sesli cevaplar** ve **geri bildirim** sunar.

Faydalar:

- **Kişiselleştirilmiş geri bildirim**: Hatalar hemen düzeltilir ve doğru öğrenme sağlanır.
- **Uyarlanabilir öğrenme**: Dersler, öğrencinin hızına ve öğrenme düzeyine göre uyarlanır.
- **Sürekli pratik**: Öğrenciler, her seviyede uygun alıştırmalarla öğrenmeye devam eder.

2. Konuşma Botlarıyla Pratik

Örnekler:

- **Tandem** ve **HelloTalk**: Bu uygulamalar, öğrencilerin **Türkçe anadili konuşurlarıyla** etkileşimde bulunmasına olanak tanır. YZ, konuşmalar sırasında **doğru telaffuz ve dil bilgisi** konusunda geri bildirim verir.
- **Google Asistan veya Siri**: Bu platformlar, öğrencilerin Türkçe olarak **basit sorular sormalarına** ve **yanıt almalarına** yardımcı olur. Örneğin, **"Bugün hava nasıl?"** diye sorulabilir ve YZ yanıt verebilir.

Faydalar:

- **Konuşma pratiği** yapma fırsatı sunar.
- **Hataların anında düzeltilmesi** ile doğru dil kullanımı teşvik edilir.
- **Konuşma akıcılığı** gelişir, öğrenciler kendilerine daha fazla güven duyar.

3. Telaffuzun İyileştirilmesi için YZ

Örnekler:

- **Elsa Speak**: Bu uygulama, öğrencilerin **telaffuzunu analiz eder** ve **geribildirim** sağlar. YZ, öğrencilerin doğru bir şekilde Türkçe kelimeleri nasıl telaffuz etmeleri gerektiğini gösterir.
- **Google Translate**: Öğrenciler, Türkçe kelimeleri dinleyebilir ve **doğru telaffuz** hakkında bilgi alabilirler.

Faydalar:

- **Anında düzeltme** ile telaffuzda **doğru seslerin** öğrenilmesi sağlanır.
- **Sesli tekrar** yaparak telaffuzun güçlendirilmesi mümkündür.
- **Telaffuzdaki hatalar** YZ tarafından düzeltilir, böylece öğrenciler kendilerini daha rahat ifade edebilirler.

4. Kişiselleştirilmiş Öğrenme Platformları

Örnekler:

- **Lingvist**: YZ, bu platformda öğrencilerin hızlarına göre **Türkçe derslerini kişiselleştirir** ve dersler, öğrencinin ihtiyaçlarına göre şekillendirilir.
- **Rosetta Stone**: Bu platform, **immersive** bir öğrenme deneyimi sunar. Öğrenciler, YZ tarafından oluşturulan görseller ve sesli örneklerle **dilin doğal kullanımına** alışırlar.

Faydalar:

- **Uyarlanabilir öğrenme**: YZ, her öğrencinin hızına ve seviyesine göre dersleri kişiselleştirir.
- **Hızlı ilerleme**: Öğrenciler, sürekli gelişen bir öğrenme deneyimiyle ilerlerler.
- **Kelime bilgisi ve dilbilgisi gelişimi**: Öğrenciler, seviyelerine uygun içeriklerle dil becerilerini geliştirirler.

5. Hataların Otomatik Düzeltmesi

Örnekler:

- **Grammarly** veya **Ginger**: Bu araçlar, öğrencilerin yazdığı metinleri **Türkçe dilbilgisi hataları** açısından analiz eder ve **geri bildirim** verir.
- **Reverso**: YZ, yazılı metinleri analiz ederek dil bilgisi ve kelime kullanım hatalarını düzeltir ve **doğru kullanımlarla örnekler** sunar.

Faydalar:

- **Hataların anında düzeltilmesi** sayesinde öğrenciler doğru yazma becerilerini geliştirir.
- **Yazılı ifadelerin gelişmesi**: Öğrenciler yazılı becerilerini geliştirir.
- **Anında geri bildirim** ile öğrenme hızlanır.

6. Kelime Bilgisi ve Dilbilgisi Egzersizleri

Örnekler:

- **Quizlet**: Bu uygulama, YZ kullanarak **kişiselleştirilmiş kelime kartları** oluşturur. Öğrenciler, kelime bilgisi alıştırmalarını interaktif şekilde yapar.
- **Cram**: YZ, öğrencinin seviyesine uygun **sınavlar ve flashcardlar** yaratır. Bu platform, öğrencilerin hatalarını analiz ederek **ekstra dersler** önerir.

Faydalar:

- **Kişiselleştirilmiş egzersizler** sayesinde öğrenciler daha verimli öğrenir.
- **Kelime bilgisi gelişimi**: Sürekli tekrar ile öğrencilerin kelime bilgisi pekişir.
- **Aktif öğrenme** ile öğrenciler daha hızlı ilerler.

7. Gerçek Hayat Durumlarını Simüle Etme

Örnekler:

- **Speakly**: YZ, öğrenciler için **gerçek hayat senaryoları** oluşturur, böylece öğrenciler günlük durumlarda konuşma pratiği yapar.

- **Mondly**: YZ, öğrencilerin **konuşmalarını simüle eder** ve günlük yaşamda karşılaşılabilecek **durumları** öğretir.

Faydalar:

- **Gerçek hayat bağlamında öğrenme** sağlar.
- **Konuşma pratiği** ile öğrenciler dil becerilerini geliştirir.
- **Pratik ve doğal dil kullanımı** öğrenilir.

8. Yapay Zeka ile Konuşma ve Yazma Simülasyonları

Örnekler:

- **ChatGPT veya AI Konuşma Botları**: Öğrenciler, Türkçe olarak **AI ile sohbet edebilir**, basit sorular sorabilir ve cevaplar alabilir. AI, öğrencinin söylediklerini anlamaya çalışarak, doğru yanıtlar verir.
- **Mondly Chatbot**: Türkçe öğrenenler için **AI tabanlı sohbet** sunar. Öğrenciler, uygulama üzerinden **pratik yapabilir** ve doğru telaffuz hakkında geri bildirim alabilirler.

Faydalar:

- **Konuşma pratiği** ve **yazılı geri bildirim** sağlar.
- **Öğrenciler aktif bir şekilde** Türkçe pratiği yapabilir.
- **Yapay zeka ile etkileşim** öğrencilerin güvenini arttırır.

Sonuç

Yapay zeka (YZ), Türkçe öğrenme sürecinde öğrencilerin **daha hızlı, etkili ve kişiselleştirilmiş bir şekilde** dil öğrenmelerini sağlar. **Geri bildirim**, **kişiselleştirilmiş dersler**, **konuşma pratiği** ve **anında düzeltmeler**, öğrencilerin Türkçe'yi daha hızlı ve doğru bir şekilde öğrenmelerine yardımcı olur. YZ'nin sunduğu **esneklik ve etkileşimli özellikler**, öğrencilerin dil becerilerini daha dinamik bir şekilde geliştirmelerine olanak tanır.

Yapay Zeka (YZ) destekli **okuma anlama**, **dinleme anlama** ve **yazma** aktiviteleri için örnekler:

1. YZ Destekli Okuma Anlama

Amaç: Öğrenciler, Türkçe metinleri okurken anlamı kavrayarak ve YZ geri bildirimiyle doğru cevaplar bulacaklar.

Örnek Aktivite: YZ Destekli Okuma ve Sorular

Metin:
"Ali, sabah erkenden kalktı. Kahvaltı yaptıktan sonra okula gitmek üzere yola çıktı. Okulda yeni arkadaşlar edindi. Öğle yemeğinde sınıf arkadaşlarıyla birlikte yemek yedi. Sonra akşam saatlerinde evine döndü."

YZ Aktivitesi:

- **Öğrenci**, metni okur ve **YZ tabanlı bir uygulama** (örneğin **Quizlet** veya **Duolingo**) kullanarak metinle ilgili soruları yanıtlar. Uygulama, öğrencinin **yanıtlarını analiz eder** ve doğru veya yanlış yanıtlar için anında **geribildirim** verir.

Sorular:

1. Ali sabah ne yaptı?
    - a) Kahvaltı yaptı

- b) Okula gitti
- c) Yataktan kalktı

2. Ali okula ne zaman gitti?
    - a) Öğle
    - b) Akşam
    - c) Sabah

Faydalar:

- **YZ geri bildirimi** sayesinde doğru ve yanlış yanıtlar hızlıca öğrenilir.
- **Metin anlama** becerisi gelişir ve **kelime dağarcığı** artar.
- Öğrenciler, **YZ'nin sunduğu interaktif geri bildirimle** okuma pratiği yapar.

2. YZ Destekli Dinleme Anlama (Listening Comprehension)

Amaç: Öğrenciler, Yapay Zeka ile desteklenen sesli diyalogları dinler ve anlamı çıkarırlar.

Örnek Aktivite: YZ ile Dinleme ve Anlama

Diyalog:

- **Konuşma**: "Merhaba, adın ne?"
- **Cevap**: "Merhaba, benim adım Zeynep. Senin adın ne?"
- **Konuşma**: "Benim adım Ahmet. Nerelisin?"
- **Cevap**: "Ben İstanbul'danım."

YZ Aktivitesi:

- Öğrenciler, bu diyalogu **Yapay Zeka tabanlı bir uygulamada** (örneğin **Google Assistant** veya **Speechling**) dinler.
- Uygulama, öğrencinin doğru yanıtlar verdiği veya yanlış cevap verdiği durumlarda **geri bildirim** sunar.
- **Dinleme soruları**:
    1. Zeynep'in adı ne?
        - a) Ahmet
        - b) Zeynep
        - c) Ayşe
    2. Zeynep nerelidir?
        - a) İstanbul
        - b) Ankara
        - c) İzmir

Faydalar:

- Öğrenciler, **gerçek hayattan alınan diyalogları** dinleyerek dil becerilerini geliştirir.
- **YZ geri bildirimi**, doğru ve yanlış anlamaları anında düzeltir.
- Dinleme becerileri gelişir, öğrenciler **anlamı çıkarma** konusunda pratik yapar.

3. YZ Destekli Yazma

Amaç: Öğrenciler, Yapay Zeka yardımıyla yazılı ifadelerini geliştirir ve yazdıklarına anında geri bildirim alırlar.

Örnek Aktivite: Kısa Yazılar Yazma ve YZ ile Düzenleme

Aktivite:
Öğrenciler, **yazılı metin** yazar. Örneğin, **günlük rutinlerini** Türkçe olarak yazmaları istenir.

Örnek Yazı:
"Benim adım Ahmet. Her sabah saat 7'de uyanırım. Kahvaltımı yapar, işe gitmek için evden çıkarım. İş yerinde çok çalışırım. Akşamları evime dönerim ve akşam yemeği yerim."

YZ Aktivitesi:

- Öğrenciler, yazdıkları metni **Grammarly**, **Ginger** veya **Microsoft Word** gibi YZ tabanlı araçlarla **düzeltir**. YZ, dilbilgisi hatalarını, imla hatalarını ve önerilen düzeltmeleri öğrencilere bildirir.
- Öğrenciler, YZ'nin **önerilerine** göre metinlerini düzeltir.

Faydalar:

- **Anında dilbilgisi ve yazım düzeltmesi** ile öğrenciler doğru yazma becerilerini öğrenir.
- **Yazılı ifadeler** konusunda özgüven kazanırlar.
- Öğrenciler, yazdıkları metinlerdeki **hataları hızlıca görüp düzeltir**.

Sonuç

YZ destekli **okuma, dinleme ve yazma** aktiviteleri, öğrencilerin Türkçe öğrenme sürecini **daha etkili, etkileşimli ve kişiselleştirilmiş** hale getirir. YZ, öğrencilere anında geri bildirim sağlayarak dil becerilerini geliştirmelerine yardımcı olur. Ayrıca, **hata yapma korkusunu** ortadan kaldırarak öğrencilerin daha fazla pratik yapmalarına olanak tanır.

Eleştirel Düşünme Becerilerinin

CEFR (A1) ile İlişkilendirilmesi

Türkçe (Yabancı Dil)

Genel Çerçeve (CEFR – A1)

CEFR A1 düzeyinde öğrenci:

- tanıdık kelime ve basit ifadeleri anlar,
- kendisi ve yakın çevresi hakkında konuşur,
- basit sorular sorar ve cevap verir,
- görüş ve tercihlerini çok basit biçimde ifade eder.

Eleştirel düşünme, bu düzeyde **basit karşılaştırma, seçim, değerlendirme ve gerekçelendirme** yoluyla desteklenir.

1. Dinleme / Okuma Anlama

CEFR A1 Tanımı:
Basit metinleri ve çok kısa konuşmaları anlar.

Eleştirel Düşünme Durumları:

- Metinden temel bilgi seçme
- Resimden anlam çıkarma

Örnek Sorular:

- *Bu kim?*
- *Ne yapıyor?*

Programla İlişki:
Öğrenci bilgiyi **ayırt eder ve yorumlamaya başlar**.

2. Konuşma – Karşılıklı Konuşma

CEFR A1 Tanımı:
Basit sorular sorar ve cevap verir.

Eleştirel Düşünme Durumları:

- Karşılaştırma yapma
- Benzerlik ve farklılık bulma

Örnek Sorular:

- *Aynı mı, farklı mı?*
- *Sen de böyle misin?*

Programla İlişki:
Öğrenci **karşılaştırarak düşünür**.

3. Konuşma – Sözlü Anlatım

CEFR A1 Tanımı:
Kendisi ve günlük hayatı hakkında basit cümlelerle konuşur.

Eleştirel Düşünme Durumları:

- Kendi hayatıyla ilişkilendirme
- Basit görüş bildirme

Örnek Cümleler:

- *Ben sabah erken kalkıyorum.*
- *Bu iyi.*

Programla İlişki:
Öğrenci **kişisel bakış açısını ifade eder**.

4. Tercih Belirtme ve Seçim Yapma

CEFR A1 Tanımı:
Temel ihtiyaçlar ve tercihler hakkında konuşur.

Eleştirel Düşünme Durumları:

- Seçenekler arasında karar verme

Örnek Sorular:

- *Çay mı, süt mü?*

Programla İlişki:
Öğrenci **karar verme becerisi geliştirir**.

5. Gerekçe Sunma (Basit Düzey)

CEFR A1 Tanımı:
Basit bağlaçlarla kısa cümleler kurar.

Eleştirel Düşünme Durumları:

- "Çünkü" ile neden söyleme

Örnek:

- *Çayı seviyorum çünkü güzel.*

Programla İlişki:
Öğrenci **sebep–sonuç ilişkisi kurar**.

6. Değerlendirme ve Görüş Bildirme

CEFR A1 Tanımı:
Basit sıfatlarla görüş ifade eder.

Eleştirel Düşünme Durumları:

- Durumları değerlendirme

Örnek Sorular:

- *İyi mi, kötü mü?*

Programla İlişki:
Öğrenci **eleştirel değerlendirme yapar** (A1 düzeyinde).

7. Tahmin Etme

CEFR A1 Tanımı:
Tanıdık bağlamlarda basit anlam çıkarır.

Eleştirel Düşünme Durumları:

- Resme bakarak tahmin yapma

Örnek Sorular:

- *Sence ne yapıyor?*

Programla İlişki:
Öğrenci **çıkarım yapma becerisini** kullanır.

8. Zaman ve Sıralama

CEFR A1 Tanımı:
Basit zaman ifadelerini anlar ve kullanır.

Eleştirel Düşünme Durumları:

- Günlük aktiviteleri sıralama

Örnek:

- *Sabah – öğle – akşam*

Programla İlişki:
Öğrenci **bilgiyi düzenler**.

9. Kültürlerarası Farkındalık

CEFR A1 Tanımı:
Günlük yaşamla ilgili basit kültürel unsurları fark eder.

Eleştirel Düşünme Durumları:

- Alışkanlıkları karşılaştırma

Örnek Sorular:

- *Aynı mı, farklı mı?*

Programla İlişki:
Öğrenci **kültürel farkındalık geliştirir**.

Sonuç

Bu etkinlikler sayesinde öğrenci:

- CEFR A1 düzeyine uygun dil yapılarını kullanır,
- eleştirel düşünmenin temel basamaklarını uygular,
- dili sadece öğrenmez, **anlamlandırır ve değerlendirir**.

Türkçe öğrenen yabancı öğrenciler için yapay zeka (YZ) kullanımı hakkında detaylı bilgiler. Yapay zeka, dil öğrenme sürecini **kişiselleştirilmiş**, **verimli** ve **etkileşimli** hale getirmek için harika bir araçtır. Aşağıda, **A1 seviyesindeki Türkçe öğrencileri** için yapay zekanın nasıl kullanılabileceğine dair örnekler ve yöntemler bulunmaktadır:

1. Dil Öğrenme Uygulamaları ile YZ Kullanımı

Örnekler:

- **Duolingo**: YZ, öğrencilerin ilerlemelerine göre **kelime bilgisi**, **gramatik** ve **konuşma pratiği** derslerini kişiselleştirir. Algoritmalar, öğrencinin hızına göre alıştırmalarını uyarlayarak daha etkili bir öğrenme sağlar.
- **Babbel**: YZ, öğrencilerin performanslarını analiz ederek dersleri **kişiselleştirir** ve **konuşma** pratiği yapma imkanı sunar.
- **Memrise**: Bu uygulama, öğrencilerin Türkçe kelimeleri **görseller** ve **anlamlı bağlamlarla** öğrenmesini sağlar. YZ, hızlı öğrenme sürecini destekler.
- **Busuu**: YZ, öğrencilerin Türkçe konuşma becerilerini geliştirmelerine yardımcı olmak için **sesli cevaplar** ve **geri bildirim** sunar.

Faydalar:

- **Kişiselleştirilmiş geri bildirim**: Hatalar hemen düzeltilir ve doğru öğrenme sağlanır.
- **Uyarlanabilir öğrenme**: Dersler, öğrencinin hızına ve öğrenme düzeyine göre uyarlanır.
- **Sürekli pratik**: Öğrenciler, her seviyede uygun alıştırmalarla öğrenmeye devam eder.

2. Konuşma Botlarıyla Pratik

Örnekler:

- **Tandem** ve **HelloTalk**: Bu uygulamalar, öğrencilerin **Türkçe anadili konuşurlarıyla** etkileşimde bulunmasına olanak tanır. YZ, konuşmalar sırasında **doğru telaffuz ve dil bilgisi** konusunda geri bildirim verir.
- **Google Asistan veya Siri**: Bu platformlar, öğrencilerin Türkçe olarak **basit sorular sormalarına** ve **yanıt almalarına** yardımcı olur. Örneğin, **"Bugün hava nasıl?"** diye sorulabilir ve YZ yanıt verebilir.

Faydalar:

- **Konuşma pratiği** yapma fırsatı sunar.
- **Hataların anında düzeltilmesi** ile doğru dil kullanımı teşvik edilir.
- **Konuşma akıcılığı** gelişir, öğrenciler kendilerine daha fazla güven duyar.

3. Telaffuzun İyileştirilmesi için YZ

Örnekler:

- **Elsa Speak**: Bu uygulama, öğrencilerin **telaffuzunu analiz eder** ve **geribildirim** sağlar. YZ, öğrencilerin doğru bir şekilde Türkçe kelimeleri nasıl telaffuz etmeleri gerektiğini gösterir.
- **Google Translate**: Öğrenciler, Türkçe kelimeleri dinleyebilir ve **doğru telaffuz** hakkında bilgi alabilirler.

Faydalar:

- **Anında düzeltme** ile telaffuzda **doğru seslerin** öğrenilmesi sağlanır.
- **Sesli tekrar** yaparak telaffuzun güçlendirilmesi mümkündür.
- **Telaffuzdaki hatalar** YZ tarafından düzeltilir, böylece öğrenciler kendilerini daha rahat ifade edebilirler.

4. Kişiselleştirilmiş Öğrenme Platformları

Örnekler:

- **Lingvist**: YZ, bu platformda öğrencilerin hızlarına göre **Türkçe derslerini kişiselleştirir** ve dersler, öğrencinin ihtiyaçlarına göre şekillendirilir.
- **Rosetta Stone**: Bu platform, **immersive** bir öğrenme deneyimi sunar. Öğrenciler, YZ tarafından oluşturulan görseller ve sesli örneklerle **dilin doğal kullanımına** alışırlar.

Faydalar:

- **Uyarlanabilir öğrenme**: YZ, her öğrencinin hızına ve seviyesine göre dersleri kişiselleştirir.
- **Hızlı ilerleme**: Öğrenciler, sürekli gelişen bir öğrenme deneyimiyle ilerlerler.
- **Kelime bilgisi ve dilbilgisi gelişimi**: Öğrenciler, seviyelerine uygun içeriklerle dil becerilerini geliştirirler.

5. Hataların Otomatik Düzeltmesi

Örnekler:

- **Grammarly** veya **Ginger**: Bu araçlar, öğrencilerin yazdığı metinleri **Türkçe dilbilgisi hataları** açısından analiz eder ve **geri bildirim** verir.
- **Reverso**: YZ, yazılı metinleri analiz ederek dil bilgisi ve kelime kullanım hatalarını düzeltir ve **doğru kullanımlarla örnekler** sunar.

Faydalar:

- **Hataların anında düzeltilmesi** sayesinde öğrenciler doğru yazma becerilerini geliştirir.
- **Yazılı ifadelerin gelişmesi**: Öğrenciler yazılı becerilerini geliştirir.
- **Anında geri bildirim** ile öğrenme hızlanır.

6. Kelime Bilgisi ve Dilbilgisi Egzersizleri

Örnekler:

- **Quizlet**: Bu uygulama, YZ kullanarak **kişiselleştirilmiş kelime kartları** oluşturur. Öğrenciler, kelime bilgisi alıştırmalarını interaktif şekilde yapar.
- **Cram**: YZ, öğrencinin seviyesine uygun **sınavlar ve flashcardlar** yaratır. Bu platform, öğrencilerin hatalarını analiz ederek **ekstra dersler** önerir.

Faydalar:

- **Kişiselleştirilmiş egzersizler** sayesinde öğrenciler daha verimli öğrenir.
- **Kelime bilgisi gelişimi**: Sürekli tekrar ile öğrencilerin kelime bilgisi pekişir.
- **Aktif öğrenme** ile öğrenciler daha hızlı ilerler.

7. Gerçek Hayat Durumlarını Simüle Etme

Örnekler:

- **Speakly**: YZ, öğrenciler için **gerçek hayat senaryoları** oluşturur, böylece öğrenciler günlük durumlarda konuşma pratiği yapar.

- **Mondly**: YZ, öğrencilerin **konuşmalarını simüle eder** ve günlük yaşamda karşılaşılabilecek **durumları** öğretir.

Faydalar:

- **Gerçek hayat bağlamında öğrenme** sağlar.
- **Konuşma pratiği** ile öğrenciler dil becerilerini geliştirir.
- **Pratik ve doğal dil kullanımı** öğrenilir.

8. Yapay Zeka ile Konuşma ve Yazma Simülasyonları

Örnekler:

- **ChatGPT veya AI Konuşma Botları**: Öğrenciler, Türkçe olarak **AI ile sohbet edebilir**, basit sorular sorabilir ve cevaplar alabilir. AI, öğrencinin söylediklerini anlamaya çalışarak, doğru yanıtlar verir.
- **Mondly Chatbot**: Türkçe öğrenenler için **AI tabanlı sohbet** sunar. Öğrenciler, uygulama üzerinden **pratik yapabilir** ve doğru telaffuz hakkında geri bildirim alabilirler.

Faydalar:

- **Konuşma pratiği** ve **yazılı geri bildirim** sağlar.
- **Öğrenciler aktif bir şekilde** Türkçe pratiği yapabilir.
- **Yapay zeka ile etkileşim** öğrencilerin güvenini arttırır.

Yapay zeka (YZ), Türkçe öğrenme sürecinde öğrencilerin **daha hızlı, etkili ve kişiselleştirilmiş bir şekilde** dil öğrenmelerini sağlar. **Geri bildirim**, **kişiselleştirilmiş dersler**, **konuşma pratiği** ve **anında düzeltmeler**, öğrencilerin Türkçe'yi daha hızlı ve doğru bir şekilde öğrenmelerine yardımcı olur. YZ'nin sunduğu **esneklik ve etkileşimli özellikler**, öğrencilerin dil becerilerini daha dinamik bir şekilde geliştirmelerine olanak tanır.

1. Konuşma Pratiği Yapma (Yapay Zeka Asistanı ile)

Amaç: Öğrenciler, Türkçe kelimeleri ve cümle yapılarını doğru telaffuz etmek için konuşma pratiği yapacaklar.

Açıklama: Öğrenciler, bir YZ konuşma asistanı (örneğin Google Asistan veya Siri) kullanarak basit Türkçe sorular sorar ve cevaplar alırlar. Bu aktivite, öğrencilerin doğru telaffuzları öğrenmelerine ve kendilerini ifade etmelerine yardımcı olur.

Adımlar:

1. Öğrenciler, **"Bugün hava nasıl?"** veya **"Adın ne?"** gibi temel Türkçe sorular sorar.
2. YZ, doğru bir şekilde cevap verir.
3. Öğrenciler, cevaba göre doğru bir şekilde tepki verir ve yeni sorular sormaya başlar.
4. Öğrenciler, hatalı telaffuz yaptıklarında, YZ onlara **telaffuz düzeltmesi** yapar.

Faydalar:

- Öğrenciler **gerçek bir konuşma pratiği** yapar.
- YZ, öğrencilerin **hatalarını anında düzeltir** ve doğru telaffuzu öğretir.
- Öğrenciler, **günlük konuşma dilini** öğrenir.

2. Kelime Kartları ile Kelime Bilgisi Alıştırması (YZ Destekli)

Amaç: Öğrenciler, yeni öğrendikleri kelimeleri görsel ve sesli geri bildirim ile pekiştirecekler.

Açıklama: Öğrenciler, Quizlet veya Anki gibi uygulamalarla, YZ destekli kelime kartları kullanarak kelime bilgilerini geliştirirler. Yapay zeka, öğrencilere kelimeleri doğru hatırlamaları için geri bildirimde bulunur ve yanlış bildikleri kelimeleri tekrar etmelerini sağlar.

Adımlar:

1. Öğrenciler, belirli bir kelime seti seçer (örneğin, **evdeki eşyalar**).
2. **YZ**, her kelimenin doğru telaffuzunu öğrencilere sunar ve öğrenciler, kelimenin anlamını tahmin eder.
3. Öğrenciler, kartları doğru hatırladıkça YZ, kartların sıklığını azaltır. Yanlış hatırladıklarında, YZ kelimeleri **daha sık tekrar ettirir**.

Faydalar:

- YZ, öğrencilerin **öğrenme hızına göre** kelimeleri yeniden düzenler.
- **Görsel ve sesli geri bildirim** ile öğrenciler daha hızlı öğrenir.
- Öğrenciler, **yanlış bildikleri kelimeleri** daha sık tekrar ederek onları pekiştirir.

3. Dilbilgisi Testi ve Hata Düzeltmesi (YZ ile)

Amaç: Öğrenciler, temel dilbilgisi kurallarını öğrenirken, YZ tarafından sağlanan otomatik hata düzeltmeleri ile doğru kullanım elde ederler.

Açıklama: Öğrenciler, YZ tabanlı dilbilgisi testleri (örneğin Grammarly veya Ginger) kullanarak Türkçe dilbilgisi alıştırmaları yapar. YZ, öğrencilerin yazılı metinlerini anında analiz eder ve dilbilgisi hatalarını düzeltir.

Adımlar:

1. Öğrenciler, **basit cümleler** yazar (örneğin, **"Benim adım Ahmet."** veya **"O, okulda."**).
2. YZ, öğrencilerin yazdığı metni tarar ve dilbilgisi hatalarını gösterir.
3. YZ, doğru dilbilgisi yapıları hakkında önerilerde bulunur ve öğrenciler hatalarını düzeltir.
4. Öğrenciler, aynı cümleleri **farklı zamanlarda ve yapılandırmalarla** yazarak, dilbilgisi kurallarını pekiştirir.

Faydalar:

- Öğrenciler, **dilbilgisi hatalarını hızlı bir şekilde** öğrenir ve düzeltir.
- YZ, **özelleştirilmiş geri bildirim** sağlar, öğrencilerin gelişimine göre dersleri uyarlayabilir.
- Öğrenciler, **doğru dilbilgisi yapılarını** öğrenir ve tekrar eder.

1. Okuma Anlama

Amaç: Öğrenciler, yazılı metinleri okuyarak temel anlamı ve bilgiyi anlamayı geliştirecekler.

Örnek Aktivite: Basit bir hikaye okuma ve sorularla anlamı test etme

Metin:
"Ahmet bir sabah erkenden uyandı. Hava çok güzeldi. Ahmet, kahvaltısını yaptıktan sonra parka gitmek istedi. Parkta çok güzel çiçekler vardı. Ahmet çiçekleri çok sevdi."

Sorular:

1. Ahmet ne zaman uyandı?
    - a) Akşam
    - b) Sabah erkenden
    - c) Gece
2. Ahmet parka gitmek istedi mi?
    - a) Evet
    - b) Hayır
3. Ahmet ne yaptı?
    - a) Kahvaltı yaptı
    - b) Okula gitti
    - c) Çalışmaya başladı

Faydalar:

- Öğrenciler **okuduklarını anlamaya** çalışarak okuma becerilerini geliştirir.
- **Basit sorular** ile metnin ana fikri test edilir.
- Okuma hızını artırır ve **kelime dağarcığı** zenginleşir.

2. Dinleme Anlama (Listening Comprehension)

Amaç: Öğrenciler, duydukları sesleri veya konuşmaları anlayarak dinleme becerilerini geliştirecekler.

Örnek Aktivite: Basit bir diyalog dinleme ve soruları cevaplama

Diyalog:

- Öğrenci 1: "Merhaba, adın ne?"
- Öğrenci 2: "Merhaba, benim adım Ayşe. Senin adın ne?"
- Öğrenci 1: "Benim adım Ali. Nerelisin?"
- Öğrenci 2: "Ben İstanbul'danım. Sen?"
- Öğrenci 1: "Ben de Ankara'danım."

Sorular:

1. Ayşe'nin adı ne?
    - a) Ali
    - b) Ayşe
    - c) Ahmet
2. Ali hangi şehirden?
    - a) İstanbul

- b) Ankara
- c) İzmir

3. Ayşe hangi şehirden?
    - a) İstanbul
    - b) Ankara
    - c) Bursa

Faydalar:

- **Basit diyaloglar** ile günlük konuşma dilini öğrenirler.
- **Dinleme becerisi** geliştirilir ve öğrenciler, gerçek konuşmaları anlamaya alışır.
- Türkçe'deki **temel ifadeleri** öğrenirler.

3. Yazma

Amaç: Öğrenciler, kısa ve basit yazılar yazarak yazılı ifade becerilerini geliştirecekler.

Örnek Aktivite: Kendi günlük rutinini yazma

Yönerge: Öğrenciler, kendi günlük rutinlerini basit cümlelerle yazarak Türkçe yazma becerilerini geliştirirler.

Örnek Metin:
"Benim adım Mehmet. Sabah saat 7'de uyanırım. Kahvaltı yaptıktan sonra işe giderim. Öğle yemek yerim ve akşam saat 6'da eve dönerim. Akşamları bazen televizyon izlerim."

Faydalar:

- Öğrenciler, **günlük yaşamlarını** anlatma pratiği yaparak yazılı ifadeyi geliştirir.
- **Basit cümle yapıları** ile yazma becerisi artırılır.
- **Kendi rutinini** anlatmak, dil bilgisi ve kelime kullanımını pekiştirir.

1. YZ Destekli Okuma Anlama

Amaç: Öğrenciler, Türkçe metinleri okurken anlamı kavrayarak ve YZ geri bildirimiyle doğru cevaplar bulacaklar.

Örnek Aktivite: YZ Destekli Okuma ve Sorular

Metin:
"Ali, sabah erkenden kalktı. Kahvaltı yaptıktan sonra okula gitmek üzere yola çıktı. Okulda yeni arkadaşlar edindi. Öğle yemeğinde sınıf arkadaşlarıyla birlikte yemek yedi. Sonra akşam saatlerinde evine döndü."

YZ Aktivitesi:

- **Öğrenci**, metni okur ve **YZ tabanlı bir uygulama** (örneğin **Quizlet** veya **Duolingo**) kullanarak metinle ilgili soruları yanıtlar. Uygulama, öğrencinin **yanıtlarını analiz eder** ve doğru veya yanlış yanıtlar için anında **geribildirim** verir.

Sorular:

1. Ali sabah ne yaptı?
    - a) Kahvaltı yaptı

- b) Okula gitti
- c) Yataktan kalktı

2. Ali okula ne zaman gitti?
    - a) Öğle
    - b) Akşam
    - c) Sabah

Faydalar:

- **YZ geri bildirimi** sayesinde doğru ve yanlış yanıtlar hızlıca öğrenilir.
- **Metin anlama** becerisi gelişir ve **kelime dağarcığı** artar.
- Öğrenciler, **YZ'nin sunduğu interaktif geri bildirimle** okuma pratiği yapar.

2. YZ Destekli Dinleme Anlama

Amaç: Öğrenciler, Yapay Zeka ile desteklenen sesli diyalogları dinler ve anlamı çıkarırlar.

Örnek Aktivite: YZ ile Dinleme ve Anlama

Diyalog:

- **Konuşma**: "Merhaba, adın ne?"
- **Cevap**: "Merhaba, benim adım Zeynep. Senin adın ne?"
- **Konuşma**: "Benim adım Ahmet. Nerelisin?"
- **Cevap**: "Ben İstanbul'danım."

YZ Aktivitesi:

- Öğrenciler, bu diyalogu **Yapay Zeka tabanlı bir uygulamada** (örneğin **Google Assistant** veya **Speechling**) dinler.
- Uygulama, öğrencinin doğru yanıtlar verdiği veya yanlış cevap verdiği durumlarda **geri bildirim** sunar.
- **Dinleme soruları**:
    1. Zeynep'in adı ne?
        - a) Ahmet
        - b) Zeynep
        - c) Ayşe
    2. Zeynep nerelidir?
        - a) İstanbul
        - b) Ankara
        - c) İzmir

Faydalar:

- Öğrenciler, **gerçek hayattan alınan diyalogları** dinleyerek dil becerilerini geliştirir.

- **YZ geri bildirimi**, doğru ve yanlış anlamaları anında düzeltir.
- Dinleme becerileri gelişir, öğrenciler **anlamı çıkarma** konusunda pratik yapar.

3. YZ Destekli Yazma

Amaç: Öğrenciler, Yapay Zeka yardımıyla yazılı ifadelerini geliştirir ve yazdıklarına anında geri bildirim alırlar.

Örnek Aktivite: Kısa Yazılar Yazma ve YZ ile Düzenleme

Aktivite:
Öğrenciler, **yazılı metin** yazar. Örneğin, **günlük rutinlerini** Türkçe olarak yazmaları istenir.

Örnek Yazı:
"Benim adım Ahmet. Her sabah saat 7'de uyanırım. Kahvaltımı yapar, işe gitmek için evden çıkarım. İş yerinde çok çalışırım. Akşamları evime dönerim ve akşam yemeği yerim."

YZ Aktivitesi:

- Öğrenciler, yazdıkları metni **Grammarly**, **Ginger** veya **Microsoft Word** gibi YZ tabanlı araçlarla **düzeltir**. YZ, dilbilgisi hatalarını, imla hatalarını ve önerilen düzeltmeleri öğrencilere bildirir.
- Öğrenciler, YZ'nin **önerilerine** göre metinlerini düzeltir.

Faydalar:

- **Anında dilbilgisi ve yazım düzeltmesi** ile öğrenciler doğru yazma becerilerini öğrenir.
- **Yazılı ifadeler** konusunda özgüven kazanırlar.
- Öğrenciler, yazdıkları metinlerdeki **hataları hızlıca görüp düzeltir**.

Sonuç

YZ destekli **okuma, dinleme ve yazma** aktiviteleri, öğrencilerin Türkçe öğrenme sürecini **daha etkili, etkileşimli ve kişiselleştirilmiş** hale getirir. YZ, öğrencilere anında geri bildirim sağlayarak dil becerilerini geliştirmelerine yardımcı olur. Ayrıca, **hata yapma korkusunu** ortadan kaldırarak öğrencilerin daha fazla pratik yapmalarına olanak tanır.

YZ tabanlı araçlar ve uygulamalar kullanarak öğrencilerinizin Türkçe öğrenme sürecini daha **dinamik ve etkileşimli** hale getirebilirsiniz.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

A. Bibliografie de referință pentru activități tematice și de literatură-gramatică-vocabular

a. Gramatică practică și teoretică

• *Turkish Grammar in Practice* – referință completă cu explicații gramaticale și exerciții pentru A1–B1: https://turkishgrammarinpractice.com/ (turkishgrammarinpractice.com)

• *Easy Turkish Grammar with Answers 1* – gramatică vizuală și colorată pentru începători, cu explicații de bază despre sufixe, armonie vocalică și exemple practice: https://www.easyturkishgrammar.com/ (easyturkishgrammar)

• *Turkish Textbook (online)* – lecții de gramatică explicate în limbaj simplu, cu exemple din viața reală și posibilitatea de a urmări progresul: https://learnturkish.org/ (learnturkish.org)

• *Easy Turkish Grammar* – explicații gramaticale pentru niveluri A1–A2, cu exemple și exerciții practice (resursă online pentru gramatica turcă pentru începători): https://www.turkishtools.org/ro (turkishtools.org)

• *Linguashop Turkish Course* – curs de gramatică și vocabular pentru limba turcă, cu audio și texte pentru începători (LinguaShop): https://www.linguashop.com/turkish-grammar (LinguaShop)

• *TurkishTools.org* – generator fișe de lucru – resurse practice pentru exerciții de gramatică și vocabular (completare lacunară, căutări de cuvinte etc.): https://www.turkishtools.org/ro (turkishtools.org)

b. Vocabular general și tematic

• *500 Turkish Words in Context* – vocabular organizat pe teme, cu exemple de fraze și traduceri pentru A1–A2 (informații despre carte și posibilități de acces online): https://bibleandbookcenter.com/read/500-turkish-words-in-context/ (bibleandbookcenter.com)

• *200 Most Common Turkish Verbs in Context* – verbe uzuale cu conjugări și exemple în context (descriere carte și resurse asociate): https://www.easyturkishgrammar.com/500-turkish-words-in-context/ (easyturkishgrammar)

• *Anki Decks – Turkish Vocabulary* – carduri interactive pentru memorarea vocabularului turcesc (resurse de „flashcards” și seturi de vocabular frecvent folosite): https://forums.ankiweb.net/t/the-ultimate-guide-to-turkish-the-most-used-5000-words/8975 (Anki Forums)

• *Turkish Vocabulary Guide* – ghid de vocabular pentru începători cu explicații și exemple de utilizare în propoziții (discuții și resurse din comunități de învățare): https://www.reddit.com/r/turkishlearning/comments/1iy6v0v/turkish_vocabulary_guide/ (Reddit)

• *LinGo Play – lecții de vocabular și expresii* – aplicație care oferă mii de cuvinte și expresii în turcă, organizate pe teme: https://www.lingo-play.com/en/learn-turkish-language/ (lingo-play.com)

• *FunEasyLearn – vocabular cu audio* – peste 6.000 de cuvinte și expresii turcești cu ilustrații și audio (curs de limba turcă gratuit): https://www.funeasylearn.com/learn-turkish (FunEasyLearn)

B. Didactica limbii turce

- *Yedi İklim Türkçe* – manual complet de turcă pentru străini, utilizat în predare didactică, cu structură de lecții și exerciții (disponibil și în exemplare gratuite pe site-urile de cursuri).
- *İstanbul / Yeni İstanbul* – serie de manuale și culegeri de exerciții pentru învățarea limbii turce cu teme, texte, dialoguri și activități audio/video (recomandată în comunitățile de învățare).
- *Elementary Turkish* (Dover Language Guides) – manual de bază pentru studenți și profesori, cu explicații clare ale gramaticii și exerciții de consolidare.
- Elementary Turkish – manual clasic pentru începători, cu explicații gramaticale simple și exerciții practice; potrivit pentru nivel A1–A2. (Reddit)
- Teach Yourself Turkish (Complete Course) – curs structurat care acoperă vocabular, gramatică și dialoguri; include activități de ascultare și exerciții. (Reddit)
- Turkish Grammar in Practice (de Yusuf Buz) – gramatică explicată clar, cu multe exerciții pentru consolidarea cunoștințelor, utilă și în predare. (Reddit)
- Turca. Ghid de conversație român-turc cu dicționar și gramatică – ghid practic de conversație, vocabular tematic și gramatică de bază, util la nivel A1. (https://www.librariaonline.ro/)
- Link Turkish Textbook A1 – manual pentru începători creat de Link Turkish Academy, cu secțiuni „Let’s Learn”, „Let’s Listen”, „Let’s Speak”, „Let’s Write” și „Let’s Watch” pentru dezvoltarea tuturor competențelor lingvistice. (linkturkish.com)

- Salih Hikaye Serisi – serie de povestiri în turcă pentru începători cu activități tematic integrate pentru citire comprehension și vocabular. (Turkish Academy)
- TÖMER – Teaching Method and Its Process – centrul de predare a limbii turce ca limbă străină aplică o abordare bazată pe dezvoltarea competențelor de citire, scriere, vorbire și ascultare prin teme funcționale și materiale tematice. (tomer.gazi.edu.tr)
- Syllabus design for teaching Turkish and cultural transfer with storybooks – cercetare academică despre planificarea predării și utilizarea povestirilor pentru integrarea elementelor culturale în predare. (repository.bilkent.edu.tr)
- Evaluarea manualelor TYD – analiza metodelor de predare a vocabularului în manualele populare din turcă (Yedi İklim, Gazi University set etc.), pentru a înțelege metoda și tehnicile de predare. (rrpubs.com)

C. Resurse digitale

a. Resurse multimedia pentru comunicare și cultură

• *TurkishClass101.com* – resurse pentru începători: alfabet, pronunție, gramatică, vocabular, lecții audio și video pentru învățarea limbii turce: https://www.turkishclass101.com/

• *Halbuki – Turkish Resources* – lecții gratuite de gramatică, verbe și construcții prin videoclipuri și materiale online simple, utile pentru clasă: (de exemplu, poți folosi https://turkishlanguagelearning.com/ ca resursă gratuită cu lecții de bază și vocabular online)

• *YouTube – Turkish Learning Channels* – canale video pentru înțelegerea orală și vocabular practic:

- Turkish Journey (YouTube) – lecții și explicații de limba turcă pentru începători și niveluri medii
- Easy Turkish – YouTube channel – proiect cu interviuri și lecții de turcă în contexte reale
- Super Easy Turkish playlist (YouTube) – playlist dedicat turcii explicate ușor pentru începători

• *Sesli Sözlük & Tureng – dicționare online interactive* – dicționare utile pentru vocabular, traduceri și pronunție:

- Sesli Sözlük – dicționar online (eng-tur) – peste 20 milioane de cuvinte și posibilitate de ascultare
- Tureng Dictionary – dicționar turcă-engleză online – dicționar amplu cu pronunții și exemple

• *TurkishTools.org – aplicații de vocabular și exerciții* – resurse practice pentru jocuri de cuvinte, fișe de lucru personalizabile și instrumente de vocabular tematic: https://www.turkishtools.org/ro

Aplicații și platforme interactive

- Lingo-Play – Turkish – lecții structurate, vocabular și jocuri interactive pentru începători și consolidare a lexicului. (lingo-play.com)
- Memrise – Turkish Courses – cursuri gratuite de vocabular și expresii cu imagini și audio. (lingo-play.com)
- Duolingo / Babbel pentru turcă – platforme care oferă lecții de bază de turcă și exerciții de practică, potrivite pentru nivel A1–A2 (disponibile în engleză/română). (lingo-play.com)

YouTube și resurse video

- Playliste dedicate limbii turce pentru începători – ex. canale care explică manuale precum *Yedi İklim Türkçe* pas cu pas, utile pentru ascultare și pronunție. (Reddit)
- Turkish journey, Super Easy Turkish – lecții video de conversație și vocabular simplu pentru început. (resurse comunitare recomandate pe Reddit) (Reddit)
- Teachflix – colecție gratuită de clipuri video educative

Site cu videoclipuri selectate și organizate pe teme, gata de folosit la clasă (nu creează videoclipuri proprii, dar oferă un repertoriu).

- Canale YouTube dedicate limbii turce (de exemplu *Turkish Journey*, *Super Easy Turkish*) oferă lecții video pentru pronunție, dialoguri simple

Cursuri și platforme interactive

- LinguaShop – Turkish Courses – cursuri rapide de turcă cu materiale audio MP3, lecții structurate tematic și activități practice accesibile în mai multe limbi. (LinguaShop)
- Curs Limba Turcă (limbaturca.ro) – cursuri online structurate pe grup sau individual, cu materiale PDF și programe personalizate pentru niveluri începător-avansat. (limbaturca.ro)

Turkish language course materials (Cactus Courses) – resurse de curs pentru turcă (manuale, fișe de exerciții și sugestii de activități pentru profesori).

Quizlet – fișe de vocabular tematice și jocuri

Aplicații și resurse multimedia

- TurkishTools.org – generator online de fișe pentru vocabular, gramatică și jocuri tip crossword/căutare de cuvinte utile în clasă. (linkturkish.com)
- Anki Decks – Turkish Vocabulary – carduri interactive pentru memorarea vocabularului turcesc, inclusiv exemple și audio, utile atât pentru elevi cât și pentru profesori. (Reddit)

Biblioteci digitale și lectură suplimentară

- Wikilala – bibliotecă digitală cu texte în turca modernă și otomană (ziare, reviste, cărți) – resursă vastă pentru lectură autentică și activități de recepție scrisă. (Wikipedia)

Platforme și instrumente digitale pentru practică și consolidare

Platformă unde se pot încărca sau crea fișe interactive care se corectează automat, utile pentru exerciții scrise și vocabular. (Edu România)

ClassroomScreen – instrument de management al activității

Tool digital care afișează timer, whiteboard, text și alte instrumente utile în desfășurarea activităților în clasă. (Edu România)

Microsoft Teams for Education

Aplicație pentru colaborare, proiecte video și lecții online sincrone (discuții, share de ecran, fișiere). (Edu România)

Hemingway App – pentru editarea textelor

Aplicație care simplifică și îmbunătățește claritatea textelor scrise, utilă pentru redactarea textelor în limba turcă sau feedback la eseuri. (Edu România)

CapCut – editare video

Aplicație de editare video folosită la proiecte creative, prezentări, vloguri de clasă etc. (Edu România) Platformă pentru crearea și utilizarea de seturi de flashcarduri, jocuri și teste de vocabular, utilă pentru consolidarea lexicului în limba turcă. (Teacher Task Force)

Wordwall – exerciții interactive

Permite crearea rapidă de activități interactive (quizuri, potriviri, jocuri de vocabular) pentru clase. (Teacher Task Force)

Kahoot – jocuri și evaluări formative

Platformă de quizuri și sondaje tip joc care îmbunătățește implicarea elevilor în lecții. (Teacher Task Force)

Edpuzzle – exerciții video cu întrebări integrate

Permite transformarea videoclipurilor în lecții interactive prin întrebări încorporate (se poate adăuga întrebări direct în secvențele video). (support.edpuzzle.com)

Nearpod – lecții interactive și formative

Platformă cu lecții multimedia interactive, sondaje și evaluări integrate — bună pentru activități de recepție orală și feedback. (Teacher Task Force)

- Liveworksheets – fișe digitale autocorective

Resurse educaționale și culturale pentru limba turcă

1. MEB – Ministerul Educației din Turcia

Turkish Education Platform (Eğitim Platformu)
Platforma oficială de învățare a limbii turce oferită de Ministerul Educației din Turcia. Conține materiale scrise și audio/video pentru „Read, Write, Listen, Speak and Think in Turkish!" (cursuri, poezie, literatură, jocuri educative, bibliotecă audio). (meb.gov.tr)

2. MEB + Yunus Emre Enstitüsü

Turkish Teaching Portal by Yunus Emre Institute în EBA (edu platform)
Portal interactiv de predare a limbii turce creat de Yunus Emre Institute și integrat în platforma EBA a MEB. Oferă lecții structurate, liste de vocabular pe niveluri, exerciții de pronunție și activități digitale pentru dezvoltarea competențelor lingvistice. (kabil.meb.gov.tr)

3. Yunus Emre Institute (Institutul Cultural Turc)🔻 Institutul Yunus Emre – pagini educaționale și culturale
Institutul promovează limba turcă, cultura, arta și istoria Turciei prin cursuri, activități culturale, programe intensive și manuale de limbă. Include resurse pentru predarea limbii și materiale de civilizație turcă (muzică, gastronomie, caligrafie etc.).

Proiectul „Opțiunea mea este Limba Turcă" în România
Inițiativă a Institutului Yunus Emre de a introduce limba turcă ca opțională și de a organiza activități culturale în școli din România — exemplu de proiect intercultural. (romanya.yee.org.tr)

4. Ministerul Afacerilor Externe al Turciei

Turkish Cultural Centers & Language Teaching Centers (Yunus Emre)
Ministerul sprijină centrele culturale turcești și departamentele de limba și literatura turcă în universități din străinătate — o rețea extinsă de centre dedicate culturii, limbii și civilizației turce. (mfa.gov.tr)

5. Türkiye Scholarships – Învățarea limbii turce la TÖMER

Portal oficial despre învățarea limbii turce ca limbă străină pentru studenți internaționali și educația oferită de TÖMER (centre universitare specializate), inclusiv programe lingvistice și cultural-educaționale. (turkiyeburslari.gov.tr)

✓ EBA Turkish Education Platform (MEB) – resurse multimediale pentru limba turcă și cultură orală. (meb.gov.tr)
✓ Turkish Cultural Centers (MFA) – promovarea culturală și turcologie internațională. (mfa.gov.tr)

✓ Türkiye Scholarships – Learn Turkish – perspective academice și programe de limbă pentru străini. (turkiyeburslari.gov.tr)
✓ Romania Yunus Emre Institute – proiecte interculturale locale. (romanya.yee.org.tr)

Pentru cultura și civilizația turcă:

- Centrelor culturale și proiectelor Yunus Emre oferă contexte autentice de explorat tradițiile, festivalurile, figura lui Yunus Emre și patrimoniul artistic turc. (mfa.gov.tr)

Pentru activități interculturale:

- Inițiativele „Opțiunea mea este Limba Turcă" pot fi folosite pentru compararea culturii turce cu cea locală în contexte educaționale. (romanya.yee.org.tr)

Pagini oficiale de promovare a culturii și tradițiilor turce

• **Official Travel Guide of Türkiye – GoTürkiye** – platforma oficială de promovare turistică a Turciei, cu secțiuni dedicate patrimoniului cultural, istoriei, tradițiilor și rutelor culturale:
. https://goturkiye.com/

• **T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı (Ministerul Culturii și Turismului)** – pagina oficială a ministerului turc responsabil cu cultura, patrimoniul și turismul (informații, programe și politică culturală):
. https://tga.gov.tr/en

• **Promotion of Türkiye Abroad – Ministerul Afacerilor Externe al Turciei** – secțiune oficială despre promovarea Turciei (inclusiv cultural) în străinătate:
. https://www.mfa.gov.tr/promotion-of--turkiye-abroad.en.mfa

• **GoTürkiye pe Google Arts & Culture** – colecții culturale, articole și tururi virtuale realizate în colaborare cu Ministerul Culturii și Turismului:
. https://artsandculture.google.com/partner/turkey-tourism-promotion-and-development-agency

Resurse culturale și tradiții turcești

• **Cultural Routes GoTürkiye** – rute culturale tematice (situri arheologice, megalitice, tradiții etc.) prezentate oficial în proiectul GoTürkiye:
. https://culture.goturkiye.com/

• **Turkpidya – Enciclopedie despre Turcia și cultura turcă** – resurse multilingve despre cultura, istoria și civilizația turcă (neoficial dar foarte bogat în conținut):
. https://turkpidya.com/ro/

Muzee și instituții culturale importante din Turcia

• **Sakıp Sabancı Museum – muzeu de artă și istorie în Istanbul**
. http://www.sakipsabancimuzesi.org/en

Context și inițiative culturale

GoTürkiye este platforma digitală oficială de turism și cultură care promovează patrimoniul natural, istoric și cultural al Turciei în lume.
Ministerul Culturii și Turismului sprijină festivaluri, situri UNESCO și conservarea tradițiilor locale în cadrul strategiilor naționale.

Manuale și ghiduri gratuite de turcă

Setul de Limba Turcă pentru Copii – PDF (cunoscător A1) – manual de curs + audio, realizat de Institutul Yunus Emre: Manual de turcă pentru copii (PDF + audio)

Învățați turca cu PDF + audio – ghid PDF + MP3 pentru conversație de bază și vocabular, descărcabil: Învață turca PDF + audio gratuit

Turkish Textbooks A1/A2 – Link Turkish – manuale pentru începători (cu PDF și resurse audio disponibile pe site-ul oficial): Link Turkish Textbooks (A1/A2)

Manuale turce gratuite (PDF) pe niveluri

Nivel A1 (începători)

Manual de limba turcă – Setul Învăț Limba Turcă 1 (A1)
Acest manual conține lecții structurate, exerciții și fișiere audio pentru nivelul A1, pregătit de Yunus Emre Institute:
https://kambocya.yee.org.tr/ro/node/10551

Manual de limba turcă – Setul Învăț Limba Turcă 2 (A1)
Continuare pentru nivelul A1, cu exerciții și materiale audio:
https://kambocya.yee.org.tr/ro/node/10553

PDF Turkish Course Book – Link Turkish A1
Manual pentru începători în limba turcă (capitol PDF inclus):
https://linkturkish.com/wp-content/uploads/A1_PDF-1.pdf

İstanbul. Yabancılar İçin Türkçe A1 – instruction book (PDF)
Manual utilizat ca material de curs pentru A1 (inclusiv gramatică de bază și exerciții):
https://welib.org/md5/d60a4ee93059ea60607a83e156b6679c

Nivel A1 / Conversație început + vocabular

Ghid de conversație + PDF turcă + audio (fraze esențiale)
PDF cu lecții de conversație și fișiere audio utile începătorilor:
https://www.loecsen.com/ro/descărcați-mp3-și-pdf-turcească

Expresii gratuite turce + lecții de bază
Resurse gratuite de tip „manual de expresii” pentru începători:
https://www.goethe-verlag.com/book2/RO/ROTR/ROTR.002.HTM

Manuale pentru nivel A2 sau mai avansat

Set de limba turcă – Manualul 4 (A2)
Include lecții și materiale audio pentru nivelul A2:
https://uganda.yee.org.tr/ro/node/10557

Manuale A2 complete gratuite și structurale (PDF) pot apărea periodic în arhive, dar nu toate sunt disponibile legal pe site-uri gratuite fără autentificare sau cont oficial.

Alte resurse utile pentru studiul limbii turce (gratuit sau parțial)

50Languages – conversații și fraze – manual de expresii și fraze turcești cu audio (nu este manual clasic, dar e util pentru începători): Turcă – fraze și expresii cu audio

TurkishTools.org – resurse practice, fișe de lucru și instrumente pentru vocabular (utile ca supplement la lecții):
TurkishTools.org – resurse de vocabular gratuite

Manuale și materiale gratuite pentru copii / începători

1. Setul de limba turcă pentru copii — PDF gratuit

„Setul de Limba Turcă pentru Copii 1” (Çocuklar İçin Türkçe) – acesta este un manual de curs complet pentru copii (nivel A1) pregătit de Yunus Emre Institute, destinat copiilor cu vârste între 6 și 9 ani. Include manual + fișiere audio.
. https://umman.yee.org.tr/ro/node/10576

2. Manuale structurate (A1-A2) pentru copii / tineri

Setul „Învăț Limba Turcă 4” (manual + audio) – manual pentru nivelele A1/A2 destinat copiilor și tinerilor, tot din seria oficială de la Yunus Emre Institute.
. https://uganda.yee.org.tr/ro/node/10557

3. Manuale A1-A2 pentru începători (PDF accesibil online)

Link Turkish Textbooks (turcă pentru străini) – serie de manuale structurate pe niveluri (A1 și A2), cu PDF-uri disponibile și audio-uri.
. https://linkturkish.com/textbooks/

4. Fișe și materiale practice gratuite

TurkishClass101 – worksheets gratuite: se pot descărca fișe PDF printable pentru vocabular, gramatică și exerciții de bază cu un cont gratuit.
. https://www.turkishclass101.com/Turkish-worksheets

MANUALE PENTRU COPII (CU CEFR)

1. Türkçe Öğreniyorum – MEB (A1–A2)

- Ani apariție: 2010–2018
- Niveluri CEFR: A1, A2
- Public: copii 7–14 ani
- Link: https://www.meb.gov.tr

MANUALE PENTRU ADOLESCENȚI (CU CEFR)

1. İstanbul – Yabancılar İçin Türkçe (A1–C2)

- Ani apariție: 2012–prezent
- Niveluri CEFR: A1–C2
- Public: adolescenți & adulți tineri

2. Yeni Hitit – Yabancılar İçin Türkçe (A1–C1)

- Ani apariție: 2009 / 2014
- Niveluri CEFR: A1–C1
- Public: adolescenți & adulți

3. Lale Türkçe (A1–C1)

- Ani apariție: 2013–2016
- Niveluri CEFR: A1–C1
- Public: adolescenți

4. Yağmur Türkçe (A1–C1)

- Ani apariție: 2012–2015
- Niveluri CEFR: A1–C1
- Public: copii / adolescenți

MANUALE PENTRU ADOLESCENTİ / ADULȚI (CU CEFR)

1. Yabancılar İçin Türkçe – Yunus Emre (A1–C1)

- Ani apariție: 2014–prezent
- Niveluri CEFR: A1–C1
- Public: adulți

2. Yedi İklim Türkçe (A1–C2)

- Ani apariție: 2015–2019
- Niveluri CEFR: A1–C2
- Public: adulți
- Link: https://yee.org.tr

3. Gazi Yabancılar İçin Türkçe (A1–C1)

- Ani apariție: 2012–2016
- Niveluri CEFR: A1–C1
- Public: adulți
- Link: https://turkcede.gazi.edu.tr (turkcede.gazi.edu.tr)

4. İstanbul – Yabancılar İçin Türkçe (A1–C2)

- Folosit și pentru adulți, nu doar adolescenți
- Link: https://dilmer.com.tr

Alte resurse conexe pentru copii

Resurse interactive

Dinolingo – Turkish for Kids: site/aplicație cu jocuri, cântece și fișe printable potrivită pentru vârste 2–14 ani.
https://www.dinolingo.com/learn-turkish-for-kids/

Free printable worksheets (vocabular și exerciții): pagini cu fișe de vocabular și exerciții pentru copii.
https://printablesfree.org/post/free-printable-turkish-worksheets

. Manual copii A1 (PDF + audio) – Çocuklar İçin Türkçe: https://umman.yee.org.tr/ro/node/10576
. Manual A1-A2 continuare – Învăț Limba Turcă 4: https://uganda.yee.org.tr/ro/node/10557

. Link Turkish Textbooks (PDF) – cursuri turcă A1/A2: https://linkturkish.com/textbooks/
. Fişe practice PDF – TurkishClass101: https://www.turkishclass101.com/Turkish-worksheets
. Resurse interactive pentru copii – Dinolingo: https://www.dinolingo.com/learn-turkish-for-kids/

Türkiye'de tüm seviyeler için resmî eğitim platformu

Eğitim Bilişim Ağı (EBA) – Türkiye Millî Eğitim Bakanlığı'nın resmî eğitim platformudur. Öğretmenler ve öğrenciler, ulusal müfredata uygun dersler, materyaller, testler ve çalışma kağıtlarına erişebilir.

http://www.eba.gov.tr

1) Yunus Emre Enstitüsü – Türkçe Öğretim Portalı

https://turkce.yee.org.tr/tr
Yunus Emre Enstitüsü'nün hazırladığı bu portal, yabancılara Türkçe öğretimi için dersler, etkinlikler, kelime listeleri ve dil bilgisi içerikleri sunar. Portal, yabancı dil olarak Türkçe öğretimi yapan öğretmenler için de yardımcı materyaller içerir ve seviyelere göre düzenlenmiştir. (turkce.yee.org.tr)

2) TÖMER ve Türkçe Öğretimi ile ilgili yayınlar – Türkçestan

https://www.turkcestan.com/yayin/
Bu site, yabancılara Türkçe öğretimi için ders kitapları, çalışma kitapları, öğretmen kitapları ve testler sunan bir yayınevi kaynağıdır. Öğretmenlerin ders planı ve materyal hazırlarken kullanabileceği yayınları içerir. (Turkcestan)

Ek (Öğretmenlere İlham veya Kaynak Olabilecek Siteler)

Hilokal – Türkçe ders ve materyal platformu

https://www.hilokal.com/en/learn/turkish
Öğretmenler ve öğrenciler için binlerce Türkçe dersi ve ders materyali içerir. Özellikle topluluk tarafından hazırlanan içerikler öğretmenlere fikir verebilir. (hilokal.com)

Türkçe Öğretimi ile ilgili örnek proje & öğrenci materyalleri

https://sites.google.com/view/turkceogretimi/ana-sayfa
Bu site bir öğretim materyali çalışmasıdır; yabancılara Türkçe öğretiminde kullanılabilecek örnek içerikler bulabilir. (Google Sites)

Genel Türkçe öğretim kaynakları (çeşitli materyaller)

https://www.turkishmate.com/free-turkish-learning-resources-hub
Bu sayfada dil bilgisi, kelime listeleri, dinleme ve okuma gibi pek çok Türkçe materyale erişebilir. Özellikle öğretmenler için ek kaynak olarak uygundur. (turkishmate.com)

A1 – A2 Seviyesi Türkçe Öğretimi İçin PDF / Materyaller

1) A1–A2 Dilbilgisi ve Alıştırma PDF'i

A1–A2 Seviyesi Yabancılar İçin Türkçe Dilbilgisi: Kurallar ve Alıştırmalar — PDF olarak indirebileceğin ders kitabı (temel dilbilgisi konuları + alıştırmalar).
Bu materyal A1 ve A2 seviyeleri için uygundur.
Türkçe öğrenenler ve öğretmenler için kullanışlı bir alıştırma kaynağıdır.

2) Yabancılar İçin Türkçe Metinler (A1–B1)

Bu kaynakta A1–B1 seviyeleri için Türkçe okuma metinleri ve temalar bulunur.
Okuma becerilerini geliştirmek isteyen öğrenciler için yararlı.
Bazı bölümler PDF olarak indirilebilir.

3) Link Turkish A1 ve A2 Ders Kitapları ve PDF'leri

Link Turkish sitesi A1 ve A2 seviyeleri için PDF formatında ders kitapları ve ses dosyaları sunar (isteğe göre görüntü / indirme):
A1 ve A2 seviyelerinin her biri için ayrı kitap setleri var.
Dinleme, okuma ve konuşma etkinlikleri de içeriyor.

4) İstanbul Yabancılar İçin Türkçe A1 Kitabı + Çalışma

Bu kaynaktan A1 seviyesi "İstanbul Yabancılar İçin Türkçe" ders kitabını PDF olarak *indirip* kullanabilir; yanında ses dosyaları da var (dinleme çalışmaları için).
Bu kitap hem öğrenci hem öğretmen için uygun.

5) Türkçe Çalışma Sayfaları (Worksheet PDF'ler)

TurkishClass101 sitesinde başlangıç (A1–A2) seviyesine yönelik printable çalışma sayfaları (PDF) vardır; üyelikle indirilebilir.
Alfabe, temel kelime, basit ifadeler vb. konular içerir.
Ücretsiz üyelik ile PDF'leri indirebilir.

Ek Kaynaklar

✓ PIKTES proje kitapları: Türkiye'de yabancılara Türkçe öğretimi için hazırlanmış *ders kitapları (A1, A2 vb.)* resmi siteden erişilebilir.
✓ Yabancılar İçin Türkçe Dilbilgisi + Konu Anlatımları: Bazı web sitelerde konu başlıkları A1'den C1'e kadar düzenlenmiş.

https://www.eba.gov.tr/dil-ogrenimi (PDF şeklinide ücretsiz indirebilmektedir)

- Öğrenci kitaplari
- Etkileşimli kitaplar
- Etkileşimli etkinlikler
- Etkileşimli uygulamalar
- Hikâye kitaplari
- Şarkilar
- Sözlükler ve kelime kartlari
- Ders anlatim videolari
- Çalişma kâğitlari
- Sinavlar
- Program ve öğretmen kilavuzlari
  EBA Türkçe yurtdişi - Kültür kitapları

- ASLI - 1.1 KIRMIZI UÇURTMA
- ASLI - 1.2 ASYA TATİLDE
- ASLI - 1.3 PİKNİK ZAMANI

- ASLI - 1.4 ORMANA YOLCULUK
- ASLI - 2.1 İLK KAR TANESİ

- ASLI - 2.2 OYUN GÜNÜ
- ASLI - 2.3 GİZEMLİ KUTU
- ASLI - 2.4 MÜNİH'TEN İSTANBUL'A
- ASLI - 3 EGE'NİN MACERALARI
- ASLI - 4 UZUN YOL MİSAFİRLERİ
- ASLI - 5 GÜNEŞİ YAKALA
- ASLI - 6 ZAMANA YOLCULUK
- ASLI - TOKYO'DAN İSTANBUL'A
- ASLI - 8 GÜNLÜKTEN İZLER
- Çınar'ın Türkiye Tatili
- Öykülerle Türk Yemek Kültürü
- Sözlü Miras_İleri Seviye
- Sözlü Miras_Orta Seviye
- Öykülerle Türk yemek kültürü

https://piktes.gov.tr/cms/Home/DersKitaplari (PDF şeklinide ücretsiz indirebilmektedir)

- Yabancılara Türkçe Öğretimi Programı
  - Yabancı Öğrenciler İçin Türkçe İlk Okuma Yazma Kitabı
- Yabancı Öğrenciler İçin Türkçe İlkokul Kitabı
- Yabancı Öğrenciler İçin Türkçe Ortaokul Kitabı
- Yabancı Öğrenciler İçin Türkçe Lise Kitabı
- Yabancı Öğrenciler İçin Türkçe Çalışma Kitabı
- Yabancı Öğrenciler İçin Türkçe Alıştırma Kitabı
- Yabancı Öğrenciler İçin Türkçe Çek-Kopar Çalışma Soruları
- Türkçeyi Yabancı Dil Olarak Öğrenenler İçin Temel Düzey Resimli Sözlük
- Video İçerikli Şarkılar
- Kelime Kartları
- Etkinlik İçerikli Öğretmen El Kitabı Kart Setleri
- Salih Hikâye Serisi
- Aslı Hikâye Serisi
- Yabancı Öğrenciler İçin Türkçe Hikayeler
- Yardımcı Ders Sunuları

Öğrenme Kaynakları (Web) – Önerilen Siteler

Aşağıdaki siteler, A1 düzeyinde Türkçe öğrenme ve uygulama için uygundur:

- Yunus Emre Enstitüsü – Türkçe dersleri ve materyaller
- Türkiye Turizm Bakanlığı – kültür, şehirler, gezilecek yerler (basit metinler)

- Eğitim Bakanlığı – Türkçe ders materyalleri ve e-öğrenme kaynakları

1. Lucrări didactice și cursuri universitare (Agiemin Baubec)

- Baubec, Agiemin, 1969, *Manual de limba turcă*, Direcția Învățământ Militar, București.
- Baubec, Agiemin, 1972, *Curs practic de limba turcă*, Centrul de multiplicare al Universității din București, București.
- Baubec, Agiemin, 1984, *Antologie de texte pentru cursul practic de limba turcă*, Centrul de multiplicare al Universității din București, București.
- Baubec, Agiemin, 2005, *Limba turcă contemporană / Türkçenin Grameri*, Editura Universității din București, București.
- Baubec, Agiemin, 2011, *Cursuri practice de limba turcă*, Editura Ex Ponto, București.

2. Dicționare și ghiduri de conversație

- Baubec, Agiemin & Grecu, Mitică, 1979, *Dicționar turc–român*, Editura Științifică și Enciclopedică, București.
- Baubec, Agiemin & Baubec, Deniz–Kamer, 1993, *Dicționar român–turc*, Editura Scorpion, București.
- Baubec, Agiemin & G. Deniz–Kamer Baubec, 2016, *Ghid de conversație român–turc / Romence – Türkçe Konuşma Kılavuzu*, Editura Next Publishing, București.

3. Cursuri practice și materiale pentru autodidacți

- Baubec, Agiemin & Deniz Geafer Baubec, 1995, *Limba turcă fără profesor*, Editura Internațional Scorpion, București.
- Buz, Yusuf, 2016, *Turkish Grammar in Practice: A Self-Study Reference & Practice Book*, Foxton Books, Oxford.
- Zehrfeld, Katja; Akpinar, Ali, 2007, *Turkish*, Books on Demand, Köln.

1. Gramatică clasică

- Hengirmen, Mehmet, 1988, *Türkçe Grameri*, İstanbul Üniversitesi Yayınları, Istanbul.
- Hengirmen, Mehmet, 1991, *Türk Dili Grameri*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- Göksel, Aslı; Kerslake, Celia, 2005, *Turkish: A Comprehensive Grammar*, Routledge, London.
- Lewis, Geoffrey, 2000, *Turkish Grammar*, Oxford University Press, Oxford.
- Özçelik, Ömer, 1997, *Türkçe Dilbilgisi*, Akçağ Yayınları, Ankara.
- Aksan, Doğan, 1996, *Türk Dili Grameri*, Remzi Kitabevi, İstanbul.
- Kornfilt, Jaklin, 1997, *Turkish*, Routledge, London.

2. Gramatică și resurse moderne pentru învățarea limbii turce

- Buz, Yusuf, 2016, *Turkish Grammar in Practice: A Self-Study Reference & Practice Book*, Foxton Books, Oxford. – Gramatică explicată progresiv cu exemple și exerciții (potrivit pentru începători până la nivel intermediar)
- Özyüksel, Muhammed Bilal, 2022, *Gramatica Turca*, Akdem Yayınları, Ankara. – Gramatică pentru începători cu explicații clare, acoperind teme A1–A2

3. Lucrări istorice și de referință lingvistică

Hindoğlu, Artin, *Grammaire théorique et pratique de la langue turke telle qu'elle est parlée à Constantinople*, Librarie Orientale de Prosper Donde-Dupre, Paris — gramatică otomană/turcească clasică pentru conversație.

- Tekin, Talât, *A Grammar of Orkhon Turkic* (selecte studii gramaticale din perspectiva filologiei turcice) — referință academică importantă pentru istorii gramaticale.

4. Resurse suplimentare și materiale pentru începători

(volum didactic și manuale de curs folosite în învățarea limbii turce):

- *Elementary Turkish: A Complete Course for Beginners* – manual de limbă turcă structurat pe niveluri (util începătorilor).
- *İstanbul – Yabancılar için Türkçe* (serii A1–B1) – cursuri de lingvistică turcă pentru străini (conțin gramatică, dialoguri și exerciții).
- *Yabancılar için Türkçe* (Hayri Erdoğdu şi alte ediții) – serie de manuale de limba turcă folosită în școlile din Turcia.
- *Teach Yourself Turkish* – manual de autodidact, util la nivelurile inițiale; are explicații gramaticale și exerciții practice.

. Resurse pentru copii (vârste 6–12 ani)

Yağmur Türkçe – set pentru elevi 12–18 ani (conform CECR)
(serii variate – curs + gramatică)

- *Yağmur Türkçe Ders Kitabı 1*, Colecție colectivă, 2021, Nevlisan Yayınları, ISBN 978-1911533368.
- *Yağmur Türkçe Dil Bilgisi Kitabı 1*, Colecție colectivă, Nevlisan Yayınları, ISBN 978-1911533382.
- *Yağmur Türkçe Dil Bilgisi Kitabı 2*, Colecție colectivă, Nevlisan Yayınları, ISBN 978-1911533412.
(*Note:* setul continuă cu niveluri superioare și materiale audio, utile pentru predare interactivă în școli sau cursuri pentru adolescenți.)

Acest set este conceput special pentru elevi de 12–18 ani și este realizat conform CECR și standardelor de predare modernă a limbii turce.

2. Manuale pentru adolescenți și începători (CECR A1–A2)

Adım Adım Türkçe (niveluri progresive)

- *Adım Adım Türkçe Ders Kitabı 1*, Komisyon, Dilset Yayınevi, ISBN 978-9756576007.
- *Adım Adım Türkçe Ders Kitabı 5*, Dilset Yayınevi, ISBN 978-9756576557.

Seria „Adım Adım Türkçe" este folosită ca manual de curs structurat progresiv pentru începători, acoperind vocabular, dialoguri și activități pentru nivelurile primare de studiu.

Lale Türkçe – manual de curs pentru tineri

- *Lale Türkçe Ders Kitabı 1*, Tuncay Öztürk, ISBN-10 9944450677 / ISBN-13 978-9944450676.

„Lale Türkçe" face parte dintr-o serie de manuale didactice pentru începători, potrivite adolescenților sau cursanților care încep studiul limbii turce.

3. Manuale generale pentru adolescenți/adulți (nivel A1)

- *Yeni İstanbul A1 – Turkish for International Students (Coursebook + Workbook)*, Kültür Sanat Basımevi, 2021, ISBN variabil (ediții diferite; de obicei cu ISBN specific fiecărui volum).

4. Alte resurse utile

Cursuri structurale/gramatică pentru începători

- *Turkish for Beginners: A Comprehensive Self-Study Course*, Elvin Allazov, Independently Published, ISBN 1791915949.
  – curs complet cu audio complementar, recomandat inclusiv pentru adolescenți A1.

Manuale și cursuri de limba turcă pentru copii și adolescenți

1. Setul „Învăț Limba Turcă" – Yunus Emre Institute (pentru copii 10–15 ani)

- *Învăț Limba Turcă 1 – Manual de curs* (set destinat copiilor 10–15 ani, nivel A1).
  – Manual de curs + manual de exerciții + înregistrări audio.
  – Creat de Departamentul de Predare a Limbii Turce, Yunus Emre Institute.
- *Învăț Limba Turcă 2 – Manual de curs* (continuare pentru copii 10–15 ani, nivel A1).
  – Manual de elev + fișe de activități + audio.
  – Conceput pentru începători A1 conform CECR.

2. „Çocuklar İçin Türkçe" – Turkiyeli copii mici (6–9 ani)

- *Çocuklar İçin Türkçe 1 – Course Book* (manual A1 pentru copiii 6–9 ani).
  – Partea din setul ÇİT pentru începători.
  – Manual + cântece + înregistrări audio; destinat în special copiilor.
- *Çocuklar İçin Türkçe 1 – Teacher's Book*
  – Manualul profesorului pentru același set (planificare, activități).
- *Çocuklar İçin Türkçe 2 – Course Book* (continuarea nivelului pentru copii 6–9 ani, A1).
  – Manualul de curs pentru copiii mici, în cadrul setului ÇİT.

Manuale pentru tineri și adolescenți (nivel A1–A2)

- *Turkish Short Stories for Beginners – Based on a comprehensive grammar and vocabulary framework (CEFR A1)* — Yusuf Buz & Umit Can Umut, Foxton Books, 2023.
  – Carte de lecturi scurte pentru începători, cu exerciții de înțelegere și vocabular, potrivită pentru adolescenți și tineri A1.
- *Link Turkish Textbook A1* — Seri de manuale A1 pentru cursanți tineri sau adolescenți, conțin explicatii și materiale audio, concepute pentru cursuri de limba turcă pentru străini.
  – Autor/Ayşin Önder (proiectate pentru niveluri CECR A1–A2).

Manuale generaliste utile pentru adolescenți (începători)

- *Yeni İstanbul A1 – Turkish for International Students (Coursebook + Workbook + Digital)*, Kültür Sanat Basımevi, 2021.
  – Manual de limba turcă nivel A1, cu caiet de exerciții și materiale digitale.
  – Potrivit pentru adolescenți în învățarea turcă ca limbă străină.

Bibliografie – Manuale de limba turcă pentru străini (cu ISBN)

A. Seria „Yeni İstanbul” – manuale moderne conforme CECR

1. Yeni İstanbul A1 – Turkish for International Students (Course Book + Workbook), 2021, Kültür Sanat Basımevi, ISBN-10: 6057079124 / ISBN-13: 978-6057079121 — curs pentru nivelul A1 începători, include manual și caiet de exerciții.
2. Yeni İstanbul A2 – Turkish for International Students (Course Book + Workbook), 2021, Kültür Sanat Basımevi, ISBN-13: 978-6052269763 — continuarea pentru nivelul A2.
3. New İstanbul A1-A2-B1 Turkish Teaching Set (Triple Set), 2020, Kültür Sanat Basımevi, ISBN-10: 605226960X / ISBN-13: 978-6052269602 — set combinat pentru A1, A2 și B1 (manuale + workbooks).

Seria „Yeni İstanbul” este concepută pentru cursanți străini conform Cadrului European Comun de Referință pentru Limbi (CECR), cu accent pe competențe de comunicare integrate și activități practice.

B. Seria „Yeni Hitit” – manuale TÖMER pentru toate nivelurile

4. Yeni Hitit 1: Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı, Ankara Universitesi TÖMER, ISBN-10: 9754827664 / ISBN-13: 978-9754827668 — manual de bază A1 pentru străini (inclus în setul „Yeni Hitit”).
5. Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Çalışma Kitabı, Ankara Universitesi TÖMER, ISBN-10: 9754827680 / ISBN-13: 978-9754827682 — caiet de exerciții aferent nivelului de bază.
6. Yeni Hitit 1 & 2 (set TÖMER) – *Turkish Language Set 1&2&3* (pachetul de texte și exerciții pentru A1-B1), ISBN-10: 9754828024 / ISBN-13: 978-9754828023 — include manuale și teme de lucru pentru nivelurile A1, A2 și B1 conform schemei TÖMER.

„Yeni Hitit Türkçe Öğretim Seti” este unul dintre cele mai folosite manuale academice pentru predarea turcă ca limbă străină, adoptat de multe centre TÖMER și universități pentru curriculum de la A1 la C1 conform CECR.

C. Seria „Yedi İklim Türkçe” – manuale conform CECR pentru centre de predare

*(Yunus Emre Enstitüsü — set oficial de predare)**

7. Yedi İklim Türkçe A1 Ders Kitabı – seturi pentru începători A1 (manual + resurse audio digitale).
8. Yedi İklim Türkçe A1 Çalışma Kitabı – caiet de exerciții aferent A1.
9. Yedi İklim Türkçe B1 Ders Kitabı – manual pentru nivel intermediar B1.
   (Yunus Emre Enstitüsü oferă seturi de manual + materiale de practică pentru nivelurile A1–C2, conform CECR, folosite în centre și cursuri oficiale.)

Seria „Yedi İklim Türkçe” urmărește structura competențelor stabilite de CECR și acoperă vocabular, dialoguri naturale și activități de dezvoltare a abilităților lingvistice.

Nivel CECR A1 – începători

- *Yeni İstanbul A1* – manual + workbook (ISBN 978-6057079121)
- *Yeni Hitit 1: Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı* (ISBN 978-9754827668)
- *Yedi İklim Türkçe A1 Ders Kitabı* (set oficial Yunus Emre Enstitüsü)
- *Yedi İklim Türkçe A1 Çalışma Kitabı*

Nivel CECR A2 – elementar / continuare

- *Yeni İstanbul A2* (ISBN 978-6052269763)

- *Yeni Hitit 1 & 2 Set/TÖMER Set* (ISBN 978-9754828023, include nivel A2)
- *Yedi İklim Türkçe A2* (set oficial — A2)

Nivel CECR B1 – intermediar

- *Yeni İstanbul A1-A2-B1 Triple Set* (ISBN 978-6052269602)
- *Yeni Hitit 2 (in set)* – TÖMER intermediar (inclus în pachete)
- *Yedi İklim Türkçe B1 Ders Kitabı*

TÜRKÇE ÖĞRENME KAYNAKLARI (ÇOCUKLAR VE GENÇLER İÇİN)

. A. Çevrimiçi Televizyon (TV) Kaynakları

1) TRT Çocuk (Çocuk Kanalı)

- Tanım: TRT'nin çocuklara yönelik resmi kanalıdır. Eğitici programlar, çizgi filmler ve kısa diziler içerir.
- Kullanım Amacı: A1 düzeyi için ses ve ritim tanıma, basit kelime ve tekrarlar.
- Hedef Seviye: A1 – A2

2) Netd.com (Video On Demand)

- Tanım: Çocuklar ve gençler için içerikler içeren Türkçe video platformu.
- Kullanım Amacı: Daha gerçekçi konuşma dili ve doğal diyaloglar.
- Hedef Seviye: A2 – B1

3) Dinolingo (Çocuklar İçin Uygulama)

- Tanım: 2–14 yaş arası çocuklar için Türkçe öğrenme uygulaması. Oyunlar, şarkılar ve hikayeler içerir.
- Kullanım Amacı: Temel kelime haznesi, eğlenceli tekrarlar.
- Hedef Seviye: A1

4) Turkish4Children (Çocuklar İçin Türkçe Dersleri)

- Tanım: Çocuklara yönelik çevrimiçi Türkçe öğrenme platformu. Alfabe, aile, hayvanlar gibi tematik dersler.
- Kullanım Amacı: Tematik kelime çalışmaları ve temel ifadeler.
- Hedef Seviye: A1 – A2

B. Radyo ve Podcast (Gençler İçin)

1) Radyo 7

- Tanım: Türkiye'de yayın yapan radyo kanalı. Haber, müzik ve program içerir.
- Kullanım Amacı: Dinleme becerisi ve günlük konuşma dili.
- Hedef Seviye: A2 – B1

2) Türkçe Çocuk Podcastleri

- Tanım: Çocuklar için hikâye ve eğitim içerikli podcastler.
- Kullanım Amacı: Basit cümle yapıları, tekrar eden ifadeler.

- Hedef Seviye: A1 – A2

C. TÜRKÇE DERS KİTAPLARI (CEFR SEVİYELERİNE GÖRE)

A1 Seviyesi (Başlangıç)

1) Yeni İstanbul A1 (Kültür Sanat Basımevi)

- Yayın Yılı: 2021
- ISBN: 978-6057079121
- İçerik: Ders kitabı + çalışma kitabı (A1)

2) Yeni Hitit 1 (Ankara Üniversitesi TÖMER)

- ISBN: 978-9754827668
- İçerik: A1 seviyesinde ders kitabı (TÖMER müfredatı)

3) Yedi İklim Türkçe A1 (Yunus Emre Enstitüsü)

- ISBN: 978-9754823029
- İçerik: A1 seviyesinde ders kitabı ve çalışma kitabı (resmi seri)

A2 Seviyesi (Temel / Devam)

1) Yeni İstanbul A2 (Kültür Sanat Basımevi)

- ISBN: 978-6052269763
- İçerik: A2 seviyesinde ders kitabı + çalışma kitabı

2) Yeni Hitit (A1–A2 Seti)

- ISBN: 978-9754828023
- İçerik: A1 ve A2 seviyeleri için set (TÖMER)

3) Yedi İklim Türkçe A2 (Yunus Emre Enstitüsü)

- İçerik: A2 seviyesi ders kitabı ve çalışma kitabı (resmi set)

B1 Seviyesi (Orta Düzey)

1) Yeni İstanbul B1 (Kültür Sanat Basımevi)

- ISBN: 978-6052269602
- İçerik: A1–A2–B1 seti içinde bulunan B1 seviyesi materyal

2) Yedi İklim Türkçe B1 (Yunus Emre Enstitüsü)

- İçerik: B1 seviyesinde ders kitabı (resmi seri)

. KAYNAKLARIN KULLANIMI İÇİN ÖNERİLER

A1 Düzeyi İçin:

- TRT Çocuk ile dinleme ve telaffuz çalışması
- Dinolingo ve Turkish4Children ile kelime tekrarı

- Basit kısa metinlerle okuma ve yazma

A2–B1 Düzeyi İçin:

- Netd.com ile diyalog ve doğal konuşma
- Radyo 7 ile dinleme pratiği
- Yedi İklim / Yeni İstanbul ile sistematik dil öğrenimi

YUNUS EMRE ENSTİTÜSÜ YOUTUBE KANALI – PLAYLIST KATEGORİLERİ VE İÇERİKLERİ

DİL ÖĞRENME (Türkçe Dersleri / Grammar & Vocabulary)

A) Türkçe Öğreniyorum (Learn Turkish)

İçerik:

- Türk alfabesi
- Selamlaşma ve tanışma
- Basit günlük ifadeler
- Temel kelime hazinesi (aile, ev, okul, meslek vb.)
- Basit cümle yapıları

Hedef Seviye: A1 – A2
Kullanım Amacı: Başlangıç düzeyi öğrenciler için temel dil becerileri.

B) Yedi İklim Türkçe (Ders Videoları)

İçerik:

- Yedi İklim Türkçe kitabına göre düzenlenmiş ders videoları
- Konu temelli kelime ve cümleler
- Alıştırma ve örnek diyaloglar

Hedef Seviye: A1 – B2
Kullanım Amacı: Okul ve kurs programlarına uygun sistematik çalışma.

GRAMER / DİLBİLGİSİ (Grammar Focus)

A) Fiiller ve Basit Cümleler

İçerik:

- “Olmak” ve “Sahip olmak” gibi temel fiiller
- Basit geniş zaman ve günlük kullanım
- Soru cümleleri ve olumsuz cümle yapıları

Hedef Seviye: A1 – A2

B) Ekler ve Yapılar (İyelik, Yer, Çoğul vb.)

İçerik:

- İyelik ekleri

- Yer ve yön ekleri
- Çoğul yapılar
- Basit zaman ifadeleri

Hedef Seviye: A1 – A2

KELİME HAZİNESİ (Vocabulary Themes)

A) Günlük Hayat

İçerik:

- Ev ve okul eşyaları
- Yemek ve içecekler
- Renkler, sayılar, günler
- Giysiler ve alışveriş

Hedef Seviye: A1

B) Meslekler ve Okul

İçerik:

- Meslek isimleri
- Okul hayatı
- Dersler ve aktiviteler

Hedef Seviye: A1 – A2

KÜLTÜR & TRADİSYON (Culture & Traditions)

A) Terra Sanat Söyleşileri

İçerik:

- Türk sanatçıların röportajları
- Sanat ve kültür üzerine konuşmalar
- Türk kültürünün sanatla anlatımı

Hedef Seviye: A2 – B1
Kullanım Amacı: Kültürel içerikle dilin doğal kullanımını görmek.

B) Türk Kültürü ve Gelenekler

İçerik:

- Türk mutfağı
- Bayramlar ve kutlamalar
- Geleneksel yaşam biçimleri
- Türkiye’de günlük yaşam ve adetler

Hedef Seviye: A2 – B1

C) Dünya Masalları (Dünya Masalları Serisi)

İçerik:

- Farklı ülkelerin masalları Türkçe anlatımla
- Basit anlatım ve tekrarlar
- Kültürel öğelerle kelime çalışması

Hedef Seviye: A1 – A2

SÖZLÜK VE ETİMOLOJİ (Word Origins & Meaning)

Sözün Kökeni

İçerik:

- Kelimelerin kökenleri
- Kelime anlamlarının kültürel bağlamı
- Türkçedeki kelime yapısı ve benzerleri

Hedef Seviye: A2 – B1

ÖĞRENME STRATEJİLERİ (Study Tips)

Türkçe Öğrenirken… (Learning Tips)

İçerik:

- Türkçe öğrenirken yapılması gerekenler
- Etkili çalışma yöntemleri
- Kelime ezberleme teknikleri
- Dinleme ve konuşma pratiği önerileri

YUNUS EMRE ENSTİTÜSÜ YOUTUBE KANALI

1. Türkçe Öğreniyorum (Learn Turkish)

İçerik:

- Temel Türkçe kelimeler, ifadeler, alfabeyi tanıma.
- Gündelik hayatta kullanabileceğiniz basit diyaloglar.

Hedef Seviye: A1
2. Yedi İklim Türkçe – Ders Videoları

İçerik:

- Yedi İklim Türkçe kitaplarına dayalı dersler.
- Temel dilbilgisi, cümle yapıları ve günlük kelime kullanımı.

Hedef Seviye: A1–A2
3. Fiiller ve Basit Cümleler

İçerik:

- "Olmak", "Sahip olmak" gibi temel fiillerin kullanımı.
- Basit zaman kullanımı ve olumlu/olumsuz cümleler.

Hedef Seviye: A1
4. Ekler ve Yapılar

İçerik:

- İyelik ekleri, yer ekleri, yön ekleri.
- Çoğul yapılar ve basit zaman ifadeleri.

Hedef Seviye: A1–A2
5. Türk Kültürü ve Gelenekler

İçerik:

- Türk yemekleri, bayramlar, gelenekler ve kültürel ritüeller.
- Türk mutfağı ve geleneksel yaşam biçimleri.

Hedef Seviye: A2
6. Sözün Kökeni (Kelime Etimolojisi)

İçerik:

- Kelimelerin kökeni, anlamları ve kültürel bağlantıları.
- Türkçedeki kelimelerin tarihsel gelişimi.

Hedef Seviye: A2
7. Dünya Masalları (World Fairy Tales)

İçerik:

- Farklı kültürlerden gelen masalların Türkçe anlatımı.
- Kolay dil kullanımı ve kültürel öğelerle masal anlatımı.

Hedef Seviye: A1–A2
8. Terra Sanat Söyleşileri (Art Interviews)

İçerik:

- Türk sanatçılarıyla yapılan röportajlar.
- Sanat, kültür ve estetik üzerine derinlemesine sohbetler.

Hedef Seviye: A2–B1
9. Kültürel Diplomasi ve Türkçe

İçerik:

- Yunus Emre Enstitüsü'nün kültürel diplomasi çalışmaları.

- Türkçenin kültürler arası etkileşiminin önemi.

Hedef Seviye: A2–B1

10. Türkçe Öğrenirken Pratik (Learning Tips)

İçerik:

- Dil öğrenme stratejileri.
- Türkçe öğrenenlere önerilen çalışma yöntemleri.

Hedef Seviye: A1–

GRUP DE LUCRU – LIMBA ENGLEZĂ

Nume și prenume	Grad didactic/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
ZAMFIRESCU Mihaela	Conf.univ.dr.	Universitatea București
BUZEC Mihaela	Asist. univ. dr	Universitatea *Babeș - Bolyai*
DENEȘ Clara - Simona	Prof. gr. I	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare
BUJAN Maria	Prof. gr. I	Inspectoratul Școlar al Municipiului București
TOROK Laura	Prof. gr. I	Colegiul Național *Preparandia Dimitrie Țichindeal* - Arad
ARCOȘI Adriana	Prof. gr. I	Inspectoratul Școlar Județean Prahova
VLĂDĂU Ana-Maria	Prof. gr. I	Inspectoratul Școlar Județean Brașov
TĂNĂSESCU Dana	Prof. gr. I	Colegiul Național *I.L. Caragiale* - București
BUNĂIAȘU Roxana	Prof. gr. I	Colegiul Național *Tudor Vladimirescu* – Tg. Jiu
TOADER Iuliana Maria	Prof. gr. I	Colegiul Național *Ion Ghica* - Târgoviște
DĂNUȚ Luiza	Prof. gr. I	Liceul de Arte *Sigismund Toduță* - Deva
PITARIU Laura	Prof. gr. I, dr.	Inspectoratul Școlar Județean Sibiu
ȘERBAN Victoria	Prof. gr. I	Colegiul Național *Gheorghe Lazăr* - Sibiu
MICU Lavinia	Prof. gr. I	Inspectoratul Școlar Județean Olt
SĂRDĂRESCU Carmen	Prof. gr. I	Colegiul Național *Matei Basarab* – Rm. Vâlcea
LECA Ileana	Prof. gr. I	Colegiul Național Bilingv *George Coșbuc* – București
ANDERCO Aida	Prof. gr. I	ISJ Satu Mare
DUMITRIU Delia	Prof. gr. I	Colegiul Național *I. L. Caragiale* - București
STEGĂRESCU Alina Viorela	Prof. gr. I	Colegiul Național *Sf. Sava* - București
TITIRIȘCĂ Alina	Prof. gr. I	Colegiul Național *A. I. Cuza* - Alexandria
POP Laura	Prof. gr. I	Colegiul Național *Gheorghe Șincai* - Baia Mare
CUCUIAT Ciprian Marius Vasile	Prof. gr. I, dr.	Colegiul Național *Gheorghe Șincai* - Baia Mare
MATEI Bianca Ionela	Prof. gr. I	Inspectoratul Școlar Județean Constanța
MORTU Monica	Prof. gr. I	Colegiul Național *Gh. M. Murgoci* -Brăila
GÎȚOI Silvia	Prof. gr. I	Liceul Teoretic *Alexandru Ghica* - Alexandria
LEOTESCU Daniel	Prof. gr. I, dr.	Colegiul Național *Carol I*– Craiova
CHINDE Daniela	Prof. gr. I	Colegiul Tehnic *George Barițiu* – Baia Mare
COSTA Monica	Prof. gr. I	Școala Gimnazială *Nicolae Bălcescu* - Oradea
CHIRICU Mara Claudia	Prof. gr. I	Colegiul *Spiru Haret* - Ploiești
BUFTEA JERCAN Egina	Prof. gr. I	Colegiul *Ferdinand I* - Măneciu
ARHIP Camelia Elena	Prof. gr. I	Colegiul Național *Mihai Eminescu* - Iași
MOCANU Cristina Maria	Prof. gr. I	Colegiul Național *Costache Negruzzi* - Iași
BORDEA Constanța	Prof. gr. I	Colegiul Național *Andrei Șaguna* - Brașov
DOBOȘ Elena	Prof. gr. I	Liceul Vocațional de Arte Plastice *Hans Mattis Teutsch* - Brașov
SPĂTARU Irina Ioana	Prof. gr. I	Colegiul Național Pedagogic *Regina Maria*, Ploiești
MOISE Iudit Alexandra	Prof. gr. I	Colegiul Național Pedagogic *Constantin Brătescu* - Constanța
LERCH Cristina	Prof. gr. I	Colegiul Național *Mircea Eliade* - Reșița
IVĂNUȘ Raluca	Prof. gr. I	Colegiul Național Bilingv *George Coșbuc* - București
HISEM Gabriela	Prof. gr. I	Inspectoratul Școlar Județean Suceava

VISTERNEANU Mihaela	Prof. gr. I	Inspectoratul Școlar Județean Tulcea
STANCU Ligia	Prof. gr. I	Inspectoratul Școlar Județean Teleorman
TEREC Dana	Prof. gr. I	Colegiul Național *Gheorghe Șincai* – Cluj Napoca
BĂRBOSU Dacian	Prof. gr. I	Colegiul Național *Preparandia Dimitrie Țichindeal* - Arad
JORA Claudia	Prof. gr. I	Colegiul Național *Petru Rareș* – Piatra Neamț
TĂNASE Anca	Prof. gr. I	Colegiul *Spiru Haret* - Ploiești
PETROVAN Roxana	Prof. gr. I	Colegiul Național *Gheorghe Șincai* – Baia Mare
BUCULEI Monica - Elena	Prof. gr. I	Colegiul Național Militar *Ștefan cel Mare* – Câmpulung - Moldovenesc
STOICA Briena	Prof. gr. I	Colegiul Național *Al. Papiu Ilarian* – Tg. Mureș

COORDONATORI/RESPONSABILI/CONSULTANȚI ȘTIINȚIFICI(15)

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență
CHERCIU Rodica - Diana	Prof. gr. I, dr.	Ministerul Educației și Cercetării
SLĂVUȚEANU Gabriela - Anidora	Conf.univ.dr.	Universitatea București

GRUP DE LUCRU – LIMBA FRANCEZĂ

Nume și prenume	Grad didactic/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
DINCĂ Daniela Liliana	Prof.univ.dr.	Universitatea din Craiova
MANOLACHE Simona Aida	Conf. univ. dr	Universitatea „Ştefan cel Mare”, Suceava
ANGHEL Clementina	Prof. gr. I	Colegiul Național „Spiru Haret”, Bucureşti
COMAN Georgiana	Prof. gr. I	ISJ Prahova/ Colegiul Național „Ion Luca Caragiale”, Ploieşti, jud. Prahova
TIRON Constantin	Prof. gr. I, dr.	ISJ Suceava/ Colegiul „Alexandru cel Bun”, Gura Humorului, jud. Suceava
GIOSU Constantin	Prof. gr. I	ISJ Botoşani/ Colegiul Național „A. T. Laurian”, Botoşani
SĂLĂGEAN Laura Melinda	Prof. gr. I	Liceul Tehnologic „Traian Vuia”, Tăuții Măgherăuş, jud. Maramureş
DOBRE Florentina Larisa	Prof. gr. I	Colegiul Național „Mihai Eminescu”, Buzău
POPI Dorina Loredana	Prof. gr. I, dr.	Liceul „Voltaire”, Craiova, jud. Dolj
RAICIU Mihaela Florentina	Prof. gr. I	ISJ Tulcea/ Colegiul Dobrogean „Spiru Haret”, Tulcea
MÎȚĂ Alexandru	Prof. gr. I	Liceul Teoretic „Mihail Kogălniceanu”, Vaslui
MANEA Sabina Elvira Maria	Prof. gr. I	Colegiul Național „C. Negruzzi”, Iaşi
CROITORU Florin Valeriu	Prof. gr. I	ISJ Mehedinți/ Colegiul Național Pedagogic „Ştefan Odobleja”, Drobeta-Turnu Severin, jud. Mehedinți
LĂPĂDATU Angela Gabriela	Prof. gr. I, dr.	ISJ Teleorman/ Colegiul Național Pedagogic „Mircea Scarlat”, Alexandria, jud.Teleorman
TODOR Voichița Carmen	Prof. gr. I	Colegiul Național „Gheorghe Şincai”, Cluj-Napoca
HOZAN Sonia Nicoleta	Prof. gr. I	Colegiul Economic „Nicolae Titulescu”, Baia Mare, jud. Maramureş

BUSTIUC Antoneta	Prof. gr. I	Colegiul Tehnic de Poştă şi Telecomunicaţii „Gheorghe Airinei", Bucureşti
BUBOLY Monica	Prof. gr. I	Colegiul Național „Andrei Mureşanu", Bistrița, jud. Bistrița Năsăud
FĂRCĂȘANU Ion	Prof. gr. I	Liceul Teoretic „Jean Monnet", Bucureşti
EROS Maria	Prof. gr. I	Colegiul Național „Octavian Goga", Miercurea Ciuc, jud. Harghita
GRIGORI Cristina-Mirela	Prof. gr. I, dr.	Colegiul Național „Petru Rareş", Piatra Neamț, jud. Neamț
LEMNEAN Irina	Prof. gr. I	Colegiul Național „Matei Basarab", Bucureşti
SANDU Daniela Cornelia	Prof. gr. I	Colegiul Tehnic „Petru Muşat", Suceava
BEZA Minodora	Prof. gr. I	Liceul Teoretic „Constantin Noica", Sibiu
CONSTANTINESCU Monica Gabriela	Prof. gr. I	Şcoala Gimnazială „Coresi", Târgovişte, jud. Dâmbovița
CRĂCIUNAȘ Anamaria Ozana	Prof. gr. I	Şcoala Gimnazială nr.25, Timişoara, jud. Timiş
DIMA Oana	Prof. gr. I	Şcoala Gimnazială nr. 1 „Ecaterina Teodoroiu"/ Liceul Tehnologic „Eremia Grigorescu", Mărăşeşti, jud. Vrancea
VLAD Raisa Elena	Prof. gr. I	Colegiul Național „Şcoala Centrală", Bucureşti
MANEA Ruxandra Magdalena	Prof. gr. I	Colegiul Național „Dr. Ioan Meşotă", Braşov
ZOTA Gabriela	Prof. gr. I	Colegiul Național „Şcoala Centrală", Bucureşti
IONICESCU Alina Nicoleta	Prof. gr. I, dr.	Colegiul Național „Carol I", Craiova, jud. Dolj
MANGÎR Gabriela	Prof. gr. I	Colegiul Național „A. T. Laurian", Botoşani
IACOB Venera-Roxana	Prof. gr. I	Colegiul Național „Alexandru Odobescu", Piteşti, jud. Argeş
BĂRĂITARU Janetta-Daniela	Prof. gr. I, dr.	Colegiul Național „Mircea cel Bătrân", Constanța
MONE Rodica	Prof. gr. I	Colegiul Național „Mihai Eminescu", Baia Mare, jud. Maramureş
CONSTANTIN Nicoleta-Simona	Prof. gr. I	Colegiul Economic „Virgil Madgearu", Galați
UNGUREAN Corina	Prof. gr. I	Colegiul Național „Mihai Eminescu", Iaşi

COORDONATORI/RESPONSABILI/CONSULTANȚI ȘTIINȚIFICI[(15)]

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență
ANGHEL Manuela-Delia	Prof. gr. I	Ministerul Educației și Cercetării
DANILIUC Luiza Maria	Prof. gr. I	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare
BERBINSKI Sonia	Prof. univ.dr. habil.	Universitatea din Bucureşti - Facultatea de Limbi și Literaturi Străine

GRUP DE LUCRU – LIMBA SPANIOLĂ

Nume şi prenume	Grad didactic/Titlu ştiinţific	Instituţie de apartenenţă, localitate, judeţ
ŢĂRANU ILIAN Ilinca	Conf.univ.dr.	Universitatea de Vest – Facultatea de Litere, Istorie, Filosofie şi Teologie, Timişoara
BRAN Răzvan	Lect. univ. dr	Universitatea din Bucureşti - Facultatea de Limbi şi Literaturi Străine
CIOBANU Mihaela	Lect. univ. dr	Universitatea din Bucureşti - Facultatea de Limbi şi Literaturi Străine
MOLNAR Loredana Bianca	Prof. gr. I	Colegiul Naţional „Mihai Eminescu”, Baia Mare, jud. Maramureş
PLEŞOIANU Andreea Corina	Prof. gr. I	Liceul Teoretic Bilingv „Miguel de Cervantes”, Bucureşti
TOFAN Gabriela Mihaela	Prof. gr. I	Liceul Teoretic „Emil Racoviţă”, Vaslui
PĂNUŞ Letiţia Casandra	Prof. gr. I	Liceul Teoretic „Nikolaus Lenau”, Timişoara, jud. Timiş
MITRUŢ Monica Alexandrina	Prof. gr. I	Colegiul Naţional „Elena Cuza”, Craiova, jud. Dolj
ARSENE Gabriela Ionela	Prof. gr. I	Colegiul Naţional „Iulia Haşdeu”, Bucureşti
RĂDULESCU Camelia	Prof. gr. I	Liceul Teoretic Bilingv „Miguel de Cervantes”, Bucureşti
PATRICHI Ecaterina	Prof. gr. I	Colegiul Naţional Pedagogic „Constantin Brătescu”, Constanţa
ANDRECA Florina Adriana	Prof. gr. I	Colegiul Naţional „Elena Cuza”, Craiova, jud. Dolj
JIANU Maria	Prof. gr. I	Colegiul Naţional „Ion C. Brătianu”, Piteşti, jud. Argeş
LANGA Florina Magdalena	Prof. gr. I	Colegiul Naţional „Unirea”, Braşov
GEORGESCU Monica	Prof. gr. I	Şcoala Gimnazială „Uruguay”, Bucureşti
PUNDICHI Rodica Victoria	Prof. gr. I	Liceul Teoretic „George Călinescu”, Constanţa
COMAN Iulia Luminiţa	Prof. gr. I	Colegiul Naţional „Alexandru Vlahuţă”, Râmnicu Sărat, jud. Buzău
PINTILEI Daniela	Prof. gr. I, dr.	Colegiul Naţional „Mihai Eminescu”, Botoşani
BALAUR Beatrice Luciana	Prof. gr. I	Liceul Teoretic „Dimitrie Cantemir”, Iaşi
NOROCEL Ancuţa	Prof. gr. I	Colegiul Naţional „Petru Rareş”, Suceava
ENII Ana Raluca	Prof. gr. I	Institutul Limbii Române Bucureşti/ Universitatea din Sevilla
DOBRE Mariana Graţiela	Prof. gr. I	Şcoala Europeană Bruxelles 1

COORDONATORI/RESPONSABILI/CONSULTANŢI ŞTIINŢIFICI

Nume şi prenume	Funcţie/Titlu ştiinţific	Instituţie de apartenenţă
ANGHEL Manuela-Delia	Prof. gr. I	Ministerul Educaţiei şi Cercetării
DANILIUC Luiza Maria	Prof. gr. I	Centrul Naţional pentru Curriculum şi Evaluare
CIOBA Mianda Tincuţa	Prof. univ.dr. habil.	Universitatea din Bucureşti - Facultatea de Limbi şi Literaturi Străine

GRUP DE LUCRU – LIMBA ITALIANĂ

Nume şi prenume	Grad didactic/Titlu ştiinţific	Instituţie de apartenenţă, localitate, judeţ
BONCEA Mirela Ileana	Lect.univ.dr.	Universitatea de Vest din Timişoara - Facultatea de Litere, Istorie, Filosofie şi Teologie
MORAR Delia Ioana	Lect. univ. dr	Universitatea „Babeş Bolyai”, Cluj-Napoca
PESEK Beatrice Elisabeta	Prof. gr. I	Colegiul Naţional „Dragoş Vodă”, Sighetul Marmaţiei, jud. Maramureş
GRIGORE Daniela Ileana	Prof. gr. I	Liceul Teoretic „George Călinescu”, Constanţa
ŞERBAN Alina Maria	Prof. gr. I	Colegiul Naţional „Nicolae Titulescu”, Pucioasa, jud. Dâmboviţa
CIULTĂ Dana Claudia	Prof. gr. I	Liceul Teoretic „George Barițiu”, Cluj-Napoca
HORGA Ioana Maria	Prof. gr. I	Colegiul Naţional „Gheorghe Şincai”, Baia Mare, jud. Maramureş
JURCUL Loredana Ramona	Prof. gr. I	Liceul Teoretic „Jean Louis Calderon”, Timişoara, jud. Timiş
DUCU Daniela	Prof. gr. II	Liceul Teoretic „Dante Alighieri”, Bucureşti
CRĂCIUN Anca-Maria	Prof. gr. I	Colegiul Naţional „George Barițiu”, Cluj-Napoca
NEAGOE Maria-Carmen	Prof. gr. II	Liceul Teoretic „Dante Alighieri”, Bucureşti
IOANA Nicoleta Silvia	Prof. gr. I/ dr.	Colegiul Naţional „Ion Neculce”, Bucureşti
SÎNTOMA Daniela	Prof. gr. I	Liceul Tehnologic „Transilvania”, Deva, jud. Hunedoara
MAZGA Diana-Mihaela	Prof. gr. I	Liceul Teoretic „Miron Costin”, Iaşi
MURGU Mihaela	Prof. gr. I	Colegiul Naţional „Unirea”, Braşov
DOICESCU Angela Francesca	Prof. gr. I	Colegiul Naţional de Arte „Regina Maria”, Constanţa
DABIJA Irina	Prof. gr. I, dr.	Palatul Copiilor, Iași
VÎLCEANU Ieana Daniela	Prof. gr. I	Colegiul Naţional „Tudor Vladimirescu”, Tg. Jiu, jud, Gorj
CONSTANTINESCU Ioana Camelia	Prof. gr. I	Liceul de Artă „Gh. Tattarescu”, Focşani, jud. Vrancea
FIGHIUC Mirela	Prof. gr. I	Liceul Teoretic „Emil Racoviță”, Vaslui
BOTEZ Liliana	Prof. gr. I	Şcoala Gimnazială „Ştefan cel Mare”/ Centrul Judeţean de Excelenţă Vaslui

COORDONATORI/RESPONSABILI/CONSULTANȚI ȘTIINȚIFICI

Nume şi prenume	Funcţie/Titlu ştiinţific	Instituţie de apartenenţă
ANGHEL Manuela-Delia	Prof. gr. I	Ministerul Educației și Cercetării
MITACU Daniela-Alina	Prof., dr	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare
UTALE Roxana	Conf. univ.dr.	Universitatea din Bucureşti - Facultatea de Limbi și Literaturi Străine

GRUP DE LUCRU – LIMBA CHINEZĂ

Nume și prenume	Grad didactic/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
BĂLAN Luminița	Prof. univ. dr.	Universitatea București
CAO Ruihong	Prof. univ. dr.	Universitatea București
DIMULESCU Ana Maria		Colegiul Economic *A.D. Xenopol*, București

COORDONATORI/RESPONSABILI/CONSULTANȚI ȘTIINȚIFICI(15)

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență
CHERCIU Rodica - Diana	Prof. gr. I, dr	Ministerul Educației și Cercetării
SLĂVUȚEANU Gabriela -Anidora	Conf.univ.dr	Universitatea București

GRUP DE LUCRU – LIMBA TURCĂ

Nume și prenume	Grad didactic/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
ENE Ulgean	Prof. gr. I	Școala Gimnazială *Av. Rădulescu* - Murfatlar
MEMET EMEL Seit	Prof. gr. I	Școala Gimnazială nr. 43 Ferdinand - Constanța
MUNTEANU Mihaela	Prof. gr.II	Colegiul Național *A.D. Xenopol* - București

COORDONATORI/RESPONSABILI/CONSULTANȚI ȘTIINȚIFICI(15)

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență
CHERCIU Rodica - Diana	Prof. gr. I, dr	Ministerul Educației și Cercetării

Anexa nr. 217

Programa școlară
pentru disciplina

STUDIUL FORMELOR ÎN VOLUM

Curriculum de specialitate (CS)

Clasele a IX-a – a XII-a
filiera vocațională, profil artistic,
specializarea arte vizuale

Clasele a IX-a și a X-a
filiera vocațională, profil artistic,
specializarea conservare – restaurare bunuri culturale

Învățământ liceal

- 2026 –

Anexa nr. 217
Programa școlară pentru disciplina *Studiul formelor în volum,* curriculum de specialitate (CS)

- **clasele a IX-a – a XII-a,** *profil artistic, specializarea arte vizuale*
- **clasele a IX-a și a X-a,** *profil artistic, specializarea conservare – restaurare bunuri culturale*

NOTĂ DE PREZENTARE

Programa școlară pentru disciplina ***Studiul formelor în volum*** reprezintă o ofertă curriculară de specialitate pentru învățământul liceal, *filiera vocațională, profil artistic, specializarea Arte vizuale* începând din anul școlar 2026-2027. Disciplina ***Studiul formelor în volum*** se regăsește în *Anexa 11 la OMEC nr. 4350/20.06.2025 - Planul-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, filiera vocațională, profil artistic, specializarea arte vizuale* și în *Anexa 12 la OMEC nr. 4350/20.06.2025 - Planul-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, filiera vocațională, profil artistic, specializarea conservare – restaurare bunuri culturale,* în *Curriculum de specialitate* (CS).

În elaborarea programei, s-a avut în vedere raportarea la cadrul legislativ și documentele strategice generale și specifice care susțin studiul disciplinelor:
- ***Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023***, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Regulamentul-cadru de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar***, aprobat prin Ordinul ministrului educației nr. 5.726/2024, , cu modificările și completările ulterioare;
- ***Regulamentul de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar cu program de artă***, aporbat prin Ordinul Ministerului Educației și Cercetării nr. 3717/01 aprilie 2025, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Planurile-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi***, filiera vocațională, profilul artistic, specializarea arte vizuale din Anexa nr. 11 și Anexa nr. 12 la O.M.E.C. nr. 4.350/20.06.2025 privind aprobarea Planurilor-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Profilul de formare al absolventului***, OME nr. 6731/2023, care asigură coerența verticală a parcursul școlar. Aceasta reflectă finalitățile generale ale educației prin raportare la competențele-cheie europene (sensibilizare și exprimare culturală) și la atributele prioritare ale profilului specific al absolventului de la filiera vocațională - profilul artistic (creativitate, colaborare, reflecție, autonomie, responsabilitate, reziliență, etică);
- *documente europene relevante la nivel general și, mai ales, pentru disciplină (Recomandarea Consiliului UE privind competențele-cheie, Cadrul european al calificărilor, Rapoarte OECD/ UNESCO, Cadre de referință etc.);*
- *alte documente/studii specifice Curriculumului Național și curriculumului disciplinei – de exemplu, cu valoare pentru sugestiile metodologice ale programei școlare.*

Bugetul de timp alocat disciplinei este următorul:

Studiul formelor în volum				
Specializarea	Nr. ore/ săptămână			
	a IX-a	a X-a	a XI-a	a XII-a
Arte vizuale	2	2	3	3
Conservare – restaurare bunuri culturale	2	2	-	-

Structura programei școlare include, pe lângă *Nota de prezentare*, următoarele elemente:
- Competenţe generale
- Competenţe specifice şi exemple de activităţi de învăţare
- Domenii de conținut și conţinuturi
- Sugestii metodologice

- Bibliografie selectivă

Competenţele sunt ansambluri structurate de cunoştinţe, abilităţi şi atitudini dezvoltate prin învăţare, care permit identificarea şi rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte particulare diverse.

Competențele generale vizate jalonează achizițiile elevului pentru întregul ciclu liceal.

Competenţele specifice se formează pe parcursul unui an şcolar, sunt derivate din competenţele generale şi reprezintă etape în dobândirea acestora. Competenţele specifice sunt însoţite de exemple de activităţi de învăţare, care constituie modalităţi de organizare a activităţii didactice în scopul realizării competenţelor. Programa şcolară propune, cu caracter de exemplu, diferite tipuri de activităţi de învăţare, care integrează strategii didactice şi care valorifică experienţa concretă a elevului. Cadrul didactic are libertatea de a utiliza exemplele de activităţi de învăţare pe care le propune programa şcolară, de a le completa sau de a le înlocui, astfel încât acestea să asigure un demers didactic adecvat situaţiei concrete de la clasă. Se asigură, în acest fel, premisele aplicării contextualizate a programei şcolare şi proiectării unor parcursuri de învăţare personalizate.

Conținuturile învățării constituie elemente de bază ale domeniului, mijloace informaționale prin care se urmărește realizarea competențelor. Astfel, ele sunt grupate pe următoarele domenii de conținut:

Sugestiile metodologice includ recomandări privind strategiile didactice şi elementele de evaluare formativă continuă şi sumativă.

Disciplina ***Studiul formelor în volum*** are un rol esențial în formarea elevilor din filiera vocațională – profilul artistic. Demersul acesteia dezvoltă o gândire constructivă și o inteligență a mâinii, capabile să articuleze idei în spațiul real și să medieze relația fundamentală dintre concept și materie.

Demersul volumetric se fundamentează pe trei direcții majore: studiul analitic după model, tehnicile de construcție tridimensională și compoziția expresivă. Elevii dobândesc competențe esențiale pentru domenii precum sculptura, designul de obiect, ceramica, scenografia sau arhitectura, dezvoltând totodată o înțelegere a principiilor constructive care guvernează forma.

În clasele de început accentul cade pe studiul analitic și pe însușirea tehnicilor fundamentale de lucru. Prin studiul după model, elevii își formează limbajul de bază al tridimensionalului: linia, planul, volumul, raportul plin–gol. Se urmărește dezvoltarea observației atente și a capacității de a reda corect proporțiile și structura.

În anii terminali, demersul se orientează spre sinteză și proiectul personal. Studiul se concentrează pe dezvoltarea unei viziuni artistice proprii, prin intermediul compoziției libere și al experimentului material. Tehnicile constructive și de asamblaj devin mijloace de exprimare a unor concepte și idei personale. Se acordă atenție și normelor de siguranță în atelier, specifice lucrului cu materiale și unelte diverse.

Studiul formelor în volum constituie, așadar, cadrul pentru maturizarea gândirii spațiale prin care elevul învață să confere prezență fizică unei idei și să își afirme o identitate sculpturală proprie, fundamentată pe cunoaștere și sensibilitate.

Precizare:

Conform planului-cadru, disciplina *Studiul formelor în volum* se desfășoară pe parcursul claselor a IX-a și a X-a. În funcție de profilul specializării și de opțiunile elevilor, aceasta poate continua, în mod firesc, prin *Studiul formelor în culoare/volum* în clasele a XI-a și a XII-a, asigurând coerența parcursului formativ și continuitatea dezvoltării gândirii plastice tridimensionale.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Înțelegerea și utilizarea elementelor limbajului plastic tridimensional în studiul formelor și volumului**
CG2	**Aplicarea tehnicilor de modelare și construcție a formei pentru redarea relației formă–spațiu–lumină**
CG3	**Dezvoltarea gândirii vizual-spațiale și a capacității de interpretare plastică a realității**

CLASA a IX-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Înțelegerea și utilizarea elementelor limbajului plastic tridimensional în studiul formelor și volumului*

CS 1.1. Identificarea și descrierea elementelor de bază ale formei tridimensionale
- *observarea și modelarea în lut a corpurilor geometrice simple (cub, sferă, con, cilindru);* - *exercițiu de combinare a formelor de bază pentru compunerea unei structuri volumetrice;* - *observarea diferențelor între volum plin, gol și perforat.*
CS 1.2. Reprezentarea formelor simple în volum, pornind de la observația directă
- *exercițiu de compoziție cu forme pline și goale;* - *observarea unui obiect tridimensional și transpunerea lui în desen și volum;* - *analiza echilibrului vizual în compoziții simple.*
CS 1.3. Utilizarea noțiunilor de proporție și echilibru în exerciții de compoziție volumetrică
- *deformarea controlată a unei forme geometrice pentru obținerea unui efect expresiv;* - *asocierea formelor diferite într-o compoziție ritmică;* - *experimentarea materialelor moi (lut, hârtie, sârmă) pentru accentuarea caracterului formei.*

CG 2 - *Aplicarea tehnicilor de modelare și construcție a formei pentru redarea relației formă–spațiu–lumină*

CS 2.1. Aplicarea tehnicilor de modelaj pentru redarea formelor naturale și geometrice
- *introducere în tehnici de modelaj: adăugare, eliminare, presare;* - *realizarea unui obiect tridimensional prin modelaj liber;* - *exercițiu de echilibrare a unei structuri verticale;* - *exerciții de modelare cu mâinile și cu diverse instrumente.*
CS 2.2. Explorarea efectelor de lumină și umbră asupra volumelor
- *crearea unei compoziții din materiale diferite (carton, sârmă, lemn, plastic);* - *studiu de iluminare frontală, laterală și contre-jour pe același volum;* - *redarea trecerilor dintre lumină, penumbră și umbră proiectată pe volum;* - *explorarea raportului dintre stabilitate și expresivitate.*
CS 2.3. Respectarea etapelor tehnice și a normelor de lucru în atelier
- *prezentarea normelor de siguranță și igienă a muncii;* - *exerciții de organizare a spațiului de lucru;* - *îngrijirea și depozitarea corectă a materialelor și uneltelor.*

CG 3 - *Dezvoltarea gândirii vizual-spațiale și a capacității de interpretare plastică a realității*

CS 3.1. Observarea și interpretarea formelor din natură în termeni de volum și structură
- *studiu de modelaj după forme naturale (fructe, scoici, plante);* - *analiză a proporțiilor și a ritmului organic al formei;* - *simplificarea volumelor naturale în forme geometrizate.*
CS 3.2. Dezvoltarea capacității de a transpune desenul într-o formă tridimensională coerentă
- *studiu al umbrei și luminii pe o formă modelată - experimente cu diferite surse de lumină naturală și/sau artificială;* - *exerciții de realizare a diverselor forme de relief- negativ/pozitiv;* - *exerciții de realizare a planurilor și muchiilor în rondebosse.*

CS 3.3. Manifestarea curiozității și a atenției față de construcția spațială
- *realizarea unei compoziții volumetrice pornind de la un corp geometric de bază, prin secționare, răsturnare, multiplicare;* - *crearea unei compoziții volumetrice cu ritm de creștere, pornind de la studierea ritmului volumetric în formele naturale;* - *exerciții de descoperire a volumului prin experiment.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Elemente de limbaj plastic tridimensional	- noțiuni fundamentale ale limbajului plastic tridimensional: volum, masă, contur, spațiu; - analiza vizuală a relațiilor plin–gol, interior–exterior; - structura internă și externă a formelor. Raporturi între formă, spațiu, proporție, echilibru și direcție.
Proporție și echilibru	- structura formelor tridimensionale. Raportul dintre contur, plan și volum; - proporția ca element de expresie plastică; - raporturile între dimensiunile formelor în compoziție. Relația formă–spațiu.
Compoziția volumetrică simplă. Principii de compoziție volumetrică.	- moduri de reprezentare volumetrică: modelaj, construcție, asamblaj; - noțiuni de ritm, contrast, simetrie și asimetrie; - organizarea volumelor în spațiu și efectul de tensiune vizuală.
Tehnici de modelaj și construcție	- tipuri de tehnici: aditivă, subtractivă, mixtă; - instrumente și materiale specifice modelajului (lut, plastilină, ceară, ghips); - etapele de lucru: planificare, execuție, finisaj.
Raportul formă–spațiu–lumină	- relația între formă și sursa de lumină. Umbra ca parte a expresiei plastice; - efecte vizuale produse de reflexie și transparență; - compoziții în care lumina modelează volumul.
Organizarea și disciplina de atelier	- organizarea rațională a spațiului de lucru; - responsabilitate față de material și mediu; - utilizarea corectă a uneltelor și echipamentelor.
Forme organice și geometrice	- elemente morfologice ale formelor naturale; - adaptarea formelor naturale în compoziții abstracte. Dialogul dintre formă naturală și interpretare plastică; - noțiunea de ritm organic și de creștere.
Transpunerea bidimensional–tridimensional	- legătura între desenul constructiv și volumul final. Etapele trecerii de la idee la formă tridimensională; - relief: pozitiv/negativ, planuri, muchii, treceri; - controlul proporțiilor și coerenței vizuale.
Creativitate și expresivitate volumetrică	- explorarea spațiului prin modificarea volumelor de bază; - noțiuni de ritm vizual, mișcare și tensiune. Raportul dintre echilibru și expresivitate; - dezvoltarea autonomiei și a inițiativei artistice.

CLASA a X-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Înțelegerea și utilizarea elementelor limbajului plastic tridimensional în studiul formelor și volumului*

CS 1.1. Analiza relațiilor dintre formă, spațiu și compoziție în lucrări proprii
- *construirea unei compoziții tridimensionale din forme combinate;* - *studiu al raportului proporțional și al echilibrului vizual dintre gol și plin;* - *analiza relației dintre volum și spațiul înconjurător.*
CS 1.2. Aplicarea limbajului tridimensional în interpretări creative ale realității
- *analiză a proporțiilor și ritmurilor în formele volumetrice create de om;* - *studiu după obiecte funcționale - observarea modului de simplificare și redare volumetrică;* - *exerciții de realizare a unui obiect volumetric funcțional (piesă de mobilier, obiect casnic, vehicul, etc.) prin stilizarea unei forme naturale.*
CS 1.3. Utilizarea conceptelor plastice (ritm, echilibru, tensiune, proporție) în lucrări de volum
- *exerciții de construire a unei forme ritmice;* - *observarea raportului dintre tensiune și relaxare vizuală;* - *crearea unei compoziții tridimensionale cu accent pe dinamica formelor.*

CG 2 - Aplicarea tehnicilor de modelare și construcție a formei pentru redarea relației formă–spațiu–lumină

CS 2.1. Experimentarea tehnicilor combinate (modelaj, construcție, asamblaj)
- *crearea unei structuri volumetrice din materiale neconvenționale;* - *exerciții de combinare a materialelor cu texturi diferite;* - *analiză a relației material–expresie (efectul expresiv al materialelor combinate).*
CS 2.2. Adaptarea materialelor la scopul expresiv al lucrării
- *studiu comparativ al materialelor maleabile și rigide, raportate la intenția plastică;* - *exerciții de alegere a materialului potrivit unei intenții plastice;* - *realizarea unei forme expresive în material ales;*
CS 2.3. Aplicarea corectă a procedurilor de finisare și prezentare a lucrărilor
- *exerciții de turnare în ghips;* - *Exerciții de șlefuire, texturare, patinare;* - *Pregătirea lucrării pentru prezentare (bază, suport). Organizarea unei expoziții de atelier.*

CG 3 - *Dezvoltarea gândirii vizual-spațiale și a capacității de interpretare plastică a realității*

CS 3.1. Gândirea compozițională tridimensională pornind de la teme conceptuale
- *organizarea compozițională a planurilor și muchiilor pentru a reda o idee abstractă (timp, mișcare sau echilibru);* - *redarea unei stări/sentiment prin utilizarea texturilor;* - *alternanța plin-gol într-o compoziție cu temă dată.*
CS 3.2. Analiza critică a propriei lucrări din perspectiva expresiei volumetrice
- *discuții de atelier cu colegii și profesorul, folosind limbajul de specialitate;* - *raportarea creației proprii la teme similare din istoria artelor;* - *refacerea unor detalii în urma analizei.*

CS 3.3. Cultivarea unei atitudini analitice și creative în rezolvarea problemelor spațiale
- *exerciții de rezolvare alternativă a unei teme plastice;* - *experimentarea liberă cu materiale neconvenționale;* - *elaborarea unei lucrări care explorează libertatea formelor.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Formă–spațiu–compoziție	- elemente avansate ale limbajului tridimensional: direcție, echilibru, tensiune, proporție; - noțiunea de compoziție tridimensională – structură, ritm, centru de greutate; - raportul plin–gol ca instrument expresiv.
Forme funcționale și creative	- limbajul plastic în designul tridimensional. Introducere în conceptul de volum utilitar; - stilizarea formelor naturale. Ritm, proporție și echilibru în obiectele create de om; - raportul între funcționalitate și expresivitate.
Principii de compoziție volumetrică	- ritm și repetiție în organizarea volumelor; - noțiuni de tensiune și echilibru vizual. Echilibrul static și dinamic; - raportul dintre volum, direcție și mișcare vizuală.
Tehnici mixte și materiale neconvenționale	- tehnici combinate: modelaj, asamblaj, colaj tridimensional; - materiale și texturi: lemn, metal, sârmă, plastic, hârtie, textile; - corelarea tehnicii cu intenția expresivă.
Material și expresivitate	- proprietățile materialelor: densitate, rezistență, textură, reflexie; - alegerea materialului în funcție de intenția expresivă; - compatibilitatea între material și temă.
Finisaj și prezentare	- tehnici de turnare în ghips; - procedee de finisare: șlefuire, lustruire, texturare, patinare; - modalități de montare și prezentare a lucrării.
Compoziția conceptuală	- transpunerea conceptelor în limbaj plastic tridimensional; - textura ca mijloc expresiv; - organizarea compozițională: plan, muchie, direcție. Raportul temă–formă–material.
Analiză plastică și autoevaluare	- analiza expresivității formelor; - raportarea la lucrări de referință; - autoevaluarea procesului creativ. Corectarea lucrării în urma analizei critice.
Creativitate și experiment plastic	- gândirea spațială și capacitatea de sinteză vizuală; - procesul experimental în arta contemporană; - creativitatea ca metodă de investigare vizuală.

CLASA a XI-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Înțelegerea și utilizarea elementelor limbajului plastic tridimensional în studiul formelor și volumului*

CS 1.1. Analiza structurii formelor complexe și a relațiilor spațiale și cromatice
- *studiul unor forme naturale sau artificiale complexe;* - *exerciții de observare a raporturilor între părți: plin–gol, cald–rece, deschis–închis, etc.;* - *analiza de atelier a structurii compoziției.*
CS 1.2. Transpunerea expresivă a formelor cu mijloace plastice specifice (volum, textură, culoare)
- *modelaj expresiv sau interpretare cromatică a unei teme comune;* - *exerciții de simplificare și accentuare a formelor pentru a obține expresivitate;* - *analiza comparativă a soluțiilor formale obținute.*
CS 1.3. Utilizarea deliberată a contrastelor (formă–spațiu, culoare–lumină, textură–neted) în construcția compoziției plastice
- *experimente de compoziție bazate pe contrast de formă și/sau cromatic;* - *realizarea unor volume sau suprafețe cu variații deliberate de textură și lumină;* - *discuții despre efectul expresiv al contrastului.*

CG 2 - *Aplicarea tehnicilor de modelare și construcție a formei pentru redarea relației formă–spațiu–lumină*

CS 2.1. Utilizarea materialelor și tehnicilor adecvate temei plastice propuse
- *alegerea și combinarea materialelor potrivite scopului expresiv;* - *exerciții practice cu tehnici mixte (modelaj, inserții, colaj, textură);* - *analiza efectelor plastice obținute.*
CS 2.2. Respectarea etapelor tehnice în realizarea unei compoziții plastice de dimensiuni medii
- *planificarea etapelor de lucru (schiță, machetă, lucrare finală);* - *urmărirea progresivă a construcției volumului sau a stratificării cromatice;* - *corecturi și ajustări tehnice pe parcurs.*
CS 2.3. Finalizarea și prezentarea lucrării plastice într-o formă coerentă
- *alegerea modalității de prezentare: soclu, panou, instalație, ramă, etc;* - *exerciții de finisare, integrare și montare a lucrării;* - *discuții privind importanța prezentării profesionale.*

CG 3 - *Dezvoltarea gândirii vizual-spațiale și a capacității de interpretare plastică a realității*

CS 3.1. Analiza și reinterpretarea temelor plastice în cheie personală
- *alegerea unei teme comune (ex. mișcare, echilibru, metamorfoză) și interpretarea sa personală;* - *documentare vizuală și concept plastic individual;* - *discuții despre intenția artistică.*
CS 3.2. Exprimarea vizuală a unei idei sau stări prin mijloace plastice specifice
- *exerciții de transpunere plastică a unei noțiuni abstracte (fragilitate, forță, ritm);* - *explorarea expresiei prin formă, culoare, material;* - *analiza colectivă a coerenței dintre idee și expresie.*

CS 3.3. Argumentarea critică a demersului artistic personal și a soluțiilor plastice ale colegilor
- *participare la discuții de atelier, cu argumentarea propriilor alegeri plastice;* - *exerciții de analiză vizuală comparativă;* - *notarea observațiilor într-un jurnal de atelier.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Structura formelor și relațiile dintre elemente	- forme complexe: organice și geometrice, naturale și create; - raporturi spațiale (plin–gol, masă–spațiu, centru–periferie) și cromatice (cald–rece, complementar, valoare, saturație); - analiza proporțiilor și tensiunilor vizuale.
Expresivitatea plastică	- limbajul expresiv al formei: deformare, stilizare, accent. Corelarea formei cu intenția plastică; - textura și materialitatea ca mijloace expresive; - expresivitate prin culoare și formă: armonie, contrast, dominantă.
Contrast și expresivitate	- tipuri de contrast: de formă, cromatic, valoric, textural, de direcție și scară; - relația lumină–umbră în relief și volum; - construcția imaginii plastice pe baza opoziției și echilibrului.
Procesul tehnic și constructiv	- rolul schiței și al machetei în construcția formei; - controlul proporțiilor și al echilibrului compozițional; - finalizarea tehnică: structură, strat, detaliu.
Materiale și tehnică	- etapele de concepere și execuție ale lucrării plastice; - proprietățile materialelor: densitate, rezistență, textură, reflexie; - alegerea materialului în funcție de intenția expresivă; - compatibilitatea între material și temă.
Finisaj și prezentare	- tehnici de finisare și montaj; - alegerea cadrului de prezentare potrivit intenției plastice; - conceptul de prezentare ca parte integrantă a lucrării.
Interpretare plastică personală	- tema ca pretext expresiv; - etapele documentării vizuale și conceptuale; - formularea intenției plastice personale.
Expresie și simbolism plastic	- transpunerea ideilor abstracte în limbaj vizual. Coerența concept–formă–expresie; - forme și culori ca purtătoare de sens; - expresivitatea materialului în funcție de conceptul plastic.
Analiză și discurs critic	- analiza critică a procesului creativ propriu și colectiv; - autoevaluarea și dezvoltarea conștiinței artistice; - limbajul de specialitate în critica plastică; - jurnalul de atelier ca instrument de analiză a procesului.

CLASA a XII-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Înțelegerea și utilizarea elementelor limbajului plastic tridimensional în studiul formelor și volumului*

CS 1.1. Sinteza formelor plastice într-o compoziție coerentă și expresivă
- *crearea unei compoziții personale de sinteză (culoare sau volum);* - *exerciții de integrare a elementelor contrastante într-un ansamblu unitar;* - *analiza echilibrului dintre formă, spațiu și expresie plastică.*
CS 1.2. Interpretarea formelor în funcție de un concept plastic ales
- *elaborarea unui proiect cu temă conceptuală (timp, memorie, corp, spațiu, identitate);* - *exerciții de abstractizare sau stilizare în funcție de intenția artistică;* - *prezentarea și justificarea conceptului.*
CS 1.3. Utilizarea mijloacelor expresive pentru crearea unei atmosfere plastice (dinamism, tensiune, calm, etc.)
- *exerciții de compoziție bazate pe intenție emoțională;* - *experimentarea raporturilor de proporție, ritm și direcție în construcția expresivă a imaginii;* - *analiză colectivă a impactului vizual.*

CG 2 - *Aplicarea tehnicilor de modelare și construcție a formei pentru redarea relației formă–spațiu–lumină*

CS 2.1. Gestionarea autonomă a procesului de realizare a unei lucrări complexe
- *planificarea și documentarea proiectului personal;* - *stabilirea etapelor tehnice și de execuție;* - *monitorizarea progresului prin autoevaluare.*
CS 2.2. Combinarea creativă a materialelor, tehnicilor și tehnologiilor pentru realizarea unei expresii originale
- *experimente de utilizare a materialelor sau a unor combinații neconvenționale (lut–metal, culoare–relief, textil–gips, etc.);* - *exerciții de rezolvare tehnică a problemelor de construcție;* - *evaluare comparativă a soluțiilor obținute.*
CS 2.3. Prezentarea și argumentarea profesională a lucrării finale
- *pregătirea lucrării pentru prezentare (montaj, etichetare, iluminare);* - *elaborarea unui scurt text explicativ sau a unei fișe tehnice;* - *prezentarea și argumentarea profesională a lucrării finale în context expozițional.*

CG 3 - *Dezvoltarea gândirii vizual-spațiale și a capacității de interpretare plastică a realității*

CS 3.1. Elaborarea și realizarea unui proiect plastic personal, integrator
- *alegerea unei teme personale și elaborarea conceptului;* - *planificarea etapelor de realizare;* - *elaborarea și realizarea lucrării finale în tehnica proprie.*
CS 3.2. Argumentarea demersului plastic personal în contextul artei contemporane
- *documentare despre artiști contemporani relevanți pentru tema aleasă;* - *prezentarea orală sau vizuală a surselor de inspirație;* - *exerciții de analiză comparativă între lucrări proprii și referințe.*

CS 3.3. Autoevaluarea progresului personal și formularea obiectivelor viitoare de dezvoltare artistică
- *redactarea unui jurnal de atelier ca instrument de analiză și autoevaluare;* - *discuții individuale cu profesorul privind direcțiile artistice;* - *prezentarea unui portofoliu de sinteză la final de ciclu.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Limbaj plastic avansat	- sinteza formelor plastice: integrarea elementelor de limbaj (formă, culoare, textură, spațiu); - echilibrul compozițional și relația dintre unitate și diversitate. Armonia vizuală și dinamica formală; - coerența expresivă a ansamblului plastic.
Concept plastic și interpretare	- noțiunea de concept plastic: ideea ca punct de plecare în creație; - abstractizarea și stilizarea formelor. Raportul dintre idee și expresie vizuală; - reprezentarea simbolică și metaforică.
Expresie și atmosferă plastică	- elemente expresive: ritm, direcție, mișcare, tensiune, calm. Dinamismul formei și percepția vizuală; - factori emoționali în compoziție (culoare, textură, lumină); - relația dintre intenție și impact vizual.
Proces creativ și management de proiect artistic	- etapele procesului creativ: cercetare, schiță, machetă, execuție, finisaj; - planificarea și organizarea lucrului individual. Autoevaluarea și ajustarea procesului; - responsabilitatea și autonomia în atelier.
Tehnici și materiale contemporane	- tehnici mixte și interdisciplinare (pictură–relief, instalație, asamblaj). Materiale tradiționale și alternative; - inovația și expresivitatea materialului; - relația tehnică–expresie.
Prezentare și comunicare artistică	- etapele de prezentare: montaj, iluminare, etichetare, context; - argumentarea estetică și tehnică a lucrării; - comunicarea artistică: text, imagine, discurs oral.
Proiect plastic integrator	- tema personală ca sinteză a experienței acumulate. Etapele dezvoltării unui proiect individual; - coerența între idee, formă și expresie; - relevanța tehnicii în raport cu intenția artistică.
Context artistic contemporan	- analiza tendințelor actuale în artă; - raportarea creației proprii la curente contemporane; - identitatea artistică personală. Inspirație vs. originalitate.
Analiză și dezvoltare personală	- autoevaluare și metacogniție artistică; - direcții de dezvoltare profesională și artistică; - construirea portofoliului personal. Continuitatea în formarea estetică.

SUGESTII METODOLOGICE

Predarea disciplinei *Studiul formelor în volum* urmărește formarea unei gândiri vizuale tridimensionale prin observare atentă și construcție spațială. Activitățile se bazează pe un demers activ, care îmbină analiza vizuală cu experimentul plastic aplicat, ghidând elevul să exploreze atât principiile structurale ale formei, cât și potențialul său expresiv în relație cu spațiul.

Metodologia are un caracter progresiv, pornind de la exerciții dirijate de observare și modelaj, până la lucrul autonom și la proiectul plastic personal. Se recomandă alternarea etapelor de demonstrație și de analiză colectivă cu momentele de studiu individual, pentru a încuraja dialogul vizual și argumentarea estetică.

În acest context, diversificarea materialelor și a tehnicilor de lucru urmărește dezvoltarea gândirii spațiale și a sensibilității tactil-vizuale. Profesorul are rolul de ghid și partener de atelier, facilitând trecerea de la exercițiul tehnic la expresia personală și de la studiul formei la construcția sensului artistic.

Întregul demers se desfășoară cu respectarea normelor de siguranță specifice lucrului cu materiale și unelte diverse, asigurând un cadru responsabil de învățare și creație.

.

Tipuri de exerciții recomandate:

- demonstrații practice și vizuale;
- studii de observare după forme naturale și obiecte reale (inclusiv mulaje);
- schițe rapide de analiză a volumului înainte de modelaj;
- exerciții de construcție progresivă – de la forme simple la structuri complexe;
- comparații între corpuri reale și modele modelate;
- studii comparative între forme deschise și închise;
- analize privind impactul spațiului asupra percepției volumului;
- exerciții de improvizație și de combinare a materialelor;
- modelaj orientat spre expresivitatea volumului;
- corelarea desenului cu modelajul tridimensional;
- analize comparative între forme naturale și structuri artificiale inspirate din ele;
- experimente plastice: modelaj, asamblaj, montaj, destructurare și reconstrucție;
- lucru cu materiale alternative – opace, translucide, transparente;
- introducerea fotografiei de atelier ca instrument de analiză vizuală (comparație între imagine și obiect real);
- mini-proiecte de design volumetric;
- exerciții de observare sub surse variate de lumină;
- analiza efectului vizual al texturilor și contrastului materialelor;
- elaborarea portofoliului de atelier, cu etapele procesului de lucru;
- prezentare și susținere orală a intenției plastice;
- exerciții de autoevaluare și discuții colective;
- exerciții de expunere (soclu, poziționare, etichetare);
- încurajarea atitudinii exploratorii și a gândirii critice în procesul de creație.
- ateliere experimentale; brainstorming vizual; exerciții dirijate de compoziție.
- exerciții de prezentare publică și simulări de expoziție.
- realizare de portofolii și jurnal de atelier.
- discuții tematice, studii de caz, cercetare individuală.
- evaluare critică și feedback între colegi.
- prezentare orală și susținere a conceptului propriu.

Recomandări pentru profesori

- adaptarea conținuturilor în funcție de nivelul grupei și de specificul specializării;
- utilizarea demonstrației practice ca instrument pedagogic de bază;
- alternarea studiilor individuale cu lucrul pe echipe;
- ghidarea elevilor în organizarea timpului de lucru și în asumarea etapelor procesului;
- promovarea dialogului vizual și a analizei colective a lucrărilor;

- folosirea evaluării formative și a portofoliului ca mijloc de urmărire a progresului;
- încurajarea expresivității personale și a experimentului vizual.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

- Arnheim, Rudolf. *Arta şi percepţia vizuală.* Editura Meridiane, Bucureşti, 1979
- Arnheim, Rudolf. *Forţa centrului vizual.* Editura Meridiane, Bucureşti, 1981
- Ching, Francis D. K. *Architecture: Form, Space and Order.* John Wiley & Sons Inc., ediţia a V-a, 2023
- Wong, Wucius. *Principles of Form and Design.* John Wiley & Sons, New York, 1993
- Dondis, Donis A. *Sintaxa imaginii. Introducere în alfabetul vizual al comunicării.* Editura Meridiane, Bucureşti, 1985
- Rowe, Robert. *The Principles of Three-Dimensional Design.* John Wiley & Sons, New York, 1977
- Ghițescu, M. D. *Bazele modelajului.* Editura Didactică și Pedagogică, București, 1982

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	**Instituție de apartenență, localitate, județ**
Responsabil MEC Prof. BOBEICĂ LILIANA	Ministerul Educației și Cercetării
Responsabil CNCE Prof. PAULIUC LĂCRĂMIOARA-ANA	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare
Coordonator științific Lect. univ. dr. VOICU GABRIELA	Universitatea Națională de Arte din Bucureşti
Prof. dr. STREINU IOANA-LAVINIA	Liceul de Arte Plastice „Nicolae Tonitza”, București
Prof. ADAMESCU RALUCA GABRIELA	Colegiul Național de Artă „Octav Băncilă”, Iași
Conf. Univ. dr. PRICOP IOAN	Universitatea Națională de Arte „George Enescu”, Iași

Anexa nr. 218

Programa școlară
pentru disciplina

STUDIUL FORMELOR ÎN CULOARE

Curriculum de specialitate (CS)

Clasele a IX-a – a XII-a
filiera vocațională, profil artistic,
specializarea arte vizuale

Clasele a IX-a și a X-a
filiera vocațională, profil artistic,
specializarea conservare – restaurare bunuri culturale

Învățământ liceal

- 2026 -

Anexa nr. 218
Programa școlară pentru disciplina *Studiul formelor în culoare,* curriculum de specialitate (CS)

- **clasele a IX-a – a XII-a,** *filiera vocațională, profil artistic, specializarea arte vizuale*
- **clasele a IX-a și a X-a,** *filiera vocațională, profil artistic, specializarea conservare – restaurare bunuri culturale*

NOTĂ DE PREZENTARE

Programa școlară pentru disciplina ***Studiul formelor în culoare*** reprezintă o ofertă curriculară de specialitate pentru învățământul liceal, *filiera vocațională, profil artistic, specializarea Arte vizuale și* specializarea *Conservare – restaurare bunuri culturale,* începând din anul școlar 2026-2027. Disciplina ***Studiul formelor în culoare*** se regăsește în *Anexa 11 la OMEC nr. 4350/20.06.2025 - Planul-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, filiera vocațională, profil artistic, specializarea arte vizuale* și în *Anexa 12 la OMEC nr. 4350/20.06.2025 - Planul-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, filiera vocațională, profil artistic, specializarea conservare – restaurare bunuri culturale,* în *Curriculum de specialitate* (CS).

În elaborarea programei, s-a avut în vedere raportarea la cadrul legislativ și documentele strategice generale și specifice care susțin studiul disciplinelor:
- ***Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023***, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Regulamentul-cadru de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar***, aprobat prin Ordinul ministrului educației nr. 5.726/2024, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Regulamentul de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar cu program de artă***, aporbat prin Ordinul Ministerului Educației și Cercetării nr. 3717/01 aprilie 2025, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Planurile-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi***, filiera vocațională, profilul artistic, specializarea arte vizuale din Anexa nr. 11 și Anexa nr. 12 la O.M.E.C. nr. 4.350/20.06.2025 privind aprobarea Planurilor-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Profilul de formare al absolventului***, OME nr. 6731/2023, care asigură coerența verticală a parcursului școlar. Aceasta reflectă finalitățile generale ale educației prin raportare la competențele-cheie europene (digitală, matematică, sensibilizare și exprimare culturală, antreprenorială) și la atributele prioritare ale profilului specific al absolventului de la filiera vocațională - profilul artistic (creativitate, colaborare, reflecție, autonomie, responsabilitate, reziliență, etică);
- *documente europene relevante la nivel general și, mai ales, pentru disciplină (Recomandarea Consiliului UE privind competențele-cheie, Cadrul european al calificărilor, Rapoarte OECD/UNESCO, Cadre de referință etc.);*
- *alte documente/studii specifice Curriculumului Național și curriculumului disciplinei – de exemplu, cu valoare pentru sugestiile metodologice ale programei școlare.*

Bugetul de timp alocat disciplinei este următorul:

Studiul formelor în culoare				
Specializarea	Nr. ore/ săptămână			
	a IX-a	a X-a	a XI-a	a XII-a
Arte vizuale	2	2	3	3
Conservare – restaurare bunuri culturale	2	2	-	-

Structura programei școlare include, pe lângă *Nota de prezentare*, următoarele elemente:
- Competenţe generale
- Competenţe specifice şi exemple de activităţi de învăţare

- Domenii de conținut și conținuturi
- Sugestii metodologice
- Bibliografie selectivă

Competenţele sunt ansambluri structurate de cunoştinţe, abilităţi şi atitudini dezvoltate prin învăţare, care permit identificarea şi rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte particulare diverse.

Competențele generale vizate jalonează achizițiile elevului pentru întregul ciclu liceal.

Competenţele specifice se formează pe parcursul unui an şcolar, sunt derivate din competenţele generale şi reprezintă etape în dobândirea acestora. Competenţele specifice sunt însoţite de exemple de activităţi de învăţare, care constituie modalităţi de organizare a activităţii didactice în scopul realizării competenţelor. Programa şcolară propune, cu caracter de exemplu, diferite tipuri de activităţi de învăţare, care integrează strategii didactice şi care valorifică experienţa concretă a elevului. Cadrul didactic are libertatea de a utiliza exemplele de activităţi de învăţare pe care le propune programa şcolară, de a le completa sau de a le înlocui, astfel încât acestea să asigure un demers didactic adecvat situaţiei concrete de la clasă. Se asigură, în acest fel, premisele aplicării contextualizate a programei şcolare şi proiectării unor parcursuri de învăţare personalizate.

Conținuturile învățării constituie elemente de bază ale domeniului, mijloace informaționale prin care se urmărește realizarea competențelor. Astfel, ele sunt grupate pe următoarele domenii de conținut:

Sugestiile metodologice includ recomandări privind strategiile didactice şi elementele de evaluare formativă continuă și sumativă.

Disciplina ***Studiul formelor în culoare*** ocupă un loc fundamental în formarea elevului care studiază domeniul artelor vizuale, fiind puntea dintre exercițiul perceptiv și construcția picturală conștientă. Ea cultivă o gândire artistică bazată pe înțelegerea fenomenelor luminii și a relațiilor cromatice care structurează imaginea plastică, deschizând totodată un spațiu de analiză asupra sensurilor vizibilului.

Prin continuitate și rigoare, disciplina păstrează spiritul tradiției picturii de școală – moștenirea studiului atent al formei și a echilibrului dintre rațiune și sensibilitate. În același timp, reactivează această tradiție: culoarea devine instrument al cunoașterii sensibile și al expresiei vizuale. Se cultivă astfel o atitudine dublă – luciditatea observației și libertatea interpretării.

Procesul formativ este gândit gradual. În anii de început, accentul cade pe asimilarea elementelor fundamentale ale culorii – tentă, valoare, saturație – și pe relația acestora cu forma. Ulterior, atenția se deplasează spre raporturi cromatice complexe, în care armonia și contrastul funcționează ca forme ale expresiei plastice, dincolo de simpla tehnică de atelier. În etapele finale, elevul este condus spre autonomie artistică, către capacitatea de a construi viziuni coloristice personale și de a formula decizii plastice conștiente.

Studiul formelor în culoare urmărește dezvoltarea unei înțelegeri vii a vizibilului, în care fenomenul cromatic devine prilej de gândire artistică și de experiență creativă. Prin exerciții practice îmbinate cu analiză vizuală și sinteză personală, elevii sunt încurajați să descopere valoarea expresivă a culorii și să-și afirme, cu autenticitate și coerență, propria identitate vizuală.

Disciplina ***Studiul formelor în culoare*** reprezintă etapa de formare și consolidare a percepției cromatice, desfășurată în clasele a IX-a și a X-a, ca bază a gândirii plastice și a expresiei vizuale. La specializarea *Arte vizuale*, în clasele a XI-a și a XII-a, procesul educativ continuă firesc prin disciplina *Studiul formelor în culoare/volum*, care extinde cercetarea vizuală în direcția relației dintre culoare, formă și spațialitate.

Astfel, elevii au posibilitatea de a aprofunda studiul fenomenelor vizuale printr-o abordare diferențiată, în acord cu profilul și specificul specializării.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Înțelegerea culorii ca element de limbaj vizual și mijloc de articulare a formei și spațiului**
CG2	**Formarea gândirii cromatice prin explorarea relațiilor de contrast și armonie în procesul de construcție vizuală**
CG3	**Cultivarea expresivității și a autonomiei artistice prin elaborarea unor demersuri cromatice personale**

CLASA a IX-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Înțelegerea culorii ca element de limbaj vizual și mijloc de articulare a formei și spațiului*

CS 1.1. Identifică proprietățile fundamentale ale culorii – tenta, valoarea și saturația – și modul lor de interacțiune vizuală
- *exerciții de recunoaștere și denumire a culorilor de bază (primare și secundare);* - *analiza diferențelor de valoare între culori deschise și închise, prin raportare la scara de griuri;* - *exerciții de variație a saturației prin amestec cu alb, negru sau cu complementara;* - *analiza unor exemple din natură și arta universală în care tenta, valoarea și saturația definesc expresia vizuală.*
CS 1.2. Aplică principiile cercului cromatic în studiul relațiilor dintre culori și în construirea armoniilor cromatice
- *construirea cercului cromatic după Johannes Itten și însușirea celor 12 culori principale;* - *analiza raporturilor cromatice prin exerciții de lectură a cercului cromatic: identificarea relațiilor complementare, analogice (consonante) și triadice;* - *realizarea de amestecuri controlate pentru obținerea tonurilor intermediare și a griului neutru;* - *distincția dintre amestecuri fizice și amestecuri optice, suprapunere și juxtapunere cromatică;* - *exercițiu practic de juxtapunere a culorilor pure;* - *noțiuni introductive de cromatologie: culori calde și reci, luminoase și întunecate, pure și estompate.*
CS 1.3. Utilizează culoarea pentru a sugera forma, lumina și spațiul în compoziții simple
- *redă volumul formelor geometrice într-o natură statică simplă, prin utilizarea tonului și saturației culorii;* - *exercițiu de diferențiere între zonele luminoase și cele umbrite prin variația valorii culorii;* - *analiza modului în care culorile calde par mai apropiate, iar cele reci mai îndepărtate;* - *exercițiu de interpretare cromatică a unei structuri desenate, prin folosirea culorilor locale;* - *analiza efectelor vizuale produse prin juxtapunerea culorilor.*
CS 1.4. Cunoaște și utilizează materialele, tehnicile și procedeele de bază în studiul culorii
- *exerciții introductive în diferite tehnici: acuarelă, guașă, tempera (cu emulsie de ou), acrilic și tehnici mixte;* - *observarea comportamentului pigmenților și al liantului în diferite tehnici;* - *pregătirea paletei cromatice și a suportului de lucru;* - *exerciții de control al amestecurilor și al consistenței pastei colorate.*

CG 2 - *Formarea gândirii cromatice prin explorarea relațiilor de contrast și armonie în procesul de construcție vizuală*

CS 2.1. Înțelege principiile generale ale contrastului cromatic
- *analiza interacțiunii vizuale dintre două sau mai multe culori;* - *definirea contrastului ca raport de opoziție sau diferență între culori;* - *exercițiu de identificare a celor șapte contraste fundamentale: contrastul în sine, de clar-obscur, cald-rece, complementar, simultan, de calitate și de cantitate;* - *analiza efectului optic și expresiv al fiecărui contrast;* - *exercițiu de experimentare a contrastului în sine, al clarobscurului și al contrastului cald-rece.*
CS 2.2. Aplică principiile acordului cromatic în compoziții plastice

- *exerciţiu de construire a acordurilor bazate pe relaţii consonante şi complementare;* - *studiu privind acordurile dominante, secundare şi de accent;* - *analiza echilibrului dintre cantitatea şi intensitatea culorilor într-o compoziţie;* - *exerciţiu de obţinere a griului neutru prin amestecuri controlate;* - *analiza modului în care acordul cromatic determină unitatea vizuală a imaginii.*
CS 2.3. Explorează relaţiile de armonie, consonanţă şi disonanţă cromatică
- *discuţie şi exerciţiu practic privind diferenţele dintre armonie (echilibru al contrariilor), consonanţă (apropiere de tentă) şi disonanţă (opoziţie tensionată);* - *exerciţiu de compoziţie bazat pe armonii complementare şi disonanţe intenţionate;* - *observarea efectelor vizuale produse de variaţia raportului cald–rece şi pur–estompat;* - *elaborarea unei compoziţii în care echilibrul coloristic devine mijloc expresiv.*

CG 3-*Cultivarea expresivităţii şi a autonomiei artistice prin elaborarea unor demersuri cromatice personale*

CS 3.1. Explorează potenţialul expresiv al culorii în raport cu forma şi compoziţia plastică
- *exerciţiu de interpretare cromatică a unei structuri desenate (forme geometrice, motive vegetale, obiecte);* - *observarea felului în care culoarea poate defini forma fără contur;* - *exerciţiu de creare a centrului de interes prin culoare: prin contrast de valoare, temperatură sau saturaţie;* - *analiza efectului afectiv produs de combinaţiile cromatice - calm, tensiune, echilibru, dramatism.*
CS 3.2. Valorifică relaţiile dintre culoare, lumină şi spaţiu în construirea expresiei vizuale
- *exerciţiu de modelare a volumului prin variaţii de valoare şi temperatură cromatică;* - *studiu de profunzime obţinut prin contrastul cald–rece şi prin controlul gradului de claritate;* - *experimente cu transparenţe, suprapuneri şi amestecuri optice;* - *observarea raportului dintre culoarea locală şi influenţele de mediu (lumina ambientală, reflexe colorate).*
CS 3.3. Formulează soluţii cromatice personale în funcţie de intenţia expresivă
- *alegerea unei teme simple (obiect, fragment natural, compoziţie abstractă) şi elaborarea ei în două sau mai multe variante cromatice diferite;* - *compoziţie liberă bazată pe efecte de ritm şi pe distribuţia maselor cromatice;* - *prezentarea şi argumentarea propriei soluţii coloristice din perspectivă expresivă şi constructivă.*

CONŢINUTURI ALE ÎNVĂŢĂRII

Domenii de conţinut	Conţinuturi
Proprietăţi ale culorii	- dimensiunile culorii: tentă, valoare, saturaţie; - amestecuri cromatice: fizice şi optice; juxtapunere şi suprapunere; - cercul cromatic: primare, secundare, terţiare; raporturi complementare, analogice, triadice; - culori calde şi reci, luminoase şi întunecate, saturate şi nesaturate; - griul neutru şi scara valorică; - noţiuni introductive de cromatologie – lumina, materialul, percepţia vizuală.
Relaţiile de contrast şi acord cromatic	- cele şapte contraste după Johannes Itten: contrastul în sine, clar-obscur, cald-rece, complementar, simultan, de calitate şi de cantitate;

Domenii de conținut	Conținuturi
	- acordul cromatic și efectele cromatice; - armonie cromatică, consonanță și disonanță cromatică; - noțiunea de dominantă cromatică; - tonuri și valori de culoare;
Limbajul coloristic și expresivitatea vizuală	- culoarea ca mijloc de articulare a formei și a spațiului; - relația dintre culoare și celelalte elemente de limbaj vizual (punct, linie, pată, formă, spațiu, valoare, textură); - dominante vizuale: de pată, de punct (exercițiu pointilist), de formă; - exerciții de redare a volumului prin culoare (raport cald-rece, variații de valoare și saturație); - studiul drapajului simplu – redarea materialității și a gradațiilor cromatice fără intervenția figurii umane; - introducere în studiul materialităților și texturilor în culoare (lemn, metal, țesătură, sticlă, ceramică, elemente vegetale, etc.); - analiza și exersarea noțiunii de tușă – tușă scurtă, tușă lungă, continuă, fragmentată, gestuală; - culoarea ca mijloc de echilibrare a compoziției (centru de interes, ritmuri cromatice, greutatea vizuală).
Construcția imaginii picturale	- transpunerea desenului de construcție în imagine color; - compoziția picturală și compoziția decorativă – înțelegerea diferenței dintre bidimensional (plat, ornamental) și tridimensional (modelat, volumetric); - exerciții de compoziție decorativă (accent pe organizarea suprafeței, ritm, repetitivitate, simetrie); - exerciții de compoziție picturală (accent pe lumină, profunzime, spațialitate, relații tonale); - noțiuni de echilibru și tensiune cromatică în compoziție; - introducere în noțiunea de centru de interes prin culoare.
Tehnici și procedee în studiul culorii	- cunoașterea și utilizarea materialelor: pigmenți, liant, pensule, paletă, suporturi; - tehnici: acuarelă, guașă, tempera (cu emulsie de ou), acrilic, tehnici mixte; - procedee picturale: transparență, frotiu, împăstare, velatură; - controlul consistenței pastei colorate și al amestecurilor; - exerciții de aplicare practică a tehnicilor în funcție de intenția expresivă.
Elemente de reflecție vizuală și expresie personală	- interpretarea cromatică a structurilor simple (forme geometrice, elemente vegetale, obiecte cotidiene); - culoarea ca mijloc de exprimare a unei stări (calm, tensiune, echilibru, dramatism); - crearea de compoziții coloristice personale pe teme libere sau inspirate din natură; - elaborarea și argumentarea propriilor soluții cromatice; - evaluarea expresivității lucrărilor în raport cu intenția plastică.

CLASA a X-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Înțelegerea culorii ca element de limbaj vizual și mijloc de articulare a formei și spațiului*

CS 1.1. Analizează raportul dintre culoare și formă în redarea volumului și a spațiului vizual
- *studiu de forme complexe (obiecte, elemente vegetale, drapaje) în funcție de culoarea locală și percepută;* - *exercițiu de modelare prin variații subtile de temperatură și valoare cromatică;* - *analiza modului în care conturul dispare sau se afirmă prin culoare;* - *studiu comparativ între reprezentarea picturală și cea decorativă.*
CS 1.2. Explorează efectele luminii asupra culorii și percepției spațiului pictural
- *exercițiu de alternare a luminii calde și umbrei reci și invers (rece–cald);* - *observarea reflexelor colorate și a modificărilor de tentă în funcție de sursa luminoasă;* - *studiu al culorii locale influențate de mediu (lumină naturală, artificială, indirectă);* - *exercițiu de realizare a unei atmosfere cromatice coerente (ex: lumina dimineții, amurg, interior artificial).*
CS 1.3. Aplică principiile compunerii coloristice în organizarea câmpului vizual
- *exercițiu de distribuire a maselor colorate și a raporturilor cantitative;* - *studiu privind relația dintre culoare, direcție și mișcarea privirii;* - *exercițiu de organizare a imaginii în funcție de tensiunile și echilibrele cromatice;* - *analiza felului în care culoarea contribuie la structura formală a compoziției.*

CG 2 - *Formarea gândirii cromatice prin explorarea relațiilor de contrast și armonie în procesul de construcție vizuală*

CS 2.1. Identifică și utilizează dominantele cromatice ca mijloace de expresie plastică
- *exercițiu de compoziție cu dominantă de cald și dominantă de rece;* - *studiu comparativ între lucrări cu dominante diferite și efectele emoționale produse;* - *exercițiu de trecere (pasaj) prin culoare între zone de temperaturi contrastante;* - *observarea echilibrului între dominante și accentele de culoare.*
CS 2.2. Cercetează și aplică relațiile de armonie, consonanță și disonanță cromatică
- *exercițiu de acorduri cromatice bazate pe relații analogice și complementare;* - *compoziție în care armonia este perturbată deliberat de o disonanță intenționată;* - *analiza efectelor psihologice și vizuale ale raporturilor tensionate dintre culori;* - *exercițiu de obținere a unei atmosfere expresive prin echilibru între contrast și consonanță.*
CS 2.3. Utilizează contrastul și acordul cromatic pentru a evidenția expresivitatea formei și a spațiului
- *exercițiu de reliefare a formelor prin contrast valoric și termic;* - *studiu privind rolul accentului de culoare în dinamica compoziției;* - *exercițiu de echilibrare între zone de densitate și rarefiere coloristică;* - *analiza felului în care contrastul devine mijloc expresiv și structural.*

CG 3 - *Cultivarea expresivității și a autonomiei artistice prin elaborarea unor demersuri cromatice personale*

CS 3.1. Experimentează culoarea ca mijloc de expresie autonomă, dincolo de reprezentarea descriptivă
- *exercițiu de transpunere expresivă a unei teme figurative într-o viziune cromatică liberă;* - *compoziție bazată pe relații de ritm, tușă, vibrație și textură colorată;* - *studiu al culorii ca energie vizuală independentă de contur;* - *exercițiu de interpretare sincretică între pictural și decorativ.*
CS 3.2. Analizează și valorifică simbolismul culorilor în funcție de intenția plastică
- *introducere în simbolistica principalelor culori (asocieri culturale, psihologice, afective);* - *exercițiu de compoziție inspirată de teme afective sau simbolice (calm, forță, melancolie, puritate etc.);* - *analiza modului în care alegerea cromatică susține mesajul vizual;* - *exercițiu de analiză vizuală asupra propriei palete cromatice.*
CS 3.3. Formulează soluții cromatice personale în compoziții de sinteză
- *elaborarea unei compoziții cu mai multe variante cromatice;* - *exercițiu de reinterpretare a aceleiași teme în funcție de atmosferă și intenție;* - *prezentarea și argumentarea vizuală a procesului coloristic;* - *selecția lucrărilor pentru portofoliu și autoevaluarea progresului cromatic.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Relația culoare-formă-spațiu	- studiul culorii locale și al culorii percepute în redarea volumului; - analiza relației dintre contur și culoare – contur afirmat, contur pierdut, contur cromatic; - efectul culorii asupra percepției spațiale – apropiere și depărtare, avansare și retragere; - observarea reflexelor colorate și a modificărilor de tentă în funcție de lumină; - studiu comparativ între reprezentarea picturală (modelare cromatică) și cea decorativă (bidimensională); - eboșa coloristică – etapele succesive de lucru (structurare, definire, accente finale); - relația dintre transparență și împăstare ca mijloace de expresivitate și relief plastic.
Lumina și atmosfera cromatică	- efectele luminii calde și reci asupra culorilor; - raporturile dintre lumina directă, difuză și reflexele secundare; - transpunerea luminii în atmosferă coloristică – studii după natură și din imaginație; - pasajul prin culoare ca mijloc de continuitate și unitate vizuală; - exerciții de compoziție cu dominante de cald și rece; - modelarea formelor prin variații de valoare și saturație; - realizarea unei atmosfere coerente (dimineață, amurg, interior artificial, anotimpuri).

Domenii de conținut	Conținuturi
Contraste, armonii și acorduri cromatice	- revizuirea contrastelor fundamentale (după Johannes Itten) și aplicarea lor în studii complexe; - acorduri cromatice bazate pe relații complementare, analogice și triadice; - relația dintre asonanță, consonanță și disonanță; - dominante cromatice – controlul raporturilor cantitative și calitative; - accentul de culoare și tensiunile vizuale; - raportul dintre griuri colorate, culori pure și culori neutre; - exercițiu de echilibru între zone dense și rarefiate cromatic.
Materialitate, textură și tușă colorată	- tehnici în culoare: acuarelă, guașă, tempera, acrilic, tehnici mixte; - tușa ca element expresiv – direcție, vibrație, densitate, ritm; - textura colorată: opac–transparent, neted–granulat, continuu–fragmentat; - intervenții experimentale: pastă de relief, zgârieturi, ștersături, adaosuri; - suprapuneri și transparențe cromatice; - intervenții pe fotografii alb–negru ca exercițiu de lectură cromatică; - efectele materiale ale stratului pictural – grosime, luciu, absorbție; - folosirea elementelor de limbaj plastic cu instrumente de lucru variate – pensulă, cuțit, burete, cârpă, carton, spatulă etc.; - exerciții cu materiale sau suporturi neconvenționale – hârtie reciclată, carton ondulat, lemn, pânză brută, plastic, metal, sticlă;
Introducere în simbolismul și expresivitatea culorilor	- introducere în simbolistica principalelor culori (culturală, afectivă, psihologică); - raportul dintre culoare și stare afectivă (calm, forță, melancolie, dramatism); - studiu de compoziție inspirat din teme expresive și simbolice; - alegerea paletei cromatice în funcție de intenția vizuală; - analiza semnificației expresive a contrastelor și dominantelor cromatice.
Căutare cromatică și sinteză plastică	- elaborarea unei compoziții în două sau mai multe variante cromatice; - eboșa coloristică și selecția etapelor intermediare; - integrarea experimentelor cromatice în lucrări de sinteză; - exerciții pe tabletă grafică – studii de armonie, transparență și suprapunere cromatică, ca extensie a gândirii picturale; - autoevaluarea și argumentarea vizuală a soluțiilor propuse; - completarea portofoliului de studii și lucrări finale.

CLASA a XI-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Înțelegerea culorii ca element de limbaj vizual și mijloc de articulare a formei și spațiului*

CS 1.1. Analizează raporturile cromatice în studiul formei vii și al figurii umane
- *studiu de portret în lumină naturală și artificială, cu accent pe culoarea locală și reflexe;* - *exercițiu de modelare cromatică a volumului facial și a relației cald–rece;* - *studiu de bust sau portret compozițional (cu mâini), urmărind relația figură–fundal;* - *observarea modului în care culoarea determină expresia formei și prezența în spațiu.*
CS 1.2. Explorează raporturile dintre culoare, material și suport
- *exercițiu comparativ privind comportamentul culorii pe suporturi diverse (pânză, lemn, hârtie, carton grunduit);* - *studiu al transparenței, împăstării și grosimii stratului pictural;* - *observarea efectului de absorbție, luciu, textură și reflex;* - *realizarea prin amestec pigmentar a unei game de griuri colorate și aplicarea lor în studii de volum.*
CS 1.3. Utilizează culoarea pentru articularea formelor complexe și a spațiului vizual
- *exercițiu de compoziție cu mai multe forme suprapuse sau intersectate;* - *analiza maselor colorate și a echilibrului dintre planuri;* - *observarea efectelor de profunzime prin variații de temperatură și saturație;* - *studiu comparativ între reprezentarea picturală (culoare modelată pe volum) și cea decorativă (bidimensională).*

CG 2 - *Formarea gândirii cromatice prin explorarea relațiilor de contrast și armonie în procesul de construcție vizuală*

CS 2.1. Aplică principii avansate de compoziție cromatică
- *exercițiu privind compoziția închisă și compoziția deschisă;* - *studiu al compoziției statice și dinamice, prin distribuția maselor colorate;* - *analiza echilibrului vizual în raport cu direcțiile dominante și accentele coloristice;* - *studiul ponderilor cromatice și al raporturilor de cantitate (după Johannes Itten) pentru echilibru compozițional;*
CS 2.2. Explorează relațiile complexe dintre armonie, contrast și acord cromatic
- *realizarea armoniilor încrucișate pornind de la două perechi de complementare;* - *exercițiu de control al tensiunilor cromatice în zonele de trecere (pasaj cromatic);* - *studiu al acordurilor dominante, secundare și de accent într-o compoziție;* - *analiza felului în care raporturile dintre culori active, pasive și neutre generează dinamica imaginii.*
CS 2.3. Organizează compoziția cromatică în funcție de intenția expresivă
- *exercițiu de determinare a dominantei cromatice și a gamei valorice principale;* - *studiu de echilibru între zone dense și rarefiate cromatic;* - *exercițiu de evidențiere a centrului de interes prin valoare, temperatură și saturație;* - *analiza expresivității obținute prin controlul tensiunilor vizuale.*

CG 3 - *Cultivarea expresivității și a autonomiei artistice prin elaborarea unor demersuri cromatice personale*

CS 3.1. Interpretează cromatic figura umană și mediul înconjurător în funcție de intenția plastică
- *studiu de portret expresiv în culoare, cu accent pe relația figură–fundal;* - *exercițiu de interpretare liberă a corpului uman (fragment, gest, mișcare) prin culoare;* - *realizarea unei compoziții figurative cu dominantă afectivă;* - *analiza relației dintre lumina atmosferică și emoția vizuală transmisă.*
CS 3.2. Valorifică simbolismul culorilor și dimensiunea afectivă a imaginii
- *exercițiu de compoziție inspirat din teme simbolice (identitate, memorie, dualitate, vis);* - *cercetarea valențelor psihologice și culturale ale principalelor culori;* - *exercițiu de utilizare a griurilor colorate pentru subtilizarea expresiei;* - *analiză vizuală asupra propriei palete cromatice și a alegerilor expresive.*
CS 3.3. Elaborează compoziții de sinteză coloristică în contexte variate
- *compoziție de sinteză cu două versiuni cromatice – una realistă și una interpretativă;* - *exercițiu de integrare a figurii umane în spațiu și de relaționare cu mediul;* - *experimente cromatice pe suporturi neconvenționale sau în tehnici mixte;* - *prezentarea portofoliului și argumentarea propriului parcurs coloristic.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Raportul culoare–formă–materialitate în redarea figurii umane	- studiul figurii umane și al portretului – raporturi între culoarea locală, culoarea percepută și cea de reflex; - modelarea cromatică a volumului prin variații fine de temperatură și saturație; - relația figură–fundal: contur pierdut, contur cromatic, fundal activ sau neutru; - compararea comportamentului culorii pe suporturi diverse (hârtie, pânză, lemn, carton grunduit); - studiu al transparenței, împăstării și al densității stratului pictural ca mijloc de expresie; - realizarea și utilizarea gamei de griuri colorate în studiul volumului și al luminii; - observarea efectelor contrastului simultan în modelarea portretului și a formelor vii.
Lumina, atmosfera și spațiul cromatic - studiul formelor și corpului uman	- analiza efectelor luminii calde și reci asupra culorilor pielii, materialelor textile și fundalurilor; - studiu privind reflexele colorate, umbrele purtate și variațiile de tentă; - construirea atmosferei cromatice – lumina naturală, artificială, interioare și exterioare; - exercițiu de pasaj cromatic pentru integrarea zonelor de temperaturi opuse; - observarea profunzimii spațiale prin scăderea saturației și modificarea valorii; - analiza echilibrului dintre lumina reală și cea picturală (generată din intenție plastică).

Domenii de conținut	Conținuturi
Armonii, contraste și acorduri cromatice	- revizuirea contrastelor fundamentale, cu accent pe contrastul de calitate și cel simultan; - studiu de portret compozițional prin folosirea contrastului simultan ca mijloc expresiv; - realizarea armoniilor încrucișate pornind de la două perechi de complementare; - direcții coloristice expresive: asonanță (echilibru), consonanță (afinare de tentă) și disonanță (opoziție tensionată); - studiu al dominantelor coloristice – controlul raporturilor cantitative și calitative; - exercițiu de acord cromatic bazat pe variații de intensitate, luminozitate și temperatură; - analiza modului în care griurile colorate și zonele neutre echilibrează tensiunile cromatice.
Compoziție coloristică și organizare vizuală	- exercițiu privind compoziția închisă și deschisă, statică și dinamică și urmărirea raportului dintre centru și margini; - crearea centrului de interes prin accent de culoare și contraste controlate; - echilibrarea suprafeței picturale prin alternanțe de densitate și rarefiere; - studiu comparativ între compoziția figurativă și cea abstractă, din perspectivă coloristică; - exercițiu de variație a tensiunii vizuale prin modificarea proporțiilor cromatice.
Simbolismul și expresivitatea culorilor	- analiza valorilor simbolice și expresive ale culorilor fundamentale; - relația dintre culoare și afect – calm, forță, melancolie, vitalitate, mister; - compoziții inspirate din teme simbolice (identitate, memorie, vis, timp); - utilizarea griurilor colorate și a contrastelor subtile pentru exprimarea stărilor interioare; - exercițiu de reflecție vizuală și verbală asupra propriei palete cromatice și a intenției expresive.
Căutare cromatică și sinteză plastică	- compoziții de sinteză în două versiuni cromatice – realistă și interpretativă; - integrarea figurii umane în spațiu și raportarea acesteia la contextul cromatic general; - experimente cromatice în tehnici mixte și pe suporturi neconvenționale; - studiu de armonie, transparență și contrast pe tabletă grafică, ca extensie a gândirii picturale și coloristice; - autoevaluarea și argumentarea vizuală a propriului demers coloristic (portofoliu de etapă); - finalizarea portofoliului cu lucrări de sinteză coloristică.

CLASA a XII-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Înțelegerea culorii ca element de limbaj vizual și mijloc de articulare a formei și spațiului*

CS 1.1. Analizează rolul culorii în definirea propriei viziuni și în configurarea unei identități plastice coerente
- *exercițiu de reinterpretare coloristică a unei lucrări anterioare prin ajustarea paletei și a raporturilor tentă–valoare–saturație în acord cu intenția actuală;* - *investigarea paletei cromatice recurente din lucrările proprii și a felului în care definește expresia personală;* - *formularea unei intenții coloristice asumate ca marcă vizuală proprie.*
CS 1.2. Reinterpretează realul și tema aleasă prin decizii cromatice personale, orientate expresiv
- *studiu de formă vie sau obiect reinterpretat cromatic;* - *explorarea raportului dintre observație și expresie, dintre redare și viziune;* - *analiza coerenței dintre gestul cromatic și intenția afectivă.*
CS 1.3. Construiește echilibrul imaginii prin raporturi între tensiune, repaus și ritm coloristic
- *organizarea câmpului cromatic pentru echilibru**,** prin ponderarea suprafețelor colorate, distribuția accentelor și introducerea zonelor neutre;* - *accentul cromatic ca mijloc de ritmare vizuală;* - *analiza relației dintre accentele vizuale și zonele de repaus în structura imaginii;*
CS 1.4. Integrează elementele fundamentale ale limbajului cromatic într-o viziune unitară și expresivă
- *sinteza noțiunilor de tentă, valoare și saturație în funcție de intenția plastică;* - *corelarea relației culoare–formă–lumină-spațiu în scop expresiv;* - *studiul izocrom (monocrom), pentru explorarea variațiilor de saturație ale unei singure tente;* - *studiul volumului prin tehnica grisaille, ca exercițiu fundamental de control al valorii;* - *analiza felului în care decizia cromatică determină caracterul final al imaginii.*

CG 2 - *Formarea gândirii cromatice prin explorarea relațiilor de contrast și armonie în procesul de construcție vizuală*

CS 2.1. Cercetează rolul luminii și al culorii în construcția unei atmosfere expresive
- *studiu asupra felului în care lumina transformă culoarea și emoția imaginii;* - *observarea variațiilor cromatice produse de tipurile de lumină naturală și artificială;* - *controlul transformărilor cromatice de tentă și valoare în funcție de un regim de iluminare specific (de exemplu: lumină laterală caldă, ambient rece).*
CS 2.2. Construiește spațiul plastic prin gestionarea stratificării și a transparenței
- *utilizarea stratificării și a transparențelor succesive pentru a genera adâncime vizuală;* - *studiu al pasajului cromatic ca mijloc de continuitate și coeziune;* - *analiza rolului planurilor cromatice în animarea spațiului pictural.*
CS 2.3. Valorifică relațiile dintre lumină, materialitate și emoție vizuală în scop expresiv
- *explorarea comportamentului culorii pe diferite suporturi și texturi;* - *corelarea calității luminii picturale cu expresia afectivă a imaginii;* - *cercetarea felului în care materialitatea stratului pictural modifică percepția luminii.*

CS 2.4. Transformă lumina picturală într-un principiu simbolic, capabil să susțină ideea plastică
- *investigarea temelor poetice sau filosofice prin intermediul luminii și culorii;* - *construirea unei imagini în care lumina capătă valoare narativă sau spirituală;* - *analiza felului în care variația luminii devine purtătoare de sens.*

CG 3 - ***Cultivarea expresivității și a autonomiei artistice prin elaborarea unor demersuri cromatice personale***

CS 3.1. Formulează o intenție coloristică personală, bazată pe temă, simbol sau idee poetică
- *definirea conceptului coloristic și a direcției vizuale de lucru;* - *selecția referințelor vizuale și teoretice care fundamentează intenția;* - *stabilirea paletei cromatice principale și a registrelor expresive dorite.*
CS 3.2. Coordonează procesul de creație, de la eboșe și studii cromatice la lucrarea finală, în acord cu intenția plastică
- *dezvoltarea etapelor de lucru (cercetare, schiță, studii cromatice, sinteză finală);* - *monitorizarea transformărilor cromatice pe parcursul realizării lucrării;* - *ajustarea raporturilor valorice, tonale și atmosferice pentru coerență vizuală.*
CS 3.3. Realizează o compoziție de sinteză în care culoarea devine mijloc de gândire vizuală și expresie afectivă
- *integrarea elementelor picturale, simbolice și conceptuale într-o imagine unitară;* - *utilizarea experienței cromatice acumulate în construcția unei lucrări de sinteză;* - *valorificarea contrastelor subtile și a repausurilor vizuale ca mijloace expresive.*
CS 3.4. Reflectează critic asupra propriei evoluții cromatice, argumentând verbal și vizual coerența dintre intenție și rezultat
- *analiza comparativă a etapelor de formare și maturizare cromatică;* - *prezentarea portofoliului final și argumentarea intenției plastice care a stat la baza proiectului;* - *exercițiu de dialog comparativ cu alte opere pentru rafinarea propriei viziuni;* - *argumentarea verbală și vizuală a coerenței între idee, proces și rezultat.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Culoarea ca limbaj al expresiei personale	- redescoperirea culorii prin interpretare liberă – între real, simbolic și abstract; - transformarea observației în viziune: reinterpretarea modelului viu sau a temei naturale; - construcția unei identități cromatice proprii – alegerea paletei personale; - sinteza elementelor fundamentale (tentă, valoare, saturație) în scop expresiv; - culoarea ca act de decizie vizuală – tensiune, repaus, accent, absență; - analiza felului în care culoarea devine sens plastic, nu doar mijloc formal.
Lumina și spațiul cromatic subiectiv -studiul formelor și a corpului uman	- cercetarea luminii picturale ca sursă de expresie și semnificație; studiu portret cu mâini, - exercițiu de transpunere cromatică a unei atmosfere afective (nostalgie, seninătate, melancolie, extaz);

Domenii de conținut	Conținuturi
	- studiu de relație între lumină, material și emoție; - pasajul cromatic și dezagregarea conturului ca mijloc de spiritualizare a imaginii; - exercițiu de reconstrucție a spațiului prin culoare – profunzime fără perspectivă, planuri de intensitate; - lumina ca ritm interior al imaginii.
Alegerea gamei cromatice	- armonii tensionate, disonanțe controlate, consonanțe lirice; - dominante cromatice ca expresie a intenției; - contrastul simultan, de calitate și de cantitate pentru gradarea expresivității cromatice; - raportul dintre culoare și zonele de repaus (zone neutre, spațiu negativ); - exercițiI de obținere a clar-obscurului
Simbol și idee plastică	- transpunerea vizuală a unei teme majore: identitate, memorie, timp, mit, tăcere; - cercetarea valențelor simbolice ale culorilor în cheie personală; - exercițiu de interpretare a unei teme poetice sau filozofice prin culoare; - construirea unui sistem simbolic propriu (culori recurente, opoziții, semne cromatice, armonii definitorii).
Proiect cromatic de sinteză	- alegerea temei finale și formularea intenției plastice scrise; - documentare vizuală și elaborarea eboșelor cromatice; - faza de lucru: decizie cromatică, stratificare, corelarea mediilor (pictură, colaj, digital, obiect); - realizarea lucrării finale – coerentă din punct de vedere coloristic și conceptual; - prezentarea portofoliului final: selecție, ordonare, argument vizual și verbal; - exercițiu de evaluare critică: articularea relației dintre intenție și rezultat.
Culoarea ca reflecție și cunoaștere	- autoanaliza propriei evoluții cromatice – de la studiu la viziune; - discuții colective despre identitatea vizuală și coerența expresiei; - culoarea ca instrument de mediere între percepție și idee; - culoarea ca experiență cognitivă și afectivă – „a gândi în culoare”; - sinteza finală: lucrarea ca spațiu de conștiință vizuală.

SUGESTII METODOLOGICE

Predarea disciplinei *Studiul formelor în culoare* se fundamentează pe o învățare activă, bazată pe observație atentă și experiment cromatic, susținute de analiză vizuală constantă. Culoarea este înțeleasă ca mijloc de explorare a realității vizuale și de formare a gândirii plastice.

Demersul pedagogic urmărește cultivarea sensibilității și a atenției vizuale, prin echilibru între studiul riguros al fenomenelor cromatice și libertatea interpretării artistice. Rolul profesorului este de a ghida elevul spre înțelegerea raporturilor dintre culoare, formă, lumină și spațiu, stimulându-l să descopere acele legături subtile care unesc percepția și expresia vizuală.

Se recomandă o abordare progresivă: de la exerciții simple, axate pe elementele fundamentale, la studii complexe, în care culoarea devine element constructiv al imaginii. Exercițiile pot alterna între observație directă (natură statică, portret, peisaj) și compoziție liberă, într-un demers care încurajează experimentul și sinteza personală.

Cadrul atelierului este esențial pentru cultivarea autonomiei și a discernământului cromatic. Elevul este încurajat să caute soluții proprii, să-și organizeze paleta în funcție de intenția plastică și să-și argumenteze deciziile. Discuțiile colective și analiza lucrărilor contribuie la dezvoltarea vocabularului vizual și la conștientizarea propriului demers artistic.

În etapele finale, disciplina devine un spațiu de sinteză între cunoaștere și sensibilitatea expresiei plastice, unde culoarea este înțeleasă ca principiu unificator al imaginii, capabil să genereze semnificație și atmosferă. *Studiul formelor în culoare* oferă, astfel, cadrul necesar pentru maturizarea privirii și a gestului pictural, alături de conștiința artistică a elevului.

Tipuri de exerciții recomandate

Studiul formelor în culoare presupune o trecere graduală de la analiza teoretică la experimentul expresiv. Exercițiile trebuie concepute ca experiențe vizuale complete, menite să cultive atât precizia percepției, cât și libertatea cromatică:

- ***proprietăți și relații cromatice*:** identificarea dimensiunilor culorii (tentă, valoare, saturație); construcția cercului cromatic și a unei scări valorice inspirate din *scala cu 12 trepte* a lui Johannes Itten*;* înțelegerea aprofundată a relațiilor dintre culorile primare, secundare și terțiare;
- ***exerciții care explorează***, pe rând, fiecare dintre cele șapte contraste fundamentale (după Johannes Itten), cu accent pe efectele lor optice și expresive;
- ***armonie și acord cromatic***: Studii de compoziție bazate pe game cromatice restrânse, urmărind construirea de armonii prin relații de consonanță (analogii, grup de culori care au o altă culoare în comun), prin disonanță controlată sau prin echilibrul contrariilor (complementare). Exerciții de utilizare a griurilor colorate pentru a subtiliza și unifica o compoziție. Este util să se explice elevilor și diferența dintre armonia cromatică și acordul cromatic;
- ***culoare constructivă***: studii de volum fără contur, construite exclusiv prin variații de valoare, saturație și temperatură cromatică;
- ***materialitate și gest pictural***: explorarea texturilor și a tușei ca element expresiv. Exerciții cu pensule de mărimi și forme diferite, dar și explorarea gradului lor de elasticitate; alternarea transparențelor, împăstărilor și frotiurilor;
- ***studii de spațialitate*** în care se explorează efectul de avansare al culorilor calde și de retragere al celor reci;
- ***experimente cu diverse tehnici (acuarelă, guașă, tempera, acrilic) și procedee aplicate pe suporturi variate*** pentru a conștientiza comportamentul materiei picturale. Compararea comportamentului materiei picturale pe suporturi flexibile și rigide;
- ***compoziție expresivă și simbolică***: Exerciții de interpretare cromatică liberă a unei teme, urmărind transpunerea unor stări afective. Compoziții inspirate din teme simbolice, în care paleta cromatică devine purtătoare de sens, stimulând explorarea simbolismului culorilor;
- ***studiul formelor și corpului uman în culoare după model viu***, mai ales în clasele a XI-a și a XII-a;

- ***elaborarea unei lucrări finale*** pornind de la o intenție plastică personală, documentată prin schițe și studii cromatice preliminare. Acest exercițiu final urmărește integrarea coerentă a tuturor cunoștințelor acumulate într-o viziune artistică proprie.

Fiecare exercițiu va fi tratat ca o etapă de învățare prin descoperire, unde observația și experimentul conduc la înțelegerea profundă a relațiilor vizuale. Aceste exerciții se vor adapta progresiv nivelului de studiu, fiind reluate și aprofundate în contexte noi, pentru consolidarea coerenței cromatice și a expresiei vizuale.

Recomandări pentru profesori:

- să încurajeze lucrul diferențiat, adaptat ritmului și nivelului de înțelegere al fiecărui elev;
- să utilizeze exemple vizuale variate – lucrări de atelier, reproduceri, mostre cromatice – pentru ilustrarea principiilor teoretice;
- să coreleze studiul culorii cu domenii conexe: fizica opticii (lumina și spectrul), psihologia percepției, istoria artei, designul vizual;
- să cultive un climat de atelier deschis experimentului, unde „greșeala” devine prilej de analiză și descoperire;
- să folosească analiza colectivă ca moment de dialog vizual/observație critică și de consolidare a vocabularului cromatic și a limbajului de specialitate;
- să introducă, acolo unde este relevant, instrumente digitale – palete virtuale, programe de analiză cromatică, documentație vizuală;
- să stimuleze observarea și comparația prin vizite la muzee, galerii și ateliere, completate de documentare prin albume și materiale multimedia;
- să recomande păstrarea unui portofoliu personal, care să includă studii, mostre, schițe și note de observație – instrument de analiză și progres artistic.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

- Alberti, Leon Battista, *Despre pictură*, Editura Meridiane, Bucureşti, 1969
- Arnheim, Rudolf, *Arta și percepția vizuală*, Ed. Meridiane, București, 1979
- Berger, Rene, *Descoperirea picturii*, Editura Meridiane, București 1975
- Constantin, Paul, *Culoare, artă, ambient,* Ed. Meridiane, Bucureşti, 1979
- da Vinci, Leonardo, *Tratat despre pictură,* Editura Meridiane, București, 1971
- Elsen, Albert E., *Temele artei*, Editura Meridiane, București, 1983
- Fride-Carrassat Patricia, *Maeștrii picturii*, Enciclopedia Rao, 2004
- Itten, Johannes, *Art de la couleur*, Dessain et Tolra, Paris, 1973
- Lăzărescu, Liviu, *Culoarea în artă*, Ed. Polirom, Iași, 2009
- Lhote, Andre, *Tratate despre peisaj și figură*, Ed. Meridiane, București, 1969
- Reynolds, Joshua, *Cele cincisprezece discursuri despre artă,* Editura Meridiane, Bucureşti, 1991
- Săndulescu-Verna, C. *Materiale şi tehnica picturii,* Editura Marineasa, Timişoara, 2000
- Signac, Paul, *De la Delacroix la neoimpresionism*, Editura Meridiane, Bucureşti, 1971
- Șușală, Ion N., *Dicționar de artă – termeni de atelier*, Ed. Sigma, București, 199

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Instituție de apartenență, localitate, județ
Responsabil MEC Prof. LILIANA BOBEICĂ	Ministerul Educației și Cercetării
Responsabil CNCE Prof. LĂCRĂMIOARA-ANA PAULIUC	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare
Coordonator științific Lect. univ. dr. GABRIELA VOICU	Universitatea Națională de Arte din București
Coordonator științific Prof. dr. IOANA-LAVINIA STREINU	Liceul de Arte Plastice „Nicolae Tonitza”, București
Conf. Univ. dr. IOAN PRICOP	Universitatea Națională de Arte „George Enescu”, Iași
Prof. ALEXANDRU ANDRONACHE	Liceul de Arte Plastice „Nicolae Tonitza” din București

Anexa nr. 219

Programa școlară
pentru disciplina

STUDIUL FORMELOR ÎN DESEN

Curriculum de specialitate (CS)

Clasele a IX-a – a XII-a
filiera vocațională, profil artistic,
specializarea arte vizuale

Clasele a IX-a și a X-a
filiera vocațională, profil artistic,
specializarea conservare – restaurare bunuri culturale

Învățământ liceal

- 2026 –

Anexa nr. 219
Programa școlară pentru disciplina *Studiul formelor în desen,* curriculum de specialitate (CS)

- **clasele a IX-a – a XII-a,** *profil artistic, specializarea arte vizuale*
- **clasele a IX-a și a X-a,** *profil artistic, specializarea conservare – restaurare bunuri culturale*

NOTĂ DE PREZENTARE

Programa școlară pentru disciplina ***Studiul formelor în desen*** reprezintă o ofertă curriculară de specialitate pentru învățământul liceal, *filiera vocațională, profil artistic, specializarea Arte vizuale* începând din anul școlar 2026-2027. Disciplina ***Studiul formelor în desen*** se regăsește în *Anexa 11 la OMEC nr. 4350/20.06.2025 - Planul-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, filiera vocațională, profil artistic, specializarea arte vizuale* și în *Anexa 12 la OMEC nr. 4350/20.06.2025 - Planul-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, filiera vocațională, profil artistic, specializarea conservare – restaurare bunuri culturale,* în *Curriculum de specialitate* (CS).

În elaborarea programei, s-a avut în vedere raportarea la cadrul legislativ și documentele strategice generale și specifice care susțin studiul disciplinelor:
- ***Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023***, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Regulamentul-cadru de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar***, aprobat prin Ordinul ministrului educației nr. 5.726/2024, , cu modificările și completările ulterioare;
- ***Regulamentul de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar cu program de artă***, aporbat prin Ordinul Ministerului Educației și Cercetării nr. 3717/01 aprilie 2025, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Planurile-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi***, filiera vocațională, profilul artistic, specializarea arte vizuale din Anexa nr. 11 și Anexa nr. 12 la O.M.E.C. nr. 4.350/20.06.2025 privind aprobarea Planurilor-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Profilul de formare al absolventului***, OME nr. 6731/2023, care asigură coerența verticală a parcursul școlar. Aceasta reflectă finalitățile generale ale educației prin raportare la competențele-cheie europene (sensibilizare și exprimare culturală) și la atributele prioritare ale profilului specific al absolventului de la filiera vocațională - profilul artistic (creativitate, colaborare, reflecție, autonomie, responsabilitate, reziliență, etică).
- *documente europene relevante la nivel general și, mai ales, pentru disciplină (Recomandarea Consiliului UE privind competențele-cheie, Cadrul european alcalificărilor, Rapoarte OECD/ UNESCO, Cadre de referință etc.)*
- *alte documente/studii specifice Curriculumului Național și curriculumului disciplinei – de exemplu, cu valoare pentru sugestiile metodologice ale programei școlare.*

Bugetul de timp alocat disciplinei este următorul:

Studiul formelor în desen				
Specializarea	Nr. ore/ săptămână			
	a IX-a	a X-a	a XI-a	a XII-a
Arte vizuale	2	2	4	4
Conservare – restaurare bunuri culturale	2	2	-	-

Structura programei școlare include, pe lângă *Nota de prezentare*, următoarele elemente:
- Competenţe generale
- Competenţe specifice şi exemple de activităţi de învăţare
- Domenii de conținut și conţinuturi
- Sugestii metodologice
- Bibliografie selectivă

Competenţele sunt ansambluri structurate de cunoştinţe, abilităţi şi atitudini dezvoltate prin învăţare, care permit identificarea şi rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte particulare diverse.

Competențele generale vizate jalonează achizițiile elevului pentru întregul ciclu liceal.

Competenţele specifice se formează pe parcursul unui an şcolar, sunt derivate din competenţele generale şi reprezintă etape în dobândirea acestora. Competenţele specifice sunt însoţite de exemple de activităţi de învăţare, care constituie modalităţi de organizare a activităţii didactice în scopul realizării competenţelor. Programa şcolară propune, cu caracter de exemplu, diferite tipuri de activităţi de învăţare, care integrează strategii didactice şi care valorifică experienţa concretă a elevului. Cadrul didactic are libertatea de a utiliza exemplele de activităţi de învăţare pe care le propune programa şcolară, de a le completa sau de a le înlocui, astfel încât acestea să asigure un demers didactic adecvat situaţiei concrete de la clasă. Se asigură, în acest fel, premisele aplicării contextualizate a programei şcolare şi proiectării unor parcursuri de învăţare personalizate.

Conținuturile învățării constituie elemente de bază ale domeniului, mijloace informaționale prin care se urmărește realizarea competențelor. Astfel, ele sunt grupate pe următoarele domenii de conținut:

Sugestiile metodologice includ recomandări privind strategiile didactice şi elementele de evaluare formativă continuă și sumativă.

Disciplina ***Studiul formelor în desen*** se studiază pe parcursul celor patru ani de liceu, conform planului-cadru pentru învățământul vocațional – profil artistic, specializarea Arte vizuale. Activitățile se desfășoară pe grupe, într-un cadru practic și formativ, bazat pe observare atentă și analiză vizuală. Numărul de ore alocat reflectă importanța acestei discipline în formarea competențelor vizuale de bază și în dezvoltarea gândirii plastice a elevilor.

Prin specificul său, disciplina dezvoltă gândirea vizuală și conștiința formei, oferind elevilor mijloacele prin care lumea vizibilă devine inteligibilă și poate fi transpusă plastic. Linia, alături de pată și ton, se transformă în instrumente de cunoaștere, iar desenul se afirmă ca limbaj fundamental al artelor plastice – un teritoriu unde vederea și gândirea se unesc în gestul coerent de construcție vizuală.

Studiul formelor în desen cultivă atenția și sensibilitatea, dar și rigoarea privirii. Exercițiul desenului depășește simpla redare fidelă a realității și urmărește formarea unei priviri active, capabile să sesizeze structurile și tensiunile, precum și raporturile spațiale. Linia devine semn al gândului, purtătoare de ritm și echilibru. Prin variațiile sale – verticale, orizontale, oblice sau curbe – ea transmite stabilitate sau energie, definind mișcarea și transformând observarea formei într-un proces expresiv și conștient de construcție vizuală. Fiecare desen devine o meditație asupra raportului dintre vizibil și idee, asupra modului în care percepția se convertește în expresie.

Disciplina asigură continuitatea firească între formarea generală din ciclul gimnazial – centrată pe descoperirea limbajului plastic – și disciplinele de specialitate din liceu. Ea consolidează bazele analitice și sintetice ale reprezentării vizuale, indispensabile oricărei forme de expresie artistică ulterioare: pictură, sculptură, grafică sau design.

În acord cu orientările actuale ale educației artistice, procesul formativ se sprijină pe observația activă și pe experimentul grafic, care conduc la interpretare plastică. Elevii sunt încurajați să formuleze ipoteze vizuale, să caute soluții proprii și să evalueze rezultatele prin analiză comparativă. Eroarea este privită ca etapă a descoperirii, iar desenul – ca mod de gândire critică și creativă. Astfel, ***Studiul formelor în desen*** contribuie la formarea unui elev atent la realitate și inventiv în soluții, dar și responsabil față de propriul proces de creație.

Prin această disciplină se dezvoltă competențe esențiale ale profilului artistic: sensibilitatea estetică, capacitatea de analiză vizuală, expresivitatea gestului grafic și înțelegerea structurii formale a realității. Totodată, sunt stimulate valori precum perseverența și discernământul, alături de respectul față de procesul artistic, înțeles ca experiență de cunoaștere și comunicare.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Observarea și interpretarea formelor reale prin înțelegerea proporției și a organizării spațiale**
CG2	**Construirea imaginii prin linie și valorație, urmărind coerența expresivă și structura vizuală**
CG3	**Judecată vizuală și autonomie: analiză lucidă a deciziilor plastice și valorificarea erorii ca resursă artistică**

CLASA a IX-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Observarea și interpretarea formelor reale prin înțelegerea proporției și a organizării spațiale*

CS 1.1. Observă forme simple și identifică proporțiile de bază
- *observarea directă a formelor geometrice elementare (cub, sferă, cilindru, con) și desenarea lor în lumină naturală;* - *trasarea axelor principale și verificarea proporțiilor prin măsurare vizuală;* - *studii după natură statică alcătuită din forme elementare (obiecte simple, albe);* - *identificarea proporțiilor majore și minore prin comparație între obiecte;* - *exercițiu ghidat: analiza proporțiilor într-o imagine artistică, fără cerință de reproducere.*
CS 1.2. Reprezintă forme bi și tridimensionale, aplicând reguli de construcție și proporționare vizuală
- *desenarea unor obiecte din mai multe unghiuri, pentru înțelegerea raportului dintre planuri;* - *exerciții de redare a volumului prin variații de grosime a liniei și gradații de ton;* - *studii de construcție a formelor compuse (cilindru, cub; sferă, con);* - *exerciții de echilibrare a raporturilor înălțime–lățime–adâncime în funcție de poziția privitorului;* - *folosirea liniilor de construcție și a corecturilor progresive pentru obținerea unei structuri clare.*
CS 1.3. Analizează relațiile spațiale și echilibrul compoziției
- *organizarea unei naturi statice simple, cu accent pe poziționare și distanță între obiecte;* - *exerciții de observare a direcțiilor dominante și a raportului figură–fundal;* - *studii succesive ale aceluiași ansamblu cu variații de punct de vedere;* - *reprezentarea relațiilor de adâncime prin suprapuneri și diferențe valorice;* - *conversație vizuală ghidată: cum este perceput spațiul în diferite reprezentări artistice.*

CG 2 - *Construirea imaginii prin linie și valoraţie, urmărind coerența expresivă și structura vizuală*

CS 2.1. Explorează expresivitatea liniei prin variații de direcție, continuitate și intensitate a gestului grafic
- *realizarea de exerciții de linii continue și discontinue, cu variații de presiune și viteză;* - *trasarea liberă a liniei modulate, care variază în grosime și intensitate pe parcursul traseului;* - *combinarea liniilor ferme și a celor pierdute pentru sugerarea volumului și a luminii;* - *analiza expresivității liniei în detalii din lucrări clasice sau moderne;* - *elaborarea unui studiu în care linia devine element dominant la nivel expresiv.*
CS 2.2. Folosește valoraţia pentru a reda volumul și profunzimea
- *realizarea de scări valorice (5–7 trepte) în creion;* - *exerciții de tranziție valorică între zonele de lumină și umbră;* - *studiul unei naturi statice simple, cu accent pe contrastul clar-obscur;* - *aplicarea contrastului valoric pentru reliefarea volumelor;* - *compararea efectelor valorice obținute prin hașură dirijată și estompare.*
CS 2.3. Combină linia și valoraţia în funcție de intenția expresivă și de caracterul formei
- *studiul unei forme naturale (frunză, floare, mână) prin linie și valoraţie;* - *alternarea zonelor de linie clară și de pată densă pentru accentuarea expresiei;*

- *exercițiu de redare a texturii (lemn, metal, material textil, eventual sticlă – pentru transparență controlată);* - *exercițiu de organizare a suprafeței desenului, prin distribuirea echilibrată a valorilor și direcțiilor liniei;* - *analiza vizuală comparativă a două studii proprii, cu argumentarea soluției mai expresive.*

CG 3 - *Judecată vizuală și autonomie: analiză lucidă a deciziilor plastice și valorificarea erorii ca resursă artistică*

CS 3.1. Înțelege etapele de lucru și își formează deprinderi de observare, concentrare și răbdare
- *observarea atentă a obiectului înainte de începerea lucrului, fără a desena imediat;* - *organizarea spațiului de lucru și a materialelor, stabilind ordinea etapelor;* - *reluarea unui studiu dintr-o etapă anterioară, pentru a corecta proporțiile;* - *notarea observațiilor în caietul de studiu (ce a mers bine, ce poate fi îmbunătățit);* - *exerciții de respirație și ritm al gestului, pentru creșterea controlului grafic.*
CS 3.2. Analizează legătura dintre intenție și rezultat
- *descriere verbală a intenției înainte de începerea exercițiului;* - *compararea etapelor unei lucrări (schiță, construcție, valorație, finisaj) și discutarea diferențelor;* - *marcarea vizuală a zonelor reușite și a celor care necesită ajustări;* - *reinterpretarea unei teme anterioare pe baza observațiilor proprii;* - *schimb de păreri în grup, despre modurile diferite de a aborda aceeași formă.*
CS 3.3. Manifestă o atitudine responsabilă și atentă față de actul artistic și mediul de lucru
- *organizarea constantă a spațiului de lucru și a materialelor înainte și după activitate;* - *manipularea corectă a instrumentelor, fără deteriorarea suportului;* - *respectarea liniștii și a concentrării în timpul exercițiilor;* - *îngrijirea lucrărilor proprii (păstrare, fixare, arhivare);* - *participarea la panotări de atelier, ordonând lucrările în funcție de temă și ritm vizual.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Observarea și redarea formelor simple din natură și din obiecte uzuale	- forme geometrice de bază (cub, sferă, cilindru, con); - observarea proporțiilor și raporturilor dintre dimensiuni; - axele principale și secundare ale formelor; - corelația între formă, volum și spațiu.
Desenul de construcție și controlul vizual al proporțiilor	- trasarea axelor și liniilor de construcție; - metode de comparare vizuală a proporțiilor; - alinierea și încadrarea în pagină; - metode de Măsurare Vizuală pentru Stabilirea Proporțiilor și Axelor prin utilizarea instrumentelor ajutătoare (creion, fir cu plumb). Compararea axelor prin verificare verticală și orizontală; - corectura progresivă prin raportare la observația directă.
Raporturile spațiale și percepția volumului	- relația figură–fundal; - suprapuneri, distanțe, adâncime vizuală; - perspectiva intuitivă – apropiere/depărtare; - lumina ca mijloc de reliefare a volumului.

Domenii de conținut	Conținuturi
Valoraţia şi contrastul clar-obscur	- noţiunea de valoare şi gradaţie de gri; - raporturi de ton: lumini, semitonuri, umbre; - contrastul clar–obscur şi efectul de relief; - tipuri de haşuri: paralelă, în cruce, de contur, împletită, circulară, cu linii scurte; - haşura dirijată şi estomparea ca mijloace de modelare.
Linia ca mijloc de expresie şi construcţie vizuală şi relaţia cu alte elemente de limbaj vizual-plastic	- tipuri de linie: continuă, întreruptă, modulată, pierdută; - direcţii de adresare principale: verticală, orizontală, oblică, curbată; - linia de contur şi liniile de construcţie internă; - ritmul şi variaţia liniei în funcţie de intenţia plastică; În completarea expresivităţii liniei, se abordează studiul punctului ca element de limbaj plastic fundamental, care contribuie la definirea tensiunilor, accentelor şi echilibrului vizual în câmpul compoziţional. Studiul punctului ca element plastic: - exerciţii cu aglomerări şi rarefieri de puncte pentru sugerarea volumului şi a profunzimii; - modelarea formelor prin variaţia distanţei dintre puncte, în funcţie de lumină şi umbră; - compoziţii bazate pe ritmuri şi tensiuni de densitate; - corelarea densităţii cu percepţia centrului de interes şi a mişcării vizuale. Punctul ca accent şi nucleu vizual: - exerciţii privind rolul punctului în organizarea tensiunilor liniare şi a centrelor de interes; - corelarea punctului cu direcţia liniei şi cu ritmul compoziţional; - studiu de echilibru între liniile structurale şi accentele punctiforme; - analiza funcţiei punctului în construcţia vizuală: reper, respiraţie, oprire a privirii.
Organizarea vizuală a suprafeţei desenului	- echilibru şi distribuţie a maselor vizuale; - raporturi de proporţie între formă şi fundal; - organizarea formelor în cadrul plastic pe baza unei structuri compoziţionale simple (paginaţie de bază); - stabilirea accentului vizual (centrul de interes) şi echilibrul ansamblului.
Autoanaliza procesului de lucru	- etapele realizării unui desen (observare, construcţie, valoraţie, finisaj); - rolul corecturii şi al revenirii asupra formei; - conştientizarea intenţiei plastice; - păstrarea, organizarea şi prezentarea lucrărilor.

CLASA a X-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Observarea și interpretarea formelor reale prin înțelegerea proporției și a organizării spațiale

CS 1.1. Analizează forma în raport cu lumina și spațiul
- *studiul unei naturi statice complexe (obiecte cu materiale diferite, lumină direcțională);* - *exercițiu de redare a umbrelor proiectate și a zonelor de reflex;* - *analiza modului de construire a volumelor într-o lucrare artistică;* - *schițe de studiu al comportamentului luminii artificiale (spot, laterală, difuză).*
CS 1.2. Construiește compoziții plastice bazate pe organizarea formelor într-un spațiu coerent
- *organizarea unei compoziții proprii pornind de la obiecte studiate;* - *exerciții de dispunere în plan frontal, oblic și în adâncime;* - *aplicarea principiilor de echilibru și raport între planuri;* - *analiza raporturilor spațiale prin suprapuneri și contraste valorice.*
CS 1.3. Interpretează structura formelor, sintetizând proporțiile și relațiile de volum
- *studii succesive ale aceluiași obiect din unghiuri diferite;* - *exerciții de simplificare a formelor și de accentuare a trăsăturilor esențiale;* - *desene comparative: formă observată și interpretare plastică;* - *exercițiu de compunere a unei structuri plastice pe baza formelor observate (forme organice, forme geometrice).*

CG 2 - Construirea imaginii prin linie și valorație, urmărind coerența expresivă și structura vizuală

CS 2.1. Explorează expresivitatea liniei și a valorației în funcție de intenția plastică
- *exerciții de variație a liniei (grosime, intensitate, direcție) în funcție de caracterul formei;* - *studiu valoric al volumelor cu accent pe contrastul închis-deschis;* - *exercițiu de trecere graduală între lumină și umbră (hașură dirijată, degradeuri, estompare controlată);* - *studiu expresiv al unui fragment cu accent pe textură, materialitate și tensiune grafică.*
CS 2.2. Utilizează contrastele valorice și ritmul plastic pentru a construi o compoziție dinamică și echilibrată
- *studiu valoric al unei naturi statice cu obiecte de texturi și materiale diferite, sub lumină direcțională;* - *exercițiu de compoziție bazat pe alternarea zonelor de lumină și umbră pentru obținerea echilibrului vizual;* - *analiză a tensiunilor vizuale produse de distribuția valorilor și de relația dintre plin și gol;* - *observarea și discutarea modului în care contrastul valoric și ritmul plastic determină dinamica imaginii într-o lucrare artistică din istoria artelor vizuale;*
CS 2.3. Integrează linia și valorația într-un demers expresiv coerent, adaptat intenției plastice personale
- *elaborarea unui studiu pornind de la observație directă, cu accent pe expresivitatea desenului;* - *exercițiu de redare a caracterului material și al luminii prin combinarea hașurii, estompării și accentelor grafice;* - *studiu tematic în care raporturile valorice și de liniei susțin intenția expresivă (calm, tensiune, echilibru, dramatism);* - *analiza comparativă a două soluții proprii, argumentând vizual alegerea expresivă finală.*

CG 3 - *Judecată vizuală și autonomie: analiză lucidă a deciziilor plastice și valorificarea erorii ca resursă artistică*

CS 3.1. Analizează propriile lucrări din perspectiva coerenței formale și a intenției plastice
- *selectarea și discutarea etapelor intermediare dintr-un studiu;* - *identificarea elementelor reușite și a aspectelor ce necesită îmbunătățire în lucrare;* - *exercițiu de corectură vizuală pe baza observației și a feedbackului;* - *analiza elementelor care contribuie la claritatea și expresivitatea imaginii finale.*
CS 3.2. Aplică soluții plastice alternative pentru rezolvarea unei probleme de compoziție
- *elaborarea a două sau mai multe schițe alternative ale aceleiași teme, cu intenții plastice diferite;* - *exercițiu de reinterpretare a unei compoziții prin modificarea sursei de lumină, a cadrului plastic sau a raporturilor valorice;* - *discuție vizuală despre impactul diferitelor soluții plastice asupra expresivității de ansamblu;* - *prezentarea concluziilor într-un mini-portofoliu de lucru.*
CS 3.3. Manifestă autonomie și discernământ în procesul de lucru artistic
- *alegerea independentă a materialelor și a procedeelor de lucru pentru o temă dată;* - *planificarea etapelor de execuție și respectarea intenției plastice asumate;* - *autoevaluarea rezultatelor în raport cu obiectivele propuse;* - *redactarea în scris a unei note scurte de autoanaliză asupra propriului demers vizual.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Observarea și analiza formei	- analiza raporturilor dintre volum și spațiu în funcție de poziția privitorului; - studiul comportamentului luminii asupra diferitelor materiale (lemn, metal, sticlă, material textil); - observarea și redarea umbrelor proiectate și a zonelor de reflex; - raporturi de scară și proporție între obiecte într-un ansamblu compozițional; - interpretarea formelor naturale și geometrice în cheie sintetică.
Construcția și organizarea spațială	- structura compozițională: organizarea formelor într-un spațiu plastic coerent; - relațiile dintre planuri: frontal, oblic, adâncime - raporturi de echilibru vizual și tensiune - trasee vizuale și centre de interes; - elemente de ritm plastic – alternanțe, repetiții, variații – și distribuția elementelor plastice în câmpul compozițional.
Valorație și expresivitate	- gradații valorice: treceri controlate între deschis și închis; - raporturi valorice majore și minore în construcția imaginii; - contrast valoric și expresivitate plastică; - relația dintre linie, pată și textură în funcție de intenția plastică; Studiu valoric prin tehnica punctului: - redarea gradelor de lumină și umbră exclusiv prin distribuția și mărimea punctelor; - exerciții de trecere graduală de la zone dense la zone aerate; - contraste de ritm și masă vizuală obținute prin alternanța grupărilor de puncte; - compoziții simple în tuș, liner sau creion fin.

Domenii de conținut	Conținuturi
Compoziție și intenție plastică	- elaborarea unei compoziții personale pornind de la o temă dată; - ordinea vizuală și ierarhizarea accentelor în imagine; - variante compoziționale și soluții plastice alternative; - ritmul plastic ca mijloc de coeziune și expresivitate vizuală;
Reflecție și autonomie artistică	- autoevaluarea procesului de lucru și a rezultatelor plastice; - etape succesive de rafinare și reinterpretare a unei teme; - portofoliul de studii: etape, intenții, rezultate; - argumentarea vizuală și verbală a deciziilor plastice; - atitudine responsabilă față de procesul artistic și față de materialele de lucru.

CLASA a XI-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Observarea și interpretarea formelor reale prin înțelegerea proporției și a organizării spațiale*

CS 1.1. Analizează structura vizuală a obiectelor complexe, identificând proporțiile, volumele dominante și relațiile interne
- *observarea și desenarea structurilor complexe (organice, vegetale, obiecte industriale);* - *exercițiu de transpunere a volumelor tridimensionale în plan bidimensional, prin simplificare și accent;* - *studiu al echilibrului intern și al direcțiilor dominante;* - *analiza modului în care tensiunile vizuale conferă dinamism ansamblului.*
CS 1.2. Explorează interacțiunea dintre obiect și spațiu prin mijloace liniare și valorice
studiu de adâncime bazat pe suprapuneri, variații valorice și contraste de claritate; *observarea relației dintre planurile apropiate și îndepărtate;* *exercițiu de analiză a raportului figură–fundal;* *compoziție cu forme multiple în relație spațială coerentă.*
S 1.3. Sintetizează elemente naturale și geometrice într-o construcție plastică unitară
- *elaborarea unei compoziții care integrează forme de naturi diferite într-un tot coerent;* - *exercițiu de ritmare vizuală prin repetiție și variație;* - *studiu de abstractizare a contururilor și maselor principale;* - *analiza expresivității structurii plastice a ansamblului.*

CG 2 - *Construirea imaginii prin linie și valoraţie, urmărind coerența expresivă și structura vizuală*

CS 2.1. Explorează posibilitățile expresive ale desenului prin variații de linie, pată și valoraţie
- *exerciții de linie modulată, gestuală și ritmată, în funcție de caracterul formei;* - *studiu valoric al volumelor cu accent pe tensiune și contrast;* - *experimente de combinare a liniei și petei pentru obținerea atmosferei;* - *observarea felului în care mijloacele grafice influențează expresia imaginii.*
CS 2.2. Construiește compoziții valorice echilibrate, prin distribuția intenționată a luminii și umbrei
- *studiu alb-negru cu distribuția echilibrată a zonelor luminoase și întunecate;* - *exercițiu de echilibrare a zonelor luminoase și întunecate pentru obținerea unității vizuale;* - *elaborarea unei compoziții bazate pe tensiuni de direcție și accente valorice;* - *analiza efectelor plastice obținute prin distribuția planurilor de intensitate diferită;*
CS 2.3. Utilizează mijloacele expresive în funcție de intenția plastică personală
- *studiu de interpretare expresivă a unei teme observate (formă, obiect, fragment de natură, fragmente anatomice – ochi, nas, gură, ureche);* - *transpunerea unei observații realiste într-o viziune sintetică sau expresivă;* - *folosirea controlată a valorației și a direcției liniei pentru accentuarea atmosferei;* - *prezentarea și argumentarea vizuală a intenției expresive în lucrarea finală.*

CG 3 - *Judecată vizuală și autonomie: analiză lucidă a deciziilor plastice și valorificarea erorii ca resursă artistică*

CS 3.1. Înțelege și valorifică procesul de lucru ca parte a expresiei vizuale
- *identificarea etapelor care definesc devenirea imaginii (schiță, construcție, elaborare, decizie finală);* - *analiza urmelor, a corecturilor și a imperfecțiunilor ca semne expresive;* - *exercițiu de clarificare vizuală: ce rămâne, ce se pierde, ce se transformă;*
CS 3.2. Formulează intenții plastice proprii pornind de la experiențe vizuale și tematice personale
- *alegerea unei teme de interes personal și transpunerea ei într-un demers de desen;* - *exercițiu de interpretare liberă a unei observații (obiect, spațiu, figură, gest);* - *investigarea raportului dintre idee, material și expresie;*
CS 3.3. Susține prin imagine o poziție plastică personală, coerentă și asumată
- *elaborarea unei lucrări finale care reflectă o viziune individuală asupra lumii vizibile;* - *alegerea deliberată a materialelor și instrumentelor în funcție de sensul lucrării;* - *autoevaluare critică asupra clarității și autenticității expresiei vizuale.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Analiza formei și a structurii vizuale complexe	- studiul formei ca structură internă – axe, direcții, tensiuni, proporții dominante; - analiza volumului și a greutății vizuale; raportul parte–întreg; relația dintre masa vizuală, echilibru și mișcare; - interacțiunea lumină–material: suprafețe lucioase și mate, absorbție, reflexe secundare; - transpunerea formelor complexe în plan bidimensional – sinteză de contur, simplificare și stilizare; - dinamica formei: echilibru, instabilitate, orientare, ritm intern; - studiu după forme complexe (obiecte industriale, organice, structuri vegetale) – abordări în creion 2B–8B, cărbune natural, estompă, gume de modelaj; - perspectivă valorică și aeriană: gradații de claritate, recul spațial, stratificări valorice.
Spațiu plastic și relații vizuale avansate- studiul formelor și corpului uman	- relațiile dintre planuri și profunzimea spațiului: suprapuneri, recul, perspective valorice; - raporturi figură–fundal și interacțiunea între forme apropiate și îndepărtate: contopire, inversiune, transparență; - tensiunea dintre centrele de interes și zonele de repaus vizual; ierarhii, direcții și dominante vizuale; - echilibru vizual prin asimetrii controlate și ponderi vizuale; - explorarea formatului și a suportului: variații de scară (A4–A1), hârtie albă, ton mediu sau colorată; integrarea gestului și a urmei grafice ca element expresiv al imaginii.
Valorație, materialitate și expresivitate	- game valorice extinse: degradeuri și pasaje controlate, accente, zone de penumbră; - studiul materialității (lemn, metal, sticlă, material textil, ghips) prin mijloace grafice; - texturi și treceri de ton: hașură, estompare, linie densă, pată expresivă; - explorarea transparențelor și densităților straturilor valorice; - relația linie–pată și expresivitatea instrumentului: cărbune natural/presat, tuș, peniță, linere, marker;

Domenii de conținut	Conținuturi
	Texturi și ritmuri de punct: - construirea materialității prin repetiții și variații de punct; - combinarea hașurii cu structuri de puncte pentru obținerea valorilor și transparențelor; - exercițiu de compoziție în care punctul devine element activ al expresiei grafice.
Imagine, intenție plastică și construcție vizuală	- dezvoltarea unei teme vizuale din observație: obiecte, fragmente anatomice, structuri spațiale; - organizarea câmpului vizual: direcții, accente, tensiuni și ponderi valorice; - variante de organizare plastică în funcție de intenție (claritate, tensiune, calm, dramatism); - echilibru între control și spontaneitate în construcția imaginii; - studiu de sinteză realizat pe format mare (A2–A1), cu alternanțe linie–pată, zone dense–aerate și contraste expresive.
Căutare plastică și autonomie artistică	- elaborarea unui parcurs vizual coerent (documentare, schițe, studii, lucrare finală); - alegerea materialelor și suporturilor în funcție de intenția expresivă; - combinarea tehnicilor grafice prin controlul relațiilor opac-transparent, controlat-gestual; - selectarea lucrărilor relevante pentru portofoliu și formularea argumentului vizual; - exersarea capacității de decizie artistică și asumarea a propriului demers plastic.

CLASA a XII-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Observarea și interpretarea formelor reale prin înțelegerea proporției și a organizării spațiale*

CS 1.1. Examinează forma și structura vizibilului prin observație conștientă și interpretare plastică
- *observarea formelor naturale și artificiale în raport cu lumina, spațiul și poziția privitorului;* - *studiu comparativ între forma percepută și cea reconstituită prin desen;* - *analiza tensiunilor interne, a direcțiilor și a proporțiilor dominante;* - *exercițiu de sinteză formală în care observația devine act de interpretare plastică personală.*
CS 1.2. Construiește imaginea plastică prin relația dintre volum, lumină și spațiu
- *studiu complex de natură statică, figură sau interior, cu accent pe coerența volumelor și reculului spațial;* - *elaborarea spațiului prin suprapuneri valorice, densități, transparențe și pasaje valorice gradate;* - *căutarea echilibrului între desenul de construcție și spontaneitatea urmei grafice;* - *explorarea gestului, a ritmului și a echilibrului dintre zonele dense și zonele de repaus vizual ca parte integrantă a imaginii.*
CS 1.3. Transfigurează forma observată într-o expresie plastică personală
- *exerciții de transformare a observației în viziune personală, prin gest, accent și tensiune grafică;* - *studiu de deformare expresivă, simplificare și tăcere vizuală;* - *analiză a relației dintre urme, goluri și plinuri ca elemente generatoare de sens;* - *realizarea unei imagini care sintetizează observația și expresia într-un demers plastic coerent și asumat.*

CG 2 - *Construirea imaginii prin linie și valorație, urmărind coerența expresivă și structura vizuală*

CS 2.1. Explorează potențialul expresiv al desenului ca mijloc de interpretare a realului
- *exerciții de variație a liniei prin modulare, fragmentare și pulsație, în funcție de intenția plastică;* - *studiu expresiv al luminii prin hașură, pată, contrast valoric și zone neutre;* - *investigarea expresivității materialului (cărbune, tuș, pastel sec, creion colorat);* - *transpunerea unei stări – calm, echilibru, tensiune, melancolie – prin mijloace grafice specifice.*
CS 2.2. Integrează linia, pata și valoarea într-un discurs vizual coerent, orientat către sens și expresie
- *elaborarea unei compoziții unitare prin distribuția intenționată a accentelor vizuale;* - *organizarea imaginii în raport cu ritmul, densitatea și intervalele de repaus vizual;* - *cercetarea relațiilor dintre linie–pată–gol ca structuri de expresie;* - *analiza modului în care gestul, textura și urmele vizuale susțin expresia plastică.*
CS 2.3. Dezvoltă o viziune plastică personală, în care mijloacele expresive susțin intenția artistică
- *elaborarea unei lucrări care exprimă o idee sau o stare prin mijloace strict grafice;* - *experimentarea contrastelor expresive: control–spontaneitate, ordine–hazard, dens–aerat;* - *construirea unei imagini sintetice în care expresia vizuală se sprijină pe rigoare compozițională;* - *prezentarea și argumentarea intenției plastice proprii în contextul lucrării finale.*

CG 3 - *Judecată vizuală și autonomie: analiză lucidă a deciziilor plastice și valorificarea erorii ca resursă artistică*

CS 3.1. Înțelege procesul de creație ca parcurs vizual conștient și coerent
- *analiza etapelor de lucru (schiță, construcție, decizie, lucrare finală) ca etape ale gândirii plastice;*

- *identificarea sensului deciziilor formale și a efectului lor expresiv;* - *exercițiu de corectură vizuală argumentată, pe baza observației și a intenției plastice;* - *formularea concluziilor privind claritatea, coerența și expresivitatea imaginii.*
CS 3.2. Valorifică experimentul și eroarea ca resurse creative în dezvoltarea propriei viziuni
- *exerciții de reinterpretare a unei lucrări prin modificarea luminii, cadrului sau proporțiilor;* - *explorarea unor soluții plastice alternative pornind de la o eroare sau de la un dezechilibru intenționat;* - *exercițiu de analiză comparativă a efectelor produse de schimbarea materialului, a gestului, a formatului sau dimensiunii suportului;* - *selectarea soluției plastice finale în funcție de claritatea intenției și de expresivitatea ansamblului.*
CS 3.3. Manifestă autonomie și discernământ artistic în elaborarea și prezentarea lucrărilor proprii
- *alegerea independentă a temei, formatului, materialului și tehnicii potrivite intenției plastice;* - *organizarea etapelor de lucru și respectarea intenției expresive asumate;* - *prezentarea lucrării finale, însoțită de argumentarea vizuală și verbală a intenției plastice.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Forma, structura și vizibilul	- forma ca sistem de relații: proporții, direcții, tensiuni, echilibru intern; - sinteza dintre formă observată și formă imaginată; - transformarea formei reale în semn grafic expresiv; - analiza vizuală a mișcării și a ritmului intern al volumelor;
Spațiu și construcție plastică	- articularea spațiului prin raporturi valorice, prin recul și profunzime; - integrarea golului, a intervalului și a respirației vizuale în compoziție; - echilibrul dintre structură și libertate grafică; - organizarea privirii – trasee vizuale, direcții dominante, zone de tensiune și repaus.
Limbajul grafic și expresivitate-studiul formelor si corpului uman	- urma, gestul și materialul ca purtători de sens; - relația linie–pată–gol ca principiu compozițional; - textura și materia: cărbune, tuș, pastel, linere, combinații; - desenul ca scriitură vizuală – expresia gestului și a intenției plastice; - experimentarea contrastelor: dens–aerat, control–hazard, continuitate–fractură; Punct, linie și gol ca vocabular expresiv: - imagini sintetice realizate prin relația dintre acumulare și tăcere grafică; - alternanțe între câmpuri dense și spații libere pentru obținerea respirației vizuale; - explorarea tensiunilor vizuale prin intervenții minime, în spiritul desenului contemporan.
Imagine, idee și construcție vizuală	- elaborarea unei teme plastice personale, cu fundament conceptual; - corespondențe între idee, formă și material; - sinteză între observație și imaginație – desenul ca interpretare; - compunerea imaginii ca sistem de relații și energii vizuale;

Domenii de conținut	Conținuturi
	- elaborarea lucrării finale cu accent pe unitate și intensitate expresivă.
Căutare plastică și autonomie artistică	- analiza procesului de lucru și a etapelor intermediare; - corectura vizuală și reevaluarea intenției plastice; - valorificarea erorii și a improvizației ca resursă de sens; - argumentarea vizuală și teoretică a propriului demers; - selecția și prezentarea portofoliului final ca expresie a maturității artistice.
Integrare interdisciplinară și prezentare plastică finală	- relația desenului cu alte domenii vizuale: pictură, sculptură, design, multimedia; - desenul ca proces de gândire vizuală – legătura dintre analiză, expresie și concept; - experimente vizuale intermedia: desen și colaj, intervenție, fotografie, proiecție, suprapunere; - organizarea portofoliului final – selecție, prezentare și argumentare vizuală și teoretică; - prezentarea publică a demersului artistic (expoziție, portofoliu digital).

SUGESTII METODOLOGICE

Predarea disciplinei ***Studiul formelor în desen*** are un caracter formativ și exploratoriu, urmărind dezvoltarea unei gândiri vizuale coerente, dincolo de simpla dobândire a deprinderilor tehnice. Desenul este înțeles ca proces de observare activă, de analiză și de înțelegere a formelor – un instrument al cunoașterii vizuale și un exercițiu al atenției. Elevul este condus să descopere legătura indisolubilă în care gestul unește vederea și gândirea, iar actul desenului devine o modalitate de investigare a lumii vizibile.

Activitățile de învățare se desfășoară într-un cadru de atelier care încurajează îmbinarea studiului riguros al formei cu experimentul vizual și atitudinea critică față de procesul de lucru. Profesorul are rolul de mediator între percepția elevului și transpunerea plastică a acesteia, ghidându-l în parcursul de la observare și comparație la sinteză și transformare a vizibilului în expresie.

Se recomandă alternarea studiilor de observație directă (natură statică, figură, spațiu interior, obiect) cu exerciții de interpretare și sinteză plastică, prin care elevii își dezvoltă capacitatea de analiză vizuală și expresivitate personală. Utilizarea variată a materialelor și instrumentelor – creion, cărbune, tuș, peniță, linere – contribuie la formarea unei conștiințe materiale a desenului și la diversificarea mijloacelor expresive.

Procesul didactic trebuie să încurajeze observarea conștientă și dialogul vizual ca sprijin al autoanalizei demersului artistic, iar evaluarea, prin caracterul său procesual**,** urmărește evoluția și coerența parcursului plastic, nu doar produsul final. Eroarea și corectura, la fel ca și reinterpretarea, sunt privite ca etape formative, momente de descoperire și consolidare a deciziei plastice.

Se recomandă corelarea disciplinei cu celelalte discipline de specialitate – *Studiul formelor în culoare*, *Crochiuri*, *Studiul formelor în volum* – și deschiderea spre arii interdisciplinare (pictură, design, arhitectură, multimedia), care favorizează o înțelegere complexă a limbajului vizual.

În ultimul an de studiu, accentul se deplasează către autonomia artistică și viziunea plastică personală. Desenul devine un mod de gândire și un teritoriu al sintezei dintre tehnică și sensibilitate, filtrate printr-o privire lucidă asupra propriei imagini.

Tipuri de exerciții recomandate

Studiul formelor în desen presupune o progresie firească de la exercițiul de control grafic la înțelegerea formei ca prezență spațială. Exercițiile urmăresc dezvoltarea atenției și a coordonării, dar și cultivarea sensibilității vizuale:

- ***exerciții de coordonare și control grafic***: linii dirijate, modulate, elipse și volume primare, pentru formarea unei reacții sigure între ochi și mână;
- ***contur și expresie***: studii de contur continuu sau fragmentat, contur pierdut și contur pe negativ – exerciții menite să dezvolte observația fină și caracterul liniei;
- ***construcția formei***: descompunerea obiectelor în forme geometrice de bază, trasarea axelor și măsurătorilor proporționale, exerciții de comparare a unghiurilor și a raporturilor. Exemplificări ale desenului de construcție, care are propriul tip de expresivitate și necesită însușirea lui prin exercițiu;
- ***lumină și umbră***: analiza trecerilor valorice, stabilirea umbrelor proprii și proiectate, echilibrarea suprafețelor luminoase în compoziție;
- ***materialitate și texturi***: redarea suprafețelor diferite (metal, piatră, sticlă, textile) prin hașuri direcționale și pete valorice;
- ***tipuri de hașuri exemplificate prin materiale documentare***: paralelă, în cruce, de contur, împletită, circulară, cu linii scurte;
- ***drapaj și volum***: interpretarea formelor flexibile, surprinderea tensiunilor și a greutății materialului;
- ***figură umană și expresie***: exerciții introductive de proporție și atitudine; studii ale gestului și ale mișcării;
- ***compoziție și încadrare***: stabilirea centrului de interes, a ritmului vizual și a raportului plin–gol în pagină;
- ***desen după natură statică***: succesiuni de studii rapide și analitice; variații de unghi și lumină;
- ***exerciții de sinteză***: realizarea unei lucrări care concentrează cunoștințele acumulate, punând în dialog construcția riguroasă cu valorația și expresivitatea.

Aceste exerciții trebuie tratate ca experiențe vizuale complete, nu ca teme izolate. Ele cultivă gândirea plastică și calități precum răbdarea și concentrarea cât și plăcerea observației directe.

La specializarea *arte vizuale*, în clasele a XI și a XII a se recomandă studiul corpului uman după model. Se va avea în vedere studiu portret, portret cu mâini, figură întreagă.

Recomandări pentru profesori

Activitatea de atelier poate fi completată prin exerciții cu variații succesive, unde fiecare temă dezvoltă concluziile celei precedente. Se recomandă alternarea formatelor (de la 30×40 cm la 50×70 cm) și a materialelor, pentru diversitate și adaptarea sarcinii la scopul exercițiului.

Profesorul va corela, ori de câte ori este posibil, desenul cu alte domenii artistice — istoria artei, literatura, muzica — oferind elevilor repere culturale care pot stimula înțelegerea vizuală și memoria afectivă. Analiza plastică de la finalul orei trebuie să fie un moment formativ, de observare comună a soluțiilor și a intențiilor vizuale.

Se recomandă constituirea unui fond de studii reprezentative ale elevilor, care pot fi folosite în expoziții școlare sau în activități metodice.

Profesorul va adapta exercițiile în funcție de ritmul și nivelul fiecărui elev, păstrând echilibrul între rigoarea construcției și libertatea expresiei.

Pot fi introduse, ocazional, instrumente digitale (tabletă grafică, analiză fotografică, proiecții comparative), ca sprijin pentru documentare și observarea detaliului.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

- Arnheim, Rudolf, *Arta și percepția vizuală. O psihologie a văzului creator*, Editura Meridiane, București, 1979
- Bridgman, George B., *Ghid complet de desen anatomic. O abordare constructivă a figurii umane*, Editura Litera, București, 2021
- Hale, Robert Beverly, *Drawing Lessons from the Great Masters*, Watson-Guptill Publications, New York, 1989
- Hassan, Yvonne, *Paul Klee și pictura modernă*, Editura Meridiane, București, 1999
- Hogarth, William, *Analiza frumosului,* Editura Meridiane, Bucureşti, 1981
- Huyghe, Rene, *Dialog cu vizibilul*, Editura Meridiane, București, 1981
- Leger, Fernand, *Funcții ale picturii*, Editura Meridiane, București, 1976
- Nicolaïdes, Kimon, *The Natural Way to Draw*, Houghton Mifflin Harcourt, Boston, 1941
- Picon, Gaetan, *Liniile mâinii*, Editura Meridiane, Bucureşti 1974
- Stendl, Ion, *Desenul*, Editura Semne, Bucureşti, 2004
- Wong, Wucius, *Principles of Form and Design*, John Wiley & Sons, New York, 1993

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Instituție de apartenență, localitate, județ
Responsabil MEC Prof. LILIANA BOBEICĂ	Ministerul Educației și Cercetării
Responsabil CNCE Prof. LĂCRĂMIOARA-ANA PAULIUC	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare
Coordonator științific Lect. univ. dr. GABRIELA VOICU	Universitatea Națională de Arte din București
Prof. dr. IOANA-LAVINIA STREINU	Liceul de Arte Plastice „Nicolae Tonitza”, București
Conf. Univ. dr. IOAN PRICOP	Universitatea Națională de Arte „George Enescu”, Iași

Anexa nr. 220

Programa școlară
pentru disciplina

Atelier de specialitate
Sculptură statuară

Clasele a IX-a – a XII-a
Curriculum de specialitate (CS)
Filiera vocațională, profilul artistic,
specializarea arte vizuale

Învățământ liceal

- 2026 -

Anexa nr. 220

Programa școlară pentru disciplina *Atelier de specialitate – Sculptură statuară,* clasele a IX-a – a XII-a, curriculum de specialitate (CS)

- ***Filiera vocațională, profil artistic, specializarea arte vizuale***

NOTĂ DE PREZENTARE

Programa școlară pentru disciplina ***Atelier de specialitate – Sculptură statuară*** reprezintă o ofertă curriculară de specialitate pentru învățământul liceal, filiera vocațională, profil artistic, specializarea arte vizuale, începând din anul școlar 2026-2027. Disciplina se regăsește în Anexa 11 la OMEC nr. 4350/20.06.2025 - Planul-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, filiera vocațională, profil artistic, specializarea arte vizuale, în Curriculum de specialitate (CS).

Pentru studiul ***Atelierului de specialitate – Sculptură statuară***, bugetul de timp alocat, este următorul:

Clasa	IX	X	XI	XII
Nr. ore de atelier/ săptămână	2	2	4	5

În elaborarea programei, s-a avut în vedere raportarea la cadrul legislativ și documentele strategice generale și specifice care susțin studiul disciplinelor:

- ***Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023***, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Regulamentul-cadru de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar***, aprobat prin Ordinul ministrului educației nr. 5.726/2024, , cu modificările și completările ulterioare;
- ***Regulamentul de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar cu program de artă***, aprobat prin Ordinul Ministerului Educației și Cercetării nr. 3717/01 aprilie 2025, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Planurile-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, filiera vocațională, profilul artistic, specializarea arte vizuale*** din Anexa nr. 11 la O.M.E.C. nr. 4.350/20.06.2025 privind aprobarea Planurilor - cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Profilul de formare al absolventului***, OME nr. 6731/2023, care asigură coerența verticală a parcursul școlar, (competențe-cheie +atribute prioritare), reflectând finalitățile generale ale educației prin raportare la competențele-cheie europene (digitală, creativă, antreprenorială) și la atributele profilului artistic: creativitate, reflecție, autonomie, responsabilitate și etică profesională.
- *documente europene relevante la nivel general și, mai ales, pentru disciplină(Recomandarea Consiliului UE privind competențele-cheie, Cadrul european al calificărilor, Rapoarte OECD/UNESCO, Cadre de referință etc.)*
- *alte documente/studii specifice Curriculumului Național și curriculumului disciplinei – de exemplu, cu valoare pentru sugestiile metodologice ale programei școlare.*

Structura programei şcolare include, pe lângă Nota de prezentare, următoarele elemente:
- Competenţe generale
- Competenţe specifice şi exemple de activităţi de învăţare
- Domenii de conţinut şi conţinuturi
- Sugestii metodologice
- Bibliografie selectivă

Competenţele sunt ansambluri structurate de cunoştinţe, abilităţi şi atitudini dezvoltate prin învăţare, care permit identificarea şi rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte particulare diverse.

Competențele generale vizate jalonează achizițiile elevului pentru întregul ciclu liceal.

Competenţele specifice se formează pe parcursul unui an şcolar, sunt derivate din competenţele generale şi reprezintă etape în dobândirea acestora. Competenţele specifice sunt însoţite de exemple de activităţi de învăţare, care constituie modalităţi de organizare a activităţii didactice în scopul realizării competenţelor. Programa şcolară propune, cu caracter de exemplu, diferite tipuri de activităţi de învăţare, care integrează strategii didactice şi care valorifică experienţa concretă a elevului. Cadrul didactic are libertatea de a utiliza exemplele de activităţi de învăţare pe care le propune programa şcolară, de a le completa sau de a le înlocui, astfel încât acestea să asigure un demers didactic adecvat situaţiei concrete de la clasă. Se asigură, în acest fel, premisele aplicării contextualizate a programei şcolare şi proiectării unor parcursuri de învăţare personalizate.

Conținuturile învățării constituie elemente de bază ale domeniului, mijloace informaționale prin care se urmărește realizarea competențelor.

Sugestiile metodologice includ recomandări privind strategiile didactice şi elementele de evaluare formativă continuă și sumativă.

Rolul disciplinei în formarea elevilor

Atelierul dezvoltă competențe practice și conceptuale în lucrul în volum, de la machetă și prototip la lucrare finală prezentabilă, cu accent pe gândire critică, creație responsabilă și raportare la context, inclusiv intervenții în spațiul public și semipublic.

Competențe generale:

1. Cunoașterea elementelor de limbaj plastic specifice volumului și a relațiilor dintre ele pentru construirea unui spațiu plastic tridimensional**.**
2. Proiectarea și realizarea compozițiilor sculpturale, inclusiv site-specific**,** folosind tehnici și materiale tradiționale, moderne și experimentale, cu respectarea criteriilor de funcționalitate, siguranță și expresie artistică.
3. Aplicarea gândirii critice și evaluative în aprecierea lucrărilor sculpturale și a impactului lor vizual, social și conceptual.
4. Colaborarea și comunicarea vizuală în proiecte artistice, inclusiv prezentarea și argumentarea lucrărilor.

Progresia pe clase:

- **IX–X:** inițiere în limbaj sculptural, relații volum–spațiu, tehnici tradiționale și digitale pentru machete și prototipuri.
- **XI:** aprofundare compozițională și tehnologică, lucrări la scară medie, proiecte în echipă.
- **XII:** proiect integrator site-specific, execuție finală, prezentare publică și reflecție asupra impactului lucrării.

Activități principale:

- Studiul limbajului sculptural și exerciții de modelaj, turnare, cioplire; experimente cu relațiile volum–spațiu–lumina (CG1).
- Elaborarea machetelor și prototipurilor, realizarea lucrărilor finale, adaptarea materialelor și tehnicilor la intenția artistică (CG2).
- Analiza și evaluarea lucrărilor proprii și ale colegilor, reflecție asupra impactului vizual și social (CG3).
- Lucru în echipă, comunicare vizuală, prezentarea și argumentarea lucrărilor (CG4).

Principii de aplicare:

- Centrare pe competențe și activități de atelier
- Studii in situ și învățare diferențiată
- Utilizarea responsabilă a tehnologiilor digitale pentru documentare și prototipare
- Evaluare continuă prin portofoliu, produs și prezentare publică

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Cunoașterea elementelor de limbaj plastic specifice volumului și a relațiilor dintre ele pentru construirea unui spațiu plastic tridimensional**
CG2	**Proiectarea și realizarea compozițiilor sculpturale, inclusiv site-specific, folosind tehnici și materiale tradiționale, moderne și experimentale, cu respectarea criteriilor de funcționalitate, siguranță și expresie artistică.**
CG3	**Aplicarea gândirii critice și evaluative în aprecierea lucrărilor sculpturale și a impactului lor vizual, social și conceptual.**
CG4	**Colaborarea și comunicarea vizuală în proiecte artistice, inclusiv prezentarea și argumentarea lucrărilor.**

CLASA a IX-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - ***Cunoașterea elementelor de limbaj plastic specifice volumului și a relațiilor dintre ele pentru construirea unui spațiu plastic tridimensional***

CS 1.1. Analizează elementele limbajului sculptural și utilizează conștient elementele de limbaj plastic în compoziții tridimensionale
- *documentare vizuală privind structuri compoziționale clasice și contemporane din sculptură;* - *observarea și analizarea relațiilor dintre formă, volum, masă, spațiu și textură în opere și obiecte reale;* - *discuții de grup asupra efectului relațiilor volum–spațiu și formă–textură în compoziții.*
CS 1.2. Aplică relația dintre elementele de limbaj plastic pentru a obține diferite tipuri de compoziții în relief
- *exerciții de descifrare a structurii compoziționale a unui relief;* - *realizarea unui relief static prin suprapuneri, secționări sau intersectări de corpuri geometrice;* - *realizarea unui relief dinamic prin aceleași metode.*
CS 1.3. Aplică relația dintre elementele de limbaj plastic pentru a obține diferite tipuri de compoziții în ronde-bosse
- *exerciții de valorificare a posibilităților expresive ale limbajului plastic în compoziții tridimensionale;* - *realizarea unei compoziții statice prin intersecția a două–trei planuri asimetrice;* - *realizarea unei compoziții dinamice prin intersecția a două–trei planuri simetrice;* - *compoziții statice și dinamice prin intersecția a două sau mai multe corpuri geometrice.*

CG 2 - ***Proiectarea și realizarea compozițiilor sculpturale, inclusiv site-specific, folosind tehnici și materiale tradiționale, moderne și experimentale, cu respectarea criteriilor de funcționalitate, siguranță și expresie artistică.***

CS 2.1. Modelează studii statuare și construcții tridimensionale pentru dezvoltarea controlului proporțiilor și expresiei
- *realizarea de studii statuare în lut, relief și ronde-bosse;* - *aplicarea proporțiilor anatomice de bază în modele;* - *exerciții de transpunere a studiilor anatomice în volum.*
CS 2.2. Construiește instalații efemere cu materiale neconvenționale pentru explorarea echilibrului, ritmului și relației volum–spațiu
- *realizarea de ansambluri în atelier sau spațiu educațional;* - *experimentarea cu materiale alternative și reciclabilibile;* - *testarea echilibrului, ritmului și stabilității compozițiilor.*
CS 2.3. Optimizează tratamentele de suprafață și iluminarea pentru lizibilitatea volumului în expuneri temporare
- *testarea iluminării în diferite condiții (ex. două surse de lumină);* - *ajustarea finisajelor și texturii pentru claritatea vizuală a compozițiilor;* - *reflecție scrisă asupra impactului vizual al compoziției.*

CS 2.4. Exprimă idei plastice prin utilizarea conștientă a materialelor, instrumentelor și tehnicilor specifice modelajului
- *realizarea de experimente cu instrumente și tehnici variate de modelaj;* - *realizarea de compoziții proprii expresive;* - *documentarea procesului în portofoliu.*

CG 3 - ***Aplicarea gândirii critice și evaluative în aprecierea lucrărilor sculpturale și a impactului lor vizual, social și conceptual***

CS 3.1. Observă, interpretează și evaluează formele naturale și expresia lor artistică
- *analiza crațiilor proprii și ale colegilor;* - *observarea volumelor naturale și a relației lor cu lumina și mișcarea;* - *notarea observațiilor în jurnal de lucru.*
CS 3.2. Aplică reguli de siguranță și întreținere a materialelor în procesul de realizare a lucrărilor
- *utilizarea corectă a materialelor și instrumentelor în atelier;* - *respectarea normelor de siguranță;* - *demonstrații practice și verificarea aplicării regulilor de siguranță.*
CS 3.3. Analizează și argumentează soluțiile plastice proprii și ale colegilor, dezvoltând reflecția asupra procesului creativ și impactului vizual
- *prezentarea lucrărilor proprii și explicarea deciziilor;* - *discuții critice și feedback colegial;* - *autoevaluare și reflecție scrisă asupra procesului creativ.*

CG 4 - Colaborarea și comunicarea vizuală în proiecte artistice, inclusiv prezentarea și argumentarea lucrărilor

CS 4.1. Lucrează în echipă pentru realizarea proiectelor plastice, respectând idei comune și roluri individuale
- *proiecte de grup pentru realizarea compozițiilor tridimensionale sau a instalațiilor;* - *stabilirea rolurilor și responsabilităților în echipă;* - *colaborarea la rezolvarea problemelor de echilibru, proporție și compoziție.*
CS 4.2. Comunică vizual și verbal ideile și soluțiile plastice proprii, argumentând alegerile de formă, volum și materiale
- *prezentarea lucrărilor proprii în fața clasei sau a grupului;* - *explicarea deciziilor legate de formă, volum, textură și material;* - *utilizarea schițelor și diagramelor pentru susținerea argumentației.*
CS 4.3. Integrează observațiile și feedback-ul colegilor în procesul de creație
- *ajustarea lucrărilor în urma sugestiilor colegilor;* - *notarea modificărilor realizate în jurnal de lucru sau portofoliu;* - *evaluarea efectului schimbărilor asupra expresiei artistice a lucrării.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Limbaj sculptural – elemente fundamentale	- formă, volum, masă, spațiu, textură; - relații volum–spațiu–lumina; - observația și interpretarea compozițiilor figurative și nonfigurative.
Compoziție volumetrică – ronde-bosse, stucturi	- structuri compoziționale în relief: - static/dinamic; - suprapuneri, secționări și intersectări de corpuri geometrice.
	- structuri tridimensionale: static/dinamic; - intersecția planurilor și a volumelor; - realizarea compozițiilor figurative și abstracte.
	- analiza proporțiilor corpului uman; - identificarea punctelor de reper și volumelor principale; - redarea expresiei prin poziție, gest și trăsături; - studiu după natură și model viu.
	- transformarea formelor naturale în structuri geometrice sau stilizate; - realizarea de compoziții inspirate de vegetale, minerale, animale.
Configurarea spațiului plastic- materiale, instrumente	- construirea spațiului tridimensional prin utilizarea principiilor de configurare; - analiza echilibrului și ritmului compozițional; - relația plan–volum.
	- tipuri de materiale: lut, ghips; unelte de modelaj, turnare, finisaj; - armături și structuri de susținere; - întreținerea și depozitarea materialelor.
	- texturare, tratamente de suprafață, observarea efectului luminii și a umbrelor; - utilizarea suprafeței pentru redarea caracterului și expresiei.
Tehnici de transpunere și reproducere	- pregătirea formelor de turnare (pozitiv/negativ); - turnare, degajare din formă; - mulaje în ghips sau silicon; - controlul proporțiilor și detaliilor.

CLASA a X-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - ***Cunoașterea elementelor de limbaj plastic specifice volumului și a relațiilor dintre ele pentru construirea unui spațiu plastic tridimensional***

CS 1.1. Analizarea proporțiilor anatomice prin modelarea în lut a unor fragmente și forme umane
- *crearea de structuri compoziționale în lut, pornind de la studiul fragmentelor anatomice (ochi, nas, gură, ureche, mână);* - *observarea proporțiilor și a raporturilor dintre părțile corpului;* - *analiza volumului și a detaliilor de expresie prin lumină și umbră.*
CS 1.2. Studierea proporțiilor și a raporturilor anatomice în corpul uman în mișcare
- *schițe volumetrice rapide după model viu, în posturi statice și dinamice;* - *modelarea unor compoziții care exprimă mișcarea (tors, corp în atitudine);* - *analiza axelor principale și a echilibrului volumetric.*
CS 1.3. Studierea capului și a proporțiilor feței prin portret
- *crearea de structuri compoziționale în lut, pornind de la studiul unui portret după mulaj sau model viu;* - *studiul expresiei prin lumină, textură și detaliu.*

CG 2 - ***Proiectarea și realizarea compozițiilor sculpturale, inclusiv site-specific, folosind tehnici și materiale tradiționale, moderne și experimentale, cu respectarea criteriilor de funcționalitate, siguranță și expresie artistică***

CS 2.1. Aplicarea principiilor compoziției volumetrice în lucrări figurative
- *exerciții de compunere a unei figuri în atitudine (șezând, în picioare, în mișcare);* - *analiza echilibrului volumetric și a raporturilor masă–spațiu;* - *compararea soluțiilor compoziționale în sculptura clasică și contemporană.*
CS 2.2. Conceparea de machete simple pentru intervenții site-specific (interior sau exterior apropiat)
- *realizează machete 1:10 sau 1:5 pentru exerciții de integrare a formei plastice în spații funcționale (zonă de staționare, marker de traseu, spațiu școlar), urmărind proporțiile și relațiile volum–spațiu;* - *analiza vizibilității, orientării și parcursului vizual;* - *prezentarea și argumentarea a două scenarii alternative.*
CS 2.3. Utilizarea tehnicilor de turnare și cioplire inițială, respectând normele de siguranță
- *turnare în ghips cu matriță simplă; controlul demulării și finisării;* - *exercițiu de cioplire în lemn/piatră moale: trasare, opritoare, micro-finisaj;* - *demonstrație și discuție despre riscuri și reguli SSM.*

CG 3 - ***Aplicarea gândirii critice și evaluative în aprecierea lucrărilor sculpturale și a impactului lor vizual, social și conceptual***

CS 3.1. Analiza și compararea suprafețelor și texturilor în funcție de expresivitate
- *exerciții de texturare în lut și ghips pentru efecte vizuale și tactile;* - *analiză comparativă a suprafețelor finisate și nefinisate;* - *discuții privind coerența dintre intenția expresivă și tratamentul suprafeței.*
CS 3.2. Argumentarea vizuală și verbală a propriului demers plastic
- *realizarea unui jurnal vizual (crochiuri, note de atelier, fotografii);* - *prezentarea intenției plastice și a rezultatelor în fața colegilor;* - *autoevaluare ghidată de profesor, cu accent pe deciziile plastice.*

CG 4 - ***Colaborarea și comunicarea vizuală în proiecte artistice, inclusiv prezentarea și argumentarea lucrărilor***

CS 4.1. Utilizarea instrumentelor digitale de documentare și prototipare
- *realizarea unei scanări 3D sau fotogrammetrii pentru studiu de volum;* - *compararea machetei fizice cu prototipul digital (print 3D);* - *discuție despre avantajele și limitele metodelor digitale.*
CS 4.2. Prezentarea publică și evaluarea formativă a lucrărilor proprii
- *organizarea unei micro-expoziții cu lucrări realizate în semestru;* - *etichetarea și prezentarea verbală concisă a intenției plastice;* - *reflectarea asupra feedback-ului primit și consemnarea în jurnalul de proces.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Limbaj sculptural – raporturi volum–spațiu–lumina	- studiul raporturilor între formă, volum, masă, spațiu și lumină; - analiză comparativă a volumelor naturale și plastice; - efectele luminii asupra formei; - observarea și redarea echilibrului între plin și gol.
Principii de compoziție tridimensională	- organizarea volumelor în compoziții echilibrate; - noțiuni de ritm, direcție, tensiune, repaus; - echilibrul static și dinamic; - analiza axului de greutate și a contrapposto-ului; - integrarea volumului în spațiu.
Studiul formei figurative și al mișcării	- observarea corpului uman în mișcare; - analiza proporțiilor anatomice; - studiul axului de echilibru și al gestului; - redarea expresivității prin poziție și atitudine; - exerciții după model viu sau mulaje.
Compoziție volumetrică și spațială – machetare avansată	- conceperea și realizarea machetelor 1:10 / 1:5 pentru intervenții site-specific; - scenarii alternative de amplasare; raportul lucrare–soclul; parcurs vizual; text de intenție; - analiză de sit (vizibilitate, orientare, fluxuri).
Expresivitatea suprafeței și a texturii	- tipuri de texturi plastice; - relația dintre suprafață, lumină și expresie; - efecte tactile și vizuale; - finisare, patinare, șlefuire; - utilizarea expresivă a tratamentelor de suprafață.
Tehnici de cioplire și turnare	- inițiere în tehnici de cioplire directă (lemn, piatră moale, ghips); procedee de degroșare, incizie, tăiere; - turnare în formă simplă; - controlul demulării; noțiuni de structură și fibrare; siguranță și SSM.
Procesul de transpunere în material	- etapele lucrării: concepție – machetă – execuție - metode de măsurare și transfer (grilaj, pointaj); - controlul proporțiilor și al volumelor majore; - detaliere progresivă.
Material și expresie plastică	- alegerea materialelor în funcție de intenția artistică; - experimentarea combinării materialelor; - observarea expresivității specifice lemnului, ghipsului, pietrei; documentarea procesului de lucru.

Domenii de conținut	Conținuturi
	- inițiere în instrumente digitale: scanare, fotogrammetrie, modelare 3D, printare de machete; - compararea machetei fizice cu cea digitală; - criterii de alegere între medii.
Reflectie și comunicare artistică	- jurnal vizual: schițe, note, fotografii de proces; - argumentarea verbală și vizuală a intenției plastice; - prezentarea și analiza lucrărilor; autoevaluare și feedback de grup; - organizarea unei microexpoziții.
Creativitate plastică și gândire conceptuală	- de la idee la lucrare finală – schiță, machetă, execuție; - interpretare simbolică și expresivă a formei; - relația concept–material–expresie; - analiză comparativă între lucrări clasice și contemporane.
Comunicare vizuală și argument artistic	- elementele și principiile limbajului vizual; - redactarea și prezentarea textului de intenție; - dialog plastic între formă și spațiu; - valorificarea lucrărilor în expoziții și portofolii.

CLASA a XI-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Cunoașterea elementelor de limbaj plastic specifice volumului și a relațiilor dintre ele pentru construirea unui spațiu plastic tridimensional*

CS 1.1. Analizează și modelează fragmente anatomice pentru a înțelege proporțiile și tranzițiile plane–volum
- *crearea de structuri compoziționale în lut, pornind de la studiile anatomic;* - *schițe și crochiuri comparative: desen vs. volum (observare, notare proporții).*
CS 1.2. Studiază și redă corpul uman în mișcare și statism prin exerciții de schiță, machetă și modelaj
- *sesiuni scurte de modelaj după model viu (posturi dinamice și statice);* - *schițe gestuale și machete rapide (scale mici) pentru a prinde axele și direcțiile corpului;* - *analiza raportului ax-gest/centrul de greutate și transpunerea în machetă/model.*
CS 1.3. Realizează studiu de figură umană pentru observația proporțiilor și a expresiei
- *realizează interpretări pornind de la studiul anatomiei umane, observația proporțiilor și a expresiei;* - *exerciții de texturare pentru redarea pielii, părului și expresivității;* - *fotografierea portretelor sub diferite iluminări și analiză a efectului luminii asupra expresiei.*

CG 2 - *Proiectarea și realizarea compozițiilor sculpturale, inclusiv site-specific, folosind tehnici și materiale tradiționale, moderne și experimentale, cu respectarea criteriilor de funcționalitate, siguranță și expresie artistică*

CS 2.1. Aplică principiile compoziției volumetrice în lucrări figurative și nonfigurative complexe
- *exerciții de compunere: figuri individuale și grupuri în atitudine (șezut, mers, gest);* - *producerea unei compoziții statuare cu două figuri în interacțiune; atenție la raporturi volum–spațiu;* - *compară soluții compoziționale din sculptura clasică/modernă și argumentează alegerile.*
CS 2.2. Concepe și realizează machete 1:10 sau 1:5 pentru intervenții simple site-specific, justificând amplasarea și parcursul vizual
- *proiecte practice: machetă-marker pentru traseu / machetă pentru zonă de staționare; două scenarii alternative;* - *evaluarea vizibilității/orientării și prezentarea argumentată a soluțiilor;* - *testare fotomontaj (dacă e disponibilă) sau plasare fizică în context-școală.*
CS 2.3. Aplică tehnici de turnare în matriță și procese de cioplire, respectând normele SSM
- *turnare în ghips cu matriță (preparare ghips, turnare, demulare, finisare);* - *exercițiu de cioplire în lemn/piatră moale (trasare, opritoare, unelte manuale și electrice de finețe) sub supraveghere;* - *fișe de lucru cu proceduri SSM: echipament individual, manipulare, curățare.*
CS 2.4. Integrează materiale neconvenționale și procedeuri experimentale în lucrări și instalații
- *construirea de instalații/ansambluri efemere din materiale reciclabile și testează echilibrul, ritmul și stabilitatea;* - *realizează un „ansamblu pentru umbre compuse” și testează la două iluminări; redactează reflecție scrisă;* - *experimentare cu inserții (metal, sticlă, textile) în lucrări mixte; documentare foto.*

CG 3 - ***Aplicarea gândirii critice și evaluative în aprecierea lucrărilor sculpturale și a impactului lor vizual, social și conceptual***

CS 3.1. Analizează ritmul vizual, proporția și raportul masă–spațiu în sculpturi de referință și în propriile lucrări
- *analiză comparativă (clasic, baroc, modern): identifică ritm, accent, proporție.* - *fişe de analiză pentru lucrările proprii: ritm, centru de interes, direcții vizuale.* - *exerciții practice: accentuarea ritmului în volum prin succesiune/variație.*
CS 3.2. Dezvoltă tehnici de finisare și texturare în funcție de intenția expresivă
- *exerciții de texturare controlată în lut și ghips; compararea efectelor tactile și vizuale;* - *aplicarea tratamentelor de suprafață (slefuire, zgâriere, patinare) pentru obținerea expresivității dorite;* - *analiză reflexivă: „în ce măsură suprafața servește intenției artistice?”*
CS 3.3. Argumentează și documentează demersul artistic (jurnal, portofoliu) și evaluează impactul opțiunilor
- *completarea unui jurnal personal de atelier: schițe, notări materiale, decizii, erori și soluții;* - *studiu de caz: analiză a impactului materialelor folosite (durabilitate, ecologie, etică);* - *prezentări în grup: evaluare colegială pe criterii (expresivitate, coerență, siguranță).*

CG 4 - ***Colaborarea și comunicarea vizuală în proiecte artistice, inclusiv prezentarea și argumentarea lucrărilor***

CS 4.1. Utilizează instrumente digitale de documentare și prototipare pentru faza de proiect
- *introducere practică în fotogrammetrie/scanare 3D pentru studiu de volum (captură, curățare de bază);* - *compararea machetei fizice cu prototipul imprimat 3D la scară mică; notarea diferențelor și criteriilor de alegere;* - *realizare simplă de fotomontaj/planșă de amplasare pentru machetă (dacă resursele permit).*
CS 4.2. Prezintă public produse intermediare și revizuiește demersul în urma feedback-ului
- *organizare micro-expoziție școlară cu etichetare și folosința unui text concis (autor, titlu, materiale, intentie);* - *prezentare orală a produsului intermediar; colectare feedback și înregistrare în jurnal;* - *revizuire: plan de modificări (ce păstrez, ce schimb, ce încerc data viitoare).*
CS 4.3. Colaborează în echipă pentru proiecte la scară mică/medie, gestionând roluri și responsabilități
- *proiect în echipă: realizarea unei intervenții small-scale site-specific (prototip); definirea rolurilor (proiectant, executant, documentator);* - *jurnal comun de progres; întâlniri de coordonare şi minute scurte;* - *Evaluare colegială și autoevaluare la finalul proiectului.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Limbaj sculptural și compoziție tridimensională	- analiza formei complexe și a relațiilor între volume; - raporturi între figuri și spațiu; - organizarea compoziției statuare; - echilibrul între front, ax și profunzime; dinamica formelor și mișcarea vizuală.
Ritm, proporție și tensiune vizuală	- proporția ca mijloc expresiv; - ritm și contrast volumetric;

Domenii de conținut	Conținuturi
	- tensiune și echilibru în organizarea formelor; - accent și repaus vizual; - variații de scară și proporție în ansamblul sculptural.
Formă, semnificație și expresie simbolică	- narațiunea în sculptură; - gestul și atitudinea ca elemente expresive; - simboluri și semnificații plastice; - interpretarea temelor tradiționale în cheie contemporană; - relația dintre concept și formă.
Tehnici sculpturale – tradiționale și moderne	- procesul de cioplire directă: trasaj, degajare, finisaj; - diferențiere între lemn, piatră, materiale compozite; - matrițe compuse, armături și montaj în siguranță; - dialogul dintre tehnici clasice și tehnologii moderne.
Tehnici mixte și experiment plastic	- asamblaj, colaj, inserție; combinarea materialelor în sculptura contemporană; - noțiunea de experiment plastic; - testarea expresivă a materialelor și a texturilor; rezolvarea constructivă și vizuală a unui concept.
	- analiza contextului (sit, mediu, utilizatori); - diagnoză și concept; - prototipare și testare in situ; - criterii de amplasament, vizibilitate și parcurs vizual; - impact estetic și de mediu.
Structură și expresie volumetrică	- raportul plin–gol; - relația dintre masă și spațiu; - articularea volumelor într-o structură coerentă; - coeziunea și unitatea expresivă; - sinteza formelor figurative și abstracte.
Organizarea procesului de lucru	- planificarea etapelor de realizare a lucrării; - gestionarea resurselor și a timpului; - siguranța și ergonomia în atelier; documentarea procesului; - analiza și autoevaluarea progresului.
Sculptura și spațiul	- raportul sculptură–ambient; - sculptura de interior și monumentală; - scară, amplasament și perspectivă; - integrarea volumului în contextul arhitectural sau natural; - efectul luminii asupra formei.
Limbaj sculptural personal și reflecție artistică	- dezvoltarea identității vizuale și a expresiei proprii; - procesul de creație: idee–formă–execuție; - reflecție critică asupra demersului artistic; - jurnal vizual și portofoliu; autoevaluare și feedback.
Comunicare și prezentare artistică	- realizarea planșelor de prezentare și a machetelor; - redactarea textului de intenție; - discursul public și argumentarea vizuală; - organizarea unei expoziții de atelier; etică profesională și impactul lucrării în context social și ecologic.

CLASA a XII-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - ***Cunoașterea elementelor de limbaj plastic specifice volumului și a relațiilor dintre ele pentru construirea unui spațiu plastic tridimensional***

CS 1.1. Identificarea și analizarea elementelor de limbaj plastic și utilizarea conștientă a acestora în compoziții tridimensionale
- documentare vizuală privind structuri compoziționale clasice și contemporane; *- noțiuni introductive despre limbajul sculptural: formă, volum, masă, spațiu, textură;* *- analizarea proporțiilor și raporturilor volum–masă–spațiu în lucrări figurative și abstracte.* *- exerciții de integrare a figurii în context arhitectural, peisaj sau interior.*
CS 1.2. Aplicarea relațiilor dintre elementele limbajului plastic pentru realizarea de compoziții complexe, figurative sau nonfigurative
- schițarea și realizarea de machete pentru compoziții cu două sau mai multe figuri; *- exerciții de organizare a spațiului și a proporțiilor în compoziții dinamice și statice;* *- experimentarea efectelor luminii și a texturii asupra expresivității volumului.*
CS 1.3. Transpunerea în volum a conceptelor abstracte sau simbolice
- crearea de modele tridimensionale inspirate din natură sau din teme abstracte; *- testarea efectelor de ritm, contrast și echilibru în compoziții nonfigurative;* *- analiza și ajustarea expresiei plastice în funcție de intenția conceptuală.*

CG 2 - ***Proiectarea și realizarea compozițiilor sculpturale, inclusiv site-specific, folosind tehnici și materiale tradiționale, moderne și experimentale, cu respectarea criteriilor de funcționalitate, siguranță și expresie artistică***

CS 2.1. Planificarea și realizarea proiectului sculptural, inclusiv machete și prototipuri.
- realizarea machetelor 1:10 sau 1:5 pentru intervenții site-specific; *- elaborarea caietului de proiect: concept, studii, detalii tehnice, plan de montaj și mentenanță;* *- testarea vizuală și fizică a machetelor și prototipurilor, cu ajustări și argumentări.*
CS 2.2. Aplicarea tehnicilor tradiționale și moderne în execuția sculpturală.
- cioplire, turnare, modelaj în diverse materiale (lemn, piatră, lut, ghips, metal, materiale mixte); *- utilizarea tehnologiilor digitale: scanare 3D, prototipare, frezare CNC;* *- combinarea metodelor tradiționale și moderne pentru un rezultat expresiv.*
CS 2.3. Pregătirea lucrării pentru expunere și aplicarea normelor de siguranță.
- montarea lucrării pe soclu sau în spațiu public/școlar; *- alegerea finisajelor și a iluminării potrivite intenției artistice;* *- organizarea expoziției finale, etichetarea lucrărilor și documentarea lor pentru portofoliu.*

CG 3 - ***Aplicarea gândirii critice și evaluative în aprecierea lucrărilor sculpturale și a impactului lor vizual, social și conceptual***

CS 3.1. Analiza critică și comparativă a propriei lucrări cu exemple de referință
- prezentarea jurnalului de proces și a portofoliului cu analiza etapelor de lucru; *- compararea propriei lucrări cu lucrări clasice și contemporane (minimalism, land-art, bio-art etc.);* *- discuții de grup și autoevaluare a soluțiilor plastice și conceptuale.*

CS 3.2. Argumentarea intenției artistice și a soluțiilor plastice
- *susținerea orală a proiectului final în fața colegilor și profesorilor;*
- *elaborarea textelor de prezentare pentru etichete, cataloage și portofoliu;*
- *feedback colegial ghidat și ajustări în funcție de observații.*
CS 3.3. Revizuirea și documentarea procesului creativ
- *fotografierea etapelor intermediare și finalizarea portofoliului.*
- *reflectarea asupra procesului, a soluțiilor adoptate și a lecțiilor învățate.*
- *planificarea direcțiilor de dezvoltare viitoare în sculptură.*

CG 4 - *Colaborarea și comunicarea vizuală în proiecte artistice, inclusiv prezentarea și argumentarea lucrărilor*

CS 4.1. Comunicare vizuală și verbală a demersului artistic propriu.
- *prezentarea proiectului final și a machetelor în fața colegilor și publicului.*
- *argumentarea alegerilor plastice, a conceptului și a materialelor folosite.*
- *discuții și feedback colectiv asupra proiectelor colegilor.*
CS 4.2. Integrarea observațiilor și feedback-ului în procesul creativ.
- *ajustarea lucrării finale în funcție de observații și sugestii primite.*
- *evaluarea impactului vizual și conceptual al lucrării asupra publicului.*
- *documentarea modificărilor în jurnalul de atelier.*
CS 4.3. Prezentarea finală a lucrării în contexte publice sau expoziționale.
- *organizarea expoziției finale a clasei: amplasare, afișe, cataloage.*
- *prezentarea orală și vizuală a lucrării, justificând soluțiile plastice și tehnice.*
- *autoevaluare finală și reflecție asupra demersului artistic și profesional.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Proiect sculptural de sinteză	- etapele conceperii și dezvoltării unui proiect integrator; - raportul dintre idee, compoziție, volum și expresie; - definirea conceptului personal; - coerența procesului creativ; planificarea etapelor de lucru.
Argumentare artistică și conceptuală	- analiza plastică și conceptuală a propriei lucrări; - limbajul sculptural contemporan; - relația dintre intenție și expresie; - dialogul artist–public; - argument estetic și contextualizare.
Coerența expresiei plastice	- principii avansate ale compoziției tridimensionale; - armonia volumelor și echilibrul formelor; - raportul dintre material, textură, lumină și expresie; - integrarea conceptului în expresia vizuală.
Autonomie tehnică și procedurală	- alegerea justificată a materialului și tehnicii în funcție de concept; etapele procesului sculptural: concepție – execuție – finisaj; - controlul suprafețelor și detaliilor; - respectarea normelor SSM; organizarea independentă a activității în atelier.
Relația concept–tehnologie	- corelarea expresiei artistice cu soluțiile tehnologice; - utilizarea tehnicilor hibride;

Domenii de conținut	Conținuturi
	- integrarea tehnologiilor digitale (modelare 3D, prototipare, frezare CNC); - analiza impactului tehnologic asupra expresiei sculpturale.
Execuție și finisaj profesional	- transpunerea machetei în lucrare finală; - controlul proporțiilor, suprafețelor și texturilor; - efecte de lumină și culoare; detalii de montaj și soluții de prindere; testarea stabilității și siguranței lucrării.
Prezentare și expunere artistică	- planificarea spațiului de expunere; - raportul lucrare–soclu–fundal; - iluminare și ambient; documentație foto-video; - redactarea textului de prezentare (etichetă, concept, descriere de catalog).
Organizarea și gestionarea activității de atelier	- planificarea etapelor de execuție; - managementul materialelor și deșeurilor; - evidența și întreținerea uneltelor; - jurnal de atelier și fișe tehnice; - respectarea normelor de securitate și igienă.
Portofoliul de proiect artistic	- documentarea completă a procesului de creație; - selecția lucrărilor reprezentative; - realizarea portofoliului vizual și scris; - redactarea reflecției personale asupra procesului și a evoluției proprii.
Prezentare profesională și inserție în mediul artistic	- pregătirea prezentării publice a proiectului de atestat; - susținerea orală și vizuală; - organizarea unei expoziții de sinteză; - promovarea lucrării în mediul digital; - orientare spre continuarea studiilor / integrare profesională.
Analiză critică și contextualizare contemporană	- studierea direcțiilor actuale ale sculpturii contemporane; - analiza comparativă între lucrări proprii și modele de referință; raportul dintre sculptură, arhitectură și spațiul public; - reflecție asupra rolului sculpturii în societatea actuală.
Sculptura în spațiul public	- raportul sculptură–arhitectură–peisaj; - dimensiunea monumentală și proporția umană; - conceperea și prezentarea unui proiect site-specific; - criterii estetice, funcționale și etice ale intervenției în spațiul public.

SUGESTII METODOLOGICE

Procesul didactic din cadrul disciplinei **Atelier de specialitate – Sculptură statuară** urmărește formarea competențelor artistice prin **învățare experiențială, reflecție critică și creație personală**. Activitatea de atelier constituie mediul central al formării, în care elevii exersează trecerea de la observație la expresie, de la idee la volum și de la experiment la lucrare finală.

1. Modalități de organizare și strategii de învățare

- **Învățare activă și prin proiect** – alternanța dintre exercițiu, proiect și revizie; lucrul pe etape: concept – machetă – execuție – finisaj – prezentare; instalări temporare și micro-expoziții în spațiul școlii sau public.
- **Învățare colaborativă** – proiecte în echipă cu roluri clar definite (concept, execuție, documentare, montaj); peer-review și critici de atelier cu criterii explicite; cooperare în managementul materialelor și al timpului.
- **Învățare individualizată** – ghidaj diferențiat în funcție de ritm, stil de lucru și nivel de competență; sarcini gradate și alternative de produs; sprijin pentru elevii cu CES sau pentru cei cu potențial înalt, menținând aceleași standarde de performanță.
- **Învățare reflexivă și critică** – jurnal de proces, discuții dirijate despre intenție și expresie, autoevaluare ghidată; exerciții de argumentare artistică și conceptuală.
- **Învățare interdisciplinară** – conexiuni cu istoria artelor, arhitectura, anatomia artistică, ergonomia, educația civică (spațiul public), antreprenoriatul artistic, educația ecologică.

2. Metode și procedee didactice

- **Demonstrația practică** – profesorul exemplifică etapele tehnice (modelaj, cioplire, turnare, finisaj) și relația dintre gest și expresie.
- **Exercițiul individual** – studii de proporții, echilibru, ritm și textură; transpuneri din desen în volum; aplicații progresive, de la forme simple la compoziții complexe.
- **Practica dirijată și corecția ghidată** – observarea gestului sculptural, ajustări individuale pe etape, feedback vizual imediat.
- **Analiza comparativă** – raportarea lucrărilor proprii la modele clasice, moderne și contemporane; identificarea soluțiilor plastice diverse pentru aceeași intenție.
- **Experimentul plastic** – explorarea tehnicilor mixte, combinarea materialelor, integrarea elementelor luminoase, cromatice sau digitale; exerciții de reinterpretare și hibridizare formală.
- **Studiul de caz și dezbaterea de atelier** – analiza unor lucrări de referință, prezentări video sau multimedia, discuții despre intenția artistică și expresivitate.
- **Proiectul artistic integrator** – elaborarea unei lucrări de sinteză de la concept la expunere, documentată vizual și argumentată teoretic.
- **Integrarea digitalului** – folosirea aplicațiilor 3D pentru simulare și prototipare (în funcție de resurse), documentare online, fotomontaj și randări de amplasament; reflecție asupra eticii și proprietății intelectuale.

3. Dimensiunea practică și de atelier

- **Exerciții dirijate de tehnică sculpturală** – modelaj, cioplire, turnare, construcții cu armături, asamblaj, texturare și patinare.
- **Lucru individual supravegheat** – dezvoltarea autonomiei tehnice, cu intervenții punctuale din partea profesorului.
- **Lucru colaborativ** – realizarea de lucrări colective, panouri informative sau afișe educative (siguranță, ecologie, prezentări expoziționale).
- **Organizarea atelierului** – gestionarea uneltelor, materialelor și deșeurilor; întreținerea echipamentelor; respectarea protocolului SSM.
- **Sustenabilitate și responsabilitate civică** – utilizarea rațională a materialelor, reciclare și refolosire creativă; reflecție asupra impactului estetic și social al lucrării în spațiul public.

4. Evaluarea învățării

- **Evaluare predominant formativă**, centrată pe progres și reflecție:
  - portofoliul de lucrări (inclusiv etapele de proces);
  - jurnalul vizual / caietul de atelier;

- produse intermediare și finale;
- prezentări publice și critici de atelier;
- rubrici de performanță cu indicatori clari (concept, expresie, tehnică, autonomie, reflecție).

- **Evaluare sumativă** – corelarea rezultatelor finale (lucrare de sinteză, proiect de atestat, expoziție) cu nivelul competențelor vizate.
- **Autoevaluare și evaluare colegială** – integrarea feedbackului în procesul creativ; dezvoltarea gândirii critice și a respectului profesional.

5. Siguranță, etică și climat educațional

- Instruire sistematică privind **utilizarea corectă a uneltelor și materialelor**, igiena atelierului și normele de protecție.
- Respectarea **protocolului SSM** și a regulilor de comportament responsabil.
- Promovarea **eticii profesionale**, a colaborării respectuoase și a spiritului critic constructiv.
- Încurajarea **autonomiei, creativității și originalității**, prin libertatea controlată a explorării și prin mentorat artistic.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

1. Lucrări fundamentale de specialitate

- Read, Herbert — *Sculpture: An Appreciation*. London: Faber & Faber, 1956.
- Lehmbruck, Wilhelm — *Sculpture: Techniques and Methods*. Berlin: Akademie Verlag, 1960.
- Crippa, Pietro — *Sculpture: Techniques and Materials*. Milano: Electa, 1988.
- Tatlin, Vladimir — *Manual de sculptură* (ed. istorică).
- Hampton, Robert — *Sculpture Techniques*. New York: Watson-Guptill, 1984.
- Rodin, Auguste — *L'Art. Entretiens réunis par Paul Gsell*. Paris: Grasset, 1911.

2. Monografii și contexte contemporane (titluri recente și relevante)

- Morris, Frances — *Phyllida Barlow: Sculpture 1963–2023*. Hauser & Wirth / Fruitmarket, 2024.
- Córdova, Cristina — *Mastering Sculpture: The Figure in Clay* (practical guide). Quarry Books, 2022.
- Kelly, Julia & Wood, Jon (ed.) — *Contemporary Sculpture: Artists' Writings and Interviews*. Hatje Cantz, 2020.
- McCarthy, Michelle — *Sculpture Today*. Phaidon, 2011 (ediţie utilă pentru referinţe contemporane).
- (opţional pentru aprofundare) colecţii/monografii editoriale ale marilor muzee (cataloguri Tate, MoMA, Hauser & Wirth).

3. Studii teoretice, istorie și artă publică

- Gombrich, E. H. — *The Story of Art*. Phaidon, ed. modernă.
- Arnheim, Rudolf — *Art and Visual Perception: A Psychology of the Creative Eye*. University of California Press, 1974.
- Krauss, Rosalind — *Passages in Modern Sculpture*. MIT Press, 1977.
- Bishop, Claire — *Installation Art: A Critical History*. Tate Publishing, 2005.
- Miles, Malcolm — *Art, Space and the City: Public Art and Urban Futures*. Routledge, 1997 (volum esențial pentru intervenţii în spațiul public).
- Scholte, Tatja — *The Perpetuation of Site-Specific Installation Artworks in Museums: Staging Contemporary Art*. Amsterdam University Press, 2022.

4. Tehnici, materiale și tehnologii (practic & digital)

- Millard, David — *Digital Sculpting with ZBrush: Professional Tips and Techniques*. Focal Press, 2013.
- Prager, Barry — *Contemporary Sculpture: Artists and Digital Tools* (discuţii despre integrare digitală), Routledge, 2019.

- Dormer, Peter — *The Art of the Maker: Skill and Its Meaning in Art, Craft and Design*. Thames & Hudson, 1994.
- Manuale practice despre matriţe, turnare şi mulaje (titluri tehnice / ghiduri practice disponibile la bibliotecă sau în colecţii specializate).
- Ghiduri şi manuale recente pentru prototipare rapidă şi postprocesare imprimare 3D (resurse online; vezi secţiunea digitală).

5. Pedagogie artistică şi metodologie

- Eisner, Elliot W. — *The Arts and the Creation of Mind*. Yale University Press, 2002.
- Parsons, Michael J. — *How We Understand Art: A Cognitive Developmental Account of Aesthetic Experience*. Cambridge University Press, 1987.
- Nyman, Paul — *Art Pedagogy in the 21st Century*. Routledge, 2020.
- Resurse practice privind evaluarea pe portofoliu și rubrici de evaluare (literatură pedagogică contemporană).

6. Resurse digitale, colecţii 3D şi platforme educaţionale

- **Google Arts & Culture** – tururi virtuale, colecţii muzeale şi materiale didactice.
- **Europeana** – colecţii muzeale europene digitalizate.
- **Smithsonian 3D Digitization** – modele 3D şi resurse pentru studiu.
- **Sketchfab (British Museum, etc.)** – modele 3D pentru analiză formală.
- **ZBrush Classroom** şi **Blender Studio** – tutoriale şi ghiduri pentru modelare digitală şi prototipare.
- Platforme şi tutoriale pentru fotogrammetrie (documentaţie introductivă şi avansată; ex.: Agisoft, Metashape, Meshroom).

Observaţii privind bibliografia

1. Lista de mai sus are **caracter orientativ** — profesorii pot adapta şi completa cu titluri locale, cataloage de expoziţii recente sau publicaţii academice specifice.
2. Pentru manuale tehnice (matriţare, turnare, cioplire) se recomandă includerea în bibliotecă a unor *handbooks* practice şi a fişierelor PDF/ghid disponibile prin edituri de profil; acestea sunt utile pentru ateliere.
3. Resursele digitale (Google Arts, Sketchfab, Smithsonian 3D) sunt recomandate în special pentru **studiu comparativ**, pentru acces la colecţii care altfel ar fi inaccesibile elevilor.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Instituție de apartenență, localitate, județ
Responsabil MEC Prof. LILIANA BOBEICĂ	Ministerul Educației și Cercetării
Responsabil CNCE Prof. LĂCRĂMIOARA-ANA PAULIUC	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare
Coordonator științific Lect. univ. dr. GABRIELA VOICU	Universitatea Națională de Arte din București
Coordonator științific Prof. dr. IOANA-LAVINIA STREINU	Liceul de Arte Plastice „Nicolae Tonitza”, București
Lect. Univ. dr. DUMITRU ODOROC	Universitatea Națională de Arte „George Enescu”, Iași
Prof. RALUCA GABRIELA ADAMESCU	Colegiul Național de Artă „Octav Băncilă”, Iași
Prof. dr. DENISA FLORENTINA CURTE	Liceul de Arte Vizuale „Romulus Ladea”, Cluj-Napoca

Anexa nr. 221

Programa școlară
pentru disciplina

CROCHIURI

Clasele a IX-a – a XI-a
Curriculum de specialitate (CS)

Filiera vocațională, profilul artistic,
specializarea arte vizuale
Filiera vocațională, profilul teologic, Cultul Ortodox,
specializarea Patrimoniu cultural

Învățământ liceal

- 2026 –

Anexa nr. 221
Programa școlară pentru disciplina *Crochiuri,* clasele a IX-a – a XI-a,
Curriculum de specialitate (CS),

- ***Filiera vocațională, profil artistic, specializarea arte vizuale***
- ***Filiera vocațională, profilul teologic, Cultul Ortodox, specializarea Patrimoniu cultural***

NOTĂ DE PREZENTARE

Programa școlară pentru disciplina ***Crochiuri*** reprezintă o ofertă curriculară de specialitate pentru învățământul liceal, *filiera vocațională, profil artistic, specializarea Arte vizuale* începând din anul școlar 2026-2027. Disciplina ***Crochiuri*** se regăsește în *Anexa 11 la OMEC nr. 4350/20.06.2025 - Planul-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, filiera vocațională, profil artistic, specializarea Arte vizuale,* în *Curriculum de specialitate* (CS).

În elaborarea programei, s-a avut în vedere raportarea la cadrul legislativ și documentele strategice generale și specifice care susțin studiul disciplinelor:
- ***Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023***, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Regulamentul-cadru de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar***, aprobat prin Ordinul ministrului educației nr. 5.726/2024, , cu modificările și completările ulterioare;
- ***Regulamentul de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar cu program de artă***, aporbat prin Ordinul Ministerului Educației și Cercetării nr. 3717/01 aprilie 2025, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Planurile-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi***, filiera vocațională, profilul artistic, specializarea arte vizuale din Anexa nr. 11 la O.M.E.C. nr. 4.350/20.06.2025 privind aprobarea Planurilor-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Profilul de formare al absolventului***, OME nr. 6731/2023, care asigură coerența verticală a parcursul școlar, (competențe-cheie +atribute prioritare)
- *documente europene relevante la nivel general și, mai ales, pentru disciplină(Recomandarea Consiliului UE privind competențele-cheie, Cadrul european al calificărilor, Rapoarte OECD/UNESCO, Cadre de referință etc.)*
- *o alte documente/studii specifice Curriculumului Național și curriculumului disciplinei – de exemplu, cu valoare pentru sugestiile metodologice ale programei școlare.*

Bugetul de timp alocat disciplinei este următorul:

Crochiuri				
Clasa	a IX-a	a X-a	a XI-a	a XII-a
Nr. ore/ săptămână	1	1	1	-

Structura programei școlare include, pe lângă *Nota de prezentare*, următoarele elemente:
- Competenţe generale
- Competenţe specifice şi exemple de activităţi de învăţare
- Domenii de conţinut și conţinuturi
- Sugestii metodologice
- Bibliografie selectivă

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoştinţe, abilităţi şi atitudini dezvoltate prin învăţare, care permit identificarea şi rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte particulare diverse.

Competențele generale vizate jalonează achizițiile elevului pentru întregul ciclu liceal.

Competenţele specifice se formează pe parcursul unui an şcolar, sunt derivate din competenţele generale şi reprezintă etape în dobândirea acestora. Competenţele specifice sunt însoţite de exemple de activităţi de învăţare, care constituie modalităţi de organizare a activităţii didactice în scopul realizării competenţelor. Programa şcolară propune, cu caracter de exemplu, diferite tipuri de activităţi de învăţare, care integrează strategii didactice şi care valorifică experienţa concretă a elevului. Cadrul didactic are libertatea de a utiliza exemplele de activităţi de învăţare pe care le propune programa şcolară, de a le completa sau de a le înlocui, astfel încât acestea să asigure un demers didactic adecvat situaţiei concrete de la clasă. Se asigură, în acest fel, premisele aplicării contextualizate a programei şcolare şi proiectării unor parcursuri de învăţare personalizate.

Conținuturile învățării constituie elemente de bază ale domeniului, mijloace informaționale prin care se urmărește realizarea competențelor. Astfel, ele sunt grupate pe următoarele domenii de conținut:

Sugestiile metodologice includ recomandări privind strategiile didactice şi elementele de evaluare formativă continuă și sumativă.

Disciplina ***Crochiuri*** are un rol esențial în formarea elevilor din învățământul vocațional, profilul artistic. Ea dezvoltă observația activă și capacitatea de a transforma percepția realității într-un gest vizual rapid și expresiv. Prin exercițiul crochiului, elevul învață să recunoască esențialul unei forme și să-l redea cu economie de mijloace.

Această practică are o valoare proprie. Dincolo de rolul său pregătitor, cultivă atenția vizuală, precizia gestului și disponibilitatea interioară pentru expresie. Urma grafică devine o prelungire a privirii, iar desenul – o modalitate de înțelegere a lumii vizibile.

Prin specificul său, disciplina favorizează gândirea sintetică și claritatea observației. Crochiul păstrează legătura dintre privirea atentă și exprimarea plastică, oferind un teren comun pentru toate direcțiile artelor vizuale.

Studiul urmărește consolidarea privirii și a gestului plastic, capabile să surprindă mișcarea și structura formei într-o interpretare liberă, dar controlată. Prin exerciții succesive, elevul descoperă cum spontaneitatea educată se poate transforma într-o formă asumată de exprimare personală. Crochiul devine astfel o experiență de cunoaștere prin desen și un spațiu al libertății vizuale.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Utilizarea elementelor de limbaj vizual prin observarea și interpretarea formei**
CG2	**Transpunerea realului prin crochiu ca exercițiu de sinteză vizuală**
CG3	**Dezvoltarea expresivității plastice, prin formarea unui gest grafic spontan și coerent**

CLASA a IX-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Utilizarea elementelor de limbaj vizual prin observarea și interpretarea formei*

CS 1.1. Utilizează linia și pata pentru a reprezenta formele observate, explorând funcția lor constructivă și expresivă
- *exerciții de reprezentare liniară a formelor simple - obiecte, structuri geometrice, elemente vegetale;* - *studiu al tipurilor de linie: continuă, fragmentată, direcțională, curbilinie;* - *exercițiu de contur expresiv și de contur pierdut;* - *exerciții de variație ritmică a liniei, prin tehnici de generare expresivă - presiune, întrerupere, suprapunere, textură;* - *studiu al liniei acompaniate pentru articularea formelor geometrice primare;* - *introducerea petei valorice ca element de accent și echilibru în compoziție;* - *exercițiu de distribuție a petelor pentru stabilirea centrului de interes;* - *analiza modului în care pata susține sau contrabalansează direcția liniei;* - *analiza modului în care linia și pata colaborează pentru a sugera tensiune, greutate și mișcare.*
CS 1.2. Aplică analiza comparativă pentru a înțelege structura formelor, mișcarea și raporturile proporționale
- *exercițiu de comparare între forme statice și forme în mișcare;* - *analiza proporțiilor și a raporturilor dintre părți;* - *studiu de observație în care se evidențiază modificările de direcție și ritm;* - *exercițiu de crochiu rapid (notație rapidă) – 1–5 minute;* - *observarea diferențelor de tensiune și echilibru dintre forme similare.*
CS 1.3. Transpune realitatea observată în limbaj plastic, sintetizând forma și caracterul obiectului prin crochiu expresiv
- *exercițiu de transpunere a formelor naturale în limbaj grafic sintetic;* - *studiu al expresivității formei în funcție de direcție, volum și mișcare;* - *exercițiu de investigare a formei prin linie (analiză structurală);* - *exercițiu de decodificare vizuală – extragerea trăsăturilor esențiale;* - *crochiuri de expresie după natură statică, folosind variații de intensitate și densitate grafică.*

CG 2 - *Transpunerea realului prin crochiu ca exercițiu de sinteză vizuală*

CS 2.1. Aplică criteriile specifice figurării plastice a realității, valorificând relația dintre formă, mișcare și expresie
- *exercițiu de redare a formei statice și a formei în mișcare;* - *studiu după natură cu accent pe ritmul structural al compoziției;* - *exercițiu de surprindere a intenției mișcării prin linie;* - *analiza relației dintre intenția expresivă și efectul vizual obținut;* - *studiu al expresivității formei prin variația tensiunilor interne.*
CS 2.2. Utilizează structura și proporțiile formelor în notația rapidă, aplicând principiile de armonie, simetrie, ritm și proporție

- *exercițiu de identificare a formelor primare în obiectul observat;* - *folosirea liniei acompaniate pentru definirea direcțiilor principale;* - *simplificarea volumelor complexe prin forme geometrice de bază;* - *exerciții de construcție a axelor de simetrie și de proporționare;* - *exercițiu comparativ între structuri organice și anorganice;* - *crochiuri succesive în care se urmărește ritmul și armonia compoziției.*
CS 2.3. Sintetizează formele naturale în structuri plastice coerente, valorificând echilibrul dintre observație și expresie grafică
- *exercițiu de simplificare a formelor observate și integrare într-un tot unitar;* - *exercițiu de selecție vizuală – eliminarea detaliilor inutile;* - *crochiuri sintetice de ansamblu, cu accent pe unitatea vizuală;* - *exercițiu de organizare a suprafeței desenului, prin distribuirea echilibrată a valorilor și direcțiilor liniei;* - *exercițiu de articulare a volumelor prin linii direcționale.*

CG 3 - *Dezvoltarea expresivității plastice, prin formarea unui gest grafic spontan și coerent*

CS 3.1. Selectează și aplică mijloacele de expresie adecvate reprezentării sintetice, în funcție de intenția plastică
- *exercițiu de alegere a tehnicii potrivite (creion, tuș, peniță, liner, cărbune);* - *studiu comparativ al efectelor produse de diferite instrumente;* - *exercițiu de adaptare a tehnicii la intenția expresivă;* - *analiza efectelor de densitate, vibrație și contrast grafic;* - *exercițiu de variație între controlul gestului și spontaneitate.*
CS 3.2. Utilizează gestul grafic și deformarea expresivă pentru a reda stări afective și idei plastice personale
- *exercițiu de desen gestual liber, rapid;* - *transformarea expresivă a formei în funcție de o stare afectivă (deformație afectivă);* - *exercițiu de deformare intenționată pentru exprimarea unei idei (deformație ideativă);* - *studiu de variație între control și spontaneitate;* - *exerciții de expresivitate în mișcarea gestului.*
CS 3.3. Manifestă expresivitate și claritate vizuală printr-un demers plastic echilibrat, definind un grafism personal coerent
- *exercițiu de rafinare a liniei personale;* - *analiza propriului grafism și a coerenței compoziției;* - *crochiuri tematice care valorifică spontaneitatea și claritatea desenului;* - *exercițiu de sinteză finală; serii de crochiuri pe aceeași temă;* - *exercițiu de integrare a observației și a intenției plastice într-un demers unitar.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Linia ca mijloc de construcție și expresie	- tipuri de linie: continuă, fragmentată, direcțională, acompaniată, curbilinie; - funcțiile liniei: constructivă, descriptivă, expresivă; - expresivitatea liniei: tensiune, ritm, energie, dinamism; - linia și mișcarea – redarea direcției și a gestului; - conturul – contur afirmat, pierdut, cromatic sau expresiv; - modalități plastice de investigare a formei prin linie; - relația linie–pată în organizarea suprafeței.
Pata ca element de accent și echilibru vizual	- pata valorică și pata de accent; - rolul petei în stabilirea centrului de greutate vizual; - raporturi între linie și pată în construcția crochiului; - distribuția maselor grafice – zone de densitate și respiro; - utilizarea petei pentru ritm, tensiune și echilibru compozițional; - pata ca element de expresie, contrast și tensiune vizuală.
Forma și structura în notația rapidă	- observarea și redarea formelor din natură anorganică și organică; - structura formelor în notația rapidă – reducerea la forme geometrice primare; - axele de simetrie și raporturile proporționale; - armonia vizuală: ritm, proporție, simetrie, echilibru; - relația formă–model – esențializare și intenționalitate; - intenția formulată vizual: ce se accentuează, ce se elimină; raportul dintre intenție și rezultatul vizual.
Dinamica formelor și expresivitatea mișcării	- forma statică și forma în mișcare; - tensiunea direcțiilor – verticală, orizontală, oblică, curbilinie; - sensul și cantitatea ca factori vizuali complementari; - echilibrul dintre stabilitate și dinamism; - crochiul gestual – spontaneitate, vibrație, reacție grafică.
Gestul grafic și deformarea expresivă	- desenul gestual ca mijloc de comunicare plastică; - controlul gestului și spontaneitatea; - deformația afectivă și deformația ideativă – transpunerea emoției sau ideii prin modificarea formei; - transformarea formei naturale în interpretare personală; - exerciții de simplificare și deformare intenționată.
Grafism personal și coerență vizuală	- analiza limbajului grafic propriu; - identificarea și rafinarea trăsăturilor stilistice personale; - serii de crochiuri cu unitate tematică și variație formală; - claritate vizuală și coerență compozițională; - îmbinarea observației cu intenția plastică – sinteză între rațiune și expresivitate.

CLASA a X-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Utilizarea elementelor de limbaj vizual prin observarea și interpretarea formei*

CS 1.1. Analizează structura și configurația formelor naturale și artificiale prin intermediul liniei și al punctului
- *identificarea și trasarea axelor dominante;* - *studiul direcțiilor liniare (verticală, oblică, orizontală, curbată);* - *observarea tensiunilor vizuale dintre forme geometrice și organice;* - *analiza comparativă a formelor naturale și artificiale.*
CS 1.2. Utilizează linia constructivă, expresivă și modulată pentru a descrie direcția, dinamica și tensiunea formelor
- *exercițiu de trasare a liniei modulare și acompaniate;* - *studiul variației grosimii, valorii și marginii liniei;* - *crochiuri de interpretare prin linie liberă;* - *exercițiu de control al presiunii și vitezei gestului grafic.*
CS 1.3. Interpretează raporturile dintre forme geometrice și organice în funcție de proporție, echilibru și expresie
- *transformarea formelor geometrice în forme organice și invers;* - *exerciții de alternanță între formă statică și formă în mișcare;* - *crochiuri simple bazate pe opoziții plastice (deschis/închis, plin/gol);* - *exercițiu de esențializare a formei prin crochiu sintetic.*

CG 2 - *Transpunerea realului prin crochiu ca exercițiu de sinteză vizuală*

CS 2.1. Aplică principiile proporției și simetriei în redarea corpului uman și a formelor naturale
- *studiu proporțional al corpului uman și al figurii statice;* - *exercițiu de analiză a echilibrului gravitațional (plan de sprijin, linia de bază);* - *introducerea noțiunii de contrapost;* - *exercițiu de stabilitate–instabilitate vizuală.*
CS 2.2. Simplifică formele complexe în volume primare (sferă, cub, cilindru, con), utilizând axele și direcțiile principale
- *analiza volumetrică a formelor naturale prin reducere la structuri geometrice;* - *studiu constructiv cu axă și schelet vizual;* - *exercițiu de identificare a volumelor dominante;* - *transpunerea unei forme tridimensionale în desen bidimensional;*
CS 2.3. Explorează dinamica formelor și relația lor în spațiu prin notație rapidă și compoziții sintetice
- *serii de crochiuri rapide pentru redarea mișcării;* - *exercițiu de surprindere a atitudinii și gestului;* - *alternarea între crochiu lent și expresiv (timp controlat);* - *studiu de siluetă – redarea proporțiilor generale ale figurii.*

CG 3 - *Dezvoltarea expresivității plastice, prin formarea unui gest grafic spontan și coerent*

CS 3.1. Selectează instrumentele grafice adecvate intenției plastice (creion, peniță, cărbune, pensulă)
- *compararea efectelor obținute cu creioane tari și moi;* - *exercițiu de control al presiunii și al unghiului de ținere a instrumentului;* - *studiul texturilor și al amprentei liniei;* - *experiment grafic pe suporturi diferite.*
CS 3.2. Exersează varietatea liniei – grosime, margine, valoare și ritm – pentru a obține echilibru și tensiune vizuală
- *studiu al densității liniare și al spațiilor de respiro;* - *exercițiu de corelare între linie și pată valorică, pentru accent și claritate vizuală;* - *exercițiu de stabilizare compozițională prin redarea umbrei purtate și marcarea planului de sprijin;*
CS 3.3. Realizează compoziții sintetice în care linia, forma și pata valorică se integrează într-un grafism personal coerent
- *serii tematice de crochiuri cu accent pe unitate stilistică;* - *autoanaliza limbajului grafic personal;* - *schițe de compoziție cu dialog plastic între figura umană și obiect;* - *exercițiu final de sinteză: explorarea aceleiași forme în mai multe registre liniare; constructiv, expresiv, gestual, sintetic.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Linia – structură vizuală și expresie	- linia ca element fundamental al construcției formei; - punctul ca accent grafic și nod de energie vizuală; - tipuri de linie: constructivă, de contur, expresivă, acompaniată, modulată; - direcțiile liniei (verticală, orizontală, oblică, curbată, radială, în zigzag); - relația linie–direcție–ritm; - funcția expresivă a liniei în descrierea și interpretarea formelor.
Forma și clasificările ei	- forme geometrice și organice; - forme deschise/închise, pozitive/negative, statice/dinamice; - forme naturale (cosmice, vegetale, animale, antropomorfe) și forme artificiale (utile, estetice); - raportul formă–fond; percepția siluetei; - forma plană și forma volumetrică; relația plin–gol.
Structura și organizarea formei	- axele și direcțiile dominante; - simetrie, asimetrie, echilibru, ritm; - proporție, raporturi dimensionale, dinamica spațială; - armonia în formele organice și anorganice; - intenționalitatea exprimată și imprimată în gestul grafic:
Figura umană – structură și gest	- proporțiile generale ale corpului uman; - analiza siluetei și a raporturilor anatomice de bază; - introducerea contrapostului; - echilibrul vizual și planul de sprijin; - stabilitate și instabilitate compozițională; - gestul ca expresie plastică.

Domenii de conținut	Conținuturi
Notația rapidă și expresia grafică	- crochiul ca exercițiu de observație și reacție vizuală; - serii de crochiuri succesive pentru redarea mișcării; - crochiu lent vs. crochiu expresiv (timpi de execuție diferiți); - redarea siluetei prin economie de mijloace; - integrarea umbrei portante pentru stabilitate vizuală.
Instrumente, tehnici și grafism personal	- utilizarea creioanelor tari și moi – efecte, texturi, expresivitate; - controlul gestului grafic: presiune, unghi, viteză; - relația liniei cu pata valorică și cu planul de sprijin (umbra purtată); - ritmuri liniare și variații de densitate grafică; - tipuri de linie: constructivă, expresivă, gestuală, sintetică; - grafism personal – claritate, coerență, unitate stilistică.

CLASA a XI-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Utilizarea elementelor de limbaj vizual prin observarea și interpretarea formei*

CS 1.1. Exersează desenul de observație după model viu, în crochiuri cu timp limitat, pentru surprinderea proporțiilor și a gestului
- *crochiuri rapide, 30 sec-2 min, pentru captarea mișcării și atitudinii corporale;* - *exercițiu de redare a siluetei și a contrapostului;* - *studiu al echilibrului gravitațional - plan de sprijin, verticala figurii;* - *exercițiu de crochiu dintr-o singură linie continuă (linie-gest);* - *crochiuri „în orb” (blind contour hibrid) pentru coordonare ochi-mână și expresivitate.*
CS 1.2. Integrează cunoștințele de anatomie artistică în reprezentarea figurii umane și a mișcării
- *studiu al proporțiilor anatomice (raport cap-trunchi-membre);* - *exercițiu de articulare a volumelor anatomice în posturi tensionate și relaxate;* - *redarea dinamicii corporale prin linii direcționale și axe de mișcare;* - *analiză comparativă: structură os-mușchi-formă exterioară.*
CS 1.3. Aplică analiza comparativă pentru investigarea raporturilor proporționale și a echilibrului compozițional
- *compararea proporțiilor figurii din diferite unghiuri;* - *exercițiu de variație a încadrării: figura întreagă, plan mediu și detaliu – analiza raportului dintre subiect și spațiul plastic;* - *studiu de compoziție simplă: două figuri în interacțiune;* - *analiză a echilibrului între plinuri și goluri, tensiune și stabilitate.*

CG 2 - *Transpunerea realului prin crochiu ca exercițiu de sinteză vizuală*

CS 2.1. Aplică principiile de construcție grafică pentru redarea volumului și a spațiului
- *studiu de model tridimensional în lumină laterală;* - *exercițiu de structurare spațială prin linii de forță și axe de perspectivă;* - *modelarea volumelor prin densitate liniară și gradație valorică;* - *exercițiu de transpunere a profunzimii fără perspectivă geometrică.*
CS 2.2. Interpretează expresiv figura umană și raportul ei cu spațiul plastic
- *crochiuri expresioniste: gest, tensiune, deformare intenționată;* - *încadrarea în pagină și raportul figură–fond;* - *exercițiu de integrare a figurii în spațiu prin umbre portante și zone de sprijin;* - *studiu al siluetei ca formă închisă/deschisă;* - *serii de crochiuri caligrafice inspirate din practicile asiatice;*
CS 2.3. Utilizează crochiul ca mijloc de sinteză între formă, mișcare și expresie
- *exercițiu de reducere a formei la structuri esențiale: axe, volume primare;* - *variații ale aceluiași gest în mai multe registre liniare - fin, gros, fragmentar);* - *exercițiu de transpunere a unei mișcări prin succesiune de linii-energie;* - *serie de crochiuri cu accent pe ritm și respirație vizuală.*

CG 3 - *Dezvoltarea expresivității plastice, prin formarea unui gest grafic spontan și coerent*

CS 3.1. Selectează și aplică mijloacele de expresie grafică adecvate reprezentării sintetice (creion, cărbune, tuș, laviu)
- *explorarea expresivității materialelor uscate (grafit moale/tare, sanguină, cretă Conté);* - *exercițiu cu instrumente neconvenționale (băț, carton, bețișor de bambus, burete);* - *experiment de combinare a urmelor uscate și umede (cărbune + laviu);* - *studiu al urmei negative prin ștergere, tamponare, scădere;* - *utilizarea urmelor, a corecturilor și a imperfecțiunilor ca semne expresive;*
CS 3.2. Explorează limbajul plastic în registre diferite – grafic, pictural, sculptural – pentru articularea expresiei personale
- *crochiuri picturale cu laviuri, pete de culoare și contururi caligrafice;* - *studiu al formei tridimensionale prin umbre și modelaj valoric;* - *exercițiu de trecere de la linie la pată și invers* - *serii de studii pe suporturi neconvenționale;*
CS 3.3. Susține prin imagine o poziție plastică personală, coerentă și asumată
- *exercițiu de compoziție cu 2–3 figuri în mișcare, accent pe relația spațială;* - *studiu de alternanță între zone dense și rarefiate valoric;* - *exercițiu de sinteză finală: seria de crochiuri tematice coerente;* - *evaluare procesuală: selecția celor mai expresive soluții pentru portofoliu.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Figura umană – proporție, echilibru, expresie	- studiul figurii umane în posturi statice și dinamice; - proporțiile corpului și raportul cap–trunchi–membre; - contrapostul și echilibrul gravitațional; - linia de acțiune și redarea gestului; - silueta – raport între plin și gol; - integrarea cunoștințelor de anatomie artistică în construcția formei;
Structură, volum și spațiu	- axele de construcție și raporturile de direcție; - redarea volumelor anatomice prin densitate liniară și gradație valorică; - articularea planurilor în funcție de sursa luminii; - sugestia de profunzime prin variație de intensitate și densitate; - organizarea spațiului plastic: echilibru, tensiune, greutate.
Linia - gest și expresie	- tipologii de linie: constructivă, expresivă, fragmentată, caligrafică, continuă; - linie-gest, linie-obiect, linie-direcție; - controlul presiunii și al vitezei gestului; - linia ca urmare a mișcării: ritm, pulsație, energie; - exerciții de crochiu dintr-o singură linie; - caligrafia ca sursă de expresivitate grafică.
Pata și structura valorică	- pata valorică – funcție constructivă și expresivă; - relația linie–pată în redarea volumului; - echilibrarea maselor valorice și a spațiilor de repaus vizual; - umbra purtată și planul de sprijin; accentul de greutate vizuală; - pata ca accent ritmic sau centru de interes.

Domenii de conținut	Conținuturi
Instrumente și tehnici ale crochiului	- explorarea expresivității materialelor tradiționale (creion, cărbune, tuș, laviu, sanguină, cretă Conté, pudră grafit/cărbune); - utilizarea instrumentelor alternative (băț de bambus, carton, burete, cârpă); - urme negative: ștergere, tamponare, ridicare de material; - combinarea urmelor uscate și umede; - folosirea urmelor, a corecturilor și a imperfecțiunilor ca semne expresive; - variația suporturilor (hârtie albă, tonată, reciclată).
Portofoliul final – integrarea competențelor dobândite prin desen și crochiu.	- crochiuri expresioniste – deformare intenționată și energie vizuală; - studiu al mișcării și al gestului ca structură plastică; - serii tematice de crochiuri (mișcare, repaus, interacțiune); - sinteza formă–gest–spațiu; - elaborarea unui portofoliu de lucrări reprezentative.

SUGESTII METODOLOGICE

Predarea disciplinei ***Crochiuri*** are un caracter formativ și exploratoriu, bazat pe învățarea activă și pe implicarea directă a elevului în procesul de observare și transpunere plastică. Activitățile de atelier se desfășoară într-un cadru dinamic, în care timpul limitat al exercițiului devine un instrument pedagogic pentru dezvoltarea reacției vizuale și a deciziei plastice.

Se recomandă o abordare progresivă, de la exerciții de observare a formei la studii de sinteză și expresie. Profesorul are rolul de mediator între percepția elevului și exprimarea plastică, orientând atenția către esențialul formei și către claritatea construcției. Este important ca elevii să fie încurajați să lucreze liber, să varieze ritmul gestului pentru a descoperi expresivitatea instrumentelor și să-și construiască propriul mod de notare vizuală.

Diversitatea tehnicilor și a materialelor oferă contexte variate pentru exersarea liniei și a petei. Se recomandă alternarea studiilor rapide cu exerciții mai elaborate, care să evidențieze raporturile de proporție și mișcare, precum și tensiunea dintre forme. Prin exerciții comparative și lucrul în serii, completate de sesiuni colective de analiză, se dezvoltă capacitatea de autoanaliză și discernământ vizual.

Accentul evaluării cade pe proces, nu pe produsul final. Se urmărește coerența observației și claritatea deciziei grafice, dar și evoluția privirii. Crochiul devine astfel o formă de gândire vizuală și un mod de organizare conștientă a cunoștințelor dobândite prin studiul formei, transpunându-le în experiență artistică personală.

Tipuri de exerciții recomandate:

- exerciții de crochiu rapid cu timp limitat (30 sec – 5 min), pentru antrenarea reacției vizuale;
- demonstrații practice privind analiza formei și organizarea paginii;
- lucru după model viu, alternând poziții statice și dinamice;
- exerciții comparative între desenul de observație și interpretarea expresivă;
- serii de crochiuri tematice – variații ale aceleiași forme în registre diferite;
- exerciții de integrare a liniei și petei în compoziții coerente;
- studii de gest și mișcare prin desen continuu, fără ridicarea instrumentului;
- experimente grafice cu materiale tradiționale și alternative (cărbune, tuș, băț de bambus, burete, cretă, laviu);
- analiză vizuală și discuții colective pe baza portofoliului de atelier;
- evaluare procesuală, centrată pe evoluția privirii și pe coerența dintre intenție și limbajul grafic.

Recomandări pentru profesori:

- să ofere exemple vizuale diverse, ilustrând tipologii de crochiu: de observație, de sinteză, de mișcare, de intenție, de memorie sau de imaginație;
- să prezinte, folosind proiecții, albume sau reproduceri, crochiuri realizate de artiști din diferite epoci – de la schițele renascentiste ale lui Leonardo da Vinci, Michelangelo, Rafael sau de mai târziu, Rembrandt, la studiile gestuale ale lui Rodin, Degas, Egon Schiele, Picasso, Matisse, sau la crochiurile contemporane ale lui Giacometti, Henry Moore, David Hockney, Jenny Saville ori Antony Gormley; exemple de crochiuri și schițe realizate de artiști români consacrați;
- să încurajeze descoperirea propriei scrieturi grafice prin raportare critică la aceste modele, evidențiind diferența dintre notația descriptivă și cea expresivă;
- să stimuleze dialogul interdisciplinar, raportând crochiul la alte forme de expresie (fotografie, film, cultura pop, design, modă);
- să promoveze vizitarea expozițiilor și a muzeelor, alături de atelierele universitare, pentru contactul direct cu exemple contemporane de desen și crochiu;
- să cultive o atmosferă de atelier bazată pe încredere și curiozitate vizuală, unde eroarea și improvizația sunt tratate ca oportunități de descoperire artistică;
- să valorifice analiza colectivă și portofoliul de lucru ca mijloace de autoevaluare și creștere vizuală.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

Arnheim, Rudolf, *Arta şi percepţia vizuală. O psihologie a văzului creator*, Editura Meridiane, Bucureşti, 1979
Bammes Gottfried, *Wir zeichnen den Menschen*, Volk und Wissen volksegener verlag, Berlin, 1989
Brădean Traian, *Curs de desen*, Editura Polirom, Iaşi, 2010
Ghițescu Gheorghe, *Anatomia artistică*, Editura Polirom, Iași, 2010
Nicolaides, Kimon, *Natural Way to* Draw, Ed. Profile Books LTD, 2022
Radian, H.R. *Cartea Proporţiilor, principii şi aplicaţii în arhitectură şi în artele plastice*, Editura Meridiane, Bucureşti, 1981
Truică, Ion, *Arta compoziţiei*, Editura Polirom, Iaşi, 2011
Stendl, Ioan, *Desenul*, Editura Semne, București, 2004

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	**Instituție de apartenență, localitate, județ**
Responsabil MEC Prof. LILIANA BOBEICĂ	Ministerul Educației și Cercetării
Responsabil CNCE Prof. LĂCRĂMIOARA-ANA PAULIUC	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare
Coordonator științific Lect. univ. dr. GABRIELA VOICU	Universitatea Națională de Arte din București
Coordonator științific Prof. dr. IOANA-LAVINIA STREINU	Liceul de Arte Plastice „Nicolae Tonitza”, București
Prof. KISS EMILIA	Liceul de Arte Plastice „Nicolae Tonitza” din București
Conf. Univ. dr. IOAN PRICOP	Universitatea Națională de Arte „George Enescu”, Iași

Anexa nr. 222

Programa școlară
pentru disciplina

Noțiuni de anatomie artistică

Clasele a XI-a și a XII-a
Curriculum de specialitate (CS)
Filiera vocațională, profilul artistic, specializarea arte vizuale

Învățământ liceal

- 2026 -

Anexa nr. 222
Programa școlară pentru disciplina *Noțiuni de anatomie artistică,* clasele a XI-a și a XII-a, *Curriculum de specialitate (CS)*

- ***Filiera vocațională, profil artistic, specializarea arte vizuale***

NOTĂ DE PREZENTARE

Programa școlară pentru disciplina ***Noțiuni de anatomie artistică*** reprezintă o ofertă curriculară de specialitate pentru învățământul liceal, *filiera vocațională, profil artistic, specializarea Arte vizuale* începând din anul școlar 2026-2027. Disciplina ***Noțiuni de anatomie artistică*** se regăsește în *Anexa 11 la OMEC nr. 4350/20.06.2025 - Planul-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, filiera vocațională, profil artistic, specializarea Arte vizuale,* în *Curriculum de specialitate* (CS).

În elaborarea programei, s-a avut în vedere raportarea la cadrul legislativ și documentele strategice generale și specifice care susțin studiul disciplinelor:
- ***Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023***, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Regulamentul-cadru de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar***, aprobat prin Ordinul ministrului educației nr. 5.726/2024, , cu modificările și completările ulterioare;
- ***Regulamentul de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar cu program de artă***, aporbat prin Ordinul Ministerului Educației și Cercetării nr. 3717/01 aprilie 2025, , cu modificările și completările ulterioare;
- ***Planurile-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi***, filiera vocațională, profilul artistic, specializarea arte vizuale din Anexa nr. 11 la O.M.E.C. nr. 4.350/20.06.2025 privind aprobarea Planurilor-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Profilul de formare al absolventului***, OME nr. 6731/2023, care asigură coerența verticală a parcursul școlar, (competențe-cheie +atribute prioritare)
- *documente europene relevante la nivel general și, mai ales, pentru disciplină (Recomandarea Consiliului UE privind competențele-cheie, Cadrul european alcalificărilor, Rapoarte OECD/UNESCO, Cadre de referință etc.)*
- *o alte documente/studii specifice Curriculumului Național și curriculumului disciplinei – de exemplu, cu valoare pentru sugestiile metodologice ale programei școlare.*

Bugetul de timp alocat disciplinei este următorul:

Noțiuni de anatomie artistică				
Clasa	a IX-a	a X-a	a XI-a	a XII-a
Nr. ore/ săptămână	-	-	1	1

Structura programei școlare include, pe lângă *Nota de prezentare*, următoarele elemente:
- Competenţe generale
- Competenţe specifice şi exemple de activităţi de învăţare
- Domenii de conținut și conţinuturi
- Sugestii metodologice
- Bibliografie selectivă

Competenţele sunt ansambluri structurate de cunoştinţe, abilităţi şi atitudini dezvoltate prin învăţare, care permit identificarea şi rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte particulare diverse.

Competențele generale vizate jalonează achizițiile elevului pentru întregul ciclu liceal.

Competenţele specifice se formează pe parcursul unui an şcolar, sunt derivate din competenţele generale şi reprezintă etape în dobândirea acestora. Competenţele specifice sunt însoţite de exemple de

activităţi de învăţare, care constituie modalităţi de organizare a activităţii didactice în scopul realizării competenţelor. Programa şcolară propune, cu caracter de exemplu, diferite tipuri de activităţi de învăţare, care integrează strategii didactice şi care valorifică experienţa concretă a elevului. Cadrul didactic are libertatea de a utiliza exemplele de activităţi de învăţare pe care le propune programa şcolară, de a le completa sau de a le înlocui, astfel încât acestea să asigure un demers didactic adecvat situaţiei concrete de la clasă. Se asigură, în acest fel, premisele aplicării contextualizate a programei şcolare şi proiectării unor parcursuri de învăţare personalizate.

Conținuturile învățării constituie elemente de bază ale domeniului, mijloace informaționale prin care se urmărește realizarea competențelor. Astfel, ele sunt grupate pe următoarele domenii de conținut:

Sugestiile metodologice includ recomandări privind strategiile didactice şi elementele de evaluare formativă continuă şi sumativă.

Prin această disciplină, elevii își dezvoltă capacitatea de **observare, analiză și sinteză a formelor anatomice**, precum și competența de **transpunere expresivă a structurii corpului în lucrări plastice**, adaptate atât stilurilor tradiționale, cât și limbajului artistic contemporan. Disciplina contribuie la formarea unei **gândiri tridimensionale**, a unui **simț al proporțiilor și echilibrului**, precum și a unei **viziuni critice și expresive**, esențiale în activitatea artistică.

Studiul Noțiunilor de anatomie artistică **continuu de la nivel gimnazial**, valorificând cunoștințele anterioare despre corpul uman și desenul figurativ, și aduce **noi achiziții specifice nivelului liceal**, inclusiv aprofundarea proporțiilor canonice, dinamica mișcării și expresivitatea corpului, în contexte plastice diverse. Disciplina se evidențiază prin **caracterul său aplicativ**, conectând observația reală și studiul teoretic cu exercițiul artistic individual și proiectele de atelier.

Relevanța disciplinei în raport cu **profilul absolventului** constă în dezvoltarea competențelor de **reprezentare plastică coerentă, creativă și fundamentată pe cunoștințe anatomice**, precum și în capacitatea de **argumentare vizuală și critică a propriei lucrări**, competențe esențiale pentru continuarea studiilor în arte vizuale și pentru integrarea în mediul profesional artistic.

Disciplina se desfășoară în principal prin activități de atelier, completate cu **exerciții de observație, modelaj, crochiuri, studii după model viu și mulaje**, utilizând metode tradiționale și tehnologii digitale suport (fotogrammetrie, proiecții 3D). Evaluarea urmărește progresul individual, capacitatea de **analiză și sinteză a formei**, precum și **auto-reflecția asupra procesului creativ**, prin portofoliu, prezentări și discuții critice de atelier.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Înțelegerea și utilizarea structurilor anatomice în reprezentarea corpului uman**
CG2	**Aplicarea cunoștințelor anatomice în construcția expresivă a formei artistice**
CG3	**Dezvoltarea capacității de analiză, sinteză și interpretare plastică a corpului uman**

CLASA a XI-a

COMPETENȚE SPECIFICE ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Înțelegerea și utilizarea structurilor anatomice în reprezentarea corpului uman*

CS 1.1. Aplicarea pricipiilor anatomice și a proporțiilor corpului omenesc în compoziții vizuale
- *analiza proporțiilor canonice (masculin/feminin) prin observație și măsurare comparativă;* - *exerciții de construcție a corpului conform proporțiilor studiate;* - *discuții și comparații privind diferite canoane (antic, renascentist, modern, contemporan).*
CS 1.2. Însușirea noțiunilor de osteologie și miologie și demonstrarea capacității de utilizare adecvată a noțiunilor însușite
- *analiza formelor principale ale scheletului: cutie craniană, torace, bazin, membre;* - *exerciții de redare volumetrică a structurii osoase (modelaj sau desen constructiv);* - *studiul articulațiilor și al mișcărilor generate.*
CS 1.3. Observarea raportului dintre schelet și musculatură în elaborarea formei exterioare
- *suprapunerea grafică a sistemului muscular peste structura osoasă;* - *modelarea schematică a grupelor musculare principale pe manechin anatomic;* - *exerciții de analiză vizuală pe corp uman sau pe mulaj anatomic.*

CG 2 - *Aplicarea cunoștințelor anatomice în construcția expresivă a formei artistice*

CS 2.1. Studiul formelor musculare principale și al mișcării corpului
- *redarea grupelor musculare în diverse atitudini (relaxare, tensiune, efort);* - *observarea și redarea modificărilor de formă în mișcare;* - *modelaj sau studiu grafic după model viu.*
CS 2.2. Construirea corpului în mișcare și în echilibru
- *analiza echilibrului static și dinamic al corpului;* - *exerciții de redare a mișcării prin linii de forță și axe de compoziție;* - *studiul direcțiilor dominante și al axelor de sprijin.*
CS 2.3. Studiul expresivității anatomice a părților corpului (cap, trunchi, membre, mâini, picioare)
- *analiza formei și proporțiilor fiecărei părți anatomice;* - *modelaj sau interpretare plastică a detaliilor expresive (mâini, față, torace);* - *compararea variantelor de expresivitate (calm, forță, tensiune, fragilitate).*

CG 3 - *Dezvoltarea capacității de analiză, sinteză și interpretare plastică a corpului uman*

CS 3.1. Sinteza formelor anatomice în scop plastic, fără pierderea structurii interne
- *exerciții de simplificare a formelor anatomice în volume principale;* - *studiu constructiv sintetizat al corpului în mișcare;* - *analiza comparativă între abordări realiste, stilizate și sintetice.*
CS 3.2. Transpunerea expresivă a anatomiei în funcție de intenția plastică
- *exerciții de deformare controlată a corpului pentru obținerea expresivității plastice;* - *interpretarea temelor „forță”, „echilibru”, „fragilitate”, „tensiune” prin anatomie;* - *discuții despre anatomia expresivă în arta modernă și contemporană.*
CS 3.3. Exprimarea unei viziuni personale asupra corpului uman

- *elaborarea unei compoziții cu corpul ca element central al construcției plastice;*
- *cercetarea vizuală a corpului în relație cu spațiul, obiectul sau mișcarea;*
- *analiza intenției artistice și argumentarea deciziilor plastice în lucrarea realizată.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Structura generală a corpului uman. Tipuri morfologice. Morfologii speciale	- elemente structurale de bază: cap, trunchi, membre – relații proporționale; - tipuri morfologice: ectomorf, mezomorf, endomorf – caracteristici vizuale; Morfologii speciale: corp atletic, corp fragil, corp expresiv; - particularități anatomice în funcție de vârstă, sex, constituție; - observarea și interpretarea diferențelor individuale în reprezentarea artistică.
Proporțiile canonice ale corpului uman	- proporțiile generale (canon masculin / feminin); - raporturile între segmente: cap – trunchi – membre; Puncte de reper anatomice și plastice în construcția corpului; Corectura proporțională în funcție de perspectivă și mișcare; - comparații între canoane istorice: antic, renascentist, modern.
Sistemul osos	- elemente structurale majore: craniu, coloană vertebrală, bazin, membre; Rolul scheletului în definirea volumului corporal; - funcția de sprijin și mișcare; Tipuri de oase și articulații; Analiza formelor osoase vizibile la suprafață (landmark-uri anatomice).
Sistemul osos și inserțiile musculare. Tipuri de modelaj corporal. Ecorșeul	- principalele grupe musculare și inserțiile lor osoase; Raportul dintre structura scheletică și masa musculară în definirea formei exterioare; Observarea mișcării și tensiunii musculare; - studiul ecorșeului – rol și metodologie; Tipuri de modelaj corporal: constructiv, analitic, sintetic.
Sistemul muscular	- structura, dinamica și funcția grupelor musculare principale; Modificările de formă produse de contracție și relaxare; - relația dintre volum, tensiune și expresie; Reprezentarea plastică a mușchilor în diferite atitudini; Expresia tensiunii musculare în redarea corpului uman.
Mișcarea corpului	- noțiunea de centru de greutate și raportul dintre echilibru static/dinamic. - axele de mișcare, direcțiile dominante, gestul expresiv;Analiza mișcărilor complexe (răsuciri, flexiuni, rotații); Posturi statice și dinamice în funcție de intenția expresivă; Reprezentarea secvențială a mișcării.
Proporții și puncte de reper plastice	- structura detaliată a capului, trunchiului și membrelor; Raporturile de scară între segmente; Puncte de reper plastice pentru construcția volumului. - expresivitatea formelor parțiale (mâini, picioare, torace, față); Corelația dintre formă, structură și expresie.
Sintetizarea formelor	- simplificarea structurii anatomice în forme volumetrice mari; Analiza raportului dintre formă, volum și expresie; Sinteza constructivă a corpului în mișcare. - transformarea realistă → plastică → simbolică; Analiza comparativă între abordări realiste și sintetice.

Domenii de conținut	Conținuturi
Anatomia expresivă	- deformarea, exagerarea și stilizarea formelor anatomice; Interpretarea subiectivă a corpului uman; - anatomia ca instrument expresiv în artele vizuale; Exemple din sculptura și pictura modernă și contemporană; Corpul ca purtător de expresie, tensiune și idee.
Interpretare plastică	- integrarea corpului în compoziții vizuale complexe; Corpul ca expresie a ideii și a intenției artistice; - corelarea construcției anatomice cu expresivitatea formală; Analiza reflexivă asupra procesului artistic și a intenției personale; Prezentarea și argumentarea lucrării proprii.

CLASA a XII-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Înțelegerea și utilizarea structurilor anatomice în reprezentarea corpului uman*

CS 1.1. Analiza aprofundată a proporțiilor individuale și a variațiilor anatomice
- *studiul diferențelor anatomice determinate de vârstă, gen și constituție;* - *redarea corpului uman real, cu adaptarea la particularitățile observate;* - *discuții și prezentări despre diversitatea corporală în arta modernă și contemporană.*
CS 1.2. Studiul mecanicii corpului și al mișcărilor complexe
- *analiza tensiunilor musculare și a echilibrului dinamic în mișcare;* - *reprezentarea secvențială a mișcării (succesiune de gesturi sau atitudini);* - *observarea mișcărilor articulare prin studiu după model viu sau secvențe video.*
CS 1.3. Înțelegerea relației anatomie–expresie–caracter
- *studiul caracterului corporal în funcție de construcția anatomică și atitudine;* - *exerciții de interpretare plastică a tipologiilor umane;* - *analiza expresiei corporale în sculptură, desen și pictură.*

CG 2 - *Aplicarea cunoștințelor anatomice în construcția expresivă a formei artistice*

CS 2.1. Redarea corpului uman în compoziții complexe
- *compoziții cu două sau mai multe figuri aflate în interacțiune;* - *studiul relațiilor spațiale între corpuri și al mișcării comune;* - *corecturi privind coerența proporțiilor și dinamica ansamblului.*
CS 2.2. Aplicarea cunoștințelor anatomice în interpretarea creativă a corpului
- *exerciții de reinterpretare a formelor anatomice în limbaj plastic personal;* - *experimente plastice: deformare, fragmentare, stilizare, suprapuneri vizuale;* - *analiza efectului expresiv al modificărilor formale.*
CS 2.3. Integrarea cunoștințelor anatomice într-un proiect artistic de sinteză
- *elaborarea unui proiect individual având corpul uman ca temă centrală;* - *aplicarea principiilor anatomice și compoziționale în construcția lucrării;* - *prezentarea procesului de lucru, a documentării și a justificării plastice.*

CG 3 - *Dezvoltarea capacității de analiză, sinteză și interpretare plastică a corpului uman*

CS 3.1. Analiza comparativă a reprezentării corpului în diferite stiluri și epoci
- *prezentări vizuale privind reprezentarea corpului în istoria artei;* - *exerciții de reinterpretare plastică a unui model clasic în limbaj contemporan;* - *discuții despre transformarea conceptului de „ideal anatomic” și despre corporalitate în arta actuală.*
CS 3.2. Formularea unei viziuni personale asupra corpului uman, bazată pe cunoaștere anatomică
- *realizarea unei lucrări personale cu tematică expresivă (corp–identitate, corp–spațiu, corp–mișcare);* - *argumentarea intenției artistice prin referințe vizuale și concepte estetice. Discuții critice asupra coerenței formă–mesaj.*
CS 3.3. Evaluarea și autoevaluarea demersului artistic din perspectivă constructivă și expresivă
- *prezentarea și analiza portofoliului personal de lucrări;* - *autoevaluare privind progresul anatomic și plastic individual;* - *identificarea afinităților stilistice și conceptuale cu artiști consacrați.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Structura generală a corpului uman	- proporțiile canonice și variațiile anatomice individuale; - raporturile între segmente: cap – trunchi – membre; - diferențe anatomice între sexe, vârste și tipuri constituționale; - analiza formelor corporale reale și a diversității morfologice; - adaptarea proporțiilor la intenția plastică.
Sistemul osos	- structura scheletică: craniu, torace, coloană vertebrală, bazin, membre; - funcția de sprijin, susținere și mobilitate; - tipuri de articulații și rolul lor în definirea gestului; - elemente structurale vizibile în expresia corporală; - corelarea scheletului cu mișcarea și echilibrul.
Sistemul muscular	- structura și dinamica principalelor grupe musculare; - interacțiunea dintre formele musculare în mișcare; - expresia corporală și caracterul anatomic; - relația dintre tensiune, relaxare și intenția expresivă; - analiza corpului în atitudini variate (forță, grație, echilibru).
Mișcarea corpului	- centrul de greutate, echilibrul static și dinamic; - axele de mișcare, direcțiile dominante și gestul expresiv; - poziții frecvente ale corpului uman și variațiile lor plastice; - reprezentarea mișcării secvențiale și a ritmului corporal: - interacțiunea formelor și raporturile spațiale dintre volume.
Detalii anatomice	- structura și expresivitatea formelor parțiale (mâini, picioare, cap, trunchi); - deformare controlată în scop expresiv; - fragmentare și stilizare a formei anatomice; - echilibrul între observație realistă și intenție artistică; - studiul expresivității detaliului în funcție de mesajul plastic.
Sintetizarea formelor	- raportul dintre formă, volum și expresie; - relația dintre structură internă și intenție plastică; - simplificarea constructivă a corpului în funcție de compoziție; - etapele de lucru în elaborarea formei anatomice complexe; - sinteza între observația realistă și interpretarea personală.
Reprezentarea corpului în artă	- canonul și variabilitatea idealului corporal în istoria artei; - expresivitatea stilurilor artistice și interpretarea formei; - tipuri morfologice și caracteristici formale în lucrări de artă; - transformarea conceptului de „frumusețe anatomică” în arta modernă și contemporană. - analiza comparativă între reprezentare naturalistă și abstractizare.
Anatomia expresivă	- corpul ca expresie a ideii și a stării interioare; - raportul dintre formă, semnificație și intenție plastică; - mimica, fizionomia și expresia feței; - anatomia expresivă a mișcării și a gestului; - portretul ca sinteză între cunoașterea anatomică și expresivitate.
Evaluare reflexivă	- analiza procesului artistic propriu și a evoluției personale; - sinteza între cunoaștere tehnică, expresie și concept; - autoevaluarea și argumentarea intenției plastice; - prezentarea portofoliului final: demers, reflecție, coerență; - corpul uman ca temă de sinteză artistică și expresivă.

SUGESTII METODOLOGICE

Sugestiile metodologice propuse vizează facilitarea învățării active, experimentale și reflexive în studiul anatomiei artistice. Ele urmăresc integrarea observației directe, a analizei structurale și a interpretării plastice, pentru a sprijini dezvoltarea competențelor tehnice și expresive ale elevilor. Metodele recomandate permit adaptarea la resursele disponibile, stimularea creativității și formarea unei viziuni personale asupra corpului uman în context artistic.

Învățare prin observație directă și demonstrație:
Demonstrații practice cu manechin anatomic, planșe, mulaje sau proiecții digitale 3D; observație ghidată pe model viu și compararea formelor cu reprezentări sculpturale clasice și moderne.

Învățare activă și constructivă:
Exerciții de desen constructiv proporțional după model viu; redări structurale și modelaje schematice pentru înțelegerea volumului; exerciții de suprapunere pe planșe transparente pentru raportarea mușchilor la structura osoasă.

Integrarea resurselor vizuale și digitale:
Analiză fotografică (serii în rafale pentru studierea mișcării), utilizarea aplicațiilor de modelare 3D, compararea imaginilor radiografice și digitale pentru înțelegerea relației dintre interior și exterior.

Învățare prin analiză comparativă:
Comparație între canoanele istorice (antic, renascentist, modern), între tipologii corporale (vârstă, gen, constituție) și între interpretări stilistice ale corpului uman în diferite epoci.
Analize vizuale comparate pe imagini din arta secolelor XX–XXI.

Exerciții practice și experimentale:
Modelaj cu lut colorat pentru delimitarea grupelor musculare; construcții din sârmă pentru schelet și echilibru; exerciții de redare succesivă – de la realist la sintetic sau abstract; crochiuri rapide în serii scurte; studii de grup după model în mișcare.

Exerciții de interpretare și expresivitate:
Redări expresive și deformări controlate pentru accentuarea caracterului corporal; interpretări plastice inspirate din istoria artei; crearea unui studiu liber cu temă expresivă (corp–mișcare, corp–spațiu, corp–identitate).

Învățare colaborativă și critică de atelier:
Analiză colectivă a lucrărilor; critici de grup coordonate de profesor; discuții reflexive asupra intenției artistice; exerciții de critică artistică și argumentare vizuală.

Interdisciplinaritate și context artistic:
Corelarea studiului anatomic cu istoria artei, educația vizuală, sculptura și designul; discutarea corpului uman ca temă recurentă în arta modernă și contemporană; prezentări multimedia și studii comparative.

Învățare reflexivă și autonomie:
Elaborarea unui proiect individual de atelier, ghidat etapizat (concept – execuție – prezentare).
Jurnal reflexiv și portofoliu vizual pentru documentarea procesului de învățare.

Evaluare formativă și integrată:
Evaluare prin portofoliu, jurnal de proces, lucrări intermediare și prezentări vizuale; feedback individual și de grup; autoevaluare ghidată asupra progresului constructiv și expresiv.
Prezentare publică de atelier sau mini-expoziție ca formă de evaluare sumativă.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

Lucrări clasice și fundamentale:

- A. L. Peck, *Vitruvius: On Architecture*
- Paul Richer, *L'anatomie artistique*
- John H. Vanderpoel, *The Human Figure*
- David K. Rubins, *Figure Drawing: Anatomy and Perspective*
- Stephen Rogers Peck, *Atlas of Human Anatomy for the Artist*

Manuale și ghiduri contemporane pentru artiști:

- Eliot Goldfinger, *Human Anatomy for Artists*
- Bammes Gottfried, *The Artist's Guide to Human Anatomy*
- T. Vlad, R. Minea, *Anatomie și morfologie artistică*, Ed. Artes, Iași
- T. Vlad, *Antropologia artei contemporane*, Ed. Artes, Iași

Lucrări românești și studii aplicative:

- Ghițescu Gh., *Construcția corpului*, Editura ATELIER, Galați, 2000
- Ghițescu Gh., *Formele corpului în repaus și mișcare*, Editura ATELIER, Galați, 2000

Resurse digitale și complementare:

- Biblioteci și baze de date online de imagini anatomice pentru artiști (Pixabay, Wikimedia Commons, Sketchfab)
- Tutoriale și ghiduri de modelaj și proporții ale corpului uman în 3D (YouTube, ArtStation, ZBrush Classroom)

Titluri adiționale recomandate pentru aprofundare:

- Valerie L. Winslow, *Drawing the Human Form*
- John Raynes, *Anatomy for Artists: A New Approach to Discovering, Learning and Remembering the Body*
- Michael Hampton, *Figure Drawing: Design and Invention*
- Joseph Sheppard, *Anatomy for Sculptors: Understanding the Human Figure*

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Instituție de apartenență, localitate, județ
Responsabil MEC Prof. BOBEICĂ LILIANA	Ministerul Educației și Cercetării
Responsabil CNCE Prof. PAULIUC LĂCRĂMIOARA-ANA	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare
Coordonator științific Lect. univ. dr. VOICU GABRIELA	Universitatea Națională de Arte din București
Coordonator științific Prof. dr. STREINU IOANA-LAVINIA	Liceul de Arte Plastice „Nicolae Tonitza", București
Prof. ADAMESCU RALUCA GABRIELA	Colegiul Național de Artă „Octav Băncilă", Iași
Prof. ATANASIU CRINA	Liceul de Arte Plastice,, N.Tonitza,, București

Anexa nr. 223

Programa școlară
pentru disciplina

Noțiuni de ergonomie

Clasele a XI-a și a XII-a
Curriculum de specialitate (CS)
filiera vocațională, profilul artistic,
specializarea arte vizuale

Învățământ liceal

- 2026 –

Anexa nr. 223
Programa școlară pentru disciplina *Noțiuni de ergonomie,* clasele a XI-a și a XII-a,
Curriculum de specialitate (CS)

- ***Filiera vocațională, profil artistic, specializarea arte vizuale***

NOTĂ DE PREZENTARE

Programa școlară pentru disciplina ***Noțiuni de ergonomie*** reprezintă o ofertă curriculară de specialitate pentru învățământul liceal, *filiera vocațională, profil artistic, specializarea Arte vizuale, pentru Design (grafic, de produs și de ambient)* începând din anul școlar 2026-2027. Disciplina ***Noțiuni de ergonomie*** se regăsește în *Anexa 11 la OMEC nr. 4350/20.06.2025 - Planul-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, filiera vocațională, profil artistic, specializarea Arte vizuale,* în *Curriculum de specialitate* (CS).

În elaborarea programei, s-a avut în vedere raportarea la cadrul legislativ și documentele strategice generale și specifice care susțin studiul disciplinelor:
- ***Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023***, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Regulamentul-cadru de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar***, aprobat prin Ordinul ministrului educației nr. 5.726/2024, , cu modificările și completările ulterioare;
- ***Regulamentul de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar cu program de artă***, aporbat prin Ordinul Ministerului Educației și Cercetării nr. 3717/01 aprilie 2025, , cu modificările și completările ulterioare;
- ***Planurile-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi***, filiera vocațională, profilul artistic, specializarea arte vizuale din Anexa nr. 11 la O.M.E.C. nr. 4.350/20.06.2025 privind aprobarea Planurilor-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Profilul de formare al absolventului***, OME nr. 6731/2023, care asigură coerența verticală a parcursul școlar, (competențe-cheie +atribute prioritare)
- *documente europene relevante la nivel general și, mai ales, pentru disciplină (Recomandarea Consiliului UE privind competențele-cheie, Cadrul european alcalificărilor, Rapoarte OECD/UNESCO, Cadre de referință etc.)*
- *o alte documente/studii specifice Curriculumului Național și curriculumului disciplinei – de exemplu, cu valoare pentru sugestiile metodologice ale programei școlare.*

Bugetul de timp alocat disciplinei este următorul:

Noțiuni de ergonomie				
Clasa	a IX-a	a X-a	a XI-a	a XII-a
Nr. ore/ săptămână	-	-	1	1

Structura programei școlare include, pe lângă *Nota de prezentare*, următoarele elemente:
- Competenţe generale
- Competenţe specifice şi exemple de activităţi de învăţare
- Domenii de conţinut şi conţinuturi
- Sugestii metodologice
- Bibliografie selectivă

Competenţele sunt ansambluri structurate de cunoştinţe, abilităţi şi atitudini dezvoltate prin învăţare, care permit identificarea şi rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte particulare diverse.

Competențele generale vizate jalonează achizițiile elevului pentru întregul ciclu liceal.

Competenţele specifice se formează pe parcursul unui an şcolar, sunt derivate din competenţele generale şi reprezintă etape în dobândirea acestora. Competenţele specifice sunt însoţite de exemple de activităţi de învăţare, care constituie modalităţi de organizare a activităţii didactice în scopul realizării competenţelor. Programa şcolară propune, cu caracter de exemplu, diferite tipuri de activităţi de învăţare, care integrează strategii didactice şi care valorifică experienţa concretă a elevului. Cadrul didactic are libertatea de a utiliza exemplele de activităţi de învăţare pe care le propune programa şcolară, de a le completa sau de a le înlocui, astfel încât acestea să asigure un demers didactic adecvat situaţiei concrete de la clasă. Se asigură, în acest fel, premisele aplicării contextualizate a programei şcolare şi proiectării unor parcursuri de învăţare personalizate.

Activitățile de învățare propuse încurajează explorarea, testarea rapidă, observația atentă a utilizatorului, analiza funcțională și prototiparea progresivă. Acestea au menirea de a susține un demers ergonomic firesc, bazat pe întrebări, ipoteze și verificări în contexte reale sau simulate, contribuind la formarea unui proces de gândire orientat spre utilizator.

Conținuturile învățării constituie elemente de bază ale domeniului, mijloace informaționale prin care se urmărește realizarea competențelor. Conținuturile au rolul de a oferi profesorului instrumente conceptuale clare și aplicabile: noțiuni de antropometrie, principii vizuale, comportamente spațiale, ergonomia mișcării, analiza erorilor de utilizare și criterii de accesibilitate. Acestea vor fi integrate în activitățile de atelier fără a le dubla, ci completând în mod natural logica proiectării.

Sugestiile metodologice orientează profesorul către un demers dinamic, observabil și iterativ: alternarea explicațiilor cu exerciții scurte, analiza obiectelor și spațiilor reale, prototiparea rapidă, testarea cu utilizatori și reflecția asupra rezultatelor. Accentul cade pe proces, pe înțelegerea clară a relației dintre utilizator și obiect și pe deciziile de design informate de date ergonomice.

Disciplina ***Noțiuni de ergonomie*** reprezintă un suport esențial pentru activitatea de atelier, oferind elevilor repere clare, aplicabile și ușor de transferat în proiectele lor vizuale, obiectuale și spațiale.

Ergonomia sprijină dezvoltarea capacității elevilor de a proiecta cu atenție față de utilizator, integrând criterii precum confortul, claritatea vizuală, eficiența gesturilor, accesibilitatea și siguranța în utilizare. Prin observare, testare și optimizarea interacțiunilor dintre utilizator și produs, elevii își formează un mod de gândire reflexiv, responsabil și orientat spre soluții funcționale. Această înțelegere consolidează competențele necesare în designul grafic, designul de produs și designul ambiental.

Disciplina încurajează autonomia creativă și capacitatea elevilor de a înțelege impactul designului asupra experienței utilizatorului.

Prin abordarea sa interdisciplinară și profund aplicată, disciplina „Ergonomie” va susține formarea unor viitori designeri responsabili, capabili să proiecteze soluții armonioase, funcționale și adaptate oamenilor pentru care sunt create. Elevii vor învăța să își argumenteze alegerile ergonomice, să îmbine esteticul cu funcționalul și să înțeleagă impactul real al designului asupra vieții cotidiene.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Analizarea relației om–produs–spațiu utilizând ergonomia în proiectarea specifică**
CG2	**Utilizarea principiilor ergonomice în proiectarea de design**
CG3	**Prevenirea riscurile ergonomice în proiectarea centrata pe utilizator**

CLASA a XI-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Analizarea relației om–produs–spațiu utilizând ergonomia în proiectarea specifică*

CS 1.1. Identifică principiile de bază ale ergonomiei
- *identificarea noțiunilor generale ale disciplinei;* - *integrarea disciplinei în context istoric și cultural;* - *descrierea ramurilor ergonomiei în raport cu specializarea design.*
CS 1.2. Analizează utilizatorul în contexte cotidiene simple
- *însușirea noțiunilor antropometriei;* - *însușirea noțiunilor generale ale ergonomiei cognitive;* - *studiu de caz: măsurarea corpului uman.*
CS 1.3. Ierarhizează instrumentele ergonomice de lucru în vederea proiectării
- *descrierea rolului instrumentelor ergonomice în proiectare;* - *definirea criteriilor de ierarhizare a instrumentelor ergonomice;* - *prioritizarea instrumentelor în funcție de obiectivul ergonomic.*

CG 2 - *Utilizarea principiilor ergonomice în proiectarea de design*

CS 2.1. Integrează principiile ergonomice în proiecte de nivel mediu
- *aplicarea ergonomiei în schițare;* - *analiza și ajustarea prototipurilor 2D din perspectivă ergonomică;* - *simularea interacțiunii utilizator-obiect-spațiu în scenarii de utilizare.*
CS 2.2. Evaluează interacțiunile utilizatorului cu proiectul
- *integrarea feed-back-ului ergonomic în proiectul final;* - *analiza noțiunilor în proiectele de atelier.*

CG 3 - *Prevenirea riscurile ergonomice în proiectarea centrată pe utilizator*

CS 3.1. Recunoaște riscurile ergonomice în interacțiunea cu obiecte, materiale vizuale și spații simple
- *analiza unui obiect, spațiu sau compoziții grafice reale;* - *observarea utilizatorilor în situații simple:* - *cartografierea riscurilor ergonomice.*
CS 3.2. Analizează cauzele riscurilor ergonomice în raport cu experiența utilizatorului
- *compararea variantelor;* - *simularea utilizărilor;* - *realizarea diagrame ergonomice „cauze-efect”.*
CS 3.3. Propune soluții ergonomice simple pentru prevenirea sau reducerea riscurilor identificate
- *reconfigurarea unei compoziții grafice / machete;*

- *propunerea de redesignuri ergonomice;*
- *realizarea de mici testări post-optimizare.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Concepte teoretice	• definirea ergonomiei • relația om-obiect-spațiu • exemple de obiecte ergonomice și neergonomice • importanța ergonomiei în design (grafic, de produs, ambiental) • evoluția noțiunii de confort • apariția ergonomiei moderne și dezvoltarea ei ca disciplină • relația dintre ergonomie și evoluția designului • diferențe culturale în percepția confortului și utilizării • transformări ale antropometriei de-a lungul timpului • impactul tehnologiei asupra relației om-obiect-spațiu • spațiul și obiectele ca expresie culturală • ergonomie fizică • ergonomie cognitivă • ergonomie organizațională/spațială • ergonomie vizuală
Antropometrie	• principiile și practica antropometriei • constrângeri și criterii • date antropometrice • posturi antropometrice standard • procesarea informației • atenția și focalizarea în contexte vizuale • eroarea umană • afordanță • aplicarea tehnicilor de măsurare antropometrică pe corpul uman • colectarea datelor obținute
Aplicații ergonomice	• instrumente de analiză: observația, interviul, chestionarul simplu • instrumente de măsurare: rigle, șabloane antropometrice, diagrame ergonomice • instrumente de vizualizare: schițe, storyboard-uri, hărți de atenție • instrumente de prototipare: machete, modele 3D • analiză, schițare, prototipare, testare • niveluri de precizie • tipuri de interacțiuni analizate: vizuale, fizice, cognitive, spațiale • complexitate și timp de lucru • gradul de accesibilitate al instrumentelor utilizate (ușoare sau avansate) • design vizual: ierarhizare vizuală, teste de lizibilitate, parcurs vizual • design de produs: antropometrie, teste de prindere, simulări biomecanice • design ambiental: analiză de flux, măsurători spațiale, observarea utilizărilor de circulație a spațiului

Domenii de conținut	Conținuturi
Ergonomie și design	• analiza poziționării elementelor în structura/compoziția obiectului • corectarea proporțiilor după date antropometrice de bază • integrarea parcursului vizual în schițe • folosirea schițelor iterative pentru rafinarea ergonomiei • identificarea utilizatorului țintă • scenarii de utilizare • nevoi, limitări, preferințe • observația directă și mini-interviurile • identificarea principiilor ergonomice relevante • analiza ergonomică a schițelor și compozițiilor • evaluarea prototipurilor realizate în atelier • testarea proiectelor cu utilizatori • documentarea procesului de analiză și transformare
Evaluare ergonomică	• noțiuni de risc ergonomic • principii de percepții vizuale • elemente de bază ale ergonomiei fizice • indicatori de claritate și confort în design • metode de observare ergonomică • semne ale confuziei în utilizare: ezitări, poziționări, erori • elemente de bază din analiza comportamentală • principii ale interacțiunii om-produs / om - imagine • clasificarea riscurilor ergonomice: vizual, fizic, cognitiv • tehnici simple de diagnoză ergonomică • criterii de identificare a punctelor de disconfort • exemple uzuale de riscuri în design: supraîncărcare vizuală, proporții greșite, elemente confuze • compararea ierarhiilor vizuale • diferențe între structuri ergonomice eficiente față de cele ineficiente • factori care determină apariția disconfortului • relația dintre poziționare și claritate • modele mentale ale utilizatorului • semne ale supraîncărcării cognitive în utilizare • elemente de confuzie: feedback insuficient, simboluri greșite • bune practici în interpretarea reacțiilor utilizatorilor • identificarea cauzelor potențiale ale riscurilor ergonomice • elemente findamentale ale ergonomiei cognitive • principiul: problemă/cauză/consecință/soluție • factori care afectează eficiența utilizatorului • principiile ierarhizării vizuale • metode de îmbunătățire a lizibilității • organizarea optimă a elementelor pentru claritate • ajustări ergonomice de bază: spațiere, contrast, orientare • optimizarea funcționalității unui obiect / compoziții • ergonomie fizică generală: dimensiuni, postură, manipulare • principiul designului centrat pe utilizator • tehnici simple de corectare a riscurilor majore • metode de verificare a eficienței soluțiilor ergonomice • testare simplificată cu utilizatori • feedback ergonomic: claritate, confort, ficiență • documentarea rezultatelor testării: note, fotografii, comparații

CLASA a XII-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Analizarea relației om–produs–spațiu utilizând ergonomia în proiectarea specifică*

CS 1.1. Analiza situațiilor ergonomice complexe.
- *studiu comparativ al normelor și recomandărilor pentru accesibilitate;* - *evaluarea produselor existente din perspectiva designului incluziv;* - *folosirea designului incluziv.*

CG 2 - *Utilizarea principiilor ergonomice în proiectarea de design*

CS 2.1. Aplică principiile ergonomiei vizuale în proiecte complexe
- *optimizarea unui afiș pentru claritate vizuală;* - *testarea parcursului vizual cu utilizatori.*
CS 2.2. Aplică principiile ergonomiei fizice în proiecte complexe
- *ajustarea prototipului după date antropometrice;* - *simularea biomecanică de utilizare.*
CS 2.3. Aplicarea principiilor ergonomiei spațiale în proiecte complexe
- *analiza unui spațiu real după criterii ergonomice;* - *evaluarea fluxurilor și iluminatului.*

CG 3 - *Prevenirea riscurile ergonomice în proiectarea centrata pe utilizator*

CS 3.1. Utilizarea testării iteractive
- *realizarea a două runde de testare;* - *analiza feedback-ului și optimizarea proiectului.*
CS 3.2. Elaborarea unui proiect final integrat
- *integrarea rezultatelor testelor în procesul de dezvoltare a proiectului;* - *realizarea proiectului final complet;* - *prezentarea profesională a proiectului final: portofoliu.*
CS 3.3. Realizează prototipuri complexe
- *construirea unui prototip funcțional;* - *integrarea modelări digitale și a fabricării asistate de computer;* - *verificarea ergonomică de bază a prototipului prin testare de bază: observație, evaluare (reacție) de la colegi, probarea utilizării, măsurători simple).*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Aplicații ergonomice	• ergonomie organizațională. • diversitatea utilizatorilor. • principii de accesibilitate (fizică, vizuală, cognitivă). • spații și obiecte pentru utilizatori cu nevoi speciale. • bune practici de design incluziv.
Ergonomie și design	• percepție vizuală și atenție. • contrast, lizibilitate și distanțe de vizualizare. • ierarhizarea vizuală în compoziții. • parcursul privirii și ordinea de citire. • claritatea semnelor și simbolurilor. • definiția traseului vizual și rolul său în design. • ordinea naturală a privirii. • influențe compoziționale asupra modului de percepție vizuală. • contrast, greutate vizuală, culori dominante. • aliniere, proximitate, spațiu negativ. • metode simple de testare cu utilizatori. • utilizarea măsurătorilor antropometrice complexe. • dimensiuni umane și intervale de variație. • posturi corecte și posturi greșite în utilizarea obiectelor. • mișcarea, gesturile și efortul fizic. • adaptarea obiectelor la diverși utilizatori. • gesturi și mișcări naturale ale corpului. • prinderea obiectelor. • relații între poziția mâinii și prinderea obiectelor. • mișcări frecvente între utilizarea obiectelor simple. • identificarea disconfortului fizic în utilizare. • structurarea spațiilor în funcție de activități. • fluxuri de circulație. • poziționarea elementelor funcționale. • iluminare și confort ambiental. • accesibilitate și bariere fizice. • noțiuni introductive despre fluxul de circulație. • observarea modului în care se circulă într-un spațiu real. • elemente de bază ale ergonomiei spațiale. • lumina naturală: rol și direcție. • lumina artificială: tipuri și utilizări. • iluminat și siguranță. • realizarea unei schițe de flux pentru un spațiu. • soluții pentru optimizarea fluxurilor și iluminării unui spațiu.

Domenii de conținut	Conținuturi
Evaluare ergonomică	• descrierea iterației în procesul de design. • tipuri de prototipuri utilizate în testare. • metode de colectare a feed-back-ului. • modele de analiză a feed-back-ului. • optimizzrea soluțiilor. • documentarea procesului iterativ. • validarea soluției finale. • alegerea unui obiect, spațiu sau material vizual. • analiza ergonomic-estetică. • propunerea de soluții de optimizare. • prototipare. • testare cu utilizatori. • colectarea feed-back-ului. • optimizarea soluțiilor. • prezentare finală.

SUGESTII METODOLOGICE

Studiul ergonomiei la nivel liceal, în special în cadrul profilului artistic – specializarea Design – presupune o abordare metodologică orientată către experiența directă, explorare și integrarea organică a conținuturilor în activitatea de atelier. Disciplina nu funcționează ca un curs teoretic izolat, ci ca un suport transversal care susține și îmbunătățește demersul de proiectare al elevilor. În acest sens, metodologia se concentrează pe câteva direcții majore:

Integrarea ergonomiei în procesul de lucru și în practica orelor de atelier.

Ergonomia trebuie introdusă elevilor ca instrument aplicabil imediat în proiectele lor. Noțiunile ergonomice sunt testate, analizate și aplicate în paralel cu temele specifice atelierului. Activitățile de analiză, observare și testare se realizează direct pe schițele, machetele și compozițiile realizate de elevi, pentru a dezvolta capacitatea de a observa efectele ergonomiei în contexte reale.

Programa ca instrument pentru stimularea învățării prin experiment.

Programa este abordată ca un cadru flexibil care stimulează experimentul, încercarea, prototiparea și descoperirea. Fiecare temă majoră este însoțită de exerciții ergonomice practice: testări de lizibilitate, prototipuri rapide, măsurători antropometrice simple, simulări biomecanice și analize de flux. Elevii sunt încurajați să exploreze, să compare soluții și să își construiască gândirea critică prin reflecție.

Accent pe procesul de creație și testarea continuă a soluțiilor.

Metodologia pune accent pe proces, nu doar pe rezultat. Elevii lucrează iterativ: schițe alternative, prototipare, testare cu utilizatori, ajustare și argumentare. Fiecare proiect – grafic, de obiect sau spațial – este însoțit de o secțiune de analiză ergonomică. Testarea devine instrument permanent de optimizare, iar documentarea procesului (note, fotografii, diagrame) îi ajută pe elevi să înțeleagă evoluția propriilor soluții.

În ansamblu, aceste direcții metodologice transformă ergonomia într-un demers activ, aplicat și interdisciplinar care consolidează competențele de analiză, proiectare și reflecție necesare formării viitorilor designeri orientați spre utilizator.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

1. Berlin, Cecilia; Adams, Caroline (2017), Production ergonomics. Designing work systems to support optimal human performance, Ed. Ubiquity Press, Londra;
2. Bryson, Bill (2021), Corpul, ghid pentru cei care îl locuiesc, Ed. Polirom, Iași;
3. Calais-Germain, Blandine; Germain, François (2024), Anatomie pentru mișcare. Introducere în analiza tehnicilor corporale, Ed. Polirom, Iași;
4. Corelman, Jacques (2007), Catalogul obiectelor de negăsit, Ed. Humanitas, București;
5. Corbin, Alain; Courtine, Jean-Jacques; Vigarello, Georges (coord.) (2008), Istoria corpului, vol. I–III, Ed. Art, București;
6. Iana, Codruța (2016), Manual de ergonomie pentru arhitecți și studenți, Ed. Universitară Ion Mincu, București;
7. Lieberman, Daniel E. (2022), O istorie naturală a exercițiului fizic, Ed. Polirom, Iași;
8. Lieberman, Daniel E. (2023), Istoria corpului uman, Ed. Polirom, Iași;
9. Manolescu, Aurel; Lefter, Viorel; Deaconu, Alexandrina (coord.) (2013), Ergonomie, Ed. Economică, București;
10. Manolescu, Aurel (coord.) (2015), Ergonomie organizațională, Ed. Economică, București;
11. Nelson, Arnold G.; Kokkonen, Jouko (2018), Anatomia stretchingului, Ed. Trei, București;
12. Norman, Donald Arthur (1988), Designul lucrurilor de zi cu zi, Ed. Publica, București;
13. Panero, Julius; Zelnik, Martin (1979), Human dimension & interior space, Ed. Watson-Gutpill Publications, New York;
14. Pheasant, Stephen (2000), Bodyspace. Anthropometry, Ergonomics and the Design of Work, Ed. CRC Press, Boca Raton, Florida;
15. Popescu, Iris (2023), Design incluziv. Exerciții de empatie în proiectare, Amais, București.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	**Instituție de apartenență, localitate, județ**
Responsabil MEC Prof. LILIANA BOBEICĂ	Ministerul Educației și Cercetării
Responsabil CNCE Prof. LĂCRĂMIOARA-ANA PAULIUC	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare
Coordonator științific Lect. Univ. dr. GABRIELA VOICU	Universitatea Națională de Arte din București
Coordonator științific Prof. dr. IOANA-LAVINIA STREINU	Liceul de Arte Plastice „Nicolae Tonitza”, București
Lect. Univ. dr. RĂZVAN CLONDIR	Universitatea Națională de Arte din București
Lector. asoc. drd –VALENTIN BĂDĂRĂU	Universitatea Națională de Arte „George Enescu” Iași

Anexa nr. 224

Programa școlară
pentru disciplina

Prelucrarea computerizată a imaginii (PCI)

Clasele a XI-a și a XII-a
Curriculum de specialitate (CS)
filiera vocațională, profilul artistic,
specializările
arte vizuale
și
conservare - restaurare bunuri culturale

Învățământ liceal

- 2026 -

Anexa nr. 224
Programa școlară pentru disciplina *Prelucrarea computerizată a imaginii (PCI)*, clasele a XI-a și a XII-a, curriculum de specialitate (CS)

- ***Filiera vocațională, profil artistic, specializările arte vizuale și conservare-restaurare bunuri culturale***

NOTĂ DE PREZENTARE

Programa școlară pentru disciplina ***Prelucrarea Computerizată a Imaginii (PCI)*** reprezintă o ofertă curriculară de specialitate pentru învățământul liceal, *filiera vocațională, profil artistic, specializarea Arte vizuale* începând din anul școlar 2026-2027. Disciplina ***Prelucrarea Computerizată a Imaginii (PCI)*** se regăsește în *Anexa 11 la OMEC nr. 4350/20.06.2025 - Planul-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, filiera vocațională, profil artistic, specializările arte vizuale și conservare – restaurare bunuri culturale,* în *Curriculum de specialitate* (CS).

În elaborarea programei, s-a avut în vedere raportarea la cadrul legislativ și documentele strategice generale și specifice care susțin studiul disciplinelor:
- ***Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023***, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Regulamentul-cadru de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar***, aprobat prin Ordinul ministrului educației nr. 5.726/2024, , cu modificările și completările ulterioare;
- ***Regulamentul de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar cu program de artă***, aprobat prin Ordinul Ministerului Educației și Cercetării nr. 3717/01 aprilie 2025, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Planurile-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi***, filiera vocațională, profilul artistic, specializarea arte vizuale din Anexa nr. 11 la O.M.E.C. nr. 4.350/20.06.2025 privind aprobarea Planurilor-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Profilul de formare al absolventului***, OME nr. 6731/2023, care asigură coerența verticală a parcursul școlar. Aceasta reflectă finalitățile generale ale educației prin raportare la competențele-cheie europene (digitală, matematică, sensibilizare și exprimare culturală, antreprenorială) și la atributele prioritare ale profilului specific al absolventului de la filiera vocațională - profilul artistic (creativitate, colaborare, reflecție, autonomie, responsabilitate, reziliență, etică).

- *documente europene relevante la nivel general și, mai ales, pentru disciplină (Recomandarea Consiliului UE privind competențele-cheie, Cadrul european al calificărilor, Rapoarte OECD/UNESCO, Cadre de referință etc.)*
- *alte documente/studii specifice Curriculumului Național și curriculumului disciplinei – de exemplu, cu valoare pentru sugestiile metodologice ale programei școlare.*

Bugetul de timp alocat disciplinei este următorul:

Prelucrarea Computerizată a Imaginii (PCI)				
Clasa	a IX-a	a X-a	a XI-a	a XII-a
Nr. ore/ săptămână	-	-	2	2

Structura programei școlare include, pe lângă *Nota de prezentare*, următoarele elemente:
- Competenţe generale
- Competenţe specifice şi exemple de activităţi de învăţare
- Domenii de conținut și conţinuturi
- Sugestii metodologice
- Bibliografie selectivă

Competenţele sunt ansambluri structurate de cunoştinţe, abilităţi şi atitudini dezvoltate prin învăţare, care permit identificarea şi rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte particulare diverse.

Competențele generale vizate jalonează achizițiile elevului pentru întregul ciclu liceal.

Competenţele specifice se formează pe parcursul unui an şcolar, sunt derivate din competenţele generale şi reprezintă etape în dobândirea acestora. Competenţele specifice sunt însoţite de exemple de activităţi de învăţare, care constituie modalităţi de organizare a activităţii didactice în scopul realizării competenţelor. Programa şcolară propune, cu caracter de exemplu, diferite tipuri de activităţi de învăţare, care integrează strategii didactice şi care valorifică experienţa concretă a elevului. Cadrul didactic are libertatea de a utiliza exemplele de activităţi de învăţare pe care le propune programa şcolară, de a le completa sau de a le înlocui, astfel încât acestea să asigure un demers didactic adecvat situaţiei concrete de la clasă. Se asigură, în acest fel, premisele aplicării contextualizate a programei şcolare şi proiectării unor parcursuri de învăţare personalizate.

Conținuturile învățării constituie elemente de bază ale domeniului, mijloace informaționale prin care se urmărește realizarea competențelor. Astfel, ele sunt grupate pe următoarele domenii de conținut:

Sugestiile metodologice includ recomandări privind strategiile didactice şi elementele de evaluare formativă continuă și sumativă.

Disciplina ***Prelucrarea Computerizată a Imaginii (PCI)*** formează o gândire integratoare tehnologie-artă, reflectând transformările actuale ale societății digitale și creative. Elevii dobândesc competențe relevante pentru industriile vizuale, multimedia și arte digitale, dezvoltând totodată abilități care facilitează adaptarea la contextul profesional modern și colaborativ.

Programa pentru disciplina „Prelucrarea computerizată a imaginii” propune o viziune modernă, transdisciplinară, care îmbină elemente de tehnologie cu arta vizuală, promovează o abordare integrată a proceselor de creație digitală și vizează totodată formarea responsabilității digitale, a spiritului critic și reflexiv, precum și a competențelor colaborative în cadrul proiectelor de echipă.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Dezvoltarea abilităților digitale și artistice pentru procesarea și interpretarea imaginilor**
CG2	**Utilizarea creativă și responsabilă a tehnologiilor informatice în context artistic, pentru realizarea de produse vizuale relevante**
CG3	**Elaborarea de produse digitale și artistice creative, valorificând spiritul inventiv și colaborarea prin integrarea competențelor transdisciplinare**

CLASA a XI-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Dezvoltarea abilităților digitale și artistice pentru procesarea și interpretarea imaginilor*

CS 1.1. Identificarea formatelor grafice
- *definirea și însușirea noțiunilor de imagini bitmap/raster și imagini vectoriale;* - *enumerarea și analiza caracteristicilor acestora;* - *compararea caracteristicilor tehnice ale unor imagini bitmap și vectoriale aflate pe calculator, prin identificarea dimensiunii, rezoluției și formatului fișierelor.*
CS 1.2. Identificarea operațiilor de bază pentru procesarea imaginii
- *exersarea operațiilor fundamentale de editare în diverse aplicații software specializate;* - *aplicarea efectelor speciale și corecțiilor de culoare pentru a se observa impactul asupra imaginii;* - *exersarea operațiilor de conversie și optimizare a imaginilor - transformarea formatelor grafice și optimizarea dimensiunii fișierului și a imaginilor*
CS 1.3. Înțelegerea drepturilor de autor și a licențelor pentru utilizarea imaginii digitale
- *însușirea regulilor legale privind utilizarea utilizarea și distribuția imaginilor digitale partajate;* - *studiu de caz și dezbatere privind situații concrete de utilizare a imaginilor digitale în conformitate cu licențele și drepturile de autor;* - *analiza unor exemple de materiale digitale generate cu ajutorul instrumentelor de inteligență artificială (AI), reflectând asupra impactului juridic și etic al utilizării acestora.*

CG 2 - *Utilizarea creativă și responsabilă a tehnologiilor informatice în context artistic, pentru realizarea de produse vizuale relevante*

CS 2.1 Utilizarea aplicațiilor software specializate pentru procesări ale imaginilor bitmap/raster
- *crearea un colaj care presupune amenajarea unui spatiu interior/exterior cu obiecte selectate și decupate din diverse imagini cu ajutorul diferitelor instrumente de selecție;* - *crearea unei compoziții folosind mai multe straturi, modificând culoarea, transparența și ordinea straturilor, apoi salvarea și exportarea imaginii în formate standard;* - *colorarea imaginilor alb-negru prin aplicare practică a mai multor tehnici de colorare (folosind straturi, selecții, măști, filtre si diverse instrumente de editare, instrumente de tip AI);* - *realizarea retușării și reparării unei fotografii digitale cu defecte vizibile, utilizând instrumentele speciale de corecție și restaurare, pentru a îmbunătăți calitatea și aspectul imaginii*
CS 2.2 Utilizarea aplicațiilor software specializate pentru procesări de imagini vectoriale
- *desenarea unor simboluri grafice cunoscute (semne de circulație, crearea de fonturi creative, monogramă, sigle, etc) utilizând instrumentele de bază pentru crearea formelor vectoriale;* - *crearea unor logo-uri personalizate aplicând efecte speciale, transformări (scalare, rotire, deformare) și gruparea obiectelor pentru a obține compoziții echilibrate și coerente;* - *aplicarea de contururi, extrudări și alte efecte speciale pentru a îmbunătăți și diversifica elementele grafice create în specificul secției de proveniență a elevului*

CG 3 - *Elaborarea de produse digitale și artistice creative, valorificând spiritul inventiv și colaborarea prin integrarea competențelor transdisciplinare*

CS 3.1. Identificarea temei de proiect
- *formularea titlului proiectului, în grupuri de elevi, urmată de justificarea alegerii domeniului de aplicabilitate;* - *clasificarea tipurilor de proiecte grafice (afișe; reviste; pagini web; prezentări multimedia) în funcție de scop și mediu de utilizare;* - *analiza și alegerea listei de aplicații software și instrumente digitale potrivite tipului de proiect ales, inclusiv sugestii de utilizare a instrumentelor de inteligență artificială (AI)*
CS 3.2. Stabilirea mediului de lucru
- *pregătirea și instalarea aplicațiilor software necesare pentru realizarea proiectului;* - *stabilirea rolurilor clare în echipa de proiect pentru eficiența colaborării (desenatori, designeri, tehnoredactori, specialiști în grafică vectorială, etc.);* - *utilizarea platformelor specializate și instrumentelor colaborative pentru muncă în echipă*
CS 3.3. Pregătirea materialelor grafice pentru multiple medii
- *realizarea a două versiuni ale unui produs grafic simplu (ex: un flyer), unul pentru tipărire și unul pentru utilizare digitală, optimizate corespunzător;* - *transformarea unei imagini vectoriale în format bitmap și invers, pentru a înțelege avantajele și limitările fiecărui format;* - *organizarea unei sesiuni de feedback cu membrii echipei pentru ajustarea materialelor grafice din punct de vedere estetic si funcțional*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Formate de imagini digitale	- imagini bitmap/raster (bmp, gif, jpg etc.). Caracteristici; - imagini vectoriale (svg, cdr, ai, etc). Caracteristici;
Operații de bază în procesarea imaginilor digitale	- redimensionarea imaginilor; - decuparea unei imagini; - modificarea rezoluției; - controlul pe culoare, dominante de culoare; - modificarea contrastului și luminozității; - retușuri și efecte speciale (distorsionări, solarizare, extrudare etc.); - transformarea imaginilor dintr-un format în altul.
Drepturile de autor și licențele de utilizare	- reguli legale privind utilizarea și distribuția imaginilor obținute de pe internet sau alte surse. Tipuri de licențe de utilizare (Creative Commons, licențe comerciale și necomerciale); - utilizarea unor instrumente de inteligență artificială (AI) în generarea și prelucrarea imaginilor respectând drepturile de autor.
Editor grafic raster	- interfața unei aplicații de prelucrare a imaginilor raster; - operații de bază. Lucrul cu obiecte organizate pe straturi. Spațiul de lucru în cadrul unui strat. Caracteristicile layer-ului. Spații de culoare; - operația de selecție. Tipuri de selecție. Lucrul cu selecția; - modificarea caracteristicilor unei imagini: contrast, luminozitate, nivel de culoare etc. Transformări (scalare, distorsionare, rotire). Utilizarea măștilor; - operații cu straturi. Modificarea culorii, adăugarea unor dominante, saturație, transparență. Imaginea multistrat, schimbarea planurilor layer-elor. Modificarea suportului (canvas); - filtre și efecte speciale.
Editor grafic vectorial	- interfața unei aplicații de prelucrare a imaginilor vectoriale; - instrumente de bază utilizate pentru crearea imaginilor vectoriale; - instrumente speciale pentru ștergere, decupare, adăugare de efecte, transformări; - tehnici de rearanjare și redimensionare a obiectelor; - alinierea obiectelor după criterii date. Aranjarea în spațiu. Grupare; - umplerea spațiilor închise. Umplerea cu culoare. Folosirea texturilor pentru umplere. Formate și culori de linii; - alte prelucrări: corecții, efecte de lentilă, contururi, extrudări etc.
Proiect de tip campanie publicitară	- formularea clară și corectă a titlului temei de proiec; - analiza domeniilor de aplicabilitate a temei, aducând în discuție perspective din arte vizuale, tehnologia informației și a comunicațiilor, marketing și comunicare; - analiza domeniilor din care derivă tema: proiecte grafice pentru tipărire și medii digitale (afișe; reviste; pagini web; prezentări multimedia); - stabilirea elementelor distincte de prelucrare grafică; - alegerea aplicațiilor software adecvate, inclusiv a unor elemente de inteligență artificială (AI)

Domenii de conținut	Conținuturi
Mediul de lucru colaborativ	- pregătire, instalare software pentru lucru; - organizarea şi stabilirea rolurilor în echipa de lucru (desenatori, designeri, tehnoredactori, etc.), cultivând o comunicare eficientă; - reguli generale de organizare grafică pe un spaţiu de lucru; - integrarea fluxurilor digitale colaborative online: platforme și instrumente colaborative care facilitează integrarea competențelor din mai multe domenii
Optimizarea materialelor grafice digitale	- modalități de realizare a materialelor grafice pentru tipar sau web; - controlul și ajustarea parametrilor tehnici (rezoluție, culoare , dimensiune și format al fișierelor) realizat în colaborare cu echipa pentru coerența produsului final; - transformari a imaginilor vectoriale în bitmap şi invers; - optimizarea fișierelor pentru utilizare în pagini web și prezentări digitale

CLASA a XII-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Dezvoltarea abilităților digitale și artistice pentru procesarea și interpretarea imaginilor*

CS 1.1. Identificarea elementelor în spațiul digital 3D
- *observarea și descrierea elementelor componente unei scene 3D. Exerciții de modificare a proprietăților unui obiect;* - *exemplificarea utilizării diverselor tipuri de sursă de lumina pentru iluminarea unei scene;* - *exemplificarea funcționării camerelor virtuale plasate în scenă;* - *descrierea metodelor de creare a animației*
CS 1.2. Identificarea operațiilor de creare și prelucrare a obiectelor 3D
- *clasificarea metodelor de creare a obiectelor 3D în funcție de metoda de modelare obiectului (poligonul, curba, etc.);* - *exemplificarea editării unei forme geometrice 2D cu operații de extrudare, strunjire, bizotare, etc., in vederea obținerii unui obiect 3D;* - *exemplificarea creării unui obiect complex nou prin operații succesive de compunere a obiectelor;* - *explicarea rolului materialului aplicat pe suprafața obiectului*

CG 2 - *Utilizarea creativă și responsabilă a tehnologiilor informatice în context artistic, pentru realizarea de produse vizuale relevante*

CS 2.1. Utilizarea aplicațiilor software specializate studiate în anii anteriori pentru introducerea elementelor grafice 3D
- *exersarea utilizării instrumentelor 3D existente (Mutare, Scalare, Iluminare, Rotire, etc.);* - *aplicarea transformărilor libere asupra elementelor grafice;* - *obținerea de efecte 3D asupra unor elemente grafice din spatiul 2D*
CS 2.2. Utilizarea aplicațiilor grafice specializate pentru modelarea și animația obiectelor 3D
- *exersarea diverselor metode de creare, de transformare și modificare a obiectelor 3D;* - *aplicarea pe suprafața obiectelor a materialelor și texturilor;* - *observarea unor animații scurte pentru identificarea elementelor folosite in animație;* - *experimentarea cu iluminare și randare*

CG 3 - *Elaborarea de produse digitale și artistice creative, valorificând spiritul inventiv și colaborarea prin integrarea competențelor transdisciplinare*

CS 3.1. Identificarea temei de proiect
- *formularea titlului proiectului, în grupuri de elevi, urmată de justificarea alegerii domeniului de aplicabilitate;* - *discuții în grupul de lucru pentru unitatea de concepție, proiectarea, editarea și prezentarea proiectului;* - *analiza și alegerea listei de aplicații software și instrumente digitale potrivite modelării 3D, animației și randării, inclusiv sugestii de utilizare a instrumentelor de inteligență artificială (AI)*
CS 3.2. Stabilirea mediului de lucru
- *pregătirea și instalarea aplicațiilor software necesare pentru realizarea proiectului;* - *stabilirea rolurilor clare în echipa de proiect pentru eficiența colaborării (modelatori 3D, designeri vizuali, specialiști în texturi și materiale, specialiști în iluminare, animatori etc.);*

- *exprimarea și explorarea ideilor în vederea stabilirii structurii scenelor 3D și a storyboard-ului;* - *utilizarea platformelor specializate și instrumentelor colaborative pentru muncă în echipă*
CS 3.3. Realizarea, finalizarea și prezentarea publică a proiectului
- *realizarea fișei de proiect și a jurnalului de lucru al echipei (evidența etapelor și a sarcinilor);* - *obținerea de capturi de ecran din procesul 3D și videoclipuri / randări intermediare în vederea securizării progresului din proiect;* - *editarea materialelor de promovare a proiectului (imagini obținute în urma randării, scurte animații, etc.);* - *utilizarea instrumentelor dedicate realizării prezentărilor publice (videoproiector, tablă interactivă, aplicații pentru sesiuni live online, galerie virtuală cu imagini ale proiectului, etc)*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Elementele componente unei scene din spațiul digital 3D	- obiecte. Proprietăți; - lumini. Tipuri de lumini; - camere virtuale; - animație. Metode de creare.
Operații de creare și prelucrare a obiectelor 3D	- crearea obiectelor 3D prin metode simple și avansate; - compunerea obiectelor; - adăugarea materialelor pe suprafața obiectelor.
Editoare grafice	- instrumente specifice 3D; - transformări libere: perspectivă, distorsionare, etc.; - efecte 3D: extrudare, umbrire, reflexie, iluminare; - imitarea spațiului 3D cu ajutorul mai multor straturi.
Aplicații de modelare 3D, randare și animație	- interfața unei aplicații de modelare 3D; - obiecte 3D: denumire, colorare, tip (standard, extinse, rețele de petice, compuse); - transformări și modificări asupra obiectelor; - materiale și texturi; - aspect și animație; - operația de randare
Proiect cu obiecte 3D	- formularea clară și corectă a titlului temei; - analiza domeniilor de aplicabilitate a temei, aducând în discuție perspective din arte vizuale, tehnologia informației și a comunicațiilor, marketing și comunicare; - stabilirea produselor finale; - alegerea aplicațiilor software pentru modelare 3D, animație și randare, cât și a unor instrumente de inteligentă artificială (AI) care pot ajuta într-un mod mai rapid și automatizat
Mediul de lucru colaborativ	- pregătire, instalare software pentru lucru; - organizarea și stabilirea rolurilor în echipa de lucru (modelatori 3D, designeri vizuali, specialiști în texturi și materiale, specialiști în iluminare, animatori etc.); - stabilirea structurii scenelor 3D și storyboard-ul (secvențele și mișcările camerei) ca rezultat al colaborării, reflecției și creativității colective; - planificarea etapelor: modelare – texturare – iluminare – animație – randare – post-procesare;

Domenii de conținut	Conținuturi
	- integrarea fluxurilor digitale colaborative online: platforme și instrumente colaborative care facilitează integrarea competențelor din mai multe domenii.
Produs grafic digital 3D final	- realizarea produselor intermediare și finale : crearea modelelor 3D, aplicarea texturilor și materialelor, setarea iluminării și compoziției vizuale, animația obiectelor și a camerei, testarea și ajustarea scenelor, randarea finală (imagine statică, secvență animată sau clip video); - concatenarea produselor finale conform design-ului stabilit: montaj video, sunet, efecte vizuale și exportul produsului final în format potrivit; - finalizarea și optimizarea proiectului pentru prezentare online sau offline, în cadrul unei sesiuni de comunicări.

SUGESTII METODOLOGICE

Predarea-învățarea disciplinei „Prelucrarea computerizată a imaginii” va fi axată pe învățarea activă, prin proiecte și aplicații practice realizate individual și în echipă. Se recomandă utilizarea metodelor interactive (problematizarea, conversația, studiul de caz, metoda proiectului), a resurselor TIC și a platformelor digitale colaborative.

Activitățile vor promova interdisciplinaritatea dintre arte și tehnologie, dezvoltarea gândirii critice, a creativității, a colaborării și a responsabilității digitale. Profesorul va încuraja reflecția, autoevaluarea și prezentarea publică a produselor realizate, în contexte reale (expoziții, galerii virtuale, portofolii online).

Evaluarea va fi continuă și formativă, axată pe progres, originalitate, calitate estetică și aplicarea competențelor digitale în contexte autentice.

Locul de desfăşurare a instruirii trebuie să fie un laborator de informatică, în care – pentru optimizarea demersului didactic – este necesar să existe o dotare minimală care presupune un număr suficient de calculatoare, conectate în rețea şi acces la toate serviciile INTERNET, tablă interactivă cu ecran tactil, tablete grafice, scanner, imprimantă (chiar 3D, dacă este posibil).

Configurația hardware și software a calculatoarelor trebuie să permită rularea aplicațiilor prin care vor fi formate competențele specifice.

Alegerea aplicațiilor software specializate se va realiza ținând cont de specializare și domeniul de interes al elevului.

Pentru a crește motivația și interesul elevilor, se recomandă prezentarea unor proiecte demonstrative realizate cu diverse aplicații software.

Proiectele şi documentarea, stabilirea tematicii, vor fi realizate prin consultarea cadrelor didactice de specialitate, pentru a fi identificate temele majore, de interes pentru calificarea profesională a fiecărui colectiv de elevi.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

- Randi L. Derakhshani, Dariush Derakhshani, Autodesk 3DS MAX 2014, Autodesk Official Press, 2013
- Tony Mullen, Introducing Character Animation with Blender, 2nd Edition, Willey, 2011
- Ionuț Gabriel Ghionea, Inițiere în modelarea asistată cu 3D Studio Max 4, Grupul MicroInformatica, Cluj-Napoca 2003
- Ciprian Ceobanu, Constantin Cucoș, Olimpius Istrate, Ion-Ovidiu Pânișoară, Educația digital, Editura Polirom, 2020
- Potolea, D., Neacșu, I., Manolescu, M. (coordonatori), Tarasă, D., Dumitriu-Lupan, N., Țoca, L., Bejan,
- D., Harabagiu, A. (autori), Ghid de evaluare disciplina tehnologia informației și a comunicațiilor, Editura ERC PRES 2011

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Instituție de apartenență, localitate, județ
Responsabil MEC Prof. LILIANA BOBEICĂ	Ministerul Educației și Cercetării
Responsabil CNCE Prof. LĂCRĂMIOARA-ANA PAULIUC	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare
Coordonator științific Lect. univ. dr. GABRIELA VOICU	Universitatea Națională de Arte din București
Coordonator științific Prof. dr. IOANA-LAVINIA STREINU	Liceul de Arte Plastice „Nicolae Tonitza”, București
Prof. CRINA - IOANA ATANASIU	Liceul de Arte Plastice „Nicolae Tonitza”, București
Prof. NICOLETA RADU	Liceul de Arte Plastice „Nicolae Tonitza”, București
Prof DOINA - TEODORA ROȘU	Liceul de Arte Plastice „Nicolae Tonitza”, București

Anexa nr. 225

Programa școlară
pentru disciplina

Atelier de specialitate - Animație

Clasele a IX-a – a XII-a
Curriculum de specialitate (CS)
Filiera vocațională, profilul artistic,
specializarea arte vizuale

Învățământ liceal

- 2026 -

Anexa nr. 225
Programa școlară pentru disciplina *Atelier de specialitate - Animație,* clasele IX – XII curriculum de specialitate CS)

- ***Filiera vocațională, profil artistic, specializarea arte vizuale***

NOTĂ DE PREZENTARE

Programa școlară pentru disciplina ***Atelier de specialitate – Animație*** reprezintă o ofertă curriculară de specialitate pentru învățământul liceal, *filiera vocațională, profil artistic, specializarea arte vizuale,* începând din anul școlar 2026-2027. Disciplina se regăsește în *Anexa 11 la OMEC nr. 4350/20.06.2025 - Planul-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, filiera vocațională, profil artistic, specializarea arte vizuale,* în *Curriculum de specialitate* (CS).

Pentru studiul ***Atelierului de specialitate Animație***, bugetul de timp alocat, este următorul:

Atelier de specialitate – Animație				
Specializarea	Nr. ore/ săptămână			
	a IX-a	a X-a	a XI-a	a XII-a
Arte vizuale	2	2	4	5

În elaborarea programei, s-a avut în vedere raportarea la cadrul legislativ și documentele strategice generale și specifice care susțin studiul disciplinelor:
- ***Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023***, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Regulamentul-cadru de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar***, aprobat prin Ordinul ministrului educației nr. 5.726/2024, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Regulamentul de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar cu program de artă***, aporbat prin Ordinul Ministerului Educației și Cercetării nr. 3717/01 aprilie 2025, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Planurile-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi***, filiera vocațională, profilul artistic, specializarea arte vizuale din Anexa nr. 11 la O.M.E.C. nr. 4.350/20.06.2025 privind aprobarea Planurilor - cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Profilul de formare al absolventului***, OME nr. 6731/2023, care asigură coerența verticală a parcursul școlar, (competențe-cheie +atribute prioritare), reflectând finalitățile generale ale educației prin raportare la competențele-cheie europene (digitală, creativă, antreprenorială) și la atributele profilului artistic: creativitate, reflecție, autonomie, responsabilitate și etică profesională.
- *documente europene relevante la nivel general și, mai ales, pentru disciplină(Recomandarea Consiliului UE privind competențele-cheie, Cadrul european al calificărilor, Rapoarte OECD/UNESCO, Cadre de referință etc.)*
- *alte documente/studii specifice Curriculumului Național și curriculumului disciplinei – de exemplu, cu valoare pentru sugestiile metodologice ale programei școlare.*

Structura programei școlare include, pe lângă *Nota de prezentare*, următoarele elemente:
- Competenţe generale
- Competenţe specifice şi exemple de activităţi de învăţare
- Domenii de conținut și conţinuturi
- Sugestii metodologice
- Bibliografie selectivă

Competenţele sunt ansambluri structurate de cunoştinţe, abilităţi şi atitudini dezvoltate prin învăţare, care permit identificarea şi rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte particulare diverse.

Competenţele generale vizate jalonează achiziţiile elevului pentru întregul ciclu liceal.
Competenţele specifice se formează pe parcursul unui an şcolar, sunt derivate din competenţele generale şi reprezintă etape în dobândirea acestora. Competenţele specifice sunt însoţite de exemple de activităţi de învăţare, care constituie modalităţi de organizare a activităţii didactice în scopul realizării competenţelor. Programa şcolară propune, cu caracter de exemplu, diferite tipuri de activităţi de învăţare, care integrează strategii didactice şi care valorifică experienţa concretă a elevului. Cadrul didactic are libertatea de a utiliza exemplele de activităţi de învăţare pe care le propune programa şcolară, de a le completa sau de a le înlocui, astfel încât acestea să asigure un demers didactic adecvat situaţiei concrete de la clasă. Se asigură, în acest fel, premisele aplicării contextualizate a programei şcolare şi proiectării unor parcursuri de învăţare personalizate.

Conținuturile învățării constituie elemente de bază ale domeniului, mijloace informaționale prin care se urmărește realizarea competențelor.

Sugestiile metodologice includ recomandări privind strategiile didactice şi elementele de evaluare formativă continuă şi sumativă.

Studiul ***animației*** formează o gândire artistică integrată, situată la intersecția dintre artele vizuale, cinematografie şi tehnologiile digitale, reflectând transformările actuale ale industriilor creative. Disciplina „Animație" are caracterul unei specializări care dezvoltă capacitatea elevilor de a exprima idei, emoții şi concepte prin mişcare, imagine şi sunet, utilizând tehnici tradiționale (desen, stop-motion), digitale (2D digital) şi cinematografice (storyboard, montaj, sunet).

Studiul animației presupune patru direcții majore:
– observarea şi reprezentarea mişcării;
– dezvoltarea personajului şi a decorului;
– construirea narațiunii vizuale secvențiale (storyboard, animatic, decupaj cinematografic);
– realizarea filmului de animație (producție şi postproducție).

Elevii dobândesc competențe relevante pentru domeniile animației, filmului, designului vizual şi industriilor multimedia, dezvoltând totodată abilități care facilitează adaptarea la contextul profesional modern: colaborare, autonomie, creativitate, gândire critică, planificare şi reziliență.

Programa pentru atelierul de „Animație" este realizată pe baza prevederilor Legii învățământului preuniversitar nr. 198/2023 şi a Profilului de formare al absolventului, aprobat prin O.M.E. nr. 6731/2023. Ea reflectă finalitățile generale ale educației prin raportare la competențele-cheie europene (digitală, creativă, antreprenorială) şi la atributele profilului artistic: creativitate, reflecție, autonomie, responsabilitate şi etică profesională.

Din perspectiva modelului de proiectare curriculară, programa continuă structura curriculară specifică ciclului gimnazial şi este organizată astfel: notă de prezentare, competențe generale, competențe specifice cu exemple de activități de învățare, conținuturi ale învățării şi sugestii metodologice.

Competențele generale sunt urmărite pe întreg parcursul celor patru ani de studiu, iar competențele specifice sunt derivate din acestea şi sunt vizate particular în fiecare an, în acord cu nivelul de dezvoltare al elevilor.

Activitățile de învățare reprezintă exemple de sarcini de lucru prin care se formează şi se dezvoltă competențele specifice. Ele sprijină implicarea activă a elevului şi favorizează învățarea prin experiment, analiză vizuală, reflecție şi practică artistică.

Conținuturile reprezintă instrumentele informaționale prin care se realizează atingerea competențelor: principii de animație, limbaj cinematografic, design de personaj şi decor, tehnici de montaj, sunet, producție şi postproducție.

Sugestiile metodologice orientează profesorul în organizarea demersului didactic, facilitând dezvoltarea competențelor artistice, tehnice şi narative într-un cadru flexibil, adaptat evoluției elevilor.

Programa pentru disciplina ***Atelier de specialitate - Animație*** propune o viziune modernă, transdisciplinară şi orientată spre industriile creative, îmbinând desenul, cinematografia, grafica digitală,

experimentul vizual și noile tehnologii. Ea promovează o abordare integrată a procesului de creație, încurajează libertatea artistică, gândirea critică și exprimarea personală și susține dezvoltarea competențelor colaborative în cadrul proiectelor de echipă.

În clasele a IX-a și a X-a accentul este pus pe inițiere și consolidare: observarea mișcării, principiile animației, stop-motion, dezvoltarea personajelor și a decorurilor, narațiunea în panouri, exercițiile cinematografice de bază.

În clasele a XI-a și a XII-a se aprofundează limbajul cinematografic, animația de personaj, montajul audio-vizual și producția filmului de animație. Clasa a XII-a marchează etapa de specializare și autonomie artistică, în care elevii concep, planifică și realizează un film complet în tehnica 2D digital, însoțit de o lucrare scrisă și de o prezentare publică în cadrul expoziției finale.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Utilizarea elementelor de tehnică, specifice animației**
CG2	**Dobândirea cunoștințelor și abilităților practice în vederea realizării animației**
CG3	**Dezvoltarea creativității în vederea realizării producțiilor animate**

CLASA a IX-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Utilizarea elementelor de tehnică, specifice animației*

CS 1.1. Descoperirea modului în care mișcarea poate fi sugerată prin succesiunea imaginilor statice (pre-cinema)
- *analizarea dispozitivelor precursoare ale cinematografului (taumatrop, zootrop, praxinoscop);* - *construcția unui zootrop sau flipbook;* - *introducere în utilizarea softurilor simple de desen (ex.: Krita);*
CS 1.2. Investigarea principiilor de captare a mișcării prin fotografie și analiză secvențială
- *captarea și descompunerea mișcării prin tehnica fotografiei secvențiale;* - *recompunerea mișcării din imagini statice;* - *introducere în utilizarea softurilor simple de desen (ex.: Krita, CapCut, DaVinci Resolve);*
CS 1.3. Analizarea modului în care primii autori de film au surprins și au reprezentat mișcarea
- *prezentarea creaţiilor pionierilor cinematografului;* - *prezentarea creaţiilor pionierilor filmului de animație;* - *prezentarea creaţiilor pionierilor efectelor speciale în film;*

CG 2 - *Dobândirea cunoștințelor și abilităților practice în vederea realizării animației*

CS 2.1. Dobândirea tehnicilor de animație tridimensională
- *exerciții de animație stop-motion cu obiecte filmate în spațiul atelierului;* - *exerciții de animație stop-motion cu păpuși sau jucării aduse de elevi;*
CS 2.2. Dobândirea tehnicilor de animație bidimensională
- *construirea și animarea unui personaj din decupaje de carton (cut-out);* - *prezentarea etapelor din tehnica animației tradiționale (desen 2D pe hârtie);* - *prezentarea animației motion graphics utilizată în televiziune, advertising și mediul online;*
CS 2.3. Dobândirea tehnicilor de animație experimentală
- *realizarea unor exerciții de animație stop-motion cu materiale neconvenționale (ex.:frunze de ceai, nisip, nasturi);* - *realizarea unor exerciții practice de pixilație – animație stop-motion cu personaj real;*

CG 3 - *Dezvoltarea creativității în vederea realizării producțiilor animate*

CS 3.1. Descompunerea mișcării în desen prin analiza cadrelor filmate
- *prezentarea rotoscopiei ca tehnică de animație;* - *filmarea unei acțiuni reale (mers, ridicare, săritură);* - *realizarea unei rotoscopii simple pe baza materialului filmat.* - *descompunerea unei mișcări simple în succesiuni de crochiuri pentru înțelegerea etapelor și direcției mișcării;*
CS 3.2. Înțelegerea noțiunilor fundamentale ale animației 2D prin observație și experiment vizual
- *introducerea în principiile fundamentale ale animației;* - *analiza reprezentării mișcării în animație (cadru cu cadru);* - *aplicarea principiilor de animație (anticipare, squash & stretch) în exerciții simple;*

CS 3.3. Prezentarea tehnicii de animație straight ahead și aplicarea ei în exerciții introductive
- *exerciții de descompunere a mișcării în desen (animație straight);* - *exerciții de animație bazate pe deformări și exagerări;*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Istoria cinematografului: mijloace analogice de redare a mișcării.	- dispozitivele pre-cinematografice și funcționarea lor (taumatrop, zootrop, praxinoscop); - principiul succesiunii rapide a imaginilor și percepția continuității mișcării; - contribuția lui Eadweard Muybridge la studiul vizual al mișcării; - elemente fundamentale ale animației timpurii (Reynaud, Blackton, McCay); - caracteristicile filmelor timpurii ale pionierilor cinematografului (Frații Lumière, Georges Méliès); - descompunerea mișcării umane sau animale prin fotografie secvențială; - organizarea și montarea secvenței fotografice într-un material video; - softuri simple pentru desen animat;
Animație stop-motion, animație 2D tradițională și animație 2D digitală.	- principiile fundamentale ale animației stop-motion (fotogramă cu fotogramă, timing, spacing); - animarea obiectelor reale și manipularea volumelor în spațiu; - principiile tehnicii cut-out și animarea prin decupaje articulate; - etapele animației tradiționale 2D (schiță, key-frames, in-betweens); - principii introductive de animație digitală 2D și motion graphics (compoziție, text, ritm vizual). - materialelor neconvenționale în animația stop-motion; - principiile tehnicii de pixilație: animarea corpului uman fotogramă cu fotogramă
Studiul mișcării prin analiză video; tehnici de transpunere a mișcării în desen.	- principiile rotoscopiei: inovațiile Studioului Fleischer; - rolul tehnicii în istoria animației; - principiul observării mișcării reale pentru traducerea ei în desen; - metoda extragerii pozițiilor-cheie dintr-un material filmat;
Principiile de bază ale animației 2D; observația și transpunerea vizuală a mișcării.	- noțiuni de timing, spacing, volum și accent; - principii fundamentale în animație (anticipare, follow-through, squash & stretch); - relația dintre deformare, expresivitate și claritatea mișcării. - transformării progresive a formelor în animație (metamorfoze, treceri, deplasări continue);

CLASA a X-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Utilizarea elementelor de tehnică, specifice animației*

CS 1.1. Clasificarea tipurilor de personaje și explorarea formelor geometrice ca bază în construcția personajului
- *construcția unui personaj din figuri geometrice (1) – realizarea unui personaj folosind predominant o singură formă geometrică (cerc/pătrat/triunghi);* - *construcția unui personaj din figuri geometrice (2) – combinarea mai multor forme pentru a obține variații de personaje; transformări între personaje inspirate din structurile jocului Tangram;* - *studiu privind expresivitatea personajului – linia de acțiune – schițarea posturilor dinamice pornind de la axul principal al mișcării; utilizarea schiței rapide ca metodă de explorare;* - *aprofundare utilizării softurilor de desen și animare (ex: Krita, Affinity, FlipaClip);*
CS 1.2. Redarea personalității prin designul de personaj
- *studiul și reinterpretarea unui personaj existent – elevul analizează silueta, postura, expresiile și trăsăturile definitorii ale unui personaj clasic de animație și îl reinterpretează grafic într-un stil propriu;* - *crearea unui personaj pe baza unor trăsături de personalitate alese aleatoriu – elevul selectează dintr-o listă de caracteristici (vârstă, identitate de gen, ocupație, conformație corporală, temperament) și dezvoltă un concept de personaj coerent.*
CS 1.3. Realizarea unei fișe de personaj
- *realizarea unui turnaround de bază al personajului (față, profil, spate, 3/4);* - *realizarea unei serii de expresii faciale ale personajului;* - *crearea unui line-up cu personaje create de elevi (aranjarea mai multor personaje pe aceeași fișă pentru analiza proporțiilor și a varietății).*

CG 2 - *Dobândirea cunoștințelor și abilităților practice în vederea realizării animației*

CS 2.1. Clasificarea tipurilor de decor și explorarea funcției lor vizuale în animație
- *prezentarea și analiza diferitelor tipuri de decor utilizate în animație; decor minimal (alb), decor stilizat, decor realist pictural (Disney), decor bazat pe imagine reală, decor abstract; funcția decorului în definirea atmosferei și în ghidarea privitorului;* - *exercițiu de stilizare a realității: transformarea unei fotografii într-un decor grafic (reducerea sau amplificarea detaliilor, modificarea formelor), alegerea unui limbaj grafic care susține atmosfera;* - *exercițiu de ecleraj: studiul luminii într-un decor în diferite momente ale zilei); analiza influenței luminii asupra culorii, volumelor și atmosferei scenei.*
CS 2.2. Explorarea decorului în mișcare
- *relația personaj/decor (1) – poziționarea și integrarea personajului într-un spațiu static;* - *adaptarea unei fotografii într-un decor desenat prin procese de stilizare;* - *exercițiu de mișcare de cameră în interiorul decorului (panoramare, traveling, zoom);* - *relația personaj/decor (2) – integrarea personajului într-un decor animat (fundal în buclă) pentru a simula mersul sau deplasarea*
CS 2.3. Construcția de decorului în perspectivă și explorarea spațiului multiplan
- *exercițiu de realizarea decorurilor în perspectivă cu unul și două puncte de fugă;* - *exerciții suplimentare de perspectivă cu unul sau mai multe puncte de fugă, aplicate la decoruri de complexitate diferită;*

- *realizarea unei decor pe straturi (multiplan) pentru a înțelege paralaxa și profunzimea spațiului, perspectiva atmosferică și variațiile de culoare/contrast pentru sugerarea adâncimii.*

CG 3 - *Dezvoltarea creativității în vederea realizării producțiilor animate*

CS 3.1. Studierea rolului benzii desenate ca mediu secvențial
- *realizarea unei benzi desenate cu 1, 3 sau 4 cadre;* - *transpunerea unui text scurt (poantă, proverb, haiku) într-o ilustrație unică, explorând esențializarea și simbolizarea vizuală;* - *realizarea unei benzi desenate cu trei panouri pornind de la un text scurt, fără folosirea cuvintelor, cu accent pe claritatea vizuală, continuitatea acțiunii și coerența succesiunii narative.*
CS 3.2. Clasificarea esteticii benzii desenate
- *analizarea diferențelor estetice dintre principalele tradiții ale benzii desenate: stilul american (comics, supereroi, accent pe acțiune și compoziții dinamice), stilul european (ligne claire, BD francofonă, realism stilizat), stilul asiatic (manga: ritm, compoziții expresive, abordare cinematografică).* - *analiza diferențelor stilistice între principalele categorii de bandă desenată: bandă desenată mainstream și de autor, banda desenată umoristică/grafică minimalistă, banda desenată experimentală și mixt-media (inclusiv fotonovela/benzi fotografice);* - *explorarea rolului culorii în banda desenată și aplicarea ei într-un exercițiu practic.*
CS 3.3. Reprezentarea sunetului în banda desenată
- *explorarea modurilor de reprezentare grafică a sunetului în banda desenată (forme și tipuri de bule de dialog, onomatopee și integrarea lor în compoziția vizuală)* - *aplicarea reprezentării sunetului într-o bandă desenată printr-o temă practică (ex.: compoziția unei pagini în care sunetul devine element expresiv)*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Design de personaj – explorarea personalității personajului prin formă, siluetă și expresivitate (desen tradițional / digital)	- semnificația formelor geometrice în definirea siluetei și a tipologiei de personaj: silueta ca element principal de recunoaștere; - expresivitatea personajului: linia de acțiune; elemente care comunică personalitatea unui personaj. principii de construcție a unui personaj original pornind de la indici descriptivi. fișa de personaj: turnaround și expresiile faciale; softuri de desen și animație
Design de decor; desen tradițional și digital; integrarea decorului în animație	- tipurile de decor în animație; - funcția decorului în definirea atmosferei și în ghidarea privitorului; - lumina în decorul de film de animație; - relația dintre personaj și fundal; - raportul dintre planuri și a perspectiva cu unul sau mai multe puncte de fugă; - decorului organizat pe straturi;
Bandă desenată – limbaj vizual, stiluri grafice și convenții estetice	- conceptele fundamentale ale narațiunii secvențiale: panou, cadru, montaj vizual, ritm, continuitate; - banda desenată după un text literar; - estetica benzilor desenate din diverse contexte culturale și diferențele stilistice; - modurilor de reprezentare grafică a sunetului în banda desenată

CLASA a XI-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Utilizarea elementelor de tehnică specifice animației*

CS 1.1. Prezentarea încadraturilor cinematografice, a compoziției de cadru, a mișcărilor de cameră și a unghiurilor de filmare.
- *analiza tipurilor de cadre cinematografice și a compoziției de cadru prin vizionări și identificarea funcției narative a fiecărui tip de cadru;* - *studierea unghiurilor de filmare (unghi normal, plonjeu, contraplonjeu) prin vizionări și discuții despre rolul lor expresiv în scenă;* - *identificarea mișcărilor de cameră în secvențe de film (panoramare, travelling, tilt), discuții despre funcția lor narativă.*
CS 1.2. Punerea în practică a limbajului cinematografic.
- *realizarea unei serii de încadraturi cinematografice (prim-plan, plan mediu, plan întreg etc.) folosind camera sau telefonul, pornind de la o listă dată de profesor;* - *realizarea unei serii de unghiuri de filmare (normal, plonjeu, contraplonjeu), experimentând modificarea percepției asupra subiectului folosind camera sau telefonul;* - *realizarea unei serii de mișcări de cameră (panoramare, travelling, tilt) în situații date, cu atenție la continuitate și stabilitate folosind camera sau telefonul.* - *introducerea utilizării softurilor de editare video și sunet (ex: CapCut, DaVinci Resolve, Reaper).*
CS 1.3. Introducerea noțiunilor de montaj și sunet
- *realizarea unui mini-montaj din 4–6 cadre proprii, testând ritmul unei secvențe de film;* - *introducere în sunet: asocierea unei imagini cu trei tipuri de sunete (ambiant, efect, muzică) și compararea efectelor emoționale;* - *realizarea coloanei sonore pentru o animație data din sunete din biblioteci audio sau înregistrate cu telefonul.*

CG 2 - *Dobândirea cunoștințelor și abilităților practice în vederea realizării animației*

CS 2.1. Învățarea principiilor de bază ale animației
- *introducerea principiilor de timing și spacing;* - *explorarea diferențelor dintre animația straight ahead și animația pose-to-pose prin exemple și exerciții practice;* - *studiul principiilor ease in și ease out. Analiza variațiilor de accelerație și decelerație în mișcare prin exerciții cu obiecte simple (ex.: un obiect care pornește, se oprește, încetinește sau accelerează);* - *realizarea de animații scurte pe baza principiilor de anticipare, overshoot, arcuri și exagerare pentru înțelegerea credibilității și expresivității mișcării* - *aprofundare utilizării softurilor de desen și animare (ex: Afinity, Krita, FlipaClip).*
CS 2.2. Învățarea principiilor secundare ale animației
- *studiul acțiunii secundare – observarea modului în care o acțiune principală este completată de gesturi, reacții sau mișcări suplimentare care sporesc expresivitatea;* - *explorarea principiilor overlap și follow-through – exerciții practice care evidențiază inerția, întârzierea elementelor corpului și continuarea mișcării după oprirea acțiunii principale;* - *aplicarea principiilor squash și stretch – exerciții simple cu obiecte sau personaje pentru înțelegerea deformării controlate ca mijloc de expresivitate și claritate vizuală (minge, obiecte moi, elemente anatomice simplificate);*
CS 2.3. Aprofundarea principiilor suplimentare ale animației
- *studiul principiilor complementare: arcuri, exagerare, appeal și staging – analiză în exemple animate și discuții pe rolul lor expresiv;*

- *realizarea unei mișcări ciclice (loop) – exercițiu practic de animare a unei acțiuni repetitive (mers pe loc, rotire, legănare etc.);* - *exercițiu integrator: realizarea unei scurte animații care pune în practică ansamblul principiilor studiate (timing, spacing, anticipare, overlap, squash & stretch, arcuri, exagerare etc.).*

CG 3 - *Dezvoltarea creativității în vederea realizării producțiilor animate*

CS 3.1. Studierea locomoției personajului uman
- *realizarea unui cicic de mers standard: pozițiile-cheie (contact, down, passing, up), ritmul, balansul și distribuția greutății, diferențele între mersul real și cel stilizat în animație;* - *realizarea unui ciclu de alergare (pozițiile principale: contact, recoil, passing, high point), diferențele anatomice și ritmice față de mers), accentuarea energiei și a impulsului;* - *realizarea unui mers cu personalitate: interpretarea unui cuvânt-cheie (ex. timid, arogant, obosit, grăbit) în parametri de mișcare: amplitudini, tempo, gestică;*
CS 3.2. Reprezentarea fenomenelor fizice în animația de personaj la plan întreg.
- *ridicarea unui obiect: diferențele vizuale dintre ridicarea unui obiect ușor vs. greu (postură, timing, spacing), anticiparea mișcării prin pregătirea corpului, transmiterea greutății prin deplasarea centrului de greutate* - *etapele săriturii (anticipare, impuls, zbor, aterizare): exagerarea controlată a arcurilor și a pozițiilor pentru claritate, redarea impactului în momentul contactului cu solul;* - *animarea unei acțiuni după o referință video filmată în atelier: analiza cadru cu cadru pentru extragerea momentelor-cheie; transpunerea în desen/2D a mișcării reale, cu simplificări și accentuări pentru expresivitate.*
CS 3.3. Înțelegerea particularităților animației la prim-plan
- *reacția bruscă și expresivă la prim-plan (take) - ex.: surpriză, frică, recunoaștere, confuzie;* - *lipsync – exercițiu de sincronizare a buzelor pentru un cuvânt sau o propoziție foarte scurtă – introducerea fonemelor specifice limbii române și a grupurilor de poziții ale gurii.* - *realizarea unui exercițiu de animație la prim-plan (close-up cu expresie clară) după o referință video alese de elev (fragment de film, vlog, documentar).*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut CG.1	Conținuturi
Limbajul cinematografic	- tipuri de încadraturi cinematografice, unghiulați și mișcări de cameră: înțelegerea funcției lor narative în film; - evoluția montajului cinematografic: Porter, Griffith, Eisenstein; sunetul în film de la filmul mut la filmul sonor componentele coloanei sonore (dialog, muzică, efecte, ambianță); softuri de editare video și sunet;
Animație tradițională – principii fundamentale.	- principiile de bază ale animației 2D (timing, spacing, ease in, ease out, accelerația, decelerația, anticipare, overshoot, arcuri, exagerare, acțiunea secundară, overlap, follow-through, squash & stretch); - staging-ul (mizanscenă) ca principiu de compoziție și lizibilitate narativă. - mișcarea ciclică în animație (ciclu de mers, minge care sare, etc.); softuri de desen și animare;
Animație de personaj – studiul locomoției și al expresiilor faciale.	- structura mersului standard; - structura alergării; - mersul cu personalitate;

	- ridicarea unui obiect – greutate și efort; - săritura – forță, impuls și aterizare; - animația după referință video; - reacția bruscă (take): lipsync – sincronizarea mișcării gurii cu sunetul; animație la prim-plan după referință video;

CLASA a XII-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Utilizarea elementelor de tehnică, specifice animației*

CS 1.1. Dezvoltarea unui concept în format vizual
- *generarea unui concept original pentru un film scurt de 1–3 minute realizat în tehnica 2D digitală; analiza posibilităților narative (temă, premisă, mesaj, conflict, personaje, atmosferă);* - *realizarea unui storyboard prin adaptarea unui text scurt (literar, descriptiv sau anecdotic) într-o premisă vizuală – la alegerea elevului sau dintr-o selecție oferită de profesor;* - *realizarea animaticului (etapa 1): structură) și integrarea unei coloane sonore temporare (temp track) pentru orientarea ritmului;* - *rafinarea animaticului (etapa 2): ritm și clarificări vizuale; ajustarea duratelor și a succesiunii cadrelor în funcție de claritatea narativă;*
CS 1.2. Elaborarea temei și structurii lucrării scrise aferente filmului de 1–3 minute realizat în tehnica 2D digital
- *discuție despre rolul lucrării scrise în procesul de realizare a unui film de animație și prezentarea componentelor obligatorii: sinopsis, concept vizual, specificații tehnice (format, durată, tehnici de realizare, resurse software specifice animației 2D digitale);* - *stabilirea individuală a temei lucrării scrise, în corelare cu conceptul filmului dezvoltat la clasă;* - *prezentarea normelor de redactare specifice și analizarea unor exemple relevante;* - *organizarea materialului în vederea expunerii vizuale: realizarea unui document de prezentare digitală (ex.: Google Slides, Canva, PowerPoint)*
CS 1.3. Realizarea designului pentru elementele filmului
realizarea designului de personaj (1) – schițarea primelor variante vizuale ale personajului principal: siluetă, proporții, expresivitate; *realizarea designului de personaj (2) – dezvoltarea versiunii finale a personajului: costume, detalii grafice, paletă cromatică;* *realizarea designului de decor (1) – schițarea spațiilor principale ale filmului (interior/exterior), cu accent pe compoziție și atmosferă;* *realizarea designului de decor (2) – finalizarea elementelor de decor, integrare stilistică cu personajul și stabilirea paletei cromatice;* *realizarea schiței de coloană sonoră pentru film: identificarea sunetelor de atmosferă, efectelor sonore și ritmului general al scenei.*

CG 2 - *Dobândirea cunoștințelor și abilităților practice în vederea realizării animației*

CS 2.1. Realizarea etapei de layout
- *împărțirea filmului în cadre pe baza animaticului și realizarea layout-urilor prin poziționarea personajelor și organizarea decorului;* - *ajustarea layout-urilor pentru asigurarea continuității vizuale: proporții, perspectivă, direcția privirii și axa acțiunii, raporturi de mărime, unghiuri ale camerei, coerența mișcării;*
CS 2.2. Realizarea capetelor de mișcare (key-poses)
- *stabilirea primelor capete de expresie pentru cadrele inițiale ale filmului;* - *continuarea realizării capetelor principale pentru secvențele centrale;* - *finalizarea capetelor principale ale secvențelor centrale (corecții și ajustări);* - *realizarea capetelor secundare (poses de tranziție, accente, posturi intermediare importante);*

- *completarea capetelor secundare și verificarea coerenței ritmului și a direcției mișcării;* - *revizuirea completă a capetelor de mișcare și pregătirea pentru etapa de intermediare; realizarea cardurilor de titlu și generic.*
CS 2.3. Realizarea intermediarelor (inbetweens)
- *realizarea intermediarelor pentru primul bloc de secvențe;* - *continuarea intermediarelor pentru secvențele centrale;* - *finalizarea intermediarelor pentru secvențele complexe;* - *verificarea fluidității animației și ajustări finale înainte de colorare.*
CS 2.4. Colorarea desenelor
- *stabilirea și testarea schemei cromatice; colorarea primelor cadre;* - *aplicarea culorilor finale în toate secvențele și verificarea coerenței cromatice.*

CG 3 - *Dezvoltarea creativității în vederea realizării producțiilor animate*

CS 3.1. Compozitarea elementelor din cadru și montajul filmului
- *compozitarea elementelor din cadru – importarea și organizarea personajelor, decorurilor și efectelor vizuale într-un software de compositing; reglaje de culoare și luminozitate; realizarea de măști pentru integrarea corectă în spațiu;* - *realizarea montajului filmului – asamblarea secvențelor animate în ordinea narativă; ajustarea duratelor; stabilirea ritmului vizual; pregătirea fișierului final pentru adăugarea coloanei sonore.* - utilizarea avansată a softurilor de editare video și sunet (ex: CapCut, DaVinci Resolve).
CS 3.2. Finalizarea lucrării scrise.
- *revizuirea și finalizarea lucrării scrise, prin integrarea coerentă a componentelor textuale cu materialele grafice realizate în procesul de preproducție (fișe de personaje, schițe de decor, concept vizual, paletă cromatică, referințe vizuale).* - *utilizarea instrumentelor de realizare a prezentărilor (Google Slides, Canva, PowerPoint) pentru organizarea materialului și pregătirea expunerii vizuale.*
CS 3.3. Realizarea sintezei finale a formării în animație și prezentarea proiectului final în cadrul expoziției și sesiunii de evaluare.
- *selectarea și organizarea într-o expoziție personală a materialelor relevante din toți cei patru ani (desene, schițe, cadre animate, concept art, planșe, exerciții realizate la clasă);* - *pregătirea prezentării proiectului final: concept, proces, structură vizuală, integrarea lucrării scrise;* - *vizionarea filmului final de 1–3 minute și participarea la sesiunea de feedback (Q&A) cu profesorii și colegii.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Dezvoltarea conceptului narativ și organizarea vizuală a filmului	- conceptul narativ: adaptare de text sau scenariu original - formatele standard de storyboard utilizate în animație - animaticului: montaj și coloana sonoră sinopsisul și descrierea elementelor conceptului vizual; - componentele tehnice ale filmului; - norme de redactare: structură, stil, coerență, claritate; - utilizarea corectă și responsabilă a surselor bibliografice; - dosar digital de prezentare a proiectului de animație;
Design vizual pentru producția unui film de animație 2D	- designul de personaj: silueta, proporțiile, expresiile, paleta cromatică și integrarea în stilul filmului; - construcția elementelor de decor: armonizarea stilului vizual;

	- schița coloanei sonore; - principiile layout-ului în animație: compoziție, perspectivă, armonia dintre personaje și decor; - continuitatea vizuală între cadre;
Etapa de producție a unui film de animație 2D digital	- principiile realizării capetelor de mișcare: poziții-cheie, ritm, intenție, claritate vizuală; - posturile principale ale personajuluiâ pentru întreaga secvență animată; - capetele de mișcare secundare; - coerența dintre cadre: direcția privirii, axa acțiunii, volum și proporții; - intermediarele de mișcare pentru fluidizarea secvenței; - controlul ritmului (timing) și distanței dintre desene (spacing); - coerența volumului și a proporțiilor personajului; - paleta cromatică - personajul colorat; - decorurul colorat; - coerența cromatică între secvențe (valoare, saturație, lumină)
Etapa de postproducție a unui film de animație 2D digital	- compozitare digitală: import, organizare și integrarea elementelor vizuale (personaje, fundaluri, efecte); - colorizare de bază: potrivirea valorilor, saturației și iluminării între elementele compozite; - măști, transparență și organizarea elementelor în cadru pe straturi; - exportul materialului pentru etapa finală de sunet - filmului în format standardizat; - softuri de editare video și sunet
Structurarea documentației scrise și pregătirea prezentării digitale a proiectului	- structurarea și finalizarea lucrării scrise: integrarea coerentă a componentelor textuale (sinopsis, concept vizual, detalii tehnice) cu materialele grafice realizate în pre-producție; - organizarea anexelor vizuale: fișe de personaje, schițe de decor, referințe vizuale, concept art, paletă cromatică; - corelarea textului cu intenția artistică și cu soluțiile vizuale definite în proiect; - revizuirea lucrării scrise din perspectiva clarității, coerenței și respectării normelor de redactare; - structurarea unei prezentări digitale (slides) pentru susținerea proiectului; - instrumente de realizare a prezentărilor - prezentare de proiect.

SUGESTII METODOLOGICE

Sugestiile metodologice au rolul de a orienta cadrul didactic în aplicarea programei școlare pentru proiectarea și derularea activităților de predare–învățare–evaluare, în concordanță cu specificul disciplinei Animație.

Predarea animației presupune formarea unei gândiri vizuale, tehnice și narative integrate, în care elevii învață să observe, să analizeze și să creeze secvențe animate prin mijloace tradiționale și digitale. În receptarea și analiza materialelor vizuale se pune accent pe observarea directă, pe studiul mișcării, pe înțelegerea structurii cadrelor și pe interpretarea critică a soluțiilor artistice și tehnice utilizate în animație și cinematografie.

1. Caracterul și structura învățării în atelier

Domeniile de conținut corespund etapelor specifice procesului de creație animată — design, mișcare, compoziție, limbaj cinematografic, montaj și sunet — iar exemplele de activități de învățare reflectă unități de lucru aplicate și progresive.

Programa permite o abordare didactică flexibilă, adaptată particularităților de vârstă și intereselor elevilor. Profesorul are libertatea de a propune teme și exerciții care stimulează creativitatea, experimentul vizual și autonomia artistică.

Subiectul aplicativ este întotdeauna pretextul pentru înțelegerea și exersarea conceptelor fundamentale ale animației. Se urmărește nu doar realizarea produsului final, ci și înțelegerea procesului: observație → analiză → schiță → testare → revizuire → finalizare.

2. Metode și strategii didactice

- învățarea prin experiment vizual și tactil: înainte de lucrul digital, elevii sunt încurajați să construiască mișcarea cu instrumente simple (flipbook, decupaje, obiecte), să observe corpul uman, animalele, obiectele aflate în mișcare.
- învățare progresivă: noile concepte sunt introduse gradual, de la simplu la complex, fiecare clasă reluând și aprofundând competențele dobândite anterior.
- predare demonstrativă: profesorul prezintă etapele procesului (schițare, blocking, key-poses, intermediare, colorizare) prin exemple vizuale și exerciții proiectate.
- feedback formativ constant: lucrările elevilor sunt analizate periodic în sesiuni scurte de prezentare; accentul se pune pe progres, nu doar pe rezultat.
- lucrul pe etape: în special în clasa a XII-a, profesorul verifică succesiv storyboardul, animaticul, layoutul, rough animation și colorizarea pentru a evita acumularea de erori.

3. Încurajarea creativității și a exprimării personale

Pentru dezvoltarea creativității, imaginației și sensibilității vizuale, se recomandă folosirea unor metode prin care experimentul artistic să fie acceptat și încurajat. Demersul didactic nu trebuie să fie rigid sau orientat exclusiv spre un rezultat final prestabilit. Elevii sunt încurajați: să exploreze soluții diferite, formuleze întrebări, testeze variante, să accepte eroarea ca parte a procesului artisti și să își argumenteze deciziile vizuale și narative. Libertatea de exprimare, inovația și explorarea stilistică sunt esențiale în formarea unui animator.

4. Învățarea tehnicilor și limbajului specific animației

Elevii sunt familiarizați treptat cu:

- principiile fundamentale ale animației (timing, spacing, anticipare, overlap, squash & stretch, staging, appeal),
- elemente de limbaj cinematografic (încadraturi, unghiuri de filmare, mișcări de cameră),
- principiile montajului și rolul sunetului,
- structurile vizuale ale storyboardului și animaticului,
- realizarea personajelor și decorurilor,
- utilizarea softurilor digitale de animație și editare.

5. Utilizarea resurselor digitale

Elevii trebuie să înțeleagă atât partea tehnică, cât și pe cea artistică a tool-urilor utilizate. Se recomandă integrarea treptată a unor instrumente accesibile precum:

- Krita, OpenToonz, Blender (Grease Pencil), Procreate Dreams, Affinity, Adobe Animate (unde este posibil) -pentru desen digital și/sau animație
- DaVinci Resolve, CapCut, Premiere pentru montaj
- Reaper/Audacity pentru sunet
- Google Slides, Canva, PowerPoint pentru prezentări

6. Modalități de evaluare

Evaluarea este parte intrinsecă a procesului de predare și învățare și se recomandă abordarea ei ca activitate de învățare.

Metode potrivite: urmărirea progresului personal, observarea sistematică, autoevaluarea și interevaluarea, realizarea de proiecte de durată, construirea portofoliului (digital și fizic), analiza comparativă a etapelor de lucru, recunoașterea competențelor dobândite în contexte nonformale și informale (hobby, proiecte personale, participări la concursuri).

Evaluarea trebuie să pună accent pe proces, coerență, aplicarea principiilor, creativitate, argumentarea deciziilor artistice și capacitatea de revizuire.

7. Structura evolutivă a formării (IX–XII)

- Clasa a IX-a – inițiere și familiarizare cu domeniul: principii, desen de observație, mișcare simplă, stop-motion, compoziție.
- Clasa a X-a – exersare și consolidarea deprinderilor: design de personaj, decor, bandă desenată, secvențialitate.
- Clasa a XI-a – aprofundare: limbaj cinematografic, principii de animație, animație de personaj.
- Clasa a XII-a – specializare și autonomie: realizarea unui film complet 1–3 minute; elaborarea lucrării scrise; prezentare publică și expoziție finală.

8. Expoziția finală (clasa a XII-a)

Elevii își concep și realizează un portofoliu final și o expoziție compozițională originală, în care își selectează liber lucrările reprezentative, prezintă procesul de lucru, își argumentează viziunea artistică și tehnică, susțin o prezentare orală în format profesional iar la final participă la o sesiune de Q&A și feedback.

Expoziția și vizionarea filmului marchează momentul de sinteză al formării lor artistice și tehnice.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

Bibliografie

- Williams, Richard - The Animator's Survival Kit, Faber & Faber, Londra, 2009.
- Bendazzi, Giannalberto - Animation: A World History – Volume I: Foundations – The Golden Age, Routledge Publishing, New York/Londra, 2015.
- Eliseu, Valentin - Carte de animație, Ed. Uniunea Cineaștilor din România, București, 2017.
- McCloud, Scott - Să înțelegem benzile desenate: Arta invizibilă, Editura Art, București, 2019.
- Mateu-Mestre, Marcos - Framed Ink: Drawing and Composition for Visual Storytellers, Design Studio Press, Los Angeles, an neprecizat în documentul tău (ed. originală 2010).

Filmografie

Originile imaginii în mișcare

Slices of Time: Eadweard Muybridge's Cinematic Legacy – San Francisco Museum of Modern Art
https://www.youtube.com/watch?v=wNU7sXkZmSw

Limbaj cinematografic – încadraturi, unghiuri și mișcare

Studio Binder – Ultimate Guide to Camera Shots: Every Shot Size Explained [The Shot List, Ep. 1]
https://www.youtube.com/watch?v=AyML8xuKfoc&list=PLEzQZpmbzckV0_a2QCO2qF9Yfe-LKSDha

Studio Binder – Ultimate Guide to Camera Angles: Every Camera Shot Explained [The Shot List, Ep. 3]
https://www.youtube.com/watch?v=wLfZL9PZI9k&list=PLEzQZpmbzckV0_a2QCO2qF9Yfe-LKSDha&index=3

Studio Binder – Ultimate Guide to Camera Movement: Every Camera Movement Technique Explained [The Shot List, Ep. 6]
https://www.youtube.com/watch?v=IiyBo-qLDeM&list=PLEzQZpmbzckV0_a2QCO2qF9Yfe-LKSDha&index=6

Principiile mișcării în animație

The Royal Ocean Film Society – Richard Williams: Animating Movement
https://www.youtube.com/watch?v=iWAwfXsYMrA

Montaj cinematografic

Wendy Apple – The Cutting Edge: The Magic of Movie Editing
https://www.youtube.com/watch?v=J2b7gRS6jAo

Sunetul în film

Studio Binder – The Science of Sound in Film: Film Sound Recording for Beginners
https://www.youtube.com/watch?v=mXtnHHJFREM&list=PLEzQZpmbzckV0_a2QCO2qF9Yfe-LKSDha&index=21

Istoria și tehnicile animației tradiționale

Walt Disney – Walt Disney's MultiPlane Camera
https://www.youtube.com/watch?v=YdHTlUGN1zw

Fleischer Studios – The Fleischer Rotoscope Story | Max Fleischer | Koko the Clown
https://www.youtube.com/watch?v=DIjn-7DqmPg

The Flintstones – Hanna & Barbera – The Invention of Flight (1960 Pilot Episode Clip) | Warner Classics
https://youtu.be/G_PSxMSupdg

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Instituție de apartenență, localitate, județ
Responsabil MEC Prof. LILIANA BOBEICĂ	Ministerul Educației și Cercetării
Responsabil CNCE Prof. LĂCRĂMIOARA-ANA PAULIUC	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare
Coordonator științific Lect. univ. dr. GABRIELA VOICU	Universitatea Națională de Arte din Bucureşti
Coordonator științific Prof. dr. IOANA-LAVINIA STREINU	Liceul de Arte Plastice „Nicolae Tonitza”, București
Conf. Univ. dr. MATEI-EUGEN BRANEA	Universitatea Națională de Artă teatrală și Cinematografică „I. L. Caragiale”, București
Lect. Univ. dr. VALERIU CĂLIMAN	Universitatea Națională de Artă teatrală și Cinematografică „I. L. Caragiale”, București
Prof. dr. BOGDAN MIHĂILESCU	Liceul de Arte Plastice „Nicolae Tonitza”, București

Anexa nr. 226

Programa școlară
pentru disciplina

Atelier de specialitate
Arte murale - Arte monumentale

Clasele a IX-a – a XII-a

Curriculum de specialitate (CS)
Filiera vocațională, profilul artistic,
specializarea arte vizuale

Învățământ liceal

-2026 -

Anexa nr. 226
Programa şcolară pentru disciplina *Atelier de specialitate: Arte murale - Arte monumentale,* clasele a IX-a - a XII-a
Curriculum de specialitate (CS),

- ***Filiera vocaţională, profil artistic, specializarea arte vizuale***

NOTĂ DE PREZENTARE

Programa şcolară pentru disciplina ***Atelier de specialitate - Arte murale – Arte monumentale*** reprezintă o ofertă curriculară de specialitate pentru învăţământul liceal, *filiera vocaţională, profil artistic, specializarea arte vizuale,* începând din anul şcolar 2026-2027. Disciplina se regăseşte în *Anexa 11 la OMEC nr. 4350/20.06.2025 - Planul-cadru pentru învăţământul liceal cu frecvenţă zi, filiera vocaţională, profil artistic, specializarea arte vizuale,* în *Curriculum de specialitate* (CS).

Pentru studiul ***Atelierului de specialitate Arte murale – Arte monumentale***, bugetul de timp alocat, este următorul:

Atelier de specialitate: Arte murale – Arte monumentale				
Specializarea	Nr. ore/ săptămână			
	a IX-a	a X-a	a XI-a	a XII-a
Arte vizuale	2	2	4	5

În elaborarea programei, s-a avut în vedere raportarea la cadrul legislativ şi documentele strategice generale şi specifice care susţin studiul disciplinelor:
- ***Legea învăţământului preuniversitar nr. 198/2023***, cu modificările şi completările ulterioare;
- ***Regulamentul-cadru de organizare şi funcţionare a unităţilor de învăţământ preuniversitar***, aprobat prin Ordinul ministrului educaţiei nr. 5.726/2024, cu modificările şi completările ulterioare;
- ***Regulamentul de organizare şi funcţionare a unităţilor de învăţământ preuniversitar cu program de artă***, aprobat prin Ordinul Ministerului Educaţiei şi Cercetării nr. 3717/01 aprilie 2025, cu modificările şi completările ulterioare;
- ***Planurile-cadru pentru învăţământul liceal cu frecvenţă zi***, filiera vocaţională, profilul artistic, specializarea muzică din Anexa nr. 10 la O.M.E.C. nr. 4.350/20.06.2025 privind aprobarea Planurilor - cadru pentru învăţământul liceal cu frecvenţă zi, cu modificările şi completările ulterioare;
- ***Profilul de formare al absolventului***, OME nr. 6731/2023, care asigură coerenţa verticală a parcursul şcolar, (competenţe-cheie +atribute prioritare)
- *documente europene relevante la nivel general şi, mai ales, pentru disciplină(Recomandarea Consiliului UE privind competenţele-cheie, Cadrul european al calificărilor, Rapoarte OECD/UNESCO, Cadre de referinţă etc.)*
- *o alte documente/studii specifice Curriculumului Naţional şi curriculumului disciplinei – de exemplu, cu valoare pentru sugestiile metodologice ale programei şcolare.*

Programa este elaborată potrivit modelului de proiectare curriculară centrat pe competenţe. Construcţia programei este realizată astfel încât să contribuie la dezvoltarea profilului de formare al absolventului. Din perspectiva disciplinei de studiu, orientarea demersului didactic are la bază *competenţa de sensibilizare şi exprimare culturală* cu atributele prioritare esenţiale pentru abordarea învăţării într-un mod conştient şi pe termen lung.

Structura programei şcolare include, pe lângă *Nota de prezentare*, următoarele elemente:
- Competenţe generale

- Competenţe specifice şi exemple de activităţi de învăţare
- Domenii de conținut și conţinuturi
- Sugestii metodologice
- Bibliografie selectivă

Competenţele sunt ansambluri structurate de cunoştinţe, abilităţi şi atitudini dezvoltate prin învăţare, care permit identificarea şi rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte particulare diverse.

Competenţele generale vizate jalonează achiziţiile elevului pentru întregul ciclu liceal.

Competenţele specifice se formează pe parcursul unui an şcolar, sunt derivate din competenţele generale şi reprezintă etape în dobândirea acestora. Competenţele specifice sunt însoţite de exemple de activităţi de învăţare, care constituie modalităţi de organizare a activităţii didactice în scopul realizării competenţelor. Programa şcolară propune, cu caracter de exemplu, diferite tipuri de activităţi de învăţare, care integrează strategii didactice şi care valorifică experienţa concretă a elevului. Cadrul didactic are libertatea de a utiliza exemplele de activităţi de învăţare pe care le propune programa şcolară, de a le completa sau de a le înlocui, astfel încât acestea să asigure un demers didactic adecvat situaţiei concrete de la clasă. Se asigură, în acest fel, premisele aplicării contextualizate a programei şcolare şi proiectării unor parcursuri de învăţare personalizate.

Conținuturile învățării constituie elemente de bază ale domeniului, mijloace informaționale prin care se urmărește realizarea competențelor.

Sugestiile metodologice includ recomandări privind strategiile didactice şi elementele de evaluare formativă continuă și sumativă.

Atelierul de specialitate – Arte murale – Arte monumentale este disciplina cuprinderii și coordonării tuturor elementelor artistice plastice, în scopul eternizării conținutului uman al unei epoci, prin imagini vizual-artistice de amploare. Ea este subordonată spațiului plastic, are rol mediator și se supune legilor artei decorative cât și cerințelor spațiului arhitectural. Alături de sculptura monumentală sunt arte de for public, integrate în spațiul ambiental cu funcție culturală, socială și educativă.

Caracteristicile artei monumentale sunt precum amintea cu ani în urmă domnul profesor *Micu Veniamin,* apartenența la epocă, la problematica și la ideologia în care aceasta se manifestă sub mantia istoriei. În esență artele monumentale sunt arte de impact public, integrate în totalitate în spațiul ambiental, cu funcție socială, educativă, culturală și istorică. Preocupări pentru reprezentarea spațiului plastic sunt încă din cele mai vechi timpuri, arta murală poate fi considerată una din cele mai vechi forme de artă a cărei istorie coincide cu istoria civilizației umane, creația murală poartă astfel semnele epocilor respective, tendințelor și idealurilor umane. Arta antică, bizantină, Renașterea sau barocul sunt mărturii clare de corespondență între perioadele istorice, o corespondență evolutivă, de gestionare a valorilor, dar și de continuitate istorică.

Trecerea de la o perioadă (epocă) la alta nu s-ar fi putut realiza dacă fiecare nu ar fi atins apogeul istoric prin artă, prin cunoașterea omului, *esența tuturor lucrurilor,* și prin ridicarea lui la rangul de ideal. Sunt lucruri ce nu ar fi putut avea probabilitate dacă nu ar fi fost realizate sub o relație concretă între calitatea artistică și calitatea meșteșugărească, tehnică, de pregătire a materialelor, a suporturilor, a transpunerilor proiectelor, dar mai ales a execuției lucrărilor în colectiv, în tehnici diferite foarte complexe.

Scopul predării artelor decorative în liceele de artă are în vedere cunoaşterea şi participarea activă a elevilor la dezvoltarea socială şi culturală a comunităţii locale, prin dobândirea abilităţilor artistice, urmare a susţinerii examenului de certificare a competenţelor profesionale, în care se îmbină componenta locală, naţională, europeană şi universală.

O abordare a artelor decorative, monumentale în special, sub aspectul estetic decorativ al unui spaţiu interior sau exterior în relaţia organică a creării unui ambient, duce la dezvoltarea gândirii artistice, critice a elevilor, a capacităţii lor de analiză, sinteză în propria creaţie, şi de transpunere ulterioară în materiale specifice, a unor compoziţii figurative sau nonfigurative în forme bi sau tridimensionale, cu caracter artistic sau decorativ-

estetic. În cadrul atelierului de specialitate se desfășoară astfel, activități artistice de asimilare plastică a modalităților de figurare a spațiului, specifice artei murale. Rolul profesorului este de a forma elevii nu numai din punct de vedere artistic, dar și la nivel de tehnologie, însușindu-și abilități din zona artelor vizuale cât și a celor estetice preluate din mediul educațional și social. Principiile de educare a viitorului artist muralist sunt legate de valorile artistice formative ale unei persoane în evoluție. Astfel accentul este orientat pe calitățile personale individuale, capacitatea de auto-dezvoltare și auto-educare în domeniul artistic și estetic.

Cea mai importantă componentă a sistemului de învățământ de artă este educația atitudinii emoționale și a valorilor estetice prin diverse noțiuni de estetică, prin metode de comunicare artistică, prin experiența activităților de creație plastică, prin relația dintre experiența emoțională și creația de artă.

Având în vedere aceste coordonate, liceele de arte plastice îşi propun în pregătirea vocațională, respectiv pentru clasele IX - XII, realizarea unor activităţi de calitate în predarea, însuşirea cunoştinţelor şi dobândirea de către elevi a competenţelor tehnice specifice atelierelor de specialitate Arte Murale - Arte Monumentale. Cursul deschide o cale spre interdisciplinaritate, spre folosirea unor materiale diversificate și tehnici specifice, prin aceasta conducând elevii spre noi posibilități de exprimare estetică și plastică.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG 1	**Utilizarea elementelor de limbaj plastic în realizarea compozițiilor specifice artelor murale și monumentale**
CG 2	**Elaborarea unor proiecte artistice coerente, prin valorificarea tehnicilor și materialelor specifice artelor murale și monumentale**
CG 3	**Dezvoltarea capacității de analiză, interpretare și integrare a artelor monumentale în context cultural și comunitar**

CLASA a IX-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - ***Utilizarea elementelor de limbaj plastic în realizarea compozițiilor specifice artelor murale și monumentale***

CS 1.1. Utilizarea elementelor de limbaj plastic în compoziții specifice artelor decorative
- descoperirea și utilizarea elementelor de limbaj plastic - elemente caligrafice. Expunere teoretică;
- descoperirea elementelor din natură prin stilizare;
- realizarea unor schițe de compoziție cu elemente geometrice.
CS 1.2. Aplicarea elementelor de limbaj plastic și a relațiilor dintre acestea în organizarea unei suprafețe decorative specifice artelor monumentale
- prezentarea materialelor și instrumentelor specifice Artelor Monumentale;
- înțelegerea relației suprafață decorativă - spațiu ambiental;
- utilizarea elementelor de limbaj plastic şi a relaţiilor dintre acestea pentru a compune o suprafaţă dată sau un spaţiu dat.
CS 1.3. Decodificarea realității obiective transpunând-o în limbaj specific artelor decorative monumentale
- descoperirea particularităților compoziției plastice;
- exerciții de realizare a unor compoziții folosind valorificarea elementelor de limbaj plastic;
- exerciții de descoperire a modalităţilor de organizare a spaţiului plastic, prin însușirea cunoștințelor tehnice specifice artei decorative – monumentale.

CG 2 - ***Elaborarea unor proiecte artistice coerente, prin valorificarea tehnicilor și materialelor specifice artelor murale și monumentale***

CS 2.1. Utilizarea tehnicilor specifice artelor murale în elaborarea şi armonizarea spațiului monumental mural/ambiental
- descoperirea și utilizarea elementelor de limbaj plastic - elemente caligrafice. Propunere proiect pentru tehnica sgraffito. Litera ornamentală.
- monocromii - bicromii în compoziția decorativă. Proiect sgraffito.
- realizarea unei frize decorative în tehnica sgraffito.
CS 2.2. Utilizarea materialelor, instrumentelor și tehnicilor specifice artelor monumentale în realizarea unor proiecte tematice
- propuneri proiect pentru tehnica mozaicului. Cromatism - acromatism.
- configurarea de structuri compoziționale urmărind obținerea unității și a echilibrului.
CS 2.3. Stilizarea elementelor naturale pentru integrarea lor în compoziții decorative
- documentare asupra compozițiilor decorative cu elemente vegetale.
- studiu după natură. Structuri naturale.
- reprezentarea formelor simple pornind de la observația directă.

CG 3 - ***Dezvoltarea capacității de analiză, interpretare și integrare a artelor monumentale în context cultural și comunitar***

CS 3.1. Aplicarea principiilor compozitionale la materiale și tehnici diferite specifice artelor monumentale
- înțelegerea și utilizarea unor tehnologii în procesul de documentare și transpunere a proiectelor.
- studierea *raportului gol-plin în compoziția decorativă. Realizarea a unor proiecte în tehnica sgraffito.*

- studiu asupra relației suport mural - paviment, suport mural - plafon. Compoziții figurative alegorice.
CS 3.2. Interpretarea unor forme decorative plecând de la forme și structuri naturale
- compoziții decorative cu însemne zodiacale. *- propuneri de proiecte pentru tehnicile sgraffito.*
CS 3.3. Interpretarea semnificațiilor vizuale ale unor compoziții murale în raport cu mediul social și cultural
- argumentează alegerile tehnice și expresive din propriile lucrări. *- analizează și valorifică calitățile estetice ale liniei, petei și culorii.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Studiul mijloacelor de expresie	- elementele de limbaj plastic - punctul, linia, forma, pata (tenta plată, tenta vibrată) - noțiuni introductive despre termeni și tehnici din domeniul Artelor Monumentale: pictură în tempera; pictură murală; affresco; a secco; sgraffito; mozaic etc. - studiul structurilor din natură și transformarea lor în structuri plastice → stilizarea - studiul peisajului cu tratarea decorativă și raporturi valorice și cromatice (creion și tempera) - motive decorative în rețea, în textură caligrafică (scrierea artistică);
Compoziția și organizarea plastică a spațiului	- tipurile de compoziție: bidimensională și tridimensională; plastică și decorativă - compoziția statică, compoziția dinamică - principii compoziționale: paginația, schema, proporția, contrastul, ritmul - modalități de compunere a spațiului plastic - reguli de compoziție: repetiție, alternanță, simetrie etc. - tipuri de compoziție decorativă: friza; chenarul etc. - relația imagine – suportul arhitectural: pătrat, triunghi, cerc, semicerc, dreptunghi - relația imagine – suportul arhitectural: schițe pentru tehnicile sgraffito, mozaic, tempera
Documentare, prezentare și noțiuni de tehnică	- inițiere în studiul artei monumentale: relația edificiu - spațiu decorat - proiectare ambient - studiul proprietăților fizice și chimice ale suportului (plafon, perete, paviment), cât și ale materialelor - studiul unor structuri naturale (documentare) - studiul formelor ca metodă de analiză și corelarea acestora cu motivele ornamentale (forme geometrice, forme vegetale, forme zoomorfe)

CLASA a X-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 – ***Utilizarea elementelor de limbaj plastic în realizarea compozițiilor specifice artelor murale și monumentale***

CS 1.1. Utilizarea elementelor de limbaj plastic și a mijloacelor de expresie plastică în tehnici specifice artelor decorative
- *utilizarea elementelor de limbaj plastic în compoziția decorativă;* - *descoperirea elementelor din natură prin stilizare;* - *explorarea potențialului creativ prin tehnicile picturii murale.*
CS 1.2. Aplicarea relațiilor dintre linie, pată, culoare și textură în proiecte specifice artelor monumentale
- *prezentarea materialelor și instrumentelor specifice Artelor Monumentale;* - *analizarea relației dintre suprafața decorativă – spațiu ambiental;* - *utilizarea mijloacelor de expresie plastică transformând suprafața plană într-un spațiu de expresie vizuală.*
CS 1.3. Interpretarea formelor și structurilor din realitatea obiectivă prin stilizare și integrarea lor în compoziții decorative specifice artelor monumentale
- *identificarea particularităților compoziției plastice;* - *valorificarea elementelor de limbaj plastic în compoziții;* - *organizarea spațiului plastic prin însușirea cunoștințelor tehnice specifice artei decorative - monumentale.*

CG 2 – Elaborarea unor proiecte artistice coerente, prin valorificarea tehnicilor și materialelor specifice artelor murale și monumentale

CS 2.1. Elaborarea unor proiecte decorative utilizând tehnici specifice artelor murale
- *analiza comparativă a tehnicilor murale;* - *alegerea materialelor potrivite pentru obținerea expresivității plastice. Proiect sgraffito;* - *modalități de structurare a spațiului plastic și de organizare a elementelor de limbaj plastic ținând cont de cerințele tehnologice și de expresivitatea artistică.*
CS 2.2. Aplicarea principiilor armonice și a teoriei culorilor în proiectele tematice specifice
- *propuneri proiect pentru tehnica mozaicului. Cromatism – acromatism;* - *configurarea de structuri compoziționale urmărind obținerea unității și a echilibrului.*
CS 2.3 Stilizarea elementelor vegetale și zoomorfe pentru integrarea acestora în diferite tipuri de compoziții decorative
- *compoziții decorative cu elemente vegetale și zoomorfe. Documentare;* - *studiu după natură. Structuri naturale;* - *compoziția decorativă. Friza decorativă.*

CG 3 - Dezvoltarea capacității de analiză, interpretare și integrare a artelor monumentale în context cultural și comunitar

CS 3.1. Analizarea rolului artelor monumentale în configurarea identității culturale a unui spațiu public sau comunitar
- înțelegerea și utilizarea unor tehnologii în procesul de documentare și transpunere a proiectelor; *- analizarea raportului gol-plin în compoziția decorativă. Realizarea a unor proiecte în tehnica sgraffito;* *- analizarea relației suport mural - paviment, suport mural - plafon. Compoziții figurative alegorice.*
CS 3.2. Interpretarea unor forme decorative simbolice pornind de la exemple din diferite perioade sau stiluri
- compoziții decorative cu însemne zodiacale. Propuneri de proiecte pentru tehnicile sgraffito și mozaic; *- transpuneri pe suport mural. Tehnica sgraffito.*
CS 3.3.Corelarea compozițiilor murale cu funcțiile estetice și ambientale ale spațiului arhitectural
- argumentarea alegerilor tehnice și expresive din propriile lucrări; *- analizarea și valorificarea calităților estetice ale liniei, petei și texturii*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Studiul mijloacelor de expresie	- studiul formelor ca metodă de analiză - de la formă la simbol - studiul relației tehnică – elemente de limbaj plastic (acuarelă, tempera etc. – culoarea, forma bidimensională, pata decorativă etc.). - studiul formelor ca metodă de analiză și corelarea acestora cu motivele ornamentale (forme geometrice, forme vegetale, forme zoomorfe); - motivele geometrice (ex.: sectorul de cerc, poligonul, steaua, pătratul și subdiviziunile sale, dreptunghiul și sub subdiviziunile sale, cercul și subdiviziunile sale; trasee gotice) - motivele vegetale (ex.: frunza și vrejul de acant; laurul și măslinul; vița de vie; lotusul, papirusul și palmierul; iedera; diverse cereale, frunze și flori; ghirlanda de fructe, elemente zoomorfe) - motivele zoomorfe stilizate de tip modul
Compoziția și organizarea plastică a spațiului	- compoziția decorativă tip friză - forme decorative – poligoane regulate și stelate - gradația și progresia - compoziție figurativă (guașă sau tempera) -compoziție non-figurativă (guașă sau tempera) - relația gol – plin
Documentare, prezentare și noțiuni de tehnică	- reproduceri a unor detalii după operele maeștrilor artei universale - pictură pe lemn.Tehnica tempera cu emulsie de ou - tehnica sgraffito

CLASA a XI-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Utilizarea elementelor de limbaj plastic în realizarea compozițiilor specifice artelor murale și monumentale*

CS 1.1. Modalități de organizare a spațiului plastic aplicate la materiale și tehnici diferite specifice Artelor Murale
- *înțelegerea și utilizarea unor tehnologii în procesul de documentare și transpunere a proiectelor;* - *exerciții de utilizare a raportului gol-plin în compoziția decorativă. Transpuneri pe suport mural a unor proiecte în tehnica sgraffito;* - *exerciții de utilizarea a relației suport mural - paviment, suport mural - plafon. Compoziții figurative alegorice.*
CS 1.2. Elaborarea unor forme decorative plecând de la forme și structuri naturale
- *realizarea unor compoziții decorative cu însemne zodiacale. Propuneri de proiecte pentru tehnicile sgraffito și mozaic;* - *exersarea unor transpuneri pe suport mural. Tehnica sgraffito.*
CS 1.3. Configurarea unor structuri plastice, urmărind obținerea unității și a echilibrului compozițional printr-o argumentare personală
- *argumentarea alegerilor tehnice și expresive din propriile lucrări;* - *analizează și valorifică calitățile estetice ale liniei, petei și culorii;* - *combinarea tehnici tradiționale și experimentale în compoziții decorative specifice atelierului.*

CG 2 - *Elaborarea unor proiecte artistice coerente, prin valorificarea tehnicilor și materialelor specifice artelor murale și monumentale*

CS 2.1. Utilizarea elementelor de limbaj plastic în elaborarea mai multor variante de configurări compoziționale cu abordări diferite de tehnici
- realizarea unui proiect *sgraffito;* - *realizarea unei compoziții decorative în tehnica sgraffito;* - *respectarea principiilor compoziției decorative.*
CS 2.2. Aprofundarea principiilor armonice și a teoriei culorilor în proiectele tematice specifice
- *propuneri proiecte decorative pentru tehnicile „all fresco” și „al secco”;* - *propuneri proiect pentru tehnica mozaicului;* - *configurarea de structuri compoziționale urmărind obținerea unității și a echilibrului;* - *redarea diferitelor materialitati și texturi (metal, lemn, piatră, structuri naturale etc).*
CS 2.3. Perceperea structurilor diferite din natură.
- *documentare asupra compozițiilor decorative cu elemente marine;* - *studiu după natură. Structuri naturale;* - *propuneri proiecte pentru decorarea unui bazin dintr-un spațiu de agrement. Compoziția decorativă.*

CG 3 - Dezvoltarea capacității de analiză, interpretare și integrare a artelor monumentale în context cultural și comunitar

CS 3.1. Aprofundarea principiilor compoziționale și a teoriei culorilor în proiectele tematice specifice
- *configurarea de structuri compoziționale urmărind obținerea unității și a echilibrului;* - *redarea diferitelor materialități și texturi diferite (draperii, vesminte, structuri naturale, lemn, piatră,etc);* - *exerciții de interpretare a portretelor. Studii după maeștrii occidentali și bizantini.*

CS 3.2. Elaborarea unor forme decorative complexe prin analiza, reinterpretarea și transpunerea structurilor naturale în compoziții specifice artelor murale
- documentare asupra formelor și structurilor naturale (vegetale, minerale, marine) și realizarea de schițe analitice; *- exerciții de stilizare progresivă (realistă → simplificată → decorativă) pentru integrarea în compoziții murale;* *- realizarea unor compoziții decorative inspirate din structuri naturale pentru tehnica sgraffito sau mozaic;* *- exersarea transpunerii pe suport mural (panou experimental), utilizând tehnici specifice;*
CS 3.3. Configurarea unor structuri plastice cu grad ridicat de complexitate, urmărind unitatea, echilibrul și expresivitatea compozițională, prin argumentarea clară a opțiunilor tehnice și estetice
- analiza unor lucrări murale relevante din punct de vedere compozițional (unitate, echilibru, raport gol–plin, ritm, cromatică); *- exerciții de compunere a unor structuri plastice complexe în diverse tehnici (sgraffito, al fresco, mozaic), cu justificarea alegerilor;* *- realizarea unor planșe de proiect în care elevul să explice modul în care a urmărit unitatea și echilibrul compoziției;* *- exerciții de integrare a elementelor decorative într-un context arhitectural dat (perete, colț, plafon);* *- prezentarea și argumentarea deciziilor tehnice și expresive din propriile lucrări în fața colegilor (micro-susținere de tip „critică de atelier”).*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Studiul mijloacelor de expresie	- studiu portret - studiu desen mărime naturală după model - studiu desen mărime naturală după ecorșeu (Brâncuși) - reproduceri la scară ale unor lucrări sau detalii din opere reprezentative ale unor personalități sau epoci ale artei universale (tehnici diferite de execuție pe hârtie, corespunzătoare tehnicilor din original)
Compoziția și organizarea plastică a spațiului	- morfologia corpului uman în diferite perioade ale istoriei artei - morfologia corpului uman, a vestimentației sau a peisajului din arta occidentală clasică și bizantină - alegoria în compoziția figurativă
Documentare, prezentare și noțiuni de tehnică	- modalități de reprezentare a figurii umane la unele școli sau curente ale artei universale (documentare prin notații libere) - monocromie/bicromie pentru tehnica sgraffito - relația suport mural - paviment, suport mural – plafon - motive decorative în rețea

CLASA a XII-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Utilizarea elementelor de limbaj plastic în realizarea compozițiilor specifice artelor murale și monumentale*

CS 1.1. Diversificarea valențelor elementelor de limbaj plastic prin utilizarea unor principii ale ornamenticii
- *elaborarea unor proiecte compoziționale complexe având ca scop realizarea acestora prin transpunerea pe suport mural;* - *organizarea elementelor de limbaj plastic într-un ansamblu omogen, echilibrat, unitar.*
CS 1.2. Obținerea suprafețelor și a volumetriei utilizând tehnicile suprapunerii și juxtapunerii.
- *transpunere în material finit. Portret/autoportret în tehnica mozaicului;* - *montarea mozaicului pe suport mobil sau mural;* - - *documentare după maeștrii occidentali. Autoportret.*
CS 1.3. Transpunerea creativă a realității obiective în compoziții murale originale, adaptate contextului spațial și conceptual al lucrării
- *formarea gândirii creative prin integrarea creației plastice într-un spațiu arhitectural respectând raportul dintre viziunea plastică murală și tehnica de transpunere;* - *elaborarea lucrării pentru portofoliul de final (examenul de specialitate);* - *argumentarea estetică și conceptuală a propriei viziune plastică;* - *proiecte de compoziții realizate prin utilizarea tehnologiilor moderne;* - *utilizarea tehnicilor specifice în realizarea lucrărilor finale;* - *evaluarea integrării demersului artistic în spațiul arhitectural.*

CG 2 - *Elaborarea unor proiecte artistice coerente, prin valorificarea tehnicilor și materialelor specifice artelor murale și monumentale*

CS 2.1. Proiectarea unor compoziții monumentale complexe utilizând tehnici și materiale specifice
- *utilizarea tehnicilor specifice artelor monumentale;* - *utilizarea noilor tehnologii în procesul de documentare* - *documentarea unui spațiu arhitectural real folosind tehnici digitale (fotografiere, scanare 3D, aplicații de modelare);* - - *realizarea unei machete digitale sau fizice pentru proiectul mural.*
CS 2.2. Integrarea tehnicilor tradiționale și experimentale în procesul de elaborare a proiectelor monumentale
- *descoperirea valențelor estetice a unor lucrări de artă monumentală (ritm, proporție, cromatică, semnificație);* - *combinarea tehnicii tradiționale și experimentale în compoziții decorative specifice atelierului;* - *alegerea materialelor și pregătirea suportului conform tehnicilor specifice;* - - *elaborarea unui panou decorativ cu justificarea materialelor alese.*
CS 2.3. Realizarea unui proiect de artă monumentală coerent din punct de vedere conceptual, tehnic și compozițional
- *transpunerea unui concept într-o decorație monumentală coerentă cu contextul arhitectural.* - *transpunerea tehnicilor monumentale (mozaic, sgraffito) respectând proprietățile materialelor.* - *crearea conceptului vizual pornind de la tema dată (ex: identitate, natură, comunitate).* - - *coerență între conceptul artistic și execuția tehnică.*

CG 3 - *Dezvoltarea capacității de analiză, interpretare și integrare a artelor monumentale în context cultural și comunitar*

CS 3.1. Realizarea unor compoziții complexe în diferite tehnici ale artelor monumentale
- *finalizarea unor lucrări complexe în specificul artelor monumentale/murale;* - - *argumentarea alegerilor tehnice și expresive din propriile lucrări.*
CS 3.2. Integrarea unui proiect mural într-un spațiu arhitectural real sau simulat, ținând cont de funcțiile estetice, simbolice și sociale
- *elaborarea și redactarea lucrării teoretice pentru examenul de competențe profesionale, nivelul 4.* - - *demonstrarea autonomiei în luarea deciziilor, asumându-și stilul și intenția expresivă personală.*
CS 3.3. Argumentarea conceptului artistic al unui proiect de artă monumentală în raport cu contextul cultural și comunitar
- - *formularea unor concepte plastice proprii prin analiza ideilor și a mesajelor vizuale ce urmează a fi transmise (prezentate) în lucrarea finală de atestare a competențelor profesionale.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Studiul mijloacelor de expresie	- relația spațiu închis - spațiu deschis - schițe proiect; - interpretarea plastică și conceptuală a formei în acord cu tendintele artei contemporane; - forme decorative tip modul pe diverse cadre propuse (compoziții dinamice/statice); - proiect bazin/piscină - tehnica mozaic ceramic, ciment/ adeziv colorat, piatră de râu.
Compoziția și organizarea plastică a spațiului	- reproducere la scară a unor lucrări din arta clasică universală; - morfologia corpului uman în diferite perioade ale istoriei artei; - tehnici diferite de execuție pe suport mobil grunduit; - relația spațiu închis – spațiu deschis (schiță de proiect cu subiecte și tehnici la libera alegere); - studiul relațiilor elementelor de arhitectură ale unui spațiu interior: plafon, perete, paviment; - execuția proiectului de diplomă. Transpunere în material finit (mozaic, sgraffito, al secco).
Documentare, prezentare și noțiuni de tehnică	- exerciții de compoziție alegorică figurativă; - documentare pentru tehnicile sgraffito, al secco și mozaic pentru executarea unor compoziții decorative impuse sau libere (diverse forme și suprafețe); - documentare, pregătire și proiectare a lucrării de atestat; - proiect machetă; - alcătuirea mapei de diplomă.

SUGESTII METODOLOGICE

În parcurgerea temelor specifice disciplinei ***Atelier de specialitate - Arte Murale-Arte Monumentale*** se va urmări îmbinarea metodei, cu explicația teoretică, cu demonstrația practică și cu conversația euristică în vederea atingerii competențelor propuse.

Tipuri de exerciții recomandate:
- exerciţii de realizare și de transpunere a unor compoziții pe suporturi diferite, cu ajutorul elementelor de limbaj plastic folosind ustensile specifice;
- exerciţii de relaţionare a compoziţiei în raport cu spaţiul plastic (mural);
- exerciţii de proporţie și construcţie a elementelor compoziționale;
- exerciţii de aplicare a schemelor decorative, de redare a formelor geometrice, florale, zoomorfe şi antropomorfe;
- exerciții de aplicare a unei compoziții pe un spațiu impus și pe o dimensiune dată;
- prezentarea și folosirea diferitelor metode de transpunere (pauzare, mărire la scară, desen liber) a unei compoziții pe un spațiu parietal (mural);

***Se recomandă profesorilor*:**
- predarea elementelor artistice și tehnice de bază specifice atelierului de Arte Monumentale;
- abordarea și însușirea teoretică a limbajului specific atelierului de Arte Monumentale;
- analiza teoretică a unor lucrări murale din patrimoniul sacru sau laic;
- vizitarea alături de elevi a unor șantiere de pictură, de vitraliu sau mozaic, atelierele Universităților Naționale de Arte, muzee și galerii de artă.
- îndrumarea și urmărirea fiecărui elev se va face individual și diferențiat, ținându-se cont și de elevii care necesită cerințe speciale de predare.
- având în vedere caracterul neomogen al grupelor, determinat de mediile sociale diferite din care provin elevii, precum și gradul de cultură, nivelul, diferit de cunoștințe artistice și practice, și nu în ultimul rând, în funcție de ritmul acumulărilor, programarea temelor va suporta modificări la un an la altul.
- se recomandă ca la începutul fiecărui an de studiu să efectueze cu elevii protecția muncii, având în vedere tipul diversificat de materiale și tehnici folosite pentru transpunerea proiectelor pe suport parietal sau mobil corespunzătoare examenului național de certificare a competențelor profesionale nivelul 4.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

- Johannes Itten - „Arta culorii”
- Johann Wolfgang von Goethe - „Teoria culorilor”
- Gottfried Bammes - „Ghid de anatomie artistică”
- Cosmin Năsiu - „Artele decorative în România”
- Dionisie din Furna - „Erminia picturii bizantine”
- Liviu Lăzărescu -„Pictura în ulei”
- Răzvan Teodorescu - „Bizanțul, balcanii și occidentul la începuturile culturii medievale românești”
- Dimitrie Comșa - „Album de broderii și țesături românești”
- David Batterham - „World of ornament”

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Instituție de apartenență, localitate, județ
Responsabil MEC Prof. LILIANA BOBEICĂ	Ministerul Educației și Cercetării
Responsabil CNCE Prof. LĂCRĂMIOARA-ANA PAULIUC	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare
Coordonator științific Lect. univ. dr. GABRIELA VOICU	Universitatea Națională de Arte din București
Coordonator științific Prof. dr. IOANA-LAVINIA STREINU	Liceul de Arte Plastice „Nicolae Tonitza”, București
Prof.dr. SIMONA ELENA AMITROAIEI	Colegiul Național de Artă „Octav Băncilă”, Iași
Prof. EMIL-FLORIAN MIHĂILESCU	Liceul de Arte Plastice „Nicolae Tonitza”, București

Anexa nr. 227

Programa școlară
pentru disciplina

Atelier de specialitate - Arte textile

Clasele a IX-a – a XII-a
Curriculum de specialitate (CS)
Filiera vocațională, profilul artistic, specializarea arte vizuale

Învățământ liceal

- 2026 –

Anexa nr. 227
Programa școlară pentru disciplina *Atelier de specialitate – Arte textile,* clasele a IX-a - a XII-a, curriculum de specialitate (CS)

- ***Filiera vocațională, profil artistic, specializarea arte vizuale***

NOTĂ DE PREZENTARE

Programa școlară pentru disciplina ***Atelier de specialitate – Arte textile*** reprezintă o ofertă curriculară de specialitate pentru învățământul liceal, *filiera vocațională, profil artistic, specializarea arte vizuale,* începând din anul școlar 2026-2027. Disciplina se regăsește în *Anexa 11 la OMEC nr. 4350/20.06.2025 - Planul-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, filiera vocațională, profil artistic, specializarea arte vizuale,* în *Curriculum de specialitate* (CS).

Pentru studiul ***Atelierului de specialitate Arte textile***, bugetul de timp alocat, este următorul:

Clasa	IX	X	XI	XII
Nr. ore de atelier	2	2	4	5

În elaborarea programei, s-a avut în vedere raportarea la cadrul legislativ și documentele strategice generale și specifice care susțin studiul disciplinelor:
- ***Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023***, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Regulamentul-cadru de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar***, aprobat prin Ordinul ministrului educației nr. 5.726/2024, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Regulamentul de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar cu program de artă***, aprobat prin Ordinul Ministerului Educației și Cercetării nr. 3717/01 aprilie 2025, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Planurile-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi***, filiera vocațională, profilul artistic, specializarea arte vizuale din Anexa nr.11 la O.M.E.C. nr. 4350/20.06.2025 privind aprobarea Planurilor - cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Profilul de formare al absolventului***, OME nr. 6731/2023, care asigură coerența verticală a parcursul școlar, (competențe-cheie +atribute prioritare) reflectând finalitățile generale ale educației prin raportare la competențele-cheie europene (creativă, antreprenorială) și la atributele profilului artistic: creativitate, reflecție, autonomie, responsabilitate și etică profesională.
- *documente europene relevante la nivel general și, mai ales, pentru disciplină (Recomandarea Consiliului UE privind competențele-cheie, Cadrul european al calificărilor, Rapoarte OECD/UNESCO, Cadre de referință etc.)*
- *o alte documente relevante ale Curriculumului Național și ale curriculumului disciplinei (cu valoare pentru sugestiile metodologice).*

Programa este elaborată potrivit modelului de proiectare curriculară centrat pe competențe. Construcția programei este realizată astfel încât să contribuie la dezvoltarea profilului de formare al absolventului. Din perspectiva disciplinei de studiu, orientarea demersului didactic are la bază *competența de sensibilizare și exprimare culturală* cu atributele prioritare esențiale pentru abordarea învățării într-un mod conștient și pe termen lung.

Structura programei școlare include, pe lângă *Nota de prezentare*, următoarele elemente:
- Competenţe generale
- Competenţe specifice şi exemple de activităţi de învăţare
- Domenii de conținut și conţinuturi
- Sugestii metodologice
- Bibliografie selectivă

Competenţele sunt ansambluri structurate de cunoştinţe, abilităţi şi atitudini dezvoltate prin învăţare, care permit identificarea şi rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte particulare diverse.
Competențele generale vizate jalonează achizițiile elevului pentru întregul ciclu liceal.
Competenţele specifice se formează pe parcursul unui an şcolar, sunt derivate din competenţele generale şi reprezintă etape în dobândirea acestora. Competenţele specifice sunt însoţite de exemple de activităţi de învăţare, care constituie modalităţi de organizare a activităţii didactice în scopul realizării competenţelor. Programa şcolară propune, cu caracter de exemplu, diferite tipuri de activităţi de învăţare, care integrează strategii didactice şi care valorifică experienţa concretă a elevului. Cadrul didactic are libertatea de a utiliza exemplele de activităţi de învăţare pe care le propune programa şcolară, de a le completa sau de a le înlocui, astfel încât acestea să asigure un demers didactic adecvat situaţiei concrete de la clasă. Se asigură, în acest fel, premisele aplicării contextualizate a programei şcolare şi proiectării unor parcursuri de învăţare personalizate.

Conținuturile învățării constituie elemente de bază ale domeniului, mijloace informaționale prin care se urmărește realizarea competențelor.

Sugestiile metodologice includ recomandări privind strategiile didactice şi elementele de evaluare formativă continuă și sumativă.

Studiul *Artelor textile* în liceu oferă elevilor o formare complexă, în care observația, analiza vizuală și expresia artistică se împletesc cu stăpânirea materialelor și tehnicilor textile. Atelierul de arte textile devine un spațiu de experiență vizuală, cercetare și creație, în care materia se transformă în idee, iar materialul – în limbaj.

Prin activitățile de atelier, elevii învață să înțeleagă structura și expresivitatea materialului textil, să descopere relația dintre formă, culoare, textură și lumină, și să construiască compoziții decorative cu valoare estetică și simbolică. Studiul textilelor reprezintă un dialog între meșteșug și inovație, între tradiție și contemporaneitate.

În cadrul disciplinei, accentul cade pe dezvoltarea gândirii plastice, pe formarea deprinderilor tehnice și estetice, precum și pe educarea sensibilității artistice în raport cu mediul vizual, social și natural. Elevii sunt încurajați să exploreze materiale diverse – naturale, sintetice, recuperate – și să integreze în lucrările lor principii de sustenabilitate, reciclare și reutilizare creativă.

La finalul ciclului liceal, absolvenții pot continua studiile în domenii precum Arte textile – design textil, Design vestimentar, Design ambiental, Arte decorative sau Arte aplicate, dar și în arii interdisciplinare care implică cercetare artistică și gândire vizuală contemporană. Totodată, formarea practică oferă competențe utile în domenii conexe: realizare de prototipuri, decor interior, restaurare textilă, scenografie, costum sau design de obiect.

Disciplina se desfășoară pe parcursul celor patru ani de liceu și urmărește o evoluție graduală a formării artistice:

1.Clasa a IX-a – Inițiere în arta textilă decorativă - Imprimeul și colajul
Elevii descoperă limbajul plastic aplicat textilelor, relația dintre formă, culoare și textură, precum și structura compoziției decorative (ritm, simetrie, repetiție, modul). Exercițiile vizează stilizarea motivelor naturale și realizarea primelor lucrări în tehnici precum colajul, aplicația și imprimarea. Se aplică principiile compoziției, se studiază motivul decorativ în raport cu modulul și tiparul, iar lucrările aplică tehnici variate: imprimare manuală, aplique, colaj.
Istoria artelor textile I – De la funcțional la estetic: introducere în evoluția artelor textile, de la utilitar la decorativ. Fundamente ale compoziției decorative și structurii modulare. (textile sacre, ritualice, utilitare, simboluri tradiționale românești, textile antice (Egipt, Mesopotamia, Grecia, Roma; motive decorative primare precum: vegetal, geometric, zoomorf).

2.Clasa a X-a – Fundamente ale compoziției decorative – Tapiseria
Se aprofundează principiile compoziției decorative (compoziție cu un centru sau mai multe centre de interes, deschisă sau închisă). Elevii studiază compoziția decorativă în raport cu specificul tapiseriei și

aplică tehnici tradiționale de tapiserie și țesut decorativ. Se realizează lucrări tematice în compoziție și se inițiază elevii în arta țeserii.
Istoria artelor textile II – Tapiseria tradițională și modernă: analiza formelor și stilurilor în tapiseria tradițională și modernă (Gobelins, Aubusson, curente istorice, tapiseria narativă medievală, evoluția tapiseriei moderniste).

3. Clasa a XI-a – Proiectare decorativă – Broderie și tehnici mixte
Accentul se mută pe experiment și proiectare. Elevii explorează combinații de tehnici tradiționale și contemporane (broderie liberă aplicată mixt pe tehnica batik, colaj textil, materiale neconvenționale), realizând lucrări tmatice și panouri decorative de autor.
Istoria artelor textile III – Modernitate și experiment: studiul transformărilor din arta textilă a secolului XX, inovații și tendințe experimental. (Bauhaus – Anni Albers, apariția fibrei sintetice, sculptura de fibră (Magdalena Abakanowicz), tapiseria monumentală – Jagoda Buić).

4. Clasa a XII-a – Creație personală și sinteză
Anul final este dedicat conceperii și realizării unei lucrări complexe – proiect de creație decorativă textilă. Elevii își formulează o temă personală, realizează documentarea vizuală, schițele, mostrele tehnice și lucrarea finală, pe care o prezintă în cadrul atestatului profesional.
Istoria artelor textile IV – Contemporaneitate și sustenabilitate: direcții actuale în arta textilă, eco-design, upcycling și textile inteligente (instalație textilă, artă conceptuală, eco-design, upcycling, textile inteligente, direcții vizuale actuale și tehnologii emergente).

La sfârșitul ciclului liceal, elevii vor fi dobândit:
- capacitatea de a analiza și utiliza elementele limbajului plastic în expresia textilă;
- abilitatea de a concepe și realiza compoziții decorative coerente;
- competențe tehnice în utilizarea diverselor materiale și procese textile;
- gândire critică și reflexivă asupra propriei creații;
- sensibilitate ecologică și conștiință artistică responsabilă față de mediu.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Analizarea și utilizarea elementelor limbajului plastic în interpretarea și realizarea compozițiilor textile**
CG2	**Aplicarea tehnicilor și proceselor textile tradiționale și contemporane în exprimarea artistică**
CG3	**Proiectarea și dezvoltarea unor lucrări decorative textile pornind de la o temă artistică, simbolică sau funcțională**
CG4	**Reflectarea critică și responsabilă asupra procesului de creație, integrând principii de sustenabilitate, autoevaluare și contextualizare vizuală**

CLASA a IX-a
Inițiere în arta textilă decorativă – Imprimeu și colaj

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Analizarea și utilizarea elementelor limbajului plastic în interpretarea și realizarea compozițiilor textile

CS 1.1. Identifică elementele vizuale fundamentale și le aplică în compoziții introductive
- ***observă*** *forme naturale și* ***simplifică*** *vizual structura lor;* - ***desenează*** *studii de linie, pată și textură;* - ***construiește*** *compoziții introductive folosind ritm și repetiție.*
CS 1.2. Analizează și construiește compoziții decorative simple
- ***compară*** *două soluții compoziționale;* - ***justifică*** *alegerea variantei vizuale;* - ***organizează*** *o compoziție cu centru de interes.*
CS 1.3. Explorează relația dintre culoare și material
- ***testează*** *contraste cromatice pe mostre textile;* - ***experimentează*** *relația cald–rece;* - ***selectează*** *combinații cromatice adecvate intenției vizuale.*

CG 2 - Aplicarea tehnicilor și proceselor textile tradiționale și contemporane în exprimarea artistică

CS 2.1. Aplică tehnici de imprimare manuală pe textile
- ***realizează*** *monotipuri simple;* - ***decupează*** *și* ***utilizează*** *șabloane;* - ***imprimă*** *prin tehnica linogravurii simple*
CS 2.2. Construiește colaje textile utilizând materiale reutilizate
- ***compune*** *imagini textile prin suprapunere;* - ***selectează*** *materiale potrivite pentru efectul dorit;* - ***asamblează*** *structuri vizuale simple.*

CG 3 - Proiectarea și dezvoltarea unor lucrări decorative textile pornind de la o temă artistică, simbolică sau funcțională

CS 3.1. Realizează o compoziție decorativă inspirată dintr-un motiv istoric.
- ***documentează*** *vizual modele tradiționale;* - ***reinterpretează*** *motive istorice în manieră contemporană;* - ***integrează*** *motivul ales în compoziția finală.*
CS 3.2. Experimentează variante compoziționale pentru tema aleasă.
- ***realizează*** *2–3 variante vizuale;* - ***analizează*** *diferențele dintre ele;* - ***justifică*** *selecția soluției finale.*

CG 4 - Reflectarea critică și responsabilă asupra procesului de creație, integrând principii de sustenabilitate, autoevaluare și contextualizare vizuală

CS 4.1. Elaborează un jurnal de atelier.
- ***notează*** *etapele procesului;*

- ***descrie*** *deciziile vizuale;* - ***evaluează*** *progresul personal.*
CS 4.2. Reutilizează materiale textile în exercițiile de atelier.
- ***recuperează*** *fragmente textile;* - ***încorporează*** *resturi în lucrări;* - ***argumentează*** *alegerea materialelor sustenabile.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Limbaj plastic și formă decorativă	- elemente vizuale fundamentale: punct, linie, formă, pată, textură; - observarea formelor naturale și transformarea lor în motive decorative; - compararea a două soluții compoziționale și argumentarea alegerii variantei finale în raport cu intenția vizuală; - istoria artelor textile I – De la funcțional la estetic: textile sacre, ritualice, utilitare.
Cromatică și compoziție decorativă	- armonii și contraste cromatice; relații cald/rece, complementar, analog; - organizarea compoziției decorative (ritm, centru de interes, echilibru); - raportul dintre culoare și material.
Tehnici introductive: imprimare și colaj textil	- imprimare manuală pe material textil (monotip, șablon, linogravură simplă); - colaj textil și aplicații de suprafață; - realizarea de mostre tehnice în **jurnalul de atelier**.

CLASA a X-a
Fundamente ale compoziției decorative – Tapiseria

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - ***Analizarea și utilizarea elementelor limbajului plastic în interpretarea și realizarea compozițiilor textile***

CS 1.1. Stilizează motive naturale în structuri decorative
- ***descompune*** *forme naturale în structuri simple;*
- ***stilizează*** *elemente vegetale/zoomorfe;*
- ***elaborează*** *serii de studii ritmice.*
CS 1.2. Analizează compoziții specifice tapiseriei
- ***examinează*** *tapiserii istorice (Istoria II);*
- ***identifică*** *structura vizuală a unei tapiserii;*
- ***compară*** *două soluții decorative tradiționale.*

CG 2 - ***Aplicarea tehnicilor și proceselor textile tradiționale și contemporane în exprimarea artistică***

CS 2.1. Construiește și testează un modul decorativ
- ***creează*** *tipare modulare;*
- ***testează*** *variante de rețele decorative;*
- ***aplică*** *modulul pe materiale textile.*
CS 2.2. Aplică tehnici introductive de țesut decorativ
- ***montează*** *urzeala;*
- ***execută*** *armături simple;*
- ***realizează*** *o mini-compoziție în tehnică de țesut.*

CG 3 - Proiectarea și dezvoltarea unor lucrări decorative textile pornind de la o temă artistică, simbolică sau funcțională

CS 3.1. Realizează o compoziție decorativă de mici dimensiuni
- ***transpune*** *schița în material prin țesere;*
- ***experimentează*** *combinații cromatice;*
- ***perfecționează*** *detalii tehnice.*
CS 3.2. Corelează tema aleasă cu specificul tapiseriei
- ***adaptează*** *motivul la țesere;*
- ***gestionează*** *treceri cromatice;*
- ***optimizează*** *detaliile în funcție de materialele folosite.*

CG 4 - Reflectarea critică și responsabilă asupra procesului de creație, integrând principii de sustenabilitate, autoevaluare și contextualizare vizuală

CS 4.1. Argumentează procesul compozițional
- ***prezintă*** *intenția vizuală;*
- ***argumentează*** *deciziile de construcție;*
- ***evaluează*** *rezultatul final.*
CS 4.2. Valorifică materiale textile reciclate în compozițiile modulare
- ***selectează*** *materiale recuperate;*
- ***integrează*** *resturi în structuri modulare;*
- ***demonstrează*** *utilizarea creativă a resurselor.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Motive decorative și stilizare	- stilizarea formelor naturale (vegetale, zoomorfe, geometrice); - structura vizuală: repetiție, variație, alternanță, simetrie; - istoria artelor textile II – Tapiseria tradițională și modernă; centre, școli, stiluri.
Structură modulară și tipar	- construcția și aplicarea modulului decorativ; - testarea variantelor de structură modulară și justificarea criteriului de selecție (ritm, echilibru, contrast); - compoziție deschisă vs. compoziție închisă.
Introducere în tehnicile de tapiserie	- armături și treceri cromatice – compoziție specifică tapiseriei; - realizarea unei compoziții textile plane de mici dimensiuni; - țesut decorativ (urzire, pregătirea materialelor, tehnici de țesere).

CLASA a XI-a
Proiectare decorativă – Broderie și tehnici mixte

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Analizarea și utilizarea elementelor limbajului plastic în interpretarea și realizarea compozițiilor textile

CS 1.1 Identificarea elementelor limbajului plastic
- ***identificarea*** *elementelor limbajului plastic în interpretarea compozițiilor textile;*
- ***analizarea*** *elementelor limbajului plastic în interpretarea compozițiilor textile.*
CS 1.2. Coordonează elementele compoziției într-un proiect decorativ
- ***planifică*** *structura lucrării;*
- ***armonizează*** *culori, forme, texturi;*
- ***ajustează*** *compoziția în funcție de feedback*

CG 2 - Aplicarea tehnicilor și proceselor textile tradiționale și contemporane în exprimarea artistică

CS 2.1. Aplică broderie, batik și imprimare în lucrări textile
- ***execută*** *cusături decorative;*
- ***experimentează*** *efecte batik;*
- ***realizează*** *mostre mixte.*
CS 2.2. Integrează materiale neconvenționale în compoziții experimentale
- ***combină*** *fibre naturale și sintetice;*
- ***alcătuiește*** *colaje textile complexe;*
- ***testează*** *reacția materialelor la diverse tehnici.*
CS 2.3. Utilizează transpunerea digitală în elaborarea motivului decorativ
- ***scanează*** *sau* ***fotografiază*** *schițe;*
- ***procesează*** *imaginea digital;*
- ***adaptează*** *modelul pentru print sau broderie.*

CG 3 - Proiectarea și dezvoltarea unor lucrări decorative textile pornind de la o temă artistică, simbolică sau funcțională

CS 3.1. Elaborează un concept vizual coerent
- ***realizează*** *moodboard-uri;*
- ***structurează*** *ideile vizuale;*
- ***selectează*** *palete cromatice și materiale.*
CS 3.2. Corelează practica cu direcții din Istoria artelor textile III
- ***analizează*** *lucrări Albers/Abakanowicz/Buić;*
- ***compară*** *procedee tradiționale și experimentale;*
- ***integrează*** *referințe vizuale în proiect.*
CS 3.3. Dezvoltă un prototip textil integrând tehnici mixte
- ***combină*** *diferite dehnici precum broderia, batik-ul, imprimeul și materialele convenționale sau/și neconvenționale;*
- ***testează*** *reacția materialelor;*
- ***ajustează*** *lucrarea în funcție de expresivitatea tehnică.*

CG 4 - Reflectarea critică și responsabilă asupra procesului de creație, integrând principii de sustenabilitate, autoevaluare și contextualizare vizuală

CS 4.1. Realizează autoevaluări și evaluări colegiale
- ***prezintă*** *lucrarea;* - ***formulează*** *critici constructive;* - ***reflectă*** *asupra procesului.*
CS 4.2. Reutilizează materiale textile în proiecte experimentale
- ***recuperează*** *resturi;* - ***integrează*** *fibre recuperate;* - ***argumentează*** *opțiunile sustenabile.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Proiect vizual și concept	- documentare vizuală și schițe pregătitoare; - dezvoltarea conceptului vizual; - coordonarea elementelor compoziției (unitate, ritm, variație); - istoria artelor textile III – modernitate și experiment.
Tehnici mixte și expresivitate	- broderie liberă, batik, colaj textil, imprimare; - introducerea materialelor neconvenționale; - realizarea de panouri textile tematice.
Experiment și reflecție vizuală	- cercetare de atelier – jurnal de lucru; - explorarea expresivității materialului; - analiza diferențelor dintre două procedee sau materiale utilizate și formularea unei decizii argumentate privind aplicarea în lucrare; - discuții despre intenția artistică și impact vizual.

CLASA a XII-a
Creație personală și sinteză

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Utilizarea elementelor limbajului plastic în interpretarea și realizarea compozițiilor textile

CS 1.1. Analizează opțiunile vizuale în raport cu tema aleasă
- ***examinează*** *soluții compoziționale;* - ***selectează*** *variante coerente;* - ***rafinează*** *povestea vizuală.*
CS 1.2. Optimizează structura vizuală a proiectului final
- ***ajustează*** *raportul formă–culoare;* - ***gestionează*** *echilibrul și tensiunea vizuală;* - ***rafinează*** *detaliile compoziționale.*
CS 1.3. Corelează deciziile vizuale cu mesajul temei personale
- ***formulează*** *intenția vizuală;* - ***explică*** *impactul alegerilor cromatice;* - ***susține*** *argumentat viziunea artistică.*

CG 2 - Aplicarea tehnicilor și proceselor textile tradiționale și contemporane în exprimarea artistică

CS 2.1. Utilizează tehnici combinate în realizarea proiectului final.
- ***experimentează*** *materiale și texturi;* - ***combina*** *tehnici tradiționale și contemporane;* - ***rezolvă*** *probleme tehnice complexe.*
CS 2.2. Selectează tehnicile adecvate efectului vizual propus.
- ***compară*** *două sau trei soluții tehnice;* - ***justifică*** *alegerea tehnicii principale;* - ***adaptează*** *tehnica la materialele selectate.*
CS 2.3. Integrează elemente experimentale în proiectul final.
- ***testează*** *materiale alternative;* - ***folosește*** *procedee inovative;* - ***documentează*** *evoluția tehnică în jurnalul de atelier.*

CG 3 - Proiectarea și dezvoltarea unor lucrări decorative textile pornind de la o temă artistică, simbolică sau funcțională

CS 3.1. Conceperea unei lucrări textile complexe pornind de la o temă personală.
- ***elaborează*** *documentare vizuală;* - ***realizează*** *machete și mostre;* - ***dezvoltă*** *lucrarea finală.*
CS 3.2. Adaptarea lucrării la contextul de prezentare (ambient, corp, spațiu).
- ***proiectează*** *amplasarea;* - ***pregătește*** *lucrarea pentru spațiu/ corp/ instalație;* - ***demontează*** *sau* ***asamblează*** *componentele pentru prezentare.*

CG 4 - Reflectarea critică și responsabilă asupra procesului de creație, integrând principii de sustenabilitate, autoevaluare și contextualizare vizuală

CS 4.1. Analizează critic lucrarea proprie.
- ***realizează*** *o autoevaluare scrisă;* - ***prezintă*** *lucrarea oral;* - ***argumentează*** *alegerile artistice.*
CS 4.2. Corelează proiectul cu direcțiile din Istoria artelor textile IV.
- ***cercetează*** *direcții contemporane;* - ***identifică*** *exemple relevante;* - ***interpretează*** *tendințele actuale.*
CS 4.3. Utilizează medii digitale pentru documentare și prezentare.
– ***creează*** *portofoliul digital* – ***fotografiază*** *procesul și rezultatul final* – ***editează*** *materiale vizuale (foto/video)*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Creație personală și sinteză	- alegerea și formularea temei personale; - schițe, machete și mostre tehnice; - realizarea lucrării finale în tehnici combinate; - istoria artelor textile IV – contemporaneitate și sustenabilitate
Contextualizare și prezentare	- adaptarea lucrării la spațiu și concept (ambiental, vestimentar, instalație); - documentarea procesului și prezentarea portofoliului digital și fizic; - pregătirea pentru atestatul profesional.
Analiză și reflecție	- autoevaluare scrisă și orală; - evaluare colegială și discuții de grup; - prezentarea publică a lucrării finale.

EAI transversale (valabile tuturor claselor)
- jurnal de atelier (observații, schițe, reflecții); - comparația procedeelor și argumentarea alegerii soluției adecvate conceptului artistic; - documentare vizuală și comparativă a artiștilor contemporani; - realizarea de fișe vizuale comparative (2–3 imagini din istoria artelor textile aplicate la tema anului); - cizite la expoziții, muzee, ateliere; - micro-expoziții semestriale și prezentări publice ale lucrărilor.

SUGESTII METODOLOGICE

- organizarea atelierului ca spațiu de cercetare și dialog vizual;
- lucrul colectiv și feedback-ul colegial se vor face pe modelul criticii vizuale;
- demonstrații tehnice și exerciții experimentale cu grad progresiv de dificultate;
- învățare prin proiecte și teme interdisciplinare (textil–design–mediul natural);
- integrarea jurnalului de atelier și a documentării vizuale în evaluare;
- vizite la muzee, ateliere și expoziții de artă contemporană;
- încurajarea lucrului colaborativ și a prezentărilor publice;
- promovarea sustenabilității, reciclării și recontextualizării materialelor textile;
- integrarea istoriei artelor textile: fiecare etapă tehnică este contextualizată prin exemple istorice și comparative. Profesorul va corela practica artistică cu analiza imaginilor, documentelor și exponatelor, pentru a cultiva conștientizarea continuității culturale și a evoluției estetice a textilelor;
- procesul de învățare este centrat pe explorare și descoperire. Elevul este pus în situația de a formula ipoteze vizuale, de a testa soluții tehnice și cromatice, de a compara rezultate și de a reflecta critic asupra propriului proces creativ. Erorile sunt tratate ca resurse formative, favorizând autoreglarea și dezvoltarea gândirii autonome. Jurnalul de atelier devine instrument de documentare a evoluției raționamentului vizual, în acord cu caracterul procesual și dinamic al cunoașterii artistice.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

Manuale, volume și resurse de bază

Bibliografie generală

1. Balaci, R. & Mărginean, R. (2002). *Manual de artă textilă pentru licee de arte*. București: Editura Didactică și Pedagogică.
2. Ciocoiu, S. (2007). *Compoziție decorativă și artă textilă*. Iași: Editura Artis.
3. Filipașcu, E. (1985). *Arta textilă tradițională românească*. București: Editura Meridiane.
4. Chevalier, J. & Gheerbrant, A. (1995). *Dicționar de simboluri*. București: Editura Artemis.
5. Prut, C. (2016). *Dicționar de artă modernă și contemporană*. Iași: Editura Polirom.
6. Parker, R. (2021). *The Subversive Stitch*. London: Bloomsbury.
7. Fletcher, K. (2016). *Craft of Use.* London: Routledge.
8. Quinn, B. (2013). *Textile Visionaries*. London: Laurence King Publishing.
9. Granata, F. (2022). *Experimental Fashion*. London: Bloomsbury Academic.
10. Sennett, R. (2008). *The Craftsman*. New Haven: Yale University Press.
11. Tsing, A. (2015). *The Mushroom at the End of the World*. Princeton University Press.
12. Frichot, H. (2022). *Creative Ecologies*. London: Bloomsbury Visual Arts.
13. Ștefănescu, V. (2016). *Textiliar. Scurt dicționar de termeni, expresii și tehnici textile*. Timișoara: Editura ArtPress; Oradea: Muzeul Țării Crișurilor.
14. Dulgheru, P. (2023). *Textile as Memory.* București: UAP România.

Bibliografie specifică fiecărui an de studiu

Clasa a IX-a – Imprimeu și colaj. Introducere în limbajul plastic și istoria textilelor

1. Ailincăi, C. (2010). *Introducere în gramatica limbajului vizual*. Iași: Polirom.
   → Fundament pentru punct, linie, ritm, formă, echilibru.
2. Itten, J. (2020). *Arta culorii.* Ediție revizuită. Iași: Polirom → înțelegerea profundă a relațiilor cromatice, a contrastelor și armoniilor.

3. Ștefănescu, V. (2016). *Textiliar. Scurt dicționar de termeni, expresii și tehnici textile*. Timișoara / Oradea. → Rămâne instrument de atelier + învățarea vocabularului tehnic.
4. Gordon, B. (2016). *Textiles: The Whole Story – Uses, Meaning and Significance*. Thames & Hudson. → Introducere vizuală în evoluția textilelor → pentru orele de istorie a textilelor I.
5. Fletcher, K. (2016). *Craft of Use. Post-Growth Fashion and Textiles*. London: Routledge. → Introducerea din clasa a IX-a a ideii de responsabilitate materială + recuperare textilă.
6. Colchester, C. (2015). *Textiles Today: A Global Survey of Trends and Traditions*. Thames & Hudson. → Pentru paralele între tradițional – contemporan cu imagini puternice.
7. Wada, Y. (2012). *Memory on Cloth: Shibori Now*. Kodansha. → Introduce elevilor logica matricei, tiparului, modularității și imprimării manuale.
8. Frichot, H. (2022). *Creative Ecologies*. Bloomsbury Visual Arts. → Pentru discuția despre material + mediu + responsabilitate artistică (nivel introductiv, adaptabil).
9. Poynor, R. (2021). *Inside Design Now: Critical Writing on Visual Culture*. Thames & Hudson. → Pentru înțelegerea comunicării vizuale și a imaginii ca mesaj în colaj.

Clasa a X-a – Tapiserie și structură modulară

1. Albers, A. (2017). *On Weaving* (New Expanded Edition). Princeton University Press. → Carte fundamentală pentru înțelegerea structurii, ritmului și țesăturii ca limbaj vizual.
2. Bolborea, C. (2017). *Textile în spațiul contemporan*. București: Editura UNArte. → Legătura cu instalația textilă contemporană; foarte potrivită pentru contextualizare locală.
3. Parker, R. (2021 – ediția revizuită). *The Subversive Stitch: Embroidery and the Making of the Feminine*. Bloomsbury. → Introduce dimensiunea critică și rolul corpului / identității în textile; esențial pentru înțelegerea textilelor ca discurs.
4. Gordon, B. (2016). *Textiles: The Whole Story – Uses, Meaning and Significance*. Thames & Hudson. → Context istoric + tehnic + cultural
5. Buszek, M. E. (ed.). (2021). *Extra/Ordinary: Craft and Contemporary Art*. Duke University Press. → Înțelegerea tapiseriei în arta contemporană și în raport cu „handmade-ul revalorizat".
6. Quinn, B. (2013). *Textile Visionaries: Innovation and Sustainability in Textile Design*. Laurence King Publishing. → Pentru discuția despre materiale experimentale și sustenabilitate
7. Jagoda Buić – *Catalog de expoziție (2019). Jagoda Buić: Monumental Fabric*. Museum of Modern Art Dubrovnik. → Exemplu de tapiserie monumentală → perfect pentru inspirație vizuală în clase.
8. Magdalena Abakanowicz – *Tate Modern (2022). Abakanowicz: Every Tangle of Thread and Rope*. Tate Publishing. → Introduce conceptul de tapiserie ca volum, „abakanurile" ca spațiu, sculptură din fibră.
9. Ștefănescu, V. (2016). *Textiliar. Scurt dicționar de termeni, expresii și tehnici textile*. Timișoara / Oradea. → Instrument de lucru pentru atelier (terminologie + tehnici)
10. Ailincăi, C. (2010). *Introducere în gramatica limbajului vizual*. Iași: Editura Polirom. → Pentru fundamentarea compoziției decorative aplicate țeserii.

Clasa a XI-a – Broderie și tehnici mixte

1. Bolborea, C. (2014). *Atelier de artă textilă contemporană.* București: UNArte. → Fundament românesc în tehnici + direcții contemporane
2. Frumușeanu, D. (2009). *Batik – de la tradiție la experimentul modern.* București: UNArte. → Conectează tehnica tradițională cu experimentul vizual
3. Munari, B. (2012). *Design și comunicare vizuală.* București: Nemira. → Pentru compoziția experimentală, ritm, variație, joc vizual
4. Callender, J. (2016). *Stitched Shibori.* Londra: Search Press. → Introduce broderia ca intervenție structurală
5. Bohm-Duchen, M. (2021). *Textiles: Art and the Social Fabric.* Thames & Hudson. → Introduce broderia ca instrument de discurs social și identitar.
6. Buszek, M. E. (ed.). (2021). *Extra/Ordinary: Craft and Contemporary Art.* Duke University Press. → Pentru broderie + activism + corp + feminitate.

7. Parker, R. (2021). *The Subversive Stitch: Embroidery and the Making of the Feminine.* Bloomsbury. → Esențial pentru anul XI, când apare conștientizarea poziției artistului.
8. Dawson, D. (2018). *Contemporary Embroidery: Techniques and Textures.* Batsford Press. → Resursă tehnică + vizuală + exemple actuale
9. Sennett, R. (2008). *The Craftsman.* Yale University Press. → Pentru reflecție asupra gestului manual, timp, atenție, disciplină.

Bibliografie iconografică și resurse vizuale recomandate cls a XI-a

1. Hicks, Sheila – *Miniatures, bas-reliefs and fiber installations.* Tapiserie sculpturală, utilizarea fibrelelor ca volum și relief.
2. Popescu, Ghita – *Hibridări textile și structuri experimentale.* Intersecții între hârtie, fibra textilă și construcția volumetrică.
3. Lupaș, Ana – *Instalații și structuri textil-organice (Arhiva UAP / Muzeul de Artă).* Fibra ca memorie, ritual al timpului și procesului.
4. Yoon Ji Seon – *Self-Portrait Series (embroidered photographs).* Firul ca prelungire a identității și a autoportretului.
5. Bisa Butler – *Portrait Quilts.* Textil narativ, culoare simbolică și identitate culturală.
6. *Tate Modern – Fiber and Materiality Collection Colecție permanentă de lucrări care explorează fibra, structura, procesul și materialitatea în arta contemporană.* Disponibilă online în arhiva muzeului.

Clasa a XII-a – Creație personală și sinteză

1. Ciocoiu, S. (2009). *Artă decorativă – sinteză și creație*. Iași: Editura Artis. → Pentru formarea viziunii decorative și construcția panoului final.
2. Bolborea, C. (2017). *Textile în spațiul contemporan*. București: UNArte. → Conectează elevul la instalația textilă, spațiu, corp, obiect.
3. Arnheim, R. (2011). *Arta și percepția vizuală*. Iași: Editura Polirom. → Pentru decizii vizuale conștiente (echilibru, greutate, tensiune).
4. St. Clair, K. (2017). *Culorile și viața lor secretă.* București: Baroque Books & Arts. → Susține psihologia și simbolismul culorii în proiectele personale.
5. Le Guin, U. K. (2019). *The Carrier Bag Theory of Fiction*. Ignota Press. → Pentru gândirea obiectului ca purtător de poveste. Extraordinar pentru portofoliu.
6. Ingold, T. (2013). *Making: Anthropology, Archaeology, Art and Architecture*. Routledge. → Despre materialitate + proces + gest → perfect pentru jurnalul de lucru.
7. Sennett, R. (2008). *The Craftsman*. Yale University Press. → Pentru reflecție asupra timpului, răbdării și meșteșugului.
8. Bourriaud, N. (2002). *Postproduction*. New York: Lukas & Sternberg. → Pentru re-contextualizare, re-folosire, citat vizual—esențial în proiectele de sinteză.
9. Bishop, C. (2012). *Artificial Hells: Participatory Art and the Politics of Spectatorship*. London: Verso. → Pentru elevii care merg spre instalație, relațional, performativ.

NOTĂ FINALĂ

Această programă pentru disciplina „Arte textile”, destinată filierelor vocaționale – profil Arte plastice și decorative, a fost elaborată în concordanță cu strategia curriculară a Ministerului Educației și Cercetării, cu accent pe:

- dezvoltarea competențelor vizuale și tehnice;
- integrarea valorilor estetice și ecologice în formarea artistică;
- promovarea interdisciplinarității și a experimentului;
- consolidarea relației dintre educația artistică, sustenabilitate și inovație culturală

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Instituție de apartenență, localitate, județ
Responsabil MEN Prof. LILIANA BOBEICĂ	Ministerul Educației și Cercetării
Responsabil CNCE Prof. LĂCRĂMIOARA-ANA PAULIUC	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare
Coordonator științific Lect. Univ. Dr. GABRIELA VOICU	Universitatea Națională de Arte din București
Coordonator științific Prof. IOANA-LAVINIA STREINU	Liceul de Arte Plastice „Nicolae Tonitza”, București
Conf. Univ. Dr. VALENTINA ŞTEFĂNESCU	Facultatea de Arte și Design, Universitatea de Vest din Timișoara, jud. Timiș
Lect. Univ. Dr. EUGENIA RIEMSCHNEIDER	Facultatea de Arte și Design, Universitatea de Vest din Timișoara, jud. Timiș
Prof. OANA ISAR	Liceul de Arte Plastice „Nicolae Tonitza”, București

Anexa nr. 228

Programa școlară
pentru disciplina

Atelier de specialitate - Ceramică

Clasele a IX-a – a XII-a
Curriculum de specialitate (CS)
Filiera vocațională, profilul artistic, specializarea arte vizuale

Învățământ liceal

- 2026 –

Anexa nr. 228
Programa școlară pentru disciplina *Atelier de specialitate – Ceramică,* clasele a IX-a – a XII-a curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profil artistic, specializarea arte vizuale*

NOTĂ DE PREZENTARE

Programa școlară pentru disciplina ***Atelier de specialitate – Ceramică*** reprezintă o ofertă curriculară de specialitate pentru învățământul liceal, *filiera vocațională, profil artistic, specializarea arte vizuale,* începând din anul școlar 2026-2027. Disciplina se regăsește în *Anexa 11 la OMEC nr. 4350/20.06.2025 - Planul-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, filiera vocațională, profil artistic, specializarea arte vizuale,* în *Curriculum de specialitate* (CS).

Pentru studiul ***Atelier de specialitate – Ceramică***, bugetul de timp alocat, este următorul:

Clasa	IX	X	XI	XII
Nr. ore de atelier	2	2	4	5

În elaborarea programei, s-a avut în vedere raportarea la cadrul legislativ și documentele strategice generale și specifice care susțin studiul disciplinelor:

- ***Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023***, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Regulamentul-cadru de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar***, aprobat prin Ordinul ministrului educației nr. 5.726/2024, , cu modificările și completările ulterioare;
- ***Regulamentul de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar cu program de artă***, aporbat prin Ordinul Ministerului Educației și Cercetării nr. 3717/01 aprilie 2025, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Planurile-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi***, filiera vocațională, profilul artistic, specializarea arte vizuale din Anexa nr. 11 la O.M.E.C. nr. 4.350/20.06.2025 privind aprobarea Planurilor - cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Profilul de formare al absolventului***, OME nr. 6731/2023, care asigură coerența verticală a parcursul școlar, (competențe-cheie +atribute prioritare) reflectând finalitățile generale ale educației prin raportare la competențele-cheie europene (creativă, antreprenorială) și la atributele profilului artistic: creativitate, reflecție, autonomie, responsabilitate și etică profesională.
- *documente europene relevante la nivel general și, mai ales, pentru disciplină(Recomandarea Consiliului UE privind competențele-cheie, Cadrul european al calificărilor, Rapoarte OECD/UNESCO, Cadre de referință etc.)*
- *o alte documente/studii specifice Curriculumului Național și curriculumului disciplinei – de exemplu, cu valoare pentru sugestiile metodologice ale programei școlare.*

Programa este elaborată potrivit modelului de proiectare curriculară centrat pe competențe. Construcția programei este realizată astfel încât să contribuie la dezvoltarea profilului de formare al absolventului. Din perspectiva disciplinei de studiu, orientarea demersului didactic are la bază *competența de sensibilizare și exprimare culturală* cu atributele prioritare esențiale pentru abordarea învățării într-un mod conștient și pe termen lung.

Structura programei școlare include, pe lângă *Nota de prezentare*, următoarele elemente:

- Competenţe generale
- Competenţe specifice şi exemple de activităţi de învăţare
- Domenii de conținut și conţinuturi
- Sugestii metodologice
- Bibliografie selectivă

Competenţele sunt ansambluri structurate de cunoştinţe, abilităţi şi atitudini dezvoltate prin învăţare, care permit identificarea şi rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte particulare diverse.

Competențele generale vizate jalonează achizițiile elevului pentru întregul ciclu liceal.
Competenţele specifice se formează pe parcursul unui an şcolar, sunt derivate din competenţele generale şi reprezintă etape în dobândirea acestora. Competenţele specifice sunt însoţite de exemple de activităţi de învăţare, care constituie modalităţi de organizare a activităţii didactice în scopul realizării competenţelor. Programa şcolară propune, cu caracter de exemplu, diferite tipuri de activităţi de învăţare, care integrează strategii didactice şi care valorifică experienţa concretă a elevului. Cadrul didactic are libertatea de a utiliza exemplele de activităţi de învăţare pe care le propune programa şcolară, de a le completa sau de a le înlocui, astfel încât acestea să asigure un demers didactic adecvat situaţiei concrete de la clasă. Se asigură, în acest fel, premisele aplicării contextualizate a programei şcolare şi proiectării unor parcursuri de învăţare personalizate.

Conținuturile învățării constituie elemente de bază ale domeniului, mijloace informaționale prin care se urmărește realizarea competențelor.

Sugestiile metodologice includ recomandări privind strategiile didactice şi elementele de evaluare formativă continuă și sumativă.

Disciplina ***Atelier de specialitate - Ceramică*** se înscrie în sfera disciplinelor fundamentale ale formării artistice, având un rol esențial în dezvoltarea capacității de percepție a volumului, înțelegere a formei și transpunere plastică și decorativă a realității vizuale în forme decorative și sculpturale. Ea se studiază pe întreg parcursul liceului vocațional, constituind o punte între, studiul formelor în desen, studiul formelor în culoare, studiul formelor în volum și exprimarea artistică în materiale ceramice.

Activitățile specifice acestei discipline se desfășoară într-un cadru practic, exploratoriu, bazat pe observație, analiză, interpretare și expresie volumetrică. Procesul formativ vizează înțelegerea relațiilor dintre formă, culoare, lumină și spațiu, ca mijloace de construcție vizuală și expresie artistică.

În ceramică, volumul devine mijlocul principal de articulare a formei, de definire a spațiului și de exprimare a trăirii artistice. Disciplina propune elevilor un demers progresiv prin care aceştia îşi dezvoltă capacitatea de a observa, interpreta și transpune în forme sculptural-decorative specifice ceramicii.

Studiile fundamentale (volum, desen, culoare) împreună cu atelierul de specializare ceramică construiesc o bază de cunoştinţe şi deprinderi specifice, la un nivel care oferă posibilităţi optime de exercitare a profesiei. Atelierul de ceramică își asumă ca misiune dobândirea competențelor de a utiliza adecvat limbajul decorativ în realizarea unui proiect personal de cercetare artistică, formarea deprinderilor de a aplica, de a experimenta tehnicile și tehnologiile de lucru. Studierea și valorificarea conceptelor originale autohtone și universale și promovarea spiritului de expresie decorativă, a gândirii critice, înnoirea, aprofundarea cunoştinţelor în spiritul artelor decorative. Prin caracterul său integrator, disciplina dezvoltă deprinderile de organizare și de selecție a materialelor pentru crearea de obiecte de artă.

Disciplina asigură interdisciplinaritatea formării vizuale începute în *Studiul formelor în desen*, extinzând analiza structurală a formelor în volum. Ea reprezintă fundamentul practic pentru disciplinele de compoziție, tehnici ceramice și arte decorative, consolidând relația dintre observație, expresie și creație.

Totodată, se realizează o conexiune permanentă între cunoașterea teoretică a principiilor compoziționale și aplicarea lor practică, contribuind la dezvoltarea gândirii plastice/decorative complexe, capabile să integreze observația vizuală cu interpretarea artistică.

Predarea disciplinei se bazează pe exercițiul practic și cercetarea vizuală activă. Profesorul are rolul de ghid și facilitator al procesului de descoperire, stimulând elevii să: observe relațiile dintre lumină, culoare și volum; exploreze raporturile dintre elementele de limbaj plastic/decorativ și mijloacele de expresie plastică/decorativă, să sintetizeze forma, să experimenteze diverse tehnici și materiale.

Metodele utilizate includ observația directă, analiza comparativă, demonstrația practică, exercițiul creativ și auto- reflecția. Evaluarea se realizează prin portofolii, lucrări practice și analize individuale ale procesului de creație.

Disciplina contribuie la formarea unei gândiri vizuale complexe și la dezvoltarea sensibilității artistice. Prin studiul ceramicii, elevii dobândesc competențe precum: înțelegerea relației dintre formă, culoare și expresie plastică decorativă; utilizarea materialelor de lucru într-un mod adecvat; dezvoltarea sensibilității artistice și a simțului armoniei; capacitatea de analiză și sinteză vizuală; manifestarea

expresivității și a creativității personale în lucrările de ceramică; formarea unei atitudini reflexive și responsabile față de actul artistic.

Disciplina ***Atelier de specialitate - Ceramică*** reprezintă o componentă centrală a formării plastice/decorative în profilul Arte vizuale. Ea oferă elevilor o bază solidă de înțelegere și stăpânire a limbajului artistic, contribuind la dezvoltarea sensibilității, a expresivității și a gândirii estetice.

Prin abordarea integrată a formei și a volumului, disciplina stimulează creativitatea, echilibrul interior și capacitatea de comunicare vizuală, pregătind elevii pentru studiul aprofundat al volumului și pentru afirmarea artistică personală.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Utilizarea elementelor de limbaj plastic și decorativ și a mijloacelor de expresie**
CG2	**Transpunerea elementelor din spațiul real în spațiul plastic/decorativ prin structuri și principii compoziționale specifice ceramicii**
CG3	**Exprimarea plastică și decorativă utilizând materiale, instrumente și tehnici specifice ceramicii**

CLASA a IX-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Utilizarea elementelor de limbaj plastic și decorativ și a mijloacelor de expresie

CS 1.1. Generarea elementelor de limbaj plastic/decorativ și a relațiilor dintre acestea in construcția spațiului plastic/decorativ prin procedee și tehnici specifice ceramicii- formarea deprinderilor de lucru
- *obținerea formelor compuse prin relația dintre linie, culoare, forma, suprafața, muchie, plan;* - *asumarea sarcinilor de lucru -documentare -stabilirea etapelor de lucru;* - *explorarea posibilităților plastice/decorative, expresive, tehnice, tehnologice;* - *analiza volumului și a detaliilor de expresie prin lumină și umbră.*
CS 1.2. Acumularea și punerea în practică a cunoștințelor teoretice în domeniul artelor decorative
- *exerciții de dispunere a elementelor de limbaj și relațiile care se pot stabili între ele;* - *documentare asupra relațiilor care se pot stabili între elementele de limbaj, folosind principiile compoziției decorative;* - *folosirea principiilor compoziției decorative.*
CS 1.3. Utilizarea noilor tehnologii in procesul de documentare, de transpunere a schițelor de idee în practică
- *documentarea - schițe de idee din istoria artei;* - *utilizarea platformelor media educaționale- muzee online;* - *exerciții practice pentru însușirea noțiunilor de compoziție închisă, deschisă, statica, dinamica.*
CS 1.4. Generarea unor structuri compoziționale geometrice desfășurate in spațiu sau in relief
- *exerciții practice în realizarea proiectului artistic pe o tema data;* - *utilizarea instrumentelor de lucru moderne/tradiționale;* - *prezentarea proiectelor realizate în vederea transpunerii lor în material ceramic.*

CG 2 - Transpunerea elementelor din spațiul real în spațiul plastic/decorativ prin structuri și principii compoziționale specifice ceramicii

CS 2.1. Utilizarea raporturilor cantitative și calitative dintre elementele de limbaj plastic/decorativ în cadrul tehnicilor ceramice pentru realizarea compozițiilor plastice și decorative
- *exerciții de generare a noțiunilor teoretice în material ceramic;* - *exerciții de modelare, fasonare, presare, desenare, amprentare.*
CS 2.2. Principii compoziționale , posibilitățile expresive ale materialelor
- *exerciții de compunere în tehnica reliefului plat;* - *exerciții de compunere în tehnica reliefului înalt;* - *învățarea tehnicilor de modelaj specifice ceramicii.*
CS 2.3. Exprimarea plastică și decorativă utilizând materiale, instrumente și tehnici specifice ceramicii
- *decodificarea realității obiective și transpunerea ei în limbaj specific ceramicii;* - *utilizarea tehnicilor de transpunere în material ceramic- argila;*

- *utilizarea tehnicilor de decor folosind materiale specifice ceramicii - angobe, pigmenți, glazuri;*
- *pregătirea obiectelor ceramice pentru ardere;*
- *noțiuni introductive, încărcarea și descărcarea cuptorului de ceramica.*

CG 3 - Exprimarea plastică și decorativă utilizând materiale, instrumente și tehnici specifice ceramicii

CS 3.1. Decodificarea realității obiective și transpunerea ei în limbaj specific ceramicii
- *modelarea formei folosind tehnica plăcilor ceramice;*
- *obținerea volumelor ceramice prin lipirea plăcilor între ele.*
CS 3.2. Realizarea de structuri compoziționale simple în tehnici specifice
- *inițiere în tehnica de amprentare;*
- *exerciții de zgrafitare;*
- *inițiere în traforare etc.*
CS 3.3. Utilizarea tehnicilor de decor folosind materiale specifice ceramicii - angobe, pigmenți, glazuri
- *noțiuni introductive cu privire la materiale pentru decorare cu angobe;*
- *exerciții de introducere în prepararea angobelor colorate;*
- *exerciții de introducere în decorarea cu angobe colorate.*
CS 3.4. Pregătirea obiectelor ceramice pentru ardere
- *utilizarea tehnicilor de finisare a obiectelor ceramice;*
- *exerciții de inițiere în decorarea cu glazuri colorate;*
- *exerciții de inițiere în patinarea cu oxizi metalici.*
CS 3.5. Noțiuni introductive, încărcarea și descărcarea cuptorului de ceramica
- *aranjarea obiectelor în cuptor pe etajere ceramice;*
- *pregătirea pentru ardere a obiectelor realizate.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Elementele de limbaj plastic și decorativ	- noțiuni introductive în domeniul ceramicii: - muchie, suprafața, plan și forme - placa decorativă - forme artistice integrate domeniului, elementele de limbaj în artele plastice și decorative; - documentare și cercetare, integrare medii și tehnologii moderne incluzive; - schițe de idee și proiectul; -mediile și tehnologiile moderne.
Compoziția decorativă parietală în ceramică	- raportul plin–gol; - relația dintre masă și spațiu; - articularea volumelor într-o structură coerentă; - coeziunea și unitatea expresivă; - sinteza formelor figurative și abstracte. - exerciții de descoperire ale rețelelor compoziționale folosind imagini din albume de istoria artei și alte materiale documentare;

Domenii de conținut	Conținuturi
	-principiile compoziției plastice - compoziția decorative in compoziția parietala; -schite de compoziție- statice ,dinamice, închisă- deschisă, banda decorativă; -tehnici grafice de lucru pentru realizarea schitelor de documentare, de idee și de realizare a proiectului.
Tehnici de transpunere	- noțiuni introductive cu referire la tehnicile de transpunere în ceramica: modelare, traforare, desenare, zgrafitare, decorarea cu angobe și glazuri ceramice; - tehnici de finisare; - tehnici de preparare a angobelor și glazurilor; - prezentarea etapelor de lucru; - transpunerea proiectelor realizate a formelor concepute în tehnicile specifice ceramicii parietale; - realizarea plăcilor decorative în diferite tehnici de transpunere; - transpunerea compoziției decorative în material ceramic folosind tehnici diferite, în tehnici ceramice după proiectele realizate; - transpunere în tehnici de decorare a formelor ceramice ; - finalizarea obiectelor ceramice ce urmează a fi arse.
Pregătirea pentru expunere și organizarea-panotarea expoziției	- încărcarea cuptorului, arderea obiectelor și descărcarea cuptorului; - finisarea și finalizarea lucrărilor după ardere, pregătirea pentru expunere; - organizarea și pa notarea expoziției de final; - susținerea și prezentarea lucrărilor în fața clasei/ profesorului/ comisiei.

CLASA a X-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - ***Utilizarea elementelor de limbaj plastic și decorativ și a mijloacelor de expresie***

CS 1.1. Generarea elementelor de limbaj plastic și a relațiilor dintre acestea în construcția spațiului plastic/decorativ prin procedee și tehnici specifice ceramicii - formarea deprinderilor de lucru
- obținerea formelor compuse prin relația dintre linie, culoare, forma, suprafața, muchie, plan; *- asumarea sarcinilor de lucru - documentare - stabilirea etapelor de lucru;* *- explorarea posibilităților plastice/decorativ, expresive, tehnice, tehnologice*
CS 1.2. Acumularea și punerea în practică a cunoștințelor teoretice în domeniul artelor decorative
- exerciții de dispunere a elementelor de limbaj plastic și decorativ și relațiile care se pot stabili între ele folosind principiile compoziției decorative; *- realizarea unor forme utilitare;* *- exerciții de valorificare a posibilităților expresive ale limbajului plastic în compoziții bidimensionale.*
CS 1.3. Utilizarea noilor tehnologii în procesul de documentare, de transpunere a schițelor de idee în practică.
- documentarea - schițe de idee din istoria artei; *- utilizarea platformelor media educaționale- muzee online;* *- exerciții practice pentru însușirea noțiunilor de compoziție închisă, deschisă, statică, dinamică.*
CS 1.4. Generarea unor structuri compoziționale geometrice desfășurate în spațiu sau în relief.
- exerciții practice în realizarea proiectului artistic pe o tema data; *- utilizarea instrumentelor de lucru tradiționale și moderne;* *- analiza echilibrului volumetric și a raporturilor masă–spațiu:* *- prezentarea proiectelor realizate în vederea transpunerii lor în material ceramic.*

CG 2 - ***Transpunerea elementelor din spațiul real în spațiul plastic /decorativ prin structuri și principii compoziționale specifice ceramicii***

CS 2.1. Utilizarea raporturilor cantitative și calitative dintre elementele de limbaj în cadrul tehnicilor ceramice pentru realizarea compozițiilor plastice și decorative
- exerciții de generare a noțiunilor teoretice în material ceramic; *- exerciții de modelare și fasonare.*
CS 2.2. Principii compozitionale, posibilitățile expresive ale materialelor
- exerciții de compunere în tehnica ceramicii utilitare; *- exerciții de compunere în tehnica plăcilor deformate prin presare;* *- învățarea tehnicilor de modelaj specifice ceramicii.*

CG 3 - ***Exprimarea plastică și decorativă utilizând materiale, instrumente și tehnici specifice ceramicii***

CS 3.1. Decodificarea realității obiective și transpunerea ei în limbaj specific ceramicii
*- obținerea formei prin tehnica plăcilor deformate***;** ***-** presarea formelor pe un calapod în pozitiv sau negativ.*
CS 3.2. Principii compozitionale, posibilitățile expresive ale materialelor

- *utilizarea tehnicilor de transpunere în material ceramic-argilă;* - *utilizarea tehnicilor de modelare;* - *exerciții de utilizare a tehnicilor de fasonare;* - *exerciții de utilizare a tehnicilor de finisare;* - *exerciții de utilizare a tehncilor de decorare.*
CS 3.3. Utilizarea tehnicilor de decor folosind materiale specifice ceramicii - angobe, pigmenți, glazuri
- *prezentarea noțiunilor introductive cu privire la materiale pentru decorare cu angobe;* - *prepararea angobelor și glazurilor ceramice;* - *exerciții de decorare cu angobe și glazuri colorate.*
CS 3.4. Pregătirea obiectelor ceramice pentru ardere
- *utilizarea tehnicii de transpunere, finisare obiecte ceramice;* - *exerciții de glazurare cu pistolul.*
CS 3.5. Noțiuni introductive, încărcarea și descărcarea cuptorului de ceramica
- *prezentarea modalității de încărcare a cuptorului;* - *exersarea pregătirii obiectelor din ceramică pentru ardere.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Elementele de limbaj plastic și decorativ	- forme artistice integrate domeniului; - elementele de limbaj în artele plastice și decorative, obiect utilitar; - muchie, suprafața, plan și forma; - platoul decorativ și cahlă; - exerciții de descoperire a formelor decorative folosind imagini din albume de istoria artei și alte materiale documentare; - relația dintre intenție și expresie; - dialogul artist–public; -argument estetic și contextualizare
Compoziția decorativă parietală în ceramică	- principiile compoziției decorative/compoziția decorativă utilitara, - platou decorativ și cahla, - relieful decorativ, - compoziția cu plăci, structuri și texturi din natura - documentare și cercetare, integrare medii și tehnologii moderne incluzive - schițe de idee și proiectul.
Tehnici de transpunere în ceramică	Mediile și tehnologiile moderne - tehnici grafice de lucru pentru realizarea schițelor de documentare, de idee și a proiectului; - modelare, traforare, desenare, zgrafitare, decorarea cu angobe și glazuri ceramice; - tehnici de finisare; - tehnici de preparare a angobelor și glazurilor; - tehnici grafice, schițe de compoziție și proiect; - noțiuni introductive cu referire la tehnicile de transpunere în ceramică a obiectelor proiectate; - prezentarea etapelor de transpunere în material ceramic;

Domenii de conținut	Conținuturi
	- transpunerea proiectelor realizate a formelor concepute în tehnicile specifice ceramicii decorativ utilitare; - realizarea plăcilor decorative în diferite tehnici de transpunere și deformarea lor pe calapodul pozitiv sau negativ, fasonarea la roata olarului; - finisarea și decorarea formelor ceramice folosind angobe și glazuri
Noțiuni de încărcare a cuptorului, arderea și descărcarea cuptorului. Pregătirea pentru expunere și organizarea- panotarea expozitiei.	- pregătirea pentru ardere; - încărcarea produselor; - ardere produselor; - descărcarea cuptorului; - pregătirea pentru expunere produselor; - organizarea expoziției; - prezentarea lucrărilor în fața comisiei.

CLASA a XI-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Utilizarea elementelor de limbaj plastic și decorativ și a mijloacelor de expresie*

CS 1.1. Generarea elementelor de limbaj plastic și a relațiilor dintre acestea în construcția spațiului plastic prin procedee și tehnici specifice ceramicii - formarea deprinderilor de lucru.
- observarea și analizarea relațiilor dintre formă, volum, masă, spațiu și textură în opere și obiecte reale; *- schițe și crochiuri comparative: desen vs. volum (observare, notare proporții);* *- documentare vizuală privind structuri compoziționale clasice și contemporane din ceramică;* *- explorarea posibilităților plastice, tehnice, tehnologice*
CS 1.2. Acumularea și punerea în practică a cunoștințelor teoretice în domeniul artelor decorative
- exerciții de dispunere a elementelor de limbaj și a relațiilor care se pot stabili între ele folosind principiile compoziției decorative; *- exerciții de valorificare a posibilităților expresive ale limbajului plastic în compoziții tridimensionaleș;* *- realizarea unor forme utilitare*
CS 1.3. Utilizarea noilor tehnologii În procesul de documentare, de transpunere a schițelor de idee in practica
- documentarea - schițe de idee din istoria artei/Utilizarea platformelor media educaționale - muzee online; *- exerciții practice pentru însușirea noțiunilor de forma decorativa cu caracter utilitar*
CS 1.4. Generarea unor forme decorative utilitare – vas decorativ, recipient
- exerciții practice în realizarea proiectului artistic pe o tema data; *- utilizarea instrumentelor de lucru moderne și tradiționale;* *- prezentarea proiectelor realizate în vederea transpunerii lor în material ceramic.*

CG 2 - *Transpunerea elementelor din spațiul real in spațiul plastic/decorativ prin structuri și principii compozitionale specifice ceramicii*

CS 2.1. Utilizarea raporturilor cantitative și calitative dintre elementele de limbaj decorativ în cadrul tehnicilor ceramice pentru realizarea formelor decorative
- exerciții de generare a noțiunilor teoretice în material ceramic, fasonarea cu șnururi; *- exerciții de modelare, fasonare cu plăci ceramice.*
CS 2.2. Principii compoziționale , posibilitățile expresive ale materialelor
- exerciții de compunere în tehnica ceramicii utilitare; *- transpunerea în tehnica plăcilor deformate prin presare și fasonare cu șnururi ceramice;* *- învățarea tehnicilor de modelaj specifice ceramicii ,prin turnare, presare, multiplicare.*

CG 3 - *Exprimarea plastică și decorativă utilizând materiale, instrumente și tehnici specifice ceramicii*

CS 3.1. Decodificarea realității obiective și transpunerea ei in limbaj specific ceramicii
- obținerea formei prin tehnica fasonarii cu șnururi sau presării în forme negative; *- construcția cu plăci sau multiplicarea prin turnare, presare in forme negative.*
CS 3.2. Utilizarea tehnicilor de transpunere in material ceramic-argila.
- desenarea ornamentelor și a decorului folosind tehnica zgurificării; *- desenarea ornamentelor și a decorului folosind incizia și tehnica amprentării;* *- exerciții practice: accentuarea ritmului în volum , în decor, prin succesiune/variație.*

CS 3.3. Utilizarea tehnicilor de decor folosind materiale specifice ceramicii - angobe, pigmenți, glazuri
- *noțiuni introductive cu privire la materiale pentru decorare cu angobe, glazuri la temperatura de 980 grade C;* - *prepararea angobelor și glazurilor ceramice;* - *decorarea cu angobe și glazuri colorate.*
CS 3.4. Pregătirea obiectelor ceramice pentru ardere.
- *tehnici de transpunere, finisare obiecte ceramice;* - *fișe de lucru cu proceduri SSM: echipament individual, manipulare, curățare;* - *glazurarea cu pistolul.*
CS 3.5. Noțiuni introductive, încărcarea și descărcarea cuptorului de ceramica
- *încărcarea cuptorului, pregătirea pentru ardere;* - *demonstrații practice și verificarea aplicării regulilor de siguranță.;* - *pregătirea lucrărilor pentru expunere, organizarea expoziției și susținerea lucrărilor*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Elementele de limbaj plastic și decorativ	- forme artistice integrate domeniului; - elementele de limbaj în artele plastice și decorative, obiect utilitar; - muchie, suprafața, plan și formă; - vasul decorativ, recipient, formă utilitară; - exerciții de descoperire a formelor decorative folosind imagini din albume de istoria artei și alte materiale documentare
Compoziția decorativa, relația formă-decor	- principiile compoziției decorative/compoziția decorativă utilitara, vas decorativ; - relația formă- decor; - documentare și cercetare, integrare medii și tehnologii moderne incluzive; - schițe de idee și proiectul; - mediile și tehnologiile moderne; - schițe de compoziție și proiect; - integrarea conceptului în expresia vizuală.
Tehnici de transpunere în ceramică:	- noțiuni introductive cu referiri la tehnicile de transpunere în ceramica a obiectelor proiectate; - tehnici grafice de lucru pentru realizarea schițelor de documentare, de idee și a proiectului; - prezentarea etapelor de transpunere în material ceramic; - modelare cu șnururi suprapuse, placi, presare, turnare în forme, desenare, zgrafitare, decorarea cu angobe și glazuri ceramice; - tehnici de finisare; - tehnici de preparare a angobelor și glazurilor;

Domenii de conținut	Conținuturi
	- transpunerea proiectelor realizate a formelor concepute în tehnicile specifice ceramicii decorativ utilitare; - realizarea vaselor decorative în diferite tehnici de transpunere, presarea lor pe calapodul pozitiv sau negativ, fasonarea cu șnururi, plăci, turnare, presare, roata olarului; - finisarea şi decorarea formelor ceramice folosind angobe și glazuri
Noțiuni de încărcare a cuptorului, arderea și descărcarea cuptorului. Pregătirea pentru expunere și organizarea -panotarea expozitiei.	- pregătirea pentru ardere, încărcare, ardere, descărcare cuptor; - pregătirea pentru expunere, organizarea expoziției și prezentarea lucrărilor in fața comisiei.

CLASA a XII-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Utilizarea elementelor de limbaj plastic și decorativ și a mijloacelor de expresie*

CS 1.1. Generarea elementelor de limbaj plastic și a relațiilor dintre acestea în construcția spațiului plastic prin procedee și tehnici specifice ceramicii - formarea deprinderilor de lucru.
- obținerea formelor compuse prin relația dintre linie, culoare, forma, suprafața, muchie, plan; *- asumarea sarcinilor de lucru -documentare -stabilirea etapelor de lucru;* *- analizarea proporțiilor și raporturilor volum–masă–spațiu în lucrări figurative și abstracte;* *- explorarea posibilităților plastice, tehnice și tehnologice.*
CS 1.2. Acumularea și punerea în practică a cunoștințelor teoretice în domeniul artelor decorative
- exerciții de dispunere a elementelor de limbaj și a relațiilor care se pot stabili între ele; *- folosirea principiilor compoziției decorativ sculpturale;* *- testarea efectelor de ritm, contrast și echilibru în compoziții nonfigurative.*
CS 1.3. Utilizarea noilor tehnologii în procesul de documentare, de transpunere a schițelor de idee în practică
- documentarea - schițe de idee din istoria artei, utilizarea platformelor media educaționale - muzee online; *- exerciții practice pentru însușirea noțiunilor de forma sculptural-decorativa;* *- analiza și ajustarea expresiei plastice în funcție de intenția conceptuală.*
CS 1.4. Generarea unor structuri compoziționale geometrice desfășurate in spațiu sau in relief
- exerciții practice în realizarea proiectului artistic pe o tema data; *- utilizarea instrumentelor de lucru tradiționale și moderne;* *- prezentarea proiectelor realizate în vederea transpunerii lor în material ceramic.*

CG 2 - *Transpunerea elementelor din spațiul real in spațiul plastic/decorativ prin structuri și principii compoziționale specifice ceramicii*

CS 2.1. Utilizarea raporturilor cantitative și calitative dintre elementele de limbaj plastic in cadrul tehnicilor ceramice pentru realizarea compozițiilor plastice și decorative.
- exerciții de generare a noțiunilor teoretice în material ceramic, fasonarea cu șnururi prin presare, turnare, deformare; *- noțiuni introductive pentru folosirea gresiilor ceramice specifice realizării formei sculptural decorative;* *- exerciții de modelare și fasonare folosind gresia ceramica;* *- exerciții de modelare, fasonare cu plăci ceramice.*
CS 2.2. Principii compoziționale, posibilitățile expresive ale materialelor.
- exerciții de compunere în tehnica ceramicii decorativ sculpturale; *- exerciții de compunere în tehnica plăcilor deformate prin presare și fasonare cu șnururi ceramice;* *- învățarea tehnicilor de modelaj specifice ceramicii și fasonării formelor sculptural decorative;* *- elaborarea proiectului : concept, studii, detalii tehnice, plan de montaj, finisare.*

CG 3 - ***Exprimarea plastică și decorativă utilizând materiale, instrumente și tehnici specifice ceramicii***

CS 3.1. Decodificarea realității obiective și transpunerea ei în limbaj specific ceramicii
- obținerea formei prin tehnica fasonării cu șnururi; *- obținerea formei cu plăci sau presării în forme negative.*
CS 3.2. Utilizarea tehnicilor de transpunere în material ceramic-gresie
- fasonarea și modelarea formei sculpturale după schițele de idee și proiect; *- fasonarea prin tehnica eliminării.*
CS 3.3. Utilizarea tehnicilor de decor folosind materiale specifice ceramicii - angobe, pigmenți, glazuri
- noțiuni introductive cu privire la materiale pentru decorare - angobe și glazuri la temperatura de 1200 grade C; *- prepararea angobelor și glazurilor ceramice;* *- decorarea cu angobe și glazuri colorate.*
CS 3.4. Pregătirea obiectelor ceramice pentru ardere
- tehnici de transpunere, finisare obiecte ceramice; *- glazurarea cu pistolul, sau patinarea manuala a volumelor sculpturale cu oxizi și pigmenți metalici;* *- ajustarea lucrăriilor finale în funcție de observații și sugestii primite.*
CS 3.5. Încărcarea, arderea și descărcarea cuptorului de ceramica
- încărcarea cuptorului, pregătirea pentru ardere și arderea; *- descărcarea cuptorului și pregătirea obiectelor pentru expunere;* *- pregătirea lucrărilor pentru expunere, retușuri, finisaje, organizarea expoziției și susținerea lucrărilor.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Elementele de limbaj plastic și decorativ	- forme artistice integrate domeniului; - elementele de limbaj în artele plastice și decorative, obiect sculptural decorativ - muchie, suprafață, plan și formă - forma sculptural-decorativă - exerciții de descoperire a formelor sculptural decorative folosind imagini din albume de istoria artei și alte materiale documentare
Compoziția decorativa	- principiile compoziției sculptural decorative; - relația formă-decor, formă-spațiu interior/exterior, relația formă-ambient, formă-spațiu arhitectural; - principii avansate ale compoziției tridimensionale; - armonia volumelor și echilibrul formelor; - raportul dintre material, textură, lumină și expresie; - documentare și cercetare, integrare medii și tehnologii moderne incluzive; - schițe de idee și proiectul; - mediile și tehnologiile moderne; - relația formă-decor, formă-spațiu interior/exterior, relația formă-ambient, formă-spațiu arhitectural; - documentare și cercetare, integrare medii și tehnologii moderne incluzive - schițe de idee și proiectul;

	- mediile și tehnologiile moderne; - schițe de compoziție și proiect.
Tehnici de transpunere în ceramică	- noțiuni introductive cu referiri la tehnicile de transpunere în ceramica a obiectelor proiectate; - tehnici grafice de lucru pentru realizarea schițelor de documentare, de idee și a proiectului; - prezentarea etapelor de transpunere în material ceramic-gresie - modelare cu șnururi suprapuse, plăci ceramice, desenare, zgrafitare, - decorarea cu angobe și glazuri ceramice; - tehnici de finisare; - tehnici de preparare a angobelor și glazurilor; - transpunerea proiectelor realizate a formelor concepute în tehnicile specifice ceramicii decorativ sculpturale; - realizarea formelor decorative în diferite tehnici de transpunere, presarea lor pe calapodul pozitiv sau negativ, fasonarea cu șnururi sau plăci, modelajul sculptural; - transpunerea formelor decorative in material ceramic folosind tehnici diferite, de la deformare pana la presare, tehnici de amprentare, traforare, texturare a suprafețelor ceramice; - finisarea și decorarea formelor ceramice folosind angobe și glazuri, patina cu oxizi și pigmenți.
Noțiuni de încărcare a cuptorului, arderea și descărcarea cuptorului. Pregătirea pentru expunere și organizarea-panotarea expoziției	- pregătirea pentru ardere; - încărcarea produsului finit; - arderea produsului finit; - descărcare cuptor. - pregătirea pentru expunere; - organizarea expoziției; - prezentarea lucrărilor în fața comisiei

SUGESTII METODOLOGICE

Respectarea instructajului de lucru şi protecţia muncii, folosirea corectă a instrumentelor, utilajelor, materialelor specifice, păstrarea şi îngrijirea acestora la atelierul de specialitate.

Elevii sunt familiarizaţi cu elementele de limbaj plastic şi decorativ, cu principiile compoziţionale, cu mijloacele de expresie plastică şi decorativă. Au abilitaţi in a folosii instrumentele de lucru specifice ,desenului ,picturii şi modelajului, dar vor învăţa să descopere, sa exerseze cu noile materiale şi tehnici ,etape de lucru specifice secţiei de ceramica. În cadrul fiecărei teme vor fi incluse etapele de lucru : documentare, schiţe de idee, proiect, transpunere imaterial definitiv, ardere. În cadrul fiecărei teme vor fi adăugate noţiuni de tehnologie a prelucrării ceramicii, noţiuni de preparare a materialelor pentru decorare, glazurare ,finisare, prezentare, expunere. Elevii vor dobândi abilitaţi in a folosii instrumentele, materialele specifice. Temele parcurse începând cu cl.a 9-a până in cl. a 12-a au un grad de dificultate crescut de la teme mai simple ,pentru ca elevul sa descopere tehnicile şi materialele folosite in ceramica, pana la teme cu o complexitate crescută, aşa încât la final să existe capacitatea de a se exprima cu uşurinţa folosind ceramica ca forma de expresie plastică şi decorativă. Studiul compoziţiei parietale, spaţiale, a formelor utilitare având ca sursa de inspiraţia ceramica tradiţionala românească, din arta antica sau alte culturi ,inspirate din studiul formelor naturale este un obiectiv care trebui urmărit în cei patru ani de studiu. Funcţia ceramicii în industria de profil, de larg consum sau relaţia formelor decorative ceramice cu arhitectura, cu ambientul interior, exterior. Pornind de la teme unde placa ceramica este deformată, traforată, zgrafitată, amprentată, finisată, decupată şi lipită ,pictată, temele devin din ce în ce mai complexe. Urmează compoziţii decorative parietale, platoul decorativ, obiectul utilitar, vasul decorativ, sculptură decorativă, instalaţia. Metoda proiectului este determinantă într-o specializare unde tehnologia se îmbina cu arta decorativa. Explicaţia, demonstraţia, dialogul, şi toate metodele didactice moderne sunt recomandate. Toate cunoştinţele acumulate în cei patru ani vor forma deprinderi în a folosi instrumentele şi materialele specifice secţiei, de a păstra etapele de lucru şi pe cele de producţie, descoperindu-se ca şi artişti care se exprima în aceasta viitoare meserie.

Pentru o mai bună organizare, este oferită o listă orientativă a materialelor şi a instrumentelor de lucru:

- hârtie de desen albă şi nuanţată de diferite grosimi şi texturi diferite, carton; dimensiunea 50/70 cm pentru proiecte,creioane, cărbune, sepia, creioane colorate, , creioane acuarelă;
- acuarele, tempera, guaşe, acrilic;
- pensule de diferite mărimi pentru diferite tehnici de desen si pictură;
- foarfece, cutter, adezivi. sucitor, etc
- argile, gresii, oxizi, pigmenti, glazuri
- ebosoare, degrosoare, diferite instrumente specifice de transpunere- rigla,

În funcţie de subiect, de unitatea de învăţare sau de perioada din an (sărbători religioase, sărbători din folclor, zile din calendarul naturii, zile cu importanţă pentru anul şcolar etc.), pot fi organizate activităţi în afara şcolii care susţin demersul didactic derulat la atelier, precum:

- vizite la Muzeul de Artă, la galerii de artă pentru vizionarea expoziţiilor permanente sau pentru a participa la diferite ateliere;
- vizite la expoziţii organizate cu diferite ocazii;
- participarea la ateliere tematice ;
- organizarea de întâlniri cu artişti plastici consacraţi, oameni de cultură etc.;
- participarea la festivaluri de arte plastice pe diferite teme;
- participarea la concursuri şcolare sau la simpozioane pentru elevi;
- participarea la activităţi de tip panotare alături de profesorii artişti sau specialişti în domeniu.

Evaluarea reprezintă o componentă intrinsecă a predării şi a învăţării. Este recomandată cu prioritate abordarea modernă a evaluării ca activitate de învăţare. Astfel, sunt potrivite metode precum: urmărirea progresului personal, observarea sistematică, autoevaluarea, interevaluarea, realizarea de proiecte

care să valorifice achizițiile elevilor, dar să stimuleze în același timp dezvoltarea de valori și atitudini, în contexte firești, adaptate vârstei, construirea de portofolii sau mape de lucrări. Procesul de evaluare va pune, de asemenea, accent pe recunoașterea experiențelor de învățare și a competențelor achiziționate de către elevii în mediul nonformal sau informal. Se recomandă evaluarea lucrărilor pe baza unor criterii de evaluare specifice, cunoscute de către elevii chiar de la începutul activității sau pe baza unor grile de evaluare care urmăresc procese de realizare a unui produs final pe o perioadă mai mare de timp.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

1. Rudolf Arnheim *Arta și percepția vizuala. O psihologie a văzului creator*
2. Rudolf Arnheim *Forța centrului vizual. Un studiu al compoziției în artele vizuale*
3. Lucia Neagu *Ceramica, meșteșug, arta si știința*
4. Zamfir Dumitrescu, *Leonardo. Structuri geometrica plastice*
5. Georgeta Stoica, Paul Petrescu, Maria Bocșe, *Dicționar de arta populara românească*
6. Mihai Mănescu, *Arta învățării Artei*
7. Mihai Mănescu, *Mental și senzorial - Identitate vizuala in secolul XX*
8. Lia Muntean, Babii Valerian, *Îndrumătorul modelorului de ceramica*
9. Corina Nicolescu, Paul Petrescu, *Ceramica Tradițională Românească*
10. Barbu Slătineanu, *Ceramica Feudala Românească*
12. Vladimir Dumitrescu, *Arta Preistorica in Romania*

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Instituție de apartenență, localitate, județ
Responsabil MEC Prof. LILIANA BOBEICĂ	Ministerul Educației și Cercetării
Responsabil CNCE Prof. LĂCRĂMIOARA-ANA PAULIUC	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare
Coordonator științific Lect. univ. dr. GABRIELA VOICU	Universitatea Națională de Arte din București
Coordonator științific Prof. dr. IOANA-LAVINIA STREINU	Liceul de Arte Plastice „Nicolae Tonitza”, București
Prof. ALEXANDRU ANDRONACHE	Liceul de Arte Plastice „ Nicolae Tonitza”, București
Prof. EUSEBIO SPÎNU	Liceul de Arte Plastice „ Nicolae Tonitza”, București

Anexa nr. 229

Programa școlară
pentru disciplina

Atelier de specialitate – Design (grafic, de produs și ambiental)

Clasele a IX-a – a XII-a
Curriculum de specialitate (CS)
Filiera vocațională, profilul artistic, specializarea arte vizuale

Învățământ liceal

- 2026 –

Anexa nr. 229
Programa școlară pentru disciplina *Atelier de specialitate – Design (grafic, de produs și ambiental),*
clasele a IX-a - a XII-a
curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profil artistic, specializarea arte vizuale*

NOTĂ DE PREZENTARE

Programa școlară pentru disciplina ***Atelier de specialitate – Design (grafic/produs/ambiental)*** reprezintă o ofertă curriculară de specialitate pentru învățământul liceal, *filiera vocațională, profil artistic, specializarea arte vizuale,* începând din anul școlar 2026-2027. Disciplina se regăsește în *Anexa 11 la OMEC nr. 4350/20.06.2025 - Planul-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, filiera vocațională, profil artistic, specializarea arte vizuale,* în *Curriculum de specialitate* (CS).

Pentru studiul ***Atelierului de specialitate – Design (grafic, de produs și ambiental)***, bugetul de timp alocat, este următorul:

Atelier de specialitate – Design (grafic, de produs și ambiental)				
Specializarea	Nr. ore/ săptămână			
	a IX-a	a X-a	a XI-a	a XII-a
Arte vizuale	2	2	4	5

În elaborarea programei, s-a avut în vedere raportarea la cadrul legislativ și documentele strategice generale și specifice care susțin studiul disciplinelor:

- ***Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023***, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Regulamentul-cadru de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar***, aprobat prin Ordinul ministrului educației nr. 5.726/2024, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Regulamentul de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar cu program de artă***, aprobat prin Ordinul Ministerului Educației și Cercetării nr. 3717/01 aprilie 2025, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Planurile-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi***, filiera vocațională, profilul artistic, specializarea arte vizuale din Anexa nr. 11 la O.M.E.C. nr. 4.350/20.06.2025 privind aprobarea Planurilor - cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Profilul de formare al absolventului***, OME nr. 6731/2023, care asigură coerența verticală a parcursului școlar, (competențe-cheie +atribute prioritare), reflectând finalitățile generale ale educației prin raportare la competențele-cheie europene (creativă, antreprenorială) și la atributele profilului artistic: creativitate, reflecție, autonomie, responsabilitate și etică profesională.
- *documente europene relevante la nivel general și, mai ales, pentru disciplină (Recomandarea Consiliului UE privind competențele-cheie, Cadrul european al calificărilor, Rapoarte OECD/UNESCO, Cadre de referință etc.)*
- *alte documente/studii specifice Curriculumului Național și curriculumului disciplinei – de exemplu, cu valoare pentru sugestiile metodologice ale programei școlare.*

Structura programei școlare include, pe lângă *Nota de prezentare*, următoarele elemente:

1. Competenţe generale
2. Competenţe specifice şi exemple de activităţi de învăţare
3. Domenii de conținut și conţinuturi
4. Sugestii metodologice
5. Bibliografie selectivă

1. Competențele sunt ansambluri structurate de cunoştinţe, abilităţi şi atitudini dezvoltate prin învăţare, care permit identificarea şi rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte particulare diverse.
Competențele generale vizate jalonează achizițiile elevului pentru întregul ciclu liceal.
Competențele specifice se formează pe parcursul unui an şcolar, sunt derivate din competenţele generale şi reprezintă etape în dobândirea acestora. Competenţele specifice sunt însoţite de exemple de activităţi de învăţare, care constituie modalităţi de organizare a activităţii didactice în scopul realizării competenţelor. Programa şcolară propune, cu caracter de exemplu, diferite tipuri de activităţi de învăţare, care integrează strategii didactice şi care valorifică experienţa concretă a elevului. Cadrul didactic are libertatea de a utiliza exemplele de activităţi de învăţare pe care le propune programa şcolară, de a le completa sau de a le înlocui, astfel încât acestea să asigure un demers didactic adecvat situaţiei concrete de la clasă. Se asigură, în acest fel, premisele aplicării contextualizate a programei şcolare şi proiectării unor parcursuri de învăţare personalizate.
3. Conținuturile învățării constituie elemente de bază ale domeniului, mijloace informaționale prin care se urmărește realizarea competențelor.
4. Sugestiile metodologice includ recomandări privind strategiile didactice şi elementele de evaluare formativă continuă și sumativă.

Context și specificul disciplinei

Atelierul de specialitate – ***Design (grafic, de produs și ambiental)*** este disciplina centrală a formării în specializarea ***Design (grafic, de produs și ambiental)***. Rolul său nu este de a repeta conținuturile disciplinelor suport, ci de a le integra într-o logică aplicată, proprie procesului de proiectare. Atelierul reprezintă spațiul curricular în care elevul învață să observe, să experimenteze, să sintetizeze și să ia decizii vizuale, funcționale și tehnologice. Designul nu este doar o activitate creativă, ci un mod de gândire: o articulare între vizual, material, tehnic și uman. În Atelier, elevul descoperă că orice rezolvare vizuală pornește dintr-o analiză, că orice obiect sau spațiu trebuie să răspundă unei funcții, iar orice alegere formală este justificată prin criterii clare. Disciplina formează o cultură a proiectării, în care estetica, funcționalitatea, tehnologia și responsabilitatea se împletesc într-o manieră coerentă.

În denumirea disciplinei Atelier de specialitate – ***Design (grafic, de produs și ambiental)***, cele trei direcții menționate în paranteză indică principalele arii de aplicare ale designului abordate în cadrul atelierului.
Utilizarea separatorului „/” semnalează faptul că aceste direcții pot fi integrate în activitățile de proiectare sau pot constitui accente diferite ale demersului didactic, în funcție de specificul unității de învățământ, de infrastructura disponibilă și de tradiția profesională a colectivului didactic.

Programa propune o abordare integratoare a procesului de design, în care principiile metodologice ale proiectării sunt comune, iar aplicațiile pot fi diferențiate între design grafic, design de produs și design ambiental. În acest sens, direcțiile nu sunt tratate ca specializări separate, ci ca *domenii complementare de aplicare* ale aceloraşi procese de *analiză, concept, dezvoltare, prototipare și evaluare*.

În funcție de contextul educațional concret, activitățile de învățare şi proiectele pot pune accent predominant pe una dintre aceste direcții, fără a modifica structura conceptuală a disciplinei și fără a limita posibilitatea integrării celorlalte perspective ale designului.

Finalități și rolul disciplinei în parcursul liceal

Atelierul de specialitate – *Design (grafic/produs/ambiental)* joacă un rol esențial în formarea progresivă a gândirii vizuale, tehnice și conceptuale a elevilor din ciclul liceal. Atelierul nu este doar un spațiu de execuție practică, ci un mediu de formare intelectuală, culturală și profesională, în care elevul învață treptat să observe, să analizeze, să interpreteze, să construiască și să argumenteze soluții de design. Acest parcurs este organizat pe trei niveluri distincte, fiecare având un rol specific în maturizarea competențelor vizuale și de proiectare.

1. Clasele de început (clasa a IX-a): explorare, alfabetizare vizuală și sensibilitate
În primul an, Atelierul introduce elevul în *limbajul fundamental al designului*. Accentul se pune pe:
- dezvoltarea sensibilității vizuale (formă, culoare, lumină, materialitate, compoziție);
- observarea fenomenelor vizuale și spațiale;
- descoperirea relațiilor dintre elementele vizuale (proporții, contrast, ritm);
- formarea deprinderilor de bază în reprezentare (schiță, structuri simple 2D–3D, trasee vizuale);
- înțelegerea materialelor la un nivel intuitiv și perceptiv.

În acest stadiu, scopul nu este realizarea unor proiecte complexe, ci construirea unui „ochi" antrenat, a unui vocabular vizual și a unei atitudini exploratorii. Elevul învață să vadă, să aleagă, să compare, să exprime vizual.

2. Clasele intermediare (clasa a X-a): structurare, proceduri, transformări și tehnici
În clasa a X-a, învățarea devine mai structurată și mai tehnică. Dacă anul IX dezvoltă percepția, anul X dezvoltă *controlul vizual și tehnic*. Atelierul urmărește:
- organizarea și structurarea compozițiilor;
- analiza comparativă și clasificarea soluțiilor;
- introducerea criteriilor funcționale în exercițiile vizuale și spațiale;
- realizarea de variante și primele scenarii vizuale sau spațiale;
- transformări 2D–3D și studii de modelare;
- tehnici aplicate: colaj conceptual, machetare simplă, diagrame.

Este perioada în care elevul începe să lucreze „ca un designer": exersează reguli, înțelege cauzalități formale și materiale, începe să facă legături între ceea ce vede, ceea ce desenează și ceea ce intenționează.

3. Anii terminali (XI–XII): proiectare aplicată, ergonomie, tehnologie, prototipare și autonomie profesională
În clasele XI și XII, Atelierul devine un laborator real de proiectare. Elevul este capabil să integreze forma, funcția, materialul, spațiul și utilizatorul într-un proces complet. Accentul se mută spre:
- proiecte de design aplicat (grafic/produs/ambiental);
- utilizarea scenariilor de folosire a ergonomiei (antropometrie, proxemică, gestică);
- alegerea informată a materialelor și introducerea tehnologiilor tradiționale și contemporane;
- realizarea de modele, machete, prototipuri fizice sau digitale;
- evaluarea funcțională și analiza ergonomică;
- redactarea și construirea unei documentații profesionale coerente;
- prezentarea verbală și vizuală matură (planșe, diagrame, argumentare).

În această etapă, rolul profesorului este acela de mentor, iar rolul elevului devine acela de tânăr designer capabil să își conducă propriul proces de lucru, să ia decizii informate și să își argumenteze soluțiile.

Prin acest traseu progresiv, de la explorare la sinteză, de la sensibilitate vizuală la autonomie profesională, Atelierul de *Design (grafic/produs/ambiental)* formează capacitatea elevului de a gândi vizual și structural, dezvoltă abilități tehnice și procedurale solide, cultivă creativitatea, responsabilitatea și reflecția critică, pregătește elevul pentru examenul de atestat, oferă o bază reală pentru continuarea studiilor în design, arhitectură, arte vizuale, industrie creativă și construiește o gândire integrativă, necesară în profesiile de design contemporan. Atelierul devine astfel o platformă de formare complexă, unde vizualul, forma, materialul, tehnologiile, spațiul și cultura responsabilității se întâlnesc pentru a construi un viitor profesionist capabil să interpreteze lumea și să intervină creativ.

Legătura disciplinei cu profilul de formare și cu ROCNEE

Competențele generale ale disciplinei sunt construite în strictă concordanță cu structurile ROCNEE și vizează patru dimensiuni: *observare–analiză*, *aplicare tehnică*, *sinteză formală și funcțională*, respectiv

atitudine profesională. Aceste dimensiuni traversează toate domeniile de conținut ale disciplinei — *Limbaj vizual și percepție*, *Tehnici și proceduri de reprezentare*, *Obiect–material funcție*, *Metodologie de design și comunicare* — permitând o progresie reală, coerentă și predictibilă.

Designul are o particularitate importantă: orice act educațional este dual, vizual și funcțional, iar orice proiect este simultan expresiv, tehnic și contextual. De aceea, ROCNEE susține explicit prezența metodelor active, a gândirii critice și a responsabilității, elemente care se regăsesc în structura competențelor CG1–CG4 ale disciplinei.

Integrarea direcțiilor interne *(grafic/produs/ambiental)* în cadrul programei

Integrarea celor trei direcții interne – *grafic/produs/ambiental* – reprezintă una dintre particularitățile definitorii ale Atelierului de specialitate – *Design (grafic/produs/ambiental)*. În cadrul programei, aceste direcții nu sunt tratate ca discipline separate sau ca trasee curriculare distincte, ci ca moduri complementare de aplicare a acelorași principii fundamentale ale designului. Ele funcționează ca trei lentile prin care elevul poate înțelege forma, funcția, spațiul și relația lor cu utilizatorul.

În clasele de început, diferențierea dintre direcții este aproape imperceptibilă. Elevul explorează limbajul vizual în forma sa cea mai pură: linie, plan, volum, ritm, contrast, textură, lumină, etc. În acest stadiu, un exercițiu de compoziție grafică îi poate pregăti terenul pentru înțelegerea structurii unui volum de produs sau pentru organizarea unui spațiu ambiental. Accentul cade pe dezvoltarea sensibilității vizuale și a capacității de observație, iar trecerile dintre direcții se fac natural, fără marcaje rigide.

În clasele intermediare, diferențierea devine mai clară, dar tot în logica unei evoluții fluide. Elevul începe să recunoască specificul fiecărei direcții:
- *Design grafic* - direcționează atenția pe structură vizuală, compoziție, lizibilitate și relații 2D;
- *Design de produs* - introduce volumetria, conexiunile funcționale, materialitatea și primele prototipări;
- *Design ambiental* - se extinde către spațialitate, orientare, lumină și scenografii de utilizare.

Totuși, aceste direcții rămân interdependente: ceea ce învață elevul într-un exercițiu de produs îl ajută să înțeleagă organizarea spațiului ambiental, iar un studiu de compoziție grafică îi îmbunătățește gândirea formală necesară în modelarea unui obiect.

În anii terminali, direcțiile se maturizează și capătă coerență proprie, dar continuă să se influențeze reciproc. În cadrul programei, direcțiile de design grafic, de produs și ambiental sunt abordate printr-un proces comun de proiectare, structurat în etape recurente: *analiză – formularea conceptului – dezvoltare – prototipare – evaluare*. Această structură metodologică permite aplicarea acelorași principii de proiectare în contexte diferite ale designului, asigurând coerența parcursului de formare al elevilor.

Complexitatea acestui proces crește progresiv pe parcursul ciclului liceal, de la exerciții exploratorii și studii vizuale în clasele de început, la proiecte aplicate și prototipuri funcționale în anii terminali.

- În *Design grafic*, elevul ajunge la sisteme vizuale integrate, identitate, afișaj și structură narativă.
- În *Design de produs*, prototipurile devin funcționale, se explorează ergonomia, interacțiunea și tehnologia de realizare.
- În *Design ambiental*, elevul lucrează la micro-amenajări, scenarii de utilizare, relații dintre lumină, fluxuri și atmosferă.

Fiecare direcție dezvoltă propriul tip de sinteză: *vizuală* (grafic), *formal–funcțională* (produs), *spațială–contextuală* (ambiental), însă toate împărtășesc același nucleu metodologic și conceptual, fără suprapuneri nepermise cu disciplinele suport și fără a substitui domeniile ROCNEE. Prin această integrare, direcțiile interne devin un instrument pedagogic, nu compartimente rigide. Acestea oferă elevului posibilitatea de a analiza același fenomen vizual sau funcțional din trei perspective complementare, dezvoltând o gândire flexibilă, capabilă să se adapteze oricărei forme de proiectare din domeniul designului contemporan.

Rolul tehnologiei în formare

Designul contemporan este inseparabil de tehnologie. În Atelier, tehnologia este prezentă în două sensuri complementare: tehnologia de funcționare și tehnologia de realizare. Elevul învață că orice obiect sau spațiu are o logică proprie de funcționare—mecanisme simple, gesturi, trasee, moduri de utilizare—și că materiale diferite impun tehnici diferite de manipulare și construcție. În clasele IX–X, tehnologia este introdusă indirect, prin explorări de materiale, exerciții cu instrumente tradiționale, studii de transformare vizuală și volumetrică. În clasele XI–XII, tehnologia devine explicită: machete structurale, prototipuri, analiză funcțională, ergonomie, sustenabilitate, procese de fabricație elementară, digitalizare, modele 2D/3D, logică de construcție și pre-proiectare.

Statutul disciplinelor suport și relația cu Atelierul de specialitate

Atelierul de specialitate – *Design (grafic, de produs și ambiental)* se sprijină pe un sistem complementar de discipline suport – Desen, Culoare, Volum, Crochiuri – fiecare dintre acestea contribuind la formarea competențelor vizuale de bază ale elevului. Rolul lor este fundamental: acestea dezvoltă capacitatea de observare, de reprezentare, de structurare a formei și de sensibilizare față de lumină, culoare, material și textură. Aceste discipline asigură alfabetizarea vizuală, fără de care procesul de proiectare nu poate funcționa. Cu toate acestea, Atelierul de specialitate nu repetă conținuturile lor. Din contră, atelierul operează ca un spațiu de sinteză și aplicare, în care achizițiile din disciplinele suport sunt transferate în situații reale de proiectare. Studiul desenului formează ochiul, studiul culorii dezvoltă sensibilitatea cromatică, studiul volumului fundamentează logica tridimensională, iar crochiul intensifică spontaneitatea observației. Astfel Atelierul de specialitate este locul în care toate acestea sunt puse la lucru într-un proces integrat.

În Atelier:
- *desenul devine instrument cognitiv*, nu doar mijloc de reprezentare; schița este folosită pentru analiză, dezvoltarea de alternative, înțelegerea relațiilor și structurarea ideilor;
- *culoarea capătă funcție*, depășind nivelul expresiv: culoarea devine criteriu pentru diferențiere, claritate vizuală, orientare, atmosferă sau confort perceptiv;
- *volumul se transformă în prototip*, ca etapă de testare, verificare și rafinare a unei idei;
- *crochiul devine metodă de gândire rapidă*, de investigare a relațiilor spațiale, formale și funcționale.

Astfel, disciplinele suport oferă „materia primă", iar Atelierul îi conferă direcție, intenție și aplicabilitate. Acestea nu se suprapun și nu se substituie, ci formează un organism pedagogic coerent, în care abilitățile dezvoltate punctual sunt integrate într-o logică mai amplă a designului: *observare - analiză - experiment - sinteză - comunicare*.

Atelierul este, prin natura sa, un spațiu de integrare profesională. Aici, elevul învață să conecteze tehnicile și sensibilitățile formate în disciplinele suport la cerințele reale ale unei probleme de design. Practic, Atelierul transformă competențele vizuale în competențe de proiectare. Este locul în care elevul începe să lucreze „ca un designer", înțelegând că forma, materialul, funcțiunea și utilizatorul sunt interdependente. Prin această relație organică, disciplinele suport și Atelierul de specialitate formează împreună un traseu complet: de la alfabetizare vizuală, la gândire de design, de la tehnică, la concept, de la reprezentare, la soluție aplicată. Atelierul devine spațiul de convergență în care toate aceste achiziții se întâlnesc, se verifică, se rafinează și se transformă în proiecte coerente, în concordanță cu exigențele formării unui viitor profesionist.

Concluzii generale privind rolul disciplinei

Atelierul de specialitate - *Design (grafic/produs/ambiental)* se conturează așadar ca o platformă educativă complexă și integrată, în care elevul învață să combine estetica cu funcționalitatea, materialul cu tehnologia, observația cu argumentarea și gândirea vizuală cu responsabilitatea față de utilizator și context. Nota de prezentare poziționează disciplina ca un spațiu de formare holistică, cu finalitate profesională, creativă și critică, în care elevul evoluează de la experiment și descoperire la proiectare autonomă și justificată.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Interpretarea elementelor vizuale, materiale și spațiale în contexte de proiectare, prin identificarea relațiilor formale, funcționale, tehnologice și estetice specifice designului**
CG2	**Aplicarea cunoștințelor, tehnicilor și procedurilor specifice pentru reprezentarea și realizarea formelor, obiectelor și configurațiilor vizuale și spațiale**
CG3	**Integrarea gândirii orientate spre sinteză formală, funcțională și spațială în procesele de proiectare**
CG4	**Manifestarea unei atitudini creative, reflexive și responsabile în procesul de proiectare, prin asumarea deciziilor, argumentarea soluțiilor și evaluarea impactului vizual, funcțional și social**

CG 1. Interpretarea elementelor vizuale, materiale și spațiale în contexte de proiectare, prin identificarea relațiilor formale, funcționale, tehnologice și estetice specifice designului

Justificare

Această competență reprezintă pilonul de bază al formării în design, deoarece orice proces de proiectare începe cu abilitatea de a vedea, înțelege și interpreta lumea vizuală, materială și spațială. În clasele IX–XII, elevii au nevoie de un cadru coerent care le dezvoltă capacitatea de a observa critic și de a decodifica modul în care formele, texturile, materialele, lumina, structurile și relațiile spațiale se articulează într-un context real. CG1 nu se reduce la o analiză teoretică, ci funcționează ca o *componentă instrumentală* a proiectării: elevul nu „studiază pentru a ști", ci *analizează pentru a proiecta*. Fiecare observație — vizuală, materială sau spațială — devine sursă de informație aplicabilă în deciziile ulterioare de design. Competența se sprijină pe disciplinele suport (formă, culoare, volum, reprezentare, desen de observație), dar le depășește prin faptul că le *integrează într-o lectură aplicată a imaginii/obiectului/spațiului, utilizatorului și mediului*. Astfel, analiza devine un instrument de înțelegere a complexității vizuale, tehnice și funcționale.

CG1 este esențială pentru:
- dezvoltarea gândirii vizuale critice și a capacității de lectură a formelor, spațiilor și materialelor;
- formarea limbajului profesional al designerului;
- transformarea observației în intenție de proiectare, în variantă și în argument.

Această competență fundamentează progresia spiralată în toate direcțiile celor trei ateliere:
- în *Design grafic* – structură vizuală, compoziție (ritm, ierarhie vizuală, etc.);
- în *Design de produs* – volum, materialitate, expresivitate funcțională, logică constructivă;
- în *Design ambiental* – relații spațiale, proxemică, lumină, orientare, trasee, experiență utilizator.

În lipsa unei analize corecte, coerente și sensibile, procesul de design devine arbitrar. De aceea, CG1 este considerată „ochiul atelierului". Orice alegere formală, tehnică sau funcțională își are rădăcina în calitatea percepției

Sinteză - CG1 dezvoltă capacitatea elevului de a observa, identifica și interpreta modul în care elementele vizuale, materialele și structurile spațiale funcționează împreună. Această competență este fundația tuturor demersurilor de proiectare, deoarece designul se bazează pe abilitatea de a „citi" realitatea, de a o analiza critic și de a transforma observația în direcție conceptuală, soluție vizuală și intenție de proiect.

CG 2. Aplicarea cunoștințelor, tehnicilor și procedurilor specifice pentru reprezentarea și realizarea formelor, obiectelor și configurațiilor vizuale și spațiale

Justificare
CG2 reprezintă zona în care demersul teoretic și analitic al elevului se transformă în acțiune concretă. Dacă CG1 formează *privirea*, CG2 formează *mâna* și *mintea procedurală* a designerului, acel mod de lucru specific profesiilor creative, în care cunoașterea este transferată în practică prin tehnici, materiale, instrumente și procese. Această competență activează dimensiunea tehnică a atelierului, în strânsă legătură cu disciplinele suport (desen, volum, culoare, crochiuri), dar o depășește prin caracterul aplicat, experimental și orientat spre proiect. În această etapă, elevul învață să manipuleze forme, structuri și materiale pentru a transforma o idee într-o reprezentare vizuală, un obiect sau o configurație spațială cu intenție funcțională.

CG2 integrează:
- abilitățile tehnice fundamentale (desen, modelare, structuri, compoziție);
- proceduri specifice designului (schiță conceptuală, machetare, prototipare);
- relația dintre formă, material și funcție;
- instrumentele tradiționale și contemporane (de la hârtie la tehnici digitale);
- crearea și testarea variantelor, specifică gândirii de design.

Această competență pune accent pe *a face*, *a încerca*, *a modifica* și *a înțelege prin experiment*, consolidând autonomia elevului în atelierele de design. CG2 are un caracter transversal, adaptabil tuturor direcțiilor disciplinei:
- în *Design grafic* – compoziție, layout, machetare, vectorizare, reprezentare digitală, tipografie de bază,
- în *Design de produs* – volumetrie, construcție, articulare, modelare 3D, machete fizice, prototipare rapidă, tehnici constructive, teste materiale,
- în *Design ambiental* – configurări spațiale, structuri funcționale, lumină, micro-spații, scenografii.

În logica Bauhaus/New Bauhaus, CG2 este zona în care elevul începe să „gândească prin materiale", înțelegând că tehnica nu este doar o unealtă, ci și un mod de a descoperi soluții formale, structurale și funcționale. Prin CG2, elevul:
- învață proceduri,
- explorează materiale,
- aplică reguli vizuale,
- testează idei,
- construiește prototipuri,
- dobândește dexteritate și rigoare tehnică,
- începe să lucreze în mod profesionist.

Sinteză - CG2 este centrul practic al Atelierului de *Design (grafic/produs/ambiental)*: transformă cunoașterea în acțiune și ideea în formă. Fără această competență, elevul nu poate evolua spre proiectare aplicată sau prototipare coerentă. Competența dezvoltă autonomia tehnică și procedurală necesară materializării ideilor în design (grafic/produs/ambiental). Este zona în care „a ști" devine „a ști să faci**"**, iar elevul capătă identitatea de designer în formare.

CG 3. Integrarea gândirii orientate spre sinteză formală, funcțională și spațială în procesele de proiectare

Justificare
CG3 reprezintă *nucleul integrator* al educației de *Design (grafic/de produs/ambiental)*, zona în care elevul nu mai lucrează doar cu elemente separate (formă, material, culoare, spațiu), ci le integrează într-o soluție coerentă, justificată și funcțională. Această competență marchează trecerea de la execuție (CG2) la *proiectare strategico-conceptuală.*

CG3 dezvoltă capacitatea de:
- a corela forma cu funcția**;**
- a integra criterii estetice, materiale și spațiale**;**
- a structura un concept**;**
- a optimiza și rafina soluții, în baza unui set de criterii date.

Este competența în care elevul învață să „gândească ca un designer”: adică să vadă și partea invizibilă a obiectului — contextul, utilizatorul, nevoile, mesajul, impactul, performanța materială și tehnologică.

Manifestare pe 3 direcții distincte (conform celor 3 ateliere):
- în *Design grafic* – sinteză vizuală, claritate, structurare, sistem vizual coerent;
- în *Design de produs* – sinteză formală și funcțională, analiză material–funcție, optimizare;
- în *Design ambiental* – sinteză spațială, organizarea zonelor, lumină-funcție, scenografii.

Componenta tehnologică
CG3 este locul unde elevul începe să înțeleagă:
- cum performează materialele;
- ce limite tehnologice influențează forma;
- cum se integrează tehnologia într-o soluție coerentă;
- cum modifică funcția forma și invers.
Aici, tehnologia devine criteriu de sinteză, nu doar instrument.

Rol în progresia spiralată:
- în clasa a IX a apare sinteza simplă (aranjamente vizuale de bază);
- în clasa a X a apar criteriile (funcționale, materiale, structurale);
- în clasa a XI a sinteza devine aplicată (scenarii, ergonomie, prototipuri);
- în clasa a XII a sinteza este matură, profesionistă, cu evaluare critică și justificare completă.

Sinteză - CG3 este competența prin care elevul transformă informația în concept, conceptul în structură, structura în soluție finală. Este baza culturii proiectării, cea care unește analiza și execuția într-un demers coerent, specific designului contemporan.

CG4. Manifestarea unei atitudini creative, reflexive și responsabile în procesul de proiectare, prin asumarea deciziilor, argumentarea soluțiilor și evaluarea impactului vizual, funcțional și social.

Justificare
CG4 este competența care formează *identitatea etică și profesională* a designerului. Designul este o activitate complexă, responsabilă și orientată către utilizator, context și comunitate. Din acest motiv, elevul trebuie să dezvolte nu doar abilități, ci și o atitudine care să susțină un mod matur și responsabil de a lucra.

CG4 dezvoltă:
- creativitatea și disponibilitatea de experimentare;
- spiritul reflexiv (autoanaliză, critică, evaluare);
- responsabilitatea față de material, mediu, spațiu și utilizator;
- capacitatea de prezentare, argumentare și colaborare;
- autonomia în decizii și gestionarea timpului.

Aici apar dimensiunile etice ale designului:
- impact vizual și social;
- utilizator vulnerabil;
- sustenabilitate și economie de resurse;
- responsabilitate tehnologică.

CG4 este transversală tuturor direcțiilor designului (grafic/produs/ambiental), deoarece orice designer trebuie să își asume consecințele deciziilor sale.

Sinteză - CG4 formează caracterul profesional al elevului: creativ, responsabil, reflexiv și capabil să își argumenteze deciziile. Este competența care susține profilul designerului contemporan.

CLASA a IX-a
COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - ***Interpretarea elementelor vizuale, materiale și spațiale în contexte de proiectare, prin identificarea relațiilor formale, funcționale, tehnologice și estetice specifice designului (grafic/produs/ambiental)***

CS 1.1. Observarea și identificarea elementelor vizuale de bază (punct, linie, formă, plan, volum, textură, culoare) în contexte naturale și compoziționale simple
- *jurnal vizual de observație: elevul documentează prin schițe rapide 6–8 situații vizuale reale (forme, lumină, texturi, ritm, proporții) și notează în 1–2 rânduri modul în care elementele se repetă sau se diferențiază;*
- *mini-analiză comparativă între două materiale accesibile (hârtie, lemn, plastic): elevul descrie în câteva rânduri diferențele vizuale (textură, luciu, culoare) și modul în care acestea influențează percepția formei;*
- *analiza unei forme (fruct, plantă, structură geometrică, obiect simplu) prin 3 tipuri de reprezentări: contur, lumini–umbre, structură internă.*
CS 1.2. Analizarea relațiilor dintre formă, lumină și percepție în situații vizuale controlate (structuri naturale, compoziții elementare, obiecte simple)
- *mini-experiment de lumină: elevul observă un obiect simplu iluminat din 3 direcții și notează 3 diferențe de percepție (volum, contur, umbră);*
- *set de variații: elevul redesenează un obiect mic cu 3 niveluri diferite de contrast și explică în câteva rânduri cum s-a schimbat percepția volumului;*
- *analiza luminii naturale: elevul surprinde într-o singură planșă 3 momente ale zilei (dimineață–prânz–seară) și descrie cum influențează acestea forma unui obiect ales.*
CS 1.3. Analizarea modului în care variația scării, a contrastelor și a materialității influențează percepția formei și a relațiilor compoziționale
- *colaj de scară**:** reinterpretarea unui obiect prin amplificare sau micșorare, cu accent pe echilibrul dintre masa vizuală dominantă și forma de contrapondere;*
- *experiment de materialitate: elevul reproduce aceeași formă în două materiale diferite (ex. hârtie – carton) și notează în scris cum modifică materialul percepția structurii;*
- *transformarea compoziției: elevul modifică o compoziție 2D simplă prin 3 intervenții succesive (contrast, proporții, ritm) și explică în scris impactul vizual al fiecărei modificări.*

CG 2 - ***Aplicarea cunoștințelor, tehnicilor și procedurilor specifice pentru reprezentarea și realizarea formelor, obiectelor și configurațiilor vizuale și spațiale***

CS 2.1. Utilizarea tehnicilor de desen și reprezentare 2D (linie, siluetă, contur, volum, lumini–umbre) în redarea formelor simple
- *serii de crochiuri (2–3 min) pe forme geometrice + obiect ales, cu accent pe proporții și contur structurat;*
- *exercițiu „contur + ton”: elevul transpune un obiect în două variante – una doar în contur, una cu o umbră minimă; sesizează diferențele;*
- *mini-studiu de instrumente: elevul testează 3 instrumente (creion, liner, cărbune) pentru redarea unui obiect și explică în scris cum influențează redarea acestora.*
CS 2.2. Construirea volumelor elementare (cub, sferă, cilindru, prisma) prin desen constructiv și modelare de bază
- *modelare low-tech: construirea unei forme simple (cub/cilindru) din hârtie sau carton; elevul notează 2 observații privind stabilitatea volumului;*
- *volum compus: combinarea a 2 forme într-un micro-obiect (ex: suport, container mic); analiza proporției finale;*

- *analiză vizuală a volumului: desenarea volumului rezultat din 2 unghiuri diferite și explicarea alegerii punctului de vedere.*
CS 2.3. Transpunerea unei configurații 2D în 3D prin modelare cu materiale accesibile (hârtie, carton, sârmă, materiale textile)
- *transformarea unui colaj bidimensional în micro-machetă 3D din carton (echilibru și structură); elevul indică vizual zonele de echilibru/instabilitate;* - *exercițiu de pliere: elevul creează un volum simplu printr-o singură tehnică de pliere și explică în scris dificultățile întâmpinate;* - *mini-instalație (hârtie, sârmă, lemn ușor): elevul creează o formă 3D pornind dintr-un desen 2D, cu documentare prin 3 fotografii + titlu descriptiv.*

CG 3 - *Integrarea gândirii orientate spre sinteză formală, funcțională și spațială în procesele de proiectare*

CS 3.1. Organizarea elementelor vizuale în compoziții coerente (ordine, ritm, echilibru, repetiție, contrast, etc.)
- *rearanjarea formelor: elevul modifică ordinea unor forme date și notează cum s-a schimbat dominanta compoziției;* - *colaj abstract: evidențierea relației dintre contrast și echilibru vizual;* - *variante compoziționale: elevul propune 3 variante ale aceleiași compoziții și selectează una cu justificare în scris.*
CS 3.2. Configurarea relațiilor spațiale elementare între forme 2D și 3D în machete simple sau compoziții mixte
- *micro-spațiu scenografic: construirea unui panou simplu + un obiect în poziții diferite; elevul observă cum se schimbă percepția.* - *exercițiu „spațiu–obiect–umbră”: elevul fotografiază obiectul în 3 poziții și explică relația formă–umbră–fundal.* - *machetă 2,5D: realizarea unui mini-relief (2D + mici suprapuneri 3D) pentru studierea ierarhiilor vizuale.*
CS 3.3. Argumentarea alegerilor vizuale în procesul de lucru (decizii legate de formă, material, culoare, compoziție)
- *mini-critică vizuală în perechi: elevii justifică un set de alegeri formale în 2 minute;* - *reflecție scurtă: „Ce am schimbat în compoziție și de ce?” (text câteva rânduri);* - *fișă de concept: 3 schițe + câteva rânduri de justificare a relației formă–material–contrast.*

CG 4 - *Manifestarea unei atitudini creative, reflexive și responsabile în procesul de proiectare, prin asumarea deciziilor, argumentarea soluțiilor și evaluarea impactului vizual, funcțional și social*

CS 4.1. Explorarea unor modalități diverse de lucru (desen, colaj, asamblaj, machetare, digital) în realizarea unor sarcini vizuale simple
- *serii exploratorii: elevul creează 3 variante ale aceleiași forme în tehnici diferite (creion/ colaj/ modelare), cu diferențiere clară a rezultatelor;* - *asamblare low-tech: realizarea unui obiect simplu recuperat (low-tech design) și notarea în scris a rolului materialului ales;* - *exercițiu „tehnici multiple”: reprezentarea aceleiași forme în 3 tehnici diferite și comentariu privind expresivitatea lor.*
CS 4.2. Evaluarea etapelor proprii de lucru prin realizarea unui jurnal vizual scurt (note, schițe, fotografii procesuale)
- *jurnal vizual procesual (schițe, note, foto), 3 cadre: intenție – ajustare – rezultat;* - *fotografiere proces: 3 cadre + scurt comentariu reflexiv (Ce am învățat?);* - *jurnal de proces „3 cadre”: Ce am intenționat – Ce am făcut – Ce ajustez?*
CS 4.3. Prezentarea orală și vizuală a unei lucrări, cu justificarea alegerilor personale

- *discurs scurt: prezentare în 1 minut + 3 imagini-cheie;*
- *explicarea alegerilor: elevul justifică vizual (prin săgeți/etichete) deciziile de proiectare;*
- *prezentare concisă: 4 imagini + 1 titlu + descriere referitoare la realizarea lucrării.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Limbaj vizual și principii de percepție	- elemente de bază ale limbajului vizual: punct, linie, formă, textură, valoare, culoare; - principii fundamentale ale percepției vizuale: proporție, ritm, contrast, echilibru, ierarhie vizuală; - introducere în teoria culorii: cerc cromatic, armonii cromatice, temperatură, contrast simultan; - noțiuni introductive despre compoziție bidimensională: plasament, centru vizual, câmp vizual, raport figură–fond; - observarea și descrierea relațiilor vizuale în obiecte naturale, artificiale și micro-structuri materiale simple (hârtie, carton, lemn, metal sub formă de suprafețe).
Tehnici și proceduri de reprezentare	- tehnici de desen 2D: linie, contur, haşură, umbre, redarea volumului; - introducere în perspectiva liniară: 1 punct, 2 puncte; redarea obiectelor simple și a spațiilor elementare; - procedee de reprezentare prin crochiu rapid, schiță de observație și studiu de proporții; - materiale și instrumente: creion, tuș, hârtie milimetrică, markere, tehnici mixte introductive; - reprezentarea obiectelor și formelor simple în raport cu lumina–umbră, direcție, intensitate; - noțiuni de bază privind interpretarea proporțiilor, măsurătorilor vizuale și a diferențelor dintre materialele suport (absorbție, textură, rigiditate).
Obiect, material, funcție – bazele designului (grafic/ produs/ ambiental)	- obiectul ca structură vizuală: formă, volum, proporții; - introducere în materialitate: texturi naturale şi artificiale, rigid/ flexibil, densități vizuale și comportament perceptiv; - relațiile dintre formă și funcție în obiecte simple din mediul cotidian; - analiza modului în care materialul influențează percepția și utilizarea unui obiect (greutate, temperatură, rugozitate, stabilitate); - observații comparate între obiecte similare: variații de formă, culoare, material, detalii constructive; - introducere în gândirea tridimensională prin forme geometrice elementare (cub, prismă, cilindru), inclusiv transformări simple 2D–3D.
Metodologie de design, comunicare și prezentare	- etapele de bază ale procesului de lucru: observație - analiză vizuală - schiță - formă finală; - introducere în jurnalul vizual: notare, schițe, comentarii, fotografierea procesului; - modalități simple de prezentare vizuală și verbală a lucrării: descriere, argumentare, structurare a ideilor; - noțiuni etice elementare în design: respect pentru utilizator, responsabilitate, funcționalitate de bază; - reflectarea asupra propriului proces: mini-critică, autoevaluare ghidată, ajustări succesive ale unei soluții simple.

CLASA a X-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - ***Interpretarea elementelor vizuale, materiale și spațiale în contexte de proiectare, prin identificarea relațiilor formale, funcționale, tehnologice și estetice specifice designului (grafic/produs/ambiental)***

CS 1.1. Identificarea și clasificarea elementelor vizuale, materialelor și structurilor spațiale în contexte de design, utilizând criterii comparative
- *observare dirijată: elevul realizează un mini-jurnal vizual cu observații (formă, structură, lumină, material), completat cu cuvinte-cheie și schițe rapide; accent pe diferențe structurale și tonale;* - *studiu comparativ de materiale: analiză a două obiecte similare realizate din materiale diferite (lemn–metal, plastic–textil), cu schițe explicative + un paragraf despre impactul materialului asupra formei și utilizării;* - *analiză proporții: studierea unui obiect comun în 2–3 poziții succesive, prin schițe 1–2 minute, surprinzând variația proporțiilor și organizarea volumului.*
CS 1.2. Analizarea relațiilor dintre formă, scară, materialitate și funcție în situații specifice direcțiilor designului (grafic/produs/ambiental)
- *studiu de materialitate: reprezentarea unui obiect prin accent pe comportamentul material (luciu, rigiditate, transparență, granulație) și deducerea relației dintre material și funcție;* - *mini-experiment de lumină: schițarea unui obiect în 2–3 condiții diferite de iluminare; elevul notează schimbările perceptive (volum, tensiune, detaliu);* - *reconfigurare vizuală: modificarea intenționată a unui element (material, culoare, textură, volum) și observarea schimbării sensului funcțional într-un scurt text + 2 schițe.*
CS 1.3. Interpretarea configurațiilor vizuale și spațiale din proiecte de design, prin argumentarea deciziilor privind structura, ierarhia și coerența
- *transformarea unei compoziții simple: elevul modifică o compoziție dată (colaj/obiect) prin trei intervenții (contrast, volum, echilibru), justificând în scris alegerile;* - *colaj structural: reorganizarea a 3–4 forme într-o compoziție coerentă, cu accent pe centru vizual, ritm, echilibru; justificare verbală scurtă;* - *explorarea unor variante de redesign: elevul propune 2 mici redesign-uri ale unui obiect simplu, bazate pe ajustări vizuale fundamentale; notează intenția în câteva rânduri.*

CG 2 - ***Aplicarea cunoștințelor, tehnicilor și procedurilor specifice pentru reprezentarea și realizarea formelor, obiectelor și configurațiilor vizuale și spațiale***

CS 2.1. Utilizarea instrumentelor și tehnicilor specifice designului pentru realizarea unor compoziții, structuri, sau obiecte, cu un grad mediu de complexitate
- *serii de schițe ghidate: 6–8 schițe tehnice rapide în care elevul explorează linie, contur, masă, umbră pentru forme geometrice și organice; accent pe diferențe de expresivitate;* - *redarea volumului cu tehnici mixte: creion + marker + tuș; elevul descoperă modul în care tehnica influențează percepția obiectului;* - *exerciții de viteză: crochiuri 30–60 secunde pentru surprinderea gestului, axei și formelor generale; reflecție scurtă asupra modului în care viteza afectează precizia.*
CS 2.2. Elaborarea unor variante de lucru (schițe, compoziții, modele, machete) și selectarea soluției adecvate în funcție de criterii funcționale și estetice
- *modelare low-tech: realizarea unui volum simplu folosind materiale accesibile (hârtie, sârmă, carton); elevul explică logica constructivă.*

- *teste de funcționalitate: elevul modifică parametri simpli (scară, proporții, echilibru) și observă impactul asupra funcției obiectului; documentare foto + scurt text.*
- *analiză comparativă: 2 soluții de volum simplu sunt fotografiate și comparate în funcție de stabilitate, orientare, posibilități de utilizare.*
CS 2.3. Aplicarea principiilor de organizare vizuală și spațială în proiecte practice, integrând constrângeri reale (funcționale, materiale, tehnice)
- *conversie 2D în micro-machetă: transformarea unei compoziții desenate într-un micro-obiect echilibrat; accent pe claritatea structurii;*
- *micro-instalație: folosirea a 3 forme simple pentru a genera o mini-structură spațială; elevul explică relațiile de echilibru, tensiune, ritm;*
- *testarea a două versiuni conceptuale: simetrie vs. asimetrie + justificarea diferențelor în câteva rânduri.*

CG 3 - *Integrarea gândirii orientate spre sinteză formală, funcțională și spațială în procesele de proiectare*

CS 3.1. Formularea unor concepte vizuale sau spațiale coerente, pornind de la teme date sau contexte din viața reală
- *hartă vizuală: elevul creează o hartă cu 8–10 noduri conceptuale (echilibru, contrast, tensiune, ritm) pornind de la tema dată;*
- *extracția unui concept din imagine: elevul analizează o fotografie/obiect și deduce „ideea vizuală” centrală, pe care o sintetizează într-un paragraf + 2 schițe;*
- *mini-concept colectiv: crearea în perechi a 3 interpretări ale aceleiași teme (contrast, densitate, ritm), discutând diferențele.*
CS 3.2. Combinarea elementelor vizuale, materiale și spațiale într-o soluție sintetică, adaptată direcției de proiect (grafic/produs/ambiental)
- *compoziții mixte: folosirea a 2–3 materiale diferite (hârtie rigidă, textil, acetat) pentru a genera o structură coerentă vizual + justificare a alegerilor;*
- *micro-instalație 3D: realizarea unei structuri 10–15 cm cu materiale mixte și analiza relațiilor funcționale (susținere, echilibru, orientare);*
- *test de coerență: elevul realizează 3 mici variații ale aceleiași compoziții și evidențiază în text ce schimbări au consolidat coerența.*
CS 3.3. Evaluarea calității soluțiilor propuse, prin argumente privind funcționalitatea, expresivitatea și coerența compozițională
- *mini-critică vizuală: evaluarea unei lucrări proprii + unei lucrări colegiale cu 3 criterii (formă, materialitate, echilibru) în câteva rânduri;*
- *reflecție dirijată: „Ce am schimbat în compoziție și de ce?” — descriere în câteva rânduri + 2 schițe;*
- *realizarea unei grile de observare: elevul construiește o mini-grilă pe care o aplică propriei lucrări.*

CG 4 - *Manifestarea unei atitudini creative, reflexive și responsabile în procesul de proiectare, prin asumarea deciziilor, argumentarea soluțiilor și evaluarea impactului vizual, funcțional și social*

CS 4.1. Explorarea de soluții alternative prin experiment vizual, material sau volumetric, în limitele unui brief de design
- *serii exploratorii: elevul produce 3 variante ale aceleiași forme în 3 tehnici diferite; observații scrise despre surprizele apărute;*
- *exercițiu de transformare: elevul modifică o compoziție dată printr-o intervenție vizuală nouă + scurtă justificare;*
- *explorare multiplă: elevul experimentează cu 3 materiale diferite pentru aceeași formă, observând variații în funcționalitate.*

CS 4.2. Adaptarea procesului de lucru la feedback și la cerințe noi, demonstrând flexibilitate și autonomie în proiectele practice
- *jurnal de proces în 3 pași: intenție - execuție - ajustare, cu notații clare;* - *refacerea unei etape: elevul îmbunătățește o compoziție/machetă conform feedbackului primit și explică schimbările;* - *compararea a două iterații: elevul prezintă versiunea inițială vs. ajustată și comentează în câteva rânduri diferențele.*
CS 4.3. Argumentarea deciziilor personale în raport cu impactul estetic, funcțional și etic al proiectului realizat
- *discurs reflexiv: 1 minut + 3 imagini-cheie; elevul explică alegerea formei, materialului și funcției;* - *autoevaluare argumentată: text câteva rânduri despre deciziile cu cel mai mare impact;* - *compararea unei soluții proprii cu un proiect real: elevul identifică asemănări/diferențe în câteva rânduri.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Limbaj vizual și principii de percepție	- consolidarea elementelor limbajului vizual: aprofundarea liniei, formei, valorii, texturii și masei în contexte aplicate (variații, serii, transformări, structuri ritmice); - principii avansate ale percepției vizuale: accent, dominație, ierarhii vizuale, relații figură–fond, tensiuni vizuale, conexiuni pozitive/negative, câmp vizual evolutiv; - teoria culorii extinsă: contrast simultan, armonii complementare avansate, triade și tetrade, acorduri cromatice progresive; - introducere în sistemele de organizare vizuală: grile, module, sisteme ritmice, patternuri vizuale funcționale, raporturi proporționale și matrici vizuale utilizate ulterior în proiectare; - analiza relațiilor vizuale în obiecte și situații de utilizare: serii funcționale, sisteme modulare, logici vizuale în produse și spații, structuri tehnice simple cu relevanță perceptivă.
Tehnici și proceduri de reprezentare	- reprezentare 2D și 3D la nivel mediu: crochiuri funcționale rapide, studii de volum, reprezentări schematice, diagrame tehnice simple ale mecanismelor de bază; - perspectivă avansată: 2 și 3 puncte, distorsiuni controlate, reprezentarea obiectelor reale și a spațiilor în perspectivă complexă; - procedee mixte de reprezentare: creion–laviu, tuș–creion, tehnici combinate tradiționale/digitale, introducere în redarea materialității diferențiate; - introducere în reprezentarea tehnică: proiecții ortogonale de bază (vedere față, lateral, sus), secțiuni simple, cote de gabarit, încadrarea proporțiilor tehnice; - reprezentarea obiectelor tehnice și funcționale: ansambluri simple, articulări de bază, puncte de pivotare, mecanisme elementare observate în obiecte cotidiene; - noțiuni despre compoziția vizuală tehnică: schițe explicative, diagrama de funcționare, structuri vizual-materiale și logica relațiilor formă–funcție.

Domenii de conținut	Conținuturi
Obiect, material, funcție – bazele designului (grafic/ produs/ ambiental)	- relația obiect–utilizator: funcție, gest, ergonomie elementară (prize, poziții de lucru), accesibilitate vizuală și tactilă; - materialitate aplicată: compararea materialelor rigide/flexibile, naturale/reciclate; modul în care materialul influențează forma, structura și folosirea; - structuri vizuale complexe: module, repetiții, variații, transformări volumetrice controlate; introducere în logica secvențelor spațiale (ambiental)/tipologii de obiect (produs)/grile vizuale (grafic); - introducere în principiile funcționale: raporturi între mase vizuale, stabilitate–echilibru, direcții de efort, zone de contact, relații dintre componentele unui obiect/spațiu; - analiza unui obiect existent: componente, funcții secundare, detalii constructive, logica de organizare vizual-funcțională, corelarea material–funcție; - gândire tridimensională aplicată: modelare volumetrică în materiale accesibile (hârtie, carton, sârmă), exerciții *low-tech* cu rol în înțelegerea construcției fizice; - înțelegerea ciclului de viață simplificat al obiectului: utilizare, întreținere, reparabilitate, durabilitate vizual-structurală în contexte cotidiene.
Metodologie de design, comunicare și prezentare	- introducere în procesul de proiectare bazat pe *brief*: citire, extragere criterii, organizare cerințe, înțelegerea relațiilor problemă–context–utilizator; - etapele procesului de proiectare: *documentare – generare de idei – selecție – dezvoltare – prototipare – prezentare;* - jurnal de proiect: schițe, note, justificări, analiza feedbackului, structurarea etapelor într-un parcurs vizual coerent; - moduri de prezentare vizuală: planșă, colaj, diagramă, comparație vizuală, poveste vizuală (*storyboard*); - introducere în prezentarea verbală: discurs scurt (1–2 minute), structurarea argumentelor vizuale și funcționale, justificarea alegerilor; - elemente de etică și responsabilitate în design: siguranță, utilizator, impact estetic și funcțional, sensibilitate contextuală; - autoevaluare ghidată: identificarea deciziilor cheie, clarificarea intenției proiectului, revizuirea logică a etapelor.

CLASA a XI-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - ***Interpretarea elementelor vizuale, materiale și spațiale în contexte de proiectare, prin identificarea relațiilor formale, funcționale, tehnologice și estetice specifice designului (grafic/produs/ambiental)***

CS 1.1. Analizarea articulată a structurilor vizuale, materiale și spațiale, în obiecte și medii existente, utilizând criterii avansate de evaluare (funcție, proporții, ordine vizuală, comportament material)
- *analiză comparativă vizual–material–funcțională între două obiecte/spații, unde elevul identifică diferențe de formă, material, proporții și interacțiune cu utilizatorul; redactează un raport vizual cu 12–15 fotografii + un text argumentativ;* - *observarea comportamentului unui obiect în scenarii reale (rigide, mobile, interactive): jurnal cu schițe + fișă tehnică;* - *analiză de micro-spațiu: elevul documentează 3 poziții ale unui obiect în raport cu lumina, circulația, accesul; propune 2 micro-îmbunătățiri.*
CS 1.2. Interpretarea relațiilor dintre formă, materialitate, tehnologie și utilizator în situații specifice de proiectare, prin identificarea problemelor și oportunităților de redesign
- *analiză ergonomică aplicată: observarea modului în care un utilizator interacționează cu un obiect complex; elevul notează 3 probleme și 3 oportunități de redesign...;* - *test material + comportament tehnic: elevul testează 3 materiale (rigide / flexibile / transparente) și documentează reacția lor în scenarii de solicitare (îndoire, compresiune, vibrație);* - *studiu de redesign funcțional: elevul propune o variantă alternativă pentru un detaliu disfuncțional (mâner, îmbinare, orientare), explicând cum modifică gesturile utilizatorului.*
CS 1.3. Realizarea unor analize vizuale și spațiale comparative între soluții de design, argumentând coerența, ierarhia și impactul perceptiv al fiecărei variante
- *comparativ vizual: elevul creează 3 variante ale unei compoziții grafice/volumetrice și redactează o analiză comparată în câteva rânduri;* - *mini-analiză spațială: elevul construiește o machetă simplă din carton și realizează 3 versiuni alternative prin schimbarea unui parametru (scară, proporții, orientare);* - *analiză de concept: elevul selectează două proiecte existente și extrage regulile vizuale + funcționale (traseu, ierarhie, utilizator), sintetizându-le într-o grilă.*

CG 2 - ***Aplicarea cunoștințelor, tehnicilor și procedurilor specifice pentru reprezentarea și realizarea formelor/obiectelor/configurațiilor vizuale/spațiale***

CS 2.1. Utilizarea tehnicilor de reprezentare 2D și 3D la nivel avansat (studii formă, diagrame funcționale, mock-up-uri), adecvate proiectelor de dificultate medie–ridicată
- *schițe tehnice avansate: elevul produce 6–8 schițe geometrice și funcționale ale unui obiect complex, incluzând detalii de îmbinare, volum și raport formă–funcție;* - *mock-up rapid: model volumetric din spumă/carton în 45–60 min, pentru testarea proporțiilor;* - *diagramă funcțională: elevul realizează o schemă detaliată a fluxului utilizatorilor și a interacțiunilor principale (text câteva rânduri).*
CS 2.2. Dezvoltarea unui set de variante de concept (grafic/produs/ambiental) pe baza unui brief, justificând alegerea soluției finale în raport cu cerințe funcționale și estetice
- *explorări vizuale: elevul generează 6–10 variante dintr-un brief scurt, folosind abordări grafice și volumetrice diferite;* - *matrice de comparare: elevul clasifică variantele după 4 criterii (claritate formală, eficiență funcțională, expresivitate, fezabilitate);*

- *prototipuri iterative: elevul construiește 2 prototipuri succesive și documentează diferențele prin fotografii + un comentariu de câteva rânduri.*
CS 2.3. Aplicarea tehnicilor constructive, a principiilor de organizare vizuală și a materialității în prototipuri și machete, demonstrând acuratețe, fezabilitate și control formal
- *machetă tehnică 1:10 / 1:5 cu detalii vizibile privind structura (rețea, îmbinări, rigiditate);* - *materialitate aplicată: compararea aceleiași forme în două materiale diferite (rigid / flexibil) pentru observarea comportamentului structural;* - *exercițiu de asamblare: 3 module conectate în 3 feluri diferite (în serie, în unghi, radial), cu un scurt jurnal foto + analiză.*

CG 3 - *Integrarea gândirii orientate spre sinteză formală, funcțională și spațială în procesele de proiectare*

CS 3.1. Formularea unor concepte de design (grafic/produs/ambiental) coerente, articulate vizual și verbal, pornind de la probleme reale sau scenarii aplicate
- *hartă conceptuală avansată: 20–25 noduri conceptuale (funcție, utilizator, materiale, scenarii), sintetizate într-un text coerent;* - *transpunere vizuală: 6 schițe + un text de direcție formală;* - *discurs vizual: prezentarea conceptului în 1 minut + 3 imagini-cheie.*
CS 3.2. Integrarea elementelor vizuale, materiale, tehnologice și ergonomice într-o soluție coerentă, capabilă să răspundă unor cerințe specifice de proiectare
- *compoziție surse multiple: elevul combină elemente din natură + arhitectură + obiecte cotidiene într-un proiect coerent; justificare în câteva rânduri;* - *micro-instalație: instalație 15–20 cm cu materiale mixte (rigide, flexibile, transparente) urmărită prin criterii vizuale + de ergonomie locală;* - *proiect sintetic în 3 pași: concept vizual - compoziție - volum; elevul explică ce evoluție apare în fiecare etapă.*
CS 3.3. Evaluarea critică a propriilor soluții și ale colegilor, utilizând criterii profesionale (formă–funcție–materialitate–utilizator–experiență), pentru optimizarea etapelor de proiect
- *critică individuală: evaluare a 2 proiecte proprii, redactată în câteva rânduri...;* - *analiză de pereche: elevii lucrează în perechi și compară proiectele folosind o grilă (contrast, scară, ritm, funcțiune, etc.);* - *corectură dirijată: versiune îmbunătățită a unui proiect + text „înainte/după.”*

CG 4 - *Manifestarea unei atitudini creative, reflexive și responsabile în procesul de proiectare, prin asumarea deciziilor, argumentarea soluțiilor și evaluarea impactului vizual, funcțional și social*

CS 4.1. Explorarea unor soluții alternative prin experimentare vizuală, materială și tehnică, demonstrând autonomie și inițiativă în procesul de proiectare
- *explorare extensivă: elevul creează 8 variante vizuale ale aceluiași concept;* - *experiment cu material recuperat (low-tech): elevul creează un obiect semi-funcțional și explică potențialul fiecărui material;* - *studiu „material–expresivitate”: reproducerea aceleiași forme în 3 materiale diferite + text despre schimbarea expresiei.*
CS 4.2. Adaptarea procesului de lucru la feedbackul intern și extern, argumentând ajustările realizate în raport cu obiectivele proiectului
- *jurnal reflexiv în 3 etape: intenție - execuție – ajustare;* - *refacerea unei etape după feedback (compoziție / machetă), cu un paragraf de câteva rânduri despre schimbările făcute;* - *iterație finală: elevul produce două versiuni consecutive ale aceleiași lucrări, comparându-le în 6 rânduri.*

CS 4.3. Argumentarea finală a proiectului (vizual și verbal), explicând deciziile formale, funcționale și etice, precum și impactul soluției asupra utilizatorului și contextului
- *discurs reflexiv: elevul prezintă conceptul final în 1–2 minute și justifică alegerile formale, materiale și funcționale;* - *autoevaluare argumentată: elevul redactează un text de câteva rânduri despre deciziile care au avut cel mai mare impact asupra proiectului;* - *compararea soluției proprii cu un proiect apropiat, explicând asemănările și diferențele fundamentale.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Limbaj vizual și principii de percepție	- analiza avansată a structurilor vizuale: organizare complexă, echilibru dinamic, raporturi dominante–secundare–accent, ritm și tensiuni vizuale; - percepția vizuală în contexte aplicate: influența luminii, materialității, scării și poziționării asupra citirii unei compoziții sau a unui obiect/spațiu; - teoria culorii în design: armonii maturizate, contrast simultan, temperatură, rapoarte cromatice avansate, efecte psihologice și funcționale ale culorii; - analiză vizuală comparativă: identificarea criteriilor vizuale într-un set de obiecte/spații/compoziții de referință; formularea observațiilor în limbaj profesional; - introducere în metodologia observației vizuale sistematice: jurnal vizual, grile analitice, criterii de evaluare vizuală; integrarea observației în procesul de design.
Tehnici și proceduri de reprezentare	- reprezentare 2D și 3D la nivel mediu–avansat: studii formale, diagrame funcționale, schițe de idee, schițe explicative, rapoarte grafice; integrarea noțiunilor tehnice; - tehnici de geometrie descriptivă aplicată: axonometrie, perspectivă oblică, perspectivă la două puncte, corecturi de proporții în reprezentări complexe; - materiale și tehnici mixte pentru reprezentare: creion, liner, marker, acuarelă, colaj, tehnici rapide digitale; integrarea mediilor hibride (analog + digital); - reprezentarea relațiilor formă–material–utilizator: studii grafice ale modului de utilizare, zone de contact, gesturi, trasee; - introducere în reprezentarea pentru proiectare: mini–*mock-up*, machete conceptuale rapide, prototipuri de idee; documentare vizuală orientată spre funcție și utilizator.
Obiect, material, funcție – bazele designului (grafic/ produs/ ambiental)	- analiza funcțională a obiectului: gesturi, puncte de interacțiune, orientare, accesibilitate, uzură, ergonomie elementară; relația dintre utilizator și obiect/spațiu; - materialitate aplicată: comportament material (rigid/flexibil, transparent/opac, textură, greutate, rezistență), reacția materială la utilizare; observații sistematice privind durabilitatea; - relația formă–funcție–experiență: modul în care forma influențează comportamentul utilizatorului; interpretări multiple ale funcției;

Domenii de conținut	Conținuturi
	- gândire volumetrică aplicată: transformarea unei configurații 2D într-un model 3D coerent; rolul proporțiilor, scării și masei vizuale; - analiză comparativă a soluțiilor de design (grafic/produs/ambiental): criterii profesionale (claritate formală, funcționalitate, expresivitate, posibilități de optimizare); integrarea limitărilor tehnologice; - mini-proiecte integrate: probleme reale cu grad mediu de complexitate (obiect mic, spațiu restrâns, intervenție punctuală), aplicând relații funcționale elementare și testări simple.
Metodologie de design, comunicare și prezentare	- etapele procesului de proiectare la nivel intermediar: briefing, analiză, ideare, variantare, selecție, argumentare, testare; - introducere în gândirea critică de proiect: explicații privind alegerile formale, funcționale și materiale; justificare scrisă; - documentarea proiectului: jurnal vizual, fotografii de proces, schițe „înainte–după”, reflecții scurte; - tehnici de prezentare vizuală și verbală: afiș, panou, sinteză vizuală, *concept-statement*, discurs vizual; structură logică a prezentării profesionale; - etică și responsabilitate în design: utilizator, context, funcționalitate, sustenabilitate, impact (inclusiv impact material/tehnologic); - autoevaluare ghidată: mini-critică, analiză comparativă a propriilor soluții, ajustare în urma feedbackului; dezvoltarea autonomiei.

CLASA a XII-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - ***Interpretarea elementelor vizuale, materiale și spațiale în contexte de proiectare, prin identificarea relațiilor formale, funcționale, tehnologice și estetice specifice designului (grafic/produs/ambiental)***

CS 1.1. Analizarea critică, comparativă și interdisciplinară a structurilor vizuale, materiale și spațiale din medii reale și virtuale, utilizând criterii profesionale (formă–funcție–material–utilizator–context)
- *audit de design avansat: elevul selectează un obiect/sistem complex (ex: scaun modular, corp arhitectural mic, aparat electrocasnic) și realizează o analiză multicriterială (funcție–material–utilizator–context) într-un dosar vizual cu 15–20 fotografii + diagrame + text critic (câteva rânduri);* - *analiză comparativă profesională: compararea a două soluții existente (obiecte/micro-spații/ interfețe) și extragerea diferențelor de performanță vizuală, tehnologică și funcțională; elevul redactează un raport de câteva rânduri + o grilă criterială;* - *analiză micro-spațială și de utilizator: observarea comportamentului utilizatorului într-un spațiu real (hol, sală, atelier) și realizarea unei diagrame de flux, lumină și interacțiune; propunere de 2 micro-îmbunătățiri argumentative.*
CS 1.2. Evaluarea avansată a relațiilor dintre formă, materialitate, tehnologie și utilizator în scenarii reale de utilizare, identificând oportunități de redesign sau îmbunătățire a experienței
- *test de utilizare avansat: elevul testează produsul/prototipul propriu cu un utilizator real, notează dificultăți și comportamente (10 minute de observație), redactând un raport tehnic cu 3 fotografii + câteva rânduri;* - *experiment material–tehnologic: elevul testează rezistența/rigiditatea/densitatea a 3 materiale (ex: lemn, acril, PLA 3D print) și documentează diferențele într-un tabel + o concluzie scrisă (câteva rânduri);* - *mini-studiu etic: elevul selectează un caz de design problematic (ex: obiect disfuncțional, produs cu risc ergonomic) și propune 2 soluții argumentative de îmbunătățire.*
CS 1.3. Interpretarea soluțiilor vizuale și spațiale în raport cu impactul perceptiv, social și contextual, formulând concluzii argumentate și prognoze asupra comportamentului utilizatorului
- *analiză din perspectivă socială: elevul realizează o mini-eseu vizual (6 imagini + câteva rânduri) despre impactul utilizatorului asupra formei finale (uzură, adaptări, folosire improprie);* - *analiză de durabilitate: studiul comparativ al ciclului de viață a două materiale folosite în proiect (ex: lemn vs. PLA reciclabil) și redactarea unei concluzii documentate (câteva rânduri);*

CG 2 - ***Aplicarea cunoștințelor, tehnicilor și procedurilor specifice pentru reprezentarea și realizarea formelor, obiectelor și configurațiilor vizuale și spațiale***

CS 2.1. Aplicarea tehnicilor de reprezentare și modelare 2D, 3D și digitale avansate (mock-up funcțional, prototip rapid, simulări materiale), adecvate proiectelor cu grad ridicat de complexitate
- *schițe tehnice avansate: elevul produce 6–8 schițe cu detalii constructive (joncțiuni, grosimi, proporții, toleranțe) pentru obiectul final; include o notă justificativă de câteva rânduri;* - *model digital parametric: realizarea unui model 3D parametric și exportarea unui set de 3 vederi cu explicații privind funcția și materialitatea;* - *simulare materială: testarea digitală a materialelor (rigid/flexibil, texturat/lucios) și documentarea alegerilor prin 3 capturi + câteva rânduri explicative.*

CS 2.2. Dezvoltarea și rafinarea unui set extins de variante de concept (grafic/produs/ambiental), justificând evoluția deciziilor prin criterii estetice, funcționale, ergonomice și tehnologice
- *explorare variante avansate: generarea a 8–12 variante ale aceluiași concept, cu modificări de geometrie, structură sau material; justificare scrisă (câteva rânduri);* - *matrice de evaluare profesională: compararea variantelor în funcție de criterii (ergonomie, funcție, stabilitate, fezabilitate tehnologică);* - *sinteză finală variantă optimă: alegerea variantei optime + 2 schițe de ajustare + paragraful „de ce aceasta”.*
CS 2.3. Realizarea prototipurilor avansate și a machetelor funcționale, utilizând metode constructive controlate și testând performanțele soluției în situații simulate sau reale
- *prototip fizic detaliat (la scară 1:1 sau 1:2): realizarea unui prototip cu materiale vizibile (structură, tensiune, îmbinări), cu fotografie procesuală (3 cadre) și jurnal reflexiv (câteva rânduri);* - *test tehnic: elevul testează compresia/îndoirea/rezistența prototipului și notează 3 probleme + 3 soluții de ajustare;* - *mini-prezentare tehnică: prezentarea prototipului în 1–2 minute + 3 imagini + fișa tehnică (material–tehnologie–funcție).*

CG 3 - ***Integrarea gândirii orientate spre sinteză formală, funcțională și spațială în procesele de proiectare***

CS 3.1. Formularea și dezvoltarea unui concept de design (grafic/produs/ambiental) matur, fundamentat pe analiză critică, cercetare aplicată și scenarii de utilizare complexe
- *harta conceptuală avansată: elevul creează o hartă cu 20–25 noduri (idei–culori–funcții–utilizator–metafore) și scrie nucleul conceptual în câteva rânduri;* - *transpunere narativ-vizuală: transformarea conceptului într-un scenariu (spațiu/obiect/situație) + 3 schițe-cheie + mini-justificare;* - *discurs conceptual: prezentarea conceptului în 90 secunde + 3 imagini + 1 text argumentativ.*
CS 3.2. Integrarea coerentă a elementelor vizuale, materiale, ergonomice, tehnologice și de sustenabilitate într-o soluție unitară, optimizată pentru utilizator și context
- *compoziție surse multiple: elevul combină 3 elemente din natură, tehnologie și obiecte cotidiene într-un proiect coerent; documentare + 3 fotografii + justificare;* - *micro-instalație funcțională: realizarea unei instalații de 15–25 cm folosind materiale mixte rigide/flexibile + jurnal de câteva rânduri despre utilizator;* - *proiect sintetic (3 etape): concept vizual - compoziție - volum final; text de câteva rânduri despre coerența etapelor.*
CS 3.3. Evaluarea critică a soluțiilor proprii și ale colegilor, utilizând criterii profesionale avansate (eficiență, scalabilitate, sustenabilitate, impact vizual și social), cu propuneri de ajustare informate
- *critică profesională: elevul selectează 2 proiecte proprii/ale colegilor și redactează o analiză comparativă în câteva rânduri;* - *analiză de pereche: lucrul în perechi pentru aplicarea unei grile profesionale (contrast–ritm–utilitate–sustenabilitate);* - *corectură dirijată: elevul modifică un proiect anterior pe baza feedbackului extern + 2 schițe înainte/după + text justificativ (câteva rânduri).*

CG 4 - ***Manifestarea unei atitudini creative, reflexive și responsabile în procesul de proiectare, prin asumarea deciziilor, argumentarea soluțiilor și evaluarea impactului vizual, funcțional și social***

CS 4.1. Explorarea autonomă a soluțiilor alternative și a strategiilor de proiectare, demonstrând inițiativă, originalitate și responsabilitate în raport cu brief-ul și utilizatorul
- *explorare extinsă: elevul generează 8 variante ale aceluiași concept folosind principii vizuale diferite (ritm, echilibru, densitate) + jurnal reflexiv (câteva rânduri);*

- *experiment material–tehnologic: obiect multifuncțional realizat din materiale recuperate; comparație în câteva rânduri;* - *studiu „material–expresivitate”: reproducerea aceleiași structuri în 3 materiale diferite + comparație critică (câteva rânduri).*
CS 4.2. Adaptarea procesului de lucru pe baza feedbackului extern și a testărilor funcționale, demonstrând capacitate de auto-reglare, flexibilitate și gândire critică
- *jurnal reflexiv 3 etape: intenție - execuție - ajustare, cu notițe despre modificările făcute;* - *refacere etapă: elevul îmbunătățește o compoziție sau machetă și redactează un paragraf (câteva rânduri) despre deciziile luate;* - *iterație finală: producerea a două versiuni consecutive ale aceleiași lucrări, comparate în câteva rânduri.*
CS 4.3. Argumentarea finală a proiectului (oral, vizual și scris), justificând deciziile de design în raport cu criterii profesionale (formă–funcție–material–utilizator–etica proiectării) și evaluând impactul soluției asupra mediului și comunității
- *discurs reflexiv final: prezentarea completă în 1–2 minute + 3 imagini + explicații vizuale;* - *autoevaluare argumentată: elevul redactează un text de câteva rânduri despre deciziile majore și impactul soluției;* - *comparare profesională: analiza unui proiect real apropiat și explicarea similarităților/ diferențelor fundamentale.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Limbaj vizual și principii de percepție	- analiza avansată a limbajului vizual: structuri compoziționale complexe, dominanță–subordonare, tensiune vizuală, ritmuri complexe, relații macro–micro între elemente; interpretarea intenției vizuale în contexte de proiectare; - percepție contextuală în design: comportamentul vizual în funcție de lumină, materialitate, mișcare, parametri ergonomici și factori psihologici; percepție în scenarii reale de utilizare; - teoria culorii aplicată profesional: scheme cromatice avansate, temperatură, atmosferă, contrast psihologic, coerență multisenzorială în proiecte complexe; - observarea critică a obiectelor și spațiilor reale: identificarea indicilor vizuali relevanți, lectura comportamentelor utilizatorilor, analiza fluxurilor vizuale și funcționale în situații reale; - interpretarea fenomenelor vizuale dinamice: trasee, fluxuri de utilizare, percepție în timp real, sincron vizual–funcțional în obiect, produs sau ambient.
Tehnici și proceduri de reprezentare	- reprezentare 2D / 3D avansată: redare volumetrică de înaltă fidelitate, schițe rapide de *redesign*, secțiuni tehnice, axonometrii, diagrame funcționale complexe; - modelare digitală și prototipare: tehnici *low-poly*, *mid-poly*, *high-poly*, simulări material–formă, *mock-up* funcțional, prototipuri digitale integrate în procesul de design; - documentare tehnică avansată: scheme, diagrame tehnice, măsurători profesionale, ergonomie vizuală, comparații tehnico-funcționale; - procedee avansate de observare: studiu de utilizator, captarea gesturilor, jurnal vizual analitic cu note interpretative, maparea interacțiunilor utilizator–obiect/spațiu;

Domenii de conținut	Conținuturi
	- reprezentări integrate: compoziții hibride (analog–digital), scheme conceptuale, diagrame de flux, *storyboard* de proces aplicat proiectelor de design.
Obiect, material, funcție – bazele designului (grafic/ produs/ ambiental)	- analiza avansată a relațiilor formă–funcție–material–utilizator: criterii profesionale de optimizare, comportament structural și expresiv, performanța soluției în scenarii reale; - comportamentul materialelor în situații reale: rigiditate/flexibilitate, uzură, îmbinări, limite structurale, reacții tactile și senzoriale, durabilitate estetică și funcțională; - tehnologii și prototipare contemporană: *low-tech*, *mixed-media*, module prefabricate, prototipuri structurale complexe, soluții tehnologice pentru testarea funcțională; - obiectul în context real: utilizare, eficiență, sustenabilitate, impact social și material; analiza performanței obiectului în situații aplicate; - analiza comparativă a două tipologii de obiecte: evaluarea timpului, accesibilității, impactului social, ergonomiei și scalabilității în contexte diferite; - gândire tridimensională avansată: modele conceptuale și volumetrii de test, prototipuri iterative, simulări cu materiale reale sau mixte.
Metodologie de design, comunicare și prezentare	- etapele avansate ale procesului de proiectare: diagnostic, analiză critică, concept, dezvoltare, prototipare, evaluare funcțională, ajustare profesională; - metode avansate de cercetare aplicată: observație contextuală, testare de utilizator, interviuri, scenarii iterative, analiză comparativă profesionistă; - prezentare vizuală profesională: layout, sinteză vizuală, *storyboard*, *pitch*, afișaj, panou final, structură argumentativă coerentă; - scriere reflexivă și critică: mini-eseuri, justificări vizuale și funcționale, comparații cu proiecte relevante, integrarea feedbackului în forma finală; - etică și responsabilitate în design: impact social, funcțional și material, raportarea la utilizator și comunitate, design responsabil și sustenabil; - autoevaluare și evaluare colegială: criterii profesionale: claritate formală, utilitate, scalabilitate, experiența utilizatorului, estetică funcțională; rapoarte reflexive finale.

SUGESTII METODOLOGICE

Sugestiile metodologice au rolul de a orienta cadrul didactic în aplicarea programei școlare pentru proiectarea și derularea la clasă a activităților de predare, învățare și evaluare, în concordanță cu specificul disciplinei *Atelier de specialitate (Arte Vizuale)*, specializarea *Design* (*grafic/produs/ambiental*).

Organizarea pe grupe, conform Anexei nr. 13 la O.M.E.C. nr. 4.350/2025, este o condiție esențială pentru asigurarea procesului de învățare. Aceasta permite un cadru propice pentru urmărirea individualizată, feedback constructiv și desfășurarea eficientă a activităților practice și a proiectelor. Programa școlară permite o abordare didactică flexibilă, adaptată particularităților de vârstă și intereselor elevilor din ciclul liceal și lasă libertatea cadrului didactic de a propune teme și subiecte dorite de către aceștia.

Sugestiile metodologice propuse au un caracter orientativ și flexibil, oferind profesorilor un cadru coerent, dar deschis adaptării la specificul clasei, ritmul elevilor și particularitățile atelierelor de design. Ele nu funcționează ca o listă de obligații, ci ca principii pedagogice care sprijină procesul de *predare–învățare–evaluare* în mod integrat, natural și progresiv.

Întregul demers este construit în jurul celor patru domenii de conținut convergente – *Limbaj vizual și percepție*, *Tehnici și proceduri de reprezentare*, *Obiect-material-funcție*, *Metodologie de design și comunicare*. Acestea se regăsesc constant în parcursul curricular, dar sunt reluate într-o manieră spiralată de la clasa a IX-a la clasa a XII-a, trecând treptat de la noțiuni generale la situații de proiectare tot mai **s**pecifice, aplicate și autonome.

Astfel, în clasele de început, accentul este pus pe *explorare, observare, experiment vizual și descoperirea principiilor fundamentale* – de la structura limbajului vizual și tehnici de reprezentare până la relațiile simple dintre formă, material și funcție. Acestea constituie baza necesară pentru orice demers de proiectare, indiferent de direcția de specializare a elevilor (grafic/produs/ambiental).

Pe măsură ce elevii avansează, metodologia îi conduce spre *integrarea firească a reprezentării în procese de proiectare*. Elevii încep *să analizeze contextul, utilizatorul, funcțiunile, să testeze materiale, să compare soluții* și *să construiască prototipuri* la niveluri progresive de fidelitate. În această etapă se dezvoltă gândirea critică, capacitatea de justificare și abilitatea de a organiza coerent informațiile vizuale, tehnice și materiale.

În anii terminali, demersul pedagogic urmărește formarea competențelor profesionale autentice: *sinteză formală și funcțională, modelare 2D/3D avansată, testare materială* (cu accent pe proprietăți, rezistențe, interacțiuni), *prototipare și ergonomie aplicată, construcție de machete și mock-up*-uri, *evaluare funcțională riguroasă, prezentare vizuală și verbală profesionistă*, dar și *autonomie în deciziile de proiectare*. Elevul este ghidat să integreze tehnologia într-o dublă accepțiune: tehnologia funcționării (mecanisme, sisteme, interacțiuni) și tehnologia realizării (procese, tehnici, materiale, asamblări), percepute ca parte centrală a relației dintre obiect–material–funcție.

Prin această organizare, cele patru domenii de conținut nu sunt tratate izolat, ci sunt interconectate în mod constant în cadrul atelierului. Fiecare activitate poate activa simultan percepția, reprezentarea, relațiile dintre obiect–material–funcție și metodele de proiectare, asigurând o învățare naturală și coerentă, în concordanță cu modul în care se lucrează în profesiile de design.

În acest sens, sugestiile metodologice devin un instrument de lucru care încurajează diversitatea, creativitatea, adaptabilitatea și, mai ales, formarea unei gândiri de proiectare autentice, aplicabile în toate direcțiile de studiu și în orice formă a viitoarei practici profesionale a elevilor.

Abordare integrată și învățare prin proiect

Atelierul de *Design (grafic/produs/ambiental*) funcționează ca disciplină de sinteză, în care elevii aplică în mod integrat cunoștințele dobândite în celelalte discipline ale filierei vocaționale. Metodologia recomandă o abordare de tip *design thinking*, în care analiza, generarea de idei, dezvoltarea variantelor, prototiparea și evaluarea sunt parcurse în succesiune flexibilă. Se încurajează lucrul pe proiecte cu durată variabilă (1–4 săptămâni), care permit explorarea relațiilor dintre formă, funcție și context, precum și experimentarea cu materiale, tehnici de reprezentare și soluții vizuale sau

spațiale. Proiectele pot acoperi simultan mai multe competențe, iar exemplele de activități de învățare pot fi combinate pentru a susține evoluția firească a procesului creativ.

Progresie metodologică spiralată a învățării (IX–X–XI–XII)

Metodologia disciplinei Atelier de *Design (grafic/produs/ambiental)* se construiește pe un model de progresie spiralată, în care elevul revine constant, de la un an la altul, asupra acelorași domenii de conținut – *limbaj vizual*, *reprezentare*, *relația obiect–material–funcție*, *metodologia de proiectare și comunicare* – dar la niveluri graduale de complexitate. Această abordare permite o evoluție naturală de la înțelegerea fenomenelor vizuale fundamentale către situații reale de proiectare, în acord cu cerințele ROCNEE și cu specificul profesiilor de design. Modelul spiralat nu presupune repetarea conținuturilor, ci aprofundarea lor progresivă, cu trecerea de la recunoaștere și aplicare (clasele de început) la analiză, sinteză, argumentare și evaluare (anii terminali). În plus, procesul se desfășoară simultan pe cele trei direcții interne ale atelierului – *grafic/produs/ambiental* – care evoluează paralel, nu în serie, și nu substituie domeniile de conținut impuse de ROCNEE, ci le oferă un cadru aplicativ coerent.

Clasa a IX-a – Fundamentarea competențelor
În clasa a IX-a, demersul educațional urmărește construirea fundamentului comun pentru toate direcțiile de specializare.

Elevii lucrează cu noțiuni esențiale:
- observare**,** identificare**,** descriere **ș**i analiză vizuală de bază;
- formarea unei sensibilități pentru formă, culoare, material, lumină, textură;
- alfabetizare tehnologică elementară: exerciții cu instrumente de bază, noțiuni simple despre transformări mecanice (pliere, tăiere, asamblare) și primele discuții despre „cum funcționează” un obiect/spațiu - intuitiv, accesibil și exploratoriu.
- dezvoltarea primelor abilități de reprezentare (schițe, structuri elementare 2D–3D);
- înțelegerea relațiilor compoziționale simple.

Diferențiere pe direcții (echivalente celor 3 ateliere de specialitate):
- *Grafic* - compoziție, raporturi, ritm, contrast, textură vizuală.
- *Produs* - volume simple, conexiuni, proporții elementare, transformări 2D-3D.
- *Ambiental* - spațialitate de bază, relații dintre forme și spațiu, orientare, lumină.

Această etapă stabilește limbajul vizual comun necesar pentru proiectare.

Clasa a X-a – Consolidare și structurare
În clasa a X-a, accentul se mută treptat pe:
- organizare vizuală coerentă, structuri compoziționale avansate;
- clasificare**,** analiză comparativă și introducerea unor criterii funcționale;
- inițiere în principiile tehnologice elementare: tipuri de îmbinări, stabilitate, scară, testarea materialelor, odată cu diferențierea dintre tehnologia de funcționare (de ce este util un obiect) de tehnologia de realizare (cum îl construiesc).
- trecerea de la experimentare intuitivă la lucru ghidat prin reguli;
- realizarea primelor variante, configurații alternative, prototipări simple.

Diferențiere pe direcții:
- *Grafic* - structuri vizuale coerente, grile, compoziții integrate, machetare simplificată.
- *Produs* - forme medii, conexiuni funcționale, dezvoltare de variante constructive.
- *Ambiental* - zone și trasee, microspații funcționale, lumina ca structură.

Este etapa în care logica procesului de design începe să se contureze: *analiză - idee - interpretare vizuală - variantă*.

Clasa a XI-a – Proiectare aplicată și introducerea ergonomiei
În clasa a XI-a se marchează trecerea către designul aplicat:
- integrarea coerentă a relațiilor vizual–material–spațial;
- realizarea de machete, modele, prototipuri intermediare;
- utilizarea scenariilor de utilizare pentru definirea funcționalității;
- consolidarea noțiunilor tehnologice, prin referință la *tehnologii funcționale* (mecanisme simple, sisteme de deschidere, utilizare, fluxuri) și *tehnologii de realizare* superioare (print 3D, carton tehnic, materiale compozite simple, machete modulare).
- introducerea ergonomiei (antropometrie, gestică, proxemică) ca parte a proiectării; simulări de funcționare a produselor sau a spațiilor, integrând ergonomia drept criteriu tehnic real.
- creșterea autonomiei în procesul de design.

Diferențiere pe direcții:
- *Grafic* - identitate vizuală de bază, interfață vizuală, lizibilitate, navigabilitate.
- *Produs* - ergonomie, interacțiune obiect–utilizator, prototipuri 3D.
- *Ambiental* - proxemică, circulație, lumină-funcție, confort ambiental.

Această etapă pregătește elevul pentru abordarea problemelor reale de design.

Clasa a XII-a – Sinteză, profesionalizare și evaluare critică
Ultimul an are rolul de a integra toate competențele dezvoltate anterior:
- proiecte complexe, cu structură completă *analiză–concept–prototip–evaluare*;
- aprofundarea noțiunilor tehnologice prin referință la *tehnologii avansate de funcționare* (sisteme articulate, mobilitate, accesibilitate, scenarii complexe) și *de realizare* (machete finale, prototipuri funcționale, simulări, softuri profesionale). Tehnologia devine criteriu de evaluare și justificare în portofoliul final, pregătind elevii pentru atestatul de specialitate sau studii superioare.
- aplicarea aprofundată a ergonomiei, ajustări funcționale și testare;
- dezvoltarea unui discurs profesional prin documentare, argumentare, prezentare;
- autonomie crescută în luarea deciziilor, reflecție critică, responsabilitate etică.

Diferențiere pe direcții:
- *Grafic* - sisteme vizuale integrate, branding, afișaj, ilustrație aplicată.
- *Produs* - obiecte funcționale complexe, machete finale, testare de utilizator.
- *Ambiental* - amenajări complete la scară mică, scenarii complexe, evaluare contextuală.

Acest nivel asigură pregătirea elevului pentru atestatul de specialitate și pentru o eventuală continuare în învățământul superior.

Logica metodologică spiralată – sinteză finală
Modelul de progresie spiralată care stă la baza Atelierului de *Design (grafic/produs/ambiental)* asigură reluarea anuală a aceloraşi domenii de conținut — *analiză*, *reprezentare*, *sinteză* și *atitudine* — într-o manieră din ce în ce mai complexă, adaptată nivelului cognitiv al elevilor și cerințelor ROCNEE. În această spirală, fiecare revenire aduce o creștere în profunzime, rigoare și autonomie, iar evoluția se produce simultan pe cele trei direcții ale atelierului: *grafic/produs/ambiental*, fără suprapuneri cu disciplinele de bază.
Componenta tehnologică joacă un rol esențial în acest model, fiind integrată progresiv în toate nivelurile: de la înțelegerea materialelor și tehnicilor tradiționale în clasele de început, până la analiza tehnologiilor de funcționare și de realizare în clasele terminale. În clasele XI–XII, această componentă devine vizibilă și matură, conectând proiectele elevilor cu realitățile profesionale ale designului contemporan.
Elevul revine anual la aceleași patru domenii de conținut**,** însă la niveluri diferite:
- începând cu percepția vizuală, observarea materialelor și reprezentarea de bază,
- continuând cu aplicarea tehnicilor, compararea soluțiilor și organizarea compozițională,
- ajungând în final la sinteză conceptuală, prototipare avansată, evaluare funcțională și decizie argumentată.

Fiecare direcție — *grafic/produs/ambiental* — evoluează în paralel, în ritm coerent și previzibil:
- în *Grafic*: de la compoziție primară și tipologii la sisteme vizuale complexe și mix media;
- în *Produs*: de la forme simple și conexiuni structurale la prototipare funcțională, obiect–utilizator și micro-mecanică;
- în *Ambiental*: de la relații spațiale elementare la scenarii funcționale, proxemică, iluminat și confort ambiental.

Componentele tehnologice sunt integrate progresiv, conform realităților profesionale:
- în clasele IX–X, elevul explorează materiale, texturi, tehnici manuale și digitale, înțelegând relația material–funcție;
- în clasa XI, începe analiza tehnologiei de funcționare (mișcare, acționare, interacțiune, feedback) și tehnologia de realizare (asamblare, modelare, prototipare);
- în clasa XII, tehnologiile sunt aplicate în proiecte complexe, incluzând testare, scenarii de utilizare, ergonomie și criterii tehnico-funcționale.

Această integrare asigură un echilibru între gândirea vizuală, gândirea constructivă și gândirea funcțional-tehnologică, indispensabile în profesiile de design.

La clasele XI–XII, ergonomia și funcționalitatea reală devin diferențiatorul principal:
- antropometrie, gestică, proxemică, confort vizual/spațial
- accesibilitate, testare, evaluare.

În clasa a XII-a, accentul se mută pe profesionalizare, prin:
- proiecte complete *analiză–concept–prototip–evaluare*;
- documentare și argumentare tehnică;
- reflecție critică asupra impactului soluției;
- autonomie în procesul de design;
- pregătirea pentru atestatul de specialitate.

Prin această construcție, progresia spiralată devine „coloana vertebrală” a Atelierului de *Design (grafic/produs/ambiental)*, asigurând un parcurs curricular coerent, predictibil, riguros și profund ancorat atât în metodologia ROCNEE, cât și în realitățile actuale ale designului vizual, de produs și ambiental.

Rolul progresiei spiralate în conformitate cu ROCNEE

Modelul spiral:
- permite consolidarea periodică a competențelor, crescând nivelul cognitiv de la un an la altul;
- asigură echilibrul între *vizual – formă – spațiu – material – funcționalitate*;
- menține un raport coerent între CG–CS–Domenii de conținut – EAI, garantând unitate curriculară;
- ajută la formarea treptată a autonomiei elevilor, în acord cu finalitățile profilului de formare.

Alternanța între exerciții de explorare și exerciții de sinteză (versiune extinsă)
Metodologia Atelierului de *Design (grafic/produs/ambiental)* funcționează pe baza unui balans controlat între două registre esențiale ale învățării vizuale și proiective: *explorarea* și *sinteza*. Această dinamică de alternanță controlată susține flexibilitatea cognitivă, claritatea conceptuală și capacitatea designerului în formare de a transforma observația în soluții funcționale, estetice și argumentate.

Exercițiile de explorare
Explorarea constituie spațiul liber al investigației vizuale și materiale. În această etapă, elevul este invitat să observe fără presiunea rezultatului final, să descopere, să testeze și să se lase surprins de comportamentul formelor și materialelor.
Explorarea include:

- observație vizuală, materială și spațială: lumină–umbră, texturi, densități, volume, gesturi, micro-structuri;
- studiu senzorial și tehnologic: reacția materialelor (rigide/flexibile, translucide/opace), comportament la efort, la îndoire, la stratificare;
- experiment formal și compozițional: combinații, variații, serii, permutări simple;
- testări *low-tech* (hârtie, carton, sârmă, materiale accesibile) și micro-experimente cu instrumente digitale de bază (crochiuri digitale, mici simulări);
- explorări cu ritm rapid, în care cantitatea de soluții devine mai importantă decât finisajul.

Scopul explorării este activarea percepției, înțelegerea modului în care forma, materialul, lumina și gestul se influențează reciproc, precum și descoperirea posibilităților tehnice, tehnologice și expresive ale materialelor. Explorarea este echivalentul fazei de *research* sau *divergence* din metodologia *Design Thinking*.

Exercițiile de sinteză
Sinteza organizează și clarifică descoperirile realizate în faza exploratorie. Aici, elevul învață să traducă observația în decizie și să transforme materialul investigativ rezultat din explorare în structuri vizuale coerente și funcționale. Sinteza implică:
- organizarea materialului vizual acumulat în scheme, diagrame, structuri logice;
- formularea unei idei sau a unui concept, pe baza criteriilor estetice, funcționale, materiale și tehnologice;
- generarea de variante controlate, urmată de selecție argumentată;
- construirea de compoziții, machete sau prototipuri (*low-tech* sau digitale);
- integrarea criteriilor tehnologice: funcționare, ergonomie, rezistență, posibilități de asamblare;
- vizualizare coerentă: reprezentare 2D/3D, mini *mock-up*, *storyboard*, prototip rapid.

Scopul sintezei este transformarea observației în soluții de design verificabile, argumentate și funcționale — faza de *convergence* + *definition* + *development* din metodologia *Design Thinking*.

Logica alternanței explorare – sinteză
Alternanța este necesară deoarece elevul:
- fără explorare, sinteza devine rigidă, schematică, lipsită de fundament perceptiv sau material;
- fără sinteză, explorarea rămâne difuză, nefuncțională, fără direcție și fără legătură cu proiectarea reală;
- fără integrarea tehnologiei, soluțiile riscă să devină doar formaliste, fără ancorare în funcționare sau experiența utilizatorului.

Prin urmare, fiecare temă din Atelier ar trebui să includă cicluri scurte succesive de *descoperire - organizare - interpretare - formulare - verificare*, astfel încât elevul să învețe treptat să combine *observația* cu *construcția conceptuală* într-un proces unitar. Pe măsură ce progresează, elevul ajunge să opereze natural cu aceste două planuri în paralel, ceea ce reprezintă competența fundamentală a designerilor: *analiza* și *creația* devin simultane.

Integrarea alternanței în progresia IX–X–XI–XII
Alternanța nu este statică; aceasta se transformă odată cu maturizarea elevului și cu introducerea treptată a tehnologiilor, instrumentelor și criteriilor profesionale.
Clasa IX – Explorare dominantă
- Cultivarea observației și sensibilității vizuale.
- Descoperirea materialelor, relațiilor formale, structurilor simple.
- Explorări fără presiunea rezultatului final.
- Sinteze reduse, structuri de bază, compoziții elementare.

Clasa X – Echilibru explorare–sinteză
- Introducerea criteriilor funcționale și materiale.
- Apar primele alternative, primele structuri coerente.
- Tehnici de reprezentare medii și primele prototipări *low-tech.*

- Sinteză cu rol organizatoric și comparativ.

Clasa XI – Sinteză aplicată
- Explorări orientate spre problemă și context.
- Integrarea ergonomiei și a criteriilor de utilizare.
- Machete, mini *mock-up*-uri, prototipuri de funcționare.
- Sinteză cu rol de proiectare reală, testare și ajustare.

Clasa XII – Sinteză avansată și profesionalizare
- Explorare focalizată pe un proiect real.
- Sinteză matură: prototipare funcțională, modelare digitală, testare de utilizator.
- Documentare, *storytelling*, justificare vizuală și tehnologică profesionistă.
- Evaluare critică, impact, sustenabilitate, scalabilitate.

Beneficii metodologice
Alternanța explorare–sinteză:
- cultivă o gândire flexibilă și analitică, specifică designului contemporan;
- creează o tranziție naturală între percepție și concept, între experiment și structură;
- asigură echilibrul între libertatea creativă și rigoarea profesională;
- integrează constant materialitatea, tehnologia, funcționalitatea și ergonomia în procesul de lucru;
- este perfect aliniată ROCNEE, principiilor *Design Thinking* și pedagogiilor Bauhaus / New Bauhaus;
- dezvoltă autonomia, coerența și capacitatea de justificare a elevului.

Reflectarea deciziilor în jurnalul vizual / caietul de lucru
O parte importantă a metodologiei este dezvoltarea unei gândiri reflexive, în care elevul documentează pașii, alternativele și raționamentele proprii. Jurnalul vizual (sau caietul de lucru) devine un instrument esențial în formarea profesională timpurie, fiind utilizat pentru schițe, note, diagrame, fotografii, comentarii și explicații ale alegerilor efectuate. Evaluarea procesului include capacitatea elevului de a explica coerent traseul parcurs.

Integrarea progresivă a ergonomiei (XI–XII)
Ergonomia este introdusă gradual prin exerciții accesibile: analiza gesturilor, a dimensiunilor corpului, trasee de utilizare, confort vizual sau spațial. În clasa a XI-a se lucrează cu modele simple și scenarii de folosire, iar în clasa a XII-a se aplică în proiecte complexe, cu accent pe utilizator, funcționalitate și evaluare. Ergonomia este integrată în atelier, fiind o componentă naturală a procesului de proiectare, esențială pentru dezvoltarea soluțiilor orientate către utilizator.

Clasa XI – Inițiere aplicată în ergonomie
În clasa a XI-a, ergonomia apare sub formă de exerciții accesibile, concrete și experimentale, care ajută elevii să observe și să înțeleagă:
- gesturile utilizatorului (apucare, ridicare, tragere, împingere, așezare, orientare);
- raporturile dintre corp și obiect (înălțimi, distanțe, raze de acțiune);
- traseele de utilizare și secvențele de funcționare;
- confortul vizual și tactil;
- primele criterii de accesibilitate și siguranță.

Exercițiile sunt scurte, aplicate și integrate direct în temele atelierului (scenarii simple de utilizare, analiză de obiecte cotidiene, testări de machete sau *set-up*-uri rapide). Scopul acestei etape este familiarizarea elevului cu logica ergonomiei, fără presiunea unui cadru foarte tehnic.

Clasa XII – Ergonomie aplicată în proiecte complexe
În clasa a XII-a, ergonomia devine o componentă critică a proiectului final, fiind folosită pentru rafinarea și validarea soluțiilor. Accentul se mută pe:
- analiza utilizatorului în contexte reale și variate;

- definirea scenariilor complexe de folosire (de ex. fluxuri în spații ambientale sau procese tactile în grafic/produs);
- integrarea criteriilor ergonomice în dezvoltarea conceptului (momentul în care ergonomia influențează efectiv forma, dimensiunile, materialitatea);
- testarea funcțională prin machete, prototipuri, simulări sau fotografierea utilizării;
- evaluarea soluției în raport cu confortul, eficiența, siguranța, claritatea utilizării;
- redactarea justificărilor ergonomice în memoriul tehnic.

Astfel, ergonomia funcționează ca instrument de validare și criteriu de calitate profesională, pregătind elevii pentru atestat, portofoliu și viitoare studii de design.

Construirea autonomiei elevului
Pe parcursul celor patru ani, elevul este ghidat să treacă de la sarcini clar structurate (clasa a IX-a), la proiecte deschise, cu autonomie ridicată (clasa a XII-a). Profesorul acționează mai întâi prin demonstrație și modelare, apoi prin ghidaj și feedback, iar în final prin rol de mentor în procesul de argumentare și prezentare. Metodologia are ca scop formarea unei autonomii responsabile, în care elevul își asumă deciziile creative și funcționale.

Evaluarea: orientare pe criterii clare și observabile
Evaluarea în Atelierul de *Design (grafic/produs/ambiental)* nu reprezintă o etapă finală, ci un proces continuu, integrat organic în învățare. În paradigma actuală a educației creative și tehnologice, evaluarea funcționează ca un cadru reflexiv în care elevul descoperă, ajustează, corectează și justifică, devenind un participant activ în propria evoluție profesională. Accentul cade pe progres, pe calitatea procesului, pe maturizarea deciziilor, pe capacitatea de integrare a materialelor, ergonomiei și tehnologiilor (analogice și digitale), precum și pe formarea unei gândiri iterative.

Metodologia recomandă abordarea evaluării ca activitate de învățare, nu ca un moment sancționator. Evaluarea urmărește dezvoltarea competențelor vizuale, spațiale, materiale, tehnice și tehnologice, precum și capacitatea elevului de a lucra cu feedback în cicluri repetate de îmbunătățire. Criteriile sunt explicite, transparente și accesibile încă de la începutul proiectului, astfel încât elevul să își poată autoregla parcursul.

Evaluare continuă, formativă, orientată pe proces
Evaluarea însoțește fiecare etapă a proiectului. Profesorul urmărește:
- modul în care elevul își construiește jurnalul vizual (schițe, diagrame, note, fotografii, studii rapide, *mock-up*-uri);
- calitatea și frecvența observațiilor;
- capacitatea de a integra feedback-ul și de a ajusta soluțiile;
- diversitatea explorărilor materiale, tehnice și tehnologice;
- maturizarea treptată a deciziilor de proiectare.

Forma finală nu este singurul indicator de reușită. Calitatea învățării se reflectă în întreg traseul documentat vizual, material și conceptual.

Instrumente recomandate pentru evaluarea procesului
Procesul de lucru poate fi evaluat prin:
- portofoliu (documentarea completă a traseului proiectului),
- jurnal vizual (observații, schițe, note interpretative),
- machete, prototipuri, *mock-up*-uri (atât analogice, cât și digitale),
- diagrame vizuale și ergonomice, studii de utilizator,
- prezentări verbale și vizuale, discurs, explicații tehnice,
- evaluări formative (feedback continuu, fișe evaluare),
- evaluări sumative (proiect final, expoziție, prezentare structurată).

Instrumentele pot include și forme digitale: reprezentări 2D/3D, simulări de utilizare, repere fotografice, videouri scurte sau capturi de procese iterative. Astfel evaluarea reflectă progresul real în utilizarea tehnologiilor.

Ce se evaluează concret? Criterii clare și observabile
Evaluarea urmărește capacitatea elevului de a:
- Identifica și defini corect o problemă vizuală, spațială, funcțională sau materială.
- Realiza analize temeinice, observabile în schițe, diagrame, studii materiale, ergonomice sau de utilizator.
- Genera alternative, demonstra o gândire divergentă și flexibilă.
- Selecta argumentat soluția optimă, în acord cu criteriile proiectului (funcționale, estetice, tehnologice, ergonomice, contextuale).
- Aplica tehnici specifice nivelului: schiță, reprezentări 2D/3D, prototipuri *low-*/*mid-*/*high-fidelity*, *mock-up*-uri funcționale, diagrame.
- Testa și îmbunătăți soluția, integrând feedbackul.
- Construi o prezentare coerentă, vizual și verbal, adecvată scopului profesional.
- Respecta responsabilitățile de proiect, termenul, autonomia, atitudinea reflexivă, gestionarea materialelor și a tehnologiilor.

Prin aceste criterii, elevul este evaluat nu doar în funcție de produsul final, ci și în funcție de calitatea procesului și maturitatea profesională

Evaluarea sumativă — proiecte complexe și portofoliu final
Evaluarea sumativă merge dincolo de ceea ce se vede pe panou sau în machetă. Aceasta verifică:
- atingerea competențelor specifice,
- integrarea coerentă a aspectelor funcționale, formale, materiale, ergonomice și tehnologice,
- capacitatea de sinteză vizuală și tehnică,
- argumentarea profesională,
- relevanța soluției pentru utilizator și context.

Proiectul final devine dovada unei traversări complete:
*analiză – concept – variante – prototipare – ajustare – prezentare – reflecție***.**

Evaluarea ca experiență educativă, nu ca sancțiune
Evaluarea sprijină elevul în:
- conștientizarea progresului,
- asumarea responsabilității,
- înțelegerea criteriilor profesionale,
- dezvoltarea capacității reflexive,
- formarea unei gândiri critice și autonome.

Criteriile sunt coerente și constante de-a lungul celor patru ani, astfel încât elevul să perceapă un parcurs clar, predictibil și profesionist. Evaluarea devine astfel un instrument de creștere, un spațiu de învățare în care elevul își dezvoltă atât competențele vizuale și tehnice, cât și maturitatea conceptuală, materială și tehnologică.

Sugestii metodologice finale
Predarea noțiunilor teoretice în cadrul Atelierului de *Design (grafic/produs/ambiental)* devine cu adevărat eficientă doar atunci când acestea sunt convertite într-o **e***xperiență activă, vizuală, materială și contextuală*, nu prezentate ca abstracțiuni care trebuie memorate. Metodologia privilegiată pornește dinspre *observație*, *experiment* și *reprezentare*, invitând elevul să descopere conceptele direct prin contactul cu obiecte, materiale, spații, tehnici și situații reale. În acest mod, teoria devine un cadru de înțelegere, iar atelierul, un mediu în care conceptele sunt trăite și puse în mișcare.

Un rol central îl are *învățarea colaborativă*, care permite elevilor să negocieze idei, să compare alegeri vizuale sau funcționale și să construiască împreună o logică de proiectare. Lucrul în perechi sau grupuri mici, realizarea de compoziții comune, prototipuri sau diagrame explicative îi ajută să înțeleagă modul în care deciziile formale, funcționale și tehnologice se influențează reciproc. Acest proces de dialog vizual și conceptual antrenează abilitățile de argumentare și receptivitatea la feedback, elemente esențiale în practica de design contemporană.

Integrarea teoriei se face prin *experiment*, nu prin expunere frontală. Elevii sunt încurajați să deseneze pentru a gândi, să modeleze pentru a înțelege, să testeze pentru a descoperi. Reprezentarea devine astfel un *instrument cognitiv*, nu doar un rezultat final. Fiecare diagramă clarifică relații, fiecare schiță dezvăluie o logică spațială, iar fiecare explorare materială arată cum forma sprijină funcția sau, uneori, o pune în dificultate.

În acest parcurs, un rol important îl are și *dimensiunea tehnologică,* integrată gradual și firesc în procesele atelierului. Elevii interacționează cu materiale reale, testează comportamentul acestora, înțelegând diferențele dintre suprafețe, densități, structuri și reacții. Totodată, sunt introduși progresiv în logica *tehnologiilor de funcționare* (cum circulă, cum se deschide, cum se folosește, cum se manipulează un obiect sau un spațiu) și a *tehnologiilor de realizare* (asamblări, tehnici constructive de bază, prototipare, imprimare, decupare, montaj). Aceste explorări îi ajută să treacă de la desen la construcție, de la idee la realizare, de la concept la prototip, într-o manieră adecvată vârstei și nivelului. Astfel, tehnologia nu apare ca un domeniu separat, ci ca un strat care traversează toate activitățile atelierului. În clasele IX–X, tehnologia este întâlnită prin experimente intuitive (ce face materialul, cum reacționează suprafața, cum funcționează un mecanism simplu). În clasele XI–XII, acest strat devine metodologic. Elevii testează materiale în raport cu funcția, simulează scenarii de folosire, verifică gesturi, prototipează volume, analizează confortul utilizatorului și ergonomia, realizând conexiuni între formă, funcție și posibilități tehnice reale.

În clasele superioare, parcursul didactic capătă o *dimensiune interdisciplinară* pronunțată. Observația din clasele IX–X devine proiectare aplicată în clasele XI–XII. Exercițiile de analiză se transformă în machete, prototipuri, studii ergonomice, scenarii utilizator–obiect–spațiu și evaluări funcționale și tehnologice. Elevii învață să coreleze estetica cu funcționalitatea, structura vizuală cu experiența utilizatorului și materialitatea cu implementarea reală.

Pe întreg parcursul, evaluarea rămâne *formativă și reflexivă, centrată pe proces*. Portofoliul vizual devine un instrument esențial. Elevul documentează evoluția lucrării, de la primele schițe la machete și prototipuri. Această documentare îi permite să observe progresul, să formuleze criterii proprii de calitate și să reflecteze asupra modului în care fiecare etapă contribuie la soluția finală. Autoevaluarea ghidată consolidează autonomia și capacitatea de argumentare.

În această viziune, metodologia nu tratează teoria și practica ca două planuri diferite, ci ca *două straturi inseparabile*. Noțiunile teoretice devin instrumente de cercetare activă, iar exercițiile practice devin contexte reale de înțelegere, analiză, testare tehnologică, sinteză și prezentare profesională. Atelierul devine astfel un spațiu complet de formare (vizuală, funcțională, tehnologică și reflexivă) pregătind elevul pentru proiecte autentice, pentru atestatul de specialitate și pentru viitoarea practică profesională.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

I. SURSE FUNDAMENTALE PENTRU DESIGN, METODOLOGII, BAUHAUS, PROCES DE PROIECTARE

1. Donald A. Schön, *The Reflective Practitioner: How Professionals Think in Action*, New York, ed. Basic Books, 1983.
2. Francis D. K. Ching, *Design Drawing*, 3rd ed., Hoboken, NJ, ed.John Wiley & Sons, 2018.
3. Jean Robertson and Deborah Hutton, *The History of Art: A Global View*, London, ed. Thames & Hudson, 2022.
4. Johannes Itten, *Design and Form: The Basic Course at the Bauhaus*, New York, ed. Van Nostrand Reinhold, 1975.
5. John F. Pile, *A History of Interior Design*, London, ed. Laurence King Publishing, 2005.
6. Josef Albers, *Interaction of Color*, New Haven, ed. Yale University Press, 1971.
7. Koos Eissen and Roselien Steur, *Sketching: Drawing Techniques for Product Designers*, Amsterdam, ed. BIS Publishers, 2007.
8. László Moholy-Nagy, *Vision in Motion*, Chicago, ed. Paul Theobald, 1947.
9. Luminița Batali, *Introducere în istoria designului*, București, ed. Fundației Ileana – Artă, Design, Arhitectură, 2017.
10. Wassily Kandinsky, *Point and Line to Plane*, New York, ed. Dover Publications, 1979).
11. Nigel Cross, *Designerly Ways of Knowing*, London, ed. Springer, 2006.
12. Tim Brown, *Change by Design*, New York, ed. HarperCollins, 2009.
13. Walter Gropius, *The New Architecture and the Bauhaus*, Cambridge, ed. MA: MIT Press, 1965.
14. Wassily Kandinsky, *Point and Line to Plane*, New York, ed. Dover Publications, 1979).

II. COMPOZIȚIE, CULOARE, LIMBAJ VIZUAL, PERCEPȚIE

1. Bruno Munari, *Design as Art*, London, ed. Penguin Books, 2008.
2. Gail Greet Hannah, *Elements of Design: Rowena Reed Kostellow and the Structure of Visual Relationships*, New York, ed. Princeton Architectural Press, 2002.
3. Gyorgy Kepes, *Language of Vision*, New York, ed. Dover, 1995.
4. Kimberly Elam, *Geometry of Design: Studies in Proportion and Composition*, New York, ed. Princeton Architectural Press, 2001.
5. Paul Constantin, *Culoare, Artă, Ambient*, București, ed. Meridiane, 1979.
6. Rudolf Arnheim, *Art and Visual Perception: A Psychology of the Creative Eye*, Berkeley, ed. University of California Press, 1974.

III. METODOLOGIE DE DESIGN, PROTOTIPARE, TEHNOLOGIE

1. Bernard E. Bürdek, *Design: Geschicte, Theorie und Praxis der Produktgestaltung* (Köln: DuMont Buchverlag, 1991).
2. Bill Buxton, *Sketching User Experiences*, San Francisco, ed. Morgan Kaufmann, 2007.
3. Bryan Lawson, *How Designers Think*, London, ed. Architectural Press, 1997.
4. Chris Lefteri, *Materials for Design*, London, ed. Laurence King, 2014.
5. Don Norman, *The Design of Everyday Things*, New York, ed. Basic Books, 2013.
6. Paul Jackson, *Folding Techniques for Designers: From Sheet to Form*, London, ed. Laurence King Publishing, 2011.

7.William McDonough and Michael Braungart, *Cradle to Cradle: Remaking the Way We Make Things* (New York: North Point Press, 2002.

IV. ERGONOMIE, ANTROPOMETRIE, DESIGN CENTRAT PE UTILIZATOR

1.Rex Hartson and Pardha S. Pyla, *The UX Book*, Waltham, MA, ed. Morgan Kaufmann, 2012.

2.Stephen Pheasant and Christine M. Haslegrave, *Bodyspace: Anthropometry, Ergonomics and the Design of Work*, London, ed. CRC Press, 2006.

V. SURSE FILOSOFICE / EPISTEMOLOGICE RELEVANTE (DESIGN ȘI SPAȚIU)

1. Gaston Bachelard, *The Poetics of Space*, Boston, ed. Beacon Press, 1994.

2. Henri Lefebvre, *The Production of Space*, Oxford, ed. Blackwell, 1991.

3. Michel Foucault, *The Order of Things*, New York, ed. Vintage Books, 1994.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Instituție de apartenență, localitate, județ
Responsabil MEC Prof. LILIANA BOBEICĂ	Ministerul Educației și Cercetării
Responsabil CNCE Prof. LĂCRĂMIOARA-ANA PAULIUC	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare
Coordonator științific Lect. univ. dr. GABRIELA VOICU	Universitatea Națională de Arte din București
Coordonator științific Prof. dr. IOANA-LAVINIA STREINU	Liceul de Arte Plastice „Nicolae Tonitza”, București
Lect. Univ. dr. VALENTIN BĂDĂRĂU	Universitatea Națională de Arte „George Enescu”, Iași
Lect. Univ. dr. RĂZVAN CLONDIR	Universitatea Națională de Arte București

Anexa nr. 230

Programa școlară
pentru disciplina

Atelier de specialitate - Grafică

Clasele a IX-a – a XII-a
Curriculum de specialitate (CS)
Filiera vocațională, profilul artistic, specializarea arte vizuale

Învățământ liceal

- 2026 -

Anexa nr. 230
Programa școlară pentru disciplina *Atelier de specialitate - Grafică,* clasele a IX-a – a XII-a, curriculum de specialitate (CS)

● *Filiera vocațională, profil artistic, specializarea arte vizuale*

NOTĂ DE PREZENTARE

Programa școlară pentru disciplina ***Atelier de specialitate – Grafică*** reprezintă o ofertă curriculară de specialitate pentru învățământul liceal, *filiera vocațională, profil artistic, specializarea arte vizuale,* începând din anul școlar 2026-2027. Disciplina se regăsește în *Anexa 11 la OMEC nr. 4350/20.06.2025 - Planul-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, filiera vocațională, profil artistic, specializarea arte vizuale,* în *Curriculum de specialitate* (CS).

Pentru studiul atelierului de specialitate ***Atelier de specialitate - Grafică***, bugetul de timp alocat, este următorul:

Atelier de specialitate – Grafică				
Specializarea	Nr. ore/ săptămână			
	a IX-a	a X-a	a XI-a	a XII-a
Arte vizuale	2	2	4	5

În elaborarea programei, s-a avut în vedere raportarea la cadrul legislativ și documentele strategice generale și specifice care susțin studiul disciplinelor:
- ***Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023***, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Regulamentul-cadru de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar***, aprobat prin Ordinul ministrului educației nr. 5.726/2024, , cu modificările și completările ulterioare;
- ***Regulamentul de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar cu program de artă***, aprobat prin Ordinul Ministerului Educației și Cercetării nr. 3717/01 aprilie 2025, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Planurile-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi***, filiera vocațională, profilul artistic, specializarea arte vizuale din Anexa nr. 11 la O.M.E.C. nr. 4.350/20.06.2025 privind aprobarea Planurilor-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Profilul de formare al absolventului***, OME nr. 6731/2023, care asigură coerența verticală a parcursul școlar, (competențe-cheie +atribute prioritare)
- *documente europene relevante la nivel general și, mai ales, pentru disciplină(Recomandarea Consiliului UE privind competențele-cheie, Cadrul european al calificărilor, Rapoarte OECD/UNESCO, Cadre de referință etc.)*
- *o alte documente/studii specifice Curriculumului Național și curriculumului disciplinei – de exemplu, cu valoare pentru sugestiile metodologice ale programei școlare.*

Programa este elaborată potrivit modelului de proiectare curriculară centrat pe competențe. Construcția programei este realizată astfel încât să contribuie la dezvoltarea profilului de formare al absolventului. Din perspectiva disciplinei de studiu, orientarea demersului didactic are la bază *competența de sensibilizare și exprimare culturală* cu atributele prioritare esențiale pentru abordarea învățării într-un mod conștient și pe termen lung.

Structura programei școlare include, pe lângă *Nota de prezentare*, următoarele elemente:
- Competenţe generale
- Competenţe specifice şi exemple de activităţi de învăţare
- Domenii de conținut și conţinuturi
- Sugestii metodologice
- Bibliografie selectivă

Competenţele sunt ansambluri structurate de cunoştinţe, abilităţi şi atitudini dezvoltate prin învăţare, care permit identificarea şi rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte particulare diverse.
Competențele generale vizate jalonează achizițiile elevului pentru întregul ciclu liceal.
Competențele specifice se formează pe parcursul unui an şcolar, sunt derivate din competenţele generale şi reprezintă etape în dobândirea acestora. Competenţele specifice sunt însoţite de exemple de activităţi de învăţare, care constituie modalităţi de organizare a activităţii didactice în scopul realizării competenţelor. Programa şcolară propune, cu caracter de exemplu, diferite tipuri de activităţi de învăţare, care integrează strategii didactice şi care valorifică experienţa concretă a elevului. Cadrul didactic are libertatea de a utiliza exemplele de activităţi de învăţare pe care le propune programa şcolară, de a le completa sau de a le înlocui, astfel încât acestea să asigure un demers didactic adecvat situaţiei concrete de la clasă. Se asigură, în acest fel, premisele aplicării contextualizate a programei şcolare şi proiectării unor parcursuri de învăţare personalizate.

Conținuturile învățării constituie elemente de bază ale domeniului, mijloace informaționale prin care se urmărește realizarea competențelor.

Sugestiile metodologice includ recomandări privind strategiile didactice şi elementele de evaluare formativă continuă și sumativă.

Studiul disciplinei ***Atelier de specialitate - Grafică*** formează o gândire integratoare, reflectând transformările actuale ale societății digitale și creative. În liceele de arte plastice, în cadrul *Atelierului de specialitate*, *Grafica* are caracterul unei discipline care dezvoltă posibilitățile de exprimare plastică a ideilor legate de grafica publicitară și grafică de șevalet. Studiul Graficii presupune patru mari capitole: relația ilustrativă text - imagine / compoziție / tehnicii de multiplicare (prin gravura și altele). Elevii dobândesc competențe relevante pentru industriile vizuale, multimedia și artă grafică și digitală, dezvoltând totodată abilități care facilitează adaptarea la contextul profesional modern și colaborativ.

Programa pentru disciplina ***Atelier de specialitate - Grafică*** propune o viziune modernă, transdisciplinară, care îmbină elemente de tehnologie cu arta vizuală, promovează o abordare integrată a proceselor de creație și vizează totodată formarea responsabilității creatoare, a spiritului critic și reflexiv, precum și a competențelor colaborative în cadrul proiectelor de echipă.

Atelier de specialitate - Grafică este disciplina cu o amplă tangență la public, elevii primind pe parcursul anilor de studiu, cunoștințele despre tehnica multiplicării prin gravura și alte tehnici moderne, înțelegerea diferitelor tipuri de fonturi, tipuri de scriere, compoziția între text și imagine, ilustrația de carte etc.

În clasele a IX-a și a X-a se pune accent pe deprinderea elevilor cu scrierea, istoria și arta scrisului, crearea de fonturi și tipuri de alfabet cât mai creative și originale, compoziție de literă / litere etc., precum și cu problemele de grafică simplă în care principalul element este textul.

În clasele a XI-a și XII-a accentul va fi pus pe compoziție în general, compoziție decorativă, figurativă, plastică etc., textul devenind element ajutător în înțelegerea conținutului sau în atingerea scopului propus de lucrarea grafică executată, precum și pe tehnicile de gravură. Elevii vor fi instruiți în ceea ce privește mânuirea instrumentelor și a materialelor folosite astfel încât să fie asigurată securitatea individuală și colectivă.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Utilizarea elementelor de limbaj plastic și a mijloacelor de expresie plastică**
CG2	**Exprimarea plastică utilizand materiale, instrumente și tehnici specifice graficii**
CG3	**Transpunerea elementelor din spațiul real în spațiul plastic prin structuri și principii compozitionale**

CLASA a IX-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG.1. ***Utilizarea elementelor de limbaj plastic și a mijloacelor de expresie plastică***

CS 1.1. Identificarea formatelor grafice
– obținerea elementelor de limbaj plastic, relațiile dintre ele, organizandu-le pe suprafața dată; *– conștientizarea caracterului impresiv și expresiv a elementelor de limbaj;* *– realizarea de studii de observație după natură.*
CS 1.2. Însușirea și înțelegerea unor probleme simple de grafica
– utilizarea corectă a materialelor și tehnicilor grafice (creion, cărbune ,pastel, tuș, peniță, tehnici mixte.); *– parcurgerea etapelor de lucru într-o imagine grafică simplă;* *– utilizarea tehnicilor de redare a formelor și a valorilor prin desen;* *– exersarea relația linie – pată – valoare în studii.*
CS 1.3. Amplificarea elementelor și a mijloacelor de expresie plastică
– relaționarea între pată, haşură și tuşe folosind expresivități diferite într-un spațiu dat; *– obținerea de materialități variate.*

CG 2 - ***Exprimarea plastică utilizand materiale, instrumente și tehnici specifice graficii***

CS 2.1 Înțelegerea structurilor diferite din natură
- exerciții - studiu de observație după structuri materiale din natura, exclusiv după realitate; *- studiu după natură în diferite tehnici de bază (creion, cărbune, tuș, peniță etc.);* *- redarea diferitelor materialitati și texturi (metal, lemn, piatră, structuri naturale etc).*
CS 2.2. Explorarea contrastului valoric, inchis-deschis
- realizarea raportului dintre alb și negru (gol/plin) în cadrul studiului și a compoziției; *- explorarea tehnicilor tradiționale alr graficii: laviu, tusuri colorate, monotipie, tehnici de multiplicare etc.;* *- exersarea etapelor de construcție și concepere a semnelor grafice.*
CS 2.3. Organizarea spațiului plastic prin relațiile fundamentale dintre elementele de limbaj plastic
- construirea compozițiilor grafice utilizând elemente de limbaj plastic și decorativ; *- exersarea în cadrul compoziției a tehnicii peniței;* *- utilizarea a diferite amprente pentru obținerea varietatii și expresivității plastice.*

CG 3 - ***Transpunerea elementelor din spațiul real în spațiul plastic prin structuri și principii compozitionale***

CS 3.1. Dezvoltarea capacității de a reda elementele observate în natură, prin utilizarea principiilor compoziției plastice
- exersarea elementelor de limbaj plastic - compoziții cu punct, linie, forme; *- exersarea structurilor geometrice;* *- observarea relațiilor forme, spațiu și dinamizarea suprafețelor prin contrast de formă, culoare și valoare.*
CS 3.2. Compunerea spațiului plastic specific graficii
- studierea compoziției derivate din studiul de observație formal după natură; *- realizarea de compoziții libere urmărind contraste - echilibru, simetrie etc.;* *- utilizarea structurilor compozitionale cu accent pe centrul de interes.*
CS 3.3. Configurarea unor structuri plastice expresive

CS 3.1. Dezvoltarea capacității de a reda elementele observate în natură, prin utilizarea principiilor compoziției plastice
- *realizarea de expresivități utilizand ritmul;* - *studierea compoziției în tehnici multiple - culori de apă;* - *studierea compoziției în tehnici multiple - tușuri colorate;* - *studierea compoziției în tehnici multiple - markere;* - *studierea compoziției în tehnici multiple - penița,linear;*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Elemente de limbaj plastic și de specialitate	- introducerea în domeniul Artelor Grafice - a materialelor şi a instrumentelor de bază. - al elementelor de limbaj plastic în reprezentarea formei, spațiului și a luminii în compoziția plastică. - al liniilor prin tehnici specifice - al formei prin linie - contur, suprapunere, aglomerare, expresivizare - a formei prin pată - a tehnicilor de haşură - creion, cărbune, pastel, peniță, liner sa. - a relației linie – pată – valoare
Tehnici grafice	- a tehnicilor în grafica tradițională - caligrafie, carte, litera. - a tehnicilor în grafica de șevalet - compoziție plastică - a tehnicilor de multiplicare - tipar adanc, înalt, tehnici offset şi print - a tehnicilor moderne - grafica digitala, tehnicile 3D (pen şi imprimanta) - a tehnicilor de comunicare prin limbaj publicitar
Compoziția	compoziție plastică - principii și scheme compozitionale: - unitate / diversitate - ordine / dezordine - armonia: paginația, proporția, echilibrul, ritmul. - componentele ritmului plastic - celula ritmică, pasul ritmic, întinderea celulei ritmice. - expresivități ale ritmului: ondulatoriu, circular, spiralat, radial, vertical, orizontal. - centrul de interes motive ornamentale (forme geometrice, vegetale, zoomorfe).

CLASA a X-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 ***Utilizarea elementelor de limbaj plastic și a mijloacelor de expresie plastică***

CS 1.1. Aprofundarea formelor grafice
- *conceperea și realizarea unor produse artistice de grafica aplicată;* - *redarea elementelor de construcție;* - *realizarea compozițiilor cu puncte, linii și forme diferite.*
CS 1.2. Însușirea și înțelegerea unor probleme complexe de grafică
- *construcția imaginii urmărind etapele de lucru într-o tehnică grafică, luând in considerarea metoda experimentului, a jocului și a accidentului;* - *transformarea accidentului și a erorii în modalități de învățare și revizuire a raționamentului de creație;* - *aplicarea unor tehnici de redare a formelor și valorilor tonale prin desen.*
CS 1.3. Amplificarea elementelor și a mijloacelor de expresie plastică în studii
- *exersarea liniei ca mijloc expresiv, dezvoltarea expresivității acesteia și redarea volumetriei prin variația grosimii liniei;* - *maximizarea efectelor de hașură în vederea creării volumului, texturii și a profunzimii, utilizând tehnicile grafice tradiționale și moderne;* - *investigarea dominantei - scară tonală.*

CG 2 - ***Exprimarea plastică utilizand materiale, instrumente și tehnici specifice graficii***

CS 2.1 Înțelegerea structurilor diferite din natură
- *exersarea observației după structuri materiale din natura - monotipie, amprentare;* - *studiu după natură în diferite tehnici de bază - de la monotip la tipar adanc, serigrafie, print digital;* - *redarea diferitelor materialitati și texturi diferite(metal, lemn, piatră, structuri naturale etc.) prin tehnici tradiționale.*
CS 2.2. Explorarea contrastului alb-negru și de culoare
- *studierea raportului alb - negru, plin - gol în cadrul artei scrisului (caligrafie, tipografie);* - *explorarea unor tehnici tradiționale de grafica: linogravura, ac rece, cologravura, cianotipie.*
CS 2.2. Diversificarea suporturilor de lucru și a tehnicilor de lucru, alegerea și utilizarea adecvată a instrumentelor și materialelor în vederea obținerii expresivității vizuale și a intenției estetice personale
- *explorarea structurilor și a efectelor de materialitate prin aplicarea diferitelor tehnici de grafică;* - *articularea unei compoziții nonfigurative realizată în tehnici mixte;* - *obținerea unor expresivități variate prin combinarea și diversificarea materialelor și a instrumentelor specifice graficii.*

CG 3 - *Transpunerea elementelor din spațiul real în spațiul plastic prin structuri și principii compoziționale*

CS 3.1. Generarea unor structuri compoziționale geometrice într-un spațiu dat
- *utilizarea principiilor compozitionale în vederea conceperii și realizării afișului;* - *exersarea principiilor de concepere și execuție a unei sigle, logo și alte materiale derivate declinabile;* - *realizarea diferitelor tipuri de compoziție în diferite forme ale tehnicii colajului.*
CS 3.2. Decodificarea realităţii obiective, în scopul identificării şi a utilizării unor modele de organizare din natură
- *utilizarea noilor tehnologii în procesul de documentare - scanare, ritmare, obținerea model;* - *generarea unor compoziții figurative și non-figurative;* - *analizarea și interpretarea în pași succesivi pornind de la o sursa data.*
CS 3.3. Obținerea și amplificarea mijloacelor de expresie plastică în organizarea suprafețelor cu energii ale tonurilor și culorilor distribuite gravitațional și antigravitațional
- *studierea raporturilor compozitionale de inchis-deschis, pozitiv negativ;* - *analiza contrastului de calitate în cantitate cu un solist în maximizarea expresivitatii;* - *aplicarea principiilor de expresivitate în raporturi de cantitate(mare-mic, gol-plin, mat-lucios, greu-ușor, detaliu-ansamblu, spatialitate-plan).*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Elemente de limbaj plastic	expresivități ale graficii - contrastul cald- rece - contrastul clar-obscur - contrastul simultan contrastul culorilor în sine
Elemente de limbaj de specialitate	tehnici tradiționale de grafică: - laviu, tuș, monotipie, colaj etc. efecte expresive obtinute prin tehnici diferite
Tehnici grafice	tehnici artistice: - tehnica acuarelei - tehnica tempera - tehnica peniței - tehnica monotipiei - tehnica colajului - tehnică mixtă compararea comportamentului tușurilor colorate pe suporturi diverse (hârtie gramaj diferit, textură diversă)
Compoziția	tipuri de compoziție: - compoziția Figurativă - compoziția Nonfigurativă - centre de interes structuri compoziționale: - dreptunghi - cerc - triunghi/ piramida - spirală

	- oblică ascendentă - oblică descendentă - registre - secțiunea de Aur

CLASA a XI a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 ***Utilizarea elementelor de limbaj plastic și a mijloacelor de expresie plastică***

CS 1.1 Utilizează mijloace variate de expresie plastică pentru coerență vizuală
- *integrarea noilor tehnologii în toate procesele, de la documentare, la transpunerea conceptelor;*
- *realizarea unor schite de observație după structuri materiale din natura - observație, experiment, descoperire, investigație și reflecție;*
- *studierea naturii în diferite tehnici avansate - cărbune presat, pastel, sangvina.*
CS 1.2. Tonurile și problemele de clar-obscur, scări valorice, lumină-umbră, dominantă tonală
- *exersarea liniei, petei si a culorii în vederea realizării compoziției utilizand contrastul clar-obscur;*
- *realizarea de scări tonale pentru observarea și redarea volumului în diverse surse de lumină;*
- *organizarea spațiului plastic într-o compoziție, valorificând contrastul de cantități și dominanta tonală.*

CG 2 - ***Transpunerea elementelor din spațiul real în spațiul plastic prin structuri și principii compozitionale***

CS 2.1. Elaborează compoziții complexe, narative sau simbolice, care exprimă un concept personal
- *elaborarea de compoziții plastice, folosind raporturi spațiale și perspective variate;*
- *integrarea principiilor compozitionale într-o lucrare complexă, cu temă narativă sau simbolică;*
- *realizarea de compoziții experimentale care explorează contrastele cromatice de nuanță, valoare și calitate, tehnică mixtă;*
- *aprofundarea unor principii compozitionale și tehnici sincretice care țin de de abordarea ready-made și a instalatiei.*
CS 2.2. Redarea spațialității prin utilizarea noțiunilor de perspectivă liniară și cromatică în compoziții grafice
- *studierea registrelor cromatice și valorice a relațiilor dintre ele;*
- *construirea perspectivei spațiale prin suprapunerea și juxtapunerea tonurilor calde și reci;*
- *realizarea efectului de profunzime și atmosferă.*

CG 3 - Exprimarea plastică utilizand materiale, instrumente și tehnici specifice graficii

CS 3.1 Alegerea și aplicarea conștientă a materialelor, tehnicilor și efectelor grafice pentru exprimarea intenției artistice
- *integrarea noilor tehnologii în procesul de compunere și conceptualizare de materiale grafice;* - *studiu după realitate, corpul și figura umană, expresivizare prin tehnici combinate și specifice;* - *realizarea de materialități diferite prin utilizarea diferitelor tipuri de hârtie.*
CS 3.2. Însușirea termenilor specifici - expresii creative de comunicare prin limbaj publicitar
- *realizarea de compoziții cu text și imagine, aplicabile în afișul publicitar sau alte materiale dedicate;* - *analizarea unor afișe sau reclame celebre pentru a identifica structura compozițională, cromatică și mesajul;* - *crearea unei identități vizuale, exemplificând logotip sau sigla și alte materiale suport.*
CS 3.3. Experimentare - Tehnici de multiplicare clasice și moderne
- *utilizarea tehnicilor clasice ale tiparului adânc: ac rece, acvaforte, acvatinta și procedee de imprimare;* - *realizarea de exerciții de imbinare a tehnicilor tradiționale și experimentale în compoziții grafice;* - *explorează și valorifică accidentul tehnic prin transformare în imagine compozitionala.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Elemente de limbaj plastic	ilustrația de carte - noțiuni introductive și aplicații; motive decorative în rețea, în textură (scrierea artistică).
Expresivizarea figurii și corpului uman	morfologia umană - caractere și expresie - cercetarea luminii ca sursă de semnificație - portretistica - intrarea în caracter - studiu de relație între lumină, material și emoție reconstrucție a spațiului prin volum
Tehnici de multiplicare	tehnici clasice ale gravurii: - tehnici de imprimare, teorie și aplicații - tiparul adanc - ac rece, aqua-forte, aqua-tinta. - tipar înalt - linogravura, xilogravura tehnici moderne de multiplicare prin transfer, site serigrafice, imprimante, stencil.
Grafica aplicată	campanii creative integrate de comunicare prin limbajul publicitar: - afiș și materiale pentru mediile sociale - monogramă, logo, clipart, sigla. bannere, TVC, animatii gif etc.
Compoziție	elemente de limbaj într-o compoziție plastică coerentă - compoziții de orice tip, tehnică a tiparului înalt, etc.: linogravură, xilogravură, litografie, monotip, cologravură, serigrafie, ștampila, stencil etc compoziție - tehnici moderne digitale, SmartLab și Inteligenta artificiala

CLASA a XII-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 ***Utilizarea elementelor de limbaj plastic și a mijloacelor de expresie plastică***

CS 1.1 Utilizează mijloace variate de expresie plastică pentru coerență vizuală
- *transpunerea conceptului imaginii în și prin forme expresive* - *forma plastica - expresivizare prin experiment și modelajul suprafeței* - *exersarea relației dintre rigoarea tehnică și plasticitatea expresiei grafice, punând accent pe controlul liniei și al formelor, dar și pe libertatea interpretării vizuale.*

CG 2 ***Transpunerea elementelor din spațiul real în spațiul plastic prin structuri și principii compozitionale***

CS 2.1. Integrează elementele grafice și conceptuale pentru a exprima o viziune personală
- *proiectarea unor compoziții originale, respectând tematica aleasă sau impusă;* - *finalizarea lucrărilor complexe de grafică de șevalet, evidențiind caracterul personal și profesional al exprimării;* - *realizarea compozițiilor complexe, narative sau simbolice, care reflectă un concept propriu și coerent.*
CS 2.2. Îmbină tehnicile grafice și gândirea conceptuală pentru a construi lucrări care exprimă identitatea vizuală proprie
- *valorificarea observației directe, imaginației și a noțiunilor acumulate în finalizarea lucrărilor;* - *formulează concepte plastice proprii prin analiza ideii și a mesajului vizual ce urmează a fi transmise în lucrare;* - *argumentează alegerile tehnice și expresive din propriile lucrări.*
CS 2.3. Elaborarea lucrărilor pentru portofoliul final
- *dezvoltarea unui portofoliu personal reprezentativ;* - *elaborează compoziții originale în care utilizează toate noțiunile teoretice și tehnice, alături de abilitățile practice acumulate;* - *prezentarea lucrărilor și sustinerea argumentata a alegerilor artistice, manifestate într-o expoziție.*

CG 3 - ***Exprimarea plastică utilizand materiale, instrumente și tehnici specifice graficii***

CS 3. Valorifică limbajul grafic și ideile conceptuale pentru a dezvolta o expresie vizuală personală
- r*ealizarea de ilustrație sau o serie de desene care exprimă un concept la libera alegere;* - *identifică surse de inspirație vizuală și tematică, valorificând observația directă, imaginația și documentarea artistică;* - *creează o compoziție abstractă sau figurativă în care combinarea formelor, liniei și culorii.*
CS 3.2. Însușirea termenilor specifici - expresii creative de comunicare prin limbaj publicitar
- *realizarea de materiale de comunicare specifice domeniilor creative;* - *executarea afișelor de promovare și autopromovare prin expoziție personală;* - *exerciții de machetare și panotare.*
CS 3.3. Experimentare - Tehnici de multiplicare clasice și moderne
- *utilizarea laboratorului inteligent și a instrumentelor de lucru 3D - stiloul inteligent, imprimanta si scanerul 3D;* - *realizare de lucrări originale pe baza colaborării in echipa utilizând inteligenta artificiala.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	**Conținuturi**
Grafica de șevalet	interpretare plastică și conceptuală a formei în acord cu tendințele artei contemporane; compoziții grafice la alegere
Expresivizarea figurii și corpului uman	aprofundarea morfologiei studiului uman - caractere și expresie - cercetarea luminii ca sursă de semnificație - portretistica - intrarea în caracter - studiu de relație între lumină, material și emoție - redare volum
Tehnici de multiplicare clasice și moderne	- gravuri în tehnică mixtă la alegere - aquaforte, aquatinta, ac rece, linogravură - monotip, stencil - gravură folosind gel fotosensibil etc.
Compoziția ilustrativă	- ilustrația de carte - copertă de carte pentru o opera literara, la alegere - catalog de artist, volante - bannere publicitare - animație publicitara - gif-uri animate și iconițe de comunicare -DTP - desktop publishing (pregătire pentru tipar)

SUGESTII METODOLOGICE

Sugestiile metodologice au rolul de a orienta cadrul didactic în aplicarea programei şcolare pentru proiectarea şi derularea la clasă a activităţilor de predare-învăţare-evaluare, în concordanţă cu specificul disciplinei ***Atelier de specialitate - Grafică***.

În receptarea mesajului artistic prin studii se va pune accent pe observarea directă, analiza şi atitudinea critică în exprimarea originală a ideilor, a sentimentelor prin forme bidimensionale. Domeniile de conţinut corespund temelor plastice, iar exemplele de învăţare corespund unităţilor de învăţare.

Programa şcolară permite o abordare didactică flexibilă, adaptată particularităţilor de vârstă şi intereselor elevilor din ciclul liceal şi lasă libertatea cadrului didactic de a propune teme şi subiecte dorite de către aceştia.

Subiectul aplicativ este pretext al temei plastice. Se va urmări atât înţelegerea conceptelor, cât şi utilizarea practică a acestora. Se vor dezvolta competenţe de susţinere orală a lucrărilor proprii.

Dobândirea competenţelor generale şi specifice stabilite în programă se realizează prin activităţi predominant practice. Se recomandă implicarea în proiecte, realizate individual şi în grup şi participarea la cât mai multe concursuri de artă şi expoziţii.

Pentru dezvoltarea creativităţii şi imaginaţiei artistice, alături de utilizarea tehnicilor specifice este recomandată folosirea de metode prin care experimentul artistic să fie acceptat şi încurajat. Demersul didactic trebuie să nu fie unul rigid, care să impună un anumit rezultat sau o anumită soluţie. Este nevoie să se bazeze pe anumite criterii, însă astfel încât să nu descurajeze libertatea artistică, inovaţia şi exprimarea creativităţii. Experimentarea permanentă trebuie sprijinită, astfel încât preocuparea majoră să fie aceea de a formula întrebări, nu neapărat de a obţine un anume produs finit. Înţelegerea faptului că într-o creaţie artistică rezultatul final, cât şi răspunsul artistic sunt importante, însă traseul parcurs de elev, prin încercare şi eroare, este fundamental, conduce la formarea unui anumit tip de gândire şi abordare artistică.

Evaluarea reprezintă o componentă intrinsecă a predării şi a învăţării. Este recomandată cu prioritate abordarea modernă a evaluării ca activitate de învăţare. Astfel, sunt potrivite metode precum: urmărirea progresului personal, observarea sistematică, autoevaluarea, interevaluarea, realizarea de proiecte care să valorifice achiziţiile elevilor, dar să stimuleze în acelaşi timp dezvoltarea de valori şi atitudini, în contexte firești, adaptate vârstei, construirea de portofolii sau mape de lucrări. Procesul de evaluare va pune, de asemenea, accent pe recunoaşterea experienţelor de învăţare şi a competenţelor achiziţionate de către elevii în mediul nonformal sau informal. Se recomandă evaluarea lucrărilor pe baza unor criterii specifice, cunoscute de către elevii sau pe baza unor grile de evaluare care urmăresc procese de realizare a unui produs final pe o perioadă mai mare de timp.

Clasele a IX-a vor acumula cunoştinţe de iniţiere şi familiarizare cu domeniul, clasele a X-a vor acumula cunoştinţe prin exersare şi dezvoltarea priceperilor şi deprinderilor, clasele a XI-a şi a XII-a vor avea ore de aprofundare şi de specializare în domeniul graficii,

Elevii sunt familiarizaţi cu elementele de limbaj plastic specifice, cu principiile compoziţionale şi cu mijloacele de expresie plastică, sunt analizate şi exersate moduri de concepere a desenului şi studiul corpului şi figurii umane în cărbune, desen etc.

Pentru o mai bună organizare, se au în vedere şi următoarele noţiuni :

- Studiul tipurilor de linie
- Studiul volumelor şi al corpurilor geometrice
- Studierea contrastelor cromatice, al luminii şi adâncimii prin culoare în compoziţii grafice
- Studiul diferitelor texturi din mediul natural, artificial etc
- Studiul caracterului de litera. Introducerea în Istoria universală a tipurilor de scriere
- Introducerea în studiul tipurilor de tehnici în gravura - elemente teoretice, practice
- Gravura în tehnici tradiţionale şi moderne
- Fotografia şi procesarea digitală
- Studiul tipurilor de compoziţie plastică şi decorativă etc.
- Studiul ilustraţiei de carte, istoric, aplicaţii practice

Pentru clasele a-XII-a elevii concep şi realizează proiecte compoziţionale originale, cu tematică liberă sau pe o temă dată. Manifestă autonomie creativă şi coerenţă vizuală în elaborarea compoziţiilor. Integrează limbajul grafic, pictural şi conceptual într-o viziune personală. Argumentează estetic şi conceptual propria viziune plastică. Elaborează lucrări pentru portofoliul de final (examenul de specialitate).

Se recomandă ca **baza materială** să fie complexă şi adaptată atât tehnicilor tradiţionale, cât şi celor moderne din domeniul graficii. Pentru **gravura tradiţională**, atelierul ar trebui să fie dotat cu prese manuale de dimensiuni variate, materiale şi instrumente specifice, pentru a permite explorarea diferitelor procedee şi tipuri de imprimare.

Pentru **gravura modernă şi grafica de imprimare**, se recomandă existenţa unui spaţiu echipat cu utilaje pentru serigrafie şi offset, facilitând practica în tehnici de multiplicare contemporane.

În ceea ce priveşte **grafica digitală şi multimedia**, baza materială ar trebui să includă calculatoare performante, tablete grafice precum Wacom Cintiq, sisteme motion-capture, sisteme VR complete şi pachete software specializate pentru prelucrarea şi generarea imaginii digitale, modelare 2D şi 3D, ilustraţie şi animaţie.

Alternative şi completări posibile:

Pentru grafică tradiţională: include hârtie specială, tuşuri, cerneală, instrumente de modelaj şi ştampile.

Pentru grafică digitală: tablete suplimentare, ecrane calibrate pentru culoare, software de tip vectorial şi raster (ex. Illustrator, Affinity Designer, Photoshop/Photopea, CorelDRAW).

Pentru aplicaţii interactive: sisteme VR/AR pentru experienţe imersive şi vizualizare tridimensională, programe de animaţie 2D şi 3D, aplicaţii de UX/UI.

Astfel, baza materială devine un **mediu integrat**, care permite elevilor să experimenteze întreaga paletă a tehnicilor grafice, de la tradiţional la digital, şi să dezvolte competenţe profesionale şi expresive.

REFERINŢE BIBLIOGRAFICE

1. Rudolf Arnheim *Arta si perceptia vizuala. O psihologie a vazului creator*
2. Rudolf Arnheim *Forţa centrului vizual. Un studiu al compoziţiei în artele vizuale*
3. Joseph Berger, *Ways of Seeing*
4. Zamfir Dumitrescu, *Leonardo. Structuri geometrico plastice*
5. Mihai Manescu, *Ţarcul cu flori*
6. Mihai Manescu, *Arta învăţării Artei*
7. Mihai Manescu, *Mental si senzorial - Identitate vizuala in secolul XX*

8. Mihai Manescu, *Retorica si candoare in limbajul Graficii*
9. Mihai Manescu, *Tehnici tradiționale ale gravurii*
10. Florin Stoiciu, *Tehnici și maniere în gravură*
11. David Hockney, *Știința secretă. Redescoperind tehnicile uitate ale Vechilor Maeștri*
12. David Hockney, *O istorie a imaginii, de la preistorie la era digitală*

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Instituție de apartenență, localitate, județ
Responsabil MEC Prof. LILIANA BOBEICĂ	Ministerul Educației și Cercetării
Responsabil CNCE Prof. LĂCRĂMIOARA-ANA PAULIUC	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare
Coordonator științific Lect. univ. dr. GABRIELA VOICU	Universitatea Națională de Arte din București
Coordonator științific Prof. dr. IOANA-LAVINIA STREINU	Liceul de Arte Plastice „Nicolae Tonitza”, București
Prof. dr. CRINA - IOANA ATANASIU	Liceul de Arte Plastice „ Nicolae Tonitza”, București
Prof. DOINA TEODORA ROȘU	Liceul de Arte Plastice „ Nicolae Tonitza”, București
Prof. VICENȚIU ADRIAN VÎNĂU	Colegiul Național de Artă „Octav Băncilă”, Iași

Anexa nr. 231

Programa școlară
pentru disciplina

Atelier de specialitate
Creație vestimentară-Modă

Clasele a IX-a – a XII-a

Curriculum de specialitate (CS)
Filiera vocațională, profilul artistic,
specializarea arte vizuale

Învățământ liceal

- 2026 -

Anexa nr. 231
Programa școlară pentru disciplina *Atelier de specialitate – Creație vestimentară-Modă*, clasele a IX-a – a XII-a, curriculum de specialitate (CS)

- ***Filiera vocațională, profil artistic, specializarea arte vizuale***

NOTĂ DE PREZENTARE

Programa școlară pentru disciplina ***Atelier de specialitate – Creație vestimentară-Modă*** reprezintă o ofertă curriculară de specialitate pentru învățământul liceal, *filiera vocațională, profil artistic, specializarea arte vizuale,* începând din anul școlar 2026-2027. Disciplina se regăsește în *Anexa 11 la OMEC nr. 4350/20.06.2025 - Planul-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, filiera vocațională, profil artistic, specializarea arte vizuale,* în *Curriculum de specialitate* (CS).

Pentru studiul atelierului de specialitate ***Creație vestimentară - Modă***, bugetul de timp alocat, este următorul:

Atelier de specialitate – Creație vestimentară - Modă				
Specializarea	Nr. ore/ săptămână			
	a IX-a	a X-a	a XI-a	a XII-a
Arte vizuale	2	2	4	5

În elaborarea programei, s-a avut în vedere raportarea la cadrul legislativ şi documentele strategice generale și specifice care susțin studiul disciplinelor:
- ***Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023***, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Regulamentul-cadru de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar***, aprobat prin Ordinul ministrului educației nr. 5.726/2024, , cu modificările și completările ulterioare;
- ***Regulamentul de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar cu program de artă***, aporbat prin Ordinul Ministerului Educației și Cercetării nr. 3717/01 aprilie 2025, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Planurile-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi***, filiera vocațională, profilul artistic, specializarea arte vizuale din Anexa nr. 11 la O.M.E.C. nr. 4.350/20.06.2025 privind aprobarea Planurilor - cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Profilul de formare al absolventului***, OME nr. 6731/2023, care asigură coerența verticală a parcursul școlar, (competențe-cheie +atribute prioritare)
- *documente europene relevante la nivel general și, mai ales, pentru disciplină(Recomandarea Consiliului UE privind competențele-cheie, Cadrul european al calificărilor, Rapoarte OECD/UNESCO, Cadre de referință etc.)*
- *o alte documente/studii specifice Curriculumului Național și curriculumului disciplinei – de exemplu, cu valoare pentru sugestiile metodologice ale programei școlare.*

Programa este elaborată potrivit modelului de proiectare curriculară centrat pe competențe. Construcția programei este realizată astfel încât să contribuie la dezvoltarea profilului de formare al absolventului. Din perspectiva disciplinei de studiu, orientarea demersului didactic are la bază *competența de sensibilizare și exprimare culturală* cu atributele prioritare esențiale pentru abordarea învățării într-un mod conștient și pe termen lung.

Structura programei școlare include, pe lângă *Nota de prezentare*, următoarele elemente:
- Competenţe generale
- Competenţe specifice şi exemple de activităţi de învăţare
- Domenii de conținut și conţinuturi
- Sugestii metodologice
- Bibliografie selectivă

Competenţele sunt ansambluri structurate de cunoştinţe, abilităţi şi atitudini dezvoltate prin învăţare, care permit identificarea şi rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte particulare diverse.
Competenţele generale vizate jalonează achiziţiile elevului pentru întregul ciclu liceal.
Competenţele specifice se formează pe parcursul unui an şcolar, sunt derivate din competenţele generale şi reprezintă etape în dobândirea acestora. Competenţele specifice sunt însoţite de exemple de activităţi de învăţare, care constituie modalităţi de organizare a activităţii didactice în scopul realizării competenţelor. Programa şcolară propune, cu caracter de exemplu, diferite tipuri de activităţi de învăţare, care integrează strategii didactice şi care valorifică experienţa concretă a elevului. Cadrul didactic are libertatea de a utiliza exemplele de activităţi de învăţare pe care le propune programa şcolară, de a le completa sau de a le înlocui, astfel încât acestea să asigure un demers didactic adecvat situaţiei concrete de la clasă. Se asigură, în acest fel, premisele aplicării contextualizate a programei şcolare şi proiectării unor parcursuri de învăţare personalizate.

Conținuturile învățării constituie elemente de bază ale domeniului, mijloace informaționale prin care se urmărește realizarea competențelor.

Sugestiile metodologice includ recomandări privind strategiile didactice şi elementele de evaluare formativă continuă și sumativă.

Programa propune studiul creației vestimentare ca ramură a artelor decorative. În cadrul atelierului de specialitate *Creație vestimentară - modă*, elevii învaţă să configureze și să ordoneze structuri vizuale elaborate, având la bază legile compoziției decorative.

Prezentul curriculum abordează creația vestimentară ca pe un proces coerent prin care, plecând de la abstracţia elementelor de limbaj plastic, trecând prin etapa de documentare şi prelucrare inovativă se urmărește elaborarea conştientă a ansamblului, subordonat intenției de a transmite mesaj artistic prin expresie vizuală.

Elementele de limbaj plastic şi combinaţiile acestora, mijloacele de expresie artistică şi exprimarea prin tehnici diverse ale compozițiilor vizează producerea de ansambluri vizuale expresive, integrate viziunii personale în contextul modei actuale.

Conținuturile propuse pun la dispoziția cadrului didactic o bază de abordare în cadrul atelierului de specialitate prin care elevul este orientat să descopere propria cale de exprimare artistică în domeniul creației vestimentare prin dezvoltarea abilităților de documentare, analiză, experiment inovativ și creație, ce fructifică noțiuni de bază în domeniile evoluției costumului, a tehnicilor de transpunere și a ergonomiei; corelarea acestora cu cerințe specific formulate conduc spre dezvoltarea exprimării aristice personale bazată pe achizițiile acumulate prin studiul disciplinelor fundamentale.

Demersul didactic orientează spre crearea deprinderii de a echilibra experimentul creativ și disciplina studiului în cadrul activității elevului, proces menit să susțină un proces de îmbogăţire a mijloacelor de expresie vizuală atât la nivel de proiect cât și prin explorarea tehnicilor de transpunere.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Studierea elementelor de limbaj plastic și a mijloacelor de expresie artistică utilizând tehnici specifice domeniului Creație vestimentară - modă**
CG2	**Dezvoltarea abilităților de exprimare a ideilor și sentimentelor prin imagine**
CG3	**Reprezentarea corpului uman în imaginea de modă**
CG4	**Cultivarea capacității de observare și analiză a imaginii în domeniul creației vestimentare**

CLASA a IX-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Studierea elementelor de limbaj plastic și a mijloacelor de expresie artistică utilizând tehnici specifice domeniului Creație vestimentară - modă*

CS 1.1. Explorarea expresivităților punctului și liniei
- *analizarea unor schițe de documentare;* - *studii de structuri naturale;* - *exerciții de modificări ale structurilor naturale studiate.*
CS 1.2. Armonizarea cromatică în ansamblul vestimentar și în colecția de modă
- *exerciții de alegere a culorilor după o schemă dată;* - *exerciții de modificare/diversificare a culorilor în nuanțe și tonuri;* - *observarea și analizarea ansamblurilor vestimentare;* - *proiectarea unor ansambluri vestimentare folosind contraste cromatice.*
CS 1.3. Explorarea expresivităților cromatice
- *autoevaluare criterială a lucrării practice;* - *exerciții de observare și obținere a contrastelor cromatice;* - *realizarea de variante cromatice pe aceiași structură de formă;* - *studii de dozare a intensității contrastelor cromatice.*

CG 2 - *Dezvoltarea abilităților de exprimare a ideilor și sentimentelor prin imagine*

CS 2.1. Obținerea de varietăți a structurilor compoziționale în plan și pe volum
- *studierea structurilor compoziționale;* - *realizarea de structuri compoziționale originale;* - *crearea unei compoziții vestimentare coerente în volum.*
CS 2.2. Îmbogățirea expresivității în reprezentarea ansamblului/detaliului vestimentar
- *exerciții de creare a unei compoziții în diverse tehnici de lucru;* - *explorarea reprezentării unui detaliu vestimentar prin redarea materialității;* - *exersarea surprinderii volumului hainei pe corpul uman.*
CS 2.3. Decodificarea realității obiective și transpunerea ei în limbaj vizual.
- *organizarea spațiului plastic în desenul siluetei umane;* - *evidențierea detaliului cu ajutorul contrastelor de formă și culoare;* - *realizarea de schiță compozițională în acord cu atitudinea manechinului de modă.*

CG 3 - *Reprezentarea corpului uman în imaginea de modă*

CS 3.1. Studierea proporțiilor corpului uman
- *exerciții de observare a tipologiilor și a proporțiilor corpului uman;* - *studierea etapelor de creație în designul vestimentar.*
CS 3.2. Identificarea tipologiilor anatomice specifice genului masculin/feminin
- *exerciții de observare a proporțiilor siluetei feminine/masculine;* - *identificarea diferențelor/asemănărilor la tipologiile observate;* - *reprezentarea în desen a proporțiilor anatomice studiate.*
CS 3.3. Reprezentarea siluetei masculine/feminine prin atitudinea surprinsă
- *exerciții de observare a posturii corpului;* - *exersarea reprezentării posturii prin crochiuri;* - *redarea tipologiei atitudinale prin desenul de modă.*

CG 4 - *Cultivarea capacității de observare și analiză a imaginii în domeniul creației vestimentare*

CS 4.1. Analizarea și interpretarea costumului istoric ca expresie artistică, socială și culturală
- *identificarea caracteristicilor stilistice, ornamentale și cromatice ale costumelor din perioadele studiate;* - *interpretarea relației corp – siluetă – elemente estetice ale costumului istoric;* - *analizarea schițelor de documentare;* - *schițe de idee pentru ansambluri vestimentare inspirate din perioadele studiate.*
CS 4.2. Manifestarea inițiativei în aprecierea critică a reprezentării grafice a ansamblului vestimentar
- *identificarea elementelor expresive în lucrările proprii;* - *analiza tip masă rotundă a lucrărilor de atelier.*
CS 4.3. Integrarea detaliului istoric în proiecte tematice de creație
- *schițe de documentare pentru detalii desprinse din costume aparținând perioadelor studiate;* - *schițe de creație cu propuneri de integrare a detaliului ales într-o ținută vestimentară actuală;* - *realizarea unor variante compoziționale/cromatice.*
CS 4.4. Analiza comparativă a stilurilor vestimentare studiate
- *studierea compozițiilor vestimentare din perioadele aduse în atenție;* - *compararea structurilor compoziționale ale ținutelor vestimentare din categorii sociale diferite;* - *compararea tipologiilor de compunere a ansamblurilor vestimentare din epocile studiate.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Limbajul plastic	- punctul și linia – clasificări, rol constructiv/decorativ; - culoarea – clasificări; tratarea picturală/tratarea decorativă; - culoarea locală în studiul de documentare; - contraste cromatice/acorduri cromatice (închis/deschis, cald/rece/ complementar, de cantitate).
Noțiuni de anatomie artistică	- proporțiile corpului uman; - silueta feminină și silueta masculină; - sistemul osos - mâna/piciorul; - dinamica poziției în postura de modă.
Noțiuni de ergonomie	- ținuta de stradă; - ținuta de spectacol.
Compoziția plastică	- compoziția statică; - compoziția dinamică.
Tehnici specifice creației vestimentare	- tehnici de reprezentare prin desen - creion, cărbune, laviu; - tehnici de reprezentare în culoare - pata plată și pata modulată; - suprapunerea grafică, colajul.
Noțiuni de evoluție a modei în vestimentație	- coduri vestimentare în preistorie - tatuajul și accesoriile; - vestimentația în Egiptul antic; - drapajele în antichitate – Grecia, Roma, Orient, Mesopotamia; - costumul in perioada Bizantină; - ansamblul vestimentar în Evul mediu-Romanic și Gotic.
Proiecte și evenimente	- semnătură în industria modei; - logo în industria modei; - emblemă în industria modei.

CLASA a X-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Studierea elementelor de limbaj plastic și a mijloacelor de expresie artistică utilizând tehnici specifice domeniului Creație vestimentară - modă*

CS 1.1. Explorarea expresivităților punctului și liniei
- *studiul crochiului de modă;* - *exerciții - desenul de creație în modă.*
CS 1.2. Studierea cromaticii în ansamblul vestimentar și în colecția de modă
- *analiza cromaticii în abordările vestimentare din perioadele studiat;* - *studiul gamelor cromatice în proiectele de creație vestimentară;* - *mutarea accentului prin contraste cromatice.*
CS 1.3. Identificarea efectului expresiv obținut prin amprentare/ștampilare cu materiale texturate
- *experimentarea tehnicii amprentării;* - *exerciții de diversificare a texturii în reprezentarea compozițiilor vestimentare;* - *crearea de compoziții decorative pentru proiect de imprimeu textil.*

CG 2 - *Dezvoltarea abilităților de exprimare a ideilor și sentimentelor prin imagine*

CS 2.1. Aplicarea limbajului plastic și a tehnicilor de creație vestimentară în reinterpretarea contemporană a costumului istoric.
- *elaborarea de schițe și compoziții de modă inspirate din perioadele studiate, valorificând linia, proporția, volumul și cromatica;* - *adaptarea elementelor istorice la contexte contemporane;* - *experimentarea materialelor și tehnicilor (hârtie, pânză, materiale textile diverse) pentru realizarea de machete sau prototipuri vestimentare la scară umană.*
CS 2.2. Compunerea imaginii în fotografia de modă
- *analiza fotografiei din reviste de profi;* - *compunerea posturii pentru ședința foto.*
CS 2.3. Relaționarea ideii de creație cu transpunerea în material a piesei vestimentare
- *schițe de creație;* - *schițe tehnice;* - *măsurarea dimensiunilor pe repere anatomice.*

CG 3 - *Reprezentarea corpului uman în imaginea de modă*

CS 3.1. Deformări expresive ale proporțiilor corpului uman în schița de modă
- *exerciții de alungire a proporțiilor corpului uman;* - *stilizarea siluetei umane în desenul de modă.*
CS 3.2. Prelucrarea expresivă a tipologiilor anatomice specifice genului masculin/feminin
- *exerciții de exagerare a proporțiilor siluetei feminine;* - *exerciții de extragere a proporțiilor siluetei masculine.*
CS 3.3. Modelarea siluetei prin echilibrarea raportului plin-gol în ansamblul vestimentar

- *exerciții de modelare a corpului prin exagerare de volume;* - *exerciții de modelare a corpului prin încorsetare;* - *compunerea volumelor vestimentare și a decupajelor pe silueta umană.*

CG 4 - *Cultivarea capacității de observare și analiză a imaginii în domeniul creației vestimentare*

CS 4.1. Analizarea și interpretarea costumului istoric ca expresie artistică, socială și culturală
- *identificarea caracteristicilor stilistice ale costumelor din perioadele studiate;* - *identificare caracteristicilor ornamentale ale costumelor din perioadele studiate;* - *identificarea caracteristicilor cromatice ale costumelor din perioadele studiate;* - *interpretarea relației corp – siluetă – elemente estetice ale costumului istoric.*
CS 4.2. Integrarea detaliului istoric în proiecte tematice de creație
- *schițe de documentare pentru detalii desprinse din costume aparținând perioadelor studiate;* - *schițe de creație cu propuneri de integrare a detaliului ales într-o ținută vestimentară actuală.*
CS 4.3. Analiza comparativă a stilurilor vestimentare studiate
- *studierea compozițiilor vestimentare din perioadele aduse în atenție;* - *compararea structurilor compoziționale ale ținutelor vestimentare din categorii sociale diferite;* - *compararea tipologiilor de compunere a ansamblurilor vestimentare din epocile studiate.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Limbajul plastic	- punctul și linia – accent/câmp decorativ; - culoarea – game cromatice; - contraste cromatice/acorduri cromatice (de cantitate, de calitate, al culorilor în sine).
Noțiuni de anatomie artistică	- proporțiile corpului uman - stilizări expresive în schița de modă; - sistemul osos - centura scapulară și centura pelviană; - dinamica poziției în postura de modă.
Noțiuni de ergonomie	- noțiuni introductive în proiectarea piesei vestimentare – măsurători pe repere anatomice; folosirea tiparului;
Compoziția plastică	- dominanta de poziție – ansamblu/detaliu; - raportul plin-gol în compoziția vestimentară; - centrul de interes în ansamblul vestimentar.
Tehnici specifice creației vestimentare	- tehnici de reprezentare prin desen - creion, cărbune, laviu; - suprapunerea grafică – amprentare cu materiale texturate, colajul; - kitul creatorului de modă – instrumente de transpunere.
Noțiuni de evoluție a modei în vestimentație	- coduri vestimentare - aranjarea părului și acoperirea capului; - ansamblul vestimentar în Renaștere, Baroc, Rococo, perioada Revoluției franceze, Romantism
Proiecte și evenimente	- ședința foto/coperta revistei de modă; - realizarea unui proiect final la scară umană din diferite tipuri de hârtie, explorând volum, proporție și detalii decorative;

CLASA a XI-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Studierea elementelor de limbaj plastic și a mijloacelor de expresie artistică utilizând tehnici specifice domeniului Creație vestimentară - modă*

CS 1.1. Observarea și analiza elementelor de limbaj plastic în vestimentație
- *exerciții de observare a costumului istoric din epocile studiate;* - *analiza rolului elementelor de limbaj plastic în compunerea ansamblurilor vestimentare observate;* - *studierea raporturilor cromatice specifice vestimentației din diferite perioade istorice.*
CS 1.2. Identificarea caracteristicilor stilistice ale ansamblului vestimentar
- *observarea dinamicii proporțiilor în ansamblul vestimentar istoric;* - *analiza compunerii volumelor în ținutele aparținând secolelor studiate;* - *schițe de documentare și interpretare a ornamenticii costumului din secolele studiate.*
CS 1.3. Modificarea impactului vizual al ținutei vestimentare prin contraste/armonii cromatice
- *exerciții de creare a centrului de interes pe ținuta vestimentară cu ajutorul contrastelor cromatice;* - *realizarea de variante cromatice pentru același ansamblu vestimentar;* - *realizarea proiectării de ansambluri vestimentare/colecții de modă cu temă cromatică dată.*

CG 2 - *Dezvoltarea abilităților de exprimare a ideilor și sentimentelor prin imagine*

CS 2.1. Analizarea și interpretarea costumului istoric și a elementelor sale decorative ca formă de expresie artistică și culturală
- *observarea și interpretarea motivelor decorative (geometrice, vegetale, zoomorfe) și a elementelor de limbaj plastic;* - *compararea costumului istoric cu tendințele contemporane, evidențiind transformările funcționale și estetice.*
CS 2.2. Aplicarea creativă a principiilor designului vestimentar și a limbajului plastic în realizarea practică a unor proiecte vestimentare originale
- *experimentarea și realizarea de prototipuri și machete vestimentare la scară umană folosind materiale textile alternative (pânză, hârtie, materiale reciclabile);* - *schițe de creație cu adaptarea elementelor istorice la contexte contemporane: costume de stradă, costume scenice, colecții tematice.*
CS 2.3. Dezvoltarea abilităților practice de atelier
- *compunerea drapajului în desen și pe manechin;* - *schița de creație și transpunerea hainei croite;* - *realizarea de finisaje și detalii decorative – exerciții creative în transpunere*

CG 3 - *Reprezentarea corpului uman în imaginea de modă*

CS 3.1. Studierea proporțiilor corpului uman
- *exerciții de observare a tipologiilor și a proporțiilor corpului uman;* - *studierea etapelor de creație în designul vestimentar.*
CS 3.2. Identificarea tipologiilor anatomice specifice genului masculin/feminin
- *exerciții de observare a proporțiilor siluetei feminine/masculine;* - *identificarea diferențelor/asemănărilor la tipologiile observate;* - *reprezentarea în desen a proporțiilor anatomice studiate.*
CS 3.3. Reprezentarea siluetei masculine/feminine prin atitudinea surprinsă
- *exerciții de observare a posturii corpului;* - *exersarea reprezentării posturii prin crochiuri;* - *redarea tipologiei atitudinale prin desenul de modă.*

CG 4 - *Cultivarea capacității de observare și analiză a imaginii în domeniul creației vestimentare*

CS 4.1. Promovarea creației de modă prin imagine
- *exersarea posturii pentru cadrul fotografic;* - *exerciții de surprindere în fotografie a specificului stilistic în vestimentație;* - *crearea portofoliului de produs cu ajutorul fotografiei;* - *realizarea scenariului pentru defilarea de modă;* - *compunerea echilibrată imagine-text în afișul de modă.*
CS 4.2. Analizarea și interpretarea costumului istoric ca expresie artistică, socială și culturală
- *identificarea caracteristicilor stilistice, ornamentale și cromatice ale costumelor din perioadele studiate;* - *interpretarea relației corp – siluetă – elemente estetice ale costumului istoric.*
CS 4.3. Integrarea detaliului istoric în proiecte tematice de creație
- *schițe de documentare pentru detalii desprinse din costume aparținând perioadelor studiate;* - *schițe de creație cu propuneri de integrare a detaliului ales într-o ținută vestimentară actuală.*
CS 4.4. Analiza comparativă a stilurilor vestimentare studiate
- *studierea compozițiilor vestimentare din perioadele aduse în atenție;* - *compararea structurilor compoziționale ale ținutelor vestimentare din categorii sociale diferite;* - *compararea tipologiilor de compunere a ansamblurilor vestimentare din epocile studiate.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Limbajul plastic	- punctul și linia – elemente de structurare a imprimeului textil; - culoarea – dominanta cromatică; - contraste cromatice/acorduri cromatice (simultan).
Noțiuni de anatomie artistică	- proporțiile corpului uman - stilizări expresive în schița de modă; - sistemul muscular - grupele mari de mușchi; - dinamica poziției în postura de modă; - modelarea corpului uman.
Noțiuni de ergonomie	- materiale folosite pentru crearea pieselor vestimentare; - furnituri folosite pentru crearea pieselor vestimentare; - unelte folosite pentru crearea pieselor vestimentare.
Compoziția plastică	- ritmul în reprezentarea siluetei de modă; - stilizarea formelor naturale; - compunerea siluetei umane în proiectul colecției de modă; - accesoriul de modă - centru de interes în ansamblul vestimentar.
Tehnici specifice creației vestimentare	- harta mentală/moodboard-ul; - construirea tiparului; - transpunerea – croire și îmbinare la mașina de cusut.
Noțiuni de evoluție a modei în vestimentație	- coduri vestimentare și ierarhii vestimentare; - ansamblul vestimentar în secolele XIX, XX; - specific tradițional în ansamblul vestimentar – costumul popular românesc; - rolul și impactul istoric, cultural și social al tehnologiilor asupra mediului și societății.
Proiecte și evenimente	- editoriale în revista de modă; - ședința foto/fotografia de produs; - prezentarea de modă – defilare/scurt metraj conceptual/expunerea pieselor vestimentare; - concept/mesaj artistic în prezentarea de modă

CLASA a XII-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Studierea elementelor de limbaj plastic și a mijloacelor de expresie artistică utilizând tehnici specifice domeniului Creație vestimentară - modă*

CS 1.1. Observarea accesoriului cu rol de accent vizual în ansamblul vestimentar
- *studiul de reprezentare a materialității în desenul de modă;* - *exerciții de surprindere a texturii materialului;* - *compunerea expresivă a texturilor și materialităților în ansamblul vestimentar.*
CS 1.2. Crearea de detaliu texturat în transpunerea proiectului de modă
- *experimentarea obținerii efectului de linie în detaliul decorativ al ansamblului vestimentar;* - *exerciții de realizare a detaliului aplicat pe material.*
CS 1.3. Aplicarea principiilor designului vestimentar în creație
- *exerciții de recompunere creativă a ansamblului vestimentar;* - *exerciții de recompunere a posturilor în colecția de 5 personaje.*

CG 2 - *Dezvoltarea abilităților de exprimare a ideilor și sentimentelor prin imagine*

CS 2.1. Realizare portofolii de creație pentru o colecție tematică de modă – 5 personaje
- *schițe de documentare;* - *schițe de idee;* - *mind-map/moodboard;* - *propunere mostre de materiale;* - *fotografii cu etapele conceptului de creație.*
CS 2.2. Crearea de proiecte pentru colecții vestimentare tematice
- *exerciții de dezvoltare a creativității prin realizarea de variante pentru ideile de creație;* - *experimentarea schimbării centrului de interes într-un ansamblu vestimentar;* - *realizarea corelației între ansamblul vestimentar creat și persoana/evenimentul care/unde va fi purtat.*
CS 2.3. Studierea tendinței de unicitate în abordarea vestimentară
- *studiul categoriilor piesei vestimentare: serie mare, serie mică, unicat;* - *realizare de moodboard în creația colecției de modă;* - *exerciții de cristalizare a conceptelor cu ajutorul hărții mentale.*

CG 3 - *Reprezentarea corpului uman în imaginea de modă*

CS 3.1. Studierea proporțiilor corpului uman
- *exerciții de observare a tipologiilor proporții ale corpului uman;* - *studierea etapelor de creație în designul vestimentar.*
CS 3.2. Identificarea tipologiilor anatomice specifice genului masculin/feminin
- *exerciții de observare a proporțiilor siluetei feminine/masculine;* - *identificarea diferențelor/asemănărilor la tipologiile observate;* - *reprezentarea în desen a proporțiilor anatomice studiate.*
CS 3.3. Reprezentarea siluetei masculine/feminine prin atitudinea surprinsă
- *exerciții de observare a posturii corpului;* - *exersarea reprezentării posturii prin crochiuri;* - *redarea tipologiei atitudinale prin desenul de modă.*

CG 4 - *Cultivarea capacității de observare și analiză a imaginii în domeniul creației vestimentare*

CS 4.1. Exprimarea prin alegeri vestimentare
- *analiza prezentărilor de modă ;* - *identificarea mesajului ținutelor de stradă;* - *observarea exprimării personale prin garderobă.*
CS 4.2. Analizarea și interpretarea costumului istoric ca expresie artistică, socială și culturală
- *identificarea caracteristicilor stilistice ale costumelor din perioadele studiate;* - *identificarea caracteristicilor ornamentale ale costumelor din perioadele studiate;* - *identificarea caracteristicilor cromatice ale costumelor din perioadele studiate;* - *interpretarea relației corp – siluetă – elemente estetice ale costumului istoric.*
CS 4.3. Integrarea detaliului istoric în proiecte tematice de creație
- *schițe de documentare pentru detalii desprinse din costume aparținând perioadelor studiate;* - *schițe de creație cu propuneri de integrare a detaliului ales într-o ținută vestimentară actuală.*
CS 4.4. Analiza comparativă a stilurilor vestimentare studiate
- *studierea compozițiilor vestimentare din perioadele aduse în atenție;* - *compararea structurilor compoziționale ale ținutelor vestimentare din categorii sociale diverse;* - *compararea tipologiilor de compunere a ansamblurilor vestimentare din epocile studiate.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Limbajul plastic	- semnul plastic purtător de mesaj vizual – textură și materialitate în metrajul textil – reprezentare grafică și compunerea ansamblului; - culoarea – materialități: transparent/opac, mat/lucios, neted/texturat - reprezentare grafică și compunerea ansamblului; - contraste cromatice/acorduri cromatice – armonii cromatice, asonanțe cromatice.
Noțiuni de anatomie artistică	- proporțiile corpului uman – stilizări expresive în schița de modă; - capul – repere anatomice în desenul de modă.
Noțiuni de ergonomie	- rol, etape și proces în proiectul de design vestimentar; - relația stil personal – tendințe – confort în alegerile personale.
Compoziția plastică	- raportul plin-gol în compunerea colecției de 5 ansambluri vestimentare; - compunerea siluetei umane în colecția de modă - expresivități de atitudine; - principiile designului vestimentar în procesul de proiectare a unui produs: repetiția, paralelismul, succesiunea, alternanța, gradația, tranziția, radiația, ritmul, concentrismul, contrastul, accentul, proporția, scara, echilibrul, armonia, unitatea;
Tehnici specifice creației vestimentare	- aplicații texturate în transpunerea piesei vestimentare: broderia, dantela, șnurul decorativ, patc-ul etc.; - pictura pe materialul textil, decolorarea, imprimarea; - construirea volumului prin transformare de tipar/structuri de susținere;

Domenii de conținut	Conținuturi
Noțiuni de evoluție a modei în vestimentație	- coduri vestimentare și ierarhii vestimentare – pălării, mănuși, bastoane, evantaie; - case de modă și desineri reprezentativi; - tendințe actuale: eco-fashion/reciclare/sustenabilitate, experimente în producerea de materiale; - proiectul digital de modă - reinterpretare istorică, influențe globale;
Proiecte și evenimente	- prezentarea de modă - mijloc de exprimare artistică în societatea contemporană; - ansamblul vestimentar – declarație cotidiană a omului social; - garderoba – mijloc de exprimare personală; - portofoliul de creație vestimentară, etape de proiectare și execuție;

SUGESTII METODOLOGICE

Organizarea activităților de învățare

Activitățile de învățare se vor desfășura în cadrul atelierului, cu asigurarea condițiilor care să permită atât studiul teoretic, cât și aplicațiile practice. Se recomandă alternarea momentelor de observație, demonstrație, analiză și creație individuală. Elevii trebuie încurajați să lucreze în etape: explorare, concepere, realizare și prezentare, urmând demersul firesc al procesului de creație vestimentară. Se recomandă folosirea materialelor variate și a exercițiilor de interpretare inspirate din natură, artă, arhitectură, cultură populară sau tendințe contemporane.

Metode și strategii de predare-învățare

- observarea directă și analiza vizuală – studierea omului, plantelor, animalelor costumelor istorice, a albumelor, a proiecțiilor sau a obiectelor vestimentare;
- demonstrația practică prin prezentarea de către cadrul didactic a tehnicilor de realizare a lucrărilor;
- exercițiu creativ: pornind de la o temă, elevii propun soluții originale, aplicând elemente ale limbajului plastic;
- învățarea prin descoperire și experiment: utilizarea materialelor neconvenționale, a efectelor optice și a combinațiilor cromatice;
- lucrul pe echipe: realizarea unor proiecte comune în care să colaboreze (colecții tematice, prezentări de modă, instalații artistice);
- prezentarea de către fiecare elev și motivarea conceptelor plastice realizate, încurajând dezvoltarea limbajului personal.

MODALITĂȚI DE EVALUARE

1.EVALUAREA FORMATIVĂ – cu rol de formare a disciplinei de lucru, prin analiza detaliată și corectarea pe parcursul procesului de studiu și creație:
- Se realizează la nivel teoretic prin analiza noțiunilor studiate, în cadrul dialogului cu elevii, în contextul căruia se creează cadrul necesar exprimării opiniilor proprii ale elevului,
- Evaluarea practică se evaluează pe parcursul realizării proiectelor, atât în etapa de creație cât și în cea de machetare și de transpunere, apoi prezentare;

2.EVALUARE SUMATIVĂ – cu rol de organizare individuală independentă a activității elevului, prin raportare la rezultatul final, urmărind integrarea totalității cunoștințelor și abilităților dobândite:
- Studiul anatomic al pozițiilor în schița de modă;
- Modelarea siluetei umane prin compoziția ansamblului vestimentar;
- Impactul culorii asupra compoziției vestimentare;
- Colecția de modă – 5 personaje;

- Portofoliul produsului/colecției de modă;
- Materiale și tehnici propuse;
- Tehnici de transpunere a pieselor vestimentare – tipar/croire/asamblare.

3. PREZENTAREA/EXPUNEREA – oferă elevilor cadrul necesar aplicării etapelor premergătoare, necesare unei prezentări cu public; pune elevul în ipostaza gestionării emoțiilor în contextul expunerii în cadrul galeriei de artă/ podiumului pentru defilare;
- Organizarea de expoziții tematice cu proiecte tematice parietale;
- Realizarea unui afiș de prezentare pentru colecția propusă și diseminarea proiectului;
- Realizarea ședinței foto pentru prezentarea portofoliului de modă;
- Realizarea prezentărilor pentru piesele/ansamblurile vestimentare transpuse;

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

ECO, Umberto, *Istoria frumuseții*, București, Editura Rao, 2005
ECO, Umberto*, Istoria urâtului*, București, Editura Rao, 2007
FASHION : A History from the 18th to the 20th Century. The Collection of the Kyoto Costume Institute (vol. 1-2), Köln, Taschen, 2006
FASHION NOW : 160 of its favourite fashion designers from around the world, Edited by Terry Jones & Susie Rushton, Köln, Taschen, 2006
GRAU, François-Marie*, Istoria costumului*, București, Editura Meridiane, 2002
HILER,H. Și M., *Bibliography of costume*, New York, Cushing, 1969
Katalog der lipperheideschen Kostumebibliothek, Berlin, 1965
RACINET, Auguste, *The Complete Costume History from Ancient Times to the 19th Century All Plates in Color*, Köln, Taschen, 2006
NANU Adina, *Artă,stil,costum*, București, Editura Meridiane 1981
NANU Adina, *Vezi?Comunicarea prin imagine* București, Editura didactică și pedagogică, 2018
NANU Adina, *Arta pe om* , Bucuresti,Editura Compania 2000

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Instituție de apartenență, localitate, județ
Responsabil MEC Prof. LILIANA BOBEICĂ	Ministerul Educației și Cercetării
Responsabil CNCE Prof. LĂCRĂMIOARA ANA PAULIUC	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare
Coordonator științific Lect. univ. dr. GABRIELA VOICU	Universitatea Națională de Arte din București
Coordonator științific Prof. dr. IOANA LAVINIA STREINU	Liceul de Arte Plastice „Nicolae Tonitza”, București
Prof. LOREDANA MIHAELA CEICĂ	Colegiul de Artă „Ciprian Porumbescu”, Suceava
Prof. CARMEN RĂILEANU	Colegiul Național de Artă „Octav Băncilă”, Iași
Prof. SORINA ELENA VĂDEANU	Liceul de Arte „Dimitrie Cuclin”, Galați
Prof. ILINCA ELENA MANOLE	Liceul de Arte Plastice „Nicolae Tonitza”, București

Anexa nr. 232

Programa școlară
pentru disciplina

Atelier de specialitate - Pictură pe șevalet

Clasele a IX-a – a XII-a
Curriculum de specialitate (CS)
Filiera vocațională, profilul artistic,
specializarea arte vizuale

Învățământ liceal

- 2026 –

Anexa nr. 232
Programa școlară pentru disciplina *Atelier de specialitate – Pictură pe șevalet*, clasele a IX-a – a XII-a, curriculum de specialitate (CS)

- ***Filiera vocațională, profil artistic, specializarea arte vizuale***

NOTĂ DE PREZENTARE

Programa școlară pentru disciplina ***Atelier de specialitate – Pictură pe șevalet*** reprezintă o ofertă curriculară de specialitate pentru învățământul liceal, *filiera vocațională, profil artistic, specializarea arte vizuale,* începând din anul școlar 2026-2027. Disciplina se regăsește în *Anexa 11 la OMEC nr. 4350/20.06.2025 - Planul-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, filiera vocațională, profil artistic, specializarea arte vizuale,* în *Curriculum de specialitate* (CS).

Pentru studiul atelierului de specialitate ***Pictură pe șevalet***, bugetul de timp alocat, este următorul:

Clasa	IX	X	XI	XII
Nr. ore de atelier	2	2	4	5

În elaborarea programei, s-a avut în vedere raportarea la cadrul legislativ și documentele strategice generale și specifice care susțin studiul disciplinelor:
- ***Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023***, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Regulamentul-cadru de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar***, aprobat prin Ordinul ministrului educației nr. 5.726/2024, , cu modificările și completările ulterioare;
- ***Regulamentul de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar cu program de artă***, aprobat prin Ordinul Ministerului Educației și Cercetării nr. 3717/01 aprilie 2025, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Planurile-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi***, filiera vocațională, profilul artistic, specializarea arte vizuale din Anexa nr. 11 la O.M.E.C. nr. 4.350/20.06.2025 privind aprobarea Planurilor - cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Profilul de formare al absolventului***, OME nr. 6731/2023, care asigură coerența verticală a parcursul școlar, (competențe-cheie +atribute prioritare) reflectând finalitățile generale ale educației prin raportare la competențele-cheie europene (digitală, creativă, antreprenorială) și la atributele profilului artistic: creativitate, reflecție, autonomie, responsabilitate și etică profesională.
- *documente europene relevante la nivel general și, mai ales, pentru disciplină(Recomandarea Consiliului UE privind competențele-cheie, Cadrul european calificărilor, Rapoarte OECD/UNESCO, Cadre de referință etc.)*
- *o alte documente/studii specifice Curriculumului Național și curriculumului disciplinei – de exemplu, cu valoare pentru sugestiile metodologice ale programei școlare.*

Programa este elaborată potrivit modelului de proiectare curriculară centrat pe competențe. Construcția programei este realizată astfel încât să contribuie la dezvoltarea profilului de formare al absolventului. Din perspectiva disciplinei de studiu, orientarea demersului didactic are la bază *competența de sensibilizare și exprimare culturală* cu atributele prioritare esențiale pentru abordarea învățării într-un mod conștient și pe termen lung.

Structura programei școlare include, pe lângă *Nota de prezentare*, următoarele elemente:
- Competențe generale
- Competențe specifice și exemple de activități de învățare
- Domenii de conținut și conținuturi
- Sugestii metodologice
- Bibliografie selectivă

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoştinţe, abilităţi şi atitudini dezvoltate prin învăţare, care permit identificarea şi rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte particulare diverse.
Competențele generale vizate jalonează achizițiile elevului pentru întregul ciclu liceal.

Competenţele specifice se formează pe parcursul unui an şcolar, sunt derivate din competenţele generale şi reprezintă etape în dobândirea acestora. Competenţele specifice sunt însoţite de exemple de activităţi de învăţare, care constituie modalităţi de organizare a activităţii didactice în scopul realizării competenţelor. Programa şcolară propune, cu caracter de exemplu, diferite tipuri de activităţi de învăţare, care integrează strategii didactice şi care valorifică experienţa concretă a elevului. Cadrul didactic are libertatea de a utiliza exemplele de activităţi de învăţare pe care le propune programa şcolară, de a le completa sau de a le înlocui, astfel încât acestea să asigure un demers didactic adecvat situaţiei concrete de la clasă. Se asigură, în acest fel, premisele aplicării contextualizate a programei şcolare şi proiectării unor parcursuri de învăţare personalizate.

Conținuturile învățării constituie elemente de bază ale domeniului, mijloace informaționale prin care se urmărește realizarea competențelor.

Sugestiile metodologice includ recomandări privind strategiile didactice şi elementele de evaluare formativă continuă și sumativă.

Disciplina ***Atelier de specialitate - pictură de șevalet*** se înscrie în sfera disciplinelor fundamentale ale formării artistice, având un rol esențial în dezvoltarea capacității de percepție cromatică, înțelegere a formei și transpunere plastică a realității vizuale. Ea se studiază pe întreg parcursul liceului vocațional, constituind o punte între, studiul formelor în desen, studiul formelor în culoare şi exprimarea picturală complexă.

Activitățile specifice acestei discipline se desfășoară într-un cadru practic, exploratoriu, bazat pe observație, analiză, interpretare și expresie cromatică. Procesul formativ vizează nu doar reproducerea vizuală a realității, ci mai ales înțelegerea relațiilor dintre formă, culoare, lumină și spațiu, ca mijloace de construcție vizuală și expresie artistică.

În pictura de șevalet, culoarea devine mijlocul principal de articulare a formei, de definire a spațiului și de exprimare a trăirii artistice. Disciplina propune elevilor un demers progresiv prin care aceştia îşi dezvoltă capacitatea de a observa, interpreta şi recrea lumea vizibilă prin intermediul armoniilor cromatice și al compoziției picturale.

Studiul culorii și al formelor îmbină rigurozitatea analizei vizuale cu libertatea expresiei plastice, stimulând o gândire artistică conștientă, bazată pe echilibrul dintre structură și emoție. Elevii învață să coreleze valoarea, tonul, temperatura și saturația culorilor cu percepția formei și a spațiului, descoperind treptat potențialul expresiv al fiecărei decizii cromatice.

Prin caracterul său integrator, disciplina dezvoltă simțul culorii ca formă de cunoaștere, de introspecție și de comunicare artistică.

Disciplina asigură interdisciplinaritatea formării vizuale începute în „Studiul formelor în desen”, extinzând analiza structurală a formelor către dimensiunea cromatică și picturală. Ea reprezintă fundamentul practic pentru disciplinele de compoziție picturală, tehnici picturale și arte decorative, consolidând relația dintre observație, expresie și creație.

Totodată, se realizează o conexiune permanentă între cunoașterea teoretică a principiilor cromatice și aplicarea lor practică, contribuind la dezvoltarea gândirii plastice complexe, capabile să integreze observarea vizuală cu interpretarea artistică.

Predarea disciplinei se bazează pe exercițiul practic și pe cercetarea vizuală activă. Profesorul are rolul de ghid și facilitator al procesului de descoperire, stimulând elevii să observe relațiile dintre lumină, culoare și volum; să exploreze raporturile dintre cald/rece, deschis/închis, complementaritate și contrast; să analizeze și sintetizeze forma prin mijloace cromatice; să experimenteze diverse tehnici și materiale picturale; să dezvolte un limbaj vizual personal.

Metodele utilizate includ observația directă, analiza comparativă, demonstrația practică, exercițiul creativ și auto- reflecția. Evaluarea se realizează prin portofolii, lucrări practice și analize individuale ale procesului de creație.

Disciplina contribuie la formarea unei gândiri vizuale complexe și la cultivarea sensibilității artistice. Prin studiul culorii și al formei, elevii dobândesc competențe precum: înțelegerea relației dintre formă, culoare și expresie picturală; utilizarea conștientă a valorilor cromatice în construcția imaginii; dezvoltarea sensibilității cromatice și a simțului armoniei; capacitatea de analiză și sinteză vizuală prin culoare; manifestarea expresivității și a creativității personale în lucrările de pictură; formarea unei atitudini reflexive și responsabile față de actul artistic.

Disciplina ***Atelier - pictură de șevalet*** reprezintă o componentă centrală a formării plastice în cadrul profilului *Arte vizuale*. Ea oferă elevilor o bază solidă de înțelegere și stăpânire a limbajului pictural, contribuind la dezvoltarea sensibilității, a expresivității și a gândirii estetice.

Prin abordarea integrată a formei și a culorii, disciplina stimulează creativitatea, echilibrul interior și capacitatea de comunicare vizuală, pregătind elevii atât pentru studiul aprofundat al picturii cât și pentru afirmarea artistică personală.

COMPETENȚE GENERALE

CG1	**Utilizarea elementelor de limbaj plastic și a mijloacelor de expresie plastică**
CG2	**Transpunerea elementelor din spațiul real în spațiul plastic prin structuri și principii compoziționale**
CG3	**Exprimarea plastică utilizând materiale, instrumente și tehnici specifice picturii de șevalet**

CLASA a IX-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Utilizarea elementelor de limbaj plastic și a mijloacelor de expresie plastică*

CS 1.1. Utilizarea elementelor de limbaj plastic și a relațiilor dintre acestea în construcția spațiului plastic
- *obținerea elementelor de limbaj plastic, relațiile dintre ele, organizându-le pe suprafața dată;* - *conștientizarea caracterului impresiv și expresiv al elementelor de limbaj;* - *analiza relației dintre suprafața suport și obținerea spațiului plastic.*
CS 1.2. Utilizarea elementelor de limbaj plastic şi a relaţiilor dintre acestea, pentru a compune o suprafață dată sau un spațiu dat
- *realizarea amestecurilor fizice, amestecuri optice și obținerea unor game cromatice;* - *analizarea relației dintre pata picturală, pata decorativă și diferitele tipuri de tușe cromatice folosind expresivități ale culorii într-un spațiu dat;* - *exersarea contrastelor cromatice și teoria constructivă a culorii, utilizarea expresivității liniei, punctului și petei într-o suprafață dată.*
CS 1.3. Amplificarea elementelor şi a mijloacelor de expresie plastică în studii cromatice
- *obținerea diverselor materialități;* - *studierea relației gol–plin în compoziția plastică;* - *exersarea amestecurilor fizice și optice, diversificarea modulațiilor cromatice.*

CG 2 - *Transpunerea elementelor din spațiul real în spațiul plastic prin structuri și principii compoziționale*

CS 2.1. Dezvoltarea capacității de a reda elementele observate în natură, prin utilizarea principiilor compoziției plastice
- *exerciții practice de redare a structurilor vegetale sau minerale (structuri orizontale, verticale, diagonale) după principiul unității și al diversității;* - *observarea relațiilor forme, spațiu și dinamizarea suprafețelor prin contrast de formă, culoare și valoare urmărind principiul ordinii și al dezordinii;* - *realizarea de studii cromatice după natură, prin explorarea funcțiilor culorii (expresivă, de impresie și simbolică) în redarea formelor naturale după principiul paginației și al proporției.*
CS 2.2. Compunerea spațiului plastic pe baza principiilor compoziționale și a studiului după natură
- *studiu după natură statică, cu accent pe relația dintre culori active, pasive, neutre;* - *realizarea de compoziții plastice după principiul echilibrului, inspirate de forme naturale cu accent pe funcțiile culorilor raportate la sensibilitatea umană;* - *exerciții de redare a structurii formelor naturale cu accent pe centrul de interes prin variații tonale și de nuanțe.*
CS 2.3. Configurarea de structuri plastice, urmărind principii compoziționale și cromatice
- *realizarea de expresivități ale ritmului prin juxtapunerea culorilor;* - *studiu compozițional cu dominantă cromatică (caldă sau rece), bazat pe acorduri și modulații coloristice, aplicat în configurarea unei imagini inspirate din structuri naturale.*

CG 3 - *Exprimarea plastică utilizând materiale, instrumente și tehnici specifice picturii de șevalet*

CS 3.1. Organizarea spațiului plastic prin relațiile fundamentale dintre elementele de limbaj plastic
- *realizarea unei compoziții închise în tehnica acuarelei/tempera, prin utilizarea liniei, formei și culorii pentru definirea spațiului plastic;*

- *explorarea posibilităților expresive în tehnica acuarelă/tempera prin exerciții de control al cantității de apă și al gestului pictural, utilizând pensule și alte instrumente specifice pentru obținerea de transparențe și texturi variate;* - *articularea unei compoziții în tehnica acuarelei/tempera prin alternarea tușelor fine și ample, utilizând pensule de diferite dimensiuni pentru obținerea profunzimii și a echilibrului în spațiul plastic.*
CS 3.2. Realizarea de structuri compoziționale simple în tehnici specifice
- *elaborarea spațiul plastic în tehnicile guașă/acrilic, cu accent pe obținerea de texturi/structuri, opacități și transparențe;* - *configurarea unei compoziții plastice prin tehnica culorilor acrilice, urmărind relația elementelor de culoare, valoare și formă în spațiul pictural;* - *experimentarea efectelor vizuale ale stratificării culorii în tehnică mixtă prin aplicarea succesivă a petelor colorate în vederea obținerii suprapunerii grafice.*
CS 3.3. Diversificarea instrumentelor de lucru în realizarea expresivității plastice
- *obținerea de expresivități plastice în tehnica mixtă, cu accent pe relația valoare-culoare;* - *realizarea de suprapuneri grafice în tehnica mixtă, cu accent pe relația gol-plin;* - *elaborarea unei compoziții plastice prin combinarea instrumentelor de lucru, pentru a obține contraste de linie, valoare și culoare prin suprapuneri succesive.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Studiul Culorii	Expresivități ale culorii: - contrastul cald-rece; - contrastul clar-obscur; - contrastul simultan; - contrastul culorilor în sine.
Compoziția	- compoziție picturală; - compoziție decorativă; - compoziție închisă; - compoziție deschisă; - compoziție statică; - compoziție dinamică. Principii compoziționale: - unitate/diversitate; - ordine/dezordine; - armonia: Paginația, Proporția, Echilibrul, Ritmul; - componentele ritmului plastic (celula ritmică, pasul ritmic, întinderea celulei ritmice); - expresivități ale ritmului: ondulatoriu, circular, spiralat, radial, vertical, orizontal); - centrul de interes.
Tehnici specifice picturii	Tehnici artistice: - tehnica acuarelei; - tehnica tempera; - tehnica guașă; - tehnica acrilic; - tehnică mixtă. Compararea comportamentului culorii pe suporturi diverse (hârtie, pânză, lemn, carton grunduit).

CLASA a X-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Utilizarea elementelor de limbaj plastic și a mijloacelor de expresie plastică*

CS 1.1. Generarea de elemente de limbaj plastic prin procedee și tehnici diverse specifice picturii de șevalet
- *exerciții de generare a elementelor de limbaj plastic prin tehnici specifice picturii de șevalet;* - *explorarea relațiilor vizuale prin utilizarea elementelor de limbaj plastic pe suporturi de diferite dimensiuni;* - *compunerea spațiului plastic folosind tehnici variate (culori de apă, culori de ulei), în funcție de intenția expresivă.*
CS 1.2. Utilizarea raporturilor cantitative și calitative dintre elementele de limbaj plastic în compoziții libere
- *investigarea modului în care modelarea și modularea cromatică influențează expresivitatea vizuală;* - *organizarea conștientă a elementelor de limbaj plastic pe suprafață, urmărind stabilirea intenționată a relațiilor dintre acestea;* - *integrarea raporturilor cantitative și calitative ale elementelor de limbaj plastic în compunerea spațiului pictural, utilizând tehnici și procedee diverse (culori de apă, culori de ulei).*
CS 1.3. Amplificarea elementelor și a mijloacelor de expresie plastică în studii cromatice
- *studierea contrastului de complementaritate, a armoniilor cromatice și a jocurilor de linii, puncte și pete;* - *investigarea dominantei armonice - tehnica tonurilor rupte; contrastul cald–rece;* - *aplicarea acordurilor cromatice între patru culori, în contexte de natură statică și compoziționale.*

CG 2 - *Transpunerea elementelor din spațiul real în spațiul plastic prin structuri si principii compoziționale*

CS 2.1. Generarea unor structuri compoziționale geometrice într-un spațiu dat
- *studiul compoziției plastice și decorative;* - *analiza cantităților și a greutăților valorice, a intensităților cromatice și a relațiilor dimensionale în cadrul spațiului plastic;* - *aplicarea principiilor de configurare și organizare inspirate din natură (ritmuri, relații armonice etc.).*
CS 2.2. Decodificarea realității obiective, în scopul identificării şi al utilizării unor modele de organizare din natură
- *identificarea și reprezentarea structurilor naturale în spirală și aplicarea acestora în spațiul plastic, folosind un tip de contrast la alegere;* - *elaborarea unei structuri compoziționale de tip oblic (ascendentă sau descendentă), sugerând valențe ale mișcării plastice, prin utilizarea unui contrast adecvat;* - *organizarea spațiului compozițional pe registre verticale sau orizontale, prin aplicarea unui contrast ales;* - *trecerea de la linia activă la suprafața activă, prin valorificarea diferitelor trepte valorice ale aceleiași culori.*
CS 2.3. Obținerea și amplificarea contrastelor cromatice în organizarea suprafețelor cu energii ale culorilor distribuite gravitațional și antigravitațional
- *studierea semnificației contrastului de complementaritate;* - *analiza contrastului cald-rece în redarea expresivității cromatice;* - *aplicarea principiilor de expresivitate cromatică în studiul după natură.*

CG 3 - *Exprimarea plastică utilizând materiale, instrumente și tehnici specifice picturii de șevalet*

CS 3.1. Utilizarea tehnicilor de expresivizare a spațiului plastic prin culoare
- *studierea relației dintre linie și culoare, culoare și valoare, umbră și lumină, cu accent pe trecerile valorice în tehnica culorilor de apă;* - *aplicarea diverselor procedee (juxtapunere, suprapunere, modelare, pată picturală, pată plată etc.) în tehnica culorilor acrilice, pentru obținerea expresivității plastice;* - *analiza raportului treptelor valorice în spațiul ambiental al omului;* - *investigarea principiului „crește cantitatea – descrește intensitatea valorică” în construcția echilibrului cromatic.*
CS 3.2. Diversificarea suporturilor de lucru și a tehnicilor de lucru, alegerea și utilizarea adecvată a instrumentelor și materialelor în vederea obținerii expresivității vizuale și a intenției estetice personale.
- *explorarea structurilor coloristice și a efectelor de materialitate prin aplicarea diferitelor tehnici picturale;* - *elaborarea unei compoziții figurative cu trei centre de interes, utilizând tehnica colajului și o structură compozițională aleasă;* - *articularea unei compoziții nonfigurative, bazată pe mijloace de expresie picturală (culoare, formă, valoare), realizată în tehnică mixtă;* - *obținerea unor expresivități variate prin utilizarea materialelor (de exemplu, pastă de relief) și a instrumentelor specifice picturii de șevalet (cuțit de paletă, pensule de diverse dimensiuni etc.).*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi

Studiul Culorii	- valoarea calorică a culorii
	- contraste cromatice:
	  - contrastul de complementaritate;
	  - contrastul de calitate;
	  - contrastul de cantitate.
	- armonii cromatice
	- acorduri de game
	- acorduri cromatice (acordul între două, trei culori, griuri colorate, pasaj, modulare, modelare)
	- mijloace de expresie picturală (culoare, formă, valoare)

Compoziția	- tipuri de compoziție:
	  - compoziția figurativă;
	  - compoziția nonfigurativă;
	  - centre de interes.
	- structuri compoziționale:
	  - dreptunghi;
	  - cerc;
	  - triunghi/ piramidă;
	  - spirală;
	  - oblică ascendentă;
	  - oblică descendentă;
	  - registre;
	  - secțiunea de aur.

Tehnici specifice picturii	- tehnici artistice:
	  - tehnica picturii în acrilic;
	  - tehnica picturi în ulei;
	  - tehnica colajului;
	  - tehnici mixte;
	  - compararea comportamentului culorii pe suporturi diverse (hârtie, pânză, lemn, carton grunduit).

CLASA a XI-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Utilizarea elementelor de limbaj plastic și a mijloacelor de expresie plastică*

CS 1.1. Analizarea și amplificarea contrastelor cromatice, cu accent pe contrastul cald–rece și pe organizarea suprafeței picturale prin opoziții valorice și cromatice.
- *modularea culorilor în compoziții cu personaje;* - *stabilirea raporturilor de cantități în compoziții libere;* - *studiul efectelor luminii asupra culorii, prin observație directă și interpretare picturală.*
CS 1.2. Funcția impresivă și expresivă a culorii
- *analiza proporțiilor prin grile de construcție și raporturi de culoare;* - *realizarea de studii cromatice după naturi statice;* - *observarea modului în care lumina modifică culoarea materialelor și volumelor.*
CS 1.3. Tonurile și problemele de clar-obscur, scări valorice, lumină-umbră, dominantă tonală
- *elaborarea de schițe pregătitoare cu linii, pete culori în vederea realizării unei compoziții folosind contrastul clar-obscur;* - *realizarea de scări tonale pentru observarea și redarea volumului în diverse surse de lumină;* - *organizarea spațiului plastic într-o compoziție, valorificând contrastul de cantități și dominanta tonală.*

CG 2 - *Transpunerea elementelor din spațiul real în spațiul plastic prin structuri și principii compoziționale*

CS 2.1. Utilizarea principiilor compoziționale - ritm, alternanță, repetiție, echilibru
- *studiul compoziției plastice și decorative prin armonii cald–rece și contraste simultane;* - *exersarea valorilor tonale și cromatice pentru modelarea volumului în obținerea elementelor de expresie plastică;* - *aplicarea ritmului plastic și a echilibrului vizual în compoziții figurative sau decorative.*
CS 2.2. Redarea spațialității prin utilizarea noțiunilor de perspectivă liniară și cromatică în studiul de peisaj
- *studierea celor trei registre ale peisajului și a relațiilor cromatice dintre ele;* - *construirea perspectivei spațiale prin suprapunerea și juxtapunerea tonurilor calde și reci;* - *realizarea efectului de profunzime și atmosferă prin redarea spațialității aeriene.*
CS 2.3. Aplicarea principiilor compoziționale (echilibru, ritm, accent, unitate) în diferite configurații plastice.
- *studierea peisajului prin sublinierea celor trei planuri de profunzime;* - *elaborarea de compoziții cu una sau mai multe figuri, folosind raporturi spațiale și perspective variate;* - *integrarea principiilor compoziționale într-o lucrare complexă, cu temă narativă sau simbolică;* - *realizarea de compoziții experimentale care explorează contrastele cromatice de nuanță, valoare și calitate.*

CG 3 - *Exprimarea plastică utilizând materiale, instrumente și tehnici specifice picturii de șevalet*

CS 3.1. Alegerea și aplicarea conștientă a materialelor, tehnicilor și efectelor cromatice pentru exprimarea intenției artistice.
- *realizarea de compoziții experimentale, cu structuri spontane, organice sau controlate în vederea exprimării unui mesaj artistic;*

- *utilizarea tehnicii mixte în realizarea unei lucrări experimentale și conceptuale cu inserții de obiecte reale în spațiul pictural;* - *elaborarea unei compoziții figurative deschise, cu două centre de interes folosind tehnica colajului pictural.*
CS 3.2. Valorificarea intenției artistice prin alegerea tehnicii, a gamei cromatice și a relațiilor compoziționale
- *realizarea unei compoziții de atelier bazate pe intenție artistică personală;* - *alegerea conștientă a tehnicii adecvate intenției artistice;* - *elaborarea unui portofoliu personal care cuprinde schițe, studii de culoare, etape de lucru și reflecții proprii.*
CS 3.3. Observarea și interpretarea structurii materiei vii, a diferențelor cromatice din peisaj și din studiul după natură.
- *redarea culorii locale în funcție de sursa de lumină;* - *observarea studiului în natură și redarea luminii și umbre;* - *diferențierea dintre lumina naturală și cea artificială;* - *autoevaluarea și argumentarea demersului plastic personal și a soluțiilor vizuale adoptate.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Studiul culorii	- expresivități ale contrastelor cromatice - mijloace de expresie plastică: - contrastul; - ritmul; - armonia; - proporția; - echilibrul; - simetria-asimetria; - suprapunerea; - juxtapunerea.
Studiul compoziției	- compoziția plastică și decorativă: - articularea, divizarea și fuzionarea formelor plastice în configurarea compoziției; - tipuri de configurări compoziționale: statice, dinamice, închise, deschise; - studiul relațiilor compoziționale între doi sau trei termeni plastici stabiliți (formă, culoare, direcție, valoare etc.). - expresivitatea culorii și construirea spațiului pictural: - pata cromatică și dezagregarea conturului ca mijloace de spiritualizare și dinamizare a imaginii plastice; - reconstrucția spațiului prin culoare – redarea profunzimii fără perspectivă geometrică, prin planuri de intensitate și relații valorice.
Tehnici specifice picturii	- tehnici tradiționale și moderne în pictura de șevalet: - tehnica picturii în culori acrilice; - tehnica picturii în culorilor de ulei; - tehnica colajului; - tehnici mixte; - compararea comportamentului culorii pe suporturi diverse (hârtie, pânză, lemn, carton grunduit);

CLASA a XII-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Utilizarea elementelor de limbaj plastic și a mijloacelor de expresie plastică*

CS 1.1. Redarea acordurilor de culoare și a echilibrului valoric ca mijloc de studiu pictural.
- *exerciții de obținere a amestecurilor cromatice controlate;* - *studiul acordului între două culori și al acordurilor multiple;* - *explorarea echilibrului valoric prin contraste tonale și variații de saturație.*
CS 1.2. Generarea echilibrului vizual și a armoniei calităților în funcție de semnificația expresivă a compoziției.
- *compunerea spațiului plastic prin studiul formelor din natură;* - *investigarea raportului plin-gol și a contrastelor simultane și de calitate, pentru sugerarea tensiunii și energiei plastice;* - *aplicarea principiului balanței compoziționale: echilibrarea cantităților și intensităților cromatice;* - *utilizarea raporturilor de culoare și lumină pentru redarea spațiului și a adâncimii în compoziții plastice.*
CS 1.3. Utilizarea cromatismului și acromatismului pictural
- *redarea volumului prin umbră și lumină, în studii după natură;* - *elaborarea unei compoziții complexe cu accent pe expresivitatea cromatică și pe relațiile spațiale;* - *exerciții practice de obținere a tonurilor și nuanțelor intermediare.*

CG 2 - *Transpunerea elementelor din spațiul real în spațiul plastic prin structuri si principii compoziționale*

CS 2.1. Utilizarea noțiunilor de analogie și expresie în compozițiile plastice.
- *ajustarea formei în funcție de expresie – studii de atmosferă prin aplicarea contrastelor alese;* - *elaborarea unei compoziții cu iluminare dirijată – lumina ca element expresiv;* - *experimente plastice cu textură, stratificare și pensulație pentru accentuarea expresivității formelor.*
CS 2.2. Realizarea unui studiu de expresie plastică.
- *descoperirea mijloacelor de expresie care pun în valoare forma și materialitatea acesteia;* - *aplicarea principiilor de echilibru și accent în organizarea spațiului pictural prin variații de culoare și textură;* - *construcția formelor și proporțiilor ca mijloc de caracterizare plastică (ascuțit, suplu, masiv etc.);* - *aplicarea concluziilor în compoziții figurative sau nonfigurative.*
CS 2.3. Redarea construcției formei prin relația formă–culoare.
- *generarea semnului plastic prin raportul formă–culoare, folosind tehnici de lucru (ulei, acrilic, tehnică mixtă, colaj pictural);* - *elaborarea unei compoziții originale în care figura umană este integrată simbolic în spațiul pictural;* - *prezentarea lucrărilor și argumentarea alegerilor artistice într-o expoziție de clasă.*

CG 3 - *Exprimarea plastică utilizând materiale, instrumente și tehnici specifice picturii de șevalet*

CS 3.1. Utilizarea tehnicilor esențiale ale picturii de șevalet.
- *aplicarea tehnicilor în culori de apă, ulei sau acrilic;* - *redarea contrariilor ca opțiune spirituală în construcția compoziției plastice;* - *explorarea noilor tehnologii în procesul pictural contemporan.*

CS 3.2. Utilizarea metodelor și etapelor de execuție.
- *aplicarea etapelor de lucru în realizarea unei picturi pe diverse suporturi și cu materiale variate;* - *experimentarea modalităților expresive: morfologia formei, variațiile cromatice, materialele neconvenționale;* - *argumentarea evoluției intenției artistice prin portofoliul final de lucrări, însoțit de reflecții personale.*
CS.3. Explorarea contrariilor ca expresie spirituală și creativă în construcția compoziției plastice, valorificând noile tehnologii vizuale.
- *realizarea de compoziții care exprimă contraste semantice și plastice (lumină-umbră, static-dinamic, natural-artificial);* - *investigarea modului în care opozițiile cromatice și formale pot transmite stări, idei și simboluri.* - *experimentarea materialelor, tehnicilor și mediilor contemporane (colaj digital, print, proiecție) în relație cu pictura de șevalet;* - *prezentarea și argumentarea portofoliului personal care reflectă integrarea contrariilor ca dimensiune spirituală a creației artistice.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Studiul culorii	Mijloace de expresie plastică: - culoare și expresie cromatică; - armonii și contraste cromatice; - efecte vizuale și emoționale ale culorii; - culoarea ca mijloc de comunicare a stării și ideii artistice; - experimente cromatice în tehnici mixte și pe suporturi neconvenționale; - armonii tensionate, disonanțe controlate, consonanțe lirice; - dominante cromatice ca expresie a intenției.
Compoziția plastică	- exercițiu privind compoziția închisă și deschisă, statică și dinamică și urmărirea raportului dintre centru și margini; - crearea centrului de interes prin accent de culoare și contraste controlate; - echilibrarea suprafeței picturale prin alternanțe de densitate și rarefiere; - studiu comparativ între compoziția figurativă și cea abstractă, din perspectivă coloristică; - exercițiu de variație a tensiunii vizuale prin modificarea proporțiilor cromatice; - studiu comparativ între compoziția figurativă și cea abstractă, din perspectivă coloristică.
Culoarea ca mijloc de expresie a formei	- raporturi între culoarea locală, culoarea percepută și cea de reflex; - modelarea cromatică a volumului prin variații fine de temperatură și saturație; - relația figură-fundal: contur pierdut, contur cromatic, fundal activ sau neutru; - compararea comportamentului culorii pe suporturi diverse (hârtie, pânză, lemn, carton grunduit); - studiu al transparenței, împăstării și al densității stratului pictural ca mijloc de expresie; - realizarea și utilizarea gamei de griuri colorate în studiul volumului și al luminii; - observarea efectelor contrastului simultan în modelarea formelor din natură.
Tehnici specifice picturii	Procedee de realizare: - aplicarea tehnicilor umede și uscate (acuarelă, guașă, desen, tuș, acrilic); - combinarea tehnicilor mixte în funcție de intenția artistică; - controlul efectelor plastice (transparență, opacitate, pastă, textură); - documentare vizuală și elaborarea eboșelor cromatice; Compararea comportamentului culorii pe suporturi diverse (hârtie, pânză, lemn, carton grunduit); - faza de lucru: decizie cromatică, stratificare, corelarea mediilor (pictură, colaj, digital, obiect); - prezentarea portofoliului final: selecție, ordonare, argument vizual și verbal; - exercițiu de evaluare critică: articularea relației dintre intenție și rezultat; - alegerea temei finale și formularea intenției plastice scrise;

Domenii de conținut	Conținuturi
	- prezentarea portofoliului final de lucrări : selecție, ordonare, argument vizual și verbal; - exercițiu de evaluare critică: articularea relației dintre intenție și rezultat.

SUGESTII METODOLOGICE

Sugestiile metodologice au rolul de a orienta cadrul didactic în aplicarea programei școlare pentru proiectarea și derularea la atelierul de specialitate a activităților de predare-învățare-evaluare, în concordanță cu specificul disciplinei - Atelier de Specialitate -*Pictură* de Șevalet.

În receptarea mesajului artistic prin studii de culoare, folosirea tehnicilor specifice picturii de șevalet și prin studierea noțiunilor de compoziție plastică și decorativă se va pune accent pe observarea directă, analiza și atitudinea critică în exprimarea originală a ideilor, a sentimentelor prin forme plastice bidimensionale. Domeniile de conținut corespund temelor plastice, iar exemplele de învățare corespund unităților de învățare.

Programa școlară permite o abordare didactică flexibilă, adaptată particularităților de vârstă și intereselor elevilor din ciclul liceal și lasă libertatea cadrului didactic de a propune teme și subiecte. Subiectul aplicativ este pretext al temei plastice. Se va urmări atât înțelegerea noțiunilor teoretice, cât și utilizarea practică a acestora. Totodată se dorește și dezvoltarea unor competențe de susținere orală a lucrărilor proprii.

Dobândirea competențelor generale și specifice stabilite în programă se realizează prin activități predominant practice. Se recomandă implicarea în proiecte, realizate individual și în grup și participarea la cât mai multe expoziții și concursuri de artă .

Pentru dezvoltarea creativității și imaginației artistice, alături de utilizarea tehnicilor specifice este recomandată folosirea de metode prin care studiul aprofundat dar și experimentul artistic să fie acceptat și încurajat. Demersul didactic trebuie să nu fie unul rigid, care să impună un anumit rezultat sau o anumită soluție. Este nevoie să se bazeze pe anumite criterii, însă astfel încât să nu descurajeze libertatea artistică, inovația și exprimarea creativității. Experimentarea permanentă trebuie sprijinită, astfel încât preocuparea majoră să fie aceea de a finaliza toate temele plastice începute, de a formula întrebări și de a permite autodescoperirea.. Înțelegerea faptului că într-o creație artistică rezultatul final, cât și răspunsul artistic sunt importante, însă traseul parcurs de elev, prin încercare și eroare, este fundamental, conduce la formarea unui anumit tip de gândire și abordare artistică.

Pentru o mai bună organizare, este oferită o listă orientativă a materialelor și a instrumentelor de lucru:
- hârtie de desen albă și nuanțată de grosimi și texturi diferite, carton; dimensiunea 50/70 cm, creioane, cărbune, sepia, creioane colorate, creioane acuarelă;
- acuarele, tempera, guașe, acrilic, culori pe bază de ulei;
- pensule de diferite mărimi pentru diferite tehnici de pictură;
- foarfece, cutter, adezivi.
- pânze de pictură

În funcție de subiect, de unitatea de învățare sau de perioada din an (sărbători religioase, sărbători din folclor, zile din calendarul naturii, zile cu importanță pentru anul școlar etc.), pot fi organizate activități în afara școlii care susțin demersul didactic derulat la atelier, precum:
- vizite la Muzeul de Artă, la galerii de artă pentru vizionarea expozițiilor permanente sau pentru a participa la diferite ateliere;
- vizite la expoziții organizate cu diferite ocazii;
- participarea la ateliere tematice (de exemplu, reciclarea hârtiei și a plasticului, confecționarea de rame de tablouri, pictură pe sticlă, pe lemn, pe mobilă, realizarea de colaje/ afișe/ panouri etc.);
- organizarea de întâlniri cu artiști plastici consacrați, oameni de cultură etc.;
- participarea la festivaluri de arte plastice pe diferite teme;
- participarea la concursuri școlare sau la simpozioane pentru elevi;
- participarea la activități de tip panotare alături de profesorii artiști sau specialiști în domeniu.

Evaluarea reprezintă o componentă intrinsecă a predării și a învățării. Este recomandată cu prioritate

abordarea modernă a evaluării ca activitate de învățare. Astfel, sunt potrivite metode precum: urmărirea progresului personal, observarea sistematică, autoevaluarea, interevaluarea, realizarea de proiecte care să valorifice achizițiile elevilor, dar să stimuleze în același timp dezvoltarea de valori și atitudini, în contexte firești, adaptate vârstei, construirea de portofolii sau mape de lucrări. Procesul de evaluare va pune, de asemenea, accent pe recunoașterea experiențelor de învățare și a competențelor achiziționate de către elevii în mediul nonformal sau informal. Se recomandă evaluarea lucrărilor pe baza unor criterii de evaluare specifice, cunoscute de către elevii chiar de la începutul activității sau pe baza unor grile de evaluare care urmăresc procese de realizare a unui produs final pe o perioadă mai mare de timp.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

*** *Arta. Idei fundamentale*, Editura Litera, București, 2022

*** *The Art Book*, Editura Dorling Kindersley Ltd, London, 2017

Arnheim, Rudolf – *Arta și percepția vizuală*, Editura Polirom, Iași, 2016

Berger, John – *Feluri de a vedea*, Editura Vellant, București, 2018

Cennini, Cennino – *Tratatul de pictură*, Editura Meridiane, București, 1997

Eco, Umberto (coord.) – *Istoria frumuseții*, Editura RAO, București, 2006

Eco, Umberto (coord.) – *Istoria urâtului*, Editura RAO, București, 2007

Gompertz, Will – *O istorie a artei moderne*, Editura Polirom, Iași, 2014

Itten, Johannes – *The Art of Color*, Editura Van Nostrand Reinhold Co., 1973

Livio, Mario – *Secțiunea de Aur: povestea lui Phi, cel mai uimitor număr*, Editura Humanitas, București, 2007

Nanu, Adina – *Vezi? Comunicarea prin imagine*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 2018

Prut, Constantin – *Dicționar de artă modernă*, Editura Albatros, București, 1982

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Instituție de apartenență, localitate, județ
Responsabil MEC Prof. LILIANA BOBEICĂ	Ministerul Educației și Cercetării
Responsabil CNCE Prof. LĂCRĂMIOARA-ANA PAULIUC	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare
Coordonator științific Lect. univ. dr. GABRIELA VOICU	Universitatea Națională de Arte din București
Coordonator științific Prof. dr. IOANA-LAVINIA STREINU	Liceul de Arte Plastice „Nicolae Tonitza”, București
Prof. ALEXANDRU ANDRONACHE	Liceul Arte Plastice „Nicolae Tonitza”, București
Prof. LAVINIA NICOLETA LUCACI	Colegiul Național de Artă „Octav Băncilă”, Iași
Prof. OVIDIU-ADRIAN SABIE	Colegiul Național de Artă „Octav Băncilă”, Iași

Anexa nr. 233

Programa școlară
pentru disciplina

Atelier de specialitate - Scenografie

Clasele a IX-a – a XII-a
Curriculum de specialitate (CS)
Filiera vocațională, profilul artistic,
specializarea arte vizuale

Învățământ liceal

- 2026 -

Anexa nr. 233

Programa școlară pentru disciplina *Atelier de specialitate – Scenografie,* clasele a IX-a – a XII-a, curriculum de specialitate (CS)

- ***Filiera vocațională, profil artistic, specializarea arte vizuale***

NOTĂ DE PREZENTARE

Programa școlară pentru disciplina ***Atelier de specialitate – Scenografie*** reprezintă o ofertă curriculară de specialitate pentru învățământul liceal, filiera vocațională, profil artistic, specializarea arte vizuale, începând din anul școlar 2026-2027. Disciplina se regăsește în Anexa 11 la OMEC nr. 4350/20.06.2025 - Planul-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, filiera vocațională, profil artistic, specializarea arte vizuale, în Curriculum de specialitate (CS).

Pentru studiul ***Atelierului de specialitate - Scenografie***, bugetul de timp alocat, este următorul:

Atelier de specialitate – Scenografie				
Specializarea	Nr. ore/ săptămână			
	a IX-a	a X-a	a XI-a	a XII-a
Arte vizuale	2	2	4	5

În elaborarea programei, s-a avut în vedere raportarea la cadrul legislativ și documentele strategice generale și specifice care susțin studiul disciplinelor:

- ***Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023***, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Regulamentul-cadru de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar***, aprobat prin Ordinul ministrului educației nr. 5.726/2024, , cu modificările și completările ulterioare;
- ***Regulamentul de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar cu program de artă***, aprobat prin Ordinul Ministerului Educației și Cercetării nr. 3717/01 aprilie 2025, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Planurile-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, filiera vocațională, profilul artistic, specializarea arte vizuale*** din Anexa nr. 11 la O.M.E.C. nr. 4.350/20.06.2025 privind aprobarea Planurilor - cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Profilul de formare al absolventului***, OME nr. 6731/2023, care asigură coerența verticală a parcursul școlar, (competențe-cheie +atribute prioritare), reflectând finalitățile generale ale educației prin raportare la competențele-cheie europene (digitală, creativă, antreprenorială) și la atributele profilului artistic: creativitate, reflecție, autonomie, responsabilitate și etică profesională.
- *documente europene relevante la nivel general și, mai ales, pentru disciplină(Recomandarea Consiliului UE privind competențele-cheie, Cadrul european al calificărilor, Rapoarte OECD/UNESCO, Cadre de referință etc.)*
- *alte documente/studii specifice Curriculumului Național și curriculumului disciplinei – de exemplu, cu valoare pentru sugestiile metodologice ale programei școlare.*

Structura programei școlare include, pe lângă Nota de prezentare, următoarele elemente:
- Competențe generale
- Competențe specifice şi exemple de activităţi de învăţare
- Domenii de conținut și conținuturi
- Sugestii metodologice
- Bibliografie selectivă

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoştinţe, abilităţi şi atitudini dezvoltate prin învăţare, care permit identificarea şi rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte particulare diverse.

Competențele generale vizate jalonează achizițiile elevului pentru întregul ciclu liceal.

Competenţele specifice se formează pe parcursul unui an şcolar, sunt derivate din competenţele generale şi reprezintă etape în dobândirea acestora. Competenţele specifice sunt însoţite de exemple de activităţi de învăţare, care constituie modalităţi de organizare a activităţii didactice în scopul realizării competenţelor. Programa şcolară propune, cu caracter de exemplu, diferite tipuri de activităţi de învăţare, care integrează strategii didactice şi care valorifică experienţa concretă a elevului. Cadrul didactic are libertatea de a utiliza exemplele de activităţi de învăţare pe care le propune programa şcolară, de a le completa sau de a le înlocui, astfel încât acestea să asigure un demers didactic adecvat situaţiei concrete de la clasă. Se asigură, în acest fel, premisele aplicării contextualizate a programei şcolare şi proiectării unor parcursuri de învăţare personalizate.

Conținuturile învățării constituie elemente de bază ale domeniului, mijloace informaționale prin care se urmărește realizarea competențelor.

Sugestiile metodologice includ recomandări privind strategiile didactice şi elementele de evaluare formativă continuă și sumativă.

Rolul disciplinei în formarea elevilor

Scopul final al disciplinei de specialitate scenografie în formarea elevilor este de a crea un univers vizual complet pentru o piesă de teatru, film sau spectacol, prin conceperea și realizarea decorurilor, costumelor și altor elemente scenice. Aceasta implică integrarea imaginației, talentului și a cunoștințelor tehnice pentru a contribui la realizarea viziunii artistice generale și a crea o iluzie care să completeze actul artistic. Scopul final este de a integra elevul într-o atmosferă teatrală unde va fi capabil să ofere publicului spectator și telespectator spații de joc, idei inovatoare și simboluri. Ținta principală o reprezintă realizarea unei programe noi pentru atelierul de scenografie, organizată pe patru ani, care să vizeze formarea și dezvoltarea de noi competențe. De asemenea, programa școlară va fi structurată astfel încât, pe de o parte să încurajeze utilizarea metodelor activ-participative, care să-i stimuleze pe copii să se implice direct în propria lor învățare, iar pe de altă parte, să pună accent pe activitățile practice de reprezentare scenografică, într-un spațiu scenic și cinematografic, aplicarea acestora și demonstrația lor teoretică în teatru. De asemenea, se va evidenția importanța practicii profesionale și a colaborării eficace dintre școală și, în cazul de față, diferite teatre.

Absolvenții care vor urma învățământul superior, vor aprofunda noțiunile și procedeele de bază dobândite în liceu, desăvârșindu-și posibilitățile în această specialitate sau angajându-se în teatre, la platourile de filmare sau în televiziune, asistenți scenografi, desenatori, proiectanți, pictori executanți, vitrinieri sau butafori.

Justificarea statutului disciplinei, elemente de continuitate/ de noutate

Scenografia este o disciplină nouă pentru elevi, motiv pentru care este necesară realizarea unei programe bogată în tehnică, plasticitate, proiectare, machetare. Setul nou de competențe pe scenografie, pe care programa dorește să le includă, implică inițierea elevilor în procesul de creație din atelierele teatrelor sau din atelierele facultăților de artă teatrală și cinematografică. În urma formării/dezvoltării acestor competențe care au mare valoare aplicativă, un absolvent al secției de scenografie din liceul de artă, poate fi capabil să lucreze că asistent al unui scenograf în atelierele de creație ale oricărui teatru, având posibilitatea să redea la scară 1/1 ceea ce și-a însușit în atelierul de specialitate: decoruri și obiecte de mobilier în atelierul de tâmplărie, costume în atelierele de croitorie, structuri de rezistență în atelierele de mecanică, să devină pictor executant în atelierul de pictură.

Pe parcursul acestor patru ani de studii, elevii vor dobândi experiență în urma realizării muncii pe teren dar și în atelierele de creație ale marilor teatre bucureștene. În ultima perioada s-au conceput, construit și realizat numeroase scene de teatru modern, neconventional, diverse schimbări în design-ul scenei și a tehnologiei de teatru în general, au apărut materiale noi folosite atât în decor, cât și în light design-ulu scenei, în procesarea imaginii de teatru. În cinematografie de asemenea, au apărut tineri regizori cu noi concepte cinematografice, limbajul regizoral s-a modificat și tehnologia a luat amploare.

Orientări generale și specifice în lectura programei școlare

- evidențierea acelor elemente constituente ale programei şcolare, care au caracter obligatoriu/orientativ;
- evidențierea relațiilor dintre diferitele elemente constituente ale programei școlare;

- recomandări esențiale, succinte, pentru cadrele didactice, din perspectiva aplicării programei școlare (de exemplu, privind aplicarea programei – planificarea și proiectarea didactică).

Pentru realizarea noii programe se va urmări transformarea elevului nu doar într-un „artist", ci și într-un tehnician apt să discearnă între valoare și non-valoare, pentru înțelegerea și implicarea sa într-o creație artistică scenografică.

Programa ajută considerabil demersul elevilor în aprofundarea noțiunilor, procedeelor și competențelor de bază dobândite în atelierul liceului împreună cu cele dobândite în teatrul propriu-zis.

Studiind scenografia in liceu, in cadrul unui atelier, elevii au posibilitatea sa înțeleagă, activ, un raport important, specific, între mai multe arte sau mai bine zis între viață și arte. Ei trebuie sa înțeleagă că, de la ridicarea cortinei ei sunt cei care arată publicului care este ambianța piesei.

Studiul scenografiei presupune patru mari capitole: relația text-imagine/ decor-lumină - machetă/ costum/ tehnica teatrală specifică.

1. Relația text - imagine teatrală și cinematografică: Este implicat de aici de la bun început un interes pentru repertoriul teatral, pentru istoria teatrului în lume și la noi, pentru evoluția modului de a înțelege aceasta relație.

2. Decor-lumina-macheta: cunoașterea teoretica a evolutiei scenografiei de-a lungul timpului va fi însoțită în atelierul de specialitate de încercări personale ale elevilor pe baza textelor folosite ca exemplificare la primul capitol și de la bun început și de usoare machete de hârtie, cu sursa de lumină până la machete atent detaliate din clasele mari, când elevii vor putea realiza o machetă pe un teatru real dar la scara redusă și un platou de filmare cu decoruri de film.

3. Costumul personajului: Pentru a proiecta costumul de scena (sau film), este indispensabilă o evoluție a costumului în timp. Costumul de scenă se bazează pe costumul din viață dar cu modificări: adaptări la folosirea scenei, caracterul figurii prezentate, timpului în care este prezentată figura. Desenatorul de costume creează personaje și aceasta determină libertătile și obligațiile față de material și de croielile epocilor. Costumul trebuie gândit în functie de scenă, mare sau mică, și de decor, de materialele și de culorile lui. El trebuie gândit în ansamblul piesei sau al filmului, pe grupările care se fac în scenă sau pe platoul de filmare, simpatii, contraste, tensiuni, concentrări, destinderi, pentru a putea sluji ritmului compozițional al spectacolului. În atelierul scolii, pe cât posibil, lucrul nu trebuie să se limiteze numai la proiectele în tempera, ci să fie completat și cu o cunoaștere de materiale în vizitele la atelierele teatrelor. O piesă montată și jucată de elevi, poate ajuta foarte mult la înțelegerea practică dintre materiale și scop.

4. Tehnica teatrala: Problema realizării picturale și sceno-tehnice este la fel de importantă ca aceea a proiectării. Vizitarea atelierelor de teatru și a platourilor de filmare, a aparaturii de scena și platou, o scurtă practică într-un atelier de teatru (ex: butaforia), și montarea unei piese în teatru sau un scurt cadru de film, vor avea darul de a apropia pe elevi de cunoștințele tehnice necesare realizării scenografice a spectacolului (construcția elementelor decorului, pictarea lor, butaforia, practica legata de atelierele de execuție ale costumelor, aparatura de lumina și sunet).

In ultimul an, în afară de scenografia unui spectacol de teatru sau scenariu de film pe platoul cinematografic, va trebui să cuprindă și probe de execuție a unora din elementele scenografie ale spectacolului sau filmului.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Operarea cu elemente de limbaj specific**
CG2	**Utilizarea elementelor de limbaj specific costumului de teatru**
CG3	**Transpunerea formelor din spațial real, obiectiv, în sistemul convențional**

CLASA a IX-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Operarea cu elemente de limbaj specific*

CS 1.1. Recunoașterea structurilor geometrice si plastice prin intermediul scenografiei si scenei de teatru
- *descoperirea structurilor geometrice și plastice într-un cadru scenografic;* - *analizarea structurilor geometrice și plastice;* - *identificarea tipologică a spațiilor arhitecturale prin elementele lor definitorii (dimensiune, materialitate, lumină, funcțiune, relația interior-exterior și relația public-privat.*
CS 1.2. Identificarea principiilor și structurilor compoziției statice și dinamice în analizarea unor compoziții variate, transpuse într-o scenă de teatru
- *studierea corpurilor geometrice din punct de vedere compozițional;* - *înțelegerea transformărilor de ordin scenografic ce au loc prin reprezentarea în decor a unei funcțiuni arhitecturale;* - *studierea expresivității materialelor folosite (lemn, piatră, cărămidă etc.);* - *realizarea unui decor propus de profesor;* - *realizarea unor proiecții video cu materialele realizate;*
CS 1.3. Construirea în spațiul perspectival la scară redusă
- *analiza decorurilor din basm, proiectate la scară perspectivală;* - *reprezentarea unei perspective la scară redusă a unui moment dintr-o piesă dată, urmărind tipurile de compoziție și elementele de limbaj plastic;* - *identificarea perspectivei cromatice;* - *reprezentarea unei atmosfere de teatru cu ajutorul tehnicilor mixte de abordare.*

CG 2 - *Utilizarea elementelor de limbaj specific costumului de teatru*

CS 2.1. Utilizarea principiilor compoziționale ale construcției proporțiilor și expresiei corpului uman, după reproduceri anatomice
- *exersarea studiului desen după corpul uman și după corpul uman drapat;* - *aplicarea costumelor fantezie pe anatomiile de mișcare studiate;* - *realizarea recuzitei pentru costum analizând detaliile vestimentare.*
CS 2.2. Realizarea proiectului unui costum de epocă, în desen și culoare pe structuri anatomice realizate în urma documentării
- *analiza unui costum de epocă (texturi/ materialități);* - *realizarea costumelor fantezie pe anatomiile de mișcare studiate;* - *analiza detaliilor vestimentare, elemente decorative de epocă.*
CS 2.3. Realizarea unor studii de portret ale personajelor din basmul ales
- *analiza unui portret al unui personaj de basm;* - *analiza unui machiaj de scenă;* - *realizarea unui machiaj pentru un personaj dintr-un basm.*

CG 3 - *Transpunerea formelor din spațial real, obiectiv, în sistemul convențional*

CS 3.1. Realizarea la scară redusă a unei machete dintr-un spectacol dat
- *realizarea unei machete, a unei scene dintr-un spectacol dat, la scară redusă;* - *exersarea tehnicilor mixte de aplicare a culorilor și patinei de scenă pe corpurile geometrice transformate în decor de teatru, pe un text ales;*

- *exerciții de utilizare a surselor de lumină dirijate pe planuri succesive și simboluri, cu ajutorul mini-proiectoarelor la scară, lanterne, leduri, veioze.*
CS 3.2. Dezvoltarea deprinderilor de a construi la scară perspectivală și axonometrie izometrică
- *exersarea schițelor libere fanteziste, cu corpuri geometrice ca punct de pornire* - *exersarea schițelor libere de documentare a mobilierului de epocă ales;* - *exersarea desenului proiectiv și axonometriei izometrice a mobilierului ales*
CS 3.3. Machetarea mobilierului de epocă
- *exersarea compozițiilor cu corpuri geometrice din hârtie și carton;* - *transformarea unui corp geometric într-un mobilier de epocă;* - *redarea materialității și detaliilor decorative ale obiectului machetă.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Elemente de limbaj plastic și tehnic de specialitate	- studiul structurilor geometrice - studiul perspectivei la un punct sau mai multe de fugă; - studiul compoziției atmosferelor de teatru; - studiul costumului de epocă și aprofundarea conceptuală; - studiul geometriei descriptive și tipurilor de axonometrie; - studiul anatomiei umane; - studiul surselor imaginarului basmului românesc
Tehnici artistice	- tehnica acuarelei; - tehnica colajului; - tehnica materialelor de construcție/ machetare; - tehnica acrilic; - tehnica mixtă; - tehnica butaforiei și a materialelor sculptorilor butafori.
Aspecte culturale și interdisciplinare	- arhitectura tradițională românească – vernacularul rural; - arhitectura cultă veche – biserici, mănăstiri, castele și cetăți; - locuri legendare din țara noastră – identitate și semnificare; - basmul tradițional și actualizare (aducere în contemporaneitate).

CLASA a X-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Operarea cu elemente de limbaj specific*

CS 1.1. Identificarea elementelor de scenografie în teatru, de-a lungul timpului
- *analizarea diferitelor imagini din spectacole și reprezentări tehnice;*
- *exerciții de reproducere scenografică a unor piese cunoscute (commedia de'll arte);*
- *exerciții de analiză a decorurilor și arhitecturii italiene;*
- *prezentarea unui proiect inspirat de scenografia barocă italiană.*
CS 1.2. Analiza tipurilor de compoziții și scene de joc specifice comediei italiene
- *exerciții de prezentare a unor concepte și idei după textul ales;*
- *vizionarea comentată a unor exemple pe baza unui fond de imagini din diferite domenii (fotografie, pictură, film de epocă, scenografie urbană, instalație, jocuri video cu caracter istoric, schițe de perspective urbane, schițe de elemente de arhitectură cu specific local);*
- *exerciții de esențializare scenografică (reproducere, stilizare și interpretare).*
CS 1.3. Reproducerea schițelor după actele pieselor de teatru
- *realizarea unei perspective a decorului, la scară perspectivală;*
- *analizarea luminii și culorilor specifice Commediei de'll arte;*
- *exerciții de reproducere pe hârtie a unui fundal de teatru tip diorama;*

CG 2 - *Utilizarea elementelor de limbaj specific costumului de teatru*

CS 2.1. Identificarea caracteristicilor costumului în perioada Comediei de'll arte și a personajelor tip
- *exerciții de drapaj pe model viu;*
- *exerciții de analizare a autonomiei de mișcare, proporție, construcție și expresie pentru costumele ce urmează a fi aplicate pe structura anatomică;*
- *exerciții de realizare a unui costum clasic ce aparține stilului Commedia de'll arte;*
- *exerciții de realizare a costumului-concept;*
- *exerciții de realizare a unui costum fantezie.*
CS 2.2. Realizarea unui desen după anatomii-documentar
- *exerciții de realizare a unor schițe anatomice;*
- *analizarea unor creații ale marilor artiști-anatomiști;*
- *exerciții de reproducere a unor creații aparținând marilor artiști-anatomiști;*
- *analizarea detaliilor anatomice după un model viu;*
- *exerciții de redare a caracterului unui personaj dintr-o piesă de teatru.*
CS 2.3. Crearea portretului personajelor și machiajul de scenă
- *exerciții de analiză a unui desen după model viu;*
- *realizarea unui desen după model viu;*
- *analizarea evoluției măștilor de-a lungul timpului;*
- *realizarea unei măști de tip Commedia de'll arte.*

CG 3 - *Transpunerea formelor din spațial real, obiectiv, în sistemul convențional.*

CS 3.1. Identificarea tehnicii scenei italiene după scena teatrului *Odeon* din București
- *documentare la teatrul „Odeon" sau pe internet;*
- *analizarea elementelor caracteristice sălii de teatru;*
- *realizarea la scară perspectivală a teatrului „Odeon".*

CS 3.2. Operarea cu elemente tehnice specifice scenei italiene
- *însușirea elementelor tehnice specifice teatrului „Odeon”;* - *realizarea machetei teatrului „Odeon” la scară perspectivală impusă;* - *montarea mini-proiectoarelor în machetă;* - *montarea filtrelor de lumină în machetă.*
CS 3.3. Aplicarea decorului Commedia de'll arte după un text dat
- *construirea decorului la scară perspectivală;* - *montarea decorului în macheta teatrului „Odeon”;* - *realizarea culorii, texturii precum și a altor caracteristici în decorul la scara cerută;* - *fotografierea fiecărui act al piesei de teatru cu ajutorul machetei.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Elemente de limbaj plastic și tehnic de specialitate	- studiul tehnicii și limbajului teatral. tipuri de scene și efecte speciale - studiul perspectivei la un punct sau mai multe de fugă - studiul compoziției atmosferelor de teatru - studiul costumului de epoca si aprofundarea conceptuala - studiul geometriei descriptive și tipurilor de axonometrie - studiul măstilor și al tehnicii abordate în atelierele din teatru - studiul stilului C*ommedia dell'arte*
Tehnici artistice	- tehnica acuarelei - tehnica colajului - tehnica materialelor de construcție/machetare - tehnica acrilic - tehnica mixtă - tehnica butaforiei și al materialelor sculptorilor butafori - instrumente specifice sculpturii și butaforiei scenice
Aspecte culturale și interdisciplinare	- noțiuni introductive din domeniul scenografiei - istoricul scenelor de teatru - scena italiană - decoruri în teatrul italian - elemente de arhitectură italiană - axonometria și epura teatrului *Odeon*

CLASA a XI-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Operarea cu elemente de limbaj specific*

CS 1.1. Identificarea principiilor şi structurilor compoziției statice şi dinamice în analizarea unor compoziții variate transpuse într-o scenă de teatru
- *realizarea unei compoziții statice-deschise folosind obiecte de mobilier și arhitectură de epoca transpuse într-un cadru scenic (schița), de teatru;* - *analizarea tipurilor de axonometrie aplicate decorului ales;* - *realizarea unei schite de atmosferă pentru toate actele piesei de teatru.*
CS 1.2. Identificarea principiilor şi structurilor compoziției statice şi dinamice în analizarea unor compoziții variate transpuse într-o scenă de film (platoul de filmare)
- *realizarea unei compoziții statice-deschise sau dinamice, plin-gol, folosind obiecte de mobilier și arhitectură de epoca transpuse într-un cadru scenic (schița) de film (platoul de filmare);* - *vizitarea unui platou de filmare si însușirea elementelor tehnice specifice filmului;* - *exerciții de utilizare a elementelor și materialelor de butaforie de teatru în construcția unor măști de spectacol;* - *realizarea tehnică a unor măști, în atelierele specifice de teatru, sub îndrumarea profesorului scenograf si a butaforilor.*
CS 1.3. Realizarea componentelor arhitecturale și ale elementelor de décor ale unui spectacol de teatru respectând detaliile arhitecturale
- *exerciții de realizare a unor ferestre și uși sub formă de schițe și desen proiectiv la scară redusă* - *analizarea tipului de scări și practicabile scenice* - *realizarea unor tipuri de scări și practicabile scenice sub formă de schițe și planșe tehnice*

CG 2 - *Utilizarea elementelor de limbaj specific costumului de teatru*

CS 2.1. Utilizarea principiilor compoziționale și ale mijloacelor de limbaj plastic ale corpului uman: paginatie, construcție, proporție, mișcare, expresie, valoare, culoare
- *exerciții de studiu anatomic de miscare, expresie, atitudine (corp întreg);* - *exerciții de studiu desen academic de detaliu anatomic;* - *exerciții de studiu portret de personaj.*
CS 2.2. Utilizarea elementelor de construcție ale drapajului și elementelor decorative ale costumului
- *exerciții de studiu de compoziție cu diferite tipuri de materiale textile specifice scenografiei de costum;* - *exerciții de studiu de costume aplicat pe modelul viu;* - *exerciții de studiu de caracter după model viu.*
CS 2.3. Realizarea proiectului unui costum de epoca, în desen și culoare în atelierul de creație al liceului
- *exerciții de studiul personajelor din textul oferit de profesorul de specialitate;* - *exerciții de studiu de caracter după toate personajele din piesa de teatru/film;* - *exerciții de realizare a unui portret;* - *exerciții de machiaj specific;* - *documentarea in atelierele de creație vestimentara din teatru (atelierul de croitorie barbați/ femei).*

CG 3 - *Transpunerea formelor din spațial real, obiectiv, în sistemul convențional*

CS 3.1. Înțelegerea mecanicii scenice cu elementele tehnice specifice unei scene de teatru
- *identificarea elementelor mecanice ale scenei (avanscena, scena, cutia scenei, buzunarele scenei, pantalonii scenei, arlechinii scenei, podul scenei, cortine, fundalului scenei, sufițele și ștăngile scenei);* - *analizarea unor schițe tehnice;* - *analizarea tipurilor de scenă și cortine;* - *proiecții video și multimedia în vederea explicării caracteristicilor spectacolelor de teatru.*
CS 3.2. Înțelegerea tehnicii unui platou de filmare și a elementelor specifice
- *descoperirea tehnicii green-screen, machetă cu rol în film, efectele speciale, platoul de filmare și echipa de props;* - *conceperea unei machete la scară redusă a platoului de filmare;* - *realizarea unei machete cu rol în film concepută în atelierul de creatie al liceului.*
CS 3.3. Descoperirea tehnicii atmosferelor de teatru pe acte și a tehnicii cadrelor de filmare: story-board, mood-board, atmosfere de film
- *identificarea cadrelor de film, al mood-board-ului si story-board-ului;* - *realizarea unor schițe libere cu filmări de interior-exterior cu schelele și structurile de rezistenta a fațadelor din film;* - *fotografierea machetelor și miniaturilor de film;* - *prelucrarea digitală a schițelor de atmosferă pe cadre.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Elemente de limbaj plastic și tehnic de specialitate	- studiul tehnicii și limbajului teatral. tipuri de scene și efecte speciale; - studiul perspectivei la un punct sau mai multe de fuga; - studiul compoziției atmosferelor de teatru; - studiul costumului de epoca și aprofundarea conceptuala; - studiul geometriei descriptive și tipurilor de axonometrie; - studiul măștilor și al tehnicii abordate în atelierele din teatru; - studiul decorurilor de film și al platoului de filmare; - cadrele cinematografice și filmarea de interior/exterior; - proiectarea video și studiul light-design-ului în teatru și pe platoul de filmare.
Tehnici artistice	- tehnica acuarelei; - tehnica colajului; - tehnica materialelor de construcție/machetare; - tehnica acrilic; - tehnica mixtă; - tehnica filmarii de zi/noapte; - tehnica filmării interior/exterior; - cadre cinematografice.
Aspecte culturale și interdisciplinare	- înregistrarea video și imaginea în mișcare - cadru și semnificație; - realitate și sugestie în scenografia video- tipuri de ecrane de proiecție; - proiecții video în timp real - imaginea proiectată ca partener de joc; - scenografie sonoră și relația cu spațiul scenic; - senzori și senzorialitate în spectacolul contemporan; - teatrul VR și teatrul interactiv; - studiul tipurilor de light-design și aparatură video folosite în teatru.

CLASA a XII-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Operarea cu elemente de limbaj specific*

CS 1.1. Utilizarea elementelor componente ale unui spectacol de teatru realizat într-un spațiu convențional, neconvențional sau al unui platou de filmare
- *realizarea componentelor arhitecturale și materiale ale decorului de teatru sau al platoului de filmare după mari spectacole sau filme;* - *documentarea pe piesa și autor sau pe film și regizor;* - *realizarea unor schite libere de concept (propuneri și idei scenografice).*
CS 1.2. Însușirea modalităților de colaborare între regizor, scenograf, actor și spectator
- *discuții libere, de documentare, cu un scenograf și cu un regizor de teatru în sala de lectură a teatrului și tipul de comunicare și colaborare regizor-scenograf;* - *vizitarea atelierelor de tâmplărie, butaforie și pictură ale teatrului;* - *documentarea asupra importanței recuzitei în cadrul unui spectacol;* - *discuții libere cu șeful tâmplar, recuziter și atelierele lor;* - *participarea la o filmare și notarea tuturor aspectelor tehnice specifice scenografiei de film;* - *realizarea schițelor de atmosferă pe actele unei piese de teatru sau pe cadre de film.*
CS 1.3. Realizarea obiectelor de mobilier și de recuzita în proiect, axonometrie și perspectiva
- *realizarea obiectelor de mobilier și de recuzita în proiect, axonometrie și perspectivă;* - *realizarea arhitecturii spațiului în proiect, axonometrie dimetrică/izometrică și perspectiva;* - *realizarea unui fragment de mobilier în atelierul teatrului.*

CG 2 - *Utilizarea elementelor de limbaj specific costumului de teatru*

CS 2.1. Însușirea studiului plastic al corpului uman
- *studierea construcției, proporției, mișcării și expresiei umane(diferite varste, caractere, constitutii, inaltimi, expresii);* - *exerciții de studiu de desen și culoare după artisti scenografi;* - *analizarea conceptului de personaj de teatru/film.*
CS 2.2. Studiul de drapaj în compoziție și pe modele
- *realizarea texturii, materialității, patinei costumelor de teatru și film;* - *realizarea unui studiu de costum și drapaj aplicat pe un model viu;* - *exerciții de aplicare a unor elemente decorative pe costume aparținând diferitelor epoci (costum renascentist, baroc, sec.XIX-lea, sec. XX si XXI).*
CS 2.3. Proiect de costum la scară 1/1. Proiectarea costumului în atelierul de croitorie al teatrului sub îndrumarea croitorilor și profesorului scenograf
- *tratarea conceptului de personaj de teatru/film realizat în echipe de câte doi elevi în atelierele teatrului ales de profesorul coordonator;* - *reaizarea unui machiaj unui personaj, în atelierul de machiaj al unui teatru;* - *aplicarea elementelor decorative pe costumul realizat.*

CG 3 - *Transpunerea formelor din spațial real, obiectiv, în sistemul convențional*

CS 3.1. Construcția unei machete de specialitate
- *realizarea la scară redusă a unei machete multifuncțională de teatru;* - *realizarea unui fundal realizat digital, pe acte (teatru);* - *exerciții de utilizare a luminilor și video-ului într-un teatru cu ajutorul unei machete prevazute cu sisteme de iluminare (mini-proiectoare);*

CS 3.2. Realizarea machetei la scară a unui obiect-concept
- *realizarea unor schite libere/axonometrie izometrica/desen proiectiv (epura);*
- *realizarea obiectului-concept la scara reala sau a unui fragment dintr-un obiect-concept;*
- *realizarea ppcturii și texturii fragmentului real utilizând tehnica pictorului-scenograf.*
CS 3.3. Proiectarea unui decor, a unei schițe de costum, a unui afiș de teatru, a unei machete
- *documentarea în vederea realizării proiectului propus*
- *fotografierea tablourilor de scenografie*
- *prezentarea multimedia a schimbărilor de lumină decor și a evoluției spațiului de joc;*
- *fotografierea costumelor într-o ipostază dramatică regizată (personaje în situație)*
- *promovarea performativă a actului de creație teatrală dincolo de scena de teatru (trailer-ul, teaser-ul, reclama video comercială - structuri narative și montaj)*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Elemente de limbaj plastic și tehnic de specialitate	- studiul tehnicii și limbajului teatral. tipuri de scene și efecte speciale; - studiul perspectivei la un punct sau mai multe de fuga; - studiul compozitiei atmosferelor de teatru; - studiul costumului de epoca și aprofundarea conceptuala; - studiul geometriei descriptive și tipurilor de axonometrie; - studiul măștilor și al tehnicii abordate în atelierele din teatru; - studiul decorurilor de film și al platoului de filmare; - cadrele cinematografice și filmarea de interior/exterior; - proiectarea video și studiul light-design-ului în teatru și pe platoul de filmare.
Tehnici artistice	- tehnica acuarelei; - tehnica colajului; - tehnica materialelor de construcție/machetare; - tehnica acrilic; - tehnica mixtă; - tehnica filmării de zi/noapte. interior/exterior; cadre cinematografice; - studiul de costum în atelierele de croitorie din teatru; - realizarea unui costum la scară reală.
Aspecte culturale și interdisciplinare	- studiul diferitelor spectacole de teatru, din perspectiva scenografului; - discuții libere cu un scenograf și cu un regizor de teatru în sala de lectură a teatrului; tipul de comunicare și colaborare regizor-scenograf.

SUGESTII METODOLOGICE

Sugestiile metodologice au rolul de a orienta cadrul didactic în aplicarea programei şcolare pentru proiectarea şi derularea la clasă a activităţilor de predare-învăţare-evaluare, în concordanţă cu specificul disciplinei ***Atelier de specialitate - Scenografie***.

În receptarea mesajului artistic prin studii se va pune accent pe observarea directă, analiza şi atitudinea critică în exprimarea originală a ideilor, a sentimentelor prin forme bidimensionale. Domeniile de conţinut corespund temelor plastice, iar exemplele de învăţare corespund unităţilor de învăţare.

Programa şcolară permite o abordare didactică flexibilă, adaptată particularităţilor de vârstă şi intereselor elevilor din ciclul liceal şi lasă libertatea cadrului didactic de a propune teme şi subiecte dorite de către aceştia.

Subiectul aplicativ este pretext al temei plastice. Se va urmări atât înţelegerea conceptelor, cât şi utilizarea practică a acestora. Se vor dezvolta competenţe de susţinere orală a lucrărilor proprii.

Dobândirea competenţelor generale şi specifice stabilite în programă se realizează prin activităţi predominant practice. Se recomandă implicarea în proiecte, realizate individual şi în grup şi participarea la cât mai multe concursuri de artă şi expoziţii.

Pentru dezvoltarea creativităţii şi imaginaţiei artistice, alături de utilizarea tehnicilor specifice este recomandată folosirea de metode prin care experimentul artistic să fie acceptat şi încurajat. Demersul didactic trebuie să nu fie unul rigid, care să impună un anumit rezultat sau o anumită soluţie. Este nevoie să se bazeze pe anumite criterii, însă astfel încât să nu descurajeze libertatea artistică, inovaţia şi exprimarea creativităţii. Experimentarea permanentă trebuie sprijinită, astfel încât preocuparea majoră să fie aceea de a formula întrebări, nu neapărat de a obţine un anume produs finit. Înţelegerea faptului că într-o creaţie artistică rezultatul final, cât şi răspunsul artistic sunt importante, însă traseul parcurs de elev, prin încercare şi eroare, este fundamental, conduce la formarea unui anumit tip de gândire şi abordare artistică.

Evaluarea reprezintă o componentă intrinsecă a predării şi a învăţării. Este recomandată cu prioritate abordarea modernă a evaluării ca activitate de învăţare. Astfel, sunt potrivite metode precum: urmărirea progresului personal, observarea sistematică, autoevaluarea, interevaluarea, realizarea de proiecte care să valorifice achiziţiile elevilor, dar să stimuleze în acelaşi timp dezvoltarea de valori şi atitudini, în contexte firești, adaptate vârstei, construirea de portofolii sau mape de lucrări. Procesul de evaluare va pune, de asemenea, accent pe recunoaşterea experienţelor de învăţare şi a competenţelor achiziţionate de către elevii în mediul nonformal sau informal. Se recomandă evaluarea lucrărilor pe baza unor criterii specifice, cunoscute de către elevii sau pe baza unor grile de evaluare care urmăresc procese de realizare a unui produs final pe o perioadă mai mare de timp.

Clasele a IX-a vor acumula cunoştinţe de iniţiere şi familiarizare cu domeniul scenografiei, clasele a X-a vor acumula cunoştinţe prin exersare şi dezvoltarea priceperilor şi deprinderilor, clasele a XI-a şi a XII-a vor avea ore de aprofundare şi de specializare în domeniul scenografiei.

Elevii sunt familiarizaţi cu elementele de limbaj plastic specifice, cu principiile compoziţionale şi cu mijloacele de expresie plastică, vederea îm spaţiu, perspectiva, desenul proiectiv, personajul de teatru sau film, sunt analizate şi exersate moduri de concepere a desenului şi studiul corpului şi figurii umane în cărbune, desen etc.

Pentru o mai bună organizare, se au în vedere şi următoarele noţiuni :

- studiul tipurilor de axonometrie;
- studiul volumelor şi al corpurilor geometrice;
- studierea contrastelor cromatice, al luminii şi adâcimii prin culoare în picturile de atmosfera teatrală specifice;
- studiul drapajelor şi a elementelor vestimentare;
- studiul costumului de personaj; introducerea în istoria costumelor de teatru;
- studiul machiajului şi al expresiei scenice;
- studiul tipurilor de decor şi arhitecturii acestora; mecanica scenei şi componentele ei;
- studiul tipurilor de compoziţie scenică;
- studiul compoziţiei de atmosferă de teatru;
- studiul tehnicii machetării de film şi teatru.

Pentru clasele a-XII-a elevii concep și realizează proiecte scenice originale, pe o temă dată: text teatral sau scenariu de film. Manifestă autonomie creativă și coerență vizuală în elaborarea compozițiilor scenice. Integrează limbajul scenografic, tehnic, pictural și conceptual într-o viziune personală. Argumentează estetic și conceptual propria viziune teatrală sau cinematografică. Elaborează lucrări pentru portofoliul final (examenul de specialitate).

Se recomandă ca **baza materială** să fie complexă și adaptată atât tehnicilor tradiționale, cât și celor moderne din domeniul scenografiei. Pentru **scenografia tradițională**, atelierul ar trebui să fie dotat cu materiale și instrumente specifice, pentru a permite explorarea diferitelor procedee și tipuri de redare a machetelor, desenelor tehnice, manechine de plastic (pentru conceperea costumelor personajelor).

Pentru **scenografia modernă**, se recomandă existența unui spațiu echipat cu imprimante 3D, facilitând practica în tehnici digitale pentru realizarea rapidă a machetelor de teatru și film.

Alternative și completări posibile:

Pentru scenografia tradițională: include acrilice, acuarele, tușuri, pasteluri, creioane mecanice pentru realizarea desenelor tehnice, atmosferelor și costumelor), unelte specifice machetării și o gamă largă de soluții de lipit diferite materiale de construcții utilizate în machetare. Pentru conceptele realizate in format digital: tablete suplimentare, software de tip (ex. Sketchup, Maya 3D, Photoshop, CorelDRAW).

Astfel, baza materială devine un **mediu integrat**, care permite elevilor să experimenteze întreaga paletă a tehnicilor scenografice, de la tradițional la digital, și să dezvolte competențe profesionale și expresive.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

- *Istoria teatrului universal (vol 1, 2, 3, 4)* - Vito Pandolfi,
- *Structuri geometerice, structuri plastice,* 1984, - Zamfir Dumitrescu,
- *Arta. Stil. Costum* - Adina Nanu,
- *Vezi?. Comunicare prin imagini* - Adina Nanu
- *Leonardo*. *Structuri geometrico-plastice* - Zamfir Dumitrescu,
- *Anatomie*, ghid complet de desen - Barrington Barber
- *Tehnica scenei*. *Perspectiva*, - Horia Teodoru
- *Commedia de ll arte* - David Esrig,
- S*cenografii (vol. 1,*2,3) - Helmuth Sturmer,
- *Scenografii / Stage Designs 2025* - Vittorio Holtier
- *Scenografia in Romania in secolul XX. Aspecte* - Luminita Batali
- *Il teatro del disegnatore*, 2022 - Helmuth Sturmer,

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Instituție de apartenență, localitate, județ
Responsabil MEC Prof. LILIANA BOBEICĂ	Ministerul Educației și Cercetării
Responsabil CNCE Prof. LĂCRĂMIOARA-ANA PAULIUC	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare
Coordonator științific Lect. univ. dr. GABRIELA VOICU	Universitatea Națională de Arte din București
Coordonator științific Prof. dr. IOANA-LAVINIA STREINU	Liceul de Arte Plastice „Nicolae Tonitza”, București
Prof.dr. ANDREI MENȚEANU	Liceul de Arte Plastice „Nicolae Tonitza”, București
Lect. Univ. dr. CRISTIAN STĂNOIU	Universitatea Nationala de ArtaTeatrala si Cinematografica I.L.Caragiale Bucuresti

Anexa nr. 234

Programa școlară
pentru disciplina

Atelier de specialitate
(Arhitectură, Arte ambientale și Design)

Clasele a IX-a – a XII-a
Curriculum de specialitate (CS)
Filiera vocațională, profil artistic,
Specializările: arhitectură, arte ambientale, design

Învățământ liceal

- 2026 -

Anexa nr. 234
Programa școlară pentru disciplina *Atelier de specialitate (Arhitectură, Arte ambientale și Design)*, clasele a IX-a – a XII-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profil artistic, specializările: arhitectură, arte ambientale și design*

NOTĂ DE PREZENTARE

„Arta și știința sunt două aripi ale aceleiași creativități.”

Santiago Calatrava, discurs de acceptare a Medaliei de Aur AIA, 2015

1. Statutul disciplinei și timpul alocat

Disciplina ***Atelier de specialitate (Arhitectură, Arte ambientale și Design)*** este o componentă esențială a curriculumului diferențiat pentru învățământul liceal, filiera vocațională, profilul artistic, specializările ***Arhitectură, Arte ambientale și Design*.** Este prevăzută în planul-cadru cu un buget de timp de 2 ore/săptămână pe primilor doi ani școlari (clasele IX–X), timp de 4 ore/săptămână pe durata clasei a XI-a și timp de 5 ore/săptămână pe durata ultimului an școlar (clasa a XII-a). Disciplina are un caracter profund aplicativ, ea constituie axa centrală a formării practice, vizuale și conceptuale a elevilor.

2. Ancora în profilul de formare și documente de politici educaționale

Programa se elaborează în concordanță cu:
- Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023, precum și actele normative subsecvente.
- Profilul absolventului învățământului preuniversitar (2023), contribuind la dezvoltarea competențelor-cheie:
  - Competența de comunicare;
  - Competența matematică, științifică și tehnologică;
  - Competența în conștientizare și expresie culturală;
  - Competența de spirit antreprenorial;
  - Competența personală, socială, de a învăța pe tot parcursul vieții.
- Standardul ocupațional pentru certificatul de calificare nivel 4, asigurând o corelare directă cu cerințele practice ale domeniilor arhitectură, arte ambientale și design.
- Cadrul European al Calificărilor (EQF) și documente de orientare educațională europeană.

3. Rolul și finalitatea disciplinei în formarea elevilor

Disciplina are ca scop formarea unei culturi vizuale, spațiale și conceptuale integrate, care să permită elevilor:
- să înțeleagă, să interpreteze și să creeze spații, ambienturi și obiecte cu valoare funcțională, estetică și contextuală;
- să dezvolte gândirea critică, creativă și responsabilă față de mediul construit și natural;
- să își formeze instrumente de reprezentare grafică și spațială necesare exprimării ideilor;
- să valorifice elemente de patrimoniu, sustenabilitate și identitate culturală în proiectare.

4. Natura disciplinei – continuitate și specificitate

Disciplina preia și dezvoltă competențele de observație, reprezentare și creație plastico-spațială formate în gimnaziu, adăugând complexitate conceptuală și tehnică. Ea se plasează la intersecția artelor vizuale cu științele aplicate, stimulând creativitatea, rigoarea și gândirea critică, fiind corelată cu toate celelalte discipline de specialitate. Prin interconexiunea cu disciplinele de specialitate (Studiul formelor

în desen, Geometria descriptivă şi perspectivă, Proiectarea asistată de computer, etc.), atelierul de specialitate introduce elevii în limbajul arhitectural, ambiental şi de design, cu accent pe interdisciplinaritate şi proiectare contextuală, incluzând şi tehnici digitale. Ea se diferenţiază prin abordarea integratoare a formei, funcţiunii, materialităţii şi contextului, punând elevul în situaţii autentice de proiectare.

Programa este concepută pentru a parcurge un traseu cognitiv gradat, de la noţiuni fundamentale la elaborarea de proiecte la nivel conceptual, integrând elemente de desen artistic, geometrie descriptivă, teorie a compoziţiei, ergonomie şi construcţie spaţială. Elevul învaţă să gândească spaţiul tridimensional, să comunice vizual idei şi concepte, să proiecteze la nivel conceptual şi să realizeze reprezentări grafice sau machete, dezvoltând în acelaşi timp o gândire critică şi creativă.

5. Repere majore – relevanţa şi utilitatea

În formarea profesională: Relevanţa pentru profilul absolventului constă în educarea unui tânăr capabil de a analiza şi înţelege critic şi sintetic lumea din jurul lui, de a fi creativ şi liber în soluţiile pe care le va dezvolta, de a lucra împreună şi prin ceilalţi, de a înţelege responsabilitatea rolului pe care şi-l asumă, adaptabil şi capabil de a se reaşeza pe direcţii profesionale alternative, plecând însă cu o bază extrem de stabilă de cunoştinţe generale interdisciplinare şi de cultură generală în lumea arhitecturii, artelor şi a ştiinţelor. Astfel în profilul său încep să fie cultivate autodisciplina şi autonomia.

Această versatilitate este completată de conştientizarea responsabilităţii profesiei, empatia faţă de problemele comunităţii şi de capacitatea de a lucra în grup.

În viaţa academică: Utilitatea studiului disciplinei este fundamentală pentru continuarea studiilor superioare în domeniile creative (arhitectură, design, arte). Ea asigură construirea unui dialog care anticipează spiritul antreprenorial şi totodată alcătuieşte un portofoliu consistent. Dobândirea unor competenţe practice direct aplicabile dezvoltă abilităţile multitasking.

În context civic şi cultural: Finalitatea generală este de a forma un cetăţean sensibilizat faţă de mediul înconjurător şi cel construit, care cunoaşte şi respectă tradiţiile locale şi valorile patrimoniului. Disciplina dezvoltă responsabilitate socială şi ecologică, încurajând proiectarea sustenabilă şi conştientă. Pentru utilizarea cu discernământ a AI elevii vor fi îndrumaţi să formuleze întrebările potrivite, să problematizeze şi să genereze prompt-uri relevante. Se poate educa astfel o etică în lucrul de proiectare şi cu această formă asistată tehnologic, în care aportul inteligenţei este considerat un instrument de lucru. Absolventul devine astfel un actor implicat, capabil să contribuie la îmbunătăţirea calităţii mediului de viaţă al comunităţii.

6. Tipul de programă şi partajarea competenţelor

Această programă este un curriculum de specialitate (CS), destinată exclusiv specializărilor arhitectură, arte ambientale şi design, axat pe:

- dobândirea unui limbaj vizual şi spaţial complex, care să permită transpunerea ideilor creative în reprezentări grafice şi volumetrice clare;
- dezvoltarea gândirii critice şi conceptuale, prin care elevul experimentând şi explorând necovenţional învaţă să analizeze, să sintetizeze şi să argumenteze propriile soluţii de proiectare accentuând procesul ca formă de învăţare;
- cultivarea responsabilităţii şi a spiritului colaborativ, integrând valori estetice, culturale, sociale şi ecologice în procesul de proiectare şi lucru în echipă.

Curriculumul se fundamentează pe patru domenii de conţinut convergente:
Percepţie: înţelegerea luminii, culorii, materialităţii, scării umane şi a experienţei spaţiului;
Reprezentare: dezvoltarea limbajului grafic şi spaţial: desen, proiecţii, machetă, fotografie, medii digitale;
Elemente: familiarizarea cu structura, materialele, textura, ergonomia şi raporturile formă–funcţiune;
Compoziţie: integrarea formelor, funcţiunilor şi relaţiilor spaţiale într-o viziune coerentă şi personală.

Aceste domenii se dezvoltă progresiv, urmărind o evoluție curriculară coerentă:
Clasa a IX-a – inițiere: percepție, proporție, scară umană, sistemele de reprezentare de bază, forme primare;
Clasa a X-a – aprofundare: articularea formelor și a volumelor, compoziție spațială, ergonomie, lumină și material;
Clasa a XI-a – integrare: context, identitate, atmosferă, tehnici mixte, proiecte tematice cu funcțiuni simple;
Clasa a XII-a – sinteză: proiectul, portofoliul și prezentarea.

Atelierul contribuie la dezvoltarea unei culturi vizuale, spațiale și conceptuale, prin care elevul:
- observă critic spațiul construit și mediul înconjurător;
- înțelege relația dintre utilizator, funcțiune, materialitate, context și expresie;
- dezvoltă autonomie creativă și capacitate de argumentare;
- dobândește sensibilitate estetică, empatie și responsabilitate socială;
- își formează instrumente vizuale, tehnice și digitale pentru exprimarea ideilor.

7. Orientări pentru aplicarea programei

Elemente obligatorii: Elemente obligatorii pentru profesor sunt Competențele generale și Competențele specifice. Acestea definesc așteptările minimale și trebuie să fie însușite de toți elevii la finalul celor patru ani de studiu.

Libertăți didactice: Elemente cu caracter orientativ sunt exemplele de activități de învățare, conținuturile și sugestiile metodologice. Profesorul are libertatea de a alege și adapta proiectele, materialele și metodele de evaluare în funcție de resursele atelierului, de profilul clasei și de inovația tehnologică disponibilă, respectând însă logica și finalitățile programei. Exemplele de activități de învățare au rol orientativ, nu prescriptiv, și oferă profesorilor repere privind modul în care pot organiza situații de învățare relevante pentru elevi.

Sugestii metodologice: Recomandări esențiale: Se impune o abordare progresivă, de la tehnicile de bază și materialele simple (clasa a IX-a) către cele complexe și hibride (clasa a XII-a). Se recomandă cu tărie integrarea tehnologiilor digitale în procesul tradițional de proiectare.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Utilizarea elementelor de arhitectură/ arte ambientale/ design**
CG2	**Dobândirea unor cunoștințe și abilități practice de a transpune elemente specifice în spațiu (arhitectură, arte ambientale și design) pentru a stabili/forme relații.**
CG3	**Formarea unui mod de gândire arhitectural/ambiental/de design cu autonomie responsabilă**
CG4	**Manifestarea unei atitudini creative, reflexive și responsabile pentru o cultură estetică interdisciplinară și deschisă**

CLASA a IX-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Utilizarea elementelor de arhitectură/ arte ambientale/ design*

CS 1.1. Observarea spațiului, formei și luminii pentru a reda un spațiu arhitectural/ ambiental/ obiect de design ilustrat propriu domeniului
- *analizarea unui spațiu/ambient/obiect real prin schiță de observație cu accent pe relația lumină–formă;* - *fotografierea și transpunerea grafică a volumelor identificate în mediul apropiat;* - *exercițiu de desen după natură, pentru identificarea proporțiilor volumelor;* - *dialog îndrumat privind percepția spațiului în funcție de punctul de vedere și lumină;* - *participarea la o discuție de atelier privind influențele formelor naturale în spațiul artificial.*
CS 1.2. Selectarea elementelor de proporție, scară și anturaj pentru a exprima caracterul subiectului/temei abordate
- *studiul comparativ al proporțiilor corpului uman relativ la un obiect/spațiu;* - *analizarea imaginilor arhitecturale celebre din perspectiva proporției și scării;* - *ralizarea unei machete simple care exprimă o relație proporțională dominantă;* - *construirea unei grile de proporții (raport de aur, module) aplicate la un obiect/spațiu real;* - *redesenarea unei compoziții spațiale la scări diferite pentru înțelegerea efectului vizual.*
CS 1.3. Ilustrarea elementelor de arhitectură/arte ambientale/design pentru a demonstra cunoașterea lor
- *exersarea trasării liniei arhitecturale cu instrumente clasice (creion, liner, riglă, echer);* - *elaborarea unei compoziții care exprimă volumetria;* - *organizarea unei miniexpoziții sau corectură la panou cu lucrările proprii și analiza feedback-ului de grup.*

CG 2 - *Dobândirea de cunoștințe și abilități practice de a transpune elemente specifice în spațiu (arhitectură, arte ambientale și design) pentru a stabili/forme relații*

CS 2.1. Identificarea metodelor și instrumentelor potrivite de reprezentare/ilustrare a unui spațiu, ambient sau obiect pentru a exprima optim proiectul/tema
- *construirea unui model simplu din hârtie care exprimă ordonarea volumului prin planuri sau crearea unui colaj arhitectural utilizând noțiunile de ax, simetrie, ritm;* - *imaginarea unei compoziții pe tema „Volum închis – Volum deschis”;* - *discuție în perechi privind diferențele de percepție între spațiul real și cel reprezentat;* - *analiza unor precedente sau referințe de arhitectură, ambient și design din perspectiva organizării lor;* - *exercițiu de transpunere: din schiță plană → machetă volumetrică simplificată.*
CS 2.2. Aplicarea principiilor și abilităților practice pentru a explora variante
- *analiza efectului materialității asupra percepției spațiului și formelor într-un proiect existent;* - *crearea unui „panou de atmosferă” (moodboard) cu mostre de materiale și texturi;* - *fotografierea și comentarea relațiilor formă–material în obiecte cotidiene;* - *realizarea unei compoziții cu contraste de texturi (neted–rugos, mat–lucios);* - *explorarea materialelor naturale și artificiale pentru expresivitatea lor tactilă.*
CS 2.3. Experimentarea unor legături, coduri și relații pentru a înțelege impactul elementelor în spațiu
- *exercițiu de redare a volumelor prin tonuri și contraste cromatice;* - *aplicarea culorii în desen pentru evidențierea funcționalității;* - *crearea unui cod de culori propriu pentru o compoziție bidimensională;* - *realizarea unei prezentări în desen/oral privind impactul culorii asupra percepției spațiului/ volumului.*

CG 3 ***Formarea unui mod de gândire arhitectural/ambiental/de design cu autonomie responsabilă***

CS 3.1. Alegerea elementelor de bază pentru a fi capabil să le redea
- *vizionarea unui documentar despre arhitectură modernă urmat de dezbatere;* - *redactarea unui scurt text reflexiv despre echilibrul estetic–funcțional dintr-un proiect dat;* - *realizarea unui afiș care sintetizează principiile observate.*
CS 3.2. Aprofundarea elementelor de bază pentru consolidarea noțiunilor cu care lucrează
- *transformarea unei forme geometrice simple într-un obiect arhitectural/de ambient sau un obiect imaginar;* - *realizarea unui „exercițiu de variații” – mai multe soluții diferite pornind de la aceeași formă;* - *interpretarea unor forme simple sau obiect dat (construit sau din natură) într-un volum /ambient;* - *crearea unui model tridimensional abstract care evocă un text/o imagine/o temă dată.*
CS 3.3. Sintetizarea elementelor de bază dezvoltând compoziția
- *participarea la o dezbatere de atelier despre „forma urmează funcția”;* - *prezentarea orală a propriului proiect, explicând deciziile compoziționale;* - *analiza comparativă între două soluții posibile pentru aceeași temă;* - *realizarea unei fișe de autoevaluare cu criterii estetice și funcționale:* - *revizuirea unui proiect pe baza feedback-ului primit de la colegi și profesor.*

CG 4 ***Manifestarea unei atitudini creative, reflexive și responsabile pentru o cultură estetică interdisciplinară și deschisă***

CS 4.1. Identificarea elementelor creative pentru atitudini reflexive
- *vizitarea unui monument local și realizarea unui jurnal vizual;* - *documentare despre un artist/arhitect reprezentativ și prezentare;* - *realizarea unui afiș tematic: „Obiectul/tema care mă inspiră”;* - *participarea la o expoziție locală de arte vizuale și completarea unei fișe de observație;* - *dezbatere: „Ce înseamnă frumusețea în arhitectură?”.*
CS 4.2. Realizarea unor elemente creative pentru atitudini critice
- *analizarea critică a unui spațiu/ambient/obiect accentuând criteriile;* - *prezentarea comună a unui proiect și argumentarea deciziilor grupului;* - *exercițiu de feedback constructiv între echipe.*
CS 4.3. Interpretarea elementelor creative pentru o cultură estetică
- *comentarea unui monument/obiect de patrimoniu prin individualizarea elementelor creative;* - *crearea unui afiș de conștientizare privind sustenabilitatea în arhitectură, arte ambientale sau design;* - *propunerea unui concept de spațiu/volum/obiect la scară redusă.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Percepția	- vederea umană și perspectiva – experiențe vizuale, observarea realității tridimensionale; - lumina naturală și artificială – influența luminii asupra percepției formei culorii și a texturilor; - relația dintre observator și obiect – puncte de vedere, unghiuri, distanțe; - noțiuni introductive de percepție vizuală – dimensiune, profunzime, distanță; - textura și materialitatea – percepția multisenzorială (vizuală, tactilă, etc), a suprafețelor; - analiza vizuală a spațiilor construite și a obiectelor de design din mediul cotidian.
Reprezentarea	- exerciții de observație, schițare și reprezentare grafică (crochiu, contur, haşură); - aplicații integrate, proiecții ortogonale și axonometrice (aprofundare); - transpunerea obiectului tridimensional în plan bidimensional - Aplicații corelate cu geometria descriptivă; - introducere în perspectiva la un punct de fugă – elemente de bază și aplicații; - utilizarea umbrelor și a contrastelor tonale pentru redarea volumetriei; - reprezentarea în 3 dimensiuni prin macheta. Explorarea valențelor obiectului creat în volume simple.
Elemente	- introducere în noțiuni de ergonomie – raportul corpului uman cu spațiul; - raporturi plin–gol, lumină–umbră – expresivitate și echilibru vizual; - textură, material și culoare – expresia materialității și rolul lor în percepție; - elementele de bază ale arhitecturii , artelor ambientale și designului – punct , linie, suprafață , formă, volum, spațiu; - organizări specifice prin elemente de bază; - analiza formelor naturale și geometrice – surse pentru compoziție și design.
Compoziția	- explorarea relației om–spațiu–mediu – analiza funcțională și estetică; - principii de compoziție: echilibru, ritm, accent, unitate, contrast, simetrie, repetiție, alternanță, rimă, ierarhie; - compoziția bidimensională – organizarea formelor pe o suprafață; - compoziția tridimensională – organizarea volumelor în spațiu; - studiul proporției și a scării umane în relația dintre obiect/ambient/context; - introducere în conceptul de ambient – armonizarea luminii, culorii și texturii; - principii compoziționale (2D formă, culoare, textură).

CLASA a X-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Utilizarea elementelor de arhitectură/ arte ambientale/ design*

CS 1.1. Analizarea spațiului arhitectural/ambiental/obiectului de design prin mijloace de reprezentare specifice
- *utilizarea elementelor de limbaj vizual în reprezentarea desenului arhitectural/ambiental/de design;* - *utilizarea elementelor de limbaj vizual în articularea formelor și structurilor elementelor de arhitectură/artă ambientală/design (schițe, desene, crochiuri);* - *reprezentarea elementelor de arhitectură/arte ambientale/design în sistem convențional de redare vizuală (proiecții, relevee, vederi, secțiuni, axonometrie).*
CS 1.2 Studierea omului și a scării umane corelat cu elemente de arhitectură/arte ambientale /design
- *studii ergonomice de bază aplicate în compunerea spațiului arhitectural, ambiental și în design de obiect (schițe, crochiuri figură umană în context);* - *operarea cu elemente de ergonomie, în analiza relației om-formă-ambient;* - *investigarea noțiunilor de ergonomie, antropometrie, și scară umană, în relație cu elementele de arhitectură arte ambientale și design. (studii sintetice în tehnici de reprezentare specifică arhitecturii/artelor ambientale sau designului).*
CS 1.3. Exprimarea prin mijloace de reprezentare în sistem convențional și desen liber a elementelor de arhitectură/arte ambientale/design
- *reprezentarea în desen bidimensional a unor forme arhitecturale/ambientale/de design, compunerea spațiului, relații dimensionale;* - *reprezentarea în desen tridimensional a unor forme arhitecturale/ambientale/de design și structuri abstracte, compunerea spațiului, relații dimensionale;* - *reprezentarea în volum a unor structuri arhitecturale/ambientale/ de design, prin diverse tehnici de prezentare.*

CG 2 - *Dobândirea unor cunoștințe și abilități practice de a transpune elemente specifice în spațiu (arhitectură, arte ambientale și obiectelor de design) pentru a stabili/forme relații*

CS 2.1. Identificarea metodelor și instrumentelor de reprezentare/ilustrare a unui spațiu arhitectural, ambiental sau a unui obiect
- *reprezentări planimetrice și în proiecție, schematice, a unor spații arhitecturale /ambientale/obiecte de design;* - *reprezentări volumetrice a unor compoziții arhitecturale /ambientale/de design, utilizarea tehnicilor de machetare;* - *explorări expresive în desen liber a unor spații arhitecturale /ambientale/de design, utilizând mijloacele de reprezentare ale desenului perspectiv, ale desenului liber și a tehnicilor de reprezentare grafică și în culoare.*
CS 2.2. Aplicarea unor principii și dezvoltarea unor abilități practice în vederea explorării creative a formelor și volumelor arhitecturale/ambientale/de design
- *reprezentarea relației dintre lumină, umbră și volum prin manipularea elementelor specifice;* - *compunerea unor structuri arhitecturale /ambientale/obiecte de design, prin manipularea elementelor specifice (planșe în desen, machete de studiu, colaje, explorări creative în tehnici specifice, etc.);* - *explorarea prin mijloace și reguli de compoziție a structurilor și elementelor arhitecturale /ambientale/de design.*

CS 2.3. Corelarea formelor arhitecturale/ambientale/în design în definirea unor relații funcționale, de ierarhie dintre om - formă - ambient
- *analizarea cromaticii în proiecte celebre arhitectură , design ambiental sau obiecte de design;* - *studierea și interpretarea unor forme (arhitecturale/ambientale/în design) prin compoziții spațiale simple (bidimensionale și tridimensionale) în raport cu scara umană;* - *analiza unor structuri arhitecturale/ambientale/în design (mici proiecte sintetice de reprezentare a unor compoziții conceptual-formale);* - *studierea efectului psihologic al culorilor în spațiile interioare sau exterioare, în spațiile ambientale sau asupra obiectelor.*

CG 3 ***Formarea unui mod de gândire arhitectural/ambiental/de design cu autonomie responsabilă***

CS 3.1. Redarea efectului volumetric, a spațiului și a profunzimii prin schițe de concept asupra unor elemente de arhitectură/ambient/design
- *realizarea de schițe pentru exprimarea volumului și profunzimii spațiului arhitectural/ ambiental/ obiectelor de design;* - *studiul elementelor arhitecturale/ambientale/în design prin tehnici specifice de reprezentare, pentru constituirea viziunii compoziționale specifice.*
CS 3.2. Operarea cu elemente de arhitectură/ambient/design în vederea reprezentării efectului volumetric în desen
- *combinarea elementelor de arhitectură/ambient/design în exerciții de compoziție tridimensională;* - *aplicarea elementelor de arhitectură/ambient/design în redarea volumetriei și a spațiului grafic bidimensional.*
CS 3.3. Explorarea cu ajutorul elementelor de arhitectură/ambient/design pentru a crea configurații compoziționale de dificultate medie
- *investigarea principiilor de compoziție arhitecturală/ambientală/design prin crearea de structuri compoziționale;* - *realizarea de proiecte de arhitectură/ambient/design centrate pe studiu de proporționare și compunerea a spațiilor;* - *elaborarea unor compoziții de arhitectură/ambient/design care sintetizează elementele caracteristice într-o viziune personală.*

CG 4 - ***Manifestarea unei atitudini creative, reflexive și responsabilă pentru o cultură estetică interdisciplinară și deschisă***

CS 4.1. Dezvoltarea capacității de analiză și comparare a stilurilor și curentelor arhitecturale/arte ambientale/design, identificând elementele estetice comune și diferențe de expresie vizuală
- *investigarea stilurilor și curentelor arhitecturale/arte ambientale/design prin diferite mijloace de reprezentare în desen;* - *analizarea principiilor estetice din diferite domenii vizuale (arhitectură, arte ambientale, design) și corelarea lor în propriile proiecte;* - *explorare prin exerciții de desen al unor detalii reprezentative pentru diferite epoci istorice.*
CS 4.2. Compunerea elementelor arhitecturale/arte ambientale/design prin prisma filtrului personal, în vederea obținerii configuraților compoziționale de dificultate medie
- *elaborarea unor compoziții de volume, care combină desenul de observație cu cel tehnic prin interpretare subiectivă;* - *operarea cu volume pentru obținerea unor viziuni compoziționale;* - *corelarea reprezentării bidimensionale cu cea tridimensională în vederea susținerii unor configurații compoziționale.*

CS 4.3. Realizarea de sinteze creative în lucrările proprii
- *integrarea valorilor estetice și culturale în procesul de proiectare arhitecturală/ambientală/de design;* - *elaborarea unei sinteze grafice a formelor naturale și arhitecturale/ambientale/de design, prin reducerea la structuri esențiale (linii, volume, ritmuri);* - *crearea unui produs artistic - prin îmbinarea elementelor de arhitectură/ambient/design.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Percepția	- percepție asistată: orientare, direcție, iluzii optice; - analiza vizuală a proporțiilor și echilibrului în arhitectură, ambient și design; - observarea și interpretarea luminii naturale și artificiale (aprofundare de la a IX-a); - studiul percepției culorii și a relațiilor cromatice; - scară și distanță în percepția volumului; - analiza relației dintre om, spațiu, ambient și obiect prin observare directă (schițe, fotografii, colaje).
Reprezentarea	- studiu prin observație, schițare și reprezentare grafică; - reprezentarea convențională a planurilor, elevațiilor și secțiunilor, triplă proiecție ortogonală (corelat cu geometria descriptivă); - notarea grafică conform convențiilor tehnice (cote, simboluri, texturi, linii); - utilizarea umbrelor și a hașurilor pentru exprimarea volumetriei și profunzimii; - realizarea de perspective cu un punct și două puncte de fugă aplicate spațiilor, ambientelor, obiectelor(corelat cu geometria descriptivă); - reprezentarea în 3 dimensiuni prin macheta. Explorarea valențelor obiectului creat: **în machetă de studiu *;** - profundarea noțiunilor privind reprezentările convenționale – plan, secțiune, elevație (Se corelează cu geometria descriptivă).
Elemente	- investigarea noțiunilor de ergonomie, raport plin–gol, lumină–umbră; - studiul scării umane și al proporțiilor corpului în raport cu spațiul/ambientul/obiectul; - analiza și reprezentarea elementelor fundamentale din arhitectură, ambient și design; - studiul materialelor și texturilor – expresivitate și rol funcțional; - relația dintre material, lumină și culoare în definirea caracterului spațiului/ambientului sau obiectului de design.
Compoziția	- investigarea principiilor de compoziție spațială , ambientală sau de alcătuire a obiectului; - raporturi și determinări în destinație, finisaje și expresivitate; - organizarea spațiului prin compoziții modulare (forme, volume, funcțiuni); - echilibrul și dinamica în compoziția tridimensională – studii de volum și machete simple; - analiza critică a unor lucrări celebre din perspectivă estetică și funcțională.

CLASA a XI-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Utilizarea elementelor de arhitectură/arte ambientale/design*

CS 1.1. Observarea relațiilor funcționale dintre elementele arhitecturale, ambientale și de design, pentru a înțelege logica organizării spațiului în arhitectură, ambient și a obiectului de design
- *realizarea unei documentări fotografice/desen privind structuri spațiale naturale și artificiale;* - *crearea unui jurnal vizual de observație (sketchbook) cu notări privind spațiile și anturajul cotidian;* - *studiu grafic comparativ între o formă naturală și una artificială inspirată de aceasta;* - *elaborarea unei schițe analitice care evidențiază direcțiile dominante și componentele principale pentru un volum dat;* - *analizarea luminii și umbrei asupra unui spațiu dat/ al unui ambient studiat, al unui obiect, folosind schiță și text explicativ.*
CS 1.2 Reprezentarea prin mijloace convenționale și digitale a unor configurații spațiale , demonstrând înțelegerea proporției, scării și a ierarhiei formelor
- *transpunerea unei compoziții plane în volum, păstrând proporțiile definite;* - *exercițiu de proiectare a unui pavilion / mobilier / instalație cu accent pe scară umană;* - *realizarea unui desen de concept(diagramă) care exprimă principiile compoziționale dintr-o temă dată;* - *construirea unui model tridimensional care respectă proporțiile stabilite în desen;* - *analiza propriilor lucrări prin comparație cu exemple de referință.*
CS 1.3. Interpretarea expresivității materialelor, luminii și texturilor în vederea definirii caracterului spațiului arhitectural, ambiental sau a obiectului de design
- *schițarea rapidă (concept sketching) pentru reprezentarea ideilor spațiale;* - *crearea unei imagini compozite care combină desenul de mână și intervenția digitală;* - *experimentarea tehnicilor mixte – tuș, acuarelă , markere – pentru exprimarea materialității;* - *compararea rezultatelor grafice în diferite tehnici și autoevaluarea expresivității.*

CG 2 - *Dobândirea unor cunoștințe și abilități practice de a transpune elemente specifice în spațiu (arhitectură, arte ambientale și design) pentru a stabili/forme relații*

CS 2.1. Identificarea principiilor de proiectare funcțională și compozițională în configurarea unor spații interioare, ambientale sau obiecte de design
- *elaborarea unui concept spațial / ambiental/de obiect/de produs;* - *realizarea unei prezentări grafice și verbale a conceptului propus;* - *definirea funcțiunilor, traseelor și relațiilor vizuale într-un plan la scară;* - *construirea unei machete de studiu care exprimă clar raportul dintre spații principale și secundare;* - *reprezentarea compoziției funcționale într-un proiect real (referință).*
CS 2.2. Utilizarea tehnicilor de reprezentare pentru explorarea relațiilor spațiale și volumetrice
- *cercetare documentară privind materiale actuale utilizate în arhitectură și design;* - *crearea unui mostrar de materiale fizic sau virtual (material board) pentru un proiect propriu;* - *experimentarea combinațiilor de materiale naturale și artificiale în desen;* - *analiza impactului materialității asupra percepției estetice și funcționale a spațiului.*
CS 2.3. Corelarea unor criterii estetice și tehnice în procesul de concepere a unui proiect arhitectural/ambiental sau un obiect de design
- *studiu cromatic pentru o funcțiune dată (ex: spațiu de relaxare, expoziție, atelier);* - *crearea unei compoziții care evidențiază interacțiunea lumină naturală – culoare – material;* - *evaluarea impactului cromatic asupra percepției spațiului/ formei create.*

CG 3 ***Formarea unui mod de gândire arhitectural/ambiental/de design cu autonomie responsabilă***

CS 3.1. Elaborarea de concepte de proiect bazate pe integrarea contextului natural, cultural și funcțional
- *studierea unui exemplu de arhitectură contemporană/arhitectură de interior/obiect de design al cărui context determină proiectul;* - *compararea a două lucrări de referință din punct de vedere estetic din areale culturale diferite al căror context determină semnificativ proiectul;* - *analiza unui context funcțional specific pentru a înțelege impactul său în soluția studiată;* - *crearea unei diagrame grafice.*
CS 3.2. Argumentarea alegerilor formale, funcționale și estetice în raport cu tema și cu principiile de sustenabilitate
- *elaborarea mai multor variante de concept pentru aceeași temă (serie de explorări);* - *alegerea și rafinarea unei soluții proprii prin desen;* - *colaborarea în echipă pentru dezvoltarea unei idei comune;* - *integrarea elementelor artistice (culoare, formă, textură) într-o compoziție coerentă.*
CS 3.3. Realizarea compozițiilor spațiale sau volumetrice , demonstrând autonomie și coerență în gândirea unui proiect
- *pregătirea unei prezentări prin planșe și machetă de studiu adecvate compoziției create;* - *exercițiu de argumentare vizuală: justificarea alegerii conceptului și materialelor;* - *argumentarea intervențiilor în participarea la o sesiune de feedback în clasă sau grup;* - *elaborarea unui scurt text explicativ referitor la soluția propusă.*

CG 4 - ***Manifestarea unei atitudini creative, reflexive și responsabile pentru o cultură estetică interdisciplinară și deschisă***

CS 4.1. Analizarea critică a unor exemple din arhitectură, arte ambientale și design pentru a identifica soluții inovative și sustenabile
- *crearea unei compoziții inspirate dintr-un simbol cultural reinterpretat contemporan;* - *aplicarea noțiunilor de public și personal într-un spațiu;* - *discuția unor lucrări de artă și a unui spațiu arhitectural /ambiental sau obiect care transmit același mesaj.*
CS 4.2. Integrarea valorilor culturale, ecologice și sociale în procesul de proiectare/ gândire
- *analizarea unei lucrări/creații care se distinge prin valori remarcabile;* - *lucru în echipă prin decodificarea diferențelor culturale/sociale/ecologice și elaborarea unui concept comun de arhitectură–ambient–design;* - *stabilirea rolurilor, responsabilităților și fluxului de lucru în echipă;* - *exprimarea poziției/contribuției personale în procesul evolutiv al echipei;* - *comunicarea vizuală prin instrumente comune (sketchbook colectiv, tablă).*
CS 4.3. Exprimarea unei viziuni personale prin sinteze plastice și arhitecturale, reflectând o atitudine matură și conștientă față de mediu și comunitate
- *comentarea unor exemple de arhitectură/arhitectură ambientală/design durabil/ă și design circular/ă;* - *realizarea unui concept propriu bazat pe reutilizare și economie de material;* - *evaluarea multicriterială a impactului proiectului realizat.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Percepția	- percepții obiective și subiective; - notarea și discuția asupra percepțiilor directe și indirecte (crochiuri parc, stradă, încăpere, obiect); - familiarizarea cu percepția virtuală. (o plimbare prin jocuri, modelări 3d Ex: muzeu virtual, spațiu virtual , VR . etc).
Reprezentarea	- studiu prin observație, schițare și reprezentare grafică; - aplicarea noțiunilor de ergonomie, funcțiune, raport plin–gol, lumină–umbră, materiale texturi; - utilizarea machetelor și desenelor tehnice pentru exprimarea ideilor; - reprezentarea în 2 dimensiuni (plan, elevații, secțiuni) și 3 dimensiuni prin macheta, perspective, axonometrii; - explorarea valențelor spațiului/ ambientului sau obiectului creat **în machetă de concept**.
Elemente	- reprezentare convențională și cotare corectă; - studierea etapelor procesului de proiectare: idee, concept, volum, prezentare; - explorarea funcțiunii în raport cu spațiul, ambientul sau obiectul; - studiere relațiilor formă - funcțiune – structură; - explorarea condiționărilor interior/exterior; - realizarea de proiecte cu grad de dificultate mediu spre complex; - combinarea responsabilă a modalităților de exprimare convențională cu tehnicile digitale (PCI).
Compoziția	- aprofundarea principiilor de compoziție în crearea unui spațiu arhitectural, ambiental sau obiect de design; - noțiuni de context urban, habitat , sustenabilitate, identitate arhitecturală, ambientală și de obiect (“brand”); - noțiuni de concept, funcțiune și expresie vizuală.

CLASA a XII-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Utilizarea elementelor de arhitectură/arte ambientale/design*

CS 1.1. Definirea conceptului arhitectural, ambiental sau de design în relație cu contextul natural, cultural și urban, prin schițe, machete și texte de prezentare
- *documentarea contextului (sit, cultură locală, utilizator) și realizarea unei fișe de analiză.* - *elaborarea unui colaj vizual care sintetizează direcția conceptuală a proiectului.* - *schițarea mai multor variante de concept, selectarea și rafinarea unei soluții finale.* - *redactarea unui text de intenție care explică ideea, scopul și valorile proiectului.* - *construirea unei machete conceptuale care exprimă relația formă–context.* - *prezentarea orală și vizuală a conceptului în fața profesorului.*
CS 1.2 Argumentarea percepției arhitecturale, ambientale sau a obiectului de design prin analiză critică
- *analizarea percepției utilizatorului prin simulări digitale / machete.* - *realizarea unui studiu comparativ între două concepte (propriu și de referință).* - *exercițiu de critică aplicată asupra propriului proiect pentru a conștientiza demersul.* - *realizarea unei prezentări digitale care ilustrează progresul/demersul de la schiță la model.*
CS 1.3. Elaborarea unui proiect complet, care demonstrează coerență între idee, formă, funcțiune, material și expresie vizuală.
- *alegerea modurilor de reprezentare a proiectului în desen tehnic, potrivite.* - *utilizarea ponderată a redactării digitale.* - *realizarea prezentării finale a proiectului cu elemente vizuale coerente.* - *organizarea portofoliului de lucrări/de proiecte: de la idee la prezentare.*

CG 2 - *Dobândirea unor cunoștințe și abilități practice de a transpune elemente specifice în spațiu (arhitectură, arte ambientale și design) pentru a stabili/forme relații*

CS 2.1. Redactarea coerentă a unui proiect complex, cu respectarea tuturor etapelor de lucru - documentare, concept, proiect, prezentare
- *definirea temei și etapele de lucru (ex: documentare – concept – reprezentarea proiectului – prezentare).* - *elaborarea unei fișe de documentare privind tema aleasă (analiză ,context, utilizator, funcțiune, etc).* - *integrarea feedback-ului primit în revizuirea planșelor intermediare.* - *prezentarea coerentă a procesului de lucru sub formă de jurnal vizual.*
CS 2.2. Reprezentarea în perspectivă construită / axonometrie/machetă a unor ansambluri arhitecturale/ambientale/ obiecte/ elemente de anturaj
- *realizarea unei perspective construite cu punct/puncte de fugă.* - *exercițiu de redare în axonometrie pentru claritatea volumelor.* - *construirea unei machete finale (la scara 1:100, 1:50 sau adecvată proiectului).* - *aplicarea reprezentării materialității în expresia proiectului.*
CS 2.3. Integrarea responsabilă a mijloacelor vizuale și digitale în prezentarea finală
- *randarea digitală a imaginilor (perspective, detalii, planuri colorate).* - *integrarea machetei fotografiate în context digital (colaj).* - *crearea unei prezentări multimedia (video, slideshow) ca asistență a proiectului.* - *utilizarea tiparului și imprimării profesionale pentru materialele finale.*

CG 3 - Formarea unui mod de gândire arhitectural/ambiental/de design cu autonomie responsabilă

CS 3.1. Elaborarea unui concept arhitectural, ambiental sau de obiect coerent și contextual
- *definirea contextului (urban, natural, social) al proiectului.* - *studierea temei.* - *realizarea unei diagrame conceptuale care descrie legătura context–idee–formă.* - *exersarea modului de transpunere a conceptului în forme tridimensionale.* - *testarea soluțiilor prin moduri de reprezentare experimentale.* - *adaptarea conceptului la condițiile contextului ales (orientare, acces, vecinătăți, etc.).* - *justificarea coerenței proiectului prin text și reprezentare grafică.*
CS 3.2. Argumentarea expresiei proiectului și a sustenabilității acestuia
- *analiza materialelor și a soluțiilor constructive din perspectiva impactului ecologic.* - *elaborarea unui argument care susține o atitudine de respect față de mediu.* - *evaluarea proiectului propus ca mediator între estetică și natură.*
CS 3.3. Susținerea prin discurs personal a unui proiect de arhitectura, ambient sau de design
- *pregătirea unui text de prezentare coerent (concept, intenție, soluție).* - *antrenarea exprimării orale și vizuale în fața colegilor.* - *îmbunătățirea comunicării vizuale și verbale pentru prezentarea unui proiect.*

CG 4 - Manifestarea unei atitudini creative, reflexive și responsabile pentru o cultură estetică interdisciplinară și deschisă

CS 4.1. Recunoașterea valorii estetice și culturale a unui spațiu, ambient sau obiect
- *documentarea unui reper arhitectural sau artistic din patrimoniul local sau universal.* - *prezentarea unei propuneri de valorificare a unei situații.* - *crearea unui material vizual pentru promovarea unui obiect / spațiu cu valoare culturală.*
CS 4.2. Reflectarea critică și etică asupra demersului de proiectare, prin evaluarea propriilor decizii și formularea unei viziuni arhitecturale,ambientale sau de design personale
- *scrierea unui text reflexiv despre propriile decizii luate în cadrul proiectului.* - *reformularea unei părți a proiectului în urma reflecției critice.* - *participarea la o dezbatere în grupă despre aspecte etice în proiectare.*
CS 4.3. Sintetizarea tuturor elementelor determinante și creative
- *identificarea unei atitudini sau a unui mod de proiectare personal pentru a exprima o lucrare în armonie arta.* - *integrarea elementelor grafice, textuale și multimedia într-o prezentare unitară.* - *prezentarea orală și vizuală a sintezei de învățare (proces – produs – reflecție).* - *autoevaluare finală privind evoluția personală de la clasa a IX-a la a XII-a.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Percepția	- decodificarea realității obiective și transpunerea ei în limbaj specific; - percepția îmbogățită de memorie și atmosferă, nu doar directă/fizică; - studiul de context; - saturația vizuală. - înțelegerea complexității unor elemente de spațiu arhitectural, ambiental și de design integrate, coerența, unitatea și echilibrul acestora.
Reprezentarea	- analiza limbajului grafic specific/a identității vizuale(bidimensional și tridimensional) care susține valoarea referințelor și utilizarea lor critică în propriul proiect; - alcătuirea critică a unui mod de reprezentare personal, în armonie cu conceptul/ tema în curs și reconsiderarea lucrărilor proprii elaborate în clasele anterioare, astfel încât să fie reprezentative pentru propria colecție de lucrări; - reprezentarea în perspectivă construită/axonometrie a ansamblurilor arhitecturale/obiectelor/elementelor de anturaj(aprofundare); - sintetizarea noțiunilor de ergonomie, funcțiune, raport plin-gol, lumină–umbră; - explorarea valențelor spațiului/ ambientului sau obiectului creat : **în machetă de concep**t
Elemente	- studierea etapelor procesului de proiectare: documentare, idee, concept, proiect, prezentare, redactare, prezentare; - argumentare conceptuală; - analiza tipologică a spațiilor (locuință, spațiu public, mobilier urban, ambient interior); - realizarea de proiecte; - individualizarea, esențializarea și îmbogățirea elementelor care constituie propria colecție de lucrări; - combinarea responsabilă a modalităților de exprimare convențională cu tehnnici digitale (PCI - CAD).
Compoziția	- utilizarea responsabilă a tehnicilor digitale de desen, modelare, machetare și prezentare asistată de calculator (CAD.); - aplicarea noțiunilor de context urban, sustenabilitate și identitate arhitecturală; - aplicarea noțiunilor de concept, funcțiune și expresie vizuală; - proiecte aplicație: configurarea spațiului interior (mobilare, ambientare, circulație); - susținerea sintetică a propriei mape de lucrări accentuând criteriile, organizarea și motivația.

SUGESTII METODOLOGICE

Sugestiile metodologice au rolul de a orienta cadrul didactic în aplicarea programei școlare pentru proiectarea și derularea la clasă a activităților de predare, învățare și evaluare, în concordanță cu specificul disciplinei *Atelier de specialitate (Arhitectură, Arte ambientale și Design)*.

Acestea au un caracter orientativ și flexibil, oferind cadrelor didactice un set de principii și abordări care să sprijine procesul de predare-învățare-evaluare, fără a crea constrângeri. Ele sunt construite în jurul celor patru domenii de conținut convergente – Percepție, Reprezentare, Elemente, Compoziție – și urmăresc progresia cognitivă și practică a elevilor de la clasa a IX-a la a XII-a, de la general la specific.

Organizarea pe grupe, conform Anexei nr. 13 la O.M.E.C. nr. 4.350/2025, este o condiție esențială pentru asigurarea procesului de învățare. Aceasta permite un cadru propice pentru urmărirea individualizată, feedback constructiv și desfășurarea eficientă a activităților practice și a proiectelor.

Programa școlară permite o abordare didactică flexibilă, adaptată particularităților de vârstă și intereselor elevilor din ciclul liceal și lasă libertatea cadrului didactic de a propune teme și subiecte dorite de către aceștia.

Filosofia de bază este că toți elevii, indiferent de specializarea ulterioară, pornesc în clasa a IX-a de la același nucleu comun, construit în jurul celor patru domenii de conținut (percepție, reprezentare, elemente, compoziție). Pe măsură ce avansează, proiectele și temele de lucru se diferențiază progresiv pentru a reflecta specificul fiecărei specializări (arhitectură, arte ambientale și design).

Profesorii eligibili pentru a preda la atelierul de specialitate – specializați în arhitectură, arte ambientale sau design – sunt invitați să adapteze conținuturile programei pentru a valorifica expertiza proprie și pentru a răspunde la nevoile și aptitudinile elevilor din grupa pe care o conduc. Această adaptare se va manifesta prin:

- alegerea tematicilor de proiect care să se alinieze cu specializarea predominantă a profesorului și a elevilor;
- selectarea și aprofundarea unor aspecte specifice din cadrul conținuturilor comune (de exemplu, un profesor de design va putea insista mai mult pe ergonomia obiectului, în timp ce unul de arte ambientale pe integrarea în peisaj);
- utilizarea unor exemple și studii de caz relevante pentru domeniul de expertiză.

PROGRESIA METODOLOGICĂ PE CICLUL LICEAL

CLASA a IX-a – INIȚIERE: Explorarea fundamentelor

Scop: Formarea alfabetizării vizuale și spațiale.

Metode recomandate:

- exerciții scurte de percepție: desen de observație, schițe rapide în exterior („crochiere”), jocuri pentru înțelegerea proporției și scării umane;
- experimentarea cu materiale: lucrul cu hârtie, carton, pentru a înțelege transformarea planului în volum;
- învățarea prin imitație și repetiție: exersarea sistemelor de reprezentare de bază (plan, elevație, axonometrie simplă);
- dezbateri ghidate despre rolul arhitectului/designerului și responsabilitatea față de mediu;
- exemple de teme/tipuri de exerciții: ex. studiul proporțiilor unui obiect cotidian (cană, căști), crearea unei compoziții abstracte din forme geometrice simple care explorează contrastul (plin-gol, lumină-umbră), realizarea unei machete simple a unui volum primar (cub, prismă);

CLASA a X-a – APROFUNDARE: Articularea elementelor

Scop: Înțelegerea relațiilor dintre formă, funcțiune, material și lumină.

Metode recomandate:

- proiecte tematice scurte: ex. proiectarea unui scaun, a unui pavilion de grădină, a unui corp de iluminat urban, a unei instalații minime pentru un perete, a unui suport pentru cărți etc.
- studii analitice: analiza unui obiect sau a unui spațiu existent din punct de vedere ergonomic, structural și estetic.
- machete de studiu pentru explorarea volumetriei și a compoziției spațiale.
- utilizarea instrumentelor digitale simple (ex.: aplicații de schițare pe tabletă) alături de tehnicile tradiționale.

CLASA a XI-a – INTEGRARE: Conceptualizarea în context

Scop: Dezvoltarea gândirii conceptuale și a capacității de a integra diverse condiționări.

Metode recomandate:

- Proiecte de idei cu tematici diferențiate:
- *arhitectură*: ex. un atelier pentru un artist, un mic sediu asociativ, o casă unifamilială, etc
- *arte ambientale*: ex. o instalație artistică efemeră într-un parc, o intervenție care să evidențieze un element natural, etc.
- *design*: ex. o linie de mobilier modular, designul ambalajului pentru un produs local, colecția unui obiect de uz casnic (lămpi, vase), etc.
- Jurnalul de proiect (sketchbook): elevii sunt încurajați să-și documenteze întreg procesul creativ, de la primele schițe la reflecțiile finale.
- Critici de proiect (pin-up sessions): prezentări intermediare în fața grupului, urmate de feedback colegial și de la profesor.
- Cercetare și documentare a contextului, a referințelor și a condițiilor specifice.

CLASA a XII-a – SINTEZĂ: Proiectul autonom

Scop: Realizarea de proiecte coerente și bine argumentate, sinteză a întregii formări.

Metode recomandate:

- proiectul de concept complex: elevul alege sau primește o temă pe care o dezvoltă în întregime, de la idee la prezentare. Ex. un centru comunitar, un punct de observație într-o zonă naturală protejată, o linie de mobilier urban adaptabil, un sistem de expoziție modular pentru muzee, etc.
- îndrumare personalizată: profesorul acționează ca un tutor, oferind suport pe măsură ce elevul lucrează independent.
- elaborarea portofoliului: colectarea și selecția lucrărilor semnificative din toți cei patru ani, cu accent pe prezentarea profesională.
- simulări de prezentare profesională: elevii își prezintă proiectele în fața unei comisii (formată din profesori, eventual invitați) exersând argumentarea și comunicarea.

Disciplinele *Atelier de specialitate, Procesarea computerizată a imaginii, Proiectarea asistată de computer* și *Modelare-machetare* pot fi combinate sau grupate într-un atelier, astfel temele de specialitate, după caz, pot fi studiate interdisciplinar.

INTEGRAREA INTERDISCIPLINARĂ ȘI SINCRONIZAREA AVANSATĂ

Disciplina Atelier de Proiectare este inerent interdisciplinară. Se recomandă o planificare coordonată cu celelalte discipline de specialitate pentru a consolida învățarea și a oferi o perspectivă holistică asupra proiectării:

Studiul formelor: Abilitățile de observație și redare plastică dobândite la disciplina Studiul formelor sunt direct aplicate în schițele de concept și desenele de prezentare din Atelierul de specialitate. Studiul formelor în desen (contur, linie, haşură) este fundamentul reprezentării grafice rapide. Studiul formelor în culoare (acuarelă, tuș, pastel) este esențial pentru explorarea atmosferei, materialității și compoziției cromatice a proiectelor. Studiul formelor în volum (modelaj, sculptură) dezvoltă sensibilitatea pentru tridimensionalitate și raporturile spațiale, esențială pentru machetare și proiectare.

Geometrie descriptivă și perspectivă: Reprezentarea convențională (plan, secțiune, elevație) se exersează teoretic la disciplina Geometrie descriptivă și perspectivă și se aplică practic, imediat și în mod constant, în Atelierul de specialitate. Profesorii pot coordona teme comune (ex.: reprezentarea aceluiași obiect în ambele discipline) pentru a consolida înțelegerea și transferul cunoștințelor.

Matematică aplicată în arhitectură: Această disciplină oferă instrumentelepentru înțelegerea proporțiilor geometrice (ex. secțiunea de aur, moduloare) și aplicarea algebrei și geometriei în optimizarea formelor și a spațiilor.

Fizică aplicată în arhitectură: Înțelegerea fenomenelor fizice este crucială pentru proiectarea sustenabilă și funcțională. Această disciplină abordează mecanica structurilor și fenomenele optice, termice respectiv acustice aplicate în domeniul arhitecturii și designului. În Atelierul de specialitate,

elevii vor aplica aceste cunoștințe pentru a lua decizii informate precum orientarea unei clădiri, selecția materialelor, protecția la soare sau integrarea sistemelor pasive.

Istoria artelor și a arhitecturii: Cunoașterea curentelor, a operelor și a contextelor socio-culturale studiate la disciplina Istoria Artelor și a arhitecturii este esențială pentru fundamentarea conceptuală și critică a proiectelor din Atelierul de specialitate. Se pot analiza proiecte ale unor arhitecți/artiști studiați, iar elevii sunt încurajați să-și construiască o cultură a referințelor care să își găsească ecou în propriile creații.

Integrarea cu disciplinele tehnologice: Legătura dintre Atelierul de specialitate și disciplinele **Procesarea computerizată a imaginii** (PCI), **Proiectarea asistată de computer** (PAC) și **Modelare-Machetare** trebuie să fie una simbiotică și fluentă:

Procesarea computerizată a imaginii (PCI) este instrument pentru a explora și prezenta calitățile vizuale și atmosferice ale unui proiect. Elevii învață să postproceseze imagini, să creeze colaje vizuale (moodboarduri digitale), să simuleze texturi și să realizeze planșe de prezentare de înaltă calitate.

Proiectarea asistată de computer (PAC) este extensia desenului tehnic, permițând o precizie și o eficiență sporită în elaborarea reprezentărilor tehnice ale obiectelor. Modelarea 3D în PAC permite verificarea volumetriei, a rapoartelor spațiale și generarea unor perspective precise.

Modelare-Machetare este procesul fizic de a construi o machetă și dezvoltă o înțelegere tangibilă a scalării, structurii, materialității și proporțiilor care uneori scapă în mediul virtual. Ciclul ideal implică o conversație constantă între schița manuală macheta fizică și modelul digital fiecare informându-le și îmbunătățindu-le pe celelalte.

Lectura personalizată a programei şcolare are scopul de a identifica modalităţile concrete de aplicare a acesteia la un context educaţional specific. În absenţa manualelor şcolare, proiectarea pedagogică elaborată de către profesor (planificarea calendaristică, proiectul unităţii de învăţare şi planul de lecţie) oferă profesorului câteva direcţii de organizarei:

- *Etapa 1*: Alegerea competențelor specifice.
- *Etapa 2*: Selectarea conținuturilor și a temelor de lucru.
- *Etapa 3*: Identificarea conceptelor cheie.
- *Etapa 4*: Schițarea evaluărilor inițiale, formative și sumative.
- *Etapa 5*: Elaborarea vectorilor de performanță pentru competențe specifice
- *Etapa 6*: Formularea a 3-5 întrebări esențiale (necesare pentru direcționarea către înțelegerea conceptelor cheie, formulate pentru a provoca și a susține interesul elevului).
- *Etapa 7*: Crearea unor sugestii/mostre de planuri de lecții.
- *Etapa 8*: Elaborarea / alegerea evaluărilor formative: Cum știm că elevii au învățat și mai ales cum au înțeles pe parcurs? Pentru a ne asigura, până la evaluarea sumativă, că elevii au avut șansa de a-și fi îmbunătățit învățarea și cunoștințele în urma feedback-ului primit de la profesor.

Acestea vor fi urmate de:

- *Etapa 9*: Construirea evaluării sumative - în detaliu, adaptată în funcție de dinamica și nivelul clasei precum și a totalității cunoștințelor acoperite în unitatea de învățare pentru dobândirea competențelor.
- *Etapa 10*: Corectarea evaluărilor și Reflecția.

ELABORAREA STRATEGIILOR DE PREDARE-ÎNVĂȚARE-EVALUARE

Intenție și sinteză: Fiecare lecție conține o idee forță, un concept de bază.

Gândire laterală și îmbogățire: Reluarea unui principiu care este privit din unghiuri diferite produce o conștientizare în profunzime în structura mentală a elevului.

Repetiție și preselecție: În lecția următoare, ca demers logic, se face o recapitulare a celei precedente.

Aplicație practică și deschidere: Orice teorie are elemente practice, direct aplicative.

Multidisciplinaritate și transversalitate: Orice lecție, se recomandă, să facă trimiteri și la alte domenii.

Perseverență și problematizare: Dacă examinarea nu atestă sedimentarea competenței urmărite se reia ciclul de învățare și din perspective diferite, până la aprofundarea competențelor.

Empatie și parteneriat: Se reia demersul examinării cu cât mai puțină presiune pe elev, elevul fiind văzut ca un partener în tot acest proces.

ACTIVITĂȚI COMPLEMENTARE ȘI EXTRAȘCOLARE

În funcție de subiect, de unitatea de învățare sau de perioada din an pot fi organizate activități în afara școlii care susțin demersul didactic derulat la clasă, precum:

- vizite la Muzeul de Artă, la galerii de artă pentru vizionarea expozițiilor permanente sau pentru a participa la diferite ateliere;
- participarea la expoziții;
- vizitarea unor monumente de arhitectură și arheologie, situri arheologice, lucrări de restaurare a monumentelor și șantiere;
- participarea la ateliere tematice;
- organizarea de întâlniri cu arhitecți și designeri consacrați, oameni de cultură, specialiști în domeniu etc.;
- vizite la birouri de proiectare în domeniul arhitecturii și designului;
- participarea la festivaluri de arhitectură și arte plastice pe diferite teme;
- participarea la concursuri școlare sau la simpozioane pentru elevi;
- participarea la tabere de studiu și workshop-uri;

Aceste activități sunt importante pentru conectarea învățării formale cu cea experiențială(tabere de studiu și workshopuri) respectiv cu realitatea profesională și culturală. Vizitele la șantiere și birouri de proiectare oferă o perspectivă autentică asupra procesului constructiv și a dinamicii de lucru. Întâlnirile cu specialiști pot descoperi elevilor nișe profesionale și pot oferi mentorat informal. Participarea la concursuri și simpozioane stimulează spiritul de competiție sănătoasă, îi obișnuiește pe elevi cu standardele profesionale și îi ajută să-și construiască o rețea de contacte.

EVALUAREA: UN PROCES CONTINUU ȘI DIVERSIFICAT

Evaluarea reprezintă o componentă intrinsecă a predării și a învățării. Este recomandată cu prioritate abordarea modernă a evaluării ca activitate de învățare. Astfel, sunt potrivite metode precum: urmărirea progresului personal, observarea sistematică, autoevaluarea, interevaluarea, realizarea de proiecte care să valorifice achizițiile elevilor, dar să stimuleze în același timp dezvoltarea de valori și atitudini, în contexte firești, adaptate vârstei, construirea de portofolii sau mape de lucrări. Procesul de evaluare va pune, de asemenea, accent pe recunoașterea experiențelor de învățare și a competențelor achiziționate de către elevii în mediul nonformal sau informal. Se recomandă evaluarea lucrărilor pe baza unor criterii specifice, cunoscute de către elevi sau pe baza unor grile de evaluare care urmăresc procese de realizare a unui produs final pe o perioadă mai mare de timp.

Evaluarea este în primul rând formativă, având rolul de a ghida procesul de învățare:

- atenție pe proces, nu doar pe produsul final: se evaluează sistematic jurnalul de proiect (sketchbook-ul), schițele exploratorii, machetele de studiu, implicarea în sesiunile de critică și capacitatea de a integra feedback-ul.

Diversitatea instrumentelor:

- observarea sistematică a implicării în activități și a dinamicii de lucru.
- rubrici de evaluare detaliate pentru proiecte, cu criterii clare și transparente (ex.coerență între concept și formă, calitatea și diversitatea reprezentării vizuale și spațiale, argumentarea și profunzimea reflecției critice, calitatea execuției și atenția la detalii).
- autoevaluarea și evaluarea traiectoriei personale de la clasa a IX-a la a XII-a, prin analiza portofoliului.

Evaluarea sumativă se va concentra asupra proiectelor finale complexe și a portofoliului, verificând atingerea competențelor specifice și capacitatea de sinteză.

Condiţii recomandate pentru desfăşurarea activității

Sala: Atelier, iluminare naturală adecvată.

Echipamente:

- masă de lucru dotată cu planșetă de lucru 50x70 cm;
- dulap pentru depozitarea uneltelor și sculelor;
- spațiu pentru depozitarea/ arhivarea desenelor;
- spațiu pentru depozitarea/ arhivarea machetelor;
- acces la modele arhitecturale (sau de design);
- acces la imagini și desene tehnice de arhitectură și design, acces la imagini de referință;
- posibilitate de expunere a lucrărilor.

Sugestii metodologice pentru noțiunile teoretice (relații funcționale, de ierarhie și vecinătate):

1. Învățare activă și aplicată prin organizarea unor studii de caz privind structuri spațiale din arhitectură (locuință, spațiu urban), evidențiind relațiile funcționale dintre zone (acces, circulație, spațiu public/privat) sau exerciții vizuale comparative: schițarea a două forme funcționale, urmate de analiză colectivă a relațiilor de proximitate și ierarhie.
2. Învățare colaborativă prin organizarea de ateliere în echipă sau în pereche pentru a realiza o compoziție sau un proiect.
3. Integrarea teoriei prin experiment; pornind de la noțiuni teoretice (funcțiune, spațiu de trecere, spațiu intermediar), elevii sunt ghidați să identifice exemple reale în școală, în oraș sau în locuințe, documentându-le prin schițe, fotografii și diagrame. Se folosesc de desen pentru a realiza diagrame de relații pentru vizualizarea logică a conexiunilor funcționale.
4. Învățarea interdisciplinară digitală se realizează prin activități de observație la clasele a IX-a și a X-a, iar la clasele a XI-a și a XII-a prin activități de observație și creație. Acest proces este completat de corelarea cu educația vizuală și designul ambiental, prin analiza compozițiilor pe baza criteriilor estetice și ergonomice.
5. Evaluare formativă și reflexivă prin elaborarea unui portofoliu vizual cu evoluția proiectului sau temei date (de la schițe la machetă sau la planșe finale), respectiv autoevaluare ghidată.

Rolul profesorului:
1. Ghidează procesul de observare → abstractizare → aplicare.
2. Creează contexte de explorare, nu doar predarea de concepte teoretice..
3. Încurajează limbajul vizual și conceptual simultan (text + desen + model).

Sugestii metodologice complete pentru noțiunile „relații funcționale, de ierarhie și de vecinătate" (clasele X–XII)

Accent asupra compoziţiei arhitecturale în spiritul lui Francis Ching:

1.Învăţare activă şi aplicată

Elevii realizează studii de caz pentru spaţii (locuinţă, pavilion, spaţiu urban) identificând relaţiile funcţionale dintre zone (acces, circulaţie, zonare) şi apoi reflectând asupra ierarhiei şi vecinătăţii spaţiale.

Exerciţii grafice comparative: două planuri funcţionale diferite, urmărite de discuţie de grup: „Cum se manifestă ierarhia spaţiilor?", „Cum se aşează vecinătatea între zonele private şi publice?".

Modele din carton sau machete digitale: elevii experimentează compoziţia volumetrică (formă, spaţiu, orientare) şi testează relaţiile spaţiale – aici intră direct principiile lui Ching: axis, hierarchy, rhythm, datum.

2.Învăţare colaborativă

Ateliere de lucru în echipă: roluri diferite (analist funcţional, proiectant vizual, observator spaţial) pentru a concepe o compoziţie coerentă în care compoziţia (dispunere spaţială, proporţii, relaţii de ierarhie) este element central.

Feedback de la colegi: elevii compară modul în care au aplicat principiile de compoziţie (ex: axă, simetrie/asimetrie, ritm) din Ching şi oferă sugestii.

3.Integrarea teoriei prin experiment

Pornind de la definiţii: funcţiune, zonare, vecinătate, ierarhie – elevii identifică exemple în spaţiul real (ex: şcoală, oraş) şi apoi, aplicând principiile de compoziţie, realizează schiţe şi diagrame care evidenţiază:
- axa dominantă, linia de organizare (axis);
- distribuţia spaţiilor după importanţă (hierarchy);
- repetiţie şi alternanţă vizuală (rhythm);
- planuri/drepte/traiectorii de referinţă , ordinatoare ale compoziţiei (datum);
- transformare a formei în funcţie de context (transformation)

4.Evaluare formativă şi reflexivă

Portofoliu vizual: elevii îşi prezintă evoluţia de la schiţă la machetă, evidenţiind modul în care au folosit principiile de compoziţie (Ching) pentru a structura spaţiul.

Rolul profesorului:

1. Să ghideze parcursul;
2. Să creeze contexte autentice;
3. Să faciliteze limbajul vizual şi conceptual simultan.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE REORGANIZATE DUPĂ CELE 4 DOMENII DE CONȚINUT

1. PERCEPȚIE:
Arhitectură:
- Rudolf, Arnheim, *Arta și percepția vizuală*, Ed. Polirom, 2023;
- Peter, Zumthor, *Atmosfere*, Editura Fundației Arhitext Design, 2010;
- Juhani Pallasmaa, *Privirea care atinge: arhitectura și simțurile*, Ed. Fundației Arhitext Design, 2015.

Arte Ambientale:
- Jurov, Cosma, *Arhitectura Ambianțelor, Elemente de teorie cognitivă și psihologie ambientală în arhitectură,* Ed. Capitel, București, 2006;
- Coles, John & House, Naomi, *The Fundamentals of Interior Architecture*, Ed. AVA Publishing SA, 2007

Design:
- Norman, A. Donald, *The Design of Everyday Things,* Ed. Perseus Books, 2013;
- Norman, A. Donald, *Emotional Design, Why we love (or hate) everyday things*, Ed. Basic Books, 2005.

2. REPREZENTARE:
Arhitectură:
- Mo, Zell, *The architectural drawing course*, Thames and Hudson, 2017;
- Annette, Spiro & Friederike Kluge, *How to begin?, Architecture and construction in Annette Spiro's first year course*, ETH Zurich, Ed. Gta Verlag, 2018.

Arte Ambientale:
- CHING, Francis D.K., *Interior Design Illustrated*. John Wiley & Sons, 2018;
- Mitton, Maureen, *Interior Design Visual Presentation, A guide to graphics, Models and Presentation techniques, Second Edition,* Ed. John Wiley & Sons, Inc, 2004;
- Ronin, Gilles, *Drawing for interior designers*, Ed. A&C Black Publishers, 2010.

Design:
- Eissen, Koos & Stoor, Roselien, *Sketching, Drawing techniques for product designers*, Ed. Bis Publishers, 2007;
- Eissen, Koos & Stoor, Roselien, *Sketching The Basics,* Ed. Bis Publishers, 2011.

3. ELEMENTE:
Arhitectură:
- Pierre, Von Meiss, *De la formă la loc+tectonică*, Ed. Capitel, 2016.

Arte Ambientale:
- Gail Greet Hannah, *Elements of Design, Roweena Reed Kostellow and the structure of visual relationships,* Ed. Princeton Architectural Press, 2002;
- Anthony Di Mari,Nora Yoo, *Operative Design, A Catalogue of Spatial Verbs,* Amsterdam, BIS Publisher, 2021;
- Panero, Julius & Zelnik, Martin, *Human dimensions & Interior Space, A Source Book of Design Reference Standards,* Ed. Whitney Library of Design, New York, 1979.

Design:
- Lidwell, William; Holden, Kritina; Butler, Jill; *Universal Principles of Design,* Ed. Rockport Publishers, Inc., 2003;
- Hanero, Julius & Zelnik, Martin, *Human dimensions & Interior Space, A Source Book of Design Reference Standards,* Ed. Whitney Library of Design, New York, 1979.

4. COMPOZIȚIE:

Arhitectură:

- Francis, D.K Ching, *Architecture: Form, Space & Order*, John Wiley & Sons, 2014;
- Rudolf, Arnheim, *Arta și percepția vizuală*, Ed. Polirom, 2023.

Arte Ambientale:

- Jurov, Cosma, *Arhitectura Ambianțelor, Elemente de teorie cognitivă și psihologie ambientală în arhitectură,* Ed. Capitel, București, 2006;
- Vamvakidis, Simos, *Composing Architecture and Interior Design*, Ed. Bis Publishers, 2018.

Design:

- Elam, Kimberly, *Geometry of design, Studies in proportions and composition,* Ed. Princeton Architectural Press, New York, 2001.

5. APROFUNDARE:

Arhitectură:

- Dragos, Ciolacu, Sorin, Serban, *Arhitectura : Admitere (Propuneri si subiecte)*, Editia a II-a, Editura Tehnopress, 2012.

Arte Ambientale:

- Baires, Raffaelli, *The Fast Guide to Architectural FORM,* Ed. BIS Publishers, 2023.

Design:

- Bürdek, E. Bernard, *DESIGN, Geschichte, Theorie und Praxis der Produktgestaltung*, Köln, Ed. DuMont, 1991.

Facultatea de Arhitectură și Facultatea de Arhitectură de Interior

- Admiterea în învățământul de arhitectură, ediția 2019, București, Editura universitară „Ion Mincu”, 2019;
- BUSSAGLI, Marco, Să înţelegem arhitectura, București, ed. Enciclopedia RAO, 2005;
- CURINSCHI-VORONA, Gheorghe, Istoria arhitecturii în România, București, ed. Tehnică, 1981;
- IONESCU, Grigore, Arhitectura pe teritoriul României de-a lungul veacurilor, București, ed. Academiei R.S.R.,1982;
- IONESCU, Grigore, Istoria Arhitecturii în România, vol. I și II, București, ed. Academiei R.P.R., 1963-1965;
- IONESCU, Grigore, Arhitectura populară românească, București, 1957.

Facultatea de Urbanism

- BARRETT, Jim, Teste supreme de aptitudini, ed. Meteor Press, 2010;
- CARTER, Philip, Teste de inteligență și psihometrice, ed. Meteor Press, 2011;
- DINCA, Margareta, Teste de creativitate,București, ed. Paideia, 2001;
- HAROUEL, Jean-Louis, Istoria urbanismului, București, ed. Meridiane, 2001;
- HALL, Peter, Orașele de mâine – o istorie intelectuală a urbanismului în secolul XX, București, ed. All, 1999;
- IONESCU, Grigore, Arhitectura pe teritoriul României de-a lungul veacurilor, București, ed. Academiei R.S.R.,1982;
- CIOLACU, Dragos, SERBAN Sorin ,Arhitectura : Admitere (Propuneri si subiecte). Editia a II-a, Editura Tehnopress, 2012;
- CHING, Francis D.K. Architecture: Form, Space & Order. John Wiley & Sons, 2014;
- CHING, Francis D.K. Building Construction Illustrated. John Wiley & Sons, 2014 (5th edition);
- CHING, Francis D.K. Building Construction Illustrated. John Wiley & Sons, 2020 (6th edition);
- CHING, Francis D.K. – Interior Design Illustrated. John Wiley & Sons, 2018;
- CHING, Francis D.K. – Design Drawing. John Wiley & Sons, 2018 (3rd ed.);

- RĂDIAN, H. R. – Cartea proporțiilor. Editura Meridiane, 1981;
- Pile, John F. – *A History of Interior Design*. Laurence King Publishing, 2005;
- FLETCHER, Banister. A History of Architecture on the Comparative Method for the Student, Craftsman, and Amateur. London: B.T. Batsford; New York: Scribner's Sons, 1905 (5th ed., rev. & enl.).

Teorie:

- Pierre Von Meiss - De la formă la loc+tectonică / Ed. Capitel, 2016;
- Rudolf Arnheim - Forța centrului vizual, Un studiu al compoziției în artele vizuale, ed. Polirom 2012;
- Peter Zumthor - Thinking Architecture,Ed.Birkhauser Gmbh. 2010;
- Juhani Pallasmaa - Mâna care gândește. Cunoașterea existențială și întrupată în arhitectură, Ed. Fundatiei Arhitext design 2020;
- Juhani Pallasmaa - Imaginea Întrupată, Ed. Fundatiei Arhitext design 2022;
- Juhani Pallasmaa - Privirea care atinge: arhitectura și simțurile, Ed. Fundatiei Arhitext design 2015;
- Annette Spiro & Friederike Kluge - How to begin?, Architecture and construction in Annette Spiro s first year course, ETH Zurich, ed. gta Verlag 2018;
- Kenneth Frampton - Studies in Tectonic Culture, The poetic of Construction, ed. MIT Press 2001;
- Aldo Rossi - Arhitectura Orașelor,ed. Ion Mincu 2023;
- Jean Robertson and Deborah Hutton - The history of art, a global view, ed. Thames and Hudson 2022;
- Campo Baeza - Vreau să fiu arhitect, De-a arhitectura 2015;
- Bernard E. Bürdek, B. E., *DESIGN, Geschitche, Theorie und Praxis der Produktgestaltung*, Koln, Ed. DuMont, 1991;
- Meredith Davis,, *Teaching Design, a guide to curriculum and Pedagogy for college Design Faculty and Teachers Who Use Design in Their Classroom*, Allworth Press, New York, 2017;
- Anthony Di Mari, *Conditional Design, A introduction to Elemental Architecture,* Amsterdam, BIS Publisher, 2021;
- Anthony Di Mari,Nora Yoo, *Operative Design, A Catalogue of Spatial Verbs,* Amsterdam, BIS Publisher, 2021;
- Walter Groopius, *"The Theory and Organization of the Bauhaus",* în *Bauhaus 1919-1928, Herbert Bayer, Walter Gropius, Ise Gropius*, Ed. The Museum of Modern Art, New York, 1938;
- Cosma Jurov, *Arhitectura Ambianțelor, Elemente de teorie cognitivă și psihologie ambientală în arhitectură,* Ed. Capitel, București, 2006;
- Raffaelli Baires, *The Fast Guide to Architectural FORM,* Ed. BIS Publishers, 2023;
- Gail Greet Hannah, *Elements of Design, Roweena Reed Kostellow and the structure of visual relationships,* Ed. Princeton Architectural Press, 2002;
- Paul Jackson, *Folding Techniques for Designers, From Sheet to Form*, Laurence King Publishing Ltd, London, 2011;
- Sophia Vyzoviti, *Folding Architecture, Spatial, Structural and Organizational Diagrams*, BIS Publishing, Amsterdam, 2003;
- Luminița Batali, *Introducere în Istoria Designului*, Ed. Fundației Ileana- Artă,Design, Arhitectură, București 2017;
- Kimberly Elam, *Geometry of design, Studies in proportions and composition,* Ed. Princeton Architectural Press, New York, 2001;
- Julius Panero, Martin Zelnik, *Human dimensions & Interior Space, A Source Book of Design Reference Standards,* Ed. Whitney Library of Design, New York, 1979;
- Koos Eissen, Roselien Stoor, *Sketching, Drawing techniques for product designers*, Ed. Bis Publishers, 2007;
- Neufert, Ernst – Manualul arhitectului, Editia 37, Ed. Alutus, Miercurea Ciuc 2004;
- Simon Unwin, Analysing Architecture, Routledge 1997;
- Steen Eiler Rasmussen - Experiencing architecture, M.I.T. Press Cambridge, 1964;
- William McDonough - Cradle to Cradle: Remaking the Way We Make Things, North Point Press 2002;
- Marianna Charitonidou -Drawing and Experiencing Architecture. The Evolving Significance of City's Inhabitants in the 20th Century, 2022;
- Francis D.K. Ching - Architectural Graphics, Sixth Edition, JOHN WILEY & SONS, INC, 15;

- Icons of Architecture: The 20th Century - Prestel's Icons, by Sabine Thiel-Siling, Wolfgang Bachmann, Munich, London 1998;
- Bruno Zevi, *Cum să înţelegem arhitectura: studiu asupra interpretării arhitecturii ca spaţiu*, Bucureşti, Editura Tehnică, 1969;
- Muller, J. Edward - *Architectural Drawing and Light Construction*, Prentice Hall - 1967, 1976; Pearson, 8th Edition - 2008

Metodică:

- Arhitectool - Ana Felvinczi, Marius Miclăuș, Timișoara - Cluj - Târgu Mureș 2023, OAR;
- Arta în școală, Concepte și practici Mihai Iacob, Angelica Mihăilescu, Editura Universitară, 2016

Publicații:

- Caiete de Arte și Design, Design Art Papers, Eurostampa 2020

Beletristică:

- Italo Calvino - Orașele Invizibile, ed. ALL 2011;
- Alexandro N. Tombazis - Scrisoare către un tânăr arhitect, ed. Libro 2008;
- Paul Valery - Eupalinos, ed. Prodinnova;
- Werner Blaser - Synthesis / Texts and Collages, eBook 2017.

Film:

- Escher: Journey Into Infinity (2018);
- An Engineer Imagines A cinematic homage to Peter Rice, one of the most distinguished engineers of the late 20th century(2019);
- Aalto: Architect of Emotions - An ambitious documentary that devoutly shows the work of one of the world’s great architects(2020);
- Frei Otto - Spanning the Future;
- Walking on water - An uncensored look into the artistic process and personal relationships of Christo(2018);
- Do more with less - Rethinking the use of materials, academia, and the power of community and team work(2017);
- Charles and Ray Eames: The architect and the painter - A straight up doc, about complicated people(2011);
- Helvetica - A documentary about typography, graphic design, and global visual culture (2007) (Vimeo);
- Rams - a documentary portrait of Dieter Rams, regizat Garry Hustwit (2018);
- Objectified, documentar regizat de Garry Hustwit (2009).

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Instituție de apartenență, localitate, județ
Responsabil MEC Prof. LILIANA BOBEICĂ	Ministerul Educației și Cercetării
Responsabil CNCE Prof. LĂCRĂMIOARA-ANA PAULIUC	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare
Coordonator științific Conf. Univ. dr. Arh. UAR, OAR FRANCOISE PAMFIL	Universitatea de Arhitectură și Urbanism „Ion Mincu”, București Ordinul Arhitecților din România
Coordonator științific Arh. MARIUS MICLĂUȘ	Universitatea Politehnică din Timișoara, Facultatea de Arhitectură și Urbanism / Fundația Archaeus
Prof. ROBERT BALAJTI	Liceul de Arte din Oradea
Prof. GLORIA-CĂTĂLINA COVAȘĂ-SEVERIN	Colegiul Tehnic „Gheorghe Asachi”, Iași
Prof. CLAUDIA-ELENA DASCĂLU	Colegiul Național de Artă” Octav Băncilă”, Iași
Prof. ANDREEA ENACHE	Colegiul Tehnic de Arhitectură și Lucrări publice „I.N. Socolescu”, București
Prof. ANA FELVINCZI	Colegiul Național de Arta Târgu-Mureș, Mureș
Prof. DIANA-LUCIA-MARIA IANCIUC-LĂPUȘAN	Liceul de Arte Vizuale „Romulus Ladea”, Cluj-Napoca, Cluj
Prof. MÁTHÉ KLÁRA KRISZTINA	Liceul de Arte “Nagy István” Miercurea Ciuc, Harghita
Lect. Univ. Dr. MIHAELA LĂCRARU	Universitatea de Arhitectură și Urbanism Ion Mincu București
Prof. ALEXANDRU LEU	Colegiul de Artă „Carmens Sylva”, Ploiești, Prahova
Prof. ALINA-MIHAELA RUDEI	Liceul Vocațional de Arte Plasticec Hans Mattis-Teutsch”, Brașov
Prof. GABRIEL ULARIU	Colegiul Tehnic de Arhitectură și Lucrări publice „I.N. Socolescu”, București

Anexa nr. 235

Programa școlară
pentru disciplina

Istoria artelor și a arhitecturii

Clasele a IX-a – a XII-a
Curriculum de specialitate (CS)

Filiera vocațională, profilul artistic,
specializările: Arte vizuale,
Conservare-restaurare bunuri culturale,
Arhitectură, arte ambientale și design

- 2026 -

Anexa nr. 235
Programa școlară pentru disciplina *Istoria artelor și a arhitecturii,* clasele a IX-a – a XII-a, *curriculum de specialitate (CS),*

- ***Filiera vocațională, profil artistic, specializările: Arte vizuale; Conservare-restaurare bunuri culturale; Arhitectură, arte ambientale și design***

NOTĂ DE PREZENTARE

Programa disciplinei ***Istoria artelor și a arhitecturii*** își propune să structureze conținuturile conform unei abordări sintetice a temelor, în ordinea desfășurării lor din punct de vedere cronologic și din perspectiva transformărilor în plan stilistic. Disciplina oferă elevului informații privind ramurile creației artistice, stimulează limbajul artistic, structurează semnificațiile ideatice, ierarhiile valorice, evoluția gândirii și creației umane și consolidează caracterul formativ prin formarea unei atitudini perceptive creatoare prin dezvoltarea și educarea gustului estetic și a judecății de valoare.

Prezenta programă școlară a fost elaborată având ca repere profilul de formare al absolventului de liceu de la filiera vocațională, profilul artistic, specializările Arte plastice și Arte decorative, Arhitectură, Arte ambientale și Design corelat cu standardul ocupațional pentru certificatul de calificare nivel 4, conform Cadrului național al calificărilor. Prin statutul său, obiectul de studiu Istoria artelor și a arhitecturii promovează, alături de celelalte ateliere de specialitate din curriculumul diferențiat, cultivarea disponibilităților creative individuale în scopul comunicării cu și prin artă și creează premisele unui transfer cognitiv și senzorial către celelalte discipline și în viața socială, prin receptarea formelor vizuale ca o componentă esențială interdisciplinară în dezvoltarea imaginației. Conținuturile programei au fost elaborate în scopul realizării competențelor generale și a celor specifice. Aceasta își propune să ofere elevilor cadrul și oportunitatea dezvoltării aptitudinilor din domeniul artistic-vizual și care intenționează să participe la dezvoltarea culturii vizuale, contexte de învățare cu o perspectivă de educație aprofundată.

Disciplina Istoria artelor și a arhitecturii are un rol central în formarea teoretică a elevilor, fiind o disciplină obligatorie (fundamentală) în cadrul filierei vocaționale, profil artistic (specializările Arte plastice, Arte decorative, Arhitectură, Design, etc.). Disciplina este inclusă în componenta Curriculum diferențiat (CD), fiind indispensabilă pentru formarea teoretică de specialitate și de contextualizare a deprinderilor practice. Statutul său este reglementat de Ordinele M.E. privind planurile-cadru pentru filiera vocațională. În conformitate cu prevederile planurilor-cadru specifice profilului artistic, disciplina este studiată, de regulă, pe parcursul întregului ciclu liceal (clasele a IX-a – a XII-a), cu o alocare standard de 1 oră pe săptămână pe an de studiu. Astfel, studiul de patru ani asigură parcurgerea cronologică a fenomenului artistic de la preistorie la contemporaneitate, sincronizându-se cu formarea practică din atelierele de specialitate. Programa își propune ca în primii trei ani de studiu elevilor să le fie prezentată evoluția cronologică a creației artistice plastice generale, începând cu perioada preistorică și până la jumătatea secolului al XX-lea, cu asemănările și deosebirile specifice, de la o epocă la alta, în paralel cu evoluția artei românești până în perioada modernă. În clasa a XII-a elevilor le va fi prezentat transformarea artelor plastice și arhitecturii din România, începând cu secolul al XIX-lea și până în prezent. Aceasta îi permite elevului ca, la finalul clasei a XII-a, să aibă o viziune globală asupra gândirii artistice și a creației propriu-zise.

Studiul disciplinei Istoria artelor și a arhitecturii la profilul vocațional artistic este pe deplin susținut și întemeiat de cadrul legislativ național și de documentele strategice europene și internaționale, având o triplă valență: legală, strategică și de specialitate. Studiul disciplinei este obligatoriu și reglementat prin următoarele acte normative: Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023, care susține necesitatea dezvoltării profilurilor vocaționale (Art. 67), al căror curriculum se fundamentează pe specialitate și promovează o educație axată pe cultură, valori și creativitate (principii generale), domenii în care disciplina are un impact direct; Planurile-Cadru de Învățământ, pentru Filiera vocațională, Profil artistic (Arte plastice și Arte decorative, Arhitectură, Arte ambientale și Design), aprobate prin M.E.; Programele disciplinei (aprobate prin ordine specifice ale M.E.), care definesc în detaliu competențele generale și specifice, valorile și atitudinile urmărite, oferind baza legală a conținuturilor predate.

Disciplina Istoria artelor și a arhitecturii răspunde direct cerințelor stabilite la nivel european privind formarea cetățeanului și a specialistului european, conform Recomandării Consiliului UE privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții (2018), Cadrului European al Calificărilor (EQF), care pune accentul pe formarea specialistului european, așa cum este definit în profilul vocațional și prevederilor UNESCO (Organizația Națiunilor Unite pentru Educație, Știință și Cultură) și OECD (Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică), care presupun alinierea curriculumul românesc la obiectivele globale privind protecția patrimoniului cultural și promovarea educației pentru artă și creativitate ca motor al dezvoltării durabile și al incluziunii sociale. Astfel, Istoria artelor și a arhitecturii acționează ca un pilon de referință care validează și standardizează cunoștințele și aptitudinile elevilor din profilul vocațional la nivel european.

Programa disciplinei Istoria artelor și a arhitecturii este elaborată conform modelului de proiectare didactică centrat pe competențe. Demersul didactic promovat de programă contribuie la profilul de formare al absolventului prin utilizarea mijloacelor specifice disciplinei: extinderea posibilităților de comunicare interumană prin imagini și forme artistice, prin apelul la trăirea estetică și prin exprimarea liberă și creativă. Proiectarea curriculară centrată pe competenţe răspunde cercetărilor din psihologia cognitivă, conform cărora prin competenţă se realizează transferul şi mobilizarea cunoştinţelor şi a deprinderilor în situaţii noi, iar orientarea demersului didactic pornind de la competenţe permite orientarea către latura pragmatică a aplicării programei şcolare prin accentuarea scopului pentru care se învaţă, precum şi prin accentuarea dimensiunii acţionale în formarea personalităţii elevului.

Disciplina Istoria artelor și a arhitecturii este esențială pentru profilul absolventului de liceu vocațional, deoarece realizează o sinteză vitală între teorie și practică, contribuind la viziunea de ansamblu prin contextualizarea și dezvoltarea limbajului de specialitate și asumarea unei identități artistice. Studiul acestei discipline are beneficii concrete pe multiple planuri: asigură baza teoretică pentru proiectele de atelier; formează alfabetizarea vizuală, absolventul devenind un creator și un beneficiar cultural, capabil să decodifice mesajele din mediul vizual actual (arhitectural, plastic, publicitar, media, online etc) și să aprecieze esteticul în viața de zi cu zi; contribuie direct la formarea unui absolvent al profilului artistic, îndeplinind rolul de curriculum de specialitate și asigurând premisele pentru continuarea studiilor superioare și a capacității de adaptare profesională; oferă o viziune clară asupra specializărilor profesionale adiacente (curator, critic de artă, muzeograf, restaurator, istoric de artă și arhitectură etc), ajutând elevul să-și aleagă calea profesională ulterioară; contribuie la formarea unui cetățean cult, conștient de valorile patrimoniului național și european și capabil să dialogheze cu alte culturi prin intermediul limbajului universal al artei.

Disciplina Istoria artelor și a arhitecturii este propusă spre studiu cu finalitatea generală de a asigura fundamentul teoretic, estetic și cultural necesar formării unui specialist autentic în domeniul artistic. Nu este doar o simplă disciplină de cultură generală, ci un instrument de specialitate cu calități integratoare care îi conferă elevului capacitatea de a citi, analiza și evalua critic lumea vizuală și spațială, transformându-l din simplu executant într-un creator conștient. Înţelegând rolul creației și inovației în societate, elevul își va coordona potențialul creativ, devenind el însuşi producător de valori artistice şi estetice, în general. Studierea disciplinei Istoria artelor și a arhitecturii contribuie prioritar la realizarea culturii artistice a elevului și la dezvoltarea personalităţii sale. Pe lângă funcţia estetică a artei, trebuie subliniată și funcţia ei cognitivă, precum şi cea educativ-modelatoare.

Statutul disciplinei ca element fundamental de Curriculum diferențiat (CD) în filiera vocațională este justificat de necesitatea de a transforma aptitudinea artistică a elevului într-o competență profesională matură, prin integrarea perspectivei istorice. Disciplina valorifică, aprofundează și integrează achizițiile realizate de elevi la disciplinele din mai multe arii curriculare.

Studiul disciplinei în cadrul profilului vocațional artistic face trecerea de la studiul perceptiv-practic, specific gimnaziului, la studiul analitic-istoric, de la abordarea izolată a operei la înțelegerea sistemului de relații care o generează (context socio-cultural). Deși se bazează pe cunoștințe anterioare și transversale, disciplina Istoria artelor și a arhitecturii funcționează ca o disciplină specifică învățământului vocațional la acest nivel, fiind absolut necesar: un corpus de cunoștințe profesionalizat, esențial pentru formarea identității viitorului specialist, care oferă elevului repere valorice clare (canonul artistic universal) care lipsesc din curriculumul de cultură generală; dezvoltarea competențelor de sinteză documentară (extragerea esențialului din surse vizuale și textuale complexe) și argumentarea estetică, de neînlocuit în profilul vocațional.

Disciplina se poziționează într-o rețea complexă de relații cu celelalte materii, având o specificitate clară cu metode de cercetare fundamentate științific. Ea este în relație de complementaritate cu disciplinele de atelier de specialitate, furnizând modelele, sursele de inspirație și teme pentru studiul practic și în relație de interdisciplinaritate cu istoria și disciplinele socio-umane, oferind ilustrații vizuale și dovezi concrete pentru evenimentele și ideologiile studiate și explicând principiile perspectivei și ale proporțiilor esențiale în toate artele vizuale. Istoria artelor și a arhitecturii se concentrează pe istoricul formelor, al stilurilor și al limbajului vizual ca documente culturale autonome și oferă tinerilor o perspectivă mult mai diversă de înțelegere a evoluției umanității și a exprimării sensului vieții, în general.

În vederea aplicării eficiente a programei școlare, se recomandă următoarele:

- proiectarea didactică (planificarea anuală și pe unități de învățare) trebuie să pornească de la competențele specifice obligatorii, nu doar de la ordinea cronologică a conținuturilor;
- proiectarea interdisciplinară orizontală și verticală, care presupune corelarea permanentă a temelor disciplinei cu sarcinile practice din atelierele de specialitate, respectiv asigurarea progresului logic al cunoștințelor pe parcursul celor 4 ani de liceu;
- transformarea competențelor specifice în obiective operaționale clare;
- transformarea disciplinei într-o bază funcțională și profesională pentru elevi, prin folosirea unor surse de înaltă rezoluție, a tururilor virtuale, a vizitelor *in situ* și a materialelor documentare autentice;
- utilizarea *Studiului de caz*, pentru consolidarea legăturii dintre teorie și realitatea operei;
- valorizarea analizei critice, prin compararea operelor din perioade diferite, justificarea unei soluții de creație prin referințe de specialitate, și nu prin memorarea informațiilor.

Pentru o aplicare riguroasă și flexibilă a programei, cadrele didactice trebuie să diferențieze clar elementele obligatorii de cele orientative. Obligatorii sunt atingerea integrală a competențelor generale și a competențelor specifice, prin parcurgerea conținuturilor de bază, indicate în programă la secțiunea „Conținuturi ale învățării” prin itemi distribuiți pe „Domenii de conținut”. Conţinuturile din programă evidenţiate prin *corp de literă cursiv/italic şi un asterisc (*)* au caracter electiv, nu obligatoriu, fiind selectate sau completate de cadrul didactic în funcție de specialitatea și specificul clasei. Aspectele care vizează adaptarea accentului conținuturilor în funcție de specializarea clasei, precum și utilizarea metodelor activ-participative (studiu de caz, vizite *in situ*, proiecte interdisciplinare cu disciplina de Atelier de specialitate) sunt orientative.

Programa se adresează atât cadrelor didactice, cât şi potenţialilor autori de manuale/ ghiduri/ auxiliare curriculare. Activitatea didactică, precum şi elaborarea manualelor/ ghidurilor/ auxiliarelor curriculare trebuie precedate de lectura integrală a programei şcolare. În baza programei se recomandă cadrului didactic o abordare echilibrată și atractivă centrată pe elev și pe nevoile acestuia de formare, care să stimuleze curiozitatea şi gândirea critică, contribuind la formarea și dezvoltarea personalității.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Înțelegerea artei și a arhitecturii, în context istoric, pentru receptarea importanței și a valorilor culturale.**
CG2	**Aplicarea cunoștințelor istorice și morfologice, specifice artei și arhitecturii, pentru sporirea capacității analitice.**
CG3	**Formularea unor opinii personale despre opere de artă, pentru formarea gândirii critice.**

CLASA a IX-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Înțelegerea artei și a arhitecturii, în context istoric, pentru receptarea importanței și a valorilor culturale*

CS 1.1. Receptarea cronologică a procesului de creație artistică din cele mai vechi timpuri până în evul mediu.
- *lasarea pe axa cronologică a artei și arhitecturii de la începuturile sale spre antichitatea greacă și romană;* - *identificarea unor suprapuneri cronologice între stiluri diferite;* - *plasarea pe axa cronologică a principalelor stiluri artistice din perioada medievală– bizantin, romanic și gotic – în vederea evidențierii continuității și transformărilor în plan estetic și structural.*
CS 1.2. Înțelegerea unor factori sociali, politici și religioși care au influențat evoluția fenomenului artistic din cele mai vechi timpuri până în Evul Mediu.
- *analiza organizării spațiale și simbolice a unui complex funerar sau de cult din Egiptul Antic;* - *examinarea evoluției planului urbanistic și a tipologiilor de locuințe în orașele grecești și romane, identificând factorii de continuitate și inovație;* - *analiza compozițională a spațiului sacru bizantin;* - *examinarea rolului catedralei gotice ca centru al vieții urbane medievale, analizând atât arhitectura, cât și sculptura;* - *naliza modului în care arhitectura fortificată a orașelor medievale din Transilvania reflectă contextul istoric și social al epocii.*

CG 2 - *Aplicarea cunoștințelor istorice și morfologice, specifice artei și arhitecturii, pentru sporirea capacității analitice*

CS 2.1. Învățarea elementelor morfologice specifice arhitecturii.
- *explicarea rolul ordinelor arhitectonice (doric, ionic, corintic) în definirea esteticii și a proporțiilor templului grecesc;* - *compararea sistemului constructiv și a experienței spațiale dintre o bazilică paleocreștină și o biserică bizantină cu plan central;* - *analiza transformării arhitecturii și artei în perioada paleocreștină, identificând elementele de continuitate și ruptură față de arta romană.*
CS 2.2. Învățarea elementelor morfologice specifice sculpturii.
- *descrierea evoluției proporțiilor anatomice de la perioada arhaică la cea clasică;* - *indicarea de exemple de lucrări care ilustrează redarea mișcării în sculptura greacă;* - *identificarea în imagini a caracteristicilor canonului grecesc.*
CS 2.3. Identificarea caracteristicilor morfologie specifice stilurilor din Antichitate până în Evul Mediu.
- *identificarea în imagini a termenilor precum fronton, coloană, cupolă, cornișă, etc.;* - *realizarea unor fotografii la lucrări reprezentative din propriul oraș, unde pot fi identificate elementele studiate;* - *explicarea principiilor structurale (arc frânt, ogivă, boltă pe nervuri) care au permis dezvoltarea arhitecturii gotice.*

CG 3 - *Formularea unor opinii personale despre opere de artă, pentru formarea gândirii critice*

CS 3.1. Cunoașterea tipurilor de surse istorice adecvate studiului istoria artei.
- *compararea informațiilor din cărți de specialitate cu surse online nespecializate;*

- *identificarea unor particularități relevante specifice studiului istoriei artei;* - *realizarea unei clădiri fictive folosind inteligența artificială, pentru a identifica inadvertențele cu stilul în spiritul căreia a fost creată imaginea.*
CS 3.2. Formularea unui ipoteze despre evoluția unui fenomen artistic.
- *exprimarea unei opinii despre evoluția sculpturii grecești;* - *discuții în grupul de colegi despre diferențele dintre romanic și gotic.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Introducere în istoria artelor	- disciplina Istoria artelor şi a arhitecturii – metode de învăţare şi cercetare *Introducere în istoria artelor plastice și arhitecturii** *Arhitectura şi artele plastice în preistorie** *Arta preistorică pe teritoriul României**
Arta Orientului Antic	- arhitectura egipteană (context, caracteristici, analize comparative, cel puțin trei exemple reprezentative, importanță, concluzii și opinii personale) *Evoluţia arhitecturii funerare în Egiptul Antic** *Caracteristicile generale ale templului egiptean** - sculptura și pictura egipteană (context, caracteristici, analize comparative, cel puțin trei exemple reprezentative, importanță, concluzii și opinii personale) *Artele decorative în Egiptul Antic** - arta popoarelor din Mesopotamia (context, caracteristici, analize comparative, cel puțin trei exemple reprezentative, importanță, concluzii și opinii personale)
Arta Greciei Antice	- arhitectura greacă (context, caracteristici, analize comparative, cel puțin trei exemple reprezentative, importanță, concluzii și opinii personale) *Aprofundări și comparații între ordinele clasice ale arhitecturii grecești** *Proporţii şi corecţii optice în arhitectură** *Arhitectura cetăților de la Histria, Tomis și Callatis** - sculptura greacă în perioada clasică (context, caracteristici, analize comparative, cel puțin trei exemple reprezentative, importanță, concluzii și opinii personale) *Reprezentarea corpului uman în sculptura greacă** - arhitectura şi sculptura elenistică (context, caracteristici, analize comparative, cel puțin trei exemple reprezentative, importanță, concluzii și opinii personale) *Geneza artei și arhitecturii grecești antice. Arta cicladică, cretană și miceniană** *Culoarea și ceramica grecească** *Arhitectura, artele plastice şi decorative în Dacia**
Arta Romei Antice	- urbanism şi arhitectură romană (context, caracteristici structurale și spațiale, programe de arhitectură, cel puțin trei exemple reprezentative, analize comparative, importanță, concluzii și opinii personale) *Geneza artei și arhitecturii romane. Arta şi arhitectura etruscă** *Arhitectura publică romană** *Arhitectura locuinţei romane**

Domenii de conținut	Conținuturi
	- arta de for public (context, caracteristici, analize comparative, cel puțin trei exemple reprezentative, importanță, concluzii și opinii personale) *Sculptură și arhitectură onorifică** *Portretul roman** *Urbanismul și artele plastice în Herculaneum și Pompei** - artă și arhitectură în Provincia Romană Dacia (context, caracteristici, analize comparative, cel puțin două exemple reprezentative, importanță, concluzii și opinii personale) *Arta romană în muzeele din România**
Arta bizantină	- arhitectura bizantină (context, caracteristici, analize comparative, cel puțin trei exemple reprezentative, importanță, concluzii și opinii personale) *Sfânta Sofia din Constantinopol, model reprezentativ în arhitectura creștină** *Sistemul constructiv în arhitectura bizantină / Cupola, semnificație și simbol în arhitectura de tradiție bizantină** - *t*radiția programului iconografic în arta bizantină (context, caracteristici, analize comparative, cel puțin trei exemple reprezentative, importanță, concluzii și opinii personale) *Artele decorative bizantine** - arta și arhitectura de tradiție bizantină din spațiul românesc, secolele XIV-XV (context, caracteristici, cel puțin două exemple de opere reprezentative, analize stilistice la Sfântul Nicolae Domnesc de la Curtea de Argeș, Cozia sau alte exemple reprezentative, originalitate, concluzii și opinii personale) *Tradiția bisericilor de lemn din spațiul românesc** *Arta icoanei în tradiția spirituală românească**
Arta romanică și gotică în Europa Medievală	- arhitectura romanică (context, caracteristici, analize comparative, cel puțin trei exemple reprezentative, importanță, concluzii și opinii personale) *Arhitectura bazilicii de la mănăstirea Cluny** - stilul romanic în artele plastice și decorative (context, caracteristici, analize comparative, cel puțin două exemple reprezentative, importanță, concluzii și opinii personale) *Manuscrisele și arta incunabulelor** - arta romanică în spațiul românesc (context, caracteristici, analize comparative, cel puțin două exemple reprezentative, importanță, concluzii și opinii personale) *Bisericile de piatră din Țara Hațegului ** - arhitectura gotică (context, caracteristici, analize stilistice comparative din spațiul francez, cel puțin trei exemple reprezentative, importanță, concluzii și opinii personale) *Sistemul constructiv în arhitectura gotică** - artele plastice și decorative (context, caracteristici, analize comparative, cel puțin trei exemple reprezentative, importanță, concluzii și opinii personale) *Corpul uman și drapajul în sculptura gotică** *Tehnica vitraliului francez** - arta gotică în spațiul românesc (context, caracteristici conturate după un exemplu reprezentativ dintre unul din modelele aflate în Cluj-Napoca, Brașov, Sibiu, Mediaș,

Domenii de conținut	Conținuturi
	Bistrița, Sebeș, Sighișoara, analize stilistice, originalitate, concluzii și opinii personale) *Arhitectura orașelor medievale fortificate din Transilvania** - *a*rhitectura mănăstirilor din Moldova (context, caracteristici, analize comparative, cel puțin două exemple reprezentative, importanță, concluzii și opinii personale) *Artele plastice în spațiul medieval românesc**

Notă: *conţinuturile din programă evidenţiate prin corp de literă cursiv/italic şi un asterisc (*) au caracter electiv, nu obligatoriu, fiind selectate sau completate de cadrul didactic în funcție de specialitatea și specificul clasei.*

CLASA a X-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Înțelegerea artei și a arhitecturii, în context istoric, pentru receptarea importanței și a valorilor culturale*

CS 1.1. Receptarea cronologică a procesului de creație artistică de la sfârșitul secolului al XIV-lea până în secolul al XVIII-lea.
- *plasarea pe axa cronologică a periodizării artei Renașterii;* - *plasarea pe axa cronologică a stilului baroc;* - *identificarea relației cronologice între Renașterea italiană și Renașterea nordică;* - *elaborarea un studiu de caz despre unul dintre marii artiști ai Renașterii (ex: Giotto, Brunelleschi, Leonardo, Michelangelo).*
CS 1.2. Înțelegerea impactului cultural al antichității în creație artistică renascentistă și barocă.
- *identificarea personajelor din mitologia greco-romană în pictura și sculptura renascentistă și barocă;* - *elaborarea unui eseu pe tema reprezentării omului în arta renascentistă, cu trimiteri la filosofia antică;* - *identificarea elementelor reluate în Renaștere din arhitectura antică.*
CS 1.3. Corelarea schimbărilor din plan religios cu evoluția artei și a arhitecturii.
- *discutarea în grupuri de lucru a impactului Contrareformei asupra artei și a arhitecturii baroce;* - *compararea felului în care artiști renascentiști și artiști baroci tratau teme religioase;* - *analiza modului în care Barocul a utilizat mișcarea, dramatismul și integrarea artelor pentru a comunica puterea Bisericii și a statului.*

CG 2 - *Aplicarea cunoștințelor istorice și morfologice, specifice artei și arhitecturii, pentru sporirea capacității analitice*

CS 2.1. Învățarea elementelor morfologice specifice picturii.
- *identificarea în imagine a unor termeni precum clar-obscur, tenebrism, naturalism, perspectivă liniară;* - *compararea redării perspectivei liniare în Quattrocento și Cinquecento;* - *prezentarea naturalismului din pictura barocă.*
CS 2.2. Analiza morfologică a lucrărilor reprezentative perioadelor studiate.
- *identificarea principiilor de perspectivă lineară și compoziție rațională într-o pictură sau o construcție renascentistă;* - *analiza contrastelor dintr-o pictură barocă;* - *descrierea rolului drapajului în sculptura barocă;* - *formularea unui argument comparativ între fațada unei biserici baroce locale și una europeană.*
CS 2.3. Recunoașterea unor teme recurente din pictura și sculptura renascentistă, barocă și rococo.
- *selectarea unor lucrări din renașterea italiană și din arta barocă în care este reprezentat David;* - *diferențierea felului în care este tratată o temă similară în Renaștere și Baroc;* - *compararea portretelor baroce cu cele renascentiste.*

CG 3 - *Formularea unor opinii personale despre opere de artă, pentru formarea gândirii critice*

CS 3.1. Judecarea valorilor estetice exprimate în artă și arhitectură.
- *realizarea unui prezentări legate de percepția frumosului în Renaștere;* - *corelarea conceptului de „disegno” cu proiectarea unei construcții renascentiste;*

- *argumentarea unui punct de vedere legat de reprezentare defectelor fizice în stilul baroc;* - *analizarea caracteristicilor stilurilor parcurse, în contrast cu grandoarea și fastul barocului;* - *transformarea spațiului urban al pieței de la medieval la perioada Renașterii și Barocului.*
CS 3.2. Sintetizarea esenței comune a unor stiluri succesive.
- *realizarea unei sinteze despre rolul bisericii catolice în evoluția stilului renascentist și baroc;* - *prezentarea similitudinilor structurale din arhitectura renascentistă și barocă;* - *expunerea unei poziții personale argumentate cu privire la originalitatea stilului brâncovenesc în contextul stilurilor occidentale.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Renașterea artistică în Europa	- renaștere și umanism în orașele italiene (context, caracteristici, analize comparative, cel puțin trei exemple reprezentative, importanță, concluzii și opinii personale) *Giotto și începuturile picturii renascentiste** - arhitectura Renașterii în Italia (context, caracteristici, analize comparative, cel puțin trei exemple reprezentative, importanță, concluzii și opinii personale, personalități artistice – Filippo Brunelleschi, Leon Battista Alberti, Donato Bramante, Andrea Palladio, etc) *De la locuința fortificată la reședința urbană – Palatul florentin** *Catedrala Sfântul Petru din Roma** *Proporție și dreaptă măsură în arhitectura și artele plastice** - sculptura Renașterii în Italia (context, caracteristici, analize comparative, cel puțin trei exemple de opere pentru sculptorii reprezentativi, originalitate, concluzii și opinii personale, personalități artistice – Donatello, Luca și Andrea della Robbia, Andrea del Verrochio, Michelangelo, etc) *David – o temă în sculptura renascentistă** *Evoluția reprezentării ecvestre în sculptura Renașterii** - pictura Renașterii în Italia (context, caracteristici, exemple de opere reprezentative, analize stilistice comparative, originalitate, concluzii și opinii personale, personalități artistice – Sandro Botticelli, Piero della Francesca, Andrea Mantegna, Antonello da Messina, Giovanni Bellini, Giorgione etc, exemplificări cu câte două opere pentru fiecare artist; opera artiștilor Leonardo, Rafael, Michelangelo, Tizian și influența lor artistică dincolo de perioada Renașterii – exemplificări cu cel puțin trei opere pentru fiecare artist) *Originalitate și inovație în opera artiștilor: Masaccio, Benozzo Gozzoli, Filippo Lippi, Domenico Veneziano, Antonio del Pollaiolo, Domenico Ghirlandaio, Luca Signorelli, Pietro Perugino, Correggio, Tintoretto, etc.** *Manierismul în arhitectură și artele plastice** - Renașterea în afara Italiei (context, caracteristici, exemple de opere reprezentative, analize stilistice comparative, originalitate, concluzii și opinii personale, personalități artistice – Hieronymus Bosch, Pieter Bruegel, Albrecht Dürer etc, exemplificări cu câte două opere pentru fiecare artist.

Domenii de conținut	Conținuturi
	*Originalitate și inovație în opera artiștilor: Lucas Cranach, Hans Holbein, Jean Clouet etc.**
	*Albrecht Dürer și impactul tehnicilor grafice**
	- Renașterea în spațiul românesc (context, caracteristici, analize stilistice comparative, două exemple de opere reprezentative, originalitate, concluzii și opinii personale)
	*Pictura exterioară a mănăstirilor din nordul Moldovei**
Arta barocă în Europa	- arhitectura barocă (context, caracteristici, analize comparative, cel puțin trei exemple reprezentative pentru personalitățile artistice studiate - Gian Lorenzo Bernini, Francesco Borromini, importanță, concluzii și opinii personale)
	*Catedralele romano–catolice din Transilvania**
	*Palatul baroc – arhitectura reședințelor nobiliare din Transilvania **
	*Fortificații Vauban**
	- sculptura barocă (context, caracteristici, analize comparative, cel puțin trei exemple reprezentative, importanță, concluzii și opinii personale, personalități artistice – Gian Lorenzo Bernini)
	*Fuziunea artelor – opera de artă totală**
	- pictura barocă (context, caracteristici, analize comparative, cel puțin câte trei exemple de opere reprezentative pentru personalitățile artistice studiate – Caravaggio, Diego Velázquez, Peter Paul Rubens, Rembrandt, importanță, concluzii și opinii personale)
	*Originalitate și inovație în opera artiștilor: Andrea Pozzo, El Greco, Frans Hals, Johannes Vermeer, Georges de la Tour etc**
	*Compoziția dinamică în arta plastică și arhitectura barocă**
	*Tematica abordată în pictura barocă**
	*Portretul, autoportretul și portretul colectiv**
	- artă și arhitectură în clasicismul francez, secolele al XVII-lea – al XVIII-lea (context, caracteristici, cel puțin două exemple de opere pentru arhitecții reprezentativi, personalități artistice, inovație și originalitate, concluzii și opinii personale, personalități Claude Perrault, Jules Harduin-Mansart)
	*Rococo-ul în Europa (context, caracteristici, exemple de opere reprezentative, analize stilistice comparative, originalitate, personalități artistice, concluzii și opinii personale)**
	- arta barocă în spațiul românesc (context, caracteristici, analize comparative, cel puțin două exemple reprezentative, importanță, concluzii și opinii personale)
	- sinteza arhitecturii brâncovenești și moștenirea culturală din spațiul românesc (context, caracteristici, două exemple reprezentative, analize stilistice comparative, concluzii și opinii personale)
	*Artiști din secolele al XVI-lea – al XVIII-lea în colecțiile din România**
	- academia de artă între inovație și spirit conservator (Jacques-Germain Soufflot, Antonio Canova, Francisco Goya)

Notă: *conţinuturile din programă evidenţiate prin corp de literă cursiv/italic şi un asterisc (*) au caracter electiv, nu obligatoriu, fiind selectate sau completate de cadrul didactic în funcție de specialitatea și specificul clasei.*

CLASA a XI-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Înțelegerea artei și a arhitecturii, în context istoric, pentru receptarea importanței și a valorilor culturale*

CS 1.1. Receptarea cronologică a procesului de creație artistică din secolul al XIX-lea și prima parte a secolului XX.
- *plasarea pe axa cronologică a Neoclasicismului și a Romantismului;* - *identificarea stilurilor și a curentelor care s-au desfășurat concomitent în arta modernă;* - *explicarea părerilor diferite legate de începuturile modernității.*
CS 1.2. Corelarea schimbărilor din plan filosofic, ideologic și politic cu evoluția fenomenului artistic.
- *realizarea unui eseu despre impactul Primului Război Mondial asupra evoluției artei și arhitecturii;* - *examinarea revenirii la simplitatea geometrică, simetria și ordinea clasică în arhitectura și arta neoclasică, corelând-o cu ideile Iluminismului;* - *compararea principiilor estetice ale Neoclasicismului (rațiune, ordine) cu cele ale Stilurilor 1900 (linie organică, inspirație naturală), pe baza unor opere reprezentative;* - *rgumentarea faptului că mișcările artistice de la sfârșitul secolului al XIX-lea (Realism, Impresionism, Postimpresionism) au deschis calea către modernitate prin respingerea Academismului;* - *analizarea orientării către utilitate și producție în cadrul Constructivismului, prin studierea planurilor clădirilor.*
CS 1.3. Înțelegerea impactului științei și tehnologiei asupra istoriei artei și a arhitecturii.
- *investigarea interesului artiștilor neoimpresioniști, cubiști sau futuriști pentru știință;* - *evidențierea rolului structurilor metalice și al betonului armat în redefinirea spațiului în arhitectura modernă. Prezentarea impactului noilor tehnologiilor de construcții noi asupra evoluției arhitecturii;* - *argumentarea unui punct de vedere despre impactul apariției fotografiei asupra picturii.*

CG 2 - *Aplicarea cunoștințelor istorice și morfologice, specifice artei și arhitecturii, pentru sporirea capacității analitice*

CS 2.1. Analiza iconografică a picturii și sculpturii.
- *analizarea detaliată a temei și a subiectului dintr-o sculptură neoclasică;* - *analizarea detaliată a temei și a subiectului dintr-o pictură Secession;* - *prezentarea modului în care picturi abstracte pot fi receptate în maniere diferite.*
CS 2.2. Încadrarea stilistică a unei opere de artă pe baza trăsăturilor identificate.
- *încadrarea unei lucrări în stilul romantic, în urma analizei morfologice;* - *realizarea analizei morfologice a unei clădiri, în vederea încadrării ei stilistice;* - *selectarea dintr-un șir de imagini, a lucrărilor care aparțin stilului impresionist;* - *crearea unei diagrame comparative a paletei cromatice și a formelor în arhitectura Art Deco și Bauhaus.*
CS 2.3. Aprehensiunea diferențelor stilistice care apar de la un spațiu geografic la altul.
- *compararea elementelor naționale din Art Nouveau, Secession, cu cele din mișcarea Arts and Crafts;* - *descrierea elementelor cu caracter național din perioada romantică, în lucrări din diferite țări europene;*

- *elaborarea unui proiect de documentare (eseu sau reportaj foto) asupra prezenței și particularităților Stilurilor 1900 în patrimoniul construit al orașului natal sau a unui oraș apropiat;* - *crearea unei prezentări care exemplifică modurile diferite în care a fost tratat peisajul în secolul al XIX-lea.*

CG 3 - *Formularea unor opinii personale despre opere de artă, pentru formarea gândirii critice*

CS 3.1. Corelarea limbajului plastic cu limbajul și motivele literare din aceeași perioadă.
- *evidențierea punctelor comune ale poeziei simboliste și picturii simboliste;* - *realizarea unui eseu pe tema sublimului în pictura și poezia romantică;* - *compararea poeziei dadaiste cu colajul dadaist.*
CS 3.2. Argumentarea unor opinii cu privire la textele despre artă din prima parte a secolului XX.
- *analiza unui fragment dintr-un manifest artistic de la începutul secolului XX;* - *exprimarea unui punct de vedere despre un fragment de critică de artă din perioada avangardei.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Artele vizuale și arhitectura în secolul al XIX-lea	- Neoclasicismul (context, caracteristici, analize comparative, cel puțin trei exemple de opere reprezentative, originalitate, personalități artistice, concluzii și opinii personale) *Arhitectura teatrelor și a sălilor de concerte în secolul al XIX-lea** - Romantismul (context, caracteristici, analize comparative, cel puțin trei exemple de opere reprezentative, originalitate, personalități artistice, concluzii și opinii personale) *Palatele administrative în arhitectura de secol XIX** *Arta academică** *Sculptorul Jean Baptiste Carpeaux** - Realismul (context, caracteristici, analize comparative, cel puțin trei exemple de opere reprezentative, originalitate, personalități artistice, concluzii și opinii personale) *Realismul critic** *Școala de la Barbizon** - Art Nouveau / Secession și spiritul european (context, caracteristici, analize comparative, cel puțin trei exemple de opere reprezentative, originalitate, personalități artistice, concluzii și opinii personale) *Modernismul catalan și opera arhitectului Antoni Gaudi** *Arhitectură și artă Jugendstil** *Artistul Gustav Klimt** *Artele decorative în preajma anului 1900** - Impresionismul și Postimpresionismul (context, caracteristici, analize comparative, cel puțin trei exemple de opere ale artiștilor reprezentativi, originalitate, concluzii și opinii personale, personalități artistice – Edouard Manet, Claude Monet, Pierre Auguste Renoir, Paul Cezanne, Paul Gauguin, Vincent Van Gogh, etc.) *Originalitatea liniei la Edgar Degas și Henri de Toulouse-Lautrec** *Neoimpresionismul prin opera artiștilor Georges Seurat și Paul Signac**

Domenii de conținut	Conținuturi
	- sculptorul Auguste Rodin (context, caracteristici, analize comparative, cel puțin trei exemple de opere, originalitate, concluzii și opinii personale)
Artele vizuale și arhitectura la începutul secolului XX	- înnoire și expresionism (context, caracteristici, analize comparative, cel puțin trei exemple de opere ale artiștilor reprezentativi, originalitate, concluzii și opinii personale, personalități artistice – Edvard Munch, Amadeo Modigliani, Erich Mendelsohn etc.) *Originalitate și inovație în opera artiștilor: Ernst-Ludwig Kirchner, Marc Chagal, Georges Rauault* ***** *Arhitectura inginerilor și Școala din Chicago****** - Fauvismul (context, caracteristici, analize comparative, cel puțin trei exemple de opere ale artiștilor reprezentativi, originalitate, concluzii și opinii personale, personalități artistice – Henri Matisse, Andre Derain, Maurice de Vlaminck etc) - Cubismul (context, caracteristici, analize comparative, cel puțin trei exemple de opere ale artiștilor reprezentativi, originalitate, concluzii și opinii personale, personalități artistice – Georges Braque, Pablo Picasso, Fernand Leger etc) - sculptura secolului XX – Constantin Brâncuși (context, caracteristici, analize comparative, cel puțin trei exemple de opere reprezentative, originalitate, concluzii și opinii personale) - Influența sculptorului Constantin Brâncuși în arta și arhitectura secolului XX - curentele artistice de avangardă – Futurismul, Mișcarea Dada (context, caracteristici, analize comparative, cel puțin trei exemple de opere ale artiștilor reprezentativi, originalitate, concluzii și opinii personale, personalități artistice – Umberto Boccioni, Marcel Duchamp, Joan Miro etc) - Constructivism (context, caracteristici, analize comparative, cel puțin trei exemple de opere ale artiștilor reprezentativi, originalitate, concluzii și opinii personale, personalități artistice – Vladimir Tatlin, Alexander Rodchenko, Naum Gabo etc.) - Modernismul în arhitectură (context, caracteristici, analize comparative, cel puțin trei exemple de opere ale artiștilor reprezentativi, originalitate, concluzii și opinii personale, personalități artistice – Școala Bauhaus cu Walter Gropius, Ludwig Mies van der Rohe) - arhitectură organică versus funcționalism în opera arhitecților Frank Lloyd Wright și Le Corbusier (context, caracteristici, analize comparative, cel puțin trei exemple de opere ale artiștilor reprezentativi, originalitate, concluzii și opinii personale). *Design și spirit modern în opera lui Marcel Breuer și Marianne Brandt****** - Suprarealismul (context, caracteristici, analize comparative, cel puțin trei exemple de opere ale artiștilor reprezentativi,

Domenii de conținut	Conținuturi
	originalitate, concluzii și opinii personale, personalități artistice – Max Ernst, René Magrite, Salvador Dali etc.) *Pictura metafizică** - arta abstractă (context, caracteristici, analize comparative, cel puțin trei exemple de opere ale artiștilor reprezentativi, originalitate, concluzii și opinii personale, personalități artistice – Vasili Kandinski, Piet Mondrian, Kazimir Malévici *Tendințe în arta abstractă – Jackson Pollock, Hans Hartung, Mark Rothko** *Arta concretă, de la Theo van Doesburg la Max Bill** *Abstract geometric și Op Art** *Perspective în sculptură prin opera artiștilor: Henry Moore, Alberto Giacometti, Alexander Calder, Hans Arp etc** *Tendințe în arhitectură între Brutalism și Metabolism**
Artele vizuale și arhitectura în a doua parte a secolului XX	- Postmodernismul în arhitectură (context, caracteristici, analize comparative, cel puțin trei exemple de opere ale artiștilor reprezentativi, originalitate, concluzii și opinii personale, personalități artistice – Robert Venturi, Michael Graves) *Perspective în arhitectură prin opera arhitecților: Richard Meier, Norman Foster, Ieoh Ming Pei, Zaha Hadid, Frank Gehry și David Chipperfield** *Tendințe în arhitectură între Neomodernist, High-Tech și Deconstructivism** *Tendințe în arhitectură între Eco-arhitectură și Raționalism** - Pop Art (context, caracteristici, analize comparative, cel puțin trei exemple de opere ale artiștilor reprezentativi, originalitate, concluzii și opinii personale, personalități artistice – Andy Warhol, Roy Fox Lichtenstein) *Perspective în artele vizuale prin opera artistului Joseph Heinrich Beuys** *Tendințe artistice între Hiperrealismul și Arte Povera** *Tendințe artistice între Minimalism și Land Art** *Tendințe artistice între Happening, performance și arta conceptuală**

Notă: *conţinuturile din programă evidenţiate prin corp de literă cursiv/italic şi un asterisc (*) au caracter electiv, nu obligatoriu, fiind selectate sau completate de cadrul didactic în funcție de specialitatea și specificul clasei.*

CLASA a XII-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Înțelegerea artei și a arhitecturii, în context istoric, pentru receptarea importanței și a valorilor culturale*

CS 1.1. Receptarea cronologică a procesului de creație artistică din a doua parte a secolului XX și din secolul XXI.
- *defalcarea unor faze cronologice majore în evoluția artei și a arhitecturii contemporane;* - *plasarea pe axa cronologică a artei moderne și contemporane românești.*
CS 1.2. Evaluarea în context istoric a artei din spațiul românesc.
- *prezentarea impactului regimului comunist asupra artei;* - *evaluarea rolului monarhiei în evoluția artei și a arhitecturii interbelice românești;* - *analiza schimbării politicii culturale din România anilor `80;* - *analizarea și interpretarea elementelor de limbaj plastic (culoare, formă, compoziție, tehnică) specifice operelor marilor maeștri români (de exemplu: Grigorescu, Luchian, Brâncuși, Pallady).*
CS 1.3. Înțelegerea naturii anacronice a artei prin receptarea decalajelor cronologice a stilurilor din arta și arhitectura europeană, respectiv arta și arhitectura din spațiul românesc.
- *compararea avangardei din spațiul francez cu avangarda din spațiul românesc;* - *vizita unui muzeu de artă local, în vederea comparării lucrărilor din spațiul românesc cu lucrări din restul Europei;* - *participarea la o dezbatere legată de cultura interbelică românească.*

CG 2 - *Aplicarea cunoștințelor istorice și morfologice, specifice artei și arhitecturii, pentru sporirea capacității analitice*

CS 2.1. Analiza comparativă a artei și arhitecturii.
- *compararea unor monumente reprezentative din arta contemporană;* - *analiza structurii semiotice a unei lucrări din arta contemporană, în comparație cu o lucrare din trecut;* - *diferențierea tipologiilor de patrimoniu artistic (opere de for public, monumente istorice, muzee, colecții private) din România.*
CS 2.2. Interpretarea referințelor socio-politice, religioase sau filosofice din arta contemporană.
- *identificarea elementelor din cultura de masă prezente în Pop Art;* - *descrierea impactul postmodernismului asupra evoluției artei contemporane;* - *studiul modului în care anumite teme recurente au fost interpretate în arta contemporană în raport cu tradițiile artistice anterioare.*
CS 2.3. Receptarea mesajului operelor contemporane exprimate în medii noi
- *interpretarea conceptului de ready-made;* - *analiza unori lucrări care intră în categoria de „land art”;* - *analiza unor lucrări care intră în categoria „performance art”.*

CG 3 - *Formularea unor opinii personale despre opere de artă, pentru formarea gândirii critice*

CS 3.1. Judecarea relevanței culturale a artei și arhitecturii contemporane.
- *aspecte referitoare la impactul arhitecturii contemporane asupra peisajului urban;* - *realizarea unui sondaj despre participarea comunității locale la viața artistică a orașului (frecventarea muzeelor, galeriilor, centrelor culturale, etc.);*

- *argumentarea relevanței unui artist contemporan bine cotat în publicații de specialitate.*
CS 3.2. Argumentarea unui atitudini socio-politice în raport cu arta contemporană.
- *participarea la o dezbatere pe tema impactului social al artei contemporane;* - *realizarea unui eseu argumentativ despre relația dintre artă și diferite ideologii politice, comparând cazuri din epoca contemporană cu cazuri din epoca modernă;* - *examinarea modurilor în care diferite atitudini față de libertatea de exprimare influențează evoluția artei..*
CS 3.3. Argumentarea rolului artei și arhitecturii românești în conturarea identității naționale.
- *evaluarea critică a modului în care arta românească a articulat teme naționale sau universale (identitate, tradiție, modernizare, disidență) în raport cu istoria locală;* - *inițierea unui dialog cu un istoric de artă, muzeograf sau cercetător de specialitate pentru a solicita informații despre un proiect de interes pe tema identității naționale;* - *realizarea unui video, într-o limbă de circulație internațională, în legătură cu arta din spațiul românesc.*
CS 3.4. Evaluarea critică a artei și arhitecturii create în zilele noastre.
- *realizarea unei cronici de expoziție, în urma unei vizite la o galerie locală;* - *compararea unor articole de critică de artă contemporană, realizate în contexte similare;* - *intervievarea unui artist / arhitect / artizan / colecționar local.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Artele vizuale și arhitectura din spațiul românesc în secolul al XIX-lea	- arta în secolul al XIX-lea din spațiul românesc, influențe din sfera europeană (context, caracteristici, analize comparative, cel puțin trei exemple de opere ale artiștilor reprezentativi, originalitate, personalități artistice, concluzii și opinii personale) - artă și revoluție în spațiul românesc (context, caracteristici, analize comparative, cel puțin trei exemple de opere ale artiștilor reprezentativi, originalitate, concluzii și opinii personale, personalități artistice – Barbu Iscovescu, C. D. Rosenthal, Gheorghe Tattarescu etc.) *România în reprezentările simbolice ale romantismului** - arhitectura istorică din spațiul românesc – Neoclasicism, Romantism, Eclectism (context, caracteristici, analize comparative, cel puțin trei exemple de opere reprezentative, originalitate, personalități artistice, concluzii și opinii personale) - stilurile 1900 în artă și arhitectură: *Art Nouveau, Seccesion*, în spațiul românesc (context, caracteristici, analize comparative, cel puțin trei exemple de opere reprezentative, originalitate, personalități artistice, concluzii și opinii personale) *Artele decorative în preajma anului 1900 în spațiul românesc.** - artă și arhitectură națională, la finalul secolului al XIX-lea și începutul secolului XX (context, caracteristici, analize comparative, cel puțin trei exemple de opere reprezentative, originalitate, concluzii și opinii personale, figuri marcante ale arhitecturii neoromânești – Ion Mincu, Petre Antonescu, Grigore Cerchez etc.)

Domenii de conținut	Conținuturi
	- sculptura românească la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului XX (context, caracteristici, analize comparative, cel puțin trei exemple de opere reprezentative, originalitate, concluzii și opinii personale personalități artistice – Ion Georgescu, Ștefan Ionescu-Valbudea, Dimitrie Paciurea) *Familia Storck în artele plastice din România** - pictura românească și impactul personalității pictorului Theodor Aman (context, caracteristici, analize comparative, cel puțin trei exemple de opere reprezentative, originalitate, concluzii și opinii personale) - Nicolae Grigorescu (context, caracteristici, analize comparative, cel puțin trei exemple de opere reprezentative, originalitate, concluzii și opinii personale) - Ion Andreescu (context, caracteristici, analize comparative, cel puțin trei exemple de opere reprezentative, originalitate, concluzii și opinii personale) - Ștefan Luchian (context, caracteristici, analize comparative, cel puțin trei exemple de opere reprezentative, originalitate, concluzii și opinii personale) *Colonia pictorilor de la Baia Mare**
Artele vizuale și arhitectura din România în perioada interbelică	- arhitectură și design în secolul XX. Mișcarea modernă în România - Arhitectul Horia Creangă (context, caracteristici, analize comparative, cel puțin trei exemple de opere reprezentative, originalitate, personalități artistice, concluzii și opinii personale) *Perspective locale în artă și arhitectură (pictorul Octavian Smigelschi, arhitectul Károly Kósch etc.)** - Constantin Brâncuși în avangarda sculpturii (context, caracteristici, analize comparative, cel puțin trei exemple de opere reprezentative, originalitate, concluzii și opinii personale) *Ansamblul Monumental Calea Eroilor din Tg. Jiu.** - arhitecți și artiști din România în curentele de avangardă (context, caracteristici, analize comparative, cel puțin trei exemple de opere reprezentative, originalitate, concluzii și opinii personale, personalități artistice – Marcel Iancu, Hans Mattis Teutsch, Victor Brauner, M.H. Maxy, etc.) - artiști români între postimpresionism, fauvism, expresionism, cubism, avangardă și particularități autohtone (context, caracteristici, analize comparative, cel puțin trei exemple de opere reprezentative, originalitate, concluzii și opinii personale, personalități artistice – Gheorghe Petrașcu, Theodor Pallady, Nicolae Tonitza, Camil Ressu etc.) *Perspective autohtone în pictura artiștilor Ștefan Dimitrescu, Francisc Șirato, Iosif Iser, Alexandru Steriadi, Nicolae Dărăscu etc.** *Arhitecții Duiliu Marcu și Arghir Culina**
Arta și arhitectura românească în a doua parte a secolului XX	- Realismul socialist și regimul comunist din România (context, caracteristici, analize comparative, cel puțin trei exemple de opere reprezentative, originalitate, personalități artistice, concluzii și opinii personale) *Arhitecții Horia Maicu, Octav Doicescu, Cezar Lăzărescu, Acanio Damian** - personalități ale artelor vizuale din România, în a doua parte a secolului XX (context, caracteristici, analize comparative, cel

Domenii de conținut	Conținuturi
	puțin trei exemple de opere reprezentative, originalitate, concluzii și opinii personale, personalități artistice – Ion Țuculescu, Alexandru Ciucurencu, Corneliu Baba) *Sculptori români din secolul XX – Romul Ladea, Gheorghe D. Anghel, George Apostu, Vida Gheza, Ion Irimescu** *Arhitectul Hans Fackelmann** *Grupul SIGMA** - Postmodernismul în România (context, caracteristici, analize comparative, cel puțin trei exemple de opere reprezentative, originalitate, personalități artistice, concluzii și opinii personale) *Centrul civic în arhitectura orașelor din România** *Artistul Horia Bernea** *Grupul Prolog** - arta populară și arhitectura vernaculară din spațiul românesc – se identifică două exemple reprezentative pentru domeniul artelor plastice și decorative sau arhitectură, caracteristici, analize stilistice comparative, originalitate, concluzii și opinii personale *Cultura exilului românesc** *Artiști și arhitecți din generația '80, înainte de 1990**
Artele vizuale și arhitectura la începutul secolului XXI	- artele vizuale și arhitectura în România la începutul secolului XXI (context, caracteristici, analize comparative, cel puțin trei exemple de opere reprezentative, originalitate, personalități artistice, concluzii și opinii personale) *Artiști și arhitecți din generația '80, după 1990** *Originalitate, influențe și tendințe în arhitectura din România, la începutul secolului XXI** *Originalitate, influențe și tendințe în arta din România, la începutul secolului XXI** *Arhitectură și restaurare, între eșecuri și modele de bune practici** *Muzeul și Galeria de Artă în viața noastră culturală** *Cum îmi imaginez să promovez un monument / o operă de artă** *Monumente UNESCO din România** - arta azi – experimente și direcții ale artelor vizuale și arhitecturii la începutul secolului XXI (context, caracteristici, analize comparative, cel puțin trei exemple de opere reprezentative, originalitate, personalități artistice, concluzii și opinii personale) *Premii internaționale pentru arhitectura și arta contemporană** *Bienala Internațională de Artă de la Veneția** *Expoziții și colecții reprezentative din România**

Notă: *conţinuturile din programă evidenţiate prin corp de literă cursiv/italic şi un asterisc (*) au caracter electiv, nu obligatoriu, fiind selectate sau completate de cadrul didactic în funcție de specialitatea și specificul clasei.*

SUGESTII METODOLOGICE

Sugestiile metodologice au rolul de a orienta cadrul didactic în aplicarea programei şcolare pentru proiectarea şi derularea la clasă a activităţilor de predare-învăţare-evaluare, în concordanţă cu specificul disciplinei **Istoria artelor şi a arhitecturii**.

Prezenta programă îşi fundamentează abordarea pe un echilibru bine proporţionat între cunoaştere esenţială şi adaptare contextuală. Astfel, aproximativ **75% din conţinuturi reprezintă un nucleu fundamental obligatoriu**, asigurând o bază comună şi solidă pentru înţelegerea evoluţiei artei şi arhitecturii, iar ponderea de **25% fiind rezervată unor conţinuturi de aprofundare şi contextualizare**. Acest spaţiu de flexibilitate îi permite profesorului să personalizeze învăţarea, să coreleze curriculumul cu specificul dat de specializarea profilului artistic al clasei: arhitectură, pictură, sculptură etc. şi cu resursele patrimoniului cultural local, transformând studiul teoretic într-o experienţă relevantă şi vie.

În parcurgerea conţinuturilor obligatorii se alocă cel puţin o oră pentru fiecare item. Această abordare asigură parcurgerea unitară a conţinuturilor fundamentale pentru toate specialităţile din învăţământul vocaţional artistic. Segmentul destinat aprofundării sau diversificării în specialitate a conţinuturilor este marcat în programă prin corp de literă cursiv/italic şi cu un asterisc (*), iar cadrul didactic va alege, în funcţie de cerinţele specializării şi a profilului artistic, conţinuturi pe care le consideră potrivite cu nivelul şi orientarea elevilor, exemplificând prin opere de arhitectură sau de arte plastice şi decorative componentele de specialitate pe care le consideră necesare la clasa pe care o formează.

Prin această abordare flexibilă, profesorul devine un designer activ al procesului de învăţare. El poate să construiască prezentări atractive, să valorifice resursele proprii şi locale şi să stimuleze gândirea critică şi creativă a elevilor, abordarea practică şi ştiinţifică, cu stimularea şi dezvoltarea metodelor de învăţare prin descoperire, toate acestea contribuind la dezvoltarea competenţelor generale şi specifice ale disciplinei.

Temele pentru concursurile şi olimpiadele şcolare se vor elabora pe baza acestui nucleu comun de conţinuturi obligatorii.

Lectura personalizată a programei şcolare are scopul de a identifica modalităţile concrete de aplicare a programei şcolare la un context educaţional specific. Pentru asigurarea coerenţei procesului de predare - învăţare - evaluare şi a atingerii competenţelor vizate, strategia didactică va include următoarele etape:

- *Etapa 1*: Selectarea conţinuturilor şi a temelor de lucru, corelate cu competenţele specifice;
- *Etapa 2*: Identificarea conceptelor-cheie;
- *Etapa 3*: Elaborarea criteriilor de performanţă pentru fiecare competenţă specifică;
- *Etapa 4*: Formularea a 3 – 5 întrebări esenţiale (necesare pentru direcţionarea către înţelegerea conceptelor cheie; formulate pentru a provoca şi a susţine interesul elevului);
- *Etapa 5*: Realizarea unor planuri de lecţii;
- *Etapa 6*: Proiectarea unor activităţi pentru evaluarea formativă: teste formative rapide, bilete de ieşire cu răspunsuri scurte la finalul orei, sondaje interactive pentru a obţine feed-back rapid de la elevi.

Acestea vor fi urmate de:

- *Etapa 7*: Construirea evaluării sumative – în detaliu, adaptată funcţie de dinamica şi nivelul clasei, precum şi a totalităţii cunoştinţelor acoperite în unitatea de învăţare pentru dobândirea competenţelor;
- *Etapa 8*: Feed-back referitor la testelor de evaluare şi Reflecţia.

Demersul de elaborare a strategiilor didactice va fi orientat spre:

- *Documentare: parcurgerea bibliografiei reprezentative;*
- *Analiză: etapizarea şi fixarea caracteristicilor generale ale conţinutului;*
- *Sinteză*: selectarea informaţiei esenţiale, a conceptului de bază;
- *Gândire laterală şi îmbogăţirea creativităţii*: abordarea unui principiu din perspective diferite pentru stimularea procesului de gândire independentă;

- *Exersare*: construirea unui demers logic care favorizează consolidarea și fixarea noțiunilor de specialitate;
- *Aplicații practice*: expunerile vor include elemente practice și exerciții aplicate pe modele concrete;
- *Multidisciplinaritate și transversalitate*: expunerile vor face referințe și la alte domenii conexe;
- *Problematizare*: conturarea în ciclul de învățare a perspectivelor diferite, cu abordări comparative și remediale până la atingerea competențelor propuse;
- *Empatie și parteneriat*: încurajarea dezbaterii, a exprimării și argumentării unui punct de vedere personal.

Activitățile de învățare propuse urmăresc dezvoltarea sensibilității estetice, a capacității de analiză vizuală și a spiritului creativ al elevilor, prin explorarea relației dintre artă, arhitectură și contextul cultural-istoric. Aceste activități pot fi structurate pe următoarele direcții de lucru:

- **Prezentarea conținuturilor** din perspectivă spațio-temporală, cu accent pe influența contextului natural, istoric, economic, politic și cultural care a determinat apariția și evoluția unui stil artistic (prezentări PowerPoint);
- **Analiza** influențelor, surselor și a elementelor definitorii ale unor stiluri care pot fi recunoscute în spații geografice și culturale diferite;
- **Înțelegerea** modului în care pictura, sculptura, arta mobilierului și designul au îmbogățit spațiul arhitectural, atât ca arte decorative, cât și ca forme de expresie autonome;
- **Prezentarea** unor imagini însoțite de scheme geometrice care evidențiază legile compoziției, aplicate în opere de arhitectură, urbanism, pictură și sculptură etc;
- **Realizarea** de crochiuri cu perspective de ansamblu, scheme planimetrice și în secțiune, precum și detalii ale unor opere arhitecturale reprezentative, pentru înțelegerea sistemelor structurale și a relației spațiu–funcțiune–structură, precum şi de crochiuri care evidenţiază trasee compoziționale și structuri geometrice ale unor opere de artă;
- **Analiza** unor opere de artă din perspectivă semiotică, prin identificarea şi descifrarea unor mesaje vizuale și simbolice;
- **Realizarea**, în echipă, de documentări vizuale (tur virtual, galerie foto comentată, prezentări PowerPoint, *timeline*), ca sinteză recapitulativă a unui stil, curent sau gen artistic (ex.: peisaj, portret); elaborarea de hărți conceptuale sau *moodboards,* care corelează evenimente istorice majore cu apariția și dezvoltarea stilurilor și curentelor artistice;
- **Utilizarea creativă** a informației, în scopul comunicării eficiente a viziunii și expresiei personale;
- **Crearea** unui portofoliu digital de cercetare–creație care să îmbine analiza unei opere cu realizarea unei lucrări vizuale proprii, inspirate de aceasta;
- **Însușirea** limbajului specific domeniului, prin explicarea terminologiei de specialitate și prin dezvoltarea unei judecăți estetice personale privind valoarea spațiului arhitectural și a operei de artă, a misiunii arhitectului și a artistului în societate;
- **Vizitarea** spațiilor muzeale și expoziționale, atât fizic (cu îndrumare de specialitate – profesor / ghid), cât și virtual, prin explorarea muzeelor și galeriilor *online*.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

Ailincăi, Cornel, *Introducere în gramatica limbajului vizual*, Editura Polirom, Iași, 2010.
Arbore, Grigore, *Futurismul*, Editura Meridiane, 1975.
Arnheim, Rudolf, *Artă şi percepţie vizuală*, Editura Meridiane, 1982.
Argan, Giulio Carlo, *Arta Modernă*, Editura Meridiane, 1985.
Blake, Peter., *Mies van der Rohe, Architecture and Structure*, Pelikan Book, 1990.
Barbosa, Octavian, *Dicționarul artiștilor români contemporani*, Editura Meridiane, București, 1976.
Batali, Luminița, *Introducere în istoria designului*, Editura Fundației Ileana, București, 2017.
Bazin, Germain, *Clasic, baroc, rococo*, Editura Meridiane, Bucureşti, 1970.
Beldiman, Ioana, *Sculptura franceză în România (1848-1931)*, Editura Simetria, București, 2005.
Bloch, Raymond, Cousin, Jean, *Roma şi destinul ei*, Editura Meridiane, Bucureşti, 1985.
Bode, Wilhelm von, *Maeştrii picturii olandeze şi flamande*, Editura Meridiane, București, 1974.
Bouleau, Charles, *Geometria secretă a pictorilor*, Editura Meridiane, 1978.
Brion, Marcel, *Arta abstractă*, Editura Meridiane, Bucureşti, 1972.
Brion, Marcel, *Pictura romantică*, Editura Meridiane, Bucureşti, 1972.
Carabaş, Irina, *Realismul socialist cu faţa spre trecut. Instituţii şi artişti în România: 1944-1953*, Editura Idea Design & Print, Cluj-Napoca, 2017.
Cârneci, Magda, *Artele plastice în România 1945-1989*, Editura Polirom, Bucureşti, 2013.
Ching, F. D.K., *Form, Space and Order*, John Willey et Sons, Inc, 2007.
Chira, Alexandru, *Cuvinte pentru ochi*, Editura Libris, Bistrița, 2007.
Clinci, Daniel, *Avangardă și experiment. De la estetica negativă la cultura postmodernă*, Editura TracusArte, București, 2014.
Constantin, Paul, *Culoare – Artă – Ambient*, Editura Meridiane, 1979.
Constantin, Paul, *Arta 1900 în România*, Editura Meridiane, 1988.
Criticos, Mihaela, *Art Deco sau Modernismul bine temperat,* Editura Simetria, 2010.
Crișan, Maria-Magdalena, *Exercițiul privirii*, Editura Pintco, Iași, 2010.
Curinschi - Vorona, Gh., *Introducere în Arhitectura comparată*, Editura Tehnică, 1991.
Damian, Ascanio, *Le Corbusier*, Editura Meridiane, 1969.
Delvoye, Charles, *Arta bizantină*, vol. I-II, Ed. Meridiane, Bucureşti, 1976.
Duton, Denis, *Instinctul artistic,* Editura Meridiane, București, 2024.
Eco, Umberto, *Istoria frumuseţii*, Bucureşti, Editura RAO, 2006.
Eco, Umberto, *Istoria urâtului*, Bucureşti, Editura RAO, 2007.
Enescu, Theodor, *Scrieri de artă, Ştefan Luchian şi spiritul modern în pictură românească*, ediţie îngrijită de Ioana Vlasiu, Bucureşti, Editura Meridiane, 2000.
Evenson, Thomas, *Archetypes in architecture*, Norvegian University Press, 1991.
Fleming, William, *Arte şi idei* (vol. I si II), Ed. Meridiane, Bucureşti, 1983.
Fletcher, Banister, *A History of Architecture*, Londra, Batsford LTD, 1956.
Flondor, Constantin, De la 111+Sigma la Prolog, Editura Design & Print, Cluj-Napoca, 2005.
Florea, Vasile, *Istoria Artei Româneşti*, Editura "Litera Internaţional", 2007.
Frampton, Kenneth, *Modern Architecture: A Critical History*, New York, Oxford University Press, 1980.
Frunzetti, Ion, *În căutarea tradiției*, Editura Meridiane, București, 1998.
Ghițescu, Gheorghe, *Antropologie artistică*, Vol. I-II, Editura de Stat pentru Literatură și Artă, București, 1981.
Glass, Ingo Gerhard, *Constantin Brâncuși și influența sa asupra sculpturii secolului al XX-lea*, Editura Vinea, Bucureşti, 1998.
Gombrich, Ernst, H.,*O istorie a artei*, Ed. Meridiane, Bucureşti, 1975.
Gompertz, Will, *O istorie a artei moderne. Tot ce trebuie să știi despre ultimii 150 de ani*, Editura Polirom, Iași, 2014.
Gompertz, Will, *Uite ce pierzi. 31 de moduri de a vedea lumea*, Editura Polirom, Iași, 2023.
Grigorescu, Dan, *Cubismul*, Editura Meridiane, Bucureşti, 1972.
Grigorescu, Dan, *Dicționarul avangardelor*, Editura Enciclopedică, București, 2003.
Grigorescu, Dan, *Expresionismul*, Editura Meridiane, Bucureşti, 1969.
Grigorescu, Dan, *Pop art*, Editura Meridiane, Bucureşti, 1975.
Guță, Adrian, *Generația 80 în artele vizuale*, Editura Paralela 45, Pitești, 2008.

Harlan, Volker, Rappmann, Reiner, Schata, Peter, *Plastica socială. Materiale despre Joseph Beuys*, Editura Idea, Cluj-Napoca, 2002.
Heinzel, Tincuța, *Artă, spațiu și memorie în epoca digitală*, Ed. Paidea, 2009.
Hentea, Marius, *TaTa Dada. Adevărata viață și celestele aventuri ale lui Tristan Tzara*, Editura Tracus Arte, București, 2016.
Hollingsworth, Mary, *Arta în istoria umanității*, Editura Rao, 1997.
Klee, Paul, *Istoria infinită a naturii*, Vol. I-II, U.N.A.R.T.E., București, 2024.
Lăzărescu, Liviu, *Culoarea în artă*, Editura Polirom, Iași, 2009.
Lemny, Doina, *Constantin Brâncuși,* Editura Junimea, Iași, 2005.
Ionescu, Grigore, *Arhitectura pe teritoriul României de–a lungul veacurilor*, Editura Academiei, București, 1982.
Ionescu, Grigore, *Arhitectura românească. Tipologii, creații, creatori*, Editura Tehnică,București, 1986.
Ioniță, Codrina Laura, *Invizibilul în arta abstractă*, Editura tehnica-Info, Chișinău, 2011.
Iovan, Ioan, *Semantica artelor vizuale*, Editura Anthropos, Timișoara, 2010.
Jecza-Ianovici, Sorina, *Actualitatea paradigmei Brâncuși*, Editura Fundației Triade, Timișoara, 2001.
Jianu, Ionel, *Roumanian Artist in the West*, Editura Library of Congress Catalog, Washington D.C., 1985.
Kandinski, Wassily, *Spiritualul în artă*, Editura Meridiane, București, 1994.
Kessler, Erwin, X:20 – *O radiografie a artei românești după 1989*, Ed. Vellant, 2013.
Kurokawa, Kisho, *Architecture de la Symbiose*, Electa Moniteur, 1987.
Licklider, Heath, *Scara arhitecturală*, Editura Tehnică, București, 1973.
Melicson, Marcel, *Arhitectura Modernă*, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, București, 1975.
Mario de Micheli, Avangarda artistică a secolului XX, Ed. Meridiane, Bucureşti, 1968.
Michelis, P. A., *Estetica arhitecturii*, Editura Meridiane, București, 1982.
Millet, Catherine, *Arta contemporană: istorie şi geografie*, Editura Vellant, Bucureşti, 2017.
Nanu, Adina, *Artă, stil, costum*, Editura Meridiane, București, 1976.
Nanu, Adina, *Vezi? Comunicarea prin imagine*, Editura Vizual, 2002.
Nae, Cristian, *Cadre (in)vizibile. Retorici și practici expoziționale experimentale în arta din România în perioada 1965-1989*, Editura Idea Design & Print, Cluj-Napoca, 2019.
Nae, Cristian, *Moduri de a percepe. O introducere în teoria artei moderne și contemporane*, Editura Polirom, Iași, 2015.
Oprescu, George, *Manual de istoria artei*, Editura Meridiane, Bucureşti, 1985–1986.
Panofsky, Erwin, *Renaştere şi renaşteri în arta occidentală*, Editura Meridiane, Bucureşti, 1974.
Patrulius, Radu, *Locuința în timp și spațiu*, Editura Tehnică, București, 1975.
Patrulius, Radu, *Horia Creangă, Omul și opera*, Editura Tehnică, București, 1980
Pavel, Amelia, *Pictura românească interbelică. Un capitol de artă europeană*, Editura Meridiane, București, 1996.
Perry, Grayson, *Joaca de-a galeria. Să ajutăm arta contemporană în efortul ei de a se face înțeleasă*, Editura Vellant, București, 2020.
Pintilie, Ileana, *Creație și sincronism european. Mișcarea artistică timișoreană*, Editura Muzeului de Artă Timișoara, Timișoara, 1991.
Pleșu, Andrei, *Capodopere în dialog*, Editura Humanitas, București, 2023.
Pleșu, Andrei, *Călătorie în lumea formelor*, Editura Meridiane, București, 1974.
Pleșu, Andrei, *Ochiul și lucrurile*, Editura Humanitas, București, 2023.
Preda Sânc, Marilena, *Arta video-digitală*, Editura Coresi, București, 2005.
Prut, Constantin, *Calea rătăcită. O privire asupra artei populare românești*, Editura Triade, Timișoara, 2012.
Prut, Constantin, *Dicționar de arta modernă*, Editura Albatros, 1972.
Rațiu, Dan Eugen, *Disputa modernism-postmodernism. O introducere în teoriile contemporane asupra artei*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 2012.
Rewald, John, *Istoria impresionismului*, Editura Meridiane, Bucureşti, 1974.
Rewald, John, *Postimpresionismul*, vol. I si II, Editura Meridiane, Bucureşti, 1978.
Ruhrberg K., Schneckenburger, M., Frike C., Honnef, K., (ed.), *Art of the 20th Century*, Taschen, 2005.
Risselada, Max (ed.), *Raumplan versus Plan Libre- Adolf Loos / Le Corbusier*, 010 Publishers, Rotterdam, 2008.
Schoffer, Nicolas, *Noul spirit artistic*, Editura Meridiane, București, 1973.

Stoichiță, Victor Ieronim, *Despre trup. Anatomii redute, fantasme*, Editura Humanitas, București, 2020.
Ștefănescu, Ion, D., *Iconografia artei bizantine și a picturii feudale românești*, Editura Meridiane, București, 1973.
Șușară, Pavel, *Brâncuși*, Editura Monitorul Oficial, București, 2020.
Truică, Ion, *Arta compoziției*, Editura Polirom, Iași, 2011.
Vătăşianu, Virgil, *Istoria Artei Europene*, vol. I şi vol. II, Editura Didactică şi Pedagogică, București, 1967.
Vătăşianu, Virgil, *Istoria Artei Europene, Arta din perioada Renaşterii*, Editura Meridiane, București, 1972.
Vătăşianu, Virgil, *Metodica cercetării în istoria artei*, Editura Clusium, Cluj-Napoca, 1996.
Vasilescu, Sorin, *Arhitectura Modernă*, Editura Universitară "Ion Mincu", Bucureşti, 1992.
Vianu, Tudor, *Opere – vol 6, Estetica*, Editura Minerva, Bucureşti, 1976 şi vol. 7, *Studii de estetică*, Editura Minerva, Bucureşti, 1978.
Voiculescu, Sanda, *Arhitectură antică şi medievală,* Editura Universitară "Ion Mincu", Bucureşti, 1986.
Velescu, Cristian, Robert, *Brâncuşi inedit – Însemnări şi corespondenţă*, Editura Humanitas, Bucureşti, 2004.
Vlasiu, Ioana, *Anii '20. Tradiţia şi pictura românească*. Editura Meridiane, București, 2000.
Walter, Benjamin, *Opera de artă în epoca reproductibilității sale tehnice*, Editura Tact, Cluj-Napoca, 2015.
Wong, Regina, *Arta minimalismului*, Editura Baroque Books & Arts, 2017.
Woodford, Susan, *Looking at pictures*, Ed. Thames & Hudson, Marea Britanie, 2018.
Wetson, Richard, *Alvar Aalto*, Phaidon, 2001.
**** *Arta din România din preistorie în contemporaneitate*, vol. I-II, Editura Academiei Române / Editura Mega, București, 2018.
**** *Bucureşti. Anii 1920 – 1940. Între Avangardă şi Modernism*, Editura Simetria, 1994.
**** *Istoria artelor plastice în România*, vol. I–II, Editura Meridiane, Bucureşti, 1980.
**** *Istoria ilustrată a picturii*, Editura Meridiane, București, 1973.
**** *Dicţionar de artă – forme, tehnici, stiluri artistice*, vol. I, II, Editura Meridiane, Bucureşti, 1995, 1998.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	**Instituție de apartenență, localitate, județ**
Responsabil MEC Prof. LILIANA BOBEICĂ	Ministerul Educației și Cercetării
Responsabil CNCE Prof. LĂCRĂMIOARA-ANA PAULIUC	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare
Coordonator științific Lect. univ. dr. GABRIELA VOICU	Universitatea Națională de Arte din București
Prof. ROBERT BALAJTI	Liceul de Arte Oradea
Prof. VASILE DUDA	Liceul de Arte „Corneliu Baba", Bistrița/ ISJ Bistrița-Năsăud
Lect. Univ. dr. CRISTINA GELAN-OLARU	Universitatea „Ovidius" din Constanța, Facultatea de Arte
Prof. TANA LASCU	Colegiul Tehnic de Arhitectură și Lucrări publice „I.N. Socolescu", București
Lect. Univ. dr. TEREZA POP	Universitatea de Artă și Design, Cluj-Napoca

Anexa nr. 236

Programa școlară
pentru disciplina

Studiul formelor în culoare

Clasele a IX-a și a X-a
Curriculum de specialitate (CS)
Filiera vocațională, profilul artistic,
specializarea arhitectură, arte ambientale și design

Învățământ liceal

- 2026 –

Anexa nr. 236
Programa școlară pentru disciplina *Studiul formelor în culoare,* clasele a IX-a și a X-a, curriculum de specialitate (CS)

- ***Filiera vocațională, profil artistic, specializarea arhitectură, arte ambientale și design***

NOTĂ DE PREZENTARE

„Culoarea, ca și forma, este un element decisiv și nu un simplu accesoriu. Ea este un instrument puternic, capabil să exprime, să modifice și să consolideze caracterul unui spațiu."

Le Corbusier – Polychromie Arhitecturale, 1931/2006

1. Statutul disciplinei și timpul alocat

Disciplina *Studiul formelor în culoare* este o componentă esențială a curriculumului diferențiat pentru învățământul liceal, filiera vocațională, profilul artistic, specializarea *Arhitectură, Arte ambientale și Design*. Este prevăzută în planul-cadru cu un buget de timp de 1 oră/săptămână pe durata a doi ani școlari (clasele IX–X). Disciplina are un caracter profund aplicativ, în care dobândirea competențelor se realizează prin activități practice de explorare cromatică și creație vizuală.

2. Ancora în profilul de formare și documente de politici educaționale

Programa se elaborează în concordanță cu:

- Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023, precum și actele normative subsecvente.
- Profilul absolventului învățământului preuniversitar (2023), contribuind la dezvoltarea competențelor-cheie:
  - Competența matematică, științifică și tehnologică;
  - Competența în conștientizare și expresie culturală;
  - Competența de spirit antreprenorial;
  - Competența personală, socială, de a învăța pe tot parcursul vieții.
- Standardul ocupațional pentru certificatul de calificare nivel 4, asigurând o corelare directă cu cerințele practice ale domeniilor arhitectură, arte ambientale și design.
- Cadrul European al Calificărilor (EQF) și documente de orientare educațională europeană.

3. Rolul și finalitatea disciplinei în formarea elevilor

Disciplina pune bazele unei abordări sistematice a culorii ca element fundamental al limbajului vizual, esențial în proiectarea arhitecturală, a artelor ambientale și a designului.

4. Natura disciplinei – continuitate și specificitate

Studiul formelor în culoare constituie o disciplină esențială în ciclul liceal pentru elevii specializării. Ea își are fundamentul în aria curriculară a disciplinei artistice, dar introduce un limbaj cromatic specific, necesar proiectării în domeniile arhitecturii, artelor ambientale și designului. Prin interconexiunea cu disciplinele de specialitate (Atelier de specialitate, Studiul formelor în desen, Studiul formelor în volum, etc.), asigură o abordare interdisciplinară a formei, culorii și spațiului.

5. Repere majore – relevanța și utilitate

În formarea profesională: Studiul formelor în culoare este esențial în formarea specialiștilor în domeniul artistic-vizual. El dezvoltă sensibilitatea cromatică și capacitatea de a utiliza culoarea ca instrument de proiectare și comunicare vizuală.

În viața academică: Studiul disciplinei asigură pregătirea necesară pentru continuarea studiilor în domenii creative, prin exersarea tehnicilor și a teoriilor culorii.

În context civic și cultural: Pregătește elevii pentru cultivarea atributelor prioritare, precum creativitatea, precizia, gândirea analitică și capacitatea de abstractizare. Disciplina contribuie direct la formarea unui limbaj vizual rafinat și a unei gândiri critice asupra mediului construit și natural.

6. Tipul de programă și partajarea competențelor

Această programă este un curriculum de specialitate (CS), axat pe:

- dobândirea unui limbaj cromatic sistematic, capabil să transpună idei creative în compoziții vizuale armonioase;
- aplicarea teoriilor și contrastelor cromatice în proiecte de design și arhitectură;
- dezvoltarea gândirii critice și a capacității de expresie plastică prin culoare.

7. Orientări pentru aplicarea programei

Elemente obligatorii: Elemente obligatorii pentru profesor sunt Competențele generale și Competențele specifice. Acestea definesc direcția de dezvoltare a elevului și trebuie să fie însușite la finalizarea fiecărui an școlar.

Libertăți didactice: Elemente cu caracter orientativ sunt exemplele de activități de învățare, conținuturile și sugestiile metodologice. Profesorul are libertatea de a alege, adapta și proiecta activitățile, conținuturile și metodele de evaluare în funcție de particularitățile clasei, resursele disponibile și interesele elevilor, respectând însă logica și finalitățile programei.

Sugestii metodologice: Planificarea didactică trebuie să fie centrată pe explorare și experimentare. Se recomandă valorificarea resurselor din mediul înconjurător, organizarea de vizite de studiu și colaborarea cu specialiști din domeniu pentru a oferi elevilor o perspectivă cât mai apropiată de realitatea profesională.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Utilizarea elementelor de limbaj plastic în culoare**
CG2	**Transpunerea elementelor din spațiul real, obiectiv, în spațiul plastic prin mijloace de reprezentare în culoare**
CG3	**Exprimarea plastică, utilizând materiale, instrumente și tehnici specifice artelor plastice**

CLASA a IX-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Utilizarea elementelor de limbaj plastic în culoare*

CS 1.1. Utilizarea culorii ca element de limbaj, în elaborarea spațiului plastic-grafic
- *exerciții de compunere a suprafețelor cu ajutorul elementelor de limbaj plastic, relații între punct linie și pată în tehnicile de reprezentare în culoare (creion colorat, acuarelă, tuș, pastel);* - *operarea liberă cu elemente de limbaj cromatic în tehnici specifice;* - *inițierea în stăpânirea spațiului plastic, culoare și formă (calitate și cantitate);* - *exerciții de delimitare a culorii prin forme geometrice;* - *exerciții de relaționare a culorii cu celelalte elemente de limbaj plastic.*
CS 1.2. Obținerea tonurilor și a nuanțelor, prin diversificarea amestecurilor cromatice
- *exerciții de obținere a culorilor prin amestecuri utilizând tehnici specifice (creion colorat, acuarelă, tuș, pastel);* - *exerciții pentru aprofundarea tehnicilor specifice de reprezentare în culoare (creion colorat, acuarelă, tuș, pastel);* - *exerciții de obținere a griurilor neutre, teme de culoare, realizarea unei game de la alb la negru;* - *exerciții de obținere a griurilor colorate, teme de culoare, amestecul culorilor binare și terțiare.*
CS 1.3. Aplicarea transformărilor cromatice prin juxtapunere și suprapunere în tehnicile specifice
- *exerciții de reprezentare în culoare a monocromiei (creion colorat, acuarelă, tuș, pastel);* - *exerciții de reprezentare în culoare a policromie (creion colorat, acuarelă, tuș, pastel);* - *studiul dominantelor cromatice, exerciții în tehnici specifice.*

CG 2 - *Transpunerea elementelor din spațiul real, obiectiv, în spațiul plastic prin mijloace de reprezentare în culoare*

CS 2.1. Realizarea spațiului plastic, pornind de la realitatea obiectivă
- *studii în culoare a realității obiective, utilizând contrastele cromatice în tehnici specifice de reprezentare (creion colorat, acuarelă, tuș, pastel);* - *redarea spațiului plastic în baza unei observații directe analitice a subiectului studiat;* - *redarea realității spațiului obiectiv ținând cont de funcțiile impresive și expresive ale culorii.*
CS 2.2. Obținerea tonurilor și a nuanțelor, prin diversificarea amestecurilor
- *studiul amestecului culorilor prin reprezentarea unor obiecte, spații arhitecturale, ambientale prin tehnici specifice de reprezentare în culoare;* - *studiul materialităților prin amestecul culorilor, redarea unor obiecte, spații arhitecturale, ambientale prin tehnici specifice de reprezentare în culoare;* - *redarea volumului și a spațialității prin culoare, tipuri de modulație a culorilor.*
CS 2.3. Utilizarea treptelor valorice și a celor cromatice, în redarea formelor
- *redarea volumului prin aplicarea contrastului cald-rece sau închis-deschis, studiul prin tehnici specifice de reprezentare în culoare a unor obiecte, spații arhitecturale, spații ambientale (creion colorat, acuarelă, tuș, pastel);* - *studiul structurilor naturale și artificiale prin utilizarea contrastelor cromatice;*

- *exerciții de studiere a scării tonale a culorilor prin cele două valori de bază, alb și negru, si griurile obținute prin amestec.*

CG 3 – *Exprimarea plastică, utilizând materiale, instrumente și tehnici specifice artelor*

CS 3.1. Realizarea spațiului plastic, pornind de la realitatea obiectivă
- *studii prin culoare asupra mediului ambiant, studii obiecte, studii spații arhitecturale și ambientale, prin tehnici specifice (creion colorat, acuarelă, tuș, pastel);* - *studii prin culoare, natură statică cu complexitate redusă;* - *construcții prin culoare a unor planșe, proiecte, schițe, studii cu pete de culori diferite, organizări spațiale pe o suprafață dată.*
CS 3.2. Studiul prin tehnici specifice de reprezentare în culoare, utilizarea relațiilor și contrastelor cromatice
- *studiul contrastelor cromatice prin tehnici de reprezentare diverse (creion colorat, acuarelă, tuș, pastel);* - *reprezentarea perspectivei cromatice, redarea efectului de profunzime, utilizând contrastele cromatice;* - *exerciții de descoperire a luminii din întuneric, prin tehnica culorilor de apă sau pastel, obținerea contrastului de lumină și umbră.*
CS 3.3. Utilizarea treptelor valorice și a celor cromatice, în redarea formelor
- *redarea efectului volumetric prin tehnici de reprezentare în culoare, utilizarea scărilor tonale, utilizarea contrastelor, utilizarea elementelor de limbaj diferite;* - *studiul luminii și al umbrei prin tehnici de reprezentare în culoare, utilizând treptele valorice și cromatice;* - *sintetizarea studiului relațiilor și contrastelor cromatice în lucrările proprii.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Elementele de limbaj plastic, Culoarea ca element de limbaj plastic	- organizarea elementelor de limbaj plastic, interacțiunea elementelor de limbaj plastic; - culoarea ca element de limbaj plastic, caracterul impresiv și expresiv al culorii; - specificul culorii ca element de limbaj plastic, culoarea ca punct, linie, suprafață (static, dinamic, pasiv).
Compunerea spațiului plastic	- relaționarea regulilor compoziționale cu elementele de limbaj plastic în reprezentarea în culoare; - principii de organizare a spațiului plastic (simetria, repetiția, suprapunerea, juxtapunerea, ritmul, alternanța etc.); - raportul dintre formă și mărimea suprafeței, raportul dintre spațiu și dispunerea elementelor de limbaj plastic; - tipuri de compoziții, Configurări compoziționale (parte și întreg, compoziția dinamică, statică, închisă, deschisă, geometria compozițională, centre compoziționale etc.); - transpunerea mesajului artistic în coduri specifice artelor plastice, arhitecturii, artelor ambientale și al designului
Teoria culorii	- amestecul culorilor, amestecuri fizice, amestecuri optice, game cromatice simple, game cromatice complexe; - cercul cromatic- Johannes Itten, Teoria culorii- Johannes Itten; - contraste cromatice -Teoria constructivă a culorii Johannes Itten (Contrastul închis-deschis, contrastul culorilor în sine, contrastul cald -rece, contrastul de simultaneitate, contrastul de clar-obscur);

Domenii de conținut	Conținuturi
	- efectul spațial al culorilor

CLASA a X-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Utilizarea elementelor de limbaj plastic în culoare*

CS 1.1. Armonizarea elementelor de limbaj plastic, relații cromatice
- *exerciții de compunere a suprafețelor cu ajutorul elementelor de limbaj plastic, noțiuni introductive despre armonie și acord;* - *exerciții pentru obținerea unui echilibru vizual, armonizarea culorilor prin mijloace de expresie plastică (tehnica acuarelă, pastel, creion colorat, marker);* - *studiul acordurilor cromatice în tehnici de reprezentare specifice (acorduri complementare, analoge, neutre);* - *exerciții pentru obținerea acordurilor cromatice.*
CS 1.2. Aplicarea și valorificarea contrastelor cromatice
- *exerciții cromatice pentru obținerea contrastului complementar (dominantă caldă, dominantă rece) în tehnicile specifice (acuarelă, pastel, creion colorat, marker);* - *exerciții cromatice pentru obținerea contrastului de cantitate (tehnica acuarelă, pastel, creion colorat, marker);* - *exerciții pentru aprofundarea tehnicilor specifice de reprezentare în culoare (creion colorat, acuarelă, tuș, pastel).*
CS 1.3. Obținerea efectelor cromatice, gradarea valorică, saturația culorilor
- *exerciții cromatice pentru obținerea contrastului clarobscur de nuanțe și de redare a volumului (tehnica acuarelă, pastel, creion colorat, marker);* - *exerciții cromatice pentru obținerea contrastului de calitate (tehnica acuarelă, pastel, creion colorat, marker);* - *studii cromatice prin tehnici specifice.*

CG 2 - *Transpunerea elementelor din spațiul real, obiectiv, în spațiul plastic prin mijloace de reprezentare în culoare*

CS 2.1. Realizarea spațiului plastic, prin valorificarea contrastelor cromatice
- *studii în culoare a realității obiective, utilizând contrastele cromatice în tehnici specifice de reprezentare (tehnica acuarelă, pastel, creion colorat, marker);* - *redarea spațiului plastic în baza unei observații directe analitice a subiectului studiat;* - *redarea realității spațiului obiectiv ținând cont raportul treptelor valorice în spațiul ambiental;* - *studiul și analiza percepției cromatice în redarea formelor;* - *studiul prin tehnici specifice de reprezentare în culoare a obiectelor, al structurilor naturale, al spațiilor arhitecturale, al spațiilor ambientale.*

CS 2.2. Redarea modulației cromatice și a acordului culorilor
- *studiul prin tehnici specifice a contrastului complementar (perechi de culori complementare, complementare cu dominantă rece) prin tehnici specifice (tehnica acuarelă, pastel, creion colorat, marker);* - *studiul prin tehnici specifice a contrastului complementar (perechi de culori complementare, complementare cu dominantă caldă) prin tehnici specifice (tehnica acuarelă, pastel, creion colorat, marker);* - *studiul prin tehnici specifice de reprezentare în culoare a obiectelor, al structurilor naturale, al spațiilor arhitecturale, al spațiilor ambientale.*
CS 2.3. Redarea efectului volumetric și de spațialitate
- *redarea volumului prin utilizarea transformărilor cromatice, raportul treptelor valorice (tehnica acuarelă, pastel, creion colorat, marker);* - *studiul structurilor naturale și artificiale prin redarea treptelor tonale;* - *exerciții de studiere a scării tonale a culorilor prin cele două valori de bază, alb și negru, si griurile obținute prin amestec;* - *perceperea și redarea formelor în planșe de studiu prin tehnici de reprezentare în culoare.*

CG 3 – *Exprimarea plastică, utilizând materiale, instrumente și tehnici specifice artelor*

CS 3.1. Realizarea spațiului plastic, pornind de la studiul realității obiective
- *studii prin culoare asupra mediului ambiant, studii obiecte, studii spații arhitecturale și ambientale, prin tehnici specifice (tehnica acuarelă, pastel, creion colorat, marker);* - *construcții prin culoare a unor planșe, proiecte, Schițe, studii cu pete de culori diferite, Organizări spațiale pe o suprafață dată;* - *studii prin culoare, natură statică cu complexitate medie-mare.*
CS 3.2. Studiul prin tehnici specifice de reprezentare în culoare, utilizarea relațiilor și contrastelor cromatice
- *studiul contrastelor cromatice prin tehnici de reprezentare diverse (tehnica acuarelă, pastel, creion colorat, marker);* - *reprezentarea perspectivei cromatice, redarea efectului de profunzime, utilizând contrastele cromatice;* - *exerciții de descoperire a luminii din întuneric, prin tehnica culorilor de apă sau pastel, obținerea contrastului de lumină și umbră;* - *studiul prin tehnici specifice de reprezentare în culoare a obiectelor, al structurilor naturale, al spațiilor arhitecturale, al spațiilor ambientale.*
CS 3.3. Utilizarea treptelor valorice și a celor cromatice, în redarea formelor
- *redarea efectului volumetric prin tehnici de reprezentare în culoare, utilizarea scărilor tonale, utilizarea contrastelor, utilizarea elementelor de limbaj diferite;* - *studiul luminii și al umbrei prin tehnici de reprezentare în culoare, utilizând treptele valorice și cromatice (tehnica acuarelă, pastel, creion colorat, marker);* - *studiul prin tehnici specifice de reprezentare în culoare a obiectelor, al structurilor naturale, al spațiilor arhitecturale, al spațiilor ambientale.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Elementele de limbaj plastic, Culoarea ca element de limbaj plastic	- organizarea elementelor de limbaj plastic, interacțiunea elementelor de limbaj plastic; - culoarea ca element de limbaj plastic, caracterul impresiv și expresiv al culorii; - specificul culorii ca element de limbaj plastic, culoarea ca punct, linie, suprafață (static, dinamic, pasiv).
Compunerea spațiului plastic	- relaționarea regulilor compoziționale cu elementele de limbaj plastic în reprezentarea în culoare; - principii de organizare a spațiului plastic (simetria, repetiția, suprapunerea, juxtapunerea, ritmul, alternanța etc.); - raportul dintre forma și mărimea suprafeței, raportul dintre spațiu și dispunerea elementelor de limbaj plastic; - tipuri de compoziții, Configurări compoziționale (parte și întreg, compoziția dinamică, statică, închisă, deschisă, geometria compozițională, centre compoziționale etc.); - transpunerea mesajului artistic în coduri specifice artelor plastice, arhitecturii, artelor ambientale și al designului.
Teoria culorii	- amestecul culorilor, amestecuri fizice, amestecuri optice, game cromatice simple, game cromatice complexe; - cercul cromatic- Johannes Itten, Teoria culorii- Johannes Itten; - contraste cromatice -Teoria constructivă a culorii Johannes Itten (Contrastul închis-deschis, contrastul culorilor în sine, contrastul cald -rece, contrastul de simultaneitate, contrastul de clar-obscur) - efectul spațial al culorilor

SUGESTII METODOLOGICE

Sugestiile metodologice au rolul de a orienta cadrul didactic în aplicarea programei școlare pentru proiectarea și derularea la clasă a activităților de predare-învățare-evaluare, în concordanță cu specificul disciplinei *Studiul formelor în culoare*.

Programa școlară permite o abordare didactică flexibilă, adaptată particularităților de vârstă și intereselor elevilor din ciclul liceal și lasă libertatea cadrului didactic de a propune teme și subiecte dorite de către aceștia.

Lectura personalizată a programei şcolare are scopul de a identifica modalitățile concrete de aplicare a programei şcolare la un context educaţional specific. Se urmăresc următoarele etape:
- *Etapa 1*: Alegerea competențelor specifice
- *Etapa 2*: Selectarea conținuturilor și a temelor de lucru
- *Etapa 3*: Identificarea conceptelor cheie
- *Etapa 4*: Schițarea evaluărilor sumative
- *Etapa 5*: Elaborarea de performanță pentru competențe specifice
- *Etapa 6*: Formularea a 3-5 întrebări esențiale (necesare pentru direcționarea către înțelegerea conceptelor cheie; formulate pentru a provoca și a susține interesul elevului)
- *Etapa 7*: Crearea unor sugestii/mostre de planuri de lecții
- *Etapa 8*: Elaborarea / alegerea evaluărilor formative: Cum știm că elevii au învățat și mai ales cum au înțeles ei pe parcurs? Pentru a ne asigura, până a ajunge la evaluarea sumativă, că au avut șansa de a-și fi îmbunătățit învățarea și cunoștințele în urma feedback-ului primit de la profesor.

Acestea vor fi urmate de:
- *Etapa 9*: Construirea evaluării sumative - în detaliu, adaptată funcție de dinamica și nivelul clasei precum și a totalității cunoștințelor acoperite în unitatea de învățare pentru dobândirea competențelor.
- *Etapa 10*: Corectarea evaluărilor și Reflecția.

Elaborarea strategiilor de predare – învăţare – evaluare:
- *Intenție și sinteză*: Fiecare lecție conține o idee forță, un concept de bază.
- *Gândire laterală și îmbogățire*: Reluarea unui principiu care este privit din unghiuri diferite produce o conștientizare în profunzime în structura mentală a elevului.
- *Repetiție și preselecție*: În lecția următoare, ca demers logic, se face o recapitulare a celei precedente.
- *Aplicație practică și deschidere*: Orice teorie are elemente practice, direct aplicative.
- *Multidisciplinaritate și transversalitate*: Orice lecție, se recomandă, să facă trimiteri și la alte domenii.
- *Perseverență și problematizare*: Dacă examinarea nu atestă sedimentarea competenței.
- urmărite se reia ciclul de învățare și din perspective diferite, până la aprofundarea competențelor.
- *Empatie și parteneriat*: Se reia demersul examinării cu cât mai puțină presiune pe elev, elevul fiind văzut ca un partener în tot acest proces.

La disciplina *Studiul formelor în culoare* se recomandă următoarele sugestii metodologie și de organizare a activității didactice:
- desfășurarea activității didactice în spațiul de atelier, dotat cu planșete, șevalete, capre, obiecte pentru studiul acestora în culoare;
- se recomandă alipirea orei de Studiul formei în culoare de orele de Studiul formei în desen, păstrarea unei continuități la catedră între cele două discipline (predarea orelor de Studiul formei în desen și Studiul formelor în culoare de către același cadru didactic);
- în desfășurarea activităților de învățare se vor utiliza materiale corespunzătoare și de calitate pentru specificul fiecărei tehnici de reprezentare în culoare: hârtie cu un gramaj mare, tehnici uscate (creioane colorate, creioane grafit, pastel), tehnici umede (pensule adaptate pentru specificul tehnicii, acuarele);
- abordarea programei la disciplina Studiul formelor în desen se va face transversal și corelativ, temele și ordinea de implementare a acestora din cadrul activităților de învățare se vor adapta la nivelul de studiu al grupei de elevi;

- se recomandă o abordare de predare diferențiată în funcție de nivelul de vârstă, nivelul de pregătire și în funcție de capacitățile artistice ale elevilor. Studiul în cadrul atelierului se va desfășura sub forma unei activități dinamice, bazată pe colaborare și respect reciproc, se va încuraja dezvoltarea creativității, dezvoltarea abilităților de reprezentare în spațiul plastic și dezvoltarea unei culturi în sfera artelor vizuale;
- la disciplina Studiul formelor în culoare se încurajează analiza și discuțiile în baza lucrărilor realizare, corelarea temelor abordate în cadrul disciplinei cu exemple din istoria artei și a arhitecturii;
- pentru o bună implementare a programei la disciplina Studiul formelor în culoare se recomandă corelarea tematicilor studiate cu activitatea din cadrul Atelierului de specialitate Arhitectură, Arte Ambientale și Design, Studiul Formelor în Desen;
- pentru disciplina Studiul formelor în culoare se recomandă o documentare bazată pe studii riguroase și conținuturi de calitate și valoare artistică. Se vor folosi albume, cărți de artă, arhitectură și design, se vor viziona expoziții și documentare artistice;
- pentru o bună implementare a programei la disciplina Studiul formei în culoare se recomandă și desfășurarea ocazională a orei de atelier în contextul unui spațiu alternativ: vizite de studiu la muzeu, vizite de studiu al unor spații neconvenționale, vizite de studiu în natură etc.

Se recomandă organizarea unor activități în afara școlii care susțin demersul didactic derulat la clasă, precum:
- vizite la Muzeul de Artă, la galerii de artă pentru vizionarea expozițiilor permanente sau pentru a participa la diferite ateliere;
- participarea la expoziții stradale;
- vizite la monumente de arhitectură și arheologie;
- participarea la ateliere tematice;
- organizarea de întâlniri cu artiști, arhitecți și designeri consacrați, oameni de cultură, specialiști în domeniu etc.;
- vizite la birouri de proiectare în domeniul arhitecturii și designului;
- vizite la situri arheologice, lucrări de restaurare a monumentelor și șantiere;
- participarea la festivaluri de arhitectură și arte plastice pe diferite teme;
- participarea la concursuri școlare sau la simpozioane pentru elevi;

Evaluarea reprezintă o componentă intrinsecă a predării și a învățării. Este recomandată cu prioritate abordarea modernă a evaluării ca activitate de învățare. Astfel, sunt potrivite metode precum: urmărirea progresului personal, observarea sistematică, autoevaluarea, interevaluarea, realizarea de proiecte care să valorifice achizițiile elevilor, dar să stimuleze în același timp dezvoltarea de valori și atitudini, în contexte firești, adaptate vârstei, construirea de portofolii sau mape de lucrări.

Procesul de evaluare va pune, de asemenea, accent pe recunoașterea experiențelor de învățare și a competențelor achiziționate de către elevi în mediul nonformal sau informal. Se recomandă evaluarea lucrărilor pe baza unor criterii specifice, cunoscute de către elevi sau pe baza unor grile de evaluare care urmăresc procese de realizare a unui produs final pe o perioadă mai mare de timp.

Condiţii recomandate de desfăşurare a activităţii:
- Sală: Atelier sau sală de clasă, iluminare naturală adecvată.

Echipamente:
- masă de desen sau bancă de elev dotată cu planșetă de lucru 50x70 cm
- tablă școlară
- videoproiector / ecran, computer / laptop
- spațiu pentru depozitarea / arhivarea lucrărilor
- acces la modele geometrice și modele arhitecturale (sau de design)
- acces la imagini și desene tehnice de arhitectură și design, acces la imagini de referință
- posibilitate de expunere a lucrărilor

Materiale utilizate recomandate pentru studiul formelor în culoare:
- hârtie A3 – A2, hârtie gramaj mare, creioane grafit (HB – 8B), creioane colorate, pastel, gumă de șters, acuarele, tempera, markere, bandă adezivă de hârtie, materiale grafice diverse, etc.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

- Ailincăi, Cornel, *Introducere în gramatica limbajului Vizual*, Ed. Polirom, București, 2010
- Arnheim, Rudolf, *Arta și percepția vizuală*, Ed. Polirom, București, 2023
- Arnheim, Rudolf, *Forța centrului vizual, Un studiu al compoziției în artele vizuale,* Ed. Polirom, București, 2012
- Balogh István, *Clădiri în acuarela*, Ed. Casa, 2015
- Grimley, Chris*, Color, Space and Style*, Ed. Rockport Publishers, Inc., 2007
- Gropius, W., „*The Theory and Organization of the Bauhaus",* în *Bauhaus 1919-1928, Herbert Bayer, Walter Gropius, Ise Gropius*, Ed. The Museum of Modern Art, New York, 1938
- Hideaki, Chijiiwa, *Color Harmony, A guide to Creative Color Combinations*, Ed. Rockport Publishers, Massachusetts, 1987
- Itten, Johannes, *The Art Of Color: The subjective experience and objective rationale of color,* Ed. John Wiley & Sons, New York, 1970
- Itten, Johannes, *The elements of color*, Ed. Van Nostrand Reinhold Company, New York 1970
- Klaus Jan Philipp, *Architecture-Drawn from the Middle Agest to the Present,* Ed. Birkhauser Verlag A.G., 2020
- Poore, Jonathan, *Interior color by Design, A design tool for architects, interior designers, and homeowners,* Ed.Rockport Publishers Inc. 1994
- Schank Smith, Kendra, *Architects' Sketches, Dialogue and Design*, Ed. Architectural Press, Oxford, 2008
- Scheinberger, Felix, *Urban Watercolor Sketching,* Ed. Watson-Guptill Publications, USA, 2011
- Scully, Pete, *Creative Sketching Workshop: 21 Sketch Crawl Ideas and Exercises*, Ed. Rhed Publishers, 2015
- Serra Lluch, Juan, *Color for Architects,* Ed. Princeton Architectural Press, New York, 2019
- Sutton, Tina, *The Pocket Complete Color Harmony*, Ed. Quarto Publishing Group, USA, 2020

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Instituție de apartenență, localitate, județ
Responsabil MEC Prof. LILIANA BOBEICĂ	Ministerul Educației și Cercetării
Responsabil CNCE Prof. LĂCRĂMIOARA-ANA PAULIUC	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare
Coordonator științific Conf. Univ. dr. Arh. UAR, OAR FRANCOISE PAMFIL	Universitatea de Arhitectură și Urbanism „Ion Mincu”, București Ordinul Arhitecților din România
Coordonator științific Arh. MARIUS MICLĂUȘ	Universitatea Politehnică din Timișoara, Facultatea de Arhitectură și Urbanism / Fundația Archaeus
Prof. ROBERT BALAJTI	Liceul de Arte Oradea
Prof. GLORIA-CĂTĂLINA COVAȘĂ-SEVERIN	Colegiul Tehnic „Gheorghe Asachi”, Iași
Prof. CLAUDIA-ELENA DASCĂLU	Colegiul Național de Artă „Octav Băncilă”, Iași
Prof. I DIANA-LUCIA-MARIA ANCIUC-LĂPUȘAN	Liceul de Arte Vizuale „Romulus Ladea”, Cluj-Napoca, Cluj
Prof. ALEXANDRU LEU	Colegiul de Artă „Carmen Sylva”, Ploiești

Anexa nr. 237

Programa școlară
pentru disciplina

Studiul formelor în desen

Clasele a IX-a – a XII-a
Curriculum de specialitate (CS)
Filiera vocațională, profilul artistic,
specializarea arhitectură, arte ambientale și design

Învățământ liceal

- 2026 -

Anexa nr. 237
Programa școlară pentru disciplina *Studiul formelor în desen,* clasa a IX-a – a XII-a, curriculum de specialitate (CS)

- ***Filiera vocațională, profil artistic, specializarea arhitectură, arte ambientale și design***

NOTĂ DE PREZENTARE

„Desenul manual este esențial. Este actul fizic prin care simți și înțelegi proporțiile, scara și esența unui spațiu înainte de a fi construit.”

Tadao Ando – The Colours of Light de Richard Pare, 2001

1. Statutul disciplinei și timpul alocat

Disciplina ***Studiul formelor în desen*** este o componentă fundamentală a curriculumului de specialitate pentru învățământul liceal, filiera vocațională, profilul artistic, specializarea *Arhitectură, Arte ambientale și Design*. Este prevăzută în planul-cadru cu un buget de timp de 3 ore/săptămână pe parcursul întregului ciclu liceal (clasele IX–XII). Disciplina are un caracter aplicativ pronunțat, în care dobândirea competențelor se realizează prin exerciții practice de reprezentare grafică, vizualizare spațială și compunere plastică.

2. Ancora în profilul de formare și documente de politici educaționale

Programa se elaborează în concordanță cu:

- Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023, precum și actele normative subsecvente.
- Profilul absolventului învățământului preuniversitar (2023), contribuind la dezvoltarea competențelor-cheie:
  - Competența matematică, științifică și tehnologică;
  - Competența în conștientizare și expresie culturală;
  - Competența de spirit antreprenorial;
  - Competența personală, socială, de a învăța pe tot parcursul vieții.
- Standardul ocupațional pentru certificatul de calificare nivel 4, asigurând o corelare directă cu cerințele practice ale domeniilor arhitectură, arte ambientale și design.
- Cadrul European al Calificărilor (EQF) și documente de orientare educațională europeană.

3. Rolul și finalitatea disciplinei în formarea elevilor

Disciplina pune bazele unei abordări sistematice a desenului ca instrument esențial de comunicare vizuală și expresie plastică. Ea dezvoltă capacitatea elevilor de a percepe, analiza și reprezenta forme și volume în spațiu, oferind mijloacele necesare pentru transpunerea ideilor și a conceptelor în imagini plastice. Prin accentul pus pe desenul la mâna liberă și pe metodele desenului perspectiv, disciplina formează competențe de vizualizare spațială și gândire structurală, esențiale în proiectarea arhitecturală, a artelor ambientale și a designului.

4. Natura disciplinei – continuitate și specificitate

Studiul formelor în desen constituie o disciplină cu un pronunțat caracter de sinteză interdisciplinară, care integrează metode și sisteme de reprezentare grafică specifice artelor vizuale, arhitecturii și designului. Deși are o ancorare în aria curriculară a disciplinei artistice, ea introduce un limbaj plastic specific, axat pe explorarea elementelor de limbaj plastic, a compoziției spațiului bidimensional și a reprezentării tridimensionale. Prin interconexiunea cu disciplinele de specialitate (Atelier de specialitate, Studiul formelor în culoare, Studiul formelor în volum etc.), asigură o abordare coerentă și integrată a formei, spațiului și expresiei vizuale.

5. Repere majore – relevanța și utilitate
În formarea profesională: Disciplina este esențială în formarea specialiștilor în domeniile arhitecturii, artelor ambientale și designului, dezvoltând abilități de reprezentare grafică, analiză structurală și compoziție plastică.

În viața academică: Asigură pregătirea necesară pentru continuarea studiilor în domenii creative, prin exersarea tehnicilor de desen perspectiv, redare volumetrică și explorare a materialităților.
În context civic și cultural: Contribuie la cultivarea atributelor prioritare ale profilului absolventului, precum creativitatea, gândirea critică, precizia și sensibilitatea estetică, formând un limbaj vizual rafinat și o perspectivă responsabilă asupra mediului construit și natural.

6. Tipul de programă și partajarea competențelor
Această programă este un curriculum de specialitate (CS), axat pe:
- dobândirea unui limbaj plastic sistematic, capabil să transpună realitatea obiectivă în reprezentări grafice coerente;
- aplicarea metodelor de desen perspectiv și a tehnicilor de redare a volumului, spațiului și profunzimii;
- dezvoltarea gândirii spațiale, a memoriei vizuale și a capacității de expresie plastică individuală.

7. Orientări pentru aplicarea programei
Elemente obligatorii: Competențele generale și competențele specifice definesc direcția de dezvoltare a elevului și trebuie însușite la finalizarea fiecărui an școlar.

Libertăți didactice: Exemplele de activități de învățare, conținuturile și sugestiile metodologice au caracter orientativ. Profesorul are libertatea de a alege, adapta și proiecta activitățile, conținuturile și metodele de evaluare în funcție de particularitățile clasei, resursele disponibile și interesele elevilor, respectând însă logica și finalitățile programei.

Sugestii metodologice: Planificarea didactică trebuie să fie centrată pe explorare, experimentare și reflecție critică. Se recomandă valorificarea resurselor din mediul înconjurător, organizarea de vizite de studiu și colaborarea cu specialiști din domeniu, pentru a oferi elevilor o perspectivă cât mai apropiată de realitatea profesională.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG 1	**Cunoașterea și utilizarea elementelor de limbaj plastic**
CG 2	**Dobândirea unor cunoștințe și abilități practice de transpunere a elementelor din spațiul real obiectiv, în spațiul plastic**
CG 3	**Reprezentarea în desen prin intermediul unor metode, instrumente și tehnici specifice artelor vizuale**
CG 4	**Formarea unei culturi estetice - interdisciplinară și deschisă**

CLASA a IX-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Cunoașterea și utilizarea elementelor de limbaj plastic*

Clasa a IX-a
CS 1.1. Explorarea posibilităților elementelor de limbaj plastic și a mijloacelor de expresie plastică
- *utilizarea elementelor de limbaj plastic și cunoașterea rolului acestora ca mijloc de expresie vizuală;* - *studiul structurilor plastice, studiul expresivității elementelor de limbaj plastic;* - *relaționarea elementelor de limbaj plastic în desen - relația între punct, linie, pată.*
CS 1.2. Structuri geometrice structuri plastice, configurarea structurilor plastice
- *decodificarea realității obiective prin studiul categoriilor de forme - exemple: forme simple - forme complexe, forme spontane - forme elaborate, forme naturale, etc.;* - *configurarea formelor și a volumelor prin mijloace de reprezentare în desen;* - *obținerea structurii și a volumului prin intermediul expresivității elementelor de limbaj plastic.*
CS 1.3. Reprezentarea în desen prin intermediul unor metode, instrumente și tehnici specifice artelor
- *construcția formei și a spațiului prin manipularea elementelor de limbaj plastic cu ajutorul metodelor desenului perspectiv* - *elemente de sugerare a tridimensionalului, redarea luminii, a umbrei și a pasajului* - *redarea efectului volumetric prin mijloace de construcție în desen și tehnici de reprezentare specifice*

CG 2 - *Dobândirea unor cunoștințe și abilități practice de transpunere a elementelor din spațiul real obiectiv, în spațiul plastic*

CS 2.1. Interpretarea și descifrarea elementelor din spațiul real obiectiv, transpunerea lor în limbaj vizual
- *investigații structurale ale unor forme din spațiul real obiectiv, structurarea și geometrizarea unor forme;* - *obținerea expresivității grafice prin intermediul sugestiei formelor tridimensionale;* - *operarea cu forme și volume în desen, studiul relațiilor structurale din spațiul real obiectiv, în vederea utilizării și articulării acestora în cadrul studiului în desen.*
CS 2.2 Reprezentarea în desen pornind de la studiul realității obiective, investigarea formelor și a volumelor
- *clasificarea formelor prin desen (forme simple - forme complexe, forme spontane - forme elaborate, forme naturale, etc.);* - *operarea cu forme și volume, aplicarea unor operațiuni spațiale în desen (rotație, translație, substracție, etc.) utilizând metodele desenului perspectiv;* - *obținerea efectului volumetric prin intermediul scării tonale, efecte de sugerare a tridimensionalului.*
CS 2.3. Configurarea elementelor și a construcției plastice prin intermediul mijloacelor compoziționale
- *investigarea formelor și a volumelor în desen din perspectiva schemelor compoziționale;* - *compunerea spațiului plastic prin organizarea elementelor de limbaj plastic, a formelor, a volumelor și a structurilor, utilizând reguli compoziționale specifice;* - *studierea raporturilor valorice în percepția vizuală a formei (relația ton local - treaptă tonală).*

CG 3 - *Reprezentarea în desen prin intermediul unor metode, instrumente și tehnici specifice artelor vizuale*

CS 3.1. Redarea efectului volumetric, a spațiului și a profunzimii
- *investigarea formelor și a volumelor din spațiul real obiectiv prin mijloacele de reprezentare în desenul perspectiv;* - *reprezentarea elementelor din spațiul real obiectiv în spațiul plastic cu accent pe redarea efectului volumetric și de profunzime, prin mijloacele desenului perspectiv;* - *studierea raporturilor valorice în percepția vizuală a formei (relația ton local - treaptă tonală).*
CS 3.2. Dezvoltarea formelor și volumelor în spațiul plastic
- *reprezentarea volumelor utilizând scara tonală, raporturi valorice în percepția vizuală (ton local-treaptă tonală), elemente de sugerare a tridimensionalului (lumină, umbră, pasaj);* - *reprezentarea formelor și a volumelor prin detaliere, expresivitatea liniei, explorarea contrastelor prin tonalitate;* - *studiu grafic și cromatic inspirat din natură, cu accent pe ritm, proporție și textură, integrat în schițe de volumetrie.*
CS 3.3. Explorarea reprezentării efectului volumetric în desen
- *ajustarea contrastelor tonale și a elementelor pentru a obține un efect volumetric calitativ;* - *reprezentarea elementelor folosind tehnici de nuanțare (haşură, valorație);* - *reprezentarea texturilor, materialităților și a detaliilor prin tehnici de expresie plastică.*

CG 4 - *Formarea unei culturi estetice - interdisciplinară și deschisă*

CS 4.1. Dezvoltarea capacității de analiză și compararea diferitelor stiluri și curente arhitecturale, identificând elementele estetice comune și diferențele de expresie vizuală
- *analizarea principiilor estetice din diferite domenii vizuale (arhitectură, design, arte plastice) și corelarea lor în propriile proiecte;* - *investigarea stilurilor și curentelor arhitecturale prin mijloacele de reprezentare ale desenului;* - *studiu prin crochiu al unor detalii reprezentative pentru diferite epoci istorice;* - *interpretarea / reinterpretarea prin desen a unor obiecte de arhitectură, spații ambientale, spații interioare din istoria arhitecturii;* - *noțiuni de bază referioare la cultura tradițională românească.*
CS 4.2. Realizarea de sinteze plastice și tehnice în lucrările proprii
- *integrarea valorilor estetice și culturale în procesul de proiectare arhitecturală;* - *elaborarea unor compoziții complexe, care combină desenul de observație cu interpretarea subiectivă (de exemplu, transpunerea unui peisaj urban într-o compoziție abstractă);* - *realizarea unei sinteze grafice a formelor naturale și arhitecturale, prin reducerea la structuri esențiale (linii, volume, ritmuri).*
CS 4.3. Explorarea tehnicilor de reprezentare în desen prin intermediul unor proiecte proprii.
- *elaborarea unui produs artistic complex, care sa reflecte propriile procese de cunoaștere;* - *evaluarea critică a proiectelor prin prisma criteriilor estetice, funcționale și culturale;* - *realizarea unei produs artistic - ca jurnal al unui proiect (schițe, desene, fotografii, colaje).*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Elementele de limbaj plastic	- noțiuni introductive, prezentarea elementelor de limbaj plastic; - ipostaze ale punctului, liniei și a petei; Modalități de redare și reprezentarea a elementelor de limbaj plastic; Relațiile dintre elementele de limbaj plastic; - relațiile dintre elementele de limbaj plastic; - redarea efectului volumetric prin manipularea elementelor de limbaj plastic
Compunerea spațiului plastic în desen	- organizarea spațiului plastic folosind reguli și principii ale limbajului vizual; - subordonarea elementelor și construcției plastice, scopului propus de reprezentare în desen; - aplicarea regulilor compoziționale în etapele de studiu a reprezentării în desen (tipurile de compoziție plastică).
Metode, tehnici și instrumente de reprezentare specifice studiului formelor în desen	- reprezentarea elementelor din spațiul real obiectiv prin mijloacele și metodele desenului perspectiv, studiul perspectivei libere în contextul temelor abordate la disciplina Studiul formelor în desen; - redarea efectului volumetric și de spațialitate prin tehnicile de reprezentare în desen; Redarea efectului volumetric prin aplicarea scărilor tonale, reprezentarea grafică prin explorarea tehnicilor de desen în creion grafit, explorarea diferitelor tehnice de reprezentare grafică
Repere istorice și estetice în evoluția arhitecturii, a artelor ambientale și a design-ului	- conștientizarea moștenirii culturale locale, naționale, europene, cunoștințe de bază referitoare la produse culturale majore ; - înțelegerea factorilor importanți estetici în viața de zi cu zi. Dorință pentru cultivarea capacității estetice prin expresie artistică și prin participare la viața culturală; - analizarea și compararea diferitelor stiluri și curente arhitecturale și design, identificând elementele estetice comune și diferențele de expresie vizuală

CLASA a X-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Cunoașterea și utilizarea elementelor de limbaj plastic*

CS 1.1. Armonizarea elementelor de limbaj plastic ca formă de expresie grafică
- *utilizarea elementelor de limbaj plastic în studiul specific desenului de observație, rolul elementelor de limbaj plastic în articularea formelor și structurilor plastice complexe;* - *reprezentarea în desen a unor forme și structuri, compunerea spațiului plastic în relație cu elementele de limbaj plastic;* - *inventarierea elementelor de limbaj grafic prin studiul complexității rolurilor acestora.*
CS 1.2. Proporționarea și dozarea calităților și a cantităților în suprafață și în spațiu
- *raporturi cantitative și calitative în spațiu și pe o suprafață;* - *reprezentarea în desen a unor forme și structuri, compunerea spațiului plastic, relații dimensionale și spațiu;* - *explorarea tehnicilor de reprezentare în desen, redarea texturilor, a materialităților și a efectului de spațialitate prin intermediul unor tehnici grafice mixte (creion grafit, cărbune, tuș, etc.).*
CS 1.3. Integrarea elementelor de limbaj plastic în compoziție
- *crearea unei structuri vizuale complexe, asocierea elementelor de limbaj plastic cu scopul de a obține efectul volumetric;* - *structurarea compoziției conform unor reguli de compunere a spațiului plastic (tipurile compoziționale);* - *Studierea particularităților lumină - umbră, în perceperea și redarea formelor, de la elementele constitutive la ansamblu.*

CG 2 - *Dobândirea unor cunoștințe și abilități practice de transpunere a elementelor din spațiul real obiectiv, în spațiul plastic*

CS 2.1. Înțelegerea realității obiective cu scopul de a identifica o serie de modele de organizare
- *principii de organizare compozițională din mediul înconjurător;* - *cercetarea structurilor naturale și artificiale în desen, studiul volumetric al structurilor;* - *compunerea spațiului plastic în baza unor studii asupra lumii obiective.*
CS 2.2. Reprezentarea elementelor din spațiul real obiectiv în spațiul plastic
- *decodificarea unor structuri geometrice complexe, studiul modalităților de organizare în spațiul plastic, principii de transpunere a formelor tridimensionale complexe în spațiul grafic bidimensional;* - *redarea efectului de tridimensional prin mijloacele și metodele desenului perspectiv;* - *redarea efectului de tridimensional prin mijloacele de reprezentare grafică, utilizând scările tonale, contrastele.*

CG 3 - *Reprezentarea în desen prin intermediul unor metode, instrumente și tehnici specifice artelor vizuale*

CS 3.1. Redarea efectului volumetric, al spațiului și al profunzimii
- *investigarea formelor și a volumelor complexe din spațiul real obiectiv prin mijloacele de reprezentare în desenul perspectiv;* - *reprezentarea elementelor din spațiul real obiectiv în spațiul plastic cu accent pe redarea efectului volumetric și de profunzime, prin mijloacele desenului perspectiv;* - *studierea modalităților de obținere a materialității, prin tehnici variate de reprezentare în desen (creion grafit, cărbune, tuș, etc.).*

CS 3.2. Dezvoltarea formelor și volumelor în spațiul plastic
- *reprezentarea volumelor utilizând scara tonală, raporturi valorice în percepția vizuală (ton local-treaptă tonală), elemente de sugerare a tridimensionalului (lumină, umbră, pasaj);* - *reprezentarea formelor și a volumelor prin detaliere, expresivitatea liniei, explorarea contrastelor prin tonalitate;* - *studiul structurilor complexe din mediul obiectiv în desen, redarea luminii și a umbrei prim mijloacele de construcție ale desenului perspectiv;* - *investigarea formelor compuse, din mediul obiectiv dar și din imaginație, prin operarea cu verbe spațiale în spațiul plastic.*
CS 3.3. Explorarea reprezentării efectului volumetric în desen
- *ajustarea contrastelor tonale și a elementelor pentru a obține un efect volumetric calitativ;* - *reprezentarea elementelor folosind tehnici de nuanțare (haşură, valorație);* - *reprezentarea texturilor, materialităților și a detaliilor prin tehnici de expresie plastică.*

CG 4 - *Formarea unei culturi estetice - interdisciplinară și deschisă*

CS 4.1. Dezvoltarea capacității de analiză și compararea diferitelor stiluri și curente arhitecturale, identificând elementele estetice comune și diferențele de expresie vizuală
- *analizarea principiilor estetice din diferite domenii vizuale (arhitectură, design, arte plastice) și corelarea lor în propriile proiecte;* - *investigarea stilurilor și curentelor arhitecturale prin mijloacele de reprezentare ale desenului;* - *studiu prin crochiu al unor detalii reprezentative pentru diferite epoci istorice;* - *interpretarea / reinterpretarea prin desen a unor obiecte de arhitectură, spații ambientale, spații interioare din istoria arhitecturii;* - *studiul prin desen al caracteristicilor culturii tradiționale românești în arhitectură.*
CS 4.2. Realizarea de sinteze plastice și tehnice în lucrările proprii
- *integrarea valorilor estetice și culturale în procesul de proiectare arhitecturală;* - *elaborarea unor compoziții complexe, care combină desenul de observație cu interpretarea subiectivă (de exemplu, transpunerea unui peisaj urban într-o compoziție abstractă);* - *realizarea unei sinteze grafice a formelor naturale și arhitecturale, prin reducerea la structuri esențiale (linii, volume, ritmuri).*
CS 4.3. Explorarea tehnicilor de reprezentare în desen prin intermediul unor proiecte proprii.
- *elaborarea unui produs artistic complex, care sa reflecte propriile procese de cunoaștere;* - *evaluarea critică a proiectelor prin prisma criteriilor estetice, funcționale și culturale;* - *realizarea unei produs artistic - ca și un jurnal de proiect (schițe, desene, fotografii, colaje).*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Elementele de limbaj plastic	- relaționarea elementelor de limbaj plastic cu tipurile de compoziție; - utilizarea elementelor de limbaj plastic eficient și creativ în exprimarea grafică; - îmbogățirea semnificației elementelor de limbaj plastic prin adaptarea lor la conținutul compoziției și prin tehnica specifică de reprezentare.
Compunerea spațiului plastic în desen	- organizarea spațiului plastic folosind reguli și principii ale limbajului vizual; - subordonarea elementelor și construcției plastice, scopului propus de reprezentare în desen; - aplicarea regulilor compoziționale în etapele de studiu a reprezentării în desen (tipurile de compoziție plastică)
Metode, tehnici și instrumente de reprezentare specifice studiului formelor în desen	- reprezentarea elementelor din spațiul real obiectiv prin mijloacele și metodele desenului perspectiv, studiul perspectivei libere în contextul temelor abordate la disciplina Studiul formelor în desen; - redarea efectului volumetric și de spațialitate prin tehnicile de reprezentare în desen; Redarea efectului volumetric prin aplicarea scărilor tonale, reprezentarea grafică prin explorarea tehnicilor de desen în creion grafit, explorarea diferitelor tehnici de reprezentare grafică.
Repere istorice și estetice în evoluția arhitecturii, a artelor ambientale și a design-ului	- conștientizarea moștenirii culturale locale, naționale, europene, cunoștințe de bază referitoare la produse culturale majore ; - înțelegerea factorilor importanți estetici în viața de zi cu zi. Dorință pentru cultivarea capacității estetice prin expresie artistică și prin participare la viața culturală; - analizarea și compararea diferitelor stiluri și curente arhitecturale și design, identificând elementele estetice comune și diferențele de expresie vizuală.

CLASA a XI-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Cunoașterea și utilizarea elementelor de limbaj plastic*

CS 1.1. Înțelegerea realității obiective cu scopul de a identifica o serie de modele de organizare
- *principii de organizare compozițională din mediul înconjurător;* - *cercetarea structurilor naturale și artificiale în desen, studiul volumetric al structurilor;* - *compunerea spațiului plastic în baza unor studii asupra lumii obiective.*
CS 1.2. Reprezentarea elementelor din spațiul real obiectiv în spațiul plastic
- *decodificarea unor structuri geometrice complexe, studiul modalităților de organizare în spațiul plastic, principii de transpunere a formelor tridimensionale complexe în spațiul grafic bidimensional;* - *redarea efectului de tridimensional prin mijloacele și metodele desenului perspectiv;* - *redarea efectului de tridimensional prin mijloacele de reprezentare grafică, utilizând scările tonale, contrastele.*

CG 2 - *Dobândirea unor cunoștințe și abilități practice de transpunere a elementelor din spațiul real obiectiv, în spațiul plastic*

CS 2.1. Explorarea memoriei vizuale și dezvoltarea vederii spațiale
- *aplicarea principiilor compoziționale și de reprezentare spațială din memorie;* - *organizări compoziționale din imaginație, configurări spațiale complexe reprezentate în desen din memorie, prin mijloacele de reprezentarea ale desenului perspectiv;* - *aplicarea metodele desenului perspectiv și a metodelor de redare a efectului volumetric în desen din memorie.*
CS 2.2. Interpretarea elementelor din spațiul real obiectiv prin mijloace și metode de reprezentare în desen
- *dezvoltarea abilității de comunicare grafică personală, reprezentarea efectului tridimensional în spațiul bidimensional prin mijloace de reprezentare originale;* - *redarea efectului tridimensional prin mijloace de reprezentare în desen din memorie, explorarea materialităților și a texturilor prin filtrul personal;* - *explorarea tehnicilor de reprezentare în desen, redarea texturilor, a materialităților și a efectului de spațialitate prin intermediul unor tehnici grafice mixte (creion grafit, cărbune, tuș, etc.).*

CG 3 - *Reprezentarea în desen prin intermediul unor metode, instrumente și tehnici specifice artelor vizuale*

CS 3.1. Redarea efectului volumetric, al spațiului și al profunzimii
- *investigarea formelor și a volumelor complexe din spațiul real obiectiv prin mijloacele de reprezentare în desenul perspectiv;* - *reprezentarea elementelor din spațiul real obiectiv în spațiul plastic cu accent pe redarea efectului volumetric și de profunzime, prin mijloacele desenului perspectiv;* - *reprezentarea texturilor, materialităților și a detaliilor prin tehnici de expresie plastică.*
CS 3.2. Dezvoltarea formelor și volumelor în spațiul plastic
- *reprezentarea volumelor utilizând scara tonală, raporturi valorice în percepția vizuală (ton local-treaptă tonală), elemente de sugerare a tridimensionalului (lumină, umbră, pasaj);* - *reprezentarea formelor și a volumelor prin detaliere, expresivitatea liniei, explorarea contrastelor prin tonalitate.*

- *studiul structurilor complexe din mediul obiectiv în desen, redarea luminii și a umbrei prin mijloacele de construcție ale desenului perspectiv;* - *investigarea formelor compuse, din mediul obiectiv dar și din imaginație, prin operarea cu verbe spațiale în spațiul plastic.*
CS 3.3. Explorarea reprezentării efectului volumetric în desen
- *ajustarea contrastelor tonale și a elementelor pentru a obține un efect volumetric calitativ;* - *reprezentarea elementelor folosind tehnici de nuanțare (haşură, valoraţie);* - *reprezentarea texturilor, materialităților și a detaliilor prin tehnici de expresie plastică;* - *explorarea tehnicilor de reprezentare în desen, redarea texturilor, a materialităților și a efectului de spațialitate prin intermediul unor tehnici grafice mixte (creion grafit, cărbune, tuș etc.).*

CG 4 - *Formarea unei culturi estetice - interdisciplinară și deschisă*

CS 4.1. Dezvoltarea capacității de analiză și compararea diferitelor stiluri și curente arhitecturale, identificând elementele estetice comune și diferențele de expresie vizuală
- *analizarea principiilor estetice din diferite domenii vizuale (arhitectură, design, arte plastice) și corelarea lor în propriile proiecte;* - *investigarea stilurilor și curentelor arhitecturale prin mijloacele de reprezentare ale desenului;* - *studiu prin crochiu al unor detalii reprezentative pentru diferite epoci istorice;* - *interpretarea / reinterpretarea prin desen a unor obiecte de arhitectură, spații ambientale, spații interioare din istoria arhitecturii;* - *studiul prin desen al caracteristicilor culturii tradiționale românești în arhitectură.*
CS 4.2. Aprofundarea tehnicilor de sinteză plastică și tehnică în lucrările proprii
- *integrarea valorilor estetice și culturale în procesul de proiectare arhitecturală;* - *elaborarea unor compoziții complexe, care combină desenul de observație cu interpretarea subiectivă (de exemplu, transpunerea unui peisaj urban într-o compoziție abstractă);* - *realizarea unei sinteze grafice a formelor naturale și arhitecturale, prin reducerea la structuri esențiale (linii, volume, ritmuri).*
CS 4.3. Explorarea tehnicilor de reprezentare în desen prin intermediul unor proiecte proprii.
- *elaborarea unui produs artistic complex, care sa reflecte propriile procese de cunoaștere;* - *evaluarea critică a proiectelor prin prisma criteriilor estetice, funcționale și culturale;* - *realizarea unei produs artistic - ca jurnal al unui proiect (schițe, desene, fotografii, colaje).*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Compunerea spațiului plastic în desen	- organizarea spațiului plastic folosind reguli și principii ale limbajului vizual; - subordonarea elementelor și construcției plastice, scopului propus de reprezentare în desen; - aplicarea regulilor compoziționale în etapele de studiu a reprezentării în desen (tipurile de compoziție plastică)
Metode, tehnici și instrumente de reprezentare specifice studiului formelor în desen	- reprezentarea elementelor din spațiul real obiectiv prin mijloacele și metodele desenului perspectiv, studiul perspectivei libere în contextul temelor abordate la disciplina Studiul formelor în desen; - redarea efectului volumetric și de spațialitate prin tehnicile de reprezentare în desen; Redarea efectului volumetric prin aplicarea scărilor tonale, reprezentarea grafică prin explorarea tehnicilor de desen în creion grafit, explorarea diferitelor tehnice de reprezentare grafică; - explorarea în desen prin tehnicile de reprezentare mixte.
Dezvoltarea Creativității și a Gândirii spațiale	- dezvoltarea percepției și vederii spațiale prin mijloacele de reprezentare în desen; - explorarea spațiului grafic plastic prin exprimarea personală a tehnicilor de reprezentare specifice desenului; - dezvoltarea creativității a imaginație prin interpretarea elementelor din spațiul real obiectiv și transpunerea acestora în spațiul grafic.
Repere istorice și estetice în evoluția arhitecturii, a artelor ambientale și a design-ului	- conștientizarea moștenirii culturale locale, naționale, europene, cunoștințe de bază referitoare la produse culturale majore; - înțelegerea factorilor importanți estetici în viața de zi cu zi. Dorință pentru cultivarea capacității estetice prin expresie artistică și prin participare la viața culturală; - analizarea și compararea diferitelor stiluri și curente arhitecturale și design, identificând elementele estetice comune și diferențele de expresie vizuală

CLASA a XII-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Cunoașterea și utilizarea elementelor de limbaj plastic*

CS 1.1. Înțelegerea realității obiective cu scopul de a identifica o serie de modele de organizare
- *principii de organizare compozițională din mediul înconjurător;* - *cercetarea structurilor naturale și artificiale în desen, studiul volumetric al structurilor;* - *compunerea spațiului plastic în baza unor studii asupra lumii obiective.*
CS 1.2. Reprezentarea elementelor din spațiul real obiectiv în spațiul plastic
- *decodificarea unor structuri geometrice complexe, studiul modalităților de organizare în spațiul plastic, principii de transpunere a formelor tridimensionale complexe în spațiul grafic bidimensional;* - *redarea efectului de tridimensional prin mijloacele și metodele desenului perspectiv;* - *redarea efectului de tridimensional prin mijloacele de reprezentare grafică, utilizând scările tonale, contrastele.*

CG 2 - *Dobândirea unor cunoștințe și abilități practice de transpunere a elementelor din spațiul real obiectiv, în spațiul plastic*

CS 2.1. Explorarea memoriei vizuale și dezvoltarea vederii spațiale
- *aplicarea principiilor compoziționale și de reprezentare spațială din memorie;* - *organizări compoziționale din imaginație, configurări spațiale complexe reprezentate în desen din memorie, prin mijloacele de reprezentarea ale desenului perspectiv;* - *aplicarea metodele desenului perspectiv și a metodelor de redare a efectului volumetric în desen din memorie.*
CS 2.2. Interpretarea elementelor din spațiul real obiectiv prin mijloace și metode de reprezentare în desen
- *dezvoltarea abilității de comunicare grafică personală, reprezentarea efectului tridimensional în spațiul bidimensional prin mijloace de reprezentare originale;* - *redarea efectului tridimensional prin mijloace de reprezentare în desen din memorie, explorarea materialităților și a texturilor prin filtrul personal;* - *explorarea tehnicilor de reprezentare în desen, redarea texturilor, a materialităților și a efectului de spațialitate prin intermediul unor tehnici grafice mixte (creion grafit, cărbune, tuș, etc.).*

CG 3 - *Reprezentarea în desen prin intermediul unor metode, instrumente și tehnici specifice artelor vizuale*

CS 3.1. Redarea efectului volumetric, al spațiului și al profunzimii
- *investigarea formelor și a volumelor complexe din spațiul real obiectiv prin mijloacele de reprezentare în desenul perspectiv;* - *reprezentarea elementelor din spațiul real obiectiv în spațiul plastic cu accent pe redarea efectului volumetric și de profunzime, prin mijloacele desenului perspectiv;* - *reprezentarea texturilor, materialităților și a detaliilor prin tehnici de expresie plastică.*
CS 3.2. Dezvoltarea formelor și volumelor în spațiul plastic
- *reprezentarea volumelor utilizând scara tonală, raporturi valorice în percepția vizuală (ton local-treaptă tonală), elemente de sugerare a tridimensionalului (lumină, umbră, pasaj);* - *reprezentarea formelor și a volumelor prin detaliere, expresivitatea liniei, explorarea contrastelor prin tonalitate.*

- *studiul structurilor complexe din mediul obiectiv în desen, redarea luminii și a umbrei prim mijloacele de construcție ale desenului perspectiv;*
- *investigarea formelor compuse, din mediul obiectiv dar și din imaginație, prin operarea cu verbe spațiale în spațiul plastic.*
CS 3.3. Explorarea reprezentării efectului volumetric în desen
- *ajustarea contrastelor tonale și a elementelor pentru a obține un efect volumetric calitativ;*
- *reprezentarea elementelor folosind tehnici de nuanțare (haşură, valoraţie);*
- *reprezentarea texturilor, materialităților și a detaliilor prin tehnici de expresie plastică;*
- *explorarea tehnicilor de reprezentare în desen, redarea texturilor, a materialităților și a efectului de spațialitate prin intermediul unor tehnici grafice mixte (creion grafit, cărbune, tuș etc.).*

CG 4 - *Formarea unei culturi estetice - interdisciplinară și deschisă*

CS 4.1. Dezvoltarea capacității de analiză și compararea diferitelor stiluri și curente arhitecturale, identificând elementele estetice comune și diferențele de expresie vizuală
- *analizarea principiilor estetice din diferite domenii vizuale (arhitectură, design, arte plastice) și corelarea lor în propriile proiecte;*
- *investigarea stilurilor și curentelor arhitecturale prin mijloacele de reprezentare ale desenului;*
- *studiu prin crochiu al unor detalii reprezentative pentru diferite epoci istorice;*
- *interpretarea / reinterpretarea prin desen a unor obiecte de arhitectură, spații ambientale, spații interioare din istoria arhitecturii;*
- *studiul prin desen al caracteristicilor culturii tradiționale românești în arhitectură.*
CS 4.2. Aprofundarea tehnicilor de sinteză plastică și tehnică în lucrările proprii
- *integrarea valorilor estetice și culturale în procesul de proiectare arhitecturală;*
- *elaborarea unor compoziții complexe, care combină desenul de observație cu interpretarea subiectivă (de exemplu, transpunerea unui peisaj urban într-o compoziție abstractă);*
- *realizarea unei sinteze grafice a formelor naturale și arhitecturale, prin reducerea la structuri esențiale (linii, volume, ritmuri).*
CS 4.3. Explorarea tehnicilor de reprezentare în desen prin intermediul unor proiecte proprii.
- *elaborarea unui produs artistic complex, care sa reflecte propriile procese de cunoaștere;*
- *evaluarea critică a proiectelor prin prisma criteriilor estetice, funcționale și culturale;*
- *realizarea unei produs artistic - ca jurnal al unui proiect (schițe, desene, fotografii, colaje).*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Compunerea spațiului plastic în desen	- organizarea spațiului plastic folosind reguli și principii ale limbajului vizual; - subordonarea elementelor și construcției plastice, scopului propus de reprezentare în desen; - aplicarea regulilor compoziționale în etapele de studiu a reprezentării în desen (tipurile de compoziție plastică).
Metode, tehnici și instrumente de reprezentare specifice studiului formelor în desen	- reprezentarea elementelor din spațiul real obiectiv prin mijloacele și metodele desenului perspectiv, studiul perspectivei libere în contextul temelor abordate la disciplina Studiul formelor în desen; - redarea efectului volumetric și de spațialitate prin tehnicile de reprezentare în desen; Redarea efectului volumetric prin aplicarea scărilor tonale, reprezentarea grafică prin explorarea tehnicilor de desen în creion grafit, explorarea diferitelor tehnici de reprezentare grafică; - explorarea în desen prin tehnicile de reprezentare mixte
Dezvoltarea Creativității și a Gândirii spațiale	- dezvoltarea percepției și vederii spațiale prin mijloacele de reprezentare în desen; - explorarea spațiului grafic plastic prin exprimarea personală a tehnicilor de reprezentare specifice desenului; - dezvoltarea creativității a imaginație prin interpretarea elementelor din spațiul real obiectiv și transpunerea acestora în spațiul grafic.
Repere istorice și estetice în evoluția arhitecturii, a artelor ambientale și a design-ului	- conștientizarea moștenirii culturale locale, naționale, europene, cunoștințe de bază referitoare la produse culturale majore; - înțelegerea factorilor importanți estetici în viața de zi cu zi. Dorință pentru cultivarea capacității estetice prin expresie artistică și prin participare la viața culturală; - analizarea și compararea diferitelor stiluri și curente arhitecturale și design, identificând elementele estetice comune și diferențele de expresie vizuală.

SUGESTII METODOLOGICE

Sugestiile metodologice au rolul de a orienta cadrul didactic în aplicarea programei școlare pentru proiectarea și derularea la clasă a activităților de predare-învățare-evaluare, în concordanță cu specificul disciplinei *Studiul formelor în desen*.

Programa școlară permite o abordare didactică flexibilă, adaptată particularităților de vârstă și intereselor elevilor din ciclul liceal și lasă libertatea cadrului didactic de a propune teme și subiecte dorite de către aceștia.

Lectura personalizată a programei şcolare are scopul de a identifica modalităţile concrete de aplicare a programei şcolare la un context educaţional specific. Se urmăresc următoarele etape:
- *Etapa 1*: Alegerea competențelor specifice
- *Etapa 2*: Selectarea conținuturilor și a temelor de lucru
- *Etapa 3*: Identificarea conceptelor cheie
- *Etapa 4*: Schițarea evaluărilor sumative
- *Etapa 5*: Elaborarea de performanță pentru competențe specifice
- *Etapa 6*: Formularea a 3-5 întrebări esențiale (necesare pentru direcționarea către înțelegerea conceptelor cheie; formulate pentru a provoca și a susține interesul elevului)
- *Etapa 7*: Crearea unor sugestii/mostre de planuri de lecții
- *Etapa 8*: Elaborarea / alegerea evaluărilor formative: Cum știm că elevii au învățat și mai ales cum au înțeles ei pe parcurs? Pentru a ne asigura, până a ajunge la evaluarea sumativă, că au avut șansa de a-și fi îmbunătățit învățarea și cunoștințele în urma feedback-ului primit de la profesor.

Acestea vor fi urmate de:
- *Etapa 9*: Construirea evaluării sumative - în detaliu, adaptată funcție de dinamica și nivelul clasei precum și a totalității cunoștințelor acoperite în unitatea de învățare pentru dobândirea competențelor.
- *Etapa 10*: Corectarea evaluărilor și Reflecția.

Elaborarea strategiilor de predare – învăţare – evaluare:

- *Intenție și sinteză*: Fiecare lecție conține o idee forță, un concept de bază.
- *Gândire laterală și îmbogățire*: Reluarea unui principiu care este privit din unghiuri diferite produce o conștientizare în profunzime în structura mentală a elevului.
- *Repetiție și preselecție*: În lecția următoare, ca demers logic, se face o recapitulare a celei precedente.
- *Aplicație practică și deschidere*: Orice teorie are elemente practice, direct aplicative.
- *Multidisciplinaritate și transversalitate*: Orice lecție, se recomandă, să facă trimiteri și la alte domenii.
- *Perseverență și problematizare*: Dacă examinarea nu atestă sedimentarea competenței
- urmărite se reia ciclul de învățare și din perspective diferite, până la aprofundarea competențelor.
- *Empatie și parteneriat*: Se reia demersul examinării cu cât mai puțină presiune pe elev, elevul fiind văzut ca un partener în tot acest proces.

În parcurgerea temelor plastice specifice studiului formelor în desen, se va urmări îmbinarea exerciţiului individual cu demonstraţia practică şi cu explicaţia. Toate demersurile metodologice vor fi dublate de conversaţia euristică, în scopul asigurării feed-back-ului, precum şi de exemplificarea pe creaţiile diverşilor artişti a demersurilor intenţionate.

Condiţii recomandate de desfăşurare a activităţii:
- Sală: Atelier sau sală de clasă, iluminare naturală adecvată.

Echipamente:
- masă de desen sau bancă de elev dotată cu planşetă de lucru 50x70 cm
- tablă şcolară
- videoproiector / ecran, computer / laptop

- spațiu pentru depozitarea / arhivarea lucrărilor
- acces la modele geometrice și modele arhitecturale (sau de design)
- acces la imagini și desene tehnice de arhitectură și design, acces la imagini de referință
- posibilitate de expunere a lucrărilor

Materiale utilizate recomandate pentru studiul formelor în desen:

- hârtie A3 – A2, hârtie gramaj mare, creioane grafit (HB – 8B), cărbune, gumă de șters, tuș, instrumente de desen tehnic, riglă, compas, markere, bandă adezivă de hârtie, materiale grafice diverse, etc.

Se vor avea în vedere tipuri de exerciții, precum:

- exerciţii de generare a elementelor de limbaj şi de armonizare a rolului acestora, pe suprafaţa plastică;
- exerciţii de valorificare a posibilităţilor de expresie a elementelor de limbaj;
- exerciţii de compunere a suprafeţei, cu ajutorul elementelor de limbaj;
- exerciţii de studiere a proporţiilor formelor naturale, geometrice, simple, complexe etc.;
- exerciţii de figurare a relaţiei cantitative dintre lumină şi umbră;
- exerciţii de studiu al formelor şi al proporţiilor, în funcţie de deformările perspective;
- exerciţii de expresivizare a formelor şi a volumelor;
- exerciţii pentru redarea materialităţii obiectelor, a structurilor şi a texturilor.

Exemple de activități de învățare la disciplina Studiul formelor în desen clasa a IX-a

- Realizarea unor planșe A3 în desen pentru dezvoltarea expresivității liniei și a dezvoltării abilităților de reprezentare în desen utilizând elementele de limbaj plastic, exersarea reprezentării.
- Reprezentarea unor planșe A3 în desen care vor explora structurile plastice, utilizarea elementelor de limbaj plastic în căutarea expresivității.
- Reprezentarea unor planșe desenate format A3 care vor explora configurarea formelor și a volumelor prin metodele desenului liber.
- Reprezentarea formelor planimetrice, figurilor geometrice, în diferite poziții spațiale, utilizând metodele desenului perspectiv, planșă format A3.
- Reprezentarea volumelor geometrice prin aplicarea unor operațiuni de translație și rotație a figurilor geometrice, planșă desen format 50X70cm.
- Realizarea unor compoziții în desen cu corpuri geometrice, reprezentarea acestora prin mijloacele și metode ale desenului perspectiv, redarea efectului volumetric al volumelor în desen, prin tehnici de reprezentare și sugerare a luminii și umbrei, tehnica creionului grafit, planșe 50X70 cm.
- Realizarea unor compoziții cu obiecte prismatice și de rotație de complexitate formală mică și medie, utilizând metodele desenului perspectiv, redarea efectului volumetric al obiectelor prin utilizarea scărilor tonale și al tehnicilor de reprezentare în creion grafit, planșe desen 50X70 cm.
- Studiul prin desen al unor obiecte de complexitate medie și al unor corpuri geometrice, sugerarea texturilor și a materialităților prin utilizarea tehnicilor de reprezentare în creion grafit.
- Eseu grafic despre un material la alegere (metal, sticlă, lemn, polistiren, piatră, cărămidă, beton, inox, ghips, etc.).

Exemple de activități de învățare la disciplina Studiul formelor în desen clasa a X-a

- Realizarea unor planșe în desen liber, format 50X70 cm.
- Studii prin desen a corpurilor geometrice complexe, a intersecțiilor corpurilor geometrice prismatice și de rotație, a secțiunilor prin corpuri geometrice. Reprezentarea acestor sub forma unor planșe în desen, format 50X70 cm.
- Studii ale efectului luminii și a umbrei în compunerea spațiului plastic. Studiu de draperie (studiu materialități și tonalități). Reprezentarea umbrelor proprii și purtate prin mijloacele și metodele desenului perspectiv. Realizarea unor planșe 50X70 cm.
- Studii asupra mediului ambiant. Reprezentarea unor obiecte de complexitate medie (studiu după mulaj, friză, floare de acant, floare de crin, frunze și fructe, studiu după instrumente muzicale cu coarde) prin mijloacele și metodele desenului perspectiv și prin utilizarea tehnicilor de reprezentare specifice desenului. Planșe, studii, 50X70 cm.
- Crochiuri, schițe studii, asupra elementelor de anturaj, figura umană

- Explorarea tehnicilor de reprezentare în creion grafit, cărbune, tuș și a tehnicilor mixte. Realizarea unor planșe, reprezentând elemente din spațiul obiectiv, format 50X70 cm.
- Eseu grafic despre un material la alegere (metal, sticlă, lemn, polistiren, piatră, cărămidă, beton, inox, gips, etc.).

Exemple de activități de învățare la disciplina Studiul formelor în desen clasa a XI-a
- Realizarea unor planșe în desen liber, format 50X70
- Studii prin desen a unor elemente complexe din spațiul real obiectiv: obiecte complexe (piese de mobilier, obiecte industriale complexe, structuri geometrice complexe, instrumente muzicale etc.), spații ambientale și arhitecturale (spații interioare, spații arhitecturale, piețe, străzi etc.), studii detalii arhitecturale (din istoria arhitecturii – din antichitate pînă în modernism). Planșe desen format 50X70
- Studii prin desen asupra elementelor constructive ale obiectelor industriale, obiectelor arhitecturale și a spațiilor ambientale. Studii spațiale prin desen, interpretarea elementelor constructive prin mijloacele de reprezentare în desen: metodele desenului perspectiv și metodele specifice reprezentării grafice. Planșe în desen format 50X70
- Studii ale efectului luminii și a umbrei în compunerea spațiului plastic. Reprezentarea umbrelor proprii și purtate prin mijloacele și metodele desenului perspectiv. Realizarea unor studii asupra obiectelor industriale, spațiilor arhitecturale, spațiilor ambientale, studiul efectului luminii și a umbrei asupra elementelor studiate. Planșe de prezentare în desen format 50X70
- Reprezentarea din imaginație, explorări formale prin desen, compunerea unor planșe în desen din memoria vizuală. Reprezentarea unor spații arhitecturale, spații ambientale, a unor compoziții cu obiecte complexe, prin intermediul mijloacelor de reprezentare în desen. Planșe, compoziții, format 50X70
- Explorări în desen. Compoziții libere, sugestive ale unor spații ambientale, spații arhitecturale, compoziții cu obiecte. Planșe în desen, format 50X70
- Explorarea tehnicilor de reprezentare în creion grafit, cărbune, tuș și a tehnicilor mixte. Realizarea unor planșe, reprezentând elemente din spațiul obiectiv, format 50X70
- Eseu grafic despre un material la alegere (metal, sticlă, lemn, polistiren, piatră, cărămidă, beton, inox, ghips, etc.).

Exemple de activități de învățare la disciplina Studiul formelor în desen clasa a XII-a
- Realizarea unor planșe în desen liber, format 50X70 cm.
- Studii prin desen a unor elemente complexe din spațiul real obiectiv: obiecte complexe (piese de mobilier, obiecte industriale complexe, structuri geometrice complexe, instrumente muzicale etc.), spații ambientale și arhitecturale (spații interioare, spații arhitecturale, piețe, străzi etc.), Planșe desen format 50X70 cm.
- Studii prin desen asupra elementelor constructive ale obiectelor industriale, obiectelor arhitecturale și a spațiilor ambientale. Studii spațiale prin desen, interpretarea elementelor constructive prin mijloacele de reprezentare în desen: metodele desenului perspectiv și metodele specifice reprezentării grafice. Planșe în desen format 50X70 cm.
- Studii ale efectului luminii și a umbrei în compunerea spațiului plastic. Reprezentarea umbrelor proprii și purtate prin mijloacele și metodele desenului perspectiv. Realizarea unor studii asupra obiectelor industriale, spațiilor arhitecturale, spațiilor ambientale, studiul efectului luminii și a umbrei asupra elementelor studiate. Planșe de prezentare în desen format 50X70 cm.
- Reprezentarea din imaginație, explorări formale prin desen, compunerea unor planșe în desen din memoria vizuală. Reprezentarea unor spații arhitecturale, spații ambientale, a unor compoziții cu obiecte complexe, prin intermediul mijloacelor de reprezentare în desen. Planșe, compoziții, format 50X70
- Explorări în desen. Compoziții libere, sugestive ale unor spații ambientale, spații arhitecturale, compoziții cu obiecte. Planșe în desen, format 50X70 cm.
- Explorarea tehnicilor de reprezentare în creion grafit, cărbune, tuș și a tehnicilor mixte. Realizarea unor planșe, reprezentând elemente din spațiul obiectiv, format 50X70 cm.
- Eseu grafic despre un material la alegere (metal, sticlă, lemn, polistiren, piatră, cărămidă, beton, inox, gips, etc.).

Se recomandă organizarea unor activități în afara școlii care susțin demersul didactic derulat la clasă, precum:

- vizite la Muzeul de Artă, la galerii de artă pentru vizionarea expozițiilor permanente sau pentru a participa la diferite ateliere;
- participarea la expoziții stradale;
- vizite la monumente de arhitectură și arheologie;
- participarea la ateliere tematice;
- organizarea de întâlniri cu artiști, arhitecți și designeri consacrați, oameni de cultură, specialiști în domeniu etc.;
- vizite la birouri de proiectare în domeniul arhitecturii și designului;
- vizite la situri arheologice, lucrări de restaurare a monumentelor și șantiere;
- participarea la festivaluri de arhitectură și arte plastice pe diferite teme;
- participarea la concursuri școlare sau la simpozioane pentru elevi;

Evaluarea reprezintă o componentă intrinsecă a predării și a învățării. Este recomandată cu prioritate abordarea modernă a evaluării ca activitate de învățare. Astfel, sunt potrivite metode precum: urmărirea progresului personal, observarea sistematică, autoevaluarea, interevaluarea, realizarea de proiecte care să valorifice achizițiile elevilor, dar să stimuleze în același timp dezvoltarea de valori și atitudini, în contexte firești, adaptate vârstei, construirea de portofolii sau mape de lucrări.

Procesul de evaluare va pune, de asemenea, accent pe recunoașterea experiențelor de învățare și a competențelor achiziționate de către elevi în mediul nonformal sau informal. Se recomandă evaluarea lucrărilor pe baza unor criterii specifice, cunoscute de către elevi sau pe baza unor grile de evaluare care urmăresc procese de realizare a unui produs final pe o perioadă mai mare de timp.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

- Ailincăi, Cornel, *Introducere în gramatica limbajului Vizual*, Ed. Polirom, București, 2010;
- Arnheim, Rudolf, *Arta și percepția vizuală*, Ed. Polirom, București, 2023;
- Borgman, Harry, *The Illustrator's Guide to Pen and Pencil Drawing Techniques*, Ed. Watson-Guptill Publications, 1989;
- Cosma, Dunel, *Desenul de Arhitectură*, Ed. Universitară „Ion Mincu”, București, 2004;
- Ching, Francis, *Architectural Graphics*, Ed. John Wiley and Sons.Inc, New Jersey, 2011;
- Ching, Francis, și Juroszek, Steven P., *Design Drawing,* Ed. John Wiley and Sons.Inc, New Jersey, 2011;
- Delgado Yanes, Magali și Dominguez, Ernest R., *Frehand Drawing for achiteects and interior designers,* Ed. W.W. Norton & Compani, New York, 2004 ;
- Drabat Andras, *Bazele Desenului*, Ed. Casa, Oradea, 2011;
- Drazil, David, *Draw like an artist, 100 Buildings and acrchitectural forms*, Ed. Quarto Publishing Group USA Inc. 2021;
- Dumitrescu, Zamfir, *Structuri geometrice Structuri plastice*, Ed. Meridiane, București, 1984;
- Gropius, W., „*The Theory and Organization of the Bauhaus”,* în *Bauhaus 1919-1928, Herbert Bayer, Walter Gropius, Ise Gropius*, Ed. The Museum of Modern Art, New York, 1938;
- Stoica, Liviu, *Desenul perspectivei în Arhitectură*, Ed. Tipografia Copertex, București, 2011;
- Stephanis, Travis, *Sketching for architecture + Interior Design,* Ed. Laurence King Publising Ltd, London, 2015;
- Way, Mark, *La perspectiva en el dibujo,* Ed. Ediciones Omega, Barcelona, 1991;
- Wang, Thomas C., *Pencil Sketching,* Ed. John Wiley and Sons.Inc, New Jersey, 2001;
- Klaus, Jan Philipp, *Architecture - Drawn: From the Middle Ages to the Present, 2020*

GRUPUL DE LUCRU

Nume și prenume	Instituție de apartenență, localitate, județ
Responsabil MEC Prof. LILIANA BOBEICĂ	Ministerul Educației și Cercetării
Responsabil CNCE Prof. LĂCRĂMIOARA-ANA PAULIUC	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare
Coordonator științific Conf. Univ. dr. Arh. UAR, OAR FRANCOISE PAMFIL	Universitatea de Arhitectură și Urbanism „Ion Mincu”, București Ordinul Arhitecților din România
Coordonator științific Arh. MARIUS MICLĂUȘ	Universitatea Politehnică din Timișoara, Facultatea de Arhitectură și Urbanism / Fundația Archaeus
Membru Prof. ROBERT BALAJTI	Liceul de Arte Oradea
Membru Prof. GLORIA - CĂTĂLINA COVAȘĂ-SEVERIN	Colegiul Tehnic „Gheorghe Asachi”, Iași
Membru Prof. CLAUDIA-ELENA DASCĂLU	Colegiul Național de Artă „Octav Băncilă”, Iași
Membru Prof. DIANA-LUCIA-MARIA IANCIUC-LĂPUȘAN	Liceul de Arte Vizuale „Romulus Ladea”, Cluj-Napoca, Cluj
Membru Prof. ALEXANDRU LEU	Colegiul de Artă „Carmen Sylva”, Ploiești

Anexa nr. 238

Programa școlară
pentru disciplina

Studiul formelor în volum

Clasele a IX-a și a X-a
Curriculum de specialitate (CS)
Filiera vocațională, profilul artistic,
specializarea arhitectură, arte ambientale și design

Învățământ liceal

- 2026 -

Anexa nr. 238
Programa școlară pentru disciplina *Studiul formelor în volum,* clasa a IX-a și a X-a, curriculum de specialitate (CS)

- ***Filiera vocațională, profilul artistic, specializarea arhitectură, arte ambientale și design***

NOTĂ DE PREZENTARE

„Volumul este o conversație între interior și exterior. Nu există granițe, doar tranziții."

Álvaro Siza Vieira - Eseul „The Function of Beauty" în revista El Croquis, 2008

1. Statutul disciplinei și timpul alocat

Disciplina *Studiul formelor în volum* este o componentă esențială a curriculumului diferențiat pentru învățământul liceal, filiera vocațională, profilul artistic, specializarea *Arhitectură, Arte ambientale și Design*. Este prevăzută în planul-cadru cu un buget de timp de 1 oră/săptămână pe durata a doi ani școlari (clasele IX–X). Disciplina are un caracter profund aplicativ, în care dobândirea competențelor se realizează prin activități practice de modelare și creație tridimensională.

2. Ancora în profilul de formare și documente de politici educaționale

Programa se elaborează în concordanță cu:

- Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023, precum și actele normative subsecvente.
- Profilul absolventului învățământului preuniversitar (2023), contribuind la dezvoltarea competențelor-cheie:
  - Competența matematică, științifică și tehnologică;
  - Competența în conștientizare și expresie culturală;
  - Competența de spirit antreprenorial;
  - Competența personală, socială, de a învăța pe tot parcursul vieții.
- Standardul ocupațional pentru certificatul de calificare nivel 4, asigurând o corelare directă cu cerințele practice ale domeniilor arhitectură, arte ambientale și design.
- Cadrul European al Calificărilor (EQF) și documente de orientare educațională europeană.

3. Rolul și finalitatea disciplinei în formarea elevilor

Disciplina pune bazele unei abordări sistematice și comprehensive a gramaticii limbajului grafic tridimensional. Ea își propune să dezvolte la elevi gândirea spațială, sensibilitatea plastică și capacitatea de a materializa idei în forme volumetrice.

4. Natura disciplinei – continuitate și specificitate

Studiul formelor în volum constituie o noutate esențială în ciclul liceal pentru elevii specializării. Ea își are fundamentul în aria curriculară a disciplinei artistice, dar introduce un limbaj vizual specific, necesar proiectării în domeniile arhitecturii, artelor ambientale și designului. Prin interconexiunea cu disciplinele de specialitate (Atelier de specialitate, Geometria descriptivă și perspectivă, Studiul formelor în desen, etc.), asigură o abordare interdisciplinară a formei și spațiului.

5. Repere majore – relevanța și utilitatea

În formarea profesională: Studiul formelor în volum este esențial în formarea specialiștilor în domeniul artistic-vizual. El aduce o valoare adăugată prin punerea în practică a principiilor teoretice și prin dezvoltarea abilităților motorii și a simțului estetic.

În viața academică: Utilitatea studiului disciplinei este vastă, de la realizarea portofoliilor academice și profesionale, la dezvoltarea abilităților practice de modelare și înțelegerea principiilor structurale, esențiale pentru continuarea studiilor în domenii creative.

În context civic și cultural: Pregătește elevii pentru cultivarea atributelor prioritare, precum creativitatea, precizia, gândirea analitică și capacitatea de abstractizare. Disciplina contribuie direct la formarea unui limbaj vizual specific și a unei gândiri proiectuale riguroase.

6. Tipul de programă și partajarea competențelor

Această programă este un curriculum de specialitate (CS), axat pe:

- dobândirea unui limbaj arhitectural, capabil să transpună idei creative în reprezentări tridimensionale clare;
- aplicarea unor metode științifice (geometrice) în procesul de proiectare;
- dezvoltarea gândirii spațiale și abilitățile de creație tridimensională.

7. Orientări pentru aplicarea programei

Elemente obligatorii: Elemente obligatorii pentru profesor sunt Competențele generale și Competențele specifice. Acestea definesc direcția de dezvoltare a elevului și trebuie să fie însușite la finalizarea fiecărui an școlar.

Libertăți didactice: Elemente cu caracter orientativ sunt exemplele de activități de învățare, conținuturile și sugestiile metodologice. Profesorul are libertatea de a alege, adapta și proiecta activitățile, conținuturile și metodele de evaluare în funcție de particularitățile clasei, resursele disponibile și interesele elevilor, respectând însă logica și finalitățile programei. Exemplele de activități de învățare au rol orientativ, nu prescriptiv, și oferă profesorilor repere privind modul în care pot organiza situații de învățare relevante pentru elevi.

Sugestii metodologice: Planificarea didactică trebuie să fie centrată pe explorare și experimentare. Se recomandă valorificarea resurselor din mediul înconjurător, organizarea de vizite de studiu și colaborarea cu specialiști din domeniu pentru a oferi elevilor o perspectivă cât mai apropiată de realitatea profesională. Se acordă o atenție deosebită siguranței în lucru.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Analizează relațiile spațiale ale volumelor geometrice pentru a dezvolta gândirea tridimensională**
CG2	**Aplică principii de modelare pe diverse materiale pentru a-și materializa ideile în studii volumetrice, exprimându-și sensibilitatea plastică**
CG3	**Utilizează cu precizie unelte specifice pentru a executa modele volumetrice riguroase**

CLASA a IX-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - ***Analizează relațiile spațiale ale volumelor geometrice pentru a dezvolta gândirea tridimensională***

CS 1.1. Reprezintă spațiul tridimensional pentru a dezvolta gândirea abstractă
- *reprezentarea formelor geometrice prin construirea corpurilor în volum pentru a demonstra relațiile spațiale între fețe și muchii;* - *reprezentarea principiilor de simetrie și echilibru în spațiu, prin construirea unei structuri tridimensionale, pentru a studia distribuția maselor în volum;* - *reprezentarea conceptului de transformare spațială prin origami, prin plierea și asamblarea fără adeziv, pentru a explora relațiile geometrice atât în procesul de transformare, cât și în volumul rezultat.*
CS 1.2. Explică capacitățile, rolurile și funcțiile modelării în volum în contextul reprezentării spațiului
- *înțelegerea rolului modelării în volum în comunicarea proporțiilor și scalării, prin analiza comparativă a unei machete arhitecturale și a planurilor acesteia, pentru a redacta un scurt raport;* - *clarificarea funcției modelării volumetrice ca instrument de testare a ideilor de proiect, prin dezbaterea în grup a unui studiu de caz (de exemplu, o machetă a unui pavilion), evidențiind cum modelul facilitează înțelegerea spațiului;* - *explicarea capacității modelării de a explora relația dintre formă și material, prin prezentarea unui proces creativ care să arate cum diferite materiale influențează percepția volumului.*
CS 1.3. Analizează umbra proprie și umbra purtată a volumelor geometrice pentru a înțelege interacțiunea dintre formă, lumină și spațiu
- *înțelegerea umbrei proprii și a celei purtate ale corpurilor geometrice iluminate dintr-o singură direcție, prin fotografii și schițe rapide, pentru a evidenția modul în care unghiul de incidență al luminii influențează forma și dimensiunea umbrei;* - *analizarea umbrelor aruncate de o compoziție volumetrică simplă, imitând produse cotidiene simple (ex. un mobilier compus din volume simple), pentru a crea o serie de fotografii care să pună în valoare contribuția umbrei la percepția maselor și golurilor;* - *investigarea conceptului de „umbra proprie” și „umbra purtată” pe un volum modelat prin tehnica origami, prin iluminare laterală, pentru a crea o serie de fotografii care să pună în valoare textura și forma.*

CG 2 - ***Aplică principii de modelare pe diverse materiale pentru a-și materializa ideile în studii volumetrice, exprimându-și sensibilitatea plastică***

CS 2.1. Modelează spațiul tridimensional utilizând tehnici specifice pentru a crea reprezentări volumetrice
- *modelarea formelor geometrice folosind tehnica „Layering”, prin suprapunerea și lipirea inelelor de carton sau placă de polistiren de diametre progresive, pentru a explora cum straturile construiesc forma și volumul;* - *modelarea formelor geometrice folosind tehnica „Folding și Scoring”, prin crearea precisă a liniilor de îndoire pe carton, pentru a obține un volum cu muchii clare și fețe plane;* - *modelarea formelor geometrice prin tehnica „Tabs and Slots”, prin decuparea și asamblarea fără adeziv a pieselor, pentru a realiza o structură autoportantă.*
CS 2.2. Utilizează modelarea în volum (asamblare-carton) pentru a reprezenta volumetric spațiul și materialul
- *utilizarea modelării în volum pentru a reda un volum geometric, pentru a studia transpunerea formei în volum;*

- *utilizarea modelării în volum pentru a explora potențialul structural al cartonului, prin realizarea unei structuri autoportante care să reziste propriei greutăți;* - *utilizarea modelării în volum pentru a reprezenta o compoziție simplă din volume geometrice, prin asamblarea manuală din carton, pentru a crea un ansamblu coerent care să dialogheze cu spațiul înconjurător.*
CS 2.3. Colaborează în echipă pentru a realiza o compoziție volumetrică complexă
- *planificarea colectivă a unei structuri modulare, prin repartizarea sarcinilor de proiectare și execuție a modulelor între membrii echipei, pentru a realiza o instalație volumetrică;* - *testarea în echipă a stabilității și rezistenței unei structuri volumetrice autoportante, prin aplicarea de încărcări progresive și observarea comportării, pentru a colecta date și a propune îmbunătățiri structurale;* - *evaluarea colegială a compozițiilor realizate de diferite echipe, folosind o grilă de observare stabilită în comun, pentru a oferi feedback constructiv și a învăța din experiențele altora.*

CG 3 - Utilizează cu precizie unelte specifice pentru a executa modele volumetrice riguroase

CS 3.1. Aplică instrumente de lucru specifice în modelarea în volum pentru a realiza proiecte volumetrice
- *aplicarea instrumentelor de desen (ex. teu, echer, compas) pentru trasarea precisă a desfășuratelor volumelor geometrice, în vederea decupării și asamblării unui model riguros;* - *aplicarea cutterului pentru decuparea sigură și precisă a formelor complexe din carton sau placă de polistiren, în cadrul realizării unei machete cu elemente intricate;* - *aplicarea adezivului pentru asamblarea componentelor unui volum complex, prin realizarea de îmbinări discrete și rezistente, pentru a asigura integritatea structurală a modelului.*
CS 3.2. Aplică tehnici de lucru specifice în modelarea în volum pentru a realiza creații proprii
- *aplicarea măsurilor de protecție a muncii în utilizarea cutterului și a adezivului, prin demonstrarea tehnicilor corecte de tăiere și lipire, pentru a preveni accidentele și iritațiile;* - *analizarea unei structuri autoportante, prin explorarea și combinarea unor metode constructive variate de prelucrare a cartonului, pentru a studia relația dintre alegerea tehnicii, rezistența structurală și expresia volumetrică finală;* - *aplicarea tehnicii origami pentru a crea o formă organică din hârtie cartonată, prin plieri succesive, pentru a studia transformarea suprafeței plane în volum, evitând îndoirea excesivă care poate provoca oboseală musculară.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Elemente de limbaj plastic	- planul – element de limbaj plastic; - suprafata – element de limbaj plastic; - suprafata – aspectul suprafetei, structuri alesuprafetei; - suprafata – rolul suprafetei cu aspectediferentiate; - volumul ca element de limbaj plastic; - forma – element de limbaj plastic. Raportul forma-volum; - muchia – element de limbaj plastic. Raportul între muchie si volum.
Limbajul plastic tridimensional – formă, volum, spaţiu şi structură	- forma – element de limbaj plastic. Raportul forma-volum; - spatiul si volumul. Dispunerea spatiala a volumelor. Relatia spatiu-volum. Influenta spatiului asupra volumului.
Materiale, instrumente şi tehnici specifice modelajului	- materiale, instrumente si tehnici specifice studiului volumelor arhitecturale.

CLASA a X-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - ***Analizează relațiile spațiale ale volumelor geometrice pentru a dezvolta gândirea tridimensională***

CS 1.1. Sintetizează noțiuni științifice fundamentale și stabilește conexiuni transdisciplinare pentru a rezolva probleme complexe
- *înțelegerea principiilor de statică și rezistența materialelor, prin proiectarea și construirea unui structuri, pentru a rezolva problema susținerii unei anumite greutăți;* - *integrarea cunoștințelor de mecanică a structurilor spațiale, capabil să preia încărcări fizice specifice;* - *sintetizarea noțiunilor de optică (lumină și umbră) prin modelarea formelor arhitecturale în volum.*
CS 1.2. Dezvoltă un mod propriu de observație pentru a analiza și interpreta obiecte de arhitectură sau din viața cotidiană
- *dezvoltarea unui mod personal de observație prin analiza construcțiilor, prin schițe, note sau fotografii care să capturеze calitățile volumetrice și percepția personală;* - *dezvoltarea capacității de interpretare a formelor prin studiul obiectelor de design iconic, prin deconstrucția lor volumetrică într-o serie de desene care să evidențieze compoziția și raporturile;* - *dezvoltarea gândirii critice prin analiza comparativă a realizărilor arhitecturale, care să pună în lumină modul diferit în care volumetria clădirilor definește spațiul public.*
CS 1.3. Construiește standarde interne de calitate prin analiza de modele și reflectă asupra propriului proces creativ pentru a-și însuși metodologii de lucru
- *construirea unor standarde de calitate pentru o machetă, prin analiza în grup a mai multor modele realizate de colegi, pentru a defini colectiv criterii precum precizie, curățenie și expresivitate* - *construirea unei metodologii personale de lucru, prin reflectarea asupra pașilor parcurși în realizarea unui proiect și identificarea punctelor forte și a celor de îmbunătățit într-un portofoliu reflexiv* - *construirea unei înțelegeri a propriului proces creativ, prin compararea primei și ultimei versiuni a unui model, pentru a analiza evoluția alegerilor și a deciziilor de proiectare*

CG 2 - ***Aplică principii de modelare pe diverse materiale pentru a-și materializa ideile în studii volumetrice, exprimându-și sensibilitatea plastică***

CS 2.1. Aplică tehnici diverse de prelucrare pentru a modela spațiul tridimensional și a realiza machete cu un grad ridicat de precizie
- *aplicarea tehnicii de traforare pentru a crea un model* - *aplicarea tehnicii de șlefuire pentru a obține suprafețe perfect netede și muchii precise* - *aplicarea tehnicii de lipire cu adeziv pentru a asambla o structură complexă, asigurând stabilitate și rezistență machetei finale*
CS 2.2. Utilizează instrumentele reprezentării 3D pentru a comunica eficient idei de proiect
- *utilizarea tehnicilor specifice materialelor rigide (ex. placaje de lemn, polistiren, etc.), în scopul redării relațiilor spațiale corecte prevăzute de concept* - *utilizarea tehnicilor specifice materialelor flexibile (ex. materiale textile, folii, etc.), în scopul redării relațiilor spațiale corecte prevăzute de concept* - *utilizarea tehnicilor specifice materialelor plastice (ex. lut, ipsos, etc.), în scopul redării relațiilor spațiale corecte prevăzute de concept.*
CS 2.3. Aplică tehnici adecvate de modelare în volum (asamblare, turnare, modelare) pentru a explora și reda proprietățile volumetrice și tectonice ale spațiului și materialului
- *aplicarea tehnicii de asamblare din materiale diverse (ex. lemn, metal, sfoară, etc.) pentru a construi o structură tensionată, pentru a reda relația dintre forță și formă;*

- *aplicarea tehnicii de modelare manuală în lut pentru a crea o formă organică, pentru a explora fluiditatea și plasticitatea;* - *aplicarea tehnicii de turnare a ipsosului pentru a reproduce un element arhitectural (de exemplu, un capitel), pentru a studia textura și masa materialului.*

CG 3 - *Utilizează cu precizie unelte specifice pentru a executa modele volumetrice riguroase*

CS 3.1. Manipulează cu îndemânare instrumente specifice de machetare (scule de precizie, unelte) pentru a executa operațiuni de prelucrare cu exactitate și siguranță
- *manipularea cutterului și a lamelor de precizie pentru decuparea formelor complexe din materiale rigide (lemn, polistiren), pentru a obține margini precise și a respecta toleranțele de proiectare;* - *manipularea instrumentelor de șlefuire și lustruire pentru finisarea suprafețelor volumetrice, pentru a obține calități tactile și vizuale superioare;* - *manipularea echipamentelor de asamblare (lipire, sudură, montare) pentru a realiza îmbinări invizibile și structuri stabile, pentru a asigura durabilitatea machetelor.*
CS 3.2. Aplică tehnici de lucru avansate în modelarea în volum pentru a realiza volume arhitecturale
- *aplicarea protocolului de siguranță în utilizarea uneltelor pentru machetare, prin utilizarea echipamentelor de protecție potrivite, pentru a minimiza riscurile de accidente;* - *aplicarea tehnicilor specifice materialelor solide, în vederea realizării unui volum arhitectural cu elemente intricate, pentru a dezvolta precizie și a studia proprietățile materialelor;* - *analizarea unui element decorativ arhitectural prin metode de intervenție directă sau reproducere, pentru a explora relația dintre tehnică, expresie plastică și transpunerea volumetrică.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Elemente de limbaj plastic arhitectural	- analiza și utilizarea elementelor de limbaj plastic (punct, linie, plan, suprafață, formă, volum) în scop compozițional; - echilibrul, proporția și armonia formelor în compoziții tridimensionale arhitecturale.
Limbajul plastic tridimensional – formă, volum, spaţiu şi structură arhitecturală	- studiul relației dintre spațiul/volumul interior și spațiu/volumul exterior în obiecte tridimensionale arhitecturale; - construcția volumului prin suprapunere, înglobare și perforare; - relația dintre masă (greutate vizuală) și echilibru în compoziții volumetrice arhitecturale; - proporții și rapoarte între elemente tridimensionale.
Materiale, instrumente şi tehnici specifice modelajului arhitectural	- explorarea și combinarea materialelor (hârtie, lemn, polistiren, argilă, ipsos, etc.) pentru obținerea efectelor tactile și vizuale variate; - tehnici avansate de modelaj și texturare: traforare, șlefuire și lustruire, perforare, frezaere, sudură/lipire, adăugare, extragere, modelare liberă, etc.

SUGESTII METODOLOGICE

Sugestiile metodologice au rolul de a orienta cadrul didactic în aplicarea programei școlare pentru proiectarea și derularea la clasă a activităților de predare-învățare-evaluare, în concordanță cu specificul disciplinei *Studiul formelor în volum*.

Programa școlară permite o abordare didactică flexibilă, adaptată particularităților de vârstă și intereselor elevilor din ciclul liceal și lasă libertatea cadrului didactic de a propune teme și subiecte dorite de către aceștia.

Lectura personalizată a programei şcolare are scopul de a identifica modalităţile concrete de aplicare a programei şcolare la un context educaţional specific. În absenţa manualelor şcolare, documentele de proiectare elaborate de către profesor (planificarea calendaristică şi proiectul unităţii de învăţare) oferă profesorului răspunsuri la următoarele întrebări:

- *Etapa 1*: Alegerea competențelor specifice
- *Etapa 2*: Selectarea conținuturilor și a temelor de lucru
- *Etapa 3*: Identificarea conceptelor cheie
- *Etapa 4*: Schițarea evaluărilor sumative
- *Etapa 5*: Elaborarea de performanță pentru competențe specifice
- *Etapa 6*: Formularea a 3-5 întrebări esențiale (necesare pentru direcționarea către înțelegerea conceptelor cheie; formulate pentru a provoca și a susține interesul elevului)
- *Etapa 7*: Crearea unor sugestii/mostre de planuri de lecții
- *Etapa 8*: Elaborarea / alegerea evaluărilor formative: Cum știm că elevii au învățat și mai ales cum au înțeles ei pe parcurs? Pentru a ne asigura, până a ajunge la evaluarea sumativă, că au avut șansa de a-și fi îmbunătățit învățarea și cunoștințele în urma feedback-ului primit de la profesor.

Acestea vor fi urmate de:

- *Etapa 9*: Construirea evaluării sumative - în detaliu, adaptată funcție de dinamica și nivelul clasei precum și a totalității cunoștințelor acoperite în unitatea de învățare pentru dobândirea competențelor.
- *Etapa 10*: Corectarea evaluărilor și Reflecția

Elaborarea strategiilor de predare – învăţare – evaluare:

- *Intenție și sinteză*: Fiecare lecție conține o idee forță, un concept de bază.
- *Gândire laterală și îmbogățire*: Reluarea unui principiu care este privit din unghiuri diferite produce o conștientizare în profunzime în structura mentală a elevului.
- *Repetiție și preselecție*: În lecția următoare, ca demers logic, se face o recapitulare a celei precedente.
- *Aplicație practică și deschidere*: Orice teorie are elemente practice, direct aplicative.
- *Multidisciplinaritate și transversalitate*: Orice lecție, se recomandă, să facă trimiteri și la alte domenii.
- *Perseverență și problematizare*: Dacă examinarea nu atestă sedimentarea competenței
- urmărite se reia ciclul de învățare și din perspective diferite, până la aprofundarea competențelor.
- *Empatie și parteneriat*: Se reia demersul examinării cu cât mai puțină presiune pe elev, elevul fiind văzut ca un partener în tot acest proces.

- **Activități recomandate pentru clasa a IX-a**

Inițiere în studiul formelor prin volum

1. Rolul modelării în volum în testarea și comunicarea ideilor de proiect.
2. Instructaj privind protecția muncii adaptat uneltele și tehnologiile alese pentru modelare.
3. Studiul poliedrelor prin construcții tridimensionale din bețișoare (suprafețe riglate): tetraedrul, cubul, piramida pătrată, etc. Din bețișoare se vor realiza modelele tridimensionale ale volumelor geometrice.
4. Studiul volumului prin aplicarea tehnicii „Layering” prin suprapunerea și lipirea inelelor de carton sau placă de polistiren de diametre progresive: cubul, piramida pătrată, cilindrul, etc.

Studiul poliedrelor în volum

1. Studiul poliedrelor în desfășurată și volumul construit din desfășurata: tetraedrul, cubul, piramida pătrată, piramida pentagonală, piramida hexagonală, tetraedrul trunchiat, octaedrul, cuboctaedrul,

cubul trunchiat, octaedrul trunchiat, etc. Utilizând instrumente și utilaje tehnologice din dotare, din carton sau hârtie cartonată se vor realiza modelele tridimensionale ale volumelor geometrice.
2. Se va studia umbra proprie și umbra purtată de volumele realizate.

Studiul suprafețelor de rotație în volum
1. Studiul suprafețelor de rotație în volum: cilindrul, conul, etc. Utilizând instrumente și utilaje tehnologice din dotare, din carton sau hârtie cartonată se vor realiza modelele tridimensionale ale volumelor geometrice.
2. Se va studia umbra proprie și umbra purtată de volumele realizate.

Studiul intersecțiilor și compozițiilor în volum
1. Tipuri de organizări spațiale: liniară, radială, centrală, rețea, cluster.
2. Intersecții simple și compoziții din volumele geometrice studiate, imitând produse cotidiene simple (ex. un mobilier compus din volume simple). Utilizând instrumente și utilaje tehnologice din dotare, se vor realiza modele tridimensionale. Se vor respecta legile de compoziție tridimensională: ax, simetrie/asimetrie, repetiție, ritm, ierarhie, dominanță.

Studiul formelor prin origami
1. Studiul volumelor origami, se vor realiza modele tridimensionare prin plierea hârtiei – forme abstracte în arhitectură: se va studia rigiditatea prin formă, pliuri și structuri de tip „acordeon”, structuri care se desfășoară/depliază, etc.
2. Se va studia umbra proprie și umbra purtată de volumele realizate.

- **Activități recomandate pentru clasa a X-a**

Studiul formelor în volum prin materiale rigide – inițiere
1. Se vor prezenta elevilor lucrări de arhitectură și obiecte cotidiene care pot fi sursă de inspirație pentru modelul care urmează să fie realizat de elevi din materiale rigide, precum:
- placaje din lemn, bețișoare
- polistiren
- plăci și bețișoare plastice
- piese metalice

Studii de caz – opțiuni incluzive, precum (se vor prezenta exemple din listă, sau alte exemple relevante la alegerea profesorului):
- Marele Arc de la Défense, Paris, arh. O.v. Sprekelsen
- Sculptura lui Karl Joganson, „Studiu în echilibru”, 1921
- Pavilionul Betonului la Expoziția Elvețiană 1990, arh. ing. S. Calatrava
- „Marshmallow Sofa” de des. George Nelson, 1956
- Sistemul de mobilier modular „Lift-Bit” de arh. Carlo Ratti (MIT), 2016

Studiul formelor în volum prin materiale rigide – documentare
1. În procesul de documentare elevii vor culege alte exemple similare utilizând tehnologiile digitale (ex. motoare de căutare, inteligență artificială, etc.), care în cadrul atelierului de specialitate vor fi analizate.

Studiul formelor în volum prin materiale rigide – modelare
1. Instructaj privind protecția muncii adaptat la echipamentele, uneltele, sculele și tehnologiile alese pentru modelare
2. Având ca inspirație exemplele studiate, elevii vor sintetiza și vor modela un volum arhitectural (sau artă ambientală) realizat din materiale rigide, precum:
- placaje din lemn, bețișoare
- polistiren
- plăci și bețișoare plastice
- piese metalice

Se vor respecta legile de compoziție tridimensională: ax, simetrie/asimetrie, repetiție, ritm, ierarhie, dominanță.
3.Se va studia efectele vizuale create de combinațiile de materiale, culori și texturi.
4.Se va studia umbra proprie și umbra purtată de volumele realizate.

Studiul formelor în volum prin materiale flexibile – inițiere
1.Se vor prezenta elevilor lucrări de arhitectură și obiecte cotidiene care pot fi sursă de inspirație pentru modelul care urmează să fie realizat de elevi din materiale flexibile, precum:
- materiale textile, sfoară
- membran cauciucat
- folie plastică

Tipologia exemplelor studiate vor fi structuri rezistente prin formă (matrice curbă):
- cabluri unidirecționale
- cabluri bidirecționale (rețele de cabluri)
- suprafețe întinse tip cort
- structuri pneumatice

Studii de caz – opțiuni incluzive, precum (se vor prezenta exemple din listă, sau alte exemple relevante la alegerea profesorului):
- Pavilionul Philips la Expo' 58, Bruxelles, arh. Le Corbusier
- Pavilionul Fuji la Expo' 70 Osaka, arh. Yukata Murata
- Pavilionul Japoniei la Expo' 2000 Hanorva, arh. Sigeru Ban
- Pavilionul German la Expo' 67, Montreal, arh. ing. Frei Otto
- Stadionul olimpic, München, arh. Gunter Benish
- Patinoarul de la München, arh. H. Ackermann
- Laboratoarele de la Venafro, arh. ing. Ph. Samyn
- Stadionul Național din Beijing (Stadionul „Cuib de pasăre"), 2008
- „Pulse Room" de artistul Rafael Lozano-Hemmer
- „Fortuny Silk Lamp" de des. Mariano Fortuny y Madrazo, 1907
- „Cabbage Chair" de Nendo (fondat de des. Oki Sato), 2008

Studiul formelor în volum prin materiale flexibile – documentare
1.În procesul de documentare elevii vor culege alte exemple similare utilizând tehnologiile digitale (ex. motoare de căutare, inteligență artificială, etc.), care în cadrul atelierului de specialitate vor fi analizate.

Studiul formelor în volum prin materiale flexibile – modelare
1.Instructaj privind protecția muncii adaptat la echipamentele, sculele și tehnologiile alese pentru modelare
2.Având ca inspirație exemplele studiate, elevii vor sintetiza și vor modela un volum arhitectural (sau artă ambientală) realizat din materiale flexibile, precum:
- materiale textile, sfoară
- membran cauciucat
- folie plastică

Pentru structură pot fi utilizate materiale rigide.
Se vor respecta legile de compoziție tridimensională: ax, simetrie/asimetrie, repetiție, ritm, ierarhie, dominanță.
3.Se va studia efectele vizuale create de combinațiile de materiale, culori și texturi.
4.Se va studia umbra proprie și umbra purtată de volumele realizate.

Studiul formelor în volum prin materiale plastice – inițiere
1.Se vor prezenta elevilor detalii arhitecturale care pot fi sursă de inspirație pentru modelul care urmează să fie realizat de elevi din materiale plastice, precum lutul și ipsosul.

2.Pot fi studiate detalii arhitecturale, precum:
- capiteluri de stâlp (ex. doric, ionic, corintic)
- cornișe
- timpane
- ancadramente
- basoreliefe

Studii de caz – opțiuni incluzive:
- monumente istorice – relieful, formă de exprimare tridimensională
- construcții edificate în stil organic (ex. lucrările arhitecților Antoni Gaudi, Friedensreich Hundertwasser sau Makovecz Imre)

Studiul formelor în volum prin materiale plastice – documentare

1.În procesul de documentare elevii vor culege alte exemple similare utilizând tehnologiile digitale (ex. motoare de căutare, inteligență artificială, etc.), care în cadrul atelierului de specialitate vor fi analizate.

Studiul formelor în volum prin materiale plastice – modelare

1.Având ca inspirație exemplele studiate, elevii vor sintetiza și vor modela un element arhitectural. Se vor respecta legile de compoziție tridimensională: ax, simetrie/asimetrie, repetiție, ritm, ierarhie, dominanță.
2.Se va studia efectele vizuale create de combinațiile de texturi.
3.Se va studia umbra proprie și umbra purtată de volumele realizate.

În funcție de subiect, de unitatea de învățare sau de perioada din an (sărbători religioase, sărbători din folclor, zile din calendarul naturii, zile cu importanță pentru anul școlar etc.), pot fi organizate activități în afara școlii care susțin demersul didactic derulat la clasă, precum:
- vizite la Muzeul de Artă, la galerii de artă pentru vizionarea expozițiilor permanente sau pentru a participa la diferite ateliere;
- participarea la expoziții stradale;
- vizite la monumente de arhitectură și arheologie;
- participarea la ateliere tematice;
- organizarea de întâlniri cu arhitecți și designeri consacrați, oameni de cultură, specialiști în domeniu etc.;
- vizite la birouri de proiectare în domeniul arhitecturii și designului;
- vizite la situri arheologice, lucrări de restaurare a monumentelor și șantiere;
- participarea la festivaluri de arhitectură și arte plastice pe diferite teme;
- participarea la concursuri școlare sau la simpozioane pentru elevi;

Evaluarea reprezintă o componentă intrinsecă a predării și a învățării. Este recomandată cu prioritate abordarea modernă a evaluării ca activitate de învățare. Astfel, sunt potrivite metode precum: urmărirea progresului personal, observarea sistematică, autoevaluarea, interevaluarea, realizarea de proiecte care să valorifice achizițiile elevilor, dar să stimuleze în același timp dezvoltarea de valori și atitudini, în contexte firești, adaptate vârstei, construirea de portofolii sau mape de lucrări. Procesul de evaluare va pune, de asemenea, accent pe recunoașterea experiențelor de învățare și a competențelor achiziționate de către elevii în mediul nonformal sau informal. Se recomandă evaluarea lucrărilor pe baza unor criterii specifice, cunoscute de către elevii sau pe baza unor grile de evaluare care urmăresc procese de realizare a unui produs final pe o perioadă mai mare de timp.

Condiţii recomandate pentru desfăşurarea activității

Clasa a IX-a:
Sala: Atelier sau sală de clasă, iluminare naturală adecvată.
Echipamente:
- masă de desen sau bancă de elev dotată cu planșetă de lucru 50x70 cm
- tablă școlară
- trusă geometrie pentru tablă școlară
- videoproiector/ ecran, computer/ laptop
- sursă de lumină mobilă
- spațiu pentru depozitarea/ arhivarea modelelor
- acces la modele geometrice și modele arhitecturale (sau de design)
- acces la imagini și desene tehnice de arhitectură și design, acces la imagini de referință
- posibilitate de expunere a lucrărilor

Clasa a X-a:
Sala: Atelier, iluminare naturală adecvată.
Echipamente:
- masă de desen sau bancă de elev dotată cu planșetă de lucru 50x70 cm
- tablă școlară
- trusă geometrie pentru tablă școlară
- videoproiector/ ecran, computer/ laptop
- sursă de lumină mobilă
- scule de precizie și unelte pentru machetare: traforare, șlefuire și lustruire, fierăstraie, găurire și înșurubare, frezaere, aparate termocut, sudură/lipire, etc.
- dulap pentru depozitarea uneltelor și sculelor
- spațiu pentru depozitarea/ arhivarea modelelor
- acces la modele geometrice și modele arhitecturale (sau de design)
- acces la imagini și desene tehnice de arhitectură și design, acces la imagini de referință
- posibilitate de expunere a lucrărilor

Echipamente necesare pentru desfășurare a activității

Aparat foto digital sau telefon mobil dotat cu cameră foto.

Materiale utilizate recomandate pentru modelare în volum

Clasa a IX-a:
Bețișoare de lemn;
Placă de polistiren;
Hârtie cartonată, carton, scoci hârtie pentru fixarea hârtiei;
Instrumente utilizate pentru desen: teu, echer 30°/60°, echer 45°, compas, creion mecanic, gumă de șters;
Cutter, adeziv.

Clasa a X-a:
Hârtie cartonată, carton, scoci hârtie pentru fixarea hârtiei;
Placaje de lemn, bețișoare de lemn;
Polistiren;
Materiale textile, sfoară;
Membran cauciucat;
Folie plastică;
Plăci și bețișoare plastice;
Piese metalice;
Lut;

Ipsos;
Instrumente utilizate pentru desen: teu, echer 30°/60°, echer 45°, compas, creion mecanic, gumă de șters;
Cutter, adeziv.

Dicționar de termeni

Modelare în volum: Termenul se referă la procesul de a da formă unui material (argilă, ceară, lemn etc.) pentru a obține o compoziție 3D, accentul fiind pus pe **proporții** (raportul dintre părți), **mase și goluri** (interacțiunea dintre solid și spațiu negativ), **textură și relief** (detaliile suprafeței).

Volum arhitectural: Termenul se referă la **expresia tridimensională a unei clădiri sau structuri**, definită prin organizarea maselor (elemente solide) și golurilor (spații libere) într-un cadru spațial. Acesta reprezintă esența fizică și perceptivă a unei construcții, reflectând modul în care forma, dimensiunile, proporțiile și relația cu mediul înconjurător contribuie la identitatea și funcționalitatea acesteia.

Artă ambientală: Termenul „artă ambientală" se referă la o formă de artă contemporană care **se integrează în mediul natural sau urban**, interacționând direct cu acesta pentru a transmite mesaje ecologice, sociale sau estetice. Aceasta depășește cadrul tradițional al expozițiilor în galerii, transformând peisajul într-un spațiu artistic și provocând reflecții asupra relației dintre om, natură și societate.

Metoda „Folding și Scoring": Îndoirea controlată a cartonului prin crearea liniei de îndoire (scores).

Metoda „Layering": Suprapunerea foilor de carton pentru a crea grosime și volum.

Tehnica „Tabs and Slots": Asamblarea pieselor prin crestături și limbuleți (fără lipici).

Origami: Este arta tradițională japoneză de a plia hârtia pentru a crea diverse forme, de la simple obiecte geometrice până la reprezentări complexe de animale, flori sau obiecte, **fără a folosi foarfece sau lipici**.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

A. *Manuale și cărți*

1. Architectural Graphics – Francis D.K. Ching – John Wiley & Sons Inc. – 2015
2. Desfășurarea suprafețelor – Jean Moncea, Ileana Alămoreanu, Elisabeta Vasilescu, Doina Trandafir Constantinescu – Editura tehnică București – 1975
3. Form, Space and Order – Francis D.K. Ching – John Wiley & Sons Inc. – 2023
4. Funcțiune, Spațiu, Arhitectură – Gheorghe Sasarman – Editura Meridiane – 1979
5. Phantastiche Papierarbeiten – Ramin Razani – Augustus Verlag – 1993
6. Folding Arhitecture – Sophia Vyzoviti – BIS Publishers – 2004
7. Folding Techniques for Designers – Paul Jackson – Laurence King Publishing – 2011
8. Cut and Fold Techniques for Pop-up Designs – Paul Jackson – Laurence King Publishing – 2014
9. Paper Magic Pop-up Paper Craft – Origamic Arhitecture by Masahiro Chatani – Ondori – 1988
10. Tehnici de Modelare în Lut și Ipsos – Ana Maria Machedon – Editura Universității „Ion Mincu” – 2015
11. Integrare tehnologică în arhitectura contemporană – Cornelia Bărbulescu – Presa Universitară Clujeană – 2002

B. *Multimedia*

1. CBC Documentary – Frank Ghery – Arhitecture in Motion
2. ideacity – Frank Ghery Discusses His Amazing Arhitecture Work

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Instituție de apartenență, localitate, județ
Responsabil MEC Prof. LILIANA BOBEICĂ	Ministerul Educației și Cercetării
Responsabil CNCE Prof. LĂCRĂMIOARA-ANA PAULIUC	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare
Coordonator științific Conf. Univ. dr. Arh. UAR, OAR FRANCOISE PAMFIL	Universitatea de Arhitectură și Urbanism „Ion Mincu”, București Ordinul Arhitecților din România
Coordonator științific Arh. MARIUS MICLĂUȘ	Universitatea Politehnică din Timișoara, Facultatea de Arhitectură și Urbanism / Fundația Archaeus
Prof. ROBERT BALAJTI	Liceul de Arte Oradea
Prof. LARISA GEORGIANA POPA	Colegiul de Artă „Ciprian Porumbescu” Suceava

Anexa nr. 239

Programa școlară
pentru disciplina

Modelare – machetare

Clasele a XI-a și a XII-a
Curriculum de specialitate (CS)
Filiera vocațională, profilul artistic,
specializarea arhitectură, arte ambientale și design

Învățământ liceal

- 2026 -

Anexa nr. 239
Programa școlară pentru disciplina *Modelare - machetare*, clasele a XI-a și a XII-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profil artistic, specializarea arhitectură, arte ambientale și design*

NOTĂ DE PREZENTARE

„Construirea unei machete este un act de gândire cu mâinile. Este o modalitate de a vedea cum lumina lovește o suprafață, cum volumele se întâlnesc, cum se simte materialul. Este un dialog direct cu spațiul, înainte de a deveni abstractizare pe ecran."

Cartea „Gândirea cu mâinile" de Renzo Piano, 2013

1. Statutul disciplinei și timpul alocat

Disciplina *Modelare – machetare* este o componentă esențială a curriculumului diferențiat pentru învățământul liceal, filiera vocațională, profilul artistic, specializarea *Arhitectură, Arte ambientale și Design*. Este prevăzută în planul-cadru cu un buget de timp de 2 oră/săptămână pe durata a doi ani școlari (clasele XI–XII). Disciplina are un caracter profund aplicativ, reprezentând practica materială a gândirii spațiale, în care dobândirea competențelor se realizează prin activități intensive de creație tridimensională.

2. Ancora în profilul de formare și documente de politici educaționale

Programa se elaborează în concordanță cu:

- Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023, precum și actele normative subsecvente.
- Profilul absolventului învățământului preuniversitar (2023), contribuind la dezvoltarea competențelor-cheie:
  - Competența matematică, științifică și tehnologică;
  - Competența în conștientizare și expresie culturală;
  - Competența de spirit antreprenorial;
  - Competența personală, socială, de a învăța pe tot parcursul vieții.
- Standardul ocupațional pentru certificatul de calificare nivel 4, asigurând o corelare directă cu cerințele practice ale domeniilor arhitectură, arte ambientale și design.
- Cadrul European al Calificărilor (EQF) și documente de orientare educațională europeană.

3. Rolul și finalitatea disciplinei în formarea elevilor

Disciplina constituie puntea dintre gândirea abstract-proiectuală și materializarea concretă a acesteia. Ea dezvoltă inteligența manuală, simțul proporțiilor, rafinarea percepției spațiale și capacitatea de a anticipa și soluționa probleme constructive.

4. Natura disciplinei – continuitate și specificitate

Modelare – machetare este coloana vertebrală a formării practice, sintetizând cunoștințele de proiectare, structură și materiale. Ea aduce valoare prin oferirea unei experiențe tactil și vizuale de neînlocuit, care completează și întărește învățarea din disciplinele digitale. Prin interconexiunea cu disciplinele de specialitate (*Atelier de specialitate, Geometria descriptivă și perspectivă, Proiectarea asistată de computer*, etc.), asigură o abordare interdisciplinară a formei și spațiului. Abordarea integrată este inerentă, proiectele finale fiind, de multe ori, machete complexe care sintetizează întregul proces de creație.

5. Repere majore – relevanța și utilitate

În formarea profesională: Relevanța pentru profilul absolventului constă în cultivarea unui set unic de abilități: gândirea spațială aplicată, înțelegerea comportamentului materialelor, precizia execuției și sensibilitatea estetică. Disciplina formează absolvenți cu o înțelegere profundă a corpului, volumului și spațiului, care pot dialoga eficient atât cu meșteșugari, cât și cu specialiști în modelare digitală.

În viața academică: Utilitatea studiului disciplinei este fundamentală de la pregătirea pentru studiile superioare de arhitectură și design, la realizarea unui portofoliu fizic impresionant și dobândirea unor competențe practice direct aplicabile în birourile de proiectare, atelierele de modelare și pe șantiere.

În context civic și cultural: Finalitatea generală este de a forma competențe avansate de transpunere a conceptelor și proiectelor în modele fizice tridimensionale, acuratețe și expresive, esențiale pentru testarea, comunicarea și prezentarea ideilor în domeniile arhitecturii, artelor ambientale și designului.

6. Tipul de programă și partajarea competențelor

Această programă este un curriculum de specialitate (CS), axat pe:
- dobândirea unui limbaj arhitectural, capabil să transpună idei creative în reprezentări tridimensionale clare;
- aplicarea unor metode științifice (tehnologice) în procesul de proiectare;
- dezvoltarea gândirii spațiale și abilitățile de creație tridimensională.

7. Orientări pentru aplicarea programei

Elemente obligatorii: Elemente obligatorii pentru profesor sunt Competențele generale și Competențele specifice. Acestea definesc așteptările minimale și trebuie să fie însușite de toți elevii la finalul celor doi ani de studiu.

Libertăți didactice: Elemente cu caracter orientativ sunt exemplele de activități de învățare, conținuturile și sugestiile metodologice. Profesorul are libertatea de a alege și adapta proiectele, materialele și metodele de evaluare în funcție de resursele atelierului, de profilul clasei și de inovația tehnologică disponibilă, respectând însă logica și finalitățile programei. Exemplele de activități de învățare au rol orientativ, nu prescriptiv, și oferă profesorilor repere privind modul în care pot organiza situații de învățare relevante pentru elevi.

Sugestii metodologice: Recomandări esențiale: Se impune o abordare progresivă, de la tehnicile de bază și materialele simple (clasa a XI-a) către cele complexe și hibride (clasa a XII-a). Se recomandă cu tărie integrarea tehnologiilor digitale (ex. imprimare 3D, CNC) în procesul tradițional de machetare. Siguranța în lucru, cunoașterea și utilizarea corectă a sculelor și a materialelor trebuie să fie o prioritate absolută.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Analizează relațiile spațiale și structurale pentru a fundamenta decizii în execuția machetelor**
CG2	**Aplică principii de compoziție volumetrică pe diverse materiale pentru a materializa idei arhitecturale și de design**
CG3	**Utilizează cu precizie unelte specifice pentru a realiza machete detaliate**

CLASA a XI-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - ***Analizează relațiile spațiale și structurale pentru a fundamenta decizii în execuția machetelor***

CS 1.1. Analizează capacitățile, rolurile și funcțiile machetei ca instrument de reprezentare spațială în procesul de proiectare
- *analizarea rolului machetei în procesul de proiectare a unui spațiu arhitectural sau unui obiect de design, prin studierea machetelor realizate, și identificarea funcțiilor acestora în deciziile de design;* - *investigarea capacităților machetei de a comunica relații spațiale, prin crearea unei machete de studiu a unei clădiri având la bază piesele desenate existente și compararea cu planurile acesteia;* - *explorarea funcțiilor machetei în procesul creativ, prin documentarea evoluției unei idei de proiect de la schiță la machetă.*
CS 1.2. Aplică elementele de bază constructive și structurale ale spațiului pentru a realiza compoziții tridimensionale coerente
- *realizarea unei machete de experimentare structurală, care să testeze comportamentul la diferite încărcări, în scopul validării conceptului de proiectare și a optimizării soluțiilor;* - *asamblarea unei machete structurale din componente prefabricate, simulând procesul de construcție industrializată, pentru a evidenția avantajele modularității și eficiența structurală;* - *realizarea unei machete, care să integreze elemente structurale într-un sistem coerent.*
CS 1.3. Colaborează în echipă pentru a analiza relațiile spațiale și structurale pentru o machetă complexă
- *analiza colectivă a unei machete complexe, prin repartizarea sarcinilor între membrii echipei, în scopul verificării reprezentării în desen și a volumului modelat;* - *testarea în echipă a stabilității și rezistenței unei machete arhitecturale, prin aplicarea unor încărcări progresive și observarea comportării acesteia, pentru a colecta date și a propune îmbunătățiri structurale;* - *evaluarea colegială a machetelor realizate de diferite echipe, folosind o grilă de observare stabilită comun, pentru a oferi feedback constructiv și a învăța din experiențele altora.*

CG 2 - ***Aplică principii de compoziție volumetrică pe diverse materiale pentru a materializa idei arhitecturale și de design***

CS 2.1. Construiește machete complexe utilizând tehnici diverse pentru a explora și reda proprietățile volumetrice și tectonice ale spațiului și materialului
- *asamblarea unui modul volumetric din carton/lemn, investigând raportul plin-gol și analizând interacțiunii și umbrei, în contextul unui exercițiu de compoziție spațială* - *asamblarea unei machete complexe din carton/lemn și materiale textile/folii, combinând tehnici de tăiere precisă cu elemente flexibile pentru a studia contrastul dintre rigiditate și flexibilitate* - *modelarea unei structuri organice din lut/ipsos, prin tehnici de turnare și modelare manuală, pentru a explora forme fluide și continuitate spațială*
CS 2.2. Reprezintă spații arhitecturale și obiecte de design la scară, inclusiv scara umană și elementele de anturaj, pentru a comunica proporțiile și relațiile spațiale ale proiectului
- *machetarea unei construcții cu elemente de anturaj (ex. copaci, alei, vegetație), evidențiind relația dintre arhitectură și peisaj* - *reprezentarea la scară a unui spațiu arhitectural, inclusiv mobilier și figuri umane, pentru a comunica proporțiile și ergonomia spațiului* - *realizarea unei machete de oraș în miniatură, demonstrând circulația și funcționalitatea spațiilor publice, în cadrul unui studiu urban*

CS 2.3. Colaborează în echipă pentru a realiza o machetă detaliată
- *planificarea colectivă a unei ansamblu arhitectural sau obiect de design, prin repartizarea sarcinilor de proiectare și execuție a modulelor între membrii echipei, pentru a realiza o machetă de prezentare detaliată;* - *experimentarea în echipă a stabilității și rezistenței unei ansamblu arhitectural sau obiect de design, prin aplicarea de încărcări progresive și observarea comportării, pentru a colecta date și a propune îmbunătățiri structurale;* - *participarea la un juriu simulat de proiectare, cu prezentarea machetei și apărarea deciziilor de proiectare, pentru a oferi feedback constructiv și a învăța din experiențele altora*

CG 3 - ***Utilizează cu precizie unelte specifice pentru a realiza machete detaliate***

CS 3.1. Stăpânește instrumentele reprezentării arhitecturale pentru a comunica idei de proiect complexe cu precizie și expresivitate vizuală
- *executarea unei machete detaliată cu elemente decorative, utilizând instrumente de precizie pentru a reda ornamente și texturi;* - *realizarea unei machete detaliată cu elemente de anturaj (ex. copaci, alei, vegetație), pentru a reda materiale, culori și texturi;* - *realizarea unei machete structurale complexe cu elemente interioare vizibile, prin tehnici de secționare și detaliere avansată.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Modelare – machetare	- instructaj privind protecția muncii adaptat la echipamentele, uneltele, sculele și tehnologiile alese pentru machetare; - modelarea - machetarea volumului din materiale rigide, flexibile și/sau plastice, precum: - placaje din lemn, bețișoare - polistiren - plăci și bețișoare plastice - piese metalice - materiale textile, sfoară - membrana cauciucat - folie plastică - lutul - ipsosul, etc. - scara umană în volum. - modelarea elementelor de anturaj (relieful, construcțiile învecinate, arborii, arbuștii, etc.); - proporții și relații spațiale; - efectul tratamentelor de suprafață: transparent, texturat, opac; - efecte vizuale create de combinațiile de texturi; - umbra proprie și umbra purtată de volumele realizate.

CLASA a XII-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Analizează relațiile spațiale și structurale pentru a fundamenta decizii în execuția machetelor*

CS 1.1. Stăpânește instrumentele reprezentării arhitecturale pentru a comunica eficient concepte spațiale și structurale
- *construirea unei machete de volum redus care să redea proporțiile și scara unui ansamblu arhitectural, folosind tehnici de miniaturizare avansată pentru a comunica dimensiunile și ierarhiile spațiale;* - *construirea unei machete secționate a unei construcții, evidențiind relațiile spațiale dintre diferitele zone funcționale;* - *realizarea unei machete cu elemente detașabile care să ilustreze fazele succesive de dezvoltare a unui proiect arhitectural.*
CS 1.2. Corelează sistemele constructiv-structurale cu intențiile arhitecturale specifice pentru a transpunerea conceptelor în soluții de proiectare viabile
- *machetarea unei structuri, corelând soluțiile constructive cu cerințele funcționale și estetice;* - *realizarea unei machete pentru un spațiu de arhitectură, integrând sistemul structural în conceptul arhitectural al spațiului;* - *construirea unei machete care să demonstreze cum sistemul constructiv influențează expresia arhitecturală.*
CS 1.3. Prezintă deciziile de proiectare prin machete ca instrumente de comunicare vizuală
- *prezentarea machetei ca instrument de comunicare vizuală a ideii arhitecturale, prin explicarea și justificarea alegerilor de proiectare, a materialelor și a tehnicilor utilizate;* - *analiza soluțiilor volumetrice prin compararea a mai multor variante de machete (realizate individual sau în echipă), identificând punctele forte și slabe ale fiecărei abordări;* - *evaluarea machetei pe baza unor criterii stabilite (claritatea volumului, proporțiile, calitatea execuției, funcționalitatea), prin observații sistematice și oferirea de feedback constructiv.*

CG 2 - *Aplică principii de compoziție volumetrică pe diverse materiale pentru a materializa idei arhitecturale și de design*

CS 2.1. Experimentează cu configurații spațiale variate specifice sistemelor constructiv-structurale pentru a explora soluții optime de organizare structurală
- *experimentarea cu structuri dinamice (pliabile) din hârtie/carton, studiind relația dintre forma deschisă și cea închisă a aceluiași spațiu;* - *studiul variantelor structurale pentru același temă, explorând diferite configurații spațiale și comparând eficiența acestora;* - *investigarea unor sisteme structurale neconvenționale prin machete de studiu din materiale neortodoxe (ex. plastice, textile, membrane).*
CS 2.2. Simulează efectele luminii în machetă pentru a studia și prezenta calitățile atmosferice și percepția spațială a proiectului
- *simularea traiectoriei soarelui pe parcursul unei zile pe macheta unei construcții, utilizând sursă de lumină mobilă pentru a studia umbrele și iluminarea naturală* - *crearea de efecte atmosferice într-o machetă urbană prin iluminare diferențiată, evidențiind punctele focale și ierarhia spațială* - *experimentarea cu filtre colorate și difuzoare de lumină pentru a simula diferite condiții atmosferice (ex. amurg, ziuă, ceață) în macheta unui peisaj arhitectural*

CS 2.3. Colaborează în echipă pentru a realiza o machetă complexă
- *studiul în echipă a umbrelor generate pe machetă, prin manipularea unei surse de lumină mobilă, pentru a colecta date și a propune îmbunătățiri de configurație;* - *testarea în echipă a stabilității și rezistenței unei ansamblu arhitectural sau obiect de design, prin aplicarea de încărcări progresive și observarea comportării, pentru a colecta date și a propune îmbunătățiri structurale;* - *evaluarea colegială a machetelor realizate de diferite echipe, folosind o grilă de observare stabilită în comun, pentru a oferi feedback constructiv și a învăța din experiențele altora.*

CG 3 - ***Utilizează cu precizie unelte specifice pentru a realiza machete detaliate***

CS 3.1. Utilizează instrumente digitale specifice modelării și machetării pentru a integra tehnici tradiționale și digitale în dezvoltarea proiectelor
- *proiectarea digitală a unui component arhitectural în software CAD și fabricarea acestuia prin tehnologii digitale, pentru integrare într-o machetă tradițională* - *generarea digitală și manufacturarea aditivă a unui component structural complex destinat îmbinării unor elemente primare, într-un proiect de arhitectură sau de design* - *crearea unei machete hibride care combină elemente tradiționale (ex. lemn sau carton) cu componente fabricate digital, demonstrând sinergia dintre tehnicile manuale și cele digitale*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Tehnologii informatizate în prelucrarea materialelor – inițiere în instrumentele de lucru digitale specifice modelării – machetării	- prezentarea tehnologiilor imprimare 3D și debitare CNC (Computer Numerical Control); - tipologiile mașinilor-uneltelor controlate prin instrucțiuni codificate (freze, strunguri, lasere); - fluxul tehnic esențial pentru modelarea volumelor: pregătirea modelului digital, fabricarea modelului, post-procesarea modelului rezultat

Modelare – machetare	- instructaj privind protecția muncii adaptat la echipamentele, uneltele, sculele și tehnologiile alese pentru machetare;
	- modelarea - machetarea volumului din materiale rigide, flexibile și/sau plastice, precum:
	  - placaje din lemn, bețișoare
	  - polistiren
	  - plăci și bețișoare plastice
	  - piese metalice
	  - materiale textile, sfoară
	  - membran cauciucat
	  - folie plastică
	  - lutul, ipsosul, etc.
	- reprezentarea scării umane în volum;
	- pentru machetele prin care se studiază o clădire întreagă, vor fi modelate și elementele de anturaj (relieful, construcțiile învecinate, arborii, arbuștii, etc.).
	În cazul în care conceptul conține surse de lumină, ideea se va transpune în machetă.
	- proporțiile și relațiile spațiale;
	- efectul tratamentelor de suprafață: transparent, texturat, opac;
	- efectele vizuale create de combinațiile de texturi;
	- umbra proprie și umbra purtată de volumele realizate.

SUGESTII METODOLOGICE

Sugestiile metodologice au rolul de a orienta cadrul didactic în aplicarea programei școlare pentru proiectarea și derularea la clasă a activităților de predare-învățare-evaluare, în concordanță cu specificul disciplinei *Modelare – machetare*.

Programa școlară permite o abordare didactică flexibilă, adaptată particularităților de vârstă și intereselor elevilor din ciclul liceal și lasă libertatea cadrului didactic de a propune teme și subiecte dorite de către aceștia.

Disciplinele *Atelier de specialitate, Procesarea computerizată a imaginii, Proiectarea asistată de computer* și *Modelare-machetare* pot fi combinate sau grupate într-un atelier, astfel temele de specialitate, după caz, pot fi studiate interdisciplinar.

Orele de *Modelare – machetare* bugetate în curriculumul de specialitate (CS) și orele de *Modelare – machetare*, opțional de aprofundare, bugetate în curriculumul la decizia elevului din oferta școlii (CDEOȘ) se vor organiza grupat, într-un singur atelier.

Lectura personalizată a programei şcolare are scopul de a identifica modalităţile concrete de aplicare a programei şcolare la un context educaţional specific. În absenţa manualelor şcolare, documentele de proiectare elaborate de către profesor (planificarea calendaristică şi proiectul unităţii de învăţare) oferă profesorului răspunsuri la următoarele întrebări:

- *Etapa 1*: Alegerea competențelor specifice
- *Etapa 2*: Selectarea conținuturilor și a temelor de lucru
- *Etapa 3*: Identificarea conceptelor cheie
- *Etapa 4*: Schițarea evaluărilor sumative
- *Etapa 5*: Elaborarea de performanță pentru competențe specifice
- *Etapa 6*: Formularea a 3-5 întrebări esențiale (necesare pentru direcționarea către înțelegerea conceptelor cheie; formulate pentru a provoca și a susține interesul elevului)
- *Etapa 7*: Crearea unor sugestii/mostre de planuri de lecții
- *Etapa 8*: Elaborarea / alegerea evaluărilor formative: Cum știm că elevii au învățat și mai ales cum au înțeles ei pe parcurs? Pentru a ne asigura, până a ajunge la evaluarea sumativă, că au avut șansa de a-și fi îmbunătățit învățarea și cunoștințele în urma feedback-ului primit de la profesor.

Acestea vor fi urmate de:

- *Etapa 9*: Construirea evaluării sumative - în detaliu, adaptată funcție de dinamica și nivelul clasei precum și a totalității cunoștințelor acoperite în unitatea de învățare pentru dobândirea competențelor.
- *Etapa 10*: Corectarea evaluărilor și Reflecția

Elaborarea strategiilor de predare – învăţare – evaluare:

- *Intenție și sinteză*: Fiecare lecție conține o idee forță, un concept de bază.
- *Gândire laterală și îmbogățire*: Reluarea unui principiu care este privit din unghiuri diferite produce o conștientizare în profunzime în structura mentală a elevului.
- *Repetiție și preselecție*: În lecția următoare, ca demers logic, se face o recapitulare a celei precedente.
- *Aplicație practică și deschidere*: Orice teorie are elemente practice, direct aplicative.
- *Multidisciplinaritate și transversalitate*: Orice lecție, se recomandă, să facă trimiteri și la alte domenii.
- *Perseverență și problematizare*: Dacă examinarea nu atestă sedimentarea competenței
- urmărite se reia ciclul de învățare și din perspective diferite, până la aprofundarea competențelor.
- *Empatie și parteneriat*: Se reia demersul examinării cu cât mai puțină presiune pe elev, elevul fiind văzut ca un partener în tot acest proces.

În funcție de subiect, de unitatea de învățare sau de perioada din an (sărbători religioase, sărbători din folclor, zile din calendarul naturii, zile cu importanță pentru anul școlar etc.), pot fi organizate activități în afara școlii care susțin demersul didactic derulat la clasă, precum:

- vizite la Muzeul de Artă, la galerii de artă pentru vizionarea expozițiilor permanente sau pentru a participa la diferite ateliere;
- participarea la expoziții stradale;

- vizite la monumente de arhitectură și arheologie;
- participarea la ateliere tematice;
- organizarea de întâlniri cu arhitecți și designeri consacrați, oameni de cultură, specialiști în domeniu etc.;
- vizite la birouri de proiectare în domeniul arhitecturii și designului;
- vizite la situri arheologice, lucrări de restaurare a monumentelor și șantiere;
- participarea la festivaluri de arhitectură și arte plastice pe diferite teme;
- participarea la concursuri școlare sau la simpozioane pentru elevi;

Evaluarea reprezintă o componentă intrinsecă a predării și a învățării. Este recomandată cu prioritate abordarea modernă a evaluării ca activitate de învățare. Astfel, sunt potrivite metode precum: urmărirea progresului personal, observarea sistematică, autoevaluarea, interevaluarea, realizarea de proiecte care să valorifice achizițiile elevilor, dar să stimuleze în același timp dezvoltarea de valori și atitudini, în contexte firești, adaptate vârstei, construirea de portofolii sau mape de lucrări. Procesul de evaluare va pune, de asemenea, accent pe recunoașterea experiențelor de învățare și a competențelor achiziționate de către elevii în mediul nonformal sau informal. Se recomandă evaluarea lucrărilor pe baza unor criterii specifice, cunoscute de către elevii sau pe baza unor grile de evaluare care urmăresc procese de realizare a unui produs final pe o perioadă mai mare de timp.

Condiţii recomandate pentru desfăşurarea activității

Clasa a XI-a:
Sala: Atelier sau sală de clasă, iluminare naturală adecvată.
Echipamente:
- masă de desen sau bancă de elev dotată cu planșetă de lucru 50x70 cm
- scule de precizie și unelte pentru machetare: traforare, șlefuire și lustruire, fierăstraie, găurire și înșurubare, frezaere, aparate termocut, sudură/lipire, etc.
- dulap pentru depozitarea uneltelor și sculelor
- spațiu pentru depozitarea/ arhivarea machetelor

Clasa a XII-a:
Sala: Atelier, iluminare naturală adecvată.
Echipamente:
- masă de lucru dotată cu planșetă de lucru 50x70 cm
- scule de precizie și unelte pentru machetare: traforare, șlefuire și lustruire, fierăstraie, găurire și înșurubare, frezaere, aparate termocut, sudură/lipire, etc.
- calculator/laptop și instrumente informatice pentru imprimare 3D sau debitare CNC (prin frezare sau tăiere laser)
- dulap pentru depozitarea uneltelor și sculelor
- spațiu pentru depozitarea/ arhivarea machetelor

Echipamente necesare pentru desfășurare a activității

Aparat foto digital sau telefon mobil dotat cu cameră foto.

Materiale recomandate utilizate pentru machetare

Clasa a XII-a:
Hârtie cartonată, carton, scoci hârtie pentru fixarea hârtiei;
Placaje de lemn, bețișoare de lemn;
Polistiren;
Materiale textile, sfoară;
Membran cauciucat;
Folie plastică;

Plăci și bețișoare plastice;
Piese metalice;
Lut;
Ipsos;
Instrumente utilizate pentru desen: teu, echer 30°/60°, echer 45°, compas, creion mecanic, gumă de șters;
Cutter, adeziv.

Clasa a XII-a:
Hârtie cartonată, carton, scoci hârtie pentru fixarea hârtiei;
Placaje de lemn, bețișoare de lemn;
Polistiren;
Materiale textile, sfoară;
Membran cauciucat;
Folie plastică;
Plăci și bețișoare plastice;
Piese metalice;
Lut;
Ipsos;
Instrumente utilizate pentru desen: teu, echer 30°/60°, echer 45°, compas, creion mecanic, gumă de șters;
Cutter, adeziv.

Dicţionar de termeni

CAD (Computer-Aided Design): Sistem informatic utilizat pentru proiectarea precisă a obiectelor sau structurilor prin modelare geometrică 2D/3D. El înlocuiește desenul tehnic manual, oferind **precizie matematică** în definirea formelor (prin coordonate, dimensiuni, constrângeri), **eficiență superioară** prin editare parametrică (modificări automate la întreg modelul după ajustarea unui parametru) și **capacități avansate** de modelare 2D și 3D, simulare și generare automată de piese desenate și liste de materiale.

Imprimare 3D: Un proces tehnologic care construiește obiectele fizice strat cu strat, pornind de la un model digital 3D (CAD), prin depunerea selectivă de materiale (plastic, metal, ceramică, biocompozite, etc.). Spre deosebire de metodele tradiționale substractive (ex. frezare CNC, care îndepărtează material), imprimarea 3D este aditivă, adaugă material doar acolo unde este necesar, minimizând deșeurile.

Debitare CNC (Computer Numerical Control): Un sistem de automatizare industrială care utilizează computere și software specializat pentru controlul precis al mașinilor-unelte (freze, strunguri, lasere) prin instrucțiuni codificate. Tehnologia transformă modelele digitale CAD în piese fizice prin mișcări coordonate ale sculei sau piesei de prelucrat, cu precizie micronometrică

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

A. Manuale și cărți

1. Manual de machetare artistică – Editura Universității „Ion Mincu” – 2022
2. Architectural Graphics – Francis D.K. Ching – John Wiley & Sons Inc. – 2015
3. Desfășurarea suprafețelor – Jean Moncea, Ileana Alămoreanu, Elisabeta Vasilescu, Doina Trandafir Constantinescu – Editura tehnică București – 1975
4. Form, Space and Order – Francis D.K. Ching – John Wiley & Sons Inc. – 2023
5. Funcțiune, Spațiu, Arhitectură – Gheorghe Sasarman – Editura Meridiane – 1979
6. Phantastiche Papierarbeiten – Ramin Razani – Augustus Verlag – 1993
7. Folding Arhitecture – Sophia Vyzoviti – BIS Publishers – 2004
8. Folding Techniques for Designers – Paul Jackson – Laurence King Publishing – 2011
9. Cut and Fold Techniques for Pop-up Designs – Paul Jackson – Laurence King Publishing – 2014
10. Paper Magic Pop-up Paper Craft – Origamic Arhitecture by Masahiro Chatani – Ondori – 1988
11. Tehnici de Modelare în Lut și Ipsos – Ana Maria Machedon – Editura Universității „Ion Mincu” – 2015
12. 3D Printing and Design (Manual ECDL) – ECDL România – Editura ECDL Foundation – 2023
13. Fusion 360 for Schools: Design and Fabrication Basics – Autodesk Education – 2024

B. Multimedia

1. CBC Documentary – Frank Ghery – Arhitecture in Motion
2. ideacity – Frank Ghery Discusses His Amazing Arhitecture Work

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Instituție de apartenență, localitate, județ
Responsabil MEC Prof. LILIANA BOBEICĂ	Ministerul Educației și Cercetării
Responsabil CNCE Prof. LĂCRĂMIOARA-ANA PAULIUC	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare
Coordonator științific Conf. Univ. dr. Arh. UAR, OAR FRANCOISE PAMFIL	Universitatea de Arhitectură și Urbanism „Ion Mincu”, București Ordinul Arhitecților din România
Coordonator științific Arh. MARIUS MICLĂUȘ	Universitatea Politehnică din Timișoara, Facultatea de Arhitectură și Urbanism / Fundația Archaeus
Prof. ROBERT BALAJTI	Liceul de Arte, Oradea
Prof. ALINA MIHAELA RUDEI	Liceul Vocațional de Arte Plastice „Hans Mattis Teutsch” Brașov

Anexa nr. 240

Programa școlară
pentru disciplina

Prelucrarea computerizată a imaginii (PCI)

Clasa a XI-a
Curriculum de specialitate (CS),
Filiera vocațională, profilul artistic, specializarea arhitectură, arte ambientale și design

Învățământ liceal

- 2026 -

Anexa nr. 240
Programa școlară pentru disciplina *Prelucrarea computerizată a imaginii (PCI),* clasa a XI-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profil artistic, specializarea arhitectură, arte ambientale și design*

NOTĂ DE PREZENTARE

„Tehnologia în sine nu este o soluție. E doar o oportunitate. Nu poate înlocui gândirea, dar poate transforma modul în care o faci."

Charles Eames, în interviul pentru revista Domus (Italia), nr. 512, iulie 1972, p. 48.

1. Statutul disciplinei și timpul alocat
Disciplina ***Prelucrarea computerizată a imaginii*** (PCI) este o componentă esențială a curriculumului diferențiat pentru învățământul liceal, filiera vocațională, profilul artistic, specializarea *Arhitectură, Arte ambientale și Design*. Este prevăzută în planul-cadru cu un buget de timp de 1 oră/săptămână pe durata unui an școlar în clasa a XI-a. Aceasta este o disciplină cu un pronunțat caracter aplicativ, în care dobândirea competențelor se realizează prin activități predominant practice.

2. Ancora în profilul de formare și documente de politici educaționale
Programa se elaborează în concordanță cu:
- Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023, precum și actele normative subsecvente;
- Profilul absolventului învățământului preuniversitar (2023), contribuind la dezvoltarea competențelor-cheie:
  - Competența digitală;
  - Competența de sensibilizare și exprimare culturală;
  - Competența de spirit antreprenorial;
  - Competența personală, socială, de a învăța pe tot parcursul vieții.
- Standardul ocupațional pentru certificatul de calificare nivel 4, asigurând o corelare directă cu cerințele practice ale domeniilor arhitectură, arte ambientale și design;
- Cadrul European al Calificărilor (EQF) și documente de orientare educațională europeană.

3. Rolul și finalitatea disciplinei în formarea elevilor
Disciplina contribuie la atributele prioritare ale absolventului: gândire critică și creatoare, autonomie și responsabilitate, abordarea sistematic și comprehensiv a gramaticii limbajului grafic digital. Ea oferă elevilor instrumentele necesare pentru a comunica idei de proiect complexe cu precizie și expresivitate, într-un context societal dominat de cultura vizuală.

4. Natura disciplinei – continuitate și specificitate
Disciplina reprezintă punctul de culminație al pregătirii tehnologice a elevilor, punând la dispoziție instrumentele digitale esențiale pentru proiectarea contemporană. Ea facilitează trecerea de la gândirea conceptuală abstractă la materializarea precisă și profesională a ideilor de proiect. Prin interconexiunea cu disciplinele de specialitate (*Atelier de specialitate, Proiectarea asistată de computer, Modelare-machetare*, etc.), asigură o abordare interdisciplinară a formei și spațiului.

5. Repere majore – relevanța și utilitatea
Caracterul de disciplină nouă: Procesarea computerizată a imaginii este o disciplină esențială în formarea specialiștilor în domeniul artistic vizual contemporan. Ea aduce o valoare adăugată prin deschiderea către domenii precum vizualizarea arhitecturală, designul grafic pentru medii construite și managementul digital al portofoliului de proiect.

Specificitatea și interdisciplinaritatea: Disciplina se află la intersecția dintre arte, tehnologie și comunicare. Ea este complementară cu celelalte discipline de specialitate, precum Atelier de specialitate, Proiectarea asistată de computer și Modelare-machetare, formând un tot unitar care sprijină procesul complex de proiectare. Abordarea interdisciplinară este încurajată, temele de proiect putând fi studiate și realizate în manieră integrată.

6. Tipul de programă și partajarea competențelor

Această programă este un curriculum de specialitate (CS), axat pe:

- Formarea de competențe digitale avansate de creare, manipulare și analiză a imaginilor, esențiale pentru practica profesională în arhitectură, arte ambientale și design;
- Dezvoltarea capacității de a sintetiza gândirea artistică cu tehnologia, dezvoltând atribute precum inovația, adaptabilitatea și literația media. Disciplina contribuie direct la competențe-cheie precum competența alfabetică funcțională, competența multilingvistică, competența în domeniul științei, tehnologiei, ingineriei și matematicii (STEM), competența digitală, competența personală, socială și de învățare și competența în exprimare culturală și conștientizare;
- Abilități privind imaginea digitală ca instrument de gândire și proiectare; interfața dintre analogic și digital în procesul creativ; și etica și estetica reprezentării vizuale în era digitală.

7. Orientări pentru aplicarea programei

Elemente obligatorii: Elemente obligatorii pentru profesor sunt Competențele generale și Competențele specifice. Acestea definesc direcția de dezvoltare a elevului și trebuie să fie însușite la finalizarea anului școlar.

Libertăți didactice: Elemente cu caracter orientativ sunt exemplele de activități de învățare, conținuturile și sugestiile metodologice. Profesorul are libertatea de a alege, adapta și proiecta activitățile, conținuturile și metodele de evaluare în funcție de particularitățile clasei, resursele disponibile și interesele elevilor, respectând însă logica și finalitățile programei. Exemplele de activități de învățare au rol orientativ, nu prescriptiv, și oferă profesorilor repere privind modul în care pot organiza situații de învățare relevante pentru elevi.

Sugestii metodologice: Planificarea didactică trebuie să fie centrată pe proiecte autentice, care să simuleze sarcini profesionale reale. Se recomandă valorificarea resurselor din mediul online, organizarea de vizite de studiu și colaborarea cu specialiști din domeniu pentru a oferi elevilor o perspectivă cât mai apropiată de realitatea profesională.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Analizează caracteristicile ale imaginilor digitale pentru a fundamenta alegeri conștiente în crearea materialelor vizuale**
CG2	**Aplică tehnici digitale foto pentru a ilustra proiecte de arhitectură și design**
CG3	**Utilizează instrumente specializate de procesare a imaginii pentru a produce materiale grafice de calitate**

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - ***Analizează caracteristicile ale imaginilor digitale pentru a fundamenta alegeri conștiente în crearea materialelor vizuale***

CS 1.1. Utilizează metode analitice specifice pentru a edita componentele grafice digitale ale proiectelor de arhitectură și design
- *editarea și organizarea pe straturi a unei imagini arhitecturale prin importul unei imagini în format raster, crearea de layere separate pentru elementele imaginii, utilizarea instrumentelor de selecție și mascare pentru izolarea componentelor;* - *vectorizarea unui detaliu arhitectural scanat prin conversia imaginii raster în contururi vectoriale folosind instrumente de trasare a curbelor și corectarea imperfecțiunilor, organizarea pe layere după tipul de elemente (ex. linii de contur, haşuri, cotaje), rezultând în detaliul tehnic precis și scalabil;* - *crearea unei compoziții grafice prin combinarea de imagini raster, elemente vectoriale și text, utilizarea avansată a layerelor cu efecte de transparență și umbre, cu producerea unui produs de prezentare profesională.*
CS 1.2. Selectează metodele analitice adecvate pentru a fundamenta decizii de proiectare informate
- *analiza comparativă a paletelor de culori pentru un spațiu sau obiect, prin studiul psihologic al culorilor și testarea mai multor variante în soft de procesare imagine, evaluarea impactului asupra percepției vizuală și selecția celei mai potrivite palete, cu justificarea alegerii;* - *analiza compozițională a unei fotografii de arhitectură emblematică (ex: Vila Savoye de Lucien Hervé), prin identificarea liniilor directoare, a punctelor focale și a echilibrului vizual, aplicarea principiilor înregistrate în refotografierea clădirilor locale, cu producerea unei analize critice comparative;* - *selectarea optimă a formatului de fișier pentru diferite faze ale proiectului (ex: schițe în PSD, prezentări în JPEG, planșe tehnice în PDF), prin testarea calității, dimensiunii fișierelor și a compatibilității, cu elaborarea unui ghid de selecție a formatelor.*

CG 2 - Aplică tehnici digitale foto pentru a ilustra proiecte de arhitectură și design

CS 2.1. Stăpânește instrumentele reprezentării arhitecturale pentru a comunica idei de proiect complexe cu precizie și expresivitate
- *realizarea unui diptic comparativ care să prezinte „starea inițială vs. proiectul propus" pentru o clădire, prin procesarea avansată a fotografiilor și integrarea elementelor de proiectare, cu accentuarea transformărilor propuse;* - *crearea unei desfășurate stradale dintr-o serie de fotografii panoramice, prin alinierea și lipirea imaginilor pentru a obține o vedere continuă a fațadelor, corectarea distorsiunilor și a diferențelor de lumină;* - *realizarea unui colaj de prezentare a unui proiect care să combine imagini într-o singură compoziție armonioasă, prin manipularea precisă a elementelor grafice și a textului, cu respectarea principiilor de ierarhizare vizuală și aliniere.*
CS 2.2. Sintetizează cunoștințe teoretice fundamentale pentru a-și dezvolta o bază solidă necesară practicii profesionale în arhitectură și design
- *înțelegerea principiilor de compoziție fotografică aplicate în fotografia de arhitectură, prin analiza unor fotografii emblemate (ex: Case Study House #22 de Julius Shulman) și aplicarea regulilor de treime, linii conducătoare și echilibru în fotografierea arhitecturală;* - *sinteza etapelor procesului de digitalizare a desenelor de la scanare la post-procesare, prin aplicarea secvențială a operațiilor de corectare a contrastului, eliminare a petelor și vectorizare selectivă, cu întocmirea unei proceduri standard operative;*

- *sinteza principiilor de etică profesională în utilizarea imaginilor digitale, prin studierea cazurilor de drepturi de autor și a standardelor de atribuire în arhitectură, cu elaborarea unui cod de conduită pentru practica profesională.*
CS 2.3. Deține dependența de a lucra în echipă în cadrul activităților de procesarea computerizată a imaginii
- *organizarea unui workshop de editare foto în echipă pe o temă de arhitectură, prin împărțirea sarcinilor între membrii echipei, aplicarea unui protocol unitar de editare, cu îmbunătățirea colectivă a competențelor tehnice și producerea unui portofoliu colectiv;* - *realizarea unui proiect documentar visual colaborativ despre un sit arhitectural sau un obiect de design, prin distribuirea sarcinilor între membrii echipei, corelarea perspectivelor și a stilurilor individuale, cu producerea unei narațiuni vizuale coerente și a unui raport documentar;* - *proiectarea colaborativă a unui ghid vizual pentru un spațiu arhitectural, prin împărțirea sarcinilor între membrii echipei, asigurarea consistenței stilistice și a calității tehnice, cu realizarea unui ghid digital unitar.*

CG 3 - Utilizează instrumente specializate de procesare a imaginii pentru a produce materiale grafice de calitate

CS 3.1. Utilizează instrumente de captare (cameră, scanner) pentru a genera materiale grafice de calitate profesională
- *digitalizarea și îmbunătățirea unei schițe de proiect prin scanarea la rezoluție înaltă, corectarea liniilor și a texturii în soft de editare imagine, și conversia într-o imagine de înaltă calitate potrivită pentru prezentare sau arhivare;* - *generarea unui portofoliu digital de obiective arhitecturale prin fotografierea lor în lumină naturală, cu studiul dinamicii luminii și umbrelor;* - *generarea unui portofoliu digital prin fotografierea machetelor arhitecturale fizice din mai multe unghiuri, inclusiv a proiecțiilor ortogonale (plan, elevații, secțiuni) cu studiul iluminării artificiale și fondului contrastat.*
CS 3.2. Utilizează softuri de procesare 2D pentru a genera și manipula materiale grafice de calitate profesională
- *generarea de planșe de prezentare sau infografice profesionale pentru un obiectiv arhitectural prin transformarea imaginilor, utilizarea de forme vectoriale, săgeți explicative și palete cromatice standardizate, asigurând un material grafic de comunicare eficientă;* - *generarea de planșe de prezentare sau infografice din macheta fizică fotografiată aplicând corecții prin procesarea digitală a imaginilor, utilizarea de forme vectoriale, săgeți explicative și palete cromatice standardizate, asigurând o comunicare vizuală eficientă;* - *procesarea și optimizarea imaginilor pentru un portofoliu digital, prin selecția, recadrarea și corectarea culorii proiectelor relevante, aplicarea unui tratament vizual uniform și exportarea în formate optimizate (JPEG, PNG, PDF) pentru prezentare pe site-uri web, social media sau în format PDF.*
CS 3.3. Utilizează softuri grafice 3D pentru a crea compoziții din forme geometrice simple
- *realizarea unui model 3D al unui volum architectural minimalist, prin utilizarea formelor geometrice simple, asamblarea acestora într-o compoziție echilibrată și aplicarea materialelor/texturilor, urmată de randarea unei imagini de prezentare;* - *modelarea unui volum arhitectural simplu, prin manipularea formelor geometrice simple, cu evidențierea volumului și a umbrelor, rezultând într-o imagine de prezentare profesională;* - *explorarea modificarilor parametrice aplicate unor forme geometrice simple (rotire, scalare, deformare), prin studiul efectelor asupra compoziției volumetrice și al percepției vizuale, rezultând într-o serie de variații bazate pe același set inițial de primitive.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Noțiuni de bază ale graficii pe calculator	- pixel și rezoluție; - moduri de culoare (RGB, CMYK), palete de culori, adâncimea pe biți; - grafică raster și grafică vectorială
Arhitectura programelor de grafică 2D	- formate de fișiere grafice (BMP, JPEG, GIF, PNG, TIFF, EPS, PSD, PDF, etc.); - interfața de lucru (bara de meniu, setări, instrumente de lucru); - obiecte organizate pe straturi (layere); - operații de selecție (selecție în forme regulate, selecția poligonală, selecția „magnetică” în funcție de diferențe de culoare, contrast); - alinierea obiectelor după criterii date, aranjare în spațiu, grupare; - operațiuni cu obiecte: redimensionare, deplasare, rotire, transformare, decupare; - corecții de culoare și tonalitate; - instrumente de grafică raster: distorsionări, solarizare, filtre, efectul de blur, efecte speciale, etc.; - instrumente de grafică vectorială: instrumente de trasare linii drepte și curbe, instrumente de trasare a figurilor geometrice de bază, atribuire de culoare, grosime linie, umplerea spațiilor închise, folosirea texturilor pentru umplere, conturare, extrudare, etc.

Fundamentele fotografiei digitale	- ochiul și aparatul de fotografiat;
	- clasificarea aparatelor foto;
	- tehnica fotografică digitală
	  - lumina în fotografie – tipuri de lumină
	  - senzori
	  - obturatorul
	  - obiectivul - tipuri de obiective
	  - distanța focală
	  - diafragma
	  - timpul de expunere
	  - profunzimea de câmp
	  - sensibilitatea ISO, zgomotul de imagine
	  - sisteme de măsurare a luminii: spot, matrice
	  - focusarea (manuală, automată)
	  - temperatura de culoare
	  - balansul de alb
	  - histograma
	  - filtre
	  - inele macro, teleconvertoare

Probleme practice de fotografiere și procesarea computerizată a imaginii – în condiții studio (în atelier)	- digitalizarea desenelor și ajustarea computerizată a imaginii; - fotografierea machetelor și procesarea computerizată a imaginii
Probleme practice de fotografiere și procesarea	- corectarea fotografiei de locație; - crearea și editarea fotografiilor panoramice și desfășuratelor stradale

Domenii de conținut	Conținuturi
computerizată a imaginii – în aer liber	
Ajustarea imaginilor pentru prezentare digitală sau tipărită	- modalități de realizare a planșelor, afișelor, materialelor publicitare; - pregătirea materialelor grafice pentru utilizare exclusiv pe calculator (prezentări, pagini web): ajustarea rezoluției, ajustarea dimensiunii imaginii, optimizarea dimensiunii fișierului; - prelucrarea imaginilor în scop de inserare în materiale diverse; controlul asupra rezoluției, culorii, dimensiunii imaginii, dimensiunii fișierului.
Inițiere în grafica vizuală 3D	- conceptele de bază ale modelării geometrice 3D; - interfața de lucru (bara de meniu, setări, instrumente de lucru); - generarea automată a formelor geometrice 3D și așezarea lor în compoziții.

SUGESTII METODOLOGICE

Sugestiile metodologice au rolul de a orienta cadrul didactic în aplicarea programei școlare pentru proiectarea și derularea la clasă a activităților de predare-învățare-evaluare, în concordanță cu specificul disciplinei *Procesarea computerizată a imaginii (PCI)*.

Programa școlară permite o abordare didactică flexibilă, adaptată particularităților de vârstă și intereselor elevilor din ciclul liceal și lasă libertatea cadrului didactic de a propune teme și subiecte dorite de către aceștia.

Disciplinele *Atelier de specialitate, Procesarea computerizată a imaginii, Proiectarea asistată de computer* și *Modelare-machetare* pot fi combinate sau grupate într-un atelier, astfel temele de specialitate, după caz, pot fi studiate interdisciplinar.

Lectura personalizată a programei şcolare are scopul de a identifica modalităţile concrete de aplicare a programei şcolare la un context educaţional specific. În absenţa manualelor şcolare, documentele de proiectare elaborate de către profesor (planificarea calendaristică şi proiectul unităţii de învăţare) oferă profesorului răspunsuri la următoarele întrebări:

- *Etapa 1*: Alegerea competențelor specifice
- *Etapa 2*: Selectarea conținuturilor și a temelor de lucru
- *Etapa 3*: Identificarea conceptelor cheie
- *Etapa 4*: Schițarea evaluărilor sumative
- *Etapa 5*: Elaborarea de performanță pentru competențe specifice
- *Etapa 6*: Formularea a 3-5 întrebări esențiale (necesare pentru direcționarea către înțelegerea conceptelor cheie; formulate pentru a provoca și a susține interesul elevului)
- *Etapa 7*: Crearea unor sugestii/mostre de planuri de lecții
- *Etapa 8*: Elaborarea / alegerea evaluărilor formative: Cum știm că elevii au învățat și mai ales cum au înțeles ei pe parcurs? Pentru a ne asigura, până a ajunge la evaluarea sumativă, că au avut șansa de a-și fi îmbunătățit învățarea și cunoștințele în urma feedback-ului primit de la profesor.

Acestea vor fi urmate de:

- *Etapa 9*: Construirea evaluării sumative - în detaliu, adaptată funcție de dinamica și nivelul clasei precum și a totalității cunoștințelor acoperite în unitatea de învățare pentru dobândirea competențelor.
- *Etapa 10*: Corectarea evaluărilor și Reflecția

Elaborarea strategiilor de predare – învăţare – evaluare:
- *Intenție și sinteză*: Fiecare lecție conține o idee forță, un concept de bază.
- *Gândire laterală și îmbogățire*: Reluarea unui principiu care este privit din unghiuri diferite produce o conștientizare în profunzime în structura mentală a elevului.
- *Repetiție și preselecție*: În lecția următoare, ca demers logic, se face o recapitulare a celei precedente.
- *Aplicație practică și deschidere*: Orice teorie are elemente practice, direct aplicative.
- *Multidisciplinaritate și transversalitate*: Orice lecție, se recomandă, să facă trimiteri și la alte domenii.
- *Perseverență și problematizare*: Dacă examinarea nu atestă sedimentarea competenței
- urmărite se reia ciclul de învățare și din perspective diferite, până la aprofundarea competențelor.
- *Empatie și parteneriat*: Se reia demersul examinării cu cât mai puțină presiune pe elev, elevul fiind văzut ca un partener în tot acest proces.

Pentru studiile de caz de fotografia ca formă de artă și comunicare, se vor analiza opere arhitecturale sau de design relevante pentru această tehnologie de proiectare, precum: (se vor prezenta exemple din listă, sau alte exemple relevante la alegerea profesorului):
- Fallingwater (Casa pe cascadă), Frank Lloyd Wright - Fotografiată de Ezra Stoller (circa 1959)
- Case Study House #22 (Stahl House), Pierre Koenig - Fotografiată de Julius Shulman (1960)
- Vila Savoye, Le Corbusier - Fotografiată de Lucien Hervé (începând cu 1949)
- Opera din Sydney, Jørn Utzon - Fotografiată de Max Dupain (anii 70)
- Scaunul „Red and Blue", Gerrit Rietveld, 1918 - Fotografiat de Ernst Moritz (anii 1920-30)
- Scaunul „Egg", Arne Jacobsen pentru Fritz Hansen, 1958 - Fotografiat de Klaus Bentzen (anii 50-60)

În funcție de subiect, de unitatea de învățare sau de perioada din an (sărbători religioase, sărbători din folclor, zile din calendarul naturii, zile cu importanță pentru anul școlar etc.), pot fi organizate activități în afara școlii care susțin demersul didactic derulat la clasă, precum:
- vizite la Muzeul de Artă, la galerii de artă pentru vizionarea expozițiilor permanente sau pentru a participa la diferite ateliere;
- participarea la expoziții stradale;
- vizite la monumente de arhitectură și arheologie;
- participarea la ateliere tematice;
- organizarea de întâlniri cu arhitecți și designeri consacrați, oameni de cultură, specialiști în domeniu etc.;
- vizite la birouri de proiectare în domeniul arhitecturii și designului;
- vizite la situri arheologice, lucrări de restaurare a monumentelor și șantiere;
- participarea la festivaluri de arhitectură și arte plastice pe diferite teme;
- participarea la concursuri școlare sau la simpozioane pentru elevi;

Evaluarea reprezintă o componentă intrinsecă a predării și a învățării. Este recomandată cu prioritate abordarea modernă a evaluării ca activitate de învățare. Astfel, sunt potrivite metode precum: urmărirea progresului personal, observarea sistematică, autoevaluarea, interevaluarea, realizarea de proiecte care să valorifice achizițiile elevilor, dar să stimuleze în același timp dezvoltarea de valori și atitudini, în contexte firești, adaptate vârstei, construirea de portofolii sau mape de lucrări. Procesul de evaluare va pune, de asemenea, accent pe recunoașterea experiențelor de învățare și a competențelor achiziționate de către elevii în mediul nonformal sau informal. Se recomandă evaluarea lucrărilor pe baza unor criterii specifice, cunoscute de către elevii sau pe baza unor grile de evaluare care urmăresc procese de realizare a unui produs final pe o perioadă mai mare de timp.

Condiţii recomandate pentru desfăşurarea activităţii

Sala: Atelier – informatică.
Echipamente:
- punct de lucru pentru elev dotat cu calculator, și:
  - o program de grafică 2D, cu capacitatea de a opera cu grafică rastel și grafică vectorială, inclusiv cu layere
  - o conexiune la internet
- tablă școlară

- videoproiector/ ecran, computer/ laptop
- surse de lumină studio pentru activități foto
- scanner format A4 sau A3
- acces la imagini și desene tehnice de arhitectură și design, acces la imagini de referință
- posibilitate de expunere a lucrărilor

Echipamente necesare pentru desfășurare a activității

Aparat foto digital sau telefon mobil dotat cu cameră foto.

Dicționar de termeni

Grafică raster: Format de imagine digitală constând dintr-o matrice (grilă) de pixeli (elemente picturale), unde fiecare pixel stochează informații despre culoare și luminanță. Reprezentarea se bazează pe valori numerice, iar calitatea imaginii este direct dependentă de rezoluție (numărul de pixeli pe unitate de lungime).

Grafică vectorială: Format de imagine digitală bazat pe instrucțiuni matematice (vectori, puncte, curbe și ecuații geometrice) care definesc forme, contururi și proprietăți ale elementelor grafice. Spre deosebire de grafica raster, redarea este independentă de rezoluție, permițând scalare infinită fără pierdere de calitate.

Layer: Element structural în editarea imaginilor digitale care permite suprapunerea și manipularea independentă a componentelor vizuale (imagini, text, forme, efecte). Fiecare strat funcționează ca o foie transparentă ce poate fi modificată, mascată sau reorganizată fără a afecta celelalte elemente ale compoziției.

Fotografie de locație: Tehnică fotografică care implică captarea imaginilor în spații naturale sau construite, în condiții reale de mediu, fără control total asupra luminii sau scenografiei. Scopul principal este documentarea autentică a unui loc, evidențiind caracteristicile sale fizice, atmosfera și contextul.

Fotografie panoramică: Tehnică de captare și compunere a imaginilor care extinde unghiul vizual dincolo de limita umană (~120°), obținând o reprezentare continuă a peisajului pe un singur cadru.

Desfășurată stradală: Reprezentare grafică liniară și continuă a unei străzi sau artere urbane, obținută prin „desfășurarea" perspectivei acesteia într-un plan 2D. Tehnica transformă traseul curbat al unei căi într-o fâșie dreaptă, păstrând toate elementele de-a lungul ei (fațade, vegetație, infrastructură) proporționale și vizibile simultan.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

A. Manuale și cărți

1. Adobe Photoshop Classroom in a Book – Adobe Creative Team – Editura Adobe Press – 2022
2. Sintaxa imaginii – Donis A. Dondis – Editura Meridiane – 1994
3. Pixelgrafika építészeknek – Ruga Máté – Editura TERK Budapesta – 2020
4. A digitális fotózás műhelytitkai kezdőknek – Enczi Zoltán, Richard Keating – Editura Rainbow-Slide Budapesta – 2020
5. Tájfotózás és épületfényképezés – Enczi Zoltán, Imre Tamás – Editura Rainbow-Slide Budapesta – 2018

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Instituție de apartenență, localitate, județ
Responsabil MEC Prof. LILIANA BOBEICĂ	Ministerul Educației și Cercetării
Responsabil CNCE Prof. LĂCRĂMIOARA-ANA PAULIUC	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare
Coordonator științific Conf. Univ. dr. Arh. UAR, OAR FRANCOISE PAMFIL	Universitatea de Arhitectură și Urbanism „Ion Mincu”, București Ordinul Arhitecților din România
Coordonator științific Arh. MARIUS MICLĂUȘ	Universitatea Politehnică din Timișoara, Facultatea de Arhitectură și Urbanism / Fundația Archaeus
Prof. ROBERT BALAJTI	Liceul de Arte Oradea
Prof. ALINA MIHAELA RUDEI	Liceul Vocațional de Arte Plastice „Hans Mattis Teutsch” Brașov

Anexa nr. 241

Programa școlară
pentru disciplina

Proiectarea asistată de computer

Clasa a XII-a
Curriculum de specialitate (CS)
Filiera vocațională, profilul artistic,
specializarea arhitectură, arte ambientale și design

Învățământ liceal

- 2026 -

Anexa nr. 241
Programa școlară pentru disciplina *Proiectarea asistată de computer,* clasa a XII-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profil artistic, specializarea arhitectură, arte ambientale și design*

NOTĂ DE PREZENTARE

„Fără computer, acest tip de arhitectură nu ar fi posibil. Tehnologia ne permite să explorăm forme și structuri pe care nu le-am fi putut visa niciodată înainte."

Frank Gehry, în interviul pentru emisiunea Charlie Rose, 1999

1. Statutul disciplinei și timpul alocat
Disciplina *Proiectarea asistată de computer* este o componentă esențială a curriculumului diferențiat pentru învățământul liceal, filiera vocațională, profilul artistic, specializarea *Arhitectură, Arte ambientale și Design*. Este prevăzută în planul-cadru cu un buget de timp de 1 oră/săptămână pe durata unui an școlar în clasa a XII-a. Aceasta este o disciplină cu un pronunțat caracter aplicativ și tehnologic, în care dobândirea competențelor se realizează prin activități practice de modelare digitală și proiectare asistată.

2. Ancora în profilul de formare și documente de politici educaționale
Programa se elaborează în concordanță cu:
- Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023, precum și actele normative subsecvente;
- Profilul absolventului învățământului preuniversitar (2023), contribuind la dezvoltarea competențelor-cheie:
  - Competența digitală;
  - Competența în domeniile științei, tehnologiei, ingineriei și matematicii (STEM);
  - Competența de spirit antreprenorial;
  - Competența personală, socială, de a învăța pe tot parcursul vieții.
- Standardul ocupațional pentru certificatul de calificare nivel 4, asigurând o corelare directă cu cerințele practice ale domeniilor arhitectură, arte ambientale și design;
- Cadrul European al Calificărilor (EQF) și documente de orientare educațională europeană.

3. Rolul și finalitatea disciplinei în formarea elevilor
Disciplina contribuie la atributele prioritare ale absolventului: gândire critică și creatoare, autonomie și responsabilitate, prin exercițiul riguros al reprezentării spațiale.

4. Natura disciplinei – continuitate și specificitate
Disciplina reprezintă punctul de culminație al pregătirii tehnologice a elevilor, punând la dispoziție instrumentele digitale esențiale pentru proiectarea contemporană. Ea facilitează trecerea de la gândirea conceptuală abstractă la materializarea precisă și profesională a ideilor de proiect. Prin interconexiunea cu disciplinele de specialitate (*Atelier de specialitate, Prelucrarea computerizată a imaginii, Modelare-machetare*, etc.), asigură o abordare interdisciplinară a formei și spațiului.

5. Repere majore – relevanța și utilitatea
Caracterul de disciplină esențială și de final de ciclu: Proiectarea asistată de computer este capstone-ul pregătirii tehnologice la liceu, sintetizând cunoștințele acumulate în disciplinele de desen, studiu al formelor și modelare. Ea aduce valoare prin introducerea în instrumente și fluxuri de lucru moderne, fără de care practica profesională actuală este de neconceput.

Specificitatea și interdisciplinaritatea: Disciplina este profund interconectată cu celelalte discipline de specialitate, precum Atelier de specialitate, Procesarea computerizată a imaginii și Modelare-

machetare. Abordarea integrată este încurajată, proiectele finale putând beneficia de o documentație completă, de la schițe manuale la modele 3D și planșe de execuție.

6. Tipul de programă și partajarea competențelor

Această programă este un curriculum de specialitate (CS), axat pe:

- Formarea de competențe avansate în utilizarea tehnologiilor CAD/BIM (Computer-Aided Design/Building Information Modeling) pentru proiectare, vizualizare și documentare în domeniile arhitecturii, artelor ambientale și designului;
- Dezvoltarea unori deprinderi precum gândirea algoritmică, precizia, capacitatea de abstractizare spațială și de lucru într-un mediu profesional digital;
- Înzestrarea absolvenților cu competențe tehnice esențiale pentru o integrare rapidă atât în mediul academic superior, cât și pe piața muncii.

7. Orientări pentru aplicarea programei

Elemente obligatorii: Elemente obligatorii pentru profesor sunt Competențele generale și Competențele specifice. Acestea definesc așteptările minimale și trebuie să fie însușite de toți elevii la finalul anului școlar.

Libertăți didactice: Elemente cu caracter orientativ sunt exemplele de activități de învățare, conținuturile și sugestiile metodologice. Profesorul are libertatea și responsabilitatea de a alege software-ul specific (în funcție de resurse), de a adapta proiectele la interesul și nivelul clasei și de a selecta metodele de evaluare cele mai potrivite. Exemplele de activități de învățare au rol orientativ, nu prescriptiv, și oferă profesorilor repere privind modul în care pot organiza situații de învățare relevante pentru elevi.

Sugestii metodologice: Se recomandă o abordare centrată pe proiecte semnificative, care să simuleze sarcini reale de proiectare. Este important să se familiarizeze elevii atât cu conceptele de bază (2D), cât și cu cele avansate (3D, parametrică, BIM). Colaborarea și prezentarea rezultatelor într-un format profesionist trebuie încurajate de-a lungul întregului an.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Înțelege tehnologiile de proiectare asistată de computer pentru a selecta cele mai potrivite abordări în dezvoltarea unui proiect**
CG2	**Aplică principii de modelare geometrică 2D/3D și de randare pentru a materializa idei creative într-un spațiu virtual, de la concept la prezentarea finală**
CG3	**Utilizează în mod competent softuri specializate de CAD/BIM pentru a crea documentații de calitate în arhitectură și design**

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Înțelege tehnologiile de proiectare asistată de computer pentru a selecta cele mai potrivite abordări în dezvoltarea unui proiect*

CS 1.1. Selectează tehnici de reprezentare adecvate în funcție de cerințele specifice ale exercițiului
- *înțelegerea tehnicilor de reprezentare 2D (planuri) și 3D (modelare volumică) pentru un proiect, prin analiză critică a avantajelor și limitelor fiecărei metode în funcție de scopurile de prezentare, rezultând în alegerea justificată a tehnicii optime și realizarea unei planșe comparative;* - *compararea eficienței instrumentelor de modelare directă (push-pull) față de cea a modelării parametrice pentru rapiditatea realizării schițelor volumice inițiale, prin aplicarea ambelor metode pe același concept de bază și măsurarea timpului și flexibilității, cu producerea unei scurte analize comparative;* - *analiza critică a metodelor de randare (ex. wireframe, hidden line, realistică) pentru vizualizarea unui model 3D al unui obiect de design, prin testarea fiecărei tehnici în soft specializat și identificarea potrivirii lor pentru diferite etape ale proiectului.*
CS 1.2. Evaluatează critic metodele analitice însușite pentru a le aplica în rezolvarea unor probleme specifice
- *înțelegerea instrumentelor de analiză a umbrelor și iluminatului natural pentru un spațiu, prin simulări comparative în softuri de CAD randare, identificând soluțiile optime pentru economisirea energetică și confortul vizual, rezultând într-un raport tehnic;* - *evaluarea critică a metodelor de calcul parametric (ex. Grasshopper) în proiectarea unei fațade adaptive, prin testarea mai multor algoritmi și compararea rezultatelor din punctul de vedere al eficienței, complexității și fezabilității;* - *analiza critică a metodelor de modelare 3D (NURBS vs. mesh) pentru un volum, prin aplicarea lor asupra aceluiași concept și analizând avantajele și limitele fiecăreia în funcție de precizie, ușurință în editare și compatibilitate.*

CG 2 - *Aplică principii de modelare geometrică 2D/3D și de randare pentru a materializa idei creative într-un spațiu virtual, de la concept la prezentarea finală*

CS 2.1. Aplică metode specifice proiectării asistate de calculator pentru a dezvolta o lucrare de arhitectură sau design coerentă
- *înțelegerea principiilor de proiectare asistată 2D pentru realizarea planurilor, secțiunilor și vederilor, folosind strata (layers), cotare și simbolistica standardizată, rezultând în setul complet de planșe;* - *implementarea modelării 3D parametrice în conceperea unui volum arhitectural modular, prin definirea relațiilor dimensionale și a constrângerilor geometrice, cu generarea unui model virtual funcțional și a desenelor de execuție;* - *aplicarea tehnicilor de randare și post-procesare pentru o imagine de arhitectură sau design, prin setarea materialelor, a surselor de lumină și a punctelor de vedere, urmată de ajustări de contrast și inserare de anturaj, cu obținerea unei vizualizări fotorealiste.*
CS 2.2. Integrează metode matematice în procesul de modelare asistată de calculator pentru a obține modele precise și funcționale
- *înțelegerea reprezentării parametrice în designul unui volum, prin corelarea informațiilor geometrice, generând automat variante de amplasare și formă;* - *implementara geometriei descriptive în modelarea 3D a unui volum de arhitectură sau design, prin aplicarea unor ecuații matematice pentru generarea formei, verificând corectitudinea geometrică și ergonomia, cu obținerea unui model precis și a secțiunilor descriptive;*

- *integrarea calculului fractal în generarea unui model, folosind un algoritm simplu (ex. triunghiul lui Sierpinski) într-un mediu parametric (ex. Grasshopper), pentru a obține o compoziție complexă și scalabilă, cu producerea modelului 3D și a desenelor de detaliu.*
CS 2.3. Deține dependența de a lucra în echipă în cadrul activităților de proiectare asistată de computer
- *integrarea modelelor individuale create de membrii echipei într-un proiect unificat de arhitectură sau design, prin utilizarea funcțiilor de referințe externe și a stratelor de lucru, identificarea și rezolvarea conflictelor geometrice, cu obținerea unui model coerent și a unui raport de integrare;* - *realizarea unei prezentări tehnice complete a unui proiect de arhitectură sau design, prin împărțirea sarcinilor între membrii echipei, cu respectarea unui ghid de stil unitar și a termenelor stabilite, urmată de susținerea prezentării în format echipă;* - *revizuirea colegială a modelelor CAD realizate, prin analiza critică folosind liste de verificare standardizate, oferirea de feedback constructiv și propunerea de îmbunătățiri, cu evidențierea celor mai bune practici identificate și a soluțiilor tehnice optimizate.*

CG 3 - ***Utilizează în mod competent softuri specializate de CAD/BIM pentru a crea documentații de calitate în arhitectură și design***

Clasa a XII-a
CS 3.1. Utilizează softuri specializate de CAD pentru a genera modele de arhitectură sau design
- *înțelegerea softului de modelare 3D pentru proiectarea unui obiect de arhitectură sau design, de la schița conceptuală până la modelul finisat cu specificații de materiale, urmată de randare de calitate și post-procesare, cu obținerea unei imagini de prezentare;* - *implementarea instrumentelor CAD 2D pentru realizarea în detaliu a unui plan de amenajare a unui spațiu, cu organizarea pe straturi a elementelor structurale, rezultând în planșe tehnice clare și standardizate;* - *utilizarea modulelor de randare avansată pentru a vizualiza un obiect de arhitectură sau design în diferite condiții de lumină, prin setarea surselor artificiale și naturale, cu generarea unei serii de imagini.*
CS 3.2. Corelează mijloacele CAD și BIM pentru a dezvolta o înțelegere transdisciplinară în vederea integrării cunoștințelor în proiecte complexe
- *înțelegerea modelului CAD 3D cu platforma BIM pentru un obiect, prin importarea geometriei și completarea cu informații despre materiale, costuri și durabilitate, simulând o etapă de coordonare a proiectului, cu generarea unei liste de materiale și a unei prezentări integrative;* - *explicarea modelului arhitectural BIM cu analiza de costuri estimative prin exportarea cantitativelor de materiale și preluarea acestora într-un tabel de calcul, simulând etapa de ofertare a unui proiect;* - *corelarea instrumentelor CAD/BIM în proiectarea colaborativă a unui spațiu, prin împărțirea sarcinilor între elevi și integrarea modelelor individuale într-un proiect unificat, cu evidențierea și rezolvarea conflictelor.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Arhitectura programelor CAD (Computer-Aided Design)	- istoricul tehnologiei CAD; - clasificarea softurilor CAD pe domenii de utilizare (arhitectură, inginerie, design); - conceptele de bază ale modelării geometrice 2D și 3D; - fundamentele BIM (model informațional vs. desen)
Vectorizarea desenului și modelarea 3D	- interfața de lucru (bara de meniu, setări, instrumente de lucru); - obiecte organizate pe straturi (layere); - utilizarea concomitentă a planurilor de vedere și model 3D pentru modelarea proiectului; - generarea automată a desenelor 3D pornind de la modelul 2D; - vectorizarea pieselor desenate 2D ale construcțiilor (în cazul specializării Arhitectură) sau obiectelor cotidiene (în cazul specializării Design); - modelarea 3D a desenelor vectorizate
Modelarea parametrică	- utilizarea programelor CAD pentru rezolvarea diferitelor probleme de umbrire; - modelarea parametrică în arhitectură și design folosind softuri sau extensii de softuri dedicate modelării parametrice; - crearea unui model simplu 3D folosind metode matematice de reprezentare a curbelor și suprafețelor (curbe spline, Bézier, B-spline și NURBS); - studiul fractalilor (ex. triunghiul lui Sierpinski) prin modelare parametrică) și studiul fractalilor utilizate în arhitectură și design.
Exporturi și randări	- exportarea fișierelor în diferite formate 2D sau 3D; - crearea texturilor fără cusături; - randări 2D și 3D: setarea culorilor și texturilor, ajustarea surselor de lumină, randarea imaginilor; - procesarea computerizată a randărilor: inserarea randării în ambient, completarea imaginii cu anturaj (vegetație, personaje, etc.), ajustarea culorii și contrastului, filtre, efecte speciale, etc.

SUGESTII METODOLOGICE

Sugestiile metodologice au rolul de a orienta cadrul didactic în aplicarea programei școlare pentru proiectarea și derularea la clasă a activităților de predare-învățare-evaluare, în concordanță cu specificul disciplinei *Proiectare asistată de computer*.

Programa școlară permite o abordare didactică flexibilă, adaptată particularităților de vârstă și intereselor elevilor din ciclul liceal și lasă libertatea cadrului didactic de a propune teme și subiecte dorite de către aceştia.

Disciplinele *Atelier de specialitate, Procesarea computerizată a imaginii, Proiectarea asistată de computer* și *Modelare-machetare* pot fi combinate sau grupate într-un atelier, astfel temele de specialitate, după caz, pot fi studiate interdisciplinar.

Lectura personalizată a programei şcolare are scopul de a identifica modalităţile concrete de aplicare a programei şcolare la un context educaţional specific. În absenţa manualelor şcolare, documentele de proiectare elaborate de către profesor (planificarea calendaristică şi proiectul unităţii de învăţare) oferă profesorului răspunsuri la următoarele întrebări:

- *Etapa 1*: Alegerea competențelor specifice
- *Etapa 2*: Selectarea conținuturilor și a temelor de lucru
- *Etapa 3*: Identificarea conceptelor cheie
- *Etapa 4*: Schițarea evaluărilor sumative
- *Etapa 5*: Elaborarea de performanță pentru competențe specifice
- *Etapa 6*: Formularea a 3-5 întrebări esențiale (necesare pentru direcționarea către înțelegerea conceptelor cheie; formulate pentru a provoca și a susține interesul elevului)
- *Etapa 7*: Crearea unor sugestii/mostre de planuri de lecții
- *Etapa 8*: Elaborarea / alegerea evaluărilor formative: Cum știm că elevii au învățat și mai ales cum au înțeles ei pe parcurs? Pentru a ne asigura, până a ajunge la evaluarea sumativă, că au avut șansa de a-și fi îmbunătățit învățarea și cunoștințele în urma feedback-ului primit de la profesor.

Acestea vor fi urmate de:

- *Etapa 9*: Construirea evaluării sumative - în detaliu, adaptată funcție de dinamica și nivelul clasei precum și a totalității cunoștințelor acoperite în unitatea de învățare pentru dobândirea competențelor.
- *Etapa 10*: Corectarea evaluărilor și Reflecția

Elaborarea strategiilor de predare – învățare – evaluare:

- *Intenție și sinteză*: Fiecare lecție conține o idee forță, un concept de bază.
- *Gândire laterală și îmbogățire*: Reluarea unui principiu care este privit din unghiuri diferite produce o conștientizare în profunzime în structura mentală a elevului.
- *Repetiție și preselecție*: În lecția următoare, ca demers logic, se face o recapitulare a celei precedente.
- *Aplicație practică și deschidere*: Orice teorie are elemente practice, direct aplicative.
- *Multidisciplinaritate și transversalitate*: Orice lecție, se recomandă, să facă trimiteri și la alte domenii.
- *Perseverență și problematizare*: Dacă examinarea nu atestă sedimentarea competenței
- urmărite se reia ciclul de învățare și din perspective diferite, până la aprofundarea competențelor.
- *Empatie și parteneriat*: Se reia demersul examinării cu cât mai puțină presiune pe elev, elevul fiind văzut ca un partener în tot acest proces.

Pentru studiile de caz de modelare parametrică, se vor analiza opere arhitecturale sau de design relevante pentru această tehnologie de proiectare, precum:

- arhitectura – opțiuni incluzive, precum (se vor prezenta exemple din listă, sau alte exemple relevante la alegerea profesorului):

- Opera din Guangzhou, China (arh. Zaha Hadid): forma sa este inspirată de pietrele de pe râul Pearl și a fost modelată parametric pentru a optimiza acustica, circulația și vizualul din fiecare punct al sălii;

- Guggenheim Museum Bilbao (arh. Frank Gehry): fiecare placă de titan a fost modelată și fabricată individual pe baza unui model digital;
- Apple Park, Cupertino (arh. Foster + Partners): în timp ce forma circulară este simplă, multe detalii, de la panourile de sticlă curbată la sistemele de umbrire, au fost optimizate parametric;
- World Trade Center Transportation Hub, New York (arh. ing. Santiago Calatrava): „oasele de porumbel" ale structurii sunt un exemplu magnific de cum o formă parametrică complexă poate deveni un punct de reper

➢ design – opțiuni incluzive, precum (se vor prezenta exemple din listă, sau alte exemple relevante la alegerea profesorului):
- Scaunul „Go" pentru Bernhardt Design (des. Ross Lovegrove): are o structură internă asemănătoare cu oasele, generată pentru a fi extrem de rezistentă și ușoară;
- Apă „Ty Nant" (des. Ross Lovegrove): sticla sa a fost modelată parametric pentru a imita forma unui picătură de apă și pentru a fi ergonomică.

Pentru studiile de caz de modelare parametrică a fractalilor se vor analiza opere arhitecturale sau de design relevante pentru această tehnologie de proiectare, precum (se vor prezenta exemple din listă, sau alte exemple relevante la alegerea profesorului):

- arhitectură: Turnul Canton, Guangzhou, China: Forma turnului este generată de un algoritm fractal cunoscut ca "tri-tree fractal". Acest design nu este doar estetic; optimizează stabilitatea structurală și reduce forțele vântului.
- planuri urbanistice: Kartal-Pendik Masterplan, Istanbul (arh. Zaha Hadid): La fel cum venele dintr-o frunză se ramifică de la nervura principală la cele mai mici capilare, sistemul de străzi și transport se ramifică de la bulevarde mari la străzi locale și alei. Această abordare „fractală" asigură o conectivitate și o eficiență mai bună a circulației.
- design de produs interior: faianța și covoarele islamice: Modelele repetitive și infinite din covoarele persane sau plăcile de faianță din Maroko și Iran.

Pentru experimentara prin modelare parametrică se vor utiliza softuri de specialitate sau extensii de soft, dedicate modelării parametrice (ex. Grasshopper, sau alte asemenea).

În funcție de subiect, de unitatea de învățare sau de perioada din an (sărbători religioase, sărbători din folclor, zile din calendarul naturii, zile cu importanță pentru anul școlar etc.), pot fi organizate activități în afara școlii care susțin demersul didactic derulat la clasă, precum:
- vizite la Muzeul de Artă, la galerii de artă pentru vizionarea expozițiilor permanente sau pentru a participa la diferite ateliere;
- participarea la expoziții stradale;
- vizite la monumente de arhitectură și arheologie;
- participarea la ateliere tematice;
- organizarea de întâlniri cu arhitecți și designeri consacrați, oameni de cultură, specialiști în domeniu etc.;
- vizite la birouri de proiectare în domeniul arhitecturii și designului;
- vizite la situri arheologice, lucrări de restaurare a monumentelor și șantiere;
- participarea la festivaluri de arhitectură și arte plastice pe diferite teme;
- participarea la concursuri școlare sau la simpozioane pentru elevi;

Evaluarea reprezintă o componentă intrinsecă a predării și a învățării. Este recomandată cu prioritate abordarea modernă a evaluării ca activitate de învățare. Astfel, sunt potrivite metode precum: urmărirea progresului personal, observarea sistematică, autoevaluarea, interevaluarea, realizarea de proiecte care să valorifice achizițiile elevilor, dar să stimuleze în același timp dezvoltarea de valori și atitudini, în contexte firești, adaptate vârstei, construirea de portofolii sau mape de lucrări. Procesul de evaluare va pune, de asemenea, accent pe recunoașterea experiențelor de învățare și a competențelor achiziționate de către elevii în mediul nonformal sau informal. Se recomandă evaluarea lucrărilor pe baza unor criterii specifice, cunoscute de către elevii sau pe baza unor grile de evaluare care urmăresc procese de realizare a unui produs final pe o perioadă mai mare de timp.

Condiţii recomandate pentru desfăşurarea activităţii

Sala: Atelier – informatică.
Echipamente:
- punct de lucru pentru elev dotat cu calculator, și:
  - program de grafică 2D, cu capacitatea de a opera cu grafică rastel și grafică vectorială, inclusiv cu layere
  - program pentru modelarea volumelor arhitecturale și/sau a obiectelor cotidiene (precum produse de design), cu funcție de randare 2D și 3D
  - conexiune la internet
- tablă școlară
- videoproiector/ ecran, computer/ laptop
- surse de lumină studio pentru activități foto
- scanner format A4 sau A3
- acces la imagini și desene tehnice de arhitectură și design, acces la imagini de referință
- posibilitate de expunere a lucrărilor

Echipamente necesare pentru desfășurare a activității

Aparat foto digital sau telefon mobil dotat cu cameră foto.

Dicţionar de termeni

Grafică raster: Format de imagine digitală constând dintr-o matrice (grilă) de pixeli (elemente picturale), unde fiecare pixel stochează informații despre culoare și luminanță. Reprezentarea se bazează pe valori numerice, iar calitatea imaginii este direct dependentă de rezoluție (numărul de pixeli pe unitate de lungime).

Grafică vectorială: Format de imagine digitală bazat pe instrucțiuni matematice (vectori, puncte, curbe și ecuații geometrice) care definesc forme, contururi și proprietăți ale elementelor grafice. Spre deosebire de grafica raster, redarea este independentă de rezoluție, permițând scalare infinită fără pierdere de calitate.

Layer: Element structural în editarea imaginilor digitale care permite suprapunerea și manipularea independentă a componentelor vizuale (imagini, text, forme, efecte). Fiecare strat funcționează ca o foie transparentă ce poate fi modificată, mascată sau reorganizată fără a afecta celelalte elemente ale compoziției.

CAD (Computer-Aided Design): Sistem informatic utilizat pentru proiectarea precisă a obiectelor sau structurilor prin modelare geometrică 2D/3D. El înlocuiește desenul tehnic manual, oferind **precizie matematică** în definirea formelor (prin coordonate, dimensiuni, constrângeri), **eficiență superioară** prin editare parametrică (modificări automate la întreg modelul după ajustarea unui parametru) și **capacități avansate** de modelare 2D și 3D, simulare și generare automată de piese desenate și liste de materiale.

BIM (Building Information Modeling): Un proces colaborativ bazat pe un **model digital inteligent 3D**, care integrează geometrie, date tehnice și atribute funcționale (cost, termene, durabilitate) ale unei construcții. El permite simulări, detectarea erorilor în faza virtuală și gestionarea informației de-a lungul întregului ciclu de viață al clădirii – de la proiectare și execuție la exploatare și demolare.
Vectorizare: Procesul de conversie a unui desen existent (de obicei o imagine **raster** sau o scanare, formată din pixeli) într-un format **vectorial** compus din entități geometrice precise (linii, arce, polilinii, texte, etc.), definite matematic prin coordonate, puncte, raze și ecuații. Acest proces transformă reprezentarea grafică într-un set de obiecte editabile și scalabile la infinit fără pierdere de calitate, potrivite pentru manipulare într-un mediu CAD.

Reprezentare parametrică: Este o metodă matematică de a descrie o formă geometrică (o curbă, suprafață sau solid) folosind una sau mai multe variabile independente, numiți parametri, și un set de ecuații care definesc coordonatele punctelor respectivei forme în funcție de acești parametri.

Fractali: Fractalii sunt forme geometrice complexe și neregulate, care păstrează o structură asemănătoare (autosimilară) indiferent de scara la care sunt priviți. Asta înseamnă că dacă iei o mică parte a unui fractal și o mărești, ea va arăta foarte asemănător cu întregul.

Textură fără cusături: Imagini digitale (de obicei în format raster) proiectate astfel încât marginile lor să se potrivească perfect atunci când sunt repetate orizontal și vertical (tiling). Acestea creează iluzia unei suprafețe continue, fără rupturi vizibile, chiar și atunci când acoperă zone extinse.
Randare: Procesul informatic de generare a unei imagini 2D sau 3D dintr-un model digital prin calculul interacțiunilor dintre lumină, materiale, geometrie și efecte optice. Rezultatul este o reprezentare vizuală realistă sau stilizată a scenei.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

A. Manuale și cărți

1. AutoCAD 2024 For Beginners – CADFolks – Editura Kishore – 2023
2. ArhiCAD - Getting Started Guide – Graphisoft SE – Editura Graphisoft – 2023
3. Allplan 2023 Basics: A practical introduction to 3D building design – Editura Nemetschek Allplan Systems GmbH, 2022
4. Rhino 7 Essentials – Center for Technical Knowledge – Editura Ascent – 2023
5. Grasshopper Primer – Mode Lab (Aleksandra Jaeschke, Dale Fugier, Brian James) – Editura Robert McNeel & Associates – 2017
6. Adobe Photoshop Classroom in a Book – Adobe Creative Team – Editura Adobe Press – 2022
7. Choma Joseph – Morphing: A Guide to Mathematical Transformations for Architects and Designers, Laurence King Publishing – 2015
8. Kothari D. P., et. al. – Mathematics for Computer Graphics and Game Programming, Mercury Learning and Information – 2017
9. Lastra Alberto – Parametric Geometry of Curves and Surfaces: Architectural Form-Finding, Birkhäuser - 2021
10. Shirley Peter, Marschner Steve – Fundamentals of Computer Graphics (Third Edition), CRC Press – 2009
11. Sintaxa imaginii – Donis A. Dondis – Editura Meridiane – 1994
12. Pixelgrafika építészeknek – Ruga Máté – Editura TERK Budapesta – 2020

B. Surse online

1. SketchUp Campus (fostul LearnCampus): *https://learn.sketchup.com*
2. Blender Fundamentals: *https://docs.blender.org/manual/en/latest/getting_started*
3. The evolution of the digital curve: from shipbuilding spline to the diffusion of NURBS subdivision surface and t-splines as tools in architectural design, Giuseppe Gallo, Fulvio Wirz: *https://www.giuseppegallo.design/publications-talks/the-evolution-of-the-digital-curve-from-shipbuilding-spline-to-the-diffusion-of-nurbs-subdivision-surface-and-t-splines-as-tools-for-architectural-design*
4. Representation of Curves and Surfaces: *https://web.mit.edu/hyperbook/Patrikalakis-Maekawa-Cho/node3.html*
5. Splines in 5 minutes: Part 1 cubic curves: *https://www.youtube.com/watch?v=YMl25iCCRew*
6. Splines in 5 Minutes: Part 2 Catmull-Rom and Natural Cubic Splines: *https://www.youtube.com/watch?v=DLsqkWV6Cag&t=11s*
7. Splines in 5 minutes: Part 3 -- B-splines and 2D: *https://www.youtube.com/watch?v=JwN43QAlF50*

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Instituție de apartenență, localitate, județ
Responsabil MEC Prof. LILIANA BOBEICĂ	Ministerul Educației și Cercetării
Responsabil CNCE Prof. LĂCRĂMIOARA-ANA PAULIUC	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare
Coordonator științific Conf. Univ. dr. Arh. UAR, OAR FRANCOISE PAMFIL	Universitatea de Arhitectură și Urbanism „Ion Mincu”, București Ordinul Arhitecților din România
Coordonator științific Arh. MARIUS MICLĂUȘ	Universitatea Politehnică din Timișoara, Facultatea de Arhitectură și Urbanism / Fundația Archaeus
Prof. ROBERT BALAJTI	Liceul de Arte, Oradea
Prof. ALINA MIHAELA RUDEI	Liceul Vocațional de Arte Plastice „Hans Mattis Teutsch”, Brașov
Conf.Univ.dr. ANCA GABRIELA VITCU	Universitatea de Arhitectură și Urbanism „Ion Mincu” București

Anexa nr. 242

Programa școlară
pentru disciplina

Promovarea bunurilor culturale

Clasele a XI-a și a XII-a
Curriculum de specialitate (CS)

Filiera vocațională, profilul artistic, specializarea conservare-restaurare bunuri culturale

Învățământ liceal

- 2026 -

Anexa nr. 242
Programa școlară pentru disciplina *Promovarea bunurilor culturale,* clasele a XI-a și a XII-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profil artistic, specializarea conservare-restaurare bunuri culturale*

NOTĂ DE PREZENTARE

Programa școlară pentru ***Promovarea bunurilor culturale*** reprezintă oferta curriculară pentru clasele XI – XII din învățământul liceal, filiera vocațională și face parte din curriculumul de specialitate (CS) pentru profilul artistic, specializarea *Conservare- restaurare bunuri culturale*.

Această disciplină asigură conectarea noțiunilor teoretice de bază din cadrul promovării bunurilor culturale cu elementele tehnice și practice ale materiei de specialitate – conservarea-restaurarea bunurilor culturale. Prin structura acestei programe se vizează optimizarea și eficientizarea sistemului de pregătire artistică de specialitate cu ajutorul abordării interdisciplinare/ transdisciplinare. Studierea disciplinei *Promovarea bunurilor culturale* contribuie la dezvoltarea viitorilor profesioniști, prin consolidarea culturii generale a elevilor și prin conștientizarea valorilor tradiționale.

Pentru studiul acestei discipline, bugetul de timp alocat este următorul:

Promovarea bunurilor culturale				
Clasa	a IX-a	a X-a	a XI-a	a XII-a
Nr. ore/ săptămână	-	-	2	1

Programa disciplinei ***Promovarea bunurilor culturale*** începe în clasa a XI-a și continuată în clasa a XII-a este menită să întregească viziunea și abilitățile viitorilor absolvenți. Este elaborată potrivit unui model de proiectare curriculară centrat pe competențe, astfel încât să contribuie la dezvoltarea și completarea profilului de formare al elevului din ciclul liceal. Din perspectiva disciplinei de studiu, orientarea demersului didactic pornind de la competențe permite accentuarea scopului pentru care se învață și a dimensiunii acționale în formarea personalității elevului.

Profilul de formare vizează în mod special dezvoltarea unei identități profesionale: conservator, restaurator, muzeograf, manager cultural etc Scopul acestei discipline constă în a forma elevii în direcția înțelegerii promovării bunurilor culturale, a strategiilor de marketizare, a managementului de proiect, de realizare și promovare a produselor conexe muzeelor, dar și în direcția evidenței și expertizării patrimoniului muzeal mobil și imobil.

În elaborarea programei s-a avut în vedere raportarea la cadrul legislativ și documentele strategice generale și specifice care susțin și motivează studiul disciplinelor:

- **Legea învățământului preuniversitar** nr. 198/2023 cu modificările și completările ulterioare.
- **Planurile-cadru pentru învățământul liceal,** OMEC nr. 4350/2025.
- **Profilul de formare al absolventului**, OME nr. 6731/2023, care asigură coerența verticală a parcursului școlar, de la învățământul primar la cel liceal.
- **Recomandarea Consiliului UE privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții, 2018.**
- **Hotărârea nr. 918/2013 privind Cadrul național al calificărilor.**
- **Cadrul european al calificărilor (CEC).**
- **Fișa postului** pentru Conservator bunuri culturale (studii medii), nivel 4, din cadrul ***Codului Ocupațiilor din România, la poziția 34330 după modificarea prin Ordinul MMFPSPV 150/2013, respectiv Ordinul INS 132/2013***

Structura programei școlare include, pe lângă nota de prezentare, următoarele elemente:
- Nota de prezentare
- Competențe generale
- Competențe specifice
- Domenii de conținut și conținuturi ale învățării
- Exemple de activități de învățare
- Sugestii metodologice
- Referințe bibliografice

- *Competențele* sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învățare, care permit identificarea și rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte particulare diverse.

- *Competențele generale* vizate la nivelul disciplinei *Promovarea bunurilor culturale* jalonează achizițiile de cunoaștere ale elevului pentru ciclu liceal superior.

- *Competențele specifice* se formează pe parcursul a doi ani școlari, sunt derivate din competențele generale și reprezintă etape în dobândirea acestora.

- *Conținuturile învățării* sunt organizate pe domenii și reprezintă achiziții de bază, mijloace informaționale prin care se urmărește realizarea competențelor.

- *Exemplele de activități de învățare* însoțesc competențele specifice și constituie modalități de organizare a activității didactice în scopul realizării competențelor. Programa școlară propune, cu caracter de exemplu, diferite tipuri de activități de învățare, care integrează strategii didactice și care valorifică experiența concretă a elevului. Cadrul didactic are libertatea de a utiliza exemplele de activități de învățare pe care le propune programa școlară, de a le completa sau de a le înlocui, astfel încât acestea să asigure un demers didactic adecvat situației concrete de la clasă. Se asigură, în acest fel, premisele aplicării contextualizate a programei școlare și proiectării unor parcursuri de învățare personalizate, pornind de la specificul dezvoltării elevilor.

- *Sugestiile metodologice* includ clarificări conceptuale, recomandări privind prioritățile ce ar trebui urmărite de către profesor, strategii didactice și elemente de evaluare continuă. Pornind de la competențele generale, sunt analizate strategiile de formare care contribuie predominant la realizarea acestora.

- *Referințe bibliografice* constituie suportul de lucru pentru proiectarea conținuturilor și a demersului didactic sau activitățile necesare în transferul de informație către elevi. Acestea sunt sugestii de surse de informație de specialitate, ele putând fi suplimentate și îmbunătățite permanent în funcție de evoluția științifică a domeniului studiat. Pot, de asemenea să fie un instrument de referință pentru construirea indicatorilor de performanță în dobândirea și utilizarea cunoștințelor de specialitate.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Receptarea terminologiei de specialitate pentru promovarea bunurilor culturale**
CG2	**Integrarea cunoștințelor specifice promovării bunurilor culturale în contextul unor situații noi**
CG3	**Comunicarea scrisă și orală prin valorificarea limbajului de specialitate**

CLASA a XI-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 ***Receptarea terminologiei de specialitate pentru promovarea bunurilor culturale***

CS 1.1. Utilizarea corectă a terminologiei juridice referitoare la produsele și bunurile culturale aparținând patrimoniului cultural local, regional, național și universal
- legislația în domeniul patrimoniului cultural; *- istoricul reglementărilor juridice referitoare la colecții și muzee în spațiul cultural local și național;* *- operarea cu terminologia specifică legislației naționale și internaționale a patrimoniului;* *- comentarii ale diferențelor legislative din țara noastră, spațiul European și extra-European.*
CS 1.2. Aplicarea, în contexte profesionale, a cunoștințelor de legislație referitoare la produsele și bunurile aparținând patrimoniului cultural
- instituțiile de patrimoniu în raport cu ordonatorii de credite; *- punctele divergente și convergente în aplicarea legislației naționale și internaționale;* *- descrierea conform legislației naționale a diverselor proceduri în instituțiile dedicate patrimoniului;* *- responsabilități instituționale privind protecția patrimoniului cultural local, regional, național, universal.*
CS 1.3. Utilizarea corectă a terminologiei specifice domeniului expertizării bunurilor / produselor culturale
- recunoașterea semnificației termenilor specifici utilizați în demersurile de investigație și expertiză a produselor și bunurilor culturale; *- utilizarea adecvată a termenilor specifici în raportarea cu privire la derularea procedurilor de investigație și expertiză a produselor și bunurile culturale și în raportarea rezultatelor către părțile interesate;* *- utilizarea procedurilor de investigație și expertiză a produselor și bunurilor culturale;* *- operarea cu mijloace de evidență a bunurilor/produselor culturale;* *- utilizarea corectă a mijloacelor de evidență a bunurilor/produselor culturale;* *- transpunerea în sistem informatizat a datelor de evidență obținute.*

CG 2 - ***Integrarea cunoștințelor specifice promovării bunurilor culturale în contextul unor situații noi***

CS 2.1. Aplicarea Legislația Națională în context internațional
- evoluția și aplicarea legislației naționale în cazuri particulare (consultarea dosarelor de expoziții realizate de instituții ale patrimoniului); *- legislația patrimoniului actuală și problemele în realizarea proiectelor culturale;* *- legislația internațională și cea națională – puncte divergente și convergente.*
CS 2.2. Organizarea unui registru inventar pe baza principiilor conservării
- analizarea și evaluarea patrimoniului cultural pe baza legislației *- întocmirea unor categorii de obiecte de patrimoniu*

CG3 ***Comunicarea scrisă și orală prin valorificarea limbajului de specialitate***

CS 3.1. Utilizarea legislației de specialitate în realizarea unui dosar de expoziție
- realizarea unui dosar de expoziție în cadrul instituției; *- realizarea unui dosar de expoziție pe plan național;* *- realizarea unui dosar de expoziție pe plan internațional.*
CS 3.2. Completarea fișelor DOCPAT
- completarea fiselor analitice de obiect DOCPAT *- completarea fișelor de conservare în DOCPAT* *- completarea rapoartelor de expertiză în DOCPAT*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Legislație și coordonatele promovării bunurilor culturale	• legislația patrimoniului cultural din România; • legislația patrimoniului cultural internațional; • realizarea unui dosar de expoziție în instituție/ național/ internațional.
Instrumente de lucru în valorificarea patrimoniului cultural	• mijloacele de evidență a bunurilor culturale. Metode și tehnici utilizate în identificarea funcțiilor patrimoniale: - prezentarea programului DOCPAT - reguli de operare - evidență - raportare - catalogare • tipuri de expertizări ale patrimoniului: - expertiza de autentificare - expertiza de evaluare patrimonială - expertiza artistică - expertiza de conservare • documentele de evidență și expertiză: - registrul de inventar - fișa analitică de evidență - fișa de obiect - fișa de conservare - fișa de fototecă - catalogul topografic - dosarul de restaurare • realizarea unui dosar de expertiză în DOCPAT al unui obiect (studiu de caz).
Expertiză și punere în valoare	• tipuri de expertiză: - expertiza patrimoniului mobil - expertiza patrimoniului imobil • fișa de Expertiză generată de DOCPAT; • documentele necesare realizării unui dosar de expertiză pentru patrimoniul mobil și imobil; • realizarea unui dosar de expoziție pe baza prevederilor legale (studiu de caz).

CLASA a XII-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 ***Receptarea terminologiei de specialitate pentru promovarea bunurilor culturale***

CS 1.1. Utilizarea corectă a terminologiei managementului patrimoniului, marketingului cultural și a practicilor curatoriale în raport cu standardele conservării și restaurării
- *definirea managementului și funcțiile sale principale* - *ce este managementul cultural și un proiect cultural* - *identificarea rolului marketingului în domeniul produselor culturale* - *istoricul conceptului* - *funcțiile principale ale marketingului cultural* - *recunoașterea elementelor caracteristice ale unui proiect cultural* - *ce sunt practicile curatoriale, când și cum apare* - *conservarea și restaurarea în raport cu practicile curatoriale*
CS 1.2. utilizarea proiectelor culturale în instituții ale patrimoniului
- *instituțiile de patrimoniu și managementul cultural* - *instituțiile de patrimoniu și marketingul cultural* - *realizarea unei expoziții și practicile curatoriale*

CG 2 - ***Integrarea cunoștințelor specifice promovării bunurilor culturale în contextul unor situații noi***

CS 2.1. Aplicarea managementului cultural în instituții
- *responsabilitățile managerului în cadrul instituțiilor de patrimoniu* - *cadrul de realizare al proiectelor de management și utilitatea lor* - *dezvoltarea unor proiecte culturale la nivelul instituțional, național și internațional*
CS 2.2. Operarea strategiilor de marketing
- *cum se marketizează o instituție* - *cum se marketizează un produs cultural* - *cum se marketizează un produs de țară*
CS 2.3. Aplicarea practicilor curatoriale în realizarea unui eveniment cultural
- *prezentarea unor proiecte expoziționale deja realizate* - *etapele realizării unui eveniment cultural* - *discuții privind punctele tari și punctele slabe ale unui eveniment cultural*

CG3 ***Comunicarea scrisă și orală prin valorificarea limbajului de specialitate***

CS 3.1. Idei privind realizarea unui proiect cultural cu toate
- *realizarea unui dosar de expoziție în cadrul instituției* - *realizarea unui dosar de expoziție pe plan național* - *realizarea unui dosar de expoziție pe plan internațional*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Legislație și coordonatele promovării bunurilor culturale	- definirea managementului cultural, al managementului și a practicilor culturale; - legislația patrimoniului cu referire: · managementul de proiect · proiect cultural · marketizare și drepturi de autor · practicile curatoriale și punerea lor în valoare - funcționarea în instituțiile de cultură a departamentelor specializate în realizarea evenimentelor cu profil cultural.
Instrumente de lucru	- expoziția și tipuri de expoziție: · criterii și modalități de selectare a exponatelor · funcțiile culturale și sociale ale expoziției · criterii de organizare a expozițiilor (cronologice, tematice, tipuri de expresie artistică) · criterii tehnice și culturale de selectare a exponatelor · expozițiile virtuale - obiectul muzeal: · categorii de obiecte muzeale în raport cu diferitele categorii de patrimoniu (material și sau imaterial, tangibil și sau intangibil) și condiționările tehnice de expunere · reconstituiri ca parte a valorificării muzeale (reconstituiri tridimensionale, recontextualizări tridimensionale și sau cu ajutorul fotografiilor) · criterii de ordonare a obiectelor în raport cu panotarea · tipologia muzeelor (de la muzee generale la muzee de sit și sau de obiect) - strategiile de proiect ale organizării unei expoziții · proiectul cultural în context contemporan (rolul culturii în dezvoltarea durabilă) · tipuri de proiecte culturale și legislația ICOMOS - elaborarea materiale de promovare a unui eveniment cultural sau a colecțiilor muzeale · materiale de promovare pe suport tradițional (afișe, pliante, bannere) · materiale de promovare în cadrul noilor media - normele de conservare privind expunerea obiectelor de patrimoniu · spațiul expozițional (microclimat, iluminat, circulație) · starea de conservare a obiectelor (condiționări impuse expunerii obiectelor muzeale) · securitate · manipulare, împachetare, transport
Expertiză și punere în valoare	Realizarea unui dosar cu etapele de realizare a unui eveniment cultural prezentat la sfârșitul modelului de curs, lucru pe echipe.

SUGESTII METODOLOGICE

În scopul dezvoltării la elevi a competențelor de investigare științifică și de cercetare, profesorii de specialitate vor folosi în procesul de predare/învățare/evaluare, pentru clasele a XI-a și a XII-a, următoarele metode:

1**. Învățarea prin descoperire** are ca rezultat achiziții trainice și dezvoltă imaginația. Presupune inițierea elevilor în activități de investigație în care elevii sunt puși în situații.

concrete de formulare de ipoteze, documentare în domeniul respectiv, realizarea unui experiment, interpretarea datelor, formularea de concluzii și prezentare a acestora în diferite forme (scris, oral, grafic). Se poate realiza pe următoarele căi: inductivă (de la particular, concret la general), deductivă (de la general la particular), transductivă (prin analogie între sisteme sau componente ale acestora).

2. **Problematizarea** pune elevul în situația de a soluționa, prin activitate proprie de cercetare, o anumită problemă care îi stimulează curiozitatea și care îl incită la căutări, dezvoltând scheme operatorii ale gândirii divergente.

3. **Experimentul**, ca metodă de învățare, poate fi aplicat cu succes alături de descoperire și de problematizare asigurând astfel, prin provocarea unor procese sau fenomene, cunoașterea directă, nemijlocită a factorilor de degradare.

4. **Algoritmizarea** asigură însușirea și aplicarea unor scheme logice de desfășurare a activităților teoretice și practice. Este importantă pentru a face trecerea de la parcurgerea unor căi deja cunoscute, la dezvoltarea propriilor căutări și cercetări.

5. **Dezbaterea și asaltul de idei** permit dobândirea de către elevi a cunoștințelor de specialitate, afirmarea opiniilor personale, dezvoltă spiritul de cooperare, creativitatea, spiritul critic și stimulează spontaneitatea.

6. **Studiul de caz** presupune analiza și dezbaterea unor situații- problemă întâlnite în practică asigură apropierea învățării de contextul extrașcolar.

7. **Proiectul** stimulează elevii să realizeze investigații în laborator pe o anumită temă, să elaboreze lucrări științifice pentru simpozioane, cercuri, sesiuni de comunicări științifice. Proiectul, individual sau de grup, oferă oportunitatea educației pentru cunoașterea și respectarea valorilor și a bunurilor patrimoniale.

Competențele specifice vor fi concretizate, în cadrul fiecărei ore, prin activități de învățare corespunzătoare conținutului și opțiunilor profesorului asupra tipului de lecție. Actuala programă școlară valorifică **exemple de activități de învățare**, oferind un sprijin concret în elaborarea strategiilor de predare care să permită o reală centrare a actului educațional pe experiența de învățare. Activitățile de învățare trebuie astfel construite încât să se pornească de la experiența concretă a elevului și să se integreze unor strategii didactice adecvate diferitor contexte de învățare.

Pentru formarea competențelor specifice, se recomandă utilizarea următoarelor activități de învățare:

- recunoașterea unor tipuri de degradări;
- identificarea și utilizarea unor surse variate de informare/documentare: atlase, albume, enciclopedii, determinatoare, internet, culegeri de texte consacrate, reviste, mijloace video, bănci de date, dicționare, etc.;
- extragerea, inserarea și interpretarea informației din și în: tabele, scheme, grafice, diagrame, fragmente de text, albume tematice, internet, reviste de specialitate, etc.;
- realizarea transferului de informație prin conexiuni intradisciplinare, interdisciplinare și trans curriculare, pentru studierea fenomenelor de degradare a bunurilor culturale;
- imaginarea unor situații- problemă și rezolvarea lor;
- formularea de întrebări și răspunsuri adecvate;
- folosirea pe cât posibil a instrumentelor, a substanțelor și a aparaturii de laborator, potrivite contextului experimental;
- observarea și aprecierea importanței factorilor de mediu în contextul disciplinei studiate;
- interpretarea rezultatelor experimentale;
- recunoașterea factorilor care au determinat degradările studiate;
- compararea acțiunii diferitor tipuri de agenți dăunători;
- luarea de decizii și justificarea opțiunii privind atitudinea și acțiunea proprie legată de
- protecția și prevenția degradărilor obiectelor de patrimoniu;

- măsurări de parametri în cazul studierii obiectelor de patrimoniu;
- reprezentări complexe prin desen a structurilor studiate;
- efectuarea de vizite de studiu și documentare în diferite locații arheologice, muzeale, laboratoare de specialitate.

În perspectiva unui demers educațional centrat pe competențe, se recomandă utilizarea cu preponderență a evaluării continue, formative. Procesul de evaluare va îmbina formele tradiționale (probe orale, probe scrise, probe practice) cu cele complementare (proiectul, portofoliul, autoevaluarea, evaluarea în perechi, observarea sistematică a activității și comportamentului elevului) și va pune accent pe:
- corelarea directă a rezultatelor evaluate cu competențele specifice vizate de programa școlară;
- valorizarea rezultatelor învățării prin raportarea la progresul școlar al fiecărui elev;
- utilizarea unor metode variate de comunicare a rezultatelor școlare;
- recunoașterea, la nivelul evaluării, a experiențelor de învățare și a competențelor dobândite în contexte non-formale sau informale.

Evaluarea elevilor se va realiza pe baza competențelor specifice și a conținuturilor asociate, prevăzute de programa școlară. De exemplu:
- selectarea răspunsului corect;
- asocierea între: noțiuni, enunțuri, etc. incluse în coloane diferite;
- completarea propozițiilor, desenelor, schemelor lacunare, etc.;
- itemi de tipul adevărat sau fals;
- întrebări structurate;
- rezolvarea de probleme;
- eseuri structurate;
- realizarea de referate, portofolii, proiecte;
- formularea de ipoteze sau concluzii;
- realizarea unui plan de investigație;
- rezolvarea de fișe pentru aplicații practice.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

***Ghid de bune practici în protejarea și promovarea patrimoniului cultural rural;
***Legea nr. 182/2000 privind protejarea patrimoniului cultural național mobil;
***Legea nr. 26 din 29 februarie 2008 privind protejarea patrimoniului cultural imaterial;
***Legea nr.311 din 8 iulie 2003 muzeelor și a colecțiilor publice;
*** Key Concepts of Museology - International Council of Museums - International Council of Museums;
*** Standards and guidelines - International Council of Museums - International Council of Museums;
*** UNESCO România 1956 – 2021 https://www.cnr-unesco.ro/uploads/media/BrosuraUNESCO_65de_aniRO.pdf
*** UNESCO What is Intangible Cultural Heritage?

- Assman, Jan: *Collective Memory and Cultural Identity*;
- Burnham, B., *La protéction du patrimoine culturel. Manuel des législations nationals*, Conseil International des Musées,1974;
- Ciobanu, M., *Cultură și evaluare,* Ministerul Culturii și cultelor Centrul de Pregătire și formare a Personalului din Instituțiile de Cultură, București, 1998;
- Cândea, R.M.; Cândea, D. *Comunicare managerială aplicată*, București, Editura Expert, 1998;
- Cojocaru, V., Barabaș, N., Mitocaru, V., *Pedagogie muzeală*, Ministerul Culturii și Cultelor - Centrul de Pregătire și formare a Personalului din Instituțiile de Cultură, București, 1998;
- Colta, Elena Rodica (coord), *Cultura tradițională euroregională în context actual Patrimoniul material / imaterial - modalități de conservare și promovare*, Editura Etnologică, Bucureşti 2014;
- Duțu, Aurelia (coord), *Ghid de bune practici în protejarea și promovarea patrimoniului cultural rural*, 2012;
- Florescu, Radu, *Bazele Muzeologiei. Curs universitar*, Universitatea Creștină Dimitrie Cantemir, București 1999;
- Guglielmino, G., *Le opera d'Arte Transfugate. Legislazione e normative internazionale*, Fiesole, Nandini Editore,1997;
- Melniciuc, Puică, *Investigarea științifică a bunurilor din patrimoniul cultural*, Ed. Trinitas, Iasi, 1999;
- Opriș, Ioan, *Managementul Muzeal*, Editura Cetatea de Scaun, Târgoviște, 2008;
- Știucă, Narcisa, *Patrimonializare și salvgardare* în vol. *Populații și patrimoniu cultural imaterial*, Arad, 2013;
- Zbuchea, Alexandra, *Marketingul în slujba patrimoniului cultural*, 2008;
- Zecheru, Vasile, *Managementul în cultură*, Ministerul Culturii și cultelor - Centrul de Pregătire și formare a Personalului din Instituțiile de Cultură, București, 1998;

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Instituție de apartenență, localitate, județ
Responsabil MEC Prof. BOBEICĂ LILIANA	Ministerul Educației și Cercetării
Responsabil CNCE Prof. PAULIUC LĂCRĂMIOARA-ANA	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare
Coordonator științific Lect. univ. dr. VOICU GABRIELA	Universitatea Națională de Arte din București
Coordonator științific Prof. dr. STREINU IOANA-LAVINIA	Liceul de Arte Plastice „Nicolae Tonitza”, București
Muzeograf 1A ILEA HORAȚIU SILVIU	Muzeul Țăranului Român, București
Prof. Dr. SADOVEI CAMELIA	Colegiul de Artă„Ciprian Porumbescu”, Suceava

Anexa nr. 243

Programa școlară
pentru disciplina

Atelier de specialitate (Teorie și tehnici de conservare – restaurare)

Clasele a XI-a și a XII-a

Curriculum de specialitate (CS)
Filiera vocațională, profilul artistic, specializarea conservare-restaurare bunuri culturale

Învățământ liceal

- 2026 -

Anexa nr. 243
Programa școlară pentru disciplina *Atelier de specialitate*
***(Teorie și tehnici de conservare – restaurare),* clasele a XI-a și a XII-a,**
curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profil artistic, specializarea conservare-restaurare bunuri culturale*

NOTĂ DE PREZENTARE

Programa școlară pentru disciplina ***Atelier de specialitate - Teorie și tehnici de conservare restaurare*** face parte din structura Curriculumului de specialitate pentru învățământul liceal , filiera vocațională, profil artistic, specializarea *Conservare- restaurare bunuri culturale* începând din anul școlar 2026-2027. Această disciplină nouă în ciclul liceal se regăsește în *Anexa 11 la OMEC nr.4350/20.06.2025 - Planul-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, filiera vocațională, profilul artistic, specializarea conservare restaurare bunuri culturale, în cadrul secțiunii Curriculum de specialitate (CS).*

Prin această disciplină elevii vor studia și aprofunda prin exersare practică și studii de caz, noțiuni ce țin de domeniul conservării și restaurării, pentru a putea dobândi calificarea necesară practicării în condiții optime profesionale și legale a meseriei de conservator bunuri culturale (studii medii). Aceste noțiuni definesc principiile, etapele, metodele de analiză, diagnostic și intervenție asupra obiectelor de patrimoniu cultural, precum și noțiuni de legislație ce privesc domeniul patrimonial. Disciplina urmărește dezvoltarea firească a aptitudinilor și abilităților practice astfel încât la finalul celor patru ani de studii și promovarea examenului de certificare a competențelor profesionale, absolvenții vor putea opera în domeniul conservării bunurilor culturale pentru:

- Evaluarea stării bunurilor culturale;
- Controlul condițiilor microclimatice;
- Conservarea preventivă a bunurilor expuse sau depozitate;
- Ocrotirea bunurilor culturale prezentate în expoziții;
- Ocrotirea bunurilor culturale păstrate în depozite;
- Conservarea bunurilor culturale în timpul schimburilor culturale;
- Protejarea obiectelor împotriva factorilor care induc uzura funcțională prematură a bunurilor culturale;
- Conservarea preventivă a memoriei audiovizuale;
- Aplicarea măsurilor urgente pentru salvarea descoperirilor arheologice.

Pentru studiul acestei discipline, bugetul de timp alocat este următorul:

- pentru clasa a XI- a, 7 ore pe săptămână pe parcursul anului școlar;
- pentru clasa a XII-a, 7 oră pe săptămână pe parcursul anului școlar;
- durata de derulare a unui modul de atelier de specialitate (de pictură pe suport lemn / pânză / hârtie; suport mural; bunuri pe suport textil; bunuri pe suport din lemn; bunuri pe suport din material papetar, bunuri pe suport din material colagenic; bunuri ceramice; bunuri metalice) este de un an școlar.

Recomandarea este ca elevul să studieze un alt atelier în cel de-al doilea an de specializare.

În elaborarea programei s-a avut în vedere raportarea la cadrul legislativ și documentele strategice generale și specifice care susțin și motivează studiul disciplinelor:

- ***Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023 cu modificările și completările ulterioare.***
- ***Planurile-cadru pentru învățământul liceal, OMEC nr. 4350/2025.***
- ***Profilul de formare al absolventului, OME nr. 6731/2023***, care asigură coerența verticală a parcursului școlar, de la învățământul primar la cel liceal.
- ***Recomandarea Consiliului UE privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții, 2018.***
- ***Hotărârea nr. 918/2013 privind Cadrul național al calificărilor.***
- ***Cadrul european al calificărilor(CEC).***
- ***Fișa postului pentru Conservator bunuri culturale (studii medii), nivel 4,*** din cadrul ***Codului Ocupațiilor din România***, la poziția ***34330*** după modificarea prin ***Ordinul MMFPSPV 150/2013,*** respectiv ***Ordinul INS 132/2013.***

Programa urmărește structurarea competențelor din cele opt domenii cheie, prin următoarele niveluri: formularea competențelor generale și selectarea seturilor de valori și atitudini; organizarea elementelor de conținut și corelarea acestora cu competențele specifice; elaborarea sugestiilor metodologice. Aceste niveluri vizează de asemenea unele aspecte inter și transdisciplinare prin corelarea și contribuția mai multor arii curriculare.

În acest scop, se au în vedere noile concepții privind predarea și care au în vedere:

- orientarea opțiunilor didactice către strategii de pregătire a elevilor care să permită formarea unei personalități autonome și creative;
- formarea unei culturi generale în domeniu, cu elemente aplicative, care să permită o pregătire școlară pentru viața activă (profesională, socială, familială) post școlară;
- orientarea și structurarea tematicii astfel încât să permită reducerea supraîncărcării elevilor și informațiilor inutile și/sau nesemnificative pentru viața cotidiană.

Orientarea tematicii curriculumului este îndreptată spre:

- dezvoltarea capacităților de investigație științifică;
- folosirea unor metode și tehnici de lucru specifice conservării restaurării de bunuri culturale;
- integrarea cunoștințelor în experiența de viață a elevilor;
- aplicarea cunoștințelor însușite în rezolvarea unor situații -problemă și luarea de decizii;
- formarea de deprinderi de muncă intelectuală și productivă;
- stimularea motivației pentru protecția patrimoniului cultural național și universal;
- utilizarea cunoștințelor însușite pentru prezervarea patrimoniului cultural.
- realizarea competențelor implicate în formarea de capacități și atitudini (capacități cognitive, de comunicare, de echilibru personal și afectiv, de acțiune și inserție socială);
- utilizarea formelor diverse de organizare a lecției în clasă, laboratoare de conservare, situri arheologice, observarea edificiilor patrimoniale, etc.;
- organizarea în structuri flexibile pentru a fi util atât pentru autorii de manuale, cât și pentru profesori.

Prezenta programă se propune ca bază teoretică și practică a pregătirii în meseria de conservator - restaurator la nivelul claselor a XI-a și a XII-a. Scopul disciplinei este de a insista asupra necesității cunoașterii principiilor, etapelor, metodelor de analiză, diagnostic și intervenție asupra obiectelor de patrimoniu cultural, precum și a noțiunilor de legislație ce privesc domeniul patrimonial.

Pentru o deschidere mai mare către o profilare ocupțională diversificată, din oferta tipurilor de ateliere de specialitate, se propune studierea în clasa a XI-a a unui tip de suport iar în clasa a XII-a, studiul unui alt tip de suport. Pentru parcurgerea prezentei programe, grupele de elevi vor studia pe parcursul fiecărui an școlar, în funcție de oferta școlară, câte o programă de specializare pentru atelierele de specialitate dedicate studiului tipurilor de suport. Este de dorit ca aceste ateliere să fie diferite pentru fiecare grupă în cei doi ani de specializare. P**entru exemplificare, grupa de elevi de a XI-a va parcurge conținuturile programei „lucrărilor de pictură pe suporturi portante diverse", iar aceeași grupă, în clasa a XII-a va parcurge conținuturile programei care studiază „bunurile/produsele din material ceramic".** Lucrările practice sunt obligatorii, fiind realizate integrat în lecții sau ca lecții de sine stătătoare.

Structurarea noilor planuri cadru de învățământ pentru clasele a XI-a și a XII-a pe componentele ***trunchi comun*** și ***curriculum de specialitate*** determină organizarea, la nivelul programei școlare, a ofertei educaționale centrate pe competențe și conținuturi ale învățării prezentate distinct, pentru fiecare dintre aceste componente.

În aceste condiții, programa școlară are următoarea structură:

- ***Notă de prezentare***, în care se detaliază rolul disciplinei de învățământ și statutul specific al acesteia în cadrul curriculumului național, precum și contribuția disciplinei de învățământ la cele opt domenii de competențe cheie stabilite la nivel european;
- ***Competențe generale***, cu un nivel accentuat de complexitate, definite pe o disciplină de învățământ sau, după caz, pe o categorie de discipline de învățământ, pentru a evidenția achizițiile finale de învățare ale elevilor la sfârșitul învățământului obligatoriu și / sau pentru a orienta pregătirea de specialitate a acestora;
- ***Competențe specifice,*** care reprezintă nucleul funcțional al programei școlare, definit pentru fiecare an de studiu. Aceste competențe se formează pe parcursul unui an școlar, derivă din competențele generale și reprezintă etape în dobândirea acestora. Competențele specifice sunt însoțite de exemple de activități de învățare, care constituie modalități de organizare a activității didactice în scopul

realizării competențelor. Programa școlară propune, cu caracter de exemplu, diferite tipuri de activități de învățare, care integrează strategii didactice și care valorifică experiența concretă a elevului. Cadrul didactic are libertatea de a utiliza exemplele de activități de învățare pe care le propune programa școlară, de a le completa sau de a le înlocui, astfel încât acestea să asigure un demers didactic adecvat situației concrete de la clasă. Se asigură, în acest fel, premisele aplicării contextualizate a programei școlare și proiectării unor parcursuri de învățare personalizate.

- ***Domenii de conținut și conținuturi ale învățării*** pentru definirea structurală a disciplinei, a domeniului de cunoaștere specific, pentru un ghid referențial destinat profesorilor și eventualelor manuale.
- ***Exemple de activități de învățare*** cu rol orientativ în procesul educațional pentru a putea fi organizate situații de învățare relevante pentru elevi.
- ***Sugestii metodologice*** elaborate pentru a orienta proiectarea demersului didactic adecvat competențelor, cu recomandări de strategii didactice și elemente de evaluare formativă continuă și sumativă. Exemplele de activități de învățare sunt construite astfel încât să pornească de la experiența concretă a elevului și să se integreze unor strategii adecvate contextelor de învățare și evaluare.
- ***Contexte și exemple de evaluare continuă și sumativă*** pentru proiectarea activităților practice și a parametrilor de evaluare în cadrul procesului didactic.
- ***Dicționar de termeni*** ca suport tehnic în definirea și utilizarea terminologiei de specialitate
- ***Referințe bibliografice*** ca suport de lucru pentru proiectarea conținuturilor și a demersului didactic, activități necesare în transferul de informație către elevi. Acestea sunt sugestii de surse de informație de specialitate, ele putând fi suplimentate și îmbunătățite permanent în funcție de evoluția științifică a domeniului studiat. Pot, de asemenea fi un instrument de referință pentru construirea indicatorilor de performanță în dobândirea și utilizarea cunoștințelor de specialitate

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Receptarea informațiilor specifice teoriei și tehnicilor de restaurare și conservare a bunurilor culturale**
CG2	**Aplicarea de algoritmi în scopul folosirii tehnicilor de restaurare și conservare a bunurilor culturale**
CG3	**Transferarea și integrarea cunoștințelor și a tehnicilor practice specifice de restaurare și conservare a bunurilor culturale în contextul situațiilor de învățare noi**

CLASELE a XI-a și a XII-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - ***Receptarea informațiilor specifice teoriei și tehnicilor de restaurare și conservare a bunurilor culturale***

CS 1.1. Descrierea structurii materiale a bunurilor patrimoniale
Tehnicile tradiționale de realizare a bunurilor de patrimoniu cultural: - *istoria și evoluția tehnicii suportului;* - *etapele tradiționale de prelucrare a materialelor pentru constituirea suportului obiectului de patrimoniu.*
CS 1.2. Diferențierea tipurilor, formelor și cauzelor degradărilor, în funcție de materialele constitutive ale bunurilor de patrimoniu ceramice.
Degradări întâlnite la obiectele/piesele de patrimoniu: *- tipuri de degradări întâlnite la suportul obiectelor/pieselor de patrimoniu;* *- forme ale degradărilor obiectelor/pieselor de patrimoniu;* *- cauze ale degradărilor obiectelor/ pieselor de patrimoniu;* *- degradări întâlnite la stratul decorativ (incrustație, pictură, glazură, etc).*

CG 2 ***Aplicarea de algoritmi în scopul folosirii tehnicilor de restaurare și conservare a bunurilor culturale***

CS 2.1. Diferențierea tipurilor de examinări și documentații specifice domeniului
- *tipuri de examinări: examinare istorică, tehnologică, artistică, modalități de examinare a degradărilor;* - *tipuri de documentații: documentație scrisă, desenată (relevee), fotografică.*
CS 2.2. Prezentarea etapelor necesare în intervențiile de restaurare și conservare, în funcție calitățile materialului suport
- Operațiuni de restaurare și conservare diferențiată după tipul de suport: ● *Dezinfecție;* ● *Curățare uscată /umedă;* ● *Consolidare structurală;* ● *Asamblarea fragmentelor/ reducerea lacunelor/ stabilizarea desprinderilor, etc;* ● *Caracteristicile estetice:* *- Completarea lacunelor;* *- Prelucrarea plombelor;* *- Refacerea decorului adâncit sau pictat;* *- Integrarea cromatică a completărilor.* - *Conservarea finală – peliculizarea de protecție/ protecția specifică suportului.*

CG 3 ***Transferarea și integrarea cunoștințelor și a tehnicilor practice specifice de restaurare și conservare a bunurilor culturale în contextul situațiilor de învățare noi***

CS 3.1. Aplicarea în practică a cunoștințelor teoretice asimilate
- *aplicații practice – Construirea/replicarea/prepararea/modelarea/ornamentarea prin simulare a obiectelor cu caracter de patrimoniu, în cadrul orelor de atelier;* - *aplicații practice – operațiuni de restaurare și conservare pe un studiu de caz. Completarea documentației de restaurare aferente.*

CS 3.2. Formularea recomandărilor privind condițiile de păstrare a obiectelor ceramice de patrimoniu restaurate
- *analiza condițiilor de păstrare a obiectelor ceramice de patrimoniu restaurate;* - *realizarea unei liste cu recomandări după încheierea proceselor de restaurare și conservare a obiectelor de ceramică;* - *utilizarea terminologiei specifice domeniilor de restaurare și conservare a obiectelor de patrimoniu mobil;* - *studii de caz, aplicații practice*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Lucrările de pictură pe suporturi portante diverse (lemn, pânză, hârtie)	- realizarea de picturi pe suporturi de lemn/pânză/hârtie; - replică de tehnică de pictură (renascentistă, flamandă, bizantină); - elaborarea documentației aferente propriilor produse ale activității de atelier; - executarea unor intervenții de conservare pe fragmentul realizat în atelier; - operațiuni de integrare cromatică în tehnica *tratteggio* / *ritocco* și *velatura.*
Lucrările de artă pe suport mural	- realizarea unui fragment pictat în tehnica „al fresco”; realizarea unui fragment de mozaic / sgraffito; - teste de mortare realizate cu var și diferite tipuri de materiale; - inerte (nisip, praf de marmură / piatră, praf de cărămidă, etc); - teste de integrare cromatică pe mortare cu liant de var (umed - uscat); - examinarea și elaborarea documentației propriilor produse ale activității; - operațiuni de conservare pe propriile produse ale activității; elaborarea documentației aferente; - executarea unor intervenții de conservare pe propriile produse realizate; - integrare cromatică în tehnica *tratteggio*, *ritocco* și *velatura.*
Bunurile/produsele din material textil	- exersarea tipurilor de coasere pe diferite suporturi textile, cusătură decorativă, cusătură funcțională, croiuri de piese textile; - realizarea unui material/produs textil într-o tehnică originală - consolidarea materialului/produsului realizat pe un nou suport; - modalități și tehnici de restaurare (facultativ); - examinarea și elaborarea documentației propriilor piese textile.
Bunurile/produsele confecționate din material lemnos	- realizarea unei piese din lemn într-o tehnică originală; - intervenția de conservare asupra obiectului din lemn realizat; - intervenția de restaurare a obiectului din lemn realizat (completare lacune, integrare material, integrare cromatică, etc.); - examinarea și elaborarea documentației propriilor produse ale activității.
Bunurile/produsele confecționate din material papetar	- realizarea de suporturi papetare într-o tehnică originală (hârtie manuală, legătura de carte, manuscris și elemente de scriere/tipar);

Domenii de conținut	Conținuturi
	- intervenția de conservare și restaurare asupra suportului de hârtie realizat (legătură de carte, ansamblu de carte); - examinarea și elaborarea documentației propriilor produse ale activității.
Bunurile/produsele pe suport colagenic	- realizarea unui obiect pe suport colagenic într-o tehnică originală accesibilă în atelier; - intervenția de conservare asupra obiectului/produsului pe suport colagenic realizat; - examinarea și elaborarea documentației aferente unei piese/obiect/produs pe suport colagenic.
Bunurile/produsele din material ceramic	- tehnicile tradiționale de realizare a obiectelor ceramice. Istoric, etape tradiționale de prelucrare a materialelor argiloase pentru realizarea obiectelor tradiționale de ceramică; Realizarea unei piese din argilă prin metode de modelare și ornamentare. - degradări întâlnite la piesele de ceramică, examinări și investigații. Operațiuni de restaurare și conservare pe un obiect ceramic cu strat ornamental sau decorativ fragil/ studiu de caz. - integrarea lacunelor de material original, refacerea unui decor/ conservarea finală a piesei de ceramică. - examinarea și elaborarea documentației aferente unei piese/obiect/produs ceramic.
Bunurile/produsele din metal	- tehnicile tradiționale de confecționare a unui bun cultural de metal (istoric, etape tradiționale de prelucrare a minereurilor și a metalelor pentru realizarea obiectelor de metal; - degradări întâlnite la piesele de ceramică, examinări și investigații. Metode de intervenție și operațiuni de restaurare și conservare pe un studiu de caz; - examinarea și elaborarea documentației aferente unei piese/obiect/produs metalic; - operațiuni de integrare /operațiuni de intervenție pe un obiect fragil sau mineralizat; - documentația de restaurarea a unei piese de metal.

SUGESTII METODOLOGICE

Orientarea demersului didactic pornind de la competențe determină utilizarea unor strategii didactice care pun accent pe:
- construcția progresivă a cunoștințelor, consolidarea continuă a capacităților, dezvoltarea creativității elevilor;
- dezvoltarea personală a elevilor prin cultivarea capacității elevului de a se autoevalua, prin dezvoltarea spiritului reflexiv și autoreglarea învățării;
- abordări flexibile și parcursuri didactice diferențiate;
- abordări inter și transdisciplinare;

Un rol important îl vor ocupa strategiile care includ activități de ***simulare*** a procesului de restaurare bunurilor culturale, așa cum sunt de exemplu intervențiile de conservare restaurare asupra unui obiect/produs din lemn, intervenții de restaurare pe piesa metalică, bunuri ceramice sau produse pe suport colagenic.

Pentru disciplina *Atelier de specialitate (Teorie și tehnici de conservare-restaurare)*, profesorul va avea în vedere utilizarea unor metode active care pot contribui la:
- crearea unui mediu educațional care încurajează interacțiunea socială pozitivă;
- înțelegerea modului în care concepte specifice sau lanțuri operaționale specifice domeniului se pot aplica în viața de fiecare zi;
- exersarea lucrului în echipă, a îndeplinirii unor roluri specifice în grupuri de lucru, a cooperării cu persoane diferite în realizarea unei sarcini de lucru;
- realizarea unor conexiuni cu achiziții dobândite de către elevi prin studiul altor discipline de învățământ (de ex. Istoria artelor și a arhitecturii, Studiul formelor în desen, Studiul formelor în culoare și studiul culorii, Studiul formelor în volum și studiul volumului, Materiale și tehnici utilizate în conservare restaurare etc.);
- utilizarea, în activitatea didactică, a calculatorului ca mijloc modern de instruire, care să permită utilizarea tehnologiei informației și a comunicațiilor în vederea desfășurării unor lecții interactive, atractive.

De asemenea este de remarcat faptul că următoarele activități de învățare contribuie la formarea competențelor specifice incluse în programa școlară:
- organizarea de expoziții cu lucrările practice;
- vizite la ateliere de creație;
- întâlniri cu meșteri locali, artiști profesioniști;
- documentarea asupra tipurilor de tehnici privind bunurile culturale prin vizitarea expozițiilor temporare sau permanente ale muzeelor, a siturilor arheologice, a monumentelor istorice și de arhitectură ;
- elaborarea unor proiecte de design grafic pe o temă dată: afiș, copertă de carte, disc, CD etc., privind prezentarea și promovarea expozițiilor cu lucrările practice ale elevilor;
- alcătuirea unor colecții de imagini, CD-uri, articole din ziare, reviste, instrumente, în funcție de pasiunile fiecărui elev;
- realizarea unor activități independente (portofolii, proiecte, activități de investigare).

Modalitățile principale de învățare trebuie să aibă loc prin contactul direct cu experiențele artistice și culturale. Pentru realizarea competențelor specifice, în programă sunt propuse exemple de activități de învățare care valorifică experiența concretă a elevului, integrând strategii didactice adecvate unor contexte de învățare variate.

Contexte și exemple de evaluare continuă și sumativă

Evaluarea reprezintă o componentă organică a procesului de învățare. La disciplina *Atelier de specialitate (Teorie și tehnici de conservare-restaurare)* accentul prioritar este pe evaluarea prin probe practice, care contribuie la identificarea competențelor specifice și la valorizarea progresului obținut, la încurajarea și motivarea elevului în raport cu activitățile pe care urmează să le realizeze în situații profesionale specifice.

Tehnicile recomandate pentru Evaluarea formativă utile disciplinei *Atelier de specialitate (Teorie și tehnici de conservare-restaurare)* pot fi: proiectul, portofoliul, învățarea unul de la celălalt, acordarea

timpului de gândire/reflecție, feedback-ul verbal, nonverbal, autoevaluarea, depistarea greșelilor la timp, evaluarea progresului etc..

Evaluarea sumativă urmărește exersarea abilităților și aplicarea cunoștințelor acumulate de elevi într-o perioadă mai lungă de instruire și se va corela cu formatul examenului de absolvire și certificare a competențelor dobândite pe parcursul liceului. Întrucât în oferta educațională au beneficiat de două module de specializare pentru două tipuri de suporturi (pe durata câte a unui an școlar), pot opta în vederea studiului de caz care este baza Atestatului de Competențe Profesionale inclusiv pentru lucrarea practică, pentru unul dintre modulele studiate.

Experiențele de învățare în context nonformal și informal pot completa paleta de activități autentice desfășurate de viitori lucrători specializați. Elevii ar trebui încurajați să desfășoare activități de voluntariat prin care dezvoltă competențe legate de piața muncii: utilizarea resurselor, abilități interpersonale, înțelegerea sistemelor sociale și tehnologice, folosirea tehnologiei, înțelegere culturală.

Resursele didactice pe care le poate folosi profesorul sunt cele sugerate în bibliografia selectivă, dar aceste materiale pot fi suplimentate prin munca de atelier, de documentare, de îndrumare profesională personală a elevilor, potrivit competențelor specializării fiecărui coordonator. al atelierului de specialitate

Dicționar de termeni

Arriccio - primul strat de tencuială, aplicat direct pe zid cu scopul de a egaliza suprafața acestuia și destinat să primească un strat mai subțire, numit intonaco

Atelier - spațiul special amenajat, dotat cu instalații și unelte, dispuse în raport de un flux tehnologic determinat, în care se execută lucrări de restaurare cu caracter de măiestrie

Biodeteriogeni - denumirea comună dată agenților biologici care pot apărea și se pot dezvolta pe o operă de artă

Consolidare - termen folosit în restaurare pentru ansamblul operațiunilor destinate refacerii caracteristicilor structurale ale operei de artă. Operațiunile de consolidare se desfășoară pe mai multe niveluri, de la refacerea coeziunii materialelor constitutive ale operei de artă la restabilirea capacității portante a unei construcții

Conservarea preventivă - un ansamblu de activități cu caracter permanent, având ca scop contracararea acțiunii tuturor factorilor care intervin în mecanismul proceselor de deteriorare sau de distrugere a bunurilor culturale mobile, care pot fi efectuate de un conservator acreditat;

Conservarea curativă - un ansamblu de măsuri menite să contracareze efectele degradărilor fizice, chimice și biologice asupra bunurilor culturale mobile, care pot fi efectuate numai de un restaurator acreditat;

Curățare - ansamblu de operațiuni având drept scop îndepărtarea de pe suprafața operei de artă a unor depuneri de impurități, a unor materii ce au suferit procese de îmbătrânire sau a unor intervenții anterioare necorespunzătoare

Crachelură - Crăpătură fină care se ivește cu timpul pe suprafața tablourilor. Defect de glazură pe ceramica smălțuită.

Decapare (în restaurare) - se referă la înlăturarea prin mijloace fizico-chimice a unui strat, împreună cu toate componentele sale (suport, preparație, strat de culoare), sau a mai multor straturi suprapuse suprafeței originale a obiectului de restaurat

Dezinfecție (în cadrul procesului de conservare – restaurare a picturii murale) - reprezintă ansamblul măsurilor curative și preventive care se aplică unei opere de artă în vederea luptei împotriva agenților biologici

Eflorescențe - rezultatul recristalizării sărurilor la suprafața și în profunzimea materialelor poroase ce constituie structura zidăriei, a tencuielilor de parament sau a picturilor murale

Exfoliere - fenomen de degradare a stratului de culoare prin pierderea adeziunii acestuia și desprinderea față de suport sub diverse forme – „solziri", „pante de acoperiș", umflături

Extragere (cu referire îndeosebi la picturile murale) - ansamblul operațiunilor ce au ca scop scoaterea din locul de origine a unei opere de artă, cu sau fără suportul său

Glazuri / Emailuri - smalț pentru produse ceramice

In situ - termen care desemnează locul precis pentru care a fost concepută opera de artă și care definește condițiile sale de lectură

Intonaco - strat de tencuială aplicat direct pe zid, fie pe un strat de arriccio și destinat să primească pictura

Fixare - denumire dată în general operațiunilor de consolidare a stratului de culoare în vederea conservării picturii murale
Frescă - tehnică a picturii murale executate pe o tencuială de var proaspăt, astfel încât pigmenții aplicați cu apă curată, apă de var sau lapte de var sunt fixați pe intonaco prin carbonatare.
Giornata - suprafață de intonaco aplicată odată și pe care pictura a fost executată dintr-odată. Întinderea giornatelor și dispoziția îmbinărilor variază în funcție de epocă, de artist și de timpul necesar executării frescei pe suprafața considerată
Grund - stratul intermediar dintre suport și pelicula de culoare, care constă, de obicei, într-un amestec de materie inertă (cretă, ipsos), un liant (cleiuri animale sau sintetice) și un plastifiant (ulei, miere, glicerină)
Lacună - reprezintă o formă de degradare ce constă în discontinuitatea sau caracterul fragmentar al imaginii operei de artă
Maruflare - operațiune care se referă la fixarea unui suport textil pe un suport rigid
Mortar - material utilizat în procesul de restaurare, sub formă de pastă pregătit din liant (ex: var) și material de umplutură (ex: nisip, praf de marmură, cărămidă).
Parament - reprezintă suprafața aparentă exterioară a unei construcții, având deopotrivă rol de protecție și estetic.
Pictură murală - pictură executată pe un perete (zid), în diferite tehnici.
Poncif - formă de calc constând dintr-un desen pe hârtie sau carton, străpuns de găuri de ac de-a lungul liniilor de reportat. Ponciful este aplicat pe suprafața zidului și frecat cu un săculeț conținând praf de cărbune de lemn, care pătrunzând prin găuri, se fixează pe suprafața tencuielii.
Restaurarea - o intervenție competentă cu mijloace adecvate asupra unui bun cultural mobil, cu scopul de a stopa procesele de deteriorare, de a păstra cât mai mult posibil din original și din semnificația inițială a obiectului asupra căruia se intervine.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

1. Baroni, Sandro, *Restauration et conservation des tableaux*, Gruppo Editoriale Fabri, Paris, 1993;
2. Boldura, Oliviu, *Pictura murală din nordul Moldovei. Modificări estetice și restaurare, Ed. ACS, 2008;*
3. Cennini, Cennino, *Tratatul de pictură*, Editura Meridiane, București, 1977;
4. Creangă, Doina Maria, *Conservarea, investigarea și restaurarea bunurilor de patrimoniu pe suport din piele*, Ed. Universității Suceava, 2006;
5. Creangă, Doina Maria, *Conservarea patrimoniului arheologic mobil*, Editura Universității din Suceava, 2007;
6. Efremov, Alexandru, *Icoane românești*, Editura Meridiane, București, 2003;
7. Istudor, Ioan, *Noțiuni de chimia picturii,* Editura Daim Publishing House, 2006;
8. Istudor, Ioan; Lazăr, I. Ioniță; Lucia Dumitru, *Unele considerații asupra fenomenului de eflorescență a picturilor murale*, Art. din Revista Muzeelor, 1976;
9. Lăzărescu, Liviu, *Tehnica picturii în ulei*, Editura Polirom, Iași, 2009;
10. Marco Ciatti, Ciro Castelli, Andrea Santacesaria, Dipinti su tavola, *La tecnica e la conservatione dei supporti,* Edizioni Edifir, Firenze, 2007;
11. Melniciuc-Puica, Nicoleta, *Materiale colagenice din cartea veche-degradare, investigare și conservare- restaurare*, Editura Performantica, Iași, 2008;
12. Mihalcu, Mihai, *Conservarea obiectelor de artă și a monumentelor istorice*, Editura Științifică, București, 1970;
13. Miu, L, Budrugeac, P. S.A., *Evaluarea degradării obiectelor de patrimoniu din piele și pergament*, Editura Performantica, Iași, 2005;
14. Mora, Paolo, Laura; Philippot, Paul, *Conservarea picturilor murale*, Editura Meridiane, București, 1986;
15. Sandu, Irina Crina Anca, *Principii fundamentale de teoria conservării și restaurării*, Editura Corson, Iași, 2000;
16. Sandu, I., Dima, A., Dima, I., Sanu, G. *Restaurarea și conservarea obiectelor metalice,* Editura Corson, Iași, 2002;

17. Aparaschivei C., Havreliuc Florin, *Restaurarea unui pistol cu capse aparținând începutului de secol XIX*, în *Memoria Antiquitatis*, XXXVII, 2022, p. 247-256.
18. Cojocariu I., Aparaschivei C., *Formă și imagine: intervenții de restaurare asupra unei bijuterii medievale*, în *Suceava. Anuarul Muzeului Bucovinei*, XXXIX, Suceava, 2012, p. 273-280.
19. Mircea O., *Conservarea pieselor arheologice,* Editura Mușatinia, Roman, 2010. Mourey W., *Conservarea antichităților metalice, de la săpătură la muzeu*, Editura Tehnică, București, 1998.
20. Palazzi Sergio, *Analisi chimica per l'arte e il restauro,* Nardini Editore, Fiesole, 1997.
21. Rădoi I., *Introducere în coroziunea și protecția metalelor și aliajelor*, Editura Facla, Timișoara, 1982.
22. Sandu I., *Deteriorarea și degradarea bunurilor de patrimoniu cultural – bunuri din materiale anorganice*, vol. I, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza", Iași, 2008.
23. Sandu I. G., Sandu I., Dima A., *Restaurarea și conservarea obiectelor din metal*, Editura Corson, Iași, 2002.
24. Scott A. David, *Metallography and microstructure of ancient and historic metals,* The Ghetty Conservation Institute, 1991.

Surse digitale:
- *Studies in Conservation* (International Institute for Conservation);
- *Journal of the American Institute for Conservation;*
- Portal ICCROM: https://www.iccrom.org
- Portal ICOM-CC: https://www.icom-cc.org
https://cimec.ro/Legislatie/Hg1546-2003-2007-04-21.pdf

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Instituție de apartenență, localitate, județ
Responsabil MEC Prof. LILIANA BOBEICĂ	Ministerul Educației și Cercetării
Responsabil CNCE Prof. LĂCRĂMIOARA-ANA PAULIUC	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare
Coordonator științific Lect. univ. dr. GABRIELA VOICU	Universitatea Națională de Arte din București
Coordonator științific Prof. dr. IOANA-LAVINIA STREINU	Liceul de Arte Plastice „Nicolae Tonitza", București
Expert restaurator dr. CONSTANTIN APARASCHIVEI	Muzeul Național al Bucovinei, Suceava
Expert restaurator dr. LOREDANA AXINTE	Muzeul Național al Bucovinei, Suceava
Prodecan, Conf. Univ. dr. BOGDAN GAVRILEAN	Universitatea Națională de Arte „George Enescu", Facultatea de Arte Vizuale și Design, Iași
Conf. Univ. dr. SILVIA TRION	Universitatea de Vest, Facultatea de Arte și Design, Timișoara
Prof. Dr. CAMELIA SADOVEI	Liceul de Artă „Ciprian Porumbescu", Suceava

Anexa nr. 244

Programa școlară
pentru disciplina

Bazele științifice ale conservării și restaurării

Clasele a IX-a și a X a

Curriculum de specialitate (CS)
Filiera vocațională, profilul artistic, specializarea conservare-restaurare bunuri culturale

Învățământ liceal

- 2026 –

Anexa nr. 244
Programa școlară pentru disciplina *Bazele științifice ale conservării și restaurării,* clasele a IX-a și a X-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profil artistic, specializarea conservare-restaurare bunuri culturale*

NOTĂ DE PREZENTARE

Programa școlară pentru disciplina *Bazele științifice ale conservării și restaurării* face parte din structura Curriculumului de specialitate pentru învățământul liceal, *filiera vocațională, profil artistic, specializarea Conservare - restaurare bunuri culturale* începând din anul școlar 2026-2027. Această disciplină în ciclul liceal se regăsește în *Anexa 11 la OMEC nr.4350/20.06.2025 - Planul-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, filiera vocațională, profilul artistic, specializarea conservare restaurare bunuri culturale,* în cadrul secțiunii *Curriculum de specialitate (CS).*

Prin această disciplină elevii vor studia noțiuni introductive ce țin de domeniul conservării și restaurării, pentru a putea dobândi calificarea necesară practicării în condiții optime profesionale și legale a meseriei de conservator bunuri culturale (studii medii). Aceste noțiuni definesc principiile, etapele, metodele de analiză, diagnostic și intervenție asupra obiectelor de patrimoniu cultural, precum și noțiuni de legislație din domeniul patrimonial. La finalul celor patru ani de studii și promovarea examenului de certificare a competențelor profesionale, absolvenții vor putea opera în domeniul conservării bunurilor culturale pentru:

- Realizarea evidenței bunurilor culturale din muzee și colecții;
- Evaluarea stării de conservare a bunurilor culturale;
- Monitorizarea condițiilor microclimatice;
- Conservarea preventivă a bunurilor expuse sau depozitate;
- Conservarea bunurilor culturale în timpul schimburilor culturale;
- Conservarea preventivă a memoriei audiovizuale;
- Aplicarea măsurilor de intervenție în caz de dezastre (incendii, inundații, cutremure);
- Aplicarea măsurilor urgente pentru conservarea *in situ* a descoperirilor arheologice.

Pentru studiul acestei discipline, bugetul de timp alocat este următorul:

Bazele științifice ale conservării și restaurării				
Clasa	a IX-a	a X-a	a XI-a	a XII-a
Nr. ore/ săptămână	2	1	-	-

În elaborarea programei s-a avut în vedere raportarea la cadrul legislativ și documentele strategice generale și specifice care susțin și motivează studiul disciplinelor:

- **Legea învățământului preuniversitar** nr. 198/2023 cu modificările și completările ulterioare.
- **Planurile-cadru pentru învățământul liceal,** OMEC nr. 4350/2025.
- **Profilul de formare al absolventului**, OME nr. 6731/2023, care asigură coerența verticală a parcursului școlar, de la învățământul primar la cel liceal.
- **Recomandarea Consiliului UE privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții, 2018.**
- **Hotărârea nr. 918/2013 privind Cadrul național al calificărilor.**
- **Cadrul european al calificărilor (CEC).**
- **Fișa postului** pentru Conservator bunuri culturale (studii medii), nivel 4, din cadrul ***Codului Ocupațiilor din România, la poziția 34330 după modificarea prin Ordinul MMFPSPV 150/2013, respectiv Ordinul INS 132/2013.***

Programa urmărește structurarea competențelor din cele opt domenii cheie, prin următoarele niveluri: formularea competențelor generale și selectarea seturilor de valori și atitudini; organizarea elementelor de conținut și corelarea acestora cu competențele specifice; elaborarea sugestiilor

metodologice. Aceste niveluri vizează de asemenea unele aspecte inter şi transdisciplinare prin corelarea şi contribuţia mai multor arii curriculare.

În acest scop, se ţine cont de noile concepţii privind predarea şi care au în vedere:

- orientarea opţiunilor didactice către strategii de pregătire a elevilor care să permită formarea unei personalităţi autonome şi creative;
- formarea unei culturi generale în domeniu, cu elemente aplicative, care să permită o pregătire şcolară pentru viaţa activă (profesională, socială, familială) post şcolară;
- orientarea şi structurarea tematicii astfel încât să permită reducerea supraîncărcării elevilor şi informaţiilor inutile şi/sau nesemnificative pentru viaţa cotidiană.

Orientarea tematicii curriculumului este îndreptată spre:

- dezvoltarea capacităţilor de investigaţie ştiinţifică;
- folosirea unor metode şi tehnici de lucru specifice conservării restaurării de bunuri culturale;
- integrarea cunoştinţelor în experienţa de viaţă a elevilor;
- aplicarea cunoştinţelor însuşite în rezolvarea unor situaţii -problemă şi luarea de decizii;
- formarea de deprinderi de muncă intelectuală şi productivă;
- stimularea motivaţiei pentru protecţia patrimoniului cultural naţional şi universal;
- utilizarea cunoştinţelor însuşite pentru prezervarea patrimoniului cultural.

- realizarea competenţelor implicate în formarea de capacităţi şi atitudini (capacităţi cognitive, de comunicare, de echilibru personal şi afectiv, de acţiune şi inserţie socială);
- utilizarea formelor diverse de organizare a lecţiei în clasă, laboratoare de conservare, situri arheologice, observarea edificiilor patrimoniale, etc.;
- organizarea în structuri flexibile pentru a fi util atât pentru autorii de manuale, cât şi pentru profesori.

Prezenta programă se propune ca bază teoretică şi practică a pregătirii în meseria de conservator - restaurator la nivelul claselor a IX-a şi a X-a. Scopul disciplinei este de a insista asupra necesităţii cunoaşterii termenilor, principiilor, etapelor, metodelor de analiză, diagnostic şi intervenţie asupra obiectelor de patrimoniu cultural, precum şi a noţiunilor de legislaţie din domeniul protejării patrimoniului cultural. Lucrările practice (fişe şi studii de caz) sunt obligatorii, fiind realizate integrat în lecţii sau ca lecţii de sine stătătoare.

Structurarea noilor planuri cadru de învăţământ pentru clasele a IX-a şi a X-a pe componentele **trunchi comun** şi **curriculum de specialitate** determină organizarea, la nivelul programei şcolare, a ofertei educaţionale centrate pe competenţe şi conţinuturi ale învăţării prezentate distinct, pentru fiecare dintre aceste componente.

Programa şcolară are următoarea structură:

- ***Notă de prezentare,*** în care se detaliază rolul disciplinei de învăţământ şi statutul specific al acesteia în cadrul curriculumului naţional, precum şi contribuţia disciplinei de învăţământ la cele opt domenii de competenţe cheie stabilite la nivel european;
- ***Competenţe generale,*** cu un nivel accentuat de complexitate, definite pe o disciplină de învăţământ sau, după caz, pe o categorie de discipline de învăţământ, pentru a evidenţia achiziţiile finale de învăţare ale elevilor la sfârşitul învăţământului obligatoriu şi/sau pentru a orienta pregătirea de specialitate a acestora;
- ***Competenţe specifice,*** care reprezintă nucleul funcţional al programei şcolare, definit pentru fiecare an de studiu. Aceste competenţe se formează pe parcursul unui an şcolar, derivă din competenţele generale şi reprezintă etape în dobândirea acestora. Competenţele specifice sunt însoţite de exemple de activităţi de învăţare, care constituie modalităţi de organizare a activităţii didactice în scopul realizării competenţelor. Programa şcolară propune, cu caracter de exemplu, diferite tipuri de activităţi de învăţare, care integrează strategii didactice şi care valorifică experienţa concretă a elevului. Cadrul didactic are libertatea de a utiliza exemplele de activităţi de învăţare pe care le propune programa şcolară, de a le completa sau de a le înlocui, astfel încât acestea să asigure un demers didactic adecvat situaţiei concrete de la clasă. Se asigură, în acest fel, premisele aplicării contextualizate a programei şcolare şi proiectării unor parcursuri de învăţare personalizate.
- ***Domenii de conţinut şi conţinuturi ale învăţării*** pentru definirea structurală a disciplinei, a domeniului de cunoaştere specific, pentru un ghid referenţial destinat profesorilor şi eventualelor manuale.

- ***Exemple de activități de învățare*** cu rol orientativ în procesul educațional pentru a putea fi organizate situații de învățare relevante pentru elevi.
- ***Sugestii metodologice*** elaborate pentru a orienta proiectarea demersului didactic adecvat competențelor, cu recomandări de strategii didactice și elemente de evaluare formativă continuă și sumativă. Exemplele de activități de învățare sunt construite astfel încât să pornească de la experiența concretă a elevului și să se integreze unor strategii adecvate contextelor de învățare și evaluare.
- ***Referințe bibliografice*** cu rol consultativ, în vederea construirii suportului de lucru pentru proiectarea conținuturilor și a demersului didactic sau pentru activitățile necesare în transferul de informație către elevi. Acestea sunt sugestii de surse de informație de specialitate, ele putând fi suplimentate și îmbunătățite permanent în funcție de evoluția științifică a domeniului studiat. Pot, de asemenea să fie un instrument de referință pentru construirea indicatorilor de performanță în dobândirea și utilizarea cunoștințelor de specialitate

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Receptarea informațiilor specifice activității de conservare- restaurare a bunurilor culturale**
CG2	**Utilizarea de algoritmi în scopul implementării tehnicilor de conservare restaurare a bunurilor culturale.**
CG3	**Transferarea și integrarea cunoștințelor și a tehnicilor de lucru specifice conservării - restaurării de bunuri culturale în contextul unor situații noi**
CG4	**Comunicarea scrisă și orală prin valorificarea limbajului specific**

CLASA a IX-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Receptarea informațiilor specifice activității de conservare-restaurare a bunurilor culturale*

CS 1.1. Recunoașterea conceptelor din domeniul conservării și restaurării
- *definirea conceptelor în domeniul conservării și restaurării patrimoniului cultural;* - *definiția disciplinei și relația conservare restaurare.*
CS 1.2. Diferențierea activității de conservare de cea de restaurare
- *determinarea specificului activității de conservare;* - *determinarea specificului activității de restaurare*.

CG 2 - *Utilizarea de algoritmi în scopul implementării tehnicilor de conservare restaurare a bunurilor culturale*

CS 2.1. Elaborarea și aplicarea unor algoritmi privind tehnicile de conservare/ restaurare în contexte diferite
- *identificarea factorilor specifici care influențează starea de conservare a bunurilor culturale;* - *influenta factorilor de microclimat asupra bunurilor culturale - Umiditatea - Temperatura - Lumina – Poluarea;* - *influența factorilor sociali asupra bunurilor culturale;* - *influența factorilor biologici asupra bunurilor culturale.*
CS 2.2. Monitorizarea factorilor de microclimat care afectează obiectele de patrimoniu pe baza unor algoritmi
- *condiții generale de depozitare și expunere a bunurilor culturale;* - *condiții generale privind manipularea, ambalarea, itinerarea și transportul bunurilor culturale.*
CS 2.3. Organizarea spațiilor de depozitare și expunere a obiectelor de patrimoniu
- *condiții generale de amenajare a depozitelor de muzeu;* - *condiții generale de expunere și securitate a bunurilor culturale.*

CG 3 - *Transferarea și integrarea cunoștințelor și a tehnicilor de lucru specifice conservării - restaurării de bunuri culturale în contextul unor situații noi*

CS 3.1.Utilizarea terminologiei specifice domeniului științific al conservării bunurilor de patrimoniu
- *utilizarea terminologiei specifice în analiza unei stări de conservare;* - *utilizarea terminologiei specifice în redactarea documentației privind evidența bunurilor culturale;* - *prezentarea rezultatelor unui demers de monitorizare utilizând terminologia specifică.*
CS 3.2. Evaluarea factorilor de risc și a metodelor de prevenție
- *cunoașterea pașilor de întocmire și semnalare a deteriorărilor/ degradărilor unui obiect de patrimoniu cultural;* - *construirea unui demers analitic de determinare a deteriorărilor/ degradărilor obiectului de patrimoniu cultural.*
CS 3.3. Prezentarea unui demers de monitorizare
- *exersarea monitorizării unui obiect de patrimoniu cultural;* - *prezentarea unui demers de monitorizare a unui obiect de patrimoniu cultural;* - *prezentarea unui studiu de caz privind starea de conservare a unui obiect de patrimoniu în context public.*

CG 4 - *Comunicarea scrisă și orală prin valorificarea limbajului specific*

CS 4.1. Utilizarea terminologiei specifice domeniului științific al conservării bunurilor de patrimoniu
- utilizarea terminologiei specifice în analiza unei stări de conservare; *- prezentarea rezultatelor unui demers de monitorizare utilizând terminologia specifică;* *- prezentarea deteriorărilor specifice obiectelor de patrimoniu cultural.*
CS 4.2. Prezentarea structurată în diferite tipuri de comunicare orală/scrisă a informației specifice științifice
- utilizarea surselor bibliografice în vederea documentării asupra diferitelor tipuri de informații scrise specifice, științifice *- studii de caz* *- prezentarea orală/scrisă a diferitelor teme abordate pe baza unor criterii date*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Concepte și definiții	- locul și rolul activității de conservare și restaurare; - istoricul activității de conservare a patrimoniului cultural; - conservarea preventivă. Scop. Principii; - evidența bunurilor culturale.
Metodologii de conservare preventivă	- degradarea și deteriorarea bunurilor culturale: factorii și efectele acestora asupra bunurilor culturale; - influența factorilor de microclimat asupra bunurilor culturale (Umiditatea, Temperatura, Lumina, Poluarea); - influența factorilor sociali asupra bunurilor culturale; - influența factorilor biologici asupra bunurilor culturale; - dezastrele naturale.
Structura și operațiunile de conservare preventivă pentru diferite tipuri de suporturi	- condiții generale de amenajare a depozitelor de muzeu; - condiții generale privind manipularea, ambalarea, itinerarea și transportul bunurilor culturale; - condiții generale de expunere și protejare a bunurilor culturale; - laboratorul de conservare; - norme de protecția muncii specifice activității de conservare

CLASA a X-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Receptarea informațiilor specifice activității de conservare- restaurare a bunurilor culturale*

CS 1.1. Recunoașterea conceptelor din domeniul conservării
- *definirea conceptelor din domeniul conservării și restaurării;* - *diferențierea etapelor de lucru în conservarea și restaurarea bunurilor culturale.*
CS 1.2. Diferențierea activității de conservare de cea de restaurare
- *determinarea specificului activității de conservare;* - *determinarea specificului activității de restaurare.*

CG 2 - *Utilizarea de algoritmi în scopul implementării tehnicilor de conservare restaurare a bunurilor culturale.*

CS 2.1. Principiile restaurării științifice
- *principiile restaurării științifice;* - *etica restaurării; Codul eticii și standardele practicii de restaurare;* - *aplicarea în practica restaurării a principiilor și normelor de restaurare.*
CS 2.2. Prezentarea documentației de restaurare
- *cunoașterea documentelor specifice etapelor de intervenție asupra obiectului;* - *cunoașterea etapelor de intervenție asupra bunurilor culturale în laboratorul de conservare;* - *evaluarea factorilor de risc și a metodelor de prevenție în restaurarea obiectelor de patrimoniu cultural.*
CS 2.3. Organizarea laboratoarelor de restaurare
- *laboratorul de restaurare. Organizare și funcționare;* - *cunoașterea normelor de protecție a muncii în laboratorul de conservare și restaurare.*

CG.3.Transferarea și integrarea cunoștințelor și a tehnicilor de lucru specifice conservării - restaurării de bunuri culturale în contextul unor situații noi

CS 3.1.Utilizarea terminologiei specifice domeniului științific al conservării bunurilor de patrimoniu
- *utilizarea terminologiei specifice în analiza stării de conservare a bunului cultural;* - *utilizarea terminologiei specifice în analiza fluxului de conservare restaurare a bunului cultural;* - *prezentarea rezultatelor unui demers de restaurare utilizând terminologia specifică.*
CS 3.2. Evaluarea factorilor de risc și a metodelor de prevenție
- *cunoașterea pașilor de întocmire și semnalare a deteriorărilor/degradărilor unui obiect de patrimoniu cultural;* - *construirea unui demers analitic de determinare a deteriorărilor/degradărilor obiectului de patrimoniu cultural.*
CS 3.3. .Prezentarea unui demers de monitorizare
- *exersarea monitorizării unui obiect de patrimoniu cultural;* - *prezentarea unui demers de monitorizare a unui obiect de patrimoniu cultural;* - *prezentarea unui studiu de caz privind starea de conservare a unui obiect de patrimoniu în context public.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Concepte și definiții	- evoluția istorică a tehnicilor de conservare-restaurare a patrimoniului mobil; - definiții, norme, principii; - codul eticii şi standardele practicii de restaurare; - laboratorul de restaurare .Organizare şi funcționare; - norme specifice de protecția muncii
Metodologii de conservare restaurare	- etape de intervenție asupra bunurilor de patrimoniu. Fluxul de restaurare; - aplicarea în practica restaurării a principiilor și normelor de restaurare. Comisia de restaurare; - documentația de restaurare. Întocmirea și componența dosarului de restaurare (fișa de evidență analitică, fișa de conservare, jurnalul de restaurare, fișa de restaurare, documentația fotografică).
Structura și operațiunile de conservare și restaurare pentru diferite tipuri de suporturi	- intervenții asupra patrimoniului imobil. Cadru legislativ; - conservarea-restaurarea patrimoniului muzeal pe suport anorganic (ceramică, piatră, metal, sticlă); - conservarea-restaurarea patrimoniului muzeal pe suport organic (lemn, hârtie, piele, textile); - conservarea-restaurarea patrimoniului arheologic; - conservarea–restaurarea patrimoniului arheologic pe suport organic; - conservarea-restaurarea patrimoniului arheologic pe suport anorganic; - intervenții de urgență în caz de dezastre (inundații, incendii, cutremure).

SUGESTII METODOLOGICE

În scopul dezvoltării la elevi a competențelor de investigare științifică și de cercetare, profesorii de specialitate vor folosi în procesul de predare/învățare/evaluare, pentru clasele a IX-a și a X-a, următoarele metode:

1**. Învățarea prin descoperire** are ca rezultat achiziții trainice și dezvoltă imaginația. Presupune inițierea elevilor în activități de investigație în care elevii sunt puși în situații
concrete de formulare de ipoteze, documentare în domeniul respectiv, realizarea unui experiment, interpretarea datelor, formularea de concluzii și prezentare a acestora în diferite forme scris, oral, grafic).

Se poate realiza pe următoarele căi: *inductivă* (de la particular, concret la general), *deductivă* (de la general la particular), *transductivă* (prin analogie între sisteme sau componente ale acestora).

2. **Problematizarea** pune elevul în situația de a soluționa, prin activitate proprie de cercetare, o anumită problemă care îi stimulează curiozitatea și care îl incită la căutări, dezvoltând scheme operatorii ale gândirii divergente.

3. **Experimentul**, ca metodă de învățare, poate fi aplicat cu succes alături de descoperire și de problematizare asigurând astfel, prin provocarea unor procese sau fenomene, cunoașterea directă, nemijlocită a factorilor de degradare.

4. **Algoritmizarea** asigură însușirea și aplicarea unor scheme logice de desfășurare a activităților teoretice și practice. Este importantă pentru a face trecerea de la parcurgerea unor căi deja cunoscute, la dezvoltarea propriilor căutări și cercetări.

5. **Dezbaterea și asaltul de idei** permit dobândirea de către elevi a cunoștințelor de specialitate, afirmarea opiniilor personale, dezvoltă spiritul de cooperare, creativitatea, spiritul critic și stimulează spontaneitatea.

6. **Studiul de caz** presupune analiza și dezbaterea unor situații- problemă întâlnite în practică asigură apropierea învățării de contextul extrașcolar.

7. **Proiectul** stimulează elevii să realizeze investigații în laborator pe o anumită temă, să elaboreze lucrări științifice pentru simpozioane, cercuri, sesiuni de comunicări științifice. Proiectul, individual sau de grup, oferă oportunitatea educației pentru cunoașterea și
respectarea valorilor și a bunurilor patrimoniale.

Competențele specifice vor fi concretizate, în cadrul fiecărei ore, prin activități de învățare corespunzătoare conținutului și opțiunilor profesorului asupra tipului de lecție. Actuala programă școlară valorifică **exemple de activități de învățare**, oferind un sprijin concret în elaborarea strategiilor de predare care să permită o reală centrare a actului educațional pe experiența de învățare. Activitățile de învățare trebuie astfel construite încât să se pornească de la experiența concretă a elevului și să se integreze unor strategii didactice adecvate diferitor contexte de învățare.

Pentru formarea competențelor specifice, se recomandă utilizarea următoarelor activități de învățare:

- recunoașterea unor tipuri de degradări pe diferite suporturi;
- identificarea și utilizarea unor surse variate de informare/documentare: dicționare, atlase, albume, enciclopedii, determinatoare, , culegeri de texte consacrate, reviste, mijloace video, baze de date, platforme, site-uri ale unor instituții de renume din domeniul protejării patrimoniului cultural etc.;
- extragerea, inserarea și interpretarea informației din și în: tabele, scheme, grafice, diagrame, fragmente de text, albume tematice, reviste de specialitate, etc.;
- realizarea transferului de informație prin conexiuni intradisciplinare, interdisciplinare și trans curriculare, pentru studierea fenomenelor de degradare a bunurilor culturale;
- imaginarea unor situații- problemă și rezolvarea lor;
- formularea de întrebări și răspunsuri adecvate;
- folosirea pe cât posibil a instrumentelor, a substanțelor și a aparaturii de laborator, potrivite contextului experimental;
- observarea și aprecierea importanței factorilor de mediu în contextul disciplinei studiate;
- interpretarea rezultatelor experimentale;

- recunoașterea factorilor care au determinat degradările studiate;
- compararea acțiunii diferitor tipuri de agenți dăunători;
- luarea de decizii și justificarea opțiunii privind atitudinea și acțiunea proprie legată de protecția și prevenția degradărilor obiectelor de patrimoniu;
- măsurări de parametri în cazul studierii obiectelor de patrimoniu;
- reprezentări complexe prin desen a structurilor studiate;
- efectuarea de vizite de studiu și documentare în diferite locații arheologice, muzeale, laboratoare de specialitate.

În perspectiva unui demers educațional centrat pe competențe, se recomandă utilizare a cu preponderență a evaluării continue, formative. Procesul de evaluare va îmbina formele tradiționale (probe orale, probe scrise, probe practice) cu cele complementare (proiectul, portofoliul, autoevaluarea, evaluarea în perechi, observarea sistematică a activității și comportamentului elevului) și va pune accent pe:

-corelarea directă a rezultatelor evaluate cu competențele specifice vizate de programa școlară;
-valorizarea rezultatelor învățării prin raportarea la progresul școlar al fiecărui elev;
-utilizarea unor metode variate de comunicare a rezultatelor școlare;
-recunoașterea, la nivelul evaluării, a experiențelor de învățare și a competențelor dobândite în contexte non-formale sau informale.

Evaluarea elevilor se va realiza pe baza competențelor specifice și a conținuturilor asociate, prevăzute de programa școlară. De exemplu:

- selectarea răspunsului corect;
- asocierea între: noțiuni, enunțuri, etc. incluse în coloane diferite;
- completarea propozițiilor, desenelor, schemelor lacunare, etc.;
- itemi de tipul adevărat sau fals;
- întrebări structurate;
- rezolvarea de probleme;
- eseuri structurate;
- realizarea de referate, portofolii, proiecte;
- formularea de ipoteze sau concluzii ;
- realizarea unui plan de investigație;
- rezolvarea de fișe pentru aplicații practice.

Glosar de termeni

Patrimoniul cultural naţional cuprinde ansamblul bunurilor care reprezintă o mărturie şi o expresie a valorilor, credinţelor, cunoştinţelor şi tradiţiilor aflate în continuă evoluţie; cuprinde toate elementele rezultate din interacţiunea, de-a lungul timpului, între factorii umani şi cei naturali. Este o moştenire transmisă de la o generaţie la alta, iar noi toţi participăm la acest proces continuu.
Patrimoniul cultural îmbracă numeroase forme:
-tangibile (patrimoniul material) – patrimoniu imobil (clădiri, monumente situri arheologice, oraşe istorice) şi mobil (obiecte diverse, opere de artă, articole vestimentare, tablouri, monede, piese mobilier, cărţi etc)
-intangibile (patrimoniul imaterial) – practicile, reprezentările, expresiile, cunoștințele, aptitudinile - împreună cu instrumentele, obiectele și spațiile culturale aferente - pe care oamenii le prețuiesc. Printre acestea se numără dialectele și tradițiile orale, arta spectacolului, practicile sociale și meșteșugurile tradiționale;
- naturale – peisajele, flora și fauna;
- digitale – resursele create în formă digitală (de exemplu arta digitală sau filmele de animație) sau care au fost digitalizate pentru a putea fi păstrate (texte, imagini, materiale video, înregistrări etc.).
-**Protejarea patrimoniului cultural naţional mobil** reprezintă un ansamblul de măsuri având caracter ştiinţific, juridic, administrativ, financiar, fiscal şi tehnic, menite să asigure identificarea, cercetarea, inventarierea, clasarea, conservarea, asigurarea securităţii, întreţinerea, prepararea, restaurarea şi punerea în valoare a patrimoniului cultural naţional mobil, în vederea asigurării accesului democratic la cultură şi a transmiterii acestui patrimoniu generaţiilor viitoare

- **Clasarea bunurilor culturale** reprezintă procedura de stabilire a bunurilor culturale mobile care fac parte din categoriile juridice ale patrimoniului cultural naţional mobil, tezaur şi fond.
a) tezaur bunuri culturale cu valoare excepţională pentru umanitate;
b) fond bunuri culturale cu valoare deosebită pentru România.
- **Conservarea preventivă** - un ansamblu de activitati cu caracter permanent, având ca scop contracararea actiunii tuturor factorilor care intervin în mecanismul proceselor de deteriorare sau de distrugere a bunurilor cultural mobile, care pot fi efectuate de un conservator acreditat;
- **Conservarea curativă** - un ansamblu de masuri menite sa contracareze efectele degradarilor fizice, chimice si biologice asupra bunurilor culturale mobile, care pot fi efectuate numai de un restaurator acreditat;
- **Restaurarea** - o interventie competenta cu mijloace adecvate asupra unui bun cultural mobil, cu scopul de a stopa procesele de deteriorare, de a păstra cât mai mult posibil din original si din semnificatia inițială a obiectului asupra căruia se intervine.
- **Monumentele istorice** sunt bunuri imobile, construcții și terenuri situate pe teritoriul României, semnificative pentru istoria, cultura și civilizația națională și universală.
a) monument - construcție sau parte de construcție, împreună cu instalațiile, componentele artistice, elementele de mobilare interioară sau exterioară care fac parte integrantă din acestea, precum și lucrări artistice comemorative, funerare, de for public, împreună cu terenul aferent delimitat topografic, care constituie mărturii cultural-istorice semnificative din punct de vedere arhitectural, arheologic, istoric, artistic, etnografic, religios, social, științific sau tehnic;
b) ansamblu - grup coerent din punct de vedere cultural, istoric, arhitectural, urbanistic ori muzeistic de construcții urbane sau rurale care împreună cu terenul aferent formează o unitate delimitată topografic ce constituie o mărturie cultural-istorică semnificativă din punct de vedere arhitectural, urbanistic, arheologic, istoric, artistic, etnografic, religios, social, științific sau tehnic;
c) sit - teren delimitat topografic cuprinzând acele creații umane în cadru natural care sunt mărturii cultural-istorice semnificative din punct de vedere arhitectural, urbanistic, arheologic, istoric, artistic, etnografic, religios, social, științific, tehnic sau al peisajului cultural.
- **Timbrul Monumentelor Istorice (TMI)** este o taxă extrabugetară şi nefiscală, destinată finanţării lucrărilor de protejare a monumentelor istorice. Aceasta este o taxă obligatorie pentru operatorii economici ce desfăşoară activităţi generatoare de venituri din vânzări de produse şi servicii care promovează sau utilizează imagini cu monumente istorice, imobile de patrimoniu sau în zona de protecţie a monumentelor istorice.
- **Marca Patrimoniului European** este o inițiativă a Uniunii Europene care recunoaște situri cu o semnificație deosebită pentru istoria și cultura Europei, promovând valorile fundamentale, istoria comună și integrarea europeană.
- **Patrimoniul UNESCO** se referă la bunurile culturale și naturale considerate de valoare universală excepțională, protejate de organizația cu același nume (Organizația Națiunilor Unite pentru Educație, Știință și Cultură) prin Convenția Patrimoniului Mondial din 1972.
- **Patrimoniul Digital UNESCO** (E-Heritage)Patrimoniul digital reprezintă totalitatea materialelor informatice, de valoare durabilă, care necesită a fi conservate pentru generațiile viitoare. Principalul proiect care sprijină listarea Patrimoniului Digital UNESCO este Biblioteca Digitală Mondială (World Digital Library - WDL). https://unesdoc.unesco.org/
- **Muzeul** este instituţia publică de cultură, aflată în serviciul societăţii, care colecţionează, conservă, cercetează, restaurează, comunică şi expune, în scopul cunoaşterii, educării şi recreării, mărturii materiale şi spirituale ale existenţei şi evoluţiei comunităţilor umane, precum şi ale mediului înconjurător.
- **Colecția** reprezintă un ansamblul de bunuri culturale şi naturale, constituit în mod sistematic şi coerent de către persoane fizice sau persoane juridice de drept public ori de drept privat.
- **Evidență** (inventar, catalogare) patrimoniului cultural se referă la consemnarea informațiilor privind bunurile imobile sau obiectele din colecții, în vederea cunoașterii, protejării, valorificării științifice sau culturale.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

- Hotărârea nr. 1546 din 18 decembrie 2003 pentru aprobarea Normelor de conservare și restaurare a bunurilor culturale mobile clasate https://cimec.ro/Legislatie/Hg1546-2003-2007-04-21.pdf
- Legea nr. 182 din 25 octombrie 2000 privind protejarea patrimoniului cultural national mobil https://cimec.ro/Legislatie/L-182-2000-Patrimoniu-mobil-republicata-2014.pdf
- Lege nr. 422 din 18 iulie 2001 privind protejarea monumentelor istorice (Republicată in MONITORUL OFICIAL nr. 938 din 20 noiembrie 2006) protejarea monumentelor istorice
- Boldura, Oliviu, *Pictura murală din nordul Moldovei. Modificări estetice și restaurare*, Ed. ACS, 2008;
- Bordașiu, Cornelia, *Estetică și Restaurare*, Ed. StudIS, Iași, 2010;
- Bordașiu, Cornelia, *Tratamente actuale în conservare-restaurare pictură tempera*, Ed. Performantica, 2016;
- Brandi, Cesare, *Teoria restaurării*, Ed. Meridiane, București, 1996;
- Marian, Carmen, *Repere ale restaurării textilelor arheologice din mătase naturală,* Editura Tehnopres, 2001;
- Moldoveanu, Aurel, *Conservarea preventivă a bunurilor culturale*, ediția a IV-a, Ed. Cetatea de Scaun, Târgoviște, 2010;
- Oberländer-Târnoveanu, Irina, *Un viitor pentru trecut. Ghid de bună practică pentru protejarea patrimoniului cultural*, CIMEC 2002, Ediție digitală 2009;
  - https://biblioteca-digitala.ro/reviste/carte/Un-Viitor-pentru-Trecut_Irina-Oberlander-Tarnoveanu.pdf
- Olteanu, Iulian, *Piatra în patrimoniul românesc. Degradări specifice și tratamente adecvate,* Editura ACS, 2015;
- Ratoiu Lucian Cristian, *Restaurarea monumentelor istorice*, Editura ACS, 2021;
- Biblioteca digitală a publicațiilor culturale, https://biblioteca-digitala.ro;
- Caietele restaurării, https://caietelerestaurarii.ro/;
- Institutul de memorie culturală, http://cimec.ro/, https://cimec.ro/id-02-legislatie/;
- Institutul Național al Patrimoniului, https://patrimoniu.ro/;
- International Federation of Library Associations and Institutions, Core Programme on Preservation and Conservation and Council on Library and Information Resources, *Principii de păstrare și de mânuire a materialului de bibliotecă*, https://www.ifla.org/wp-content/uploads/2019/05/assets/pac/ipi/ipi1-ro.pdf;
- Revista română de conservare și restaurare a cărții, https://bibnat.ro/produse-si-servicii/revistele-bibliotecii/revista-romana-de-conservare-si-restaurare-a-cartii/

Notă:
Domeniul cercetării în conservare-restaurare este un domeniu în permanentă dezvoltare, de aceea prezenta bibliografie poate și trebuie completată permanent în măsura în care sursele de informare sunt validate și acreditate la nivel academic.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Instituție de apartenență, localitate, județ
Responsabil MEC Prof. LILIANA BOBEICĂ	Ministerul Educației și Cercetării
Responsabil CNCE Prof. LĂCRĂMIOARA-ANA PAULIUC	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare
Coordonator științific Lect. univ. dr. GABRIELA VOICU	Universitatea Națională de Arte din București
Coordonator științific Prof. dr. IOANA-LAVINIA STREINU	Liceul de Arte Plastice „Nicolae Tonitza”, București
Conf. Univ. dr. ELENA ARDELEAN	Facultatea de Teologie ortodoxă, secția Artă Sacră Universitatea „Alexandru Ioan Cuza”, Iași
Prof. Dr. CAMELIA SADOVEI	Colegiul de Artă„Ciprian Porumbescu”, Suceava

Anexa nr. 245

Programa școlară
pentru disciplina

Etiopatologie

Clasele a XI-a și a XII-a
Curriculum de specialitate (CS)
Filiera vocațională, profilul artistic,
specializarea conservare-restaurare bunuri culturale

Învățământ liceal

- 2026 –

Anexa nr. 245
Programa școlară pentru disciplina *Etiopatologie,* clasele a XI-a – a XII-a, curriculum de specialitate (CS)

- *Filiera vocațională, profil artistic, specializarea conservare-restaurare bunuri culturale*

NOTĂ DE PREZENTARE

Programa școlară pentru disciplina *Etiopatologie* face parte din structura Curriculumului de specialitate pentru învățământul liceal, *filiera vocațională, profil artistic, specializarea Conservare-restaurare bunuri culturale* începând din anul școlar 2026-2027. Această disciplină nouă în ciclul liceal se regăsește în *Anexa 12 la OMEC nr.4350/20.06.2025- Planul-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, filiera vocațională, profilul artistic, specializarea conservare restaurare bunuri culturale,* în cadrul secțiunii *Curriculum de specialitate (CS).*

Prin această disciplină elevii vor studia noțiuni introductive ce țin de domeniul conservării și restaurării, pentru a putea dobândi calificarea necesară practicării în condiții optime profesionale și legale a meseriei de conservator bunuri culturale (studii medii). Aceste noțiuni definesc principiile, etapele, metodele de analiză, diagnostic și intervenție asupra obiectelor de patrimoniu cultural, precum și noțiuni de legislație ce privesc domeniul patrimonial. La finalul celor patru ani de studii și promovarea examenului de certificare a competențelor profesionale, absolvenții vor putea opera în domeniul conservării bunurilor culturale pentru:

- Evaluarea stării bunurilor culturale;
- Controlul condițiilor microclimatice;
- Conservarea preventivă a bunurilor expuse sau depozitate;
- Ocrotirea bunurilor culturale prezentate în expoziții;
- Ocrotirea bunurilor culturale păstrate în depozite;
- Conservarea bunurilor culturale în timpul schimburilor culturale;
- Protejarea obiectelor împotriva factorilor care induc uzura funcțională prematură a bunurilor culturale;
- Conservarea preventivă a memoriei audiovizuale;
- Aplicarea măsurilor urgente pentru salvarea descoperirilor arheologice.

Pentru studiul acestei discipline, bugetul de timp alocat este următorul:

Etiopatologie				
Clasa	a IX-a	a X-a	a XI-a	a XII-a
Nr. ore/ săptămână	-	-	2	2

În elaborarea programei s-a avut în vedere raportarea la cadrul legislativ și documentele strategice generale și specifice care susțin și motivează studiul disciplinelor:

- **Legea învățământului preuniversitar** nr. 198/2023 cu modificările și completările ulterioare.
- **Planurile-cadru pentru învățământul liceal,** OMEC nr. 4350/2025.
- **Profilul de formare al absolventului**, OME nr. 6731/2023, care asigură coerența verticală a parcursului școlar, de la învățământul primar la cel liceal.
- **Recomandarea Consiliului UE privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții, 2018.**
- **Hotărârea nr. 918/2013 privind Cadrul național al calificărilor.**
- **Cadrul european al calificărilor (CEC).**
- **Fișa postului** pentru Conservator bunuri culturale (studii medii), nivel 4, din cadrul ***Codului Ocupațiilor din România, la poziția 34330 după modificarea prin Ordinul MMFPSPV 150/2013, respectiv Ordinul INS 132/2013.***

Programa urmărește structurarea competențelor din cele opt domenii cheie, prin următoarele niveluri: formularea competențelor generale și selectarea seturilor de valori și atitudini; organizarea elementelor de conținut și corelarea acestora cu competențele specifice; elaborarea sugestiilor metodologice. Aceste niveluri vizează de asemenea unele aspecte inter și transdisciplinare prin corelarea și contribuția mai multor arii curriculare.

În acest scop, se face referire la prevederile noilor concepții privind predarea și care au în vedere:

- orientarea opțiunilor didactice către strategii de pregătire a elevilor care să permită formarea unei personalități autonome și creative;
- formarea unei culturi generale în domeniu, cu elemente aplicative, care să permită o pregătire școlară pentru viața activă (profesională, socială, familială) post școlară;
- orientarea și structurarea tematicii astfel încât să permită reducerea supraîncărcării elevilor și informațiilor inutile și/sau nesemnificative pentru viața cotidiană.
  Orientarea tematicii curriculumului este îndreptată spre:
  - dezvoltarea capacităților de investigație științifică;
  - folosirea unor metode și tehnici de lucru specifice conservării restaurării de bunuri culturale;
  - integrarea cunoștințelor în experiența de viață a elevilor;
  - aplicarea cunoștințelor însușite în rezolvarea unor situații -problemă și luarea de decizii;
  - formarea de deprinderi de muncă intelectuală și productivă;
  - stimularea motivației pentru protecția patrimoniului cultural național și universal;
  - utilizarea cunoștințelor însușite pentru prezervarea patrimoniului cultural.
- realizarea competențelor implicate în formarea de capacități și atitudini (capacități cognitive, de comunicare, de echilibru personal și afectiv, de acțiune și inserție socială);
- utilizarea formelor diverse de organizare a lecției în clasă, laboratoare de conservare, situri arheologice, observarea edificiilor patrimoniale, etc.;
- organizarea în structuri flexibile pentru a fi util atât pentru autorii de manuale, cât și pentru profesori.

Prezenta programă se propune ca bază teoretică și practică a pregătirii în meseria de conservator - restaurator la nivelul claselor a XI-a și a XII-a. Scopul disciplinei este de a insista asupra necesității cunoașterii structurii materialelor implementate în bunurile de patrimoniu, a caracteristicilor și proprietăților acestora, metodele de analiză, fenomenologia și mecanismele degradărilor și a diagnosticării corecte a stării de conservare, care duce la propunerile metodologice de intervenție asupra obiectelor de patrimoniu cultural. Lucrările practice sunt obligatorii, fiind realizate integrat în lecții sau ca lecții de sine stătătoare.

Structurarea noilor planuri cadru de învățământ pentru clasele a XI-a și a XII-a pe componentele **trunchi comun** și **curriculum de specialitate** determină organizarea, la nivelul programei școlare, a ofertei educaționale centrate pe competențe și conținuturi ale învățării prezentate distinct, pentru fiecare dintre aceste componente.

În aceste condiții, programa școlară are următoarea structură:

- ***Notă de prezentare,*** în care se detaliază rolul disciplinei de învățământ și statutul specific al acesteia în cadrul curriculumului național, precum și contribuția disciplinei de învățământ la cele opt domenii de competențe cheie stabilite la nivel european;

- ***Competențe generale,*** cu un nivel accentuat de complexitate, definite pe o disciplină de învățământ sau, după caz, pe o categorie de discipline de învățământ, pentru a evidenția achizițiile finale de învățare ale elevilor la sfârșitul învățământului obligatoriu și/ sau pentru a orienta pregătirea de specialitate a acestora;

- ***Competențe specifice,*** care reprezintă nucleul funcțional al programei școlare, definit pentru fiecare an de studiu. Aceste competențe se formează pe parcursul unui an școlar, derivă din competențele generale și reprezintă etape în dobândirea acestora. Competențele specifice sunt însoțite de exemple de activități de învățare, care constituie modalități de organizare a activității didactice în scopul realizării competențelor. Programa școlară propune, cu caracter de exemplu, diferite tipuri de activități de învățare, care integrează strategii didactice și care valorifică experiența concretă a elevului. Cadrul didactic are libertatea de a utiliza exemplele de activități de învățare pe care le propune programa școlară, de a le completa sau de a le înlocui, astfel încât acestea să asigure un demers didactic adecvat situației concrete de la clasă. Se asigură, în acest fel, premisele aplicării contextualizate a programei școlare și proiectării unor parcursuri de învățare personalizate.

- ***Domenii de conținut și conținuturi ale învățării*** pentru definirea structurală a disciplinei, a domeniului de cunoaștere specific, pentru un ghid referențial destinat profesorilor și eventualelor manuale.

- Exemple de activități de învățare cu rol orientativ în procesul educațional pentru a putea fi organizate situații de învățare relevante pentru elevi.

- ***Sugestii metodologice*** elaborate pentru a orienta proiectarea demersului didactic adecvat competențelor, cu recomandări de strategii didactice și elemente de evaluare formativă continuă și sumativă. Exemplele de activități de învățare sunt construite astfel încât să pornească de la experiența concretă a elevului și să se integreze unor strategii adecvate contextelor de învățare și evaluare.

- ***Referințe bibliografice*** constituie suportul de lucru pentru proiectarea conținuturilor și a demersului didactic sau activitățile necesare în transferul de informație către elevi. Acestea sunt sugestii de surse de informație de specialitate, ele putând fi suplimentate și îmbunătățite permanent în funcție de evoluția științifică a domeniului studiat. Pot, de asemenea să fie un instrument de referință pentru construirea indicatorilor de performanță în dobândirea și utilizarea cunoștințelor de specialitate.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Înțelegerea problematicii specifice cercetării în domeniul conservării și restaurării bunurilor culturale**
CG2	**Integrarea cunoștințelor și tehnicilor de lucru caracteristice domeniilor din știință conexe cercetării și investigării bunurilor culturale**
CG3	**Comunicarea scrisă și orală prin valorificarea limbajului de specialitate**

CLASA a XI-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Înțelegerea problematicii specifice cercetării în domeniul conservării și restaurării bunurilor culturale*

CS 1.1. Localizarea factorilor de mediu și a celor biotici în relație cu produsele/bunurile culturale
- *definirea și explicarea factorilor de mediu (abiotici)* - *definirea și explicarea factorilor biotici de degradare* - *clasificarea factorilor de microclimat specifici în conservarea bunurilor culturale*
CS 1.2. Identificarea tipurilor de substanțe folosite în conservare-restaurare
- *clasificarea substanțelor organice* - *clasificarea substanțelor anorganice*
CS 1.3. Analiza compușilor macromoleculari utilizați în procesele de conservare-restaurare
- *definirea și explicarea legăturilor chimice* - *clasificarea tipurilor de molecule chimice* - *definirea și explicarea caracteristicilor substanțelor și materialelor macromoleculare*

CG 2 - *Integrarea cunoștințelor și tehnicilor de lucru caracteristice domeniilor din știință conexe cercetării și investigării bunurilor culturale*

CS 2.1. Identificarea tipurilor de atacuri asupra produselor/bunurilor culturale
- *identificarea degradărilor produse de microorganisme* - *identificarea deteriorărilor provocate de acțiunea insectelor dăunătoare*
CS 2.2. Recunoașterea metodelor de prevenție și combatere a organismelor biodeterioratoare
- *definirea și explicarea activității de conservare preventivă* - *definirea și explicarea activității de conservare activă* - *clasificarea metodelor de combatere și tratament*
CS 2.3. Explorarea proceselor și fenomenelor fizice și chimice de bază în activitatea de conservare–restaurare
- *definirea proceselor fizico-chimice de degradare* - *analiza proprietăților fizico-chimice ale materialelor constituente* - *analiza mecanismelor de degradare fizico-chimice a bunurilor culturale*

CG 3 - *Comunicarea scrisă și orală prin valorificarea limbajului de specialitate*

CS 3.1. Însușirea terminologiei specifice domeniului biologiei aplicate la studiul bunurilor /produselor culturale
- *definirea și explicarea termenilor specifici noțiunilor de biologie din vocabularul de specialitate* - *utilizarea terminologiei de specialitate în exerciții de analiză pe caz*
CS 3.2. Însușirea terminologiei specifice domeniului chimiei aplicate la studiul bunurilor /produselor culturale
- *definirea și explicarea termenilor specifici noțiunilor de chimie din vocabularul de specialitate* - *utilizarea terminologiei de specialitate în exerciții de analiză pe caz*
CS 3.3. Însușirea limbajului de specialitate pentru descrierea stării de conservare a bunurilor /produselor culturale
- *utilizarea terminologiei specifice în analiza stării de conservare* - *prezentarea rezultatelor unui demers de monitorizare utilizând terminologia specifică*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Concepte și definiții	• aspecte generale legate de etiopatologia bunurilor culturale; • biodegradare, biodeteriorare – concept; • complexul etiopatogenic, factori de degradare

Noțiuni de biologie aplicată la conservare-restaurare	- factori biotici ce pot determina procese de biodegradare:
	  - bacteriile
	  - algele
	  - fungii
	  - lichenii
	  - mușchii și alte plante
	  - insecte și alte animale
	- factori ecologici ce pot determina procese de biodegradare:
	  • temperatura
	  • umiditatea
	  • lumina
	  • curenții de aer
	  • PH-ul
	  • factori trofici

Noțiuni de chimie aplicată la conservare-restaurare	• substanțele chimice utilizate în procesul de conservare-restaurare: definire și clasificare; • amestecuri și substanțe pure; • constante fizice: densitatea, greutatea specifica, vâscozitatea, indicele de refracție, punct de topire, punct de fierbere, duritate, coeficient de solubilitate; • modalități de exprimare a concentrației soluțiilor utilizate în tratamentele de conservare-restaurare; • dizolvarea; • apa de cristalizare, higroscopicitate, eflorescență; • agenți fizico-chimici de poluare și degradările produse asupra produselor/obiectelor culturale

CLASA a XII-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Înțelegerea problematicii specifice domeniului conservării și restaurării bunurilor culturale*

CS 1.1. Înțelegerea acțiunii factorilor implicați în procesul de biodegradare
- *definirea și explicarea modului în care acționează factorii microbiologici asupra obiectului de patrimoniu* - *definirea și explicarea modului în care acționează factorii macrobiotici asupra materiei obiectului de patrimoniu* - *explicarea corelațiilor dintre factorii de mediu și cei biotici în contextul apariției degradărilor pe bunurile de patrimoniu*
CS 1.2. Clasificarea substanțelor utilizate în activitatea de conservare-restaurare
- *prezentarea tipurilor de substanțe folosite în activitatea de conservare-restaurare;* - *definirea și explicarea substanțelor de origine minerală;* - *definirea și explicarea substanțelor organice.*
CS 1.3. Interpretarea informațiilor rezultate în urma evaluării bunurilor/ produselor culturale
- *explicitarea modului de corelare a diferitelor tipuri de investigații folosite în conservare-restaurare* - *urmărirea însușirii modalității de grupare coerentă a concluziilor investigațiilor de specialitate în conservare-restaurare a bunurilor culturale*

CG 2 - *Integrarea cunoștințelor și tehnicilor de lucru caracteristice domeniilor din știință conexe cercetării și investigării bunurilor culturale*

CS 2.1. Analiza situației în care se află bunurile culturale și propunerea unor măsuri combatere a atacurilor cauzate de diferiți factori
- *efectuarea de propuneri de tratament în baza diagnosticului obiectului de patrimoniu* - *detalierea metodelor și a materialelor de implementat în situația tratamentelor propuse*
CS 2.2. Stabilirea corelațiilor dintre structura și proprietățile diferitelor tipuri de compuși chimici utilizați în activitatea de conservare-restaurare
- *clasificarea grupelor de soluții și solvenți utilizați în conservare-restaurare* - *prezentarea și explicarea diferitelor proprietăți caracteristice grupelor de substanțe chimice* - *încadrarea corectă a unor substanțe în grupe de solvenți în baza proprietăților fizico-chimice*
CS 2.3. Decodificarea de mesaje specifice proceselor de investigare/ evaluare a bunurilor/ produselor culturale
- *detalierea principiilor și mecanismelor implementate în cadrul diferitelor tehnici de investigare a bunurilor culturale* - *interpretarea corelată a rezultatelor diferitelor tipuri de analiză a bunurilor de patrimoniu*

CG 3 - *Comunicarea scrisă și orală prin valorificarea limbajului de specialitate*

CS 3.1. Elaborarea de rapoarte de analiză a unor bunuri culturale afectate de organisme biodeterioratoare
- *elaborarea de buletine de investigații biologice* - *folosirea corectă și coerentă a limbajului de specialitate*
CS 3.2. Utilizarea adecvată a termenilor specifici în raportarea cu privire la acțiunea produșilor chimici asupra bunurilor/produselor culturale

- *întocmirea de buletine de analiză chimică aplicată bunurilor culturale* - *folosirea corectă a terminologiei de specialitate*
CS 3.3. Elaborarea de mesaje, utilizând termeni specifici, accesibili diverşilor receptori
- *comunicarea în limbaj specific a rezultatelor investigației /evaluării produselor /bunurilor culturale în procesul de solicitare de analize pentru stabilirea diagnosticului* - *elaborarea de fişe analitice de conservare* - *întocmirea de rapoarte complexe de analiză pe obiect*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Biodegradarea bunurilor culturale	• efectele factorilor biotici asupra produselor şi bunurilor culturale: - bacteriile şi biodegradarea bacteriană, măsuri de prevenție şi de combatere; - algele, diatomeele şi biodegradarea cauzată de acestea, măsuri de prevenție şi de combatere; - fungii (ciupercile) şi biodegradarea fungică, măsuri de prevenție şi de combatere; - lichenii şi biodegradarea cauzată de aceştia, măsuri de prevenție şi de combatere; - mușchii şi alte plante şi biodegradarea cauzată de acestea, măsuri de prevenție şi de combatere; - insectele şi alte animale şi biodegradarea cauzată de acestea, măsuri de prevenție şi de combatere. - biodegradarea materialelor ce intră în alcătuirea bunurilor de patrimoniu: - biodegradarea materialelor anorganice; - biodegradarea materialelor organice. - măsuri şi metode de combatere şi prevenire a organismelor biodeterioratoare: - climatul în mediul de conservare - măsuri preventive şi tratamente curative: · metode ecologice: capturarea şi eliminarea mecanică, atmosfera modificată; · metode fizice: temperaturile sub minimale, radiațiile ultraviolete, radiațiile gama, microundele, curenții de înaltă frecvență, lumina; · metode chimice: utilizarea de biocide universale şi specifice (bactericide, fungicide, insecticide, raticide).
Elemente de chimia materialelor pentru conservare-restaurare	• procese şi fenomene fizice şi chimice de bază în activitatea de conservare-restaurare; • compuşi anorganici utilizați în procesele de conservare-restaurare; • compuşi organici utilizați în procesele de conservare-restaurare (de exemplu, uleiuri vegetale, compuşi macromoleculari): - clasificare; - proprietăți; - degradări ale compuşilor macromoleculari. • substanțe folosite în conservare şi restaurare: - solvenți; - tenside; - pigmenți;

Domenii de conținut	Conținuturi
	- coloranți; - lianți și adezivi; - rășini; - uleiuri și ceruri; - lacuri și verniuri; - mordanți; - argile; - adezivi; - materiale natural (lemn, roci, fibre naturale) și artificiale (hârtie) • degradarea substanțelor folosite în conservare-restaurare; • tipuri de compuși chimici utilizați în conservare-restaurare: - solvenți; - vopsele; - pigmenți; - rășini.
Investigarea bunurilor culturale	• metode și tehnici de investigare și evaluare a produselor/ bunurilor culturale; • metode fizice de analiză; • metode chimice de analiză; • identificarea degradărilor prin examen macroscopic a produselor/ bunurilor culturale (inclusiv a celor de patrimoniu); • fotografia - mijloc de investigație a patrimoniului: - documentația fotografică: · instrument de lucru în cadrul procesului de conservare – restaurare; · componentă a documentației scrise asupra patrimoniului • interpretarea buletinelor de analiză

SUGESTII METODOLOGICE

În scopul dezvoltării la elevi a competențelor de investigare științifică și de cercetare, profesorii de specialitate vor folosi în procesul de predare/învățare/evaluare, pentru clasele a IX-a și a X-a, următoarele metode:

1**. Învățarea prin descoperire** are ca rezultat achiziții trainice și dezvoltă imaginația. Presupune inițierea elevilor în activități de investigație în care elevii sunt puși în situații
concrete de formulare de ipoteze, documentare în domeniul respectiv, realizarea unui experiment, interpretarea datelor, formularea de concluzii și prezentare a acestora în diferite forme(scris, oral, grafic). Se poate realiza pe următoarele căi: inductivă (de la particular, concret la general), deductivă (de la general la particular), transductivă (prin analogie între sisteme sau componente ale acestora).

2. **Problematizarea** pune elevul în situația de a soluționa, prin activitate proprie de cercetare, o anumită problemă care îi stimulează curiozitatea și care îl incită la căutări, dezvoltând scheme operatorii ale gândirii divergente.

3. **Experimentul**, ca metodă de învățare, poate fi aplicat cu succes alături de descoperire și de problematizare asigurând astfel, prin provocarea unor procese sau fenomene, cunoașterea directă, nemijlocită a factorilor de degradare.

4. **Algoritmizarea** asigură însușirea și aplicarea unor scheme logice de desfășurare a activităților teoretice și practice. Este importantă pentru a face trecerea de la parcurgerea unor căi deja cunoscute, la dezvoltarea propriilor căutări și cercetări .

5. **Dezbaterea și asaltul de idei** permit dobândirea de către elevi a cunoștințelor de specialitate, afirmarea opiniilor personale, dezvoltă spiritul de cooperare, creativitatea, spiritul critic și stimulează spontaneitatea.

6. **Studiul de caz** presupune analiza și dezbaterea unor situații- problemă întâlnite în practică asigură apropierea învățării de contextul extrașcolar.

7. **Proiectul** stimulează elevii să realizeze investigații în laborator pe o anumită temă, să elaboreze lucrări științifice pentru simpozioane, cercuri, sesiuni de comunicări științifice. Proiectul, individual sau de grup, oferă oportunitatea educației pentru cunoașterea și
respectarea valorilor și a bunurilor patrimoniale.

Competențele specifice vor fi concretizate, în cadrul fiecărei ore, prin activități de învățare corespunzătoare conținutului și opțiunilor profesorului asupra tipului de lecție. Actuala programă școlară valorifică **exemple de activități de învățare**, oferind un sprijin concret în elaborarea strategiilor de predare care să permită o reală centrare a actului educațional pe experiența de învățare. Activitățile de învățare trebuie astfel construite încât să se pornească de la experiența concretă a elevului și să se integreze unor strategii didactice adecvate diferitor contexte de învățare.

Pentru formarea competențelor specifice, se recomandă utilizarea următoarelor activități de învățare:

- recunoașterea unor tipuri de degradări;
- identificarea și utilizarea unor surse variate de informare/documentare: atlase, albume, enciclopedii, determinatoare, internet, culegeri de texte consacrate, reviste, mijloace video, bănci de date, dicționare, etc.;
- extragerea, inserarea și interpretarea informației din și în: tabele, scheme, grafice, diagrame, fragmente de text, albume tematice, internet, reviste de specialitate, etc.;
- realizarea transferului de informație prin conexiuni intradisciplinare, interdisciplinare și trans curriculare, pentru studierea fenomenelor de degradare a bunurilor culturale;
- imaginarea unor situații- problemă și rezolvarea lor;
- formularea de întrebări și răspunsuri adecvate;
- folosirea pe cât posibil a instrumentelor, a substanțelor și a aparaturii de laborator, potrivite contextului experimental;
- observarea și aprecierea importanței factorilor de mediu în contextul disciplinei studiate;
- interpretarea rezultatelor experimentale;
- recunoașterea factorilor care au determinat degradările studiate;
- compararea acțiunii diferitor tipuri de agenți dăunători;
- luarea de decizii și justificarea opțiunii privind atitudinea și acțiunea proprie legată de
- protecția și prevenția degradărilor obiectelor de patrimoniu;

- măsurări de parametri în cazul studierii obiectelor de patrimoniu;
- reprezentări complexe prin desen a structurilor studiate;
- efectuarea de vizite de studiu și documentare în diferite locații arheologice, muzeale, laboratoare de specialitate.

În perspectiva unui demers educațional centrat pe competențe, se recomandă utilizarea cu preponderență a evaluării continue, formative. Procesul de evaluare va îmbina formele tradiționale (probe orale, probe scrise, probe practice) cu cele complementare (proiectul, portofoliul, autoevaluarea, evaluarea în perechi, observarea sistematică a activității și comportamentului elevului) și va pune accent pe:

- corelarea directă a rezultatelor evaluate cu competențele specifice vizate de programa școlară;
- valorizarea rezultatelor învățării prin raportarea la progresul școlar al fiecărui elev;
- utilizarea unor metode variate de comunicare a rezultatelor școlare;
- recunoașterea, la nivelul evaluării, a experiențelor de învățare și a competențelor dobândite în contexte non-formale sau informale.

Evaluarea elevilor se va realiza pe baza competențelor specifice și a conținuturilor asociate, prevăzute de programa școlară. De exemplu:
-selectarea răspunsului corect;
-asocierea între: noțiuni, enunțuri, etc. incluse în coloane diferite;
-completarea propozițiilor, desenelor, schemelor lacunare, etc.;
-itemi de tipul adevărat sau fals;
-întrebări structurate;
-rezolvarea de probleme;
-eseuri structurate;
-realizarea de referate, portofolii, proiecte;
-formularea de ipoteze sau concluzii ;
-realizarea unui plan de investigație;
-rezolvarea de fișe pentru aplicații practice.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

- Allsop, D., Seal, K.J.; Gaydadde, Cristine, *Introduction to Biodeterioration*, 2004;
- Axinte, Loredana, *Aspecte privind conservarea unor biserici de lemn din județul Suceava, împotriva atacului insectelor dăunătoare*, Ed. Muzeului Bucovinei „Karl A. Romstorfer”, Suceava, 2016;
- Bucșa Livia; Bucșa, Cornel, *Agenți de biodegradare la monumentele istorice din România. Prevenire și combatere*, Ed. Alma Mater, Sibiu 2005;
- Creangă, D.M., *Conservarea, investigarea și restaurarea bunurilor de patrimoniu pe suport din piele*, Editura Universității Suceava, 2006;
- Dorohoi, Dana-Ortansa, Melniciuc-Puica, N.; Nicolescu, C., *Tehnici de investigare a obiectelor de patrimoniu*, Editura Vasiliana ‘98, Iași;
- Flora Monica, *Curs fizică*, Editura Universității Oradea, 2010;
- Istudor, Ioan, *Noțiuni de chimia picturii*, Daim Publishing House, București, 2006;
- Leahu, M. *Substanțele chimice și materialele utilizate în restaurarea bunurilor culturale*, Editura Centrului de Pregătire Profesesională în cultură, București, 2006;
- Marincaș, Octaviana - *Investigații științifice aplicate bunurilor de patrimoniu*, Iași, Performantica, 2003;
- Matteini, Mauro; Moles Arcangelo, *La Chimica nel Restauro – I materiali dell arte pittorica*, Nardini editore, Nona Edizione, 2002;
- Melniciuc-Puica, Nicoleta, *Materiale pentru realizarea, conservarea și restaurarea icoanelor și frescelor*, Editura Tehnopress, Iași, 2001;
- Mustață, Maria, *Insecte dăunătoare bunurilor de patrimoniu*, Ed. Universității „Al. I. Cuza”, Iași, 1998;
- Mustață, Maria, *Insecte dăunătoare cărților*, Ed. Corson 2001;

- Mustață, Mariana; Mustață, Gh., *Biologia în conservarea operei de artă*, Ed. Universității „Al. I. Cuza”, Iași, 2009;
- Mustață Mariana, Mustață Gh., Ungurean, Bogdan; Moșneagu, Mina; Gămălie, Georgiana; Axinte, Loredana, *Etiopatologia operei de artă*, Ed. Academiei Oamenilor de Știință din România, București, 2013;
- Nenițescu, C.D., *Chimie organică, vol. I și II, Ediția a VII-a*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1974;
- Nenițescu, C.D., *Chimie generală, Ediția a V-a*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1985;
- Oprea, Florea, *Biologie pentru conservarea și restaurarea patrimoniului cultural*, Ed. Maiko, București 2006;
- Oprea, Florea, *Etiopatogenia operei de artă și a materialelor structurale*, Ed. Osim, București 2010;
- Petrescu Ioan, Bokor Alexandru, TODOR Florin, *Noțiuni de fizică și investigare a operei de arta*, Presa Universitară Clujeana 2009;
- Sandu, I. C. A. *Chimia conservării și restaurării cărților vechi,* Editura Trinitas, Iași;
- Sandu I., Investigarea științifică a operelor de artă; I, Ed. Universitatii “Al. I. Cuza” Iași;
- Sandu, I., Sandu, I.C.A., van Saanen, A., *Expertiza științifică a operelor de artă*, Editura Trinitas, Iași, 1998;
- Țițeica, R.; Popescu, Iovit, *Fizică Generală*, Ed. Tehnică, București, 1973;
- Ungurean, Bogdan, *Insecte dăunătoare bunurilor de patrimoniu din lemn expuse în natură și combaterea lor*, Ed. Artes, Iași 2011;
- Vornicu, Nicoleta, BIBERE Cristina, *Biodeteriorarea operelor de artă*, Editura Trinitas, 2002;
- *** Chemistry for Conservators, vol. I, II, III, Butterworths, London, 1998, Third Edition

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	**Instituție de apartenență, localitate, județ**
Responsabil MEC Prof. LILIANA BOBEICĂ	Ministerul Educației și Cercetării
Responsabil CNCE Prof. LĂCRĂMIOARA-ANA PAULIUC	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare
Coordonator științific Lect. univ. dr. GABRIELA VOICU	Universitatea Națională de Arte din București
Coordonator științific Prof. dr. IOANA-LAVINIA STREINU	Liceul de Arte Plastice „Nicolae Tonitza”, București
Conf. Univ. dr. BOGDAN UNGUREANU	Facultatea de Arte Vizuale și Design, Universitatea Națională de Arte „G. Enescu”, Iași
Prof. Dr. CAMELIA SADOVEI	Colegiul de Artă„Ciprian Porumbescu”, Suceava

Anexa nr. 246

Programa școlară
pentru disciplina

Materiale și tehnici utilizate în conservare și restaurare

Clasele a IX-a și a X-a

Curriculum de specialitate (CS)
Filiera vocațională, profilul artistic, specializarea Conservare-restaurare bunuri culturale

Învățământ liceal

- 2026 -

Anexa nr. 246
Programa școlară pentru disciplina
Materiale și tehnici utilizate în conservare și restaurare,
clasele a IX-a și a X-a, curriculum de specialitate (CS)

• *Filiera vocațională, profil artistic, specializarea conservare-restaurare bunuri culturale*

NOTĂ DE PREZENTARE

Programa școlară pentru disciplina ***Materiale și tehnici utilizate în conservare și restaurare*** face parte din structura Curriculumului de specialitate pentru învățământul liceal, *filiera vocațională, profil artistic, specializarea Conservare- restaurare bunuri culturale* începând din anul școlar 2026-2027. Această disciplină nouă în ciclul liceal se regăsește în *Anexa 11 la OMEC nr.4350/20.06.2025- Planul-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, filiera vocațională, profilul artistic, specializarea conservare restaurare bunuri culturale,* în cadrul secțiunii *Curriculum de specialitate (CS).*

Prin această disciplină elevii vor studia noțiuni introductive ce țin de domeniul conservării și restaurării, pentru a putea dobândi calificarea necesară practicării în condiții optime profesionale și legale a meseriei de conservator bunuri culturale (studii medii). Aceste noțiuni definesc principiile, etapele, metodele de analiză, diagnostic și intervenție asupra obiectelor de patrimoniu cultural, precum și noțiuni de legislație ce privesc domeniul patrimonial. La finalul celor patru ani de studii și promovarea examenului de certificare a competențelor profesionale, absolvenții vor putea opera în domeniul conservării bunurilor culturale pentru:

- evaluarea stării bunurilor culturale;
- controlul condițiilor microclimatice;
- conservarea preventivă a bunurilor expuse sau depozitate;
- ocrotirea bunurilor culturale prezentate în expoziții;
- ocrotirea bunurilor culturale păstrate în depozite;
- conservarea bunurilor culturale în timpul schimburilor culturale;
- Protejarea obiectelor împotriva factorilor care induc uzura funcțională prematură a bunurilor culturale;
- Conservarea preventivă a memoriei audiovizuale;
- Aplicarea măsurilor urgente pentru salvarea descoperirilor arheologice.

Pentru studiul acestei discipline, bugetul de timp alocat este următorul:

Materiale și tehnici utilizate în conservare și restaurare				
Clasa	a IX-a	a X-a	a XI-a	a XII-a
Nr. ore/ săptămână	2	1	-	-

În elaborarea programei s-a avut în vedere raportarea la cadrul legislativ și documentele strategice generale și specifice care susțin și motivează studiul disciplinelor:

- **Legea învățământului preuniversitar** nr. 198/2023 cu modificările și completările ulterioare;
- **Planurile-cadru pentru învățământul liceal,** OMEC nr. 4350/2025, Anexa 11;
- **Profilul de formare al absolventulu**i, OME nr. 6731/2023, care asigură coerența verticală a parcursului școlar, de la învățământul primar la cel liceal.
- **Recomandarea Consiliului UE privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții, 2018**;
- **Hotărârea nr. 918/2013 privind Cadrul național al calificărilor**;
- **Cadrul european al calificărilor (CEC)**;
- **Fișa postului** pentru Conservator bunuri culturale (studii medii), nivel 4, din cadrul ***Codului Ocupațiilor din România, la poziția 34330 după modificarea prin Ordinul MMFPSPV 150/2013, respectiv Ordinul INS 132/2013.***

Programa urmărește structurarea competențelor din cele opt domenii cheie, prin următoarele niveluri: formularea competențelor generale și selectarea seturilor de valori și atitudini; organizarea elementelor de conținut și corelarea acestora cu competențele specifice; elaborarea sugestiilor metodologice. Aceste niveluri vizează de asemenea unele aspecte inter și trans disciplinare prin corelarea și contribuția mai multor arii curriculare.

În acest scop, se au în vedere noile concepții privind predarea și care au în vedere:

- orientarea opțiunilor didactice către strategii de pregătire a elevilor care să permită formarea unei personalități autonome și creative;
- formarea unei culturi generale în domeniu, cu elemente aplicative, care să permită o pregătire școlară pentru viața activă (profesională, socială, familială) post școlară;
- orientarea și structurarea tematicii astfel încât să permită reducerea supraîncărcării elevilor și informațiilor inutile și/sau nesemnificative pentru viața cotidiană.

Orientarea tematicii curriculumului este îndreptată spre:

- dezvoltarea capacităților de investigație științifică;
- folosirea unor metode și tehnici de lucru specifice conservării restaurării de bunuri culturale;
- integrarea cunoștințelor în experiența de viață a elevilor;
- aplicarea cunoștințelor însușite în rezolvarea unor situații -problemă și luarea de decizii;
- formarea de deprinderi de muncă intelectuală și productivă;
- stimularea motivației pentru protecția patrimoniului cultural național și universal;
- utilizarea cunoștințelor însușite pentru prezervarea patrimoniului cultural.

- realizarea competențelor implicate în formarea de capacități și atitudini (capacități cognitive, de comunicare, de echilibru personal și afectiv, de acțiune și inserție socială);
- utilizarea formelor diverse de organizare a lecției în clasă, laboratoare de conservare, situri arheologice, observarea edificiilor patrimoniale, etc.;
- organizarea în structuri flexibile pentru a fi util atât pentru autorii de manuale, cât și pentru profesori.

Prezenta programă se propune ca bază teoretică și practică a pregătirii în meseria de conservator - restaurator la nivelul claselor a IX-a și a X-a. Scopul disciplinei este de a insista asupra necesității cunoașterii principiilor, etapelor, metodelor de analiză, diagnostic și intervenție asupra obiectelor de patrimoniu cultural, precum și a noțiunilor de legislație ce privesc domeniul patrimonial. Lucrările practice sunt obligatorii, fiind realizate integrat în lecții sau ca lecții de sine stătătoare.

Structurarea noilor planuri cadru de învățământ pentru clasele a IX-a și a X-a pe componentele **trunchi comun** și **curriculum de specialitate** determină organizarea, la nivelul programei școlare, a ofertei educaționale centrate pe competențe și conținuturi ale învățării prezentate distinct, pentru fiecare dintre aceste componente.

În aceste condiții, programa școlară are următoarea structură:

- ***Notă de prezentare,*** în care se detaliază rolul disciplinei de învățământ și statutul specific al acesteia în cadrul curriculumului National, precum și contribuția disciplinei de învățământ la cele opt domenii de competențe cheie stabilite la nivel european;
- ***Competențe generale,*** cu un nivel accentuat de complexitate, definite pe o disciplină de învățământ sau, după caz, pe o categorie de discipline de învățământ, pentru a evidenția achizițiile finale de învățare ale elevilor la sfârșitul învățământului obligatoriu și/ sau pentru a orienta pregătirea de specialitate a acestora;
- ***Competențe specifice,*** care reprezintă nucleul funcțional al programei școlare, definit pentru fiecare an de studiu. Aceste competențe se formează pe parcursul unui an școlar, derivă din competențele generale și reprezintă etape în dobândirea acestora. Competențele specifice sunt însoțite de exemple de activități de învățare, care constituie modalități de organizare a activității didactice în scopul realizării competențelor. Programa școlară propune, cu caracter de exemplu, diferite tipuri de activități de învățare, care integrează strategii didactice și care valorifică experiența concretă a elevului. Cadrul didactic are libertatea de a utiliza exemplele de activități de învățare pe care le propune programa școlară, de a le completa sau de a le înlocui, astfel încât acestea să asigure un demers didactic adecvat situației concrete de la clasă. Se asigură, în acest fel, premisele aplicării contextualizate a programei școlare și proiectării unor parcursuri de învățare personalizate.

- ***Domenii de conținut și conținuturi ale învățării*** pentru definirea structurală a disciplinei, a domeniului de cunoaștere specific, pentru un ghid referențial destinat profesorilor și eventualelor manuale.

- ***Exemple de activități de învățare*** cu rol orientativ în procesul educațional pentru a putea fi organizate situații de învățare relevante pentru elevi.

- ***Sugestii metodologice*** elaborate pentru a orienta proiectarea demersului didactic adecvat competențelor, cu recomandări de strategii didactice și elemente de evaluare formativă continuă și sumativă. Exemplele de activități de învățare sunt construite astfel încât să pornească de la experiența concretă a elevului și să se integreze unor strategii adecvate contextelor de învățare și evaluare.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Receptarea informațiilor specifice activității de conservare și restaurare a bunurilor culturale**
CG2	**Integrarea cunoștințelor și tehnicilor de lucru specifice conservării și restaurării bunurilor culturale în contextul unor situații noi**
CG3	**Comunicarea scrisă și orală prin valorificarea limbajului specific**

CLASA a IX-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Receptarea informațiilor specifice activității de conservare- restaurare a bunurilor culturale*

CS 1.1. Recunoașterea conceptelor din domeniul conservării
- *definirea conceptelor din domeniul conservării;* - *recunoașterea tipurilor de suporturi pentru obiectele de patrimoniu cultural mobil;* - *clasificarea factorilor de microclimat specifici în conservarea bunurilor culturale.*
CS 1.2. Diferențierea activității de conservare de cea de restaurare
- determinarea specificului activității de conservare; *- determinarea specificului activității de restaurare.*
CS 1.3. Cunoașterea structurii tipurilor de suporturi pentru obiectele de patrimoniu
- clasificarea tipurilor de materiale utilizate în conservare-restaurare; *- recunoașterea tipurilor de degradări specifice pe suporturile obiectelor de patrimoniu.*

CG 2 - *Integrarea cunoștințelor și tehnicilor de lucru specifice conservării-restaurării de bunuri culturale în contextul unor situații noi*

CS 2.1. Identificarea factorilor de deteriorare și a efectelor acestora asupra suporturilor obiectelor de patrimoniu
- *identificarea factorilor de microclimat care influențează starea de conservare a obiectelor de patrimoniu cultural;* - *identificarea factorilor externi care influențează starea de conservare a obiectelor de patrimoniu cultural;* - *identificarea tipurilor de deteriorări specifice: fizice, chimice, biologice.*
CS 2.2. Evaluarea factorilor de risc și a metodelor de prevenție în conservarea obiectelor de patrimoniu
- *cunoașterea documentelor specifice etapelor de evaluare a obiectului;* - *cunoașterea structurilor de organizare necesare laboratorului de conservare;* - *evaluarea factorilor de risc și a metodelor de prevenție în conservarea obiectelor de patrimoniu cultural.*
CS 2.3. Organizarea spațiilor de depozitare și expunere a obiectelor de patrimoniu cultural
- *cunoașterea normelor de protecție a muncii în laboratorul de conservare;* - *cunoașterea modului de manevrare și transport a obiectelor de patrimoniu cultural;* - *cunoașterea modului de depozitare și expunere a obiectelor de patrimoniu cultural.*

CG 3 - *Utilizarea terminologiei specifice domeniului științific al conservării bunurilor de patrimoniu*

CS 3.1. Utilizarea terminologiei specifice domeniului științific al conservării bunurilor de patrimoniu
- *utilizarea terminologiei specifice în analiza unei stări de conservare;* - *prezentarea rezultatelor unui demers de monitorizare utilizând terminologia specifică;* - *prezentarea deteriorărilor specifice obiectelor de patrimoniu cultural.*
CS 3.2. Evaluarea factorilor de risc și a metodelor de prevenție
- *cunoașterea pașilor de întocmire și semnalare a deteriorărilor/ degradărilor unui obiect de patrimoniu cultural;* - *construirea unui demers analitic de determinare a deteriorărilor/ degradărilor obiectului de patrimoniu cultural*

CS 3.3. Prezentarea unui demers de monitorizare
- *exersarea monitorizării unui obiect de patrimoniu cultural;* - *prezentarea unui demers de monitorizare a unui obiect de patrimoniu cultural;* - *prezentarea unui studiu de caz privind starea de conservare a unui obiect de patrimoniu în context public.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Concepte și definiții	- aspecte generale despre materialele utilizate în conservarea și restaurarea bunurilor culturale; - structura materialelor utilizate în conservare și restaurare. Proprietăți specifice.
Materiale și tehnici utilizate în conservare	- moduri de prelucrare a materialelor folosite în conservare; - clasificarea materialelor utilizate în conservare; - materialele structurale ale obiectelor de patrimoniu: organice și anorganice; - materiale utilizate în prelucrarea obiectelor de patrimoniu. Atelierul și Laboratorul.
Structura și utilizarea tipurilor de suporturi pentru obiectele/ edificiile de patrimoniu mobil și imobil	- obiecte de patrimoniu pe suport de lemn; - obiecte de patrimoniu pe suport de lemn cu strat pictural. Icoana; - obiecte de patrimoniu pe suport papetar; - cartea pe suport papetar ca obiect de patrimoniu; - obiecte de patrimoniu pe suport colagenic; - cartea manuscris pe suport colagenic; - obiecte de patrimoniu pe suport textil; - pictura pe pânză ca obiect de patrimoniu; - obiecte de patrimoniu pe suport ceramic; - obiecte de patrimoniu pe suport metalic; - edificiile de patrimoniu imobil.

CLASA a X-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Receptarea informațiilor specifice activității de conservare- restaurare a bunurilor culturale*

CS 1.1. Recunoașterea conceptelor din domeniul conservării
- *definirea conceptelor din domeniul restaurării;* - *determinarea tipurilor de suporturi pentru obiectele de patrimoniu cultural mobil;* - *diferențierea etapelor de lucru în conservarea și restaurarea bunurilor culturale*
CS 1.2. Diferențierea activității de conservare de cea de restaurare
- *determinarea specificului activității de conservare;* - *determinarea specificului activității de restaurare.*
CS 1.3. Cunoașterea structurii tipurilor de suporturi pentru obiectele de patrimoniu
- *clasificarea tipurilor de materiale utilizate în conservare-restaurare;* - *recunoașterea tipurilor de degradări specifice pe suporturile obiectelor de patrimoniu*

CG 2 - *Integrarea cunoștințelor și tehnicilor de lucru specifice conservării-restaurării de bunuri culturale în contextul unor situații noi*

CS 2.1. Identificarea factorilor de deteriorare și a efectelor acestora asupra suporturilor obiectelor de patrimoniu
- *identificarea factorilor de microclimat care influențează starea de conservare a obiectelor de patrimoniu cultural;* - *identificarea factorilor externi care influențează starea de conservare a obiectelor de patrimoniu cultural;* - *identificarea tipurilor de deteriorări specifice : fizice, chimice, biologice*
CS 2.2. Evaluarea factorilor de risc și a metodelor de prevenție în conservarea și restaurarea obiectelor de patrimoniu cultural
- *cunoașterea documentelor specifice etapelor de intervenție asupra obiectului;* - *cunoașterea etapelor de intervenție asupra bunurilor culturale în laboratorul de conservare;* - *evaluarea factorilor de risc și a metodelor de prevenție în restaurarea obiectelor de patrimoniu cultural.*
CS 2.3. Organizarea spațiilor de depozitare și expunere a obiectelor de patrimoniu cultural
- *cunoașterea normelor de protecție a muncii în laboratorul de conservare și restaurare;* - *cunoașterea modului de manevrare și transport a obiectelor de patrimoniu cultural;* - *cunoașterea modului de depozitare și expunere a obiectelor de patrimoniu cultural.*

CG 3 - *Utilizarea terminologiei specifice domeniului științific al conservării bunurilor de patrimoniu*

CS 3.1.Utilizarea terminologiei specifice domeniului științific al conservării bunurilor de patrimoniu
- *utilizarea terminologiei specifice în analiza fluxului de restaurare a bunului cultural;* - *prezentarea rezultatelor unui demers de monitorizare utilizând terminologia specifică;* - *prezentarea deteriorărilor și degradărilor specifice obiectelor de patrimoniu cultural*
CS 3.2. Evaluarea factorilor de risc și a metodelor de prevenție
- *cunoașterea pașilor de întocmire și semnalare a deteriorărilor/ degradărilor unui obiect de patrimoniu cultural;* - *construirea unui demers analitic de determinare a deteriorărilor/ degradărilor obiectului de patrimoniu cultural.*
CS 3.3. Prezentarea unui demers de monitorizare
- *exersarea monitorizării unui obiect de patrimoniu cultural;* - *prezentarea unui demers de monitorizare a unui obiect de patrimoniu cultural;*

- *prezentarea unui studiu de caz privind starea de conservare a unui obiect de patrimoniu în context public.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Concepte și definiții	• aspecte generale despre materialele utilizate în conservarea și restaurarea bunurilor culturale; • evoluția istorică a tehnicilor de conservare - restaurare. Definiții, clasificări.
Materiale și tehnici utilizate în conservare	• etape de intervenție asupra bunurilor de patrimoniu. Fluxul tehnologic de restaurare; • clasificarea materialelor utilizate în conservare/restaurare; • materialele structurale ale obiectelor de patrimoniu: organice și anorganice; • materiale utilizate în prelucrarea obiectelor de patrimoniu. Atelierul și Laboratorul.
Structura și operațiunile de conservare și restaurare pentru tipurile de suporturi pentru obiectele de patrimoniu	• tehnici de conservare-restaurare pentru obiecte de patrimoniu pe suport de lemn: - curățare suport; Uscare suport - combaterea biodăunătorilor - ignifugarea/ Hidrofugarea obiectelor pe suport de lemn - stabilizarea dimensională - îndepărtarea adaosurilor - metode speciale de tratament - consolidarea. Întregirea și reconstituirea formei - reintegrarea cromatică. Operații de finisare • tehnici de conservare-restaurare pentru obiecte de patrimoniu pe suport de lemn cu strat pictural. Icoana; • execuția icoanelor pe lemn. Stratigrafie; • etape de conservare-restaurare a stratului pictural - consolidarea profilactică - curățarea. Consolidarea definitivă - stoparea atacului biologic - chituirile. Reconstituirea cromatică. Peliculizarea de protecție • tehnici de conservare restaurare de restaurare pentru obiecte de patrimoniu pe suport papetar. - curățarea - tipuri de tratamente. Neutralizarea hârtiei (dezacidificarea) - fixarea materialelor de scriere - tehnici de lucru asupra suportului. Albirea hârtiei; Îndepărtarea adezivilor proteici; Re-încleirea hârtiei; - tehnici manuale de consolidare a hârtiei - tehnici mecanizate de consolidare a hârtiei • tehnici de conservare restaurare pentru obiecte de patrimoniu pe suport colagenic. Manuscrisul pe pergament - fluxul de restaurare; - tratamente de curățare; - degresarea; - tratamente de hidratare-emoliere; - tratarea petelor de grăsime și îndepărtarea grăsimilor în exces; - operații reparatorii specifice pergamentului. Laminări. • tehnici de conservare restaurare pentru obiecte de patrimoniu pe suport textil:

Domenii de conținut	Conținuturi
	- fluxul de restaurare; - tratamente de curățare a textilelor; - tratamente de hidratare-emoliere; - consolidarea pe suport; - reasamblarea; - dublarea; - aspecte specifice conservării și restaurării textilelor arheologice. • pictura pe pânză ca obiect de patrimoniu: - fluxul de restaurare. Aspecte ale suportului; aspecte ale picturii; - consolidarea temporară; Curățările verso/față; - tratamente specifice; - consolidările masei picturale (tipuri de deteriorări/degradări); - integrarea cromatică; • tehnici de conservare restaurare pentru obiecte de patrimoniu pe suport ceramic/sticlă/porțelan: - cauzele degradării ceramicii arheologice: Vicii tehnologice; Condiții de zacere; Accidente de epocă; - metode și tehnici de impregnare; - metode de curățare a ceramicii; - completarea și integrarea cromatică a părților lipsă; • tehnici de conservare restaurare pentru obiecte de patrimoniu pe suport metalic; • tipuri de curățare pentru piesele arheologice și a obiectelor vechi de metal: - curățarea mecanică - curățarea chimică - curățarea electrochimică - curățarea prin procese de schimb ionic - curățarea prin reducere termică - curățarea cu raza laser și cu plasmă • restaurarea pieselor arheologice metalice cu stare de conservare precară - refacerea și consolidarea structurală • tipologia degradărilor și deteriorărilor obiectelor metalice vechi - operații de refacere a structurii - consolidarea - chituri și plombări - impregnarea obiectelor metalice • tehnici de conservare restaurare pentru structuri/edificii de patrimoniu cultural imobil; • tipuri de materiale utilizate în construirea edificiilor de patrimoniu imobil. Istoric, evoluție, rezistența în timp. - tehnici de zidărie istorică (opus); - tencuieli pe bază de var; - restaurarea elementelor decorative de piatră; - conservarea și restaurarea elementelor decorative de stuc și alte tipuri de materiale; - conservarea și restaurarea elementelor decorative de tâmplărie (lemn, materiale compozite, etc.) • metode de intervenție pe tipuri de suport: - consolidare structurală (anastiloză, injecții) - curățări conservări (curățare, desărare, biocidare) - integrarea materialelor noi

Domenii de conținut	Conținuturi
	• conservarea finală a intervențiilor, evidențierea și integrarea lor în contextul ansamblului de patrimoniu

SUGESTII METODOLOGICE

În scopul dezvoltării la elevi a competențelor de investigare științifică și de cercetare, profesorii de specialitate vor folosi în procesul de predare/învățare/evaluare, pentru clasele a IX-a și a X-a, următoarele metode:

1**. Învățarea prin descoperire** are ca rezultat achiziții trainice și dezvoltă imaginația. Presupune inițierea elevilor în activități de investigație în care elevii sunt puși în situații
concrete de formulare de ipoteze, documentare în domeniul respectiv, realizarea unui experiment, interpretarea datelor, formularea de concluzii și prezentare a acestora în diferite forme(scris, oral, grafic). Se poate realiza pe următoarele căi: inductivă (de la particular, concret la general), deductivă (de la general la particular), transductivă (prin analogie între sisteme sau componente ale acestora).

2. **Problematizarea** pune elevul în situația de a soluționa, prin activitate proprie de cercetare, o anumită problemă care îi stimulează curiozitatea și care îl incită la căutări, dezvoltând scheme operatorii ale gândirii divergente.

3. **Experimentul**, ca metodă de învățare, poate fi aplicat cu succes alături de descoperire și de problematizare asigurând astfel, prin provocarea unor procese sau fenomene, cunoașterea directă, nemijlocită a factorilor de degradare.

4. **Algoritmizarea** asigură însușirea și aplicarea unor scheme logice de desfășurare a activităților teoretice și practice. Este importantă pentru a face trecerea de la parcurgerea unor căi deja cunoscute, la dezvoltarea propriilor căutări și cercetări .

5. **Dezbaterea și asaltul de idei** permit dobândirea de către elevi a cunoștințelor de specialitate, afirmarea opiniilor personale, dezvoltă spiritul de cooperare, creativitatea, spiritul critic și stimulează spontaneitatea.

6. **Studiul de caz** presupune analiza și dezbaterea unor situații- problemă întâlnite în practică asigură apropierea învățării de contextul extrașcolar.

7. **Proiectul** stimulează elevii să realizeze investigații în laborator pe o anumită temă, să elaboreze lucrări științifice pentru simpozioane, cercuri, sesiuni de comunicări științifice. Proiectul, individual sau de grup, oferă oportunitatea educației pentru cunoașterea și respectarea valorilor și a bunurilor patrimoniale.

Competențele specifice vor fi concretizate, în cadrul fiecărei ore, prin activități de învățare corespunzătoare conținutului și opțiunilor profesorului asupra tipului de lecție. Actuala programă școlară valorifică **exemple de activități de învățare**, oferind un sprijin concret în elaborarea strategiilor de predare care să permită o reală centrare a actului educațional pe experiența de învățare. Activitățile de învățare trebuie astfel construite încât să se pornească de la experiența concretă a elevului și să se integreze unor strategii didactice adecvate diferitor contexte de învățare.

Pentru formarea competențelor specifice, se recomandă utilizarea următoarelor activități de învățare:

- recunoașterea unor tipuri de degradări;
- identificarea și utilizarea unor surse variate de informare/documentare: atlase, albume, enciclopedii, determinatoare, internet, culegeri de texte consacrate, reviste, mijloace video, bănci de date, dicționare, etc.;
- extragerea, inserarea și interpretarea informației din și în: tabele, scheme, grafice, diagrame, fragmente de text, albume tematice, internet, reviste de specialitate, etc.;
- realizarea transferului de informație prin conexiuni intradisciplinare, interdisciplinare și trans curriculare, pentru studierea fenomenelor de degradare a bunurilor culturale;
- imaginarea unor situații- problemă și rezolvarea lor;
- formularea de întrebări și răspunsuri adecvate;
- folosirea pe cât posibil a instrumentelor, a substanțelor și a aparaturii de laborator, potrivite contextului experimental;
- observarea și aprecierea importanței factorilor de mediu în contextul disciplinei studiate;
- interpretarea rezultatelor experimentale;

- recunoașterea factorilor care au determinat degradările studiate;
- compararea acțiunii diferitor tipuri de agenți dăunători;
- luarea de decizii și justificarea opțiunii privind atitudinea și acțiunea proprie legată de protecția și prevenția degradărilor obiectelor de patrimoniu;
- măsurări de parametri în cazul studierii obiectelor de patrimoniu;
- reprezentări complexe prin desen a structurilor studiate;
- efectuarea de vizite de studiu și documentare în diferite locații arheologice, muzeale, laboratoare de specialitate.

În perspectiva unui demers educațional centrat pe competențe, se recomandă utilizarea cu preponderență a evaluării continue, formative. Procesul de evaluare va îmbina formele tradiționale (probe orale, probe scrise, probe practice) cu cele complementare (proiectul, portofoliul, autoevaluarea, evaluarea în perechi, observarea sistematică a activității și comportamentului elevului) și va pune accent pe:

-corelarea directă a rezultatelor evaluate cu competențele specifice vizate de programa școlară;
-valorizarea rezultatelor învățării prin raportarea la progresul școlar al fiecărui elev;
-utilizarea unor metode variate de comunicare a rezultatelor școlare;
-recunoașterea, la nivelul evaluării, a experiențelor de învățare și a competențelor dobândite în contexte non-formale sau informale.

Evaluarea elevilor se va realiza pe baza competențelor specifice și a conținuturilor asociate, prevăzute de programa școlară. De exemplu:

-selectarea răspunsului corect;
-asocierea între: noțiuni, enunțuri, etc. incluse în coloane diferite;
-completarea propozițiilor, desenelor, schemelor lacunare, etc.;
-itemi de tipul adevărat sau fals;
-întrebări structurate;
-rezolvarea de probleme;
-eseuri structurate;
-realizarea de referate, portofolii, proiecte;
-formularea de ipoteze sau concluzii;
-realizarea unui plan de investigație;
-rezolvarea de fișe pentru aplicații practice.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

- *** *Caietele Restaurării*, 2012-2025, Ed. ACS, București, 2012-2025;
- *** *Minerale și roci*, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1983
- ***ICOMOS-ISCARSAH.*Principii pentru conservarea structurilor istorice din lemn/piatră.* (Ghiduri tehnice).
- ****Revista Muzeelo*r, Centrul de Pregătire Profesională în Cultură, ISSN 0035-0206 cu începere din 2007
- Alexa, Gheorghe, *Materii prime și auxiliare în industria pielăriei*, Ed. Didactică și Pedagogică, București, 1963;
- Arnan Frank, *Arta falsificatorilor artei*, Ed. Meridiane, București, 1970;
- Asandei Nicolae și colab., *Interferențe în știința materialelor polimere*, Ed. Dosoftei, Iași, 1996;
- Asandei Nicolae, Grigoriu Aurelia, *Chimia și structura fibrelor*, Ed. Academiei, București, 1988;
- Baroni, Sandro, *Restauration et conservation des tableaux*, Gruppo Editoriale Fabri, Paris, 1993;
- Boldura, Oliviu, *Pictura murală din nordul Moldovei. Modificări estetice și restaurare*, Ed. ACS, 2008;
- Bordașiu, Cornelia, *Estetică şi Restaurare*, Ed. StudIS, Iaşi, 2010;
- Bordașiu, Cornelia, *Tratamente actuale în conservare-restaurare pictură tempera*, Ed. Performantica, 2016;
- Brandi Cesare, *Teoria restaurării*, Ed. Meridiane, București, 1996;
- Brezeanu Maria și colab., *Chimia metalelor*, Ed. Academiei române, București, 1990;
- Chinciu, Daniel, *Geometria structurii țesăturilor*, Ed. Bit, Iași, 1986;
- Chiriță, Aglaia, *Tananți vegetali și sintetici*, Ed. Tehnică, București, 1981;
- Creangă, Doina Maria, *Conservarea, investigarea și restaurarea bunurilor de patrimoniu pe suport din piele*, Ed. Universității Suceava, 2006;
- Curischi Vorona, Gh. (1968). *Restaurarea monumentelor*. Ed.Tehnică,
- Curischi Vorona, Gh. (1996). *Arhitectură.Urbanism.Restaurare*. Ed.Tehnică,
- Diaconescu Vasile, Obrocea Paul, *Tehnologia celulozei și hârtiei*, Ed. Tehnică, București, 1976;
- Feilden, B. M. (2003). *Conservation of Historic Buildings*. Elsevier. (pentru metode de inspecție și diagnoză).
- Franke, L., & Schöndube, H. (2000). *Diagnosis and Repair of Damage in Building*. VDM Verlag.
- Galea, Virgil; Preda, Nicolae D., *Toxicologia unor solvenți organici*, Ministerul Industriei Chimice, 1976;
- Ionescu-Muscel Iosif, *Fibre textile*, Ed. Tehnică, București, 1978;
- Jokilehto, J. (2008). *A History of Architectural Conservation*. Butterworth-Heinemann.
- Landi Sheila, *The textile Conservator s Manual*, Ed. Butterworth, Heinemann, 1992;
- Lăzărescu Liviu, *Tehnica picturii în ulei*, Ed. Polirom, 2009;
- Marian, Carmen, *Repere ale restaurării textilelor arheologice din mătase naturală,* Editura Tehnopres, 2001;
- Melniciuc-Puica, Nicoleta, *Material pentru realizarea, conservarea și restaurarea icoanelor și frescelor*, ETP Tehnopress, 2000;
- Moldoveanu, A. (2016).*Conservarea preventivă a bunurilor culturale*.Ed.Cetatea de Scaun
- Moldoveanu, Aurel, *Conservarea preventivă a bunurilor culturale*, ediţia a IV-a, Ed. Cetatea de Scaun, Târgovişte, 2010;
- Oberländer-Târnoveanu, Irina, *Un viitor pentru trecut. Ghid de bună practică pentru protejarea patrimoniului cultural*, CIMEC 2002, Ediţie digitală 2009;

- Olteanu, Iulian, *Piatra în patrimoniul românesc. Degradări specifice și tratamente adecvate,* Editura ACS, 2015;
- Oprea Florea, *Manual de restaurare a cărții vechi și a documentelor grafice*, Ed. MNLR, București, 2009;
- Pavel, N. (2012). *Releveul de arhitectură.* Ed. Universitară Ion Mincu.
- Sturdza, Ș.; Dumbravicean, M; Marinache, O.; Olteanu I.(2017) *Case vechi din București. Valoare prin restaurare*, Editura ACS
- Timosca, M. (2018). *Consolidări și Restaurări Arhitecturale*. Ed. Universitară Ion Mincu.
- https://caietelerestaurarii.ro/
- https://bibnat.ro/produse-si-servicii/revistele-bibliotecii/revista-romana-de-conservare-si-restaurare-a-cartii/
- https://biblioteca-digitala.ro/reviste/carte/Un-Viitor-pentru-Trecut_Irina-Oberlander-Tarnoveanu.pdf
- http://cimec.ro/, https://patrimoniu.ro/
- https://cimec.ro/id-02-legislatie/

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Instituție de apartenență, localitate, județ
Responsabil MEC Prof. LILIANA BOBEICĂ	Ministerul Educației și Cercetării
Responsabil CNCE Prof. LĂCRĂMIOARA-ANA PAULIUC	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare
Coordonator științific Lect. univ. dr. GABRIELA VOICU	Universitatea Națională de Arte din București
Coordonator științific Prof. dr. IOANA-LAVINIA STREINU	Liceul de Arte Plastice „Nicolae Tonitza”, București
Prodecan, Conf. Univ. dr. BOGDAN GAVRILEAN	Facultatea de Arte Vizuale și Design, UNAGE, Iași, jud. Iași
Conf. Univ. d r. SILVIA TRION	Facultatea de Arte și Design, Timișoara
Prof. Dr. CAMELIA SADOVEI	Colegiul de Artă „Ciprian Porumbescu”, Suceava

Anexa nr. 247

Programa școlară
pentru disciplinele

STUDIO DE OPERĂ

Clasele a XI-a și a XII-a
Curriculum de specialitate (CS)

Filiera vocațională, profilul artistic,
specializarea muzică

Învățământ liceal

- 2026 –

Anexa nr. 247
Programa școlară pentru disciplina *Studio de operă*,
clasele a XI-a și a XII-a, *curriculum de specialitate (CS)*

- ***filiera vocațională, profil artistic, specializarea muzică***

NOTĂ DE PREZENTARE

Programa școlară pentru disciplina ***Studio de operă*** reprezintă o ofertă curriculară de specialitate pentru învățământul liceal, *filiera vocațională, profil artistic, specializarea muzică, secția interpretare vocală – canto clasic,* începând din anul școlar 2026-2027. Disciplinele în cadrul cărora se poate studia ***pianul*** ca instrument muzical se regăsesc în *Anexa 10 la OMEC nr. 4350/20.06.2025 - Planul-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, filiera vocațională, profil artistic, specializarea muzică,* secția *Interpretare vocală – canto clasic,* în *Curriculum de specialitate* (CS).

Bugetul de timp alocat disciplinei este următorul:

Secția	Clasa			
	a IX-a	a X-a	a XI-a	a XII-a
Interpretare vocală – canto clasic	-	-	1	1

În elaborarea programei, s-a avut în vedere raportarea la cadrul legislativ și documentele strategice generale și specifice care susțin studiul disciplinelor:
- ***Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023***, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Regulamentul-cadru de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar***, aprobat prin Ordinul ministrului educației nr. 5.726/2024, , cu modificările și completările ulterioare;
- ***Regulamentul de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar cu program de artă***, aporbat prin Ordinul Ministerului Educației și Cercetării nr. 3717/01 aprilie 2025, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Planurile-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi***, filiera vocațională, profilul artistic, specializarea muzică din Anexa nr. 10 la O.M.E.C. nr. 4.350/20.06.2025 privind aprobarea Planurilor-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Profilul de formare al absolventului***, OME nr. 6731/2023, care asigură coerența verticală a parcursul școlar, (competențe-cheie + atribute prioritare);
- *documente europene relevante la nivel general și, mai ales, pentru disciplină (Recomandarea Consiliului UE privind competențele-cheie, Cadrul european alcalificărilor, Rapoarte OECD/ UNESCO, Cadre de referință etc.);*
- *alte documente/studii specifice Curriculumului Național și curriculumului disciplinei – de exemplu, cu valoare pentru sugestiile metodologice ale programei școlare*

Programa este elaborată potrivit modelului de proiectare curriculară centrat pe competențe. Construcția programei este realizată astfel încât să contribuie la dezvoltarea profilului de formare al absolventului. Din perspectiva disciplinei de studiu, orientarea demersului didactic are la bază *competența de sensibilizare și exprimare culturală* cu atributele prioritare esențiale pentru abordarea învățării într-un mod conștient și pe termen lung.

Structura programei școlare include, pe lângă *Nota de prezentare*, următoarele elemente:
- Competenţe generale
- Competenţe specifice şi exemple de activităţi de învăţare
- Domenii de conținut și conţinuturi
- Sugestii de repertoriu
- Sugestii metodologice

- Bibliografie selectivă

Competenţele sunt ansambluri structurate de cunoştinţe, abilităţi şi atitudini dezvoltate prin învăţare, care permit identificarea şi rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte particulare diverse.

Competențele generale vizate jalonează achizițiile elevului pentru întregul ciclu liceal.

Competenţele specifice se formează pe parcursul unui an şcolar, sunt derivate din competenţele generale şi reprezintă etape în dobândirea acestora. Competenţele specifice sunt însoţite de exemple de activităţi de învăţare, care constituie modalităţi de organizare a activităţii didactice în scopul realizării competenţelor. Programa şcolară propune, cu caracter de exemplu, diferite tipuri de activităţi de învăţare, care integrează strategii didactice şi care valorifică experienţa concretă a elevului. Cadrul didactic are libertatea de a utiliza exemplele de activităţi de învăţare pe care le propune programa şcolară, de a le completa sau de a le înlocui, astfel încât acestea să asigure un demers didactic adecvat situaţiei concrete de la clasă. Se asigură, în acest fel, premisele aplicării contextualizate a programei şcolare şi proiectării unor parcursuri de învăţare personalizate.

Conținuturile învățării constituie elemente de bază ale domeniului, mijloace informaționale prin care se urmărește realizarea competențelor.

Sugestiile de repertoriu sunt prezentate separat pentru fiecare an de studiu. Repertoriu este un mijloc de realizare a competențelor, fiind indispensabil în progresul elevilor pe tot parcursul formării.

Sugestiile metodologice includ recomandări privind strategiile didactice şi elementele de evaluare formativă continuă și sumativă.

Construcția programei permite susținerea elevilor în direcția exprimării artistice, concretizată în manifestări muzicale, constituind un demers complex ce integrează cunoștințe, deprinderi, competențe și de la celelalte discipline muzicale.

Disciplina ***Studio de Operă*** face parte din curriculumul de specialitate pentru filiera vocațională, profilul arte, specializarea *canto clasic*. Programa are ca scop dezvoltarea integrată a competențelor interpretative, expresive și regizorale specifice artei lirice, prin îmbinarea studiului tehnic vocal cu cel scenic și dramaturgic.

Activitățile de învățare propuse vizează formarea unei prezențe scenice autentice, dezvoltarea expresivității corporale și a controlului vocal, precum și înțelegerea relației dintre intenția dramatică și execuția muzicală. Elevii sunt încurajați să experimenteze roluri și situații scenice variate, să analizeze și să reconstruiască fragmente de operă, dezvoltându-și capacitatea de autoobservare, reflecție artistică și colaborare în ansamblu.

Prin abordarea repertoriului liric reprezentativ, disciplina contribuie la formarea unui profil artistic complet, capabil să îmbine sensibilitatea interpretativă cu rigoarea tehnică. Totodată, programa promovează valori precum disciplina profesională, etica artistului interpret și lucrul în echipă, indispensabile unei cariere scenice durabile.

Conținuturile propuse se articulează în jurul domeniilor principale ale formării artistice – tehnică vocală, expresie corporală, construcție de rol, colaborare scenică și regie aplicată operei – și pot fi adaptate în funcție de specificul clasei și de nivelul de dezvoltare al elevilor.

Implementarea acestei programe oferă cadrul pentru învățarea prin practică artistică, stimulând creativitatea, responsabilitatea și dorința de perfecționare continuă, în spiritul tradiției și inovației din arta lirică.

Considerăm că această disciplină constituie o etapă esențială în formarea elevilor din specializarea Artă Vocală, oferindu-le premisele teoretice și practice necesare pentru continuarea firească a studiilor în învățământul universitar de profil.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	Dezvoltarea capacității de expresie vocală, corporală și scenică în contextul artei lirice
CG2	Dobândirea competențelor de interpretare a unui rol în contextul operei
CG3	Dezvoltarea competențelor regizorale și scenice aplicate operei
CG4	Cultivarea spiritului de ansamblu și a colaborării artistice
CG5	Formarea disciplinei de artist interpret și a eticii profesionale
CG6	Integrarea cunoștințelor interdisciplinare în actul scenic

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Dezvoltarea capacității de expresie vocală, corporală și scenică în contextul artei lirice*

CS 1.1. Utilizează mișcarea corporală și gestul scenic pentru a susține intenția vocală și expresia personajului
- *exersarea mișcării scenice libere pe un fragment muzical (cu și fără text);* - *crearea unui scurt moment gestual inspirat de stările emoționale dintr-o arie;* - *observarea și discutarea limbajului corporal dintr-o înregistrare de operă celebră.*
CS 1.2. Manifestă control vocal și corporal în contexte variate de interpretare (solo, duet, ansamblu)
- *interpretarea unei scene de duet, urmărind echilibrul dintre voce și mișcare;* - *participarea la exerciții de ansamblu (coruri, scene colective) cu atenție la sincron și respirație comună;* - *autoevaluarea interpretării pe baza filmării unei repetiții.*
CS 1.3. Exersează tehnici de respirație, proiecție și plasare a vocii specifice cântului de operă
- *realizarea exercițiilor zilnice de respirație controlată;* - *aplicarea tehnicilor de proiecție vocală în interpretarea unei scurte fraze dintr-o arie;* - *compararea, prin audiții ghidate, a diferitelor stiluri de emisie vocală (bel canto, verism etc.)*

CG 2 - *Dobândirea competențelor de interpretare a unui rol în contextul operei*

CS 2.1. Analizează textul și partitura muzicală pentru a identifica intențiile și trăsăturile personajului
- *studierea textului și traducerea libretului pentru înțelegerea subtextului;* - *marcarea intențiilor dramatice direct pe partitură (emoții, direcții, accente);* - *realizarea unui scurt portret psihologic al personajului interpretat.*
CS 2.2. Construiește coerent un rol vocal și scenic prin integrarea elementelor muzicale, dramatice și expresive
- *exersarea unei scene cu integrarea progresivă a vocii, gestului și intenției;* - *lucrul în perechi pentru dezvoltarea relației scenice dintre personaje;* - *participarea la o repetiție de lucru cu feedback colectiv din partea colegilor.*
CS 2.3. Interpretează un rol sau un fragment de rol respectând cerințele de stil și contextul dramaturgic
- *studierea unei arii în stilul specific epocii (baroc, romantic, contemporan);* - *prezentarea publică a unui fragment dintr-o operă în cadrul unui atelier;* - *compararea propriului stil interpretativ cu cel al unui interpret consacrat.*

CG 3 - *Dezvoltarea competențelor regizorale și scenice aplicate operei*

CS 1. Propune soluții de mizanscenă, mișcare scenică și relaționare între personaje.
- *schițarea pe planșă a unei posibile dispuneri scenice pentru o scenă de operă;* - *experimentarea diferitelor poziționări ale personajelor în funcție de intențiile dramatice;* - *lucrul pe exerciții de improvizație scenică în grup mic.*
CS 2. Coordonează exerciții sau secvențe scurte în calitate de regizor de scenă sau conducător artistic
- *organizarea unei mini-repetiții de 5–10 minute în care elevul conduce scena;* - *realizarea unei „fișe regizorale” cu indicații pentru interpreți;* - *evaluarea unei scene conduse de coleg, cu argumente regizorale.*
CS 3. Aplică noțiuni de ritm scenic, compoziție vizuală și echilibru regizoral în momentele de operă lucrate
- *ajustarea ritmului scenic în funcție de frazarea muzicală;* - *studierea modului de iluminare și a unghiurilor scenice pentru expresivitate;* - *vizionarea comparativă a două montări ale aceleiași opere și analiza ritmului regizoral.*

CG 4 - *Cultivarea spiritului de ansamblu și a colaborării artistice*

CS 1. Colaborează eficient cu colegii, dirijorul, regizorul și corepetitorul în procesul de repetiție
- *participarea activă la repetițiile colective, respectând indicațiile regizorale;* - *exersarea ascultării reciproce în scene de ansamblu;* - *simularea unei repetiții profesionale cu roluri de conducere (dirijor/regizor).*
CS 2. Manifestă atitudine responsabilă și deschisă în activitățile de grup și în distribuțiile de ansamblu
- *respectarea timpilor de repetiție și asumarea sarcinilor de echipă;* - *participarea la exerciții de improvizație colectivă pentru coeziunea grupului;* - *realizarea unui mini-proiect de scenă în echipă mixtă (interpreți, regizori, tehnicieni)*
CS.3 Contribuie activ la coeziunea echipei artistice prin comunicare, respect și susținere reciprocă
- *organizarea unei sesiuni de feedback constructiv între colegi;* - *participarea la exerciții de încredere și cooperare scenică;* - *discutarea situațiilor de conflict artistic și propunerea de soluții etice.*

CG 5 - *Formarea disciplinei de artist interpret și a eticii profesionale*

CS 1. Aplică reguli de conduită și etică în spațiul de repetiție și pe scenă
- *stabilirea unui cod de comportament de grup pentru repetiții;* - *simularea unei situații scenice unde se exersează respectul pentru colegi și echipa tehnică;* - *reflecție scrisă asupra valorilor profesionale în mediul artistic.*
CS 2. Demonstrează perseverență, punctualitate și capacitate de autoevaluare în procesul de lucru artistic
- *ținerea unui jurnal de repetiție și autoevaluare a progresului;* - *stabilirea și urmărirea unor obiective personale de învățare;* - *organizarea de repetiții suplimentare pentru studiu individual al elevului.*
CS 3. Gestionează emoțiile și stresul de scenă prin tehnici de concentrare și control interior
- *practicarea exercițiilor de respirație și mindfulness înainte de interpretare;* - *simularea unei audiții în fața colegilor pentru exersarea controlului emoțional;* - *discutarea experiențelor personale de trac și a modalităților de depășire.*

CG 6 - *Integrarea cunoștințelor interdisciplinare în actul scenic*

CS 1. Corelează informațiile din istoria muzicii, literatură și arte vizuale cu interpretarea unui fragment de operă
- *cercetarea contextului istoric al unei opere și prezentarea în grup;* - *asocierea unei lucrări de artă vizuală cu atmosfera unei arii;* - *redactarea unei scurte fișe de context cultural pentru rolul studiat.*
CS 2. Explică legătura dintre conținutul muzical și cel dramatic în construcția unei scene
- *analiza structurii muzicale a unei scene pentru identificarea momentelor de tensiune;* - *discuție dirijată despre modul în care orchestra sau acompaniamentul susține acțiunea scenică;* - *reprezentarea grafică/sonoră a evoluției dramatice în paralel cu cea muzicală.*
CS 3. Valorifică referințe culturale și stilistice în interpretarea personală a unui rol sau a unei arii
- *alegerea unei interpretări de referință și discutarea elementelor de stil;* - *adaptarea expresiei corporale la cerințele estetice ale epocii (baroc, romantic etc.);* - *realizarea unei scurte prezentări despre evoluția personajului în istoria operei.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Mișcare și expresie corporală	- spațialitate scenică: echilibru între intenție dramatică şi execuție muzicală, compoziția vizuală, direcționarea privirii, sincronizare scenică; mișcare în spațiu. - expresivitate nonverbală; - dinamica grupului; - sincron între muzică și acțiune; - elemente de improvizație
Interpretare și construcție de rol	- expresia scenică; - notație scenică; - analiza motivației personajului; tipologii lirice; - coordonarea simultană voce–gest–intenție; - cromatică și atmosferă scenică;
Context cultural și interdisciplinaritate	- stiluri vocale (bel canto, verism, romantic, contemporan); diferențe de timbru; analiza interpretativă; - trăsături ale stilului baroc, clasic, romantic; - expresivitate stilistică; - curente artistice;

SUGESTII DE REPERTORIU

Numele compozitorului	Titlul lucrării
Henry Purcell	*Dido and Aeneas*
George Frideric Handel	*Giulio Cesare in Egitto, Rinaldo, Alcina*
Christoph Willibald Gluck	*Orfeo ed Euridice*
Wolfgang Amadeus Mozart	*Le nozze di Figaro*
	Don Giovanni
	Die Zauberflöte
	Così fan tutte
	La clemenza di Tito
Gioachino Rossini	*Il barbiere di Siviglia*
	La Cenerentola
	L'italiana in Algeri
Gaetano Donizetti	*L'elisir d'amore*
	Lucia di Lammermoor
	Don Pasquale
Vincenzo Bellini	*La Sonnambula*
	I Puritani
	Norma
Giuseppe Verdi	*Rigoletto*
	La Traviata
	Il Trovatore
	Aida
	Falstaff
Charles Gounod	*Faust*
	Roméo et Juliette
Georges Bizet	*Carmen*
	Pescuitorii de perle
Giacomo Meyerbeer	*Les Huguenots*
	Steaua Nordului
Richard Wagner	*Lohengrin*
	Tannhäuser
Leo Delibes	*Lakme*

SUGESTII METODOLOGICE

Predarea disciplinei ***Studio de Operă*** presupune un demers didactic centrat pe învățarea prin experiență artistică, în care elevul este participant activ la procesul de formare vocală, expresivă și scenică. Activitățile de învățare trebuie să integreze elemente de observație, analiză, improvizație și reflecție, contribuind la dezvoltarea progresivă a competențelor interpretative.

În cadrul activităților derulate în cadrul disicplinei ***Studio de Operă***, **prezența profesorului corepetitor este esențială,** asigurând suportul pianistic și coordonarea muzicală necesară procesului de formare interpretativă a elevilor.

În desfășurarea activităților la clasă, cadrul didactic va urmări:

- îmbinarea exercițiilor tehnice vocale cu exercițiile de expresie corporală și cu interpretarea dramatică;
- adaptarea repertoriului la nivelul de pregătire, particularitățile vocale și personalitatea artistică a fiecărui elev;
- utilizarea observației reflexive (filmări, înregistrări audio) pentru conștientizarea progresului individual;
- valorificarea studiului comparativ prin audiții și vizionări de spectacole de operă, urmate de analize ghidate;
- încurajarea creativității prin activități de improvizație scenică și explorare a mizanscenei;
- promovarea autoevaluării și evaluării colegiale ca instrumente de dezvoltare a spiritului critic și a încrederii artistice;
- integrarea noțiunilor de regie, mișcare scenică, dicție și comunicare în procesul interpretativ;
- colaborarea interdisciplinară cu profesorii de muzică de cameră, istoria muzicii, arta spectacolului și **corepetiție**, pentru o formare integrată.

Evaluarea

Evaluarea formativă a progresului va viza parcurgerea unui repertoriu adecvat vârstei și posibilităților tehnice ale elevilor, personalitatea artistică a fiecărui elev și calitatea interpretativă.
Evaluarea sumativă se va realiza prin participarea la o producție de catedră în cadrul căreia vor participa toți elevii.

Procesul de predare–învățare–evaluare trebuie să fie dinamic, creativ și adaptabil, punând accent pe dezvoltarea expresiei individuale și pe formarea unei atitudini profesionale responsabile față de arta interpretativă.

Recomandările metodologice subliniază necesitatea îmbinării teoriei cu practica scenică, a respectului față de partenerul de scenă și a formării unei culturi artistice complexe, care să permită elevilor continuarea studiilor la nivel superior și integrarea în viața artistică.

Sugestii metodologice pentru repertoriu:

- se recomandă alegerea fragmentelor în funcție de nivelul tehnic și maturitatea vocală a elevului.
- lucrul poate fi realizat pe arii, duete, scene colective, recitative sau ansambluri.
- profesorul va adapta limba pentru accesibilitate didactică, dacă e necesar.
- se recomandă și includerea de fragmente în limba română, din creații naționale (Paul Constantinescu, Alfred Alessandrescu, Nicolae Bretan etc).

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

- ADORNO, Theodor, *Teoria estetică (Ästhetische Theorie*, Editura Suhrkamp, 1973*)*, Editura Paralela 45, traducere de Andrei Corbea, Gabriel Decuble, Cornelia Esianu, București, 2005
- IONESCU-ARBORE, Anghel, *Interpretul teatrului liric*, Editura Muzicală, București, 1984
- BĂLAN, GEORGE, *Dincolo de muzică*, Editura Pentru Literatură, 1967
- BLAGA, Iosif, *Teoria dramei*, Editura Scrisul Românesc, Craiova, 1995
- CĂLINESCU, George, *Principii de estetică,* Editura Litera Internațional, București, 2003
- CÂMPEANU, Liviu, *Elemente de estetică vocală*, Editura Interferenţe, Bucureşti, 1975
- DELEANU, Horia, *Elogiu regizorului*, Editura Meridiane, Bucureşti, 1985.
- DELEANU, Horia, *Regizorul şi Teatrul*, Editura Meridiane, Bucureşti, 1968.
- GRUNEA, Savel, *Cum se pregăteşte un spectacol*, Editura Tineretului, Bucureşti, 1952
- PRALLEA-BLAGA, Daniel, *Viziuni moderne în regia de teatru liric*, Editura Universității Naționale de Muzică București, 2017
- PRALLEA-BLAGA, Daniel, *Evoluția artei regizorale în operă*, Editura Universității Naționale de Muzică București, 2017
- SHEA, George, *Acting in Opera its A-B-C, (ABC-ul actoriei în operă)*, Editura G. Schirmer, 1915
- STAN, Sandina, Arta vorbirii scenice, Editura Didactică şi Pedagogică, București, 1972
- STANISLAVSKI, Konstantin Sergheevici*, Munca actorului cu sine însuși*, (*Rabota aktera nad soboy*, Editura Azbuka, Moscova, 1985*)*, traducere de Raluca Rădulescu, Editura Nemira, Colecția Yorick, București, 2018
- ŞTEFĂNESCU, Ioana*, O istorie a muzicii universale*, 4 volume. Editura Fundaţiei Culturale Române, București, 1995-2002.
- VULPESCU, Mihail, *Gestul liric*, Editura Grafoart, București, 2014

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Instituție de apartenență, localitate, județ
RESPONSABIL MEC Prof. LILIANA BOBEICĂ	Ministerul Educației și cercetării
RESPONSABIL CNCE Prof. LĂCRĂMIOARA-ANA PAULIUC	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare
COORDONATOR ȘTIINȚIFIC Prof. univ. dr. VALENTINA DEDIU-SANDU	Academia Română
Prof. DANIELA – MONICA LUCA	Colegiul Național de Arte „Dinu Lipatti”, București
Prof. MARIUS OLTEANU	Colegiul Național de Arte „Dinu Lipatti”, București

Anexa nr. 248

Programa școlară
pentru disciplina

PIAN
(instrument principal și instrument secundar)

Clasele a IX-a – a XII-a
Curriculum de specialitate (CS)

Filiera vocațională, profilul artistic,
specializarea muzică

Învățământ liceal

- 2026 -

Anexa nr. 248
Programa școlară pentru disciplina
Pian (instrument principal, instrument secundar),
clasele a IX-a – a XII-a, c*urriculum de specialitate (CS),*

- ***Filiera vocațională, profil artistic, specializarea muzică***

NOTĂ DE PREZENTARE

Programa școlară pentru ***Pian*** (*Instrument principal, Instrument secundar)* reprezintă o ofertă curriculară de specialitate pentru învățământul liceal, *filiera vocațională, profil artistic, specializarea muzică, secțiile muzică instrumentală și studii teoretice,* începând din anul școlar 2026-2027. Disciplinele în cadrul cărora se poate studia ***pianul*** ca instrument muzical se regăsesc în *Anexa 10 la OMEC nr. 4350/20.06.2025 - Planul-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, filiera vocațională, profil artistic, specializarea muzică,* secțiile *Interpretare instrumentală* și *Studii teoretice muzicale,* în *Curriculum de specialitate* (CS).

Studiul ***pianului*** în liceu, ca instrument principal și instrument secundar, își propune pregătirea absolvenților pentru admiterea în învățământul superior, devenind ulterior instrumentiști în filarmonici, în diferite formații instrumentale sau cadre didactice de specialitate.

Pentru studiul acestui instrument muzical, bugetul de timp alocat, în funcție de locul pe care îl ocupă în pregătirea de specialitate a elevilor, este următorul:

Bugetul de timp alocat disciplinei este următorul:

Pian				
Disciplina	a IX-a	a X-a	a XI-a	a XII-a
Instrument principal	3	3	3	3
Instrument secundar	2	2	2	2

În elaborarea programei, s-a avut în vedere raportarea la cadrul legislativ și documentele strategice generale și specifice care susțin studiul disciplinelor:
- ***Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023***, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Regulamentul-cadru de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar***, aprobat prin Ordinul ministrului educației nr. 5.726/2024, , cu modificările și completările ulterioare;
- ***Regulamentul de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar cu program de artă***, aporbat prin Ordinul Ministerului Educației și Cercetării nr. 3717/01 aprilie 2025, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Planurile-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi***, filiera vocațională, profilul artistic, specializarea muzică din Anexa nr. 10 la O.M.E.C. nr. 4.350/20.06.2025 privind aprobarea Planurilor-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Profilul de formare al absolventului***, OME nr. 6731/2023, care asigură coerența verticală a parcursul școlar, (competențe-cheie + atribute prioritare);
- *documente europene relevante la nivel general și, mai ales, pentru disciplină (Recomandarea Consiliului UE privind competențele-cheie, Cadrul european alcalificărilor, Rapoarte OECD/ UNESCO, Cadre de referință etc.);*
- *alte documente/studii specifice Curriculumului Național și curriculumului disciplinei – de exemplu, cu valoare pentru sugestiile metodologice ale programei școlare*

Programa este elaborată potrivit modelului de proiectare curriculară centrat pe competențe. Construcția programei este realizată astfel încât să contribuie la dezvoltarea profilului de formare al absolventului. Din perspectiva disciplinei de studiu, orientarea demersului didactic are la bază

competența de sensibilizare și exprimare culturală cu atributele prioritare esențiale pentru abordarea învățării într-un mod conștient și pe termen lung.

Structura programei școlare include, pe lângă *Nota de prezentare*, următoarele elemente:
- Competenţe generale
- Competenţe specifice şi exemple de activităţi de învăţare
- Domenii de conținut și conţinuturi
- Sugestii de repertoriu
- Sugestii metodologice
- Bibliografie selectivă

Competenţele sunt ansambluri structurate de cunoştinţe, abilităţi şi atitudini dezvoltate prin învăţare, care permit identificarea şi rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte particulare diverse.

Competențele generale vizate jalonează achizițiile elevului pentru întregul ciclu liceal.

Competențele specifice se formează pe parcursul unui an şcolar, sunt derivate din competenţele generale şi reprezintă etape în dobândirea acestora. Competenţele specifice sunt însoţite de exemple de activităţi de învăţare, care constituie modalităţi de organizare a activităţii didactice în scopul realizării competenţelor. Programa şcolară propune, cu caracter de exemplu, diferite tipuri de activităţi de învăţare, care integrează strategii didactice şi care valorifică experienţa concretă a elevului. Cadrul didactic are libertatea de a utiliza exemplele de activităţi de învăţare pe care le propune programa şcolară, de a le completa sau de a le înlocui, astfel încât acestea să asigure un demers didactic adecvat situaţiei concrete de la clasă. Se asigură, în acest fel, premisele aplicării contextualizate a programei şcolare şi proiectării unor parcursuri de învăţare personalizate.

Conținuturile învățării constituie elemente de bază ale domeniului, mijloace informaționale prin care se urmărește realizarea competențelor.

Sugestiile de repertoriu sunt prezentate separat pentru fiecare an de studiu. Repertoriu este un mijloc de realizare a competențelor, fiind indispensabil în progresul elevilor pe tot parcursul formării.

Sugestiile metodologice includ recomandări privind strategiile didactice şi elementele de evaluare formativă continuă și sumativă.

Construcția programei permite susținerea elevilor în direcția exprimării artistice la instrument, concretizată în manifestări muzicale, constituind un demers complex ce integrează cunoștințe, deprinderi, competențe și de la celelalte discipline muzicale.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Operarea cu elemente de limbaj specific în abordarea creaţiilor muzicale**
CG2	**Valorificarea potențialului creativ în interpretare, operând cu limbajul de specialitate**

CLASA a IX-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - ***Operarea cu elemente de limbaj specific în abordarea creațiilor muzicale***

CS 1.1. Manifestă abilități fundamentale ale tehnicii pianistice avansate
- exerciții pentru întărirea degetelor și dezvoltarea vitezei de atac; - executarea gamelor majore și minore (la distanță de octavă, terță, decimă și sextă), aplicând diverse tușeuri și moduri de atac în tempo-uri variate; - exerciții cu acorduri de patru sunete și acorduri de septimă de dominantă; - recunoașterea elementelor tehnice într-un fragment muzical; - exerciții pentru folosirea adecvată a pedalei de susținere. - exerciții diverse ordonate pe probleme tehnice specifice din: C-L. Hanon, A. Schmitt, Th. Kullak, J. Pischna (cel mare), A. Cortot, C.Czerny op. 821, op.337.
CS 1.2. Analizează structura și elementele fundamentale ale scriiturii muzicale în lucrări de factură tonală
- exerciții de solfegiere melodică și ritmică menite să sprijine descifrarea activă a textului și redarea sa instrumentală; - analiza structurii formale a piesei prin delimitarea motivelor, a frazelor și a secțiunilor; - citirea conștientă a partiturii, cu observarea planului tonal și a mișcărilor armonice.
CS 1.3. Redă coerent textul lucrării, corelând elementele tehnice și de limbaj cu intenția expresivă
- identificarea și redarea fidelă a indicațiilor de articulare și frazare; - urmărirea echilibrului sonor între melodie și acompaniament sau între voci polifonice; - aplicarea pedalei de susținere în funcție de traseul armonic.

CG 2 - ***Valorificarea potențialului creativ în interpretare, operând cu limbajul de specialitate propriu artei muzicale***

CS 2.1. Conștientizează elementele de limbaj muzical (tempo, agogică, dinamică, frazare) pentru redarea coerentă și expresivă a lucrărilor studiate
- *reperarea și înțelegerea termenilor și simbolurilor din partitură;* - *recunoașterea auditivă a elementelor de limbaj și aplicarea lor conștientă în interpretare.*
CS 2.2. Cunoaște și respectă caracteristicile stilistice de bază ale epocilor vizate, adaptând interpretarea în consecință
- *exerciții practice pentru identificarea și aplicarea elementelor stilistice specifice diverselor epoci;* - *interpretarea lucrărilor cu respectarea particularităților stilistice și a ornamentației specifice.*
CS 2.3. Analizează interpretările consacrate și formulează o concepție personală de interpretare, manifestând inițiativă creativă
- *audierea și compararea interpretărilor consacrate ca suport pentru formarea unei versiuni proprii;* - *înregistrarea și autoevaluarea execuțiilor proprii pentru dezvoltarea unei viziuni interpretative personale.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Elemente de tehnică instrumentală	- game majore și minore, până la patru alterații inclusiv, pe întindere de patru octave, lucrate la distanță de octavă, terță, sextă, decimă, gama cromatică, în sens direct și contrar în diferite tempo-uri și cu dinamică diferită; game în octave lucrate separate și împreună; - arpegii scurte și lungi (cu toate răsturnările), arpegii frânte și arpegii de septimă de dominantă; - acorduri de patru sunete și acorduri de septimă de dominantă separate și împreună; - diferite tipuri de tușeu și moduri de atac. - tehnici de tușeuri specifice stilului lucrării interpretate; - controlul echilibrului sonor între melodie-acompaniament. - funcționarea celor trei pedale: pedala de susținere, pedala una-corda (surdina), pedala sostenuto (din mijloc);
Elemente de limbaj muzical	- elemente de expresie (dinamică, articulație, agogică, pedală); - analiza formelor muzicale în lucrările studiate; - recunoaștere auditivă a elementelor de limbaj
Elemente de interpretare muzicală	- audierea mai multor variante de interpretare a repertoriului studiat; - înregistrarea și analizarea propriilor interpretări.

REPERTORIU (SUGESTII)

Studii	Carl Czerny	*Studii op. 740;* *Studii op. 335.*
	Muzio Clementi	*Gradus ad Parnassum*
	Johann Baptist Cramer	*Studii*
	Ignaz Moscheles	*Studii op.70*
	Felix Mendelssohn-Bartholdy	*Studii op. 104*
	Gabriel Pierné	*Studiu de concert op.13*
	Frédéric Chopin	*Studii op. 10;* *Studii op. 25.*
	Robert Schumann/Niccolò Paganini	*6 Studii de concert op.3;* *6 Studii de concert op.10.*
	Franz Liszt	*Studii după Paganini;* *Studii de Concert;* *Studii transcendentale.*
Repertoriu preclasic	Johann Sebastian Bach:	*6 Suite franceze* *Clavecinul bine temperat – vol I și II* (vol I: do minor, re minor, Fa major, Sib major; vol II: re minor) *Concertul italian, BWV 971* *Fantezia în do minor*
	Jean Philippe Rameau	*Pièces de Clavecin*
Repertoriu clasic	Muzio Clementi	*Sonata op.7,* *Sonata op.20,* *Sonata op.25,* *Sonata op.26*
	Joseph Haydn	*Sonata L. 8 Hob. XVI: 5, La major* *Sonata L. 13 Hob. XVI: 6, Sol major*

		Sonata L. 16 Hob. XVI: 14, Re major *Sonata L. 33 Hob. XVI: 20, do minor* *Sonata L. 36 Hob. XVI: 21, Do major* *Sonata L. 39 Hob. XVI: 24, Re major* *Sonata L. 41 Hob. XVI: 26, La major* *Sonata L. 30 Hob. XVI: 19, Re major* *Sonata L. 34 Hob. XVI: 33, Re major* *Sonata L. 53 Hob. XVI: 34, mi minor* *Sonata L. 48 Hob. XVI: 35, Do major* *Sonata L. 45 Hob. XVI: 30, La major* *Sonata L. 55 Hob. XVI: 41, Si b major* *Sonata L. 56 Hob. XVI: 42, Re major* *Sonata L. 51 Hob. XVI: 51, Re major* *Fantezia în Do Major, Hob. XVII:4*
	Wolfgang Amadeus Mozart	*Sonata nr. 1 în Do, K.279* *Sonata nr. 7 în Do major, K.309* *Sonata nr. 9 în Re major, K.311* *Sonata nr. 11 în La major, K.331* *Sonata nr. 17 în Si bemol major, K.570* *Sonata nr. 3 în Si bemol major, K.281* *Sonata nr. 10 în Do major, K.330*
	Ludwig van Beethoven	*Sonata in fa minor op.2 nr. 1* *Sonata in do minor op. 10 nr. 1* *Sonata in Fa major op. 10 nr. 2* *Sonata in Mi major op, 14 nr.1* *Sonata in Sol major op.14 nr. 2*
Repertoriu romantic	Franz Schubert	*Impromptus op.90, nr.1;* *Impromptus op.142, nr. 3;* *Impromptus op. 142, nr. 4;* *Șase momente muzicale.*
	Felix Mendelssohn-Bartholdy	*Rondo capriccioso op.14*
	Frédéric Chopin	*Impromptu nr.1 op.29;* *Impromptu nr.2 op.36;* *Impromptu nr.3 op.51;* *Fantaisie-Impromptu op. 66;* *Poloneza op. 26 nr.1;* *Poloneza op.26 nr. 2 ;* *Poloneza op. 40 nr. 1;* *Poloneza op. 40 nr. 2;* *Poloneza op.71 nr.3;* *Polonezele posthume.* *Variations brillantes op.12;* *Scherzo nr.1 op.20;*
	Robert Schumann	*Arabesque op.18;* *Variațiunile ABEGG op. 1;* *Papillons op.2;* *Fantasiestücke op.12;* *Novelette nr. 1;* *Novelette nr. 2;* *Novelette nr. 3;* *Novelette nr. 4;* *Novelette nr. 5;* *Carnavalul vienez op.26.*
	Franz Liszt	*Valse-Impromptu;*

		Valse de Concert sur deux motifs de Lucia e Parisina; *6 Cântece poloneze (după Chopin);* *Poloneze;* *3 Nocturne Liebesträume S.541;* *Rapsodiile ungare;* *Anii de pelerinaj;* *Légende nr.1;* *Légende nr.2*
	Piotr Ilici Ceaikovski	*Dumka*
	Mili Balakirev	*Scherzo nr.1*
	Johannes Brahms	*Rapsodia op.79 nr. 1* *Rapsodia op. 79 nr. 2*
	Serghei Rachmaninov	*Preludii op.3,* *Preludii op.23*
Repertoriu modern	Enrique Granados	*Allegro de concerto op.46*
	Claude Debussy	*Suita bergamască;* *Preludii;*
	Maurice Ravel	*Preludiu;* *Menuet antic;* *Pavană;* *Sonatina.*
	Alexandr Scriabin	*Preludii*
	Serghei Prokofiev	*Viziuni fugitive,* *Sonata nr. 1,* *Piese din Suita de balet „Romeo şi Julieta”*
	Dimitri Sostakovici	*Preludii şi fugi;* *Trei dansuri fantastice.*
	Igor Stravinski	*Serenada în La Major;* *Ragtime*
	Béla Bartók	*Allegro Barbaro;* *Sonatina*
	Alberto Ginastera	*Danza de la moza donosa*
Repertoriu românesc	George Enescu	*Suită în stil vechi, op. 3*
	Paul Constantinescu	*Cântec: Temă cu variațiuni*
	Marțian Negrea	*Impresii de la țară;* *Sonatină*
	Constantin Nottara	*Suita bănățeană*
	Sigismund Toduță	*Suită de cântece și dansuri*
	Vasile Herman	*Opt piese mici*
	Tiberiu Olah	*Sonatina*
	Radu Paladi	*Rondo a capriccio*
	Carmen Petra-Basacopol	*Imagini din Muzeul Satului*
	Dan Dediu	*„Levantiques” 12 Pièces pour piano*
Concerte	Johann Sebastian Bach	*Concertul în Fa minor;* *Concertul în Mi major.*
	Joseph Haydn	*Concertul în Re major*
	Wolfgang Amadeus Mozart	*Rondo în Re major, K. V. 382* *Concert nr. 1 în Fa major, K. V. 37* *Concert nr. 8 în Do major, K. V. 246* *Concert nr. 6 în Si bemol major, K. V. 238*
Repertoriu facultativ	Johann Sebastian Bach	*Toccata şi fuga în mi minor, BWV 914*

	Georg Friedrich Händel	*Suite;* *Ciaconna în Sol major*
	Jean Philippe Rameau	*Pièces de Clavecin*
	Domenico Scarlatti	*Sonate*
	Antonio Soler	*Sonate*
	Carl Philipp Emanuel Bach	*Sonate*
	Johann Christian Bach	*Sonate*
	Wilhelm Friedemann Bach	Sonate
	Domenico Cimarosa	*Sonate*
	Baldassare Galuppi	*Sonata în Re major,* *Sonata în La major;* *Sonata în do minor*.
	Frédéric Chopin	*Nocturnele op.72, nr.1, 2, 6, 9, 11, 19*
	Robert Schumann	*Blumenstück, Bunteblätter*

CLASA a X-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Operarea cu elemente de limbaj specific în abordarea creațiilor muzicale*

CS 1.1. Perfecționează și extinde tehnica pianistică avansată prin exerciții structurate și repertoriu
- exerciții pentru dezvoltarea preciziei și rezistenței în tehnica octavelor; - executarea arpegiilor scurte, frânte și lungi în diferite tonalități, aplicând diverse tușeuri, ritmuri și moduri de atac; - reducerea la poziții funcționale a pasajelor de virtuozitate pentru eficientizarea execuției și memorării; - exerciții pentru diversificarea folosirii pedalei de susținere (semi-pedala, pedala de legato, pedala de accentuare). - exerciții diverse ordonate pe probleme tehnice specifice din: C-L. Hanon, A. Schmitt, Th. Kullak, J. Pischna (cel mare), A. Cortot, C.Czerny op. 821, op.337.
CS 1.2. Cercetează elementele muzicale constitutive și particularitățile structurale ale lucrărilor studiate
- *analizarea detaliată a elementelor muzicale constitutive (melodie, armonie, metru, ritm) în lucrările studiate;* - *identificarea și descrierea particularităților structurale, precum forma și organizarea tematică, în piese selectate din repertoriu;* - *compararea modalităților de construcție între lucrări, evidențiind asemănări și diferențe în structura și limbajul muzical.*
CS 1.3. Redă fluent și clar textul muzical, conectând elemente tehnice și de limbaj pentru a reprezenta forma și caracterul lucrării
- *exerciții de asimilare a formulelor ritmice complexe și a poliritmiilor;* - *echilibrarea planurilor sonore în texturi omofone și polifonice;* - *identificarea reperelor formale, armonice și instrumentale pentru facilitarea memorării sigure a textului muzical.*

CG 2 - *Valorificarea potenţialului creativ în interpretare, operând cu limbajul de specialitate propriu artei muzicale*

CS 2.1. Folosește elementele de limbaj muzical (tempo, dinamică, agogică, frazare), dezvoltând controlul tehnic și sensibilitatea artistică
- *reprezentarea în auzul interior a elementelor de dinamică și agogică ca mijloace de structurare a discursului muzical;* - *experimentarea cu variații subtile de tempo, dinamică, agogică și pedalizare pentru dezvoltarea sensibilității și voinței artistice.*
CS 2.2. Integrează elementele stilistice caracteristice diferitelor epoci muzicale în interpretarea lucrărilor studiate
- *aplicarea corectă a ornamentațiilor specifice epocilor preclasică, clasică și romantică, conform codurilor stilistice ale fiecărei perioade;* - *conceperea interpretării bazată pe caracteristicile stilistice ale epocii și ale compozitorului, utilizând corect mijloacele tehnice și expresiv.*
CS 2.3. Analizează și compară interpretări consacrate, formulând o concepție personală de interpretare, manifestând creativitate artistică

- *analizarea interpretărilor consacrate și elaborarea unor versiuni proprii de interpretare prin calibrarea parametrilor expresivi (tempo-ului, dinamicii, agogicii și frazării);*
- *susținerea audițiilor individuale sau de clasă, la nivelul școlii sau extraşcolare, pentru evaluarea progresului interpretativ.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Elemente de tehnică instrumentală	- game majore și minore (armonice), până la cinci alterații inclusiv, pe întindere de patru octave, lucrate la distanță de octavă, terță, sextă, decimă, gama cromatică, în sens direct și contrar tempo-uri mărite; game în octave lucrate separate și împreună; - arpegii scurte și lungi (cu toate răsturnările), arpegii frânte și arpegii de septimă de dominantă; - acorduri de patru sunete și acorduri de septimă de dominantă separate și împreună; - tușeuri și moduri de atac în execuția gamelor în tempo-uri diferite; - diversificarea folosirii pedalei de susținere (semi-pedala, pedala de legato, pedala de accentuare); - formule ritmice complexe și poliritmii; - execuția ornamentelor; - întărirea degetelor și dezvoltarea rezistenței mâinii; - transpoziție în diferite tonalități;
Elemente de limbaj muzical	- elemente polifonice; - reprezentări auditive interne a elementelor dinamice și agogice ca mijloace de structurare a discursului muzical; - analizarea structurii formale a pieselor; - compararea stilurilor muzicale diferite cu accent pe particularitățile tehnice și expresive;
Elemente de interpretare muzicală	- citirea la prima vedere a partiturilor și dezvoltarea emisiilor sonore, inclusiv tehnici de tușeu instrumental (legato, cezuri în interiorul frazei, sostenuto, ornamente etc.); - elaborarea unor versiuni proprii de interpretare prin variații de tempo, dinamică și frazare; - recunoașterea genurilor și stilurilor muzicale în lucrările ascultate. - interpretarea creativă a lucrărilor, coordonând mijloacele de expresie muzicală;

REPERTORIU (SUGESTII)

Studii	Carl Czerny	Studii op.335, Studii op.740
	Muzio Clementi	Gradus ad Parnassum
	Johann Baptist Cramer	Studii
	Ignaz Moscheles	Studii op.70
	Felix Mendelssohn – Bartholdy	Studii op. 104
	Frédéric Chopin	Studii op. 10 Studii op. 25
	Robert Schumann / Niccolò Paganini	6 Studii de concert op.3, 6 Studii de concert op.10.
	Franz Liszt	Studii după Paganini, Studii de Concert, Studii transcedentale
Repertoriu preclasic	Johann Sebastian Bach	Preludii și fugi din *Clavecinul bine temperat*, caietele I și II. (ex. Caietul I: do major, do minor, re minor, Mi major, Fa major, sol minor, Si bemol major / Caietul II: re minor, Mi b major, fa minor, Sol major, la minor). *Suite engleze;* *Partite;* *Concertul italian, BWV 971*
Repertoriu clasic	Muzio Clementi	Sonate op.7; Sonate op.20; Sonate op.25; Sonate op.2
	Joseph Haydn	Sonata L. 8 Hob. XVI: 5, La major Sonata L. 13 Hob. XVI: 6, Sol major Sonata L. 16 Hob. XVI: 14, Re major Sonata L. 33 Hob. XVI: 20, do minor Sonata L. 36 Hob. XVI: 21, Do major Sonata L. 39 Hob. XVI: 24, Re major Sonata L. 41 Hob. XVI: 26, La major Sonata L. 30 Hob. XVI: 19, Re major Sonata L. 34 Hob. XVI: 33, Re major Sonata L. 53 Hob. XVI: 34, mi minor Sonata L. 48 Hob. XVI: 35, Do major Sonata L. 45 Hob. XVI: 30, La major Sonata L. 55 Hob. XVI: 41, Si b major Sonata L. 56 Hob. XVI: 42, Re major Sonata L. 51 Hob. XVI: 51, Re major Andante cu variațiuni în fa minor Hob.XVII:6
	Wolfgang Amadeus Mozart	Sonata nr. 1 în Do major, K.279 Sonata nr. 7 în Do major, K.309 Sonata nr. 9 în Re major, K.311 Sonata nr. 11 în La major, K.331 Sonata nr. 12 în Fa major, K.332 Sonata nr. 17 în Si bemol major, K.570 Sonata nr. 3 în Si bemol major, K.281 Sonata nr. 10 în Do major, K.330

	Ludwig van Beethoven	Sonata op. 2 nr. 2, La major Sonata op. 10 nr. 1, do minor Sonata op. 10 nr. 2, Fa major Sonata op. 13, do minor Sonata op. 22, Si bemol major Sonata op. 26, La bemol major Sonata op. 28, Re major Sonata op. 78, Fa diez major Sonata op. 90, mi minor
Repertoriu romantic	Franz Schubert	Impromptu op.142, nr.1
	Felix Mendelssohn-Bartholdy	Andante cantabile şi Presto
	Edvard Grieg	Sonata op. 7
	Frédéric Chopin	Impromptu nr.2 op.36; Impromptu nr.3 op.51; Scherzo nr.1 op.20; Scherzo nr.2 op.31; Scherzo nr.3 op.39; Balada nr.1 op.23; Balada nr.2 op. 38; Barcarola op.60; Bolero.
	Robert Schumann	Novelette nr. 6, 7, 8; Variaţiunile ABEGG op.1; Papillons op.2; Fantasiestücke op.12
	Franz Liszt	Poloneze; Rapsodiile ungare; Anii de pelerinaj; Balade; Legendele nr.1 şi nr.2
	Johannes Brahms	Rapsodia op.79, nr.1 Rapsodia op.79, nr.2; Baladele nr.1, 2; Scherzo op.4; Opt piese op. 76
	Serghei Rachmaninov	Preludii op.23; Preludii op.32.
	Camille Saint-Saëns	Toccata
Repertoriu modern	Gabriel Fauré	Temă cu variaţiuni
	Enrique Granados	Allegro de concert op.47; Dansuri spaniole.
	Claude Debussy	Preludii; Reverie; Arabescuri; Images 1; Stampe
	Maurice Ravel	Preludiu; Menuet antic.
	Serghei Prokofiev	Piese din Suita de balet ’’Romeo şi Julieta’’; Viziuni fugitive; Scene din baletul Cenusareasa; Sonata nr. 1; Sonata nr. 3.
	Dimitri Sostakovici	Preludii şi fugi

	Igor Stravinski	Serenada în La Major
	Béla Bartók	Suita pentru pian op.14
	George Gershwin	3 Preludii
	Isaac Albéniz	Navarra, Triana
	Karol Szymanovsky	Mazurci
Repertoriu românesc	George Enescu	Suita nr.2, op.10; Suita nr.3, op.18
	Constantin Silvestri	Suita a III-a pentru copii; Sonatina; 3 Cântece de pustiu; 3 Piese
	Sigismund Toduță	Passacaglia
	Dinu Lipatti	Sonatina pentru mâna stângă; Nocturna L.
	Feldmann	Studii de concert
	Mihail Jora	Preludii
	Marțian Negrea	Sonatina
	Achim Stroe	Sonata
	Pascal Bentoiu	Sonata pentru pian
	Carmen Petra Basacopol	Imagini din Muzeul Satului
	Diana Simon	Passacaglia in maggiore
	Cătălin Crețu	Sonata pentru pian
Concerte	Johann Sebastian Bach	Concertul în La Major
	Wolfgang Amadeus Mozart	Rondo în La Major K.V. 386 (K.V. 414), Concertul nr.14, Mib Major, K.V. 449, Concertul nr.17, Sol Major, K.V. 455, Concertul nr.1, Do Major, K.V. 415 alte concerte din aceeaşi perioadă de creație a compozitorului.
	Ludwig van Beethoven	Concertul nr.1 în Do Major; Concertul nr.2 în Sib Major.
	Dmitri Kabalevski	Concertul nr.3
	Sabin Drăgoi	Concert
Repertoriu facultativ	Johann Sebastian Bach	Toccata şi fuga în mi minor, BWV 914
	Georg Friedrich Händel	Suite
	Jean-Philippe Rameau	Pièces de Clavecin
	Domenico Scarlatti	Sonate
	Carl Philipp Emanuel Bach	Sonate
	Johann Christian Bach	Sonate
	Wilhelm Friedemann Bach	Sonate
	Baldassare Galuppi	Sonata în Re Major; Sonata în La Major; Sonata în do minor.
	Domenico Cimarosa	Sonate
	Frédéric Chopin	Nocturne; Valsuri
	Robert Schumann	Scene de copii op.15
	Franz Liszt	Lieduri de Schubert (transcripție)
	Johannes Brahms	Romanța
	Serghei Rachmninov	Polichinelle

CLASA a XI-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Operarea cu elemente de limbaj specific în abordarea creațiilor muzicale*

CS 1.1. Optimizează tehnica pianistică avansată în funcție de particularitățile repertoriului
- *exersarea suppleței brațelor și poignet-ului pentru libertate și control în interpretare;* - *perfecționarea execuției trilurilor și a notelor duble, obținând claritate și stabilitate ritmică;* - *execuția acordurilor și arpegiilor de septimă de dominantă și de septimă micșorată utilizând diverse tușeuri, ritmuri și moduri de atac în tempo-uri variate;* - *identificarea dificultăților tehnice și adoptarea strategiilor personale pentru soluționarea acestora;* - *exerciții diverse ordonate pe probleme tehnice specifice din: C-L. Hanon, A. Schmitt, Th. Kullak, J. Pischna (cel mare), A. Cortot, C.Czerny op. 821, op.337.*
CS 1.2. Integrează cunoștințele de limbaj muzical pentru a analiza și interpreta partiturile studiate
- *analizarea motivelor melodice, formulelor ritmice, articulațiilor și frazărilor, precum și a structurii formale;* - *exerciții de transpoziție în diferite tonalități;* - *explorarea pauzelor și a momentelor de liniște ca elemente dramaturgice ale piesei, identificând efectele expresive rezultate.*
CS 1.3. Redă coerent textul muzical, controlând planurile sonore conform texturii, formei și caracterului lucrării
- *realizarea fidelă a modelului sonor imaginat prin valorificarea abilităților dobândite în independența mișcărilor coordonate cu pedalizarea;* - *perfecționarea execuției polifonice prin studiul vocilor individuale și a perechilor de voci, combinând exercițiile de solfegiu cu aplicațiile pianistice;* - *redarea fidelă a indicațiilor de articulare și frazare, respectând epoca stilistică și particularitățile compozitorului.*

CG 2 - *Valorificarea potențialului creativ în interpretare, operând cu limbajul de specialitate propriu artei muzicale*

CS 2.1. Implementează controlul elementelor limbajului muzical în interpretare, adaptându-se cerințelor stilistice și expresive
- *identificarea elementelor de expresie (dinamică, articulație, agogică, pedale) prin exerciții practice de recunoaștere și aplicare conștientă în interpretare;* - *extinderea paletei dinamice și îmbogățirea interpretării prin variații de culori timbrale;* - *analiza dramaturgiei muzicale în lucrările studiate, identificând evoluția narativă, punctele culminante și rezoluțiile în discursul muzical.*
CS 2.2. Identifică particularitățile stilistice ale diferitelor epoci muzicale în interpretare, ajustând mijloacele de exprimare la specificul stilistic al lucrării
- *analizarea comparativă a caracteristicilor stilistice ale muzicii din epoci diferite pe baza unor fragmente muzicale interpretate;* - *exerciții practice de aplicare a ornamentațiilor și a articulațiilor tipice fiecărei epoci în interpretarea pieselor studiate;* - *participarea la discuții și reflecții critice asupra diferențelor stilistice și a modului în care acestea influențează alegerea mijloacelor de expresie interpretativă.*
CS 2.3. Examinează critic interpretările consacrate și dezvoltă o concepție personală, manifestând reflecție artistică și autonomie în interpretare

- *planificarea etapelor studiului individual și gestionarea eficientă a timpului pentru o practică susținută;* - *compararea diferitelor abordări interpretative argumentând alegerile proprii;* - *practicarea tehnicilor de relaxare și respirație pentru prevenirea anxietății scenice.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Elemente de tehnică instrumentală	- game majore şi minore, până la şase alterații inclusiv, pe întindere de patru octave, lucrate la distanță de octavă, terță, sextă, decimă, gama cromatică, în sens direct și contrar tempo-uri mai mari; - arpegii scurte și lungi (cu toate răsturnările), arpegii frânte și arpegii de septimă de dominantă; - acorduri de patru sunete şi acorduri de septimă de dominantă separate şi împreună; - modalități de întărire a degetelor, pentru mărirea vitezei de atac și dezvoltarea independenței acestora; - trilurilor și a notelor duble cu precizie; - transpoziția în diferite tonalități; - pedalizări diversificate pentru susținerea expresivității; - citire la prima vedere;
Elemente de limbaj muzical	- citire conștientă a partiturii cu observarea tonalităților, a măsurii, a inflexiunilor modulatorii și a indicațiilor de expresie; - formele muzicale și limbajul stilistic;
Elemente de interpretare muzicală	- realizarea unor versiuni proprii de interpretare prin variația tempo-ului, dinamicii și frazării; - interpretarea creativă a lucrării, coordonând mijloacele de expresie muzicală;

REPERTORIU (SUGESTII)

Studii	Carl Czerny	Studii op.335; Studii op.365; Studii op.740.
	Muzio Clementi	Gradus ad Parnassum
	Johann Baptist Cramer	Studii
	Ignaz Moscheles	Studii op.70
	Felix Mendelssohn–Bartholdy	Studii op. 104
	Frédéric Chopin	Studii op. 10; Studii op. 25.
	Robert Schumann/ Niccolò Paganini	6 Studii de concert op.3; 6 Studii de concert op.10.
	Franz Liszt	Studii după Paganini; Studii de Concert; Studii transcedentale.
	Camille Saint – Saëns	Studiu în formă de vals
	Serghei Rahmaninov	Studii tablou op.33; Studii tablou op. 39.
	Alexandr Scriabin	Studii op.8;

		Studii op.42.
	Claude Debussy	Studii
	Serghei Lyapunov	12 Studii transcedentale op.11
	Serghei Prokofiev	Studii op.2
	Nicolai Kapustin	Studii op.40
	György Ligeti	Studii
Repertoriu preclasic	Johann Sebastian Bach	Preludii și fugi din „Clavecinul bine temperat”, caietele I și II (ex. Caietul I: Do major, Re major, Fa diez major, fa diez minor, La b major, sol diez minor, La major, Si major; Caietul II: Do major, do minor, Do diez major, Re major, Mi b major, Mi major, Fa major, La b major, La major).
Repertoriu clasic	Muzio Clementi	Sonatele op.7; Sonata op.20; Sonatele op.25; Sonata op.26; Sonate op.34.
	Joseph Haydn	Sonata L. 20 Hob. XVI: 18, Si b major Sonata L. 37 Hob. XVI: 22, Mi major Sonata L. 38 Hob. XVI: 23, Fa major Sonata L. 40 Hob. XVI: 25, Mi b major Sonata L. 43 Hob. XVI: 28, Mi b major Sonata L. 44 Hob. XVI: 29, Fa major Sonata L. 46 Hob. XVI: 31, Mi major Sonata L. 47 Hob. XVI: 32, Si minor Sonata L. 49 Hob. XVI: 36, Do diez minor Sonata L. 50 Hob. XVI: 37, Re major Sonata L. 51 Hob. XVI: 38, Mi b major Sonata L. 52 Hob. XVI: 39, Sol major Sonata L. 54 Hob. XVI: 40, Sol major Sonata L. 35 Hob. XVI: 43, La b major Sonata L. 32 Hob. XVI: 44, Sol minor Sonata L. 29 Hob. XVI: 45, Mi b major Sonata L. 31 Hob. XVI: 46, La b major Sonata L. 57 Hob. XVI: 47, Fa major Sonata L. 58 Hob. XVI: 48, Do major Sonata L. 59 Hob. XVI: 49, Mi b major Sonata L. 60 Hob. XVI: 50, Do major Sonata L. 62 Hob. XVI: 52, Mi b major Andante cu variatiuni in fa minor Hob. XVII:6
	Wolfgang Amadeus Mozart	Sonata nr. 12 în Fa major, K.332 Sonata nr. 15 în Fa major, K.533/494 Sonata nr. 8 în la minor, K.310 Sonata nr. 14 în do minor, K.457 Sonata nr. 13 în Si bemol major, K.333 Sonata nr. 6 în Re major, K.284 Sonata nr. 18 în Re major, K.576
	Ludwig van Beethoven	Sonata op. 2 nr. 3, Do major Sonata op. 7, Mi bemol major Sonata op.13, do minor Sonata op. 10 nr. 3, Re major

		Sonata op. 31 nr. 1, Sol major Sonata op. 31 nr. 2, re minor Sonata op. 31 nr. 3, Mi bemol major Sonata op. 54, Fa major
Repertoriu romantic	Franz Schubert	Sonata op. 42; Sonata op. 53; Sonata op. 78; Sonata op. 120; Sonata op. 143.
	Felix Mendelssohn-Bartholdy	Variațiunile serioase op.54; Fantezia op.28.
	Edvard Grieg	Sonata op. 7; Balada op. 24 în sol minor.
	Frédéric Chopin	Scherzo nr.1 op.20, Scherzo nr.2 op.31, Scherzo nr.3 op.39, Scherzo nr.4 op.54; Balada nr.1 op.23; Balada nr.2 op. 38; Balada nr.3 op.47; Barcarola op.60; Bolero; Fantezia op.49; Poloneza-Fantezie op. 61; Andante spianato și Marea poloneză op.22a
	Robert Schumann	Sonata op.22
	Franz Liszt	Rapsodiile ungare; Anii de pelerinaj; Rapsodia spaniolă; Mephisto Vals.
	Piotr Ceaikovski	Temă cu variațiuni op.19;
	Mili Balakirev	Islamey
	Johannes Brahms	Balada nr. 2; Balada nr. 3; Balada nr. 4; Scherzo op.4; Fantezii op.116; Variațiuni pe o temă de Paganini- Caietul I; Variațiuni pe o temă ungară; Intermezzi op. 117; Intermezzi op. 118; Intermezzi op. 119; Variatiunile pe o tema de Schumann; Sonata nr. 1.
	Serghei Rahmaninov	Momente muzicale; Preludii op.23, Preludii op. 32; Variațiunile pe o temă de Corelli op. 42
	Modest Musorgski	Tablouri dintr-o expoziție
	Camille Saint – Saëns	Toccata
	César Frank	Preludiu, Coral şi Fugă op.18; Preludiu, Aria şi Final op.23
	Carl Maria von Weber	Perpetum mobile
	Emmanuel Chabrier	Bourrée fantasque

Repertoriu modern	A. Scriabin	Preludii; Mazurci; Poeme; Nocturna pentru mâna stângă; Sonata Fantezie op.19; Sonata nr.1; Sonata nr.3
	Enrique Granados	Allegro de concert op.47
	Gabriel Fauré	Temă cu variațiuni
	Francis Poulenc	Toccata
	Claude Debussy	Suita bergamască; Preludii; Nocturna; Images 1; L'isle Joyeuse; Stampe.
	Maurice Ravel	Preludiu; Menuet antic; Pavana; Sonatina; Suita Gaspard de la nuit; Valsuri nobile şi sentimentale; Jeux d'eau.
	Serghei Prokofiev	Piese din Suita de balet ''Romeo şi Julieta''; Sarcasme; Sonata nr. 1; Sonata nr. 3; Sonata nr. 7; Toccata.
	Dmitri Şostakovici	Preludii şi fugi
	Igor Stravinski	Serenada în La Major; Ragtime.
	Béla Bartók	Suita pentru pian op.14
	George Gershwin	3 Preludii
	Isaac Albeniz	Suita spaniolă; Cântecele Spaniei.
	Alberto Ginastera	Danza de la moza donosa
	Olivier Messiaen	Première communion de la Vierge / 20 Regards sur l'Enfant – Jésus
	Manuel de Falla	Dansul focului; Fantasia baetica
	Arthur Honegger	Preludiu, Arioso şi Fughetta pe numele B.A.C.H.; Toccata și Variațiuni.
	Paul Hindemith	Sonata op.17
	Karol Szymanowsky	Mazurci op.50
	Alban Berg	Sonata op.1
	Anton Webern	Variațiuni op.5
Repertoriu românesc	George Enescu	Suita nr.2 op.10; Suita nr.3 op.18.
	Constantin Silvestri	Baccanale; Rapsodia în trei mişcări; Suita a III-a pentru copii;

		3 Cântece de pustiu; 3 Piese.
	Sigismund Toduță	Passacaglia
	Dinu Lipatti	Sonatina pentru mâna stângă; Nocturna; Fantezia op.8.
	Ludovic Feldman	Studii de concert
	Mihail Jora	Preludii; Sonata; Variațiuni pe o temă de Schumann
	Cornel Țăranu	Sonata ostinato; Contraste I; Contraste II.
	Dan Constantinescu	Sonata pentru pian op.17
	Liviu Comes	Sonata
	Miriam Marbé	Preludiu şi Fugă
	Aurel Stroe	Sonata
	Tudor Ciortea	Sonata nr. 3
	Mihai Măniceanu	Viii
Concerte	Wolfgang Amadeus Mozart	Concertul nr.15, Sib Major, K.V. 450; Concertul nr.19, Fa Major, K.V. 459; Concertul nr.23, La Major, K.V. 488; Concertul nr.9, Mib Major, K.V. 271 alte concerte de acelaşi grad de dificultate
	Ludwig van Beethoven	Concertul nr.1 în Do Major; Concertul nr.2 în Sib Major; Concertul nr.3 în do minor.
	Carl Maria von Weber	Piesă de concert op.79
	Felix Mendelssohn - Bartholdy	Concertul nr.1, op.25; Concertul nr. 2, op.40.
	Dmitri Kabalevski	Concertul nr. 3
	Dinu Lipatti	Concertino în stil clasic op.3
Repertoriu facultativ	Johann Sebastian Bach	Suite franceze; Suite engleze; Partite; Concertul Italian, BWV 971; Toccata şi fuga în mi minor, BWV 914; Toccata pentru orgă (în transcripție); Toccata pentru clavecin.
	Georg Friedrich Händel	Suite
	Domenico Scarlatti	Sonate
	Alfredo Casella	Toccata
	Wolfgang Amadeus Mozart	Adagio în si minor K.V. 540
	Ludwig van Beethoven	Andante favori în Fa Major; Rondo în Sol major; Variațiuni.
	Frédéric Chopin	Nocturne; Valsuri.
	Robert Schumann	Scene de copii op.15
	Franz Liszt	Lieduri de Schubert (transcripție)
	Johannes Brahms	Romanța
	Serghei Rahmaninov	Polichinelle
	Heitor Villa - Lobos	Suita nr.1 A Prole do Bebê
	Zoltán Kodaly	Dansuri din Marosszék

CLASA a XII-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Operarea cu elemente de limbaj specific în abordarea creațiilor muzicale*

CS 1.1. Valorifică autonom și creativ tehnicile pianistice avansate în interpretarea lucrărilor muzicale
- *interpretarea cu virtuozitate tehnică a gamelor, arpegiilor, acordurilor și octavelor;* - *asigurarea independenței mâinilor și rafinarea pedalizării pentru control sonor detaliat;* - *adaptarea exercițiilor tehnice la fragmente specifice din repertoriu, vizând dezvoltarea virtuozității, rezistenței fizice și mentale;* - *exerciții diverse ordonate pe probleme tehnice specifice din: C-L. Hanon, A. Schmitt, Th. Kullak, J. Pischna (cel mare), A. Cortot, C.Czerny op. 821, op.337.*
CS 1.2. Evaluează aspecte ale limbajului muzical în lucrările studiate
- *analizarea aprofundată a limbajului armonic și a structurii formale pentru o înțelegere integrată a piesei;* - *asimilarea formulelor ritmice complexe și a poliritmiilor prin exerciții specifice, pentru dezvoltarea clarității și preciziei interpretative;* - *interpretarea conștientă și expresivă a pauzelor ca elemente esențiale ale construcției dramatice.*
CS 1.3. Elaborează interpretări personale, conectând elementele tehnice și de limbaj cu intențiile expresive pentru a reda forma și caracterul muzicii
- *dezvoltarea execuției polifonice și a independenței mâinilor pentru redarea unui discurs muzical coerent și expresiv;* - *gestionarea flexibilă a planurilor sonore și a pedalizării în funcție de contextul armonic și stilistic;* - *stabilirea reperelor formale, armonice și instrumentale pentru facilitarea memorării și asigurarea fluidității în interpretare.*

CG 2 - *Valorificarea potențialului creativ în interpretare, operând cu limbajul de specialitate propriu artei muzicale*

CS 2.1. Perfecționează folosirea elementelor de limbaj muzical pentru a realiza interpretări expresive, cu coerență stilistică și rafinament tehnic
- *analiza și utilizarea expresivă a aspectelor timbrale, cu prezentarea fluentă a unui program, integrând termeni specifici de dinamică și agogică.* - *aplicarea variațiilor subtile de tempo, agogică și dinamică pentru conturarea frazelor, modelarea formei și crearea tensiunilor expresive, adaptate specificului stilistic*
CS 2.2. Stăpânește aplicarea specifică a elementelor stilistice ale epocilor muzicale, realizând interpretări elaborate și rafinate, cu atenție la detaliile tehnice și expresive
- *investigarea dramaturgiei muzicale a pieselor studiate, descoperind sensul narativ, dinamica tensiunilor și rezolvărilor, precum și relevanța lor expresivă în interpretare.* - *exerciții practice pentru ajustarea subtilă a dinamicii, agogicii, tușeului și pedalizării în funcție de particularitățile stilistice ale fiecărei epoci muzicale.* - *interpretarea comparativă a aceluiași fragment muzical în stiluri diferite, pentru conștientizarea diferențelor stilistice și a impactului acestora asupra expresiei muzicale*
CS 2.3. Valorifică experiențele interpretative anterioare pentru a crea o interpretare personală, echilibrată între tradiție și inovație, manifestând libertate creativă și responsabilitate artistică
- *elaborarea unui plan personalizat de pregătire mentală și emoțională, integrând strategii eficiente pentru gestionarea stresului și anxietății asociate reprezentațiilor scenice.* - *dezvoltarea și experimentarea unei concepții interpretative proprii, bazate pe reflecții critice și experiențe practice acumulare.* - *planificarea și susținerea auditiilor ca mijloc de autoevaluare constructivă și perfecționare continuă.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Elemente de tehnică instrumentală	- game majore și minore (armonice), până la șase alterații inclusiv, pe întindere de patru octave, lucrate la distanță de octavă, terță, sextă, decimă, gama cromatică, în sens direct; - arpegii scurte și lungi (cu toate răsturnările), arpegii frânte și arpegii de septimă de dominantă și micșoratā; - acorduri de patru sunete și acorduri de septimă de dominantă separate și împreunā; - modalități de întărire a degetelor, pentru mărirea vitezei de atac și dezvoltarea independenței acestora; - dezvoltarea supleței brațelor și a poignet-ului; - transpoziții în diferite tonalități.
Elemente de limbaj muzical	- elemente de limbaj proprii epocilor Baroc, Clasicism, Romantism și Modernism; - argumentarea interpretativă bazată pe analiza limbajului muzical și context cultural;
Elemente de interpretare muzicală	- analiza comparativă a interpretărilor unor pianiști consacrați; - dezvoltarea autonomiei în reflecția artistică și formularea unor critici constructive; - versiuni proprii de interpretare prin varierea tempo-ului, dinamicii, frazării și agogicii;

REPERTORIU (SUGESTII)

Studii	Carl Czerny	Studii op.335; Studii op.365; Studii op.399; Studii op.740.
	Muzio Clementi	Gradus ad Parnassum
	Johann Baptist Cramer	Studii
	Ignaz Moscheles	Studii op.70
	Gabriel Pierné	Studiu de concert op.13
	Felix Mendelssohn–Bartholdy	Studii op. 104
	Frédéric Chopin	Studii op. 10; Studii op. 25.
	Robert Schumann/ Niccolò Paganini	6 Studii de concert op.3; 6 Studii de concert op.10.
	Franz Liszt	Studii după Paganini
	Franz Liszt	Studii de Concert
	Franz Liszt	Studii transcendentale
	Camille Saint – Saëns	Studiu în formă de vals
	Serghei Rahmaninov	Studii tablou op.33; Studii tablou op. 39.
	Alexandr Scriabin	Studii op.8; Studii op.42.
	Claude Debussy	Studii
	Serghei Lyapunov	12 Studii transcendentale op.11
	Serghei Prokofiev	Studii op.2
	Nicolai Kapustin	Studii op.40

Repertoriu preclasic	Johann Sebastian Bach	Preludii și fugi din „Clavecinul bine temperat”, caietele I și II. (ex. Caietul I: Do major, Re major, Fa diez major, fa diez minor, La bemol major, sol diez minor, La major, si bemol minor, Si major Caietul II: Do major, do minor, Do diez major, Re major, Mi major, Fa major, La bemol major, La major, si minor) Suite franceze Suite engleze Partite Concertul italian
	Domenico Scarlatti	Sonate
Repertoriu clasic	Muzio Clementi	Sonatele op.7; Sonata op.20; Sonatele op.25; Sonata op.26; Sonatele op.34.
	Joseph Haydn	Sonata L. 20 Hob. XVI: 18, Si b major Sonata L. 37 Hob. XVI: 22, Mi major Sonata L. 38 Hob. XVI: 23, Fa major Sonata L. 40 Hob. XVI: 25, Mi b major Sonata L. 43 Hob. XVI: 28, Mi b major Sonata L. 44 Hob. XVI: 29, Fa major Sonata L. 46 Hob. XVI: 31, Mi major Sonata L. 47 Hob. XVI: 32, Si minor Sonata L. 49 Hob. XVI: 36, Do diez minor Sonata L. 50 Hob. XVI: 37, Re major Sonata L. 51 Hob. XVI: 38, Mi b major Sonata L. 52 Hob. XVI: 39, Sol major Sonata L. 54 Hob. XVI: 40, Sol major Sonata L. 35 Hob. XVI: 43, La b major Sonata L. 32 Hob. XVI: 44, Sol minor Sonata L. 29 Hob. XVI: 45, Mi b major Sonata L. 31 Hob. XVI: 46, La b major Sonata L. 57 Hob. XVI: 47, Fa major Sonata L. 58 Hob. XVI: 48, Do major Sonata L. 59 Hob. XVI: 49, Mi b major Sonata L. 60 Hob. XVI: 50, Do major Sonata L. 62 Hob. XVI: 52, Mi b major Andante cu variatiuni in fa minor Hob. XVII:6
	Wolfgang Amadeus Mozart	Sonata nr. 12 în Fa major, K.332 Sonata nr. 15 în Fa major, K.533/494 Sonata nr. 8 în la minor, K.310 Sonata nr. 14 în do minor, K.457 Sonata nr. 13 în Si b major, K.333 Sonata nr. 6 în Re major, K.284 Sonata nr. 18 în Re major, K.576
	Ludwig van Beethoven	Sonata op. 2 nr. 3, Do major Sonata op. 7, Mi b major Sonata op.13, do minor Sonata op. 10 nr. 3, Re major Sonata op. 31 nr. 1, Sol major

		Sonata op. 31 nr. 2, re minor Sonata op. 31 nr. 3, Mi b major Sonata op. 53, Do major Sonata op. 54, Fa major 32 Variatiuni in do minor
Repertoriu romantic	Franz Schubert	Sonatele op.42; Sonatele op.53; Sonatele op.78; Sonatele op.120; Sonatele op.143.
	Felix Mendelssohn – Bartholdy	Variațiunile serioase op.54; Fantezia op.28.
	Edvard Grieg	Sonata op. 7; Balada op. 24 în sol minor
	Frédéric Chopin	Scherzo op.20, nr.1; Scherzo op.31, nr.2; Scherzo op.39, nr.3; Scherzo op.54, nr.4, Balada nr.1 op.23; Balada nr.2 op. 38; Balada nr.3 op.47; Balada nr.4 op. 52; Fantezia op.49; Barcarola op.60; Bolero; Poloneza – Fantezie op. 61
	Frédéric Chopin	Andante spianato și Marea poloneză op22à
	Robert Schumann	Sonata op.22
	Franz Liszt	Rapsodiile ungare; Anii de pelerinaj; Rapsodia spaniolă; Mephisto Vals
	Piotr Ceaikovski	Temă cu variațiuni op.19, nr.6
	Mili Balakirev	Islamey
	Johannes Brahms	Balada nr. 2; Balada nr. 3; Balada nr. 4; Scherzo op.4; Variațiuni pe o temă proprie; Variațiuni pe o temă ungară; Variațiuni pe o temă de Paganini, Caiet I, Intermezzi op.117; Intermezzi op.118; Intermezzi op.119; Variațiuni pe o temă de Schumann; Sonata nr.1 în Do major
	Serghei Rahmaninov	Preludii; Momente muzicale; Variațiunile pe o temă de Corelli op. 42
	Camille Saint- Saëns	Toccata
	Modest Musorgski	Tablouri dintr-o expoziție
Repertoriu modern	Alexandr Scriabin	Sonatele nr.1, nr.2, nr.3, nr.4
	Enrique Granados	Allegro de concert op.47

	Gabriel Fauré	Temă cu variațiuni
	Francis Poulenc	Toccata
	César Franck	Preludiu; Coral şi Fugă op.18; Preludiu, Aria şi Final cp.23
	Carl Maria von Weber	Perpetum mobile
	Emmanuel Chabrier	Bourrée fantasque
	Claude Debussy	Suita bergamască; Preludii; Nocturna; Images 1; L'isle Joyeuse; Stampe
	Maurice Ravel	Pavana; Sonatina; Suita Gaspard de la nuit; Valsuri nobile şi sentimentale; Jeux d'eau.
	Serghei Prokofiev	Sonata nr. 1; Sonata nr. 2; Sonata nr. 3; Sonata nr. 4; Sonata nr. 7; Sonata nr. 9; Toccata
	Igor Stravinski	Ragtime
	Béla Bartók	Suita pentru pian op.14
	George Gershwin	3 Preludii
	Isaac Albeniz	Suita spaniolă, Cântecele Spaniei
	Alberto Ginastera	Danza de la moza donosa
	Olivier Messiaen	Première communion de la Vierge / 20 Regards sur l'Enfant – Jésus
	Manuel de Falla	Dansul focului, Fantezia baetica
	Arthur Honegger	Preludiu, Arioso şi Fughetta pe numele B.A.C.H.; Toccata şi Variațiuni
	Paul Hindemith	Sonata op.17
	Karol Szymanowsky	Mazurci
	Alban Berg	Sonata op.1
	Anton Webern	Variațiuni op.5
Repertoriu românesc	George Enescu	Suita nr.2, op.10
	Constantin Silvestri	Baccanale Rapsodia în trei mişcări Sonatina 3 Cântece de pustiu 3 Piese
	Tudor Ciortea	3 Piese pentru pian
	Sigismund Toduță	Passacaglia
	Mihail Andricu	Sonatina
	Dinu Lipatti	Sonatina pentru mâna stângă; Nocturna; Fantezia op.8
	Ludovic Feldman	Studii de concert
	Mihail Jora	Preludii;

		Sonata;Variațiuni pe o temă de Schumann
	Cornel Țăranu	Contraste I; Contraste II.
	Liviu Comes	Sonata
	Myriam Marbé	Preludiu şi Fugă
	Aurel Stroe	Sonata
	Tudor Ciortea	Sonata nr. 3
	Diana Simon	Mozaic
	Diana Rotaru	Debumessquisse
Concerte	Wolfgang Amadeus Mozart	Concertul nr.26, Re Major, K.V. 537 şi nr.21, Fa Major, K.V. 467
	Ludwig van Beethoven	Concertul nr.1 în Do Major; Concertul nr.2 în Sib Major; Concertul nr.3 în do minor; Fantezia cu cor
	Edvard Grieg	Concertul în la minor
	Franz Liszt	Concertul nr.1; Concertul nr. 2.
	Felix Mendelssohn - Bartholdy	Concertul nr.1; Concertul nr. 2.
	Camille Saint-Säens	Concertul nr.2, op. 22; Concertul nr.5, op.103.
	Dinu Lipatti	Concertino în stil clasic
	Paul Constantinescu	Concert
Repertoriu facultativ	Johann Sebastian Bach	Fantezia în sol minor (transcripție de Liszt); Toccata pentru orgă (transcripție); Preludii de coral; Ciaconna pentru vioară solo (transcripție de Busoni); Capriciu (Arie la plecarea fratelui iubit, (transcripție de Busoni)
	Domenico Scarlatti	Sonate
	Alfredo Casella	Toccata
	Frédéric Chopin	Nocturne; Preludii; Valsuri; Mazurci.
	Alexandr Scriabin	Poeme; Mazurci; Preludii.
	Gabriel Fauré	Nocturna nr. 1; Nocturna nr.4.
	Gabriel Fauré	Barcarola; Preludii; Impromptu nr. 1; Impromptu nr.2; Impromptu nr.3; Impromptu nr.5.
	Maurice Ravel	Valsuri nobile şi sentimentale
	Zoltan Kodaly	Dansuri din Marosszék
	Remus Georgescu	Interludiu şi Toccata

	Myriam Marbé	Preludiu şi fugă
	Pascal Bentoiu	Concert pentru pian nr.1

SUGESTII METODOLOGICE

În decursul celor patru clase de liceu, elevul continuă procesul de dezvoltare intelectuală, afectivă şi motrică, specific educaţiei muzicale începute odată cu studiul specializat al artei interpretative. Toate deprinderile, toate cunoştinţele instrumentale şi muzicale dobândite anterior, alături de studiul celorlalte discipline de specialitate, îi permit elevului pianist o mai largă înţelegere a limbajului muzical şi o interpretare la un nivel de complexitate mai ridicat.

Formarea unei concepţii interpretative asupra lucrărilor studiate va motiva procesul de perfecţionare a tehnicii instrumentale a elevului. Dacă, în perioada învăţământului primar şi gimnazial, pregătirea de specialitate a elevilor din şcolile de profil s-a axat pe iniţierea şi familiarizarea cu perioadele stilistice muzicale, formarea deprinderilor tehnico-interpretative de bază şi repertoriul specific, în învăţământul liceal, prin pregătirea de specialitate, se are în vedere dezvoltarea şi aprofundarea deprinderilor tehnico-interpretative, urmărindu-se aprofundarea perioadelor stilistice importante, şi anume: preclasicism (baroc), clasicism, romantism, modernism. Experienţa dobândită în anii de studiu anteriori îi va permite astfel elevului abordarea unor lucrări diverse, cu un grad sporit de dificultate.

În activitatea didactică se va pune accentul pe abordarea, în interpretare, a tuturor stilurilor, pornindu-se de la premisa că elevul trebuie să devină capabil să-şi consolideze competenţe complexe de interpretare specifice fiecărui stil, necesare inclusiv pentru participarea la competiţii de acest gen.

În învăţământul liceal, profesorul ţine cont de dezvoltarea fizică şi psihică a elevului, stabilind strategii didactice adecvate:

- organizează activitatea elevului, îl susţine şi îl îndrumă pe acesta în atingerea competenţelor prestabilite;
- urmăreşte un traseu tehnic şi interpretativ specific perioadei stilistice din care face parte lucrarea ce urmează a fi studiată.

Nu trebuie neglijată dezvoltarea expresivităţii elevului, a gândirii sale muzicale, a manifestării propriei creativităţi în favoarea „dresajului” pe un anumit repertoriu. Aceasta nu exclude utilizarea exerciţiilor de memorare a textelor muzicale studiate şi de redare a acestora în interpretare, fără partitură. De asemenea, se va stimula implicarea şi creativitatea elevului, precum şi pe cea a cadrului didactic. De o importanţă majoră sunt cele două ipostaze ale activităţii elevului:

- studiul sub îndrumarea directă a profesorului;
- studiul individual.

În cei patru ani de liceu, elevul se află în procesul dezvoltării fizice şi nu numai, ceea ce solicită atenţie sporită din partea cadrului didactic şi adaptarea permanentă a acestuia la specificul acestei dezvoltări. Tehnica instrumentală nu este un scop, ci un mijloc prin care elevul îşi dezvoltă capacităţile de redare fidelă a textului muzical. Problemele de ordin tehnic se rezolvă prin studii, game şi exerciţii ajutătoare. Se evită studiul mecanic, prin repetarea unor pasaje de foarte multe ori şi în acelaşi mod; explicarea noţiunilor strict instrumentale trebuie permanent motivată de redarea expresiei artistice, de transmiterea mesajului conţinut de textul muzical.

Prin acest document se intenţionează asigurarea pregătirii de specialitate de bază a elevilor, iar aceştia, sub îndrumarea profesorului, să aibă capacitatea de a-şi prefigura un traseu de evoluţie performantă.

Referitor la studierea stilurilor în interpretare, vor fi ridicate la trepte calitativ superioare:

- dezvoltarea rezistenţei şi forţei degetelor, accentuarea diversităţilor de tuşeu şi moduri de atac în tempo-uri diferite în game:
  - exerciţii cu game majore şi minore (armonice), până la patru alteraţii inclusiv în clasa a IX-a (adăugând apoi la fiecare clasă o alteraţie în plus), pe întindere de patru octave, lucrate la distanţă de octavă, terţă, sextă, decimă, gama cromatică, în sens direct şi contrar, în diferite tempo-uri şi cu dinamică diferită: forte – piano;

- exerciții cu arpegii scurte și lungi (cu toate răsturnările), arpegii frânte și arpegii de septimă de dominantă;
- exerciții cu acorduri de patru sunete și acorduri de septimă de dominantă, separate și împreună;
- exerciții cu game în octave, lucrate separat și împreună;

- utilizarea corectă a diferitelor moduri de atac, specifice fiecărui stil;
- realizarea ornamentelor și pasajelor ornamentale după cerințele epocii;
- dezvoltarea tehnicii de pedalizare, pedalizarea diversificată, pentru evitarea folosirii în exces sau deloc;
- dezvoltarea inteligenței tehnice, creșterea capacității de adaptare rapidă a formulelor tehnice însușite la o situație nouă, necesară citirii la prima vedere;
- menținerea egalității ritmice și a tempo-urilor prin verificări periodice cu ajutorul metronomului;
- suplețea brațelor și a încheieturii. Studiul acordurilor de trei și patru sunete contribuie la consolidarea poziției corecte a mâinilor și a brațelor pe claviatură, a musculaturii, a tendoanelor. Se urmărește ca brațele să fie libere, relaxate, evitându-se astfel rigiditatea articulațiilor;
- se pune accent pe problemele ridicate de frazare și de construcție a formei în piesele care se lucrează la clasă;
- se vor consolida și dezvolta cunoștințele de ordin estetic dobândite în anii anteriori;
- în ultimele clase se va urmări formarea unui nivel de virtuozitate și expresivitate muzicală;
- se consolidează deprinderile scenice și forța de transmitere a mesajului artistic către public, exigența față de propria realizare, tendința permanentă de ridicare a pregătirii profesionale;
- dezvoltarea auzului melodic, armonic, polifonic, a memoriei muzicale;

Studii vizând consolidarea deprinderilor pianistice acumulate:

- realizarea egalității în succesiunea celor cinci degete (ex. C. Czerny – Studiul op. 740, nr. 1);
- trecerea uniformă, egală, a degetului 1 pe sub palmă. O trecere deficitară (în special în repertoriul clasic) poate da naștere la accente, la întreruperi în cadrul frazelor, al discursului muzical. Se recomandă alegerea studiilor care să faciliteze egalizarea sunetelor și a duratelor în succesiunea acestora, atât pentru mâna dreaptă, cât și pentru mâna stângă. Trecerea degetului 1 în arpegii (ex. C. Czerny – Studiul op. 740, nr. 2);
- creșterea rezistenței degetelor în pasaje lungi de game, în mișcare paralelă (ex. C. Czerny – Studiul op. 740, nr. 5);
- execuția degajată a notelor repetate (ex. C. Czerny – Studiul op. 740, nr. 7);
- aplicarea unor formule de extensie la mâna stângă (ex. C. Czerny – Studiul op. 740, nr. 8);
- execuția perlată a unor pasaje (ex. C. Czerny – Studiul op. 740, nr. 13);
- dezvoltarea rezistenței degetelor în arpegii frânte (ex. M. Clementi, Gradus ad Parnassum nr. 3);
- executarea simultană a două formule tehnice diferite la aceeași mână (ex. M. Clementi, Gradus ad Parnassum nr. 24);
- executarea pasajelor în terțe, asupra cărora trebuie acordată o atenție deosebită, urmărind atacul simultan al degetelor (ex. C. Czerny – Studiul op. 740, nr. 10);
- rezolvarea unor formule de extensie la mâna stângă (ex. C. Czerny – Studiul op. 740, nr. 12);
- aplicarea arpegiilor frânte la mâna dreaptă (ex. C. Czerny – Studiul op. 740, nr. 14);
- parcurgerea unor pasaje rapide, în game, la mâna dreaptă (ex. C. Czerny – Studiul op. 740, nr. 17);
- dezvoltarea velocității la mâna stângă (ex. C. Czerny – Studiul op. 740, nr. 23);
- executarea succesiunilor de octave (ex. M. Clementi, Gradus ad Parnassum nr. 26);
- suprapunerea de ritmuri diferite (ex. Fr. Chopin – Studiul op. 25, nr. 2);
- asigurarea supleței încheieturii și rapidității în deplasări (Fr. Liszt / N. Paganini – Studiul nr. 5);
- executarea suplă a arpegiilor (ex. C. Czerny – Studiul op. 740, nr. 36);
- creșterea rezistenței mâinii stângi (ex. C. Czerny – Studiul op. 740, nr. 37);
- execuția octavelor alternative (ex. C. Czerny – Studiul op. 740, nr. 38);
- obținerea velocității în tehnica de octave (ex. C. Czerny – Studiul op. 740, nr. 49);
- obținerea simultaneității în execuția notelor duble (ex. C. Czerny – Studiul op. 365, nr. 12);
- obținerea ușurinței în deplasări (ex. M. Clementi, Gradus ad Parnassum nr. 27);

- extensii pe formule de arpegii (ex. Fr. Chopin – Studiul op. 25, nr. 1);
- alternanța mâinilor (Fr. Liszt / N. Paganini – Studiul nr. 4);
- obținerea velocității în formule cu note repetate, prin dezvoltarea supleței și vitezei în schimbarea degetelor (ex. C. Czerny – Studiul op. 740, nr. 28);
- dobândirea velocității la mâna stângă (ex. C. Czerny – Studiul op. 740, nr. 41);
- executarea artistică a ornamentelor (ex. C. Czerny – Studiul op. 740, nr. 42);
- menținerea supleței brațelor în treceri rapide de la extensii mari la intervale mici (ex. C. Czerny – Studiul op. 740, nr. 44);
- legarea desenului melodic la mâna dreaptă (ex. C. Czerny – Studiul op. 740, nr. 45);
- dobândirea supleței degetului 1 în formulele de arpegii (ex. C. Czerny – Studiul op. 740, nr. 46);
- dobândirea virtuozității pe probleme diferite (ex. Fr. Chopin – Studiul op. 25, nr. 4);
- dobândirea dezinvolturii în executarea pasajelor de agilitate pe clape negre (ex. Fr. Chopin – Studiul op. 10, nr. 5);
- succesiuni de game în diferite modalități (ex. C. Czerny – Studiul op. 365, nr. 1);

Se acordă o atenție deosebită lucrărilor preclasice, polifonice. Se continuă etapele de studiu utilizate anterior: solfegiere, conducerea expresivă a vocilor, construirea pe câte două-trei voci a întregului, memorizarea fiecărei voci în parte, diferențierea sonoră a planurilor; se va analiza forma, structura armonică. În suite și partite se stabilește caracterul fiecărui dans. Lucrările se audiază și se lucrează integral, stabilindu-se caracteristicile mișcărilor. Ornamentele vor fi analizate și realizate în funcție de compozitor și de caracterul pieselor, urmărindu-se integrarea în fluența discursului muzical.

Sonata clasică ocupă un loc special în studiul instrumental. Se va urmări construcția formei, diferențierea tonală între structurile componente, realizarea stilistică: frazare, tușeu, pedalizare, dinamică, tempo. Sonatele se vor studia integral pentru diferențierea specificității părților, a tempo-urilor și a caracterului. Se recomandă studierea sonatelor care au condus la desăvârșirea formei (vezi sonatele aparținând fiilor lui J. S. Bach, Carl Philipp Emanuel Bach și Wilhelm Friedemann Bach, a căror creație constituie punctul de plecare pentru studiul formei de sonată, sonatele lui Baldassare Galuppi, sonatele lui D. Cimarosa, sonatele lui Muzio Clementi, sonatele lui J. Haydn, W. A. Mozart și ale lui L. van Beethoven).

Lucrările romantice, moderne, românești oferă elevilor un cadru de afirmare a calităților pianistice și muzicale, manifestarea trăsăturilor de personalitate.

Abordarea în paralel a stilurilor baroc, clasic, romantic, modern sau românesc contribuie la dezvoltarea simțului ritmic, al spontaneității în execuție, la stimularea creativității și a sensibilității.

Una dintre activitățile căreia trebuie să i se acorde o atenție specială este memorizarea textului muzical. Proces psihic complex, interpretarea din memorie reprezintă o etapă esențială în cadrul pregătirii instrumentale. Recomandăm, în acest sens, ca un prim episod în memorizare să îl constituie aplicarea metodei solfegierii temelor. Aceasta poate contribui la fixarea în auzul intern a temelor din discursul muzical. Memorizarea nu trebuie să devină un scop în sine, care să „robotizeze" elevul, ci să-l ajute să se elibereze de „stresul partiturii", pentru a putea reda întregul său potențial interpretativ.

În evaluarea performanțelor elevilor, vor fi utilizate criterii precum: fidelitatea redării textului muzical scris, coerența discursului muzical și modul de redare a stilului și caracterului operei muzicale, nivelul de dezvoltare a deprinderilor tehnico-instrumentale și originalitatea transmiterii mesajului operei muzicale.

Repertoriu recomandat pentru sesiunile de evaluare dintr-un an școlar:

- o gamă majoră sau minoră conform specificului clasei
- două studii
- una sau două lucrări de Johann Sebastian Bach
- o sonată clasică integral
- o piesă din repertoriul romantic și /sau
- o piesă din repertoriul modern sau românesc

Profesorul are un rol esențial în evoluția elevilor cu deficit de învățare, a elevilor cu CES. Cadrul didactic trebuie să găsească disponibilitate și resurse pentru pregătirea suplimentară, pentru remedierea problemelor și progresul elevilor. Se vor selecta și aplica metode și instrumente de evaluare diferențiate, pentru a permite elevilor cu deficiențe de învățare și celor cu CES să își demonstreze achizițiile în modalități care valorizează punctele lor forte și compensează eventualele dificultăți. Monitorizarea frecventă a progresului prin evaluări formative integrate în activitățile de învățare este importantă pentru a identifica precoce dificultățile și pentru a oferi un feedback imediat și constructiv.

Profesorul are un rol esențial în depistarea elevilor capabili de performanță și în îndrumarea lor competentă, pentru obținerea unui nivel interpretativ competitiv pe plan național și internațional. Pentru aceasta, cadrul didactic trebuie să găsească disponibilitate pentru pregătirea continuă, prin toate mijloacele oficiale, media etc., să participe activ la diferite acțiuni, competiții și alte forme de pregătire și formare profesională continuă, finalizând demersul prin adaptarea și implicarea sa responsabilă în pregătirea pentru performanță a elevilor, determinând eliminarea riscului promovării falselor valori.

Discuțiile profesor-elev, audițiile comparate, precum și consultarea unor articole muzicale de specialitate contribuie la dezvoltarea spiritului critic și la formarea unei opinii proprii. Elevul va fi susținut și stimulat în aparițiile sale publice, care constituie situații de verificare a elementelor asimilate, dar și a comportamentului său scenic.

În acest document, repertoriul are valoare de sugestie, rămânând la latitudinea cadrului didactic să propună alte repertorii, ținând cont de particularitățile de dezvoltare fizică, psihică și intelectuală a elevilor, astfel încât aceștia să dobândească și să își consolideze imaginea de ansamblu asupra stilului studiat, de la începutul acesteia.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

- BĂLAN, Teodor. *Principii de pianistică*. București: Editura Muzicală, 1966
- COMAN, Lavinia. *Pianistica modernă.* București: Editura Universității Naționale de Muzică din București (U.N.M.B.), 2006
- CREȚU, Cătălin; POPESCU-STĂNEȘTI, Cristina (coord.). *Porți deschise către performanța muzicală instrumentală și vocală. Ghid pedagogic*. București: Editura Universității Naționale de Muzică din București, 2023
- GIULEANU, Victor. *Tratat de teorie a muzicii.* București: Editura Grafoart, 2013
- ILIUȚ, Vasile. *O carte a stilurilor muzicale.* 4 volume. București: Editura Muzicală / Editura Academiei de Muzică, 1996-2010.
- LEAHU, Alexandru. *Maeștrii claviaturii*. București: Editura Grafoart, 2025
- NEUHAUS, Heinrich G. *Despre arta pianistică. Însemnările unui pedagog.* București: Editura Grafoart, 2024
- PITIȘ, Ana; MINEI, Ioana. *Tratat de artă pianistică*. București: Editura Grafoart, 2025
- PITIŞ, Ana; MINEI, Ioana. *Teoria comportamentului pianistic.* București: Editura Sfântul Gheorghe-Vechi, 1997
- RĂDUCANU, Dan-Mircea. *Principii de didactică instrumentală.* București: Editura Grafoart, 2023
- ȘTEFĂNESCU, Ioana. *O istorie a muzicii universale.* 4 volume. București: Editura Fundației Culturale Române, 1995-2002
- TEODORESCU-CIOCĂNEA, Livia. *Tratat de forme și analize muzicale.* București: Editura Muzicală, 2014

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Instituție de apartenență, localitate, județ
COORDONATOR MEC Prof. LILIANA BOBEICĂ	Ministerul Educației și Cercetării
COORDONATOR CNCE Prof. LĂCRĂMIOARA-ANA PAULIUC	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare
CONSULTANT ȘRIINȚIFIC Prof. Univ. Dr. VALENTINA DEDIU-SANDU	Academia Română
Prof. OLGA PODOBINSCHI	Colegiul Național de Arte „Dinu Lipatti”, București
Prof. CRISTINA RALEA	Colegiul Național de Muzică „George Enescu”, București

Anexa nr. 249

Programa școlară
pentru disciplina

ORGĂ CLASICĂ
(instrument principal și instrument secundar)

Clasele a IX-a – a XII-a
Curriculum de specialitate (CS)

Filiera vocațională, profilul artistic,
specializarea muzică

Învățământ liceal

- 2026 -

Anexa nr. 249
Programa școlară pentru disciplina
Orgă clasică (instrument principal, instrument secundar),
clasele a IX-a – a XII-a, *curriculum de specialitate (CS),*

- ***Filiera vocațională, profil artistic, specializarea muzică***

NOTĂ DE PREZENTARE

Programa școlară pentru ***Orgă clasică***(*Instrument principal, Instrument secundar)* reprezintă o ofertă curriculară de specialitate pentru învățământul liceal, *filiera vocațională, profil artistic, specializarea muzică, secțiile muzică instrumentală și studii teoretice,* începând din anul școlar 2026-2027. Disciplinele în cadrul cărora se poate studia ***orga clasică*** se regăsesc în *Anexa 10 la OMEC nr. 4350/20.06.2025 - Planul-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, filiera vocațională, profil artistic, specializarea muzică,* secțiile *Interpretare instrumentală* și *Studii teoretice muzicale,* în *Curriculum de specialitate* (CS).

Studiu acestui instrument în liceu, ca instrument principal și instrument secundar, își propune pregătirea absolvenților pentru admiterea în învățământul superior.

Pentru studiul acestui instrument muzical, bugetul de timp alocat, în funcție de locul pe care îl ocupă în pregătirea de specialitate a elevilor, este următorul:

Bugetul de timp alocat disciplinei este următorul:

Orga clasică				
Disciplina	a IX-a	a X-a	a XI-a	a XII-a
Instrument principal	3	3	3	3
Instrument secundar	2	2	2	2

În elaborarea programei, s-a avut în vedere raportarea la cadrul legislativ și documentele strategice generale și specifice care susțin studiul disciplinelor:

- ***Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023***, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Regulamentul-cadru de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar***, aprobat prin Ordinul ministrului educației nr. 5.726/2024, , cu modificările și completările ulterioare;
- ***Regulamentul de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar cu program de artă***, aporbat prin Ordinul Ministerului Educației și Cercetării nr. 3717/01 aprilie 2025, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Planurile-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi***, filiera vocațională, profilul artistic, specializarea muzică din Anexa nr. 10 la O.M.E.C. nr. 4.350/20.06.2025 privind aprobarea Planurilor-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Profilul de formare al absolventului***, OME nr. 6731/2023, care asigură coerența verticală a parcursul școlar, (competențe-cheie + atribute prioritare);
- *documente europene relevante la nivel general și, mai ales, pentru disciplină (Recomandarea Consiliului UE privind competențele-cheie, Cadrul european al calificărilor, Rapoarte OECD/ UNESCO, Cadre de referință etc.);*
- *alte documente/studii specifice Curriculumului Național și curriculumului disciplinei – de exemplu, cu valoare pentru sugestiile metodologice ale programei școlare*

Programa este elaborată potrivit modelului de proiectare curriculară centrat pe competențe. Construcția programei este realizată astfel încât să contribuie la dezvoltarea profilului de formare al absolventului. Din perspectiva disciplinei de studiu, orientarea demersului didactic are la bază *competența de sensibilizare și exprimare culturală* cu atributele prioritare esențiale pentru abordarea învățării într-un mod conștient și pe termen lung.

Structura programei școlare include, pe lângă *Nota de prezentare*, următoarele elemente:
- Competenţe generale
- Competenţe specifice şi exemple de activităţi de învăţare
- Domenii de conținut și conţinuturi
- Sugestii de repertoriu
- Sugestii metodologice
- Bibliografie selectivă

Competenţele sunt ansambluri structurate de cunoştinţe, abilităţi şi atitudini dezvoltate prin învăţare, care permit identificarea şi rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte particulare diverse.

Competențele generale vizate jalonează achizițiile elevului pentru întregul ciclu liceal.

Competenţele specifice se formează pe parcursul unui an şcolar, sunt derivate din competenţele generale şi reprezintă etape în dobândirea acestora. Competenţele specifice sunt însoţite de exemple de activităţi de învăţare, care constituie modalităţi de organizare a activităţii didactice în scopul realizării competenţelor. Programa şcolară propune, cu caracter de exemplu, diferite tipuri de activităţi de învăţare, care integrează strategii didactice şi care valorifică experienţa concretă a elevului. Cadrul didactic are libertatea de a utiliza exemplele de activităţi de învăţare pe care le propune programa şcolară, de a le completa sau de a le înlocui, astfel încât acestea să asigure un demers didactic adecvat situaţiei concrete de la clasă. Se asigură, în acest fel, premisele aplicării contextualizate a programei şcolare şi proiectării unor parcursuri de învăţare personalizate.

Conținuturile învățării constituie elemente de bază ale domeniului, mijloace informaționale prin care se urmărește realizarea competențelor.

Sugestiile de repertoriu sunt prezentate separat pentru fiecare an de studiu. Repertoriu este un mijloc de realizare a competențelor, fiind indispensabil în progresul elevilor pe tot parcursul formării.

Sugestiile metodologice includ recomandări privind strategiile didactice şi elementele de evaluare formativă continuă și sumativă.

Construcția programei permite susținerea elevilor în direcția exprimării artistice la instrument, concretizată în manifestări muzicale, constituind un demers complex ce integrează cunoștințe, deprinderi, competențe și de la celelalte discipline muzicale.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Operarea cu elemente de limbaj specific, în abordarea creaţiilor muzicale**
CG2	**Valorificarea potenţialului creativ în interpretare, operând cu limbajul de specialitate**

CLASA a IX-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Operarea cu elemente de limbaj specific, în abordarea creațiilor muzicale*

CS 1.1. Cunoașterea instrumentului
- *inițierea în elemente de construcția instrumentului* - *identificarea și recunoașterea registrelor orgii*
CS 1.2. Cunoașterea mișcărilor de bază ale limbajului organistic
- *realizarea unor mișcări elementare pentru producerea sunetului* - *identificarea diferențelor specifice dintre tehnica interpretativă la pian și cea la orgă* - *să se formeze independența mâinilor și ale picioarelor*
CS 1.3. Realizarea combinațiilor de elemente melodice, armonice, ritmice
- *să descifreze texte muzicale la prima vedere* - *să analizeze texte muzicale și să identifice elementele melodice, armonice, ritmice* - *să poată face distincție între stilul baroc și cel romantic*

CG 2 - *Valorificarea potențialului creativ în interpretare, operând cu limbajul de specialitate*

CS 2.1. Interpretarea textului muzical, punând în evidenţă forma acestuia
- *analizarea textului muzical din punct de vedere formal* - *interpretarea repertoriului respectând forma lucrărilor muzicale*
CS 2.2. Redarea lucrării respectând stilul şi elementele de tehnică instrumentală
- *exerciții de îmbinare a elementul tehnic cu cerințele expresive repertoriale* - *să folosească o registrație adecvată stilului*
CS 2.3. Interpretarea creativă a lucrării, coordonând mijloacele de expresie muzicală
- *să asigure o interpretare artistică echilibrată și expresivă* - *interpretarea pe scenă și conștientizarea actului interpretativ*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Elemente de tehnică instrumentală	- elemente de construcție ale instrumentului; - registrele orgii; - interdependență a mâinilor; - moduri de atac; - tehnica pedalierului; - coordonarea între mâini și picioare - articulația
Elemente de limbaj muzical	- analiza textelor muzicale - stiluri muzicale și elemente stilistice - textura muzicală - formele muzicale - elemente melodice, armonice, ritmice ale discursului muzical

Domenii de conținut	Conținuturi
Elemente de interpretare muzicală	- echilibrul sonor între manuale și pedalier - dinamica și frazarea muzicală - diferențierea caracterului expresiv al lucrărilor muzicale studiate - interpretare

REPERTORIU (SUGESTII)

Studii	***Numele compozitorului***	***Titlul lucrării sau al culegerii***
Exerciții tehnice	Hermann Keller Christian Heinrich Rinck	Die Kunst des Orgelspiels Practische Orgelschule op. 55
Piese preclasice	Johann Sebastian Bach Dieterich Buxtehude Johann Pachelbel Georg Andreas Sorge Louis–Claude Daquin Domenico Zipoli	Orgelbüchlein BWV 599, 619, 626, 629, 639, 642 8 Kleine Präludien und Fugen Toccate și fugi (manualiter) Toccata în Fa major 11 Orgeltrios Livre de Noëls Pastorale
Piese clasice	Wolfgang Amadeus Mozart Joseph Haydn	Andante în Fa major (manualiter) Flötenuhrstücke
Piese romantice	Léon Boëllmann Franz Liszt Franz Liszt Franz Liszt Franz Liszt Felix Mendelssohn–Bartholdy Felix Mendelssohn–Bartholdy Felix Mendelssohn–Bartholdy César Franck	Heures mystiques op. 29, op, 30 Introit Preludium Ave maris stella Mișcări din mise pentru orgă Andante în Re major Preludiu în re minor Allegro moderato maestoso L'Organiste vol. 1, 2
Piese din sec. XX	Max Reger Zoltán Kodály Zsolt Gárdonyi	Preludii de corale, op. 135a Epigrame (aranjate pentru orgă) Choralimprovisationen

CLASA a X-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Operarea cu elemente de limbaj specific, în abordarea creațiilor muzicale*

CS 1.1. Cunoașterea și operarea cu elementele de bază ale limbajului muzical
- *recunoașterea elementele tehnice și muzicale în contexte noi;* - *exerciții de consolidare a tehnicii de interpretare instrumentală;* - *identificarea ornamentelor baroce.*
CS 1.2. Cunoașterea mișcărilor de bază ale limbajului organistic
- *să mânuiască instrumentul într-un mod natural și adecvat;* - *realizarea unei articulații adecvate stilului baroc;* - *să se formeze independența mâinilor și ale picioarelor.*
CS 1.3. Cunoașterea principiilor de bază ale registrației
- *identificarea registrelor orgii;* - *să realizeze o registrație proprie adecvată stilului și instrumentului.*

CG 2 - *Valorificarea potenţialului creativ în interpretare, operând cu limbajul de specialitate propriu artei muzicale*

CS 2.1. Exprimarea propriilor sentimente în repertoriul abordat
- *să interpreteze lucrări muzicale într-o manieră elaborată și expresivă, oferind o experiență artistică sugestivă și captivantă* - *să aplice reflecția și autoevaluarea pentru a ajusta interpretarea, dezvoltând sensibilitatea auditivă, gândirea critică și autonomia în exprimarea artistică.*
CS 2.2. Redarea lucrării respectând stilul şi elementele de tehnică instrumentală
- *aplicarea unei articulații coerente și relevante în interpretarea repertoriului baroc* - *interpretarea unor lucrări romantice într-o manieră expresivă, nuanțată și încărcată de emoție*
CS 2.3. Optimizarea propriei interpretări
să realizeze o interpretare personală *interpretarea pe scenă și conștientizarea actului interpretativ*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Elemente de tehnică instrumentală	- interdependență a mâinilor; moduri de atac; tehnica pedalierului; coordonarea între mâini şi picioare articulația
Elemente de limbaj muzical	- termeni specifice - principii de registrație - diferenţierea în audiţie a diverselor interpretări

Domenii de conținut	Conținuturi
Elemente de interpretare muzicală	- agogică - frazare muzicală - elemente stilistice specifice diferitelor epoci - tempo - caracter

REPERTORIU (SUGESTII)

Studii	***Numele compozitorului***	***Titlul lucrării sau al culegerii***
Exerciții tehnice	Gustav Merkel Alexandre Guilmant	Orgelschule, op. 177 L'Organiste pratique
Piese preclasice	Johann Pachelbel Girolamo Frescobaldi Georg Böhm Dietrich Buxtehude Nikolaus Bruhns Johann Sebastian Bach Georg Muffat	Partite de coral, Toccate, Ricercare, Fantezii Toccate Preludiu și fugă în la minor Preludium in D BuxWV 139; Passacaglia in d BuxWV 161; Ciacona in mi BuxWV 160; Corale; Toccata in G BuxWV 162; Praeludium in e; Canzona in d BWV 588; Preludiu și fugă în Do BWV 531; Preludiu și fugă în do BWV 549; Preludiu și fugă în la BWV 551; Preludiu în Sol BWV 561; Fuga în do BWV 575; Fuga în si BWV 579; Fuga în sol BWV 578; Orgelbüchlein BWV 600, 607, 614, 616, 625, 628, 636, 639, 640, 641, 643, Herr Jesu Christ dich zu uns wend BWV 655, Wo soll ich fliehen hin, BWV 646 Toccata prima din Apparatus Musico-organisticus
Piese clasice	Christian Heinrich Rinck Wolfgang Amadeus Moza	Variațiuni 12 Adagio für Orgel, op. 57 Fantezia în fa minor, KV 594
Piese romantice	César Franck Felix Mendelssohn–Barth Robert Schumann Alexandre Guilmant Théodore Dubois	Pastorale op. 19; Fantaisie în Do major, op. 16 Preludiu și fugă în Sol major; Preludiu în Do major; Sonata în do minor op. 65, nr. 2 3 fugi B-A-C-H Premiere Livre De Noëls Op. 60 7 pieces for organ
Piese din sec. XX	Louis Vierne Olivier Messiaen	24 Pièces en Style libre Le banquet céleste; Jésus accepte la souffrance;

CLASA a XI-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Operarea cu elemente de limbaj specific, în abordarea creațiilor muzicale*

CS 1.1. Cunoașterea elementelor de bază ale limbajului organistic
- *recunoașterea elementelor specifice de limbaj;* - *recunoașterea elementelor tehnice și muzicale în contexte noi;* - *să își formeze și să își perfecționeze tehnica de interpretare instrumentală.*
CS 1.2. Redarea lucrării respectând stilul şi elementele de tehnică instrumentală asigurând fluiditatea discursului muzical
- *analiza lucrărilor muzicale în vederea unei realizării unei frazări și articulații logice;* - *conducerea clară a vocilor;* - *utilizarea expresivă a ornamentelor baroce.*
CS 1.3. Aprofundarea deprinderilor de utilizare a elementelor de limbaj muzical
- *să dezvolte tehnica schimbării manualelor;* - *să folosească jaluzelele verticale (schweller);* - *să folosească combinațiile libere și fixe de registre;* - *să folosească cilindrul de crescendo (walze).*

CG 2 - *Valorificarea potenţialului creativ în interpretare, operând cu limbajul de specialitate propriu artei muzicale*

CS 2.1. Interpretarea creativă a lucrării coordonând mijloacele de expresie muzicală cunoscute
- *să interpreteze lucrări muzicale într-o manieră echilibrată și expresivă, oferind o experiență artistică sugestivă și captivantă* - *să dezvolte o exprimare naturală în activitățile interpretative* - *să valorifice în mod independent resursele muzicale deja însușite*
CS 2.2. Diversificarea și îmbogățirea paletei mijloacelor de exprimare în planul nuanțării și expresivității muzicale
- *să folosească subtilitățile dinamice, articularea, variațiile de tempo și culorile sonore pentru a crea o interpretare expresivă și personală* - *să experimenteze muzica ca pe o formă de exprimare emoțională și intelectuală*
CS 2.3. Optimizarea propriei interpretări
- *repetarea fragmentelor muzicale cu scopul perfecționării tehnicii și expresivității* - *analizarea și compararea propriei interpretări cu interpretări diferite* - *înregistrarea și analiza propriei interpretări*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Elemente de tehnică instrumentală	- articulația - tehnici de tușeu specifice stilului lucrării - coordonare între mâini și picioare
Elemente de limbaj muzical	- trăsăturile sonore și stilistice specifice ale orgilor din diferite regiuni. - agogică - dinamica - tempo - caracter
Elemente de interpretare muzicală	- stil personal și autentic în interpretare. - elemente expresive în interpretare pentru a transmite emoție, mesaj și caracter specifice lucrării muzicale - adaptarea interpretării la propriile resurse

REPERTORIU (SUGESTII)

Studii	***Numele compozitorului***	***Titlul lucrării sau al culegerii***
Exerciții technice	Clément Loret	12 Études avec pédales
Piese preclasice	Pierre Du Mage François Couperin Louis-Nicolas Clérambault Johann Sebastian Bach Vincent Lübeck	Premier livre d'orgue Pièces d'orgue Livre d'orgue Corale cu cantus firmus ornamentat, Das alte Jahr vergangen ist BWV 614; O Mensch, bewein' dein' Sünde gross BWV 622; Wenn wir in höchsten Nöten sein BWV 641; Schmücke dich, o liebe Seele BWV 654; Nun komm, der Heiden Heiland BWV 659; Preludiu și fugă în re, BWV 539; Preludiu și fugă în Re BWV 532; Preludiu și fugă în Sol BWV 550; Preludiu și fugă în re, Preludiu și fugă în Sol
Piese clasice	Wolfgang Amadeus Mozart Carl Philipp Emanuel Bach	Londoner Skizzenbuch Presto in C minor H 230; Sonata în la minor Wq.70/4;
Piese romantice	Josef Gabriel Rheinberger Felix Mendelssohn–Bartholdy Robert Schumann Johannes Brahms César Franck Léon Boëllmann Eugène Gigout	Trios op. 49; Lamento op. 156 nr. 9 Preludiu și fugă în re, op. 37 nr. 3 6 Studien in kanonischer Form, op. 56 Preludii de corale op. 122 Prelude, Fugue et Variation op. 18; Fantaisie in La Suite gothique, Op. 25 Toccata în si minor
Piese din sec. XX	Max Reger Max Reger Dezső Antalffy-Zsiross Jean Langlais Jehan Alain	Pastorale op. 59. nr. 2; Toccata op. 59 nr. 5 Scherzo Hommage à Frescobaldi Litanies, JA 119

CLASA a XII-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Operarea cu elemente de limbaj specific, în abordarea creațiilor muzicale*

CS 1.1. Aprofundarea elementelor de limbaj din textul muzical, corelate cu tehnica instrumentală corespunzătoare
- *recunoașterea elementelor de limbaj specifice;* - *recunoașterea elementele tehnice și muzicale în contexte noi;* - *să stăpânească tehnica de interpretare instrumentală;*
CS 1.2. Redarea lucrării respectând stilul şi elementele de tehnică instrumentală asigurând fluiditatea discursului muzical
- *realizarea frazării și articulării logice;* - *să înțeleagă structura și caracterul muzical al piesei;* - *conducerea clară a vocilor;* - *utilizarea expresivă a ornamentelor baroce.*
CS 1.3. Aprofundarea deprinderilor de utilizare a elementelor de limbaj muzical
- *dezvoltarea tehnicii schimbării manualelor;* - *utilizarea jaluzelelor verticale („schweller”);* - *folosirea combinațiilor libere și fixe de registre;* - *utilizarea cilindrului de crescendo („walze”)*

CG 2 - *Valorificarea potenţialului creativ în interpretare, operând cu limbajul de specialitate propriu artei muzicale*

CS 2.1. Interpretarea creativă a lucrării coordonând mijloacele de expresie muzicală cunoscute
- *interpretarea repertoriului într-o manieră echilibrată și expresivă, oferind o experiență artistică sugestivă și captivantă* - *recunoașterea particularităților lucrărilor muzicale audiate la un anume gen și stil muzical;* - *să folosească în mod individual și creativ mijloacele de expresie muzicale deja cunoscute;*
CS 2.2. Diversificarea și îmbogățirea paletei mijloacelor de exprimare în planul nuanțării și expresivității muzicale
- *să folosească subtilitățile dinamice, articularea, variațiile de tempo și culorile sonore pentru a crea o interpretare expresivă și personală;* - *experimentarea muzicii ca pe o formă de exprimare emoțională și intelectuală;*
CS 2.3. Optimizarea propriei interpretări
- *să realizeze o interpretare personală* - *interpretarea pe scenă și conștientizarea actului interpretativ* - *exprimarea unor opinii referitoare la repertoriul parcurs*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Elemente de tehnică instrumentală	- transpoziție în diferite tonalități, cu diferite formule ritmice - analizarea formelor muzicale ale lucrărilor muzicale studiate - analizarea planurilor dinamice și agogice ale lucrărilor muzicale studiate
Elemente de limbaj muzical	- particularități tehnice ale diferitelor moduri de atac la stilurile studiate - formularea judecăților de valoare despre lucrări audiate/ variante de interpretări; - diferențierea prin audiție a diverselor interpretări, în scopul formării propriei versiuni
Elemente de interpretare instrumentală	- aspectelor timbrale întâlnite în lucrările abordate - cultivarea unui stil personal și autentic în interpretare. - interpretarea creativă a lucrării, coordonând mijloacele de expresie muzicală - elemente expresive în interpretare

REPERTORIU (SUGESTII)

Studii	***Numele compozitorului***	***Titlul lucrării sau al culegerii***
Piese preclasice	Girolamo Frescobaldi Georg Muffat Dietrich Buxtehude Franz Tunder Nikolaus Bruhns Johann Sebastian Bach	Fiori musicali Apparatus musico-organisticus Preludiu în mi BuxWV 142; Preliudiu în fa# BuxWV 146; Toccata în Fa BuxWV 157; In dich hab ich gehoffet, Herr Preludiu în Sol; Preludiu în mi (cel mare) Preludiu și fugă în fa minor BWV 534; Preludiu și fugă în mi minor BWV 533; Preludiu și fugă în do BWV 549; Concertul în Sol major BWV 592: Triosonata în Mib BWV 525; Triosonata în re BWV 527; Triosonata în Sol BWV 530; Schmücke dich, o liebe Seele BWV 654; O Lamm Gottes, unschuldig BWV 656; Nun danket alle Gott BWV 657; Nun komm, der Heiden Heiland BWV 660
Piese clasice	Carl Philipp Emanuel Bach	Sonata în sol minor Wq.70/6;
Piese romantice	César Franck	Trois Chorals pour Grand Orgue
Piese din sec. XX	Marcel Dupré Louis Vierne Dezső Antalffy-Zsíross Olivier Messiaen	Preludiu și fugă în sol minor, op. 7 Preludiu și fugă în Si major, op. 7 Pièces de Fantaisie Variations on negro spirituals Joie et clarté (Les corps glorieux)

SUGESTII METODOLOGICE

În activitatea didactică, se va pune accentul prioritar pe abordarea, în interpretare, a stilului baroc, pornindu-se de la premisa că elevul trebuie să devină capabil de a-şi consolida competenţe complexe de interpretare specifice acestui stil, necesare inclusiv pentru participarea în competiţii de acest gen. Această sugestie nu invită la excluderea din repertoriu a lucrărilor muzicale aparţinând altor stiluri, ci subliniază importanţa stilului baroc în arta interpretativă.

Dacă în învăţământul primar şi gimnazial elevii au fost familiarizaţi cu noţiuni de ordin general – tehnice şi interpretative –, în învăţământul liceal se vor consolida achiziţiile referitoare la tehnica instrumentală şi se va urmări un traseu tehnic şi interpretativ specific epocii barocului. Pe parcursul instruirii, cadrul didactic va avea în vedere dezvoltarea fizică şi psihică a tânărului, stabilind strategii didactice adecvate. Se va evita o îndrumare de tip „dresaj", stimulând implicarea şi creativitatea elevului şi pe cea a cadrului didactic. De asemenea, de importanţă majoră sunt cele două ipostaze ale activităţii elevului: sub îndrumarea directă a cadrului didactic şi în studiul individual.

La vârsta de 14-15 ani, elevul se află în procesul dezvoltării, ceea ce solicită atenţie sporită din partea cadrului didactic şi adaptarea permanentă a acestuia la specificul acestei dezvoltări. Problemele tehnice vor fi abordate prin studii dar şi prin exerciţii ajutătoare, nefiind indicată metoda repetării „la infinit" a unor pasaje. Elevul va pune în context expresiv şi asimilările de ordin tehnic instrumental.

Referitor la abordarea prioritară a stilului baroc în interpretare, se va insista pe dobândirea unei tehnici adecvate, prin game şi studii orientate pe diferite probleme. Tehnica instrumentală nu este un scop, ci un mijloc prin care elevul trebuie să îşi dezvolte capacităţile de redare fidelă a textului muzical. De aceea, se va insista pe dezvoltarea rezistenţei şi forţei degetelor prin game, studii sau alte modalităţi de obţinere a unei tehnici ce pot contribui constructiv la formarea viitorului interpret.

Se va urmării egalizarea deprinderilor pentru cele două mâini şi picioare. Neglijarea acestui aspect constituie adesea cauza unor dezechilibre tehnice şi muzicale. Exerciţiile şi studiile pentru mâini şi picioare vor facilita consolidarea musculaturii, a tendoanelor şi a poziţiei corecte ale membrelor pe claviatură inclusiv la pedalier. Se va controla o perfectă relaxare şi libertate ale braţelor şi ale picioarelor, evitându-se rigiditatea articulaţiilor.

Se va urmări deplasarea pe claviatură cu mişcări suple ale braţelor şi a *poignet*-ului (Keller: *Die Kunst der Orgelspiels* sau *Freiburger Orgelbuch, vol. I-II*, Rinck: *Practische Orgelschule*, op. 55, Gustav Merkel: *Orgelschule*, op. 177). Recomandăm abordarea mai multor studii ce vizează probleme diferite şi în acelaşi timp complete pentru a evita totuşi o concentrare exagerată asupra numai anumitor probleme - concentrare ce poate degenera într-o crispare totală a corpului instrumentistului.

O altă problemă de natură tehnică o constituie modul de atac. Se vor studia diferite moduri de atac, moduri diferite de deschidere sau închidere a supapelor la orgile mecanice.

Atât primele cunoştinţe, cât şi tehnica dobândită vor contribui la aprofundarea acestui stil. Se vor conştientiza problemele de frazare şi de construcţie a formei studiate înainte de abordarea lor.

Aprofundarea stilului de interpretare pianistic poate fi continuată şi în clasele următoare, iar finalitatea acestei recomandări o reprezintă dobândirea de către elev a unei virtuozităţi interpretative ce îl poate reprezenta la nivel competiţional.

Audierea repertoriului prevăzut pentru studiere, în interpretări de referinţă, constituie un model stimulativ, pentru viitorul interpret.

Abordarea în paralel a altor stiluri, precum romantic, modern sau românesc contribuie de asemenea la stimularea sensibilităţii, creativităţii dezvoltarea simţului ritmic şi al spontaneităţii în execuţie, oferind posibilitatea abordării în cadrul orelor şi a *improvizaţiei - ca element de noutate în studiul instrumental.*

Pentru a veni în ajutorul profesorului în mod concret, exemplificăm câteva activităţi. Una din activităţile căreia trebuie să i se acorde o atenţie specială este memorizarea textului muzical. Proces psihic complex, interpretarea din memorie reprezintă o etapă esenţială în cadrul pregătirii instrumentale. Recomandăm în acest sens, ca un prim episod în memorizare să îl constituie aplicarea metodei solfegierii temelor. Acestea pot contribui la fixarea în auzul interior a temelor din discursul muzical. Totodată, memorizarea textului nu trebuie să devină un scop în sine care să „robotizeze" elevul ci să-l ajute să se elibereze de „stresul partiturii" ca să poată reda întregul său potenţial interpretativ. Profesorul are un rol esenţial în depistarea elevilor capabili de performanţă şi în îndrumarea lor competentă, pentru obţinerea

unui nivel interpretativ competitiv pe plan național și internațional. Pentru aceasta, cadrul didactic trebuie să dovedească disponibilitate pentru pregătirea continuă, prin toate mijloacele oficiale, media, etc., să participe activ la diferite acțiuni, competiții și alte forme de pregătire și formare profesională continuă, finalizând demersul prin adaptarea și implicarea sa responsabilă în pregătirea pentru performanță a elevilor, determinând eliminarea riscului promovării falselor valori.

Discuțiile profesor-elev, audițiile comparate, precum și consultarea unor articole muzicale de specialitate contribuie la dezvoltarea spiritului critic și la formarea unei opinii proprii. Elevul va fi susținut și stimulat în aparițiile sale publice, care constituie situații de verificare elementelor asimilate, dar și a comportamentului său scenic.

În acest document, repertoriul are valoare de sugestie, rămânând la latitudinea cadrului didactic să propună alte repertorii, ținând cont de particularitățile de dezvoltare fizică, psihică și **intelectuală** a elevilor, astfel încât elevii să dobândească și să-și consolideze imaginea de ansamblu asupra stilului studiat, de la începutul acesteia.

În evaluarea performanțelor elevilor, vor fi utilizate criterii precum: fidelitatea redării textului muzical scris, coerența discursului muzical și modul de redare a stilului și a caracterului operei muzicale, nivelul de dezvoltare a deprinderilor tehnico-instrumentale și originalitatea transmiterii mesajului operei muzicale.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

Tratate de orgă
Hermann Keller: Die Kunst der Orgelspiels (Editura Peters, EP 4517)
Freiburger Orgelbuch, vol. I-II (Editura Carus, Nr. 18.075/30)
Christian Heinrich Rinck: Practische Orgelschule, op. 55 (Editura Henry Litolff's, Nr. 1317)
Gustav Merkel: Orgelschule, op. 177 (Edition Peters, Nr. 10104)
Clément Loret: 24 Études pour Orgue (Editura Les Éditions Outremontaises, 2017)
Alexandre Guilmant: L'Organiste Pratique (Editura G. Schirmer, 1889)

Repertoriu preclasic:
Georg Philipp Telemann: Corale (A-R Editions, Inc., 1965)
Johann Pachelbel: Ausgewählte Orgelwerke, vol. I-X (Editura Bärenreiter, BA 238)
Girolamo Frescobaldi: Organ and Keyboard Works, vol. I-IV (Editura Bärenreiter, BA 09200)
Georg Böhm: Sämtliche Orgelwerke (Editura Breitkopf und Härtel, 1986)
Nicolaus Bruhns: 3 Praeludien und Fugen (Editura Kistner und Siegel, Nr. 28076)
Nicolaus Bruhns: Preludiu în mi minor (cel mare) (Les Éditions Outremontaises, 2019)
Dieterich Buxtehude: Neue Ausgabe sämtliche Orgelwerke, vol. I-V (Editura Bärenreiter, BA 08220)
Johann Sebastian Bach: 8 Kleine Präludien und Fugen, BWV 553–560 (Editura Bärenreiter, BA 06497)
Johann Sebastian Bach: The Complete Organ Works, vol. I-XI (Editura Bärenreiter, BA 05279)
Johann Sebastian Bach: Orgelbüchlein, BWV 599−644 (Editura Les Éditions Outremontaises, 2008)
Vincent Lübeck: Neue Ausgabe sämtlicher Orgel- und Clavierwerke, vol. I-II (Editura Bärenreiter, BA 08449, BA 08450)
Domenico Zipoli: Pastorale (Editura Peters, EP 4693)
Christoph Ritter: Sonatina în re (Editura Breitkopf, Nr. 8395)
Claude Balbastre: À la Venue de Noël (Editura Kalmus, K 03116)
Georg Andreas Sorge: 11 Orgeltrios (Editura Harmonia, Uitgave, 1980)
Louis-Claude Daquin: Noels (Editura Faber Music, 1984)
Georg Muffat: Douze Toccates (Editura Farrenc, 1865)
Georg Muffat: Apparatus musico-organisticus (Editura Peters, nr. 1204)
Pierre Du Mage: Livre d'orgue (Editura Les Éditions Outremontaises, 2008)
François Couperin: Pièces d'orgue (Editura Durand, 1903)
Louis-Nicolas Clérambault: Livre d'orgue (Editura Durand, 1901)
Franz Tunder: Sämtliche Orgelwerke (Editura Breitkopf und Härtel, nr. 6718)

Repertoriu clasic:
Wolfgang Amadeus Mozart: Andante în Fa major, K. 616 (Editura G. Henle, HN 232)
Wolfgang Amadeus Mozart: Fantezia în fa minor, KV 594 (Editura G. Schirmer, 1918)
Wolfgang Amadeus Mozart: Londoner Skizzenbuch (Editura Bärenreiter Verlag, 1982)
Carl Philipp Emanuel Bach: Presto in C minor, H. 230 (Editura Tobis Notenarchiv)
Carl Philipp Emanuel Bach: Sei sonate per l'organo (Editura Bernard Meylan, 2021)
Joseph Haydn: Flötenuhrstücke, Hob. XIX: 1-32 (Editura Bärenreiter, EN 802)
Christian Heinrich Rinck: Leichte Choralvorspiele für Orgel (Editura Carus, Nr. 18.105)
Christian Heinrich Rinck: 12 Adagio für Orgel, op. 57 (Les Éditions Outremontaises, 2008)
Christian Heinrich Rinck: Variations sur un thème de Corelli, op. 56 (Editura Roland Lopes)

Repertoriu romantic:
César Franck: L'Organiste (Editura Schott, ED 23795)
César Franck: Fantaisie, op. 16 (Editura Metthew Cloney, 2023)
César Franck: Ausgewählte Orgelwerke (Editura Bärenreiter, BA 06218)
Josef Gabriel Rheinberger: Dix Trios pour Orgue, op. 49 (Les Éditions Outremontaises, 2010)
Josef Gabriel Rheinberger: 12 Characteristic Pieces, op. 156 (Editura Alain Brunet)
Felix Mendelssohn–Bartholdy: Neue Ausgabe sämtlicher Orgelwerke (Editura Bärenreiter, BA 8196)
Robert Schumann: 6 Fugues on B.A.C.H., op. 60 (Editura Breitkopf und Härtel, 1881)
Robert Schumann: 6 Studien in kanonischer Form, op. 56 (Editura Breitkopf und Härtel, 1887)
Léon Boëllmann: Heures mystiques, op. 29, op. 30 (Editura Dr. J. Butz Musikverlag, BU 1297)
Léon Boëllmann: Suite gothique, op. 25 (Editura G. Schirmer, 1952)
Alexandre Guilmant: L'Organiste pratique, (Editura G. Schirmer Inc., 1889)
Alexandre Guilmant: Livre De Noëls, op. 60 (Editura Schott)
Johannes Brahms: 11 Chorale Preludes, op. 122 (Editura Breitkopf und Härtel, 1926-27)
Eugène Gigout: 10 Pieces pour orgue (Editura Alain Brunet)
Franz Liszt: The Complete Organ Works, vol. I-VII (Editura Universal Edition)
Théodore Dubois: 7 Pieces for Organ (Les Éditions Outremontaises, 2010)

Repertoriu din sec. XX:
Max Reger: 30 kleine Choralvorspiele für Orgel, op. 135a (Editura G. Henle, HN 761)
Max Reger: 12 Stücke, op. 59 (Editura Peters, 1901)
Dezső Antalffy-Zsiross: 4 Pieces for Organ (Editura G. Schirmer, 1922)
Dezső Antalffy-Zsiross: Selected Organ Works (Editura Editio Musica Budapest, Z. 13122)
Marcel Dupré: 3 Preludes and Fugues, op. 7 (Editura Alphonse Leduc, 1920)
Jean Langlais: Hommage à Frescobaldi (Editura Bornemann, 1952)
Jehan Alain: Litanies, JA 119 (Editura Les Éditions Outremontaises, 2010)
Zoltán Kodály: Epigrame pentru orgă (Editura EMB, Z. 6086)
Zsolt Gárdonyi: 10 Choralimprovisationen (Editura Möseler, M 19489)
Louis Vierne: 24 Pièces en Style libre, op. 31 (Editura Durand, 1914)
Louis Vierne: 24 Pièces de Fantaisie, opp. 51, 53-55 (Henry Lemoine et Cie, 1926-27)
Olivier Messiaen: Le banquet céleste (Editura Alphonse Leduc, AL 22893)
Olivier Messiaen: Les corps glorieux (Editura Alphonse Leduc, AL 20070)
Olivier Messiaen: La Nativité du Seigneur, vol. III (Editura Alphonse Leduc, AL 19271)

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Instituție de apartenență, localitate, județ
COORDONATOR MEC Prof. LILIANA BOBEICĂ	Ministerul Educației și Cercetării
COORDONATOR CNCE Prof. LĂCRĂMIOARA-ANA PAULIUC	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare
CONSULTANT ȘRIINȚIFIC Prof. Univ. Dr. VALENTINA DEDIU-SANDU	Academia Română
Prof. CSENGERI ZSUZSA	Colegiul de Muzică „Sigismund Toduță”, Cluj-Napoca
Prof. SZABO ANDRAS	Liceul de Arte „Nagy István”, Miercurea Ciuc

Anexa nr. 250

Programa școlară
pentru disciplina

VIOARĂ

(instrument principal, instrument secundar și instrument la alegere)

Clasele a IX-a – a XII-a
Curriculum de specialitate (CS)

Filiera vocațională, profilul artistic, specializarea muzică

Învățământ liceal

- 2026 –

Anexa nr. 250
Programa școlară pentru disciplina
Vioară (instrument principal, instrument secundar și instrument la alegere),
clasele a IX-a – a XII-a, *curriculum de specialitate (CS),*

- ***Filiera vocațională, profil artistic, specializarea muzică***

NOTĂ DE PREZENTARE

Programa școlară pentru ***Vioară*** (*instrument principal, instrument secundar și instrument la alegere)* reprezintă o ofertă curriculară de specialitate pentru învățământul liceal, *filiera vocațională, profil artistic, specializarea muzică, secțiile muzică instrumentală și studii teoretice,* începând din anul școlar 2026-2027. Disciplinele în cadrul cărora se poate studia ***vioara*** ca instrument muzical se regăsesc în *Anexa 10 la OMEC nr. 4350/20.06.2025 - Planul-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, filiera vocațională, profil artistic, specializarea muzică,* secțiile *Interpretare instrumentală* și *Studii teoretice muzicale,* în *Curriculum de specialitate* (CS).

Studiul ***viorii*** în liceu, ca instrument principal și instrument secundar, își propune pregătirea absolvenților pentru admiterea în învățământul superior, devenind ulterior instrumentiști în filarmonici, în diferite formații instrumentale sau cadre didactice de specialitate.

Studiul ***viorii*** în liceu, ca instrument la alegerea elevilor care studiază pianul ca instrument principal, își propune familiarizarea pianiștilor cu tehnica *instrumentelor cu coarde*, în vederea pregătirii în calitate de acompaniatori în diferite formații instrumentale.

Pentru studiul acestui instrument muzical, bugetul de timp alocat, în funcție de locul pe care îl ocupă în pregătirea de specialitate a elevilor, este următorul:

Vioară				
Disciplina	a IX-a	a X-a	a XI-a	a XII-a
Instrument principal	3	3	3	3
Instrument secundar	2	2	2	2
Instrument la alegere	1	1	1	1

În elaborarea programei, s-a avut în vedere raportarea la cadrul legislativ și documentele strategice generale și specifice care susțin studiul disciplinelor:

- ***Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023***, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Regulamentul-cadru de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar***, aprobat prin Ordinul ministrului educației nr. 5.726/2024, , cu modificările și completările ulterioare;
- ***Regulamentul de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar cu program de artă***, aprobat prin Ordinul Ministerului Educației și Cercetării nr. 3717/01 aprilie 2025, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Planurile-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi***, filiera vocațională, profilul artistic, specializarea muzică din Anexa nr. 10 la O.M.E.C. nr. 4.350/20.06.2025 privind aprobarea Planurilor-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Profilul de formare al absolventului***, OME nr. 6731/2023, care asigură coerența verticală a parcursul școlar, (competențe-cheie + atribute prioritare);
- *documente europene relevante la nivel general și, mai ales, pentru disciplină (Recomandarea Consiliului UE privind competențele-cheie, Cadrul european al calificărilor, Rapoarte OECD/ UNESCO, Cadre de referință etc.);*
- *alte documente/studii specifice Curriculumului Național și curriculumului disciplinei – de exemplu, cu valoare pentru sugestiile metodologice ale programei școlare.*

Programa este elaborată potrivit modelului de proiectare curriculară centrat pe competențe. Construcția programei este realizată astfel încât să contribuie la dezvoltarea profilului de formare al absolventului. Din perspectiva disciplinei de studiu, orientarea demersului didactic are la bază *competența de sensibilizare și exprimare culturală* cu atributele prioritare esențiale pentru abordarea învățării într-un mod conștient și pe termen lung.

Structura programei școlare include, pe lângă *Nota de prezentare*, următoarele elemente:
- Competenţe generale
- Competenţe specifice şi exemple de activităţi de învăţare
- Domenii de conținut și conţinuturi
- Sugestii de repertoriu
- Sugestii metodologice
- Bibliografie selectivă

Competenţele sunt ansambluri structurate de cunoştinţe, abilităţi şi atitudini dezvoltate prin învăţare, care permit identificarea şi rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte particulare diverse.

Competențele generale vizate jalonează achizițiile elevului pentru întregul ciclu liceal.

Competențele specifice se formează pe parcursul unui an şcolar, sunt derivate din competenţele generale şi reprezintă etape în dobândirea acestora. Competenţele specifice sunt însoţite de exemple de activităţi de învăţare, care constituie modalităţi de organizare a activităţii didactice în scopul realizării competenţelor. Programa şcolară propune, cu caracter de exemplu, diferite tipuri de activităţi de învăţare, care integrează strategii didactice şi care valorifică experienţa concretă a elevului. Cadrul didactic are libertatea de a utiliza exemplele de activităţi de învăţare pe care le propune programa şcolară, de a le completa sau de a le înlocui, astfel încât acestea să asigure un demers didactic adecvat situaţiei concrete de la clasă. Se asigură, în acest fel, premisele aplicării contextualizate a programei şcolare şi proiectării unor parcursuri de învăţare personalizate.

Conținuturile învățării constituie elemente de bază ale domeniului, mijloace informaționale prin care se urmărește realizarea competențelor.

Sugestiile de repertoriu sunt prezentate separat pentru fiecare an de studiu. Repertoriu este un mijloc de realizare a competențelor, fiind indispensabil în progresul elevilor pe tot parcursul formării.

Sugestiile metodologice includ recomandări privind strategiile didactice şi elementele de evaluare formativă continuă și sumativă.

Construcția programei permite susținerea elevilor în direcția exprimării artistice la instrument, concretizată în manifestări muzicale, constituind un demers complex ce integrează cunoștințe, deprinderi, competențe și de la celelalte discipline muzicale.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Operarea cu elemente de limbaj specific, în abordarea creațiilor muzicale**
CG2	**Valorificarea potențialului creativ în interpretare, operând cu limbajul de specialitate propriu artei muzicale**

CLASA a IX-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Operarea cu elemente de limbaj specific, în abordarea creațiilor muzicale*

CS 1.1. Dezvoltarea gândirii muzicale prin analize armonice și conștientizarea planului tonal al lucrărilor abordate
- *identificarea tonalităților și a modulațiilor din fragmentele studiate;* - *evidențierea prin frazare și dinamică a momentelor de tensiune și rezoluție armonică;* - *compararea interpretărilor diferite din perspectiva redării tensiunii armonice;* - *exersarea recunoașterii auditive a funcțiilor armonice și a schimbărilor de tonalitate.*
CS 1.2. Formularea unor impresii personale în urma audițiilor muzicale, utilizând vocabular muzical adecvat
- *audierea ghidată a unor interpretări reprezentative și formularea de impresii orale sau scrise;* - *identificarea și descrierea elementelor expresive (tempo, nuanță, timbru, articulare) utilizând terminologie specifică;* - *realizarea de fișe de audiție sau jurnale reflexive, cu notarea observațiilor despre expresivitate și interpretare;* - *discuții colective asupra caracterului și mesajului lucrărilor ascultate, folosind limbaj muzical adecvat.*
CS 1.3. Recunoașterea și aplicarea în interpretare a elementelor de sintaxă muzicală corespunzătoare repertoriului abordat
- *analiza formală a lucrărilor abordate (identificarea frazelor, cadențelor, reluărilor).* - *marcarea pe partitură a limitelor de frază și a elementelor de structură formală;* - *exersarea frazării corecte prin accentuarea punctelor de sprijin și realizarea respirației muzicale;* - *interpretarea aceleiași fraze cu accent pe diferite elemente structurale;* - *compararea a două sau mai multe interpretări, din perspectiva construcției frazei și a articulării sintactice.*
CS 1.4. Explorarea unor limbaje modale/seriale
- *identificarea diferențelor sonore și expresive între limbajul tonal și cel modal/serial;* - *crearea unor scurte exerciții sau miniaturi proprii pornind de la o scală modală;* - *interpretarea unor fragmente sau exerciții bazate pe moduri (ex. improvizații dorice, lidice);* - *exersarea flexibilității intonaționale și a adaptării arcușului la cerințele stilistice moderne.*
CS 1.5. Transfigurarea expresivă a gamelor și arpegiilor în cadrul procesului interpretativ
- *exersarea gamelor majore și minore în tempouri, nuanțe și caractere expresive diferite.* - *experimentarea articulării (legato, detaché, portato) și a vibrato-ului pentru redarea intenției expresive.* - *interpretarea arpegiilor cu accent pe direcția melodică și controlul sonorității.* - *audiția comparată a unor interpretări diferite și identificarea mijloacelor expresive folosite (tempo, nuanță, timbru).* - *aplicarea principiilor expresive în repertoriul de concert, evidențiind legătura dintre tehnică și expresie.*

CG 2 - *Valorificarea potențialului creativ în interpretare, operând cu limbajul de specialitate*

CS 2.1. Utilizarea tehnicilor de bază ale arcușului (détaché, legato, staccato) în exerciții și piese
- *exersarea controlului arcușului pe corzi libere pentru obținerea unui sunet uniform și clar;* - *executarea tehnicilor détaché, legato și staccato în game și arpegii;* - *aplicarea diferitelor tipuri de arcuș în studii specifice (ex. Ševčík, Kreutzer);* - *interpretarea unor fragmente din repertoriu care solicită alternarea tehnicilor de arcuș;* - *audierea comparativă a sunetului obținut prin diferite tipuri de arcuș și analiza calității timbrale.*

CS 2.2. Aprofundarea unor cunoștințe despre folosirea elementelor de tehnică instrumentală: schimburi de poziție, extensii, détaché, legato, spiccato/sautillé, staccato
- *exersarea trecerilor între poziții prin glisando controlat și identificarea punctelor de ancoră;* - *aplicarea extensiilor în game și exerciții, cu menținerea intonației corecte;* - *exersarea separată și combinată a tehnicilor de arcuș (détaché – legato – staccato – spiccato/sautillé) în studii tehnice;* - *analiza și corectarea mișcării arcușului prin observație vizuală și feedback auditiv;* - *aplicarea tehnicilor în fragmente din repertoriul de concert sau piese moderne care solicită diversitate de arcuș.*
CS 2.3. Adecvarea intonației și a emisiei sonore la cerințele diferitelor creații muzicale prin studiul gamelor, arpegiilor și al unor exerciții specifice
- *exersarea zilnică a gamelor și arpegiilor în diferite tempouri, dinamici și combinații de arcuș (legato, détaché, staccato);* - *exerciții de stabilitate a intonației în pasaje cu schimbări de poziție;* - *studiul controlului arcușului pentru obținerea unei emisii sonore uniforme și expresive;* - *aplicarea principiilor de intonație și emisie sonoră în lucrări din stiluri diferite (baroc, clasic, romantic, modern).*
- **CS 2.4. Dezvoltarea capacității de redare expresivă a lucrărilor muzicale, cu înțelegerea indicațiilor de interpretare (tempo, agogică, dinamică, articulare etc)**
- *identificarea și explicarea indicațiilor de interpretare din partiturile studiate;* - *exersarea variațiilor de tempo, dinamică și articulare în fragmente scurte;* - *aplicarea gradării dinamice (de la* piano *la* forte*) în fraze melodice continue;* - *exerciții de control al arcușului pentru obținerea tranzițiilor dinamice fluide;* - *interpretarea fragmentelor studiate cu accent pe respectarea indicațiilor de expresie notate de compozitor.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Elemente de tehnică instrumentală	- tehnici de arcuș (détaché, legato, staccato, spiccato, martellato etc) - tehnici de mână stângă (schimbări de poziție, vibrato, intonație avansată) - game și arpegii în poziții variate - dexteritate și agilități tehnice
Elemente de limbaj muzical	- elemente de agogică, dinamică și articulație aplicate în repertoriu - interpretarea indicațiilor de stil, caracter, tempo, expresivitate - analiza formei muzicale (perioadă, frază, structură)
Elemente de interpretare muzicală	- tehnici de concentrare și de gestionarea emoțiilor - colaborarea cu corepetitorul și/sau alte instrumente - aspecte ale stilisticii muzicale (baroc, clasic, romantic, modern, contemporan)

REPERTORIU (SUGESTII)

Exerciții tehnice	Anton Adrian Sarvaș	Studii tehnice pentru vioară op. 3 - „Studiul dublelor coarde” Studii tehnice pentru vioară op. 4 - „Cinci studii în terțe” Studii tehnice pentru vioară op. 5 – Studiul acordurilor
	Carl Flesch	Game și arpegii Studii de bază pentru vioară (Urstudien fur violine)
	Demetrius Constantine Dounis	Exerciții pentru absoluta independență a degetelor - op. 15 Exerciții zilnice - op. 20
	Dumitru Vlădescu	Tehnica viorii (exerciții pentru mâna stângă)
	Emil Cobilovici	Sunetele armonice la vioară
	Elisabeth Gilels	Exerciții zilnice pentru vioară – 24 Game și arpegii
	Eugène Ysaye	op. 35 - Exerciții și game - op. 35
	Henry Schradieck	„Școala tehnicii viorii”, caietele I, II
	Ivan Galamian	Game și arpegii
	Lucien Capet	La technique supérieure de l'archet
	Mathieu Crickboom	Tehnica viorii
	Modest Iftinchi	Schimburile de poziții în duble coarde
	Otakar Ševčik	Caietele II, III, IV (Tehnica viorii) - Op. 1 Caietele III, IV, V, VI (Tehnica arcușului) - Op. 2 Caietele I, II (Trilul) - Op. 7 „Schimburile de poziție” - Op. 8 „Duble coarde” - Op. 9
	Robert Klenck	Studiul gamelor
Studii tehnico-melodice	Jean - Delphin Alard	24 Studii - Capricii (24 Études-Caprices), op. 41
	Federico Fiorillo	36 Studii sau Capricii
	Hans Sitt	Studii, op. 69
	Henri Vieuxtemps	6 Studii de concert, op. 16
	Henryk Wieniawski	Études Caprices op. 18
	Jean-Baptiste Charles Dancla	20 Studii, op. 73
	Jakob Dont	Studii și capricii, op. 35
	Jacques Féréol Mazas	„Studii artistice”, op. 36
	Joseph Mayseder	6 studii, op. 29
	Lambert Joseph Massart	Arta exersării studiilor de Kreutzer (L'art de travailler les etudes de Kreutzer)
	Pierre Rode	24 Capricii
	Rodolphe Kreutzer	42 Studii sau Capricii
Sonate și sonatine	Arcangelo Corelli	Sonate Sonate op. 5, op. 7
	Élisabeth Jacquet de La Guerre	Sonata nr. 6
	Francesco Geminiani	Sonata în do minor

	Francesco Maria Veracini	Sonata în mi minor (p. 1 - Ritomello) Sonata în sol minor
	Franz Schubert	Sonatine în Re major și la minor (op. 137), în sol minor D 408 (anul 1816)
	Georg Friedrich Haendel	Sonatele II, V
	Giuseppe Tartini	Sonata în sol minor (Didona)
	Henry Purcell	Sonata în la minor Sonata în Do major
	Isabella Leonarda	Sonata op. 16 nr. 12
	Joseph Haydn	Sonata în Sol major, Hob XV:32
	Jean-Marie Leclair	Sonata în Re major
	Johann Paul von Westhoff	Partite solo pentru vioară
	Johann Sebastian Bach	Sonate pentru vioară și clavecin BWV.1014 - 1019 Sonata în La major (cu pian) Sarabanda și Giga din Partita a II-a în re minor, BWV 1004 Sarabanda și Double din Partita I în si minor, BWV 1002 Partita a III-a în Mi major, BWV 1006 Menuet I, Menuet II, Bouree și Giga din Partita a III-a în Mi major, BWV 1006 Allemanda și Courante din Partita a II-a în re minor, BWV 1004
	Louise. Farrenc	Sonate op. 37, 39
	Pietro Locatelli	Sonata în sol minor
	Pietro Nardini	Sonata în Re major
	Sigismund Toduță	Sonatina
	Wolfgang Amadeus Mozart	Sonata în Sol major, KV.301; Sonata în Mi b major, KV.302; Sonata în Do major, KV.303;
Concerte	Antonio Vivaldi	Concert RV 243, 254, 278
	Camille Saint-Saëns	Concert nr. 3 în si minor, op. 61
	Charles-Auguste de Bériot	Concert nr. 1 în Re major, op. 16
	Édouard Lalo	Concert nr. 1 în Fa major, op. 20 Concert rus, op. 29 Simfonia spaniolă, op. 21
	Ferdinand David	Concert nr. 1 Concert nr. 4 în Mi major, op. 23
	Felix Mendelssohn-Bartholdi	Concert în mi minor, op. 64 Concert în re minor MWV O 3
	Giovanni Battista Viotti	Concert nr. 22 în la minor
	Giuseppe Tartini	Concerte D. 86, D. 96 Concert în Mi major
	Henri Vieuxtemps	Concert nr. 1 în Mi major, op. 10
	Henri Vieuxtemps	Concert nr. 5 în la minor, op. 37
	Joseph Haydn	Concert nr. 2 în Sol major
	Karol Józef Lipiński	Concert militar în Re major, op. 21
	Luigi Boccherini	Concert în Re major
	Louis Spohr	Concert nr. 11 în Sol major, op. 70 Concert nr. 2 în re minor, op. 2

	Pietro Nardini	Concert în mi minor
	Robert Kreutzer	Concert nr. 19 în re minor
Piese din literatura muzicală românească	Dumitru Bughici	Suita în stil românesc, op. L
	George Enescu	Balada, op. 4 Airs dans le genre roumain (1926)
	Mircea Chiriac	Serenada
	Vasile Filip	Suită românească pentru vioară solo (părțile I-II) Poem pentru vioară cu acompaniament de pian Capriciul nr. 3
Piese din literatura muzicală universală	Aleksandr Glazunov	Meditație, op. 32
	Béla Bartók	Sonatina
	Boccherini-Kreisler	Allegretto
	Clara Schumann	3 Romanțe
	Charles-Auguste de Bériot	Variațiuni op. 1 în re minor, Variațiuni op. 15 în Mi major, Variațiuni op. 79 în La major 3 Duete concertante, op. 57
	Couperin-Kreisler	La Précieuse
	František Drdla	„Perpetuo”, op. 125
	Fritz Kreisler	Tambourine chinoise Gitane Frumosul rozmarin „Suferința dragostei” (Liebesleid)
	Francoeur-Kreisler	Siciliana și Rigaudon
	Georg Philipp Telemann	12 Fantezii solo
	Henry Schradieck	„Perpetuum mobile” în Sib major, op. 1
	Henryk Wieniawski	Legenda, op. 17 Adagio elegiac, op. 5
	Jean Baptiste Senaille	„Introducere și Presto”(J. Manén)
	Johann Jakob Walther	Scherzi da violino
	Jean Sibelius	Două serenade op. 69
	Ludwig van Beethoven	Romanța în Sol major, op. 40 Romanța în Fa major, op. 50
	Max Bruch	„Kol Nidrei” , op. 47
	Moritz Moszkowski	Dansuri spaniole nr. 1 și nr. 2, op 12
	Nicola Matteis Jr.	Alia fantesia
	Pablo de Sarasate	Dansuri spaniole Malagueña, op. 21 Zortzico („Adios Montañas Mias”) Zortzico (d' Iparaguirre), op. 39
	Piotr Ilici Ceaikovski	Vals sentimental, op. 51, nr. 6 Vals sentimental
	Pancho Vladigherov	Suita „Vardarul”
	Tartini-Kreisler	Variațiuni pe o tema de Corelli
	Wolfgang Amadeus Mozart	Rondo în Sol major Rondo în Do major, KV 373 Rondo concertant în Sib major, KV 269

Alte piese românești de același nivel - din Catalogul Uniunii Compozitorilor.

CLASA a X-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Operarea cu elemente de limbaj specific, în abordarea creațiilor muzicale*

CS 1.1. Interpretarea unor lucrări muzicale cu structură și expresivitate complexă.
- *analiza structurii muzicale a lucrării: fraze, secțiuni, modulații, puncte culminante;* - *exerciții de segmentare și integrare progresivă a frazelor complexe;* - *interpretarea lucrării cu accent pe frazare, expresivitate și intenția compozitorului;* - *audiția și compararea interpretărilor profesioniste pentru identificarea diferitelor abordări expresive.*
CS 1.2. Interpretarea expresivă a lucrărilor, valorificând elementele de frazare, caracter și stil.
- *exerciții practice de aplicare a frazării în fragmente scurte și în lucrări complete;* - *redarea caracterului fiecărei lucrări prin variații dinamice, articulare și de tempo;* - *compararea stilurilor muzicale și adaptarea interpretării la caracteristicile fiecărui stil;* - *înregistrarea interpretării pentru autoevaluare și perfecționarea frazelor și a caracterului.*
CS 1.3. Familiarizarea cu terminologia și tehnicile interpretative ale cântului polifonic.
- *exerciții de separare și evidențiere a fiecărei voci în fragmente scurte;* - *analiza partiturilor polifonice pentru identificarea vocii principale și a interdependenței dintre voci;* - *redarea frazelor polifonice respectând legătura, articularea și echilibrul dinamic între voci;* - *audiția interpretărilor profesioniste pentru înțelegerea stilului polifonic.*
CS 1.4. Recunoașterea și compararea diferitelor genuri muzicale/stiluri muzicale.
- *analiza lucrărilor studiate pentru identificarea genului și stilului;* - *compararea fragmentelor muzicale din stiluri diferite, evidențiind caracteristicile specifice;* - *redarea expresivă a fragmentelor respectând frazarea și caracterul stilului;* - *discuții și reflecții asupra diferențelor de interpretare între stiluri și genuri.*

CG 2 - *Valorificarea potențialului creativ în interpretare, operând cu limbajul de specialitate propriu artei muzicale*

CS 2.1. Dezvoltarea intonației prin studiul gamelor (terțe, sexte, octave, decime)
- *studiul gamelor cu accent pe intonație corectă a intervalelor;* - *conducerea artistică a arcușului și a poziției degetelor pentru precizie;* - *integrarea intervalelor în fragmente de lucrări studiate, pentru legătura dintre tehnică și muzicalitate;* - *înregistrarea interpretării pentru autoevaluare a intonației.*
CS 2.2. Aprofundarea unor scheme de arcuș în diferite contexte repertoriale
- *exerciții tehnice pentru fiecare tip de arcuș, progresiv și controlat;* - *studiul fragmentelor muzicale care solicită schimbări rapide de arcuș;* - *redarea expresivă a caracterului lucrării prin tipul de arcuș adecvat;* - *înregistrarea interpretării pentru observarea clarității și coerenței arcușului.*
CS 2.3. Utilizarea creativă a cunoștințelor teoretice și practice în diferite contexte repertoriale
- *analiza fragmentelor muzicale pentru identificarea elementelor teoretice și tehnice relevante;* - *adaptarea tehnicii și a expresivității în funcție de caracterul și stilul lucrării;* - *crearea de variații, ornamentații sau interpretări alternative pentru fragmente studiate;* - *dezbatere și reflecție asupra deciziilor interpretative și a creativității aplicate în muzică.*

CS 2.4. Diversificarea vibrato-ului, adecvat stilului preclasic, clasic și romantic
- *exerciții tehnice pentru fiecare tip de vibrato, progresiv și controlat;* - *studiul fragmentelor muzicale preclasice, clasice și romantice pentru identificarea caracterului potrivit vibrato-ului;* - *redarea expresivă a frazelor prin ajustarea vibrato-ului la stilul și caracterul lucrării;* - *experimentarea și adaptarea vibrato-ului în diferite registre și poziții ale viorii;* - *compararea înregistrărilor proprii cu interpretările profesionale pentru ajustarea vibrato-ului.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Elemente de tehnică instrumentală	- consolidarea poziției corecte a mâinilor și posturii generale; - studiul tehnic al pozițiilor, al schimburi de poziție fluente și al extensiilor; - arcuș: dezvoltarea controlului în legato, détaché, staccato, spiccato, martellato; - vibrato: variații de amplitudine și viteză;
Elemente de limbaj muzical	- dinamica și agogica în fraze muzicale extinse; - tehnici de articulare și frazare adaptate contextului stilistic; - adaptarea sunetului și a arcușului în funcție de indicațiile de stil; - intervale armonice și melodice în diverse contexte interpretative.
Elemente de interpretare muzicală	- pregătirea psihologică pentru interpretarea publică (gestionarea emoțiilor); - înregistrări și autoevaluare; - dezvoltarea autonomiei artistice și a responsabilității în actul interpretativ

REPERTORIU (SUGESTII)

Exerciții tehnice	Anton Adrian Sarvaș	„Studiul dublelor coarde” - op. 3 Studiul acordurilor - op. 5
	Carl Flesch	Game și arpegii Studii de bază pentru vioară (Urstudien fur violine)
	Dumitru Vlădescu	„Tehnica viorii” (exerciții pentru mâna stângă)
	Emil Cobilovici	Sunetele armonice la vioară
	Henry Schradieck	„Școala tehnicii viorii”, caietele I, II
	Ivan Galamian	Game și arpegii
	Lucien Capet	La technique supérieure de l'archet
	Modest Iftinchi	Schimburile de poziții în duble coarde
	Octav Savițchi	Schimburi de poziție
	Otakar Ševčik	Caietele II, III, IV (Tehnica viorii) - op. 1 Caietele III, IV, V (Tehnica arcușului) - op. 2 Caietele I, II (Trilul) - op. 7 „Schimburile de poziție” - op. 8 „Duble coarde” - op. 9
	Robert Klenck	Studiul gamelor

Studii tehnico-melodice	Bartolomeo Campagnoli	Preludii şi Fugi
	Jean – Delphin Alard	24 Studii-Capricii (24 Etudes-Caprices), op. 41
	Federico Fiorillo	36 Studii sau Capricii
	Henri Vieuxtemps	6 Studii de concert, op. 16
	Henryk Wieniawski	Henryk Wieniawski
	Jean-Baptiste Charles Dancla	20 Studii, op. 73
	Jakob Dont	Studii şi capricii, op. 35
	Jacques Féréol Mazas	„Studii artistice” (caietul III), op. 36
	Leon de Saint-Lubin	6 Studii de concert, op. 41
	Leon de Saint-Lubin	Şase mari capricii („Six Grands Caprices”), op. 42
	Pierre Gaviniès	24 Studii (Matinées)
	Pierre Rode	24 Capricii
	Pietro Rovelli	12 Capricii, op. 3
	Rodolphe Kreutzer	42 Studii sau Capricii
	Teodor Burada	12 Studii
Sonate şi sonatine	Arcangelo Corelli	Sonate
	Antonio Vivaldi	Sonata în La major
	Felicia Donceanu	Sonata în re minor
	Francesco Maria Veracini	Sonata în mi minor (p. 1. - „Fantasia”)
	George Enescu	Sonata I în Re major, op. 2
	Georg Friedrich Haendel	Sonatele I, IV
	Jean-Marie Leclair	Sonata în do minor („Le Tombeau”) J. M. Leclair - Sonata în Sol major
	Johann Sebastian Bach	Bourree şi Giga din Partita a III-a în Mi major, BWV 1006 Gavotte en rondeau din Partita a III-a în Mi major BWV 1006 Sonate pentru vioara şi pian
	Pietro Nardini	Sonatele în mi minor şi în Re major
	Pasquali- Ysaye	Sonata în la minor
	Wolfgang Amadeus Mozart	Sonate
Concerte	Antonio Bazzini	„Concert militar” în Re major, op. 42
	Ferdinand David	Concert nr. 5 în re minor, op. 35
	Henri Vieuxtemps	Concert nr. 2 în fa# minor, op. 19 Henri Vieuxtemps - Concert nr. 4 în re minor, op. 31
	Joseph Haydn	Concert nr. 1 în Do major
	Johann Sebastian Bach	Concert în Mi major
	Max Bruch	Concert nr. 1 în sol minor, op. 26 Concert nr. 2 în re minor, op. 44
	Pietro Nardini	Concert în Sol major
	Wolfgang Amadeus Mozart	Concert nr. 1 în Sib major, KV 207 Concert nr. 2 în Re major, KV 211
Piese din literatura muzicală românească	George Enacovici	Jocuri oltenești, op.24
	Grigoraș Dinicu	„Hora staccato”
	Ion Scărlătescu	Bagatela
	Liviu Glodeanu	Sonatina, op. 16
	Mihail Jora	Mica suită, op.3

	Sigismund Toduță	Sonatina
	Tudor Ciortea	Rondo Suită pe teme populare din Bihor
	Vasile Filip	Poem pentru vioară cu acompaniament de pian Suită românească pentru vioară solo Șase capricii în stil românesc
Piese din literatura muzicală universală	Arcangelo Corelli	La Folia
	Alfred Mendelsohn	10 Preludii pentru vioară solo
	A. Rubinstein-Wieniawski	Romanță în Mib major, op. 44 nr .l
	Ceaikovski-Auer	Vals
	Camille Saint Saens	Triptic (Scherzo, Cântec, Toccata), op. 19
	Dvorak-Kreisler	Dansuri slave
	F. H. Prume	Melancolie, op. L
	Fritz Kreisler	Capriciu vienez
	Franz Schubert	Albina
	Fritz Kreisler	„Capriciu vienez", op. 2 La Gitana
	Henri Vieuxtemps	Baladă și Poloneză, op. 38
	Henri Vieuxtemps	Rondino în Mi major, op. 32
	Heinrich Wilhelm Ernst	Elegie, op. 10
	Henryk Wieniawski	„Amintiri din Moscova" („Suvenir de Moscou"), op. 6
	Issac Albeniz	Jota Aragonesa
	Johann Jakob Walther	Preludiu și Variațiuni în mi minor
	Jules Massenet	Meditație
	Mozart-Kreisler	Rondo în Sol major
	Nicolo Paganini	„Cantabile" în Re major Sonatine
	Pablo de Sarasate	Dans nr. 8 Habanera, op. 21 nr .2 Jota Navara, op. 22 nr. 2 Romanța andaluză, op. 22
	Piotr Ilici Ceaikovski	Melodie op. 42 nr. 3 Scherzo, op. 42 nr. 2 Serenada melancolică, op. 26
	Prokofiev-Heifetz	Marș (din opera „Dragostea celor trei portocale")
	Pugnani-Kreisler	Preludiu și Allegro
	Ravel-Heifetz	„Forlana" (din suita „Mormântul lui Couperin")
	Ravel-Kreisler	„Piesă în formă de Habaneră"
	Tomaso Antonio Vitali	Ciaccona
	Tartini-Kreisler	Variațiuni pe o temă de Corelli
	Wolfgang Amadeus Mozart	Adagio în Mi major, KV 261

Alte lucrări din repertoriul românesc, de același nivel din Catalogul Uniunii Compozitorilor.

CLASA a XI-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Operarea cu elemente de limbaj specific, în abordarea creațiilor muzicale*

CS 1.1. Interpretarea coerentă și expresivă a lucrărilor din diferite epoci muzicale, cu înțelegerea contextului stilistic
- *studiul fragmentelor reprezentative pentru fiecare epocă, cu atenție la frazare, ornamentație, articulare și dinamică;* - *exerciții de adaptare a vibrato-ului, arcușului și frazării în funcție de stilul lucrării;* - *interpretarea lucrărilor cu accent pe continuitatea frazei și coerenta expresivă, menținând contextul stilistic;* - *compararea interpretărilor de referință ale interpreților consacrați pentru înțelegerea stilului și a expresivității.*
CS 1.2. Diversificarea mijloacelor de expresie (accentuare, vibrato, gradarea dinamicii etc.) în vederea obținerii unei imagini muzicale clare și convingătoare
- *practica vibrato-ului cu variații de intensitate și viteză pentru adaptarea la caracterul muzical;* - *experimentarea combinării mai multor mijloace expresive pentru a crea o imagine muzicală coerentă;* - *înregistrarea interpretărilor pentru autoanaliză și ajustarea mijloacelor expresive.*
CS 1.3. Recunoașterea și aplicarea în interpretare a elementelor de sintaxă muzicală corespunzătoare repertoriului abordat
- *exerciții de interpretare care pun accent pe continuitatea frazei și pe relațiile între secțiuni;* - *analiza fragmentelor muzicale pentru identificarea frazelor, perioadelor și secțiunilor;* - *compararea diferitelor abordări interpretative și discutarea impactului sintaxei asupra expresivității;* - *aplicarea elementelor de sintaxă în interpretarea pieselor complete.*

CG 2 - *Valorificarea potențialului creativ în interpretare, operând cu limbajul de specialitate propriu artei muzicale*

CS 2.1. Aplicarea corectă a pozițiilor IV–VII și realizarea fluentă a schimbărilor de poziție în interpretare
- *exerciții tehnice progresive pentru fiecare poziție și schimb de poziție (ascendente/descendente);* - *studiul fragmentelor din lucrări care implică schimburi rapide de poziții;* - *redarea fluentă a melodiilor și a arpegiilor în poziții superioare, cu accent pe intonație corectă;* - *exerciții de coordonare arcuș-mână stângă pentru schimbări precise și expresive.*
CS 2.2. Obținerea unui grad de velocitate adecvat repertoriului abordat
- *redarea rapidă a gamelor, arpegiilor și fragmentelor din lucrări pentru coordonarea mână-dreaptă și mână-stângă;* - *studiul fragmentelor ritmice complexe pentru dezvoltarea preciziei în tempo rapid;* - *exerciții de subdiviziune a ritmului și tempo-uri succesive;* - *redarea în tempo a pieselor complete, menținând intonația corectă și expresivitatea.*
CS 2.3. Stăpânirea tehnicilor avansate de arcuș și aplicarea acestora în lucrări de dificultate ridicată
- *utilizarea modului de arcuș detache, adecvat stilului preclasic - aplicații ale detache-ului pe repertoriul violonistic din creația compozitorilor: A. Corelli, P. Locatelli, Giuseppe Tartini F. M. Veracini, J. S. Bach, G. Ph. Telemann*

- *utilizarea modului de arcuș spiccato, adecvat stilului clasic - Aplicatii ale spiccato-ului pe repertoriul violonistic din creatia compozitorilor: J. Haydn, Wolfgang Amadeus Mozart , L. van Beethoven.* - *utilizarea modului de arcuș spiccato, adecvat stilului romantic - Aplicatii ale spiccato-ului pe repertoriul violonistic din creatia compozitorilor: P. de Sarasate, Édouard Lalo,H. Wieniavski, F. Kreisler, Nicolo Paganini etc.*
CS 2.4. Ridicarea calității emisiei și intonației pe duble-coarde.
- *exerciții de bază pe duble-coarde (intervale terțe, sexte, octave, decime) pentru controlul intonației și al emisiei;* - *redarea fragmentelor din lucrări cu duble-coarde, concentrându-se pe echilibrul sonor între coarde;* - *exerciții de coordonare arcuș - mână stângă pentru stabilitatea sunetului și intonației;* - *experimentarea cu dinamica și vibrato pe duble-coarde pentru expresivitate controlată.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Elemente de tehnică instrumentală	- poziților a VI-a – a VII-a; - arcuș: stăpânirea tehnicilor mixte (legato–staccato, spiccato–portato etc.); - pasaje de virtuozitate: schimbări rapide de poziție, string-crossing; - vibrato controlat – expresivitate, adaptare stilistică;
Elemente de limbaj muzical	- dinamica și agogica în fraze muzicale extinse; - tehnici de articulare și frazare adaptate contextului stilistic; - adaptarea sunetului și a arcușului în funcție de indicațiile de stil; - intervale armonice și melodice în diverse contexte interpretative.
Elemente de interpretare muzicală	- construirea unei interpretări personale: intenție artistică, coerență, mesaj; - stiluri interpretative specifice (baroc, clasic, romantic, modern) și interpretarea lucrărilor în context stilistic fidel; - dezvoltarea prezenței scenice și a capacității de comunicare prin muzică; - reflecție critică asupra propriei evoluții interpretative

REPERTORIU (SUGESTII)

Exerciții tehnice	Anton Adrian Sarvaș	„Studiul dublelor coarde” - op. 3 „Cinci studii în terțe” - op. 4 Studiul acordurilor - op. 5
	Carl Flesch	Game și arpegii Studii de bază pentru vioară (Urstudien fur violine)
	Demetrius Constantine Dounis	Exerciții pentru absoluta independență a degetelor - op. 15 Exerciții zilnice - op. 20
	Emil Cobilovici	Sunetele armonice la vioară
	Elisabeth Gilels	Exerciții zilnice pentru vioară - 24 Game și arpegii

	Eugène Ysaye	10 Preludii - op. 35 Preludii - op.11
	Giuseppe Tartini	Arta arcușului (L'arte dell'arco)
	Henry Schradieck	„Școala tehnicii viorii", caietele I, II
	Ivan Galamian	Game și arpegii
	Lucien Capet	La technique supérieure de l'archet
	Modest Iftinchi	Schimburile de poziții în duble coarde
	O. Savițchi	Schimburi de poziție
	Otakar Ševčik	Caietele III și IV (Tehnica viorii) - op. 1 Caietele IV, V, VI (Tehnica arcușului) - op. 2 Caietele I, II (Trilul) - op. 7 „Schimburile de poziție" - op. 8 „Duble coarde" - op. 9
	Robert Klenck	Studiul gamelor
Studii tehnico-melodice	Jean – Delphin Alard	24 Studii-Capricii (24 Études-Caprices), op. 41
	Ernesto Camillo Sivori	12 Capricii op. 25
	Hans Sitt	Studii, op. 69
	Henri Vieuxtemps	6 Studii de concert, op. 16
	Henryk Wieniawski	Capricii, op. 10 Studii-Capricii (Études Caprices), op. 18
	Jakob Dont	Studii și capricii, op. 35
	Jacques Féréol Mazas	Caietul III („Studii artistice"), op. 36
	Joseph Mayseder	6 studii, op. 29
	Pierre Gaviniès	24 Studii (Matinées)
	Rodolphe Kreutzer	42 Studii sau Capricii
	Wilhelm Heinrich Ernst	6 studii polifonice (1865)
Sonate și sonatine	Alfred Mendelsohn	Sonata nr. 2
	Dinu Lipatti	Sonatina
	George Enescu	Sonata I, op 2
	Giuseppe Tartini	Sonata în do minor
	Heinrich Ignaz Franz von Biber	Sonate din ciclul Rosenkranz (cu scordatura) Sonata în do minor
	Johann Sebastian Bach	Allemanda și Courante din Partita a II-a în re minor, BWV 1004 Partita a III-a în Mi major, BWV 1006 Sarabanda și Giga din Partita a II-a în re minor, BWV 1004 Sonate pentru vioară și clavecin Sonate pentru vioară și pian
	Nicola Porpora	Sonata în La major
	Paul Constantinescu	Sonatina
	Sabin Drăgoi	Sonata
	Tiberiu Olah	Sonatina
	Wolfgang Amadeus Mozart	Sonate Sonate KV378, 380, 402
Concerte	Édouard Lalo	Concert rus, op. 29 Concert nr. 1 în Fa major, op. 20
	Felix Mendelssohn-Bartholdi	Concert în re minor
	Henri Vieuxtemps	Concert nr. 1 în Mi major, op. 10 Concert nr. 4 în re minor, op. 31
	Karol Józef Lipiński	Concert militar în Re major, op. 21

	Max Bruch	Concert nr. 1. sol minor op. 26 Concert nr. 2 în re minor, op. 44 Fantezia scoțiană op. 46
	Wolfgang Amadeus Mozart	Concert nr. 3, KV. 216 Concert nr. 4, KV. 218
Piese din literatura muzicală românească	Dumitru Capoianu	Havaneza Moto perpetuo
	Dinu Lipatti	Sonatina
	Doru Popovici	Sonatina
	Emanuel Elenescu	Rapsodia română
	Filip Lazăr	Trei dansuri („Trois danses”)
	George Enescu	Impromptu concertant
	Hilda Jerea	Dansuri românești
	Paul Constantinescu	Sonatina
	Vasile Herman	Trei piese
Piese din literatura muzicală universală	Antonio Bazzini	„Dansul spiriduşilor” („La ronde des lutins”), op. 25
	Antonin Dvořak	Sonatina, op. 100
	Aram Haciaturian	Poem
	Alfred Mendelsohn	Preludiu (din Partita solo)
	Anton Webern	4 piese op. 7
	Béla Bartók	6 Dansuri românești (transcripția de Z. Székely) Dansuri românești Rapsodia nr. 1
	Camille Saint-Saëns	Havaneza, op. 83 Camille Saint-Saëns- Introducere și Rondo capriccioso, op. 28
	Christian Sinding	Suita în la minor, op. 10
	Dmitri Şostakovici	Preludii
	Fritz Kreisler	La Gitana Liebesfreud („Bucuria dragostei”) Recitativ și Scherzo-Caprice, op. 6
	Ferdinand Laub	Poloneza în Sol major, op. 8
	Ferdinand Ries	La Capricciosa Perpetuum mobile în Sol major, op. 34
	Franz Schubert	Introducere și Rondo Sonatine
	Henri Vieuxtemps	Fantezia appassionata, op. 35 Fantezie-Capriciu în La major, op. 11
	Henryk Wieniawski	Adagio elegiac, op. 5 Capriciu-Vals în Mi major, op. 7 Poloneza în La major, op. 21 („Poloneza brillante”) Poloneza în Re major, op. 4 („Poloneza de concert”) Scherzo-Tarantella, op. 16
	Johannes Brahms	Dansuri ungare (ed. Joachim) Scherzo
	Konstantin Mostras	Preludii Recitativ și Toccata pentru vioară solo
	Karol Szymanovski	Nocturna și Tarantella, op. 28
	Léon de Saint-Lubin	op. 46 Fantezie op. 49 Duo Concertant

	Louis Feldman	Patru contraste
	Louis-Gabriel Guillemain	Amusement op. 18
	Ludwig van Beethoven	Romanța op. 40
	Nicolo Paganini	Fantezia Moise (Variațiuni pe o temă din opera „Moise în Egipt” de G. Rossini) Fantezia MS. 23 (cu scordatură) Moto perpetuo, op. Variațiuni pe o temă de Weigl
	Ottokar Nováček	Perpetuum mobile
	Pablo de Sarasate	Introducere și Tarantella, op. 43 Melodii lăutărești, op. 20 Zapateado, op. 23
	Robert Schumann	Fantasie stücke, op. 73
	Rimski-Korsakov - Kreisler	„Imnul soarelui” (din opera „Cocoșul de aur”)
	Serghei Prokofiev	3 Piese din baletul „Romeo și Julieta” 5 Melodii, op. 35
	Tomaso Antonio Vitali	Ciaccona
	Thomas Baltzar	Variațiuni pe tema *John come kiss me now*

Alte lucrări din repertoriul românesc de același nivel din Catalogul Uniunii Compozitorilor.

CLASA a XII-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Operarea cu elemente de limbaj specific, în abordarea creațiilor muzicale*

CS 1.1. Interpretarea coerentă și expresivă a lucrărilor din diferite epoci muzicale, cu înțelegerea contextului stilistic
- *analizarea, împreună cu profesorul, a particularităților stilistice ale unei lucrări dintr-o anumită epocă muzicală (baroc, clasic, romantic, modern);* - *aplicarea elementelor de tehnică violonistică (trăsătură de arcuș, dinamica, vibrato, articulare) în conformitate cu cerințele stilului abordat;* - *realizarea studiului individual dirijat, având ca obiectiv adaptarea expresiei sonore la caracteristicile epocii muzicale;* - *participarea la audiții sau recitaluri tematice, urmată de argumentarea orală a opțiunilor interpretative.*
CS 1.2. Utilizarea termenilor și semnelor de expresie din partitură pentru realizarea unei interpretări coerente, expresive și stilistic corecte
- *identificarea și explicarea semnelor de dinamică, agogică și articulație din partitură, în funcție de contextul stilistic al lucrării;* - *exersarea aplicării corecte a indicațiilor de expresie (legato, staccato, portato, crescendo, diminuendo, sfz, accent etc.) în fragmente din repertoriul studiat;* - *analizarea modului în care modificările de tempo (ritardando, accelerando, rubato) influențează expresivitatea interpretării;* - *realizarea de exerciții dirijate pentru obținerea unui control nuanțat al dinamicii și al timbrului, în concordanță cu indicațiile partiturii.*
CS 1.3. Adaptarea mijloacelor tehnice și expresive la cerințele estetice ale diferitelor genuri și forme muzicale abordate (sonată, concert, miniatură, lucrare de virtuozitate etc.)
- *analizarea, împreună cu profesorul, a particularităților tehnice și expresive specifice fiecărui gen muzical (sonată, concert, piesă de virtuozitate, lucrare programatică);* - *exersarea diferitelor tipuri de atac, trăsătură de arcuș și articulare în funcție de caracterul lucrării (cantabil, dansant, virtuos, dramatic etc.);* - *ajustarea mijloacelor tehnice (viteză de arcuș, presiune, contact cu coarda) pentru obținerea efectelor sonore potrivite fiecărui stil interpretativ;* - *înregistrarea și analiza critică a propriei interpretări, cu accent pe adecvarea expresivă la forma și caracterul lucrării.*

CG 2 - *Valorificarea potențialului creativ în interpretare, operând cu limbajul de specialitate propriu artei muzicale*

CS 2.1. Adaptarea tehnicii interpretative la cerințele stilistice ale diferitelor lucrări (baroc, clasic, romantic, contemporan)
- *identificarea trăsăturilor tehnice și stilistice caracteristice fiecărei perioade (arcusaj baroc, frazare clasică, sonoritate romantică, efecte contemporane);* - *exersarea fragmentelor reprezentative din repertoriul specific fiecărui stil, urmărind aplicarea corectă a mijloacelor tehnice (articulație, vibrație, control al sonorității);* - *compararea diferitelor variante de interpretare ale aceleiași lucrări (de exemplu, o sarabandă barocă și o miniatură romantică), cu accent pe adaptarea tehnicii și expresivității;* - *realizarea de studii practice pentru obținerea sonorității adecvate fiecărui stil (folosirea arcușului baroc, presiunea și viteza arcușului, tipul de vibrato).*

CS 2.2. Exprimarea unei identități artistice proprii prin interpretări personale și expresive ale repertoriului ales
- *alegerea unui repertoriu reprezentativ pentru nivelul tehnic și expresiv propriu, în consultare cu profesorul;* - *integrarea elementelor de expresie personală (nuanțe, tempo, vibrato, timbru) în interpretarea lucrărilor din repertoriul de examen sau de recital;* - *susținerea interpretării în fața colegilor sau a publicului, urmată de discuții asupra coerenței expresive și originalității abordării;* - *argumentarea orală sau scrisă a deciziilor interpretative proprii, prin raportare la stil, context istoric și intenția componistică.*
CS 2.3. Executarea cu acuratețe tehnică și expresivitate a unui repertoriu variat, adaptat nivelului de final de ciclu liceal
- *realizarea studiului individual planificat, urmărind perfecționarea intonației, a clarității ritmice și a controlului sonorității;* - *aplicarea consecventă a tehnicilor de arcuș, poziții, schimburi de coardă și acorduri duble, în funcție de cerințele fiecărei lucrări;* - *integrarea elementelor de expresie (dinamică, frazare, agogică, timbru) în vederea unei interpretări coerente și expresive;* - *participarea la activități artistice (recitaluri, concursuri, proiecte școlare sau interșcolare) care solicită aplicarea competențelor tehnice și expresive dobândite.*
CS 2.4. Dezvoltarea unei autonomii în studiu și planificarea propriei evoluții artistice pe termen lung
- *organizarea eficientă a timpului de studiu individual, prin stabilirea etapelor zilnice și săptămânale de lucru;* - *aplicarea strategiilor de autoevaluare pentru identificarea punctelor forte și a aspectelor ce necesită îmbunătățire;* - *utilizarea înregistrărilor proprii ca instrument de analiză a progresului tehnic și expresiv;* - *realizarea unui portofoliu personal care să reflecte evoluția artistică (înregistrări, programe de recital, fișe de reflecție, diplome);* - *asumarea responsabilității pentru calitatea interpretării și pentru menținerea unei rutine de studiu constante, orientate spre dezvoltare pe termen lung.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Elemente de tehnică instrumentală	- game și arpegii în toate tonalitățile și pozițiile, cu diferite tipuri de arcuș (legato, spiccato, détaché); - controlul arcușului, poziții multiple, vibrato, staccato, legato;
Elemente de limbaj muzical	- frazarea muzicală, dinamica, expresia stilistică specifică perioadelor istorice (baroc, clasic, romantic, modern);
Elemente de interpretare muzicală	- sinteză între tehnică, sensibilitate și creativitate; - sunet și culoare sonoră, frazare și agogică, articulație și tehnică expresivă, prezență scenică și comunicare cu publicul. - sensibilitate artistică, creativitate și originalitate (stil propriu, viziune artistică, gândire inovatoare); - originalitate și identitate artistică (găsirea propriei culori sonore, frazare personală, curajul unei interpretări asumate, capacitatea de a emoționa publicul).

REPERTORIU (SUGESTII)

Exerciții tehnice	Anton Adrian Sarvaș	Studiul dublelor coarde - op. 3 Cinci studii în terțe - op. 4
	Carl Flesch	„Studii de bază pentru vioară” („Urstudien für violine”) Game și arpegii
	Emil Gilels	Exerciții zilnice pentru vioară - 24 Game și arpegii
	Henry Schradieck	„Școala tehnicii viorii”, caietele I, II, III
	Ivan Galamian	Game și arpegii
	Lucien Capet	La technique supérieure de l'archet
	Modest Iftinchi	Schimburile de poziții în duble coarde
	Otakar Ševčik	Caietele III și IV (Tehnica viorii) - op. 1 Caietele IV, V, VI (Tehnica arcușului) - op. 2 Caietele I-II (Trilul) - op. 7 Schimburi de poziție - op. 8 „Duble coarde” - op. 9
	Robert Klenck	Studiul gamelor
Studii tehnico-melodice	Henryk Wieniawski	Capricii, op. 10 Studii-Capricii (Études-Caprices), op. 18
	Jakob Dont	Studii și capricii, op. 35
	Jacques Féréol Mazas	Caietul III („Studii artistice”), op. 36
	Pierre Gaviniès	24 Studii (Matinées)
	Rodolphe Kreutzer	42 Studii sau Capricii
Sonate și sonatine	Edvard Grieg	Sonatele nr. 1 și nr. 2
	George Enescu	Sonata a II-a în fa minor, op. 6 Sonata în la minor („Torso”)
	Giuseppe Tartini	Sonata în sol minor „Trilul diavolului”
	Johannes Brahms	Sonata nr. 2 în La major, op. 100
	Johann Sebastian Bach	Allemanda și Double din Partita I în si minor, BWV 1002

		Andante și Allegro din Sonata a II-a în la minor, BWV 1003 Largo și Allegro assai din Sonata a III-a în Do major, BWV 1005 Loure și Gavotte en rondeau din Partita a III-a, BWV 1006 Partita a II-a în re minor (fără Ciaccona), BWV 1004 Preludiu și Loure din Partita a III-a în Mi major, BWV 1006 Sarabanda și Double din Partita I în si minor, BWV 1002 Siciliana și Presto din Sonata I în sol minor, BWV 1001 Sonate pentru vioară și pian
	Liviu Comes	Sonata
	Ludwig van Beethoven	Sonatele nr. 1, 2, 5, 6, 8.
	Nicola Porpora	Sonata în Sol major
	Pasquali-Ysaye	Sonata în la minor
	Serghei Prokofiev	Sonata solo în Re major, op. 115 (ed. R. Ricci)
	Sigismund Toduță	Sonatele nr. 1 și nr. 2
	Wolfgang Amadeus Mozart	Sonate
Concerte	Antonin Dvořak	Concert în la minor, op. 53
	Aleksadr Glazunov	Concert în la minor, op. 82
	Aram Haciaturian	Concert în re minor
	Camille Saint-Saëns	Concert nr. 3 în si minor, op. 61
	Dumitru Capoianu	Concert
	Édouard Lalo	Simfonia spaniolă, op. 21
	Felix Mendelssohn Bartholdy	Concert în mi minor, op. 64
	Henri Vieuxtemps	Concert nr. 5 în la minor, op. 37
	Heinrich Wilhelm Ernst	Concert în fa# minor. op. 23
	Henryk Wieniawski	Concert nr. 1 în fa# minor, op. 14 Concert nr. 2 în re minor, op. 22
	Paul Constantinescu	Concert pentru vioară și orchestră
	Wolfgang Amadeus Mozart	Concert nr. 3, KV. 216 Concert nr. 4, KV. 218 Concert nr. 5 în La major, KV 219
	Antonio Bazzini	„Dansul spiriduşilor” („La ronde des lutins”), op. 25
Piese din literatura muzicală românească	George Enescu	„Lăutarul” din suita „Impresii din copilărie”, op. 28
	Paul Rogojină	Poem (În memoria lui G. Enescu)
	Vasile Timaru	„Omagiu lui Enescu”
Piese din literatura muzicală universală	Corelli-Kreisler	La Folia
	Ernest Chausson	Poem op. 25
	Franz Schubert	Rondo în La major, D 438
	Franz Waxman	Fantezia „Carmen”
	George Gershwin	Fragmente din opera „Porgi and Bess”
	Henryk Wieniawski	Fantezia briantă („Fantaisie brillante”) (pe teme din opera „Faust” de Ch. Gounod), op. 20 Variațiuni pe o temă originală, op. 15
	Igor Stravinski	Divertisment

		Scherzo (din baletul „Pasărea de foc”)
	Johannes Brahms	Scherzo
	Louis Feldman	Poem concertant pentru vioară și orchestră
	Maurice Ravel	Rapsodia de concert „Tzigane”
	Nicolo Paganini	Variațiuni pe o temă de Weigl
	Pablo de Sarasate	Capriciu basc, op. 24 Fantezia Carmen (pe teme din opera „Carmen” de G. Bizet), op. 25
	Piotr Ilici Ceaikovski	Meditație, op. 42 Serenada melancolică, op. 26 Vals-Scherzo, op. 34
	Serghei Prokofiev	3 Piese din baletul „Romeo și Julieta”
	Saint-Saëns - Ysaye	„Studiu în formă de vals

SUGESTII METODOLOGICE

Studiul ***viorii***, deși pare la început o simplă activitate artistică, reprezintă în realitate, un proces complex de formare intelectuală și emoțională. Dacă în primii ani de școală cântatul la vioară este mai mult o repetare mecanică a unor pasaje sau o imitație a unui precursor, pe parcursul anilor de studiu, elevii trec printr-un proces complex de dezvoltare, trecând de la stadiul predominant formativ la unul orientat înspre performanță, devenind conștienți de responsabilitatea actului interpretativ și de rolul muzicii în propria evoluție culturală și personală.

Un element esențial în studiul viorii și mai ales în această perioadă a liceului, îl constituie perfecționarea tehnicii care nu mai este un scop în sine, ci devine un instrument prin care elevul își poate exprima emoțiile și sensibilitatea artistică. Repertoriul abordat în această perioadă se va diversifica semnificativ iar elevii vor putea parcurge un material bogat, care să-i ajute să înțeleagă stilurile muzicale diferite, epoci și curente artistice, și să-i învețe să adapteze interpretarea în funcție de caracterul lucrării.

În clasa a IX-a, disciplina marchează începutul parcursului liceal dedicat aprofundării studiului instrumentului și formării unei identități artistice personale. Această etapă urmărește consolidarea elementelor de bază tehnice și muzicale, familiarizarea cu un limbaj muzical funcțional și aplicarea lui conștientă în interpretare.

Programa își propune dezvoltarea expresivității și sensibilității muzicale, formarea unei gândiri interpretative coerente și încurajarea autonomiei în procesul de studiu. Elevul este sprijinit să înțeleagă legătura dintre intenția artistică, stilul lucrării și mijloacele tehnice prin care acestea se exprimă.

Activitățile propuse vizează o învățare activă, prin exerciții tehnice, interpretare de repertoriu, audiții ghidate și reflecție critică. Se pune accent pe construirea unei relații personale cu instrumentul, a unei atitudini responsabile față de actul artistic și pe dezvoltarea competențelor necesare pentru continuarea studiului la un nivel avansat.

Clasa a X-a continuă dezvoltarea competențelor dobândite anterior, consolidând expresivitatea, autonomia în studiu și înțelegerea limbajului muzical în context stilistic. Accentul se mută progresiv de la asimilarea elementelor fundamentale la aplicarea acestora în interpretarea unor lucrări cu grad sporit de complexitate, din repertoriul național și universal.

Elevul este încurajat să-și formeze o viziune artistică proprie, prin aprofundarea frazării, articulării, dinamicii și expresiei. Repertoriul ales trebuie să reflecte diversitatea stilistică și să ofere provocări adaptate nivelului tehnic al elevului.

Programa susține dezvoltarea unui profil interpretativ coerent, prin exersarea gândirii critice, ascultare activă și participare la momente artistice semnificative (recitaluri, audiții, concursuri). Se consolidează astfel fundamentul necesar pentru nivelurile superioare de studiu și pentru asumarea identității artistice individuale.

La clasele a XI-a și a XII-a, programa urmărește aprofundarea capacității de expresie artistică, extinderea repertoriului în zone stilistice variate și rafinarea tehnicilor interpretative. Din repertoriu vor face parte lucrări de dificultate medie și avansată, care solicită elevului asumarea unui discurs muzical coerent și nuanțat.

Programa încurajează reflectarea asupra contextului stilistic și cultural al lucrărilor interpretate, dezvoltarea gândirii critice și a capacității de a construi o interpretare personală. Elevul este sprijinit să își dezvolte autonomia artistică și să se pregătească pentru evaluări de nivel înalt (concursuri, recitaluri, examene).

Pentru elevii care studiază vioara ca instrument secundar, având 2 ore pe săptămână, și pentru elevii care studiază vioara ca instrument la alegere, având 1 oră pe săptămână, în alegerea nivelului de programă și repertoriu, se va ține cont de nivelul tehnic și interpretativ al elevilor.

I - Organizarea studiului tehnic

- Exercițiile tehnice (gama, arpegii, schimburi de poziție, extensii) să fie integrate zilnic, cu progresii de dificultate.
- Alternarea exercițiilor de tehnică pură cu aplicații muzicale pentru a evita mecanizarea și pentru a lega tehnica de expresie;

- Încurajarea controlului arcușului prin exerciții izolate și combinarea tehnicilor: détaché, legato, staccato, spiccato/sautillé;
- Studiul gamelor și arpegiilor în diferite tonalități, registre și tempo-uri pentru antrenarea auzului și stabilității intonaționale;
- Planificarea studiului individual, cu etape clare pentru perfecționarea tehnicii și a expresivității;
- Alternarea între momente de studiu individual dirijat și sesiuni de interpretare în fața profesorului sau a colegilor;
- Crearea de grupuri de lucru pentru schimb de idei și discuții despre stil, interpretare și particularitățile lucrărilor.

II - Dezvoltarea expresivității și identității artistice

- Dezvoltarea sensibilității auditive prin exerciții de frazare, legături melodice și variații dinamice;
- Discuții interpretative și încurajarea asumării unei viziuni personale, cu argumentarea deciziilor interpretative, elevul explică alegerea expresivă, caracterul și intenția frazelor;
- Identificarea structurii muzicale (fraze, perioade, secțiuni) și a caracteristicilor stilistice ale diferitelor epoci și integrarea cunoștințelor despre stilurile muzicale (baroc, clasic, romantic, modern) în interpretare;
- Experimentarea diferitelor variante de frazare, articulare și expresie în funcție de caracterul lucrării;
- Participarea la recitaluri, audiții sau proiecte artistice pentru dezvoltarea prezenței scenice și a autonomiei interpretative;
- Compararea fragmentelor muzicale pentru înțelegerea frazării, a sintaxei și a limbajului specific stilului;
- Încurajarea elevului să ia decizii interpretative motivate (vibrato, gradarea dinamicii, accentuări);
- Experimentarea diverselor mijloace expresive pentru realizarea unei imagini muzicale coerente;
- Stimularea curiozității muzicale și a inițiativei în explorarea unor soluții interpretative proprii.

III – Perfecționarea tehnicii instrumentale

- Exerciții dirijate pentru perfecționarea intonației, a controlului arcușului, a presiunii și a vitezei arcușului;
- Adaptarea tehnicii la cerințele stilistice și la dificultățile specifice repertoriului ales;
- Îmbinarea studiului tehnic cu cel expresiv, pentru obținerea unei interpretări coerente și expresive;
- Conștientizarea modului în care tehnica instrumentală influențează expresivitatea și claritatea interpretării;
- Exerciții specifice pentru dezvoltarea controlului intonației, a tipurilor de arcuș (legato, spiccato, martellato, détaché, staccato), schimburi de poziție și extensii;
- Dezvoltarea flexibilității mâinii stângi și a dexterității mâinii drepte pentru a permite expresivitate și acuratețe în interpretare;
- Conștientizarea modului în care tehnica instrumentală influențează expresivitatea și claritatea interpretării;
- Încurajarea responsabilității individuale în studiul și perfecționarea repertoriului.

IV - Analiza și reflecția

- Încurajarea reflecției critice asupra interpretării proprii: ce sună bine, ce trebuie corectat, cum poate fi mai expresiv;
- Analiza frazelor și a structurii lucrărilor muzicale pentru înțelegerea planului tonal, a armoniei și a sintaxei muzicale;

- Dezvoltarea capacității de a formula impresii muzicale coerente, folosind vocabularul muzical adecvat;
- Ascultarea critică a interpretărilor proprii și ale colegilor pentru a identifica punctele forte și aspectele de corectat;
- Înregistrarea interpretărilor pentru evaluarea progresului și ajustarea tehnicii și expresivității.
- Compararea mai multor interpretări ale aceleași lucrări pentru a dezvolta capacitatea de alegere și argumentare a propriei viziuni interpretative.

V – Integrarea interdisciplinară

- Corelarea interpretării muzicale cu elemente de istorie a muzicii, cultură generală și alte discipline artistice;
- Colaborarea cu colegii de alte specializări (ansamblu, acompaniament, teoria muzicii) pentru dezvoltarea abilităților de comunicare și colaborare artistică;
- Încurajarea improvizației, ornamentației și variațiilor personale în cadrul exercițiilor și fragmentelor studiate.

Clasa a IX-a

Program anual obligatoriu:
- 6 game simple pe 3 octave cu arpegiile respective și în duble coarde pe 2 octave - terțe, sexte, octave iar decimele numai pe întinderea unei octave: Sol major, sol minor, La major, la minor, Sib major, si minor
- 14 studii tehnico-melodice
- un concert integral
- o sonată preclasică integrală (sau 4 mișcări din Partitele și Sonatele pentru vioară solo de J. S. Bach)
- 2 piese, dintre care una din repertoriul universal iar cealaltă din repertoriul românesc

Program pentru verificarea parțială:
- o gamă aleasă prin sondaj din 3 game pregătite de elev (gama simplă cu arpegiile respective și în duble coarde - terțe, sexte și octave)
- un studiu
- o lucrare (o parte sau două părți de concert sau două părți de sonată sau o piesă)

Întregul program de verificare va fi redat din memorie.

Program pentru examenul final anual:
- o gamă aleasă prin sondaj din 3 game pregătite de elev, altele decât cele din iarnă (gama simplă cu arpegiile respective și în duble coarde - terțe, sexte și octave)
- un studiu
- concert (una sau două părți)
- sonată preclasică (2 părți) sau o piesă (din repertoriul universal sau românesc)

Întregul program de examen va fi redat din memorie.

Clasa a X-a

Program anual obligatoriu:
- 6 game simple pe 3 octave cu arpegiile respective și în duble coarde pe 2 octave - terțe, sexte, octave iar decimele - numai pe întinderea unei octave: Do major, do minor, Re major, re minor, Mib major și mi minor
- 14 studii tehnico-melodice
- un concert integral
- o sonată preclasică integrală (sau 4 mișcări din Partitele și Sonatele pentru vioară solo de Bach)

- 2 piese, dintre care una din repertoriul universal iar cealaltă din repertoriul românesc

Program pentru verificarea parțială:
- o gamă aleasă prin sondaj din 3 game pregătite de elev (gama simplă cu arpegiile respective și în duble coarde - terțe, sexte, octave și decime)
- un studiu
- o lucrare (o parte sau două părți de concert sau 2 părți de sonată preclasică sau o piesă)

Întregul program de verificare va fi redat din memorie.

Program pentru examenul final anual:
- o gamă aleasă prin sondaj din 3 game pregătite de elev, altele decât cele din iarnă (gama simplă cu arpegiile respective și în duble coarde - terțe, sexte, octave și decime)
- un studiu
- concert (una sau două părți)
- sonată preclasică (2 părți) sau o piesă (din repertoriul universal sau românesc)

Întregul program de examen va fi redat din memorie.

Clasa a XI-a

Program anual obligatoriu:
- 6 game simple pe 3 octave cu arpegiile respective precum și în duble coarde pe 2 octave - terțe, sexte, octave și decime precum și în flageolete: Lab major, do# minor, Mi major, Fa major, fa minor, fa# minor;
- 10 studii tehnico-melodice;
- un concert integral;
- o sonată preclasică integrală (sau 4 mișcări din Partitele și Sonatele pentru vioară solo de Bach);
- 2 piese, dintre care una din repertoriul universal iar cealaltă din repertoriul românesc.

Program pentru verificarea parțială:
- o gamă aleasă prin sondaj din 3 game pregătite de elev (gama simplă cu arpegiile respective și în duble coarde - terțe, sexte, octave și decime)un studiu
- o lucrare (o parte sau două părți de concert sau două părți de sonată preclasică sau o piesă)
- *Întregul program de verificare va fi redat din memorie.*

Program pentru examenul final anual:
- o gamă aleasă prin sondaj din 3 game pregătite de elev, altele decât cele din iarnă (gama simplă cu arpegiile respective și în duble coarde - terțe, sexte, octave și decime)
- un studiu
- concert (o parte sau două părți)
- sonată preclasică (2 părți) sau o piesă (din repertoriul universal sau românesc)

Întregul program de examen va fi redat din memorie.

Clasa a XII-a

Program anual obligatoriu
- 18 game simple pe 3 octave cu arpegiile respective până la 4 alterații inclusiv precum și în duble coarde pe 2 octave - terțe, sexte, octave și decime inclusiv în flageolete. În rest, studiile și repertoriul conform cu cerințele de la examenul de admitere în învățământul superior.

Program pentru verificarea parțială:
- o gamă aleasă prin sondaj din 7 game pregătite de elev (gama simplă cu arpegiile respective și în duble coarde - terțe, sexte, octave, și decime)

- un studiu din memorie
- un studiu ales prin sondaj din 3 studii pregătite de elev
- două mișcări din Bach solo

Întregul program de verificare va fi redat din memorie, cu excepția studiilor de sondaj.

În ceea ce privește studiul viorii ca instrument secundar sau ca instrument la alegere, atât metodele de lucru, elementele tehnice cât și repertoriul vor fi alese în funcție de nivelul elevului, pentru disciplina *Instrument secundar* din actuala programă iar pentru disciplina *Instrument la alegere* din programele claselor I-VIII și adaptate de profesor, fiecărui elev în parte, în funcție de calitățile tehnice și muzicale ale acestuia.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

- Budeanu, Ion – *Metodica predării instrumentelor cu coarde*. București: Editura Muzicală, 1979.
- Șerban, Ștefan – *Metodica studierii viorii*. București: Editura Muzicală, 1980.
- Mănăstireanu, Nicolae – *Tehnica studiului la vioară*. București: Editura Muzicală, 1985.
- Popa, Ion – *Probleme de tehnică și expresie în arta interpretării la vioară*. București:
- Editura Muzicală, 1992.
- Dănăilă, Constantin – *Metodica instrumentelor de coarde*. Iași: Editura Artes, 2004.
- Stănescu, Florin – *Aspecte ale formării violonistului interpret*. București: Universitatea
- Națională de Muzică din București, 2010.
- Rațiu, Octavian, Bălașu, Lavinia, Cârdan, Adrian, Epure, Natalia – Programa Școlară de
- Vioară pentru clasele IX-XII.
- Ministerul Educației – *Programe școlare pentru disciplinele de specialitate – învățământ*
- *vocațional, profil artistic (muzică)*. București, edițiile în vigoare.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Instituție de apartenență, localitate, județ
RESPONSABIL MEC Prof. LILIANA BOBEICĂ	Ministerul Educației și cercetării
RESPONSABIL CNCE Prof. LĂCRĂMIOARA-ANA PAULIUC	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare
COORDONATOR ȘTIINȚIFIC Prof. univ. dr. VALENTINA DEDIU-SANDU	Academia Română
Prof. univ. dr. CSENDES LADISLAU	Universitatea Națională de Muzică din București
Prof. LAURA CĂLINA	Colegiul de Muzică „Sigismund Toduță”, Cluj-Napoca, Cluj
Prof. TITUS GABRIEL CÂMPEAN	Liceul de Artă „Ioan Sima”, Zalău, Sălaj

Anexa nr. 251

Programa școlară
pentru disciplina

VIOLĂ

(instrument principal, instrument secundar și instrument la alegere)

Clasele a IX-a – a XII-a
Curriculum de specialitate (CS)

Filiera vocațională, profilul artistic, specializarea muzică

Învățământ liceal

- 2026 –

Anexa nr. 251
Programa școlară pentru disciplina
Violă (instrument principal, instrument secundar și instrument la alegere),
clasele a IX-a – a XII-a, *curriculum de specialitate (CS),*

- ***Filiera vocațională, profil artistic, specializarea muzică***

NOTĂ DE PREZENTARE

Programa școlară pentru ***Violă*** (*instrument principal, instrument secundar și instrument la alegere)* reprezintă o ofertă curriculară de specialitate pentru învățământul liceal, *filiera vocațională, profil artistic, specializarea muzică, secțiile muzică instrumentală și studii teoretice,* începând din anul școlar 2026-2027. Disciplinele în cadrul cărora se poate studia ***viola*** ca instrument muzical se regăsesc în *Anexa 10 la OMEC nr. 4350/20.06.2025 - Planul-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, filiera vocațională, profil artistic, specializarea muzică,* secțiile *Interpretare instrumentală* și *Studii teoretice muzicale,* în *Curriculum de specialitate* (CS).

Studiul ***violei*** în liceu, ca instrument principal și instrument secundar, își propune pregătirea absolvenților pentru admiterea în învățământul superior, devenind ulterior instrumentiști în filarmonici, în diferite formații instrumentale sau cadre didactice de specialitate.

Studiul ***violei*** în liceu, ca instrument la alegerea elevilor care studiază pianul ca instrument principal, își propune familiarizarea pianiștilor cu tehnica *instrumentelor cu coarde*, în vederea pregătirii în calitate de acompaniatori în diferite formații instrumentale.

Pentru studiul acestui instrument muzical, bugetul de timp alocat, în funcție de locul pe care îl ocupă în pregătirea de specialitate a elevilor, este următorul:

Violă				
Disciplina	a IX-a	a X-a	a XI-a	a XII-a
Instrument principal	3	3	3	3
Instrument secundar	2	2	2	2
Instrument la alegere	1	1	1	1

În elaborarea programei, s-a avut în vedere raportarea la cadrul legislativ și documentele strategice generale și specifice care susțin studiul disciplinelor:

- ***Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023***, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Regulamentul-cadru de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar***, aprobat prin Ordinul ministrului educației nr. 5.726/2024, , cu modificările și completările ulterioare;
- ***Regulamentul de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar cu program de artă***, aprobat prin Ordinul Ministerului Educației și Cercetării nr. 3717/01 aprilie 2025, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Planurile-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi***, filiera vocațională, profilul artistic, specializarea muzică din Anexa nr. 10 la O.M.E.C. nr. 4.350/20.06.2025 privind aprobarea Planurilor-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Profilul de formare al absolventului***, OME nr. 6731/2023, care asigură coerența verticală a parcursul școlar, (competențe-cheie + atribute prioritare);
- *documente europene relevante la nivel general și, mai ales, pentru disciplină (Recomandarea Consiliului UE privind competențele-cheie, Cadrul european al calificărilor, Rapoarte OECD/ UNESCO, Cadre de referință etc.);*

- *alte documente/studii specifice Curriculumului Național și curriculumului disciplinei – de exemplu, cu valoare pentru sugestiile metodologice ale programei școlare.*

Programa este elaborată potrivit modelului de proiectare curriculară centrat pe competențe. Construcția programei este realizată astfel încât să contribuie la dezvoltarea profilului de formare al absolventului. Din perspectiva disciplinei de studiu, orientarea demersului didactic are la bază *competența de sensibilizare și exprimare culturală* cu atributele prioritare esențiale pentru abordarea învățării într-un mod conștient și pe termen lung.

Structura programei școlare include, pe lângă *Nota de prezentare*, următoarele elemente:
- Competenţe generale
- Competenţe specifice şi exemple de activităţi de învăţare
- Domenii de conținut și conţinuturi
- Sugestii de repertoriu
- Sugestii metodologice
- Bibliografie selectivă

Competenţele sunt ansambluri structurate de cunoştinţe, abilităţi şi atitudini dezvoltate prin învăţare, care permit identificarea şi rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte particulare diverse.

Competențele generale vizate jalonează achizițiile elevului pentru întregul ciclu liceal.

Competenţele specifice se formează pe parcursul unui an şcolar, sunt derivate din competenţele generale şi reprezintă etape în dobândirea acestora. Competenţele specifice sunt însoţite de exemple de activităţi de învăţare, care constituie modalităţi de organizare a activităţii didactice în scopul realizării competenţelor. Programa şcolară propune, cu caracter de exemplu, diferite tipuri de activităţi de învăţare, care integrează strategii didactice şi care valorifică experienţa concretă a elevului. Cadrul didactic are libertatea de a utiliza exemplele de activităţi de învăţare pe care le propune programa şcolară, de a le completa sau de a le înlocui, astfel încât acestea să asigure un demers didactic adecvat situaţiei concrete de la clasă. Se asigură, în acest fel, premisele aplicării contextualizate a programei şcolare şi proiectării unor parcursuri de învăţare personalizate.

Conținuturile învățării constituie elemente de bază ale domeniului, mijloace informaționale prin care se urmărește realizarea competențelor. Astfel, ele sunt grupate pe următoarele domenii de conținut:

Sugestiile de repertoriu sunt prezentate separat pentru fiecare an de studiu. Repertoriu este un mijloc de realizare a competențelor, fiind indispensabil în progresul elevilor pe tot parcursul formării.

Sugestiile metodologice includ recomandări privind strategiile didactice şi elementele de evaluare formativă continuă și sumativă.

Construcția programei permite susținerea elevilor în direcția exprimării artistice la instrument, concretizată în manifestări muzicale, constituind un demers complex ce integrează cunoștințe, deprinderi, competențe și de la celelalte discipline muzicale.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Operarea cu elementele delimbaj specific şi a notației de specialitate, în abordarea creaţiilor muzicale**
CG2	**Valorificarea potențialului creativ în interpretare, operând cu limbajul de specialitate propriu artei muzicale**

CLASA a IX-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1. ***Cunoașterea și operarea cu elementele de limbaj specific şi a notației de specialitate, în abordarea creațiilor muzicale***

CS 1.1. Recunoaşte şi aplică în interpretare elementele de teoria muzicii și sintaxă muzicală corespunzătoare repertoriului abordat
- *citire de partituri cu concentrare pe precizie în redarea textului muzical;* - *exerciţii de coerelare cu solfegiul în vederea realizării intonației corecte;* - *exerciţii de analiză a arhitectonicii pieselor din repertoriu;* - *exersarea frazării prin accentuarea punctelor de sprijin și a respirației muzicale.*
CS 1.2. Cunoașterea simbolurilor muzicale în contextul notației muzicale raportat la stilistica repertoriului studiat
- *exerciții de citire a notației muzicale din perspectiva dinamicii, articulației și agogicii în paralel cu textul muzical;* - *exerciții de realizare a diferențelor dinamice prin ierarhizarea și corelarea lor cu indicațiile agogice;* - *exerciţii de citire la prima vedere cu focus pe respectarea tutror elementelor de notație muzicală;* - *exerciţii de asimilare a conceptului interpretativ prin aplicarea fidelă a semnelor de expresivitate muzicală şi conştienizarea diferenţelor prin audiţii comparate.*
CS 1.3. Corelarea notației muzicale cu elementele de tehnică instrumentală în vederea realizării expresiei muzicale corespunzătoare repertoriului abordat
- *identificarea elementelor de tehnică instrumentală în realizarea expresiei muzicale* - *dobândirea de abilități în utilizarea diferitelor variante de vibrato adecvat expresiei muzicale vizate* - *dobândirea abilităților de exploatare a vitezei, presiunii și punctului de contact al arcușului cu coarda corespunzătore expresiei muzicale dorite*
CS 1.4. Recunoaşterea şi compararea diferitelor genuri și stiluri muzicale și a interpretării lor
- *audierea şi vizionarea comparată a unor interpretări de referinţă;* - *identificarea prin analiză și descriere a elementelor de expresie – tempo, dinamică, agogică, articulație, culori ale sunetului;* - *exerciţii de interpretare cu conştientizarea factorului stilistic;* - *discuții colective asupra caracterului și mesajului pieselor audiate, folosind un limbaj muzical corespunzător.*
CS 1.5. Transpunerea gamelor, arpegiilor și dublellor în cadrul procesului interpretativ
- *exersarea gamelor majore și minore în tempouri , nuanțe și caractere expresive diferite;* - *exersarea dublelor în tempouri, formule ritmico-melodice și legături diverse (inclusiv aplicate pasajelor din repertoriu);* - *exerciţii de conştientizare a motricității fine, de activare a memoriei kinestezice.*

CG 2 - ***Valorificarea potenţialului creativ în interpretare, operând cu limbajul de specialitate propriu artei muzicale***

CS 2.1. Dobândirea și îmbunătățirea abilităților tehnice corespunzătoare mâinii stângi
- *exerciții de realizare a schimburilor de poziții pe baza intonației anticipate în auz intern, conștientizării mișcării și memorării kinestezice;* - *exerciții de tip „coloane” și game în diferite viteze urmărind egalitatea în articulația degetelor pe valori ritmice egale;*

- *studiul dublelor urmărind stabilizarea intonației acestora prin identificarea celor comune mai multor game;* - *exerciții de diversificare a vibrato-ului în vederea diferențierii în repertoriul studiat;* - *exerciții aplicate asupra fragmentelor din repertoriul studiat.*
CS 2.2. Dobândirea și imbunătățirea abilităților tehnice corespunzătoare mâinii drepte
- *exerciții de realizare a diferențelor dinamice cu conștientizarea implicării musculaturii și articulațiilor brațului drept.și memorarea kinestezică* - *exerciții de realizare a diferitelor tipuri de articulații e game urmărind modalitățile de realizare a fiecăreia și combinarea lor (accent, sf, fp, rfz etc.)* - *exerciții de realizare a trăsăturilor de arcuș adecvate repertoriului abordat prin conștientizarea și interpretarea corectă a diferențelor de efect sonor în situația notației identice (ex. staccato-spiccato, detache-tenuto etc.)* - *analiza și corectarea trăsăturii arcușului prin analiză și feedback auditiv.*
CS 2.3 Dobândirea abilităților de modelare timbrală a sunetului adecvate diferitelor perioade stilistice și modalități excepționale de emisie sonoră (sul pont., sul tasto)
- *exerciții de realizare diferențiată a emisiei sunetului aplicând în manieră optimă raportul punct de contact-presiune-viteză;* - *aplicarea principiilor de intonație și emisie a sunetului în lucrări diferite stilistic (baroc, clasic, romantic, modern);* - *exerciții de schimbare a punctului de contact al arcușului cu coarda prin trecerea de la sul tasto la sul pont.*
CS 2.4. Familiarizarea cu utilizarea partiturii generale în procesul de învățare
- *audiția lucrării urmărind pe partitură realizarea tehnică și interpretativă;* - *analiza diferitelor variante de rezolvare din perspectiva unor interpretări diferite și comentarea lor din perspectiva notațiilor din partitură*
CS 2.5. Dezvoltarea capacității de redare expresivă a pieselor din repertoriu cu înțelegerea și aplicarea indicțiilor din partitură
- *identificarea și explicarea indicațiilor de interpretare din partitură;* - *exersarea variațiilor de tempo, dinamică și articulație pe fragmnente;* - *exersarea controlului asupra trăsăturii de arcuș în scopul realizării diversității dinamice în mod cursiv;* - *interpretarea pe fragmente aplicând indicațiile de expresie din partitură.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Elemente de tehnică instrumentală	- poziții superioare și schimburile dintre acestea; - diversificarea vibrato-ului; - trăsături de arcuș diferite; - dezvoltarea agilității;
Elemente de limbaj muzical	- elemente de sintaxă muzicală în interpretare (motiv, perioadă, frază structură); - dinamică, agogică, articulație; - elemente de stil, caracter, expresivitate; - aspecte introductive în stilistica muzicală.

Domenii de conținut	Conținuturi
Elemente de interpretare muzicală	- stimularea imaginației artistice și dezvoltarea ei; - cultivarea sensibilității și imaginației muzicale, participarea afectivă în interpretare; - conștientizarea prezenței scenice; - dezvoltarea capacității de colaborare cu acompaniatorul și/sau alte instrumente.

REPERTORIU (SUGESTII)

Exerciții tehnice	- Otakar Sevcik op. I - Caietele II, III - Tehnica viorii (transcripție pentru violă) - Otakar Sevcik op. 2 - Caietele III, IV, V - Tehnica arcuşului - (transcripție pentru violă) - Otakar Sevcik - op. 7 - Caietele I, II - Trilul (transcripție pentru violă) - Otakar Sevcik - op. 8 - Schimburi de poziţie (transcripție pentru violă) - Otakar Sevcik - op. 9 - Duble coarde (transcripție pentru violă) - Henry Schradieck - Școala tehnicii viorii, caietele I-II (transcripție pentru violă) - Robert Klenck - Game și arpegii (transcripție pentru violă) - Galamian Ivan- Game și arpegii (transcripție pentru violă) - Carl Flesch - Game și arpegii (transcripție pentru violă)
Studii tehnico-melodice	- Frederigo Fiorillo - 31 Studii; - Pierre Rode - 24 Capricii; - Jean-Baptiste Charles Dancla - 20 Studii, op.73; - Rodolphe Kreutzer - 42 studii (primele studii); - Bartolomeo Campagnoli - 41 capricii op. 22; - Franz Anton Hoffmeister - 12 Studii - Studii de Orchestră (citire la prima vedere), vol 1
Sonate	- Georg Friedrich Handel - Sonata în sol minor; - Girolamo Frescobaldi - Toccata; - Henry Eccles - Sonata în sol minor - Piero Antonio Locatelli - Sonata în sol minor - Johann Sebastian Bach - Suitele pentru violoncel solo (transcriptie pentru violă); - J. S. Bach - Sonate şi Partite pentru vioară solo; - Georg Philipp Telemann - Concert în Sol Major; - Georg Friedrich Handel - Sonata a IV-a în Do Major
Concerte	- Johann Christian Bach - Concert în do minor; - Georg Philipp Telemann- Concert de violă în sol minor - Carl. Friedrich Zelter - Concert în Mi b Major; - Joseph Schubert - Concert în Do Major - Hans Sitt - Concertstuck în sol minor, op.46; - Boris Zeidman - Concertino;
Piese	- Pyotrl Ilyich Ceaikovski- Vals sentimental, op. 51, nr. 6; - Ludwig van Beethoven - Romanţa în Fa major, op. 50; - Johann Wenzel Kalliwoda - 6 Nocturne op 186; - Ivan Handoshkin - Tema cu variaţiuni; - Constantin Nottara - Siciliana op 1, nr 1; - Paul Constantinescu - Cântec vechi; - Gaspar Markos - Culegere de piese (Repertoriu violistic)

CLASA a X-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Cunoașterea și operarea cu elementele ale limbajului și notației muzicale*

CS 1.1. Abordarea unor lucrări muzicale cu arhitectură muzicală complexă
- *analiza formală a lucrării și descompunerea ei în fraze, secțiuni, puncte culminante;* - *exersarea integrării prograsive a frazelor, de la simple la complexe;* - *învățarea piesei cu focus pe identificarea intenției compozitorului (frazare, cursivitate, expresivitate);* - *audiția și/sau vizionarea unor variante interpretative în scopul identificării diferențelor.*
CS 1.2. Analizarea relației notație muzicală-expresivitate-stil
- *exerciții aplicate pe fragmente, secțiuni, piesă în întregime;* - *conturarea caracterelor valorificând variațiile dinamice, de articulație, de tempo și de agogică;* - *aprofundarea trăsăturilor de arcuş învățate, pe structuri formale mici;* - *compararea pieselor din repertoriul de învățat și identificarea diferențelor stilistice.*
CS 1.3. Identificarea şi compararea diferitelor genuri muzicale
- *analiza lucrărilor studiate pentru identificarea genului (sonată, concert, piesă);* - *compararea structurilor arhitectonice și formale, evidențiind caracteristici proprii fiecăruia;* - *redarea conținutului pe fragmente cu concentrare pe diferențierea stilistică.*
CS 1.4. Introducerea în scriitura polifonică – terminologie și tehnici interpretative
- *exerciţii de recunoaştere şi aplicare a ornamentelor muzicale;* - *identificarea, evidențierea și interdependența vocilor;* - *redarea frazelor polifonice respectând ierarhizarea vocilor, cursivitatea, articularea, echilibrul dinamic;* - *audiția interpretărilor de referință în scopul înțelegerii stilului interpretativ.*

CG 2 - *Valorificarea potenţialului creativ în interpretare, operând cu limbajul de specialitate propriu artei muzicale*

CS 2.1. Dezvoltarea intonației melodice și armonice prin studiul gamelor simple și în duble
- *studiul gamelor simple și a arpegiilor cu focus pe intonația melodică corectă;* - *controlul trăsăturii arcuşului cu concentrare pe emisia corectă a sunetului în vederea unei intonații precise;* - *studiul dublelor și adaptarea la intonația armonică;* - *integrarea gamelor, arpegiilor și dublelor în pasajele corespunzătoare din piesele studiate.*
CS 2.2.Valorificarea elementelor de limbaj muzical în scopul realizării unei interpretări personale, echilibrate și în concordanță cu criteriile stilistice
- *analiza structurilor componente ale lucrării studiate pentru identificarea elementelor toretice și tehnice adecvate;* - *adaptarea modalităților tehnice și expresive la cerințele stilistice corespunzătoare repertoriului studiat;* - *identificarea și analizarea mai multor variante de rezolvare interpretativă urmărind alegerea celei mai bune și asumarea deciziei;* - *corelare tehnică-interpretare prin participare la evenimente muzicale (audiții, recitaluri, concerte) ce au ca scop dezvoltarea unui stil propriu interpretativ.*
CS 2.3. Aprofundarea unor trăsături de arcuş adecvate repertoriului abordat
- *exerciții adecvate pentru fiecare trăsătură de arcuş întâlnită în lucrările studiate;*

- *identificarea trăsăturilor corespunzătoare redării caracterului și stilului lucrării;* - *studiul diferitelor tipuri de trăsătură/articulație și corelarea lor pe fragmente acolo unde se impun schimbări rapide;* - *analiza coerenței și clarității în realizarea pasajelor cu trăsături combinate.*
CS 2.4. Diversificarea vibrato-ului ca mijloc de expresie în diferite stiluri
- *exerciții de vibrato, controlând rapoartul între amplitudine și frecvență;* - *exerciții de uniformizare a vibrato-ului în registre și poziții diferite;* - *adaptarea tipului de vibrato în frazare, adecvat caracterului și stilului pieselor;* - *compararea și identificarea tipului adecvat de vibrato prin audiția unor interpretări de referință.*
CS 2.5. Familiarizarea cu analiza diferitelor maniere interpretative
- *observarea structurării formei;* - *observarea alegerii modalităților tehnice în realizarea expresivă;* - *observarea și analiza diferențelor prin comparație.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Elemente de tehnică instrumentală	- cursivitatea în schimburile de poziție; - controlului mâinii drepte și conducerii arcușului în diferite trăsături; - diversificarea vibrato-ului în funcție de amplitudine și frecvență;
Elemente de limbaj muzical	- expresivitate dinamică și agogică în fragmente muzicale complexe; - tehnică de articulare și conducere a frazei muzicale adaptate la stilul pieselor studiate; - conducerea arcușului și emisiei sunetului adecvat cerințelor stilistice; - ajustarea intonației în funcție de contextul melodic sau armonic.
Elemente de interpretare muzicală	- dezvoltarea imaginației artistice; - gestionarea emoțiilor prin tehnici de control; - înregistrări în scopul evaluării progresului

REPERTORIU (SUGESTII)

Exerciții tehnice	- Otakar Sevcik op. I - Caietele II, III - Tehnica viorii (transcripție pentru violă) - Otakar Sevcik op. 2 - Caietele III, IV, V - Tehnica arcuşului - (transcripție pentru violă) - Otakar Sevcik - op. 7 - Caietele I, II - Trilul (transcripție pentru violă) - Otakar Sevcik - op. 8 - Schimburi de poziţie (transcripție pentru violă) - Otakar Sevcik - op. 9 - Duble coarde (transcripție pentru violă) - Henry Schradieck - Școala tehnicii viorii, caietele I-II (transcripție pentru violă) - Robert Klenck - Game și arpegii (transcripție pentru violă) - Galamian Ivan- Game și arpegii (transcripție pentru violă) - Carl Flesch - Game și arpegii (transcripție pentru violă)
Studii tehnico-melodice	- Frederigo Fiorillo - 31 Studii;

	- Pierre Rode - 24 Capricii; - Jean- Baptiste Charles Dancla- 20 Studii, op.73; - Rodolphe Kreutzer - 42 studii; - Bartolomeo Campagnoli - 41 capricii op. 22; - Franz Anton Hoffmeister - 12 Studii; - Studii de Orchestră (citire la prima vedere), vol. 2.
Sonate	- Johann Sebastian Bach - Suitele pentru violoncel solo (transcriptie pentru violă); - Johann Sebastian Bach - Sonate şi Partite pentru vioară solo; - Jean- Baptiste Breval- Sonata în Do Major; - Franceso Geminiani - Sonata în fa minor;
Concerte	- Franz Anton Hoffmeister - Concert în Re Major; - Jan Krtitel Vanhal - Concert în Do Major; - Hans Sitt – Concertstuck.
Piese	- Henryk Wieniawski - Reverie; - Ludwig van Beethoven - Romanţa în Sol major, op. 40; - Robert Schumann - Adagio şi Allegro op 70; - Robert Schumann - Marchenbilder; - Friedrich Seitz - Fantaise de concert op 31; - Diamandi Gheciu - Cântec şi joc; - Girolamo Frescobaldi – Toccata.

Alte piese de același grad de dificultate din Henry Barrett - The Viola – Complete guide for Teachers and students (Viola - Ghid complet pentru profesori și elevi)

CLASA a XI-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Operarea cu elemente de limbaj specific, în abordarea creațiilor muzicale*

CS 1.1. Utilizarea coerenței și expresivității în procesul de învățare a repertoriului abordat
- *aplicaţii de citire şi interpretare corectă a termenilor de articulație, dinamică, agogică și frazare pe fragmente scurte până la secțiuni mai mari din repertoriu;* - *conectarea fragmentelor în scopul obținerii unui discurs coerent și cursiv;* - *interpretarea pieselor cu accent pe cursivitatea frazării și sensul muzical în contextul stilistic;* - *înregistrări în vederea analizei și comparării.*
CS 1.2. Diversificarea mijloacelor tehnice în vederea redării expresiei
- *exerciţii de diversificare și adaptare a vibrato-ului urmărind adecvarea la caracter și stil;* - *exerciţii de gestionare a lungimii și vitezei trăsăturii de arcuș cu concentrare pe frazare și realizarea stilistică;* - *exerciţii de experimentare a unor diferite combinații de mijloace tehnice în vederea obținerii unei imagini muzicale convingătoare;* - *înregistrarea mai multor variante interpretative și analizarea lor cu scopul de a ajusta modalitățile tehnice și expresive, inclusiv combinarea lor.*
CS 1.3. Recunoaşterea şi aplicarea noțiunilor de sintaxă muzicală în interpretare
- *identificarea și definirea componentelor structurale ale formei în lucrarea studiată;* - *conectarea frazelor și a secțiunilor analizate în vederea asigurării fluenței discursului muzical;* - *compararea unor interpretări de referință ale aceleiași piese și identificarea impactului sintaxei asupre expresivității;* - *exersarea aplicării analizei sintactice pe întreaga piesă.*
CS 1.4. Recunoaşterea şi compararea diferitelor stiluri muzicale
- *exerciţii de interpretare cu conştientizarea factorului stilistic;* - *exerciţii de aprofundare a diferențelor tehnice în raport cu modalitățile de emisie a sunetului și trăsăturile de arcuș specifice preclasicismului, clasicismului şi romantismului;* - *argumentarea opţiunilor interpretative prin raportare la structura şi expresivitatea muzicală a diferitelor stilui în lucrările studiate;* - *audiţii şi vizionări comparate ale unor interpretări de referinţă.*

CG 2 - *Valorificarea potenţialului creativ în interpretare, operând cu limbajul de specialitate propriu artei muzicale*

CS 2.1. Familiarizarea cu pozițiile înalte și realizarea cursivă a schimburilor
- *exerciţii tehnice în poziție fixă și în schimburi, urmârind cursivitatea necesară expresiei muzicale;* - *exersarea schimburilor de poziții în tempo-uri diferite, obținând controlul intonației în tempo-uri rapide;* - *redarea expresivă a pasajelor melodice în poziții înalte, cu accent pe intonație precisă, calitate a sunetului și coordonare mână stângă-mână dreaptă.*
CS 2.2. Dobândirea uuni grad ridicat de velocitate și agilitate necesar repertoriului abordat
- *studiul pe game în tempo-uri progresiv mai rapide, cu arprgii și duble, în vederea controlului intonației și calității sunetului;* - *studiul pe pasaje extrase din repertoriu aplicând diferite formule ritmice și tempouri crescătoare;* - *aplicarea abilităților dobândite pe repertoriu, în tempo dat şi integrarea lor în contextul muzical specific.*

CS 2.3. Aprofundarea tehnicilor avansate de mână dreaptă
- *dobândirea abilităților necesare redării trăsăturii corespunzătoare stilului baroc (detache energic); aplicații pe lucrările preclasice abordate;* - *dobândirea abilităților necesare redării trăsăturii corespunzătoare stilului clasic (spiccato); aplicații pe lucrările clasice abordate;* - *studiul trăsăturilor pe game în diferite porțiuni, lungimi și viteze de arcuș precum și în diferite nuanțe;* - *studiul pe note lungi a susținerii sunetului, precum și a crescendoiului și diminuendo-ului proporționale.*
CS 2.4. Creșterea calității emisiei și intonației pe duble-coarde
- *exerciții tehnice și game în duble coarde cu accent pe controlul intonației precise și emisiei calitative a sunetului;* - *exerciții de coordonare și sincronizare mână stângă-mână dreaptă în vederea stabilizării sunetului și intonației;* - *studiul fragmentelor din repertoriu cu aplicarea abilităților dobândite și includerea lor în secțiuni mai mari;* - *exerciții de intonare a dublelor cu vibrato și nuanțe, cu concentrare pe controlul expresiei muzicale.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Elemente de tehnică instrumentală	- consolidarea utilizării pozițiilor înalte în funcție de cerințele repertoriului; - controlul combinațiilor de trăsături de arcuș; - control asupra vibrato-ului în sensul expresiei și realizării stilistice; - abordarea sudiilor tehnice avansate (Kreutzer, Rode, Gavinies); - planificarea eficientă a studiului individual și dobândirea autonomiei în rezolvarea problemelor tehnice sau expresive.
Elemente de limbaj muzical	- conturarea unor imagini, intenții, mesaje artistice și transpunerea lor în interpretarea propriu-zisă; - aprofundarea caracteristicilor specifice stilurilor muzicale; - diferențierea manierelor interpretative în funcție de stil; - dezvoltarea capacității de comunicare prin muzică și autoevaluarea evoluției în public.
Elemente de interpretare muzicală	- abordarea în vederea interpretării în fața publicului a unui repertoriu variat stilistic; - stimularea dezvoltării imaginației artistice și manifestarea personalității și viziunii artistice proprii; - dezvoltarea unor strategii de pregătire (studiu practic, studiu, mental, tehnici de control al emoțiilor) și a comunicării cu partenerul/partenerii de scenă; - analiză critică asupra propriilor evoluții interpretative.

REPERTORIU (SUGESTII)

Exerciții tehnice	- Otakar Sevcik op. I - Caietele II, III - Tehnica viorii (transcripție pentru violă) - Otakar Sevcik op. 2 - Caietele III, IV, V - Tehnica arcuşului (transcripție pentru violă) - Otakar Sevcik - op. 7 - Caietele I, II - Trilul (transcripție pentru violă) - Otakar Sevcik - op. 8 - Schimburi de poziţie (transcripție pentru violă) - Otakar Sevcik - op. 9 - Duble coarde (transcripție pentru violă) - Henry Schradieck - Școala tehnicii viorii, caietele I-II (transcripție pentru violă) - Robert Klenck - Game şi arpegii (transcripție pentru violă) - Galamian Ivan- Game şi arpegii (transcripție pentru violă) - Carl Flesch - Game şi arpegii (transcripție pentru violă)
Studii tehnico-melodice	- Frederigo Fiorillo - 31 Studii; - Pierre Rode - 24 Capricii; - Jean Baptiste Charles Dancla- 20 Studii, op.73; - Rodolphe Kreutzer - 42 studii; - Bartolomeo Campagnoli - 41 capricii op. 22; - Franz Anton Hoffmeister - 12 Studii - Studii de Orchestră (citire la prima vedere), vol 3
Sonate	- Johann Sebastian Bach - Suitele pentru violoncel solo (transcriptie pentru violă); - Johann Sebastian Bach - Sonate şi Partite pentru vioară solo - Georg Friedrich Handel - Sonata în Sol Major; - Mihail Jora - Viola Sonata op 32.
Concerte	- Frany Anton Hoffmeister - Concert în Re Major; - Cecil Forsyth - Concert în sol minor, partea I
Piese	- Max Bruch - Kol Nidrei; - Carl Maria von Weber - Variaţiuni pentru violă şi pian; - Carl Maria von Weber - Andante şi Rondo Ungarese; - AlexeyVerstovsky - Variaţiuni pe 2 teme; - Piotr Ilyich Ceaikovski - „Romantism" op.5; Alexander Glazunov- Reflecţie op. 32

Alte piese de același grad de dificultate din Henry Barrett - The Viola – Complete guide for Teachers and students (Viola - Ghid complet pentru profesori și elevi)

CLASA a XII-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 – *Operarea cu elemente de limbaj specific, în abordarea creațiilor muzicale*

CS 1.1. Utilizarea simbolurilor şi termenilor de expresie în vederea realizării unei interpretări expresive, coerente și stilistic adecvate
- *identificarea și analiza notațiilor de dinamică, agogică și articulație din partitură în sensul caracterului și stilului lucrării;* - *studiul abordării corecte a indicațiilor de expresie pe fragmente și secțiuni din lucrarea abordată (legato, detache, tenuto, staccato, spiccato, crescendo, diminuendo, sf, accent etc.);* - *exerciții de proporționare a indicațiilor agogice și impactul pe care îl pot avea asupra interpretării (ritenuto, ritardando, accelerando, stretto, rubato, ad libitum, etc.);* - *exerciții de proporționare a indicațiilor dinamice și nuanțare a sunetului și impactul asupra expresivității în interpretare.*
CS 1.2. Recunoaşterea şi aplicarea în interpretare a diferențelor generate de stilurile diferite în lucrările abordate
- *analiza particularităților stilistice ale lucrării studiate (baroc, clasicism, romantism, modern);* - *selectarea și aplicarea modalităților tehnice adecvate cerințelor stilistice (emisie a sunetului, trăsături de arcuș, vibrato);* - *organizarea studiului cu accent pe realizarea obiectivelor impuse de caracteristicile stilistice și expresivității adecvate;* - *analiza comparată a unor interpretări relevante și argumentarea opțiunilor interpretative.*
CS 1.3. Identificarea şi ajustarea modalităților tehnice şi expresive corespunzătoare diferitelor genuri muzicale
- *analiza particularităților tehnice și de expresie caracteristice fiecărui gen studiat (concert, sonată, piesă);* - *adaptarea fiecărui tip de articulare și trăsătură de arcuș caracterului piesei studiate (energic, dinamic, liric, dansant, virtuoz, jucăuș etc.);* - *exersarea modalităților de emisie a sunetului astfel încât să se obțină diversitatea timbrală corespunzătoare stilurilor abordate (porțiune de arcuș, viteză, presiune, punct de contact);* - *înregistrarea periodică a rezultatului învățării însoțită de evaluare și autoevaluare a transpunerii intenției muzicale în expresivitatea adecvată și coerența interpretării în raport cu genul și stilul lucrării.*
CS 1.4. Recunoaşterea şi compararea diferitelor stiluri muzicale
- *audierea repertoriului abordat, în diferite interpretări* - *analiza interpretărilor audiate din punct de vedere stilistic* - *analiza repertoriului din punct de vedere stilistic;* - *exerciţii de interpretare cu conştientizarea factorului stilistic.*

CG 2 – *Valorificarea potențialului creativ în interpretare, operând cu limbajul de specialitate propriu artei muzicale*

CS 2.1. Adecvarea tehnicii interpretative la caracteristicile stilistice ale lucrărilor studiate
- *identificarea elementelor caracteristice perioadelor de creație diferite stilistic (trăsătură barocă, frazare clasică, sonoritate romantică etc.)* - *exerciții de dezvoltare a abilităților de realizare* - *studiul pe segmente reprezentative din repertoriul specific fiecărui stil cu accent pe aplicarea corespunzătoare a modalităților tehnice (emisie, vibrato, articulație);*

- *analiza prin comparație a unor lucrări de dimensiuni similare, dar diferite ca stil, cu evidențierea diversității mijloacelor tehnice și expresive în interpretarea lor.*
CS 2.2. Conturarea identității artistice proprii prin asumarea deciziilor în alegerea și interpretarea repertoriului
- *participarea alături de profesorul îndrumător la alegerea repertoriului reprezentativ și adaptat nivelului tehnic și expresiv propriu;* - *adaptarea elementelor personale de exprimare muzicală la cerințele stilistice ale repertoriului abordat;* - *participarea la cursuri colective și audiții cu scopul de dezvoltare a capacității de analiză, evaluare și autoevaluare;* - *susținerea deciziilor interpretative proprii prin argumente raportate la contextul istoric, stilistic și al mesajului compozitorului.*
CS 2.3. Dobândirea acurateței tehnice și expresivității în raport cu repertoriul adecvat nivelului de studii liceale finale
- *gestionarea eficientă a studiului individual, urmărind perfecționarea tehnicilor de mână stângă (intonație, precizie în articulare, vibrato);* - *gestionarea eficientă a studiului individual în vederea adaptării tehnicilor de mână dreaptă la cerințele stilistice ale pieselor studiate;* - *planificarea studiului în vederea integrării elementelor de expresie muzicală (frazare, dinamică, agogică, dicție muzicală) corelat cu rezolvarea problemelor tehnice;* - *participarea la audiții, recitaluri, concerte la care se va confrunta cu validarea și recunoașterea calitativă a demersului de pregatire.*
CS 2.4 Dobândirea abilităților de a dezvolta autonomie în procesul de organizare a studiului, alegerii repertoriului și gestionare a propriei evoluții artistice
- *organizarea și planificarea eficientă a studiului individual (program zilnic, termene de realizare a obiectivelor, autoevaluări periodice);* - *utilizarea înregistrării audio-video ca instrument de analiză a progresului;* - *asumarea responsabilității asupra realizării interpretative, a îmbunătățirii procesului de pregătire în vederea dezvoltării artistice pe termen lung.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Elemente de tehnică instrumentală	- game și arpegii în toate pozițiile și diferite tempo-uri; - dezvoltarea agilității mânii drepte prin controlul arcușului în diferite trăsături; - studii și exerciții tehnice: O. Sevcik, R. Kreutzer, P. Rode, - dezvoltarea capacității de implementare a frazării muzicale specifică diferitelor perioade stilistice; - planificarea eficientă a studiului individual în vedrea rezolvării în termen a problemelor tehnice și expresive.
Elemente de limbaj muzical	- corelarea elementelor de tehnică, expresivitate și creativitate; - aprofundarea cunoștințelor privind contextele istorice și stilistice; - dezvoltarea capacității de a crea variații sonore și timbrale, de a construi narative pe baza indicațiilor dinamice, agogice, de dicție muzicală din partitură; - expresivitate și realizare stilistică a repertoriului studiat;

Domenii de conținut	Conținuturi
Elemente de interpretare muzicală	- gestionarea și controlul emoțiilor; - dezvoltarea abilității de adaptare la diferiți parteneri (acompaniatori, membri în ansambluri camerale, orchestră).

REPERTORIU (SUGESTII)

Exerciții tehnice	- Otakar Sevcik op. I - Caietele II, III - Tehnica viorii (transcripție pentru violă); - Otakar Sevcik op.2 - Caietele III, IV, V - Tehnica arcuşului (transcripție pentru violă); - Otakar Sevcik op.7 - Caietele I, II - Trilul (transcripție pentru violă); - Otakar Sevcik op.8 - Schimburi de poziţie (transcripție pentru violă); - Otakar Sevcik op.9 - Duble coarde (transcripție pentru violă); - Henry Schradieck – Școala tehnicii viorii, caietele I-II (transcripție pentru violă); - Robert Klenck – Gamen şi arpegii (transcripție pentru violă); - Ivan Galamian – Game și arpegii (transcripție pentru violă); - Carl Flesch – Game și arpegii (transcripție pentru violă)
Studii tehnico-melodice	- Frederigo Fiorillo - 31 Studii sau Capricii (selectate); - Pierre Rode - 24 Capricii; - Jean Baptiste Charles Dancla- 20 Studii, op.73; - Rodolphe Kreutzer - 42 studii sau capricii ; - Bartolomeo Campagnoli - 41 capricii op. 22; - Franz Anton Hoffmeister - 12 Studii; - Vasile Filip - Capriciul nr 3; - Studii de Orchestră (citire la prima vedere), vol 4.
Sonate	- Johann Sebastian Bach - Suitele pentru violoncel solo (transcriptie pentru violă); - Johann Sebastian Bach - Sonate si Partite pentru vioara solo - Wolfgang Amadeus Mozart - Sonata in mi minor; - Franz Schubert - „Arpeggione' Sonata D 821; - Revon Bunin - Viola Sonata op. 26; - Felix Mendelsohn - Sonata in do minor; - Paul Constantinescu - Sonata bizantină; - Franz Xaver Hammer - Sonata în Re Major
Concerte	- Carl Stamitz - Concert in Re Major; - Cecil Forsyth - Concert in sol minor, p. II-III
Piese	- Wolfgang Amadeus Mozart - Tema cu variatiuni si Divertimenta in Re Major; - Rimski Korsakov - Flight of the Bumble-bee; - Carl Maria von Weber - Andante şi Rondo Ungarese; - Piotr Ilyich Ceaikovski - Trei piese din ciclul „Anotimpurile" op. 37 (aranjament pentru violă şi pian); - Max Reger - 3 Suite pentru violă solo; - George Enescu - Concertstuck; - Stan Golestan - Arioso şi Allegro de Concert; - Arcangelo Correlli - La Folia.

Alte piese de același grad de dificultate din Henry Barrett - The Viola – Complete guide for Teachers and students (Viola - Ghid complet pentru profesori și elevi)

SUGESTII METODOLOGICE

Sugestii metodologice generale, aplicabile celor 4 clase de liceu:

- adaptarea în mod constant a metodei de predare în funcție de particularitățile individuale ale fiecărui elev (fizice și psihice);
- accentul pe menținerea unei posturi relaxate a elevului;
- utilizarea oglinzii pentru control postural;
- concentrarea pe corectitudine, înainte de viteza;
- studiul într-un tempo redus și progresiv, către tempoul final;
- intonarea textului prin solfegiu și reproducerea frazării vocale;
- exersarea pe fragmente muzicale;
- exersarea prin diferite ritmuri și legături variate de arcus;
- fixarea figuratiilor ritmice prin bătăi ritmice ale palmelor ;
- asocierea auditiv-motorie, pentru întărirea memoriei muzicale prin simțul kinestezic;
- exersarea mentală, fără utilizarea instrumentului;
- observarea punctelor de referinta melodice și ritmice, pentru ancorarea memoriei;
- asocierea frazelor muzicale cu imagini, cuvinte sau emoții;
- înregistrarea și ascultarea, pentru a identifica pasajele mai dificile;

Atenția va fi îndreptată spre:

- aspectele tehnice (postura, intonatie, control al vibrato-ului,etc);
- interpretarea muzicala (frazare, expresie, dinamică, stiluri muzicale);
- analiza repertoriului (structura muzicala, genul muzical, construcţia muzicală);
- autonomia (capacitate elevului de a lucra independent, de a rezolva dificultăți tehnice);
- creativitatea (contribuția personală)
- evidentierea unei identități artistice proprii.

Selectarea repertoriului

Repertoriu progresiv, de la nivelul mediu la cel avansat, care să cuprindă în fiecare an lucrări din perioade muzicale diferite (baroc, clasic, romantic, modern, românesc).

Evaluare:

- evaluare tehnică (intonaţie, precizie ritmică, control al arcuşului);
- evaluare muzicală (expresivitate, frazare, stil)
- reflecție personală (jurnal de practică, autoevaluare, comentarii pe partitură).
- instrumente de evaluare: audiţii de clasă, recitaluri, concerte, concursuri, examene, proiecte interdisciplinare.

Resurse complementare:

-înregistrări, partituri, materiale video, accesul la platforme de streaming (ex. Digital Concert Hall-Berliner Philharmoniker, Adella - The Cleveland Orchestra, Filharmonia Digital Hall, etc.)

Program anual obligatoriu:

- 12 game sistem Flesch (pătrimi, optimi, şaisprezecimi- de la clasa a XI-a se adaugă şi treizecidoimile), cu arpegii pe 3 octave, terțe, sexte, octave în duble coarde pe 2 octave până la 6 alterații. Metronom 60. - 8 studii tehnico-melodice;
- o sonată clasică sau romantică sau piesă;
- 2 mișcări din Sonatele și Partitele pentru vioară solo sau Suitele pentru violoncel de Johann Sebastian Bach;
- un concert

Program verificare parțială:

- o gamă (pătrimi, optimi, şaisprezecimi+ treizecidoimi clasele XI-XII) cu arpegii în 3 octave, terțe, sexte și octave (duble coarde);
- un studiu din memorie dintre cele 8 studiate;
- o lucrare la alegere din repertoriu:
  - -partea I sau părţile II-III din concert;
  - -părţile I-II sau III-IV din sonată sau piesă.

- 2 mişcări din Sonatele şi Partitele pentru vioară solo sau Suitele pentru violoncel de Johann Sebastian Bach

Program examen final anual:

- o gamă (pătrimi, optimi, şaisprezecimi+ treizecidoimi clasele XI-XII) cu arpegii, terţe, sexte, octave (în duble);
- un studiu;
- concert (partea I sau părţile II-III);
- sonată clasică sau romantică (p I sau p II-III) sau piesă
- 2 mişcări din Sonatele şi Partitele pentru vioară solo sau Suitele pentru Violoncel de Johann Sebastian Bach.

Programul pentru examene se va prezenta din memorie.

În ceea ce priveşte studiul violei ca instrument secundar sau ca instrument la alegere, atât metodele de lucru, elementele tehnice cât şi repertoriul vor fi alese în funcție de nivelul elevului, pentru disciplina *Instrument secundar* din actuala programă iar pentru disciplina *Instrument la alegere* din programa claselor V-VIII şi adaptate de profesor, fiecărui elev în parte, în funcție de calitățile, tehnice şi muzicale ale acestuia.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

- Barnes, Gregory- Playing and Teaching the Viola: A comprehensive guide, American String Teachers Association, Ed. Alfred Music, 2010
- Barret, Henry- The Viola: Complete Guide for Teachers and Students (Viola- Ghid Complet pentru Profesori şi Studenţi), The University of Alabama Press, 1996
- Dalton, David- Playing the viola (Conversaţii cu William Primrose), Oxford University Press, 1989
- Galamian, Ivan- Principles of Violin- Playing and Teaching (Principiile Viorii- cântat şi predat), Prentice Hall,INC., Englewood Cliffs, 1962
- Iarosevici, George- Metodica predării şi a studiului instrumentelor cu coarde, Bucureşti, Editura Muzicală GRAFOART, 2025
- Menuhin, Yehudi; Primrose, William- Vioara şi viola, Londra, Ed.Mcdonald, First edition, 1967
- Mozart, Leopold- A Treatise on the Fundamental Principles of The Violin, Oxford University Press, 1985
- Răducanu, Mircea Dan- Principii de didactică instrumentală, Bucureşti, Editura Muzicală GRAFOART, 2023
- Rădulescu, Alexandru; Niculescu, Mihail- Metodă de violă, Bucureşti, Editura Muzicală, 1986
- Reiter, Walter- The Baroque Violin and Viola, Oxford University Press, 2020
- Sitt, Hans- Metoda de violă, Bucureşti, Editura Muzicală GRAFOART, 2023
- Stowell, Robin- The Early Violin and Viola- Cambridge Books To The Historical Performance Of Music, Cambridge University Press, 2001
- Suzuki, Shinichi- Suzuki Viola School- Warner Bros.Publications Inc., USA, 1986- 1999
- Tertis, Lionel- My Viola and I, Ed. Kahn and Averill Pub, 1974
- Trory, Robert- Viola playing, Ed. Waveney Music Publishing Ltd, 2011
- Tuttle, Karen- The Karen Tuttle Legacy. A resource and guide for viola students, teachers and performers, Ed. Alex Teploff- Carl Fischer, 2020
- White, John- Lionel Tertis- The First Great Virtuoso of the Viola, Boydell Press, 2012

- https://resources.tonebase.co/viola/
- www.violinist.com
- https://www.kurganov.org
- https://www.wilhelmmagner.com/

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Instituție de apartenență, localitate, județ
RESPONSABIL MEC Prof. LILIANA BOBEICĂ	Ministerul Educației și cercetării
RESPONSABIL CNCE Prof. LĂCRĂMIOARA-ANA PAULIUC	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare
COORDONATOR ȘTIINȚIFIC Prof. univ. dr. VALENTINA DEDIU-SANDU	Academia Română
Conf. univ. dr. LEONA VARVARICHI	Universitatea „Transilvania”, Facultatea de Arte, Brașov
Prof. Dr. MANUELA – MARIA PRODANCIUC	Colegiul Național de Arte „Octav Băncilă”, Iași
Prof. OANA JEINOV	Colegiul Național de Artă „George Apostu”, Bacău
Prof. ELENA URDEA	Colegiul Național de Arte „Dinu Lipatti”, București

Anexa nr. 252

Programa școlară
pentru disciplina

VIOLONCEL
(instrument principal, instrument secundar și instrument la alegere)

Clasele a IX-a – a XII-a
Curriculum de specialitate (CS)

Filiera vocațională, profilul artistic, specializarea:muzică

Învățământ liceal

- 2026 -

Anexa nr. 252
Programa școlară pentru disciplina
Violoncel (instrument principal, instrument secundar și instrument la alegere),
clasele a IX-a – a XII-a, *curriculum de specialitate (CS),*

- ***Filiera vocațională, profil artistic, specializarea muzică***

NOTĂ DE PREZENTARE

Programa școlară pentru ***Violoncel*** (*instrument principal, instrument secundar și instrument la alegere)* reprezintă o ofertă curriculară de specialitate pentru învățământul liceal, *filiera vocațională, profil artistic, specializarea muzică, secțiile muzică instrumentală și studii teoretice,* începând din anul școlar 2026 – 2027. Disciplinele în cadrul cărora se poate studia ***violoncelul*** ca instrument muzical se regăsesc în *Anexa 10 la OMEC nr. 4350/20.06.2025 - Planul-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, filiera vocațională, profil artistic, specializarea muzică,* secțiile *Interpretare instrumentală* și *Studii teoretice muzicale,* în *Curriculum de specialitate* (CS).

Studiul ***violoncelului*** în liceu, ca instrument principal și instrument secundar, își propune pregătirea absolvenților pentru admiterea în învățământul superior, devenind ulterior instrumentiști în filarmonici, în diferite formații instrumentale sau cadre didactice de specialitate.

Studiul ***violoncelului*** în liceu, ca instrument la alegerea elevilor care studiază pianul ca instrument principal, își propune familiarizarea pianiștilor cu tehnica *instrumentelor cu coarde*, în vederea pregătirii în calitate de acompaniatori în diferite formații instrumentale.

Pentru studiul acestui instrument muzical, bugetul de timp alocat, în funcție de locul pe care îl ocupă în pregătirea de specialitate a elevilor, este următorul:

Violoncel				
Disciplina	a IX-a	a X-a	a XI-a	a XII-a
Instrument principal	3	3	3	3
Instrument secundar	2	2	2	2
Instrument la alegere	1	1	1	1

În elaborarea programei, s-a avut în vedere raportarea la cadrul legislativ și documentele strategice generale și specifice care susțin studiul disciplinelor:

- **Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023**, cu modificările și completările ulterioare
- **Planurile-cadru pentru învățământul liceal**, O.M.E.C. nr. 4.350/20.06.
- **Profilul de formare al absolventului**, OME nr. 6731/2023, care asigură coerența verticală a parcursul școlar, de la învățământul primar la cel liceal
- **Recomandarea Consiliului UE privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții, 2018**

Programa este elaborată potrivit modelului de proiectare curriculară centrat pe competențe. Construcția programei este realizată astfel încât să contribuie la dezvoltarea profilului de formare al absolventului. Din perspectiva disciplinei de studiu, orientarea demersului didactic are la bază *competența de sensibilizare și exprimare culturală* cu atributele prioritare esențiale pentru abordarea învățării într-un mod conștient și pe termen lung.

Structura programei școlare include, pe lângă *Nota de prezentare*, următoarele elemente:

- Competenţe generale
- Competenţe specifice şi exemple de activităţi de învăţare
- Domenii de conținut și conţinuturi
- Sugestii de repertoriu
- Sugestii metodologice
- Bibliografie selectivă

Competenţele sunt ansambluri structurate de cunoştinţe, abilităţi şi atitudini dezvoltate prin învăţare, care permit identificarea şi rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte particulare diverse.

Competențele generale vizate jalonează achizițiile elevului pentru întregul ciclu liceal.

Competenţele specifice se formează pe parcursul unui an şcolar, sunt derivate din competenţele generale şi reprezintă etape în dobândirea acestora. Competenţele specifice sunt însoţite de exemple de activităţi de învăţare, care constituie modalităţi de organizare a activităţii didactice în scopul realizării competenţelor. Programa şcolară propune, cu caracter de exemplu, diferite tipuri de activităţi de învăţare, care integrează strategii didactice şi care valorifică experienţa concretă a elevului. Cadrul didactic are libertatea de a utiliza exemplele de activităţi de învăţare pe care le propune programa şcolară, de a le completa sau de a le înlocui, astfel încât acestea să asigure un demers didactic adecvat situaţiei concrete de la clasă. Se asigură, în acest fel, premisele aplicării contextualizate a programei şcolare şi proiectării unor parcursuri de învăţare personalizate.

Conținuturile învățării constituie elemente de bază ale domeniului, mijloace informaționale prin care se urmărește realizarea competențelor. Astfel ele sunt grupate pe următoarele domenii de conținut:

- *Elemente de tehnică instrumentală specifică;*
- *Elemente de limbaj muzical;*
- *Aspecte culturale muzicale, interpretative și interdisciplinare.*

Sugestiile de repertoriu sunt prezentate separat pentru fiecare an de studiu. Repertoriu este un mijloc de realizare a competențelor, fiind indispensabil în progresul elevilor pe tot parcursul formării. Repertoriul este similar pentru disciplina *Instrument principal* și disciplina *Instrument secundar.* Pentru disciplina *Instrument la alegere* repertoriul este diferit fiind considerate o disciplină de inițiere.

Sugestiile metodologice includ recomandări privind strategiile didactice şi elementele de evaluare formativă continuă și sumativă. Pornind de la competențele generale, sunt prezentate exemple de strategii de formare care contribuie la realizarea acestora și recomandări pentru strategii de evaluare.

Construcția programei permite susținerea elevilor în direcția exprimării artistice la instrument, concretizată în manifestări muzicale, constituind un demers complex ce integrează cunoștințe, deprinderi, competențe și de la celelalte discipline muzicale.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Operarea cu elemente de limbaj muzical în vederea interpretării unor lucrări muzicale**
CG2	**Valorificarea capacităților tehnice și de interpretare instrumentală**

CLASA a IX-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1. ***Operarea cu elemente de limbaj specific, în abordarea creaţiilor muzicale***

CS 1.1. Utilizarea unor simboluri și termeni de dinamică și agogică în concordanța cu repertoriul abordat
- *citirea și interpretarea corectă a partiturii;* - *recunoașterea indicațiilor de expresie, tempo, articulație și dinamică;* - *exersarea și perfecționarea tehnicilor avansate de mâna stângă și mâna dreaptă, perfecționarea pozițiilor superioare, aplicarea tehnicii de arcuș specifice repertoriului studiat, aplicarea corectă a tehnicilor de schimbare de poziție;* - *exerciții de analiză a formei pieselor din repertoriu.*
CS 1.2. Aplicarea în interpretare a elementelor de sintaxă (construcție) muzicală corespunzătoare repertoriului abordat
- *identificarea formelor muzicale;* - *recunoașterea formelor simple: A, A-B, A-B-A, rondo, sonată, variațiuni;* - *înțelegerea structurii și funcției fiecărei părți în cadrul unei compoziții pentru violoncel;* - *analiza elementelor de construcție melodică;* - *identificarea frazelor și a secvențelor muzicale;* - *analiza fragmentelor din repertoriul abordat pentru identificarea elementelor de construcție și aplicarea în interpretare a tehnicilor specifice stilului și perioadei abordate.*
CS 1.3. Analizarea comparată a diferitelor stiluri și genuri muzicale.
- *audierea și vizionarea comparată a unor interpretări de referință;* - *audiții muzicale ale unor piese din repertoriul studiat și a unor piese cu un grad de dificultate tehnică și complexitate interpretativă superioare;* - *diferențierea modurilor de arcuș, martelato, spiccato, sautille, adecvate stilurilor și genurilor muzicale în Baroc și Clasicism.*

CG 2. Valorificarea potenţialului creativ în interpretare, operând cu limbajul de specialitate

CS 2.1. Dezvoltarea expresivității artistice, exprimarea intențiilor muzicale prin dinamică și frazare, interpretarea muzicală coerentă în diferite stiluri și epoci.
- *studii și exerciții de tehnică și frazare;* - *studii de tehnică pentru controlul dinamicii (p,mp,mf, f, ff);* - *studii specifice pentru dezvoltarea expresivității, studiile melodice de D. Popper și A. Piatti;* - *interpretarea și analiza pieselor din diferite stiluri și epoci.*
CS 2.2. Utilizarea vibrato-ului și a legato-ului pentru expresivitate.
- *exerciții de vibrato: aplicarea vibrato-ului pe notele lungi, începând cu mișcări mici și crescând treptat amplitudinea, utilizarea metronomului pentru a menține ritmul în exerciții;* - *utilizarea legatoului și a modurilor de arcuș pentru expresivitate;* - *diversificarea tehnicii de arcuș;* - *schimbarea trasăturii de arcuș, de la un atac puternic și controlat la o trăsătură ușoară;*

- *utilizarea vitezei și presiunii arcușului, moduri variate de trăsătură;* - *utilizarea tehnicilor speciale, consolidarea expresivității prin combinații între legato și alte moduri de arcuș.*
CS 2.3. Pregătirea repertoriului în vederea prezentării în fața publicului a lucrărilor studiate
- *planificarea individuală a studiului zilnic în funcție de obiectivele interpretative;* - *construirea unui program de recital echilibrat (stilistic și expresiv);* - *exersarea elementelor de prezență scenică: postură, contact vizual, gestică naturală;* - *dezvoltarea încrederii în sine prin interpretări în contexte controlate (clasă, recital, audiție);* - *gestionarea emoțiilor de scenă și a concentrării în timpul performanței;* - *analiza critică post-performanță: identificarea punctelor forte și a direcțiilor de îmbunătățire;* - *dezvoltarea capacității de colaborare cu pianistul acompaniator sau cu alți membri ai ansamblului; cultivarea spiritului de respect și dialog artistic între interpreți.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Dezvoltarea și consolidarea tehnici instrumentale	- tehnici de arcuș (détaché, legato, staccato, spiccato, sautillé, richose, martelé, etc); - tehnici de mână stângă (schimbări de poziție, vibrato, intonație); - studiul gamelor și arpegiilor în poziții variate; - dexteritate și agilitate tehnică.
Aplicarea limbajului muzical în interpretare	- elemente de agogică, dinamică și articulație aplicate în repertoriu; - analiza formei muzicale (perioadă, frază, structură); - aspecte ale stilisticii muzicale (baroc, clasic, romantic, modern, - contemporan).
Creativitate și identitate interpretativă	- construirea identității artistice cu ajutorul tehnicii, imaginației și curajului interpretativ; - stimularea gândirii narative, controlul culorii sunetului; - libertate în frazare, respirația muzicală controlată; - rubato, tensiune și relaxare în linia melodică; - tehnici de concentrare, respirație, gestionarea emoțiilor; - colaborarea cu corepetitorul și/sau alți instrumentiști.

REPERTORIU (SUGESTII)

Exerciții tehnice	Iulius Klengel – *Exerciții zilnice* Vol. I, II, III, IV Paul Bazelaire – *Tehnica violoncelului* Otakar Ševčík – *Op. 1*, Vol. I Otakar Ševčík – *Op. 2*, Vol. I, II Otakar Ševčík – *Op. 3 – 40 variațiuni* (ediția Feuillard) Otakar Ševčík – *Op. 8 – Schimburi de poziție și exerciții pregătitoare pentru game* (H. Boyd) Bernhard Cossmann – *Studii tehnice* Louis Feuillard – *Exerciții zilnice* János Starker – *Exerciții pentru mâna stângă*

Studii tehnico-melodice	Auguste Franchomme – *Op. 35 – 12 Studii*, nr. 9–12 Auguste Franchomme – *Op. 7 – 12 Capricii*, nr. 1–6 Felix Battanchon – *Op. 25 – Studii pentru daumen* Jean-Louis Duport – *21 Studii* (Ediția Peters), nr. 3, 4, 5, 6, 7, 13, 19 David Popper – *Op. 76 – 10 Studii*, Vol. II, nr. 1 Friedrich Dotzauer – *Studii (63–85)*, Caietul III
Suite și sonate	Johann Sebastian Bach – *Suita I pentru violoncel solo* Antonio Vivaldi – *9 sonate pentru violoncel* Giovanni Battista Sammartini – *Sonata în Sol major* François Francœur – *Sonata în Mi major*, părțile III, IV, V Luigi Boccherini – *Sonata nr. 3 în Sol major*, G.5 Luigi Boccherini – *Sonata în Do major*, G.6 Henry Eccles – *Sonata în sol minor* Benedetto Marcello – *Sonatele V și VI* Ludwig van Beethoven – *Sonata nr. 1*
Concerte	Leonardo Leo – *Concert în re minor* Sebastian Lee – *Variations de concert pour le violoncelle sur un thème de l'opéra „Guillaume Tell" de Rossini*, *Op. 3* (pentru violoncel și orchestră) Nicola Porpora – *Concert în la minor* Mathias Georg Monn – *Concert în sol minor* Carl Philipp Emanuel Bach – *Concert în La major* Antonio Vivaldi – *Concert în si minor* Johann Christian Bach – *Concert în do minor* Georg Goltermann – *Concert nr. 3* Bernhard Romberg – *Concert nr. 2 în Re major* Camille Saint-Saëns – *Concert nr. 1 în la minor*, *Op. 33,* partea I
Piese universale	Johann Sebastian Bach – *Arioso* Johann Sebastian Bach – *Gavota* Antonio Vivaldi – *Largo* Emile Dunkler – *Torcătoarea* Sebastian Lee – *Marea fantezie pe teme din opera „Robert le Diable" de Meyerbeer*, *Op. 6* (pentru violoncel și orchestră) David Popper – *Tarantela* David Popper – *Menuet* Piotr Ilici Ceaikovski – *Nocturna în re* Piotr Ilici Ceaikovski – *Cântec de toamnă* Piotr Ilici Ceaikovski – *Vals sentimental* Vladimir Godár – *Cântec de leagăn* Gabriel Fauré – *Élégie* Anton Rubinstein – *Melodie* Alexandr Borodin – *Serenada* Alexandr Glazunov – *Cântecul menestrelului* Claude Debussy – *Clar de lună* Felix Mendelssohn – *Cântec fără cuvinte* Edward Elgar – *Salut d'Amour* Maria Theresia von Paradis – *Siciliana* David Popper – *Gavotta nr. 2*, *Op.* 23 Max Reger – *Air*, op. 103, nr. 3 Camille Saint-Saëns – *Allegro appassionato* Ludwig van Beethoven – *12 variațiuni pe tema din „Judas Maccabeus"*

Piese românești	Tiberiu Brediceanu – *Doina* Ludovic Feldman – *Elegie* Paul Constantinescu – *Variațiuni pe o temă din secolul XIII* Paul Constantinescu – *Cântec vechi* Constantin Dimitrescu – *Serenada română* Constantin Dimitrescu – *Dans țărănesc* Doru Popovici – *Preludiu* Constantin Nottara – *Siciliana*

În afara studiilor și lucrărilor menționate în lista de repertoriu a fiecărei clase, se pot aborda și alte lucrări de același nivel tehnic sau nivel tehnic superior.

CLASA a X-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1. ***Operarea cu elemente de limbaj specific, în abordarea creațiilor muzicale***

CS 1.1. Aplicarea semnelor de expresie, tempo, articulație și dinamică în interpretarea repertoriului
- *citirea și interpretarea conștientă a semnelor de expresie, de agogică și dinamică;* - *analiza detaliată a indicațiilor de tempo și a variațiilor de caracter în cadrul unei lucrări;* - *aplicarea articulațiilor de bază (legato, staccato, portato, marcato) în contexte muzicale diferite;* - *controlul echilibrului între intensitate, timbru și frazare;* - *exerciții de intonație și omogenitate sonoră în pasaje cantabile;* - *studierea contrastelor dinamice și a tranzițiilor expresive între secțiunile muzicale.*
CS 1.2. Perfecționarea tehnicilor de mână stângă și mână dreaptă, în contexte muzicale variate
- *exersarea gamei cu scop de consolidare a intonației;* - *studiul schimbărilor de poziție, glisando-urilor și a intonației relative în intervale largi;* - *diversificarea tehnicilor de arcuș: détaché, spiccato, martelé, sautille, legato, col legno;* - *exerciții pentru coordonarea mișcărilor mâinii drepte și stângi;* - *introducerea studiilor de virtuozitate și a pasajelor rapide în tempouri controlate;* - *dezvoltarea capacității de a obține un sunet omogen și expresiv pe toate corzile;* - *controlul tensiunii musculare și optimizarea posturii instrumentale.*
CS 1.3. Aplicarea conștientă a structurilor de frazare în interpretare
- *analiza frazei și a perioadei muzicale, observarea simetriei și a tensiunii melodice;* - *utilizarea respirației muzicale în construirea frazării;* - *interpretarea logică și coerentă a structurilor formale;* - *conștientizarea raportului dintre secțiunile contrastante (teme principale/secundare, dezvoltări, reprize);* - *studii de stil – clasic, romantic, modern – și adaptarea frazării în funcție de caracterul epocii;* - *realizarea unei viziuni interpretative personale bazate pe înțelegerea formei.*

CG 2. ***Valorificarea potențialului creativ în interpretare, operând cu limbajul de specialitate propriu artei muzicale***

CS 2.1. Exprimarea intențiilor muzicale prin controlul frazării, dinamicii și calității sunetului
- *exersarea frazării în funcție de structura formală a lucrării;* - *identificarea și exprimarea tensiunilor și rezolvărilor melodice;* - *controlul respirației muzicale și al fluxului sonor în fraze lungi;* - *dezvoltarea capacității de a menține continuitatea sonoră în tempo lent și claritatea în pasaje rapide;* - *utilizarea intenționată a dinamicii pentru conturarea planurilor sonore;* - *formarea calității sunetului prin variații de presiune, viteză și punct de contact al arcușului;* - *cultivarea simțului expresiv prin ascultarea comparativă a interpretărilor marilor violonceliști.*
CS 2.2. Utilizarea tehnicilor de vibrato, legato și controlul arcușului pentru dezvoltarea expresivității
- *studiul și aplicarea controlată a vibrato-ului: viteză, amplitudine, intensitate;* - *combinarea diferitelor tipuri de legato (arcuș și mână stângă) în funcție de caracterul muzical;* - *relația dintre presiunea arcușului și densitatea sonoră;* - *crearea contrastelor timbrale prin folosirea diferitelor registre și coarde;* - *practicarea controlului dinamicii în pianissimo și fortissimo, fără pierderea calității tonului;* - *aprofundarea expresivității în pasaje lirice versus tehnice;* - *transpunerea intenției afective a compozitorului prin mijloace proprii interpretului (culori sonore, accente, respirație).*

CS 2.3. Pregătirea repertoriului în vederea prezentării în fața publicului a lucrărilor studiate
- *planificarea individuală a studiului zilnic în funcție de obiectivele interpretative;* - *construirea unui program de recital echilibrat (stilistic și expresiv);* - *exersarea elementelor de prezență scenică: postură, contact vizual, gestică naturală;* - *dezvoltarea încrederii în sine prin interpretări în contexte controlate (clasă, recital, audiție);* - *gestionarea emoțiilor de scenă și a concentrării în timpul performanței;* - *analiza critică post-performanță: identificarea punctelor forte și a direcțiilor de îmbunătățire;* - *dezvoltarea capacității de colaborare cu pianistul acompaniator sau cu alți membri ai ansamblului;* - *cultivarea spiritului de respect și dialog artistic între interpreți.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Dezvoltarea și consolidarea tehnicii instrumentale	- consolidarea pozițiilor și a intonației; - game și arpegii în 3/4 octave (tonalități cu până la 4-5 alterații); - intonația în intervale mari și glisando-ul expresiv versus tehnic; - tehnici de detasare: grand détaché, martelé în diferite zone ale arcușului; - tehnici de săritură: perfecționarea spiccato-ului (la mijlocul arcușului) și sautillé; - controlul punctului de contact (lângă cordar pentru intensitate, spre tastieră pentru flautando).
Aplicarea limbajului muzical în interpretare	- gradarea volumului: crescendo și diminuendo pe sunete lungi și în pasaje tehnice; - termeni de tempo și variații: Ritardando, Accelerando, A tempo, Rubato controlat; - legato pe mai multe note (până la o întreagă frază); - portato și staccato pe același arcuș; - identificarea și marcarea punctelor de culminație în frază; - vibrato continuu între notele legate; - variația vitezei și amplitudinii vibrato-ului în funcție de stil (Baroc vs. Romantic); - analizarea formelor muzicale și analizarea stilistică; - forma de Sonată (expoziție, dezvoltare, repriză) și Rondo; - recunoașterea simetriei frazelor (antecedent/consecvent); - interpretarea pe epoci stilistice.
Creativitate și identitate interpretativă	- interpretarea partiturii ca act artistic personal; - luarea unor decizii personale în utilizarea indicațiilor de tempo, dinamică și expresie; - consolidarea experienței scenice cu ajutorul acusticii sălii, energiei publicului și a propriei stări emoționale; - creearea propriei identități artistice combinând tradiția interpretativă, studiul marilor interpreți, propria sensibilitate, imaginatie și sinceritate artistică; - colaborarea cu pianul: echilibrul sonor și sincronizarea atacurilor.

REPERTORIU (SUGESTII)

Exerciții tehnice	Iulius Klengel – *Exerciții zilnice* Vol. I, II, III Paul Bazelaire – *Tehnica violoncelului* Otakar Ševčík – *Op. 2*, Vol. I Bernhard Cossmann – *Studii tehnice* Louis Feuillard – *Exerciții zilnice* János Starker – *Exerciții pentru mâna stângă*
Studii tehnico-melodice	Friedrich Grützmacher – *Op. 38 – Studii*, nr. 1–12 Auguste Franchomme – *Op. 7 – 12 Capricii*, nr. 7–12 Felix Battanchon – *Op. 25 – Studii pentru daumen* Jean-Louis Duport – *21 Studii* (Ediția Peters), nr. 1, 2, 8, 9, 10, 12, 14 David Popper – *Op. 76 – 10 Studii*, Vol. II, nr. 5–10 Friedrich Dotzauer – *Studii (86–113)*, Caietul IV
Suite și sonate	Johann Sebastian Bach – *Suita I și a II-a pentru violoncel solo* Antonio Vivaldi – *9 sonate pentru violoncel* Jean-Baptiste Bréval – *Sonata în Sol major* François Francœur – *Sonata în Mi major*, părțile I, II Luigi Boccherini – *Sonata în Sol major*, G.15 Luigi Boccherini – *Sonata în Do major*, G.17 Ludwig van Beethoven – *Sonata nr. 2*, *Op. 5, sol minor* Ludwig van Beethoven – *Sonata nr. 3, Op. 69, La major* Ludwig van Beethoven – *Sonata* nr. 4*, Op. 102, nr. 1, Do major* Johann Sebastian Bach – *Sonata în Re major*
Concerte	Leonardo Leo – *Concert în Re major* Nicola Porpora – *Concert în Sol major* Luigi Boccherini – *Concert nr. 2 în La major* Luigi Boccherini – *Concert nr. 3 în Sol major*, G.480 Luigi Boccherini – *Concert nr. 7 în Sol major*, G.476 John Garth – *Concert nr. 1 în Re major* John Garth – *Concert nr. 4 în si bemol major* Joseph Haydn – *Concert în Do major* Georg Goltermann – *Concert nr. 1*, *Op. 14* Georg Goltermann – *Concert nr. 2*, *Op. 30* Bernhard Romberg – *Concert nr. 4* Bernhard Romberg – *Concertino în re minor*, *Op. 51* Camille Saint-Saëns – *Concert nr. 1 în la minor*, *Op. 33,* părțile II și III Édouard Lalo – *Concert în re minor* Carl Philipp Emanuel Bach – *Concert în la minor* Karl Davydov – *Concert nr. 1*, *Op. 5, si minor* Karl Davydov – *Concert nr. 4*, *Op. 31, mi minor*

Piese universale	Johann Sebastian Bach – *Canzzonetta* Georg Friedrich Händel – *Arie* Girolamo Frescobaldi – *Toccata* Wolfgang Amadeus Mozart – *Gavotă* Serghei Rahmaninov – *Vocaliza*, nr. 14, *Op. 34* David Popper – *Poloneza de concert*, *Op. 14* David Popper – *Vito* David Popper – *Tarantella*, *Op. 33* David Popper – *Rapsodia ungară* Daniel van Goens – *Scherzo* Piotr Ilici Ceaikovski – *Andante cantabile* Modest Musorgski – *Lacrima* Franz Schubert – *Ave Maria* Alexandr Glazunov – *Serenada spaniolă* Robert Schumann – *Visare* Gabriel Fauré – *Après un rêve* Gabriel Fauré – *Papillon*, *Op. 77* Gaspar Cassadó – *Requiebros* Maurice Ravel – *Habanera*
Piese românești	Dumitru Bughici – *Scherzo* Vasile Jianu – *Pastorală* Paul Constantinescu – *Balada haiducească* Doru Popovici – *Colind*

În afara studiilor și lucrărilor menționate în lista de repertoriu a fiecărei clase, se pot aborda și alte lucrări de același nivel tehnic sau nivel tehnic superior.

CLASA a XI-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Operarea cu elemente de limbaj specific, în abordarea creațiilor muzicale

CS 1.1. Aplicarea principiilor tehnico-expresive în interpretarea lucrărilor reprezentative din diferite epoci și stiluri
- studiul expresivității stilistice: articulația în stil baroc și folosirea vibrato-ului in repertoriul baroc, echilibrul clasic, lirismul romantic, frazarea modernă; *- aplicarea indicațiilor de expresie (legato, staccato, portato);* *- interpretarea corectă a semnelor de dinamică, tempouri contrastante și modificări, abordarea unor elemente din notația muzicii moderne.*
CS 1.2. Consolidarea tehnicilor avansate de mână stângă și mână dreaptă în contexte muzicale variate
- schimbări rapide de poziție și extensii; *- intonația în pozițiile superioare și în duble (terțe, sexte, octave);* *- exersarea tehnicilor de vibrato variat (amplitudine, frecvență, intensitate);* *- studiul tipurilor de arcuș: détaché rapid, spiccato controlat, martelé, ricochet, legato de lungă durată;* *- practicarea exercițiilor și studiilor specifice pentru controlul legatoului și a variațiilor de arcuș;* *- controlul presiunii arcușului și a poziției degetelor, pentru o articulație clară și exactă.*
C.S 1.3. Analiza detaliată a formelor și structurilor muzicale complexe și integrarea acestora în interpretare
- studiul formelor: binară, ternară, variațiune, sonată, rondo; *- înțelegerea frazelor și a perioadelor muzicale (structură, tensiune, rezolvare);* *- analiza relației dintre temă, dezvoltare și repriză;* *- aplicarea principiilor de construcție a formei în interpretare (claritate, direcție, culminație).*

CG 2 - Valorificarea potențialului creativ în interpretare, operând cu limbajul de specialitate propriu artei muzicale

CS 2.1. Exprimarea unei viziuni interpretative proprii, bazate pe argumente stilistice și estetice
- abordarea unor lucrări cu conținut specific pentru comunicarea expresivă și coerența interpretării; *- improvizație și interpretare personală;* *- exerciții de improvizație pe teme muzicale cunoscute, pentru dezvoltarea expresivității;* *- crearea și interpretarea propriilor fraze muzicale, păstrând coerența stilistică și intenția muzicală.*
CS 2.2. Dezvoltarea expresivității interpretative prin aprofundarea controlului tehnic și a intenției muzicale personale
- dezvoltarea propriei identități sonore, prin explorarea timbrului personal și a modului de proiecție sonoră, în acord cu repertoriul abordat; *- analiza comparativă a interpretărilor de referință, prin recunoașterea diferențelor stilistice și integrarea conștientă a modelelor profesionale în practica proprie;* *- controlul expresiv asupra frazării, prin construirea tensiunii și relaxării, evidențierea direcției melodice și a culminațiilor frazei.*
CS 2.3. Valorificarea experienței interpretative în contexte scenice
- tehnici de respirație pentru controlul tracului; *- postura corporală, comunicarea prin privire și gesturi cu profesorul corepetitor (pianistul);* *- pregătirea mentală și fizică, tehnici de relaxare, concentrare și gestionare a emoțiilor înainte de recital;* *- prezentarea expresivă în fața publicului;* *- transmiterea emoției și a mesajului piesei, utilizarea dinamicii și a timbrului;* *- capacitatea de a „povesti" piesa muzicală, dincolo de corectitudinea notelor;* *- comunicarea non-verbală prin gesturi, mimică, contact vizual;* *- construirea unei legături cu publicul, tehnici de implicare și de captare a atenției.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Dezvoltarea și consolidarea tehnicii instrumentale	Mâna stângă: agilitate și intonație - poziții superioare: consolidarea intonației în registrul acut; - tehnica dublelor coarde: exerciții sistematice pentru terțe, sexte și octave (pregătirea pentru pasaje de virtuozitate); - vibrato-ul diferențiat: vibrato larg și lent pentru pasaje grave/solemne. - vibrato îngust și rapid pentru muzica de tensiune maximă; - mecanisme de schimbare de poziție: schimburi prin „portamento” versus schimburi imperceptibile. Mâna dreaptă: conducerea arcușului - tehnici de salt și percuție: *spiccato* în diferite puncte ale arcușului, *ricoche;* - distribuția și viteza: controlul trăsăturii de arcuș în frazele lungi; - articulația: *martelé* pentru atacuri precise și claritate în pasajele de forță.
Aplicarea limbajului muzical în interpretare	- arhitectura formei: identificarea secțiunilor în forma de Sonată (expoziție, dezvoltare, repriză) pentru a stabili punctele de culminație; - micro-structura: analiza frazei (antecedent/consecvent) și a modului în care armonia conduce dinamica (tensiune în disonanță, relaxare în rezolvare); - unitatea stilistică: menținerea unui tempo coerent în ciuda contrastelor dinamice; - tehnici de articulație specifice perioadei baroce (non-legato ca bază, *detaché* articulat), vibrato-ul ca ornament; - echilibrul dintre formă și expresie în Clasicism, controlul preciziei în *staccato* și *portato*; - lirismul și utilizarea vibrato-ului variat pentru intensitate emoțională, frazarea lungă, susținută de un control riguros al presiunii arcușului specifice Romantismului; - extinderea paletei efectelor sonore: *sul ponticello*, *sul tasto*, *col legno*, notații moderne și ritmuri complexe (măsuri compuse, poliritmie) specifice muzicii moderne și contemporane.
Creativitate și identitate interpretativă	- estetica sunetului personal; - căutarea unui timbru personal, prin experimentarea cu punctul de contact al arcușului față de căluș; - variația punctului de contact al arcușului (sul ponticello, sul tasto etc.); - controlul presiunii și vitezei arcușului; - variații ale vibrato-ului (larg, îngust, rapid, lent); - diferențe de articulație (legato, staccato, marcato); - analiza comparativă prin audierea critică a marilor violoncelişti, pentru a înțelege opțiunile interpretative (tempo, rubato, digitatie); - diferențe de tempo, tipuri diferite de frazare, utilizarea rubato-ului; - improvizație stilistică, crearea unor mici cadențe sau variațiuni pe teme date, respectând regulile epocii respective; - diversitatea sonoră, care reprezintă capacitatea violoncelistului de a produce o gamă variată de timbre și culori ale sunetului.

REPERTORIU (SUGESTII)

Exerciții tehnice	Iulius Klengel – *Exerciții zilnice* Vol. I, II, III, IV Paul Bazelaire – *Tehnica violoncelului* Otakar Ševčík – *Op. 1*, Vol. I Otakar Ševčík – *Op. 2*, Vol. I, II Otakar Ševčík – *Op. 3 – 40 de variațiuni* (ediția Feuillard) Otakar Ševčík – *Op. 8 – Schimburi de poziție și exerciții pregătitoare pentru game* (H. Boyd) Bernhard Cossmann – *Studii tehnice* Louis Feuillard – *Exerciții zilnice* János Starker – *Exerciții pentru mâna stângă*
Studii tehnico-melodice	Joseph dall'Abaco – *Capricii*, nr. 1, 3, 5, 6 Felix Battanchon – *Op.* 24, Vol. I – *6 studii* Felix Battanchon – *Op.* 24, Vol. III – *6 studii* David Popper – *Op.* 73 – *40 Studii*, Vol. I, Vol. II (extrase: nr. 11, 12, 15, 16, 17) Alfredo Piatti – *Op.* 25 – *12 Capricii* (extrase: nr. 1, 2, 7, 10)
Suite și sonate	Johann Sebastian Bach – *Suita a II-a și a III-a pentru violoncel solo* Domenico Gabrielli – *Ricercari* Antonio Vivaldi – *Nouă sonate pentru violoncel* Giuseppe Valentini – *Sonata în Mi major*, *Op. 8*, numărul 10 Andrea Caporale – *Sonata în re minor* Johann Sebastian Bach – *Sonata numărul 3 în sol minor* Ludwig van Beethoven – *Sonata numărul 2*, *Op. 5*, sol minor Ludwig van Beethoven – *Sonata numărul 3*, *Op. 69*, La major François Francœur – *Sonata în Mi major* Luigi Boccherini – *Sonata în La major*, G. 4 Luigi Boccherini – *Sonata în do minor*, G. 2 Serghei Prokofiev – *Sonata în Do major*, *Op. 119* Serghei Rahmaninov – *Sonata în sol minor*, *Op. 19* Dmitri Șostakovici – *Sonata*, *Op. 40*
Concerte	Luigi Boccherini – *Concert numărul 9 în si bemol major* Luigi Boccherini – *Concert numărul 11 în Do major*, G. 573 Joseph Haydn – *Concert în Re major* Eduard Elgar – *Concert în mi minor*, *Op. 85* Piotr Ilici Ceaikovski – *Variațiuni pe o temă Rococo* Karl Davydov – *Concert numărul 1*, *Op. 5*, si minor Karl Davydov – *Concert numărul 2*, *Op. 14*, la minor Dmitri Kabalevski – *Concert numărul 1*, *Op. 49* Jean-Baptiste Bréval – *Concert numărul 2 în Re major* Édouard Lalo – *Concert în re minor*

Piese universale	Luigi Boccherini – *Rondo* Joseph Haydn – *Divertisment în Re major* David Popper – *Papillon*, *Op. 3*, nr. 4 David Popper – *Rapsodia ungară* David Popper – *Torcătoarea* Piotr Ilici Ceaikovski – *Pezzo capriccioso* Carl Maria von Weber – *Adagio și Rondo* Karl Davydov – *Dimineața* Karl Davydov – *Nocturna* din „*Souvenir de Zarizino*”, *Op. 6* Karl Davydov – *Balada*, *Op. 25* Alexandr Glazunov – *Dans oriental* Alexandr Glazunov – *Melodie arabă* Robert Schumann – *Abendlied*, *Op. 85* Robert Schumann – *Adagio și allegro*
Piese românești	Filip Lazăr – *Bagatelă* Constantin Nottara – *Poem elegiac* Ludovic Feldman – *Cântec de seară* Ludovic Feldman – *Serenadă* Sigismund Toduță – *Adagio* Serafim Antropov – *In memoriam* Doru Popovici – *Elegie*

*În afara studiilor și lucrărilor menționate în lista de repertoriu a fiecărei clase, se pot aborda și alte lucrări de același nivel tehnic sau nivel tehnic superior***.**

CLASA a XII-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Operarea cu elemente de limbaj specific, în abordarea creațiilor muzicale

CS 1.1. Aplicarea autonomă a cunoștințelor tehnice și expresive în interpretarea creațiilor de nivel concertistici
- studiul expresivității stilistice: articulația în stil baroc și folosirea vibrato-ului in repertoriul baroc, echilibrul clasic, lirismul romantic, frazarea modernă; *- interpretarea corectă a semnelor de dinamică, tempouri contrastante și modificări, abordarea unor elemente din notația muzicii moderne;* *- tehnici avansate de virtuozitate: pasaje rapide, schimbări extinse de poziție, acorduri și arpegii complexe.*
CS 1.2. Analizarea și interpretarea critică a repertoriului, prin raportare la stil, context și intenție componistică
- analiză istorică și stilistică a lucrărilor abordate; *- identificarea intenției componistice prin studiu de partitură și diferse surse;* *- compararea versiunilor interpretative (înregistrări de referință);* *- formularea unei interpretări proprii, coerente cu specificul epocii;* *- elaborarea unui eseu scurt sau a unei prezentări despre o lucrare interpretată.*
C.S 1.3. Sinteza competențelor dobândite în realizarea unui program de recital complet
- selecția și structurarea repertoriului de recital (diversitate stilistică); *- pregătirea repertoriului integral (concerte, sonate, piese de virtuozitate, lucrări moderne);* *- simularea unui recital integral, cu pauze, prezentare și coerență in desfășurare;* *- autoreglarea procesului de studiu și gestionarea emoțiilor de scenă.*

CG 2 - Valorificarea potențialului creativ în interpretare, operând cu limbajul de specialitate propriu artei muzicale

CS 2.1. Elaborarea unei concepții interpretative proprii asupra repertoriului
- crearea unei viziuni interpretative individuale; *- argumentarea deciziilor estetice în raport cu textul muzical;* *- prezentarea publică a propriei concepții asupra unei lucrări reprezentative;* *- colaborarea cu pianul acompaniator în stabilirea echilibrului expresiv.*
CS 2.2. Dezvoltarea capacității de reflecție critică și autoevaluare a performanței interpretative
- înregistrarea audio/video a interpretărilor proprii și analiza comparativă; *- identificarea punctelor forte și a aspectelor de îmbunătățit;* *- elaborarea unui plan personal de progres artistic.*
CS 2.3. Valorificarea experienței interpretative.
- interpretarea dirijată a unei lucrări urmărind frazarea muzicală, dinamica, caracterul expresiv, utilizarea vibrato-ului și a arcușului; *- exerciții de diversitate sonoră, interpretarea aceluiași fragment în moduri diferite: cu nuanțe dinamice variate, cu diferite tipuri de articulație schimbând punctul de contact al arcușului;* *- interpretare în duet cu profesorul: profesorul poate acompania elevul sau cânta împreună cu el anumite pasaje, pentru a demonstra frazarea și a crea un dialog muzical.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Dezvoltarea și consolidarea tehnicii instrumentale	- consolidarea poziției de daumen prin studiul gamelor în poziție fixă, în duble coarde și studii specifice; - agilitatea mâinii stângi și sincronizarea cu mâna dreaptă; - diferența dintre intonația temperată și netemperată, aplicată pentru repertoriul solo și cel cu acompaniament; - elemente de tehnică de mâna dreaptă pentru diversitatea efectelor sonore, în funcție de stil, controlul punctului de contact (sul tasto, sul ponticello, flautando); - tehnica arcușului: sautillé, ricochet, spiccato în funcție de planul dinamic; - aprofundarea studiului flajeoletelor artificiale.
Aplicarea limbajului muzical în interpretare	- repere interpretative în abordarea stilului muzical baroc; - claritate polifonică, echilibru și rigoare ritmică, vibrato selectiv (ca ornament), articularea non-legato, ornamentația specifică stilului aplicată în mod special pe motivele și frazele care se repetă; - repere interpretative în clasicism - frazare clasică și elegantă, utilizarea vibrato-ului pentru expresie, controlul culorii sonore, intensitatea emoțională a frazei muzicale, respirația muzicală, contrast dinamic și expresivitate, libertatea de a improviza propriile cadențe în concerte; - repere interpretative în romantism – virtuozitate, lirism și expresivitate, utilizarea rubato-ului, portamento-ul stilizat, controlul vibrato-ului intens; - relaționarea și sicronizarea cu acompaniamentul, folosirea limbajului corpului pentru o bună colaborare;
Creativitate și identitate interpretativă	- accesarea nivelului de maturitate artistică prin care interpretul reușește să transmită conținutul emoțional și stilistic al unei lucrări muzicale, utilizând mijloace tehnice și muzicale adecvate; - îmbinarea echilibrată între tehnică, sensibilitate și înțelegerea artistică folosind expresivitatea, controlul și modelarea sunetului pentru a reda diferite stări și caractere muzicale, producerea unui sunet clar, bogat și bine proiectat; - rolul articulației și agogicii în expresie utilizând diferite tipuri de articulație și flexibilitate ritmică; - controlul intensității sonore (piano, mezzo-forte, forte) urmărind realizarea contrastelor dinamice, utilizarea variată a vibrato-ului pentru accentuarea expresiei; - organizarea logică a ideilor muzicale într-un discurs coerent prin realizarea unei frazari muzicale continue, identificarea frazelelor și sub frazelelor din partitură, evidențierea punctelor de tensiune - relaxare și constientizarea respirației muzicale naturale; - comunicarea artistică si transmiterea emoției muzicale publicului. implicarea emoțională în interpretare lucrărilor, prezența scenică și concentrarea, capacitatea de a crea o legătură artistică între interpret, muzică și public.

REPERTORIU (SUGESTII)

Exerciții tehnice	Iulius Klengel – *Exerciții zilnice* Vol. I, II, III, IV Paul Bazelaire – *Tehnica violoncelului* Otakar Ševčík – *Op. 1* Vol. I Otakar Ševčík – *Op. 2* Vol. I, II Otakar Ševčík – *Op. 3 – 40 de variațiuni* (ediția Feuillard) Otakar Ševčík – *Op. 8 – Schimburi de poziție și exerciții pregătitoare pentru game* (H. Boyd) Bernhard Cossmann – *Studii tehnice* Louis Feuillard – *Exerciții zilnice* János Starker – *Exerciții pentru mâna stângă*
Studii tehnico-melodice	Joseph dall'Abaco – *Capricii* (extrase: nr. 2, 4, 8, 11) David Popper – *Op. 73 – 40 studii* Vol. I, Vol. II, Vol. III Alfredo Piatti – *Op. 25 – 12 capricii*
Suite și sonate	Johann Sebastian Bach – *Suita a III-a și a IV-a pentru violoncel solo* Domenico Gabrielli – *Ricercari* Antonio Vivaldi – *Nouă sonate pentru violoncel* Giuseppe Tartini – *Tema cu variațiuni „L'arte del arco"* Frédéric Chopin – *Sonata în sol minor, Op. 65* Dmitri Șostakovici – *Sonata* părțile I, II Ludwig van Beethoven – *Sonata numărul 1, Op. 5* Do major Ludwig van Beethoven – *Sonata numărul 2, Op. 5* sol minor Ludwig van Beethoven – *Sonata numărul 3, Op. 69* La major Ludwig van Beethoven – *Șapte variațiuni pe o temă de Mozart* Gaspar Cassadó – *Sonata în stil vechi spaniol*
Concerte	Luigi Boccherini – *Concert Nr. 9 în si bemol major* Joseph Haydn – *Concert în Re major* Eduard Elgar – *Concert în mi minor, Op. 85* Piotr Ilici Ceaikovski – *Variațiuni pe o temă Rococo* Édouard Lalo – *Concert în re minor* Dmitri Kabalevski – *Concert Nr. 1* Serghei Prokofiev – *Concertino în sol minor, Op. 132* Antonín Dvořák – *Concert în si minor, Op. 104* Joseph Haydn – *Concert în Do major* Joseph Haydn – *Concert în Re major, Op. 101* Robert Schumann – *Concert în la minor, Op. 129* Dmitri Șostakovici – *Concert Nr. 1 în mi bemol major, Op. 107*

Piese universale	Ludwig van Beethoven – *Șapte variațiuni pe o temă de Mozart* din opera „Flautul fermecat” Ludwig van Beethoven – *Douăsprezece variațiuni pe o temă de Händel* „Judas Maccabeus” David Popper – *Dansul elfilor* Serghei Rahmaninov – *Preludiu* Serghei Rahmaninov – *Dans oriental* Antonín Dvořák – *Silent Woods* Antonín Dvořák – *Rondo* Karl Davydov – *La fântână*, *Op. 20*, *Nr. 2* Serghei Prokofiev – *Balada*, *Op. 15* Anton Arenski – *Cântec trist*, *Op. 56, Nr. 3* Robert Schumann – *Fantasiestücke* Gaspar Cassadó – *Suita solo* Zoltán Kodály – *Adagio* Béla Bartók – *Șase dansuri românești* Bohuslav Martinů – *Variațiuni pe o temă slovacă* Bohuslav Martinů – *Variațiuni pe o temă de Rossini*
Piese românești	Doina Rotaru – *Cello-Sonata* Carmen Petra Basacopol – *Suita solo*, *Op. 48* Paul Constantinescu – *Variațiuni pe o temă din secolul XIII* Paul Constantinescu – *Cântec vechi* Paul Constantinescu – *Sonata bizantină* George Enescu – *Sonata în fa minor*, *Op. postum*

În afara studiilor și lucrărilor menționate în lista de repertoriu a fiecărei clase, se pot aborda și alte lucrări de același nivel tehnic sau nivel tehnic superior.

SUGESTII METODOLOGICE

1. Organizarea studiului individual și colectiv
- Planificarea studiului individual, cu etape clare pentru perfecționarea tehnicii și a expresivității.
- Alternarea între momente de studiu individual dirijat și sesiuni de interpretare în fața profesorului sau a colegilor.
- Crearea de grupuri de lucru pentru schimb de idei și discuții despre stil, interpretare și particularitățile lucrărilor.

2. Abordarea stilistică și muzicologică
- Încurajarea analizării partiturii înainte de execuție, identificând indicii stilistice, dinamice și expresive.
- Compararea mai multor interpretări ale aceleași lucrări pentru a dezvolta capacitatea de alegere și argumentare a propriei viziuni interpretative.
- Discutarea contextului istoric și estetic al fiecărei lucrări pentru integrarea coerentă a expresiei stilistice.
- Abordarea diferențiată a epocilor muzicale prin prisma limbajului specific

3. Dezvoltarea expresivității și identității artistice
- Experimentarea diferitelor variante de frazare, articulare și expresie în funcție de caracterul lucrării.
- Încurajarea asumării unei viziuni personale, cu argumentarea deciziilor interpretative.
- Participarea la recitaluri, audiții sau proiecte artistice pentru dezvoltarea prezenței scenice și a autonomiei interpretative.
- Concentrarea pe mecanismele fine care permit libertatea de exprimare

4. Perfecționarea tehnicii instrumentale
- Exerciții dirijate pentru perfecționarea intonației, a controlului arcușului, a presiunii și a vitezei arcușului.
- Adaptarea tehnicii la cerințele stilistice și la dificultățile specifice repertoriului ales.
- Îmbinarea studiului tehnic cu cel expresiv, pentru obținerea unei interpretări coerente și expresive.

5. Autoevaluare și reflecție
- Înregistrarea interpretărilor proprii și analizarea lor pentru identificarea punctelor forte și a aspectelor de îmbunătățit.
- Elaborarea unui portofoliu personal cu fișe de reflecție, planuri de studiu și înregistrări, pentru urmărirea progresului pe termen lung.
- Utilizarea discuțiilor cu profesorul pentru feedback constructiv și ajustarea obiectivelor individuale.

6. Integrarea interdisciplinară
- Legarea interpretării muzicale de elemente de istorie a muzicii, cultură generală și alte discipline artistice.
- Colaborarea cu colegii de alte specializări (ansamblu, acompaniament, teoria muzicii) pentru dezvoltarea abilităților de comunicare și colaborare artistică.

Program anual obligatoriu
- 6 game (3 majore, 3 minore) în trei sau patru octave, cu 4, 8 și 16 sunete legate pe arcus, Spiccato în formulă de 4, 3, și 2 șaisprezecimi/ sunet, arpegiu în două viteze, cu 3 și 6 legate pe arcus;
- studii tehnico-melodice – se vor parcurge minim 10 dintre care 2 studii din memorie;
- un concert integral (partea I sau părțile II și III);
- o sonată integrală sau o suită (Johann Sebastian Bach);
- 3 piese.

<u>Program pentru verificarea parțială:</u>
- o gamă aleasă prin sondaj din 3 game pregătite de elev;

- un studiu ales prin sondaj din 3 studii pregătite de elev;
- o lucrare (o parte sau două părți de concert / două părți de sonata / o piesă /două dansuri contrastante dintr-o suită).

Întregul program de verificare va fi redat din memorie, cu excepția studiilor

Program pentru examenul final anual:
- un studiu;
- concert (una sau două părți);
- sonată (2 părți) sau o piesă (din repertoriul universal sau românesc) sau 2 dansuri contrastante dintr-o suită.

Întregul program de examen va fi redat din memorie.

În ceea ce privește studiul violoncelului ca instrument secundar sau ca instrument la alegere, atât metodele de lucru, elementele tehnice cât și repertoriul vor fi alese în funcție de nivelul elevului, pentru disciplina *Instrument secundar* din actuala programă iar pentru disciplina *Instrument la alegere* din programa claselor V-VIII și adaptate de profesor, fiecărui elev în parte, în funcție de calitățile tehnice și muzicale ale acestuia.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

- ALEXANIAN, Diran – *Tratat teoretic si practic pentru violoncel,* Paris*,* Ed. A.Z.MATHOT, 1922
- BATTACHON Felix – 12 Études aux positions du pouce Op. 25, Ed. Bärenreiter, 2008.
- BUDEANU, Ion – *Metodica predării instrumentelor cu coarde*. București: Editura Muzicală, 1979.
- BENTOIU, Pascal. *Gândirea muzicală,* Ed. Muzicală, Bucureşti, 1975.
- BUGHICI, Dumitru; DIAMANDI, Greciu - Formele și genurile muzicii instrumentale, Ed. Muzicală a Uniunii Compozitorilor din România, București, 1960.
- BUGHICI, Dumitru - *Dicționar de forme și genuri muzicale,* Ed. Muzicală, București, 1978.
- CAZACU, Marin. *Repere Violoncelistice - Constantin Dimitrescu și George Enescu,* Ed. Universității Naționale de Muzică București, 2009.
- CĂLINESCU, George. *Pagini de estetică,* Ed. Albatros, București, 1990
- CUMPATA, Dan Nicolai – *Elemente de metodică a studiului și predării instrumentelor de coarde*, București, Ed. Universității Naționale de Muzică, 2012.
- DĂNĂILĂ, Constantin – *Metodica instrumentelor de coarde*. Iași: Editura Artes, 2004.
- FEUILLARD, Louis R. – *La Technique du violoncelle,* Ed. Delrieu, 1938, Nice.
- GOLEA, Antoine; VIGNAL, Marc. *Larousse - Dicţionar de mari muzicieni*, trad. Oltea Șerban Pârâu, Ed. Univers Enciclopedic, Bucureşti, 2000.
- IAROSEVICI, George – *Metodica predării și studiului instrumentelor de coarde*, București, Ed. Grafoart, 2026.
- PIATTI, Alfredo – *Metoda de violoncel,* Mainz*,* Ed. Schott, 1911
- ȘTEFĂNESCU, Ioana - *O istorie a muzicii universale, Vol. I, II, III,* Ed. Fundației Culturale Române, București, 1995, 1996, 1998.
- VASILE, Iliuț - *O carte a stilurilor muzicale,* Ed. Univeritatea Națională de Muzică București, 2012.
- *Dicționar de termeni muzicali,* sub redactarea lui Gheorghe Firca, Ed. Enciclopedică, București, 2008.
- *Dicționar elementar de științe,* sub redactarea lui Marcu Măriuca și Moga Ion, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1978.
- Ministerul Educației – *Programe școlare pentru disciplinele de specialitate – învățământ vocațional, profil artistic (muzică)*. București, edițiile în vigoare.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Instituție de apartenență, localitate, județ
COORDONATOR MEC Prof. LILIANA BOBEICĂ	Ministerul Educației și Cercetării
COORDONATOR CNCE Prof. LĂCRĂMIOARA-ANA PAULIUC	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare
CONSULTANT ȘRIINȚIFIC Prof. Univ. Dr. VALENTINA DEDIU-SANDU	Academia Română
Prof. ANI MARIE PALADI	Școala Gimnazială de Arte „Iosif Sava”/ Colegiul Național de Muzică „George Enescu”, București
Prof. GABRIELA BOKOR	Colegiul Național de Arte „Dinu Lipatti”, București
Prof. DIANA FLORICA SILAGHI	Liceul de Artă „Ion Vidu”, Timișoara

Anexa nr. 253

Programa școlară
pentru disciplina

CONTRABAS

(instrument principal, instrument secundar și instrument la alegere)

Clasele a IX-a – a XII-a
Curriculum de specialitate (CS)

Filiera vocațională, profilul artistic, specializarea muzică

Învățământ liceal

- 2026 –

Anexa nr. 253
Programa școlară pentru disciplina
Contrabas (instrument principal, instrument secundar și instrument la alegere),
clasele a IX-a – a XII-a, *curriculum de specialitate (CS),*

- ***Filiera vocațională, profil artistic, specializarea muzică***

NOTĂ DE PREZENTARE

Programa școlară pentru ***Contrabas*** (*instrument principal, instrument secundar și instrument la alegere)* reprezintă o ofertă curriculară de specialitate pentru învățământul liceal, *filiera vocațională, profil artistic, specializarea muzică, secțiile muzică instrumentală și studii teoretice,* începând din anul școlar 2026-2027. Disciplinele în cadrul cărora se poate studia ***contrabasul*** ca instrument muzical se regăsesc în *Anexa 10 la OMEC nr. 4350/20.06.2025 - Planul-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, filiera vocațională, profil artistic, specializarea muzică,* secțiile *Interpretare instrumentală* și *Studii teoretice muzicale,* în *Curriculum de specialitate* (CS).

Studiul ***contrabasului*** în liceu, ca instrument principal și instrument secundar, își propune pregătirea absolvenților pentru admiterea în învățământul superior, devenind ulterior instrumentiști în filarmonici, în diferite formații instrumentale sau cadre didactice de specialitate.

Studiul ***contrabasului*** în liceu, ca instrument la alegerea elevilor care studiază pianul ca instrument principal, își propune familiarizarea pianiștilor cu tehnica *instrumentelor cu coarde*, în vederea pregătirii în calitate de acompaniatori în diferite formații instrumentale.

Pentru studiul acestui instrument muzical, bugetul de timp alocat, în funcție de locul pe care îl ocupă în pregătirea de specialitate a elevilor, este următorul:

Contrabas				
Disciplina	a IX-a	a X-a	a XI-a	a XII-a
Instrument principal	3	3	3	3
Instrument secundar	2	2	2	2
Instrument la alegere	1	1	1	1

În elaborarea programei, s-a avut în vedere raportarea la cadrul legislativ și documentele strategice generale și specifice care susțin studiul disciplinelor:

- ***Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023***, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Regulamentul-cadru de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar***, aprobat prin Ordinul ministrului educației nr. 5.726/2024, , cu modificările și completările ulterioare;
- ***Regulamentul de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar cu program de artă***, aprobat prin Ordinul Ministerului Educației și Cercetării nr. 3717/01 aprilie 2025, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Planurile-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi***, filiera vocațională, profilul artistic, specializarea muzică din Anexa nr. 10 la O.M.E.C. nr. 4.350/20.06.2025 privind aprobarea Planurilor-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Profilul de formare al absolventului***, OME nr. 6731/2023, care asigură coerența verticală a parcursul școlar, (competențe-cheie + atribute prioritare);
- *documente europene relevante la nivel general și, mai ales, pentru disciplină (Recomandarea Consiliului UE privind competențele-cheie, Cadrul european al calificărilor, Rapoarte OECD/ UNESCO, Cadre de referință etc.);*
- *alte documente/studii specifice Curriculumului Național și curriculumului disciplinei – de exemplu, cu valoare pentru sugestiile metodologice ale programei școlare.*

Programa este elaborată potrivit modelului de proiectare curriculară centrat pe competențe. Construcția programei este realizată astfel încât să contribuie la dezvoltarea profilului de formare al absolventului. Din perspectiva disciplinei de studiu, orientarea demersului didactic are la bază *competența de sensibilizare și exprimare culturală* cu atributele prioritare esențiale pentru abordarea învățării într-un mod conștient și pe termen lung.

Structura programei școlare include, pe lângă *Nota de prezentare*, următoarele elemente:
- Competenţe generale
- Competenţe specifice şi exemple de activităţi de învăţare
- Domenii de conținut și conţinuturi
- Sugestii de repertoriu
- Sugestii metodologice
- Bibliografie selectivă

Competenţele sunt ansambluri structurate de cunoştinţe, abilităţi şi atitudini dezvoltate prin învăţare, care permit identificarea şi rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte particulare diverse.

Competențele generale vizate jalonează achizițiile elevului pentru întregul ciclu liceal.

Competențele specifice se formează pe parcursul unui an şcolar, sunt derivate din competenţele generale şi reprezintă etape în dobândirea acestora. Competenţele specifice sunt însoţite de exemple de activităţi de învăţare, care constituie modalităţi de organizare a activităţii didactice în scopul realizării competenţelor. Programa şcolară propune, cu caracter de exemplu, diferite tipuri de activităţi de învăţare, care integrează strategii didactice şi care valorifică experienţa concretă a elevului. Cadrul didactic are libertatea de a utiliza exemplele de activităţi de învăţare pe care le propune programa şcolară, de a le completa sau de a le înlocui, astfel încât acestea să asigure un demers didactic adecvat situaţiei concrete de la clasă. Se asigură, în acest fel, premisele aplicării contextualizate a programei şcolare şi proiectării unor parcursuri de învăţare personalizate.

Conținuturile învățării constituie elemente de bază ale domeniului, mijloace informaționale prin care se urmărește realizarea competențelor.

Sugestiile de repertoriu sunt prezentate separat pentru fiecare an de studiu. Repertoriu este un mijloc de realizare a competențelor, fiind indispensabil în progresul elevilor pe tot parcursul formării.

Sugestiile metodologice includ recomandări privind strategiile didactice şi elementele de evaluare formativă continuă şi sumativă.

Construcția programei permite susținerea elevilor în direcția exprimării artistice la instrument, concretizată în manifestări muzicale, constituind un demers complex ce integrează cunoștințe, deprinderi, competențe și de la celelalte discipline muzicale.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Operarea cu elemente de limbaj specific, în abordarea creațiilor muzicale**
CG2	**Valorificarea potenţialului creativ în interpretare, operând cu limbajul de specialitate propriu artei muzicale**

CLASA a IX-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - ***Operarea cu elemente de limbaj specific, în abordarea creațiilor muzicale***

CS 1.1. Aplicarea combinațiilor ritmice, melodice și dinamice, corelate cu folosirea mai multor poziții pe contrabas
- *exerciții tehnice pentru explorarea pozițiilor noi pe tastieră, cu accent pe intonația corectă și tranzițiile între poziții (inclusiv cu toate degetele pe intervale variate, pe toate coardele)* - *aplicarea formulelor ritmice specifice prin solfegiere ritmică a unor fragmente din studii sau lucrări, urmată de transpunerea lor la contrabas, cu arcuș sau pizzicato, concentrându-se pe fidelitatea execuției ritmurilor.* - *exersarea combinațiilor de dinamică și agogică prin interpretarea aceluiași pasaj în două variante expresive contrastante (ex. melodic, accentuat), adaptând presiunea arcușului, viteza și poziția pe coardă pentru a obține diferite culori timbrale.*
CS 1.2. Identificarea mesajului muzical în lucrările studiate și utilizarea acestuia ca bază pentru interpretarea expresivă
- *audiții comparate ale unor lucrări din epoci și stiluri diferite, urmate de discuții privind intențiile expresive ale compozitorilor și modul în care pot fi transpuse în interpretarea personală.* - *exerciții de respirație, frazare și articulare a segmentelor muzicale (motive, fraze, perioade) din lucrările studiate, cu accent pe coerența discursului muzical.* - *exprimarea unor opțiuni interpretative personale asupra pasajelor din repertoriu, susținute prin improvizații expresive sau variante alternative de execuție (vibrato, tempo, agogică).*
CS 1.3. Rezolvarea problemelor tehnice specifice lucrărilor abordate și perfecționarea emisiei sonore
- *exerciții pentru conștientizarea trăsăturii de arcuș în coardă, a presiunii constante și a îmbinării cu viteza arcușului pe întreaga lungime și în segmente.* - *exerciții de scriere și citire a notelor, asociate cu fraze scurte din stiluri diferite (baroc, clasic, romantic, modern);* - *solfegierea ritmică și analiza măsurilor – exerciții cu metronom și puls intern.* - *exerciții de intonație și emisie ~~corectă~~ a sunetelor:* - *executarea unor exerciții de vibrato în diferite registre, cu scopul creșterii calității sonore și adaptării expresive la contextul lucrării.* - *studiul unor pasaje dificile din repertoriu, izolate tehnic (intonare, atac, tranziții de poziții), urmat de integrarea acestora într-o execuție fluentă și expresivă.*

CG 2 - ***Valorificarea potențialului creativ în interpretare, operând cu limbajul de specialitate propriu artei muzicale***

CS 2.1. Reprezentarea elementelor de dinamică și agogică, precum și a termenilor de expresie prin diversificarea sonorității.
- *exersarea fragmente muzicale cu intensitate contrastantă (piano–forte), adaptând presiunea și viteza arcușului pentru a obține nuanțe sonore variate.* - *aplicarea progresivă a nuanțelor (crescendo, diminuendo) și a variațiilor de tempo (ritardando, accelerando) într-o frază muzicală, urmărind expresivitatea și coerența stilistică.* - *interpretarea aceluiași pasaj muzical în două variante expresive distincte (de exemplu: liric vs. dramatic), demonstrând controlul asupra parametrilor muzicali și intenției artistice.*
CS 2.3. Pregătirea repertoriului pentru prezentarea în public
- *exersarea unei conduite scenice adecvate, prin simulări de recital în fața colegilor, concentrându-se pe prezența fizică, poziționare și contact vizual cu publicul.* - *realizarea unui mini-recital în fața colegilor, în care elevul prezintă verbal titlul și compozitorul piesei, urmărind coerența discursului interpretativ.*

- *participarea la evenimente muzicale locale (concerte, audiții, festivaluri), urmată de reflecții scrise sau orale asupra rolului interpretului în viața culturală și a impactului emoțional al actului artistic.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Dezvoltarea și consolidarea tehnici instrumentale	- poziția corpului și ergonomia interpretării; adaptarea posturii la cerințele tehnice; - poziționarea echilibrată a mâinilor și a degetelor, adaptarea posturii la contrabas; - priza arcușului, presiunea și punctul de contact, rolul specific al fiecărui deget – controlul trăsăturii; - explorarea și fixarea pozițiilor pe tastieră și a schimbărilor de poziție; - fixarea poziției mâinii stângi în toate cele 7 poziții, coordonarea mâinilor și consolidarea intonației; - adaptarea tehnicii de arcuș la diferite cerințe stilistice și interpretative;
Aplicarea limbajului muzical în interpretare	- caracteristicile tehnice și acustice ale contrabasului: sunet, registru, expresivitate, specific stilistic; - caracteristici de limbaj muzical pe fragmente muzicale simple din epoci diferite, cu adaptarea mijloacelor tehnice la caracterul lucrării;
Creativitate și identitate interpretativă	- tehnici de concentrare și de gestionarea emoțiilor - colaborarea cu corepetitorul și/sau alte instrumente - construirea unei interpretări personale: intenție artistică, coerență, mesaj; - stiluri interpretative specifice (baroc, clasic, romantic, modern); - dezvoltarea prezenței scenice și a capacității de comunicare prin muzică; - reflecție critică asupra propriei evoluții interpretative

REPERTORIU (SUGESTII)

Game	- Ştefan Thomasz - Gamele majore şi minore melodice - (ed. String Virtuoso), https://stringvirtuoso.com/collections/stefan-thomasz - Franz Simandl - Gamele minore cu studiile respective: la minor, mi minor, si minor, fa diez minor, do diez minor, sol minor (din caietul II).
Studii	- Franz Simandl, caietul III – studiul în Si bemol major şi Fa major, cu respectivele modele de arcuş; - Franz Simandl, caietul II: terţa, cvarta, cvinta, cu exerciţiile şi studiile respective; - Franz Simandl – 30 de studii, nr. 20–30; - Storch-Hrabe – 32 de studii, nr. 1–7.
Sonate şi sonatine	- Benedetto Marcello – Sonata Nr. 2 - Ludwig van Beethoven – Sonatină - Bernhard Romberg – Sonata in mi minor , op. 38 nr. 1 (transc. şi adapt. acordaj solo, Săndel Smărăndescu) - Joseph Haydn – Sonata (adapt. Octavian Ralea)
Concerte şi concertino	- Antonio Vivaldi – Concert în Sol major - Jean-Baptiste Breval – Concertino în La major - Antonio Vivaldi – Concert în Si bemol major - Antonio Vivaldi – Concert în La minor, p. I - Friedrich Seitz – Concert nr. 2 (transcripţie de la vioară) - Oskar Rieding - Concert în si minor , p. I (transcripţie de la vioară)
Studii de orchestră	- Wolfgang Amadeus Mozart – Simfonia nr. 40 în sol minor, K. 550 - Ludwig van Beethoven – Simfonia nr. 1 în Do major (ce anume?) - Franz Schubert – Simfonia nr. 8 în si minor, „Neterminata” (ce anume?)
Piese din literatura universală	- Johann Sebastian Bach – Menuet în Mi major - Johann Sebastian Bach – Gavotă în Do major - Johann Sebastian Bach – Preludiul I şi II - Ludwig van Beethoven – Contradans I şi II - Zoltán Gárdonyi – Suita Nr. 1 in stil vechi - Johan Ernst Galliard – Cântec de leagăn - Camille Saint-Saëns – „Elefantul” - Joachim Raff – Tarantela
Piese din literatura românească	- Alexandru Paşcanu – Melodie (transcripţie de la vioară) - Doru Popovici – Colind - Gabriel Mălăncioiu – Hercules Kalimba din ciclul de miniaturi Curly Myths (Universal Edition) https://www.universaledition.com/en/Curly-myths/P0259229

CLASA a X-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - ***Operarea cu elemente de limbaj specific, în abordarea creațiilor muzicale***

CS 1.1. Aplicarea fluentă a pozițiilor pe tastieră și realizarea de schimburi curate și rapide pe întinderea instrumentului
- *exerciții pentru explorarea pozițiilor noi – includ pasaje scurte pe toate coardele, cu scopul de a familiariza elevul cu localizarea sonoră și fizică în pozițiile superioare.* - *exerciții de schimbare eficientă de poziție (glissando controlat sau schimbare silențioasă) între registre diferite, urmărind intonația și continuitatea frazei muzicale.* - *identificarea și numirea pozițiilor folosite într-un fragment din repertoriu, cu justificarea alegerii din punct de vedere tehnic (economie de mișcare) și expresiv (calitate timbrală).*
CS 1.2. Controlarea tipurilor de arcuș și aplicarea diferitelor atacuri în tempo-uri variate.
- *exersarea unor pasaje tehnice în moduri diferite de arcuș détaché, legato, staccato, spiccato, cu scopul de a obține sonorități contrastante și a înțelege impactul fiecărui tip de atac asupra caracterului muzical.* - *realizarea articulațiilor în context ritmico-armonic – experimentarea tipurilor de arcuș pe același fragment, adaptând alegerea la structura ritmică și expresivă a piesei.* - *studiul vibrației produse de arcuș și a presiunii controlate – exerciții pe corzi libere în tempo-uri variate, urmărind stabilitatea și claritatea fiecărui tip de atac în raport cu viteza și porțiunea arcușului utilizată;* - *exerciții cu drum machine (ritmuri predefinite) pentru stabilizarea tempo-ului și înțelegerea relației dintre groove și articulație.*
CS 1.3. Interpretarea lucrărilor muzicale cu adecvare stilistică și expresivitate personală
- *aplicarea nuanțelor și agogicii – interpretarea aceleiași lucrări în două versiuni contrastante (ex: una cu accent pe dramatism, alta cu accent pe lirism), dezvoltând expresivitatea și înțelegerea caracterului muzical.* - *analiză stilistică aplicată – identificarea trăsăturilor specifice epocii (baroc, clasic, romantic) în lucrarea abordată și adaptarea interpretării prin alegerea frazării, tipului de arcuș, vibrato și tempo.* - *interpretarea studiului ca piesă de concert – abordarea unui studiu tehnic complex ca exercițiu muzical expresiv, aplicând intenție artistică, frazare și control dinamic pentru a transforma lucrarea într-o miniatură stilistică coerentă.*

CG 2 - ***Valorificarea potențialului creativ în interpretare, operând cu limbajul de specialitate propriu artei muzicale***

CS 2.1. Exersarea intonației exacte în toate registrele, cu accent pe pasaje dificile sau tonalități modulate
- *exerciții pentru consolidarea intonației – studii și pasaje care implică sunete melodice și armonice (duble coarde), lucrate cu atenție asupra relațiilor intervalice și stabilității sonore.* - *exerciții de acordaj și intonație a sunetelor prin ascultare atentă și comparare cu un reper intonativ, pentru dezvoltarea unui control auditiv fin și consolidarea intonației stabile în registrul mijlociu și acut.* - *citire la prima vedere în tonalități diverse – abordarea unor fragmente noi, în tonalități cu multe alterații sau modulații frecvente, pentru dezvoltarea reacției rapide și menținerea intonației corecte în contexte variate.*
CS 2.2. Utilizarea vibrato-ului și a legato-ului pentru expresivitate.
- *exerciții de vibrato: aplicarea vibrato-ului pe notele lungi, începând cu mișcări mici și crescând treptat amplitudinea utilizarea metronomului pentru a menține ritmul în exerciții;* - *utilizarea legatoului și a modurilor de arcuș pentru expresivitate;* - *diversificarea tehnicii de arcuș;*

- *schimbarea trasăturii de arcuș de la un atac puternic și controlat la o trăsătură ușoară;* - *utilizarea vitezei și presiunii arcușului, moduri variate de trăsătură;* - *utilizarea tehnicilor speciale, consolidarea expresivității prin combinații între legato și alte moduri de arcuș.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Dezvoltarea și consolidarea tehnicii instrumentale	- tehnici de arcuș avansate: détaché, spiccato, ponticello etc.; - vibrato-ului cu funcție expresivă în repertoriu diferit; - registrelor instrumentului și exersarea pozițiilor înalte.
Aplicarea limbajului muzical în interpretare	- controlul intonației în contexte armonice și modulații, cu sprijin auditiv, tehnologic și ghid intonativ; - repertorii din epoci diverse – adaptarea tehnicii ambelor brațe la stilul muzical; - audierea interpretărilor de referință și identificarea diferențelor stilistice.
Creativitate și identitate interpretativă	- expresivitate prin frazare, agogică și articulație variată; - mimică, contact vizual, expresivitate nonverbală;

REPERTORIU (SUGESTII)

Game	• Ștefan Thomasz - Gamele majore și minore melodice - (ed. String Virtuoso), https://stringvirtuoso.com/collections/stefan-thomasz • Franz Simandl Gamele minore cu studiile respective: do minor, fa minor, si bemol minor, mi bemol minor, sol diez minor – caietul II. • Joseph Prunner - Gamele majore în poziție fixă –red. Ion Cheptea (București)
Studii	• Franz Simandl – caietul II: sexta, septima, octava cu exercițiile și studiile respective • Franz Simandl, caietul II – Studii în triolete cu modele de arcuș • Franz Simandl, caietul III – Studii pentru col legno, tremolo, staccato, ponticello, pizzicato • Franz Simandl, caietul III – studiile a, b, c, d, e • Hans Hermann, volumele I–II – exercițiile și studiile cu diferite modele de arcuș – studiul nr. 4, pag. 7 • Franz Simandl – Ornamente, caietul IV • Storch-Hrabe – 32 Studii, nr. 10–14 • Franz Simandl, caietul V – exercițiile a, b, c, d, e și studiile mici nr. 1–4 Studii Opționale (facultative): • Franz Simandl, caietul III – studiile 1, 2 • Theodor Albin Findeisen, caietul IV – Studii Daumen
Sonate	• Benedetto Marcello – Sonata Nr. 3 • Benedetto Marcello – Sonata Nr. 1 • Willem de Fesch – Sonata în Mi minor
Concerte	• Friedrich Seitz – Concert Nr. 2 • Jean-Baptiste Breval – Concertino în Do major, p. II–III • Oskar Rieding – Concert în Si minor, p. II–III

	• Antonio Vivaldi – Concert în Re major
Studii de orchestră	• Joseph Haydn - Simfonia "Surpriza" (nr. 94) • Ludwig van Beethoven – Simfonia nr. 5 în do minor • Ludwig van Beethoven - Simfonia nr. 6 "Pastorala" (fragmente) • Johannes Brahms – Simfonia nr. 2 în Re major
Piese din literatura universală	• Evaristo Felice Dall`Abaco – Grave • Johann Sebastian Bach – Bourrée • Ludwig van Beethoven – Menuet • Arcangelo Corelli – Sarabandă • Joseph Haydn – Arie
Piese din literatura românească	• Gabriel Mălăncioiu – Snorkeling with Hefaistos - Curly Myths (Universal Edition) https://www.universaledition.com/en/Curly-myths/P0259229 • Gabriel Mălăncioiu – Afrodita's Secret: Bio Harmonics Scrub - Curly Myths (Universal Edition) • Zeno Vancea – Cântec de leagăn • Sigismund Toduță – Adagio

CLASA a XI-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Operarea cu elemente de limbaj specific, în abordarea creațiilor muzicale*

CS 1.1. Executarea gamelor și arpegiilor în formule variate, utilizând întreaga întindere a contrabasului
- *exersarea zilnică a gamei și arpegiilor în tonalități majore și minore, în poziții înalte și joase, acoperind ambitusul complet al instrumentului;* - *aplicarea diferitelor formule ritmice și de arcuș (détaché, legato, spiccato) în studiul gamelor, cu accent pe claritatea și egalitatea sunetelor;* - *integrarea exercițiilor de gamă în contexte muzicale – extrase din lucrări de repertoriu – pentru a dezvolta flexul tehnico-muzical în interpretare.* - *utilizarea metronumului și a tonului de referință digital pentru consolidarea ritmului și intonației* - *utilizarea metronomului pe timpi slabi (doi și patru) pentru antrenarea stabilității ritmice interioare*
CS 1.2. Aplicarea nuanțelor, timbrului și vibrato-ului în vederea redării caracterului stilistic al lucrărilor
- *exersarea unor pasaje muzicale cu variații de dinamică (piano, forte, crescendo, diminuendo) pentru a evidenția expresivitatea frazelor;* - *studiul timbrului prin modificarea punctului de contact al arcușului (sul ponticello, sul tasto) și a presiunii, pentru a obține culori sonore adecvate caracterului lucrării;* - *exerciții de vibrato variat (lent/rapid, larg/îngust) pe note lungi și fraze melodice, cu scopul de a sublinia caracterul liric sau dramatic al fragmentului interpretat;* - *interpretarea unor pasaje orchestrale cu rol fundamental armonic și ritmic, cu claritate timbrală și precizie ritmică.*
CS 1.3. Abordarea lucrărilor solistice de mare anvergură cu viziune artistică coerentă și control expresiv
- *studierea structurii formale și a intenției expresive a unei lucrări solistice (ex. concert, suită), cu evidențierea momentelor-cheie prin agogică, frazare și dinamică;* - *realizarea unui plan interpretativ personal: identificarea secțiunilor și propunerea unor soluții expresive (tempo, vibrato, articulație) în funcție de caracterul muzical;* - *exersarea controlului expresiv în pasajele solicitante tehnic și emoțional, prin repetiții dirijate către stabilitate sonoră și continuitate expresivă.*

CG 2 - *Valorificarea potențialului creativ în interpretare, operând cu limbajul de specialitate propriu artei muzicale*

CS 2.1. Exprimarea unei viziuni interpretative proprii, bazate pe argumente stilistice și estetice
- abordarea unor lucrări cu conținut specific pentru comunicarea expresivă și coerența interpretării; *- improvizație și interpretare personală;* *- exerciții de improvizație pe teme muzicale cunoscute, pentru dezvoltarea expresivității;* *- crearea și interpretarea propriilor fraze muzicale, păstrând coerența stilistică și intenția muzicală.*
CS 2.2. Dezvoltarea autonomiei în studiu și a capacității de lectură la prima vedere pentru pasaje de dificultate crescută
- *parcurgerea unor exerciții de lectură la prima vedere, utilizând fragmente din lucrări variate ca stil și dificultate.* - *analiza rapidă a unui fragment necunoscut (cheie, armură, ritmuri, intervale), urmată de interpretare imediată, cu focus pe fluență.*

CS 2.3. Integrarea cunoștințelor teoretice și de stilistică muzicală în construirea unei interpretări conștiente
- *analizarea unei lucrări din repertoriul solistic, identificând structura formală, funcțiile armonice și elementele de stil proprii epocii.* - *compararea a două înregistrări ale aceleiași lucrări, discutând diferențele de agogică, frazare, articulare și impactul asupra expresivității.* - *redactarea unei scurte reflecții scrise sau orale despre opțiunile interpretative alese într-un fragment studiat, susținute cu termeni de specialitate.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Dezvoltarea și consolidarea tehnicii instrumentale	- game și arpegii în formule variate, pe toată tastiera; - controlul arcușului și dezvoltarea nuanțelor dinamice în pasaje extinse.
Aplicarea limbajului muzical în interpretare	- adaptarea tehnicii la indicații de stil și gen (dansuri, sonate, lucrări programatice); - frazare, agogică și expresivitate în lucrări cu caracter divers; - analiza formei pieselor (A-B-A, Rondo, Sonată) și a funcțiilor motivice.
Creativitate și identitate interpretativă	- interpretarea fragmentelor din lucrări de dificultate medie-mare; - improvizație sau reconstrucție tematică; - formarea unei viziuni coerente asupra lucrării prin aplicarea analizei în interpretare.

REPERTORIU (SUGESTII)

Game	• Ștefan Thomasz - Gamele majore și minore melodice - (ed. String Virtuoso), https://stringvirtuoso.com/collections/stefan-thomasz • Franz Simandl - Game cromatice: Do, Fa, Si, Mi bemol, La bemol, Re bemol, Sol bemol, caietul III • Joseph Prunner - Gamele majore în poziție fixă, red. I. Cheptea (București) • Joseph Prunner – I. Cheptea – game majore și minore cu arpegii • Ștefan Thomasz/Săndel Smărăndescu - Anexa la admitere UNMB pentru game si duble coarde
Studii	• Franz Simandl, caietul IV – studii pentru legato • Storch-Hrabe, 32 Studii, nr. 15–23 (ritmuri și trăsături diferite) • Franz Simandl - Studiul în Si bemol, cu modele de arcuș (pg.73, 74) ediția Stuart Sankey • Franz Simandl, caietul V – exerciții și game pregătitoare, studiile 5–8 • Franz Simandl – studiile mici 9–10 • Theodor Albin Findeisen, caietul IV – studii în Daumen • Joseph Hrabe – studiile 1–10 • Storch-Hrabe – studiile 23–26 • Giovanni Bottesini - Metodă completă de contrabas (Grande Méthode Complète de Contrebasse)
Sonate	• Benedetto Marcello – Sonata Nr. 5 • Johann Ernst Galliard – Sonata în Sol major
Concerte	• Antonio Vivaldi – Concert în La minor

	• George Frideric Händel – Concert (Sonata) în La minor • Karl Ditters von Dittersdorf – Concert în Mi major • Vaclav Pichl – Concert în Re major • George Frideric Händel – Concert (Sonata) în Re minor
Studii de orchestră	• Piotr Ilici Ceaikovski – Simfonia nr. 4 în fa minor • Gustav Mahler – Simfonia nr. 1 • Antonin Dvořák – Simfonia nr. 9 • Claude Debussy – Prélude à l'après-midi d'un faune
Piese din literatura universală	• Johann Sebastian Bach – Arioso • Antonin Dvořák – Melodie • Serge Koussevitzky – Piese
Piese din literatura românească	• Paul Constantinescu – Cântec vechi • Constantin Dimitrescu – Dans Țărănesc • Paul Rogojină – Evocări • Alexandru Pașcanu – Serenadă • Gabriel Mălăncioiu – Artemis Called Miss Glissando, Doesn't Like The Allargando - Curly Myths (Universal Edition) https://www.universaledition.com/en/Curly-myths/P0259229 • Sigismund Toduță – Adagio

CLASA a XII-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - ***Operarea cu elemente de limbaj specific, în abordarea creațiilor muzicale***

CS 1.1. Utilizarea avansată a limbajului muzical (ritm, armonie, timbru, agogică, dinamică) în interpretarea lucrărilor complexe
- *interpretarea unei lucrări cu structură complexă, evidențiind raporturile dintre fraze, armonii și schimbările agogice;* - *exersarea aceleiași fraze muzicale cu variații de dinamică, tempo și timbru pentru a exprima sensuri diferite;* - *aplicarea analizei armonice și a înțelegerii ritmice în luarea deciziilor interpretative (de ex. tensiunea dintr-o dominantă sau rubato-ul pe o rezolvare);* - *aplicarea cunoștințelor teoretice și stilistice în studiul partiturilor orchestrale, prin raportare la epocă și funcția în ansamblu.*
CS 1.2. Aplicarea diferențiată a elementelor stilistice (frazare, articulație, vibrato, poziții) în funcție de epocă și gen
- *exersarea aceleiași lucrări în două stiluri contrastante (ex: baroc vs. romantic), adaptând frazarea, articularea și vibrato-ul;* - *analiza comparativă a trăsăturilor stilistice în lucrări din epoci diferite și aplicarea acestora în interpretare;* - *justificarea alegerii pozițiilor și tehnicilor expresive în funcție de stilul lucrării și intenția artistică.*
CS 1.3. Adaptarea tehnicilor instrumentale (détaché, legato, portato, tenuto, martelé, spiccato, sul tasto, sul ponticello, col legno, tremolo, flautando) pentru susținerea expresivității muzicale
- *exersarea unui fragment muzical cu diferite tipuri de arcuș, precum détaché, legato, spiccato, comparând rezultatul sonor și analizând modul în care alegerea tipului de arcuș influențează expresivitatea și caracterul muzical;* - *aplicarea tehnicilor speciale precum sul ponticello, sul tasto, col legno sau flautando în pasaje extrase din repertoriul modern, urmărind obținerea unor culori timbrale expresive și justificând alegerea lor din punct de vedere artistic;* - *realizarea unor exerciții de improvizație tehnică pornind de la un motiv simplu, în care elevul explorează combinații între diferite trăsături de arcuș (ex. legato + tremolo, sul tasto + sul ponticello), cu scopul de a susține o intenție expresivă clară și personală.*

CG 2 - ***Valorificarea potențialului creativ în interpretare, operând cu limbajul de specialitate propriu artei muzicale***

CS 2.1. Valorificarea tehnicilor avansate (armonice, pizzicato, duble coarde etc.) în interpretarea repertoriului contrabasistic complex
- *aplicarea armonicelor naturale și artificiale în fragmente din repertoriul solistic, urmărind claritatea sunetului, poziționarea exactă a degetului și controlul arcușului pentru susținerea expresivității;* - *exersarea tehnicilor de pizzicato simplu și alternat (cu mâna dreaptă și/sau stângă), aplicate în contexte stilistice variate, atât ca efect coloristic cât și ca element ritmic activ în pasajele specifice lucrărilor moderne sau contemporane;* - *executarea unor pasaje tehnice cu duble coarde, fie armonice, fie întinse (intervale mari), dezvoltând independența degetelor și controlul intonației, cu integrarea acestor tehnici în interpretări expresive coerente din lucrări de dificultate ridicată.*

CS 2.2. Exprimarea unui discurs interpretativ matur, prin echilibru între formă, expresivitate și intenție artistică
- *analiza formală a unei lucrări din repertoriul avansat, urmată de stabilirea unei viziuni interpretative proprii (dinamică, tempo, agogică), care reflectă echilibrul între structura piesei și intenția expresivă;* - *interpretarea aceluiași fragment muzical în două versiuni expresive contrastante, discutând și justificând alegerea fiecărei frazări, nuanțe sau tip de articulare, în funcție de mesajul artistic urmărit;* - *realizarea unui mini-recital sau audiție internă, în care elevul aplică conștient deciziile interpretative dezvoltate în procesul de studiu, demonstrând maturitate expresivă, coerență formală și control stilistic în execuție;* - *integrarea expresiei personale în contextul partiturii orchestrale, respectând echilibrul dinamic și stilul lucrării.*
CS 2.3. Realizarea de interpretări coerente și expresive, gestionând memoria muzicală și emoțiile performative
- *simularea unui recital complet sau a unei audiții publice, în care elevul interpretează lucrări diverse din repertoriul individual, exersând atât coerența interpretativă, cât și gestionarea presiunii emoționale într-un cadru scenico-performativ;* - *exerciții de memorie muzicală progresivă, aplicate pe fragmente de dificultate crescătoare, urmate de interpretări fără partitură, pentru dezvoltarea încrederii în sine și a capacității de concentrare în condiții de performanță;* - *participarea la repetiții generale filmate și revizuite critic, cu accent pe postura scenică, expresivitate nonverbală și adaptarea reacțiilor emoționale la situațiile neprevăzute din timpul unei interpretări live.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Dezvoltarea și consolidarea tehnicii instrumentale	- game și arpegii în formule variate, pe toată tastiera; - adaptarea tipului de arcuș la cerințele stilistice (clasic versus romantic versus modern); - aplicarea tehnicilor avansate – pizzicato, armonice, duble coarde, flautando.
Aplicarea limbajului muzical în interpretare	- explorarea caracterului muzical prin elemente de stil și expresivitate; - diferențe stilistice între epoci și compozitori reprezentativi; - interpretări în contexte scenice: concentrare, gestionarea emoțiilor; - audierea comparativă și analiza critică a versiunilor interpretative.
Creativitate și identitate interpretativă	- redarea expresivității prin controlul detaliilor tehnice și formale; - construirea unei interpretări personale pe baza cunoștințelor teoretice și auditive.

REPERTORIU (SUGESTII)

Game	- Ștefan Thomasz - Gamele majore și minore melodice - (ed. String Virtuoso), https://stringvirtuoso.com/collections/stefan-thomasz - Franz Simandl - - Game și arpegii majore și minore: Fa diez major, Re diez minor, Mi bemol major, Do minor, Si bemol major, Sol minor, Fa major, Re minor -, caietul IV - Franz Simandl - Game cromatice: Si, Mi, La, Re, Sol, caietul III - Joseph Prunner –Ion Cheptea Game majore și minore cu arpegii - Stefan Thomasz-Săndel Smărăndescu Anexa la admitere UNMB pentru game si duble coarde,
Studii	- Dorin Marc – Sextolete - pe toate corzile, cu modele de arcuș - Franz Simandl, caietul V – exerciții și game pregătitoare, studiile 1–10 - Franz Simandl, caietul VII – studiile 1–2 - Storch-Hrabe – 32 Studii, nr. 23–32 - Theodor Albin Findeisen, caietul II – studii în Daumen - Franz Simandl, caietul VIII – studiile 1–9 - Flagiolete naturale - Theodor Albin Findeisen, caietul IV – studii - Rodolphe Kreutzer – Studiul nr. 1 cu modele de arcuș, redactat de Dorin Marc - Arthur Balogh - Felipe Libon – Studii - Giovanni Bottesini - Metodă completă de contrabas (Grande Méthode Complète de Contrebasse)
Sonate	- Henry Eccles – Sonata în La minor - Willem de Fesch – Sonata în Sol major - Attilio Ariosti – Sonata - Arcangelo Corelli – Sonata în Mi minor - Johannes Matthias Sperger – Sonata în Re major - Domenico Dragonetti – Concert în La major
Concerte	- Giovanni Bottesini – Concert în Si minor - Karl Ditters von Dittersdorf – Concert în Mi - Franz Anton Hoffmeister – Concertul nr. 1 în Re major - Serge Koussevitzky – Concert op. 3 în Fa diez minor - Johann Matthias Sperger – Concertul nr. 15 în Re major - Johann Baptist Vanhal – Concert în Mi major
Studii de orchestră	- George Enescu – Rapsodia română nr. 1 - George Enescu – Suita I pentru orchestră - Paul Constantinescu – Simfonia în Re - Sabin Drăgoi – Suită simfonică - Gustav Mahler – Simfonia nr. 2
Piese din literatura universală	- Serge Koussevitzky – Piese - Lajos Montag – Extreme - Joachim Raff – Tarantella - George Fredrich Händel – Cântec de leagăn
Piese din literatura românească	- Constantin Nottara – Siciliană - Gabriel Almași – Étude Facile (MusicaNeo) https://www.musicaneo.com/sheetmusic/sm-542933_etude_facile_for_double_bass_and_piano.html - Gabriel Mălăncioiu – Dionisos Loves Burritos - Curly Myths (Universal Edition) https://www.universaledition.com/en/Curly-myths/P0259229 - Irina Perneș – Monologue On Walking Ashes And The Talking Dust - Sigismund Toduță – Adagio

SUGESTII METODOLOGICE

Cursul de contrabas în liceu are ca scop formarea de instrumentişti cu o pregătire tehnică şi muzicală corespunzătoare admiterii în conservator sau integrării lor în orice gen de formaţie instrumentală. Având în vedere că studiul contrabasului se începe în clasa a V-a sau a VI-a, elevii selecţionaţi vor trebui să aibă nu numai aptitudini muzicale, ci şi o dotare fizică şi psihică corespunzătoare, pentru a parcurge şi rezolva, până în clasa a XII-a, problemele de bază ale tehnicii instrumentului.

Cunoscând cele şapte poziţii şi stăpânind unele mijloace tehnice consolidate prin studii speciale, elevul trebuie să poată executa studii şi piese la un nivel tehnic şi muzical corespunzător clasei a VIII-a. Pornind de la acest nivel minim obligatoriu, programa urmăreşte eşalonarea materialului tehnic şi estetic, consolidarea deprinderilor tehnice formate anterior, insistând asupra calităţii sunetului prin tehnica mâini drepte, respectiv prin tehnica trăsăturii de arcuş, iar pentru mâna stângă — asupra controlului motric al degetelor şi al braţului, al schimbului de poziţie, al velocităţii, al vibratoului etc.

Programa urmăreşte abordarea repertoriului în funcţie de rezolvarea problemelor tehnice impuse în fiecare an de studiu, evitând programarea unei piese, sonate sau concert, de o dificultate mai mare decât permite bagajul tehnic de cunoştinţe al elevului. Profesorul va indica, cu precizie, la fiecare lucrare, problemele tehnice, de stil, caracter şi interpretare.

Având în vedere caracterul specific al acestui instrument, destinat cântatului în orchestră, s-a prevăzut în mod constant, pentru fiecare clasă, studiul partiturilor din repertoriul simfonic, în general, sau din repertoriul clasei de orchestră, în special. Prin aceasta se urmăreşte dezvoltarea citirii la prima vedere, a deprinderilor de a sesiza indicaţiile agogice şi dinamice, folosind tehnica ambelor mâini pentru rezolvarea problemelor tehnico-stilistice.

Se va insista asupra formării şi consolidării auzului de tip melodic şi armonic, precum şi asupra unei exigenţe sporite privind emisia sonoră, necesară dezvoltării manierei stilistice şi a personalităţii elevului. În ultima parte a liceului se va urmări atingerea unui nivel superior de virtuozitate şi expresivitate muzicală, având ca puncte de referinţă, în egală măsură, atât latura tehnică, cât şi cea artistică, prin consolidarea tiparului dinamic (pe baza exerciţiilor, gamelor, studiilor) şi a deprinderilor motorii, realizând în final scopul artistic.

O preocupare de maximă importanţă a profesorului trebuie să fie aceea de a urmări şi corecta permanent poziţia elevului faţă de instrument, de a-l familiariza cu probleme privind igiena posturală şi organizarea studiului individual, în scopul evitării unor deformări profesionale sau accidente specifice, cum ar fi crampele, oboseala ochilor, dureri de cap, suprasolicitarea nervoasă, deformări ale coloanei vertebrale etc.

Este absolut necesar ca munca la clasă să prevadă metode şi procedee moderne. Fiecare iniţiativă a profesorului trebuie să aibă un substrat logic, cu o temeinică argumentare ştiinţifică, înlăturând empirismul şi aproximaţia în alegerea repertoriului.

În abordarea unor lucrări noi sau la apariţia unor probleme tehnice necunoscute elevului, profesorul are obligaţia să predea şi să exemplifice, mai ales în primii ani de studiu, deoarece trebuie să se formeze deprinderi noi. Mai târziu, va recomanda, spre exemplificarea interpretării de referinţă, înregistrări audio şi video cu interpreţi consacraţi, concerte şi audiţii, solicitând permanent gândirea şi imaginaţia elevului, cunoştinţele de cultură generală şi, mai ales, de specialitate.

În procesul de formare a auzului relativ şi al dezvoltării intonaţiei, se recomandă utilizarea sunetelor de tip dronă sau a funcţiei de pedală disponibile pe dispozitivele digitale, ca punct de referinţă pentru sunetul de bază, facilitând astfel o percepţie stabilă şi conştientă a înălţimii sonore.

Pentru dezvoltarea pulsului intern și a stabilității ritmice, se vor folosi exerciții cu drum machine, precum și aplicații ale metronomului pe timpi slabi sau pe subdiviziile interioare ale măsurii. Aceste tehnici contribuie la o mai bună înțelegere a agogicii, la controlul frazării și la sincronizarea în ansamblu.

Este esențial ca studiul contrabasului să se desfășoare într-un ritm lent, conștient și controlat, acordând o atenție deosebită vizualizării mișcărilor și menținerii unei posturi corecte a coloanei vertebrale, a umerilor și a coapselor atât pentru poziția în picioare cât și pentru cea așezată pe scaun. În cazul în care s-a optat pentru poziția de cântat pe scaun se va urmări evitarea poziției în care piciorul stâng este mult mai ridicat decât cel drept (10–15 cm), deoarece afectează echilibrul corporal și stabilitatea instrumentului, influențând negativ libertatea de mișcare și emisia sonoră.

Dacă se cântă de pe scaun, se va avea în vedere reglarea corectă a înălțimii acestuia. Înălțimea se stabilește stând în picioare, lângă scaun, și se ajustează astfel încât prima și a doua falangă a degetului mijlociu de la mâna dreaptă să atingă suprafața scaunului. În această poziție, ambele picioare trebuie să aibă contact deplin cu solul, iar coapsele și genunchii să formeze un unghi de aproximativ 45°, asigurând o stabilitate posturală optimă.

În poziția de pe scaun, contrabasul se așază ușor răsucit, la aproximativ 25°, astfel încât coarda Re să fie poziționată exact în fața contrabasistului. Această orientare permite accesul echilibrat la toate corzile și facilitează mișcările naturale ale brațelor. Înălțimea optimă a contrabasului se stabilește cu instrumentul aflat în poziție verticală, astfel încât călușul să se situeze la nivelul șezutului scaunului; această raportare asigură o postură naturală, stabilă și o libertate deplină a gestului instrumental.

Reglarea contrabasului se face și în funcție de arcada instrumentistului, urmărindu-se ca gâtul și tastiera să nu ajungă, din cauza unei înclinații excesive, în spatele urechii stângi. O asemenea poziție reduce mobilitatea mâinii stângi și îngreunează atingerea corzilor, mai ales în registrul grav. Ideal, linia de contact dintre tastiera de abanos și gâtul de lemn al contrabasului trebuie să se afle aproximativ în dreptul pomeților feței, permițând mâinii stângi să acționeze liber, în raza sa naturală de mișcare, cu o distribuție echilibrată a greutății brațului și o poziție relaxată a degetelor.

Interpretarea muzicală la contrabas implică utilizarea coordonată a întregii musculaturi a corpului. În procesul interpretativ participă activ musculatura spatelui, a omoplaților, a umerilor, a gâtului, a brațelor și antebrațelor, precum și cea a coapselor, gambelor și tălpilor — într-o succesiune funcțională de jos în sus, care susține stabilitatea, echilibrul și libertatea mișcării. Fără o postură controlată și corectă, musculatura nu se poate dezvolta armonios, iar deficiențele de sunet devin inevitabile.

Datorită dimensiunilor specifice ale contrabasului, raza de mișcare a brațelor este considerabilă. Această particularitate face dificilă menținerea unui echilibru între viteza trăsăturii de arcuș, nivelul de presiune exercitată asupra corzii, poziția și traiectoria arcușului, toate necesitând o coordonare permanentă.

Trăsătura arcușului reprezintă un complex de elemente interdependente, care definesc calitatea și expresivitatea sunetului. Ea are șase componente principale:

1. locul de contact al arcușului pe coardă;
2. viteza trăsăturii;
3. presiunea dinamică aplicată asupra corzii;
4. unghiul de atac sau traiectoria arcușului;
5. lungimea efectivă a trăsăturii;
6. echilibrul natural dintre greutatea brațului și presiunea degetelor pe bagheta arcușului.

Conștientizarea acestor aspecte și formarea unei rutine zilnice de exerciții fizice — completată de exerciții specifice pentru contrabas — sunt esențiale pentru menținerea unei musculaturi funcționale și sănătoase, condiție decisivă pentru dezvoltarea posibilităților de expresie artistică și a controlului sonor.

Pentru o interpretare echilibrată și expresivă, se recomandă practicarea regulată a exercițiilor fizice generale, menite să susțină flexibilitatea și coordonarea corporală. *Tehnici precum Alexander Technique, metoda Feldenkrais, yoga, tai chi*, exerciții de întindere, exerciții de mobilitate, de flexibilizare dar și sporturi precum *înotul*, contribuie la conștientizarea mișcărilor, la controlul respirației și la reducerea tensiunilor musculare. Acestea favorizează o postură stabilă, o respirație naturală și o utilizare economică a energiei în timpul interpretării muzicale.

Toate aceste aspecte funcționează într-un echilibru dinamic permanent, deoarece întregul corp se află într-o continuă mișcare în timpul producerii sunetului la contrabas. Respirația are un rol esențial în această coordonare generală, asigurând legătura organică dintre tensiune și relaxare, dintre controlul fizic și intenția expresivă.

Exercițiile de gimnastică, corelate cu exercițiile de respirație, contribuie la dezvoltarea unor factori fundamentali care pot îmbunătăți performanțele interpretative: calmarea, conștientizarea, concentrarea, anduranța și forța. Prin cultivarea unei respirații controlate și profunde, interpretul obține o mai bună stabilitate corporală, o emisie sonoră mai naturală și o rezistență crescută în timpul studiului sau al actului artistic.

Dispoziția mentală a elevului în timpul interpretării muzicale este esențială. Capacitatea de a-și concentra atenția influențează direct dezvoltarea tehnică și asimilarea muzicală. Vizualizarea mentală a mișcărilor și a sonorităților posibile contribuie semnificativ la controlul motric și precizia tehnică. Elevul trebuie încurajat să exerseze în liniște, cu ochii închiși, pozițiile pe tastieră, mișcarea arcușului, sonoritățile și gesturile muzicale, în diferitele etape ale dezvoltării sale.

Oricât de bine alcătuită ar fi o programă, ea nu poate înlocui munca de selecție pe care o depune profesorul atunci când întocmește un plan de lucru pentru elevul său. Alegerea materialului de studiu reprezintă un aspect important al muncii profesorului și se face conform unor cerințe esențiale:

- să respecte particularitățile psihofizice individuale și nivelul general de pregătire al elevului;
- să realizeze legătura permanentă între factorul tehnic și expresivitatea artistică;
- să insiste asupra deficiențelor în pregătirea elevului, urmărind dezvoltarea mijloacelor sale de interpretare instrumentală;
- să trezească interesul elevului pentru studiu;
- să fie inclusă într-un plan de studiu coerent, ușor de aplicat și de urmărit;

Sugestii de volum minim al materialului tehnic și repertorial pentru clasele IX–XII

Repartizarea acestora se va face în funcție de anii de studiu sau de nivelul tehnic al elevului; în mod orientativ, clasa a IX-a ar trebui să corespundă celui de-al patrulea sau al cincilea an de studiu. Astfel:

Pe parcursul clasei a IX-a se recomandă studierea aprofundată a următoarelor:

• cel puțin cinci game majore cu arpegii și duble coarde (Do major și cele de până la două alterații, inclusiv), după modelul gamelor din anexa pentru admitere la licență a UNMB
• zece studii din lista repertorială a clasei a IX-a, interpretate pe partitură, dintre care două din memorie
• o parte de sonată (dacă sonata este alcătuită din trei părți) sau două părți de sonată (dacă sonata este alcătuită din patru părți), din memorie
• prima parte sau părțile II și III dintr-un concert, din memorie

Pe parcursul clasei a X-a:

• gamele cu trei și patru alterații, cu arpegii și duble coarde, după modelul anexei pentru admitere la UNMB
• zece studii din lista repertorială a clasei a X-a, interpretate pe partitură, dintre care două din memorie

• o parte de sonată (dacă sonata este alcătuită din trei părți) sau două părți de sonată (dacă sonata este alcătuită din patru părți), din memorie
• prima parte sau părțile II și III dintr-un concert, din memorie

Pe parcursul clasei a XI-a:

• gama Sol major în trei octave din culegerea Joseph Prunner – Ion Cheptea, cu arpegii
• zece studii din lista repertorială a clasei a XI-a, interpretate pe partitură, dintre care două din memorie
• o parte de sonată (dacă sonata este alcătuită din trei părți) sau două părți de sonată (dacă sonata este alcătuită din patru părți), din memorie
• prima parte sau părțile II și III dintr-un concert, din memorie

Pe parcursul clasei a XII-a:

• gamele Mi major și Fa major în trei octave din culegerea Joseph Prunner – Ion Cheptea, cu arpegii
• gamele Do, Fa, Si bemol, Sol major și Re major, cu toate variantele din anexa pentru admitere la examenul de licență al UNMB, inclusiv duble coarde
• zece studii din lista repertorială a clasei a XII-a, interpretate pe partitură, dintre care două din memorie
• o parte de sonată (dacă sonata este alcătuită din trei părți) sau două părți de sonată (dacă sonata este alcătuită din patru părți), din memorie
• prima parte sau părțile II și III dintr-un concert, din memorie

Evaluare - interpretare solistică individuală (memorare & repertoriu anual)

Elevii vor susține, în decursul unui an școlar, o verificare în timpul anului școlar și un examen de evaluare la sfârșitul anului școlar, conform normelor metodologice.
Evaluarea se va baza pe: acuratețea textului muzical, acuratețea tehnică, intonația, expresivitatea muzicală, fidelitatea față de stilul și caracterul lucrării, controlul scenic și prezența artistică, precum și nivelul creativ-didactic al elevului, evidențiat prin capacitatea de a descoperi soluții valabile și fundamentate științific la problemele tehnice sau expresive.
Repertoriu va include interpretarea din memorie a următoarelor lucrări:

Clasa a IX-a
1. O gamă studiată din Caietul de game majore și minore – Ștefan Thomasz, cu respectarea digitațiilor, indicațiilor de tempo, intonație și articulare.
2. O gamă cu arpegiul corespunzător cerințelor din Anexa pentru admitere la UNMB, cu respectarea digitației, a intonației și a articulării corecte.
3. Un studiu din caietele de studii, corespunzător nivelului anului de studiu, urmărind coerența tehnică, claritatea intonației și aplicarea mijloacelor expresive.
4. Două părți dintr-o sonată aleasă din repertoriul pentru nivel liceal, cu accent pe coerența frazării și stilul epocii.
5. O parte dintr-un concert pentru contrabas (de dificultate medie spre mare), cu expresivitate și control tehnic.
6. O piesă românească reprezentativă pentru literatura națională, demonstrând sensibilitate stilistică și expresivitate personală.

Clasa a X-a
1. O gamă studiată din Caietul de game – Ștefan Thomasz, cu respectarea indicațiilor de tempo, intonație și articulație.
2. Un studiu din caietele de studii, corespunzător nivelului anului de studiu, urmărind coerența tehnică, claritatea intonației și aplicarea mijloacelor expresive.

3. Două părți dintr-o sonată aleasă din repertoriul pentru nivel liceal, cu accent pe coerența frazării și stilul epocii.
4. Prima parte sau părțile II și III dintr-un concert pentru contrabas (de dificultate medie spre mare), cu expresivitate și control tehnic.
5. O piesă românească, demonstrând sensibilitate stilistică și expresivitate personală.

Clasa a XI-a
1. Două game din Caietul de game – Ștefan Thomasz, cu respectarea indicațiilor de tempo, intonație și articulație.
2. Un studiu din caietele de studii, corespunzător nivelului anului de studii, urmărind coerența tehnică, claritatea intonației și aplicarea mijloacelor expresive.
3. Două părți dintr-o sonată aleasă din repertoriul pentru nivel liceal, cu accent pe coerența frazării și stilul epocii.
4. Prima parte sau părțile II și III dintr-un concert pentru contrabas (de dificultate medie spre mare), cu expresivitate și control tehnic.
5. O piesă românească, demonstrând sensibilitate stilistică și expresivitate personală.

Clasa a XII-a
1. O gamă studiată din Caietul de game majore și minore – Ștefan Thomasz, cu respectarea digitațiilor, indicațiilor de tempo, intonație și articulare.
2. O gamă cu arpegiul corespunzător cerințelor din Anexa pentru admitere la UNMB, cu respectarea digitației, a intonației și a articulării corecte.
3. Un studiu din caietele de studii, corespunzător nivelului anului de studiu, urmărind coerența tehnică, claritatea intonației și aplicarea mijloacelor expresive.
4. Două părți dintr-o sonată aleasă din repertoriul pentru nivel liceal, cu accent pe coerența frazării și stilul epocii.
5. Prima parte sau părțile II și III dintr-un concert pentru contrabas (de dificultate medie spre mare), cu expresivitate și control tehnic.
6. O piesă românească reprezentativă pentru literatura națională, demonstrând sensibilitate stilistică și expresivitate personală.

În ceea ce privește studiul contrabasului ca instrument secundar sau ca instrument la alegere, atât metodele de lucru, elementele tehnice cât și repertoriul vor fi alese în funcție de nivelul elevului, pentru disciplina *Instrument secundar* din actuala programă iar pentru disciplina *Instrument la alegere* din programa claselor V-VIII și adaptate de profesor, fiecărui elev în parte, în funcție de calitățile fizice, tehnice și muzicale ale acestuia.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

- Programa școlară pentru instrumente cu coarde – Contrabas, Ministerul Educației, România
- Norme metodologice pentru predarea instrumentului principal în învățământul vocațional, Centrul Național de Curriculum și Evaluare
- Simandl, Franz – *New Method for the Double Bass*, Vol. I & II, International Music Company, New York
- Bottesini, Giovanni – *Method for Double Bass*, Ricordi
- Streicher, Ludwig – *Meine Technik für den Kontrabass / My Technique for the Double Bass*, Doblinger
- Rabbath, François – *Nouvelle Technique de la Contrebasse*, Alphonse Leduc
- Zimmermann, Oscar – *Contemporary Concept of Bowing Technique for the Double Bass*, International Music Co.
- Thomasz, Ștefan - *Gamele majore și minore pentru contrabas*, String Virtuoso
- Ray Brown – *Bass Method: Essential Scales, Patterns and Exercises*, Hal Leonard
- Orchester-Probespiel – Kontrabass (editura Schott)
- Menuhin, Yehudi – *The Yehudi Menuhin Music Guides: Violin and Viola*, Kahn & Averill
- Papilian, Victor – *Anatomia omului*, Editura Didactică și Pedagogică, București
- Exerciții din repertoriul simfonic clasic și romantic – fragmente din lucrări de Haydn, Mozart, Beethoven, Brahms, Dvořák, Tchaikovsky, Prokofiev, Șostakovici

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	**Instituție de apartenență, localitate, județ**
RESPONSABIL MEC Prof. LILIANA BOBEICĂ	Ministerul Educației și cercetării
RESPONSABIL CNCE Prof. LĂCRĂMIOARA-ANA PAULIUC	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare
COORDONATOR ȘTIINȚIFIC Prof. univ. dr. VALENTINA DEDIU-SANDU	Academia Română
Conf. univ. dr. SMĂRĂNDESCU SĂNDEL	Universitatea Națională de Muzică din București
Asist. univ. drd. BALOGH ARTHUR	Universitatea de Vest, Facultatea de Muzică și Teatru, Timișoara

EDITOR: PARLAMENTUL ROMÂNIEI — CAMERA DEPUTAȚILOR

MONITORUL OFICIAL

„Monitorul Oficial” R.A., Str. Parcului nr. 65, sectorul 1, București; 012329
C.I.F. RO427282, IBAN: RO55RNCB0082006711100001 BCR
și IBAN: RO12TREZ7005069XXX000531 DTCPMB (alocat numai persoanelor juridice bugetare)
Tel. 021.318.51.29/150, fax 021.318.51.15, e-mail: marketing@ramo.ro, www.monitoruloficial.ro

Relații cu publicul: șos. Panduri nr. 1, bloc P33, sectorul 5, București; 050651.
Tel. 021.401.00.73, 021.401.00.78/79/83.
Pentru publicări, încărcați actele pe site, la: https://www.monitoruloficial.ro, secțiunea Publicări.

5 948493 650300

Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 410 bis (Vol. 5)/14.V.2026 conține 1216 pagini. Prețul: 1.824 lei **ISSN** 1453—4495

Acest număr al Monitorului Oficial al României a fost tipărit în afara abonamentului.

MONITORUL OFICIAL AL ROMÂNIEI

Anul 194 (XXXVIII) — Nr. 410 bis

PARTEA I
LEGI, DECRETE, HOTĂRÂRI ȘI ALTE ACTE

Joi, 14 mai 2026

SUMAR

Pagina

Anexele nr. 1-321 la Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 3.716/2026 privind aprobarea programelor școlare asociate disciplinelor prevăzute în planurile-cadru pentru învățământul liceal 6094–7286

Volumul 6

Anexa nr. 254

Programa școlară
pentru disciplina

CHITARĂ

(instrument principal, instrument secundar și instrument la alegere)

Clasele a IX-a – a XII-a
Curriculum de specialitate (CS)

Filiera vocațională, profilul artistic, specializarea muzică

Învățământ liceal

- 2026 –

Anexa nr. 254
Programa școlară pentru disciplina
Chitară (instrument principal, instrument secundar și instrument la alegere),
clasele a IX-a – a XII-a, *curriculum de specialitate (CS)*

- ***Filiera vocațională, profil artistic, specializarea muzică***

NOTĂ DE PREZENTARE

Programa școlară pentru ***Chitară*** (*instrument principal, instrument secundar și instrument la alegere)* reprezintă o ofertă curriculară de specialitate pentru învățământul liceal, *filiera vocațională, profil artistic, specializarea muzică, secțiile muzică instrumentală și studii teoretice,* începând din anul școlar 2026-2027. Disciplinele în cadrul cărora se poate studia ***chitara*** ca instrument muzical se regăsesc în *Anexa 10 la OMEC nr. 4350/20.06.2025 - Planul-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, filiera vocațională, profil artistic, specializarea muzică,* secțiile *Interpretare instrumentală* și *Studii teoretice muzicale,* în *Curriculum de specialitate* (CS).

Studiul ***chitarei*** în liceu, ca instrument principal și instrument secundar, își propune pregătirea absolvenților pentru admiterea în învățământul superior, devenind ulterior instrumentiști în filarmonici, în diferite formații instrumentale sau cadre didactice de specialitate.

Studiul ***chitarei*** în liceu, ca instrument la alegerea elevilor care studiază pianul ca instrument principal, își propune familiarizarea pianiștilor cu tehnica *instrumentelor cu coarde*, în vederea pregătirii în calitate de acompaniatori în diferite formații instrumentale.

Pentru studiul acestui instrument muzical, bugetul de timp alocat, în funcție de locul pe care îl ocupă în pregătirea de specialitate a elevilor, este următorul:

Chitară				
Disciplina	a IX-a	a X-a	a XI-a	a XII-a
Instrument principal	3	3	3	3
Instrument secundar	2	2	2	2
Instrument la alegere	1	1	1	1

În elaborarea programei, s-a avut în vedere raportarea la cadrul legislativ și documentele strategice generale și specifice care susțin studiul disciplinelor:

- ***Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023***, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Regulamentul-cadru de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar***, aprobat prin Ordinul ministrului educației nr. 5.726/2024, , cu modificările și completările ulterioare;
- ***Regulamentul de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar cu program de artă***, aprobat prin Ordinul Ministerului Educației și Cercetării nr. 3717/01 aprilie 2025, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Planurile-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi***, filiera vocațională, profilul artistic, specializarea muzică din Anexa nr. 10 la O.M.E.C. nr. 4.350/20.06.2025 privind aprobarea Planurilor-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Profilul de formare al absolventului***, OME nr. 6731/2023, care asigură coerența verticală a parcursul școlar, (competențe-cheie + atribute prioritare);
- *documente europene relevante la nivel general și, mai ales, pentru disciplină (Recomandarea Consiliului UE privind competențele-cheie, Cadrul european al calificărilor, Rapoarte OECD/ UNESCO, Cadre de referință etc.);*
- *alte documente/studii specifice Curriculumului Național și curriculumului disciplinei – de exemplu, cu valoare pentru sugestiile metodologice ale programei școlare.*

Programa este elaborată potrivit modelului de proiectare curriculară centrat pe competențe. Construcția programei este realizată astfel încât să contribuie la dezvoltarea profilului de formare al absolventului. Din perspectiva disciplinei de studiu, orientarea demersului didactic are la bază *competența de sensibilizare și exprimare culturală* cu atributele prioritare esențiale pentru abordarea învățării într-un mod conștient și pe termen lung.

Structura programei școlare include, pe lângă *Nota de prezentare*, următoarele elemente:
- Competenţe generale
- Competenţe specifice şi exemple de activităţi de învăţare
- Domenii de conținut și conţinuturi
- Sugestii de repertoriu
- Sugestii metodologice
- Bibliografie selectivă

Competenţele sunt ansambluri structurate de cunoştinţe, abilităţi şi atitudini dezvoltate prin învăţare, care permit identificarea şi rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte particulare diverse.

Competențele generale vizate jalonează achizițiile elevului pentru întregul ciclu liceal.

Competenţele specifice se formează pe parcursul unui an şcolar, sunt derivate din competenţele generale şi reprezintă etape în dobândirea acestora. Competenţele specifice sunt însoţite de exemple de activităţi de învăţare, care constituie modalităţi de organizare a activităţii didactice în scopul realizării competenţelor. Programa şcolară propune, cu caracter de exemplu, diferite tipuri de activităţi de învăţare, care integrează strategii didactice şi care valorifică experienţa concretă a elevului. Cadrul didactic are libertatea de a utiliza exemplele de activităţi de învăţare pe care le propune programa şcolară, de a le completa sau de a le înlocui, astfel încât acestea să asigure un demers didactic adecvat situaţiei concrete de la clasă. Se asigură, în acest fel, premisele aplicării contextualizate a programei şcolare şi proiectării unor parcursuri de învăţare personalizate.

Conținuturile învățării constituie elemente de bază ale domeniului, mijloace informaționale prin care se urmărește realizarea competențelor.

Sugestiile de repertoriu sunt prezentate separat pentru fiecare an de studiu. Repertoriu este un mijloc de realizare a competențelor, fiind indispensabil în progresul elevilor pe tot parcursul formării.

Sugestiile metodologice includ recomandări privind strategiile didactice şi elementele de evaluare formativă continuă şi sumativă.

Construcția programei permite susținerea elevilor în direcția exprimării artistice la instrument, concretizată în manifestări muzicale, constituind un demers complex ce integrează cunoștințe, deprinderi, competențe și de la celelalte discipline muzicale.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Operarea cu elemente de limbaj specific în abordarea creaţiilor muzicale**
CG2	**Valorificarea potenţialului creativ în interpretare, operând cu limbajul de specialitate propriu artei muzicale**

CLASA a IX-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Operarea cu elemente de limbaj specific în abordarea creațiilor muzicale*

CS 1.1. Identificarea și utilizarea unor simboluri și termeni de dinamică și agogică în concordanță cu repertoriul abordat
- *citirea și interpretarea corectă a partiturii pentru chitară;* - *recunoașterea indicațiilor de expresie, tempo, articulație și dinamică (p, mp, mf, f, ff, cresc., dim., rit., accel. etc.);* - *exersarea și perfecționarea tehnicilor avansate de mână stângă și mână dreaptă: poziții corecte, schimbări de poziție, legato, barré, arpegii, staccato, tirando și apoyando;* - *aplicarea corectă a tehnicilor de atac și control al sunetului, specifice repertoriului abordat;* - *exerciții de analiză a formei pieselor din repertoriu (identificarea temelor, secțiunilor, repetițiilor și variațiilor).*
CS 1.2 Recunoașterea și aplicarea în interpretare a principiilor de construcție muzicală corespunzătoare repertoriului abordat
- *identificarea formelor muzicale simple: a, ab, aba, rondo, sonată, variațiuni;* - *înțelegerea structurii și funcției fiecărei părți într-o compoziție pentru chitară;* - *analiza elementelor de construcție melodico-armonică: fraze, secvențe, perioade;* - *aplicarea tehnicilor de interpretare specifice stilului și perioadei muzicale abordate (baroc, clasicism, romantism, modern).*
CS 1.3. Observarea și compararea caracteristicilor diferitelor stiluri și genuri muzicale
- *ascultarea și analiza comparativă a unor interpretări de referință din repertoriul chitarei;* - *audierea lucrărilor reprezentative pentru nivelul clasei, dar și a unor piese cu un grad mai ridicat de dificultate tehnică și expresivă;* - *recunoașterea diferențelor între tehnicile de interpretare (tirando, apoyando, arpegii, rasgueado, legato, staccato) în funcție de stil și epocă.*

CG 2 - *Valorificarea potențialului creativ în interpretare, operând cu limbajul de specialitate*

CS 2.1. Cultivarea expresivității artistice și a coerenței interpretative în stiluri și epoci diferite
- *exerciții și studii de tehnică și frazare;* - *studii axate pe controlul intensității (p, mp, mf, f, ff) și al nuanțelor expresive;* - *aplicarea exercițiilor din metode consacrate pentru chitară clasică interpretarea și analiza lucrărilor din diverse perioade.*
CS 2.2. Utilizarea tehnicilor de vibrato și legato pentru obținerea expresivității sonore
- *exerciții pentru dezvoltarea vibrato-ului: controlul mișcării, al amplitudinii și stabilității sunetului;* - *practicarea legato-ului pentru o frazare cursivă și naturală;* - *diversificarea tehnicilor de atac (tirando, apoyando) în funcție de intenția expresivă;* - *controlul fineței și direcției atacului pentru obținerea unui timbru personal;* - *îmbinarea diferitelor tehnici (legato, arpegii, vibrato, glissando).*
CS 2.3. Gestionarea emoțiilor scenice și participarea la activități culturale
- *utilizarea tehnicilor de respirație și concentrare pentru menținerea calmului în timpul interpretării;* - *exerciții de relaxare și coordonare pentru prevenirea oboselii musculare;* - *organizarea unui program de recital: alegerea pieselor potrivite nivelului și stilului propriu;* - *planificarea studiului individual: echilibrarea timpului între tehnică, interpretare și analiză;* - *participarea activă la audiții, recitaluri, concursuri și proiecte artistice școlare sau locale.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Elemente de tehnică instrumentală	- controlul și echilibrul mișcărilor mâinilor, în special în succesiuni rapide de acorduri și arpegii. - elemente de construcție muzicală în interpretare: frazare, repetiție, contrast, culminație.
Elemente de limbaj muzical	- noțiuni teoretice prin aplicarea lor directă în interpretarea partiturilor pentru chitară; - semne de expresie, dinamică și agogică specifice repertoriului chitarei; - formule ritmice variate și structuri melodice caracteristice instrumentului (arpegii, game, acorduri); - elemente de frazare, accentuare și articulare specifice instrumentului (tirando, apoyando, legato, staccato); - forme muzicale utilizate în piesele pentru chitară (perioadă, frază, temă cu variațiuni, formă ternară, rondo); - corecta realizare a schimburilor de poziție, a ornamentelor (triluri, mordente, apogiaturi) și a indicațiilor de tempo
Aspecte culturale muzicale și interdisciplinare	- compararea a unor interpretări realizate de chitariști de renume (Andrés Segovia, Julian Bream, John Williams, Pepe Romero, Manuel Barrueco, Ana Vidović etc.); - analiza diferențelor de interpretare în privința tempo-ului, frazării, articulării și nuanțelor dinamice; - influența tehnicii asupra expresiei muzicale și asupra caracterului artistic al piesei; - particularitățile stilistice ale interpretărilor moderne și tradiționale

REPERTORIU (SUGESTII)

Exercitii tehnice	Andrés Segovia – *Game majore și minore* Abel Carlevaro – *Vol. 1* Costas Cotsiolis – *Method and Technique / The Virtuoso Guitarist* Emilio Pujol – *Vol. 2* Andrés Segovia – *Game majore și minore*
Studii tehnico-melodice	Fernando Sor – *12 Études op. 60 / 24 Lecții progresive op. 31* Julio Sagreras – Vol. 2 / Vol. 3 Leo Brouwer – *20 Estudios* Mateo Carcassi – *25 Studii op. 60* Mauro Giuliani – *24 Études op. 48 / 24 Studii op. 100*
Piese	Adrian Andrei – *Four Concert Dances*, *Ricercare Transilvano* Alonso de Mudarra – *Canción del Emperador* Anton Diabelli – *Preludii op. 103* Giuseppe Antonio Brescianello – *Partita A / F / e* Fernando Sor – *Introduction et Variations sur l'air «Malbroug» op. 28* Francisco Tárrega – *Adelita* Gaspar Sanz – *Suită în Re major* Giovanni Battista Granata – *Allemande und Gigue*, *Balletto*, *Allemande und Courante* Girolamo Frescobaldi – *Aria con variazioni* (transcripție Andrés Segovia) John Dowland – *The First Galliard* Julián Arcas – *Bolero*, *Fantasía* Mateo Carcassi – *Six Caprices op. 26* Mauro Giuliani – *Sonate op. 15* Robert de Visée – *Suită în re minor* Simone Molinaro – *Saltarello în la minor* Sylvius Leopold Weiss – *Passacaille*

CLASA a X-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Operarea cu elemente de limbaj specific în abordarea creațiilor muzicale*

CS 1.1. Perfecționarea tehnicii de mână stângă și dreaptă în adaptata la interpretari diferite
- *exerciții cu game și arpegii pentru consolidarea dexterității;* - *practicarea schimbărilor de poziție, legato-urilor ascendente și descendente precum si a glissando-urilor pe intervale mai mari;* - *diversificarea tehnicilor de mână dreaptă: tirando, apoyando, fingerpicking, tremolo, rasgueado, pizzicato;* - *crearea unei coordonări precise între mâna stângă și dreaptă;* - *introducerea studiilor tehnice și a pasajelor rapide cu tempo controlat;* - *obținerea unui sunet uniform și expresiv pe toate corzile;* - *menținerea posturii corecte și reducerea tensiunii musculare în timpul interpretării.*
CS 1.2. Aplicarea semnelor de expresie, tempo și dinamică în interpretare
- *citirea atenta a partiturii și interpretarea semnelor de expresie, agogică și dinamică din partitură;* - *observarea nuanțelor de tempo și a schimbărilor de caracter într-o piesă muzicală;* - *exersarea articulațiilor specifice chitarei: legato, staccato, marcato;* - *menținerea unui echilibru între intensitate, timbru și continuitatea frazelor muzicale;* - *dezvoltarea omogenității sonore în pasaje melodice;* - *studierea contrastelor dinamice și a modulațiilor expresive între secțiuni muzicale.*
CS 1.3. Analiza formelor muzicale ale lucrărilor interpretate
- *adaptarea frazării în funcție de stil: baroc, clasic, romantic, modern si contemporan;* - *dezvoltarea unei interpretări personale pe baza înțelegerii formale și stilistice;* - *identificarea frazelor și perioadelor muzicale, observarea echilibrului și a tensiunii armonice si melodice;* - *folosirea „respirației muzicale” pentru a susține frazele și conturul melodiei;* - *interpretarea logică a structurii piesei: tema principală și secundară, dezvoltări, reprize.*

CG 2 - *Valorificarea potențialului creativ în interpretare, operând cu limbajul de specialitate*

CS 2.1. Exprimarea intențiilor muzicale prin frazare, dinamică și calitatea sunetului
- *exersarea frazării conform structurii lucrarii/piesei din repertoriu;* - *evidențierea tensiunilor melodice, armonice și a rezolvărilor lor;* - *menținerea continuității sonore și controlul ascendent/descendent al frazei în pasaje lungi;* - *claritate în execuția pasajelor rapide și fluiditate în cele lente;* - *folosirea dinamicii pentru a evidenția planurile sonore și accentele ritmico-melodice;* - *ajustarea sunetului prin: alternarea tirando-apoyando, poziția degetelor și atacul corzilor;* - *dezvoltarea expresivității prin comparația cu interpretări de referință ale chitariștilor.*
CS 2.2. Dezvoltarea expresivității prin vibrato, legato și tehnici de mână dreaptă
- *aplicarea controlată a vibrato-ului: amplitudine si viteză variabilă;* - *combinarea diferitelor tipuri de legato în funcție de caracterul muzical;* - *obținerea de contraste timbrale prin utilizarea registrelor și a corzilor diferite;* - *practicarea dinamicii extreme (pp și ff) fără a compromite calitatea tonului;*

- *transpunerea intențiilor muzicale prin culori sonore, accente și frazare personalizată.*
CS 2.3. Pregătirea în vederea prezentării repertoriului abordat în fața publicului
- *exersarea prezenței scenice: postură, contact vizual și gestică naturală;* - *gestionarea emoțiilor și menținerea concentrării în timpul interpretării;*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Elemente de tehnică instrumentală	- controlul mâinii drepte în executarea de arpegii complexe, pasaje scalare și acorduri simultane; - dezvoltarea preciziei mâinii stângi în primele sapte poziții, vibrato expresiv și glissando; - tehnica mâinii stângi: vibrato expresiv, schimbări de poziție sigure și precise, acorduri complexe (3–5 sunete simultan).
Elemente de limbaj muzical	- citirea partiturii complexe, cu semne de expresie multiple; - recunoaștere auditivă a intervalelor și progresiilor armonice complexe; - frazarea, evidențierea punctului culminant și ornamentația în discursul interpretativ
Aspecte culturale muzicale și interdisciplinare	- audierea critică a interpretărilor consacrate și analiza detaliată a tehnicii și expresivității; - corelarea muzicii cu literatura și arta epocii (teme și stiluri).

REPERTORIU (SUGESTII)

Exercitii tehnice	Andres Segovia – *Game majore/minore* Abel Carlevaro – *VOL. 2* Costas Cotsiolis – *Method and Technique / The Virtuoso Guitarist* Emilio Pujol – *Vol. 3*
Studii tehnico-melodice	Fernando Sor – *12 Estudes op. 60, 24 studii op. 35, studii pentru chitara op. 6* Julio Sagreras – *Vol. 3* Leo Brower – *20 Estudios* Mateo Carcassi – *25 studii op. 60* Mauro Giuliani – *24 Estudes op. 48, 24 de studii op. 100* Napoleon Coste – *25 studii op. 38*
Piese	Alonso de Mudarra – *Pavana de Alexandre, Romanesca* Baldassare Galuppi – *lucrări și transcripții pentru chitară* David Kellner – *Fantasia în Re major, Fantasia în la minor* Miguel Fuenllana – *Fantasia nr. 1, Fantasia nr. 2*Giuseppe Antonio Brescianello – *Sonata C major, Sonata D major, Sonata A major* Girolamo Frescobaldi – *Aria detto Balletto* Luis de Milan – *Pavana, Fantasia nr. 1–4* Luis de Narváez – *Diferencias sobre "Guárdame las vacas"* Molinaro Simone – *Saltarello în si minor, Saltarello în sol major, Saltarello în re major* Robert de Visée – *Suită în La major* Gaspar Sanz – *Suite D, Canarios* Sylvius Leopold Weiss – *Capriccio, Ciacona, Suite nr. 1–4*

CLASA a XI-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Operarea cu elemente de limbaj specific în abordarea creațiilor muzicale*

CS 1.1. Aplicarea conștientă a resurselor expresive în interpretarea pieselor din diverse stiluri
- *adaptarea frazării la stilul epocii: claritatea și echilibrul clasic, fluiditatea barocă, lirismul romantic și expresivitatea modernă;* - *respectarea semnelor de expresie, agogica și dinamică (legato, staccato, portato, marcato) în contextul fiecărei lucrări;* - *gestionarea variațiilor de tempo și a schimbărilor de caracter, precum și interpretarea elementelor specifice notării muzicii moderne.*
CS 1.2. Perfecționarea tehnicii instrumentale pe chitară
- *exersarea mișcărilor rapide ale mâinii stângi: schimbări de poziție, extensii și schimburi de pozitii prin salt;* - *obținerea unui sunet omogen pe corzi multiple (terțe, sexte, octave) și in pozițiile superioare;* - *dezvoltarea vibrato-ului variabil pentru a accentua expresivitatea;* - *studiul și aplicarea tehnicilor de mână stangă: legato in toate combinatiile de digitatie, extensii, tril, apodiatura dubla;* - *controlul presiunii degetelor și al poziției mâinii pentru un sunet clar, omogen și expresiv.*
CS 1.3. Analiza formelor muzicale complexe
- *analiza formelor muzicale: binară, ternară, rondo, variațiune, sonată;* - *observarea structurii frazelor și a perioadelor muzicale: dezvoltare, tensiune, rezolvare;* - *aplicarea cunoștințelor despre temă, repriză și dezvoltare pentru a construi o interpretare coerentă;* - *crearea unei direcții melodice logice, cu puncte culminante bine evidențiate și fraze clare.*

CG 2 - *Valorificarea potențialului creativ în interpretare, operând cu limbajul de specialitate*

CS 2.1. Exprimarea unei interpretări personale și conștiente din punct de vedere stilistic
- *dezvoltarea unei viziuni interpretative proprii pe baza stilului și a epocii muzicale;* - *exerciții de improvizație pe teme cunoscute pentru a dezvolta expresivitatea și inventivitatea;* - *compoziția și interpretarea unor fraze proprii, păstrând coerența stilistică și intenția muzicală a piesei.*
CS 2.2. Controlul expresiv prin tehnică și intenție personală
- *explorarea timbrului propriu în funcție de repertoriul studiat;* - *compararea interpretărilor de referință și integrarea elementelor stilistice relevante în practica personală;* - *controlul frazelor, evidențierea punctelor culminante și a direcțiilor melodice, pentru o interpretare expresivă și autentică.*
CS 2.3. Aplicarea experienței interpretative în contexte scenice
- *pregătirea mentală și fizică înaintea recitalurilor: relaxare, concentrare, gestionarea emoțiilor;* - *transmiterea mesajului piesei prin sunet, dinamică și gestică;* - *dezvoltarea comunicării cu publicul: contact vizual, mimică și gesturi adecvate;* - *construirea unei conexiuni cu audiența prin interpretare expresivă și captivantă.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Elemente de tehnică instrumentală	- controlul complet al mâinii drepte: tremolo într-un tempo normal, arpegii complexe și combinații de acorduri plus evidentierea liniei melodice; - vibrato de expresie în toate registrele şi schimbări fluide de poziție; - tehnica de interpretare stilistică specifică (baroc, clasicism, romanticism, contemporan); - tehnica mâinii drepte: combinații rapide de arpegii și acorduri, controlul atacului pentru sonoritate clară; - tehnica mâinii stângi: acorduri complexe, glissando, vibrato expresiv, schimburi rapide și precise de poziție.
Elemente de limbaj muzical	- forme muzicale complexe: rondo, sonată, temă cu variațiuni, fuga simplificată; - progresii armonice complexe și a ornamentațiilor avansate; - elemente de frazare, dinamica, agogica, punct culminant și ornamentație.
Aspecte culturale muzicale și interdisciplinare	- aspecte stilistice și tehnice; - corelarea muzicii cu istoria artei, literatura și evenimente culturale ale epocii.

REPERTORIU (SUGESTII)

Exercitii tehnice	Andres Segovia – *Game majore/minore* Costas Cotsiolis – *Method and Techiquie / The Virtuoso Guitarist* Emilio Pujol – *Vol. 4*
Studii tehnico-melodice	Fernando Sor – *12 Estudes op. 60, 24 studii op. 35, 12 studii pentru chitara op. 6, 24 Studii pentru chitara op. 29* Heitor Villa-Lobos – *12 Estudes* Julio Sagreras – *Vol. 3 / vol. 4 / vol. 5* Leo Brower – *20 Estudios* Mateo Carcassi – *25 studii op. 60* Mauro Giuliani – *24 Estudes op. 48, 24 de studii op. 100* Napoleon Coste – *25 studii op. 38*
Concerte	Antonio Vivaldi - Concerto in Do Major Mauro Giuliani - Premier Gran Concierto Op.30 Igor Rekhim - Concert NO 2 Ferdiando Carulli – Ptit Concerto op 140
Piese	Andrew York - Lullaby, Sunburst Agustín Barrios Mangoré – *Arie de Zamba*, Anton Diabelli – *Sonata în La major*, *Sonata în Fa major*, *Sonata în Do major*, *Preludii op. 103* Dionisio Aguado – *Le Menuet Affandango op. 15* Fernando Carulli – *Sonata op. 21* Fernando Sor – *Variațiuni pe tema Folia de España op. 15*, *Les Adieux op. 21* Francisco Tárrega – *Alborada* Giulio Regondi – *Rondo Caprice op. 20*, *Nocturne "Reverie" op. 19*, *Introduction et Caprice op. 23* Gary Ryan - Birds Flew over the Spire Isaac Albéniz – *España op. 165* Johann Kaspar Mertz – *Elegie* Julián Arcas – *Bolero*, *Fantasía* Luigi Legnani – *Tema cu variațiuni op. 16*, *Fantezie op. 19* Manuel de Falla – *Homenaje* Mateo Carcassi – *Six Fantasies op. 33*, *Six Morceaux op. 32* Mauro Giuliani – *Six Preludes op. 46* Miguel Llobet – *Romanza*, Napoléon Coste – *La Romanesca op. 19* Niccolò Paganini – *Sonate per chitarra sola MS 84*

CLASA a XII-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Operarea cu elemente de limbaj specific în abordarea creațiilor muzicale*

CS 1.1. Aplicarea autonomă a competențelor tehnice și expresive în interpretarea repertoriului concertistic
- *exersarea expresivității în funcție de epocă: claritatea și ornamentația barocă, echilibrul clasic, intensitatea lirică romantică și dinamismul expresiv al stilului modern și contemporan;*
- *redarea fidelă a indicațiilor de expresie, dinamică și agogică, adaptate particularităților chitarei;*
- *abordarea tehnicilor avansate de virtuozitate: pasaje rapide, schimbări extinse de poziție, acorduri polifonice și arpegii complexe;*
- *controlul proiecției sonore prin atac, culoare și echilibru între corzi.*
CS 1.2. Analiza formală a repertoriului abordat
- *studiul lucrărilor abordate din perspectivă stilistică și formală;*
- *înțelegerea intenției compozitorului prin analiza detaliată a partiturii și a surselor de referință;*
- *compararea interpretărilor consacrate și formularea unei viziuni proprii coerente cu specificul epocii;*
- *prezentarea personală a unei lucrări (orală sau scrisă) care reflectă viziunea interpretativă individuală.*

CG 2 - *Valorificarea potențialului creativ în interpretare, operând cu limbajul de specialitate*

CS 2.1. Valorificarea creativității și a reflecției artistice în interpretare
- *elaborarea unei viziuni interpretative proprii, bazate pe analiza stilistică, estetică și expresivă;*
- *argumentarea deciziilor interpretative prin raportare la textul muzical și intenția compozitorului;*
- *prezentarea publică a unei lucrări majore în care sunt evidențiate coerența și originalitatea interpretării;*
- *colaborarea cu alți instrumentiști pentru obținerea unui echilibru sonor și expresiv.*
CS 2.2. Dezvoltarea spiritului critic și a capacității de autoevaluare artistică
- *înregistrarea interpretărilor proprii și analiza comparativă în raport cu versiuni de referință;*
- *identificarea elementelor de forță și a direcțiilor de perfecționare;*
- *crearea unui plan personal de progres tehnic și expresiv;*
- *participarea la masterclass-uri, cursuri de interpretare și sesiuni de feedback profesional.*
CS 2.3. Aplicarea experienței interpretative în contexte scenice și educaționale
- *organizarea și promovarea propriilor recitaluri și proiecte muzicale;*
- *implicarea în activități culturale: concerte, festivaluri, colaborări interdisciplinare și proiecte educative;*
- *transmiterea cunoștințelor dobândite prin mentorat și activități de ghidare a altor tineri chitariști;*
- *dezvoltarea unei atitudini scenice profesioniste și a unei prezențe expresive care să susțină mesajul artistic.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Elemente de tehnică instrumentală	- mobilitatea totala pe grif și folosirea fluentă a tuturor pozițiilor; - tehnica mâinii drepte: tremolo rapid și constant, pizzicato, arpegii complexe, evidentierea liniei melodice din interiorul acordurilor complexe; - mâna stângă: vibrato expresiv, schimbări rapide de poziție, acorduri complexe și tehnica avansata (pizzicato, glissando, legato, trill, apogiatura simpla/compusa, hammer-on/pull-off adaptat chitarei);
Elemente de limbaj muzical	- limbaj muzical și tehnică în interpretarea personalizată; - forme muzicale: sonată, rondo, temă cu variațiuni, fuga, suite;
Aspecte culturale muzicale și interdisciplinare	- interpretări de referință; - corelarea muzicii cu arta, literatura și istoria culturală pentru interpretare informată și profundă.

REPERTORIU (SUGESTII)

Exercitii tehnice	Andres Segovia – *Game majore/minore* Costas Cotsiolis – *Method and Techiquie / The Virtuoso Guitarist* Julio Sagreras – *Vol. 7*
Studii tehnico-melodice	Dionisio Aguado – *11 Estudios* Fernando Sor – *12 Etudes op. 60, 20 Studii op. 6, 24 Studii op. 29, 12 Studii op. 35, 24 Studii op. 44* Heitor Villa-Lobos – *12 Estudes* Julio Regondi – *Ten Etudes* Julio Sagreras – *Vol. 5 / Vol. 6* Leo Brower – *20 Etudios* Mateo Carcassi – *25 Studii op. 60* Mauro Giuliani – *24 Etudes op. 48 / 24 de studii op. 100* Napolen Coste – *25 Estudes op. 38*
Concerte	Antonio Vivaldi – *Concerto in Re major* Catalin Stefanescu – *Concertul nr. 1, nr. 2* Castelnuovo-Tedesco – *Concierto no.1 in D* Dimitrie Capoianu – *Concertul pentru chitara si orchestra* Ferdiando Carulli – *Ptit Concerto op 140* Francesco Molino – *Concerto Mi minore* Franco Margola – *Concerto Breve* Ivanov-Kramskoj – *Concert no 2* Leo Brower – *Concierto Elegiaco* M. Giuliani – *Premier Gran Concierto Op.30, Second Grand Concierto Op. 36* Panin Pyotr – *American Concert no 1* Ponce Manuel – *Concierto del SUR* Igor Rekhin – *CONCERT NO 2* Rodrigo Joaquim – *Concierto de Aranjuez, Fantasia para un Gentilhombre* Heitor Villa-Lobos – *Concerto*

Piese	Abel Carlevaro – *5 Preludii americane* Agustin Barrios – *Capricho Espanol, Choro de Saudade, Arie de zamba, Danza Paraguaya 1/2/3, Jota, Un Sueno en la Foresta, La Catedral, Sonatina, Maxixe, Valses op. 8 nr. 3/4* Andres Segovia – *lucrari si transcriptii* Antonio Lauro – *Sonata* Antonio Vivaldi – *Concerto in Re major* Astor Piazzolla – *Las Cuatro Estaciones Portenas, La Muerte del Angel, Milonga del Angel* Carlo Domeniconi – *Koyunbaba op. 19 (Suite)* Catalin Stefanescu – *Caietul 1, Caietul 2, Tarantella* Dimitrie Capoianu – *Patru piese pentru chitara* Dionisio Aguado – *Trois Rondo Brilliante op.2, Op.12 - 6 Menuetes, Le Menuet Affandango op.15, La Fandango op.16* Fernando Carullli – *Sonata no 1/2 op.21, Fantasia op.95, Sonatine op.1, Sonata in A major, Grande Sonata op.114, Grande Sonata op.333, Sonata op.5* Federico Moreno Torroba – *Molinera, Sonatina, Suite Castellana, Serenada Burlesca* Francisco Tarrega – *Dansuri Populare Alborada, Gran Jota, Recuerdos de la Alhambra, Capricho Arabe, Fantasia sobre de la Traviata, Estudio Briliante de Alard* Francesco Molino – *Concerto Mi minore* Franco Margola – *Concerto Breve* Gary Ryan – *Rondo Rodeo, Benga Beat* Giulio Regondi – *Rondo Caprice op.20, Nocturne REVERIE op.19, Introduction et Caprice op.23* Joaquim Malats – *Serenata Espanola* Joaquim Rodrigo – *Invocacion y Danza, Tres Piezas Espanolas, En los trigales, Sonata ala Espanola, Zarabanda Lejana* Joaquim Turina – *Homenaje a Turina, Sevillana, Fandanguillo* John Duarte – *Variatiuni pe o tema Catalana, English Suite* Johann Kaspar Mertz – *Le Carneval de Venice op.06, Lucia de Lammermoor op8 nr2, Fantesie originale op.33, Il Trovatore, Fantasie Hongroise no.1 op. 65, Le gondolier op.65 nr3, Elegie, Concertino* Leo Brower – *Elogio de la Danza, El Decameron Negro, Danza del Altiplano, Sonata, Danza Caracteristica* Luigi Legnani – *Tema cu variatiuni op.16, Fantezie op.19, 6 Capricii op.250, 36 Capricii op.20* Manuel de Falla – *Omaggio, Danza del Molinero, La Vida Breve, Danse espagniole, Serenada Andaluza, Hommage a Debussi* Manuel Ponce – *Sonata III, Sonata Clasica, Sonata Romantica, Sonata Mexicana* Mario Castelnuovo Tedesco – *Sonata Ommagio a Boccherini, Capricio Diabolico, Tarantella op.87a, Rondo op.129, Suita op.133, Capricho Diabolico, 24 Preludes for Giutar, Sonata in A major* Mauro Giuliani – *Tema cu variatiuni op.6, Folia op.45, Six Preludes op.46, Sonate op.15, Tema cu variatiuni op.20, Grand Ouverture op.61, Sonatine op.71 nr1/2/3, Rossiniana 1 op.119/2 op.120/3 op.121/4 op.122/5 op.123/6 op.124, Gran Sonata Eroica op.150* Miguel LLobet – *Scherzo-Vals, Variation sobre una tema de Sor op.15, Estudio Capricho, Romanza, 6 Catalan Folksongs* Napoleon Coste – *Grand Solo op.24, La Romanesca op.19, Grand Serenade op.30, 6 Pieces, Valse Favorite op.46, 25 estudes op.38, Divertisment op.28, Rondo de Concert, etc.*

	Niccolo Paganini – *Grande Sonata in A Major, Sonate per chitarra sola MS 102 / MS 84* M. Giuliani – *Premier Gran Concierto Op.30, Second Grand Concierto Op.36* Roland Dyens – *Libra Sonatina, Tango en Sky, Triaela, Songe Capricorne, Saudade No. 1-3, Hommage a Villa-Lobos* Fernando Sor – *Variaţiuni pe tema Folia D'España op.15, Les Adieux op.21 , Variatiuni pe o tema de Mozart op.9* Heitor Villa-Lobos – *Choros nr. 1, 5 preludii, Suita populara Braziliana*

REPERE METODOLOGICE

Prin noţiunea de metodică înţelegem totalitatea procedeelor şi punctelor de vedere comune tuturor pedagogilor care predau un anumit instrument.

Această disciplină ne apare ca o îngemănare firească între problemele morfologice ale instrumentului şi cele statistice ale psihologiei pedagogice. De aceea metodica este un curs de sinteză, care se ridică prin inducţie de la particularul problemelor meşteşugului instrumental la generalul ştiinţific fundamentat pe datele psihologiei şi pedagogiei generale, realizând astfel o disciplină nouă, absolut necesară în formarea viitorilor profesori şi instrumentişti. În acest fel, am ajuns să motivăm în mod ştiinţific necesitatea studierii aprofundate a metodicii încă înaintea începerii carierei didactice, fapt prevăzut în planul de învăţământ universitar.

Formarea unui profesor în ceea ce priveşte metoda proprie de predare nu poate să se bazeze doar pe parcurgrerea unui singur curs. Este necesară studierea unor discipline ca pedagogia generală, psihologia generală, psihologia pedagogică, psihologia copilului, psihologia experimentală, teoria comunicaţiei, estetica informaţională, etc.

Informându-se, tânărul profesor trebuie să devină, într-un fel, un cercetător într-o permanentă căutare, nu pentru a descoperi neapărat aspecte senzaţionale în procesul de învăţământ, ci pentru a găsi necontenit noi şi noi căi de optimizare a procesului instructiv- instrumental. Paralel cu această formă de perfecţionare, nu trebuie pierdută din vedere continua dezvoltare a potenţialului interpretativ a celui ce şi-a asumat dificila sarcină de dascăl.

În acest sens, o serioasă practică concertistică este absolut indispensabilă tânărului profesor, căci numai astfel va putea să-şi menţină sensibilitatea ridicată la înaltele temperaturi ale creaţiei, şi de asemenea să poată conduce şi pe alţii în labirintul acestei activităţi complexe, care este interpretarea. Deci îndepărtarea profesorului de chitară de la orientarea subiectivă a activităţii sale şi angajarea sa extrospectivă, cu un coeficient cât mai ridicat de obiectivitate, nu trebuie să împieteze asupra cultivării în continuare cu perseverenţă a fondului său afectiv, prin practicarea unei activităţi instrumentale orientată continuu către perfecţionarea mijloacelor artistice şi motrice.

Aceste două acţiuni nu se exclud, ci trebuie urmărite în paralel, urmând ca să se conjuge creator în continuarea unei personalităţi armonioase a profesorului de chitară, pe cât posibil tangentă cu calităţile de interpret activ pe de o parte, şi de cercetător neobosit pe de altă parte.

Programa nu trebuie privită, în ultima instanţă, ca un cod de legi, ci doar ca un punct de plecare, o călăuză în munca deosebit de dificilă a pedagogului, un îndrumător sigur pentru profesorul tânăr şi neexperimentat. În munca profesorului intervin desigur şi cazuri când elevul depăşeşte ca avansare chitaristică nivelul clasei respective, sau când acesta prezintă un decalaj de un an sau chiar mai mulţi. În ambele cazuri se procedează cu mult tact la alegerea repertoriului.

Conform programei analitice, pentru clasa respectivă, profesorul alcătuieşte pentru fiecare elev în parte un plan de muncă, conţinând materialul minimal pe care acesta este obligat să-l parcurgă într-un an şcolar. În alcătuirea planului trebuie să se ţină seama de gradul calitativ la care vor putea fi finisate piesele respective într-un an şcolar şi nicidecum profesorul nu va viza numărul impresionant (cantitativ) al acestora. În acest scop, programa prevede mai multe opere de literatură didactică decât este posibil să

parcurgă într-un an. Ţinând seama de pregătirea elevului, profesorul va alege acele piese care contribuie la continuitatea perfectă a evoluţiei instrumentale a acestuia. Planul de repertoriu individual este deci aplicarea normelor programei în specificul fiecărui elev în parte. În alcătuirea lui, profesorul are în vedere atât particularităţile de vârstă (clasă) cât şi cele de înaintare instrumentală. În alegerea pieselor, precum şi în prezentarea lor de-a lungul anului şcolar, o mare importanţă o are cunoaşterea prealabilă a posibilităţilor tehnice şi de expresie a elevului.

Pornind de la profunda cunoaştere a acestor multipli factori, planul de repertoriu individual, odată alcătuit, devine oglinda muncii elevului pe perioada respectivă, căci cu ajutorul său se poate vedea mai uşor calitatea şi cantitatea programului acestuia.

În alcătuirea planului individual, profesorul selectează, în funcție de nivelul clasei și de particularitățile elevului, lucrările considerate cele mai potrivite pentru etapa de dezvoltare instrumentală în care acesta se află. Repertoriul prezentat în programă are caracter orientativ, oferind un cadru de referință pentru organizarea materialului de studiu, fără a impune alegerea obligatorie a tuturor lucrărilor menționate. Profesorul are libertatea metodologică de a selecta și alte lucrări din literatura chitarei, adecvate nivelului tehnic și artistic al elevului.

Materialul de studiu cuprinde, în mod obișnuit, studii, exerciții tehnice, piese polifonice și lucrări reprezentative din literatura pentru chitară. Din acest material se constituie programul pentru evaluările curente și pentru examenul de final de an școlar, în concordanță cu prevederile programei și cu nivelul de pregătire al elevului.

Aprecierea justă a nivelului elevului şi a repertoriului indicat este lucrul cel mai dificil în acest caz. În situaţia rămânerii în urmă se impune alcătuirea unui astfel de plan care să permită recuperarea cunoştinţelor şi deprinderilor în cel mai scurt timp posibil. Bineînţeles că îngreunarea planului la astfel de elevi trebuie să se bazeze pe continua ridicare a posibilităţilor lor tehnice şi de expresie. În cazul elevilor mai înaintaţi şi cu posibilităţi instrumentale sporite, pedagogul va urmări continua lor dezvoltare, stabilind cu precizie la nivelul cărei clase superioare se află, indicând totodată repertoriul adecvat acestei clase. Alcătuirea planului de repertoriu individual constituie o serioasă problemă, atât pentru pedagogul chitarist cât şi pentru orice profesor de instrument. Ea presupune multă profunzime psihologică, spirit de orientare şi un deosebit tact pedagogic. Un plan alcătuit defectuos va avea întotdeauna urmări nefavorabile pentru elev. De aceea se recomandă cunoaşterea profundă de către profesor a materialului impus spre studiere elevilor. Sunt cazuri în care, din superficialitate, unii profesori indică spre studiu unele piese pe care le-au răsfoit în treacăt. Este foarte neplăcut când, după câteva lecţii, profesorul îşi dă seama că o piesă nu era indicată pentru acel elev în momentul respectiv, având dificultăţi în realizarea ei cu mijloacele existente. Ori tocmai revenirea pedagogului asupra unei hotărâri, luate cu câteva lecţii înainte, distruge încrederea elevului şi contribuie la scăderea prestigiului acestuia. Spiritul de orientare nu este deci singurul element necesar în alcătuirea planului, este nevoie de o cunoaştere perfectă a întregului material didactic.

Planul trebuie făcut cunoscut elevului de la începutul anului, pentru ca aceasta să contribuie în mod conştient în realizarea sa în timpul prevăzut. Pe parcurs se vor stabili, conform situaţiei concrete, piesele ce vor fi finisate în mod special pentru examen.

Problema aprecierii şi distribuirii repertoriului reprezintă una dintre cele mai importante probleme didactice, în acest sens fără un material adecvat şi valoros, procesul de învăţământ este de neconceput.

Repertoriul anual obligatoriu

În vederea asigurării unei evoluții tehnice și artistice coerente, precum și a unei evaluări unitare a progresului elevilor, programa prevede stabilirea unui repertoriu anual obligatoriu, din care sunt selectate lucrările ce vor fi prezentate în cadrul evaluărilor periodice.

Repertoriul anual obligatoriu este alcătuit de profesor în conformitate cu nivelul clasei și cu particularitățile individuale ale elevului. Aceasta include game, studii și lucrări din literatura chitarei, reprezentative pentru diferite stiluri și perioade muzicale. Din acest material se constituie programul pentru verificările parțiale și pentru examenul de final de an școlar.

Pentru clasele IX–XII, structura repertoriului de evaluare este următoarea:

Repertoriu pentru verificarea parțială

Programul interpretat va cuprinde:
- gamă majoră sau minoră, până la șapte alterații;
- două studii, dintre care:
  - un studiu impus, stabilit anual de către colectivul profesorilor de instrument, diferit pentru fiecare clasă (IX–XII), comun tuturor elevilor clasei respective;
  - al doilea studiu din repertoriul studiat;
- o piesă sau o lucrare din repertoriul pentru chitară.

Această etapă de evaluare urmărește verificarea progresului tehnic și interpretativ al elevului, precum și capacitatea acestuia de a realiza și controla principalele procedee ale tehnicii instrumentale, în corelație cu cerințele expresive și stilistice ale repertoriului abordat.

Examenul de final de an școlar

Programul interpretat va cuprinde:
- un studiu din repertoriul studiat, diferit de studiile prezentate în cadrul verificării parțiale;
- două piese sau lucrări diferite ca gen, stil, caracter și formă, reprezentative pentru nivelul clasei.

Repertoriul prezentat în cadrul probelor de evaluare se interpretează integral din memorie.
Selecția lucrărilor trebuie să evidențieze diversitatea stilistică a literaturii pentru chitară și capacitatea elevului de a adapta mijloacele tehnice și expresive la particularitățile fiecărei lucrări.

În ceea ce privește studiul chitarei ca instrument secundar sau ca instrument la alegere, atât metodele de lucru, elementele tehnice cât și repertoriul vor fi alese în funcție de nivelul elevului, pentru disciplina *Instrument secundar* din actuala programă iar pentru disciplina *Instrument la alegere* din programa claselor V-VIII și adaptate de profesor, fiecărui elev în parte, în funcție de calitățile tehnice și muzicale ale acestuia.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

- Andrei, Adrian: Treptele chitarei, Editura Arpeggione, Cluj- Napoca, 2009
- Carlevaro, Abel: Serie didactica para giutarra, Editura Barry, Buenos Aires, 1975
- Carulli, Fredinando: Metodă de chitară, Editura Muzicală, Bucureşti, 1980
- Duncan, Charles: The Art of Classical Guitar Playing, Editura Princeton, New Jersey,1980
- Kreidler, Dieter: Gitarrenschule, Editura Schott, Londra,1977
- Nagy, Lóránt, Contribuţii metodice în formarea deprinderilor de bază la chitara clasică, Cluj-Napoca, 2011
- Pop Ilie Valentin: Opțional de tehnică chitaristică la nivel performant, Cluj-Napoca, 2020
- Popescu-Neveanu, Paul: Psihologie, Editura Didactică şi Pedagogică, Bucureşti,1993
- Pujol, Emilio: Escuela razonada de la guitarra, Editura Ricordi Americana, Buenos Aires,1954
- Romoşan Ovidiu-Alexandru, Formarea deprinderilor instrumentale la chitara clasică, Cluj-Napoca, 2011
- Scheese, Reinhold: Metodica studiului şi predării instrumentelor de coarde, Conservatorul „George Enescu" Iaşi, 1982
- Shearer, Aaron: Learninig the classical guitar, Editura Mel Bay, New York, 1990
- Tennant, Scott: Pumping Nylon, Editura Nathaniel Gunod, U.S.A, 1997
- Turcu, Andrei Virgiliu, Exerciţii şi piese în formarea şi perfecţionarea deprinderilor chitaristice, Cluj-Napoca, 2009

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Instituție de apartenență, localitate, județ
RESPONSABIL MEC Prof. LILIANA BOBEICĂ	Ministerul Educației și cercetării
RESPONSABIL CNCE Prof. LĂCRĂMIOARA-ANA PAULIUC	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare
COORDONATOR ȘTIINȚIFIC Prof. univ. dr. VALENTINA DEDIU-SANDU	Academia Română
Prof. Univ. dr. Habil. CONSTANTIN ANDREI	Academia Națională de Muzică „Gheorghe Dima", Cluj-Napoca
Prof. AURELIAN ANDREI	Colegiul Național de Arte „Dinu Lipatti", București
Prof. COSMIN CERNAT	Colegiul Național de Arte „Dinu Lipatti", București

Anexa nr. 255

Programa școlară
pentru disciplina

HARPĂ

(instrument principal, instrument secundar și instrument la alegere)

Clasele a IX-a – a XII-a
Curriculum de specialitate (CS)

Filiera vocațională, profilul artistic, specializarea muzică

Învățământ liceal

- 2026 –

Anexa nr. 255
Programa școlară pentru disciplina
Harpă (instrument principal, instrument secundar și instrument la alegere),
clasele a IX-a – a XII-a, *curriculum de specialitate (CS)*

- ***Filiera vocațională, profil artistic, specializarea muzică***

NOTĂ DE PREZENTARE

Programa școlară pentru ***Harpă*** (*instrument principal, instrument secundar și instrument la alegere)* reprezintă o ofertă curriculară de specialitate pentru învățământul liceal, *filiera vocațională, profil artistic, specializarea muzică, secțiile muzică instrumentală și studii teoretice,* începând din anul școlar 2026-2027. Disciplinele în cadrul cărora se poate studia ***harpa*** ca instrument muzical se regăsesc în *Anexa 10 la OMEC nr. 4350/20.06.2025 - Planul-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, filiera vocațională, profil artistic, specializarea muzică,* secțiile *Interpretare instrumentală* și *Studii teoretice muzicale,* în *Curriculum de specialitate* (CS).

Studiul ***harpei*** în liceu, ca instrument principal și instrument secundar, își propune pregătirea absolvenților pentru admiterea în învățământul superior, devenind ulterior instrumentiști în filarmonici, în diferite formații instrumentale sau cadre didactice de specialitate.

Studiul ***harpei*** în liceu, ca instrument la alegerea elevilor care studiază pianul ca instrument principal, își propune familiarizarea pianiștilor cu tehnica *instrumentelor cu coarde*, în vederea pregătirii în calitate de acompaniatori în diferite formații instrumentale.

Pentru studiul acestui instrument muzical, bugetul de timp alocat, în funcție de locul pe care îl ocupă în pregătirea de specialitate a elevilor, este următorul:

Harpă				
Disciplina	a IX-a	a X-a	a XI-a	a XII-a
Instrument principal	3	3	3	3
Instrument secundar	2	2	2	2
Instrument la alegere	1	1	1	1

În elaborarea programei, s-a avut în vedere raportarea la cadrul legislativ și documentele strategice generale și specifice care susțin studiul disciplinelor:

- ***Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023***, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Regulamentul-cadru de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar***, aprobat prin Ordinul ministrului educației nr. 5.726/2024, , cu modificările și completările ulterioare;
- ***Regulamentul de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar cu program de artă***, aporbat prin Ordinul Ministerului Educației și Cercetării nr. 3717/01 aprilie 2025, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Planurile-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi***, filiera vocațională, profilul artistic, specializarea muzică din Anexa nr. 10 la O.M.E.C. nr. 4.350/20.06.2025 privind aprobarea Planurilor-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Profilul de formare al absolventului***, OME nr. 6731/2023, care asigură coerența verticală a parcursul școlar, (competențe-cheie + atribute prioritare);

- *documente europene relevante la nivel general și, mai ales, pentru disciplină (Recomandarea Consiliului UE privind competențele-cheie, Cadrul european al calificărilor, Rapoarte OECD/ UNESCO, Cadre de referință etc.);*
- *alte documente/studii specifice Curriculumului Național și curriculumului disciplinei – de exemplu, cu valoare pentru sugestiile metodologice ale programei școlare.*

Programa este elaborată potrivit modelului de proiectare curriculară centrat pe competențe. Construcția programei este realizată astfel încât să contribuie la dezvoltarea profilului de formare al absolventului. Din perspectiva disciplinei de studiu, orientarea demersului didactic are la bază *competența de sensibilizare și exprimare culturală* cu atributele prioritare esențiale pentru abordarea învățării într-un mod conștient și pe termen lung.

Structura programei școlare include, pe lângă *Nota de prezentare*, următoarele elemente:
- Competenţe generale
- Competenţe specifice şi exemple de activităţi de învăţare
- Domenii de conținut și conţinuturi
- Sugestii de repertoriu
- Sugestii metodologice
- Bibliografie selectivă

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoştinţe, abilităţi şi atitudini dezvoltate prin învăţare, care permit identificarea şi rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte particulare diverse.

Competențele generale vizate jalonează achizițiile elevului pentru întregul ciclu liceal.

Competenţele specifice se formează pe parcursul unui an şcolar, sunt derivate din competenţele generale şi reprezintă etape în dobândirea acestora. Competenţele specifice sunt însoţite de exemple de activităţi de învăţare, care constituie modalităţi de organizare a activităţii didactice în scopul realizării competenţelor. Programa şcolară propune, cu caracter de exemplu, diferite tipuri de activităţi de învăţare, care integrează strategii didactice şi care valorifică experienţa concretă a elevului. Cadrul didactic are libertatea de a utiliza exemplele de activităţi de învăţare pe care le propune programa şcolară, de a le completa sau de a le înlocui, astfel încât acestea să asigure un demers didactic adecvat situaţiei concrete de la clasă. Se asigură, în acest fel, premisele aplicării contextualizate a programei şcolare şi proiectării unor parcursuri de învăţare personalizate.

Conținuturile învățării constituie elemente de bază ale domeniului, mijloace informaționale prin care se urmărește realizarea competențelor.

Sugestiile de repertoriu sunt prezentate separat pentru fiecare an de studiu. Repertoriu este un mijloc de realizare a competențelor, fiind indispensabil în progresul elevilor pe tot parcursul formării.

Sugestiile metodologice includ recomandări privind strategiile didactice şi elementele de evaluare formativă continuă şi sumativă.

Construcția programei permite susținerea elevilor în direcția exprimării artistice la instrument, concretizată în manifestări muzicale, constituind un demers complex ce integrează cunoștințe, deprinderi, competențe și de la celelalte discipline muzicale.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Operarea cu elemente de limbaj specific, în abordarea creațiilor muzicale**
CG2	**Valorificarea potențialului creativ în interpretare, operând cu limbajul de specialitate propriu artei muzicale**

CLASA a IX-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG.1. ***Operarea cu elemente de limbaj specific,în abordarea creațiilor muzicale***

CS 1.1 Recunoașterea și redarea elementelor de limbaj musical: înălțime, durată, formule, ritmice, măsuri, scări sonore
- *repertoriu diversificat stilistic* - *exerciții de identificare auditivă a intervalelor și formulelor ritmice* - *exerciții de solfegiere a liniilor melodice din piesele studiate* - *descifrarea la prima vedere a partiturii muzicale,utilizând elementele de limbaj specifice* - *exerciții de reprezentare în auzul interior* - *exerciții de citire la prima vedere identificând semne și simboluri specifice harpei(pedale,efecte,acorduri arpegiate)* - *dezvoltarea auzului melodic și armonic pentru un acordaj corect/acordaj pe cvinte,octave; exerciții de reprezentare sonoră*
CS 1.2. Conștientizarea construcției muzicale:formă,armonie,polifonie
- *audiții comparate* - *analize pe text* - *analiza formei;* - *Recunoașterea formelor simple: A,A-B,A-B-A sau A-B-Av* - *Identificarea secțiunilor unei lucrări muzicale: introducere, tema, repriza, coda)* - *Marcarea în partitură a frazelor și respirației muzicale(cezura)*
CS 1.3. Identificarea structurii a unei lucrări muzicale: motiv, frază, strofă, secvență
- *audiții comparate* - *delimitarea motivelor, frazelor și strofelor muzicale în partitură* - *recunoașterea repetărilor și variațiilor tematice* - *analizarea relației dintre linia melodică și acompaniament* - *exerciții de memorizare pe segmente scurte* - *analize pe text*

CG 2 - ***Valorificarea potențialului creativ în interpretare, operând cu limbajul de specialitate propriu artei muzicale***

CS 2.1. Dezvoltarea agilității și mobilității
- *repetarea unor formule ritmico-melodice în diferite tempo-uri* - *studii tehnice specifice pentru dezvoltarea agilității* - *exerciții de sincronizare între mișcarea pedalelor și mișcarea mâinilor;* - *game executate în terțe, sexte,octave,decime, în ritmuri,în progresie ritmică în tonalități majore și minore (armonice)până la 5 alterații; arpegii/acorduri/acorduri arpegiate executate cu mâini alternative sau în răsturnări pe treptele I și V7 în tonalități majore și minore până la 5 alterații;* - *exerciții specifice dezvoltării agilității și mobilității,repetate în progresie ritmică, cu repetiție rapidă pe fiecare notă-note duble; în sens contrar*

- *exerciții de octave ettoufatte la mâna stângă,sunete ettoufatte cu ambele mâini,flageolete cu ambele mâini;* - *exerciții de articulație muzicală; exerciții de articulație tehnică;* - *exerciții/acorduri/arpegii/acorduri arpegiate cu salt pe diferite registre* - *exerciții tehnice pentru independența degetelor* - *exerciții de schimbare rapidă a pedalelor*
CS 2.2. Obținerea unei sonorități de calitate și a unei abilități tehnice de virtuozitate
- *practicarea unei tehnici corecte de obținere a diferitelor moduri de articulație: articulația scurtă,medie și lungă;* - *redarea cursivă în public a repertoriului asimilat,respectând stilul și elementele de tehnică instrumental;* - *optimizarea propriei interpretări, pe baza înregistrărilor sau a analizei reacției publicului.* - *Exerciții de realizare a ornamentelor* - *Studii care vizează controlul sonorității și al dinamicii* - *operarea cu diferite moduri de articulație muzicale,în funcție de stilurile muzicale:legato,staccato,portato;* - *gestionarea corectă a registrelor* - *exerciții pentru echilibru sonor între mâini* - *înregistrarea și analiza propriei interpretări* - *exerciții pentru controlul articulației degetului și al rezonanței sunetului* - *interpretarea unor fragmente în diferite nuanțe*
CS 2.3. Formarea capacității de interpretare în ansambluri și orchestre
- *exerciții de ascultare activă în ansamblu, duete,trio, orchestră;* - *studii de acompaniament* - *exerciții de sincronizare ritmică în duet sau trio* - *studii de orchestră; audiții; repetiții de ansamblu;* - *participarea regulată la concerte simfonice,de operă și balet.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Limbaj muzical	- elemente de limbaj: tonalități, ritm, metru, tempo, dinamica, cezura, articulație muzicală, agogica; - repertoriu baroc,clasic,romantic,modern,românesc; - citirea la prima vedere urmărind respectarea indicațiilor din partitură și recunoașterea semnelor specifice - Structuri muzicale simple(motiv, frază, perioadă)
Tehnică instrumentală	- Dezvoltarea tehnicii instrumentale - Game, arpegii în tonalități până la 5 alterații - Coordonarea pedalelor - Controlul articulației și al sonorității
Interpretare și expresivitate	- tehnici de concentrare și de gestionarea emoțiilor - construirea unei interpretări personale: intenție artistică, coerență, mesaj; - stiluri interpretative specifice (baroc, clasic, romantic, modern); - dezvoltarea prezenței scenice și a capacității de comunicare prin muzică; - reflecție critică asupra propriei evoluții interpretative

REPERTORIU (SUGESTII)

Metode/culegeri	Henriette Renie, *Methode pour harpe* vol.1,2 Marcel Rubin, *Culegere de studii și piese* vol.2 Carlos Salzedo, *Daily Dozen* Nicholas Charles Bochsa, *110 Exercices Journaliers* (Revision: Catherine Michel) Ruth Konhauser,Helga Storck, Orchester Probspiel,Edition Schott
Studii tehnice/de concert	Nicholas Charles Bochsa, *Studii* caiet 3,op.62- studiile:1,4,8,10,14,17,21,24 Alphonse Hasselmans, *Studii de concert; Studiul de concert în Sib op.37* Albert Zabel, *Marguerite Douleureuse au Rouet op.26* Albert Zabel, *La source op.44* John Thomas - *Studii* vol.1, studiile 1,3
Piese/sonatine	Francois-Joseph *Naderman-Sonatina IV* Felix Godefroid - *Fantezia "Le desir" op.201* Alphonse Hasselmans - *Petite valse* Georg Friedrich Handel, *Passacaglia**(trans.Tiny Beon) Marcel Tournier, *Berceuse Russe* Marcel Tournier, *Suita nr.1 "Trois Images" op.29* Tiberiu Brediceanu,*Colind și Hora ca în Banat* Carmen Petra Basacopol, *Suita op.10* Carmen Petra Basacopol, *Mica Sirenă* Carl Philipp Emanuel Bach - *Solfegietto* Johann Sebastian Bach/Marcel Grandjany, *Studiile 1,2 op.45*

CLASA a X-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Operarea cu elemente de limbaj specific, în abordarea creaţiilor muzicale*

CS 1.1. Redarea unei opere muzicale în condițiile observării și înțelegerii elementelor componente
- *audiții,exerciții, explicații, exemplificări, dialoguri*
- *repertoriu diversificat stilistic*
- *aplicații instrumentale*
CS 1.2. Identificarea și analiza principalelor componente de ordin structural specifice stilului preclasic
- *forme și genuri specifice stilului preclasic: preludiul,fuga, sonata barocă,suita, concertul baroc, opera barocă; scriitură specifică stilului baroc*
- *repertoriu baroc frazare,sonoritate, elemente de ornamentație specifice barocului*
CS 1.3. Identificarea și analiza principalelor componente de ordin structural specifice stilului clasic
- *forme și genuri specifice stilului clasic:sonata,rondo,lied; simfonia,concertul,cvartetul,opera clasică; scriitură specifică stilului clasic*
- *repertoriu clasic; frazare,sonoritate, elemente de ornamentație specifice clasicismului*

CG 2 – *Valorificarea potențialului creativ în interpretare, operand cu limbajul de specialitate propriu artei muzicale*

CS 2.1. Interpretarea angajată și sensibilă a unui program stabilit,coordonând mijloacele de expresie muzicală
- *audiții și analize comparate;*
- *rodarea programului;*
- *aplicații instrumentale personalizate.*
CS 2.2. Dezvoltarea reflexelor diferențiate între mișcările mâinilor și a folosirii pedalelor
- e*xersarea pedalelor în contexte ritmice și armonice simple;*
- *exerciții și studii pentru dezvoltarea reflexelor de pedale;*
- *exerciții pentru realizarea ornamentelor: trilul;*
- *arpegii lansate lucrate în progresie ritmică;*
- *studii și exerciții pentru dezvoltarea rezistenței mâinii;game în sens contrar; exerciții în registrul grav*
- *exerciții de sincronizare între mișcarea pedalelor și mișcarea mâinilor.*
CS 2.3. Formarea posibilității de realizare a unei sonorități egale cu ambele mâini
- *-exercițiul, repetiția, explorarea;*
- *studii tehnice specific;*
- *exerciții în registrul grav.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Tehnică instrumentală	- game executate în terțe, sexte,octave,decime, în ritmuri,în progresie ritmică în tonalități majore și minore(armonice) până la 6 alterații; arpegii/acorduri/acorduri arpegiate executate cu mâini alternative sau în răsturnări pe treptele I și V7 în tonalități majore și minore până la 6 alterații; - game executate în terțe,sexte, octave duble; game cu diferite digitații 4-3,3-2,4-3-2; - dezvoltarea mobilității și agilității degetelor
Limbaj muzical	- frazare, sonoritate, elemente de ornamentație specifice barocului; - frazare,sonoritate, elemente de ornamentație specifice clasicismului; - agogică, articulație, identificare a structurilor melodice și armonice.
Interpretare și expresivitate muzicală	- tehnici de concentrare și de gestionarea emoțiilor - colaborarea cu corepetitorul și/sau alte instrumente - construirea unei interpretări personale: intenție artistică, coerență, mesaj; - stiluri interpretative specifice (baroc, clasic, romantic, modern); - dezvoltarea prezenței scenice și a capacității de comunicare prin muzică; - reflecție critică asupra propriei evoluții interpretative

REPERTORIU (SUGESTII)

Metode/culegeri	- Henriette Renie, Methode pour harpe vol.2 - Marcel Rubin, Culegere de studii și piese vol.2 - Carlos Salzedo, Daily Dozen - Nicholas Charles Bochsa, 110 Exercices Journaliers (Revision: Catherine Michel) - Ruth Konhauser,Helga Storck, Orchester Probspiel,Edition Schott
Studii tehnice/de concert	- Nicholas Charles Bochsa, Studii caiet 4,vol.1,op.34- studiile:1-25 - Alphonse Hasselmans, studii de concert; Studiul de concert “La source” op.44; Studiul de concert “Fileuse” op.27 - John Thomas-Studii vol.1, studiile 4,5
Piese/Sonate/Sonatine	- Francois-Joseph Naderman-Sonatina V Jan Ladislav Dussek-Sonata 1 din cele 6 Sonate - Camille Saint-Saens-Fantezia op.95 - Alphonse Hasselmans-Nocturna - Marcel Tournier-Suita nr.2 ”Trois Images” op.31 - Mihail Ivanovici Glinka-Nocturna - Albert Zabel, Murmure de la cascade, op.29 - George Enescu-Preludiu și Adagio din Suita în stil vechi op.3 (trans.Ion Ivan Roncea) - Carmen Petra Basacopol, Passacaglia Johann Sebastian Bach/Marcel Grandjany, Studiile 3,4 op.4

CLASA a XI-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Operarea cu elemente de limbaj specific, în abordarea creațiilor muzicale*

CS 1.1. Redarea corectă a unui text muzical, evidențiind elementele de formă, dinamică, stil, caracter
- *aplicații instrumentale pentru realizarea diferențelor de dinamică și caracter;* - *exerciții de frazare și articulare corespunzătoare repertoriului studiat;* - *interpretarea unor fragmente cu evidențierea caracterului stylistic.*
CS 1.2. Identificarea principalelor componente de ordin structural specifice stilului romantic
- *forme și genuri specifice stilului romantic:poemul simfonic, concertul romantic, variațiunile, fantezia, opera romantică* - *audiții și analize comparate* - *analiza structurii formale a lucrărilor studiate* - *identificarea secțiunilor tematice în textul musical* - *exerciții de recunoaștere a formelor muzicale(variațiuni, sonata etc.)*
CS 1.3. Analizarea elementelor de limbaj muzical și corelarea lor cu o interpretare creativă
- *exerciții de interpretare cu variații de tempo și dinamică* - *analiza indicațiilor din partitură* - *analize comparate* - *explorarea posibilităților interpretative prin jocuri, improvizație*

CG 2 - *Valorificarea potențialului creativ în interpretare, operand cu limbajul de specialitate propriu artei muzicale*

CS 1.2. Aplicarea unei tehnici instrumentale performante
- *exerciții tehnice :game, arpegii, acorduri arpegiate arpegii lansate, studiate în diferite tonalități, registre, ritmuri, progresie ritmică* - *aplicații instrumentale: exerciții de realizare a ornamentelor;* - *exerciții de pedale; studii de pedale;* - *acorduri ettouffate; ettoufarea pe registre;* - *stiluri de arpegiere ale acordurilor;* - *arpegii în sens contrar.*
CS 2.2. Integrarea cunoștințelor teoretice și de stilistică muzicală în construirea unei interpretări conștiente
- *compararea a două înregistrări ale aceleiași lucrări, discutând diferențele de agogică, frazare, articulare și impactul asupra expresivității.* - *redactarea unei scurte reflecții scrise sau orale despre opțiunile interpretative alese într-un fragment studiat, susținute cu termeni de specialitate.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Tehnică instrumentală	- game executate în terțe, sexte,octave,decime, în ritmuri,în progresie ritmică în tonalități majore și minore(armonice) până la 7 alterații; - arpegii/ acorduri/ acorduri arpegiate executate cu mâini alternative sau în răsturnări pe treptele I și V7 în tonalități majore și minore până la 7 alterații; - controlul și optimizarea sonorității
Limbaj muzical	- frazare, sonoritate, specifice diferitelor epoci stilistice; - agogică de factură romantică.
Interpretare și expresivitate muzicală	- tehnici de concentrare și de gestionarea emoțiilor - colaborarea cu corepetitorul și/sau alte instrumente - construirea unei interpretări personale: intenție artistică, coerență, mesaj; - stiluri interpretative specifice (baroc, clasic, romantic, modern); - dezvoltarea prezenței scenice și a capacității de comunicare prin muzică; - reflecție critică asupra propriei evoluții interpretative

REPERTORIU (SUGESTII)

Metode/culegeri	Henriette Renie, Methode pour harpe vol.2 Marcel Rubin, Culegere de studii și piese vol.2 Carlos Salzedo, Daily Dozen Nicholas Charles Bochsa, 110 Exercices Journaliers (Revision: Catherine Michel) Ruth Konhauser,Helga Storck, Orchester Probspiel,Edition Schott
Studii tehnice/de concert	Nicholas Charles Bochsa, Studii caiet 4,vol.2,op.34- studiile:studiile: 26-29, 31-36 John Thomas, Studii vol. 2, studiile 7,8 F.J.Dizi, 48 studii, caiet 1 Felix Godefroid, Studiul de concert în mib op.193
Piese/Sonatine/Sonate	Francois-Joseph Naderman,Sonatina VI Jan Ladislav Dussek,Sonata în do Jean Baptiste Cardon, Sonata în fa Jean Baptiste Cardon, Sonata în Mib Arcangelo Corelli, Giga Mihail Ivanovici Glinka, Variațiuni pe o temă de Mozart Gabriel Pierne, Impromptu-caprice, op.9 Marțian Negrea, Tema cu variațiuni Carmen Petra Basacopol, 6 preludii pentru harpă op.13 Johann Sebastian Bach/Marcel Grandjany, Studiile 5,6,op.45 Jean Phillippe Rameau, Musette en rondeau, Tambourine (trans.Maria Bîldea) Alphonse Hasselmans, Gitana op.21 Alphonse Hasselmans, Valse de concert op.4 Claude Debussy, Arabesque
Concerte	Carl Ditters von Dittersdorf, Concert în LA Georg Christoph Wagenseil, Concert în SOL Gabriel Pierne, Piesă de concert op.39

CLASA a XII-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Operarea cu elemente de limbaj specific, în abordarea creațiilor muzicale*

CS 1.1. Analiza principalelor componente de ordin structural specifice stilului modern
- *analizarea unei lucrări moderne pentru harpă, pentru identificarea efectelor moderne*
- *exerciții de recunoaștere auditivă a efectelor moderne specifice harpei*
- *realizarea unor exerciții de realizare a efectelor moderne:glissando cu unghia, bătăti în cutia de rezonanță*
- *compararea unei lucrări clasice cu una modernă pentru identificarea diferențelor de scriitură și limbaj muzical*
- *recunoașterea și realizarea scriiturii de factură modernă*
CS 1.2. Sintetizarea tuturor elementelor de limbaj musical cunoscute în interpretare
- *dozarea efortului prin lucrări cu pasaje tehnice dificile*
- *-exerciții de management al respirației și relaxării musculare înainte de interpretare*
- *-exerciții de concentrare*
- *-simularea unei situații de scenă*
CS 1.3. Analiza principalelor componente de ordin structural specifice stilului românesc
- *recunoașterea și realizarea elementelor specifice muzicii românești*
- *audierea unor lucrări românești pentru harpă*
- *identificarea elementelor folclorice:ritmuri specific, moduri,formule melodice*
- *discuții despre stilul interpretativ românesc*
- *analiza comparativă între o lucrare românească și una din repertoriul universal*
1.4. Aplicarea principalelor componente de ordin structural specifice stilurilor
- *aplicații instrumentale:exerciții de articulație și frazare specifice fiecărei epoci*
- *stimularea creativității prin interpretarea aceleiași teme în stiluri diferite pentru înțelegerea diferențelor stilistice*
- *interpretarea unor studii sau lucrări reprezentative pentru fiecare stil*
- *audiții, analize comparate ale unor interpreți consacrați*

CG 2 - *Valorificarea potențialului creativ în interpretare, operand cu limbajul de specialitate propriu artei muzicale*

CS 2.1. Aplicarea unei tehnici instrumentale performante, în vederea obținerii unor sonorități variate
- *aplicații instrumentale:game și arpegii, exerciții pentru independența degetelor și controlul sunetului*
- *realizarea completă a procedeelor tehnice, efectelor și ornamentelor, în toate registrele sonore*
- *recunoașterea și realizarea elementelor de articulație muzicală și tehnică*
- *exerciții de consolidare a ornamentelor;*
- *exerciții de pedale; studii de pedale;*
- *acorduri ettouffate; ettoufarea pe registre;*
- *stiluri de arpegiere ale acordurilor;*

- *arpegii în sens contrar;* - *exerciții pentru realizarea efectelor moderne: bătăi ritmice în cutie, glissando cu unghia,sunete xilofonice,gong-efect,sunete cu surdină prin plasarea unei hârtii între corzi, sunete fluide prin alunecarea cu cheia de acordaj pe coardă,sunete fluodice, glissando xyloflux cu unghia degetului 1 lângă cutie, acorduri eoliene,sunete whistling,efect-thunder,cricket glissando,efecte de pedale(trill de pedale, sunete metalice)*
CS 2.2. Integrarea cunoștințelor teoretice și de stilistică muzicală în construirea unei interpretări conștiente
- *compararea a două înregistrări ale aceleiași lucrări, discutând diferențele de agogică, frazare, articulare și impactul asupra expresivității;* - *redactarea unei scurte reflecții scrise sau orale despre opțiunile interpretative alese într-un fragment studiat, susținute cu termeni de specialitate.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Limbaj muzical	- repertoriu baroc, classic, romantic, modern,românesc, contemporan; - studii caracteristice scriiturii modern; - forme și genuri specifice perioadei moderne; - repertoriu variat stilistic; - -elemente de limbaj muzical specifice muzicii românești.
Tehnică instrumentală	- game executate în terțe, sexte,octave,decime, în ritmuri,în progresie ritmică în toate tonalitățile majore și minore(armonice), arpegii/ acorduri/ acorduri arpegiate executate cu mâini alternative sau în răsturnări pe treptele I și V7 în toate tonalitățile majore și minore; - game în terțe,sexte,octave duble; - consolidarea tehnicii instrumentale; - coordonarea complexă a pedalelor; - perfecționarea controlului sonorității și a dinamicii; - stabilitate tehnică în interpretare.
Interpretare și expresivitate muzicală	- tehnici de concentrare și de gestionarea emoțiilor; - colaborarea cu corepetitorul și/sau alte instrumente; - construirea unei interpretări personale: intenție artistică, coerență, mesaj; - stiluri interpretative specifice (baroc, clasic, romantic, modern); - dezvoltarea prezenței scenice și a capacității de comunicare prin muzică; reflecție critică asupra propriei evoluții interpretative.

REPERTORIU (SUGESTII)

Metode/culegeri	Henriette Renie, Methode pour harpe vol.2 Marcel Rubin, Culegere de studii și piese vol.2 Carlos Salzedo, Daily Dozen Nicholas Charles Bochsa, 110 Exercices Journaliers (Revision: Catherine Michel) Ruth Konhauser,Helga Storck, Orchester Probspiel,Edition Schott
Studii tehnice/de concert	Nicholas Charles Bochsa, Studii caiet 4,vol.2,op.34- studiile:studiile: 30,37-50 John Thomas, Studii vol. 2, studiile 9,10,11 Marcel Tournier, Studiul de concert ”Au matin” John Thomas, Studiul de concert nr.6 în SOL b
Piese/Sonatine/Sonate	Francois-Joseph Naderman, Sonatina VII Marcel Tournier, Tema cu variațiuni Marcel Tournier, Feerie Ludwig Spohr, Fantezia în do John Parry, Sonata în RE Claude Debussy, Clar de lună (trans.Carlos Salzedo,1961) Marcel Grandjany, Fantezie pe o temă de Haydn David Watkins, Mica Suită Wolfang Amadeus Mozart, Rondo în Mib Ludwig van Beethoven, Variațiuni pe o temă elvețiană Francesco Petrini, 12 Variațiuni pe Les Folies d’Espagne Carlos Salzedo, Night Song Georg Friedrich Handel, Fierarul armonios Samuel Rousseau, Variațiuni pastorale Stan Golestan, Balada românească pentru harpă Codex Caioni, Dansurile (trans. Ion Ivan Roncea) Mikhail Mchedelov, Variațiuni pe o temă de Paganini Alphonse Hasselmans, Ballade Marcel Tournier, Vers la source dans le bois Johann Sebastian Bach/Marcel Grandjany, Studiile 7,8,0p.45 Johann Sebastian Bach, Toccata în re Johann Sebastian Bach, Sonata în SOL(trans.Hans J.Zingel)
Concerte	Johann Georg Albrechtsberger, Concert în DO Camille Saint-Saens, Piesă de concert op.154 Georg Friedreich Handel, Concert în Sib Charles Oberthur, Concertino în sol, op.175 Theodore Dubois, Fantezie concert pentru harpă și orchestră

SUGESTII METODOLOGICE

Studiul harpei urmărește formarea și dezvoltarea competențelor tehnice, interpretative și expresive ale elevilor,printr-o abordare graduală și sistematică a tehnicii instrumentale și repertoriului specific.Activitatea didactică are în vedere adaptarea strategiilor de predare la nivelul de pregătire și la particularitățile individuale ale elevilor, în vederea dezvoltării autonomiei în studiul individual și a unei interpretări muzicale coerente și expresive. Sugestiile metodologice prezentate mai jos au rolul de a orienta activitatea didactică și de a sprijini dezvoltarea progresivă a competențelor muzicale și interpretative ale elevilor.

- insistarea pe postură relaxată, utilizarea oglinzii pentru autocontrol
- studiul lent conștient
- utilizarea exercițiilor cu pedale individuale
- jurnal de studiu
- solfegierea textului muzical și imitarea vocală a frazării
- predarea individualizată, adaptată particularităților fizice și psihice ale elevilor
- asocierea vizuală și auditivă a modificărilor sonore
- memorizare logică activă: trepte armonice, repere sonore, repere armonice, repere de pedale, schema de pedale
- exersarea controlului dinamic, înregistrarea interpretărilor pentru autoevaluare;
- exersarea ascultării active; studiul pe secțiuni; feedback constructiv după fiecare interpretare
- compararea rezultatelor pe termen scurt și lung
- prezentarea contextului istoric al piesei
- discuții ghidate despre caracterul și expresia piesei
- exerciții de mindfulness
- folosirea grilelor de evaluare
- discuții individuale despre progres
- stabilirea obiectivelor pentru etapa următoare
- studiul în ritmuri
- studiul pe pasaje cu adăugare treptată a câte unui sunet
- studiul mental: vizualizarea corzilor și a pedalelor, fără instrument
- studiul rar pe pasaje cu relaxare
- tehnici de relaxare; tehnica Alexander
- tehnici de concentrare
- eseuri despre compozitori și harpiști consacrați

Sugestii pentru fiecare clasă:

Clasa a IX-a
Recomandări: se vor cânta din memorie minim 6 studii pe an
La verificarea din iarnă, se vor cânta 2 game majore și minore la alegere cu 5 alterații , un studiu din caietul 3 de Bochsa, o lucrare la nivelul programei,din memorie.
La examenul din vară, se vor cânta 2 game majore și minore la alegere cu 5 alterații, un studiu de concert/ virtuozitate, 2 lucrări la nivelul programei interpretate din memorie

Clasa a X-a
Recomandări: se vor cânta din memorie minim 6 studii pe an
Notă: **La verificarea din iarnă**, se vor cânta 2 game majore și minore la alegere cu 6 alterații , un studiu din caietul 4,vol.1, de Bochsa, o lucrare la nivelul programei,din memorie
La examenul din vară, se vor cânta 2 game majore și minore la alegere cu 6 alterații, un studiu de concert/ virtuozitate, 2 lucrări la nivelul programei interpretate din memorie

Clasa a XI-a
Recomandări: se vor cânta din memorie minim 6 studii pe an
Notă: **La verificarea din iarnă**, se vor cânta 2 game majore și minore la alegere cu 7 alterații , un studiu din caietul 4,vol.2, de Bochsa, o lucrare la nivelul programei,din memorie
La examenul din vară, se vor cânta 2 game majore și minore la alegere cu 7 alterații, un studiu de concert/virtuozitate, 2 lucrări la nivelul programei interpretate din memorie

Clasa a XII-a
Recomandări: se vor cânta din memorie minim 6 studii pe an
Opțional se va organiza Recitalul de absolvire

Precizări pentru studiul harpei ca instrument secundar
Repertoriu va fi ales în funcție de nivelul la care se află elevul, urmărind atingerea Competențelor Generale precum și a Competențelor Specifice

Precizări pentru studiul harpei ca instrument la alegere
Repertoriul va fi ales în funcție de nivelul la care se află elevul, urmărind doar inițierea în studiul harpei, fără obligativitatea atingerii unor anumite standarde de performanță.

Sugestii de repertorii în studiul harpei ca instrument la alegere

Henriette Renie, Methode pour harpe, vol.1, 2
Marcel Rubin, Culegere de studii și piese vol.1,2
Grossi, Metodo per arpa
Hans Joachim Zingel, Piese din New Harp Instruction
Nicholas Charles Bochsa, 50 de lecții progressive
Alfred Holy, Exerciții tehnice pentru harpă
Nancy Calthorpe, Begin the harp
Christoph Pampuch, Piese din Harpa Mundi
Deborah Friou, Piese din Baroque Music for the harp
Fabio Rizza, Tre Brani magici
Henriette Renie: Esquise, Angelus
Henriette Renie, Au bord du ruisseau
Marcel Tournier, 4 Preludii
Carmen Petra Basacopol, Suita op.10
Johann Pachelbel, Canon
Johann Sebastian Bach, Preludiul în DO
Marcel Tournier, Lolita la danceuse
Bernard ANDRES, Marelles
Bernard Andres, Duke
Bernard Andre, Epices
Samuel Milligan, Medieval to Modern

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

- Barbara Ann Fackler/Isabelle Perrin:A guide to harp Notation Used in the compositions of Bernard Andres
- Carlos Salzedo, Method for the harp Daily Dozen
- Faith Carmen, Master Glossary of Symbols and special effects
- Grossi, Metodo per arpa
- Hans Joachim Zingel, Piese din New Harp Instruction
- Henriette Renie, Methode pour harpe vol 1,2
- Marcel Grandjany, Music for the harp
- Marcel Rubin, Culegere de studii și piese, vol.1,2
- Nancy Calthorpe, Begin the Harp
- Nicholas Charles Bochsa, 110 Exercices Journaliers (Revision: Catherine Michel)
- Ruth Konhauser,Helga Storck, Orchester Probspiel,Edition Schott
- Samuel Milligan,Medieval to Modern
- Stanley Chaloupka, Harp scoring
- Susan McDonald, Haiku for harp

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	**Instituție de apartenență, localitate, județ**
RESPONSABIL MEC Prof. LILIANA BOBEICĂ	Ministerul Educației și cercetării
RESPONSABIL CNCE Prof. LĂCRĂMIOARA-ANA PAULIUC	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare
COORDONATOR ȘTIINȚIFIC Prof. univ. dr. VALENTINA DEDIU-SANDU	Academia Română
Prof. DELIA BĂCNEANU	Colegiul de Muzică „Sigismund Toduță”, Cluj-Napoca, Cluj

Anexa nr. 256

Programa școlară
pentru disciplina

FLAUT

(instrument principal, instrument secundar și instrument la alegere)

Clasele a IX-a – a XII-a
Curriculum de specialitate (CS)

Filiera vocațională, profilul artistic, specializarea muzică

Învățământ liceal

- 2026 –

Anexa nr. 256
Programa școlară pentru disciplina
Flaut (instrument principal, instrument secundar și instrument la alegere),
clasele a IX-a – a XII-a, *curriculum de specialitate (CS),*

- ***Filiera vocațională, profil artistic, specializarea muzică***

NOTĂ DE PREZENTARE

Programa școlară pentru ***Flaut*** (*instrument principal, instrument secundar și instrument la alegere)* reprezintă o ofertă curriculară de specialitate pentru învățământul liceal, *filiera vocațională, profil artistic, specializarea muzică, secțiile muzică instrumentală și studii teoretice,* începând din anul școlar 2026-2027. Disciplinele în cadrul cărora se poate studia ***flautul*** ca instrument muzical se regăsesc în *Anexa 10 la OMEC nr. 4350/20.06.2025 - Planul-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, filiera vocațională, profil artistic, specializarea muzică,* secțiile *Interpretare instrumentală* și *Studii teoretice muzicale,* în *Curriculum de specialitate* (CS).

Studiul ***flautului*** în liceu, ca instrument principal și instrument secundar, își propune pregătirea absolvenților pentru admiterea în învățământul superior, devenind ulterior instrumentiști în filarmonici, în diferite formații instrumentale sau cadre didactice de specialitate.

Studiul ***flautului*** în liceu, ca instrument la alegerea elevilor care studiază pianul ca instrument principal, își propune familiarizarea pianiștilor cu tehnica *instrumentelor de suflat din lemn*, în vederea pregătirii în calitate de acompaniatori în diferite formații instrumentale.

Pentru studiul acestui instrument muzical, bugetul de timp alocat, în funcție de locul pe care îl ocupă în pregătirea de specialitate a elevilor, este următorul:

Flaut				
Disciplina	a IX-a	a X-a	a XI-a	a XII-a
Instrument principal	3	3	3	3
Instrument secundar	2	2	2	2
Instrument la alegere	1	1	1	1

În elaborarea programei, s-a avut în vedere raportarea la cadrul legislativ și documentele strategice generale și specifice care susțin studiul disciplinelor:

- ***Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023***, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Regulamentul-cadru de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar***, aprobat prin Ordinul ministrului educației nr. 5.726/2024, , cu modificările și completările ulterioare;
- ***Regulamentul de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar cu program de artă***, aporbat prin Ordinul Ministerului Educației și Cercetării nr. 3717/01 aprilie 2025, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Planurile-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi***, filiera vocațională, profilul artistic, specializarea muzică din Anexa nr. 10 la O.M.E.C. nr. 4.350/20.06.2025 privind aprobarea Planurilor-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Profilul de formare al absolventului***, OME nr. 6731/2023, care asigură coerența verticală a parcursul școlar, (competențe-cheie + atribute prioritare);
- *documente europene relevante la nivel general și, mai ales, pentru disciplină (Recomandarea Consiliului UE privind competențele-cheie, Cadrul european al calificărilor, Rapoarte OECD/ UNESCO, Cadre de referință etc.);*
- *alte documente/studii specifice Curriculumului Național și curriculumului disciplinei – de exemplu, cu valoare pentru sugestiile metodologice ale programei școlare.*

Programa este elaborată potrivit modelului de proiectare curriculară centrat pe competențe. Construcția programei este realizată astfel încât să contribuie la dezvoltarea profilului de formare al absolventului. Din perspectiva disciplinei de studiu, orientarea demersului didactic are la bază *competența de sensibilizare și exprimare culturală* cu atributele prioritare esențiale pentru abordarea învățării într-un mod conștient și pe termen lung.

Structura programei școlare include, pe lângă *Nota de prezentare*, următoarele elemente:
- Competenţe generale
- Competenţe specifice şi exemple de activităţi de învăţare
- Domenii de conținut și conţinuturi
- Sugestii de repertoriu
- Sugestii metodologice
- Bibliografie selectivă

Competenţele sunt ansambluri structurate de cunoştinţe, abilităţi şi atitudini dezvoltate prin învăţare, care permit identificarea şi rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte particulare diverse.

Competențele generale vizate jalonează achizițiile elevului pentru întregul ciclu liceal.

Competenţele specifice se formează pe parcursul unui an şcolar, sunt derivate din competenţele generale şi reprezintă etape în dobândirea acestora. Competenţele specifice sunt însoţite de exemple de activităţi de învăţare, care constituie modalităţi de organizare a activităţii didactice în scopul realizării competenţelor. Programa şcolară propune, cu caracter de exemplu, diferite tipuri de activităţi de învăţare, care integrează strategii didactice şi care valorifică experienţa concretă a elevului. Cadrul didactic are libertatea de a utiliza exemplele de activităţi de învăţare pe care le propune programa şcolară, de a le completa sau de a le înlocui, astfel încât acestea să asigure un demers didactic adecvat situaţiei concrete de la clasă. Se asigură, în acest fel, premisele aplicării contextualizate a programei şcolare şi proiectării unor parcursuri de învăţare personalizate.

Conținuturile învățării constituie elemente de bază ale domeniului, mijloace informaționale prin care se urmărește realizarea competențelor.

Sugestiile de repertoriu sunt prezentate separat pentru fiecare an de studiu. Repertoriu este un mijloc de realizare a competențelor, fiind indispensabil în progresul elevilor pe tot parcursul formării.

Sugestiile metodologice includ recomandări privind strategiile didactice şi elementele de evaluare formativă continuă și sumativă.

Construcția programei permite susținerea elevilor în direcția exprimării artistice la instrument, concretizată în manifestări muzicale, constituind un demers complex ce integrează cunoștințe, deprinderi, competențe și de la celelalte discipline muzicale.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Operarea cu elemente de limbaj specific, în abordarea creaţiilor muzicale**
CG2	**Valorificarea potenţialului creativ în interpretare, operând cu limbajul de specialitate**

CLASA a IX-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Operarea cu elemente de limbaj specific, în abordarea creaţiilor muzicale*

CS 1.1. Dobândirea unei ambușuri stabile, optime, pentru obținerea unei emisii corecte
- *note lungi realizate în toate registrele și în toate dinamicile, de la piano-pianissimo la forte;* - *exerciții de respirație și control al fluxului de aer;* - *dezvoltarea articulației, a emisiei sonore, a suplеții ambușurii și a intonației;* - *diversificarea articulațiilor - exersate pe game din metoda de m. moyse și studii.*
CS 1.2. Recunoaşterea auditivă a scriiturii melodice, armonice și polifonice de factură tonală
- *analizarea elementelor de limbaj din textul muzical;* - *analizarea frazelor muzicale din lucrare;* - *redarea după auz a pasajelor.*
CS 1.3. Descifrarea preliminară a textului muzical pe baza indicațiilor compozitorului, corelate cu tehnica instrumentală
- *redarea textului muzical, corelat cu elemente de tehnică instrumentală, asigurând fluiditatea discursului muzical;* - *aplicarea elementelor de limbaj (ritm, frazare, agogică, dinamică);* - *noțiuni de respirație, sonoritate, tehnică instrumentală.*

CG 2 - *Valorificarea potențialului creativ în interpretare, operând cu limbajul de specialitate*

CS 2.1. Interpretarea textului muzical, respectând indicațiile din partitură
- *se va respecta stilul caracteristic formei, al perioadei și elementele de tehnică instrumentală;* - *dezvoltarea articulației, a emisiei sonore, a suplеții ambușurii și a intonației;* - *redarea lucrării în studiu, respectând elementele de tehnică instrumentală specifice stilului.*
CS 2.2. Dezvoltarea expresivității artistice, coordonând mijloacele de expresie muzicală
- *redarea expresivă a caracterului specific fiecărui stil (baroc, clasic, romantic);* - *corelarea cerințelor tehnice cu intenția expresivă și caracterul lucrării;* - *interpretarea textului muzical, punând accentul pe expresivitatea redării muzicale.*
CS 2.3. Oferirea unei libertăți creative și a unei capacități crescute de imaginație interpretativă
- *interpretarea creativă a lucrării, coordonând mijloacele de expresie muzicală;* - *optimizare propriei interpretări;* - *analizarea interpretărilor diferite pentru fundamentarea propriilor decizii artistice.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Elemente de tehnică instrumentală specifică	- intonația funcțională: emisie sonoră, păstrarea unei intonații corecte în diferite dinamici și registre; - elemente de limbaj precum egalizarea semitonurilor şi a tonurilor în intonație - ascendent şi descendent; - tehnica instrumentală de virtuozitate; - tempo, egalitate în execuție - deopotrivă ca ritm şi egalitate sonoră între silabele utilizate pentru articulație; - varietatea articulațiilor constă în gradul de incisivitate pe care un tip de articulație îl are în funcție de silabele utilizate. Ex: da-da, du-du, ta-ta, tu-tu, ka-ka, ku-ku, tü-tü etc.; - realizarea legato-ului muzical ca formă superioară de expresivizare muzicală; - tehnici de emisie sonoră specifice instrumentului; - corelarea vitezei şi a presiunii de aer în instrument: - vibrato; - sincronizarea deprinderilor motrice: mișcări musculare în procesul respirator, mișcările mușchiului limbii, agilitatea degetelor, sincronizarea mișcării articulației cu cea a degetelor.
Aspecte interpretative	- repertoriul universal preclasic, clasic, romantic, sec. XX și românesc; - tempo, metru, ritm, formule ritmice simple, complexe și polirtimi; - dinamica îmbogăţită şi diversificată; - dinamica în redarea textului muzical; - mijloace tehnice de expresie: nuanță, cezură, agogică, dinamică; - elemente de structură ale melodiei (motiv- temă); - mijloace tehnice de redare a elementelor de sintaxă-frazare; - articulație variată (tu, ku, tu-ku, ta, ka, ta-ka, du, gu, du-gu etc. sau doar cu aer - ha); - combinaţii diverse: staccato, legato, tenuto etc.; - mijloace de expresie;

REPERTORIU (SUGESTII)

Exerciții zilnice	Moyse Marcel: Exercices journaliers (game majore şi minore, arpegii etc.) A.B.C.D. Moyse Marcel: De la Sonorite Claude-Paul Taffanel - Philippe Gaubert : 17 Grands exercices journaliers de mécanisme Mathieu-André Reichert - Seven Daily Exercices, op.5 Philippe Bernold - Technique d'embouchure Trevor Wye - Book 1- Tone
Studii tehnico-melodice	Ernesto Köhler - Studies for flute, op. 33, no. 1 Marcel Moyse - 25 studii melodice cu variațiuni Carl Joachim Andersen - 24 Instructive Ubungen in allen tonarten, op. 30 Carl Joachim Andersen - 24 Studiën op. 21 Louis-François-Philippe Drouet - 25 Studies Theobald Böhm - 24 Capricii pentru flaut solo, op. 26

	Theobald Böhm: 12 studii op.15 Peter-Lukas Graf - 20 Basic Studies for Flutists Nikolai. Platonov - 30 studii (continuare) Adolf Terschak - 26 studii op. 71 Johann Hőckr - Studii op. 6, caietul 1 Niccolò Paganini - Capriciile 9 şi 21- Transcripţie de J. Herman sau P. Gallois
Sonate	George Frideric Handel - Sonata în Do M / Fa M / mi m / sol m Jean Baptiste Loeillet - Sonata în Do M / Fa M Antonio Lucio Vivaldi - Sonata în Do M, RV 48 Johann Sebastian Bach - Sonata în Mi bemol M Johann Joachim Quantz - Sonata nr. 1, în la m Domenico Gaetano Maria Donizett - Sonata în Do M Henry Purcell - Sonate (la alegere - în funcţie de nivelul elevului/elevei) Jean Baptiste Loeillet - Sonata în la m Francesco Maria Veracini - Sonate (la alegere - în funcţie de nivelul elevului/elevei) Leonardo Vinci - Sonata în Re M Giovanni Benedetto Platti -: Sonata nr. 1, în Sol M şi nr. 2, în mi m Jacques-Christophe Naudot - 6 sonate (la alegere - în funcţie de nivelul elevului/elevei) Johann Baptist Wanhal - Sonată pentru flaut şi pian Peter Cabus - Sonatina pentru flaut şi pian Hermann Zanke - Sonata pentru flaut şi pian
Concerte	Antonio Lucio Vivaldi - Concertul în Re M – Privighetoarea Michel Blavet - Concert pentru flaut, în la minor Giovanni Battista Pergolesi - Concert pentru flaut, în Sol M Carl Philipp Stamitz - Concert pentru flaut, în Sol M Joseph Haydn - Concert pentru flaut, în Re M Franz Ignaz Danzi - Concert pentru flaut, în re m André Ernest Modeste Grétry - Concert pentru flaut, în Do M Cécile Louise Stéphanie Chaminade - Concertino op. 107 Francesco Antonio Rosetti - Concertul în Re M François Devienne - Concert nr. 4, în Sol M Georg Philipp Telemann - Concert pentru flaut, în Re M
Piese din repertoriul universal	Wolfgang Amadeus Mozart - Andante în Do M Carl Maria von Weber - Adagio şi Rondo Carl Heinrich Carsten Reinecke - Ballade, op. 288 Benjamin Louis Paul Godard - Idylle, op. 116 Benjamin Louis Paul Godard - Allegretto, op. 116 Niccolò Paganini - Capriciul nr. 9 / nr. 13 Johannes Donjon - Adagio Nobile Theobald Böhm- Elegie, op. 47 Giulio Briccialdi - Il Carnevale di Venezia Georg Philipp Telemann - 12 fantezii pentru flaut solo (la alegere - în funcţie de nivelul elevului / elevei) Philippe Gaubert - Sicilienne Nikolai Andreevici Rimski-Korsakov - Flight of the bumblebee

	Giuseppe Saverio Raffaele Mercadante - Temă cu variațiuni pe aria „La ci darem la mano” Frédéric François Chopin - Variaţiuni pe o temă de Rossini Wilhelm Popp - Aria boemă rusă Moritz Moszkowki - Dans spaniol Albert Charles Paul Marie Roussel - Andante şi Scherzo Gabriel Fauré - Pavanne James Galway - Albumul The very best of James Galway (la alegere - în funcție de nivelul elevului/elevei) François Couperin - Sarabanda şi gavota Franz Peter Schubert - Ave Maria Reinhold Moritzevich Glière - Melodia Johann Sebastian Bach - Andante Johann Joachim Quantz - Arioso şi presto Léo Delibes - Valsul paşilor de flori
Piese din repertoriul românesc	Liviu Comes - Două dansuri din Apuseni Petre Elinescu - Dansul Vrăjitoarelor Petre Elinescu - Elegia română Petre Elinescu - Scena pastorală română Vasile Jianu - Pastel de toamnă Vasile Jianu - Preludiu şi rigaudon H. Popescu - Capriciu rustic Marţian Negrea - Sara-n poartă Tiberiu Brediceanu - Doină şi Joc

CLASA a X-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Recunoaşterea auditivă (intuitivă) a scriiturii armonice de factură tonală*

CS 1.1. Formarea și perfecționarea mijloacelor tehnice necesare unei interpretări sigure și expresive; Aplicarea corectă a principiilor tehnicii de bază a flautului
- *exerciții de respirație și control al fluxului de aer;* - *dezvoltarea articulației, a emisiei sonore, a suplеții ambușurii și a intonației;* - *interpretarea gamelor, cu atenție sporită către claritatea articulației și a tranziției între registrele flautului;* - *diversificarea articulațiilor - exersate pe game din metoda de m. moyse și studii.*
CS 1.2. Dezvoltarea sensibilității auditive și a intonației juste în context solistic și de ansamblu
- *controlul intonației prin utilizarea tunerului și a exercițiilor de ajustare fină a înălțimii sunetului;* - *se analizează elementele de limbaj din textul muzical;* - *analizarea frazelor muzicale din lucrare;* - *redarea după auz a pasajelor.*
CS 1.3. Dezvoltarea tehnicii și a capacității de expresie muzicală și interpretativ
- *se redă textului muzical, corelat cu elemente de tehnică instrumentală, asigurând fluiditatea discursului muzical;* - *interpretarea corectă și precisă a lucrării, la prima vedere, coordonând mijloacele de expresie muzicală;* - *aplicarea conștientă a elementele de limbaj (ritm, frazare, agogică, dinamică);* - *aprofundarea noțiunilor de respirație, sonoritate, tehnică instrumentală.*

CG 2 - *Valorificarea potenţialului creativ în interpretare, operând cu limbajul de specialitate*

CS 2.1. Analizarea textului muzical și formarea deprinderilor de studiu individual eficient; Interpretarea textului muzical, respectând indicațiile din partitură
- *se va respecta stilul caracteristic formei, al perioadei și elementele de tehnică instrumentală;* - *dezvoltarea articulației, a emisiei sonore, a suplеții ambușurii și a intonației;* - *redarea lucrării în studiu, respectând elementele de tehnică instrumentală specifice stilului.*
CS 2.2. Dezvoltarea expresivității artistice, coordonând mijloacele de expresie muzicală
- *redarea expresivă a caracterului specific fiecărui stil (baroc, clasic, romantic);* - *corelarea cerințelor tehnice cu intenția expresivă și caracterul lucrării;* - *interpretarea textului muzical, punând accentul pe expresivitatea redării muzicale.*
CS 2.3. Oferirea unei libertăți creative și a unei capacități crescute de imaginație interpretativă
- *interpretarea creativă a lucrării, coordonând mijloacele de expresie muzicală;* - *optimizare propriei interpretări;* - *analizarea interpretărilor diferite pentru fundamentarea propriilor decizii artistice.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Elemente de tehnică instrumentală specifică	- intonația funcțională: emisie sonoră, păstrarea unei intonații corecte în diferite dinamici și registre; - elemente de limbaj precum egalizarea semitonurilor şi a tonurilor în intonație - ascendent şi descendent; - tehnica instrumentală de virtuozitate; - tempo, egalitate în execuție - deopotrivă ca ritm şi egalitate sonoră între silabele utilizate pentru articulație; - varietatea articulațiilor constă în gradul de incisivitate pe care un tip de articulație îl are în funcție de silabele utilizate. Ex: da-da, du-du, ta-ta, tu-tu, ka-ka, ku-ku, tü-tü etc.; - realizarea legato-ului muzical ca formă superioară de expresivizare muzicală; - tehnici de emisie sonoră specifice instrumentului; - corelarea vitezei şi a presiunii de aer în instrument; - vibrato; - sincronizarea deprinderilor motrice: mișcări musculare în procesul respirator, mișcările mușchiului limbii, agilitatea degetelor, sincronizarea mișcării articulației cu cea a degetelor.
Aspecte interpretative	- repertoriul universal preclasic, clasic, romantic, sec. XX și românesc; - tempo, metru, ritm, formule ritmice simple, complexe și polirtimi; - dinamica îmbogăţită şi diversificată; - dinamica în redarea textului muzical; - mijloace tehnice de expresie: nuanță, cezură, agogică, dinamică; - elemente de structură ale melodiei (motiv- temă); - mijloace tehnice de redare a elementelor de sintaxă-frazare; - articulație variată (tu, ku, tu-ku, ta, ka, ta-ka, du, gu, du-gu etc. sau doar cu aer - ha); - combinaţii diverse: staccato, legato, tenuto etc.; - mijloace de expresie;

REPERTORIU (SUGESTII)

Exerciții zilnice	Marcel Moyse- Exercices journaliers - A, B, C, D, E, F, G, H Marcel Moyse- De la Sonorité Marcel Moyse- 480 de Exerciții Marcel Moyse- Ecole de l'articulation Claude-Paul Taffanel - Philippe Gaubert - 17 Grands exercices journaliers de mécanisme Claude-Paul Taffanel - 24 variațiuni pentru gamele de Moyse E. J. 4 Mathieu-André Reichert - Seven Daily Exercises, op. 5 Philippe Bernold - Technique d'Embouchure
Studii tehnico-melodice	Anton Bernhard Fürstenau - 24 de studii, capricii si preludii, op. 125 Ernesto Köhler - Studies for flute, op. 33, no. 2 Ernesto Köhler - 25 Studii romantice, op. 66 Louis-François-Philippe Drouet - 25 Studies Theobald Böhm - 24 Capricii pentru flaut solo, op. 26 Sigfrid Theodor Karg-Elert - 30 Capricii, op. 107

	Moyse-Kreutzer - 20 Studii Peter-Lukas Graf - 20 Basic Studies for Flutists Adolf Terschak - Studii J. Hahoncker - 12 studii op. 5 şi studii op. 6 caietul I Johann Sebastian Bach - studii din transcrieri, din solo-uri de sonate şi partite Benoit Tranquille Berbiguier - 18 studii Giuseppe Gariboldi - 15 studii moderne, elegante şi progresive Jules Auguste Demersseman - Studii melodice caietul I N. PAGANINI- Capriciile 5 și 18- Transcripție de J. Herman sau P. Gallois
Sonate	Johann Sebastian Bach - Sonate (la alegere - în funcție de nivelul elevului/elevei) Johann Sebastian Bach - Suita în si minor Georg Philipp Telemann - Sonata în Do M Ludwig van Beethoven - Sonata în Si bemol M Joseph Haydn - Sonata în Sol M Francis Poulenc - Sonata pentru flaut și pian Tudor Ciortea - Sonată pentru flaut și pian Antonio Lucio Vivaldi - Sonate (la alegere - în funcție de nivelul elevului/elevei) Pietro Antonio Locatelli - Sonate (la alegere - în funcție de nivelul elevului/elevei) George Frideric Handel - Sonate (la alegere - în funcție de nivelul elevului/elevei) Carl Philipp Emanuel Bach - Hamburger Sonata în Sol Major Carl Philipp Emanuel Bach - Sonata pentru flaut solo Giovanni Benedetto Platti - Sonata nr. 1, Sonata nr. 2 Hermann Zanke - Sonata pentru flaut și pian
Concerte	Johann Adolph Hasse - Concert pentru flaut Wolfgang Amadeus Mozart - Concert pentru flaut și harpă, în Do M Franz Ignaz Danzi- Concert pentru flaut, în re m François Devienne - Concert pentru flaut nr. 2 Johann Joachim Quantz - Concert pentru flaut, în Sol M Giuseppe Saverio Raffaele Mercadante - Concert pentru flaut, în mi m Friedrich Schwindel- Concert pentru flaut, în Re M Theodoor Verhey - Concert pentru flaut, în re m Carl Philipp Stamitz - Concert pentru flaut, în Sol M Cécile Louise Stéphanie Chaminade - Concertino, op. 107 Antonio Lucio Vivaldi - Tempesta di mare, RV 96 André Ernest Modeste Grétry - Concertul pentru flaut, în Do M Joseph Haydn - Concertul pentru flaut, în Re Major Domenico Gaetano Maria Donizett - Concertino
Piese din repertoriul universal	Johann Joachim Quantz- Arioso und Presto Niccolò Paganini - 24 capricii pentru flaut solo (în funcție de nivel) Piotr Ilici Ceaikovski - Aria lui Lensky, din „Eugene Onegin” François Borne - Fantaisie brillante sur „Carmen” Carl Heinrich Carsten Reinecke - Ballade, op. 288 Philippe Gaubert- Ballade Gabriel Fauré - Fantaisie, op. 79 Jacques François Antoine Marie Ibert - Piesă pentru flaut solo Jacques François Antoine Marie Ibert - Jeux Achille-Claude Debussy - Syrinx Eugène Joseph Bozza - Image

	Giulio Briccialdi - Il Carnavale di Venezia Georg Philipp Telemann - 12 fantezii pentru flaut solo (la alegere, după nivelul elevului / elevei) Charles-Marie Widor- Suită pentru flaut şi pian Claude-Paul Taffanel - Andante pastoral şi Scherzettino Wolfgang Amadeus Mozart- Menuet, în Sol M Giuseppe Saverio Raffaele Mercadante- Temă cu variaţiuni pe aria „La ci darem la mano” Achille-Claude Debussy - Claire de lune Albert Charles Paul Marie Roussel - Aria Albert Franz Doppler - Fantaisie Pastorale Hongroise
Piese din repertoriul românesc	Carmen Petra Basacopol - Suită pentru flaut şi pian Paul Constantinescu - Cântec vechi Petre. Elinescu - Introducere şi Dansul vrăjitoarelor Marţian Negrea - Martie Marţian Negrea - Sara-n poartă Nicolae Kirculescu - Drumul izvorului H. Popescu - Capriciu rustic Vasile Jianu - Andantino pastorale, Preludiu şi Rigaudon

CLASA a XI-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Operarea cu elemente de limbaj specific, în abordarea creațiilor muzicale*

CS 1.1. Perfecționarea tehnicii flautului, punând accentul pe emisia sonoră, articulația elevului și motilitatea degetelor
- *ora de instrument începe zilnic cu note lungi realizate în toate registrele și în toate dinamicile, de la piano-pianissimo la forte. sunetul obținut trebuie să fie clar, fără impurități, stabil ca intonație și continuu, fără oscilații. planurile dinamice se vor realiza gradat;*
- *exerciții de respirație și control al fluxului de aer;*
- *conducerea coloanei de aer în interpretare;*
- *se urmărește obținerea unui sunet îmbrăcat în în armonice, stabil, omogen în toate registrele, flexibil și cu posibilități mari de redare a dinamicilor variate;*
- *dezvoltarea articulației, a emisiei sonore, a suplеții ambușurii și a intonației;*
- *diversificarea articulațiilor - exersate pe game din metoda de m. moyse și studii;*
- *exersarea pasajelor dificile prin fragmentare ritmică și articulație schimbată la fiecare repetare.*
CS 1.2. Dezvoltarea intonației și a echilibrului între registre
- *se analizează elementele de limbaj din textul muzical;*
- *analizarea frazelor muzicale din lucrare;*
- *redarea după auz a pasajelor.*
CS 1.3. Înțelegerea și redarea stilului caracteristic fiecărei epoci muzicale; pregătirea pentru recitaluri și examene de specialitate
- *se redă textului muzical, corelat cu elemente de tehnică instrumentală, asigurând fluiditatea discursului muzical;*
- *interpretarea corectă și precisă a lucrării, la prima vedere, coordonând mijloacele de expresie muzicală.;*
- *aplicarea conștientă a elementele de limbaj (ritm, frazare, agogică, dinamică);*
- *aprofundarea noțiunilor de respirație, sonoritate, tehnică instrumentală.*

CG 2 - *Valorificarea potențialului creativ în interpretare, operând cu limbajul de specialitate*

CS 2.1. Interpretarea textului muzical, respectând indicațiile din partitură
- *dezvoltarea articulației, a emisiei sonore, a suplеții ambușurii și a intonației;*
- *redarea lucrării în studiu, respectând elementele de tehnică instrumentală specifice stilului.*
CS 2.2. Dezvoltarea expresivității artistice, coordonând mijloacele de expresie muzicală
- *redarea expresivă a caracterului specific fiecărui stil (baroc, clasic, romantic);*
- *corelarea cerințelor tehnice cu intenția expresivă și caracterul lucrării;*
- *interpretarea textului muzical, punând accentul pe expresivitatea redării muzicale;*
- *realizarea unei interpretări expresive cu accent pe intenția muzicală și mesajul artistic.*
CS 2.3. Oferirea unei libertăți creative și a unei capacități crescute de imaginație interpretativă
- *interpretarea creativă a lucrării, coordonând mijloacele de expresie muzicală;*
- *optimizare propriei interpretări;*
- *analizarea interpretărilor diferite pentru fundamentarea propriilor decizii artistice.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Elemente de tehnică instrumentală specifică	- intonația funcțională: emisie sonoră, păstrarea unei intonații corecte în diferite dinamici și registre; - elemente de limbaj precum egalizarea semitonurilor şi a tonurilor în intonație - ascendent şi descendent; - tehnica instrumentală de virtuozitate; - tempo, egalitate în execuție - deopotrivă ca ritm şi egalitate sonoră între silabele utilizate pentru articulație; - varietatea articulațiilor constă în gradul de incisivitate pe care un tip de articulație îl are în funcție de silabele utilizate. Ex: da-da, du-du, ta-ta, tu-tu, ka-ka, ku-ku, tü-tü etc.; - realizarea legato-ului muzical ca formă superioară de expresivizare muzicală; - tehnici de emisie sonoră specifice instrumentului; - corelarea vitezei şi a presiunii de aer în instrument; - vibrato; - sincronizarea deprinderilor motrice: mișcări musculare în procesul respirator, mișcările mușchiului limbii, agilitatea degetelor, sincronizarea mișcării articulației cu cea a degetelor.
Aspecte interpretative	- repertoriul universal preclasic, clasic, romantic, sec. XX şi românesc; - tempo, metru, ritm, formule ritmice simple, complexe şi polirtimi; - dinamica îmbogăţită şi diversificată; - dinamica în redarea textului muzical; - mijloace tehnice de expresie: nuanță, cezură, agogică, dinamică; - elemente de structură ale melodiei (motiv- temă); - mijloace tehnice de redare a elementelor de sintaxă-frazare; - articulație variată (tu, ku, tu-ku, ta, ka, ta-ka, du, gu, du-gu etc. sau doar cu aer - ha); - combinaţii diverse: staccato, legato, tenuto etc.; - mijloace de expresie.

REPERTORIU (SUGESTII)

Exerciții zilnice	Marcel Moyse - „De la sonorite” Marcel Moyse - Exercices journaliers - A - N Marcel Moyse - Ecole de l'articulation Marcel Moyse - Etudes et exercices techniques Marcel Moyse - 480 de exerciții Claude-Paul Taffanel - Philippe Gaubert : 17 Grands exercices journaliers de mécanisme Claude-Paul Taffanel - 24 variațuni pentru gamele de Moyse E. J. 4 Matheus André Reichert- Seven Daily Exercices, op.5 Trevor Wye - Practice Books for the Flute 1-5; Philippe Bernold- Le souffle, le son
Studii tehnico-melodice	Johann Sebastian Bach - Studii din transcrieri, din solo-uri de sonate şi partite Anton Bernhard Fürstenau - 24 de studii, capricii si preludii, op. 125 Anton Bernhard Fürstenau - Studii op. 107, caietele 1 și 2

	Ernesto Köhler - Studies for flute, op. 33, no. 2 Ernesto Köhler - 25 Studii romantice, op. 66 Louis-François-Philippe Drouet- 25 Studies Theobald Böhm - 24 Capricii pentru flaut solo, op. 26 Theobald Böhm - Studii op. 37, caietele 3 și 4 Sigfrid Theodor Karg-Elert - 30 Capricii, op. 107 Moyse-Kreutzer - 20 Studii Moyse-Wieniawski - 10 Studii Paul Prudent Jeanjean - Studii moderne Vasile Jianu - 12 Studii de virtuozitate pentru flaut Carl Joachim Andersen - Studii op. 21 și op. 15 Jules Auguste Demersseman - Studii melodice, caietul 2 Niccolò Paganini - Capriciile 11 și 24- (Transcripție de P. Gallois sau Jules Herman)
Sonate	Paul Hindemith - Sonata pentru flaut și pian Johann Sebastian Bach - O sonată la alegere, în funcție de nivelul elevului/elevei Johann Sebastian Bach - Partita pentru flaut solo Carl Philipp Emanuel Bach - Sonata pentru flaut solo Georg Philipp Telemann - Sonata în Do M Wolfgang Amadeus Mozart- O sonată la alegere, în funcție de nivelul elevului/ elevei Ludwig van Beethoven- Sonata în Si bemol M Bohuslav Jan Martinů - Sonata pentru flaut și pian Franz Peter Schubert - Sonata Arpeggione pentru flaut și pian Sigfrid Theodor Karg-Elert - Sonata Appassionata pentru flaut și pian Francis Poulenc - Sonata pentru flaut și pian Carl Reinecke - Sonata Undine, op. 167 Tudor Ciortea - Sonată pentru flaut Sigismund Toduță - Sonata pentru flaut și pian
Concerte	Johann Nepomuk Hummel - Concertul pentru flaut, în Re Major Johann Sebastian Bach - Concert Brandenburgic - la alegere, în funcție de nivelul elevului/elevei Franz Ignaz Danzi - Concert pentru flaut, în re m Wolfgang Amadeus Mozart - Concert pentru flaut nr. 2, în Re M François Devienne - Concert pentru flaut nr. 7 François Devienne - Concert pentru flaut nr. 2 Friedrich Schwindel- Concert pentru flaut, în Re M Jacques François Antoine Marie Ibert - Concert pentru flaut Luigi Rodolfo Boccherini - Concert pentru flaut, în Re M Giuseppe Saverio Raffaele Mercadante- Concert pentru flaut, în mi m Theodoor Verhey - Concert pentru flaut, în re m Jules Auguste Demersseman - Concertul pentru flaut nr. 3 și nr. 6
Piese din repertoriul universal	Ludwig van Beethoven - Serenada în Re Major Niccolò Paganini - 24 capricii pentru flaut solo (în funcție de nivel) Piotr Ilici Ceaikovski - Aria lui Lensky, din Eugene Onegin François Borne - Fantaisie brillante sur „Carmen” Carl Heinrich Carsten Reinecke - Ballade, op. 288 Philippe Gaubert- Ballade Albert Jacques Périlhou - Baladă pentru flaut și pian Gabriel Fauré - Fantaisie, op. 79 Jacques François Antoine Marie Ibert - Piesă pentru flaut solo Achille-Claude Debussy - Syrinx Theobald Böhm- Grand Polonaise

	Eugène Joseph Bozza - Image Eugène Joseph Bozza - 12 fantezii pentru flaut solo (la alegere, după nivelul elevului / elevei) Charles-Marie Widor- Suită pentru flaut şi pian Claude-Paul Taffanel - Andante pastoral şi Scherzettino Bohuslav Jan Martinů - Scherzo Philippe Gaubert- Nocturne and Allegro Scherzando Camille Saint-Saëns- Odelette Franz Peter Schubert - Introduction and Variations on “Trockne Blumen” Arthur Honegger - Danse de la Chèvre Pierre Octave Ferroud - Trois pieces Ian Clarke - Hypnosis Albert Franz Doppler - Fantaisie Pastorale Hongroise Giuseppe Fortunino Francesco Verdi / Paul-Agricole Génin - Fantezie pe teme din La Traviata Carmen Petra Basacopol - Suită pentru flaut şi pian
Piese din repertoriul românesc	Carmen Petra Basacopol - Suită pentru flaut şi pian George Enescu - Cantabile et Presto Marţian Negrea - Martie Dinu Lipatti - Introducere şi Allegro Vasile Jianu - Andantino Pastoral

CLASA a XII-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Operarea cu elemente de limbaj specific, în abordarea creaţiilor muzicale*

CS 1.1. Maturizarea interpretării artistice și consolidarea autonomiei în studiu
- *ora de instrument începe zilnic cu note lungi realizate în toate registrele și în toate dinamicile, de la piano-pianissimo la forte. sunetul obținut trebuie să fie clar, fără impurități, stabil ca intonație și continuu, fără oscilații. planurile dinamice se vor realiza gradat;* - *exerciții de respirație și control al fluxului de aer;* - *se urmărește obținerea unui sunet îmbrăcat în în armonice, stabil, omogen în toate registrele, flexibil și cu posibilități mari de redare a dinamicilor variate;* - *dezvoltarea articulației, a emisiei sonore, a suplеții ambușurii și a intonației;* - *diversificarea articulațiilor - exersate pe game din metoda de m. moyse și studii.*
CS 1.2. Formarea unui repertoriu reprezentativ
- *se analizează elementele de limbaj din textul muzical;* - *analizarea frazelor muzicale din lucrare;* - *redarea după auz a pasajelor.*
CS 1.3. Interpretarea lucrărilor complexe din diverse stiluri (baroc, clasic, romantic, modern)
- *se redă textului muzical, corelat cu elemente de tehnică instrumentală, asigurând fluiditatea discursului muzical;* - *interpretarea corectă și precisă a lucrării, la prima vedere, coordonând mijloacele de expresie muzicală;* - *aplicarea conștientă a elementele de limbaj (ritm, frazare, agogică, dinamică);* - *aprofundarea noțiunilor de respirație, sonoritate, tehnică instrumentală.*

CG 2 - *Valorificarea potenţialului creativ în interpretare, operând cu limbajul de specialitate*

CS 2.1. Dezvoltarea expresivității artistice, coordonând mijloacele de expresie muzicală.
- *se va respecta stilul caracteristic formei, al perioadei și elementele de tehnică instrumentală;* - *dezvoltarea articulatiei, a emisiei sonore, a suplеții ambușurii și a intonației;* - *redarea lucrării în studiu, respectând elementele de tehnică instrumentală specifice stilului;* - *elaborarea unui jurnal de studiu instrumental, notând progresul tehnic și expresiv.*
CS 2.2. Oferirea unei libertăți creative și a unei capacități crescute de imaginație interpretativă
- *redarea expresivă a caracterului specific fiecărui stil (baroc, clasic, romantic);* - *corelarea cerințelor tehnice cu intenția expresivă și caracterul lucrării;* - *interpretarea textului muzical, punând accentul pe expresivitatea redării muzicale;* - *transcrierea și adaptarea unei melodii pentru flaut solo;* - *ascultarea și analiza critică a interpreților consacrați.*
CS 2.3. Participarea la activități de scenă: recitaluri, audiții cu public, concursuri, concerte.
- *interpretarea creativă a lucrării, coordonând mijloacele de expresie muzicală;* - *optimizare propriei interpretări;* - *analizarea interpretărilor diferite pentru fundamentarea propriilor decizii artistice;* - *participarea la concursuri sau audiții școlare, cu autoevaluare și feedback din partea profesorului sau a colegilor;*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Elemente de tehnică instrumentală specifică	- intonația funcțională: emisie sonoră, păstrarea unei intonații corecte în diferite dinamici și registre; - elemente de limbaj precum egalizarea semitonurilor şi a tonurilor în intonație - ascendent și descendent; - tehnica instrumentală de virtuozitate; - tempo, egalitate în execuție - deopotrivă ca ritm și egalitate sonoră între silabele utilizate pentru articulație; - varietatea articulațiilor constă în gradul de incisivitate pe care un tip de articulație îl are în funcție de silabele utilizate. Ex: da-da, du-du, ta-ta, tu-tu, ka-ka, ku-ku, tü-tü etc.; - realizarea legato-ului muzical ca formă superioară de expresivizare muzicală; - tehnici de emisie sonoră specifice instrumentului; - corelarea vitezei și a presiunii de aer în instrument; - vibrato; - sincronizarea deprinderilor motrice: mișcări musculare în procesul respirator, mișcările mușchiului limbii, agilitatea degetelor, sincronizarea mișcării articulației cu cea a degetelor.
Aspecte interpretative	- repertoriul universal preclasic, clasic, romantic, sec. XX şi românesc; - tempo, metru, ritm, formule ritmice simple, complexe şi polirtimi; - dinamica îmbogăţită şi diversificată; - dinamica în redarea textului muzical; - mijloace tehnice de expresie: nuanță, cezură, agogică, dinamică; - elemente de structură ale melodiei (motiv- temă); - mijloace tehnice de redare a elementelor de sintaxă-frazare; - articulație variată (tu, ku, tu-ku, ta, ka, ta-ka, du, gu, du-gu etc. sau doar cu aer - ha); - combinaţii diverse: staccato, legato, tenuto etc.; - mijloace de expresie;

REPERTORIU (SUGESTII)

Exerciții zilnice	Marcel Moyse- De la sonorite Marcel Moyse- Exercices journaliers - A - X Marcel Moyse - Ecole de l'articulation Marcel Moyse - Etudes et exercices techniques Claude-Paul Taffanel - Philippe Gaubert -17 Grands exercices journaliers de mécanisme Claude-Paul Taffanel - 24 variațuni pentru gamele de Moyse E. J. 4 Philippe Bernold - Technique d'Embouchure Philippe Bernold - La prononciation
Studii tehnico-melodice	Anton Bernhard Fürstenau - 24 de studii, capricii si preludii, op. 125 Carl Joachim Andersen - 24 de studii „Schule der Virtuositat fur flote”, op. 60, nr. 1 Carl Joachim Andersen - Studii op. 15 Ernesto Köhler - Studies for flute, op. 33, no. 2 Ernesto Köhler - 25 Studii romantice, op. 66 Ernesto Köhler - 30 Virtuoso Etudes, op. 75, vol. 1 Louis-François-Philippe Drouet- 25 Studies

	Theobald Böhm - 24 Capricii pentru flaut solo, op. 26 Sigfrid Theodor Karg-Elert- 30 Capricii, op. 107 Moyse-Kreutzer - 20 Studii Moyse-Wieniawski - 10 Studii Giuseppe Gariboldi - 15 Studii moderne op. 13 Vasile Jianu - 12 Studii de virtuozitate pentru flaut Johannès Donjon- Études de salon pour flûte Emanuele Krakamp - 12 Studii-capricii, op. 123-134 Niccolò Paganini - Capriciile 1,2, 12, 15 - Transcripție de J. Herman sau P. Gallois Studii de orchestră
Sonate	Johann Sebastian Bach - O sonată la alegere, în funcție de nivelul elevului/elevei Johann Sebastian Bach - Partita pentru flaut solo Carl Philipp Emanuel Bach - Sonata pentru flaut solo Wolfgang Amadeus Mozart- O sonată la alegere, în funcție de nivelul elevului/elevei Ludwig van Beethoven- Sonata în Si bemol M Bohuslav Jan Martinů - Sonata pentru flaut și pian Franz Peter Schubert - Sonata „Arpeggione” pentru flaut și pian Francis Poulenc - Sonata pentru flaut și pian Carl Heinrich Carsten Reinecke- Sonata „Undine”, op. 167 Otar Vasilyevich Taktakishvili - Sonata pentru flaut și pian Paul Hindemith - Sonata pentru flaut și pian Sigismund Toduță - Sonata pentru flaut Béla Viktor János Bartók - Suite Paysanne Hongroise John Maynard La Montaine - Sonata pentru flaut solo Serghei Sergheevici Prokofiev - Sonata pentru flaut și pian Walter Hamor Piston - Sonata
Concerte	Johann Sebastian Bach - Concert Brandenburgic - la alegere, în funcție de nivelul elevului/elevei Wolfgang Amadeus Mozart- Concert pentru flaut nr. 1, în Sol M Wolfgang Amadeus Mozart- Concert pentru flaut nr. 2, în Re M François Devienne - Concert pentru flaut nr. 7 François Devienne - Concert pentru flaut nr. 2 Friedrich Schwindel- Concert pentru flaut, în Re M Jacques François Antoine Marie Ibert - Concert pentru flaut Carl Heinrich Carsten Reinecke- Concert pentru flaut, în Re M, op. 283 Luigi Rodolfo Boccherini - Concert pentru flaut în Re M Giuseppe Saverio Raffaele Mercadante- Concert pentru flaut, în mi m Theodoor Verhey - Concert pentru flaut, în re m Carl Philipp Emanuel Bach - Concert în re minor Jean-Marie Leclair - Concert pentru flaut, în Do M, Op. 7, No. 3 Joaquín Rodrigo - Concierto Pastoral Antonio Lucio Vivaldi - Concert în Do M pentru flaut piccolo
Piese din repertoriul universal	F. BORNE - Fantaisie brillante sur „Carmen” C. REINECKE - Ballade, op. 288 PH. GAUBERT - Ballade Albert Jacques Périlhou - Baladă pentru flaut și pian Jacques François Antoine Marie Ibert - Piesă pentru flaut solo Achille-Claude Debussy - Syrinx Alfredo Casella - Sicilienne et Burlesque Theobald Böhm- Grand Polonaise

	Georg Philipp Telemann - 12 fantezii pentru flaut solo (la alegere, după nivelul elevului / elevei) Charles-Marie Widor- Suită pentru flaut și pian Claude-Paul Taffanel - Andante pastoral și Scherzettino Albert Franz Doppler- Fantaisie Pastorale Hongroise Olivier Messiaen - La Merle Noir Claude-Paul Taffanel - Grande Fantaisie sur „Mignon” Paul Hindemith - 6 piese solo pentru flaut Giuseppe Fortunino Francesco Verdi / Paul-Agricole Génin - Fantezie pe teme din La Traviata Ernő Dohnányi - Passacaglia pentru flaut solo
Piese din repertoriul românesc	Carmen Petra Basacopol - Suită pentru flaut George Enescu - Cantabile et Presto Dinu Lipatti - Introducere și Allegro Doina Rotaru - Legenda Violeta Dinescu - Doru Dan Buciu - Mozaic II Dan Voiculescu - 9 Sonate pentru flaut solo Cornel Ţăranu - Cadenze per Antiphona Anatol Vieru - Rezonanțe Bacovia, Ed. Muzicală Laura Manolache - Hommage, Ed. Muzicală Liana Alexandra - Sonata, Ed. Grafoart Constantin Simionescu - Tij'meáe, Ed. Grafoart Carmen Petra Basacopol - Improvizații, Ed. Grafoart Liviu Comes - Măguri, Ed. Grafoart Octavian Nemescu - 4 MINIATURI, Ed. Grafoart Remus Georgescu - Exorcism, Ed. Muzicală Tiberiu Olah - Sonata, Ed. Grafoart Gabriel Mălăncioiu - Flauros, Ed. Kossak Viorel Munteanu - Estratto, Ed. Artes, Iași Ioan Dobrienscu - Lonely Bird sau Leaves Falling

SUGESTII METODOLOGICE

Se recomandă integrarea deplină a tehnicii instrumentale în expresia muzicală, prin controlul frazării, al dinamicii și al intenției artistice. Profesorul va urmări stimularea autonomiei interpretative a elevului.

În procesul de predare-învățare se vor utiliza metode active, precum analiza comparativă a interpretărilor proprii și ale flautiștilor consacrați, ascultarea dirijată, discuția reflexivă și feedback-ul constructiv. Se recomandă alternarea explicației verbale cu demonstrația practică a profesorului, aceasta având un rol fundamental în modelarea sunetului, a frazării și a expresivității elevului. Este indicată extinderea repertoriului prin includerea unor lucrări reprezentative din diferite stiluri și perioade, cu accent pe cerințele tehnice și expresive specifice fiecărei etape de formare.

Se vor crea contexte performative variate – recitaluri de clasă, ansambluri camerale, proiecte interdisciplinare – menite să consolideze experiența scenică și capacitatea de colaborare muzicală. Activitățile de învățare vor fi organizate în corelație cu nivelul individual de pregătire al elevului și cu cerințele examenelor finale (de absolvire sau de admitere în învățământul superior de specialitate).

Abordarea repertoriului se va realiza într-o manieră echilibrată, acoperind principalele perioade stilistice (baroc, clasic, romantic, modern/contemporan), inclusiv lucrări din creația românească. Se recomandă continuarea exersării sistematice a tehnicii de bază (respirație, emisie, atac, articulație, intonație, frazare, stăpânirea registrelor, controlul dinamicii și al timbrului), precum și includerea constantă a studiilor tehnice și a exercițiilor de dezvoltare a expresivității și a tehnicii.

Se recomandă utilizarea înregistrărilor audio-video ca mijloc de autoevaluare și conștientizare a progresului artistic, precum și promovarea participării elevilor la recitaluri, audiții, concursuri și masterclass-uri, pentru dezvoltarea experienței scenice și a motivației performative.

Evaluare

Evaluarea trebuie să fie continuă, formativă și sumativă, vizând progresul individual.

Următoarele aspecte sunt foarte importante în modul de evaluare al elevilor de la flaut: postura la flaut, respirația profesională, ambitusul și digitația, calitatea sunetului și a intonației; articulația, modurile de interpretare diferite în funcție de stilul pieselor, velocitatea, expresivitatea și stilul interpretării, memorarea, atitudinea scenică și implicarea artistică din cadrul audițiilor și a recitalurilor, atât cele din cadrul școlii, cât și cele din afara ei.

Forme de evaluare:

- Verificări curente la ore;
- Audiții individuale și colective;
- Examene intermodulare și anuale;
- Autoevaluări și feedback reflexiv.

Repertoriu de parcurs în timpul anului școlar pentru studiul flautului ca instrument principal:

Clasa a IX-a

- 30 de studii tehnico-melodice
- Două sonate (integral)
- Un concert (integral)
- Trei sau patru piese de dimensiuni diferite

Repertoriul pentru verificare

- O gamă minoră sau majoră cu arpegiul ei
- Un studiu
- Două părți de sonată
- Partea I sau a II-a și a III-a dintr-un concert studiat sau o piesă din repertoriul universal

Material pentru examen
- O gamă aleasă de elev
- Un studiu tehnico-melodic
- Două părți de sonată
- Partea I sau a II-a și a III-a dintr-un concert studiat
- O piesă cu acompaniament de pian
- Sondaj din repertoriul parcurs în timpul anului
- Citire la prima vedere

Clasa a X-a

Material de parcurs în timpul anului școlar:
- 30 de studii tehnico-melodice
- Două sonate (integral)
- Un concert (integral)
- Trei sau patru piese de dimensiuni diferite

Repertoriul pentru verificare
- O gamă minoră sau majoră cu arpegiul ei
- Un studiu
- Două părți de sonată
- Partea I sau a II-a și a III-a dintr-un concert studiat sau o piesă din repertoriul universal

Material pentru examen
- O gamă aleasă de elev
- Un studiu tehnico-melodic
- Două părți de sonată
- Partea I sau a II-a și a III-a dintr-un concert studiat
- O piesă cu acompaniament de pian
- Sondaj din repertoriul parcurs în timpul anului
- Citire la prima vedere

Clasa a XI-a

Material de parcurs în timpul anului școlar:
- 35 de studii tehnico-melodice
- Două sonate (integral)
- Un concert (integral)
- Trei sau patru piese de dimensiuni diferite, cu acompaniament de pian sau pentru flaut solo

Repertoriul pentru verificare
- O gamă minoră sau majoră cu arpegiul ei, prin sondaj, din M. Moyse (A, B, C, D)
- Un studiu
- Două părți de sonată
- Partea I sau a II-a și a III-a dintr-un concert studiat sau o piesă din repertoriul universal

Material pentru examen
- O gamă aleasă de elev
- Un studiu tehnico-melodic
- Două părți de sonată
- Partea I sau a II-a și a III-a dintr-un concert studiat
- O piesă cu acompaniament de pian
- Sondaj din repertoriul parcurs în timpul anului
- Citire la prima vedere

Clasa a XII-a

Material de parcurs în timpul anului școlar:

- 35 de studii tehnico-melodice
- Două sonate (integral)
- Un concert (integral)
- Trei sau patru piese de dimensiuni diferite, cu acompaniament de pian sau pentru flaut solo

Repertoriul pentru verificare

- O gamă minoră sau majoră cu arpegiul ei, prin sondaj, din M. Moyse (A, B, C, D)
- Un studiu de nivelul clasei a XII-a
- Două părți de sonată, la alegere
- Partea I sau a II-a și a III-a dintr-un concert studiat sau o piesă din repertoriul universal
- O piesă cu acompaniament de pian
- Sondaj din repertoriul parcurs în timpul anului
- Citire la prima vedere

În ceea ce privește studiul violoncelului ca instrument secundar sau ca instrument la alegere, atât metodele de lucru, elementele tehnice cât și repertoriul vor fi alese în funcție de nivelul elevului, pentru disciplina *Instrument secundar* din actuala programă iar pentru disciplina *Instrument la alegere* din programa claselor V-VIII și adaptate de profesor, fiecărui elev în parte, în funcție de calitățile tehnice și muzicale ale acestuia.

SUGESTII DE REPERTORIU PENTRU INSTRUMENT SECUNDAR

Clasa a IX-a

Claude-Paul Taffanel - Philippe Gaubert : *Metodă de flaut pentru începători;*
D. Pop: *Metodă de flaut, vol. I;*
A. I. Oltean-Zehnder și M. Anica: *Flautino I,* Metoda de flaut pentru începători;
I. Havaletz: *Metodă de flaut pentru începători*;
T. Wye: *Practice books for the Flute, vol. I;*
Z. Jeney: *Metodă de flaut, vol. I;*
C. Ambach: *Die moderne Flötenschule, vol. I;*
I. Ory: *La flute Traversiére, vol. I;*
B. G. Haase: *Die neue magic Flute 1* (Noul flaut fermecat);
D. Cristache: *Metodă de studiu pentru începători*
Piese din albumul, Forty little pieces in progressive order for the Beginner Flautist (transcris și adaptat pentru flaut și pian de Louis Moyse): - *J. S. Bach, Menuet*, - *W. A. Mozart, Ariette*, Menuet, - *Fr. Schubert, Waltz,* - L. v. Beethoven, Scotch Dance; D. Hellbach Pictures, vol. I: - Ostinato, Manolo s song;
Piese din Album de piese românești pentru instrumente de suflat: - Carmen Petra Basacopol, *Floarea soarelui* și Cucu - A. Corelli, Sarabanda, - J. B. Lully, Gavota, - G. Fr. Haendel, Borre, - J. S. Bach, Menuet in Sol, - C. W. Gluck, Menuet, - W. A. Mozart, Aria, Cântec de leagăn, Dans german, R. Schumann, Țăranul vesel.

Clasa a X-a

A. I. Oltean-Zehnder și M. Anica, *Flautino II,*

T. Wye, Practice books for the Flute, vol. I;

Z. Jeney, Metodă de flaut, vol. I;

B. G. Haase, Die neue magic Flute 1 (Noul flaut fermecat);

Piese din albumul, Forty little pieces in progressive order for the Beginner Flautist (transcris și adaptat pentru flaut și pian de Louis Moyse): - J. S. Bach, Menuet, - W. A. Mozart, Ariette, Menuet, - R. Schubert, Waltz, - L. v. Beethoven, Scotsch Dance; D. Hellbach Pictures, vol. I: - Ostinato, Manolo s song;
Piese din Album de piese românești pentru instrumente de suflat: - Carmen Petra Basacopol, Floarea soarelui și Cucu - A. Corelli, Sarabanda, - J. B. Lully, Gavota, - G. Fr. Haendel, Borre, - J. S. Bach, Menuet in Sol, - C. W. Gluck, Menuet, - W. A. Mozart, Aria, Cântec de leagăn, Dans german ș.a. - R.

Schumann, Țăranul vesel. J. S. Bach, Menuet, fragment din Suita în si minor,- W. A. Mozart, Allegretto, fragment din opera Flautul fermecat).L. Weiner, Foxdance;G. Bizet, Menuet;J. B. Loillet, Menuet si Rondo;J. Ph. Rameau, Gavotta;V. Jianu, Pastel, Sarabanda

Clasa a XI-a

Game Majore și minore până la trei alterații (inclusiv). Ambitusul do 1-sol 3
Taffanel-Gaubert, Grand exercices journaliers de mécanisme;
M. Moyse, Exercices journaliers;
T. Wye, Practice Book, no. 2.
D. Pop, Metoda de flaut vol. II
D. Cristache, Metodă de studiu pentru începători (continuare).
B. G. Haase, Die neue magic Flute 3 (Noul flaut fermecat).
E. Köhler, 20 Easy Melodic Progressive Exercices op.39, vol. I, II;
A. Oltean, Flautino 3;
E. Köhler, Studii, op. 33, caiet I;

Piese:
P. Constantinescu, *Cântec vechi;*
L. Comes, *Două dansuri din Apuseni;*
V. Jianu, *Madrigal, Pastel, Sarabandă și Bourée, Preludiu și Rigaudon;*
I. Cudalbu, *Amintiri*
I. Bogar, *Rondo;*
J. Andersen, *Barcarolle;*
P. D. Paradisi, *Siciliana;*
L. Boccherini, *Menuet;*
Fr. J. Gossec, *Tambourin;*
Fr. Schubert, *Serenada, Andante;*
G. Fauré, *Siciliana;*
S. Prokofiev, *Gavota.*
G. Bizet, *Menuet* (din Suita Arleziana);
J. B. Loeillet, *Sonata a IX-a în Sib major, a X-a în la minor* (la alegere);
G. F. Handel, *Sonate, în Do major, în la minor, sol minor, Fa minor* (la alegere);
A. Vivaldi, *Sonata în Do major;*
G. Ph. Telemann, *Sonata în Fa major;*
B. Marcello, *Sonata în Sib major;*
F. M. Veracini, *Sonata în Fa major;*
W. A. Mozart, *Sonatine.*
Anonymous, *Temă cu variațiuni.*

Clasa a XII-a

T. Wye - *Practice Book, no. 2.*
Dumitru Pop, *Metoda de flaut, vol. II*
(continuare).
E. Köhler, *20 Easy Melodic Progressive*
Exercices op. 39, vol. II;
E. Köhler, *Studii, op. 33, caiet I;*
L. Drouet, 25 studii celebre;
G. Gariboldi, *30 studii ușoare* (continuare);
M. Moyse, *24 studii melodice cu variațiuni;*
H. Kohler, Studii;
N. Platonov, 30 Studii
V. Jianu, *Preludiu și Rigaudon,*
P. Constantinescu, *Cântec vechi;*
T. Brediceanu, *Doina și Joc;*
H. Popescu, *Capriciu rustic;*
P. Elinescu, *Elegia română, O idilă, Scenă pastorală română;*
L. Comes, *Două dansuri din Apuseni.*
C. P. Basacopol, *Suita pentru flaut și pian;*
B. Marcello, *Sonate;*
J. B. Loeillet, *Sonata în la minor;*
G. Ph. Telemann, *Sonate în Sol major, Re major, si minor* (la alegere);
G. Ph. Telemann, *Sonata în Do major pentru flaut și chitară;*
G. F. Handel, *Sonate în Re major, Fa major, Sol major* (la alegere);
L. Vinci, *Sonata în Re major;*
J. Kr. Vanhal, *Sonata nr. 2 pentru flaut și pian.*
A. Vivaldi, *Concert în Fa major* (La tempesta di mare) și în Re major (Il Cardelino);
J. A. Hasse, *Concert în Sol major;*
A. E. Grétry, *Concertul în Do major;*
G. B. Pergolesi, *Concert în Sol major;*
J. Haydn, *Concert în Re major.*
Fr. Chopin- *Variațiuni pe o Temă de Rossini;*
B. Dancla, *Variațiuni pe o Temă de Mercadante*

SUGESTII DE REPERTORIU PENTRU INSTRUMENT LA ALEGERE

Clasa a IX-a

A. I. Oltean-Zehnder și M. Anica, *Flautino I,* Metoda de flaut pentru începători;
A. Corelli, *Sarabanda,*
J. Ph. Rameau, *Gavotta;*
J. S. Bach, *Menuet*
W. A. Mozart, *Ariette,*
W. A. Mozart, *Aria*
Schumann, *Țăranul vesel.*
V. Jianu, *Pastel, Sarabanda*

Clasa a X-a

A.I. Oltean Zehnder- *Flautino II*
Anonymous, *Temă cu variațiuni*
Fr. J. Gossec, *Tambourin;*
W. A. Mozart, *Sonatina I în Si b Major*
L. Boccherini, *Menuet;*
G. Bizet, *Menuet* (din Suita Arleziana);
S. Prokofiev, *Gavota.*
V. Jianu: *Madrigal, Pastel, Sarabandă și Bourée,*
T. Brediceanu, *Doina și Joc*;

Clasa a XI-a

G. Ph. Telemann, *Sonata Fa major;*
A. Vivaldi, *Sonata în Do major;*
F. M. Veracini, *Sonata în Fa major;*
W. A. Mozart, *Sonatina a II-a*
G. Fauré, *Siciliana*
P. Constantinescu, *Cântec vechi;*

Clasa a XII-a

T. Wye, *Practice books for the Flute, vol. I;*
G. Ph. Telemann, *Sonate în Sol major, Re major, si minor* (la alegere);
G. F. Handel, *Sonate în Re major, Fa major, Sol major* (la alegere);
A. Vivaldi, *Concertul în Fa major*
A. E. Grétry, *Concertul în Do major*;
P. Elinescu, *Elegia română, O idilă, Scenă pastorală română;*

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

- Anthology of Flute Solos – ed. Southern Music
- Cantorion – bază de date cu partituri gratuite pentru flaut (inclusiv cu orchestră).
- Classical Album for Flute and Piano – ed. Peters
- Daily Music Sheets – site cu partituri gratuite descărcabile pentru flaut.
- Editio Musica Budapest – Publică colecţii de piese pentru flaut- pian (ex: *Flute Music 1*).
- Flute Repertoire Catalog – Trevor Wye, Novello
- Flute Tunes – Oferă partituri gratuite pentru flaut, şi o secţiune pentru „Flute and Piano”.
- Free Print Music – secţiune dedicată „Flute and Piano Music” gratuit.
- French Flute Music – ed. Chester Music
- Just Flutes Edition – Editură specializată flaut: publică partituri şi studii pentru flaut, unele cu pian.
- MakingMusicFun.net – partituri gratuite cu acompaniament de pian pentru flaut, nivel începător/mediu.
- Musicroom – Magazin online cu secţiune largă „Flute Sheet Music & Songbooks” (inclusiv flaut + pian)
- Musopen – partituri gratuite pentru flaut, inclusiv piese cu acompaniament.
- Saxtet Publications – Include partitură pentru flaut şi pian, inclusiv piese de examene.
- Schott Music – Seria „Music for Flute” include flaut + pian, repertoriu clasic spre avansat.
- Sheet Music Drive – varietate de partituri gratuite pentru flaut.
- Sheet Music Network – site cu partituri gratuite pentru flaut.
- Stretta Music – Site cu partituri download pentru flaut şi pian: secţiunea „Flute & Piano – Sheet Music & Scores”
- The Flute Collection (Alphonse Leduc, Schott, Boosey & Hawkes)
- Tomplay – site interactiv cu partituri digitale pentru flaut, flaut + pian, flaut + orchestră.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Instituție de apartenență, localitate, județ
RESPONSABIL MEC Prof. LILIANA BOBEICĂ	Ministerul Educației și cercetării
RESPONSABIL CNCE Prof. LĂCRĂMIOARA-ANA PAULIUC	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare
COORDONATOR ŞTIINŢIFIC Prof. univ. dr. VALENTINA DEDIU-SANDU	Academia Română
Prof. AURELIA CHELARU - MIHAI	Colegiul Național de Arte „Dinu Lipatti”, București
Prof. OCTAVIAN - DAN CHIRILĂ	Colegiul Național de Artă „George Apostu”, Bacău

Anexa nr. 257

Programa școlară
pentru disciplina

OBOI

(instrument principal, instrument secundar și instrument la alegere)

Clasele a IX-a – a XII-a
Curriculum de specialitate (CS)

Filiera vocațională, profilul artistic, specializarea muzică

Învățământ liceal

- 2026 –

Anexa nr. 257
Programa școlară pentru disciplina
Oboi (instrument principal, instrument secundar și instrument la alegere),
clasele a IX-a – a XII-a, *curriculum de specialitate (CS),*

- ***Filiera vocațională, profil artistic, specializarea muzică***

NOTĂ DE PREZENTARE

Programa școlară pentru ***Oboi*** (*instrument principal, instrument secundar și instrument la alegere)* reprezintă o ofertă curriculară de specialitate pentru învățământul liceal, *filiera vocațională, profil artistic, specializarea muzică, secțiile muzică instrumentală și studii teoretice,* începând din anul școlar 2026-2027. Disciplinele în cadrul cărora se poate studia ***oboiul*** ca instrument muzical se regăsesc în *Anexa 10 la OMEC nr. 4350/20.06.2025 - Planul-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, filiera vocațională, profil artistic, specializarea muzică,* secțiile *Interpretare instrumentală* și *Studii teoretice muzicale,* în *Curriculum de specialitate* (CS).

Studiul ***oboiului*** în liceu, ca instrument principal și instrument secundar, își propune pregătirea absolvenților pentru admiterea în învățământul superior, devenind ulterior instrumentiști în filarmonici, în diferite formații instrumentale sau cadre didactice de specialitate.

Studiul ***oboiului*** în liceu, ca instrument la alegerea elevilor care studiază pianul ca instrument principal, își propune familiarizarea pianiștilor cu tehnica *instrumentelor de suflat din lemn*, în vederea pregătirii în calitate de acompaniatori în diferite formații instrumentale.

Pentru studiul acestui instrument muzical, bugetul de timp alocat, în funcție de locul pe care îl ocupă în pregătirea de specialitate a elevilor, este următorul:

Oboi				
Disciplina	a IX-a	a X-a	a XI-a	a XII-a
Instrument principal	3	3	3	3
Instrument secundar	2	2	2	2
Instrument la alegere	1	1	1	1

În elaborarea programei, s-a avut în vedere raportarea la cadrul legislativ și documentele strategice generale și specifice care susțin studiul disciplinelor:

- ***Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023***, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Regulamentul-cadru de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar***, aprobat prin Ordinul ministrului educației nr. 5.726/2024, , cu modificările și completările ulterioare;
- ***Regulamentul de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar cu program de artă***, aprobat prin Ordinul Ministerului Educației și Cercetării nr. 3717/01 aprilie 2025, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Planurile-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi***, filiera vocațională, profilul artistic, specializarea muzică din Anexa nr. 10 la O.M.E.C. nr. 4.350/20.06.2025 privind aprobarea Planurilor-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Profilul de formare al absolventului***, OME nr. 6731/2023, care asigură coerența verticală a parcursul școlar, (competențe-cheie + atribute prioritare);
- *documente europene relevante la nivel general și, mai ales, pentru disciplină (Recomandarea Consiliului UE privind competențele-cheie, Cadrul european al calificărilor, Rapoarte OECD/ UNESCO, Cadre de referință etc.);*

- *alte documente/studii specifice Curriculumului Național și curriculumului disciplinei – de exemplu, cu valoare pentru sugestiile metodologice ale programei școlare.*

Programa este elaborată potrivit modelului de proiectare curriculară centrat pe competențe. Construcția programei este realizată astfel încât să contribuie la dezvoltarea profilului de formare al absolventului. Din perspectiva disciplinei de studiu, orientarea demersului didactic are la bază *competența de sensibilizare și exprimare culturală* cu atributele prioritare esențiale pentru abordarea învățării într-un mod conștient și pe termen lung.

Structura programei școlare include, pe lângă *Nota de prezentare*, următoarele elemente:
- Competenţe generale
- Competenţe specifice şi exemple de activităţi de învăţare
- Domenii de conținut și conţinuturi
- Sugestii de repertoriu
- Sugestii metodologice
- Bibliografie selectivă

Competenţele sunt ansambluri structurate de cunoştinţe, abilităţi şi atitudini dezvoltate prin învăţare, care permit identificarea şi rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte particulare diverse.

Competențele generale vizate jalonează achizițiile elevului pentru întregul ciclu liceal.

Competențele specifice se formează pe parcursul unui an şcolar, sunt derivate din competenţele generale şi reprezintă etape în dobândirea acestora. Competenţele specifice sunt însoţite de exemple de activităţi de învăţare, care constituie modalităţi de organizare a activităţii didactice în scopul realizării competenţelor. Programa şcolară propune, cu caracter de exemplu, diferite tipuri de activităţi de învăţare, care integrează strategii didactice şi care valorifică experienţa concretă a elevului. Cadrul didactic are libertatea de a utiliza exemplele de activităţi de învăţare pe care le propune programa şcolară, de a le completa sau de a le înlocui, astfel încât acestea să asigure un demers didactic adecvat situaţiei concrete de la clasă. Se asigură, în acest fel, premisele aplicării contextualizate a programei şcolare şi proiectării unor parcursuri de învăţare personalizate.

Conținuturile învățării constituie elemente de bază ale domeniului, mijloace informaționale prin care se urmărește realizarea competențelor.

Sugestiile de repertoriu sunt prezentate separat pentru fiecare an de studiu. Repertoriu este un mijloc de realizare a competențelor, fiind indispensabil în progresul elevilor pe tot parcursul formării.

Sugestiile metodologice includ recomandări privind strategiile didactice şi elementele de evaluare formativă continuă şi sumativă.

Construcția programei permite susținerea elevilor în direcția exprimării artistice la instrument, concretizată în manifestări muzicale, constituind un demers complex ce integrează cunoștințe, deprinderi, competențe și de la celelalte discipline muzicale.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Operarea cu elemente de limbaj specific, în abordarea creaţiilor muzicale**
CG2	**Valorificarea potențialului creativ în interpretare, operând cu limbajul de specialitate**

CLASA a IX-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Operarea cu elemente de limbaj specific, în abordarea creațiilor muzicale*

CS 1.1.Redarea discursului muzical într-un mod coerent, cu atenție asupra acurateței intonaționale și ritmice
- *folosirea și exersarea respirației de tip costo- diafragmal, prin exerciții de respirație specifie;* - *perfecționarea intonației prin exerciții de note lungi sau pe octave* - *folosirea aparatului de acordaj în execuția notelor lungi pentru dezvoltarea preciziei intonaționale;* - *studiul partiturii într-un tempo rar, pentru a avea grijă la relaționarea dintre sunete;* - *folosirea metronomului în timpul studiului, începând de la un tempo rar, până la un tempo mai rapid, pentru exactitate ritmică;* - *realizarea tehnică coerentă a repertoriului din punct de vedere ritmic și intonațional;*
CS 1.2. Redarea elementelor de expresivitate muzicală (dinamică, agogică și alte elemente de limbaj muzical întâlnite în creațiile muzicale studiate)
- *exersarea de sunete lungi în diverse gradații dinamice (p, mp, mf, f, ff), menținându-se acurateţea intonațională;* - *abordarea studiilor de tip romantic, foarte bogate în limbajul muzical expresiv;* - *discuții dirijate despre elementele de limbaj muzical întâlnite în partitură; explicarea și exemplificarea acestora.*
CS 1.3. Pregătirea repertoriului în vederea prezentării pe scenă
- *practicarea de simulări a unor reprezentații în fața colegilor, familiei sau a profesorului de instrument, urmate de un feedback din partea acestora;* - *înregistrarea „cap-coadă”a repertoriului pentru a se detecta și corecta pasajele ce necesită îmbunătățiri;* - *obținerea siguranței prin studiul repertoriului în mod conștient și obiectiv.*

CG 2 - *Valorificarea potențialului creativ în interpretare, operând cu limbajul de specialitate*

CS 2.1. Perfecționarea omogenității timbrale pe întregul ambitus al oboiului
- *exerciții pentru omogenitatea sunetelor și egalizarea registrelor instrumentului;* - *controlul omogenității și a relațiilor timbrale dintre sunete în timpul interpretării repertoriului;* - *controlul coloanei de aer și a mișcării fine a degetelor în timpul interpretării.*
CS 2.2. Perfecționarea agilității degetelor și a articulației limbii
- *studiul gamelor și a intervalelor în diferite tempouri, până la atingerea maximului de potențial al elevului;* - *folosirea diverselor formule de articulație în studiul gamelor, intervalelor și a pasajelor dificile, pentru o bună corelare a degetelor și a limbii;* - *exersarea diferitelor tipuri de articulație simplă, alegând un sunet pe zi, în diverse formule ritmice (optimi, triolet , șaisprezecimi, etc.)*
CS 2.3. Dezvoltarea creativității elevului în interpretarea repertoriului
- *sporirea imaginației elevului prin asocierea fragmentelor muzicale cu scene din viața de zi cu zi;* - *transformarea emoțiilor în discurs muzical prin discuții dirijate de profesorul de instrument;* - *audiția comparată a lucrărilor, interpretată de instrumentiști profesioniști, în vederea stabilirii unui stil de interpretare propriu*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Dezvoltarea și consolidarea tehnicii instrumentale	- emisia sonoră: emiterea sunetului în mod clar și constant, fiind susținut de o ambușură și o respirație corectă, fără oscilații ale sunetului în timpul emiterii lui; - egalizarea agilității degetelor prin studiul gamelor și a intervalelor; - relaționarea dintre sunete în timpul interpretării; diferite tipuri de articulație simplă; - omogenitate timbrală a sunetelor în toate registrele instrumentului.
Elemente de limbaj muzical	- elemente de agogică pentru dezvoltarea sensibilității artistice; - frazare muzicală și respirație expresivă; - adaptarea articulației în funcție de maniera de execuție a stilului caracteristic lucrării interpretate;
Creativitate și identitate interpretativă	- tehnici de concentrare și de gestionarea emoțiilor - colaborarea cu corepetitorul și/sau alte instrumente - construirea unei interpretări personale: intenție artistică, coerență, mesaj; - stiluri interpretative specifice (baroc, clasic, romantic, modern); - dezvoltarea prezenței scenice și a capacității de comunicare prin muzică; - reflecție critică asupra propriei evoluții interpretative

REPERTORIU (SUGESTII)

Exerciții, game și arpegii	Exerciții de respirație Exerciții pentru ambușură Sunete lungi folosind aparatul de acordaj Exerciții pentru omogenitatea registrelor Exerciții pentru perfecționarea mecanicii mișcării degetelor, a diferitelor modalități de articulare (inclusiv legato) L. Bleuzet - *Tehnica oboiului* Game și arpegii: toate gamele și arpegiile până la și inclusiv 5 alterații: tempo recomandat 90 bmp. Variante simple și variate (progresiv). valori: pătrimi, optimi, triolete, șaisprezecimi, articulări: tenuto, staccato, legato intervale pe notele gamei alese (terțe, cvarte) în diferite combinații de articulări și legato executate într-un tempo moderat
Studii tehnnico-melodice	Gustav Adolf Hinke - *Studii elementare pentru oboi, pag. 34, 35 și 38* Ludwig Wiedemann - *45 studii pentru oboi, studiile nr. 20-45* Alfred Sous - *Studii pentru oboi, studiile nr. 1-37* Guy Lacour - *vol. II - 50 Etudes faciles progressive pour hautbois* Henri Brod - *20 Studies (primele 10)*
Sonate	Jean-Baptiste Loeillet - *Sonata Do Major (op.3, nr. 1)* Georg Philip Telemann - *Sonata în la minor (TWV 41:a3)* Nikolai Racov - *Sonata pentru oboi* Henry Purcell - *Sonata pentru oboi și pian în sol minor* William Alwyn - *Sonata pentru oboi și pian*

Concerte:	Domenico Cimarosa - *Concert pentru oboi şi orchestră de coarde în do minor* Tomaso Albinoni *- Concert pentru oboi şi orchestră de coarde în Si b major, op. 7 nr. 3* *- Concert pentru oboi şi orchestră de coarde în Si b major, op. 9 nr. 11* *- Concert pentru oboi şi orchestră de coarde în Do Major, op. 7, nr. 6* Antonio Vivaldi *- Concert pentru oboi şi orchestră de coarde în Do major (Rv. 451)* August Lebrun *- Concert pentru oboi şi orchestră, nr. 1 în re minor*
Piese din repertoriul universal	Robert Schumann - *Romanța nr. 1* Gabriel Grovlez - *„ Sarabandă şi Allegro”* Charles Colin - *Solo de Concurs nr. 1, 5* (la alegere) Joseph Haydn - *Allegro în Fa major pentru oboi şi pian* Paul Dukas - *Alla Gitana* Madeleine Dring - *Italian Dance* Madeleine Dring - *Danza Gaya* Maurice Ravel - *Piece en forme de habaner*a
Piese din repertoriul românesc	Vasile Jianu - *Pastel, Madrigal* (la alegere)

CLASA a X-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Operarea cu elemente de limbaj specific, în abordarea creațiilor muzicale*

CS 1.1. Creșterea rezistenței fizice în vederea abordării unor repertorii mai complexe
- *exerciții fizice pentru dezvoltarea capacității pulmonare și a diafragmei* - *exerciții specifice sporirii rezistenței interpretative (realizate pe instrument)* - *abordarea unor repertorii în care întâlnim fragmente solicitante din punct de vedere al rezistenței fizice* - *exerciții zilnice, specifice tehnicii instrumentale*
CS 1.2. Folosirea diferențiată a tehnicii interpretative în funcție de stilul muzical studiat
- *cunoașterea manierei de interpretare diferențiată, în funcție de perioada din care face parte repertoriul abordat* - *folosirea articulației specifică stilului muzical abordat* - *redarea elementelor de stil specifice repertoriului abordat (frazare, dinamică, agogică,etc)*
CS 1.3. Controlul sunetului în vederea obținerii expresivității muzicale
- *exerciții pentru obținerea omogenității sonore* - *redarea discursului muzical în mod coerent;* - *ajusatrea intonației și a culorilor timbrale în timpul interpretării;* - *egalizarea ritmică a pasajelor;* - *corelarea mișcării degetelor cu articulația limbii;* - *exerciții pentru egalizarea sunetelor în diverse gradații dinamice, menținându-se acuratețea intonațională;* - *abordarea repertoriului din punct de vedere al sonorității și expresivității; analiza interpretării și reluarea acesteia, până la obținerea rezultatului dorit.*

CG 2 - *Valorificarea potențialului creativ în interpretare, operând cu limbajul de specialitate*

CS 2.1. Folosirea limbajului muzical de specialitate
- *cunoașterea termenologiei specifice limbajului muzical;* - *reperarea și explicarea elementelor de limbaj muzical întâlnite în partitură;* - *exprimarea intențiilor muzicale folosind limbajul muzical specializat.* - *respectarea notațiilor din partitură;* - *interpretarea de repertorii cu caractere diferite;*
CS 2.2. Evidențierea caracterului lucrărilor interpretate
- *înțelegerea și aplicarea noțiunii de frazare muzicală ; redarea clară și logică a ideilor muzicale;* - *utilizarea elementelor de agogică și nuanțe dinamice pentru a evidenția o anumită idee muzicală;* - *scoaterea în evidență a accentelor metrice, folosirea vibrato-ului în contextul lucrării pe care o interpretează;*
CS 2.3. Pregătirea repertoriului în vederea prezentării pe scenă
- *manifestarea de obiectivitate în studiul individual și dorința de a îmbunătăți și a personaliza interpretarea repertoriului* - *organizarea de simulări a prezentării repertoriului pe scenă, asistate de persoane familiare, care vor oferi un feedback la finalul simulării;* - *înregistrarea audio - video a reprezentației în studiul individual, în vederea autocorectării* - *autoanalizarea propriei interpretări*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Dezvoltarea și consolidarea tehnicii instrumentale	- emisia sonoră: emiterea sunetului în mod clar și constant, fiind susținut de o ambușură și o respirație corectă, fără oscilații ale sunetului în timpul emiterii lui; - păstrarea unei poziții corecte a corpului în timpul interpretării; - egalizarea agilității degetelor prin studiul gamelor și a intervalelor; - atenția relaționării dintre sunete în timpul interpretării; diferite tipuri de articulație simplă - omogenitate timbrală a sunetelor în toate registrele instrumentului;
Elemente de limbaj muzical	- operarea cu elementele de limbaj muzical specifice repertoriului studiat - înțelegerea structurii repertoriului studiat din punct de vedere al genurilor și formelor; - operarea cu elemente de agogică pentru dezvoltarea sensibilității artistice; - operarea cu o paletă dinamică cât mai diversă; - înțelegerea și folosirea ideilor de frazare muzicală și respirație expresivă; - adaptarea articulației în funcție de maniera de execuție a stilului caracteristic lucrării interpretate;
Creativitate și identitate interpretativă	- elemente ritmico-melodice relevante în lucrările propuse. - audiții, lucrări diferite ca factură. - curente, orientări, tendințe ale muzicii. - elemente melodice, polifonice, ritmice, de dinamică si agogică prezentate în fiecare stil. - vizualizarea partiturii va fi utilizată doar pentru familiarizarea cu modul de transpunere a muzicii

REPERTORIU (SUGESTII)

Exerciții zilnice	Exerciții de respirație Exerciții pentru ambușură Sunete lungi folosind aparatul de acordaj Exerciții pentru omogenitatea registrelor Exerciții pentru perfecționarea mecanicii mișcării degetelor, a diferitelor modalități de articulare (inclusiv legato) Game și arpegii: toate gamele și arpegiile până la și inclusiv 6 alterații: tempo recomandat 100 bmp. Variante simple și variate (progresiv). valori: pătrimi, optimi, triolete, șaisprezecimi articulări: tenuto, staccato, legato intervale pe notele gamei alese (terțe, cvarte, cvinte) în diferite combinații de articulări și legato executate într-un tempo moderat
Studii tehnico-melodice	Gustav Alfred Hinke - *Studii elementare pentru oboi, pag. 36, 37* Clemente Salviani - *Exerciţii tehnico-melodice pentru oboi* Siegfried Karg-Elert - *Studii pentru oboi (corn englez) op. 41, nr. 1-10* Ludwig Wiedemann - *45 studii pentru oboi nr. 13-19* Stanislas Verroust - *24 Etudes Melodiques* Henri Brod - *20 Studies (nr. 10-20)*
Sonate	Georg Friederich Haendel - *Sonata în do minor (HWV 366)* Georg Philipp Telemann - *Sonata în mi minor pentru oboi şi pian* Antonio Vivaldi - *Sonata în sol minor, RV 58* Tomaso Albinoni - *Sonata în la minor pentru oboi şi pian* Gaetano Donizetti - *Sonata în Fa major pentru oboi şi pian* Johann Andreas Amon - *Sonata în Do Major pt oboi și pian* Malcolm Arnold - *Sonatina pt oboi și pian*
Concerte	Antonio Vivaldi - *Concert pentru oboi și orchestră de coarde în la minor, RV 461* Alessandro Marcello - *Concert în re minor (sau varianta în do minor)* Tomaso Albinoni - *Concert pentru oboi și orchestră de coarde în re minor, op.9, nr. 2* Tomaso Albinoni - *Concert pentru oboi și orchestră de coarde în sol minor, op. 9 nr. 8* Handel - *Concert pentru oboi în sol minor* Johann Stamitz - *Concert pentru oboi în Do major* Vincenzo Bellini - *Concert pentru oboi şi orchestră în Mi* b *major* August Klughardt - *Concertino* Giuseppe Ferlendis - *Concertul pentru oboi și orchestră nr. 3 în Do major* Ralph Vaughan Williams - *Concertul pentru oboi și orchestră în la minor*
Piese din repertoriul universal	Robert Schumann - *Romanța a II-a sau a III-a* Carl Nielsen - *Fantezia pentru oboi și pian (Romanță și Humorescă)* Charles Colin - *Solo de Concours nr. 2, 3* (la alegere) Benjamin Godard - *Legende Pastorale op.138*
Piese din repertoriul românesc	Carmen Petra Basacopol - *Elegie*, *Capriciu*, *Fantezia* (la alegere) Constantin Bobescu - *„Sara pe Deal”*

CLASA a XI-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Operarea cu elemente de limbaj specific, în abordarea creațiilor muzicale*

CS 1.1. Integrarea complexă a tuturor elementelor tehnico- expresive
- *aplicarea integrată a elementelor de dinamică, agogică, frazare și articulare în interpretarea fragmentelor din repertorii diferite;*
- *exersarea controlului emisiei, respirației și intonației în contexte muzicale complexe, pentru realizarea unei interpretări expresive coerente;*
- *analiza expresivă și autoevaluarea interpretării unor lucrări, în vederea conștientizării relației dintre intenția artistică și realizarea tehnică.*
CS 1.2. Redarea textului muzical corelată cu elemente de tehnică instrumentală, asigurând fluiditatea discursului muzical
- *exersarea fragmentelor din repertoriul instrumental, urmărind continuitatea frazării și claritatea intenției muzicale;*
- *aplicarea mijloacelor tehnice (respirație, emisie, articulație, atac) pentru obținerea unui flux sonor coerent și expresiv;*
- *înregistrarea și autoevaluarea interpretării, în vederea identificării și corectării întreruperilor de frazare, sau de fluență muzicală.*
CS 1.3. Perfecționarea intonației și a timbrului în context de ansamblu (muzică de cameră/ orchestră)
- *exersarea fragmentelor orchestrale sau camerale cu accent pe egalizarea timbrului și ajustarea intonației în ansamblu;*
- *participarea la repetiții de ansambu, urmărind adaptarea expresivității personale la echilibrul general și la caracterul lucrării;*
- *înregistrarea și analiza interpretării colective, pentru identificarea diferențelor de timbru și ajustarea intonației în relație cu ansamblul.*

CG 2 - *Valorificarea potențialului creativ în interpretare, operând cu limbajul de specialitate*

CS 2.1. Dezvoltarea capacității de autoevaluare interpretativă
- *înregistrarea interpretării proprii a unor fragmente muzicale și evaluarea calității intonației, frazării și expresivității;*
- *analiza comparativă a propriei interpretări cu versiuni profesionale sau modele audio, identificând diferențele de abordare tehnico-expresivă;*
- *elaborarea unui plan de autocorectare și perfecționare pe baza observațiilor proprii și a feedback-ul profesorului de instrument*
CS 2.2. Aplicarea nuanțelor expresive și a frazării complexe pentru construirea discursului muzical
- *analiza și interpretarea comparativă a unor fraze muzicale din lucrări romantice, evidențiind diferențele de dinamică și agogică;*
- *studiul dirijat al pasajelor expresive prin exerciții de control al emisiei sonore, vibrato-ului și a respirației muzicale;*
- *construirea unei interpretări expresive a unei lucrări integrale, prin aplicarea treptată a nuanțelor dinamice și agogice stabilite în analiza preliminară.*
CS 2.3. Evidențierea personalității interpretative prin decizii proprii asupra agogicii și a frazării
- *exersarea fragmentelor cu variante proprii de agogică și frazare, pentru evidențierea personalității interpretative*
- *interpretarea lucrărilor în ansamblu sau individual, aplicând deciziile proprii și observând efectul asupra coerenței muzicale;*
- *înregistrarea interpretării și analiza deciziilor de agogică și frazare.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Dezvoltarea și consolidarea tehnicii instrumentale	- agilitatea degetelor; - relaționarea între sunete în timpul interpretării; - diferite tipuri de articulație simplă - omogenitate timbrală a sunetelor în toate registrele instrumentului;
Elemente de limbaj muzical	- elemente de agogică pentru dezvoltarea sensibilității artistice; - frazare muzicală și respirație expresivă; - adaptarea articulației în funcție de maniera de execuție a stilului caracteristic lucrării interpretate;
Creativitate și identitate interpretativă	- tehnici de concentrare și de gestionarea emoțiilor - colaborarea cu corepetitorul și/sau alte instrumente - construirea unei interpretări personale: intenție artistică, coerență, mesaj; - stiluri interpretative specifice (baroc, clasic, romantic, modern); - dezvoltarea prezenței scenice și a capacității de comunicare prin muzică; - reflecție critică asupra propriei evoluții interpretative.

REPERTORIU (SUGESTII)

Exerciții zilnice	Exerciții de respirație Exerciții pentru ambușură Sunete lungi folosind aparatul de acordaj; Exerciții pentru omogenitatea registrelor Exerciții pentru perfecționarea mecanicii mișcării degetelor, a diferitelor modalități de articulare (inclusiv legato) Game și arpegii: toate gamele și arpegiile până la și inclusiv 7 alterații: tempo recomandat 110 bmp. Variante simple și variate (progresiv). valori: pătrimi, optimi, triolete, șaisprezecimi articulări: tenuto, staccato, legato intervale pe notele gamei alese (terțe, cvarte cvinte, sexte, septime) în diferite combinații de articulări și legato executate într-un tempo ușor mișcat
Studii tehnico-melodice	Wilhem Ferling - *48 de studii pentru oboi*, nr. 25-48 Wilhelm Ferling - *18 studii pentru oboi* Alfred Sous - *Studii pentru oboi*, nr. 38-76 Siegfried Karg-Elert - *Studii pentru oboi*, op. 41 nr. 11-24
Sonate	Georg Friedrich Haendel - *Sonata în sol minor pentru oboi* HWV 364a Antonio Vivaldi - *Sonata în do minor pentru* oboi RV 53 Johan Sebastian Bach - *Sonata pentru oboi în sol minor*, BWV 1020 Wolfgang Amadeus Mozart - *Sonata pentru oboi în Fa major* Alessandro Besozzi - *Sonata în Do major pentru oboi și pian* Franz Schubert - *Sonatina pentru oboi și pian în Re major* Camille Saint Saens - *Sonata pentru oboi în Re major*
Concerte	Antonio Vivaldi - *Concert pentru oboi și orchestră de coarde în Fa Major*, RV 455 Johan Sebastian Bach - *Concert pentru oboi și orchestră în re minor*,

	BWW 1059R Christoph Förster - *Concert pentru oboi și orchestră în do minor* Francesco Antonio Rosetti - *Concert pentru oboi și orchestră în Do Major* Franz Vincenc Krommer - *Concert pentru oboi și orchestră nr.2 în Fa major*, Op. 52 Karl Stamitz - *Concert pentru oboi în Si♭ major*
Piese din repertoriul universal	Johann Nepomuk Hummel - *„Introducere, Temă și Variațiuni”* Robert Schumann- *„Fantezie pentru oboi și pian”* Benjamin Britten - *6 Metamorfoze după Ovidiu* (la alegere) Madeleine Dring - *Suită de trei piese*
Piese din repertoriul românesc	Sigismund Toduţă - *6 piese pentru oboi solo*, (la alegere) Dan Voiculescu - *6 schiţe pentru oboi solo*, (la alegere) Eugen Bozza - *Fantesia Italiană*

CLASA a XII-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Operarea cu elemente de limbaj specific, în abordarea creațiilor muzicale

CS 1.1. Aplicarea autonomă a mijloacelor tehnico-expresive pentru redarea conținutului muzical
- *exersarea lucrărilor din repertoriul solo sau cameral, integrând simultan tehnica și expresivitatea pentru obținerea unui discurs coerent.* - *studiu al legato-ului și staccato-ului în contexte expresive diferite.* - *înregistrarea și autoevaluarea interpretării, cu scopul de a corecta și a perfecționa elementele tehnico-expresive.*
CS 1.2. Analizarea și interpretarea conștientă a formelor și stilurilor muzicale
- *analiza formală a unei sonate sau a unui concert (expunere, dezvoltare, repriză)* - *identificarea particularităților stilistice (clasic, romantic, modern)* - *audierea comparativă a diferitelor interpretări.*
CS 1.3. Dezvoltarea capacității de autoevaluare interpretativă
- *înregistrarea interpretării proprii și analiza critică a acesteia.* - *autoevaluare ghidată după criterii stabilite (intonație, expresivitate, frazare)* - *participare la sesiuni de feedback colegial*

CG 2 - *Valorificarea potențialului creativ în interpretare, operând cu limbajul de specialitate*

CS 2.1. Aplicarea expresivității personale în interpretarea lucrărilor solistice și camerale
- *crearea unor versiuni interpretative proprii ale frazelor din lucrări diferite.* - *exerciții de improvizație expresivă pe teme simple.* - *simulări de recital sau de examen, cu feedback și autoevaluare.*
CS 2.2. Dezvoltarea competențelor de prezentare scenică și de gestionare a emoțiilor în context performativ
- *exerciții de conștientizare corporală și respirație - tehnici de respirație, relaxare, ancorare corporală înainte de interpretare, pentru reglarea emoțiilor și îmbunătățirea posturii scenice.* - *analiza video a propriei interpretări - elevul vizionează o înregistrare a unei interpretări proprii și identifică aspecte ce țin de prezența scenică, gestică, contact vizual și expresivitate* - *simularea unei audiții sau a unui recital - elevul interpretează un fragment din repertoriul de examen în fața colegilor, urmat de feedback constructiv privind expresivitatea, atitudinea scenică și controlul emoțiilor.*
CS 2.3. Dezvoltarea autonomiei artistice și a capacității de prezentare interpretativă
- *organizarea de simulări de examene practice;* - *analiza înregistrărilor proprii și autoevaluarea progresului tehnic și expresiv.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Dezvoltarea și consolidarea tehnicii instrumentale	- emisia sonoră; - agilitatea degetelor; - relaționarea dintre sunete în timpul interpretării; - diferite tipuri de articulație simplă - omogenitate timbrală a sunetelor în toate registrele instrumentului;
Elemente de limbaj muzical	- structura repertoriului studiat din punct de vedere al genurilor și formelor; - elemente de agogică pentru dezvoltarea sensibilității artistice; - ofrazare muzicală și respirație expresivă; - modalități de adaptare a articulației în funcție de maniera de execuție a stilului caracteristic lucrării interpretate;
Creativitate și identitate interpretativă	- tehnici de concentrare și de gestionarea emoțiilor - colaborarea cu corepetitorul și/sau alte instrumente - construirea unei interpretări personale: intenție artistică, coerență, mesaj; - stiluri interpretative specifice (baroc, clasic, romantic, modern); - dezvoltarea prezenței scenice și a capacității de comunicare prin muzică; - reflecție critică asupra propriei evoluții interpretative.

REPERTORIU (SUGESTII)

Exerciții zilnice	Exerciții de respirație Exerciții pentru ambușură Sunete lungi folosind aparatul de acordaj Exerciții pentru omogenitatea registrelor Exerciții pentru perfecționarea mecanicii mișcării degetelor, a diferitelor modalități de articulare (inclusiv legato) Game și arpegii pe toată întinderea instrumentului. articulări: tenuto, staccato, legato intervale pe notele gamei alese (terțe, cvarte cvinte, sexte, septime) în diferite combinații de articulări și legato executate într-un tempo cât mai mișcat.
Studii tehnico-melodice	Johann Heinrich Luft - *24 studii pentru oboi* Karl Mille - *15 studii pentru oboi* Wilhelm Ferling - *48 studii* Wilhelm Ferling - *18 studii* Wilhelm Ferling - *144 preludii și studii*
Sonate	Georg Philipp Telemann - *Sonata în sol minor* Tafelmusik, 1732 Johann Sebastian Bach - *Sonata pentru oboi în Mi b Major*, BWV 1031 Antonio Vivaldi - *Sonata în sol minor*, RV 28 Francis Poulenc - *Sonata pentru oboi* Alessandro Besozzi - *Sonata în Re major* Paul Hindemith - *Sonata pentru oboi și pian* Cornel Ţăranu - *Sonata "Rubato" pentru oboi solo* Cornel Ţăranu - *Sonata pentru oboi și pian* Sigismund Toduță - *Sonata pentru oboi și pian*
Concerte	Antonio Vivaldi - *Concert pentru oboi și orchestră de coarde în Do major*, RV 447

	August Lebrun - *Concert pentru oboi și orchestră în Do major*, Nr. 3 Joseph Haydn - *Concert pentru oboi și orchestră în Do major* Wolfgang Amadeus Mozart - *Concert pentru oboi și orchestră în Do major* Jan Křtitel Václav Kaliwoda - *Concertino* Bernhard Molique - *Concertino* Frigyes Hidas - *Concert pt oboi și orchestră*
Piese din repertoriul universal	Georg PhillipTelemann - *una dintre cele 12 Fantezii pentru oboi solo* Schumann - Adagio și Allegro Frederic Chopin - *Variațiuni pe o temă de Rossini* Theodore Lalliet - *Variațiuni pe tema Carnavalului Venețian*, op.20 Emille Bozza - *Fantezia pastorală* Marina Dranishnikova - *Poem pentru oboi și pian*

SUGESTII METODOLOGICE

Se recomandă integrarea deplină a tehnicii instrumentale în expresia muzicală, prin controlul frazării, al dinamicii și al intenției artistice. Profesorul va urmări stimularea autonomiei interpretative a elevului, încurajând formularea unor opțiuni personale privind articulația, tempo-ul și expresivitatea.

În procesul de predare-învățare se vor utiliza metode active, precum analiza comparativă a interpretărilor proprii și ale oboiștilor consacrați, ascultarea dirijată, discuția reflexivă și feedback-ul constructiv. Se recomandă alternarea explicației verbale cu demonstrația practică a profesorului, aceasta având un rol fundamental în modelarea sunetului, a frazării și a expresivității elevului. Este indicată extinderea repertoriului prin includerea unor lucrări reprezentative din diferite stiluri și perioade, cu accent pe cerințele tehnice și expresive specifice fiecărei etape de formare.

Se vor crea contexte performative variate – recitaluri de clasă, ansambluri camerale, proiecte interdisciplinare – menite să consolideze experiența scenică și capacitatea de colaborare muzicală. Activitățile de învățare vor fi organizate în corelație cu nivelul individual de pregătire al elevului și cu cerințele examenelor finale (de absolvire sau de admitere în învățământul superior de specialitate).

Abordarea repertoriului se va realiza într-o manieră echilibrată, acoperind principalele perioade stilistice (baroc, clasic, romantic, modern/contemporan), inclusiv lucrări din creația românească. Se recomandă continuarea exersării sistematice a tehnicii de bază (respirație, emisie, atac, articulare, intonație, frazare, stăpânirea registrelor, controlul dinamicii și al timbrului), precum și includerea constantă a studiilor tehnice și a exercițiilor de dezvoltare a expresivității.

De asemenea, se va urmări cultivarea capacității de autocontrol sonor și a auzului interior, prin exerciții de intonație, studii de tehnică și activități de ansamblu etc. Integrarea lucrărilor de muzică de cameră și a pieselor concertante cu acompaniament contribuie la dezvoltarea sensibilității colaborative și a dialogului muzical. Analiza stilistică și formală a pieselor studiate va sprijini formarea discernământului interpretativ, iar încurajarea exprimării individualității artistice prin interpretări personale, argumentate muzical și stilistic, va consolida maturitatea artistică.

Se recomandă utilizarea înregistrărilor audio-video ca mijloc de autoevaluare și conștientizare a progresului artistic, precum și promovarea participării elevilor la recitaluri, audiții, concursuri și masterclass-uri, pentru dezvoltarea experienței scenice și a motivației performative.

Evaluare

Evaluarea va urmări progresul tehnic și artistic al elevului, gradul de stăpânire a tehnicii instrumentale, calitatea sunetului, precizia intonațională, coerența frazării, expresivitatea și adecvarea stilistică a interpretării.

Se recomandă îmbinarea evaluării formative (feedback descriptiv, autoevaluare, analiza înregistrărilor proprii) cu evaluarea sumativă (recitaluri, probe practice), astfel încât să fie valorizată atât performanța finală, cât și implicarea activă și constantă în procesul de învățare. Progresul individual, calitatea expresiei muzicale și coerența interpretării vor constitui criterii esențiale în aprecierea performanței artistice.

Evaluarea va avea loc în două etape :

1. Verificare
2. Examenul final, de sfârşit de an şcolar

Pentru VERIFICARE elevii vor pregăti:
- O gamă majoră sau minoră (extrasă prin bilet) şi arpegii simple şi dezvoltate executate în diverse tipuri de articulaţie

clasa a IX-a - până la 3 alteraţii
clasa a X-a - până la 4 alteraţii
clasa a XI- a - până la 5 alteraţii
- Un studiu de sondaj din 4 studii pregătite pentru verificare (la nivelul de studiu la care se află elevul)
- La alegere: o lucrare (piesă de sine stătătoare/sonată/concert, etc) de factură romantică, modernă sau contemporană din repertoriul universal sau românesc, două părţi dintr-o sonată preclasică, prima parte sau părţile II -III dintr-un concert sau sonată clasică. - Se va interpreta din memorie.

Pentru EXAMEN elevii vor pregăti:

- O gamă majoră sau minoră (extrasă prin bilet) + arpegii simple şi dezvoltate executate în diverse tipuri de articulaţie

clasa a IX -a - 4 - 5 alteraţii
clasa a X-a - 5 - 6 alteraţii
clasa a XI-a - 5 - 7 alteraţii
- Un studiu din memorie
- Un studiu de sondaj din 4 studii pregătite pentru examen (altele decât cele prezentate la verificare)
- Două piese, altele decât cele prezentate la verificare - prezentate din memorie

Se recomandă ca piesele studiate în timpul anului să fie diferite ca gen, aparţinând unor perioade stilistice diferite.

În ceea ce priveşte studiul oboiului ca instrument secundar sau ca instrument la alegere, atât metodele de lucru, elementele tehnice cât şi repertoriul vor fi alese în funcţie de nivelul elevului, pentru disciplina *Instrument secundar* din actuala programă iar pentru disciplina *Instrument la alegere* din programa claselor V-VIII şi adaptate de profesor, fiecărui elev în parte, în funcţie de calităţile fizice, tehnice şi muzicale ale acestuia.

GRUP DE LUCRU

Nume şi prenume	Instituţie de apartenenţă, localitate, judeţ
RESPONSABIL MEC Prof. LILIANA BOBEICĂ	Ministerul Educaţiei şi cercetării
RESPONSABIL CNCE Prof. LĂCRĂMIOARA-ANA PAULIUC	Centrul Naţional pentru Curriculum şi Evaluare
COORDONATOR ŞTIINŢIFIC Prof. univ. dr. VALENTINA DEDIU-SANDU	Academia Română
Prof. DANIEL SERBAC	Colegiul de Muzică „Sigismund Toduţă”, Cluj-Napoca, Cluj
Prof. ANCUŢA NEGURĂ	Liceul de Arte „Dimitrie Cuclin”, Galaţi
Prof. ADRIANA PASCARU	Colegiul Naţional de Artă „George Apostu”, Bacău

Anexa nr. 258

Programa școlară
pentru disciplina

CLARINET

(instrument principal, instrument secundar și instrument la alegere)

Clasele a IX-a – a XII-a
Curriculum de specialitate (CS)

Filiera vocațională, profilul artistic, specializarea muzică

Învățământ liceal

- 2026 –

Anexa nr. 258
Programa școlară pentru disciplina
Clarinet (instrument principal, instrument secundar și instrument la alegere),
clasele a IX-a – a XII-a, *curriculum de specialitate (CS)*

- ***Filiera vocațională, profil artistic, specializarea muzică***

NOTĂ DE PREZENTARE

Programa școlară pentru ***Clarinet*** (*instrument principal, instrument secundar și instrument la alegere)* reprezintă o ofertă curriculară de specialitate pentru învățământul liceal, *filiera vocațională, profil artistic, specializarea muzică, secțiile muzică instrumentală și studii teoretice,* începând din anul școlar 2026-2027. Disciplinele în cadrul cărora se poate studia ***clarinetul*** ca instrument muzical se regăsesc în *Anexa 10 la OMEC nr. 4350/20.06.2025 - Planul-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, filiera vocațională, profil artistic, specializarea muzică,* secțiile *Interpretare instrumentală* și *Studii teoretice muzicale,* în *Curriculum de specialitate* (CS).

Studiul ***clarinetului*** în liceu, ca instrument principal și instrument secundar, își propune pregătirea absolvenților pentru admiterea în învățământul superior, devenind ulterior instrumentiști în filarmonici, în diferite formații instrumentale sau cadre didactice de specialitate.

Studiul ***clarinetului*** în liceu, ca instrument la alegerea elevilor care studiază pianul ca instrument principal, își propune familiarizarea pianiștilor cu tehnica *instrumentelor de suflat din lemn*, în vederea pregătirii în calitate de acompaniatori în diferite formații instrumentale.

Pentru studiul acestui instrument muzical, bugetul de timp alocat, în funcție de locul pe care îl ocupă în pregătirea de specialitate a elevilor, este următorul:

Clarinet				
Disciplina	a IX-a	a X-a	a XI-a	a XII-a
Instrument principal	3	3	3	3
Instrument secundar	2	2	2	2
Instrument la alegere	1	1	1	1

În elaborarea programei, s-a avut în vedere raportarea la cadrul legislativ și documentele strategice generale și specifice care susțin studiul disciplinelor:

- ***Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023***, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Regulamentul-cadru de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar***, aprobat prin Ordinul ministrului educației nr. 5.726/2024, , cu modificările și completările ulterioare;
- ***Regulamentul de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar cu program de artă***, aporbat prin Ordinul Ministerului Educației și Cercetării nr. 3717/01 aprilie 2025, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Planurile-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi***, filiera vocațională, profilul artistic, specializarea muzică din Anexa nr. 10 la O.M.E.C. nr. 4.350/20.06.2025 privind aprobarea Planurilor-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Profilul de formare al absolventului***, OME nr. 6731/2023, care asigură coerența verticală a parcursul școlar, (competențe-cheie + atribute prioritare);
- *documente europene relevante la nivel general și, mai ales, pentru disciplină (Recomandarea Consiliului UE privind competențele-cheie, Cadrul european al calificărilor, Rapoarte OECD/ UNESCO, Cadre de referință etc.);*
- *alte documente/studii specifice Curriculumului Național și curriculumului disciplinei – de exemplu, cu valoare pentru sugestiile metodologice ale programei școlare.*

Programa este elaborată potrivit modelului de proiectare curriculară centrat pe competențe. Construcția programei este realizată astfel încât să contribuie la dezvoltarea profilului de formare al absolventului. Din perspectiva disciplinei de studiu, orientarea demersului didactic are la bază *competența de sensibilizare și exprimare culturală* cu atributele prioritare esențiale pentru abordarea învățării într-un mod conștient și pe termen lung.

Structura programei școlare include, pe lângă *Nota de prezentare*, următoarele elemente:
- Competenţe generale
- Competenţe specifice şi exemple de activităţi de învăţare
- Domenii de conținut și conţinuturi
- Sugestii de repertoriu
- Sugestii metodologice
- Bibliografie selectivă

Competenţele sunt ansambluri structurate de cunoştinţe, abilităţi şi atitudini dezvoltate prin învăţare, care permit identificarea şi rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte particulare diverse.

Competențele generale vizate jalonează achizițiile elevului pentru întregul ciclu liceal.

Competenţele specifice se formează pe parcursul unui an şcolar, sunt derivate din competenţele generale şi reprezintă etape în dobândirea acestora. Competenţele specifice sunt însoţite de exemple de activităţi de învăţare, care constituie modalităţi de organizare a activităţii didactice în scopul realizării competenţelor. Programa şcolară propune, cu caracter de exemplu, diferite tipuri de activităţi de învăţare, care integrează strategii didactice şi care valorifică experienţa concretă a elevului. Cadrul didactic are libertatea de a utiliza exemplele de activităţi de învăţare pe care le propune programa şcolară, de a le completa sau de a le înlocui, astfel încât acestea să asigure un demers didactic adecvat situaţiei concrete de la clasă. Se asigură, în acest fel, premisele aplicării contextualizate a programei şcolare şi proiectării unor parcursuri de învăţare personalizate.

Conținuturile învățării constituie elemente de bază ale domeniului, mijloace informaționale prin care se urmărește realizarea competențelor.

Sugestiile de repertoriu sunt prezentate separat pentru fiecare an de studiu. Repertoriu este un mijloc de realizare a competențelor, fiind indispensabil în progresul elevilor pe tot parcursul formării.

Sugestiile metodologice includ recomandări privind strategiile didactice şi elementele de evaluare formativă continuă și sumativă.

Construcția programei permite susținerea elevilor în direcția exprimării artistice la instrument, concretizată în manifestări muzicale, constituind un demers complex ce integrează cunoștințe, deprinderi, competențe și de la celelalte discipline muzicale.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Operarea cu elemente de limbaj specific în abordarea creaţiilor muzicale**
CG2	**Valorificarea potenţialului creativ în interpretare, operând cu limbajul de specialitate propriu artei muzicale**

CLASA A IX-A

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - ***Operarea cu elemente de limbaj specific în abordarea creațiilor muzicale***

CS 1.1. Aplică elementele fundamentale de tehnică instrumentală (emisie, articulație, respirație, poziție) în interpretarea lucrărilor simple pentru clarinet
- *executarea de exerciții de respirație și emisie controlată a sunetului pe note lungi.* - *exersarea zilnică a unei game în diferite articulații (legato, detache, staccato) și a arpegiilor în stare naturală, apoi în răsturnări.* - *interpretarea de studii și exercitii tehnice pentru consolidarea poziției și articulației*
CS 1.2. Utilizează indicațiile de expresie, agogica și dinamică cuprinse în partitură
- *citirea și explicarea semnelor de dinamică și tempo dintr-o piesă scurta pentru clarinet.* - *audierea comparativă a doua interpretări ale aceleiași lucrări, pentru identificarea diferențelor de expresie.* - *aplicarea graduală a indicațiilor de expresie în interpretarea unei fraze muzicale simple.*
CS 1.3. Interpretează lucrări scurte cu acuratețe intonațională și ritmică, în conformitate cu caracterul piesei
- *studierea unor piese scurte din repertoriul clasic, cu accent pe precizie ritmică și intonațională.* - *înregistrarea și evaluarea propriei interpretări pentru identificarea erorilor.* - *interpretarea piesei în fața colegilor, urmărind exprimarea caracterului muzical.*

CG 2 - ***Valorificarea potenţialului creativ în interpretare, operând cu limbajul de specialitate***

CS 2.1. Manifestă creativitate în interpretarea lucrărilor prin varierea intențiilor expresive (tempo, dinamica, articulație)
- *explorarea mai multor variante de tempo și articulare pentru aceeași frază muzicală.* - *discuții dirijate despre cum poate fi exprimată o emoție prin mijloace muzicale (contrast dinamic, frazare).* - *interpretarea unei piese în doua versiuni expresive diferite. (de exemplu: liric vs. energic).*
CS 2.2. Utilizează terminologia muzicală de specialitate pentru a exprima corect intențiile interpretative
- *exersarea identificării și explicării termenilor muzicali din partitură (legato, staccato, ritardando, cresc.).* - *prezentarea verbală a propriei interpretări, folosind limbajul de specialitate.* - *elaborarea unei fișe explicative a simbolurilor și indicațiilor de expresie dintr-o piesa studiata.*
CS 2.3. Dezvoltă interpretări personale, păstrând fidelitatea față de textul muzical și caracterul piesei
- *alegerea unei lucrări scurte și elaborarea unei interpretări proprii, cu justificarea alegerilor expresive* - *prezentarea piesei în fața colegilor și compararea diferitelor interpretării propuse* - *participarea la o audiție internă, urmărind transmiterea mesajului muzical prin mijloace expresive personale.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Elemente de tehnică instrumentală	- controlul respirației si formarea unui sunet bun, curat, omogen în toate registrele; - controlul atacul și al trecerilor între registre în succesiune rapidă; - menținerea poziției corecte și a stabilității instrumentului;
Elemente de limbaj muzical	- semnele de expresie și frazare de baza; - ordonarea sonoră a lucrării conform stilului muzical interpretat
Aspecte culturale muzicale și interdisciplinare	- explorarea dimensiunilor sonore ale clarinetului bas, clarinetului *mib,* etc.; - rolul clarinetului în formațiile orchestrale, de suflători și diferite combinații de instrumente în formații camerale mici sau extins; - conexiuni între sunet, respirație și expresivitate artistică.

REPERTORIU (SUGESTII)

Studii/Metode	Béla Kovács, volumul de game si arpegii; Ionuț Cudalbu: Game, Studii pentru clarinet; Carl Baermann: Game, Studii vol. I; Fritz Kroepsch: Studii vol. I; Robert Kietzer: Studii vol. III; Hyacinthe Eléonore Klosé, volumul de 20 de studii caracteristice; Hyacinthe Eléonore Klosé, volumul de 14 studii pentru clarinet; Hyacinthe Eléonore Klosé, volumul 12 studii melodice; Dumitru Ungureanu: Metoda de clarinet vol. I; Studii de orchestră
Sonate	Wolfgang Amadeus Mozart, 2 Sonate; Grazina Bacewicz, 5 Dansuri; Gioachino Rossini, Sonata nr. 3; Johann Baptist Wanhal, Sonata; Johann Sebastian Bach, Sonata nr. 2; Joseph Haydn, Sonata; Franz Ignaz Danzi, Sonata pentru clarinet, p. I și II;
Piese	Henri Rabaud, Solo de concours; Marțian Negrea, Suita pentru clarinet
Concerte	Carl Philipp Stamitz, Concert Si bemol nr. 2 (Darmstadter Konzert); Domenico Cimarosa , Concert; Anatoli Komarovski, Concert; Giuseppe Saverio Raffaele Mercadante, Concert; Giuseppe Tartini, Concertino; Carl Maria von Weber: Concertino; Frantisek Vincenc Kramer, Concert op.36; Yost. Michel, Concertul nr. 14; Blasius Frédéric, Concertul nr. 2.

CLASA A X-A

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Operarea cu elemente de limbaj specific în abordarea creațiilor muzicale*

CS 1.1. Aplică tehnici interpretative variate (articulare, frazare, dinamica) in funcție de genul și stilul muzical abordat
- *exersarea pasajelor din lucrări contrastante (clasic sau romantic) cu articulație și frazare specifică fiecărui stil;* - *analiză auditivă a unor interpretări profesioniste pentru identificarea diferențelor de stil și gen;* - *aplicarea unor exerciții de control al dinamicii și al frazării în studii și piese de concert.*
CS 1.2. Analizează structura formală și limbajul muzical al pieselor studiate, identificând relațiile dintre teme, tonalități și fraze
- *marcarea secțiunilor formale în partitura (expoziție, dezvoltare, repriza) pentru o lucrare studiata;* - *discuție ghidată despre organizarea tematică și armonica a pieselor din repertoriul;* - *analiza comparativă intre două lucrări pentru fagot din epoci diferite, evidențiind particularitățile de limbaj.*
CS 1.3. Manifestă control sonor și expresivitate prin utilizarea conștientă a elementelor de limbaj muzical
- *exersarea intonației și a omogenității timbrale in game, arpegii și studii.* - *interpretarea unei lucrări cu accent pe obținerea unui sunet echilibrat și expresiv.* - *înregistrarea și evaluarea performanței proprii din perspectiva calității sunetului și expresiei.*

CG 2 - *Valorificarea potențialului creativ în interpretare, operând cu limbajul de specialitate*

CS 2.1.Aplică elemente de expresivitate personală în interpretarea lucrărilor din diferite genuri muzicale
- *interpretarea aceleași lucrări cu doua intenții expresive diferite, discutând rezultatul artistic.* - *exersarea variației tempoului și a dinamicii pentru transmiterea emoțiilor intenționate* - *participarea la exerciții de improvizație simpla pe teme date (ritmice și melodice)*
CS 2.2. Folosește limbajul de specialitate pentru a argumenta alegerile interpretative
- *realizarea unei scurte prezentări orale despre interpretarea unei lucrări studiate, folosind termeni tehnici (frază muzicală, articulare, timbru)* - *elaborarea unei fise de analiza a piesei interpretate, cu explicații despre deciziile expresive.* - *discuții intre elevi privind opțiunile de interpretare și justificarea acestora prin termeni muzicali adecvați.*
CS 2.3. Explorează soluții creative pentru redarea caracterului stilistic al pieselor abordate
- *identificarea și aplicarea mijloacelor expresive specifice unei epoci (clasic, romantic, modern sau românesc)* - *propunerea de interpretări alternative pentru o lucrare, respectând totodată textul muzical.* - *participarea la audiții de clasa, urmărind originalitatea și autenticitatea interpretării.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Elemente de tehnică instrumentală	- controlul asupra coloanei de aer, manipularea acesteia în funcție de necesitățile textului muzical și dezvoltarea rezistenței ambușurii; - exersarea diferitelor tipuri de articulații (detache, staccato, legato); - omogenizarea registrelor.
Elemente de limbaj muzical	- interpretarea corectă a schimbărilor de măsura și tempo; - fraze complexe și variații dinamice complexe; - aplicarea expresiei în piese de genuri diferite.
Aspecte culturale muzicale și interdisciplinare	- repertoriul universal pentru clarinet – caracter si expresivitate; - comuniunea dintre instrumentul acompaniator și instrumentul solist; - inițierea procesul de transmitere a ideilor complexe din lucrările studiate; - subordonarea tehnicii la cerințele muzicale ce transcend dincolo de text muzical

REPERTORIU (SUGESTII)

Studii/Metode	Béla Kovács, volumul de game si arpegii; Ion Cudalbu, Volumul de Game și Studii pentru clarinet; Carl Baermann, Game, Studii vol. II; Dumitru Ungureanu, Vol. II; Fritz Kroepsch, Studii vol. 1; Hyacinthe Eléonore Klosé, volumul de 20 de studii caracteristice; Hyacinthe Eléonore Klosé, volumul de 14 studii pentru clarinet; Hyacinthe Eléonore Klosé, volumul 12 studii melodice; Aurelio Magnani, 10 Capricii pentru clarinet; Studii de orchestră
Sonate	Domenico Scarlatti, 4 sonate; Domenico Scarlatti, Sonata pentru clarinet; George Frideric Handel, Sonata nr. 2; Georg Philipp Telemann, Sonata; François Devienne, Sonata; Joseph Haydn, Sonata; Wolfgang Amadeus Mozart, 2 Sonate; Gioachino Rossini, Sonata;
Lucrări de virtuozitate	Gioachino Rossini, Variațiuni; Vasile Jianu, Preludiu și Rigodon;
Concerte	Joseph Beer, Concert în *Sib* major; Giuseppe Saverio Raffaele Mercadante, Concert Ignaz Joseph Pleyel, Concert Franz Anton Hoffmeister, Concert; Johann Stamitz, Concert pentru clarinet în *Sib* major; Carl Maria von Weber, Concertino pentru clarinet;

CLASA A XI-A

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Operarea cu elemente de limbaj specific în abordarea creațiilor muzicale*

CS 1.1. Integrează conștient elementele de tehnică și expresie în interpretarea lucrărilor de complexitate medie și ridicată
- *studierea fragmentelor dificile din repertoriu, aplicând tehnici avansate de emisie si control al sunetului.* - *exersarea frazelor muzicale complexe, cu atenție la articulație, dinamica si dozarea energiei (dozarea aerului inspirat)* - *interpretarea lucrărilor de dificultate medie (ex. sonate clasice, piese romantice) cu accent pe expresivitate si precizie tehnica.*
CS 1.2. Analizează limbajul muzical din perspectiva epocii, genului și stilului interpretativ
- *analiza formala si stilistica a unei lucrări pentru clarinet (identificarea temelor, tonalităților, indicațiilor de stil).* - *audierea și compararea interpretărilor unor clarinetiști consacrați, pentru observarea diferențelor stilistice.* - *discuție dirijată despre modul în care contextul istoric influențează limbajul muzical al piesei*
CS 1.3. Valorifică indicii de expresie din partitură pentru a reda fidel intenția compozitorului
- *studierea atentă a partiturii, cu marcarea indicațiilor de expresie și de agogica.* - *exersarea controlului expresiv (nuanțe, tempo, frazare) în funcție de intenția compozitorului* - *prezentarea interpretării în cadrul unei audiții, urmată de autoevaluare pe baza fidelității față de textul muzical.*

CG 2 - *Valorificarea potențialului creativ în interpretare, operând cu limbajul de specialitate*

CS 2.1. Valorifică resursele proprii de expresie și tehnică instrumentală pentru transmiterea intenției artistice
- *exersarea frazelor muzicale cu intenții expresive diferite (melancolic, energetic, solemn etc.).* - *studierea controlului intensității și schimbarea culorilor sonore pentru a susține expresia artistică dorită* - *înregistrarea interpretării proprii și analizarea coerenței între intenția artistică și rezultatul sonor.*
CS 2.2. Realizează interpretări personale, bazate pe înțelegerea contextului stilistic și istoric al lucrărilor
- *cercetarea informațiilor despre compozitorul și perioada piesei studiate* - *adaptarea interpretării la stilul epocii, respectând totodată expresia proprie.* - *participarea la o audiție tematică (ex. cum a influențat dezvoltarea mecanică și noile posibilități de redare a textului muzical, repertoriul clasic pentru clarinet)*
CS 2.3. Demonstrează autonomie și creativitate in abordarea repertoriului solistic și de ansamblu
- *alegerea unei piese din repertoriul propus și pregătirea acesteia în mod independent.* - *colaborarea cu colegii în ansambluri de suflători sau formații camerale diferite aplicând idei proprii de interpretare.* - *organizarea unei mini audiții de clasa, în care fiecare elev prezinta o lucrare pregătită autonom.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Elemente de tehnică instrumentală	- controlul respirației și a susținerii în fraze lungi; - extinderea ambitusului și controlul asupra aerului și a ambușurii în supra acut; - echilibru între forța de suflare și claritatea sunetului, fără stridențe chiar și în nuanțe mari.
Elemente de limbaj muzical	- identificarea structurilor formale și interpretarea lor; - respectarea stilului epocii în interpretarea lucrărilor; - aplicarea contrastelor expresive pentru redarea caracterului.
Aspecte culturale muzicale și interdisciplinare	- repertoriul romantic pentru fagot și caracteristicile sale; - participarea la formații camerale; - conexiuni între muzica, poezie și dramaturgie.

REPERTORIU (SUGESTII)

Studii	Béla Kovács, volumul de game si arpegii; Ion Cudalbu, Game și Studii; Carl Baermann, Game, Studii vol. II; Dumitru Ungureanu, Vol. II; Fritz Kroepsch, Studii vol. 1; Fritz Kroepsch, studii vol. 2; Hyacinthe Eléonore Klosé, volumul de 20 de studii caracteristice; Hyacinthe Eléonore Klosé, volumul de 14 studii pentru clarinet; Hyacinthe Eléonore Klosé, volumul 12 studii melodice; Aurelio Magnani, 10 Capricii pentru clarinet; Ivan Muller, metoda de 22 de studii pentru clarinet; Studii de orchestră, solo-uri din metode;
Piese	André Messager, Solo de concours; Henri Rabaud, Solo de concours; Michele Mangani, sonata pentru clarinet; Marțian Negrea, Martie; Carl Maria von Weber, Grand Duo concertant, p. II și III:
Sonate	Johannes Brahms, Sonata nr. 1, p. I; Camille Saint-Saëns, Sonata pentru clarinet, p.I;
Concerte	Karl Stamitz, concertul nr. 12, pentru clarinet; Carl Maria von Weber, Concertino pentru clarinet;

CLASA A XII-A

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Operarea cu elemente de limbaj specific în abordarea creațiilor muzicale*

CS 1.1. Demonstrează stăpânirea mijloacelor tehnice și expresive în interpretarea repertoriului de examen
- *studierea lucrarii din repertoriul de examen, cu accent pe precizie tehnica și expresivitate* - *exersarea pasajelor dificile cu aplicarea metodelor personale de rezolvare tehnică.* - *interpretarea integrală a unei lucrari complexe, urmarind coerența și echilibrul sonor.*
CS 1.2. Integrează cunoștințele teoretice și stilistice în realizarea unei interpretări coerente și expresive
- *analiza formei și a limbajului muzical al piesei de examen, pentru fundamentarea deciziilor interpretative.* - *exersarea lucrărilor cu accent pe respectarea epocii și pe intenția compozitorului.* - *prezentarea unei interpretări comentate, argumentand alegerile tehnice și de expresie.*
CS 1.3. Argumentează deciziile interpretative prin raportare la limbajul și stilul muzical al lucrării abordate
- *elaborarea unei scurte fișe de analiză interpretativă a piesei principale din examen* - *discuția dirijată despre stil, expresie și caracterul piesei, folosind terminologiea de specialitate.* - *autoevaluarea interpretării proprii, pe baza criteriilor de stil, expresivitate și acuratețe*

CG 2 -*Valorificarea potenţialului creativ în interpretare, operând cu limbajul de specialitate propriu artei muzicale*

CS 2.1. Integrează creativitatea interpretativă în realizarea unui discurs muzical coerent și expresiv
- *interpretarea unei lucrări în doua versiuni expresive diferite, urmată de analiza comparativă.* - *exersarea controlului frazării, dinamicii și culorii timbrale pentru a susține intenția artistică.* - *prezentarea unei interpretări personale în cadrul audițiilor sau concursurilor școlare.*
CS 2.2. Manifestează maturitate artistică prin interpretări personale, adaptate stilului și caracterului piesei
- *alegerea unui repertoriu potrivit nivelului tehnic și expresiv al elevului.* - *realizare unei interpretări complete a unei lucrări majore (concert, sonata, piesa modernă).* - *prezentarea piesei în contexte publice (audiții, concerte, examene), urmărind expresia artistică și siguranța scenică.*
CS 2.3. Argumentează deciziile expresive și stilistice utilizând corect limbajul de specialitate
- *realizarea unei scurte prezentări despre concepția interpretativa a lucrării de examen.* - *-discuție ghidată despre diferențele dintre stilurile muzicale și modul de abordare interpretativă al fagotului.* - *- autoevaluare scrisă sau orală privind procesul de pregătire a piesei, folosind termeni de specialitate.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Elemente de tehnică instrumentală	- perfecționarea respirației, al emisiei și omogenizarea registrelor; - controlul sonorității prin nuanțare dinamică și subtilitate sonoră prin schimb de culori; - stăpânirea articulației în toate registrele și inițierea acesteia cu precizie și asumare
Elemente de limbaj muzical	- formarea capacității de a transpune indicațiile de stil și expresie într-o interpretare echilibrata și convingătoare; - echilibru dintre acuratețea tehnică și intenția expresivă; - argumentarea interpretării pe baza limbajului muzical.
Aspecte culturale muzicale și interdisciplinare	- repertoriul de examen: concert, sonata, piesă; - studiul rolului interpretativ al clarinetului și familiei de instrumente în orchestră și în lucrări solistice; - relația dintre arta muzicală și contextul cultural al epocii.

REPERTORIU (SUGESTII)

Game și studii	Béla Kovács, volumul de game si arpegii; Ion Cudalbu, Game și Studii; Carl Baermann, Game, Studii vol. II; Dumitru Ungureanu, Vol. II; Fritz Kroepsch, Studii vol. 1; Fritz Kroepsch, studii vol. 2; Hyacinthe Eléonore Klosé, volumul de 20 de studii caracteristice; Hyacinthe Eléonore Klosé, volumul de 14 studii pentru clarinet; Hyacinthe Eléonore Klosé, volumul 12 studii melodice; Ivan Muller, metoda de 22 de studii pentru clarinet; Aurelio Magnani, 10 Capricii pentru clarinet; Paul Prudent Jeanjean, 18 studii pentru clarinet; Studii de orchestră, solo-uri din metode;
Lucrări muzicale de virtuozitate	André Messager, Solo de concours; Henri Rabaud, Solo de concours; Charles-Marie Widor, introducere si allegro; Achille-Claude Debussy, Premiere Rhapsodie; Stan Golestan, Egloga; Bernhard Henrik Crusell, Introducere și Variațiuni; Gioachino Rossini, Introducere, Temă și Variațiuni; Carl Maria von Weber, Variațiuni pe o tema din opera Silva.
Sonate	Johannes Brahms, Sonata nr. 2, integral; Johannes Brahms, Sonata nr. 1, integral;

	Camille Saint-Saëns, Sonata pentru clarinet, integral;
Concerte	Carl Philipp Stamitz, concertul nr. 12, pentru clarinet; Carl Maria von Weber, Grand duo concertant, integral; Carl Maria von Weber, Concertino pentru clarinet; Carl Maria von Weber, Concertul nr. 1, concertul nr. 2. Louis Spohr, Concertul nr. 2, p. I; L. Spohr, Concertul nr. 1, p. II și III.

SUGESTII METODOLOGICE

1. Abordarea didactică generală

• Predarea instrumentului urmărește formarea progresivă a competențelor tehnice, expresive și culturale ale elevilor, într-un mod evolutiv, de la simplu la complex.

• Activitatea didactică trebuie să îmbine elementele de tehnică instrumentală, înțelegerea limbajului muzical și integrarea aspectelor culturale și interdisciplinare.

• Profesorul are rolul de mentor și model artistic, adaptând programa la particularitățile fiecărui elev și la nivelul clasei (IX–XII).

• Se recomandă o învățare activă, evolutivă și individualizată pe elev, bazată pe exersare practică, autoevaluare și reflecție asupra propriei interpretări.

2. Strategii și metode de predare

• Explicația și demonstrația – pentru prezentarea tehnicilor instrumentale și a modelelor sonore corecte.

• Imitația și repetiția dirijată – pentru fixarea mișcărilor corecte și a reflexelor tehnice.

• Învățarea prin problematizare – analiza și soluționarea dificultăților tehnice sau expresive dintr-o lucrare.

• Exercițiul individual controlat – aplicarea recomandărilor metodice în studiul personal; elevul să țină un jurnal de studiu, în care să consemneze apoi să discute cu profesorul cum a studiat individual.

• Audiția comparativă și analiza interpretativă – pentru formarea discernământului stilistic și a gustului estetic.

• Dialogul artistic – discuții libere asupra expresiei și intenției interpretative pentru dezvoltarea creativității.

3. Elemente metodologice specifice clarinetului

• Controlul respirației se dezvoltă progresiv, prin exerciții zilnice de suflu și echilibru între debitul de aer și intensitatea emisiei sonore și realizarea ulterioară a respirației circulare.

• Articularea și frazarea se vor exersa prin studii adaptate nivelului elevului, cu accent pe claritatea atacului și omogenitatea registrelor.

• Exersarea dinamicii și expresiei se va face gradual, prin contraste controlate și aplicarea indicațiilor de agogică.

• Intonația se formează prin cântat lent, cu sprijinul acompaniamentului de pian sau al înregistrărilor de referință playalong, sau a aparatului de acordat dar folosit doar ca reper și nu tot timpul.

• Studiul repertoriului trebuie să reflecte diversitatea stilurilor (baroc, clasic, romantic, modern).

• Interpretarea publică (audiții, concursuri, examene) constituie cadrul de evaluare formativă și motivațională. Profesorul are responsabilitatea de a nu scoate în public un elev nepregătit tehnic și psihic.

4. Evaluarea progresului

• Evaluarea se bazează pe observarea directă, autoanaliză și interpretare publică.

• Se vor urmări criterii precum acuratețea intonațională și ritmică, calitatea timbrului, expresivitatea, stăpânirea tehnicii și creativitatea interpretativă.

• Feedbackul trebuie oferit constructiv, orientat spre îmbunătățirea continuă, nu doar spre ierarhizare.

• Autoevaluarea elevului (prin înregistrări și reflecții proprii) este esențială pentru consolidarea autonomiei artistice.

5. Aspecte interdisciplinare

• Corelarea interpretării muzicale cu elemente de teorie muzicală, istoria muzicii și estetica artelor contribuie la formarea unei viziuni unitare asupra actului artistic.
• Conexiunile dintre muzică, literatură și arte vizuale dezvoltă sensibilitatea estetică și capacitatea de interpretare culturală.
• Participarea la proiecte, spectacole și evenimente artistice stimulează cooperarea, responsabilitatea și creativitatea elevilor.

6. Principii metodologice esențiale
• Progresivitate – exersarea etapizată, de la elementele tehnice de bază la interpretarea complexă și expresivă.
• Integrare – legătura permanentă între teorie, tehnică și expresie artistică.
• Autonomie – stimularea inițiativei, reflecției și capacității de autoevaluare.
• Creativitate – încurajarea interpretărilor personale și a explorării expresive.
• Rigoare artistică – respectarea fidelă a textului muzical și a stilului compozitorului

7. Principii de evaluare a elevilor și a prestațiilor lor
- Poziția corectă și naturală a corpului; poziționarea pe scenă și relația cu pianistul acompaniator
- Respirația corectă, naturală și costo-diafragmatică
- Emisia naturală, bazată pe inspirarea unei cantități sporite de aer. Poziția corectă a ambușurii
- Calitatea și puritatea sunetului, cu trimitere la controlul celor mai importante caracteristici ale acestuia: înălțimea, timbrul și intensitatea și durata
- Modul în care se dozează cantitatea și viteza aerului suflat în instrument
- Poziția mâinilor pe instrument, forma naturală a degetelor, arcuite, pregătite pentru a acționa asupra clapelor și orificiilor
- Muzicalitatea elevilor, capacitatea lor de a construi fraze muzicale cu sens estetic, fluent, flexibil
- Controlul tehnic în regim de viteză, al tuturor mijloacelor de exprimare muzicală de virtuozitate, în acord cu nivelul ideal pentru fiecare an de studiu
- Capacitatea de concentrare și de corelare cu partenerul scenic
- Capacitatea de memorare a materialului muzical
- Capacitatea elevilor de a controla articulația, prin stăpânirea unui număr variat de tipuri de articulație, de la cel moi, delicate, la cele foarte scurte și pregnante
- Impresia artistică lăsată de elev, stăpânirea sa de sine, curajul scenic, puterea de concentrare, puterea de convingere, naturalețea, imaginația, fantezia și libertatea creatoare.

8. Propuneri orientative de notare a prestațiilor scenice ale elevilor în timpul examenelor.
Pentru notare, se recomandă ca nota 10 să fie împărțită în patru grupe de câte 25 de procente fiecare, după cum urmează:
25%- poziție, emisie, calitatea sunetului, acordaj
25%- pregătirea tehnică, motricitate, flexibilitate
25%- muzicalitate, frazare, libertatea și curajul cu care se exprimă, susținere, imaginație, fantezie
25%- performanța și imaginea artistică, impresia lăsată publicului

În ceea ce privește studiul clarinetului ca instrument secundar sau ca instrument la alegere, atât metodele de lucru, elementele tehnice cât și repertoriul vor fi alese în funcție de nivelul elevului, pentru disciplina *Instrument secundar* din actuala programă iar pentru disciplina *Instrument la alegere* din programa claselor V-VIII și adaptate de profesor, fiecărui elev în parte, în funcție de calitățile fizice, tehnice și muzicale ale acestuia.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Instituție de apartenență, localitate, județ
RESPONSABIL MEC Prof. LILIANA BOBEICĂ	Ministerul Educației și cercetării
RESPONSABIL CNCE Prof. LĂCRĂMIOARA-ANA PAULIUC	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare

COORDONATOR ŞTIINŢIFIC Prof. univ. dr. VALENTINA DEDIU-SANDU	Academia Română
Conf. Univ. dr. EMIL VIŞENESCU	Universitate Națională de Muzică din Bucureşti
Prof. ŞTEFAN VOINIC	Colegiul Național de Arte „Dinu Lipatti”, Bucureşti

Anexa nr. 259

Programa școlară
pentru disciplina

SAXOFON

(instrument principal, instrument secundar și instrument la alegere)

Clasele a IX-a – a XII-a
Curriculum de specialitate (CS)

Filiera vocațională, profilul artistic, specializarea muzică

Învățământ liceal

- 2026 –

Anexa nr. 259
Programa școlară pentru disciplina
Saxofon (instrument principal, instrument secundar și instrument la alegere),
clasele a IX-a – a XII-a, *curriculum de specialitate (CS),*

- ***Filiera vocațională, profil artistic, specializarea muzică***

NOTĂ DE PREZENTARE

Programa școlară pentru ***Saxofon*** (*instrument principal, instrument secundar și instrument la alegere)* reprezintă o ofertă curriculară de specialitate pentru învățământul liceal, *filiera vocațională, profil artistic, specializarea muzică, secțiile muzică instrumentală și studii teoretice,* începând din anul școlar 2026-2027. Disciplinele în cadrul cărora se poate studia ***saxofonul*** ca instrument muzical se regăsesc în *Anexa 10 la OMEC nr. 4350/20.06.2025 - Planul-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, filiera vocațională, profil artistic, specializarea muzică,* secțiile *Interpretare instrumentală* și *Studii teoretice muzicale,* în *Curriculum de specialitate* (CS).

Studiul ***saxofonului*** în liceu, ca instrument principal și instrument secundar, își propune pregătirea absolvenților pentru admiterea în învățământul superior, devenind ulterior instrumentiști în filarmonici, în diferite formații instrumentale sau cadre didactice de specialitate.

Studiul ***saxofonului*** în liceu, ca instrument la alegerea elevilor care studiază pianul ca instrument principal, își propune familiarizarea pianiștilor cu tehnica *instrumentelor de suflat din lemn*, în vederea pregătirii în calitate de acompaniatori în diferite formații instrumentale.

Pentru studiul acestui instrument muzical, bugetul de timp alocat, în funcție de locul pe care îl ocupă în pregătirea de specialitate a elevilor, este următorul:

Saxofon				
Disciplina	a IX-a	a X-a	a XI-a	a XII-a
Instrument principal	3	3	3	3
Instrument secundar	2	2	2	2
Instrument la alegere	1	1	1	1

În elaborarea programei, s-a avut în vedere raportarea la cadrul legislativ și documentele strategice generale și specifice care susțin studiul disciplinelor:

- ***Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023***, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Regulamentul-cadru de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar***, aprobat prin Ordinul ministrului educației nr. 5.726/2024, , cu modificările și completările ulterioare;
- ***Regulamentul de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar cu program de artă***, aporbat prin Ordinul Ministerului Educației și Cercetării nr. 3717/01 aprilie 2025, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Planurile-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi***, filiera vocațională, profilul artistic, specializarea muzică din Anexa nr. 10 la O.M.E.C. nr. 4.350/20.06.2025 privind aprobarea Planurilor-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Profilul de formare al absolventului***, OME nr. 6731/2023, care asigură coerența verticală a parcursul școlar, (competențe-cheie + atribute prioritare);
- *documente europene relevante la nivel general și, mai ales, pentru disciplină (Recomandarea Consiliului UE privind competențele-cheie, Cadrul european alcalificărilor, Rapoarte OECD/ UNESCO, Cadre de referință etc.);*
- *alte documente/studii specifice Curriculumului Național și curriculumului disciplinei – de exemplu, cu valoare pentru sugestiile metodologice ale programei școlare.*

Programa este elaborată potrivit modelului de proiectare curriculară centrat pe competențe. Construcția programei este realizată astfel încât să contribuie la dezvoltarea profilului de formare al absolventului. Din perspectiva disciplinei de studiu, orientarea demersului didactic are la bază *competența de sensibilizare și exprimare culturală* cu atributele prioritare esențiale pentru abordarea învățării într-un mod conștient și pe termen lung.

Structura programei şcolare include, pe lângă *Nota de prezentare*, următoarele elemente:
- Competenţe generale
- Competenţe specifice şi exemple de activităţi de învăţare
- Domenii de conținut și conţinuturi
- Sugestii de repertoriu
- Sugestii metodologice
- Bibliografie selectivă

Competenţele sunt ansambluri structurate de cunoştinţe, abilităţi şi atitudini dezvoltate prin învăţare, care permit identificarea şi rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte particulare diverse.

Competențele generale vizate jalonează achizițiile elevului pentru întregul ciclu liceal.

Competenţele specifice se formează pe parcursul unui an şcolar, sunt derivate din competenţele generale şi reprezintă etape în dobândirea acestora. Competenţele specifice sunt însoţite de exemple de activităţi de învăţare, care constituie modalităţi de organizare a activităţii didactice în scopul realizării competenţelor. Programa şcolară propune, cu caracter de exemplu, diferite tipuri de activităţi de învăţare, care integrează strategii didactice şi care valorifică experienţa concretă a elevului. Cadrul didactic are libertatea de a utiliza exemplele de activităţi de învăţare pe care le propune programa şcolară, de a le completa sau de a le înlocui, astfel încât acestea să asigure un demers didactic adecvat situaţiei concrete de la clasă. Se asigură, în acest fel, premisele aplicării contextualizate a programei şcolare şi proiectării unor parcursuri de învăţare personalizate.

Conținuturile învățării constituie elemente de bază ale domeniului, mijloace informaționale prin care se urmărește realizarea competențelor.

Sugestiile de repertoriu sunt prezentate separat pentru fiecare an de studiu. Repertoriu este un mijloc de realizare a competențelor, fiind indispensabil în progresul elevilor pe tot parcursul formării.

Sugestiile metodologice includ recomandări privind strategiile didactice şi elementele de evaluare formativă continuă și sumativă.

Construcția programei permite susținerea elevilor în direcția exprimării artistice la instrument, concretizată în manifestări muzicale, constituind un demers complex ce integrează cunoștințe, deprinderi, competențe și de la celelalte discipline muzicale.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Operarea cu elemente de limbaj specific, în abordarea creaţiilor muzicale**
CG2	**Valorificarea potenţialului creativ în interpretare, operând cu limbajul de specialitate propriu artei muzicale**

CLASA a IX-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Operarea cu elemente de limbaj specific, în abordarea creaţiilor muzicale*

CS 1.1. Redarea discursului muzical într-un mod coerent, cu atenție asupra acurateței intonaționale și ritmice
- *folosirea aparatului de acordaj în execuția notelor lungi pentru dezvoltarea preciziei intonaționale;*
- *studiul intervalelor cromatice pe 1 sau 2 octave pentru lejeritatea emisiei sonore în cele 3 registre;*
- *studiul partiturii într-un tempo rar, pentru a avea grijă la relaționarea dintre sunete;*
- *folosirea metronomului în timpul studiului, începând de la un tempo rar, până la un tempo mai rapid, pentru exactitate ritmică;*
- *studiul pasajelor de virtuozitate cu formule punctate pentru egalitatea ritmică a formulelor binare și ternare*
CS 1.2. Redarea elementelor de expresivitate muzicală (dinamică, agogică și alte elemente de limbaj muzical întâlnite în creațiile muzicale studiate)
- *exersarea de sunete lungi în diverse gradații dinamice (p, mp, mf, f, ff), menținându-se acurateţea intonațională;*
- *abordarea studiilor de tip romantic, foarte bogate în limbajul muzical expresiv;*
- *audierea comparativă a doua interpretări ale aceleiași lucrări, pentru identificarea diferențelor de expresie;*
- *discuții dirijate despre elementele de limbaj muzical întâlnite în partitură;*
CS 1.3. Pregătirea repertoriului în vederea prezentării pe scenă
- *practicarea de simulări a unor reprezentații în fața colegilor, familiei sau a profesorului de instrument, urmate de un feedback din partea acestora;*
- *înregistrarea repertoriului pentru a se detecta și corecta pasajele ce necesită îmbunătățiri;*
- *obținerea siguranței prin studiul repertoriului în mod conștient și obiectiv.*

CG 2 - *Valorificarea potenţialului creativ în interpretare, operând cu limbajul de specialitate propriu artei muzicale*

CS 2.1. Perfecționarea omogenității timbrale pe întregul ambitus al saxofonului
- *exerciții pentru omogenitatea sunetelor și egalizarea registrelor instrumentului;*
- *controlul omogenității și a relațiilor timbrale dintre sunete în timpul interpretării repertoriului;*
- *controlul coloanei de aer și a mișcării fine a degetelor în timpul interpretării.*
- *controlul timbrelor variate în funcție de cerințele lucrărilor*
- *dezvoltarea tehnicilor standard și extensive în raport cu lucrările abordate*
CS 2.2. Perfecționarea agilității degetelor și a articulației limbii
- *studiul gamelor și a intervalelor în diferite tempouri, până la atingerea maximului de potențial al elevului;*
- *folosirea diverselor formule de articulație în studiul gamelor, intervalelor și a pasajelor dificile, pentru o bună corelare a degetelor și a limbii;*
- *exersarea diferitelor tipuri de articulație simplă, alegând un sunet pe zi, în diverse formule ritmice (optimi, triolet , șaisprezecimi, etc.)*
CS 2.3. Dezvoltarea creativității elevului în interpretarea repertoriului
- *sporirea imaginației elevului prin asocierea fragmentelor muzicale cu scene din cultura literară, viața de zi cu zi sau planuri metafizice specifice lucrărilor*
- *transformarea emoțiilor în discurs muzical prin discuții dirijate de profesorul de instrument;*
- *audiția comparată a lucrărilor, interpretată de instrumentiști profesioniști, în vederea stabilirii unui stil de interpretare propriu.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Elemente de tehnică instrumentală	- emisia sonoră: emiterea sunetului în mod clar și constant, fiind susținut de o ambușură și o respirație corectă, fără oscilații ale sunetului în timpul emiterii lui; - respirația de tip costo - diafragmal, respirația circulară cu utilizarea mușchilor faciali în contextul frazelor lungi; - egalizarea agilității degetelor prin studiul gamelor și a intervalelor cu formule punctate sau cu opriri pe sunetul dificil. - tipuri de articulație simplă; - omogenitatea timbrală a sunetelor în toate registrele instrumentului.
Elemente de limbaj muzical	- operarea cu elementele de limbaj muzical specifice repertoriului studiat; - înțelegerea structurii repertoriului studiat din punct de vedere al genurilor și formelor.
Aspecte culturale muzicale și interdisciplinare	- explorarea dimensiunilor sonore ale saxofonului; - rolul saxofonului în istoria muzicii universale; - conexiuni între sunet, respirație și expresivitate artistică; - colaborarea cu pianul: echilibrul sonor și sincronizarea atacurilor;

REPERTORIU (SUGESTII)

Arban, Joseph	Caprice et Variations	Lemoine
Bach / Mule	Sonata No. 4	Leduc
Bach / Mule	Sonata No. 6	Leduc
Bauzin, P.P.	Sonate No. 1	Leduc
Benson, Warren	Cantilena	Fischer
Benson, Warren	Farewell	Fischer
Bonneau, Paul	Suite	Leduc
Binge, Ronald	Concerto	InterArt
Bozza, Eugene	Aria	Leduc
Bozza, Eugene	Diptyque	Leduc
Bozza, Eugene	Impromptu et Danse	Leduc
Bruch / Kimura	Kol Nidrei (Tenor)	Manuscript
Busser, Henri	Asturias	Leduc
Chailleux, Andre	Andante et Allegro	Leduc
Combelle, F.	Esquisse Valse-Caprice	Author
Damase, Jean-Michel	Vacances	Billaudot
Debussy, Claude	Syrinx	Jobert
Demersseman, Jules	Fantaisie	Hug&Co.
D'indy, Vincent	Choral Varie	Durand
Dillon, Henri	Sonate	Salabert
Duckworth, William	Pitt Country Excursions (Tenor)	Seesaw
Dubios, Pierre Max	Dix Figures a Dancer	Leduc
Eccles, Henri / Rascher	Sonata	Presser
Faure, Gabriel	Piece	Leduc
Faure, Gabriel	Fantaisie Op.79	Hamelle
Francaix, Jean	Cinq Danses Exotiques	Schott

Genin, P.A.	6 Morceaux	Richault
Genin, P.A.	Variations sur un theme Espagnol	Costallat
Glinka, Mikhail	Sonate Inachevee	Lemoine
Handel / Rascher	Sonata No. 3	Hal Leonard
Handel / Londeix	Sonata No. 1	Leduc
Handel / Mule	Sonate No. 6	Leduc
Hartley, Walter	Little Suite (Bari)	Dorn
Hippolyte, Ackermans	Petite Fantaisie Italienne	Leduc
Ibert, Jacques	Histories	Leduc
Iturralde, Pedro	Pequena Czarda	MK
Jacobi, Wolfgang	Sonata	Bourne
Jolivet, Andre	Fantasie-Impromptu	Leduc
Joly, Denis	Cantilene et Danse	Leduc
Lantier, Pierre	Sicilienne	Leduc
Marcello, Alessandro	Concerto in D Minor (sop.)	Schott
Mayeur, Louis Adolphe	Fantaisie Cressonnois	Richault
Mozart, W.A.	Sonate K.304	MOLI
Pascal, Claude	Impromptu	Durand
Pascal, Proust	Soir	Billaudot
Perrin, Marcel	Fantaisie Tzigane	Oelrieu
Piazzolla, Astor	Invierno Porteno	Partita
Planel, Robert	Suite Romatique	Leduc
Pierne, Gabriel	Canzonetta Op.19	Leduc
Reed, Alfred	Ballade (w/ Band)	Southern
Rueff, Jeanine	Chanson et Passipeid	Leduc
Schumann / Hemke	Three Romances	Southern
Still, William Grant	Romance	Bourne
Telemann, G.P.	Sonate alto sax or sopran sax et piano	Leduc
Savari, Jerome	Fantaisie nr.3 sur un theme original	Maison M.
Teal, Larry	Solos for Alto Saxophone	Leduc

CLASA a X-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Operarea cu elemente de limbaj specific, în abordarea creaţiilor muzicale*

CS 1.1. Creșterea rezistenței fizice în vederea abordării unor repertorii mai complexe
- *exerciții fizice pentru dezvoltarea capacității pulmonare, a diafragmei și a mușchilor faciali;*
- *exerciții specifice sporirii rezistenței interpretative (realizate pe instrument);*
- *abordarea unor repertorii în care întâlnim fragmente solicitante din punct de vedere al rezistenței fizice.*
CS 1.2. Folosirea diferențiată a tehnicii interpretative în funcție de stilul muzical studiat
- *cunoașterea manierei de interpretare diferențiată, în funcție de perioada din care face parte repertoriul abordat;*
- *folosirea articulației specifică stilului muzical abordat;*
- *redarea elementelor de stil specifice repertoriului abordat (frazare, dinamică, agogică,etc).*
CS 1.3. Controlul sunetului în vederea obținerii expresivității muzicale
- *exerciții pentru obținerea omogenității sonore:*
- *exerciții pentru egalizarea sunetelor în diverse gradații dinamice, menținându-se acuratețea intonațională;*
- *abordarea repertoriului din punct de vedere al sonorității și expresivității; analiza interpretării și reluarea acesteia, până la obținerea rezultatului dorit.*

CG 2 - *Valorificarea potenţialului creativ în interpretare, operând cu limbajul de specialitate propriu artei muzicale*

CS 2.1. Folosirea limbajului muzical de specialitate
- *cunoașterea termenologiei specifice limbajului muzical;*
- *reperarea și explicarea elementelor de limbaj muzical întâlnite în partitură;*
- *exprimarea intențiilor muzicale folosind limbajul muzical specializat.*
CS 2.2. Evidențierea caracterului lucrărilor interpretate
- *înțelegerea și aplicarea noțiunii de frazare muzicală ; redarea clară și logică a ideilor muzicale;*
- *utilizarea elementelor de agogică și nuanțe dinamice pentru a evidenția o anumită idee muzicală;*
- *scoaterea în evidență a accentelor metrice, folosirea vibrato-ului în contextul lucrării pe care o interpretează;*
CS 2.3. Pregătirea repertoriului în vederea prezentării pe scenă
- *manifestarea de obiectivitate în studiul individual și dorința de a îmbunătăți și a personaliza interpretarea repertoriului*
- *organizarea de simulări a prezentării repertoriului pe scenă, asistate de persoane familiare, care vor oferi un feedback la finalul simulării;*
- *înregistrarea audio - video a reprezentației în studiul individual, în vederea autocorectării*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Elemente de tehnică instrumentală	- controlul asupra coloanei de aer, manipularea acesteia în funcție de necesitățile textului muzical și dezvoltarea rezistenței ambușurii; - tipuri de articulații; - omogenizarea registrelor.
Elemente de limbaj muzical	- schimbărilor de măsură și tempo; - fraze complexe și variații dinamice complexe; - elemente de expresie în piese de genuri diferite.
Aspecte culturale muzicale și interdisciplinare	- repertoriul universal și românesc pentru saxofon – caracter si expresivitate; - transmiterea ideilor complexe din repertoriul studiat; - subordonarea tehnicii la cerințele expresiei muzicale

REPERTORIU (SUGESTII)

Absil, Jean	Sonata	Lemoine
Anderson, Garland	Sonata for Baritone Saxophone	Southern
Bach, J.S.	Partita BWV 1013 flauto traverso	Barenreiter
Bach, J.S.	Sicilienne and Allegro Flute Sonata No.2	Leduc
Bedard, Denis	Fantaisie (sop.)	Billaudot
Bolling, Claude	Le Papillon	CAID
Bozza, Eugene	Improvisation et Caprice	Leduc
Bozza, Eugene	Fantaisie Italiene sopran sax	Leduc
Busser, Henri	Aragon	Leduc
Creston, Paul	Sonata	Shawnee
Cimerosa, D.	Concerto in C Major (sop.)	B & H
Debussy, Claude	Rapsodie	Lemoine
Delvincourt, Claude	Six Pieces	Leduc
Demerseeman, Jules	Carnival of Venice	Southern
Dubois, Pierre-Max	Le Lievre et la Tortue	Leduc
Grovlez, Gabriel	Sarabande et Allegro	Leduc
Genin, P.A.	Solo de Concours	Richault
Gurewich, Jascha	Concerto E-minor Op.102	Rubank
Hartley, Walter	Duo	Tritone
Hartley, Walter	Poem (Tenor)	Presser
Heiden, Bernhard	Sonata	Schott
Hindemith, Paul	Sonata	Schott
Krol, Bernhard	Sonate op.17	VEB
Kalincovich, Grigoriy	Tarantella	SV
Lunde, Lawson	Sonate “Alpine” (soprano)	To the Fore
Marcello, Benedetto	Concerto in C minor ed.Harvey Pittel	Southern
Maurice, Paule	Tableaux de Provence	H. Lemoine
Mayeur, Louis Adolphe	Grande Fantaisie de Concert sur Rigoletto	Leduc

Mayeur, Louis Adolphe	3 Fantaisies	Richault
Milhaud, Darius	Scaramouche	Salabert
Noda, Ryo	Improvisations I, II, and III	Leduc
Perrin, Marcel	Poeme	Leduc
Paganini, Niccolo	Cantabile e Valzer	Schorr
Platti / Rousseau	Sonata for Oboe (soprano)	Etolie
Rolin / Rosse	Connexions I	Salabert
Rueff, Jeanine	Chanson et Passepied	Leduc
Singelee, J.B.	Fantaisie Brillante Op.75 Sib sax	Maison M.
Savari, Jerome	Fantaisie sur le Freischutz	Musik Fabrik
Tcherepnine, Alex	Sonatine Sportive	Bernard
Tomasi, Henri	Ballade	Leduc

CLASA a XI-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Operarea cu elemente de limbaj specific, în abordarea creațiilor muzicale*

CS 1.1. Integrarea complexă a tuturor elementelor tehnico- expresive
- *aplicarea integrată a elementelor de dinamică, agogică, frazare și articulare în interpretarea fragmentelor din repertorii diferite* - *exersarea controlului emisiei, respirației și intonației în contexte muzicale complexe, pentru realizarea unei interpretări expresive coerente;* - *analiza expresivă și autoevaluarea interpretării unor lucrări, în vederea conștientizării relației dintre intenția artistică și realizarea tehnică.*
CS 1.2. Redarea textului muzical corelată cu elemente de tehnică instrumentală, asigurând fluiditatea discursului muzical
- *exersarea fragmentelor din repertoriul instrumental, urmărind continuitatea frazării și claritatea intenției muzicale;* - *aplicarea mijloacelor tehnice (respirație, emisie, articulație, atac, tehnici extinse) pentru obținerea unui flux sonor coerent și expresiv;* - *înregistrarea și autoevaluarea interpretării, în vederea identificării și corectării întreruperilor de frazare, sau de fluență muzicală.*
CS 1.3. Perfecționarea intonației și a timbrului
- *exersarea fragmentelor orchestrale sau camerale cu accent pe egalizarea timbrului și ajustarea intonației în ansamblu;* - *abordarea repertoriului din punct de vedere al sonorității și expresivității; analiza interpretării și reluarea acesteia, până la obținerea rezultatului dorit.*

CG 2 - Valorificarea potențialului creativ în interpretare, operând cu limbajul de specialitate propriu artei muzicale

CS 2.1. Dezvoltarea capacității de autoevaluare interpretativă
- *înregistrarea interpretării proprii a unor fragmente muzicale și evaluarea calității intonației, frazării și expresivității;* - *analiza comparativă a propriei interpretări cu versiuni profesionale sau modele audio, identificând diferențele de abordare tehnico-expresivă;* - *elaborarea unui plan de autocorectare și perfecționare pe baza observațiilor proprii și a feedback-ul profesorului de instrument*
CS 2.2. Aplicarea nuanțelor expresive și a frazării complexe pentru construirea discursului muzical
- *analiza și interpretarea comparativă a unor fraze muzicale din lucrări romantice, evidențiind diferențele de dinamică și agogică;* - *studiul dirijat al pasajelor expresive prin exerciții de control al emisiei sonore, vibrato-ului și a respirației muzicale;* - *construirea unei interpretări expresive a unei lucrări integrale, prin aplicarea treptată a nuanțelor dinamice și agogice stabilite în analiza preliminară.*
CS 2.3. Evidențierea personalității interpretative prin decizii proprii asupra agogicii și a frazării
- *exersarea fragmentelor cu variante proprii de agogică și frazare, pentru evidențierea personalității interpretative*

- *interpretarea lucrărilor în ansamblu sau individual, aplicând deciziile proprii și observând efectul asupra coerenței muzicale;* - *înregistrarea interpretării și analiza deciziilor de agogică și frazare, comparând cu variante de referință și ajustând abordarea.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Elemente de tehnică instrumentală	- controlul respirației și a susținerii în fraze lungi; - extinderea ambitusului și controlul asupra aerului și a ambușurii în supra acut; - echilibru între forța de suflare și claritatea sunetului, fără stridențe chiar și în nuanțe mari.
Elemente de limbaj muzical	- identificarea structurilor formale și interpretarea lor; - respectarea stilului epocii în interpretarea lucrărilor; - aplicarea contrastelor expresive pentru redarea caracterului.
Aspecte culturale muzicale și interdisciplinare	- caracteristicile repertoriului pentru saxofon; - conexiuni între muzică, poezie și dramaturgie.

REPERTORIU (SUGESTII)

Andriessen, Louis	Elegy (Tenor – arr. J. Heisler)	B & H
Ascap, Claude T.Smith	Fantasia	Wingert-Jones
Bach, J.S.	Partita for Solo Flute (sop.)	Henle
Bach / R.Hekkema	6 Cello Suites	Advance
Bach, J.S. / Mule	Sonata No.1 Allegro	Leduc
Bassett, Lesie	Music for Saxophone and Piano	Peters
Bazzini, Antonio	La Ronde des Lutins Op.25	Lemoine
Benson, Warren	Aeolian Song (Concertino)	MCA
Bonneau, Paul	Caprice in Forme de Valse	Leduc
Boutry, Roger	Divertimento	Leduc
Brant, Henry	Concerto	CFE
Constant, Marius	Musique de Concert	Leduc
Creston, Paul	Concerto	Shawnee
Dubois, Pierre-Max	Concerto	Leduc
Defaye, Jean Michel	Ampelopsis	Leduc
Dubois, Pierre-Max	Divertissement	Leduc
Dubois, Pierre-Max	Pieces Caracteristiques	Leduc
Feld, Jindrich	Elegie (sop.)	Leduc
Glazounov, Alex.	Concerto	Leduc
Gotkovsky, Ida	Brilliance	Ed. Francaises
Haendel, G.Fr.	Sonata in g-moll	Russia
Harvey, Paul	Concertino for soprano sax	Author
Husa, Karel	Elegie et Rondeau	Leduc
Iturralde, Pedro	Suite Hellenique	Lemoine
Ibert, Jacques	Symphonie Concertante soprano sax	Leduc
Jimenez, Juan	Concerto Op.111a	Author

Joplin, Scott	EliteSyncopations, Bethen, PalmLeafRag	Lemoine
Krumlovsky, Claus	Concertino	Leduc
Kelkel, Manfred	Rhapsodie	Ricordi
Leclair, Jean Marie	Adagio, Allemande et Gigue	Leduc
Leblanc, Philippe	Reflection solo	Schott
Liang, Lei	Memories of Xiaoxiang	Schott
Lunde, Lawson	Sonata alto sax	Southern
Matitia, Jean	Devil's Rag	Lemoine
MacMillan, James	Concerto for soprano sax	B&H
Mayeur, Louis Adolphe	Grand Fantaisie sur le Carnaval de Venise	Leduc
Mozart, W.A.	Concerto No.1 K207	F.Ferrari
Muczynski, Robert	Sonata Op.29	Schirmer
Naulais, Jerome	Metamorphoses	Billaudot
Noda, Ryo	Mai	Leduc
Noda, Ryo	Phoenix-Fushicho	Leduc
Pascal, Claude	Sonatine	Leduc
Petit Pierre	Andante et Fileuse	Leduc
Planel, Robert	Prelude et Saltarelle	Leduc
Poulenc, Francis	Sonata for Oboe (Soprano)	Salabert
Rorem, Ned	Picnic on the Marne	B & H
Rueff, Jeanine	Sonate	Leduc
Saint Saens, Camille	Introduction et Rondo Capriccioso Op.28	SaxAnime
Sancan, Pierre	Lamento et Rondo	Diramd
Schmitt, Florent	Legend	Durand
Schubert, Franz	Sonata Arpeggione	Leduc
Tanaka, Karen	Night Bird	Chester
Tomasi, Henry	Concerto	Leduc
Tomasi, Henry	Ballade	Leduc
Torke, Michael	Concerto	B & H
Vinchi, Leonardo	Sonata No.1	Russie
Whitney, Paul	Introduction and Samba	Bourne

CLASA a XII-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Operarea cu elemente de limbaj specific, în abordarea creaţiilor muzicale*

CS 1.1. Aplicarea autonomă a mijloacelor tehnico-expresive pentru redarea conținutului muzical
- *exersarea lucrărilor din repertoriul solo sau cameral, integrând simultan tehnica și expresivitatea pentru obținerea unui discurs coerent;* - *studiu al legato-ului și staccato-ului în contexte expresive diferite;* - *studiu evolutiv al tehnicilor extinse în contexte specifice lucrărilor;* - *înregistrarea și autoevaluarea interpretării, cu scopul de a corecta și a perfecționa elementele tehnico-expresive.*
CS 1.2. Analizarea și interpretarea conștientă a formelor și stilurilor muzicale
- *analiza formală a unei sonate sau a unui concert (expunere, dezvoltare, repriză);* - *identificarea particularităților stilistice (preclasic, clasic, romantic, modern);* - *audierea comparativă a diferitelor interpretări.*
CS 1.3. Dezvoltarea capacității de autoevaluare interpretativă
- *înregistrarea interpretării proprii și analiza critică a acesteia;* - *autoevaluare ghidată după criterii stabilite (intonație, expresivitate, frazare);* - *participare la sesiuni de feedback colegial.*

CG 2 - *Valorificarea potenţialului creativ în interpretare, operând cu limbajul de specialitate propriu artei muzicale*

CS 2.1. Aplicarea expresivității personale în interpretarea lucrărilor solistice și camerale
- *crearea unor versiuni interpretative proprii ale frazelor din lucrări diferite;* - *exerciții de improvizație expresivă pe teme simple;* - *simulări de recital sau de examen, cu feedback și autoevaluare.*
CS 2.2. Dezvoltarea competențelor de prezentare scenică și de gestionare a emoțiilor în context performativ
- *exerciții de conștientizare corporală și respirație - tehnici de respirație, relaxare, ancorare corporală înainte de interpretare, pentru reglarea emoțiilor și îmbunătățirea posturii scenice;* - *analiza video a propriei interpretări - elevul vizionează o înregistrare a unei interpretări proprii și identifică aspecte ce țin de prezența scenică, gestică, contact vizual și expresivitate;* - *simularea unei audiții sau a unui recital - elevul interpretează un fragment din repertoriul de examen în fața colegilor, urmat de feedback constructiv privind expresivitatea, atitudinea scenică și controlul emoțiilor.*
CS 2.3. Dezvoltarea autonomiei artistice și a capacității de prezentare interpretativă
- *organizarea de simulări de examene practice, cu feedback individual și colectiv;* - *analiza înregistrărilor proprii și autoevaluarea progresului tehnic și expresiv.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Elemente de tehnică instrumentală	- controlul sonorității; - modalități de stăpânire a articulației în toate registrele.
Elemente de limbaj muzical	- transpunerea indicațiilor de stil și expresie într-o interpretare echilibrata; - echilibru dintre acuratețea tehnică și intenția expresivă; - argumentarea interpretării pe baza limbajului muzical.
Aspecte culturale muzicale și interdisciplinare	- rolul interpretativ al saxofonului; - relația dintre arta muzicală și contextul cultural al epocii.

REPERTORIU (SUGESTII)

Adler, Samuel	Pensive Soliloquy	Presser
Albeniz, Isaac	Asturias	Author
Bach, J.S. / Mule	Pieces Celebres 1st Recueil	Leduc
Biedenbender,David	Images	Manuscript
Brahms, Johannes	Sonate en mib Op.120 Nr.2	Billaudot
Canfield, David DeBoor	Concerto after Gliere	Jeanne Inc.
Chang, Dorothy	Two Preludes	Dorn
Charpentier	Gavambodi II	Leduc
Desenclos, Alfred	Prelude, Cadence et Finale	Leduc
Delerue, Georges	Prisme	Transatlantiques
Decruck, Fernande	Sonata en Ut#	Billaudot
Djupstrom, Michael	Walimai	Composer
Feld, Jindrich	Sonata for Alto Saxophone and Piano	Leduc
Borne, Francois	Fantaisie Brillante sur des Airs de Carmen	Kunzelmann
Furman, Pablo	Music for Alto Saxophone and Electronics	Presser
Gillingham, David	Sonata	MMB
Genin, P.A.	Carnaval de Venise Op.14	Costallat
Gotkovsky, Ida	Variations Pathetiques	Billaudot
Harbison, John	San Antonio	B & H
Husa, Karel	Concerto	Leduc
Ibert, Jacques	Concertino da Camera	Leduc
Koch, Erland von	Concerto	Marbot
Kalinkovich, Grigori	Concert Capriccio N.Paganini	Russie
Larson, Libby	Holy Roller	Oxford
Larsson, Lars Erik	Concerto	Gehrmans
Lauba, Christian	Neuf Etudes	Leduc
Lennon, John A.	Aeterna	Dorn
Martin, Frank	Ballade	Universal
Martelli, Henri	Cadence, Interlude et Rondo	Max Eschig
Morosco, Victor	Blue Caprice	Morsax
Noda, Ryo	GEN	Leduc
Piazzolla, Astor	Histoire du Tango (soprano)	Lemoine
Rands, Bernard	Memo 6	Manuscript
Robert, Lucie	Cadenza	Technisonor
Rodgers, Rodney	Lessons of the Sky (soprano)	Rogers
Rogers, John Fitz	A Savage Calculus	Composer

Rueff, Jeanine	Concertino	Leduc
Swerts. Piet	Klonos	Ascolta
Tower, Joan	Wings	Amphion
Veldhuis, Jacob ter	Garden of Love (soprano)	Boombox
Veldhuis, Jacob ter	Grab It! (tenor)	Boombox
Vellones, Pierre	Concerto Op.65	Lemoine
Woods, Phil	Sonata	Advance
Zwilich, Ellen Taaffe	Episodes	Presser

REPERTORIU (SUGESTII)

CULEGERI DE STUDII
Clasele IX-XII

Andresen, Joachim	24 Petites Etudes Op.33	Lemoine
Bichon, Serge	Jouez du Saxophone Vol.1	Choudfns
Bozza, Eugene	Douze Etudes Caprices	Leduc
Bozza, Eugene	Quatorze etudes des modes Karnatiques	Leduc
Bumcke, Gustav	Scale Studies Op.70	N.Simrock
Busser, Henri	Douze Etudes Melodiques	Leduc
Capelle, Ferdinand	20 Grandes Etudes	Leduc
Caravan, Ronald	Preliminary Exercises & Etudes Contemporary	Dorn
Cragun, J.	11 Cadenzas & 26 Etudes	Urbanek
Domenico, Olivio	Capricci per saxofono	Ortipe Roma
Domenico, Olivio	Studi Moderni	Ortipe Roma
Davis J./Harris P.	80 Graded Studies	Faber Music
Dubois, Max	Six Caprices	Leduc
Ferling, W.F.	48 Famous Studies	L.Bleuzet
Ferling, W.F.	18 Etudes	L.Bleuzet
Klose, E.H.	15 Etudes Chantantes	Leduc
Klose, E.H.	25 Etudes de Mecanisme	Leduc
Klose, E.H.	Etudes pour saxophones	Leduc
Klose, E.H.	25 Daily Exercises	Carl Fischer
Lacour, Guy	50 Etudes Progressive Vol.1	G.Billaudot
Lacour, Guy	50 Etudes Progressive Vol.2	G.Billaudot
Lacour, Guy	8 Etudes Brillantes	G.Billaudot
Lacour, Guy	24 Etudes Atonales Faciles	Billaudot
Lic, Leslaw	Orchestral Studies for saxes	PWM Polskie
Loyon, Ernest	32 Etudes	G.Billaudot
Londeix, Jean Marie	Le Detache-Staccato	Lemoine
Londeix, Jean Marie	Estudos Enelruy Lira	Lemoine
Londeix, Jean Marie	Exercises mecaniques	Lemoine
Londeix, Jean Marie	Les games conjointes et en intervalles	Lemoine
Londeix, Jean Marie	Playing the Saxophone (Vol. 1,2,3)	Lemoine
Luft, J.H.	24 Etudes	Costallat
Manderas	Staccato Studies	Clarinet Inst.
Meriot, Michel	25 Etudes Faciles, Progressives et Variees	Leduc
Mule, Marcel	Dix Huit Exercicios ou Estudos	Leduc
Mule, Marcel	Etudes Variees dans toutes les tonalites	Leduc
Mule, Marcel	48 Etudes for Saxophone (Oboe)	Leduc
Mule, Marcel	Gammes et arpeges	Leduc
Mule, Marcel	Tableau de la gamme chromatique	Leduc
Mule, Marcel	Trente Grands exercises ou etudes	Leduc
Mule/Berbiguier	18 Exercises or Studies	Leduc
Nash, Ted	Studies in Altissimo	Leeds
Paganini, Niccolo	24 Capricci ed.Raaf Hekkema	Raaf
Piazzolla, Astor	Tango Etudes	Lemoine
Popper, David	15 Cello Etudes Op.76	Lemoine
Prati, Hubert	15 Bagatelles Etudes	Billaudot
Prestini, Giuseppe	30 Studies	Clarinet Inst.
Prost, Nicolas	Etudes Extremes	J.M.Fuzzeau
Rascher, Sigurd	Top Tones for the Saxophone	Carl Fischer

Rascher, Sigurd	158 Saxophone Exercises	Hal Leonard
Rascher, Sigurd	24 Intermezzi	Bourne Co.
Ricker, Ramon	Etude sur les Accords Complexes	Leduc
Ronkin/Frascatti	Orchestral Wxcerpts Vol.1,2	Roncorp
Rossari, Gustavo	53 Melodious Etudes	Southern
Rousseau, Eugene	Saxophone High Tones	Etoile
Sabon, Edouard	12 Etudes	Costallat
Senon, Gilles	16 Etudes Rythmo-Techniques	G.Billaudot
Sinta, Donald	Voicing	Sintafest
Sugawa, Nobuya	Presents Perfection Studies	De Haske
Stanislas, Verroust	24 Melodic Etudes	Billaudot
Teal, Larry	The Saxophonist's Manual & Workbook	University
Voxman, Himie	Selected Studies	Rubank
Voxman, Himie	Beginning, Intermediate, and Advanced Methods	Rubank
Andresen, Joachim	24 Petites Etudes Op.33	Lemoine
Bichon, Serge	Jouez du Saxophone Vol.1	Choudfns
Bozza, Eugene	Douze Etudes Caprices	Leduc
Bozza, Eugene	Quatorze etudes des modes Karnatiques	Leduc
Bumcke, Gustav	Scale Studies Op.70	N.Simrock
Busser, Henri	Douze Etudes Melodiques	Leduc
Capelle, Ferdinand	20 Grandes Etudes	Leduc
Caravan, Ronald	Preliminary Exercises & Etudes Contemporary	Dorn
Cragun, J.	11 Cadenzas & 26 Etudes	Urbanek
Domenico, Olivio	Capricci per saxofono	Ortipe Roma
Domenico, Olivio	Studi Moderni	Ortipe Roma
Davis J./Harris P.	80 Graded Studies	Faber Music
Dubois, Max	Six Caprices	Leduc
Ferling, W.F.	48 Famous Studies	L.Bleuzet
Ferling, W.F.	18 Etudes	L.Bleuzet
Klose, E.H.	15 Etudes Chantantes	Leduc
Klose, E.H.	25 Etudes de Mecanisme	Leduc
Klose, E.H.	Etudes pour saxophones	Leduc
Klose, E.H.	25 Daily Exercises	Carl Fischer
Lacour, Guy	50 Etudes Progressive Vol.1	G.Billaudot
Lacour, Guy	50 Etudes Progressive Vol.2	G.Billaudot
Lacour, Guy	8 Etudes Brillantes	G.Billaudot
Lacour, Guy	24 Etudes Atonales Faciles	Billaudot
Lic, Leslaw	Orchestral Studies for saxes	PWM Polskie
Loyon, Ernest	32 Etudes	G.Billaudot
Londeix, Jean Marie	Le Detache-Staccato	Lemoine
Londeix, Jean Marie	Estudos Enelruy Lira	Lemoine
Londeix, Jean Marie	Exercises mecaniques	Lemoine
Londeix, Jean Marie	Les games conjointes et en intervalles	Lemoine
Londeix, Jean Marie	Playing the Saxophone (Vol. 1,2,3)	Lemoine
Luft, J.H.	24 Etudes	Costallat
Manderas	Staccato Studies	Clarinet Inst.
Meriot, Michel	25 Etudes Faciles, Progressives et Variees	Leduc
Mule, Marcel	Dix Huit Exercicios ou Estudos	Leduc
Mule, Marcel	Etudes Variees dans toutes les tonalites	Leduc
Mule, Marcel	48 Etudes for Saxophone (Oboe)	Leduc
Mule, Marcel	Gammes et arpeges	Leduc
Mule, Marcel	Tableau de la gamme chromatique	Leduc

Mule, Marcel	Trente Grands exercises ou etudes	Leduc
Mule/Berbiguier	18 Exercises or Studies	Leduc
Nash, Ted	Studies in Altissimo	Leeds
Paganini, Niccolo	24 Capricci ed.Raaf Hekkema	Raaf
Piazzolla, Astor	Tango Etudes	Lemoine
Popper, David	15 Cello Etudes Op.76	Lemoine
Prati, Hubert	15 Bagatelles Etudes	Billaudot
Prestini, Giuseppe	30 Studies	Clarinet Inst.
Prost, Nicolas	Etudes Extremes	J.M.Fuzzeau
Rascher, Sigurd	Top Tones for the Saxophone	Carl Fischer
Rascher, Sigurd	158 Saxophone Exercises	Hal Leonard
Rascher, Sigurd	24 Intermezzi	Bourne Co.
Ricker, Ramon	Etude sur les Accords Complexes	Leduc
Ronkin/Frascatti	Orchestral Wxcerpts Vol.1,2	Roncorp
Rossari, Gustavo	53 Melodious Etudes	Southern
Rousseau, Eugene	Saxophone High Tones	Etoile
Sabon, Edouard	12 Etudes	Costallat
Senon, Gilles	16 Etudes Rythmo-Techniques	G.Billaudot
Sinta, Donald	Voicing	Sintafest
Sugawa, Nobuya	Presents Perfection Studies	De Haske
Stanislas, Verroust	24 Melodic Etudes	Billaudot
Teal, Larry	The Saxophonist’s Manual & Workbook	University
Voxman, Himie	Selected Studies	Rubank
Voxman, Himie	Beginning, Intermediate, and Advanced Methods	Rubank

SUGESTII METODOLOGICE

1. Abordarea didactică generală

• Predarea disciplinei Interpretare muzicală – Saxofon urmărește formarea progresivă a competențelor tehnice, expresive și culturale ale elevilor, într-un mod evolutiv, de la simplu la complex.

• Activitatea didactică trebuie să îmbine elementele de tehnică instrumentală, înțelegerea limbajului muzical și integrarea aspectelor culturale și interdisciplinare.

• Profesorul are rolul de mentor și model artistic, adaptând metodologia la particularitățile fiecărui elev și la nivelul clasei (IX–XII).

• Se recomandă o învățare activă, evolutivă și individualizată pe elev, bazată pe exersare practică, autoevaluare și reflecție asupra propriei interpretări.

2. Strategii și metode de predare

• Explicația și demonstrația – pentru prezentarea tehnicilor instrumentale și a modelelor sonore corecte.

• Imitația și repetiția dirijată – pentru fixarea mișcărilor corecte și a reflexelor tehnice.

• Învățarea prin problematizare – analiza și soluționarea dificultăților tehnice sau expresive dintr-o lucrare.

• Exercițiul individual controlat – aplicarea recomandărilor metodice în studiul personal; elevul să țină un jurnal de studiu, în care sa consemneze apoi sa discute cu profesorul cum a studiat individual.

• Audiția comparativă și analiza interpretativă – pentru formarea discernământului stilistic și a gustului estetic.

• Dialogul artistic – discuții libere asupra expresiei și intenției interpretative pentru dezvoltarea creativității.

3. Elemente metodologice specifice saxofonului

• Controlul respirației se dezvoltă progresiv, prin exerciții zilnice de suflu și echilibru între debitul de aer și intensitatea emisiei sonore și realizarea ulterioară a respirației circulare.

• Articularea și frazarea se vor exersa prin studii adaptate nivelului elevului, cu accent pe claritatea atacului și omogenitatea registrelor.

• Exersarea dinamicii și expresiei se va face gradual, prin contraste controlate și aplicarea indicațiilor de agogică.

• Intonația se formează prin cântat lent, cu sprijinul acompaniamentului de pian sau al înregistrărilor de referință playalong, sau a aparatului de acordat dar folosit doar ca reper și nu tot timpul.

• Studiul repertoriului trebuie să reflecte diversitatea stilurilor (baroc, clasic, romantic, modern).

• Interpretarea publică (audiții, concursuri, examene) constituie instrument de evaluare formativă și motivațională. Profesorul are responsabilitatea de a nu scoate în public un elev nepregătit tehnic și psihic.

4. Evaluarea progresului

• Evaluarea se bazează pe observarea directă, autoanaliză și interpretare publică.

• Se vor urmări criterii precum acuratețea intonațională și ritmică, calitatea timbrului, expresivitatea, stăpânirea tehnicii și creativitatea interpretativă.

• Feedbackul trebuie oferit constructiv, orientat spre îmbunătățirea continuă, nu doar spre ierarhizare.

• Autoevaluarea elevului (prin înregistrări și reflecții proprii) este esențială pentru consolidarea autonomiei artistice.

5. Aspecte interdisciplinare

• Corelarea interpretării muzicale cu elemente de teorie muzicală, istoria muzicii și estetica artelor contribuie la formarea unei viziuni unitare asupra actului artistic.

• Conexiunile dintre muzică, literatură și arte vizuale dezvoltă sensibilitatea estetică și capacitatea de interpretare culturală.

• Participarea la proiecte, spectacole și evenimente artistice stimulează cooperarea, responsabilitatea și creativitatea elevilor.

6. Principii metodologice esențiale

• Progresivitate – exersarea etapizată, de la elementele tehnice de bază la interpretarea complexă și expresivă.

• Integrare – legătura permanentă între teorie, tehnică și expresie artistică.

• Autonomie – stimularea inițiativei, reflecției și capacității de autoevaluare.

• Creativitate – încurajarea interpretărilor personale și a explorării expresive.

• Rigoare artistică – respectarea fidelă a textului muzical și a stilului compozitorului.

II. INSTRUMENT SECUNDAR

CLASA A IX-A

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - ***Operarea cu elemente de limbaj specific, în abordarea creaţiilor muzicale***

CS 1.1. Cunoaște părțile componente ale saxofonului și adoptă o poziție corectă în timpul studiului
- *exerciții de montare și demontare a instrumentului, denumirea părților componente;* - *corectarea posturii în timpul suflatului: poziția corpului, mâinilor si a capului;* - *studiu zilnic in fața oglinzii pentru verificarea poziției corecte și a relaxării corporale.*
CS 1.2. Formează și utilizează corect rspirația, mușchii abdominali si ambușura specifice saxofonului pentru obținerea unui sunet clar și stabil
- *exerciții de respirație și control al fluxului de aer (cu și fără instrument);* - *exerciții de formare a ambușurii pe ancie, pentru obținerea unui timbru curat și stabil;* - *exerciții de emisie a notelor lungi și a notelor de durată mai scurtă, urmărind menținerea unui sunet uniform.*
CS 1.3. Cunoaște si redă sunete și ritmuri simple, respectând indicațiile de durată si dinamică din partitură
- *exerciții de citire ritmică și intonatie pe game ușoare (do, fa, sol major);* - *redarea de modele ritmice simple prin bătăi din palme și apoi pe instrument;* - *interpretarea de melodii scurte, respectând valorile și indicațiile dinamice.*

CG 2 -*Valorificarea potenţialului creativ în interpretare, operând cu limbajul de specialitate propriu artei muzicale*

CS 2.1. Explorarea modurilor de producere a sunetului si realizarea variațiilor de intensitate si culoare
- *exerciții de modificare a dinamicii (p-f) pe note lungi pentru descoperirea diferențelor timbrale;* - *jocuri sonore: suflarea mai tare/mai slab pentru a înțelege efectul asupra tonului;* - *ascultarea și imitarea unor sunete produse de profesor (diferente de timbru, atac, expresie)*
CS 2.2. Exprimarea intențiilor muzicale simple prin folosirea controlată a suflului și a ambușurii
- *exerciții de frazare scurta, în care elevul accentueaza natural începutul și sfârșitul frazei;* - *experimente sonore: schimbarea ambușurii pentru obținerea de timbre diferite;* - *cântarea unor fragmente scurte cu intenții expresive (blând, vesel, misterios).*
CS 2.3. Participarea activă la interpretarea unor fragmente muzicale scurte, demonstrând curiozitate și implicare expresivă
- *cântarea în duet cu profesorul (intrebări-răspunsuri muzicale);* - *imitarea expresiei melodice după modelul (legato, staccato, accentuat);* - *exerciții de improvizație scurta pe sunete date (1-3 note).*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Tehnică instrumentală	- montarea corectă a instrumentului și poziția corpului; - formarea ambușurii și controlul intensității aerului; - emiterea sunetului în registrele medii și grave.
Elemente de limbaj muzical	- recunoașterea notelor în cheia sol și redarea valorilor simple; - semne de respirație, articulare a sunetelor și accente; - elemente de dinamica elementare (p,mf,f).
Aspecte culturale muzicale și interdisciplinare	- prezentarea saxofonului în cadrul familiei instrumentelor de suflat din lemn; - audierea si comentarea unor lucrări simple ce conțin saxofon și alte instrumente;

CLASA A X-A

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Operarea cu elemente de limbaj specific, în abordarea creațiilor muzicale*

CS 1.1. Citește și interpretează melodii simple în game uzuale (Do major, Fa major, Sol major)
- *studierea gamelor și arpegiilor în registre diferite;* - *exerciții de citire la prima vedere a fragmentelor în tonalități învățate;* - *aplicarea noțiunilor de semne de alterație.*
CS 1.2. Aplică tehnici de bază ale respirației, articulării și schimbului de registre
- *exerciții de respirație sincronizata cu schimbările de registre;* - *exerciții pentru claritatea atacului (legato, staccato, portato);* - *exerciții de trecere între registre pentru uniformitatea timbrului.*
CS 1.3. Reda semnele de expresie și dinamică în fragmente muzicale elementare
- *studierea pieselor scurte cu variații dinamice (crescendo, diminuendo);* - *interpretarea exercițiilor cu accente, legături de fraza și indicații de tempo;* - *ascultarea și analiza unor înregistrări cu saxofon pentru identificarea expresiei sonore.*

CG 2 -*Valorificarea potenţialului creativ în interpretare, operând cu limbajul de specialitate propriu artei muzicale*

CS 2.1. Redă expresivitatea frazelor muzicale, folosind intentionat dinamica si articulatia
- *exerciții de cantare a aceleiași fraze în doua moduri expresive diferite (calm/energic);* - *exerciții de control al intensității (crescendo diminuendo);* - *studierea pieselor scurte cu indicații de expresie: dolce, cantabile, marcato.*
CS 2.2. Manifesta inițiativa în interpretarea prin propunerea de variante dinamice și de articulatie
- *alegerea de catre elev a propriei varinate de dinamica intr o piesa simpla;* - *exerciții de interpretare cu diferite tipuri de atac (legato, detache, staccato);* - *jocuri de improvizație pe un ritm dat , variind expresia.*
CS 2.3. Participa conștient la repetiții colective (duete, ansamblu mic) , ascultand si ajustand sunetul propriu
- *exerciții de echilibrare a intensității dintre fagot și un alt instrument;* - *ascultarea atentă a partenerului în duet și adaptarea respiratiei comune;* - *cantarea de exerciții de ansamblu cu accent pe sincronizarea și intonatie.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Tehnică instrumentală	- dezvoltarea ambușurii și controlul emisiei; - trecerea între registre și intonația corecta a sunetelor; - introducerea articulației staccato.
Elemente de limbaj muzical	- fraze muzicale simple și semne de expresie (crescendo, diminuendo); - citire la prima vedere a fragmentelor elementare.
Aspecte culturale muzicale și interdisciplinare	- rolului saxofonului in orchestra și ansambluri camerale; - audierea unor piese instrumentale cu saxofon si identificarea sunetului; - corelarea emoțiilor muzicale cu imagini, poezie sau povestire.

CLASA A XI-A

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Operarea cu elemente de limbaj specific, în abordarea creaţiilor muzicale*

CS 1.1. Aplică elemente de tehnică instrumentală (game, arpegii, intervale) în exercitii si piese de dificultate medie
- *studierea gamelor majore și minore pe o întindere de minim doua octave , cu diferite articulații;* - *exerciții de agilitate, corelarea degetelor cu limba;* - *exersarea arpegiilor in stare naturala si in rasturnări.*
CS 1.2. Interpretează piese în tonalități majore și minore, respectând indicațiile de tempo și expresie
- *studierea pieselor și studiilor din repertoriul clasic pentru saxofon (ex. Londeix, Mule, Mayeur, Lacour, Delangle);* - *exerciții de interpretare cu variații de tempo și caracter;* - *exerciții de frazare și echilibrare a dinamicii între fraze.*
CS 1.3. Manifestă un control crescut al emisiei și al intonatiei în interpretare
- *exerciții de emisie stabilă pe note lungi și salturi de intervale;* - *ajustarea presiunii buzelor și a suflului pentru corectarea intonatiei;* - *înregistrarea și autoevaluarea interpretării pentru identificarea problemelor de intonatie.*

CG 2 - Valorificarea potențialului creativ în interpretare, operând cu limbajul de specialitate propriu artei muzicale

CS 2.1. Interpretează lucrări de dificultate medie cu expresivitate și intenție artistică proprie
- *alegerea și interpretarea unei piese cu exprimarea unei stări sufletești;* - *analiza frazei pentru stabilirea punctelor de respirație și de accent expresiv;* - *exerciții de variație a tempoului și a dinamicii pentru crearea expresivitatii.*
CS 2.2. Utilizează elemente de agogica și de frazare pentru a reda caracterul unei lucrări
- *studierea de exerciții cu rubato controlat, pentru înțelegerea libertății ritmice;* - *exerciții de subliniere a punctelor culminante din fraze;* - *exerciții de frazare logica, împărțirea piesei în idei muzicale clare.*
CS 2.3. Valorifica potențialul personal prin interpretari expresive si asumate , in contextul unei auditii de clasa
- *pregătirea și prezentarea unei piese în fața colegilor, cu accent pe expresie;* - *exerciții de relaxare și concentrare pentru controlul emoțiilor în timpul cantatului;* - *înregistrarea și analiza propriei interpretări pentru autoevaluare artistică.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Tehnică instrumentală	- consolidarea sunetului omogen și a atacului clar; - gama si arpegiu în tonalități uzuale; - controlul dinamicii și al timbrului pe registre diferite.
Elemente de limbaj muzical	- fraze complexe și structura lor logica; - interpretarea lucrărilor muzicale cu caracter diferit (dansant, liric, vesel).
Aspecte culturale muzicale și interdisciplinare	- audiție controlată a unor lucrări reprezentative pentru saxofon solo; - analiza unor lucrări reprezentative pentru saxofon solo; - legături dintre stilurile muzicale în care este implicat saxofonul și alte arte (pictura, literatura, dans)

CLASA A XII-A

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Operarea cu elemente de limbaj specific, în abordarea creațiilor muzicale*

CS 1.1. Utilizeaza elementele de limaj muzical pentru interpretarea coerenta si expresiva a unor lucrari scurte
- *studierea unor piese complete din repertoriul pentru saxofon (baroc, clasic, romantic, modernism);* - *exerciții de interpretare cu accent pe calitatea frazarii si intonatiei;* - *analiza formala a pieselor scurte pentru intelegerea structurii muzicale.*
CS 1.2. Stăpânirea tehnicii de baza (sunet omogen, atac precis, frazare clară)
- *exercitii de atacuri precise la dinamica si registre diferite;* - *studierea pasajelor tehnice rapide cu accent pe claritate și fluență, de la rar la repede, de la simplu la complex;* - *consolidarea gamelor și arpegiilor în tempo moderat și rapid.*
CS 1.3. Exprimă intenții interpretative proprii prin controlul dinamicii și al timbrului
- *interpretarea aceleași piese în dinamici și expresivitate diferite;* - *exerciții de control al culorii sonore prin schimbarea presiunii aerului și a ambusurii;* - *prezentarea publică a unei lucrări , cu accent pe expresivitate si comunicare muzicala.*

CG 2 - *Valorificarea potențialului creativ în interpretare, operând cu limbajul de specialitate propriu artei muzicale*

CS 2.1. Interpretează lucrări din repertoriul pentru saxofon, adaptând expresivitatea la stilul epocii
- *studierea pieselor din diferite perioade (baroc, clasic, romantic, modernism) comparând stilurile;* - *exerciții de interpretare potrivite fiecărui caracter (energic, liric, dansant, militaresc);* - *analiza piesei din punct de vedere stilistic și expresiv înainte de interpretare.*
CS 2.2. Exprimă intentii interpretative personale prin controlul frazării , al dinamicii și al timbrului
- *alegerea propriei concepții interpretative pentru o piesa (tempo, expresie);* - *exerciții de variație a culorii sonore prin modificarea presiunii aerului și a ambusurii;* - *cantarea aceleiași lucrări în doua versiuni expresive diferite pentru comparatie.*
CS 2.3. Participa la momente artistice (auditii, examene, recitaluri), demonstrand expresivitate și siguranța scenica
- *simularea unui recital in fata colegilor, cu feedback dirijat;* - *exerciții de intrare si iesire scenica, atitudine și prezentă pe scena;* - *înregistrarea și analiza interpretării scenice pentru îmbunătățirea expresiei și a controlului.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Tehnică instrumentală	- controlul frazării, respiratiei si stabilității sonore; - uniformizarea timbrului pe o întindere de minim trei octave; - coordonarea tehnicii de degete cu articulatia si dinamica.
Elemente de limbaj muzical	- analiza simpla a unei piese: fraze, forma, caracter; - interpretarea expresiva a lucrarilor in tonalitatoi majore siminore; - aplicarea intențiilor interpretative proprii (tempouri, nuanțe).
Aspecte culturale muzicale și interdisciplinare	- recunoașterea stilurilor muzicale (baroc, clasic, romantic, modernism) în repertoriul de saxofon; - participarea la activități colective: auditii, recitaluri, proiecte interdisciplinare; - conectarea interpretării la contexte culturale (muzica de film, teatru, povesti).

SUGESTII DE REPERTORIU

Muzică cultă	▪ Claude Delangle et Christophie Bois - Methode de Saxophone pour Debutants ▪ Amadeu Russo - BEST Método Completo de Saxofone ▪ Charley Gerard - Improvising Sax Jazz ▪ David Liebman - Developing A Personal Saxophone Sound ▪ Ernest Ferron - The Saxophone is my voice ▪ Hubert Prati - 23 mini-puzzles - Etudes techniques pour jeunes saxophonistes ▪ Hyacinthe Eleanore Klose - Methode Complete Pour Tous les Saxophones ▪ Jean-Marie Londeix - Exercices mecaniques pour tous les saxophones ▪ Jean-Marie Londeix - Les gammes conjointes et en intervalles ▪ Larry Teal - Method Of The Art Of Saxophone Playing ▪ Louis Adolphe Mayeur - New and Grand Method for Saxophone ▪ Marcel Mule - Etudes Variees dans toutes les tonalites ▪ Marcel Mule - Gammes et arpeges pour saxophone ▪ Nobuya Sugawa presents - Perfection Studies for Saxophone ▪ Paul de Ville - Universal Method of Saxophone ▪ Serge Bichon - Jouez du Saxophone Vol.1 ▪ Sigurd M.Rascher - Top Tones for the Saxophone ▪ Wolford Dale - Daily Practice Routine For Saxophone ▪ Andrew Lloyd Webber - 12 Broadway Favorites ▪ Curnow Music - 1st Recital Series ▪ De Haske - Kids Play Solo ▪ Friedrich Hofmeister Musikverlag - Classics To Please ▪ Jean-Louis et Matthieu Delage - Welcome to Saxophone Vol.1 ▪ Jeremy Norris - Jazz Suite ▪ John Williams - The Very Best of John Williams Instrumental Solos ▪ Klaus Dapper - Das Saxophonbuch (Klassik, Jazz, Rock, Pop) ▪ Michiel Oldenkamp - My First Melodies (Eb) ▪ MMO - Advenced Contest Solos - Paul Brodie, Canadian Soloist - Alto Sax (Eb) ▪ MMO - Laureate Series Contest Solos - Advanced Level for Alto Sax (Eb) ▪ MMO - Romantic Pieces for Alto Saxophone & Piano

	▪ Ned Bennett - A New Tune A Day. Performance Pieces for Alto Saxophone ▪ Nobuya Sugawa - Bel Canto (Eb, Piano) ▪ Nobuya Sugawa - Encore Pieces (Eb,Piano) ▪ Nobuya Sugawa - New Essential Repertoire (Eb,Piano) ▪ Nobuya Sugawa - Recital Album (Eb,Piano) ▪ Nobuya Sugawa - Recommended Repertoire (Eb) ▪ Nobuya Sugawa - The Classical Collection (Eb,Piano) ▪ Theodore Presser - Contest and Festival (Piano & Sax Alto)
Muzică Jazz	▪ Bob Wilber - For Saxes Only! (Eb,Bb) ▪ Bill Bay - Mel Bay's Jazz Sax Studies (Audio p.1-12) ▪ Bob Mintzer - 14 Blues & Funk Etudes (Eb,Bb) ▪ Charlie Parker Omnibook, Original Records, Playalong (C,Eb,Bb) ▪ Corey Christiansen & Kim Bock - Essential Jazz Lines in the style of John Coltrane ▪ Dennis Taylor - Amazing Phrasing ▪ Dennis Taylor - Blues Saxophone ▪ Eric Marienthal - Ultimate Jazz Play-Along (Eb) ▪ Hal Crook - How to Improvise (1990) ▪ Jacques Rizzo - Reading Jazz - The New Method for Learning to Read Written Jazz Music (Eb,Bb) ▪ Jerry Coker - The Complete Method for Improvisation ▪ John O'Neill - The Jazz Method for Saxophone Tenor ▪ Klaus Dickbauer - Groove Connection (Dorian, Mixolydian, Pentatonic, Blues) Alto Sax ▪ Klaus Dickbauer - Groove Connection (Major) Alto Sax ▪ Lenny Niehaus - Jazz Conception for Saxophone Vol.1 - Basic ▪ Lenny Niehaus - Jazz Conception for Saxophone Vol.2 - Intermediate ▪ Lenny Niehaus - Jazz Conception for Saxophone Vol.3 - Advanced ▪ Lenny Niehaus - Jazz Improvisation for Saxophone ▪ Boots Randolph - Rock and roll Saxophone ▪ Bud Freeman - Studies and Improvisations for Saxophone ▪ Burt Bacharach - Anthology ▪ Charley Gerard - Improvising Sax Jazz ▪ Charlie Parker - Omnibook ▪ Daniel Zinn - Practice Regimen - Improvisation Sax ▪ Danny Wilensky - Saxophone Technique - 140 Exercises ▪ David Baker - Vol.1 - The Bebop Scales and Other Scales in Common Use ▪ David Baker - Vol.2 - Learning The Bebop Language ▪ David Baker - Vol.3 - Techniques for Learning and Utilizing Bebop Tunes ▪ David Gornstons - Jazz Saxophone Velocity ▪ David N. Baker - A Creative Approach To Practicing Jazz ▪ Eddie Harris - Jazz Cliche Capers ▪ Eddie Harris - Skips for the Advanced Saxophonist ▪ Eric Marienthal - Comprehensive Jazz Studies & Exercises ▪ Eric Marienthal - The Two Hour Practice Session ▪ Eric Marienthal - Tricks of the Trade booklet ▪ Evan Tate - 250 Jazz Patterns ▪ Gerard Charley - Improvising Jazz Sax ▪ Hal Galper - Forward Motion - From Bach to Bebop ▪ Jeremy S.Brown - Improving Saxophone Intonation ▪ Jerry Coker, Jimmy Casale, Gary Campbell, Jerry Greene - Patterns for Jazz ▪ John Coltrane - Improvised Saxophone

	▪ John Coltrane - Patterns ▪ John Mehegan - Tonal and Rhytmic Principles - Jazz Improvisation 1 ▪ Johnny Ferreira - How to Play Killer Blues Solos on the Saxophone ▪ Joseph Viola - Technique of the Saxophone - 1 - Scale studies ▪ Joseph Viola - Technique of the Saxophone - 2 - Chord studies ▪ Joseph Viola - Technique of the Saxophone - 3 - Rhytm studies ▪ Lennie Niehaus - Basic Jazz Conception for Saxophone ▪ Lennie Niehaus - Jazz Improvisation for Saxophone ▪ Lenny Niehaus - Intermediate Jazz Conception for Saxophone ▪ Paul Berler - Basic Saxophone Skills ▪ Paul F. Berliner - Thinking in Jazz ▪ Price Jeffrey - Saxophone Basics (US Army) ▪ Quarto Maltoni - Jazz Saxophone ▪ Ramon Ricker - Advanced Chord Etudes For Saxophone ▪ Ramon Ricker - Pentatonic Scales for Jazz improvisation ▪ Ramon Ricker - Technique Development in Fourths for Jazz Improvisation ▪ Sonny Rollins - Improvised Saxophone Solos ▪ Sonny Rollins -Jazz Master- Tenor Sax Solo Transcription With Analysis ▪ Stephen Nachmanovitch - Free Play - Improvisation in Live and Art ▪ The Klezmer repertoire Mike Curtis ▪ The Super Groovers - Ultra Smooth Jazz Grooves for Contemporary Saxophone ▪ Toby Wine - 1001 Blues Licks ▪ Xavier Cobo - Jazz Methode Sax ▪ Arturo Himmer - Pop Rock Jazz Blues Vol.1&2 ▪ Allen Vizzutti & Jeff Tyzik - Jazz Tracks ▪ Also - Ultimate Collection Vol.1&2 (Eb,Bb) ▪ Arturo Himmer - Sax Plus! Vol.1 - Vol.10 ▪ Bob Wilber - For Saxes Only! (Eb,Bb) ▪ Boots Randolph - Nashville Classics (Bb,Eb) ▪ Boots Randolph - Rock & Roll Saxophone ▪ Boots Randolph - Some Favorite Songs (Bb,Eb) ▪ Boots Randolph - Stompin At The Savoy (Bb,Eb) ▪ Carl Strommen - Alto Saxophone - Jazz Standard ▪ Carl Strommen - Gershwin By Special Arrangement (Eb) ▪ Chris Vadala - Play Along Jazz Solos (Eb) ▪ Dirko Juchem - Classic Pop Ballads (Eb,Piano) ▪ Dirko Juchem - Jazz Ballads (C,Bb,Eb,Piano) ▪ Dirko Juchem - Jazz Standards (Eb) ▪ Dirko Juchem - Latin Standards (C,Bb,Eb,Piano) ▪ Dirko Juchem - Movie Classics (C,Bb,Eb,Piano) ▪ Dirko Juchem - Pop Ballads (C,Eb,Piano) ▪ Dirko Juchem - Rock Ballads (C,Bb,Eb,Piano) ▪ Dirko Juchem - Soul Classics (Bb, Piano) ▪ Dirko Juchem - Swing Standards (Eb, Piano) ▪ Discovering Alto Saxophone ▪ Dr.Willie L.Hill,Jr. - Approaching the Standards Vol.1 & 2 ▪ Electric Jazz Jam Along Series - Vol.1 - Andy Lalasis & Frank Cook (Bb) ▪ Gernot Dechert - Blues Power Live! Play With The Band (Bb) ▪ Gernot Dechert - Funk & Soul Power Live! (Eb) ▪ Gernot Dechert - Love Power (Eb,Bb) ▪ Glenn Zottola - Bossa, Bonfa and Black Orpheus ...a tribute to Stan Getz (Bb) ▪ Glenn Zottola - Triple Play Bb-Eb ▪ Glenn Zottola - Classical Arr. (Eb) ▪ Guest Spot - 20 Jazz Greats for Alto Saxophone

	▪ Guest Spot - 21st Century Hits - Playalong for Alto Saxophone ▪ Guest Spot - Film Themes (Eb) ▪ IMP - In session with Charlie Parker (Eb,Bb) ▪ Jack Long - Ballads - Playalong Solos for Alto Sax ▪ Jack Long - Jazz & Blues - Playalong Solos for Alto Sax ▪ Jack Long - Latin Playalong for Alto Saxophone ▪ James L.Hosay - Jazz-Rock in USA (Bb,Eb) ▪ Jerry Coker - The Music Of Ron Miller (Eb) ▪ John Williams - The Very Best of John Williams Instrumental Solos (Bb) ▪ Jorge Polanuer - El Libro Negro De Polanuer ▪ Jorge Polanuer - Musicas para Saxofone ▪ Kaori Kobayashi - Airflow (Eb) ▪ Kaori Kobayashi - Story (Eb) ▪ Kenny G - The Moment Bb ▪ Mark Armstrong - Swinging Classical Play-Along (Bb) ▪ Mark Armstrong - Swinging Romantic Play-Along (Eb,Piano) ▪ Michael Lington - Best Of - Bb, Eb ▪ Paquito D'Rivera - Music minus me - Vol.1 (Bb) & Vol.2 (Eb) ▪ Paul Honey - Classic Blues, Jazz, Keane Hopes and Fears, Smash Hits, Swing, ▪ Pete Thomas - The Midnight PlayAlongs Vol.1,2 (Eb,Bb,C,Bass) ▪ Peter Linx - Romantic Latin (Eb) ▪ Rainer Muller-Irion - Saxophon Style Workshop (Bb,Eb) ▪ Rich Maraday - Smooth Jazz - Bb, Eb ▪ Rik Elings - Moments of Latin (Eb) ▪ Rittor Music - Jazz Standard (Sax Alto, Sax Tenor and Piano) ▪ Rodgers and Hammerstine - The Sound of Music (Bb) ▪ Rolf Becker - Latin (Bb,Eb) ▪ Rolf Becker - Sax Ballads Band Vol.1,2,3 ▪ Tony Esposito - The Music of Henry Mancini (Eb) ▪ Wise Publications - Play-Along Jazz with a Jazz Trio (Eb) ▪ Yasuhiro Matsuda - Alto Sax David Sanborn

SUGESTII METODOLOGICE

Studiul saxofonului în muzica cultă este relativ nou în România şi a evoluat destul de mult în scurt timp, având în vedere capacităţile multilaterale a acestui instrument pe care studiază elevii, dar şi a cadrelor didactice competente şi bine instruite. Cu toate acestea, fiind o disciplină de specialitate, elevii au nevoie de dezvoltarea unor competenţe artistice, tehnice şi interpretative specifice. Studiul saxofonului necesită o pregătire de lungă durată şi o abordare metodică atent structurată.

Pentru o desfăşurare coerentă a procesului de învăţământ, este necesară întocmirea şi actualizarea programei şcolare, adaptând-o la datele problemelor actuale, la profilul elevului de astăzi, orientând activitatea profesorilor şi asigurând formarea progresivă a elevilor, de la nivelul de cunoştinţe de bază, până la cel de performanţă artistică.

Este esenţial să ţinem cont de educarea studiului individual la elev, într-un mod corect, prin dezvoltarea competenţelor tehnice şi interpretative, formarea simţului estetic, scoaterea în evidenţă a expresivităţii şi sensibilităţii artistice. De aceea, vom căuta să realizăm un program constant, în care elevul să abordeze exerciţiile tehnice, studiile şi repertoriul specific particularităţilor de vârstă , intelectuale şi afective.

Scopul principal al programei este cel de a veni în ajutorul profesorului, oferind sugestii în procesul instructiv-educativ şi de a forma la elevi capacitatea de a reda un discurs muzical coerent, capabil să emoţioneze publicul, prin dobândirea unei tehnici instrumentale corecte, cunoaşterea şi interpretarea unor lucrări din diverse stiluri şi perioade muzicale, prin formarea disciplinei studiului individual şi formarea experienţei elevului pe scenă.

Construcţia programei permite susţinerea elevilor în direcţia exprimării artistice la instrument, concretizată în manifestări muzicale, constituind un demers complex ce integrează cunoştinţe, deprinderi, competenţe şi de la celelalte discipline muzicale.

Programa îşi propune să ofere tehnologia însuşirii treptate şi sistematice atât a problemelor de tehnică instrumentală cât şi de interpretare. Acestea trebuie îmbinate armonios, de la simplu la complex, încât să asigure o evoluţie rapidă, diversificată, fără oscilaţii, permiţând un studiu raţional, riguros controlat al elevului pe tot parcursul evoluţiei sale.

Prezentul curriculum permite conturarea unor trasee individuale de dezvoltare şi evoluţie a tinerilor muzicieni, prin abordarea şi adaptarea materialului muzical la particularităţile şi dotarea intelectual – afectiv - fiziologică a fiecărui elev. Pe această linie, programa reprezintă pentru profesor un instrument de lucru ce permite deplasarea accentului de pe caracterul informativ pe cel formativ al învăţământului, centrând interesul pe elev şi opţiunile sale.

Structura şi conţinutul actual al acestei programe, vizează cerinţe profesionale superioare, în contextul unei largi libertăţi acordate profesorului de instrument în selectarea demersului didactic, a căilor, metodelor şi mijloacelor adecvate individualităţii elevului. Datorită acestui fapt, profesorul de instrument are sarcina de a selecţiona şi planifica materialul didactic al elevului în funcţie de particularităţile fiziologice, intelectuale şi afective, astfel încât să-i asigure acestuia o evoluţie concomitentă, continuă şi uniformă a celor două laturi fundamentale: tehnică şi artistică.

Pe lângă latura tehnică şi asimilarea unui repertoriu diversificat, accentul se pune şi pe latura artistică deoarece în această perioadă aspectul estetic se dezvoltă din ce în ce mai pregnant. Prin acumularea treptată şi progresivă de noi componente ale educaţiei instrumentale se va obţine scopul final şi anume formarea deprinderilor tehnice şi conturarea concepţiei interpretative, a personalităţii creatoare şi estetice a viitorului muzician interpret.

Predarea disciplinei se bazează pe lecţia individuală, care permite adaptarea conţinuturilor la particularităţile fiecărui elev. Profesorul ghidează procesul de învăţare prin demonstraţie, analiză şi exerciţiu practic, promovând o atitudine activă şi responsabilă faţă de studiu.

Se recomandă îmbinarea lucrului tehnic cu interpretarea expresivă, audiţia comparativă şi utilizarea resurselor moderne (înregistrări audio-video, aplicaţii educaţionale, playalong).

Programa şcolară pentru disciplina saxofon asigură un parcurs educaţional echilibrat, coerent şi adaptat nevoilor elevilor. Ea oferă cadrul necesar pentru dezvoltarea competenţelor tehnice şi artistice, contribuind la formarea viitorilor instrumentişti, membri ai orchestrelor, ansamblurilor de cameră sau interpreţi solişti.

Saxofon (instrument secundar)

Abordare progresivă și individualizată
Procesul de învățare va fi adaptat particularităților fizice și psihice ale elevului (vârstă, dezvoltare respiratorie, coordonare). Exercițiile vor evolua de la activități simple de respirație și emisie sonoră, până la interpretarea de piese cu structură clară și expresie proprie. Se va urmări în permanență formarea deprinderilor tehnice corecte, pentru a evita automatizările greșite.

Dezvoltarea tehnicii prin exerciții scurte și variate
Se recomandă exerciții zilnice de suflu, ambușură, emisie și articulație, realizate sub formă de joc muzical, pentru a menține interesul. Se vor utiliza studii și exerciții adaptate vârstei (de exemplu: Rubank, Mule, Londeix, Lacour, Delangle, Defayet – fragmente simplificate). Se va pune accent pe calitatea sunetului, nu pe cantitatea de material parcurs.

Integrarea elementelor de limbaj muzical în activitatea practică
Noțiunile de teorie muzicală (note, valori, semne, tempo, dinamică) se vor exersa direct în contextul pieselor studiate. Se recomandă exerciții de citire la prima vedere, adaptate nivelului elevului. Corelarea cu disciplina „Teorie Solfegiu” se va face prin aplicarea practică pe instrument.

Stimularea expresivității și creativității interpretative
Elevul va fi încurajat să propună variante dinamice, să exprime prin muzica stări emoționale simple. Se pot introduce scurte exerciții de improvizație pe sunete date sau pe structuri ritmice simple. Audițiile colective vor fi folosite pentru a dezvolta gustul estetic și capacitatea de ascultare activă.

Utilizarea resurselor variate și a înregistrărilor audio-video
Audierea unor fragmente orchestrale sau solistice cu saxofon pentru formarea auzului timbral. Folosirea înregistrărilor proprii pentru autoevaluare și conștientizarea progresului. Integrarea instrumentului în contexte interdisciplinare: muzică și imagine, poveste, mișcare scenică și punerea în dificultate de a cânta playalong (negativ audio + partitură)

Evaluarea continuă și formativă
Evaluarea se realizează prin observarea progresului tehnic și expresiv, prin audiții, lucrări practice și examene semestriale. Se apreciază efortul constant, atitudinea față de studiu, controlul tehnicii și expresivitatea interpretării. Se recomandă utilizarea feedback-ului pozitiv și a autoevaluării ca parte a procesului de învățare.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Instituție de apartenență, localitate, județ
RESPONSABIL MEC Prof. LILIANA BOBEICĂ	Ministerul Educației și cercetării
RESPONSABIL CNCE Prof. LĂCRĂMIOARA-ANA PAULIUC	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare
COORDONATOR ȘTIINȚIFIC Prof. univ. dr. VALENTINA DEDIU-SANDU	Academia Română
Prof. NICOLAE LAURENȚIU REUȚ	Colegiul Național de Arte „Octav Băncilă”, Iași

Anexa nr. 260

Programa școlară
pentru disciplina

FAGOT

(instrument principal, instrument secundar și instrument la alegere)

Clasele a IX-a – a XII-a
Curriculum de specialitate (CS)

Filiera vocațională, profilul artistic, specializarea muzică

Învățământ liceal

- 2026 –

Anexa nr. 260
Programa școlară pentru disciplina
Fagot (instrument principal, instrument secundar și instrument la alegere),
clasele a IX-a – a XII-a, *curriculum de specialitate (CS)*

- ***Filiera vocațională, profil artistic, specializarea muzică***

NOTĂ DE PREZENTARE

Programa școlară pentru ***Fagot*** (*instrument principal, instrument secundar și instrument la alegere)* reprezintă o ofertă curriculară de specialitate pentru învățământul liceal, *filiera vocațională, profil artistic, specializarea muzică, secțiile muzică instrumentală și studii teoretice,* începând din anul școlar 2026-2027. Disciplinele în cadrul cărora se poate studia ***fagotul*** ca instrument muzical se regăsesc în *Anexa 10 la OMEC nr. 4350/20.06.2025 - Planul-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, filiera vocațională, profil artistic, specializarea muzică,* secțiile *Interpretare instrumentală* și *Studii teoretice muzicale,* în *Curriculum de specialitate* (CS).

Studiul ***fagotului*** în liceu, ca instrument principal și instrument secundar, își propune pregătirea absolvenților pentru admiterea în învățământul superior, devenind ulterior instrumentiști în filarmonici, în diferite formații instrumentale sau cadre didactice de specialitate.

Studiul ***fagotului*** în liceu, ca instrument la alegerea elevilor care studiază pianul ca instrument principal, își propune familiarizarea pianiștilor cu tehnica *instrumentelor de suflat din lemn*, în vederea pregătirii în calitate de acompaniatori în diferite formații instrumentale.

Pentru studiul acestui instrument muzical, bugetul de timp alocat, în funcție de locul pe care îl ocupă în pregătirea de specialitate a elevilor, este următorul:

Fagot				
Disciplina	a IX-a	a X-a	a XI-a	a XII-a
Instrument principal	3	3	3	3
Instrument secundar	2	2	2	2
Instrument la alegere	1	1	1	1

În elaborarea programei, s-a avut în vedere raportarea la cadrul legislativ și documentele strategice generale și specifice care susțin studiul disciplinelor:

- ***Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023***, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Regulamentul-cadru de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar***, aprobat prin Ordinul ministrului educației nr. 5.726/2024, , cu modificările și completările ulterioare;
- ***Regulamentul de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar cu program de artă***, aporbat prin Ordinul Ministerului Educației și Cercetării nr. 3717/01 aprilie 2025, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Planurile-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi***, filiera vocațională, profilul artistic, specializarea muzică din Anexa nr. 10 la O.M.E.C. nr. 4.350/20.06.2025 privind aprobarea Planurilor-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Profilul de formare al absolventului***, OME nr. 6731/2023, care asigură coerența verticală a parcursul școlar, (competențe-cheie + atribute prioritare);
- *documente europene relevante la nivel general și, mai ales, pentru disciplină (Recomandarea Consiliului UE privind competențele-cheie, Cadrul european al calificărilor, Rapoarte OECD/ UNESCO, Cadre de referință etc.);*
- *alte documente/studii specifice Curriculumului Național și curriculumului disciplinei – de exemplu, cu valoare pentru sugestiile metodologice ale programei școlare.*

Programa este elaborată potrivit modelului de proiectare curriculară centrat pe competențe. Construcția programei este realizată astfel încât să contribuie la dezvoltarea profilului de formare al absolventului. Din perspectiva disciplinei de studiu, orientarea demersului didactic are la bază *competența de sensibilizare și exprimare culturală* cu atributele prioritare esențiale pentru abordarea învățării într-un mod conștient și pe termen lung.

Structura programei școlare include, pe lângă *Nota de prezentare*, următoarele elemente:
- Competenţe generale
- Competenţe specifice şi exemple de activităţi de învăţare
- Domenii de conținut și conţinuturi
- Sugestii de repertoriu
- Sugestii metodologice
- Bibliografie selectivă

Competenţele sunt ansambluri structurate de cunoştinţe, abilităţi şi atitudini dezvoltate prin învăţare, care permit identificarea şi rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte particulare diverse.

Competențele generale vizate jalonează achizițiile elevului pentru întregul ciclu liceal.

Competenţele specifice se formează pe parcursul unui an şcolar, sunt derivate din competenţele generale şi reprezintă etape în dobândirea acestora. Competenţele specifice sunt însoţite de exemple de activităţi de învăţare, care constituie modalităţi de organizare a activităţii didactice în scopul realizării competenţelor. Programa şcolară propune, cu caracter de exemplu, diferite tipuri de activităţi de învăţare, care integrează strategii didactice şi care valorifică experienţa concretă a elevului. Cadrul didactic are libertatea de a utiliza exemplele de activităţi de învăţare pe care le propune programa şcolară, de a le completa sau de a le înlocui, astfel încât acestea să asigure un demers didactic adecvat situaţiei concrete de la clasă. Se asigură, în acest fel, premisele aplicării contextualizate a programei şcolare şi proiectării unor parcursuri de învăţare personalizate.

Conținuturile învățării constituie elemente de bază ale domeniului, mijloace informaționale prin care se urmărește realizarea competențelor.

Sugestiile de repertoriu sunt prezentate separat pentru fiecare an de studiu. Repertoriu este un mijloc de realizare a competențelor, fiind indispensabil în progresul elevilor pe tot parcursul formării.

Sugestiile metodologice includ recomandări privind strategiile didactice şi elementele de evaluare formativă continuă și sumativă.

Construcția programei permite susținerea elevilor în direcția exprimării artistice la instrument, concretizată în manifestări muzicale, constituind un demers complex ce integrează cunoștințe, deprinderi, competențe și de la celelalte discipline muzicale.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Operarea cu elemente de limbaj specific, în abordarea creaţiilor muzicale**
CG2	**Valorificarea potenţialului creativ în interpretare, operând cu limbajul de specialitate**

CLASA A IX-A

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Operarea cu elemente de limbaj specific, în abordarea creaţiilor muzicale*

CS 1.1. Aplică elementele fundamentale de tehnică instrumentală (emisie, articulație, respirație, poziție) în interpretarea lucrărilor simple pentru fagot
- *executarea de exerciții de respirație și emisie controlată a sunetului pe note lungi;* - *exersarea zilnică a unei game în diferite articulații (legato, detache, staccato) și a arpegiilor în stare naturală, apoi în răsturnări;* - *interpretarea de studii și exercitii tehnice pentru consolidarea poziției și articulației.*
CS 1.2. Utilizează indicațiile de expresie, agogica și dinamică înscrise în partitura
- *citirea și explicarea semnelor de dinamică și tempo dintr-o piesă scurta pentru fagot;* - *audierea comparativă a doua interpretări ale aceleiași lucrări, pentru identificarea diferențelor de expresie;* - *aplicarea graduală a indicațiilor de expresie în interpretarea unei fraze muzicale simple.*
CS 1.3. Interpretează lucrări scurte cu acuratețe intonațională și ritmică, în conformitate cu caracterul piesei
- *studierea unor piese scurte din repertoriul clasic, cu accent pe precizie ritmică și intonațională;* - *înregistrarea și evaluarea propriei interpretări pentru identificarea erorilor;* - *interpretarea piesei în fața colegilor, urmărind exprimarea caracterului muzical.*

CG 2 - *Valorificarea potenţialului creativ în interpretare, operând cu limbajul de specialitate*

CS 2.1. Manifestă creativitate în interpretarea lucrărilor prin varierea intențiilor expresive (tempo, dinamica, articulație)
- *explorarea mai multor variante de tempo și articulare pentru aceeași frază muzicală;* - *discuții dirijate despre cum poate fi exprimată o emoție prin mijloace muzicale (contrast dinamic, frazare);* - *interpretarea unei piese în doua versiuni expresive diferite. (de exemplu: liric vs. energic).*
CS 2.2. Utilizează terminologia muzicală de specialitate pentru a exprima corect intențiile interpretative
- *exersarea identificării și explicării termenilor muzicali din partitură (legato, staccato, ritardando, cresc.);* - *prezentarea verbală a propriei interpretări, folosind limbajul de specialitate;* - *elaborarea unei fișe explicative a simbolurilor și indicațiilor de expresie dintr-o piesa studiata.*
CS 2.3. Dezvoltă interpretări personale, păstrând fidelitatea față de textul muzical și caracterul piesei
- *alegerea unei lucrări scurte și elaborarea unei interpretări proprii, cu justificarea alegerilor expresive;* - *prezentarea piesei în fața colegilor și compararea diferitelor interpretării propuse;* - *participarea la o audiție internă, urmărind transmiterea mesajului muzical prin mijloace expresive personale.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Tehnică instrumentală	- controlul respiratiei si formarea unui sunet curat; - controlul atacul și al trecerilor între registre în succesiune rapidă; - menținerea poziției corecte și a stabilității instrumentului.
Elemente de limbaj muzical	- citirea corecta a partiturii și aplicarea indicatiilor de tempo; - exersarea intonației în game și studii simple; - respectarea semnelor de expresie și frazare de baza.
Aspecte culturale muzicale și interdisciplinare	- repertoriul de baza pentru fagot din perioada barocului; - rolul fagotului în formațiile orchestrale și de suflători; - conexiuni între sunet, respirație și expresivitate artistică.

REPERTORIU (SUGESTII)

Studii	Christian Julius Weissenborn: c.II, Op. 8 - Studiile 15-40 Ludwig Milde : c. I, Op.24 - Studiile 1-6 Étienne Ozi : 42 Capricii 1-10 Georg Kopprasch: Studii, vol. I Exerciții și game: J. Davis, George Hariton, Fernand Oubradous, O.K.Dahl, Simon Kovar
Sonate	Benedetto Marcello: 6 sonate Antonio Lucio Vivaldi: Sonate Johann Ernst Galliard: Sonate Tomaso Giovanni Albinoni, Sonata nr.3 Luigi Merci, Sonata în Mib major Georg Philipp Telemann, Sonata în Fa major
Concerte	Antonio Lucio Vivaldi: Concerte: La minor RV497, RV498, Fa major RV489, Re minor, Do major RV476 Johann Gottlieb Graun: Concert Do major Johann Baptist Georg Neruda: Concert in Do major Capel Bond, Concert nr.6 în Sib major Johann Michael Haydn: Concertino
Alte lucrări	Piotr Ilici Ceaikovski: Humoresc Wolfgang Amadeus Mozart: Rondo: Fa major Oleg Miroschnikow: Scherzo, Ludwig Milde:Tarantela, Anatolii Kolomiets: Scherzo Zoltan Aladar, Burlesca

CLASA A X-A

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Operarea cu elemente de limbaj specific, în abordarea creaţiilor muzicale*

CS 1.1. Aplică tehnici interpretative variate (articulare, frazare, dinamica) in funcție de genul și stilul muzical abordat
- *exersarea pasajelor din lucrări contrastante (baroc sau romantic) cu articulație și frazare specifică fiecărui stil;* - *analiză auditivă a unor interpretări profesioniste pentru identificarea diferențelor de stil și gen;* - *aplicarea unor exerciții de control al dinamicii și al frazării în studii și piese de concert.*
CS 1.2. Analizează structura formală și limbajul muzical al pieselor studiate, identificând relațiile dintre teme, tonalități și fraze
- *marcarea secțiunilor formale în partitura (expozitie, dezvoltare, repriza) pentru o lucrare studiata;* - *discuție ghidată despre organizarea tematică și armonica a pieselor din repertoriul pentru fagot;* - *analiza comparativă intre două lucrări pentru fagot din epoci diferite, evidentiind particularitatile de limbaj.*
CS 1.3. Manifestă control sonor și expresivitate prin utilizarea conștientă a elementelor de limbaj muzical
- *exersarea intonatiei și a omogenității timbrale in game, arpegii și studii;* - *interpretarea unei lucrări cu accent pe obținerea unui sunet echilibrat și expresiv;* - *înregistrarea și evaluarea performanței proprii din perspectiva calității sunetului și expresiei.*

CG 2 -*Valorificarea potențialului creativ în interpretare, operând cu limbajul de specialitate*

CS 2.1. Aplică elemente de expresivitate personală în interpretarea lucrărilor din diferite genuri muzicale
- *interpretarea aceleași lucrări cu doua intenții expresive diferite, discutand rezultatul artistic;* - *exersarea variației tempoului și a dinamicii pentru transmiterea emoțiilor intenționate;* - *participarea la exerciții de improvizație simpla pe teme date (ritmice și melodice).*
CS 2.2. Folosește limbajul de specialitate pentru a argumenta alegerile interpretative
- *realizarea unei scurte prezentări orale despre interpretarea unei lucrări studiate, folosind termeni tehnici (frază muzicală, articulare, timbru);* - *elaborarea unei fise de analiza a piesei interpretate, cu explicații despre deciziile expresive;* - *discuții intre elevi privind opțiunile de interpretare și justificarea acestora prin termeni muzicali adecvați.*
CS 2.3. Explorează soluții creative pentru redarea caracterului stilistic al pieselor abordate
- *identificarea și aplicarea mijloacelor expresive specifice unei epoci (baroc, clasic,romantic);* - *propunerea de interpretări alternative pentru o lucrare, respectand totodata textul muzical;* - *participarea la auditii de clasa, urmărind originalitatea și autenticitatea interpretării.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Tehnică instrumentală	- controlul debitului de aer și dezvoltarea rezistenței ambușurii; - exersarea diferitelor tipuri de articulații (detache, staccato, legato); - omogenizarea timbrului între registre.
Elemente de limbaj muzical	- schimbările de masură și tempo; - fraze complexe și variații dinamice complexe; - aplicarea expresiei în piese de genuri diferite.
Aspecte culturale muzicale și interdisciplinare	- tehnici de concentrare și de gestionarea emoțiilor - colaborarea cu corepetitorul și/sau alte instrumente - construirea unei interpretări personale: intenție artistică, coerență, mesaj; - stiluri interpretative specifice; - dezvoltarea prezenței scenice și a capacității de comunicare prin muzică; reflecție critică asupra propriei evoluții interpretative.

REPERTORIU (SUGESTII)

Studii	Christian Julius Weissenborn, c. II op.8, Studiile 40-50 Ludwig Milde , Op. 24, Studiile 7-12 , A. Ozzi, 24 Capricii 11-20 Exerciții și game: J. Davis, George Hariton, Fernand Oubradous, O.K.Dahl, Simion Kovar, L. Krakamp
Sonate	Benedetto Marcello, 6 sonate Antonio Lucio Vivaldi, 6 sonate Wolfgang Amadeus Mozart, Sonata Si bemol Joseph Bodin de Boismortier, Sonata în Sol Wolfgang Amadeus Mozart, Sonată în Si bemol major. Joseph Bodin de Boismortier, Sonata Mi minor nr.1,2 Žilvinas Smalys, Sonatina
Concerte	Antonio Lucio Vivaldi, Concerte Christoph Graupner, Concert în c minor Johann Christian Bach, Concert in Do major Franz Ignaz Danzi, Concert în Fa major P.I J. C. Fogel, Concert in Do major Josepg Bodin Boismortier, Concert în Re major George Frideric Handel, Concert în do minor. V. Suhanek, Concertino
Alte piese	Richard Waldemar Oschanitzky : Burlescă Eugène Joseph Bozza, Burlesque Constantin Nottara, Humoresca Ludwig Milde, Andante și Rondo C. Grovelz, Siciliana şi Allegro giocoso E.Bourdeau, Premier solo James Ord Hume, The Carnival Fantasia

CLASA A XI-A

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Operarea cu elemente de limbaj specific, în abordarea creaţiilor muzicale*

CS 1.1. Integrează conștient elementele de tehnică și expresie în interpretarea lucrărilor de complexitate medie
- *studierea fragmentelor dificile din repertoriu, aplicând tehnici avansate de emisie si control al sunetului;* - *exersarea frazelor muzicale complexe, cu atentie la articulatie, dinamica si respiratie;* - *interpretarea lucrărilor de dificultate medie (ex. sonate clasice, piese romantice) cu accent pe expresivitate si precizie tehnica.*
CS 1.2. Analizează limbajul muzical din perspectiva epocii, genului și stilului interpretativ
- *analiza formala si stilistica a unei lucrari pentru fagot (identificarea temelor, tonalitatilor, indicatiilor de stil);* - *audierea și compararea interpretărilor unor fagotisti consacrați, pentru observarea diferențelor stilistice;* - *discuție dirijată despre modul în care contextul istoric influențează limbajul muzical al piesei*
CS 1.3. Valorifică indicii de expresie din partitură pentru a reda fidel intenția compozitorului
- *studierea atentă a partiturii, cu marcarea indicatiilor de expresie și de agogica;* - *exersarea controlului expresiv (nuantare, tempo, frazare) în funcție de intenția compozitorului;* - *prezentarea interpretării în cadrul unei auditii, urmată de autoevaluare pe baza fidelității față de textul muzical.*

CG 2 -*Valorificarea potenţialului creativ în interpretare, operând cu limbajul de specialitate propriu artei muzicale*

CS 2.1. Valorifică resursele proprii de expresie și tehnică instrumentală pentru transmiterea intenției artistice
- *exersarea frazelor muzicale cu intenții expresive diferite (melancolic, energetic, solemn erc.);* - *studierea controlului intensității si timbrului pentru a susține expresia artistică dorită;* - *înregistrarea interpretării proprii și analizarea coerenței între intenția artistică și rezultatul sonor.*
CS 2.2. Realizează interpretări personale, bazate pe înțelegerea contextului stilistic și istoric al lucrărilor
- *cercetarea informațiilor despre compozitorul și perioada piesei studiate;* - *adaptarea interpretării la stilul epocii, respectand totodata expresia proprie;* - *participarea la o audiție tematică (ex. fagotul în perioada clasică) cu interpretare comentata.*
CS 2.3. . Demonstrează autonomie și creativitate in abordarea repertoriului solistic și de ansamblu
- *alegerea unei piese din repertoriul propus și pregătirea acesteia în mod independent;* - *colaborarea cu colegii în ansambluri de suflatori, aplicând idei proprii de interpretare;* - *organizarea unei mini auditii de clasa, în care fiecare elev prezinta o lucrare pregatita autonom.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Tehnică instrumentală	- controlul respiratiei şi a susținerii în fraze lungi; - extinderea ambitusului și precizia folosirii clapei de piano la unele note din supraacut (sol, sol diez); - echilibru între forța de suflare şi claritatea timbrului.
Elemente de limbaj muzical	- structurile formale şi interpretarea lor; - caracteristici ale stilului epocilor în interpretarea lucrărilor; - contraste expresive pentru redarea caracterului.
Aspecte culturale muzicale și interdisciplinare	- caracteristicile repertoriului romantic pentru fagot; - conexiuni între muzica, poezie și dramaturgie.

REPERTORIU (SUGESTII)

Studii	Ludwig Milde, Op. 24, Studiile 13-25, Op.26, c. I Studiile 1-5 A. Ozzi, 24 Capricii Albert Vaulet, 20 de studii pentru fagot B.Gorecki, 40 de studii de virtuozitate pentru fagot Exerciții și game: J. Davis, Gorge Hariton, Fernnd Oubradous, O.K.Dahl, Simon Kovar
Sonate	PH.F.Boddecker**,** Sonata sopra La Monica Andrea Caporale, Sonata in re minor Gustav Schreck, Sonată op.9 Michel Corrette, Les Delicates de la Solitude, Premier Sonata
Concerte	Franz Ignaz Danzi, Concert în Fa major P.II-III Jan Antonin Kozeluch, Concert in Do major, François Devienne, Concert in Do major Johann Baptist Wanhal, Concert in Do major Carl Maria von Weber, Concert în Fa major Johann Christian Bach, Concert in Sib major
Alte piese	Carl Jacobi, Introducere , temă cu variaţiuni Edward William Elgar, Romance op.62 Alessandro Longo, Suita A.d'Olonne, Romance et Tarantelle Constantin Dimitrescu, Dans ţărănesc Piotr Ilici Ceaikovski, Nocturna Johann Wenzel Kalliwoda, Variațiuni și Rondo op.57 Gabriel Fauré, Sicilienne

CLASA A XII-A

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Operarea cu elemente de limbaj specific, în abordarea creațiilor muzicale*

CS 1.1. Demonstrează stăpânirea mijloacelor tehnice și expresive în interpretare
- *studierea lucrarii din repertoriul de examen, cu accent pe precizie tehnica și expresivitate;* - *exersarea pasajelor dificile cu aplicarea metodelor personale de rezolvare tehnică;* - *interpretarea integrală a unei lucrări complexe, urmărind coerența și echilibrul sonor.*
CS 1.2. Integrează cunoștințele teoretice și stilistice în realizarea unei interpretări expresive
- *analiza formei și a limbajului muzical al piesei de examen, pentru fundamentarea deciziilor interpretative;* - *exersarea lucrărilor cu accent pe respectarea epocii și pe intenția compozitorului;* - *prezentarea unei interpretări comentate, argumentand alegerile tehnice și de expresie.*
CS 1.3. Argumentează deciziile interpretative prin raportare la limbajul și stilul muzical al lucrării abordate
- *elaborarea unei scurte fișe de analiză interpretativă a piesei principale din examen;* - *discuția dirijată despre stil, expresie și caracterul piesei, folosind terminologia de specialitate;* - *autoevaluarea interpretării proprii, pe baza criteriilor de stil, expresivitate și acuratețe*

CG 2 -*Valorificarea potențialului creativ în interpretare, operând cu limbajul de specialitate*

CS 2.1. Integrează creativitatea interpretativă în realizarea unui discurs muzical coerent și expresiv
- *interpretarea unei lucrări în doua versiuni expresive diferite, urmată de analiza comparativă;* - *exersarea controlului frazării, dinamicii și culorii timbrale pentru a susține intenția artistică;* - *prezentarea unei interpretări personale în cadrul audițiilor sau concursurilor școlare.*
CS 2.2. Manifestează maturitate artistică prin interpretări personale, adaptate stilului și caracterului piesei
- *alegerea unui repertoriu potrivit nivelului tehnic și expresiv al elevului;* - *realizare unei interpretări complete a unei lucrări majore (concert, sonata, piesa modernă);* - *prezentarea piesei în contexte publice (audiții, concerte, examene), urmărind expresia artistică și siguranța scenică.*
CS 2.3. Argumentează deciziile expresive și stilistice utilizând corect limbajul de specialitate
- *realizarea unei scurte prezentări despre concepția interpretativa a lucrării de examen;* - *-discuție ghidată despre diferențele dintre stilurile muzicale și modul de abordare interpretativă al fagotului;* - *- autoevaluare scrisă sau orală privind procesul de pregătire a piesei, folosind termeni de specialitate.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Tehnică instrumentală	- perfecționarea controlului respirației și al emisiei omogene pe toate registrele. - controlul sonorității prin nuanțare timbrală. - stăpânirea articulației *staccato* în toate registrele.
Elemente de limbaj muzical	- formarea capacității de a transpune indicațiile de stil și expresie într-o interpretare echilibrata și convingătoare. - echilibru dintre acuratețea tehnică și intenția expresivă. - argumentarea interpretării pe baza limbajului muzical.
Aspecte culturale muzicale și interdisciplinare	- repertoriul de examen: concert, sonata, piesă. - studiul rolului interpretativ al fagotului în orchestră și în lucrări solistice. - relația dintre arta muzicală și contextul cultural al epocii.

REPERTORIU (SUGESTII)

Studii	Ludwig Milde , Op.26, c. I Studiile 1-10 Eugène Louis-Marie Jancourt, 26 de studii melodice pentru fagot Victor Bruns, Studii de fagot pentru avansati op.32 Alberto Orefici, Studii Melodici Exerciții și game: J. Davis, George Hariton, Fernand Oubradous, O.K.Dahl, Simon Kovar
Sonate	Vasile Jianu, Sonatina Benedetto Marcello, 6 sonate Georg Philipp Telemann, Sonata în fa minor François Devienne, 6 Sonate
Concerte	Wolfgang Amadeus Mozart, Concert in Sib major Carl Maria von Weber, Concert în Fa major Johann Christian Bach, Concert in Mib major Ludwig Milde, Concert nr. 2 Ferdinand David, Concertino
Alte piese	Paul Jelescu, Rapsodie Dobrogeana Carl Maria von Weber, Andante si rondo ongarese Eugène Joseph Bozza: Récit, Sicilienne et Rondo Gabriel Pierné, Solo de Concert Emil Hlobil, Divertisment Johann Wenzel Kalliwoda, Variațiuni și Rondo

SUGESTII METODOLOGICE

1. Abordarea didactică generală

• Predarea instrumentului urmărește formarea progresivă a competențelor tehnice, expresive și culturale ale elevilor, într-un mod gradat, de la simplu la complex.
• Activitatea didactică trebuie să îmbine elementele de tehnică instrumentală, înțelegerea limbajului muzical și integrarea aspectelor culturale și interdisciplinare.
• Profesorul are rolul de mentor și model artistic, adaptând programa la particularitățile fiecărui elev și la nivelul clasei (IX–XII).
• Se recomandă o învățare activă și centrată pe elev, bazată pe exersare practică, autoevaluare și reflecție asupra propriei interpretări.

2. Strategii și metode de predare

• Explicația și demonstrația – pentru prezentarea tehnicilor instrumentale și a modelelor sonore corecte.
• Imitația și repetiția dirijată – pentru fixarea mișcărilor corecte și a reflexelor tehnice.
• Învățarea prin problematizare – analiza și soluționarea dificultăților tehnice sau expresive dintr-o lucrare.
• Exercițiul individual controlat – aplicarea recomandărilor metodice în studiul personal; elevul să țină un jurnal de studiu, în care sa consemneze apoi sa discute cu profesorul cum a studiat individual.
• Audiția comparativă și analiza interpretativă – pentru formarea discernământului stilistic și a gustului estetic.
• Dialogul artistic – discuții libere asupra expresiei și intenției interpretative pentru dezvoltarea creativității.

3. Elemente metodice specifice fagotului

• Controlul respirației se dezvoltă progresiv, prin exerciții zilnice de suflu și echilibru între debitul de aer și intensitatea emisiei.
• Articularea și frazarea se vor exersa prin studii adaptate nivelului elevului, cu accent pe claritatea atacului și omogenitatea registrelor.
• Exersarea dinamicii și expresiei se va face gradual, prin contraste controlate și aplicarea indicațiilor de agogică.
• Intonația se formează prin cântat lent, cu sprijinul acompaniamentului de pian sau al înregistrărilor de referință, sau a aparatul de acordat dar folosit doar ca reper și nu tot timpul.
• Studiul repertoriului trebuie să reflecte diversitatea stilurilor (baroc, clasic, romantic, modern).
• Interpretarea publică (audiții, concursuri, examene) constituie instrument de evaluare formativă și motivațională. Profesorul are responsabilitatea de a nu scoate în public un elev nepregătit tehnic și psihic, demoralizant elevul/a.

4. Evaluarea progresului

• Evaluarea se bazează pe observarea directă, autoanaliză și interpretare publică.
• Se vor urmări criterii precum acuratețea intonațională și ritmică, calitatea timbrului, expresivitatea, stăpânirea tehnicii și creativitatea interpretativă.
• Feedbackul trebuie oferit constructiv, orientat spre îmbunătățirea continuă, nu doar spre ierarhizare.
• Autoevaluarea elevului (prin înregistrări și reflecții proprii) este esențială pentru consolidarea autonomiei artistice.

5. Aspecte interdisciplinare

• Corelarea interpretării muzicale cu elemente de teorie muzicală, istoria muzicii și estetica artelor contribuie la formarea unei viziuni unitare asupra actului artistic.
• Conexiunile dintre muzică, literatură și arte vizuale dezvoltă sensibilitatea estetică și capacitatea de interpretare culturală.
• Participarea la proiecte, spectacole și evenimente artistice stimulează cooperarea, responsabilitatea și creativitatea elevilor.

6. Principii metodologice esențiale
• Progresivitate – exersarea etapizată, de la elementele tehnice de bază la interpretarea complexă și expresivă.
• Integrare – legătura permanentă între teorie, tehnică și expresie artistică.
• Autonomie – stimularea inițiativei, reflecției și capacității de autoevaluare.
• Creativitate – încurajarea interpretărilor personale și a explorării expresive.
• Rigoare artistică – respectarea fidelă a textului muzical și a stilului compozitorului.

Fagot (instrument la alegere)

Abordare progresivă și individualizată
Procesul de învățare va fi adaptat particularităților fizice și psihice ale elevului (vârstă, dezvoltare respiratorie, coordonare). Exercițiile se vor gradua de la activități simple de respirație și emisie sonoră, până la interpretarea de piese cu structură clară și expresie proprie. Se va urmări în permanență formarea deprinderilor tehnice corecte, pentru a evita automatizările greșite.

Dezvoltarea tehnicii prin exerciții scurte și variate
Se recomandă exerciții zilnice de suflu, ambușură, emisie și articulație, realizate sub formă de joc muzical, pentru a menține interesul. Se vor utiliza studii și exerciții adaptate vârstei (de exemplu: Weissenborn, Gekeler, Jancourt – fragmente simplificate). Se va pune accent pe calitatea sunetului, nu pe cantitatea de material parcurs.

Integrarea elementelor de limbaj muzical în activitatea practică
Noțiunile de teorie muzicală (note, valori, semne, tempo, dinamică) se vor exersa direct în contextul pieselor studiate. Se recomandă exerciții de citire la prima vedere, adaptate nivelului elevului. Corelarea cu disciplina „Teorie Solfegiu” se va face prin aplicarea practică pe instrument.

Stimularea expresivității și creativității interpretative
Elevul va fi încurajat să propună variante dinamice, să exprime prin muzica stări emoționale simple. Se pot introduce scurte exerciții de improvizație pe sunete date sau pe structuri ritmice simple. Audițiile colective vor fi folosite pentru a dezvolta gustul estetic și capacitatea de ascultare activă.

Utilizarea resurselor variate și a înregistrărilor audio-video
Audierea unor fragmente orchestrale sau solistice cu fagot pentru formarea auzului timbral. Folosirea înregistrărilor proprii pentru autoevaluare și conștientizarea progresului. Integrarea instrumentului în contexte interdisciplinare: muzică și imagine, poveste, mișcare scenică.

Evaluarea continuă și formativă
Evaluarea se realizează prin observarea progresului tehnic și expresiv, prin audiții, lucrări practice și examene semestriale. Se apreciază efortul constant, atitudinea față de studiu, controlul tehnicii și expresivitatea interpretării. Se recomandă utilizarea feedback-ului pozitiv și a autoevaluării ca parte a procesului de învățare.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

1. WEISSENBORN, Julius, *Studien für Fagott, op.8, Heft II.* [partitură]. Leipzig: C.F.Peters, 1887.
2. MILDE, Ludwig, *Studien für Fagott, op 24, Heft I.* [partitură] .Leipzig: Breitkopf & Hartel, 1891.
3. OZI, Etienne. *42 Capricii pentru fagot* [partitura]. Paris: International Music Company, 1950.
4. KOPPRASCH, Carl. *60 Etuden fur Fagott, Band I.* [partitura]. Leipzig: C.F. Peters, 1893.
5. VIVALDI, Antonio. *Concerte pentru fagot: la minor RV497; RV498; fa major RV489.* [partitura]. Venezia: Ricordi, 1955.
6. GRAUN, Johann Gottlieb. *Concert in Do major.* [partitură]. Leipzig: Breitkopf & Hartel, 1956.
7. NERUDA, Johann Baptist Georg. *Concert în Do major.* [partitură]. Leipzig: Breitkopf & Hartel, 1960.
8. BOND, Christopher. *Concert nr. 6 în Sib major.* [partitură]. London: Studio Music Company, 1985.
9. HAYDN, Michael. *Concertino.* [partitură]. Wien: Universal Edition, 1950.
10. MARCELLO, Benedetto. *Șase sonate pentru fagot și basso continuo.* [partitură]. Venezia: Ricordi, 1950.
11. GALLIARD, Johann Ernst. *Sonate pentru fagot și basso continuo.* [partitură]. London: Musica Rara, 1965.
12. ALBINONI, Tomaso. *Sonata nr. 3 pentru fagot și basso continuo.*[partitură]. Leipzig: Breitkopf & Hartel, 1854.
13. MERCI, Louis. *Sonata în Mib major.* [partitură]. Paris: International Music Company, 1960.
14. TELEMANN, Georg Philipp. *Sonata în Fa major.* [partitură]. Kassel: Barenreiter, 1953.
15. CEAIKOVSKI, Piotr Ilici. *Humoresque.* [partitură]. Moscova: Muzgiz, 1952.
16. MOZART, Wolfgang Amadeus. *Rondo în Fa major.* [partitura]. Leipzig: Breitkopf & Hartel 1890.
17. MIROSCHNIKOW, Oleg. *Scherzo*. [partitura]. Moscova: Muzgiz, 1975.
18. MILDE, Ludwig. *Tarantella*. [partitura]. Leipzig: Breitkopf & Hartel 1891.
19. KOLOMIETS, Aleksandr. *Scherzo.* [partitura]. Moscova: Sovietsky Kompozitor, 1970.
20. ALADAR, Zoltan. *Burlesca*. [partitura]. Budapesta: Editio Musica, 1965.
21. GRAUPNER, Christoph. *Concert în do minor*. [partitura]. Darmstadt: Edition Güntersberg, 1998.
22. BACH, Johann, Christian. *Concert în Do major.* [partitura]. Leipzig: Breitkopf & Hartel 1956.
23. DANZI, Franz. *Concert în Fa major partea I.* [partitura]. Leipzig: Breitkopf & Hartel 1900.
24. FOGEL, Johann Christian. *Concert în Do major.* [partitura]. Berlin: Musikverlag, 1970.
25. BOISMORTIER, Joseph Bodin de. *Concert în Re major.* [partitura]. Paris: Heugel, 1954.
26. HANDEL, George Frideric. *Concert în do minor.* [partitura]. London: Novello, 1950.
27. SUHANEK, Vaclav. *Concertino.* [partitura]. Praga: Editio Supraphon, 1972.
28. MOZART, Wolfgang Amadeus. *Sonata in sib major.* [partitura]. Leipzig: Breitkopf & Hartel 1890.
29. OSCHANITZKY, Richard. *Burlesca.* [partitura]. Bucuresti: Editura Muzicala, 1972.
30. BOZZA, Eugene. *Burlesque*. [partitura]. Paris: Alphonse Leduc, 1955.
31. NOTTARA, Constantin. *Humoresca.* [partitura]. Bucuresti: Editura Muzicala, 1960.
32. MILDE, Ludwig. *Andante si Rondo.* [partitura]. Leipzig: Breitkopf & Hartel 1891.
33. GROVELZ, Charles. *Siciliana si Allegro giocoso.* [partitura]. Paris: International Music Company, 1958.
34. BOURDEAU, Eugene. *Premier solo.* partitura]. Paris: Alphonse Leduc, 1907.
35. ORD HUME, John. *The Carnaval Fantasia.* [partitura]. London: Boosey & Hawkes, 1920.
36. VAULET, Andre. *20 de studii pentru fagot.* [partitura]. Paris: Alphonse Leduc, 1965.
37. GÓRECKI, Bogusław. *40 de studii de virtuozitate pentru fagot*. [partitura]. Varșovia: PWM Edition, 1980.
38. KOZELUCH, Leopold. *Concert in Do major.* [partitura]. Viena: Universal Edition, 1955.
39. DEVIENNE, François. *Concert in Do major.* [partitura]. Paris: Alphonse Leduc, 1960.
40. VANHAL, Johann Baptist. *Concert in Do major.* [partitura]. Leipzig: Breitkopf & Hartel 1956.
41. WEBER, Carl Maria von. *Concert în Fa major.* [partitura]. Leipzig: Breitkopf & Härtel 1904.
42. BACH, Johann Christian. *Concert in Sib Major.* [partitura]. Leipzig: Breitkopf & Härtel 1956.

43. BODDECKER, Philipp Heinrich Erlebach. *Sonata sopra La Monica.* [partitura]. Leipzig: Breitkopf & Härtel 1950.
44. CAPORALE, Antonio. *Sonata în re minore.* [partitura]. Roma: Ricordi, 1958.
45. SCHRECK, Gustav. *Sonată, op.9.* Leipzig: C.F. Peters, 1905.
46. CORRETTE, Michel. *Les Délicates de la Solitude: Premier suite pour basson.* [partitura]. Paris: Huegel, 1775 (ediție modernă, 1950).
47. JACOBI, Carl. *Introducere, tema cu variațiuni.* [partitura]. Leipzig: Breitkopf & Härtel 1895.
48. ELGAR, Edward. *Romance*, op. 62. [partitura]. London: Novello, 1902.
49. LONGO, Alessandro. *Suita.* [partitura]. Napoli: Ricordi, 1915.
50. D'OLONNE, Alexandre. *Romance et Tarantelle*. [partitura]. Paris: Alphonse Leduc, 1935.
51. DIMITRESCU, Constantin. *Dans țărănesc.* [partitura]. Bucuresti: Editura Muzicala, 1954.
52. CEAIKOVSKI, Piotr Ilici, *Nocturna.* [partitura]. Moscova: Muzgiz, 1952.
53. KALLIWODA, Johann Wenzel. *Variațiuni și Rondo, op.57.* [partitura]. Leipzig: C.F. Peters, 1845.
54. FAURE, Gabriel. *Sicilienne.* [partitura]. Paris: Hamelle, 1898.
55. JANCOURT, Eugene. *26 de studii melodice pentru fagot.* [partitura]. Paris: Alphonse Leduc, 1890.
56. BRUNS, Victor. *Studii de fagpt pentru avasati, op. 32*. [partitura]. Berlin: Musikverlag Hans Pohl, 1975.
57. OREFICI, Antonio. Studii melodici. [partitura]. Milan: Ricordi, 1905.
58. MOZART, Wolfgang Amadeus. *Concert in Sib major.* [partitura]. Leipzig: Breitkopf & Hartel 1890.
59. BACH, Johann Christian. *Concert in :Mib Major.* [partitura]. Leipzig: Breitkopf & Härtel 1956.
60. MILDE, Ludwig. *Concert nr.2*. [partitura]. Leipzig: Breitkopf & Härtel 1891.
61. DAVID, Ferdinand. *Concertino.* [partitura]. Leipzig: C.F. Peters, 1856.
62. JIANU, Vasile. *Sonatina.* [partitura]. Bucuresti: Editura Muzicala, 1985.
63. JELESCU, Paul. *Rapsodie dobrogeana*. [partitura]. Bucuresti: Editura Muzicala, 1965.
64. WEBER, Carl Maria von. *Andante si Rondo ungarese.* [partitura]. Leipzig: Breitkopf & Härtel 1849.
65. BOZZA, Eugene. Recit, Sicilienne et Rondo. [partitura]. Paris: Alphonse Leduc, 1945.
66. PIERNE, Gabriel. *Solo de Concert*. [partitura]. Paris: Alphonse Leduc, 1901.
67. HLOBIL, Emil. *Divertisment*. [partitura]. Praga: Editio Supraphon, 1968.
68. KALLIWODA, Johann Wenzel. Variațiuni și Rondo. [partitura]. Leipzig: C.F. Peters, 1845.
69. CUCOȘ, Constantin (coord.). *Psihopedagogie: pentru examenele de definitivat și grade didactice*. Ediția a III-a. Iași: editura Polirom, 2014.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Instituție de apartenență, localitate, județ
RESPONSABIL MEC Prof. LILIANA BOBEICĂ	Ministerul Educației și cercetării
RESPONSABIL CNCE Prof. LĂCRĂMIOARA-ANA PAULIUC	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare
COORDONATOR ȘTIINȚIFIC Prof. univ. dr. VALENTINA DEDIU-SANDU	Academia Română
Prof. FLORIN LOGHIN	Colegiul Național de Artă „Octav Băncilă", Iași

Anexa nr. 261

Programa școlară
pentru disciplina

TROMPETĂ

(instrument principal, instrument secundar și instrument la alegere)

Clasele a IX-a – a XII-a
Curriculum de specialitate (CS)

Filiera vocațională, profilul artistic, specializarea muzică

Învățământ liceal

- 2026 –

Anexa nr. 261
Programa școlară pentru disciplina
Trompetă (instrument principal, instrument secundar și instrument la alegere),
clasele a IX-a – a XII-a, *curriculum de specialitate (CS)*

- ***Filiera vocațională, profil artistic, specializarea muzică***

NOTĂ DE PREZENTARE

Programa școlară pentru ***Trompetă*** (*instrument principal, instrument secundar și instrument la alegere)* reprezintă o ofertă curriculară de specialitate pentru învățământul liceal, *filiera vocațională, profil artistic, specializarea muzică, secțiile muzică instrumentală și studii teoretice,* începând din anul școlar 2026-2027. Disciplinele în cadrul cărora se poate studia ***trompeta*** ca instrument muzical se regăsesc în *Anexa 10 la OMEC nr. 4350/20.06.2025 - Planul-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, filiera vocațională, profil artistic, specializarea muzică,* secțiile *Interpretare instrumentală* și *Studii teoretice muzicale,* în *Curriculum de specialitate* (CS).

Studiul ***trompetei*** în liceu, ca instrument principal și instrument secundar, își propune pregătirea absolvenților pentru admiterea în învățământul superior, devenind ulterior instrumentiști în filarmonici, în diferite formații instrumentale sau cadre didactice de specialitate.

Studiul ***trompetei*** în liceu, ca instrument la alegerea elevilor care studiază pianul ca instrument principal, își propune familiarizarea pianiștilor cu tehnica *instrumentelor de suflat din alamă*, în vederea pregătirii în calitate de acompaniatori în diferite formații instrumentale.

Pentru studiul acestui instrument muzical, bugetul de timp alocat, în funcție de locul pe care îl ocupă în pregătirea de specialitate a elevilor, este următorul:

Trompetă				
Disciplina	a IX-a	a X-a	a XI-a	a XII-a
Instrument principal	3	3	3	3
Instrument secundar	2	2	2	2
Instrument la alegere	1	1	1	1

În elaborarea programei, s-a avut în vedere raportarea la cadrul legislativ și documentele strategice generale și specifice care susțin studiul disciplinelor:

- ***Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023***, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Regulamentul-cadru de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar***, aprobat prin Ordinul ministrului educației nr. 5.726/2024, , cu modificările și completările ulterioare;
- ***Regulamentul de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar cu program de artă***, aporbat prin Ordinul Ministerului Educației și Cercetării nr. 3717/01 aprilie 2025, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Planurile-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi***, filiera vocațională, profilul artistic, specializarea muzică din Anexa nr. 10 la O.M.E.C. nr. 4.350/20.06.2025 privind aprobarea Planurilor-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Profilul de formare al absolventului***, OME nr. 6731/2023, care asigură coerența verticală a parcursul școlar, (competențe-cheie + atribute prioritare);
- *documente europene relevante la nivel general și, mai ales, pentru disciplină (Recomandarea Consiliului UE privind competențele-cheie, Cadrul european al calificărilor, Rapoarte OECD/ UNESCO, Cadre de referință etc.);*
- *alte documente/studii specifice Curriculumului Național și curriculumului disciplinei – de exemplu, cu valoare pentru sugestiile metodologice ale programei școlare.*

Programa este elaborată potrivit modelului de proiectare curriculară centrat pe competențe. Construcția programei este realizată astfel încât să contribuie la dezvoltarea profilului de formare al absolventului. Din perspectiva disciplinei de studiu, orientarea demersului didactic are la bază *competența de sensibilizare și exprimare culturală* cu atributele prioritare esențiale pentru abordarea învățării într-un mod conștient și pe termen lung.

Structura programei școlare include, pe lângă *Nota de prezentare*, următoarele elemente:
- Competenţe generale
- Competenţe specifice şi exemple de activităţi de învăţare
- Domenii de conținut și conţinuturi
- Sugestii de repertoriu
- Sugestii metodologice
- Bibliografie selectivă

Competenţele sunt ansambluri structurate de cunoştinţe, abilităţi şi atitudini dezvoltate prin învăţare, care permit identificarea şi rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte particulare diverse.

Competențele generale vizate jalonează achizițiile elevului pentru întregul ciclu liceal.

Competenţele specifice se formează pe parcursul unui an şcolar, sunt derivate din competenţele generale şi reprezintă etape în dobândirea acestora. Competenţele specifice sunt însoţite de exemple de activităţi de învăţare, care constituie modalităţi de organizare a activităţii didactice în scopul realizării competenţelor. Programa şcolară propune, cu caracter de exemplu, diferite tipuri de activităţi de învăţare, care integrează strategii didactice şi care valorifică experienţa concretă a elevului. Cadrul didactic are libertatea de a utiliza exemplele de activităţi de învăţare pe care le propune programa şcolară, de a le completa sau de a le înlocui, astfel încât acestea să asigure un demers didactic adecvat situaţiei concrete de la clasă. Se asigură, în acest fel, premisele aplicării contextualizate a programei şcolare şi proiectării unor parcursuri de învăţare personalizate.

Conținuturile învățării constituie elemente de bază ale domeniului, mijloace informaționale prin care se urmărește realizarea competențelor.

Sugestiile de repertoriu sunt prezentate separat pentru fiecare an de studiu. Repertoriu este un mijloc de realizare a competențelor, fiind indispensabil în progresul elevilor pe tot parcursul formării.

Sugestiile metodologice includ recomandări privind strategiile didactice şi elementele de evaluare formativă continuă şi sumativă.

Construcția programei permite susținerea elevilor în direcția exprimării artistice la instrument, concretizată în manifestări muzicale, constituind un demers complex ce integrează cunoștințe, deprinderi, competențe și de la celelalte discipline muzicale.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Operarea cu elemente de limbaj specific în abordarea creațiilor muzicale**
CG2	**Valorificarea potențialului creativ în interpretare, operând cu limbajul de specialitate**

CLASA a IX-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Operarea cu elemente de limbaj specific în abordarea creațiilor muzicale*

CS 1.1. Dezvoltarea respirației, emisiei și a rezistenței buzelor
- *exerciții de aprofundare a tehnicii respiratorii – dezvoltarea controlului respirației pentru interpretarea lucrărilor de formă amplă.* - *dezvoltarea rezistenței musculaturii buzelor.* - *urmărirea emisiei clare și omogene a sunetului în toate registrele* [(12)]
CS 1.2. Formarea și consolidarea tehnicii instrumentale
- *exersarea diferitor tipuri de atac în contexte muzicale diferite (game, exerciții, studii, repertoriu)* - *urmărirea omogenității sunetului și a intonației pe tot ambitusul instrumentului.* - *practicarea formulelor ritmice variate pentru dezvoltarea sincronizării motrice.*
CS 1.3. Dezvoltarea autonomiei în studiu și a disciplinei interpretative
- *împărțirea sesiunii de lucru în etape: încălzire – tehnică – repertoriu – revizuire – relaxare;* - *stabilirea unui program zilnic de studiu, adaptat nivelului tehnic și capacității de concentrare a elevului;* - *cultivarea obiceiului de a începe studiul cu exerciții de respirație și relaxare;*

CG 2 - *Valorificarea potențialului creativ în interpretare, operând cu limbajul de specialitate*

CS 2.1. Dezvoltarea expresivității și interpretării muzicale
- *explorarea și stăpânirea diverselor nuanțe dinamice* - *exersarea procedeelor de agogica (rubato și accelerando)* - *corelarea între frazare și respirație în vederea creării unei narațiuni muzicale coerente și expresive*
CS 2.2. Abordarea repertoriului preclasic, clasic, romantic și modern pentru trompetă
- *studierea particularităților stilistice ale diferitelor epoci muzicale, pentru o interpretare fidelă și conștientă din punct de vedere stilistic și estetic.* - *cultivarea rigurozității în respectarea indicațiilor de dinamică, tempo și articulare*
CS 2.3. Formarea abilităților de citire la prima vedere și transpoziție
- *exerciții simple de citire la prima vedere.* - *cultivarea capacității de a menține tempo-ul și acuratețea execuției fără întreruperi.* - *introducerea treptată a exercițiilor de transpoziție la intervale mici (secundă și terță).*
CS 2.4. Pregătirea pentru evoluția scenică
- *familiarizarea cu atmosfera concertistică și scenică.* - *simularea interpretării în fața unui grup mic de colegi.* - *identificarea și conștientizarea reacțiilor emoționale în timpul interpretării.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Elemente de tehnică instrumentală	- controlul respirației și menținerea unui flux de aer constant; - rezistența musculaturii buzelor; - omogenite timbrale; - articulație;
Elemente de limbaj muzical și teorie	- transpoziții pentru trompetă; - citire la prima vedere din repertoriul clasic și romantic.
Aspecte interpretative și expresive	- expresivitate muzicală; - dinamică și frazare; - diferite stiluri muzicale – baroc, clasic și romantic;
Creativitate și identitate interpretativă	- construirea identității artistice cu ajutorul tehnicii, imaginației și curajului interpretativ; - stimularea gândirii narative, controlul culorii sunetului; - libertate în frazare, respirația muzicală controlată; - rubato, tensiune și relaxare în linia melodică; - tehnici de concentrare, respirație, gestionarea emoțiilor; - colaborarea cu corepetitorul și/sau alți instrumentiști.

REPERTORIU (SUGESTII)

Game și Studii	Sam Pilafian și Patrick Sheridan-Gimnastica respirației Ioan Rusu și Viorel Mugur-Manual de game și arpegii pentru trompetă Jean-Baptiste Arban-Exerciții în game majore și minore pag. 49-65 Gheorghe Mușat-Exerciții zilnice pentru trompetă-game-pag. 37-60 Vincent Cichowicz – Long Tone Studies Jean-Baptiste Arban -studii pregătitoare pentru grupeto-pag. 81-88 Jean-Baptiste Arban -studii cu intervale-pag. 115-120 Jean-Baptiste Arban -studii cu șaisprezecimi-pag. 127-131 Jean-Baptiste Arban -studii cu dublu staccato-pag. 165-172 Charles Colin-Studii pentru flexibilitatea buzelor-volumul I Herbert Lincoln Clarke-Studii tehnice-studiile 1,2,3 August Vasilivievici Johanson-Exerciții zilnice Jean-Baptiste Arban -Variațiuni pe o temă de dragoste-C. M. von Weber-pag. 226 James Stamp-Studii pentru încălzire-studiile 3-6 pag. 5-9 Max Schlossberg-Exerciții zilnice și studii tehnice Wilhelm Wurm-40 de studii Francois Dauverne-20 de studii caracteristice și melodice pag. 266-288 Sigmund Hering-24 de studii pentru trompetă-nivel avansat Studii transpozitorii pentru trompetă
Sonate	Georg Frideric Haendel-Sonata Sib-P I-II Benedetto Marcello-Sonata Mib Jean-Baptiste Loeillet-Sonata în Sib Thorvald Hansen-Sonata pentru cornet
Concerte	Eduard Abramyan- Concert scherzo Wolfgang Amadeus Mozart-Concerte pentru corn 1-3 Viaceslav Scelokov-Concert nr.3 Tomasso Albinoni-Concert Mib

Piese	Alexandre Ghedicke – Studiu concertant Constantin Dimitrescu – Dans Țărănesc Norbert Petri – Fantezie Tiberiu Brediceanu – Doină și joc Albert Lortzing – Temă cu variațiuni Claude Bolling – Rag Polka Marcel Mihalovici – Meditation

CLASA a X-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Operarea cu elemente de limbaj specific în abordarea creațiilor muzicale*

CS 1.1. Dezvoltarea respirației, emisiei și a rezistenței buzelor
- *menținerea unui flux de aer constant și uniform pe întregul ambitus al instrumentului și sincronizarea respirației cu emisia sunetului în diferite registre.* - *exersarea gamelor și arpegiilor în diferite variante de articulații (legato, staccato, marcato, tenuto)*
CS 1.2. Lucrul asupra flexibilității buzelor, intonației și a controlului în intervale
- *practicarea diferitor tipuri de articulare și frazare în contexte variate: game, exerciții tehnice, studii, repertoriu.* - *dezvoltării versatilității interpretative și a acurateței intonaționale.* - *studierea exercițiilor de legato în intervale pentru flexibilitate și rezistență*
CS 1.3. Dezvoltarea autonomiei în studiu și a disciplinei interpretative
- *stabilirea unui program zilnic de studiu, cu obiective clare și realiste.* - *alternarea exercițiilor tehnice (respirație, articulație, intervale, game) cu exercițiile melodic (pasaje și fragmente din repertoriu).* - *împărțirea piesei în secțiuni pentru practică eficientă.*

CG 2 - *Valorificarea potențialului creativ în interpretare, operând cu limbajul de specialitate*

CS 2.1. Dezvoltarea expresivității și interpretării muzicale
- *conștientizarea rolului respirației în calitate de instrument tehnic și expresiv în conturarea și susținerea discursului muzical* - *dezvoltarea capacității de articulare și enunțare expresivă a discursului melodic, prin aplicarea accentelor și a agogicii, astfel încât interpretarea să reflecte coerență, claritate și intenție artistică.*
CS 2.2. Perfecționarea simțului stilistic și a frazării corecte, adaptate stilului muzical
- *studierea și aplicarea caracteristicilor stilistice specifice diferitelor epoci muzicale, pentru interpretarea fidelă și expresivă a repertoriului din diverse perioade istorice.* - *respectarea riguroasă a indicațiilor de dinamică, tempo, articulare și agogică.* - *prezentarea discursului muzical în conformitate cu cerințele stilistice ale lucrării*
CS 2.3. Dezvoltarea autonomiei în studiu și a disciplinei interpretative
- *alternarea exercițiilor tehnice (game, arpegii, intervale) cu exercițiile melodice (pasaje din repertoriu, studiul frazelor).* - *împărțirea piesei în secțiuni pentru un studiu eficient.* - *respectarea exactă a indicațiilor de tempo, dinamică și frazare indicate în partitură*
CS 2.4. Pregătirea pentru evoluția scenică
- *familiarizarea cu scena și spațiul de interpretare;* - *simularea aparițiilor în public prin audiții interne și producții de clasă.* - *studierea strategiilor de gestionare a emoțiilor în timpul evoluțiilor scenice.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Elemente de tehnică instrumentală	- controlul respirației și menținerea unui flux de aer constant; - rezistenței musculaturii buzelor; - omogenitate timbrală pe întreaga gamă a instrumentului; - modalități de articulare;
Elemente de limbaj muzical și teorie	- citire la prima vedere; - transpoziții pentru trompetă; - controlul dinamicii
Elemente de limbaj muzical	- analiza formală a lucrărilor studiate; - studiul elementelor expresive: dinamică, agogică, caracter, timbru; - interpretarea în funcție de stilul diferitelor epoci.
Aspecte interpretative	- repertoriu solistic/cu acompaniament pentru nivel mediu; - exerciții de sincronizare și echilibru sonor; - intenție interpretativă și elemente de limbaj muzical; - tehnici de ansamblu: sincronizare ritmică, echilibru sonor; - adaptarea sunetului și frazării în funcție de contextul stilistic;

REPERTORIU (SUGESTII)

Game și Studii	Sam Pilafian și Patrick Sheridan-Gimnastica respirației Ioan Rusu și Viorel Mugur-Manual de game și arpegii pentru trompetă Gheorghe Mușat-Exerciții zilnice pentru trompetă-game-pag. 37-60 Vincent Cichowicz – Long Tone Studies Jean-Baptiste Arban-studii cu arpegii-pag. 132-141 Jean-Baptiste Arban-studii cu triplu staccato-pag. 145-151 Earl D. Irons-exerciții pentru controlul respirației și flexibilitatea buzelor Charles Colin-Studii pentru flexibilitatea buzelor-volumul II Max Schlossberg-Exerciții zilnice și studii tehnice Herbert Lincoln Clarke-Studii tehnice-studiile 4,5,6 Carmine Caruso-Exerciții calistenice pentru instrumente de alamă Harry James-Metoda pentru trompetă-15 studii melodice-nr.1-7-pag.78-85 Jean-Baptiste Arban-Cavatina din opera ”Beattrice din Tenda” de V. Bellini-pag.198 Wilhelm Wurm-40 de studii Oskar Bohme-24 de studii melodice George Adamachi-Transpoziția specială pentru trompetă
Sonate	Jean Hubeau-Sonata Ludwig van Beethoven-Sonatina Giuseppe Tartini-Sonata solm-Largo și Allegro Karel Sodomka- Sonatina Jazzistica
Concerte	Johann Baptiste Georg Neruda-Concert Johann Nepomuk Hummel-Concert P I Siegfried Thiele-Concert Viaceslav Scelokov-Concert nr. 1
Piese	Francis Thome - Fantezie Marco D'Avola – Adagio Maurice Whitney – Scherzo III Eugene Bozza – Badinage Anatol Bughici – Fantezia pentru trompetă și pian Theodor Hoch – Perla oceanulu

CLASA a XI-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Operarea cu elemente de limbaj specific în abordarea creațiilor muzicale*

CS 1.1. Dezvoltarea respirației, emisiei și a rezistenței buzelor
- *exerciții progresive pe intervale pentru dezvoltarea unei emisii precise și uniforme.*
- *cultivarea unei relaxări controlate și prevenirea încordărilor sau crispărilor excesive în timpul interpretării.*
- *dezvoltarea capacității de sincronizare a atacului cu respirația, prin controlul fluxului de aer, pentru obținerea unui sunet clar, omogen și expresiv.*
CS 1.2. Dezvoltarea flexibilității buzelor și a controlului intonației în intervale
- *adaptarea respirației la cerințele specifice ale registrului, dinamicii și frazării,*
- *asigurarea coerenței și continuității discursului melodic.*
- *exerciții pentru delimitarea și conturarea frazelor muzicale prin intermediul respirației*
- *aplicarea agogicii, în scopul evidențierii expresivității și clarității discursului muzical.*
CS 1.3. Dezvoltarea autonomiei în studiu și a disciplinei interpretative
- *stabilirea obiectivelor zilnice și a progresiei săptămânale;*
- *definirea etapelor scurte (zilnice/săptămânale) și a celor pe termen lung (lunar/semestrial/modular);*
- *monitorizarea constantă a îndeplinirii obiectivelor și ajustarea acestora în funcție de evoluție.*

CG 2 - *Valorificarea potențialului creativ în interpretare, operând cu limbajul de specialitate*

CS 2.1. Dezvoltarea capacității de expresie și interpretare muzicală
- *analiza intențiilor conceptuale și de expresie a compozitorului și transpunerea acestora în procesul de interpretare;*
- *conștientizarea rolului expresiei corporale și a atitudinii scenice în comunicarea mesajului artistic*
- *alternarea exercițiilor tehnice cu fragmente muzicale aplicative, pentru a evita oboseala și monotonia.*
CS 2.2. Dezvoltarea simțului stilistic și a interpretării conștiente a frazei muzicale
- *studierea contextului stilistic și istoric al lucrărilor interpretate;*
- *respectarea ornamentelor specifice diferitor perioade stilistice (tril, mordent, grupeto);*
- *cultivarea rigurozității în respectarea indicațiilor de dinamică, tempo și articulație;*
- *adaptarea procedeelor tehnicii instrumentale și a mijloacelor de expresie la cerințele stilistice specifice genurilor muzicale interpretate*
CS 2.3. Formarea abilităților de citire la prima vedere și transpoziție
- *exersarea citirii rapide a notelor și ritmurilor, pentru dezvoltarea fluenței în lectură.*
- *recunoașterea și interpretarea intervalelor, arpegiilor și figurilor ritmice complexe.*
- *aplicarea imediată și corectă a semnelor de articulare, dinamică și expresie indicate în partitură*
CS 2.4. Pregătirea pentru evoluția scenică
- *dezvoltarea expresivității și a prezenței scenice prin interpretarea pieselor cu grad ridicat de dificultate.*
- *gestionarea eficientă a emoțiilor, a încordării și crispării, prin tehnici avansate de respirație controlată.*
- *evoluții scenice în diferite contexte (audiții, recitaluri, concursuri)*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Elemente de tehnică instrumentală	- controlul respirației; - rezistenței și flexibilitatea musculaturii buzelor; - tranziții fluente între registre.
Elemente de limbaj muzical și teorie	- transpoziții pentru trompetă; - citire la prima vedere din repertoriul clasic și romantic.
Creativitate și identitate interpretativă	- construirea identității artistice cu ajutorul tehnicii, imaginației și curajului interpretativ; - stimularea gândirii narative, controlul culorii sunetului; - libertate în frazare, respirația muzicală controlată; - rubato, tensiune și relaxare în linia melodică; - tehnici de concentrare, respirație, gestionarea emoțiilor; - colaborarea cu corepetitorul și/sau alți instrumentiști.

REPERTORIU (SUGESTII)

Game și studii	Sam Pilafian și Patrick Sheridan-Gimnastica respirației Vincent Cichowicz – Long Tone Studies Ioan Rusu și Viorel Mugur-Manual de game și arpegii pentru trompetă Jean-Baptiste Arban-studii cromatice-pag. 66-76 Jean-Baptiste Arban-capitolul cu ornamente-pag. 89-112 Gheorghe Mușat-Exerciții zilnice pentru trompetă Max Schlossberg-Exerciții zilnice și studii tehnice James Stamp-Studii pentru încălzire-pag. 18-24 Carmine Caruso-Exerciții calistenice pentru instrumente de alamă Charles Colin-Dezvoltarea ambitusului la trompetă Vassily Brandt-Studiile de orchestră-1-10 Jean-Baptiste Arban-studiile caracteristice nr. 1-7 Jean-Baptiste Arban-Variațiuni pe tema ”Carnaval la Veneția” pag.221 Ernest Sachse-100 de studii transpozitorii pentru trompetă
Sonate	Georg Friedrich Haendel -Sonata VI Carlo Tessarinni-Sonată p. I Kent Kennan-Sonata Karl Pilss-Sonata p.II-III
Concerte	Georg Philipp Telemann-Concert Lab Franck Dupre-Concertino Johann Nepomuk Hummel-Concert p. II-III Alexander Arutiunian-Concert Joseph Haydn-Concert p.II-III
Piese	Jules Lévy – Grand Russian Fantesia Anatol Vieru – Pastorala și Joc Pavel Josef Vejvanovsky - Sonată Georg Friedrich Haendel – Sonata Nr. 3 Joseph Edouard Barat – Andante et Scherzo Vasilly Brandt – Piesa de concert nr. 1 Boris Asafiev – Sonata pentru trompetă și pian

CLASA a XII-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Operarea cu elemente de limbaj specific în abordarea creațiilor muzicale*

CS 1.1. Consolidarea tehnicii instrumentale (respirație, ambușură, emisie și agilitate a degetelor)
- *emisia controlată a notelor în registrele extreme, cu menținerea stabilității sunetului și evitarea încordării, crispării sau a forțării musculaturii buzelor* - *alternarea mișcării ascendent-descendente în game si exerciții (dezvoltarea acurateței emisiei, a agilității degetelor, și a rezistenței buzelor)* - *introducerea treptată a studiilor de dificultate avansată pentru dezvoltarea registrului înalt (acut).*
CS 1.2. Dezvoltarea tehnicii de staccato, dublu staccato și triplu staccato
- *exersarea atacului clar si scurt al fiecărui sunet cu menținerea fluxului de aer constant* - *alternarea silabelor „ti-ki” sau tiu-kiu; egalizarea articulației; creșterea vitezei cu păstrarea clarității.* - *utilizarea combinației „ti-ti-ki” sau ”tiu-tiu kiu”; ”ti-ki-ti” sau „tiu-kiu-tiu” sau, uniformizarea atacurilor cu păstrarea clarității sunetului*
CS 1.3. Dezvoltarea autonomiei în studiu și a disciplinei interpretative
- *dezvoltarea capacității de a identifica și corecta deficiențele tehnice fără intervenția profesorului.* - *cultivarea obiceiului de a începe studiul cu exerciții de respirație și relaxare* - *conștientizarea rolului disciplinei în formarea performanței artistice durabile.*

CG 2 - *Valorificarea potențialului creativ în interpretare, operând cu limbajul de specialitate*

CS 2.1. Dezvoltarea expresivității și interpretării muzicale
- *dezvoltarea abilității de realizare a procedeelor dinamice crescendo și diminuendo, gradual și expresiv.* - *structurarea coerentă a ideilor muzicale prin intermediul respirației, emisie, frazării și a nuanțelor dinamice* - *explorarea contrastelor sonore: pianissimo – fortissimo, legato – staccato*
CS 2.2. Abordarea repertoriului clasic și modern pentru trompetă
- *analiza stilistică – identificarea particularităților de scriitură și formă specifice fiecărui compozitor* - *aplicarea principiilor de frazare și expresivitate prin adaptarea elementelor de tehnică instrumentală la cerințele stilistice ale piesei*
CS 2.3. Formarea abilităților de citire la prima vedere și transpoziție
- *abordarea lucrărilor de formă complexă, cu schimbări de măsură și formule ritmice variate.* - *dezvoltarea flexibilității interpretative și a reacției rapide la schimbări de tonalitate.* - *exersarea transpoziției la secundă mare, terță mică, cvartă și cvintă, urmărind acurateţea intonației.*
CS 2.4. Pregătirea pentru evoluția scenică
- *perfecționarea prezenței scenice și a controlului emoțional în interpretările publice.* - *gestionarea performanței în condiții reale: concursuri, recitaluri, audiții profesionale.* - *integrarea tuturor elementelor tehnice și expresive într-o interpretare coerentă și corectă din punct de vedere stilistic, formal și conceptual*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Elemente de tehnică instrumentală	- controlul respirației, cu menținerea unui flux de aer constant; - rezistența musculaturii buzelor; - asigurarea omogenității timbrale pe întregul ambitus al instrumentului; - precizia articulației;
Elemente de limbaj muzical și teorie	- transpozițiilor pentru trompetă; - citire la prima vedere a unor lucrări din repertoriul clasic și romantic.
Creativitate și identitate interpretativă	- construirea identității artistice cu ajutorul tehnicii, imaginației și curajului interpretativ; - stimularea gândirii narative, controlul culorii sunetului; - libertate în frazare, respirația muzicală controlată; - rubato, tensiune și relaxare în linia melodică; - tehnici de concentrare, respirație, gestionarea emoțiilor; - colaborarea cu corepetitorul și/sau alți instrumentiști.

REPERTORIU (SUGESTII)

Game și Studii	**Clasa a XII-a** Sam Pilafian și Patrick Sheridan-Gimnastica respirației Jean-Baptiste Arban-Exerciții în game majore și minore pag. 49-65 James Stamp-Studii pentru încălzire-pag. 29-32 Gheorghe Mușat-Exerciții zilnice pentru trompetă Carmine Caruso-Exerciții calistenice pentru instrumente de alamă Allen Vizzutti-Cartea I Max Schlossberg-Exerciții zilnice și studii tehnice Bai Lin-Flexibilitatrea buzelor Theo Charlier-36 de studii transcedentale pentru trompetă Harry James-Metoda pentru trompetă-15 studii melodice-nr.8-15-pag.85-92 Jean-Baptiste Arban-studiile caracteristice nr. 8-14 Vassily Brandt-Studiile de orchestră-11-20 George Adamachi-Transpoziția specială pentru trompetă Ernest Sachse-100 de studii transpozitorii pentru trompetă
Sonate	Paul Hindemith-Sonată Carlo Tessarinni-Sonată p. II-III Georg Philipp Telemann-Sonată
Concerte	Joseph Haydn-Concert Oskar Bohme-Concert Alexander Goedike-Concert Antonio Vivaldi-Concert
Piese	George Enescu – Legenda Eugene Bozza – Rustique Rimski-Korsakov – Zborul cărăbușului Grigoraș Dinicu – Hora Staccato Ignat Leonov – Concert partea I Frigyes Hidas – Fantezie pentru trompetă și pian

SUGESTII METODOLOGICE

Procesul de predare-învățare-evaluare pentru disciplina Instrument principal – trompetă se va realiza în concordanță cu obiectivele generale și competențele specifice prevăzute în programă, urmărind formarea unei baze tehnice solide și dezvoltarea capacităților interpretative, expresive și estetice ale elevului.

1. Considerații generale privind demersul didactic

Studiul trompetei presupune o abordare metodică, progresivă și diferențiată, adaptată particularităților individuale ale elevilor și nivelului lor de dezvoltare tehnică și artistică. Profesorul va urmări permanent echilibrul dintre formarea tehnicii instrumentale și cultivarea expresivității interpretative, printr-o îmbinare armonioasă a aspectelor tehnice, stilistice și muzicale. Se recomandă utilizarea unui demers centrat pe elev, bazat pe activizarea potențialului creativ, dezvoltarea gândirii muzicale și consolidarea deprinderilor de studiu individual eficient.

2. Organizarea conținutului și selecția repertoriului

Conținuturile programei trebuie structurate astfel încât să asigure o progresie logică a dificultății și o diversitate de stiluri, genuri și epoci muzicale. Repertoriul va cuprinde:
- studii și exerciții tehnice pentru dezvoltarea emisiei, atacului, articulației, intonației și rezistenței;
- lucrări reprezentative din diferite perioade muzicale (baroc, clasic, romantic, modern, contemporan);
- piese de caracter și lucrări concertante, adaptate nivelului de studiu;
- lucrări de muzică de cameră și repertoriu orchestral, în colaborare cu disciplinele complementare.

Profesorul va adapta repertoriul la particularitățile fiecărui elev, urmărind dezvoltarea graduală a abilităților tehnice și expresive.

3. Metode și strategii didactice

Predarea va îmbina metodele tradiționale cu cele moderne, interactive, având ca scop stimularea implicării active a elevului în procesul de învățare. Se recomandă:
- utilizarea demonstrației sonore și a explicației analitice pentru corectarea și formarea tehnicii;
- aplicarea metodelor active, precum învățarea prin descoperire, analiza interpretativă și comparația stilistică;
- integrarea activităților de ascultare dirijată și analiza înregistrărilor audio-video pentru autoevaluare și rafinarea gustului estetic;
- promovarea interpretării în ansambluri mici (duo, trio, cvintet de alămuri), în vederea dezvoltării simțului colectiv, a echilibrului sonor și a intonației de ansamblu;
- valorificarea resurselor digitale moderne (acompaniamente virtuale, aplicații de studiu, biblioteci muzicale online).

4. Evaluarea performanței școlare

Evaluarea se va realiza continuu și cumulativ, urmărind progresul individual al elevului în raport cu nivelul inițial și cu obiectivele stabilite. Criteriile de evaluare vor viza:
- calitatea emisiei și a timbrului;
- acuratețea intonației și a ritmului;
- claritatea articulației și precizia tehnică;
- expresivitatea interpretativă și respectarea stilului lucrării;
- capacitatea de analiză și autocorectare.

Instrumentele de evaluare recomandate includ: ascultări periodice, probe practice, portofolii de interpretare, recitaluri și examene semestriale.

5. Relația profesor–elev

Relația pedagogică trebuie să se bazeze pe încredere, comunicare și respect reciproc. Profesorul are rolul de mentor artistic, capabil să ghideze elevul nu doar în direcția perfecționării tehnice, ci și a formării unei atitudini responsabile față de studiu și artă. Feedbackul oferit elevului va fi constructiv, orientat spre soluții și progres, stimulând motivația intrinsecă și dorința de perfecționare.

6. Dezvoltarea competențelor complementare

În vederea formării unei personalități artistice complexe, elevii trebuie să fie implicați în activități complementare precum:

- participarea la recitaluri, concursuri și proiecte artistice școlare și extrașcolare;
- colaborarea în formații camerale și orchestrale;
- abordarea repertoriului contemporan și a formelor moderne de expresie (jazz, muzică de film, muzică ușoară orchestrată);
- valorificarea cunoștințelor teoretice (teorie, armonie, istorie muzicală) în interpretarea artistică.

7. Condiții materiale și resurse

Desfășurarea eficientă a activităților de instruire necesită:

- existența unui instrument de calitate, adaptat nivelului de studiu;
- un spațiu acustic adecvat pentru studiul individual și colectiv;
- acces la partituri, materiale metodice, înregistrări și resurse digitale actualizate;
- posibilitatea colaborării cu acompaniator pianist sau cu suport orchestral digital în etapele avansate de studiu.

8. Finalități

Prin implementarea orientărilor metodologice se urmărește formarea unui instrumentist capabil să atingă performanța artistică la nivel profesional, să manifeste coerență și originalitate în exprimarea interpretativă și să se integreze eficient în ansambluri camerale, orchestre simfonice sau în activități artistice independente

În ceea ce privește studiul contrabasului ca instrument secundar sau ca instrument la alegere, atât metodele de lucru, elementele tehnice cât și repertoriul vor fi alese în funcție de nivelul elevului, pentru disciplina *Instrument secundar* din actuala programă iar pentru disciplina *Instrument la alegere* din programa claselor V-VIII și adaptate de profesor, fiecărui elev în parte, în funcție de calitățile fizice, tehnice și muzicale ale acestuia.

SUGESTII DE REPERTORIU PENTRU DISCIPLINA INSTRUMENT SECUNDAR

Clasa a IX-a	Ioan Rusu și Viorel Mugur-Manual de game și arpegii pentru trompetă Gheorghe Mușat-Exerciții zilnice pentru trompetă-game-pag. 37-60 Vincent Cichowicz – Long Tone Studies Carl Philipp Emanuel Bach-Trei variațiuni pe un lied Clifford Paulus Barnes-The young virtuoso, The young artist, The young genius and The young maestro Dumitru Ungureanu-Metodă de trompetă vol. I Max Schlossberg-Exerciții zilnice și studii tehnice Mihail Inokentievici Tabakov-Școala de trompetă-caiet 1 Jean-Baptiste Arban-studii de la pag. 3-st. 11 până la pagina 12 st. 50 Thorvald Hansen – Romanță Hale Ascher VanderCook – Culegere de piese nr.1 Florin Comișel – Cântec popular
Clasa a X-a	Ioan Rusu și Viorel Mugur-Manual de game și arpegii pentru trompetă Gheorghe Mușat-Exerciții zilnice pentru trompetă-game-pag. 37-60 Vincent Cichowicz – Long Tone Studies Wolfgang Amadeus Mozart-Sonatină-partea I Jan Ladislav Dussek -Dans vechi Viaceslav Scelokov-Concert pentru copii Mihail Inokentievici Tabakov-Școala de trompetă-caiet 1 Dumitru Ungureanu-Metodă de trompetă vol. I și II Jean-Baptiste Arban-studii de la pag. 23-st. 1 până la pagina 26 st. 38 Piotr Ilici Ceaikovski – Dans napolitan Hale Ascher VanderCook – Culegere de piese nr.2

	Wolfgang Amadeus Mozart – Sonatina Sib, P. I,II,III
Clasa a XI-a	Ioan Rusu și Viorel Mugur-Manual de game și arpegii pentru trompetă Jean-Baptiste Arban-Exerciții în game majore și minore pag. 49-65 Pietro Baldassari-Sonată-p.I-II-III-IV Arthur Rene Ranger-Carnavalul de la Veneția-Fantezie ușoară cu variațiuni James Hook- Sonata nr.1 Max Schlossberg-Exerciții zilnice și studii tehnice Mihail Inokentievici Tabakov-Școala de trompetă-caiet 1 Dumitru Ungureanu-Metodă de trompetă vol. II Leroy Anderson – A Trumpeter-s Lullaby Rene Louthe – Concertino de concurs Robert Bernard Fitzgerald – Suită engleză
Clasa a XII-a	Jean-Baptiste Loilellet-Sonata în Sib major-p. I-IV Igor Mangușev-Concert pentru trompetă p. II-III Wolfgang Amadeus Mozart-Concert pentru corn nr. 1 Wilhelm Wurm-40 de studii Dumitru Ungureanu-Metodă de trompetă vol. II Mihail Inokentievici Tabakov-Școala de trompetă-caiet 3 Georg Friedrich Haendel – Sonată în Fa Guy Earl Holmes – Carnaval la Venetia Pietro Baldassari – Sonată nr.1

SUGESTII DE REPERTORIU PENTRU DISCIPLINA INSTRUMENT LA ALEGERE

Clasa a IX-a	Ioan Rusu și Viorel Mugur-Manual de game și arpegii pentru trompetă Gheorghe Mușat-Exerciții zilnice pentru trompetă-game-pag. 37-60 Vincent Cichowicz – Long Tone Studies Carl Philipp Emanuel Bach-Trei variațiuni pe un lied Clifford Paulus Barnes-The young virtuoso, The young artist, The young genius and The young maestro Dumitru Ungureanu-Metodă de trompetă vol. I Max Schlossberg-Exerciții zilnice și studii tehnice Mihail Inokentievici Tabakov-Școala de trompetă-caiet 1 Jean-Baptiste Arban-studii de la pag. 3-st. 11 până la pagina 12 st. 50
Clasa a X-a	Ioan Rusu și Viorel Mugur-Manual de game și arpegii pentru trompetă Gheorghe Mușat-Exerciții zilnice pentru trompetă-game-pag. 37-60 Vincent Cichowicz – Long Tone Studies Wolfgang Amadeus Mozart-Sonatină-partea I Jan Ladislav Dussek -Dans vechi Viaceslav Scelokov-Concert pentru copii Mihail Inokentievici Tabakov-Școala de trompetă-caiet 1 Dumitru Ungureanu-Metodă de trompetă vol. I și II Jean-Baptiste Arban-studii de la pag. 23-st. 1 până la pagina 26 st. 38 Thorvald Hansen – Romanță Hale Ascher VanderCook – Culegere de piese nr.1 Florin Comișel – Cântec popular Piotr Ilici Ceaikovski – Dans napolitan Hale Ascher VanderCook – Culegere de piese nr.2 Wolfgang Amadeus Mozart – Sonatina Sib, P. I,II,III
Clasa a XI-a	Ioan Rusu și Viorel Mugur-Manual de game și arpegii pentru trompetă Jean-Baptiste Arban-Exerciții în game majore și minore pag. 49-65 Pietro Baldassari-Sonată-p.I-II-III-IV Arthur Rene Ranger-Carnavalul de la Veneția-Fantezie ușoară cu variațiuni

	James Hook- Sonata nr.1 Max Schlossberg-Exerciții zilnice și studii tehnice Mihail Inokentievici Tabakov-Școala de trompetă-caiet 1 Dumitru Ungureanu-Metodă de trompetă vol. II Leroy Anderson – A Trumpeter-s Lullaby Rene Louthe – Concertino de concurs Robert Bernard Fitzgerald – Suită engleză
Clasa a XII-a	Jean-Baptiste Loilellet-Sonata în Sib major-p. I-IV Igor Mangușev-Concert pentru trompetă p. II-III Wolfgang Amadeus Mozart-Concert pentru corn nr. 1 Wilhelm Wurm-40 de studii Dumitru Ungureanu-Metodă de trompetă vol. II Mihail Inokentievici Tabakov-Școala de trompetă-caiet 3 Georg Friedrich Haendel – Sonată în Fa Guy Earl Holmes – Carnaval la Venetia Pietro Baldassari – Sonata nr.1

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

Ioan Goia-Metodica studiului și predării instrumentelor de suflat-1960 editura Conservatorului George Enescu-Iași
Vasile Chironda și Nicolae Ciobanu-Metodica instruirii muzicale la instrumentele de suflat-1992, editura Lumina-Chișinău-Republica Moldova
Frank Gabriel Campos-Tehnica trompetei-2005-Publicat de Oxford University Press, Inc. 198 Madison Avenue, New York, New York 10016

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Instituție de apartenență, localitate, județ
RESPONSABIL MEC Prof. LILIANA BOBEICĂ	Ministerul Educației și cercetării
RESPONSABIL CNCE Prof. LĂCRĂMIOARA-ANA PAULIUC	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare
COORDONATOR ȘTIINȚIFIC Prof. univ. dr. VALENTINA DEDIU-SANDU	Academia Română
Prof. ANGELA MÎȚU	Colegiul de Muzică „Sigismund Toduță”, Cluj-Napoca, Cluj
Prof. CRISTINEL-VASILE RUSCIOR	Colegiul de Artă „Ciprian Porumbescu”, Suceava
Prof. IONUȚ MANTA	Liceul de Artă „Ștefan Luchian”, Botoșani
Prof. SORIN – VIOREL ROBU	Colegiul Național de Arte „Dinu Lipatti”, București
Prof. ILIE OBEȘTERESCU - HĂRȘIAN	Liceul de Artă „Ion Vidu”, Timișoara
Prof. VALERICĂ-SERGIU SANDU	Colegiul Național de Artă „Octav Băncilă”, Iași

Anexa nr. 262

Programa școlară
pentru disciplina

CORN

(instrument principal, instrument secundar și instrument la alegere)

Clasele a IX-a – a XII-a
Curriculum de specialitate (CS)

Filiera vocațională, profilul artistic, specializarea muzică

Învățământ liceal

- 2026 -

Anexa nr. 262
Programa școlară pentru disciplina
Corn (instrument principal, instrument secundar și instrument la alegere),
clasele a IX-a – a XII-a, *curriculum de specialitate (CS)*

- ***Filiera vocațională, profil artistic, specializarea muzică***

NOTĂ DE PREZENTARE

Programa școlară pentru ***Corn*** (*instrument principal, instrument secundar și instrument la alegere)* reprezintă o ofertă curriculară de specialitate pentru învățământul liceal, *filiera vocațională, profil artistic, specializarea muzică, secțiile muzică instrumentală și studii teoretice,* începând din anul școlar 2026-2027. Disciplinele în cadrul cărora se poate studia ***cornul*** ca instrument muzical se regăsesc în *Anexa 10 la OMEC nr. 4350/20.06.2025 - Planul-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, filiera vocațională, profil artistic, specializarea muzică,* secțiile *Interpretare instrumentală* și *Studii teoretice muzicale,* în *Curriculum de specialitate* (CS).

Studiul ***cornului*** în liceu, ca instrument principal și instrument secundar, își propune pregătirea absolvenților pentru admiterea în învățământul superior, devenind ulterior instrumentiști în filarmonici, în diferite formații instrumentale sau cadre didactice de specialitate.

Studiul ***cornului*** în liceu, ca instrument la alegerea elevilor care studiază pianul ca instrument principal, își propune familiarizarea pianiștilor cu tehnica *instrumentelor de suflat din alamă*, în vederea pregătirii în calitate de acompaniatori în diferite formații instrumentale.

Pentru studiul acestui instrument muzical, bugetul de timp alocat, în funcție de locul pe care îl ocupă în pregătirea de specialitate a elevilor, este următorul:

Corn				
Disciplina	a IX-a	a X-a	a XI-a	a XII-a
Instrument principal	3	3	3	3
Instrument secundar	2	2	2	2
Instrument la alegere	1	1	1	1

În elaborarea programei, s-a avut în vedere raportarea la cadrul legislativ și documentele strategice generale și specifice care susțin studiul disciplinelor:

- ***Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023***, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Regulamentul-cadru de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar***, aprobat prin Ordinul ministrului educației nr. 5.726/2024, , cu modificările și completările ulterioare;
- ***Regulamentul de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar cu program de artă***, aporbat prin Ordinul Ministerului Educației și Cercetării nr. 3717/01 aprilie 2025, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Planurile-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi***, filiera vocațională, profilul artistic, specializarea muzică din Anexa nr. 10 la O.M.E.C. nr. 4.350/20.06.2025 privind aprobarea Planurilor-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Profilul de formare al absolventului***, OME nr. 6731/2023, care asigură coerența verticală a parcursul școlar, (competențe-cheie + atribute prioritare);
- *documente europene relevante la nivel general și, mai ales, pentru disciplină (Recomandarea Consiliului UE privind competențele-cheie, Cadrul european al calificărilor, Rapoarte OECD/ UNESCO, Cadre de referință etc.);*
- *alte documente/studii specifice Curriculumului Național și curriculumului disciplinei – de exemplu, cu valoare pentru sugestiile metodologice ale programei școlare.*

Programa este elaborată potrivit modelului de proiectare curriculară centrat pe competențe. Construcția programei este realizată astfel încât să contribuie la dezvoltarea profilului de formare al absolventului. Din perspectiva disciplinei de studiu, orientarea demersului didactic are la bază *competența de sensibilizare și exprimare culturală* cu atributele prioritare esențiale pentru abordarea învățării într-un mod conștient și pe termen lung.

Structura programei școlare include, pe lângă *Nota de prezentare*, următoarele elemente:
- Competenţe generale
- Competenţe specifice şi exemple de activităţi de învăţare
- Domenii de conținut și conţinuturi
- Sugestii de repertoriu
- Sugestii metodologice
- Bibliografie selectivă

Competenţele sunt ansambluri structurate de cunoştinţe, abilităţi şi atitudini dezvoltate prin învăţare, care permit identificarea şi rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte particulare diverse.

Competențele generale vizate jalonează achizițiile elevului pentru întregul ciclu liceal.

Competenţele specifice se formează pe parcursul unui an şcolar, sunt derivate din competenţele generale şi reprezintă etape în dobândirea acestora. Competenţele specifice sunt însoţite de exemple de activităţi de învăţare, care constituie modalităţi de organizare a activităţii didactice în scopul realizării competenţelor. Programa şcolară propune, cu caracter de exemplu, diferite tipuri de activităţi de învăţare, care integrează strategii didactice şi care valorifică experienţa concretă a elevului. Cadrul didactic are libertatea de a utiliza exemplele de activităţi de învăţare pe care le propune programa şcolară, de a le completa sau de a le înlocui, astfel încât acestea să asigure un demers didactic adecvat situaţiei concrete de la clasă. Se asigură, în acest fel, premisele aplicării contextualizate a programei şcolare şi proiectării unor parcursuri de învăţare personalizate.

Conținuturile învățării constituie elemente de bază ale domeniului, mijloace informaționale prin care se urmărește realizarea competențelor.

Sugestiile de repertoriu sunt prezentate separat pentru fiecare an de studiu. Repertoriu este un mijloc de realizare a competențelor, fiind indispensabil în progresul elevilor pe tot parcursul formării.

Sugestiile metodologice includ recomandări privind strategiile didactice şi elementele de evaluare formativă continuă şi sumativă.

Construcția programei permite susținerea elevilor în direcția exprimării artistice la instrument, concretizată în manifestări muzicale, constituind un demers complex ce integrează cunoștințe, deprinderi, competențe și de la celelalte discipline muzicale.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Operarea cu elemente de limbaj specific, în abordarea creaţiilor muzicale**
CG2	**Valorificarea potenţialului creativ în interpretare, operând cu limbajul de specialitate**

CLASA a IX-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Operarea cu elemente de limbaj specific, în abordarea creațiilor muzicale*

CS 1.1. Aplicarea elementelor de tehnică de bază specifice instrumentului, în interpretarea fragmentelor muzicale simple
- *exersarea poziției corecte a corpului și a buzelor (embouchure);* - *interpretarea de game/arpegii în tonalități simple;* - *studierea exercițiilor pentru respirație, articulație și emisie. aplicarea în studii și lucrări muzicale.*
CS 1.2. Utilizarea noțiunilor de limbaj muzical (dinamică, agogică, articulare, frazare) în redarea expresivă a fragmentelor muzicale
- *identificarea semnelor de dinamică și a indicațiilor de tempo în partitură;* - *aplicarea gradelor de intensitate și a variațiilor de tempo;* - *exersarea frazării logice și expresive în fragmente melodice;* - *interpretarea unor exerciții și lucrări cu intenție expresivă clară.*
CS 1.3. Integrarea elementelor de intonație, ritm și expresie în interpretarea unor lucrări muzicale adecvate nivelului de studiu
- *exersarea intervalelor și a intonației corecte în contexte melodice;* - *menținerea tempoului și a pulsației prin exerciții ritmico-melodice;* - *interpretarea de lucrări muzicale cu acompaniament;* - *evaluarea critică a propriilor interpretări pentru îmbunătățirea expresivității.*

CG 2 - *Valorificarea potențialului creativ în interpretare, operând cu limbajul de specialitate*

CS 2.1. Analiza tehnicii instrumentale și a controlului sunetului
- *poziționarea corectă a mușchiului pe poziției buze și o respirație potrivită în diferite registre;* - *interpretarea gamelor, arpegiilor și exercițiilor tehnice cu ritm și intonație corecte;* - *controlul dinamicii și al frazării în interpretarea lucrărilor muzicale de dificultate redusă și medie.*
CS 2.2. Interpretarea expresivă a repertoriului muzical
- *redarea diferitelor caractere muzicale (lent, vivace, expresiv, solemn) în piesele studiate;* - *utilizarea articulării (legato, staccato, marcato) pentru a accentua expresivitatea;* - *identificarea și aplicarea indicatiilor de expresie din partitură.*
CS 2.3. Utilizarea limbajului muzical în evaluarea și comunicarea interpretării
- *analiza partiturii și identificarea elementelor muzicale relevante pentru interpretare (ritm, melodie, armonie, dinamică);* - *investigarea interpretării proprii și a colegilor folosind termeni specifici (tempo, timbru, frazare, articulație, expresivitate);* - *descoperirea unor soluții tehnico-artistice pentru îmbunătățirea performanței.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Elemente de tehnică instrumentală.	- poziția corectă în timpul interpretării; - formarea deprinderilor de respirație, articulație și emisie; - intonație și echilibru sonor;
Elemente de limbaj muzical.	- noțiuni introductive de stil interpretativ; - interpretarea expresivă în contexte variate; - elemente de dinamică și frazare;
Aspecte interpretative.	- repertoriu solistic/cu acompaniament pentru nivel mediu; - atitudine scenică, sincronizare și echilibru sonor; - autoevaluare și analiză comparată;

REPERTORIU (SUGESTII)

Studii	Gheorghe Păunescu studii în transpoziții Maxime Alphonse - caietul 1 Georg Kopprasch - Studii caietul 1 Embouchure Building by Joseph Singer Phillip Farkas, The Art of French Horn Playing
Sonate	Jean Baptiste Loeillet - Sonata Benedetto Marcello - Sonata 1 Benedetto Marcello - Sonata 4
Concerte	Wolfgang Amadeus Mozart, Concert Nr. 1 Wolfgang Amadeus Mozart, Concert Nr. 3 Josef Dominik Skroup - Concert
Piese	Camille Saint-Saëns - Romance Bernhard Eduard Müller - "Gebet" Op. 65 Bernhard Eduard Müller - Nocturnă OP. 73 Frøydis Ree Wekre – Thoughts on Playing the Horn Well

CLASA a X-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Operarea cu elemente de limbaj specific, în abordarea creaţiilor muzicale*

CS 1.1. Utilizarea conștientă a elementelor de tehnică instrumentală în interpretarea creațiilor muzicale
- *exersarea gamelor și arpegiilor în tonalități majore și minore cu atenție la omogenitatea timbrului.* - *aplicarea diferitelor tipuri de articulație (staccato, legato, marcato) în studii și piese.* - *corectarea intonației prin exerciții de ascultare și autocontrol.*
CS 1.2. Analiza și interpretarea expresivă a fragmentelor muzicale, în funcție de structura și stilul acestora
- *identificarea formelor simple în lucrările studiate.* - *realizarea frazării și a respirației adecvate sensului expresiv.* - *compararea abordărilor interpretative din diferite epoci stilistice (clasic, romantic, modern).*
CS 1.3. Integrarea elementelor de limbaj specific în interpretări solistice și de ansamblu.
- *interpretarea de lucrări muzicale cu acompaniament/participarea la repetiții și interpretări în ansambluri.* - *adaptarea interpretării proprii la cerințele ansamblului (echilibru sonor, intonație comună, expresie unitară).* - *interpretarea unui repertoriu reprezentativ pentru nivelul clasei.*

CG 2 - *Valorificarea potenţialului creativ în interpretare, operând cu limbajul de specialitate propriu artei muzicale*

CS 2.1. Analiza expresivității interpretative și utilizarea conștientă a mijloacelor de expresie specifice instrumentului
- *studiul diferențelor de articulație (legato, staccato, etc.) în fragmente din repertoriul clasic/romantic.* - *observarea și aplicarea intențiilor dinamice (piano, forte, crescendo, diminuendo) în studii și piese.* - *înregistrarea și audierea propriilor interpretări pentru autoevaluarea expresivității.*
CS 2.2. Aplicarea creativă a tehnicilor de interpretare în contexte muzicale variate (solo, cu acompaniament, muzică de cameră, orchestră)
- *participarea la repetiții cu acompaniament/de ansamblu pentru integrarea timbrală.* - *adaptarea stilistică a interpretării în funcție de epocă și gen (baroc, clasic, romantic, modern).* - *exersarea pasajelor de orchestră standard pentru corn (beethoven, brahms, tchaikovsky, etc.) și crearea unui portofoliu personal cu fragmente interpretate în diverse contexte.*
CS 2.3. Manifestarea creativității interpretative prin interpretarea unei versiuni personale a unei lucrări
- *analiza comparativă a două interpretări profesionale ale aceleiași lucrări și realizarea propriei interpretări prin alegerea intențiilor dinamice și agogice personale.* - *experimentarea unor variante de tempo, respirație și articulare pentru evidențierea ideii muzicale.* - *prezentarea publică a lucrării și argumentarea deciziilor interpretative în limbaj de specialitate.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Elemente de tehnică instrumentală	- exerciții de respirație, articulație și emisie; - game și arpegii în tonalități majore și minore; - omogenizare sonoră și timbrală;
Elemente de limbaj muzical	- analiza formală a lucrărilor studiate; - studiul elementelor expresive: dinamică, agogică, caracter, timbru; - interpretarea în funcție de stilul diferitelor epoci.
Aspecte interpretative	- repertoriu solistic/cu acompaniament pentru nivel mediu; - exerciții de sincronizare și echilibru sonor; - intenție interpretativă și elemente de limbaj muzical; - tehnici de ansamblu: sincronizare ritmică, echilibru sonor; - adaptarea sunetului și frazării în funcție de contextul stilistic;

REPERTORIU (SUGESTII)

Studii	Maxime Alphonse - caietul 1 Georg Kopprasch- Studii caietul 1 și în transpoziții Jacques-François Gallay - 14 duete pt corn Giuseppe Concone Embouchure Building by Joseph Singer Phillip Farkas, The Art of French Horn Playing
Sonate	Benedetto Marcello- Sonata 2 Benedetto Marcello- Sonata 4
Concerte	Wolfgang Amadeus Mozart- Concert Nr. 3 Franz Strauss - Horn Concerto Op. 8 Wolfgang Amadeus Mozart- Concert Nr. 4
Piese	Johann Sebastian Bach- "Aria" Camille Saint-Saëns- Romance op. 36 Franz Strauss - "les adieux - Romance" Franz Strauss – Nocturna op. 7 Eugène Joseph Bozza - En Irlande Richard Strauss - Andante Arnold Jacobs - Song and Wind

CLASA a XI-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Operarea cu elemente de limbaj specific, în abordarea creaţiilor muzicale*

CS 1.1. Utilizarea conștientă și expresivă a elementelor de articulare, dinamică și agogică în interpretarea pieselor pentru corn
- *exersarea zilnică a gamelor, arpegiilor și studiilor tehnice pentru dezvoltarea omogenității timbrale și preciziei intonaționale.* - *analiza și interpretarea fragmentelor tehnice din lucrări reprezentative pentru corn.* - *aplicarea articulațiilor, dinamicii și frazării în interpretarea unui studiu sau a unei lucrări solistice.*
CS 1.2. Utilizarea conștientă a elementelor de expresie muzicală în interpretarea repertoriului din diferite stiluri și epoci
- *analiza stilistică și expresivă a lucrărilor pentru corn din perioade diferite (baroc, clasic, romantic, modern).* - *interpretarea expresivă a fragmentelor solistice și orchestrale, cu accent pe contrastul dinamic și pe intenția muzicală.* - *compararea diferitelor interpretări (audio/video) ale unei lucrări pentru corn și formularea unor observații privind expresivitatea.*
CS 1.3. Integrarea limbajului muzical specific cornului în diferite contexte interpretative
- *studierea și interpretarea unor partituri cu acompaniament/camerale.* - *adaptarea interpretării proprii la cerințele ansamblului (echilibru sonor, intonație comună, expresie unitară).*

CG 2 - *Valorificarea potenţialului creativ în interpretare, operând cu limbajul de specialitate propriu artei muzicale*

CS 2.1. Consolidarea expresivității sonore și a frazării muzicale în interpretarea repertoriului
- *exersarea diferitelor tipuri de articulație și a controlului respirației în cadrul studiilor tehnice.* - *analiza și interpretarea expresivă a unei fraze muzicale dintr-o lucrare clasică (ex: mozart, concert pentru corn).* - *înregistrarea și autoevaluarea interpretării pentru identificarea elementelor de expresivitate și corectarea deficiențelor.*
CS 2.2. Aplicarea creativă a limbajului muzical în interpretarea pieselor solistice
- *interpretarea unor fragmente solistice cu acompaniament pianistic, cu accent pe echilibrul timbral și intonație.* - *adaptarea stilistică a interpretării în funcție de lucrările muzicale abordate.* - *exersarea variantelor personale de frazare și ornamentație, respectând intențiile compozitorului.*
CS 2.3. Manifestarea autonomiei și a reflecției critice în procesul de interpretare muzicală
- *tehnici de integrare în ansamblu, omogenitate, echilibru sonor, acordaj.* - *analiza comparativă a propriilor interpretări cu cele ale unor artiști consacrați (prin audiții și discuții ghidate).*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Elemente de tehnică instrumentală	- game și arpegii (majore, minore) – extensii de ambitus; - exerciții pentru susținerea coloanei de aer, articulație și emisie; - studii tehnice pentru perfecționarea intonației și agilității; - consolidarea respirației și a deprinderilor motrice;
Elemente de limbaj muzical	- analiza formală a lucrărilor studiate; - elemente de stil și expresie în interpretare;
Aspecte interpretative	- elemente de analiză interpretativă și critică muzicală; - tehnici de sincronizare și echilibru sonor; - analiza interpretării: concentrare, autocontrol, prezență scenică; - autoevaluarea performanței artistice.

REPERTORIU (SUGESTII)

Studii	Georg Kopprasch- Studii caietul 2 Maxime Alphonse - Caietul 1 în transpoziții Maxime Alphonse - Caietul 2 Embouchure Building by Joseph Singer Phillip Farkas, The Art of French Horn Playing
Sonate	Ludwig van Beethoven- Sonata op. 17 Franz Ignaz Danzi- Sonata, OP. 28
Concerte	Richard Strauss - Concert Nr. 1, op. 11 Wolfgang Amadeus Mozart- concert Nr. 2 Franz Strauss - Horn Concerto Op. 8 Joseph Haydn- Concertul nr. 2
Piese	Gheorghe Păunescu - "Nocturna" Franz Strauss - "Nocturna" Reinhold Moritzevich Glière – Romanta op. 35 Aleksandr Konstantinovici Glazunov - Reverie Reinhold Moritzevich Glière - Intermezzo Carl Heinrich Carsten Reinecke - Nocturnă Jan Koetsier - Romanza Johann Sebastian Bach- Suitele 1 și 2 (aranjate de D. Bourgue) Eugène Joseph Bozza- Chaint Lontain

CLASA a XII-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Operarea cu elemente de limbaj specific, în abordarea creațiilor muzicale*

CS 1.1. Utilizarea expresivă și corectă a elementelor de limbaj muzical în interpretarea lucrărilor muzicale
- *studiul zilnic al gamelor, arpegiilor și exercițiilor de intonație, pentru consolidarea auzului și a tehnicii; interpretarea unor studii de expresivitate cu accent pe nuanțare și frazare.* - *analiza partiturii înainte de interpretare (structura frazelor, indicații de tempo, dinamică, articulație).* - *exersarea pasajelor dificile din punct de vedere tehnic sau intonațional, cu atenție la înălțimea și culoarea sunetului.*
CS 1.2. Aplicarea mijloacelor tehnice și stilistice specifice, în interpretarea creațiilor muzicale din diferite perioade
- *studierea unor lucrări din diferite epoci (clasic, romantic, contemporan).* - *redarea stilului și caracterului lucrărilor (ex. sonorități calde în repertoriul romantic, claritate și echilibru în repertoriul clasic)* - *analiza diferitelor interpretări și formularea unor observații privind expresivitatea.*
CS 1.3. Capacitatea de a interpreta expresiv, un program muzical complex
- *pregătirea unui program de recital sau examen, cu lucrări contrastante ca stil și dificultate;* - *repetiții cu pianistul corepetitor – echilibrarea dialogului instrumental.* - *autoevaluare și reflecție asupra interpretării (ascultare înregistrări proprii, analiză critică).*

CG 2 - Valorificarea potențialului creativ în interpretare, operând cu limbajul de specialitate propriu artei muzicale

CS 2.1. Exprimarea personalității interpretative prin abordarea conștientă și creativă a repertoriului
- *analiza expresivă și formală a lucrărilor interpretate (studii, concerte, etc.);* - *exersarea diverselor modalități de frazare, articulare și nuanțare pentru obținerea unei interpretări personale;* - *interpretarea aceleiași lucrări în variante expresive diferite, discutarea intenției artistice;*
CS 2.2. Aplicarea limbajului muzical și a tehnicilor instrumentale avansate în interpretarea repertoriului complex
- *studierea și aplicarea exercițiilor de virtuozitate tehnică: game, arpegii, salturi, articulație, legato-uri complexe.* - *interpretarea lucrărilor cu dificultate tehnică sporită, adaptată nivelului elevului.* - *corectarea erorilor de intonație și omogenizarea registrelor.*
CS 2.3. Capacitatea de a analiza partitura din perspectiva tehnicii instrumentale și a expresivității
- *argumentarea alegerilor interpretative, folosind limbajul muzical adecvat.* - *interpretarea unui program de recital solistic cu caracter personalizat.* - *analiza comparativă a propriilor interpretări cu cele ale unor artiști consacrați.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Elemente de tehnică instrumentală.	- game, arpegii, formule melodice și ritmice; - articulare și frazare stilistică; - controlul respirației și consolidarea rezistenței în interpretări de durată; - interpretarea în registre extreme.
Elemente de limbaj muzical.	- elemente de expresivitate interpretativă: frazare, articulare, dinamică, tempo, agogică; - principii de comunicare scenică.
Aspecte interpretative.	- repertoriu și interpretare instrumentală; - elemente de analiză interpretativă și critică muzicală; - atitudinea interpretului: concentrare, autocontrol, prezență scenică; - autoevaluarea performanței artistice prin analiză comparată.

REPERTORIU (SUGESTII)

Studii	Georg Kopprasch - Studii caietul 2 Maxime Alphonse - Caietul 2 și în transpoziții Maxime Alphonse - Caietul 3 și 4 Johannes Brahms- 10 Studies Horn Embouchure Building by Joseph Singer Phillip Farkas, The Art of French Horn Playing
Sonate	Paul Hindemith - Sonata
Concerte	Wolfgang Amadeus Mozart- Concert Nr. 2 Richard Strauss - Concert Nr. 1, op. 11 Joseph Haydn- Concert Reinhold Moritzevich Glière – Concert op. 91
Piese	Franz Strauss -Introduction, theme and variations for horn and piano, op. 13 Camille Saint-Saëns- Piesă de concert, Op. 94 Paul Dukas - Villanelle Robert Schumann - Adagio und Allegro, OP. 70 Eugène Joseph Bozza- En foret Eugène Joseph Bozza- Sur les cimes Johann Sebastian Bach- Suitele 3 și 4 - (aranjate de D. Bourgue) Jan Koetsier - Scherzo brillante Alan Abott - Alla caccia

SUGESTII METODOLOGICE

CLASA a IX-a

Sugestiile metodologice au rolul de a orienta cadrul didactic în organizarea procesului instructiv-educativ, astfel încât predarea, învățarea și evaluarea la instrumentul Corn, în clasa a XII-a, să sprijine dezvoltarea unei interpretări mature, coerente și stilistic adecvate. Profesorul adaptează strategiile didactice la particularitățile fiecărui elev, la obiectivele individuale de pregătire și la nivelul de performanță necesar finalizării ciclului liceal.

Organizarea anuală a învățării

În logica CG → CS → Conținuturi → Activități, sugerăm:

- reglarea fină a emisiei și intonației în registrul acut;
- control timbral pe întreaga extindere;
- articulare rapidă;
- rezistență și dozarea respirației.
- *analizarea atacului în tempo rapid* prin comparație între două înregistrări proprii.
- *exersarea rezistenței* prin serii scurte progresive, cu monitorizarea respirației.
- *lucru diferențiat* pentru elevii care întâmpină dificultăți în registrul acut (tempo redus, fraze scurte) vs. cei avansați (tempo ridicat, pasaje virtuozistice).
- transformarea tehnicii în expresivitate;
- articulare stilistică (baroc, clasic, romantic, modern);
- consolidarea lecturii la prima vedere.
- *analiza stilistică a unei piese* (articulare, frazare, agogică).
- stăpânirea repertoriului de examen;
- rezolvarea problemelor interpretative complexe;
- perfecționarea prezenței scenice și *simulări de examen* în condiții reale (cu înregistrare).

Demersul metodologic urmărește rafinarea mecanismelor tehnice formate anterior și consolidarea controlului asupra emisiei sonore, respirației, timbrului și intonației. Se recomandă utilizarea exercițiilor avansate de respirație, a studiilor de flexibilitate și virtuozitate, a tehnicilor variate de articulare și a exercițiilor pentru omogenizarea registrelor. Profesorul valorifică demonstrația, analiza auditivă și monitorizarea periodică a progresului, stimulând autonomia elevului în corectarea și optimizarea propriei tehnici.

Repertoriul de studiu este selectat astfel încât să valorifice capacitățile elevului și să permită prezentarea unui nivel avansat de maturitate artistică. Se includ lucrări reprezentative ale diferitelor epoci muzicale, studii de dificultate medie-înaltă și piese adecvate examenelor, concursurilor sau recitalurilor. Repertoriul are caracter orientativ, cadrul didactic având libertatea de a adapta selecția în funcție de particularitățile tehnice și expresive ale elevului. În studiul pieselor se urmăresc: coerența frazării, controlul nuanțelor, adecvarea timbrală, respectarea stilului și construirea unei interpretări personale, argumentate muzical.

Studiul repertoriului se realizează în conexiune cu noțiuni de teorie muzicală, istoria muzicii și forme muzicale, pentru a facilita înțelegerea contextuală a lucrărilor abordate. Profesorul poate integra analiza formală, discuții privind stilistica și estetica epocii, precum și audiții comparate ale unor interpreți de referință. Aceste elemente susțin dezvoltarea capacității elevului de a formula o interpretare conștientă și stilistic fundamentată.

Evaluarea este continuă și are predominant caracter formativ. Se recomandă utilizarea observației sistematice, feedbackului imediat, autoevaluării asistate (inclusiv prin înregistrări audio-video) și a momentelor de interpretare în situații simulate de examen. Evaluarea sumativă, realizată prin examene, recitaluri sau participări la concursuri, reflectă nivelul de competență atins în condiții interpretative reale. În evaluare se au în vedere: calitatea sunetului, intonația, siguranța tehnică, expresivitatea, adecvarea stilistică și prezența scenică.

Profesorul diferențiază activitățile în funcție de nevoile și potențialul elevilor. Pentru elevii cu ritm avansat de progres se pot propune lucrări suplimentare, piese concertante sau aprofundări stilistice, precum și oportunități de participare la proiecte artistice. Pentru elevii care necesită consolidare se recomandă exerciții specifice, un parcurs gradual și selectarea unui repertoriu accesibil, dar formativ.

În anul terminal, demersul pedagogic urmărește realizarea unei sinteze între tehnică și expresivitate. Toate activitățile de învățare sunt orientate către formarea unei interpretări coerente, sensibile și stilistic adecvate, prin care elevul să își manifeste maturitatea artistică și capacitatea de a utiliza tehnica instrumentală ca mijloc de comunicare muzicală.

Programa oferă cadrelor didactice repere orientative pentru organizarea procesului instructiv-educativ. Se recomandă adaptarea conținuturilor și repertoriului în funcție de particularitățile elevilor și de resursele instituționale.

Organizarea activității didactice pentru clasa a IX-a urmărește dezvoltarea progresivă a elevului ca interpret, prin activități care valorifică particularitățile sale individuale, ritmul propriu de învățare și interesele specifice profilului vocațional. Predarea se centrează pe formarea unei viziuni interpretative personale asupra repertoriului și pe consolidarea competențelor tehnico-muzicale necesare evoluției către un nivel performant.

Strategiile trebuie să fie **centrare pe elev**, **variabile**, **flexibile**, **orientate spre formarea competențelor** și **cu integrare interdisciplinară:**

- învățare activă, prin sarcini concrete și aplicative;
- diferențiere pedagogică (pentru elevi cu ritmuri diferite);
- corelarea activităților cu competențele specifice;
- evitarea supraîncărcării conținuturilor;
- evaluare predominant formativă, cu reflecție și autoevaluare;
- conexiuni între tehnică, expresie și înțelegere muzicală;
- folosirea tehnologiei.

Profesorul adaptează conținuturile, ritmul de lucru și nivelul de dificultate al repertoriului la nevoile și potențialul fiecărui elev. Se valorifică repertoriul preclasic și clasic, fără excluderea altor stiluri, dacă elevul a dobândit achizițiile tehnice și expresive de bază. Se încurajează autonomia de studiu, reflecția personală asupra actului interpretativ și construirea unei relații de dialog continuu între profesor și elev.

Pentru dezvoltarea tehnicii instrumentale se utilizează o gamă variată de metode: exerciții fizice și de respirație, studii progresive, exerciții de articulație, tehnici de omogenizare a registrelor, lucrul diferențiat pe tipuri de articulație și nuanță. Profesorul combină lucrul individual, analiza auditivă, demonstrația, experimentarea interpretativă și utilizarea mijloacelor audio-vizuale pentru a facilita înțelegerea stilurilor și a modelelor artistice.

Repertoriul și activitățile de învățare sunt alese astfel încât să conducă la formarea competențelor prevăzute de profilul de specialitate: controlul emisiei sonore, diversificarea articulațiilor, omogenizarea registrelor, stăpânirea frazării, dezvoltarea nuanțelor și a timbrului specific fiecărui stil. Repertoriul are valoare de sugestie, rămânând la latitudinea cadrului didactic să propună alte repertorii, ţinând cont de nivelul de pregătire al elevilor.

Predarea repertoriului se corelează cu noțiuni și competențe din disciplinele teoretice (teorie-solfegiu, istoria muzicii), pentru a facilita o înțelegere holistică a limbajului muzical. Analiza tematică, structurarea frazelor, identificarea caracterelor stilistice și raportarea la contextul istoric devin instrumente de lucru în interpretare.

Evaluarea însoțește permanent progresul elevului. Observarea directă, feedbackul imediat, autoevaluarea, înregistrările audio sau video și analiza performanțelor contribuie la ajustarea continuă a demersului de învățare. Evaluarea sumativă (recitaluri, verificări, examene, participări la concursuri) completează evaluarea formativă, având rolul de a verifica nivelul competențelor dobândite în situații interpretative reale.

Pentru elevii cu potențial înalt, profesorul poate oferi repertorii complementare, activități de aprofundare stilistică sau oportunități de participare la evenimente și competiții. În același timp, elevii care au nevoie de consolidare primesc exerciții adaptate și un parcurs construit gradual, astfel încât progresul lor să fie vizibil și sustenabil.

Întregul demers metodologic urmărește ca tehnica instrumentală să fie subordonată expresivității interpretării. Studiile, gamele, exercițiile tehnice și lucrările abordate sunt alese astfel încât să susțină realizarea unor interpretări coerente, stilistic adecvate și tehnic sigure.

Modalități de evaluare (în spirit formativ)

Evaluarea trebuie să răspundă întrebărilor „de ce evaluez?”, „cum măsor?”, „ce feedback dau?”

- feedback imediat (oral), orientat pe criterii clare:
  - intonație
  - articulație
  - expresivitate

- ritm
- postură

- mini-autoanalize pe baza înregistrărilor;
- fișe de progres săptămânal (1–2 indicatori);
- evaluare colegială ghidată.

Evaluare sumativă (modul/an/)

- interpretări de studii;
- prezentarea unor lucrări muzicale.

Verificare/examen

Game și arpegii:

CLASA	VERIFICARE	EXAMEN
IX- a	1-2 alterații	3-4 alterații

Repertoriu VERIFICARE:

- 1 gamă din gamele pregătite conform tabelului
- 1 studiu din 2 studii pregătite (sondaj)
- 1 pasaj de orchestră din 2 pasaje de orchestră pregătite (sondaj)
- 1 lucrare (în cazul concertelor p.I sau p.II-III, a sonatelor p.I-II sau III-IV)

Repertoriu EXAMEN:

- 1 gamă din gamele pregătite conform tabelului
- 1 studiu din 4 studii pregătite (sondaj), altele decât la verificare
- 1 pasaj de orchestră din 2 pasaje de orchestră pregătite (sondaj), altele decât la verificare
- 2 lucrări (în cazul concertelor p.I sau p.II-III, a sonatelor p.I-II sau III-IV), altele decât la verificare

Repere pentru progresul anual

- extinderea ambitusului cu 3–5 note;
- dezvoltarea siguranței în intonație;
- consolidarea citirii la prima vedere;
- interpretarea fluentă a minimum 2–3 lucrări de nivel elementar-medii.

Integrare interdisciplinară

Exemple:

- **Istoria muzicii**: rolul cornului în orchestre și ansambluri.
- **Educație fizică**: exerciții pentru respirație și postură.
- **Tehnologie digitală**: utilizarea aplicațiilor de înregistrare și analiză

CLASA a X-a

Sugestiile metodologice pentru clasa a X-a sprijină organizarea unui demers pedagogic care urmărește consolidarea tehnicii instrumentale și dezvoltarea expresivității interpretative, în concordanță cu evoluția elevilor aflați în al doilea an de studiu liceal. Organizarea activității didactice pentru clasa a X-a trebuie să urmărească progresul față de clasa a IX-a și să consolideze autonomia elevului prin activități de învățare activă și reflexivă.

Pregătirea tehnică vizează stabilizarea emisiei sonore, extinderea ambitusului, omogenizarea registrelor și diversificarea articulațiilor. Se recomandă utilizarea exercițiilor de respirație aplicată, a studiilor progresive pentru flexibilitate, a exercițiilor de articulare și a exercițiilor destinate controlului dinamicii. Profesorul stimulează autonomia elevului prin analiza auditivă și auto-monitorizarea progresului.

Repertoriul include piese de dificultate medie, selectate astfel încât să sprijine dezvoltarea frazării, a expresivității și a siguranței tehnice. Sunt recomandate lucrări din perioada clasică, romantică și modernă, adaptate nivelului elevului. Profesorul poate adapta repertoriul în funcție de evoluția individuală, urmărind formarea controlului expresiv, a nuanțelor și a timbrului adecvat stilului.

Activitatea instrumentală se corelează cu informații provenite din teoria muzicii și istoria muzicii, pentru a sprijini înțelegerea structurii și caracterului lucrărilor studiate. Analiza frazelor, identificarea temelor și înțelegerea contextului stilistic contribuie la formarea unei interpretări conștiente.

Evaluarea se desfășoară în mod continuu, prin observarea directă, feedback imediat, exerciții aplicate și înregistrări audio sau video. Evaluările sumative (verificări, examene, recitaluri) reflectă nivelul tehnic și expresiv dobândit, fiind centrate pe calitatea sunetului, acuratețea ritmică, controlul intonației și capacitatea de a realiza o interpretare coerentă.

Profesorul diferențiază activitățile în funcție de nevoile elevilor. Pentru elevii avansați se pot propune lucrări suplimentare sau de dificultate mai mare, iar pentru elevii care necesită consolidare se pot utiliza exerciții specifice și un parcurs progresiv bine structurat.

Verificare/examen

Game și arpegii:

CLASA	VERIFICARE	EXAMEN
X- a	1-3 alterații	4-5 alterații

Repertoriu VERIFICARE:
- 1 gamă din gamele pregătite conform tabelului
- 1 studiu din 2 studii pregătite (sondaj)
- 1 pasaj de orchestră din 2 pasaje de orchestră pregătite (sondaj)
- 1 lucrare (în cazul concertelor p.I sau p.II-III, a sonatelor p.I-II sau III-IV)

Repertoriu EXAMEN:
- 1 gamă din gamele pregătite conform tabelului
- 1 studiu din 4 studii pregătite (sondaj), altele decât la verificare
- 1 pasaj de orchestră din 2 pasaje de orchestră pregătite (sondaj), altele decât la verificare
- 2 lucrări (în cazul concertelor p.I sau p.II-III, a sonatelor p.I-II sau III-IV), altele decât la verificare

Obiective de progres anual
- extinderea ambitusului cu încă 3–4 note;
- creșterea stabilității intonaționale în registre extreme;
- câștig în rezistență;
- interpretarea a 2–3 piese de nivel mediu;
- autonomie în citire la prima vedere.

Sugestiile metodologice pentru clasa a X-a trebuie să-i aducă elevului:
- autonomie mai mare în interpretare,
- expresivitate consolidată,
- capacitate de autoevaluare,
- conexiune între tehnică și intenție artistică,
- dezvoltarea profilului elevului reflexiv, creativ și responsabil.

CLASA a XI-a

Sugestiile metodologice pentru clasa a XI-a au ca obiectiv sprijinirea cadrului didactic în organizarea procesului instructiv-educativ pentru dezvoltarea tehnicii avansate, a expresivității și a maturității interpretative.

Pentru clasa a XI-a, accentul metodologic trebuie să fie pe **autonomie ridicată**, **integrarea tehnicilor avansate**, **extinderea expresivității**, **pregătirea pentru performanță** și **gândire muzicală matură**. Elevul devine co-autor al propriei învățări: pregătește materiale, compară interpretări, decide

soluții tehnice, prin valorizarea rolului **învățării active, reflexive și colaborative.**

Activitatea urmărește rafinarea emisiei, a fluxului de aer, a articulării și a tehnicii de flexibilitate. Se recomandă exerciții de respirație avansate, studii pentru treceri rapide între registre, exerciții de atac și control dinamic, precum și lucrul sistematic pentru uniformizarea timbrului. Profesorul ghidează elevul către o autoevaluare constantă și o utilizare conștientă a mecanismelor tehnice.

Repertoriul cuprinde lucrări de dificultate medie-înaltă, reprezentative stilistic și adecvate dezvoltării expresivității. Selectarea pieselor urmărește dezvoltarea frazării, a agogicii, a nuanțelor dinamice și a stabilității tehnice în pasaje solicitante. Repertoriul este orientativ, profesorul adaptând selecția în funcție de nivelul elevului și de obiectivele sale de învățare.

Studiul repertoriului este corelat cu analiza formală, cu elemente de stilistică interpretativă și cu referințe istorice. Profesorul poate utiliza audiții comparate, discuții despre particularitățile epocii sau ale compozitorilor și analiza structurii lucrării. Această abordare facilitează o interpretare conștientă și coerentă.

Evaluarea este continuă și pune accent pe precizia tehnică, omogenitatea timbrală, coerența expresivă și siguranța interpretării. Evaluările sumative (examene, recitaluri, competiții) contribuie la formarea experienței scenice și la consolidarea încrederii elevului în propriile capacități.

Profesorul diferențiază sarcinile, oferind elevilor performanți oportunitatea de a aprofunda repertorii avansate sau de a participa la evenimente artistice, iar elevilor care necesită consolidare – un program progresiv, orientat spre remedierea dificultăților specifice și stabilizarea tehnicii.

Organizarea progresivă a învățării, respectând schema: **CG → CS → Conținuturi → Activități (EAI) pe parcursul anului școlar, trebuie să-i aducă elevului:**

- consolidarea rezistenței, respirației și stabilității intonaționale;
- controlul registrului acut;
- flexibilitate tehnică avansată;
- articulare rapidă, curată;
- frazare lungă, logică;
- integrarea tehnicii în interpretare;
- învățarea repertoriului de verificare/concurs/audiție/examen;
- rafinarea interpretărilor finale;
- gestionarea emoțiilor în situații de scenă;
- dezvoltarea autoevaluării mature.

Cerințe verificare/examen

Game și arpegii:

CLASA	VERIFICARE	EXAMEN
XI	2-4 alterații	5-7 alterații

Repertoriu VERIFICARE:

- 1 gamă din gamele pregătite conform tabelului
- 1 studiu din 2 studii pregătite (sondaj)
- 1 pasaj de orchestră din 2 pasaje de orchestră pregătite (sondaj)
- 1 lucrare (în cazul concertelor p.I sau p.II-III, a sonatelor p.I-II sau III-IV)

Repertoriu EXAMEN:

- 1 gamă din gamele pregătite conform tabelului
- 1 studiu din 4 studii pregătite (sondaj), altele decât la verificare
- 1 pasaj de orchestră din 2 pasaje de orchestră pregătite (sondaj), altele decât la verificare
- 2 lucrări (în cazul concertelor p.I sau p.II-III, a sonatelor p.I-II sau III-IV), altele decât la verificare

La finalul clasei a XI-a, elevul trebuie să dovedească:

- autonomie avansată,

- identitate interpretativă proprie,
- integrarea matură a tehnicii în expresie,
- capacitatea de autoevaluare și autocorectare,
- pregătirea pentru performanță și pentru anul terminal, reflectând rolul disciplinei în formarea unui absolvent reflexiv, creativ, responsabil, perseverent.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

- Alphonse, M. 200 Etudes pour Cor (Caietele 1–4). Paris: Alphonse Leduc.
- Bozza, E. En Forêt; Sur les cimes; Chaint Lointain. Paris: Alphonse Leduc.
- Dukas, P. Villanelle pour cor et piano. Paris: Alphonse Leduc.
- Farkas, P. The Art of French Horn Playing. Bloomington: Wind Music Publications.
- Galzunov, A. Reverie. Moscow: Muzgiz.
- Glière, R. Romance Op. 35; Intermezzo; Concert Op. 91. Moscow: Muzgiz.
- Jacobs, A. Song and Wind. Chicago: WindSong Press.
- Kopprasch, C. 60 Etudes Op. 6 & Op. 5. New York: International Music Company.
- Marcello, B. Sonate pentru corn. Veneția: Ricordi.
- Mozart, W. A. Concertele pentru corn nr. 1–4. Leipzig: Breitkopf & Härtel.
- Müller, B. Ed. Gebet Op. 65; Nocturne Op. 73. Leipzig: Edition Peters.
- Păunescu, Gh. Studii în transpoziții pentru corn. București: Editura Muzicală.
- Reinecke, C. Nocturne pentru corn și pian. Leipzig: Edition Peters.
- Singer, J. Embouchure Building. New York: Carl Fischer.
- Strauss, F. Horn Concerto Op. 8; Nocturna; Les Adieux – Romance. Leipzig: Hofmeister.
- Strauss, R. Concert pentru corn Nr. 1 Op. 11. Leipzig: Breitkopf & Härtel.
- Bach, J. S. Suitele 1–4 (aranjament pentru corn de D. Bourgue). Leipzig: Breitkopf & Härtel.
- Beethoven, L. van. Sonata pentru corn și pian, Op. 17. Vienna: Artaria.
- Danzi, F. Sonata Op. 28. Leipzig: Peters.
- Hindemith, P. Sonata pentru corn și pian. Mainz: Schott.
- Koetsier, J. Romanza; Scherzo brillante. Amsterdam: Muziekcentrale.
- Saint-Saëns, C. Romance Op. 36; Piesă de concert Op. 94. Paris: Durand.
- Berlioz, H. & Strauss, R. Traité d'Instrumentation. Paris: Choudens.
- Buerkle, J. Horn Pedagogy: A Guide to Teaching and Playing the Horn. New York: Oxford University Press.
- Frøydis Ree Wekre. Thoughts on Playing the Horn Well. Oslo: Norwegian Music Academy.
- Pizka, H. The Horn Handbook. Munich: Pizka Verlag.
- Tuckwell, B. Horn. London: Macmillan.
- Benward, B. & Saker, M. Music in Theory and Practice. New York: McGraw-Hill.
- Kostka, S. & Payne, D. Tonal Harmony. New York: McGraw-Hill.
- Philip Farkas, The Art of Brass Playing
- Roșca, I. Teoria muzicii. București: Editura Muzicală.
- Voicu, D. Istoria muzicii universale. București: Editura Didactică și Pedagogică.
- Ministerul Educației. Profilul de formare al absolventului. Ordin MEC nr. 6731/2023.
- ROCNEE (2025). Tutorial pentru elaborarea programelor școlare liceale. București: Centrul Național pentru Curriculum.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Instituție de apartenență, localitate, județ
RESPONSABIL MEC Prof. LILIANA BOBEICĂ	Ministerul Educației și cercetării
RESPONSABIL CNCE Prof. LĂCRĂMIOARA-ANA PAULIUC	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare
COORDONATOR ȘTIINȚIFIC Prof. univ. dr. VALENTINA DEDIU-SANDU	Academia Română
Lect. Univ. dr. CRISTIAN – MARIN BORCAN	Universitatea Națională de Muzică din București
Prof. BENIAMIN MARIUS CHIRA	Inspectoratul Școlar Județean Cluj

Anexa nr. 263

Programa școlară
pentru disciplina

TROMBON

(instrument principal, instrument secundar și instrument la alegere)

Clasele a IX-a – a XII-a
Curriculum de specialitate (CS)

Filiera vocațională, profilul artistic, specializarea muzică

Învățământ liceal

- 2026 -

Anexa nr. 263
Programa școlară pentru disciplina
Trombon (instrument principal, instrument secundar și instrument la alegere),
clasele a IX-a – a XII-a, *curriculum de specialitate (CS)*

- ***Filiera vocațională, profil artistic, specializarea muzică***

NOTĂ DE PREZENTARE

Programa școlară pentru ***Trombon*** (*instrument principal, instrument secundar și instrument la alegere)* reprezintă o ofertă curriculară de specialitate pentru învățământul liceal, *filiera vocațională, profil artistic, specializarea muzică, secțiile muzică instrumentală și studii teoretice,* începând din anul școlar 2026-2027. Disciplinele în cadrul cărora se poate studia ***trombonul*** ca instrument muzical se regăsesc în *Anexa 10 la OMEC nr. 4350/20.06.2025 - Planul-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, filiera vocațională, profil artistic, specializarea muzică,* secțiile *Interpretare instrumentală* și *Studii teoretice muzicale,* în *Curriculum de specialitate* (CS).

Studiul ***trombonului*** în liceu, ca instrument principal și instrument secundar, își propune pregătirea absolvenților pentru admiterea în învățământul superior, devenind ulterior instrumentiști în filarmonici, în diferite formații instrumentale sau cadre didactice de specialitate.

Studiul ***trombonului*** în liceu, ca instrument la alegerea elevilor care studiază pianul ca instrument principal, își propune familiarizarea pianiștilor cu tehnica *instrumentelor de suflat din alamă*, în vederea pregătirii în calitate de acompaniatori în diferite formații instrumentale.

Pentru studiul acestui instrument muzical, bugetul de timp alocat, în funcție de locul pe care îl ocupă în pregătirea de specialitate a elevilor, este următorul:

Trombon				
Disciplina	a IX-a	a X-a	a XI-a	a XII-a
Instrument principal	3	3	3	3
Instrument secundar	2	2	2	2
Instrument la alegere	1	1	1	1

În elaborarea programei, s-a avut în vedere raportarea la cadrul legislativ și documentele strategice generale și specifice care susțin studiul disciplinelor:

- ***Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023***, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Regulamentul-cadru de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar***, aprobat prin Ordinul ministrului educației nr. 5.726/2024, , cu modificările și completările ulterioare;
- ***Regulamentul de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar cu program de artă***, aporbat prin Ordinul Ministerului Educației și Cercetării nr. 3717/01 aprilie 2025, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Planurile-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi***, filiera vocațională, profilul artistic, specializarea muzică din Anexa nr. 10 la O.M.E.C. nr. 4.350/20.06.2025 privind aprobarea Planurilor-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Profilul de formare al absolventului***, OME nr. 6731/2023, care asigură coerența verticală a parcursul școlar, (competențe-cheie + atribute prioritare);
- *documente europene relevante la nivel general și, mai ales, pentru disciplină (Recomandarea Consiliului UE privind competențele-cheie, Cadrul european al calificărilor, Rapoarte OECD/ UNESCO, Cadre de referință etc.);*
- *alte documente/studii specifice Curriculumului Național și curriculumului disciplinei – de exemplu, cu valoare pentru sugestiile metodologice ale programei școlare.*

Programa este elaborată potrivit modelului de proiectare curriculară centrat pe competențe. Construcția programei este realizată astfel încât să contribuie la dezvoltarea profilului de formare al absolventului. Din perspectiva disciplinei de studiu, orientarea demersului didactic are la bază *competența de sensibilizare și exprimare culturală* cu atributele prioritare esențiale pentru abordarea învățării într-un mod conștient și pe termen lung.

Structura programei școlare include, pe lângă *Nota de prezentare*, următoarele elemente:
- Competenţe generale
- Competenţe specifice şi exemple de activităţi de învăţare
- Domenii de conținut și conţinuturi
- Sugestii de repertoriu
- Sugestii metodologice
- Bibliografie selectivă

Competenţele sunt ansambluri structurate de cunoştinţe, abilităţi şi atitudini dezvoltate prin învăţare, care permit identificarea şi rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte particulare diverse.

Competențele generale vizate jalonează achizițiile elevului pentru întregul ciclu liceal.

Competenţele specifice se formează pe parcursul unui an şcolar, sunt derivate din competenţele generale şi reprezintă etape în dobândirea acestora. Competenţele specifice sunt însoţite de exemple de activităţi de învăţare, care constituie modalităţi de organizare a activităţii didactice în scopul realizării competenţelor. Programa şcolară propune, cu caracter de exemplu, diferite tipuri de activităţi de învăţare, care integrează strategii didactice şi care valorifică experienţa concretă a elevului. Cadrul didactic are libertatea de a utiliza exemplele de activităţi de învăţare pe care le propune programa şcolară, de a le completa sau de a le înlocui, astfel încât acestea să asigure un demers didactic adecvat situaţiei concrete de la clasă. Se asigură, în acest fel, premisele aplicării contextualizate a programei şcolare şi proiectării unor parcursuri de învăţare personalizate.

Conținuturile învățării constituie elemente de bază ale domeniului, mijloace informaționale prin care se urmărește realizarea competențelor.

Sugestiile de repertoriu sunt prezentate separat pentru fiecare an de studiu. Repertoriu este un mijloc de realizare a competențelor, fiind indispensabil în progresul elevilor pe tot parcursul formării.

Sugestiile metodologice includ recomandări privind strategiile didactice şi elementele de evaluare formativă continuă şi sumativă.

Construcția programei permite susținerea elevilor în direcția exprimării artistice la instrument, concretizată în manifestări muzicale, constituind un demers complex ce integrează cunoștințe, deprinderi, competențe și de la celelalte discipline muzicale.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Operarea cu elemente de limbaj specific, în abordarea creaţiilor muzicale**
CG2	**Valorificarea potenţialului creativ în interpretare, operând cu limbajul de specialitate**

CLASA A IX-A

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Operarea cu elemente de limbaj specific, în abordarea creațiilor muzicale*

CS 1.1. Analizarea elementelor de limbaj din textul muzical, corelate cu tehnica instrumentală corespunzătoare
- *analizarea partiturilor studiate pentru identificarea relației dintre limbajul muzical și cerințele tehnice specifice instrumentului;*
- *exersarea pasajelor muzicale cu aplicarea conștientă a tehnicilor instrumentale adecvate elementelor de limbaj;*
- *compararea variantelor interpretative în funcție de articulație, dinamică și expresie.*
CS 1.2. Abilitatea de a descifra și reda o partitură la prima vedere
- *recunoașterea elementelor de tempo, măsură și dinamică înainte de execuție*
- *exersarea abilității de a citi partituri simple, în tonalități uzuale și cu formule ritmice elementare, cu accent pe menținerea pulsului și respectarea indicațiilor muzicale;*
- *asocierea semnelor de articulație și dinamică cu gesturile tehnice corespunzătoare pe trombon (de ex. diferențierea între legato și staccato la prima vedere).*
CS 1.3. Redarea textului muzical corelată cu elemente de tehnică instrumentală, asigurând fluiditatea discursului muzical
- *interpretarea exercițiilor de legato și staccato cu menținerea intonației corecte și a frazării naturale;*
- *aplicarea indicațiilor de dinamică și articulare în exerciții tehnice scurte;*
- *interpretarea fragmentelor muzicale cu accent pe construcția frazei (puncte culminante, respirații logice, echilibru sonor).*

CG 2 - *Valorificarea potențialului creativ în interpretare, operând cu limbajul de specialitate*

CS 2.1. Redarea expresivă a unei lucrări prin identificarea și evidențierea structurii formale
- *identificarea secțiunilor formale ale lucrării;*
- *interpretarea fragmentelor cu evidențierea contrastelor dinamice și tematice;*
- *exersarea tranzițiilor între părți pentru coerența discursului muzical.*
CS 2.2. Integrarea elementelor tehnice instrumentale în funcție de stilul compoziției
- *exersarea lucrărilor cu adaptarea atacului, dinamicii și frazării la stilul indicat;*
- *analizarea cerințelor tehnice ale unei lucrări (poziții, respirație, articulație) în corelație cu stilul compozitorului;*
- *corelarea exercițiilor tehnice cu cerințele de execuție ale lucrării;*
CS 2.3. Analiza comparativă a interpretărilor pentru definirea unei abordări personale
- *audierea a două interpretări ale aceleiași lucrări și identificarea diferențelor de tempo, dinamică, articulare;*
- *completarea unei fișe de comparație ale interpretărilor;*
- *redarea unui fragment inspirat din interpretarea preferată;*
- *discuții ghidate despre caracterul și intenția fiecărui interpret.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Elemente de notație/cultura muzicală	- intonația funcțională: game, intervale diatonice și cromatice; - egalizarea tonurilor și a semitonurilor în intonație ascendentă și descendentă; - semne de articulare și expresie: legato, staccato, accent, dinamică; - tehnici de orientare vizuală în partitură (anticiparea frazei); - tehnici de respirație și concentrare pentru interpretarea fluidă la prima vedere. - game majore și minore până la 4 alterații;arpegii - tehnici de emisie sonoră în stilul preclasic: legato: controlul fluxului de aer și al ambușurii. non legato: articulația simplă – staccato, portato, detaché. tehnici de emisie sonoră pentru stilul clasic
Elemente de tehnică instrumentală specifică.	- controlul respirației și al fluxului de aer. - articulația: legato, staccato, tenuto. - nuanțare dinamică și agogică. - tehnici de frazare și respirație expresivă. - omogenitatea timbrului. - corelarea vitezei și a presiunii coloanei de aer în instrument. sincronizarea deprinderilor motrice: mișcări musculare în procesul respirator, mișcările mușchiului limbii, agilitatea mâinilor. - ornamente specifice stilului preclasic. - articulația simplă: staccato, portato, tenuto, detaché, articulația dublă.
Creativitate și identitate interpretativă	- tehnici de concentrare și de gestionarea emoțiilor - colaborarea cu corepetitorul și/sau alte instrumente - construirea unei interpretări personale: intenție artistică, coerență, mesaj; - stiluri interpretative specifice (baroc, clasic, romantic, modern); - dezvoltarea prezenței scenice și a capacității de comunicare prin muzică; - reflecție critică asupra propriei evoluții interpretative

REPERTORIU (SUGESTII)

Game și studii	Studii/Metode - Vladislav Blazhevich – Caietul I – studii în chei, nr. 8–17 - André Lafosse – Méthode complète pour trombone, vol. I, capitolul Legato, nr. 83–96 - Georg Kopprasch (cunoscut și ca C. Kopprasch în unele ediții) – Caietul I, studii nr. 9–19 - Otto Blume – Caietul I – studii pe game cu bemoli - Pierre Clodomir – Caietul I - Max Bléger – Studii - Charles Colin – Lip Flexibilities, vol. I - Ernst Gackstätter – Studii pe poziții - Félix Vobaron – 40 Études pour Trombone, studiile 1–5
Sonate	- Benedetto Marcello – Sonata nr. 1 - Miroslav Konek – Sonată - Vasile Spătărelu Jianu – Sonatina

	- Ernst Bohlemann – Sonatina
Concerte	- Nikolai Rimsky-Korsakov – Concert - Ernst Sachse – Concertino - Friedrich August Belcke Graefe – Concert
Alte piese	- Robert Clérisse – Thème de concours - François Malige – Méditation, Menuet, Récitatif - Franz Reuter – Suita pe motive sârbești - Vladislav Blazhevich – Schița de concert nr. 3 - Jean Debruffe – Fantezia - Constantin I. Nottara – Siciliana - Alexandru Eliade – Revedere

CLASA A X-A

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Operarea cu elemente de limbaj specific, în abordarea creațiilor muzicale*

CS 1.1. Analiza elementelor de limbaj din textul muzical, corelate cu tehnica instrumentală corespunzătoare
- *analizarea partiturilor studiate pentru evidențierea legăturii dintre structura formală, frazare, dinamică și cerințele tehnice specifice instrumentului.* - *exersarea pasajelor muzicale cu aplicarea conștientă a tehnicilor instrumentale adecvate elementelor de limbaj.* - *compararea variantelor interpretative în funcție de articulație, dinamică și expresie.*
CS 1.2. Abilitatea de a descifra și reda o partitură la prima vedere
- *recunoașterea elementelor de tempo, măsură și dinamică înainte de execuție* - *exersarea abilității de a citi partituri simple, în tonalități uzuale și cu formule ritmice elementare, cu accent pe menținerea pulsului, acuratețea intonației și respectarea indicațiilor muzicale.* - *asocierea semnelor de articulație și dinamică cu gesturile tehnice corespunzătoare pe trombon (de ex. diferențierea între legato și staccato la prima vedere).*
CS 1.3. Redarea textului muzical corelată cu elemente de tehnică instrumentală, asigurând fluiditatea discursului muzical
- *interpretarea exercițiilor de legato și staccato cu menținerea intonației și a frazării naturale.* - *aplicarea indicațiilor de dinamică și articulare în exerciții tehnice scurte.* - *interpretarea fragmentelor muzicale cu accent pe construcția frazei (puncte culminante, respirații logice, echilibru sonor).*

CG 2 - *Valorificarea potențialului creativ în interpretare, operând cu limbajul de specialitate propriu artei muzicale*

CS 2.1. Redarea expresivă a unei lucrări prin identificarea și evidențierea structurii formale
- *identificarea secțiunilor formale ale lucrării* - *interpretarea fragmentelor cu evidențierea contrastelor dinamice și tematice* - *exersarea tranzițiilor între părți pentru coerența discursului muzical*
CS 2.2. Integrarea elementelor tehnice instrumentale în funcție de stilul compoziției
- *exersarea lucrărilor în studiu cu adaptarea atacului, dinamicii și frazării la stilul indicat* - *analizarea cerințelor tehnice ale unei lucrări (poziții, respirație, articulație) în corelație cu stilul compozitorului.* - *exersarea exercițiilor tehnice adaptate stilului* - *interpretarea creativă a lucrării coordonând mijloacele de expresie muzicală*
CS 2.3. Analiza comparativă a interpretărilor pentru definirea unei abordări personale
- *audierea a două sau mai multe interpretări ale aceleiași lucrări și identificarea diferențelor de tempo, dinamică, articulare, expresie* - *completarea unei fișe de comparație ale interpretărilor* - *redarea unui fragment inspirat din interpretarea preferată* - *discuții ghidate despre caracterul și intenția fiecărui interpret.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Elemente de notație/cultura muzicală	- efecte sonore specifice instrumentului ; - tehnici de orientare vizuală în partitură (anticiparea frazei); - tehnici de respirație și concentrare pentru interpretarea fluidă la prima vedere; - controlul respirației și al fluxului de aer; - articulația: legato, staccato, tenuto; - tehnici de emisie sonoră specifice: articulaţii diversificate, staccato simplu - combinaţii diverse: staccato, legato,agilitate ,,
Elemente de tehnică instrumentală specifică.	- emisia sonoră: amplitudine şi flexibilitate, - articulaţii expresive, sostenuto, raport între: - vibrato, presiunea coloanei de aer şi registrele - instrumentului - mijloace de expresie - tehnica instrumentală de virtuozitate
Creativitate și identitate interpretativă	- construirea identității artistice cu ajutorul tehnicii, imaginației și curajului interpretativ; - stimularea gândirii narative, controlul culorii sunetului; - libertate în frazare, respirația muzicală controlată; - rubato, tensiune și relaxare în linia melodică; - tehnici de concentrare, respirație, gestionarea emoțiilor; - colaborarea cu corepetitorul și/sau alți instrumentiști.

REPERTORIU (SUGESTII)

Studii/Metode	- André Lafosse – Metoda pentru trombon - Charles Colin – Flexibilitatea buzelor, vol. II - Vladislav Blazhevich – Studii - Georg Kopprasch – Studii - Otto Blume – Studii - Max Bléger – Studii - Ernst Gackstätter – Studii - Pierre Clodomir – Studii, Caietul II - Félix Vobaron – 40 Studii pentru Trombon, studiile 5–10 - Studii de orchestră – colecții variate,
Sonate	- Benedetto Marcello – Sonata nr. 6 - Édouard Gaillard – Sonata nr. 5 - Johann Ambrosius Bach – Sonata - Vasile Spătărelu Jianu – Sonatina
Concerte	- Vladislav Blazhevich – Concertul nr. 2 - Friedrich August Belcke Graefe – Concert în Si♭ - Viktor Bruchmann – Concert - François Malige – Concertino
Alte lucrări	- Johann Sebastian Bach – Aria din Cantata nr. 82 - Hans Meyer – Dans spaniol - Franz Schubert – Ave Maria - Dmitri Șostakovici – Romanța

CLASA A XI-A

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Operarea cu elemente de limbaj specific, în abordarea creaţiilor muzicale*

CS 1.1. Analizarea elementelor de limbaj din textul muzical, corelate cu tehnica instrumentală corespunzătoare
- *analizarea și interpretarea partiturilor din perspectiva relației dintre formă, stil și expresie, prin aplicarea conștientă a soluțiilor tehnice specifice instrumentului* - *aplicarea și integrarea tehnicilor instrumentale avansate în studiul pasajelor complexe, cu accent pe controlul respirației, omogenitatea timbrului și coerența frazării.* - *evaluarea critică și argumentarea variantelor interpretative în funcție de contextul stilistic, intenția expresivă și opțiunile tehnice personale.*
CS 1.2. Citirea și redarea la prima vedere prin corelarea indicațiilor muzicale cu execuția instrumentală adecvată
- *analizarea și anticiparea rapidă a indicațiilor de tempo, măsură, dinamică și caracter stilistic, pentru a planifica interpretarea coerentă și expresivă înainte de a cânta.* - *citirea și interpretarea la prima vedere a partiturilor cu tonalități mai complexe și formule ritmice variate, cu menținerea pulsului, precizie în intonație și expresivitate conform indicațiilor muzicale.* - *Aplicarea tehnicii corespunzătoare articulației și dinamicii, inclusiv în pasaje complexe, cu capacitatea de ajustare în funcție de stil și expresie.*
CS 1.3. Redarea textului muzical corelată cu elemente de tehnică instrumentală, asigurând fluiditatea discursului muzical
- *interpretarea pasajelor legato și staccato în registre extinse și pasaje rapide, cu control fin al intonației, frazării și timbrului, adaptând stilul la cerințele textului muzical.* - *integrarea indicațiilor de dinamică și articulare în pasaje tehnice mai complexe, cu tranziții line între nivelurile dinamice și diferite tipuri de articulare, menținând coerența muzicală* - *interpretarea fragmentelor muzicale cu atenție la arhitectura frazei, evidențierea punctelor culminante, respirații naturale, echilibrul sonor și expresia stilistică conform epocii și caracterului piesei.*

CG 2 - *Valorificarea potențialului creativ în interpretare, operând cu limbajul de specialitate*

CS 2.1. Valorificarea formei și a arhitecturii muzicale în interpretarea expresivă a lucrării
- *analizarea structurii formale a lucrării, evidențiind rolul fiecărei secțiuni din lucrare și impactul asupra interpretării, inclusiv relația cu caracterul stilistic al epocii.* - *interpretarea fragmentelor cu accent pe subtilitatea contrastelor dinamice, tematice și timbrale, adaptând intensitatea și expresia în funcție de contextul stilistic și intenția muzicală.* - *gestionarea tranzițiilor între secțiuni și fraze, asigurând continuitatea discursului muzical, echilibrul sonor și fluiditatea interpretării, cu atenție la respirații, legături stilistice și puncte culminante.*
CS 2.2. Aplicarea tehnicii instrumentale avansate în funcție de cerințele stilistice și expresive ale lucrării
- *interpretarea pasajelor și a exercițiilor ritmico-melodice complexe, cu menținerea pulsului stabil, intonație precisă și expresivitate adaptată contextului stilistic, inclusiv ajustarea dinamicii și articulării în funcție de caracterul textului muzical.* - *exersarea pasajelor cu accent pe precizie, uniformitate a tonului și integrarea articulării și a dinamicii, pentru menținerea coerenței muzicale.*

- *aplicarea tehnicii de legato și staccato în pasaje mai complexe și în registre extinse, cu atenție la frazare, timbru și expresivitate, adaptându-se la caracterul stilistic al lucrării.* - *dezvoltarea frazării expresive și coerente în lucrări mai lungi și mai complexe, cu evidențierea punctelor culminante, planificarea respirațiilor și menținerea echilibrului sonor, adaptând fraza la stilul și intenția muzicală.*
CS 2.3. Formarea unei viziuni interpretative personale prin audierea, compararea și argumentarea diferențelor dintre versiuni
- *audierea și analiza critică a mai multor interpretări ale aceleiași lucrări, identificând nu doar diferențele de tempo, dinamică și articulare, ci și subtilitățile expresive, timbrale și stilistice.* - *întocmirea unei fișe de comparație detaliată, cu argumentarea alegerilor interpretative preferate și identificarea impactului deciziilor stilistice asupra expresivității muzicale.* - *redarea unui fragment extins integrând elementele stilistice și expresive observate în interpretările analizate, cu adaptarea propriei execuții pe trombon.* - *dezbatere și argumentare despre caracterul, intenția și soluțiile interpretative ale diferitelor versiuni, cu formularea propriilor concluzii și aplicarea lor în interpretarea personală.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Elemente de tehnică instrumentală specifică	- tehnici de respirație și concentrare; - tehnici de orientare vizuală în partitură; rubato-ul și accelerări moderate în pasaje cantabile; - articulația: detaché, legato, staccato, tenuto; - tehnici de emisie sonoră: control precis al atacului și aplicarea articulațiilor în contexte variate. - game majore și minore până la 6 alterații; arpegii
Elemente de limbaj muzical	- citire la prima vedere din repertoriul - frazare, respirația muzicală controlată; - rubato, tensiune și relaxare în linia melodică;
Creativitate și identitate interpretativă	- construirea identității artistice cu ajutorul tehnicii, imaginației și curajului interpretativ; - stimularea gândirii narative, controlul culorii sunetului; - tehnici de concentrare, respirație, gestionarea emoțiilor; - colaborarea cu profesorul corepetitor

REPERTORIU (SUGESTII)

Studii	- Vladislav Blazhevich – Studii - Georg Kopprasch – Studii - Marco Bordogni – Studii, vol. 1 - Giuseppe Rossari – Studii - Félix Vobaron – 40 Studii pentru Trombon, studiile 11–15 - Studii de orchestră – colecții variate, în funcție de programă și ediție
Sonate	- Benedetto Marcello – Sonata în mi minor - Édouard Gaillard – Sonata nr. 2 - George Frideric Handel – Sonata nr. 3
Concerte	- Vladislav Blazhevich – Concertul nr. 3 - Launy Grøndahl – Concert - Otto Fleischmann – Concert

	- François Malige – Concertino - Ferdinand David – Concertino, partea I
Alte lucrări	- Giovanni Battista Pergolesi – Sinfonia - Carl Maria von Weber – Romanța - Girolamo Frescobaldi – Toccata

CLASA A XII-A

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Operarea cu elemente de limbaj specific, în abordarea creaţiilor muzicale*

CS 1.1. Analizarea elementelor de limbaj din textul muzical, corelate cu tehnica instrumentală
- *analizarea și interpretarea partiturilor din perspectiva relației dintre formă, stil și expresie, prin aplicarea conștientă a soluțiilor tehnice specifice instrumentului* - *aplicarea și integrarea tehnicilor instrumentale avansate în studiul pasajelor complexe, cu accent pe controlul respirației, omogenitatea timbrului și coerența frazării.* - *evaluarea critică și argumentarea variantelor interpretative în funcție de contextul stilistic, intenția expresivă și opțiunile tehnice personale.*
CS 1.2. Interpretarea la prima vedere și integrarea elementelor tehnice și stilistice ale partiturii
- *Gestionarea simultană a parametrilor muzicali (ritm, intonație, timbru, dinamică, articulare) pentru a obține o interpretare fluentă, expresivă și stilistic corectă încă de la prima lectură.* - *citirea și interpretarea la prima vedere a partiturilor, formule ritmice variate, cu menținerea pulsului, precizie în intonație și expresivitate conform indicațiilor muzicale.* - *aplicarea tehnicii corespunzătoare articulației și dinamicii, inclusiv în pasaje complexe, cu capacitatea de ajustare în funcție de stil și expresie.*
CS 1.3. Redarea textului muzical corelată cu elemente de tehnică instrumentală, asigurând fluiditatea discursului muzical
- *interpretarea pasajelor legato și staccato, inclusiv în registre extinse și pasaje rapide, cu control fin al intonației, frazării și timbrului, adaptând stilul la cerințele textului muzical.* - *integrarea indicațiilor de dinamică și articulare în pasaje tehnice mai complexe, cu tranziții line între nivelurile dinamice și diferite tipuri de articulare, menținând coerența muzicală* - *interpretarea fragmentelor muzicale cu atenție la arhitectura frazei, evidențierea punctelor culminante, respirații naturale, echilibrul sonor și expresia stilistică conform epocii și caracterului piesei.*

CG 2 - *Valorificarea potenţialului creativ în interpretare, operând cu limbajul de specialitate*

CS 2.1. Valorificarea formei și a arhitecturii muzicale în interpretarea expresivă a lucrării
- *analizarea structurii formale a lucrării, evidențiind rolul fiecărei secțiuni din lucrare și impactul asupra interpretării, inclusiv relația cu caracterul stilistic al epocii.* - *interpretarea fragmentelor cu accent pe subtilitatea contrastelor dinamice, tematice și timbrale, adaptând intensitatea și expresia în funcție de contextul stilistic și intenția muzicală.* - *gestionarea tranzițiilor între secțiuni și fraze, asigurând continuitatea discursului muzical, echilibrul sonor și fluiditatea interpretării, cu atenție la respirații, legături stilistice și puncte culminante.*
CS 2.2. Aplicarea tehnicii instrumentale avansate în funcție de cerințele stilistice și expresive ale lucrării
- *interpretarea pasajelor și a exercițiilor ritmico-melodice complexe, cu menținerea pulsului stabil, intonație precisă și expresivitate adaptată contextului stilistic, inclusiv ajustarea dinamicii și articulării în funcție de caracterul textului muzical.* - *exersarea pasajelor tehnice mai lungi și mai rapide, cu accent pe precizie, uniformitate a tonului și integrarea articulării și a dinamicii, pentru menținerea coerenței muzicale.* - *aplicarea tehnicii de legato și staccato în pasaje mai complexe și în registre extinse, cu atenție la frazare, timbru și expresivitate, adaptându-se la caracterul stilistic al lucrării.*

- *dezvoltarea frazării expresive și coerente în lucrări mai lungi și mai complexe, cu evidențierea punctelor culminante, planificarea respirațiilor și menținerea echilibrului sonor, adaptând fraza la stilul și intenția muzicală.*
CS 2.3. Formarea unei viziuni interpretative personale prin audierea, compararea și argumentarea diferențelor dintre versiuni
- *audierea și analiza critică a mai multor interpretări ale aceleiași lucrări, identificând nu doar diferențele de tempo, dinamică și articulare, ci și subtilitățile expresive, timbrale și stilistice.* - *întocmirea unei fișe de comparație detaliată, cu argumentarea alegerilor interpretative preferate și identificarea impactului deciziilor stilistice asupra expresivității muzicale.* - *redarea unui fragment extins integrând elementele stilistice și expresive observate în interpretările analizate, cu adaptarea propriei execuții pe trombon.* - *dezbatere și argumentare despre caracterul, intenția și soluțiile interpretative ale diferitelor versiuni, cu formularea propriilor concluzii și aplicarea lor în interpretarea personală.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Elemente de notație/cultura muzicală	- aplicarea controlată a rubato-ului și accelerărilor moderate în pasaje cantabile; creșterea ușoară a vitezei în exerciții tehnice. - game majore și minore până la 7 alterații; arpegii - semne de articulare și expresie: legato, staccato, accent, dinamică. - tehnici de orientare vizuală în partitură și citire anticipativă în pasaje mai variate. - tehnici de respirație și concentrare pentru coordonarea cu frazarea și dinamica. - articulația: detaché, legato, staccato, tenuto. - tehnici de emisie sonoră: control precis al atacului și aplicarea articulațiilor în contexte variate
Elemente de limbaj muzical	- schimbările de masură și tempo; - fraze complexe și variații dinamice complexe; aplicarea expresiei în piese de genuri diferite.
Aspecte culturale muzicale și interdisciplinare	- tehnici de concentrare și de gestionarea emoțiilor - colaborarea cu corepetitorul și/sau alte instrumente - construirea unei interpretări personale: intenție artistică, coerență, mesaj; - stiluri interpretative specifice; - dezvoltarea prezenței scenice și a capacității de comunicare prin muzică; - reflecție critică asupra propriei evoluții interpretative.

REPERTORIU (SUGESTII)

Studii	- Georg Kopprasch – Studii - Marco Bordogni (Giulio Marco Bordogni) – Studii, vol. 1 - Giuseppe Rossari – Studii - Vladislav Blazhevich – Studii - Félix Vobaron – 40 Studii pentru Trombon, studiile 16–20 - Studii de orchestră – colecții variate, în funcție de programă și ediție
Sonate	- Benedetto Marcello – Sonate - Édouard Gaillard – Sonate - George Frideric Handel – Sonata nr. 3 - Kazimierz Serocki – Sonatina

	- Zdzisław Stojowski – Sonatina - Jan Seroński – Sonatina - Paul Hindemith – Sonata
Concerte	- Ferdinand David – Concertino în Mi♭ Major - George Frideric Handel – Concertul în la minor - George Frideric Handel – Concertul în fa minor - Ivan Nesterov – Concert - Ernst Reiche – Concert nr. 2 - Sergei Alshanski – Concert nr. 1
Alte lucrări	- Camille Saint-Saëns – Cavatina - Alfred Bachelet – Solo de concours - Vladislav Blazhevich – Schița nr. 5

SUGESTII METODOLOGICE

Metode directe de instruire
Exerciții demonstrative: profesorul prezintă tehnici de suflat, articulație, glisare, frazare și interpretare stilistică.
Instrucțiuni și explicații: explicații privind interpretarea textului muzical, indicarea elementelor de limbaj, a frazelor și a caracterului piesei.
Modelare prin audiție: audierea unor interpretări profesioniste și discuția elementelor distinctive (stil, frazare, intonație).

Metode active și participative
Exersare practică individuală: elevul aplică direct tehnicile și interpretarea fragmentelor studiate.
Interpretare la prima vedere: dezvoltarea capacității de descifrare rapidă și adaptare tehnică.
Jocuri ritmice și exerciții de audiție: identificarea elementelor de limbaj muzical și diferențierea interpretărilor.

Metode de integrare teorie-practică
Corelarea elementelor teoretice cu execuția: analiza limbajului muzical și aplicarea directă pe trombon.
Exerciții aplicative: transpunerea semnelor de articulare, dinamică, frazare și caracter în interpretarea propriu-zisă.
Stil și tehnică: adaptarea tehnicii la cerințele stilistice.

Metode de analiză și reflecție
Analiza partiturii: identificarea formei, a secțiunilor, a indicelor dinamice și agogice.
Audiție comparativă: ascultarea mai multor interpretări pentru diferențierea stilurilor și alegerea propriei viziuni interpretative.
Autoreflecție și autoevaluare: înregistrarea interpretării proprii și analiza calității tehnice și expresive.
Discuții și feedback: comentarii constructive ale profesorului sau colegilor pentru ajustarea execuției și a expresiei.

Metode complementare și moderne
- **Utilizarea resurselor multimedia**: înregistrări audio și video ale interpreților de renume, materiale educaționale digitale, aplicații de analiză a sunetului și platforme interactive pentru studiu individual și comparativ.
- **Tehnologie pentru autoevaluare**: folosirea aplicațiilor de înregistrare, analiză a intonației, ritmului și timbrului, precum și a programelor de notare muzicală pentru a vizualiza și corecta execuția.

- **Studiu asistat digital**: utilizarea metronomului, tunerului, acompaniamentelor digitale și a platformelor de tip „play-along” pentru dezvoltarea independenței ritmice și a expresivității.
- **Participarea la concursuri, recitaluri și audiții publice**: consolidarea încrederii, gestionarea emoțiilor de scenă și aplicarea competențelor în contexte reale de performanță.
- **Masterclass-uri și întâlniri cu profesioniști**: observarea directă a tehnicilor avansate, a interpretării stilistice și a strategiilor de studiu folosite de instrumentiști consacrați.
- **Proiecte interdisciplinare**: integrarea elementelor de istorie a muzicii, teorie, analiză stilistică și interpretare pentru o înțelegere completă a repertoriului.
- **Studiu ghidat pentru admiterea la facultate**: selecția repertoriului adecvat, simulări de examen, pregătirea programului de recital și dezvoltarea unei rutine de studiu eficiente și autonome.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Instituție de apartenență, localitate, județ
RESPONSABIL MEC Prof. LILIANA BOBEICĂ	Ministerul Educației și cercetării
RESPONSABIL CNCE Prof. LĂCRĂMIOARA-ANA PAULIUC	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare
COORDONATOR ȘTIINȚIFIC Prof. univ. dr. VALENTINA DEDIU-SANDU	Academia Română
Conf. Univ. dr LIVIU-RĂZVAN ADAMACHI	Universitatea Națională de Arte „George Enescu”, Iași
Prof. IONUȚ VIERU	Colegiul de Muzică „Sigismund Toduță”, Cluj-Napoca

Anexa nr. 264

Programa școlară
pentru disciplina

TUBĂ

(instrument principal, instrument secundar și instrument la alegere)

Clasele a IX-a – a XII-a
Curriculum de specialitate (CS)

Filiera vocațională, profilul artistic, specializarea muzică

Învățământ liceal

- 2026 -

Anexa nr. 264
Programa școlară pentru disciplina
Tubă (instrument principal, instrument secundar și instrument la alegere),
clasele a IX-a – a XII-a, *curriculum de specialitate (CS)*

- ***Filiera vocațională, profil artistic, specializarea muzică***

NOTĂ DE PREZENTARE

Programa şcolară pentru ***Tubă*** (*instrument principal, instrument secundar și instrument la alegere)* reprezintă o ofertă curriculară de specialitate pentru învățământul liceal, *filiera vocațională, profil artistic, specializarea muzică, secțiile muzică instrumentală și studii teoretice,* începând din anul școlar 2026-2027. Disciplinele în cadrul cărora se poate studia ***tuba*** ca instrument muzical se regăsesc în *Anexa 10 la OMEC nr. 4350/20.06.2025 - Planul-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, filiera vocațională, profil artistic, specializarea muzică,* secțiile *Interpretare instrumentală* și *Studii teoretice muzicale,* în *Curriculum de specialitate* (CS).

Studiul ***tubei*** în liceu, ca instrument principal și instrument secundar, își propune pregătirea absolvenților pentru admiterea în învățământul superior, devenind ulterior instrumentiști în filarmonici, în diferite formații instrumentale sau cadre didactice de specialitate.

Studiul ***tubei*** în liceu, ca instrument la alegerea elevilor care studiază pianul ca instrument principal, își propune familiarizarea pianiștilor cu tehnica *instrumentelor de suflat din alamă*, în vederea pregătirii în calitate de acompaniatori în diferite formații instrumentale.

Pentru studiul acestui instrument muzical, bugetul de timp alocat, în funcție de locul pe care îl ocupă în pregătirea de specialitate a elevilor, este următorul:

Tuba				
Disciplina	a IX-a	a X-a	a XI-a	a XII-a
Instrument principal	3	3	3	3
Instrument secundar	2	2	2	2
Instrument la alegere	1	1	1	1

În elaborarea programei, s-a avut în vedere raportarea la cadrul legislativ și documentele strategice generale și specifice care susțin studiul disciplinelor:

- ***Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023***, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Regulamentul-cadru de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar***, aprobat prin Ordinul ministrului educației nr. 5.726/2024, , cu modificările și completările ulterioare;
- ***Regulamentul de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar cu program de artă***, aporbat prin Ordinul Ministerului Educației și Cercetării nr. 3717/01 aprilie 2025, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Planurile-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi***, filiera vocațională, profilul artistic, specializarea muzică din Anexa nr. 10 la O.M.E.C. nr. 4.350/20.06.2025 privind aprobarea Planurilor-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Profilul de formare al absolventului***, OME nr. 6731/2023, care asigură coerența verticală a parcursul școlar, (competențe-cheie + atribute prioritare);
- *documente europene relevante la nivel general și, mai ales, pentru disciplină (Recomandarea Consiliului UE privind competențele-cheie, Cadrul european al calificărilor, Rapoarte OECD/ UNESCO, Cadre de referință etc.);*
- *alte documente/studii specifice Curriculumului Național și curriculumului disciplinei – de exemplu, cu valoare pentru sugestiile metodologice ale programei școlare.*

Programa este elaborată potrivit modelului de proiectare curriculară centrat pe competențe. Construcția programei este realizată astfel încât să contribuie la dezvoltarea profilului de formare al absolventului. Din perspectiva disciplinei de studiu, orientarea demersului didactic are la bază *competența de sensibilizare și exprimare culturală* cu atributele prioritare esențiale pentru abordarea învățării într-un mod conștient și pe termen lung.

Structura programei școlare include, pe lângă *Nota de prezentare*, următoarele elemente:
- Competenţe generale
- Competenţe specifice şi exemple de activităţi de învăţare
- Domenii de conținut și conţinuturi
- Sugestii de repertoriu
- Sugestii metodologice
- Bibliografie selectivă

Competenţele sunt ansambluri structurate de cunoştinţe, abilităţi şi atitudini dezvoltate prin învăţare, care permit identificarea şi rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte particulare diverse.

Competențele generale vizate jalonează achizițiile elevului pentru întregul ciclu liceal.

Competenţele specifice se formează pe parcursul unui an şcolar, sunt derivate din competenţele generale şi reprezintă etape în dobândirea acestora. Competenţele specifice sunt însoţite de exemple de activităţi de învăţare, care constituie modalităţi de organizare a activităţii didactice în scopul realizării competenţelor. Programa şcolară propune, cu caracter de exemplu, diferite tipuri de activităţi de învăţare, care integrează strategii didactice şi care valorifică experienţa concretă a elevului. Cadrul didactic are libertatea de a utiliza exemplele de activităţi de învăţare pe care le propune programa şcolară, de a le completa sau de a le înlocui, astfel încât acestea să asigure un demers didactic adecvat situaţiei concrete de la clasă. Se asigură, în acest fel, premisele aplicării contextualizate a programei şcolare şi proiectării unor parcursuri de învăţare personalizate.

Conținuturile învățării constituie elemente de bază ale domeniului, mijloace informaționale prin care se urmărește realizarea competențelor.

Sugestiile de repertoriu sunt prezentate separat pentru fiecare an de studiu. Repertoriu este un mijloc de realizare a competențelor, fiind indispensabil în progresul elevilor pe tot parcursul formării.

Sugestiile metodologice includ recomandări privind strategiile didactice şi elementele de evaluare formativă continuă și sumativă.

Construcția programei permite susținerea elevilor în direcția exprimării artistice la instrument, concretizată în manifestări muzicale, constituind un demers complex ce integrează cunoștințe, deprinderi, competențe și de la celelalte discipline muzicale.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Operarea cu elemente de limbaj specific, în abordarea creaţiilor muzicale**
CG2	**Valorificarea potenţialului creativ în interpretare, operând cu limbajul de specialitate propriu artei muzicale**

CLASA A IX-A

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Operarea cu elemente de limbaj specific, în abordarea creaţiilor muzicale*

CS 1.1. Analizarea elementelor de limbaj din textul muzical, corelate cu tehnica instrumentală corespunzătoare
- *analizarea partiturilor studiate pentru identificarea relației dintre limbajul muzical și cerințele tehnice specifice instrumentului.* - *exersarea pasajelor muzicale cu aplicarea conștientă a tehnicilor instrumentale adecvate elementelor de limbaj* - *compararea variantelor interpretative în funcție de articulație, dinamică și expresie.*
CS 1.2. Descifrarea partiturii muzicale, la prima vedere
- *identificarea rapidă a indicațiilor de tempo, măsură și dinamică înainte de interpretare.* - *exersarea abilității de a citi partituri simple, în tonalități uzuale și cu formule ritmice elementare, cu accent pe menținerea pulsului și respectarea indicațiilor muzicale.* - *asocierea rapidă a semnelor de articulație și dinamică cu gesturile tehnice corespunzătoare pe tubă (de ex. diferențierea între legato și staccato la prima vedere).*
CS 1.3. Redarea textului muzical corelată cu elemente de tehnică instrumentală, asigurând fluiditatea discursului muzical
- *interpretarea exercițiilor de legato și staccato cu menținerea intonației corecte și a frazării naturale.* - *aplicarea indicațiilor de dinamică și articulare în exerciții tehnice scurte.* - *interpretarea fragmentelor muzicale cu accent pe construcția frazei (puncte culminante, respirații logice, echilibru sonor).*

CG 2 - *Valorificarea potenţialului creativ în interpretare, operând cu limbajul de specialitate propriu artei muzicale*

CS 2.1. Interpretarea textului muzical, punând în evidenţă forma acestuia
- *identificarea secțiunilor formale ale lucrării* - *interpretarea fragmentelor cu evidențierea contrastelor dinamice și tematice* - *exersarea tranzițiilor între părți pentru coerența discursului muzical*
CS 2.2. Redarea lucrării în studiu, respectând elementele de tehnică instrumentală specifice stilului
- *exersarea lucrărilor în studiu cu adaptarea atacului, dinamicii și frazării la stilul indicat* - *analizarea cerințelor tehnice ale unei lucrări (poziții, respirație, articulație) în corelație cu stilul compozitorului.* - *exersarea exercițiilor tehnice adaptate stilului*
CS 2.3. Diferenţierea în audiţie a diverselor interpretări, în scopul adoptării propriei versiuni
- *audierea a două interpretări ale aceleiași lucrări și identificarea diferențelor de tempo, dinamică, articulare, expresie* - *completarea unei fișe de comparație ale interpretărilor* - *redarea unui fragment inspirat din interpretarea preferată* - *discuții ghidate despre caracterul și intenția fiecărui interpret.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Elemente de notație/cultura muzicală	- intonația funcțională: game, intervale diatonice și cromatice. - egalizarea tonurilor și a semitonurilor în intonație ascendentă și descendentă. - ritm, metru, tempo. - dinamica și nuanțarea naturală. - participarea activă și pasivă la recitaluri, concerte, concursuri, producții și audiții. - valori ritmice, pauze, măsuri compuse, tempo. - semne de articulare și expresie: legato, staccato, accent, dinamică. - tehnici de orientare vizuală în partitură (anticiparea frazei). exerciții de citire ritmico-melodică. - tehnici de respirație și concentrare pentru interpretarea fluidă la prima vedere.
Elemente de tehnică instrumentală specifică.	- controlul respirației și al fluxului de aer. - articulația: legato, staccato, tenuto. - nuanțare dinamică și agogică. - tehnici de frazare și respirație expresivă. - exerciții pentru continuitatea și omogenitatea timbrului. - redarea expresivă a caracterului muzical (liric, dansant, solemn etc.). - corelarea vitezei și a presiunii coloanei de aer în instrument. sincronizarea deprinderilor motrice: mișcări musculare în procesul respirator, mișcările mușchiului limbii, agilitatea mâinilor. - exerciții cu game majore și minore. - game majore și minore până la 4 alterații. - arpegii. - tehnici de emisie sonoră în stilul preclasic: legato: controlul fluxului de aer și al ambușurii. non legato: articulația simplă – staccato, portato, detaché. ornamente specifice stilului preclasic. - tehnici de emisie sonoră pentru stilul clasic: - legato: realizarea unei legături fluente și echilibrate între sunete, prin controlul ambușurii și al fluxului de aer. - articulația simplă: staccato, portato, tenuto, detaché, articulația dublă.
Aspecte interpretative	- stil preclasic: - elemente de structură a melodiei (motiv – temă). - forme simple: monopartită, bipartită, tripartită. - forme muzicale specifice clasicismului: - elemente de structură a melodiei (motiv – temă). - forma de lied. - forma de sonată. - rondo, menuet, tema cu variațiuni. - audiții comparate

REPERTORIU (SUGESTII)

Studii	Richard Kietzer – Caietul I: Studiile 1–35 Ernst Teuchert – Studii 1–14 Ciro Fanciali – Metodă, Partea I Vladislav Mikhailovich Blazhevich – Școala de interpretare la tubă Vladimir Vladimirovich Lebedev – Școala de interpretare la tubă Stepan Grigorevich Balasanian – 25 Studii Désiré Dondeyne – 5 Piese de Concert Studii de orchestră – fragmente orchestrale pentru tubă
Sonate	Benedetto Marcello – Sonata 1 Vasile Jianu – Sonatină Ralph Valentino – Sonata în sol minor
Concerte	Karl Peter Bruchmann – Concert Wolfgang Amadeus Mozart – Concertul nr. 1 (transcripție de la corn)
Alte lucrări	Tiberiu Brediceanu – Doină și joc Girolamo Frescobaldi – Toccata Joseph Haydn – Allegro Johann Sebastian Bach – Coral

CLASA A X-A

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Operarea cu elemente de limbaj specific, în abordarea creaţiilor muzicale

CS 1.1. Analiza elementelor de limbaj din textul muzical, corelate cu tehnica instrumentală corespunzătoare
- *analizarea partiturilor studiate pentru evidențierea legăturii dintre structura formală, frazare, dinamică și cerințele tehnice specifice instrumentului.*
- *exersarea pasajelor muzicale cu aplicarea conștientă a tehnicilor instrumentale adecvate elementelor de limbaj.*
- *compararea variantelor interpretative în funcție de articulație, dinamică și expresie.*
CS 1.2. Citirea partiturii la prima vedere
- *identificarea rapidă a indicațiilor de tempo, măsură și dinamică înainte de interpretare.*
- *exersarea abilității de a citi partituri simple, în tonalități uzuale și cu formule ritmice elementare, cu accent pe menținerea pulsului, acuratețea intonației și respectarea indicațiilor muzicale.*
- *asocierea rapidă a semnelor de articulație și dinamică cu gesturile tehnice corespunzătoare pe tubă (de ex. diferențierea între legato și staccato la prima vedere).*
CS 1.3. Redarea textului muzical corelată cu elemente de tehnică instrumentală, asigurând fluiditatea discursului muzical
- *interpretarea exercițiilor de legato și staccato cu menținerea intonației corecte și a frazării naturale.*
- *aplicarea indicațiilor de dinamică și articulare în exerciții tehnice scurte.*
- *interpretarea fragmentelor muzicale cu accent pe construcția frazei (puncte culminante, respirații logice, echilibru sonor).*

CG 2 - Valorificarea potenţialului creativ în interpretare, operând cu limbajul de specialitate propriu artei muzicale

CS 2.1. Interpretarea textului muzical, punând în evidenţă forma acestuia
– *Identificarea secțiunilor formale ale lucrării* – *Interpretarea fragmentelor cu evidențierea contrastelor dinamice și tematice* – *Exersarea tranzițiilor între părți pentru coerența discursului muzical*
CS 2.2. Redarea lucrării în studiu, respectând elementele de tehnică instrumentală specifice stilului
- *exersarea lucrărilor în studiu cu adaptarea atacului, dinamicii și frazării la stilul indicat*
- *analizarea cerințelor tehnice ale unei lucrări (poziții, respirație, articulație) în corelație cu stilul compozitorului.*
- *exersarea exercițiilor tehnice adaptate stilului*
- *interpretarea creativă a lucrării coordonând mijloacele de expresie muzicală*
CS 2.3. Diferenţierea în audiţie a diverselor interpretări, în scopul adoptării propriei versiuni
- *audierea a două sau mai multe interpretări ale aceleiași lucrări și identificarea diferențelor de tempo, dinamică, articulare, expresie*
- *completarea unei fișe de comparație ale interpretărilor*
- *redarea unui fragment inspirat din interpretarea preferată*
- *discuții ghidate despre caracterul și intenția fiecărui interpret.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Elemente de notație/cultura muzicală	- tonalitate, intonaţia funcţională, efecte sonore specifice tempo, metru, ritm - creşterea rolului agogicii mici în cadrul agogicii mari rubato, velocitate şi virtuozitate - dinamica îmbogăţită şi mult diversificată - participarea activă şi pasivă la recitaluri, concerte, concursuri, producţii, audiţii - elemente de notare muzicală: valori ritmice, pauze, măsuri compuse, tempo. - semne de articulare şi expresie: legato, staccato, accent, dinamică. - tehnici de orientare vizuală în partitură (anticiparea frazei). - exerciţii de citire ritmico-melodică. - tehnici de respirație și concentrare pentru interpretarea fluidă la prima vedere. - acuratețea intonației
Elemente de tehnică instrumentală specifică.	- controlul respirației și al fluxului de aer. - articulația: legato, staccato, tenuto. - nuanțare dinamică și agogică. - tehnici de frazare și respirație expresivă. - exerciţii pentru continuitatea şi omogenitatea timbrului. - redarea expresivă a caracterului muzical (liric, dansant, solemn etc.). - controlul și menținerea intonației corecte - exerciții cu game majore și minore. - game majore și minore până la 5 alterații. - arpegii. - tehnici de emisie sonoră specifice: articulaţii - diversificate, staccato simplu - combinaţii diverse: staccato, legato, - agilitate - emisia sonoră: amplitudine şi flexibilitate, - articulaţii expresive, sostenuto, raport între: - vibrato, presiunea coloanei de aer şi registrele - instrumentului - mijloace de expresie - tehnica instrumentală de virtuozitate
Aspecte interpretative	- elemente de structură ale melodiei (motiv-temă) - formele specifice romantismului - mijloace tehnice de redare a elementelor de - sintaxă-frazare - audiţii comparate

REPERTORIU (SUGESTII)

Studii	Richard Kietzer – Studii, Caietul I (36–45); Caietul II (1–20) Ciro Fanciali – Studii Studii de orchestră – fragmente orchestrale pentru tubă Vladislav Mikhailovich Blazhevich & Vladimir Vladimirovich Lebedev – Metode

	Paul Bernard – Studii și exerciții pentru tubă Vasile Hoza – Schule für Tuba Ludwig Vasiliev – 24 de studii melodice Boris Grigoriev – 50 de studii
Sonate	Pietro Baldassari – Sonată
Concerte	Hans Bichles – Concertino Nr. 1 Wolfgang Amadeus Mozart – Concertul nr. 3 Karl Peter Bruchmann – Concert

CLASA A XI-A

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Operarea cu elemente de limbaj specific, în abordarea creaţiilor muzicale*

CS 1.1. Analizarea elementelor de limbaj din textul muzical, corelate cu tehnica instrumentală corespunzătoare
- *analizarea și interpretarea partiturilor din perspectiva relației dintre formă, stil și expresie, prin aplicarea conștientă a soluțiilor tehnice specifice instrumentului* - *aplicarea și integrarea tehnicilor instrumentale avansate în studiul pasajelor complexe, cu accent pe controlul respirației, omogenitatea timbrului și coerența frazării.* - *evaluarea critică și argumentarea variantelor interpretative în funcție de contextul stilistic, intenția expresivă și opțiunile tehnice personale.*
CS 1.2. Citirea partiturii muzicale, la prima vedere
- *analizarea și anticiparea rapidă a indicațiilor de tempo, măsură, dinamică și caracter stilistic, pentru a planifica interpretarea coerentă și expresivă înainte de a cânta.* - *citirea și interpretarea la prima vedere a partiturilor cu tonalități mai complexe și formule ritmice variate, cu menținerea pulsului, precizie în intonație și expresivitate conform indicațiilor muzicale.* - *aplicarea imediată și coerentă a tehnicii corespunzătoare articulației și dinamicii, inclusiv în pasaje complexe, cu capacitatea de ajustare în funcție de stil și expresie.*
CS 1.3. Redarea textului muzical corelată cu elemente de tehnică instrumentală, asigurând fluiditatea discursului muzical
- *interpretarea pasajelor legato și staccato, inclusiv în registre extinse și pasaje rapide, cu control fin al intonației, frazării și timbrului, adaptând stilul la cerințele textului muzical.* - *integrarea indicațiilor de dinamică și articulare în pasaje tehnice mai complexe, cu tranziții line între nivelurile dinamice și diferite tipuri de articulare, menținând coerența muzicală* - *interpretarea fragmentelor muzicale cu atenție la arhitectura frazei, evidențierea punctelor culminante, respirații naturale, echilibrul sonor și expresia stilistică conform epocii și caracterului piesei.*

CG 2 - *Valorificarea potenţialului creativ în interpretare, operând cu limbajul de specialitate*

CS 2.1. Interpretarea textului muzical, punând în evidență forma acestuia
- *analizarea structurii formale a lucrării, evidențiind rolul fiecărei secțiuni din lucrare și impactul asupra interpretării, inclusiv relația cu caracterul stilistic al epocii.* - *interpretarea fragmentelor cu accent pe subtilitatea contrastelor dinamice, tematice și timbrale, adaptând intensitatea și expresia în funcție de contextul stilistic și intenția muzicală.* - *gestionarea tranzițiilor între secțiuni și fraze, asigurând continuitatea discursului muzical, echilibrul sonor și fluiditatea interpretării, cu atenție la respirații, legături stilistice și puncte culminante.*
CS 2.2. Redarea lucrării în studiu, respectând elementele de tehnică instrumentală specifice stilului
- *interpretarea pasajelor și a exercițiilor ritmico-melodice complexe, cu menținerea pulsului stabil, intonație precisă și expresivitate adaptată contextului stilistic, inclusiv ajustarea dinamicii și articulării în funcție de caracterul textului muzical.* - *exersarea pasajelor tehnice mai lungi și mai rapide, cu accent pe precizie, uniformitate a tonului și integrarea articulării și a dinamicii, pentru menținerea coerenței muzicale.* - *aplicarea tehnicii de legato și staccato în pasaje mai complexe și în registre extinse, cu atenție la frazare, timbru și expresivitate, adaptându-se la caracterul stilistic al lucrării.*

- *dezvoltarea frazării expresive și coerente în lucrări mai lungi și mai complexe, cu evidențierea punctelor culminante, planificarea respirațiilor și menținerea echilibrului sonor, adaptând fraza la stilul și intenția muzicală.*
CS 2.3. Diferenţierea în audiţie a diverselor interpretări, în scopul adoptării propriei versiuni
- *audierea și analiza critică a mai multor interpretări ale aceleiași lucrări, identificând nu doar diferențele de tempo, dinamică și articulare, ci și subtilitățile expresive, timbrale și stilistice.* - *întocmirea unei fișe de comparație detaliată, cu argumentarea alegerilor interpretative preferate și identificarea impactului deciziilor stilistice asupra expresivității muzicale.* - *redarea unui fragment extins integrând elementele stilistice și expresive observate în interpretările analizate, cu adaptarea propriei execuții pe tubă.* - *dezbatere și argumentare despre caracterul, intenția și soluțiile interpretative ale diferitelor versiuni, cu formularea propriilor concluzii și aplicarea lor în interpretarea personală.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Elemente de notație/cultura muzicală	- extinderea controlului intonației; folosirea conștientă a culorii sonore pentru expresie; apariția pasajelor cromatice simple. - rafinarea agogicii: mici variații expresive de tempo și dinamică integrate organic în frază. - aplicarea controlată a rubato-ului și accelerărilor moderate în pasaje cantabile; creșterea ușoară a vitezei în exerciții tehnice. - diferențiere fină a nuanțelor (pp – p – mp – mf – f – ff). - game majore și minore până la 6 alterații - arpegii - exerciții de legato pe intervale mari pentru omogenizarea timbrului și controlul respirației. - participarea activă și pasivă la recitaluri, concerte, concursuri, producții, audiții - elemente de notare muzicală: valori ritmice, pauze, măsuri compuse, tempo. - semne de articulare și expresie: legato, staccato, accent, dinamică. - tehnici de orientare vizuală în partitură și citire anticipativă în pasaje mai variate. - exerciții de citire ritmico-melodică. - tehnici de respirație și concentrare pentru coordonarea cu frazarea și dinamica. intonație precisă și omogenitate pe registre.
Elemente de tehnică instrumentală specifică	- controlul respirației și al fluxului de aer. - articulația: detaché, legato, staccato, tenuto. - nuanțare expresivă și integrarea agogicii în frază. - frazare amplă, cu respirații plasate logic și expresiv. - exerciții pentru omogenitate între registre și stabilitatea tonului. redarea expresivă a caracterului muzical (liric, dansant, solemn). - intonație stabilă în pasaje mai dificile și în modulații. - tehnici de emisie sonoră: control precis al atacului și aplicarea articulațiilor în contexte variate. - alternarea fluentă între tipurile de articulație în exerciții și fragmente muzicale. - creșterea vitezei și clarității în pasaje scurte, menținând precizia sunetului. dezvoltarea controlului tonului în toate registrele; aplicarea vibrato-ului expresiv și a unui flux de aer echilibrat.

Domenii de conținut	Conținuturi
	- folosirea conştientă a dinamicii, agogicii şi timbrului pentru redarea caracterului muzical. - tehnici instrumentale de virtuozitate: exersarea pasajelor rapide şi a schimbărilor de poziție cu claritate şi stabilitate sonoră.
Aspecte interpretative	- audiţii comparate - analiza audițiilor - recunoaşterea şi dezvoltarea motivelor în fraze mai ample. - frazare expresivă, cu evidențierea punctelor culminante şi a respirațiilor logice. aplicarea formelor reprezentative ale epocilor muzicale (baroc, clasic, romantic, modern) în interpretare. - frazare expresivă, cu evidențierea structurii şi a echilibrului formal.

REPERTORIU (SUGESTII)

Studii	Vladislav Mikhailovich Blazhevich – Studii Ciro Fanciali – Studii Marco Bordogni – Studii Studii de orchestră – fragmente orchestrale pentru tubă
Repertoriu	Ralph Vaughan Williams – Concerto nr. 2, partea 1 Hans Bichles – Concertino Nr. 2 George Frideric Handel – Allegro din Concertul în fa minor pentru tubă
Alte piese	Giovanni Battista Pergolesi – Sinfonia Walter S. Hartley – Suita pentru tubă Georg Philipp Telemann – Adagio și Allegro (transcripție) Herbert L. Clarke (H. A. Vandercook) – Bombastoso (Caprice) George Frideric Handel – Larghetto și Allegro

CLASA A XII-A

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Operarea cu elemente de limbaj specific, în abordarea creaţiilor muzicale*

CS 1.1. Analizarea elementelor de limbaj din textul muzical, corelate cu tehnica instrumentală corespunzătoare
- *analizarea și interpretarea partiturilor din perspectiva relației dintre formă, stil și expresie, prin aplicarea conștientă a soluțiilor tehnice specifice instrumentului* - *aplicarea și integrarea tehnicilor instrumentale avansate în studiul pasajelor complexe, cu accent pe controlul respirației, omogenitatea timbrului și coerența frazării.* - *evaluarea critică și argumentarea variantelor interpretative în funcție de contextul stilistic, intenția expresivă și opțiunile tehnice personale.*
CS 1.2. Citirea partiturii muzicale, la prima vedere
- *analizarea și anticiparea rapidă a indicațiilor de tempo, măsură, dinamică și caracter stilistic, pentru a planifica interpretarea coerentă și expresivă înainte de a cânta.* - *citirea și interpretarea la prima vedere a partiturilor cu tonalități mai complexe și formule ritmice variate, cu menținerea pulsului, precizie în intonație și expresivitate conform indicațiilor muzicale.* - *aplicarea imediată și coerentă a tehnicii corespunzătoare articulației și dinamicii, inclusiv în pasaje complexe, cu capacitatea de ajustare în funcție de stil și expresie.*
CS 1.3. Redarea textului muzical corelată cu elemente de tehnică instrumentală, asigurând fluiditatea discursului muzical
- *interpretarea pasajelor legato și staccato, inclusiv în registre extinse și pasaje rapide, cu control fin al intonației, frazării și timbrului, adaptând stilul la cerințele textului muzical.* - *integrarea indicațiilor de dinamică și articulare în pasaje tehnice mai complexe, cu tranziții line între nivelurile dinamice și diferite tipuri de articulare, menținând coerența muzicală* - *interpretarea fragmentelor muzicale cu atenție la arhitectura frazei, evidențierea punctelor culminante, respirații naturale, echilibrul sonor și expresia stilistică conform epocii și caracterului piesei.*

CG 2 - *Valorificarea potenţialului creativ în interpretare, operând cu limbajul de specialitate*

CS 2.1. Interpretarea textului muzical, punând în evidenţă forma acestuia
- *analizarea structurii formale a lucrării, evidențiind rolul fiecărei secțiuni din lucrare și impactul asupra interpretării, inclusiv relația cu caracterul stilistic al epocii.* - *interpretarea fragmentelor cu accent pe subtilitatea contrastelor dinamice, tematice și timbrale, adaptând intensitatea și expresia în funcție de contextul stilistic și intenția muzicală.* - *gestionarea tranzițiilor între secțiuni și fraze, asigurând continuitatea discursului muzical, echilibrul sonor și fluiditatea interpretării, cu atenție la respirații, legături stilistice și puncte culminante.*
CS 2.2. Redarea lucrării în studiu, respectând elementele de tehnică instrumentală specifice stilului
- *interpretarea pasajelor și a exercițiilor ritmico-melodice complexe, cu menținerea pulsului stabil, intonație precisă și expresivitate adaptată contextului stilistic, inclusiv ajustarea dinamicii și articulării în funcție de caracterul textului muzical.* - *exersarea pasajelor tehnice mai lungi și mai rapide, cu accent pe precizie, uniformitate a tonului și integrarea articulării și a dinamicii, pentru menținerea coerenței muzicale.* - *aplicarea tehnicii de legato și staccato în pasaje mai complexe și în registre extinse, cu atenție la frazare, timbru și expresivitate, adaptându-se la caracterul stilistic al lucrării.*

- *dezvoltarea frazării expresive și coerente în lucrări mai lungi și mai complexe, cu evidențierea punctelor culminante, planificarea respirațiilor și menținerea echilibrului sonor, adaptând fraza la stilul și intenția muzicală.*
CS 2.3. Diferenţierea în audiţie a diverselor interpretări, în scopul adoptării propriei versiuni
- *audierea și analiza critică a mai multor interpretări ale aceleiași lucrări, identificând nu doar diferențele de tempo, dinamică și articulare, ci și subtilitățile expresive, timbrale și stilistice.* - *întocmirea unei fișe de comparație detaliată, cu argumentarea alegerilor interpretative preferate și identificarea impactului deciziilor stilistice asupra expresivității muzicale.* - *redarea unui fragment extins integrând elementele stilistice și expresive observate în interpretările analizate, cu adaptarea propriei execuții pe tubă.* - *dezbatere și argumentare despre caracterul, intenția și soluțiile interpretative ale diferitelor versiuni, cu formularea propriilor concluzii și aplicarea lor în interpretarea personală.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Elemente de notație/cultura muzicală	- extinderea controlului intonației; folosirea conștientă a culorii sonore pentru expresie; apariția pasajelor cromatice simple. - rafinarea agogicii: mici variații expresive de tempo și dinamică integrate organic în frază. - aplicarea controlată a rubato-ului și accelerărilor moderate în pasaje cantabile; creșterea ușoară a vitezei în exerciții tehnice. - diferențiere fină a nuanțelor (pp – p – mp – mf – f – ff). - game majore și minore până la 7 alterații - arpegii - exerciții de legato pe intervale mari pentru omogenizarea timbrului și controlul respirației. - participarea activă și pasivă la recitaluri, concerte, concursuri, producții, audiții - elemente de notare muzicală: valori ritmice, pauze, măsuri compuse, tempo. - semne de articulare și expresie: legato, staccato, accent, dinamică. - tehnici de orientare vizuală în partitură și citire anticipativă în pasaje mai variate. - exerciții de citire ritmico-melodică. - tehnici de respirație și concentrare pentru coordonarea cu frazarea și dinamica. intonație precisă și omogenitate pe registre.
Elemente de tehnică instrumentală specifică	- controlul respirației și al fluxului de aer. - articulația: detaché, legato, staccato, tenuto. - nuanțare expresivă și integrarea agogicii în frază. - frazare amplă, cu respirații plasate logic și expresiv. - exerciții pentru omogenitate între registre și stabilitatea tonului. redarea expresivă a caracterului muzical (liric, dansant, solemn etc.). - intonație stabilă în pasaje mai dificile și în modulații. - tehnici de emisie sonoră: control precis al atacului și aplicarea articulațiilor în contexte variate. - alternarea fluentă între tipurile de articulație în exerciții și fragmente muzicale. - creșterea vitezei și clarității în pasaje scurte, menținând precizia sunetului.

Domenii de conținut	Conținuturi
	dezvoltarea controlului tonului în toate registrele; aplicarea vibrato-ului expresiv și a unui flux de aer echilibrat. - folosirea conștientă a dinamicii, agogicii și timbrului pentru redarea caracterului muzical. - tehnici instrumentale de virtuozitate: exersarea pasajelor rapide și a schimbărilor de poziție cu claritate și stabilitate sonoră.
Aspecte interpretative	- audiții comparate - analiza audițiilor - recunoașterea și dezvoltarea motivelor în fraze mai ample. - frazare expresivă, cu evidențierea punctelor culminante și a respirațiilor logice. - aplicarea formelor reprezentative ale epocilor muzicale (baroc, clasic, romantic, modern) în interpretare. - frazare expresivă, cu evidențierea structurii și a echilibrului formal.

REPERTORIU (SUGESTII)

Studii	Vladislav Mikhailovich Blazhevich – Studii Ciro Fanciali – Studii Marco Bordogni – Studii Studii de orchestră – fragmente orchestrale pentru tubă
Sonate	Benedetto Marcello – Sonata pentru eufoniu (tubă tenor) George Frideric Haendel – Sonata Antonio Vivaldi – Sonata
Concerte	Tomaso Albinoni (arr. Walter Hilgers) – Concert pentru tubă și pian Edward Gregson – Concert pentru tubă Alexandr Lebedev – Allegro de Concert pentru tubă și pian Jakub Jan Ryba – Rondo din Concert în Mi♭ Major

SUGESTII METODOLOGICE

Metode directe de instruire
Exerciții demonstrative: profesorul prezintă tehnici de suflat, articulație, frazare și interpretare stilistică.
Instrucțiuni și explicații: explicații privind interpretarea textului muzical, indicarea elementelor de limbaj, a frazelor și a caracterului piesei.
Modelare prin audiție: audierea unor interpretări profesioniste și discuția elementelor distinctive (stil, frazare, intonație).

Metode active și participative
Exersare practică individuală: elevul aplică direct tehnicile și interpretarea fragmentelor studiate.
Interpretare la prima vedere: dezvoltarea capacității de descifrare rapidă și adaptare tehnică.
Jocuri ritmice și exerciții de audiție: identificarea elementelor de limbaj muzical și diferențierea interpretărilor.

Metode de integrare teorie-practică
Corelarea elementelor teoretice cu execuția: analiza limbajului muzical și aplicarea directă pe tubă.
Exerciții aplicative: transpunerea semnelor de articulare, dinamică, frazare și caracter în interpretarea propriu-zisă.
Stil și tehnică: adaptarea tehnicii la cerințele stilistice.

Metode de analiză și reflecție
Analiza partiturii: identificarea formei, a secțiunilor, a indicelor dinamice și agogice.
Audiție comparativă: ascultarea mai multor interpretări pentru diferențierea stilurilor și alegerea propriei viziuni interpretative.
Autoreflecție și autoevaluare: înregistrarea interpretării proprii și analiza calității tehnice și expresive.
Discuții și feedback: comentarii constructive ale profesorului sau colegilor pentru ajustarea execuției și a expresiei.

Metode complementare și moderne
Suport multimedia: înregistrări audio/video pentru studiu și comparație.
Concursuri și recitaluri: stimularea motivației și aplicarea competențelor în contexte reale de interpretare.

La clasa a XII-a, repertoriul pentru tubă se va desfășura cu un accent clar pe pregătirea pentru admiterea la studiile universitare.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Instituție de apartenență, localitate, județ
RESPONSABIL MEC Prof. LILIANA BOBEICĂ	Ministerul Educației și cercetării
RESPONSABIL CNCE Prof. LĂCRĂMIOARA-ANA PAULIUC	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare
COORDONATOR ȘTIINȚIFIC Prof. univ. dr. VALENTINA DEDIU-SANDU	Academia Română
Conf. Univ. dr LIVIU-RĂZVAN ADAMACHI	Universitatea Națională de Arte „George Enescu”, Iași
Prof. IONUȚ VIERU	Colegiul de Muzică „Sigismund Toduță”, Cluj-Napoca

Anexa nr. 265

Programa școlară
pentru disciplina

INSTRUMENTE de PERCUȚIE

Toba mică, marimbafon, vibrafon, multipercuție și timpane

(instrument principal, instrument secundar și instrument la alegere)

Clasele a IX-a – a XII-a
Curriculum de specialitate (CS)

Filiera vocațională, profilul artistic, specializarea muzică

Învățământ liceal

- 2026 –

Anexa nr. 265
Programa școlară pentru disciplina
Instrumente de percuție - Toba mică, marimbafon, vibrafon, multipercuție și timpane
(instrument principal, instrument secundar și instrument la alegere)
clasele a IX-a – a XII-a, *curriculum de specialitate (CS)*

- ***Filiera vocațională, profil artistic, specializarea muzică***

NOTĂ DE PREZENTARE

Programa școlară pentru ***Instrumentele de percuție*** (*Instrument principal, Instrument secundar și Instrument la alegere)* reprezintă o ofertă curriculară de specialitate pentru învățământul liceal, *filiera vocațională, profil artistic, specializarea muzică, secțiile muzică instrumentală și studii teoretice,* începând din anul școlar 2026-2027. Disciplinele în cadrul cărora se pot studia instrumentele de percuție ca instrument muzical se regăsesc în *Anexa 10 la OMEC nr. 4350/20.06.2025 - Planul-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, filiera vocațională, profil artistic, specializarea muzică,* secțiile *Interpretare instrumentală* și *Studii teoretice muzicale,* în *Curriculum de specialitate* (CS).

Studiul ***instrumentelor de percuție*** în liceu, ca instrument principal și instrument secundar, își propune pregătirea absolvenților pentru admiterea în învățământul superior, devenind ulterior instrumentiști în filarmonici, în diferite formații instrumentale sau cadre didactice de specialitate.

Studiul ***instrumentelor de percuție*** în liceu, ca instrument la alegerea elevilor care studiază pianul ca instrument principal, își propune familiarizarea pianiștilor cu familia de instrumente de percuție, în vederea pregătirii în calitate de acompaniatori încadrați în diferite formații instrumentale.

Pentru studiul acestui instrument muzical, bugetul de timp alocat, în funcție de locul pe care îl ocupă în pregătirea de specialitate a elevilor, este următorul:

Bugetul de timp alocat disciplinei este următorul:

Instrumente de percuție toba mică, marimbafon, vibrafon, multipercuție și timpane				
Disciplina	a IX-a	a X-a	a XI-a	a XII-a
Instrument principal	3	3	3	3
Instrument secundar	2	2	2	2
Instrument la alegere	1	1	1	1

În elaborarea programei, s-a avut în vedere raportarea la cadrul legislativ și documentele strategice generale și specifice care susțin studiul disciplinelor:

- ***Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023***, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Regulamentul-cadru de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar***, aprobat prin Ordinul ministrului educației nr. 5.726/2024, , cu modificările și completările ulterioare;
- ***Regulamentul de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar cu program de artă***, aporbat prin Ordinul Ministerului Educației și Cercetării nr. 3717/01 aprilie 2025, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Planurile-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi***, filiera vocațională, profilul artistic, specializarea muzică din Anexa nr. 10 la O.M.E.C. nr. 4.350/20.06.2025 privind aprobarea Planurilor-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Profilul de formare al absolventului***, OME nr. 6731/2023, care asigură coerența verticală a parcursul școlar, (competențe-cheie + atribute prioritare);

- *documente europene relevante la nivel general și, mai ales, pentru disciplină (Recomandarea Consiliului UE privind competențele-cheie, Cadrul european al calificărilor, Rapoarte OECD/ UNESCO, Cadre de referință etc.);*
- *alte documente/studii specifice Curriculumului Național și curriculumului disciplinei – de exemplu, cu valoare pentru sugestiile metodologice ale programei școlare.*

Programa este elaborată potrivit modelului de proiectare curriculară centrat pe competențe. Construcția programei este realizată astfel încât să contribuie la dezvoltarea profilului de formare al absolventului. Din perspectiva disciplinei de studiu, orientarea demersului didactic are la bază *competența de sensibilizare și exprimare culturală* cu atributele prioritare esențiale pentru abordarea învățării într-un mod conștient și pe termen lung.

Structura programei școlare include, pe lângă *Nota de prezentare*, următoarele elemente:
- Competenţe generale
- Competenţe specifice şi exemple de activităţi de învăţare
- Domenii de conținut și conţinuturi
- Sugestii de repertoriu
- Sugestii metodologice
- Bibliografie selectivă

Competenţele sunt ansambluri structurate de cunoştinţe, abilităţi şi atitudini dezvoltate prin învăţare, care permit identificarea şi rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte particulare diverse.

Competențele generale vizate jalonează achizițiile elevului pentru întregul ciclu liceal.

Competenţele specifice se formează pe parcursul unui an şcolar, sunt derivate din competenţele generale şi reprezintă etape în dobândirea acestora. Competenţele specifice sunt însoţite de exemple de activităţi de învăţare, care constituie modalităţi de organizare a activităţii didactice în scopul realizării competenţelor. Programa şcolară propune, cu caracter de exemplu, diferite tipuri de activităţi de învăţare, care integrează strategii didactice şi care valorifică experienţa concretă a elevului. Cadrul didactic are libertatea de a utiliza exemplele de activităţi de învăţare pe care le propune programa şcolară, de a le completa sau de a le înlocui, astfel încât acestea să asigure un demers didactic adecvat situaţiei concrete de la clasă. Se asigură, în acest fel, premisele aplicării contextualizate a programei şcolare şi proiectării unor parcursuri de învăţare personalizate.

În studiul instrumentelor de percuție dezvoltarea competențelor specifice se acumulează în etape succesive ale dezvoltării profesionale și artistice a elevului, prin:
- aprofundează tehnicile instrumentale (tehnici de 2-4 baghete - marimbafon/vibrafon, tehnici de interpretare la timpane, rudimente, tehnica tremolouri-lor, controlul dinamicii, timbrului şi tempo-ului);
- interpretează lucrări reprezentative din diverse stiluri și epoci;
- interpretează studii de virtuozitate și cântă la prima vedere;
- participă în formații camerale și orchestrale;
- autoevaluează și analizează interpretări proprii prin ascultare și înregistrare.

Cadrul didactic are libertatea de a utiliza exemplele de activităţi de învăţare propuse, de a le completa sau de a le adapta, astfel încât acestea să corespundă particularităților elevilor și condițiilor concrete de la clasă.

Conținuturile învățării constituie elemente de bază ale domeniului, mijloace informaționale prin care se urmărește realizarea competențelor. Astfel, ele sunt grupate pe următoarele domenii de conținut:
- **Elemente de tehnică instrumentală avansată**
  (controlul poliritmiei, schimbări de măsură, tehnici combinate, adaptarea timbrală, ansambluri de percuție)
- **Elemente de notație și cultură muzicală**
  (citirea partiturilor complexe, analiza formală și stilistică, repertoriu preclasic, clasic, romantic, modern și contemporan)
- **Aspecte interpretative și expresive**
  (dinamică, frazare, articulare, expresie scenică, comunicare artistică, improvizație și interpretare creativă)

Sugestiile de repertoriu sunt prezentate separat pentru fiecare an de studiu. Repertoriu este un mijloc de realizare a competențelor, fiind indispensabil în progresul elevilor pe tot parcursul formării.

Sugestiile metodologice includ recomandări privind strategiile didactice şi elementele de evaluare formativă continuă și sumativă.

Construcția programei permite susținerea elevilor în direcția exprimării artistice la instrument, concretizată în manifestări muzicale, constituind un demers complex ce integrează cunoștințe, deprinderi, competențe și de la celelalte discipline muzicale.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Dezvoltarea simțului ritmic, a resurselor mișcării corporale și a expresivității dinamice, necesare interpretării la instrumentele de percuție**
CG2	**Formarea capacității de a interpreta lucrări muzicale de dificultate medie și avansată, cu expresivitate și precizie ritmică**
CG3	**Dezvoltarea abilității de a înțelege și interpreta partituri complexe, aplicând cunoștințele teoretice în practica instrumentală**

CLASA a IX-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - ***Dezvoltarea simțului ritmic, a resurselor mișcării corporale și a expresivității dinamice, necesare interpretării la instrumentele de percuție***

CS 1.1. Analiza și operarea elementelor de limbaj din textul muzical, corelate cu tehnica instrumentală corespunzătoare
- *explicarea și comunicarea datelor teoretice referitoare la noile elemente de limbaj muzical;* - *exerciții, studii și game pentru consolidarea deprinderilor de utilizare și automatizarea mișcărilor;* - *analizarea elementelor de limbaj din textul muzical studiat;* - *utilizarea resurselor mișcării corporale în raport cu instrument;* - *utilizarea metronomului;* - *exerciții de agilitate;* - *exerciții pentru dezvoltarea tremolo-ului (roll)(la toate instrumentele).* ***Marimbafon/vibrafon:*** - *utilizarea diferitelor tehnici de interpretarea la 2-4 bahgete;* - *exerciții cu 2-4 baghete în cadrul gamelor și arpegiilor;* - *exerciții cu 2-4 baghete pentru dezvoltarea tehnici instrumentale;* - *exerciții cu 2-4 baghete în diviziuni normale și excepționale ale valorilor de note;* - *exerciții pentru utilizarea pedalei;* - *exerciții pentru dezvoltarea tehnicii de articulare și estompare a sunetelor (dead stroke, mallet dampening).* ***Toba mică:*** - *rudimente: single stroke, double stroke, paradiddle, flam, drag;* - *tehnica roll-urilor (single, double, buzz roll);* - *exerciții de accente, controlul dinamicii, studiile elementare și medii.* ***Multipercuție:*** - *exerciții pentru maleabilitatea, agilitate și flexibilitatea mâinilor cu baghetele;* - *utilizarea resurselor mișcării corporale în raport cu instrumentele;* - *exerciții pentru independența mâinilor și picioarelor;* - *utilizarea tehnicilor învățate la toba mică în interpretarea pieselor la multipercuție.* ***Timpane:*** - *utilizarea pedalelor în cadrul acordării instrumentului* - *poziția la instrument și poziția baghetelor* - *exerciții pentru estomparea sunetelor.* - *exerciții ritmice cu baghetele pe 2-3 timpane.* - *exerciții cu diferite maniere de atac* - *recunoașterea indicațiilor de expresie, tempo, articulație și dinamică (p, mp, mf, f, ff, cresc., dim., rit., accel. etc.).*
CS 1.2. Citirea partituri la prima vedere
- *dezvoltarea deprinderii de a citi un text ritmico-melodic la diferite instrumente, prin abordarea unor studii și fragmente muzicale* - *controlul dinamicii și al timbrului*
CS 1.3.Redarea textului muzical corelată cu elemente de tehnică instrumentală
- *aplicarea corectă a tehnicilor de atac și control al sunetului, specifice instrumentelor și repertoriului abordat* - *înțelegerea structurii și funcției fiecărei părți într-o compoziție*

CG 2 - ***Formarea capacității de a interpreta lucrări muzicale de dificultate medie și avansată, cu expresivitate și precizie ritmică***

CS 2.1.Interpretarea lucrărilor muzicale, respectând elementele de tehnică instrumentală specifice fiecărui instrument
- *aplicarea corectă a tehnicilor de atac și control al sunetului, specifice instrumentelor și repertoriului abordat* - *înțelegerea structurii și funcției fiecărei părți într-o compoziție* - *recunoașterea indicațiilor de expresie, tempo, articulație și dinamică (p, mp, mf, f, ff, cresc., dim., rit., accel. etc.).*
CS 2.2. Consolidarea tehnicilor specifice fiecărui instrument și extinderea acestora prin exerciții și lucrări de dificultate medie spre avansat
- *exerciții pentru perfecționarea și consolidarea elementelor tehnice fundamentale – independența și controlul baghetelor în tehnicile de 2 și 4 baghete (toba mică, timpane, marimba, vibrafon, multipercuție);* - *dezvoltarea și optimizarea articulației la toate instrumentele de studiu;* - *formarea coordonării specifice multipercuției – în vederea interpretării corecte, fluente și expresive a unui repertoriu de dificultate medie și avansată.*

CG 3 ***Dezvoltarea abilității de a înțelege și interpreta partituri complexe, aplicând cunoștințele teoretice în practica instrumentală***

CS 3.1.diferențierea în audiție a diverselor interpretări, în scopul adoptării propriei versiuni
- *audierea lucrărilor reprezentative pentru nivelul clasei, dar și a unor piese cu un grad mai ridicat de dificultate tehnică și expresivă;* - *creșterea încrederii prin interpretări în clasă, recital sau audiții.*
CS 3.2. interpretarea creativă a lucrărilor subliniind caracterul prin utilizarea mijloacelor de expresie sonoră
- *identificarea, înțelegerea și redarea caracterului stilistic și afectiv ale a pieselor (dansant, meditativ, dramatic, etc);* - *aplicarea coordonării expresive în interpretare – redarea coerentă a discursului muzical prin controlul simultan al ritmului, gestului și expresiei sonore;* - *memorarea și interpretarea creativă a lucrării, coordonând mijloacele de expresie muzicală.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Elemente de interpretare muzicală*:*	**Tempo și agogică:** stabilitatea pulsului, folosirea subdivizării la nevoie ca puls intern, consolidarea semnificației termenilor de agogică,tranziții coerente către alte tempouri prin elemente agogice (accelerando, ritardando, rubato etc.), relația dintre tempo și caracterul lucrării. **Dinamica:** aplicarea unei palete dinamice mai ample. **Articulație și frazare:** diferențierea mai multor tipuri de atac (legato, staccato, marcato), direcționarea frazelor, sublinierea și conducerea liniei melodice.

Domenii de conținut	Conținuturi
	Expresivitate: corelarea gestului instrumental cu intenția sonoră, utilizarea timbrului, a dinamicii și a agogicii pentru redarea intențiilor muzicale și caracterului muzicale. **Etosul lucrărilor:** identificarea și redarea caracterelor (dansant, meditativ, dramatic). **Claritate ritmico-melodică:** precizie în interpretarea textului muzical .
Elemente de tehnică instrumentală	**Postura și ergonomia în interpretare:** poziția corectă a corpului în funcție de tipul instrumentului (toba mică, marimba, vibrafon, multipercuție, set de tobe, timpane), echilibrul corporal, realaxarea umerilor, stabilitatea trunchiului, poziționarea picioarelor și libertatea brațelor; alinierea gestului cu centrul de greutate și menținerea relaxării musculare în timpul interpretării. Implicarea graduală a corpului (degete, încheietură, antebraț, braț, umăr) în funcție de nuanța și de touche-ul dorite. **Poziția mâinilor și grip-ul bețelor/baghetelor:** tipuri de grip (matched grip – germană, franceză, americană și tradițională), ajustarea grip-ului în funcție de instrument și stil de interpretare, exerciții pentru dezvoltarea flexibilității degetelor și a controlului de rebound, controlul presiunii și al unghiului bețelor pentru obținerea timbrului dorit. **Articularea sunetului:** preocuparea față de zona de contact cu suprafața instrumentului pentru obținerea unui timbru omogen sau diferit, în funcție de necesitate. **Controlul dinamicii și al calității sunetului:** preocuparea pentru extinderea paletei dinamice (ppp-fff), tehnici de echilibrare a intensității între mâna stângă și dreaptă, controlul presiunii. **Tehnici specifice fiecărui instrument:** *Toba mică*: single stroke, double stroke, roll, flams, drags, accente, rebound, paradiddle. *Marimbafon și vibrafon*: tehnica de 2 și 4 baghete, schimbări de intervale, tremolo independent, independența baghetelor. *Timpane:* acordaj, tranziții dinamice. *Multipercuție:* asamblarea logică și corectă a instrumentelor în ansamblu respectând cerința compozitorului pentru poziționarea acestora și ajustând înălțimile și unghiurile ținând cont de trăsăturile fizice ale fiecărui elev (se va ține cont în special de înălțime și de lungime a brațelor).
Elemente stilistice	**Trăsăturile stilistice ale diferitelor epoci muzicale**: particularități ale interpretării muzicii baroce (frazare, conducerea vocilor și a liniei melodice), caracteristici ale stilului clasic (fraze simetrice, echilibru formal), elemente romantice (libertate agogică, contrast dinamic, expresivitate timbrală), elemente ale modernismului și avangardei (ritm liber, poliritmie, tehnici extinse, varietate timbrală). **Genul muzical în contextul interpretativ**: diferențierea între genurile muzicale: solo, muzică de cameră, muzică orchestrală, contemporană, de divertisment, identificarea cerințelor interpretative specifice fiecărui gen.

Domenii de conținut	Conținuturi
	Elemente care definesc stilul muzical: ritmul, tempoul, dinamica, importanța timbrului și a combinațiilor instrumentale în definirea identității stilistice.

REPERTORIU (SUGESTII)

Marimba	Leigh Howard Stevens – *Method of Movement for Marimba with 590 exercises* Johan.Sebastian Bach – *Suita I pentru violoncel* David Friedman – *Marshmellow* Eric Sammut – *4 Rotation* Matthias Schmitt – *Ghanaia, Corido* David Friedman – *Marshmellow* Keiko Abe – *Frogs, Kazak Lullaby* Nils Rohwer – *Butterfly* Claudio Santangelo – *Music for you*
Vibrafon	Wolfgang Schluter – *Solobook for Vibraphone (vol. I și II)* Nebojsa Jovan Zivkovic – *Funny Vibraphone* David Friedman - *Dampening and Pedaling*
Toba mică	Metode*: E.Keune, H.Knauer, C.Wilcoxon, E.Freytag, M.Peters - Rudimental Primer, Advanced Snare Drum Studies*.
Multipercuție	Lynn Glassock - *Motion* Eckhard Kopetzki - *Wild Garden, Bottom Line* Jan Bradley - *Dance for five Drums* David Mancini - *Latin Journey* Nils Rohwer - *Boomtown Beats*
Timpane	Metode: *E.Keune, H.Knauer, S.Fink, S.Goodman, R.Carroll - Exercisse, etudes and solos*

CLASA a X-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - ***Dezvoltarea simțului ritmic, a resurselor mișcării corporale și a expresivității dinamice, necesare interpretării la instrumentele de percuție***

CS 1.1. Analiza și operarea elementelor de limbaj din textul muzical, corelate cu tehnica instrumentală corespunzătoare

- *exerciții, studii și game pentru consolidarea deprinderilor de utilizare și automatizarea mișcărilor;*
- *analizarea elementelor de limbaj din textul muzical studiat;*
- *utilizarea resurselor mișcării corporale în raport cu instrument;*
- *utilizarea metronomului;*
- *exerciții de agilitate;*
- *exerciții pentru dezvoltarea tremolo-ului (roll) (la toate instrumentele);*
- *analizarea elementelor de ritm, melodie, armonie, dinamică, caracter, expresie și construcție melodico-armonică.*

Marimbafon/vibrafon:

- *utilizarea diferitelor tehnici de interpretarea la 2-4 bahgete;*
- *exerciții cu 2-4 baghete în cadrul gamelor și arpegiilor;*
- *exerciții cu 2-4 baghete pentru dezvoltarea tehnici instrumentale;*
- *exerciții cu 2-4 baghete în diviziuni normale și excepționale ale valorilor de note;*
- *exerciții pentru utilizarea pedalei;*
- *exerciții pentru dezvoltarea tehnicii de articulare și estompare a sunetelor (dead stroke, mallet dampening).*

Toba mică:

- *rudimente: single stroke, double stroke, paradiddle, flam, drag;*
- *tehnica roll-urilor (single, double, buzz roll);*
- *exerciții de accente, controlul dinamicii, studiile elementare și medii.*

Multipercuție:

- *exerciții pentru maleabilitatea, agilitate și flexibilitatea mâinilor cu baghetele;*
- *utilizarea resurselor mișcării corporale în raport cu instrumentele;*
- *exerciții pentru independența mâinilor și picioarelor;*
- *utilizarea tehnicilor învățate la toba mică în interpretarea pieselor la multipercuție.*

Timpane:

- *utilizarea pedalelor în cadrul acordării instrumentului:*
- *poziția la instrument și poziția baghetelor:*
- *exerciții pentru estomparea sunetelor:*
- *exerciții ritmice cu baghetele pe 2-3 timpane:*
- *exerciții cu diferite maniere de atac.*

- *recunoașterea indicațiilor de expresie, tempo, articulație și dinamică (p, mp, mf, f, ff, cresc., dim., rit., accel. etc.);*
- *analizarea elementelor de ritm, melodie, armonie, dinamică, caracter, expresie și construcție melodico-armonică.*

CS 1.2. Citirea partituri la prima vedere

- *dezvoltarea deprinderii de a citi un text ritmico-melodic la diferite instrumente, prin abordarea unor studii și fragmente muzicale;*
- *controlul dinamicii și al timbrului.*

CS 1.3.Redarea textului muzical corelată cu elemente de tehnică instrumentală
- *aplicarea corectă a tehnicilor de atac și control al sunetului, specifice instrumentelor și repertoriului abordat;* - *înțelegerea structurii și funcției fiecărei părți într-o compoziție.*

CG 2 - ***Formarea capacității de a interpreta lucrări muzicale de dificultate medie și avansată, cu expresivitate și precizie ritmică***

CS 2.1.Citirea partiturilor și interpretarea lucrărilor, utilizând corect notația muzicală și respectând elementele de tehnică instrumentală specifice fiecărui instrument
- *aplicarea corectă a tehnicilor de atac și control al sunetului, specifice instrumentelor și repertoriului abordat;* - *înțelegerea structurii și funcției fiecărei părți într-o compoziție;* - *recunoașterea indicațiilor de expresie, tempo, articulație și dinamică (p, mp, mf, f, ff, cresc., dim., rit., accel. etc.).*
CS 2.2. Consolidarea tehnicilor specifice fiecărui instrument și extinderea acestora prin exerciții și lucrări de dificultate medie spre avansat
- *exersarea și perfecționarea tehnicilor avansate de 2-4 baghete: poziții corecte, schimbări de poziție, legato, staccato, tremolo, lovituri simple, lovituri duble, lovituri controlate, lovituri cu recul etc.;* - *exerciții pentru perfecționarea și consolidarea elementelor tehnice fundamentale – independența și controlul baghetelor în tehnicile de 2 și 4 baghete (toba mică, timpane, marimba, vibrafon, multipercuție), dezvoltarea și optimizarea articulației la toate instrumentele de studiu, precum și formarea coordonării specifice multipercuției – în vederea interpretării corecte, fluente și expresive a unui repertoriu de dificultate medie și avansată.*

CG 3 ***Dezvoltarea abilității de a înțelege și interpreta partituri complexe, aplicând cunoștințele teoretice în practica instrumentală***

CS 2.1.Diferențierea în audiție a diverselor interpretări, în scopul adoptării propriei versiuni
- *audierea lucrărilor reprezentative pentru nivelul clasei, dar și a unor piese cu un grad mai ridicat de dificultate tehnică și expresivă;* - *creșterea încrederii prin interpretări în clasă, recital sau audiții;* - *audierea interpretărilor consacrate și analiza comparată a interpretărilor.*
CS 2.2. Interpretarea creativă a lucrărilor subliniind caracterul prin utilizarea mijloacelor de expresie sonoră
- *identificarea, înțelegerea și redarea caracterului stilistic și afectiv ale a pieselor (dansant, meditativ, dramatic, etc);* - *aplicarea coordonării expresive în interpretare – redarea coerentă a discursului muzical prin controlul simultan al ritmului, gestului și expresiei sonore;*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Elemente de interpretare muzicală	**Tempo și agogică:** stabilitatea pulsului, folosirea subdivizării ca puls intern, consolidarea semnificației termenilor (Largo, Andante, Allegro etc.), tranziții coerente către alte tempouri prin elemente agogice (accelerando, ritardando, rubato etc.), relația dintre tempo și caracterul lucrării.

Domenii de conținut	Conținuturi
	Dinamica: aplicarea unei palete vaste de nuanțe (ppp-fff), controlul intensității și al echilibrul sonor în funcție de contextul stilistic și de spațiul acustic; **Articulație și frazare:** diferențierea mai multor tipuri de atac (legato, staccato, marcato), direcționarea frazelor, continuitatea și respirația muzicală în construcția discursului muzical. **Expresivitate:** corelarea gestului instrumental cu intenția sonoră, utilizarea timbrului, a dinamicii și a agogicii pentru redarea intențiilor muzicale și caracterului muzicale. **Etosul lucrărilor:** identificare și redarea caracterelor stilistic și afectiv ale a pieselor (dansant, meditativ, dramatic). **Claritate ritmico-melodică:** precizie în interpretarea textului muzical.
Elemente de tehnică instrumentală	**Postura și ergonomia în interpretare:** poziția corectă a corpului în funcție de tipul instrumentului (toba mică, marimba, vibrafon, multipercuție, set de tobe, timpane), echilibrul corporal, realaxarea umerilor, stabilitatea trunchiului, poziționarea picioarelor și libertatea brațelor; alinierea gestului cu centrul de greutate și menținerea relaxării musculare în timpul interpretării. Implicarea graduală a corpului (degete, încheietură, antebraț, braț, umăr) în funcție de nuanța și de touche-ul dorite. **Poziția mâinilor și grip-ul bețelor/baghetelor:** tipuri de grip (matched grip – germană, franceză, americană și tradițională), ajustarea grip-ului în funcție de instrument și stil de interpretare, exerciții pentru dezvoltarea flexibilității degetelor și a controlului de rebound, controlul presiunii și al unghiului bețelor pentru obținerea timbrului dorit. **Articularea sunetului:** modalități de atac diverse (lovitură simplă, dublă, controlată, din rebound), tipuri de articulații (legato, staccato, marcato, accentuat), preocuparea față de zona de contact cu suprafața instrumentului pentru obținerea unui timbru omogen sau diferit, în funcție de necesitate. **Controlul dinamicii și al calității sunetului:** exerciții pentru extinderea paletei dinamice (ppp-fff), tehnici de echilibrare a intensității între mâna stângă și dreaptă, controlul presiunii, rebound-ului și al distanței de atac pentru redarea unor variații dinamice fine. **Tehnici specifice fiecărui instrument:** *Toba mică*: single stroke, double stroke, roll, flams, drags, accente, rebound, paradiddl. *Marimbafon și vibrafon*: tehnica de 2 și 4 baghete, schimbări de intervale, tremolo independent, independența baghetelor, control timbral. *Timpane:* acordaj, tehnici de atac, muffled stroke, rolls, tranziții dinamice. *Multipercuție:* acordarea tuturor instrumentelor cu membrane, asamblarea logică și corectă a instrumentelor în ansamblu respectând cerința compozitorului pentru poziționarea acestora și ajustând înălțimile și unghiurile ținând cont de trăsăturile fizice ale fiecărui elev (se va ține cont în special de înălțime și de lungime a brațelor).

Domenii de conținut	Conținuturi
Elemente stilistice	**Trăsăturile stilistice ale diferitelor epoci muzicale**: particularități ale interpretării muzicii baroce (claritate ritmică, articulație precisă, echilibru dinamic), caracteristici ale stilului clasic (fraze simetrice, echilibru formal, control al expresiei), elemente romantice (libertate agogică, contrast dinamic, expresivitate timbrală), elemente ale modernismului și avangardei (ritm liber, poliritmie, tehnici extinse, varietate timbrală), reper interpretativ: raportul dintre forma muzicală și mijloacele expresive specifice fiecărei epoci. **Stilul componistic și limbajul muzical**: identificarea trăsăturilor compozitorilor reprezentativi pentru percuție (Sejourne, Santangelo, Abe, Rosauro, etc.), analiza stilului prin ritm, textură, timbru și formă, interpretarea intenției compozitorului în funcție de notația și indicațiile din partitură, adaptarea tehnicii instrumentale la cerințele stilului componistic (precizie, efecte sonore, gestică). **Genul muzical și contextul interpretativ**: diferențierea între genurile muzicale: solo, muzică de cameră, muzică orchestrală, identificarea cerințelor interpretative specifice fiecărui gen (ex. claritate și echilibru în orchestră, libertate în lucrările solo), relația dintre genul muzical și caracterul expresiv. **Elemente care definesc stilul muzical**: ritmul, tempoul, dinamica, frazarea și articularea ca factori de stil, importanța timbrului și a combinațiilor instrumentale în definirea identității stilistice, raportul dintre structură și expresie – cum influențează forma muzicală opțiunile interpretative, corelarea gestului și a expresivității corporale cu particularitățile de stil. **Abordare comparativă și interdisciplinară**: compararea fragmentelor similare din epoci diferite din perspectiva stilului și a limbajului expresiv.

REPERTORIU (SUGESTII)

Marimba	Leigh Howaard Stevens – *Method of Movement for Marimba with 590 exercises* Johann Sebastian Bach – *Suita II pentru violoncel* Mark Ford – *Moon Chaser* Keiko Abe – *Wind in the Bamboo Grove, Michi* Claudio Santangelo – *Rotation for Eric, Furioso Tango, Fantasy in the Arena*
Vibrafon	Ney Rosauro - *Bem Vido* Wolfgang Schluter – *Solobook for Vibraphone (vol. I și II)* Nebojsa Jovan Zivkovic – *Funny Vibraphone* David Friedman - *Dampening and Pedaling*
Toba mică	Metode*: E.Keune, H.Knauer, C.Wilcoxon, E.Freytag, M.Peters - Rudimental Primer, Advanced Snare Drum Studies.*
Multipercuție	David Mancini - *Latin Journey* Siegfried Fink - *Sudden Change* Chad Floyd - *Hands Down* William Kraft - *French Suite* Aiko Miyamoto - *Dualites* Darius Milhaud - *Concert pentru instrumente de percuție* Arnold F. Riedhammer - *Drums for fun* Casey Cangelosi - *Naglfar* p.1

	Aiko Miyamoto - *Dualites*
Timpane	Metode: *E.Keune, H.Knauer, S.Fink, S.Goodman, R.Carroll - Exercisse, etudes and solos* John Beck - *Concert pentru timpane* Ney Rosauro - *Concert pentru timpane* William Kraft - *Concert pentru timpane şi orchestra*

CLASA a XI-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - ***Dezvoltarea simțului ritmic, a resurselor mișcării corporale și a expresivității dinamice, necesare interpretării la instrumentele de percuție***

CS 1. 1.Consolidarea tehnicii la instrumentele melodice de percuție (Marimbă, Vibrafon), inclusiv tehnica la patru bețe
- *interpretarea unor studii și lucrari muzicale, cu accent pe aspectele tehnice* - *analiza si imbunatatirea tehnicii instrumentale pe parcursul studiului individual* - *exercitii meloritmice cu 4 baghete in pozitii strânse, largi si mixte*
CS 1.2. Perfecționarea capacității de combinare a timbrelor diferitelor tipuri de instrumente de percuție
- *explorarea și compararea caracteristicilor timbrale ale diverselor instrumente de percuție* - *exerciții pentru perfecționarea și consolidarea elementelor tehnice fundamentale – independența și controlul baghetelor în tehnicile de 2 și 4 baghete (toba mică, timpane, marimba, vibrafon, multipercuție), dezvoltarea și optimizarea articulației la toate instrumentele de studiu, precum și formarea coordonării specifice multipercuției – în vederea interpretării corecte, fluente și expresive a unui repertoriu de dificultate medie și avansată.* - *realizarea de exerciții practice de coordonare și sincronizare în diferite ipostaze timbrale*
CS 1.3. Dezvoltarea rezistenței fizice si a mobilității: menținerea unui efort tehnic susținut pentru perioade indelungate, esențial pentru interpretarea repertoriului caracteristic
- *consolidarea si dezvoltarea tehnicii instrumentale prin exercitii specifice grupelor de instrumente* - *gestionarea constienta și eficienta a perioadelor de timp dedicate studiului individual. planificarea și organizarea studiului individual* - *identificarea și selectarea unei palete largi de exerciții realizată in mod diferențiat, având in vedere particularitățile și posibilitățile tehnice ale elevului*

CG 2 - ***Formarea capacității de a interpreta lucrări muzicale de dificultate medie și avansată, cu expresivitate și precizie ritmică***

0CS 2.1. Redarea si interpretarea textului muzical respectând indicațiile din partitură
- *respectarea stilului caracteristic formei, perioadei și elementele tehnicii specifice instrumentelor de percuție;* - *dezvoltarea și optimizarea tehnicilor de articulare, controlul si lejeritatea loviturilor, adaptate caracteristicii fiecărui instrument;* - *redarea lucrarii studiate, urmând cu strictețe elementele de tehnică specifică și indicațiile stilistice din partitură.*
CS 2.2. Dezvoltarea expresivității artistice în interpretare, integrând toate mijloacele de expresivitate muziclă
- *valorizarea caracterului și a expresivității fiecarui stil muzical;* - *corelarea cerințelor tehnice, controlul timbral și al dinamicii cu intenția expresivă și caracterul lucrării;* - *evidențierea capacității de a reda textul muzical cu expresivitate, sens si asumare stilistica proprie.*
CS 2.3. Dezvoltarea creativității, a inaginației interpretative și a gândirii critice în repertoriul abordat
- *realizarea interpretării creative, originale, imbinând mijloacele de expresie muzicală;* - *analiza și compararea diferitelor interpretări pentru fundamentarea deciziilor artistice proprii;* - *optimizarea continuuă a propriei interpretări pentru dezvoltarea maturității artistice și a putea exprima mesajul muzical cât mai convingător.*

CG 3 - ***Dezvoltarea abilității de a înțelege și interpreta partituri complexe, aplicând cunoștințele teoretice în practica instrumentală***

CS 3.1. Înțelegerea structurii partiturii
- *identificarea elementelor ritmice ale lucrărilor de factură ritmică, în vederea înțelegerii structurii acestora;* - *analizarea elementelor dinamice ale lucrărilor de factură melodică;* - *recunoașterea indicațiilor de stil, agogică și articulație scrise în partitură;*
CS 3.2. Corelarea cunoștințelor teoretice cu execuția instrumentală
- *aplicarea noțiunilor teoretice, de solfegiu, armonie și formă muzicală, demonstrând înțelegerea logicii interne a partiturilor;* - *transpunerea intenției compozitorului în redarea sonoră, prin decodificarea indicațiilor de interpretare.*
CS 3.3. Dezvoltarea gândirii reflexive în relația cu partitura
- *analizarea comparativă a interpretării de referință ale lucrării studiate;* - *recunoașterea diferențelor de articulație și agogică între variantele interpretative analizate;*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Elemente de interpretare muzicală	**Tempo și agogică:** stabilitatea pulsului, folosirea subdivizării ca puls intern, consolidarea semnificației termenilor (Largo, Andante, Allegro etc.), tranziții coerente către alte tempouri prin elemente agogice (accelerando, ritardando, rubato etc.), relația dintre tempo și caracterul lucrării; **Dinamica:** aplicarea unei palete vaste de nuanțe (ppp-fff), controlul intensității și al echilibrul sonor în funcție de contextul stilistic și de spațiul acustic; **Articulație și frazare:** diferențierea mai multor tipuri de atac (legato, staccato, marcato), direcționarea frazelor, continuitatea și respirația muzicală în construcția discursului muzical; **Expresivitate:** corelarea gestului instrumental cu intenția sonoră, utilizarea timbrului, a dinamicii și a agogicii pentru redarea intențiilor muzicale și caracterului muzicale; **Etosul lucrărilor:** identificare și redarea caracterelor stilistic și afectiv ale a pieselor (dansant, meditativ, dramatic). **Claritate ritmico-melodică:** precizie în interpretarea textului muzical.
Elemente de tehnică instrumentală	**Postura și ergonomia în interpretare:** poziția corectă a corpului în funcție de tipul instrumentului (tobă mică, marimbafon, vibrafon, set-up, set de tobe, timpani), echilibrul corporal, realaxarea umerilor, stabilitatea trunchiului, poziționarea picioarelor și libertatea brațelor; alinierea gestului cu centrul de greutate și menținerea relaxării musculare în timpul interpretării. Implicarea graduală a corpului (degete, încheietură, antebraț, braț, umăr) în funcție de nuanța și de touche-ul dorite. **Poziția mâinilor și grip-ul bețelor/baghetelor:** tipuri de grip (matched grip – germană, franceză, americană și tradițională), ajustarea grip-ului în funcție de instrument și stil de interpretare, exerciții pentru dezvoltarea flexibilității degetelor și a controlului de rebound, constrolul presiunii și al unghiului bețelor pentru obținerea timbrului dorit.

Domenii de conținut	Conținuturi
	Articularea sunetului: modalități de atac diverse (lovitură simplă, dublă, controlată, din rebound), tipuri de articulații (legato, staccato, marcato, accentuat), preocuparea față de zona de contact cu suprafața instrumentului pentru obținerea unui timbru omogen sau diferit, în funcție de necesitate. **Controlul dinamicii și al calității sunetului:** exerciții pentru extinderea paletei dinamice (ppp-fff), tehnici de echilibrare a intensității între mâna stângă și dreaptă, controlul presiunii, rebound-ului și al distanței de atac pentru redarea unor variații dinamice fine. **Tehnici specifice fiecărui instrument:** *Tobă mică*: single stroke, double stroke, roll, flams, drags, accente, rebound, paradiddle, ratamacue. *Marimbă și vibrafon*: tehnica de 2 și 4 baghete, schimbări de intervale, tremolo independent, independența baghetelor, control timbral. *Timpani:* acordaj, tehnici de atac, muffled stroke, rolls, tranziții dinamice. *Set-up:* acordarea tuturor instrumentelor cu membrane, asamblarea logică și corectă a instrumentelor în ansamblu respectând cerința compozitorului pentru poziționarea acestora și ajustând înălțimile și unghiurile ținând cont de trăsăturile fizice ale fiecărui elev (se va ține cont în special de înălțime și de lungime a brațelor).
Elemente stilistice	**Trăsăturile stilistice ale diferitelor epoci muzicale**: particularități ale interpretării muzicii baroce (claritate ritmică, articulație precisă, echilibru dinamic), caracteristici ale stilului clasic (fraze simetrice, echilibru formal, control al expresiei), elemente romantice (libertate agogică, contrast dinamic, expresivitate timbrală), elemente ale modernismului și avangardei (ritm liber, poliritmie, tehnici extinse, varietate timbrală), reper interpretativ: raportul dintre forma muzicală și mijloacele expresive specifice fiecărei epoci. **Stilul componistic și limbajul muzical**: identificarea trăsăturilor compozitorilor reprezentativi pentru percuție (Delécluse, Abe, Rosauro, Xenakis, Cage etc.), analiza stilului prin ritm, textură, timbru și formă, interpretarea intenției compozitorului în funcție de notația și indicațiile din partitură, adaptarea tehnicii instrumentale la cerințele stilului componistic (precizie, efecte sonore, gestică). **Genul muzical și contextul interpretativ**: diferențierea între genurile muzicale: solo, muzică de cameră, muzică orchestrală, contemporană, de divertisment, identificarea cerințelor interpretative specifice fiecărui gen (ex. claritate și echilibru în orchestră, libertate în lucrările solo), relația dintre genul muzical și caracterul expresiv. **Elemente care definesc stilul muzical**: ritmul, tempoul, dinamica, frazarea și articularea ca factori de stil, importanța timbrului și a combinațiilor instrumentale în definirea identității stilistice, raportul dintre structură și expresie – cum influențează forma muzicală opțiunile interpretative, corelarea gestului și a expresivității corporale cu particularitățile de stil. **Abordare comparativă și interdisciplinară**: compararea fragmentelor similare din epoci diferite din perspectiva stilului și a limbajului expresiv, legături între stilurile muzicale și curentele artistice (ex. expresionism, impresionism, minimalism etc.), explorarea influențelor folclorice și culturale asupra stilului componistic.

REPERTORIU (SUGESTII)

Marimba	Ney Rosauro – *Concertele nr. 1 și 2 pentru marimba și orchestră* David R. Gillingham – *Concertul nr. 2 pentru marimba și orchestră de suflători* Keiko Abe – Michi/ Tambourine paraphrase/ Dream of the cherry blossoms Toshimitsu Tanaka – Two movements for marimba Emmanuel Séjourné – *Concertul pentru marimba* Serghei Golovko – *Concert pentru marimba* Nebojša Jovan Živković – *Illijas/ Prokleti koreni/ Homo balcanicus* Eric Sammut – *Hombre d aout/ Libertango/ Four Rotations* Matthias W. Schmitt – *Corrido* Lin Chin Cheng- *Concert pentu Marimba* Ludwig Albert - *Five scenes on sakura II* John Serry – *Rhapsody for marimba* Mitchell Peters – *Barcelona* Christopher Deane – *Three shells* Michael Burritt – *Azure/ Caritas/ Shadow chaser* Leigh Howard Stevens – *Great wall/ Rhythmic caprice* David Maslanka – *Variations on lost love* Mark Ford - *Polaris* Eric Ewanzen – *Northern lights* Dave Hollinden – *Of wind and whater*
Vibrafon	Nebojša Jovan Živković – *Funny Vibraphone* Mark Glentworth – *Blues for Gilbert* Ney Rosauro - *Two reflections for solo vibraphone/ Concertul nr.1 și 2* Emmanuel Séjourné – *Concertul pentru vibrafon*
Multipercuție	S. Fink – *Salut de Serdika/ Salut de Genevre/ Suită pentru tobă mică* I. Xenakis – *Rebonds A și B/ Psappha* S. Ianculov – *Cascadă* D. Milhaud – *Concert pentru instrumente de percuție* A. Riedhammer – *Drums for fun* C. Cangelosi – *Einherjar/ Naglfar/ Meditation nr. 1* G. Koshinski - *Swerve* A. Miyamoto – *Dualites* K.Volans - *Asanga* D. Holinden - *Cold pressed* R. Tagawa - *Inspirations diabolique*
Timpane	P. Sadlo – *Cadenza pentru șase timpani* P. Glass – *Concerto fantasia pentru timpani și orchestră* J. Beck – *Concert pentru timpani* N. Rosauro – *Concert pentru timpani* W. Kraft - – *Concert pentru timpani și orchestra* A. Aigmuller – *Toccata pentru patru timpani*
Toba mică	E. Keune - Kleine Trommel R. Hochreiner – *Studii de tobă mică* H. Knauer – *Metodă de tobă mică* S. Fink – *Metodă de tobă mică* (vol. V) V. Osadciuc – *Metodă de tobă mică* W. Skowera – *Metoda de tobă mică* M. Goldenberg – *Studii de tobă mică, studii de orchestră* H. Muller – *Studii de tobă mică și solo- uri de orchestră* M. Peters – *Intermediate/Anvanced snare drum studies*

CLASA a XII-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Dezvoltarea simțului ritmic, a resurselor mișcării corporale și a expresivității dinamice, necesare interpretării la instrumentele de percuție*

CS 1.1. Identificarea și redarea structurilor ritmice complexe
- *audierea și analizarea unor fragmente muzicale cu structuri ritmice complexe;* - *practicarea dictatelor ritmice scrise și orale;* - *exerciții de accentuare și sincopare pe metronom, cu modificarea subdiviziunilor*
CS 1.2. Aplicarea tehnicilor de mișcare corporală și gestică instrumentală
- *exerciții de conștientizare a posturii – respirație, relaxare, analiză vizuală a gestului, identificarea zonelor de tensiune și corectarea posturii în timpul sesiunii de studiu;* - *explorarea și controlul gestului instrumental – exerciții de rebound, de direcție și de greutate a atacului, economia de mișcare, coordonarea membrelor;* - *integrarea mișcării în interpretarea muzicală – aplicarea unei gestici conștientizate și justificate în lucrările muzicale, coordonarea mișcărilor între mai multe instrumente sau față de parteneri de ansamblu;* - *corelarea gestului cu expresivitatea sonoră pe axa relației dintre mișcare, frazare și dinamică și transpunerea intenției muzicale în gest.*
CS 1.3. Controlarea parametrilor de factură dinamică și agogică
- *studiu tehnic pentru controlul dinamicii și agogicii – aplicarea graduală a paletei dinamice (ppp-fff) și a alterărilor de tempo (accelerando, ritardando etc) în studii și exerciții dedicate tuturor instrumentelor principale de studiu;* - *integrarea parametrilor de dinamică și agogică în interpretare – realizarea contrastelor expresive în fragmente solistice și orchestrale, menținând coerența frazei și a gestului instrumental.* - *exersarea echilibrului sonor în ansamblu (cameral sau orchestral) – coordonarea dinamicii și agogicii între partide sau parteneri de ansamblu. exersarea capacității de adaptare a intensității și a sincronizării gesturilor.*
CS 1.4. Integrarea mișcării, ritmului și a expresivității în interpretarea coerentă din punct de vedere artistic
- *exerciții de integrare ritm – gest – dinamică prin exersarea fragmentelor muzicale care combină formule ritmice complexe, gestică fluidă și variații dinamice;* - *aplicarea coordonării expresive în interpretare – redarea coerentă a discursului muzical prin controlul simultan al ritmului, gestului și expresiei sonore;*

CG 2 - *Formarea capacității de a interpreta lucrări muzicale de dificultate medie și avansată, cu expresivitate și precizie ritmică*

CS 2.1. Aplicarea tehnicilor instrumentale avansate
- *exerciții pentru rafinarea unor elemente tehnice fundamnetale (indepdendența bețelor în gripurile de 4 bețe pentru marimbă/vibrafon/set-up, controlul touche-ului la toate instrumentele de studiu, coordonare multi-instrumentală în cazul set-up-urilor sau setului de tobe) pentru redarea corectă și expresivă a repertoriului de dificultate medie și avansată;*
CS 2.2. Interpretarea coerentă a lucrărilor solistice și de ansamblu
- *redarea cu precizie ritmică și claritate/acuratețe sonoră lucrări muzicale care aparțin diferitelor stiluri muzicale, respectând necesităților stilistice.*

CS 2.3. Dezvoltarea expresivității și a frazării muzicale
- *explorarea și aplicarea frazării muzicale prin exerciții de audiție, mișcare corporală și interpretare instrumentală, urmărind conștientizarea direcției sonore, a respirației muzicale și a expresivității în redarea frazelor.*

CG 3 - *Dezvoltarea abilității de a înțelege și interpreta partituri complexe, aplicând cunoștințele teoretice în practica instrumentală*

CS 3.1. Analiza și înțelegerea structurii partiturii
- *identificarea elementelor formale, ritmice, dinamice ale lucrărilor de factură ritmică, precum și a elementelor armonice și dinamice ale unei lucrări melodice, recunoscând indicațiile de stil, agogică și articulație pentru realizarea unei interpretări informate;*
CS 3.2. Corelarea cunoștințelor teoretice cu execuția instrumentală
- *aplicarea noțiunilor teoretice, de solfegiu, armonie și formă muzicală, demonstrând înțelegerea logicii interne a partiturilor;* - *transpunerea intenției compozitorului în redarea sonoră, prin decodificarea indicațiilor de interpretare.*
CS 3.3. Dezvoltarea gândirii critice și reflexive în relația cu partitura
- *analiza comparată a mai multor interpretări de referință ale lucrării studiate, identificând argumentele muzicale care stau la baza deciziilor de expresie, tempo, articulație sau agogică.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Elemente de interpretare muzicală	**Tempo și agogică:** stabilitatea pulsului, folosirea subdivizării ca puls intern, consolidarea semnificației termenilor (Largo, Andante, Allegro etc.), tranziții coerente către alte tempouri prin elemente agogice (accelerando, ritardando, rubato etc.), relația dintre tempo și caracterul lucrării; **Dinamica:** aplicarea unei palete vaste de nuanțe (ppp-fff), controlul intensității și al echilibrul sonor în funcție de contextul stilistic și de spațiul acustic; **Articulație și frazare:** diferențierea mai multor tipuri de atac (legato, staccato, marcato), direcționarea frazelor, continuitatea și respirația muzicală în construcția discursului muzical; **Expresivitate:** corelarea gestului instrumental cu intenția sonoră, utilizarea timbrului, a dinamicii și a agogicii pentru redarea intențiilor muzicale și caracterului muzicale; **Etosul lucrărilor:** identificare și redarea caracterelor stilistic și afectiv ale a pieselor (dansant, meditativ, dramatic).
Elemente de tehnică instrumentală	**Postura și ergonomia în interpretare:** poziția corectă a corpului în funcție de tipul instrumentului (tobă mică, marimbă, vibrafon, set-up, set de tobe, timpani), echilibrul corporal, realaxarea umerilor, stabilitatea trunchiului, poziționarea picioarelor și libertatea brațelor; alinierea gestului cu centrul de greutate și menținerea relaxării musculare în timpul interpretării. Implicarea graduală a corpului (degete, încheietură, antebraț, braț, umăr) în funcție de nuanța și de touche-ul dorite. **Poziția mâinilor și grip-ul bețelor:** tipuri de grip (matched grip – germană, franceză, americană și tradițională), ajustarea grip-ului în funcție de instrument și stil de interpretare, exerciții pentru dezvoltarea flexibilității degetelor și a controlului de rebound,

	constrolul presiunii și al unghiului bețelor pentru obținerea timbrului dorit. **Articularea sunetului:** modalități de atac diverse (lovitură simplă, dublă, controlată, din rebound), tipuri de articulații (legato, staccato, marcato, accentuat), preocuparea față de zona de contact cu suprafața instrumentului pentru obținerea unui timbru omogen sau diferit, în funcție de necesitate. **Controlul dinamicii și al calității sunetului:** exerciții pentru extinderea paletei dinamice (ppp-fff), tehnici de echilibrare a intensității între mâna stângă și dreaptă, controlul presiunii, rebound-ului și al distanței de atac pentru redarea unor variații dinamice fine. **Tehnici specifice fiecărui instrument:** *Tobă mică*: single stroke, double stroke, roll, flams, drags, accente, rebound, paradiddl. *Marimbă și vibrafon*: tehnica de 2 și 4 bețe, schimbări de intervale, tremolo independent, independența bețelor, control timbral. *Timpani:* acordaj, tehnici de atac, muffled stroke, rolls, tranziții dinamice. *Set-up:* acordarea tuturor instrumentelor cu membrane, asamblarea logică și corectă a instrumentelor în ansamblu respectând cerința compozitorului pentru poziționarea acestora și ajustând înălțimile și unghiurile ținând cont de trăsăturile fizice ale fiecărui elev (se va ține cont în special de înălțime și de lungime a brațelor).
Elemente stilistice	**Trăsăturile stilistice ale diferitelor epoci muzicale**: particularități ale interpretării muzicii baroce (claritate ritmică, articulație precisă, echilibru dinamic), caracteristici ale stilului clasic (fraze simetrice, echilibru formal, control al expresiei), elemente romantice (libertate agogică, contrast dinamic, expresivitate timbrală), elemente ale modernismului și avangardei (ritm liber, poliritmie, tehnici extinse, varietate timbrală), reper interpretativ: raportul dintre forma muzicală și mijloacele expresive specifice fiecărei epoci. **Stilul componistic și limbajul muzical**: identificarea trăsăturilor compozitorilor reprezentativi pentru percuție (Delécluse, Abe, Rosauro, Xenakis, Cage etc.), analiza stilului prin ritm, textură, timbru și formă, interpretarea intenției compozitorului în funcție de notația și indicațiile din partitură, adaptarea tehnicii instrumentale la cerințele stilului componistic (precizie, efecte sonore, gestică). **Genul muzical și contextul interpretativ**: diferențierea între genurile muzicale: solo, muzică de cameră, muzică orchestrală, contemporană, de divertisment, identificarea cerințelor interpretative specifice fiecărui gen (ex. claritate și echilibru în orchestră, libertate în lucrările solo), relația dintre genul muzical și caracterul expresiv. **Elemente care definesc stilul muzical**: ritmul, tempoul, dinamica, frazarea și articularea ca factori de stil, importanța timbrului și a combinațiilor instrumentale în definirea identității stilistice, raportul dintre structură și expresie – cum influențează forma muzicală opțiunile interpretative, corelarea gestului și a expresivității corporale cu particularitățile de stil. **Abordare comparativă și interdisciplinară**: compararea fragmentelor similare din epoci diferite din perspectiva stilului și a limbajului expresiv, legături între stilurile muzicale și curentele artistice (ex. expresionism, impresionism, minimalism etc.), explorarea influențelor folclorice și culturale asupra stilului componistic.

REPERTORIU (SUGESTII)

Tobă mică	**Studii:** Anika Nilles – Pad Book Anthony Cirone – Portraits in Rhythm Bent Lylloff – Århus Etude No.9 Eckehardt Keune – Kleine Trommel George Lawrence Stone – Accents and Rebounds, Stick Control Jacques Delécluse – Méthode de Caisse-Claire, Douze Études pour Caisse-Claire Markus Leoson – The Yin & Yang Method for Snare Drum Mitchell Peters – Intermediate Snare Drum Studies, Developing Dexterity, Advanced Snare Drum Studies, Morris Goldenberg – Modern School for Snare Drum Siegfried Fink – Studies for Snare Drum vol.I-VI Vic Firth – Snare Drum Method Book II Intermediate, Book III Advanced, **Piese:** Alexej Gerassimez – Asventuras Áskell Másson – Prim, Kim Gene Koshinski - Sync Jovan Nebosja Zivkovic – Pezzo Da Concerto Siegfried Fink – Trommel Suite
Marimbă	**Exerciții tehnice:** Anthony Cirone – Portraits in Melody, The Orchestral Mallet Player Daniel Berg – Studies for Marimba Emmanuel Sejourne – L'independence, exercises et etudes pour vibra ou marimba; Les Claviers de Percussion vol. 1,2,3 George Hamilton Green – Modern Improvising and Application of Ideas to Melody George Lawrence Stone – Mallet Control Gene Koshinski – The Additive Method of Two-Mallet Study Leigh Howard Stevens – Method of Movements for Marimba Mitchell Peters – Fundamental Method for Mallets Book 2 Morris Goldenberg – Modern School for Xylophone, Marimba, Vibraphone Nancy Zeltsman - Traditional Four Mallet Grip Thedor Milkov – Four Mallets Method, My Pianistic Approach; Discovering the Hidden Polyphony behind Bach Complete Cello Suites **Piese:** Anna Igantowicz - Toccata Claude Debussy/Bolton – Doctor Gradus ad Parnassum Claude Debussy/Stevens – Children's Corner, Arabescque 1 Csaba Zoltan Marján – Niflheim Csaba Zoltán Marján - Lemuria ~ The Fallen Civilization Eric Ewazen – Northen Lights Eric Sammut – Camelon, Dance of The Knights, Libertango, Variations on Porgy and Bess Emmanuel Sejourne – Romantica, Chandigarh, Romantica, Prelude no.1, Concertul pentru marimba Heng Liu – Vermillion Bird Ivana Bilic – Wild Rose

	Johann Sebastian Bach – 6 Cello Suites, Bach/Chenoweth- 7 Bach Chorales for Marimba Jovan Nebojsa Zivkovic – Ilijas, Homo Balcanicus, Magma, Ultimatum Keiko Abe – orice titlu din creația sa Kiril Stoyanov – Madrigal and Bulgarian Dance Matthew Lorick - Odessa Michael Burrit – Caritas Miyake Kazunori – Chain Pius Cheung – Etudes; Nocturne Thomasz Golinski – Luminosity, Etudes no.1, 2, The Mirror
Set-up/Multipercuție	Aiko Miyamoto – Dualites Aleksandra Suklar - Domitus Askell Masson – Frum Brad Meyer – Criminal Intentions Casey Cangelosi – Encore, Einherjar, Evil Ernie, Naglfar, Ogre Ballet, Wicca David Hollingen – Cold Pressed David Mancini – Latin Journey Eckhard Kopetzli – Canned Heat, Wild Garden, Topf-Tanz Iannis Xenakis – Rebonds Jacopo Pisapia – Crowling Cobra Michio Kitazume – Side by Side Peter Eötvös - Psalm 151; New Psalm Rickey Tagawa – Inspirations Diabolique Siegfried Fink – Sudden Change, Salut de Serdika, Tobias Boström - Arena
Vibrafon	**Metode și studii** David Friedman – Lyrical Studies for The Contemporary Vibraphonist; Almost Blue; Mirror from Another; Dampening and Pedalling Gary Burton – Four Mallets Studies; Introduction in Jazz Vibes Walter Veogl – Etuden fur Vibraphon
Piese și concerte	Anthony Cirone – Portraits in Timpani Eckehardt Keune – Schule fur Pauken Jacques Delecluse – 20 Etudes pour timbales; 30 Etudes vol1.3 John Beck – Concepts for Timpani Mitchell Peters – Fundamental Method for Timpani; Intermediate Timpani Studies Saul Goodman – Modern Method for Timpani Siegfried Fink – Studien fur Pauken vol.1-3 Stanley Leonard – Pedal Tehnique for the timpani Vic Firth – The Solo Timpanist
Timpani	**Piese** Claudio Santangelo – Two Concert Pieces for Timpani David Mancini – Suite for Timpani John Beck – Sonata; Three Movements for Timpani John Floyd – Theme and Variations for four timpani Nils Rohwer – Parlando fur drei Pedalpauken Mathew Strauss – Variations on a Theme by Mozart Mitchell Peters – Fundamental Solos for Timpani; Primal Mood for Timpani; Rondino; Scherzo; Storm; Tribal Serenade Siegfried Fink – Pauken Suite

SUGESTII METODOLOGICE

În clasa a IX, X-a, elevul îşi continuă procesul de dezvoltare din etapele anterioare de şcolarizare. Începând cu această clasă, formarea unei concepţii interpretative asupra lucrărilor va motiva demersul de perfecţionare a tehnicii instrumentale.

În activitatea didactică, se va pune accent prioritar pe abordarea în interpretare a diferitelor stiluri, pornindu-se de la premisa că elevul trebuie să fie capabil să îşi consolideze competenţe complexe de interpretare, specifice acestor stiluri, necesare inclusiv pentru participarea în competiţii. Această sugestie nu invită la excluderea din repertoriu a lucrărilor muzicale aparţinând altor stiluri. Acestea pot fi abordate doar în condiţiile în care elevul a depăşit etapa dobândirii achiziţiilor de bază prevăzute pentru clasa a IX-a.

Ştiut fiind că instrumentele de percuţie au cunoscut o perioadă de evoluţie din punct de vedere al construcţiei instrumentului, şi implicit a tehnicii instrumentale cu efect asupra repertoriilor destinate acestora, prezenta programă permite aprofundarea cunoştinţelor legate de studiul instrumentelor de percuţie. Centrarea activităţii de predare - învăţare pe această perioadă stilistică, în această etapă de formare, constituie fundamentul dezvoltării ulterioare a viitorului instrumentist. În acelaşi timp, structurarea repertoriului a avut ca punct de plecare dezvoltarea psihosomatică a elevului. Două sunt aspectele avute în vedere pentru dezvoltarea şi formarea de calitate a viitorului instrumentist: aspectul fiziologic al elevului dat de posibilitatea acestuia de a utiliza diferite tehnici de interpretare şi aspectul funcţional dat de formarea de competenţe în realizarea unei frazări corecte.

În asimilarea şi în redarea corectă a problemelor de natură tehnică (exerciţii tehnice, studii, game), se recomandă:

- pentru clasa a IX,X-a:
• pregătirea fizică a organismului, adecvată pentru acest tip de activitate (exerciţii fizice)
• dezvoltarea articulaţiilor spefice tehnice specifice fiecărui instrument;
• valorificarea altor tipuri de exerciţii, care să sprijine dezvoltarea motricităţii elevilor.
• exerciţii de omogenizare, prin egalizarea membrelor superioare;
• exerciţii de dezvoltarea lejerităţii degetelor, a poziţiei poignét-ului, a antebraţului şi a braţului;
• sincronizarea membrelor superioare cu cele inferioare;
• valorificarea altor tipuri de exerciţii, care să conducă la dezvoltarea sincronizării mişcărilor, în interpretare.
• dezvoltarea capacităţii de efort a organismului, prin exerciţii specifice fiecărui instrument;

Pentru redarea stilistică a repertoriului specific, la instrumentele de percuție, se vor urmări:

- pentru clasa a IX,X-a:
• omogenizarea sonorităţii celor 2-4 baghete;
• utilizarea aceluiaşi tip de articulaţie pe durata unei fraze;
• adaptarea nuanţelor, ţinând cont de intrumentele pe care se interpretează lucrările muzicale
• diversificarea dinamică şi timbrală (evidenţierea contrastelor).

Pentru realizarea stilistică a repertoriului specific la instrumentele de percuţie, se va urmări: adaptarea coloraturii timbrale, prin utilizarea diferenţiată a baghetelor, de la cele foarte moi, la cele foarte tari. Pe parcursul acestui demers, profesorul trebuie să organizeze activitatea elevului, să planifice studiul individual al acestuia, să ofere o paletă diversă de soluţii tehnice şi interpretative, să sesizeze şi să corecteze eventualele erori, să stimuleze creativitatea elevului. De asemenea, profesorul va monitoriza permanent elevul în activitatea de acordaj al instrumentului, pentru a asigura acurateţea interpretării. Profesorul va urmări realizarea dialogului cu elevul, pentru a stimula memoria activă şi conştientă a acestuia, fără a fragmenta prea des discursul muzical .

Utilizarea mijloacelor audio-vizuale, în predarea repertoriului, se impune, astfel încât să ofere frecvent elevului modele artistice şi stilistice de interpretare.

Conţinuturile vor fi valorificate, deopotrivă, pentru:

- dezvoltarea tehnicii specifice fiecărui instrument în parte, prin abordarea studiilor specifice;

- dezvoltarea combinată a tehnicii şi a muzicalităţii, şi prin abordarea unui repertoriu specific altor instrumente, utilizându-se transcripţii din alte epoci stilistice.

Pentru a asigura o pregătire avansată a elevului, profesorul trebuie să parcurgă cu acesta gamele majore şi minore cu arpegii, în diferite forme de articulaţie, la 2-4 baghete, cel puţin 20 de studii tehnice la timpane şi toba mică, un număr de cel puţin 5 de studii melodice pe an şi a cel puţin 3 lucrări din lista de sugestii de repertoriu, pentru asigurarea unui portofoliu, în vederea participării elevului la diferite manifestări specifice.

Prin acest document se intenţionează asigurarea pregătirii de specialitate de bază a elevilor, dincolo de care fiecare elev, sub îndrumarea cadrului didactic, îşi poate prefigura un traseu de evoluţie performantă.

Dacă, în perioada învăţământului gimnazial, pregătirea de specialitate a elevilor din şcolile de profil s-a axat pe iniţierea şi pe familiarizarea cu formarea deprinderilor tehnico-interpretative de bază şi repertoriu specific instrumentelor de percuție, în învăţământul liceal, prin pregătirea de specialitate, se are în vedere dezvoltarea şi aprofundarea deprinderilor tehnico-interpretative şi repertoriu specific instrumentelor de percuție.

Pentru elevul de clasa a IX,X-a, sistemul de cunoştinţe şi deprinderi dobândite anterior, prin studiul instrumentului şi al celorlalte discipline de specialitate, îi permite acestuia o mai bună înţelegere a limbajului muzical şi o interpretare expresivă a lucrărilor muzicale. Formarea unei concepţii interpretative asupra lucrărilor studiate, chiar printr-o analiză generală, va motiva demersul de perfecţionare a tehnicii instrumentale.

Pentru a veni în ajutorul profesorului în mod concret, exemplificăm câteva activităţi. Una din activităţile căreia trebuie să i se acorde o atenţie specială este memorizarea textului muzical. Proces psihic complex, interpretarea din memorie reprezintă o etapă esenţială în cadrul pregătirii instrumentale. Recomandăm în acest sens, ca un prim episod în memorizare să îl constituie aplicarea metodei solfegierii a temelor. Acestea pot contribui la fixarea în auzul interior a temelor din discursul muzical. Totodată, memorizarea textului nu trebuie să devină un scop în sine care să „robotizeze" elevul ci să-l ajute să se elibereze de „stresul partiturii" ca să poată reda întregul său potenţial interpretativ.

În acest document, repertoriul are valoare de sugestie, rămânând la latitudinea cadrului didactic să propună alte repertorii, ţinând cont de particularităţile de dezvoltare fizică, psihică şi intelectuală a elevilor, astfel încât elevii să dobândească şi să-şi consolideze imaginea de ansamblu asupra stilului studiat, de la începutul acestuia.

Profesorul are un rol esenţial în depistarea elevilor capabili de performanţă şi în îndrumarea lor competentă, pentru obţinerea unui nivel interpretativ competitiv pe plan naţional şi internaţional. Pentru aceasta, cadrul didactic trebuie să dovedească disponibilitate pentru pregătirea continuă, prin toate mijloacele oficiale, media,etc., să participe activ la diferite acţiuni, competiţii şi alte modalităţi de formare continuă, finalizând demersul prin adaptarea şi implicarea sa responsabilă în pregătirea pentru performanţă a elevilor. Aceasta poate determina eliminarea riscului promovării falselor valori.

Notă: toate conținuturile se aplică tuturor instrumentelor de percuție vizate în studiu

Clasa a XI-a

1. Orientarea generală a demersului didactic

În clasa a XI-a, activitatea didactică va urmări trecerea de la consolidarea tehnicii la maturizarea artistică și asumarea unei concepții interpretative personale. Elevul este încurajat să manifeste autonomie în studiu, capacitate de analiză critică și responsabilitate artistică, în vederea pregătirii pentru examenele finale, concursuri și eventualul parcurs universitar.

Se va urmări integrarea cunoștințelor dobândite la disciplinele teoretice (teorie muzicala, armonie, forme, istoria muzicii) în actul interpretativ, pentru aprofundarea înțelegerii stilistice a repertoriului.

2. Strategii didactice recomandate
Învățare prin problematizare interpretativă: profesorul poate ghida elevul în identificarea soluțiilor tehnice și expresive adecvate, stimulând reflecția asupra structurii formale, relației gest–sunet–expresie și diferențelor stilistice.
Studiu autonom ghidat: stabilirea obiectivelor săptămânale, planificarea etapelor de lucru, autoevaluare prin înregistrări și jurnal de studiu.
Integrarea tehnologiilor digitale: utilizarea metronomului, analiză video, resurse online pentru documentare stilistică.
3. Abordarea repertoriului
Diversificare stilistică: adaugarea in repertoriul dedicat instrumentelor de percuție a unor lucrări din repertoriul clasic, modern și contemporan, repertoriu solistic și cameral.
Pregătire pentru scenă: audiții periodice, simulări de recital, participare în ansambluri și proiecte artistice.
4. Dezvoltarea tehnică și muzicală
Aprofundarea tehnicii la 4 baghete, studii de virtuozitate, exerciții de poliritmie, control timbral și integrarea tehnicilor extinse.
5. Activități colaborative
Participare în ansambluri de percuție, colaborări camerale, proiecte interdisciplinare și implicare în viața artistică a instituției.
6. Evaluare
Evaluare formativă prin portofoliu repertorial, fișe de progres, audiții și feedback dialogat, urmărind progresul tehnic și expresiv.
7. Dimensiunea orientării profesionale
Discuții privind traseul academic, cerințele de admitere, profilul profesional al percuționistului și importanța versatilității artistice.

Clasa a XII-a
Studiul instrumentelor de percuție la acest nivel poate urmări aprofundarea și consolidarea competențelor tehnice și expresive dobândite anterior, printr-o abordare integrată a dimensiunilor tehnice, muzicale și artistice ale interpretării. Procesul de formare se concentrează pe dezvoltarea autonomiei interpretative, a capacității de analiză reflexivă și a unei relații conștiente între gest, intenție și expresie sonoră.

Sugestii de strategii de formare și abordări didactice:
- este utilă o abordare integrată a conținuturilor, în care tehnica instrumentală, expresivitatea și înțelegerea stilului să fie exersate în contexte muzicale reale, nu izolat;
- lecțiile pot alterna momente de observare, analiză și aplicare practică, încurajând descoperirea personală a mijloacelor de expresie;
- exersarea gestului și a mișcării poate fi sprijinită de activități de conștientizare corporală, prin care elevul identifică legătura dintre mișcare, respirație și calitatea sunetului;
- activitățile de învățare pot include explorarea timbrală, improvizația ritmică, exerciții de frazare și interpretări comparate, care stimulează flexibilitatea expresivă;
- în demersul didactic, accentul se poate deplasa treptat de la ghidajul profesorului către autonomia elevului, încurajând inițiativa și reflecția individuală asupra actului interpretativ.

Evaluarea progresului și reflecția interpretativă:
- evaluarea continuă poate urmări evoluția tehnică și expresivă, utilizând portofoliul elevului, fișe de progres, jurnale de studiu și înregistrări audio-video;
- ascultările individuale și colective pot constitui prilejuri de reflecție și feedback constructiv, axat pe calitatea procesului, nu doar pe produsul final;
- se poate încuraja auto-analiza și evaluarea între colegi, prin discuții asupra intențiilor interpretative, a echilibrului dinamic sau a gestului instrumental;
- evaluarea sumativă poate lua forma unor recitaluri sau concerte, apreciind coerența expresivă, precizia și comunicarea artistică.

Stimularea performanței artistice:
- participarea la recitaluri, concursuri, festivaluri, masterclass-uri sau proiecte interdisciplinare poate reprezenta un cadru valoros pentru dezvoltarea experienței scenice și a motivației;
- alegerea repertoriului se poate orienta către echilibrul între cerința tehnică și profunzimea expresivă, incluzând lucrări din perioade și stiluri diverse;
- activitățile colective și de ansamblu pot contribui la cultivarea ascultării reciproce, sincronizării și responsabilității artistice în context de grup;
- se pot valorifica oportunitățile de colaborare interinstituțională sau locală, care susțin vizibilitatea și evoluția artistică a elevilor.

Utilizarea resurselor moderne și a tehnologiilor digitale:
- în procesul de învățare se pot utiliza înregistrări audio-video, aplicații de metronom și analiză ritmică;
- înregistrarea interpretărilor poate favoriza analiza gestului și a expresivității, dezvoltând capacitatea de autoevaluare obiectivă;
- integrarea platformelor educaționale sau a partiturilor interactive poate diversifica experiența de învățare și poate stimula autonomia elevilor.

Considerații finale

Predarea percuției la nivelul clasei a XII-a poate urmări, prin varietatea metodelor și experiențelor de învățare, formarea unui interpret conștient, capabil să îmbine precizia tehnică, sensibilitatea expresivă și înțelegerea stilistică într-un demers artistic coerent și personal.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

Cărți de specialitate

- Albert, Ludwig: Movin Grips - Body controlled marimba sound production. Editura Splendid Arts Edition, Beverlo, 2016.
- Blades, James: Percussion Instruments and Their History. Editura Oxford University Press,1973.
- Beck, John: Encyclopedia of Percussion, Editura Rotledge, 2nd edition, 2013.
- Beck, John; Percussion Essentials, Editura Rotledge, 2013.
- Bernstein, Leonard: Cum să înțelegem mzucai, Editura Muzicală București, 1982.
- Bughici, Dumitru: Dicționar de forme și genuri muzicale, Editura Muzicală, București, 1978.
- Burton, Gary: Learning to listen, The Journey of Jazz, Editura Berklee Press Publication, Boston, 2013.
- Burton, Gary: Introduction to Jazz Vibes, Editura Creative Music, Boston, 1965.
- Burton, Gary: Four mallet studies, Editura Creative Music, Boston, 1968.
- Cenoweth, Vida: Marimbas of Guatemala, Editura The University of Kentucky Press, Kentucky, 1974.
- Cirone, Anthony: The Logic of It All, Editura Meredith Music, 2008.
- Curt Sachs: The History of Musical Instruments, Editura W.W.Norton & Company Inc, 1940.
- Dănceanu, Liviu: Cartea cu instrumente, Editura Fundației România de Mâine, București, 2002.
- Facchin, Guido: Le percussioni, Editura E.D.T., Torino, 2000.
- Friedman, David: Dampening and Pedaling, Editura Berklee Press Publication, Boston, 1973 107
- Girsberger, Russ: A Practical Guide to Percussion Terminology, Editura Meredith Music, 2000.
- Greb, Benny: The Language of Drumming Book. Hudson Music Publication, 2012.
- Hampton, Lionel: The New Lionel Hampton Vibraphone Method, Editura Hug&Co, Zürich, 1981.
- Hampton, Lionel: Method of Vibraharp, Xylophone and Marimba, Editura Robbins Music, New York, 1939.
- Hartenberg, Russell: The Cambridge Companion to percussion, Editura Cambridge University Press, 2016.
- Hodeir, André: Formele muzicii, Editura Grafoart, București, 2007.

- Kite, Rebecca.: Keiko Abe, A Virtuosic Life: Her Musical Career and the Evolution of the
- Concert Marimba, Editura Alfred Music, Virginia, 2014.
- Koshinski, Gene: TWO, A Collection of Concert Pieces, Duluth, USA, 2014.
- MacCallum, Frank: The Book of Marimba, Editura Carlton Press, Indiana, 1969.
- Milkov, Theodor: Four Mallets Methos My Pianistic Approach. Edition Svitzer, Copenhagen, Denmark, 2021.
- Moore, James: Acoustics of Bar Percussion Instruments. Editura Permus Publications, 1970.
- Nilles, Anika: Pad Book, Alfred Edition, Germany, 2020.
- Peters, Gordon: The Drummer Man - A Treatise on Percussion,, Editura Kemper-Peters, 1975.
- Pimentel, Linda: Multiple Mallet Marimba technique, Percussionist no14, septembrie 1976.
- Sandu-Dediu, Valentina: Alegeri, atitudini, afecte: despre stil și retorică în muzică, Editura Didactică și Pedagogică, București, 2010.
- Schroedl Scott. Drum Tuning The Ultimate Guide. Hal Leonard.
- Stevens, Leigh Howard: Method of Movement for marimba, Editura Charles Dumont & Sons 25th Anniversary Edition, 2005.
- Stevens, Leigh Howard: Marimbist Guide to Performing Bach Stone George Lawrance, Editura George B. Stone & Son, Inc., 2009.
- Teodorescu-Ciocănea, Livia: Tratat de forme și analize muzicale, Editura Grafoart, București, 2014.
- Ward, Billy. Inside Out: Exploring The Mental Astepects of Drumming. Modern Drummer PUBLICATIONS, Old Bridge Road, USA, 2003.
- Zeltsman, Nancy: Traditional Four Mallet Grip, Editura Hat Leonard Otab, 2003.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Instituție de apartenență, localitate, județ
Responsabil MEC Prof. LILIANA BOBEICĂ	Ministerul Educației și cercetării
Responsabil CNCE Prof. LĂCRĂMIOARA-ANA PAULIUC	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare
Coordonator științific Prof. univ. dr. VALENTINA DEDIU-SANDU	Academia Română
Prof. ANTONELLA MARGO FILIP	Colegiul de Muzică „Sigismund Toduță”, Cluj-Napoca
Prof. SORIN IOAN PĂCURARU	Colegiul de Muzică „Sigismund Toduță”, Cluj-Napoca
Prof. IRINA RĂDULESCU	Colegiul Național de Muzică „George Enescu”, București
Prof. MIHAI BĂLAN	Colegiul Național de Artă „George Apostu”, Bacău

Anexa nr. 266

Programa școlară
pentru disciplina

ACOMPANIAMENT

Clasele a IX-a – a XII-a
Curriculum de specialitate (CS)

Filiera vocațională, profilul artistic, specializarea muzică

Învățământ liceal

- 2026 –

Anexa nr. 266
Programa școlară pentru disciplina *Acompaniament*
clasele a IX-a – a XII-a, *curriculum de specialitate (CS)*

- ***Filiera vocațională, profil artistic, specializarea muzică***

NOTĂ DE PREZENTARE

Programa școlară pentru disciplina ***Acompaniament*** reprezintă o ofertă curriculară de specialitate pentru învățământul liceal, *filiera vocațională, profil artistic, specializarea muzică, secțiile muzică instrumentală și studii teoretice,* începând din anul școlar 2026-2027. Disciplina ***Acompaniament*** se regăsește în *Anexa 10 la OMEC nr. 4350/20.06.2025 - Planul-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, filiera vocațională, profil artistic, specializarea muzică,* secțiile *Interpretare instrumentală,* în *Curriculum de specialitate* (CS).

În elaborarea programei, s-a avut în vedere raportarea la cadrul legislativ și documentele strategice generale și specifice care susțin studiul disciplinelor:
- ***Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023***, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Regulamentul-cadru de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar***, aprobat prin Ordinul ministrului educației nr. 5.726/2024, , cu modificările și completările ulterioare;
- ***Regulamentul de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar cu program de artă***, aprobat prin Ordinul Ministerului Educației și Cercetării nr. 3717/01 aprilie 2025, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Planurile-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi***, filiera vocațională, profilul artistic, specializarea muzică din Anexa nr. 10 la O.M.E.C. nr. 4.350/20.06.2025 privind aprobarea Planurilor-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Profilul de formare al absolventului***, OME nr. 6731/2023, care asigură coerența verticală a parcursul școlar, (competențe-cheie +atribute prioritare)
- *documente europene relevante la nivel general și, mai ales, pentru disciplină(Recomandarea Consiliului UE privind competențele-cheie, Cadrul european al calificărilor, Rapoarte OECD/ UNESCO, Cadre de referință etc.)*
- *o alte documente/studii specifice Curriculumului Național și curriculumului disciplinei – de exemplu, cu valoare pentru sugestiile metodologice ale programei școlare*

Studiul disciplinei ***Acompaniament***, la clasele IX-XII, are o vechime de peste cincizeci de ani în învățământul vocațional-muzical și nu se studiază pe parcursul studiilor gimnaziale, fiind astfel o disciplina nouă ce completează profilul pluridisciplinar al absolventului de liceu al disciplinei pian, oferindu-i posibilitatea de a urma profesia de acompaniator/corepetitor. Recunoscând importanța sa, prin Ordinul Ministrului din luna septembrie a anului 2006, în Curriculum-ul pentru clasele IX-XII este inclusă și disciplina ***Acompaniament***, fiindu-i alocată o oră pe săptămână, pe parcursul celor patru ani de studii liceale. De asemenea, Legea nr. 215/2006, publicată în M.O. nr. 465/30 mai 2006, modifică și completează art.5 lit. c) din legea 128/1997 prin introducerea noțiunii de *profesor corepetitor/acompaniament* ca funcție didactică.

Prin studiul acestei discipline se dezvoltă, pe de o parte, citirea la prima vedere și pe de altă parte, elevul intră în contact și cu alte genuri din literatura muzicală, specifice lucrărilor scrise pentru doi parteneri: pian și vioară, flaut, violoncel etc. precum și cu genul aparte al lucrărilor vocale: lied-ul și aria.

În urma celor patru ani de studiu, elevii care vor dori să continue studiile în învățământul muzical superior, vor fi mai pregătiți pentru proba de citire la prima vedere și pentru cerințele cursului de acompaniament din Universitățile/ Academiile de muzică.

Ca muzicieni, studiul acestei discipline le formează și dezvoltă auzul complex, capacitatea de concentrare pentru a urmări atât partitura sa cât și pe cea a partenerului de scenă, învață să se adapteze la o partitură care reprezintă reducția de orchestră scrisă pentru pian, diferită de o partitură scrisă doar pentru pian și instrument/voce. Totuși repertoriul nu reprezintă un scop în sine ci doar un mijloc prin care profesorul, prin alegerile sale, obține atingerea obiectivelor urmărite în evoluția elevului. De aceea,

repertoriile sugerate vor fi orientative, profesorul având libertatea de a alege ceea ce consideră mai potrivit pentru fiecare elev în parte.

Structura programei școlare include, pe lângă *Nota de prezentare*, următoarele elemente:

- Competenţe generale
- Competenţe specifice şi exemple de activităţi de învăţare
- Domenii de conținut și conţinuturi
- Sugestii de repertoriu
- Sugestii metodologice
- Bibliografie selectivă

Competenţele sunt ansambluri structurate de cunoştinţe, abilităţi şi atitudini dezvoltate prin învăţare, care permit identificarea şi rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte particulare diverse.

Competențele generale vizate jalonează achizițiile elevului pentru întregul ciclu liceal.

Competenţele specifice se formează pe parcursul unui an şcolar, sunt derivate din competenţele generale şi reprezintă etape în dobândirea acestora. Competenţele specifice sunt însoţite de exemple de activităţi de învăţare, care constituie modalităţi de organizare a activităţii didactice în scopul realizării competenţelor. Programa şcolară propune, cu caracter de exemplu, diferite tipuri de activităţi de învăţare, care integrează strategii didactice şi care valorifică experienţa concretă a elevului. Cadrul didactic are libertatea de a utiliza exemplele de activităţi de învăţare pe care le propune programa şcolară, de a le completa sau de a le înlocui, astfel încât acestea să asigure un demers didactic adecvat situaţiei concrete de la clasă. Se asigură, în acest fel, premisele aplicării contextualizate a programei şcolare şi proiectării unor parcursuri de învăţare personalizate.

Conținuturile învățării constituie elemente de bază ale domeniului, mijloace informaționale prin care se urmărește realizarea competențelor. Astfel, ele sunt grupate pe următoarele domenii de conținut:

- *Operarea cu elemente de limbaj specific în abordarea creațiilor muzicale;*
- *Valorificarea potențialului creativ în interpretare operând cu limbajul de specialitate.*

Sugestiile de repertoriu sunt prezentate separat pentru fiecare an de studiu. Repertoriu este un mijloc de realizare a competențelor, fiind indispensabil în progresul elevilor pe tot parcursul formării.

Sugestiile metodologice includ recomandări privind strategiile didactice şi elementele de evaluare formativă continuă şi sumativă.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Operarea cu elemente de limbaj specific în abordarea creațiilor muzicale**
CG2	**Valorificarea potențialului creativ în interpretare operând cu limbajul de specialitate**

CLASA a IX-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 – *Operarea cu elemente de limbaj specific în abordarea creațiilor muzicale*

CS 1.1. Însușirea regulilor de citire la prima vedere
- *stabilirea tonalității și a tempoului;* - *consolidarea noțiunilor de bază privind duratele, ritmica și cheile;* - *consolidarea noțiunilor de bază privind elementele de frazare (legato, staccato, portato etc.).*
CS 1.2. Formarea deprinderilor de citire la prima vedere
- exersarea privirii anticipative; *- dezvoltarea capacității de urmărire a celor două portative ale pianului;* *- dezvoltarea capacității de a urmări și portativul instrumentului partener.*
CS 1.3. Înțelegerea principiilor de reducere a pasajelor dificile pentru a păstra continuitatea și tempo-ul
- *identificarea temelor importante și distribuția lor (mâna dreaptă/stângă);* - *înțelegerea planului armonic pentru a selecta notele din armonie ce nu pot lipsi (basul);* - *observarea relației cu melodia instrumentului acompaniat (se dublează, se preiau teme etc.).*

CG 2 – *Valorificarea potențialului creativ în interpretare, operând cu limbajul de specialitate*

CS 2.1. Stabilirea elementelor stilistice definitorii pentru baroc și clasicism
- *identificarea elementelor de articulație a frazei;* - *înțelegerea sonorităților specifice;* - *exersarea tipului de pedalizare/fără pedală, în raport cu sonoritățile specifice epocii.*
CS 2.2. Înțelegerea elementelor de forme și genuri muzicale în citirea partiturilor -nivel ușor
- *analizarea genurilor și formelor instrumentale în baroc și începutul clasicismului;* - *analizarea genurilor și formelor vocale în baroc și începutul clasicismului.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Citirea la prima vedere	- citirea la prima vedere a partiturilor simple, pentru pian din repertoriul baroc și începutul clasicismului; - audierea lucrărilor parcurse; - abordarea partiturilor simple pentru pian și voce/instrument din repertoriul baroc/începutul clasicismului.
Frazare , articulație, pedalizare	- analizarea semnelor specifice din partitură; - legato fără pedală; - pedalizare; - coroborarea respirațiilor/articulațiilor cu linia melodică a vocii/instrumentului
Elemente de bază ale formelor și genurilor muzicale specifice barocului și începutul clasicismului	- identificarea formelor simple (motiv, celulă, frază, forme bi și tripartite); - exerciții de citire și a liniei melodice (instrument/voce).

REPERTORIU (SUGESTII)

Repertoriu pianistic	- Johann Sebastian Bach: *Corale;* - Friedrich Burgmüller - *Studii op 100;* - Dmitri Kabalevski - *24 de Lucrări pentru copii op 39;* - Muzio Clementi: *Sonatine op 36;* - Carl Czerny - *Studii op 599, op 139;* - Anton Diabelli: *Sonatine op 168;* - Jan Ladislav Dussek - *Sonatine op 20;* - Joseph Haydn - *Primele 10 sonate, primele sonate pentru pian;* - Friedrich Kuhlau: *Sonatine op 20;* - Jean Philippe Rameau – *Tambourin.*
Lucrări pentru pian și vioară:	- Ludwig van Beethoven - *Menuet* în Sol; - Ciprian Porumbescu – *Balada;* - Antonin Dvořàk – *Humoresque;* - Georg Friedrich Händel - *Sonata a VI-a, op. 1, nr. 15;* - Edward Mollenhauer - *The Bou Paganini;* - Petre Țipordei - *Într-o glumă* (culegeri de piese românești).
Lucrări pentru pian și oboi:	- Ludwig van Beethoven - *Menuet* în Fa; - Willem de Fesch - *Largo und Gavotte;* - Pietro Locatelli – *Cantabile.*
Arii antice:	- Andrea Falconieri - *O, bellissimi capelli;* - Giuseppe Giordani - *Caro mio ben;* - Alessandro Scarlatti - *O cessate di piagarmi;* - Giacomo Carissimi- *Vittoria. Vittoria;* - Antonio Cesti - *Intorno al idol mio;* - Antonio Caldara - *Sebben Crudele;* - Giulio Caccini - *Amarilli mia bella;* - Francesco Durante - *Vergin tutto amor.*

CLASA a X-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 – *Operarea cu elemente de limbaj specific în abordarea creațiilor muzicale*

CS 1.1. Consolidarea regulilor de citire la prima vedere
- *identificarea pasajelor dificile în vederea stabilirii tempoului de citire;* - *consolidarea elementelor de bază în analiza formei muzicale a partiturii;* - *descoperirea tiparelor ritmice și melodice specifice.*
CS 1.2. Dezvoltarea capacității de a identifica elemente ale planului armonic
- *construirea de acorduri pe treptele principale ale tonalității;* - *studierea cadențelor simple pe treptele principale;* - *exersarea capacității de identificare a acestora în partitură.*
CS 1.3. Formarea atenției distributive prin citirea împreună cu profesorul a partiturii complete
- *exersarea abilității de urmărire a celor trei portative ale partiturii;* - *asimilarea noțiunilor de bază în citirea textului literar (limba italiană).*

CG 2 – *Valorificarea potențialului creativ în interpretare, operând cu limbajul de specialitate*

CS 2.1. Stabilirea elementelor stilistice definitorii pentru clasicism și prima perioadă a romantismului
- *adaptarea cunoștințelor de armonie la specificul epocilor studiate;* - *înțelegerea sonorităților specifice clasicismului și primei perioade a romantismului;* - *adaptarea tipului de pedalizare la în sonoritățile specifice noilor perioade studiate.*
CS 2.2. Consolidarea capacității de fluidizare a citirii
- *parcurgerea unor partituri de pian cu un grad mediu de dificultate;* - *abordarea partiturilor instrumentale cu un grad ușor de dificultate;* - *citirea partiturilor vocale cu grad ușor de dificultate.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Citirea la prima vedere	- citirea la prima vedere a partiturilor simple, pentru pian din repertoriul clasic și din cel romantic timpuriu - audierea lucrărilor parcurse - abordarea partiturilor unor lucrări pentru pian și voce/instrument din repertoriul clasic/romantic timpuriu
Frazare , articulație, pedalizare	- analizarea semnelor specifice din partitură și a termenilor de expresie - pedalizare specifică repertoriului - coroborarea respirațiilor/articulațiilor cu linia melodică a vocii/instrumentului

Domenii de conținut	Conținuturi
Elemente de bază ale formelor și genurilor muzicale specifice clasicismului și romantismului timpuriu	- identificarea formelor simple (forma de lied, forma de sonată etc.). - modalități de interpretare a liniei melodice instrumentale sau vocale (cu mâna dreaptă) împreună cu acompaniamentul/ basul (cu mâna stângă)

REPERTORIU (SUGESTII)

- J. Brahms - Valsuri op 39
- Y. Bowen – Vals
- W.A. Mozart - Sonatine vieneze
- E. Grieg - Piese lirice
- Fr. Chopin - Mazurci, Preludii usoare
- Fr. Schubert - Impromptu, Valsuri, Allegretto in do minor, Menuet in La major
- P. I. Ceaikovski - Vals sentimental
- W.A.Mozart -Menuet pentru vioară și pian
- F. J. Gossec – Menuet
- M. Chiriac- Serenada
- Schubert- aranjamente ale unor lieduri pentru vioară şi pian (Standchen, Ave Maria, Du bist die Ruh)

CLASA a XI-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 – *Operarea cu elemente de limbaj specific în abordarea creațiilor muzicale*

CS 1.1. Recapitularea principiilor de citire la prima vedere
- *cursivitatea tempo-ului și a pulsației ritmice;* - *selectarea elementelor melodice, ritmice și armonice definitorii;* - *consolidarea noțiunilor de bază privind elementele de frazare în raport cu instrumentul sau vocea, acompaniate.*
CS 1.2. Asimilarea principiilor de acompaniament vocal
- *înțelegerea respirațiilor coroborate cu linia melodică și textul literar;* - *antrenarea capacității de urmărire a celor trei portative ale partiturii;* - *exerciții de citire a textului literar al partiturii.*
CS 1.3. Asimilarea principiilor de acompaniament în miniatura instrumentală
- *incursiune în istoria genului și reprezentanți de seamă;* - *rolul pianului în acompaniamentul instrumental;* - *consolidarea deprinderilor de citire și de frazare în funcție de linia melodică a instrumentului.*

CG 2 – *Valorificarea potențialului creativ în interpretare, operând cu limbajul de specialitate*

CS 2.1. Stabilirea elementelor stilistice definitorii pentru clasicism și romantismul timpuriu
- *identificarea elementelor de articulație a frazei coroborate cu textul poetic;* - *clasificarea tematicilor și poeții reprezentativi, ca sursă de inspirație pentru compozitori;* - *formarea adaptabilității la acompaniamentul vocal, diferit de cel instrumental;* - *conștientizarea diferențelor dintre acompaniamentul scris în original pentru pian și reducția de orchestră, în miniatura instrumentală.*
CS 1.3. Asimilarea specificității genului lied în creația clasică universală și in romantismul timpuriu
- *incursiune în istoria genului și școala vieneză, apariția ciclului de lieduri;* - *observarea diferențelor de acompaniament în liedurile celor trei reprezentanți ai școlii vieneze;* - *consolidarea deprinderilor de citire și înțelegere a textului poetic.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Citirea la prima vedere	- citirea la prima vedere a liedurilor din perioada clasicismului vienez și a romantismului timpuriu; - audiții comparate cu lieduri și cicluri de lieduri; - abordarea miniaturilor pentru pian și instrument din repertoriul clasic și romantic timpuriu-valsuri, scherzo, poloneze, dansuri spaniole etc.
Frazare , articulație, pedalizare	- termeni muzicali din limbile străine specifice liedului german; - pedalizare în funcție de stil și de instrumentul partener; - coroborarea respirațiilor/articulațiilor cu linia melodică a vocii/ instrumentului:

Domenii de conținut	Conținuturi
Elemente de bază ale formelor și genurilor muzicale vocale și instrumentale specifice școlii vieneze și romantismului timpuriu	- forma de lied, forma tripartită, balada, rapsodia etc.; - perfecționarea capacității de urmărire a întregii partituri fie prin parcurgerea împreună cu profesorul a lucrării studiate fie prin acompanierea colegilor, când este posibil.

REPERTORIU (SUGESTII)

- B. Bartok – Microcosmos; - E. Granados - Cântece de tinerețe op 1; - E. Lecuona - Șase dansuri afro – cubaneze; - B. Martinu – Fabule; - F. Mendelssohn - Cântece fară cuvinte, Cântece pentru copii nr 126, Cântece populare nr 132, Cântece de primăvară op 62; - I. Moscheles - Studii op 70; - E. Satie - Gnosienne, Gymnopedies; - C. Debussy - piese usoare (ex: Pièce pour l'oeuvre du "Vêtement du blessé", Elegie); - R. Schumann - Kinderszenen op 15; - D. Voiculescu - Carte fără de sfârșit; - P.I. Ceaikovski - Șase piese pentru pian	
Miniaturi instrumentale	- P. de Sarasate - Dansuri spaniole; - P. de Sarasate – Zigeunerweisen; - F. Kreisler - piese pentru vioară și pian (Liebesleid, Liebesfreud, Capriciu vienez); - D. Popper- Piese pentru cello și pian- Poloneza, Mazurci, Barcarolla, Nocturne
Miniaturi vocale	- J. Haydn – Liedurile pe versuri de Anne Hunter (engleză); - W.A. Mozart – Lieduri; - L. van Beethoven – Lieduri inclusiv ciclul ” An die ferne Geliebte”; - F. Schubert - Ciclul ” Frumoasa morăriță”; - R. Schumann – Ciclul ”Dichterliebe”.

CLASA a XII-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 – *Operarea cu elemente de limbaj specific în abordarea creațiilor muzicale*

CS 1.1. Aplicarea regulilor de citire la prima vedere
- *abilitatea de a citi direct în tempo-ul final al lucrării;* - *exersarea capacității de a reduce elementele dificile din partitură (care necesită studiu) pentru a nu afecta cursivitatea citirii.*
CS 1.2. Însușirea principiilor de abordare a reducției partiturii de orchestră în repertoriul clasic și romantic
- *audierea lucrării ca element de bază în citirea și învățarea reducțiilor de orchestră;* - *identificarea elementelor melodico - ritmice și armonice esențiale;* - *compararea diferitelor ediții ale reducțiilor.*
CS 1.3. Înțelegerea diferențelor dintre reducția acompaniamentului ariilor de operă și cea a concertului instrumental
- *raportarea la timbralitatea liniei solistice;* - *apropierea de timbralitatea instrumentelor din orchestră care expun teme principale;* - *adaptarea pedalizării și a tușeului pentru ca sonoritatea pianului să fie mai aproape de complexitatea acompaniamentului orchestral.*

CG 2 – *Valorificarea potențialului creativ în interpretare, operând cu limbajul de specialitate*

CS 2.1. Stabilirea elementelor stilistice definitorii pentru acompaniamentul concertului instrumental clasic și romantic
- *identificarea formulelor de acompaniament și a aparatului orchestral în concertele clasice;* - *identificarea formulelor de acompaniament și a aparatului orchestral în concertele romantice;* - *analizarea formelor concertante specifice celor două epoci , amploarea tutti -urilor, timbralitatea.*
CS 2.2. Stabilirea elementelor stilistice definitorii pentru acompaniamentul ariilor de operă clasică și romantică
- *identificarea formulelor ritmice și melodice specifice atât epocii cât și compozitorilor;* - *cunoașterea subiectelor/libretelor operelor din care fac parte ariile studiate;* - *consolidarea abilității de citire a textelor în limbile specifice repertoriului vocal.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Citirea la prima vedere	- audierea lucrărilor alese pentru studiu - citirea la prima vedere a reducțiilor concertelor instrumentale și a ariilor/ uverturilor din opere de mare popularitate clasice și romantice - studiu de comparare a diferitelor ediții ale partiturilor

Domenii de conținut	Conținuturi
Frazare , articulație, pedalizare	- analizarea indicațiilor specifice din partitură comparativ și cu variante interpretative - înțelegerea principiilor de raportare a sonorității pianului în raport cu instrumentul/vocea acompaniate și cu complexitatea sonorității orchestrale. - coroborarea respirațiilor/articulațiilor cu linia melodică a vocii/ instrumentului
Elemente de bază ale formelor și genurilor muzicale specifice concertului instrumental și a ariilor de operă clasică si romantică.	- analiza formei și evoluția acesteia de la concertul clasic la cel romantic - forme specifice ariilor – arioso, cavatina, cabaletta etc. Repertoriu pianistic:

REPERTORIU (SUGESTII)

Concerte	W. A. Mozart – Concertele 1, 2 pentru vioară și orchestră L. van Beethoven – Romanțele pentru vioară și orchestră R. Schumann – Concertul pentru vioară și orchestră R. Schumann – Concertul pentru violoncel și orchestră N. Paganini- Concertele pentru vioară A.Vivaldi - Concerte pentru vioară, violă, contrabas, violoncel, fagot.
Opere – Uverturi și Arii	W.A. Mozart – Opera Nunta lui Figaro - Opera Răpirea din Serai - Opera Flautul fermecat - Opera Don Giovanni G. Donizetti – Elixirul dragostei V. Bellini - Capuletti și Montecchi G. Verdi - Traviata, Rigoletto

SUGESTII METODOLOGICE

Fiecare etapă va începe cu explicațiile teoretice, evaluând totodată și nivelul de cunoaștere al elevului. Fiecare explicație teoretică va fi însoțită și de exemplificări și va fi urmată de exerciții care să stimuleze înțelegerea și însușirea și realizarea practică a noțiunilor.

Audierea lucrărilor aflate în studiu, identificând elementele discutate, precum și audițiile comparate duc la o și mai bună formare a imaginii asupra specificității sonorităților, frazărilor și caracteristicilor de stil.

Un exercițiu recomandat ar fi audierea lucrării apoi citirea acesteia având deja o reprezentare sonoră a partiturii.

Pentru început se recomandă partituri cât mai simple, din repertoriul pianistic cum ar fi : Bach- Mici preludii, Invențiuni la 2 voci, Menuete, Sonate de Scarlatti.

Pe măsură ce se obțin progrese în citire, se recomandă parcurgerea albumelor de arii antice pentru voce și pian și/sau piese de mici dimensiuni din repertoriul instrumental.

Pentru o mai mare eficiență, se recomandă ca predarea acestei materii să fie făcută de către profesorii corepetitori/acompaniatori și nu de către profesorii de pian.

Evaluarea finală concretizată prin notă o va efectua titularul cursului, profesorul de acompaniament.

Organizarea de audiții sau concerte, ca finalitate și încununare a cunoștințelor acumulate, ar putea stimula interesul elevilor.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

- J.S. Bach: Corale (Breitkopf und Hartel, Leipzig)
- B. Bartok - Microcosmos (Boosey & Hawkes, London)
- L. van Beethoven - Menuet în SOL (Grafoart, București)
- L. van Beethoven - Menuet în Fa (C.F. Peters, Frankfurt)
- H. Bertini - Studii op 29 (C.F. Peters, Frankfurt)
- C. Bohm - Slavonian Dance, op. 366 (Arthur P. Schmidt, Boston)
- J. Brahms - Valsuri op 39 (Breitkopf und Hartel, Leipzig)
- Y. Bowen - Vals (Ricordi, Milan)
- F. Burgmuller - Studii op 100 (C.F. Peters, Frankfurt)
- F. Burgmuller - Studii op 109 (G. Schirmer, New York)
- A. Caldara - Alma del cuore (Ricordi, Milano)
- A. Caldara - Sebben crudele (Ricordi, Milano)
- P. I. Ceaikovski - Album pentru copii op 39 (C.F. Peters, Frankfurt)
- C. Chaminade - Album pentru copii op 123 (Enoch et Cie, Paris)
- Fr. Chopin - Valsuri și mazurci usoare (C.F. Peters, Frankfurt)
- Fr. Chopin - Mazurci, Preludii usoare (C.F. Peters, Frankfurt)
- M. Clementi: Sonatine op 36 (Ricordi, Milano)
- C. Czerny - Studii op 599, op 139 (C.F. Peters, Frankfurt)
- C. Czerny - Studii op 849, 299 (C.F. Peters, Frankfurt)
- C. Debussy - piese usoare (ex: Piece pour l'oeuvre du "Vêtement du blessé", Elegie) (Henle Verlag,Munich)
- C. Dimitrescu - Dans țărănesc (ed. Muzicală, București)
- A. Diabelli: Sonatine op 168 (Universal Edition, Wien)
- M. Falconieri - O, bellissimi capelli (Ricordi, Milano)
- W. de Fesch - Largo und Gavotte (Culegere de piese pentru oboi - Ed. Rus.)
- G. Giordani - Caro mio ben (Ricordi, Milano)
- E. Granados - Cântece de tinerețe op 1 (Musical Emporium de Viuda, Barcelona)
- E. Grieg - Piese lirice (C.F. Peters, Frankfurt)
- C. Gurllitt - Miniaturi op 172 (Arthur P. Schmidt, Boston)
- G. Fr. Haendel - Sonata a VI-a, op. 1, nr. 15 (C.F. Peters, Frankfurt)
- J. Haydn - Primele 10 sonate, primele sonate pentru pian (C.F. Peters, Frankfurt)
- J. Haydn - Divertismente (Ed. Rus.)
- D. Kabalevsky - 24 de Lucrări pentru copii op 39 (Grafoart, București)
- D. Kabalevsky - Rondo op 60 (Muzyka, Moscova)
- F. Kuhlau: Sonatine op 20 (Breitkopf und Hartel, Leipzig)
- P. Locatelli - Cantabile (Culegere de piese pentru oboi - Ed. Rus.)
- E. Lecuona - Șase dansuri afro - cubaneze (Edwar B. Marks Music Company, New York)
- B. Martinu - Fabule (Mojmír Urbánek, Prague)
- S. Maikapar - Lucrări op 28, Album pentru tineret op 16 (Azerbaijan Music Publishing, Baku)
- F. Mendelssohn - Cântece fară cuvinte (C.F. Peters, Frankfurt), Cântece pentru copii nr 126 , Cântece populare nr 132, Cântece de primăvară op 62 (C.F. Peters, Frankfurt)
- E. Mollenhauer - The Bou Paganini (Carl Fischer, New York)
- I. Moscheles - Studii op 70 (Schirmer, New York)
- W.A. Mozart - Sonatine (Muzyka, Moscova)

- G. B. Pergolesi - Se tu m'ami (Ricordi, Milano)
- C. Porumbescu - Balada (Editura Muzicală, București)
- V. Rebikov - Valse op 10 (N. Simrock, Berlin), Valsuri melancolice op 2 (P. Jurgenson, Moscova)
- O. Rieding - Concert în si minor, p. I (Bosworth & Co., Leipzig)
- O. Rieding - Zigeuner-Marsch, op. 23 (Muzyka, Moscova)
- F. Rameau - Tambourin (Durand, Paris)
- C. Satie - Gnosienne (Salabert, Paris), Gymnopedies (C.F. Peters, Frankfurt)
- Al. Scarlatti - O cesate di piagarmi (Ricordi, Milano)
- Fr. Schubert - Impromptu, Valsuri (Breitkopf und Hartel, Leipzig)
- R. Schumann - Album pentru tineret op 68 (C.F. Peters, Frankfurt)
- R. Schumann - Kinderszenen op 15 (C.F. Peters, Frankfurt)
- P. Țipordei - Într-o glumă (Grafoart, București)
- D. Voiculescu - Carte fără de sfârșit (Arpeggione, Cluj-Napoca)
- Reducții de simfonii la 4 mâini (C.F. Peters, Frankfurt)
- Arii vechi- Schirmer Library of musical classics- New York
- Arii vechi- editura Grafoart , București
- P. de Sarasate - Dansuri spaniole - ed. Simrock (Berlin)
- P. de Sarasate - Zigeunerweisen - Bartholff Senff -Leipzig
- F. Kreisler- Compoziții pentru vioară și pian - Carl Fischer -New York
- J. Haydn – Cantonete pe versuri de Anne Hunter (engleză)- Novello, Londra
- W.A. Mozart – Lieduri -Ed. Peters, Leipzig
- L. van Beethoven – Lieduri inclusiv ciclul " An die ferne Geliebte" -Ed. Peters, Leipzig
- F. Schubert - Ciclul " Frumoasa morăriță" Ed. Peters -Leipzig
- R. Schumann – Ciclul "Dichterliebe" Ed. Peters -Leipzig
- W. A. Mozart – Concertele 1, 2 pentru vioară și orchestră - Peters/Barenreiter - Leipzig/Kassel
- L. van Beethoven – Romanțele pentru vioară și orchestră - Peters, Leipzig
- R. Schumann – Concertul pentru vioară și orchestră - Peters/ Breitkopf - Leipzig
- R. Schumann – Concertul pentru violoncel și orchestră - Peters/ Breitkopf - Leipzig
- 71. N. Paganini- Concertele pentru vioară - Ed. Breitkopf, Leipzig
- A.Vivaldi - Concerte pentru vioară, violă, contrabas, violoncel, fagot. - Ed.Kalmus, New York
- W.A. Mozart – Opera Nunta lui Figaro - Ed. Peters / Barenreiter -Leipzig/Kassel
- 74. W.A. Mozart - Opera Răpirea din Serai- Ed. Peters / Barenreiter- Leipzig/Kassel
- 75. W.A. Mozart - Opera Flautul fermecat -Ed. Peters / Barenreiter- Leipzig/Kassel
- 77. W.A. Mozart - Opera Don Giovanni -Ed. Peters / Barenreiter- Leipzig/Kassel
- 78.G. Donizetti – Elixirul dragostei- Ed. Ricordi -Milano
- 79.V. Bellini - Capuleti și Montecchi- Ed. Ricordi -Milano
- 80 G. Verdi - Traviata, Rigoletto - Ed Ricordi -Milano

Cărți:

- Ciucur, Viorela - Miniatura vocală romantică, 2001
- Ciucur, Viorela - Structura ciclică în miniatura vocală - Ed. Universității de muzică - București 2009
- Rădoi, Viorica - Triada acompaniamentului - Ed. Universității de Muzică, București 2012
- Katz, Martin - The Complete Collaborator:the pianist as partner - Oxford University Press -2009
- Moore, Gerald - Am I too loud?- Macmillan, Penguin books – 1962

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Instituție de apartenență, localitate, județ
COORDONATOR MEC Prof. LILIANA BOBEICĂ	Ministerul Educației și Cercetării
COORDONATOR CNCE Prof. LĂCRĂMIOARA-ANA PAULIUC	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare
CONSULTANT ȘRIINȚIFIC Prof. Univ. Dr. VALENTINA DEDIU-SANDU	Academia Română
Cond. Univ. Dr. ANDREIANA GEAMĂNĂ-ROȘCA	Universitatea Națională de Muzică din București
Prof. MARA POP	Colegiul de Muzică „Sigismund Toduță” Cluj-Napoca

Anexa nr. 267

Programa școlară
pentru disciplina

PIAN COMPLEMENTAR

Clasele a IX-a – a XII-a
Curriculum de specialitate (CS)

Filiera vocațională, profilul artistic, specializarea muzică

Învățământ liceal

- 2026 –

Anexa nr. 267
Programa școlară pentru disciplina *Pian complementar,*
clasele a IX-a – a XII-a, *curriculum de specialitate (CS)*

- ***Filiera vocațională, profil artistic, specializarea muzică***

NOTĂ DE PREZENTARE

Programa școlară pentru disciplina Pian complementar constituie o ofertă curriculară specializată pentru clasele a IX-a – a XII-a din învățământul liceal de filieră vocațională și profil artistic.

Educaţia muzicală - în componenţa căreia intră nu doar contactul direct cu opera de artă, ci şi cunoaşterea detaliată a diferitelor limbaje artistice - îl are în vedere nu doar pe pe viitorul instrumentist de elită ci și, anticipativ, pe presupusul consumator de artă al următoarelor decenii, care-şi va hrăni emoțional „zestrea" sensibilă nativă, de-a lungul întregii sale existențe, cu mostre artistice de cele mai variate tipologii. Rolul procesului educaţional este de a forma, consolida, orienta acest tip de nevoie spirituală prin receptarea teoretic-auditivă şi redarea practic-interpretativă a produsului artistic, mai ales în condiţiile în care suntem contemporani cu o proliferare a kitschului, a subvalorii estetice la nivel de masă. Tocmai de aceea ni se pare important ca toți cei care își îndreaptă pașii către studiul muzicii să fie îndrumați să-și construiască propriile criterii de apreciere valorică, în urma cunoașterii treptate a cât mai multor forme de exprimare din diverse domenii artistice, deja validate din punct de vedere axiologic.

Apreciat prin prisma complexității disponibilităților timbrale și a multiplelor paliere de reconfigurare a tehnicii instrumentale, apte de a facilita combinarea diverselor sintaxe sonore, sistemul claviaturii pianistice are capacitatea de a rezuma, sugestiv, sonoritatea unei întregi orchestre. De altfel, însuși potențialul acustic al acestui instrument privilegiat l-a promovat, de-a lungul ultimelor secole, ca vector de bază al procesului componistic, indiferent de stilul sau genul muzical abordat.

Curriculumul Educației muzicale specializate din cadrul profilului artistic al filierei vocaționale are în cuprinsul său și disciplina Pian Complementar. Această disciplină este prevăzută în planul-cadru de învățământ cu un buget de timp de 1 oră / săptămână pentru toate clasele învățământului gimnazial și liceal. Scopul menținerii studierii pianului de către absolut toți elevii acestei specializări este de a forma muzicieni cu o deschidere completă către asimilarea arsenalului stilistic din toate timpurile, nu doar prin prisma studierii vastului repertoriu pianistic extrem de relevant, ci și prin posibilitatea cunoașterii și aprofundării lucrărilor orchestrale, vocal-instrumentale, concertante și chiar din alte genuri muzicale conexe, deja disponibile ca transcrieri pianistice ale versiunilor originale. Prezenta programă se adresează elevilor care au început să studieze pianul în parcursul gimnaziului și urmărește evoluția acestora în decursul celor patru ani de liceu. Elevii care au fost admiși în clasa a IX-a la secțiile canto clasic și canto popular și încep să studieze pianul în acest prim an de liceu vor fi ghidați după programa de pian complementar concepută pentru gimnaziu, urmând ca evoluția lor să fie monitorizată gradat, până la terminarea ciclului liceal, în funcție de capacitatea personală de acumulare a cunoștințelor și asimilare a deprinderilor instrumentale.

Programa disciplinei Pian complementar este elaborată potrivit unui model de proiectare curriculară centrat pe competențe. Din perspectiva acestei discipline de studiu, orientarea demersului didactic pornind de la competențe particularizează scopul învățării, dimensionând personalitatea elevului în contextul specific al ariei curriculare Educație muzicală specializată.

Structura programei școlare include, pe lângă nota de prezentare, următoarele elemente:

- Competențe generale
- Competențe specifice și exemple de activități de învățare
- Conținuturi
- Sugestii metodologice.

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice ale unui domeniu sau rezolvarea unor probleme generale, în contexte particulare diverse.

Competențele generale propuse în cadrul disciplinei Pian complementar vizează nivelurile de cunoaștere și pregătire ale elevilor din ciclul liceal, proprii Educației musicale specializate

Competențele specifice derivă din competențele generale, reprezentând etape ale dobândirii acestora planificabile în decursul unui an școlar. În realizarea acestui tip particular de competențe, se va valorifica experiența practică a elevului, utilizând strategii didactice adecvate multiplelor contexte de învățare.

Conținuturile învățării reprezintă elemente de bază, mijloace informaționale prin care se urmărește realizarea competențelor, grefate pe domeniul specializat al interpretării pianistice corelate cu cel al aprofundării elementelor de limbaj muzical.

Sugestiile repertoriale se referă la abordarea unui număr de lucrări încadrabile în diferite stiluri muzicale și în genuri cât mai variate, ce pot fi audiate, studiate și interpretate în cadrul orelor de curs..

Sugestiile metodologice includ recomandări de strategii didactice şi elemente de evaluare continuă, care pot contribui la transpunerea în fapt sonor a competențelor generale.

La nivel liceal, disciplina Pian complementar va trata studiul instrumentului ca pe o activitate complexă, interdisciplinară, aptă de a radiografia conotațiile estetice ale conexiunilor dintre diferitele instrumente, dintre muzică și celelalte arte, dintre sunet și cuvânt / sunet și mișcare, dintre gestul interpretativ și palierul psihologic, pentru a se axa pe o explorare inteligentă a disponibilităților afectiv-atitudinale și pe metamorfoza constructivă a arsenalului emoțional în acea energie sensibilă profundă ce aureolează actul artistic.

Prezenta programă școlară propune o ofertă flexibilă, care permite cadrului didactic să modifice, să completeze sau să înlocuiască activitățile de învățare printr-un demers didactic propriu, care să asigure formarea competențelor prevăzute de programă în contextul specific al fiecărei clase și al personalității fiecărui elev, aprofundând cunoștințele dobândite în ciclul gimnazial.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Operarea cu elemente de limbaj specific, în abordarea creațiilor muzicale**
CG2	**Valorificarea potenţialului creativ în interpretare, operând cu limbajul de specialitate propriu artei muzicale**

CLASA a IX-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - ***Operarea cu elemente de limbaj specific, în abordarea creațiilor muzicale***

CS 1.1. Folosirea adecvată a mijloacelor pianistice; obținerea fluenței în redarea elementelor melodico-ritmice
- *explicarea și redarea elementelor și formulelor melodico-ritmice din alcătuirea textului muzical* - *explicarea structurii palierului armonic, în funcție de cadrul tonal*
CS 1.2. Coordonarea atenției distributive
- *explicarea și redarea structurilor polifonice la 2 voci* - *diferențierea planurilor sonore*
CS 1.3. Urmărirea încadrării morfologiei sonore în tiparul sintactic al fiecărei lucrări
- *obținerea cursivității în plan melodico-ritmico-armonic, în funcție de structura formală* - *utilizarea adecvată a nuanțelor, termenilor agogici și de tempo*

CG 2 - ***Valorificarea potențialului creativ în interpretare, operând cu limbajul de specialitate***

CS 2.1. Identificarea tipologiei structurale a operelor artistice, în funcţie de caracteristicile acestora
- *analizarea parametrilor sonori – melodie-ritm-intensitate – din perspectiva epocii muzicale în care se încadrează lucrările studiate* - *analizarea structurilor de tip polifonic, identificate în lucrări la 2 voci .*(12)
CS 2.2. Clasificarea stilistică a produsului artistic purtător de sensuri expresive
- *încadrarea fiecărei lucrări într-un gen și stil componistic și descifrarea conotațiilor expresive ale mesajului muzical* - *audierea unor interpretări de referință ale repertoriului propus* - *audierea și citirea la prima vedere a unor lucrări din repertoriul universal, de dificultate tehnică redusă*
CS 2.3. Relaționarea conținutului muzical cu disponibilitățile afective ale personalității elevului
- *pregătirea psihologică necesară personalizării actului interpretativ*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Elemente de tehnică instrumentală	- abordarea unor studii de agilitate ce conțin elementele de tehnică întâlnite în parcursul repertorial; - formularea unor exerciții destinate egalizării atacului degetelor, la nivelul ambelor mâini; - modalități de rezolvare a problemelor de tehnică instrumentală
Stimularea creativității în interpretare	- analize la nivel microstructural a lucrărilor muzicale; - audiții ale pieselor din repertoriu; - citirea la prima vedere a unor creații - abordarea unui repertoriu diversificat (jazz, pop, rock, muzică de film etc.); - redarea practică a pieselor studiate reliefând aspectul expresiv în funcție de propria personalitate și trăirile emoționale specifice vârstei

REPERTORIU (SUGESTII)

Studii	Hanon - *Pianistul virtuoz* Carl Czerny - *Studii op. 849* Friedrich Burgmuller - *25 studii de expresie,ușoare și progresive op. 100*
Repertoriul baroc/ preclasic	Jean - Philippe Rameau - *Piese, Tamburina* Alessandro Scarlatti - *Follia* Henry Purcell - *Ciaccona* Johann Sebastian Bach - *Invențiuni la 2 voci, Suite franceze*
Repertoriul clasic	Wilhelm Friedemann Bach - *5 Piese, Allegro în La major* Carl Philipp Emanuel Bach - *Solo per il cembalo* Ludwig van Beethoven - *Contradansuri* Wolfgang Amadeus Mozart - *Sonata nr.16 K545 în Do major; Sonate vol. I* Ludwig van Beethoven - *Sonate vol. I; Sonata op.27 nr.2*
Repertoriul romantic și modern	Robert Schumann - *Album pentru tineret op. 68, Scene din copilărie op. 15* Piotr Ilici Ceaikovski - *Album pentru copii* Mihail Glinka - *Mazurci (do minor, Fa major, Sol major, Do major)* Aram Haciaturian - *Sonatina* Erik Satie - *Gymnopedies* Yiruma - *River flows in you* Frédéric Chopin - *Nocturne; Mazurci; Valsuri* Niels Gade - *3 Aquarelle op. 19 (Elegie, Scherzo, Canzonetta)* Felix Mendelssohn Bartholdy - *Cântece fără cuvinte* César Frank - *3 Piese*
Repertoriul românesc	Petru Jelescu - *Colinde* Myriam Marbé - *Toccata* Paul Constantinescu - *Piese pentru copii* Radu Paladi - *Joc* S. Nasta - *Suita pentru pian* Tiberiu Brediceanu - *Jocuri populare românești*

	Colinde din repertoriul internațional și românesc scrise / transcrise pentru pian solo / pian la 4 mâini L. Dandara: *De joc (pian la 4 mâini)*
Citire la prima vedere (transcripții pianistice de dificultate redusă)	Johann Sebastian Bach- *Aria (Suita nr. 3 pentru orchestră)* Alessandro Marcello - *Adagio (Concertul pentru oboi și orchestră)* Ludwig van Beethoven - *Simfonia a V-a (partea I)* Nikolai Rimski-Korsakov - *Șeherazada* Piese ușoare de jazz (*When the Saints Go Marching In, The Entertainer* etc) Nino Rota - *Nașul (fragmente); Romeo și Julieta* John Williams - *Lista lui Schindler*

CLASA a X-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - ***Operarea cu elemente de limbaj specific, în abordarea creațiilor muzicale***

CS 1.1. Realizarea corectă a combinațiilor structurale melodico-ritmico-armonice, de dificultate medie
- *analizarea și executarea adecvată a structurilor melodico-ritmice proprii textului muzical* - *analiza atructurilor acordice și obținerea lejerității în executarea structurilor de 4 sunete, identificate în piese cu un nivel mediu de dificultate tehnică*
CS 1.2. Coordonarea atenției distributive
- *explicarea structurilor polifonice de dificultate medie la 2 și 3 voci* - *diferențierea planurilor sonore în redarea structurilor polifonice*
CS 1.3. Urmărirea corectitudinii indicațiilor de frazare, dinamică și agogică identificate în repertoriu
- *discutarea și aplicarea unor indicații diferite de frazare, nuanțe și tempo pe structura aceluiași text* - *executarea indicațiilor de dinamică și agogică, printr-o tehnică adecvată*

CG 2 - ***Valorificarea potențialului creativ în interpretare, operând cu limbajul de specialitate***

CS 2.1.Redarea pertinentă a componentelor stilistice din repertoriul abordat, la nivel micro și macrostructural
- *analiza aplicată a parametrilor sonori – melodie-ritm-intensitate – din perspectiva perioadei cronologice în care se încadrează lucrările studiate* - *analizarea structurilor de tip polifonic cu un grad mediu de dificultate, identificate în lucrări la 2 și 3 voci*
CS 2.2. Clasificarea stilistică a produsului artistic purtător de sensuri expresive
- *analiza formei muzicale, încadrate într-un gen și stil componistic și descifrarea conotațiilor mesajului muzical* - *audierea interpretărilor de referință și compararea lor, în funcție de maniera interpretativă corespunzătoare fiecărui stil abordat* - *audierea și citirea la prima vedere a unor lucrări din repertoriul universal*
CS 2.3. Implicarea creativă în procesul interpretativ
- *pregătirea psihologică necesară personalizării actului interpretativ*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Elemente de tehnică instrumentală	- studii de agilitate / expresie - exerciții pentru dezvoltarea tehnicii instrumentale la nivelul degetelor, poignet-ului și brațuluide - repertoriu cu scriitură polifonică și armonică la 2 / 3 voci - diferențierii dinamice la nivel microstructural - modificări de tempo în cadrul aceleiași piese
Stimularea creativității în interpretare	- analizarea la nivel microstructural și macrostructura a fiecărei lucrări și încadrarea ei adecvată într-un gen muzical - audierea mai multor versiuni interpretative ale repertoriului propus, însoțită de comentarii asupra caracterul pieselor și asupra diferitelor maniere interpretative - citirea la prima vedere a unor lucrări de referință din repertoriul pianistic sau / și transcripții ale unor creații din repertoriul orchestral universal sau / și din repertoriul altor genuri muzicale (jazz, pop, rock, muzică de film etc.)

REPERTORIU (SUGESTII)

Studii	Hanon - *Pianistul virtuoz* Carl Czerny - *Studii op. 299* Friedrich Burgmuller - *Studii op. 100, op. 105*
Repertoriul baroc / preclasic	Claude Daquin - *Cucul* Johann Sebastian Bach - *Invențiuni la 2 și 3 voci, Preludii și fughete*; *Suite franceze* Carl Philipp Emanuel Bach - *Solo per il Cembalo BWV 129* Georg Friedrich Haendel - *6 Fughete* Johann Pachelbel - *Chaconne* Domenico Scarlatti - *Sonate*
Repertoriul clasic	Domenico Cimarosa - *Sonate* Wolfgang Amadeus Mozart - *Rondo*-uri, Variatiunile *„Ah, vous dirai-je Maman”* Ludwig van Beethoven - *Sonata op. 27 nr. 2 (partea I)*
Repertoriul romantic	Franz Schubert - *Valsuri* Frédéric Chopin - *Valsuri, Preludii, Poloneze, Nocturne* Piotr Ilici Ceaikovski - *Anotimpuri (Mai, Aprilie* etc.*)* Felix Mendelssohn Bartholdy - *Cântece fără cuvinte*
Repertoriul modern	Alexandr Skriabin - *24 Preludii op. 11* Serghei Prokofiev - *Piese pentru copii* Dimitri Șostakovici - *Vals liric* Claude Debussy - Suita *Colțul copiilor* (*Micul negru, Micul păstor); Preludii* Dmitri Kabalevski - *Piese pentru copii op. 39* Béla Bartók - *6 Dansuri românești* Scott Joplin - *Ragtimes (The Entertainer, Mapple Leaf Rag)* Astor Piazzolla - *Adios Nonino, Milonga del angel* Clint Mansell - *Together we will live forever, The Fountain*
Repertoriul românesc	Paul ConstantinescU - *4 Fabule* Mihail Jora - *Poze și pozne* Constantin Silvestri - *Suita op.3 „Copii la joacă”* Dinu Lipatti - *Din compozițiile micului Dinu, pentru pian solo*

	George Enescu - *Suita în stil vechi* Dan Buciu - *Ilustrate din Kyoto* Carmen Petra Basacopol - *Improvizații pentru pian* Eugen Doga - *Valsuri* Album de jazz - *It's easy to play more jazz* (arr. Christopher Norton) Anton Diabelli - *All'Ongarese* (pian la 4 mâini) Harald Wohlfahrt - *Polka (pian la 4 mâini)* Colinde din repertoriul internațional și românesc scrise / transcrise pentru pian solo / pian la 4 mâini
Citire la prima vedere	Album de piese ușoare (transcripții ale unor lucrări de Johann Sebastian Bach, Georg Friedrich Händel, Joseph Haydn, Wolfgang Amadeus Mozart, Ludwig van Beethoven, Franz Schubert) Dmitri Șostakovici - *Vals nr. 2* din *Suita de jazz* (transcripție pentru pian solo) Aram Haciaturian - *Andantino, Piese pentru copii* Ciprian Porumbescu - *Album pentru pian* Paul Rogojină - *Jazz la pian pentru cei mici* Transcripții pentru pian solo: Bach – Gounod – *Ave Maria* Giulio Caccini – *Ave Maria* Franz Schubert – *Ave Maria* Duete ușoare pentru pian la patru mâini

CLASA a XI-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - ***Operarea cu elemente de limbaj specific, în abordarea creațiilor muzicale***

CS 1.1. Dobândirea abilităților de mișcare necesare interpretării simultane, fluente, cu ambele mâini
- *sesizarea, explicarea și redarea corectă a elementelor și formulelor melodico-ritmice din alcătuirea textului muzical;* - *explicarea structurii palierului armonic în funcție de încadrarea tonală; exerciții transpozitorii aplicate asupra înlănțuirilor acordice studiate*
CS 1.2. Coordonarea atenției distributive
- *explicarea și redarea structurilor polifonice la 3 voci, aplicate asupra unui repertoriu de dificultate medie* - *diferențierea planurilor sonore în coordonarea omogenă a celor 3 voci*
CS 1.3. Urmărirea corectitudinii tuturor parametrilor sonori și a încadrării în tiparul forma
- *obținerea cursivității în plan melodico-ritmico-armonic, în funcție de caracteristicile formal* - *utilizarea adecvată a nuanțelor, termenilor agogici și de tempo*

CG 2 - ***Valorificarea potențialului creativ în interpretare, operând cu limbajul de specialitate***

CS 2.1. Identificarea tipologiei structurale a operelor artistice, în funcție de caracteristicile acestora
- *analizarea parametrilor sonori – melodie-ritm-intensitate – din perspectiva epocii muzicale în care se încadrează lucrările studiate* - *analizarea și sistematizarea formei muzicale, în funcție de genul componistic abordat* - *identificarea particularităților tehnice ale tușeului pianistic specific diverselor epoci / stiluri / maniere componistice*
CS 2.2. Încadrarea stilistică a produsului artistic, purtător de sensuri expresive
- *descifrarea conotațiilor mesajului muzical, în funcție de aspectele stilistice specifice epocii creatoare, particularizate în lucrarea respectivului autor* - *audierea comparativă a unor interpretări de referință ale repertoriului propus* - *audierea și citirea la prima vedere a unor lucrări din repertoriul universal*
CS 2.3. Relaționarea conținutului muzical cu disponibilitățile afective ale personalității elevului
- *pregătirea psihologică necesară personalizării actului interpretativ*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Elemente de tehnică instrumentală	- *studii de agilitate / expresie ce propun diferite perspective stilistice* - *structuri poliritmice care conțin / nu conțin și diviziuni excepționale* - *relațiilor armonice prin diferite exerciții de combinare a structurilor acordice, conform tiparului armonic tonal* - *piese de dificultate medie ce conțin scriitură polifonică la 3 voci* - *diferențierea planurilor dinamice și obținerea unei palete de nuanțe cât mai variate*
Stimularea creativității în interpretare	- *analizarea la nivel microstructural și macrostructural a lucrărilor muzicale studiate* - *audierea coordonată a lucrărilor din repertoriu* - *modalități de citire la prima vedere a unor lucrări simple din repertoriul pianistic sau / și transcripții ale unor creații din repertoriul orchestral universal sau / și din repertoriul altor genuri muzicale (jazz, pop, rock, muzică de film etc.), urmărind respectarea parametrilor sonori* - *redarea expresivă, personalizată, a pieselor studiate, modelând trăirile emoționale specifice vârstei*

REPERTORIU (SUGESTII)

Studii	Hanon - *Pianistul virtuoz* Carl Czerny - *Studii op. 299* Aram Haciaturian, Henri Bertini, Ignaz Moscheles - *Studii*
Repertoriul baroc / preclasic	Johann Sebastian Bach - *Invențiuni la 3 voci, Lamento, Suite engleze* Johann Pachelbel - *Canon* Domenico Scarlatti - *Sonate* Bernardo Pasquini - *Partite diversi di Follia* Handel-Halvorsen - *Passacaglia*
Repertoriul clasic	Wolfgang Amadeus Mozart - *Sonate (Sonata nr. 5 K 283, Sonata nr. 11 K 331 - tema cu variațiuni, Fantezia în re minor* etc.*)* Ludwig van Beethoven - *Sonate („Leichte Sonata" WoO 51 în Do major*, *Sonata op. 13* etc.*)* Joseph Haydn - *Sonata in Do; Sonata în mi; Sonata în Sol*
Repertoriul romantic	Franz Schubert - *Momente muzicale op. 94 (nr. 4)* Felix Mendelssohn-Bartholdy - *Cântece fără cuvinte (op. 19 nr. 2, op.30 nr. 6 etc.)* Frédéric Chopin - *Valsuri, Nocturne, Preludii* Edvard Grieg - *Piese lirice, Dansuri norvegiene* Aleksandr Glazunov - *Mazurca în Sol* Anton Arensky - *6 piese pentru copii* (pian la 4 mâini)
Repertoriul de piese moderne	Karol Szymanowski - *Preludii* Dmitri Șostakovici - Suita *Dansurile păpușii (Vals liric etc.); Dansuri fantastice* Serghei Prokofiev - *Miniaturi; Viziuni fugitive op. 22*

	Astor Piazzolla - *Oblivion, Libertango* Queen - *Show must go on* (transcripție pentru pian solo) Paul de Senneville - *Spring Waltz* Erik Satie - *Gnossiennes* Edward Elgar - *Dream-Children op.43; Carissima; Salut d'Amour* Francis Poulenc - *Suite Francaise* Claude Debussy - *Arabesque* I. Cervantes - *El Velorio* Manuel Ponce - *Malgre tout* Ernesto Nazareth - *Remando* Scott Joplin - *Ragtimes* (*The Entertainer, Mapple Leaf Rag,* etc.) Maurice Ravel - *Ma mere l'Oye* (suită pentru pian la 4 mâini) Johannes Brahms - *Valsuri la 4 mâini*
Repertoriul românesc	Victor Iusceanu - *Cutia cu muzicuțe, Furtună în munți* Paul Constantinescu - *Cântec* Tudor Ciortea - *Joc țigănesc* Tiberiu Olah - *Sonatina* L. Manolache - *Piesă* Carmen Petra Basacopol - *Picturi, Impresii braziliene* N. Brânduș - *Joc* (pian la 4 mâini) Dan Buciu - *Ursul păcălit de vulpe* (pian la 4 mâini) Colinde din repertoriul internațional și românesc (transcrise pentru pian solo / pian la 4 mâini) Constantin Silvestri - *Suita „Jocuri populare românești din Transilvania"* pentru pian la 4 mâini
Transcripții pentru pian solo ale unor lucrări celebre, compuse pentru diferite instrumente - camerale, concertante sau simfonice	Wolfgang Amadeus Mozart - *Concertul op. 23 K 488* Gabriel Faure - *Pavane* Camille Saint-Saens - *Carnavalul animalelor* Serghei Rahmaninov - *Vocalise op. 34 nr. 14*
Citire la prima vedere	Album de transcripții / aranjamente pentru pian (lucrări orchestrale de J.S.Bach, G.F.Haendel, J. Haydn, W.A.Mozart, L.van Beethoven, Fr. Schubert) Bela Bartok - *Melodii de colinde pentru pian* Tiberiu Brediceanu - *Jocuri populare românești* Dan Davey - *Jazz Piano Basics* Piese de jazz - transcripții pentru pian solo (dificultate medie) - George Gershwin – *Summertime* - Ray Charles – *Hit the Road Jack* Piese din repertoriul pop-rock – transcripții pentru pian solo - Metallica – *Nothing else matters* - Led Zeppelin – *Stairways to Heaven* Francis Lai - *Love Story* Charles Aznavour - *La Boheme* – aranjament pentru pian solo Duete ușoare pentru pian la patru mâini

CLASA a XII-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - ***Operarea cu elemente de limbaj specific, în abordarea creațiilor muzicale***

CS 1.1. Redarea omogenă, fluentă, în simultaneitate, a structurilor melodico-ritmice și acordice
- *sesizarea, explicarea și redarea corectă a elementelor și formulelor melodico-ritmice din alcătuirea textului muzical* - *explicarea structurii palierului armonic în funcție de încadrarea tonală; exerciții transpozitorii aplicate asupra înlănțuirilor acordice studiate*
CS 1.2. Coordonarea atenției distributive
- *explicarea și redarea structurilor polifonice la minimum 3 voci, aplicate asupra unui repertoriu de dificultate medie* - *diferențierea planurilor sonore în coordonarea omogenă a vocilor*
CS 1.3. Urmărirea corectitudinii tuturor parametrilor sonori, specifici repertoriului propus
- *obținerea cursivității în plan melodico-ritmico-armonic, în funcție de caracteristicile formale* - *utilizarea adecvată a nuanțelor, termenilor agogici și de tempo*

CG 2 - ***Valorificarea potențialului creativ în interpretare, operând cu limbajul de specialitate***

CS 2.1. Identificarea tipologiei structurale a operelor artistice, în funcţie de caracteristicile acestora
- *analizarea parametrilor și a sintaxei sonore din perspectiva epocii muzicale în care se încadrează lucrările studiate* - *respectarea particularităților tehnice ale tușeului pianistic specific diverselor epoci / stiluri / maniere componistice* - *analiza și sistematizarea formei muzicale, în funcție de genul / stilul / maniera componistică*
CS 2.2. Clasificarea stilistică a produsului artistic purtător de sensuri expresive
- *descifrarea conotațiilor mesajului muzical, în funcție de aspectele stilistice specifice epocii creatoare, particularizate în lucrarea respectivului autor* - *audierea comparativă a unor interpretări de referință ale repertoriului propus* - *audierea și citirea la prima vedere a unor lucrări din repertoriul universal,*
CS 2.3. Relaționarea conținutului muzical cu disponibilitățile afective ale personalității elevului
- *pregătirea psihologică necesară personalizării actului interpretativ*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Elemente de tehnică instrumentală	- studii de agilitate / virtuozitate / expresie ce propun perspective stilistice diferite și antrenarea întregului aparat pianistic - aplicarea diferențiată a tehnicii instrumentale în funcție de genul / stilul / maniera componistică abordată - transpozitorii aplicate asupra structurilor melodico-ritmice studiate - relații armonice prin diferite exerciții de combinare a structurilor acordice, conform tiparului armonic tonal / modal - piese ce conțin scriitură polifonică la minimum 3 voci - diferențierea substanțială a planurilor dinamice și obținerea unei palete de nuanțe cât mai variate
Stimularea creativității în interpretare	- analizarea la nivel de sintaxă a lucrărilor din repertoriu - audiții comparativă, a mai multor versiuni interpretative ale repertoriului propus. C - comentarii pertinente asupra interpretărilor audiate, utilizând personalizat termenii de specialitate și formularea unor argumente particularizate în favoarea propriei opțiuni interpretative - citirea la prima vedere a unor lucrări de referință din repertoriul pianistic specific sau / și transcripții ale unor creații din repertoriul orchestral universal sau / și din repertoriul altor genuri muzicale (jazz, pop, rock, muzică de film etc.) urmărind respectarea tuturor parametrilor sonori și a indicațiilor de expresi - redarea expresivă, personalizată, a pieselor studiate

REPERTORIU (SUGESTII)

Studii	Hanon - *Pianistul virtuoz* Carl Czerny - *Studii op. 299, op. 740* Frédéric Chopin - *Studii op. 10, nr. 3, 5, 9, 12; op. 25, nr. 1, 2* etc. Claude Debussy – *Studii*
Repertoriul baroc / preclasic	Johann Sebastian Bach - *Suite engleze, Toccata în mi minor, Concertul italian, Fantezia în do BWV 906, Preludii și fugi din Clavecinul bine temperat* Bach-Busoni - *Chorale* Johann Caspar Ferdinand Fischer - *Chaconne* Domenico Scarlatti - *Sonate* Georg Friedrich Händel - *Passacaglia*
Repertoriul clasic	Domenico Cimarosa - *Sonate* Wolfgang Amadeus Mozart - *Sonate* (*Sonata nr. 7 K 309, Sonata nr.12 K 332* etc.) Ludwig van Beethoven - *Sonate* (*Sonata op. 49 nr. 2* etc.)
Repertoriul romantic	Niels Gade - *Aquarellen op. 19* Franz Schubert - *Impromptus* Frédéric Chopin - *Nocturne, Valsuri, Preludii, Impromptus* Piotr Ilici Ceaikovski - *Anotimpuri* Serghei Rachmaninov - *Preludii* (*Preludii în do diez minor, în sol minor* etc.*), Elegie* Alexandr Skriabin - *Preludii op. 11* Gabriel Faure - *Romanță fără cuvinte; Pavana* Jean Sibelius - *Bagatele; Piese op. 40*

	Edward Grieg - *Peer Gynt* (cele două suite pentru pian la 4 mâini)
Repertoriul de piese moderne	Claude Debussy - *Reverie; Suite Bergamasque* Benjamin Britten - *5 Valsuri op. 3* Serghei Prokofiev - *Muzică pentru copii op. 65 (Vals, Tarantella, Plimbare, Dimineața, Seara etc.), Miniaturi* Dmitri Șostakovici - *5 Preludii* Astor Piazzolla - *Cuatro Estaciones Portenas*, *La Muerte del Angel* Ramin Djawadi - *Game of Thrones* Yann Tiersen - *La Valse d`Amėlie*
Repertoriul românesc	Constantin Silvestri - *Cântece de pustiu* Paul Constantinescu - *Toccata* George Enescu - *Suita în stil vechi op. 3* (*Preludiu, Adagio, Fugă, Finale*) Marțian Negrea - *Impresii de la țară; Miniaturi* Dumitru Bughici - Preludiu; Nocturna; Piese pentru pian op.12 nr. 2 Mihail Jora - *Preludii* Tudor Dumitrescu - *Preludii* Dinu Lipatti - *Marşul lui Henri* pentru pian la 4 mâini Constantin Silvestri - *Jocuri populare din Transilvania* (pentru 4 mâini)
Transcripții pentru pian solo ale unor lucrări celebre, compuse pentru diferite instrumente - camerale, concertante sau simfonice	Johann Sebastian Bach - *Arie din Suita nr. 3 pentru orchestră;* Serghei Rahmaninov - *Vocalise* Dmitri Șostakovici - *Valse* David Newman - *Once upon a December* Ennio Morricone - *Chi Mai; Once upon a time; Le Vent, Le Cri; Cinema Paradiso* etc.
Transcripții pentru pian solo a coloanelor sonore extrase din jocuri video / animații video	Hoyo-Mix - *Genshin Impact* (*Snow Burried Tales, Fountain of Belleau* etc.) J. Hisaishi - *Howl's Moving Castle - Merry-Go-Round of Life (You're in love)*
Citire la prima vedere	Wolfgang Amadeus Mozart - *Simfonii* – transcripții pentru pian solo / pentru pian la 4 mâini Ludwig van Beethoven - *Simfonii* – transcripții pentru pian solo / pentru pian la 4 mâini Mic albume de piese românești Album de piese pentru pian de compozitori români Melodii populare românești - *50 sârbe pentru pian solo* Dinu Lipatti - *Mica suită* Clint Mansell - *Requiem for a Dream* Gibran Alcocer - *Ideas 1-25* Versiuni pentru pian solo ale unor compoziții de muzică pop, rock, jazz etc.

SUGESTII METODOLOGICE

Ciclul liceal marchează finalizarea studiilor preuniversitare, surprinzând treptat, totodată, detaliile etapei premergătoare a maturizării personalității. Evident, această etapă definitorie se bazează pe nivelul cunoștințelor dobândite în gimnaziu și, în cazul particular al filierei vocaționale – profil artistic, pe deprinderile muzical-instrumentale câștigate în perioadele școlare precedente.

Se va insista pe dezvoltarea tehnicii instrumentale prin exerciții de degete, prin studii de agilitate dar și prin studii de expresie artistică.

În privința scriiturii de tip polifonic, la două sau mai multe voci, atenția va fi îndreptată către combinarea construcției independente, pe orizontală, a fiecărei voci, cu radiografierea, pe verticală, a întregului angrenaj melodico-armonic rezultat din suprapunerea tuturor vocilor, în scopul individualizării clare a diferitelor planuri sonore. Ca metodă intermediară de lucru, se vor cupla vocile două câte două, urmărindu-se respectarea dinamicii întregului eșafodaj expresiv. Ornamentica va fi analizată și studiată în funcție de caracteristica fiecărei perioade, fiecărui stil sau manieră componistică.

Se vor analiza formele lucrărilor, trăsăturile generale și cele specifice ale stilului în care acestea se încadrează, particularitățile acestui stil în contextul personalizat al creației compozitorilor cărora le aparțin piesele studiate.. Acestea vor fi, obligatoriu, audiate integral și analizate amănunțit la nivel macrostructural, al părților / mișcărilor / secțiunilor componente.

Construcția formei de sonată clasică și a dinamicii aferente acesteia, a frazării, a parametrului temporal și a celorlalte detalii stilistice vor fi însușite gradual, pe parcursul procesului de învățare.

Muzica romantică, dar și cea modernă și contemporană, se raliază tiparului clasic în sprijinul dezvoltării echilibrate și armonioase a personalității adolescentine, facilitând exprimarea, prin intermediul artei interpretative, a stărilor afective, sentimentelor și emoțiilor specifice manifestării trăsăturilor de personalitate. În funcție de configurația acestor trăsături, dar și de preferințele elevului, se va stabili repertoriul adecvat care îi poate valorifica sensibilitatea și aptitudinile native plasându-l, în același timp – din perspectiva componisticii autohtone – într-un anumit timp și spațiu care îi definește calitățile muzicale din punctul de vedere al apartenenței culturale.

Se va acorda atenție, totodată, studierii diverselor modalități de pedalizare și utilizării, implicit, a celor două pedale de bază, în funcție de stilul abordat dar și de efectul dorit / culoarea sonoră imaginată.

Absolut necesară unei înțelegeri cât mai profunde a evoluției artei sunetelor – pentru o evaluare corectă a fenomenului muzical în integralitatea sa – este contactul direct cu lucrări de tipologii diferite, din cât mai multe genuri, epoci și stiluri. Citirea la prima vedere a unui număr consistent dintr-o asemenea panoplie vastă de creații – inclusiv transcripții pentru pian solo a unor capodopere simfonice și a unor pagini de referință din literatura vocal-instrumentală jazzistică, pop, rock, fusion ori de sorginte folclorică – va amplifica orizontul cultural al absolventului de ciclu liceal.

Proiectarea pertinentă, pe termen scurt și lung, a activității de studiu individual coordonată de profesor va trebui să țină cont în permanență de programul zilnic al elevului, iar rezolvarea dificultăților tehnice și dimensionarea expresivă unitară a fiecărei piese în parte vor fi tratate progresiv, în funcție, evident, de capacitatea de asimilare și de sintetizare creativă proprie elevului respectiv dar și de complexitatea arsenalului repertorial, în integralitatea sa.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Instituție de apartenență, localitate, județ
COORDONATOR MEC Prof. LILIANA BOBEICĂ	Ministerul Educației și Cercetării
COORDONATOR CNCE Prof. LĂCRĂMIOARA-ANA PAULIUC	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare
CONSULTANT ȘRIINȚIFIC Prof. Univ. Dr. VALENTINA DEDIU-SANDU	Academia Română
Conf. Univ. dr. DOLORES CHELARIU	Universitatea Națională de Muzică din București
Prof. LOREDANA BALTAZAR	Colegiul Național de Arte „Dinu Lipatti”, București
Prof. MIRELA – OLIVIA STROE	Colegiul Național de Arte „Dinu Lipatti”, București

Anexa nr. 268

Programa școlară
pentru disciplina

ACORDEON
(instrument principal, instrument secundar și instrument la alegere)

Clasele a IX-a – a XII-a
Curriculum de specialitate (CS)

Filiera vocațională, profilul artistic, Specializarea muzică

Învățământ liceal

- 2026 –

Anexa nr. 268
Programa școlară pentru disciplina *Acordeon*
clasele a IX-a – a XII-a, *curriculum de specialitate (CS)*

- ***Filiera vocațională, profil artistic, specializarea muzică***

NOTĂ DE PREZENTARE

Programa școlară pentru ***Acordeon*** (*Instrument principal, Instrument secundar și Instrument la alegere)* reprezintă o ofertă curriculară de specialitate pentru învățământul liceal, *filiera vocațională, profil artistic, specializarea muzică, secțiile muzică instrumentală și studii teoretice,* începând din anul școlar 2026-2027. Disciplinele în cadrul cărora se poate studia ***acordeonul*** ca instrument muzical se regăsesc în *Anexa 10 la OMEC nr. 4350/20.06.2025 - Planul-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, filiera vocațională, profil artistic, specializarea muzică,* secțiile *Interpretare instrumentală* și *Studii teoretice muzicale,* în *Curriculum de specialitate* (CS).

Studiul acordeonului în liceu, ca instrument principal și instrument secundar, își propune pregătirea viitorilor instrumentiști pentru încadrarea acestora în formațiile instrumentale, ca solist sau acompaniament, asigurând totodată un nivel corespunzător pentru admiterea în învățământul superior.

Studiul ***acordeonului*** în liceu, ca instrument la alegerea elevilor care studiază pianul ca instrument principal, își propune familiarizarea pianiștilor cu tehnica instrumentelor aerofone, în vederea pregătirii în calitate de acompaniatori încadrați în diferite formații instrumentale.

Pentru studiul acestui instrument muzical, bugetul de timp alocat, în funcție de locul pe care îl ocupă în pregătirea de specialitate a elevilor, este următorul:

Acordeon				
Disciplina	a IX-a	a X-a	a XI-a	a XII-a
Instrument principal	3	3	3	3
Instrument secundar	2	2	2	2
Instrument la alegere	1	1	1	1

În elaborarea programei, s-a avut în vedere raportarea la cadrul legislativ și documentele strategice generale și specifice care susțin studiul disciplinelor:

- **Legea învățământului preuniversitar** nr. 198/2023, cu modificările și completările ulterioare
- **Planurile-cadru pentru învățământul liceal**, OMEC nr. 4350/2025
- **Profilul de formare al absolventului**, OME nr. 6731/2023, care asigură coerența verticală a parcursului școlar, de la învățământul primar la cel liceal
- **Recomandarea Consiliului UE privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții, 2018.**

Programa este elaborată potrivit modelului de proiectare curriculară centrat pe competențe. Construcția programei este realizată astfel încât să contribuie la dezvoltarea profilului de formare al absolventului. Din perspectiva disciplinei de studiu, orientarea demersului didactic are la bază *competența de sensibilizare și exprimare culturală* cu atributele prioritare esențiale pentru abordarea învățării într-un mod conștient și pe termen lung.

Structura programei școlare include, pe lângă *Nota de prezentare*, următoarele elemente:

- Competenţe generale
- Competenţe specifice şi exemple de activităţi de învăţare
- Domenii de conținut și conţinuturi
- Sugestii de repertoriu
- Sugestii metodologice
- Bibliografie selectivă

Competenţele sunt ansambluri structurate de cunoştinţe, abilităţi şi atitudini dezvoltate prin învăţare, care permit identificarea şi rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte particulare diverse.

Competențele generale vizate jalonează achizițiile elevului pentru întregul ciclu liceal.

Competențele specifice se formează pe parcursul unui an şcolar, sunt derivate din competenţele generale şi reprezintă etape în dobândirea acestora. Competenţele specifice sunt însoţite de exemple de activităţi de învăţare, care constituie modalităţi de organizare a activităţii didactice în scopul realizării competenţelor. Programa şcolară propune, cu caracter de exemplu, diferite tipuri de activităţi de învăţare, care integrează strategii didactice şi care valorifică experienţa concretă a elevului. Cadrul didactic are libertatea de a utiliza exemplele de activităţi de învăţare pe care le propune programa şcolară, de a le completa sau de a le înlocui, astfel încât acestea să asigure un demers didactic adecvat situaţiei concrete de la clasă. Se asigură, în acest fel, premisele aplicării contextualizate a programei şcolare şi proiectării unor parcursuri de învăţare personalizate.

Conținuturile învățării constituie elemente de bază ale domeniului, mijloace informaționale prin care se urmărește realizarea competențelor. Astfel, ele sunt grupate pe următoarele domenii de conținut:

- *Elemente de tehnică instrumentală specifică;*
- *Elemente de limbaj muzical;*
- *Aspecte culturale muzicale, interpretative și interdisciplinare.*

Sugestiile de repertoriu sunt prezentate separat pentru fiecare an de studiu. Repertoriu este un mijloc de realizare a competențelor, fiind indispensabil în progresul elevilor pe tot parcursul formării. Repertoriul este similar pentru disciplina *Instrument principal* și disciplina *Instrument secundar*. Pentru disciplina *Instrument la alegere* repertoriu este diferit, fiind considerată o disciplină de inițiere.

Sugestiile metodologice includ recomandări privind strategiile didactice şi elementele de evaluare formativă continuă și sumativă. Pornind de la competențele generale, sunt prezentate exemple de strategii de formare care contribuie la realizarea acestora şi recomandări pentru strategii de evaluare.

Construcția programei permite susținerea elevilor în direcția exprimării artistice la instrument, concretizată în manifestări muzicale, constituind un demers complex ce integrează cunoștințe, deprinderi, competențe și de la celelalte discipline muzicale.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Operarea cu elemente de limbajului muzical în vederea interpretării unor lucrări muzicale**
CG2	**Valorificarea capacităților tehnice și de interpretare instrumentală**

CLASA a IX-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1. - ***Operarea cu elemente de limbajului muzical în vederea interpretării unor lucrări muzicale***

CS 1.1 Explorarea capacităților tehnice şi expresive ale instrumentului
- *exerciții de mânuire a burdufului*
- *exerciții cu intervale si acorduri la mâna dreaptă*
- *exercitii cu pasaje si acorduri la mâna stangă*
- *exercitii cu game si acorduri la ambele mâini*
- *definirea tehnicilor de producere a sonorităților adecvate textului muzical*
CS 1.2 Identificarea elementelor de limbaj muzical
- *operarea cu modurile diferite de atac (articulato ,staccato,legato)*
- *exerciții de tehnicã a burdufului (shake bellow);*
- *exerciții tehnice pentru game majore si minore pânâ la 7 alterații (cu ambele mâini la unison), acorduri majore şi minore (gamele şi acordurile fãcute cu burduf normal pe toată claviatura şi apoi cu burduful deschis şi închis – cu valori de: pătrime, optime, şaisprezecime pe o octavă/ 2 octave si chiar 3 octave acolo unde permite instrumentul), arpegii pentru acordurile majore şi minore pe toată claviatura si apoi câte 4 sunete - ca si acordurile) pentru obținerea lejerității degetelor, acorduri mărite şi micşorate (cu 3 sunete) şi arpegii pe 3 sunete (cu acorduri marite şi micsorate)*
- *exercițiile cu game se fac cu diferite moduri de atac (articulato, staccato, legato) si combinații ale acestora*
- *exerciții de dezvoltare a agilității tip hanon (cu ambele mâini) şi ornamente muzicale specifice pieselor de folclor (mordeți, apogiaturi, triluri, e.t.c)*
CS 1.3 Cunoaşterea elementelor de limbaj muzical
- *observarea şi recunoaşterea elementelor de limbaj muzical specifice acordeonului (registre, semne de burduf) şi de tempo*
- *analizarea şi recunoaşterea formei muzicale a pieselor*
- *citirea la prima vedere a pieselor cu ambele mâini sau separat în funcție de dificultatea pieselor sau a studiilor*
- *aplicarea modurilor diferite de atac la ambele mâini în funcție stilul specific fiecãrei lucrări în parte*

CG 2. - ***Valorificarea capacităților tehnice și de interpretare instrumentală***

CS 2.1 Redarea elementelor de limbaj muzical specifice în interpretarea textului muzical
- *identificarea indicațiilor dinamice și de tempo*
- *identificarea şi aplicarea corectã a digitatiei, elementelor de burduf si a registrelor*
- *citirea corectă a partituri din punct de vedere ritmico-melodic*
- *exerciții ritmice specifice în funcție de repertoriul abordat*
CS 2.2 Recunoaşterea caracterului unei lucrări muzicale
- *diferențierea termenilor de mișcare (de tempo)*
- *definirea termenilor de tempo*
- *observarea si definirea stilului muzical al lucrării*
- *analiza pe textul lucrării a formei, relațiilor armonice*
CS 2.3 Realizarea tehnică şi expresivă a unei lucrări muzicale specifice acordeonului
- *exprimarea verbală asupra caracterului pieselor studiate*
- *corelarea elementelor tehnice cu mesajul expresiv al lucrărilor muzicale studiate*
- *înregistrarea pieselor şi analizarea inregistrărilor înainte de prezentarea lor într-un recital*
- *prezentarea în public a lucrărilor muzicale studiate*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Tehnică instrumentală	- egalitate ritmică şi dinamică; - exerciţii de burduf - egalitate ritmică şi dinamică; - operarea cu modurile diferite de atac (staccato,legato, articulato); - dezvoltare a agilităţii.
Elemente de limbaj muzical	- tehnică tip hanon si de broderii (mordent, tril, apogiatura) pe întreaga claviatură; - adaptarea problemelor ritmice la contextul muzical; - citire la prima vedere a unui text muzical în funcţie de stilul fiecărei lucrări; - articularea corectă a sunetelor şi respectarea semnelor de digitaţie; - game majore şi minore până la 7 alteraţii; - acorduri şi arpegii
Aspecte culturale muzicale şi interdisciplinare	- caracteristicile stilistice repertoriale; - alegerea mijloacelor de exprimare adecvate; - audiţii comparate; - acompanierea de piese în diferite stiluri muzicale; - încadrarea elementelor de limbaj muzical în fraze muzicale; - descoperirea mesaje muzicale simple din piese accesibile; - exprimarea verbală asupra opţiunii interpretative; - interpretarea de piese populare în diferite mişcări.

REPERTORIU (SUGESTII)

Studii:	**Piese şi cărţi:**
E. Dvileanski, Studii pentru acordeon Czerny, Studii adaptate pentru acordeon Burmuller, Studii adaptate pentru acordeon Sidarikov, Studii pentru acordeon Ostroimov, Studii pentru acordeon Londonov, Studii pentru acordeon Album acordeon (moscova 1979) vol4,5,si 6, Studii pentru acordeon	Sonate de Scarlatti Invenţiuni la două si trei voci de J.S. Bach Preludii şi fugi de J.S. Bach Piese polifonice Zolotariov Piese de concert pentru acordeon vol.1,2,3 şi 4 E. Derbenco, Tramvaiul vechi E. Doga, Suita Paris Cascade G.Sviridov, Vals Hora, melodie populară I. Cati, Triptic de concert I. Haendel, Sarabanda I. Iaşkevici, Sonatina I.S.Bach, Aria Moldova, melodie populară S. Rachmaninov, Polca italiana Wonderful world of accordion vol.2-5 Metode pentru acordeon vol.1-5 Piese de Richard Galliano Piese de Astor Piazzolla Vol. Akkordeon Pur – Standard jazz 1 si 2, Richard Galliano, Astor Piazzolla Melodii populare pentru acordeon de M. Dolonton Celebri acordeonişti ai tuturor timpurilor de M. Dolonton Piese populare de Marcel Budală şi Vasile Pandelescu

CLASA a X-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1.- ***Operarea cu elemente de limbajului muzical în vederea interpretării unor lucrări muzicale***

CS 1.1. Explotarea capacităților tehnice şi expresive ale instrumentului
- *exerciții de mânuire a burdufului;* - *exerciții cu intervale și acorduri la mâna dreaptă;* - *exerciții cu pasaje și acorduri la mâna stângă;* - *exerciții cu game și acorduri la ambele mâini;* - *definirea tehnicilor de producere a sonorităților adecvate textului muzical.*
CS 1.2. Identificarea elementelor de limbaj muzical
- *operarea cu modurile diferite de atac (articulato, staccato,legato)* - *exerciții de tehnicã a burdufului (shake bellow)* - *exerciții tehnice pentru game majore si minore până la 7 alterații (cu ambele mâini iar mâna dreapă cu intervale de terță), acorduri majore şi minore - în toate răsturnările (făcute cu burduf normal şi apoi cu burduful deschis şi închis – cu valori de: pătrime, optime, şaisprezecime pe o octavă/ 2 octave), arpegii pentru acordurile majore şi minore pe toată claviatura si apoi câte 4 sunete - (ca şi acordurile) pentru obținerea lejerității degetelor, acorduri de septimă de dominantă si micşorate cu septimă micşorată (4 sunete) şi arpegiile acestora* - *exercițiile cu game se fac cu diferite moduri de atac (articulato, staccato, legato) si combinații ale acestora* - *exerciții de dezvoltare a agilității tip hanon (cu ambele mâini) şi ornamente muzicale specifice pieselor de folclor (mordeți, apogiaturi, triluri, e.t.c)*
CS 1.3. Cunoaşterea elementelor de limbaj muzical
- *observarea şi recunoaşterea elementelor de limbaj muzical specifice acordeonului (registre, semne de burduf) şi de tempo* - *analizarea şi recunoaşterea formei muzicale a pieselor* - *citirea la prima vedere a pieselor cu ambele mâini sau separat în funcție de dificultatea pieselor sau a studiilor* - *aplicarea modurilor diferite de atac la ambele mâini în funcție stilul specific fiecărei lucrări în parte*

CG 2.*Valorificarea capacităților tehnice și de interpretare instrumentală*

CS 2.1 Redarea corectă a elementelor de limbaj muzical specifice fiecărui stil în parte
- *identificarea indicațiilor dinamice și de tempo* - *identificarea elementelor de agogicã* - *identificarea şi aplicarea corectã a digitației, elementelor de burduf si a registrelor* - *citirea corectă a partituri din punct de vedere ritmico-melodic* - *exerciții ritmice specifice în funcție de repertoriul abordat* - *exerciții cu mordenți, triluri, apogiaturi specifice muzicii populare*
CS 2.2 Exprimarea caracterului specific lucrărilor muzicale studiate
- *definirea caracteristicilor stilistice repertoriale;* - *alegerea mijloacelor de exprimare adecvate;* - *audiții comparate;* - *acompanierea pieselor populare.*

CS 2.3 Participarea afectivă în interpretarea instrumentală
- *corelarea elementelor tehnice cu mesajul expresiv al lucrărilor muzicale studiate* - *realizarea planurilor sonore* - *înregistrarea pieselor şi analizarea inregistrărilor înainte de prezentarea lor într-un recital* - *prezentarea lucrărilor studiate în public* - *interpretarea de piese populare cu ritmuri diferite*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Tehnică instrumentală	- egalitate ritmică şi dinamică; - gimnastică pentru egalitatea ritmică şi dinamică; - operarea cu modurile diferite de atac (staccato,legato, articulato); - exerciții de burduf; - game şi arpegii – modalități de obținere a lejerității degetelor;
Elemente de limbaj muzical	- tehnicã tip hanon si de broderii (mordent, tril, apogiatura) pe întreaga claviaturã - citire la prima vedere a unui text muzical în funcție stilul specific fiecãrei lucrări în parte - articularea corectă a sunetelor - game majore şi minore până la 7 alterații cu intervale de terță la mãna dreaptă - acorduri şi arpegii: majore, minore, de septimă de dominantă şi micşorate cu septimă micşorată
Aspecte culturale muzicale şi interdisciplinare	- definirea caracteristicilor stilistice repertoriale - alegerea mijloacelor de exprimare adecvate - audiții comparate - acompanierea de piese cu diferite stiluri muzicale - să încadreze elementele de limbaj muzical în fraze - să desprindă mesaje muzicale simple din piese accesibile - să se exprime verbal asupra opțiunii interpretative - să înregistreze şi să analizeze piesele înainte de a le prezenta publicului - interpretarea de piese populare cu ritmuri diferite

REPERTORIU (SUGESTII)

Studii:	**Piese şi cărți:**
Carl Czerny: *Studii adaptate pentru acordeon* Friedrich Burgmüller: *Studii adaptate pentru acordeon* Sidarikov, *Studii pentru acordeon* Nikolai Ostroimov, *Studii pentru acordeon* Pyotr Londonov, *Studii pentru acordeon* Album acordeon (Moscova 1979) vol4,5,si 6, Studii pentru acordeon Studii pentru acordeon vol.1-5 (Moscova 1979)	Domenico Scarlatti: Sonate Johann Sebastian Bach: - Invenţiuni la două voci - Invenţiuni la trei voci - Preludii şi fugi Piese de concert pentru acordeon vol.1,2,3 şi 4 Wonderful world of accordion vol.2-5 Metode pentru acordeon vol.1-5 Fridrich Lips: Antologie pentruacordeon (Bayan) vol.1-8 Vladimir Vlasov: Piese

	Richard Galliano: - Waltz for Nicky - Fou rire Astor Piazzolla: - Libertango - Adios nonino - SVP - Revirado M. Dolonton: - Melodii populare pentru acordeon - Celebri acordeonişti ai tuturor timpurilor Marcel Budală: Piese folclorice Vasile Pandelescu: Piese folclorice

CLASA a XI-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1.- ***Operarea cu elemente de limbajului muzical în vederea interpretării unor lucrări muzicale***

CS 1.1 Operarea cu elementele de limbaj artistic asimilate
- *exerciții de mânuire a burdufului*
- *exerciții de glissando la mâna dreapta pentru o singura notã*
- *exerciții cu intervale si acorduri la mâna dreaptã*
- *exercitii cu pasaje si acorduri la mana stangã*
- *exercitii cu game si acorduri la ambele mâini*
- *definirea tehnicilor de producere a sonorităților adecvate textului muzical*
CS 1.2 Identificarea elementelor de limbaj muzical
- *operarea cu modurile diferite de atac (staccato,legato, articulato) în funcție de stilul fiecãrei lucrãri în parte*
- *exerciții de tehnicã a burdufului (vibrato,shake bellow, ricochet)*
- *exerciții tehnice pentru game majore si minore până la 7 alterații (cu ambele mâini iar mâna dreapă cu intervale de sextă), acorduri majore şi minore - în toate răsturnările (făcute cu burduf normal şi apoi cu burduful deschis şi închis – cu valori de: pătrime, optime, şaisprezecime şi triolet –ricochet pe 1 octavă/ 2 octave), arpegii pentru acordurile majore şi minore pe toată claviatura si apoi câte 4 sunete - ca şi acordurile) pentru obținerea lejerității degetelor, acorduri majore cu sextă mare şi majore cu septimă mare (4 sunete) în toate răsturnările şi arpegiile acestora*
- *exercițiile cu game se fac cu diferite moduri de atac (articulato, staccato, legato) si combinații ale acestora*
- *exerciții de dezvoltare a agilității tip hanon (cu ambele mâini) şi ornamente muzicale specifice pieselor de folclor (mordeți, apogiaturi, triluri, e.t.c)*
CS 1.3 Cunoaşterea elementelor de limbaj muzical
- *observarea şi recunoaşterea elementelor de limbaj muzical specifice acordeonului (registre, semne de burduf) şi utilizarea elementelor de tehnicã a burdufului în repertoriul abordat*
- *analizarea şi recunoaşterea formei muzicale a pieselor*
- *citirea la prima vedere a pieselor cu ambele mâini sau separat în funcție de dificultatea pieselor sau a studiilor*
- *aplicarea modurilor diferite de atac la ambele mâini în funcție stilul specific fiecãrei lucrãri în parte*

CG 2. - ***Valorificarea capacităților tehnice și de interpretare instrumentală***

CS 2.1 Redarea corectã a elementelor de limbaj muzical specifice fiecărui stil în parte
- *identificarea indicațiilor dinamice și de tempo*
- *identificarea elementelor de agogicã*
- *identificarea şi aplicarea corectã a digitatiei, elementelor de burduf şi a registrelor*
- *citirea corectă a partituri din punct de vedere ritmico-melodic*
- *exerciții de burduf (vibrato, bellow shake, ricochet)*
- *exerciții ritmice specifice în funcție de repertoriul abordat*
- *exerciții cu mordenți, triluri, apogiaturi specifice muzicii populare*
CS 2.2 Exprimarea caracterului specific lucrărilor muzicale studiate
- *analizarea şi înțelegerea textului muzical*
- *definirea caracteristicilor stilistice în funcție de repertoriul abordat*
- *alegerea mijloacelor de exprimare adecvate*
- *audiții comparate*
- *acompanierea pieselor populare*

CS 2.3 Participarea afectivă în interpretarea instrumentală
- *corelarea elementelor tehnice cu mesajul expresiv al lucrărilor muzicale studiate* - *înțelegerea textului muzical şi interpretarea acestuia în maniera potrivitã* - *realizarea planurilor sonore* - *înregistrarea lucrărilor înainte de prezentarea lor în public* - *prezentarea lucrărilor studiate în public* - *interpretarea mai multor genuri şi stiluri muzicale inclusiv piese populare cu ritmuri diferite*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Tehnică instrumentală	- egalitate ritmică şi dinamică; - vibrato, cresc, decresc, bellow shake , ricochet - gimnastică pentru egalitatea ritmică şi dinamică la ambele mâini - moduri diferite de atac (staccato,legato, articulato) şi exerciții de gliss. la mâna dreaptã - dezvoltare,a agilității tip hanon cât şi mordenți,triluri, apogiaturi şi alte broderii specifice fiecãrui stil in parte inclusiv pentru piesele populare
Elemente de limbaj muzical	- tehnică tip hanon si de broderii (mordent, tril, apogiatura) pe întreaga claviatură - adaptarea problemelor ritmice, agogice, la contextul muzical - citire la prima vedere a unui text muzical în funcție stilul specific fiecărei lucrări în parte - articularea corectă a sunetelor
Aspecte culturale muzicale și interdisciplinare	- corelarea elementelor tehnice cu mesajul expresiv al lucrărilor muzicale studiate - înțelegerea textului muzical şi interpretarea acestuia în maniera potrivită - înțelegerea formei şi structuri armonice a lucrării - definirea caracteristicilor stilistice repertoriale - alegerea mijloacelor de exprimare adecvate - audiții comparate - acompanierea de piese cu diferite stiluri muzicale - să se exprime verbal asupra opțiunii interpretative - interpretarea de piese populare cu ritmuri diferite

REPERTORIU (SUGESTII)

Studii:	**Piese şi cărți:**
Czerny, Studii adaptate pentru acordeon Burmuller, Studii adaptate pentru acordeon Sidarikov, Studii pentru acordeon Ostroimov, Studii pentru acordeon Londonov, Studii pentru acordeon Album acordeon (Moscova 1979) vol4,5,si 6, Studii pentru acordeon Studii pentru acordeon vol.1-5 (Moscova 1979) Strudii pentru acordeon vol. 5-9 (Moscova 1981)	Sonate de Scarlatti Invenţiuni la două si trei voci de J.S. Bach Preludii şi fugi de J.S. Bach Piese de concert pentru acordeon vol.1,2,3 şi 4 Wonderful world of accordion vol.2-5 Metode pentru acordeon vol.1-5 Antologie pentruacordeon (Bayan) vol.1-8 de F. Lips Preludii de Rahmaninov Lucrări de V. Semionov Lucrări de F. Angelis Lucrări de Derbenko Piese de V. Vlasov Piese de Richard Galliano: Waltz for Nicky Fou rire Piese de Astor Piazzolla: Libertango Adios nonino SVP Revirado Piese de Fasncelli: Acquarelli cubani Ciri 10 km al finestrino Melodii populare pentru acordeon de M. Dolonton Celebri acordeonişti ai tuturor timpurilor de M. Dolonton Piese populare de Marcel Budală şi Vasile Pandelescu, Ilie Udilă Piese populare româneşti pentru acordeon

CLASA a XII-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1.*Operarea cu elemente de limbajului muzical în vederea interpretării unor lucrări muzicale*

CS 1.1 Operarea cu elementele de limbaj artistic asimilate
- *exerciții de mânuire a burdufului* - *exerciții cu moduri diferite de atac* - *exerciții de glissando la mâna dreapta pentru o singura notã* - *exerciții cu intervale si acorduri la mâna dreaptã* - *exercitii cu pasaje si acorduri la mana stangã* - *exercitii cu game si acorduri la ambele mâini* - *înțelegerea tehnicilor de producere a sonorităților adecvate textului muzical* - *definirea tehnicilor de producere a sonorităților adecvate textului muzical*
CS 1.2 Identificarea elementelor de limbaj muzical
- *operarea cu modurile de atac (staccato,legato, articulato) în funcție de stilul fiecãrei lucrări în parte* - *exerciții de tehnicã a burdufului (vibrato,shake bellow, ricochet)* - *exerciții tehnice pentru game majore si minore pânâ la 7 alterații (cu ambele mâini iar mâna dreapă cu intervale de terță și de sextă), acorduri majore și minore - în toate răsturnările (făcute cu burduf normal și apoi cu burduful deschis și închis – cu valori de: pătrime, optime, șaisprezecime și triolet – ricochet pe 1 octavă/ 2 octave), arpegii pentru acordurile majore și minore pe toată claviatura si apoi cu câte 4 sunete - (ca și acordurile) pentru obținerea lejerității degetelor, acorduri minore cu sextă mare și minore cu septimă mare (4 sunete) în toate răsturnările și arpegiile acestora* - *exercițiile cu game se fac cu diferite moduri de atac (articulato, staccato, legato) si combinații ale acestora* - - exerciții de dezvoltare a agilității tip hanon (cu ambele mâini) și ornamente muzicale specifice pieselor de folclor (mordeți, apogiaturi, triluri, e.t.c)
CS 1.3 Cunoaşterea elementelor de limbaj muzical
- *Observarea și recunoașterea elementelor de limbaj muzical specifice acordeonului (registre, semne de burduf) și utilizarea elementelor de tehnicã a burdufului în repertoriul abordat* - *Analizarea și recunoașterea formei muzicale a pieselor* - *Citirea la prima vedere a pieselor cu ambele mâini sau separat în funcție de dificultatea pieselor sau a studiilor* - *Aplicarea modurilor diferite de atac la ambele mâini în funcție stilul specific fiecãrei lucrări în parte*

CG 2.Valorificarea capacităților tehnice și de interpretare instrumentală

CS 2.1 Redarea corectã a elementelor de limbaj muzical specifice fiecărui stil în parte
- *Identificarea corectã a formei pieselor abordate* - *Identificarea indicațiilor dinamice și de tempo* - *Identificarea elementelor de tehnicã a burdufului* - *Identificarea și aplicarea corectã a digitatiei, elementelor de burduf si a registrelor* - *Citirea corectă a partituri din punct de vedere ritmico-melodic* - *Exerciții ritmice specifice în funcție de repertoriul abordat* - *Exerciții cu mordenți, triluri, apogiaturi specifice muzicii popular*

CS 2.2 Exprimarea caracterului specific lucrărilor muzicale studiate
- *analizarea şi înțelegerea textului muzical* - *rezolvarea problemelor tehnice prin exerciții specifice fiecărui element de tehnică în parte* - *definirea caracteristicilor stilistice în funcție de repertoriul abordat* - *alegerea mijloacelor de exprimare adecvate* - *audiții comparate* - *acompanierea pieselor populare cu ritmuri diferite*
CS 2.3 Participarea afectivă în interpretarea instrumentală
- *corelarea elementelor tehnice cu mesajul expresiv al lucrărilor muzicale studiate* - *înțelegerea textului muzical şi interpretarea acestuia în maniera potrivită* - *realizarea planurilor sonore în funcție de repertoriul abordat* - *înregistrarea lucrărilor înainte de prezentarea lor în public* - *prezentarea lucrărilor studiate în public* - *interpretarea mai multor genuri şi stiluri muzicale inclusiv piese populare cu ritmuri diferite*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Tehnică instrumentală	- egalitate ritmică şi dinamică; - cresc., decresc., bellow shake , ricochet - gimnastică pentru egalitatea ritmică şi dinamică la ambele mâini - moduri diferite de atac (staccato,legato, articulato) şi gliss. la mâna dreaptă - dezvoltarea agilității tip hanon cât şi mordenți,triluri, apogiaturi şi alte broderii specifice fiecărui stil in parte inclusiv pentru piesele populare
Elemente de limbaj muzical	- tehnică tip hanon si de broderii (mordent, tril, apogiatura) pe întreaga claviatură - citire la prima vedere a unui text muzical în funcție stilul specific fiecărei lucrări în parte - articularea corectă a sunetelor - game majore şi minore până la 7 alterații cu intervale de terță si sextă la mâna dreaptă
Aspecte culturale muzicale şi interdisciplinare	- corelarea elementelor tehnice cu mesajul expresiv al lucrărilor muzicale studiate - înțelegerea textului muzical şi interpretarea acestuia în maniera potrivită - caracteristici stilistice repertoriale - alegerea mijloacelor de exprimare adecvate - audiții comparate - acompanierea de piese cu diferite stiluri muzicale

REPERTORIU (SUGESTII)

Studii:	**Piese şi cărți:**
Czerny, Studii adaptate pentru acordeon Burmuller, Studii adaptate pentru acordeon Sidarikov, Studii pentru acordeon Ostroimov, Studii pentru acordeon Londonov, Studii pentru acordeon Album acordeon (Moscova 1979) vol4,5,si 6, Studii pentru acordeon Studii pentru acordeon vol.1-5 (Moscova 1979) Strudii pentru acordeon vol. 5-9 (Moscova 1981) Piese şi studii de concert vol.7-9 (Moscova !984) Studii adaptate pentru acordeon de Muszkovski	Sonate de Scarlatti Invenţiuni la două si trei voci de J.S. Bach Preludii şi fugi de J.S. Bach Piese de concert pentru acordeon vol.1,2,3 şi 4 Wonderful world of accordion vol.2-5 Metode pentru acordeon vol.1-5 Antologie pentruacordeon (Bayan) vol.1-8 de F. Lips Preludii de Rahmaninov Lucrări de V. Semionov Lucrări de F. Angelis Lucrări de Derbenko Piese de V. Vlasov Piese de Renzo Ruggieri Piese de Richard Galliano: Waltz for Nicky Fou rire Piese de Astor Piazzolla: Libertango Adios nonino SVP Revirado Piese de Fasncelli: Acquarelli cubani Ciri 10 km al finestrino Melodii populare pentru acordeon de M. Dolonton Celebri acordeonişti ai tuturor timpurilor de M. Dolonton Piese populare de Marcel Budală şi Vasile Pandelescu, Ilie Udilă Piese populare româneşti pentru acordeon

SUGESTII METODOLOGICE

Una din formele de bază în proiectarea de lungă durată în clasa de *specialitate (interpretare instrumentală)* o constituie selectarea şi alcătuirea planurilor individuale ale elevilor pe un semestru şi pe anul de învăţământ.

Cerinţele curriculare de evaluare a competenţelor muzical-interpretative a elevului (examenele, colocviile, concertele academice) prevăd viziuni unice în selectarea repertoriului interpretativ. După regulă, acest repertoriu include: creaţie de forma amplă, creaţie polifonică, piese originale ale compozitorilor naţionali, creaţii de virtuozitate, piese de caracter diferit, creaţii în stil popular, material tehnic (studii de tehnică diferită, game în diversitatea lor tehnică).

Materialul didactic va fi selecționat și planificat de către profesor în funcție de particularitățile psiho-fizice individuale și de nivelul general de pregătire al elevului, încât să-i asigure acestuia o evoluție concomitentă și uniformă a factorilor tehnici și artistici.

Studierea acestui instrument se face la fel ca studiul instrumentelor clasice (game, studii, exerciții) diferențiindu-se în mare parte de acestea prin repertoriul abordat, elementele de muzică ușoară, jazz și lucrări de mare popularitate din creația cultă, constituind cerințe actuale față de instrumentist.

Piesele populare eșalonate de la simplu la complex, permit cunoașterea și aprecierea tezaurului muzicii populare românești ca „limbă muzicală maternă” cât și integrarea acestuia în marile valori culturale ale umanității.

În realizarea studiilor se va urmări:
- Corectitudinea și exactitatea interpretării
- Virtuozitatea interpretării
- Calitatea executării a diferitor tipuri de tehnici în diferite mișcări de tempo
- Executarea în tempo cu respectarea digitației și menținerii dinamice

În interpretarea creațiilor muzicale se va urmări:
- simțirea și transmiterea prin interpretare a particularităților mesajului muzical
- nivelul de dezvoltare a competențelor muzicale personale în crearea imaginii muzical – interpretative
- exactitatea, expresivitatea și virtuozitatea interpretării
- articularea și respectarea ritmului și metrului artistic
- redarea contrastantă din punct de vedere al timbrului articulației
- menținerea integralității formei cu respectarea tempoului, melismaticii, articulării
- calitatea emisiei sonore, nivelului tehnic, artistic
- simțirea și trăirea prin interpretare a particularității muzicii naționale.

Strategii didactice:

- Aplicarea elementelor de tehnică specifice acordeonului: exerciții de burduf, game, acorduri, arpegii; exerciții cu broderii şi ornamente specifice fiecărui stil în parte în funcție de clasă
- Citirea corectă a textului muzical din punct de vedere ritmic, melodic şi armonic
- Respectarea digitației şi a semnelor de burduf
- Corelarea elementelor tehnice cu mesajul expresiv al lucrărilor muzicale studiate
- Înțelegerea textului muzical şi interpretarea acestuia în maniera potrivită
- Înțelegerea formei şi a structurii armonice
- Realizarea tehnică şi interpretativă în funcție de repertoriul abordat
- Interpretarea mai multor genuri şi stiluri muzicale inclusiv piese populare cu ritmuri şi măsuri diferite
- Înregistrarea lucrărilor înainte de prezentarea lor în public
- Prezentarea lucrărilor studiate în public

EVALUARE

Clasa IX

1. Pe parcursul primei părți a anului (Septembrie – Decembrie/Ianuarie)

Se verifică pe parcursul semestrului Gamele Majore până la 7 alterații (cu ambele mâini la unison şi moduri de atac diferite), acorduri Majore (gamele şi acordurile făcute cu burduf normal şi apoi cu burduful deschis şi închis – cu valori de: pătrime, optime, şaisprezecime pe o octavă/2 octave/ 3 octave unde permite instrumentul), arpegii pentru acordurile Majore pe toată claviatura si apoi câte 4 sunete - ca si acordurile) pentru obținerea lejerității degetelor, acorduri mărite şi micşorate (cu 3 sunete) şi arpegii pe 3 sunete (cu acorduri marite şi micsorate), **citire la prima vedere cu ambele mâini şi două studii** (cântate din memorie).

Veificare (Decembrie/Ianuarie) – la examen se cântă 3 piese (din repertoriul mentionat la clasa respectivă):
- **O lucrare polifonică**
- **O lucrare (de la clasic la contemporan/ de divertisment/jazz)**
- **O piesă din repertoriul muzicii populare**

2. Pe parcursul părții a doua a anului (Ianuarie – Mai/Iunie)

Se verifică pe parcursul semestrului Gamele minore până la 7 alterații (cu ambele mâini şi moduri de atac diferite), acorduri minore (gamele şi acordurile făcute cu burduf normal şi apoi cu burduful deschis şi închis – cu valori de: pătrime, optime, şaisprezecime), arpegii pentru acordurile Majore pe toată claviatura si apoi câte 4 sunete - ca si acordurile) pentru obținerea lejerității degetelor, acorduri mărite şi micşorate (cu 3 sunete) şi arpegii pe 3 sunete (cu acorduri marite şi micsorate), **citire la prima vedere cu ambele mâini şi două studii** (cântate din memorie).

Examen (Ianuarie – Mai/Iunie)– la examen se cântă 3 piese (din repertoriul menționat la clasa respectivă):
- **O lucrare polifonică**
- **O lucrare (de la clasic la contemporan/ de divertisment/jazz)**
- **O piesă din repertoriul muzicii populare**

Clasa X

1. Pe parcursul primei părți a anului (Septembrie – Decembrie/Ianuarie)

Se verifică pe parcursul semestrului Gamele Majore până la 7 alterații (cu ambele mâini şi moduri de atac diferite iar mâna dreapă cu intervale de terță) , acorduri Majore (gamele şi acordurile făcute cu burduf normal şi apoi cu burduful deschis şi închis – cu valori de: pătrime, optime, şaisprezecime pe o octavă/ 2 octave), arpegii pentru acordurile Majore pe toată claviatura si apoi câte 4 sunete - ca si acordurile) pentru obținerea lejerității degetelor, acorduri de septimă de dominantă si micşorate cu septimă micşorată (4 sunete) şi arpegiile acestora, **citire la prima vedere cu ambele mâini şi două studii** (cântate din memorie).

Veificare (Decembrie/Ianuarie) – la examen se cântă 3 piese (din repertoriul menționat la clasa respectivă):
- **O lucrare polifonică din repertoriul menionat la clasa respectivă**
- **O lucrare (de la clasic la contemporan/ de divertisment/jazz)**
- **O piesă din repertoriul muzicii populare**

2. Pe parcursul părții a doua a anului (Ianuarie – Mai/Iunie)

Se verifică pe parcursul semestrului Gamele minore până la 7 alterații (cu ambele mâini şi moduri de atac diferite iar mâna dreapă cu intervale de terță), acorduri minore (gamele şi acordurile făcute cu burduf normal şi apoi cu burduful deschis şi închis – cu valori de: pătrime, optime, şaisprezecime pe o octavă/ 2 octave), arpegii pentru acordurile minore pe toată claviatura si apoi câte 4 sunete - ca si acordurile) pentru obținerea lejerității degetelor, acorduri de septimă de dominantă si micşorate cu septimă micşorată (4 sunete) şi arpegiile acestora, **citire la prima vedere cu ambele mâini şi două studii** (cântate din memorie).

Examen (Ianuarie – Mai/Iunie)– la examen se cântă 3 piese (din repertoriul mentionat la clasa respectivă):
- **O lucrare polifonică din repertoriul mentionat la clasa respectivă**
- **O lucrare (de la clasic la contemporan/ de divertisment/jazz)**
- **O piesă din repertoriul muzicii populare**

Clasa XI

3.Pe parcursul primei părți a anului (Septembrie – Decembrie/Ianuarie)

Se verifică pe parcursul semestrului Gamele Majore până la 7 alterații (cu ambele mâini şi moduri de atac diferite iar mâna dreapă cu intervale de sextă), acorduri Majore - în toate răsturnările (făcute cu burduf normal şi apoi cu burduful deschis şi închis – cu valori de: pătrime, optime, şaisprezecime şi triolet –ricochet), arpegii pentru acordurile Majore şi minore pe toată claviatura si apoi câte 4 sunete - ca şi acordurile) pentru obținerea lejerității degetelor, acorduri Majore cu sextă mare şi Majore cu septimă mare (4 sunete) în toate răsturnările şi arpegiile acestora, **citire la prima vedere cu ambele mâini şi două studii** (cântate din memorie).

Veificare (Decembrie/Ianuarie) – la examen se cântă 3 piese (din repertoriul menționat la clasa respectivă):
- **O lucrare polifonică din repertoriul menionat la clasa respectivă**
- **O lucrare (de la clasic la contemporan/ de divertisment/jazz)**
- **O piesă din repertoriul muzicii populare**

4.Pe parcursul părții a doua a anului (Ianuarie – Mai/Iunie)

Se verifică pe parcursul semestrului Gamele minore până la 7 alterații (cu ambele mâini şi moduri de atac diferite iar mâna dreapă cu intervale de sextă), acorduri minore - în toate răsturnările (făcute cu burduf normal şi apoi cu burduful deschis şi închis – cu valori de: pătrime, optime, şaisprezecime şi triolet –ricochet), arpegii pentru acordurile minore şi minore pe toată claviatura si apoi câte 4 sunete - ca şi acordurile) pentru obținerea lejerității degetelor, acorduri Majore cu sextă mare şi Majore cu septimă mare (4 sunete) în toate răsturnările şi arpegiile acestora, **citire la prima vedere cu ambele mâini şi două studii** (cântate din memorie).

Examen (Ianuarie – Mai/Iunie)– la examen se cântă 3 piese (din repertoriul mentionat la clasa respectivă):
- **O lucrare polifonică din repertoriul mentionat la clasa respectivă**
- **O lucrare (de la clasic la contemporan/ de divertisment/jazz)**
- **O piesă din repertoriul muzicii populare**

Clasa XII

1. Pe parcursul primei părți a anului (Septembrie – Decembrie/Ianuarie)

Se verifică pe parcursul semestrului Gamele Majore până la 7 alterații (cu ambele mâini şi moduri de atac diferite iar mâna dreapă cu intervale de terță şi de sextă), acorduri Majore şi minore - în

toate răsturnările (făcute cu burduf normal şi apoi cu burduful deschis şi închis – cu valori de: pătrime, optime, şaisprezecime şi triolet –ricochet), arpegii pentru acordurile Majore şi minore pe toată claviatura si apoi cu câte 4 sunete - ca şi acordurile) pentru obținerea lejerității degetelor, acorduri minore cu sextă mare şi minore cu septimă mare (4 sunete) în toate răsturnările şi arpegiile acestora, **citire la prima vedere cu ambele mâini şi două studii** (cântate din memorie).

Veificare (Decembrie/Ianuarie) – la examen se cântă 3 piese (din repertoriul menționat la clasa respectivă):

- **O lucrare polifonică din repertoriul menionat la clasa respectivă**
- **O lucrare (de la clasic la contemporan/ de divertisment/jazz)**
- **O piesă din repertoriul muzicii populare**

2. Pe parcursul părții a doua a anului (Ianuarie – Mai/Iunie)

Se verifică pe parcursul semestrului Gamele minore până la 7 alterații (cu ambele mâini şi moduri de atac diferite iar mâna dreapă cu intervale de terță şi de sextă), acorduri Majore şi minore - în toate răsturnările (făcute cu burduf normal şi apoi cu burduful deschis şi închis – cu valori de: pătrime, optime, şaisprezecime şi triolet –ricochet), arpegii pentru acordurile Majore şi minore pe toată claviatura si apoi cu câte 4 sunete - ca şi acordurile) pentru obținerea lejerității degetelor, acorduri minore cu sextă mare şi minore cu septimă mare (4 sunete) în toate răsturnările şi arpegiile acestora, **citire la prima vedere cu ambele mâini şi două studii** (cântate din memorie).

Examen (Ianuarie – Mai/Iunie)– la examen se cântă 3 piese (din repertoriul menționat la clasa respectivă):

- **O lucrare polifonică din repertoriul mentionat la clasa respectivă**
- **O lucrare (de la clasic la contemporan/ de divertisment/jazz)**
- **O piesă din repertoriul muzicii populare**

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

Studii: *Czerny, Studii adaptate pentru acordeon* Burmuller, Studii adaptate pentru acordeon Sidarikov, Studii pentru acordeon Ostroimov, Studii pentru acordeon Londonov, Studii pentru acordeon Album acordeon (Moscova 1979) vol4,5,si 6, Studii pentru acordeon Studii pentru acordeon vol.1-5 (Moscova 1979) Strudii pentru acordeon vol. 5-9 (Moscova 1981 Piese şi studii de concert vol.7-9 (Moscova !984 Studii adaptate pentru acordeon de Muszkovski	Piese şi cărți: Sonate de Scarlatti Invenţiuni la două si trei voci de J.S. Bach Preludii şi fugi de J.S. Bach Piese de concert pentru acordeon vol.1,2,3 şi 4 Wonderful world of accordion vol.2-5 Metode pentru acordeon vol.1-5 Antologie pentruacordeon (Bayan) vol.1-8 de F. Lips Preludii de Rahmaninov Lucrări Lucrări de Zolotariov Lucrări de F. Angelis Lucrări de Derbenko Piese de V. Vlasov Piese de Renzo Ruggieri Piese de Richard Galliano: Waltz for Nicky Fou rire Piese de Astor Piazzolla: Libertango Adios nonino SVP Revirado Piese de Fancelli: Acquarelli cubani Ciri 10 km al finestrino Standarde de jazz adaptate pentru acordeon Vol. Akkordeon Pur cu lucrări pentru acordeon Melodii populare pentru acordeon de M. Dolonton Celebri acordeonişti ai tuturor timpurilor de M. Dolonton Piese populare de Marcel Budală şi Vasile Pandelescu, Ilie Udilă Piese populare româneşti pentru acordeon

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Instituție de apartenență, localitate, județ
COORDONATOR MEC Prof. LILIANA BOBEICĂ	Ministerul Educației și Cercetării
COORDONATOR CNCE Prof. LĂCRĂMIOARA-ANA PAULIUC	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare
CONSULTANT ȘRIINȚIFIC Prof. Univ. Dr. VALENTINA DEDIU-SANDU	Academia Română
Lect. Univ. dr. FERNANDO MIHALACHE	Universitatea Națională de muzică București

Anexa nr. 269

Programa școlară
pentru disciplina

NAI

(instrument principal, instrument secundar și instrument la alegere)

Clasele a IX-a – a XII-a
Curriculum de specialitate (CS)

Filiera vocațională, profilul artistic, specializarea muzică

Învățământ liceal

- 2026 –

Anexa nr. 269
Programa școlară pentru disciplina
Nai (instrument principal, instrument secundar și instrument la alegere),
clasele a IX-a – a XII-a, *curriculum de specialitate (CS)*

- ***Filiera vocațională, profil artistic, specializarea muzică***

NOTĂ DE PREZENTARE

Programa școlară pentru ***Nai*** (*instrument principal, instrument secundar și instrument la alegere)* reprezintă o ofertă curriculară de specialitate pentru învățământul liceal, *filiera vocațională, profil artistic, specializarea muzică, secțiile muzică instrumentală și studii teoretice,* începând din anul școlar 2026-2027. Disciplinele în cadrul cărora se poate studia ***naiul*** ca instrument muzical se regăsesc în *Anexa 10 la OMEC nr. 4350/20.06.2025 - Planul-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, filiera vocațională, profil artistic, specializarea muzică,* secțiile *Interpretare instrumentală* și *Studii teoretice muzicale,* în *Curriculum de specialitate* (CS).

Studiul ***naiului*** în liceu, ca instrument principal și instrument secundar, își propune pregătirea absolvenților pentru admiterea în învățământul superior, devenind ulterior instrumentiști în filarmonici, în diferite formații instrumentale sau cadre didactice de specialitate.

Studiul ***naiului*** în liceu, ca instrument la alegerea elevilor care studiază pianul ca instrument principal, își propune familiarizarea pianiștilor cu specificul *naiului*, în vederea pregătirii în calitate de acompaniatori în diferite formații instrumentale.

Pentru studiul acestui instrument muzical, bugetul de timp alocat, în funcție de locul pe care îl ocupă în pregătirea de specialitate a elevilor, este următorul:

Nai				
Disciplina	a IX-a	a X-a	a XI-a	a XII-a
Instrument principal	3	3	3	3
Instrument secundar	2	2	2	2
Instrument la alegere	1	1	1	1

În elaborarea programei, s-a avut în vedere raportarea la cadrul legislativ și documentele strategice generale și specifice care susțin studiul disciplinelor:

- ***Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023***, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Regulamentul-cadru de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar***, aprobat prin Ordinul ministrului educației nr. 5.726/2024, , cu modificările și completările ulterioare;
- ***Regulamentul de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar cu program de artă***, aprobat prin Ordinul Ministerului Educației și Cercetării nr. 3717/01 aprilie 2025, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Planurile-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi***, filiera vocațională, profilul artistic, specializarea muzică din Anexa nr. 10 la O.M.E.C. nr. 4.350/20.06.2025 privind aprobarea Planurilor-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Profilul de formare al absolventului***, OME nr. 6731/2023, care asigură coerența verticală a parcursul școlar, (competențe-cheie + atribute prioritare);
- *documente europene relevante la nivel general și, mai ales, pentru disciplină (Recomandarea Consiliului UE privind competențele-cheie, Cadrul european al calificărilor, Rapoarte OECD/ UNESCO, Cadre de referință etc.);*
- *alte documente/studii specifice Curriculumului Național și curriculumului disciplinei – de exemplu, cu valoare pentru sugestiile metodologice ale programei școlare.*

Programa este elaborată potrivit modelului de proiectare curriculară centrat pe competențe. Construcția programei este realizată astfel încât să contribuie la dezvoltarea profilului de formare al absolventului. Din perspectiva disciplinei de studiu, orientarea demersului didactic are la bază *competența de sensibilizare și exprimare culturală* cu atributele prioritare esențiale pentru abordarea învățării într-un mod conștient și pe termen lung.

Structura programei școlare include, pe lângă *Nota de prezentare*, următoarele elemente:
- Competenţe generale
- Competenţe specifice şi exemple de activităţi de învăţare
- Domenii de conținut și conţinuturi
- Sugestii de repertoriu
- Sugestii metodologice
- Bibliografie selectivă

Competenţele sunt ansambluri structurate de cunoştinţe, abilităţi şi atitudini dezvoltate prin învăţare, care permit identificarea şi rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte particulare diverse.

Competențele generale vizate jalonează achizițiile elevului pentru întregul ciclu liceal.

Competenţele specifice se formează pe parcursul unui an şcolar, sunt derivate din competenţele generale şi reprezintă etape în dobândirea acestora. Competenţele specifice sunt însoţite de exemple de activităţi de învăţare, care constituie modalităţi de organizare a activităţii didactice în scopul realizării competenţelor. Programa şcolară propune, cu caracter de exemplu, diferite tipuri de activităţi de învăţare, care integrează strategii didactice şi care valorifică experienţa concretă a elevului. Cadrul didactic are libertatea de a utiliza exemplele de activităţi de învăţare pe care le propune programa şcolară, de a le completa sau de a le înlocui, astfel încât acestea să asigure un demers didactic adecvat situaţiei concrete de la clasă. Se asigură, în acest fel, premisele aplicării contextualizate a programei şcolare şi proiectării unor parcursuri de învăţare personalizate.

Conținuturile învățării constituie elemente de bază ale domeniului, mijloace informaționale prin care se urmărește realizarea competențelor.

Sugestiile de repertoriu sunt prezentate separat pentru fiecare an de studiu. Repertoriu este un mijloc de realizare a competențelor, fiind indispensabil în progresul elevilor pe tot parcursul formării.

Sugestiile metodologice includ recomandări privind strategiile didactice şi elementele de evaluare formativă continuă şi sumativă.

Construcția programei permite susținerea elevilor în direcția exprimării artistice la instrument, concretizată în manifestări muzicale, constituind un demers complex ce integrează cunoștințe, deprinderi, competențe și de la celelalte discipline muzicale.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Operarea cu elemente de limbaj specific în abordarea creațiilor muzicale**
CG2	**Valorificarea potențialului creativ în interpretare, operând cu limbajul de specialitate**

CLASA a IX-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Operarea cu elemente de limbaj specific în abordarea creațiilor muzicale*

CS 1.1. Descifrarea la prima vedere a unei partituri muzicale
- *aplicarea formulelor ritmice specifice - exerciții de citire ritmică (solfegiere ritmică) a unor fragmente din studii sau piese, urmate de transpunerea imediată la nai;*
- *interpretarea aceluiași fragment muzical sub diverse indicații de tempo;*
- *analiza și diferențierea practică a măsurilor simple și compuse, executând un studiu sau o gamă cu accente specifice fiecărui tip de măsură.*
CS 1.2. Identificarea elementelor de limbaj din textul muzical, corelate cu tehnica instrumentală corespunzătoare
- *identificarea, numirea și utilizarea corectă a registrelor. exerciții de schimbare eficientă între registre diferite, înțelegând modul de susținere și emisie;*
- *corelarea dinamicii și a nuanțelor (timbrul) - executarea aceluiași pasaj muzical cu dinamici contrastante (piano - forte), conștientizând și explicând modul în care trebuie adaptată viteza și presiunea pentru a obține timbrul dorit. aplicarea progresivă a nuanțelor (crescendo - decrescendo, crescendo și diminuendo), exersând controlul fin al coloanei de aer pe o singură notă lungă sau pe o frază;*
- *"studiul ca piesă de concert" - elevul interpretează un studiu atât cu precizie tehnică, cât și cu intenție muzicală, aplicând frazarea și dinamica transformând caracterul tehnic inițial, într-o „miniatură" muzicală expresivă.*
CS 1.3. Corelarea execuției tehnice cu indicațiile din partitură
- *identificarea structurilor formale - analiza formei muzicale a unei piese din repertoriul studiat.*
- *identificarea motivelor, frazelor, secțiunilor, etc.;*
- *explicarea relației dintre forma muzicală și mijloacele de expresie folosite (dinamica, agogica, articulația) în fiecare secțiune.*

CG 2 - *Valorificarea potențialului creativ în interpretare, operând cu limbajul de specialitate*

CS 2.1. Identificarea elementelor artistice, prin diverse procedee de emisie, atac și frazare
- *elevul exersează același studiu sau aceeași piesă scurtă, interpretând-o în două moduri contrastante, utilizând o paletă extinsă de nuanțe(dinamică) și variații de tempo(agogică);*
- *interpretarea unui pasaj muzical cu diverse tipuri de articulație, analizând cum schimbarea acesteia modifică caracterul și fraza muzicală;*
- *marcarea și respectarea frazării, explicând modul în care frazarea contribuie la înțelegerea structurii melodice și a fluxului muzical.*
CS 2.2. Formarea capacității interpretative muzicale coerente în diferite stiluri și perioade muzicale
- *elevul studiază o piesă dintr-o anumită epocă/zonă etnografică și identifică elementele de limbaj specifice, pe care le traduce apoi în decizii interpretative;*
- *elevul preia un scurt motiv melodic sau ritmic din gamă/mod sau din studiul zilnic și îl dezvoltă prin variații de tehnică, explorând diferitele culori sonore pe care le poate produce instrumentul;*
- *„exersarea prin imagini" - elevul asociază frazelor muzicale din repertoriu imagini, stări sau povești și încearcă să le redea la instrument, adaptând calitatea sunetului, vibrato-ul și forța emisiei pentru a corespunde viziunii artistice.*
CS 2.3. Gestionarea emoțiilor scenice, prin pregătire mentală și emoțională
- *efectuarea periodică a orei de instrument în sala de spectacole a școlii;*
- *interpretarea unei lucrării muzicale, în prezența colegilor și a profesorilor, simulând un act artistic pe scenă;*
- *participarea la audiții, concerte și concursuri interșcolare.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Elemente de tehnică instrumentală.	- tehnici de emisie sonoră: - intonația funcțională: game, intervale și cromatizare; - egalizarea tonurilor și a semitonurilor în intonație ascendentă și descendentă; - ritm, metru, tempo; - corelarea emisiei și a presiunii coloanei de aer în toate registrele instrumentului;
Elemente de notație și cultură muzicală.	- elemente de structură a melodiei: motiv, fraza, temă, perioadă, secțiune; - forme muzicale: lied, sonata, tema cu variațiuni, rondo, menuet, etc; - tehnici de emisie: vibrato, non-vibrato, nuanțe; - tehnici de articulație: articulație simplă, dublă, triplă, staccato, legato, etc; - elemente de dinamică muzicală: p, mf, f, cresc. decresc. etc;
Aspecte interpretative.	- elemente stilistice specifice folclorului românesc: trill, legato, ornamente, apogiaturi, mordente, grupete, glissando, frullato etc; - genuri muzicale reprezentative zonelor etnofolclorice: doină, horă lentă, horă mișcată, sârbă, brâu, brează, învârtită, de doi, jiană hațegană, geampara, corăgheasc㠁, rustem, etc; - modurile populare utilizate în repertoriul folcloric: ionic, doric, frigic, lidic, mixolidic, locric, eolic. - elemente ritmice reprezentative: metru, formule ritmice, accente;

REPERTORIU (SUGESTII)

Game, studii	Game majore și minore cu patru alterații; Vasile Iovu, Metodă de nai, (pp. 96-101); Gh. Zamfir, Traite du nai, (nr. 136-145); J. Domide, Akademische Hoschulstudien, Band 1 (nr.1-19); D. Cernătescu - 24 de studii adaptate pentru nai (nr.1-6);
Lucrări din repertoriul clasic universal	F.M. Veracini - Sonata prima; G.Ph. Telemann - Concertul pentru oboi în mi minor; D. Cimarosa - Siciliana; G.Fr. Handel - Sonata penru flaut în Sol major; J.B. Loeillet - Sonata pentru trompetă în Do major; J.B. Loeillet - Cocertul pentru trompetă în Do major; W.A. Mozart - Rondo alla turca; R. Schumann - Visuri; J. Brahms - Dans ungar nr. 5; P.I. Ceaikovski - Vals Sentimental; O. Rieding - Concertul pentru vioară în Sol major; B. Bartok - Seara-n poartă; D. Schostakovich - Cântec trist; M. Negrea - Sara-n poartă; L. Comes - Două dansuri din Apuseni; D. Chiriac - Silvia; P. Elinescu - Scena Pastorală; Gh. Zamfir - Dansul pădurii; Gh. Zamfir - Dansul râurilor sacre;

	C-tin Arvinte - Chindia; C-tin Arvinte - Slănicul ca-n Prahova; P. Constantinescu - Cântec de adormit Mițura;
Lucrări folclorice	Balada haiducului; De-ar fi dorul ca și-o floare; Doina lui Petre Unc; Doina din Rucăr; Lăsai pușca ruginită; Mult mă-ntreabă inima; Sus la crasma-n dealu' mare; Toată lumea-mi zice Lotru; Lina; Cât îi cerul plin de stele; Picături de untdelemn; Hora de la Focșani; Hora din Petreşti Hora din Vlaşca; Hora lăutărească; Hora lui Kiazim; Hora ploii; Hora de la Smârdan; Cine-a pus cârciuma-n drum; Breaza din Argeș; Breaza din Prahova; Brâul din Făgăraș; Brâu pe bătăi; Brâu pe șase; Sârba de la Topoloveni; Sârba dobrogeană; Sârba lui Budală; Sârba lui Damian; Sârba lui Damian Luca; Sârba lui Matei; Sârba rudărenilor; Spoitoreasa; Repezită; Rustemul de la Lișteava; Țarina de la Abrud; Dodă, dodă; Joc dobrogean; Învârtita din Beclean; Învârtita din Simeria; Badea cu căciula sură; Jienească de la Vaideeni; Vino iute dorule; Joc de doi - Ca-n Banat;

CLASA a X-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Operarea cu elemente de limbaj specific în abordarea creațiilor muzicale*

CS 1.1. Citirea la prima vedere a unei partituri muzicale
- *elevul analizează partitura și identifică vizual motivele tematice și secțiunile formei (a-b-a', expoziție, dezvoltare, repriză, etc.);*
- *elevul utilizează mijloace de expresie specifice (dinamică, agogică, timbru) pentru a evidenția în mod clar delimitarea și caracterul fiecărui motiv și fraze;*
- *elevul utilizează mijloace de expresie specifice (dinamică, agogică, timbru) pentru a evidenția în mod clar delimitarea și caracterul fiecărui motiv și fraze.*
CS 1.2. Executarea elementelor de limbaj din textul muzical, corelate cu tehnica instrumentală corespunzătoare
- *după ce a studiat o lucrare, elevul face o prezentare, explicând structura formală și contextul istoric, arătând cum toate acestea i-au influențat deciziile de interpretare;*
- *profesorul și elevul aleg o frază muzicală dificilă din punct de vedere expresiv. elevul trebuie să propună soluții interpretative, explicând de ce fiecare variantă propusă este validă din perspectiva limbajului muzical;*
- *elevul ascultă cel puțin două înregistrări diferite ale aceleiași piese de către interpreți renumiți și analizează comparativ deciziile lor interpretative, identificând diferențele și explicându-le din perspectiva stilului personal și a libertății creative.*
CS 1.3. Corelarea execuției agogice cu indicațiile din partitură
- *elevul studiază o lucrare din perioada barocă, clasică sau romantică sau românească și identifică semnele de agogică, dinamică și articulație specifice. execută pasaje punând accentul aceste indicații, demonstrând înțelegerea stilului epocii;*
- *exerciții de articulație și agogică în fragmente scurte;*
- *elevul analizează o lucrare scrisă inițial pentru alt instrument (de exemplu, un lied pentru voce și pian) și adaptează linia melodică la registrul și posibilitățile tehnice ale naiului, menținând în același timp intonația și caracterul expresiv al piesei.*

CG 2 - *Valorificarea potențialului creativ în interpretare, operând cu limbajul de specialitate*

CS 2.1. Dezvoltarea expresivității artistice, prin diverse procedee de emisie, atac și frazare
- *analizarea unei piese din repertoriu, identificând forma muzicală, structura armonică(cadențe, modulații), frazele muzicale și elementele specifice de limbaj componistic;*
- *compararea diferitelor interpretări ale aceleiași lucrări, observând și argumentând diferențele în aplicarea indicațiilor de agogică, dinamică, articulație și caracter;*
- *executarea unui pasaj tehnic dificil sub două forme interpretative distincte, explicând alegerea de agogică, dinamică și frazare.*
CS 2.2. Dezvoltarea capacității interpretative muzicale coerente în diferite stiluri și perioade muzicale
- *încurajarea elevul să depășească simpla reproducere a textului muzical și să exploreze latura sa creativă prin intervenții personale bazate pe cunoștințe teoretice;*
- *interpretarea aceluiași pasaj tehnic cu schimbări intenționate de timbru pentru a reda un anumit caracter sau emoție, explicând ce anume a fost modificat la nivel tehnic;*
- *analiza unei lucrări și prezentarea verbală a contextului istoric, a formei muzicale și a propriilor intenții interpretative.*
CS 2.3. Dezvoltarea atitudinii și prezenței scenice
- *exersarea mișcărilor corpului și ale mâinilor cu scopul de a le integra fluid și expresiv în contextul frazei muzicale, făcându-le să devină o parte naturală a discursului muzical;*

- *analiza propriei posturi și mișcări cu ajutorul înregistrărilor video, urmărind corelarea între gestul fizic și intenția muzicală/expresivă;* - *analizarea înregistrărilor video ale unor concerte relevante susținute de artiști reprezentativi, urmărind prezența scenică și dialogul cu publicul.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Elemente de tehnică instrumentală.	- agilitatea și acuratețea tehnicii instrumentale; - lejeritatea emisiei sonore; - capacitatea de memorare și concentrare; - capabilitatea de a interpreta liber în caracter rubato.
Elemente de notație și cultură muzicală.	- utilizarea corectă a tehnicilor de articulație și emisie pentru dezvoltarea unei frazări corecte stilistic. - conștientizarea deprinderilor ineficiente în actul interpretării; - autoevaluarea ca parte esențială a procesului interpretativ;
Aspecte interpretative.	- timbralitate și dinamică în redarea caracterului zonei interpretate; - agilitatea ca parte a tehnicii instrumentale; - identificarea de elemente melodice comune în cadrul structurii lucrărilor; - diversitatea metro-ritmică specifică zonei repertoriului studiat;

REPERTORIU (SUGESTII)

Game, studii	Game majore și minore cu cinci alterații; Gh. Zamfir, Traite du nai, (nr. 146-155); J. Domide, Akademische Hoschulstudien, Band 1 (nr.20 - 40); D. Cernătescu - 24 de studii adaptate pentru nai (nr.7-12);
Lucrări din repertoriul clasic universal	A. Vivaldi - Concertul pentru vioara în Sol major; A. Vivaldi - Sonata a III-a în Sol major; G. Ph. Teleman - Sonata în la minor; J.B. Loeillet - Sonata pentru flaut în la minor; V. Jirovec - Adagio din Simfonia pentru oboi și orchestră; J.S. Bach - Suita în si minor; H. Purcell - Suita pentru trompetă în Do major; W.A. Mozart - Concertul nr. 1 pentru corn în Re major; W.A. Mozart - Elvira Madrigan; A. Dvorak - Humoreska; Z. Fibich - Poema Op. 41, Nr.4; S. Rachmaninoff - Vocalise; G. Faure - Cântec de leagăn; P. Elinescu - Dansul vrăjioarelor; C-tin Arvinte - Elegie pentru nai și pian; Gh. Zamfir - Gloria; Gh. Zamfir - Souffle du temps; C. Porumbescu - Balada; P. Constantinescu - Cântec vechi;
Lucrări folclorice	Busuioc de la Plenița; Doina ciobanului;

	Doina în mi minor; Doina din Bocșa; Doina gorjenească; Munte, munte, brad frumos; Sus pe culmea dealului; Mândră floare de bujor; Hora bidinarilor; Hora de concert moldovenească; Hora de la Bacău; Hora de la Clejani; Hora de la Serdanu; Hora lui Daniel Iancu; Hora muntenească; Hora rudărenilor; Hora Cuciucov; Bârlădeanca; Șapte văi și-o vale-adâncă; Sârba de la Alunu'; Sârba de la Călărași; Sârba de la Cozmești; Sârba de la Rucăr; Sârba de la Oltina; Sârba lui Petre; Sârba lui Petrică Moțoi; Brâul bănățenilor; Brâul de la Făget; Breaza de la Cernavodă; Ca la breaza; Rustem oltenesc; Geamparalele de la Dăeni; Corăgheasca; Ostropăț; Țarina de la Găina; Joc din Drăcineț; Jocul fetelor; Someșanca: Învârtita de la Avrig; Învârtita de la Făgăraș; Învârtita din Mărginimea Sibiului; Pleacă oile la munte; Sorocul mare; Mărie, poale ciurate; Mi se-nsoară pretenii;

CLASA a XI-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Operarea cu elemente de limbaj specific în abordarea creațiilor muzicale*

CS 1.1. Redarea la prima vedere a unei partituri muzicale
- *analiza partiturii lucrărilor studiate, pentru a identifica și marca funcțiile armonice principale; exersarea arpegiilor corespunzătoare acordurilor din pasajele respective, în contextul muzical, pentru a îmbunătăți intonația, lejeritatea mișcărilor și înțelegerea muzicală;*
- *recunoașterea formei muzicale și delimitarea secțiunilor. justificarea alegerilor interpretative în funcție de caracterul și funcția fiecărei secțiuni;*
- *experimentarea cu diferite tipuri de articulații și metode de atac în cadrul unui pasaj, argumentând alegerea în funcție de cerințele de caracter sau de structura ritmică.*
CS 1.2. Interpretarea elementelor de limbaj din textul muzical, corelate cu tehnica instrumentală corespunzătoare
- *studiul de pasaje ritmice complexe din literatura specifică care implică grupări neregulate, poliritmii simple sau schimbări frecvente de măsură, prin exersarea conștientă a tactării în timp ce se cântă, pentru a asigura precizia ritmică în pasaje dificile;*
- *variații ritmice improvizate pe un fragment melodic dat, păstrând structura armonică de bază, pentru a demonstra flexibilitate în operarea cu durata notelor și pauzelor;*
- *executarea de exerciții de vibrato controlat (rapid/lent, larg/îngust) în diverse registre, cu scopul de a obține o varietatea necesară redării caracterului lucrărilor.*
CS 1.3. Corelarea execuției dinamice cu indicațiile din partitură
- *analiza comparativă a aceleiași lucrări pentru a identifica variațiile în notația dinamică și de tempo;*
- *studiul lucrărilor din repertoriu prin analiza armonică și formală, identificarea motivului și a frazării specifice epocii/zonei și justificarea alegerilor dinamice;*
- *exerciții de articulație(simplă, dublă, triplă), corelate cu diferite gradații dinamice.*

CG 2 - *Valorificarea potențialului creativ în interpretare, operând cu limbajul de specialitate*

CS 2.1. Consolidarea expresivității artistice, prin diverse procedee de emisie, atac și frazare
- *exersarea gamelor, arpegiilor și a studiilor tehnice cu accent pe obținerea unor culori sonore și timbruri diferite, explorând variații de presiune și atac;*
- *interpretarea unei teme simple cu variațiuni de nuanțe, tempo-uri sau culori timbrale, menite să exprime stări emoționale diferite (bucurie, melancolie, tensiune etc.);*
- *utilizarea conștientă și controlată a diverselor modalități de atac, vibrato și timbru, adaptate cerințelor expresive ale repertoriului.*
CS 2.2. Consolidarea capacității interpretative muzicale coerentă în diferite stiluri și perioade muzicale
- *interpretarea aceluiași fragment muzical folosind frazări diferite, cu înregistrarea și analiza critică a rezultatului, pentru a identifica soluția optimă în concordanță cu caracterul lucrării;*
- *exersarea unor pasaje complexe în moduri diferite de articulație, pentru a obține sonorități contrastante;*
- *elevul improvizează o scurtă frază muzicală, urmărind crearea unei anumite stări emoționale sau a unui caracter impus.*
CS 2.3. Consolidarea tehnicilor de comunicare cu publicul prin intermediul unei interpretării expresive
- *aplicarea justă a elementelor de limbaj muzical (frazare, dinamică, agogică) pentru redarea stilistică autentică a lucrărilor din repertoriu;*

- *susținerea de audiții alături de profesorul corepetitor, punând accent pe dialogul muzical, echilibrul sonor și sincronizare ritmică;* - *realizarea de lecții deschise în care elevul interpretează o lucrare din repertoriu, urmată de discuții libere despre actul artistic alături de colegii de la clasă.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Elemente de tehnică instrumentală	- elemente de limbaj: intonație funcțională, efecte sonore; - formule ritmice: dactil, anapest, iamb, troheu, sincopa, contratimp, anacruză, etc; - tehnica instrumentală de virtuozitate; - enarmonizarea eficientă în funcție de gradul de dificultate al repertoriului;
Elemente de notație și cultură muzicală	- audiții comparate; - trăsături și tehnici specifice lucrărilor muzicale din diferite perioade ale istoriei muzicii; - utilizarea corectă a tehnicilor, în vederea păstrării caracterului lucrării interpretate; - gândirea critică în procesul de dezvoltare a personalității artistice;
Aspecte interpretative	- combinații de articulații: legato-staccato; - frazare expresivă și emotivă în lucrările rubato; - gestionarea eficientă a pasajelor dificile; - memorarea logică a repertoriului;

REPERTORIU (SUGESTII)

Game, studii	Game majore și minore cu șase alterații; Gh. Zamfir, Traite du nai, (nr. 156 - 171); J. Domide, Akademische Hoschulstudien, Band 2 (nr.1 - 15); D. Cernătescu - 24 de studii adaptate pentru nai (nr.13 - 18);
Lucrări din repertoriul clasic universal	G. Ph. Telemann - Sonata poloneză; J.B. Loeillet - Sonata op 1, nr 3, în Sol Major; W.A. Mozart - Aria reginei nopții din Flautul fermecat; W.A. Mozart - Concertul pentru flaut în Sol major; W.A. Mozart - Sonata pentru vioară și pian în mi minor; N. Rakov - Sonata pentru oboi în Fa major; E. Grieg - Cântecul lui Solveig; B. Dubosarski - Vivaldiana; E. Elgar - Salut d'amour, op. 12; E. Satie - Gnossienne nr. 1; F. Kreisler - Liebesleid; A. Piazzolla - Vuelvo al Sur; W. Gomez - Ave Maria; B. Bartok - 6 dansuri românești pentru pian; O. Negruță - Balada; V. Jianu - Pastel de toamnă; C-tin Arvinte - Suita sălăjană; Gh. Zamfir - Au dela de la flute; Gh. Zamfir - Culori de toamnă; Gh. Zamfir - Impression romantique;

Lucrări folclorice	Balada lui Costea Păcuraru; Ca din Tulnic; Cântec ca pe luncă; Doina de l'amour; Doina din Banat; Domașnea; Ce s-ar face inima; Mândra mea de la Ciugur; Lacrimile Prutului; Mureș, apă curgătoare; Ca la nuntă; Hora Bucureștilor; Hora de la Craiova; Hora din Argeș; Hora lui Marcel Budală; Hora lui Vișan; Hora mare a Românilor; Hora mare din Bacău; Hora pe bătăi; Hora teișenilor; Hora staccato; Silviana; Sârba de la Bacău; Sârba de la Craiova; Sârba de la Glodeni; Sârba de la Pitești; Sârba de pe Valea Trotușului; Sârba bătrânească; Sârba românilor; Suita de sârbe oltenești; Brâul din Găești; Brâul de la Mușetești; Brâul voinicilor; Breaza de la Dragodana; Breaza de la Rahova; Breaza din Agăș; Ardeleană; Bârlădeanca; Geamparalele din Bârlad; Dragu mi-i vara la joc; Hațegana „plaiuri Transilvane”; De ce n-ai lăsat Doamne și omu'; Jocuri din Banat; Joc de pe valea Someșului; Învârtita din Cluj și Haidăul; Învârtita lui Palcu';

CLASA a XII-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Operarea cu elemente de limbaj specific în abordarea creațiilor muzicale*

CS 1.1. Interpretarea la prima vedere a unei partituri muzicale.
- *elevul identifică și marchează pe partitură secțiunile lucrării studiate, justificând alegerile pe baza temelor, tonalităților și modulațiilor;* - *discutarea modului în care înțelegerea formei muzicale influențează alegerea agogică și dinamică în execuție;* - *exersarea abilității de a reda corect ornamentele muzicale, în funcție de caracterul și stilul lucrării muzicale.*
CS 1.2. Redarea textului muzical corelată cu elemente de tehnică instrumentală, asigurând fluiditatea discursului muzical.
- *utilizarea unor culori timbrale și dinamice diferențiate la nivel de frază, pentru a evidenția caracterul acestora;* - *exersarea dialogului cu profesorul corepetitor, în vederea realizării unei bune comunicări agogice și dinamice;* - *exerciții pentru conștientizarea mișcărilor. mișcarea izolată doar a instrumentului sau doar a capului.*
CS 1.3. Însușirea tehnicilor interpretative indicate în partitură.
- *elevul alege un fragment dintr-o lucrare la alegere și prezintă deciziile interpretative, în ceea ce privește ornamentele, vibrato-ul, tipului de articulație, justificându-le pe baza contextului stilistic sau a convențiilor epocii;* - *elevul explică și aplică diferențele de execuție ale unei notații muzicale(trill, mordent, apogiatură, etc.), în funcție de perioada istorică sau a zonei etnofolclorice;* - *elaborarea unui studiu de caz interpretativ în care elevul alege o lucrare complexă și realizează o analiză formală și stilistică detaliată a acesteia, urmată de redactarea unei concepții interpretative personale, pe care o pune apoi în practică la instrument.*

CG 2 - *Valorificarea potențialului creativ în interpretare, operând cu limbajul de specialitate*

CS 2.1. Aprofundarea expresivității artistice, prin diverse procedee de emisie, atac și frazare
- *elevul analizează și interpretează lucrări de anvergură, aplicând în mod conștient mijloacele de expresie specifice epocii și stilului respectiv, justificându-și alegerile interpretative pe baza cunoștințelor de forme și istoria muzicii;* - *interpretarea cu diverse nuanțe emoționale, prin exersarea aceluiași pasaj sau fragment muzical de cel puțin trei ori, încercând să transmită de fiecare dată o stare emoțională diferită, prin variația timbrului, vibrato-ului și a atacului, demonstrând controlul asupra culorilor sonore;* - *exerciții pentru perfecționarea diferitelor efecte sonore specifice naiului(frull, gliss, vibrato, etc.)*
CS 2.2. Perfecționarea capacității interpretative muzicale coerente în diferite stiluri și perioade muzicale
- *elevul alege o lucrare muzicală despre care trebuie să emită judecăți de valoare, referitoare la perioadă, caracter, stil sau zona de proveniență a lucrării;* - *audierea unei lucrări muzicale și identificarea perioadei muzicale sau a zonei etnofolclorice;* - *înregistrarea audio-video a unei lucrări muzicale, analizând ulterior aspectele care pot fi îmbunătățite din punct de vedere al interpretării,*
CS 2.3. Prezentarea expresivă a repertoriului în fața publicului, în vederea stabilirii atitudinii artistice
- *pregătirea și interpretarea unei lucrări concertante complexe, punând accentul pe dialogul cu orchestra/corepetitorul și pe expresivitatea frazării solo în raport cu structura amplă a formei muzicale.* - *elaborarea unui jurnal de studiu instrumental, notând progresul tehnic și expresiv* - *utilizarea concursurilor sau audiții școlare, ca mijloc de autoevaluare și feedback a actului artistic.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Elemente de tehnică instrumentală	- exerciții de îmbinare a tehnicii și expresivității instrumentale; - stabilitatea emisiei sonore pe toate planurile dinamice. - egalizarea intonației sunetelor naturale cu cele cromatice; - lejeritatea tranziției rapide între registrele instrumentului;
Elemente de notație și cultură muzicală	- utilizarea simultană a mai multor elemente de limbaj muzical; - stabilitatea tehnică și emoțională pe parcursul etapelor pregătirii lucrării; - crearea de exerciții proprii pentru rezolvarea provocărilor repertoriului; - interpretarea autentică a repertoriului propus;
Aspecte interpretative	- redarea sensibilă și creativă a repertoriului; - gestionarea eșecului și a succesului artistic; - autoevaluare bazată pe criteriile de evaluare din standardul de performanță; - modalități de manageriere a viitoarei cariere artistice.

REPERTORIU (SUGESTII)

Game, studii	Game majore și minore cu șapte alterații; Gh. Zamfir, Traite du nai, (nr. 172-181); J. Domide, Akademische Hoschulstudien, Band 2 (nr.16-30); D. Cernătescu - 24 de studii adaptate pentru nai (nr.19-24);
Lucrări din repertoriul clasic universal	Ch.W. Gluck - Concertul pentru flaut în Sol major; C. Stamitz - Concertul pentru flaut în Sol major; G. Pugnani - Carnavalul de la Veneția W.A. Mozart - Concertul pentru flaut în RE major; W. Popp - La traviata; F. Liszt - Rapsodia ungară nr. 2; J.B. Arban - Fantezie și variațiuni - Carnavalul de la Veneția; J. Massenet - Meditation from Thais; F. Kreisler - Liebesfreud; A. Piazzolla - Libertango; C.P. Basacopol - Suita pentru flaut și pian; C-tin Arvinte - Mică suită de vechi melodii din Muntenia; C-tin Arvinte - Rapsodia Moldavă; V. Monti - Czardasz; T. Brediceanu - Suită românească; V. Jianu - Preludiu şi rigaudon; Gh. Zamfir - Suita din Banat; Gh. Zamfir - Printemps du moyen age; Gh. Zamfir - Hommage a Mozart;
Lucrări folclorice	Doina de la Vișina; Doina de jale; Doina din Argeș; Doina din Carpați; Doina Oltului;

	Doina speranței; Jalea brazilor; Floricică-ntre grădini; Hora de la Goștinari; Hora lui Fănică Luca; Hora șapte scări; Hora de la Slatina; Hora mărțișorului; Hora lui Calistrache; Hora dinspre ziuă; Hora licuricilor; Sârba fetelor; Sârba de la Cobia; Sârba de la Izvoarele; Sârba de la Oltina; Sârba Oltenească; Ciocârlia; Brâul din Găești; Breaza lui Romeo; Dans din Zarand; Hațegana de pe Mureș; Joc din Banat; Joc din Arad; Învârtita de la Sibiu; Învârtita de strigat; Jiana lui Bordeianu;

NAI
INSTRUMENT LA ALEGERE

CLASA a IX-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Operarea cu elemente de limbaj specific în abordarea creațiilor muzicale*

CS 1.1. Formarea deprinderilor tehnice de bază.
- prezentarea descriptivă a instrumentului (construcţie, părţi componente, evoluție istorică date teoretice) - întreținerea instrumentului - emisia corectă - sonoritate caracteristică
CS 1.2.Cunoașterea principalelor elemente de limbaj muzical .
- redarea, cu ajutorul instrumentului, a elementelor de limbaj muzical (sunetul, articularea, intonație) - redarea, cu ajutorul instrumentului, a elementelor de limbaj muzical (ritm, metru, tempo) - explicarea diferențelor de abordare a registrelor.
CS 1.3. Formarea deprinderilor de utilizare a elementelor de limbaj.
- exerciții de cunoaștere a reprezentărilor grafice ale elementelor simple de limbaj muzical - descifrarea textelor muzicale simple cu ajutorul instrumentului - exerciții cu intervale simple - identificarea raportului matematic între durate - redarea duratelor cu ajutorul instrumentului în diferite măsuri

CG 2 - V*alorificarea potențialului creativ în interpretare, operând cu limbajul de specialitate propriu artei muzicale*

CS 2.1. Obținerea deprinderilor tehnice de bază.
- exerciții de respirație și de emisie corectă - exerciții de formare a ambușurii - game majore și minore cu maxim o alterație - emisia corectă a coloanei de aer în instrumentul - articulare nonlegato și legato
CS 2.2. Folosirea conștientă a elementelor simple de limbaj muzical.
- exerciții de împărțire a textului muzical în fraze - analiza motivelor, frazelor - recunoașterea formelor muzicale simple (liedul, menuetul și rondoul)
CS 2.3. Familiarizarea cu termeni elementari de dinamică și agogică.
- exerciții cu elemente de dinamică constantă p, mp, mf, f, etc. - exerciții cu nuanțe dinamice (crescendo, decrescendo)

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Elemente de tehnică instrumentală.	- prezentarea principalelor date şi caracteristici ale instrumentului - reprezentările grafice ale elementelor simple de limbaj muzical - formare a ambușurii
Elemente de notație și cultură muzicală.	- descifrarea textelor muzicale simple cu ajutorul instrumentului - redarea duratelor cu ajutorul instrumentului în diferite măsuri - articulare nonlegato și legato a sunetelor
Aspecte interpretative	- recunoașterea formelor muzicale simple (liedul, menuetul și rondoul) - elemente de dinamică constantă p, mp, mf, f, etc. - nuanțe dinamice (crescendo, decrescendo)

REPERTORIU (SUGESTII)

Lucrări din repertoriul clasic universal	G.F Händel, *Menuet* G.F Händel, *Largo* G.F Händel, G.F, *Bourée* G.F Händel, *Gavotte* G.F Händel, *Impertinence* P. I.Ceaicovski, *Cântec vechi francez* Gosec, *Gavotta* A.Corelli, *Largo* Somis, *Tambourine* L. Boccherini, *Scherzo* R. Schumann, *Melodie* L.v.Beethoven, *Oda bucuriei* L.v.Beethoven, *To Joy* J.Haydn, *Saint anthony chorale* J.Haydn, *Quadrille* W.A.Mozart, *Children song* W.A.Mozart, *Air* Children song, *Frere Jaques* French children song, *Au claire la lune* Dutch Folk song, *The Farmers* French Lullaby, *Sleep Well* M.Corrette, *Fanfare* J.B. Lully, *Andantino* J.B. Rameau, *Rondino*
Lucrări folclorice	Mociriță cu trifoi Când eram pe Ialomiţa Ştii tu mândro Aseară vântul bătea Foaie verde ca aluna Trenule maşină mica Mândra mea-i de la Buzău Radu mami Ionel, Ionelule Cântă cucu bată-l vina Pe marginea Dunării

	Tudoriţo nene Trandafir de la Moldova Ungurica Balta Hora-n două părți Foaie verde sălcioară Am un leu şi vreau să-l beau Ciuleandra Barbu lăutaru Alunelu Foaie verde lămâiţă

CLASA a X-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - ***Operarea cu elemente de limbaj specific în abordarea creațiilor muzicale***

CS 1.1. Analizarea principalelor elemente de limbaj din textul muzical, corelate cu tehnica instrumentală corespunzătoare
- *explicarea grafiei sunetelor* - *abordarea registrului acut al instrumentului*
CS 1.2. Continuarea formării deprinderilor de utilizare a elementelor de limbaj muzical
- *exerciții de cunoaștere/ recunoaștere a reprezentărilor grafice ale elementelor simple de limbaj muzical* - *exerciții specifice pentru formarea deprinderilor de citire corectă* - *exerciții pentru perceperea și reprezentarea diferențelor ritmice (exerciții cu diviziuni de note, accentul ritmic, accentul metric, sincopa, contratimpul)*

CG 2 - ***Valorificarea potențialului creativ în interpretare, operând cu limbajul de specialitate***

CS 2.1. Completarea deprinderilor tehnice și interpretative
- *exerciții de respirație, emisie, intonatie* - *exerciții pentru dobândirea unei poziții corecte a corpului în timpul cântatului la instrument* - *mânuirea corectă a instrumentului pentru obținerea automatismelor de folosire și întreținere a acestuia* - *exerciții de dezvoltare a articulării sunetelor* - *exerciții în tonalități până la 2 alterații*
CS 2.2. Audierea atentă a diferitelor lucrări pentru instrument de suflat cu acompaniament
- *recunoașterea elementelor de limbaj ritmic învățate* - *recunoașterea elementelor de limbaj sonor învățate* - *înțelegerea motivelor/frazelor muzicale*
CS 2.3. Exersarea elementelor cu rol determinant în dezvoltarea sensibilității și expresivității muzicale
- *utilizarea nuanțelor muzicale (nuanțarea)*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Elemente de tehnică instrumentală.	- date teoretico-practice legate de extinderea ambitusului - citirea corectă şi cursivă a textului muzical - poziția corectă a corpului în timpul cântatului la instrument - abușura corectă - tehnica de respirație corectă - locul respirațiilor şi al cezurilor în materialul studiat- - manierele de articulare: legato, staccato, tenuto. - game majore și minore cu două alterații - exercitii de respiratie, emisie, intonatie - exerciții de dezvoltare a articulării sunetelor

Domenii de conținut	Conținuturi
Elemente de notație și cultură muzicală.	- manierele de articulare: legato, staccato, tenuto. - game majore și minore cu două alterații - recunoașterea elementelor de limbaj ritmic învățate - recunoașterea elementelor de limbaj sonor învățate - înțelegerea motivelor/frazelor muzicale
Aspecte interpretative.	- elemente simple de structură a melodiei (motivul, fraza,perioada muzicală, tema muzicală) - urmărirea constantă a liniei melodice și analizarea elementelor de limbaj din textul muzical - dinamica, nuanțarea naturală

REPERTORIU (SUGESTII)

Lucrări din repertoriul clasic universal	Fr. Schubert, *Moment Musical ,op. 94, nr.3* Ph. Lavigne, *Allegro Giocoso, from Sonata La Persana* G.F Händel, *Alla Hornpipe*, from Water Musi W. A. Mozart, *Minuet from Eine kleine Nachtmusik* G. Ph. Telemann, *Gavotta* J.S. Bach, *Menuet* R. Schumann, *Prima Durere* A.Corelli, *Sarabanda* W. A. Mozart, *Burlesque* J. Haydn, *Andante* H. Purcell, *Trumpet air* J.S. Bach, *Chorale* J. Kriger, *Bouree* G. Ph. Telemann, *Minuet* J.S. Bach, *Andante* G.F Händel, *March* G.F Händel, *Gavotte* A.Corelli, *Sarabande* G.F Händel, *March* *G.F Händel, Largo*
Lucrări folclorice	Au plecat olteni la coasă Doi voinici din Valea Mare Mă dusei să trec la Olt Bădiţă cu ochii verzi Bade-al meu de astă vară Asta e poteca mea Argeşule apa ta Sârbă veche din Muntenia Banu Mărăcine Bulgăraş de gheaţă rece Izvoraş cu apa rece Cântec vechi din Muntenia Purtată Busuioc floare cătată Pe marginea Dunării De-aş avea fântână-n curte Bună seara dragii mei Hora miresei Hai mândră la joc

	Păscui calul pe răzoare Coborâi din deal în vale Ciobănaș cu trei sute de oi Foaie verde flori mărunte Frunză verde ș-un dudău Sunt o fată frumușică I-auzi cum răsună valea Înflorit-a ruguțu Și-am auzit o minciună

CLASA a XI-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Operarea cu elemente de limbaj specific în abordarea creațiilor muzicale*

CS 1.1. Aprofundarea elementelor de limbaj din textul muzical, corelate cu tehnica instrumentală corespunzătoare
- *exerciții de cunoaștere/recunoaștere a grafiei sunetelor care derivă din extinderea ambitusului* - *exerciții pentru formarea deprinderilor de utilizare şi automatizare a articulațiilor*
CS 1.2. Aprofundarea deprinderilor de utilizare a elementelor de limbaj muzical
- *aplicarea unor tehnici de emisie sonoră specifice stilului lucrării interpretate* - *exerciții specifice de descifrare (solfegiere, redare cu instrumentul, etc) corespunzătoare clasei* - *exerciții vizând precizia ritmică*

CG 2 - *Valorificarea potențialului creativ în interpretare, operând cu limbajul de specialitate*

CS 2.1. Stăpânirea deprinderilor tehnice și interpretative
- *exerciţii pentru dezvoltarea respiraţiei profesionale* - *exerciții de consolidare a emisiei sonore şi de susţinere a coloanei de aer* - *exerciții de sincronizare și dezvoltare a deprinderilor motrice* - *exerciții în tonalități până la 3 alterații*
CS 2.2. Diferențierea prin modalitățile sale tehnice și expresive a stilurilor muzicale variate, cunoscând particularitățile stilistice încadrate în epocă și adecvate vârstei
- *interpretarea de lucrări din epoci diferite* - *compararea unor elemente stilistice*
CS 2.3. Diversificarea și îmbogățirea paletei mijloacelor de exprimare în planul nuanțării și expresivității muzicale
- *aplicarea corectă a elementelor de ritm, metru, agogică, dinamică și nuanțare naturală în lucrările studiate*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Elemente de tehnică instrumentală	- analizarea aspectelor tehnice întâlnite în lucrările abordate - consolidarea unei poziţii corecte a corpului în timpul cântatului la instrument - tehnicii de respirație și de emisie sonoră specifice stilului studiat
Elemente de notație și cultură muzicală	- ornamente - urmărirea constantă a liniei melodice şi redarea caracterului acesteia - game majore și minore cu trei alterații
Aspecte interpretative	- observarea şi analizarea elementelor de tehnică instrumentală necesare redării artistice a unei lucrări muzicale - audiţii comparate - forme muzicale simple (strofice – lied, rondo, menuet), tema cu variațiuni - mijloace tehnice de expresie: nuanţă, accent, cezură, agogică

REPERTORIU (SUGESTII)

Lucrări din repertoriul clasic universal	G.F Händel, *Largo* J.S. Bach, *Menuet* A.Corelli, *Preludiu din Sonata in A minor* W. A. Mozart, *Ave Verum* G.F Händel, *Rondo* G.F Händel, *Marş din Occasional Oratorio* J. Haydn, *Serenade* from String Quartet nr. 17, în F major Fr.Schubert, *Ave Maria* J.S. Bach, *Rondeau* from Suite nr. 2 în B minor L.v. Beethoven, Menuet în G J.S. Bach*, Simfonia from Cantata, nr. 156* J.S. Bach*, Air from suite nr. 3* în D major L. Boccherini, *Menuet* J. Haydn, *Menuet* N. Miascovski, *Mazurca* R. Schumann, *Călăreţul sălbatic* R. Schumann, *Plugarul vesel* C. Arvinte, *De-a lungu*
Lucrări folclorice	Toată lumea are dor Cântec de nuntă Şapte văi şi-o vale -adâncă Mierlița când e bolnavă Sârba-n două părți Trei păzește Bade din dragostea noastră Busuioc de prin Banat Lună, Lună eşti nebună Mă dusei în câmp să ar Hora pe loc Trişti şi negri mai sunt norii Spune maică lui Maria Zi bade cu fluieru Hora-n două părți În gară la Leordeni Trecui aseară pe lună Foaie verde flori mărunte Cei în lume prețios Câte stele sunt pe cer Drag mi-a fost calul bălan Năfrămuţă cu frăguţă Lume, lume, soro lume M-am jurat de mii de ori Foi în prun şi foi sub prun I-auzi cum răsună valea Am o mândră mititică Mărioară viaţă amară Mărioară de la Gorj Mai ţii minte măi dragă Mărie Vară, vară, primăvară Doina lui Avram Iancu Măria neichii, Mărie

CLASA a XII-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Operarea cu elemente de limbaj specific în abordarea creațiilor muzicale*

CS 1.1. Completarea elementelor de limbaj din textul muzical, corelate cu tehnica instrumentală corespunzătoare
- *explicarea şi comunicarea datelor teoretice referitoare la noile elemente de limbaj muzical;* - *analizarea elementelor de limbaj din textul muzical studiat.*
CS 1.2. Utilizarea fluentă a elementelor de limbaj muzical învățate
- *exerciții specifice de descifrare/citire corectă (solfegiere, redare cu instrumentul, etc) a elementelor de limbaj muzical.*

CG 2 - *Valorificarea potențialului creativ în interpretare, operând cu limbajul de specialitate*

CS 2.1. Deținerea lejerității în timpul cântatului la instrument
- *exerciții pentru aprofundarea respiraţiei profesionale;* - *exerciții pentru omogenizarea sonoră și timbrală;* - *exerciții de dezvoltare a articulării sunetelor și pentru agilitatea degetelor;* - *exerciții în tonalități până la 4 alterații.*
CS 2.2. Autoevaluarea prestației scenice (evoluții în audiții, recitaluri, examene, etc)
- *recunoașterea apartenenței lucrărilor muzicale audiate la un anume gen și stil muzical;* - *formularea judecăților de valoare despre lucrări audiate/ variante de interpretări;* - *diferențierea prin audiție a diverselor interpretări, în scopul formării propriei versiuni*
CS 2.3. Interpretarea creativă a lucrării coordonând mijloacele de expresie muzicală cunoscute
- *analizarea și utilizarea cursivă a aspectelor timbrale întâlnite în lucrările abordate;* - *prezentarea cursivă a unui program respectând termenii de dinamică și agogică;* - *memorarea și interpretarea creativă a lucrării, coordonând mijloacele de expresie muzicală.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Elemente de tehnică instrumentală.	- obținerea stereotipului dinamic în interpretare - aprofundarea respirației profesionale - emisie, sonoritate, articularea sunetelor, agilitate - omogenizare sonoră și timbrală pe ambitusul instrumentului
Elemente de notație și cultură muzicală.	- elemente de limbaj: - tonalităţi: intonaţia funcţională - ritm, metru, tempo (egalitatea pulsaţiei metrice) - dinamica, nuanţarea naturală - game majore și minore cu patru alterații
Aspecte interpretative.	- elemente de structură a melodiei (motiv-temă) - forme muzicale (strofice – lied, rondo, menuet), tema cu variațiuni, rondo, sonata - audiții, recitaluri, concerte, etc - cronici de specialitate

REPERTORIU (SUGESTII)

Lucrări din repertoriul clasic universal	E. Grieg, *In the Hall of the Mountaing King* A. Dvořák, *Slavonic Dance*, op. 46, nr. 4 G. Fauré, *Pavane* Ph. Lavinge, *Allegro from Sonata ,,La Persane"* A. Borodin, *Waltz from Opera ,, Tsar Igor"* J.S. Bach, *Allegro, from Brandenburg Concerto , nr. 3* Fr.Schubert, *Serenade* C. Gounoud, *Ave Maria* Fr.Schubert, *Ave Maria* G. Bizet, *Habanera din opera Carmen* A. Weber, *Memory din opera Cat's* J.Offenbach, *Barcarolle* J. Haydn, *Menuet* J.S. Bach, *Menuet* C.Franck, *Panis Angelicus* Fr.Schubert, *Serenadă* J. Haydn, *Serenadă* R. Schumann, *Visuri* J.S. Bach, *Arie* L.v. Beethoven, *Menuet* C.W. Gluck, *Aria din opera Orfeu*
Lucrări folclorice	Foaie verde a bobului Hai, hai, cu trăsioara Mă sui în dealul Clujului Bade de dragostea noastră Joc din Ardeal Joc din Maramureş Mierliţa când e bolnavă Spune, spune, pui de corb Argeşule apa ta Sârba fetiţelor Sârba lui Pompieru Mărie şi Mărioară Hora Basarabiei Trotuş râuşor de munte În gară la Leordeni Mână Gheorghe boii bine De când ne-a aflat mulţimea Sârba lui Pompieru Hora ca la Caval Mă uit pe Gilort în sus Mă suii în dealul Clujului Mărioară de la Gorj Sârbă veche lăutărească Pe drumul Banatului Zărzărică, Zărzărea Sârba lui Budală Sârba lui Fănică Luca Sârba de la Argeş

SUGESTII METODOLOGICE

Prin acest document se intenționează asigurarea pregătirii de specialitate a elevilor, dincolo de care, fiecare elev, sub îndrumarea cadrului didactic, își poate prefigura un traseu de evoluție performantă.

În clasa a IX-a, elevul continuă procesul de cunoaștere și aprofundare a instrumentului muzical ales. În clasele a X-a și a XI-a, elevul va consolida tehnica instrumentală, își va forma noi capacități interpretative, o bună gestionare a emoțiilor și creerea unui limbaj muzical propriu, în vederea unei dezvoltării personalității artistice. Începând cu clasa a XII-a, formarea unei concepții interpretative asupra artei muzicale va desăvârși demersul de perfecționare a potențialului artistic.

Alegerea repertoriului se va face în funcție de nivelul tehnic și interpretativ și de potențialul muzical al elevului. În situația unui repertoriu restrâns, privind lucrările din repertoriul clasic universal, se recomandă transpunerea, transcripția sau adaptarea unor repertorii adecvate din punct de vedere al dificultății, aparținând altor instrumente.

În operarea și valorificarea limbajului de specialitate, se recomandă:

- ***pentru clasa a IX-a***:
  - preocuparea profesorului trebuie să fie definirea intonației, a emisiei și îmbunătățirea capacității de rezistență la efort.
  - elevul trebuie sa cunoască elementele structurale a lucrărilor studiate, corelate cu tehnici de emisie și articulație.
  - dezvoltarea elementelor de tehnică și cultură muzicală, în vederea recunoașterii perioadelor istorice muzicale și a caracteristicilor zonelor etnofolclorice.
- ***pentru clasele a X-a și XI-a***:
  - dezvoltarea rezistenței fizice, psihice și de memorare pentru a face față provocărilor repertoriale.
  - conștientizarea de către elev a ineficiențelor tehnice și stilistice și dobândirea de abilități pentru corectarea acestora.
  - diversificarea tehnicilor de articulație și de atac pentru a reda corect stilistic repertoriul propus.
- ***pentru clasa a XII-a:***
  - stăpânirea de către elev a tehnicilor de intonație, emisie și atac pe întreg ambitusul instrumentului, dovedind lejeritate și control asupra mișcărilor corpului și a mânuirii instrumentului.
  - realizarea simultană a mai multor cerințe tehnico-interpretative, cum ar fi timbralitate, emisie, agilitate și atitudine scenică.
  - valorificarea cunoștințelor dobândite în anii de studiu, în vederea obținerii certificării de competențe profesionale
  - evidențierea sensibilității artistice și posibilităților tehnice prin interpretarea corectă stilistic a repertoriului abordat.

Repertoriu pentru verificare in decembrie/ianuarie, examen in mai

Pentru o dezvoltare complexă a elevului, profesorul are în vedere formarea capacităților de manageriere și eficientizare a timpului dedicat pentru studiul individual, de a dezvolta cultura muzicală și estetică a elevului prin auto-evaluare justă și de a crea activități pentru ca acesta să se poată exprima public(audiții, recitaluri). Profesorul va oferi elevului modele artistice de interpretare și va integra în cadrul orelor de instrument și mijloace audio-vizuale. Pentru a asigura o pregătire de bază a elevului, profesorul trebuie să parcurgă cu acesta:

- game majore și minore cu arpegii, în diferite forme de articulare;
- un număr de cel puțin 5 studii tehnico-melodice pe an;
- cel puțin 5 lucrări din lista de sugestii de repertoriu acoperind perioade stilistice diferite;

Pentru verificarea din luna decembrie-ianuarie, se recomanda ca elevul să prezinte:

- o gamă și un studiu
- o lucrare clasică
- o lucrare folclorică

Pentru examenul de final de an, se recomandă ca elevul să prezinte:

- o gamă și un studiu
- o lucrare din repertoriul clasic universal
- o lucrare folclorică
- o lucrare în stil rubato (doină, baladă)

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

ARVINTE, Constantin, *Folclor muzical din Dobrogea*, Ed. Delta, Tulcea, 2019;
ARVINTE, Constantin, *Folclor muzical din Moldova*, Ed. Pim, Iași, 2008;
ARVINTE, Constantin, *Folclor muzical din Muntenia*, Ed. Mythos, Ploiești, 2016;
ARVINTE, Constantin, *Folclor muzical din Oltenia*, Ed. Anthe, Craiova, 2013;
ARVINTE, Constantin, *Folclor muzical din Transilvania*, Ed. Tradiții Clujene, Cluj, 2009;
CERNĂTESCU, Dalila, *24 de studii adaptate pentru nai*, Ed. UNMB, Bucureşti, 2024;
DOMIDE, Joachim, PANĂ, Cornel, *Akademische Hoschulstudien fur Panflote Band 1*, Ed. Musikverlag, Uster, 1994;
DOMIDE, Joachim, PANĂ, Cornel, *Akademische Hoschulstudien fur Panflote Band 2*, Ed. Musikverlag, Uster, 1995;
IOVU, Vasile, *Metodă de nai*, Ed. Tipografia Centrală, Chișinău, 2006;
IOVU, Vasile, NEGURĂ, Ion, *Culegere de piese pentru nai*, Ed. Tipografia Centrală , Chișinău, 2014;
LIANU, Oana, *Metodă de însușirea naiului*, Ed. Universității din Oradea, Oradea, 2006;
LIANU, Oana, *Naiul între tradiție și modernitate*, Ed. Universității din Oradea, Oradea, 2006;
NEGURĂ, Ștefan, PĂTULEANU, Raluca, *Panflute education*, Ed. International Panflute Academy, Chișinău, 2023;
PAL, Alexandru, *Metoda de nai*, Ed. Centrului de Cultură „Augustin Bena”, Alba Iulia, 2012;
PASĂRE, Dumitru Mitel, *Antologie de melodii populare instrumentale românești*, Ed. Universitaria, Craiova, 2022;
PASĂRE, Dumitru Miter, *Culegere de cântece populare*, Ed. Măiastră, Târgu Jiu, 2009;
PASĂRE, Dumitru Mitel, *Metodă de Nai*, Ed. Măiastră, Târgu Jiu, 2020;
PAVELESCU, Mihai, Romanian *Folkmusic, Book 1-5*, Ed. Drie Koningen, Enkuizen, 2000;
PĂTULEANU. Raluca, *Metodă de nai clasic*, Ed. International Panflute Academy, Chișinău, 2010;
PUȘCOIU, Costel, *Complete Pan Flute Book*, Ed. Mel Bay, Saint Louis, 2016;
PUȘCOIU, Costel, *New Method for Panpipes*, vol. I-V, Ed. Puscoiu Panpipe Music, Delft, 1990;
STANCIU, Ștefan, *The step by step guide*, Ed. Musical Verlag, Frankfurt, 2017;
ZAMFIR, Gheorghe, *Traite du nai roumain*, Ed. Chappell, Paris, 1975;
****The Complete Boosey & Hawkes Scale Book*, Ed. Boosey & Hawkes, Berlin, 1999.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Instituție de apartenență, localitate, județ
RESPONSABIL MEC Prof. LILIANA BOBEICĂ	Ministerul Educației și cercetării
RESPONSABIL CNCE Prof. LĂCRĂMIOARA-ANA PAULIUC	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare
COORDONATOR ȘTIINȚIFIC Prof. univ. dr. VALENTINA DEDIU-SANDU	Academia Română
Conf. Univ. dr. DALILA CERNĂTESCU	Universitatea Națională de Muzică din Bucureşti
Prof. IOAN LIVIU IOSIF	Liceul de Muzică „Tudor Ciortea”, Braşov
Prof. VICTOR MARIAN MATEI	Colegiul Național de Arte „Dinu Lipatti”, Bucureşti
Prof. dr. GINA SANDU	Liceul de Arte „Dinu Lipatti”, Piteşti
Prof. CRISTIAN-ALEXANDRU MOROIANU	Colegiul Național de Arte „Dinu Lipatti”, Bucureşti

Anexa nr. 270

Programa școlară
pentru disciplina

ELEMENTE DE IMPROVIZAȚIE INSTRUMENTALĂ

Clasele a XI-a și a XII-a
Curriculum de specialitate (CS)

Filiera vocațională, profilul artistic, specializarea muzică

Învățământ liceal

- 2026 –

Anexa nr. 270
Programa școlară pentru disciplina
Elemente de improvizație instrumentală,
clasele a XI-a și a XII-a, *curriculum de specialitate (CS)*

- ***Filiera vocațională, profil artistic, specializarea muzică***

NOTĂ DE PREZENTARE

Programa școlară pentru disciplina ***Elemente de improvizație instrumentală*** reprezintă o ofertă curriculară de specialitate pentru învățământul liceal, *filiera vocațională, profil artistic, specializarea muzică, secția muzică instrumentală,* începând din anul școlar 2026-2027. Disciplina se regăsește în *Anexa 10 la OMEC nr. 4350/20.06.2025 - Planul-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, filiera vocațională, profil artistic, specializarea muzică,* secția *Interpretare instrumentală,* în *Curriculum de specialitate* (CS)

Bugetul de timp alocat disciplinei este următorul:

Secția	Clasa			
	a IX-a	a X-a	a XI-a	a XII-a
Interpretare instrumentală	-	-	1	1

În elaborarea programei, s-a avut în vedere raportarea la cadrul legislativ și documentele strategice generale și specifice care susțin studiul disciplinelor:
- ***Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023***, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Regulamentul-cadru de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar***, aprobat prin Ordinul ministrului educației nr. 5.726/2024, , cu modificările și completările ulterioare;
- ***Regulamentul de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar cu program de artă***, aprobat prin Ordinul Ministerului Educației și Cercetării nr. 3717/01 aprilie 2025, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Planurile-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi***, filiera vocațională, profilul artistic, specializarea muzică din Anexa nr. 10 la O.M.E.C. nr. 4.350/20.06.2025 privind aprobarea Planurilor-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Profilul de formare al absolventului***, OME nr. 6731/2023, care asigură coerența verticală a parcursul școlar, (competențe-cheie + atribute prioritare);
- *documente europene relevante la nivel general și, mai ales, pentru disciplină (Recomandarea Consiliului UE privind competențele-cheie, Cadrul european al calificărilor, Rapoarte OECD/ UNESCO, Cadre de referință etc.);*
- *alte documente/studii specifice Curriculumului Național și curriculumului disciplinei – de exemplu, cu valoare pentru sugestiile metodologice ale programei școlare*

Programa este elaborată potrivit modelului de proiectare curriculară centrat pe competențe. Construcția programei este realizată astfel încât să contribuie la dezvoltarea profilului de formare al absolventului. Din perspectiva disciplinei de studiu, orientarea demersului didactic are la bază *competența de sensibilizare și exprimare culturală* cu atributele prioritare esențiale pentru abordarea învățării într-un mod conștient și pe termen lung.

Structura programei școlare include, pe lângă *Nota de prezentare*, următoarele elemente:
- Competenţe generale
- Competenţe specifice şi exemple de activităţi de învăţare
- Domenii de conținut și conţinuturi
- Sugestii de repertoriu
- Sugestii metodologice
- Bibliografie selectivă

Competenţele sunt ansambluri structurate de cunoştinţe, abilităţi şi atitudini dezvoltate prin învăţare, care permit identificarea şi rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte particulare diverse.

Competențele generale vizate jalonează achizițiile elevului pentru întregul ciclu liceal.

Competenţele specifice se formează pe parcursul unui an şcolar, sunt derivate din competenţele generale şi reprezintă etape în dobândirea acestora. Competenţele specifice sunt însoţite de exemple de activităţi de învăţare, care constituie modalităţi de organizare a activităţii didactice în scopul realizării competenţelor. Programa şcolară propune, cu caracter de exemplu, diferite tipuri de activităţi de învăţare, care integrează strategii didactice şi care valorifică experienţa concretă a elevului. Cadrul didactic are libertatea de a utiliza exemplele de activităţi de învăţare pe care le propune programa şcolară, de a le completa sau de a le înlocui, astfel încât acestea să asigure un demers didactic adecvat situaţiei concrete de la clasă. Se asigură, în acest fel, premisele aplicării contextualizate a programei şcolare şi proiectării unor parcursuri de învăţare personalizate.

Conținuturile învățării constituie elemente de bază ale domeniului, mijloace informaționale prin care se urmărește realizarea competențelor.

Sugestiile de repertoriu sunt prezentate separat pentru fiecare an de studiu. Repertoriu este un mijloc de realizare a competențelor, fiind indispensabil în progresul elevilor pe tot parcursul formării.

Sugestiile metodologice includ recomandări privind strategiile didactice şi elementele de evaluare formativă continuă și sumativă.

Construcția programei permite susținerea elevilor în direcția exprimării artistice la instrument, concretizată în manifestări muzicale, constituind un demers complex ce integrează cunoștințe, deprinderi, competențe și de la celelalte discipline muzicale.

Disciplina ***Elemente de improvizație instrumentală*** are ca scop principal dezvoltarea competențelor de a crea, dezvolta și adapta înaintea actului interpretativ sau în timp real materiale muzicale (motivic, melodic, ritmic și armonic), pe baza unui suport dat (formă muzicală, progresie armonică), în vederea dezvoltării creativității muzicale, a auzului interior și a autonomiei interpretative specifice profilului vocațional. În cazul improvizației melodice creația este o alternativă la melodia inițială, compusă de compozitor, în cazul unui baterist/percuționist, improvizația se referă la generarea de motive ritmice, cu alt rol decât cel de acompaniament, peste o anume secțiune a unei piese, cu respectarea metricii, profilului ritmic al piesei și a celor specifice genului de care aceasta aparține.

Un alt scop al disciplinei este de dezvolta competența de a genera un acompaniament în genurile jazz/pop/rock, pentru instrumentul/vocea solsit(ă), prin luarea unor decizii prealabile sau spontane, ritmice, melodice, armonice (inclusiv privitoare la distribuirea notelor în acorduri și conducerea vocilor), în raport cu metrica, ritmul, melodia de acompaniat și coordonatele stilistice ale piesei acompaniate.

Prin studiul acestei discipline elevii își formează deprinderi practice de a funcționa într-un ansamblu muzical tipic pentru genurile jazz/pop/rock, atât în calitate de acompaniatori cât și ca soliști improvizatori. Aceste deprinderi le permit să se poată adapta la cerințele specifice ale genurilor jazz/pop - unde există cel mai adesea doar partituri schematice sub formă de melodie plus cifraj. La această disciplină elevii au un cadru de aplicare a cunoștințelor teoretice și tehnice dobândite în cadrul altor discipline de specialitate (Instrument principal, Teorie și solfegiu, Armonie, Ansamblu pop, etc.). De asemenea, prin această disciplină, elevii se familiarizează cu stilistica de interpretare specifică familiei genurilor jazz/pop și o aplică în contexte practice variate.

Activitățile de învățare vizează dezvoltarea capacității de ascultare activă, sincronizare ritmică și intonațională, dezvoltarea auzului armonic - capacitatea de a recunoaște auditiv acorduri, de a identifica notele adăugate trisonurilor, de a recunoaşte relațiile dintre succesiunile de acorduri și cadențele. Disciplina urmărește și asigurarea unei înțelegeri mai profunde a macro și microstructurii unei piese, orientarea în forma piesei, Disciplina asigură și o serie de cunoștințe de bază privind stilistica diverselor genuri jazz/pop/rock .

În plan individual, un obiectiv important îl reprezintă formarea deprinderii fiecărui membru al formației de a-și realiza schițe de partituri/transcripții pentru propriul instrument, în situațiile în care

acestea nu există, sau de a adapta și corecta partituri prea schematice ori destinate altor instrumente — practică obișnuită în genurile pop.

Disciplina vizează și înțelegeri mai profunde a cunoștințelor privind limbajul muzical al jazzului și al genurilor derivate, folosind într-un mod superior notația literală a armoniei, cunoștințe despre scările muzicale specifice, aspectele ritmice definitorii, formele muzicale caracteristice. Totodată, urmărește aplicarea deprinderilor și cunoștințelor în interpretarea repertoriului la orele de Ansamblu pop, pentru acompanierea în genurile blues, swing, bossa nova, samba, soul, reggae, diverse subgenuri de rock cât și prin realizarea de momente solistice prin improvizație.

Programa contribuie la formarea unei gândiri muzicale moderne și flexibile, pregătind elevii pentru activitatea artistică specifică muzicii jazz/pop/rock contemporane, pentru programele din învățământul superior dedicate studiului genurilor jazz/pop dar și pentru colaborări interdisciplinare și adaptarea la diverse contexte interpretative, inclusiv de fuziune stilistică.

Disciplina poate fi utilă și celor care studiază alte genuri decât cele jazz/pop/rock - ajutând la înțelegerea mai profundă a partiturilor studiate și la crearea premiselor unei detașări de partitura fizică, conferind noțiuni pentru memorarea mai ușoară a acesteia, soluții pentru a ieși din impas în cazul uitării unui fragment, pierderii formei - situații în care un interpret se poate afla în practica muzicală curentă, atât ca solist cât și ca acompaniator (corepetitor)

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Formarea abilității de a crea, adapta și varia materiale muzicale (ritmice, melodice și armonice) în funcție de genul, factura și forma unei piese sau a unei teme**
CG2	**Dezvoltarea autonomiei și creativității în procesul de interpretare și improvizație, prin colaborare în cadrul ansamblurilor și prin manifestarea propriei personalități muzicale**

CLASA a XI-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - ***Formarea abilității de a crea, adapta și varia materiale muzicale (ritmice, melodice și armonice) în funcție de genul, factura și forma unei piese sau a unei teme***

CS 1.1. Conștientizarea particularităților ritmice caracteristice genurilor jazz, pop și rock, prin distingerea pulsației binare și ternare și prin familiarizarea cu utilizarea sincopelor și contratimpilor
conștientizarea pulsației binare și ternare, înțelegerea ritmului pattern-urilor de improvizație învățate în raport cu jaloanele metric; *formarea unui bagaj de idei muzicale prin memorarea de formule melo-ritmice scurte (1-2 măsuri) - pattern-uri, consacrate ca formule de acompaniament și pentru realizarea de solo-uri;* *inserarea corectă din punct de vedere metric și ritmic a pattern-urilor de improvizație învățate, în contextul muzical;* *integrarea pattern-urilor în structuri ritmice colective, în contexte de ansamblu.*
CS 1.2. Conștientizarea particularităților melodice caracteristice genurilor jazz, pop și rock
exersarea improvizației melodice pe game majore și minore (cu variantele ei); *exersarea improvizației melodice pe pentatonia minoră și majoră* *exersarea improvizației melodice pe viariantele modului blues*
CS 1.3. Conștientizarea particularităților armonice caracteristice genurilor jazz, pop și rock
adaptarea profilului melodic improvizat spontan la armonia treptelor principale; *cadența I-IV-V, utilizarea cadențelor care folosesc trepte secundare: II-V-I, I-VI-II-V;* *crearea de acompaniamente simple în armonia tonală;* *experimentarea îmbogățirii armonice - note adăugate trisonurilor - în armonia tonală, substitutirea armoniei treptelor principale cu cea a treptelor secundare.*

CG 2 - ***Dezvoltarea autonomiei și creativității în procesul de interpretare și improvizație, prin colaborare în cadrul ansamblurilor și prin manifestarea propriei personalități muzicale***

CS 2.1. Dezvoltarea capacității de exprimare personală în cadrul procesului improvizatoric
- explorarea diverselor modalități de exprimare individuală prin variații de dinamică și frazare; *- manifestarea identității muzicale proprii prin decizii stilistice și interpretative asumate.*
CS 2.2. Dezvoltarea capacității de colaborare și interacțiune muzicală în cadrul ansamblului
- adaptarea dinamicii, intensității și caracterului propriei interpretări la ansamblul sonor colectiv; *- exersarea comunicării nonverbale și a reacției spontane în rolul de acompaniator.*
CS 2.3. Dezvoltarea autonomiei și responsabilității în actul interpretativ
- gestionarea conștientă a rolului propriu în cadrul formației (solist, acompaniator, baterist etc.); *- urmărirea formei piesei, anunțarea și adaptarea la schimbările deliberate (extinderea numărului de chorus-uri de improvizație, reluarea spontană unui refren final, etc.) sau accidentale ale formei (prin greșeli ale unor membri ai grupului).*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Domeniul ritmic	- pulsația binară și ternară în genurile jazz, pop, rock - audiții și reproducere după auz; - ritmul celulei ritmice specifice specifice pulsației ternare, triolet cu primele două optimi legate, relația dintre subdiviziune și accentuare - accentuarea părților slabe de timp, în percepția și asigurarea pulsației ternare și binare, așa-numitul *swing feel / straight feel;* - formule de acompaniament ritmic tipice pentru genurile swing, bossa nova, samba, funk, soul, blues, rock'n roll binar și ternar; - pattern-uri scurte, de 1 - 2 măsuri, exersarea aplicării lor în cotextul metric; - abordări de bază pentru improvizația colectivă - call & response, dialoguri ritmice; - forme muzicale uzuale - forma tipică de blues de 12 măsuri (12-bar blues) - frazele de 8 măsuri - (8-bar)
Domeniul melodic	- improvizația melodică pe game majore și minore; - improvizația melodică pe pentatonia minoră și majoră; - improvizația melodică pe variantele modului blues; - linia de bas de tip "walking bass" simple, peste o armonie dată, folosind fundamentalele, cvintele și terțele acordurilor și note de pasaj/apogiaturi diatonice (pentru contrabasiști/chitariști bas și pianiști - mâna stângă)
Domeniul armonic	- relații armonice fundamentale în tonalitate majoră și minoră (I–IV–V, II–V–I, I–VI–II–V). Audiții, recunoașterea acestor cadențe auditiv. În cazul instrumentelor polifonice aceste cadențe vor fi cântate ca succesiuni de acorduri, în tonalitățile cu până la 4 alterații, în cazul instrumentelor monodice se vor cânta arpegiat acordurile din cadență; - acompaniamente funcționale pe baza notației cifrate a armoniei -notația literală americană în armonia tonală; - îmbogățirea unei armonii date simple, formate din trisonuri, cu note adăugate trisonurilor, în context tonal - exerciții de recunoaștere auditivă; elevii de la instrumentele polifonice vor îngloba aceste note în arcordurile interpretate, cei de la intrumentele monodice vor ad[uga aceste note la trisonurile interpretate de profesor

REPERTORIU (SUGESTII)

Titlul piesei muzicale	Compozitor	Interpret care a consacrat piesa
Before You Accuse Me	Bo Diddley	Eric Clapton
The Thrill Is Gone	B.B. King	
Blue Suede Shoes		Elvis Presley
Johnny B. Goode	Chuck Berry	
C Jam Blues	Duke Ellington	
Watermelon Man	Herbie Hancock	
Blue Monk	Thelonious Monk	
A Night In Tunisia	Dizzy Gillespie	
Autumn Leaves	Joseph Kosma	

Angel Eyes	Matt Dennis	
All of Me	Gerald Marks	
Cheek to Cheek	Irving Berlin	
Summertime	George Gershwin	
Misty	Erroll Garner	
The Girl from Ipanema	Antonio Carlos Jobim	
Blue Bossa	Kenny Dorham	
St. Thomas	Sonny Rollins	

CLASA a XII-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - ***Formarea abilității de a crea, adapta și varia materiale muzicale (ritmice, melodice și armonice) în funcție de genul, factura și forma unei piese sau a unei teme***

CS 1.1. Conștientizarea particularităților ritmice caracteristice genurilor jazz, pop și rock, prin distingerea pulsației binare și ternare și prin familiarizarea cu utilizarea sincopelor și contratimpilor
- *explorarea procedeelor de variație ritmică - diminuarea/augumentarea valorilor de notă și combinare, decalarea în raport cu jaloanele metrice;* - *crearea de formule ritmice originale pornind de la modelele date;* - *adaptarea din punct de vedere ritmic a pattern-urilor învățate, la diverse măsuri și pulsații ritmice.*
CS 1.1. Conștientizarea particularităților melodice caracteristice genurilor jazz, pop și rock, prin distingerea pulsației binare și ternare și prin familiarizarea cu utilizarea sincopelor și contratimpilor
- *însușirea de pattern-uri extinse, analiza construcției și însușirea unor solo-uri de referință în diverse genuri jazz/pop/rock;* - *însușirea și exersarea tehnicilor de variație melodică (secvențare, inversiune, permutare, etc.);* - *însușirea modului de utilizare a modurilor diatonice în improvizație, a variatelor acestora folosite în jazz, a scărilor ton-semiton, semiton-ton, scara tonurilor;* - *construirea de motive și fraze muzicale proprii pe baza unei teme sau armonie dată;* - *construirea unei linii de bas de tip ”walking bass” elaborate, peste o armonie dată, folosind pe lângă notele din trisonuri și septimele, nonele, note de pasaj și apogiaturi cromatice, scări muzicale (pentru contrabasiști/chitariști bass și pianiști)*
CS 1.1. Conștientizarea particularităților armonice caracteristice genurilor jazz, pop și rock, prin distingerea pulsației binare și ternare și prin familiarizarea cu utilizarea sincopelor și contratimpilor
- *crearea de acompaniamente si solo-uri pe pasaje cu acorduri alterate, inflexiuni modulatorii sau modulații;* - *crearea de acompaniamente si solo-uri în armonia modală a modurilor diatonice experimentarea îmbogățirii și variațiilor armonice prin utilizarea de acorduri alterate, substituții, rezolvări alternative).*

CG 2 - ***Dezvoltarea autonomiei și creativității în procesul de interpretare și improvizație, prin colaborare în cadrul ansamblurilor și prin manifestarea propriei personalități muzicale***

CS 2.1. Dezvoltarea capacității de exprimare personală în cadrul procesului improvizatoric
- explorarea diverselor modalități de exprimare individuală prin variații de dinamică, timbru, frazare și articulare; *- manifestarea identității muzicale proprii prin decizii stilistice și interpretative asumate.*
CS 2.2. Dezvoltarea capacității de colaborare și interacțiune muzicală în cadrul ansamblului
menținerea coeziunii ritmice și expresive în dialogul cu ceilalți membri ai formației *adaptarea dinamicii, intensității și caracterului propriei interpretări la ansamblul sonor colectiv* *- exersarea comunicării nonverbale și a reacției spontane în rolul de acompaniator.*
CS 2.3. Dezvoltarea autonomiei și responsabilității în actul interpretativ
gestionarea conștientă a rolului propriu în cadrul formației (solist, acompaniator, baterist etc.) *asumarea deciziilor muzicale în timp real, în acord cu structura piesei și stilistica piesei/genului* *urmărirea formei piesei, anunțarea și adaptarea la schimbările deliberate (extinderea numărului de chorus-uri de improvizație, reluarea spontană unui refren final, etc.) sau accidentale ale formei (prin greșeli ale unor membri ai grupului)* *- autoevaluarea interpretării și identificarea modalităților de perfecționare prin practică reflexivă.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Domeniul ritmic	- modificările valorilor de notă ale pattern-urilor învățarate, prin procedee de diminuare, augmentare și decalare în raport cu jaloanele metrice; - formule ritmice originale pornind de la modele consacrate în genurile jazz, pop, rock; - adaptarea pattern-urilor ritmice învățate la diverse măsuri (2/4, 3/4, 4/4, 6/8) și pulsații (binară/ternară); - ostinate ritmice și schimbări de accent în contexte de improvizație; - ritmuri specifice măsurilor compuse eterogene (de 5 și 7 timpi)
Domeniul melodic	- improvizația melodică pe game majore și minore, cu variantele lor (naturală, armonică, melodică); - improvizația pe pentatonii majore și minore în contexte stilistice diferite (blues, swing, rock); - improvizația pe variantele scării blues - cea derivată din pentatonia minoră, cea derivată din tonalitatea majoră cu trepte mobile (treptele 3, 7 coborânte, treapta a 4-a urcată, etc.); - improvizația pe modurile cu transpoziție limitată - scările ton-semiton, semiton-ton, improvizația pe scara tonurilor, scara cromatică; - improvizația pe modurile diatonice, în special modurile dorian, mixolidian și lidian; - tehnici de variație melodică: secvențare, inversiune, permutare; - analiza construcției și însușirea unor solo-uri de referință pentru dezvoltarea limbajului melodic personal; - construirea de motive și fraze muzicale proprii pe baza unei teme sau a unei armonii date; - improvizația în contexte modulatorii, cu menținerea coerenței melodice
Domeniul armonic	- acompaniamentul pe cadențe uzuale (I–IV–V, II–V–I) în tonalități diferite; - aplicarea substituțiilor armonice (triton, acorduri secundare dominante) în acompaniament și solo; - acordurile alterate (b9, #9, #11, b13) în contexte de improvizație; - improvizația armonice în contexte cu inflexiuni modulatorii și modulații; - acompaniamente și solo-uri în armonia modală a modurilor diatonice

REPERTORIU (SUGESTII)

Titlul piesei muzicale	Compozitor
All the things you are	Jerome Kern
Satin Doll	Duke Ellington
Sophisticated Lady	Duke Ellington
Round Midnight	Thelonious Monk
Take the “A” Train	Billy Strayhorn

I Got Rhythm	George Gershwin
How High the Moon	Morgan Lewis
Someday My Prince Will Come	Frank Churchill
How Insensitive	Antonio Carlos Jobim
One Note Samba	Antonio Carlos Jobim
Billie's Bounce	Charlie Parker
West Coast Blues	Wes Montgomery
Footprints	Wayne Shorter
Take Five	Paul Demond
Jocul Țambalelor	Johnny Răducanu
Lidian Blues	Mircea Tiberian

SUGESTII METODOLOGICE

Elemente de improvizație instrumentală este o disciplină preponderent practică, în consecință evaluarea se bazează pe observarea continuă şi sistematică a fiecărui elev, individual, în privința modului în care recepționează și înțelege informațiile primite și a felului în care le aplică. Se va apela şi la metode alternative de evaluare (investigaţia, portofoliul etc.), precum şi la alte metode de evaluare potrivite prestaţiilor artistice individuale (audiții, concerte, concursuri).

- memorarea scărilor și acordurilor conform partiturii;
- analizarea și memorarea pattern-urilor date;
- analizarea construcției solo-urilor din punct de vedere melodic, ritmic și al relației dintre melodie și armonie;
- reproducerea din memorie a melodiei la instrument și voce;
- imitarea inflexiunilor, articulațiilor, frazării, dinamicii textului muzical;
- asigurarea succesiunii ritmice a acordurilor impusă de textul muzical;

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

- Bota, Johnny - *Istoria jazz-ului - breviar* - Editura Valea Verde, Sighetu Marmației, 2011
- Cozma, Romeo - *Universul jazz-ului* - Editura Artes, Iași, 2006
- Popp, Marius - *Armonia aplicativă în improvizația de jazz, pop & rock* - Editura Nemira, București, 1998
- Tiberian, Mircea - *Tehnica improvizației* - Editura Tracus Arte, fără loc, 2010
- Discografia genurilor/artiștilor/formațiilor studiate
- Colecția "Real Book" cu standarde de jazz
- Publicații de Jamey Aebersold (Editura Jamey Aebersold Jazz)
- How To Play Jazz & Improvise ISBN-13: 978-1-56224-122-3
- The II/V7/I Progression ISBN-13: 978-1-56224-129-2
- Turnarounds, Cycles & II/V7s ISBN-13: 978-1-56224-171-1
- Blues In All Keys ISBN-13: 978-1-56224-200-8
- Rhythm Section Workout - Keyboards & Guitar ISBN-13: 978-1-56224-187-2
- Rhythm Section Workout - Bass & Drums ISBN-13: 978-1-56224-188-9
- Friedland, Ed - Building Walking Bass Lines, Editura Hal Leonard, ISBN-10: 0-7935-4204-9
- Hal Leonard Jazz Piano Solos Vol I,II, III.
- Hal Leonard Jazz Club Piano Solos Vol I II III

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Instituție de apartenență, localitate, județ
COORDONATOR MEC Prof. LILIANA BOBEICĂ	Ministerul Educației și Cercetării
COORDONATOR CNCE Prof. LĂCRĂMIOARA-ANA PAULIUC	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare
CONSULTANT ȘRIINȚIFIC Prof. Univ. Dr. VALENTINA DEDIU-SANDU	Academia Română
Prof. Univ. dr. DAN SPÎNU	Universitatea Națională de Arte „George Enescu”, Iași
Lect. Univ. dr. VLAD POPESCU	Universitatea Națională de Muzică București
Prof. Asoc. Dr. FLORIN BĂLAN	Universitatea „Transilvania”, Facultatea de Arte, Brașov

Anexa nr. 271

Programa școlară
pentru disciplinele

CANTO CLASIC

(disciplină principală de studiu și instrument la alegere)

Clasele a IX-a – a XII-a
Curriculum de specialitate (CS)

Filiera vocațională, profilul artistic,
specializarea muzică

Învățământ liceal

- 2026 –

Anexa nr. 271
Programa școlară pentru disciplina *Canto clasic*
***(disciplină principală de studiu și instrument la alegere),* clasele a IX-a – a XII-a,**
curriculum de specialitate (CS),

- ***Filiera vocațională, profil artistic, specializarea muzică***

NOTĂ DE PREZENTARE

Programa școlară pentru ***Canto clasic*** (*instrument principal și instrument la alegere)* reprezintă o ofertă curriculară de specialitate pentru învățământul liceal, *filiera vocațională, profil artistic, specializarea muzică, secțiile Interpretare vocală și Interpretare instrumentală,* începând din anul școlar 2026-2027. Disciplinele în cadrul cărora se poate studia ***canto clasic*** se regăsesc în *Anexa 10 la OMEC nr. 4350/20.06.2025 - Planul-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, filiera vocațională, profil artistic, specializarea muzică,* secțiile *Interpretare vocală* și *Interpretare instrumentală,* în *Curriculum de specialitate* (CS).

Studiul disciplinei C***anto clasic*** în liceu, ca disciplină principală de specialitate, își propune pregătirea absolvenților pentru admiterea în învățământul superior, devenind ulterior soliști vocali sau coriști profesioniști în instituții de cultură sau cadre didactice de specialitate.

Studiul disciplinei ***Canto clasic*** în liceu, ca instrument la alegerea elevilor care studiază pianul ca instrument principal, își propune familiarizarea pianiștilor cu tehnica și particularitățile *cântului vocal*, în vederea pregătirii în calitate de acompaniatori ce pot fi angajați în instituțiile de cultură.

Pentru studiul disciplinei C***anto clasic***, bugetul de timp alocat, în funcție de locul pe care îl ocupă în pregătirea de specialitate a elevilor, este următorul:

Canto clasic				
Disciplina	a IX-a	a X-a	a XI-a	a XII-a
Instrument principal	3	3	3	3
Instrument la alegere	1	1	1	1

În elaborarea programei, s-a avut în vedere raportarea la cadrul legislativ și documentele strategice generale și specifice care susțin studiul disciplinelor:

- ***Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023***, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Regulamentul-cadru de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar***, aprobat prin Ordinul ministrului educației nr. 5.726/2024, , cu modificările și completările ulterioare;
- ***Regulamentul de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar cu program de artă***, aprobat prin Ordinul Ministerului Educației și Cercetării nr. 3717/01 aprilie 2025, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Planurile-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi***, filiera vocațională, profilul artistic, specializarea muzică din Anexa nr. 10 la O.M.E.C. nr. 4.350/20.06.2025 privind aprobarea Planurilor-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Profilul de formare al absolventului***, OME nr. 6731/2023, care asigură coerența verticală a parcursul școlar, (competențe-cheie + atribute prioritare);
- *documente europene relevante la nivel general și, mai ales, pentru disciplină (Recomandarea Consiliului UE privind competențele-cheie, Cadrul european al calificărilor, Rapoarte OECD/ UNESCO, Cadre de referință etc.);*
- *alte documente/studii specifice Curriculumului Național și curriculumului disciplinei – de exemplu, cu valoare pentru sugestiile metodologice ale programei școlare.*

Programa este elaborată potrivit modelului de proiectare curriculară centrat pe competențe. Construcția programei este realizată astfel încât să contribuie la dezvoltarea profilului de formare al

absolventului. Din perspectiva disciplinei de studiu, orientarea demersului didactic are la bază *competența de sensibilizare și exprimare culturală* cu atributele prioritare esențiale pentru abordarea învățării într-un mod conștient și pe termen lung.

Structura programei școlare include, pe lângă *Nota de prezentare*, următoarele elemente:
- Competenţe generale
- Competenţe specifice şi exemple de activităţi de învăţare
- Domenii de conținut și conţinuturi
- Sugestii de repertoriu
- Sugestii metodologice
- Bibliografie selectivă

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoştinţe, abilităţi şi atitudini dezvoltate prin învăţare, care permit identificarea şi rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte particulare diverse.

Competențele generale vizate jalonează achizițiile elevului pentru întregul ciclu liceal.

Competenţele specifice se formează pe parcursul unui an şcolar, sunt derivate din competenţele generale şi reprezintă etape în dobândirea acestora. Competenţele specifice sunt însoţite de exemple de activităţi de învăţare, care constituie modalităţi de organizare a activităţii didactice în scopul realizării competenţelor. Programa şcolară propune, cu caracter de exemplu, diferite tipuri de activităţi de învăţare, care integrează strategii didactice şi care valorifică experienţa concretă a elevului. Cadrul didactic are libertatea de a utiliza exemplele de activităţi de învăţare pe care le propune programa şcolară, de a le completa sau de a le înlocui, astfel încât acestea să asigure un demers didactic adecvat situaţiei concrete de la clasă. Se asigură, în acest fel, premisele aplicării contextualizate a programei şcolare şi proiectării unor parcursuri de învăţare personalizate.

Conținuturile învățării constituie elemente de bază ale domeniului, mijloace informaționale prin care se urmărește realizarea competențelor.

Sugestiile de repertoriu sunt prezentate separat pentru fiecare an de studiu. Repertoriu este un mijloc de realizare a competențelor, fiind indispensabil în progresul elevilor pe tot parcursul formării.

Sugestiile metodologice includ recomandări privind strategiile didactice şi elementele de evaluare formativă continuă și sumativă.

Construcția programei permite susținerea elevilor în direcția exprimării artistice la instrument, concretizată în manifestări muzicale, constituind un demers complex ce integrează cunoștințe, deprinderi, competențe și de la celelalte discipline muzicale.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Operarea cu elementele limbajului muzical în vederea interpretării unor lucrări specifice muzicii vocale**
CG2	**Valorificarea capacităților tehnice și de interpretare vocală**

CLASA a IX-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1- ***Operarea cu elementele limbajului muzical în vederea interpretării unor lucrări specifice muzicii vocale***

CS 1.1 Controlul posturii și al respirației
- *exerciții de respirație diafragmatică* - *poziția corpului și expresia feței în cânt*
CS 1.2. Fonația și articulația corectă
- *exerciții de vocalize simple, pe intervale de secundă, terță, cvartă, cvintă în mers treptat sau prin salturi, până la octavă, pe registrul mediu al vocii* - *exerciții de pronunție și claritate*
CS 1.3. Formarea deprinderilor de utilizare a elementelor de limbaj
- *exerciții de cunoaștere a reprezentărilor grafice ale elementelor simple de limbaj muzical* - *exerciții cu intervale simple* - *descifrarea textelor muzicale simple* - *identificarea/înțelegerea raportului matematic între durate* - *redarea duratelor cu ajutorul instrumentului în diferite măsuri*

CG 2 - ***Valorificarea capacităților tehnice și de interpretare vocală***

CS 2.1. Corelarea elementelor de limbaj muzical cu tehnica vocală
- *intonarea cu acuratețe și fidelitate a textului muzical* - *elemente de limbaj muzical (înălțime, durată)*
CS 2.2. Interpretarea unui studiu de dificultate ușoară și a unui lied
- *alegerea unui studiu facil și a unui lied din creația românească* - *redarea mesajului lucrării prin propria interpretare valorificând deprinderile dobândite*
CS 2.3. Familiarizarea cu termeni elementari de dinamică și agogică
- *exerciții cu elemente de dinamică constantă: p, mp, mf, f, etc.* - *exerciții cu nuanțe dinamice (crescendo, decrescendo)*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Tehnica vocală	1.1. Respirație diafragmatică și controlul fluxului de aer, 1.2. Postură corectă și controlarea musculaturii implicate în emiterea vocii, 1.3. Fonare și articulare clară pe intervale mici, 1.4. Descifrarea textului muzical și literar.
Interpretare vocală	- interpretare individuală în cadrul producțiilor, recitalurilor, - citirea partiturii la prima vedere și exerciții de solfegiu.

REPERTORIU (SUGESTII)

Studii, arii și lieduri cu grad de dificultate facil din repertoriul de gen, universal și românesc, din creația compozitorilor: Nicola Vaccai, Giuseppe Concone, Alessandro Scarlatti, Antonio Caldara, Giovanni Batista Pergolesi, Giulio Caccini, Giacomo Antonio Perti, Tomasso Giordani, Ludwig van Beethoven, Wolfgang Amadeus Mozart, Franz Schubert, Robert Schumann, Franz Listz, Fanny Mendelsshon, Tiberiu Brediceanu, Emil Monția, Paul Constantinescu, Gheorghe Dima, Sabin Drăgoi, Mihail Jora, Pascal Bentoiu, Nicolae Bretan, Achim Stoia, Felicia Donceanu, Sigismund Toduță, Adrian Pop, E. Tereny, Carmen Petra Basacopol, Gheorghe Stephanescu, Marțian Negrea.

Volume de Studii (Nicola Vaccai, Giuseppe Concone),
Alessandro Scarlatti – op. Pompeo - aria *O, cessate di piagarmi, Son tutta duolo*
Giovanni Batista Pergolesi - *Nel cor piu non mi sento, Tre giorni son che Nina*
Giulio Caccini- *Tu ch'hai le penne amore*, *Amor ch'attendi,*
Giacomo Antonio Perti - *Dolce scherza,* Antonio Caldara - *Sebben Crudele,* Tomasso Giordani- *Caro mio ben,*
Ludwig van Beethoven- *Marmotte*
Franz Schubert – *Wiegenlied*
Tiberiu Brediceanu - *Trec zile cu nopțile, Cât e muntele de 'nalt, Taci mireasă, Trec zile cu noptile, Voinicel cu părul creț*,
Emil Monția - *Somnoroase păsărele, Albe nopți de insomnie*
Paul Constantinescu – *Cântec de leagăn*,
Nicolae Bretan - *Pace*

CLASA a X-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1- ***Operarea cu elementele limbajului muzical în vederea interpretării unor lucrări specifice muzicii vocale***

CS 1.1 Controlul posturii și al respirației
- *exerciții de respirație diafragmatică* - *poziția corpului și expresia feței în cânt*
CS 1.2. Fonația și articulația corectă
- *exerciții de vocalize simple, pe intervale de secundă, terță, cvartă, cvintă în mers treptat sau prin salturi, până la octavă, pe registrul mediu al vocii* - *exerciți de dicție*
CS 1.3. Formarea deprinderilor de utilizare a elementelor de limbaj
- exerciții de cunoaștere a reprezentărilor grafice ale elementelor simple de limbaj muzical *- exerciții cu intervale simple* *- descifrarea textelor muzicale simple* *- identificarea/înțelegerea raportului matematic între durate* *- redarea duratelor cu ajutorul instrumentului în diferite măsuri*

CG 2 - ***Valorificarea capacităților tehnice și de interpretare vocală***

CS 2.1. Corelarea elementelor de limbaj muzical cu tehnica vocală
- intonarea cu acuratețe și fidelitate a textului muzical *- elemente de limbaj muzical (înălțime, durată)*
CS 2.2. Interpretarea unui studiu de dificultate ușoară și a unui lied
- alegerea unei arii facile și a unui lied din creația românească *- redarea mesajului lucrării prin propria interpretare valorificând deprinderile dobândite*
CS 2.3 Deprinderea elementelor cu rol determinant în dezvoltarea sensibilității și expresivității muzicale
- recunoașterea elementelor de limbaj muzical învățate *- înțelegerea motivelor/frazelor muzicale*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Tehnica vocală	- extinderea registrului vocal. - respirație diafragmatică și controlul fluxului de aer, - postură corectă și controlarea musculaturii implicate în emiterea vocii, - fonare și articulare clară pe intervale mici - controlul respirației și al dinamicii sunetului - adaptarea tehnicii la cerințele stilului muzical
Interpretare vocală	- Citirea partiturii la prima vedere și exerciții de solfegiu. - Analiza frazelor muzicale și a textului pentru expresivitate. - Recitaluri, producții

REPERTORIU (SUGESTII)

Arii și lieduri cu grad de dificultate facil din repertoriul de gen, universal și românesc, din creația compozitorilor: Alessandro Scarlatti, Antonio Caldara, Giovanni Batista Pergolesi, Giulio Caccini, Giacomo Antonio Perti, Tomasso Giordani, Giacomo Carissimi, Georg Friedrich Händel, Ludwig van Beethoven, Wolfgang Amadeus Mozart, Joseph Haydn, Franz Schubert, Robert Schumann, Franz Listz, Fanny Mendelsshon, Felix Mendelsshon Bartholdy,
Tiberiu Brediceanu, Eduard Caudella, Emil Monția, Paul Constantinescu, Gheorghe Dima, Sabin Drăgoi, Mihail Jora, Pascal Bentoiu, Nicolae Bretan, Achim Stoia, Felicia Donceanu, Sigismund Toduță, Adrian Pop, Ede Terenyi, Carmen Petra Basacopol, Gheorghe Stephanescu, Marțian Negrea, , Dan Voiculescu, Vasile Spătărelu, Dumitru Capoianu.

Alessandro Scarlatti- *Gia il sole dal Gange, Le Violette*
Giovanni Batista Pergolesi - *Se tu m'ami, Stizzoso, mio stizzoso* din op. La Serva padrona,
Georg Friedrich Händel - *Affanni del pensier, Lascia ch'io pianga* din op. Rinaldo*, Ombra mai fu* din Op. Xerxes,
Giacomo Carissimi- *Vittoria, Vittoria*,
Christoph Willibald Gluck- *O del mio dolce ardor,*
Benedetto Marcello - *Quella fiamma che m'accende,*
Wolfgang Amadeus Mozart – *L'ho perduta, me meschina* din op. Le Nozze di Figaro, *Vedrai carino* din op. Don Giovanni,
Tiberiu Brediceanu - *Vai, bădiță, dragi ne avem, Arde-mi-te-ai codru des, Trageți voi, boi, Floricică de pe apă, Dragu-mi-i mândro de tine, Mulțumesc măicuței mele*,
Eduard Caudella - *Ochi albaștri-s drăgălași,*
George Stephanescu - *Somnoroase păsărele,*
Nicolae Bretan- *Rea de plată,*
G. Stephănescu- *Cântecul Fluierașului,*
Emil Monția- *Nu mai sunt în luncă flori, La fântâna cu găleată*

CLASA a XI-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1- ***Operarea cu elementele limbajului muzical în vederea interpretării unor lucrări specifice muzicii vocale***

CS 1.1 Controlul posturii și al respirației
- *exerciții de respirație diafragmatică* - *poziția corpului și expresia feței în cânt*
CS 1.2. Fonația și articulația corectă
- *exerciții de vocalize simple, pe intervale de secundă, terță, cvartă, cvintă în mers treptat sau prin salturi, până la octavă, pe registrul mediu al vocii* - *exerciții de pronunție și claritate*

CG 2 - ***Valorificarea capacităților tehnice și de interpretare vocală***

CS 2.1. Corelarea elementelor de limbaj muzical cu tehnica vocală
- intonarea cu acuratețe și fidelitate a textului muzical *- elemente de limbaj muzical (înălțime, durată)*
CS 2.2. Interpretarea unui studiu de dificultate ușoară și a unui lied
- alegerea unei arii facile și a unui lied din creația universală *- redarea mesajului lucrării prin propria interpretare valorificând deprinderile dobândite*
CS 2.3. Diversificarea și îmbogățirea paletei mijloacelor de exprimare în planul nuanțării și expresivității muzicale
- *aplicarea corectă a elementelor de ritm, metru, agogică, dinamică și nuanțare în lucrările studiate*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Tehnică vocală	- extinderea registrului vocal. - respirație diafragmatică și controlul fluxului de aer, - postură corectă și controlarea musculaturii implicate în emiterea vocii, - fonare și articulare clară pe intervale mici, - controlul respirației și al dinamicii sunetului, - adaptarea tehnicii la cerințele stilului muzical, - consolidarea tehnicii vocale prin controlului mai bun al respirației, dinamicii, frazării, - introducerea de vocalize mai complexe, în funcție de evoluția anterioară, - flexibilitate și rezistență vocală pentru repertoriu mai complex.
Interpretare vocală	- analiza frazelor muzicale și a textului pentru expresivitate, - compararea interpretărilor diferiților interpreți celebri. - Stil și context: interpretarea în conformitate cu epoca și genul muzical - abordarea unor piese din diferite genuri (arii, lieduri) - expresivitate și emoție: transmiterea mesajului artistic, atitudinea scenică mimică și gestuală

REPERTORIU (SUGESTII)

Arii și lieduri cu grad de dificultate mediu din repertoriul baroc, clasic, romantic și românesc, din creația compozitorilor: Alessandro Scarlatti, Antonio Caldara, Giovanni Batista Pergolesi, Giulio Caccini, Giacomo Antonio Perti, Tomasso Giordani, Giacomo Carissimi, Alessandro Francesco Durante, Giovanni Paisiello, Georg Friedrich Händel, Ludwig van Beethoven, Wolfgang Amadeus Mozart, Joseph Haydn, Franz Schubert, Robert Schumann, Franz Listz, Fanny Mendelsshon, Felix Mendelsshon Bartholdy, Vincenzo Bellini, Charles Gounod, George Bizet,
Tiberiu Brediceanu, Emil Monția, Paul Constantinescu, Mansi Barberis, Alfred Alessandrescu, Gheorghe Dima, Sabin Drăgoi, Mihail Jora, Pascal Bentoiu, Nicolae Bretan, Achim Stoia, Felicia Donceanu, Sigismund Toduță, Adrian Pop, Ede Terenyi, Carmen Petra Basacopol, Gheorghe Stephanescu, Marțian Negrea, Dinu Lipatti, George Enescu, Dan Voiculescu, Vasile Spătărelu, Dumitru Capoianu, Eugen Dan Drăgoi, Adrian Andrei.

Francesco Cavalli - *Dolce amor,*
Georg Friedrich Händel - *Tu la mia stella sei* din op.
Giulio Cesare, *Non lo diro col Labbro* din op. Tolomeo, Re d' Egitto,
Giovanni Batista Pergolesi- *A Serpina penserete* din op. La Serva padrona, *Ch'io mai vi possa* din op. Siroe,
Giovanni Paisiello- *Chi vuol la zingarella*,
Antonio Caldara - *Se ben crudele*,
Alessandro Francesco Durante - *Danza, danza, fanciulla gentile,*
Wolfgang Amadeus Mozart- *Venite inginnochiatevi* din op. Le Nozze di Figaro, *Batti, Batti, o bel Masetto, Una donna a quindici anni, Notte, giorno faticar* din op. Don Giovanni, *S'altro che lagrime, Torna di Tito a lato* din op. La Clemenza di Tito*, Voi, che sapete*, *Non so piu* din op. Le Nozze di Figaro,
Ludwig van Beethoven- *Ich Liebe Dich,*
Vincenzo Bellini- *Vaga luna, che inargenti, Dolente immagine*,
Charles Gounod – *Faites lui mes aveux* din op. Faust,
Georges Bizet- *L'amour est un oiseau rebelle* din op. Carmen,
Tiberiu Brediceanu - *Bade, pentru ochii tăi,*
Emil Monția - *Spune-mi, codrule vecine, De va veni la tine vântul*,
Mansi Barberis - *De pe-o bună dimineață*,
Alfred Alessandrescu - *Când perdeaua dragii mele,*
Gheorghe Dima – *Curcile,*
Felicia Donceanu –*Pașii*,
Nicolae Bretan- *În parcul Luxemburg,*
Paul Constantinescu- *Cântec de adormit Mitzura*

CLASA a XII-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1- ***Operarea cu elementele limbajului muzical în vederea interpretării unor lucrări specifice muzicii vocale***

CS 1.1 Controlul posturii și al respirației
- *exerciții de respirație diafragmatică* - *poziția corpului și expresia feței în cânt*
CS 1.2. Fonația și articulația corectă
- *exerciții de vocalize simple, pe intervale de secundă, terță, cvartă, cvintă în mers treptat sau prin salturi, până la octavă, pe registrul mediu al vocii* - *exerciții de pronunție și claritate*

CG 2 - ***Valorificarea capacităților tehnice și de interpretare vocală***

CS 2.1. Corelarea elementelor de limbaj muzical cu tehnica vocală
- *intonarea cu acuratețe și fidelitate a textului muzical* - *elemente de limbaj muzical (înălțime, durată)*
CS 2.2. Interpretarea unui studiu de dificultate ușoară și a unui lied
- *alegerea unui studiu facil și a unui lied din creația românească* - *redarea mesajului lucrării prin propria interpretare valorificând deprinderile dobândite*
CS 2.3. Interpretarea creativă a lucrării coordonând mijloacele de expresie muzicală cunoscute
- *o bună cunoaștere a aparatului vocal, igiena vocală și o disciplinare a întregului organism* - *interdisciplinaritatea, stimulând dezvoltarea culturală, estetică și creativă, abilitățile de adaptare la provocările vieții culturale*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Tehnică vocală	- consolidarea tehnicii vocale prin controlului mai bun al respirației, dinamicii, frazării, - introducerea de vocalize complexe, pe ambitus vocal lărgit, - flexibilitate și agilitate vocală în abordarea repertoriului, - realizarea unui repertoriu divers din punct de vedere stilistic și interpretativ, - rezistență vocală, - introducerea de vocalize mai complexe, în funcție de evoluția anterioară, - flexibilitate și rezistență vocală pentru repertoriu mai complex. - repertoriului baroc, clasic, romantic, postromantic, contemporan, românesc, - perfecționarea intonației, frazării și expresivității.

Domenii de conținut	Conținuturi
Interpretare vocală	- analiza frazelor muzicale și a textului pentru expresivitate, - compararea interpretărilor diferiților interpreți celebri. - Stil și context: interpretarea în conformitate cu epoca și genul muzical - abordarea unor piese din diferite genuri (arii, lieduri) - expresivitate și emoție: transmiterea mesajului artistic, atitudinea scenică mimică și gestuală

REPERTORIU (SUGESTII)

Arii, lieduri, studii cu grad de dificultate mediu spre dificil, adaptat particularităților elevului, din creația compozitorilor: Alessandro Scarlatti, Antonio Caldara, Giovanni Batista Pergolesi, Giulio Caccini, Alessandro Stradella , Giacomo Antonio Perti, Tomasso Giordani, Giacomo Carissimi, Antonio Vivaldi, Georg Friedrich Händel, Ludwig van Beethoven, Wolfgang Amadeus Mozart, Joseph Haydn, Franz Schubert, Robert Schumann, Franz Listz, Fanny Mendelsshon, Felix Mendelsshon Bartholdy, Jean Paul Egide Martini, Reynaldo Hahn, Erik Satie, Piotr Ilici Ceaikovski, Modest Petrovici Musorgski, Serghei Rachmaninov Tiberiu Brediceanu, Emil Monția, Paul Constantinescu, Gheorghe Dima, Sabin Drăgoi, Mihail Jora, Pascal Bentoiu, Nicolae Bretan, Achim Stoia, Felicia Donceanu, Sigismund Toduță, Adrian Pop, Ede Terenyi, Carmen Petra Basacopol, Gheorghe Stephanescu, Marțian Negrea, Dinu Lipatti, George Enescu, Dan Voiculescu,Vasile Spătărelu, Dumitru Capoianu, Eugen Dan Drăgoi, Adrian Andrei.

Giulio Caccini - *Amarilli , mia bella,*
Alessandro Stradella- *Pieta, Signore,*
Georg Friedrich Händel – *Rejoice* din oratoriul Messiah,
Antonio Vivaldi- *Agitata da due venti*,
Jean Paul Egide Martini - *Plaisir d'amour***,**
Giulio Caccini- *Ave Maria*,
Wolfgang Amadeus Mozart -*Deh, Vieni alla finestra* din op. Don Giovanni*, Zeffiretti lusingheri* din op. Idomeneo*, Porgi amor* din op. Le Nozze di Figaro*, Dalla sua pace* din op. Don Giovanni*,*
Mihail Glinka, op. Ivan Susanin- Aria Antonidei- *Ne atom scarbliu padrujenki,*
Franz Schubert - *An die Musik,*
Emil Monția- *Mândră, mândrulița mea, Tu te duci bădiță, duci/ Colo-n deal pe bătătură*,
Sabin Drăgoi - *Crizanteme, Flori albe,*
Achim Stoia- *După nuntă,*
Felicia Donceanu - *Note de primavară,*
George Scheletti- *Ce te legeni, codrule,*
Ciprian Porumbescu – *Eu te iubeam*

SUGESTII METODOLOGICE

Disciplina ***Canto Clasic*** se bazează pe o structură progresivă a învățării, combinând tehnica vocală, repertoriul muzical și interpretarea artistică. Conținuturile sunt adaptate nivelului de vârstă și competențelor elevilor, astfel încât progresul să fie continuu și echilibrat.

Disciplina ***Canto Clasic*** reprezintă o componentă esențială în formarea muzicală a elevilor din liceele vocaționale, având drept obiectiv dezvoltarea aptitudinilor vocale și muzicale într-un mod sistematic și progresiv. Aceasta urmărește atât dezvoltarea tehnicii vocale corecte, cât și formarea capacității de interpretare expresivă și creativă a repertoriului specific, contribuind totodată la consolidarea culturii muzicale generale a elevilor.

Dezvoltarea tehnicii vocale se realizează prin exerciții specifice care vizează:

- respirația diafragmatică și controlul fluxului de aer, dozarea eficientă a aerului în expirația însoțită de emisie, în funcție de înălțimea sunetului emis, de maniera de cânt, de sensul liniei melodice (susținerea vocii)
- postură corectă și implicarea musculaturii specifice în emisia și susținerea vocală
- impostație corectă (atacul moale și poza de voce, înțelegând prin aceasta, cuplajul laringo-rezonator adecvat emisiei într-un anumit registru al vocii)
- articulație, pronunție, dicție; rostirea corectă a textului poetic în limba originală a lucrării
- frazare și legato (realizarea liniei vocale)
- (coloratură și) agilitate vocală
- modificări dinamice ale sunetului, pentru o interpretare expresivă și fidelă stilului muzical.

Prin **interpretarea repertoriului**, elevii învață să:

- citească și să interpreteze partituri vocale de dificultate progresivă,
- adapteze tehnica vocală la cerințele stilistice ale fiecărei epoci muzicale,
- exprime în mod artistic mesajul piesei prin intonație, ritm, frazare și dinamica interpretativă,
- colaboreze cu acompaniamentul instrumental și cu colegii, în ansambluri vocale sau vocal-instrumentale, dezvoltând astfel spiritul de echipă și responsabilitatea artistică.

Disciplina pune accent și pe **dezvoltarea creativității și expresivității artistice**, încurajând elevii să:

- exploreze resursele vocale proprii și să-și definească timbrul personal,
- interpreteze cu sensibilitate textul muzical și mesajul emoțional,
- creeze o viziune interpretativă, proprie, originală,
- participe la proiecte muzicale, recitaluri și concursuri care stimulează performanța artistică.

De asemenea, pregătirea pentru recitaluri, concursuri și admiterea la studii muzicale superioare face parte integrantă din programă, oferind elevilor:

- oportunitatea de a-și testa și perfecționa tehnica și interpretarea în fața publicului,
- experiență în autoevaluare și evaluare profesională,
- competențe de prezentare scenică și de comunicare artistică, esențiale pentru cariera vocală.

Prin această abordare, disciplina Canto Clasic contribuie la formarea unei culturi muzicale solide a elevului dezvoltând:

- o bună cunoaștere a aparatului vocal, igiena vocală și o disciplinare a întregului organism,
- interdisciplinaritatea, stimulând dezvoltarea culturală, estetică și creativă, abilitățile de adaptare la provocările vieții culturale,
- spiritul artistic, sensibilitatea estetică și aprecierea valorilor muzicale,
- capacitatea de analiză și interpretare critică a repertoriului, dar și a propriei prestații artistice;
- capacitatea de a învăța prin descoperire și reflecție, fructificând propriile „erori” ca resursă de optimizare a propriului demers artistic, prin conștientizarea, revizuirea și autoreglarea comportamentului tehnico-interpretativ;
- capacitatea de transfer a soluțiilor tehnice dintr-un context de învățare într-un alt context de învățare similar sau asemănător, în mod autonom și independent, ceea ce favorizează metacogniția și învățarea autonomă;
- autonomia în învățare și responsabilitatea față de propria dezvoltare artistică.

Astfel, disciplina ***Canto Clasic*** nu doar că oferă cunoștințe și abilități tehnice, ci și fundamentul pentru performanța vocală profesională, constituind un pilon central în pregătirea elevilor pentru cariere muzicale și pentru participarea activă la viața culturală.

Disciplina Canto Clasic urmărește dezvoltarea unui set de competențe generale care permit elevilor să abordeze muzica vocală în mod profesionist, să interpreteze corect și expresiv repertoriul (clasic) universal și românesc și să participe activ la activități muzicale diverse. Aceste competențe se referă atât la dezvoltarea tehnică a vocii, cât și la aptitudini artistice, analitice și de colaborare, constituind baza pentru progresul individual și performanța artistică.

1. Exprimare artistică vocală

Elevul va fi capabil să interpreteze muzica vocală cu tehnică corectă, expresivitate și sensibilitate stilistică, prin:

- utilizarea corectă a respirației diafragmatice și controlul fluxului de aer;
- menținerea unei posturi adecvate, care favorizează sănătatea vocală;
- aplicarea corectă a mecanismelor de fonație, de susținere, a articulației și a frazării pentru o comunicare muzicală clară;
- dezvoltarea expresivității și a sensibilității emoționale în interpretarea pieselor, atât solo, cât și în ansamblu.

Prin aceste competențe, elevul nu doar cântă corect, ci transmite mesajul muzical și emoțional al compoziției, în concordanță cu stilul și epoca în care a fost scrisă piesa.

2. Citirea și interpretarea partiturii

Elevul va fi capabil să citească, interpreteze și analizeze partituri vocale, ceea ce presupune:

- recunoașterea notelor, ritmurilor și semnelor de expresie muzicală;
- înțelegerea indicațiilor de tempo, dinamică și articulație;
- analizarea structurii piesei, a frazelor și a ornamentațiilor specifice stilului;
- aplicarea cunoștințelor teoretice în interpretarea muzicală, pentru a respecta intențiile compozitorului.

Această competență dezvoltă capacitatea de a înțelege muzica din perspectiva tehnică și artistică, oferind elevului autonomie în studiul și pregătirea repertoriului.

3. Aplicarea corectă a elementelor de tehnică vocală

Elevul va învăța să folosească mecanismele și elementele de tehnică vocală adecvate repertoriului, prin:

- adaptarea (timbrului și a modulațiilor vocale) manierei de cânt la cerințele stilistice (baroc, clasic, romantic, modern) ;
- controlul (coloraturii) emisiei în pasajele de virtuozitate, al dinamicii și intonației, pentru obținerea unei interpretări expresive;
- aplicarea vocalizelor și exercițiilor specifice pentru dezvoltarea flexibilității și rezistenței vocii.

Astfel, elevul va putea aborda arii și lieduri de dificultate progresivă, menținând sănătatea vocală și calitatea interpretării.

4. Colaborare muzicală

Elevul va fi capabil să participe eficient în ansambluri vocale și vocal-instrumentale, prin:

- ascultarea activă și adaptarea intonației în funcție de intonația celorlalți membri ai ansamblului;/în funcție de cerințele conducătorului ansamblului
- respectarea ritmului, a modului de frazare și a indicațiilor dinamice comune;
- cooperarea și comunicarea artistică, pentru obținerea unui echilibru, a unei sonorități omogene și a unei expresivități colective.

Această competență **dezvoltă responsabilitatea în grup, spiritul de echipă** și capacitatea de a integra contribuția proprie într-un context artistic mai larg.

5. Analiză și evaluare critică

Elevul va fi capabil să identifice elementele stilistice, forma muzicală și tehnicile interpretative specifice pieselor studiate, prin:

- observarea structurilor melodice, armonice și ritmice;
- compararea diferitelor interpretări și evaluarea fidelității în redarea textului muzical, a stilului și a intenției compozitorului;
- dezvoltarea judecății critice și a capacității de autoevaluare în procesul de învățare.

Prin această competență, elevul nu doar interpretează, ci și înțelege în profunzime muzica, pregătindu-se pentru performanțe artistice de nivel profesional și pentru studii muzicale superioare.

Alegerea metodelor şi a procedeelor didactice - care sunt detalii sau elemente auxiliare metodei - se face în funcție de temeiul scopului didactic principal urmărit în desfăşurarea lecţiei:
- transmiterea cunoştinţelor noi,
- fixarea acestora,
- sistematizarea lor,
- formarea priceperilor şi deprinderilor,
- verificarea cunoştinţelor şi aprecierea lor.

Metoda folosită într-o etapă a procesului didactic va constitui trăsătura dominantă a lecțiilor sau lecției respective.

Conținutul studiului cântului necesită folosirea unor metode potrivite care să fie în concordanţă cu specificul acestui obiect de studiu. Alegerea şi stabilirea metodelor şi procedeelor didactice este sarcina profesorului care îşi construieşte, îşi planifică lecția în concordanţă şi cu metoda ori metodele alese.

În alcătuirea planului lecției metoda este subordonată subiectului şi scopului lecției.

Caracterul preponderent practic al studiului cântului impune folosirea unui bogat şi variat material intuitiv (CD-uri, planşe, mulaje, scheme, filme de YouTube, cărți de specialitate) alături de exemplul viu al profesorului ori de câte ori acesta îl poate oferi.

Profesorul trebuie să folosească acele metode care-i permit să evite oboseala accentuată a elevilor şi să le mențină mereu trează atenţia, interesul şi plăcerea studiului.

Profesorul va ține seama în atribuirea repertoriului de particularitățile anatomo- fiziologice și de vârstă precum și de posibilitățile vocale ale elevului la momentul respectiv.

Vocalizele și exercițiile tehnice se vor executa în *mezza voce*, evitând cântatul într-o nuanță de forte continuu, realizate prin presiunea coloanei de aer.

Vocalizele și exercițiile tehnice se vor realiza în principal pe registrul mediu al vocii, formând și consolidând abilitățile elevului de atac (moale) și poză de voce (cuplaj laringo-rezonator), fără a forța vocea.

Extinderea ambitusului către zonele extreme (registrul grav și registrul acut) se va face numai după ce elevul a deprins o emisie vocală naturală, lejeră și egală pe registrul mediu al vocii.

Profesorul va urmări în permanență, evoluția elevului pe parcursul studiului, autoreglându-și demersul didactic, prin raportare la aceasta.

Profesorul va încuraja în permanență, elevul să reflecteze și să ofere feed-back asupra propriei prestații la oră, oferind la rândul său, feed-forward elevului atunci când este cazul și elevul se regăsește în dificultatea de a rezolva un anumit pasaj muzical.

Profesorul va explica întotdeauna modul de execuție al unui element tehnic nou, însoțind explicația teoretică cu exemplificarea/ demonstrarea practică personală, va gândi în mod necesar înșiruirea tematicilor precum și atribuirea repertoriului pe care se aplică noțiunile predate, într-o ordine logică, progresivă de la simplu la complex, urmărind ca demersul său didactic să fie adaptat nevoilor elevului și să nu depășească posibilitățile acestuia la momentul respectiv.

Prin demersul său, profesorul va stimula implicarea activă a elevului în propria învățare.

Profesorul va construi demersul său didactic, astfel încât să conducă către o învățare conștientă (NU prin repetiție mecanică, fără implicarea reflecției individuale sau prin imitație), care să conducă la autonomie în învățare și la posibilitatea de transfer al cunoștințelor și deprinderilor formate, într-un context socio-profesional diferit.

Profesorul își va construi demersul didactic pe învățarea de către elev a conținuturilor propuse evitând pe cât posibil prelegerea ca metodă didactică și utilizând cu precădere alte metode precum: explicația, exemplificarea, demonstrația, exercițiul, observația și auto-observația, conversația, problematizarea sau jocul de rol.

Câteva exemple de metode ce se pot utiliza în cadrul orelor de canto clasic:

1. ***Metoda expunerii***

Expunerea este întrebuințată frecvent in predarea tuturor obiectelor de învăţământ, deci şi în cânt. Formele sub care se întrebuințează această metodă sunt: povestirea, prelegerea şi explicația.

Caracterul comun al acestor forme de expunere constă în faptul că predarea se realizează cu ajutorul cuvântului, eficacitatea lor depinzând de măiestria cu care profesorul influenţează conştiinţa elevilor, îi ajută să-şi însuşească noţiuni noi, le precizează şi le lărgeşte cercul de imagini şi reprezentări prin continua dezvăluire a semnificațiilor cuvintelor.
Povestirea în lecția de cânt are rolul de a însoți uneori explicațiile şi demonstrațiile pentru înariparea imaginației cântăreților, pentru a le trezi atenția, interesul şi admirația față de frumusețile artei cântului. Ea poate evoca fapte din viața artiştilor lirici, a teatrelor muzicale, a marilor personalități şi trebuie să fie clară şi emoționantă;
Explicația constă în expunerea logică şi argumentată a unor legi, principii, probleme, într-o ordine logică de date şi fapte care să ducă la concluzii şi generalizări clare, precise, sigure (ex. respirație, emisie, articulație, poză de voce etc.);
Prelegerea este o expunere ştiinţifică mai riguroasă bazată pe analiza faptelor, compararea lor, dezvăluirea legăturilor cauzale, argumentarea judicioasă a legilor, regulilor, principiilor.
Metoda expunerii se foloseşte la lecțiile în care se abordează probleme noi, la lecțiile primului contact cu piesele de repertoriu.

2. ***Metoda conversaţiei*** este modalitatea de predare a lecției sub formă de dialog, în care cu ajutorul întrebărilor, profesorul activează gândirea elevilor în vederea însuşirii unor cunoştinţe noi, ori fixează, aprofundează şi sistematizează prin recapitulare şi verificare cunoştinţele asimilate anterior de către elevi.
Întrebările profesorului trebuie să fie:
- precise din punct de vedere al conținutului;
- concise ca formulare;
- să fie formulate corect şi simplu din punct de vedere gramatical şi profesorul va ține seamă în atribuirea repertoriului de particularitățile anatomo - fiziologice și de vârstă, precum și de posibilitățile vocale ale elevului la momentul respectiv

Profesorul trebuie să folosească acele metode care-i permit să evite oboseala accentuată a elevilor şi să le mențină mereu trează atenția, interesul şi plăcerea studiului.
Trăsătura comună a acestor forme de expunere constă în faptul că predarea se realizează cu ajutorul cuvântului, eficacitatea lor depinzând de măiestria cu care profesorul influenţează conştiinţa elevilor, îi ajută să-şi însuşească noţiuni noi, le precizează şi le lărgeşte cercul de imagini şi reprezentări prin continua dezvăluire a semnificațiilor cuvintelor.
Povestirea în lecția de cânt are rolul de a însoți uneori explicațiile şi demonstrațiile pentru înariparea imaginației cântăreților, pentru a le trezi atenția, interesul şi admirația față de frumusețile artei cântului. Ea poate evoca fapte din viața artiştilor lirici, a teatrelor muzicale, a marilor personalități şi trebuie să fie clară şi emoționantă;
Explicația constă în expunerea logică şi argumentată a unor legi, principii, probleme, într-o ordine logică de date şi fapte care să ducă la concluzii şi generalizări clare, precise, sigure (ex. respirație, emisie, articulație, poză de voce etc.);

3. ***Metoda demonstrației,*** specifică învățământului de cânt, cu posibilități mai mari de a sensibiliza şi emoţiona elevul, de a-i crea un ideal auditiv. În studiul cântului ea se bazează pe audierea, vizualizarea şi practica vocală a unor mari personalități lirice, exprimate pe disc, pe banda, pe casetă, pe film, ori chiar pe exemplificările practice ale profesorului, dacă acesta o poate face. Pentru creşterea eficienţei demonstrației ea trebuie să fie însoțită şi de analiză, de formulări de reguli, de aprecieri şi concluzii. Prin aplicarea acestei metode se realizează şi principiul intuiției în activitatea didactică.
Condițiile unei bune demonstrații:
- să se asigure perceperea prin mai mulți analizatori a materialului didactic studiat (auditiv, vizual, chinestezic);
- să se accentueze şi să se sublinieze elementele principale, esențiale, ale problemei ce se studiază;
- demonstrarea să conducă neapărat la înțelegerea cât mai bună a problematicii tehnice sau de interpretare.

4. ***Metoda exercițiului*****,** este metoda de bază, poate cea mai des folosită în studiul cântului, aceea care contribuie decisiv la formarea deprinderilor de cânt. Prin exercițiu înțelegem executarea conştientă,

activă şi repetată a uneia sau a mai multor operații, mişcări, proceduri, în vederea dobândirii unei deprinderi prin care se poate continua apoi lucrul pentru a ajunge la un grad de automatizare, la un stereotip dinamic. Condițiile exercițiului:
- claritatea şi conştientizarea scopului;
- concentrare maximă şi permanentă a atenției pe timpul exercițiului;
sistematizarea şi ierarhizarea corectă a exercițiilor,
- alegerea judicioasă a lor în funcție de scop;
- diversitatea exercițiilor pentru menținerea trează a interesului;
- repetarea exercițiilor să se facă la intervale optime, fără întreruperi prea mari.

5. ***Metoda verificării şi aprecierii*** urmăreşte să cuantifice obiectiv volumul şi cantitatea cunoştinţelor şi deprinderilor dobândite. Ea contribuie la formarea simțului responsabilității la elevi, previne rămânerea în urmă, eşecul şcolar, oferă indicii profesorului privind randamentul muncii sale, permite aprecierea şi notarea elevului.
Ea se poate exprima în verificarea orală şi scrisă dar mai ales practică în examen, în concert ori spectacol. Alegerea metodelor pentru fiecare lecție este sarcina profesorului şi această alegere este subordonată subiectului şi scopului lecției.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

1. Arbore, A.I., *Interpretul teatrului liric,* (Gânduri asupra actorului-cântăreţ), Ed. Muzicală, Bucureşti, 1983
2. Battaglia Damiani, Daniela - *Anatomia della voce* - Tecnica, tradizione scienza del canto, Ed. Ricordi, 2003
3. Bogdan, Constantin I., *Foniatrie clinică- vol. I, Vocea*, Ed. Viaţa Medicală Românească, Bucureşti, 2001
4. Budoiu, Marius, *Respirația între mit şi adevăr*, Editura Media Musica, Cluj-Napoca, 2007
5. Burlui, Ada, *Introducere în arta cântului*, Ed, Apollonia, Iaşi ,1996
6. Burlui, Ada, *Concepte interpretative în muzica vocală a secolului XX*, Ed. Junimea, Iaşi, 2006
7. Cegolea, Gabriella, *Vox Mentix*, Ed. Muzicală, Bucureşti, 1995
8. Dr. Chiorean, Marius Corneliu- Efectul feedback şi aplicațiile lui în belcanto
9. Cristescu, Octav, *Cântul*, Ed. Muzicală, Bucureşti, 1963
10. Dr. Dorizo, Alexandru, *Vocea-mecanisme, afecţiuni, corelaţii*, Ed. Medicală, Bucureşti, 1972
11. Duţescu, Mircea, *Voci mari, voci bizare*, Ed. Protel, Bucureşti, 2002
12. Enăchescu, Eleonora - *Dualitatea text- muzică în genul operei*, Editura Universității Naționale de Muzică, Bucureşti, 2004
13. Garcia, Manuel, *Traite complet de l'art du chant en deux parties*, *Tratatto complete dell'arte del canto in due parti,* a cura di Stefano Ginevra, Giancarlo Zedda Editore, Torino, 2001
14. Ivanov, Carmen- *Șase saşi în șase saci* - Manual de dicție, Editura Favorit,
15. Juvarra, Antonio, Il canto e le sue tecniche. Tratatto, Editura Ricordi, Milano, 1987
16. Key, Pierre V.R. (în colaborare cu Bruno Zirato), *Caruso*, Ed. Muzicală a Uniunii Compozitorilor din R.S.R., Bucureşti, 1966
17. Marinescu, Emil, *Portrete şi siluete din lumea operei*, Ed. Muzicală, Bucureşti, 1983
18. Miller, Richard, *Training soprano voices*, Oxford University Press, New York, 2000
19. Miller, Richard, *National Schools of Singing – English, French, German and Italian techniques of singing revisited*, The Scarecrow Press, Inc. Lanham, Maryland and Oxford, 2002
20. Mori, Rachele Maragliano, *Coscienza della voce nella scuola italiana di canto*, Edizione Curci, Milano, 1998
21. Mureşan, Rodica; Chirilă, Magdalena, *Reabilitarea şi Igiena vocii*, Editura Alma Mater, Cluj Napoca, 2010
22. Nestor, James- *Respirația, noua știință a unei arte pierdute*, Editura Lifestile, 2021
23. Piso, Jon, *Cibernetica fonației în canto,* Ed. Muzicală ,Bucureşti, 2000
24. Ricci, Vittorio, *La Tecnica del canto in rapporto con la pratica antica e le teorie moderne*, Editore Raffaello Giusti, Livorno, 1990

25. Secăreanu, Nicolae, Cântăreţul artist... însemnări, Ed. Muzicală a UniuniiCompozitorilor din R.S.R., Bucureşti, 1965
26. Voinea, Silvia, *Incursiune în istoria artei cântului şi a esteticii vocale. Canto – istorie, tehnică, expresie. Privire asupra metodelor de artă a cântului*, Editura Pro Transilvania, Bucureşti, 2002

GRUP DE LUCRU

Nume şi prenume	**Instituție de apartenență, localitate, județ**
RESPONSABIL MEC Prof. LILIANA BOBEICĂ	Ministerul Educației și cercetării
RESPONSABIL CNCE Prof. LĂCRĂMIOARA-ANA PAULIUC	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare
COORDONATOR ȘTIINȚIFIC Prof. univ. dr. VALENTINA DEDIU-SANDU	Academia Română
Conf. Univ. dr. DANIELA GILOVAN - NEAMȚ	Academia Națională de Muzică „Gheorghe Dima”, Cluj-Napoca
Conf. Univ. dr. SIMONA DANIELA NEGRU	Universitatea de Vest, Facultatea de Muzică și Teatru, Timișoara
Prof. ANCA – MIHAELA ANDREI	Colegiul Național de Arte „Dinu Lipatti”, București
Prof. DULCICA CLAUDIA FLOREA	Colegiul de Arte „Sabin Drăgoi”, Arad

Anexa nr. 272

Programa școlară
pentru disciplinele

CANTO POPULAR

(disciplină principală de studiu și instrument la alegere)

Clasele a IX-a – a XII-a
Curriculum de specialitate (CS)

Filiera vocațională, profilul artistic,
specializarea muzică

Învățământ liceal

- 2026 –

Anexa nr. 272
Programa școlară pentru disciplina
Canto popular (disciplină principală de studiu și instrument la alegere),
clasele a IX-a – a XII-a, *curriculum de specialitate (CS),*

- ***filiera vocațională, profil artistic, specializarea muzică***

NOTĂ DE PREZENTARE

Programa școlară pentru ***Canto popular*** reprezintă oferta curriculară pentru clasele IX – XII din învățământul liceal, filiera vocațională și face parte din curriculumul de specialitate (CS) pentru profilul muzică.

Prin structura acestei programe se vizează optimizarea și eficientizarea sistemului de pregătire artistică de specialitate, într-o abordare interdisciplinară/ transdisciplinară, asigurând bazele pentru accesarea studiilor universitare la secțiile pedagogie muzicală sau etnomuzicologie. Dimensiunea formativă a acestei discipline vizează corelarea elementelor tehnice și practice de tehnică vocală cu noțiunile teoretice de bază din cadrul etnologiei, folcloristicii și culturologiei, istoriei, istoriei muzicii, dar și aplicarea și verificarea asimilării repertoriului prin conectare cu orele de corepetiție.

Studiul disciplinei ***Canto popular*** în liceu, ca disciplină principală de specialitate, își propune pregătirea absolvenților pentru admiterea în învățământul superior, devenind ulterior soliști vocali sau coriști profesioniști în instituții de cultură sau cadre didactice de specialitate.

Studiul disciplinei ***Canto popular*** în liceu, ca instrument la alegerea elevilor care studiază pianul ca instrument principal, își propune familiarizarea pianiștilor cu tehnica și particularitățile *cântului vocal*, în vederea pregătirii în calitate de acompaniatori ce pot fi angajați în instituțiile de cultură.

Pentru studiul disciplinei ***Canto popular***, bugetul de timp alocat, în funcție de locul pe care îl ocupă în pregătirea de specialitate a elevilor, este următorul:

Canto popular				
Disciplina	a IX-a	a X-a	a XI-a	a XII-a
Instrument principal	3	3	3	3
Instrument la alegere	1	1	1	1

În elaborarea programei, s-a avut în vedere raportarea la cadrul legislativ și documentele strategice generale și specifice care susțin studiul disciplinelor:

- ***Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023***, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Regulamentul-cadru de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar***, aprobat prin Ordinul ministrului educației nr. 5.726/2024, , cu modificările și completările ulterioare;
- ***Regulamentul de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar cu program de artă***, aprobat prin Ordinul Ministerului Educației și Cercetării nr. 3717/01 aprilie 2025, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Planurile-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi***, filiera vocațională, profilul artistic, specializarea muzică din Anexa nr. 10 la O.M.E.C. nr. 4.350/20.06.2025 privind aprobarea Planurilor-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Profilul de formare al absolventului***, OME nr. 6731/2023, care asigură coerența verticală a parcursul școlar, (competențe-cheie + atribute prioritare);
- *documente europene relevante la nivel general și, mai ales, pentru disciplină (Recomandarea Consiliului UE privind competențele-cheie, Cadrul european al calificărilor, Rapoarte OECD/ UNESCO, Cadre de referință etc.);*
- *alte documente/studii specifice Curriculumului Național și curriculumului disciplinei – de exemplu, cu valoare pentru sugestiile metodologice ale programei școlare.*

Programa este elaborată potrivit modelului de proiectare curriculară centrat pe competențe. Construcția programei este realizată astfel încât să contribuie la dezvoltarea profilului de formare al absolventului. Din perspectiva disciplinei de studiu, orientarea demersului didactic are la bază *competența de sensibilizare și exprimare culturală* cu atributele prioritare esențiale pentru abordarea învățării într-un mod conștient și pe termen lung.

Structura programei școlare include, pe lângă *Nota de prezentare*, următoarele elemente:
- Competenţe generale
- Competenţe specifice şi exemple de activităţi de învăţare
- Domenii de conținut și conţinuturi
- Sugestii de repertoriu
- Sugestii metodologice
- Bibliografie selectivă

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoştinţe, abilităţi şi atitudini dezvoltate prin învăţare, care permit identificarea şi rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte particulare diverse.
Competențele generale vizate la nivelul disciplinei ***Canto popular*** jalonează achizițiile de cunoaștere ale elevului pentru ciclu liceal superior.
Competențele specifice se formează pe parcursul unui an şcolar, sunt derivate din competenţele generale şi reprezintă etape în dobândirea acestora.
Conţinuturile învăţării sunt organizate pe **domenii** şi reprezintă achiziţii de bază, mijloace informaţionale prin care se urmăreşte realizarea competenţelor.
Exemplele de activități de învățare însoțesc competențele specifice și constituie modalităţi de organizare a activităţii didactice în scopul realizării competenţelor. Programa şcolară propune, cu caracter de exemplu, diferite tipuri de activităţi de învăţare, care integrează strategii didactice şi care valorifică experienţa concretă a elevului. Cadrul didactic are libertatea de a utiliza exemplele de activităţi de învăţare pe care le propune programa şcolară, de a le completa sau de a le înlocui, astfel încât acestea să asigure un demers didactic adecvat situaţiei concrete de la clasă. Se asigură, în acest fel, premisele aplicării contextualizate a programei şcolare şi proiectării unor parcursuri de învăţare personalizate, pornind de la specificul dezvoltării elevilor.
Sugestiile metodologice includ clarificări conceptuale, recomandări privind prioritățile ce ar trebui urmărite de către profesor, strategii didactice și elemente de evaluare continuă. Pornind de la competențele generale, sunt analizate strategiile de formare care contribuie predominant la realizarea acestora.

COMPETENȚE GENERALE

CG1	**Integrarea elementelor de limbaj muzical în dezvoltarea și aplicarea tehnicii vocale specifice cântului popular**
CG2	**Expresivitate interpretativă respectând specificul genului**

CLASA a IX-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 – *Integrează elemente de limbaj muzical în dezvoltarea și aplicarea tehnicii vocale specifice cântului popular*

CS 1.1 Formează și consolidează noțiuni de tehnică vocală primară
- *asimilarea noțiunilor teoretice despre fiziologia aparatului fonator și a rolului său în cântul vocal tradițional;* - *cunoașterea tipurilor de respirație;* - *integrarea principiilor de funcționare a aparatului fonator și a regulilor de igienă vocală.*
CS 1.2 Cunoaște și înțelege procesul fonației
- *însușirea mecanismului de susținere a coloanei de aer în funcție de mersul melodic al frazei muzicale;* - *aplicarea respirației costo-diafragmale în exerciții;* - *emiterea corectă a sunetelor, direcționând coloana sonoră către rezonatorii faciali, urmărind poziția corectă în cânt și expresia facială;* - *vocalizare pe vocale și intervale simple;* - *efectuarea unor exerciții de dicție – practici ușoare de articulare pentru începători.*
CS 1.3 Operează cu elemente de limbaj muzical
- *citirea ritmică și melodică a repertoriului propus;* - *sincronizarea silabelor textului poetic cu înălțimile liniei melodice din solfegiu;* - *însușirea elementelelor de limbaj muzical (melodie, ritm, tempo, ornamentație);* - *intonarea cu acuratețe a melodiei, redând cu fidelitate textul muzical;* - *reproducerea după auz a unor fragmente muzicale specifice;* - *dezvoltarea stabilității intonaționale prin intermediul unor exerciții simple;* - *realizarea unor exerciții executate gradual pentru păstrarea unei ritmici constante.*

CG 2 – *Interpretează expresiv respectând specificul genului*

CS 2.1 Își formează capacitatea de interpretare expresivă și creativă a repertoriului propus
- *execuția cu lejeritate a melismelor specifice zonei etnofolclorice din care provin cântecele propuse;* - *exerciții de dicție și cânt cu respectarea rândurilor melodice;* - *redarea mesajului cântecului propus prin formarea propriei versiuni;* - *respectarea particularităților melodice și ritmice specifice zonei folclorice reprezentate;* - *folosirea mijloacelor de expresie (frazare, tempo, nuanțe);* - *citirea și execuția precise a ornamentelor.*
CS 2.2 Își formează timbralitatea vocală ca mijloc de exprimare emoțională
- *exersarea în vederea omogenizării registrelor vocale;* - *omogenizarea vocalelor și consoanelor pe întreg ambitusul vocal;* - *realizare melismaticii în diferite moduri populare.*
CS 2.3 Conștientizează rolul emoțiilor în interpretarea vocală pentru a exprima autentic trăirile emoționale
- *realizarea unor exerciții de respirație și relaxare corporală pentru identificarea și reglarea emoțiilor înaintea interpretării;* - *discuții dirijate despre semnificația emoțională a cântecelor populare de diverse facturi;*

- *interpretarea aceleiași piese în două stări emoționale diferite (ex. nostalgie vs. bucurie) și analizarea diferențelor;*
- *ascultarea unor interpreți consacrați și identificarea modului în care transmit emoția prin voce și gest;*
- *discuții dirijate privind rolul emoției în comunicarea mesajului artistic;*
- *dezvoltarea capacității de autoevaluare prin audierea înregistrărilor și auto-analiza ghidată a prestațiilor scenice ale elevului.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Elemente de tehnică vocală specifică	- prezentarea descriptivă a aparatului fonator - formarea respirației profesionale costo-diafragmale - tipuri de respirație - formarea mecanismului susținerii vocale - formarea unei intonații corecte pe vocale și consoane - impostația naturală în cânt - ornamentația specifică stilului pieselor (cântec propriu-zis, melodii ritual-ceremoniale, doină) - omogenizarea cântului în toate registrele vocale
Elemente de notație /cultură muzicală	- descifrarea textelor muzicale simple - analizarea motivelor, frazelor muzicale - reproducerea după auz a unui fragment muzical specific - sincronizarea silabelor textului poetic cu linia melodică - conștientizarea și păstrarea ritmului giusto-silabic - dicție și articulare a textului dat, în măsură
Repertoriu vocal-tradițional	- Cântecul propriu-zis (Modul I) - Cântece din repertoriul ocazional (Modul II) - Doina (Modul III) - Cântecul propriu-zis (Modul IV) - Cântecul propriu-zis (Modul V)
Aspecte interpretative și interdisciplinare	- elemente de dinamică pentru redarea expresivității în interpretare - interpreți reprezentativi ai genului - frazare, articulare, legatto și omogenizare a registrelor - mesajul cântecului în propria interpretare

CLASA a X-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Integrează elemente de limbaj muzical în aplicarea tehnicii vocale specifice cântului popular*

CS 1.1 Aprofundează elementele de tehnică vocală, corelându-le cu cele de limbaj muzical
- *însușirea mecanismului de atac al sunetului pe coloană de aer* - *dezvoltarea auzului și formarea intonației corecte prin redarea vocalizelor și a unor motive populare simple* - *exersarea cântului în legato* - *realizarea ornamentației specifice* - *dezvoltarea ambitusului vocal prin exerciții tipice pentru diferitele tipuri de emisie*
CS 1.2 Adaptează tehnica vocală la elementele de limbaj muzical
- *corelarea textului muzical cu cel poetic* - *perceperea diferențelor ritmice și melodice* - *consolidarea timbrului prin diverse exerciții* - *studierea ornamentelor vocale (melisme, triluri, glisando).* - *analiza și asimilarea elementelor de limbaj muzical* - *formarea deprinderilor de citire corectă a textului muzical și poetic prin exerciții specifice* - *interpretarea corectă a structurilor melodice tradiționale și a formulelor ritmice specifice genului*
CS 1.3 Redă genurile vocale reprezentative din zona de proveniență
- *studierea etapizată a pieselor din zona de proveniență (sârbă-oltenia/moldova, brâu-banat/ținutul pădurenilor, jiană-sibiu, etc)* - *redarea elementelor de tehnică vocală (susținere, emisie, pronunție în graiul specific zonei), păstrând caracterul zonal al interpretării* - *cultivarea atitudinii interpretative potrivite fiecărui gen* - *utilizarea acompaniamentului tradițional (formule tradiționale de acompaniament)*

CG 2 - *Interpretează expresiv respectând specificul genului*

CS 2.1 Își dezvoltă deprinderile de interpretare prin diverse procedee de emisie și frazare
- *adoptarea unei poziții corecte a corpului în timpul cântului* - *sincronizarea pronunției cu tempo-ul și discursul melodic* - *înțelegerea și utilizarea ornamenticii, în conformitate cu particularitățile zonale* - *identificarea modalităților de articulare ale ritmului, melodiei, dinamicii şi agogicii cu mijloace tehnice proprii* - *studierea pasajelor dificile pentru redarea mesajului melodico-poetic*
CS 2.2 Dezvoltă abilități de exprimare scenică, colaborare artistică și interpretare stilistică expresivă
- *își corelează susținerea suflului vocal în concordanță cu dinamica* - *exersarea melismaticii bazate pe autenticitatea stilului* - *înțelegerea relației dintre linia melodică, text și gest scenic* - *respectarea stilul folcloric specific zonei de proveniență, aplicat pe un repertoriu divers* - *compararea unor interpretări diferite, propuse spre audiere*

CS 2.3 Aplică principii de igienă vocală și control emoțional pentru a menține echilibrul și expresivitatea în interpretarea vocală
- *realizarea unor exerciții de respirație și relaxare corporală pentru identificarea și reglarea emoțiilor înaintea interpretării* - *identificarea factorilor de stres vocal (oboseală, tensiune, teamă) și aplicarea unor tehnici de relaxare* - *exerciții de respirație și dicție corelate cu exprimarea unor stări afective specifice (seninătate, nostalgie, forță interioară)* - *simularea momentelor de scenă cu public imaginar, pentru consolidarea stăpânirii de sine* - *aplicarea regulilor de igienă vocală în rutina zilnică (hidratare, somn, alimentație, repaus vocal)* - *exersarea interpretării unor cântece cu intensități afective diferite*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Elemente de tehnică vocală specifică	- automatisme în respirație și susținere - autocontrolul în cânt - vocalize complexe pentru dezvoltarea ambitusului în diferite tonalități și formule metro-ritmice - respirațiile și cezurile pentru valorizarea mesajului textului - vocalize pentru omogenizarea rezonanțelor - elemente de timbralitate vocală
Elemente de notație /cultură muzicală	- auzul muzical armonic prin cântul cu acompaniament - memoria muzicală prin reproducerea unor fragmente muzicale - apartenența lucrărilor muzicale audiate la un anumit gen și stil muzical - genuri muzicale din diferite vetre folclorice - ritmuri asimetrice (măsuri alternative)
Repertoriu vocal-tradițional	- Cântec propriu-zis (Modul I) - Doină (Modul II) - Cântece din vetre folclorice diferite (Modul III) - Cântece din repertoriul ocazional (Modul IV) - Cântec propriu-zis (Modul V)
Aspecte interpretative și interdisciplinare	- genuri ale muzicii tradiționale vocale (audiția comparată) - interpretări diferite ale aceleiași melodii, propuse spre audiere - jocuri de improvizație vocală - dinamica, nuanțarea în concordanță cu mesajul textului - elemente de prezență scenică și comunicare cu publicul și înțelegerea relației dintre linia melodică, text și gest scenic

CLASA a XI-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 – *Integrează elemente de limbaj muzical în dezvoltarea și aplicarea tehnicii vocale specifice cântului popular*

CS 1.1 Consolidează deprinderile vocale pentru însușirea interpretării diferitelor genuri și stiluri muzicale folclorice
- *folosirea elementelor de limbaj corelate cu tehnicile vocale* - *vocalizare utilizând formule melodice specifice doinei* - *identificarea asemănărilor și deosebirilor dintre cântecele studiate și romanța ca gen*
CS 1.2 Conștientizează rolul timbralității și vocalității
- *conștientizarea legăturii între melos popular-vers, mesaj-atitudine.* - *exersarea cu vibrato și non-vibrato* - *egalizarea registrelor vocale folosind respirația costo-diafragmală* - *consolidarea sunetelor din registrul acut* - *exersarea omogenizării și lejerității în cânt* - *sincronizarea agilității vocale și ornamentelor cu tempo-ul*
CS 1.3 Aprofundează deprinderile de utilizare a elementelor de limbaj muzical
- *exerciții specifice de descifrare a textului muzical* - *exerciții de sincronizare a textului muzical cu consonanța versului* - *exerciții pentru redarea exactității ritmice* - *aplică corect elementele de ritm, tempo, agogică și dinamică.*

CG 2 – *Interpretează expresiv respectând specificul genului*

CS 2.1 Consolidează deprinderile de interpretare, având ca scop dobândirea lejerității vocale
- *exerciții pentru omogenizarea timbrală și sonoră* - *exerciții pentru aprofundarea emisiei naturale* - *exerciții pentru consolidarea deprinderilor de utilizare a melismelor în concordanță cu stilul și genul piesei* - *vocalize pentru egalizarea registrelor vocale*
CS 2.2 Stimulează creativitatea interpretativă fără a altera stilul tradițional
- *analiza asupra unor cântece din propria zonă de proveniență, pentru o conexiune autentică* - *pregătire pentru apariții scenice: atitudine, mimică, gestică autentică* - *utilizarea cursivă a cântului în pasajele tehnice dificile* - *redarea cântecelor, respectând dinamica și metrica în concordanță cu mesajul dorit* - *exersarea melismelor pe fragmente melodice (în doină, cântec propriu-zis, baladă)* - *realizarea conexiunii dintre cânt, atitudine, gestică, mimică, mesaj.* - *crearea unui moment muzical artistic cu rol de ilustrare a unor comportamente sociale (folclorul obiceiurilor)* - *exerciții de coordonare a cântului vocal cu jocul tradițional, expresivitatea gesturilor și acompaniamentul orchestral*

- *jocuri de improvizație vocală* - *reproducerea cântecelor prin adăugarea aportului propriu în funcție de cerință*
CS 2.3 Analizează relația dintre starea psihică și performanța scenică pentru a transforma emoțiile în resursă artistică
- *analiza situațiilor scenice care pot genera blocaje emoționale și identificarea unor soluții valide de reglare psihologică* - *interpretarea unor momente scenice, urmărind coerența dintre voce, gest și expresie facială.* - *interpretarea individuală a unui cântec cu accent pe trăirea afectivă și feedback constructiv din partea colegilor* - *participarea la momente artistice interne (recitaluri, audiții, ore deschise) cu autoevaluare ulterioară* - *exerciții de vizualizare pozitivă pentru reducerea anxietății de scenă* - *exersarea tehnicilor de relaxare corporală înainte de interpretare (stretching, respirație conștientă)*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Elemente de tehnică vocală specifică	- vocalize complexe pentru omogenizarea registrelor - dezvoltarea ambitusului vocal - cântul declamat - elemente de tehnică dificile în diferite formule pe fragmente - vocalize pentru obținerea lejerității în folosirea ornamentelor
Elemente de notație /cultură muzicală	- coordonarea cântului vocal cu acompaniament orchestral - ornamente (tril, mordent, grupet..)
Repertoriu vocal-tradițional	- Cântecul propriu-zis (Modul I) - Cântece din repertoriul ocazional (Modul II) - Doină (Modul III) - Romanța (Modul IV) - Cântecul propriu-zis (Modul V)
Aspecte interpretative și interdisciplinare	- stimularea formării unei versiuni proprii de interpretare în concordanță cu stilul - crearea unui moment sincretic cu rol de cunoaștere și ilustrare a tradițiilor din folclorul ocazional - elemente de improvizație vocală și interpretative

CLASA a XII-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 –*Integrează elemente de limbaj muzical în dezvoltarea și aplicarea tehnicii vocale specifice cântului popular*

CS 1.1 Diversifică și valorifică repertoriul vocal tradițional
- *cunoașterea celor mai notorii interpreți/ lăutari ai zonei pe care elevul o reprezintă* - *audierea comparativă a mai multor variante/ interpretări ale aceloraşi cântece, în vederea selectării celui mai valoros repertoriu* - *culegerea din teren a repertoriului zonal*
CS 1.2 Aprofundează lejeritatea omogenității în cânt
- *exersarea susținerii și dozarii eficiente a coloanei de aer* - *aprofundarea omogenității vocale și timbrale (rezonanțe vocale, efecte timbrale)* - *aprofundarea modurilor populare* - *vocalizarea specifică a cântului declamat (baladă)* - *vocalizarea pentru dezvoltarea agilităților vocale și a melismelor*
CS 1.3 Reprezintă mental structurile ritmico-melodice şi dinamice, perfecționând citirea la prima vedere a textelor musicale
- *solfegierea mentală a cântecelor din culegere* - *aprofundarea exercițiilor în ritmul liber (parlando-rubato) sau precis (giusto-silabic)* - *redarea accentelor metro-ritmice în concordanță cu stilul* - *foloseirea măsurilor asimetrice și a ritmurilor alternative* - *exersarea structurii versurilor catalectice și acatalectice (tripodice și tetrapodice)*

CG 2 – *Interpretează expresiv respectând specificul genului*

CS 2.1 Își autoevaluează activitățile scenice (evoluția în audiții, recitaluri, examene, concursuri)
- *formularea judecăților de valoare în legătură cu repertoriul interpretat* - *asocierea textului cântat cu jocul scenic în exprimarea mesajului* - *analiza mesajului verbal transmis în exprimarea stărilor sufletești* - *discutarea modului de transmitere a elementelor mimico-gestuale și a jocului tradițional în redarea cântecelor* - *analiza asupra conținutului ideatic al unor lucrări*
CD 2.2 Își definește identitatea stilistică și unicitatea interpretării
- *redarea particularităților zonale prin pronunție, intonație și ornamentație* - *interpretarea conștientă a genurilor folclorice, cu respectarea specificului fiecăruia* - *exprimarea trăirilor emoționale prin mijloace artistice adecvate* - *asumarea propriei maniere interpretative, păstrând caracterul zonal diferențiază nuanțele în piesele vocale interpretate* - *jocuri de modificare a nuanțelor pe coloane de aer* - *își adaptează cântul în ansambluri sau grupuri vocale (interpretare omofonă/polifonă)* - *abordează repertoriul variat printr-o interpretare valoroasă, cu o nuanțare expresivă*
CS 2.3. Elaborează propriile strategii de gestionare a emoțiilor și stresului de scenă pentru a dobândi o interpretare matură și expresivă

- *elaborarea unui plan personal de pregătire psihologică și vocală înaintea fiecărei apariții scenice*
- *analiza comparativă a propriilor interpretări (filmări) pentru conștientizarea progresului expresiv*
- *participarea la recitaluri publice sau concursuri, cu reflecție scrisă asupra experienței emoționale*
- *aplicarea tehnicilor de respirație pentru gestionarea stresului scenic*
- *colaborare cu profesorul consilier școlar pentru identificarea strategiilor de autocontrol emoțional în context artistic*
- *realizarea unui jurnal reflexiv privind evoluția stării emoționale în raport cu performanța vocală*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Elemente de tehnică vocală specifică	- individualizarea studiului dirijat prin redarea fidelă a elementelor de tehnică - valorificarea timbralității specifice cerințelor repertoriale - vocalize pentru rezolvarea pasajelor melismatice dificile - vocalize complexe pe întreg ambitusul vocal
Elemente de notație /cultură muzicală	- apartenența lucrărilor muzicale audiate la un anumit gen și stil - modalități de utilizare a subdiviziunilor metro-ritmice și a ornamentelor melodice dificile pe structura versului
Repertoriu vocal-tradițional	- Cântecul propriu-zis (Modul I) - Cântece din repertoriul ocazional (Modul II) - Balada (Modul III) - Romanța (Modul IV) - Cântecul propriu-zis (Modul V)
Aspecte interpretative și interdisciplinare	- particularități stilistice - judecăți de valoare în raport cu lucrările muzicale audiate/interpretate - asocierea naturală a textului cu jocul scenic în redarea expresivității mesajului - exprimarea sentimentelor și a valorilor propri în redarea repertoriului divers - memorarea și interpretarea creativă a lucrării, coordonând mijloacele de expresie muzicală - audiții comparate în scopul formării propriei versiuni - realizarea unor momente sincretice ce combină limbajul muzical cu cel verbal, jocul scenic, elementele de decor și costumele

REPERTORIU (SUGESTII)

OLTENIA				
1. MEHEDINȚI				
ANTOLOGIE	**CÂNTEC PROPRIU –ZIS**	**DOINA**	**BALADA/ CÂNTEC EPIC**	**REPERTORIUL OCAZIONAL**
Rădăcini și Ravenic – A. Stoican	Sara când răsare luna Drag mi-e să sui vara-n munce Ce mi-o fost mai drag pe lume Trece mândra pe colnic De-aș fi ca luna pe cer	A trecut cucu pe-aici Ponoare, Ponoare	Balada lui Tudor	Colo sus pe lângă lună – colindă Hora de pomană
Treizeci de cântece populare premiate de SCR – 1925	Cântec – Trandafir roșu ca noru	Pământule păcătos		
2. GORJ				
ANTOLOGIE	**CÂNTEC PROPRIU –ZIS**	**DOINA**	**BALADA/ CÂNTEC EPIC**	**REPERTORIUL OCAZIONAL**
Am o țară ca o floare	Trecui aseară pe lună			
Vechi cântece de viteji – Al. Amzulescu, Gh. Ciobanu		Când văzui că nu mai ninge (Runc)		
Slavă ție, plai gorjean	La fântâna cu doi brazi (Ciuperceni) Ce faci, moșule-n grădină? (Tismana) Pe dealul Zorleștilor (Căpreni) Foaie verde de-un gorun; Măi femeie, măi nevastă; Foaie verde samulastră; Mândro, de dragostea noastră; Foaie verde de trei mure; Foaie verde, foi și-o fragă; Foaie verde, trei spanace; Foaie verde de-un bujor; Hai, mândro, pitiș, pitiș; La fântâna din făget; Foaie verde trei smicele (Bălești)	Ceartă-mi-se ceartă (Căpreni) Iosife, Iosife (Godinești)	Gruia lui Novac; Toma Alimoș; Cântecu lui Mihu (Tg. Jiu) Iancu Jianu (Berlești) Ilie haiducu; Balada lui Mihu haiducu (Bălești) Milea (Bărbătești) Ghiță Cătănuță La nuntă la Vijulan (Godinești) Nevasta fugită (Arcani) Pe sub poală de pădure (Stănești)	
Maria Lătărețu și cântecele sale	Murgule, coamă frumoasă Ceață, ceață, negureață Pasăre galbenă-n cioc Cucule, mare dușman Când trece neica prin poartă Trecui aseară pe lună Cine trece câmpu mare Pieri-re-ai, dorule azi Lund e drumu Gorjului La Jii, murgule, la Jii La stejarul de pe plai La gutuiul dintre vii Pe câmpul cu florile Mai treci neică și tu dealul Neică, ochișorii tăi Neicuță, de-atâta dor Neică, dacă ești viteaz Ca Gheorghe baiat mai rar Mândra mea sprâncene multe Uite dealul, uite via Ce-ai în gură, Mărioară Cum am vorbit noi aseară, Mărioară M-am jurat de mii de ori Fir-ai tu să fii de fată Mă dusei la horă-n sat Joacă hora-n poieniță	Mă uitai spre răsărit Primăvară, primavară Și băgai cu cucu-n plug Când aud cucu cântând Ușurel trecui prin lume Sus în deal în poieniță Ș-am un cal de-i zic cocor		Zorile de dimineață

*Programa școlară pentru disciplina **CANTO POPULAR** (disciplină principală de studiu și instrument la alegere), clasele a IX-a – a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul artistic, specializarea muzică*

	Drag îmi e cerul cu ceață Aș ofta să-mi iese focu			
Filofteia Lăcătușu, un cântec stins la 30 de ani	Am auzit o minciună Ascultă, gorjanule	Bine-i când e primăvară		
O cunună-i țara-ntreagă – L. Paceag	Uă, lele Cireșule, frunză rară Mă suii în dealul mare			
Oltean mândru și voinic – M. Brânaru	De n-ar fi mândra cu dor Departe eşti, puişor Cine n-are dor pe vale Fir-ai să fii, Măriucă La gutuiul dintre vii			
Cântecul Zorilor și al bradului – M. Kahane				Tipologizare riguroasă + cântece din repertoriul funebru (822 pag)
3. VÂLCEA				
ANTOLOGIE	**CÂNTEC PROPRIU –ZIS**	**DOINA**	**BALADA/ CÂNTEC EPIC**	**REPERTORIUL OCAZIONAL**
Treizeci de cântece populare premiate de SCR – 1925	Cântec soldățesc	Doină		
Am o țară ca o floare	Mă uitai pe vale-n luncă			
Vâlcea, cântecele tale – Ion Lupu	Dete frunza, dete iarba (Mateești) Bine e de pădurar; Pe unde iubeam odată; Nu l-ar mai răbda pământu; Frumos cântă cucu-n deal;	Fire-al naibii de făgui; Fire-al naibălui de deal; Spune mândro și te joară (Colteşti) Sui în deal, mî uit la deal; Maică decât mă făceai (Mateești) Pricepui vara că vine (Muereasca) Nimeni nu știe-a cânta (Galicea)		
Du-mă, du-mă, dorule…	Dealu-i deal și valea-i vale Di, di, di, murgule, di Murgule, de când te-am luat Neicuță, de dorul tău Spune-mi, neică, mergi, nu mergi?			
Țara mea e țară dragă	Il cunosc pe șuierat			
O cunună-i țara-ntreagă	Vino, neică, de m-auzi Mult mi-e drag mie Marin Fire-ai tu să fii de deal			
Oltean mândru și voinic	Lele, lele, ce dor greu Ieși, neicuță, până-n prag Se ceartă mândra cu luna			
Îndrumări metodice pentru predarea cântecului popular –M. Barbu	Foaie verde de-o mălură			
4. DOLJ				
ANTOLOGIE	**CÂNTEC PROPRIU –ZIS**	**DOINA**	**BALADA/ CÂNTEC EPIC**	**REPERTORIUL OCAZIONAL**
Vechi cântece de viteji – Al. Amzulescu, Gh. Ciobanu			Iovan Iorgovan Badu Cârciumarul Miu Haiducul, Ion ăl mare (Desa) Doicin Bolnavul Tanizlav, (Rudari) Costea(Ciuperceni)	
O cunună-i țara-ntreagă	A trecut neica pe cal Trimite, neică, trimite Busuioc de la Plenița Jianca			Miresică, hai în tindă Pusei briciu să mă raz Nunească
5. ROMANAȚI (Partea sudică a județului Olt de astăzi, situată la vest de râul Olt)				

ANTOLOGIE	CÂNTEC PROPRIU –ZIS	DOINA	BALADA/ CÂNTEC EPIC	REPERTORIUL OCAZIONAL
Du-mă, du-mă, dorule…	Arde focu-n paie ude		Iancu Jianu	
200 colinde populare – Gh. Cucu				Cântec de stea (Căluiu)
Colinde – Culegere întocmită de George Breazul				La tulpină la doi meri Steaua spre Răsărit strălucește Steaua sus răsare Trei crai de la răsărit În orașul Vetleem Seara de-astă seară Doamne, Iisuse Hristoase O, pricină minunată Adam, dacă a greșit Acum ceasul mi-a sosit O, amar și grea durere Domnul stat-a crai în țară La poartă la Țaligrad Ia, sculați, sculați Vasilca, fată frumoasă
Țara mea e țară dragă	Coboară, mândro, pe vale Am o mândră mititică			
Literatură populară românească – N. Păsculescu			Vișina Cântecul nașului Ghiță Cătănuță Miul Haiducul Corbea Ivan Iorgovan Tanislav Surori la flori Constantin Brâncoveanu	

MUNTENIA				
1. OLT (Partea nordică a județului Olt de astăzi)				
ANTOLOGIE	**CÂNTEC PROPRIU – ZIS**	**DOINA**	**BALADA/ CÂNTEC EPIC**	**REPERTORIUL OCAZIONAL**
Folclor muzical din Scorniceşti	D-aoleo soare rotund La luncă, Ioană, la luncă Pe deal, pe la Isăroaia Oltule, pe malul tău Într-o joi de dimineață	Dragile nenii copile Bate vântul, bate vântul	Colea-ntre vâlcele (Soarele și luna) La un colt de pisculeț (Șarpele) Foc, pârjol din nou prin țară (Gruia lui Novac) Sttrigă Milea dintre lunci (Milea Voinicul)	Ia-ți mireasă ziua bună Pusei briciul să mă raz Haida, haida, nune mare Soțioare, soțioare – Jelire
Du-mă, du-mă, dorule…	Mărioară de la munte Mândră, cărările mele			
200 colinde populare – Gh. Cucu				Colindă de Crăciun (Afumați) Cântec de stea (Aluniș)
Țara mea e țară dragă	Mierlița când e bolnavă Dunăre, Dunăre Trenule, mașină mica Puica mea de peste Olt			
O cunună-i țara-ntreagă – L. Paceag	De când Gheorghe-al meu s-a dus Mai ții minte, Gheorghe, bine			
Oltean mândru și voinic	Pe deal, pe la Comăneanu			
2. ARGEȘ – MUSCEL				
ANTOLOGIE	**CÂNTEC PROPRIU – ZIS**	**DOINA**	**BALADA/ CÂNTEC EPIC**	**REPERTORIUL OCAZIONAL**
Am o țară ca o floare	Fir-ai să fii măi băiete De-ai fi neichii drăguliță Trecui dealul sus la munte			

	Bate vântul și-mi adie Măi, Ioane, de pe vale M-aș duce și eu la munte			
Treizeci de cântece populare premiate de SCR - 1925				Coroana de spini (colindă) Maica cu fiul (colindă)
Vechi cântece de viteji – Al. Amzulescu, Gh. Ciobanu			Scorpia (Bogați)	
Du-mă, du-mă, dorule…	Mugurel de sălcioară			
200 colinde populare – Gh. Cucu				Colindă de Crăciun (Vălsănești) Colindă de Crăciun – Muscel (Slănic)
Țara mea e țară dragă	Mai vin, puiule, la poartă Cine trece pe islaz Câte stele sunt pe cer Ia mai cântă, cucule Neică tot gândind la tine Foaie verde foi de nuci Ionico, Ionea Tudorițo nene I-auzi valea cum răsună			
Folclor muzical din Argeș – I. Grecu	Și ți-am zis, mândro, ți-am zis Nu știu, puiule, ce ai (Bughea de Sus) Am avut drăguț în sat (Albești) Greu e dorul și amar (Văleni) Spune-ți-aș, codrule, spune (Pitești)	Vin drăguță primavară (Voinești) Pe colnicele din Rucăr (Albești) De când maica m-a făcut (Pitești) Bate vântu dinspre munte (Miroși)	Mai dincoace de Costești (Câmpulung) Radu lu Anghel (Bughea de Sus)	De ginere și de mireasă Hora miresii (Bughea de Sus) Cântecu ginerlui (Albești)
O cunună-i țară-ntreagă – L. Paceag	Frumos curgi, Argeș, la vale Cine-mi bate potecuța Neica vine și se duce Lele, lelișoara mea Pe vale, țato, pe vale Măi, Ionele, puiule Cine-a zis dorului dor Drag mi-e mie să stau vara Suflă vântul, sufla tare Bate vântul Fântânioara	Busuioc, floare cătată		
Oltean mândru și voinic	Am avut drăguț în sat			
3. DÂMBOVIȚA				
ANTOLOGIE	**CÂNTEC PROPRIU – ZIS**	**DOINA**	**BALADA/ CÂNTEC EPIC**	**REPERTORIUL OCAZIONAL**
Du-mă, du-mă, dorule…	O bătrână într-o gară			
200 colinde populare – Gh. Cucu				Colindă de Crăciun – Ici în zori, ici în gradină (Bezdead) Plugușor (Răsvadu) Colindă de Anul Nou (Fieni) Colindă de Sf. Vasile (Petroșița)
Oltean mândru și voinic	Ți-o părea, puiule, bine De-aș avea fântână-n curte Nu știu dealul s-a lungit		La fagul cu umbra deasă	Copiliță cu părinți
Cântece din Prahova – E. Bleoțiu	Nu sunt bolovani pe drum			
4. PRAHOVA				
ANTOLOGIE	**CÂNTEC PROPRIU – ZIS**	**DOINA**	**BALADA/ CÂNTEC EPIC**	**REPERTORIUL OCAZIONAL**
Folclor din Prahova		De străină, of, ce sunt	Gruia lui Novac Toma Alimăș	

		La Ploieşti pe-o mărgioară Măi, puiule, pădurar Maică, măiculița mea	Miu Zglobiu Corbea Gheorghelaş Voinicel străin La poale de codru verde Ghiță Cătănuță Brumărelul	
200 colinde populare – Gh. Cucu				Colindă de Crăciun (Valea Boului)
O cunună-i țară-ntreagă – L. Paceag	Ce credeai tu neic-al meu Uite mama, Ionel Ghiocel din deal adus De s-ar face dealul șes Cântă cinteza-n lăstar Păsărică cenușie	Măi, bădiță, de pe grui		
Cântece din Prahova – E. Bleoțiu	Când e soarele spre seara (Valea Doftanei) Mândro, tânără mai eşti (Izvoarele) Prahovă, apă zglobie (Ploieşti) Pelinaş, pelin amar (Brătăşeanca) Vino, vară, vino iute; Am şi eu un dor pe lume; (Mizil) Floricică din poiene M-au cerut la maica doi Cei trei brazi de la Sinaia (Pleaşa) Măicuță, mama (Sinaia) Bate vântul, iarba creşte La cireşul retezat (Negoieşti) Păsărică de pe lac M-a chemat neica aseară (Gornet) Teiule, frunză rotundă (Plopeni)	Mai am două doruri grele (Starchiojd) Sărmanul copil străin (Valea Doftanei)	Radu Anghel (Sinaia)	Cântecul mirelui (Starchiojd) Ia-ți mireasă ziua bună (Sinaia) Florile dalbe (Brebu) Vasilca; Astă seară-i seară mare (Brazi) Ia sculați, sculați (Comarnic)
5. BUZĂU				
ANTOLOGIE	**CÂNTEC PROPRIU-ZIS**	**DOINA**	**BALADA / CÂNTEC EPIC**	**REPERTORIU OCAZIONAL**
Du-mă, du-mă, dorule…	Cât e Siriul de mare Într-o joi de primavară			
Folclor muzical din Muntenia – C-tin Arvinte				Drăgaica
Țara mea e țară dragă	Măi, Ionele, tu erai Hai, Buzău			
O cunună-i țara-ntreagă – L. Paceag	Mai am o zi şi mă duc			
Folclor Muzical din Buzău –E. Moldoveanu	Mută-şi, Gheorghe, cărarea (Gura Văii) Greu e dorul de purtat Aşa dor mult ca la mine Asară şi-alaltă sară (Brăeşti) Apă, apă din Buzău (Săgeata) Mi-a scris mândra din Siriu Azi e nor, mâine-i senin Prin pădure, prin brădet (Lunca Jariştei) Omul este ca şi floarea (Pătârlagele) Astăzi neica n-a venit (Câmpeni) Buzău, apă blestemată (Pănătău)	De mic mă dusei cioban (Gura Teghii) Primăvară, primavera (Scorțoasa) Maică, norocelul meu (Buda) Bade, când vii pe la noi (Lunca Jariştei)	Miorița (Gura Văii, Scorțoasa) Gheorghelaş Volinaş (Lunca Jariştei)	Ia-ți, mireasă, rămas bun Nuneasca (Cândeşti) La bărbieritul mirelui; Cântarea bradului; (Buda) Sus în vârf la nouă meri (Gura Teghii) Din cea zori, din cea grădină (Lunca Jariştei)
Îndrumări metodice pentru predarea	La Maria pe cerdac			

cântecului popular – M. Barbu				
6. TELEORMAN				
ANTOLOGIE	**CÂNTEC PROPRIU – ZIS**	**DOINA**	**BALADA/ CÂNTEC EPIC**	**REPERTORIUL OCAZIONAL**
Pe deal, la Teleormănel – D.D. STANCU (Vol.V[V])		Cât oi trăi pe pământ (Conțești) Treceam vinery de la târg (Măldăieni) N-așteptai să cânte cucu; Toată viață-am fost haiduc (Videle)	Miorița (Crângu) Pi la nouă sute șapte (Albești) Din și Constandin (Mavrodin) Stăncuța și Iovița; Costea (Videle)	
Pe deal, la Teleormănel – D.D. STANCU (Vol.V[**])	Când eram tânăr odată Cât oi trăi pe pământ Rădina nenii, Rădină (Videle) Cât trăiește om pă lume Leacuri de dragoste nu e (Frăsinet) Murguleț, căluțul meu (Sfințești) Pă uliță când apuci Se ceartă cucu cu corbu (Măldăieni)			
Vechi cântece de viteji – Al. Amzulescu, Gh. Ciobanu		Leatul la cinzeșitrei (N. Bălcescu)		
Folclor poetico - muzical din Teleorman – volumul 1			Șarpele; Trei fete la flori; Mizil Crai; Cântecul nașului; Corbea; Radu Anghel; Mihu haiducu; Chiralina; Ilincuța; Tănizlav; Voinicel strain; Nevasta fugită; Ghiță Cătănuță; Ciobanul care și-a pierdut oile, Miorița; Tătaru și robii.	
7. VLAȘCA				
ANTOLOGIE	**CÂNTEC PROPRIU - ZIS**	**DOINA**	**BALADA/ CÂNTEC EPIC**	**REPERTORIUL OCAZIONAL**
Vechi cântece de viteji – Al. Amzulescu, Gh. Ciobanu		De când maica m-a făcut (Clejani)	Ăi trei frați cu nouă zmei (Ghimpați) Șarpele, Novac, Toma Dalimoș, (Merenii de Sus) Radu Calomfirescu (Hotare) Corbea, Radu Anghel (Clejani) Voinicul și calul; Căpitan Gheorghiță (Vidra)	
Pe deal, la Teleormănel – D.D. STANCU (Vol.V[V])		Puica neichii Mărioară (Băbăița) La urechea podului (Merenii de Sus) Când mi-aduc aminte, plâng (Pietroșani)	Când s-a-ncoronat Știrbei (Pietroșani)	
Pe deal, la Teleormănel – D.D. STANCU (Vol.V[VI])	Cuculețul Mândro, ce mai buze ai Voi, voi, voi, mandrele mele (Pietroșani) De dragoste, ca la Târnava (Botoroaga) Eu i-am spus nevestii mele (Târnava)			Mireșică, mireșea (Botoroaga)

	Lele, lele și iar lele (Merenii de Sus)			
Pe deal, la Teleormănel – D.D. STANCU (Vol.V*)**				Iceas, Doamne-n ceaste case Întorcătoarea Junel bun Porânci, o, lerui, dai Scoală, domnul bun (Pietroșani)
Balade populare din Ilfov			Soarele și luna Voica din Nadolii Corbea (Malu- Giurgiu) Șarpele (Greaca) Crivățu, puternicu Lidva cârciumărița (Giurgiu) Novac (Izvoarele) Toma Alimoș Logodnicii nefericiți (Frățești) Voinicul și calul (Hotare) Radu Anghel (Clejani)	
200 colinde populare – Gh. Cucu				Colindă de Crăciun (Corbii Mari)
8. BĂRĂGAN				
ANTOLOGIE	**CÂNTEC PROPRIU - ZIS**	**DOINA**	**BALADA/ CÂNTEC EPIC**	**REPERTORIUL OCAZIONAL**
Treizeci de cântece populare premiate de SCR – 1925				Chinurile lui Iisus (Colindă de Sf. Vasile)
Am o țară ca o floare	La fântânița din poartă			
Cântece din Muntenia – N. Rotaru	Măi neicuță, puișor Doi cai negri trag un car Intrai în codru călare Grâușor din Bărăgan Toată lumea are dor Floricică de cicoare	Luniță, luniță Pe cumpănă la fântână I-auzi mândro, pițigoiul	Balada Dunării Pletea Perceatului Balada lui Gruia	
Vechi cântece de viteji – Al. Amzulescu, Gh. Ciobanu			Bogatul și săracul (Lehliu)	
Du-mă, du-mă, dorule…	Când eram pe Ialomița Ionel de peste deal			
Folclor muzical din Muntenia – C-tin Arvinte	Lele, foaie verde mărăcine; Murguleț̦ul; (Vlad Țepeș)			Cântecul miresii (Călărași)
200 colinde populare – Gh. Cucu				Colindă de Crăciun (Ialomița) Colindă de Anul Nou (Lupșani) Colindă de SF. Vasile (Ștefănești)
Cântece din Prahova – E Bleoțiu	Are mama doar o fată			
Îndrumări metodice pentru predarea cântecului popular – M. Barbu	Bărăgan, pământ cu flori			
9. BRĂILA				
ANTOLOGIE	**CÂNTEC PROPRIU – ZIS**	**DOINA**	**BALADA/ CÂNTEC EPIC**	**REPERTORIUL OCAZIONAL**
Studii de Etnografie și Folclor din zona Brăilei	Calu-i negru, omu-i negru (Șuțești) Măi, Ionele, poți să mori Cântec de război (Gropeni)	Cântec de înstrăinare (Gropeni) Cântec de înstrăinare (Ariciu)	Miorița (Galbenu) Drăgan din Bărăgan Cântecul pescarilor (Frecăței) Ghiță Cătănuța Badea haiducu	Bocet după soț (Gropeni) Bocet la părinți (Ariciu) Colindă de logodiți (Stanca) Colindă de fată mare

*Programa școlară pentru disciplina **CANTO POPULAR** (disciplină principală de studiu și instrument la alegere), clasele a IX-a – a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul artistic, specializarea muzică*

	Când pleci, bade, în armată (Șuțești)		Corbea Kiralina-Lina (Șușești) Ghimiș Șalga (Brăila) Vulcan (Tichilești) Nevasta fugită (Ariciu) La Sirel la Nămoloasa – cântec narativ (Gropeni)	Colinda pescarilor Colindă de flăcău(Gropeni) Cântec de joc la nuntă, pe drum (Șuțești) Coloianu (Gropeni)
Folclor muzical din Muntenia – C-tin Arvinte	Biru-l dau (Brăila)			
10. BUCUREȘTI – ILFOV				
ANTOLOGIE	**CÂNTEC PROPRIU - ZIS**	**DOINA**	**BALADA/ CÂNTEC EPIC**	**REPERTORIUL OCAZIONAL**
Treizeci de cântece populare premiate de SCR - 1925				Iisus în iesle (Colindă) Maica cu fiul (colindă) Răstignirea (cântec de stea)
Vechi cântece de viteji – Al. Amzulescu, Gh. Ciobanu				Hrănește-mi, hrănește-mi (Snagov)
Balade populare din Ilfov			Soarele și luna Chira, Chiralina (Tamași - Corbeanca) Trei surori la flori (Tamași) Cântarea nunului Ghimiș Codreanu Ilincuța Șandrului Manole Dobrișan (Brănești) Brumărel (Florești-Stoenești)	
200 colinde populare – Gh. Cucu				Colindă deAnul nou (Cosoba) Colindă de Sf. Vasile (Băneasa) Cântec de stea (Băneasa) Cântec de Florii (Câmpurelu)
DOBROGEA				
ANTOLOGIE	**CÂNTEC PROPRIU – ZIS**	**DOINA**	**BALADA/ CÂNTEC EPIC**	**REPERTORIUL OCAZIONAL**
Mult mi-e dragă Dobrogea	Mândră fată dobrogeană Măiculiță, Mare Neagră Foaie verde stuf de baltă Nufăr alb din ghiol cules Cântec pescăresc Ca badea flăcău mai rar Ciobănașul Ploscuță cu arnica roș Spală lelea rufele	Voinicel străin		
Du-mă, du-mă, dorule…	Hai, Dunărea mea			
O cunună-i țară-ntreagă – L. Paceag	Dobroge, măicuță bună Fetele din Dobrogea Dunăre potecă lină			
MOLDOVA				
1. BUCOVINA				
ANTOLOGIE	**CÂNTEC PROPRIU - ZIS**	**DOINA**	**BALADA/ CÂNTEC EPIC**	**REPERTORIUL OCAZIONAL**
Treizeci de cântece populare premiate de SCR - 1925		Cântă păsăruica-n salci		Bocet pentru o fată
Pe drumul care merg eu – M. Schipor	Alunaș cu-alune multe Nu știu luna pe cer suie De s-ar face dealul șes Copiliță de la Prut De la Crasna la Ciudei Bade-al meu la horă vine Știi tu bade cum ziceai Tot mă mustră bărbatu	Plin îi codrul de voinici Mult mă-ntreabă cucu vara		Cântec de pahar Cântecul fetelor Iertăciunea

	Bătrâneasca Huțulca Bălăceanca			
Cântece populare din Bucovina	Lasă vântul să mă bată (Pârteștii de Sus) Cat la lună, luna-I sus (Horodnicul de Sus) Puica badii cea frumoasă (Marginea) Merg la apă cu-o cofiță (Vicovul de Sus) Puiuț c-a meu nu mai vezi (Stupca) Vine dorul prin gradină (Tișăuți) Pe cel deal, pe cea cărare (Rușii Mănăstioara) Nici aceea nu-I femeie (Doroteea-Plotonița) Sara bună mi-aș lua (Horodnicul de Jos) Am avut o mândră mica (Solca) Măi puiuli di diparti (Drăgoiești) Undi mergi, lele Catrină (Frătăuțul Nou) De s-ar face dealul șes (Dorna Candrenilor)	Ardea-ei lume într-un cias (Bucșoaia) Am la inimioar-un schin (Arbore) Făr să vreu mă depărtez (Solonеț) Ista an n-a fost al meu (Horodnicul de Jos)		Plângi, mireasă și suspină (Rus-Poieni)
Stilul muzical arhaic în Ținutul Rădăuților	Codruli, frunzî rotundî (Putna) Ardî-l focu maritat (Straja) Batrâneasca n-am giucat (Vicovu de Jos) Mă duceam nercurea-n sat (Gălănești) Străinel ca mini nu-i (Milișăuți)	Catî, mamî, cui ma dai; Of, urât, urât, urât; Di la mama doi mă cer; (Straja) Mergi Ghițî la catani (Satu Mare) Vini sara, un ma culc? (Bilca) Cui nu-i placi fragi și muri (Vicovu de Jos)		Nupțial: Bunî sara, gospodinî; Din ia sari ai barbat; Vatajăi, chiuiț tari; (Horodnic de Sus) Nireasucî cu cearcuț; Ieț, copilă, iertaciuni; (Baineț) Haida, haida, sî merjem (Straja) Funebru: Scoală-ti și nu ti da (Vicovu de Jos) Măi Vasâli, măi Vasâli (Straja)
O cunună-i țară-ntreagă – L. Paceag	Dealuri urc și văi cobor Să jucăm bătuta, măi			
Îndrumări metodice pentru predarea cântecului popular – M. Barbu	Tot ai zis, bădiț-așa	Hai, maico, la iarmaroc		
2. BOTOȘANI				
ANTOLOGIE	**CÂNTEC PROPRIU – ZIS**	**DOINA**	**BALADA/ CÂNTEC EPIC**	**REPERTORIUL OCAZIONAL**
Folclor muzical din județul Botoșani – P. Delion	De mic am plecat cioban Ciobănaș la oi m-aș duce (Bajura) Ce mai faci, mândruțo, dragă? (Hilișeu-Horia) Tânără m-am măritat (Cordăreni) Ți-am fost, bădișor, drăguță (Săveni) Măi bădiță, bădișor (Văculești) Când vii, bade, pe la poartă (Tudora)	Mândru-i codrul și-nverzit (Săveni) Arză-v-ar focu, ciocoi (Cordăreni) Pe cel vârf de munte verde (Bajura)		Bună seara, gospodari (Burlești) De la noi, a treia casă (Hlipiceni) La poartă la Ștefan Vodă (Mitoc) Sub aripa cerului (Săveni) Boierașii nu-s pe-acasă (Mihălășeni) La capră (Dobârceni) Taci, mireasă, nu mai plânge (Cobâla) Cântecul miresei (Mitoc) La bărbieritul mirelui (Vlădeni Vale-Frumușica)

				Cântecul soacrei (Hănești)
Cântece și jocuri populare din Moldova – Pavel Delion	Pe un munte nalt și verde (Săveni Dorohoi) Mă suii în prepeleac Măi, Ioane Mărie, Mărie, hăi Stejărel, frunză rotunda La vale, Ghiță, la vale Hora pe bătute; (Mitoc) Am fost una la părinți (Caras Dorohoi) Cucule pribeag; Cântec de dor; (Mitoc) Bate vântul trestia (Costești-Tg Frumos) Bate vântul trestia (Flămânzi) De s-ar face dealul șes (Șendriceni) Mult mă mir și mult mă mir (Dobârceni)	De cine mi-i dor și jale (Dobârceni)	Corbac (Mitoc)	Noi venim să colindăm (Mitoc) Capra-cu strigături (Mitoc) Cântecul miresei (Dobârceni) Cântecul mirilor (Dorohoi) Cântec pentru mireasă (Zoițani)
3. IAȘI				
ANTOLOGIE	**CÂNTEC PROPRIU – ZIS**	**DOINA**	**BALADA/ CÂNTEC EPIC**	**REPERTORIUL OCAZIONAL**
Cântece și jocuri populare din Moldova – Pavel Delion	Știi tu Gheorghe ce mi-ai spus Pădure, verde pădure Cucule cu pene verzi Holercuță piparată (Tătăruși) Colo-n vale-ntr-o vâlcea (Costești – Tg Frumos) Of, leliță, Mărioară (Poiana Dorohoi) La portița mândrei mele (Gănești) Hai,băbuțo, și-om juca (Horia)			Jos la răsărit (Costești) Cântecul miresei (Podul Iloaiei)
4. NEAMȚ				
ANTOLOGIE	**CÂNTEC PROPRIU – ZIS**	**DOINA**	**BALADA/ CÂNTEC EPIC**	**REPERTORIUL OCAZIONAL**
Cântece și jocuri populare din Moldova – Pavel Delion	Ciobănașul (Bicazul Ardelean) Mama mea când m-a făcut (Bușunei – Fărcașa)			Gazde mari nu mai dormiți (Pângărați) Flori de măr cad la fereastră (Calu) Cântec de jale la îmbrăcatul miresei (Roman)
5. VASLUI				
ANTOLOGIE	**CÂNTEC PROPRIU – ZIS**	**DOINA**	**BALADA/ CÂNTEC EPIC**	**REPERTORIUL OCAZIONAL**
Cântece și jocuri populare din Moldova – Pavel Delion	Maică, două fete ai Cucu și mierla cânta Venii vremea să mă-nsor (Tăcuta) Cât îi muntele de nalt (Bușunei-Fărcașa) Trenule, n-ai avea parte Sărmanii băieți, flăcăi (Corni Albești)			Bine sara n-a-nserat (Butucăria Telejna)
6. BACĂU				
ANTOLOGIE	CÂNTEC PROPRIU –ZIS	DOINA	BALADA/ CÂNTEC EPIC	REPERTORIUL OCAZIONAL
Îndrumări metodice pentru predarea cântecului popular –M. Barbu	Doruțul meu Nu știu, Doamne, ce m-oi face Dorul meu nu-i călător Foaie verde trei migdale Bate vântul cetina Nu știu luna pe cer suie Cucule, mîi, cuculeț Spune, mama, ce să fac? Cimpoiul la nuntă			

*Programa școlară pentru disciplina **CANTO POPULAR** (disciplină principală de studiu și instrument la alegere), clasele a IX-a – a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul artistic, specializarea muzică*

7. VRANCEA				
ANTOLOGIE	**CÂNTEC PROPRIU – ZIS**	**DOINA**	**BALADA/ CÂNTEC EPIC**	**REPERTORIUL OCAZIONAL**
Pe plaiuri vrâncene – D.D. Stancu	Sărută-mă, Neculai Bată-l Dumnezeu să-l bată Cioc, cioc, cioc pe la fereastră Prin pădurea cu brazi verzi Trandafir crescut la poartă Constantin, Constantinică Mărioară, pui boboc Am iubit și eu un pui; (Paltin)	Primăvara când sosește (Paltin) De mic mă dusei cioban (Vișantea) Tot pe deal, pe deal, pe deal (Paltin) Sub poale de codru verde (Năruja)	Miorița (Tulnici) Ștefan Vodă și Vrâncioaia Bahnă haiducul (Năruja)	Noi umblăm și colindăm (Bârsești) Coborât-a coborât; Vasâlca; Olei roanda (Nereju) Azi Ajunu, mâni Crăciunu (Paltin) Nunească; La iertăciunea miresii; Gătitul miresii (Sunca) Bocete: Constantine, Constantine (Bârsești) Mămică, mămică (Paltin)
8. COVURLUI-TECUCI				
ANTOLOGIE	**CÂNTEC PROPRIU – ZIS**	**DOINA**	**BALADA/ CÂNTEC EPIC**	**REPERTORIUL OCAZIONAL**
Treizeci de cântece populare premiate de SCR - 1925		Doină		
Vechi cântece de viteji – Al. Amzulescu, Gh. Ciobanu				Cerb s-o lăudatu (Galați) Mi-a născutu, mi-a crescutu (Galați)
Sună cântul și răsună V. Avrămescu, M. Brazdeș	De la Dunăre mai sus Frunzuliță lozioară Badea-și face casă nouă Bate vântul de la deal Frunzuliță trei arginți Ghițișor, gură căscată	Foaie verde de-avrămeasă	Chira, Chiralina	
200 colinde – Gh. Cucu				Colindă de Crăciun (Tecuci, Valea Rea)
MARAMUREȘ (MARAMUREȘUL ISTORIC, OAȘ, LĂPUȘ, CODRU, CHIOAR)				
ANTOLOGIE	**CÂNTEC PROPRIU – ZIS**	**DOINA**	**BALADA/ CÂNTEC EPIC**	**REPERTORIUL OCAZIONAL**
Cântece epice – V. Medan			Pintea Viteazul (Dragomirești) Meșterul Siminic (Rogoz) Trei păcurărei pă munte (Rogoz) Pintea Viteazul (Valea Chioarului)	
Cât îi Maramureșul – C. Arvinte	De-ar fi dor pe cât urât (Ieud) Așa-mi zic tăți oamenii (Vișeul de jos) Mare ploaie-o fost az noapte (Glod) Ceteruică din tri lemne (Săpânța)		Tomoiagă (Vișeul de mijloc) Tudor și Palagă (Dragomirești)	Uită-te, mireasă bine (Bușești) Mândru plâng ochii miresii (Băița de sub codru) Ieși afară soacră mare (Cornești)
Du-mă, du-mă, dorule…	Cât îi Maramureșul			
Am o țară ca o floare	Sunt oșancă, bine-mi pare			
TRANSILVANIA				
1. BISTRIȚA-NĂSĂUD				
ANTOLOGIE	**CÂNTEC PROPRIU – ZIS**	**DOINA**	**BALADA/ CÂNTEC EPIC**	**REPERTORIUL OCAZIONAL**
Cântece epice – V. Medan			Sub tufa de listră verde (Breaza) Fost-o-n lume doi drăguți (Braniștea) La curțile lui Vălean (Telciu) Bogatul și săracul (Salva)	

*Programa școlară pentru disciplina **CANTO POPULAR** (disciplină principală de studiu și instrument la alegere), clasele a IX-a – a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul artistic, specializarea muzică*

2. CLUJ				
ANTOLOGIE	**CÂNTEC PROPRIU – ZIS**	**DOINA**	**BALADA/ CÂNTEC EPIC**	**REPERTORIUL OCAZIONAL**
Cântece epice – V. Medan			Vai săracu birișu (Gilău) Strigă Petrea-n gura mare (Mociu) Sub un pom mândru-nflorit (Mica) Pă su jie, pă su coastă (Mociu) Toderaș, fecior de crai (Bobâlna) Strigă Toma la fereastră (Adalin)	
Monografia etnologică a județului Cluj I Zona Dealurile Gilăului, Clujului și Dejului	Badea-l meu de astă vară Când eram în vremea me' Măicuța când m-o făcut Strugurel bătut de brumă			Hora miresii Noi merem după mireasă Tri pomniță și-o cireașă Io mă duc mamă, mă duc Hora mortului Hora cununii Noi vinim pă pă drum de piatră
Monografia etnografică a județului Cluj II Zona Huedin	Suflă vântul peste munte Murguleț cu coama rară Pentru tine bade dragă Cine nu știe ce-i doru Mult mă-ntreabă iarba neagră			Uă, Ioane, dragu' meu Hora mortului Pă cumpănă fântânii Șede, maică mniresii Decât la-mpărat cătană Cântă cucu pă fântână Mă duc, maică-n cătănie
Monografia Etnografică a județului Cluj III Câmpia Transilvaniei	Pădure, dragă pădure Codrule cu râuri line Boii mei când aud doina Treci, cucule, valea-n berc Colo-n vale- ntre hotară			Descântecă la mireasă De cântat după mort Cântărea mortului Noi vinim cu curuna Cine n-a uda cununa I-o mă duc mândră-n cătane Cântă cucu-n vârf de nuc
3. SĂLAJ				
ANTOLOGIE	**CÂNTEC PROPRIU – ZIS**	**DOINA**	**BALADA/ CÂNTEC EPIC**	**REPERTORIUL OCAZIONAL**
Cine-o-nceput horile	Nu-i frumos cine-i frumos (Șimleu)			
Muzică vocală tradițională din Sălaj	Măicuță, când m-ai făcut; Mândră floare-i norocu Bătrânit-am și nu-i modru Leagănă-să frunza-n lemne Murgule cu coama rară			Tătucule, țucu-te Draga me', draga me', Bucură-te, țintirim Noi mergem după mireasă Năfrămuță-n colțu mesî Gată, maică cufărul Neamțule, la poartă ta
4. ALBA				
ANTOLOGIE	**CÂNTEC PROPRIU – ZIS**	**DOINA**	**BALADA/ CÂNTEC EPIC**	**REPERTORIUL OCAZIONAL**
300 colinde cu text și melodie S. Drăgoi				Toată oastea creștinească (Ciugud) Ce soare răsare Soră-leo, soră-leo, dragă (Cioara de Jos) Astăzi lumii s-a născut (Aiudul de Sus)
Folclor muzical din Țara Moților	Mândră/Bade când noi ne iubeam (Horea) Când plecai de la Mănceşti (Arada) Dragu mi-I vara-n pădure (Bistra) Fetele din satu nost (Neagra) Hai și joacă, moș bătrân (Albac)	Pân pădure, pân făjet (Albac) Azî vară, cotând de vaci (Gârda de Sus) Mărită-te, mândra mea (Certege) Și ni-o spus frunza din vie (Sălciua) Tăt trecând la mândra dialu (Iarba Rea)		Apă, apă, la curună (Certege) Zâuori, zâuori, zâuorele (Bucium Șasu) Draga noastră de nireasă (Câmpeni) Am o soacră ca și-o coasă (Gârda de Sus) Ia-ți mireasî ziua bună (Iarba Rea)

		Sărman norocelul meu; Mărg în lume după bine; (Albac) Vai de mine și de mine (Poiana Horia) Mă luai pă lângă râu (Bistra) A plecat moțul în țară; Dragu neu, codru, fârtate; Horea Iancului; (Câmpeni) Pe dealu Feleacului (Vadu Moților) Când oi merje eu la târg (Poiana Horia) Haida. muiere, la plug (Horea)		
5. MUREȘ				
ANTOLOGIE	**CÂNTEC PROPRIU – ZIS**	**DOINA**	**BALADA/ CÂNTEC EPIC**	**REPERTORIUL OCAZIONAL**
Cântece epice – V. Medan			Avram Iancu (Cașva) Se iubeau doi copii dragi (Toldal)	
Mureș, Mureș, apă lină	Floarea de cicoare M-o certat măicuța iară Tragănă, mândră Câte rele sunt pe lume Chiva Bade,peană trandafir Săracă inima mea Vino, bade, luni seara Câtu-I muntele de nalt Plce-mi urda, place-mi cașul Eu plec, mândruțo, ca mâine De ți-oi fi, bădiță, dragă Feciorii de pe la noi Mută-ți, bade, cărarea Spune tu, mândruțo, spune	Mureș, Mureș, apă lină Alăturea cu drumu Foaie verde lemn uscat Pusei șaua pe murgu		Trandafir în cormu mesii
O cununã-i țarã-ntreagă – L. Paceag	Cât e Mureșul de mare			
6. ȚARA BÂRSEI – FĂGĂRAȘ				
ANTOLOGIE	**CÂNTEC PROPRIU – ZIS**	**DOINA**	**BALADA/ CÂNTEC EPIC**	**REPERTORIUL OCAZIONAL**
300 colinde cu text și melodie S. Drăgoi				Ziori, ziori, dragi ziori (Porumbac) Trei crai de la răsărit (Țânțari) Cest om bun din casă; Câte flori sunt pe pământ(Râșnov) Astăzi am văzut minune (Hărman)
7. **ȚARA HAȚEGULUI – PĂDURENI**				
ANTOLOGIE	**CÂNTEC PROPRIU – ZIS**	**DOINA**	**BALADA/ CÂNTEC EPIC**	**REPERTORIUL OCAZIONAL**
Vechi cântece de viteji – Al. Amzulescu, Gh. Ciobanu				Pleacă june la vânatu (Hațeg) Sub cetate-n cea livadă (Cerbăl-Feregi)
Treizeci de cântece populare premiate de SCR – 1925	Cântec			
300 colinde cu text și melodie S. Drăgoi				El se lăudă-re; Fericean de-acest domn bunu; Poruncit-o poruncit; Maline, maline verde; Daliană, fată d-albă (Leșnic) Sub cetate-n cea livadă;

				Ceasta-i jupânească; (Dobra)
Antologie folclorică din Ținutul Pădurenilor	Pasăre galbenă-n iarbă (Feregi) Ce-ai gândit tu, bade-al meu (Lelese)	Scoală, badeo, din culcuș (Cerișor) Pă drum merg, pă drum mă duc (Muncelul mic – Ilia)		Bună sara, miezu nopții (Goleș) Strigă moartea la fereastră (Meria-Hațeg)
8. SIBIU				
ANTOLOGIE	**CÂNTEC PROPRIU – ZIS**	**DOINA**	**BALADA/ CÂNTEC EPIC**	**REPERTORIUL OCAZIONAL**
Treizeci de cântece populare premiate de SCR - 1925		Doină haiducească Doină cătănească		
Cântece epice – V. Medan			Strigă-un fecior dintre lunci (Alămor)	
300 colinde cu text și melodie S. Drăgoi				Joacă Petre pe diploi (Ludoșul mare) Sus la poarta raiuluiu (Săsciori) Când s-a născut Fiul sfântu (Pianul de Sus) Astăzi am văzut minune (Daia – Târnava Mică) Umblă maica după fiu (Bia – Târnava Mică)
Du-mă, du-mă, dorule…	Uhăi, bade Vin ciobanii printer munți			
Cântecele munților – Folclor muzical din Mărginimea Sibiului –Gh. Bogdan	Drăguți brazi încetinați Place-mi urda, place-mi cașul Ce mi-i drag vara la munte (Poiana Sibiului) Pe izvor, pe izvoraș (Tilișca) De-aici pan la mandra-n curte (Sălișteș) Dragu mi-i, mândro, de tine (Sebeș) Tortoroiul (Poiana Sibiului)			Viersul morților
CRIȘANA				
1. ARAD				
ANTOLOGIE	**CÂNTEC PROPRIU - ZIS**	**DOINA**	**BALADA/ CÂNTEC EPIC**	**REPERTORIUL OCAZIONAL**
Treizeci de cântece populare premiate de SCR – 1925		Doină haiducească		
Cine-o-nceput horile	Câtu-i Țara Crișului (Siclău)			
Cântă nană, cântă iară	Niciun dor nu te apasă Place-mi a juca cu tine Bate-l, Doamne, omu prost Nu crede, bade, că-mi pasă Dă-i, Doamne, birăului; (Ineu)	Du-te dor și iar te-ntoarnă Spune, bade și te joară Du-mă, Doamne, d-aice Mare-i tina, mare-i smolu Mândră-i nana, bat-o sfinții Vai, maică, ți-a fi păcat (Ineu)		Nu te supăra, mireasă Sui, mireasă, în căruț Frumoasă-i mireasa noastră; (Ineu)
300 colinde cu text și melodie S. Drăgoi				Pogorând Cristos în lume; Dimineața de Crăciun; Colo josu, mai din josu (Săvârșin) Mirel calu-l potcovește; Pe poiană cu flori dalbe (Ilteu)
2. BIHOR				
ANTOLOGIE	**CÂNTEC PROPRIU - ZIS**	**DOINA**	**BALADA/ CÂNTEC EPIC**	**REPERTORIUL OCAZIONAL**

Cântă, nana, cântă iară	Fire-ai, bade, rob la zmei Câte fete cu mărgele (Cheriu)			
Cine-o-nceput horile	Cine-o-nceput horile Mândră, Cât dai pe cercei S-a dus, badea-n cătănie (Lăzăreni) Din fereastră de la noi (Cimpanii de Sus) Pe sub pădurița deasă (Sebiș) Hai să mai zicem una (Buntești) Lele-n car, lele-n căruța (Urviș) Câtu-i fata de micuță (Delani) Câtu-I lumea pe sub soare (Cărăsău) Cât oi fi și oi trăi (Cresuia) Asta-i nana cu păpuci (Gruilung) De-ai fi, mândră, sâmbăta (Hidișelul de Jos) Inelul badii-i la mine (Șauieu)	Io nu cânt că știu cânta (Lăzăreni) Tragănă, nană, tragănă Nu fi maică supărată (Vadul Crișului)	Balada mantului (Fiziș) Miorița (Beiuș)	Noi merem după mireasă (Sârbești)
BANAT				
1. BANATUL DE CÂMPIE				
ANTOLOGIE	**CÂNTEC PROPRIU – ZIS**	**DOINA**	**BALADA/ CÂNTEC EPIC**	**REPERTORIUL OCAZIONAL**
Vechi cântece de viteji – Al. Amzulescu, Gh. Ciobanu				
300 colinde cu text și melodie S. Drăgoi				Sub cel roșu răsărit; Fata mândră tot întreabă; Grea veste că ne-a sosit; Pe cel câmp verde-nflorit; (Lipova)
Melodii populare românești din Banat	Și-asară fu lună plină (Făget) Mânce-te, bade, amarul (Balinț) Mândra care-mi place mie (Timișoara) Auzit-a o minciună Mândro, Zorile se varsă Știi, mândro când ne iubeam Câte fete îs bocșene Trece neica cu cocia Doru mi-i și mor de jele	Bade, dorul dumitale; Cântă cucu; (Sânnicolau Mare)	Ghiță Cătănuță (Boldur)	Fii, soro, cu voie bună Mândru-i măru și chititu (cântec de cununie – Belotinț) Bocet la văr (Belotinț) Cântec funebru -„Zorile” (Cliciova) Colo sus la răsăritu (Nerău) Colinde: La Sfânta Duminecare Sara-i marelui Dajunî (Slatina)
Folclor muzical din Banat și Transilvania	Cine trece lunca deasă Câte mândre d-am avut, mă Însura m-aș și mi jele Câtu-i muntele de nalt	Pasăre și pitulicu Când aud cucu cântând		
2. BANATUL DE MUNTE				
ANTOLOGIE	**CÂNTEC PROPRIU – ZIS**	**DOINA**	**BALADA/ CÂNTEC EPIC**	**REPERTORIUL OCAZIONAL**
Haida, hai, cu dubele			Sîla-Sîmodiva și Dălea-Dămian (Caransebeș)	Pleacă Mirea la vânatu; Țărmuraș de mare; Mândru-i păcuraru; (Povârgina)
Folclor muzical din Banat și Transilvania	Mândruță**,** poalele ciurate Argie focu-n paie ugie Foaie verde și-o negare	Jos la poalele codrului Mult mă-ntreabă inima		
Melodii populare românești din Banat	Tot am zis mândrii mă duc (Ilidia) Trandafir de la fereastră (Sasca Montană) Asară, pe vremea cinii (Mercina)		A lui Gruia lui Novac; Ianăș Trei surori la flori; (Macoviște) Miorița (Măgura)	Taci, Gogoleo, nu mai plânge Fii soro, cu voie bună Mândru-i măru și chititu Cântec funebru „Zorile” Bocet la văr

	Strugurel negru din vie (Ramna) Bate-o, Doamne, nu mai dare (Slatina) Ce vii, bade, târzior (Armeniș) Sara când răsare luna (Măgura) Toată vara ți-am zis dodă (Bocșa Română)			
150 Romanțe	La fereastra casei mele Dă-mi mâinile să le sărut Dragoste, buruiană rea De ce m-ați dus de lângă voi Îți mai aduci aminte, doamnă Te-aștept pe-același drum de altădat E Rița, fecioara cu ochii sprințari Mai am un singur dor Oh! Vino lângă mine (Parfum de tei) Primăvara a sosit Pe umeri pletele-i curg râu Pocnind din bici pe lângă boi Sub fereastra cu zorele Car frumos cu patru boi Vioara Pe sub fereastră curge-un râu			

SUGESTII METODOLOGICE

Începând cu anul I de studiu (clasa a IX-a), elevul este supus unui proces de cunoaștere a instrumentului propriu și unic fiecărui individ în parte. În acest proces, se va ține cont de particularitățile de vârstă și individuale ale elevilor pentru realizarea obiectivelor propuse, se vor învăța noțiunile de bază în cânt pentru dezvoltarea psiho-emoțională și artistică a viitorului interpret, în corelare cu alfabetizarea muzicală a elevului.

În anul II de studiu se continuă procesul de formare artistică, insistându-se pe aprofundarea tehnicii vocale și interpretative, precum și studierea unui repertoriu cu nivel de dificultate mai ridicat, precum și folosirea cu precădere a audiției active ca mijloc de formare a unei judecăți de valoare în formarea propriei versiuni de interpretare.

În clasele a XI-a, respectiv a XII-a se va insista pe formarea deprinderilor de cânt al unui repertoriu diversificat din vetre folclorice diverse și genuri noi, precum romanța și balada. Tot în această etapă, se recomandă colaborarea cu diverse ansambluri și orchestre folclorice, precum și cântul în ansamblu, în vederea dobândirii experienței scenice prin apariții în concerte, spectacole, audiții și concursuri. Se urmărește simbioza dintre cântul natural, respectând specificul zonei folclorice reprezentate și atitudinea scenică în concordanță cu mesajul transmis, în procesul de formare a deprinderilor vocal-interpretative.

După cum putem observa, profesorul trebuie să întrunească atât valențele unui bun manager al talentelor, vocația susținută de o bună pregătire didactică și psiho-pedagogică, dar și cunoștințe vaste în ceea ce privește folcloristica. Dincolo de aspectul tehnic, de execuție al muzicii vocale tradiționale, acesta trebuie să fie orientat în a privi fiecare repertoriu pe care îl construiește alături de elev într-o manieră transdisciplinară. Pentru a se constitui într-o reușită munca în echipă, profesorul trebuie să învețe permanent, să stăpânească și noțiuni din disciplinele conexe: etnografie, istorie, geografie. Primii pași în construirea unei cariere în acest domeniu sunt esențiali în parcursul tânărului interpret, în ceea ce privește modalitatea lui de a se raporta la această disciplină. Este de dorit să creștem generații de specialiști, lăsând în plan secund aspectul comercial al muzicii populare.

Am ales să plasăm sugestiile repertoriale nedefalcate pe ani de studiu în programa școlară, având în vedere ambitusul restrâns al cântecelor tradiționale. Profesorul la clasă va selecta repertoriul după criteriul zonal, estetic și cel de pregătire teoretică al fiecărui elev, în vederea solfegierii textului muzical. În cadrul sugestiilor de repertoriu propunem o selecție de cântece populare prin care se poate construi baza formării unui viitor interpret de muzică populară. Exemplificări pentru fiecare zonă etnografică un minim de exemple muzicale pe care elevii le pot aborda la clasă, pentru genurile mai accesate – cântecul

propriu-zis, doina, balada/cântecul epic și repertoriul obiceiurilor, fie că ne referim la cele de iarnă, din ciclul agrar sau la repertoriul nuptial sau funebru.

Firește că, pentru a-i contura elevului un repertoriu satisfăcător provocărilor pe care le întâmpină, materialele de lucru se pot diversifica, în timp se pot achiziționa și alte antologii (acestea se mai găsesc preponderant în anticariate), se pot accesa documente de arhivă existente în fondul bibliotecilor și Centrelor Culturale, manuscrise, se pot accesa variante fonografice identificate inclusiv în mediul virtual.

Am optat pentru selectarea cântecelor de diverse straturi, raportându-mă la tipul de repertoriu - „școală", pentru etapa în care elevul ia contact cu tot ce înseamnă abordare academică a cântecului popular, reușind, împreună cu profesorul, să discearnă ce tip de cântec să selecteze în vederea fiecărei apariții.

În pregătirea unor competiții, în cadrul cărora regulamentul cuprinde și repertoriul obiceiurilor, o antologie realizată riguros pe partea cântecelor funebre ar fi Cântecul Zorilor și al bradului, realizată de Maria Kahane. Aceasta cuprinde o cercetare amănunțită asupra repertoriului funebru, având la bază cu preponderență exemple muzicale din Gorj, Mehedinți, dar și din Banat, Hunedoara și Alba, repertoriu ce devine din ce în ce mai puțin accesat și necunoscut tinerei generații.

Un alt gen mai puțin accesat este romanța. Mia Barbu este cea care a publicat numeroase antologii care cuprind astfel de cântece. Ele pot fi abordate în funcție de gradul de dificultate, mesaj, gust și contextual în care elevul va evolua (Ex. 150 de romanțe – Culegere de Mia Barbu, Editura muzicală, București, 1976)

Împreună cu pregătirea practică a interpreților, repertoriul include, de asemenea, cultivarea voinței creative, dorința de autoperfecționare, formarea gustului artistic, simțul stilului, o viziune largă, familiarizarea cu cele mai bune exemple de muzică tradțională, repertoriul interpreților celebri și artă populară. Repertoriul ar trebui să evidențieze originalitatea echipei pe care profesorul și elevul o formează, întruchipând cartea de vizită a acestora, asigurând astfel îndeplinirea sarcinilor creative comune.

Clasa a IX-a

În primul an de studiu se pune accentul pe formarea deprinderilor vocale corecte de cânt. Se dorește familiarizarea și înțelegerea noțiunilor referitoare la întregul fenomen al fonației și anume descrierea aparatului respirator, cunoașterea modului de funcționare a aparatului vocal precum și principalele reguli de igienă vocală. Sunt propuse exerciții de respirație, exerciții pentru intonație și dicție. Fiecare elev este unic și special în felul său de a fi, repertoriul venind în completarea calităților și deprinderilor vocale, cât și a capacităților interpretative.

Aptitudinile muzicale și capacitatea de asimilare diferă de la un elev la altul, fiecare având propriile necesități. Familiarizarea cu noile deprinderi: poziția corpului în cânt, respirația costo-diafragmală, controlul mușchilor respiratori, ai gâtului va duce la alegerea unui repertoriu adecvat. Acesta va fi ales cu grijă, în conformitate cu posibilitățile vocale reale și specificul temperamental al elevului.

Un rol important în dezvoltarea vocii viitorului interpret, indiferent de anul de studiu, îl au exerciţiile de încălzire, dezvoltare şi întreţinere a aparatului fonator şi de perfecţionare a calităților vocale. Au ca și scop dezvoltarea respiraţiei costo-diafragmale, a emisiei vocale cât mai naturală și corectă, trimiterea sunetului în rezonatori, dezvoltarea forței și a volumului sunetului, a dicției (chiar dacă se folosește *vorbirea în grai*) și a interpretării expresive.

Exercițiile vocale ajută elevul începător să înțeleagă și să conștientizeze elementele componente ale vocii sale. În fiecare oră profesorul alege vocalizele și în funcție de necesitățile și cerințele repertoriul abordat, încercând să rezolve unele probleme legate de tehnică sau intonație. De cele mai multe ori vocalizele sunt alcătuite din „pasajele problemă" din cântecele studiate. Aici ne referim la intonarea unui interval, executarea fidelă și corectă a unui ornament sau grup de ornamente

În alegerea repertoriului se pune accentul pe originalitatea şi autenticitatea cântecelor. Repertoriul este ales respectând principiul eşalonării didactice, de la uşor la greu, de la simplu la complex.

Un alt criteriu în alegerea repertoriul este zona de proveniență a elevului. În acest sens, pentru păstrarea autenticității se recomandă respectarea melismelor specifice şi a structurilor ritmice diverse, caracteristice fiecărei zone folclorice. Un repertoriu consistent de cântece, pe care elevii să le interpreteze cu plăcere, vine să asigure un fond muzical necesar investigaţiilor propuse, dar şi îndrumarea elevilor spre creaţia folclorică autentică.

Pentru descifrarea unui cântec din partitură se folosesc următoarele etape:

1. Descifrarea melodică, etape:

• Identificarea sunetelor componente ale cântecului;
• Stabilirea ambitusului;
• Stabilirea scării muzicale și a cadențelor;
• Intonarea scării muzicale de mai multe ori, cu oprire pe finală;
• Citirea melodică a sunetelor principale;
• Citirea melodică incluzând ornamentele;

2. Descifrearea ritmică, etape:

• Identificarea sistemului ritmic în care se încadrează cântecul (parlando-rubato, giusto-silabic, etc.);
• Citirea ritmică cu silabă neutră (propunem silaba ti);
• Citirea ritmică cu denumirea notelor;

3. Aplicarea textului literar, etape:

• Folosirea unei silabe neutre (propunem silaba ti), care să înlocuiască, pentru moment, textul literar și să grupeze toate sunetele melismatice ce aparțin unui legato de expresie, corespunzător fiecărei silabe;
• Scandarea textului literar, respecând ritmul;
• Aplicarea textului literar pe structura melodică, respecând ritmul;
• Interpretarea cântecului pornind de la un tempo lent, până se ajunge la tempo-ul corespunzător indicației din partitură.

Se insistă pe fiecare etapă pentru a nu exista lacune în asimilarea materialului propus. Etapele învățării unui cântec după auz:

• Prezentarea/audierea cântecului în întregime;
• Analiza verbală a cântecului: la descoperirea unor elemente legate de genuri şi specificul lor, pe plan naţional şi local; are loc un dialog direct despre conținutul cântecului, semnificația textului, explicarea cuvintelor necunoscute (de obicei regionalisme);
• Reluarea audiției pentru o ascultare conștientă a cântecului;
• Învățarea cântecului pe fragmente. Primul rând melodic se învață separat, apoi al doilea, după care se repetă împreună. În continuare, se învaţă al treilea rând melodic, la care se adaugă al patrulea, se repetă împreună şi acestea, apoi se repetă de la început, legând toate cele patru rânduri melodice. Când este necesar, se intervine de fiecare dată pentru a face corecturi. Se insistă pe intonarea corectă a melodiei. Se continuă în acelaşi mod până la învățarea întregii strofe. Se procedează la fel cu refrenul apoi cu celelalte strofe. Fiecare strofă va fi inclusă treptat, pentru a se face legătura firească între toate strofele cântecului;
• Consolidarea cântecului și intonarea integrală a acestuia.

Deoarece un cântec înseamnă îmbinarea perfectă dintre text şi melodie, textul nu se învață separat de muzică

Învățarea unui cântec după auz reprezintă metoda cea mai simplă de a asimila, a consolida și a transmite mai departe bogățiile inestimabile ale cântecului tradițional românesc.

Evaluarea performanței artistice se realizează conform unei grile de criterii atent stabilite. Profesorul examinator va aprecia corectitudinea intonațională și a ritmului, calitatea

și expresivitatea vocală (care include timbrul, respirația și frazarea), autenticitatea stilului interpretativ (cu accent pe specificul zonal și ornamentica adecvată), precum și dicția, pronunția și claritatea textului cântat. Alte aspecte importante sunt atitudinea scenică și prezența artistică, dar și cunoașterea și prezentarea repertoriului, în contextul etnografic și cultural corespunzător.

Clasa a X-a

În anul doi de studiu se consolidează deprinderile de cultură vocal-auditivă formate în clasa a IX-a. Vocalizele conțin elemente noi precum formule ritmice și metrice extrase din melodica diferitelor genuri populare și fragmente melodice axate pe execuția corectă a melismelor. Se continuă aprofundarea diferitelor genuri și stiluri din zona de proveniență a elevului, pentru a crea o conexiune autentică între tânărul interpret și repertoriu. Fiecare zonă dezvoltă inflexiuni vocale și melodice aparte, care permit interpretarea autentică a repertoriului dintr-o anumită zonă și duc la o dezvoltare naturală și firească a vocii. Gradul de dificultate al repertoriului trebuie să crească treptat, diferențiat de la un elev la altul, în funcție de calitățile vocale deținute, de nivelul de pregătire și de efortul depus de către fiecare elev în parte. Asimilarea repertoriului se face urmând etapele învățării unui cântec de pe partitură sau după audiție. Elevii trebuie să dovedească utilizarea corectă a respirației, emisiei și dicției în interpretare, să identifice trăsăturile stilistice ale diferitelor zone folclorice și să interpreteze repertoriul într-un mod expresiv și autentic. De asemenea, este esențială dezvoltarea capacității de autoevaluare și perfecționare continuă a interpretării vocale.

Metodele și strategiile didactice utilizate sunt variate și adaptate nivelului elevilor: demonstrația vocală, imitația și repetiția dirijată, audiția activă a înregistrărilor de interpreți consacrați, conversația euristică pentru descoperirea elementelor de stil, exercițiul individual asistat și învățarea prin proiect, prin realizarea unui mini-recital tematic sau a unei cercetări folclorice locale.

Evaluarea performanțelor elevilor se realizează atât formativ, prin observație directă, corecturi individuale, cât și sumativ, prin interpretarea unui repertoriu atent ales. Criteriile de apreciere includ corectitudinea tehnică (respirație, emisie, intonație), adecvarea la stilul și zona folclorică abordată, expresivitatea, autenticitatea și atitudinea scenică a elevului.

Activitățile complementare au un rol important în consolidarea competențelor dobândite: participarea la concursuri și festivaluri de folclor, organizarea de recitaluri tematice și audiții publice, întâlniri cu interpreți populari și rapsozi locali, precum și vizite la muzee etnografice sau centre culturale. Aceste experiențe contribuie la formarea unei viziuni complexe asupra tradiției muzicale românești.

Clasa a XI-a

În clasa a XI se consolidează deprinderile formate în anii anteriori. Vocalizele și exercițiile vocale complexe „antrenează” vocea tânărului interpret pentru însușirea unor genuri noi, complexe precum: doina, balada și romanța populară. Alegerea vocalizelor se face și în funcție de necesitățile și cerințele repertoriul abordat, încercând să rezolve unele probleme legate de tehnică sau intonație. De cele mai multe ori vocalizele sunt alcătuite din „pasajele problemă”. Aici ne referim la intonarea unui interval, executarea fidelă și corectă a unui ornament sau grup de ornamente.

În această etapă, elevii se află într-un moment de maturizare artistică, iar procesul educațional trebuie să pună accent pe dezvoltarea tehnicii vocale, pe rafinarea expresivității și pe înțelegerea specificului stilurilor regionale. Elevii sunt ghidați să-și cunoască propriile resurse vocale și să le folosească în mod autentic, păstrând în același timp trăsăturile esențiale ale muzicii populare românești. Este esențial ca profesorul să aleagă un repertoriu adecvat

nivelului elevilor, format din cântece reprezentative pentru diferite zone etnofolclorice. Înainte de interpretare, se recomandă analiza stilistică a cântecului, evidențiindu-se particularitățile melodice, ritmice și expresive specifice zonei respective. Elevii pot fi încurajați să asculte înregistrări cu interpreți consacrați pentru a înțelege autenticitatea și subtilitatea interpretării tradiționale.

Evaluarea în cadrul orelor de canto popular trebuie să fie una complexă, care să urmărească atât progresul tehnic, cât și cel expresiv. Aceasta poate include evaluarea continuă, probe practice de interpretare, dar și elemente de autoevaluare prin care elevul reflectă asupra propriului parcurs artistic.

Pentru a încuraja interpretarea autentică, se recomandă integrarea acompaniamentului instrumental, folosind instrumente tradiționale precum vioara, fluierul, taragotul sau acordeonul. Acest demers ajută elevii să înțeleagă mai bine legătura dintre voce și acompaniament, precum și spiritul de colaborare artistică specific ansamblurilor populare.

Pe lângă activitățile desfășurate în clasă, este utilă implicarea elevilor în proiecte educaționale și activități extracurriculare: participarea la festivaluri folclorice, audiții publice, ateliere cu interpreți consacrați sau cercetări privind tradițiile locale.

Clasa a XII-a

În clasa a XII-a continuă consolidarea deprinderilor dobândite în anii precedenți. Vocalizele se execută pe diferite formule specifice, pentru perfecționarea diferitelor ornamente melodice (apogiaturi simple, duble, multiple, mordent, grupet). Profesorul urmărește atent însușirea diferitelor genuri din toate regiunile țării. Este o etapă importantă în formarea viitorilor interpreți și iubitori ai muzicii tradiționale românești. În această perioadă de maturizare artistică, elevii sunt capabili să înțeleagă și să exprime autenticitatea, sensibilitatea și valoarea estetică a cântecului popular, integrând elemente tehnice, stilistice și interpretative.

Procesul didactic trebuie să se bazeze pe o metodologie activ-participativă, care să stimuleze creativitatea, expresivitatea și gândirea critică a elevilor. Profesorul are rolul de îndrumător și model, asigurând un echilibru între tradiție și inovație. Printr-o abordare metodică, creativă și empatică, profesorul poate transforma lecțiile într-o veritabilă experiență de descoperire culturală și de dezvoltare personală, având ca și scop formarea și dezvoltarea tehnicii vocale specifice interpretării populare, înțelegerea și aplicarea particularităților stilistice și regionale, precum și dezvoltarea expresivității și autenticității interpretării. Totodată, se urmărește stimularea interesului pentru repertoriul tradițional și implicarea artistică a elevilor în actul interpretativ

Evaluarea activității de învățare trebuie să fie continuă, obiectivă și constructivă. Profesorul poate utiliza metode variate: observația sistematică a progresului, fișe de evaluare individuală, probe practice și momente de audiție publică.

Autoevaluarea elevilor este esențială pentru dezvoltarea conștiinței artistice. Elevii pot fi încurajați să își analizeze propriile interpretări, să identifice punctele forte și aspectele ce necesită îmbunătățire. Activitățile de autoevaluare pot include:

- înregistrarea și reascultarea propriului cântec;
- completarea de jurnale reflexive despre experiența interpretativă;
- feedback din partea profesorului sau colegial în cadrul grupului de lucru.

Prin integrarea evaluării și autoevaluării, elevii devin mai conștienți de procesul lor de formare artistică, învățând să își asume responsabilitatea pentru progresul propriu și să își cultive gândirea critică. Profesorul trebuie să ghideze elevii spre descoperirea propriei voci și spre respectul autentic față de folclorul românesc, contribuind astfel la păstrarea și transmiterea

valorilor culturale din generație în generație. Este încurajată practica în diferite ansambluri folclorice și interpretarea tuturor genurilor folclorului nostru.

Prin finalizarea studiilor la disciplina muzică vocală tradițională românească se urmărește consolidarea fundamentelor tehnice, perfecționarea controlului emisiei sonore, dezvoltarea gândirii muzicale analitice și expresive și extinderea orizontului reportorial în vederea formării unui interpret autonom și expresiv.

În acest document, repertoriul are valoare de sugestie, rămânând la latitudinea profesorului să propună și alte repertorii, ținând cont de particularitățile de dezvoltare fizică, psihică și intelectuală a elevilor. Conținutul acestei programe se poate adapta și sintetiza pentru Canto Popular secundar

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

- **Amzulescu Alexandru, Ciobanu Gheorghe -** ***Vechi cântece de viteji*** – Editura de stat pentru literature și artă, alcătuită sub îngrijirea Institutului de Folclor. Nu este menționat anul publicării, însă, având în vedere indicațiile zonale structurate pe raioane, după model sovietic, putem deduce că materialul a fost publicat în perioada 1950-1968, în baza culegerilor începute dupa 1930 (cf fișelor de informator)
- **Arvinte Constantin, Râpă Isidor -** ***Cât îi Maramureșul -*** Comitetul pentru cultură și artă al județului Maramureș, Casa Creației populare – Baia Mare, 1971.
- **Arvinte Constantin -** ***Folclor din Muntenia***
- **Avrămescu T., Brazdeș Manole -** ***Sună cântul și răsună*** – Sfatul Popular al Regiunii Galați, Casa Regională a Creației Populare, 1965
- **Bleoțiu Eugen -** ***Cântece din Prahova*****,** Comitetul județean pentru cultură și artă, Casa Creației Populare, Prahova, 1971
- **Bocșa, Ioan -** ***Muzică vocală tradițională românească din Sălaj***, Fundația culturală Terrarmonia, 2009
- **Bocșa Ioan, Stan Alina,** ***Cânt popular. Modul de studiu***, MediaMusica, Cluj-Napoca, 2010
- **Botici Iulia -** ***Folclor de la poalele Munților Apuseni*** – Centrul cultural județean Arad, 2008
- **Brânaru Marin -** ***Oltean mândru și voinic*** –Comitetul județean pentru cultură și artă – Vâlcea, Casa Creației Populare, 1969
- **Bogdan Gheorghe -** ***Cântecele munților – Folclor muzical din Mărginimea Sibiului*** –- Centrul de Îndrumare a Creatiei Populare si a Miscarii Artistice de masa al judetului Sibiu
- **Breazul George -** ***Colinde*** – Grafoart, elaborate în baza unor publicații din anul 1938 și 1993
- **Brediceanu Tiberiu –** ***Melodii populare din Banat*** – Editura Muzicală a Uniunii Compozitorilor, București, 1972
- **Brozbă Dorin -** ***Filofteia Lăcătușu, un cântec stins la 30 de ani*** – Editura B.D. Media, Târgu Jiu, 2007, cuprinde detalii legate de biografia interpretei și câteva cântece din repertoriul acesteia transcrise de dirijorul Marcel Parnica.
- **Bucescu Florin, Bârleanu Viorel -** ***Stilul muzical arhaic în Ținutul Rădăuților – Studiu***
- ***monografic*** –, Editura Mușatinii, Suceava 2013
- **Bulzan Mihai -** ***Cântă nană, cântă iară*** – Casa Creației Populare a județului Bihor, 1969
- **Brânaru Marin -** ***Maria Lătărețu și cântecele sale*** **–**Editura muzicală, 1989
- **Comișel Emilia, Dragnea Irina -** ***Folclor poetico-muzical din Teleorman – volumul 1*** **-** Irina Dragnea, Centrul de Conservare și Valorificare a Tradiției și Creației Populare – Teleorman, Editura Olimp
- **Comișel Emilia, Oltean Ioan Gh. -** ***Hai, feciori cu dubele – colinde de Crăciun*** - Emilia Comișel – Făget, 1993
- **Cucu Gheorghe -** ***200 colinde populare*** –ediție publicată postum, în 1936, și îngrijită de Constantin Brăiloiu, ce conține colinde și cântece de stea culese între 1924-1927.
- **Delion Pavel -** ***Cântece și jocuri populare din Moldova*** –Iași, 1972

- **Dejeu Zamfir -** ***Folclor din zona Hășdate-Turda,*** Comitetul de cultură şi educaţie socialistă al judeţului Cluj, Centrul de îndrumare a creaţiei populare şi a mişcării artistice de masă, 1983.
- **Dejeu Zamfir -** ***Monografia Etnologică a judeţilui Cluj, Zona Huedin,*** Editura Fundaţiei pentru Studii Europene, Cluj-Napoca, 2010.
- **Dejeu Zamfir -** ***Monografia Etnologică a judeţilui Cluj, Zona Câmpia Transilvaniei,*** Editura Fundaţiei pentru Studii Europene, Cluj-Napoca, 2010.
- **Delion Pavel -** ***Folclor muzical din județul Botoșani*** –Comitetul județean de cultură și educație socialist, Centrul județean de îndrumare a creației populare și a mișcării artistice de masă – Botoșani, 1979
- **Drăgoi Sabin -** ***300 colinde cu text și melodie*** -– Ministerul cultelor și artelor, Comisiunea pentru arhiva fonogramică și publicarea de folklor muzical, nr 1, ca un omagiu al autorului adus lui Tiberiu Brediceanu, Scrisul românesc s.a. – Craiova
- **Frusinescu Em., Galavu Dumitru, Porumbescu Marin -** ***Mult mi-e dragă Dobrogea*** – Casa Regională a Creației Populare – Dobrogea, Constanța, 1963
- **Galiceanu Ștefan -** ***Mureș, Mureș, apă lină*** – Casa Creației Populare a județului Hunedoara, Deva, 1969
- **Grecu Ion –** ***Folclor muzical din Argeș*** – Editura muzicală a Uniunii Compozitorilor, 1974
- **Kahane Mariana, Georgescu-Stănculescu Lucia -** ***Cântecul zorilor și bradului*** –Editura Muzicală, București, 1988
- **Lupu Ion -** ***Vâlcea, cântecele tale*** –Comitetul de Cultură și Educație Socialistă al județului Vâlcea – Rm. Vâlcea, 1988, transcrieri muzicale Mariana Kahane.
- **Lupu Jean -** ***Du-mă, du-mă, dorule – Din cântecele românilor*** –Grafoart
- **Medan Virgil -** ***Cântece epice*** – Cluj-Napoca, 1979
- **Manolache C -** ***Folclor din Prahova –*** Comitetul de cultură și educație, Centrul județean de îndrumare a creației populare și a mișcării artistice de masă, 1972
- **Moldoveanu Elisabeta -** ***Folclor muzical din Scornicești*** – Editura Muzicală, București, 1980.
- **Moldoveanu Elisabeta –*****Folclor Muzical din Buzău –*** Comitetul Culturii Și Educației Socialiste al județului Buzău; Centrul de îndrumare a Creației Populare și a Mișcării Artistice de masă – Buzău, Editura muzicală a Uniunii Compozitorilor, 1972
- **Nicola Ioan R.-** ***Folclor muzical din Țara Moților*** – Centrul de Îndrumare a Creației Populare și a Miscării Artistice de masă. Alba Iulia, 1973Paceag Ludovic – *Am o țară ca o floare* –Editura muzicală a Uniunii Compozitorilor din R.P.R, 1962
- **Obrejan Cristian, Dobre Gheorghe -** ***Cântece din Muntenia*** – *Nicolae Rotaru* – Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Ialomița, Editura Helis, 2013.
- **Paceag Ludovic -** ***O cunună-i țară-ntreagă*** - Casa generală a Creației Populare, București, 1969
- **Paceag Ludovic -** ***Țara mea e țară dragă*** – Editura muzicală a Uniunii Compozitorilor, 1963
- **Păsculescu Nicolae –** ***Literatură populară românească, cu 30 de arii notate de Gheorghe Mateiu*** – Academia Română, 1910
- **Pop-Bruchenthal Mihai, Bradu Ion, Gomboș Gheza -** ***Cine-o-nceput horile*** – Casa Regională a
- Creației Populare – Crișana 1965
- **Prichici Gheorghe -** ***Balade populare din Ilfov,*** 1975
- **Schipor Maria -** ***Pe drumul care merg eu***, notate de Vasile Popovici – Casa Județeană a Creației Populare din Iași, 1969.
- **Stancu D.D. -** ***Pe deal, la Teleormănel - Cântece*** **Editura Muzicală, București., 1990;
- **Stancu D.D. -** ***Pe deal, la Teleormănel - Colinde, melodii de ascultat, melodii de joc*** ***, Editura Muzicală, București. 1994
- **Stancu D.D. -** ***Pe plaiuri vrâncene -*** Festivalul Cântarea României, Focșani 1983
- **Stancu D.D. -** ***Pe deal, la Teleormănel*** - *Vol.V. Balade și doine*, Editura Muzicală, București. , 1990
- **Stoican Angelica -** ***Rădăcini și ravenic*** – consultant științific Emilia Comișel, Editura Craiova, 2006

- **Sulițeanu Ghizela -** ***Studii de Etnografie și Folclor din zona Brăilei*** – Centrul de îndrumare a creației populare și a mișcării artistice de masă al județului Brăila
- **Voevidca Alexandru –** ***Cântece populare din Bucovina*** – Editura Muzicală, București, 1990.
- **Ursu Nicolae -** ***Folclor muzical din Banat și Transilvania*** – Editura muzicală, București, 1983
- ***Slavă ție, plai gorjean*** – Comitetul de cultură și educație socialist al județului Gorj, Centrul de îndrumare a creației populare și a mișcării artistice de masă, Târgu Jiu, 1976
- ***Treizeci de cântece populare alese din culegerile premiate sau menționate cu prilejul concursului instituit de Societatea Compozitorilor Români*** – *1925* – Editura Societății Compozitorilor Români, București, 1927

Suporturi audio:
www.sperantaradulescu.ro
www.youtube.com/@ethnophonie6913
https://www.youtube.com/c/Electrecord
https://www.radio-arhive.ro/search.htm?q=brailoiu&limit_start=0&limit_step=25
https://open.spotify.com/album/6SCX50FwCW1lYXc9m77LmS
music.apple.com/ec/album/constantin-brailoiu-village-music-from-romania-oltenia/
https://www.radio-arhive.ro/teme/muzica-tradiionala/311
https://cimec.ro/artele-spectacolului/colectii-de-inregistrari-audio/fonoteca-arhivei-de-folclor-vasile-adascalitei/

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Instituție de apartenență, localitate, județ
RESPONSABIL MEC Prof. LILIANA BOBEICĂ	Ministerul Educației și cercetării
RESPONSABIL CNCE Prof. LĂCRĂMIOARA-ANA PAULIUC	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare
COORDONATOR ȘTIINȚIFIC Prof. univ. dr. VALENTINA DEDIU-SANDU	Academia Română
Prof. LOREDANA STRECHE	Colegiul Național de Arte „Dinu Lipatti”, București
Prof. ADINA CRISTINA COVRIG	Colegiul de Muzică „Sigismund Toduță”, Cluj-Napoca
Prof. ANDREEA BIANCA IACOBINI ZEICONI	Colegiul Național de Arte „Dinu Lipatti”, BucureștiLiceul de Arte „Sigismund Toduță”, Deva
Prof. ROXANA ALINA OBEȘTERESCU	Liceul de artă „Ion Vidu”, Timișoara

Anexa nr. 273

Programa școlară
pentru disciplinele

CANTO MUZICĂ POP ȘI MUZICĂ DE JAZZ

(disciplină principală de studiu și instrument la alegere)

Clasele a IX-a – a XII-a
Curriculum de specialitate (CS)

Filiera vocațională, profilul artistic,
specializarea muzică

Învățământ liceal

- 2026 –

Anexa nr. 273
Programa școlară pentru disciplina *Canto muzică pop și muzică de jazz*
***(disciplină principală de studiu și instrument la alegere),* clasele a IX-a – a XII-a,**
curriculum de specialitate (CS),

- ***Filiera vocațională, profil artistic, specializarea muzică***

NOTĂ DE PREZENTARE

Programa școlară pentru ***Canto muzică pop și muzică de jazz*** (*disciplină principală de studiu și instrument la alegere)* reprezintă o ofertă curriculară de specialitate pentru învățământul liceal, *filiera vocațională, profil artistic, specializarea muzică, secțiile Interpretare vocală și Interpretare instrumentală,* începând din anul școlar 2026-2027. Disciplinele în cadrul cărora se poate studia ***canto muzică pop și muzică de jazz*** se regăsesc în *Anexa 10 la OMEC nr. 4350/20.06.2025 - Planul-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, filiera vocațională, profil artistic, specializarea muzică,* secțiile *Interpretare vocală* și *Interpretare instrumentală,* în *Curriculum de specialitate* (CS).

Studiul ca disciplină principală de specialitate, își propune pregătirea absolvenților pentru admiterea în învățământul superior, devenind ulterior soliști vocali sau coriști profesioniști în instituții de cultură sau cadre didactice de specialitate.

Studiul ca instrument la alegerea elevilor care studiază pianul ca instrument principal, își propune familiarizarea pianiștilor cu tehnica și particularitățile *cântului vocal*, în vederea pregătirii în calitate de acompaniatori ce pot fi angajați în instituțiile de cultură.

Pentru studiul ***cantoului muzică pop și muzică de jazz,*** bugetul de timp alocat, în funcție de locul pe care îl ocupă în pregătirea de specialitate a elevilor, este următorul:

Canto muzică pop și muzică de jazz				
Disciplina	a IX-a	a X-a	a XI-a	a XII-a
Instrument principal	3	3	3	3
Instrument la alegere	1	1	1	1

În elaborarea programei, s-a avut în vedere raportarea la cadrul legislativ și documentele strategice generale și specifice care susțin studiul disciplinelor:

- ***Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023***, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Regulamentul-cadru de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar***, aprobat prin Ordinul ministrului educației nr. 5.726/2024, , cu modificările și completările ulterioare;
- ***Regulamentul de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar cu program de artă***, aprobat prin Ordinul Ministerului Educației și Cercetării nr. 3717/01 aprilie 2025, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Planurile-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi***, filiera vocațională, profilul artistic, specializarea muzică din Anexa nr. 10 la O.M.E.C. nr. 4.350/20.06.2025 privind aprobarea Planurilor-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Profilul de formare al absolventului***, OME nr. 6731/2023, care asigură coerența verticală a parcursul școlar, (competențe-cheie + atribute prioritare);
- *documente europene relevante la nivel general și, mai ales, pentru disciplină (Recomandarea Consiliului UE privind competențele-cheie, Cadrul european al calificărilor, Rapoarte OECD/ UNESCO, Cadre de referință etc.);*
- *alte documente/studii specifice Curriculumului Național și curriculumului disciplinei – de exemplu, cu valoare pentru sugestiile metodologice ale programei școlare.*

Programa este elaborată potrivit modelului de proiectare curriculară centrat pe competențe. Construcția programei este realizată astfel încât să contribuie la dezvoltarea profilului de formare al

absolventului. Din perspectiva disciplinei de studiu, orientarea demersului didactic are la bază *competența de sensibilizare și exprimare culturală* cu atributele prioritare esențiale pentru abordarea învățării într-un mod conștient și pe termen lung.

Structura programei școlare include, pe lângă *Nota de prezentare*, următoarele elemente:
- Competenţe generale
- Competenţe specifice şi exemple de activităţi de învăţare
- Domenii de conținut și conţinuturi
- Sugestii de repertoriu
- Sugestii metodologice
- Bibliografie selectivă

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoştinţe, abilităţi şi atitudini dezvoltate prin învăţare, care permit identificarea şi rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte particulare diverse.

Competențele generale vizate jalonează achizițiile elevului pentru întregul ciclu liceal.

Competenţele specifice se formează pe parcursul unui an şcolar, sunt derivate din competenţele generale şi reprezintă etape în dobândirea acestora. Competenţele specifice sunt însoţite de exemple de activităţi de învăţare, care constituie modalităţi de organizare a activităţii didactice în scopul realizării competenţelor. Programa şcolară propune, cu caracter de exemplu, diferite tipuri de activităţi de învăţare, care integrează strategii didactice şi care valorifică experienţa concretă a elevului. Cadrul didactic are libertatea de a utiliza exemplele de activităţi de învăţare pe care le propune programa şcolară, de a le completa sau de a le înlocui, astfel încât acestea să asigure un demers didactic adecvat situaţiei concrete de la clasă. Se asigură, în acest fel, premisele aplicării contextualizate a programei şcolare şi proiectării unor parcursuri de învăţare personalizate.

Conținuturile învățării constituie elemente de bază ale domeniului, mijloace informaționale prin care se urmărește realizarea competențelor.

Sugestiile de repertoriu sunt prezentate separat pentru fiecare an de studiu. Repertoriu este un mijloc de realizare a competențelor, fiind indispensabil în progresul elevilor pe tot parcursul formării.

Sugestiile metodologice includ recomandări privind strategiile didactice şi elementele de evaluare formativă continuă și sumativă.

Construcția programei permite susținerea elevilor în direcția exprimării artistice la instrument, concretizată în manifestări muzicale, constituind un demers complex ce integrează cunoștințe, deprinderi, competențe și de la celelalte discipline muzicale.

Vocea este indispensabilă în relațiile interumane, în transmiterea informațiilor și, cu atât mai mult, în arta artistică vocală. Este un instrument al emoției, al creativității și al tehnicii deopotrivă. Fiind considerată cel mai delicat și pretențios instrument, vocea necesită o îngrijire atentă, deoarece o conduită nepotrivită poate avea urmări ireversibile. Prin urmare, se impune o preocupare constantă pentru sănătatea și igiena vocală, precum și pentru asimilarea unui nivel optim de cunoștințe tehnice specifice. Fiecare voce este unică, asemenea unei amprente personale; de aceea, dincolo de principiile generale, este esențială adaptarea metodelor de formare la particularitățile fiecărui elev.

Disciplina ***Canto muzică pop și muzică de jazz*** clasa IX și clasa X își propune să ofere elevilor o bază solidă atât din punct de vedere tehnic, cât și stilistic și interpretativ, pregătindu-i pentru explorarea aprofundată a conținuturilor specifice claselor a XI-a și a XII-a.

Obiectivul general al disciplinei presupune valorificarea abilităţilor şi calităţilor tehnice şi interpretative ale elevilor prin însuşirea unui repertoriu reprezentativ pentru literatura vocală din sfera jazz- muzică ușoară de un înalt nivel stilistic. Totodată, elevii vor urmări înțelegerea conceptelor, teoriilor și metodelor de bază ale domeniului, aplicarea acestora în analiză și interpretare, precum și

dezvoltarea unei gândiri critice și creative.

Studiul acestei discipline pune accent pe formarea elevului din perspectivă profesional-artistică, prin dezvoltarea unei baze tehnice solide de cânt și a unei cunoașteri anatomo-funcționale a propriului instrument. Repertoriul ales va oferi opțiuni estetice de înaltă valoare, favorizând dezvoltarea inteligenței muzicale și a unui intelect ghidat de valori morale și sociale autentice. Se urmărește totodată stimularea creativității artistice, cultivarea simțului responsabilității față de colegi, profesori și colectivitate, precum și formarea unei etici profesionale, artistice și sociale ferme, care respinge orice formă de discriminare rasială sau legată de dizabilitate.

În clasele a XI-a și a XII-a, programa urmărește aprofundarea improvizației vocale și cultivarea conexiunii cu patrimoniul cultural românesc, prin cunoașterea artiștilor, compozitorilor și interpreților care au îmbinat elemente de folclor și tradiție cu limbajul jazzului, contribuind la definirea unui stil autentic și reprezentativ pentru identitatea muzicală românească.

Actuala programă propune un nivel superior de pregătire artistică, susținut de flexibilitatea demersului didactic și de adaptarea metodelor și mijloacelor la individualitatea fiecărui elev, în vederea consolidării competențelor profesionale și a exprimării autentice în muzică vocală de jazz și muzică ușoară.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Corelarea elementelor de limbaj muzical specific domeniului Muzică vocală de jazz și muzică pop cu tehnica vocală**
CG2	**Interpretarea vocală, valorificând propriul potențial afectiv și estetic**

CLASA a IX-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Corelarea elementelor de limbaj muzical specific domeniului Muzică vocală de jazz și muzică pop cu tehnica vocală*

CS 1.1. Cunoașterea elementelor de bază ale tehnicii de cânt
- *exerciții de respirație* - *exerciții de emisie vocală* - *exerciții de dicție* - *vocalize adaptate la nevoile elevului*
CS 1.2. Capacitatea de a recunoaște elemente de bază ale tehnicii de cânt
- *documentarea din surse diverse* - *observarea sistematică a demonstrațiilor oferite de profesor sau de interpreți consacrați* - *studiul individual aplicat pe exerciții practice*
CS 1.3. Utilizarea corectă și funcțională a elementelor de bază a tehnicii de cânt
- *observarea sistematică și autoevaluarea progresului* - *lucrul individual* - *experimentarea diverselor tipuri de emisie, în funcție de stil și registru*

CG 2 - *Interpretarea vocală, valorificând propriul potențial afectiv și estetic*

CS 2.1. Capacitatea de a înțelege mesajul poetic, melodic și estetic al unei piese
- *documentarea asupra contextului istoric, stilistic și textual al piesei* - *observarea modelelor interpretative oferite de profesori sau artiști de referință* - *exerciții practice de interpretare, cu accent pe transmiterea expresivă a mesajului*
CS 2.2. Recunoașterea diferitelor genuri si stiluri interpretative
- *documentarea asupra principalelor curente stilistice din jazz și muzica ușoară* - *comparația între versiuni interpretative diferite ale aceleiași piese* - *experimentarea elementelor stilistice prin exerciții*
CS 2.3. Capacitatea de analizare a diferitelor stiluri interpretative
- *documentarea asupra elementelor definitorii ale fiecărui stil* - *comparația între moduri de interpretare din perioade și contexte diferite* - *experimentarea prin adaptarea propriei interpretări la cerințele fiecărui stil*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Integrarea tehnicii de cânt vocal în interpretare	- prezentarea modurilor de respirație în cântul vocal - cunoașterea particularităților anatomo-funcționale ale aparatului vocal - intonarea corectă a tonului - exemplificarea tipurilor de emisie vocală
Utilizarea elementelor de limbaj muzical	- organizarea acustico-matematică a fenomenului sonor - utilizarea notației muzicale și a dinamicii sunetelor în interpretare - aplicarea teoriei intervalelor muzicale în vocalize și repertoriu - cunoașterea limbajului muzical tonal - dezvoltarea simțului ritmic prin exerciții de frazare și variații ritmice
Interpretarea corelată stilistic cu genul lucrării (spațial și temporal)	- diferențierea genurilor și formelor muzicale din ***muzica de jazz și muzica pop*** - compararea diferitelor interpretări, adoptând propria versiune - formularea unor aprecieri asupra interpretărilor audiate, folosind limbajul de specialitate - interpretarea vocală creativ-expresivă, respectând textul muzical

REPERTORIU (SUGESTII)

Swing: All of me - Gerald Marks Blue Moon - Richard Rogers Autumn leaves - Joseph Kosma Come fly with me - Jimmy Van-Heusen Beautiful Love - Victor Young Satin Doll - Duke Ellington Mack the knife - Weill Brecht But not for me - George Gershwin Night and day - Cole Porter	**Ballad:** My foolish heart - Victor Young Come rain or come shine - Harold Arlen Embraceable You - George Gershwin These foolish things - Jack Strachey It had to be you - Isham Jones Born to be blue - Robert Wells Unforgettable - Irving Gordon
Blues: Summertime - George Gershwin God bless the child - Billie Holiday	**Bossa-nova/Latin:** One note samba - Antonio Carlos Jobim Gentle rain - Luiz Bonfa Black Orpheus - Luiz Bonfa
Muzică ușoară românească /internațională: Nu mă mai despart de tine - Aurel Giroveanu Septembrie, luni - Cristi Cretu Oameni - Marius Teicu Heal the world - Michael Jackson Killing me softly - Charles Fox Just The two of us - Bill Withers Fragile - Sting	**Musical:** Alice in Wonderland - Sammy Fain My favourite things - Richard Rodgers Pure imagination - Leslie Bricusse

CLASA a X-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - ***Corelarea elementelor de limbaj muzical specific domeniului Muzică vocală de jazz și muzică pop cu tehnica vocală***

CS 1.1. Consolidarea și aplicarea conștientă a elementelor tehnicii vocale în interpretare
- *exerciții de respirație si sustinerea frazei muzicale* - *exerciții de emisie vocală adaptate diverselor registre si intensități dinamice* - *exerciții de dicție și articulare în contexte ritmico-melodice complexe* - *vocalize variate aplicate pe moduri, game și arpegii, în funcție de specificul stilistic abordat*
CS 1.2. Identificarea și analiza elementelor tehnice vocale în contexte interpretative variate
- *documentarea din surse diverse: studii de specialitate, interviuri, materiale video, masterclass-uri și terapii vocale* - *observarea sistematică a modului de aplicare a tehnicii la interpreți consacrați* - *studiul individual orientat spre autocorectare și rafinarea controlului vocal*
CS 1.3. Utilizarea autonomă și expresivă a tehnicii de cânt în interpretare
- *observarea și autoevaluarea procesului vocal pe baza criteriilor tehnice stabilite* - *lucrul individual constant, cu accent pe dinamică și expresivitate* - *experimentarea conștientă a diferitelor tipuri de rezonanță și timbru, adaptate cerințelor stilistice*

CG 2 - ***Interpretarea vocală, valorificând propriul potențial afectiv și estetic***

CS 2.1. Analiza și integrarea mesajului poetic, melodic și estetic al piesei în interpretare
- *documentarea asupra contextului cultural și istoric al piesei* - *studierea relației dintre text și linia melodică pentru construirea expresiei vocale* - *exerciții de interpretare expresivă, prin gestionarea nuanțelor dinamice și a intenției artistice*
CS 2.2. Recunoașterea și aplicarea trăsăturilor stilistice specifice genurilor din jazz și muzica ușoară
- *documentarea asupra caracteristicilor interpretative ale diferitelor stiluri* - *compararea pieselor reprezentative pentru genuri distincte* - *experimentarea personală a frazării și articulării proprii fiecărui stil*
CS 2.3. Analizarea creativă a stilurilor vocale
- *analiza comparativă a diferitelor versiuni interpretative ale aceleiași lucrări* - *aplicarea cunoștințelor tehnice și stilistice pentru realizarea unei versiuni proprii* - *experimentarea interpretării prin variații expresive în cadrul formei muzicale*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Integrarea tehnicii de cânt vocal în interpretare	- prezentarea și aplicarea modurilor de respirație specifice cântului vocal - cunoașterea particularităților anatomo-funcționale ale aparatului vocal și relația acestora cu emisia sonoră - intonarea corectă și stabilă a tonului în contexte melodice variate - exemplificarea și aplicarea tipurilor de emisie vocală în funcție de stilul interpretativ
Utilizarea elementelor de limbaj muzical	- actualizarea și aplicarea cunoștințelor privind organizarea acustico-matematică a fenomenului sonor - utilizarea notației muzicale și a dinamicii sunetelor în interpretare - aplicarea teoriei intervalelor muzicale în exerciții vocale și improvizație - consolidarea cunoștințelor privind limbajul tonal și relațiile funcționale - dezvoltarea simțului ritmic prin exerciții de frazare și variații ritmice
Procedee de dezvoltare melodică în improvizație	- memorarea și aplicarea modurilor pentatonice și de blues - cunoașterea și utilizarea modurilor diatonice: ionian, dorian, frigian, lidian, mixolidian, eolian, locrian - crearea mentală și vocală de fragmente melodice pe un suport armonic dat
Interpretarea corelată stilistic cu genul lucrării (spațial și temporal)	- diferențierea genurilor și formelor muzicale din *muzica vocală de jazz și muzică pop* - compararea și analiza diferitelor interpretări, în vederea formulării unei versiuni proprii - formularea de aprecieri asupra interpretărilor audiate, utilizând terminologia de specialitate - realizarea unei interpretări vocale creative și expresive, respectând textul muzical și cerințele stilistice

REPERTORIU (SUGESTII)

Swing: Blue skies - Irving Berlin How high the Moon - Morgan Lewis Lullaby of Birdland - Goodman Hirsch Cheek to cheek - Irving Berlin Love is here to stay - George Gershwin There will never be another you - Harry Warren When I get low, I get high - Marion Sunshine	**Ballad:** My foolish heart - Victor Young Come rain or come shine - Harold Arlen Polka dots and moonbeams - Jimmy Van Heusen The Shadow of you smile - Johnny Mandel
Blues: L'Moanin - Bobby Timmons Lover man - Jimmy Davis	**Bossa-nova/Latin:** Corcovado (Quiet nights of quiet stars) - Antonio Carlos Jobim The Girl from Ipanema - Antonio Carlos Jobim Caravan - Duke Ellington
Muzică ușoară românească /internațională: Iubire, tu - George Grigoriu De-ar fi să vii - Alexandru Wilmany Isn't she lovely - Stevie Wonder This Marquerade - Leon Russell	**Musical:** Somewhere over the rainbow - Harold Arlen Someday my Prince will come - Frank Churchill

CLASA a XI-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - ***Corelarea elementelor de limbaj muzical specific muzicii vocale de jazz și muzică pop cu tehnica vocală***

CS 1.1. Consolidarea cunoștințelor despre tehnica de cânt
- *repetarea și perfecționarea exercițiilor de respirație, emisie vocală și dicție* - *vocalize adaptate pentru dezvoltarea controlului tehnic și a registrelor extinse*
CS 1.2. Recunoașterea și aplicarea elementelor de bază ale tehnicii de cânt
- *observarea demonstrațiilor profesorului sau ale interpreților consacrați* - *analiza și aplicarea exercițiilor individuale pentru îmbunătățirea preciziei și a stabilității interpretative*
CS 1.3. Aplicarea tehnicii vocale în contexte interpretative
- *lucru individual pentru integrarea tehnicii în interpretarea pieselor* - *experimentarea diferitelor tipuri de emisie și articulare în funcție de stil și registru*

CG 2 - ***Interpretarea vocală, valorificând propriul potențial afectiv și estetic***

CS 2.1. Înțelegerea mesajul poetic, melodic și estetic al pieselor
- *analiza contextului istoric și stilistic al pieselor studiate* - *observarea modelelor interpretative oferite de profesori sau artiști* - *exerciții practice de interpretare, cu accent pe transmiterea expresiei și emoției*
CS 2.2. Recunoașterea diferitelor genuri și stiluri interpretative
- *compararea principalelor curente stilistice din jazz și muzica ușoară* - *experimentarea elementelor stilistice în exerciții practice și interpretări de grup* - *adaptarea interpretării proprii la cerințele stilului*
CS 2.3. Analizarea și adaptarea stilului interpretativ personal
- *observarea și documentarea elementelor definitorii ale fiecărui stil* - *compararea interpretărilor din diferite perioade și contexte* - *dezvoltarea propriei interpretări, integrând elemente stilistice și expresive*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Integrarea tehnicii de cânt vocal în interpretare	- Perfecționarea modurilor de respirație în cântul vocal - Aplicarea particularităților anatomo-funcționale ale aparatului vocal - Intonarea corectă și stabilă a tonului în contexte muzicale diverse - Experimentarea și adaptarea tipurilor de emisie vocală în funcție de stil și registru
Utilizarea elementelor teoretice și aplicarea lor	- Organizarea acustico-matematică a fenomenului sonor - Notația muzicală, dinamica și expresia sunetelor - Teoria intervalelor muzicale - Limbaj muzical tonal și modulații în jazz și muzica ușoară - Ritmul muzical
Procedee de dezvoltare melodică în improvizație	- Memorarea și aplicarea modurilor pentatonice și de blues - Cunoașterea și utilizarea modurilor diatonice: ionian, dorian, frigian, lidian, mixolidian, eolian, locrian - Crearea mentală și vocală de fragmente melodice pe un suport armonic dat
Interpretarea corelată stilistic cu genul lucrării (spațial și temporal)	- Diferențierea genurilor și formelor muzicale din *Muzica vocală de jazz-muzică ușoară* - Compararea diferitelor interpretări și dezvoltarea propriei versiuni interpretative - Formularea unor aprecieri asupra interpretărilor audiate, folosind limbajul de specialitate - Interpretarea vocală creativ-expresivă, respectând textul muzical și integrând improvizația

REPERTORIU (SUGESTII)

Swing: I got rhythm - George Gershwin Don't get around much anymore - Duke Ellington Let's fall in love - Harold Arlen It could happen to you - Jimmy Van-Heusen	**Ballad:** Nature boy -Eden Ahbez Body and Soul - Johnny Green Everything happens to me - Matt Dennis The Shadow of you smile - Johnny Mandel How deep is the ocean - Irving Berlin Nearness of you - Hoagy Carmichaeln
Blues: Willow weep for me - Ann Ronell Angel eyes - Matt Dennis	**Bossa-nova/ Latin:** How Insensitive - Antonio Carlos Jobim Old devil moon - Burton Lane Meditation - Antonio Carlos Jobim
Muzică ușoară românească /internațională: Iubirea noastră-i o vioară - Richard Oschanitzky Mai rămâi si nu pleca - Marcel Dragomir De-ai fi tu salcie - Horia Moculescu Spune-mi - Cornel Fugaru Iartă! - Ion Cristinoiu Send one your love - Stevie Wonder	**Musical:** Evil like me - Andrew Lippa Almost there - Randy Newman I want to be evil - Lester Judson

CLASA a XII-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - ***Corelarea aprofundata a elementelor de limbaj muzical specific domeniului Muzică vocală de jazz și muzică pop cu tehnica vocală***

CS 1.1. Consolidarea și aplicarea conștientă a elementelor tehnicii vocale în interpretare
- *exerciții de respirație și sustinerea frazei muzicale* - *exerciții de emisie vocală adaptate diverselor registre și intensități dinamice* - *exerciții de dicție și articulare în contexte ritmico-melodice complexe* - *vocalize variate aplicate pe moduri, game și arpegii, în funcție de specificul stilistic abordat*
CS 1.2. Identificarea și analiza elementelor tehnice vocale în contexte interpretative variate
- *documentarea din surse diverse: studii de specialitate, interviuri, materiale video, masterclass-uri și terapii vocale* - *observarea sistematică a modului de aplicare a tehnicii la interpreți consacrați* - *studiul individual orientat spre autocorectare și rafinarea controlului vocal*
CS 1.3. Utilizarea autonomă și expresivă a tehnicii de cânt în interpretare
- *observarea și autoevaluarea procesului vocal pe baza criteriilor tehnice stabilite* - *lucrul individual constant, cu accent pe dinamică și expresivitate* - *experimentarea conștientă a diferitelor tipuri de rezonanță și timbru, adaptate cerințelor stilistice*

CG 2 - ***Interpretarea vocală, valorificând propriul potențial afectiv și estetic***

CS 2.1. Analiza și integrarea mesajului poetic, melodic și estetic al piesei în interpretare
- *documentarea asupra contextului cultural și istoric al piesei*[(12)] - *studierea relației dintre text și linia melodică pentru construirea expresiei vocale* - *exerciții de interpretare expresivă, prin gestionarea nuanțelor dinamice și a intenției artistice*
CS 2.2. Recunoașterea și aplicarea trăsăturilor stilistice specifice genurilor din jazz și muzica ușoară
- *documentarea asupra caracteristicilor interpretative ale diferitelor stiluri* - *compararea pieselor reprezentative pentru genuri distincte* - *experimentarea personală a frazării și articulării proprii fiecărui stil*
CS 2.3. Analizarea creativă a stilurilor vocale
- *analiza comparativă a diferitelor versiuni interpretative ale aceleiași lucrări* - *aplicarea cunoștințelor tehnice și stilistice pentru realizarea unei versiuni proprii* - *experimentarea interpretării prin variații expresive în cadrul formei muzicale*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Integrarea tehnicii de cânt vocal în interpretare	- prezentarea și aplicarea modurilor de respirație specifice cântului vocal - cunoașterea particularităților anatomo-funcționale ale aparatului vocal și relația acestora cu emisia sonoră - intonarea corectă și stabilă a tonului în contexte melodice variate - exemplificarea și aplicarea tipurilor de emisie vocală în funcție de stilul interpretativ
Utilizarea elementelor de limbaj muzical	- actualizarea și aplicarea cunoștințelor privind organizarea acustico-matematică a fenomenului sonor - utilizarea notației muzicale și a dinamicii sunetelor în interpretare - aplicarea teoriei intervalelor muzicale în exerciții vocale și improvizație - consolidarea cunoștințelor privind limbajul tonal și relațiile funcționale - aprofundarea simțului ritmic prin exerciții de frazare și variații ritmice
Procedee de dezvoltare melodică în improvizație	- memorarea și aplicarea modurilor pentatonice și de blues - cunoașterea și utilizarea modurilor diatonice: ionian, dorian, frigian, lidian, mixolidian, eolian, locrian - crearea mentală și vocală de fragmente melodice pe un suport armonic dat
Interpretarea corelată stilistic cu genul lucrării (spațial și temporal)	- diferențierea genurilor și formelor muzicale din ***muzica vocală de jazz și muzică pop*** - compararea și analiza diferitelor interpretări, în vederea formulării unei versiuni proprii - formularea de aprecieri asupra interpretărilor audiate, utilizând terminologia de specialitate - realizarea unei interpretări vocale creative și expresive, respectând textul muzical și cerințele stilistice

REPERTORIU (SUGESTII)

Swing: All the things you are - Jerome Kerrn Perdido - Juan Tizol Four - Miles Davis	**Ballad:** ´Round Midnight - Thelonious Monk Darn that dream - Jimmy Van-Heusen Invitation - Bronislau Kaper Embraceable you - George Gershwin Tenderly The Shadow of you smile - Johnny Mandel
Blues: Take the A train - Billy Strayhorn All Blues - Miles Davis Footprints - Wayne Shorter	**Bossa-nova/Latin:** No more blues (Chega de saudade) - Antonio Carlos Jobim Wave - Antonio Carlos jobim Nica’s dream - Horace Silver Night in Tunisia - Dizzy Gillespie
Muzică ușoară românească /internațională: Clopote albe - George Natsis Tu nu vezi cerul - Andrei Tudor Iubirea noastră nu are apus - Titel Popovici Dor de viață - Aura Urziceanu Superstition - Stevie Wonder Saving all my love for you - Michael Masser	**Musical:** All that Jazz - Ralph Burns Never enough - Benj Pasek and Justin Paul You'll Be Back - Lin-Manuel Miranda Don’t run on my parade - Jule Styne

SUGESTII METODOLOGICE

Unul dintre cele mai importante elemente ale studiului improvizației este **audiția activă**. Aceasta trebuie să facă parte din studiul zilnic și să nu aibă caracter de divertisment. Prin audiție, elevii își însușesc idei muzicale pe care le aplică ulterior în interpretare și improvizație. Audiția dezvoltă gândirea muzicală critică și contribuie la formarea unei **concepții interpretative personale**.

Obiectivele analizei audițiilor:
- Recunoașterea stilului muzical al discursului melodic;
- Identificarea treptei de început și de sfârșit a frazei muzicale;
- Observarea folosirii elementelor cromatice sau a notelor străine de acord;
- Identificarea momentelor și modurilor de utilizare a repetiției (ritmice sau melodice);
- Recunoașterea situațiilor în care este utilizat modul de blues;

Sugestii de exerciții teoretice și practice:
- **Observarea și corectarea obiceiurilor respiratorii improprii** prin exerciții dirijate
- **Identificarea componentelor aparatului fonator** și înțelegerea rolului fiecăreia în procesul emisiei vocale
- **Exerciții de relaxare și adoptarea unei posturi corecte** în timpul cântului
- **Însușirea senzațiilor sănătoase** în cânt
- **Conștientizarea modului în care postura și mișcările influențează interpretarea vocală**
- **Aplicarea tipurilor de emisie** în interpretarea pieselor din stiluri diverse (pop, jazz, soul, blues)
- **Autoevaluarea prin înregistrare audio și analiză auditivă** (feedback reflexiv asupra propriei interpretări)
- **Aplicarea teoriei intervalelor** în exerciții de intonație și improvizație
- **Dezvoltarea simțului ritmic** prin exerciții de frazare, sincopare, swing și subdiviziune
- **Exersarea interpretării personale** cu feedback individual și colectiv
- **Analiza comparativă a interpretărilor** prin termeni de specialitate (tempo, timbru, expresivitate, frazare)
- **Studiul și transcrierea unor solo-uri vocale și instrumentale** cu scopul de a analiza frazarea și elementele stilistice ale interpreților consacrați
- **Dezvoltarea prezenței scenice și a expresivității corporale** prin exerciții de mișcare, respirație și gestică muzicală.

Sugestii și procedee practice în studiul unei piese noi:
- Studierea piesei cu ajutorul partiturii;
- Analizarea construcției melodice;
- Marcarea frazelor, respirațiilor și a accentelor pe partitură;
- Parcurgerea textului (și traducerea sa în limba română dacă este cazul);
- Memorarea melodiei și a textului;
- Experimentarea improvizației și dezvoltarea propriului limbaj expresiv în cadrul piesei.

În studiul disciplinei ***Canto muzică de jazz și muzică pop***, tehnica microfonului poate fi tratată ca o parte integrată a interpretării vocale, accentuând controlul timbral, dinamica și apropierea/depărtarea față de microfon. Se va acorda atenție modului în care elevii utilizează microfonul pentru a-și susține interpretarea vocală, evitând folosirea lui doar ca aparatură de amplificare.
- Controlul distanței față de microfon pentru nuanțarea sunetului;
- Ajustarea timbrului și a inflexiunilor prin microfon;
- Adaptarea dinamicii vocale cu ajutorul microfonului;
- Coordonarea gesturilor și a posturii pentru susținerea expresivității;
- Evitarea zgomotelor nedorite (p,ș,ț, sunete de respirație, distorsiuni cauzate de apropierea incorectă de microfon) și folosirea corectă a tehnicii microfonului;
- Adaptarea interpretării în funcție de spațiul de performanță și amplificare;

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

- **Sadolin C. - "Complete Vocal Technique"**, Editura CVI Publications, Danemarca, 2012
- **Tiberian, M. – „Tehnica improvizației în muzica de jazz" Vol. I și II**, Editura Tracus Arte, București, 2007
- **Miller, R. – „The Structure of Singing"**, Editura Schirmer Books, Londra, 1986
4. **Sundberg, J. – „The Science of the Singing Voice"**, Editura Cornell University Press, Statele Unite ale Americii, 1936
- **Johnson M. - "Scat Omnibook"**, Editura Hal Leonard Corporation, 2015
- **Stoloff, B. - „Scat! Vocal Improvisation Techniques"**, Editura Gerard & Sarzin Publishing Company, 1996

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	**Instituție de apartenență, localitate, județ**
RESPONSABIL MEC Prof. LILIANA BOBEICĂ	Ministerul Educației și cercetării
RESPONSABIL CNCE Prof. LĂCRĂMIOARA-ANA PAULIUC	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare
COORDONATOR ȘTIINȚIFIC Prof. univ. dr. VALENTINA DEDIU-SANDU	Academia Română
Lect. Univ. dr. IOANA BADIU-AVRAM	Academia Națională de Muzică „Gheorghe Dima", Cluj-Napoca
Prof. IOANA – TEODORA SPÎNU	Colegiul Național de Arte „Dinu Lipatti", București
Prof. MARINA ALEXANDRA ARSENE	Colegiul Național de Arte „Dinu Lipatti", București

Anexa nr. 274

Programa școlară
pentru disciplina

TEORIA MUZICII
(nivel avansat)

Clasele a IX-a - a XII-a
Curriculum de specialitate (CS)

Filiera vocațională, profilul artistic,
specializarea muzică,
secția instrumentală
(pian și vioară)

Învățământ liceal

- 2026 –

Anexa nr. 274
Programa școlară pentru disciplina *Teoria muzicii (nivel avansat)*, clasele a IX-a - a XII-a, *curriculum de specialitate (CS)*

- ***Filiera vocațională, profil artistic, specializarea muzică, secția instrumentală (pian și vioară)***

NOTĂ DE PREZENTARE

Programa școlară pentru disciplina ***Teoria muzicii*** reprezintă o ofertă curriculară pentru clasele IX - XII din învățământul liceal cu frecvență zi, filiera vocațională, profilul artistic, specializarea muzică, secția instrumentală (pian și vioară) clasele a IX-a – a XII-a, înscriindu-se în aria curriculară Arte.

Pentru secția instrumentală – nivel mediu disciplina ***Teoria muzicii*** are alocat un număr de 2 ore/săptămână.

Programa școlară de ***Teoria muzicii*** s-a realizat în conformitate cu cadrul legislativ și documentele strategice generale și specifice care susțin/întemeiază studiul disciplinei:

- ***Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023***, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Regulamentul-cadru de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar***, aprobat prin Ordinul ministrului educației nr. 5.726/2024, , cu modificările și completările ulterioare;
- ***Regulamentul de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar cu program de artă***,roprin Ordinul Ministerului Educației și Cercetării nr. 3717/01 aprilie 2025, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Planurile-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi***, filiera vocațională, profilul artistic, specializarea muzică din Anexa nr. 10 la O.M.E.C. nr. 4.350/20.06.2025 privind aprobarea Planurilor-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Profilul de formare al absolventului***, OME nr. 6731/2023, care asigură coerența verticală a parcursul școlar, de la învățământul primar la cel liceal (competențe-cheie +atribute prioritare)
- *documente europene relevante la nivel general și, mai ales, pentru disciplină(Recomandarea Consiliului UE privind competențele-cheie, Cadrul european al calificărilor, Rapoarte*
- *OECD/UNESCO, Cadre de referință etc.)*
- *alte documente/studii specifice Curriculumului Național și curriculumului disciplinei – de exemplu, cu valoare pentru sugestiile metodologice ale programei școlare*

Rolul disciplinei în profilul de formare

Studiul disciplinei *Teoria muzicii*, disciplină fundamentală în formarea elevilor, le oferă acestora oportunitatea operării cu un limbaj universal, cu ajutorul căruia se poate citi, analiza, nota şi reda orice creaţie muzicală, câştigând echivalenţă între activitatea de cunoaştere şi cea artistică. Complexitatea fenomenului muzical, derivat în esenţă din dubla ipostază a muzicii, aceea de ştiinţă şi de artă, implică multiple domenii specifice de studiu, precum şi multiple planuri educative: estetic, cognitiv, educativ şi chiar fizic. În ipostaza ei de ştiinţă, muzica se ocupă de studiul şi cercetarea legităţilor şi raporturilor care structurează creaţia sa, domeniu în care se înscrie *Teoria muzicii*. Prin definiţie aceasta se încadrează în categoria disciplinelor teoretice de specialitate. Păstrând exigenţa specificului acesteia, prezentul curriculum va acorda atenţie cu preponderenţă importanţei dezvoltării competențelor: a auzului melodic, polifonic, armonic şi a simţului ritmic al elevului.

Activităţile practice sunt reprezentate substanţial de solfegiere şi dicteul muzical. În contextul unor cerinţe profesionale sporite, structura şi conţinutul actual al programei permite o abordare flexibilă şi implicit o mare libertate a profesorului în selectarea demersului didactic, a căilor, metodelor şi mijloacelor utilizate.

Programa pune accentul pe aplicaţiile practice, pe formarea unor deprinderi superioare de solfegiere şi dicteu, asigurând acumularea progresivă şi temeinică a cunoştinţelor şi deprinderilor, sistematizate în capacităţi necesare specializării finale, punând premisele viitoarei pregătiri academice.

Programa disciplinei ***Teoria muzicii*** este elaborată potrivit unui model de proiectare curriculară centrat pe competențe. Construcția programei este realizată astfel încât să contribuie la dezvoltarea profilului de formare al elevului din ciclul liceal. Din perspectiva disciplinei de studiu, orientarea

demersului didactic pornind de la competențe permite accentuarea scopului pentru care se învață și a dimensiunii acționale în formarea personalității elevului.

Structura programei școlare include, pe lângă Nota de prezentare, următoarele elemente:
-Competenţe generale (CG)
- Competenţe specifice (CS) şi Exemple de activităţi de învăţare (EAI)
- Domenii de conținut și Conţinuturi
- Sugestii metodologice
- Referințe bibliografice

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoştinţe, abilităţi şi atitudini dezvoltate prin învăţare, care permit identificarea şi rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte particulare diverse.

Competențele generale vizate la nivelul disciplinei ***Teoria muzicii*** jalonează achizițiile de cunoaștere ale elevului pentru întregul ciclu liceal.

Competenţele specifice se formează pe parcursul unui an şcolar, sunt derivate din competenţele generale şi reprezintă etape în dobândirea acestora. Competenţele specifice sunt însoţite de **exemple de activităţi de învăţare**, care constituie modalităţi de organizare a activităţii didactice în scopul realizării competenţelor. Programa şcolară propune, cu caracter de exemplu, diferite tipuri de activităţi de învăţare, care integrează strategii didactice şi care valorifică experienţa concretă a elevului. Cadrul didactic are libertatea de a utiliza exemplele de activităţi de învăţare pe care le propune programa şcolară, de a le completa sau de a le înlocui, astfel încât acestea să asigure un demers didactic adecvat situaţiei concrete de la clasă. Se asigură, în acest fel, premisele aplicării contextualizate a programei şcolare şi proiectării unor parcursuri de învăţare personalizate, pornind de la specificul dezvoltării elevilor.

Conţinuturile învăţării sunt organizate pe **domenii de conținut** şi reprezintă achiziţii de bază, mijloace informaţionale prin care se urmăreşte realizarea competenţelor. Modul de abordare propus urmărește progresia gradată, față de capacitatea elevilor din ciclul liceal de a înțelege și utiliza noțiuni întâlnite și la alte discipline de specialitate.

Sugestiile metodologice includ strategii didactice şi elemente de evaluare continuă. Pornind de la competențele generale sunt analizate strategiile de formare care contribuie predominant la realizarea acestora.

Disciplina Teoria muzicii își păstrează caracterul tradițional, cu abordări structurate strategic către operarea cu elemente de limbaj specific muzical spre dezvoltarea auzului muzical, deprinderilor de solfegiere și de scriere a unor dictee muzicale, având ca scop susținerea eforturilor de profesionalizare a tinerilor interpreți.

Programa încurajează și interdisciplinaritatea prin utilizarea noilor tehnologii, în mod special a unor softuri și platforme digitale de educarea auzului, de înregistrare/redare a unor interpretări, de notație și/sau de compoziție.

Abordările de conținuturi și construcția programei permit susținerea evoluției elevilor, în direcția exprimării artistice, prin cânt vocal și instrumental și în alte manifestări muzicale, constituind un demers complex ce depășește nivelul de „bază teoretică” pentru tinerii interpreți.

Pentru elevii subsecțiilor *Pian și Vioară*, care au început studiul muzicii în clasa I, prezenta programă continuă un traseu curricular conceput într-un ritm intensiv, dar echilibrat, asigurând armonizarea competențelor teoretice și practice dobândite anterior cu cerințele specifice ciclului liceal.

Programa oferă un cadru coerent de uniformizare a pregătirii prin abordarea aplicativă a elementelor de limbaj muzical, a exercițiilor de solfegiu și dicteu, a analizei auditive și a recunoașterii structurilor tonale, sprijinind astfel tranziția către nivelul superior de profesionalizare artistică.

Prezenta programă este valabilă și pentru învățământul cu predare în limbile minorităților naționale.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Identificarea elementelor de limbaj muzical în creațiile abordate**
CG2	**Operarea cu elemente de limbaj muzical**
CG3	**Valorificarea creativă a elementelor de limbaj muzical**

CLASA a IX-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Identificarea elementelor de limbaj muzical în creațiile abordate*

CS 1.1. Sistematizarea unor elemente de limbaj muzical
- *explorarea auditivă și vizuală a elementelor de limbaj într-un fragment muzical (identificare ghidată cu întrebări-problemă);* - *completarea de tabele comparative privind valorile ritmice, intervalele, măsurile (activitate de sistematizare colectivă);* - *realizarea unui scurt comentariu oral sau grafic privind rolul fiecărui element identificat.*
CS 1.2. Descifrarea exemplelor muzicale, asocierea semnului cu sunetul
- *exerciții de corespondență între notație și sunet, în care elevii formulează ipoteze și le verifică auditiv;* - *utilizarea aplicațiilor digitale (MuseScore, Flat, EarMaster) pentru a testa legătura dintre scriere și sonoritate;* - *discuții privind semnificația expresivă a notației.*

CG 2 - *Operarea cu elemente de limbaj muzical*

CS 2.1. Recunoașterea auditivă a elementelor de limbaj
- *dicteu melodic tonal-funcțional, urmat de auto-verificare și corectare comparativă;* - *dicteu armonic pe 2 voci pentru conştientizarea sonoră a funcţiilor tonalecomparații între modele sonore corecte și eronate – investigarea cauzei diferențelor.*
CS 2.2. Reprezentarea grafică a elementelor de limbaj
- *reprezentarea grafică a unor structuri ritmice din memorie;* - *dictat ritmic asistat de aplicație digitală și discuție despre corectitudinea soluției.*
CS 2.3. Aplicarea cunoștințelor de limbaj muzical
- *exerciții de intonare expresivă a unor structuri ritmico-melodice;* - *solfegii tonal-funcționale pe 1-2 voci cu accent pe înțelegerea relațiilor tonale (care să urmărească formarea gândirii funcţionale şi relaţionale în cadrul tonalităţilor);* - *activități de analiză a suportului armonic al unui text muzical (descoperirea logicii funcționale).*

CG 3 - *Valorificarea creativă a elementelor de limbaj muzical*

CS 3.1. Recunoașterea în creații muzicale a elementelor de limbaj muzical
- *audierea comparativă a două lucrări și identificarea trăsăturilor comune de limbaj muzical;* - *formularea de ipoteze despre epocă sau stil pe baza elementelor recunoscute;* - *discuții de grup privind expresivitatea unui fragment muzical, susținute prin exemple concrete din partitură.*
CS 3.2. Corelarea elementelor de limbaj în compoziții originale
- *crearea de structuri ritmice sau melodico-ritmice pe teme date, urmate de analiză și justificare;* - *improvizație ghidată pe un model ritmic sau melodic (cu feedback colegial);* - *adaptarea unui fragment muzical prin procedee de transpunere, augmentare sau modificare a ritmului.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Sunetul muzical	- definirea sunetului muzical și a zgomotului; - proprietăți fizice ale sunetului: frecvența, continuitate în timp, amplitudinea, forma spectrală a vibrației; - proprietățile fiziologice ale sunetului muzical: înălțime, durată, intensitate, timbru.
Organizarea materialului sonor	- scara generală sonoră, registre sonore, sistemul octavelor; - sisteme de identificare a sunetelor.
Elemente de notație muzicală	- notația înălțimii; - notația duratei; - notația intensității; - notația timbrului.
Intervale	- teoria intervalelor: criterii de clasificare
Sistemul tonal-funcțional	- variantele majorului și minorului; - acordul de 3 sunete; - funcțiile armonice în tonalitate (tonică, dominantă și subdominantă); - cadențe tonale: cadența autentică simplă, plagală și autentică compusă.
Sistemul modal	- scări modale: bitonii, bicordii, tricordii, tritonii, tetratonii si tetracordii
Problematica metro-ritmică	- elemente constitutive ale ritmului muzical; - diviziunea normală și excepțională a valorilor binare; - măsurile de 5 și 7 timpi; - sincopa simetrică și asimetrică, sincopa falsă, contratimpul, anacruza.

CLASA a X-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Identificarea elementelor de limbaj muzical în creațiile abordate*

CS 1.1. Identificarea relațiilor între elementele de limbaj muzical
- *analiză comparativă între fragmente muzicale cu structuri sonore diferite (tonale - modale);* - *descoperirea funcțiilor tonale armonice prin audiție și justificare orală;* - *formularea de concluzii privind rolul expresiv al structurilor analizate.*
CS 1.2. Argumentarea observațiilor asupra limbajului muzical
- *exerciții de ascultare cu întrebări investigative („ce element produce tensiunea auditivă?”);* - *utilizarea termenilor teoretici în justificarea diferențelor stilistice.*

CG 2 - *Operarea cu elemente de limbaj muzical*

CS 2.1. Aplicarea conștientă a principiilor tonale și ritmice
- *solfegii tonal-funcționale pe 1-2 voci și transpoziții ghidate în tonalități variate;* - *solfegii modale pe o voce cu identificarea scării modale utilizate;* - *dicteu melodic cu reflecție asupra logicii tonale;* - *dicteu armonic la 2 voci cu reflecție asupra logicii tonale;* - *xerciții de analiză auditivă a relaţiilor funcţionale în tonalităţi variate.*
CS 2.2. Transferul cunoștințelor teoretice în interpretare
- *corelarea semnelor de expresie cu intenția interpretativă;* - *exerciții de interpretare conștientă a traseului tonal a unui solfegiu la 1-2 voci;* - *utilizarea aplicațiilor digitale pentru redare comparativă și autoevaluare.*

CG 3 - *Valorificarea creativă a elementelor de limbaj muzical*

CS 3.1. Improvizarea pe structuri date
- *improvizație ritmică pe formule ritmice/metro-ritmice în conformitate cu problemele teoretice vizate;* - *improvizație melodică pe fragmente muzicale în conformitate cu problemele teoretice vizate, cu feedback din partea colegilor.*
CS 3.2. Transpunerea și transformarea structurilor sonore
- *exerciții de transpunere cu validare auditivă;* - *transformarea unui fragment muzical prin procedee de augmentare, diminuare, inversare.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Sunetul muzical	- rezonanța naturală: armonicele superioare; - compararea timbrurilor vocale și instrumentale
Organizarea materialului sonor	- sisteme de intonație: netemperat și temperat
Elemente de notație muzicală	- ornamente
Intervale	- intervale caracteristice (mărite și micșorate); - rezolvarea intervalelor caracteristice.
Sistemul tonal-funcțional	- acordul de 4 sunete în stare directă; - funcțiile armonice în tonalitate. Funcția de dominantă reprezentată prin acordurile treptelor V și VII; - cadențe tonale: semicadența; - tetrasonul pe treptele V și VII (major natural, minorul armonic și melodic).
Sistemul modal	- scări modale - pentatonia, pentacordia și hexacordia
Problematica metro-ritmică	- diviziunea normală și excepțională a valorilor ternare (ortografia germană și franceză); - măsurile eterogene cu 8 timpi; - sincopa contratimpată și contratimpul sincopat.

CLASA a XI-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 -. ***Identificarea elementelor de limbaj muzical în creațiile abordate***

CS 1.1. Sistematizarea unor elemente de limbaj muzical
- *explorarea auditivă și vizuală a elementelor de limbaj într-un fragment muzical (identificare ghidată cu întrebări-problemă);* - *completarea de tabele comparative privind valorile ritmice, intervalele, măsurile (activitate de sistematizare colectivă);* - *realizarea unui scurt comentariu privind rolul fiecărui element identificat.*
CS 1.2. Descifrarea exemplelor muzicale. Asocierea semnului cu sunetul
- *exerciții de corespondență între notație și sunet, în care elevii formulează ipoteze și le verifică auditiv;* - *utilizarea aplicațiilor digitale (MuseScore, Flat, EarMaster) pentru a testa legătura dintre scriere și sonoritate;* - *activități de completare a unor fragmente incomplete („ce semn lipsă produce sonoritatea corectă?”).*

CG 2 - ***Operarea cu elemente de limbaj muzical***

CS 2.1. Recunoașterea auditivă a elementelor de limbaj
- *dicteu melodic tonal-funcțional, urmat de auto-verificare și corectare comparativă;* - *dicteu armonic pentru conştientizarea sonoră a funcțiilor tonale;* - *dicteu melodic modal, cu identificarea scării modale utilizate;* - *analiză tonal-funcțională a unui fragment coral sau instrumental.*
CS 2.2. Reprezentarea grafică a elementelor de limbaj
- *reprezentarea grafică a unor structuri ritmice din memorie;* - *dicteu ritmic asistat de aplicație digitală și discuție despre corectitudinea soluției;* - *exerciții de dicteu armonic la 4 voci cu analiza suportului armonic al acestuia.* - *exerciții de dicteu polifonic la 2 voci.*
CS 2.3. Aplicarea cunoștințelor de limbaj muzical
- *exerciții de intonare expresivă a unor structuri ritmico-melodice;* - *solfegii tonal-funcționale la 1-3 voci cu accent pe înțelegerea relațiilor tonale (care să urmărească formarea gândirii funcționale şi relaționale în cadrul tonalităților);* - *solfegii modale la o voce cu identificarea scării modale utilizate;* - *activități de analiză a suportului armonic al unui text muzical (descoperirea logicii funcționale).*

CG 3 - ***Valorificarea creativă a elementelor de limbaj muzical***

CS 3.1. Recunoașterea în creații muzicale a elementelor de limbaj muzical
- *audierea comparativă a două lucrări și identificarea trăsăturilor comune de limbaj muzical;* - *discuții de grup privind expresivitatea unui fragment, susținute prin exemple concrete din partitură.*
CS 3.2. Corelarea elementelor de limbaj în compoziții originale
- *crearea de structuri ritmice sau melodico-ritmice pe teme date, urmate de analiză și argumentare;* - *improvizație ghidată pe un model ritmic sau melodic (cu feedback colegial);* - *crearea de melodii pe baza unui suport armonic dat;* - *improvizație cu acompaniament (pian, aplicație digitală);* - *identificarea unor tipare armonice în piese instrumentale miniaturale şi utilizarea lor pentru a crea o melodie.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Elemente de notație muzicală	- notația contemporană
Intervale	- tonalitățile și variantele în care se găsesc intervalele perfecte, mari și mici; - tonalitățile și variantele în care se găsesc intervalele mărite și micșorate
Sistemul tonal-funcțional	- funcțiile armonice în tonalitate: funcția de subdominantă reprezentată prin acordurile treptelor IV și II; funcția de tonică reprezentată prin acordurile treptelor I și VI; - cadențe tonale: cadența întreruptă (evitată) și cadența dramatică ; - răsturnările tetrasonului ; - rezolvarea tetrasonurilor în stare directă ; - modulația diatonică și cromatică.
Sistemul modal	- modurile populare heptacordice diatonice
Problematica metro-ritmică	- corespondența măsurilor; - procedee de dezvoltare a ritmului; - Hemiola
Transpoziția	- transpoziția scrisă și orală

CLASA a XII-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 -. *Identificarea elementelor de limbaj muzical în creațiile abordate*

CS 1.1. Sistematizarea unor elemente de limbaj muzical
- *explorarea auditivă și vizuală a elementelor de limbaj într-un fragment muzical (identificare ghidată cu întrebări-problemă);* - *completarea de tabele comparative privind valorile ritmice, intervalele, măsurile (activitate de sistematizare colectivă);* - *construirea unei „hărți sonore" a fragmentului studiat (asocierea elementelor teoretice cu experiența auditivă);* - *realizarea unui comentariu privind rolul fiecărui element identificat.*
CS 1.2. Descifrarea exemplelor muzicale. Asocierea semnului cu sunetul
- *exerciții de corespondență între notație și sunet, în care elevii formulează ipoteze și le verifică auditiv;* - *utilizarea aplicațiilor digitale (MuseScore, Flat, EarMaster) pentru a testa legătura dintre scriere și sonoritate;* - *analize și discuții privind semnificația expresivă a notației.*

CG 2 - *Operarea cu elemente de limbaj muzical*

CS 2.1. Recunoașterea auditivă a elementelor de limbaj
- *exerciții de audiție dirijată cu identificarea elementelor de limbaj muzical (ritmice, melodice și armonice) și formularea ipotezelor sonore;* - *dicteu melodic tonal-funcțional, urmat de auto-verificare și corectare comparativă;* - *dicteu armonic pentru conștientizarea sonoră a funcțiilor tonale;* - *analiza tonal-funcțională a unui fragment muzical.*
CS 2.2. Reprezentarea grafică a elementelor de limbaj
- *reprezentarea grafică a unor structuri ritmice din memorie;* - *dicteu ritmic asistat de aplicație digitală și discuție despre corectitudinea soluției;* - *exerciții de dicteu polifonic pe 2-3 voci* - *exerciții de dicteu armonic pe 4 voci cu analiza suportului armonic al acestuia.*
CS 2.3. Aplicarea cunoștințelor de limbaj muzical
- *exerciții de intonare expresivă a unor structuri ritmico-melodice;* - *solfegii tonal-funcționale pe 1-3 voci (armonice sau polifonice) cu accent pe înțelegerea relațiilor tonale (care să urmărească formarea gândirii funcţionale şi relaţionale în cadrul tonalităţilor);* - *activități de analiză a suportului armonic al unui text muzical (descoperirea logicii funcționale).*

CG 3 - *Valorificarea creativă a elementelor de limbaj muzical*

CS 3.1. Recunoașterea în creații muzicale a elementelor de limbaj muzical
- *audierea comparativă a două lucrări și identificarea trăsăturilor comune de limbaj muzical;* - *discuții de grup privind expresivitatea unui fragment, susținute prin exemple concrete din partitură.*
CS 3.2. Corelarea elementelor de limbaj în compoziții originale
- *crearea de melodii pe baza unui suport armonic dat;* - *improvizație cu acompaniament (pian, aplicație digitală);* - *identificarea unor tipare armonice în piese instrumentale miniaturale şi utilizarea lor pentru a crea o melodie;* - *compunerea unor fragmente ritmice utilizând problematica teoretică studiată;*

- *compunerea unor fragmente melodico-ritmice utilizând problematica teoretică studiată;* - *interpretarea compoziţiilor proprii.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Organizarea materialului sonor	- corespondența între proprietățile fizice şi fiziologice ale sunetului muzical; - scara generală sonoră, registre sonore, sistemul octavelor; - sisteme de identificare a sunetelor.
Elemente de notație muzicală	- notația tradițională şi contemporană
Sistemul tonal-funcțional	- gama diatonică şi gama cromatică; - funcţii şi cadențe tonale; - modulația diatonică și cromatică; - modulația enarmonică
Problematica metro-ritmică	- măsuri eterogene cu 8 timpi - cu unitatea de timp optime; - sincopa, contratimpul și anacruza; - schimbarea metrului (polimetria orizontală).

SUGESTII METODOLOGICE

Studiul disciplinei se bazează pe principiul învățării active și reflexive, care urmărește formarea competențelor prin activități de explorare, aplicare și creație muzicală. Învățarea este centrată pe elev, stimulând observația auditivă, gândirea analitică și expresia artistică personală. Demersul didactic trebuie să ofere elevilor ocazii de a explora, a formula ipoteze sonore, a le testa și a le valida prin audiție și analiză. Erorile pot fi valorificate ca resurse de reflecție și învățare, iar profesorul devine ghid al descoperirii. Astfel, învățarea devine un proces de cercetare și validare, nu doar de reproducere.

Se recomandă utilizarea metodelor interactive și a resurselor digitale: aplicații pentru antrenarea auzului muzical și a simțului ritmic, software de notație, materiale audio și video. Audiția muzicală dirijată și comentariul estetic contribuie la dezvoltarea gândirii critice și a vocabularului muzical. Solfegiul și dicteul trebuie privite ca exerciții de gândire sonoră și creativitate, nu doar de reproducere. Activitățile pot include improvizații, exerciții de creație, jocuri ritmice și aplicații practice în interpretare. Metode recomandate: audiție activă, observare ghidată, învățare colaborativă, improvizație și explorare sonoră asistată digital.

Se recomandă integrarea interdisciplinară cu alte discipline artistice și teoretice (istoria muzicii, literatura, matematica, limbi moderne), precum și colaborarea între elevi prin interpretări colective. Folosirea vocii ca instrument principal de învățare implică atenție pentru respirație, emisie, frazare și expresivitate. Profesorul are libertatea de a adapta conținuturile și metodele la particularitățile fiecărui elev și la nivelul clasei. Integrarea interdisciplinară și utilizarea aplicațiilor tehnologice contribuie la formarea unei gândiri muzicale autonome și expresive.

Predarea **teoriei muzicii** trebuie să asigure înțelegerea conceptuală și aplicativă a limbajului muzical, evitând învățarea mecanică. Conceptele teoretice se vor construi progresiv, pornind de la experiența sonoră și de la exemple muzicale reale. Se recomandă alternarea constantă între explicația teoretică și demonstrația auditivă sau vizuală, pentru a facilita legătura între concept și sunet. Activitățile pot include: analiza ghidată a fragmentelor, comparații între structuri tonale și modale, exerciții de completare a partiturii, construcții de game și acorduri pe instrument sau aplicații digitale.

Profesorul poate utiliza materiale vizuale, aplicații de teoria muzicii (MuseScore, Flat, MusicTheory.net etc.) și resurse audio pentru exemplificare. Accentul metodologic se mută de la acumularea de termeni la înțelegerea relațiilor funcționale dintre elementele de limbaj și aplicarea lor în activitatea practică.

Solfegiul reprezintă componenta activă a disciplinei, prin care elevii își dezvoltă auzul intern, simțul tonal-funcțional – melodic, armonic și polifonic - și capacitatea de citire la prima vedere. Învățarea se bazează pe exercițiul constant, gradual și variat, cu accent pe înțelegerea raporturilor dintre sunete. Solfegiul trebuie abordat în mod expresiv, cu respectarea intenției muzicale: tempo, dinamică, agogică, articulare. Se recomandă combinarea exercițiilor tradiționale cu metode active: solfegiu pe roluri, canon, întrebări-răspunsuri muzicale, solfegii colective și exerciții de „citire prin cântat”, prin solfegierea la 1-4 voci. Dezvoltarea citirii la prima vedere se sprijină pe exerciții scurte, frecvente, urmate de feedback imediat. Profesorul va încuraja utilizarea vocii naturale, fără efort, și va corela permanent solfegiul cu analiza teoretică, pentru a susține gândirea tonal-funcțională.

Dicteul muzical are rolul de a consolida auzul interior și capacitatea de reprezentare grafică a fenomenului sonor. Activitățile trebuie să fie progresive, pornind de la formule ritmice și intervale simple și ajungând la dictări armonice sau polifonice.

Se recomandă parcurgerea etapelor: ascultare globală → identificarea elementelor melodice sau ritmice → transcriere ritmică sau melodică → verificare și corectare. Se va urmări ca elevul să-și formeze deprinderea de a scrie fie mai întâi linia melodică peste care să vină ritmul, fie invers. Exercițiile pot alterna între dicteu individual, colectiv, dicteu cu suport vizual parțial sau dicteu asistat de aplicații digitale. Pentru dezvoltarea auzului intern, pot fi integrate activități de completare a fragmentelor lipsă, recunoaștere de modele sonore și transpunere auditivă. În etapa superioară, dicteul devine un instrument de analiză și creație: elevii pot fi invitați să transforme un fragment auzit într-o variațiune proprie sau să-l armonizeze.

Evaluarea are rol formativ și sumativ, urmărind progresul elevilor în dezvoltarea competențelor specifice și capacitatea acestora de a utiliza limbajul muzical în mod conștient, expresiv și creativ. Procesul evaluativ se desfășoară continuu și integrat în activitatea de învățare, oferind feedback constructiv și orientare individualizată. Evaluarea trebuie să vizeze nu doar produsul final, ci și procesul

de raționament, argumentare și validare. Accentul se mută de la verificarea cunoștințelor la înțelegerea modului în care acestea sunt construite și aplicate.

Se recomandă utilizarea diversificată a instrumentelor de evaluare: observarea sistematică a activității, probe practice (solfegiu, dicteu, improvizație), teste auditive și analitice, fișe de lucru, portofolii individuale, proiecte și produse creative, autoevaluare și feedback colegial. Evaluările sumative pot include probe practice și analize aplicate, în funcție de profilul elevilor. Evaluarea dicteului trebuie să valorifice atât acuratețea notației, cât și evoluția auzului interior și a capacității de anticipare sonoră.

Scopul evaluării este sprijinirea elevului în dezvoltarea unei gândiri muzicale autonome, capabile să coreleze percepția sonoră, cunoașterea teoretică și expresia artistică personală.

Deși defalcate, cele trei paliere se intercondiționează permanent — teoria oferă înțelegerea rațională, solfegiul dezvoltă capacitatea de operare practică, iar dicteul consolidează percepția și memoria auditivă. Îmbinarea lor într-un parcurs coerent asigură formarea unei gândiri muzicale unitare și expresive.

SUGESTII BIBLIOGRAFICE

Teoria muzicii

Alexandrescu, Dragoş, *Teoria muzicii* vol. 1-2, Grafoart, București, 2024.
Bena, Augustin, *Teoria muzicii*, Grafoart, București, 2014.
Gerou, Tom; Linda Lusk, *Essential Dictionary of Music Notation*, Alfred Publishing Co, USA, 1996.
Giuleanu, Victor, *Principii fundamentale în teoria muzicii*, Grafoart, București, 2025.
Giuleanu, Victor, *Ritmul muzical*, vol. I+II, Grafoart, București, 2015.
Giuleanu, Victor, *Tratat de teoria muzicii*, Grafoart, București, 2025.
Iusceanu, Victor, *Moduri şi game*, Grafoart, București, 2014.
Laitz, Steven G., *The Complete Musician: An Integrated Approach to Tonal Theory, Analysis, and Listening*, 4th ed., Oxford University Press, 2016.
Clendinning, Jane Piper; Marvin, Elizabeth West, *The Musician's Guide to Theory and Analysis*, 3rd ed., W. W. Norton, 2021.
London, Justin, *Hearing in Time: Psychological Aspects of Musical Meter*, 2nd ed., Oxford University Press, 2012.

Culegeri de solfegii şi dicteuri

Alexandrescu, Dragos, *360 de dicteuri melodice*, Grafoart, București, 2024.
Alexandrescu, Dragoş, *328 de dicteuri armonice și contrapunctice*, Grafoart, București, 2024.
Arnoud, Jules, *Solfegii*, vol. I-II, Grafoart, București, 2014. *Se pot folosi pentru memorizări, analize și alte tipuri de exerciții. Sunt sugestii, nu se presupune că la clasă se pot parcurge absolut toata bibliografia indicata.*
Antal Molnár, *Canoane clasice*, Editio Musica, Budapest, 1955.
Benward, Bruce; Kolosick, Maureen. *Ear Training: A Technique for Listening*, 7th ed., McGraw-Hill, 2014.
Berkowitz, Sol; Fontrier, Gabriel; Kraft, Leo; Goldstein, Perry, *A New Approach to Sight Singing*, 6th ed., W. W. Norton, 2017.
Carp, Gheorghe, *Solfegii cromatice*, Grafoart, București, 2015.
Colectia *EnArmonia-Solfegiu, dictat, elemente de teoria muzici*, vol. I-VI, Ed. UNMB, 2013, la:
Colecția Enarmonia - Solfegiu. Dictat. Elemente de teoria muzicii - Universitatea Națională de Muzică din București.
Cristescu, Carmen, *Solfegii*, Ed. UNMB, București, 2005.
Demenescu, Veronica, *265 de probleme de teoria muzicii*, Opera Magna, Iași, 2006.
Dumitrescu, Ion, *Solfegii de grad superior.* vol. I,II, Grafoart, București, 2012.
Duțică, Gheorghe, *Solfegiu, dicteu, analiză muzicală*, Artes, Iaşi, 2004.
Duțică, Luminița, *Teste de solfegiu și dicteu muzical* (grupa A), Artes, Iași, 2010.
Furda, Augusta, *Solfegii*, MediaMusica, Cluj-Napoca, 1996
Horvit, Michael; Koozin, Timothy; Nelson, Robert, *Music for Ear Training*, 4th ed., Cengage, 2012.
Iușceanu, Victor, *Solfegii*, vol. I-III, Grafoart, București, 2013.

Karpinski, Gary S., *Manual for Ear Training and Sight Singing*, 2nd ed., W. W. Norton, 2017.
Krueger, Carol J., *Progressive Sight Singing*, 2nd ed., Oxford University Press, 2011.
Lavignac, Albert, *Solfèges vol. 1a,1d,2b*, Editions Henri Lemoine, 2009.
Lupu, Olguța, *Suportul armonic în solfegiul tonal nemodulatoriu*, Ed. UNMB, București, 2015.
Marâi, Gheorghe, *Exerciții ritmico-metodice de solfegiere și dictare muzicală*, Artes, Iași, 2011.
Neagu, Mircea, *Solfegii*, Grafoart, București, 2013.
Petit, Simone, *Cent dictées musicales progressives*, Leduc, Paris, 1939.
Plaian, Carmen, *Exerciții de intonație pentru solfegiu/Coursebook intonation exercises for solfège*, MediaMusica, Cluj-Napoca, 2005.
Pop, Silvia, *Solfegii tonale pentru clasele IX-XII, licee de muzică*, Grafoart, Bucuresti, 2019.
Popescu, Cecilia, *Solfegii din literatura muzicală a genului liric*, Ed. Artes, Iași, 2009.
Pratt, George; Henson, David, *Aural Awareness: Principles and Practice*, Oxford University Press, 1998.
Râpă, Constantin, Nedelcuț, Nelida, *Solfegiu pentru toți*, vol. 1-2, MediaMusica, Cluj-Napoca, 1998.
Râpă, Constantin, Nedelcuț, Nelida, *Dictee armonice și polifonice*, MediaMusica, Cluj-Napoca, 2005.
Rogers, Nancy; Ottman, Robert W., *Music for Sight Singing*, 10th ed., Pearson, 2020.
Taylor, Eric, *Music Theory in Practice*, Associated Board of the Royal Schools of Music, 2008.
Tomescu, Eleonora, *Melodii fără cuvinte. Solfegii pregătitoare pentru evaluări*, Grafoart, București, 2019.

Resurse digitale și interactive
www.teoria.com – platformă educațională completă de teorie, analiză și antrenament auditiv.
www.musictheory.net – lecții, exerciții interactive și dictée online.
www.earmaster.com – software pentru antrenament auditiv, solfegiu și recunoaștere intervalică.
www.tonedear.com – exerciții online pentru intervale, acorduri, scale și dictée.
Open Music Theory – manual digital gratuit, integrat cu exemple audio și interactive.
musictheoryexamples.com – colecție academică de exemple audio și partituri pentru concepte teoretice.
Rising Software – Auralia & Musition – platforme educaționale pentru teoria și percepția muzicală.
MusicTheoryForMusicians.com – resurse video și exerciții interactive pentru elevi și studenți.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Instituție de apartenență, localitate, județ
Responsabil MEC Prof. LILIANA BOBEICĂ	Ministerul Educației și Cercetării
Responsabil CNCE Prof. LĂCRĂMIOARA-ANA PAULIUC	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare
Coordonator științific Prof. Univ. dr. VALENTINA DEDIU – SANDU	Academia Română
Conf. Univ. dr. TATIANA HILCA	Universitatea Națională de Muzică din București
Prof. dr. HILDA ELISABETA IACOB	Colegiul de Muzică Sigismund Toduță Cluj-Napoca
Lect. Univ. dr. SORIN MARINESCU	Universitatea Națională de Muzică din București
Prof. NICOLETA – CAMELIA AMARIȚEI	Colegiul Național de Artă „Octav Băncilă”, Iași

Anexa nr. 275

Programa școlară
pentru disciplina

TEORIA MUZICII
(nivel mediu)

Clasele a IX-a - a XII-a
Curriculum de specialitate (CS)

Filiera vocațională, profilul artistic,
specializarea muzică
secția instrumentală
(corzi grave, instrumente de suflat, acordeon,
țambal și percuție)

Învățământ liceal

- 2026 -

Anexa nr. 275
Programa școlară pentru disciplina *Teoria muzicii (nivel mediu)*, clasele a IX-a - a XII-a, *curriculum de specialitate (CS)*

- ***Filiera vocațională, profil artistic, specializarea muzică, secția instrumentală (corzi grave, instrumente de suflat, acordeon, țambal și percuție)***

NOTĂ DE PREZENTARE

Programa școlară pentru disciplina ***Teoria muzicii*** reprezintă o ofertă curriculară pentru clasele IX - XII din învățământul liceal cu frecvență zi, filiera vocațională, profilul artistic, specializarea muzică, secția instrumentală (corzi grave, instrumente de suflat și percuție) clasele a IX-a – a XII-a, înscriindu-se în aria curriculară Arte.

Pentru secția instrumentală – nivel mediu disciplina ***Teoria muzicii*** are alocat un număr de 2 ore/săptămână.

Programa școlară de ***Teoria muzicii*** s-a realizat în conformitate cu cadrul legislativ și documentele strategice generale și specifice care susțin/întemeiază studiul disciplinei:

- ***Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023***, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Regulamentul-cadru de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar***, aprobat prin Ordinul ministrului educației nr. 5.726/2024, , cu modificările și completările ulterioare;
- ***Regulamentul de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar cu program de artă***, aprobat prin Ordinul Ministerului Educației și Cercetării nr. 3717/01 aprilie 2025, , cu modificările și completările ulterioare;
- ***Planurile-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi***, filiera vocațională, profilul artistic, specializarea muzică din Anexa nr. 10 la O.M.E.C. nr. 4.350/20.06.2025 privind aprobarea Planurilor-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Profilul de formare al absolventului***, OME nr. 6731/2023, care asigură coerența verticală a parcursul școlar, de la învățământul primar la cel liceal (competențe-cheie +atribute prioritare)
- *documente europene relevante la nivel general și, mai ales, pentru disciplină(Recomandarea Consiliului UE privind competențele-cheie, Cadrul european al calificărilor, Rapoarte*
- *OECD/UNESCO, Cadre de referință etc.)*
- *alte documente/studii specifice Curriculumului Național și curriculumului disciplinei – de exemplu, cu valoare pentru sugestiile metodologice ale programei școlare*

Rolul disciplinei în profilul de formare

Studiul disciplinei *Teoria muzicii*, disciplină fundamentală în formarea elevilor, le oferă acestora oportunitatea operării cu un limbaj universal, cu ajutorul căruia se poate citi, analiza, nota şi reda orice creaţie muzicală, câştigând echivalenţă între activitatea de cunoaştere şi cea artistică. Complexitatea fenomenului muzical, derivat în esenţă din dubla ipostază a muzicii, aceea de ştiinţă şi de artă, implică multiple domenii specifice de studiu, precum şi multiple planuri educative: estetic, cognitiv, educativ şi chiar fizic. În ipostaza ei de ştiinţă, muzica se ocupă de studiul şi cercetarea legităţilor şi raporturilor care structurează creaţia sa, domeniu în care se înscrie *Teoria muzicii*. Prin definiţie aceasta se încadrează în categoria disciplinelor teoretice de specialitate. Păstrând exigenţa specificului acesteia, prezentul curriculum va acorda atenţie cu preponderenţă importanţei dezvoltării competenţelor: a auzului melodic, polifonic, armonic şi a simţului ritmic al elevului.

Activităţile practice sunt reprezentate substanţial de solfegiere şi dicteul muzical. În contextul unor cerinţe profesionale sporite, structura şi conţinutul actual al programei permite o abordare flexibilă şi implicit o mare libertate a profesorului în selectarea demersului didactic, a căilor, metodelor şi mijloacelor utilizate.

Programa pune accentul pe aplicaţiile practice, pe formarea unor deprinderi superioare de solfegiere şi dicteu, asigurând acumularea progresivă şi temeinică a cunoştinţelor şi deprinderilor, sistematizate în capacităţi necesare specializării finale, punând premisele viitoarei pregătiri academice.

Programa disciplinei Teoria muzicii este elaborată potrivit unui model de proiectare curriculară centrat pe competențe. Construcția programei este realizată astfel încât să contribuie la dezvoltarea profilului de formare al elevului din ciclul liceal. Din perspectiva disciplinei de studiu, orientarea demersului didactic pornind de la competențe permite accentuarea scopului pentru care se învață şi a dimensiunii acționale în formarea personalității elevului.

Structura programei școlare include, pe lângă Nota de prezentare, următoarele elemente:
-Competenţe generale (CG)
- Competenţe specifice (CS) şi Exemple de activităţi de învăţare (EAI)
- Domenii de conținut și Conţinuturi
- Sugestii metodologice
- Referințe bibliografice

Competenţele sunt ansambluri structurate de cunoştinţe, abilităţi şi atitudini dezvoltate prin învăţare, care permit identificarea şi rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte particulare diverse.

Competențele generale vizate la nivelul disciplinei Teoria muzicii jalonează achizițiile de cunoaștere ale elevului pentru întregul ciclu liceal.

Competenţele specifice se formează pe parcursul unui an şcolar, sunt derivate din competenţele generale şi reprezintă etape în dobândirea acestora. Competenţele specifice sunt însoţite de **exemple de activităţi de învăţare**, care constituie modalităţi de organizare a activităţii didactice în scopul realizării competenţelor. Programa şcolară propune, cu caracter de exemplu, diferite tipuri de activităţi de învăţare, care integrează strategii didactice şi care valorifică experienţa concretă a elevului. Cadrul didactic are libertatea de a utiliza exemplele de activităţi de învăţare pe care le propune programa şcolară, de a le completa sau de a le înlocui, astfel încât acestea să asigure un demers didactic adecvat situaţiei concrete de la clasă. Se asigură, în acest fel, premisele aplicării contextualizate a programei şcolare şi proiectării unor parcursuri de învăţare personalizate, pornind de la specificul dezvoltării elevilor.

Conţinuturile învăţării sunt organizate pe **domenii de conținut** şi reprezintă achiziţii de bază, mijloace informaţionale prin care se urmăreşte realizarea competenţelor. Modul de abordare propus urmărește progresia gradată, față de capacitatea elevilor din ciclul liceal de a înțelege și utiliza noțiuni întâlnite și la alte discipline de specialitate.

Sugestiile metodologice includ strategii didactice şi elemente de evaluare continuă. Pornind de la competențele generale sunt analizate strategiile de formare care contribuie predominant la realizarea acestora.

Disciplina Teoria muzicii își păstrează caracterul tradițional, cu abordări structurate strategic către operarea cu elemente de limbaj specific muzical spre dezvoltarea auzului muzical, deprinderilor de solfegiere și de scriere a unor dictee muzicale, având ca scop susținerea eforturilor de profesionalizare a tinerilor interpreți.

Programa încurajează și interdisciplinaritatea prin utilizarea noilor tehnologii, în mod special a unor softuri și platforme digitale de educarea auzului, de înregistrare/redare a unor interpretări, de notație și/sau de compoziție.

Abordările de conținuturi și construcția programei permit susținerea evoluției elevilor, în direcția exprimării artistice, prin cânt vocal și instrumental și în alte manifestări muzicale, constituind un demers complex ce depășește nivelul de „bază teoretică” pentru tinerii interpreți.

Pentru elevii subsecțiilor *Corzi grave* și *Instrumente de suflat*, care au început studiul muzicii în ciclul gimnazial, prezenta programă continuă un traseu curricular conceput într-un ritm intensiv, dar echilibrat, asigurând armonizarea competențelor teoretice și practice dobândite anterior cu cerințele specifice ciclului liceal.

Structura și conținuturile propuse pentru clasa a IX-a vizează consolidarea și completarea formării de bază realizate în gimnaziu, în vederea atingerii aceluiași nivel de competențe teoretice, auditive și de solfegiere prevăzut pentru elevii aflați în ani avansați de studiu muzical. Programa oferă un cadru coerent de uniformizare a pregătirii prin abordarea aplicativă a elementelor de limbaj muzical, a exercițiilor de solfegiu și dicteu, a analizei auditive și a recunoașterii structurilor tonale, sprijinind astfel tranziția către nivelul superior de profesionalizare artistică.

Prezenta programă este valabilă și pentru învățământul cu predare în limbile minorităților naționale.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Identificarea elementelor de limbaj muzical în creațiile abordate.**
CG2	**Operarea cu elemente de limbaj muzical.**
CG3	**Valorificarea creativă a elementelor de limbaj muzical.**

CLASA a IX-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Identificarea elementelor de limbaj muzical în creațiile abordate*

CS 1.1. Sistematizarea unor elemente de limbaj muzical, de ordin melodic și armonic, în context tonal și modal
- *exerciții de identificare, analiză și construcție a intervalelor muzicale simple și compuse;* - *exerciții de identificare, analiză și construcție a trisonurilor în poziții strânse;* - *exerciții de dezvoltare a auzului, cu intervale (simple și compuse), acorduri (în toate stările, în poziții strânse), scări muzicale (tonale și modale), utilizând softuri și platforme digitale;* - *exerciții de identificare a tonalităților cu 0-5 alterații constitutive;* - *exerciții de analiză a modulațiilor și a relațiilor de înrudire între tonalități cu 0-5 alterații* - *constitutive;* - *exerciții de construire, analiză și identificare a scărilor modale de 2-7 sunete și a modurilor* - *heptatonice diatonice;*
CS 1.2. Sistematizarea unor elemente de limbaj muzical, de ordin metro-ritmic
- *exerciții de recunoaștere a măsurilor simple și compuse;* - *exerciții de grupare a timpilor în măsuri simple și compuse;*

CG 2 - *Operarea cu elemente de limbaj muzical*

CS 2.1. Reflectarea imaginii sonore a unui fragment muzical într-o expresie grafică
- *exerciții de scriere a unui dicteu muzical monodic, cu elemente intonaționale și ritmice de nivel complex;* - *exerciții de scriere a unui dicteu polifonic la două voci, utilizând două chei diferite;* - *exerciții de memorare auditivă și notare a unor fragmente muzicale.*
CS 2.2. Interpretarea expresivă a unui text muzical complex
- *exerciții de solfegiere, tonale și modale, în cheile sol și fa cu elemente intonaționale și ritmice de nivel superior;* - *exerciții de identificarea suportului armonic al unui text muzical interpretat (cuprinzând sunete reale, broderii, pasaje și apogiaturi);* - *exerciții de solfegiere în grup, pe două și trei voci: canon, pedală și alte procedee heterofonice, polifonice și armonice;* - *exerciții de execuție a unor fragmente poliritmice.*
CS 2.3. Aplicarea unor elemente acustico-matematice a materiei sonore
- *exerciții de identificare și notare a textului muzical în scara generală și de utilizare a sistemului de octave, în diverse registre sonore;* - *exerciții de enarmonizare a intervalelor muzicale și a trisonurilor;* - *exerciții de introducere a elementelor cromatice pe treptele scării muzicale și de utilizare a denumirii literale;*

CG 3 - *Valorificarea creativă a elementelor de limbaj muzical*

CS 3.1. Integrarea unor elemente de limbaj muzical în compoziții proprii
- *alcătuirea unor melodii cu elemente cromatice (sunete reale, broderii, pasaje și întârzieri/apogiaturi) pe baza unui suport armonic dat;* - *realizarea unui acompaniament armonic simplu pentru o melodie cu elemente ornamentale și cromatice;* - *realizarea unui fragment melodico-armonic utilizând acorduri și arpegii.*
CS 3.2. Realizarea unor piese muzicale de mici dimensiuni, cu forme bipartite sau tripartite, utilizând tipare armonice modulatorii prestabilite
- *utilizarea unui suport armonic cu momentele de modulație alese din mai multe soluții date, pentru a crea o piesa tripartită (ABA) cu contrast tonal;* - *identificarea unor tipare armonice și formale în piese miniaturale de la instrument și utilizarea lor pentru a crea o melodie nouă;* - *accentuarea impactului expresiv al modulațiilor din fragmentele studiate.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Elemente de notație muzicală	- apogiatura; - mordentul; - grupetul; - trilul.
Organizarea materialului sonor	- scara generală sonoră; - registre sonore; - sistemul octavelor.
Intervale și acorduri	- clasificări ale intervalelor muzicale simple și compuse; - trisonuri consonante și disonante; - poziții mixte ale trisonurilor; - înlănțuiri armonice cu acordurile treptelor principale.
Tonalitate	- modulația de gradele 1, 2 și la omonimă între tonalitățile cu 0-5 alterații constitutive; - înrudirea tonalităților prin armură și tonică; - cromatizarea tonalităților majore și minore studiate; - formule melodice (note ornamentale): întârzierea/apogiatura.
Problematică metro-ritmică	- clasificarea măsurilor; - diviziuni excepționale în diverse contexte metrice; - formule metro-ritmice în diverse contexte metrice.
Sistemul modal	- scări modale: bitonii, bicordii, tricordii, tritonii, tetratonii si tetracordii; - clasificarea scărilor modale de 2-7 sunete.
Problematica metro-ritmică	- elemente constitutive ale ritmului muzical; - diviziunea normală și excepțională a valorilor binare; - măsurile de 5 și 7 timpi; - sincopa simetrică și asimetrică, sincopa falsă; - contratimpul; - anacruza.

CLASA a X-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Identificarea elementelor de limbaj muzical în creațiile abordate*

CS 1.1. Sistematizarea unor elemente de limbaj muzical
- *explorarea auditivă și vizuală a elementelor de limbaj într-un fragment muzical;* - *realizarea unui scurt comentariu oral sau grafic privind rolul fiecărui element identificat;* - *exerciții de identificare, analiză și construcție a intervalelor simple și a intervalelor caracteristice;* - *exerciții de identificare, analiză și construcție a trisonurilor în poziții strânse și largi.*
CS 1.2. Descifrarea exemplelor muzicale, asocierea semnului cu sunetul
- *exerciții de corespondență între notație și sunet, în care elevii formulează ipoteze și le verifică auditiv;* - *utilizarea aplicațiilor digitale (exemplu: MuseScore, Flat, EarMaster) pentru a testa legătura dintre scriere și sonoritate;* - *activități de completare a unor fragmente incomplete;* - *utilizarea corectă a notației literale în sistemul octavelor.*
CS 1.3. Identificarea formulelor metro-ritmice și a structurii metrice
- *exerciții de recunoaștere a măsurilor mixte;* - *exerciții de grupare a timpilor în măsurile mixte;* - *exerciții de identificare a formulelor metro-ritmice în măsurile mixte.*

CG 2 - *Operarea cu elemente de limbaj muzical*

CS 2.1. Recunoașterea auditivă a elementelor de limbaj
- *exerciții de audiție dirijată cu identificarea elementelor (ritmice, melodice, armonice);* - *dicteu melodic la o voce;* - *dicteu armonic simplu (2 voci), pentru conștientizarea sonoră a funcțiilor tonale.*
CS 2.2. Reprezentarea grafică a elementelor de limbaj
- *exerciții de transcriere ritmică cu validare colectivă („ce se întâmplă dacă schimbăm o valoare?”);* - *reprezentarea grafică a unor structuri ritmice din memorie auditivă;* - *exerciții de recunoaștere a intervalelor caracteristice din game diferite;*
CS 2.3. Aplicarea cunoștințelor de limbaj muzical
- *redarea expresivă a unor solfegii tonal-funcționale cu accent pe înțelegerea relațiilor tonale (care să urmărească formarea gândirii funcționale și relaționale în cadrul tonalităților);* - *solfegii la două voci;* - *solfegii modale cu identificarea scării modale utilizate;* - *activități de analiză a suportului armonic al unui text muzical (descoperirea logicii funcționale);* - *exerciții de execuție a unor fragmente poliritmice (solfegii poliritmice).*

CG 3 - *Valorificarea creativă a elementelor de limbaj muzical*

CS 3.1. Recunoașterea în creații muzicale
- *discuții de grup privind expresivitatea unui fragment, susținute prin exemple concrete din partitură;* - *exerciții de reconstrucție muzicală: elevii primesc un fragment incomplet și propun soluții proprii coerente;* - *prezentarea orală a intențiilor expresive și justificarea alegerilor făcute.*
CS 3.2. Corelarea elementelor de limbaj în compoziții originale
- *crearea de structuri ritmice sau melodico-ritmice pe teme date, urmate de analiză și justificare;* - *improvizație ghidată pe un model ritmic și melodic (cu feedback colegial);* - *adaptarea unui fragment existent prin transpunere, augmentare sau modificarea ritmului;*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Sunetul muzical	- definirea sunetului muzical și a zgomotului; - proprietăți fizice ale sunetului: frecvența, continuitate în timp, amplitudinea, forma spectrală a vibrației; - proprietățile fiziologice ale sunetului muzical: înălțime, durată, intensitate, timbru.
Elemente de notație muzicală	- notația înălțimii; - notația duratei; - notația intensității; - notația timbrului;
Intervale	- teoria intervalelor: criterii de clasificare; - intervale caracteristice; - tonalitățile și variantele în care se găsesc intervalele perfecte, mari și mici; - tonalitățile și variantele în care se găsesc intervalele caracteristice (mărite și micșorate)
Sistemul tonal-funcțional	- variantele majorului și minorului - acordul de 3 sunete - funcțiile armonice în tonalitate (tonică, dominantă și - subdominantă) - cadențe tonale: cadența autentică simplă, plagală și autentică - compusă
Sistemul modal	- scări modale: bitonii, bicordii, tricordii, tritonii, tetratonii și tetracordii
Problematica metro-ritmică	- elemente constitutive ale ritmului muzical; - diviziunea normală și excepțională a valorilor binare (ortografia germană și franceză);

CLASA a XI-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Identificarea elementelor de limbaj muzical în creațiile abordate*

CS 1.1. Sistematizarea unor elemente de limbaj muzical
- *analiză comparativă a unor fragmente cu structuri sonore diferite (tonale - modale);*
- *descoperirea funcțiilor tonale armonice prin audiție și justificare orală;*
- *activități de completare a unor fragmente incomplete („ce semn lipsă produce sonoritatea corectă?”);*
- *formularea de concluzii privind rolul expresiv al structurilor analizate;*
- *exerciții de identificare, analiză și construcție a acordurilor de septimă.*
CS 1.2. Sistematizarea unor elemente de limbaj muzical, de ordin metro-ritmic
- *activități de aplicare a diviziunilor normale și excepționale a valorilor binare și ternare;*
- *utilizarea aplicațiilor digitale pentru identificarea unor formule ritmice divizate excepțional;*
- *identificarea măsurilor simple, compuse omogen și eterogen în fragmente muzicale;*
- *exerciții aplicative ale procedeelor de dezvoltare a ritmului.*

CG 2 - *Operarea cu elemente de limbaj muzical*

CS 2.1. Recunoașterea auditivă a elementelor de limbaj
- *dicteu ritmic (formule ritmice complexe);*
- *dicteu melodic/armonic cu reflecție asupra logicii tonale (cheia sol și cheia fa);*
- *exerciții de analiză auditivă a relațiilor funcționale în tonalități variate.*
CS 2.2. Reprezentarea grafică a elementelor de limbaj
- *redarea corectă în interpretare a semnelor grafice de expresie;*
- *exerciții de conștientizare a traseului tonal în interpretarea unui solfegiu;*
- *comparații între modele sonore corecte și eronate – investigarea cauzei diferențelor;*
- *exerciții de transpunere a modurilor populare pe diferite sunete.*
CS 2.3. Aplicarea cunoștințelor de limbaj muzical
- *intonarea expresivă a unor solfegii tonale funcționale cu accent pe înțelegerea relațiilor tonale cu formule ritmice complexe;*
- *exerciții de intonare a unor solfegii poliritmice;*
- *solfegii la două voci utilizând minim două chei și măsuri alternative;*
- *solfegii modale cu identificarea scării modale utilizate, inclusiv cheile do.*

CG 3 - *Valorificarea creativă a elementelor de limbaj muzical*

CS 3.1 Recunoașterea în creații muzicale a elementelor de limbaj muzical
- *improvizație ritmică pe formule ritmice/metro-ritmice în conformitate cu problemele teoretice vizate;*
- *improvizație melodică pe fragmente în conformitate cu problemele teoretice vizate, cu feedback din partea colegilor;*
- *crearea unei scurte variațiuni și justificarea teoretică și expresivă a alegerilor făcute;*
- *discuții despre efectele expresive ale modulației;*
- *utilizarea ornamentelor pe o temă dată.*
CS 3.2 Corelarea elementelor de limbaj în compoziții originale
- *crearea de structuri ritmice sau ritmico-melodice pe teme date, urmate de analiză și argumentare;*

- *improvizație ghidată pe un model ritmic sau melodic (cu feedback colegial);* - *crearea unor melodii pe baza unui suport armonic dat;* - *improvizație cu acompaniament (pian, aplicație digitală);* - *identificarea unor tipare armonice în piese instrumentale miniaturale şi utilizarea lor pentru a crea o melodie nouă.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Sunetul muzical	- rezonanța naturală: armonicele superioare; - compararea timbrelor vocale și instrumentale.
Elemente de notație muzicală	- ornamente: arpeggiato, glissando, portamento, fioritura; - cheile muzicale (sol, fa, și do)
Sistemul tonal-funcțional	- funcțiile armonice în tonalitate. Funcția de dominantă reprezentată prin acordurile treptelor V și VII - cadențe tonale: semicadența - modulația diatonică și cromatică - acordul de septimă în toate stările. - rezolvarea acordului de septimă
Sistemul modal	- scări modale: pentatonia, pentacordia și hexacordia; - modurile populare heptacordice diatonice.
Problematica metro-ritmică	- diviziunea normală și excepțională a valorilor ternare (ortografia germană și franceză) - măsurile eterogene cu 5 și 7 timpi. - sincopa contratimpată și contratimpul sincopat

CLASA a XII-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Identificarea elementelor de limbaj muzical în creațiile abordate*

CS 1.1. Sistematizarea unor elemente de limbaj muzical
- *explorarea auditivă și vizuală a elementelor de limbaj într-un fragment muzical (identificare* - *ghidată cu întrebări-problemă);* - *completarea de tabele comparative privind valorile ritmice, intervalele, măsurile (activitate de sistematizare colectivă);* - *analiza elementelor de limbaj în fragmente muzicale;* - *dezbateri despre inovație și tradiție în limbajul muzical contemporan.*
CS 1.2. Descifrarea exemplelor muzicale. Asocierea semnului cu sunetul
- *exerciții de corespondență între notație și sunet, în care elevii formulează ipoteze și le verifică auditiv;* - *utilizarea aplicațiilor digitale (exemplu: MuseScore, Flat, EarMaster) pentru a testa legătura dintre scriere și sonoritate;* - *activități de completare a unor exerciții incomplete, prin inserarea semnelor grafice și a termenilor muzicali corespunzători, în funcție de context („care este semnul lipsă pentru a obține sonoritatea corectă?”)*

CG 2 - *Operarea cu elemente de limbaj muzical*

CS 2.1. Recunoașterea auditivă a elementelor de limbaj
- *exerciții de audiție dirijată cu identificarea elementelor (ritmice, melodice, armonice);* - *dicteu melodic la o voce, urmat de autoverificare și corectare comparativă;* - *dicteu armonic simplu (2 voci), pentru conștientizarea sonoră a funcțiilor tonale;* - *comparații între modele sonore corecte și eronate – investigarea cauzei diferențelor;* - *analiză tonal-funcțională a unui fragment coral sau instrumental.*
CS 2.2. Reprezentarea grafică a elementelor de limbaj
- *reprezentarea grafică a unor structuri ritmice din memorie auditivă;* - *dicteu ritmic asistat de aplicație digitală și discuție despre corectitudinea soluției;* - *exerciții de dicteu armonic cu analiza suportului armonic al acestuia;* - *exerciții de transpunere a modurilor populare pe diferite sunete în diferite chei.*
CS 2.3. Aplicarea cunoștințelor de limbaj muzical
- *exerciții de intonare expresivă a unor structuri ritmico-melodice;* - *solfegii tonal-funcționale cu accent pe înțelegerea relațiilor tonale (care să urmărească formarea gândirii funcționale și relaționale în cadrul tonalităților);* - *activități de analiză a suportului armonic al unui text muzical (descoperirea logicii funcționale);* - *descoperirea relațiilor tonale specifice diferitelor perioade stilistice și discutarea sensului lor expresiv.*

CG 3 - *Valorificarea creativă a elementelor de limbaj muzical*

CS 3.1. Recunoașterea în creații muzicale a elementelor de limbaj muzical
- *identificarea trăsăturilor comune de limbaj în fragmentele audiate;* - *formularea de ipoteze despre epocă sau stil pe baza elementelor recunoscute;* - *dezbateri privind expresivitatea unui fragment, susținute prin exemple concrete din partitură;* - *redactarea unui scurt comentariu reflexiv despre limbajul muzical al unei lucrări audiate.*

CS 3.2. Corelarea elementelor de limbaj în compoziții originale
- *improvizație ghidată pe un model ritmic sau melodic (cu feedback colegial);* - *crearea unor melodii pe baza unui suport armonic dat;* - *improvizație cu acompaniament (pian, aplicație digitală);* - *identificarea unor tipare armonice în piese instrumentale miniaturale şi utilizarea lor pentru a crea o melodie nouă;* - *„atelier de construcție muzicală”: elevii primesc un fragment incomplet și propun soluții proprii coerente;* - *compunerea unor fragmente ritmice utilizând problematica teoretică studiată;* - *compunerea unor fragmente ritmico-melodice utilizând problematica teoretică studiată;* - *interpretarea compozițiilor proprii.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Organizarea materialului sonor	- corespondența între proprietățile fizice și fiziologice ale sunetului muzical; - scara generală sonoră, registre sonore, sistemul octavelor; - sisteme de identificare a sunetelor.
Elemente de notație muzicală	- notația tradițională și contemporană
Sistemul tonal-funcțional	- cadențe tonale - modulația diatonică - modulația cromatică - modulația enarmonică
Sistemul modal	- construirea modurilor populare diatonice pe diverse sunete
Problematica metro-ritmică	- măsuri eterogene cu 8 timpi - cu unitatea de timp optimea - sincopa, contratimpul, anacruza și diviziuni excepționale în măsurile compuse eterogen - schimbarea metrului (polimetria orizontală)

SUGESTII METODOLOGICE

Studiul disciplinei se bazează pe principiul învățării active și reflexive, care urmărește formarea competențelor prin activități de explorare, aplicare și creație muzicală. Învățarea este centrată pe elev, stimulând observația auditivă, gândirea analitică și expresia artistică personală. Demersul didactic trebuie să ofere elevilor ocazii de a explora, a formula ipoteze sonore, a le testa și a le valida prin audiție și analiză. Erorile pot fi valorificate ca resurse de reflecție și învățare, iar profesorul devine ghid al descoperirii. Astfel, învățarea devine un proces de cercetare și validare, nu doar de reproducere.

Se recomandă utilizarea metodelor interactive și a resurselor digitale: aplicații pentru antrenarea auzului și a simțului ritmului, software de notație, materiale audio și video. Audiția muzicală dirijată și comentariul estetic contribuie la dezvoltarea gândirii critice și a vocabularului muzical. Solfegiul și dicteul trebuie privite ca exerciții de gândire sonoră și creativitate, nu doar de reproducere. Activitățile pot include improvizații, exerciții de creație, jocuri ritmice și aplicații practice în interpretare. Metode recomandate: audiție activă, observare ghidată, învățare colaborativă, improvizație și explorare sonoră (cu posibilitatea de a fi asistată digital).

Se recomandă integrarea interdisciplinară cu alte discipline artistice și teoretice (armonie, istoria muzicii, literatura, matematica, limbi moderne), precum și colaborarea între elevi prin interpretări colective. Folosirea vocii ca instrument principal de învățare implică atenție pentru respirație, emisie, frazare și expresivitate. Profesorul are libertatea de a adapta conținuturile și metodele la particularitățile fiecărui elev și la nivelul clasei.

Predarea disciplinei ***Teoriea muzicii*** trebuie să asigure înțelegerea conceptuală și aplicativă a limbajului muzical, evitând învățarea mecanică. Conceptele teoretice se vor construi progresiv, pornind de la experiența sonoră și de la exemple muzicale reale. Se recomandă alternarea constantă între explicația teoretică și demonstrația auditivă sau vizuală, pentru a facilita legătura între concept și sunet. Activitățile pot include: analiza ghidată a fragmentelor, comparații între structuri tonale și modale, exerciții de completare a partiturii, construcții de game și acorduri pe instrument sau aplicații digitale.

Profesorul poate utiliza materiale vizuale, aplicații de teoria muzicii și resurse audio pentru exemplificare. Accentul metodologic se mută de la acumularea de termeni la înțelegerea relațiilor funcționale dintre elementele de limbaj și aplicarea lor în activitatea practică.

Solfegiul reprezintă componenta activă a disciplinei, prin care elevii își dezvoltă auzul intern, simțul tonal-funcțional și capacitatea de citire la prima vedere. Învățarea se bazează pe exercițiul constant, gradual și variat, cu accent pe înțelegerea raporturilor dintre sunete, nu doar pe intonația corectă. Solfegiul trebuie abordat în mod expresiv, cu respectarea intenției muzicale: tempo, dinamică, agogică, articulare. Se recomandă combinarea exercițiilor tradiționale cu metode active: solfegiu pe roluri, canon, întrebări-răspunsuri muzicale, solfegii colective și exerciții de „citire prin cântat”. Dezvoltarea citirii la prima vedere se sprijină pe exerciții scurte, frecvente, urmate de feedback imediat.

Profesorul va încuraja utilizarea vocii naturale, fără efort, și va corela permanent solfegiul cu analiza teoretică, pentru a susține gândirea tonal-funcțională.

Dicteul muzical are rolul de a consolida auzul interior și capacitatea de reprezentare grafică a fenomenului sonor. Activitățile trebuie să fie progresive, pornind de la formule ritmice și intervale simple și ajungând la dictări armonice sau polifonice.

Se recomandă parcurgerea etapelor: ascultare globală → identificarea elementelor → transcriere ritmică → transcriere melodică → verificare și corectare. Exercițiile pot alterna între dictat individual, colectiv, dictat cu suport vizual parțial sau dictat asistat de aplicații digitale. Pentru dezvoltarea auzului intern, pot fi integrate activități de completare a fragmentelor lipsă, recunoaștere de modele sonore și transpunere auditivă. În etapa superioară, dicteul devine un instrument de analiză și creație: elevii pot fi invitați să transforme un fragment auzit într-o variațiune proprie sau să-l armonizeze.

Evaluarea are rol formativ și sumativ, urmărind progresul elevilor în dezvoltarea competențelor specifice și capacitatea acestora de a utiliza limbajul muzical în mod conștient, expresiv și creativ. Procesul evaluativ se desfășoară continuu și integrat în activitatea de învățare, oferind feedback constructiv și orientare individualizată.

Evaluarea trebuie să vizeze nu doar produsul final, ci și procesul de raționament, argumentare și validare. Accentul se mută de la verificarea cunoștințelor la înțelegerea modului în care acestea sunt construite și aplicate.

Se recomandă utilizarea diversificată a instrumentelor de evaluare: observarea sistematică a activității, probe practice (solfegiu, dicteu, improvizație), teste auditive și analitice, fișe de lucru, portofolii individuale, proiecte și produse creative, autoevaluare și feedback colegial. Evaluările sumative pot include probe practice și analize aplicate, în funcție de profilul elevilor. Evaluarea dicteului trebuie să valorifice atât acuratețea notației, cât și evoluția auzului interior și a capacității de anticipare sonoră.

Scopul evaluării este sprijinirea elevului în dezvoltarea unei gândiri muzicale autonome, capabile să coreleze percepția sonoră, cunoașterea teoretică și expresia artistică personală.

Deși defalcate, cele trei paliere se intercondiționează permanent, ***teoria*** oferă înțelegerea rațională, ***solfegiul*** dezvoltă capacitatea de operare practică, iar ***dicteul*** consolidează percepția și memoria auditivă. Îmbinarea lor într-un parcurs coerent asigură formarea unei gândiri muzicale unitare și expresive.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

Teoria muzicii
Alexandrescu, Dragoş, *Teoria muzicii* vol. 1-2, Grafoart, București, 2024.
Bena, Augustin, *Teoria muzicii*, Grafoart, București, 2014.
Gerou, Tom; Linda Lusk, *Essential Dictionary of Music Notation*, Alfred Publishing Co, USA, 1996.
Giuleanu, Victor, *Principii fundamentale în teoria muzicii*, Grafoart, București, 2025.
Giuleanu, Victor, *Ritmul muzical*, vol. I+II, Grafoart, București, 2015.
Giuleanu, Victor, *Tratat de teoria muzicii*, Grafoart, București, 2025.
Iusceanu, Victor, *Moduri şi game*, Grafoart, București, 2014.
Laitz, Steven G., *The Complete Musician: An Integrated Approach to Tonal Theory, Analysis, and Listening*, 4th ed., Oxford University Press, 2016.
Clendinning, Jane Piper; Marvin, Elizabeth West, *The Musician's Guide to Theory and Analysis*, 3rd ed., W. W. Norton, 2021.
London, Justin, *Hearing in Time: Psychological Aspects of Musical Meter*, 2nd ed., Oxford University Press, 2012.

Culegeri de solfegii şi dicteuri
Alexandrescu, Dragos, *360 de dicteuri melodice*, Grafoart, București, 2024.
Alexandrescu, Dragoș, *328 de dicteuri armonice și contrapunctice*, Grafoart, București, 2024.
Arnoud, Jules, *Solfegii*, vol. I-II, Grafoart, București, 2014.
Antal Molnár, *Canoane clasice*, Editio Musica, Budapest, 1955.
Benward, Bruce; Kolosick, Maureen. *Ear Training: A Technique for Listening*, 7th ed., McGraw-Hill, 2014.
Berkowitz, Sol; Fontrier, Gabriel; Kraft, Leo; Goldstein, Perry, *A New Approach to Sight Singing*, 6th ed., W. W. Norton, 2017.
Carp, Gheorghe, *Solfegii cromatice*, Grafoart, București, 2015.
Colectia *EnArmonia-Solfegiu, dictat, elemente de teoria muzici*, vol. I-VI, Ed. UNMB, 2013, la: Colecția Enarmonia - Solfegiu. Dictat. Elemente de teoria muzicii - Universitatea Națională de Muzică din București.
Cristescu, Carmen, *Solfegii*, Ed. UNMB, București, 2005.
Demenescu, Veronica, *265 de probleme de teoria muzicii*, Opera Magna, Iași, 2006.
Dumitrescu, Ion, *Solfegii de grad superior.* vol. I,II, Grafoart, București, 2012.
Duțică, Gheorghe, *Solfegiu, dicteu, analiză muzicală*, Artes, Iași, 2004.
Duțică, Luminița, *Teste de solfegiu și dicteu muzical* (grupa A), Artes, Iași, 2010.
Furda, Augusta, *Solfegii*, MediaMusica, Cluj-Napoca, 1996
Horvit, Michael; Koozin, Timothy; Nelson, Robert, *Music for Ear Training*, 4th ed., Cengage, 2012.
Iușceanu, Victor, *Solfegii*, vol. I-III, Grafoart, București, 2013.
Karpinski, Gary S., *Manual for Ear Training and Sight Singing*, 2nd ed., W. W. Norton, 2017.
Krueger, Carol J., *Progressive Sight Singing*, 2nd ed., Oxford University Press, 2011.
Lavignac, Albert, *Solfèges vol. 1a,1d,2b*, Editions Henri Lemoine, 2009.
Lupu, Olguța, *Suportul armonic în solfegiul tonal nemodulatoriu*, Ed. UNMB, București, 2015.
Marâi, Gheorghe, *Exerciții ritmico-metodice de solfegiere și dictare muzicală*, Artes, Iași, 2011.
Neagu, Mircea, *Solfegii*, Grafoart, București, 2013.
Petit, Simone, *Cent dictées musicales progressives*, Leduc, Paris, 1939.
Plaian, Carmen, *Exerciții de intonație pentru solfegiu/Coursebook intonation exercises for solfège*, MediaMusica, Cluj-Napoca, 2005.
Pop, Silvia, *Solfegii tonale pentru clasele IX-XII, licee de muzică*, Grafoart, Bucuresti, 2019.
Popescu, Cecilia, *Solfegii din literatura muzicală a genului liric*, Ed. Artes, Iași, 2009.
Pratt, George; Henson, David, *Aural Awareness: Principles and Practice*, Oxford University Press, 1998.
Râpă, Constantin, Nedelcuț, Nelida, *Solfegiu pentru toți*, vol. 1-2, MediaMusica, Cluj-Napoca, 1998.
Râpă, Constantin, Nedelcuț, Nelida, *Dictee armonice şi polifonice*, MediaMusica, Cluj-Napoca, 2005.
Rogers, Nancy; Ottman, Robert W., *Music for Sight Singing*, 10th ed., Pearson, 2020.
Taylor, Eric, *Music Theory in Practice*, Associated Board of the Royal Schools of Music, 2008.
Tomescu, Eleonora, *Melodii fără cuvinte. Solfegii pregătitoare pentru evaluări*, Grafoart, București, 2019.

Resurse digitale și interactive
www.teoria.com – platformă educațională completă de teorie, analiză și antrenament auditiv.
www.musictheory.net – lecții, exerciții interactive și dictee online.
www.earmaster.com – software pentru antrenament auditiv, solfegiu și recunoaștere intervalică.
www.tonedear.com – exerciții online pentru intervale, acorduri, scale și dictée.
Open Music Theory – manual digital gratuit, integrat cu exemple audio și interactive.
musictheoryexamples.com – colecție academică de exemple audio și partituri pentru concepte teoretice.
Rising Software – Auralia & Musition – platforme educaționale pentru teoria și percepția muzicală.
MusicTheoryForMusicians.com – resurse video și exerciții interactive pentru elevi și studenți.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Instituție de apartenență, localitate, județ
Responsabil MEC Prof. LILIANA BOBEICĂ	Ministerul Educației și Cercetării
Responsabil CNCE Prof. LĂCRĂMIOARA-ANA PAULIUC	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare
Coordonator științific Prof. Univ. dr. VALENTINA DEDIU – SANDU	Academia Română
Prof. HRISTINA MÂRZA	Colegiul de Muzică „Sigismund Toduță”, Cluj-Napoca
Prof. FLAVIU DEMIAN	Liceul de Arte „Sigismund Toduță”, Deva

Anexa nr. 276

Programa școlară
pentru disciplina

TEORIA MUZICII
(nivel începător)

Clasele a IX-a - a XII-a
Curriculum de specialitate (CS)

Filiera vocațională, profilul artistic,
specializarea muzică
secția Interpretare vocală

Învățământ liceal

- 2026 -

Anexa nr. 276
Programa școlară pentru disciplina *Teoria muzicii (nivel începător)*, clasele a IX-a - a XII-a, *curriculum de specialitate (CS)*

- ***Filiera vocațională, profil artistic, specializarea muzică, secția Interpretare vocală***

NOTĂ DE PREZENTARE

Programa școlară pentru disciplina ***Teoria muzicii*** reprezintă o ofertă curriculară pentru clasele IX - XII din învățământul liceal cu frecvență zi, filiera vocațională, profilul artistic, specializarea muzică, clasele a IX-a – a XII-a, înscriindu-se în aria curriculară Arte.
Disciplinei îi sunt alocate trei (3) ore pe săptămână, în curriculumul de specialitate (CS), pentru învățământul liceal cu frecvență zi, filiera vocațională, profilul artistic, specializarea muzică. Programa este destinată elevilor de la secţiile de Interpretare vocală (1. Canto clasic; 2. Canto muzică pop și muzică de jazz; 3. Canto popular) care încep studiul muzicii în clasa a IX-a.

Programa şcolară de Teoria muzicii s-a realizat în conformitate cu cadrul legislativ şi documentele strategice generale și specifice care susțin/întemeiază studiul disciplinei:
- ***Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023***, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Regulamentul-cadru de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar***, aprobat prin Ordinul ministrului educației nr. 5.726/2024, , cu modificările și completările ulterioare;
- ***Regulamentul de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar cu program de artă***, aporbat prin Ordinul Ministerului Educației și Cercetării nr. 3717/01 aprilie 2025, , cu modificările și completările ulterioare;
- ***Planurile-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi***, filiera vocațională, profilul artistic, specializarea muzică din Anexa nr. 10 la O.M.E.C. nr. 4.350/20.06.2025 privind aprobarea Planurilor-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Profilul de formare al absolventului***, OME nr. 6731/2023, care asigură coerența verticală a parcursul școlar, de la învățământul primal la cel liceal (competențe-cheie +atribute prioritare)
- *documente europene relevante la nivel general și, mai ales, pentru disciplină(Recomandarea Consiliului UE privind competențele-cheie, Cadrul european alcalificărilor, Rapoarte OECD/UNESCO, Cadre de referință etc.)*
- *o alte documente/studii specifice Curriculumului Național și curriculumului disciplinei – de exemplu, cu valoare pentru sugestiile metodologice ale programei școlare*

Pentru elevii de la secţiile de interpretare vocală (1. Canto clasic; 2. Canto muzică pop și muzică de jazz; 3. Canto popular), care încep studiul muzicii în clasa a IX-a, se propune crearea la nivelul școlii a unor grupe de începători, cu parcurgerea în ritm gradual a acestor programe, valorificând capacitatea de înțelegere superioară a acestora, diminuându-se astfel decalajul față de elevii care au început studiul disciplinei Teoria muzicii din ciclul primar sau în cel gimnazial.

Rolul disciplinei în profilul de formare

Studiul disciplinei Teoria muzicii, disciplină fundamentală în formarea elevilor, le oferă acestora oportunitatea operării cu un limbaj universal, cu ajutorul căruia se poate citi, analiza, nota şi reda orice creaţie muzicală, câştigând echivalenţă între activitatea de cunoaştere şi cea artistică. Complexitatea fenomenului muzical, derivat în esenţă din dubla ipostază a muzicii, aceea de ştiinţă şi de artă, implică multiple domenii specifice de studiu, precum şi multiple planuri educative: estetic, cognitiv, educativ şi chiar fizic. În ipostaza ei de ştiinţă, muzica se ocupă de studiul şi cercetarea legităţilor şi raporturilor care structurează creaţia sa, domeniu în care se înscrie Teoria muzicii. Prin definiţie aceasta se încadrează în categoria disciplinelor teoretice de specialitate. Păstrând exigenţa specificului acesteia, prezentul curriculum va acorda atenţie cu preponderenţă importanţei dezvoltării competențelor: a auzului melodic, polifonic, armonic și a simţului ritmic al elevului.

Activităţile practice sunt reprezentate substanţial de solfegiere şi dicteul muzical. În contextul unor cerinţe profesionale sporite, structura şi conţinutul actual al programei permite o abordare flexibilă

şi implicit o mare libertate a profesorului în selectarea demersului didactic, a căilor, metodelor şi mijloacelor utilizate.

Programa pune accentul pe aplicaţiile practice, pe formarea unor deprinderi superioare de solfegiere şi dicteu, asigurând acumularea progresivă şi temeinică a cunoştinţelor şi deprinderilor, sistematizate în capacităţi necesare specializării finale, punând premisele viitoarei pregătiri academice.

Programa disciplinei Teoria muzicii este elaborată potrivit unui model de proiectare curriculară centrat pe competențe. Construcția programei este realizată astfel încât să contribuie la dezvoltarea profilului de formare al elevului din ciclul liceal. Din perspectiva disciplinei de studiu, orientarea demersului didactic pornind de la competențe permite accentuarea scopului pentru care se învață și a dimensiunii acționale în formarea personalității elevului.

Structura programei școlare include, pe lângă Nota de prezentare, următoarele elemente:
-Competenţe generale (CG)
- Competenţe specifice (CS) şi Exemple de activităţi de învăţare (EAI)
- Domenii de conținut și Conţinuturi
- Sugestii metodologice
- Referințe bibliografice

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoştinţe, abilităţi şi atitudini dezvoltate prin învăţare, care permit identificarea şi rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte particulare diverse.
Competențele generale vizate la nivelul disciplinei Teoria muzicii jalonează achizițiile de cunoaștere ale elevului pentru întregul ciclu liceal.
Competențele specifice se formează pe parcursul unui an şcolar, sunt derivate din competenţele generale şi reprezintă etape în dobândirea acestora. Competenţele specifice sunt însoţite de **exemple de activităţi de învăţare**, care constituie modalităţi de organizare a activităţii didactice în scopul realizării competenţelor. Programa şcolară propune, cu caracter de exemplu, diferite tipuri de activităţi de învăţare, care integrează strategii didactice şi care valorifică experienţa concretă a elevului. Cadrul didactic are libertatea de a utiliza exemplele de activităţi de învăţare pe care le propune programa şcolară, de a le completa sau de a le înlocui, astfel încât acestea să asigure un demers didactic adecvat situaţiei concrete de la clasă. Se asigură, în acest fel, premisele aplicării contextualizate a programei şcolare şi proiectării unor parcursuri de învăţare personalizate, pornind de la specificul dezvoltării elevilor.

Conţinuturile învăţării sunt organizate pe **domenii de conținut** şi reprezintă achiziţii de bază, mijloace informaţionale prin care se urmăreşte realizarea competenţelor. Modul de abordare propus urmăreşte progresia gradată, față de capacitatea elevilor din ciclul liceal de a înțelege și utiliza noțiuni întâlnite și la alte discipline de specialitate.

Sugestiile metodologice includ strategii didactice și elemente de evaluare continuă. Pornind de la competențele generale sunt analizate strategiile de formare care contribuie predominant la realizarea acestora.

Disciplina Teoria muzicii își păstrează caracterul tradițional, cu abordări structurate strategic către operarea cu elemente de limbaj specific muzical spre dezvoltarea auzului muzical, deprinderilor de solfegiere și de scriere a unor dictee muzicale, având ca scop susținerea eforturilor de profesionalizare a tinerilor interpreți.

Programa încurajează și interdisciplinaritatea prin utilizarea noilor tehnologii, în mod special a unor softuri și platforme digitale de educarea auzului, de înregistrare/redare a unor interpretări, de notație și/sau de compoziție.

Abordările de conținuturi și construcția programei permit susținerea evoluției elevilor, în direcția exprimării artistice, prin cânt vocal și instrumental și în alte manifestări muzicale, constituind un demers complex ce depășește nivelul de „bază teoretică” pentru tinerii interpreți.

Prezenta programă este valabilă și pentru învățământul cu predare în limbile minorităților naționale.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Identificarea elementelor de limbaj muzical în creațiile abordate**
CG2	**Operarea cu elemente de limbaj muzical**
CG3	**Valorificarea creativă a elementelor de limbaj muzical**

CLASA a IX-a
(anul I de studiu)

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Identificarea elementelor de limbaj muzical în creațiile abordate*

CS 1.1. Recunoașterea unor elemente de notație muzicală
- exerciții de identificare a elementelor de notație muzicală: portativ, chei, alterații, bara de măsură, - bara finală, semne de repetiție, *prima volta și seconda volta*; - exerciții de recunoaștere a înălțimilor pe portativ, în cheia sol; - exerciții de identificare a structurii gamelor Do major și la minor
CS 1.2. Perceperea auditivă a sunetelor
- exerciții de intonare, recunoaștere a sunetelor muzicale; - exerciții de recunoaștere și diferențiere a tonului și semitonului; - exerciții de intonare și recunoaștere a intervalelor; - exerciții de intonare a gamelor Do major și la minor (toate variantele); - exerciții de intonare a unor fragmente melodice date.
CS 1.3. Perceperea auditivă a duratelor
- exerciții de reproducere a unor succesiuni de durate; - exerciții de recunoaștere a duratelor prin raportare la unitatea de timp; - exerciții de recunoaștere a măsurilor învățate.

CG 2 - *Operarea cu elemente de limbaj muzical*

CS 2.1. Reprezentarea grafică a unor elemente ale limbajului muzical
- exerciții de reprezentare grafică a elementelor de notație muzicală (note, chei muzicale, alterații, măsuri, durate de note, formule ritmice, gamele Do major și la minor); - exerciții de reprezentare grafică a tempo-urilor muzicale, a dinamicii și expresivității; - exerciții de memorare, reproducere și scriere a unor structuri ritmice și ritmico-melodice.
CS 2.2. Intonarea unui text muzical – solfegii și cântece
- exerciții de citire ritmică și solfegiere a unor fragmente muzicale simple (în gamele Do major și la minor) în cheia sol, cu tactarea măsurilor de 2,3 și 4 timpi; - intonarea unui text muzical cu *prima volta* și *seconda volta*.
CS 2.3. Operarea cu intervale muzicale
- exerciții de construire a intervalelor muzicale simple; - exerciții pentru dezvoltarea auzului armonic, de intonare și analiză a intervalelor muzicale armonice simple, redate la pian sau cu ajutorul softurilor specializate (exemplu: www.teoria.com); - exerciții de analizare a intervalelor muzicale în exemplele muzicale propuse (solfegii și dictee).

CG 3. *Valorificarea creativă a elementelor de limbaj muzical*

CS 3.1. Alcătuirea unor structuri ritmice simple
- exerciții de creare a unor combinații ritmice cu anumite durate propuse; - exerciții ritmice cu formule binare; - exerciții ritmice cu formule excepționale.
CS 3.2. Alcătuirea unor structuri ritmico-melodice simple
- elcătuirea unor structuri ritmico-melodice pe o succesiune prestabilită de înălțimi ; - elcătuirea unor structuri ritmico-melodice pe o succesiune prestabilită de durate; - crearea unor scurte fragmente melodice cu incipit dat.
CS 3.3. Exprimarea opiniei personale referitoare la exemplele muzicale abordate
- exerciții de descriere și argumentare verbală a impresiei revelate de audierea unor creații muzicale; - exerciții de descriere și argumentare verbală a percepției tempo-ului; - exerciții de descriere și argumentare vedrbală privind expresivitatea lucrărilor prin dinamica prezentă.

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Elemente de notație muzicală	**SUNETUL MUZICAL** - baze fizice, fiziologice şi psihologice. **Organizarea acustico-matematică a fenomenului sonor:** - scara generală sonoră; - registele sonore; - sistemul octavelor; **NOTAȚIA MUZICALĂ** **Sistemul tradițional de notație:** - **notația înălțimii:** denumirea sunetelor, portativul simplu şi cel general, cheile, alterațiile de precauție şi cele constitutive; duble alterații - **notația duratei sunetului:** duratele binare şi ternare; sistemul divizionar binar şi ternar, generalități; - **notația intensității:** termeni şi semne dinamice; accentul; - **notația timbrului sonor:**notația vocilor
Ritmul muzical	**RITMUL MUZICAL** **Ritmica:** - elemente constitutive: figura ritmică şi accentul ritmic; - categorii de ritm binar şi ternar; - sistemul de divizare binară a valorilor binare. Formule ritmice uzuale; - sistemul de divizare sonoră a valorilor ternare; **Metrica:** - elemente constitutive ale metricii: timpul şi măsura; - măsurile simple de doi timpi şi de trei timpi: - măsurile compuse de patru timpi;
Teoria intervalelor muzicale	**TEORIA INTERVALELOR MUZICALE** **Clasificarea intervalelor simple în funcție de criteriul acustico-muzical:** - clasificarea intervalelor simple; - clasificarea după mărimea cantitativă; - clasificare după mărimea calitativă; - intervale complementare. **Categorii de intervale simple în funcție de criterii muzicale**: - intervalele melodice şi armonice;
Teoria tonalității	**TEORIA TONALITĂȚII** - noțiunea de tonalitate propriu-zisă; - noțiunea de gamă; - noțiunea de mod (în accepțiune tonală); - noțiunea de acord (tonal); - funcțiile treptelor în tonalitate; - tonalitățile Do major natural şi la minor natural, armonic şi melodic

CLASA a X-a
(anul II de studiu)

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - ***Identificarea elementelor de limbaj muzical în creațiile abordate***

CS 1.1. Recunoașterea unor elemente melodice, armonice, dinamice
- exerciții de recunoaștere a intervalelor armonice - exerciții de recunoaștere a acordurilor de trei sunete; - exerciții de recunoaștere a cadențelor autentice simple și plagale în scurte fragmente muzicale; - exerciții de recunoaștere a elementelor cromatice în exemple muzicale; - exerciții de recunoaștee a modulațiilor în exemple muzicale.
CS 1.2. Recunoașterea modului major și a celui minor
- exerciții de recunoaștere a modului tonalităților învățate cu ajutorul acordului de pe treapta I a tonalității; - exerciții de identificare a tonalităților majore și minore în exemple muzicale (solfegii, dictee, audiții); - transformarea unei melodii din major în minor (sau invers) observând modificările auditive.
CS 1.3. Recunoașterea unor elemente metro-ritmice și agogice
- exerciții de recunoaștere a măsurii în fragmentele muzicale audiate; - exerciții de observare a formulelor metro-ritmice învățate în fragmente muzicale audiate; - observarea diferențelor agogice din exemplele muzicale audiate.

CG 2 - ***Operarea cu elemente de limbaj muzical***

CS 2.1. Corelarea expresiei grafice cu imaginea sonoră
- exerciții de notare a gamelor majore și minore (până la două alterații); - exerciții de cromatizare a gamelor Do major și la minor; - exerciții de scriere a dicteului ritmico-melodic în tonalitățile studiate.
CS 2.2. Interpretarea unui text muzical – solfegii și cântece
- exerciții de intonare a gamelor majore și minore; - exerciții de intonare a solfegiilor, individual și în colectiv, cu respectarea semnelor de expresie; - reproducererea unor exemple muzicale interpretare (profesor, înregistrări), pentru dezvoltarea auzului intern și a intonației corecte; - exerciții de interpretare a unor cântece simple (folclorice, clasice, moderne) cu aplicarea indicațiilor de tempo, dinamică și frazare.
CS 2.3. Operarea cu intervale muzicale și acorduri de trei sunete
- exerciții de scriere a intervalelor melodice și armonice; - exerciții de construcței a acordurilor de trei sunete naturale date; - exerciții de construcție a acordurilor de trei sunete pe fiecare treaptă, în tonalități majore; - exerciții de construcție a acordurilor de trei sunete pe fiecare treaptă, în tonalități minore.

CG 3 - ***Valorificarea creativă a elementelor de limbaj muzical***

CS 3.1. Crearea unor structuri ritmice
- alcătuirea unor fragmente ritmice utilizând formulele ritmice învățate; - alcătuirea unui acompaniament ritmic vocal, simplu pentru o melodie dată; - reproducere unor fragmente muzicale din repertoriu clasic și folcloric reproducând ritmul vocal sau bătând din palme.
CS 3.2. Compunerea unor fragmente melodico-ritmice
- compunerea unor melodii pe baza unui ritm dat; - compunerea unor melodii pornind de la o structură prestabilită de înălțimi, cu utilizarea formulelor ritmice învățate ; - crearea unor melodii utilizând materialul sonor al unei tonalități învățate; - crearea unor fragmente ritmico-melodice utilizând aplicații și softuri muzicale.
CS 3.3. Formularea de opinii muzicale fundamentate pe elemente de limbaj studiate
- analiza unui fragment muzical identificând elementele de limbaj muzical (intervale, melodie, armonie, ritm, dinamică, timbru) - exprimarea opiniei personale asupra caracterului și efectului acestor;. - audierea critică a mai multor versiuni ale aceluiași fragment comparând efectelor generate de variațiile de ritm, dinamică, tonalitate, explicând modul în care acestea influențează percepția muzicală.

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Teoria intervalelor muzicale	**TEORIA INTERVALELOR MUZICALE** **- Categorii de intervale în funcție de criteriul acustico-muzical:**intervale simple și compuse; clasificarea după mărimea cantitativă; clasificare după mărimea calitativă: intervale Perfecte, Mari, mici, mărite și micșorate; intervale complementare. **- Categorii de intervale în funcție de criterii muzicale**: intervalele melodice și armonice, intervale enarmonice, intervale consonante și disonante;
Teoria tonalității	**SISTEMUL TONAL DIATONIC** - **Formarea tonalităților Majore și minore, până** la trei alterații; - Raporturi ce se stabilesc între tonalități: relative (înrudite de gradul 0), înrudite de gradul I,înrudite de gradul II, omonime, enarmonice. - **Cromatizarea** în sistemul tonal: cromatizarea tonală (funcțională) a gamelor majore și minore (după relativă), până la trei alterații constitutive. - **Acordul: trisonul.** Definiție, structură, stări armonice, cifraj, intonare, recunoaștere auditivă. - **Cadențe tonale** **MODULAȚIA** - Definiție. - Clasificări: inflexiunea modulatorie, modulația pasageră, modulația definitivă.
Ritmul muzical	**RITMUL MUZICAL** - **Formule metro-ritmice**: sincopa, contratimpul, anacruza, pe timp și jumătate de timp în măsurile simple (de doi timpi și de trei timpi) și în cea compusă binar (de patru timpi); - Contratimpul sincopat și Sincopa contratimpată; - **Metrica**: măsuri compuse omogen ternar: măsura de șase optimi - **Tempo-ul muzical**. Generalități. - Metronomul. - Termeni principali de mișcare (indicații metronomice aproximative).
Elemente de notație muzicală	**DINAMICA MUZICALĂ** - Definire și forme de manifestare

CLASA a XI-a
(anul III de studiu)

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - ***Identificarea elementelor de limbaj muzical în creațiile abordate***

CS 1.1. Recunoașterea unor elemente de limbaj muzical de ordin melodic și armonic
- exerciții de recunoaștere a înălțimilor în structuri melodice (solfegii, dictee); - exerciții de recunoaștere a intervalelor armonice și a acordurilor de trei sunete în exerciții și în exemple muzicale; - exerciții de recunoaștere a cadențelor tonale finale; - exerciții de recunoaștere a modulațiilor și elementelor cromatice în exemple muzicale; - recunoașterea notelor melodice ornamentale.
CS 1.2. Perceperea unor elemente timbrale și dinamice, expresive
- exerciții de identificare a timbrurilor vocale, vizuale și auditive în partituri și exemplele muzicale propuse; - exerciții de recunoaștere a vizuală și auditivă a nuanțelor; - reprezentarea mentală a structurii dinamice a unui fragment muzical.
CS 1.3. Recunoașterea unor elemente de limbaj muzical, ritmice și metrice
- exerciții de recunoaștere a măsurilor simple și compuse în exemple muzicale; - exerciții de recunoaștere a formulelor metro-ritmice studiate în exemple muzicale; - reproducerea vocală a ritmului al unui fragment prin silabe sau bătăi de palme, respectând accentele și pauzele.

CG 2 - ***Operarea cu elemente de limbaj muzical***

CS 2.1. Reflectarea imaginii sonore prin expresie grafică
- exerciții de scrierea a gamelor majore și minore până la patru alterații; - exerciții de cromatizare a gamelor majore și minore; - exerciții scrise de construcție și analiză a formulelor metro-ritmice studiate; - exerciții de memorare și reproducere a unui text muzical; - exerciții de scriere a unui text muzical (dicteu ritmic și melodico-ritmic) cuprinzând modulația la relativă, și formule metro-ritmice studiate, în măsurile de 2/4, 3/4, 4/4;
CS 2.2. Lecturarea expresivă a unor texte muzicale pe una sau două voci
- exerciții de solfegiere tonală în cheile sol și fa în tonalitățile studiate, cuprinzând modulația la relativă și formule metro-ritmice studiate, în măsurile de 2/4, 3/4, 4/4; - exerciții de solfegiere în măsuri ce au unitatea de timp optime;. - exerciții de solfegiere expresivă la una și două voci, respectând tempo-urile și nuanțele din partitură; - exerciții de solfegiere a unor exemple muzicale cu note melodice ornamentale;
CS 2.3 Operarea cu intervale muzicale și acorduri de trei sunete în diverse lucrări muzicale
- exerciții de construire, intonare și analiză a intervalelor muzicale, diatonice și cromatice; - exerciții de construire în scris, analiză, și de intonare a trisonurilor; - exerciții de construire și analiză a trisonurilor pe treptele gamelor tonalităților studiate.

CG 3 - ***Valorificarea creativă a elementelor de limbaj muzical***

CS 3.1. Utilizarea formulelor ritmice și metro-ritmice învățate, în alcătuirea unor mici compoziții
- alcătuirea unor fragmente ritmice combinând formulele ritmice învățate; - completarea unor fragmente ritmice potrivit măsurii date; - realizarea a două versiuni ritmice diferite pentru o structura melodică dată; - crearea unui acompaniament ritmic *ostinato* la cântecele învățate;
CS 3.2. Crearea unui acompaniament simplu pentru cântecele propuse
- exerciții de creare a unui ison pentru cântecele propuse; - exerciții de creare a unui acompaniament melodic și/sau armonic pentru cântecele propuse;
CS 3.3. Aplicarea cunoștințelor muzicale în exprimarea opiniilor critice asupra unui fragment muzical
- exerciții de formulare a judecăților de valoare muzicală a interpetării solfegiilor în clasă; - redactarea impresiilor muzicale proprii asupra lucrărilor audiate, aplicând termeni muzicali învățați;

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Teoria intervalelor muzicale	**Categorii de intervale :** - intervale diatonice; Intervale cromatice
Teoria tonalității	- Game majore și minore de la patru alterații; - Variantele gamei Majore: natural, armonic, melodic. - Acordul: trisonul. - Definiție, structură, stări armonice, cifraj - Cormatizarea gamelor majore și minore (după relativă și după omonimă) - Modulatia la relativă - Cadențe tonale
Ritmul muzical	**Ritmul muzical**. - **Formule ritmice** de excepție în ritm binar; - Combinații ritmice în cadrul trioletului; - **Formule metro-ritmice**: sincopa simetrică pe diferite părți de timp (pe treime și pe sfert de timp), în măsurile de doi timpi, de trei timpi, de patru timpi; sincopa asimetrică, în măsurile de măsurile de doi timpi, de trei timpi, de patru timpi; contratimpul pe diferite părți de timp (pe treime și pe sfert de timp), în măsurile de doi timpi, de trei timpi, de patru timpi; contratimpul sincopat și sincopa contratimpată; **Metrica** - măsuri simple de două doimi (2/2), trei doimi (3/2); - măsuri compuse omogen de șase timpi, nouă timpi, douăsprezece timpi. **Tempo-ul și agogica**. - Principiul de agogică în interpretare; - Termeni de expresie provenind din limba italiană.
Elemente de notație muzicală	**Dinamica muzicală** - Definire și forme de manifestare; - Accentul melodic și accentul ritmic; - Nuanțele în perioada Barocului muzical și a Clasicismului muzical. **Timbrul** - Timbrul vocal **Note melodice ornamentale** - Apogiatura; - Mordentul; - Grupetul; - Trilul.

CLASA a XII-a
(anul IV de studiu)

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - ***Identificarea elementelor de limbaj muzical în creațiile abordate***

CS 1.1. Sistematizarea unor elemente de limbaj muzical de ordin melodic și armonic
- exerciții de recunoaștere a intervalelor muzicale, simple și compuse; - exerciții de identificare a acordurilor; - exerciții de identificare a tonalităților; - exerciții de identificare a modulațiilor; - exerciții de identificare a scărilor modale.
CS 1.2. Recunoașterea unor elemente timbrale și dinamice/expresive
- exerciții de identificare vizuală și auditivă a timbrurilor vocale și instrumentale; - exerciții de recunoaștere a vizuală și auditivă a nuanțelor; - exerciții de recunoaștere a notelor melodice ornamentale (vizual și auditiv).
CS 1.3. Sistematizarea elementelor de limbaj muzical de ordin metro-ritmic
- exerciții de recunoaștere a măsurilor simple și compuse; - exerciții de recunoaștere a formulelor metro-ritmice; - observarea unor caracteristici de formă muzicală a exemplelor muzicale abordate.

CG 2 - ***Operarea cu elemente de limbaj muzical***

CS 2.1. Redarea prin expresie grafică a imaginii sonore
- exerciții de scriere a unui dicteu ritmico-melodic tonal în tonalități cu până la trei alterații la armură; - exerciții de scriere a unor formule ritmico-melodice; - exerciții de scriere a unor dictee simple pe 2 voci.
CS 2.2. Interpretarea vocală expresivă a exemplelor muzicale propuse – solfegii și cântece
- exerciții de solfegiere pe 1, 2 voci în tonalități cu până la trei alterații la armură, cu modulații la tonalități apropiate și elemente cromatice; - exerciții de solfegiere cu respectarea elementelor de expresivitate din partitură; - intonarea expresivă a unui text muzical, în cheile sol și fa.
CS 2.3. Operarea cu intervale muzicale și acorduri în contexte diverse
- exerciții de recunoaștere și intonare a intervalelor muzicale melodice și armonice (individual și pe grupe); - exerciții de construire a intervalelor muzicale (simple și compuse) după diferite criterii; - analizarea intervalelor muzicale după diferite criterii în exerciții pentru auz și în scris; - exerciții de construire în scris și intonare a trisonurilor într-o tonalitate dată, pe treptele principale; - exerciții de construire și intonare a acordului de 4 sunete; - exerciții orale de recunoaștere și intonare a trisonurilor individual (melodic) și pe grupe (armonic).
CS 2.4. Corelarea elementelor de limbaj muzical în analiza exemplelor muzicale
- exerciții de analiză orală și scrisă a planului tonal, în exemplele muzicale (solfegii și dictee), identificând modulațiile, raporturile care se stabilesc între tonalități, cadențele finale; - construirea în scris și intonarea cadențelor tonale finale în diferite tonalități; - analizarea ritmului muzical în solfegii și exemplele muzicale cu referire la metrică, formule metro-ritmice, diviziuni excepționale; - exerciții de analiză a exemplelor muzicale modale.

CG 3 - ***Valorificarea creativă a elementelor de limbaj muzical***

CS 3.1. Integrarea elementelor de limbaj muzical învățate într-o compoziție proprie
- completarea unor fragmente melodice date, cu elemente melodice, ritmice, metrice; - **c**rearea unor melodii pe un text literar de mici dimensiuni; - **e**xerciții de creare a unor melodii de tip întrebare și răspuns, care să conțină elementele de limbaj muzical studiate; - alcătuirea unor melodii utilizând materialul sonor al tonalităților nou învățate.
CS 3.2. Crearea unui acompaniament pentru o temă muzicală
- crearea unui ison pentru o temă dată; - crearea unei voci de acompaniament pentru o temă muzicală tonală sau modală; - exerciții de acompaniere cu acorduri la pian a unei teme muzicale.
CS 3.3. Formularea unor judecăți de valoare pe baza limbajului specific asimilat
- compararea a două versiuni interpretative diferite ale aceluiași text muzical; - compararea fragmentelor muzicale interpretate – identitate, asemănare, variație, diferențe concrete; - exerciții de exprimare a impresiei personale referitoare la creațiile muzicale audiate; - exerciții de redactare a unui comentariu muzical sau a unei cronici muzicale.

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Teoria intervalelor muzicale	**MELODIA** - Structura și articulația discursului muzical. **TEORIA INTERVALELOR** - Clasificare: - Intervale enarmonice; - Intervale diatonice și cromatice; - Microintervalele.
Teoria tonalității	**TEORIA TONALITĂȚII** - Gama diatonică și gama cromatică. - **Acordul: trisonul.** Definiție, structură, stări armonice cifraj. - **Acordul de 4 sunete (acordul de septimă)** - Sistemul tonal diatonic. Cadranul și spirala tonalităților. - **Modulația la tonalități apropiate**: la relativă**,** la dominanta și relativa ei, la subdominantă și relativa ei - **Cadențe tonale**
Teoria modurilor	**SISTEMUL MUZICAL MODAL** - Generalități. - Sistemul modal diatonic; oligocordiile; modurile populare diatonice;
Ritmul muzical	**RITMUL MUZICAL** - Valori de note binare și ternare cu diviziuni normale și excepționale; - Sincopa, contratimpul, anacruza; - Formule ritmice de excepție în ritm binar, terrnar și eterogen. - Ritmuri specifice în muzica populară românească: ritmul *parlando-rubato*; ritmul *giusto-silabic*; ritmul *aksak.* Generalități; - **Metrica**. Clasificarea măsurilor; - Măsuri ternare de nouă timpi (9/8),de douăsprezece timpi (12/8). - Metrica mărurilor eterogene. Măsurile de cinci timpi, de șapte timpi. - **Tempo-ul și agogica**. Termeni de expresie provenind din limba germană și franceză. Generalități
Elemente de notație muzicală	**DINAMICA MUZICALĂ.** Nuanțele în perioada Romantismului muzical și a Modernismului muzical. **TIMBRUL INSTRUMENTAL:** familii de instrumente. **NOTE MELODICE ORNAMENTALE** - *tremolo,* - *glissando,* - *portamneto,* - *fioritura.*

SUGESTII METODOLOGICE

Complexitatea fenomenului muzical, care își are esența în dubla ipostază a muzicii ca știință și ca artă, implică numeroase domenii de studiu specifice precum și diverse planuri educative. Prin tradiție și denumire, disciplina Teoria muzicii se situează în rândul disciplinelor teoretice fundamentale cu evidente valențe științifice, ce facilitează afirmarea dimensiunii artistice, prin celelalte discipline ale domeniului Muzica.

Predarea Teoriei muzicii are ca obiective generale formarea gândirii muzicale logice şi analitice, dezvoltarea capacității de a percepe, înțelege şi nota corect elementele limbajului muzical precum şi sprijinirea procesului de interpretare şi creație muzicală. De aceea, specificul disciplinei Teoria muzicii constă în cultivarea şi formarea capacității necesare elevilor de a înţelege, asimila şi opera cu limbajul muzical. Traseul didactic parcurs în acest sens, pentru fiecare element în parte, este:

a. Receptarea, conştientizarea, analizarea şi formarea unei înţelegeri teoretice asupra elementelor de limbaj muzical;
b. Receptarea, conştientizarea, analizarea, execuţia vocală prin activitate practică, a solfegierii alături de exerciții pentru cultivarea auzului melodic şi armonic.
c. Receptarea, conştientizarea, analizarea, notarea (prin semne specifice) prin cea de a doua activitate practică - dicteul;
d. Valorificarea expresivă a limbajului asimilat prin exerciţii de improvizaţie - creaţia.

Această structurare a demersului didactic specific în patru etape sunt eşalonate gradual. Parcurgerea fidelă a acestui demers progresiv asigură, pe lângă respectarea specificului disciplinei, şi o achiziţie temeinică pentru o bună pregătire de specialitate. Creaţia reprezintă treapta superioară pe linia valorificării elementelor de limbaj asimilate, vizând această activitate specializată, de mai târziu.

Urmând obiectivele şi scopul acestei discipline, propunem câteva sugestii metodologice în ajutorul cadrelor didactice:

1. Exerciţii de auz pentru începători. Utilizarea vocii elevilor într-o măsură considerabilă, obligă la grija pentru respectarea unor cerinţe în emisie şi chiar de cultivare a ei. Aceasta contribuie la facilizarea accesului tuturor elevilor la creaţia muzicală, conferind totodată calitate exerciţiului de solfegiere şi motivând elevul pentru această activitate. Interpretarea unor partituri individuale sau corale de către grupa de studiu poate constitui în aceste condiţii o realitate obținută, o modalitate de evaluare sumativă, o finalitate. De aceea se recomandă:

- Exerciţii de respiraţie, emisie vocală (sunete simple, *glissando,* vocalize scurte) pentru a pregăti auzul elevului cu propria voce şi intonațiile manifestate;
- Exerciții ritmice, fie vocale fie prin batere cu palmele a ritmului, în timp ce se cântă sau se scandează cu vocea silabe simple (*ta, ta-ta*) pentru a sensibiliza ritmul şi intrarea la timp;

2. Sugerăm ca procesul de învățare a **solfegiului** să se desfăşoare într-o manieră **progresivă**, având la bază o succesiune logică şi gradată a conținuturilor, menită să asigure formarea treptată a competențelor auditive, ritmice şi intonaționale. Capacitatea de descifrare a partiturilor, de analizare şi structurare a lor, descoperind, numind şi respectând elementele de limbaj muzical, reprezintă un suport intelectual necesar oricărui interpret. Cu precădere solfegiul, şi mai ales deprinderea de citire la prima vedere, favorizează asimilarea rapidă a lucrărilor muzicale, proces fundamental demersului interpretativ. Principiul progresivității în studiul solfegiului presupune o construcție graduală a procesului de învățare, în care achizițiile teoretice şi deprinderile practice se articulează organic, contribuind la dezvoltarea unei competențe muzicale integrate.

3. Exercițiile ritmice vor însoți mereu linia melodică, facilitându-i elevului, calea spre o acuratețe integral, ritmico-melodică. Se poate începe cu exerciții simple: intervale mici, ritmuri simple; apoi, gradual, se poate avansa către intervale mari, salturi melodice, tonalități complexe, poliritmii.

4. Cadrul didactic este bine să orienteze elevul înspre **integrarea auditiv-vizual-kinestezică.** Elevii sunt îndrumați să combine percepția sonoră (ascultare), reprezentarea grafică (partitură) şi gestul (tactarea). Astfel, învățarea devine multisenzorială şi mai eficientă.

5. Consolidarea gândirii tonal-funcționale se impune ca obiectiv prioritar în activitatea muzicală, prin solfegiu şi dicteu, fiind indispensabilă pentru dezvoltarea unei percepții muzicale coerente și a expresivității interpretative. Promovarea gândirii tonal-funcționale constituie fundamentul pentru înțelegerea relațiilor armonice și pentru exprimarea corectă și expresivă a fenomenelor sonore. Solfegiile tonale la una şi la două voci se completează cu dicteul tonal – funcţional structurat în: dicteu ritmic, melodic, ritmico-melodic, la o voce şi armonic la două voci. Opţiunea spre literatura muzicală barocă şi clasică în alegerea exemplelor muzicale aplicative susține dezvoltarea gândirii tonal-funcționale.

6. Principiul de **interdisciplinaritate devine esential** deoarece se corelează teoria muzicii cu istoria muzicii, disciplina principală de specialitate - Canto şi educația muzicală generală. Este stimulator și valorificator ca în timp, să se deprindă și analiza solfegiului. Aceasta poate include identificarea formei, armoniei și contextului istoric.

7. Propunem deasemenea **integrarea fundamentelor teoretice în procesul interpretării vocale.** După efectuarea solfegiului, profesorul, prin explicații punctuale ale unor elemente de limbaj, accentuează ideea de aplicare a teoriei în actul interpretativ. Se pot folosi partituri simple sau grafice uşor de urmărit pentru a vizualiza ce se cântă.

8. Valorificarea tehnologiei şi resurselor este o altă sugestie, formativă și educativă în susținerea aspectelor practice ale Teoriei muzicii. Dată fiind prezența în multe dintre școli a conexiunii la internet și a laboratoarelor de informatică, anumite ore de Teoria muzicii ar putea fi susținute în aceste spații, care permit utilizarea unor softuri și platforme digitale destinate dezvoltării auzului, ca de pildă: www.teoria.com, www.musictheory.com, Absolute pitch, Perfect Ear etc. În anumite situații, utilizarea softurilor disponibile pe telefoane și tablete, pentru acordaj (verificarea acurateții intonației), pentru exerciții de auz muzical sau pentru înregistrarea și redarea ulterioară a performanței interpretative poate să aducă o contribuție semnificativă la creșterea calității. De asemenea pot fi disponibile în clasă și înregistrări audio/video: profesorul poate înregistra un model de exerciţiu/interpretare; elevii compară cu propria înregistrare. Sau, aplicaţii simple sau clipuri video care arată exerciţii de respiraţie, tehnică vocală, pot fi folosite pentru teme pentru acasă. Și, considerăm a fi dezvoltător pentru elevi utilizarea de partituri digitale sau diapozitive simple pentru vizualizarea teoriei și pentru legătura imediată cu practica.

9. Dicteul are ca obiective generale dezvoltarea auzului muzical și a intonației corecte, consolidarea recunoașterii intervalelor, ritmurilor, a tonalității și formelor musicale. Prin dictat se urmărește antrenarea capacității de transcriere și notare corectă a sunetelor; stimularea memoriei auditive și a atenției concentrative. De aceea sugerăm ca traseul să fie de la simplu la complex, încep cu dictări ritmice simple, apoi melodice cu intervale mici, progresiv spre intervale mai mari și tonalități variate. Ascultarea este activă, elevii concentrându-se pe elementele esențiale: înălțimea sunetelor, durata, accentul și dinamica. Repetiția și consolidarea fiecărui fragment ritmico-melodic reprzintă metode ce sprijină exercițiile de dictat. Prin repetarea fiecărui fragment se fixează în memorie relațiile intervalice și ritmice. Progresivitatea și sistematizarea sunt attribute, achiziții valoroase, ce se construiesc prin fiecare dictare. Noțiunile deja studiate (intervale, ritmica, metrica, tonalitatea) este firesc să se regăsească în fiecare nou dictat.

10.Secvențele de lucru optime pentru de orice cadru didactic ar fi:
- Etapa inițială este a unor exerciții simple și scurte, ritmice și melodice ce cresc treptat în dificultate.
- Dat fiind că greșeala este parte integrantă din procesul de învățare, este benefic să încurajăm încrederea elevilor: corectarea erorilor, a inexactităților este bine să fie constructivă.
- Este o bună abordare, valorificatoare, uitlizarea aplicațiilor digitale sau tablelor interactive pentru feedback vizual imediat.
- Combinarea solfegiului cu ascultarea, cu dicteul,cu exerciții ritmice și compoziție simplă, Varietatea va menține mereu interesul

În concluzie, studiul solfegiului și al dicteului constituie componente complementare și indispensabile ale educației muzicale în liceele vocaționale în general, și la clasele de Canto în mod special, fundamentând atât dezvoltarea teoretică cât și cea practică a elevului. Progresivitatea în învățarea solfegiului permite asimilarea treptată a conceptelor teoretice și formarea capacităților auditive, ritmice

și intonaționale. În același timp dicteul stimulează atenția, memoria auditivă și abilitatea de transcriere fidelă a pasajelor sonore. Împreună, aceste două activități facilitează o legătură organică între teorie și practică, contribuind la formarea unei gândiri muzicale coerente, la consolidarea expresivității vocale și la dezvoltarea unei sensibilități artistice solide, orientate spre performanță și creativitate.
Prezenta programă încurajează autonomia profesorului în selectarea și adaptarea strategiilor didactice conform nivelului elevilor și flexibilitate pedagogică pentru alegerea și adaptarea metodelor de predare potrivit nivelului clasei.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

- Alexandrescu, Dragoş. 1979 -1981. *Curs de Teoria muzicii, pentru învăţământul muzical superior*, vol. I și II Bucureşti: Conservatorul de muzică „Ciprian Porumbescu”,
- Buciu, Magda. 2008. *Teoria muzicii. Elemente constitutive*. Bucureşti: Editura Glissando.
- Carter, Nicolas. 2018. *Music Theory: From Beginner to Expert - The Ultimate Step-By-Step Guide to Understanding and Learning*. North Charleston, South Carolina: Createspace Independent Publishing Platform.
- Diaconu, Adrian. 1978. *Teoria superioară a muzicii*, Iaşi: Conservatorul „George Enescu”
- Duţică, Gh. 2004. *Solfegiu, Dicteu, Analiză muzicală*, Iaşi: Editura Artes.
- Duțică, Luminița, 2013. *Teoria muzicii în teste și chestionare*, Iași: Editura Artes.
- Giuleanu, Victor. 1968-1969. *Ritmul muzical*, vol. I şi II, Bucureşti: Editura. Muzicală.
- Giuleanu. Victor. 1962. *Tratat de teoria muzicii*, Bucureşti: Editura. Muzicală.
- Giuleanu Victor. 1995. *Principii fundamentale de teoria muzicii*, Bucureşti: Editura. Muzicală.
- Giulvezean, Ovidiu. 1992. Culegere de solfegii modale, tonale, atonale. Timișoara: Universitatea de Vest, Facultatea de Arte-Muzică.
- Horvat, Petre. 2015. *Teoria muzicii*, Suceava: Editura Lidana.
- Iușceanu, Victor. 1966. *Moduri şi game*, Bucureşti: Editura. Muzicală.
- Mirea, Ruxandra. 2012. *Elemente de teoria muzicii cuprinse în 150 de solfegii*, vol I. Bucureşti: Editura Muzicală.
- Râpa, Constantin. 1986. *Teoria superioară a muzicii*, vol. I, Cluj-Napoca: Conservatorul de Muzică „Ghe. Dima”.
- Surmani, Andrew. Surmani Farnum, Karen. Morton Manus. 1998. *Essentials of Music Theory*. London: Alfred Music.
- *** Culegere de solfegii, Catedra de Teorie-Solfegiu a Conservatorului de Muzica Gh. Dima din Cluj-Napoca. Bucureşti: Grafoart.
- ***Colectia de Manuale alternative de *Teorie, solfegiu, dicteu* cls I-XII

Webografie

-https://www.teoria.com/
-https://www.therhythmtrainer.com/
-https://4solfy.com/
-https://www.musictheory.net/
-http://www.cultura.ro/
-http://www.romania-muzical.ro/info/5minute/
-https://www.ise.ro/
-https://rocnee.eu/index.php
-https://digital.educred.ro/
- https://4solfy.com/

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Instituție de apartenență, localitate, județ
Responsabil MEC Prof. LILIANA BOBEICĂ	Ministerul Educației și Cercetării
Responsabil CNCE Prof. LĂCRĂMIOARA-ANA PAULIUC	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare
Coordonator științific Prof. Univ. dr. VALENTINA DEDIU – SANDU	Academia Română
Conf. Univ. dr. RUXANDRA MIREA	Universitatea „Ovidius” din Constanța, Faculatatea de Arte
Prof. IRINA NEGREA	Colegiul Național de Artă „George Apostu”, Bacău

Anexa nr. 277

Programa școlară
pentru disciplina

TEORIE – SOLFEGIU - DICTEU

Clasele a IX-a - a XII-a
Curriculum de specialitate (CS)

Filiera vocațională, profilul artistic,
specializarea muzică
secția Studii teoretice muzicale

Învățământ liceal

- 2026 –

Anexa nr. 277
Programa școlară pentru disciplina *Teorie – Solfegiu – Dicteu*, clasele a IX-a – a XII-a, *curriculum de specialitate (CS)*

- ***Filiera vocațională, profil artistic, specializarea muzică, secția Studii teoretice muzicale***

NOTĂ DE PREZENTARE

Disciplina ***Teorie – Solfegiu – Dicteu*** contribuie la dezvoltarea competențelor fundamentale de înțelegere, interpretare și exprimare prin limbajul muzical, privit ca formă complexă de comunicare artistică și cognitivă. Studiul disciplinei pune în valoare relația dintre muzica înțeleasă ca știință și cea trăită ca artă, urmărind formarea gândirii muzicale reflexive, a sensibilității estetice și a capacității de a opera creativ cu elementele limbajului sonor.

Disciplina urmărește nu doar însușirea conceptelor teoretice, ci și înțelegerea modului în care acestea au fost formulate, verificate și rafinate de-a lungul timpului. Studiul teoriei muzicii devine un demers de investigare și validare sonoră, prin care elevul descoperă cum se construiesc principiile muzicale și cum pot fi reinterpretate creativ. Accentul se mută de la memorarea regulilor la explorarea și argumentarea relațiilor funcționale dintre elementele de limbaj muzical.

Prin activitățile de teorie, solfegiu și dicteu, elevii își dezvoltă auzul intern, memoria auditivă, simțul ritmic și armonic, deprinderile de citire la prima vedere și capacitatea de transcriere și analiză muzicală. Demersul formativ îmbină dimensiunea cognitivă cu cea expresivă și creativă, asigurând o legătură permanentă între teorie și practică, între analiza partiturii și interpretarea vocală sau instrumentală.

Disciplina contribuie la dezvoltarea competențelor-cheie europene: culturale și de exprimare artistică, de învățare autonomă, digitale, sociale și civice. Activitățile propuse valorifică resursele tehnologice și aplicațiile interactive, promovând învățarea activă și colaborativă, adaptată nevoilor elevilor din secțiile teoretice și instrumentale. Prin abordarea progresivă și integrată a conținuturilor, disciplina formează baza profesională necesară viitorului muzician și consolidează legătura dintre percepția sonoră, gândirea muzicală și expresia artistică.

Disciplinei îi sunt alocate 3 (trei) ore pe săptămână, în Curriculumul de specialitate.

Prin noua programă se reiau teme studiate în anii anteriori, punând accentul pe aplicaţiile practice, pe formarea unor deprinderi superioare de solfegiu şi dicteu, asigurând acumularea progresivă şi temeinică a cunoştinţelor şi deprinderilor, sistematizate în capacităţi necesare specializării finale i susținerii examenului de certificare a competențelor profesionale. Programa subliniază caracterul **investigativ, reflexiv și creativ** al învățării muzicii. Elevul devine explorator al limbajului sonor, iar teoria muzicală este abordată ca proces viu, aflat într-o permanentă reconstrucție cognitivă și expresivă.

Programa este destinată elevilor de la secţia teoretică.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Identificarea elementelor de limbaj muzical în creațiile abordate**
CG2	**Operarea cu elemente de limbaj muzical**
CG3	**Valorificarea creativă a elementelor de limbaj muzical**

CLASA a IX-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Identificarea elementelor de limbaj muzical în creațiile abordate*

CS 1.1. Sistematizarea unor elemente de limbaj muzical
- *explorarea auditivă și vizuală a elementelor de limbaj într-un fragment muzical (identificare ghidată cu întrebări-problemă);* - *completarea de tabele comparative privind valorile ritmice, intervalele, măsurile (activitate de sistematizare colectivă);* - *construirea unei „hărți sonore” a fragmentului studiat (asocierea elementelor teoretice cu experiența auditivă);* - *realizarea unui scurt comentariu oral sau grafic privind rolul fiecărui element identificat.*
CS 1.2. Descifrarea exemplelor muzicale, asocierea semnului cu sunetul
- *exerciții de corespondență între notație și sunet, în care elevii formulează ipoteze și le verifică auditiv;* - *utilizarea aplicațiilor digitale (MuseScore, Flat, EarMaster) pentru a testa legătura dintre scriere și sonoritate;* - *activități de completare a unor fragmente incomplete („ce semn lipsă produce sonoritatea corectă?”);* - *discuții reflexive privind semnificația expresivă a notației.*

CG 2 - *Operarea cu elemente de limbaj muzical*

CS 2.1. Recunoaşterea auditivă a elementelor de limbaj
- *exerciții de audiție dirijată cu identificarea elementelor (ritmice, melodice, armonice) și formularea ipotezelor sonore;* - *dicteu melodic pe o voce, urmat de auto-verificare și corectare comparativă;* - *dicteu armonic simplu (2 voci), pentru conştientizarea sonoră a funcțiilor tonale;* - *comparații între modele sonore corecte și eronate – investigarea cauzei diferențelor.*
CS 2.2. Reprezentarea grafică a elementelor de limbaj
- *exerciții de transcriere ritmică cu validare colectivă („ce se întâmplă dacă schimbăm o valoare?”);* - *reprezentarea grafică a unor structuri ritmice din memorie auditivă;* - *dicteu ritmic asistat de aplicație digitală și discuție despre corectitudinea soluției.*
CS 2.3. Aplicarea cunoștințelor de limbaj muzical
- *exerciții de intonare expresivă a unor structuri ritmico-melodice;* - *solfegii tonal-funcționale (1-2 voci) cu accent pe înțelegerea relațiilor tonale (care să urmărească formarea gândirii funcţionale şi relaţionale în cadrul tonalităţilor);* - *solfegii modale cu identificarea scării modale utlizate;* - *activități de analiză a suportului armonic al unui text muzical (descoperirea logicii funcționale);* - *„atelier de reconstrucție muzicală”: elevii primesc un fragment incomplet și propun soluții proprii coerente.*

CG 3 - *Valorificarea creativă a elementelor de limbaj muzical*

CS 3.1. Recunoaşterea în creaţii muzicale a elementelor de limbaj muzical
- *audierea comparativă a două lucrări și identificarea trăsăturilor comune de limbaj;* - *formularea de ipoteze despre epocă sau stil pe baza elementelor recunoscute;* - *discuții de grup privind expresivitatea unui fragment, susținute prin exemple concrete din partitură;*

- *redactarea unui scurt comentariu reflexiv despre limbajul muzical al unei lucrări audiate.*
CS 3.2. Corelarea elementelor de limbaj în compoziții originale
- *crearea de structuri ritmice sau melodico-ritmice pe teme date, urmate de analiză și justificare;* - *improvizație ghidată pe un model ritmic sau melodic (cu feedback colegial);* - *adaptarea unui fragment existent prin transpunere, augmentare sau modificarea ritmului;* - *prezentarea orală a intențiilor expresive și justificarea alegerilor făcute.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Sunetul muzical	- definirea sunetului muzical și a zgomotului ; - proprietăți fizice ale sunetului: frecvența, continuitate în timp, amplitudinea, forma spectrală a vibrației ; - proprietățile fiziologice ale sunetului muzical: înălțime, durată, intensitate, timbru.
Organizarea materialului sonor	- scara generală sonoră, registre sonore, sistemul octavelor; - sisteme de identificare a sunetelor
Elemente de notație muzicală	- notația înălțimii ; - notația duratei ; - notația intensității ; - notația timbrului.
Intervale	- teoria intervalelor: criterii de clasificare
Sistemul tonal-funcțional	- variantele majorului și minorului ; - acordul de 3 sunete ; - funcțiile armonice în tonalitate (tonică, dominantă și subdominantă) ; - cadențe tonale: cadența autentică simplă, plagală și autentică compusă.
Sistemul modal	- scări modale: bitonii, bicordii, tricordii, tritonii, tetratonii si tetracordii
Problematica metro-ritmică	- elemente constitutive ale ritmului muzical ; - diviziunea normală și excepțională a valorilor binare ; - măsurile de 5 și 7 timpi ; - sincopa simetrică și asimetrică, sincopa falsă, contratimpul, anacruza

CLASA a X-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Identificarea elementelor de limbaj muzical în creațiile abordate*

CS 1.1. Sistematizarea unor elemente de limbaj muzical
- *analiză comparativă între fragmente cu structuri sonore diferite (tonale - modale);*
- *descoperirea funcțiilor tonale armonice prin audiție și justificare orală;*
- *completarea de diagrame funcționale pe baza audițiilor;*
- *formularea de concluzii privind rolul expresiv al structurilor analizate.*
CS 1.2. Descifrarea exemplelor muzicale, asocierea semnului cu sunetul
- *exerciții de ascultare cu întrebări investigative („ce element produce tensiunea auditivă?”);*
- *realizarea unor scurte fişe de audiție (scrise/orale) cu sprijin pe exemple muzicale;*
- *utilizarea termenilor teoretici în justificarea diferențelor stilistice.*

CG 2 - *Operarea cu elemente de limbaj muzical*

CS 2.1. Recunoaşterea auditivă a elementelor de limbaj
- *solfegii tonal-funcționale (o voce) și transpoziții ghidate în tonalități variate;* ***solfegii armonice si polifonice (2 voci)***
- *solfegii modale cu identificarea scării modale utlizate;*
- *dicteu melodic/armonic (1-2 voci) cu reflecție asupra logicii tonale;*
- *exerciții de analiză auditivă a relațiilor funcționale în tonalităţi variate;*
- *discuții despre efectele expresive ale modulației.*
CS 2.2. Reprezentarea grafică a elementelor de limbaj
- *corelarea semnelor de expresie cu intenția interpretativă;*
- *exerciții de „interpretare conștientă” a traseului tonal a unui solfegiu;*
- *utilizarea aplicațiilor digitale pentru redare comparativă și autoevaluare.*

CG 3 - *Valorificarea creativă a elementelor de limbaj muzical*

CS 3.1. Recunoaşterea în creaţii muzicale a elementelor de limbaj muzical
- *improvizație ritmică pe formule ritmice/metro-ritmice în conformitate cu problemele teoretice vizate;*
- *improvizație melodică pe fragmente în conformitate cu problemele teoretice vizate, cu feedback din partea colegilor;*
- *crearea unei scurte variațiuni şi justificarea teoretică şi expresivă a alegerilor făcute.*
CS 3.2. Corelarea elementelor de limbaj în compoziții originale
- *exerciții de transpunere cu validare auditivă;*
- *transformarea unui fragment muzical prin augmentare, diminuare, inversare;*
- *prezentarea comparativă a efectului expresiv al procedeelor de dezvoltare ritmică.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Sunetul muzical	- rezonanța naturală: armonicele superioare; - compararea timbrurilor vocale și instrumentale
Organizarea materialului sonor	- sisteme de intonație: netemperat și temperat
Elemente de notație muzicală	- ornamente
Intervale	- intervale caracteristice (mărite și micșorate); - rezolvarea intervalelor caracteristice
Sistemul tonal-funcțional	- acordul de 4 sunete în stare directă ; - funcțiile armonice în tonalitate. Funcția de dominantă reprezentată prin acordurile treptelor V și VII ; - cadențe tonale: semicadența ; - tetrasonul pe treptele V și VII (major natural, minorul armonic și melodic).
Sistemul modal	- scări modale - pentatonia, pentacordia și hexacordia
Problematica metro-ritmică	- diviziunea normală și excepțională a valorilor ternare (ortografia germană și franceză) ; - măsurile eterogene cu 8 timpi ; - sincopa contratimpată și contratimpul sincopat

CLASA a XI-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 -. ***Identificarea elementelor de limbaj muzical în creațiile abordate***

CS 1.1. Sistematizarea unor elemente de limbaj muzical
- explorarea auditivă şi vizuală a elementelor de limbaj într-un fragment muzical (identificare ghidată cu întrebări-problemă); - completarea de tabele comparative privind valorile ritmice, intervalele, măsurile (activitate de sistematizare colectivă); - construirea unei „hărți sonore" a fragmentului studiat (asocierea elementelor teoretice cu experiența auditivă); - realizarea unui scurt comentariu oral sau grafic privind rolul fiecărui element identificat.
CS 1.2. Descifrarea exemplelor muzicale, asocierea semnului cu sunetul
- exerciții de corespondență între notație și sunet, în care elevii formulează ipoteze și le verifică auditiv; - utilizarea aplicațiilor digitale (MuseScore, Flat, EarMaster) pentru a testa legătura dintre scriere și sonoritate; - activități de completare a unor fragmente incomplete („ce semn lipsă produce sonoritatea corectă?"); - discuții reflexive privind semnificația expresivă a notației.

CG 2 - ***Operarea cu elemente de limbaj muzical***

CS 2.1. Recunoaşterea auditivă a elementelor de limbaj
- exerciții de audiție dirijată cu identificarea elementelor (ritmice, melodice, armonice) și formularea ipotezelor sonore; - dicteu melodic pe o voce, urmat de auto-verificare și corectare comparativă; - dicteu armonic simplu (2 voci), pentru conştientizarea sonoră a funcțiilor tonale; - comparații între modele sonore corecte și eronate – investigarea cauzei diferențelor. - analiză tonal-funcțională a unui fragment coral sau instrumental.
CS 2.2. Reprezentarea grafică a elementelor de limbaj
- exerciții de transcriere ritmică cu validare colectivă („ce se întâmplă dacă schimbăm o valoare?"); - reprezentarea grafică a unor structuri ritmice din memorie auditivă; - dicteu ritmic asistat de aplicație digitală și discuție despre corectitudinea soluției; - exerciții de dicteu armonic cu analiza suportului armonic al acestuia.
CS 2.3. Aplicarea cunoștințelor de limbaj muzical
- exerciții de intonare expresivă a unor structuri ritmico-melodice; - solfegii tonal-funcționale (o voce) cu accent pe înțelegerea relațiilor tonale (care să urmărească formarea gândirii funcţionale şi relaţionale în cadrul tonalităţilor); **solfegii armonice si polifonice (3 voci)** - solfegii modale cu identificarea scării modale utilizate; - activități de analiză a suportului armonic al unui text muzical (descoperirea logicii funcționale); - descoperirea relaţiilor tonale specifice diferitelor perioade stilistice şi discutarea sensului lor expresiv.

CG 3 - ***Valorificarea creativă a elementelor de limbaj muzical***

CS 3.1. Recunoaşterea în creaţii muzicale a elementelor de limbaj muzical
- audierea comparativă a două lucrări și identificarea trăsăturilor comune de limbaj;

- formularea de ipoteze despre epocă sau stil pe baza elementelor recunoscute; - discuții de grup privind expresivitatea unui fragment, susținute prin exemple concrete din partitură; - redactarea unui scurt comentariu reflexiv despre limbajul muzical al unei lucrări audiate.
CS 3.2. Corelarea elementelor de limbaj în compoziții originale
- crearea de structuri ritmice sau melodico-ritmice pe teme date, urmate de analiză și argumentare; - improvizație ghidată pe un model ritmic sau melodic (cu feedback colegial); - crearea unor melodii pe baza unui suport armonic dat; - improvizație cu acompaniament (pian, aplicație digitală); - identificarea unor tipare armonice în piese instrumentale miniaturale și utilizarea lor pentru a crea o melodie nouă; - „atelier de construcție muzicală”: elevii primesc un fragment incomplet și propun soluții proprii coerente.

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Sunetul muzical	- raportul între sunetul acustic și cel electronic. Influența mediului și a tehnologiei asupra percepției sonore.
Elemente de notație muzicală	- notația contemporană
Intervale	- tonalitățile și variantele în care se găsesc intervalele perfecte, mari și mici ; - tonalitățile și variantele în care se găsesc intervalele mărite și micșorate.
Sistemul tonal-funcțional	- funcțiile armonice în tonalitate: funcția de subdominantă reprezentată prin acordurile treptelor IV și II; funcția de tonică reprezentată prin acordurile treptelor I și VI ; - cadențe tonale: cadența întreruptă (evitată) și cadența dramatică ; - răsturnările tetrasonului ; - rezolvarea tetrasonurilor în stare directă ; - modulația diatonică și cromatică.
Sistemul modal	- modurile populare heptacordice diatonice
Problematica metro-ritmică	- corespondența măsurilor ; - procedee de dezvoltare a ritmului ; - hemiola.
Transpoziția	- transpoziția scrisă și orală

CLASA a XII-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Identificarea elementelor de limbaj muzical în creațiile abordate*

CS 1.1. Sistematizarea unor elemente de limbaj muzical
- *explorarea auditivă și vizuală a elementelor de limbaj într-un fragment muzical (identificare ghidată cu întrebări-problemă);* - *completarea de tabele comparative privind valorile ritmice, intervalele, măsurile (activitate de sistematizare colectivă);* - *construirea unei „hărți sonore" a fragmentului studiat (asocierea elementelor teoretice cu experiența auditivă);* - *realizarea unui scurt comentariu oral sau grafic privind rolul fiecărui element identificat.* - *elaborarea de eseuri despre problematica studiată;* - *analiză comparativă asupra unor fragmente muzicale;* - *dezbateri despre inovație și tradiție în limbajul muzical contemporan.*
CS 1.2. Descifrarea exemplelor muzicale, asocierea semnului cu sunetul
- *exerciții de corespondență între notație și sunet, în care elevii formulează ipoteze și le verifică auditiv;* - *utilizarea aplicațiilor digitale (MuseScore, Flat, EarMaster) pentru a testa legătura dintre scriere și sonoritate;* - *activități de completare a unor fragmente incomplete („ce semn lipsă produce sonoritatea corectă?");* - *discuții reflexive privind semnificația expresivă a notației.*

CG 2 - *Operarea cu elemente de limbaj muzical*

CS 2.1. Recunoaşterea auditivă a elementelor de limbaj
- *exerciții de audiție dirijată cu identificarea elementelor (ritmice, melodice, armonice) și formularea ipotezelor sonore;* - *dicteu melodic pe o voce, urmat de auto-verificare și corectare comparativă;* - *dicteu armonic (4 voci), pentru conştientizarea sonoră a funcțiilor tonale;* - *dicteu polifonic (3 voci)* - *comparații între modele sonore corecte și eronate – investigarea cauzei diferențelor;* - *analiză tonal-funcțională a unui fragment coral sau instrumental.*
CS 2.2. Reprezentarea grafică a elementelor de limbaj
- *exerciții de transcriere ritmică cu validare colectivă („ce se întâmplă dacă schimbăm o valoare?");* - *reprezentarea grafică a unor structuri ritmice din memorie auditivă;* - *dicteu ritmic asistat de aplicație digitală și discuție despre corectitudinea soluției;* - *exerciții de dicteu armonic cu analiza suportului armonic al acestuia.*
CS 2.3. Aplicarea cunoștințelor de limbaj muzical
- *exerciții de intonare expresivă a unor structuri ritmico-melodice;* - *solfegii tonal-funcționale cu accent pe înțelegerea relațiilor tonale (care să urmărească formarea gândirii funcţionale şi relaţionale în cadrul tonalităţilor);* - *solfegii armonice și polifonice pe 2-4 voci ;* - *activități de analiză a suportului armonic al unui text muzical (descoperirea logicii funcționale);* - *descoperirea relaţiilor tonale specifice diferitelor perioade stilistice şi discutarea sensului lor expresiv.*

CG 3 - *Valorificarea creativă a elementelor de limbaj muzical*

CS 3.1. Recunoaşterea în creaţii muzicale a elementelor de limbaj muzical
- *audierea comparativă a două lucrări și identificarea trăsăturilor comune de limbaj;* - *formularea de ipoteze despre epocă sau stil pe baza elementelor recunoscute;* - *discuții de grup privind expresivitatea unui fragment, susținute prin exemple concrete din partitură;* - *redactarea unui scurt comentariu reflexiv despre limbajul muzical al unei lucrări audiate.*
CS 3.2. Corelarea elementelor de limbaj în compoziții originale
- *improvizație ghidată pe un model ritmic sau melodic (cu feedback colegial);* - *crearea unor melodii pe baza unui suport armonic dat;* - *improvizație cu acompaniament (pian, aplicație digitală);* - *identificarea unor tipare armonice în piese instrumentale miniaturale şi utilizarea lor pentru a crea o melodie nouă;* - *„atelier de construcție muzicală”: elevii primesc un fragment incomplet și propun soluții proprii coerente;* - *compunerea unor fragmente ritmice utilizând problematica teoretică studiată;* - *compunerea unor fragmente melodico-ritmice utilizând problematica teoretică studiată;* - *interpretarea compozițiilor proprii.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Organizarea materialului sonor	- corespondența între proprietățile fizice și fiziologice ale sunetului muzical ; - scara generală sonoră, registre sonore, sistemul octavelor; - sisteme de identificare a sunetelor
Elemente de notație muzicală	- notația tradițională ; - notația contemporană.
Sistemul tonal-funcțional	- cadențe tonale ; - modulația diatonică și cromatică ; - modulația enarmonică
Sistemul modal	- construirea modurilor populare diatonice pe diverse sunete
Problematica metro-ritmică	- măsuri eterogene cu 8 timpi - cu unitatea de timp optimea ; - sincopa, contratimpul și anacruza ; - schimbarea metrului (polimetria orizontală)

SUGESTII METODOLOGICE

Studiul disciplinei se bazează pe principiul învățării active și reflexive, care urmărește formarea competențelor prin activități de explorare, aplicare și creație muzicală. Învățarea este centrată pe elev, stimulând observația auditivă, gândirea analitică și expresia artistică personală. Demersul didactic trebuie să ofere elevilor ocazii de a explora, a formula ipoteze sonore, a le testa și a le valida prin audiție și analiză. Erorile pot fi valorificate ca resurse de reflecție și învățare, iar profesorul devine ghid al descoperirii. Astfel, învățarea devine un proces de cercetare și validare, nu doar de reproducere.

Se recomandă utilizarea metodelor interactive și a resurselor digitale: aplicații pentru antrenarea auzului și a ritmului, software de notație, materiale audio și video. Audiția muzicală dirijată și comentariul estetic contribuie la dezvoltarea gândirii critice și a vocabularului muzical. Solfegiul și dicteul trebuie privite ca exerciții de gândire sonoră și creativitate, nu doar de reproducere. Activitățile pot include improvizații, exerciții de creație, jocuri ritmice și aplicații practice în interpretare. Metode recomandate: audiție activă, observare ghidată, învățare colaborativă, improvizație și explorare sonoră asistată digital.

Se recomandă integrarea interdisciplinară cu alte discipline artistice și teoretice (istoria muzicii, literatura, matematica, limbi moderne), precum și colaborarea între elevi prin interpretări colective. Folosirea vocii ca instrument principal de învățare implică atenție pentru respirație, emisie, frazare și expresivitate. Profesorul are libertatea de a adapta conținuturile și metodele la particularitățile fiecărui elev și la nivelul clasei. Integrarea interdisciplinară și utilizarea aplicațiilor tehnologice contribuie la formarea unei gândiri muzicale autonome și expresive.

Predarea **teoriei muzicii** trebuie să asigure înțelegerea conceptuală și aplicativă a limbajului muzical, evitând învățarea mecanică. Conceptele teoretice se vor construi progresiv, pornind de la experiența sonoră și de la exemple muzicale reale. Se recomandă alternarea constantă între explicația teoretică și demonstrația auditivă sau vizuală, pentru a facilita legătura între concept și sunet. Activitățile pot include: analiza ghidată a fragmentelor, comparații între structuri tonale și modale, exerciții de completare a partiturii, construcții de game și acorduri pe instrument sau aplicații digitale.

Profesorul poate utiliza materiale vizuale, aplicații de teoria muzicii (MuseScore, Flat, MusicTheory.net etc.) și resurse audio pentru exemplificare. Accentul metodologic se mută de la acumularea de termeni la înțelegerea relațiilor funcționale dintre elementele de limbaj și aplicarea lor în activitatea practică.

Solfegiul reprezintă componenta activă a disciplinei, prin care elevii își dezvoltă auzul intern, simțul tonal-funcțional – melodic, armonic și polifonic - și capacitatea de citire la prima vedere. Învățarea se bazează pe exercițiul constant, gradual și variat, cu accent pe înțelegerea raporturilor dintre sunete, nu doar pe intonația corectă. Solfegiul trebuie abordat în mod expresiv, cu respectarea intenției muzicale: tempo, dinamică, agogică, articulare. Se recomandă combinarea exercițiilor tradiționale cu metode active: solfegiu pe roluri, canon, întrebări-răspunsuri muzicale, solfegii colective și exerciții de „citire prin cântat”, prin solfegeriera la 1-4 voci. Dezvoltarea citirii la prima vedere se sprijină pe exerciții scurte, frecvente, urmate de feedback imediat. Profesorul va încuraja utilizarea vocii naturale, fără efort, și va corela permanent solfegiul cu analiza teoretică, pentru a susține gândirea tonal-funcțională.

Dicteul muzical are rolul de a consolida auzul interior și capacitatea de reprezentare grafică a fenomenului sonor. Activitățile trebuie să fie progresive, pornind de la formule ritmice și intervale simple și ajungând la dictări armonice sau polifonice.

Se recomandă parcurgerea etapelor: ascultare globală → identificarea elementelor → transcriere ritmică/melodică → transcriere melodică/ritmică→ verificare și corectare. Se va urmări ca elevul să-și formeze deprinderea de a scrie fie mai întâi ritmul și apoi melodia, fie invers. Exercițiile pot alterna între dicteu individual, colectiv, dicteu cu suport vizual parțial sau dicteu asistat de aplicații digitale. Pentru dezvoltarea auzului intern, pot fi integrate activități de completare a fragmentelor lipsă, recunoaștere de modele sonore și transpunere auditivă. În etapa superioară, dicteul devine un instrument de analiză și creație: elevii pot fi invitați să transforme un fragment auzit într-o variațiune proprie sau să-l armonizeze.

Evaluarea are rol formativ și sumativ, urmărind progresul elevilor în dezvoltarea competențelor specifice și capacitatea acestora de a utiliza limbajul muzical în mod conștient, expresiv și creativ. Procesul evaluativ se desfășoară continuu și integrat în activitatea de învățare, oferind feedback

constructiv şi orientare individualizată. Evaluarea trebuie să vizeze nu doar produsul final, ci şi procesul de raționament, argumentare și validare. Accentul se mută de la verificarea cunoștințelor la înțelegerea modului în care acestea sunt construite şi aplicate.

Se recomandă utilizarea diversificată a instrumentelor de evaluare: observarea sistematică a activității, probe practice (solfegiu, dicteu, improvizație), teste auditive și analitice, fișe de lucru, portofolii individuale, proiecte și produse creative, autoevaluare și feedback colegial. Evaluările sumative pot include probe practice și analize aplicate, în funcție de profilul elevilor. Evaluarea dicteului trebuie să valorifice atât acuratețea notației, cât și evoluția auzului interior și a capacității de anticipare sonoră.

Scopul evaluării este sprijinirea elevului în dezvoltarea unei gândiri muzicale autonome, capabile să coreleze percepția sonoră, cunoașterea teoretică și expresia artistică personală.

Deși defalcate, cele trei paliere se intercondiționează permanent — teoria oferă înțelegerea rațională, solfegiul dezvoltă capacitatea de operare practică, iar dicteul consolidează percepția și memoria auditivă. Îmbinarea lor într-un parcurs coerent asigură formarea unei gândiri muzicale unitare și expresive.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

Teoria muzicii

Alexandrescu, Dragoş, *Teoria muzicii* vol. 1-2, Grafoart, Bucureşti, 2024.
Bena, Augustin, *Teoria muzicii*, Grafoart, București, 2014.
Gerou, Tom; Linda Lusk, *Essential Dictionary of Music Notation*, Alfred Publishing Co, USA, 1996.
Giuleanu, Victor, *Principii fundamentale în teoria muzicii*, Grafoart, Bucureşti, 2025.
Giuleanu, Victor, *Ritmul muzical*, vol. I+II, Grafoart, București, 2015.
Giuleanu, Victor, *Tratat de teoria muzicii*, Grafoart, București, 2025.
Iusceanu, Victor, *Moduri şi game*, Grafoart, București, 2014.
Laitz, Steven G., *The Complete Musician: An Integrated Approach to Tonal Theory, Analysis, and Listening*, 4th ed., Oxford University Press, 2016.
Clendinning, Jane Piper; Marvin, Elizabeth West, *The Musician's Guide to Theory and Analysis*, 3rd ed., W. W. Norton, 2021.
London, Justin, *Hearing in Time: Psychological Aspects of Musical Meter*, 2nd ed., Oxford University Press, 2012.

Culegeri de solfegii şi dicteuri

Alexandrescu, Dragos, *360 de dicteuri melodice*, Grafoart, București, 2024.
Alexandrescu, Dragoş, *328 de dicteuri armonice și contrapunctice*, Grafoart, București, 2024.
Arnoud, Jules, *Solfegii*, vol. I-II, Grafoart, București, 2014.
Antal Molnár, *Canoane clasice*, Editio Musica, Budapest, 1955.
Benward, Bruce; Kolosick, Maureen. *Ear Training: A Technique for Listening*, 7th ed., McGraw-Hill, 2014.
Berkowitz, Sol; Fontrier, Gabriel; Kraft, Leo; Goldstein, Perry, *A New Approach to Sight Singing*, 6th ed., W. W. Norton, 2017.
Carp, Gheorghe, *Solfegii cromatice*, Grafoart, București, 2015.
Colectia *EnArmonia-Solfegiu, dictat, elemente de teoria muzici*, vol. I-VI, Ed. UNMB, 2013, la:
Colecția Enarmonia - Solfegiu. Dictat. Elemente de teoria muzicii - Universitatea Națională de Muzică din București.
Cristescu, Carmen, *Solfegii*, Ed. UNMB, București, 2005.
Demenescu, Veronica, *265 de probleme de teoria muzicii*, Opera Magna, Iași, 2006.
Dumitrescu, Ion, *Solfegii de grad superior.* vol. I,II, Grafoart, București, 2012.
Duțică, Gheorghe, *Solfegiu, dicteu, analiză muzicală*, Artes, Iaşi, 2004.
Duțică, Luminița, *Teste de solfegiu și dicteu muzical* (grupa A), Artes, Iași, 2010.
Furda, Augusta, *Solfegii*, MediaMusica, Cluj-Napoca, 1996

Horvit, Michael; Koozin, Timothy; Nelson, Robert, *Music for Ear Training*, 4th ed., Cengage, 2012.
Iuşceanu, Victor, *Solfegii*, vol. I-III, Grafoart, Bucureşti, 2013.
Karpinski, Gary S., *Manual for Ear Training and Sight Singing*, 2nd ed., W. W. Norton, 2017.
Krueger, Carol J., *Progressive Sight Singing*, 2nd ed., Oxford University Press, 2011.
Lavignac, Albert, *Solfèges vol. 1a,1d,2b*, Editions Henri Lemoine, 2009.
Lupu, Olguța, *Suportul armonic în solfegiul tonal nemodulatoriu*, Ed. UNMB, București, 2015.
Marâi, Gheorghe, *Exerciții ritmico-metodice de solfegiere și dictare muzicală*, Artes, Iași, 2011.
Neagu, Mircea, *Solfegii*, Grafoart, București, 2013.
Petit, Simone, *Cent dictées musicales progressives*, Leduc, Paris, 1939.
Plaian, Carmen, *Exerciții de intonație pentru solfegiu/Coursebook intonation exercises for solfège*, MediaMusica, Cluj-Napoca, 2005.
Pop, Silvia, *Solfegii tonale pentru clasele IX-XII, licee de muzică*, Grafoart, Bucuresti, 2019.
Popescu, Cecilia, *Solfegii din literatura muzicală a genului liric*, Ed. Artes, Iași, 2009.
Pratt, George; Henson, David, *Aural Awareness: Principles and Practice*, Oxford University Press, 1998.
Râpă, Constantin, Nedelcuț, Nelida, *Solfegiu pentru toți*, vol. 1-2, MediaMusica, Cluj-Napoca, 1998.
Râpă, Constantin, Nedelcuț, Nelida, *Dictee armonice și polifonice*, MediaMusica, Cluj-Napoca, 2005.
Rogers, Nancy; Ottman, Robert W., *Music for Sight Singing*, 10th ed., Pearson, 2020.
Taylor, Eric, *Music Theory in Practice*, Associated Board of the Royal Schools of Music, 2008.
Tomescu, Eleonora, *Melodii fără cuvinte. Solfegii pregătitoare pentru evaluări*, Grafoart, București, 2019.

Resurse digitale și interactive

www.teoria.com – platformă educațională completă de teorie, analiză și antrenament auditiv.
www.musictheory.net – lecții, exerciții interactive și dictée online.
www.earmaster.com – software pentru antrenament auditiv, solfegiu și recunoaștere intervalică.
www.tonedear.com – exerciții online pentru intervale, acorduri, scale și dictée.
Open Music Theory – manual digital gratuit, integrat cu exemple audio și interactive.
musictheoryexamples.com – colecție academică de exemple audio și partituri pentru concepte teoretice.
Rising Software – Auralia & Musition – platforme educaționale pentru teoria și percepția muzicală.
MusicTheoryForMusicians.com – resurse video și exerciții interactive pentru elevi și studenți.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Instituție de apartenență, localitate, județ
Responsabil MEC Prof. LILIANA BOBEICĂ	Ministerul Educației și Cercetării
Responsabil CNCE Prof. LĂCRĂMIOARA-ANA PAULIUC	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare
Coordonator științific Prof. Univ. dr. VALENTINA DEDIU – SANDU	Academia Română
Conf. Univ. dr. TATIANA HILCA	Universitatea Națională de Muzică din București
Lect. Univ. dr. SORIN MARINESCU	Universitatea Națională de Muzică din București
Prof. dr. HILDA ELISABETA IACOB	Colegiul de Muzică „Sigismund Toduță” Cluj-Napoca
Prof. NICOLETA – CAMELIA AMARIȚEI	Colegiul Național de Artă „Octav Băncilă”, Iași

Anexa nr. 278

Programa școlară
pentru disciplina

ARMONIE

Clasele a IX-a – a XII-a
Curriculum de specialitate (CS)

Filiera vocațională, profilul artistic,
specializarea muzică

Învățământ liceal

- 2026 -

Anexa nr. 278
Programa școlară pentru disciplina *Armonie,*
clasele a IX-a – a XII-a, *curriculum de specialitate (CS)*

- ***Filiera vocațională, profil artistic, specializarea muzică***

NOTĂ DE PREZENTARE

Programa școlară pentru disciplina ***Armonie*** reprezintă o ofertă curriculară de specialitate pentru învățământul liceal, *filiera vocațională, profil artistic, specializarea Muzică* începând din anul școlar 2026-2027. Disciplina ***Armonie*** se regăsește în *Anexa 10 la OMEC nr. 4350/20.06.2025 - Planul-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, filiera vocațională, profil artistic, specializarea Muzică,* în *Curriculum de specialitate* (CS).

În elaborarea programei, s-a avut în vedere raportarea la cadrul legislativ și documentele strategice generale și specifice care susțin studiul disciplinelor:
- ***Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023***, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Regulamentul-cadru de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar***, aprobat prin Ordinul ministrului educației nr. 5.726/2024, , cu modificările și completările ulterioare;
- ***Regulamentul de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar cu program de artă***, aprobat prin Ordinul Ministerului Educației și Cercetării nr. 3717/01 aprilie 2025, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Planurile-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi***, filiera vocațională, profilul artistic, specializarea muzică din Anexa nr. 10 la O.M.E.C. nr. 4.350/20.06.2025 privind aprobarea Planurilor-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Profilul de formare al absolventului***, OME nr. 6731/2023, care asigură coerența verticală a parcursul școlar, (competențe-cheie +atribute prioritare)
- *documente europene relevante la nivel general și, mai ales, pentru disciplină (Recomandarea Consiliului UE privind competențele-cheie, Cadrul european al calificărilor, Rapoarte OECD/UNESCO, Cadre de referință etc.)*
- *o alte documente/studii specifice Curriculumului Național și curriculumului disciplinei – de exemplu, cu valoare pentru sugestiile metodologice ale programei școlare.*

Statutul disciplinei:

Studiul disciplinei *Armonie* ocupă un loc important în formarea de specialitate a elevilor, fiind un puternic mijloc de cunoaștere în profunzime a muzici.

În funcție de locul pe care îl ocupă în pregătirea de specialitate a elevilor, bugetul de timp alocat disciplinei este următorul:

Secția	Clasa			
	a IX-a	a X-a	a XI-a	a XII-a
Interpretare instrumentală	-	-	1	1
Studii teoretice	1	1	2	2

Rolul disciplinei în formarea elevilor:
Studiul armoniei oferă elevilor oportunitatea operării cu un limbaj specific, cu ajutorul căruia se poate citi, analiza, nota și reda orice creație muzicală, stabilind echilibrul între activitatea de cunoaștere și cea de

creație. Rolul armoniei muzicale în formarea elevilor este unul profund și complex, având impact atât asupra dezvoltării intelectuale și emoționale, cât și asupra formării culturale și estetice.
Iată o prezentare detaliată, structurată pe mai multe dimensiuni:

1. Dezvoltarea cognitivă

Armonia muzicală implică înțelegerea relațiilor dintre sunete, acorduri și tonalități — procese care stimulează gândirea logică și analitică. Studiul armoniei îi ajută pe elevi să dezvolte *capacități de concentrare, memorie auditivă și raționament abstract*, comparabile cu cele folosite în matematică. Înțelegerea principiilor armonice îi învață pe elevi *să recunoască structuri, modele și reguli,* formându-le o gândire ordonată și creativă.

2. Dezvoltarea emoțională și estetică

Armonia este limbajul emoțiilor în muzică — modul în care sunetele se combină pentru a transmite stări, tensiuni și rezolvări. Elevii care învață armonia devin mai sensibili la nuanțele emoționale ale muzicii și capabili să exprime propriile trăiri prin sunet. Prin contactul constant cu frumusețea sonoră, se dezvoltă gustul estetic, simțul echilibrului și al proporției.

3. Formarea creativității

Studiul armoniei oferă elevilor un cadru de reguli în interiorul căruia pot crea liber — fie prin compoziție, fie prin improvizație. Cunoașterea principiilor armonice îi încurajează să experimenteze, să caute sonorități noi și să înțeleagă cum pot genera emoție prin muzică. Astfel, armonia devine o școală a libertății controlate, unde elevul învață că creativitatea autentică se sprijină pe cunoaștere solidă.

4. Dezvoltarea socială și a colaborării

În ansamblurile vocale sau instrumentale, armonia muzicală presupune ascultare reciprocă și echilibru între voci. Elevii învață cooperarea, respectul față de ceilalți și importanța fiecărui rol într-un întreg sonor. Prin activități de grup (cor, orchestră, ansamblu), armonia devine un exercițiu de empatie și responsabilitate colectivă.

5. Contribuția la formarea personalității

Armonia dezvoltă disciplină, răbdare și perseverență, valori esențiale pentru orice domeniu al vieții. Ea oferă elevilor un instrument de autocunoaștere și exprimare personală, contribuind la echilibrul interior. Elevii care înțeleg armonia muzicală tind să manifeste o atitudine mai deschisă, sensibilitate culturală și spirit reflexiv.

Armonia nu este doar o disciplină tehnică, ci un instrument de formare integrală a personalității. Prin ea, elevii dobândesc nu doar cunoștințe muzicale, ci și competențe cognitive, emoționale, sociale și morale. Într-un sens mai larg, armonia muzicală îi ajută să înțeleagă armonia vieții – echilibrul între rațiune și simțire, între individual și colectiv, între regulă și libertate.

Disciplina contribuie la dezvoltarea competențelor-cheie europene: culturale și de exprimare artistică, de învățare autonomă, digitale, sociale și civice. Activitățile propuse valorifică resursele tehnologice și aplicațiile interactive, promovând învățarea activă și colaborativă, adaptată nevoilor elevilor. Prin abordarea progresivă și integrată a conținuturilor, disciplina formează baza profesională necesară viitorului muzician și consolidează legătura dintre percepția sonoră, gândirea muzicală și expresia artistică.

Structura programei școlare include, pe lângă *Nota de prezentare*, următoarele elemente:

- Competenţe generale
- Competenţe specifice şi exemple de activităţi de învăţare
- Domenii de conținut și conţinuturi
- Sugestii de repertoriu
- Sugestii metodologice
- Bibliografie selectivă

.

Competenţele sunt ansambluri structurate de cunoştinţe, abilităţi şi aptitudini dezvoltate prin învăţare, care permit identificarea şi rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte particulare diverse.

Competențele generale vizate jalonează achizițiile elevului pentru întregul ciclu liceal.

Competenţele specifice se formează pe parcursul unui an şcolar, sunt derivate din competenţele generale şi reprezintă etape în dobândirea acestora. Competenţele specifice sunt însoţite de exemple de activităţi de învăţare, care constituie modalităţi de organizare a activităţii didactice în scopul realizării competenţelor. Programa şcolară propune, cu caracter de exemplu, diferite tipuri de activităţi de învăţare, care integrează strategii didactice şi care valorifică experienţa concretă a elevului. Cadrul didactic are libertatea de a utiliza exemplele de activităţi de învăţare pe care le propune programa şcolară, de a le completa sau de a le înlocui, astfel încât acestea să asigure un demers didactic adecvat situaţiei concrete de la clasă. Se asigură, în acest fel, premisele aplicării contextualizate a programei şcolare şi proiectării unor parcursuri de învăţare personalizate.

Conținuturile învățării constituie elemente de bază ale domeniului, mijloace informaționale prin care se urmărește realizarea competențelor.

Sugestiile metodologice includ recomandări privind strategiile didactice şi elementele de evaluare formativă continuă și sumativă. Pornind de la competențele generale, sunt prezentate exemple de strategii de formare care contribuie la realizarea acestora și recomandări pentru strategii de evaluare.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Operarea cu noţiuni şi concepte specifice armoniei**
CG2	**Utilizarea creativă a scriiturii armonice**

CLASA a IX-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

ANUL I DE STUDIU
clasa a IX-a secția *Studii teoretice muzicale*
clasa a XI-a secția *Interpretare muzicală*

CG 1 - *Operarea cu noțiuni şi concepte specifice armoniei*

CS 1.1. Înțelegerea principiilor fundamentale ale sistemului tonal.
- *exerciții de recunoaștere auditivă și teoretică a acordurilor principale (i, iv, v) în tonalitățile majore și minore.* - *exerciții de recunoaștere a funcțiilor armonice t-sd-d într-un lanț armonic;* - *exerciții de scrierea acordului de 3 sunete la 4 voci;* - *exerciții de recunoaștere a întinderii vocilor, mișcarea vocilor în cadrul liniei melodice și a acordurilor;* - *exerciții de recunoaștere a poziției melodice și armonice a acordurilor.*
CS 1.2. Aplicarea corectă a regulilor de legare a vocilor în cvartet vocal.
- *exerciții de înlănțuire a acordurilor principale în stare directă;* - *exerciții de înlănțuirea armonică cu menținerea notei comune;* - *exerciții de înlănțuire armonică fără menținerea notei comune;* - *exerciții cu cadențe armonice; exerciții de înlănțuire armonice și melodice ale acordurilor (scris și auditiv).*
CS 1.3. Analiza funcțională a fragmentelor muzicale simple, cu acorduri în răsturnări
- *exerciții cu acorduri principale în sextacord (inclusiv de schimb, pasaj, întârziere);* - *exerciții cu acorduri principale în cvartsextacord (inclusiv de arpegiu, pasaj, schimb, întârziere);* - *exerciții cu acordul se septimă de dominantă în stare directă și răsturnări (statutul septimei, pregătirea și rezolvarea ei);* - *exerciții cu acordul se nonă de dominantă în stare directă (statutul nonei, pregătirea și rezolvarea ei).* - *exerciții de analiză a unor armonizări model cu acordurile principale în stare directă și răturnări;* - *exerciții de analiză a unor corale de bach cu acorduri principale în stare directă și răturnări și cu acorduri de dominantă cu septimă și nonă;* - *exerciții de analiză a notelor melodice diatonice.*

CG 2 - *Utilizarea creativă a scriiturii armonice*

CS 2.1. Armonizarea basului dat
- *exerciții de cifrare a basului;* - *exerciții de armonizare a basului;* - *exerciții de interpretare vocală a temei realizate pe patru voci;* - *exerciții de interpretare la pian a temei realizate.*
CS 2.2. Armonizarea sopranului dat
- *exerciții de cifrare a sopranului;* - *exerciții de armonizare a sopranului;*

- *exerciții de interpretare vocală a temei realizate pe patru voci;* - *exerciții de interpretare la pian a temei realizate.*
CS 2.3. Armonizarea melodiilor diatonice cu funcțiile de bază ale tonalității
- *exerciții de realizare expresivă a vocilor, schimbarea poziției melodice în cadrul aceluiași acord;* - *exerciții de corelare a planului armonic cu cel melodic în temele propuse.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Funcțiuni în tonalitate	- recunoașterea auditivă și teoretică a acordurilor principale (I, IV, V) în tonalități majore și minore; - recunoașterea funcțiilor armonice T-Sd-D într-un lanț armonic.
Elemente de notație armonică	- armonizarea corală (scrierea acordului de 3 sunete la 4 voci); - întinderea vocilor, mișcarea vocilor în cadrul liniei melodice și a acordurilor; -poziția armonică și melodică a acordurilor.
Înlănțuiri de acorduri	- înlănțuirea acordurilor principale în stare directă; - înlănțuirea armonică menținând nota comună; - înlănțuirea armonică fără menținerea notei comune; - cadențe armonice; - înlănțuiri armonice și melodice ale acordurilor (scris și auditiv), acorduri principale în sextacord (inclusiv de schimb, pasaj, întârziere) și cvartsextacord (incusiv de arpegiu, pasaj, schimb, întârziere); - acorduri de dominantă cu septimă și nonă.
Expresivitatea vocilor	- realizarea expresivă a vocilor, schimbarea poziției melodice în cadrul aceluiași acord; - acordul de septimă de dominantă în stare directă și răsturnări; - acordul de nonă de dominantă în stare directă
Analize	- analizarea unor armonizări model cu acordurile principale în stare directă și răturnări; - analizarea unor corale de Bach cu acorduri principale în stare directă și răturnări și cu acorduri de dominantă cu septimă și nonă.

CLASA a X-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

ANUL II DE STUDIU
Clasa a X-a secția *Studii teoretice muzicale*
Clasa a XII-a secția *Interpretare muzicală*

CG 1 - *Operarea cu noțiuni şi concepte specifice armoniei*

CS 1.1. Dezvoltarea capacității de analiză și gândire armonică.
- *exerciții de construire de acorduri în stare directă şi răsturnări, conform cifrajelor (utilizând trepte principale, în tonalităţi cu 1-2 alteraţii);* - *exerciții de recunoaştere auditivă a trisonurilor în stare directă şi răsturnări, în toate distribuţiile;* - *exerciții de interpretare funcţională a acordurilor;* - *exerciții de identificare auditivă a funcţiunii acordurilor dintr-un text redat la pian;* - *exerciții de intonare vocală, în grup la 4 voci, a temelor realizate în clasă.*
CS 1.2. Utilizarea acordurilor secundare
- *exerciții de recunoaștere a acordurilor secundare (ii, vi, iii, vii) ca acorduri substitute ale acordurilor principale;* - *exerciții de recunoaștere a grupelor de acorduri pe funcții;* - *exerciții de construire a acordurilor secundare în stare directă și răsturnări;* - *exerciții de înlănțuire a acordurilor secundare.*
CS 1.3. Aplicarea acordurilor secundare cu septimă
- *exerciții de identificare a acordurilor secundare cu septimă;* - *exerciții cu acorduri secundare cu septimă;* - *exerciții de relaționare a acordurilor secundare cu cele principale;* - *exerciții de pregătire și rezolvare a septimelor.*
CS 1.4. Identificarea notelor melodice
- *exerciții de identificare a notelor melodice diatonice;* - *exerciții de utilizare a notelor melodice diatonice;* - *exerciții de analizare a notelor melodicee diatonice.*
CS 1.5. Analiza funcțională a fragmentelor muzicale simple, cu acorduri secundare în răsturnări
- *exerciții de analiză a unor armonizări model cu acorduri principale și secundare în stare directă și răturnări;* - *exerciții de analiză a unor corale de bach cu acorduri principale și secundare în stare directă și răsturnări și cu acorduri cu septimă.* - *exerciții de analizare a notelor melodice diatonice din corale de bach.* - *exerciții de analiză a unor partituri din perioada clasicismului în concordanță cu tematica studiată în acest an.*

CG 2 - *Utilizarea creativă a scriiturii armonice*

CS 2.1. Realizarea basului cifrat cu acorduri secundare și cu septimă
- *exerciții de utilizare a acordurilor secundare în cadențe;* - *exerciții de cifrare a fragmentelor armonice, respectând scriitura muzicală dată;* - *exerciții de redare în scris, cu fidelitate, a unor fragmente armonice reproduse la pian;* - *exerciții de armonizare de bas (cifrat) utilizând treptele principale și secundare, în stare directă și răsturnări;* - *exerciții de armonizare cu septime în stare directă.*
CS 2.2. Realizarea sopranului dat cu acorduri secundare și cu septimă
- *exerciții de utilizare a acordurilor secundare în cadențe;* - *exerciții de cifrare a fragmentelor armonice, respectând scriitura muzicală dată;* - *exerciții de redare în scris, cu fidelitate, a unor fragmente armonice reproduse la pian;* - *exerciții de armonizare de sopran dat, utilizând treptele principale și secundare, în stare directă și răsturnări;* - *exerciții de armonizare cu septime în răsturnări.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Funcțiuni în tonalitate	- interpretarea funcţională a acordurilor; - identificarea auditivă a funcţiunii acordurilor dintr-un text redat la pian; - recunoaștere a acordurilor secundare (II, VI, III, VII) ca acorduri substitute ale acordurilor principale; - recunoașterea grupelor de acorduri pe funcții.
Elemente de notație armonică	- construire de acorduri în stare directă şi răsturnări, conform cifrajelor (utilizând trepte principale, în tonalităţi cu 1-2 alteraţii); - recunoaştere auditivă a trisonurilor în stare directă şi răsturnări, în toate distribuţiile; - construire a acordurilor secundare în stare directă şi răsturnări; - identificarea acordurilor secundare cu septimă; - acorduri secundare cu septimă.
Înlănțuiri de acorduri	- intonare vocală, în grup la 4 voci, a temelor realizate în clasă; - recunoaştere auditivă a trisonurilor în stare directă şi răsturnări, în toate distribuţiile; - înlănțuire a acordurilor secundare; - relaționarea acordurilor secundare cu cele principale; - pregătirea și rezolvarea septimelor; - cifrarea fragmentelor armonice, respectând scriitura muzicală dată.
Expresivitatea vocilor	- utilizarea acordurilor secundare în cadențe; - armonizare de bas (cifrat) utilizând treptele principale și secundare, în stare directă și răsturnări; - armonizare cu septime în stare directă; - armonizare de sopran dat, utilizând treptele principale și secundare, în stare directă și răsturnări; - armonizare cu septime în răsturnări.

Domenii de conținut	Conținuturi
Note melodice	- identificarea notelor melodice diatonice; - utilizarea notelor melodice diatonice; - analizarea notelor melodicee diatonice.
Analize	- analizarea unor armonizări model cu acorduri principale și secundare în stare directă și răturnări; - analizarea unor corale de Bach cu acorduri principale și secundare în stare directă și răsturnări și cu acorduri cu septimă; - analizarea unor partituri din perioada Clasicismului în concordanță cu tematica studiată în acest an. - analizarea notelor melodice diatonice din corale de Bach.

CLASA a XI-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

ANUL III DE STUDIU
Clasa a XI-a secția *Studii teoretice muzicale*

CG 1 - *Operarea cu noțiuni şi concepte specifice armoniei*

CS 1.1. Utilizarea notelor melodice diatonice
- *exerciții cu note melodice diatonice;* - *exerciții cu întârzieri (în cadențele finale, la vocile superioare, la bas);* - *exerciții cu apogiaturi, note de pasaj, anticipații, pedale, nota echapée;* - *exerciții de analize muzicale cu note melodice.*
CS 1.2. Dezvoltarea capacității de recunoaștere a modulațiilor
- *exerciții de recunoaștere a modulației (feluri, clasificări);* - *exerciții de recunoaștere a modulației diatonice prin acord comun;* - *exerciții de recunoaștere a cadențelor armonice de definitivare a modulației.*
CS 1.3. Dezvoltarea capacității de analiză și gândire armonică
- *exerciții de recunoaștere a modulației diatonice la relativă;* - *exerciții de recunoaștere a modulației diatonice cu acord comun la dominantă;* - *exerciții de recunoaștere a modulației diatonice cu acord comun la subdominantă;* - *exerciții de analize armonice cu modulație;* - *exerciții cu secvențe (progresii) armonice.*
CS 1.4. Analiza funcțională a fragmentelor muzicale cu elemente de modulație
- *exerciții de analiză a unor armonizări model cu note melodice;* - *exerciții de analiză a unor armonizări model cu modulații;* - *exerciții de analiză a unor corale de Bach cu note melodice și modulații;* - *exerciții de analiză a unor partituri din perioada Clasicismului în concordanță cu tematica studiată în acest an.*

CG 2 - *Utilizarea creativă a scriiturii armonice*

CS 2.1. Crearea unor teme armonice proprii, în stil clasic tonal
- *exerciții de armonizare după un cifraj dat;* - *exerciții de îmbogățire a discursului muzical cu note melodice diatonice;* - *exerciții de realizare de teme cu secvențe (progresii) armonice.*
CS 2.2. Armonizarea melodiilor cu cromatism moderat și acorduri de trecere
- *exerciții cu modulație la relativă prin acord comun;* - *exerciții cu modulație la dominantă și relativa acesteia;* - *exerciții cu modulație de subdominantă și relativa acesteia.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Note melodice diatonice	- note melodice diatonice; - întârzieri (în cadențele finale, la vocile superioare, la bas); - apogiaturi, note de pasaj, anticipații, pedale, nota echapée; - analize muzicale cu note melodice.
Modulația	- modulația (feluri, clasificări); - modulația diatonică prin acord comun; - cadențe armonice de definitivare a modulației; - modulația diatonică la relativă; - modulația diatonică cu acord comun la dominantă; - modulației diatonică cu acord comun la subdominantă; - analize armonice cu modulație;
Înlănțuiri de acorduri	- analize armonice cu modulație; - secvențe (progresii) armonice.
Analize	- analizarea unor armonizări model cu note melodice; - analizarea unor armonizări model cu modulații; - analizarea unor corale de Bach cu note melodice și modulații; - analizarea unor partituri din perioada Clasicismului în concordanță cu tematica studiată în acest an.

CLASA a XII-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

ANUL IV DE STUDIU
Clasa a XII-a secția *Studii teoretice muzicale*

CG 1 - *Operarea cu noțiuni și concepte specifice armoniei*

CS 1.1. Investigarea modalității de utilizare a alterațiilor
- *exerciții de modulații diatonice prin cadența dramatică;* - *exerciții de investigare a regulilor generale de cromatizare a notelor din acorduri;* - *exerciții cu alterații din grupa tonicii;* - *exerciții cu alterații din grupa acordurilor de subdominantă;* - *exerciții cu alterații din subgrupa acordurilor de contradominantă;* - *exerciții cu alterații din grupa acordurilor de dominantă.*
CS 1.2. Identificarea elementelor de stil armonic în lucrări vocale și instrumentale
- *exerciții de analiză a notelor melodice cromatice;* - *exerciții cu note melodice cromatice;* - *exerciții de modulație diatonică cu alterații, cu note melodice cromatice.*
CS 1.3. Armonizarea melodiilor complexe (cu schimbări de tonalitate, cromatism, acorduri extinse)
- *exerciții de modulație cromatică;* - *exerciții cu reguli de înlănțuire a acordurilor;* - *exerciții cu acordul modulant cu funcție de dominantă;* - *exerciții cu acordul modulant cu funcție de subdominantă.*

CG 2 - *Utilizarea creativă a scriiturii armonice*

CS 2.1. Analiza avansată a fragmentelor din diverse epoci muzicale
- *exerciții de analiză de lucrări din Baroc;* - *exerciții de analiză de lucrări din Clasicism;* - *exerciții de analiză de lucrări din Romantism.*
CS 2.2. Integrarea cunoștințelor armonice în activitatea muzicală
- *exerciții de analize armonice: armonia impresionistă;* - *exerciții de aplicare a principiilor armonice în acompaniament;* - *realizarea de teme utilizând armonia cromatică în diverse stiluri.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Acorduri alterate	- modulații diatonice prin cadența dramatică; - reguli generale de cromatizare a notelor din acorduri; - alterații din grupa tonicii; - alterații din grupa acordurilor de subdominantă; - alterații din subgrupa acordurilor de contradominantă; - alterații din grupa acordurilor de dominantă.
Elemente cromatice	- note melodice cromatice; - modulație diatonică cu alterații, cu note melodice cromatice.
Modulația cromatică	- reguli de înlănțuire a acordurilor; - acordul modulant cu funcție de dominantă; - acordul modulant cu funcție de subdominantă.
Analize armonice	- Baroc - Clasicism - Romantism - Impresionism

SUGESTII METODOLOGICE

Prezenta programă este structurată pe patru ani de studiu. Datorită faptului că, în conformitate cu planul cadru, disciplina este repartizată pentru secții diferite care au alocate un număr diferit de ore de studiu și în ani diferiți, în ceea ce urmează, ne vom referi la ani de studiu.

Anul I de studiu:
- pentru clasa a IX-a secția ***Studii teoretice muzicale*** (1 oră pe săptămână)
- pentru clasa a XI-a secția ***Interpretare muzicală*** (1 oră pe săptămână)

Anul II de studiu:
- pentru clasa a X-a secția ***Studii teoretice muzicale*** (1 oră pe săptămână)
- pentru clasa a XII-a secția ***Interpretare muzicală*** (1 oră pe săptămână)

Anul III de studiu:
- pentru clasa a XI-a secția ***Studii teoretice muzicale*** (2 ore pe săptămână)

Anul IV de studiu:
- pentru clasa a XII-a secția ***Studii teoretice muzicale*** (2 ore pe săptămână)

Disciplina **Armonie** asigură formarea unui bagaj de cunoștințe și deprinderi în cadrul următoarelor capitole:
a) ***Anul I***: Armonizarea treptelor principale (I-IV-V) inclusiv acordurile de septimă și nonă de dominantă;
b) ***Anul II***: Acordurile treptelor secundare. Înlănțuirile și rolurile acordurilor treptelor secundare (II, III, VI, VII) în stare directă și în răsturnări cu septime în tonalitățile majore și minore și variantele lor. Secvențe (progresii) armonice.
c) ***Anul III***: Note melodice, modulația diatonică prin acord comun la tonalitatea relativei, a dominantei, a subdominantei.
d) ***Anul IV***: Sistemul cromatic, studiul alterațiilor și cromatizărilor pe grupe și subgrupe de funcțiuni, note melodice cromatice, modulația cromatică, modulația enarmonică.

Jalonând limitele extreme (punct de plecare și sfârșit) al cunoștințelor și deprinderilor practice (auditive și grafic realizat), prezenta programă lasă suficient loc în egală măsură personalității profesorului care o poate completa cu metode, procedee personale.

Disciplina se bazează pe achizițiile elevilor de la alte discipline (teorie-solfegiu-dicteu, instrument) studiate anterior, precum și de la discipline studiate în paralel (contrapunctul), motiv pentru care sugerăm o recapitulare/fixare/actualizare a cunoștințelor necesare pentru a avea un bagaj comun de abordare.
Ca metodă specifică de predare a disciplinei sugerăm analizarea unor teme, observarea, pentru a fructifica achizițiile anterioare și practica aplicativă.

Determinată de aceasta, sistemul de notare și verificare a cunoștințelor și deprinderilor dobândite e necesar a fi în corelație cu gradul de implicare al elevului în explicarea și demonstrarea lecției noi, nivelul de realizare al temelor pentru acasă, contribuția adusă la corectarea temelor colegilor, ceea ce demonstrează competențele pe care le are.
Caracterul practic constituie finalitatea obiectului.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

- Buciu, Dan, *Armonie tonală*, vol. I şi II, Litografie Conservatorul „Ciprian Porumbescu
- Jagamas, Ioan, *Unele observaţii privitoare la geneza şi structura cvartsextacordului*, în Lucrări de muzicologie, vol. I, Cluj-Napoca, 1965
- Negrea, Marţian, *Tratat de armonie*, Bucureşti, Editura Muzicală, 1958
- Paşcanu, Alexandru, *Armonia*, Bucureşti, Editura Didactică şi Pedagogică, 1974
- Rimski-Korsakov, N. *Manual practic de armonie*. Trad. din limba rusă de V. Iuşceanu. Bucureşti: Grafoart, 2013.
- Türk, Hans Peter, *Armonia tonal-funcţională. Modulaţia diatonică şi armonia cromatică*, Oradea, Editura Universităţii Emanuel, 2005
- Voiculescu, Dan, *Asupra nomenclaturii şi clasificării sunetelor străine de acord*, în Lucrări de muzicologie, vol. VII, Cluj-Napoca, 1971

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Instituție de apartenență, localitate, județ
Responsabil MEC Prof. LILIANA BOBEICĂ	Ministerul Educației și Cercetării
Responsabil CNCE Prof. LĂCRĂMIOARA-ANA PAULIUC	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare
Coordonator științific Prof. Univ. dr. VALENTINA DEDIU – SANDU	Academia Română
Prof. TUDOR PALADI	Colegiul Național de Arte „Dinu Lipatti”, București
Prof. OLTEA SĂVEANU	Liceul de Arte „Aurel Popp”, Satu-Mare

Anexa nr. 279

Programa școlară
pentru disciplina

CONTRAPUNCT

Clasele a IX-a – a XII-a
Curriculum de specialitate (CS)

Filiera vocațională, profilul artistic,
specializarea muzică
secția Studii teoretice muzicale

Învățământ liceal

- 2026 –

Anexa nr. 279
Programa școlară pentru disciplina *Contrapunct*,
clasele a IX-a – a XII-a, *curriculum de specialitate (CS)*

- ***Filiera vocațională, profil artistic, specializarea muzică, secția studii teoretice muzicale***

NOTĂ DE PREZENTARE

Programa școlară pentru disciplina ***Contrapunct*** reprezintă o ofertă curriculară de specialitate pentru învățământul liceal, *filiera vocațională, profil artistic, specializarea Muzică* începând din anul școlar 2026-2027. Disciplina ***Contrapunct*** se regăsește în *Anexa 10 la OMEC nr. 4350/20.06.2025 - Planul-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, filiera vocațională, profil artistic, specializarea Muzică,* în *Curriculum de specialitate* (CS).

În elaborarea programei, s-a avut în vedere raportarea la cadrul legislativ și documentele strategice generale și specifice care susțin studiul disciplinelor:
- ***Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023***, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Regulamentul-cadru de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar***, aprobat prin Ordinul ministrului educației nr. 5.726/2024, , cu modificările și completările ulterioare;
- ***Regulamentul de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar cu program de artă***, aprobat prin Ordinul Ministerului Educației și Cercetării nr. 3717/01 aprilie 2025, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Planurile-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi***, filiera vocațională, profilul artistic, specializarea muzică din Anexa nr. 10 la O.M.E.C. nr. 4.350/20.06.2025 privind aprobarea Planurilor-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Profilul de formare al absolventului***, OME nr. 6731/2023, care asigură coerența verticală a parcursul școlar, (competențe-cheie +atribute prioritare)
- *documente europene relevante la nivel general și, mai ales, pentru disciplină (Recomandarea Consiliului UE privind competențele-cheie, Cadrul european al calificărilor, Rapoarte OECD/UNESCO, Cadre de referință etc.)*
- *o alte documente/studii specifice Curriculumului Național și curriculumului disciplinei – de exemplu, cu valoare pentru sugestiile metodologice ale programei școlare.*

Statutul disciplinei:

Studiul disciplinei *Contrapunct* ocupă un loc important în formarea de specialitate a elevilor, fiind un puternic mijloc de cunoaștere în profunzime a muzicii. Disciplina este studiată de către elevii de la secția *Studii teoretice*, clasele a IX-a – a XII-a.

Bugetul de timp alocat disciplinei este următorul:

Secția	Clasa			
	a IX-a	a X-a	a XI-a	a XII-a
Studii teoretice muzicale	1	1	1	1

Rolul disciplinei în formarea elevilor:

Studiul disciplinei ***Contrapunct*** oferă elevilor oportunitatea operării cu un limbaj specific, cu ajutorul căruia se poate citi, analiza, nota și reda orice creație muzicală polifonică, stabilind echilibrul între activitatea de cunoaștere și cea de creație.

Rolul contrapunctului în formarea elevilor este unul profund și complex, având impact atât asupra dezvoltării intelectuale și emoționale, cât și asupra formării culturale și estetice.

Pe parcursul celor patru ani se va studia polifonia vocală a *Ars Novei* și *Renașterii* prin intermediul stilului palestrinian ca bază de studiu și polifonia instrumentală a Barocului prin intermediul stilului lui Bach.

Scopul acestei discipline este:

a) Cunoașterea în profunzime (teoretică și practică) a muzicii corale din epoca de aur a polifoniei;

b) Cunoaşterea în profunzime (teoretică şi practică) a polifoniei instrumentale a Barocului;
c) Dobândirea unui meşteşug de lucru în spiritul unei discipline severe, pentru dezvoltarea capacității creatoare.

Disciplina ***Contrapunctul*** are o importanță primordială în formarea tinerilor muzicieni. Constituind una din tehnicile de bază ale creației, contrapunctul este indispensabil în primul rând celor care doresc să devină compozitori. Această disciplină le dezvoltă inventivitatea melodică şi capacitatea combinatorie, făcându-i să câștige suplețe în tratarea materialului muzical. Celorlalți muzicieni le deschide drumul spre o înțelegere mai clară a alcătuirii operelor muzicale, condiție necesară în egală măsură atât cercetării științifice cât și interpretării artistice a acestora.

Practica acestei discipline conferă tuturor muzicienilor, indiferent de specialitate, o perfecționare a auzului muzical, orientându-l spre diferențierea mai multor planuri sonore simultane, cu alte cuvinte dezvoltându-le auzul polifonic, în absența căruia este de neconceput o activitate muzicală de nivel superior. La acestea mai trebuie să adăugăm şi faptul că prin axarea studiului contrapunctului pe arta lui Palestrina şi Bach, se realizează un contact nemijlocit cu opera de inestimabilă valoare artistică a acestor maeştri.

Disciplina ***Contrapunct*** contribuie la:
- Dezvoltarea respectului pentru rigoarea şi logica construcției muzicale;
- Cultivarea sensibilității estetice și a responsabilității artistice;
- Promovarea cooperării, a disciplinei interioare şi a spiritului creativ;
- Înțelegerea polifoniei ca expresie a echilibrului şi diversității în artă.

Structura programei şcolare include, pe lângă *Nota de prezentare*, următoarele elemente:
- Competenţe generale
- Competenţe specifice şi exemple de activităţi de învăţare
- Domenii de conținut și conţinuturi
- Sugestii de repertoriu
- Sugestii metodologice
- Bibliografie selectivă

Competenţele sunt ansambluri structurate de cunoştinţe, abilităţi şi atitudini dezvoltate prin învăţare, care permit identificarea şi rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte particulare diverse.

Competențele generale vizate jalonează achizițiile elevului pentru întregul ciclu liceal.

Competențele specifice se formează pe parcursul unui an şcolar, sunt derivate din competenţele generale şi reprezintă etape în dobândirea acestora. Competenţele specifice sunt însoţite de exemple de activităţi de învăţare, care constituie modalităţi de organizare a activităţii didactice în scopul realizării competenţelor. Programa şcolară propune, cu caracter de exemplu, diferite tipuri de activităţi de învăţare, care integrează strategii didactice şi care valorifică experienţa concretă a elevului. Cadrul didactic are libertatea de a utiliza exemplele de activităţi de învăţare pe care le propune programa şcolară, de a le completa sau de a le înlocui, astfel încât acestea să asigure un demers didactic adecvat situaţiei concrete de la clasă. Se asigură, în acest fel, premisele aplicării contextualizate a programei şcolare şi proiectării unor parcursuri de învăţare personalizate.

Conținuturile învățării constituie elemente de bază ale domeniului, mijloace informaționale prin care se urmărește realizarea competențelor.

Sugestiile metodologice includ recomandări privind strategiile didactice şi elementele de evaluare formativă continuă și sumativă. Pornind de la competențele generale, sunt prezentate exemple de strategii de formare care contribuie la realizarea acestora și recomandări pentru strategii de evaluare.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Formarea gândirii polifonice identificând elementele de limbaj contrapunctic**
CG2	**Utilizarea creativă a scriiturii contrapunctice**

CLASA a IX-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Formarea gândirii polifonice identificând elementele de limbaj contrapunctic*

CS 1.1. Înțelegerea principiilor fundamentale ale polifoniei
- *exerciții cu modalități de organizare a materialului sonor;* - *exerciții de diferențiere între monodie şi polifonie;* - *exerciții de identificare a perioadei de apariţie şi dezvoltare a polifoniei;* - *exerciții de investigare a tehnicii contrapunctice şi originea termenului de contrapunct.*
CS 1.2. Identificarea particularităților contrapunctului vocal al Renașterii
- *analizarea renașterii ca fenomen cultural istoric;* - *perceperea renaşterii muzicale ca epocă de aur a polifoniei vocale;* - *investigarea figurile reprezentative de muzicieni ai renaşterii;* - *interpretarea vocală a unor piese corale la 2 și 3 voci.*
CS 1.3. Recunoașterea modalităților de organizare a materialului sonor modal
- *exerciții de intonare a tuturor modurilor naturale și transpuse, atât suitor cât și coborâtor;* - *exerciții de construire a modurilor naturale și transpuse, atât suitor cât și coborâtor;* - *exerciții de determinare a modurilor unor melodii în baza notei finale și a plasării tonurilor și semitonurilor.*
CS 1.4. Perceperea intervalelor melodice
- *identificarea rolului intervalelor în construirea liniei melodice;* - *observarea mersului treptat și în salturi;* - *exerciții de definire a arcul melodic: începutul, culminația, încheierea;* - *exerciții de observare a condițiilor de optimă vocalitate a melodiei.*
CS1.5. Compararea saltului simplu și al celui dublu
- *exerciții de pregătire și de rezolvare a saltului;* - *observarea locului plasării saltului în cursul liniei melodice;* - *exerciții de apreciere a rolului saltului ascendent în complexul saltului dublu.*
CS 1.6.Perceperea diferitelor forme de contrapunct renascentist
- *exerciții de interpretare vocală a unor piese corale la 2 și 3 voci;* - *exerciții de recunoaștere a tipurilor de imitație, canon, dublu contrapunct și alte procedee;* - *exerciții de observare a echilibrului și coerenței între vocile componente.*

CG 2 - *Utilizarea creativă a scriiturii contrapunctice*

CS 2.1. Construirea melodiilor renascentiste
- *exerciții de construire a tuturor modurilor naturale şi transpuse* - *exerciții de construire a unor linii melodice cu mers treptat, formate din 12-20 sunete, în diferite moduri naturale şi transpuse pentru diferite voci* - *exerciții de construire a unor melodii cu diferite profile a arcului melodic demonstrând locul punctului culminant*

CS 2.1. Utilizarea salturilor în liniile melodice
- *exerciții de construire de linii melodice pentru diferite voci, în diverse moduri naturale şi transpuse, cu plasarea saltului în interiorul, la începutul şi la sfârşitul liniei melodice.* - *exerciții de construire de linii melodice în diverse moduri, pentru diferite voci, cu salt dublu contrar, pregătit şi rezolvat în mod corect.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Generalități	- Renașterea ca fenomen istoric; - Renașterea muzicală, epoca de aur a polifoniei vocale; - figuri reprezentative de muzicieni ai Renașterii; - stilul palestrinian; - principalele etape de însușire a contrapunctului vocal.
Moduri	- modurile - cadru de desfășurare a melodiei în stilul palestrinian; - modurile medievale; - modurile în muzica Renașterii.
Intervale melodice	- rolul intervalelor în construirea liniei melodice; - mersul treptat şi salturile; - melodia cu mers treptat; - arcul melodic: începutul, culminația, încheierea; - asigurarea cursivității melodice prin evitarea simetriei; - condiții de optimă vocalitate a melodiei.
Saltul simplu	- intervalele utilizate şi cele interzise în construcția melodiei vocale; - salturile; - pregătirea şi rezolvarea saltului; - locul plasării saltului în cursul liniei melodice.
Saltul dublu	- pregătirea şi rezolvarea; - rolul principal al saltului ascendent în complexul saltului dublu; - locul saltului dublu în desfășurarea liniei melodice; - saltul dublu şi cel simplu, în aceeași linie melodică.

CLASA a X-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Formarea gândirii polifonice identificând elementele de limbaj contrapunctic*

CS 1.1. Identificarea duratele sunetelor în contrapunctul vocal
- *analizarea unor partituri muzicale;* - *exerciții de conștientizare a importanței regulilor utilizării duratelor în construcția melodică;* - *exerciții de observare a succesiunii duratelor în cadrul liniei melodice;* - *discuții asupra condițiilor de realizare a unui arc al duratelor.*
CS 1.2. Compararea grupărilor ritmice ale duratelor
- *exerciții de observare a asimetriei ritmice, trăsătură de bază în melodia contrapunctului vocal;* - *observarea caracterului convențional al barelor de măsură și al barelor punctate (complete și incomplete);* - *analizarea uniformizării notării duratelor prelungite și a sincopelor prin înlăturarea legăturilor peste bară.*
CS 1.3. Remarcarea contrapunctului cu cantus firmus
- *investigarea intervalelor armonice consonante și disonante;* - *notarea prin cifre a intervalelor armonice din cadrul unor exerciții de contrapunct cu cantus firmus;* - *exerciții de apariție și rezolvare a disonanțelor;* - *observarea relațiilor privind direcția mișcării vocilor și distanța dintre voci.*
CS 1.4. Tratarea disonanțelor în contrapunctul cu cantus firmus
- *recunoașterea disonanțelor melodico-ornamentale de pasaj, prin notă de schimb (broderie), prin nota cambiata, prin anticipație;* - *analizarea caracterelor comune ale notelor melodico-ornamentale privind duratele și plasarea pe timpi, încadrarea în formule melodice, încadrarea armonică, condițiile unei tratări corecte a* - *disonanțelor melodico-ornamentale în contrapunctul vocal;* - *exerciții de analizare a disonanțelor expresive.*

CG 2 - *Utilizarea creativă a scriiturii contrapunctice*

CS 2.1. Elaborează de linii melodice
- *exerciții de transformare a unor scheme ritmice în linii melodice, respectând regulile salturilor și de construire a arcului melodic;* - *realizarea liniilor melodice în baza unor scheme prealabile;* - *realizarea unor linii melodice cu disonanțe și rezolvarea lor.*
CS 2.2. Utilizează contrapunctul cu cantus firmus
- *conceperea pe cantus firmus-uri date, a unor linii melodice situate superior sau inferior;* - *exerciții de construire de linii melodice pe cantus firmus-uri date, utilizând în același exercițiu mai multe tipuri de note, melodico-ornamentale (de pasaj, de schimb, anticipație, cambiata);* - *exerciții de construire de linii melodice pe cantus firmus-uri, cu întrebuințarea întârzierilor disonante și consonante, la vocea superioară și la cea inferioară, plasate peste bara de măsură;* - *exerciții de construire de fraze la două voci aplicând întârzieri superioare sau inferioare, cu ornamentarea vocii opuse precum și a ambelor voci;* - *exerciții de construire de fraze la două voci cu început imitativ la diverse intervale.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Duratele sunetelor	- duratele sunetelor în contrapunctul vocal - regulile utilizării duratelor în construcția melodică - duratele mari: brevis, nota întreagă și doimea - - succesiunea duratelor în cadrul liniei melodice
Ritmul	- grupările ritmice ale duratelor - asimetria ritmică - caracterul convențional al barelor de măsură - barele punctate complete și incomplete - uniformizarea notării duratelor prelungite și a sincopelor prin - înlăturarea legato-urilor peste bară
Contrapunctul cu cantus firmus	- intervalele armonice consonante și disonante - importanța tratării disonanțelor - contrapunctul cu cantus firmus și utilitatea lui în însușirea regulilor - privind tratarea disonanțelor - relațiile privind direcția mișcării vocilor - distanța dintre voci
Disonanțe	- disonanțe de pasaj - disonanțe prin nota de schimb - disonanța prin nota cambiata - disonanța prin anticipație - disonanța prin întârziere - disonanța prin întârziere ornamentată

CLASA a XI-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Formarea gândirii polifonice identificând elementele de limbaj contrapunctic*

CS 1.1. Tratarea contrapunctului fără cantus-firmus (contrapunctul liber)
- *exerciții de observare a combinării unor linii melodice cu note de durate diferite și suprapuneri ritmice;* - *analizarea mișcării vocilor, distanța dintre ele, începutul și sfârșitul frazei la două voci.*
CS 1.2. Demonstrarea contrapunctului imitativ
- *exerciții de observare a i*ntervalul imitației și distanța intrării vocilor; - *exerciții de analizare a principiilor imitației;* - *exerciții de analiză a severității imitației în contrapunctul vocal.*
CS 1.3. Tratarea disonanțelor în contrapunctul liber
- *exerciții de recunoaștere a disonanțelor melodico-ornamentale simple;* - *exerciții de analizare a suprapunerilor de note melodico-ornamentale;* - *exerciții de analizare a întârzierilor simple și ornamentale;* - *exerciții de observare a întârzierilor combinate cu note melodico-ornamentale.*
CS 1.4. Analizarea contrapunctului imitativ
- *exerciții de descoperire a principiului imitației;* - *analizarea imitației;* - *identificarea distanței în ceea ce privește intrării vocilor;* - *audiții ce vor cuprinde: imitația simplă sau parțială (fraze melodice cu început imitativ) și imitația continuă sau totală (canonul).*
CS 1.5. Descoperirea muzicii instrumentale în Baroc
- *documentare asupra caracteristicilor muzicale ale Barocului;* - *realizarea unui proiect privind figurile reprezentative ale Barocului;* - *exprimarea părerii proprii cu privire la stilul bachian din prisma lucrărilor studiate;* - *audierea unor lucrări polifonice instrumentale.*

CG 2 - *Utilizarea creativă a scriiturii contrapunctice*

CS 2.1. Elaborarea de linii melodice
- *exerciții de combinare a unor linii melodice cu note de durate diferite, suprapuneri ritmice, mișcarea vocilor și distanța dintre ele, începutul și sfârșitul frazei la două voci în contrapunctul liber;* - *exerciții de realizare a contrapunctul pe o melodie dată* - *construirea simultană a celor două linii melodice* - *exerciții de realizare a unui contrapunct liber cu formule melodice, cu tratarea disonanțelor prin suprapuneri de note melodico-ornamentale* - *construirea unei linii melodice pe o melodie dată la diferite voci și în diferite moduri, utilizând intervale consonante precum și disonanțe melodico-ornamentale la ambele voci*
CS 2.2. Utilizarea contrapunctului liber

- *construirea de fraze la două voci aplicând întârzieri superioare sau inferioare, cu ornamentarea* - *vocii opuse precum și a ambelor voci* - *construirea unei imitații simple ți în canon* - *construirea de fraze la două voci cu început imitativ la diverse intervale* - *construirea de fraze la două voci cu imitația în canon la diverse intervale*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Contrapunct fără cantus firmus (contrapunct liber)	- principii generale; - combinarea unor linii melodice cu note de durate diferite; - suprapuneri ritmice; - mișcarea vocilor și distanța dintre ele; - începutul și sfârșitul frazei la două voci.
Disonanțe	- tratarea notelor melodico-ornamentale simple; - suprapuneri de note melodico-ornamentale; - diversitatea suprapunerilor (raporturi armonice consonante și disonante); - importanța formulelor melodice în tratarea disonanțelor prin suprapuneri - de note melodico-ornamentale.
Întârzieri	- apariția întârzierilor în interiorul măsurii; - întârzieri la vocea superioară și la cea inferioară; - schimbarea consonanței de rezolvare a întârzierii prin mișcarea - vocii opuse.
Canonul	- principiul imitației; - intervalul imitației și distanța intrării vocilor; - imitația simplă sau parțială (fraze melodice cu început imitativ) și - imitația continuă sau totală (canonul); - succesiunea mai multor fraze imitative (forma motet).
Contrapunct la mai multe voci	- creșterea complexității contrapunctice prin suprapunerea unui - număr mai mare de voci; - acordurile consonante, elemente de sprijin în țesătura polifonică; - tratarea disonanțelor.
Contrapunctul instrumental Baroc	- caracteristici ale Barocului muzical instrumental; - dezvoltarea muzicii instrumentale; - figuri reprezentative ale muzicii Barocului; - stilul lui J. S. Bach, bază a contrapunctului instrumental.
Melodia	- melodia monoritmică cu note din acorduri; - întregirea arpegiilor prin note melodico-ornamentale; - melodia poliritmică; - inflexiuni modulatorii ale liniei melodice; - procedee de dezvoltare a materialului melodic.

CLASA a XII-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Formarea gândirii polifonice identificând elementele de limbaj contrapunctic*

CS 1.1. Recunoaște modalitățile de organizare a materialului melodic în polifonia instrumentală
- *exerciții de observare caracterului instrumental al liniilor melodice, al suportului armonie tonal, al simetriei ritmic.* - *analizarea unor fragmente melodice monoritmice arpegiate, cu determinarea schemei armonice și a formulei ritmice de bază* - *exerciții de analiză a unor fragmente melodice instrumentale formate din note reale ale acordurilor și din note melodica ornamentale* - *exerciții de analiză a unor fragmente cu repetarea de grupări ritmice combinate, succesiune de grupări ritmice diferite, organizare ritmică complexă.*
CS 1.2. Dezvoltare a materialului melodic
- *analizarea unor linii melodice, din punct de vedere armonic și al inflexiunilor modulatorii* - *analizarea unor fraze melodice din punct de vedere al structurii ritmice, al modalităților de dezvoltare a materialului melodic și al schemei armonice (inflexiuni, modulații)* - *exerciții de analiză a unor linii melodice ce utilizează diferite modalități de dezvoltare a materialului melodic (repetări, repetări variate, secvențe)*
CS 1.3. Analiza raporturilor consonante din contrapunctul cu bas general
- *exerciții de analiză a raporturilor armonice dintre melodie și basul general* - *exerciții de analiză a contrapunctul la 2 voci cu raporturi consonante* - *exerciții de analiză a secvențelor în contrapunctul la 2 voci* - *exerciții de analiză din punct de vedere armonic și al conducerii vocilor, a unor exemple de contrapunct la 2 voci eu bas general.*
CS 1.4. Observarea disonanțelor în contrapunctul cu bas general
- *exerciții d analiză a unui contrapunct la două voci pe bas general, cu disonanțe de pasaj* - *exerciții de analiză a unui contrapunct la două voci pe bas gene ral, cu disonanţe de schimb* - *exerciții de analiză a unui contrapunct la două voci pe bas gene ral, cu disonanțe de anticipație* - *exerciții de analiză a unor exemple de contrapunct la două voci pe bas general, care conţin consonanţe şi disonanţe de pasaj, de schimb şi de anticipaţie.* - *exerciții de analiză a unor fragmente de contrapunct la două voci cu bas general, ce conţin întîrzieri simple sau ornamentate cu rezolvare figurată.*
CS 1.5. Descoperirea rolului imitației în contrapunctul instrumental al Barocului
- *analizarea unor exemple de contrapunct la două voci cu început imitativ de J. S. Bach* - *analizarea unor canoane de J. S. Bach* - *observarea imitației exacte și continue, principii de bază ale canonului* - *exerciții de observarea a varietății intervalelor imitative în canon.*
CS 1.6. Investigarea principiilor tehnice în contrapunctul instrumental la trei și patru voci
- *exerciții de observare a întregirii acordurilor consonante* - *exerciții de observare a creșterii complexității disonanțelor* - *exerciții de integrare a vocilor în țesătura polifonică*

CG 2 - *Utilizarea creativă a scriiturii contrapunctice*

CS 2.1. Elaborarea unor linii melodice în spiritul contrapunctului instrumental al Barocului
- *exerciții de construirea unor melodii monoritmice formate din note reale și note de pasaj și de schimb în diferite variante ritmice, în baza unor scheme armonice date;* - *exerciții de construire a unor fragmente melodice cu mers arpegiat și treptat, pe scheme armonice date, cu structuri ritmice diferite;* - *exerciții de construire a unor melodii cu inflexiuni modulatorii, în baza unor scheme armonice date;* - *exerciții de transformare a unor scheme armonice simple în scheme armonice cu inflexiuni și construirea mai multor variante de melodii cu organizări ritmice diferite;* - *exerciții de construire în baza schemelor armonice date a unor linii melodice ce utilizează diferite modalități de dezvoltare a materialului melodic (repetări, repetări variate, secvențe) și inflexiuni modulatorii ale căror încheieri au loc fie în tonalitatea inițială fie într-o tonalitate vecină.*
CS 2.2. Realizarea de aplicații practice în contrapunctul instrumental la două voci
- *exerciții de realizare a unui contrapunct la două voci cu raporturi consonante, prin construirea* - *unei melodii pe un bas general dat* - *exerciții de realizare a unui contrapunct la două voci cu raporturi consonante, prin construirea unui bas general la o melodie dată, după o prealabilă analiză armonică a acesteia* - *exerciții de construire a unui contrapunct la două voci pe bas general dat utilizând consonanțe și disonante de pasaj.* - *exerciții de construire a unui contrapunct la două voci pe bas general dat utilizând disonanțe de schimb* - *exerciții de construire a unui bas general pe melodii date care să conțină note de pasaj și de schimb* - *exerciții de transformare a unui bas general dat în bas ornamentat utilizând note melodico-ornamentale, întârzieri și apogiaturi.* - *exerciții de construire a unui contrapunct la două voci cu început imitativ a) simplu, b)contrapunctat, c) repetat, d) în contrapunct dublu.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Contrapunct cu bas general- Raporturi consonante	- raporturi consonante - basul general, expresie a suportului armonie - raporturile armonice dintre melodie şi basul general - contrapunctul la 2 voci cu raporturi consonante - secvenţele în contra punctul la 2 voci
Disonanțe	- disonanța de pasaj - disonanța de schimb (broderie) - disonanța prin anticipație - disonanța prin apogiatură - disonanța prin întârziere
Contrapunct cu bas ornamental	- întregirea basului general cu note melodico-ornamentale - întregirea basului general cu întârzieri și apogiaturi
Contrapunctul dublu	- principiul contrapunctului dublu - contrapunctul dublu la octavă - răsturnarea intervalelor. - regulile construirii contrapunctului dublu la octavă

Domenii de conținut	Conținuturi
Imitația	- rolul imitației în contrapunctul instrumental al Barocului - imitația expozitivă - intervalele preferate ale imitației - contrapunctarea imitației - imitația reală și tonală
Canonul	- imitația exactă și continuă, principii de bază ale canonului - varietatea intervalelor imitative în canon - varietatea reproducerii imitative - domenii de aplicare a canonului în contrapunctul instrumental

SUGESTII METODOLOGICE

Competențele generale din domeniul *contrapunctului* (studiul relațiilor polifonice dintre mai multe voci independente) se referă la abilitățile și cunoștințele pe care un elev trebuie să le dezvolte pentru a înțelege, analiza și crea structuri muzicale polifonice coerente.

Studiul contrapunctului trebuie să se bazeze în cea mai mare măsură pe analiză, cântare, dictat, audiție cu partitură. O pondere mare va avea însă exercițiul în stil, realizat în clasă, dar mai ales realizat acasă și corectat în colectiv de profesor și elevi.

Ca și concepție de eșalonare a materialului, se va adopta de la început studiul melodiei, apoi studiul contrapunctului înflorit pe cantus firmus, trecându-se la contrapunctul liber la două voci. Studiul speciilor se va face mai mult informativ, pentru a nu ne înstrăina de studiul muzicii vii.

Recomandăm următoarele:
- Îmbinarea studiului teoretic cu practica scrisă și auditivă;
- Utilizarea constantă a audițiilor muzicale și a analizei de partitură;
- Încurajarea creativității prin exerciții de compoziție și improvizație;
- Valorificarea interdisciplinară: corelarea cu armonia, istoria muzicii, analiza și practica instrumentală;
- Folosirea aplicațiilor de notare muzicală (MuseScore, Sibelius, Dorico) pentru feedback vizual și auditiv.

Repertoiu orientativ pentru audiții:

Polifonie vocală:
- Giovanni Pierluigi da Palestrina: motete
- Josquin des Pres: Cântec de seceriș
- Orlando di Lasso: Zori de zi
- Luca Marenzio: In amurg
- Claudio Monteverdi : Frumoasă, dulce floare

Polifonie instrumentală:
- J.S. Bach: Invențiuni la două voci, 12 Preludii mici
- J. S. Bach: Suita engleză Nr. 2. -Preludiu
- J. S. Bach: Suita franceză Nr. 2. (Gigue)
- J.S. Bach: Suita engleză Nr, 1. (Gigue)
- J. Ph, Rameau : Menuet
- Georg Philipp Telemann : Bourree
- Arcangelo Corelli: Concerte grosso p. II Allegro
- G. Fr. Bandei: Allemanda

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

- Comes, Liviu, *Lumea polifoniei*, Bucureşti, Edit. Muzicală, 1984.
- Comes, Liviu, Nemţeanu-Rotaru, Doina, *Contrapunct*, Bucureşti, Edit. Didactică şi Pedagogică, 1977.
- Comes, Liviu, Rotaru, Doina, *Tratat de contrapunct vocal şi instrumental*, Bucureşti, Edit. Muzicală, 1986
- Eisikovits, Max, *Polifonia barocului*, Stilul bachian, Bucureşti Edit. Muzicală a U.C., 1973.
- Eisikovits, Max, *Polifonia vocală a Renaşterii*, Bucureşti, Edit. Muzicală, 1966
- Junger, Ervin, *Contrapunctul baroc la 2 voci*, vol. I-II, Multiplicat Academia de Muzică „Gh.Dima” , Cluj-Napoca , 1973-1975

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	**Instituție de apartenență, localitate, județ**
Responsabil MEC Prof. LILIANA BOBEICĂ	Ministerul Educației și Cercetării
Responsabil CNCE Prof. LĂCRĂMIOARA-ANA PAULIUC	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare
Coordonator științific Prof. Univ. dr. VALENTINA DEDIU – SANDU	Academia Română
Prof. OLTEA SĂVEANU	Liceul de Arte „Aurel Popp”, Satu-Mare

Anexa nr. 280

Programa școlară
pentru disciplina

ETNOGRAFIE ȘI FOLCLOR

Clasele a XI-a și a XII-a
Curriculum de specialitate (CS)

Filiera vocațională, profilul artistic, specializarea muzică

Învățământ liceal

- 2026 -

Anexa nr. 280
Programa școlară pentru disciplina *Etnografie și folclor,*
clasele a XI-a și a XII-a, *curriculum de specialitate (CS)*

- ***Filiera vocațională, profil artistic, specializarea muzică***

NOTĂ DE PREZENTARE

Programa școlară pentru disciplina ***Etnografie și folclor*** reprezintă o ofertă curriculară de specialitate pentru învățământul liceal, *filiera vocațională, profil artistic, specializarea Muzică* începând din anul școlar 2026-2027. Disciplina ***Etnografie și folclor*** se regăsește în *Anexa 10 la OMEC nr. 4350/20.06.2025 - Planul-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, filiera vocațională, profil artistic, specializarea Muzică, secția Interpretare vocală, subsecția Canto popular,* în *Curriculum de specialitate* (CS).

În elaborarea programei, s-a avut în vedere raportarea la cadrul legislativ şi documentele strategice generale și specifice care susțin studiul disciplinelor:
- ***Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023***, cu modificările şi completările ulterioare;
- ***Regulamentul-cadru de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar***, aprobat prin Ordinul ministrului educației nr. 5.726/2024, , cu modificările şi completările ulterioare;
- ***Regulamentul de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar cu program de artă***, aprobat prin Ordinul Ministerului Educației și Cercetării nr. 3717/01 aprilie 2025, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Planurile-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi***, filiera vocațională, profilul artistic, specializarea muzică din Anexa nr. 10 la O.M.E.C. nr. 4.350/20.06.2025 privind aprobarea Planurilor-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, cu modificările şi completările ulterioare;
- ***Profilul de formare al absolventului***, OME nr. 6731/2023, care asigură coerența verticală a parcursul școlar, (competențe-cheie +atribute prioritare)
- *documente europene relevante la nivel general și, mai ales, pentru disciplină (Recomandarea Consiliului UE privind competențele-cheie, Cadrul european al calificărilor, Rapoarte OECD/UNESCO, Cadre de referință etc.)*
- *o alte documente/studii specifice Curriculumului Național și curriculumului disciplinei – de exemplu, cu valoare pentru sugestiile metodologice ale programei școlare.*

Bugetul de timp alocat disciplinei este următorul:

Secția *Interpretare vocală*	Clasa			
	a IX-a	a X-a	a XI-a	a XII-a
Subsecția *Canto popular*	-	-	1	1

Această disciplină este prevăzută în planul-cadru de învățământ cu un buget de timp de 1 oră/săptămână, se studiază la nivelul ciclului superior liceal și asigură conectarea noțiunilor teoretice de bază din cadrul etnologiei, folcloristicii și culturologiei cu elementele tehnice și practice ale materiei de specialitate – canto popular. Prin structura acestei programe se vizează optimizarea și eficientizarea sistemului de pregătire artistică de specialitate cu ajutorul abordării interdisciplinare/ transdisciplinare. Studierea disciplinei ***Etnografie și folclor*** contribuie la dezvoltarea viitorilor profesioniști, prin consolidarea culturii generale a elevilor și prin conștientizarea valorilor tradiționale.

Programa disciplinei ***Etnografie și folclor*** este menită să întregească viziunea și abilitățile viitorilor absolvenți. Este elaborată potrivit unui model de proiectare curriculară centrat pe competenţe, astfel încât să contribuie la dezvoltarea şi completarea profilului de formare al elevului din ciclul liceal. Din perspectiva disciplinei de studiu, orientarea demersului didactic pornind de la competenţe permite accentuarea scopului pentru care se învaţă şi a dimensiunii acţionale în formarea personalităţii elevului.

Profilul de formare vizează în mod special dezvoltarea unei identități profesionale: artist interpret, profesor de muzică, animator cultural, membru al unor ansambluri etc Scopul acestei discipline constă în a forma elevii în direcția înțelegerii contextului cultural, dar şi pentru a-i determina să contribuie activ la păstrarea şi promovarea patrimoniului imaterial. Totodată, absolvenții dobândesc şi competențe sociale necesare în formarea unui viitor artist, dar şi în formarea unui cetățean cultivat.

Structura programei şcolare include, pe lângă *Nota de prezentare*, următoarele elemente:
- Competenţe generale
- Competenţe specifice şi exemple de activităţi de învăţare
- Domenii de conținut și conţinuturi
- Sugestii metodologice
- Bibliografie selectivă

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoştințe, abilități şi atitudini dezvoltate prin învăţare, care permit identificarea şi rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte particulare diverse.

Competențele generale vizate jalonează achizițiile elevului pentru întregul ciclu liceal.

Competențele specifice se formează pe parcursul unui an şcolar, sunt derivate din competenţele generale şi reprezintă etape în dobândirea acestora. Competenţele specifice sunt însoţite de exemple de activităţi de învăţare, care constituie modalităţi de organizare a activităţii didactice în scopul realizării competenţelor. Programa şcolară propune, cu caracter de exemplu, diferite tipuri de activităţi de învăţare, care integrează strategii didactice şi care valorifică experienţa concretă a elevului. Cadrul didactic are libertatea de a utiliza exemplele de activităţi de învăţare pe care le propune programa şcolară, de a le completa sau de a le înlocui, astfel încât acestea să asigure un demers didactic adecvat situaţiei concrete de la clasă. Se asigură, în acest fel, premisele aplicării contextualizate a programei şcolare şi proiectării unor parcursuri de învăţare personalizate.

Conținuturile învățării constituie elemente de bază ale domeniului, mijloace informaționale prin care se urmărește realizarea competențelor. Astfel, ele sunt grupate pe următoarele domenii de conținut:

- ***Folcloristică***
- ***Etnografie***
- ***Culturologie***

Sugestiile metodologice includ recomandări privind strategiile didactice şi elementele de evaluare formativă continuă și sumativă. Pornind de la competențele generale, sunt prezentate exemple de strategii de formare care contribuie la realizarea acestora și recomandări pentru strategii de evaluare.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Dobândirea cunoștințelor** asupra componentele culturii tradiționale românești și conceptele disciplinelor etnografie și folcloristică
CG2	**Corelează analitic și practic** cunoștințele despre cultura tradițională cu performarea repertoriului folcloric

CLASA a XI-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 ***Dobândirea cunoștințelor asupra componentele culturii tradiționale românești și conceptele disciplinelor etnografie și folcloristică***

CS 1.1. Utilizează adecvat limbajul specific disciplinelor: culturologie, etnografie, folcloristică
- *operarea cu terminologia specifică disciplinelor culturologie, etnografie, folcloristică;* - *comentarii ale unor piese poetico-muzicale cu relevarea relației text-melodie în contexte* - *ceremoniale și neceremoniale.*
CS 1.2. Integrează racordurile creațiilor poetico-muzicale la contextele genuine specifice
- *audierea unor piese neceremoniale în maniere distincte: cadru genuin vs scenic;* - *alcătuirea unei schițe repertoriale-proiect care să conțină piese ceremoniale justificate multiplu (context temporal sau social, zonă, vârsta interpretului și rolul ceremonial redat);* - *analiza comparativă a unor variante ale aceluiași cântec popular din regiuni diferite.*

CG 2 - ***Corelează analitic și practic cunoștințele despre cultura tradițională cu performarea repertoriului folcloric***

CS 2.1. Stăpânește diverse instrumente de identificare a specificului zonal în vederea etalării lui în context spectacular/festivalier
- *prezentarea detaliată a ansamblului vestimentar dintr-o zonă etnografică aleasă, cu utilizarea* - *termenilor regionali;* - *alcătuirea unui scenariu pornind de la un context tradițional festiv din ciclul calendaristic cu plasarea corectă a pieselor poetico-muzicale circumscrise acestuia.*
CS 2.2. Integrează elemente stilistice autentice în propria interpretare artistică
- *interpretarea unor piese repertoriale neocazionale cu punerea în valoare a elementelor stilistice specifice propriilor calități* - *analiza și interpretarea unei creții folclorice autentice cu adaptarea expresivității vocale la caracterul stilistic al cântecului* - *crearea unor improvizații inspirate din motive folclorice inspirate dintr-o anumită zonă etnofolclorică, respectând regulile stilistice*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Folcloristică	- conceptul de folclor: caracteristici şi concretizări (text şi context; - act şi fapt folcloric; limbaj verbal şi muzical); - genuri şi specii folclorice: raportul poezie - muzică şi importanța - contextelor; - liric şi liric-ritual în context nupțial şi funerar; - componente poetico-muzicale ale sărbătorilor de peste an.
Etnografie	- principiile, obiectivele şi metodele etnografiei; - zonarea etnografică: importanță, criterii şi detalieri; - corelarea viziunilor macro şi microcosmice: vârstele omului şi vârstele timpului.
Culturologie	- cultura populară ca parte a culturii naționale şi universale; - utilitatea abordării din perspectivă etnografică a culturii tradiționale - ca întreg (material şi spiritual/imaterial).

CLASA a XII-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Dobândirea cunoștințelor asupra componentele culturii tradiționale românești și conceptele disciplinelor etnografie și folcloristică*

CS 1.1. Este familiarizat cu principiile științifice și conceptele disciplinelor folcloristică, etnografie, culturologie
- *recunoașterea genurilor folclorice în baza unor exemple auditive sau textuale;* - *analize stilistice ale unor piese în urma audiției.*
CS 1.2. Determină/deduce valoarea identitară a culturii tradiționale
- *compararea unor manifestări culturale tradiționale românești cu cele din alte spații culturale;* - *asocierea unor elemente de patrimoniu imaterial cu identitatea locală sau națională;* - *argumentarea importanței păstrării și promovării tradițiiloe, în vederea definirii identității culturale.*

CG 2 - *Corelează analitic și practic cunoștințele despre cultura tradițională cu performarea repertoriului folcloric*

CS 2.1. Operează în performare/interpretare cu racordurile creațiilor poetico-muzicale la contextele genuine specifice
- *identificarea specificului zonal în vederea etalării lui în context spectacular/festivalier* - *descoperirea prin documentare bibliografică a unor piese dintr-o zonă bine definită în vederea includerii în propriul repertoriu și compararea textelor cu variante interpretative arhivate/* - *înregistrate și circulate* - *alcătuirea unui scenariu pornind de la un context tradițional festiv din ciclul calendaristic cu* - *plasarea corectă a pieselor poetico-muzicale circumscrise acestuia*
CS 2.2. Își formează un stil interpretativ propriu, corelat cu determinările contextuale spațio-temporale autentice
- *selectarea și justificarea opțiunii pentru anumite piese reprezentative zonal din stratul pasiv al segmentului neceremonial în vederea revitalizării graduale a acestuia* - *realizarea audiției comparative a variantelor unei piese, și integrarea elementelor ebservate în propria interpretare*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Folcloristică	- repertoriul zonal în relație cu trecutul istoric și ocupațiile tradiționale; - specializarea și profesionalizarea în cultura tradițională românească; - calitatea purtătorilor de folclor (creatori, interpreți și colportori); - probleme actuale ale valorificării scenice a folclorului; - genul epic; - elemente de organologie;

Domenii de conținut	Conținuturi
Etnografie	- tradițiile/obiceiurile și vestimentația ca embleme etno-folclorice ale apartenenței zonale; - probleme actuale ale zonării etnografice: interferențele și multiculturalitatea; - valorificarea repertorială ca modalitate de promovare a zonelor conservatoare de cultură tradițională;
Culturologie	- rolul culturii tradiționale în păstrarea și evidențierea identității culturale (etnice și naționale); - patrimoniul intangibil/imaterial: conceptul și perspectiva științifică a salvgardării; - valori românești înscrise pe Lista reprezentativă UNESCO;

SUGESTII METODOLOGICE

Clasa a XI-a

Având în vedere că această programă este destinată familiarizării cu discipline aparținând altor domenii decât cel artistic dar menite să întregească performarea și s-o așeze pe baze adecvate, vom detalia următoarele principii:

- Principiul acuității științifice
- Principiul abordării holistice
- Principiul relevării specificității

Apreciem că este momentul desprinderii de viziunea parcelată a culturii populare/tradiționale românești care a făcut ca, decenii de-a rândul, segmentul material să fie studiat independent de cel spiritual. Într-o încercare de a descoperi, reevalua, păstra și transmite valorile acesteia, este necesară o abordare a întregului sprijinită de cunoașterea și utilizarea conceptelor definitorii.

În această direcție, propunem, pe lângă clasicele *metode ale comentării și interpretării unor texte teoretice* fundamentale din literatura de specialitate, *exerciții de lectură audio-vizuală* prin care elevii să ia contact cu diferite zone ale țării. Acest fapt le va înlesni o viziune de asamblu și mai ales va da concretețe ideii de context genuin de performare, celei de funcționalitate a creațiilor populare dar va trasa totodată și coordonatele pe care se plasează zonarea etnografică. Pot fi utilizate ca material didactic – alături de *audiții* - colecțiile de imagini materiale și digitale, webpages, site-uri specializate în arhivare de fotografie și film, precum și platformele video online (pe care sunt prezentate înregistrări sau reconstituiri ale unor practici cutumiare reprezentative). *Vizitele la muzeu* sau, în cazul ideal, vizitarea unor vetre folclorice cel puțin o dată pe an ar fi cele mai eficiente.

În ideea de a-i antrena cât mai eficient pe elevi, după împărtășirea cunoștințelor de bază și trasarea direcțiilor de interes, pot fi angrenați în *lucru de echipă* pentru *realizarea unor proiecte* prin care să pună în evidență valorile zonale și locale: scurte înregistrări video ale unor tradiții/obiceiuri, interviuri cu persoane vârstnice cunoscătoare ale acestora, recuperări repertoriale și de colecții de imagini din viața rurală din urmă cu 50-100 de ani, descrierea portului tradițional însoțită de martori vizuali și de lexicul local aferent.

Mai apoi, după deprinderea cu ceea ce am numit abordare holistică, dar mai ales după înțelegerea utilității descrierii etnografice ca suport al actului artistic, către sfârșitul primului an, pot *proiecta scenariul unui spectacol* restrâns care să țină seama de contextul performativ al folclorului muzical dintr-o arie culturală sau așezare cu resurse patrimoniale. Chiar dacă acesta nu ar fi pus în practică, exercițiul proiectării le-ar dezvolta noi abilități precum: cunoașterea semnificațiilor sărbătorii (comunitare, familiale sau individuale), revelarea unor sensuri uitate ale actelor umane (rituale, magice), oferindu-le sprijin în înțelegerea adecvată și interpretarea competentă a textelor poetice, a normelor vieții tradiționale (rostul, rânduiala și cuviința faptelor oamenilor), totul putând fi mai lesne corelat cu actul de a cânta. La acestea, desigur, s-ar adăuga debutul în deprinderi precum lucrul în echipă, proiectarea scenică a unei activități menite să sugereze realitatea autentică a satului în timp și spațiu.

Prezentările orale ale unor texte multimodale, rezultate ale unor etape de muncă individuală și/sau în grup ar putea veni în sprijinul tinerilor care se vor confrunta mai apoi în competiții de tip festivalier.

Aplicând *principiul învățării conștiente* nu numai în activitatea didactică ci și în cea de învățare propriu-zisă și, în acest caz, a șlefuirii stilului interpretativ, am inclus ca *axe ordonatoare (orientative) de predare* teme privitoare spațiu și timp, dimensiuni universale pe care se ordonează concepțiile de viață ale poporului român. Am avut în vedere necesitatea ca elevii să se apropie intim de mentalitatea tradițională pentru a înțelege procesul devenirii individului: cadrele învățării codului cultural, concepțiile privind natura și societatea, normele și transpunerea lor cotidiană și festivă, precum și rolul ceremonialelor și al componentelor rituale.

Spațiul „îmblânzit" devine *loc* familial și familiar care se extinde până la limita cunoașterii; dincolo de ea, omul societății tradiționale intuiește pericolul, ostilul și chiar răul sub toate formele lui. Locurile se ordonează concentric și simetric: vatra casei, vatra satului, casa și gospodăria, locul de întemeiere. Corelarea genurilor și speciilor folclorice din această perspectivă poate oferi elevilor posibilitatea înțelegerii cadrului genetic și a funcțiilor creațiilor. *Expozeuri cu ilustrări audio* despre cântecul de leagăn, cele dintâi sonorități muzical-verbale care integrează copilul, jocurile de copii, care inițiază în ritmica tradițională și perfecționează limbajul, primele rituri performate de copii (Moș Ajunul și sorcova, Chiraleisa, Alimori/Olalia, Caloianul, Lăzărița și Paparuda) pot fi exemple edificatoare și - nu excludem - prilejuri de a provoca întreaga clasă la rememorări, descrieri și chiar performări izvorâte din propria experiență și din cunoștințe acumulate la alte discipline. Pe opoziția spațiu familiar/nefamiliar, ostil se poate baza o mai bună înțelegere și trăire a liricii vechi de soartă și noroc, de înstrăinare și chiar de cătănie.

Timpul, coordonată esențială a civilizației umane, este perceput la două niveluri sociale: profan (cotidian și istoric) și sacru (ritual și festiv). Ambele dimensiuni se raportează atât la individ (decupaj nocturn – diurn, firul vieții, dar și momentele de schimbare a statutului social și sărbătorile trăite), cât și la comunitate (decupaj nocturn – diurn, istoria întemeierii, dar și sărbătorile religioase și laice). Tradițional, oamenii își ordonau timpul după mai multe coordonate macrocosmice: succesiunea zi – noapte și cea a anotimpurilor și după aștrii cerești, acestora adăugându-li-se ciclul vegetațional și cel reproducător al animalelor. Este esențial de observat că traiectul existențial se împletea cu cel al anului care, precum omul, se năștea, creștea, se maturiza și îmbătrânea, apoi se stingea. Aceste idei pot fi furnizate fie prin metode clasice precum *comentarea unor texte etnologice accesibile*, fie prin metode care au ca principiu *lectura inter și transtextuală*. Elevii vor observa și vor conștientiza inter-relaționările dacă li se vor pune la dispoziție *descrieri etnografice* însoțite de secvențe din desfășurarea anumitor ceremonii din calendarele ocupaționale comparativ cu tradițiile complexe care însoțesc momentele existențiale: cununa de la seceriș, Drăgaica // riturile nupțiale; Lăzărița și Caloianul // riturile funerare. Alte surse de cunoaștere dar și de inspirație adecvată vârstei ar putea fi *tradițiile premaritale* (în special, practicile de înfrățire precum Lioarele, cumicitul fetelor, prinsul suratelor la Dragobete și Mătcălăul, vergelul, jocul duminical), dar mai ales cele care punctează trecerea dintr-un an într-altul, ai căror protagoniști sunt tinerii de toate vârstele (colindatul copiilor și al feciorilor, sorcova și semănatul, Chiraleisa și iordănitul, precum și manifestările dramatico-religioase de origine cărturărească). Subliniem că toate exemplele furnizate mai sus au drept *componentă esențială de expresie muzica*, prin urmare, cunoașterea nemijlocită a contextelor și pătrunderea multiplelor sensuri pe le-au acumulat în timp vor consolida actul performativ și vor asigura o perpetuare repertorială cât mai apropiată de valențele autenticului și specificității locale.

Clasa a XII-a

Celor trei principii enunțate mai sus adăugăm aici un altul, care prezintă o importanță remarcabilă în contextul actual al globalizării și eforturilor de păstrare a valorilor tradiționale ca fundament identitar național: *principiul implicării specialiștilor în demersurile de salvgardare a patrimoniului intangibil / oral, imaterial*. Poate părea surprinzător faptul că vizăm o competență de anvergură atât de amplă la nivel liceal însă argumentăm această propunere prin aceea că tinerilor absolvenți ai liceelor vocaționale le va reveni în viitor nobila misiune de a menține și a perpetua valorile culturii tradiționale înscrise din 2008 pe Lista valorilor reprezentative a UNESCO. Între acestea, deocamdată, se numără Ritualul Călușului (2008), Doina (2009), Colindatul în ceată masculină (2013)

și Jocul fecioresc (2015) iar misiunea la care ne referim vizează atât includerea în repertoriu a unora dintre acestea cât și îmbogățirea și transmiterea către următoarele generații. Or aceste acțiuni nu pot fi făcute cu succes decât dacă sunt fundamentate pe o bună cunoaştere a folclorului dublată de sensibilizarea şi conştientizarea privind valoarea lui identitară.

Sintagma *patrimoniu cultural imaterial* o acoperă practic pe cea de *cultură tradițională* fiind un termen internațional, un concept politic impus de UNESCO în anul 2003 şi agreat de toate statele semnatare ale Convenției de la Paris. Acesta s-a impus tot mai pregnant și în țara noastră odată cu recunoaşterea valorilor româneşti – alături de cele ale unor țări vecine. Schimbarea de perspectivă – pe cât de subtilă, pe atât de profundă – vizează atât actul creator în sine şi pe cei care îl înfăptuiesc, pe de o parte, cât şi responsabilităţile pe care le împart între ei purtătorii, membrii grupului din care aceştia fac parte, cercetătorii şi cei care elaborează şi aplică politicile culturale. Salvgardarea, concept-cheie al Convenţiei, antrenează toţi aceşti actori culturali începând cu nivelul local şi zonal şi până la cel mondial.

Pentru o accesibilitate reală, sugerăm ca cele 2 module tematice să fie bazate pe vizionarea filmelor care au însoțit dosarele de candidatură, acestea fiind accesibile pe site-ul https://ich.unesco.org/en/home . Materialele audio-video ar putea fi alese nu numai de pe segmentul dedicat României, ci și de pe cele din arii culturale învecinate și cu care civilizația și cultura noastră au intrat în contact (e.g. central-europeană pentru vestul țării, sud-dunăreană, balcanică și levantină pentru toată jumătatea de sud). Această opțiune ar sluji atât cunoașterii și comparării valorilor tradiționale, cât și a influențelor și interferențelor înregistrate în timp.

În linii mari însă, dat fiind bugetul de ore alocat în acest an terminal dar și achiziționarea de cunoștințe în anii anteriori, programa de față este orientată către *aprofundare, detaliere și disocieri, nuanțări și actualizări*. Concret, propunem o desfășurare a orelor răsturnată față de cea a anului anterior, pornind de la particular și concret – folclorul românesc din perspectivă funcțională și performativă – la o sferă mai amplă, a contextualizării în arealul românesc, cu problematizarea - importantă prin actualitatea ei - a multiculturalității, influențelor și interferențelor și ajungând la general, respectiv, la integrarea valorilor culturii tradiționale în patrimoniul cultural al întregii omeniri.

În acest fel, va fi privilegiat obiectul de studiu cel mai important pentru formarea elevilor de la canto popular, folclorul, dar abordarea va ține seamă de dinamica acestuia bazându-se pe cunoștințele dobândite despre formele vechi, canonice ale acestuia. Intenția noastră este de a facilita cât mai multe *dezbateri de analiză și chiar autoanaliză a actului performativ* raportându-l corect și onest la esența și caracterele culturii tradiționale.

Una dintre acestea ar trebui să vizeze înțelegerea termenilor *autentic* și *specific*, îndelung și nu de puține ori abuziv utilizați. Sugerăm ca uzualele *analize și comentarii* să se bazeze pe *audiții și vizionări* ale unor materiale de arhivă, pe recuperări și reconstituiri repertoriale, cât și pe înregistrări ale unor tradiții locale vii și ale secvențelor din festivaluri. Elevilor li s-ar putea trasa ca sarcini de lucru să înregistreze – în funcție de zona de proveniență - profesioniști ai folclorului, adică lăutari/muzicanți, dar și indivizi specializați în anumite roluri rituale sau ceremoniale, precum colindătorii, vornicii de nuntă și zoritoarele. *Exercițiul de culegere și documentare*, precum și *încercarea de reproducere și interpretare* a materialelor culese vor constitui astfel repere utile în înțelegerea esențială a specificului (local, generic) corelat cu cea a gradului de intervenție creatoare. Prin aceasta, elevii *vor descoperi ei înșiși competența graduală* a purtătorilor de folclor: cei care creează în stil propriu atât în conținut, cât și în formă, cei care preiau și interpretează cu un aport personal mediu și cei care memorează și reproduc fidel fără contribuție artistică evidentă.

O serie de discuții necesare ar trebui să fie centrate pe *distincția autentic – arhaic*, dar și pe fenomene actuale precum revitalizarea și reconstituirea repertorială, muzicile de inspirație folclorică (etno, electronică, folk) și cele rezultate din influențe diverse (urbană, world music, balcanică, gitano etc.), urmărind formarea unor deprinderi de evaluare prin înțelegerea surselor și intenționalității actului artistic.

Abordarea multiculturalității și a interferențelor culturale este foarte importantă în special pentru elevii liceelor de artă plasate în arii culturale care prezintă în mod evident acest aspect, dar, considerăm că, la proporții echivalente, și pentru toți ceilalți fie și pentru a nuanța ideea de specific național în raport cu diversitatea zonală și regională. Pe de altă parte, interferențele de care s-a făcut responsabilă convieţuirea nu sunt de neglijat și, prin cunoașterea aportului etnic la constituirea repertoriilor de-a lungul timpului, se poate forma o imagine de ansamblu coerentă și corectă. De altfel, printre interferențe și influențe ar trebui să le vizăm și pe cele dintre cultura tradițională țărănească și mediul urban. În

context cultural mai vechi, între segmentele aulic, ecleziastic şi mai apoi savant, iar în epoca actuală, influenţarea folclorului de către segmentele pop, media şi new media, precum şi tot ceea ce aduc contactele culturale în urma migraţiei de lungă durată.

Problematica zonării etnografice abordată în anul anterior va fi întregită de tratarea aprofundată şi detaliată a două embleme identitare care întregesc actul performativ muzical: ţinuta vestimentară scenică şi stăpânirea particularităţilor lingvistice zonale. Este evident că ambele slujesc păstrării specificului şi intră în componenţa unei scenizări verosimile, apropiată de autenticul îndelung invocat, de aceea, o abordare riguroasă – graţie abilităţilor formate anterior în etnografie şi studiul textelor -va fi indubitabil eficientă. Propunem *exerciţii de descriere a pieselor de port tradiţional asistate de specialişti colaboratori*, *argumentări orale* individuale ale selecţiei unor ansambluri vestimentare potrivite vârstei, statusului social şi microzonei. Textului poetic pe care se bazează performarea muzicală trebuie să i se acorde o atenţie constantă de aceea sunt utile *formarea deprinderilor de a utiliza mijloace şi instrumente specifice* precum dicţionarele de termeni regionali şi arhaici şi exerciţiile de pronunţie şi decriptare semantică. Acestea vor asigura un act interpretativ conştient, implicat emoţional şi, prin urmare, valoros.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE pentru clasa a XI-a

- Bernea, Ernest: *Spaţiu, timp şi cauzalitate la poporul român*, Bucureşti, Ed. Humanitas, 1997
- Butură, Valer: *Etnografia poporului român*, Cluj-Napoca, Ed. Dacia, 1978
- Comișel, Emilia: *Folclor muzical,* București, Editura Didactică și Pedagogică, 1967
- Ghinoiu, Ion: *Vârstele timpului*, Bucureşti, Ed. Meridiane, 1988
- Idem: *Sărbători și obiceiuri românești*, Bucureşti, Ed. Elion, 2003
- Nicolau, Irina: *Ghidul sărbătorilor românești*, Bucureşti, Ed. Humanitas, 1998.
- Oprea, Gheorghe; Agapie, Larisa: *Folclor muzical românesc*, Bucureşti, Editura Didactică şi Pedagogică, 1983
- Pop, Mihai: *Obiceiuri tradiționale românești*, București, Ed. Univers, 1999
- Secoșan, Elena; Petrescu, Paul: *Portul popular de sărbătoare din România*, Bucureşti, Ed. Meridiane, 1984
- *** Colecția *Zona etnografică*..., București, Ed. Sport-Turism, anii 1975 – 1985
- *** Colecția *Folclor din*...(provincii istorice, texte din vechi colecții și antologii), EPL, anii 1960 – 1990

Manuale digitale:

- Pascu, Ana; Mihalache, Carmen: *Tradiții locale*, Muzeul Țăranului Român, 2006
- https://biblioteca-digitala.ro
- Scripcariu, Adriana: *Patrimoniul cultural al județului Ilfov*, Școala Agatonia, 2012
- Eadem: *Patrimoniul cultural al județului Brașov*, Școala Agatonia, 2015
- https://miltonia.ro
- *** *Manual de educație pentru patrimoniu*, Timișoara, As. Miltonia, 2024

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE pentru clasa a XII-a

- Brăiloiu, Constantin: *Opere/Œuvres*, Bucureşti, Ed. Muzicală, 1981
- Constantinescu, Nicolae: *Folclorul, cum poate fi înțeles*, Bucureşti, Ed. Universității, 2011
- Kahane, Mariana, Lucilia Georgescu-Stănculeanu: *Cîntecul zorilor şi bradului* (Tipologie muzicală), Bucureşti, Editura Muzicală, 1988 (Colecţia Naţională de Folclor).
- Kahane, Mariana: *Doina vocală din Oltenia*. Tipologie muzicală. Lucrare îngrijită de Marian Lupaşcu, Bucureşti, Editura Academiei Române, 2007 (Colecţia Naţională de Folclor).
- Mârza, Traian; Szenik, Ileana: *Curs de folclor muzical* (II), Conservatorul de Muzică „Gh. Dima”, Cluj-Napoca, 1969
- Moldoveanu, Elisabeta: *Cântecele de seceriş ale poporului român*. Tipologie muzicală şi literară, Bucureşti, Editura Academiei Române, 2000 (Colecţia Naţională de Folclor).
- Popa, Steluţa: *Obiceiuri de iarnă. Folclor muzical din repertoriul copiilor. Tipologie muzicală. Colecţie de cântece*, Bucureşti, Editura Muzicală, 1981.
- Rădulescu, Speranţa: *Cântecul*. Tipologie muzicală. I. Transilvania Meridională, Bucureşti, Editura Muzicală, 1990 (Colecţia Naţională de Folclor).
- Rădulescu, Speranţa: *Taraful şi acompaniamentul armonic al muzicii de joc*, Bucureşti, Editura Muzicală, 1984 (Colecţia Naţională de Folclor).
- Stoica, Georgeta; Petrescu, Paul: *Dicţionar de artă populară*, Bucureşti, Editura Enciclopedică, 1997.

- Suliţeanu, Ghizela: *Cântecul de leagăn*, Bucureşti, Editura Muzicală, 1986 (Colecţia Naţională de Folclor).
- Vulcănescu, Romulus: *Dicţionar de etnologie*, Bucureşti, Editura Albatros, 1979.

Surse online:

- *** *Cultura tradițională euroregională în context actual. Patrimoniul material și imaterial – modalități de conservare și promovare*, Bucureşti, Ed. Etnologică, 2014 la https://biblioteca-digitala.ro
- Lista elementelor de patrimoniu cultural imaterial România: https://ich.unesco.org/en/state/romania-RO?info=elements-on-the-lists
- Opriș, Ioan et alii: *Ghid de bune practici în protejarea și promovarea patrimoniului cultural rural*, Bucureşti, Institutul Național al Patrimoniului, 2012. https://biblioteca-digitala.ro
- Antologia muzicii populare româneşti (Electrecord, vol I şi II):
https://www.youtube.com/playlist?list=PLJ2I_U9XF3oC6XqY9vRF7lSVl6TZ2Skju
https://www.youtube.com/playlist?list=PLJ2I_U9XF3oDZVNCOShQuU4KEBhcvArx7

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Instituție de apartenență, localitate, județ
Responsabil MEC Prof. LILIANA BOBEICĂ	Ministerul Educației și Cercetării
Responsabil CNCE Prof. LĂCRĂMIOARA-ANA PAULIUC	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare
Coordonator științific Prof. Univ. dr. VALENTINA DEDIU – SANDU	Academia Română
Prof. Univ. dr. NARCISA ȘTIUCĂ-MARKOS	Universitatea din București, Facultatea de Litere, Departamentul de Studii Culturale – specializarea Etnologie, Etnografie, Antropologie culturală
Prof. LOREDANA STRECHE	Colegiul Național de Arte „Dinu Lipatti” - București

Anexa nr. 281

Programa școlară
pentru disciplina

ISTORIA MUZICII ȘI FORME MUZICALE

Clasele a IX-a - a XII-a
Curriculum de specialitate (CS)

Filiera vocațională, profilul artistic,
specializarea muzică

Învățământ liceal

- 2026 -

Anexa nr. 281
Programa școlară pentru disciplina *Istoria muzicii și forme muzicale,*
clasele a IX-a și a XII-a, *curriculum de specialitate (CS)*

- ***Filiera vocațională, profil artistic, specializarea muzică***

NOTĂ DE PREZENTARE

Programa școlară pentru disciplina ***Istoria muzicii și forme muzicale*** reprezintă o ofertă curriculară de specialitate pentru învățământul liceal, *filiera vocațională, profil artistic, specializarea Muzică* începând din anul școlar 2026-2027. Disciplina ***Istoria muzicii și forme muzicale*** se regăsește în *Anexa 10 la OMEC nr. 4350/20.06.2025 - Planul-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, filiera vocațională, profil artistic, specializarea Muzică,* în *Curriculum de specialitate* (CS).

În elaborarea programei, s-a avut în vedere raportarea la cadrul legislativ și documentele strategice generale și specifice care susțin studiul disciplinelor:
- ***Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023***, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Regulamentul-cadru de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar***, aprobat prin Ordinul ministrului educației nr. 5.726/2024, , cu modificările și completările ulterioare;
- ***Regulamentul de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar cu program de artă***, aporbat prin Ordinul Ministerului Educației și Cercetării nr. 3717/01 aprilie 2025, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Planurile-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi***, filiera vocațională, profilul artistic, specializarea muzică din Anexa nr. 10 la O.M.E.C. nr. 4.350/20.06.2025 privind aprobarea Planurilor-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Profilul de formare al absolventului***, OME nr. 6731/2023, care asigură coerența verticală a parcursul școlar, (competențe-cheie +atribute prioritare)
- *documente europene relevante la nivel general și, mai ales, pentru disciplină (Recomandarea Consiliului UE privind competențele-cheie, Cadrul european al calificărilor, Rapoarte OECD/UNESCO, Cadre de referință etc.)*
- *o alte documente/studii specifice Curriculumului Național și curriculumului disciplinei – de exemplu, cu valoare pentru sugestiile metodologice ale programei școlare.*

Bugetul de timp alocat disciplinei este următorul:

Istoria muzicii și forme muzicale				
Clasa	a IX-a	a X-a	a XI-a	a XII-a
Nr. ore/ săptămână	1	1	2	2

Rolul disciplinei în formarea elevilor:

Scopul principal al studierii acestei discipline complexe este conturarea valorilor culturale și muzicale din perspectivă cronologică, informațiile istorice fiind menite să completeze educația practică și teoretică a elevilor din liceele vocaționale.

Disciplina își propune să ajute la formarea elevilor ca viitori oameni de cultură capabili să înțeleagă fenomenul muzical, prin mijloace adaptate și particularizate în funcție de nivel de educație și vârstă. Elevii trebuie să se familiarizeze cu terminologia specifică și să își dezvolte spiritul critic argumentat pe baza unei formări teoretice temeinice. Istoria muzicii și a formelor muzicale se bazează pe cunoștințele dobândite la

alte discipline studiate în anii anteriori şi îşi propune să dezvolte elevilor capacitatea de a înțelege pe firul cronologic conținutul de idei şi sentimente, structura creațiilor muzicale din toate timpurile. Privită în corelație cu evenimentele istorice ale diferitelor epoci care au marcat apariția şi dezvoltarea unor curente muzicale, această disciplină oferă elevilor repere pentru formarea unei imagini clare a direcțiilor muzicale, a activității compozitorilor în context social-istoric şi cultural-artistic.

Istoria muzicii presupune observarea genurilor şi formelor specifice unei epoci anume. Studierea acestora ajută elevii în analizarea şi aprecierea lucrărilor muzicale, fiind de maximă utilitate în studiul disciplinelor principale de specialitate. Istoria genurilor şi formelor are caracter de noutate, nu a mai fost studiată în anii anteriori la gimnaziu, deşi unele elemente au fost inevitabil prezentate elevilor la orele de specialitate.

Disciplina este utilă dezvoltării profesionale a elevilor care urmează cursurile liceelor vocaționale cu profil muzical, din următoarele considerente:

- familiarizarea cu noțiuni de ordin teoretic din domeniul istoriei muzicii şi a formelor muzicale, într-o manieră clară, sistematică şi diversă;
- dezvoltarea sensibilității muzicale, a gustului artistic, a spiritului critic în complexul proces de receptare a muzicii;
- dezvoltarea capacității de observare a mijloacelor de expresie şi limbaj muzical în context istoric, dar şi analitic, în funcție de epocă, stil, compozitor, gen, formă;
- formarea deprinderilor de a audia şi a analiza muzica;
- dezvoltarea capacităților de corelare a noțiunilor teoretice muzicale la nivel interdisciplinar, punându-le în concordanță cu cele din alte domenii socio-umane;
- realizarea unei conexiuni permanente între noțiunile teoretice prezentate şi actul muzical propriu-zis, prin audiții muzicale numeroase şi diverse;
- perfecționarea propriilor abilități practice muzicale pe baza unor raportări juste la cultura muzicală actuală.

Structura programei şcolare include, pe lângă *Nota de prezentare*, următoarele elemente:

- Competenţe generale
- Competenţe specifice şi exemple de activităţi de învăţare
- Domenii de conținut şi conţinuturi
- Sugestii de audiții
- Sugestii metodologice
- Bibliografie selectivă

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoştințe, abilități şi atitudini dezvoltate prin învăţare, care permit identificarea şi rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte particulare diverse.

Competențele generale vizate jalonează achizițiile elevului pentru întregul ciclu liceal.

Competențele specifice se formează pe parcursul unui an şcolar, sunt derivate din competenţele generale şi reprezintă etape în dobândirea acestora. Competenţele specifice sunt însoţite de exemple de activităţi de învăţare, care constituie modalităţi de organizare a activităţii didactice în scopul realizării competenţelor. Programa şcolară propune, cu caracter de exemplu, diferite tipuri de activităţi de învăţare, care integrează strategii didactice şi care valorifică experienţa concretă a elevului. Cadrul didactic are libertatea de a utiliza exemplele de activităţi de învăţare pe care le propune programa şcolară, de a le completa sau de a le înlocui, astfel încât acestea să asigure un demers didactic adecvat situaţiei concrete de la clasă. Se asigură, în acest fel, premisele aplicării contextualizate a programei şcolare şi proiectării unor parcursuri de învăţare personalizate.

Conținuturile învățării constituie elemente de bază ale domeniului, mijloace informaționale prin care se urmărește realizarea competențelor.

Sugestiile metodologice includ recomandări privind strategiile didactice şi elementele de evaluare formativă continuă şi sumativă. Pornind de la competențele generale, sunt prezentate exemple de strategii de formare care contribuie la realizarea acestora şi recomandări pentru strategii de evaluare.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Analizează funcțiile sociale și culturale ale muzicii**
CG2	**Investighează genuri, stiluri, forme și tehnici muzicale**
CG3	**Valorifică identitatea culturală românească**

CLASA a IX-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Analizează funcțiile sociale și culturale ale muzicii*

CS 1.1. Identifică relații, procese, evenimente istorice determinante înțelegând cultura și ideologia epocilor
- *asimilare de date cu privire la epocile istorice;* - *asimilare de date cu privire la evenimentele istorice care au influențat evoluția muzicii;* - *exerciții de comparare a datelor.*
CS 1.2. Recunoaște caracteristicile epocilor analizând evoluția muzicii
- *stabilirea trăsăturilor generale ale epocilor muzicale;* - *exerciții de analiză a curentelor muzicale pe bază de audiții;* - *exerciții de descriere a proceselor de structurare ale muzicii.*
CS CS 1.3. Compară curentele muzicale diferențiind caracteristicile de limbaj
- *enunțarea diferențiată a caracteristicilor de limbaj muzical;* - *analiza comparativă a caracteristicilor de limbaj din epoci diferite;* - *exerciții de recunoaștere a caracteristicilor de limbaj prin audiții.*

CG 2 - *Investighează genuri, stiluri, forme și tehnici muzicale*

CS 2.1. Recunoaşte caracteristicile definitorii ale genurilor artistice abordate, în funcţie de elementele de limbaj specific analizandu-le conform epocii şi stilului artistic studiat
- *recunoașterea și clasificarea genurilor muzicale în funcție de epocă.* - *exerciții de recunoaștere a genurilor muzicale în funcție de curentul stilistic.* - *exerciții de solfegiere a unor partituri cu dificultate redusă din diferite genuri vocale (motet, madrigal, lied ș.a.)*
CS 2.2. Identifică elemente morfologice în lucrări din perioadele studiate comparând elementele de limbaj muzical
- *recunoașterea elementelor morfologice (celula, motivul, fraza, perioada).* - *recunoașterea și utilizarea diverselor tipuri de organizare a discursului muzical (monodie, polifonie, armonie).*
CS 2.3. Integrează fenomenul muzical în context cultural, artistic şi istoric, evidențiind compozitori reprezentativi ai epocilor
- *asimilarea de date cu privire la viața și activitatea unor compozitori reprezentativi.* - *realizarea de audiții comparate din epocile studiate.* - *identificarea de parametri muzicali precum melodia, armonia, polifonia, metrul și tempo-ul, timbralitatea, dinamica.*

CG 3 - *Valorifică identitatea culturală românească*

CS 3.1. Identificarea etapelor și direcțiilor principale din evoluția muzicii de pe teritoriile românești de la origini până în secolul al XVIII-lea

- *cunoașterea etapelor de dezvoltare a muzicii de pe teritoriile românești.* - *recunoaștere auditivă a fragmentelor audiate.*
CS 3.2. Recunoaște și caracterizează creații reprezentative din diferite perioade și regiuni românești
- *descrierea principalelor tradiții muzicale din teritoriile românești.* - *descrierea principalelor contribuții componistice românești.*
CS 3.3. Analizează relația dintre muzica românească și contextul istoric, social și cultural în care s-a dezvoltat
- *exerciții de culegere de date istorice, sociale și culturale.* - *exerciții de analizare a datelor privind relația dintre muzică și contextul social-istoric-cultural.* - *formularea unor puncte de vedere și argumentarea lor privind practicile muzicale ale epocă.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Epoci muzicale	- Antichitatea; *Ars Antiqua*, muzica trubadurilor, *Ars Nova*; Renașterea; Barocul.
Tehnici și scrieri muzicale, caracteristici de limbaj	- monodia liturgică (gregoriană), muzica bizantină; - apariția și dezvoltarea notației muzicale; - polifonia vocală (de la organum până la Palestrina); - polifonia instrumentală în baroc; - sistemul temperat și efectele sale în creația muzicală.
Genuri și forme muzicale în Renaștere și Baroc	- diferențierea între formă și gen muzical; - trăsături generale ale genurilor de missă, motet, madrigal, chanson (în Renaștere); opera, oratoriul, cantata, suita și sonata instrumentală, concertul (în Baroc).
Reprezentanți ai muzicii din Renaștere și Baroc	- Guillaume Dufay, Josquin des Prez, William Byrd, Orlando di Lasso, Giovanni Pierluigi da Palestrina (Renaștere); - Henry Purcell, Arcangelo Corelli, Antonio Vivaldi, Jean Philippe Rameau, Jean Baptiste Lully (Baroc).
Muzica românească	- etape și direcții principale din evoluția muzicii de pe teritoriile românești de la origini până în secolul al XVIII-lea; - relația dintre muzica românească și contextul istoric, social și cultural în care s-a dezvoltat. Școala de la Putna. Practici muzicale la curțile fanariote. Tradiții transilvănene; - personalități muzicale: Ioan Căianu, Valentin Bakfark, Dimitrie Cantemir.

CLASA a X-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Analizează funcțiile sociale și culturale ale muzicii*

CS 1.1. Identifică trăsăturile definitorii ale stilului baroc și ale celui clasic
- *exerciții de identificare a principalelor trăsături stilistice ale muzicii din perioada barocă și clasică.* - *exerciții de analizare a modului în care genurile și formele muzicale se transformă pe parcursul celor două epoci.*
CS 1.3. Corelează genurile și formele muzicale cu gustul artistic al societății
- *exerciții de identificare a lucrărilor principalilor compozitori ai perioadei baroce și clasice.* - *exerciții de înțelegere a contribuției fiecărui compozitor la stilul muzical al epocii sale.* - *exerciții de corelare a creațiilor muzicale cu contextul social, istoric și cultural al epocii.*
CS 1.4. Dezvoltă capacitatea de ascultare analitică
- *exerciții de recunoaștere prin audiție a trăsăturilor specifice stilului baroc și clasic.* - *exerciții de dezvoltare a atenției auditive și a capacității de a urmări evoluția structurală a unei lucrări.* - *exersarea exprimării impresiilor despre o audiție muzicală.*

CG 2 - *Investighează genuri, stiluri, forme și tehnici muzicale*

CS 2.1. Analizează preludiul, fuga și concertul în baroc; sonata, cvartetul de coarde, concertul și simfonia în perioada clasică
- *exerciții de recunoaștere și descriere a principalelor genuri și forme muzicale baroce și clasice: preludiu, fugă, concerto grosso (baroc); sonată, cvartet, concert solistic, simfonie (clasicism).* - *exerciții de apreciere a funcțiilor fiecărui gen în contextul istoric și cultural.* - *exerciții de recunoaștere prin audiție a trăsăturilor specifice stilului baroc și clasic.*
CS 2.3. Exersează capacitatea de a comenta structura și limbajul muzical al unei lucrări ascultate sau studiate
- *exerciții de analiză a structurii și a discursului muzical în lucrări reprezentative.* - *exersarea exprimării impresiilor proprii asupra unei audiții muzicale.* - *exerciții de argumentare a rolului muzicii în formarea identității culturale europene.*

CG 3 - *Valorifică identitatea culturală românească*

CS 3.1. Caracterizează climatul cultural al secolului al XIX-lea
- *exerciții de plasare a creației muzicale din transilvania și principatele române în context european.* - *apariția și dezvoltarea instituțiilor culturale de profil (filarmonici, teatre muzicale, conservatoare de muzică și artă dramatică).*
CS 3.2. Corelează creații muzicale din prima jumătate a secolului al XIX-lea cu direcțiile europene literare și artistice
- *exemple de vodevil (francez și românesc).* - *exemple de colecții de „arii românești”.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Epoca barocă târzie și compozitorii săi reprezentativi	- specificul barocului târziu (prima jumătate a secolului al XVIII-lea); - personalități reprezentative: Johann Sebastian Bach, Georg Friedrich Händel, Domenico Scarlatti.
Epoca clasică și compozitorii săi reprezentativi	- Preclasicismul, stilul sensibil, rococo; - trăsăturile definitorii ale stilului clasic; - *Sturm und Drang* – preromantismul; - școli și personalități reprezentative: Școala de la Mannheim, Carl Philipp Emmanuel Bach, Joseph Haydn, Wolfgang Amadeus Mozart, Ludwig van Beethoven.
Forme și genuri în perioada barocului și a clasicismului	- sonata barocă; - sonata clasică; - concerto grosso; - concertul solistic; - cvartetul de coarde; - simfonia; - opera; - creații vocal-simfonice (recviem, oratoriu).
Muzica românească: începuturile occidentalizării	- influențe folclorice și muzică bizantină; adoptarea formelor și genurilor muzicii occidentale clasico-romantice; - personalități ale culturii muzicale românești în prima jumătate a secolului al XIX-lea: Anton Pann, Alexandru Flechtenmacher, Johann Andreas Wachmann, Carol Mikuli.

CLASA a XI-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Analizează funcțiile sociale și culturale ale muzicii*

CS 1.1. Înțelege contextul istoric și estetic al romantismului
- *exerciții de analiză a legăturii dintre muzica romantică și curentele culturale ale secolului al xix-lea;* - *exerciții de identificare a trăsăturilor estetice și tematice ale romantismului reflectate în muzică (liricul, fantasticul, natura, istoria, mitul);* - *exerciții de comparare a stilurilor diferiților compozitori romantici.*
CS 1.2. Analizează limbajul muzical
- *exerciții de recunoaștere a elementelor specifice limbajului muzical romantic: expresivitatea melodiei, armonii cromatice, dinamica bogată, orchestrația amplă;* - *exerciții de analiză a relației dintre muzică, text și acțiune dramatică;* - *exerciții de distingere a formelor ciclice și motivelor muzicale recurente.*
CS 1.3. Înțelege contextul istoric și cultural al apariției școlilor naționale
- *exerciții de identificare a condițiilor istorice și culturale care au favorizat apariția școlilor naționale muzicale;* - *exerciții de recunoaștere a influențelor folclorice, patriotice și literare în formarea identității naționale a muzicii;* - *exerciții de localizare în timp și spațiu a principalelor școli naționale.*
CS 1.4. Dezvoltă capacități de audiere activă
- *exerciții de analiză a stilului compozitorilor reprezentativi;* - *exerciții de identificare a specificului național în lucrări muzicale;* - *exerciții de recunoaștere a fragmentelor muzicale reprezentative pentru diverse școli naționale.*
CS 1.5. Dezvoltă spiritului critic și comparativ în etapele secolului al XIX-lea.
- *exerciții de apreciere a evenimentelor istorice determinante, cultura și ideologia epocii;* - *exerciții de identificare a elementelor inovatoare ale curentelor artistice;* - *exerciții de evaluare a impactului curentelor asupra publicului și asupra culturii europene;* - *exerciții de corelare a conținutului din muzică, literatură, teatru și arte vizuale, pentru o înțelegere complexă .*

CG 2 - *Investighează genuri, stiluri, forme și tehnici muzicale*

CS 2.1. Înțelege diversitatea a genurilor și formelor muzicale
- *exerciții de identificare a principalele genuri muzicale ale romantismului: muzică instrumentală solistică și de cameră, muzică vocală, concertul, simfonia, poemul simfonic, opera.* - *exerciții de descriere a caracteristicilor stilistice ale muzicii romantice (expresivitate, libertate în interpretarea genurilor și formelor clasice, bogăție armonică).* - *exerciții de recunoaștere a genurilor și formelor muzicale utilizate (forma tripartită, tema cu variațiuni, miniatura vocală și instrumentală).*
CS 2.2. Analizează structura formală a unei lucrări romantice, evidențiind libertatea față de formele clasice

- *exerciții de identificare a elementelor de armonie, tempo, dinamică, timbru;* - *exerciții de explicare a relației dintre muzică și text în genurile vocale;* - *exerciții de creare a scurte motive muzicale inspirate de stări sufletești sau imagini poetice (în spirit romantic).*
CS 2.3. Dezvoltă capacitatea de a asculta activ analizând caracteristicile tehnice și stilurile de organizare muzicală
- *exerciții de dezvoltare a abilităților de ascultare comparativă;* - *exerciții de împărtășire a punctelor de vedere argumentând descoperirile din audiții;* - *exerciții de identificare a elementelor muzicale de evaluare a compozițiilor (sonoritate, structură).*

CG 3 - *Valorifică identitatea culturală românească*

CS 3.1. Analizează relația dintre muzica românească și contextul istoric, social și cultural din a doua jumătate a secolului al XIX-lea și până la Primul Război Mondial.
- *exerciții de apreciere a principalelor direcții de evoluție a muzicii românești;* - *exerciții de recunoaștere a stilului creațiilor reprezentative:* - *exerciții de apreciere/argumentare a contextului istoric, social și cultural în care s-a dezvoltat muzica românească.*
CS 3.2. Identifică principalele creații care au contribuit la formarea identității muzicale românești
- *exerciții de audiere a unor creații reprezentative din perioada vizată;* - *exerciții de identificare a surselor populare și bizantine în creația cultă muzicală românească;* - *exerciții de audiere comparată a muzicii românești din perioada vizată cu lucrări muzicale din creația universală.*
CS 3.3. Evidențiază rolul personalităților în dezvoltarea stilului muzical european.
- *exerciții de dezvoltare a spiritului critic în raport cu diversitatea stilurilor muzicale;* - *exerciții de integrare a muzicii românești în context european: compozitori, dirijori, interpreți, muzicologi.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Epoca romantică	- caracterizarea climatului cultural romantic; - corelarea muzicii cu tendințele literar-artistice romantice. Creația lui Beethoven între clasicism și romantism; - trăsăturile definitorii ale stilului romantic și generațiile succesive de compozitori.
Compozitori reprezentativi	- Franz Schubert, Carl Maria von Weber, Felix Mendelssohn, Hector Berlioz, Frédéric Chopin, Niccolò Paganini, Robert Schumann, Gioachino Rossini, Gaetano Donizetti, Vincenzo Bellini, Giuseppe Verdi, Franz Liszt, Richard Wagner, Johannes Brahms, Anton Bruckner, Gustav Mahler, Piotr Ilici Ceaikovski, Modest Musorgski, Nikolai Rimski-Korsakov, Antonin Dvořák, Edvard Grieg, Camille Saint-Saëns, Cesar Franck, Georges Bizet.
Școlile naționale	- Trăsături generale ale epocii, evenimente istorice determinante, cultura și ideologia. Muzica rusă, cehă, norvegiană.

Domenii de conținut	Conținuturi
Genuri muzicale și forme reprezentative.	- Sonata; - miniatura instrumentală (nocturnă, intermezzo, capriciu, studiul de concert), și vocală (liedul); - concertul; - poemul simfonic; - rapsodia; - tema cu variațiuni; - simfonia; - teatrul liric (operă, balet).
Muzica românească	- primele încercări componistice în genul uverturii, simfoniei, cvartetului de coarde, operetei, operei etc.; - creația corală și influența rusă. Personalități reprezentative: George Stephănescu, Ciprian Porumbescu, Constantin Dimitrescu, Gavriil Musicescu, Eduard Wachmann, George Dima, Ion Vidu, Eduard Caudella.

CLASA a XII-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Analizează funcțiile sociale și culturale ale muzicii*

CS 1.1. Înțelege trăsăturile generale ale epocii
- *exerciții de recunoaștere a evenimentelor istorice determinante în evoluția curentelor muzicale;* - *exerciții de apreciere a culturii și ideologiei secolului XX;* - *exerciții de familiarizare cu direcțiile muzicale în secolul XX.*
CS 1.2. Analizează și înțelege limbajul muzical modern
- *exerciții de recunoaștere a principalelor curente și stiluri muzicale ale secolului xx (romantismul târziu, verismul, impresionismul, expresionismul, neoclasicismul, serialismul integral, aleatorismul, minimalismul, muzica electronică, postmodernismul);* - *exerciții de identificare a trăsăturilor distinctive ale limbajului muzical modern: atonalitate, politonalitate, dodecafonism, emanciparea ritmului, timbralitate inedită, noi tehnici de emisie sonoră la instrumente și voci;* - *exerciții de analiză a unor lucrări reprezentative din secolul XX.*
CS 1.3. Integrează muzica în contextul cultural și istoric
- *exerciții de înțelegere a influențelor reciproce dintre muzică, literatură, arte vizuale și societatea secolului XX;* - *exerciții de înțelegere a ideologiilor și regimurilor totalitare asupra creației muzicale.*

CG 2 - *Investighează genuri, stiluri, forme și tehnici muzicale*

CS 2.1. Recunoaște și înțelege genurile și formele muzicale moderne.
- *exerciții de identificare a genurilor și formelor tradiționale și a modului în care acestea sunt reinterpretate în secolul XX;* - *exerciții de înțelegere a conceptului de formă deschisă, în care interpretul poate influența structura lucrării.*
CS 2.2. Dezvoltă capacități de analiză și interpretare
- *exerciții de analiză a parametrilor sonori (melodie, armonie, ritm, dinamică, timbru) în contexte moderne;* - *exerciții de observare a raportului între tradiție și inovație în forme și genuri;* - *exerciții de înțelegere a rolului noilor tehnologii în formarea genurilor din a doua jumătate a secolului XX.*
CS 2.3. Dezvoltă o gândire critică și estetică asupra muzicii secolului XX
- *exerciții de formulare de opinii argumentate asupra diversității estetice și expresive a muzicii moderne;* - *exerciții de comparare a limbajului muzical modern cu cel al perioadelor anterioare.*

CG 3 - *Valorifică identitatea culturală românească*

CS 3.1. Înțelege contextul istoric și cultural al muzicii românești
- *exerciții de identificare a principalelor etape și curente muzicale din România după 1918.* - *exerciții de înțelegere a sincronismului cu tendințele vest-europene.* - *exerciții de corelare directă a realității politice (interbelice și postbelice) cu creația muzicală.*
CS 3.2. Identifică principalele creații care au contribuit la formarea identității muzicale românești

- *exerciții de audiere a unor creații reprezentative.* - *exerciții de identificare a influențelor tendințelor din muzica europeană în creația românească.* - *exerciții de audiere comparată a muzicii românești din perioada vizată cu lucrări muzicale din creația universală.*
CS 3.3. Evidențiază rolul personalităților și al instituțiilor în dezvoltarea stilului muzical autohton
- *instituțiile de cultură muzicală, de educație academică muzicală;* - *evidențierea compozitorilor, interpreților și muzicologilor din secolele XX și XXI din românia, cu menționarea rolului lor în evoluția cultural-muzicală românească.* - *afirmarea școlii muzicale românești de compoziție, în secolelele xx și xxi: influențe, tendințe, perspective.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Muzica secolului XX	- trăsături generale ale epocii, evenimente istorice determinante, cultura și regimurile politice (nazismul, comunismul); - limbaje muzicale: tonalitate extinsă, modalism, atonalism, politonalism, dodecafonism, muzică spectrală; - forme și genuri specifice: de la moștenirea romantismului la improvizație și muzica tăcerii.
Direcții stilistice și compozitori reprezentativi	- Verismul: Ruggero Leoncavallo, Pietro Mascagni, Giacomo Puccini; - Romantismul târziu: Richard Strauss, Alexandr Skriabin, Serghei Rahmaninov, Charles Ives; - Impresionism și neoclasicism: Claude Debussy, Maurice Ravel, Grupul celor Șase; - Neoclasicism, neobaroc, neoromantism: Igor Stravinski, Serghei Prokofiev, Dmitri Șostakovici, Paul Hindemith, Manuel de Falla, Benjamin Britten; - Folclorism și neoclasicism: Béla Bartók; - A doua școală vieneză: Arnold Schönberg, Alban Berg și Anton Webern; - Jazz simfonic: George Gershwin. - influența muzicilor extra-europene: Olivier Messiaen; - curente de avangardă postbelice: serialismul integral, aleatorismul, minimalismul, muzica electronică.
Direcții ale muzicii românești și compozitori reprezentativi	- George Enescu și sintezele sale stilistice; - Neoclasicism, impresionism și folclorism în prima jumătate a secolului XX: Paul Constantinescu, Mihail Jora, Constantin Silvestri, Sabin Drăgoi; - Peisajul postbelic: modernul moderat, modernul radical, avangarda; generația de aur (Pascal Bentoiu, Ștefan Niculescu, Tiberiu Olah, Aurel Stroe, Miriam Marbe, Anatol Vieru, Cornel Țăranu); contribuții ale generațiilor viitoare (Viorel Munteanu, Adrian Iorgulescu, Doina Rotaru, Adrian Pop, Liviu Dănceanu, Dan Dediu).

SUGESTII METODOLOGICE

Abordarea acestei discipline presupune o viziune creativă a metodelor. Furnizarea informațiilor teoretice este un proces necesar care trebuie completat prin contactul permanent cu audiția muzicală, analize de partituri, vizionări de materiale video și audio concludente. Acest demers trebuie adaptat la vârsta și nivelul de pregătire al elevilor și necesită o ghidare din partea profesorului prin oferirea instrumentelor și metodelor potrivite de analiză.

Dintre activitățile recomandate, enumerăm:

- Audiții muzicale comentate care vor contribui la dezvoltarea interesului și gustului pentru muzici diverse, constituind punctul de plecare în formarea culturii muzicale. Acestea vor cuprinde fragmente din lucrările cele mai reprezentative ale compozitorilor studiați.
- Analize de partituri și texte;
- Vizionări de materiale video și documentare;
- Prezentări PowerPoint, proiecte interdisciplinare;
- Colaborare cu profesorii de teorie, armonie, contrapunct, dirijat, instrument și folclor;
- Vizite la muzee, case memoriale, concerte tematice.

Evaluarea contribuie la stimularea studierii disciplinei și se va realiza prin:

- Verificări orale și scrise (teste, chestionare);
- Fișe de analiză a lucrărilor;
- Proiecte individuale sau de grup;
- Portofoliu personal;
- Participare activă la discuții și activități practice.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

Banciu, Gabriel. 2006. *Gen, opus, formă*, Cluj-Napoca: MediaMusica.

Barbu-Bucur, Sebastian. 1989. *Cultura muzicală de tradiție bizantină pe teritoriul României,* București: Editura Muzicală.

Bughici, Dumitru. 1978. *Dicţionar de forme şi genuri muzicale*, Bucureşti: Editura Muzicală.

Boga, Irina; Constantinescu, Grigore. 2008. *O călătorie prin istoria muzicii,* București*:* Editura Didactică și Pedagogică,

Chelaru, Carmen. 2024. *Cui i-e frică de istoria muzicii,* vol. I-III*,* Bucureşti: Editura Muzicală.

Coman, Lavinia. 2014. *Constantin Silvestri*, Bucureşti: Editura Didactică şi Pedagogică.

Constantinescu, Grigore. 2008. *Splendorile operei*, Bucureşti: Editura Didactică şi Pedagogică.

Goléa, Antoine. 1987. *Muzica din noaptea timpurilor până în zorile noi,* vol. I, București: Editura Muzicală.

Herman, Vasile. 1982. *Originile şi dezvoltarea formelor muzicale*, Bucureşti: Editura Muzicală.

Herman, Vasile. 2009. *Formele muzicii clasicilor vienezi,* Cluj Napoca: Media Musica.

Mirea, Ruxandra. 2012. *Muzica românească între tradiție și înnoire. Secolul al XX-lea,* București: Editura Muzicală.

Pascu, George; Boțocan, Melania. 2010. *Carte de istorie a muzicii,* Iași: Editura Vasiliana98.

Popa, Florinela. 2012. *Serghei Prokofiev*, Bucureşti: Editura Didactică şi Pedagogică.

Rădulescu, Antigona. 2010. *Johann Sebastian Bach*, București: Editura Didactică și Pedagogică.

Rădulescu, Speranța. 2002. *Peisaje muzicale în România secolului XX,* București: Editura Muzicală.

Sandu-Dediu, Valentina. 2008. *Ludwig van Beethoven,* București: Editura Didactică și Pedagogică.

Sandu-Dediu, Valentina.
Sandu-Dediu, Valentina; Gheorghiță, Nicolae (editori). 2011. *Robert Schumann*, București: Editura Didactică și Pedagogică.
2020-2025. *Noi istorii ale muzicilor românești*, 3 volume, București: Editura Muzicală.
Schonberg, Harold. 2008. *Viețile marilor compozitori*, Bucureşti: Lider.
Ştefănescu, Ioana. 2019. *O istorie a muzicii universale,* set vol. I-IV, Bucureşti: Grafoart.
Wagner, Richard. 1983. *Opera și drama,* București: Editura Muzicală.

*** *Dicţionar de mari muzicieni*, Larousse 2000. Bucureşti: Editura Univers Enciclopedic,
*** *The New Grove Dictionary of Music*. 2001. Edited by Stanley Sadie. MacMillan Press.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	**Instituție de apartenență, localitate, județ**
Responsabil MEC Prof. LILIANA BOBEICĂ	Ministerul Educației și Cercetării
Responsabil CNCE Prof. LĂCRĂMIOARA-ANA PAULIUC	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare
Coordonator științific Prof. Univ. dr. VALENTINA DEDIU – SANDU	Academia Română
Conf. Univ. dr.RUXANDRA MIREA	Universitatea „Ovidius” din Constanța, Facultatea de Arte
Prof. OLTEA SĂVEANU	Liceul de Arte „Aurel Popp” Satu Mare
Prof. APOSTU ANDRA MIHAELA	Colegiul Național de Muzică „George Enescu”, București

Anexa nr. 282

Programa școlară
pentru disciplina

ISTORIA MUZICII POP ȘI A MUZICII DE JAZZ

Clasele a XI-a și a XII-a
Curriculum de specialitate (CS)

Filiera vocațională, profilul artistic,
specializarea muzică

Învățământ liceal

- 2026 –

Anexa nr. 282
Programa școlară pentru disciplina *Istoria muzicii pop și a muzicii de jazz,* clasele a XI-a și a XII-a, *curriculum de specialitate (CS)*

- ***Filiera vocațională, profil artistic, specializarea muzică***

NOTĂ DE PREZENTARE

Programa școlară pentru disciplina ***Istoria muzicii pop și a muzicii de jazz*** reprezintă o ofertă curriculară de specialitate pentru învățământul liceal, *filiera vocațională, profil artistic, specializarea Muzică* începând din anul școlar 2026-2027. Disciplina ***Istoria muzicii pop și a muzicii de jazz*** se regăsește în *Anexa 10 la OMEC nr. 4350/20.06.2025 - Planul-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, filiera vocațională, profil artistic, specializarea Muzică, secția Interpretare vocală, subsecția Canto muzică pop și muzică de jazz,* în *Curriculum de specialitate* (CS).

În elaborarea programei, s-a avut în vedere raportarea la cadrul legislativ și documentele strategice generale și specifice care susțin studiul disciplinelor:
- ***Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023***, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Regulamentul-cadru de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar***, aprobat prin Ordinul ministrului educației nr. 5.726/2024, , cu modificările și completările ulterioare;
- ***Regulamentul de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar cu program de artă***, aprobat prin Ordinul Ministerului Educației și Cercetării nr. 3717/01 aprilie 2025, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Planurile-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi***, filiera vocațională, profilul artistic, specializarea muzică din Anexa nr. 10 la O.M.E.C. nr. 4.350/20.06.2025 privind aprobarea Planurilor-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Profilul de formare al absolventului***, OME nr. 6731/2023, care asigură coerența verticală a parcursul școlar, (competențe-cheie +atribute prioritare)
- *documente europene relevante la nivel general și, mai ales, pentru disciplină (Recomandarea Consiliului UE privind competențele-cheie, Cadrul european al calificărilor, Rapoarte OECD/UNESCO, Cadre de referință etc.)*
- *o alte documente/studii specifice Curriculumului Național și curriculumului disciplinei – de exemplu, cu valoare pentru sugestiile metodologice ale programei școlare.*

Bugetul de timp alocat disciplinei este următorul:

Secția *Interpretare vocală*	Clasa			
	a IX-a	a X-a	a XI-a	a XII-a
Subsecția *Canto muzică de jazz și muzică pop*	-	-	1	1

Disciplina ***Istoria muzicii pop și a muzicii de jazz*** este o necesitate în formarea viitorilor muzicieni, prin stabilirea unor repere valorice obiective, prin parcurgerea dintr-o perspectivă complexă a genurilor muzicale pop și jazz, pornind de la aspecte stilistice, precum orchestrația, elementele ritmico-melodice specifice, până la impactul tehnologiei de producție muzicală asupra sonorităților fiecărei perioade, inovațiile tehnice specifice și consecințele lor în dezvoltarea instrumentelor muzicale care au contribuit la dezvoltarea muzicii pop contemporane, atât pe plan internațional, cât și pe plan național.

Activitățile acestei discipline vizează ascultarea activă, documentarea științifică, bazată pe o bibliografie verificată și surse moderne (reviste electronice, interviuri, emisiuni TV sau podcasturi), exerciții de curatoriat artistic (organizare de playlisturi, căutarea de artiști cu influențe din genurile studiate), jurnalism muzical și de gândire critică, activități extracurriculare de conectare cu comunitatea artistică locală, prin ateliere și participare la concertele susținute de artiștii locali, naționali sau internaționali în locurile cu acces pentru elevi.

În plan individual, cunoașterea profundă și bine structurată a „Istoriei muzicii pop și a muzicii de jazz” formează un sistem de referință interior acordat la realizările din domeniu, bine informat și care poate face diferența între artă și kitsch.

Disciplina vizează identificarea elementelor de bază privind limbajul muzical al jazzului şi al genurilor derivate, atât auditiv - prin audiții și recunoașteri de elemente de limbaj muzical, cât și din partituri, urmărind aspectele ritmice definitorii, formele muzicale caracteristice., cu scopul de a fixa cele mai importante repere stilistice, particularitățile de interpretare ale fiecărui gen și o perspectivă generală asupra evoluției istorice a familiei de genuri pop.

Cunoașterea evoluției istorice a genurilor jazz/pop/rock contribuie la formarea unei viziuni de ansamblu a viitorului muzician profesionist în domeniu, sau completează cultura celor care activează în domeniul altor genuri muzicale, asupra limbajului dezvoltat de genurile pop și jazz, posibilitatea de a identifica și de a replica trăsături stilistice în interpretare și în creație, dar și posibilitatea de a le integra în cadrul propriilor proiecte artistice. De asemenea, prin studiul istoriei muzicii pop și a muzicii de jazz, viitorii muzicieni dezvoltă un aparat critic și estetic competent, bazat pe parcurgerea fiecărei etape, cunoașterea artiștilor reprezentativi, cunoașterea traseului unora dintre genurile jazz/pop/rock de la muzică de divertisment la muzică intelectuală.

Această disciplina vine în ajutorul disciplinei **Ansamblu pop, asigurând elevilor cunoașterea contextului istoric al dezvoltării genurilor jazz/pop/rock precum și elemente de limbaj muzical specific.**

Structura programei școlare include, pe lângă *Nota de prezentare*, următoarele elemente:
- Competenţe generale
- Competenţe specifice şi exemple de activităţi de învăţare
- Domenii de conținut și conţinuturi
- Sugestii metodologice
- Bibliografie selectivă

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învăţare, care permit identificarea şi rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte particulare diverse.

Competențele generale vizate jalonează achizițiile elevului pentru întregul ciclu liceal.

Competenţele specifice se formează pe parcursul unui an şcolar, sunt derivate din competenţele generale şi reprezintă etape în dobândirea acestora. Competenţele specifice sunt însoţite de exemple de activităţi de învăţare, care constituie modalităţi de organizare a activităţii didactice în scopul realizării competenţelor. Programa şcolară propune, cu caracter de exemplu, diferite tipuri de activităţi de învăţare, care integrează strategii didactice şi care valorifică experienţa concretă a elevului. Cadrul didactic are libertatea de a utiliza exemplele de activităţi de învăţare pe care le propune programa şcolară, de a le completa sau de a le înlocui, astfel încât acestea să asigure un demers didactic adecvat situaţiei concrete de la clasă. Se asigură, în acest fel, premisele aplicării contextualizate a programei şcolare şi proiectării unor parcursuri de învăţare personalizate.

Conținuturile învățării constituie elemente de bază ale domeniului, mijloace informaționale prin care se urmărește realizarea competențelor. Astfel, ele sunt grupate pe următoarele domenii de conținut:

- *Evoluția istorică și contextul socio-cultural al genurilor muzicale pop/rock/ jazz.*
- *Limbajul muzical și aspectele stilistice ale genurilor muzicale pop/rock/ jazz.*
- *Artiști reprezentativi pe plan național și internațional*

Sugestiile metodologice includ recomandări privind strategiile didactice şi elementele de evaluare formativă continuă și sumativă. Pornind de la competențele generale, sunt prezentate exemple de strategii de formare care contribuie la realizarea acestora și recomandări pentru strategii de evaluare.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Analizează funcțiile sociale și culturale ale muzicii de jazz și a muzicii pop/rock**
CG2	**Identifică genuri, stiluri, forme și tehnici muzicale specifice muzicii de jazz și a muzicii pop**
CG3	**Valorifică moștenirea culturală a artiștilor naționali (compozitori și interpreți) și recunoaște actele artistice autentice**

CLASA a XI-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Analizează funcțiile sociale și culturale ale muzicii de jazz și a muzicii pop/rock*

CS 1.1. Identifică relații între contexte istorico-sociale și muzica de jazz
- *parcurge o bibliografie cu date verificate și plasate în context socio-istoric;* - *culege date referitoare la contextul istoric al diferitelor genuri de jazz;* - *identifică momente de impact ale muzicii jazz asupra vieții politice și sociale în context internațional.*
CS 1.2. Recunoaște trăsăturile stilistice ale genurilor jazz
- *identifică forma de blues și diferențiază genurile muzicale de jazz din punct de vedere stilistic;* - *analizează prin audiție comparativă artiști din perioade similare și diferite, punctând asemănările și deosebirile;* - *exerciții de realizare de portrete artistice pentru figurile emblematice ale jazzului.*
CS 1.3. Conectează transformările prin care a trecut jazzul cu evoluția societății moderne
- *identifică contextele care au transformat jazzul dintr-un gen de divertisment într-unul de rang academic;* - *face conexiunea între transformările jazzului și accesul la educație;* - *exerciții de recunoaștere a influențelor diferitelor curente de jazz în muzica contemporană.*

CG 2 - *Identifică genuri, stiluri, forme și tehnici muzicale specifice muzicii de jazz și a muzicii pop*

CS 2.1. Recunoaște caracteristicile definitorii ale diferitelor genuri de jazz
- *recunoaște forma de blues, genurile negro-spirituals, ragtime, Dixieland, swing;* - *exerciții de comparație între Dixieland și Swing, Swing și Bebop;* - *recunoaște particularități stilistice ale diferitelor perioade.*
CS 2.2. Identifică după auz elemente de limbaj muzical specifice genurilor de jazz din fiecare perioadă
- *identifică pulsația binară și cea ternară;* - *identifică folosirea sextei, a septimei și a relațiilor armonice specifice jazzului;* - *recunoaște modul blues, pentatoniile majore și minore.*
CS 2.3. Corelează trăsăturile stilistice ale diferitelor perioade din jazz cu artiștii contemporani
- *cercetează artiști care evocă stilurile studiate;* - *realizează portrete și playlisturi curatoriate pe genuri muzicale;* - *prezintă cu ușurință portrete ale artiștilor reprezentativi genurilor de jazz studiate, prin audiții comparative.*

CG 3 - *Valorifică moștenirea culturală a artiștilor naționali (compozitori și interpreți) și recunoaște actele artistice autentice*

CS 3.1. Cunoaște artiștii naționali
- *realizează portrete artistice însoțite de audiții reprezentative;* - *culege și compară informații despre diferiți artiști, festivaluri și evenimente dedicate jazzului cu importanță istorică;* - *exerciții de audiții comparative între artiști români consacrați și artiști reprezentativi din Statele Unite, Europa, și Asia*

CS 3.2. Identifică după auz influențele și tehnicile muzicale specifice muzicii jazz în creațiile și interpretările artiștilor români
- *dezbate influența folclorului și a muzicii bizantine asupra sonorității jazzului românesc* - *compară artiștii din punct de vedere al limbajului folosit și al apropierii de jazzul internațional*
CS 3.3. Corelează trăsăturile stilistice identificate la artiștii de jazz de până în anii 90 cu cei contemporani
- *cercetează interpreți și compozitori români care s-au dedicat jazzului atât în perioada comunistă, cât și în cea postcomunistă* - *realizează portrete și playlisturi curatoriate pe genuri muzicale;*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Evoluția istorică și contextul socio-cultural al genurilor de jazz./pop/rock	- jazz și pop/rock: viziune de ansamblu; - jazzul arhaic ?-1890: Genuri precursoare: work song, negro spirituals, cake walk, minstrels shows; - jazzul tradițional: 1890-1930: New Orleans/Dixieland/Chicago; - jazzul clasic: Era Swing: 1930-1940; - jazzul modern: be bop, cool jazz, hard bop; - jazzul contemporan: jazz fussion, jazzul latino-american.
Limbajul muzical și aspectele stilistice ale genurilor jazz/pop/rock	- scări muzicale specifice muzicii jazz: pentatonia minoră, pentatonia majoră, variante ale modului blues; - armonia blues: acorduri cu septimă, relații armonice; - pulsația ternară și pulsația binară: swing și straight ; - instrumente specifice muzicii jazz; - elemente de limbaj muzical în jazzul contemporan; - improvizația în jazz raportată la expunerea temei și forma de blues
Artiști reprezentativi pe plan național și internațional	- repertoriu și artiști din perioada arhaică: work songs, negro spirituals: Go Down, Moses; Swing Low, Sweet Chariot - artiști reprezentativi ragtime: Scott Joplin - artiști reprezentativi pentru jazzul clasic: Louis Armstrong, Ella Fitzgerald, Cab Calloway, Duke Ellington, Charlie Christian, Count Bassie - jazzul modern: bebop: Charlie Parker, Dizzie Gillespie, Thelonious Monk, Miles Davis, John Coltrane, cool: Miles Davis, Dave Brubeck, Paul Desmond, Bill Evans, Gerry Mulligan, John Coltrane - jazzul și identitatea națională în Europa, anii ‘60 - personalități ale jazzului românesc: Johnny Răducanu, Richard Oschanitzky, Jancsy Korossy, Anca Parghel, Aura Urziceanu, Eugen Cicero, Eugen Ciceu, Mihai Berindei,, Mircea Tiberian, Romeo Cozma, Johnny Bota, Luiza Zan, Irina Sârbu, Nicolas Simion. - relația dintre jazzul românesc și regimul politic din România

CLASA a XII-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 -*Analizează funcțiile sociale și culturale ale muziciide jazz și a muzicii pop/rock*

CS 1.1. Identifică relații între contexte istorico-sociale și muzica de jazz și pop/rock
- *parcurge o bibliografie cu date verificate și plasate în context socio-istoric despre evoluția genurilor pop și relația cu evoluția jazzului;* - *culege date referitoare la contextul istoric al diferitelor genuri pop;* - *identifică momente de impact ale muzicii pop și de jazz asupra vieții politice și sociale în context internațional, făcând comparație între evoluția celor două direcții muzicale.*
CS 1.2. Recunoaște trăsăturile stilistice ale genurilor pop/rock
- *identifică și diferențiază genurile pop/rock din punct de vedere stilistic;* - *analizează prin audiție comparativă artiști din perioade similare și diferite, punctând asemănările și deosebirile;* - *exerciții de realizare de portrete artistice pentru figurile emblematice ale muzicii pop/rock.*
CS 1.3. Conectează transformările prin care a trecut muzica pop cu evoluția societății moderne și a tehnologiei
- *identifică etapele de evoluție ale muzicii pop/rock în relație cu tehnologia: apariția formulei standard de formație pop/rock (solist/soliști, chitară electrică, chitară bas, claviaturi, tobe);* - *face conexiunea între transformările muzicii pop în genuri care au avut evoluție proprie: rock, muzică electronică ș.a.;* - *exerciții de identificare a perioadei istorice din care face parte o anumită audiție.*

CG 2 - *Identifică genuri, stiluri, forme și tehnici muzicale specifice muzicii pop/rock și jazz*

CS 2.1. Recunoaște caracteristicile definitorii ale diferitelor genuri pop/rock
- *recunoaște forma de blues în epocile moderne ale jazzului: bebop, cool, hard bop, jazz fusion, jazz contemporan*; - *exerciții de comparație între Dixieland și Swing, Swing și Bebop și cool, cool și hard bop;* - *compară stilistic diferite genuri: blues electric, rock, notează și comentează relația comercial/conceptual în muzica rock.*
CS 2.2. Identifică după auz elemente de limbaj muzical specifice muzicii pop/rock din fiecare perioadă
- *recunoaște componența ansamblului pop/rock din audiții;* - *identifică instrumentele specifice (sintetizatoare, chitare electrice, chitară bas, tobe, percuție electronică, drum maschines);* - *identifică formule melo-ritmice în acompaniament și relații armonice standard în muzica pop/rock din diferite perioade.*
CS 2.3. Corelează trăsăturile stilistice ale diferitelor perioade din jazz cu artiștii contemporani
- *cercetează artiști care evocă stilurile studiate;* - *realizează portrete și playlisturi curatoriate pe genuri muzicale;* - *prezintă cu ușurință portrete ale artiștilor reprezentativi genurilor de jazz studiate, prin audiții comparative.*

CG 3 - *Valorifică moștenirea culturală a artiștilor naționali de pop/rock (compozitori și interpreți) și recunoaște actele artistice autentice*

CS 3.1. Cunoaște artiștii naționali
- *realizează portrete artistice însoțite de audiții reprezentative;* - *culege și compară informații despre diferiți artiști, festivaluri și evenimente dedicate muzicii ușoare, genurilor folk, rock cu importanță istorică;*

- exerciții de audiții comparative între artiști români consacrați și artiști reprezentativi din Europa, Asia și Statele Unite
CS 3.2. Identifică după auz influențele și limbajul muzical folosit în creațiile și interpretările artiștilor români
- *dezbatere influenței culturii naționale -muzica bizantină și folclorul- în crearea unui specific național în genurilor folk, pop, rock:* - *identifică folosirea modurilor populare românești și a unor șabloane ritmice în creația muzicală pop/rock* - *compară artiștii din punct de vedere al limbajului folosit*
CS 3.3. Corelează trăsăturile stilistice identificate la artiștii pop/rock de până în anii 90 cu cei contemporani
- *cercetează interpreți și compozitori români care s-au dedicat muzicii ușoare/pop/rock atât în perioada comunistă, cât și în cea postcomunistă* - *realizează portrete și playlisturi curatoriate pe genuri muzicale;* - *prezintă cu ușurință portrete ale artiștilor reprezentativi genurilor studiate, prin audiții comparative*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Evoluția istorică și contextul socio-cultural al genurilor de jazz./pop/rock	- recapitulare istoria jazzului; - context istoric-social al apariției muzicii pop: anii ’50; - muzica pop în Europa, anii 60-70: Marea Britanie, Franța (curentul *yé-yé*), Italia, Germania, România și Statele Unite: rock’n’roll, pop, country, western; - anii ‘60: Curentul *beat,* The Beatles - liderii revoluției genului rock; - anii ‘70: Disco, Funk și Hard rock, heavy metal, rock progressive, blues rock, punk; - anii ‘80: pop hard, trash, black metal, gothic rock; - tehnologia sintetizatoarelor, apariția genurilor electronice; - rap, hip hop: muzică și performance; - muzica pop/rock/jazz în România, analiză comparativă între perioada comunistă și cea postcomunistă: rock, pop și hip-hop și cultura străzii; - muzica contemporană: direcții, influențe și moșteniri.
Limbajul muzical și aspectele stilistice ale genurilor jazz/pop/rock	- formația standard a genurilor pop/rock: instrumente specifice; - influența tehnologiei asupra trăsăturilor stilistice ale genurilor jazz/pop/rock; - influența blues-ului în muzica pop; - influența mediului cultural național în muzica pop; - muzica pop în România: compozitori și artiști, influența muzicii blues și a muzicii naționale
Artiști reprezentativi pe plan național și internațional	- ***The Beatles*** - cea mai influentă formație pop/rock a anilor 60, cei care au au condus transformarea genului rock din gen de divertisment în gen de audiție/cult/intelectual - au creat premisele tendințelor din anii 70. - ***Muzica ușoară în Europa*** și tranziția spre muzica de influență anglo-americană - legătura cu tradiția cântecului popular în Franța, Italia, cu păstrarea limbii naționale și conectarea la noile tendințe, orientarea spre tendințele anglo-americane cu folosirea limbii engleze în țările cu limbi germanice; Germania-Boney M-muzică pop comercială - aliniată la stilistica pop/disco americană, ABBA-fuziune creativă între

Domenii de conținut	Conținuturi
	tradiția clasicismului și romantismului european și genurile disco/rock; ***Artiști reprezentativi pentru diferite genuri rock:*** - ***Rock'n roll:*** Bill Haley and The Comets, Elvis Presley, Chuck Berry, Fats Domino, Eddie Cochrane, Buddy Holly, Little Richard, Gene Vincent - ***Blues rock:*** The Rolling Stones, - ***Hard rock:*** Jimi Hendrix, Deep Purple, Led Zeppelin, Kiss, The Who, AC/DC, Whitesnake, Van Halen, - ***Heavy metal***: Black Sabbath, Judas Priest, Iron Maiden, AC/DC, Ozzy Osbourne, DIO, Metallica, Sepultura - ***Rock progresiv***: Pink Floyd, Queen, Yes, Genesis, Cream, Emerson, Lake&Palmer, Rush, - ***Gothic rock:*** Joy Division, Siouxie and The Banshees, The Cure - ***Punk:*** Sex Pistols, The Ramones, Joan Jett - ***Soft rock:*** The Carpenters, Dire Straits - ***Electropop*** - Depeche Mode, Eurythmics, etc. - ***New Wave***: The Police, U2, Duran, Duran, Keane - ***Glam Rock/Metal*** - Whitesnake, KISS, Bon Jovi, Guns and Roses - ***Grunge*** - Nirvana, Soundgarden, Pearl Jam - ***Alternative Rock*** - Radiohead, Jeff Buckley, Red Hot Chili Peppers, Muse. ***Muzica ușoară în România*** - perioada interbelică-anii '60-'70: legătura cu muzica europeană "musique legere", "light music", de la influențele folclorului românesc până la muzica ușoară destinată audiției - Ion Vasilescu, Vasile Veselovski, George Grigoriu Horia Moculescu, Marius Țeicu, Florin Bogardo, Ion Cristinoiu, - conectarea cu muzica pop occidentală a anilor 80 - Adrian Enescu, Virgil Popescu, Ionel Tudor ***Genul Folk în România*** - Doru Stănculescu, Mircea Baniciu, Valeriu Sterian, Nicu Alifantis; - Cenaclul Flacăra - fenomen socio-cultural în România comunistă: o rampă de lansare pentru artiști, conexiunea sa cu regimul comunist - artiști asociați cu genul folk, cu alte tendințe - Nicu Alifantis, Alexandru Andrieș (blues, jazz) ***Muzica rock în România*** - anii 60-70 - rock progresiv: Roșu și Negru, Phoenix, Sfinx - rock-ul cu caracter național, fuziunea folclor-rock: Phoenix - anii 80 - tendințe glam rock - Holograf, Compact; - tendințe heavy metal - IRIS - impactul cenzurii asupra muzicii rock românești, eliminarea caracterului tipic al genului rock - rebel, protestatar, rock-ul cu versuri neutre, "cuminți" - anii post '89 - Timpuri Noi - revoluția new wave/punk, conectarea mesajului versurilor cu realitățile sociale - pop-rock - Holograf, Proconsul - diverse genuri heavy-metal

Domenii de conținut	Conținuturi
	- anii 2000, mișcarea underground și rock-ul alternativ românesc - Kumm, Byron ***Muzica rap și hip-hop pe plan mondial***: Run DMC, Sugarhill Gang, 2PAC, Dr Dre, Eminem, Kendrick Lamar, Travis Scott ***Muzica pop/rock/hip-hop în România***: Genius, Andre, 3SudEst, Holograf, Iris, B.U.G. Mafia, Parazitii, Delia, Andra, Smiley, Deliric, Skizzo Skills, Killafonic, Șatra Benz

SUGESTII METODOLOGICE

Această disciplină pune bazele unei bune înțelegeri a muzicii contemporane și vine în completarea disciplinelor performative. Audițiile muzicale trebuie completate cu analize și transcripții de partituri, muzica pop și muzica de jazz suferind de lipsă de partituri, motiv pentru care transcripția parțială este un instrument necesar, indiferent că e făcută de profesor sau de elevi.

De asemenea, în completarea datelor teoretice, trebuie făcute vizionări de materiale video din concerte reprezentative, și analiza acestora.

Dintre activitățile recomandate, enumerăm:

- Audiții muzicale active
- Analize de partituri și texte;
- Vizionări de materiale video și documentare;
- Prezentări PowerPoint, proiecte interdisciplinare;
- Participare la concerte
- Realizarea unor materiale interactive pentru a ilustra subiectele abordate

Evaluare

- Verificări orale și scrise (teste, chestionare);
- Fișe de analiză a lucrărilor;
- Proiecte individuale sau de grup;
- Portofoliu personal;
- Participare activă la discuții și activități practice

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

- Caraman-Fotea, Daniela; Lungu, Florian-*Disco Ghid-rock,* Ed. Muzicală, Bucureşti, 1977
- Caraman-Fotea, Daniela-*Conexiuni rock*, Ed. Muzicală, Bucureşti, 1982
- Cozma, Romeo - *Stiluri de compoziție în muzica jazz*, Editura Artes, Iași 2008
- Cozma, Romeo - *Universul Jazzului,* Editura Artes, Iași, 2006;
- Dean, Dan - *Electric Bass,* Ed. Hal Leonard, 1982, California
- Gagim, Ion-*Dicționar de muzică,* Editura Știința, Chișinău, 2008
- Houghton, Steve; Tom Warrington - *Essential Styles for the Drummer and the Bassist,* Ed. Alfred 1996
- Igoe, Lee - *Grooves Essentials Book,* Hudson Music, 2009
- Leavitt, William - *A Modern Method for Guitar*, Ed. Berklee Press
- Levitin, Daniel J.- *Creierul nostru muzical,* Ed. Humanitas, Bucureşti, 2010
- Marny, Jacques-*„La chanson et ses vedettes”*, Editura Muzicală, Bucureşti, 1967, trad. Constanța Stănulescu
- Moon, Tom- *1000 recordings to hear before you die,* Workmann Publishing, New York, SUA, 2008
- Nigro, Albert; Bogart, Tim - *Rock Bass Basics,* Warner Bross Publications, 1996
- „Studii de muzicologie”, vol. VIII, 2014, Editura Artes, Iași
- Popp, Marius - *Armonia aplicativă în improvizația de jazz, pop și rock,* Editura Nemira, Bucureşti, 1998
- Perala, Antti-*Teaching band groups in comprehensive school*- articol susținut în cadrul conferinței de Band Teaching, Royal Academy of Music, Aarhus/Aalborg, Danemarca, 2016
- Rossi, Franco - *Evoluzione. Metodo per batteristi,* Ed. Carisch Music Lab, Italia, 2016
- Scott, Justin-*Învață să cânți la tobe,* Editura Teora, 2009
- Sher, Chuck - *The Real Easy Book,* Sher Music, 2005, CA
- Spînu, Dan - *Teoria instrumentelor jazz/pop/rock* Editura Artes, Iaşi, 2024
- Tiberian, Mircea - *Tehnica improvizației*, vol I, Editura Tracus Arte, 2007
- Tiberian, Mircea - *Tehnica improvizației*, vol II, Editura Tracus Arte, 2010
- Woodford, Paul G. - Democracy and Music Education, Liberalism, Ethics, and the Politics of Practice, Editor Estelle R. Jorgensen

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Instituție de apartenență, localitate, județ
Responsabil MEC Prof. LILIANA BOBEICĂ	Ministerul Educației și Cercetării
Responsabil CNCE Prof. LĂCRĂMIOARA-ANA PAULIUC	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare
Coordonator științific Prof. Univ. dr. VALENTINA DEDIU – SANDU	Academia Română
Asist. Univ. drd RAMONA MARIANA COJOCARU-SPÎNU	Universitatea Națională de Arte „George Enescu”, Iași
Prof. Univ. dr. DAN SPÎNU	Universitatea Națională de Arte „George Enescu”, Iași

Anexa nr. 283

Programa școlară
pentru disciplina

TEHNOREDACTARE MUZICALĂ

Clasa a XI-a
Curriculum de specialitate (CS)

Filiera vocațională, profilul artistic, specializarea muzică

Învățământ liceal

- 2026 -

Anexa nr. 283
Programa școlară pentru disciplina *Tehnoredactare muzicală*, clasa a XI-a, *curriculum de specialitate (CS)*

- ***Filiera vocațională, profil artistic, specializarea muzică***

NOTĂ DE PREZENTARE

Programa școlară pentru disciplina ***Tehnoredactare muzicală*** reprezintă o ofertă curriculară de specialitate pentru învățământul liceal, *filiera vocațională, profil artistic, specializarea Muzică* începând din anul școlar 2026-2027. Disciplina ***Tehnoredactare muzicală*** se regăsește în *Anexa 10 la OMEC nr. 4350/20.06.2025 - Planul-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, filiera vocațională, profil artistic, specializarea muzică,* în *Curriculum de specialitate* (CS).

În elaborarea programei, s-a avut în vedere raportarea la cadrul legislativ și documentele strategice generale și specifice care susțin studiul disciplinelor:

- ***Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023***, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Regulamentul-cadru de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar***, aprobat prin Ordinul ministrului educației nr. 5.726/2024, , cu modificările și completările ulterioare;
- ***Regulamentul de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar cu program de artă***, aporbat prin Ordinul Ministerului Educației și Cercetării nr. 3717/01 aprilie 2025, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Planurile-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi***, filiera vocațională, profilul artistic, specializarea muzică din Anexa nr. 10 la O.M.E.C. nr. 4.350/20.06.2025 privind aprobarea Planurilor-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Profilul de formare al absolventului***, OME nr. 6731/2023, care asigură coerența verticală a parcursul școlar, (competențe-cheie +atribute prioritare)
- *documente europene relevante la nivel general și, mai ales, pentru disciplină (Recomandarea Consiliului UE privind competențele-cheie, Cadrul european al calificărilor, Rapoarte OECD/UNESCO, Cadre de referință etc.)*
- *o alte documente/studii specifice Curriculumului Național și curriculumului disciplinei – de exemplu, cu valoare pentru sugestiile metodologice ale programei școlare.*

Bugetul de timp alocat disciplinei este următorul:

Tehnoredactare muzicală				
Clasa	a IX-a	a X-a	a XI-a	a XII-a
Nr. ore/ săptămână	-	-	1	-

Disciplina ***Tehnoredactare muzicală***, destinată clasei a XI-a din filiera vocațională – profilul artistic, specializarea Muzică, este parte a curriculumului de specialitate și urmărește formarea competențelor digitale, tehnice și estetice necesare redactării, prelucrării și publicării partiturilor muzicale în format electronic.

Această programă răspunde nevoii actuale de integrare a tehnologiei în procesul de formare muzicală, în concordanță cu Strategia Națională privind Agenda Digitală pentru România 2030, cu Cadrul european al competențelor digitale pentru cetățeni (DigComp 2.2, 2023) și cu direcțiile UNESCO privind educația artistică în era digitală. Ea completează eforturile de alfabetizare digitală a elevilor din profilul artistic, adaptând competențele generale ale educației TIC la specificul muzicii și al graficii sonore.

Rolul disciplinei:

Prin studierea disciplinei, elevii:

- dobândesc cunoștințe de bază privind utilizarea aplicațiilor de notație muzicală (MuseScore, Finale, Sibelius, Dorico etc.), în scopul creării, editării și publicării partiturilor;

- dezvoltă abilități de prelucrare și aranjament muzical prin integrarea sunetelor și simbolurilor într-un format digital coerent și estetic;
- deprind abilitățile și cunoștințele necesare lucrului în domeniul digital (formate muzicale specifice, limbaje și standarde de comunicare - cum este MIDI -, utilizarea și manevrarea uneltelor digitale - interfață audio, claviatură MIDI etc.)
- înțeleg principiile de ergonomie digitală, drepturile de autor și etica utilizării resurselor muzicale;
- își formează competențe interdisciplinare, situate între artă, informatică și tehnologie.

Disciplina contribuie la formarea unui profil de absolvent creativ, responsabil și adaptabil, capabil să îmbine rigoarea scrierii muzicale cu potențialul expresiv al tehnologiei moderne.

Viziune curriculară

Programa este construită pe un model centrat pe competențe, similar celui din „Informatică și TIC", urmărind:

- formarea capacității de utilizare responsabilă a tehnologiei informatice în scopuri artistice;
- dezvoltarea spiritului critic și creativ în evaluarea și producerea materialelor muzicale digitale;
- stimularea colaborării și a învățării prin proiect, folosind platforme digitale și aplicații interactive;
- posiblitatea de a integra cunoștințele dobândite în realizarea sarcinilor primite la alte materii (armonie, TSD, contrapunct etc.)

Structura și progresivitatea învățării

În Clasa a XI-a elevii deprind elemente de bază ale notației și redactării muzicale digitale – crearea, editarea, formatarea și tipărirea partiturilor simple, respectând convențiile grafice.

Context și relevanță internațională

La nivel mondial, centrele de cercetare în domeniul muzicii asistate de computer (IRCAM – Paris, CCRMA – Stanford, SARC – Belfast, CIRMMT – Montreal ș.a.) subliniază importanța educației muzicale digitale ca mijloc de creație, documentare și conservare culturală. În același sens, programele UNESCO și ISME (2022–2024) promovează „music technology literacy" – competența de a crea, interpreta și distribui muzica prin mijloace digitale, ca parte esențială a alfabetizării culturale moderne.

Contribuția la profilul de formare

Disciplina susține dezvoltarea competențelor-cheie europene:

- competența digitală, prin utilizarea responsabilă a tehnologiei muzicale;
- competența culturală și de exprimare artistică, prin realizarea de produse originale;
- competența de a învăța să înveți, prin activități practice, individuale și colaborative;
- competența antreprenorială, prin familiarizarea cu publicarea digitală.

Finalitate

Prin parcurgerea programei, elevii vor putea:

- să redacteze o partitură completă, conform normelor de notație muzicală;
- să utilizeze mijloace digitale pentru aranjamente, transpoziții și formate de publicare;
- să își însușească cunoștințe de bază pentru a putea aborda o carieră în domeniul tehnoredactării muzicale (Cod COR 265217)
- să recunoască și să aplice norme de etică, ergonomie și estetică în redactarea muzicală;
- să colaboreze online în realizarea unor proiecte muzicale complexe.

Precizări privind utilizarea aplicațiilor software și evoluția tehnologică

1. În această programă disciplina „Tehnoredactare muzicală" include ca exemple diverse aplicații software (gratuit-open-source și comerciale: licențiate/abonament) doar **cu caracter orientativ**. Nu se impun ca obligatorii pentru elevi sau instituție. Tehnologiile informatice evoluează continuu, iar unele aplicații pot fi scoase din uz („disappear" - software-ul Finale, de exemplu, a încetat să mai fie produs/actualizat și nu mai oferă asistență clienților) sau pot apărea altele noi. Prin urmare, nu se oferă sugestii ferme de softuri care să rămână valabile pe termen nelimitat.

2. Structura meniurilor, uneltelor şi opţiunilor din aplicaţiile de tehnoredactare muzicală poate diferi de la un software la altul (denumiri, organizare, interfaţă). Cu toate acestea, funcționalitățile centrale (ex. notaţie, armură, cheie, export) păstrează o logică comună şi pot fi translatate în activităţile de învăţare.
3. Pe măsură ce instrumentele de tehnoredactare muzicală se îmbogăţesc cu funcţii asistate de inteligenţă artificială (AI) — de exemplu, recomandări de formatare, machetare automată, sugestii de transpoziţie sau colaborare online personalizată — se pot adapta conţinuturile şi activităţile acestei programe pentru a valorifica noile tendinţe. Cercetările recente arată că AI-lu poate oferi feedback în timp real, personalizare a învăţării muzicale şi asistare în creaţie. MDPI
4. Se recomandă ca echipamentele şi aplicaţiile utilizate în şcoală să fie verificate periodic din punct de vedere al compatibilităţii, securităţii şi accesibilităţii (actualizări, licenţiere, infrastructură digitală). Elevii şi cadrele didactice trebuie să fie conştienţi că mediul digital presupune adaptare continuă, formare permanentă şi responsabilitate etică în utilizarea tehnologiei.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Identificarea elementelor de limbaj și grafie muzicală în partiturile digitale**
CG2	**Operare efectivă cu instrumentele de notație (ex. MuseScore, Finale, Sibelius, Dorico)**
CG3	**Valorificare creativă – publicare, machetare, adaptare estetică**

CLASA a XI-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - ***Identificarea elementelor de limbaj și grafie muzicală în partiturile digitale***

CS 1.1. Recunoașterea elementelor de notație și simbolistică muzicală în mediul digital
- explorarea interfeței aplicațiilor de tehnoredactare muzicală (bare de instrumente, meniuri, panouri de simboluri); - identificarea și denumirea principalelor semne muzicale afișate digital (note, pauze, armuri, semne de dinamică și de articulație, chei, bare de măsură/de repetiție etc.); - recunoașterea tipurilor de fișiere muzicale utilizate în redactarea digitală (format *.sib, *.mxl, *.xml, .pdf); - observarea diferențelor de reprezentare grafică între notația manuală și cea digitală.
CS 1.2. Clasificarea și asocierea elementelor de notație și simbolistică muzicală conform regulilor de scriere digitală
- organizarea semnelor grafice pe categorii (ritmice, melodice, expresive, de structură); - asocierea elementelor de notație cu funcțiile lor în program (de exemplu: bara de măsură → delimitarea secvențelor ritmice); - completarea fragmentelor de partitură cu elemente lipsă folosind instrumentele software corespunzătoare; - identificarea și corectarea erorilor de grafie (note suprapuse, aliniere greșită, bare lipsă).
CS 1.3. Analizarea modului de afișare și structurare grafică a elementelor de limbaj muzical într-un document digital
- compararea modului de afișare a aceluiași fragment în două aplicații diferite (ex. Sibelius și MuseScore); - analizarea lizibilității și clarității unui fragment de partitură (aliniere, spațiere, proporția notelor și a textului); - stabilirea criteriilor grafice pentru o partitură corect tehnoredactată prin comparația cu partituri fizice tipărite de edituri de specialitate; - identificarea elementelor de machetare (titlu, compozitor, subtitluri, indicații de tempo, fonturi).

CG 2 - ***Operare efectivă cu instrumentele de notație (ex. MuseScore, Finale, Sibelius)***

CS 2.1. Instalarea, configurarea şi inițializarea unui document de notație muzicală digitală
- deschiderea programului (Sibelius sau Finale), selectarea „New Score” şi configurarea instrumentației, cheilor, armurii şi semnăturii de măsură; - accesarea meniului „File > Preferences” sau „Edit > Preferences” pentru setarea limbii, traseului de salvare, formatului implicit (.sib, .mxl, .xml); - utilizarea „Setup Wizard” (ex. în Finale) pentru definirea unui ansamblu, tip de partitură (solo, cor, orchestră) şi verificarea configurației inițiale; - salvarea primului fişier sub un nume sugestiv, alegerea opţiunii „Save As…” şi selectarea unui format de export (PDF, MusicXML) pentru arhivare.
CS 2.2. Inserarea şi editarea elementelor tehnice de notație muzicală într-un mediu digital
- utilizarea barei de instrumente sau „Ribbon” (în Sibelius) pentru inserarea cheilor muzicale, armurilor, semnelor de alterare şi schimbarea semnăturii de măsură;

- accesarea meniului „Notations” sau „Symbols” pentru adăugarea semnelor ornamentale (triluri, mordente, grupete) şi poziţionarea lor corectă în partitură; - modificarea valorilor de note şi pauze folosind modul „Simple Entry” sau „Speedy Entry” (în Finale) pentru introducerea rapidă a datelor; - utilizarea comenzii „Transpose” (ex. în meniul „Utilities” în Finale) pentru schimbarea tonalităţii întregii partituri şi adaptarea automată a armurii.
CS 2.3. Formatizarea, ajustarea şi exportul unei partituri create digital, asigurând lizibilitate, profesionalism şi compatibilitate
- utilizarea meniului „Layout” sau „Page Setup” pentru ajustarea dimensiunii paginii, spaţierii între portative, numărului de sisteme pe pagină şi marginii de imprimare; - aplicarea stilurilor grafice (fonturi, dimensiuni, culoare text) folosind meniul „Format Style” sau „Appearance” pentru a asigura consistenţă vizuală; - exportarea partiturii prin „File > Export” sau „File > Print > Save as PDF” într-un format adecvat publicării sau arhivării (PDF, MusicXML, MIDI).

CG 3 - ***Crearea și valorificarea produselor digitale muzicale originale***

CS 3.1. Elaborarea de schițe muzicale originale în medii de tehnoredactare digitală
- inițierea unui proiect nou în aplicații precum MuseScore, Sibelius, Finale, Dorico sau StaffPad, pornind de la o idee melodică proprie; - completarea unei teme ritmice sau melodice simple, folosind funcțiile de copiere, lipire, transpoziție și inserare măsuri; - modificarea parametrilor unei partituri (armură, cheie, semnătură de măsură, tempo, indicații expresive) pentru a crea o versiune personalizată; - exportarea fișierului în format .pdf, .musicxml sau .mid pentru arhivare și analiză ulterioară.
CS 3.2. Adaptarea și aranjarea partiturilor existente prin valorificarea creativă a funcțiilor software
- importarea unei partituri în aplicații de tip Finale, Dorico sau Sibelius și rearanjarea ei pentru o altă formație instrumentală; - adăugarea textului muzical (versuri, indicații de expresie, dinamică, tempo) și verificarea sincronizării corecte între text și note; - utilizarea funcțiilor de machetare, formatare și stil grafic („Layout”, „Engrave mode”, „Format style”) pentru obținerea unei partituri lizibile și estetice; - compararea rezultatelor între programe diferite (ex. aceeași partitură în MuseScore și Dorico) pentru a observa diferențele de afișare grafică și ergonomie.
CS 3.3. Crearea și prezentarea unor produse finale de tehnoredactare muzicală, realizate individual sau în echipă
- realizarea unui mini-proiect de redactare digitală (ex. cântec coral, piesă instrumentală, exercițiu de teorie aplicată) utilizând un program de tehnoredactare muzicală; - colaborarea online în platforme dedicate (Flat.io, Noteflight, MuseScore.com) pentru completarea și revizuirea unei partituri comune; - integrarea semnelor grafice avansate (dinamică, agogică, ornamentație, expresie) și verificarea redării lor corecte prin funcția Play/Preview; - prezentarea proiectului în fața colegilor, explicând procesul creativ, alegerile grafice și modul de utilizare a instrumentelor digitale; - evaluarea reciprocă (peer review) a lucrărilor pe baza unor criterii precum originalitate, lizibilitate, respectarea convențiilor grafice și creativitatea utilizării softului.

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Tipurile de fișiere și limbaje de comunicare întâlnite în mediul muzical digital	- MIDI (musical instrument digital interface) - standard tehnic, protocol de comunicare și format; - diferența între fișierele MIDI și audio (comprimate și necomprimate - .wav, .aiff, .flac, .mp3 etc.)
Definirea unui fișier nou în programul de tehnoredactare muzicală	- alegerea instrumentului/instrumentelor (ansambluri predefinite); - formatul paginii și al știmelor; - definirea elementor de identificare a partiturii (titlu, compozitor, textier, copyright etc); - definirea elementelor muzicale ale partiturii (măsură, tempo, tonalitate etc.).
Meniuri tipice/comune programelor digitale	- Meniul **File** (Partitură nouă, Deschide, Salvează, Exportă, Preferințe, Printează etc.); - Meniul **Edit** (Taie, Copiază, Lipește, Inserează, Anulează proces, Preferințe etc.); - Meniul **View** (Focalizare, Format afișare, Vizualizare bară de unelte etc.); - Meniul **Help** (Manualul utilizatorului, Tutoriale, Actualizări, Versiunea programului etc.).
Redactarea propriu-zisă a partiturii	- importarea unui fișier (MIDI, PDF etc.); - editarea partiturii prin diferite metode (import, introducerea notelor cu ajutorul claviaturii MIDI, introducerea semnelor grafice cu ajutorul mouse-ului); - utilizarea barelor de unelte (note, pauze, articulații, nuanțe, modificarea tonalităților/cheilor/măsurilor, introducerea versurilor/textului, semne muzicale specifice – legato, crescendo, decrescendo, transpoziție la octavă, glissando, semne de repetiție, volte etc.); - elemente grafice și notații neconvenționale; - salvarea/exportarea fișierului în diferite formate (MIDI, audio - wav, mp3 etc. – PDF etc.).

SUGESTII METODOLOGICE

Studiul disciplinei Tehnoredactare muzicală în clasa a XI-a se bazează pe învățare activă, aplicativă și progresivă, în care elevul exersează competențe de percepție grafică, operare digitală și creație prin instrumente de tehnoredactare muzicală.

Recomandările de mai jos asigură coerența didactică, calitatea profesională a rezultatelor și adaptarea la cerințele educației digitale contemporane.

Organizare și infrastructură didactică

Desfășurarea disciplinei Tehnoredactare muzicală presupune o organizare specifică mediului digital și muzical, în care infrastructura școlară joacă un rol determinant pentru eficiența procesului educațional. Activitățile se desfășoară în regim practic-aplicativ,

în spații adecvate dotate corespunzător, cu accent pe acces individual, ergonomie și respectarea normelor de etică digitală.

1. Laboratorul de informatică muzicală

- Activitățile didactice se desfășoară în laborator de informatică sau într-un spațiu specializat, echipat cu stații individuale pentru elevi, conectate la o rețea internă și la internet, care să permită instalarea, rularea și actualizarea aplicațiilor de tehnoredactare muzicală.
- Se recomandă un raport optim de 1:1 elev/stație. În lipsa resurselor complete, se poate lucra 1:2, cu activități de colaborare în perechi și roluri distincte (operator – observator).
- Fiecare stație de lucru trebuie să includă: monitor cu rezoluție ridicată, tastatură completă, mouse optic, căști audio și conexiune funcțională la imprimantă sau rețea locală de imprimare.
- Se recomandă ca laboratorul să fie izolat fonic, astfel încât utilizarea căștilor să reducă la minimum zgomotele externe și să asigure o atmosferă concentrată.

Conform bunelor practici promovate de ISME și MusicFirst (2023), laboratorul de muzică digitală trebuie să îmbine funcționalitatea tehnologică cu confortul auditiv și vizual al elevilor, oferind un mediu calm, ordonat și ergonomic, favorabil creației muzicale digitale.

2. Echipamente și accesorii muzicale

- Se recomandă dotarea fiecărei stații de lucru cu o claviatură MIDI (cel puțin 49 de clape, sensibilă la dinamică) pentru introducerea rapidă a notelor în aplicațiile de notație (Sibelius, Finale, MuseScore, Dorico, etc.).
- Claviaturile MIDI facilitează învățarea notației prin acțiune directă: elevul vizualizează instantaneu corespondentul grafic al sunetului introdus.
- În cazul lipsei claviaturilor fizice, se pot utiliza claviaturi virtuale (on-screen keyboard) sau dispozitive alternative (tablete cu interfață MIDI).
- Se recomandă includerea unui set de boxe de referință pentru redarea colectivă a exercițiilor și a produselor finale, sub controlul cadrului didactic.
- Căștile audio sunt obligatorii în activitatea individuală, pentru a evita perturbarea celorlalți elevi și pentru a asigura calitatea auditivă a redării.
- Se recomandă depozitarea echipamentelor în spații sigure și utilizarea de etichete și inventar digital, pentru o bună gestiune logistică a laboratorului.

3. Software educațional și licențiere

- Pentru buna desfășurare a activităților, se recomandă utilizarea unui **pachet de aplicații de tehnoredactare muzicală** (comerciale sau open-source), în funcție de resursele instituției și de preferințele didactice:
  - Sibelius Ultimate / Sibelius Artist (Avid) – versiuni educaționale cu licență de rețea;
  - MuseScore – software gratuit, open-source, complet compatibil cu MusicXML;
  - Dorico SE / Dorico Elements (Steinberg) – licență educațională, accesabilă prin conturi profesor-elev;
  - Flat.io, Noteflight – aplicații online, colaborative, integrate în Google Workspace for Education.
- Se recomandă achiziționarea unei licențe educaționale centralizate, pe unitate școlară, sub formă de abonament anual sau licență permanentă cu actualizări.

- Se recomandă implementarea unui server de licențe (floating license server), unde este posibil, pentru a permite conectarea simultană de pe mai multe stații și gestionarea automată a accesului.
- Se încurajează combinarea softurilor gratuite și comerciale, pentru a asigura flexibilitate și continuitate în procesul de formare.

UNESCO și European Schoolnet recomandă instituțiilor de învățământ să adopte soluții educaționale digitale sustenabile, accesibile și conforme cu drepturile de utilizare și protecția datelor personale (EduAI Report, 2024).

4. Accesibilitate, întreținere și suport tehnic

Se recomandă realizarea unei **mentenanțe semestriale** (verificare software, actualizări, compatibilitate OS, testare conexiuni MIDI și periferice).

- Se vor păstra copii de siguranță (backup) ale fișierelor elevilor, într-un spațiu securizat (server local sau cloud educațional).
- Școala trebuie să asigure suport tehnic specializat pentru instalarea și actualizarea programelor, precum și pentru gestionarea licențelor.
- Se recomandă implicarea unui responsabil IT și a unui profesor coordonator al laboratorului muzical digital, care să colaboreze permanent cu directorul și cu profesorii de specialitate.

5. Condiții de ergonomie și siguranță

- Se recomandă respectarea normelor de ergonomie digitală: iluminare adecvată, distanță optimă față de ecran, utilizarea scaunelor reglabile, pauze vizuale regulate (la 45-50 de minute).
- Volumele sonore trebuie menținute la niveluri moderate (max. 85 dB pentru sesiuni scurte).
- Profesorul are responsabilitatea de a asigura un climat de lucru sigur și echilibrat, care să favorizeze concentrarea și colaborarea între elevi.

Evaluarea

Evaluarea la disciplina ***Tehnoredactare muzicală*** are ca scop principal urmărirea progresului elevilor în formarea competențelor tehnice, grafice și estetice, precum și în dezvoltarea capacității de a aplica autonom cunoștințele dobândite. Ea vizează **procesul** și **produsul** activității elevului, în corelație directă cu competențele specifice prevăzute în programă.

1. Principii generale ale evaluării

- **Continuitate și progresivitate** – evaluarea trebuie să surprindă evoluția elevului de la recunoașterea și reproducerea unor elemente grafice simple la redactarea autonomă a unei partituri complexe.
- **Echilibru între proces și rezultat** – se evaluează atât modul de lucru (atenția la detalii, utilizarea corectă a comenzilor, perseverența), cât și produsul final (partitura digitală).
- **Corelare cu competențele digitale europene (DigComp 2.2)** – elevul trebuie să dovedească nu doar cunoașterea instrumentului software, ci și utilizarea critică, sigură și creativă a tehnologiei.
- **Transparență și feedback formativ** – criteriile de evaluare sunt comunicate elevilor la începutul fiecărei unități de învățare, iar feedbackul se oferă constant, constructiv și personalizat.
- **Accent pe aplicabilitate** – probele de evaluare trebuie să reflecte situații reale de lucru, similare celor din practica profesională (ex. pregătirea unei partituri pentru tipărire, adaptarea unei piese la altă formație).

2. Tipuri de evaluare

a) Evaluarea formativă

- Se realizează pe parcursul activităților curente, prin:
  - observația sistematică a comportamentului de lucru și a implicării elevilor;
  - completarea de fragmente de partitură sub îndrumare;
  - exerciții de identificare, asociere și corectare a erorilor grafice;
  - miniteste digitale, fișe de lucru sau activități practice (de exemplu: „Adaugă o armură nouă și schimbă semnătura de măsură”).
- Scopul principal este **monitorizarea progresului** și **ajustarea strategiilor de învățare**.
- Profesorul oferă feedback imediat, verbal sau scris, utilizând grile simple de autoevaluare.

b) Evaluarea sumativă
- Se realizează la finalul unei unități de învățare, al unui semestru sau al anului școlar.
- Se bazează pe:
  - **Portofoliul digital** al elevului (colecție de partituri realizate în diverse etape de învățare);
  - **Proiectul final individual sau de grup** – redactarea completă a unei partituri conform temei stabilite, cu respectarea convențiilor grafice și export în format profesional (PDF / MusicXML);
  - **Proba practică** – rezolvarea unei sarcini de tehnoredactare în timp limitat (ex. inserarea cheii, transpoziție, machetare).
- Evaluarea se realizează pe baza unei **fișe de criterii** (rubrică) care vizează competențele tehnice, estetice și creative.

3. Criterii orientative de evaluare

Criteriile pot fi adaptate fiecărei unități tematice, dar, în general, se recomandă următoarele dimensiuni:

Domeniu evaluat	**Descriptor de performanță**
Acuratețea tehnoredactării	Introducerea corectă a notelor, pauzelor, armurilor, măsurilor, textului și semnelor expresive; respectarea regulilor de notație.
Utilizarea software-ului	Navigarea eficientă în interfață, aplicarea comenzilor principale (Insert, Transpose, Layout, Export), înțelegerea logicii meniurilor și a opțiunilor.
Estetica și lizibilitatea partiturii	Claritatea grafică, proporțiile spațiilor, consistența fonturilor și a simbolurilor, aspectul profesional al partiturii.
Creativitatea și adaptarea	Originalitatea în organizarea materialului, utilizarea stilurilor și formatelor personalizate, capacitatea de adaptare la cerințe noi.
Autonomie și colaborare	Gradul de implicare individuală, cooperarea în proiecte de echipă, respectarea timpului de lucru și a indicațiilor profesorului.
Etică digitală	Respectarea drepturilor de autor, utilizarea responsabilă a resurselor software, menționarea surselor și gestionarea corectă a fișierelor.

4. Instrumente de evaluare recomandate
- fișe de observație și de autoevaluare;
- grile de apreciere (rubrici) pentru proiecte și portofolii;
- probe practice de redactare;
- portofoliu digital (MusicXML, PDF, MIDI);
- evaluare peer-to-peer (între elevi) cu criterii prestabilite;
- test digital cu itemi de recunoaștere și aplicare rapidă a comenzilor.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

1. Bibliografie generală și metodologică

- UNESCO (2023). *Artificial Intelligence and Education: Guidance for Policy-makers*. Paris: UNESCO Publishing.
- European Commission (2022). *The European Digital Competence Framework for Citizens* – DigComp 2.2. Brussels.
- ISME (2023). *Digital Music Education in the 21st Century: Pedagogical Approaches and Best Practices*.
- NAfME (2022). *Technology and Music Learning: National Standards for Music Technology Education*. Reston, VA.
- OECD (2023). *Digital Learning in the Arts: Pedagogical Innovation and Curriculum Integration.*
- Ruthmann, A., & Tobias, E. (Eds.) (2020). *The Oxford Handbook of Technology and Music Education*. Oxford University Press.
- Crawford, R. (2017). *Teaching Music Online: Digital Pedagogy for Contemporary Classrooms*. Springer.
- European Schoolnet (2024). *EduAI Report: Responsible Use of AI in Education*. Brussels.
- Vaughan, T. (2019). *Multimedia: Making It Work*. McGraw-Hill Education.
- Peters, J. (2019). *Notation and Computers: The New Paradigm of Music Literacy*. Routledge.

2. Bibliografie specifică disciplinei „Tehnoredactare muzicală”

- Avid Technology (2024). Sibelius Reference Guide. https://www.avid.com/sibelius/resources
- MakeMusic (2023). Finale User Manual. https://usermanuals.finalemusic.com
- Steinberg (2024). Dorico SE and Elements User Guide. https://steinberg.help/dorico-manuals/
- MuseScore Team (2024). MuseScore Handbook 4.2. https://musescore.org/en/handbook
- Flat.io Education (2024). Teacher’s Guide and Classroom Resources. https://flat.io/edu
- Noteflight Learn (2023). Noteflight for Educators: Guide for Classroom Use. https://www.noteflight.com/learn
- MusicFirst Classroom (2023). Digital Music Lab Solutions for Schools. https://www.musicfirst.com
- Avid Learning Community (2023). Free Sibelius Lesson Plans and Tutorials. https://avidlearning.com/resources
- Dorico Tutorials Hub (2024). Creative Workflows for Music Notation and Engraving. https://blog.dorico.com
- MuseScore Education Blog (2024). Practical Classroom Projects Using MuseScore. https://blog.musescore.org

3. Webografie – platforme și resurse educaționale digitale

- https://musescore.org – Manual complet și lecții interactive.
- https://flat.io – Platformă colaborativă pentru redactare și evaluare de partituri.
- https://www.noteflight.com – Aplicație web cu feedback și integrare Google Classroom.
- https://www.avid.com/sibelius – Resurse oficiale Sibelius.
- https://usermanuals.finalemusic.com – Ghiduri pentru Finale.
- https://steinberg.net/dorico – Webinarii și manuale Dorico.
- https://www.musicfirst.com – Soluții pentru laboratoare muzicale digitale.
- https://learninglab.unesco.org – Repozitoriu UNESCO pentru educație digitală.

- https://digcomp.jrc.ec.europa.eu – Cadrul european pentru competențe digitale.
- https://europeanschoolnet.org – Transformarea digitală în educație.

4. Resurse practice recomandate profesorilor

- Fișe și planuri de lecție disponibile în Flat.io Education și Avid Learning.
- Tutoriale video oficiale Sibelius, Finale, MuseScore, Dorico.
- Biblioteci de partituri educaționale pe MuseScore.com și Noteflight Learn.
- Programe de formare continuă ISME Digital Music Education Network și MusicFirst Academy.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Instituție de apartenență, localitate, județ
Responsabil MEC Prof. LILIANA BOBEICĂ	Ministerul Educației și Cercetării
Responsabil CNCE Prof. LĂCRĂMIOARA-ANA PAULIUC	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare
Coordonator științific Prof. Univ. dr. VALENTINA DEDIU – SANDU	Academia Română
Prof. Univ. dr. DAN SPÎNU	Universitatea Națională de Arte „George Enescu”, Iași
Lect. Univ. dr. DAN ANDREI NICOLAE POPESCU	Universitatea Națională de Muzică din București
Prof. FLAVIU DEMIAN	Liceul de Arte „Sigismund Toduță”, Deva

Anexa nr. 284

Programa școlară
pentru disciplina

PROCESAREA MUZICII PE CALCULATOR

Clasa a XII-a
Curriculum de specialitate (CS)

Filiera vocațională, profilul artistic,
specializarea muzică

Învățământ liceal

- 2026 -

Anexa nr. 284
Programa școlară pentru disciplina *Procesarea muzicii pe calculator*, clasa a XII-a, *curriculum de specialitate (CS)*

- ***Filiera vocațională, profil artistic, specializarea muzică***

NOTĂ DE PREZENTARE

Programa școlară pentru disciplina ***Procesarea muzicii pe calculator*** reprezintă o ofertă curriculară de specialitate pentru învățământul liceal, *filiera vocațională, profil artistic, specializarea Muzică* începând din anul școlar 2026-2027. Disciplina ***Procesarea muzicii pe calculator*** se regăsește în *Anexa 10 la OMEC nr. 4350/20.06.2025 - Planul-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, filiera vocațională, profil artistic, specializarea muzică,* în *Curriculum de specialitate* (CS).

În elaborarea programei, s-a avut în vedere raportarea la cadrul legislativ și documentele strategice generale și specifice care susțin studiul disciplinelor:
- ***Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023***, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Regulamentul-cadru de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar***, aprobat prin Ordinul ministrului educației nr. 5.726/2024, , cu modificările și completările ulterioare;
- ***Regulamentul de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar cu program de artă***, aprobat prin Ordinul Ministerului Educației și Cercetării nr. 3717/01 aprilie 2025, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Planurile-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi***, filiera vocațională, profilul artistic, specializarea muzică din Anexa nr. 10 la O.M.E.C. nr. 4.350/20.06.2025 privind aprobarea Planurilor-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Profilul de formare al absolventului***, OME nr. 6731/2023, care asigură coerența verticală a parcursul școlar (competențe-cheie +atribute prioritare)
- *documente europene relevante la nivel general și, mai ales, pentru disciplină (Recomandarea Consiliului UE privind competențele-cheie, Cadrul european al calificărilor, Rapoarte OECD/UNESCO, Cadre de referință etc.)*
- *o alte documente/studii specifice Curriculumului Național și curriculumului disciplinei – de exemplu, cu valoare pentru sugestiile metodologice ale programei școlare.*

Bugetul de timp alocat disciplinei este următorul:

Procesarea muzicii pe calculator				
Clasa	a IX-a	a X-a	a XI-a	a XII-a
Nr. ore/ săptămână	-	-	-	1

Disciplina ***Procesarea muzicii pe calculator***, destinată claselor a XII-a, vine în continuarea disciplinei ***Tehnoredactare muzicală*** studiate în clasa a XI-a, având scopul de a oferi elevilor cunoștințe și competențe practice din domeniul tehnicii digitale aplicate muzicii. Necesitatea acestor cunoștințe este evidentă într-o lume tot mai profund digitalizată, în care tehnologia devine o componentă esențială și în domeniile artistice.

Prin conținuturile sale, disciplina facilitează înțelegerea proceselor de captare, prelucrare și redare a sunetului, precum și familiarizarea cu mediile software dedicate producției muzicale (Digital Audio Workstations – DAW). Elevii vor dobândi competențe care le vor permite să își valorifice ideile muzicale prin mijloace digitale, să utilizeze limbajul tehnologic specific și să adopte o perspectivă modernă asupra fenomenului sonor.

Activitățile propuse se vor desfășura preponderent în săli dotate cu stații individuale de lucru, astfel încât o mare parte a procesului didactic să fie orientată spre aplicații practice:

înregistrare, editare, mixaj, procesare de sunet, sinteză și sampling, integrarea echipamentelor hardware și elaborarea de proiecte muzicale complete.

Disciplina are, de asemenea, o dimensiune formativă importantă: dezvoltă gândirea critică, capacitatea de analiză tehnică și estetică a sunetului, spiritul de cooperare și autonomia în învățare. Elevii sunt stimulați să devină creatori activi în mediul digital, capabili să combine sensibilitatea artistică cu competențele tehnologice.

Competențele și cunoștințele dobândite pot asigura deprinderile necesare pentru a urma o carieră în domenii de activitate recent incluse în Clasificarea Ocupațiilor din România, precum *ilustrator muzical*, *tehnoredactor partituri*, *regizor muzical* sau *compozitor de muzică electronică*. De asemenea, accesul tinerilor profesioniști formați prin acest tip de educație în eșaloanele industriei muzicale – o piață aflată într-o continuă expansiune – contribuie la creșterea calității manifestărilor artistice de divertisment și la diversificarea peisajului cultural actual.

Prin abordarea sa interdisciplinară și aplicativă, disciplina ***Procesarea muzicii pe calculator*** contribuie semnificativ la:

- dezvoltarea spiritului de inițiativă și a autonomiei creative;
- formarea unei gândiri tehnologice și estetice integrate;
- pregătirea tinerilor pentru lumea artistică și profesională tehnologizată a prezentului și viitorului;
- stimularea atitudinii reflexive față de relația om–mașinărie–artă;
- cultivarea respectului pentru proprietatea intelectuală și pentru etica utilizării resurselor digitale.

Prin aceste dimensiuni, disciplina se constituie nu doar într-un instrument de formare tehnică, ci într-o platformă de dezvoltare artistică, intelectuală și profesională, adaptată cerințelor lumii contemporane.

Structura programei școlare include, pe lângă *Nota de prezentare*, următoarele elemente:

- Competenţe generale
- Competenţe specifice şi exemple de activităţi de învăţare
- Domenii de conținut și conţinuturi
- Sugestii de audiții
- Sugestii metodologice
- Bibliografie selectivă

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învăţare, care permit identificarea şi rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte particulare diverse.

Competențele generale vizate jalonează achizițiile elevului pentru întregul ciclu liceal.

Competențele specifice se formează pe parcursul unui an şcolar, sunt derivate din competenţele generale şi reprezintă etape în dobândirea acestora. Competenţele specifice sunt însoţite de exemple de activităţi de învăţare, care constituie modalităţi de organizare a activităţii didactice în scopul realizării competenţelor. Programa şcolară propune, cu caracter de exemplu, diferite tipuri de activităţi de învăţare, care integrează strategii didactice şi care valorifică experienţa concretă a elevului. Cadrul didactic are libertatea de a utiliza exemplele de activităţi de învăţare pe care le propune programa şcolară, de a le completa sau de a le înlocui, astfel încât acestea să asigure un demers didactic adecvat situaţiei concrete de la clasă. Se asigură, în acest fel, premisele aplicării contextualizate a programei şcolare şi proiectării unor parcursuri de învăţare personalizate.

Conținuturile învățării constituie elemente de bază ale domeniului, mijloace informaționale prin care se urmărește realizarea competențelor.

Sugestiile metodologice includ recomandări privind strategiile didactice şi elementele de evaluare formativă continuă și sumativă. Pornind de la competențele generale, sunt prezentate exemple de strategii de formare care contribuie la realizarea acestora și recomandări pentru strategii de evaluare.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Identificarea elementelor fundamentale ale procesării muzicii cu ajutorul computerului**
CG2	**Operarea echipamentelor și software-ului dedicate producției muzicale**
CG3	**Valorificarea creativă a tehnologiilor digitale în realizarea de produse muzicale**

CLASA a XII-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - ***Identificarea elementelor fundamentale ale procesării muzicii cu ajutorul computerului***

CS 1.1. Recunoașterea principalelor componente ale lanțului electroacustic
- observarea și denumirea componentelor lanțului audio (microfon, interfață audio, software de procesare/DAW, convertoare AD-DA, monitoare/căști); - realizarea unei scheme grafice care ilustrează fluxul semnalului audio de la sursă la ieșire; - exercițiu practic: conectarea corectă a elementelor lanțului audio într-o configurație de bază.
CS 1.2. Descrierea noțiunilor de bază de acustică și a modului în care acestea influențează înregistrarea și redarea sunetului (amplitudine, frecvență, fază, spectru)
- experimentarea frecvenței și amplitudinii prin generarea de tonuri pure într-un sintetizator software; - observarea formei de undă și a spectrului sonor cu ajutorul unui analizor de frecvențe; - realizarea unor scurte demonstrații vizuale privind interferența, faza și fenomenul de bătăi acustice; - discuții ghidate despre modul în care acustica spațiului influențează percepția sunetului.
CS 1.3. Explicarea rolului și modului de funcționare al formatelor și fișierelor audio digitale (WAV, MP3, AIFF, FLAC) și al protocolului MIDI. Parametri specifici: rată de eșantionare, bitrate
- compararea auditivă și tehnică între fișiere audio necomprimate și comprimate (lossless și lossy); - explorarea funcțiilor de bază ale protocolului MIDI într-un software DAW (redare, editare note, control parametri); - identificarea extensiilor de fișiere și a caracteristicilor lor (rata de eșantionare, bitrate, imagine stereo/mono).

CG 2 - ***Operarea echipamentelor și software-ului dedicate producției muzicale***

CS 2.1. Utilizarea unui Digital Audio Workstation (DAW) pentru înregistrare, editare și mixaj de materiale sonore
- înregistrarea unui fragment vocal sau instrumental și ajustarea nivelurilor de intrare/ieșire; - aplicarea funcțiilor de tăiere, mutare și ajustare a regiunilor audio; - organizarea unui proiect DAW pe piste separate (voce, acompaniament, efecte); - exportarea mixajului final în format WAV sau MP3.
CS 2.2. Aplicarea funcțiilor de bază ale efectelor audio (egalizare, compresie, reverberație, delay) în scopul obținerii unui sunet echilibrat
- testarea succesivă a efectelor de bază (EQ, compresie, reverb, delay) asupra aceluiași fragment sonor; - analizarea și experimentarea exagerării efectelor pentru a recunoaște greșeli de mixaj (frecvențe lipsă sau exagerate, efectul de pompă la compresie, dry/wet la aplicarea reverb-ului, panoramări greșite - imagine stereo debalansată); - compararea a două versiuni ale aceluiași fișier audio – una brută și una procesată (bypass și wet); - analizarea exemplelor profesionale (piese comerciale, coloane sonore) pentru a identifica tipurile de efecte folosite.
CS 2.3. Configurarea și integrarea perifericelor hardware (interfață audio, controler MIDI, microfon) într-un sistem de lucru funcțional
- exersarea conectării și configurării unei interfețe audio și a unui microfon; - utilizarea unui controler MIDI pentru declanșarea și înregistrarea notelor în DAW; - configurarea preferințelor audio și MIDI într-un software de producție; - demonstrație practică: diagnosticarea și rezolvarea problemelor simple de conexiune.

CG 3 - ***Valorificarea creativă a tehnologiilor digitale în realizarea de produse muzicale***

CS 3.1. Elaborarea unor mini-proiecte muzicale originale prin combinarea sunetelor acustice și electronice
- crearea unei piese scurte (30–60 secunde) prin combinarea de sunete acustice și sintetizate; - folosirea librăriilor de sample-uri pentru realizarea unui colaj sonor tematic; - documentarea procesului de lucru (capturi de ecran, fișiere audio, jurnal reflexiv).
CS 3.2. Experimentarea cu tehnici de sampling, sintetiză sonoră și aranjament muzical digital
- înregistrarea unor sunete din mediul cotidian și transformarea lor în materiale muzicale (obiecte sonore); - aplicarea variațiilor de tempo, pitch și filtrare în scop expresiv; - organizarea piesei în structuri (intro, temă, variații, închidere) în mediul digital.
CS 3.3. Prezentarea și argumentarea estetică a propriilor creații în contexte educaționale sau publice (portofolii, audiții, expoziții sonore)
- realizarea unui portofoliu digital care să includă fișiere audio, capturi de proiect și descrieri scurte; - prezentarea publică a unei creații muzicale în cadrul unei audiții sau proiect interdisciplinar; - autoevaluarea și feedback-ul colegial pe baza unor criterii clare (originalitate, coerență, utilizarea mijloacelor tehnice); - reflecție ghidată asupra rolului tehnologiei în procesul artistic.

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Noțiuni introductive de tehnologie muzicală	- lanțul electroacustic: componente și funcționare (microfon, interfață audio, convertor AD-DA, boxe, căști, software); - tipuri de semnale și conexiuni (analogice și digitale); - formate de fișiere audio: WAV, MP3, AIFF, FLAC – caracteristici, conversii, utilizări; - noțiuni introductive despre protocolul MIDI: rol, mesaje, canale, controlere; - elemente de acustică de bază: frecvență, amplitudine, fază, timbru, spectru; - noțiuni despre percepția auditivă și calitatea sunetului.
Lucrul în mediul Digital Audio Workstation (DAW)	- Interfața și funcțiile de bază ale unui DAW (piste, mixer, timeline, editare); - înregistrarea audio: setări, nivele, monitorizare, export; - editarea sunetului: tăiere, lipire, crossfade, normalizare; - principii de mixaj: echilibru, panoramare, volum, spațialitate; - efecte audio de bază: egalizare (EQ), compresie, reverberație, delay; - organizarea fișierelor de proiect și fluxul de lucru digital.
Sinteză, sampling și procesare creativă a sunetului	- principii de bază ale sintezei sonore: aditivă, substractivă, FM, granulară; - sampling și resampling: import, editare, mapare, redare; - manipularea sunetului: pitch shifting, time stretching, filtrare; - utilizarea samplerelor și sintetizatoarelor virtuale.
Proiect muzical și expresie artistică digitală	- etapele realizării unui proiect muzical digital (concept, planificare, producție, post-producție); - tehnici de fuziune între sunet acustic și electronic; - criterii de apreciere estetică și funcțională a unei creații muzicale; - drepturi de autor și utilizare etică a resurselor audio.

Domenii de conținut	Conținuturi
Reflecție, evaluare și dezvoltare personală	- evaluarea procesului de învățare și a progresului tehnic și artistic; - autoevaluare și reflecție asupra procesului creativ; - atitudini de colaborare, perseverență și receptivitate la feedback; - valorificarea tehnologiei ca mijloc de expresie și nu ca scop în sine.

SUGESTII METODOLOGICE

Disciplina ***Procesarea muzicii pe calculator*** are un pronunțat caracter aplicativ și interdisciplinar, situându-se la intersecția dintre artă, știință și tehnologie. Ea oferă elevilor posibilitatea de a înțelege mecanismele sonore contemporane și de a utiliza în mod creativ instrumentele digitale în procesul artistic.

Predarea acestei discipline trebuie să se bazeze pe învățarea prin descoperire și experiment, în care elevul este nu doar utilizator de tehnologie, ci creator și interpret al propriilor produse sonore. Activitățile de învățare vor fi preponderent practice, desfășurate în săli dotate cu stații individuale de lucru. Se recomandă o alternanță între momente demonstrative (prezentarea unui concept nou), momente aplicative (lucrul individual sau pe grupe) și reflecția finală (autoanaliză și feedback). Accentul trebuie pus pe dezvoltarea competențelor funcționale – capacitatea elevului de a opera independent într-un mediu de producție digitală și de a evalua critic rezultatul propriei activități. Profesorul are rolul de mentor tehnic și artistic, ghidând elevii în explorarea sunetului, nu doar în reproducerea unor procedee predefinite. Este ideală realizarea unor conexiuni cu domenii precum fizica (acustica), informatica (structuri de date audio, interfețe) și limbajul muzical (formă, armonie).

Pentru a sprijini formarea competențelor practice și creative, se pot desfășura următoarele tipuri de activități:

- analizarea componentelor lanțului electroacustic real sau virtual
- compararea diferitelor formate de fișiere audio și vizualizarea formei de undă
- demonstrații interactive privind relația între frecvență, amplitudine și percepția auditivă
- înregistrarea și editarea unui fragment vocal sau instrumental în DAW
- aplicarea efectelor (EQ, compresie, reverb, delay) și evaluarea impactului asupra sunetului
- configurarea echipamentelor (interfață audio, microfon, controler MIDI) și diagnosticarea problemelor uzuale
- crearea de mini-piese originale combinând sunete acustice și sintetizate
- realizarea unui sampler propriu din sunete ambientale sau obiecte cotidiene
- prezentarea publică a proiectelor realizate în cadrul orelor
- organizarea de audiții tematice cu feedback colegial
- întocmirea unui portofoliu digital care documentează evoluția personală

Alături de stațiile de lucru, printre resurse materiale necesare se află și software-ul specializat (open source, freeware, licențe gratuite/plătite): Reaper, Ableton Live, GarageBand, Audacity etc., interfețe audio, căști, microfoane, controlere MIDI, monitoare de studio, software de sinteză și analiză spectrală. Resursele digitale mai includ biblioteci de sample-uri gratuite, tutoriale video, platforme educaționale, arhive sonore publice.

Evaluarea trebuie să urmărească atât achizițiile tehnice, cât și dezvoltarea expresiei artistice. Prin urmare, se recomandă observarea sistematică a activității practice, realizarea unui portofoliu digital al elevului, evaluarea produsului finit (piese, proiecte audio), auto-evaluarea și feedback-ul colegial și întocmirea unei grile de apreciere bazate pe criterii clare: originalitate, coerență, utilizarea mijloacelor tehnice, exprimare artistică. Evaluarea finală ar trebui să reflecte capacitatea elevului de a crea, explica și prezenta o lucrare muzicală digitală completă, nu doar de a reproduce operațiuni tehnice.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

Hewitt, Michael, *Music Theory for Computer Musicians*, Course Technology, 2008.
Huber, David Miles, *Modern Recording Techniques*, Focal Press, Taylor&Francis, 2023.
Weekhout, Hans, *Music Production: Learn How to Record, Mix, and Master Music*, Routledge, 2019.
Owsinski, Bobby, The Mixing Engineer's Handbook, Thomson Course Technology, 2006.

canale youtube:
audio university - https://www.youtube.com/@AudioUniversity
masteringcom - https://www.youtube.com/@masteringcom
in the mix - https://www.youtube.com/@inthemix

https://mastering.com/
https://www.soundgym.co
https://www.sonicacademy.com/
https://soundation.com/

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Instituție de apartenență, localitate, județ
Responsabil MEC Prof. LILIANA BOBEICĂ	Ministerul Educației și Cercetării
Responsabil CNCE Prof. LĂCRĂMIOARA-ANA PAULIUC	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare
Coordonator științific Prof. Univ. dr. VALENTINA DEDIU – SANDU	Academia Română
Lect. Univ. dr. DAN ANDREI NICOLAE POPESCU	Universitatea Națională de Muzică din București

Anexa nr. 285

Programa școlară
pentru disciplina

ANSAMBLU CORAL

Clasele a IX-a – a XII-a
Curriculum de specialitate (CS)

Filiera vocațională, profilul artistic, specializarea muzică

Învățământ liceal

- 2026 –

Anexa nr. 285
Programa școlară pentru disciplina *Ansamblu coral,*
clasele a IX-a – a XII-a, *curriculum de specialitate (CS)*

- ***Filiera vocațională, profil artistic, specializarea muzică***

NOTĂ DE PREZENTARE

Programa școlară pentru ***Ansamblu coral*** reprezintă o ofertă curriculară de specialitate pentru învățământul liceal, *filiera vocațională, profil artistic, specializarea muzică,* începând din anul școlar 2026-2027. Disciplina se regăsește în *Anexa 10 la OMEC nr. 4350/20.06.2025 - Planul-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, filiera vocațională, profil artistic, specializarea muzică,* în *Curriculum de specialitate* (CS).

Pentru studiul ***Ansamblului coral***, bugetul de timp alocat, este de 3 ore pe săptămână, distribuite astfel:
- ***1 oră/săptămână – pregătire pe partide*** cu elevi care provin din clase diferite, în funcție de componența formației și repertoriu ales pentru anul școlar respectiv (exemplu pentru ansamblu coral - cor mixt: 1 oră – sopran, 1 oră – alto, 1 oră – tenor, 1 oră – bas; exemplu pentru ansamblu coral – cor pe voci egale: 1 oră - sopran I, 1 oră – sopran II, 1 oră –
alto I, 1 oră – alto II etc.);
- ***2 ore/săptămână – ansamblu***;

Disciplina ***Ansamblu coral*** se desfășoară pe tiparul corului de cameră, cu un efectiv maxim de 40 de elevi proveniți din clase IX-XII, în funcție de tipul corului (pe voci egale sau mixt);

În elaborarea programei, s-a avut în vedere raportarea la cadrul legislativ și documentele strategice generale și specifice care susțin studiul disciplinelor:

- **Legea învățământului preuniversitar** nr. 198/2023, cu modificările și completările ulterioare
- **Planurile-cadru pentru învățământul liceal**, OMEC nr. 4350/2025
- **Profilul de formare al absolventului**, OME nr. 6731/2023, care asigură coerența verticală a parcursului școlar, de la învățământul primar la cel liceal
- **Recomandarea Consiliului UE privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții, 2018.**

În învățământul muzical preuniversitar, ***Ansamblul coral*** reprezintă disciplina în cadrul căreia elevii au posibilitatea să pună în practică toate cunoștințele pe care le asimilează la celelalte discipline precum: teorie-solfegiu-dicteu, armonie, forme muzicale, istoria muzicii, dar și geografie, istorie, limbi străine sau religie. Experiența corală le dezvoltă auzul muzical și intonația, îi învață să se asculte activ, să se omogenizeze vocal, îi îmbogățește din punct de vedere artistic și spiritual. Corul are uimitoarea capacitatea de a uni suflete și de a le acorda, de a modela caractere și de a creiona personalități. El unește sentimentele, gândurile și emoțiile celor care cântă, dezvoltându-le gustul estetic în vederea atingerii unui scop comun.

Cântul coral nu este doar o formă tradițională de manifestare artistică ce dezvoltă aptitudinile, intuiția și sensibilitatea muzicală, ci constituie o bază indispensabilă a oricărei educații muzicale autentice. Drept urmare, materia ***Ansamblu coral*** are ca obiectiv principal dobândirea unor cunoștințe, abilități și competențe esențiale în domeniul muzical. Aceasta vizează nu doar dezvoltarea estetică și artistică a elevilor, ci și formarea lor spirituală și morală. Participarea elevilor la interpretarea corală le formează nu doar competențe muzicale, ci și calități esențiale pentru dezvoltarea lor generală: imaginația, spiritul creativ, perseverența, capacitatea de cooperare și sprijin reciproc.

Structura programei școlare include, pe lângă nota de prezentare, următoarele elemente:
- Competențe generale
- Competențe specifice
- Conținuturi
- Repertoriu
- Sugestii metodologice

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoştinţe, abilităţi şi atitudini dezvoltate prin învățare, care permit identificarea şi rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte particulare diverse.

Competențele generale vizate la nivelul disciplinei *Ansamblu coral* jalonează achizițiile de cunoaștere ale elevului pentru întregul ciclu liceal.

Competențele specifice sunt derivate din competențele generale şi reprezintă etape în dobândirea acestora. Competențele specifice sunt însoțite de **exemple de activități de învățare**, care constituie modalități de organizare a activității didactice în scopul realizării competențelor. Programa şcolară propune, cu caracter de exemplu, diferite tipuri de activități de învățare, care integrează strategii didactice şi care valorifică experiența concretă a elevului. Cadrul didactic are libertatea de a utiliza exemplele de activități de învățare pe care le propune programa şcolară, de a le completa sau de a le înlocui, astfel încât acestea să asigure un demers didactic adecvat situației concrete de la clasă. Se asigură, în acest fel, premisele aplicării contextualizate a programei şcolare şi proiectării unor parcursuri de învățare personalizate, pornind de la specificul dezvoltării elevilor.

Conținuturile învățării sunt organizate pe domenii şi reprezintă achiziții de bază, mijloace informaționale prin care se urmărește realizarea competențelor.

Repertoriu propus încearcă să acopere un spectru cât mai larg de creații corale, începând cu perioada Renașterii muzicale şi până în contemporaneitate. În lista anexată, se regăsesc lucrări religioase şi laice, a cappella şi cu acompaniament, semnate atât de compozitori români, cât şi de unii dintre cei mai importanți compozitori străini. Parcurgerea repertoriului nu trebuie privită ca un scop în sine, ci ca un mijloc pentru atingerea competențelor şi a formării elevilor pentru interpretarea într-un ansamblu şi ca element indispensabil desăvârşirii personalității artistului în devenire şi a viitorului consumator avizat de artă. Parcurgerea acestuia constituie un obiectiv important în urmărirea progresului elevilor în procesul de învățare.

Sugestiile metodologice includ clarificări conceptuale, recomandări privind prioritățile ce ar trebui urmărite de către profesor, strategii didactice şi elemente de evaluare continuă. Pornind de la competențele generale, sunt analizate strategiile de formare care contribuie predominant la realizarea acestora.

Programa disciplinei *Ansamblul coral* este elaborată potrivit unui model de proiectare curriculară centrat pe competențe. Construcția programei este realizată astfel încât să contribuie substanțial la dezvoltarea continuă şi completarea profilului de formare al elevului din ciclul liceal. Din perspectiva disciplinei de studiu, orientarea demersului didactic pornind de la competențe, permite accentuarea scopului pentru care se învață şi scoate în relief elementele care contribuie la formarea personalității elevului.

Acest document reprezintă pentru profesor un instrument de lucru care permite deplasarea accentului de pe acumulările sterile de cunoştinţe pe utilizarea lor în practica muzicală corală, de pe caracterul informativ al pregătirii de specialitate, pe cel formativ, aplicativ.

Actuala structură a programei vizează o abordare flexibilă a demersului didactic, a căilor, a metodelor şi a mijloacelor adecvate dezvoltării elevului. Prezenta programă este valabilă şi pentru unitățile de învățământ cu predare în limbile minorităților naționale.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Operează cu elemente specifice de limbaj, în abordarea creațiilor muzicale de gen**
CG2	**Transferă cunoștințele și tehnicile de cânt coral în contextul situațiilor specifice**
CG3	**Dobândește deprinderi de muncă în echipă**

CLASELE a IX-a – a XII-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Operează cu elemente specifice de limbaj, în abordarea creațiilor muzicale de gen*

CS 1.1. Interpretează partiturile corale pe solfegiu și pe text
- *citirea pe solfegiu cu fiecare voce în parte a partiturilor corale abordate;* - *citirea pe solfegiu, pe grupe de voci (voci înalte-voci grave, voci feminine-voci masculine);* - *interpretarea clară, corectă și expresivă a extrasului vocal aferent vocii proprii din contextul partiturii generale.*
CS 1.2. Operează cu diverse elemente de structură muzicală
- *identificarea formelor muzicale în care se înscriu lucrările corale abordate;* - *stabilirea frazării muzicale în funcție de forma arhitectonică a lucrării;* - *identificarea relațiilor dintre forma lucrării și traseul dinamic conceput de compozitor.*
CS 1.3. Realizează corelații între text și configurația sonoră, pe baza abilităților dobândite (inclusiv auzul muzical interior)
- *conștientizarea rolului fiecărui element al construcției muzicale în scopul obținerii omogenizării vocale* - *dezvoltarea memorie muzicale prin memorizarea logică a repertoriului* - *fixarea unor repere melodico-ritmice și armonice în partiturile abordate, în vederea înțelegerii conținutului muzical memorat*

CG 2 - *Transferă cunoștințele și tehnicile de cânt coral în contextul situațiilor specifice*

CS 2.1. Redă vocal universuri sonore în limbi de cultură universală
- *traducerea (în cazul în care textul este scris într-o limbă străină) și citirea silabică a textului* - *citirea textului, ținând cont de ritmul desfășurării muzicale și de accentele prozodice* - *interpretarea verbo-muzicală a partiturii corale*
CS 2.2. Utilizează corect, coerent și expresiv tehnicile de cânt vocal
- *exerciții vocale pentru încălzirea, întreținerea și dezvoltarea vocilor în ansamblul coral* - *exerciții vocale pentru acordaj și omogenizarea vocilor* - *exerciții de respirație, emisie și susținere a sunetului*
CS 2.3. Cunoaște elementele specifice ce țin de cultura muzicală, de stil, epocă, exprimare lingvistică, areal, cultură, compozitor, istorie, prin intermediul concret al interpretării corale.
- *interpretarea unui repertoriu divers, laic și religios, românesc și universal, a cappella și cu acompaniament* - *conștientizarea rolului expresiv al elementelor de limbaj muzical* - *dobândirea deprinderilor ce țin de emisia vocală, în funcție de genul și specificul fiecărei lucrări muzicale abordate.*

CG 3 - *Dobândește deprinderi de muncă în echipă*

CS 3.1. Aplică tehnici de muncă în echipă, pe diverse paliere ierarhice (corist, șef de partidă, dirijor)
- *conștientizarea importanței respectării indicațiilor dirijorale;* - *conștientizarea rolului pe care îl are disciplina individuală și colectivă în activitatea corală;* - *schimbarea (prin rotație) a șefilor partidelor corale, astfel încât fiecare elev să exerseze o sarcină de coordonare.*

CS 3.2. Conștientizează rolul pe care îl are în cadrul partidei vocale din care face parte și la nivelul întregului ansamblu coral
- *renunțarea conștientă la identitatea vocală, în beneficiul sonorității generale a ansamblului coral;* - *participarea activă la repetiții, respectând indicațiile dirijorale;* - *conștientizarea contribuției individuale la actul artistic colectiv.*
CS 3.3. Exersează spiritul solidarității, simțul civic colegial, inter-uman, altruismul și colegialitatea
- *colaborarea cu ceilalți membri ai corului în vederea realizării actului artistic;* - *stabilirea unui cod de comportament care să fie aplicat atât în cadrul activităților scenice, cât și în timpul repetițiilor;* - *însușirea unor reguli de conduită etică specifice coristului profesionist.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Elemente de limbaj verbo-muzical	- solfegiu ritmico-melodic - text - agogică - dinamică - categorii sintactice
Elemente de structură muzicală	- motivul muzical - fraza și perioada muzicală - tema
Elemente de interpretare muzicală	- indicații dirijorale - creativitate în interpretare - respectarea cerințelor stilistice
Tehnici de interpretare vocală	- poziție corectă în cânt - respirație, emisie și impostație corectă - vocabular elementar și interpretare vocală în limbile de circulație (italiană, germană, engleză, franceză, latină etc.) - moduri de articulație (*legato*, *staccato*)

SUGESTII DE REPERTORIU

REPERTORIU ROMÂNESC

Muzică corală religioasă
Gheorghe Dima – *Fericiți sunt cei goniți*
Dumitru Georgescu Kiriac – *Lăudați pre Domnul*
Mihail Berezovschi – *Tatăl nostru*
Gheorghe Mandicevschi – *Și era la ora a șasea*
Timotei Popovici – *Cuvine-se cu adevărat*
Gheorghe Cucu – *Axion Duminical*
Marțian Negrea – *Psalmul 123*
Sabin Drăgoi – *Acestea zice Domnul* (SATB + bariton)
Nicolae Lungu – *Doamne auzi glasul meu*
Ioan D. Chirescu – *Cămara Ta, Mântuitorul meu*
Paul Constantinescu – *Plângerea mironosițelor* din oratoriul *Patimile și Învierea Domnului* (trei voci egale)
Paul Constantinescu – *Doamne miluiește*
Dragoș Alexandrescu – *Fericirile nr. 2*
Vinicius Grefiens – *Pre Tine Te lăudăm*
Liviu Comes – *Concert Nr. 2 „Cât de dorite sunt...” – (psalm 84)*
Dan Voiculescu – *Doamne strigat-am* (trei voci egale)
Dan Voiculescu – *Tatăl nostru*
Valentin Timaru – *Chinonic*

Muzică corală laică
Gheorghe Dima – *Ziua ninge*, *Primăvara*
Ion Vidu – *Lugojana, Răsunetul Ardealului, Răsunet de la Crișana*
Teodor Teodorescu – *Rugăciune*
Francisc Hubic – *Suita de cântece vechi din Bihor*
Constantin Baciu – *Dorul* (SATB + solo Alto + pian)
Gheorghe Cucu – *Haz de necaz*
Dimitrie Cuclin – *Scherzo*
Dariu Pop – *Hare hibă-i la Jibău*
Ioan D. Chirescu – *Rugăciune*
Mihail Jora – *Mă mieram*, *Slutul*
Marțian Negrea – *Pe drumul de la Cepari*
Nicolae Lungu – *Doina și Hora cu strigături*
Nicolae Ursu – *Lino Leano și De doi*
Vinicius Grefiens – *Cântecul păcurariului*, *Lăutăreasca*
Alexandru Velehorschi – *Lângă leagăn*
Tudor Jarda – *Mă dusei în târg la moți*, *Mă luai, luai*
Felicia Donceanu – *Matinală*
Irina Odăgescu – *Mireasă mândru ții portu`*
Anton Zeman – *Joc din Oaș* (trei voci egale)
Vasile Spătărelu – *Floare albastră* (SATB + solist)
Constantin Rîpă – *Cântec satiric*
Vasile Timiș – *Trei valsuri pe versuri de Mihai Eminescu* (SATB + pian)
Dan Buciu – *Rondeau* (SATB + flaut)
Sabin Pautza – *Gloria* (SATB + pian)
Adrian Pop – *Nu știu zău*, *Hora miresii*
Cristian Misievici – *Eminescu* (trei voci egale)
Gheorghe Duțică – *Da suonare* (trei voci egale)
Dan Dediu – *Cine e morarul?*
Grigore Cudalbu – *Trecui dealul la Băiuț*

REPERTORIU UNIVERSAL

A cappella
Jacques Arcadelt – *Il bianco cigno*
Pierre Passereau – *Il est bel et bon*
Tommaso Ludovico de Vittoria – *Ave Maria*
Giovanni Gastoldi – *Vezosette nimfe e belle*
Orazio Vecchi – *So ben mi ch`ha bon tempo*
Hans Leo Hassler – *Tanzen und Springen*
Claudio Monteverdi – *Lasciate mi morire*
Erasmus Widmann – *Wohlauf ihr Gaste*
Felix Mendelssohn – *Die Nachtigal*
Robert Schumann – *Gute Nacht*
Giuseppe Verdi – *Laudi alla Vergine Maria* (S-S-A-A)
Cesar Franck – *Panis angelicus*
Anton Bruckner – *Locus iste*
Camille Saint-Saëns – *Ave verum*
Josef Rheinberger - *Abendlied*
Edvard Grieg – *Ave maris stella*
Leoš Janáček – *Graduale*
Igor Stravinski – *Ave Maria*
Heitor Villa-Lobos – *Ave Maria*
Francis Poulenc – *Petites voix (cinq choeurs faciles a cappella pour trois voix d`enfants)*
Randall Thompson – *Alleluia*
Franz Biebl – *Ave Maria* (S-S-A) + (S-S-A-A)
Knut Nystedt – *Laudate*
Gordon Young – *Alleluia*
Arvo Part – *Bogoroditse Djevo*
Javier Busto – *Salve Regina* (S-S-A-A)
Piotr Janczak – *Kyrie* (S-S-A-A)

Cu acompaniament
Heinrich Schütz – *Ehre Sei Dir Christe* din *Matthäus Passion*
Henry Purcell – *With drooping wings* din opera *Dido și Aeneas*
Antonio Vivaldi – *Et in Terra Pax* din *Gloria*
Johann Sebastian Bach – *Jesus bleibet meine Freude* din Cantata 147
Georg Friedrich Händel – *Surley He hat borne ourgriefs* din oratoriul *Messiah*
Antonio Domenico Viraldini – *Sancta Maria*, cor din opera *Carlo Magno*
Wolfgang Amadeus Mozart – *Ave verum*
Charles Gounod – *O jour de deuil*, cor din actul III al operei *Romeo și Julieta*
Bedřich Smetana – *Proč bychom se netěšili* din opera *Mireasa vândută*
Alexandr Borodin – *Dansurile polovțiene*, cor din opera *Creazul Igor* (voci egale)
Edward Elgar – *Ave Maria*
Gabriel Faure – *Cantique de Jean Racine*
Giacomo Puccini – *Kyrie* din *Messa di Gloria*
Bela Bartok – *Patru cântece slovace*
George Gershwin – *Oh, I can't sit down* – cor din *Porgy and Bess*
Maurice Duruflé – *Introit* din *Requiem*
Eric Wild – *Nobody knows* (SATB + solo S/T)
Benjamin Britten – *A Ceremony of Carols* S-M-A
Eric Whitacre – *Sing gently*
Morten Lauridsen – *Dirait-on*
John Rutter – *All bells in paradise*
Andrew Lloyd Weber – *Pie Jesu* din *Requiem* (SATB + solo S și T)

SUGESTII METODOLOGICE

Este extrem de important ca orice repetiție corală să debuteze cu un set de exerciții vocale care să-i pregătească pe elevi pentru interpretare și implicit pentru efortul necesar susținerii unei repetiții eficiente. Vocalizele ar trebui să reprezinte o etapă absolut obligatorie, indiferent de vârsa coriștilor, de experiența acestora sau de repertoriul abordat. Este imperios necesar ca orice repetiție, concert, recital sau spectacol să aibă un timp alocat vocalizelor. Profesorul-dirijor, va trebui să-și alcătuiască un set de exerciții vocale care să acopere întreaga paletă de problematici specifice:

- exerciții de respirație
- exerciții pentru plasarea sunetelor în cavitățile rezonatoare
- exerciții de întreținere a tonusului vocal
- exerciții de intonație
- exerciții pentru realizarea tipurilor de atac
- exerciții pentru articulație și dicție
- exerciții de dezvoltare a tehnicii vocale
- exerciții pentru egalizarea registrelor
- exerciții pentru omogenizarea vocalelor
- exerciții de omogenizare și acordaj
- exerciții de dinamică
- exerciții de dezvoltare a simțului ritmic
- exerciții de agilitate și bravură

După această etapă, se vor cânta 1-2 lucrări cunoscute, având ca scop atât omogenizarea ansamblului coral, cât și fixarea unor elemente de interpretare. Tot în această etapă, lucrarea muzicală se va fixa treptat, logic și firesc în memoria elevilor, conducând la învățarea pe dinafară a respectivelor partituri. Se recomandă memorarea lucrărilor corale abordate deoarece astfel, elevii vor fi atenți la gestica dirijorului și se vor putea concentra la obținerea unei sonorități corecte, coerente și expresive.

În etapa următoare se va trece la învățarea unei noi lucrări, sau a unui nou fragment muzical. Deoarece elevii sunt la o unitate școlară vocațională, este de preferat ca aceștia să se obișnuiască cu partiturile generale, evitând folosirea știmelor. În funcție de dificultatea partiturii, fiecare fragment va putea fi solfegiat separat de fiecare voce, de grupe de voci (voci feminine, voci masculine sau voci înalte-voci grave), sau în ansamblu. După parcurgerea lucrării sau fragmentului muzical pe solfegiu, se va citi textul silabic, respectând ritmul impus de scriitura muzicală, dar și accentele prozodice ale textului. Urmând acești pași, suprapunerea textului pe muzică se va face mult mai ușor și mai firesc.

Varietatea tematică a repertoriului abordat oferă coriștilor posibilitatea de a se familiariza cu trăsăturile stilistice caracteristice lucrărilor studiate, într-o abordare interdisciplinară (teoria muzicii, istoria muzicii, armonie, limbi străine etc.). Fondul de cultură muzicală și modalitățile de lucru specifice, fac din disciplina *Ansamblu coral* o activitate prin care elevul își lărgește orizontul cultural și conștientizează rolul său ca parte dintr-un grup.

Repertoriul anual trebuie să cuprindă lucrări diverse ca tematică, stil și modalitate de interpretare:

- *a cappella* și cu acompaniament de pian sau orgă;
- cu tematică religioasă și laică;
- din toate epocile stilistice – de la Renaștere la creația contemporană;
- din creația națională și universală;
- din folclorul românesc și internațional;
- din creația de divertisment – muzică ușoară, jazz, gospel, negro spiritual, rock, musical etc.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

- BOTEZ, Dumitru D., *Tratat de cânt și dirijat coral*, vol. I și II, Institutul de cercetări etnologice și dialectologice, București, 1982/1985;
- BUZOIANU, G., *Vocea și igiena vocală*, Librăria Cioflec, 1936;
- CÂMPEANU, Liviu, *Elemente de estetică vocală*, Editura Interferențe, București, 1975;
- CRISTESCU, Octav, *Cântul, probleme de tehnică și interpretare vocală*, Editura Muzicală, București, 1963;
- ENĂCHESCU, Eleonora, *De la cuvânt la cânt*, Editura Universității Naționale de Muzică, București, 2007;
- GÂSCĂ, Nicolae, *Interpretarea muzicii corale*, Editura Junimea, Iași, 2004;
- MARIN, Constantin, *Arta construcției și interpretării corale*, Electrecord, București, 1985;
- POP, Claudia, *Dicțiunea și defectele ei*, în Eseuri de muzicologie, Editura Universității Transilvania, Brașov, 2005;
- POP, Ioan, *Cântul mod de comunicare*, Editura Universității Naționale de Muzică, București, 2004;
- TRUICULESCU, Marin-Marius, *Cântul vocal profesionist*, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2011;

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Instituție de apartenență, localitate, județ
Responsabil MEC Prof. LILIANA BOBEICĂ	Ministerul Educației și Cercetării
Responsabil CNCE Prof. LĂCRĂMIOARA-ANA PAULIUC	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare
Coordonator științific Prof. Univ. Dr. VALENTINA DEDIU-SANDU	Universitatea Națională de Muzică din București
Lect. Univ. Dr. AUREL MURARU	Universitatea Națională de Muzică din București

Anexa nr. 286

Programa școlară
pentru disciplina

ANSAMBLU ORCHESTRAL

Clasele a IX-a – a XII-a
Curriculum de specialitate (CS)

Filiera vocațională, profilul artistic,
specializarea muzică

Învățământ liceal

- 2026 –

Anexa nr. 286
Programa școlară pentru disciplina *Ansamblu orchestral,*
clasele a IX-a – a XII-a, *curriculum de specialitate (CS)*

- ***Filiera vocațională, profil artistic, specializarea muzică***

NOTĂ DE PREZENTARE

În învăţământul vocaţional, profil artistic, specializarea muzică, studiul disciplinei ***Ansamblu orchestral*** reprezintă una dintre condiţiile fundamentale ale formării viitorilor instrumentişti/muzicieni deoarece aceştia urmează să cânte în formații profesioniste. Având în vedere viitorul parcurs al elevilor, disciplina Ansamblu Orchestral/Instrumental trebuie privită din punct de vedere multi/inter/pluri disciplinar deoarece se utilizează și se aprofundează noțiunile predate la alte discipline (teorie solfegiu și dicteu, armonie, forme, polifonie, estetică etc).

Prin această programă se intenţionează optimizarea şi eficientizarea sistemului de pregătire artistică de specialitate, care să permită evaluarea cu acurateţe a competenţelor dobândite de către elevi. De asemenea, prin această ofertă educaţională este posibilă conturarea traseelor individuale de evoluţie profesională a absolvenţilor, prin adaptarea repertoriilor şi a modalităţilor de abordare a acestora la particularităţile intelectuale şi afective ale elevilor. Prin curriculumul specific se vizează optimizarea studiului cântului instrumental în ansamblu ca abordare metodică şi de conţinut, a repertoriului şi a manifestărilor specifice. Pregătirea de specialitate a elevilor de la profilul artistic, specializarea muzică, presupune valorificarea achiziţiilor învăţării dobândite prin educaţia de bază (disciplinele din TC precum și din CS), ca modalitate de asigurare a egalităţii de şanse şi de întregire a formării intelectuale, estetice şi morale a elevilor. Fondul de cultură muzicală, modalităţile de lucru specifice, face din disciplina ansamblu orchestral/instrumental o activitate prin care elevul (individul) îşi lărgeşte orizontul cultural şi conştientizează rolul său ca parte dintr-un grup. Totodată, activitatea de a cânta în ansamblu sporeşte posibilitatea de a activa ulterior într-o zonă a socialului la care accesul este rezervat unei anumite categorii, şi anume cea de instrumentist într-o formaţie profesionistă. Prezenta programă are în vedere pregătirea de specialitate a elevilor ca mijloc de orientare a acestora spre trasee ulterioare de pregătire superioară şi ca posibilitate de atingere a unui nivel adecvat de performanţă în domeniu.

Parcurgerea repertoriului este abordată nu ca un scop în sine, ci ca mijloc pentru atingerea competenţelor şi a formării elevilor pentru interpretare muzicală într-o formaţie şi ca element indispensabil desăvârşirii personalităţii artistului în devenire şi a viitorului consumator avizat de artă.

Acest document reprezintă pentru profesor un instrument de lucru care permite deplasarea accentului de pe acumulările de cunoştinţe pe utilizarea lor în practica muzical instrumentală, de pe caracterul informativ al pregătirii de specialitate, pe cel formativ, aplicativ, centrând procesul didactic pe elev şi pe opţiunile sale.

Programa şcolară pentru Ansamblu orchestral/instrumental, cuprinde: competenţe generale care evidenţiază achiziţiile învăţării, la finalul învăţământului liceal, specifice interpretării în ansamblu; competenţe specifice şi conţinuturi structurate pentru fiecare an de studiu; progres evident prin urmărirea competenţelor demonstrate de acestea; valori şi atitudini, ca rezultate ale instruirii care nu pot fi definite în termeni de acţiuni sau de comportamente observabile imediat şi uşor evaluabile. Acestea reprezintă un rezultat al întregului demers didactic cu specific artistic, la care elevul participă; sugestiile metodologice sunt oferite ca sprijin pentru cadrul didactic şi se referă la detalieri privind: conţinutul învăţării, metode, activităţi şi procedee didactice, recomandări cu privire la abordarea repertoriului, precum şi sugestii privind evaluarea continuă şi sumativă în scopul orientării cadrului didactic în procesul de predare-învăţare a acestor discipline; repertoriul este un mijloc de realizare a competenţelor. Parcurgerea acestuia constituie un obiectiv important pentru realizarea progresului elevilor în învăţare.

Activitățile de învățare propuse vizează formarea unei prezențe scenice autentice, dezvoltarea expresivității și a controlului instrumental. Elevii sunt încurajați să experimenteze piese, să analizeze (din punct de vedere melodic, ritmic, armonic, polifonic, formal, stilistic, timbral) dezvoltandu-și capacitatea de autoobservare, refelcția artistică și colaborarea în ansamblu.

Însă, cel mai important obiectiv pe care programa şi-l propune este acela de a proiecta opţiunile spre specializare (orientarea profesională) a elevilor într-un sistem care să permită capacitatea de comunicare în mediul artistic, dar şi într-un sistem socio-profesional în care urmează să se integreze ca producător şi consumator avizat de artă, inclusiv evoluția în cadrul ierahiei ansamblului orchestral (partidei) este o simulare a evoluției activității profesionale după integrarea într-un ansamblu profesionist. Actuala structură a programei vizează o abordare flexibilă a demersului didactic, a căilor, a metodelor şi a mijloacelor adecvate individualităţii elevului.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG 1	Operarea cu elemente de limbaj specific în abordarea creaţiilor muzicale de gen, prin identificarea particularităților stilistice ale lucrărilor abordate și participarea conștientă la redarea lor expresivă
CG 2	Transferarea cunoştinţelor şi a tehnicilor de cânt în ansamblul orchestral în contextul situaţiilor specifice, prin aplicarea cunoștințelor de tehnică instrumentală, de frazare și de echilibru sonor în contextul ansamblului
CG 3	Cultivarea spiritului de ansamblu și a colaborării artistice
CG 4	Formarea disciplinei de artist interpret și a eticii profesionale, prin dezvoltarea capacității de integrarea activă și responsabilă în cadrul unui ansamblu orchestral
CG 5	Integrarea cunoștințelor interdisciplinare

CLASELE a IX-a – a XII-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 ***Operarea cu elemente de limbaj specific în abordarea creațiilor muzicale de gen, prin identificarea particularităților stilistice ale lucrărilor abordate și participarea conștientă la redarea lor expresivă***

CS 1.1 Aprofundarea noțiunii de ansamblu
- *poziția în ansamblu instrumental;* - *conștientizarea importanței acordajului și realizarea acestuia;* - *crearea unui moment inspirat de stările emoționale dintr-o piesă*
CS 1.2 Recunoașterea, înțelegerea și aplicarea elementelor de limbaj muzical în lucrările studiate
- *interpretarea unei piese, urmărind echilibrul dintre voci;* - *participarea la exerciții de ansamblu cu atenție la sincron și frazare comună;* - *formarea sonorității și omogenizarea sunetului ansamblului;* - *autoevaluarea interpretării pe baza filmării unei repetiții.*
CS 1.3 Familiarizarea cu forme ale repertoriului orchestral specific diverselor perioade/epoci
- *identificarea diverselor forme specifice repertoriului orchestral, precum suite orchestrale, uverturi, simfonii etc.;* - *identificarea diferențelor sonore și de caracter între diverse lucrări, prin analiza elementelor de stil și de expresie a pieselor studiate;* - *corelează analiza partiturii și exprimarea artistică în cadrul repetițiilor și concertelor.*

CG 2 ***Transferarea cunoştinţelor şi a tehnicilor de cânt în ansamblul orchestral/instrumental în contextul situaţiilor specifice, prin aplicarea cunoștințelor de tehnică instrumentală, de frazare și de echilibru sonor în contextul ansamblului***

CS 2.1 Analizează ritmico – melodic partiturile muzicale pentru a identifica detaliile interpretative
- *explicarea textului și înțelegerea lui;* - *marcarea intențiilor dinamice, agogice direct pe partitură;* - *realizarea unui scurt rezumat al ideilor componistice*
CS 2.2 Construiește coerent interpretarea prin integrarea elementelor muzicale, dramatice și expresive
- *exersarea unui pasaj cu integrarea progresivă a tempoului, dinamicii, articulațiilor;* - *lucrul pe partide pentru dezvoltarea relațiilor de ansamblu;* - *participarea la repetiție cu feedback colectiv din partea colegilor*
CS 2.3 Aplicarea elementelor de tehnică instrumentală în condițiile specifice interpretării în grup
- *interpretează respectând sincronizarea ritmică și intonațională în cadrul partidei și al ansamblului;* - *interpretarea repertoriului cu respectarea tuturor indicațiilor din partituri* - *interpretarea repertoriului cu respectarea indicațiilor dirijorului*

CG 3 Cultivarea spiritului de ansamblu și a colaborării artistice

CS 3.1 Colaborează eficient cu colegii și dirijorul în procesul de repetiție
- *participarea activă la repetiție, respectând indicațiile dirijorale;* - *exersarea ascultării reciproce;* - *simularea unei repetiții profesionale cu roluri de conducere (dirijor)*

CS 3.2 Manifestă atitudine responsabilă și deschisă în activitățile de grup și de ansamblu
- *respectarea timpilor de repetiție și asumarea sarcinilor de echipă;* - *corelarea interpretării individuale cu partenerii de ansamblu pentru echilibrarea grupului;* - *conștientizarea diferențierii între vocile/temele principale și secundare*
CS 3.3 Contribuie activ la coeziunea echipei artistice prin comunicare, respect și susținere reciprocă
- *organizarea unei sesiuni de feedback constructiv între colegi;* - *recunoașterea și interpretarea conform cunoștiințelor dobândite la celelalte materii de specialitate.*

CG 4 ***Formarea disciplinei de artist interpret și a eticii profesionale, prin dezvoltarea capacității de integrarea activă și responsabilă în cadrul unui ansamblu orchestral***

CS 4.1 Aplică reguli de conduită și etică în spațiul de repetiție și pe scenă
- stabilirea unui cod de comportament de grup pentru repetiții; - integrarea în ansamblu instrumental și respectul față de colegi.
CS 4.2 Demonstrează perseverență, punctualitate și capacitate de autoevaluare în procesul de lucru artistic
- autoevaluare stadiului interpretării; - stabilirea și urmărirea unor obiective personale de învățare; - conștientizarea nevoii de repetiții suplimentare pentru studiu individual al elevului.
CS 4.3 Participă conștient la activitatea colectivă a orchestrei, respectând disciplina și indicațiile dirijorului
- manifestă o atitudine pozitivă față de colaborarea cu ceilalți membri ai ansamblului; - exersează autonomia și spiritul critic constructiv în cadrul colectivului; - manifestă initiative artistice în interpretarea colectivă, în acord cu intențiile dirijorului; - demonstrează un nivel ridicat de maturirate artistică și responsabilitate în activitatea orchestrală.

CG 5 ***Integrarea cunoștințelor interdisciplinare***

CS 5.1 Corelează informațiile din istoria muzicii, teorie solfegiu și dicteu, armonie, forme, polifonie, estetică, literatură și arte vizuale în interpretarea piesei studiate
- investigarea unor informații relevante despre contextul istoric în care au fost create operele studiate; - asocierea unei lucrări de artă vizuală cu atmosfera lucrări studiate.
CS 5.2 Explică legătura dintre conținutul muzical și cel emoțional în construcția unei lucrări muzicale
- analiza structurii muzicale a unei piese pentru identificarea momentelor de tensiune; - discuție dirijată despre modul în care orchestra susține acțiunea solistului; - reprezentarea grafică/sonoră a evoluției dramatice în paralel cu cea muzicală.
CS 5.3 Valorifică referințe culturale și stilistice în interpretarea personală a unei piese
- alegerea unei interpretări de referință și discutarea elementelor de stil; - adaptarea expresiei interpretative (dinamică, agogică) și corporale la cerințele estetice ale epocii (baroc, clasicism, romantism, modernism etc.); - valorifică experiențele acumulate în contexte publice (examene, concrete, concursuri, festivaluri

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Sincronizare ritmică și intonațională	- sincronizare tempo-ului și a ritmului; - echilibru între intervale în întonație și execuție muzicală; - ascultarea partenerului; - execuție muzicală clară conformă stilului; - expresivitate nonverbală
Interpretare și construcție	- recunoașterea temelor muzicale și a elementelor principale de orchestrație; - corelarea interpretării individuale cu partenerii de ansamblu; - analiza expresiei; identificarea intențiilor dramatice; - semne de expresie muzicală; articularea intenției dramatice cu cea muzicală; - coordonarea simultană intonație - ritm; motive muzicale; tonalitate și caracter; expresivitate dinamică
Lucru de ansamblu și colaborare artistică	- formarea sonorității și omogenizarea sunetului ansamblului; - sincronizare; - echilibru între intenție dinamică și execuție muzicală; - ascultarea colegilor din ansamblu; - adaptare în timp real; coeziune; - dinamica grupului; reacție spontană; - planificare colectivă; - distribuirea responsabilităților; - colaborare interdisciplinară
Etică profesională și disciplină artistică	- conștientizarea importanței acordajului și realizarea acestuia; - argumentare artistică; formularea observațiilor constructive; reflecție asupra procesului; - analiza critică a interpretării; recunoașterea valorilor artistice; autoevaluare; - feedback argumentat; respect profesional; analiza comparativă; - comportament scenic; respect pentru ierarhii artistice; comunicare eficientă; - punctualitate; organizare; respectarea termenelor; - formularea opiniilor constructive; ascultarea activă; comunicare empatică; - mediere; autocontrol; soluționare etică; - reguli de comportament în spațiul artistic; respect pentru colegi și profesori; atitudine profesională; - recunoașterea comportamentelor nepotrivite; soluții de mediere; autoreglare emoțională; - autocontrol; concentrare; gestionarea energiei în spațiul scenic; - autoanaliză; reflecție asupra performanței; planificarea obiectivelor personale; - planificarea studiului; autogestionarea timpului; prioritizarea sarcinilor.
Tehnică instrumentală și expresivitate	- audierea unor variante interpretative comparate; - cunoșterea individuală a capabilităților instrumentului la care interpretează; - proiecția, calitatea și claritatea sunetului; articulație.

Domenii de conținut	Conținuturi
Context cultural și interdisciplinaritate	- căutarea unor informații relevante despre contextul istoric în care au fost create operele musicale; - stiluri instrumentale (preclasicim, clasicism, romantism, bel canto, verism, școli naționale, contemporan); diferențe de timbru; analiza interpretative; - trăsături ale stilului baroc, clasic, romantic; ornamentică; expresivitate stilistică; - curente artistice majore; epoci muzicale; contextul social și literar al operei; - intensitate sonoră; tensiune emoțională; dramaturgie muzicală; - estetica romantică, clasică, modernă; raportul artă–societate; curente artistice.

SUGESTII METODOLOGICE

Predarea disciplinei Ansamblu Instrumental/Orchestral presupune un demers didactic multi disciplinar centrat pe învățarea prin experiență artistică, în care elevul este participant activ la procesul de formare expresivă şi scenică. Activitățile de învățare trebuie să integreze elemente de observație, înțelegere, analiză, reflecție, contribuind la dezvoltarea progresivă a competențelor interpretative pe durata celor 4 ani de studiu în ciclul liceal al acestei discipline, doar după parcurgerea în integralitate a tuturor anilor elevul poate să dobândească competențele generale menționate mai sus.

Interpretarea instrumentală în ansamblu realizează un sincretism al părţii (individul) cu întregul (colectivul), fiind una din modalităţile cele mai eficiente de formare a spiritului de lucru în echipă. Participarea instrumentistului într-o formaţie orchestrală contribuie la conştientizarea acestuia la apartenenţa la grup, la disciplinarea şi la socializarea sa; totodată, prin transferul de la studiul pe partide (grup mic) la interpretarea în ansamblu complet în concerte, determină dezvoltarea la elev a capacităţii de autocontrol (emoţii, stări, sentimente), a capacităţii de memorizare şi de atenţie distributivă până la încheierea activităţii. În vederea realizării progresului în învăţare, în studierea disciplinei este necesar studiul suplimentar (pe partide de instrumente), dar şi individual unde elevul trebuie să-şi aprofundeze prin exerciţiu rolul ce-i revine în ansamblu, nu numai în vederea pregătirii pentru concerte, înregistrări ci şi pentru desăvârşirea sa instrumentală. De aceea, recomandăm profesorului de instrument să acorde în cadrul orelor de *instrument principal* prevăzute în planul cadru, un timp suficient şi studiului ştimei de orchestră a elevului. Orele de ansamblu sunt extraordinar de importante pentru evoluția ulterioară a elevilor deveniți adulți în ansamblurile profesioniste. Varietatea repertoriului abordat, oferă elevilor instrumentişti posibilitatea de a materializa - prin redarea practică a lucrărilor muzicale - trăsăturile stilistice aparţinând epocilor studiate în cadrul altor discipline de specialitate. În acest sens, recomandăm profesorului să abordeze un repertoriu accesibil crescând treptat în dificultate pentru a ține pasul cu achiziţiile învăţării până la această vârstă, dezvoltând în acelaşi timp deprinderea de a cânta în ansamblu. Se formează premiza pentru înţelegerea unui repertoriu de o complexitate sporită, caracteristică etapelor următoare în interpretarea orchestrală/instrumentală.

Repertoriul ansamblului instrumental/orchestral va cuprinde într-o măsură semnificativă şi piese din creația românească în fiecare an de studiu iar lucrările din repertoriul universal vor acoperi diverse perioade din istoria muzicii în mod echilibrat. În selectarea repertoriului, indiferent de stilul căruia îi aparţine, profesorul trebuie să aibă în vedere ca acesta: - să aibă o valoare muzicală recunoscută; - să se constituie într-o primă achiziţie de creaţii de referinţă necesare formării viitorului instrumentist; - să fie adecvat vârstei, nivelului de înţelegere al elevilor şi să corespundă posibilităţilor interpretative ale ansamblului; - să păstreze un raport echilibrat între lucrările simfonice, lucrările de acompaniament, lucrările vocal simfonice. Pornind de la caracterul practic al activităţilor specifice ansamblului orchestral.

Profesorul va urmări:

- crearea unui climat de lucru colaborativ, bazat pe încredere, respect și feedback constructiv
- adaptarea repertoriului la nivelul de pregătire, particularitățile individuale instrumentale și personalitatea artistică a fiecărui elev
- utilizarea observației reflexive (filmări, înregistrări) pentru conștientizarea progresului individual
- valorificarea studiului comparativ prin audiții și vizionări de spectacole, urmate de analize ghidate
- promovarea autoevaluării și evaluării colegiale ca instrumente de dezvoltare a spiritului critic și a încrederii artistice
- colaborarea interdisciplinară cu profesorii de instrument principal, muzică de cameră, istoria muzicii, armonie, forme, teorie solfegiu și dicteu, stilistică, estetică etc. pentru o formare integrată

Procesul de predare–învățare–evaluare trebuie să fie dinamic, creativ și adaptabil, punând accent pe dezvoltarea expresiei individuale și pe formarea unei atitudini profesionale responsabile față de arta interpretativă.

Pornind de la caracterul practic al activităţilor specifice ansamblului instrumental/orchestral, în evaluarea elevilor se va apela cu predilecţie la observarea continuă şi sistematică a acestora, atât în cadrul partidei, cât şi al ansamblului. Se folosesc inclusiv formele de evaluare sumativă a manifestărilor artistice colective - concerte, simpozioane, concursuri.

Recomandările metodologice subliniază necesitatea îmbinării teoriei cu practica scenică, a respectului față de partenerul de scenă și a formării unei culturi artistice complexe, care să permită elevilor continuarea studiilor la nivel superior și integrarea în viața artistică.

Titluri de repertoriu orientativ:

SIMFONICE

- J. S. Bach - Aria din Suita în Re
- W. Byrd – Suite de balet
- G. F. Handel – *Pasacaglia*, Concerte grossi
- C. W. Gluck – Concerte Grossi, Uvertura Operei *Orfeo și Euridice*
- J. Ph. Rameau – Suite de Balet, Uverturi
- G. P. Telemann – Suite
- A. Vivaldi – Sinfonii

- J. Haydn – Sinfonii
- W. A. Mozart – Simfonii, *Mica Serenadă*, Uverturile Operelor *Nunta lui Figaro, Don Giovanni, Flautul Fermecat*, *Dansuri țărănești,*
- L. van Beethoven – Simfoniile *1, 2, 4, 5,* Contradansuri*,* Uverturile *Egmont, Coriolan, Leonora 3, Fidelio*

- F. Schubert – Sinfonii
- G. Bizet – Uvertura Operei *Carmen*, Suitele *Arleziana*
- Gioachino Rossini – Uverturile Operelor *Wilhelmm Tell, Barbierul din Sevilia, Cenușăreasa, Italianca în Alger, Coțofana Hoață*
- J. Brahms – Dansuri Ungare
- A. Dvorak – Dansuri Slave, Serenada
- F. Liszt – Poemul Simfonic *Preludiile*
- Strauss jr, Strauss sr. – Valsuri, Polci, Marsuri, Uvertura Operetei *Lilacul*
- C. M. von Weber – Uverturile Operelor *Euryanthe, Oberon, Freischutz*
- G. Verdi – Uvertura Operei *Nabucco*
- R. Wagner – Uverturile Operelor *Maeștrii Cântăreți din Nurnberg, Tannhauser*, Preludiul la actul 3 din Opera *Lohengrin*
- B. Smetana – Poemul simfonic *Valtava*
- P. I. Ceaikovski – Serenada, Uverturile 1812, *Romeo și Julieta*
- J. Sibelius – *Vals Trist*

- B. Bartok – *Dansuri Românești*
- G. Enescu – Suita 1, Rapsodiile Române
- D. Dediu – *Ornements*, *Hyperkardia*
- S. Nichifor – *Constellations*, Simfonia *American Symphony I*
- D. Popovici – *Codex Caioni*

ACOMPANIAMENTE

- A. Corelli – Concerte instrumentale
- J. S. Bach – Concertele *Brandenburgice*
- A. Vivaldi – *Anotimpurile*, Concerte instrumentale

- J. Haydn – Concertele pentru pian, Concertele pentru violoncel
- W. A. Mozart – Concerte instrumentale (pian, vioară, flaut, flaut și harpă, oboi, fagot), Arii și Duete din opere
- L. van Beethoven – Concertele pentru pian *1,2,3*, Concertul pentru vioară, *Romanțele* pentru vioară
- G.Donizetti – Arii și Duete din Operele *Elexirul Dragostei*, *Lucia di Lammermoor*,
- G. Verdi – Arii și Duete din *Nabucco, Rigoletto, Traviata, Don Carlo, La Traviata, Aida*
- F. Mendelssohn – Concertul pentru vioară, Concertele pentru pian
- F. Liszt – Concertele pentru pian
- F. Chopin – Concertele pentru pian
- R. Schumann – Concertul pentru pian, Concertul pentru violoncel
- N. Paganini – Concertele pentru vioară

- C. Porumbescu – Balada
- G. Enescu – Balada
- D. Dediu – Concertino *Nocturnis Iarvis*

VOCAL-SIMFONIC

- J. S. Bach – Cantate, Coruri din *Matheus* și *Johannes Passion*
- A. Vivaldi – Gloria

- W. A. Mozart – Missa Încorănării
- W. A. Mozart - Requiem

- G. Verdi – Coruri din *Nabucco* și *Trubadurul*
- P. Mascagani – Corul *Învierii* și Corul *țăranilor* din Opera *Cavaleria Rusticană*
- C. Orff – fragmente din Cantata *Carmina Burana*
- P. Constantinescu – Corul final din Oratoriul *Bizantin de Paști*
- V. Stoica – Suita de colinde

Sugestiile metodologice pentru repertoriu sunt doar orientative, trebuie ținut cont de componența instrumentiștilor în distribuția fiecărui ansamblu, deoarece, constatăm din practica celor 75 de ani de învățământ vocațional din România, că structura ansamblurilor este extrem de eterogenă:

- Se recomandă alegerea repertoriului în funcție de nivelul tehnic și maturitatea elevilor.
- În cazul în care distribuția nu acoperă întreaga paletă a instrumentiștilor se recurge la accesibilizarea didactică de către profesor/dirijor.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

- ADORNO, Theodor, *Teoria estetică (Ästhetische Theorie*, Editura Suhrkamp, 1973*)*, Editura Paralela 45, traducere de Andrei Corbea, Gabriel Decuble, Cornelia Esianu, București, 2005
- BĂLAN, George, *Dincolo de muzică*, Editura pentru Literatură, 1967
- BERGER, Wilhelm Georg, *Ghid – Muzica simfonică (barocă-clasică)*, Editura Muzicală, București, 1967
- CĂLINESCU, George, *Principii de estetică,* Editura Litera Internațional, București, 2003
- GRUNEA, Savel, *Cum se pregăteşte un spectacol*, Editura Tineretului, Bucureşti, 1952
- LUPU, Jean, RACU, Nicolae, CARAMAN-FOTEA, Daniela, SANDU, Eugen-Petre, OPREA, Gabriel-Constantin, FIRCA, Ștefan, *Dicționar universal de muzică*, Editura Grafoart, 2024
- SHEA, George, *Acting in Opera its A-B-C, (ABC-ul actoriei în operă)*, Editura G. Schirmer, 1915
- SCHOLES, Percy A., *Concise Oxford Dictionary of music*, Second Edition Oxford University Press, 1964
- ŞTEFĂNESCU, Ioana*, O istorie a muzicii universale*, 4 volume. Editura Fundaţiei Culturale Române, București, 1995-2002.
- *** *All music guide to Classical Music*, Editura All Media Guide, 2005

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Instituție de apartenență, localitate, județ
Responsabil MEC Prof. LILIANA BOBEICĂ	Ministerul Educației și Cercetării
Responsabil CNCE Prof. LĂCRĂMIOARA-ANA PAULIUC	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare
Coordonator științific Prof. Univ. Dr. VALENTINA DEDIU-SANDU	Universitatea Națională de Muzică din București
Prof. GEORGE ANDREI ȘTEFAN RACU	Colegiul Național de Arte „Dinu Lipatti”, București

Anexa nr. 287

Programa școlară
pentru disciplina

ANSAMBLU FOLCLORIC

Clasele a IX-a – a XII-a
Curriculum de specialitate (CS)

Filiera vocațională, profilul artistic,
specializarea muzică

Învățământ liceal

- 2026 –

Anexa nr. 287
Programa școlară pentru disciplina *Ansamblu folcloric,*
clasele a IX-a – a XII-a, *curriculum de specialitate (CS)*

- ***Filiera vocațională, profil artistic, specializarea muzică***

NOTĂ DE PREZENTARE

Programa școlară pentru ***Ansamblu folcloric*** reprezintă o ofertă curriculară de specialitate pentru învățământul liceal, *filiera vocațională, profil artistic, specializarea muzică,* începând din anul școlar 2026-2027. Disciplina se regăsește în *Anexa 10 la OMEC nr. 4350/20.06.2025 - Planul-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, filiera vocațională, profil artistic, specializarea muzică,* în *Curriculum de specialitate* (CS).

Pentru studiul ***Ansamblului folcloric****,* bugetul de timp alocat, este de 3 ore pe săptămână și se desfășoară cu elevi provenind din clasele a IX-a – a XII-a.

În elaborarea programei, s-a avut în vedere raportarea la cadrul legislativ și documentele strategice generale și specifice care susțin studiul disciplinelor:

- **Legea învățământului preuniversitar** nr. 198/2023, cu modificările și completările ulterioare
- **Planurile-cadru pentru învățământul liceal**, OMEC nr. 4350/2025
- **Profilul de formare al absolventului**, OME nr. 6731/2023, care asigură coerența verticală a parcursului școlar, de la învățământul primar la cel liceal
- **Recomandarea Consiliului UE privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții, 2018.**

Prin această programă, se intenţionează optimizarea şi eficientizarea sistemului de pregătire artistică de specialitate, care să permită evaluarea cu acurateţe a competenţelor dobândite de către elevi. De asemenea, prin această ofertă educaţională este posibilă conturarea traseelor individuale de evoluţie profesională a absolvenţilor, prin adaptarea repertoriilor şi a modalităţilor de abordare a acestora la particularităţile intelectuale şi afective ale elevilor.

Structura programei școlare include, pe lângă *Nota de prezentare*, următoarele elemente:

- *Competenţe generale*
- *Competenţe specifice şi exemple de activităţi de învăţare*
- *Conţinuturile învăţării*
- *Sugestii metodologice*
- *Sugestii de repertoriu*
- *Referinţe bibliografice*

Competențele generale cu un nivel accentuat de complexitate, definite pentru ansamblu folcloric, scot în evidență achiziţiile finale de învăţare ale elevilor la sfârşitul unui ciclu de învățământ;

Competenţele specifice se formează pe parcursul unui an şcolar, sunt derivate din competenţele generale şi reprezintă etape în dobândirea acestora. Competenţele specifice sunt însoţite de exemple de activităţi de învăţare, care constituie modalităţi de organizare a activităţii didactice în scopul realizării competenţelor. Programa şcolară propune diferite tipuri de activităţi de învăţare, care integrează strategii didactice şi care valorifică experienţa concretă a elevului.

Conținuturile învățării constituie elemente de bază ale domeniului, mijloace informaționale prin care se urmărește realizarea competențelor. Astfel, ele sunt grupate pe următoarele domenii:

- Elemente de tehnică instrumentală şi vocală specifică
- Elemente de notație/cultura muzicală
- Aspecte interpretative și interdisciplinare

Sugestiile metodologice includ recomandări privind strategiile didactice. Pornind de la competențele generale, sunt prezentate diferite strategii de formare care contribuie predominant la realizarea acestora.

Elaborarea programei are ca scop dezvoltarea tehnico-interpretativă a elevilor, constituind un demers complex ce integrează și competențe, deprinderi, cunoștințe de la celelalte discipline ale educației muzicale vocaționale.

Pregătirea de specialitate a elevilor de la profilul artistic, specializarea muzică, presupune valorificarea achiziţiilor învăţării dobândite prin educaţia de bază (disciplinele din trunchiul comun), ca modalitate de asigurare a egalităţii de şanse şi de întregire a formării intelectuale, estetice şi morale a elevilor. Fondul de cultură muzicală, modalităţile de lucru specifice, face din disciplina Ansamblu Folcloric o activitate prin care elevul (individul) îşi lărgeşte orizontul cultural şi conştientizează rolul său ca parte dintr-un grup. Totodată, activitatea de cînt în ansamblu sporeşte posibilitatea de a activa ulterior într-o zonă a socialului la care accesul este rezervat unei anumite categorii, şi anume acelea de instrumentist/solist într-o formaţie profesionistă.

Însă, cel mai important obiectiv pe care programa şi-l propune este acela de a proiecta opţiunile spre specializare (orientarea profesională) a elevilor într-un sistem care să permită capacitatea de comunicare în mediul artistic dar şi într-un sistem social în care urmează să se integreze ca şi producător şi consumator avizat de artă

Actuala structură a programei vizează o abordare flexibilă a demersului didactic, a căilor, a metodelor şi a mijloacelor adecvate individualităţii elevului.

Prezenta programă este valabilă şi pentru unităţile de învăţământ cu predare în limbile minorităţilor naţionale.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Formează şi dezvoltă deprinderile tehnico-interpretative**
CG2	**Valorificarea potenţialului creativ în interpretare, operând cu limbajul de specialitate**

CLASELE IX-XII

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 – *Formează şi dezvoltă deprinderile tehnico-interpretative*

CS 1.1. Cunoaște și execută corect elementele specifice de limbaj muzical, corelate cu noțiuni fundamentale de tehnică instrumentală și vocală
- tehnici de interpretare instrumentală (acordaj, exerciţii de emisie a sunetului la instrument). *- tehnici de interpretare vocală (poziţie de cânt, respiraţie, emisie).* *- vocalize* *- descifrează partitura respectând elementele de limbaj specific* *- evidenţează elementele morfologice, sintactice şi de formă ale genurilor instrumentale* *- folosește elementele de limbaj propriu fiecărui instrument în context orchestral*
CS 1.2. Dezvoltă deprinderile de bază, corelate cu tehnica instrumentală și vocală
- deprinderi senzoriale, tehnice, interpretative, respectiv de memorizare *- exerciții de frazare comună și coordonare expresivă* *- identifică elementele de limbaj muzical în folclorul instrumental și vocal*
CS 1.3. D**eprinde și asimilează noțiuni elementare de transcriere muzicală**
- restaurează și valorifică fragmente muzicale din folclorul intrumental și vocal *- cunoaște genurile instrumentale și vocale care aparţin diferitelor zone şi subzone etnofolclorice* *- dezvoltă creativitatea, gândirea muzicală și cea armonică*

CG 2 *Valorificarea potenţialului creativ în interpretare, operând cu limbajul de specialitate*

CS 2.1. Sincronizează şi omogenizează cântul instrumental și vocal în ansamblu folcloric
- dezvoltarea ascultării active și sincronizarea colectivă *- dozarea emisia sonoră, raportându-se în permanență la ceilalți membri ai ansamblului și mai ales, la comportamentul armonic* *- exerciţii melodice, armonice, ritmice realizate individual, pe partide si în ansamblu.*
CS 2.2. Dezvoltă gândirea critică muzicală, capacitatea de sesizare a valorilor estetice, gustului artistic
- participă activ la audiţii şi vizionări comparate ale unor interpretări de referinţă *- emite opinii privind recitaluri, concerte, concursuri, masterclass-uri etc.* *- conştientizează diferenţele de particularitate stilistică între folclorul autentic, stilizat şi fenomenul "kitsch"*
CS 2.3. Optimizează interpretarea pe baza analizei reacției publicului
- promovează valorile tradiționale prin alegerea și prezentarea unui repertoriu adecvat *- dezvoltă expresivitatea și prezența scenică* *- respectă regulile de conduită în cadrul ansamblui: acordaj, poziționare scenică, atitudine corespunzătoare* *- gestionarea emoțiilor scenice, prin pregătire mentală și emoțională.*
CS 2.4. Diferenţiază și interpretează lucrări care fac parte din zone diferite
- investigarea provenienței lucrărilor muzicale interpretate

- *dezbateri pe tema caracteristicilor muzicale ale zonelor* - *identificarea structurilor formale - analiza formei muzicale a unei piese din repertoriul studiat* - *interpretarea lucrărilor respectând caracteristicile muzicale ale zonei*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Elemente de tehnică instrumentală și vocală specifică	- executarea precisă a ornamentelor şi melismelor ornamentale: mordentul (simplu, dublu, superior, inferior), apogiaturi (simple, duple, triple, superioare, inferioare), grupetto, trilul şi trilul-vibrato, glissando(lung, scurt, glissanndo-apogiatură, glissando-echapée) - exerciţii melodice, armonice, ritmice, realizate individual, pe partide şi în ansamblu - exerciţii specifice: dozajul, alternanţa de nuaţe, de formule ritmice
Elemente de notație/cultură muzicală	- valorificarea noțiunilor de ritm, măsură, tempo și dinamică în scop expresiv; - interpretarea corectă a structurilor melodice tradiționale și a formulelor ritmice specifice genului; - înțelegerea relației dintre linia melodică, text și gest scenic; - aplicarea principiilor de frazare și agogică
Aspecte interpretative și interdisciplinare	- comunicarea interactivă în cadrul grupului - asumarea şi conştientizarea relatiei interpret-scena-public - atitudine propice desfăşurării unui act artistic de calitate - colaborarea în asigurarea reuşitei, conştiinţa contribuţiei individuale la actul artistic colectiv - genuri muzicale reprezentative zonelor etnofolclorice: doină, horă lentă, horă mişcată, sârbă, brâu, brează, învârtită, de doi, jiană hațegană, geampara, corăgheasc㠍 rustem, etc; - modurile populare utilizate în repertoriul folcloric: ionic, doric, frigic, lidic, mixolidic, locric, eolic.

SUGESTII METODOLOGICE

Într-o manieră covârșitoare, folclorul a stat la baza creației muzicale autohtone. În prima jumătate a secolului XX erau prezente în creația compozitorilor români următoarele elemente de limbaj, specific național: abordarea folclorului atât intuitiv, cât și științific, a ambelor ramuri ale sale, sătesc și urban, prin citat, creație în caracter popular, stilizare. Aproape toți marii compozitori români s-au inspirat din folclor, astfel că elevii, care studiază în liceele și colegiile de muzică au luat contact cu elementele limbajului său muzical. George Enescu, Béla Bartok, Mihail Jora, Sabin Drăgoi, Sigismund Toduță, Paul Constantinescu, Pascal Bentoiu, Cornel Țăranu, Doru Popovici și mulți alții, au îmbinat în mod armonios creația muzicală de esență folclorică cu sistemele proprii de gândire muzicală.

Printre mijloacele de abordare ale folclorului în creația românească a celei de a doua jumătăți de secol XX se numără sistemele modale oligocordice, pentatonice și pentacordice, sugerarea genurilor ritmico-poetice giusto-silabic sau parlando-rubato, sugerarea sau chiar folosirea unor instrumente populare, ca de exemplu fluier, caval, tulnic, țambal, folosirea heterefoniei și sugerarea în cadrul lucrărilor abordate a unor ritualuri sau obiceiuri. Putem spune astfel că muzica românească în ansamblul ei poartă amprenta mai mult sau mai puțin explicită, a spiritului național și universal deopotrivă.

Bogăția și varietatea folclorului românesc nu poate fi negată, fiecare zonă etno-folclorică cuprinzând mai multe subzone. Astfel, particularitățile stilistice, de ornamentație, diferă de la o zonă sau subzonă la alta. În cadrul acestor regiuni trăiesc mai multe etnii care prelungesc o moștenire culturală de tradiție, o continuă și o îmbogățesc în permanență. Vioara, alături de fluier, taragot, țambal sau cobză este răspândită în toate regiunile românești începând cu secolul XX. Ea capătă în diverse zone denumiri particulare: ceteră în Ardeal, lăută în Banat și Hunedoara, diblă în vestul Olteniei, higheghe în Bihor, țibulcă în Dobrogea sau scripcă în Moldova.

Interpretarea în ansamblu realizează un sincretism al părții (individul) cu întregul (colectivul), fiind una din modalitățile cele mai eficiente de formare a spiritului de lucru în echipă. Participarea în ansamblu folcloric contribuie la conștientizarea acestuia la apartenența la grup, la disciplinarea și la socializarea sa.

Organizarea și desfășurarea activității instructiv-educative trebuie să se realizeze pe măsura posibilităților reale ale elevilor, ținând seama de particularitățile de vârstă, nivelul pregătirii anterioare, precum și de deosebirile individuale, potențialul intelectual, fizic și muzical al fiecărui elev. Pentru a ușura asimilarea și a preveni orice bruscare a evoluției, trebuie aplicate regulile clasice ale didacticii, constând în desfășurarea procesului de învățământ de la cunoscut la necunoscut, de la apropiat la depărtat, de la ușor la greu, de la particular la general, de la concret la abstract.

Procesul instructiv-educativ determină dezvoltarea multilaterală a elevului, dezvoltare care își va pune amprenta în formarea viitorului artist, profesorul urmărind parcursul în ceea ce privește comportamentul artistic și scenic al acestuia, ținând cont de toate aspectele metodologice și psihopedagogice specifice, adaptate și raportate la potențialul individual al elevului pe care îl pregătește.

Este important ca, în primă fază, fiecare ansamblu folcloric să abordeze zona etnografică de proveniență, respectând cu stricteţe particularităţile stilistice și elementele de limbaj muzical ale acesteia. De asemenea ornamentica este foarte importantă în descifrarea partiturilor, fiecare zonă având specificul ei.

La cursurile de ansamblu folcloric se pune un accent foarte mare pe transcrierea lucrărilor din folclorul vocal și instrumental. Fiecare elev trebuie să deprindă tainele scriiturii în folclor, fie că utilizează scrisul de mână, fie că folosește anumite programe de calculator. Acest proces deosebit de complex nu face decât să dezvolte creativitatea, gândirea muzicală, gândirea armonică, să motiveze elevii, să-i facă să se familiarizeze de pe băncile școlii cu rigorile unei orchestre profesioniste de valoare. Satisfacția lor este imensă atunci când colegii lor interpretează piesele și lucrările transcrise de ei, fie că este vorba de lucrări instrumentale sau vocale. Citirea de partituri se dezvoltă enorm, deoarece sunt multe piese și lucrări noi care sunt interpretate la fiecare curs. Sunt zone și subzone etnofolclorice diferite, de la caz la caz, astfel că, particularitățile stilistice, ornamentația sunt diferite. Acest lucru constituie un imens avantaj și în ceea ce privește dezvoltarea citirii la prima vedere, atât în cadrul cursurilor de orchestră cât și la orele de individuale.

Conform unor teoretizări realizate de către specialişti în domeniu, orice transcriere trebuie să vizeze următoarele elemente:

1. înălțimea: cheia, semnele de alterație, notele, etnosunetele şi alte indicații cu privire la înălțimea notelor (spre exemplu semnul de mutare la octavă);
2. timbrul: emisia sonoră în funcție de instrument şi maniere de interpretare specifice vocii sau unui anumit instrument;
3. durata: durata notei, legato-ul de prelungire a duratei, măsura/metrul, puncte de scurtare sau prelungire a duratei unei note, indicații de agogică şi de metrică, indicații metronomice;
4. intensitatea: indicațiile cu privire la nuanțe;
5. expresia: indicațiile de expresie

Referindu-se în special la etnografia românească, Lucian Blaga îi destinge următoarele particularităţi în ornamentare: dozaj, consecvenţă stilistică, echilibru, măsură, ritmică în distribuţia elementelor ornamentale, alternanţa plin-gol, accent-neaccent, substanţă-spaţiu. De aceea, pe lângă deprinderile tehnico-interpretative la instrument, elevii trebuie să posede cunoştinţe temeinice de teorie muzicală, astfel încât să fie capabili să transcrie, să tehnoredacteze partituri muzicale urmărind redarea cât mai fidelă cu putinţă a textului muzical.

De asemenea punem accent pe dezvoltarea deprinderilor de memorizare în cadrul ansamblului, executând pasaje mai lungi sau mai scurte, depinzând şi de gradul de dificultate al lucrării respective, urmând ca mai apoi elevii să redea, după auz, discursul muzical. Aceste exerciții de memorizare au un efect mai mult decât benefic pentru ei, deoarece pe lângă faptul că îşi îmbogățesc constant repertoriul instrumental, îi dezvoltă şi în ceea ce privește memorizarea concertelor, sonatelor sau pieselor din repertoriul muzicii clasice. La instrumentiştii soliști, memorizarea vizuală joacă de asemenea un rol important, fiind necesară o concentrare deosebită în scopul reprezentării vizuale a partiturii. Pe măsură ce textul muzical se complică din punct de vedere al scriiturii, nivelul transcrierii fiind mai complex, partitura devenind greu de vizualizat, acest tip de memorizare devine ineficient. Atât memorizarea motrică, bazată pe procesul mecanic, un lanț de mișcări automatizate, cât şi cea logică, bazată pe învățarea teoretică şi conştientă a elementelor de conținut ale textului muzical, sunt prezente în timpul cântatului, având o importanță mai redusă însă decât primele două tipuri de memorizare, cea auditivă, respectiv cea vizuală. Practic, toate acționează simultan în timpul execuției, importantă fiind prioritatea pe care o are un anumit mod asupra celorlalte, imprimându-i avantajele, respectiv dezavantajele sale.

Însuşirea competenţelor generale şi specifice are ca scop crearea unor valori şi atitudini la nivelul tânărului instrumentist: cultivarea bucuriei de a citi, a gustului estetic în domeniul folclorului instrumental, stimularea gândirii independente prin lectura textelor muzicale, respectiv cultivarea sensibilităţii prin receptarea conţinutului repertorial. Din păcate, peisajul folcloric instrumental este „alterat" cu destule elemente nocive, acţionând ca un veritabil factor coroziv asupra acestuia. De aceea tânărul instrumentist trebuie să discearnă, să distingă şi să deosebească autenticitatea şi veridicitatea folclorului muzical românesc.

Pornind de la caracterul practic al activităţilor specifice ansamblului coral, în evaluarea elevilor se va apela cu predilecţie la observarea continuă şi sistematică a acestora, atât în cadrul partidei, cât şi al ansamblului. Se folosesc inclusiv formele de evaluare sumativă a manifestărilor artistice colective - concerte, simpozioane, concursuri.

În acest document, repertoriul are valoare de sugestie, rămânând la latitudinea profesorului să propună şi alte repertorii, ținând cont de particularitățile de dezvoltare fizică, psihică şi intelectuală a elevilor.

Sugestii repertoriale:

La nivelul fiecărei instituții de învățământ, în funcție de zona etnografică în care se află, se va pune accentul pe valorificarea genurilor folclorice reprezentative. Propunem astfel pentru fiecare zonă în parte asimilarea și aprofundarea următoarelor genuri instrumentale:

Transilvania: Doină, De-a Lungu', Învârtită rară, Învârtită deasă, Învârtită șchioapă, Joc de-nceput, Joc de botă, Chimitelnic, Ponturi, Bărbunc, Fecioresc, Muierească, Hărțag, Hațegană, Învârtită pe doi pași, Țarina, Brâu Pădurenescu, Jiană, etc.

Crișana și Maramureș: Bărbătescu', Feciorescu' sau Bătrânescu', De-nvârtit, Învârtita sau Tropotita, De băut, De strigat, Crișenește, Polca, Polca pe picior;

Moldova: Bârlădeancă, Sârba, Dorobănțește, Hangul, Horă bătrânească, Hora în bătăi, Hora în două părți, Hora nunții, Hora flăcăilor, Hora drăgaicelor, Mocăneasca, Bătuta, Petreanca etc.

Oltenia: Horă, Sârbă, Brâul oltenesc, Dunăreanca, Dobruneanca, Oltenească, Rustemul;

Banat: Doină, Brâu pe 7, Brâu pe 2, Soroc, Horă, Ardeleană și Joc de Doi

Dobrogea: Geamparale, Brâul dobrogean, Horă, Sârbă, Cadânească, Plopeanca, Chipernița, Drăgăicuța, Gârliceanca, Hora Drăgăicii, Lămâița, Leoasa, Maringhile, Păpușica, Săltata, Tropca, Rustem etc.

Piese instrumentale:

Picături de untdelemn; Hora de la Focșani; Hora din Petrești Hora din Vlașca; Hora lăutărească; Hora de la Smârdan; Hora lui Fănică Luca; Hora șapte scări; Hora de la Slatina; Hora mărțișorului; Hora lui Calistrache; Hora dinspre ziuă; Hora licuricilor; Hora Bucureștilor; Hora de la Craiova; Hora din Argeș; Hora lui Marcel Budală; Hora lui Vișan; Hora mare a Românilor; Hora mare din Bacău; Hora pe bătăi; Hora teișenilor; Hora staccato; Silviana; Hora bidinarilor; Hora de concert Hora de la Bacău; Hora de la Clejani; Hora de la Serdanu;	Geamparalele de la Dăeni; Corăgheasca; Ostropăț; Someșanca: Brâul din Găești; Brâul de la Mușetești; Brâul voinicilor; Breaza de la Dragodana; Brâul din Găești; Breaza lui Romeo; Sârba fetelor; Sârba de la Cobia; Sârba de la Izvoarele; Sârba de la Oltina; Sârba Oltenească; Ciocârlia; Sârba de la Bacău; Sârba de la Craiova; Sârba de la Glodeni; Sârba de la Pitești; Sârba de pe Valea Trotușului; Sârba bătrânească; Sârba românilor; Suita de sârbe oltenești; Sârba de la Alunu'; Sârba de la Călărași; Sârba de la Cozmești; Sârba de la Rucăr;	Jocuri din Banat; Învârtita lui Palcu'; Învârtita de la Avrig; Învârtita de la Făgăraș; Învârtita din Mărginimea Sibiului; Pleacă oile la munte; Sorocul mare; Învârtita din Simeria; Jienească de la Vaideeni; Joc de doi - Ca-n Banat; Învârtita din Beclean; Învârtita rară a lui Tibi Gheza; Învârtita de pe Mureș a lui Alexandru Țitruș; Învârtita de la Unirea a lui Alexandru Țitruș; Țarina Abrudului; Țarina de la Bistra; Țarina de la Câmpeni; Țarina Sohodol; Jocul Caprei; Haidăul de la Ocna Mureș; Haidăul de pe Mureș a lui Alexandru Țitruș; Hațegana de la Alba; Fecioresc de Bâtă; De învârtit de pe Bârgău Învârtita din Prundu Bârgăului;	Românește de-a lungu; Învârtită bătrânească din Mănăștur; Joc Bătrânesc de la Brâncă; Jocul Găinii din Gherla; De-a răduit de la Zalha; Învârtita rară din Sânmihaiu Almașului; Desul de la Bihor; Bihoreanul din Cizer; Muierescul din Aleșd; Muierescul din Poienița; Polca din Bihor; Hațegana de la Teiuș; Pe picior din Bihor; Brâul Bihorean; Joc Bătrânesc din Săpânța; Învârtita de la Bârsana; Învârtita de la Ieud;

Hora lui Daniel Iancu; Hora muntenească; Hora rudărenilor; Hora Cuciucov; Hora de la Nord; Breaza din Argeș; Breaza din Prahova; Brâul din Făgăraș; Brâu pe bătăi; Brâu pe șase; Bârlădeanca; Șapte văi și-o vale-adâncă; Brâul bănățenilor; Brâul de la Făget; Breaza de la Cernavodă; Ca la breaza; Rustem oltenesc;	Sârba de la Oltina; Sârba lui Petre; Sârba de la Topoloveni; Sârba dobrogeană; Sârba lui Budală; Sârba de la Nord; Dans din Zarand; Hațegana de pe Mureș; Joc din Banat; Joc din Arad; Învârtita de la Sibiu; Învârtita de strigat; Ardeleană; Bârlădeanca; Geamparalele din Bârlad; Dragu mi-i vara la joc; Hațegana „plaiuri Transilvane”;	Roata din Prundu Bârgăului; De strigat a lui Ruscău; Someșeana din Dej; Învârtita de la Năsăud; Învârtita de la Lușca; Feciorească deasă; Bărbuncul; Mureșeana din Aiton; Hărțagul; Cioarsa de pe Câmpie; Joc cu fete; Fecioreşte de pe Câmpie; De-a lungu din Cojocna; Jocul miresei din Cojocna; Țigănește din Apahida; Românește cu Fete din Aşchileu Mare; Doina lui Tibi Gheza; Doina lui Alexandru Țitruș; Doina lui Iosif Ghemant;	Brâul de la Poienile Izei; De băut din Maramureș De strigat din Maramureș; Doină din Maramureș a lui Dumitru Fărcaș; Joc Bătrânesc din Lăpuș a lui Dumitru Fărcaș; Joc Maramureșean a lui Ioan Berci; Învârtita din Suciu a lui Ioan Berci; Tropotita din Maramureș a lui Dobrican; Doina Frunzei a lui Dobrican.

Piese vocale:

BANAT	**OLTENIA**	**MUNTENIA**	**DOBROGEA**
Banatul de Munte (Caransebeș, Reșița, Valea Almăjului, Mehadia) Reprezentanți: Mariana Drăghicescu - *Cine-o zis la cantec frate* Iosif Ciocloda-*Rozmarin bănățenesc* Banatul de Câmpie (Timișoara, Lugoj, Sânnicolau Mare, Deta) Reprezentanți: Liliana Laichici- *M-am întors iară în sat* Ciprian Pop- *Nu mă rup de ce-i străbun*	Subzone: •Gorj (Târgu Jiu, Novaci, Tismana) Reprezentanți: Maria Apostol-*Cine-a lăsat dor pe lume* Maria Lătărețu-*Au pornit olteni la coasă* •Mehedinți (Baia de Aramă, Strehaia, Drobeta Turnu Severin) Reprezentanți: Petrică Mîțu Stoian-*Hora de pomană* Narcisa Băleanu-*Floarea de colț* •Dolj (Calafat, Bechet, Craiova) Reprezentanți: Maria Rotaru-*E sărbătoare-n Bănie* Zorina Bălan- *Nu e român ca olteanu'* •Vâlcea (Horezu, Băbeni, Brezoi) Reprezentanți:	Subzone: •Teleorman (Alexandria, Roșiorii de Vede) Reprezentanți: Floarea Calotă-*Tot iubind prin Teleorman* Nicușor Iordan-*Drag mi-a fost calu' bălan* •Argeș (Curtea de Argeș, Câmpulung) Gavriil Prunoiu-*Ionico, Ionea* Elisabeta Turcu Juverdeanu-*Neicuță din Argeșel* •Prahova (Câmpina, Vălenii de Munte) Reprezentanți: Maria Tănase Marin-*Păsărică de sub nor* Adriana Deaconu-Prahovă pe valea ta •Buzău (Pătârlagele, Nehoiu) Benone Sinulescu- *Măi Buzău râu înspumat*	Subzone: •Nordul Dobrogei (Tulcea, Delta Dunării, Măcin) Natalia Șerbănescu-*Spune-mi floare de la mare* •Sudul Dobrogei (Constanța, Mangalia, Medgidia) Elena Roizen-*Fedeleșu*l

	Maria Ciobanu- *Vântul de vară mă bate* Marius Țugulescu-*Sunt cioban din Vaideeni* •Olt (Drăgănești, Caracal, Slatina) Reprezentanți: Ioana State-*Bob de rouă, bob de rouă* Steliana Sima- *Hora de la Cilieni* • Romanați Reprezentanți: Constantin Enceanu-*Hai la hora mare*	Viorica Sandu-*Voi,voi, frățiorii mei* •Ilfov și Giurgiu (zona Bucureștilor și sudul Dunării) Mioara Pitulice-*De unde vii tu mă lele?*	

Transilvania	**Bihor**	**Maramureș**	**Moldova**
Cluj Reprezentanți: Ana Sîntejudean – *Dragu' mi-i caru' cu fân;* Vasile Soporan – *Primăvară, primăvară.* Mariana Morcan – *Locu' aiesta mi-i drag mie;* Dumitru Sopon – *Dragă mi-i floarea de crin.* Amalia și Valeria Codorean – *De pe plaiu' Clujului;* Ana Pop Corondan – *M-am suit în Dealu' Clujului:* **Alba** Reprezentanți: Ioan Bocșa – *Mărie, dragă Mărie;* Ionuț Fulea – *Cântec de cătănie;* Veta Biriș – *Cântecul lui Iancu* Mirela Mănescu-Felea – *Ceteraș de la izvor;* Furdui Iancu – *La omu' cu suflet bun;* **Hunedoara** Reprezentanți: Mariana Anghel – *Vin români la Alba, iar;* Mariana Deac – *Cum să sting eu doru' tău;*	Reprezentanți: Florica Bradu – *Bat-o noaptea pă nana;* Florica Duma – *Mânce-te focu' pământ;* Florica Ungur – *Bate vânt de la Orade;* Florica Zaha – *Ține Doamne glasu meu';* Florica Flintașu – *Dă, Doamne, la lume bine.*	Reprezențanți: Lavinia Goste – *Foaie verde pui de nuc;* Nicolae Mureșan – *Trecui aseară prin codru* Titiana Mihali – *Mireasă cununa ta;* Nicolae Sabău - *Bate vântu' dorului;* Ancuța Anghel – *De-o vreme inima me';* Gheorghe Turda – *Tropotita din Săpânța.*	Reprezentanți: Angelica Flutur – *Huțulca;* Viorica Macovei – *Hai la joc măi Niculai;* Sofia Vicoveanca – *Am trăit bine cu jocul;* Mioara Velicu – *Hora mea moldovenească;* Laura Lavric - *Hai române peste sate;* Daniela Condurache – *Din Moldova lui Ștefan.*

Drăgan Muntean - *Peste mine trece-un dor;* Bogdan Toma – *Bate doru' la fereastră* **Sibiu** Reprezentanți: Lucreția Ciobanu – *Ridică-te negură;* Ilie Medrea – *Am plecat pe drum de țară;* Robert Târnăveanu – *Tinerețe vis de june* **Mureș** Reprezentanți: Maria Butilă – *Ceteruica dragă mi-i;* Dorina Oprea – *Du-te dor cu Mureșul.* **Bistrița-Năsăud** Reprezentanți: Valeria Peter Predescu – *La căsuța dingă vale;* Petre Petruse – *Doamne bine mai era;* Cornelia Ardelean - *Dorule nu mă-ncerca.* **Sălaj** Reprezentanți: Sava Negrean Brudașcu - *Dragu mi-i danțu' și jocu';* Ileana Domuța Mastan - *Ai plecat bade din sat.*			

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

1. ALEXANDRU, Tiberiu, Béla *Bartók despre folclorul românesc*, Editura Muzicală, Bucureşti, 1958;
2. ARVINTE, Constantin, *Folclor muzical din Dobrogea*, Ed. Delta, Tulcea, 2019;
3. ARVINTE, Constantin, *Folclor muzical din Moldova*, Ed. Pim, Iași, 2008;
4. ARVINTE, Constantin, *Folclor muzical din Muntenia*, Ed. Mythos, Ploiești, 2016;
5. ARVINTE, Constantin, *Folclor muzical din Oltenia*, Ed. Anthe, Craiova, 2013;
6. ARVINTE, Constantin, *Folclor muzical din Transilvania*, Ed. Tradiții Clujene, Cluj, 2009;
7. BARTEȘ, Ovidiu, HAPLEA, Ioan, *Trio Tansilvan – particularități stilistice*, Editura Clear Vision, Cluj-Napoca, 2009;
8. BÎRLEA, Ovidiu, *Folclor Românesc I*, Editura Minerva, Bucureşti, 1981;
9. CÎRNU, Marius, *Melodii de joc din Banat*, Ed.Pardon, 2007;
10. DEJEU, Zamfir, *Monografia Etnologică a judeţilui Cluj, Zona Huedin*, Editura Fundaţiei pentru Studii Europene, Cluj-Napoca, 2010;
11. DEJEU, Zamfir, *Monografia Etnologică a judeţilui Cluj, Zona Câmpia Transilvaniei*, Editura Fundaţiei pentru Studii Europene, Cluj-Napoca, 2010;
12. DEJEU, Zamfir, *Monografia Etnologică a judeţilui Cluj, Zona Dealurile Gilăului, Clujului şi Dejului*, Editura Fundaţiei pentru Studii Europene, Cluj-Napoca, 2010;
13. MEDAN, Virgil, *Folclor Muzical, Cântece de joc,* Editura Muzicală, București, 1989;
14. MEDAN, Virgil, *160 Melodii populare instrumentale,* Casa Județeană a Creației Populare Cluj, 1968;
15. NOVAC,Luca, *Cântece din Banat*, Ed.Gordian, 2006;
16. PASĂRE, Dumitru Mitel, *Antologie de melodii populare instrumentale românești*, Ed. Universitaria, Craiova, 2022;
17. PASĂRE, Dumitru Miter, *Culegere de cântece populare*, Ed. Măiastră, Târgu Jiu, 2009;
18. PASĂRE, Dumitru Mitel, *Metodă de Nai*, Ed. Măiastră, Târgu Jiu, 2020;
19. PAVELESCU, Mihai, *Romanian Folkmusic, Book 1-5*, Ed. Drie Koningen, Enkuizen, 2000;
20. POP,Ghe.G., *Folclor muzical din Maramures*, Societatea profesorilor de muzică şi desen filiala Maramureș, Asociația Folcloriștilor și Etnografilor din Județul Maramureș, 1982;
21. RĂDULESCU, Speranța, *Operații de gândire implicate în transcrierea textului muzical de tradiție orală*, în *Revista de etnografie și folclor*, tom 24, nr. 2, București, 1979;
22. STANCIU, Ștefan, *The step by step guide*, Ed. Musical Verlag, Frankfurt, 2017.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Instituție de apartenență, localitate, județ
Responsabil MEN Prof. LILIANA BOBEICĂ	Ministerul Educației și Cercetării
Responsabil CNCE LĂCRĂMIOARA-ANA PAULIUC	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare
Coordonator științific Prof. Univ. Dr. VALENTINA DEDIU-SANDU	Universitatea Națională de Muzică din București
Prof. TRAIAN-ALEXANDRU COVRIG	Colegiul de Muzică “Sigismund Toduță”, Cluj-Napoca
Prof. ALIN-ALEXANDRU RUSU	Colegiul Național de Arte „Dinu Lipatti”, București

Anexa nr. 288

Programa școlară
pentru disciplina

ANSAMBLU MUZICĂ POP

Clasele a IX-a – a XII-a
Curriculum de specialitate (CS)

Filiera vocațională, profilul artistic,
specializarea muzică

Învățământ liceal

- 2026 –

Anexa nr. 288
Programa școlară pentru disciplina *Ansamblu muzică pop*, clasele a IX-a – a XII-a, *curriculum de specialitate (CS)*

- ***Filiera vocațională, profil artistic, specializarea muzică***

NOTĂ DE PREZENTARE

Disciplina ***Ansamblu muzică pop*** are ca scop dezvoltarea competențelor de interpretare, comunicare artistică și colaborare în cadrul unei formații de muzică jazz/pop cu o componență tipică: chitară electrică, instrumente cu claviaturi (pian și/sau claviaturi digitale, care simulează instrumente consacrate din familia pop – pian, pian electric, orgă Hammond, clavinet, timbruri sintetice, dar și instrumente acustice tradiționale), chitară bas și baterie, care pot evolua ca atare sau având un solist vocal și/sau instrumente de suflat soliste, specifice acestei familii de genuri (saxofon, clarinet, trompetă, trombon, flaut). Prin genuri ”pop” se înțelege genuri cu caracter popular, altele decât așa-zisele genuri culte și folclorul muzical, mai precis marea familie a genurilor jazz/pop/rock cu subgenurilor acestora.

Prin studiul acestei discipline, elevii își formează deprinderi practice de integrare într-un ansamblu muzical tipic, de adaptare la cerințele specifice ale genurilor jazz/pop și de aplicare a cunoștințelor teoretice și tehnice dobândite în cadrul altor discipline de specialitate (Instrument principal, Teorie și solfegiu, Armonie etc.). De asemenea, prin această disciplină, elevii se familiarizează cu stilistica de interpretare specifică familiei genurilor jazz/pop și o aplică în contexte practice variate.

Activitățile de învățare vizează dezvoltarea capacității de ascultare activă, sincronizare ritmică și intonațională, interpretarea corectă din punct de vedere stilistic a repertoriului, comunicarea scenică, precum și dobândirea experienței de lucru într-un context colectiv. Disciplina urmărește să asigure și o serie de cunoștințe de bază despre instrumentele specifice genurilor jazz/pop/rock - bateria, chitara electrică, chitara bas/contrabasul, diverse instrumente cu claviaturi - construcție, posibilități timbrale, rol în ansamblu, cu scopul ca elevul să își înțeleagă mai bine rolul în raport cu acestea și să devină un ascultător activ al interpretării colegilor din formație, pentru o mai bună sincronizare și omogenizare a formației, fapt esențial având în vedere că acest ansamblu nu are dirijor, iar fiecare instrument are rol unic.

În plan individual, un obiectiv important îl reprezintă formarea deprinderii fiecărui membru al formației de a-și realiza schițe de partituri/transcripții pentru propriul instrument, în situațiile în care acestea nu există, sau de a adapta și corecta partituri prea schematice ori destinate altor instrumente — practică obișnuită în genurile pop.

Disciplina vizează și însușirea unor cunoștințe de bază privind limbajul muzical al jazzului și al genurilor derivate: notația literală a armoniei, scări muzicale specifice, notația simplificată a pulsației ternare și aspectele ritmice definitorii, formele muzicale caracteristice. Totodată, urmărește însușirea unui repertoriu de bază, incluzând creații reprezentative pentru principalele genuri — blues, swing, bossa nova, samba, soul, reggae, diverse subgenuri de rock, balada, etc., cu scopul de a fixa cele mai importante repere stilistice, particularitățile de interpretare ale fiecărui gen și o perspectivă generală asupra evoluției istorice a familiei de genuri pop.

Programa contribuie la formarea unei gândiri muzicale moderne și flexibile, pregătind elevii pentru activitatea artistică specifică muzicii pop contemporane, pentru programele din învățământul superior dedicate studiului genurilor jazz/pop dar și pentru colaborări interdisciplinare și adaptarea la diverse contexte interpretative, inclusiv de fuziune stilistică.

Structura programei școlare include, pe lângă nota de prezentare, următoarele elemente:
- Competențe generale
- Competențe specifice
- Conținuturi
- Repertoriu
- Sugestii metodologice

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învățare, care permit identificarea și rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte particulare diverse.

Competențele generale vizate la nivelul disciplinei ***Ansamblu muzică pop*** jalonează achizițiile de cunoaștere ale elevului pentru întregul ciclu liceal:

- **Operarea cu elemente de limbaj specific disciplinei,** în vederea abordării pieselor și exprimarea prin muzică, valorificând dimensiunile afective, creative și estetice ale ansamblului;
- **Corelarea în practica muzicală a elementelor de limbaj muzical, specifice domeniului de ansamblu,** în vederea abordării repertoriului și exprimarea prin și despre muzică, valorificând dimensiunile afective, creative și estetice ale propriei personalități;
- **Dezvoltarea capacității de colaborare și sincronizare muzicală în cadrul formației de muzică pop**

Competențele specifice sunt derivate din competențele generale și reprezintă etape în dobândirea acestora. Competențele specifice sunt însoțite de **exemple de activități de învățare**, care constituie modalități de organizare a activității didactice în scopul realizării competențelor. Programa școlară propune, cu caracter de exemplu, diferite tipuri de activități de învățare, care integrează strategii didactice și care valorifică experiența concretă a elevului. Cadrul didactic are libertatea de a utiliza exemplele de activități de învățare pe care le propune programa școlară, de a le completa sau de a le înlocui, astfel încât acestea să asigure un demers didactic adecvat situației concrete de la clasă. Se asigură, în acest fel, premisele aplicării contextualizate a programei școlare și proiectării unor parcursuri de învățare personalizate, pornind de la specificul dezvoltării elevilor.

Conținuturile învățării sunt organizate pe domenii și reprezintă achiziții de bază, mijloace informaționale prin care se urmărește realizarea competențelor.

Repertoriu propus încearcă să acopere un spectru cât mai larg de creații. Parcurgerea repertoriului nu trebuie privită ca un scop în sine, ci ca un mijloc pentru atingerea competențelor și a formării elevilor pentru interpretarea într-un ansamblu și ca element indispensabil desăvârșirii personalității artistului în devenire și a viitorului consumator avizat de artă. Parcurgerea acestuia constituie un obiectiv important în urmărirea progresului elevilor în procesul de învățare.

Sugestiile metodologice includ clarificări conceptuale, recomandări privind prioritățile ce ar trebui urmărite de către profesor, strategii didactice și elemente de evaluare continuă. Pornind de la competențele generale, sunt analizate strategiile de formare care contribuie predominant la realizarea acestora.

Programa disciplinei *Ansamblul muzică pop* este elaborată potrivit unui model de proiectare curriculară centrat pe competențe. Construcția programei este realizată astfel încât să contribuie substanțial la dezvoltarea continuă și completarea profilului de formare al elevului din ciclul liceal. Din perspectiva disciplinei de studiu, orientarea demersului didactic pornind de la competențe, permite accentuarea scopului pentru care se învață și scoate în relief elementele care contribuie la formarea personalității elevului.

Actuala structură a programei vizează o abordare flexibilă a demersului didactic, a căilor, a metodelor și a mijloacelor adecvate dezvoltării elevului. Prezenta programă este valabilă și pentru unitățile de învățământ cu predare în limbile minorităților naționale.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Operarea cu elemente de limbaj specific ansamblului de muzică pop**
CG2	**Transferarea cunoştinţelor şi a tehnicilor de cânt în ansamblul orchestral în contextul situaţiilor specifice prin aplicarea cunoștințelor de tehnică instrumentală, de frazare și de echilibru sonor în contextul ansamblului**
CG3	**Dezvoltarea capacității de colaborare și sincronizare muzicală în cadrul formației de muzică jazz/pop**

CLASELE a IX-a – a XII-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Operarea cu elemente de limbaj specific ansamblului de muzică pop

CS 1.1. Recunoașterea elementelor de limbaj muzical în temele muzicale audiate
- *conștientizarea importanței acordajului și realizarea acestuia;* - *participarea la exerciții de ansamblu cu atenția la frazarea comună și sincronizare;* - *formarea omogenității sunetului de ansamblu;* - *descifrarea exemplelor muzicale, prin asocierea cifrajului cu linia melodică* - *diferențierea genurilor, subgenurilor și formelor muzicale ce constituie muzica pop*
CS 1.2. Operarea cu elemente de limbaj muzical în vederea formării deprinderilor improvizatorice
- *identificarea diverselor forme muzicale specifice muzicii pop;* - *interpretarea instrumentală în cadrul ansamblului; creativitate și expresivitate, respectând discursul muzical;* - *realizarea acompaniamentului instrumental, ținând cont de genul discursului muzical* - *exerciții de intonație în ansamblu;* - *exerciții de sincronizare în ansamblu*
CS 1.3. Optimizarea propriei interpretări , valorificând deprinderile dobândite prin exercițiile specifice
- *audiții controlate în vederea formulării unor aprecieri asupra interpretărilor audiate, folosind limbajul de specialitate;* - *exerciții de improvizații muzicale în ansamblu pe temă dată;* - *exerciții de improvizare a unor elemente ritmice/ ritmico-melodice în ansamblu.*

CG 2 ***Transferarea cunoştinţelor şi a tehnicilor de cânt în ansamblul orchestral în contextul situaţiilor specifice, prin aplicarea cunoștințelor de tehnică instrumentală, de frazare și de echilibru sonor în contextul ansamblului***

CS 2.1 Analizează ritmico – melodic partiturile muzicale pentru a identifica detaliile interpretative
- *explicarea textului și înțelegerea lui;* - *marcarea intențiilor dinamice, agogice direct pe partitură;* - *realizarea unui scurt rezumat al ideilor componistice*
CS 2.2 Construiește coerent interpretarea prin integrarea elementelor muzicale, dramatice și expresive
- *exersarea unui pasaj cu integrarea progresivă a tempoului, dinamicii, articulațiilor;* - *lucrul pe partide pentru dezvoltarea relațiilor de ansamblu;* - *participarea la repetiție cu feedback colectiv din partea colegilor*
CS 2.3 Aplicarea elementelor de tehnică instrumentală în condițiile specifice interpretării în grup
- *interpretează respectând sincronizarea ritmică și intonațională în cadrul partidei și al ansamblului;* - *interpretarea repertoriului cu respectarea tuturor indicațiilor din partituri* - *interpretarea repertoriului cu respectarea indicațiilor dirijorului*

CG 3 - Dezvoltarea capacității de colaborare și sincronizare muzicală în cadrul formației de muzică jazz/pop

CS 3.1. Colaborează eficient cu colegii și dirijorul în procesul de repetiție
- *participarea activă la repetiție, respectând indicațiile dirijorale;* - *exersarea ascultării reciproce;* *simularea unei repetiții profesionale cu roluri de conducere (dirijor)*
CS 3.2 Manifestă atitudine responsabilă și deschisă în activitățile de grup și de ansamblu
- *respectarea timpilor de repetiție și asumarea sarcinilor de echipă;* - *corelarea interpretării individuale cu partenerii de ansamblu pentru echilibrarea grupului;* - *conștientizarea diferențierii între vocile/temele principale și secundare*
CS 3.3 Participă conștient la activitatea colectivă a orchestrei, respectând disciplina și indicațiile dirijorului
- *manifestă o atitudine pozitivă față de colaborarea cu ceilalți membri ai ansamblului;* - *exersează autonomia și spiritul critic constructiv în cadrul colectivului;* - *manifestă initiative artistice în interpretarea colectivă, în acord cu intențiile dirijorului;* - *demonstrează un nivel ridicat de maturirate artistică și responsabilitate în activitatea orchestrală.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Noțiuni muzicale generale	Notația muzicală specifică repertoriului abordat (cifraj) Ritmul muzical Acorduri - tipuri de cifraje specifice Modurile gamelor majore și minore Ragtime și zona New Orleans Blues-ul și subgenurile sale: Urban Blues, Boogie-Eoogie, Big Band Blues Swing - perioada clasică a jazzului și propagarea genului swing în Europa Perioada Bebop Dozajul, tempoul, elementele melodice și ritmice ale discursului muzical Relația acord - melodie Relațiile armonice: V-I, II-V-I, IV-V-I Terminologia specifică limbajului și tehnicii instrumentale Tipuri de acorduri de patru sunete Bazele substituțiilor și funcțiunile acordurilor în game Procedee specifice dezvoltării melodice în cadrul improvizației Relația acord - melodie Relațiile acord-scări pentatonale și scara de blues Terminologia specifică limbajului muzical Criterii de comparare adiferitelor stiluri de jazz
Limbajul muzical tonal și modal. Ritmul muzical	Conceptele de Free jazz, Jazz-Fusion, Jazz-Rock și Curentul Smooth Jazz Jazzul Afro-Cuban - Genul Salsa în muzica cubanezã Influența muzicii braziliene asupra jazzului - Originile Sambei Raportul dintre melodie și armonie Tipuri de dezvoltare variațională melodică "Moduri: - Ionian, Mixolidian, Lydian Dominant - Blues - Major pentatonic - Minor pentatonic - Minor pentatonic (J. Coltrane) - Moduri cu transpoziție limitatã: ST-T; T-ST - Scara cromaticã - Scara hexatonalã - Game: majore și minore cu variante - Acorduri: cu patru și cinci sunete majore, minore, mãrite, micșorate, semidiminuate, cu note adãugate" Patternuri: formule ritmico-melodice aplicate pe relații armonice și secvențe modulatorii între treptele I-IV; IV-I; I-V; V-I, II-V-I Trăsături stilistice definitorii ale curentelor jazzistice; Forma de Blues Stilul stride piano Stilul swing eight notes – optimi inegale

Domenii de conținut	Conținuturi
	Procedee de improvizație – dezvoltări melodice, patternuri Cadența II-V- I - Poliacorduri cu sonoritãți neconvenționale - Poliacordurile în orchestrație - Substituția acordurilor și modulația Johnny Rãducanu Marius Popp Compozitori / Interpreți Jancsy Korossy Richard Oschanitzky Mircea Tiberian Bibliografiile compozitorilor: Edmond Deda, Sile Dinicu, Ionel Fernic, George Grigoriu, Henry Mãlineanu, Ion Vasilescu
Pattern-uri ritmice și meloritmice	Pattern-uri ritmice și meloritmice în măsura de 4/4 cu pulsație binară și ternară, patternuri ritmice și meloritmice în măsurile simple de 3 timpi și specifice măsurilor compuse omogere ternare, în tempouri lente și rapine; Analiza unor piese pop cu ajutorul partiturilor instrumentelor din formație, descoperirea feului în care intervențiile acestora sunt scrise în partitură.

REPERTORIU:

Standarde de jazz - blues:
Blue Monk – Thelonious Monk
C Jam Blues – Duke Ellington
Basin Street Blues – Spencer Williams
(Get Your Kicks On) Route 66 – Bobby Troup
Billie's Bounce – Charlie Parker
West Coast Blues – Wes Montgomery

Standarde de jazz - swing
All of Me – Gerald Marks
Cheek to Cheek – Irving Berlin
On The Sunny Side Of The Street – Jimmy McHugh
It's Only a Paper Moon – Harold Arlen
As Time Goes By – Herman Hupfeld
Don't Get Around Much Anymore – Duke Ellington
Take The "A" Train – Billy Strayhorn
Angel Eyes – Matt Dennis
Sophisticated Lady – Duke Ellington
Someday My Prince Will Come – Frank Churchill
The Man I Love – George Gershwin
Lullaby of Birdland – George Shearing
Beautiful Love – Wayne King & Victor Young
I Got Rhythm – George Gershwin
Love for Sale – Cole Porter
How High the Moon – Morgan Lewis
Well You Needn't – Thelonious Monk
Sweet Georgia Brown – Ben Bernie & Maceo Pinkard
Summertime - George Gershwin
Four – Miles Davis

All the things you are – Jerome Kern
Satin Doll - Duke Ellington
Perdido - Juan Tizol
On Green Dolphin Street – Bronislaw Kaper
Killer Joe – Benny Golson
Stella by Starlight – Victor Young
There will never be another you – Warren/Gordon

Standarde de jazz - Balade
Smile – Charlie Chaplin
Autumn Leaves/Les Feuilles Mortes – Joseph Kosma
Cry Me a River – Arthur Hamilton
Misty – Erroll Garner
In a Sentimental Mood – Duke Ellington
'Round Midnight – Thelonious Monk
What are You Doing the Rest of Your Life? - Michel Legrand

Cool, bebop, smooth jazz, jazz-fusion, jazz contemporan

So What – Miles Davis
Mayden Voyage – Herbie Hancok
Cantaloupe Island – Herbie Hancok
Watermelon Man - Herbie Hancok
On Green Dolphin Street – Bronisław Kaper
Donna Lee – Charlie Parker
Oleo – Sonny Rollins
Mercy, Mercy, Mercy – Joe Zawinul
Spain – Chick Corea
Just the Two of Us – Bill Withers & Grover Washington Jr.
Footprints - Wayne Shorter

Jazz latino-american

The Girl from Ipanema – Antonio Carlos Jobim
Blue Bossa – Kenny Dorham
Manha de Carnaval – Luiz Bonfa
Wave – Antonio Carlos Jobim
How Insensitive – Antonio Carlos Jobim
One Note Samba – Antonio Carlos Jobim
Samba de Verao – Marcos Valle
St. Thomas – Sonny Rollins
Watch What Happens – Michel Legrand
Desafinado – Antonio Carlos Jobim
Black Orpheus – Lovin Bonfi
Meditation – Antonio Carlos Jobim
Summer Samba – Marcos Valle

Jazz/etno-jazz românesc
Jancy Korossy - Rhythm Changes; Arde, arde
Johnny Răducanu - Iarnă, iarnă; Dintr-o carte; Blues unison
Richard Oschanitzky - Un mic cuvânt, Iubirea noastră, Blue Brasil
Mircea Tiberian - Lidian Blues, The Touch of Coltrane
Romeo Cozma - Lorelei; Culorile lacrimei; Ba da, ba nu
Nicolas Simion - Colind nr. 3, Love Song

Pop/Rock

Notă: Numele care figurează în dreptul titlurilor pieselor sunt ale compozitorilor/grupului care a compus piesa, cele care figurează în paranteze sunt ale interpretului/grupului care a consacrat piesa.

Rock'n Roll
Rock Around The Clock (Bill Haley)
Blue Suede Shoes (Elvis Presley)
Johnny B. Goode - Chuck Berry

Blues electric
Major
Sweet Home Chicago – Robert Johnson /(Blues Brothers)
Pride and Joy – Stevie Ray Vaughan
Before You Accuse Me – Bo Diddley (Eric Clapton)
Minor
The Thrill Is Gone – B.B. King
Ain't No Sunshine – Bill Withers
Black Magic Woman – Peter Green / Fleetwood Mac

Soul
I Wish - Stevie Wonder
Isn't She Lovely - idem
You Are The Sunshine Of My Life - idem
Man in the Mirror - Michael Jackson
If I Ain't Got You - Alicia Keys

Disco
I Will Survive (Gloria Gaynor)
September (Earth, Wind & Fire)

Reggae - Bob Marley
One Love
I Shot The Sheriff
Could You Be Loved

Folk
Blowin' in The Wind - Bob Dylan
The Sound of Silence - Simon & Garfunkel

Balade pop
Saving All My Love for You - Michael Masser (Whitney Houston)
True Colors (Cyndi Lauper)
Hero – Mariah Carey și Walter Afanasieff

The Beatles
Eight Days A Week
Drive My Car
Yesterday
Michelle
Norwegian Wood
Because
Something
Here Comes The Sun
Get Back
Let It Be

Diverse genuri rock, cronologic
Riders on The Storm - The Doors
Jumpin' Jack Flash - Rolling Stones
Wish You Were Here - Pink Floyd
Money - Pink Floyd
We Are The Champions - Queen
Message In A Bottle - The Police
Shape of My Heart-Sting & Dominic Miller
Black Hole Sun - Soundgarden
Smooth Criminal (Alien Ant Farm)
Viva la Vida – Coldplay

Muzică ușoară - pop/rock românească
Salcia - Horia Moculescu
Marius Țeicu - Oameni
Florin Bogardo - Ani de liceu
A venit toamna - Nicu Alifantis
Mugur de fluier - Phoenix
Într-un cer violet - Sfinx
Bună seara, iubite - Adrian Enescu
Perfect - Timpuri Noi
Focul - Răzvan Mirică (Laura Stoica)

SUGESTII METODOLOGICE

Pornind de la caracterul practic al activităţilor specifice disciplinei Muzică vocală de jazz-muzică uşoară, evaluarea se înscrie pe aceeaşi cale, abordând cu predilecţie observarea continuă şi sistematică a elevilor înscrişi în activităţi colective, nu doar individuale. Se va apela şi la metode alternative de evaluare (investigaţia, referatul, proiectul, portofoliul etc.), precum şi la alte metode de evaluare potrivite prestaţiilor artistice colective şi/sau individuale (audiții, concerte, simpozioane, concursuri).
- audiția piesei pentru memorarea liniei melodice și redarea vocală;
- analizarea construcției melodice a basului în raport cu armonia;
- reproducerea din memorie a melodiei la instrument și voce;
- imitarea inflexiunilor, articulațiilor, frazării, dinamicii textului muzical;
- memorarea scărilor și acordurilor conform partiturii;
- asigurarea succesiunii ritmice a acordurilor impusă de textul muzical;
- evidențierea armonicelor cinci și șapte din rezonanța naturală a sunetului, respectiv terța (element modal) și septima (element disonant natural), în liniile melodice improvizate.
- memorarea de patternuri/formule melo-ritmice;
- recunoașterea instrumentelor în audiție

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

- Bota, Johnny - Istoria jazz-ului - breviar - Editura Valea Verde, Sighetu Marmației, 2011
- Cozma, Romeo - Universul jazz-ului - Editura Artes, Iași, 2006
- Popp, Marius - Armonia aplicativă în improvizația de jazz, pop & rock - Editura Nemira, București, 1998
- Spînu, Dan - Teoria instrumentelor specifice genurilor jazz/pop/rock, Editura Artes, Iași, 2024, ISBN 978-606-547-537-3
- Tiberian, Mircea - Tehnica improvizației - Editura Tracus Arte, fără loc, 2010
- Vasiliu, Alex - Jazz în România - Jazz românesc, Vol. 1, Jancy Korrosy - Editaura Artes, Iași, 2014
- Discografia genurilor/artiștilor/formațiilor studiate
- Colecția ”Real Book” cu standarde de jazz
- Hal Leonard Jazz Piano Solos Vol I,II, III.
- Hal Leonard Jazz Club Piano Solos Vol I II III

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Instituție de apartenență, localitate, județ
Responsabil MEC Prof. LILIANA BOBEICĂ	Ministerul Educației și Cercetării
Responsabil CNCE Prof. LĂCRĂMIOARA-ANA PAULIUC	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare
Coordonator științific Prof. Univ. Dr. VALENTINA DEDIU-SANDU	Universitatea Națională de Muzică din București
Prof. Univ. dr. DAN SPÎNU	Universitatea Națională de Arte „George Enescu”, Iași
Lector Univ. dr. VLAD POPESCU	Universitatea Națională de Muzică din București

Anexa nr. 289

Programa școlară
pentru disciplina

MUZICĂ DE CAMERĂ

Clasele a IX-a – a XII-a
Curriculum de specialitate (CS)

Filiera vocațională, profilul artistic, specializarea muzică

Învățământ liceal

- 2026 –

Anexa nr. 289
Programa școlară pentru disciplina *Muzică de cameră*, clasele a IX-a – a XII-a, *curriculum de specialitate (CS)*

- ***Filiera vocațională, profil artistic, specializarea muzică***

NOTĂ DE PREZENTARE

Programa şcolară pentru clasele a IX-a – a XII-a, s-a realizat în conformitate cu Anexa nr. 10 la O.M.E.C. nr. 4.350/20.06.2025 privind *Plan-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, filiera vocațională, profilul artistic, specializarea muzică*, și în concordanță cu curriculum de specialitate (CS).

Cadrul legislativ și documentele strategice generale și specifice care susțin/întemeiază studiul disciplinei, sunt:

- Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023, cu modificările și completările ulterioare, precum și alte subsecvente relevante (ordine, metodologii, planuri-cadru)
- Documente europene relevante la nivel general și, mai ales, pentru disciplină (Recomandarea Consiliului UE privind competențele-cheie, Cadrul european al calificărilor, Rapoarte OECD/UNESCo, Cadre de referință, etc...)
- Corelarea cu profilul de formare al absolventului (competențe-cheie +atribute prioritare)
- alte documente/studii specifice Curriculumului Național și curriculumului disciplinei

Statutul disciplinei:

Muzica de cameră reprezintă una din formele de colaborare între mai mulți instrumentiști. O primă condiție a genului muzical de cameră o constituie expresivitatea și pregnanța întregului material melodic. A doua condiție, finețea și claritatea expunerii la care se adaugă măiestria dozării discursului muzical, realizarea construcției de ansamblu și nu în ultimul rând, păstrarea unui pronunțat spirit de colaborare și dialogare între instrumentiști, prezentarea plastică și concisă a tuturor elementelor de conținut și formă. Desfășurată pe parcursul a patru ani de studiu, *Muzica de cameră* cuprinde noțiuni și elemente necesare dezvoltării artistice ale elevilor.

Numărul de ore pe an de studiu este de 34 (o oră pe săptămână) în clasele IX-XI și 30 ore în clasa a XII-a.

Rolul disciplinei în formarea elevilor:

Disciplina *Muzică de cameră* contribuie la dezvoltarea competențelor fundamentale de înțelegere, interpretare și exprimare prin limbajul muzical, privit ca formă complexă de comunicare artistică și cognitivă. Studiul disciplinei pune în valoare relația dintre muzică și public prin intermediul interpreților, urmărind formarea gândirii muzicale reflexive, a sensibilității estetice și a capacității de a opera creativ cu elementele limbajului sonor.

Disciplina urmărește să valorizeze cunoștințele și abilitățile dobândite la celelalte materii de specialitate prin punerea lor în practică în noi contexte, cu un repertoriu specific în care elevul este pus în situația de a reinterpreta creativ lucrări muzicale.

Prin activitățile desfășurate la muzica de cameră, elevii își dezvoltă simțul ritmic și armonic, deprinderile de citire la prima vedere, cultivă spiritul de echipă, respectul reciproc și a autocontrolului în cadrul ansamblului. Demersul formativ îmbină dimensiunea cognitivă cu cea expresivă și creativă, asigurând o legătură permanentă între teorie și practică, între analiza partiturii și interpretarea vocală sau instrumentală.

Disciplina contribuie la dezvoltarea competențelor-cheie europene: culturale și de exprimare artistică, de învățare autonomă, digitale, sociale și civice. Activitățile propuse valorifică resursele tehnologice și aplicațiile interactive, promovând învățarea activă și colaborativă, adaptată nevoilor elevilor. Prin abordarea progresivă și integrată a conținuturilor, disciplina formează baza profesională necesară viitorului muzician și consolidează legătura dintre percepția sonoră, gândirea muzicală și expresia artistică.

Disciplinei i se alocă o oră pe săptămână în fiecare an de studiu, în Curriculumul de specialitate (4 ani pentru instrumente și 2 ani pentru canto).

Muzica de cameră este o disciplină nouă la nivel de liceu, dar se bazează pe achizițiile din ciclul primar și gimnazial de la alte discipline de specialitate (instrument, teorie-solfegiu-dicteu) și pune în practică achiziții care urmează să le dobândească în ciclul liceal la armonie și forme. Programa subliniază caracterul investigativ, reflexiv și creativ al învățării muzicii. Elevul devine explorator al limbajului sonor, muzica de cameră oferindu-i posibilitatea să trăiască reconstrucția cognitivă și expresivă a muzicii.

Structura programei școlare include, pe lângă *Nota de prezentare*, următoarele elemente:

- Competenţe generale
- Competenţe specifice şi exemple de activităţi de învăţare
- Domenii de conținut și conţinuturi
- Sugestii de repertoriu
- Sugestii metodologice
- Bibliografie selectivă

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoştinţe, abilităţi şi atitudini dezvoltate prin învăţare, care permit identificarea şi rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte particulare diverse.

Competențele generale vizate jalonează achizițiile elevului pentru întregul ciclu liceal.

Competenţele specifice se formează pe parcursul unui an şcolar, sunt derivate din competenţele generale şi reprezintă etape în dobândirea acestora. Competenţele specifice sunt însoţite de exemple de activităţi de învăţare, care constituie modalităţi de organizare a activităţii didactice în scopul realizării competenţelor. Programa şcolară propune, cu caracter de exemplu, diferite tipuri de activităţi de învăţare, care integrează strategii didactice şi care valorifică experienţa concretă a elevului. Cadrul didactic are libertatea de a utiliza exemplele de activităţi de învăţare pe care le propune programa şcolară, de a le completa sau de a le înlocui, astfel încât acestea să asigure un demers didactic adecvat situaţiei concrete de la clasă. Se asigură, în acest fel, premisele aplicării contextualizate a programei şcolare şi proiectării unor parcursuri de învăţare personalizate.

Conținuturile învățării constituie elemente de bază ale domeniului, mijloace informaționale prin care se urmărește realizarea competențelor. Astfel, ele sunt grupate pe următoarele domenii de conținut:

- *Elemente tehnice instrumentale specifice;*
- *Elemente de structură muzicală;*
- *Interpretare în ansamblu;*
- *Elemente de conduită.*

Exemple de activități de învățare susțin realizarea competențelor specifice.

Sugestii metodologice care sunt oferite ca sprijin pentru cadrul didactic şi se referă la detalieri privind: conţinutul învăţării, metode, activităţi şi procedee didactice, recomandări cu privire la abordarea repertoriului, precum şi sugestii privind evaluarea continuă şi sumativă în scopul orientării cadrului didactic în procesul de predare-învăţare a acestor discipline.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Aplicarea cunoștințelor de tehnică instrumentală sau vocală în contexte camerale, adaptând interpretarea la cerințele ansamblului.**
CG2	**Cultivarea sensibilității estetice și a expresivității artistice**

CLASA a IX-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Aplicarea cunoștințelor de tehnică instrumentală sau vocală în contexte camerale, adaptând interpretarea la cerințele ansamblului*

CS 1.1. Utilizarea mijloacelor expresive și tehnicilor de interpretare specifice muzicii de cameră.
- *exerciții de identificare a elementelor tehnice și expresive de bază în lucrările camerale studiate;* - *exerciții de respectare a valorilor ritmice, intonației și frazării în interpretarea în ansamblu;* - *exerciții de aplicare corectă a principiilor de frazare, articulație, dinamică și tempo;* - *exerciţiide recunoaștere și respectare a indicațiilor de dinamică, tempo și expresie din partitură.*
CS 1.2. Evidenţierea elementelor morfologice sintactice şi de forma ale stilurilor muzicale
- *exerciții de valorificare a elementelor morfologice (celula, figura, motivul, frază, perioadă, temă) în cadrul interpretării în ansamblu;* - *exerciții de valorificare a contrastul dinamic şi expresiv al temelor muzicale;* - *exerciții melodice, armonice, ritmice realizate individual și în ansamblu*

CG 2 - *Cultivarea sensibilității estetice și a expresivității artistice*

CS 2.1. Manifestarea capacității de colaborare și comunicare muzicală în cadrul ansamblului
- *exerciții de dezvoltare a capacității de ascultare activă și sincronizare cu partenerii;* - *exerciții de adoptare a unei atitudini cooperante în cadrul repetițiilor;* - *exerciții de recunoaștere a caracteristicilor stilistice de bază ale repertoriului abordat.*
CS 2.2. Formarea deprinderilor de ascultare activă și adaptare la sonoritatea colectivă.
- *exersarea capacității de a cânta în ansamblu, urmărind sincronizarea ritmică și intonațională cu ceilalți membrii ai formației camerale;* - *exerciții de manifestare a unei atitudini cooperante și disciplinate în timpul repetițiilor;* - *exerciții de sincronizare a cântatului în ansamblu.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Elemente tehnice instrumentale specifice	- identificare a elementelor tehnice şi expresive de bază în lucrările camerale studiate; - respectare a valorilor ritmice, intonației și frazării în interpretarea în ansamblu; - aplicarea corectă a principiilor de frazare, articulație, dinamică și tempo; - respectarea indicațiilor de dinamică, tempo și expresie din partitură; - acordaj, tehnici de emisie a sunetului la instrument.
Elemente de structură muzicală	- valorificarea elementelor morfologice (celula, figura, motivul, frază, perioadă, temă); - valorificare a contrastul dinamic şi expresiv al temelor muzicale.
Interpretare în ansamblu	- ascultarea activă și sincronizarea cu partenerii - recunoașterea caracteristicilor stilistice de bază ale repertoriului abordat

Domenii de conținut	Conținuturi
Elemente de conduită	- cooperarea în cadrul repetițiilor - sincronizarea ritmică și intonațională cu partenerii - atitudini cooperante și disciplinate în timpul repetițiilor

SUGESTII DE REPERTORIU

Corzi cu și fără pian	
Tipul formației	**Numele compozitorului și titlul lucrării**
Duo	A. Corelli: - 6 sonate pentru vioară și pian, op. 5 - Sonata pentru vioară și pian nr. 1 în La major - Sonata pentru vioară și pian nr. 2 în sol minor - Sonata pentru vioară și pian nr. 3 în Fa major - Sonata pentru vioară și pian nr. 4 în Re major - Sonata pentru vioară și pian nr. 5 în La major - Sonata pentru vioară și pian nr. 6 în Mi major Fr. Schubert: - Sonatina pentru vioară și pian op. 137, nr. 1, în Re major - Sonatina pentru vioară și pian op. 137, nr. 2, în la minor - Sonatina pentru vioară și pian op. 137, nr. 3, în sol minor Ivorak – Sonatina op. 100 în Sol major pentru vioară și pian
Trio	J. Haydn: - Trio nr. 1 pentru pian, vioară și cello - Trio nr. 2 în fa diez minor - Trio nr. 8 în Mi bemol major - Trio nr. 12 în Do major - Trio nr. 10 în Re major L. van Beethoven – Trio nr. 8, *Oevres posthumer*, în Si bemol major
Cvartet	J. Haydn: - Cvartet pentru 2 viori, violă și violoncel XX / 46 / op 20 nr. 4 în Re major - Cvartet pentru 2 viori, violă și violoncel XX / 47 / op. 20 nr. 5 în Fa major - Cvartetul op. 77 nr. 1 - Cvartetul op. 54 nr. 1 - Cvartetul op. 9 nr. 1, 2, 3, 4, 5. L. van Beethoven: - Cvartet op. 18, pentru 2 viori, violă și violoncel, nr. 1 în Fa major - Cvartetul op. 18, pentru 2 viori, violă și violoncel, nr. 2 în Sol major
Trio sonate	J. S. Bach: - Trio sonata pentru 2 viori, pian și cello în Do major BWV 1037 - Trio sonata pentru flaut, vioară, pian și cello în Sol major BWV 1038 - Trio sonata pentru 2 viori, flaut și cello în Sol major BWV 1039 - Trio sonata pentru 2 viori, pian și cello, în re minor BWV 1036 A.Corelli – Trio sonata nr. 1 și 2 pentru 2 viori și pian/violoncelte H. Purcell – Trio sonata nr. 1, 2 și 3 pentru 2 viori și pian/violoncel A.Vivaldi – Trio sonate nr. 1 și 2 pentru 2 viori și pian/violoncel G. Fr. Haendel – 6 Trio sonate pentru 2 viori și pian G. Ph. Telemann – Trio sonata în Mi bemol pentru 2 viori și pian Ch. Gluck – Trio sonate nr. 1, 2, 3 și 4 pentru 2 viori și pian
Suflători	

Tipul formației	Numele compozitorului și titlul lucrării
Duo	G. Ph. Telemann - Sonata în do minor pentru flaut și pian G. Ph. Telemann - Sonatele în do minor și sol minor pentru oboi și pian G. Fr. Haendel – Sonatele pentru flaut sau oboi cu pian op. 1
Trio	G. Fr. Haendel – Sonata în Sol major nr. 1 pentru 2 oboi și continuu J. C. Papusch – Trio în sol minor pentru flaut, oboi și pian G. H. Stozel – Trio în do minor pentru oboi, vioară și pian K. Stamitz – Trio în Fa major pentru flaut, vioară și pian A. Glazunov – Andante în Mi bemol major, pentru trompetă, corn și trombon
Cvartet	J. Haydn – Divertisment în Do major pentru 2 corni și 2 clarinețti L. Lubik – Madrigal și dansuri vechi pentru 2 trompete și 2 tromboni
Cvintet	J. Pwtzel-Rurm – Sonata nr. 27 pentru 2 trompete și 2 tromboni F. Couperin – Rondo pentru 2 trompete, 2 corni și 1 trombon W. A. Mozart – Divertisment pentru cvintet de suflători: flaut, oboi, clarinet și corn

CLASA a X-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - ***Aplicarea cunoștințelor de tehnică instrumentală sau vocală în contexte camerale, adaptând interpretarea la cerințele ansamblului***

CS 1.1. Dezvoltarea capacității de a cânta în ansamblu coordonând intonația, ritmul și expresia muzicală cu ceilalți membri ai formației
- *exerciții de sincronizare a elementelor de limbaj muzical (melodia, ritmul, tempoul, nuanțele, frazarea, combinațiile timbrale);* - *exerciții de descifrare a partiturii respectând elementele de limbaj specific;* - *exerciții de evidențiere a elementelor morfologice sintactice și de forma ale stilurilor muzicale*
CS 1.2. Respectarea stilului și caracterului lucrărilor camerale din diferite perioade și genuri muzicale
- *exerciții de înțelegere a stilurilor lucrărilor;* - *exerciții de remarcare a invariațiilor stilistice;* - *exerciții de adaptare a cunoștințelor stilistice la repertoriul în studiu.*

CG 2 - ***Cultivarea sensibilității estetice și a expresivității artistice***

CS 2.1. Participarea activă și responsabilă la repetiții și la interpretările publice.
- *exerciții de adaptare a expresiei personale la cerințele interpretării de grup;* - *participarea activă și responsabilă la organizarea repetițiilor și a interpretărilor publice;* - *utilizarea abilităților de ascultare interactivă pentru a menține echilibrul sonor al ansamblului.*
CS 2.2. Dezvoltarea spiritului de colaborare și a empatiei artistice, necesare în interpretarea colectivă
- *exerciții de sincronizare a cântatului în ansamblu;* - *exerciții de asumare a responsabilităților individuale și de grup, prin respectarea disciplinei de repetiție și contribuția activă la coeziunea formației;* - *exerciții de comunicare muzicală și expresivă în cadrul ansamblului, prin gestică, privire și frazare comună.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Elemente tehnice instrumentale	- descifrarea partiturii respectând elementele de limbaj specific - ascultare interactivă pentru a menține echilibrul sonor al ansamblului
Elemente de structură muzicală	- evidenţierea elementelor morfologice sintactice şi de formă ale stilurilor muzicale - înțelegerea stilurilor lucrărilor; - remarcarea invariațiilor stilistice; - adaptarea cunoştinţelor stilistice la repertoriul în studiu.
Interpretare în ansamblu	- sincronizarea elementelor de limbaj muzical (melodia, ritmul, tempoul, nuanţele, frazarea, combinaţiile timbrale); - descifrarea partiturii respectând elementele de limbaj specific - adaptarea expresiei personale la cerințele interpretării de grup; - ascultarea interactivă pentru a menține echilibrul sonor al ansamblului
Elemente de conduită	- participarea activă și responsabilă la organizarea repetițiilor și a interpretărilor publice; - sincronizarea cântatului în ansamblu; - asumarea responsabilităților individuale și de grup, prin respectarea disciplinei de repetiție și contribuția activă la coeziunea formației - comunicare muzicală și expresivă în cadrul ansamblului, prin gestică, privire și frazare comună.

SUGESTII DE REPERTORIU

Corzi cu și fără pian	
Tipul formației	**Numele compozitorului și titlul lucrării**
Duo	J. S. Bach – Sonata pentru vioară și pian W. A. Mozart – Sonate pentru pian și vioară KV 305 nr. 1 în La major, vol. 1 KV 378 nr. 10 în Si bemol major, vol. 2 KV 570 nr. 14 în Si major, vol. 2 L. van Beethoven: - Sonata pentru pian și vioară op. 12 nr. 1 în Re major - Sonata pentru pian și vioară op. 12 nr. 2 în Re major
Trio	J. Haydn: - Trio nr. 5 în Mi bemol major pentru pian, vioară și cello - Trio nr. 8 în Mi bemol major pentru pian, vioară și cello - Trio nr. 11 în La bemol major pentru pian, vioară și cello - Trio nr. 18 în sol minor pentru pian, vioară și cello - Trio nr. 28 în Mi bemol major pentru pian, vioară și cello W. A. Mozart: - Trio pentru pian, vioară și cello op.15 KV 48 în Do major - Trio pentru pian, vioară și cello KV 442 - Trio pentru pian, vioară și cello KV 254 - Trio pentru pian, vioară și cello KV 496

	L. van Beethoven: - Trio pentru pian, vioară și cello nr. 1 în Mi bemol major - Trio pentru pian, vioară și cello nr 2 în Sol major
Cvartet	J. Haydn – Cvartet pentru 2 viori, violă și cello vol 2, V/85/op.64 în Re, XVIII / 41 / op. 76 nr. 2 în Re major op. 74 nr. 3 op. 33 nr. 3 L. van Beethoven: Cvartet pentru pian, vioară, violă și cello nr. 1 în Mi major Cvartet pentru 2 viori, violă și cello nr. 3 în Re major, op. 18
Suflători	
Tipul formației	**Numele compozitorului și titlul lucrării**
Duo	J. S. Bach – Sonata în sol minor nr. 1 pentru flaut și pian
Trio	G. Ph. Telemann: - Trio sonata în re minor pentru flaut, vioară și pian - Trio în mi minor pentru flaut, oboi și pian A.Vivaldi – Trio pentru flaut, oboi și fagot Fr. Bach – Sonata pentru 2 flauți și pian G. Fr. Haendel: - Trio în Fa major pentru oboi, fagot și pian - Trio în Do major pentru flaut, vioară și pian W. A. Mozart – Divertisment în Mi major pentru oboi, fagot și pian
Cvartet	J. S. Bach – Preludiu și fugă pentru 2 trompete, corn și trombon J. Haydn: - Divertisment în Do major pentru 2 vlarinești și 2 tromboni - Divertisment pentru 2 flauți și 2 corni M. Musorgski – Capriciu pentru 2 trompete, corn și trombon A.Kasenko – Suita pentru flaut, oboi, clarinet și fagot
Cvintet	V. Jianu – Divertisment rustic pentru cvintete de suflători Fr. Bach – Cvintetul pentru fagot, oboi, clarinet, fagot și corn

CLASA a XI-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - ***Aplicarea cunoștințelor de tehnică instrumentală sau vocală în contexte camerale, adaptând interpretarea la cerințele ansamblului***

CS 1.1. Înțelegerea partiturilor camerale, din perspectiva formei, armoniei, polifoniei și relațiilor timbrale
- *exerciții de aplicare a elementelor de tehnică instrumentală/vocală în contexte camerale, în funcție de rolul propriu în ansamblu (solist, acompaniator, dialogic etc.);* - *exerciții de analiză a partiturilor camerale prin prisma rolului aumat în cadrul ansamblului.*
CS 1.2. Formarea abilității de ascultare activă și interactivă, pentru echilibru sonor și frazare comună
- *exerciții de aplicare a principiilor de frazare comună și respirație muzicală în interpretarea colectivă.* - *exerciții e corelare a expresiei și a dinamicii între membrii formației pentru coerența interpretării.*

CG 2 - ***Cultivarea sensibilității estetice și a expresivității artistice***

CS 2.1. Dezvoltarea capacității de analiză muzicală de bază a partiturilor camerale
- *exerciții de valorificare creativă a comunicării nonverbale (privire, gest, respirație) în cadrul ansamblului;* - *exerciții de negociere cu membri formației a elementelor definitorii care scot în evidență caracterul lucrărilor abordate din punct de vedere stilistic.*
CS 2.2. Manifestarea atitudinii de responsabilitate și colaborare în activitatea de repetiție și în interpretarea publică
- *exerciții de analiză comparativă a lucrărilor camerale din diferite stiluri și perioade muzicale;* - *exerciții de demonstrere a unei autonomii crescute în studiul individual al partiturilor camerale.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Elemente tehnice instrumentale/vocale	- aplicarea elementelor de tehnică instrumentală/vocală în contexte camerale - asumarea rolului propriu în ansamblu (solist, acompaniator, dialogic etc.);
Elemente de structură muzicală	- aplicarea principiilor de frazare comună și respirație muzicală în interpretarea colectivă; - analiza comparativă a lucrărilor camerale din diferite stiluri și perioade muzicale.
Interpretare în ansamblu	- analiza partiturilor camerale prin prisma rolului aumat în cadrul ansamblului. - corelarea expresiei și a dinamicii între membrii formației pentru coerența interpretării. - negociere cu membri formației a elementelor definitorii care scot în evidență caracterul lucrărilor abordate din punct de vedere stilistic.
Elemente de conduită	- demonstrerea unei autonomii crescute în studiul individual al partiturilor camerale - valorificarea creativă a comunicării nonverbale (privire, gest, respirație) în cadrul ansamblului

SUGESTII DE REPERTORIU

Corzi cu și fără pian	
Tipul formației	**Numele compozitorului și titlul lucrării**
Duo	W. A. Mozart: - Sonata pentru vioară și pian KV 301 în Mi bemol major, nr. 5, vol. 1 - Sonata pentru vioară și pian KV 303 în Do major nr. 2, vol. 1 L. van Beethoven: - Sonate pentru pian și vioară op. 12, nr. 3 în Mi bemol major - Sonata pentru pian și vioară op. 23, nr. 4 în la minor - Sonata pentru pian și vioară op. 30, nr. 1 / 6 / în La major
Trio	J. Haydn: - Trio pentru pian, vioară și cello nr. 1 în Sol major - Trio pentru pian, vioară și cello nr. 3 în Do major - Trio pentru pian, vioară și cello nr. 13 în do minor - Trio pentru pian, vioară și cello nr. 19 în solminor W. A. Mozart: - Trio pentru pian, vioară și cello KV 564 - Trio pentru pian, vioară și cello KV 502 - Trio pentru pian, vioară și cello KV 542 L. van Beethoven: - Trio pentru pian, vioară și cello op. 1, nr. 3, în do minor - Trio pentru pian, vioară și cello op.11/4/ în Si bemol major - Trio pentru pian, vioară și cello op. 70, nr. 1, în Re major - Trio pentru pian, vioară și cello op. 70, nr. 2 în Mi bemol major
Cvartet	J. Haydn: - Cvartet pentru 2 viori, violă și cello KV 85, op. 64, nr. 5 în Re major - Cvartet pentru 2 viori, violă și cello KV 85, op. 17, nr. 5 în Sol major L. van Beethoven: - Cvartet pentru 2 viori, violă și cello op. 18, nr. 4, în Do major - Cvartet pentru pian, vioară, violă și cello nr. 2, în Re major - Cvartet pentru pian, vioară, violă și cello nr. 3, în Do major
Suflători	
Tipul formației	**Numele compozitorului și titlul lucrării**
Duo	G. Fr. Haendel – Sonata nr. 1 în Mi bemol major pentru oboi și pian
Trio	G. Tartini – Sonata nr. 2 pentru 2 trompete și pian A.Vivaldi – Trio pentru flaut, oboi și fagot G. Fr. Haendel - |sonata nr. 3 pentru 2 trompete și pian G. Fr. Haendel – Trio Fa major și Sol major pentru 2 oboi, fagot și pian L. van Beethoven – Trio în Do major pentru 2 oboi și corn englez Fr. Danelo – Trio concertant pentru 2 clarinețti și pian A.Barowsky – Allegro pentru 3 tromboni A.Popa – Trio pentru oboi, clarinet și fagot I. Vintilă – Mica suită pentru oboi, clarinet și pian

Cvartet	W. A. Mozart – Cvartet în So KV 631 pentru flaut, vioară, violă și violoncel A. Haciaturian – Allegro pentru 2 trompete, corn și trombon
Cvintet	Ph. Rameau – Suita în re minor pentru flaut, oboi, clarinet, corn și fagot J. Haydn – Cvintet în Do major pentru flaut, oboi, clarinet, corn și fagot F. Fatkas – Dansuri vechi pentru cvintet de suflători
Nonet	G. Gabrieli – Sonata pentru 2 trompete, pian, 2 corni și 4 tromboni

CLASA a XII-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - ***Aplicarea cunoștințelor de tehnică instrumentală sau vocală în contexte camerale, adaptând interpretarea la cerințele ansamblului***

CS 1.1. Dezvoltarea capacității de analiză muzicală de bază a partiturilor camerale, în scopul susținerii interpretării artistice
- *exerciții de analiză a partiturilor camerale din punct de vedere a elementelor tehnice abordate;* - *exerciții de analiză a partiturilor camerale din punct de vedere a elementelor de formă și stil.*
CS 1.2. Coordonarea expresivă, ritmică și intonațională cu ceilalți membri ai formației
- *exerciții de identificare a proceselor de creație a lucrărilor propuse spre studiu;* - *exercițiie de stabilire a relațiilor dintre rimt și intonație în raport cu stilul lucrărilor și scoaterea în evidență a elementelor expresive;* - *exerciții de cultivare a spiritului de echipă, a respectului reciproc și a autocontrolului în cadrul ansamblului.*

CG 2 - ***Cultivarea sensibilității estetice și a expresivității artistice***

CS 2.1. Argumentarea deciziilor interpretative pe baza analizei muzicale și a contextului stilistic.
- *exerciții de realizare a unei interpretări camerale expresive și stilistic corecte, adaptate repertoriului ales;* - *exerciții de coordonare echilibrată a tuturor parametrilor interpretativi (tempo, dinamică, timbru, articulare).*
CS 2.2. Manifestarea spiritului de echipă și a responsabilității artistice în activitățile concertistice.
- *exersarea prezenței scenice și a gestionării emoțiilor în situații de interpretare colectivă;* - *exerciții de gestionare a emoțiilor și afirmarea unei prezențe scenice mature în interpretările publice;* - *exerciții de optimizare a interpretării pe baza analizei reacției publicului.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Elemente tehnice instrumentale/vocale	- analizarea partiturilor camerale din punct de vedere a elementelor tehnice abordate; - coordonarea echilibrată a tuturor parametrilor interpretativi (tempo, dinamică, timbru, articulare).

Domenii de conținut	Conținuturi
Elemente de structură muzicală	- analizarea partiturilor camerale din punct de vedere a elementelor de formă și stil; - identificarea proceselor de creație a lucrărilor propuse; - stabilirea relațiilor dintre rimt și intonație în raport cu stilul lucrărilor și scoaterea în evidență a elementelor expresive.
Interpretare în ansamblu	- cultivarea spiritului de echipă, a respectului reciproc și a autocontrolului în cadrul ansamblului; - coordonarea echilibrată a tuturor parametrilor interpretativi (tempo, dinamică, timbru, articulare); - realizarea unei interpretări camerale expresive și stilistic corecte, adaptate repertoriului ales.
Elemente de conduită	- optimizarea interpretării pe baza analizei reacţiei publicului; - gestionarea emoțiilor și afirmarea unei prezențe scenice mature în interpretările publice; - exersarea prezenței scenice și a gestionării emoțiilor în situații de interpretare colectivă.

SUGESTII DE REPERTORIU

Corzi cu și fără pian	
Tipul formației	**Numele compozitorului și titlul lucrării**
Duo	W. A. Mozart: - Sonata pentru vioară și pian KV 301 în Mi bemol major, nr. 5, vol.1 - Sonata pentru vioară și pian KV 303 în Do major, nr. 2, vol.1 L. van Beethoven: - Sonata pentru vioară și pian op. 12, nr. 3, în Mi bemol major - Sonata pentru vioară și pian op. 23, nr. 4 în la minor - Sonata pentru vioară și pian op. 30, nr. 1/6/ în La major
Trio	J. Haydn: - Trio pentru pian, vioară și cello nr. 19, în sol minor - Trio pentru pian, vioară și cello nr. 13, în do minor - Trio pentru pian, vioară și cello nr. 1, în Sol major - Trio pentru pian, vioară și cello nr. 3, în Do major W. A. Mozart: - Trio pentru pian, vioară și cello KV 564 - Trio pentru pian, vioară și cello KV 502 - Trio pentru pian, vioară și cello KV 542 L. van Beethoven: - Trio pentru pian, vioară și cello op. 1, nr. 3, în do minor - Trio pentru pian, vioară și cello op. 11/4/ în Si bemol major - Trio pentru pian, vioară și cello op. 70, nr. 1, în Re major/5/ - Trio pentru pian, vioară și cello op. 70, nr. 2, în Mi bemol major /6/
Cvartet	J. Haydn:

	- Cvartet pentru 2 viori, violă și violoncel KV/85/ op. 64, nr. 5 în Re major - Cvartet pentru 2 viori, violă și violoncel KV /85/ op. 17, nr. 5 în Sol major L. van Beethoven: - Cvartet pentru 2 viori, violă și cello op. 18, nr. 4, în Do major - Cvartet pentru pian, vioară, violă și cello nr. 2, în Re major - Cvartet pentru pian, vioară, violă și cello nr. 3 în Do major
Suflători	
Tipul formației	**Numele compozitorului și titlul lucrării**
Duo	L. van Beethoven – Sonata în Si bemol major pentru flaut și pian
Trio	L. van Beethoven – Trio în Si major op. 11 pentru clarinet, violoncel și pian M. Glinka – Trio în re minor pentru clarinet, fagot și pian G. M. Weber – Trio pentru flaut, violoncel și pian C. Reinecke – Trio pentru oboi, corn și pian
Cvartet	G. Rossini – 6 cvartete pentru flaut, clarinet, corn și fagot S. Saens – Cvartet pentru tromboni
Cvintet	W. A. Mozart – Cvintet în Mi major KV 452 pentru oboi, clarinet, corn, fagot și pian A. Alabiev – Cvintet în Mi bemol major pentru 2 trompete, corn și trombon V. Bîclea – Miniaturi pentru cvintet de suflători
Septet	L. van Beethoven – Septet pentru clarinet, corn, fagot, vioată, violă, cello și contrabas

SUGESTII DE REPERTORIU
CANTO
CLASELE a XI-a și a XII-a

Numele compozitorului și titlul lucrării
1. Repertoriu clasic: J. S. Bach: - Lieder und Arien (69 piese scurte de mică dificultate) - Arii din Cantata *Vânătoarea* (corn de vânătoare), - Arii din Cantata *Eolus și Zefirus* (cu flaut), - Arii din Cantata 202 (cu vioară) - Terțet din *Magnificat* G. Fr. Haendel: - *9 Arii germane* (pentru voce, pian, flaut și vioară) - *2 Arii franceze* (pentru voce, pian și vioară) - Cantata *Postorella vage bella* - Duete pentru sopran-sopran, sopran-alto

G. Ph. Telemann – 2 Concerte vocale (pentru voce și blockflote)
Clerambault – Arie mică din Cantata *Orphee*
P. Cornelius – *Song of a bride* (6 piese pentru voce și pian, de dificultate medie)
H. Schutz – Concerte vocale (pentru voce, pian, flaut, oboi sau vioară)
- Arii antice din repertoriul italian cunoscut: Pergolessi, Vivaldi, Scarlatti

2. Lied romantic:
R. Schumann:
- Mirthen op. 25
- Liederkreia op. 39

Fr. Schubert:
- *Du bist die Ruh*
- *Morgengruss*
- *Thrauenregen*
- *Mit dem grunen Lautenbande*
- *Frunhlingstraum*
- *Standchen*
- *Die Forelle*
- *Heidenroslein*

F. Mendelssohn Bartholdy:
- Gruss
- Minnelied
- Fruhlinglied
- Frage
- Venetianischees Gondollied
- Cinci duete pe voci egale

J. Brahms – duete pe voci egale

SUGESTII METODOLOGICE

Muzica de cameră urmărește să dezvolte elevilor simțul cântatului în ansamblu, muzicalitatea, cunoașterea diferitelor stiluri muzicale și lucrările marilor compozitoritori ai genului.

Ansamblul de cameră trebuie să capete forma unui colectiv cu sarcini precise pentru fiecare participant și obligativitatea executării lor impune o ținută atât disciplinară cât și o pregătire tehnico-instrumentală.

Pregătirea și formarea gustului estetic al elevilor se face mult mai bine în cadrul muzicii de cameră, unde fiecare instrumentist este obligat să urmărească cu atenție celelalte părți, respectând temele principale, sonoritatea ansamblului, calitatea sunetului și acuratețea intonației. Toate acestea contribuie la dezvoltarea muzcalității elevilor, la formarea gustuuli artistic și la obișnuința cu munca în colectiv.
Se recomandă ca studiul muzicii de cameră să înceapă cu lucrări accesibile pentru a se putea ajunge la o cât mai desăvârșită finisare artistică: frazare, nuanțe, tempo, înțelegerea conținutului.

În înlănțuirea materialului de studiu se recomandă să se respecte principiul gradației care stă la baza studiului muzical.

Formațiile de cameră se vor alcătui din cel puțin doi, trei, patru, cinci instrumentiști în funcție de repertoriul care se dorește a se aborda.

Se recomandă ca o formație alcătuită în primul an, să aibă posibilitatea să se dezvolte în anii următori. Acest lucru va contribui la sudarea colectivului, la omogenizarea sonorității. Pot să existe însă și excepții, pianul poate să shimbe formația, sau canto se poate alătura unei formații existente. Astfel, levii au posibilitatea să se obișnuiască cu sonorități difrite.

Materialul didactic folosit, e bine să fie abordat progresiv, pe măsura posibilităților elevilor.

Se consideră necesare următoarele condiții:
- realizarea acordajului la începutul orei de curs;
- verificare acordajului după o anumită perioadă de timp datorită faptului că datorită construcției instrumentelor, în sepcial a celo de suflat, instrumentele se dezacordează;
- muzicalitatea și dezvoltarea gustului estetic al elevilor este esențial;
- să se pună accent pe cunoașterea formelor muzicale, conținutul estetic cuprins în formă, stilurile epocilor, trăsăturile caracteristice ale compozitorilor și a mijloacelor tehnice folosite

Pentru ca elevii să-și formeze o imagine cât mai clară asupra epocilor muzicale, se recomandă ca la muzica de cameră să se abordeze repertorii care să corespundă epocilor muzicale care se învață la istoria muzicii și a formelor muzicale.
Clasa a IX-a: Preclasicism
Clasa a X-a: Clasicism
Clasa a XI-a: Clasicism, Romantism
Clasa a XII-a: Clasicism, Romantism, prelucrări folclorice, muzică de divertisment

Pentru formațiile care au elevi de la canto clasic, acestea vor avea în componență și câte un elev de la ian principal. Facultativ, pentru anumite piese se poate colabora cu elevi de la flaut, oboi sau vioară, în funcție de repertoriul abordat. În cadrul acestor ore se vor studia piese din repertoriul universal și românesc.

În cadrul pieselor preclasice se vor avea în vedere următoarele genuri: cantata, concert vocal, aria antică (de dificultate medie). Se va accentua însușirea tehnicii recitativului cântat. Se va insista pe problemele de acuratețe vocală și egalitate timbrală, în cazul pieselor în care vocea este dublată de un instrument solistic (de preferință instrument de suflat). Este extrem de important studiul în duet cu un instrument de suflat deoarece elevul învață să-și egalizeze vibrato-ul și să-și audă propriul timbru vis-a-vis de cel al partenerului.

Ulterior se pot crea diferite ansambluri: sopran-sopran, sopran-alto, sopran-tenor sau alte combinații în funcție de timbrurile de voci existente în școală.

Un alt acompaniament al muzicii de cameră îl constituie liedul. Studiul acestuia în cadrul orelor de muzică de cameră ajută pianiștii să înțeleagă rolul pe care îl au în cadrul formației și modațitatea în care trebuie să urmărească fiecare frazare a partenerului.

Se va pune accent pe problemele de stil specifice fiecărei perioade de creație în genul liedului, pe aplicarea lor practică în tehnica vocală. În clasa a XII-a se poate ajunge la studiul rafinamentului interpretativ, printr-o emisie diferențiată, după caz.

Se va insista asupra dozajului corect, dialogul pian-voce. Se vor diferenția planurile sonore. Din repertoriu nu trebuie să lipsească liedul romantic, clasic românesc și contemporan. Pentru cel din urmă se va insista în explicarea elementelor interpretative specifice.

Pentru clasa a XI-a se recomandă cu precădere abordarea unui repertoriu cu lucrări din literatura preclasică și doar câteva lieduri din literatura universală și românească.
Sugestiile de repertoriu pot fi transpuse pentru alte tipuri de voce.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

Berger, W. G., *Ghid pentru muzica instrumentală de cameră*, Bucureşti,1965
Boala, Traian, *Cvartetul de coarde: de la geneza la prima culminatie stilistico-istorica a genului*. Cluj-Napoca: MediaMusica, 2021
Butean, Eva Maria, *Atelier creativ-interpretativ*: Trio Axis Mundi: 2008-2017. Cluj-Napoca: MediaMusica, 2021
Cirlejan, Marta, *Arta interpretarii camerale*. Cluj-Napoca : MediaMusica, 2020
Deac, Liviu-Claudius, *Chamber music : course material for bachelor's degree program*. Cluj-Napoca : MediaMusica, 2023
Pacurar-Neamt, Daniela, *Vocea de sopran in ipostaze camerale vocal-instrumentale*. Cluj-Napoca : MediaMusica, 2022.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	**Instituție de apartenență, localitate, județ**
RESPONSABIL MEC Prof. LILIANA BOBEICĂ	Ministerul Educației și cercetării
RESPONSABIL CNCE Prof. LĂCRĂMIOARA-ANA PAULIUC	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare
COORDONATOR ȘTIINȚIFIC Prof. univ. dr. VALENTINA DEDIU-SANDU	Academia Română
Prof. univ. dr. VERONA MAIER	Universitatea Națională de Muzică din București
Prof. OLTEA SĂVEANU	Liceul de Artă „Aurel Popp”, Satu-Mare

Anexa nr. 290

Programa școlară
pentru disciplina

Educație muzicală

Clasele a XI-a – a XII-a
Curriculum de specialitate (CS)

Filiera vocațională, profilul artistic,

specializările:
Coregrafie și Arta actorului

Învățământ liceal

- 2026 -

Anexa nr. 290
Programa școlară pentru disciplina *Educație muzicală,* clasele a XI-a și a XII-a, curriculum de specialitate (CS)

- ***Filiera vocațională, profil artistic, specializările coregrafie și arta actorului***

NOTĂ DE PREZENTARE

Programa școlară pentru disciplina ***Educație muzicală*** reprezintă o ofertă curriculară de specialitate pentru învățământul liceal, *filiera vocațională, profil artistic, specializările Coregrafie și Arta actorului* începând din anul școlar 2026-2027. Disciplina ***Educație muzicală*** se regăsește în *Anexa 14 la OMEC nr. 4350/20.06.2025 - Planul-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, filiera vocațională, profil artistic, specializarea Coregrafie,* și în *Anexa 14 la OMEC nr. 4350/20.06.2025 - Planul-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, filiera vocațională, profil artistic, specializarea Arta actorului,* în *Curriculum de specialitate* (CS).

În elaborarea programei, s-a avut în vedere raportarea la cadrul legislativ și documentele strategice generale și specifice care susțin studiul disciplinelor:
- ***Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023***, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Regulamentul-cadru de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar***, aprobat prin Ordinul ministrului educației nr. 5.726/2024, , cu modificările și completările ulterioare;
- ***Regulamentul de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar cu program de artă***, aprobat prin Ordinul Ministerului Educației și Cercetării nr. 3717/01 aprilie 2025, , cu modificările și completările ulterioare;
- ***Planurile-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi***, filiera vocațională, profilul artistic, specializările *Coregrafie* din Anexa nr. 14 și *Coregrafie* din Anexa nr. 15 la O.M.E.C. nr. 4.350/20.06.2025 privind aprobarea Planurilor-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Profilul de formare al absolventului***, OME nr. 6731/2023, care asigură coerența verticală a parcursul școlar, (competențe-cheie +atribute prioritare)
- *documente europene relevante la nivel general și, mai ales, pentru disciplină(Recomandarea Consiliului UE privind competențele-cheie, Cadrul european al calificărilor, Rapoarte OECD/UNESCO, Cadre de referință etc.)*
- *o alte documente/studii specifice Curriculumului Național și curriculumului disciplinei – de exemplu, cu valoare pentru sugestiile metodologice ale programei școlare.*

Bugetul de timp alocat disciplinei este următorul:

Educație muzicală				
Clasa	a IX-a	a X-a	a XI-a	a XII-a
Nr. ore/ săptămână	-	-	1	1

Disciplina **Educație muzicală**, în cadrul filierei vocaționale – profilul artistic, specializările **Coregrafie** și **Artă Dramatică**, are rolul de a susține dezvoltarea artistică avansată a elevilor, în strânsă legătură cu specificul formării scenice. Programa propune un parcurs curricular care îmbină interpretarea muzicală, reflecția critică și înțelegerea contextuală a muzicii, în vederea consolidării competențelor expresive și culturale necesare viitorilor interpreți, coregrafi, actori sau creatori în artele spectacolului.

În continuarea experiențelor dobândite în clasele IX–X, unde elevii au explorat limbajul muzical, funcțiile expresive ale muzicii și relațiile dintre muzică și mediul cultural, programa pentru clasele XI–XII aprofundează dimensiuni esențiale ale formării artistice:

- **integrarea muzicii în construcția scenică**, prin corelarea sunetului cu gestul, mișcarea și intenția dramatică;
- **înțelegerea valențelor simbolice, identitare și interculturale** ale muzicii contemporane, relevante pentru artele spectacolului;
- **dezvoltarea capacității de analiză și argumentare** în raport cu mesajul, atmosfera și funcția dramaturgică a muzicii;
- **formarea unei practici reflexive**, care să ajute elevul să își înțeleagă propriile alegeri artistice și evoluția expresivă.

Educația muzicală devine astfel o componentă convergentă a formării artistice vocaționale, contribuind atât la aprofundarea expresiei individuale, cât și la înțelegerea dimensiunilor culturale, sociale și estetice ale muzicii. Disciplina promovează abordări interdisciplinare, în care muzica funcționează ca liant între dans, teatru, literatură, arte vizuale și noile media, încurajând experimentarea, creativitatea și capacitatea de adaptare la cerințele scenei contemporane.

Activitățile propuse permit utilizarea muzicii ca instrument de construcție a personajului, ca generator de atmosferă scenică, ca sursă de ritm, mișcare și intensitate emoțională. Totodată, elevii sunt sprijiniți să investigheze critic rolul muzicii în spectacole, în producții multimedia și în creațiile performative moderne, reflectând asupra modului în care sunetul determină sensuri, valori și perspective.

Programa își propune să dezvolte:

- **competențe interpretative** adaptate cerințelor expresiei scenice;
- **competențe culturale** prin explorarea diversității muzicale contemporane și a dialogului intercultural;
- **competențe critice și reflexive**, necesare evaluatorului și creatorului de mesaj artistic;
- **competențe colaborative**, prin proiecte scenice integrate.

Cele trei **competențe generale** ale disciplinei — exprimarea ideilor și emoțiilor prin interpretare muzicală, explorarea relației dintre muzică și contextul cultural-istoric, respectiv aprecierea critică a muzicii prin audiție activă și exprimare creativă — constituie fundamentul dezvoltării artistice pentru elevii din clasele XI–XII. Competențele specifice asociate fiecărei clase sunt calibrate pe nivelul avansat al formării vocaționale și pe necesitatea integrării muzicii în actul scenic complex.

Prin abordarea propusă, disciplina contribuie la profilul absolventului din filiera vocațională, susținând formarea unui tânăr capabil să înțeleagă, să interpreteze și să utilizeze muzica într-un mod reflexiv și profesionist, în construirea unor produse artistice autentice și relevante în spațiul cultural contemporan.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Exprimarea ideilor și emoțiilor prin interpretarea muzicală**
CG2	**Explorarea muzicii în relație cu dimensiunile sale istorice și culturale**
CG3	**Aprecierea critică a muzicii prin audiție activă și exprimare creativă**

CLASA a XI-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Exprimarea ideilor și emoțiilor prin interpretarea muzicală*

CS 1.1. Utilizarea elementelor de limbaj muzical în interpretări proprii, ca formă de exprimare artistică și comunicare emoțională
- *aplicarea elementelor de limbaj muzical (frazare, dinamică, agogică, timbru) în interpretări expresive, prin adaptarea la intenția artistică și la mesajul emoțional;* - *integrarea unui fragment muzical într-o scenă scurtă (monolog sau moment coregrafic), adaptând interpretarea pentru a reda starea interioară a personajului, pe bază de proiect „Expresia unui personaj”, cu formularea a două idei despre Cum susține muzica intenția actorului/dansatorului?*
C.S. 1.2. Analizarea elementelor de agogică și dinamică pentru înțelegerea și argumentarea expresivității interpretării muzicale
- *interpretarea variată a unui exercițiu de expresivitate, modificând intenționat tempo-ul și dinamica pentru a transmite stări contrastante (ex. calm – tensiune, melancolie – bucurie), urmată de discuții în grup asupra impactului artistic al interpretării și a modului în care a fost influențată expresivitatea;* - *argumentarea unei poziții asupra efectului emoțional al interpretării, pe baza controlului expresiv în repetițiile individuale sau colective, prin redactarea unui scurt jurnal de repetiție, în care elevii notează modificările de tempo și intensitate care sporesc impacul emoțional aspura propriei performanțe interpretative.*

CG 2 - *Explorarea muzicii în relație cu dimensiunile sale istorice și culturale*

CS 2.1. Analizarea modului în care muzica susține expresia scenică și construcția emoțională în dans și teatru, în contexte istorice și culturale diferite
- *realizarea unui exercițiu interdisciplinar „Emoția în mișcare și sunet”, prin care elevii asociază un fragment muzical adecvat unei scene teatrale sau unui fragment coregrafic, argumentând cum ritmul, timbrul și textura muzicală amplifică emoția și intenția expresivă;* - *argumentarea unei poziții asupra efectului emoțional al interpretării, pe baza controlului expresiv în repetițiile individuale sau colective, prin redactarea unui scurt jurnal de repetiție, în care elevii notează modificările de tempo și intensitate care sporesc impacul emoțional aspura propriei performanțe interpretative.*
CS 2.2. Interpretarea semnificațiilor culturale și simbolice ale muzicii în creații scenice moderne și contemporane, prin corelarea cu teme identitare, sociale și spirituale
- *investigarea unei lucrări coregrafice sau teatrale moderne (ex. Boléro, West Side Story, Notre-Dame de Paris) și explicarea, printr-o prezentare multimedia, a semnificațiilor culturale și simbolice ale muzicii, raportate la temele identitare și sociale ale epocii, în cadrul unui proiect tematic intitulat „Simbol și mesaj în sunet și gest.”;* - *crearea unei scene scurte (1–2 minute) în care elevii, organizați în grupuri, redau prin gest, mișcare și sunet o temă simbolică (libertate, credință, alteritate), folosind muzică contemporană selectată critic, în cadrul unui atelier creativ de reinterpretare.*

CG 3 - *Aprecierea critică a muzicii prin audiție activă și exprimare creativă*

CS 3.1. Analizarea expresivității muzicii în raport cu mișcarea scenică și intenția dramaturgică, prin audiție activă și reflecție critică
- *audierea unui fragment muzical dintr-un spectacol de dans sau teatru (ex. Romeo și Julieta – Prokofiev, Sărbătoarea Primăverii– Stravinski) și realizarea corespondențelor dintre structura*

muzicală (tempo, dinamică, timbru) și expresia mișcării scenice, printr-o audiție aplicată cu titlul „Gestul și sunetul.”; - *studiu de caz vizual-sonor: grupurile aleg o scenă filmată în care muzica determină ritmul și tensiunea dramatică, analizează efectul creat și propun verbal alternative muzicale pentru schimbarea impactului emoțional.*
CS 3.2. Realizarea unor interpretări critice și produse artistice interdisciplinare care evidențiază rolul muzicii în comunicarea emoțională și simbolică a spectacolului contemporan.
- *analizarea modul în care muzica amplifică mesajul artistic, prin realizarea unui material multimedia (prezentare, vlog sau poster digital) despre o producție scenică actuală (teatru-dans, musical, performance), în cadrul unui proiect interdisciplinar de tipul „Muzica și sensul scenei”;* - *crearea unei scene scurte (1–2 minute) în echipe, în care elevii folosesc muzica drept element central de expresie (prin improvizație, colaj sonor sau ritm scenic), cu explicarea verbală a intenției artistice și impactul dorit asupra publicului, în contextul unui atelier de creație colectivă.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Limbaj muzical și interpretare expresivă	- nuanțare expresivă și intenție artistică; - controlul agogicii și dinamicii în interpretare.
Muzica și contextul cultural-istoric	- rolul muzicii în expresia scenică și transmiterea emoției; - valențe simbolice și culturale ale muzicii scenice contemporane.
Audiție muzicală, reflecție critică și creație artistică	- corelații între muzică, mișcare scenică și intenție dramatică; - funcțiile expresive și simbolice ale muzicii în artele spectacolului contemporan.

CLASA a XII-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Exprimarea ideilor și emoțiilor prin interpretarea muzicală*

CS 1.1. Adaptarea expresiei muzicale la contextul scenic și la intenția regizorală, prin utilizarea conștientă a mijloacelor de expresivitate sonoră
- *analizarea impactului indicațiilor regizorale asupra atmosferei generale, prin examinarea unei scene date dintr-un spectacol (monolog, moment coregrafic) și adaptarea expresiei muzicale (tempo, dinamică, timbru) la indicațiile sugerate de regizor, sub forma unui atelier cu titlul „Muzica și regia”.*
- *justificarea alegerilor expresive ale elevilor, printr-o scurtă prezentare orală sau video, pornind de la selectarea unui personaj, de către fiecare elev, apoi realizarea unei interpretări muzicale care să-i reflecte trăirea interioară, prin proiecte aplicative de genul „Sunetul personajului”.*
CS 1.2. Crearea unor interpretări personale care valorifică improvizația, colajul sonor sau dialogul dintre voce, mișcare și spațiu scenic
- *exersarea unor improvizații dirijate, pornind de la o temă emoțională (așteptare, tensiune, libertate), prin care elevii creează scurte intervenții vocale/instrumentale, individuale sau în grup, sincronizate cu gestul sau mișcarea scenică.*
- *crearea unei interpretări colective, prin care grupuri de elevi elaborează un moment de 1–2 minute bazat pe interacțiunea dintre ritm corporal, voce și spațiu, folosind elemente de colaj muzical contemporan (efecte, respirație, percuție corporală), cu titlul „Corpul și sunetul”.*

CG 2 - *Explorarea muzicii în relație cu dimensiunile sale istorice și culturale*

CS 2.1. Evaluarea influențelor interculturale în muzica contemporană și modul în care acestea modelează noile forme de expresie artistică
- *analizarea modului în care fuziunea dintre stilurile artei contribuie la mesajul artistic final, prin vizionarea, în echipe, a unui proiect artistic contemporan (spectacol, film, musical, dans) în care se combină stiluri și tradiții diferite (de exemplu: oriental și occidental, tradițional și electronic);*
- *elaborarea unei prezentări vizuale (poster digital sau infografic) care ilustrează traseul influențelor culturale într-un gen muzical actual (ex. flamenco contemporan, jazz fusion, trap balkanic), urmată de explicarea prin text și imagini cum aceste interacțiuni modelează identitatea muzicală globală, într-un proiect interdisciplinar „Harta influențelor culturale.”*
CS 2.2. Integrarea elementelor muzicale din diverse perioade și culturi în proiecte scenice proprii, pentru exprimarea unei viziuni artistice personale
- *realizarea unei scene (dans, monolog sau moment de teatru-muzică) în care elevii combină elemente inspirate din două culturi/epoci diferite (ex. ritm balcanic și armonie jazz, cor medieval și efecte electronice), explicând intenția artistică, în cadrul unui atelier creativ „Trecutul reinterpretat.”;*
- *conceperea unui mini-spectacol (3–5 minute) care îmbină motive tradiționale și sonorități moderne, valorificând mijloacele teatrale, coregrafice și vizuale; urmat de explicarea mesajului simbolic și expresiv al creației propria, printr-un proiect colaborativ de tipul „Dialog între lumi sonore.”*

CG 3 - *Aprecierea critică a muzicii prin audiție activă și exprimare creativă*

CS 3.1. Analizarea critică a modului în care muzica actuală susține temele sociale, identitare sau existențiale în artele spectacolului
- *argumentarea unor idei (dezbatere) prin care se exprimă modul în care muzica susține mesajul social sau identitar, în urma realizării unor audiții și analize a unor fragmente din producții teatrale/dans contemporan (ex. Akram Khan, Robert Wilson, Marin Sorescu – Iona cu muzică originală);*

- *analizarea rolului muzicii în comunicarea unei teme universale (libertate, izolare, solidaritate) într-un spectacol contemporan vizionat, prin realizarea unui mini-eseu critic ce presupune redactarea unui text argumentativ (200–250 cuvinte).*
CS 3.2. Elaborarea unui produs artistic reflexiv (eseu vizual, vlog, prezentare multimedia) care exprimă o perspectivă personală asupra relației dintre muzică, emoție și sens scenic
- portofoliu de sinteză: elevii documentează procesul de lucru la un proiect scenic (de la alegerea muzicii la interpretarea finală) și formulează concluzii despre evoluția expresivității proprii; *- jurnal video de creație: realizarea unui vlog în care elevii explică rolul muzicii în propria evoluție artistică, exemplificând prin secvențe din repetiții sau momente de spectacol.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Limbaj muzical și interpretare expresivă	- corelarea interpretării muzicale cu conceptul scenic și intenția artistică; - tehnici de improvizație și integrare sonoră în interpretarea scenică.
Muzica și contextul cultural-istoric	- interculturalitate și fuziune stilistică în muzica contemporană; - sincretism artistic și reinterpretarea tradițiilor muzicale în creații scenice.
Audiție muzicală, reflecție critică și creație artistică	- funcțiile tematice și sociale ale muzicii contemporane în expresia scenică; - reflecția artistică și sinteza interdisciplinară între muzică și scenă.

SUGESTII REPERTORIALE

1. Repertorii pentru audiții

Clasa a XI-a
Nuanțare expresivă și intenție artistică.
Ludwig van Beethoven – Sonata "Patetica", partea a II-a
Johannes Brahms – Intermezzo op. 118 nr. 2
Claude Debussy – Clair de Lune
Frédéric Chopin – Nocturna în do diez minor
Maurice Ravel – Pavane pour une infante défunte

Controlul agogicii și dinamicii în interpretare.
Wolfgang Amadeus Mozart – Simfonia nr. 40, partea I
Franz Schubert – Simfonia nr. 8 „Neterminata", partea I
Piotr Ilici Ceaikovski – Lacul lebedelor (Dansul micilor lebede)
George Enescu – Rapsodia Română nr. 2
Arvo Pärt – Spiegel im Spiegel

Rolul muzicii în expresia scenică și transmiterea emoției.
Igor Stravinski – Sărbătoarea Primăverii (Dansul Sacrificial)
Leonard Bernstein – West Side Story (Somewhere / Dance at the Gym)
Ennio Morricone – Gabriel's Oboe (din The Mission)
Hans Zimmer – Time (din Inception)
Adrian Enescu – Muzică pentru filmul „Ștefan cel Mare" (fragment)

Valențe simbolice și culturale ale muzicii scenice contemporane.
Carl Orff – Carmina Burana („O Fortuna")
Philip Glass – Metamorphosis I
Steve Reich – Different Trains (fragmente)
John Williams – Hedwig's Theme (din Harry Potter)
Tiberiu Olah – Coloana infinitului (muzică de film)

Corelații între muzică, mișcare scenică și intenție dramatică.
Igor Stravinski – Pasărea de foc (Finale)
Maurice Ravel – Boléro
Camille Saint-Saëns – Dans macabre
Astor Piazzolla – Libertango
George Enescu – Suită pentru orchestră nr. 1 (Preludiu à l'unisson)

Funcțiile expresive și simbolice ale muzicii în artele spectacolului contemporan.
Arvo Pärt – Fratres
Max Richter – On the Nature of Daylight
Jóhann Jóhannsson – Flight from the City
Sigur Rós – Hoppípolla
Björk – Bachelorette

Clasa a XII-a
Corelarea interpretării muzicale cu conceptul scenic și intenția artistică.
Igor Stravinski – Pasărea de foc (Finale)
Claude-Michel Schönberg – Les Misérables („One Day More")
Leonard Bernstein – West Side Story („Tonight")
Carl Orff – Carmina Burana („O Fortuna")
Ennio Morricone – Once Upon a Time in the West (Tema principală)

Tehnici de improvizație și integrare sonoră în interpretarea scenică
Miles Davis – So What
Keith Jarrett – The Köln Concert (fragment)
Bobby McFerrin – Don't Worry, Be Happy
John Cage – 4'33"
Adrian Enescu – Jazz and Electronics Suite (fragment)

Interculturalitate și fuziune stilistică în muzica contemporană.
Astor Piazzolla – Libertango
Anouar Brahem – Blue Maqams
Yo-Yo Ma & The Silk Road Ensemble – Arabian Waltz
Peter Gabriel – Passion (din The Last Temptation of Christ)
Dhafer Youssef – Dance Layan Dance

Sincretism artistic și reinterpretarea tradițiilor muzicale în creații scenice.
Béla Bartók – Dansuri populare românești
George Enescu – Suită pentru orchestră nr. 1 (Preludiu à l'unisson)
Adrian Enescu – Poem electronique
Arvo Pärt – Fratres
Philip Glass – Akhnaten (Hymn to the Sun)

Funcțiile tematice și sociale ale muzicii contemporane în expresia scenică.
Pink Floyd – Another Brick in the Wall (Part II)
Nina Simone – I Wish I Knew How It Would Feel to Be Free
Björk – Human Behaviour
Hans Zimmer – Time (din Inception)
Max Richter – On the Nature of Daylight

Reflecția artistică și sinteza interdisciplinară între muzică și scenă.
Steve Reich – Music for 18 Musicians (fragment)
Jóhann Jóhannsson – Flight from the City
Sigur Rós – Untitled #3 (Samskeyti)
Ryuichi Sakamoto – Merry Christmas, Mr. Lawrence
Olafur Arnalds – Near Light

2. Repertorii pentru interpretare

Cântece și lucrări vocale cu accent pe expresivitate și intenție artistică
Pie Jesu – Andrew Lloyd Webber
La vie en rose – Édith Piaf
Imagine – John Lennon
Hallelujah – Leonard Cohen
Over the Rainbow – Harold Arlen

Cântece românești
Dor de tine, dor de noi – Paula Seling
Ani de liceu – Florin Bogardo
Ploaia care va veni – Pasărea Colibri
Epitaf – Alexandru Andrieș

Repertoriu internațional
The Sound of Silence – Simon & Garfunkel
Fields of Gold – Sting
What a Wonderful World – Louis Armstrong
A Thousand Years – Christina Perri

Make You Feel My Love – Bob Dylan / Adele
Heal the World – Michael Jackson
Let It Be – The Beatles
Shallow – Lady Gaga & Bradley Cooper
Hey Jude – The Beatles
Cântece și lucrări cu valoare expresivă complexă (introspecție și rafinament)
Bridge Over Troubled Water – Simon & Garfunkel
Yesterday – The Beatles
You Raise Me Up – Secret Garden / Josh Groban
Creep – Radiohead (versiune acustică)
My Way – Frank Sinatra

Repertoriu de musical și teatru muzical (integrare scenică)
On My Own – Les Misérables
Defying Gravity – Wicked
Memory – Cats
The Phantom of the Opera – Andrew Lloyd Webber
Seasons of Love – Rent

SUGESTII METODOLOGICE

Disciplina Educație muzicală la clasele a XI-a și a XII-a, în învățământul vocațional de profil coregrafic și artă dramatică, are rolul de a consolida expresivitatea artistică și gândirea critică a elevilor, oferind contexte de integrare a muzicii în actul scenic și coregrafic contemporan. Accentul se deplasează de la interpretarea imitativă la crearea conștientă a sensului sonor și expresiv, prin relaționarea cu mișcarea, textul dramatic și intenția regizorală.

Abordarea didactică trebuie să favorizeze autonomia artistică, reflecția critică și colaborarea interdisciplinară. Muzica devine un instrument de explorare a emoțiilor, a identității personale și a contextelor culturale, sprijinind elevul să formuleze o viziune proprie asupra artei spectacolului.

Se recomandă utilizarea metodelor interactive și reflexive, precum:
-învățarea bazată pe proiect – realizarea de scurte momente scenice, vloguri, colaje vizual-sonore sau mini-spectacole interdisciplinare;
-învățarea prin descoperire și cercetare contextuală – investigarea modului în care muzica reflectă teme sociale, culturale sau spirituale;
-exercițiul de improvizație dirijată și expresivitate corporală – pentru dezvoltarea sintezei dintre gest, voce, ritm și emoție;
-reflecția critică ghidată – prin jurnale de repetiție, portofolii de creație și feedback colegial, accentuând procesul artistic, nu doar produsul final.

Evaluarea competențelor trebuie să fie formativă și integrată procesului artistic:
-se evaluează capacitatea de aplicare conștientă a elementelor de limbaj muzical (dinamică, agogică, timbru, frazare);
-creativitatea și coerența expresivă în improvizații, colaje și momente scenice;
-argumentarea intenției artistice în scris (mini-eseuri, jurnale, prezentări);
-colaborarea și adaptabilitatea în activități colective (proiecte interdisciplinare, performance-uri de grup).

Tehnologia are un rol esențial în formarea competențelor digitale artistice: aplicațiile precum Audacity, Soundtrap, Canva, Padlet, Genially, Flipgrid sau WeVideo pot fi folosite pentru editarea sunetului, documentarea proceselor creative sau prezentarea proiectelor.
În lipsa unei infrastructuri specializate, se pot utiliza instrumente portabile, telefoane sau aplicații gratuite de înregistrare și montaj.

Se recomandă organizarea periodică a atelierelor artistice comune (muzică–teatru–dans), care stimulează gândirea integratoare și simțul expresiv global. În aceste contexte, profesorul devine facilitator al procesului de creație, iar elevii sunt încurajați să exploreze libertatea artistică prin colaborare și reflecție.

Pentru integrarea dimensiunii culturale și interculturale, profesorul poate valorifica:
-teme privind dialogul între tradiție și modernitate,
-reinterpretarea patrimoniului românesc în creații contemporane,
-analiza critică a influențelor globale în arta spectacolului actuală,
-proiecte care promovează diversitatea și cooperarea artistică internațională (de exemplu, Erasmus+ sau parteneriate culturale).

Activitățile trebuie să încurajeze gândirea critică, sensibilitatea estetică și responsabilitatea socială a artistului contemporan, elemente esențiale pentru profilul de formare al absolventului liceal de artă.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

I. Documente curriculare și politici educaționale

1. **Ministerul Educației Naționale** (2017). *Programa școlară pentru disciplina Educație muzicală. Clasele a V-a – a VIII-a*. București: Institutul de Științe ale Educației. https://rocnee.eu/index.php/dcee-oriz/curriculum-oriz/programe-scolare-front/planuri-cadru-de-invatamant-si-programe-scolare-invatamant-gimnazial-2023
2. **Centrul Național de Politici și Evaluare în Educație (CNPEE)** (2023). *Repere metodologice pentru implementarea competențelor la disciplina Educație muzicală*. București: CNPEE. Disponibil la: https://www.edu.ro/sites/default/files/28_Repere_educatie_muzicala_0.pdf
3. **Legea Învățământului Preuniversitar nr. 198/2023.** Monitorul Oficial al României, partea I, nr. 613/6 iulie 2023. (Articole privind standardele naționale de evaluare și centrarea pe competențe).
4. **Chircev, Ioan** (2022). Prefață la *Standarde și descriptori de performanță pentru Educație muzicală – clasa a V-a*. București: Proiectul MERITO. (Pledoarie pentru descriptorii de performanță explicați în evaluare).
5. **Ghid Educred** (2019). *Ghiduri metodologice pentru disciplinele gimnaziale – Educație muzicală*. București: Ministerul Educației Naționale. Disponibil la: https://ghiduri.educred.ro/gimnaziu/educatie-muzicala
6. **Resurse video CNPEE – Curriculum Național**:
   - *Trunchiul comun și curriculumul la decizia școlii*: https://www.youtube.com/watch?v=nRiyM4PFhfk
   - *Programa școlară – document curricular de referință*: https://youtu.be/MuProplC45Y
   - *Competențe și esențe*: https://www.youtube.com/watch?v=kD58DgKMEFE
   - *Planificarea calendaristică*: https://www.youtube.com/watch?v=ccrJOGe_AE8
   - *Proiectul unității de învățare*: https://youtu.be/laZQTYUJ1_s

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

Nume și prenume	Instituție de apartenență, localitate, județ
Responsabil MEC Prof. BOBEICĂ LILIANA	Ministerul Educației și cercetării
Responsabil CNCE Prof. PAULIUC LĂCRĂMIOARA-ANA	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare
Coordonator științific Prof. univ. dr. DEDIU-SANDU VALENTINA	Academia Română
Conf. Univ. dr. SÂRB DIANA	Academia Național de Muzică „Gheorhe Dima”, Cluj-Napoca
Prof. TEODORESCU IULIAN MARIUS	Liceul Teoretic „Nicolae Bălcescu”, Cluj-Napoca
Prof. IUHOS ARANCA	Liceul de Coregrafie și Artă Dramatică „Octavian Stroia”, Cluj-Napoca

Anexa nr. 291

Programa școlară
pentru disciplina

Dans clasic

Clasele a IX-a – a XII-a
Curriculum de specialitate (CS)

Filiera vocațională, profilul artistic,
specializarea
coregrafie – dans clasic

Învățământ liceal

- 2026 -

Anexa nr. 291
Programa școlară pentru disciplina *Dans clasic,* clasele a IX-a – a XII-a, curriculum de specialitate (CS)

- ***Filiera vocațională, profil artistic, specializarea coregrafie – dans clasic***

NOTĂ DE PREZENTARE

Programa școlară pentru disciplina ***Dans clasic – pentru specializarea dans clasic*** reprezintă o ofertă curriculară de specialitate pentru învățământul liceal, *filiera vocațională, profil artistic, specializarea Coregrafie* începând din anul școlar 2026-2027. Disciplina ***Dans clasic – pentru specializarea dans clasic*** se regăsește în *Anexa 14 la OMEC nr. 4350/20.06.2025 - Planul-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, filiera vocațională, profil artistic, specializarea Arte vizuale,* în *Curriculum de specialitate* (CS).

În elaborarea programei, s-a avut în vedere raportarea la cadrul legislativ și documentele strategice generale și specifice care susțin studiul disciplinelor:
- ***Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023***, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Regulamentul-cadru de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar***, aprobat prin Ordinul ministrului educației nr. 5.726/2024, , cu modificările și completările ulterioare;
- ***Regulamentul de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar cu program de artă***, aprobat prin Ordinul Ministerului Educației și Cercetării nr. 3717/01 aprilie 2025, , cu modificările și completările ulterioare;
- ***Planurile-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi***, filiera vocațională, profilul artistic, specializarea arte vizuale din Anexa nr. 14 la O.M.E.C. nr. 4.350/20.06.2025 privind aprobarea Planurilor-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Profilul de formare al absolventului***, OME nr. 6731/2023, care asigură coerența verticală a parcursul școlar, (competențe-cheie +atribute prioritare)
- *documente europene relevante la nivel general și, mai ales, pentru disciplină(Recomandarea Consiliului UE privind competențele-cheie, Cadrul european al calificărilor, Rapoarte OECD/UNESCO, Cadre de referință etc.)*
- *o alte documente/studii specifice Curriculumului Național și curriculumului disciplinei – de exemplu, cu valoare pentru sugestiile metodologice ale programei școlare.*

Bugetul de timp alocat disciplinei este următorul:

Dans clasic				
Clasa	a IX-a	a X-a	a XI-a	a XII-a
Nr. ore/ săptămână	8	8	10	10

Construcţia programei este realizată astfel încât să contribuie la dezvoltarea profilului de formare al elevului din ciclul liceal. Construcţia în spirală a programei, abordând elementele de limbaj ale dansului clasic, permite pe baza experienţei acumulate, exprimarea evolutivă prin limbaj coregrafic, cu accentuarea dimensiunilor afectiv-atitudinale şi acţionale ale formării personalităţii elevilor.

Competențele prevăzute pe fiecare nivel de pregătire din cadrul ciclului liceal se traduc în sarcini tot mai complexe, pe măsura maturizării fizice şi psihice a elevilor.

Structura programei şcolare include, pe lângă nota de prezentare, următoarele elemente:
- Competenţe generale
- Competenţe specifice şi exemple de activităţi de învăţare
- Domenii de conținut și conţinuturi
- Sugestii metodologice
- Bibliografie selectivă

Competenţele sunt ansambluri structurate de cunoştinţe, abilităţi şi atitudini dezvoltate prin învăţare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte particulare diverse.

Competenţele generale vizate la nivelul disciplinei dans contemporan jalonează achiziţiile de cunoaştere ale elevului la sfârşitul ciclului liceal. Acestea concură la dezvoltarea aptitudinilor psihomotrice, formarea capacității elevilor de valorificare a potențialului creativ şi motric, dezvoltarea trăsăturilor de personalitate favorabile integrării în grup.

Competenţele specifice sunt derivate din competenţele generale, reprezintă etape în dobândirea acestora şi se formează pe durata unui an şcolar. Pentru realizarea competenţelor specifice, în programă sunt propuse exemple de activităţi de învăţare care valorifică experienţa concretă a elevului şi care integrează strategii didactice adecvate unor contexte de învăţare variate. Prezenta programă propune o ofertă flexibilă, care permite cadrului didactic să completeze sau să înlocuiască activităţile de învăţare în funcție de aptitudinile elevilor cu care lucrează. Se urmăreşte astfel realizarea unui demers didactic personalizat, care să asigure formarea competenţelor prevăzute de programă în contextul specific al fiecărei clase şi al fiecărui elev.

Conținuturile învățării reprezintă elementele fundamentale ale domeniului coregrafic, constituind mijloacele informaționale prin care se realizează competențele prevăzute în programă. Ele acoperă aspecte tehnice, expresive și formative, care cuprind următoarele:

- Plasament corporal – aliniament axial, postură corectă, coordonare segmentară, conştientizarea centrului de greutate;
- Limbaj coregrafic, vocabularul specific dansului academic: poziții, mișcări, combinații, legături, variații și variații de caracter;
- Coordonare plastic-expresivă şi muzicalitate, sincronizarea mișcării cu frazarea muzicală, controlul dinamicii, respirației și intenției expresive;
- Indici somato-funcționali, dezvoltarea armonioasă a corpului, rezistență fizică, forță, flexibilitate și suplețe;
- Deprinderi motrice și calități de mișcare – echilibru, coordonare, precizie, rezistență, fluiditate;
- Metode și mijloace de dezvoltare a capacităților motrice, lucrul la bară, exerciții în centru, studiul variațiilor și al repertoriului clasic;
- Pregătirea scenică și cultivarea prezenței scenice, a atitudinii artistice și a expresivității corporale în contexte de interpretare individuală și colectivă.

Disciplina ***Dans clasic*** constituie nucleul formării artistice și profesionale în învățământul vocațional coregrafic, fiind materia care structurează, în mod esențial, limbajul corporal, disciplina de scenă și identitatea estetică a viitorului artist. Prin natura sa, dansul clasic îmbină rigoarea tehnică cu expresivitatea artistică, formând o bază solidă pentru toate celelalte genuri coregrafice. El dezvoltă controlul corporal, precizia mișcării și eleganța expresiei, orientând elevul către o înțelegere profundă a relației dintre formă, muzică și intenție artistică.

COMPETENȚE GENERALE

CG1	**Dezvoltarea tehnicii şi expresivității elevului, prin aplicarea lor în combinații complexe adaptate anului de studiu**
CG2	**Formarea controlului postural, a rezistenței fizice în vederea executării corecte a elementelor de tehnică specifice anului de studiu**
CG3	**Dezvoltarea capacității de coordonare, echilibru și control al corpului în mișcare, pentru a executa cu precizie și expresivitate elementele tehnice specifice dansului clasic**

CLASA a IX-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - ***Dezvoltarea tehnicii şi expresivităţii elevului, prin aplicarea lor în combinaţii complexe adaptate anului de studiu***

CS 1. Capacitatea de a recunoaște și utiliza raportul dintre forma dansului și elementele de spațiu, ritm și intensitate pentru a da expresivitate execuție
- *identificarea variațiilor de ritm și intensitate* - *exercutarea aceleiași combinații cu: tempo diferit(lent/ moderat), intensitate variată;* - *realizarea unor combinații de mișcări pe linie dreaptă, cerc sau diagonală.*
CS 1.2.- Perfectionarea elementelor de limbaj coregrafic pentru redarea formei scenice a mișcări
-învățarea unui fragment scurt de balet; *- identificarea momentelor de intensitate crescută sau diminuată;* *-aplicarea conștientă a elementelor de spațiu, ritm și energie.*
CS 1.3. Dezvoltarea creativității și a imaginației în mișcare
- *utilizarea elementelor de vocabular coregrafic în combinații originale;* - *crearea unor secvențe de mișcare proprii pornind de la stimuli vizuali, auditivi sau narativi;* - *reacționarea corporală la variațiile muzicale (tempo, intensitate, timbru*).

CG 2 - ***Formarea controlului postural, a rezistenței fizice în vederea executării corecte a elementelor de tehnică specifice anului de studiu***

CS 2.1. Dezvoltarea conștientizării corporale
- *exerciții la bară și la centrul sălii, în care se va urmări fixarea posturii corecte și a cotrolului corporal, dezvoltarea forței musculare, îmbunătățirea echilibrului și preciziei în mișcări;* - *exerciții de Allegro mic și mare în care se va urmări virtuozitatea și îmbunătățirea modului de execuție al săriturilor;* - *combinarea elementelor de tehnică la pointes-fete ce presupun un nivel mai ridicat de dificultate.*
CS 2.2. Formarea deprinderilor tehnice de bază
- *exersarea mobilității articulare și a amplitudinii mișcărilor prin exerciții specifice;* - *exerciții în tempo-uri diferite, pentru consolidarea echilibrului la schimbarea dinamicii, dezvoltând conștientizarea corporală;* - *participarea activă și conștientă la procesul de exersare și perfecționare tehnică.*
CS 2.3. Dezvoltarea capacității de executare a elementelor fundamentale
- *dezvoltarea tehnicii pointe-lor la clasa de fete;* - *aprofundarea tehnicii bateriilor la clasa de băieți;* - *coordonarea mișcărilor brațelor și picioarelor în combinații coregrafice mai complexe.*

CG 3 - ***Dezvoltarea capacității de coordonare, echilibru și control al corpului în mișcare, pentru a executa cu precizie și expresivitate elementele tehnice specifice dansului clasic***

CS 3.1. Controlul respirației și al energiei corporale
- *identificarea principalelor segmente ale corpului și a rolului lor în realizarea mișcării;* - *consolidarea unei posturi corecte și echilibrate în poziții statice și dinamice;* - *controlarea axului corporal, în tot timpul desfășurării exercițiilor și al schimbărilor de direcție*.
CS 3.2. Dezvoltarea controlului echilibrului și a stabilității
- *adaptarea centrului de greutate la diferite situații (ridicări, turații, sărituri);* - *menținerea echilibrului în poziții statice și în mișcare;* - *gestionarea energiei corporale în funcție de cerințele dinamice ale exercițiului/partiturii coregrafice.*

CS 3.3. Consolidarea controlului echilibrului și a stabilității
- *ajustarea amplitudinii mișcărilor în funcție de intenția artistică sau cerința tehnică;* - *exersarea conștientă a controlului corporal în fața oglinzii sau pe bază de feedback;* - *formularea unor obiective personale de îmbunătățire a coordonării și controlului mișcării.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Plasamentul corporal,specific tehnicii dansului clasic	- noțiuni introductive privind alinierea corectă a corpului în dansul clasic; - controlul tensiunii și relaxării musculare în menținerea plasamentului; - adaptarea plasamentului corporal în mișcări lente și rapide; - menținerea plasamentului corect în exerciții la bară și în centru; - utilizarea plasamentului corporal în schimbări de direcție; - dezvoltarea expresivității și interpretării artistice.
Limbajul dansului clasic	**BARĂ:** - Pirouette din grand plie(1-2 turații); - Port de bras cu piciorul ridicat la 90 de grade față, lateral și spate, pe toată talpa apoi pe demi-pointe; - Pas ballotte par terre și en l'air, cu pauze; - Developpe balance cu porte pe sferturi(d'ici, de la), apoi pe jumătate; - Grande fouette din efface, în efface; - Ronde de jambe saute simplu, apoi dublu; - Grande fouette din poză în poză, en dehors și en dedans, cu pauze; - Grand battement jete pointes cu rond. **MIJLOC:** - Battement battu față și spate pe demi-pointe, în poze mici separat, apoi în combinații; - Tour sur le cou-de-pied din popzițiile a II-a, a IV-a și a V-a separat și în combinații; - Preparații pentru turații în poze mari arabesque, attitude, a la seconde; - Turații mari în arabesque, attitude, a la seconde, croise, efface, en dehors și en dedans(1-2 turații) simple și în diferite combinații; - Flic-flac en tournant pe demi-pointe, terminat în poze mici pe demi-pointe; - O pirueta din grand plie din pozițiile a II-a, a IV-a și a V-a, terminată în doiferite poze mari; - Tour din grand temps releve, en dehors și en dedans; - Rond de jambe en l'air en tournant en dehors și en dedans la 90; - Developpe pe demi pointe cu porte din față în spate și invers; - Grand fouette din coupe en dehors și en dedans în arabesque și attitue; - Grand fouette en dehors și en dedans; - Grand port de bras ca preparație pentru turațiile mari; - Grand battement jete balancoire; - Grand battement jete balancoire lateral, spre spate și spre față, pe toată talpa și pe demi pointe; - Developpe pe demi pointe în toate direcțiile; - Developpe tombe în toate direcțiile; - Renverse.

Domenii de conținut	Conținuturi
	ALLEGRO: - Sissone simple en tournant en dehors și en dedans(o intoarcere); 2.Sissone ouverte en tournant en dehors și en dedans(o întoarcere), în poze, la 45 în toate direcțiile; - Sissone tombe en tournant en dehors și en dedans în toate pozele mici și în toate direcțiile(o întoarcere); - Simplu rond de jambe saute en dehors și en dedans; - Gargouillade; - Emboite en tournant pe diagonala; - Pas jete en tournant suivi; - Jete fondu; - Grand echappe en tournant, en dehors și en dedans; - Pas balotte simplu, apoi suivi; - Ballone en tournant pe sferturi; - Cabriole ferme la 45(clasa de băieți la 90); - Cabriole ouverte la 45(clasa de băieți la 90); - Grand temps lie saute; - Dublu tur en l'air(clasa de fete un singur tur); - Grand pas de chat; - Grand jete din poziția a V-a; - Grand jete coupe și glissade; - Grand jete cu pas courru; - Grand assemble en tournant-o jumatate de intoarcere, apoi o întoarcere întreagă. **POINTES:** - Rond de jambe en l'air en dehors și en dedans, simplu și în combinații, cu diferite preparații; - Releve în poze mari, prin developpe, simplu, apoi în diferite combinații; - Ballone cu deplasare; - 8 zdupuri; - Chaines; - Developpe en tournant, pe ecarte, cu jumătate de întoarcere; - Pique arabesque pe diagonală cu jumătate de întoarcere; - Tur pique simplu și dublu și tur arabesque pe diagonală; - Grand fouette din a la seconde, în arabesque I, II și attitude; - Releve în toate pozele la 45 și 90, en tournant, en dehors și en dedans pe 1/4 și 1/2 întoarcere; - Grand fouette dintr-o poză în alta, en dehors și en dedans; - Grand fouette în efface față și spate; - Piruette en dehors cu piciorul la sur le cou de pied, fără ca piciorul activ să atingă podeaua(4-8 turații suivi); - Tour tire-bouchon la 45 en dehors(4-8 suivi); - Grand battement jete în toate direcțiile și pozele; - Turații en dedans, în poze mari, a la seconde, attitude, arabesque, tire-bouchon pas coupe, pas tombe, din poziția a IV-a; - Fouettes en tournant en dehors(8 suivi) și en dednas (4 suivi); - Degage pe diagonală, simplu și dublu; - Pique pe diagonală simplu și dublu.

Domenii de conținut	Conținuturi
Coordonarea plastic-expresivă și muzicalitatea în execuția mișcărilor	- structuri complexe de studiu cu diversitate ritmico-muzicală, din repertoriul consacrat de balet, centrate pe o mișcare și/sau combinații; - accent pe studiul „adagio”-ului la bară și mijlocul sălii, la „demi-pointes” și „pointes”; - adoptarea de fragmente de rol din marele repertoriu pentru studiul expresivității mișcării.

CLASA a X-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - ***Dezvoltarea tehnicii şi expresivităţii elevului, prin aplicarea lor în combinaţii complexe adaptate anului de studiu***

CS 1. Capacitatea de a recunoaște și utiliza raportul dintre forma dansului și elementele de spațiu, ritm și intensitate pentru a da expresivitate execuție
- *identificarea relației dintre forma mișcării, utilizarea spațiului scenic, ritm și intensitate;* - *executarea unor fragmente coregrafice cu tempo-uri diferite;* - *modificarea intensității mișcărilor (fluid, accentuat, susținut);* - *evidențierea schimbărilor de expresivitate rezultate*.
CS 1.2.- Perfectionarea elementelor de limbaj coregrafic pentru redarea formei scenice a mișcări
- *exersarea unor combinații complexe de mișcări fundamentale și îmbinarea lor pe categorii;* - *integrarea in exercitii a unor elemente cu grad ridicat de dificultate ritmico-spațială;* - *folosirea spațiului scenic și a relațiilor corporale pentru a transmite un mesaj artistic coerent.*
CS 1.3. Dezvoltarea creativității și a imaginației în mișcare
- *utilizarea elementelor de vocabular coregrafic în combinații originale;* - *crearea de secvențe de mișcare proprii pornind de la stimuli vizuali, auditivi sau narativi;* - *reacționarea corporală la variațiile muzicale (tempo, intensitate, timbru*).

CG 2 - ***Formarea controlului postural, a rezistenței fizice în vederea executării corecte a elementelor de tehnică specifice anului de studiu***

CS 2.1. Dezvoltarea conștientizării corporale
- *exerciții la bară și la centrul sălii, în care se va urmări fixarea posturii corecte și a cotrolului corporal, dezvoltarea forței musculare, îmbunătățirea echilibrului și preciziei în mișcări;* - *exerciții de Allegro mic și mare în care se va urmări virtuozitatea și îmbunătățirea modului de execuție al săriturilor;* - *combinații de elemente de tehnică la pointes-fete ce presupun un nivel mai ridicat de dificultate.*
CS 2.2. Formarea deprinderilor tehnice de bază
- *exersarea mobilității articulare și a amplitudinii mișcărilor prin exerciții specifice;* - *exerciții în tempo-uri diferite, pentru consolidarea echilibrului la schimbarea dinamicii, dezvoltând conștientizarea corporală;* - *participarea activă și conștientă la procesul de exersare și perfecționare tehnică*
CS 2.3. Dezvoltarea capacității de executare a elementelor fundamentale
- *dezvoltarea tehnicii pointe-lor la clasa de fete;* - *exerciții de Allegro pentru aprofundarea tehnicii bateriilor la clasa de băieți;* - *exerciții pentru coordonarea mișcărilor brațelor și picioarelor în combinații coregrafice mai complexe.*

CG 3- ***Dezvoltarea capacității de coordonare, echilibru și control al corpului în mișcare, pentru a executa cu precizie și expresivitate elementele tehnice specifice dansului clasic***

CS 3.1. Controlul respirației și al energiei corporale
- *identificarea principalelor segmente ale corpului și a rolului lor în realizarea mișcării;* - *consolidarea unei posturi corecte și echilibrate în poziții statice și dinamice;*

- *controlarea axului corporal, în tot timpul desfășurării exercițiilor și al schimbărilor de direcție.*
CS 3.2. Dezvoltarea controlului echilibrului și a stabilității
- *adaptarea centrului de greutate la diferite situații (ridicări, turații, sărituri);* - *menținerea echilibrului în poziții statice și în mișcare;* - *gestionarea energiei corporale în funcție de cerințele dinamice ale exercițiului/partiturii coregrafice.*
CS 3.3. Consolidarea controlului echilibrului și a stabilității
- *ajustarea amplitudinii mișcărilor în funcție de intenția artistică sau cerința tehnică;* - *exersarea conștientă a controlului corporal în fața oglinzii sau pe bază de feedback;* - *formularea unor obiective personale de îmbunătățire a coordonării și controlului mișcării.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Plasamentul corporal,specific tehnicii dansului clasic	- menținerea echilibrului în poziții statice și dinamice; - relația dintre plasamentul corporal corect și eficiența tehnică; - relația dintre plasamentul corporal și expresivitatea execuției; - identificarea și corectarea erorilor frecvente de plasament corporal; - dezvoltarea capacității elevului de a transmite emoții și idei prin mișcare și atitudine scenică.
Limbajul dansului clasic	**BARĂ:** - Dublu fondu en tournant; - Flic flac din poză în poză mare en dehors și en dedans; - Dublu rond de jambe saute la 90, en dehors și en dedans; - Grand fouette en tournant suivi din poză în poză; - Grand battement jete passe; - Grand fouette en dehors și en dedans prin developpe,, separat, apoi suivi. **MIJLOC:** - Adagio cu folosirea continuă a demi-pointelui; - Port de bras în poze mari și grand port de bras-uri; - Turații mari-a la seconde-8 suivi-clasa de băieți; - Grand fouette en tournant en dehors și en dedans, cu diferite preparații; - Turații din grand plie, terminate în poze mari; - Zdup-uri duble; - Tour lent en dehors și en dedans în toate pozele, la demi pointe; - Renverse în croise, en dehors și en dedans; - Grand fouette en tournant, en dedans in attitude croise (fouette italian); - Turații mari en dehors și en dedans terminate cu piruete en dehors și en dedans; - Dublu fondu en tournant, en dehors și en dedans; - Grand battement jete passe-rapid; - Piruette en dehors și en dednas din poză în poză la 45 și 90; - Turații mari en dehors și en dedans cu temps releve.

Domenii de conținut	Conținuturi
	ALLEGRO: - Dublu assemble battu; - Jette battu en tournant en dehors și en dedans cu jumătate de întoarcere pe linie dreaptă; - Grand balotte; - Grand sissone soubresaut; - Grand fouette din efface în efface en dehors și en dedans; - Grande cabriole față, lateral și spate; - Cabriole fermee în toate pozele-față, lateral și spate; - Entrechat-six suivi(4-8 clasa e băieți); - Grand assamble battu-de face și pe diagonală; - Sissone fermee battu; - Sissone ouverte battu; - Grand temps leve en tournant, în diferite poze pe sferturi; - Grand sissone ouverte en tournant en dehors și en dedans; - Grand pas de basque; - Renverse saute; - Grand sissone renverse en dehors și en dedans; - Grand jete renverse; - Jete entrelace cu preparație de chasse; - Grand temps lie saute en tournant dehors și en dedans; - Dublu rond de jambe saute; - Pas de poisson; - Grand pas de basque pe diagonală; - Tours chasses pe diagonală(8-16 întoarceri); - Dublu sisson en tournant(clasa de băieți); - Grand jete pas de chat; - Pas brisse en tournant față și spate pe 1/4 cerc; - Grand pas assemble en tournant battu(mai întâi o întoarcere, apoi dublă întoarceree); - Grand pas jete passe în croise față și spate; - Pas cisseaux; - Pas jette balotte(pas de zephir); - Grand fouette saute în arabesque III și IV, pe diagonală; - Grand fouette cabriole din arabesque I și II în arabesque III și IV pe diagonală; - Saut de basque lateral pe linie dreaptă, apoi pe diagonală, cu pas coupe pas chasse; - Grand pas jete en tournant din croise în croise cu tombe coupe spate; - Pas jete en tournant par terre, apoi en l'air în arabesque I, pe diagonală; - Pas jete en l'air en tournant în attitude efface, cu sissone tombe coupe; - Tours sissone tombe, în croise și efface pe diagpnală (Blinciki); - Pas echappe entrechat-six(clasa de băieți); - Pas cabriole suivi pe diagonală în arabesque I (4-8 clasa de băieți); - Double sissone tombe en tournant spre față(clasa de băieți); - Double tours en l'air(clasa de băieți)

Domenii de conținut	Conținuturi
	POINTES: - Două ture sur le cou de pied, din pozițiile a IIa, a IVa și a Va, en dehors și en dedans; - Fouettes en tournant, en dehors și en dedans la 45(8-16); - Grand fouette din efface în efface, en dehors și en dedans; - Tour chainnes(16); - Ballone pe loc și cu deplasare în poze mici; - Double rond de jambe en l'air la 45 și 90; - Grand sissone ouverte în poze,cu deplasare pe toate direcțiile; - Renverse în croise en dehors și en dedans; - Grand fouette en tournant en dedans, în arabesque III și en dehors în poze croise față; - Grand fouette en tournanat en dedans în attitude croise (fouette italian); - Toate formele de turații en dehors și en dedans; - Turații mari en dehors și en dedans cu pas coupe, pas tombe, din poziția a IV-a; - Turații mari en dehors și en dedans cu plie releve; - Pas glissade en tournant suivi; - Piqouettes pique; - Pirouettes en dehors pe diagonală cu degage în efface, ecarte și croise față la 90; - Temps leve sur le cou de pied en tournant; - Temps leve în atittude croise și efface en tournant; - Pas ballone saute cu înaintare.
Coordonarea plastic-expresivă și muzicalitatea în execuția mișcărilor	- structuri complexe de studiu cu diversitate ritmico-muzicală, din repertoriul consacrat de balet, centrate pe o mișcare și/sau combinații; - accent pe studiul „adagio”-ului la bară și mijlocul sălii, la „demi-pointes” și „pointes”; - adoptarea de fragmente de rol din marele repertoriu pentru studiul expresivității mișcării.

CLASA a XI-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - ***Dezvoltarea tehnicii şi expresivității elevului, prin aplicarea lor în combinații complexe adaptate anului de studiu***

CS 1.1. Execută corect și conștient exercițiile de la bară și la mijloc, demonstrând stabilitate, echilibru, coordonare și control corporal în toate segmentele mișcării
- *exerciții de încălzire și pregătire corporală, coordonarea segmentelor corpului;* - *amplasamentul corect al trunchiului, capului și brațelor;* - *perfecționarea elementelor de bază: plié, tendu, jeté, rond de jambe, fondu, frappé, développé, grand battement;* - *conștientizarea respirației și a raportului dintre echilibru, forță și suplețe.*
CS 1.2. Integrează elemente de tehnică avansată piruete multiple, adagio complex, sărituri compuse, toate formele de entrechat în studiile și variațiile proprii nivelului clasei
- *combinațiile care se execută la centrul sălii, vor fi cât mai aproape de forma scenică, utilizând toți pașii de legătură studiați până acum;* - *Grand fouetté suivi, en dehors și en dedans separat și în combinații de adagio;* - *combinații complexe care solicită coordonare, forță și control;* - *fluiditate în mișcări, menținerea centrului de greutate;* - *consolidarea expresivității și eleganței mișcării.*
CS 1.3. Analizează critic propria evoluție, identificând punctele forte și aspectele care necesită îmbunătățire, pe baza observațiilor profesorului și autoevaluării continue
- *Feedback colegial, exerciții în care elevii oferă și primesc observații constructive în timpul studiului sau repetițiilor, cu accent pe respect și limbaj profesional;* - *exerciții de conștientizare corporală (respirație, echilibru, coordonare) în care elevul observă singur progresele;* - *discuții de grup moderate de profesor, analizarea etapelor de învățare, dificultăților întâmpinate și a metodelor de depășire.*

CG 2 - ***Formarea controlului postural, a rezistenței fizice în vederea executării corecte a elementelor de tehnică specifice anului de studiu***

CS 2.1.Exerciții pentru control postural la centru, cu accent pe alinierea corectă a axei corpului și distribuția greutății pe ambele picioare
- *exerciții de menținere a echilibrului static și dinamic în poziții complexe (arabesque penchée, attitude derrière, retiré passé în relevé);* - *exerciții de menținere a greutății corpului în combinații cu plié – relevé – développé – fondu, accent pe fluiditate și controlul centrului de greutate.*
CS 2.2.Exersarea echilibrului static și dinamic prin menținerea pozițiilor arabesque, attitude, relevé, développés la centru
- *exerciții de relevé lent în poziții diferite, menținând înălțimea constantă și echilibrul fără oscilații;* - *combinații de développés la centru, cu accent pe susținerea trunchiului și coordonarea brațelor (port de bras) cu mișcarea picioarelor;* - *exerciții cu variații de tempo, pentru a testa stabilitatea în treceri rapide și controlul echilibrului la schimbarea dinamicii, adagio la centru, cu alternarea pozițiilor arabesque și attitude, dezvoltând conștientizarea corporală și eleganța liniei.*

CS 2.3. Formarea și consolidarea forței musculare și a impulsului corect pentru grand allegro, prin aplicarea principiilor de plié și propulsie controlată
- *perfecționarea tehnicii de grand allegro prin formarea forței musculare, a controlului postural și a propulsiei coordonate, în vederea executării corecte, ample și expresive a săriturilor mari, integrate în combinații complexe și diagonale;* - *Fouetté en tournant și fouetté italian (clasa de fete), grande sissonne soubresaut, simplu rond de jambe saute en tournant pe sferturi, grand jeté fouetté, grand sissonne ouverte battu în toate pozele și direcțiile (la clasa de băieți);* - *Grand jeté en tournant, double rond de jambe saute en tournant (clasa de băieți), brisé volé suivi, grand cabriole fouetté, pas ciseaux, grand saut de basque en tournant, révoltade clasique terminat în arabesque I și III, diagonală de double tour en l'air, cu diferiți pași de legătură (clasă de băieți), grand jeté entrelacée suivi pe linie sau diagonală, grand pas de basque en tournant.*

CG 3 - ***Dezvoltarea capacității de coordonare, echilibru și control al corpului în mișcare, pentru a executa cu precizie și expresivitate elementele tehnice specifice dansului clasic***

CS 3.1.Integrarea elementelor tehnice de dans clasic în exerciții și combinații care valorifică frazarea muzicală și expresivitatea corporală
- *exersarea combinațiilor tehnice complexe (adagio, piruete, allegro) cu accent pe integrarea expresivității și frazării muzicale;* - *aplicarea principiilor de muzicalitate și ritm în execuția exercițiilor de la centru și în combinațiile coregrafice;* - *tehnica poantelor capătă profunzime și rafinament, marcând trecerea de la învățarea mecanică la interpretarea conștientă și artistică a mișcării. Exercițiile executate la bară și la centru urmăresc obținerea unei mișcări fluide, stabile și expresive, prin combinarea preciziei tehnice cu frazarea muzicală și cu intenția artistică.*
CS 3.2. Dezvoltarea capacității de interpretare artistică și scenică, prin integrarea expresivității, a privirii și a gestului în execuțiile tehnice
- *exerciții de expresivitate corporală și facială pe teme muzicale variate;* - *înțelegerea stilului și epocii coregrafice;* - *construirea personajului și interpretarea scenică;* - *studierea fragmentelor din balete clasice (Giselle, Paquita, Don Quijote, Lacul lebedelor).*
CS 3.3. Aplică noțiuni de estetică și de interpretare scenică pentru a crea o prezență artistică autentică, armonizând tehnica cu expresia corporală și emoțională
- *exerciții de expresivitate și prezență scenică în secvențe scurte de dans, în care elevul explorează raportul dintre mișcare și intenție emoțională;* - *analiza esteticii mișcării clasice în relație cu stilul muzical, prin adaptarea intenției artistice și a calității mișcării în funcție de caracterul muzical;* - *interpretarea individuală sau de grup a unei secvențe clasice, cu accent pe armonizarea tehnicii cu expresia personală.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Tehnica la bară	- exerciții fundamentale pentru dezvoltarea forței, stabilității și echilibrului; - corectitudinea posturii, coordonarea segmentelor corpului; - perfecționarea mișcărilor de bază: plié, tendu, jeté, rond de jambe, fondu, frappé, développé, grand battement; - controlul respirației și al centrului de greutate; - fluiditatea tranzițiilor și calitatea execuției; - analiza mișcării prin autoobservare și corectare ghidată de profesor; - aplicarea principiilor de respirație și susținere a centrului corporal (core strength).
Tehnica la centrul sălii	- combinațiile executate la centrul sălii vor fi cât mai aproape de forma scenică, utilizându-se toți pașii de legătură ce fac parte din tehnica dansului clasic; - trei sau mai multe tours sur le cou de pied din pozițiile a II, a IV și a V-a en dehors și en dedans; - Grand fouetté suivi en dehors și en dedans separat și în combinații de adagio; - Renversé écarté en dedans; - Renversé din grand rond de jambe développé; - Grandes pirouettes à la seconde en dehors cu petit temps sauté (16 clasa de băieți); - Grandes pirouettes în toate pozele și în combinații cu fouetté en tournant; - 32 de fouetté en tournant en dehors clasa de fete (16 clasa de băieți); - Manage chaînés; - Diagonale și manège-uri de double piqué și double dégagé suivi.
Tehnica de diagonale și sărituri	- Grandes sissonnes soubresaut față, spate, lateral, suivi; - Rond de jambe sauté en tournant en dehors și en dedans cu un sfert de întoarcere, spre sfârșitul anului cu jumătate de întoarcere; - Grande assemblé en tournant entrechat- six cu simplă și dublă întoarcere (clasa de băieți); - Grande sissonne ouverte battu în toate pozele și direcțiile; - Grand jeté fouetté față și spate; - Grand jeté en tournant cu diferite preparații și în combinație cu alte mișcări; - Blinchiki pe diagonală (16 suivi); - Brisé volé suivi („Pasărea albastră”); - Grand saut de basque en tournant; - Grand pas de basque en tournant; - Grand assemblé battu en tournant (1 tur clasa de fete, 2 ture clasa de băieți); - Grand saut de basque (2 întoarceri clasa de băieți); - Diagonale de double sissonne tombée suivi combinat cu alte mișcări și diferiți pași de legătură; - Grand jeté entrelacée suivi pe linie sau diagonală cu battu; - Revoltade clasique cu battu terminat în arabesques I și III en dehors și en dedans; - Grand pas assemblé entrechat -six de volé; - Sissonne fondu battue la 90º în toate direcțiile și pozele;

Domenii de conținut	Conținuturi
	- Grand cabriole fermé în toate direcțiile; - Grande sissonne soubresaut suivi în toate direcțiile; - Double rond de jambe en l'air sauté en dehors și en dedans la 90º; - Grand fouetté sauté en tournant en dedans în arabesques I și III; - Grand temps levé à la seconde en tournant en dedans cu pas chassé, coupé; - Grand pas jeté en tournant în effacé și croisé cu tombé - coupé față și spate; - Pas jeté en l'air en tournant suivi pe manège; - Grand pas jeté entrelacé suivi în effacé și croisé pe manège; - Entrechat - cinque în combinații; - Brisé volée en tournant pe diagonală;
Tehnica pe pointes	- Simple și double fouetté en tournant en dehors în combinații; - Grand fouetté en dehors separat apoi 4-8 suivi; - Grand fouetté en tournant en dedans (italian - 16 suivi); - Zdup simplu și dublu în combinație en face și pe diagonală pe loc și cu înaintare (16 - 24 suivi clasa d fete); - Tour dégagé terminat în pozele effacé, écarté și croisé; - Ballonné pe diagonală cu săritură și deplasare; - Rond de jambe en l'air sauté cu deplasare pe diagonală; - Sissonne fondue penchée; - Sissonne ouverte penchée; - Jeté fondu penchée; - Grand fouetté à la seconde en dedans terminat în arabesque I; - Tours piqué în poză attitude en tournant pe diagonală; - Tour dégagé pe diagonală prin développé écarté la 90º; - Rond de jambe en l'air en dehors și en dedans la 90º; - Grande sissonne ouverte în poză arabesque cu înaintare en face și pe diagonală; - Temps levé sur le cou de pied en tournant.

CLASA a XII-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - ***Dezvoltarea tehnicii şi expresivității elevului, prin aplicarea lor în combinații complexe adaptate anului de studiu***

CS 1.1. Aplicarea avansată și fluentă a vocabularului tehnic clasic în exerciții complexe la bară, în centru și în deplasare
- *consolidarea și rafinarea exercițiilor fundamentale de bară;* - *executarea fluentă și expresivă a mișcărilor de bază (plié, tendu, jeté, rond de jambe, fondu, frappé, développé, grand battement);* - *coordonarea precisă a brațelor, trunchiului și picioarelor;* - *controlul echilibrului și al centrului de greutate;* - *fluiditatea tranzițiilor între exerciții și fraze coregrafice;* - *conștientizarea și menținerea unei posturi elegante și stabile.*
CS 1.2. Perfecționarea controlului corporal și a preciziei execuției prin adaptarea elementelor de tehnică clasică la combinații variate
- *respectă aliniamentul și plasamentul corporal în toate momentele mișcării, menținând estetica liniei și claritatea formelor;* - *demonstrează înțelegerea raportului dintre forță, echilibru și suplețe în construcția mișcării;* - *adaptează execuția mișcării la cerințele stilistice ale repertoriului (romantic, academic, neoclasic).*
CS 1.3. Integrarea conștientă a respirației, ritmului și frazării muzicale în structura mișcării
- *studiul frazării muzicale în exercițiile de bară, marcarea momentelor de accent, menținere și reluare în funcție de structura muzicală (8 sau 16 timpi), pentru conștientizarea unității muzical-coregrafice;* - *transpunerea ritmului muzical în calitatea mișcării cu exerciții în tempo variat (lento, moderato, allegro) care solicită adaptarea dinamicii și amplitudinii gestului;* - *lucrul individual cu acompaniamentul muzical live sau înregistrat, elevul identifică punctele de accent și pauzele muzicale, exprimându-le corporal prin variații de intensitate și durată.*

CG 2 - ***Formarea controlului postural, a rezistenței fizice în vederea executării corecte a elementelor de tehnică specifice anului de studiu***

CS 2.1. Perfecționarea rezistenței fizice și musculare
- *exerciții de adagio la bară și în centru, cu prelungirea duratei susținerilor (développé, arabesque, attitude) și urmărirea stabilității și controlului respirației;* - *combinații complexe de centru (adagio – pirouette – allegro), realizate pe muzică variată, urmărind continuitatea mișcării și echilibrul dintre forță și eleganță;* - *exerciții de variație a tempoului și dinamicii, aceeași secvență executată lent, apoi rapid, fără pierderea controlului postural sau a calității estetice.*
CS 2.2. Consolidarea controlului mișcării în piruete prin coordonarea corectă a impulsului, a punctului de fixare vizuală și a centrului de greutate, în scopul realizării rotațiilor multiple controlate
- *realizarea progresivă a piruetelor multiple (single, double, triple), cu menținerea constantă a axului corporal și a preciziei în finalizarea poziției;* - *combinarea exercițiilor de piruetă cu variații de adagio și allegro, pentru dezvoltarea continuității mișcării, a expresivității și a rezistenței scenice;*

- *aplicarea tehnicii piruetelor în fragmente repertoriale din creația clasică (Paquita, Don Quijote, Corsarul, Raymonda), urmărind adaptarea individuală la cerințele stilistice și expresive ale fiecărui rol.*
CS 2.3. Adaptarea dinamicii și a amplitudinii mișcării la cerințele stilistice ale repertoriului studiat, menținând echilibrul între forță, precizie și grație
- *adaptarea stilistică a combinațiilor la centru, transpunerea exercițiilor clasice (pirouette, grand jeté, fouetté) în registre expresive diferite, în funcție de contextul repertorial;* - *studiul prezenței scenice în raport cu calitatea mișcării, exersarea modului în care dinamica și amplitudinea gestului susțin caracterul personajului (liric, eroic, dramatic);* - *analiza și aplicarea principiilor de dinamică și amplitudine în fragmente repertoriale clasice și neoclasice (variații, pas de deux), prin ajustarea conștientă a forței, preciziei și fluidității mișcării la cerințele stilistice, muzicale și expresive ale rolului dansat.*

CG 3 - *Dezvoltarea capacității de coordonare, echilibru și control al corpului în mișcare, pentru a executa cu precizie și expresivitate elementele tehnice specifice dansului clasic*

CS 3.1. Aplicarea competențelor tehnice și expresive dobândite în interpretarea repertoriului, cu respectarea particularităților stilistice
- *studiul comparativ al stilurilor coregrafice prin analiza fragmentelor din repertoriul academic, neoclasic și contemporan – accent pe elementele de limbaj, dinamică și expresivitate;* - *realizarea unui fragment interpretativ individual (solo) bazat pe o temă repertorială sau interdisciplinară, integrând noțiuni de muzicalitate, plasticitate corporală și intenție dramatică;* - *participarea la proiecte artistice interdisciplinare (dans – muzică – teatru – arte vizuale), urmărind coerența expresiei și adaptarea la limbaje artistice complementare.*
CS 3.2. Integrarea mijloacelor de expresie corporală, muzicală și teatrală în construcția unei identități scenice
- *aplicarea expresiei corporale în fragmente repertoriale, studierea unei variații sau a unui pas de deux în care elevul adaptează intenția scenică și expresia corporală la contextul muzical și dramatic;* - *studiul integrării muzicii în mișcare – explorarea relației dintre fraza muzicală și fraza coregrafică, evidențiind coerența ritmică și intenția emoțională;* - *studiu comparativ între interpretări scenice,vizionarea și analiza critică a diferitelor versiuni ale aceluiași fragment (ex.: Odette/Odile, Julietă, Kitri), pentru identificarea particularităților de expresie corporală și teatrală.*
CS 3.3. Valorificarea interdisciplinară a cunoștințelor (muzică, literatură, arte vizuale, istorie a dansului) pentru susținerea conceptului interpretativ și a sensului artistic al mișcării
- *studiul conceptual al relației dintre muzică și mișcare, identificarea corespondențelor dintre fraza muzicală, respirația coregrafică și intensitatea expresivă; aplicarea acestor concepte în construcția unei combinații interpretative;* - *analiza comparativă a variantelor scenice ale unei lucrări, observarea modului în care interpretarea muzicală, costumele și estetica vizuală influențează sensul artistic al mișcării (ex.: Lacul lebedelor în montările Petipa-Ivanov versus Grigorovici);* - *participarea la activități colaborative (dans–muzică–arte plastice–teatru), în cadrul cărora elevul își adaptează mișcarea și expresivitatea la limbaje artistice complementare.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Tehnica la bară	-forme complexe de coordonare între mişcarea braţelor, capului şi a picioarelor în exerciţiile de bază; - stabilitate şi forţă musculară prin activităţi specifice.
Tehnica la centrul sălii	-demi-pointe; -turaţii multiple în diverse poziţii (en dehors şi en dedans); -Grand temps releve cu turaţii multiple.
Tehnica de diagonale și sărituri	- Grand jeté en tournant în croisé (suivi pe menège); - Grand fouetté sauté en tournant en dedans şi en dehors pe manège; - Grand pas de basque en tournant pe manège; - Jeté par terre en tournant suivi pe manège; - Double saut de basque pe manège (clasa de fete 1 tur); - Grand jeté entrelacée cu dublă baterie pe diagonală şi manège; - Double grand assemblé en tournant suivi cu baterie pe diagonală şi manège; - Entrechat – sept (clasa de băiaţi); - Entrechat – huit (clasa de băieţi); - Entrechat – six (clasa de fete); - Revoltade battu în forme mai complexe (spre sfârşitul anului cu dublă întoarcere); - Grand temps levé à la seconde en tournant; - Grand double cabriole toate formele în combinaţii (clasa de băieţi); - Double tours en l'air suivi; - Grand sissonne ouvert par développé en tournant (2 turaţii); - Failli double ronds de jambe sauté pe écarté; - Jeté entrelacée fouetté; - Grand sissonne ouverte battu în toate pozele; - Pas cabriole cu deplasare pe diagonală în arabesque I şi II cu ½ întoarcere; - Grand fouetté cabriole battu; - Sissonne tombée en tournant en dehors cu deplasare spre faţă; - Tours en l'air terminat pe un picior; - Combinaţii de mişcări de rotaţie en l'air suivi.
Tehnica pe pointes	- Embôité en tournant cu mică săritură pe diagonală; - fouetté en tournant en dehors; - Tours en dehors degagé cu développé pe diagomală şi manège; - grand fouetté italian; - Entrechat – quatre passé suivi spre faţă şi spre spate.

SUGESTII METODOLOGICE

Procesul instructiv-educativ din cadrul disciplinei ***Dans clasic*** are un caracter formativ, progresiv și diferențiat, urmărind consolidarea deprinderilor tehnice și dezvoltarea maturității artistice a elevilor.

Activitatea didactică trebuie să asigure echilibrul între rigoarea tehnică și libertatea expresivă, între tradiția școlii clasice și adaptarea la individualitatea fiecărui dansator:

- dezvoltarea competențelor tehnice, artistice și expresive ale elevilor prin însușirea bazelor dansului clasic, a vocabularului de specialitate și a capacității de exprimare scenică;
- aprofundarea vocabularului academic şi rafinarea sensibilității scenice pentru atingerea unei maturități artistice (specific claselor XI-XII).

Metode de predare recomandate:

Exemple practice: Demonstrația directă a elementelor tehnice.
Explicativă: Prezentarea verbală a mișcărilor, explicarea pozițiilor și corectarea greșelilor
Exercițiul repetitiv: Lucru individual sau în grup pe serii de mișcări pentru fixarea memoriei musculare.
Observația dirijată: Analiza colegilor sau a înregistrărilor video pentru autoevaluare şi conştientizarea posturii.
Feedback formativ: Comentarii descriptive şi corecturi constructive (individuale sau de grup).

Direcții metodologice principale:

- menținerea unei progresii logice a exercițiilor, de la bară către centru, de la static la dinamic, de la simplu la complex;
- adaptarea intensității efortului fizic la particularitățile somatice şi funcționale ale fiecărui elev.
- alternarea lucrului individual cu cel colectiv, pentru dezvoltarea spiritului de echipă și a simțului spațiului scenic;
- valorificarea principiului „calitate, nu cantitate”, insistând asupra clarității liniei, eleganței mișcării şi respirației corecte;
- încurajarea reflecției estetice asupra sensului mișcării, a expresiei scenice și a relației cu muzica;
- dezvoltarea autocontrolului emoțional și a expresivității feței și privirii, ca parte a prezenței scenice;
- stimularea reflecției estetice asupra sensului mișcării, a expresiei scenice și a relației cu muzica;
- promovarea interdisciplinarității (muzică, teatru, arte vizuale, istoria dansului) pentru lărgirea orizontului artistic.

Finalitate pedagogică:

Studiul dansului clasic în clasele a XI-a și a XII-a reprezintă etapa de maturizare artistică a elevului, momentul în care tehnica devine instrument al expresiei, iar disciplina formă de libertate interioară. Prin aprofundarea vocabularului academic și prin rafinarea sensibilității scenice, dansatorul în formare ajunge să-și descopere vocea artistică proprie, să înțeleagă sensul estetic al mișcării și responsabilitatea față de tradiția școlii clasice. În această etapă, dansul nu mai este doar exercițiu, ci artă trăită o sinteză între rigoare, emoție și spirit creativ.

1. Variații feminine (solistice sau adaptate nivelului clasei)

● *Paquita* – Variație din Grand Pas Classique;
● *Coppélia* – Variația Swanildei (Actul I sau III);
● *Giselle* – Variația din Actul I (caracter romantic);
● *Le Corsaire* – Variația Medorei sau Gulnarei;
● *La Bayadère* – Variația Nikiei (Actul II – Templul);
● *Don Quijote* – Variația Kitri (Actul I sau III),
● *Esmeralda* – Variația Esmeraldei (tamburină);
● *Raymonda* – Variația din Grand Pas Hongrois,

2. Variații masculine (solo sau extrase din repertoriu de ansamblu)

● *Don Quijote* – Variația Basil (Actul III);

● *Le Corsaire* – Variația lui Ali sau a lui Conrad,
● *La Bayadère* – Variația Solor (Actul II),
● *Paquita* – Variația masculină din Grand Pas Classique;
● *Napoli* – Variația Gennaro (Bournonville style),
● *Flames of Paris* – Variația Philippe / Jérôme;
● *The Sleeping Beauty* – Variația Prințului Désiré (Actul II);

3. Dansuri de ansamblu și combinații colective (pentru exerciții de sincron și stil)
● *Lacul lebedelor* – Dansul lebedei mari (Actul II, adaptat pentru grup mixt);
● *Coppélia* – Dans de Fête sau Dansul Prietenilor;
● *La Bayadère* – Umbrele (Actul III, fragment simplificat);
● *Paquita* – Mazurka sau Polonaise (dansuri de caracter integrate);

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

- Balanchine, Georges, Masson, Francis, *Balanchine's Book of Ballet* Edition New York 1977
- Baril, Jaques, *Dictionnaire de dance* Édition du Seuil 1964
- Démirova, Émilia, *Leçons de danse classique – Collection sports et loisirs creé par Roger Vaultier,* Édition Amphora S.A. Septembre 1989
- Hass – Challet, Jacqueline, *Manuel Pratique de Danse Classique* Edition Amphora 1977
- ****La Rousse Bordas* Herr 1999
- Tarasov, Nikolai, I., *Metoda antrenamentului clasic* Editura de Stat Arta 1940
- Vaganova, Agripina, *100 de lecţii de dans clasic* Iskustvo, Leningrad – Moscova, 1958
- Karsavina, Tamara- *Ballet Technique: A Series of Practical Essays.* Theatre Arts Books, 1976
- Kostrovitskaya, Vera S., și Alexei Pisarev. *School of Classical Dance.* Dance Books Ltd, 1995
- Cohen Selma Janne- International Encyclopedia of DANCE, vol 1-6, Editura Oxford University Press, 1998.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Instituție de apartenență, localitate, județ
Responsabil MEC Prof. LILIANA. BOBEICĂ	Ministerul Educației și Cercetării
Responsabil CNCE Prof. LĂCRĂMIOARA-ANA PAULIUC	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare
Coordonator științific Lect. Univ. dr. CRISTINA TODI	Universitatea Națională de Arte „George Enescu”, Iași
Conf. Univ. dr. Habil. NICOLETA CRISTINA DEMIAN	Academia Națională de Muzică „Gheorghe Dima”, Cluj-Napoca
Prof. RALUCA IOANA MĂLĂERU	Colegiul Național de Arte „Dinu Lipatti” – structură arondată „Liceul de Coregrafie „Floria Capsali”, București
Prof. CARMEN CHILEA	Colegiul Național de Arte „Regina Maria”, Constanța
Prof. DELIA BOERU	Colegiul Național de Arte „Regina Maria”, Constanța
Prof. ROXANA XENIS – OPREA	Colegiul Național de Arte „Regina Maria”, Constanța

Anexa nr. 292

Programa școlară
pentru disciplina

Dans contemporan

Clasele a IX-a – a XII-a
Curriculum de specialitate (CS)

Filiera vocațională, profilul artistic,

specializarea
coregrafie – dans clasic

Învățământ liceal

- 2026 –

Anexa nr. 292
Programa școlară pentru disciplina *Dans contemporan,* clasele a IX-a – a XII-a, curriculum de specialitate (CS)

- ***Filiera vocațională, profil artistic, specializarea coregrafie – dans clasic***

NOTĂ DE PREZENTARE

Programa școlară pentru disciplina ***Dans contemporan – pentru specializarea dans clasic*** reprezintă o ofertă curriculară de specialitate pentru învățământul liceal, *filiera vocațională, profil artistic, specializarea Coregrafie* începând din anul școlar 2026-2027. Disciplina ***Dans contemporan – pentru specializarea dans clasic*** se regăsește în *Anexa 14 la OMEC nr. 4350/20.06.2025 - Planul-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, filiera vocațională, profil artistic, specializarea Coregrafie,* în *Curriculum de specialitate* (CS).

În elaborarea programei, s-a avut în vedere raportarea la cadrul legislativ și documentele strategice generale și specifice care susțin studiul disciplinelor:
- ***Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023***, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Regulamentul-cadru de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar***, aprobat prin Ordinul ministrului educației nr. 5.726/2024, , cu modificările și completările ulterioare;
- ***Regulamentul de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar cu program de artă***, aprobat prin Ordinul Ministerului Educației și Cercetării nr. 3717/01 aprilie 2025, , cu modificările și completările ulterioare;
- ***Planurile-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi***, filiera vocațională, profilul artistic, specializarea arte vizuale din Anexa nr. 14 la O.M.E.C. nr. 4.350/20.06.2025 privind aprobarea Planurilor-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Profilul de formare al absolventului***, OME nr. 6731/2023, care asigură coerența verticală a parcursul școlar, (competențe-cheie +atribute prioritare)
- *documente europene relevante la nivel general și, mai ales, pentru disciplină(Recomandarea Consiliului UE privind competențele-cheie, Cadrul european al calificărilor, Rapoarte OECD/UNESCO, Cadre de referință etc.)*
- *o alte documente/studii specifice Curriculumului Național și curriculumului disciplinei – de exemplu, cu valoare pentru sugestiile metodologice ale programei școlare.*

Bugetul de timp alocat disciplinei este următorul:

Dans contemporan				
Clasa	a IX-a	a X-a	a XI-a	a XII-a
Nr. ore/ săptămână	1	1	1	1

Construcţia programei este realizată astfel încât să contribuie la dezvoltarea profilului de formare al elevului din ciclul liceal. Construcţia în spirală a programei, abordând elementele de limbaj ale dansului clasic, permite pe baza experienţei acumulate, exprimarea evolutivă prin limbaj coregrafic, cu accentuarea dimensiunilor afectiv-atitudinale şi acţionale ale formării personalităţii elevilor.

Competențele prevăzute pe fiecare nivel de pregătire din cadrul ciclului liceal se traduc în sarcini tot mai complexe, pe măsura maturizării fizice și psihice a elevilor.

Structura programei şcolare include, pe lângă nota de prezentare, următoarele elemente:
- Competenţe generale
- Competenţe specifice şi exemple de activităţi de învăţare
- Domenii de conținut și conţinuturi

- Sugestii metodologice
- Bibliografie selectivă

Competenţele sunt ansambluri structurate de cunoştinţe, abilităţi şi atitudini dezvoltate prin învăţare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte particulare diverse.

Competenţele generale vizate la nivelul disciplinei dans contemporan jalonează achiziţiile de cunoaştere ale elevului la sfârşitul ciclului liceal. Acestea concură la dezvoltarea aptitudinilor psihomotrice, formarea capacității elevilor de valorificare a potențialului creativ și motric, dezvoltarea trăsăturilor de personalitate favorabile integrării în grup.

Competenţele specifice sunt derivate din competenţele generale, reprezintă etape în dobândirea acestora şi se formează pe durata unui an şcolar. Pentru realizarea competenţelor specifice, în programă sunt propuse exemple de activităţi de învăţare care valorifică experienţa concretă a elevului şi care integrează strategii didactice adecvate unor contexte de învăţare variate. Prezenta programă propune o ofertă flexibilă, care permite cadrului didactic să completeze sau să înlocuiască activităţile de învăţare în funcţie de aptitudinile elevilor cu care lucrează. Se urmăreşte astfel realizarea unui demers didactic personalizat, care să asigure formarea competenţelor prevăzute de programă în contextul specific al fiecărei clase şi al fiecărui elev.

Conținuturile învățării reprezintă elementele fundamentale ale domeniului coregrafic, constituind mijloacele informaționale prin care se realizează competențele prevăzute în programă. Ele acoperă aspecte tehnice, expresive și formative, care cuprind următoarele:

- plasament corporal - conștientizarea și controlul postural în mișcare;
- limbaj coregrafic - însușirea vocabularului specific dansului contemporan;
- coordonarea plastic-expresivă și muzicalitatea - integrarea expresiei corporale cu structura sonoră și ritmică;
- indici somato-funcționali generali - dezvoltarea armonioasă a aparatului locomotor și adaptarea la efort;
- deprinderi motrice și calități motrice de bază - consolidarea mobilității, forței, rezistenței și suppleței;
- metode și mijloace de dezvoltare a capacităților motrice - aplicarea unor procedee adaptate nevoilor individuale;
- elemente și procedee tehnice de bază și specifice dansului contemporan;
- prevederi regulamentare și reguli de comportament - formarea unei atitudini responsabile, etice și disciplinate în activitatea artistică.

Disciplina ***Dans Contemporan*** îmbină respectul pentru tradiția formării coregrafice cu deschiderea către interdisciplinaritate și cercetare artistică. Cadrele didactice pot propune teme și proiecte care explorează relațiile dintre dans și alte domenii precum muzica, literatura, artele plastice, anatomia, sociologia, istoria, geografia, matematica, tehnologia informației sau științele umaniste. Această perspectivă extinsă contribuie la formarea unui artist complet, capabil să integreze dansul într-un context cultural amplu.

Sugestiile metodologice asociate disciplinei oferă orientări privind strategiile didactice și modalitățile de evaluare continuă. Pornind de la competențele generale prevăzute în programă, sunt propuse demersuri pedagogice centrate pe elev, menite să stimuleze participarea activă, reflecția critică și dezvoltarea creativității. Scopul este acela de a susține formarea unei gândiri coregrafice autonome, în care rigoarea tehnică se îmbină cu expresivitatea artistică și cu o înțelegere profundă a sensului mișcării.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Operarea cu elemente de limbaj corporal specifice dansului contemporan, în abordarea modalităților de exprimare tehnică și artistică**
CG2	**Utilizarea conținutului semantic caracteristic dansului contemporan, în situații de comunicare verbală**

CLASA a IX-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG1 - ***Operarea cu elemente de limbaj corporal specifice dansului contemporan, în abordarea modalităților de exprimare tehnică și artistică***

CS 1.1. Identificarea elementelor coregrafice care influențează adoptarea unui plasament corporal corect
- *exerciții de încălzire pentru izolarea diferitelor segmente corporale;* - *exerciții pentru creșterea rezistenței tonusului muscular;* - *exerciții controlate de analizarea tranziție de la sol sau către sol (între planul vertical și cel orizontal).*
CS 1.2. Dobândirea capacității de cunoaștere și gestionare a corpului în limitele efortului fizic și intelectual
- *fraze coregrafice pentru gestionarea posturii și a arhitecturii corporale în raport cu gravitația și cu spațiul de studiu;* - *exerciții pentru conștientizarea și utilizarea respirației ca instrument de susținere expresivă în timpul efectuării efortului fizic;* - *exerciții specifice de mobilitate, forță și coordonare adaptate posibilităților limitelor corporale personale prezente în mișcare.*
CS 1.3. Sistematizarea plasamentului corporal
– *exerciții în poziție statică și dinamică pentru controlul segmentelor corporale(cap, umeri, bazin, membre inferioare);* – *exerciții pentru integrarea expresivității corporale și modalități de comunicare prin mișcare;* – *exerciții pentru utilizarea și perceperea spațiului în raport cu timpul, muzica, obiectele și colegii clasei.*

CG 2 - ***Utilizarea conținutului semantic caracteristic dansului contemporan, în situații de comunicare verbală***

CS 2.1. Identificarea principalelor noțiuni specifice dansului contemporan
– *secvențe motrice corelate cu termenii specifici ai dansului contemporan enunțați de profesor;* – *exerciții recapitulative care cuprind elemente și a procedee tehnice efectuate;* – *exerciții care utilizează elemente comparative ale dansului clasic cu cele specifice dansului contemporan.*
CS 2.2. Utilizarea posibilităților naturale de mișcare ale vocabularului și memorarea acestora
– *exerciții în care sunt explorate posibilitățile naturale de mișcare ca mijloace de expresie coregrafică conform plasamentului corporal corect;* – *fraze de dezvoltare a capacității de concentrare prin memorarea secvențelor motrice;* – *alternarea între exercițiile de menținere posturală corectă efectuate pe niveluri diferite.*
CS 2.3. Argumentarea frazelor de de mișcare, folosind termeni specifici
– *exerciții în tehnica de dans Graham prin gestionarea principiului continuității în mișcare;* – *exerciții de limbaj, comunicare artistică și profesională;* – *efectuarea unor sarcini stabilite pentru claritatea interacțiunii verbale în timpul orelor de studiu.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Plasamentul corporal specific dansului contemporan	**SOL:** - forță fizică la sol și în poziție verticală (Graham, Humphrey/Limón); - „Arch” – arcuiri ale trunchiului în direcții multiple; - modalități de deplasare prin glisare; - exerciții de tip circular, spirale; - mișcări de balans ale membrelor superioare și inferioare; - întoarceri ale întregului corp și susținere pe două brațe; - așezări și ridicări de la și spre podea; - rostogoliri diverse cu finalizări variate. **POZIȚIE VERTICALĂ:** - explorări ale pozițiilor de bază în dansul contemporan (*standing, sitting, lying*); - aliniament corporal (membre, degete, trunchi, cap care sunt așezate într-o formă continuă sau circulară; - „Contraction-release”; „courb-flat” (Graham, Humphrey/Limón, Cunningham); - „Release” Joan Skinner; - flexarea membrelor inferioare cu diferență ritmică; - alungirea membrelor inferioare și superioare; - „Bounce” - mișcări de balans ale membrelor superioare și inferioare; - schimbări de greutate – pierdere și regăsire; - „Under-courve” în toate direcțiile spațiale; - „Fall/recovery” - echilibru corporal în poziții diverse ale membrelor inferioare și de dezechilibru; - tranziția brațelor; - rond de corp în poziții statice sau dinamice. **MIȘCĂRI UTILIZATE PE TOATE NIVELURILE:** - relația dintre corp și sol; modalități de relaționare cu solul și compoziții colective care includ căderi, prinderi („contact-improvisation”) și relansări; - gravitație – abandon controlat; - repetarea, memorarea, aprofundarea, remedierea unor secvențe de mișcare (simple și complexe); - forme și structuri coregrafice simple (linie, cerc, ansamblu tranziții); - capacitatea de modulare a dimensiunii și a prezenței corporale prin aplicarea direcțiilor, planurilor și nivelurilor; - „Body isolation”; - deplasare fluidă; - forma corporală în relație cu fluxul de mișcare; - relația dintre formă și spațiu; tehnica de rostogolire pe diverse puncte de sprijin: pe un picior, două picioare, pe genunchi, bazin, omoplat, umăr; - coordonare motrică; - tranziția rotațiilor spre părți corporale diferite (dreapta, stânga). - învățarea săriturilor cu aterizare în forme diverse;

Domenii de conținut	Conținuturi
	- turații și desprinderi de la podea spre verticală și viceversa cu legătura unei mișcări anterioare; - greutate corporală - conștientizare și încredere.
Limbajul dansului contemporan.	- contracții (Graham, Humphrey/Limón); - „Arch” - arcuiri ale trunchiului în direcții multiple; - modalități de deplasare prin alunecare; - exerciții de tip circular, spirale; - mișcări de balans ale membrelor superioare și inferioare; - întoarceri ale întregului corp și susținere pe două brațe sau pe unul; - așezări și ridicări de la și spre sol; - rostogoliri de mai multe tipuri cu finalizări variate; - aliniament corporal (membre, degete, trunchi, cap care sunt așezate într-o formă continuă sau circulară; - „Contraction-release”; „courb-flat” (Graham, Humphrey/Limón, Cunningham); - rond de corp în poziții statice sau dinamice; - mișcări de rotație articulară pe sol sau en l'air ale membrelor inferioare; - mișcare de topire corporală în diverse direcții; - deplasări în dinamică diferită (pași, fugi, sărituri,rostogoliri); - relații corporale în contrast în deplasare sau static; - contrapunct în exerciții; - dinamica - direct, indirect; - modalități de desprindere de sol care se combină cu celelalte elemente; - introducerea execuției pe „auftakt” și contrapunct; - timp - susținut sau brusc/tăios; - greutate - ușor sau puternică; - fluiditate - liberă sau constrânsă, continuă.
Coordonarea plastic-expresivă și muzicalitatea în execuția mișcărilor.	- legătura între fluxul respirator și intenția artistică; - expresivitate corporală - mijloc de comunicare a intenției artistice; - principii dramaturgice - conflict, tensiune, punct culminant, rezolvare; - caracteristici expresive: tempo, atmosferă, temă, accent, intensitate; - coordonare spațială și temporală a mișcării; - control al energiei și al calității mișcării în raport cu ritmul și direcția; - alternanțe și contraste spațio-temporale; - transmiterea intenției artistice: prin privire, postură, atitudine și energie corporală; - dimensiuni spațiale - înălțime, adâncime, lățime, planuri și direcții (drepte, oblice, curbe, Laban); - organizare spațială - deplasare, volum, relație scenică; - comunicare nonverbală și coerență în construcțiile coregrafice de grup; - direcții, trasee și schimbări de orientare scenică - diversitate dinamică; - relația dintre respirație, energie și ritm interior; - impactul variațiilor ritmico spațiale asupra expresivității și clarității coregrafice; - izolare corporală („body isolation”) - precizie segmentară; - contrast dinamic - accelerare versus mișcare lentă; - tranziție constantă între niveluri (jos, mediu, înalt);

Domenii de conținut	Conținuturi
	- integrare a expresiei personale și a intenției scenice în construcția coregrafică; - amplitudine și extindere corporală - efect vizual și expresiv; - identitate scenică coerentă - focus, privire, prezență, intenție; - igienă corporală.

CLASA a X-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - ***Operarea cu elemente de limbaj corporal specifice dansului contemporan, în abordarea modalităților de exprimare tehnică și artistică***

CS 1.1 Identificarea elementelor coregrafice care influențează adoptarea unui plasament corporal corect
- *exerciții pentru control corporal la sol;* - *exerciții sistematice repetitive pentru creșterea rezistenței tonusului muscular;* - *exerciții ce includ tranziții succesive, spontane ale greutății corporale de pe un nivel pe altul.*
CS 1.2. Dobândirea capacității de cunoaștere și gestionare a corpului în limitele efortului fizic și intelectual
- *exerciții care gestionează posturi și arhitecturi corporale în raport cu gravitația și cu spațiul de studiu;* - *studiul respirației ca instrument de susținere expresivă în timpul efectuării elementelor de dans contemporan;* - *explorarea variabilelor motrice ale corpului, folosind volumetria.*
CS 1.3. Utilizarea forței gravitaționale ca partener de dans
- *fraze coregrafice care vizează conștientizarea formelor de echilibru și dezechilibru;* - *exerciții de fluidizare a tranzițiilor dintre sol și mișcarea efectuată la nivel superior;* - *exerciții de improvizație în care gravitația este explorată ca partener de expresie.*

CG 2 - ***Utilizarea conținutului semantic caracteristic dansului contemporan, în situații de comunicare verbală***

CS 2.1. Identificarea noțiunilor fundamentale ale dansului contemporan
- *practicarea acțiunilor motrice corelate cu termenii specifici;* - *exersarea elementelor și a procedeelor tehnice prin exerciții inspirate din tehnicile consacrate;* - *fraze de mișcare prin explorarea conceptelor: impulsul, direcția și intenția.*
CS 2.2. Utilizarea posibilităților naturale de mișcare ale limbajului corporal
- *repetarea mijloacelor corporale de expresie prin tehnici specifice dansului contemporan;* - *dezvoltarea capacității de concentrare prin memorarea secvențelor motrice;* - *fraze coregrafice bazate pe diversitatea punctelor de declanşare a mişcării.*
CS 2.3. Consolidarea legăturii între execuția tehnică și comunicarea verbală
- *exerciții de utilizare a terminologiei de specialitate a genului dans contemporan;* - *corelarea discursului coregrafic prin raportare la informațiile dobândite;* - *integrarea elementelor specifice în exerciții de improvizație ghidată.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Plasamentul corporal specific dansului contemporan.	**SOL:** - forță fizică la sol și în poziție verticală în raport cu direcțiile desenului spațial; - contracții (Graham, Humphrey/Limón); - „Arch” – arcuiri ale trunchiului în direcții multiple; - modalități de deplasare prin glisare; - exerciții de tip circular, spirale; - mișcări de balans ale membrelor superioare și inferioare; - întoarceri ale întregului corp și susținere pe două brațe sau pe unul; - așezări și ridicări de la și spre podea; - rostogoliri diverse cu finalizări variate. **POZIȚIE VERTICALĂ:** - explorări ale pozițiilor de bază în dansul contemporan (*standing, sitting, lying*); - aliniament corporal (membre, degete, trunchi, cap care sunt așezate într-o formă continuă sau circulară; - „Contraction-release”; „courb-flat” (Graham, Humphrey/Limón, Cunningham); - „Release” Joan Skinner; - flexarea membrelor inferioare cu diferență ritmică; - alungirea membrelor inferioare și superioare; - „Bounce” - mișcări de balans ale membrelor superioare și inferioare; - schimbări de greutate - pierdere și regăsire; - „Under-curve” în toate direcțiile spațiale; - „Fall/recovery” - echilibru corporal în poziții diverse ale membrelor inferioare și de dezechilibru; - tranziția brațelor; - rond de corp în poziții statice sau dinamice; - forme de mișcare lentă, controlată și de susținere a membrelor inferioare în raport diferit cu spațiul clasei (față, spate, lateral). **MIȘCĂRI UTILIZATE PE TOATE NIVELURILE:** - relația dintre corp și sol; modalități de relaționare cu solul și compoziții colective care includ căderi, prinderi („contact-improvisation”) și relansări; - gravitație - abandon controlat; - repetarea, memorarea, aprofundarea, remedierea unor secvențe de mișcare (simple și complexe); - forme și structuri coregrafice simple (linie, cerc, ansamblu tranziții); - capacitatea de modulare a dimensiunii și a prezenței corporale prin aplicarea direcțiilor, planurilor și nivelurilor; - înțelegerea diferenței între mișcări ample și expansive versus mișcări restrânse și minimaliste; - „Body isolation”; - deplasare fluidă; - forma corporală în relație cu fluxul de mișcare;

Domenii de conținut	Conținuturi
	- relația dintre formă și spațiu; tehnica de rostogolire pe diverse puncte de sprijin: pe un picior, două picioare, pe genunchi, bazin, omoplat, umăr; - coordonare motrică; - tranziția rotațiilor spre părți corporale diferite (dreapta, stânga); - învățarea săriturilor cu aterizare în forme diverse; - turații și desprinderi de la podea spre verticală și viceversa cu legătura unei mișcări anterioare; - greutate corporală - conștientizare și încredere.
Limbajul dansului contemporan.	- contracții (Graham, Humphrey/Limón); - „Arch" - arcuiri ale trunchiului în direcții multiple; - modalități de deplasare prin alunecare; - exerciții de tip circular, spirale; - mișcări de balans ale membrelor superioare și inferioare; - întoarceri ale întregului corp și susținere pe două brațe sau pe unul; - așezări și ridicări de la și spre sol; - rostogoliri de mai multe tipuri cu finalizări variate; - aliniament corporal (membre, degete, trunchi, cap care sunt așezate într-o formă continuă sau circulară; - „Contraction-release"; „courb-flat" (Graham, Humphrey/Limón, Cunningham); - rond de corp în poziții statice sau dinamice; - mișcări de rotație articulară pe sol sau en l'air ale membrelor inferioare; - mișcare de topire corporală în diverse direcții; - deplasări în dinamică diferită (pași, fugi, sărituri, rostogoliri); - relații corporale în contrast în deplasare sau static; - contrapunct în exerciții; - dinamica - direct, indirect; - modalități de desprindere de sol care se combină cu celelalte elemente; - introducerea execuției pe „auftakt" și contrapunct; - timp - susținut sau brusc/tăios; - greutate - ușoară sau puternică; - fluiditate - liberă sau constrânsă, continuă.
Coordonarea plastic-expresivă și muzicalitatea în execuția mișcărilor.	- legătura între flux respirator și intenție artistică; - expresivitate corporală - mijloc de comunicare a intenției artistice; - principii dramaturgice - conflict, tensiune, punct culminant, rezolvare; - caracteristici expresive: tempo, atmosferă, temă, accent, dinamică; - autocorectare corporală și conștientizare somatică (Body-Mind, Feldenkrais, Alexander); - coordonare spațială și temporală a mișcării; - control al energiei și al calității mișcării - raport ritm/direcție; - alternanțe și contraste spațio-temporale; - transmiterea intenției artistice: privire, postură, energie corporală; - dimensiuni spațiale - înălțime, adâncime, lățime, planuri și direcții (drepte, oblice, curbe, Laban); - organizare spațială: volum, distribuție, orientare; - comunicare nonverbală și coerență în construcțiile coregrafice de grup; - verticalitate alterată și variații de nivel scenic; - direcții, trasee, schimbări de orientare scenică - diversitate dinamică; - relația dintre respirație, energie și ritm interior; - impactul variațiilor ritmico spațiale asupra expresivității și clarității coregrafice; - contrast expresiv: intensitate, viteză, amplitudine;

Domenii de conținut	Conținuturi
	- echilibru între intenție scenică și calitate motrică; - unități expresive: formă, timp, spațiu, energie. - „Body isolation”; - contrastul dintre accelerare și efectuarea lentă a combinațiilor; - tranzitarea permanentă a nivelurilor; - integrarea expresiei personale și a intenției scenice pentru complexitatea și dinamica mișcării; - ajustarea amplitudinii și extinderii mișcării pentru impact vizual și expresiv; - construcția unei identități scenice coerente (focus, privire, prezență);

CLASA a XI-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - ***Operarea cu elemente de limbaj corporal specifice dansului contemporan, în abordarea modalităților de exprimare tehnică și artistică***

CS 1.1. Aprofundarea elementelor coregrafice care influențează adoptarea unui plasament corporal corect
- *combinații de coordonare a segmentelor corporale în spațiu, exploatând dinamicile specifice ale mișcărilor, centrele de greutate, punctele de sprijin, forța musculară și opoziția;* - *exerciții pentru dezvoltarea capacității de concentrare prin tranziții succesive de poziții;* - *exerciții de integrare a fluidizării mișcării cu precizia tehnică și expresivitatea.*
CS 1.2. Utilizarea capacității de cunoaștere și gestionare a corpului în limitele efortului fizic și intelectual
- *exerciții care utilizează posibilitățile naturale de mişcare ale corpului, ca mijloace de expresie;* - *studiul mișcărilor de tip circular și spirale executate static sau în deplasare;* - *exerciții care gestionează posturi și arhitecturi corporale în raport cu gravitația și cu spațiul de studiu;* - *combinații pentru rezolvarea sarcinilor metodice şi organizatorice din cadrul activităţilor.*
CS 1.3. Sedimentarea capacității intelectuale de a corela, memora și analiza discursul coregrafic propus în cadrul colectivului de lucru
- *fraze de mișcare ce folosesc alternanța între tensiune și relaxare, pentru conștientizarea momentului optim de declanșare a energiei;* - *exerciții de dezvoltare a abilității de a identifica corect elementele motrice;* - *metode tehnice pentru obținerea capacității intelectuale de a corela, memora și analiza discursul coregrafic propus în cadrul colectivului de lucru.*

CG 2 - ***Utilizarea conținutului semantic caracteristic dansului contemporan, în situații de comunicare verbală***

CS 2.1. Manifestarea principalelor noțiuni specifice limbajului
- *mișcări pentru efectuarea corectă a acțiunilor motrice conform vocabularului dansului contemporan;* - *descrierea elementelor și a procedeelor tehnice efectuate utilizând terminologia de specialitate;* - *exersarea comunicării clare și precise între elevi și profesor, pentru aprofundarea procesului educativ coregrafic.*
CS 2.2. Explorarea posibilităţilor naturale ale corpului prin mișcare personalizată
- *exerciții pentru utilizarea posibilităților naturale de mișcare analizând relația ritmico spațială;* - *secvențe coregrafice pentru explorarea formelor dinamice;* - *combinații privind coordonarea segmentelor corporale în spațiul clasei prin explorare ritmică diversă.*
CS 2.3. Receptarea mesajelor exprimate în diferite contexte, printr-un demers artistic intenționat
- *combinații care explorează receptarea mesajului artistic prin intermediul tehnicilor diverse de antrenament;.* - *fraze de mișcare de integrare a discursului coregrafic prin raportare la discursul muzical;* - *exerciții de mișcare în spațiul clasei pe niveluri pentru exprimarea ideilor coregrafice.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Plasamentul corporal specific dansului contemporan	**MIȘCĂRI UTILIZATE PE TOATE NIVELURILE:** - forță fizică la sol și în poziție verticală în raport cu direcțiile desenului spațial; - relația dintre corp și sol; modalități de relaționare cu solul și compoziții colective care includ căderi, prinderi („contact-improvisation”) și relansări; - gravitație - abandon controlat; - repetarea, memorarea, aprofundarea, remedierea unor secvențe de mișcare (simple și complexe); - forme și structuri coregrafice simple (linie, cerc, ansamblu tranziții); - capacitatea de modulare a dimensiunii și a prezenței corporale prin aplicarea direcțiilor, planurilor și nivelurilor; - mișcări ample și expansive versus mișcări restrânse și minimaliste; - „Body isolation”; - deplasare fluidă; - forma corporală în relație cu fluxul de mișcare; - relația dintre formă și spațiu; tehnica de rostogolire pe diverse puncte de sprijin: pe un picior, două picioare, pe genunchi, bazin, omoplat, umăr; - coordonare motrică; - tranziția rotațiilor spre părți corporale diferite (dreapta, stânga). - săriturilor cu aterizare în forme diverse; - turații și desprinderi de la podea spre verticală și viceversa cu legătura unei mișcări anterioare; - greutate corporală - conștientizare și încredere.
Limbajul dansului contemporan	- contracții (Graham, Humphrey/Limón); - „Arch” - arcuiri ale trunchiului în direcții multiple; - modalități de deplasare prin alunecare; - exerciții de tip circular și spirale; - mișcări de balans ale membrelor superioare și inferioare; - întoarceri ale corpului în sprijin pe două brațe sau pe un braț; - așezări și ridicări dinspre podea sau spre podea; - rostogoliri variate, cu finalizări diferite; - aliniament corporal - membre, degete, trunchi, cap – continuitate și circularitate a formei; - „Contraction-release”, „courb-flat” - rond de corp în poziții statice sau dinamice; - rotații articulare la sol și en l’air a membrelor inferioare; - mișcare de topire corporală în multiple direcții; - deplasări în dinamică variată - pași, fugi, sărituri; - relații corporale contrastante - în deplasare sau static, rostogoliri; - contrapunct motric și echilibru dinamic; - dinamică - directă / indirectă; - modalități de desprindere de sol combinate cu alte elemente tehnice; - execuție pe „auftakt” și contrapunct; - timp - susținut / brusc / tăios; - greutate - ușoară / puternică; - fluiditate - liberă / constrânsă.

Domenii de conținut	Conținuturi
Coordonarea plastic-expresivă și muzicalitatea în execuția mișcărilor	- legătură între flux respirator și intenție artistică; - expresivitate corporală - mijloc de comunicare artistică; - principii dramaturgice: conflict, tensiune, punct culminant, rezolvare; - caracteristici expresive: tempo, atmosferă, temă, accent; - autocorectare corporală și conștientizare somatică (Body-Mind, Feldenkrais, Alexander); - transmiterea intenției scenice - privire, postură, energie corporală; - „Body isolation” – izolare corporală parțială; - contrast expresiv - accelerare / mișcare lentă, tensiune / relaxare; - tranzitare continuă a nivelurilor; - integrarea expresiei personale și a intenției scenice – complexitate și dinamism; - construcția identității scenice – focus, privire, prezență; - atitudine profesională - respect, etică, igienă corporală. - coordonare spațială și temporală a mișcării; - energiei și al calității mișcării - raport ritm / direcție; - alternanțe și contraste spațio-temporale; - dimensiuni spațiale - înălțime, adâncime, lățime, planuri și direcții (drepte, oblice, curbe, Laban); - organizare spațială - volume, trasee, orientări; - direcții, trasee, schimbări de orientare scenică – diversitate dinamică; - relație între respirație, energie și ritm interior; - variații ritmico spațiale asupra expresivității și clarității coregrafice; - amplitudinii și extinderii mișcării - impact vizual și expresiv; - verticalitate alterată pe niveluri divergente; - colaborare scenică și comunicare nonverbală de grup - coerență coregrafică; - structură colectivă - volum, orientare, distribuție în spațiu;

CLASA a XII-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Operarea cu elemente de limbaj corporal specifice dansului contemporan, în abordarea modalităților de exprimare tehnică și artistică*

CS 1.1. Consolidarea elementelor coregrafice care influențează adoptarea unui plasament corporal corect
- *exerciții pentru coordonarea segmentelor corporale în spațiul coregrafic, exploatând dinamicile specifice ale mișcărilor, centrele de greutate, punctele de sprijin, forța musculară și contrastul;* - *dezvoltarea capacității de concentrare prin combinații de tranziție succesivă a pozițiilor specifice;* - *exerciții pentru integrarea fluxului mișcării cu precizia tehnică și expresivitatea.*
CS 1.2. Manifestarea capacității de cunoaștere și gestionare corporală în limitele efortului fizic și intelectual
- *combinații care utilizează posibilitățile naturale de mişcare ale corpului, ca mijloace de expresie coregrafică specifică unui plasament corporal corect;* - *studiul mișcărilor de tip circular, spirale executate static sau în deplasare;* - *exerciții care gestionează posturi și arhitecturi corporale în raport cu gravitația și cu spațiul de studiu;* - *exerciții pentru rezolvarea sarcinilor metodice şi organizatorice din cadrul activităţilor de creștere a detentei.*
CS 1.3. Optimizarea capacității intelectuale de a corela, a memora și analiza discursul coregrafic propus în cadrul colectivului de lucru
- *exerciții alternative dintre tensiune și relaxare, pentru a conștientiza momentul optim de declanșare a energiei;* - *fraze motrice care contribuie la deprinderea identificării corecte a elementelor;* - *combinații pentru dezvoltarea capacității intelectuale de a corela, memora și analiza discursul coregrafic propus în cadrul colectivului de lucru.*

CG 2 - *Utilizarea conținutului semantic caracteristic dansului contemporan, în situații de comunicare verbală*

CS 2.1. Identificarea interesului pentru fundamentele dansului contemporan
- *combinații coregrafice de consolidare a procedeelor tehnice efectuate utilizând terminologia contemporană;* - *efectuarea acțiunilor motrice bazate pe dinamică și amplitudine: contraction/release, fall/recovery;* - *exerciții pentru practicarea izolării segmentelor corporale în contrast cu fluiditatea.*
CS 2.2. Aplicarea terminologiei raportată la relația ritmico spațială
– adaptarea frazelor coregrafice prin variații de ritm, spațiu și dinamică pentru îmbunătățirea expresiei; *– fraze de mișcare explorând intenția raportate prin mişcări statice și dinamice la spațiu (Laban);* *– exerciții de accelerare ritmică graduală a elementelor studiate.*
CS 2.3. Consolidarea autonomiei corporale în cadrul mișcărilor diferite în interpretarea și realizarea frazelor coregrafice
- *exerciții pentru receptarea mesajului artistic prin intermediul tehnicilor variate de antrenament;* - *fraze de integrarea discursului coregrafic prin raportare la discursul muzical;* - *transpunerea ideilor coregrafice prin explorarea spațiului de mișcare și a nivelurilor corporale variate.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Plasamentul corporal specific dansului contemporan.	**MIȘCĂRI UTILIZATE PE TOATE NIVELURILE:** - forță fizică la sol și în poziție verticală, în raport cu direcțiile desenului spațial; - relația corp-sol; modalități de relaționare cu solul; compoziții colective cu căderi, prinderi („contact-improvisation”), relansări; - gravitație - abandon controlat; - greutate corporală - conștientizare, încredere, stabilitate; - coordonare motrică și control postural; - forma corporală în relație cu fluxul de mișcare; - relația dintre formă și spațiu; - tehnica de rostogolire pe puncte de sprijin variate – un picior, două picioare, genunchi, bazin, omoplat, umăr; - tranziția rotațiilor spre părți corporale diferite – dreapta, stânga; - turații și desprinderi de la podea spre verticală și invers; - „Body isolation”; - deplasare fluidă; - mișcări ample și expansive/mișcări restrânse și minimaliste; - forme și structuri coregrafice simple: linie, cerc, ansamblu, tranziții; - dimensiune corporală și prezență scenică – raport direcții, planuri, niveluri; - organizare spațială - echilibru între plin și gol; - sărituri și aterizări în forme variate; - repetiție, memorie motrică, aprofundare structurală, remediere de secvențe.
Limbajul dansului contemporan.	- contracții - Graham, Humphrey/Limón; - „Arch” - arcuiri ale trunchiului în direcții multiple; - modalități de deplasare - aruncare; - exerciții de tip circular, spirale; - mișcări de balans-– membre superioare și inferioare; - întoarceri ale întregului corp - susținere pe două brațe sau pe unul; - așezări și ridicări – de la și spre podea; - rostogoliri – multiple tipuri, finalizări variate; - aliniament corporal – membre, degete, trunchi, cap în formă continuă sau circulară; - „Contraction-release”; „courb-flat”; - rond de corp - poziții statice sau dinamice; - mișcări de rotație articulară - sol sau en l'air a membrelor inferioare; - mișcare de topire corporală - direcții multiple; - deplasări în dinamică diferită - pași, fugi, sărituri, rostogoliri; - relații corporale în contrast - deplasare sau static; - contrapunct motric și echilibru dinamic; - dinamică - direct, indirect; - modalități de desprindere de sol în combinație cu celelalte elemente; - execuție pe „auftakt” și contrapunct; - timp - susținut sau brusc/tăios; - greutate - ușor sau puternică;

Domenii de conținut	Conținuturi
	- fluiditate - liberă sau constrânsă.
Coordonarea plastic-expresivă și muzicalitatea în execuția mișcărilor.	- legătura flux respirator - intenție artistică; - expresivitate corporală ca mijloc de comunicare a intenției artistice; - principii dramaturgice: conflict, tensiune, punct culminant, rezolvare; - caracteristici specifice: tempo, atmosferă, temă, cu influențe asupra modalității tehnice și expresive de interpretare coregrafică; - autocorectare și dezvoltare a conștientizării somatice - Body-Mind, Feldenkrais, Alexander; - dimensiuni spațiale și temporale ale mișcării; - energia și calitatea mișcării în raport cu ritmul și direcția; - alternanțe și contraste spațio-temporale; - intenție prin privire, postură, energie corporală; - dimensiuni spațiale: înălțime, adâncime, lățime, planuri și direcții – drepte, oblice, curbe (Laban); - deplasare în spațiul clasei - efecte de volum; - colaborare și comunicare nonverbală în grup - construcții coregrafice coerente; - elemente de virtuozitate aplicate pe niveluri diferite; - verticalitate alterată pe niveluri divergente; - direcții, trasee, schimbări de orientare în spațiul scenic - dinamici distincte; - relația respirație-energie-ritm interior; - variații ritmico spațiale asupra expresivității și clarității coregrafice; - „Body isolation”; - contrast accelerare - mișcare lentă; - tranzitare permanentă a nivelurilor; - integrarea expresiei personale și a intenției scenice – complexitate și dinamica mișcării; - amplitudine și extinderea mișcării - impact vizual și expresiv; - construcție identitate scenică coerentă - privire, prezență; - igienă corporală;

SUGESTII METODOLOGICE

Prin cunoaşterea şi aprofundarea treptată a ***Dansului contemporan*** se urmăreşte dezvoltarea expresivităţii şi a creativităţii, prin exerciţii de activitate tehnică, pornind de la elementele specifice genului de dans contemporan aplicate pe fundamentele spaţio-temporale.

Procesul de predare-învăţare în cadrul disciplinei ***Dans contemporan*** se bazează pe o abordare activă şi exploratorie, care plasează în centrul demersului pedagogic experienţa directă a corpului în mişcare. Strategiile didactice recomandate urmăresc dezvoltarea conştientizării corporale, a expresivităţii şi a gândirii creative, printr-un echilibru între exerciţiul tehnic şi cercetarea artistică.

Formele centrale de lucru sunt demonstraţia şi observarea activă, prin care profesorul oferă modele de mişcare, iar elevii sunt invitaţi să analizeze intenţia, calitatea şi dinamica gestului. Principiul educativ este explorarea corporală prin încurajarea elevilor de a descoperi potenţialul propriei mişcări prin exerciţii de conştientizare, contact, greutate, spaţialitate, echilibru şi respiraţie. Elevul devine astfel cercetător al mişcării, învăţând să-şi recunoască limitele dar şi posibilităţile de expresie autentică.

Corporalitatea conştientă reprezintă un alt pilon esenţial al demersului didactic. Printr-o raportare constantă la percepţia kinestezică şi la spaţiul scenic, elevul învaţă să-şi controleze intenţia mişcării, să dea sens gestului şi să construiască o prezenţă corporală coerentă. Conştienţa corporală devine astfel un instrument de finețe artistică, care transformă mişcarea într-un act de comunicare expresivă. În egală măsură, se cultivă principiul creativităţii, prin utilizarea improvizaţiei ca mijloc de cercetare şi compoziţie coregrafică.

Abordarea didactică integrează principiul interdisciplinarităţii, prin care dansul se conectează cu alte domenii ale artei şi cunoaşterii - muzica, artele vizuale, teatrul, literatura sau chiar ştiinţele umaniste. Aceste conexiuni lărgesc orizontul expresiv al elevului, stimulând înţelegerea dansului ca limbaj universal şi complex. Un alt aspect definitoriu este principiul reflecţiei, care urmăreşte formarea unei gândiri critice şi a capacităţii de autoevaluare. Elevul este încurajat să observe, să analizeze şi să exprime în mod argumentat propriile experienţe de mişcare, dezvoltând astfel o conştiinţă artistică matură şi responsabilă. Reflecţia devine, în acest sens, o etapă esenţială a procesului de învăţare, aflată în echilibru cu explorarea şi expresia.

Întregul proces se construieşte pe principiul progresivităţii, printr-o parcurgere etapizată şi coerentă a conţinuturilor. De la exerciţiile de bază, axate pe mişcări simple şi conştientizare corporală, se ajunge treptat la structuri compoziţionale complexe, în care elevul aplică tehnica, expresivitatea şi intenţia artistică într-un mod unitar.

Prin aplicarea acestor principii, predarea dansului contemporan devine un proces viu şi reflexiv, care formează nu doar un interpret tehnic, ci şi un artist conştient, expresiv şi creativ, capabil să transforme mişcarea într-o formă autentică de gândire şi comunicare scenică.

Exerciţiul creativ ocupă un loc important, solicitând elevilor reinterpretarea unei mişcări, a unei teme sau a unui fragment muzical prin mijloace personale. În acest mod, elevul este provocat să-şi afirme individualitatea artistică şi să descopere multiplele posibilităţi de transformare ale unei idei coregrafice.

Antrenamentele în grupuri mici favorizează colaborarea şi observarea reciprocă, oferind elevilor ocazia de a compara soluţii coregrafice şi de a învăţa din diversitatea corporală a celorlalţi. Dansul devine, astfel, un spaţiu de comunicare şi empatie artistică, în care cooperarea prevalează asupra competiţiei.

Analiza corporală şi feedback-ul reflexiv reprezintă o etapă esenţială a procesului de învăţare. Discuţiile după exerciţii şi crearea jurnalului personal ajută elevii să devină conştienţi de intenţia mişcării, de rolul respiraţiei, de greutatea şi fluxul corporal. Prin exprimarea verbală a percepţiilor şi a emoţiilor, elevii îşi dezvoltă capacitatea de reflecţie critică şi de autoevaluare.

Un element modern al procesului de formare este utilizarea tehnologiei - filmarea exerciţiilor şi analiza video permit autocorectarea, urmărirea progresului individual şi evaluarea formativă. Aceste instrumente sprijină învăţarea vizuală şi cultivă autonomia elevului în propria dezvoltare artistică.

Procesul de învăţare este îmbogăţit prin ateliere interdisciplinare, realizate în colaborare cu discipline precum Tehnici de Dans / Improvizaţie Coregrafică, Elemente de Analiză Coregrafică, Istoria baletului sau Arta Actorului. Aceste conexiuni extind perspectiva artistică a elevului, integrând dansul într-un context cultural şi expresiv mai larg.

Rolul profesorului este acela de ghid în cercetarea artistică. Profesorul stimulează gândirea critică, sensibilitatea estetică și încrederea elevului în propriul proces de creație. El oferă feedback descriptiv, nu normativ, creează un climat de siguranță emoțională și adaptează metodele în funcție de potențialul și nevoile fiecărui elev. Dialogul, întrebarea și reflecția devin instrumente pedagogice fundamentale.

Resursele didactice includ materiale video cu lucrări coregrafice contemporane, fragmente muzicale variate – inclusiv non muzicale –, jurnale de mișcare, fișe de reflecție și materiale vizuale de inspirație. Acestea oferă elevului repere estetice și posibilitatea de a-și construi o viziune personală asupra dansului contemporan.

În ansamblu, lecțiile trebuie să încurajeze libertatea de expresie, respectul pentru diversitatea corporală și explorarea identității artistice personale. Accentul este aplicat pe procesul de învățare și nu doar pe produsul final, cultivând încrederea, cooperarea, respectul și dialogul între profesor și elev. Evaluarea devine continuă și formativă, bazându-se atât pe progresul individual, gradul de implicare și pe calitatea expresiei artistice, cât și pe creșterea și manifestarea performanței tehnice punctuale.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

- Bell, Cheryl - *The Dance Technique of Lester Horton*, A Dance Horizons Book, Princeton Book Company, Publishers, 1992;
- Căciuleanu, Gigi - *Vânt, Volume, Vectori*, Editura Curtea Veche, București, 2008;
- Ciobanu, Maia - *Aspecte ale relației sunet - mișcare. Textul muzical ca element al spectacolului coregrafic*, București, 2002;
- Delacroix, Henri - *Psihologia artei*, Editura Meridiane, București, 1983;
- Ekman, Paul - *Emoții date pe față*, Editura Trei, București, 2019;
- Feldenkrais, Moshe - *Trezește inteligența corpului tău, Tehnici fundamentale pentru reprogramarea corporală și transformarea personalității*, Editura Vidia, București 2014;
- Horosko, Marian - *Martha Graham - The Evolution of Her Dance Theory and Training*, University press of Florida, 2002;
- Huyghe, Rene - *Dialog cu vizibilul*, Editura Meridiane, 1981;
- Humphrey, Doris - *The Art of Making Dances*, A Dance Horizons Book, Princeton Book Company, Publishers, 1987;
- Ianegic, Raluca - *Trasee coregrafice*, Editura U.N.A.T.C. PRESS, București, 2007;
- Ianegic, Raluca - *Void and Plenitude*, Editura The Romanian Cultural Institute Publishing House, București, 2004;
- Laban, Rudolf; Ullman, Lisa - *The Mastery of Movement*, Dance Books, Alton, 2011;
- Perces B.Marjorie; Forsythe, Ana Marie; Bell, Cheryl - *The Dance Technique of Lester Horton*, A Dance Horizons Book, Princeton Book Company, Publishers, 1992;
- Preger-Simon, Marianne - *Dancing with Merce Cunningham*, University press of Florida, 2019.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Instituție de apartenență, localitate, județ
Responsabil MEC Prof. BOBEICĂ LILIANA	Ministerul Educației și Cercetării
Responsabil CNCE Prof. PAULIUC LĂCRĂMIOARA-ANA	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare
Coordonator științific DEMIAN NICOLETA CRISTINA	Academia Națională de Muzică „Gheorghe Dima”, Cluj-Napoca
Prof. GEORGESCU DOINA NICOLETA	Colegiul Național de Arte „Dinu Lipatti” – structură arondată „Liceul de Coregrafie „Floria Capsali”, București
Prof. PARASCHIVU SIMONA CRISTINA	Colegiul Național de Arte „Dinu Lipatti” – structură arondată „Liceul de Coregrafie „Floria Capsali”, București
Prof. SANDU KRISTA	Colegiul Național de Arte „Dinu Lipatti” – structură arondată „Liceul de Coregrafie „Floria Capsali”, București

Anexa nr. 293

Programa școlară
pentru disciplina

Repertoriu ansamblu

Clasele a IX-a – a XII-a
Curriculum de specialitate (CS)

Filiera vocațională, profilul artistic,

specializarea
coregrafie – dans clasic

Învățământ liceal

- 2026 -

Anexa nr. 293
Programa școlară pentru disciplina *Repertoriu ansamblu,* clasele a IX-a – a XII-a, curriculum de specialitate (CS)

- ***filiera vocațională, profil artistic, specializarea coregrafie - dans clasic***

NOTĂ DE PREZENTARE

Programa școlară pentru disciplina ***Repertoriu ansamblu*** reprezintă o ofertă curriculară de specialitate pentru învățământul liceal, *filiera vocațională, profil artistic, specializarea Coregrafie* începând din anul școlar 2026-2027. Disciplina ***Repertoriu ansamblu*** se regăsește în *Anexa 14 la OMEC nr. 4350/20.06.2025 - Planul-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, filiera vocațională, profil artistic, specializarea Arte vizuale,* în *Curriculum de specialitate* (CS).

În elaborarea programei, s-a avut în vedere raportarea la cadrul legislativ și documentele strategice generale și specifice care susțin studiul disciplinelor:

- ***Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023***, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Regulamentul-cadru de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar***, aprobat prin Ordinul ministrului educației nr. 5.726/2024, , cu modificările și completările ulterioare;
- ***Regulamentul de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar cu program de artă***, aprobat prin Ordinul Ministerului Educației și Cercetării nr. 3717/01 aprilie 2025, , cu modificările și completările ulterioare;
- ***Planurile-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi***, filiera vocațională, profilul artistic, specializarea arte vizuale din Anexa nr. 14 la O.M.E.C. nr. 4.350/20.06.2025 privind aprobarea Planurilor-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Profilul de formare al absolventului***, OME nr. 6731/2023, care asigură coerența verticală a parcursul școlar, (competențe-cheie +atribute prioritare)
- *documente europene relevante la nivel general și, mai ales, pentru disciplină(Recomandarea Consiliului UE privind competențele-cheie, Cadrul european al calificărilor, Rapoarte OECD/UNESCO, Cadre de referință etc.)*
- *o alte documente/studii specifice Curriculumului Național și curriculumului disciplinei – de exemplu, cu valoare pentru sugestiile metodologice ale programei școlare.*

Bugetul de timp alocat disciplinei este următorul:

Repertoriu ansamblu				
Clasa	a IX-a	a X-a	a XI-a	a XII-a
Nr. ore/ săptămână	1	1	1	1

Construcția programei este realizată astfel încât să contribuie la dezvoltarea profilului de formare al elevului din ciclul liceal vocațional, specializarea Coregrafie. Organizarea în spirală a programei, structurată pe clasele a IX-a – a XII-a, reflectă progresia naturală a învățării, de la aprofundarea limbajului coregrafic clasic și integrarea acestuia în structuri colective (în clasele inferioare), la perfecționarea tehnicii, expresivității și coerenței stilistice în contexte scenice complexe (în clasele superioare). Prin abordarea etapizată și integrată a conținuturilor, programa asigură dezvoltarea competențelor tehnice, expresive și profesionale ale elevilor, sprijinind trecerea de la execuția conștientă la interpretarea artistică matură. Astfel, disciplina ***Repertoriu ansamblu*** valorifică experiența acumulată în studiul dansului clasic, transformând-o într-un proces de formare continuă, cu accent pe dimensiunile afectiv-atitudinale, colaborative și acționale ale personalității elevilor-artiști.

Activitatea de ansamblu contribuie la formarea unei gândiri coregrafice unitare și la înțelegerea procesului de creație în cadrul grupului, oferind elevilor oportunitatea de a experimenta relația dintre individualitate și colectivitate în exprimarea dansului clasic. Repertoriul abordat valorifică lucrări consacrate din creația coregrafică tradițională, adaptate nivelului de pregătire al elevilor, precum și procese de construcție scenică în care se urmărește aplicarea principiilor estetice și tehnice ale dansului clasic în contexte moderne de interpretare.

Evoluția pe parcursul celor patru ani de studiu este una progresivă și coerentă, reflectând dezvoltarea treptată a competențelor tehnice, expresive și profesionale. În **clasa a IX-a**, accentul se pune pe înțelegerea structurii repertoriului clasic de ansamblu, pe organizarea mișcării în spațiu și pe relația dintre intenția scenică și partitura muzicală. În **clasa a X-a**, se consolidează precizia tehnică, claritatea formelor și coordonarea sincronă a mișcării, urmărindu-se integrarea expresivității corporale în cerințele stilistice și muzicale ale fragmentelor interpretate. În **clasa a XI-a**, elevii dezvoltă coeziunea expresivă și capacitatea de colaborare în cadrul ansamblului, manifestând sprijin reciproc, responsabilitate și spirit de echipă în procesul interpretativ. În **clasa a XII-a**, se urmărește atingerea unui nivel de autonomie tehnică și stilistică, menținerea calității și unității estetice în condiții reale de repetiții sau spectacol, precum și manifestarea unei identități artistice mature, bazate pe siguranță scenică, expresivitate și etică profesională.

Prin caracterul său practic și performativ, disciplina ***Repertoriu ansamblu*** favorizează dezvoltarea unei relații profunde cu arta dansului, bazată pe disciplină, colaborare și responsabilitate artistică, pregătind elevul pentru asumarea rolului de interpret și colaborator profesionist în cadrul producțiilor coregrafice și al activităților scenice de specialitate.

Structura programei școlare include, pe lângă prezenta notă de prezentare, următoarele elemente:

- Competenţe generale
- Competenţe specifice şi exemple de activităţi de învăţare
- Conţinuturi
- Sugestii metodologice

Competenţele sunt ansambluri structurate de cunoştinţe, abilităţi şi atitudini dezvoltate prin învăţare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte particulare diverse.

Competenţele generale vizate la nivelul disciplinei ***Repertoriu ansamblu*** definesc achiziţiile esenţiale de cunoaştere, expresie şi comportament artistic pe care elevul le dobândeşte până la finalul ciclului liceal. Acestea contribuie la consolidarea stăpânirii limbajului coregrafic clasic şi la aplicarea acestuia în interpretarea repertoriului de ansamblu, la perfecţionarea tehnicii şi a expresivităţii artistice în contexte scenice complexe, precum şi la coordonarea coerenţei tehnice şi stilistice în activitatea de grup. Totodată, competenţele generale urmăresc formarea unui comportament profesional bazat pe disciplină, colaborare şi respect faţă de parteneri, profesor şi instituţie, susţinând dezvoltarea responsabilităţii, a spiritului de echipă şi a identităţii artistice personale.

Competenţele specifice sunt derivate din competenţele generale, reprezintă etape în dobândirea acestora şi se formează pe durata unui an şcolar. Pentru realizarea competenţelor specifice, în programă sunt propuse **exemple de activităţi de învăţare**, care valorifică experienţa concretă a elevului şi integrează strategii didactice adecvate unor contexte variate de formare.Prezenta programă propune o ofertă flexibilă, care permite cadrului didactic să modifice, să completeze sau să înlocuiască activităţile de învăţare în funcţie de aptitudinile elevilor cu care lucrează. Se urmăreşte astfel realizarea unui demers didactic personalizat, care să asigure formarea competenţelor prevăzute de programă în contextul specific al fiecărei clase şi al fiecărui elev.

Conţinuturile învăţării constituie elemente de bază ale domeniului coregrafic, reprezentând mijloace informaţionale prin care se urmăreşte realizarea competenţelor generale şi specifice. În cadrul disciplinei Repertoriu Ansamblu – Dans Clasic, acestea sunt organizate progresiv, urmărind dezvoltarea limbajului coregrafic, a expresivităţii artistice şi a conduitei profesionale.

Astfel, conţinuturile sunt grupate pe următoarele domenii:

- Limbaj coregrafic clasic şi organizarea mişcării de ansamblu – elemente tehnice, structuri spaţiale şi muzicale, principii de coordonare şi sincronizare;
- Expresivitate şi interpretare artistică în dansul de ansamblu – relaţia dintre intenţia scenică, expresia corporală şi unitatea stilistică a grupului;
- Comportament profesional şi colaborare în activitatea de ansamblu – responsabilitate, etică, implicare activă şi reflexivă în procesul de repetiţie şi spectacol.

Sugestiile metodologice includ recomandări privind strategiile didactice centrate pe formarea competențelor și pe învățarea prin experiență directă: repetiții dirijate, exerciții de improvizație controlată, observație și autoevaluare, analiză comparativă a variantelor coregrafice și reflecție asupra procesului de lucru. De asemenea, se propune utilizarea evaluării continue, prin observarea progresului tehnic și expresiv, a capacității de colaborare și a atitudinii profesionale.

Pornind de la competenţele generale, sunt vizate metode care favorizează dezvoltarea autonomiei interpretative, a coerenței expresive și a spiritului de ansamblu, contribuind la formarea dansatorului clasic ca interpret conștient, creativ și responsabil.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Operarea cu elemente de limbaj coregrafic specific dansului clasic, în abordarea repertoriului de ansamblu**
CG2	**Interpretarea expresivă și conștientă a repertoriului clasic de ansamblu**
CG3	**Colaborarea și participarea responsabilă în cadrul ansamblului de balet**

CLASA a IX-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Operarea cu elemente de limbaj coregrafic specific dansului clasic, în abordarea repertoriului de ansamblu*

CS 1.1. Analizează structura mișcării și a textului coregrafic din perspectiva spațială, ritmică și formală
- *exerciții practice de structurare a frazelor coregrafice;* - *analizarea unui fragment video din repertoriul clasic;* - *discuții ghidate despre frazarea muzicală.*
CS 1.2. Utilizează elemente de limbaj clasic (poziții, coordonări, dinamici) în lucrul de ansamblu
- *exersarea elementelor de bază ale limbajului coregrafic în secvențe simple de mișcare.* - *corectarea detaliilor stilistice (port de bras, linia corpului, dinamica).* - *exersarea tranzițiilor dinamice și a finalurilor controlate în exerciții de ansamblu.*
CS 1.3. Aplică principii de sincronizare în cadrul ansamblului de balet
- *repetiții de grup cu marcaje muzicale.* - *exersarea atenției periferice pentru coordonarea cu partenerii în mișcare.* - *exerciții de sincronizare pe fragmente muzicale.* - *lucrul în formații de ansamblu.* - *corectarea prin feedback imediat.*

CG 2 - *Interpretarea expresivă și conștientă a repertoriului clasic de ansamblu*

CS 2.1. Recunoaște și interpretează personaje din repertoriul studiat
- *interpretarea de personaje prin mișcare pe baza unor descrieri scurte;* - *jocuri de rol prin dans;* - *comparații între personaje în repertoriu: erou vs. personaj de fond.*
CS 2.2. Adaptează elementele de limbaj coregrafic la tipologia personajelor
- *explorarea interpretării aceleiași teme în trei variante (tehnică, expresivă, mixtă);* - *lucrul în perechi pe roluri contrastante, urmărind variația calității mișcării (energie, fluiditate, accent);* - *discuții ghidate despre intenție și energie.*
CS 2.3. Identifică diferențele stilistice între structuri coregrafice din repertoriul clasic
- *vizionare de repetorii variate pentru identificarea diferențelor;* - *exerciții comparative între stiluri;* - *exersarea frazării mișcării și a sincronizării cu structura muzicală.*

CG 3 - *Colaborarea și participarea responsabilă în cadrul ansamblului de balet*

CS 1.1. Respectă normele de lucru și disciplina scenică în activitățile de ansamblu
- *simularea, în echipă, a unei scurte sesiuni de repetiție;* - *roluri rotative (coordonator, observator);* - *discuții colective despre comportamentul scenic, prin analiza situațiilor concrete și identificarea atitudinilor adecvate în relația cu colegii și profesorul.*
CS 1.2. Cooperează eficient cu partenerii în activitățile de ansamblu
- *exerciții de încredere (perechi, trio). Ajustări de formă și ritm în echipă;* - *jocuri de coordonare și comunicare nonverbală în perechi sau grupuri mici;* - *exersarea orientării și adaptării corporale în mișcare (trasee, evitări).*
CS 1.3. Aplică feedbackul oferit de profesor și colegi pentru perfecționarea execuției
- *vizionarea de înregistrări și analizarea propriilor execuții;* - *analiza împreună cu profesorul;* - *stabilirea obiectivelor personale;* - *discuții despre progresul individual.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Limbaj coregrafic clasic şi organizarea mişcării de ansamblu	• Structura spațială, muzicală și formală a textului coregrafic: - structura formală: act, tablou, scenă, frază coregrafică; - forme de bază ale compoziției (repetiție, contrast, variație); - relația mișcare–muzică. • Vocabularul și principiile tehnicii clasice: - poziții ale corpului, brațelor și picioarelor; - coordonare cap–trunchi–membre; - dinamica mișcării și controlul echilibrului; - finaluri și menținerea liniei corporale. • Principii și elemente de sincronizare în ansamblul de balet: - relația vizuală și corporală cu partenerii; - noțiuni de bază despre sincronizare: unison, canon, oglindă, succesiune; - forme colective (linii, diagonale, cercuri); - direcții și orientări în spațiu; - translații de ansamblu.
Expresivitate şi interpretare artistică în dansul de ansamblu	• Elemente expresive și stilistice în construcția personajului clasic: - conceptul de personaj în dans; dinamică și gestică; - gesturi convenționale/simbolice specifice repertoriului clasic; - relația dintre mișcare și trăsături de caracter; - poziționarea și funcția personajului în structura narativă a ansamblului coregrafic; • Tehnici de prelucrare a limbajului coregrafic: - modalități de adaptare a ritmului și dinamicii mișcării; - variația calității mișcării (energie, fluiditate, accent); - corespondența între tipologia personajului și gestică. • Particularități stilistice ale structurilor coregrafice: - caracteristici stilistice ale repertoriului clasic (romantic, academic, neoclasic); - expresivitatea și forma mișcării în dansul clasic; - relația muzică–intenție–mișcare.
Comportament profesional şi colaborare în activitatea de ansamblu	• Reguli de disciplină și organizare în repetițiile de ansamblu: - organizarea spațiului de lucru și respectarea partenerilor; - norme de siguranță și etică; - responsabilitate față de colegi și profesor. • Relaționarea scenică și comunicare nonverbală: - relația scenică între dansatori și încrederea reciprocă în mișcare; - comunicare vizuală și sincronizarea corporală; - coordonarea și reacția în grup. • Feedback și autoevaluare interpretativă: - observarea propriilor execuții; - criterii de apreciere (precizie, expresivitate, sincronizare); - corectarea prin feedback.

CLASA a X-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - ***Operarea și utilizarea elementelor de limbaj coregrafic specifice dansului clasic în activitățile de ansamblu***

CS 1.1. Analizează textul coregrafic în contextul operei ca întreg
- *vizionarea unui act complet dintr-un balet clasic și identificarea succesiunii scenelor;* - *discuție ghidată privind rolul ansamblului în narațiune;* - *elaborarea unei fișe de structură pentru un fragment vizionat.*
CS 1.2. Utilizează elemente de vocabular clasic (poziții, coordonări, dinamici) în structuri de ansamblu
- *exersarea tranzițiilor între poziții complexe, cu accent pe controlul echilibrului, continuitatea liniei corporale și precizia formelor colective;* - *corectarea coordonării în structuri de mișcare sincrone prin observarea reciprocă și feedback;* - *exerciții de mișcare colectivă în diagonale, coloane și cercuri, pentru dezvoltarea echilibrului vizual, a fluidității mișcării.*
CS 1.3. Aplică principii avansate de sincronizare în lucrul colectiv
- *Repetiții aplicate pe fragmente de repertoriu în unison și canon, pentru exersarea preciziei ritmice și a unității vizuale a grupului;* - *Exerciții de trecere dintr-o formație în alta, traversări, deplasări a două sau mai multe formații pe aceeași formă geometrică, dar pe direcții opuse;* - *Exerciții de coordonare urmărind accentele muzicale și dinamica expresivă a grupului.*

CG 2 - ***Interpretarea expresivă și adaptarea la cerințele stilistice ale repertoriului clasic***

CS 2.1. Adaptează expresivitatea la cerințele rolurilor și situațiilor scenice
- *exerciții colective de interpretare pe roluri contrastante (solist/ansamblu), urmărind adaptarea expresivității corporale la funcția scenică și păstrarea coerenței de grup;* - *reconstituirea scurtă a unei scene de ansamblu, alternând între poziția centrală și cea de sprijin scenic, cu accent pe sincronizarea expresiei și a intenției comune;* - *exerciții de repetiție cu elemente de costum, urmărind unitatea estetică a grupului și adaptarea gesturilor, posturii și mișcării la cerințele scenice ale ansamblului.*
CS 2.2. Recunoaște și aplică particularitățile stilistice ale repertoriului clasic în interpretarea scenică
- *vizionarea comparativă a fragmentelor din balete de epoci diferite;* - *discuție ghidată despre expresia mișcării în stiluri diferite;* - *reprezentarea scurtă a unei secvențe în două stiluri contrastante.*
CS 2.3. Aplică criterii de interpretare în execuția repertoriului clasic
- *exerciții de grup pentru uniformizarea liniilor, coordonarea direcțiilor și redarea coerentă a intenției artistice prin mișcare;* - *repetiții dirijate, urmărind armonizarea expresiei personale cu energia colectivă și cu ritmul comun al grupului;* - *exerciții, pe fragmente din repertoriul clasic, urmărind păstrarea preciziei tehnice și intensificarea expresivității mișcării și a prezenței scenice.*

CG 3 - ***Colaborarea eficientă și respectarea normelor profesionale în activitățile de ansamblu***

CS 3.1. Respectă normele profesionale și disciplina scenică
- *simularea unei repetiții, cu respectarea normelor de disciplină, a poziționării spațiale și a organizării timpului de lucru, sub coordonarea elevului desemnat ca lider de repetiție;*

- *stabilirea și respectarea regulilor de lucru în grup;* - *observarea și analiza atitudinilor scenice în timpul repetițiilor.*
CS 3.2. Colaborează eficient cu partenerii și cu grupul
- *exersarea relației scenice prin ascultare vizuală și reacție corporală sincronă în mișcarea de ansamblu;* - *aplicarea mișcărilor de parteneriat în structuri coregrafice de ansamblu, prin colaborare și sincronizare;* - *corectarea posturii în raport cu grupul.*
CS 3.3. Aplică feedbackul pentru îmbunătățirea execuției
- *vizionarea înregistrărilor proprii și notarea observațiilor;* - *corectarea imediată pe baza feedbackului;* - *discuții colective privind progresul.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Limbaj coregrafic clasic şi organizarea mişcării de ansamblu	• Structura și organizarea operei coregrafice clasice: - organizarea operei: acte, tablouri, scene; - relația dramaturgică între secvențele coregrafice; - funcția fragmentelor de ansamblu în construcția spectacolului. • Vocabularul tehnic al dansului clasic în ansamblu: - poziții complexe și tranziții în formă colectivă; - coordonarea sincronă a structurilor de mișcare în grup; - dinamica și direcția mișcării în formații. • Sincronizarea și coerența mișcării în ansamblu: - tipuri de sincronizare (unison, canon, oglindă); - tranziții între formații și direcții; - adaptarea mișcării la tempo și accente muzicale.
Expresivitate şi interpretare artistică în dansul de ansamblu	• Interpretarea și expresivitatea personajelor clasice: - tipologii de roluri în ansamblul clasic (solist, corp de balet, personaje de caracter, personaj de pantomimă); - relația expresivă dintre personaj și structura colectivă; - elemente de costum și atitudine scenică specifice personajelor clasice de ansamblu. • Stilurile și estetica dansului clasic: - elemente distinctive ale stilurilor romantic, academic, neoclasic; - atitudine scenică, mimică și gesturi convenționale; - expresivitatea specifică fiecărui stil. • Expresivitate, claritate și unitate scenică în repertoriul clasic de ansamblu: - claritatea formelor coregrafice și a intenției scenice; - coordonarea expresiei individuale în contextul ansamblului; - echilibrul între precizia tehnică și expresivitatea artistică.
Comportament profesional şi colaborare în activitatea de ansamblu	• Norme și conduite profesionale în repetițiile de ansamblu: - forme de organizare a spațiului de lucru (structuri geometrice, funcționale și ierarhice în ansamblul clasic); - punctualitate și etică scenică; - siguranță și comportament responsabil. • Relaționarea scenică și comunicarea nonverbală: - ascultarea vizuală în mișcare; - încrederea reciprocă în mișcările de parteneriat; - ajustarea la dinamica grupului.

Domenii de conținut	Conținuturi
	• Feedback și autoevaluare scenică: - observarea critică a propriei execuții; - înțelegerea observațiilor profesorului; - strategii de corectare individuală.

CLASA a XI-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Operarea cu elemente de limbaj coregrafic specific dansului clasic, în abordarea repertoriului de ansamblu*

CS 1.1. Analizează relația dintre mișcare, spațiu și intenție scenică în structuri coregrafice extinse
- *studierea și explorarea diferitelor planuri, niveluri și trasee scenice, pentru evidențierea relației dintre mișcare, spațiu și intenția scenică;* - *interpretarea unui fragment, cu accent pe organizarea mișcării în raport cu intenția scenică și dinamica muzicală;* - *explorarea spațiului scenic prin exerciții de mișcare colectivă, urmărind menținerea conexiunilor vizuale și a direcțiilor comune.*
CS 1.2. Aplică tehnica clasică avansată în combinații și variații de ansamblu, cu control al liniei și al echilibrului
- *analizarea calității mișcării în combinații tehnice complexe, prin observare și feedback reciproc între elevi;* - *exerciții de grup bazate pe deplasări sincronizate și schimbări de formație, pentru consolidarea orientării spațiale;* - *realizarea unor combinații tehnice care integrează deplasări și schimbări de formație, cu accent pe menținerea liniei corporale și a stabilității.*
CS 1.3. Coordonează coerența tehnică și expresivă a grupului în contexte de repetiție avansată
- *coordonarea secvențelor coregrafice de grup, urmărind unitatea dintre precizia tehnică și expresivitatea comună;* - *realizarea repetițiilor tematice axate pe coerența dintre intenția muzicală, expresivă și mișcarea comună;* - *analizarea execuțiilor filmate pentru identificarea momentelor în care expresivitatea afectează precizia sau invers, și discutarea soluțiilor de echilibrare.*

CG 2 - Interpretarea expresivă și conștientă a repertoriului clasic de ansamblu

CS 2.1. Analizează relația emoțională dintre personaje în ansamblu
- *analiza colectivă a unei scene din repertoriul clasic, evidențiind relațiile dintre personaje și intențiile expresive;* - *exerciții de interpretare în perechi sau grupuri, cu accent pe comunicarea emoțională nonverbală;* - *discuții ghidate despre rolul intenției scenice în coerența interpretării de ansamblu.*
CS 2.2. Interpretează fragmente de repertoriu clasic cu sensibilitate artistică și intenție clară
- *exerciții tematice în care elevii interpretează aceeași frază în variante emoționale diferite;* - *exerciții în grupuri pentru redarea unei atmosfere scenice comune (festivă, dramatică, lirică);* - *feedback colectiv despre claritatea intenției și coerența expresivă în mișcare.*
CS 2.3. Ajustează stilul și expresia în funcție de cerințele regizorale și contextul scenic
- *aplicarea indicațiilor regizorale pentru armonizarea expresiei individuale cu tema și atmosfera lucrării;* - *exerciții de ajustare a mișcării în funcție de modificarea contextului scenic (muzică, lumină, spațiu);* - *simularea unei repetiții cu indicații regizorale, urmărind adaptarea expresiei corporale la cerințele scenei.*

CG 3 - *Colaborarea și participarea responsabilă în cadrul ansamblului de balet*

CS 3.1. Participă activ la repetiții, demonstrând punctualitate și spirit de echipă
- *elaborarea unei fișe de repetiții pentru pregătirea unui fragment de repertoriu, stabilind obiective, timpi și sarcini de lucru;*

- *participarea activă în condiții de repetiție sau spectacol, demonstrând punctualitate, atenție și implicare constantă în procesul de lucru colectiv;* - *discuții reflexive despre importanța disciplinei și a implicării colective.*
CS 3.2. Manifestă inițiativă și sprijin colegial în cadrul procesului de repetiție
- *analizarea situațiilor reale din procesul de repetiție (întârzieri, dificultăți tehnice, lipsa sincronizării) și propunerea de soluții colective;* - *activități de cooperare pentru rezolvarea problemelor tehnice în echipă;* - *discutarea modului în care inițiativa individuală contribuie la progresul colectiv.*
CS 3.3. Aplică feedbackul constructiv pentru optimizarea performanței de grup
- *vizionarea și analiza critică a unui fragment de repetiție de ansamblu, urmată de discuție colectivă;* - *exerciții de „feedback circular” (elev–coleg–profesor) pe baza unui set de criterii stabilit;* - *elaborarea unui plan de îmbunătățire colectivă a sincronizării și expresivității.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Limbaj coregrafic clasic şi organizarea mişcării de ansamblu	• Utilizarea spațiului scenic și a relațiilor coregrafice în ansamblul clasic: - planuri, niveluri și trasee scenice în structuri de grup; - organizarea mișcării în raport cu intenția și dinamica muzicală; - relații vizuale și direcționale între dansatori în construcțiile de grup. • Structuri tehnice și variații de mișcare în dansul clasic: - combinații complexe de adagio, allegro, piruete și sărituri în contexte colective; - tranziții între formații și echilibrul în deplasare; - controlul liniei corporale și claritatea formei colective. • Unitate tehnică și expresivă în execuția de ansamblu: - sincronizarea tehnică și expresivă în grup; - uniformitatea stilistică și unitatea intenției scenice; - menținerea echilibrului între precizia tehnică și expresivitatea artistică.
Expresivitate şi interpretare artistică în dansul de ansamblu	• Relații scenice și intenție expresivă în dansul de ansamblu: - relația emoțională dintre personaje în cadrul scenelor de ansamblu; - identificarea intenției scenice în structuri coregrafice narative; - coordonarea expresiei personale cu tensiunea emoțională colectivă. • Expresivitate și interpretare artistică: - dezvoltarea sensibilității artistice prin controlul calităților mișcării (greutate, timp, flux); - corelarea intenției emoționale cu expresia corporală și cu dinamica grupului; - claritatea gesticii în relație cu muzica și atmosfera scenei. • Adaptare expresivă și stilistică în context scenic: - înțelegerea cerințelor regizorale și integrarea indicațiilor în expresia coregrafică; - adaptarea mișcării și expresiei la contextul scenic (decor, costum, lumină, parteneri); - echilibrul între intenția personală și conceptul artistic general.

Domenii de conținut	Conținuturi
Comportament profesional şi colaborare în activitatea de ansamblu	• Organizarea activităților de ansamblu și responsabilitatea profesională: - planificarea repetițiilor şi respectarea orarului de lucru; - pregătirea individuală pentru repetiții și respectarea indicațiilor profesorului; - implicarea activă și constantă în activitățile de grup. • Colaborare, sprijin reciproc și leadership în ansamblu: - identificarea nevoilor de sprijin în timpul lucrului colectiv; - cooperarea empatică și oferirea de ajutor colegilor; - asumarea rolurilor temporare de coordonare. • Autoevaluare și feedback colaborativ: - modalități de formulare a observațiilor constructive; - criterii de evaluare a coeziunii și sincronizării grupului; - strategii de îmbunătățire a execuției comune.

CLASA a XII-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Operarea cu elemente de limbaj coregrafic specific dansului clasic, în abordarea repertoriului de ansamblu*

CS 1.1. Analizează și valorifică structura coregrafică în contextul dramaturgic și muzical al operei
- *analizarea fragmentelor coregrafice din repertoriul clasic, pentru identificarea corespondenței dintre frazele muzicale și structura mișcării;* - *studierea fragmentelor de ansamblu din opere clasice (ex: Lacul lebedelor, Giselle, Don Quijote) pentru identificarea rolului dramaturgic al grupului;* - *reconstituirea unor momente coregrafice de ansamblu, urmărind contribuția grupului la atmosfera și tensiunea narativă a operei;* - *exersarea secvențelor coregrafice în care elevii interpretează intențiile muzicale (tragic, ludic, solemn etc.) prin variații de dinamică și expresie.*
CS 1.2. Execută cu acuratețe și expresivitate fragmente de repertoriu clasic de ansamblu
- *repetiții aplicate cu accent pe claritatea formelor și menținerea axului corporal în mișcare;* - *secvențe de ansamblu complexe executate cu modificări de tempo pentru controlul sincronizării;* - *explorarea variațiilor de expresivitate corporală în funcție de tempo, accente și atmosferă muzicală, prin exerciții dirijate.*
CS 1.3. Demonstrează autonomie tehnică și stilistică în interpretarea de grup
- *participarea la repetiții de ansamblu cu responsabilități distribuite (lider de grup, coordonator de formație, observator tehnic);* - *lucru reflexiv: corectarea individuală pe baza feedbackului video și observațiilor profesorului;* - *participarea la repetiții simulate de tip spectacol, cu evaluare colectivă a autonomiei și unității artistice.*

CG 2 - *Interpretarea expresivă și conștientă a repertoriului clasic de ansamblu clasic*

CS 2.1. Interpretează roluri și fragmente din repertoriul clasic cu expresivitate și autenticitate scenică
- *analiza și interpretarea unui fragment de repertoriu, cu accent pe motivația interioară și relațiile dintre personaje;* - *reconstituirea scenică a unei scene dintr-un balet clasic, urmărind expresivitatea corporală și autenticitatea emoțională;* - *aplicarea principiilor de comunicare nonverbală în repetițiile colective, urmărind coerența emoțională și continuitatea expresivă între dansatori.*
CS 2.2. Valorifică expresivitatea individuală în unitatea stilistică a ansamblului
- *repetiții de ansamblu cu alternarea rolurilor principale și secundare, urmărind echilibrul expresiv între individual și colectiv;* - *autoanaliză comparativă: observarea înregistrărilor proprii pentru identificarea modului în care expresia personală se integrează în estetica comună;* - *studierea fragmentelor de repertoriu clasic în care dialogul expresiv dintre interpreți contribuie la construcția dramaturgică (ex: scene de corp de balet în Giselle, Corsarul, Lacul lebedelor).*
CS 2.3. Demonstrează discernământ artistic și maturitate interpretativă în execuția repertoriului
- *studiu scenic individual pe o temă aleasă din repertoriul clasic, prezentat și analizat în fața colegilor;* - *proiect colectiv de interpretare: organizarea și prezentarea unei secvențe de grup fără intervenția profesorului, cu auto-coordonare;* - *jurnal reflexiv: notarea evoluției personale în procesul de repetiție, cu identificarea momentelor de autonomie și expresie artistică autentică.*

CG 3 - ***Colaborarea și participarea responsabilă în cadrul ansamblului de balet***

CS 3.1. Respectă și promovează etica profesională în activitățile de ansamblu
- *discuții ghidate despre exemple de comportamente profesionale în companii de balet;* - *discutarea în cadrul orelor a situațiilor concrete care pot apărea în mediul artistic (neînțelegeri, stres scenic, diferențe de interpretare) și identificarea modalităților corecte de gestionare;* - *elaborarea unui „cod etic personal” aplicabil în activitățile de ansamblu.*
CS 3.2. Contribuie la menținerea coeziunii expresive și tehnice a ansamblului, prin implicare activă și responsabilitate artistică
- *exerciții de ansamblu pe fragmente din repertoriu, urmărind echilibrul dintre expresivitatea individuală și claritatea colectivă;* - *activități de observare reciprocă și corectare între parteneri;* - *feedback comun despre coerența grupului, în condiții de repetiție sau spectacol.*
CS 3.3. Reflectează asupra propriei conduite artistice, asumând standarde profesionale de lucru
- *autoevaluarea prestației scenice pe baza unor criterii stabilite (tehnică, expresivitate, colaborare, punctualitate, disciplină);* - *prezentare orală sau scrisă privind evoluția propriei conduite și a spiritului de echipă;* - *discuții colective despre integrarea în mediul profesional și responsabilitatea față de artă.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Limbaj coregrafic clasic şi organizarea mişcării de ansamblu	• Analiza dramaturgică și muzicală a operei coregrafice clasice: - relația dintre structura coregrafică și evoluția muzicală (tempo, accente, climax); - funcția ansamblului în construcția dramaturgică a operei clasice; - corelarea mișcării cu intenția muzicală și cu progresul narativ. • Execuția tehnică și expresivă a repertoriului clasic de ansamblu: - dezvoltarea sensibilității artistice prin controlul calităților mișcării (greutate, timp, flux); - corelarea intenției emoționale cu expresia corporală și cu dinamica grupului; - claritatea gesticii în relație cu muzica și atmosfera scenei. • Autonomie interpretativă și coerență stilistică în ansamblul clasic: - asumarea rolului scenic și responsabilității personale în execuția colectivă; - integrarea stilului personal în coerența estetică a ansamblului; - manifestarea siguranței și a prezenței scenice prin control tehnic și expresivitate artistică.
Expresivitate şi interpretare artistică în dansul de ansamblu	• Interpretarea expresivă avansată a personajelor clasice: - construirea intenției scenice pornind de la contextul dramaturgic și emoțional; - integrarea detaliilor expresive (privire, respirație, gest) în mișcarea coregrafică; - transmiterea credibilă a stărilor și relațiilor dintre personaje. • Echilibrul între expresivitatea personală și coerența de grup: - adaptarea expresiei proprii la cerințele estetice repertoriale; - menținerea unității scenice în contexte colective complexe;

Domenii de conținut	Conținuturi
	- dialogul expresiv între interpreți în cadrul compozițiilor de ansamblu. • Identitate artistică și autonomie expresivă: - gestionarea expresiei personale în funcție de mizã, spațiu și atmosferă; - asumarea intenției scenice fără ghidaj extern; - reflecție și autoevaluare artistică asupra propriei interpretări.
Comportament profesional și colaborare în activitatea de ansamblu	• Etica și comportamentul profesional în mediul artistic: - norme și valori ale comportamentului profesional în dansul clasic; - respectul față de parteneri, coregraf, profesor și instituție; - conduita scenică și responsabilitatea față de public. • Coordonarea și coeziunea expresivă a ansamblului: - strategii de armonizare a mișcării și expresiei în grup; - echilibrul între performanța personală și coeziunea grupului; - menținerea calității tehnice și a unității estetice a ansamblului. • Reflecție profesională și dezvoltare continuă: - autoevaluarea conduitei artistice și profesionale; - stabilirea obiectivelor de dezvoltare postliceală; - raportarea la standardele companiilor de balet.

SUGESTII METODOLOGICE

Disciplina ***Repertoriu ansamblu*** are ca scop integrarea cunoștințelor tehnice, expresive și stilistice dobândite de elevi în activitatea de ansamblu, dezvoltând capacitatea de a interpreta fragmente coregrafice clasice în mod conștient, coerent și unitar. Prin participarea activă la procesul de repetiție și spectacol, elevii își formează precizia tehnică, coordonarea de grup și sensibilitatea artistică necesare construirii unei prezențe scenice autentice.

Această disciplină consolidează deprinderile specifice dansului clasic, promovând în același timp spiritul colaborativ, responsabilitatea individuală și atitudinea profesională în contextul activității colective. Elevii sunt încurajați să manifeste disciplină, rigoare și implicare constantă în lucrul de ansamblu, reflectând totodată asupra propriei evoluții tehnice și artistice.

Abordare progresivă și integratoare

- Organizarea activității în module de dificultate crescătoare, de la consolidarea tehnicii clasice și a coordonării de grup, până la dezvoltarea expresivității și a autonomiei interpretative.
- Alternarea exercițiilor individuale (aliniament, echilibru, claritate corporală) cu activități de grup (sincronizare, formații, mișcare în spațiu).
- Integrarea conștientă a principiilor muzicalității, ritmului și respirației comune în mișcările de ansamblu.

Metode de lucru recomandate:

- repetiții structurate, bazate pe segmentarea frazelor coregrafice și exersarea detaliilor tehnice: precizia liniilor, uniformitatea mișcării, claritatea formelor colective;
- lucru colectiv coordonat, care stimulează atenția reciprocă, reacția scenică și unitatea stilistică a grupului;
- simulări scenice și exerciții de adaptare la spațiul de scenă, cu accent pe relația dintre mișcare, intenție și partener;
- observație și analiză reflexivă, prin care elevii sunt ghidați să identifice corectitudinea execuției, coerența estetică și calitatea expresivă a ansamblului.

Integrarea expresivității și a conștientizării artistice

- exerciții de respirație și frazare coregrafică, menite să susțină intenția scenică și expresivitatea comună;
- activități care cultivă prezența scenică, controlul posturii și echilibrul în mișcarea colectivă;
- explorarea diferitelor niveluri și planuri scenice, pentru a îmbunătăți organizarea spațiului și claritatea vizuală a ansamblului.

Evaluare formativă și sumativă

Evaluarea se realizează continuu, prin observarea progresului tehnic, expresiv și comportamental al elevilor, utilizând instrumente variate:

- fișe de observație, grile descriptive și portofolii de progres;
- înregistrări video pentru analiza individuală și colectivă;
- feedback constructiv după fiecare repetiție și prezentare;
- autoevaluare și reflecție asupra contribuției personale și a calității colective a interpretării.

De asemenea, repertoriul studiat este prezentat și evaluat în condiții reale de spectacol, ca formă de sinteză a procesului de formare, prin care elevii își demonstrează capacitatea de a integra tehnica, expresivitatea și coerența stilistică în contexte scenice autentice.

În clasele a IX-a și a X-a, accentul metodologic se concentrează pe disciplină, coordonare și uniformitatea mișcării de ansamblu, cu scopul formării unei baze solide de lucru colectiv. În clasele a XI-a și a XII-a, accentul se mută spre autonomia artistică, rafinarea expresivității și responsabilitatea profesională în cadrul repetițiilor și al spectacolelor.

Prin aplicarea acestor direcții metodologice, disciplina ***Repertoriu ansamblu*** contribuie la formarea dansatorului complet – riguros tehnic, conștient expresiv și capabil de colaborare artistică matură în contexte scenice de specialitate.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

- **Ministerul Educației** – *Plan-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, filiera vocațională, profilul artistic, specializarea Coregrafie*, aprobat prin Anexa nr. 14 la O.M.E.C. nr. 4.350/20.06.2025, București, 2025.
- **Ministerul Educației** – *Tutorial pentru elaborarea programelor școlare liceale*, Centrul Național pentru Politici și Evaluare în Educație (CNPEE), București, septembrie 2025.
- **Ministerul Educației și Cercetării** – *Programa școlară pentru disciplina „Repertoriu ansamblu și repertoriu individual" – Curriculum diferențiat, filiera vocațională, profil artistic, specializarea Coregrafie, clasa a IX-a*, Anexa nr. 1 la Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 5006/14.10.2004, București, 2004.
- **Ministerul Educației și Cercetării** – *Programa școlară pentru disciplina „Repertoriu ansamblu și repertoriu individual" – Curriculum diferențiat, filiera vocațională, profil artistic, specializarea Coregrafie, clasa a X-a*, Anexa nr. 1 la Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 3007/04.01.2005, București, 2005.
- **Ciobanu, Maia** – *Aspecte ale relației sunet–mișcare. Textul muzical ca element al spectacolului coregrafic*, București, 2002.
- **Demian, Nicoleta Cristina** – *Concepte tehnice în studiul dansului clasic*, Vol. 1 și 2, Editura MediaMusica, Cluj-Napoca, 2010.
- **Ianegic, Raluca** – *Trasee coregrafice*, Editura U.N.A.T.C. Press, București, 2007.
- **Ianegic, Raluca** – *Void and Plenitude*, Editura The Romanian Cultural Institute Publishing House, București, 2004.
- **Iorgulescu, Liliana** – *Timp, spațiu, materie în limbajul coregrafic*, Editura U.N.A.T.C. Press, București, 2014.
- **Laban, Rudolf; Ullmann, Lisa** – *The Mastery of Movement*, Dance Books, Alton, 2011.
- **Tarasov, Nikolai I.** – *Metoda antrenamentului clasic*, Editura de Stat pentru Artă, Moscova, 1940.
- **Vaganova, Agrippina** – *Basic Principles of Classical Ballet*, Dover Publications, New York, ediție revizuită, 2013.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Instituție de apartenență, localitate, județ
Responsabil MEC Prof. BOBEICĂ LILIANA	Ministerul Educației și Cercetării
Responsabil CNCE Prof. PAULIUC LĂCRĂMIOARA-ANA	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare
Coordonator științific DEMIAN NICOLETA CRISTINA	Academia Națională de Muzică „Gheorghe Dima", Cluj-Napoca
Lect. Univ. dr. CRISTINA TODI	Universitatea Națională de Arte „George Enescu", Iași
Prof. BABIAȘ ADA	Colegiul Național de Artă „George Apostu", Bacău

Anexa nr. 294

Programa școlară
pentru disciplina

Duet clasic

Clasele a XI-a și a XII-a

Curriculum de specialitate (CS)
Filiera vocațională, profilul artistic,
specializarea Coregrafie
Dans clasic

Învățământ liceal

Anexa nr. 294
Programa școlară pentru disciplina *Duet clasic,* clasele a XI-a și a XII-a, curriculum de specialitate (CS)

- ***Filiera vocațională, profil artistic, specializarea coregrafie – dans clasic***

NOTĂ DE PREZENTARE

Programa școlară pentru disciplina ***Duet clasic*** reprezintă o ofertă curriculară de specialitate pentru învățământul liceal, *filiera vocațională, profil artistic, specializarea Coregrafie* începând din anul școlar 2026-2027. Disciplina ***Duet clasic*** se regăsește în *Anexa 14 la OMEC nr. 4350/20.06.2025 - Planul-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, filiera vocațională, profil artistic, specializarea Arte vizuale,* în *Curriculum de specialitate* (CS). Disciplina are caracter obligatoriu și contribuie la formarea competențelor artistice și tehnice specifice dansatorului profesionist, prin cunoașterea, studierea și interpretarea dansurilor de caracter inspirate din folclorul diferitelor popoare.

În elaborarea programei, s-a avut în vedere raportarea la cadrul legislativ și documentele strategice generale și specifice care susțin studiul disciplinelor:
- ***Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023***, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Regulamentul-cadru de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar***, aprobat prin Ordinul ministrului educației nr. 5.726/2024, , cu modificările și completările ulterioare;
- ***Regulamentul de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar cu program de artă***, aprobat prin Ordinul Ministerului Educației și Cercetării nr. 3717/01 aprilie 2025, , cu modificările și completările ulterioare;
- ***Planurile-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi***, filiera vocațională, profilul artistic, specializarea arte vizuale din Anexa nr. 14 la O.M.E.C. nr. 4.350/20.06.2025 privind aprobarea Planurilor-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Profilul de formare al absolventului***, OME nr. 6731/2023, care asigură coerența verticală a parcursul școlar, (competențe-cheie +atribute prioritare)
- *documente europene relevante la nivel general și, mai ales, pentru disciplină (Recomandarea Consiliului UE privind competențele-cheie, Cadrul european al calificărilor, Rapoarte OECD/UNESCO, Cadre de referință etc.)*
- *o alte documente/studii specifice Curriculumului Național și curriculumului disciplinei – de exemplu, cu valoare pentru sugestiile metodologice ale programei școlare.*

Bugetul de timp alocat disciplinei este următorul:

Duet clasic				
Clasa	a IX-a	a X-a	a XI-a	a XII-a
Nr. ore/ săptămână	-	-	1	1

Disciplina ***Duet clasic*** continuă și aprofundează conținuturile specifice dansului clasic, având ca obiectiv formarea competențelor de parteneriat scenic, echilibru, coordonare și expresivitate în lucrul în pereche. În clasa a XI-a, accentul este pus pe inițierea și consolidarea tehnicilor de bază ale parteneriatului clasic, precum stabilitatea axului comun, coordonarea mișcărilor și comunicarea scenică. În clasa a XII-a, studiul disciplinei vizează perfecționarea tehnicilor de parteneriat aerian, cu accent pe siguranța execuției ridicărilor complexe și pe integrarea expresivității artistice în fragmente coregrafice de tip *pas de deux*.

Elevul este ghidat să își adapteze mișcarea în relație directă cu partenerul, dezvoltând încrederea reciprocă, capacitatea de comunicare nonverbală și expresivitatea scenică. Disciplina constituie o etapă esențială în pregătirea pentru repertoriul clasic, facilitând tranziția către studiul avansat al *pas de deux*-

ului. Din perspectivă metodologică, lucrul în parteneriat este abordat nu doar ca tehnică de execuție, ci ca proces de comunicare artistică, care presupune responsabilitate, cooperare și reflecție comună.

Rolul și finalitatea disciplinei

Disciplina ***Duet clasic*** are ca finalitate dezvoltarea abilităților tehnice, expresive și colaborative ale elevilor prin studiul mișcării în parteneriat. Aceasta contribuie la formarea dansatorului profesionist, capabil să își adapteze mișcarea la cea a partenerului, să mențină controlul echilibrului și al axului comun și să construiască o relație scenică autentică, coerentă din punct de vedere artistic.
Finalitățile disciplinei vizează:

- formarea capacității de menținere a echilibrului comun și a coordonării corporale în contexte statice și dinamice;
- dezvoltarea încrederii reciproce și a responsabilității artistice în relația scenică;
- perfecționarea tehnicilor de piruetă, promenadă, cădere și ridicare în pereche;
- cultivarea atitudinii scenice și a prezenței expresive în duet;
- desăvârșirea pregătirii tehnice și artistice necesare interpretării repertoriului clasic profesionist.

Relevanța disciplinei în raport cu profilul de formare

Studiul duetului clasic contribuie în mod direct la dezvoltarea atributelor esențiale ale profilului absolventului de liceu vocațional, specializarea coregrafie, prin:

- formarea autonomiei și a responsabilității în procesul artistic;
- dezvoltarea capacității de cooperare și comunicare empatică;
- cultivarea expresivității artistice și a adaptabilității scenice;
- stimularea gândirii critice asupra procesului de creație și interpretare;
- dobândirea competențelor tehnice avansate în controlul și manipularea corporală;
- dezvoltarea abilităților interpretative prin construirea unei relații scenice autentice;
- formarea capacității de integrare într-un colectiv artistic și de adaptare la cerințele unei producții scenice.

Prin corelarea acestei discipline cu celelalte cursuri de specialitate, elevul dobândește o viziune unitară asupra artei dansului, integrând tehnica, expresivitatea și colaborarea într-un limbaj corporal coerent. Disciplina contribuie astfel la formarea unui absolvent capabil să îmbine măiestria tehnică, expresia artistică și gândirea scenică autonomă.

Orientări generale pentru lectura programei

Competențele generale și specifice au caracter obligatoriu, în timp ce conținuturile și activitățile de învățare pot fi adaptate în funcție de nivelul și particularitățile grupei. Cadrul didactic beneficiază de libertatea de a selecta și varia metodele de predare, în raport cu obiectivele tehnice și expresive urmărite.

Se recomandă o abordare metodologică bazată pe exercițiu sistematic, corectură progresivă, repetiție ghidată și reflecție comună. Evaluarea trebuie să aibă caracter continuu, formativ și descriptiv, valorificând procesul de învățare, progresul individual și calitatea colaborării, nu exclusiv rezultatul final.
La finalul celor doi ani de studiu, elevii demonstrează următoarele achiziții:

- stăpânirea controlului echilibrului și al turației în duet;
- capacitatea de a executa promenade, căderi, turații și ridicări complexe;
- manifestarea forței, stabilității și controlului în rolul de susținere;
- coordonare, expresivitate și coerență scenică în parteneriat, indicând pregătirea pentru activitatea artistică profesionistă.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Utilizează elemente tehnice fundamentale ale duetului clasic, dezvoltându-și controlul echilibrului și principiile parteneriatului**
CG2	**Dezvoltă tehnicile specifice duetului clasic, respectând principiile posturale**
CG3	**Interpretează fragmente de *pas de deux* sau duet clasic demonstrând expresivitate, control tehnic și încredere reciprocă**

CLASA a XI-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - ***Utilizează elemente tehnice fundamentale ale duetului clasic, dezvoltându-și controlul echilibrului și principiile parteneriatului***

CS 1.1. Identificarea și aplicarea pozițiilor de bază și a principiilor de echilibru în duet
- *exerciții de menținere a echilibrului în parteneriat scenic (mişcări mici: relevé, sur le cou-de-pied, pas de bourrée, pas glissade, pas balancé);*
- *exerciții de echilibru în mişcări mari: în dévéloppé, penchée (în oricare dintre cele patru arabesques);*
- *exerciții de echilibru în poze statice;*
- *exerciții de echilibru din diferite mişcări (ex. poză attitude croisé sau effacé, poză écarté față și spate, dévéloppé croisé și dévéloppé effacé).*
CS 1.2. Exersează echilibrul pentru piruete incomplete (1/2, 1/4, 3/4 rotație)
- *exerciții de menținere a echilibrului fetei într-o turație incompletă lentă cu oprire în attitude croisé (din à la seconde la 90°, prin passé în attitude croisé);*
- *exerciții de menținere a echilibrului fetei în tour lent (promenadă), rotire de 360 de grade într-o anumită poză;*
- *exerciții de menținere a echilibrului fetei într-o turație incompletă lentă în poziție apropiată (ex. în à la seconde, cu fața la partener).*
CS 1.3. Exersează pozițiile fundamentale de cădere și revenire în duet
- *exerciții de cădere în față și în spate din poziția a V-a în pointe;*
- *întoarceri de 360 de grade cu suport pe ambele mâini;*
- *studiu cu diferite prize ale mâinilor: mâna stângă a fetei în mâna dreaptă a băiatului, partenerii fiind orientați față în față; mâna dreaptă a fetei î mâna dreaptă a băiatului, partenerii fiind orientați în direcții opuse;*
- *studiu cu diferite prize ale mâinilor în poziția a II-a (partenerii orientați în aceeași direcție sau în direcții opuse).*

CG 2 - ***Dezvoltă tehnicile specifice duetului clasic, respectând principiile posturale și demonstrând coordonare, forță, expresivitate și atitudine scenică***

CS 2.1. Găsește punctul de echilibru pentru piruete complete în pereche
- *exerciții de pregătire pentru piruete en dehors din pozițiile a IV-a și a V-a;*
- *piruete en dehors (din pozițiile a IV-a și a V-a, din attiude croisé - tire-bouchon, din araesque I și arabesque par terre);*
- *piruete en dedans (à la seconde, chaînés);*
- *exerciții de menținere a fetei în echilibru după turații multiple.*
CS 2.2. Exersează promenade (tour lent) în diverse poziții
- *promenade în arabesque;*
- *promenade în attitude (cu suport pe două mâini, cu suport pe talie și o mână);*
- *promenade în à la seconde cu suport palmă în palmă;*
- *combinarea promenadei cu o mică ridicare sau coborâre de nivel.*
- **CS 2.3. Controlează echilibrul în cădere și revenire din mișcare**
- *menținerea echilibrului în timpul unei căderi și ridicarea în arabesque I cu priză la încheietura mânii;*
- *menținerea echilibrului cu două mâini în timp ce fata cade pe spatele partenerului, și revenire în poziția a V-a;*
- *menținerea echilibrului în timpul unei ridicări a fetei de la podea într-o poziție pe un picior, cu sprijin palmă în palmă.*

CG 3 - *Interpretează fragmente de pas de deux sau duet clasic demonstrând expresivitate, control tehnic și încredere reciprocă*

CS 3.1. Utilizează corect principiile turațiilor specifice duetului clasic
- *piruete en dehors: după finalizarea unei promenade à la seconde și din tire-bouchon;* - *piruete en dedans: din attitude cu ambele mâine sprijinite pe umărul băiatului;* - *piruete en dedans: din arabesque I ținând fata de încheietura mâinii; din arabesque I sprijinind turația fetei la talie;* - *piruetă en dehors la deget.*
CS 3.2. Aplică elementele studiate într-o secvență scenică simplă
- *mini-secvență (8 măsuri) care să conțină echilibru, piruetă, și o cădere;* - *mini-secvență (8 măsuri) care să conțină promenades combinate cu piruete;* - *abordarea unor secvențe scurte din adagio-urile unui pas de deux cunoscut.*
CS 3.3. Manifestă încredere, coordonare și expresivitate în exerciții
- *coborâre și ridicare controlată din cădere (partenerul susține fata prin diverse modalități, de trunchi/talie/mână);* - *exercițiu care să conțină expresie lirică/dramatică, în funcție de caracterul muzicii;* - *partenerii mențin comunicarea corporală și privirea scenică în duet.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Controlul echilibrului și al axului corporal	- găsirea punctului de echilibru (axul comun) cu două mâini pe talie, în mișcări mici și mari – relevé, développé, penchée, attitude, arabesque; - găsirea echilibrului pentru piruete incomplete (1/4, 1/2, 3/4 rotație), cu menținerea posturii și aliniamentului corporal; - exersarea pozițiilor fundamentale de cădere și revenire în duet – din poziția a V-a, în pointe, cu suport și priză corectă.
Tehnica turației și a echilibrului în mișcare	- pregătirea și execuția piruetelor complete (en dehors și en dedans) în duet, din pozițiile fundamentale IV–V și din attitude croisé; - promenades (tour lent) în diverse poziții – arabesque, attitude, à la seconde – cu sprijin pe două mâini, o mână sau palmă în palmă; - exersarea echilibrului în tranzițiile de mișcare: cădere–ridicare, ridicare din podea, revenire în arabesque sau poziția a V-a.
Coordonare, expresivitate și atitudine scenică în duet	- principiile turațiilor clasice în duet: piruete en dehors și en de dans cu sprijin, promenade combinată cu rotație completă; - manifestarea expresivității și a coordonării corporale în exerciții de cădere și ridicare controlată, în funcție de caracterul muzicii; - interpretarea unei mini-secvențe scenice (8 măsuri) care să includă echilibru, piruetă, cădere etc. inspirată din adagio-uri clasice („Paquita”, „Corsarul”, „Don Quijote”).

CLASA a XII-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Utilizează elemente tehnice fundamentale ale duetului clasic, dezvoltându-și controlul echilibrului și principiile parteneriatului*

CS 1.1. Execută promenades complexe
- *tour lent în attitude cu ambele mâini ale fetei sprijinite pe brațul partenerului;*
- *tour lent în arabesque I sau écarté cu ținerea fetei de încheietura mânii;*
- *tour lent în arabesque I cu ținerea fetei cu o mână de șold;*
- *tour lent în arabeque IV cu ținerea fetei cu o mână de talie;*
- *tour lent în attitude effacé cu două brațe împletite;*
- *tour lent în attitude croisé, cu mâna băiatului în jurul taliei partenerei.*
CS 1.2. Execută piruete cu o singură mână
- *piruetă completă la 360 de grade dintr-o poziție statică cu sprijin pe una dintre mâinile partenerului;*
- *piruetă completă la 360 de grade dintr-o poziție statică cu sprijin palmă în palmă;*
- *piruetă la deget însoțită de o mișcare de pregătire (pas de bourrée, tombé, un pas);*
- *piruetă la deget cu finalizare în poziții mici sau mari.*
CS 1.3. Execută piruete și promenade cu sprijin divers
- *piruetă en dedans din arabesque I (cu băiatul în picioare sau în genunchi, care o susține de ambele mâini sau de o încheietură a mâinii);*
- *tour în attitude cu ținerea fetei de talie cu mâna trecută prin spate, și mâna partenerei pe umărul lui;*
- *tour en dehors în attitude pornit din à la seconde.*

CG 2 - *Dezvoltă tehnicile specifice duetului clasic, respectând principiile posturale și demonstrând coordonare, forță, expresivitate și atitudine scenică*

CS 2.1. Execută ridicări ușoare și stabile la nivelul pieptului și al umerilor
- *menținerea sprijinului la talie cu o mână într-o coborâre în arabesque I;*
- *coborârea fetei în arabesque I cu o mână;*
- *mici sărituri (changement de pied, pas assemblé);*
- *ridicări la nivelul pieptului și a umerilor (sissonne cu finalizare în arabesque, ridicare în arabesque I).*
CS 2.2. Realizează ridicări la nivelul pieptului și al umerilor
- *grand assemblé cu suport în mână și talie; grand assemblé cu suport în cele două mâini;*
- *jeté entrelacé cu suport pe mână și pe șold;*
- *grand fouetté sauté cu suport pe o mână;*
- *ridicare din arabesque I cu trecere în poziția peşte;*
- *ridicare din arabesque I în poziția rândunică; pas arabesque pe coapsa băiatului;*
- *ridicări cu sprijin pe două mâini: poziția peşte dintr-o săritură în alergare; ridicare la nivelul pieptului în poziția șezând; ridicare la nivelul umărului terminând în poziția șezând; ridicare în poziție orizontală (cu una dintre mâinile de sprijin sub coapsa fetei); ridicare cu genunchiul pe umărul băiatului, cu poză în arabesque;*
- *jeté entrelacé cu finalizare pe umărul partenerului în poziția rândunică; săritură pe umărul băiatului în poziție șezândă.*
CS 2.3. Realizează ridicări și sărituri deasupra capului
- *ridicări deasupra capului: grand jeté în arabesque I; grand jeté en tournant en attitude; grand pas de basque; jeté entrelacé față în față;*
- *ridicări din poziții fixe: în arabesque I, III; în poziția rândunică; în arabesque IV cu un picior îndoit;*

- *ridicări din pași de legătură: saut de basque terminat în poziție șezând (scaun) prin pas chassé; din grand jeté în arabesque I prin pas glissade.*

CG 3 - *Interpretează fragmente de pas de deux sau duet clasic demonstrând expresivitate, control tehnic și încredere reciprocă*

CS 3.1. Aplică elementele de tehnică aeriană în fragmente coregrafice
- *ridicări cu suport pe o singură mână: de pe loc, în poziție șezând;* - *ridicări cu suport pe o singură mână: grand jeté; saut de basque cu finalizare în poziție șezând;* - *aruncări în aer ale fetei cu sau fără schimbarea posturii: din arabesque I în pește; din arabesque I în pește cu o rotire a corpului; din arabesque IV în pește cu o jumătate de rotire; din rândunică în poziția pește cu o întoarcere completă; dublu tour en l'air în poziție orizontală;* - *exercițiu cu tranziții între piruete și ridicări.*
CS 3.2. Manifestă expresivitate și încredere în parteneriatul scenic
- *studierea din punct de vedere tehnic și expresiv a unor pas de deux-uri celebre din repertoriul clasic („Lacul lebedelor", „Spărgătorul de nuci", „Raimonda", „Baiadera", „Giselle" etc);* - *exerciții de comunicare nonverbală între parteneri;* - *studiu practic de fragmente coregrafice în parteneriat în cadrul căruia se pune accentul pe emoție și situația scenică.*
CS 3.3. Demonstrează maturitate scenică în interpretarea duetului clasic
- *interpretarea unui pas de deux;* - *evaluare video și analiză tehnică și expresivă;* - *participare cu un duet/pas de deux în cadrul unui spectacol sau repetiție publică.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Controlul echilibrului în turații, promenade și ridicări	- execută promenade și piruete cu o singură mână, cu accent pe postura corectă și susținerea axului; - adaptează controlul posturii în combinații tehnice care includ piruete și ridicări; - aprofundarea varietății suportului în piruete, căderi și ridicări.
Tehnica ridicărilor și a susținerilor în poziția aeriană	- execută ridicări ușoare la nivelul pieptului și al umerilor, cu sprijin pe o mână sau două, menținând siguranța execuției și poziția corectă a trunchiului; - valorifică aplicarea tehnicilor de ridicare complexă: din arabesque I în poziția pește; din attitude în poziția rândunică; din pas de legătură (pas chassé, pas glissade) în poziție înaltă; - execută ridicări deasupra capului, inclusiv variante cu sprijin pe o singură mână, cu control total al forței, al alinierii corporale și al coborârii.
Expresivitate scenică și interpretare artistică în duet	- integrarea elementelor tehnice aeriene (ridicări cu o mână, aruncări și tranziții între piruete și ridicări) în fragmente coregrafice inspirate din repertoriul clasic; - valorifică manifestarea expresivității, încrederii și comunicării nonverbale între parteneri în timpul exercițiilor, și studiul *pas de*

Domenii de conținut	Conținuturi
	deux-urilor clasice („Lacul lebedelor”, „Spărgătorul de nuci”, „Raimonda”, „Baiadera” etc.); - demonstrează maturitate scenică prin interpretarea unui duet clasic/*pas de deux* într-o reprezentație sau repetiție publică.

SUGESTII METODOLOGICE

Disciplina ***Duet clasic*** este centrată pe elev și pe relația de parteneriat, profesorul având rol de ghid și facilitator al procesului de învățare, nu de autoritate impunătoare. Elevii sunt încurajați să descopere împreună mijloacele tehnice necesare realizării echilibrului și sprijinului reciproc, accentul fiind pus pe cooperare, încredere și siguranță fizică.

Învățarea se realizează preponderent prin colaborare, activitățile desfășurându-se în perechi stabile sau variabile, cu scopul dezvoltării adaptabilității și a capacității de relaționare artistică. Ritmul de predare este flexibil, fiind ajustat în funcție de nivelul tehnic, capacitățile fizice și gradul de încredere al partenerilor.

Demersul didactic valorifică o diversitate de metode și mijloace: exerciții statice și dinamice, explorări ghidate, corectură individuală, demonstrații, lucru în fața oglinzii, analiză video și reflecție de grup. Tehnica este permanent corelată cu expresivitatea scenică, fiecare exercițiu având o dimensiune artistică ce implică privirea, atitudinea corporală, respirația și intenția expresivă. Activitățile sunt diferențiate prin formarea perechilor în funcție de nivelul tehnic, forța fizică și gradul de compatibilitate.

Strategii didactice recomandate

Procesul de învățare se bazează pe experiența directă a elevilor, aceștia fiind provocați să identifice și să optimizeze propriile soluții tehnice pentru menținerea echilibrului și siguranței. Învățarea diferențiată permite adaptarea gradului de dificultate al exercițiilor și ridicărilor la particularitățile fiecărei perechi.

Demonstrația tehnică este însoțită de reflecție artistică, profesorul modelând mișcarea, iar elevii analizând componentele de forță, echilibru, coordonare și respirație. Feedback-ul constructiv între perechi este încurajat, la fel și utilizarea mijloacelor digitale, prin filmarea și analizarea secvențelor de duet. Activitatea poate fi completată prin corelări interdisciplinare cu orele de repertoriu sau istoria dansului, pentru o mai bună contextualizare stilistică.

Recomandări privind organizarea învățării

Fiecare lecție va debuta cu o încălzire comună de 10–15 minute, axată pe mobilitate, control al trunchiului, forță în brațe și echilibru. În etapele inițiale, se recomandă lucrul în perechi stabile, pentru consolidarea încrederii și a coordonării. Toate elementele sunt demonstrate lent, etapizat și supervizate constant.

Activitățile includ exerciții de descoperire a axului comun, lucrul la bară și în centrul sălii, exerciții ghidate de coordonare și control în poziții specifice, piruete și promenade asistate, exerciții de cădere și ridicare controlată, precum și exerciții de forță și stabilitate pentru ridicări progresive, inclusiv deasupra capului. Componenta scenică este integrată prin exerciții de expresie în duet și aplicarea tehnicii în fragmente coregrafice și pas de deux din repertoriul clasic.

Evaluarea

Evaluarea formativă vizează implicarea, cooperarea și progresul tehnic și expresiv, fiind realizată prin observație sistematică și feedback verbal. Evaluarea sumativă constă în prezentarea unei

combinații de elemente tehnice și expresive. Autoevaluarea și evaluarea colegială sunt încurajate prin reflecție orală, jurnal reflexiv și analiză video.

Criteriile de evaluare includ:

- precizia tehnică;
- siguranța și controlul corporal;
- calitatea colaborării;
- expresivitatea scenică;
- adaptarea la muzică și ritm.

Disciplina ***Duet clasic*** oferă elevilor o experiență artistică complexă, în care componenta tehnică se îmbină cu dimensiunea umană a relației scenice Prin exercițiul parteneriatului, elevii învață nu doar să mențină echilibrul corporal, ci și echilibrul relației scenice – între forță și delicatețe, între control și încredere, între tehnică și emoție. Profesorul devine facilitator al acestui proces, ghidând elevii spre o înțelegere profundă a dansului ca dialog al corpului și al spiritului. De asemenea, profesorul promovează siguranța, respectul fizic între parteneri și etica relației de lucru – elemente fundamentale ale dansului în duetul clasic.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

- Dolin, Anton, *Pas de Deux The Art of Partnering*, Dover Publications, Inc., Mineola, New York, 2005;
- Kronenberg, Jennifer Carlynn, Guerra, Carlos Miguel, *Experiencing the Art of Pas de Deux*, University Press of Florida, 2016;
- Serebrennikov, Nikolai, *Pas de Deux A Textbook on Partnering*, University Press of Florida, 2000

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Instituție de apartenență, localitate, județ
Responsabil MEC Prof. LILIANA BOBEICĂ	Ministerul Educației și Cercetării
Responsabil CNCE Prof. LĂCRĂMIOARA-ANA PAULIUC	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare
Coordonator științific Lect. Univ. dr. CRISTINA TODI	Universitatea Națională de Arte „George Enescu”, Iași
Conf.univ.dr.habil. NICOLETA DEMIAN	Academia Națională de Muzică „Gheorghe Dima”, Cluj-Napoca
Lect. Univ. dr. GETA-VIOLETA RĂVDAN	Universitatea „Ovidius” din Constanța, Facultatea de Arte

Anexa nr. 295

Programa școlară
pentru disciplina

Laboratorul de creație

Clasele a IX-a și a X-a
Curriculum de specialitate (CS)

Filiera vocațională, profilul artistic,

specializarea
coregrafie – dans clasic

Învățământ liceal

- 2026 -

Anexa nr. 295
Programa școlară pentru disciplina *Laboratorul de creație,* clasele a IX-a și a X-a, curriculum de specialitate (CS)

- ***Filiera vocațională, profil artistic, specializarea coregrafie - dans clasic***

NOTĂ DE PREZENTARE

Programa școlară pentru disciplina ***Laboratorul de creație*** – pentru specializarea dans clasic reprezintă o ofertă curriculară de specialitate pentru învățământul liceal, *filiera vocațională, profil artistic, specializarea Coregrafie* începând din anul școlar 2026-2027. Disciplina ***Laboratorul de creație*** – pentru specializarea dans clasic se regăsește în *Anexa 14 la OMEC nr. 4350/20.06.2025 - Planul-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, filiera vocațională, profil artistic, specializarea Arte vizuale,* în *Curriculum de specialitate* (CS).

În elaborarea programei, s-a avut în vedere raportarea la cadrul legislativ şi documentele strategice generale și specifice care susțin studiul disciplinelor:
- ***Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023***, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Regulamentul-cadru de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar***, aprobat prin Ordinul ministrului educației nr. 5.726/2024, , cu modificările și completările ulterioare;
- ***Regulamentul de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar cu program de artă***, aprobat prin Ordinul Ministerului Educației și Cercetării nr. 3717/01 aprilie 2025, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Planurile-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi***, filiera vocațională, profilul artistic, specializarea arte vizuale din Anexa nr. 14 la O.M.E.C. nr. 4.350/20.06.2025 privind aprobarea Planurilor-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Profilul de formare al absolventului***, OME nr. 6731/2023, care asigură coerența verticală a parcursul școlar, (competențe-cheie +atribute prioritare)
- *documente europene relevante la nivel general și, mai ales, pentru disciplină(Recomandarea Consiliului UE privind competențele-cheie, Cadrul european al calificărilor, Rapoarte OECD/UNESCO, Cadre de referință etc.)*
- *o alte documente/studii specifice Curriculumului Național și curriculumului disciplinei – de exemplu, cu valoare pentru sugestiile metodologice ale programei școlare.*

Bugetul de timp alocat disciplinei este următorul:

Laboratorul de creație				
Clasa	a IX-a	a X-a	a XI-a	a XII-a
Nr. ore/ săptămână	1	1	-	-

Disciplina ***Laboratorul de creație*** oferă elevilor un cadru educațional deschis, dinamic și interdisciplinar, în care accentul se mută de la simpla reproducere a formelor artistice către procesul de explorare, descoperire și expresie personală. Cursul are rolul de a stimula gândirea creativă, de a dezvolta expresivitatea corporală și emoțională și de a cultiva capacitatea de reflecție asupra actului artistic.

Disciplina ***Laboratorul de creație*** are rolul de a forma la elevi capacitatea de a gândi și a crea prin mișcare, nu doar de a interpreta. Ea constituie un cadru de explorare artistică, în care corpul devine mijloc de reflecție și expresie, iar procesul de creație este privit ca un parcurs conștient, nu doar ca un rezultat final. Accentul cade pe experiment, pe descoperire și pe formarea unei gândiri coregrafice autonome, capabile să genereze sens artistic.

Abordarea pedagogică este centrată pe elev, profesorul asumând rolul de facilitator al procesului artistic. El ghidează elevii prin întrebări, teme și sugestii de mișcare, încurajându-i să exploreze propriile

resurse corporale și expresive. Învățarea devine astfel un proces activ, bazat pe descoperire, analiză, reinterpretare și reflecție critică.

Prin intermediul acestei discipline, elevii sunt invitați să își dezvolte conștientizarea corporală (respirație, aliniere, echilibru), să exploreze mijloace expresive fundamentale (postură, gest, mișcare) și să își adapteze expresivitatea în funcție de contextul scenic și de partenerii de lucru. Ei învață să manifeste o prezență scenică autentică, să își regleze energia și intenția artistică, precum și să reflecteze asupra propriei stări scenice și a procesului creativ.

Pe parcursul formării, elevul aplică variabilele spațiale (direcție, nivel, traseu) și temporale (ritm, durată, dinamică) în compoziții proprii, construind secvențe coregrafice originale, caracterizate prin coerență și expresivitate. În același timp, dezvoltă flexibilitate și adaptabilitate în reinterpretarea temelor artistice și în colaborarea colectivă, respectând ideile și contribuțiile celorlalți membri ai grupului.

Procesul formativ include și dimensiunea reflexivă: elevul este încurajat să își argumenteze deciziile artistice, să utilizeze feedback-ul constructiv și să practice autoevaluarea ca instrument de creștere personală și profesională. Astfel, ***Laboratorul de creație*** devine un spațiu educațional complex, unde elevul învață să simtă, să gândească și să se exprime artistic. Prin îmbinarea explorării corporale, a reflecției critice și a colaborării, elevul își descoperă identitatea creativă și își formează competențele necesare unei cariere artistice autentice, conștiente și empatice.

Construcţia programei este realizată astfel încât să contribuie la dezvoltarea profilului de formare al elevului din ciclul liceal. Construcţia în spirală a programei, abordând elementele de limbaj ale dansului clasic, permite pe baza experienţei acumulate, exprimarea evolutivă prin limbaj coregrafic, cu accentuarea dimensiunilor afectiv-atitudinale şi acţionale ale formării personalităţii elevilor.

Competențele prevăzute pe fiecare nivel de pregătire din cadrul ciclului liceal se traduc în sarcini tot mai complexe, pe măsura maturizării fizice și psihice a elevilor.

Structura programei şcolare include, pe lângă nota de prezentare, următoarele elemente:

- Competenţe generale
- Competenţe specifice şi exemple de activităţi de învăţare
- Domenii de conținut și conţinuturi
- Sugestii metodologice
- Bibliografie selectivă

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoştinţe, abilităţi şi atitudini dezvoltate prin învăţare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte particulare diverse.

Competenţele generale vizate la nivelul disciplinei dans contemporan jalonează achiziţiile de cunoaştere ale elevului la sfârşitul ciclului liceal. Acestea concură la dezvoltarea aptitudinilor psihomotrice, formarea capacității elevilor de valorificare a potențialului creativ și motric, dezvoltarea trăsăturilor de personalitate favorabile integrării în grup.

Competenţele specifice sunt derivate din competenţele generale, reprezintă etape în dobândirea acestora şi se formează pe durata unui an şcolar. Pentru realizarea competenţelor specifice, în programă sunt propuse exemple de activităţi de învăţare care valorifică experienţa concretă a elevului şi care integrează strategii didactice adecvate unor contexte de învăţare variate. Prezenta programă propune o ofertă flexibilă, care permite cadrului didactic să completeze sau să înlocuiască activităţile de învăţare în funcţie de aptitudinile elevilor cu care lucrează. Se urmăreşte astfel realizarea unui demers didactic personalizat, care să asigure formarea competenţelor prevăzute de programă în contextul specific al fiecărei clase şi al fiecărui elev. .În cadrul laboratorului, elevii experimentează elemente de improvizație, compoziție coregrafică și expresivitate scenică, descoperind multiplele moduri prin care intenția, emoția și relația pot genera sensuri artistice. Procesul de lucru pune accent pe autenticitate, explorare corporală, colaborare și asumarea unei viziuni personale. Prin activități practice, exerciții de improvizație, lucrări de grup și reflecție asupra propriilor creații, elevii își dezvoltă atât competențele tehnice și creative, cât și abilități socio-emoționale, precum empatia, responsabilitatea și comunicarea autentică.

Laboratorul de Creație se bazează pe principiul învățării prin experiență artistică directă. Elevii sunt încurajați să-și observe procesele interioare, să-și exprime trăirile și să transforme ideile în structuri

coregrafice sau performative. Acest demers contribuie la formarea unei gândiri critice și reflexive asupra actului de creație, oferindu-le elevilor instrumente pentru autoevaluare, colaborare artistică și autonomie în exprimarea estetică.

Prin natura sa interdisciplinară, cursul creează punți între dans, muzică, teatru, arte vizuale și literatură, încurajând o abordare complexă a fenomenului artistic contemporan. Elevii învață să îmbine formele și limbajele artistice într-un demers coerent, capabil să comunice emoții, idei și perspective personale.

Scopul principal al disciplinei este formarea unui tânăr artist conștient de propriul proces creativ, capabil să relaționeze cu ceilalți prin artă, să-și valorifice autenticitatea și să contribuie la construirea unei culturi a sensibilității și a dialogului.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Cultivarea conștientizării corporale și a expresivității prin procesul de improvizație**
CG2	**Valorificarea creativității în procesul de creație coregrafică prin explorarea variabilelor spațiale și temporale**
CG3	**Dezvoltarea colaborării artistice și a reflecției critice asupra procesului de creație coregrafică**

CLASA a IX-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Cultivarea conștientizării corporale și a expresivității prin procesul de improvizație*

CS 1.1. Identificarea relației dintre intenție, emoție și expresivitate corporală
- *exerciții de improvizație liberă pornind de la acțiuni cotidiene;* - *exerciții de improvizație ghidată în care elevul transpune emoția în mișcare;* - *improvizație cu obiect, pentru explorarea intenției prin gest.*
CS 1.2. Utilizarea mijloacelor corporale, gestuale și emoționale pentru a transmite sensuri și stări
- *exerciții și jocuri în care respirația este inițiator al mișcării și declanșator al gestului;* - *exerciții de improvizație folosind impulsul ca reacție corporală care declanșează mișcarea;* - *crearea unei fraze coregrafice inspirate din gesturi cotidiene.*
CS 1.3. Adaptarea expresivității la contextul scenic dat
- *exerciții de observare a diferențelor dintre mișcarea cotidiană și mișcarea scenică;* - *vizionarea unor fragmente coregrafice, urmate de discuții despre: expresivitate, intensitate și relația cu publicul;* - *exerciții de transformare a aceleiași mișcări în contexte diferite: scenă clasică, spațiu alternativ, dans de ansamblu/individual.*

CG 2 - *Valorificarea creativității în procesul de creație coregrafică prin explorarea variabilelor spațiale și temporale*

CS 2.1. Explorarea variabilelor spațiale cardinale și de nivel în construcția mișcării.
- *exerciții de deplasare pe direcții diferite*; - *crearea unei fraze de mișcare pornind de la alternanța nivelurilor;* - *exerciții de improvizație cu schimbarea variată de plan, direcție și nivel.*
CS 2.2. Aplicarea contrastului de viteză și intensitate în fraze coregrafice scurte.
- *exerciții cu schimbări de tempo;* - *exersarea gestului și mișcării cu variații de intensitate și energie;* - *exerciții de improvizație pe muzică cu ritmuri variate.*
CS 2.3. Integrarea elementelor de compoziție coregrafică într-un demers artistic coerent.
- *exerciții de improvizație cu repetiție secvențială și transformare progresivă;* - *exerciții de improvizație ghidată cu explorarea greutății corporale și a contrapunctului;* - *exerciții de reorganizare a unei secvențe improvizate în formă orchestrată coregrafic.*

CG 3 - *Dezvoltarea colaborării artistice și a reflecției critice asupra procesului de creație coregrafică*

CS 3.1. Participarea activă la procesul de creație coregrafică în context colectiv.
- *realizarea în grup a unei fraze coregrafice prin adăugarea succesivă a mișcărilor propuse individual;* - *exerciții de improvizație în cerc, transmiterea unei mișcări ca lanț energetic;* - *crearea unei secvențe coregrafice colective, cu formă și intenție comună.*
CS 3.2. Formularea feedback-ului constructiv în contexte artistice colaborative.
- *feedback în perechi - descrierea mișcării celuilalt;* - *exerciții de improvizație colectivă bazată pe ascultare corporală;* - *feedback verbal după improvizație colectivă.*
CS 3.3. Reflectează asupra propriului proces de creație coregrafică prin autoevaluare și analiză critică
- *exerciții de atenție și coordonare: un elev întreabă, ceilalți răspund prin mișcare;* - *reflecție în grup - ce a funționat și ce poate fi îmbunătățit;*

- *caiet de creație/Jurnal de laborator în care este notată: intenția inițială, deciziile luate (mișcare, ritm, spațiu, relație) și motivele/efectele observate.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Expresivitate artistică și creativitate	- mișcarea naturală/organică - sursă de expresivitate artistică; - rolul acțiunilor cotidiene în fraze coregrafice cu intenție artistică; - mișcări funcționale în scop expresiv; - transpunerea stărilor emoționale în mișcare corporală coerentă; - controlul intensității și calității gestului în funcție de intenția expresivă; - relația trăirea interioară - forma exterioară a mișcării; - rolul respirației în inițierea și susținerea mișcării; - controlul fluxului mișcării prin raportarea la ritmul respirator; - respirația în expresivitatea corporală și în procesul de reglare a energiei scenice; - variația nivelurilor ca element expresiv; - rolul intenției și coerenței expresive; - intenția care modifică percepția expresivă a mișcării; - modalități de a varia calitatea gestului în funcție de starea emoțională; - relația expresie corporală - intenție dramatică.
Elemente fundamentale ale compoziției coregrafice	- direcții și traiectorii pentru organizarea mișcării în spațiu; - percepția spațială și capacitatea de orientare scenică; - atitudini conștiente față de poziționarea corpului în raport cu spațiul scenic; - fluidizarea tranzițiilor de mișcare între planuri; - energie și greutate în modalitățile de translare între nivelurile corporale; - principiul de organizare formală a unei fraze coregrafice; - construcția unei succesiuni logice și coerente de mișcări; - noțiunea de unitate formală în cadrul procesului de creație; - sensibilitate ritmică prin corelarea mișcării cu structura temporală; - sincronizare și anticipare ritmică; - coerență dinamică între impuls, accent și frazare motrică; - principiile de variație și contrast în construcția mișcării; - transformarea unei idei motrice prin modificări deliberate de spațiu și calitatea mișcării; - flexibilitate și gândire creativă în procesul de creație; - simț compozițional prin echilibrarea începutului, mijlocului și finalului unei fraze de mișcare; - conceptul de frază coregrafică ca unitate de expresie completă; - relația corp - obiect, ca extensie a expresiei corporale; - rolul simbolic și funcțional al obiectului în context coregrafic; - modalități de transformare a obiectului într-un partener de dialog corporal; - principiile de formare geometrică a grupului în spațiul scenic.

Domenii de conținut	Conținuturi
Colaborare artistică și reflecție personală	- distanța și proximitatea în mișcare; - raportul dintre corpul propriu și grupul din care face parte; - conceptul de apartenență la spațiul comun și la structura colectivă; - analiza propriei mișcări prin observare vizuală; - reflecția ca instrument de evoluție artistică; - observare și interpretare a intenției coregrafice a partenerului; - feedback obiectiv și constructiv; - noțiunea de empatie și înțelegerea reciprocă în procesul creativ; - gândirea reflexivă asupra propriului proces creativ; - modalități de comunicare între senzație, emoție și expresivitate corporală; - atenție reciprocă și sincronizare vizuală; - adaptare motrică la mișcarea partenerului; - stimă de sine și lucru în echipă - încredere; - modalități de exprimare a opiniilor într-o formă constructivă; - atitudine deschisă față de opiniile celorlalți; - rolul dialogului în evoluția procesului de creație.

CLASA a X-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Cultivarea conștientizării corporale și a expresivității prin procesul de improvizație*

CS 1.1. Analizarea intenției și a emoției asupra expresiei corporale
- *exerciții de improvizație pe baza unei intenții dramatice (conflict, echilibru, transformare);* - *exerciții de repetiție a unei fraze coregrafice modificarea intenției;* - *exercițiu de reinterpretare a unei fraze coregrafice folosind emoții diferite.*
CS 1.2. Aplicarea mijloacelor expresive complexe în construcția momentelor coregrafice
- *exerciții de sincronizare între intenție și formă corporală;* - *improvizație în care se explorează contraste expresive (tensiune/relaxare, stabilitate/fluiditate, forță delicatețe);* - *improvizații ghidate pornind de la stimuli externi (muzica, text, imagine, concept abstract).*
CS 1.3. Dezvoltarea prezenței scenice și a conștiinței de sine în situații artistice variate
- *exerciții de percepție senzorială: atenție la spațiu, la partener, la sunet;* - *improvizație realizată fără fundal sonor pentru observarea ritmului și a stării interioare;* - *jocuri de încredere și cooperare: exerciții de sprijin, urmărire, mișcare în oglindă.*

CG 2 - *Valorificarea creativității în procesul de creație coregrafică prin explorarea variabilelor spațiale și temporale*

CS 2.1. Crearea structurilor coregrafice proprii pe teme date sau libere
- *exerciții de improvizație care explorează modalități de cădere și revenire;* - *crearea unei fraze de mișcare pornind de la tema: posibilități multiple de schimbare a planului, direcției și a nivelurilor;* - *exerciții de deplasare în diagonală și spirale.*
CS 2.2. Aplicarea contrastului de viteză și intensitate
- *improvizație cu forme de deplasare în spațiul de dans aplicând dinamici;* - *exerciții de contact-improvisation cu concentrare pe transferul de greutate;* - *repetarea unei secvențe coregrafice fără suport muzical și/sau folosind contrast temporal (lent/rapid, constant/fluctuant).*
CS 2.3. Utilizarea conștientă a principiilor de compoziție
- *crearea unor secvențe coregrafice care explorează teme expresive complexe (conflict, metamorfoză, echilibru, contrast);* - *improvizație cu muzică contrastantă pentru testarea intenției;* - *explorarea expresivității prin repetiția gestului și modificarea gradului de efort fizic.*

CG 3 - *Dezvoltarea colaborării artistice și a reflecției critice asupra procesului de creație coregrafică*

CS 3.1. Analizarea propriilor experiențe în procesul de creație individuală și de grup
- *realizarea de exerciții de contact-improvisation axate pe transferul de greutate între parteneri;* - *improvizație cu obiect, pentru explorarea intenției prin gest;* - *executarea unor secvențe coregrafice în oglindă - partenerul inversează mișcarea.*
CS 3.2. Formularea argumentelor privind deciziile artistice luate în procesul de creație
- *discuții comparate între abordări diferite ale aceleiași teme de lucru;* - *exerciții de improvizație folosind impulsul ca reacție corporală care declanșează mișcarea;*

- *improvizație ghidată: transformarea unui cuvânt în mișcare.*
CS 3.3. Valorificarea reflecției și a autoevaluării pentru îmbunătățirea demersului artistic
- *exerciții de improvizație ghidată urmărind reacția corporală ca un text rostit;* - *analiză corporală prin identificarea mișcărilor recurente și a intenției lor;* - *discuție reflexivă despre rolul fiecăruia în procesul de creație colectiv.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Expresivitate artistică și comunicare nonverbală	- spațiul scenic ca instrument de expresie artistică; - semnificația nivelurilor ca expresie a stării interioare și a energiei; - noțiunea de expresivitate prin utilizare conștientă a spațiului scenic; - raportul între timpul obiectiv (muzical) și timpul subiectiv (emoțional); - modalitățile prin care partitura muzicală determină caracterul expresiv al mișcării; - transformarea gestului prin modificarea energiei; - efectul contrastului în percepția publicului; - alternanța dinamică ca mijloc de construcție expresivă; - ritm interior și echilibrul între intensitate și control; - transpunerea conținutului narativ în mișcare; - coerența dintre intenția interioară și forma motrică; - autenticitate și expresie personală în interpretare; - relația dintre stimuli vizuali și expresia corporală; - sensibilitate artistică și imaginație vizuală; - menținerea intenției corporale în contexte sonore variate; - modalități de exprimare a conținutului interior; - interdependența dintre intenția corporală și mediul sonor; - atenția la stimuli vizuali și tactili; - reacție imediată și controlată la impulsul partenerului; - dialog corporal în contextul improvizației; - transformarea expresivă a unei structuri coregrafice existente; - relația dintre starea afectivă și calitatea mișcării; - controlul expresiei în funcție de intenția artistică.
Compoziție coregrafică și elemente de limbaj scenic	- direcțiile curbe și liniare pentru organizare vizuală a mișcării; - percepție spațială și de orientare corporală în raport cu scenariul coregrafic; - variație și schimbare intenționată a planului corporal; - rolul impactului vizual în modificării spațiale; - principiul contrastului temporal în mișcare; - controlul vitezei și adaptarea la intensitatea mișcării; - sensibilitatea față de schimbările de energie motrică; - conexiunea dintre structura sonoră și structura motrică; - interpretarea corporală a ritmului și dinamicii muzicale; - flexibilitate expresivă în raport cu diversitatea muzicală; - conceptul de calitate a mișcării (greutate, fluiditate, tensiune, lejeritate); - transformarea gestului prin modificarea energiei; - conștientizare corporală bazată pe intenție și precizie; - controlul duratelor și proporțiilor temporale în fraza motrică; - traducerea elementelor vizuale în parametri de mișcare (linie, densitate, direcție);

Domenii de conținut	Conținuturi
	- principiul de sprijin reciproc și echilibru în mișcare; - încrederea și responsabilitatea în lucru cu partenerul; - conștiință kinestezică comună; - sensibilitate interpretativă față de limbajul verbal; - sincronizarea voce/sens/mișcare.
Colaborare artistică și reflecție personală	- modalități de integrare a ideilor individuale într-o structură coregrafică comună; - importanța contribuției personale în contextul colaborativ; - simțul coeziunii și a responsabilității artistice partajate; - flux energetic comun; - principiul continuității și sincronizarea mișcărilor în grup; - atenție distributivă și reacție coordonată; - principiile compoziției colective în spațiul scenic; - simțul estetic comun și armonia vizuală; - cooperarea și echilibrul între individualitate și ansamblu; - analiza procesului de creație artistică; - autoevaluare în raport cu intenția și cu rezultatul procesului de creație; - progresul personal ca parte a procesului de învățare artistică; - observație obiectivă și formularea clară a impresiilor; - comunicarea non evaluativă și empatia artistică; - atitudine deschisă față de feedback ca instrument de dezvoltare personală; - tipare motrice proprii și intențiile expresive recurente; - recunoașterea și analiza elementelor definitorii ale propriului stil; - reflecția asupra evoluției personale în timp; - sincronizarea intuitivă și reacția fără comandă verbală; - încrederea reciprocă și concentrarea colectivă; - rolul de coordonator în procesul de creație; - responsabilitate artistică în contextul colaborativ; - echilibrul între inițiativă și receptivitate în grup; - atitudini de respect și responsabilitate față de colaboratori; - principii de etică în procesul de creație colectivă; - conștiința artistică bazată pe solidaritate și respect reciproc.

SUGESTII METODOLOGICE

Procesul didactic din cadrul disciplinei ***Laboratorul de creație*** se fundamentează pe o pedagogie a explorării, a reflecției și a colaborării. Activitățile propuse urmăresc dezvoltarea creativității, a conștientizării corporale și a gândirii artistice printr-o serie de strategii care îmbină libertatea expresivă cu ghidarea metodologică.

Improvizația dirijată constituie una dintre principalele modalități de învățare, pornind de la concepte-cheie precum spațiul, ritmul, contactul, respirația și intenția scenică. Prin exerciții senzoriale, elevii sunt invitați să exploreze greutatea propriului corp, textura podelei sau energia partenerului, dezvoltând astfel o relație autentică între mișcare, percepție și emoție. Crearea de fraze coregrafice reprezintă un alt instrument de formare, prin care elevii compun scurte secvențe inspirate din teme propuse de profesor - cum ar fi mișcarea suspendată sau căderea controlată - exersând totodată gândirea compozițională și sensibilitatea expresivă.

Lucrul cu stimuli externi - muzică, obiecte, imagini, texte poetice sau chiar liniștea - stimulează imaginația și capacitatea de a transforma impulsurile senzoriale în gesturi și structuri de mișcare. Analiza și reflecția colectivă joacă un rol central în consolidarea procesului de învățare: elevii discută despre propriile descoperiri, oferă feedback colegilor și vizionează lucrările grupului pentru a înțelege varietatea expresivă a dansului contemporan. Documentarea artistică (prin schițe de mișcare, jurnale, fotografii sau înregistrări video) susține procesul reflexiv și contribuie la formarea unei gândiri critice și analitice asupra creației.

Activitățile se organizează sub forma atelierelor individuale și colective, alternând momentele de explorare personală cu cele de construcție de grup. Se încurajează prezentările intermediare, care oferă elevilor ocazia de a experimenta comunicarea scenică într-un cadru de siguranță și de susținere reciprocă. Proiectele creative - mici lucrări coregrafice realizate de elevi - și colaborările interdisciplinare (cu muzica, teatrul sau artele vizuale) contribuie la lărgirea orizontului expresiv și la integrarea dansului într-un context artistic mai amplu.

Rolul profesorului este acela de ghid și partener de cercetare artistică. El nu impune modele rigide, ci stimulează gândirea critică și sensibilitatea estetică, oferind un feedback descriptiv, nu normativ. Profesorul creează un climat de încredere și siguranță emoțională, în care elevul poate explora fără teama de judecată, adaptând metodele la ritmul și potențialul fiecăruia.

Resursele didactice folosite sunt variate și stimulative: materiale video cu lucrări coregrafice contemporane, fragmente muzicale diverse (inclusiv non-muzicale), obiecte simple pentru explorări kinestezice, jurnale și fișe de reflecție, precum și materiale vizuale de inspirație. Acestea susțin procesul de descoperire artistică și oferă un cadru concret de lucru interdisciplinar.

Principiile metodologice ale disciplinei pun accent pe explorarea liberă în limite ghidate - elevii au libertate de expresie, dar în cadrul unor teme clare, precum spațiul, greutatea, direcția sau intenția. Procesul este considerat mai important decât produsul final, fiind valorizate etapele de observare, încercare, selecție, compunere și reflecție. Reflecția este, de altfel, un instrument esențial de învățare: după fiecare exercițiu, elevii discută despre ceea ce au simțit și descoperit, despre cum s-a transformat percepția mișcării și a expresiei.

Disciplina cultivă colaborarea și empatia artistică, încurajând elevii să lucreze în perechi sau în grupuri, să asculte, să integreze ideile celorlalți și să înțeleagă dansul ca formă de comunicare, nu de competiție. Evaluarea are un caracter preponderent calitativ, punând accent pe gradul de implicare, originalitatea soluțiilor propuse, capacitatea de reflecție, colaborarea și progresul individual în timp.

Prin această abordare, Laboratorul de creație devine un spațiu al formării integrale: elevul învață să își asculte corpul, să își exprime emoțiile prin mișcare, să gândească artistic și să argumenteze propriile decizii, să colaboreze cu ceilalți și să își contureze o identitate estetică personală. Dimensiunea reflexivă și critică completează acest proces: profesorul îi încurajează pe elevi să își analizeze propriul parcurs prin discuții, formularea intențiilor artistice și asocierea dintre mișcare, emoție și semnificație. Astfel, dansul devine nu doar un mijloc de expresie, ci o formă de gândire și o cale de dezvoltare a maturității interpretative și creative.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

- Autard, Smith; M., Jacqueline - *Dance Composition*, ediția a șasea, Methuen Drama, 2010;
- Bell, Cheryl - *The Dance Technique of Lester Horton*, A Dance Horizons Book, Princeton Book Company, Publishers, 1992;
- Berdiaev, Nikolai - *Sensul creației*, Editura Humanitas, București, 1992;
- Butterworth, Jo; Sanders, Lorna - *Fifty Contemporary Choreographers,* Routledge, 2021;
- Căciuleanu, Gigi - *Vânt, Volume, Vectori*, Editura Curtea Veche, București, 2008;
- Ciobanu, Maia - *Aspecte ale relației sunet - mișcare. Textul muzical ca element al spectacolului coregrafic*, București, 2002;
- Delacroix, Henri - *Psihologia artei*, Editura Meridiane, București, 1983;
- Ekman, Paul - *Emoții date pe față*, Editura Trei, București, 2019;
- Feldenkrais, Moshe - *Trezește inteligența corpului tău, Tehnici fundamentale pentru reprogramarea corporală și transformarea personalității*, Editura Vidia, București 2014;
- Horosko, Marian - *Martha Graham - The Evolution of Her Dance Theory and Training*, University press of Florida, 2002;
- Huyghe, Rene - *Dialog cu vizibilul*, Editura Meridiane, 1981;
- Humphrey, Doris - *The Art of Making Dances*, A Dance Horizons Book, Princeton Book Company, Publishers, 1987;
- Ianegic, Raluca - *Trasee coregrafice*, Ed. U.N.A.T.C. Press, București, 2007;
- Ianegic, Raluca - *Void and Plenitude, concepte fundamentale ale spectacolului coregrafic modern*, Ed. Institutului Cultural Român, București, 2004;
- Iorgulescu, Liliana - *Timp, Spațiu, Materie în Limbajul Coregrafic,* U.N.A.T.C. Press, București, 2014;
- Laban, Rudolf; Ullman, Lisa - *The Mastery of Movement*, Dance Books, Alton, 2011;
- Limón, José - *An unfinished memoir,* Published by University Press of New England, Hanover and London, 1999;
- Meyer, Marion - *Pina Bausch, The Biography,* Oberon Books London, 2017.
- Mitra, Royona - *Akram Khan, Dancing New Interculturalism*, Palgrave Macmillan, 2015;
- Moraru, Ion - *Psihologia creativității*, Editura Victor, București 1997;
- Paxton, Steve - *Gravity*, Contredanse, 2018;
- Perces B.Marjorie; Forsythe, Ana Marie; Bell, Cheryl - *The Dance Technique of Lester Horton*, A Dance Horizons Book, Princeton Book Company, Publishers, 1992;
- Preger-Simon, Marianne - *Dancing with Merce Cunningham*, University press of Florida, 2019.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Instituție de apartenență, localitate, județ
Responsabil MEC Prof. BOBEICĂ LILIANA	Ministerul Educației și Cercetării
Responsabil CNCE Prof. PAULIUC LĂCRĂMIOARA-ANA	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare
Coordonator științific Lect. Univ. dr. CRISTINA TODI	Universitatea Națională de Arte „George Enescu”, Iași
Conf. Univ. dr. Habil. NICOLETA CRISTINA DEMIAN	Academia Națională de Muzică „Gheorghe Dima”, Cluj-Napoca
Prof. GEORGESCU DOINA NICOLETA	Colegiul Național de Arte „Dinu Lipatti” – structură arondată „Liceul de Coregrafie „Floria Capsali”, București
Prof. PARASCHIVU SIMONA CRISTINA	Colegiul Național de Arte „Dinu Lipatti” – structură arondată „Liceul de Coregrafie „Floria Capsali”, București
Prof. SANDU KRISTA	Colegiul Național de Arte „Dinu Lipatti” – structură arondată „Liceul de Coregrafie „Floria Capsali”, București

Anexa nr. 296

Programa școlară
pentru disciplina

Elemente de analiză coregrafică

Clasele a XI-a și a XII-a
Curriculum de specialitate (CS)

Filiera vocațională, profilul artistic,

specializarea
coregrafie – dans clasic

Învățământ liceal

- 2026 -

Anexa nr. 296
Programa școlară pentru disciplina *Elemente de analiză coregrafică,* clasele a XI și a XII-a, curriculum de specialitate (CS)

- ***Filiera vocațională, profil artistic, specializarea coregrafie-dans clasic***

NOTĂ DE PREZENTARE

Programa școlară pentru disciplina ***Elemente de analiză coregrafică – pentru specializarea dans clasic*** reprezintă o ofertă curriculară de specialitate pentru învățământul liceal, *filiera vocațională, profil artistic, specializarea Coregrafie* începând din anul școlar 2026-2027. Disciplina ***Elemente de analiză coregrafică – pentru specializarea dans clasic*** se regăsește în *Anexa 14 la OMEC nr. 4350/20.06.2025 - Planul-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, filiera vocațională, profil artistic, specializarea Arte vizuale,* în *Curriculum de specialitate* (CS).

În elaborarea programei, s-a avut în vedere raportarea la cadrul legislativ și documentele strategice generale și specifice care susțin studiul disciplinelor:

- ***Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023***, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Regulamentul-cadru de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar***, aprobat prin Ordinul ministrului educației nr. 5.726/2024, , cu modificările și completările ulterioare;
- ***Regulamentul de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar cu program de artă***, aprobat prin Ordinul Ministerului Educației și Cercetării nr. 3717/01 aprilie 2025, , cu modificările și completările ulterioare;
- ***Planurile-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi***, filiera vocațională, profilul artistic, specializarea arte vizuale din Anexa nr. 14 la O.M.E.C. nr. 4.350/20.06.2025 privind aprobarea Planurilor-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Profilul de formare al absolventului***, OME nr. 6731/2023, care asigură coerența verticală a parcursul școlar, (competențe-cheie +atribute prioritare)
- *documente europene relevante la nivel general și, mai ales, pentru disciplină(Recomandarea Consiliului UE privind competențele-cheie, Cadrul european al calificărilor, Rapoarte OECD/UNESCO, Cadre de referință etc.)*
- *o alte documente/studii specifice Curriculumului Național și curriculumului disciplinei – de exemplu, cu valoare pentru sugestiile metodologice ale programei școlare.*

Bugetul de timp alocat disciplinei este următorul:

Elemente de analiză coregrafică				
Clasa	a IX-a	a X-a	a XI-a	a XII-a
Nr. ore/ săptămână	-	-	1	1

Construcţia programei este realizată astfel încât să contribuie la dezvoltarea profilului de formare al elevului din ciclul liceal. Construcţia în spirală a programei, abordând elementele de limbaj ale dansului clasic, dansului contemporan, dansului de caracter, a studiului istoriei baletului cât şi a laboratorului de creaţie permite pe baza experienţei acumulate, exprimarea evolutivă prin limbaj coregrafic, cu accentuarea dimensiunilor afectiv-atitudinale şi acţionale ale formării personalităţii elevilor.

În forme tot mai variate, dansul face parte din viața artistică cotidiană și școala de balet românească trebuie să continue să formeze personalități marcante pentru scenele naționale și internaționale. Prin intermediul cunoașterii contextelor istorice, culturale și sociale în care s-au afirmat marile curente și școli coregrafice, elevii sunt ghidați să înțeleagă dansul nu doar ca tehnică, ci ca limbaj artistic complex, expresie a sensibilității și a spiritualității epocii.

Competențele prevăzute pe fiecare nivel de pregătire din cadrul ciclului liceal se traduc în sarcini tot mai complexe, pe măsura maturizării fizice și psihice a elevilor.

Structura programei şcolare include, pe lângă nota de prezentare, următoarele elemente:
- Competenţe generale
- Competenţe specifice şi exemple de activităţi de învăţare
- Domenii de conținut și conţinuturi
- Sugestii metodologice

Competențele reprezintă ansambluri structurate de cunoştinţe, abilităţi şi atitudini dobândite prin procesul de învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu de activitate, precum și a unor situaţii generale, în contexte variate şi particulare.
La nivelul disciplinei **Dans contemporan**, competențele generale vizează orientarea şi structurarea achizițiilor de cunoaștere ale elevilor la finalul ciclului liceal. Acestea contribuie la dezvoltarea aptitudinilor psihomotrice, la formarea capacității de valorificare a potențialului creativ și motric, precum și la dezvoltarea trăsăturilor de personalitate care favorizează integrarea şi cooperarea în cadrul grupului.

Competențele specifice derivă din competențele generale, reprezentând etape progresive în dobândirea acestora și se formează pe parcursul unui an şcolar. În vederea realizării competențelor specifice, programa propune exemple de activități de învățare care valorifică experiența concretă a elevului și integrează strategii didactice adecvate unor contexte educaționale variate. Prezenta programă oferă un cadru flexibil, care permite cadrului didactic să completeze, să adapteze sau să înlocuiască activitățile de învățare, în funcție de aptitudinile și nevoile elevilor. Astfel, se urmărește realizarea unui demers didactic personalizat, capabil să asigure formarea competențelor prevăzute de programă în contextul specific al fiecărei clase și al fiecărui elev.

Conținuturile învățării constituie elementele fundamentale ale domeniului coregrafic, reprezentând mijloacele informaționale prin intermediul cărora se realizează competențele prevăzute în programă.

Disciplina **Elemente de analiză coregrafică** are ca finalitate formarea capacității elevilor de a înțelege, interpreta și evalua fenomenul dansului prin instrumente analitice, estetice și expresive. Aceasta reprezintă un domeniu esențial în pregătirea viitorului artist coregraf și interpret, facilitând tranziția de la execuția tehnică a mișcării către conștientizarea sensului artistic și compozițional al acesteia.

Prin intermediul acestei discipline, elevii sunt familiarizați cu structura internă a operei coregrafice, incluzând elementele de limbaj, forma, spațiul, timpul, energia, dinamica, relațiile dintre dansatori, precum și raportul dintre mișcare, muzică și scenografie. Studiul analizei coregrafice contribuie la înțelegerea mecanismelor prin care mișcarea dobândește valoare estetică și expresivă, devenind un autentic instrument de comunicare artistică.
Demersul didactic urmărește dezvoltarea unei gândiri estetice și critice, fundamentate pe observarea atentă și interpretarea conștientă a proceselor coregrafice. Elevii învață să perceapă dansul ca formă de organizare a mișcării în spațiu și timp, să identifice intenția artistică a coregrafului și să recunoască structurile de compoziție și particularitățile stilistice. În acest mod, disciplina contribuie la cultivarea capacității de analiză a relației dintre tehnică, expresie și semnificație.

Prin utilizarea unor metode active — vizionarea spectacolelor, analiza fragmentelor coregrafice, exerciții de observare și descriere a mișcării, discuții ghidate și activități creative — elevii își formează deprinderi de lectură coregrafică și de gândire vizual-cinetică. Analiza devine astfel nu doar un exercițiu intelectual, ci și o experiență artistică trăită.

Disciplina **Elemente de analiză coregrafică** este strâns corelată cu Dansul clasic, Dansul contemporan, Tehnici de dans / Improvizație coregrafică, Dansul de caracter, Dansul românesc și Istoria baletului, asigurând unitatea dintre teorie și practică în studiul dansului. Această corelare le permite elevilor să înțeleagă fenomenul coregrafic din interior, să aprecieze coerența unei lucrări și să formuleze interpretări și concepte artistice proprii.
Studiul analizei coregrafice contribuie la formarea spiritului critic, a autonomiei de gândire și a expresivității personale, oferind viitorilor artiști instrumentele necesare înțelegerii procesului de creație coregrafică. Elevii dobândesc capacitatea de a analiza și comenta lucrări de dans, de a distinge stiluri și estetici, precum și de a transforma observația într-o sursă de inspirație pentru propria creație. Prin caracterul său interdisciplinar, disciplina susține o educație estetică și intelectuală adaptată sensibilității

dansatorului contemporan, artist conştient de semnificaţiile mişcării, de structura operei şi de complexitatea actului performativ.

Disciplina se studiază în cadrul curriculumului diferenţiat, profil artistic, specializarea coregrafie, beneficiind de o oră pe săptămână în clasele a XI-a şi a XII-a. Educaţia artistică cu specific coregrafic are ca obiectiv principal dezvoltarea unei deschideri culturale multidimensionale, menite să sensibilizeze elevii faţă de fenomenul artistic şi să îi familiarizeze cu criterii de evaluare a creaţiei artistice, contribuind la formarea gustului estetic.

Prezentul document constituie un instrument de lucru care deplasează accentul de la acumularea mecanică de cunoştinţe către utilizarea lor practică, de la dimensiunea informativă către cea formativă, centrată pe elev şi pe opţiunile sale.

Astfel, disciplina **Elemente de analiză coregrafică** contribuie la dezvoltarea capacităţii de analiză critică, interpretare şi sinteză, cultivând gustul estetic şi interesul pentru diversitatea expresivă a baletului european şi românesc.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Identificarea și înțelegerea conceptelor operaționale de analiză descriptiv-critică**
CG2	**Dezvoltarea capacității de analiză a proceselor de învățare și interpretare a materialului coregrafic**

CLASA a XI-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 – *Utilizarea conceptelor operaționale de analiză descriptiv-critică*

CS 1.1. Identificarea structurii secvențiale a unui fragment coregrafic
- *vizionarea dirijată a fragmentelor coregrafice propuse;* - *identificarea elementelor fundamentale ale limbajului coregrafic;* - *analizarea modalităților de interpretare a mesajului expresiv al fragmentului analizat.*
CS 1.2. Dobândirea capacității de recunoaștere și definirea elementelor fundamentale ale limbajului dansului dintr-un fragment coregrafic dat
- *studiul conceptelor descriptive a relației dintre mișcare/ coregrafie și muzică;* - *identificarea și diferențierea elementelor de structurare ritmică (accent, contraritm);* - *observarea și analizarea relațiilor de contrast dintre dans-muzică.*
CS 1.3. Analizarea ca aspect structural, de limbaj, de semnificație
- *utilizarea limbajului coregrafic specific analizei coregrafice în formularea unor judecăți estetice argumentate;* - *compararea detaliilor de structură și formă coregrafică;* - *observarea intenției artistice și a expresivității, prin documentare și analiză critică.*

CG 2 - *Dezvoltarea capacității de analiză a proceselor de învățare și interpretare a materialului coregrafic*

CS 2.1. Corelarea și compararea a două creații artistice din perspectiva limbajului coregrafic
- *stabilirea criteriilor de diferențiere între coregrafia sincronă și asincronă în raport cu muzica;* - *observarea stilului și a intenției expresiei corporale;* - *analizarea și explicarea mesajului expresiv transmis.*
CS 2.2. Identificarea și exprimarea propriilor percepții în raport cu un fragment coregrafic vizionat
- *aplicarea procedeelor de comparație între versiuni sau interpretări coregrafice;* - *conceperea/realizarea unui fragment video coregrafic;* - *formularea unor argumente personale prin comparare și interpretare.*
CS 2.3. Integrarea propriilor analize asupra procesului de cercetare
- *elaborarea unui eseu sau a unui comentariu scris de analiză coregrafică de scurtă durată, cu tematică de analiză coregrafică;* - *realizarea unei analize aplicată, utilizând elemente de limbaj coregrafic;* - *participarea la discuții ghidate, bazate pe întrebări reflexive (de tipul: Profesorul întreabă de ce?; ce ar fi dacă?; ce ai simțit când ai urmărit fragmentul?.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Definiția și importanța limbajului dansului	- definiția și importanța limbajului dansului; - dansul ca mijloc de comunicare, expresie și simbol; - diferența dintre mișcare funcțională și mișcare artistică; - dansul ca limbaj corporal, nonverbal și interdisciplinar; - mișcarea ca instrument de comunicare emoțională, simbolică și ideatică; - corpul ca instrument al expresiei; - mișcarea ca material coregrafic; - relația dintre intenție, energie și expresivitate; - diferențierea între dansul academic și cel contemporan: scop, estetică, relația cu corpul; - conștientizare corporală, segmente corporale, centru și periferie, respirație, greutate, echilibru, aliniament, relația corp/sol; - concepte precum *corp conștient*, *corp narativ*, *mișcare organică*, *improvizație ghidată*; - diferențe conceptuale între dans clasic și dans contemporan.
Estetică, formă și intenție coregrafică	- stabilirea elementelor spațiale: nivel (sol, verticalitate, en l'air), linie, traseu, direcție, formă corporală; - autenticitate și expresie personală în interpretare; - relația dintre stimuli vizuali și expresia corporală; - sensibilitate artistică și imaginație vizuală; - mod de interpretare a coregrafiei (diferențe între interpreți); - forme motrice: simetrie, asimetrie, echilibrul în compoziție; - calități de mișcare/dinamică: fermitate, fragmentate, fluiditate, suspendare, vibratorie, *staccato* și accentuare (spațiu, nivel, direcție, tempo, ritm, forță, calități de mișcare); - elemente repetitive; - variația relației dans-muzică; - forma în dans în raport cu muzica; - secvențe de mișcare efectuate. pe muzică, în contrast, non muzică; - observarea relațiilor de proximitate între interpreți (singur, duo, grup); - elemente spațiale: nivel (sol, verticalitate, desprindere de sol), linie, traseu, direcție, formă corporală, combinarea acestora; - relația dintre secvențe; - modalităților de legătură între secvențele tematice; - relații spațiale între dansatori (singur, duo, grup); - studierea în detaliu a calităților de mișcare/dinamică: soliditate, fluiditate, suspendare, vibrație, accente; - energie și forță expresivă.
Analiză expresivă interdisciplinară	- principii de compoziție coregrafică; - stil coregrafic: minimalist, expresionist, contemporan, abstract, narativ; - ipoteze privind evoluția sincretismului artistic la nivel teoretic și practic; - colaj coregrafic în raport cu secvența coregrafică vizionată; - mișcarea, decorul scenic; - emoția prin mișcare; - consecința notării este discutată de colectivul clasei: ce au observat, ce ipoteze emit, ce idei sunt păstrate;

Domenii de conținut	Conținuturi
	- manifestarea propriilor idei; - analizare după standarde clar definite (grila de criterii); - prezentare orală, dezbatere utilizând termenii de specialitate coregrafică; - notarea individuală și autoevaluare; - Analiza comparativă (scris: fișe, folosirea resurselor digitale Canvas, Kahoot, Worldwall)**;** - Principii de etică în procesul de creație colectivă; - Conștiința artistică bazată pe solidaritate și respect reciproc.

CLASA a XII-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 – *Utilizarea conceptelor operaționale de analiză descriptiv-critică*

CS 1.1. Identificarea structurii secvențiale a unui fragment coregrafic
- *Completarea unor fișe de observație individuale, structurate pe criterii de analiză, cu rubrici: spațiu, timp, relație, intenție.* - *Corelarea și compararea a două fragmente coregrafice care aparțin unor epoci diferite, cu completarea unui tabel comparativ.* - *realizarea unei prezentări orale sau digitale cu tema: „Ce transmite dansul vizionat din punct de vedere stilistic?”*
CS 1.2. Vizionare dirijată a unor fragmente coregrafice cu scopul de a extrage anumite observații
- *exercițiu de definire și aplicare: elevii primesc termeni specifici de mișcare și identifică exemple observate în dansuri fragmente de clasic și contemporan;* - *crearea unei analize scrise sau orale pentru un dans vizionat.* - *elaborarea unei analize scrise sau orale a unui fragment coregrafic vizionat;* - *recunoașterea și exemplificarea elementelor de limbaj coregrafic, în contexte diferite.*
CS 1.3. Interpretarea și anticiparea sensului coregrafic din perspectivă structurală, expresivă și semantică
- *clarificarea intenției și a mesajului coregrafic prin discuții ghidate;* - *elaborarea unui eseu de analiză expresivă, cu accent pe nuanțele stilistice și simbolice;* - *exercițiu de caracterizare a limbajului mișcării, pe baza fragmentelor de dans clasice și contemporane vizionate;*

CG 2 - *Dezvoltarea capacității de analiză a proceselor interpretare și receptare a materialului coregrafic*

CS 2.1. Compararea versiunilor între două fragmente de spectacol, din punct de vedere al limbajului coregrafic (densitate, utilizare a spațiului, elemente de stil)
- *vizionarea integrală a unui spectacol de tip dans contemporan/clasic;* - *realizarea unor prezentări individuale sau de grup pe teme reflexive: „ce m-a surprins?”; „ce am înțeles altfel?”;* - *descentralizarea spectacolului prin intervenții personale relevante.*
CS 2.2. Analiza critică a propriei interpretări artistice în raport cu intenția coregrafului și contextul istoric sau stilistic
- *explorarea căilor de analizare a procesului ce dezvoltă gândirea critică;* - *exerciții de exprimare scrisă sau orală a emoțiilor și ideilor generate de o secvență: Elevul exprimă în scris sau oral mesajul receptat;* - *formularea unor răspunsuri analitice elaborate, pe baza unor repere și criterii de analiză prestabilite. Exercițiu de definire/ determinare: elevii primesc ultimele referințe de analiză și oferă răspunsuri elaborate în scris.*
CS 2.3. Manifestarea propriilor reflecții asupra procesului de cercetare comun
- *observarea și decodificarea dansului în context coregrafic, stilistic și cultural;* - *exerciții de întrebări constructive: „Ce ai schimba pe parcursul spectacolului dacă ai avea posibilitatea?”; „Care ar fi în acest caz deznodământul după intervenția ta?”;* - *reflecție individuală asupra propriilor reacții și interpretări în timpul analizei;* - *folosirea unui jurnal reflexiv și a fișei de analiză coregrafică.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Limbajul dansului - definiție și funcție expresivă.	- dansul ca formă de comunicare nonverbală și expresie artistică; - componentele fundamentale ale limbajului dansului: mișcarea, spațiul, timpul, energia; - semnificația gestului și simbolismul corporal; - vocabularul mișcării: poziții, direcții, niveluri, dinamici; - elemente spațiale: linie, traseu, direcție, formă corporală; - spațiul scenic: nivel (sol, verticalitate, desprindere de sol), dimensiuni, trasee, direcții și combinarea acestora; - structura frazei coregrafice: introducere, dezvoltare, culminație, rezoluție; - tempo, ritm și calități ale mișcării (fluiditate, fragmentare, accentuare); - relația dintre intenția artistică și forma mișcării; - dansul ca limbaj universal – de la codificarea clasică la libertatea expresivă contemporană.
Estetică, formă și intenție coregrafică	- rolul dansului în transmiterea emoțiilor, ideilor și valorilor culturale; - contribuția limbajului corporal la formarea identității artistului coregraf; - simetrie/asimetrie, echilibrul în compoziție; - calități de dinamică: fermitate, fragmentate, fluiditate, suspendare, *vibrato*, *staccatto* și accentuare (spațiu, nivel, direcție, tempo, ritm, forță, calități de mișcare); - studierea elementelor repetitive; - variația formei în dans în raport cu muzica; - secvențe de mișcare efectuate pe muzică, în contrast, non muzică; - autenticitate și expresie personală în interpretare; - relația dintre stimuli vizuali și expresia corporală; - sensibilitate artistică și imaginație vizuală; - mod de interpretare a coregrafiei (diferențe între interpreți); - relații de proximitate între interpreți (singur, duo, grup); - detalii a calităților de dinamică: soliditate, fluiditate, suspendare, vibrație, accente; - exprimarea energiei și a forței expresive. - sinteza dintre tradiție și inovație în structura mișcării. - influența contextului cultural și istoric asupra formelor de expresie corporală; - elemente de limbaj coregrafic în fragmente din repertoriul clasic și contemporan; - analiza relației mișcare-muzică-spațiu; - intenția și sensul gestului - conștientizare; - recunoașterea stilului prin elementele de limbaj; - aprecierea structurii prin observații proprii.
Analiză expresivă interdisciplinară	- principii de compoziție coregrafică; - explorarea relației și tranziției dintre secvențe; - analizarea modalității de legătură între secvențele tematice; - observarea stilului coregrafic: minimalist, expresionist, contemporan, abstract, narativ;

Domenii de conținut	Conținuturi
	- elevii emit observații despre interpretare și coregrafie (diferențe între interpreți): „Ce declară/transmite mișcarea?”; - ipoteze privind evoluția sincretismului artistic la nivel teoretic și practic; - exemple practice: extrase din lucrările coregrafice (video); - „Care este intenția/ Care este semnificația?”; - editarea unui colaj coregrafic în raport cu mișcarea, decorul scenic. - transmiterea emoției prin mișcare; - *matching* game: se oferă secvențe video care permit elaborarea detaliată prin termenii dobândiți iar elevii le asociază corect; - consecința notării este discutată de colectivul clasei: „ce au observat, ce ipoteze emit, ce idei sunt păstrate?”; - grilă de criterii; - analiza comparativă (scris: fișe, folosirea resurselor digitale - Canvas, Kahoot, Worldwall); - principii de etică în procesul de creație colectivă; - conștiința artistică bazată pe solidaritate și respect reciproc; - procesarea propriilor idei în mod obiectiv**.**

SUGESTII METODOLOGICE

Predarea disciplinei ***Elemente de analiză coregrafică***, precum și a disciplinelor complementare – *Istoria baletului* și *Repertoriul contemporan* – presupune adoptarea unei abordări integrate, flexibile și creative, care să coreleze analiza teoretică cu experiența directă a mișcării și cu reflecția critică asupra actului artistic. În acest context, cadrul didactic îndeplinește rolul de facilitator al procesului de învățare, orientând elevii prin întrebări problematizante, demonstrații și exerciții de descoperire, în vederea construirii autonome a sensurilor și a conexiunilor dintre informația teoretică și experiența artistică personală.

Procesul didactic poate fi organizat pe module tematice, centrate pe concepte esențiale ale dansului și ale artei scenice, precum coordonarea și ritmul, relația spațială și scenică, expresivitatea individuală și colectivă sau reflecția artistică. Fiecare modul permite îmbinarea expunerii teoretice cu activități interactive, cercetare individuală și explorare creativă. Se recomandă alternarea sistematică a învățării prin observare, aplicare practică și analiză critică, în scopul stimulării implicării active și a gândirii reflexive a elevilor.

O componentă metodologică importantă o constituie utilizarea suporturilor vizuale și multimedia – imagini, filme, arhive video și resurse digitale interactive – care facilitează înțelegerea contextului istoric, estetic și stilistic al diferitelor etape ale evoluției artei coregrafice. Vizionarea și analiza unor lucrări reprezentative din repertoriul contemporan, semnate de coregrafi consacrați (precum Pina Bausch, William Forsythe, Jiří Kylián, Ohad Naharin, Crystal Pite sau Sidi Larbi Cherkaoui), contribuie la dezvoltarea gândirii critice și la formarea unei perspective actuale asupra dansului ca formă de expresie artistică dinamică și aflată în permanentă transformare.

Învățarea prin proiect și cercetarea artistică constituie metode privilegiate, întrucât oferă elevilor oportunitatea de a investiga teme, stiluri și contexte coregrafice dintr-o perspectivă personală. Elevii pot realiza reconstituiri ale unor momente semnificative din istoria dansului, pot compara forme coregrafice aparținând diferitelor epoci, pot analiza influențe culturale sau pot elabora portofolii tematice și prezentări vizuale. În acest mod, teoria devine fundamentul unui demers reflexiv și creativ, iar învățarea capătă relevanță prin raportarea constantă la practicile artistice contemporane.

Abordarea interdisciplinară reprezintă un alt principiu metodologic esențial. Conectarea dansului cu muzica, teatrul, artele vizuale și istoria culturală contribuie la formarea unei viziuni globale asupra fenomenului artistic, sprijinind înțelegerea dansului ca expresie complexă a unei epoci. Activitățile interdisciplinare, atelierele comune și dialogurile cu profesioniști din domeniul coregrafic stimulează curiozitatea intelectuală, comunicarea și dezvoltarea unei culturi artistice autentice.

Rolul profesorului este acela de partener în procesul de cercetare și reflecție artistică, responsabil de crearea unui climat educațional sigur și deschis, favorabil explorării și exprimării individuale. Feedbackul oferit elevilor este descriptiv, constructiv și orientat spre progres, punând accent pe procesul de învățare și pe evoluția competențelor, nu exclusiv pe produsul final. Evaluarea este concepută ca un proces formativ continuu, bazat pe observarea implicării, a capacității de analiză, a argumentării și a colaborării artistice.

Se recomandă realizarea constantă a conexiunilor interdisciplinare cu muzica, istoria artei, literatura și practica dansului, pentru evidențierea relației dintre mișcare, expresie și context cultural. Alternanța dintre expunere, discuție și investigație individuală sau de grup, susținută de utilizarea resurselor vizuale și digitale, favorizează dezvoltarea reflecției critice și a capacității de analiză stilistică. În etapele finale ale procesului de învățare, elevii pot fi implicați în proiecte de sinteză – prezentări, analize comparative sau creații performative – care consolidează competențele dobândite și încurajează autonomia de gândire și exprimare artistică.

În concluzie, metodologia predării disciplinei ***Elemente de analiză coregrafică*** trebuie să valorizeze echilibrul dintre rigoare și libertate, dintre structură și experiment. Scopul fundamental nu este doar transmiterea de informații, ci formarea unui elev reflexiv, expresiv și conștient din punct de vedere artistic, capabil să înțeleagă dansul ca limbaj complex, integrat organic în contextul său istoric și cultural, dar și ca mijloc de expresie personală și creație contemporană.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

- Autard, Smith; M., Jacqueline - *Dance Composition*, ediția a șasea, Methuen Drama, 2010;
- Bell, Cheryl - *The Dance Technique of Lester Horton*, A Dance Horizons Book, Princeton Book Company, Publishers, 1992;
- Berdiaev, Nikolai - *Sensul creației*, Editura Humanitas, București, 1992;
- Butterworth, Jo; Sanders, Lorna - *Fifty Contemporary Choreographers,* Routledge, 2021;
- Căciuleanu, Gigi - *Vânt, Volume, Vectori*, Editura Curtea Veche, București, 2008;
- Ciobanu, Maia - *Aspecte ale relației sunet - mișcare. Textul muzical ca element al spectacolului coregrafic*, București, 2002;
- Delacroix, Henri - *Psihologia artei*, Editura Meridiane, București, 1983;
- Ekman, Paul - *Emoții date pe față*, Editura Trei, București, 2019;
- Feldenkrais, Moshe - *Trezește inteligența corpului tău, Tehnici fundamentale pentru reprogramarea corporală și transformarea personalității*, Editura Vidia, București 2014;
- Horosko, Marian - *Martha Graham - The Evolution of Her Dance Theory and Training*, University press of Florida, 2002;
- Huyghe, Rene - *Dialog cu vizibilul*, Editura Meridiane, 1981;
- Humphrey, Doris - *The Art of Making Dances*, A Dance Horizons Book, Princeton Book Company, Publishers, 1987;
- Ianegic, Raluca - *Trasee coregrafice*, Ed. U.N.A.T.C. Press, București, 2007;
- Ianegic, Raluca - *Void and Plenitude, concepte fundamentale ale spectacolului coregrafic modern*, Ed. Institutului Cultural Român, București, 2004;
- Iorgulescu, Liliana - *Timp, Spațiu, Materie în Limbajul Coregrafic,* U.N.A.T.C. Press, București, 2014;
- Laban, Rudolf; Ullman, Lisa - *The Mastery of Movement*, Dance Books, Alton, 2011;
- Limón, José - *An unfinished memoir,* Published by University Press of New England, Hanover and London, 1999;
- Meyer, Marion - *Pina Bausch, The Biography,* Oberon Books London, 2017.
- Mitra, Royona - *Akram Khan, Dancing New Interculturalism*, Palgrave Macmillan, 2015;
- Moraru, Ion - *Psihologia creativității*, Editura Victor, București 1997;
- Paxton, Steve - *Gravity*, Contredanse, 2018;
- Perces B.Marjorie; Forsythe, Ana Marie; Bell, Cheryl - *The Dance Technique of Lester Horton*, A Dance Horizons Book, Princeton Book Company, Publishers, 1992;
- Preger-Simon, Marianne - *Dancing with Merce Cunningham*, University press of Florida, 2019.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Instituție de apartenență, localitate, județ
Responsabil MEC Prof. LILIANA BOBEICĂ	Ministerul Educației și Cercetării
Responsabil CNCE Prof. LĂCRĂMIOARA-ANA PAULIUC	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare
Coordonator științific Lect. Univ. dr. CRISTINA TODI	Universitatea Națională de Arte „George Enescu”, Iași
Conf. Univ. dr. NICOLETA CRISTINA DEMIAN	Academia Națională de Muzică „Gheorghe Dima”, Cluj-Napoca
Prof. DOINA NICOLETA GEORGESCU	Colegiul Național de Arte „Dinu Lipatti” – structură arondată „Liceul de Coregrafie „Floria Capsali”, București
Prof. SIMONA CRISTINA PARASCHIVU	Colegiul Național de Arte „Dinu Lipatti” – structură arondată „Liceul de Coregrafie „Floria Capsali”, București
Prof. KRISTA SANDU	Colegiul Național de Arte „Dinu Lipatti” – structură arondată „Liceul de Coregrafie „Floria Capsali”, București

Anexa nr. 297

Programa școlară
pentru disciplina

Dans contemporan

Clasele a IX-a – a XII-a
Curriculum de specialitate (CS)

Filiera vocațională, profilul artistic,
specializarea
coregrafie - dans contemporan

Învățământ liceal

Anexa nr. 297
Programa școlară pentru disciplina *Dans contemporan,* clasele a IX-a – a XII-a, curriculum de specialitate (CS)

- ***Filiera vocațională, profil artistic, specializarea coregrafie – dans contemporan***

NOTĂ DE PREZENTARE

Programa școlară pentru disciplina ***Dans contemporan (pentru specializarea Dans contemporan)*** reprezintă o ofertă curriculară de specialitate pentru învățământul liceal, *filiera vocațională, profil artistic, specializarea Coregrafie* începând din anul școlar 2026-2027. Disciplina ***Dans contemporan (pentru specializarea Dans contemporan)*** se regăsește în *Anexa 14 la OMEC nr. 4350/20.06.2025 - Planul-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, filiera vocațională, profil artistic, specializarea Arte vizuale,* în *Curriculum de specialitate* (CS).

În elaborarea programei, s-a avut în vedere raportarea la cadrul legislativ şi documentele strategice generale și specifice care susțin studiul disciplinelor:
- ***Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023***, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Regulamentul-cadru de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar***, aprobat prin Ordinul ministrului educației nr. 5.726/2024, , cu modificările și completările ulterioare;
- ***Regulamentul de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar cu program de artă***, aprobat prin Ordinul Ministerului Educației și Cercetării nr. 3717/01 aprilie 2025, , cu modificările și completările ulterioare;
- ***Planurile-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi***, filiera vocațională, profilul artistic, specializarea arte vizuale din Anexa nr. 14 la O.M.E.C. nr. 4.350/20.06.2025 privind aprobarea Planurilor-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Profilul de formare al absolventului***, OME nr. 6731/2023, care asigură coerența verticală a parcursul școlar, (competențe-cheie +atribute prioritare)
- *documente europene relevante la nivel general și, mai ales, pentru disciplină(Recomandarea Consiliului UE privind competențele-cheie, Cadrul european al calificărilor, Rapoarte OECD/UNESCO, Cadre de referință etc.)*
- *o alte documente/studii specifice Curriculumului Național și curriculumului disciplinei – de exemplu, cu valoare pentru sugestiile metodologice ale programei școlare.*

Bugetul de timp alocat disciplinei este următorul:

Dans contemporan (pentru specializarea dans contemporan)				
Clasa	a IX-a	a X-a	a XI-a	a XII-a
Nr. ore/ săptămână	6	6	7	7

Programa disciplinei ***Dans contemporan*** este elaborată potrivit unui model de proiectare curriculară, centrat pe competenţe. Din perspectiva disciplinei de studiu, orientarea demersului didactic pornind de la competenţe permite accentuarea scopului pentru care se învaţă şi a dimensiunii acţionale în formarea personalităţii elevului. Construcţia programei este realizată astfel încât să contribuie la dezvoltarea profilului de formare al elevului din ciclul liceal. Construcţia în spirală a programei, abordând elementele de limbaj ale dansului clasic, permite pe baza experienţei acumulate, exprimarea evolutivă prin limbaj coregrafic, cu accentuarea dimensiunilor afectiv-atitudinale şi acţionale ale formării personalităţii elevilor.

În forme tot mai variate dansul face parte din viața artistică cotidiană și școala de balet românească trebuie să continue să formeze personalități marcante pentru scenele naționale și internaționale. Manifestările cu dans, alături de cele muzicale sunt abordări artistice nelipsite din viața cotidiană și reprezintă momente de satisfacție personală, de îmbogățire spirituală sau comuniune.

Competențele prevăzute pe fiecare nivel de pregătire din cadrul ciclului liceal se traduc în sarcini tot mai complexe, pe măsura maturizării fizice şi psihice a elevilor.

Structura programei şcolare include, pe lângă nota de prezentare, următoarele elemente:

- Competenţe generale
- Competenţe specifice şi exemple de activităţi de învăţare
- Domenii de conţinut şi conţinuturi
- Sugestii metodologice
- Referinţe bibliografice

Competenţele sunt ansambluri structurate de cunoştinţe, abilităţi şi atitudini dezvoltate prin învăţare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte particulare diverse.

Competențele generale vizate la nivelul disciplinei dans contemporan jalonează achiziţiile de cunoaştere ale elevului la sfârşitul ciclului liceal. Acestea concură la dezvoltarea aptitudinilor psihomotrice, formarea capacității elevilor de valorificare a potențialului creativ şi motric, dezvoltarea trăsăturilor de personalitate favorabile integrării în grup.

Competenţele specifice sunt derivate din competenţele generale, reprezintă etape în dobândirea acestora şi se formează pe durata unui an şcolar. Pentru realizarea competenţelor specifice, în programă sunt propuse exemple de activităţi de învăţare care valorifică experienţa concretă a elevului şi care integrează strategii didactice adecvate unor contexte de învăţare variate. Prezenta programă propune o ofertă flexibilă, care permite cadrului didactic să completeze sau să înlocuiască activităţile de învăţare în funcţie de aptitudinile elevilor cu care lucrează. Se urmăreşte astfel realizarea unui demers didactic personalizat, care să asigure formarea competenţelor prevăzute de programă în contextul specific al fiecărei clase şi al fiecărui elev.

Conținuturile învățării reprezintă elementele fundamentale ale domeniului coregrafic, constituind mijloacele informaționale prin care se realizează competențele prevăzute în programă. Ele acoperă aspecte tehnice, expresive și formative, care cuprind următoarele:

- plasament corporal - conștientizarea și controlul postural în mișcare;
- limbaj coregrafic - însușirea vocabularului specific dansului contemporan;
- coordonarea plastic-expresivă și muzicalitatea - integrarea expresiei corporale cu structura sonoră și ritmică;
- indici somato-funcționali generali - dezvoltarea armonioasă a aparatului locomotor și adaptarea la efort;
- deprinderi motrice și calități motrice de bază - consolidarea mobilității, forței, rezistenței și suppleței;
- metode și mijloace de dezvoltare a capacităților motrice - aplicarea unor procedee adaptate nevoilor individuale;
- elemente și procedee tehnice de bază și specifice dansului contemporan;
- trăsături psihice dominante și vizualizări - cultivarea atenției, imaginației și concentrării în procesul artistic;
- randament psiho-motric și cardio-respirator - optimizarea funcționalității organismului în efort scenic;
- prevederi regulamentare și reguli de comportament - formarea unei atitudini responsabile, etice și disciplinate în activitatea artistică.

Disciplina Dans Contemporan îmbină respectul pentru tradiția formării coregrafice cu deschiderea către interdisciplinaritate și cercetare artistică. Cadrele didactice pot propune teme și proiecte care explorează relațiile dintre dans și alte domenii precum muzica, literatura, artele plastice, anatomia, sociologia, istoria, geografia, matematica, tehnologia informației sau științele umaniste. Această perspectivă extinsă contribuie la formarea unui artist complet, capabil să integreze dansul într-un context cultural amplu.

Sugestiile metodologice asociate disciplinei oferă orientări privind strategiile didactice și modalitățile de evaluare continuă. Pornind de la competențele generale prevăzute în programă, sunt propuse demersuri pedagogice centrate pe elev, menite să stimuleze participarea activă, reflecția critică și dezvoltarea creativității. Scopul este acela de a susține formarea unei gândiri coregrafice autonome, în care rigoarea tehnică se îmbină cu expresivitatea artistică și cu o înțelegere profundă a sensului mișcării.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Operarea cu elemente de limbaj corporal specifice dansului contemporan, în abordarea modalităților de exprimare tehnică și artistică**
CG2	**Utilizarea conținutului semantic caracteristic dansului contemporan, în situații de comunicare verbală**
CG3	**Utilizarea variabilelor spațiale și temporale în semantica mișcării**

CLASA a IX-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - ***Operarea cu elemente de limbaj corporal specifice dansului contemporan, în abordarea modalităților de exprimare tehnică și artistică***

CS 1.1. Identificarea elementelor coregrafice care influențează adoptarea unui plasament corporal corect
- *exerciții de încălzire pentru izolarea diferitelor segmente ale corpului;* - *exerciții pentru creșterea rezistenței tonusului muscular;* - *exerciții controlate de analizarea tranziție de la sol sau către sol.*
CS 1.2. Dobândirea capacității de cunoaștere a corpului și de gestionare a limitelor corporale în cadrul efortului fizic și intelectual specific
- *fraze coregrafice pentru gestionarea posturii și a arhitecturii corporale în raport cu gravitația și cu spațiul de studiu;* - *exerciții pentru conștientizarea și utilizarea respirației ca instrument de susținere expresivă în timpul efectuării efortului fizic;* - *exerciții specifice de mobilitate, forță și coordonare adaptate posibilităților limitelor corporale personale prezente în mișcare.*
CS 1.3. Sistematizarea plasamentului corporal
- *exerciții în poziție statică și dinamică pentru controlul segmentelor corporale;* - *exerciții pentru integrarea expresivității corporale și modalități de comunicare prin mișcare.;* - *exerciții pentru utilizarea și percepția spațiului în raport cu timpul, muzica, obiectele și colectiv.*

CG 2 - ***Utilizarea conținutului semantic caracteristic dansului contemporan, în situații de comunicare verbală***

CS 2.1. Identificarea principalelor noțiuni specifice dansului contemporan
- *secvențe motrice corelate cu termenii specifici ai dansului contemporan enunțați de profesor;* - *exerciții recapitulative ce cuprind elementele și procedeele tehnice efectuate;* - *exerciții ce utilizează elemente comparative ale dansului clasic cu cele specifice dansului contemporan, comunicarea interpersonală și cu profesor.*
CS 2.2. Utilizarea posibilităților naturale de mișcare în dansul contemporan
- *exerciții în care sunt explorate posibilitățile naturale de mişcare ca mijloace de expresie coregrafică specifică unui plasament corporal corect;* - *exerciții pentru dezvoltarea capacității de concentrare prin memorarea secvențelor motrice;* - *alternarea între exercițiile de menținere posturală corectă efectuate în planuri/niveluri diferite.*
CS 2.3. Argumentarea frazelor de de mișcare, folosind termeni specifici
- *exerciții în tehnica Graham prin gestionarea principiului continuității în mișcare;* - *exerciții de limbaj, comunicare artistică și profesională;* - *efectuarea unor sarcini stabilite pentru claritatea interacțiunii verbale în timpul orelor de studiu.*

CG 3 - ***Utilizarea variabilelor spațiale și temporale în limbajul specific dansului contemporan***

CS 3.1. Identificarea mișcărilor care conțin conceptul de spațiu gol/ plin și aplicarea elementelor spațiale în structuri motrice
- *fraze de mișcare indiviuale sau de grup care explorează elemente spațiale;* - *exerciții care utilizează variabilele temporale (durată, ritm, viteză, intensitate) în sisteme motrice;* - *exerciții de explorare a dimensiunilor spațiale în fraze coregrafice.*
CS 3.2. Identificarea și aplicarea variabilelor temporale în sisteme motrice
- *exerciții cu variații de tempo în secvențe simple de frazare;*

- *exerciții care explorează diversitatea ritmică;* - *organizarea și frazarea mișcării fără suport muzical.*
CS 3.3. Integrarea coordonată a dimensiunilor spațiale și temporale în fraze coregrafice
- *compunerea unei celule coregrafice aplicând reguli legate de spațiu și timp;* - *exerciții de modificare a intenției expresive în fraze de mișcare;* - *exerciții ce conțin conceptul de spațiu gol/plin.;* - *vizionarea studiilor de specialitate bazate pe tehnica de dans contemporan prin utilizarea mijloacelor electronice.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Plasamentul corporal specific dansului contemporan	- forță fizică la sol și în poziție verticală în raport cu direcțiile desenului spațial; - relația dintre corp și sol - modalități de relaționare cu solul și de deplasare fluidă; - relația dintre formă și spațiu - tehnica de rostogolire pe diverse puncte de sprijin: pe un picior, două picioare, umăr; - relația corporală prin punctele de sprijin și zonele de contact: palme, antebrațe, genunchi, spate; - coordonare motrică; - tranziția rotațiilor spre părți corporale diferite (dreapta, stânga); - turații și desprinderi de la podea spre verticală și viceversa, cu legătura unei mișcări anterioare; - greutate corporală - conștientizare și încredere.
Limbajul dansului contemporan	**SOL:** - contracții (Graham, Humphrey/Limón); - mișcarea de balans a membrelor superioare și inferioare; - întoarceri ale întregului corp și susținere pe două brațe sau pe unul; - mișcări de alunecare („slide”); - tranziția de la și spre sol. **POZIȚIE VERTICALĂ:** - poziții de bază în dansul contemporan (*standing, sitting, lying*); - aliniament corporal (membre, degete, trunchi, cap) - așezate într-o formă continuă sau circulară); - „Contraction-release”; „courb-flat” (Graham, Humphrey/Limón, Cunningham); - „Arch” arcuiri ale trunchiului în direcții divergente; - flexarea membrelor inferioare cu diferență ritmică; - alungirea membrelor inferioare și superioare; - „Bounce” - mișcări de balans ale membrelor superioare și inferioare; - schimbări de greutate – pierdere și regăsire („fall-recovery”); - „Under-curve” și „over-curve” în toate direcțiile spațiale; - echilibru corporal în poziții diverse ale membrelor inferioare de dezechilibru; - aplicarea verticalității alterate; - tranziția brațelor;

Domenii de conținut	Conținuturi
	- mișcări de rotație articulară pe sol sau en l'air ale membrelor inferioare; - forme de mișcare lentă, controlată și de susținere a membrelor inferioare în raport diferit cu spațiul clasei (față, spate, lateral); - noțiunea de „slow motion”. **MIȘCĂRI UTILIZATE PE TOATE NIVELURILE:** - respirație, fluiditate, spațializare, împărțire muzicală și dinamică, mișcare organică și greutate; - energie - implicarea raportul dintre respirație și dinamica mișcării în timpul execuției; - calitatea efortului - rezultat al focusului pe un anumit element de mișcare; - „Body isolation” - izolare corporală parțială; - valuri ale corpului; - spirale; - deplasări cu dinamică diferită (pași, fugi, sărituri, rostogoliri); - relații corporale în contrast în deplasare sau static; - contrapunct; - mișcarea organică - sursă de expresivitate artistică; - modalități de desprindere de la sol combinate cu elemente diverse; - desprinderea sau aterizarea se pot efectua în puncte de sprijin cât mai diverse (articulații); - în îmbinarea elementelor se folosesc: întoarceri inițiate pe ambele părți corporale cu dinamică, energie și greutate multiple; - timp - susținut sau brusc/tăios; - greutate - ușoară sau puternică; - fluiditate - liberă sau constrânsă.
Coordonarea plastic-expresivă și muzicalitatea în execuția mișcărilor	- legătura între fluxul respirator și intenția artistică; - expresivitatea corporală ca mijloc de comunicare a intenției artistice; - caracteristici specifice (tempo, atmosferă, temă) care pot influența modalitatea tehnică și expresivă de interpretare coregrafică; - dimensiunea spațială și temporală a mișcării - înălțime, adâncime, lățime, planuri și direcții drepte, oblice, curbe (Laban); - controlul energiei și al calității mișcării în raport cu ritmul și direcția: · alternanțe și contraste spațio-temporale; · relația dintre respirație, expresie și fluxul energiei; · emoția în mișcare - explorare și asumare; - posibilățile motrico-expresive în relația cu muzica; - mișcări naturale provenite din gesturi cotidiene; (mers, aplecare, întindere, frecare, articularea sunetelor, alunecare); - mișcarea adaptată la tempouri diferite; - alternanța lent/rapid: efecte expresive și perceptive; - greutate corporală transformată și adaptată la viteze diferite; - segmente corporale diferite în sincron cu intenția muzicală; - energia și calitatea mișcării în raport cu ritmul și direcția; - intenția transmisă prin privire, postură, energie corporală; - deplasarea în spațiul scenic pentru crearea efectelor de volum;

Domenii de conținut	Conținuturi
	- construcții coregrafice coerente - colaborare și comunicare nonverbală în grup; - direcții, trasee și schimbări de orientare în spațiul scenic efectuate în dinamici distincte; - relația dintre respirație, energie și ritm interior; - expresia personală și intenția scenică pentru realizarea mișcării complexe; - amplitudine și extindere a mișcării pentru impact vizual și expresiv; - mișcări libere pornind de la stimuli interni (intenție, direcție, stare) sau externi (muzică, imagine, cuvânt); - igienă corporală; - filmarea momentelor de evoluție personală.

CLASA a X-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - ***Operarea cu elemente de limbaj corporal specifice dansului contemporan, în abordarea modalităților de exprimare tehnică și artistică***

CS 1.1 Identificarea elementelor coregrafice care influențează adoptarea unui plasament corporal corect
- *exerciții pentru control corporal la sol;* - *exerciții sistematice repetitive pentru creșterea rezistenței tonusului muscular;* - *exerciții ce includ tranziții succesive, spontane ale greutății corporale de la un nivel pe altul.*
CS 1.2. Dobândirea capacității de cunoaștere a corpului și de gestionare a limitelor corporale în cadrul efortului fizic și intelectual specific dansului contemporan
- *exerciții care gestionează posturi și arhitecturi corporale în raport cu gravitația și cu spațiul de studiu;* - *studiul respirației ca instrument de susținere expresivă în timpul efectuării elementelor de dans contemporan;* - *explorarea variabilelor motrice ale corpului, folosind volumetria.*
CS 1.3. Utilizarea forței gravitaționale ca partener de dans și nu ca obstacol
- *fraze coregrafice care vizează conștientizarea formelor de echilibru și dezechilibru;* - *exerciții de fluidizare a tranzacțiilor dintre sol și mișcarea efectuată la nivel superior;* - *exerciții de improvizație în care gravitația este explorată ca partener de expresie.*

CG 2 - ***Utilizarea conținutului semantic caracteristic dansului contemporan, în situații de comunicare verbală***

CS 2.1. Identificarea noțiunilor fundamentale ale dansului contemporan.
- *practicarea acțiunilor motrice corelate cu termenii specifici;* - *exersarea elementelor și a procedeelor tehnice prin exerciții inspirate din tehnicile consacrate;* - *fraze de mișcare care explorează conceptelor: impulsul, direcția și intenția.*
CS 2.2. Utilizarea posibilităţilor naturale de mişcare ale limbajului corporal
- *repetarea mijloacelor corporale de expresie prin tehnici specifice dansului contemporan;* - *dezvoltarea capacității de concentrare prin memorarea secvențelor motrice;* - *fraze motrice bazate pe diversitatea punctelor de declanşare a mişcării.*
CS 2.3. Consolidarea legăturii între execuția tehnică și comunicarea verbală
- *exerciții de utilizare a terminologiei de specialitate a genului dans contemporan;* - *corelarea discursului coregrafic prin raportare la informațiile dobândite;* - *integrarea elementelor specifice în exerciții de improvizație ghidată.*

CG 3 - ***Utilizarea variabilelor spațiale și temporale în limbajul specific dansului contemporan***

CS 3.1. Identificarea și aprofundarea elementelor spațiale în structuri de mișcare individuale sau de grup
- *exersarea acţiunilor motrice implicând parametrii fizici de bază (forță, flexibilitate, rezistență, echilibru);* - *exerciții de adaptabilitate a reacţiilor organismului la spațiul clasei;* - *secvențe motrice bazate pe alternarea activităților dinamice.*
CS 3.2. Consolidarea variabilelor temporale în sisteme motrice
- *exerciții de dezvoltare a mobilității articulare și a flexibilității;* - *celule de mișcare folosite pentru intensitatea mișcării: elemente-cheie ale dinamicii și muzicalității corporale;* - *exerciții pentru aplicarea principiilor artei coregrafice contemporane în combinații de mișcare.*

CS 3.3. Aplicarea unor informații de specialitate identificate cu ajutorul mijloacelor electronice
- *vizionarea studiilor de specialitate bazate pe tehnica de dans contemporan prin utilizarea mijloacelor electronice;* - *cercetare digitală/Jurnal de dans digital;* - *consolidarea autonomiei și a abilităților de autoînvățare prin mijloace electronice.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Plasamentul corporal specific dansului contemporan	- forță fizică la sol și în poziție verticală în raport cu direcțiile desenului spațial; - relația dintre corp și sol; modalități de relaționare cu solul și compoziții colective care includ căderi, prinderi („contact-improvisation”) și relansări; - gravitație - abandon controlat, dezechilibru; - repetarea, memorarea, aprofundarea, remedierea unor secvențe de mișcare (simple și complexe); - structuri coregrafice simple (linie, cerc); - impuls în funcție de intenție; - impuls de la un segment corporal la altul prin succesiunea lanțului mișcării: inițiere, transmitere, finalizare; - spațiul clasei abordat prin controlul axului și a propriei greutății corporale; - coerență expresivă în perfecționarea execuției elementelor dobândite; - „Body isolation”; - deplasare fluidă; - forma corporală în relație cu fluxul de mișcare; - relația dintre formă și spațiu; tehnica de rostogolire pe diverse puncte de sprijin: pe un picior, două picioare, pe genunchi, bazin, omoplat, umăr; - relația corporală prin punctele de sprijin și zonele de contact: palme, antebrațe, gambe, genunchi, spate, bazin, cap; - coordonare motrică; - tranziția rotațiilor spre părți corporale diferite (dreapta, stânga); - sărituri - cu aterizare în forme diverse; - turații și desprinderi de la podea spre verticală și viceversa cu legătura unei mișcări anterioare.
Limbajul dansului contemporan	**SOL:** - contracții (Graham, Humphrey/Limón); - „Fall/recovery”; - modalități de deplasare prin alunecare; - fraze coregrafice de tip circular, spirale; - mișcări de balans ale membrelor superioare și inferioare; - întoarceri ale întregului corp și susținere pe două brațe sau pe unul; - tranziția de la și spre sol; - rostogoliri de mai multe tipuri cu finalitate variată; - balansare dinamică a membrelor inferioare în toate pozele și în direcții diferite.

Domenii de conținut	Conținuturi
	POZIȚIE VERTICALĂ: - explorări ale pozițiilor de bază în dansul contemporan (*standing, sitting, lying);* - aliniament corporal (membre, degete, trunchi, cap) - aşezate într-o formă continuă sau circulară; - „Contraction-release”; „courb-flat” (Graham, Humphrey/Limón, Cunningham, Horton); - „Arch” arcuiri ale trunchiului în direcții divergente; - flexarea membrelor inferioare cu diferența ritmică; - alungirea membrelor inferioare şi superioare; - „Bounce” - mişcări de balans ale membrelor superioare şi inferioare; - schimbări de greutate - pierdere şi regăsire („fall-recovery”); - „Under-curve” şi „over-curve” în toate direcțiile spațiale; - echilibru corporal în poziții diverse ale membrelor inferioare; - tranziția brațelor; - rond de corp în poziții statice sau dinamice; - mişcări de rotație articulară pe sol sau en l'air ale membrelor inferioare; - mişcare de topire corporală în diverse direcții şi en l'air; - forme motrice de calitate lentă, controlată şi de susținere a membrelor inferioare în raport diferit cu spațiul clasei (față, spate, lateral); - „Initiation through breath” – mişcarea începe şi se termină cu inspirația/expirația. **MIŞCĂRI UTILIZATE PE TOATE NIVELURILE:** - respirație, fluiditate, spațializare, împărțire muzicală/dinamică, mişcării organice şi greutate; - energie - raportului dintre respirație şi dinamica mişcării în timpul execuției; - energia optimă prin implicarea parțială a elementelor corporale şi relaxarea implicită a celorlalte; - sincronizare în grup: mişcări comune bazate pe ascultarea respirației colective; - efort calitativ/calitatea efortului - rezultă din concentrarea pe un anumit element de mişcare; - combinări creative a elementelor coregrafice; - gestul creativ; - „Body isolation” - izolare corporală, parțială; - valuri ale corpului; - spirale; - întoarceri în spirală; - deplasări în dinamică diferită (paşi, fugi, sărituri, rostogoliri); - relații corporale în contrast, static şi dinamic; - contrapunct în exerciții; - modalități de desprindere de sol combinate cu celelalte elemente; - desprinderea sau aterizarea se pot efectua în puncte de sprijin cât mai diverse (articulații); - mişcările învățate se combină în cadrul celor anterioare, cu inițierea lor de pe un alt plan;

Domenii de conținut	Conținuturi
	- elemente combinate prin: întoarceri inițiate pe ambele părți corporale de dinamică, energie și greutate multiple; - introducerea execuției pe „auftakt” și contrapunct; - timp - susținut sau brusc/tăios; - greutate - ușor sau puternică; - fluiditate - liberă sau constrânsă, continuă.
3. Coordonarea plastic-expresivă și muzicalitatea în execuția mișcărilor	- legătura între fluxul respirator și intenția artistică; - expresivitatea corporală ca mijloc de comunicare a intenției artistice; - principii dramaturgice (conflict, tensiune, punct culminant, rezolvare); - caracteristici specifice (tempo, atmosferă, temă) care pot influența modalitatea tehnică și expresivă de interpretare coregrafică; - conștientizare somatică prin autocorectare și dezvoltare (Body-Mind, Feldenkrais, Alexander); - dimensiuni ale spațiului clasei și temporale ale mișcării; - controlul energiei și al calității mișcării în raport cu ritmul și direcția: - alternanțe și contraste spațio-temporale; - relația dintre respirație, expresie și fluxul energiei; - emoția exprimată în mișcare; - posibilitățile motrico expresive în relația cu muzica; - mișcări naturale provenite din gesturi cotidiene (mers, aplecare, întindere, frecare, articularea sunetelor); - capacitatea de adaptare a mișcării la tempouri diferite; - continuitate, precizie și fluiditate în schimbările dinamicii; - alternanța lent-rapid: efecte expresive și perceptive; - accente și suspensii în relație cu contrastul temporal; - greutatea corporală transferată și adaptată la mișcări de diferite viteze; - segmente corporale sincronizate cu intenția muzicală; - energia și calitățile mișcării în raport cu ritmul și direcția; - alternanțe și contraste spațio-temporale; - intenția în mișcarea proprie și în cea a colegilor; - vizualizarea intenției prin privire, postură, energie corporală; - utilizarea dimensiunilor spațiale: înălțime, adâncime, lățime, planuri și direcții drepte, oblice, curbe (Laban); - deplasarea în spațiul clasei pentru a crearea efectelor de volum; - contrast temporal pentru expresivitate; - colaborarea și comunicarea nonverbală în grup; - aplicarea verticalității alterate; - direcții, trasee și schimbări de orientare în spațiul scenic efectuate în dinamici distincte; - relația dintre respirație, energie și ritm interior; - explorarea de mișcări libere pornind de la stimuli interni (direcție,stare și intenție) sau externi (muzică, imagine, cuvânt); - crearea de compoziții colective care includ căderi, prinderi („contact-improvisation”) și relansări; - exerciții de „încredere în gravitație” - abandon controlat; - consolidarea percepției gravitației ca sprijin al mișcării; - repetarea, memorarea, aprofundarea, consolidarea, remedierea unor secvențe de mișcare (simple și complexe);

Domenii de conținut	Conținuturi
	- forme și structuri coregrafice simple (linie, cerc, ansamblu, tranziții); - controlul direcției și al impulsului în funcție de intenție; - exersarea transmiterii impulsului de la un segment corporal la altul prin succesiunea lanțului mișcării: inițiere, transmitere, finalizare; - stabilitate și conștiență spațială prin controlul axului și a propriei greutății corporale (gravitație); - vișcări ample și expansive/mișcări restrânse și minimaliste; - coerență expresivă în perfecționarea execuției elementelor dobândite; - variațiilor ritmico spațiale asupra expresivității și clarității coregrafice; - „Body isolation”; - integrarea expresiei personale și a intenției scenice pentru complexitatea mișcării; ajustarea amplitudinii și a extinderii mișcării pentru impact vizual și expresiv; - construcția unei identități scenice coerente (focus, privire, prezență); - igienă corporală; - filmarea momentelor de evoluție personală.

CLASA a XI-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - ***Operarea cu elemente de limbaj corporal specifice dansului contemporan, în abordarea modalităților de exprimare tehnică și artistică***

CS 1.1. Aprofundarea elementelor coregrafice care influențează adoptarea unui plasament corporal corect
- *combinații ce conțin coordonarea segmentelor corporale în spațiu, exploatând dinamicile specifice ale mișcărilor, centrele de greutate, punctele de sprijin, forța musculară și opoziția;* - *exerciții pentru dezvoltarea capacității de concentrare prin tranziții succesive a pozițiilor specifice;* - *exerciții de integrare a fluidizării mișcării cu precizia tehnică și expresivitate.*
CS 1.2. Consolidarea capacității de cunoaștere a corpului și de gestionare a limitelor corporale în cadrul efortului fizic și intelectual
- *exerciții care utilizează posibilitățile naturale de mișcare ale corpului, ca mijloace de expresie coregrafică specifică unui plasament corporal corect;* - *studiul mișcărilor de tip circular, spirale executate static sau în deplasare;* - *combinații pentru rezolvarea sarcinilor metodice şi organizatorice din cadrul activităţilor.*
CS 1.3. Sedimentarea capacității intelectuale de a corela, memora și analiza discursul coregrafic propus în cadrul colectivului de lucru
- *fraze de mișcare ce folosesc alternanța între tensiune și relaxare, pentru conștientizarea momentului optim de declanșare a energiei;* - *exerciții de dezvoltare a abilității de a identifica corect elementele motrice;* - *metode tehnice pentru obținerea capacității intelectuale de a corela, memora și analiza discursul coregrafic propus.*

CG 2 - ***Utilizarea conținutului semantic caracteristic dansului contemporan, în situații de comunicare verbală***

CS 2.1. Manifestarea principalelor noțiuni specifice limbajului
- *mișcări pentru efectuarea corectă a acțiunilor motrice conform vocabularului caracteristic;* - *descrierea elementelor și a procedeelor tehnice efectuate utilizând terminologia de specialitate;* - *exersarea comunicării clare și precise între elev și profesor, pentru aprofundarea procesului educativ coregrafic.*
CS 2.2. Explorarea posibilităţilor naturale ale corpului prin mișcare personalizată
- *exerciții pentru utilizarea posibilităţilor naturale de mișcare analizând relația ritmico-spațială;* - *secvențe coregrafice pentru explorarea formelor dinamice;* - *combinații privind coordonarea segmentelor corporale în spațiul clasei prin explorare ritmică.*
CS 2.3. Receptarea mesajelor exprimate în diferite contexte, printr-un demers artistic intenționat
- *analiza comparativă de receptare a mesajului artistic prin intermediul tehnicilor diverse de antrenament;* - *fraze de mișcare de integrare a discursului coregrafic prin raportare la discursul muzical;* - *exerciții de mișcare în spațiul clasei pe niveluri pentru exprimarea ideilor coregrafice.*

CG 3 - ***Utilizarea variabilelor spațiale și temporale în semantica mișcării din dansul contemporan***

CS 3.1. Explorarea volumetriei corporale și a verticalității ca mijloace de expresie coregrafică
- *combinații bazate pe relația cu forma proprie;* - *exerciții de maximizare și minimizare motrică;* - *frazări motrice de perfecționare a elementelor de volumetrie în relație cu fluxul și verticalitatea alterată.*
CS 3.2. Cultivarea principiului continuității mișcării
- *exerciții de utilizare a amplitudinii pentru continuitate motrică;*

- *exerciții cu variații de ritm, direcție și intensitate, păstrând coerența energetică;* - *exerciții de rotație corporală executate static, dinamic menținând corpul în flux.*
CS 3.3. Manifestarea atitudinii de fair-play și etică profesională în contextul coregrafic
- *exerciții de colaborare cu partenerii păstrând spiritul de respect, încredere și solidaritate artistică;* - *fraze de mișcare pentru dezvoltarea autonomiei și a abilității de autoînvățare prin mijloace multiple;* - *cultivarea spiritului de colegialitate și a ascultării active, respectarea timpului de repetiție și a indicațiilor cadrului didactic;* - *vizionarea studiilor de specialitate bazate pe tehnica de dans contemporan prin utilizarea mijloacelor electronice.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Plasamentul corporal specific dansului contemporan	- forță fizică la sol și în poziție verticală în raport cu direcțiile desenului spațial; - relația dintre corp și sol; modalități de relaționare cu solul prin compoziții colective care includ căderi, prinderi („contact-improvisation”) și relansări; - gravitație - abandon controlat; - repetarea, memorarea, aprofundarea, remedierea unor secvențe de mișcare (simple și complexe); - forme și structuri coregrafice simple (linie, cerc, ansamblu tranziții); - controlul direcției și al impulsului în funcție de intenție; - impuls de la un segment corporal la altul prin succesiunea lanțului mișcării: inițiere, transmitere, finalizare; - capacitatea de modulare a dimensiunii și a prezenței corporale prin aplicarea direcțiilor, planurilor și nivelurilor; - stabilitate și conștiență spațială prin controlul axului și a propriei greutății corporale (gravitație); - înțelegerea diferenței între mișcări ample și expansive/mișcări restrânse și minimaliste; - coerență expresivă în perfecționarea execuției elementelor dobândite; - impactul variațiilor ritmico spațiale asupra expresivității și clarității coregrafice; - „Body isolation”; - deplasare fluidă; - forma corporală în relație cu fluxul de mișcare; - relația dintre formă și spațiu; tehnica de rostogolire pe diverse puncte de sprijin: pe un picior, două picioare, pe genunchi, bazin, omoplat, umăr; - relația corporală prin punctele de sprijin și zonele de contact: palme, antebrațe, gambe, genunchi, spate, bazin, cap; - coordonare motrică; - tranziția rotațiilor spre părți corporale diferite (dreapta, stânga); - sărituri cu aterizare în forme diverse; - turații și desprinderi de la podea spre verticală și viceversa cu legătura unei mișcări anterioare; - greutate corporală - conștientizare și încredere.

Domenii de conținut	Conținuturi
Limbajul dansului contemporan	**SOL:** - contracții (Graham, Humphrey/Limón); - modalități de deplasare prin alunecare; - fraze coregrafice de tip circular, spirale; - mișcări de balans ale membrelor superioare și inferioare; - întoarceri ale întregului corp și susținere pe două brațe sau pe unul; - așezări și ridicări de la și spre sol; - rostogoliri de mai multe tipuri cu finalizări variate; - balans dinamic a membrelor inferioare în toate pozele și în direcții diferite. **POZIȚIE VERTICALĂ:** - explorări ale pozițiilor de bază în dansul contemporan (*standing, sitting, lying*); - aliniament corporal (membre, degete, trunchi, cap) - așezate într-o formă continuă sau circulară; - „Contraction-release”; „courb-flat” (Graham, Humphrey/Limón, Cunningham); - „Release” Joan Skinner; - „Arch” arcuiri ale trunchiului în direcții divergente; - flexarea membrelor inferioare cu diferență ritmică; - alungirea membrelor inferioare și superioare; - „Bounce” - mișcări de balans ale membrelor superioare și inferioare; - schimbări de greutate - pierdere și regăsire („fall-recovery”); - „Under-curve”, „over-curve” în toate direcțiile spațiale; - tranziția brațelor; - rond de corp în poziții statice sau dinamice; - mișcări de rotație articulară pe sol sau en l'air ale membrelor inferioare; - mișcare de topire corporală în diverse direcții și en l'air; - forme de mișcare lentă, controlată și de susținere a membrelor inferioare în raport diferit cu spațiul clasei (față, spate, lateral); - întoarceri „slow phrase”; - „Initiation through breath” - mișcarea începe și se termină cu inspirația/expirația. **MIȘCĂRI UTILIZATE PE TOATE NIVELURILE:** - respirație, fluiditate, spațializare, împărțire muzicală/dinamică, mișcării organice și greutate; - energie - raportul dintre respirație și dinamica mișcării în timpul execuției; - optimizarea energiei prin implicarea parțială a elementelor corporale și relaxarea implicită a celorlalte; - sincronizare în grup: mișcări comune bazate pe ascultarea respirației colective; - efort calitativ/calitatea efortului - rezultă din concentrarea pe un anumit element de mișcare; - combinarea creativă a elementelor coregrafice; - gestul creativ; - „Body isolation” - izolare corporală, parțială; - valuri ale corpului; - spirale;

Domenii de conținut	Conținuturi
	- întoarceri în spirală; - deplasări în dinamică diferită (paşi, fugi, sărituri, alunecări, rostogoliri); - relații corporale în contrast, statice și în deplpasare; - contrapunct în exerciții; - dinamica - direct, indirect; - modalități de desprindere de sol combinate cu celelalte elemente; - desprinderea sau aterizarea se pot efectua în puncte de sprijin cât mai diverse (articulații); - mișcările învățate se combină în cadrul celor anterioare cu inițierea lor de pe un alt plan; - finalizarea elementelor de virtuozitate se efectuează pe un alt nivel decât cel pe care se desfăşoară; - în îmbinarea elementelor se folosesc: întoarceri inițiate pe ambele părți corporale cu dinamică, energie și greutate multiple; - introducerea execuției pe „auftakt” și contrapunct; - timp - susținut sau brusc/tăios; - greutate - uşor sau puternică; - fluiditate - liberă sau constrânsă.
Coordonarea plastic-expresivă și muzicalitatea în execuția mișcărilor	- legătura între fluxul respirator și intenția artistică; - expresivitatea corporală ca mijloc de comunicare a intenției artistice; - principii dramaturgice (conflict, tensiune, punct culminant, rezolvare); - caracteristici specifice (tempo, atmosferă, temă) care pot influența modalitatea tehnică și expresivă de interpretare coregrafică; - autocorectare și dezvoltare a conştientizării somatice (Body-Mind, Feldenkrais, Alexander); - coordonarea dimensiunilor spațiale și temporale ale mişcării; - controlul energiei și al calității mişcării în raport cu ritmul și direcția: · alternanțe și contraste spațio-temporale; · relația dintre respirație, expresie și fluxul energiei; · exprimarea emoției în mişcare; - posibilitățile motrico expresive prin relația cu muzica; - mişcări naturale provenite din gesturi cotidiene; (mers, aplecare, întindere, frecare, articularea sunetelor); - capacitatea de adaptare a mişcării la tempouri diferite; - continuitate, precizie și fluiditate în schimbările de tempo; - alternanța lent-rapid: efecte expresive și perceptive; - accente și suspensii în relație cu contrastul temporal; - contrastul temporal pentru expresivitate; - transferul greutății și adaptarea mişcării la diferite viteze; - segmente corporale sincronizate cu intenția muzicală; - dimensiuni spațiale și temporale coordonate cu mişcarea; - modificarea punctului de inițiere, a vitezei și a intensității execuției pentru a sublinia emoția; - controlul focalizării vizuale (privirea ca instrument de direcționare); - alternanțe și contraste spațio-temporale; - intenție în mişcarea proprie și în cea a colegilor; - dimensiuni spațiale: înălțime, adâncime, lățime, planuri și direcții drepte, oblice, curbe (Laban); - deplasare în spațiul clasei pentru crearea efectelor de volum; - colaborarea și comunicarea nonverbală în grup pentru construcții coregrafice coerente; - aplicarea verticalității alterate;

Domenii de conținut	Conținuturi
	- direcții, trasee și schimbări de orientare în spațiul scenic efectuate în dinamici distincte; - relația dintre respirație, energie și ritm interior; - transmiterea intenției prin segmente corporale, postură, energie; - explorarea de mișcări libere pornind de la stimuli interni (direcție, stare, intenție) sau externi (muzică, imagine, cuvânt); - crearea de compoziții colective care includ căderi, prinderi („contact-improvisation”) și relansări; - încredere în gravitație - abandon controlat; - consolidarea percepției gravitației ca sprijin al mișcării; - repetarea, memorarea, aprofundarea, consolidarea, remedierea unor secvențe de mișcare (simple și complexe); - forme și structuri coregrafice simple (linie, cerc, ansamblu); - direcție și impuls în funcție de intenție; - capacitatea de modulare a dimensiunii și a prezenței corporale prin aplicarea direcțiilor, planurilor și nivelurilor; - stabilitate și conștiență spațială prin controlul axului și a propriei greutății corporale (gravitație); - controlul energiei și al calității mișcării în raport cu ritmul și direcția; - mișcări ample și expansive/mișcări restrânse și minimaliste; - coerență expresivă în perfecționarea execuției elementelor dobândite; - variațiilor ritmico spațiale asupra expresivității și clarității secvențelor coregrafice; - „Body isolation”; - integrarea expresiei personale și a intenției scenice pentru complexitatea mișcării; - impulsului de la un segment corporal la altul prin succesiunea lanțului mișcării: inițiere, transmitere, finalizare; - expresie personală și intenție scenică pentru complexitatea și dinamica mișcării; - ajustarea amplitudinii și a extinderii mișcării pentru impact vizual și expresiv; - construcția unei identități scenice coerente (focus, privire, prezență); - igienă corporală; - filmarea momentelor de evoluție personală.

CLASA a XII-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Operarea cu elemente de limbaj corporal specifice dansului contemporan, în abordarea modalităților de exprimare tehnică și artistică*

CS 1.1. Consolidarea elementelor coregrafice care influențează adoptarea unui plasament corporal corect
- *exerciții pentru coordonarea segmentelor corporale, explorând dinamicile specifice ale mișcărilor, centrele de greutate, punctele de sprijin, forța musculară și contrastul;* - *dezvoltarea capacității de concentrare prin combinații de tranziție succesivă a pozițiilor specifice;* - *exerciții pentru integrarea fluxului mișcării cu precizia tehnică și expresivitatea.*
CS 1.2. Manifestarea capacității de cunoaștere a corpului și de gestionare a limitelor corporale în cadrul efortului fizic și intelectual
- *combinații care utilizează posibilitățile naturale de mișcare ale corpului, ca mijloace de expresie coregrafică;* - *studiul mișcărilor de tip circular, spirale executate static sau în deplasare;* - *exerciții pentru rezolvarea sarcinilor metodice şi organizatorice din cadrul activităţilor de creştere a detentei.*
CS 1.3. Optimizarea capacității intelectuale de a corela, a memora și analiza discursul coregrafic propus în cadrul colectivului de lucru
- *exerciții alternative dintre tensiune și relaxare, pentru a conștientiza momentul optim de declanșare a energiei.* - *fraze motrice care contribuie la deprinderea identificării corecte a elementelor;* - *combinații pentru dezvoltarea capacității intelectuale de a corela, memora și analiza discursul coregrafic propus în cadrul colectivului de lucru.*

CG 2 - *Utilizarea conținutului semantic caracteristic dansului contemporan, în situații de comunicare verbală*

CS 2.1. Identificarea interesului pentru fundamentele dansului contemporan
- *combinații de consolidare a procedeelor tehnice efectuate utilizând terminologia de specialitate coregrafică;* - *efectuarea acțiunilor motrice bazate pe dinamica și amplitudinea: contraction/ release, fall/ recovery;* - *exerciții pentru practicarea izolării segmentelor corporale în contrast cu fluiditatea.*
CS 2.2. Aplicarea terminologiei raportată la relația ritmico-spațială
- *adaptarea frazelor coregrafice prin variații de ritm, spațiu și dinamică pentru îmbunătățirea expresiei;* - *fraze de mișcare explorând intenția raportate prin mișcări statice și dinamice la spațiu (Laban);* - *exerciții de accelerare ritmică graduală a elementelor studiate.*
CS 2.3. Consolidarea autonomiei corporale în cadrul mișcărilor diferite în interpretarea și realizarea frazelor coregrafice
- *exerciții pentru receptarea mesajului artistic prin intermediul tehnicilor variate de antrenament;* - *fraze de integrarea discursului coregrafic prin raportare la discursul muzical;* - *transpunerea ideilor coregrafice prin explorarea spațiului de mișcare și a nivelurilor corporale variate.*

CG 3 - *Utilizarea variabilelor spațiale și temporale în semantica mișcării din dansul contemporan*

CS 3.1. Explorarea mișcărilor centripete prin intermediul tehnicilor de antrenament
- *exerciții de explorare a mișcării pornind de la respirație, fluiditate, controlul tensiunii musculare în scopul exprimării intenției artistice;* - *fraze motrice care valorifică controlului echilibrului în mișcările circulare, spiralate și expansive;* - *jocuri dinamice: alternarea mișcărilor centripete (de adunare, concentrare).*

CS 3.2. Integrarea mișcărilor centrifuge în cadrul discursului coregrafic
- *aplicarea unei succesiuni de mișcări coregrafice care valorifică ieșirea din axul rotației;* - *crearea și interpretarea unor secvențe coregrafice bazate pe raportul dintre forțele opuse;* - *dezvoltarea capacității de control în mișcările cu dinamică circulară.*
CS 3.3. Exprimarea ideilor coregrafice prin utilizarea elementelor specifice turației și detentei
- *exersarea mișcărilor constructive a formei și a geometriei spațiului de dans;* - *explorarea mișcărilor bazate pe impuls și săritură în contextul activității corporale;* - *integrarea mișcărilor centripete și centrifuge în compoziții coregrafice originale, cu intenție expresivă și narativă*; - *vizionarea studiilor de specialitate bazate pe tehnica de dans contemporan prin utilizarea mijloacelor electronice.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Plasamentul corporal specific dansului contemporan	**MIȘCĂRI UTILIZATE PE TOATE NIVELURILE:** - forță fizică la sol și în poziție verticală în raport cu direcțiile desenului spațial; - relația dintre corp și sol; modalități de relaționare cu solul prin compoziții colective care includ căderi, prinderi („contact-improvisation”) și relansări; - gravitație - abandon controlat; - repetarea, memorarea, aprofundarea, remedierea unor secvențe de mișcare (simple și complexe); - forme și structuri coregrafice simple (linie, cerc, ansamblu tranziții); - controlul direcției și al impulsului în funcție de intenție; - capacitatea de modulare a dimensiunii și a prezenței corporale prin aplicarea direcțiilor, planurilor și nivelurilor; - stabilitate și conștiență spațială prin controlul axului și a propriei greutății corporale (gravitație); - înțelegerea diferenței între mișcări ample și expansive/mișcări restrânse și minimaliste; - coerență expresivă în perfecționarea execuției elementelor dobândite; - observarea impactului variațiilor ritmico spațiale asupra expresivității și clarității coregrafice; - „Body isolation”; - deplasare fluidă; - exersarea transmiterii impulsului de la un segment corporal la altul prin succesiunea lanțului mișcării: inițiere, transmitere, finalizare; - forma corporală în relație cu fluxul de mișcare; - relația dintre formă și spațiu; tehnica de rostogolire pe diverse puncte de sprijin: pe un picior, două picioare, pe genunchi, bazin, omoplat, umăr; - relația corporală prin punctele de sprijin și zonele de contact: palme, antebrațe, gambe, genunchi, spate, bazin, cap; - coordonare motrică; - tranziția rotațiilor spre părți corporale diferite (dreapta, stânga); - sărituri cu aterizare în forme diverse; - turații și desprinderi de la podea spre verticală și viceversa cu legătura unei mișcări anterioare; - greutate corporală - conștientizare și încredere.

Domenii de conținut	Conținuturi
Limbajul dansului contemporan	- contracții (Graham, Humphrey/Limón); - modalități de deplasare prin alunecare; - fraze coregrafice de tip circular, spirale; - mișcări de balans ale membrelor superioare și inferioare; - întoarceri ale întregului corp și susținere pe două brațe sau pe unul; - așezări și ridicări de la și spre sol; - rostogoliri de mai multe tipuri cu finalizări variate; - balans dinamic a membrelor inferioare în toate pozele și în direcții diferite; - explorări ale pozițiilor de bază în dansul contemporan (*standing, sitting, lying*); - aliniament corporal (membre, degete, trunchi, cap care sunt așezate într-o formă continuă sau circulară; - „Contraction-release”; „courb-flat” (Graham, Humphrey/Limón, Cunningham); - „Release” Joan Skinner; - „Arch” - arcuiri ale trunchiului în direcții divergente; - flexarea membrelor inferioare cu diferență ritmică; - alungirea membrelor inferioare șși superioare; - „Bounce” - mișcări de balans ale membrelor superioare și inferioare; - schimbări de greutate – pierdere și regăsire („fall-recovery”); - „Under-curve” și „over-curve” în toate direcțiile spațiale; - tranziția brațelor; - rond de corp în poziții statice sau dinamice; - mișcări de rotație articulară pe sol sau en l'air ale membrelor inferioare; - mișcare de topire corporală în diverse direcții; - forme de mișcare lentă, controlată și de susținere a membrelor inferioare în raport diferit cu spațiul clasei (față, spate, lateral); - întoarceri „slow phrase”; - „Initiation through breath” - mișcarea începe și se termină cu inspirația/expirația; - respirație, fluiditate, spațializare, împărțire muzicală/dinamică, mișcări organice; - energie - raportul dintre respirație și dinamica mișcării în timpul execuției; - optimizarea energiei prin implicarea parțială a elementelor corporale și relaxarea implicită a celorlalte; - sincronizare în grup: mișcări comune bazate pe ascultarea respirației colective; - efort calitativ/calitatea efortului - rezultă din concentrarea pe un anumit element de mișcare; - combinarea creativă a elementelor coregrafice; - gestul creativ; - „Body isolation” - izolare corporală, parțială; - valuri ale corpului; - spirale; - întoarceri în spirală; - deplasări în dinamică diferită (pași, fugi, sărituri); - relații corporale în contrast, statice sau în deplasare; - contrapunct în exerciții; - dinamica - direct, indirect;

Domenii de conținut	Conținuturi
	- modalități de desprindere de sol în combinație cu celelalte elemente; - desprinderea sau aterizarea se pot efectua în puncte de sprijin cât mai diverse (articulații); - mișcările învățate se combină în cadrul celor anterioare cu inițierea lor de pe un alt plan; - finalizarea acestor elemente de virtuozitate se efectuează pe un alt nivel decât cel pe care se desfășoară; - în îmbinarea elementelor se folosesc: întoarceri inițiate pe ambele părți corporale cu dinamică, energie și greutate multiple; - introducerea execuției pe „auftakt” și contrapunct; - timp - susținut sau brusc/tăios; - greutate - ușor sau puternică; - fluiditate - liberă sau constrânsă.
3. Coordonarea plastic-expresivă și muzicalitatea în execuția mișcărilor	- legătura între fluxul respirator și intenția artistică; - expresivitatea corporală ca mijloc de comunicare a intenției artistice; - principii dramaturgice (conflict, tensiune, punct culminant, rezolvare); - caracteristici specifice (tempo, atmosferă, temă, ritm) care pot influența modalitatea tehnică și expresivă de interpretare coregrafică; - autocorectare și dezvoltare a conștientizării somatice (Body-Mind, Feldenkrais, Alexander); - coordonarea dimensiunilor spațiale și temporale ale mișcării; - controlul energiei și al calității mișcării în raport cu ritmul și direcția: · alternanțe și contraste spațio-temporale; · relația dintre respirație, expresie și fluxul energiei; · exprimarea emoției în mișcare; - modificarea punctului de inițiere, a vitezei și a intensității execuției pentru a sublinia emoția; - controlul focalizării vizuale (privirea ca instrument de direcționare); - posibilăți motrico expresive prin relația cu muzica; - mișcări naturale provenite din gesturi cotidiene; (mers, aplecare, întindere, frecare, articularea sunetelor); - capacitatea de adaptare a mișcării la tempouri diferite; - continuitate, precizie și fluiditate în schimbările de tempo; - alternanța lent-rapid: efecte expresive și perceptive; - accente și suspensii în relație cu contrastul temporal; - contrastul temporal pentru expresivitate; - transferul greutății și adaptarea mișcării la diferite viteze; - segmente corporale sincronizate cu intenția muzicală; - dimensiuni spațiale și temporale coordonate cu mișcarea; - controlul energiei și al calității mișcării în raport cu ritmul și direcția; - alternanțe și contraste spațio-temporale; - intenție în mișcarea proprie și în cea a colegilor; - tansmiterea intenției prin postură și energie corporală; - dimensiuni spațiale: înălțime, adâncime, lățime, planuri și direcții drepte, oblice, curbe (Laban);

Domenii de conținut	Conținuturi
	- deplasare în spațiul clasei pentru crearea efectelor de volum; - colaborarea și comunicarea nonverbală în grup, pentru construcții coregrafice coerente; - aplicarea verticalității alterate; - direcții, trasee și schimbări de orientare în spațiul scenic efectuate în dinamici distincte; - relația dintre respirație, energie și ritm interior; - explorarea de mișcări libere pornind de la stimuli interni (intenție, direcție, stare) sau externi (muzică, imagine, cuvânt); - crearea de compoziții colective care includ căderi, prinderi („contact-improvisation”) și relansări; - „Încredere în gravitație” - abandon controlat; - consolidarea percepției gravitației ca sprijin al mișcării; - repetarea, memorarea, aprofundarea, consolidarea, remedierea unor secvențe de mișcare (simple și complexe); - forme și structuri coregrafice simple (linie, cerc, tranziții); - direcție și al impuls în funcție de intenție; - capacitatea de modulare a dimensiunii și a prezenței corporale prin aplicarea direcțiilor, planurilor și nivelurilor; - stabilitate și conștiență spațială prin controlul axului și a propriei greutății corporale (gravitație); - mișcări ample și expansive/mișcări restrânse și minimaliste; - coerență expresivă în perfecționarea execuției elementelor dobândite; - variații ritmico spațiale asupra expresivității și clarității coregrafice; - „Body isolation”; - impuls de la un segment corporal la altul prin succesiunea lanțului mișcării: inițiere, transmitere, finalizare; - contrastul dintre accelerare și efectuarea lentă a combinațiilor; - tranzitarea permanentă a nivelurilor; - expresie personală și intenție scenică pentru complexitatea și dinamica mișcării; - ajustarea amplitudinii și extinderii mișcării pentru impact vizual și expresiv; - construcția unei identități scenice coerente (focus, privire, prezență); - igienă corporală; - filmarea momentelor de evoluție personală.

SUGESTI METODOLOGICE

Prin cunoașterea și aprofundarea treptată a ***Dansului contemporan*** se urmărește dezvoltarea expresivității și a creativității, prin exerciții de activitate tehnică, pornind de la elementele specifice genului de dans contemporan aplicate pe fundamentele spațio-temporale.

Procesul de predare-învățare în cadrul disciplinei Dans Contemporan se bazează pe o abordare activă și exploratorie, care plasează în centrul demersului pedagogic experiența directă a corpului în mișcare. Strategiile didactice recomandate urmăresc dezvoltarea conștientizării corporale, a expresivității și a gândirii creative, printr-un echilibru între exercițiul tehnic și cercetarea artistică.

Formele centrale de lucru sunt demonstrația și observarea activă, prin care profesorul oferă modele de mișcare, iar elevii sunt invitați să analizeze intenția, calitatea și dinamica gestului. Principiul educativ este explorarea corporală prin încurajarea elevilor de a descoperi potențialul propriei mișcări prin exerciții de conștientizare, contact, greutate, spațialitate, echilibru și respirație. Elevul devine astfel cercetător al mișcării, învățând să-și recunoască limitele dar și posibilitățile de expresie autentică.

Corporalitatea conștientă reprezintă un alt pilon esențial al demersului didactic. Printr-o raportare constantă la percepția kinestezică și la spațiul scenic, elevul învață să-și controleze intenția mișcării, să dea sens gestului și să construiască o prezență corporală coerentă. Conștiența corporală devine astfel un instrument de finețe artistică, care transformă mișcarea într-un act de comunicare expresivă. În egală măsură, se cultivă principiul creativității, prin utilizarea improvizației ca mijloc de cercetare și compoziție coregrafică.

Abordarea didactică integrează principiul interdisciplinarității, prin care dansul se conectează cu alte domenii ale artei și cunoașterii - muzica, artele vizuale, teatrul, literatura sau chiar științele umaniste. Aceste conexiuni lărgesc orizontul expresiv al elevului, stimulând înțelegerea dansului ca limbaj universal și complex. Un alt aspect definitoriu este principiul reflecției, care urmărește formarea unei gândiri critice și a capacității de autoevaluare. Elevul este încurajat să observe, să analizeze și să exprime în mod argumentat propriile experiențe de mișcare, dezvoltând astfel o conștiință artistică matură și responsabilă. Reflecția devine, în acest sens, o etapă esențială a procesului de învățare, aflată în echilibru cu explorarea și expresia.

Întregul proces se construiește pe principiul progresivității, printr-o parcurgere etapizată și coerentă a conținuturilor. De la exercițiile de bază, axate pe mișcări simple și conștientizare corporală, se ajunge treptat la structuri compoziționale complexe, în care elevul aplică tehnica, expresivitatea și intenția artistică într-un mod unitar.

Prin aplicarea acestor principii, predarea dansului contemporan devine un proces viu și reflexiv, care formează nu doar un interpret tehnic, ci și un artist conștient, expresiv și creativ, capabil să transforme mișcarea într-o formă autentică de gândire și comunicare scenică.

Exercițiul creativ ocupă un loc important, solicitând elevilor reinterpretarea unei mișcări, a unei teme sau a unui fragment muzical prin mijloace personale. În acest mod, elevul este provocat să-și afirme individualitatea artistică și să descopere multiplele posibilități de transformare ale unei idei coregrafice.

Antrenamentele în grupuri mici favorizează colaborarea și observarea reciprocă, oferind elevilor ocazia de a compara soluții coregrafice și de a învăța din diversitatea corporală a celorlalți. Dansul devine, astfel, un spațiu de comunicare și empatie artistică, în care cooperarea prevalează asupra competiției.

Analiza corporală și feedback-ul reflexiv reprezintă o etapă esențială a procesului de învățare. Discuțiile după exerciții și crearea jurnalului personal ajută elevii să devină conștienți de intenția mișcării, de rolul respirației, de greutatea și fluxul corporal. Prin exprimarea verbală a percepțiilor și a emoțiilor, elevii își dezvoltă capacitatea de reflecție critică și de autoevaluare.

Un element modern al procesului de formare este utilizarea tehnologiei - filmarea exercițiilor și analiza video permit autocorectarea, urmărirea progresului individual și evaluarea formativă. Aceste instrumente sprijină învățarea vizuală și cultivă autonomia elevului în propria dezvoltare artistică.

Procesul de învățare este îmbogățit prin ateliere interdisciplinare, realizate în colaborare cu discipline precum Tehnici de Dans / Improvizație Coregrafică, Elemente de Analiză Coregrafică, Istoria baletului sau Arta Actorului. Aceste conexiuni extind perspectiva artistică a elevului, integrând dansul într-un context cultural și expresiv mai larg.

Rolul profesorului este acela de ghid în cercetarea artistică. Profesorul stimulează gândirea critică, sensibilitatea estetică și încrederea elevului în propriul proces de creație. El oferă feedback descriptiv,

nu normativ, creează un climat de siguranță emoțională și adaptează metodele în funcție de potențialul și nevoile fiecărui elev. Dialogul, întrebarea și reflecția devin instrumente pedagogice fundamentale.

Resursele didactice includ materiale video cu lucrări coregrafice contemporane, fragmente muzicale variate – inclusiv non muzicale –, jurnale de mișcare, fișe de reflecție și materiale vizuale de inspirație. Acestea oferă elevului repere estetice și posibilitatea de a-și construi o viziune personală asupra dansului contemporan.

În ansamblu, lecțiile trebuie să încurajeze libertatea de expresie, respectul pentru diversitatea corporală și explorarea identității artistice personale. Accentul este aplicat pe procesul de învățare și nu doar pe produsul final, cultivând încrederea, cooperarea, respectul și dialogul între profesor și elev. Evaluarea devine continuă și formativă, bazându-se atât pe progresul individual, gradul de implicare și pe calitatea expresiei artistice, cât și pe creșterea și manifestarea performanței tehnice punctuale.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

- Autard, Smith; M., Jacqueline: *Dance Composition*, ediția a șasea, Methuen Drama, 2010;
- Bell, Cheryl - *The Dance Technique of Lester Horton*, A Dance Horizons Book, Princeton Book Company, Publishers, 1992;
- Berdiaev, Nikolai - *Sensul creației*, Editura Humanitas, București, 1992;
- Căciuleanu, Gigi - *Vânt, Volume, Vecto*ri, Editura Curtea Veche, București, 2008;
- Ciobanu, Maia - *Aspecte ale relației sunet - mișcare. Textul muzical ca element al spectacolului coregrafic*, București, 2002;
- Delacroix, Henri - *Psihologia artei*, Editura Meridiane, București, 1983;
- Ekman, Paul - *Emoții date pe față*, Editura Trei, București, 2019;
- Feldenkrais, Moshe - *Trezește inteligența corpului tău, Tehnici fundamentale pentru reprogramarea corporală și transformarea personalității*, Editura Vidia, București 2014;
- Horosko, Marian - *Martha Graham - The Evolution of Her Dance Theory and Training*, University press of Florida, 2002;
- Huyghe, Rene - *Dialog cu vizibilul*, Editura Meridiane, 1981;
- Humphrey, Doris - *The Art of Making Dances*, A Dance Horizons Book, Princeton Book Company, Publishers, 1987;
- Ianegic, Raluca: *Trasee coregrafice*, Ed. U.N.A.T.C. Press, București, 2007;
- Ianegic, Raluca: *Void and Plenitude, concepte fundamentale ale spectacolului coregrafic modern*, Ed. Institutului Cultural Român, București, 2004;
- Iorgulescu, Liliana - *Timp, Spațiu, Materie în Limbajul Coregrafic,* U.N.A.T.C. Press, București, 2014;
- Laban, Rudolf; Ullman, Lisa - *The Mastery of Movement*, Dance Books, Alton, 2011;
- Limón, José - *An unfinished memoir,* Published by University Press of New England, Hanover and London, 1999;
- Moraru, Ion - *Psihologia creativității*, Editura Victor, București 1997;
- Paxton, Steve - *Gravity*, Contredanse, 2018;
- Preger-Simon, Marianne - *Dancing with Merce Cunningham*, University press of Florida, 2019.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Instituție de apartenență, localitate, județ
Responsabil MEC Prof. BOBEICĂ LILIANA	Ministerul Educației și Cercetării
Responsabil CNCE Prof. PAULIUC LĂCRĂMIOARA-ANA	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare
Coordonator științific Conf. univ. dr. habil. DEMIAN NICOLETA - CRISTINA	Academia Națională de Muzică „Gheorghe Dima”, Cluj-Napoca
Prof. DOINA NICOLETA GEORGESCU	Liceul de Coregrafie „Floria Capsali”, structură arondată Colegiului Național de Arte „Dinu Lipatti”, București
Prof. KRISTA SANDU	Liceul de Coregrafie „Floria Capsali”, structură arondată Colegiului Național de Arte „Dinu Lipatti”, București
Prof. SIMONA CRISTINA PARASCHIVU	Liceul de Coregrafie „Floria Capsali”, structură arondată Colegiului Național de Arte „Dinu Lipatti”, București

Anexa nr. 298

Programa școlară
pentru disciplina

Dans clasic

Clasele a IX-a – a XII-a
Curriculum de specialitate (CS)

Filiera vocațională, profilul artistic,
specializarea
coregrafie - dans contemporan

Învățământ liceal

- 2026 -

Anexa nr. 298
Programa școlară pentru disciplina *Dans clasic,* clasele a IX-a – a XII-a, curriculum de specialitate (CS)

- ***Filiera vocațională, profil artistic, specializarea coregrafie – dans contemporan***

NOTĂ DE PREZENTARE

Programa școlară pentru disciplina ***Dans clasic (pentru specializarea Dans contemporan)*** reprezintă o ofertă curriculară de specialitate pentru învățământul liceal, *filiera vocațională, profil artistic, specializarea Coregrafie* începând din anul școlar 2026-2027. Disciplina ***Dans clasic (pentru specializarea Dans contemporan)*** se regăsește în *Anexa 14 la OMEC nr. 4350/20.06.2025 - Planul-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, filiera vocațională, profil artistic, specializarea Arte vizuale,* în *Curriculum de specialitate* (CS).

În elaborarea programei, s-a avut în vedere raportarea la cadrul legislativ și documentele strategice generale și specifice care susțin studiul disciplinelor:
- ***Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023***, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Regulamentul-cadru de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar***, aprobat prin Ordinul ministrului educației nr. 5.726/2024, , cu modificările și completările ulterioare;
- ***Regulamentul de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar cu program de artă***, aprobat prin Ordinul Ministerului Educației și Cercetării nr. 3717/01 aprilie 2025, , cu modificările și completările ulterioare;
- ***Planurile-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi***, filiera vocațională, profilul artistic, specializarea arte vizuale din Anexa nr. 14 la O.M.E.C. nr. 4.350/20.06.2025 privind aprobarea Planurilor-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Profilul de formare al absolventului***, OME nr. 6731/2023, care asigură coerența verticală a parcursul școlar, (competențe-cheie +atribute prioritare)
- *documente europene relevante la nivel general și, mai ales, pentru disciplină(Recomandarea Consiliului UE privind competențele-cheie, Cadrul european al calificărilor, Rapoarte OECD/UNESCO, Cadre de referință etc.)*
- *o alte documente/studii specifice Curriculumului Național și curriculumului disciplinei – de exemplu, cu valoare pentru sugestiile metodologice ale programei școlare.*

Bugetul de timp alocat disciplinei este următorul:

Dans clasic (pentru specializarea dans contemporan)				
Clasa	a IX-a	a X-a	a XI-a	a XII-a
Nr. ore/ săptămână	2	2	2	2

Programa disciplinei ***Dans clasic***, integrată în cadrul specializării ***Dans contemporan***, este elaborată conform unui model de proiectare curriculară centrat pe competenţe. Din perspectiva disciplinei, orientarea procesului instructiv-educativ pe baza competenţelor permite evidenţierea finalităţilor formative, precum şi accentuarea dimensiunii acţionale în dezvoltarea personalităţii artistice a elevului. Structura curriculară este concepută astfel încât să contribuie la consolidarea profilului de formare al elevului din ciclul liceal, prin dezvoltarea unei baze tehnice şi expresive specifice limbajului dansului clasic. Construcţia în spirală a programei, fundamentată pe acumularea progresivă a experienţei practice şi teoretice, facilitează o evoluţie coerentă a exprimării prin limbaj coregrafic, cu accent pe dimensiunile afectiv-atitudinale şi acţionale ale formării elevilor, în concordanţă cu cerinţele educaţiei coregrafice contemporane.

Elevii liceelor vocaționale încep asimilarea elementelor de limbaj al dansului clasic în clasa a IV-a. În cadrul specializării *Dans contemporan*, disciplina ***Dans clasic*** are ca scop dezvoltarea expresivității corporale, a sensibilității artistice și a capacității de interpretare scenică prin intermediul limbajului dansului clasic. Ea îmbină pregătirea fizică specifică, explorarea tehnicilor de dans clasic și dezvoltarea creativității și formarea unei atitudini reflexive asupra creației scenice. Prin intermediul acestei discipline, elevii vor dobândi cunoștințe și abilități legate de tehnicile fundamentale ale baletului, în context artistic contemporan.

Disciplina contribuie la formarea unei gândiri critice și creative, la consolidarea spiritului de echipă și la cultivarea sensibilității estetice, fiind complementară dezvoltării culturale și educației pentru viață.

Structura programei școlare include, pe lângă nota de prezentare, următoarele elemente:

- Competenţe generale
- Competenţe specifice şi exemple de activităţi de învăţare
- Domenii de conținut și conţinuturi
- Sugestii metodologice
- Referințe bibliografice

Competenţele sunt ansambluri structurate de cunoştinţe, abilităţi şi atitudini dezvoltate prin învăţare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte particulare diverse.

Competenţele generale vizate la nivelul disciplinei dans contemporan jalonează achiziţiile de cunoaştere ale elevului la sfârșitul ciclului liceal. Acestea concură la dezvoltarea aptitudinilor psihomotrice, formarea capacității elevilor de valorificare a potențialului creativ și motric, dezvoltarea trăsăturilor de personalitate favorabile integrării în grup.

Competenţele specifice sunt derivate din competenţele generale, reprezintă etape în dobândirea acestora şi se formează pe durata unui an şcolar. Pentru realizarea competenţelor specifice, în programă sunt propuse exemple de activităţi de învăţare care valorifică experienţa concretă a elevului şi care integrează strategii didactice adecvate unor contexte de învăţare variate. Prezenta programă propune o ofertă flexibilă, care permite cadrului didactic să completeze sau să înlocuiască activităţile de învăţare în funcţie de aptitudinile elevilor cu care lucrează. Se urmăreşte astfel realizarea unui demers didactic personalizat, care să asigure formarea competenţelor prevăzute de programă în contextul specific al fiecărei clase şi al fiecărui elev.

Conținuturile învățării reprezintă elementele fundamentale ale domeniului coregrafic, constituind mijloacele informaționale prin care se realizează competențele prevăzute în programă. Ele acoperă aspecte tehnice, expresive și formative, care cuprind următoarele:
- plasament corporal – conștientizarea și controlul postural în mișcare;
- limbaj coregrafic – însușirea vocabularului specific dansului clasic;
- coordonarea plastic-expresivă și muzicalitatea – integrarea expresiei corporale cu structura sonoră și ritmică;
- indici somato-funcționali generali – dezvoltarea armonioasă a aparatului locomotor și adaptarea la efort;
- deprinderi motrice și calități motrice de bază – consolidarea mobilității, forței, rezistenței și suppleței;
- metode și mijloace de dezvoltare a capacităților motrice – aplicarea unor procedee adaptate nevoilor individuale;
- elemente și procedee tehnice de bază și specifice dansului contemporan;
- trăsături psihice dominante și vizualizări – cultivarea atenției, imaginației și concentrării în procesul artistic;
- randament psiho-motric și cardio-respirator – optimizarea funcționalității organismului în efort scenic;
- prevederi regulamentare și reguli de comportament – formarea unei atitudini responsabile, etice și disciplinate în activitatea artistică.

Sugestiile metodologice includ recomandări privind strategiile didactice şi elementele de evaluare formativă continuă şi sumativă.

Disciplina ***Dans clasic*** îmbină respectul pentru tradiția formării coregrafice cu deschiderea către interdisciplinaritate și cercetare artistică. Cadrele didactice pot propune teme și proiecte care explorează relațiile dintre dans şi alte domenii precum muzica, literatura, artele plastice, anatomia, sociologia, istoria, geografia, matematica, tehnologia informației sau științele umaniste. Această perspectivă extinsă contribuie la formarea unui artist complet, capabil să integreze dansul într-un context cultural amplu.
Sugestiile metodologice asociate disciplinei oferă orientări privind strategiile didactice și modalitățile de evaluare continuă. Pornind de la competențele generale prevăzute în programă, sunt propuse demersuri pedagogice centrate pe elev, menite să stimuleze participarea activă, reflecția critică și dezvoltarea creativității. Scopul este acela de a susține formarea unei gândiri coregrafice autonome, în care rigoarea tehnică se îmbină cu expresivitatea artistică și cu o înțelegere profundă a sensului mișcării.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Operarea cu elemente de limbaj specific dansului clasic, în abordarea partiturii coregrafice**
CG2	**Utilizarea vocabularului dansului clasic, în situații de comunicare verbală**
CG3	**Utilizarea variabilelor spațiale și temporale în limbajul specific dansului clasic**

CLASA a IX-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - ***Operarea cu elemente de limbaj corporal specifice dansului clasic, în abordarea partiturii coregrafice***

CS 1.1. Identificarea elementelor coregrafice care influențează adoptarea unui plasament corporal corect
- *exerciții de antrenament specific la bară;* - *exerciții pentru creșterea rezistenței tonusului muscular;* - *exerciții controlate de dezvoltare a detentei și elevației specifice dansului clasic.*
CS 1.2. Dobândirea capacității de cunoaștere a corpului și de gestionare a limitelor corporale în cadrul efortului fizic și intelectual specific dansului clasic
- *exerciții specifice la bară, mijloc, sărituri;* - *exerciții pentru conștientizarea și utilizarea respirației ca instrument de susținere expresivă în timpul efectuării efortului fizic;* - *exerciții specifice de mobilitate, forță și coordonare adaptate posibilităților limitelor corporale personale prezente în mișcare.*
CS 1.3. Sistematizarea plasamentului corporal
- *exerciții în pozițiile specifice dansului clasic – pe toată talpa, pe plié și pe demi-pointes;* - *exerciții pentru integrarea expresivității corporale și modalități de comunicare prin mișcare;* - *exerciții pentru utilizarea și perceperea spațiului în raport cu timpul, muzica și colegii clasei.*

CG 2 - ***Utilizarea vocabularului dansului clasic, în situații de comunicare verbală***

CS 2.1. Identificarea principalelor noțiuni specifice dansului clasic
- *secvențe motrice corelate cu termenii specifici ai dansului clasic enunțați de profesor;* - *exerciții recapitulative ce cuprind elemente de vocabular al mișcării și a procedeelor tehnice efectuate;* - *exerciții ce utilizează elemente comparative ale dansului clasic cu cele specifice dansului contemporan, comunicarea interpersonală și cu profesorul.*
CS 2.2. Utilizarea structurilor de mișcare și ale limbajului dansului clasic și memorarea acestora
- *exerciții în care sunt explorate structuri specifice de mișcare ca mijloace de expresie coregrafică și realizarea unui plasament corporal corect;* - *se urmărește dezvoltarea capacității de concentrare prin memorarea secvențelor motrice prin exerciții de tehnică specifică;* - *alternarea între exercițiile de menținere posturală corectă efectuate în planuri/ niveluri diferite.*
CS 2.3. Argumentarea frazelor de mișcare (exercițiilor), folosind termeni specifici
- *exerciții de tehnică la bară – mijloc – sărituri;* - *exersarea vocabularului/limbajului în comunicarea artistică și profesională;* - *efectuarea unor sarcini stabilite pentru claritatea interacțiunii verbale în timpul orelor de studiu.*

CG 3 - ***Utilizarea variabilelor spațiale și temporale în limbajul specific dansului clasic***

CS 3.1. Aplicarea elementelor spațiale în structuri motrice.
- *identificarea și aplicarea elementelor spațiale în structuri de mișcare/ exerciții la bară - mijloc - sărituri;* - *utilizarea variabilelor temporale (durată, ritm, tempo, intensitate) în exerciții specifice;* - *integrarea coordonată a dimensiunilor spațiale în fraze coregrafice.*

CS 3.2. Identificarea și aplicarea variabilelor temporale în sisteme motrice
- *exerciții cu variații de tempo în secvențe simple de frazare;* - *exerciții care explorează diversitatea ritmică (temporal lent/ rapid, constant/ fluctuant);* - *organizarea și frazarea mișcării din repertoriul de balet clasic.*
CS 3.3. Integrarea coordonată a dimensiunilor spațiale și temporale în fraze coregrafice.
- *exerciții executate pe diferite traiectorii (pe linie, diagonală și manej), aplicând reguli legate de spațiu și timp;* - *exerciții de identificare a caracterului unei mișcări;* - *exerciții de modificare a intenției expresive în fraze de mișcare.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Plasamentul corporal specific dansului clasic.	- pozițiile picioarelor și brațelor în dansul clasic; - modalități de utilizare a greutății corporale – pe două picioare, pe un picior, transferul greutății; - pozițiile capului și expresia mimică; - punctele fixe ale spațiului în balet; - direcțiile *de face, devant, derièrre, à la seconde;* - pozele în dansul clasic; - coordonare motrică; - aplecări ale trunchiului (*cambré*) în diferite direcții; - tehnica *en tournant* pe două picioare și pe un picior (la Bară);
Limbajul dansului clasic	**BARA:** - *Plié și Battement tendu*; - *Battement jeté;* - *Rond de jambe par terre;* - *Battemnt fondu;* - *Battement frappé;* - *Grand battement jeté;* - *Rond de jambe en l'air;* - *Battement developé* și mișcări de *Adagio.* **MIJLOC:** - mișcările învățate la Bară se vor executa la centrul sălii; - în îmbinarea elementelor se folosesc pași de legătură; - se lucrează pe ambele părți (dreapta – stânga) pentru dezvoltarea corporală echilibrată și însușirea plasamentului corporal corect; - echilibru corporal în poziții diverse ale membrelor inferioare; - forme elementare de *port de bras*; - forme de mișcare controlată și de susținere a membrelor inferioare în poziții *en l'air* (față, spate, lateral); - noțiunile de: *epaulement, croisé, effacée* . **SĂRITURI:** - grupe de mișcări de dans care conțin saltul, fiind executate în tempo *allegro*. - *Allegro mic: petit changement de pied, petit echappé, petit assemblé;* - exerciții pentru dezvoltarea aptitudinii salturilor înalte – elevația - conținutul saltului: decolarea – poza în aer – aterizarea

Domenii de conținut	Conținuturi
	- respirație, fluiditate, spațializare, împărțire muzicală/dinamică, accentul muzical vs accentul mișcării; - energia în timpul saltului – raportul dintre respirație și dinamica mișcării în timpul execuției; - calitatea efortului – rezultat al focusului pe un anumit element de mișcare; - decolarea sau aterizarea se pot efectua de pe două picioare sau de pe un picior; - mișcările învățate se combină în cadrul unor exerciții cu pași de legătură; - rolul pauzei în cadrul exercițiilor de sărituri.
Coordonarea plastic-expresivă și muzicalitatea în execuția mișcărilor.	- legătura între fluxul respirator și execuția artistică; - expresivitatea corporală ca mijloc de comunicare a intenției artistice; - caracteristici specifice (tempo, caracter, ritm) care pot influența modalitatea tehnică și expresivă de interpretare coregrafică; - coordonarea dimensiunilor spațiale și temporale ale mișcării; Controlul energiei și al calității mișcării în raport cu ritmul și direcția: - alternanțe și contraste spațio-temporale. - relația dintre respirație, expresie și fluxul energiei; - explorarea posibilităților motrico-expresive prin relația cu muzica; - dezvoltarea capacității de adaptare a mișcării la tempo-uri diferite; - alternanța lent/rapid: efecte expresive și perceptive; - greutate corporală transformată și adaptată la viteze diferite; - dimensiuni spațiale și temporale ale mișcării; - energia și calitatea mișcării în raport cu ritmul și direcția; - intenția transmisă prin privire, postură, energie corporală; - deplasarea în spațiul sălii de balet; - colaborarea și comunicarea nonverbală în grup, pentru construcții coregrafice coerente; - amplitudine și extindere a mișcării pentru impact vizual și expresiv; - respect față de cadrele didactice; colegialitate, etică; igienă corporală.

CLASA a X-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Operarea cu elemente de limbaj corporal specifice dansului clasic, în abordarea partiturii coregrafice

CS 1.1 Identificarea elementelor coregrafice care influențează adoptarea unui plasament corporal corect
- *exerciții pentru control corporal la bară;*
- *exerciții sistematice repetitive pentru creșterea rezistenței tonusului muscular;*
- *exerciții ce includ tranziții succesive, spontane ale greutății corporale de pe un nivel pe altul (plié, toată talpa, demi-pointe).*
CS 1.2. Dobândirea capacității de cunoaștere a corpului și de gestionare a limitelor corporale în cadrul efortului fizic și intelectual specific dansului clasic
- *exerciții care gestionează posturi și arhitecturi corporale în raport cu gravitația și cu spațiul de studiu;*
- *studiul respirației ca instrument de susținere expresivă în timpul efectuării elementelor de dans clasic;*
- *explorarea variabilelor motrice ale corpului, folosind volumetria.*
CS 1.3. Utilizarea forței gravitaționale. Echilibrul în dansul clasic
- *fraze coregrafice care vizează conștientizarea formelor de echilibru și dezechilibru;*
- *exerciții de fluidizare a tranzițiilor dintre lucrul la Bară și mișcarea efectuată la centrul sălii;*
- *exerciții de sărituri în care gravitația este explorată ca mijloc de expresie.*

CG 2 - Utilizarea vocabularului dansului clasic, în situații de comunicare verbală

CS 2.1. Identificarea noțiunilor fundamentale ale dansului clasic
- *practicarea acțiunilor motrice corelate cu termenii specifici;*
- *exersarea elementelor și a procedeelor tehnice prin exerciții inspirate din tehnicile consacrate (ex. Vaganova);*
- *exerciții în care să se exploreze conceptele de: impulsul, direcția și caracterul mișcării.*
CS 2.2. Utilizarea conceptului de mișcare *en dehors* a limbajului corporal
- *repetarea mijloacelor corporale de expresie prin tehnici specifice dansului clasic;*
- *dezvoltarea capacității de concentrare prin memorarea secvențelor motrice;*
- *exerciții bazate pe diversitatea tehnicii de execuție en dehors a mișcării picioarelor.*
CS 2.3. Consolidarea legăturii între execuția tehnică și comunicarea verbală
- *exerciții de utilizare a terminologiei de specialitate a genului dans clasic;*
- *corelarea discursului coregrafic prin raportare la informațiile dobândite;*
- *integrarea elementelor de tehnică specifice în exerciții inspirate din repertoriul de balet consacrat.*

CG 3 - Utilizarea variabilelor spațiale și temporale în limbajul specific dansului clasic

CS 3.1. Identificarea și aprofundarea elementelor spațiale (direcții, dimensiuni, nivele) în structuri de mișcare individuale sau de grup
- *exersarea acțiunilor motrice implicând parametrii fizici de bază (forță, flexibilitate, rezistență, echilibru);*
- *exerciții de adaptabilitate a reacțiilor organismului la spațiul sălii de balet;*
- *secvențe motrice bazate pe alternarea activităților dinamice.*
CS 3.2. Utilizarea variabilelor temporale (durată, ritm, viteză, intensitate) în sisteme motrice
- *exerciții de dezvoltare a mobilității articulare și a flexibilității;*
- *celule de mișcare folosite pentru intensitatea mișcării: elemente-cheie ale dinamicii și muzicalității corporale;*

- *exerciții pentru aplicarea principiilor tehncii baletului în combinații de mișcare.*
CS 3.3. Aplicarea unor informații de specialitate identificate cu ajutorul mijloacelor electronice
- *vizionarea studiilor de specialitate bazate pe tehnici consacrate (Vaganova, Balanchine, RAD) prin utilizarea mijloacelor electronice (telefon, tabletă);* - *cercetare digitală/Jurnal de dans digital;* - *consolidarea autonomiei și a abilităților de auto-învățare prin mijloace electronice.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Plasamentul corporal specific dansului clasic.	- dezvoltarea forței fizice, a flexibilității și a echilibrului; - repetarea, memorarea, aprofundarea, remedierea unor secvențe de mișcare (simple și complexe); - structuri coregrafice simple (linie, cerc); - impulsul mișcării în funcție de caracter și funcționalitate; - coerență expresivă în perfecționarea execuției elementelor dobândite; - coordonare motrică; - turații specifice (dreapta, stânga). - Allegro (sărituri) - cu aterizare în forme diverse.
Limbajul dansului clasic	**BARA:** - *Plié și Battement tendu* cu forme complexe și utilizarea *cambre*-urilor și a preparațiilor pentru piruete; - *Battement jeté cu flic-flac și pointé;* - *Rond de jambe par terre cu demi-lié și pe demi-pointe;* - *Battemnt fondu simple și double;* - *Battement frappé simple și double, cu tombé;* - *Grand battement jeté piquée și par developé;* - *Rond de jambe en l'air simple și double;* - *Battement developé* și mișcări de *Adagio* – cu utilizarea diverselor poze mari. **MIJLOC:** - mișcările învățate la Bară se vor executa la centrul sălii; - în îmbinarea elementelor se folosesc pași de legătură; - se lucrează pe ambele părți (dreapta – stânga) pentru dezvoltarea corporală echilibrată și însușirea plasamentului corporal corect; - echilibru corporal în poziții diverse ale membrelor inferioare; - forme diverse de *port de bras*; - forme de mișcare controlată și de susținere a membrelor inferioare în poziții *en l'air* (față, spate, lateral); - exerciții executate în poze: *epaulement, croisé, effacée* . - exersarea preparațiilor de *pirouettes* și execuția unei turații mici din preparațiile studiate. **SĂRITURI:** - exerciții pentru dezvoltarea aptitudinii salturilor înalte – elevația; - perfecționarea conținutul saltului: decolarea – poza în aer – aterizarea;

Domenii de conținut	Conținuturi
	- respirație, fluiditate, spațializare, împărțire muzicală/dinamică, accentul muzical vs accentul mișcării; - energia în timpul saltului – raportul dintre respirație și dinamica mișcării în timpul execuției; - calitatea efortului – rezultat al focusului pe un anumit element de mișcare; - decolarea sau aterizarea se pot efectua de pe două picioare sau de/pe un picior; - mișcările învățate de *Allegro mic: changement de pied, echappé, assemblé* se vor executa cu deplasare și se combină în cadrul unor exerciții cu pași de legătură; - *Allegro mijlociu: pas jeté și grupa sissonne.*
Coordonarea plastic-expresivă și muzicalitatea în execuția mișcărilor	- legătura între fluxul respirator și execuția artistică; - expresivitatea corporală ca mijloc de comunicare a intenției artistice; - caracteristici specifice (tempo, caracter, ritm) care pot influența modalitatea tehnică și expresivă de interpretare coregrafică; - coordonarea dimensiunilor spațiale și temporale ale mișcării; Controlul energiei și al calității mișcării în raport cu ritmul și direcția: - alternanțe și contraste spațio-temporale. - relația dintre respirație, expresie și fluxul energiei; - explorarea posibilităților motrico-expresive prin relația cu muzica; - capacitătea de adaptare a mișcării la tempo-uri diferite; - continuitate, precizie și fluiditate în schimbările de tempo; - alternanța lent/rapid: efecte expresive și perceptive; - observarea impactului variațiilor ritmico-spațiale asupra expresivității și clarității coregrafice; - greutate corporală transformată și adaptată la viteze diferite; - dimensiuni spațiale și temporale ale mișcării; - energia și calitatea mișcării în raport cu ritmul și direcția; - intenția transmisă prin privire, postură, energie corporală; - coerență expresivă în perfecționarea execuției elementelor dobândite; - deplasarea în spațiul sălii de balet; - colaborarea și comunicarea nonverbală în grup, pentru construcții coregrafice coerente; - amplitudine și extindere a mișcării pentru impact vizual și expresiv; - respect față de cadrele didactice; colegialitate, etică; igienă corporală.

CLASA a XI-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - ***Operarea cu elemente de limbaj corporal specifice dansului clasic, în abordarea partiturii coregrafice***

CS 1.1. Aprofundarea elementelor coregrafice care influențează adoptarea unui plasament corporal corect
- *combinații ce conțin coordonarea segmentelor corporale în spațiu, exploatând dinamicile specifice ale mișcărilor, centrele de greutate (piciorul de bază – piciorul activ), forța musculară și echilibrul;* - *exerciții pentru dezvoltarea capacității de concentrare prin tranziții succesive a pozițiilor specifice dansului clasic și coordonări complexe;* - *exerciții de integrare a fluidizării mișcării cu precizia tehnică și expresivitate.*
CS 1.2. Consolidarea capacității de cunoaștere a corpului și de gestionare a limitelor corporale în cadrul efortului fizic și intelectual
- *exerciții care utilizează tehnci de mișcare specifice dansului clasic, ca mijloace de expresie coregrafică specifică unui plasament corporal corect;* - *studiul mișcărilor de tip en tournant și a turațiilor executate pe loc sau cu deplasare;* - *combinații pentru rezolvarea sarcinilor metodice şi organizatorice din cadrul activităţilor.*
CS 1.3. Sedimentarea capacității intelectuale de a corela, memora și analiza discursul coregrafic propus în cadrul lecției de balet
- *fraze de mișcare ce folosesc elemente de tehnică complexe, pentru conștientizarea momentului optim de declanșare a energiei;* - *exerciții de dezvoltare a abilității de a identifica corect și de a coordona execuția elementelor motrice;* - *metode tehnice pentru obținerea capacității intelectuale de a corela, memora și analiza discursul coregrafic propus în cadrul colectivului de lucru.*

CG 2 - ***Utilizarea vocabularului dansului clasic, în situații de comunicare verbală***

CS 2.1. Manifestarea principalelor noțiuni specifice limbajului
- *mișcări pentru efectuarea corectă a acțiunilor motrice conform vocabularului tehnic al dansului clasic;* - *descrierea elementelor și a procedeelor tehnice efectuate utilizând terminologia de specialitate;* - *exersarea comunicării clare și precise între elevi și profesor, pentru aprofundarea procesului educativ coregrafic.*
CS 2.2. Explorarea posibilităţilor și limitelor corporale în execuția mișcărilor de tehnică a baletului clasic
- *exerciții pentru dezvoltarea tehnicii en dehors în execuția mișcărilor;* - *secvențe coregrafice pentru explorarea formelor dinamice, analizând relația ritmico-spațială;* - *combinații privind coordonarea segmentelor corporale în spațiul sălii de balet prin explorare ritmică diversă.*
CS 2.3. Receptarea mesajelor exprimate în diferite contexte, printr-un demers artistic intenționat
- *combinații care explorează receptarea mesajului artistic prin intermediul tehnicilor diverse de antrenament;* - *fraze de mișcare de integrare a discursului coregrafic prin raportare la discursul muzical;* - *abordarea unor fragmente din repertoriul de balet pentru exprimarea ideilor coregrafice.*

CG 3 - *Utilizarea variabilelor spațiale în limbajul specific dansului clasic*

CS 3.1 Caracteristici spațio-temporale a exercițiilor de antrenament în dansul clasic
- *combinații bazate pe matricea spațio-temporală specifică exercițiilor executate la Bară-Mijloc-Sărituri;* - *exerciții de maximizare și minimizare motrică;* - *frazări motrice de perfecționare a elementelor de tehnică.*
CS 3.2. Cultivarea principiului coodonării mișcării
- *exerciții de utilizare a formelor complexe de port de bras și a amplitudinii mișcării pentru coordonare motrică;* - *valorificarea mișcărilor cu variații de ritm, direcție și intensitate, păstrând coerența energetică;* - *exerciții de Adagio, turații, sărituri executate în poze statice și dinamice menținând fluxul logic al coordonării mișcărilor corporale.*
CS 3.3. Manifestarea atitudinii de fair-play și etică profesională în contextul coregrafic
- *exerciții de colaborare cu partenerii păstrând spiritul de respect, încredere și solidaritate artistică;* - *fraze de mișcare pentru dezvoltarea autonomiei și a abilității de autoînvățare prin mijloace multiple;* - *cultivarea spiritului de colegialitate și a ascultării active, respectarea timpului de repetiție și a indicațiilor cadrului didactic.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Plasamentul corporal specific dansului clasic.	- dezvoltarea forței fizice, a flexibilității și a echilibrului; - repetarea, memorarea, aprofundarea, perfecționarea tehnico-interpretativă a unor secvențe de mișcare complexe; - structuri coregrafice cu spațializare amplă în exercițiile de la Mijloc; - impulsul mișcării în funcție de caracter și funcționalitate; - coerență expresivă în perfecționarea execuției elementelor dobândite; - coordonare motrică; - turații specifice: *grand tours en dehors și en dedans* (dreapta, stânga); - *Allegro* mijlociu – cu *battu și en tournant*; - studii de *Allegro mare* – variații pe diagonală și manej. - coerență expresivă în perfecționarea execuției elementelor dobândite; - impactul variațiilor ritmico spațiale asupra expresivității și clarității coregrafice.
Limbajul dansului clasic.	**BARA:** - *Plié și Battement tendu* cu forme complexe și utilizarea *cambre*-urilor și a preparațiilor pentru piruete; - *Battement jeté cu flic-flac și pointé;* - *Rond de jambe par terre cu demi-lié și pe demi-pointe;* - *Battemnt fondu simple și double;* - *Battement frappé simple și double, cu tombé;* - *Grand battement jeté piquée și par developé;* - *Rond de jambe en l'air simple și double;* - *Battement developé* și mișcări de *Adagio* – cu utilizarea diverselor poze mari; - *Fouettes;*

Domenii de conținut	Conținuturi
	- *Grand rond de jambe jetes;* - *Balançoire;* - *diverse tipuri de piruete introduse în exerciții complexe.* **MIJLOC:** - mișcările învățate la Bară se vor executa la centrul sălii; - în îmbinarea elementelor se folosesc pași de legătură; - se lucrează pe ambele părți (dreapta – stânga) pentru dezvoltarea corporală echilibrată și însușirea plasamentului corporal corect; - echilibru corporal în poziții diverse ale membrelor inferioare; - forme diverse de *port de bras*; - forme de mișcare controlată și de susținere a membrelor inferioare în poziții *en l'air* (față, spate, lateral); - exerciții executate în poze: *epaulement, croisé, effacée* . - exersarea a două *pirouettes* din preparațiile studiate: - studiul *Grand tours (à la seconde, arabesque, attitude)*. **SĂRITURI:** - exerciții pentru dezvoltarea aptitudinii salturilor înalte – elevația; - perfecționarea conținutul saltului: decolarea – poza în aer – aterizarea; - respirație, fluiditate, spațializare, împărțire muzicală/dinamică, accentul muzical vs accentul mișcării; - energia în timpul saltului – raportul dintre respirație și dinamica mișcării în timpul execuției; - calitatea efortului – rezultat al focusului pe un anumit element de mișcare; - decolarea sau aterizarea se pot efectua de pe două picioare sau de/pe un picior în diferite poze mici și mari; - mișcările învățate de *Allegro mijlociu* se vor executa cu *battu* și *en tournant* și se combină în cadrul unor exerciții cu pași de legătură; - *Allegro mare: toate tipurile de grand jetés, grand pas de chat, jeté entrelacé;* - studiul unor elemente de virtuozitate – pe diagonală și manej – variații de turații și sărituri ample; - studiul unor fragmente din repertoriul de balet.
Coordonarea plastic-expresivă și muzicalitatea în execuția mișcărilor.	- legătura între fluxul respirator și execuția artistică; - expresivitatea corporală ca mijloc de comunicare a intenției artistice; - caracteristici specifice (tempo, caracter, ritm) care pot influența modalitatea tehnică și expresivă de interpretare coregrafică; - coordonarea dimensiunilor spațiale și temporale ale mișcării; - controlul energiei și al calității mișcării în raport cu ritmul și direcția: - alternanțe și contraste spațio-temporale. - relația dintre respirație, expresie și fluxul energiei; - explorarea posibilităților motrico-expresive prin relația cu muzica; - capacitatea de adaptare a mișcării la tempo-uri diferite; - continuitate, precizie și fluiditate în schimbările de tempo;

Domenii de conținut	Conținuturi
	- alternanța lent/rapid: efecte expresive și perceptive; - observarea impactului variațiilor ritmico-spațiale asupra expresivității și clarității coregrafice; - greutate corporală transformată și adaptată la viteze diferite; - dimensiuni spațiale și temporale ale mișcării; - energia și calitatea mișcării în raport cu ritmul și direcția; - intenția transmisă prin privire, postură, energie corporală; - coerență expresivă în perfecționarea execuției elementelor dobândite; - deplasarea în spațiul sălii de balet; - colaborarea și comunicarea nonverbală în grup, pentru construcții coregrafice coerente; - amplitudine și extindere a mișcării pentru impact vizual și expresiv; - respect față de cadrele didactice; colegialitate, etică; igienă corporală.

CLASA a XII-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - ***Operarea cu elemente de limbaj corporal specifice dansului clasic, în abordarea partiturii coregrafice***

CS 1.1. Consolidarea elementelor coregrafice care influențează adoptarea unui plasament corporal corect
- *combinații ce conțin coordonarea segmentelor corporale în spațiu, exploatând dinamicile specifice ale mișcărilor, centrele de greutate (piciorul de bază – piciorul activ), forța musculară și echilibrul;* - *exerciții pentru dezvoltarea capacității de concentrare prin tranziții succesive a pozițiilor specifice dansului clasic și coordonări complexe;* - *exerciții de integrare a fluidizării mișcării cu precizia tehnică și expresivitate.*
CS 1.2. Manifestarea capacității de cunoaștere a corpului și de gestionare a limitelor corporale în cadrul efortului fizic și intelectual
- *exerciții care utilizează tehnci de mişcare specifice dansului clasic, ca mijloace de expresie coregrafică specifică unui plasament corporal corect;* - *studiul mișcărilor de tip en tournant, a turațiilor și săriturilor executate pe loc sau cu deplasare;* - *variații specifice de turații și sărituri pentru autocontrolul corporal și orientarea în spațiul scenic.*
CS 1.3. Optimizarea capacității intelectuale de a corela, a memora și analiza discursul coregrafic propus în cadrul unei lecții de balet
- *fraze de mișcare ce folosesc elemente de tehnică complexe, pentru deprinderea autocontrolului în mișcare;* - *exerciții de dezvoltare a abilității de a identifica corect și de a coordona execuția elementelor motrice;* - *metode tehnice pentru obținerea capacității intelectuale de a corela, memora și analiza discursul coregrafic specific dansului clasic.*

CG 2 - ***Utilizarea vocabularului dansului clasic, în situații de comunicare verbală***

CS 2.1. Aprofundarea cunoștințelor și conceptelor fundamentele ale dansului clasic
- *combinații de asimilare/ consolidare a procedeelor tehnice efectuate utilizând terminologia de specialitate coregrafică;* - *efectuarea acțiunilor motrice bazate pe dinamica și amplitudinea și spațializarea mișcării;* - *exerciții pentru perfecționarea elementelor de virtuozitate.*
CS 2.2. Aplicarea terminologiei raportată la relația ritmico-spațială
- *adaptarea frazelor coregrafice prin variații de ritm, spațiu și dinamică pentru îmbunătățirea expresiei;* - *fraze de mișcare explorând relația poze statice – poze dinamice;* - *exerciții de accelerare ritmică graduală a elementelor studiate.*
CS 2.3. Consolidarea autocontolului corporal în interpretarea și realizarea unor variații complexe
- *exerciții pentru receptarea mesajului artistic prin intermediul tehnicilor variate de antrenament;* - *fraze de integrarea discursului coregrafic prin raportare la discursul muzical;* - *studiul unor variații din repertoriul de balet.*

CG 3 - ***Utilizarea variabilelor spațiale și temporale în limbajul specific dansului clasic***

CS 3.1. Caracteristici spațio-temporale a exercițiilor de antrenament în dansul clasic
- *combinații bazate pe matricea spațio-temporală specifică exercițiilor executate la Bară-Mijloc-Sărituri;* - *exerciții de maximizare și minimizare motrică;* - *frazări motrice de perfecționare a elementelor de tehnică.*
CS 3.2. Cultivarea principiului coodonării mișcării și al plasticității corporale
- *exerciții de utilizare a formelor complexe de port de bras și a amplitudinii mișcării pentru coordonare motrică;* - *valorificarea mișcărilor cu variații de ritm, direcție și intensitate, păstrând coerența energetică;* - *exerciții de Adagio, turații, sărituri executate în poze statice și dinamice menținând fluxul logic al coordonării mișcărilor și obținerii plasticității corporale.*
CS 3.3. Exprimarea ideilor coregrafice prin utilizarea elementelor specifice turației și detentei
- *integrarea turațiilor mici (pirouettes) și mari (grand tours) în combinații tehnice cu accent pe expresivitate și plasticitate corporală*; - *explorarea expresivității mișcărilor de sărituri mici și mari;* - *exersarea mișcărilor de virtuozitate cu amplitudine scenică.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Plasamentul corporal specific dansului clasic	- dezvoltarea forței fizice, a flexibilității și a echilibrului; - repetarea, memorarea, aprofundarea, perfecționarea tehnico-interpretativă a unor secvențe de mișcare complexe; - structuri coregrafice cu spațializare amplă în exercițiile de la Mijloc; - impulsul mișcării în funcție de caracter și funcționalitate; - coerență expresivă în perfecționarea execuției elementelor dobândite; - coordonare motrică; - turații specifice: *grand tours en dehors și en dedans* (dreapta, stânga). - *Allegro* mijlociu – cu *battu și en tournant*; - studii de *Allegro mare* – variații pe diagonală și manej. - coerență expresivă în perfecționarea execuției elementelor dobândite; - impactul variațiilor ritmico spațiale asupra expresivității și clarității coregrafice; - relația corporală prin punctele de sprijin și zonele de contact: palme, antebrațe, gambe, genunchi, spate, bazin, cap; - coordonare motrică; - tranziția rotațiilor spre părți corporale diferite (dreapta, stânga). - învățarea săriturilor cu aterizare în forme diverse; - turații și desprinderi de la podea spre verticală și viceversa cu legătura unei mișcări anterioare; - greutate corporală - conștientizare și încredere.

Domenii de conținut	Conținuturi
Limbajul dansului clasic	**BARA:** - *Plié și Battement tendu* cu forme complexe și utilizarea *cambre*-urilor și a preparațiilor pentru piruete; - *Battement jeté cu flic-flac și pointé;* - *Rond de jambe par terre cu demi-lié și pe demi-pointe;* - *Battemnt fondu simple și double;* - *Battement frappé simple și double, cu tombé;* - *Grand battement jeté piquée și par developé;* - *Rond de jambe en l'air simple și double;* - *Battement developé* și mișcări de *Adagio* – cu utilizarea diverselor poze mari; - *Fouettes;* - *Grand rond de jambe jetes;* - *Balançoire;* - *Diverse tipuri de piruete introduse în exerciții complexe.* **MIJLOC:** - mișcările învățate la Bară se vor executa la centrul sălii; - în îmbinarea elementelor se folosesc pași de legătură; - se lucrează pe ambele părți (dreapta – stânga) pentru dezvoltarea corporală echilibrată și însușirea plasamentului corporal corect; - echilibru corporal în poziții diverse ale membrelor inferioare; - forme diverse de *port de bras*; - forme de mișcare controlată și de susținere a membrelor inferioare în poziții *en l'air* (față, spate, lateral); - exerciții executate în poze: *epaulement, croisé, effacée* . - exersarea a două *pirouettes* din preparațiile studiate: - studiul *Grand tours (à la seconde, arabesque, attitude)*. **SĂRITURI:** - exerciții pentru dezvoltarea aptitudinii salturilor înalte – elevația; - perfecționarea conținutul saltului: decolarea – poza în aer – aterizarea; - respirație, fluiditate, spațializare, împărțire muzicală/dinamică, accentul muzical vs accentul mișcării; - energia în timpul saltului – raportul dintre respirație și dinamica mișcării în timpul execuției; - calitatea efortului – rezultat al focusului pe un anumit element de mișcare; - decolarea sau aterizarea se pot efectua de pe două picioare sau de/pe un picior în diferite poze mici și mari; - mișcările învățate de *Allegro mijlociu* se vor executa cu *battu* și *en tournant* și se combină în cadrul unor exerciții cu pași de legătură; - *Allegro mare: toate tipurile de grand jetés, grand pas de chat, jeté entrelacé;* - studiul unor elemente de virtuozitate – pe diagonală și manej – variații de turații și sărituri ample; - studiul unor fragmente din repertoriul de balet.

Domenii de conținut	Conținuturi
Coordonarea plastic-expresivă și muzicalitatea în execuția mișcărilor	- legătura între fluxul respirator și execuția artistică; - expresivitatea corporală ca mijloc de comunicare a intenției artistice; - caracteristici specifice (tempo, caracter, ritm) care pot influența modalitatea tehnică și expresivă de interpretare coregrafică; - coordonarea dimensiunilor spațiale și temporale ale mișcării; - controlul energiei și al calității mișcării în raport cu ritmul și direcția: - alternanțe și contraste spațio-temporale. - relația dintre respirație, expresie și fluxul energiei; - explorarea posibilităților motrico-expresive prin relația cu muzica; - capacitatea de adaptare a mișcării la tempo-uri diferite; - continuitate, precizie și fluiditate în schimbările de tempo; - alternanța lent/rapid: efecte expresive și perceptive; - observarea impactului variațiilor ritmico-spațiale asupra expresivității și clarității coregrafice; - coerență expresivă în perfecționarea execuției elementelor dobândite; - deplasarea în spațiul sălii de balet; - colaborarea și comunicarea nonverbală în grup, pentru construcții coregrafice coerente; - amplitudine și extindere a mișcării pentru impact vizual și expresiv; - respect față de cadrele didactice; colegialitate, etică; igienă corporală.

SUGESTII METODOLOGICE

Prin cunoașterea și aprofundarea treptată a dansului clasic se urmărește dezvoltarea armonioasă a corpului, a expresivității artistice și a disciplinei interioare, prin exerciții tehnice riguroase și interpretări expresive. Prin studiul mișcărilor codificate ale baletului clasic, elevul își formează o bază solidă de control corporal, echilibru, coordonare și grație, necesare exprimării artistice în scenă. Procesul de predare-învățare în cadrul disciplinei ***Dans clasic*** se bazează pe o abordare sistematică, progresivă și analitică, care pune în centrul demersului pedagogic formarea tehnicii corecte și conștientizarea corpului în mișcare.

Strategiile didactice recomandate urmăresc dezvoltarea preciziei tehnice, a plasamentului corect, a expresivității corporale și a disciplinei mentale, printr-un echilibru între rigoare, sensibilitate și interpretare artistică. Un prim principiu fundamental este formarea corporalității academice, care presupune dezvoltarea conștientă a „liniei", a forței și suppleței musculare, a controlului echilibrului și al centrului de greutate. Elevul învață să-și coordoneze mișcarea în armonie cu respirația și muzicalitatea, descoperind treptat eleganța naturală a baletului clasic.

Controlul corporal reprezintă un alt pilon esențial al demersului didactic. Prin exerciții de Bară și Mijloc, elevul își dezvoltă simțul echilibrului, al direcției, al clarității mișcării și al relației cu spațiul scenic. Acest control și orientare în spațiu devine un instrument artistic de rafinament, care transformă execuția tehnică într-un act de expresie estetică.

În egală măsură, se cultivă principiul muzicalității și al expresiei interpretative, prin care elevul învață să integreze mișcarea în structura muzicală, să dea sens frazei coregrafice și să transmită emoția artistică într-o manieră controlată și elegantă.

Abordarea didactică include și principiul stilului și tradiției, prin care elevii sunt familiarizați cu estetica școlilor de balet (franceză, rusă, italiană etc.) și cu rolul dansului clasic ca fundament al formării scenice. Înțelegerea acestor stiluri contribuie la dezvoltarea sensibilității artistice și la consolidarea unei identități interpretative echilibrate.

Un alt principiu definitoriu este progresivitatea, care asigură o evoluție coerentă de la exercițiile de bază (*plié*, *battement tendu, relevé*) până la combinații complexe și variații scenice. Prin acest parcurs, elevul învață să aplice tehnica cu expresivitate și intenție artistică, integrând precizia cu fluiditatea mișcării.

Procesul de predare-învățare în dansul clasic utilizează diversitatea formelor de organizare a activității, menite să stimuleze atât dezvoltarea tehnică, cât și expresivitatea și reflecția artistică. Lecțiile devin spații de formare corporală și estetică, unde elevul este implicat activ în procesul propriei perfecționări.

O metodă didactică importantă este demonstrația și observarea activă, prin care profesorul modelează execuția corectă, iar elevii analizează detaliile plasamentului, echilibrul, intenția și calitatea mișcării. Observația devine un exercițiu de rafinament vizual și autoanaliză.

Exercițiul repetitiv și conștient ocupă un loc fundamental, asigurând fixarea corectă a deprinderilor tehnice și formarea disciplinei motrice. Prin repetiție atentă și corectivă, elevul dobândește control, stabilitate și eleganță, transformând tehnica într-o expresie naturală a artei.

Exercițiile de la bară constituie baza studiului, formând coordonarea, forța, susținerea și precizia în execuție. În exercițiile de la centrul sălii/ de la Mijloc, accentul se mută pe echilibru, fluiditate și interpretare scenică, iar exercițiile de *adagio, allegro*, piruete și sărituri dezvoltă virtuozitatea, amplitudinea și expresivitatea corporală.

Munca în grup favorizează sincronizarea, armonia și simțul colectiv al mișcării, în timp ce lucrul individual pune accent pe perfecționarea tehnicii personale și pe expresia artistică unică.

Reflecția și analiza corporală sunt integrate în procesul de formare. Discuțiile de după exerciții ajută elevii să conștientizeze greșelile, să înțeleagă intenția mișcării și să dezvolte gândirea critică necesară progresului artistic.

Un element modern al predării este utilizarea înregistrărilor video, care facilitează autocorectarea, urmărirea progresului și autoevaluarea. Aceste instrumente sprijină autonomia elevului și îi oferă repere vizuale pentru perfecționarea tehnicii.

Proiectele coregrafice și fragmentele de repertoriu clasic (variații, *pas de deux*, exerciții scenice) reprezintă momente de sinteză, în care elevii aplică mijloacele tehnice, expresive și muzicale studiate.

Colaborarea interdisciplinară cu discipline precum Istoria baletului, Elemente de analiză coregrafică, Arta actorului sau Muzică contribuie la formarea unei culturi artistice solide și la înțelegerea dansului clasic ca artă completă, în care tehnica servește expresiei artistice.

Rolul profesorului este acela de mentor și model artistic, care inspiră elevul să aspire la perfecțiune, dar și să-și păstreze autenticitatea expresiei. Profesorul oferă feedback constructiv, cultivă rigoarea, răbdarea și respectul față de artă, adaptând metodologia la nevoile fiecărui elev.

Resursele didactice includ partituri muzicale clasice, înregistrări video ale marilor companii de balet, materiale vizuale despre stiluri și școli de dans, precum și fișe de progres tehnic. Acestea oferă elevului repere culturale și estetice esențiale.

În ansamblu, lecțiile de dans clasic trebuie să promoveze rigoarea, eleganța, disciplina și expresivitatea, cultivând echilibrul între tehnică și artă. Accentul se pune pe procesul de formare, nu doar pe performanța scenică, urmărindu-se dezvoltarea unui artist conștient, rafinat și expresiv, capabil să transforme precizia tehnică într-un act de frumusețe și comunicare artistică.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

- Belloiu, M., *Cercetarea potenţialului biologic la tineri*, Editura Medicală, Bucureşti, 1972
- Bougat, M., *Technique de la danse*, Presses Universitaires de France, Paris, 1986
- Cholerton, J., *Theory for the Ballet Graduate*, trad. E. Magyar-Gonda, Comitetul de Stat pentru Cultură şi Artă, Bucureşti, 1968
- Demian, N.C., Concepte tehnice în studiul dansului clasic, vol.I-II, Ed. MediaMusica, 2010-2012
- Demian, N.C., *Tehnici și metode în studiul baletului clasic,* ediție bilingvă, Ed. MediaMusica, 2025
- Foster, R., *Ballet Pedagogy: The Art of Teaching,* Unersity Press of Florida, 2010
- Gaston, Z.M., *Ballet Pedagogy: A Conceptual Approach to Teaching Classical Dance*, (carte broşată), Ed. Createspace Independent Publishing Platform, 2017
- Grieg, V., *Inside Ballet Technique*, Princeton Book Company Publishers, 1994
- Harre, D., ş.a., *Teoria antrenamentului*, trad. P. Seceleanu şi U. Ionescu, Ed. Stadion, Bucureşti, 1973
- Ionescu, M., *Strategii de predare şi învăţare,* Editura Ştiinţifică, Bucureşti, 1992
- Ionescu, M., *Demersuri creative în predare şi învăţare*, Editura Presa Universitară Clujeană, 2001
- Koegler, H., *The Concise Oxford Dictionary of Ballet*, Oxford University Press, 1982
- Kostrovitskaia, V., *One Hundred Lessons in Classical Ballet*, trad. O. Briansky, Garden City, N.Y., Doubleday, 1981
- Lawson, J., *The Teaching of Classical Ballet*, N.Y., Theatre Arts Books, 1974
- Linval, E., *Traite moderne de danse clasique*, Amphora, 3 t., 1985
- Messerer, A., *Classes in Classical Ballet*, Limelight Editions, 2007
- Mille, A., *The book of the Dance*, Paul Hamilton Ltd. London, 1963
- Paskevska, A., *Both Sides of the Mirror: the Science and Art of Ballet*, N.Y., Dance Horizons, 1981
- Prudhommeau, G. şi Guillot, J., *Grammaire de la danse clasique,* Hachette, 1969
- Sparger, C., *Anatomy and Ballet*, N.Y., Theatre Arts Books, 1970
- Tarasov, N. I., *Ballet Technique for the Male Dancer*, N.Y., Doubleday, 1985
- Tarasov, N. I., ş.a., *Metoda antrenamentului clasic,* Editura de Stat Arta Moscova, 1940, tradusă şi litografiată
- Vaganova, A., *Basic principles of Classical Ballet,* N.Y., Kamin Dance Publishers, 1969
- Vaganova, A., Basic principles of classical ballet. Russian Ballet Technique. Dover Publications, INC. New York, 2017
- Vareilhes, G., ş.a., *Danse classique. Reperes techniques d'apprentissage,* Mediatique du Conservatoire du Paris, 1990
- Ward-Warren, G., *Classical Ballet Technique*, University Press of Florida, 1989
- Warren, G., *The Art of Teaching Ballet. Ten Twentieth-Century Masters*. University Press of Florida, 1996

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Instituție de apartenență, localitate, județ
Responsabil MEC Prof. BOBEICĂ LILIANA	Ministerul Educației și Cercetării
Responsabil CNCE Prof. PAULIUC LĂCRĂMIOARA-ANA	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare
Coordonator științific Lect. Univ. dr. CRISTINA TODI	Universitatea Națională de Arte „George Enescu”, Iași
Conf. univ. dr. habil. DEMIAN NICOLETA	Academia Națională de Muzică „Gheorghe Dima”, Cluj-Napoca

Anexa nr. 299

Programa școlară
pentru disciplina

Duet contemporan

Clasele a XI-a și a XII-a
Curriculum de specialitate (CS)

Filiera vocațională, profilul artistic,
specializarea
coregrafie - dans contemporan

Învățământ liceal

- 2026 -

Anexa nr. 299
Programa școlară pentru disciplina *Duet contemporan,* clasele a XI-a și a XII-a curriculum de specialitate (CS)

- ***Filiera vocațională, profil artistic, specializarea coregrafie – dans contemporan***

NOTĂ DE PREZENTARE

Programa școlară pentru disciplina ***Duet contemporan*** reprezintă o ofertă curriculară de specialitate pentru învățământul liceal, *filiera vocațională, profil artistic, specializarea Coregrafie* începând din anul școlar 2026-2027. Disciplina ***Duet contemporan*** se regăsește în *Anexa 14 la OMEC nr. 4350/20.06.2025 - Planul-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, filiera vocațională, profil artistic, specializarea Arte vizuale,* în *Curriculum de specialitate* (CS).

În elaborarea programei, s-a avut în vedere raportarea la cadrul legislativ și documentele strategice generale și specifice care susțin studiul disciplinelor:
- ***Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023***, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Regulamentul-cadru de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar***, aprobat prin Ordinul ministrului educației nr. 5.726/2024, , cu modificările și completările ulterioare;
- ***Regulamentul de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar cu program de artă***, aprobat prin Ordinul Ministerului Educației și Cercetării nr. 3717/01 aprilie 2025, , cu modificările și completările ulterioare;
- ***Planurile-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi***, filiera vocațională, profilul artistic, specializarea arte vizuale din Anexa nr. 14 la O.M.E.C. nr. 4.350/20.06.2025 privind aprobarea Planurilor-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Profilul de formare al absolventului***, OME nr. 6731/2023, care asigură coerența verticală a parcursul școlar, (competențe-cheie +atribute prioritare)
- *documente europene relevante la nivel general și, mai ales, pentru disciplină(Recomandarea Consiliului UE privind competențele-cheie, Cadrul european al calificărilor, Rapoarte OECD/UNESCO, Cadre de referință etc.)*
- *o alte documente/studii specifice Curriculumului Național și curriculumului disciplinei – de exemplu, cu valoare pentru sugestiile metodologice ale programei școlare*.

Bugetul de timp alocat disciplinei este următorul:

Duet contemporan (pentru specializarea dans contemporan)				
Clasa	a IX-a	a X-a	a XI-a	a XII-a
Nr. ore/ săptămână	-	-	1	1

Programa disciplinei ***Duet contemporan*** a fost elaborată conform unui model de proiectare curriculară centrat pe competențe, punând accent pe dimensiunea acțională a învățării și pe formarea complexă a personalității elevului. Această abordare permite orientarea demersului didactic nu doar spre însușirea de tehnici, ci și spre dezvoltarea gândirii coregrafice, a expresivității și a capacităților relaționale ale elevului. Construcția în spirală a programei facilitează abordarea progresivă a limbajului coregrafic, integrând experiența acumulată pentru exprimarea evolutivă a elevilor, cu accent pe dimensiunile afectiv-atitudinale și acționale ale personalității.

Disciplina Duet Contemporan se concentrează pe studiul mișcării în relație directă cu un partener, oferind elevilor cadrul necesar pentru dezvoltarea autonomiei artistice, a capacității de decizie și a responsabilității în procesul de creație. Duetul reprezintă o formă complexă de expresie, bazată pe interacțiune, încredere, ascultare, empatie și adaptare corporală și emoțională. Prin intermediul acestui

curs, elevii învaţă să integreze tehnica, expresivitatea şi comunicarea nonverbală în contexte performative variate, construind un limbaj coregrafic coerent şi personal.

Studiul duetului valorifică elemente specifice tehnicii dansului contemporan, precum contact improvisation, partenering-ul, contrabalans-ul, sprijinul, transferul de greutate, energia comună și spațialitatea partajată, integrându-le într-un proces de co-creație și interpretare. La nivel liceal superior, aceste activități contribuie la dezvoltarea: autonomiei artistice și a capacității de decizie; spiritului de colaborare și respectului reciproc în context scenic; înțelegerii complexe a raportului corp–spațiu–timp–energie; dimensiunii afective și empatice a comunicării prin mișcare.

Prin intermediul disciplinei, elevii își consolidează aptitudinile psihomotrice, capacitatea de observație, analiza critică și reflecția asupra propriei expresii, dar și asupra procesului coregrafic colaborativ. Conținuturile învățării sunt elemente fundamentale ale domeniului, mijloace informaționale prin care se urmărește realizarea competențelor. Acestea includ plasamentul corporal, limbajul coregrafic, coordonarea plastic expresivă și muzicalitatea, deprinderile și calitățile motrice de bază, elemente și procedee tehnice, trăsături psihice dominante, randament psihomotric și cardio-respirator, precum și prevederi regulamentare și reguli de comportament.

Structura programei şcolare include, pe lângă nota de prezentare, următoarele elemente:

- Competenţe generale
- Competenţe specifice şi exemple de activităţi de învăţare
- Domenii de conținut și conținuturi de învățare
- Sugestii metodologice
- Referințe bibliografice

Competenţele sunt ansambluri structurate de cunoştinţe, abilităţi şi atitudini dezvoltate prin învăţare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte particulare diverse.

Competenţele generale vizate la nivelul disciplinei dans contemporan jalonează achiziţiile de cunoaştere ale elevului la sfârşitul ciclului liceal. Acestea concură la dezvoltarea aptitudinilor psihomotrice, formarea capacității elevilor de valorificare a potențialului creativ și motric, dezvoltarea trăsăturilor de personalitate favorabile integrării în grup.

Competenţele specifice sunt derivate din competenţele generale, reprezintă etape în dobândirea acestora şi se formează pe durata unui an şcolar. Pentru realizarea competenţelor specifice, în programă sunt propuse exemple de activităţi de învăţare care valorifică experienţa concretă a elevului şi care integrează strategii didactice adecvate unor contexte de învăţare variate. Prezenta programă propune o ofertă flexibilă, care permite cadrului didactic să completeze sau să înlocuiască activităţile de învăţare în funcţie de aptitudinile elevilor cu care lucrează. Se urmăreşte astfel realizarea unui demers didactic personalizat, care să asigure formarea competenţelor prevăzute de programă în contextul specific al fiecărei clase şi al fiecărui elev.

Sugestiile metodologice se concentrează pe strategii didactice şi evaluare continuă, pornind de la competențele generale și fiind adaptate nevoilor și nivelului fiecărui elev. Disciplina urmărește dezvoltarea aptitudinilor sociale, precum comunicarea, colaborarea şi cooperarea, aspectului intrapersonal: autoconștientizarea emoțională, respectul de sine și autonomia, precum și aspectului interpersonal: empatie, responsabilitate socială și capacitatea de adaptare. De asemenea, se cultivă controlul impulsurilor, motivația, încrederea în sine, capacitatea creativă și exprimarea autentică. Deși disciplina își păstrează caracterul tradițional, aceasta permite abordări interdisciplinare, explorând conexiunile dintre dans și muzică, literatură, arte vizuale, anatomie, sociologie, istorie, geografie, matematică, tehnologia informației sau alte domenii conexe. Astfel, Duet Contemporan devine un spațiu de formare integrată, combinând rigoarea tehnică cu expresivitatea artistică și capacitatea de colaborare, pregătind elevul pentru contexte scenice diverse și pentru asumarea unui rol activ și responsa

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Operarea cu elemente de limbaj corporal specifice duetului contemporan, în abordarea modalităților de exprimare tehnică și artistică**
CG2	**Utilizarea conținutului semantic și simbolic al relației corporale în duetul contemporan**
CG3	**Integrarea variabilelor spațiale și temporale în mișcarea de duet**

CLASA a XI-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Operarea cu elemente de limbaj corporal specifice duetului contemporan, în abordarea modalităților de exprimare tehnică și artistică*

CS 1.1. Identificarea și aplicarea principiilor tehnice de relaționare corporală în duet
- *exerciții de contact și de sprijin reciproc;*
- *practicarea elementelor de coordonare motrică și sincronizare prin exerciții realizate în „oglindă”;*
- *pregătirea corpului pentru parteneriat prin impuls, rezistență, cunoaștere, greutate și eliberare.*
CS 1.2. Gestionarea efortului fizic și expresiv în interacțiunea cu partenerul
- *exerciții de respirație sincronizată și mișcare comună;*
- *mișcări coordonate de ridicare, susținere, eliberare;*
- *practicarea momentelor de improvizație ghidată: reacție și adaptare la partener.*
CS 1.3. Exprimarea expresivității colective și interpersonale în duet
- *exerciții de contact-improvisation cu temă expresivă.;*
- *crearea unei fraze coregrafice de duet;*
- *exerciții de interacțiune corporală cu obiecte comune.*

CG 2 - *Utilizarea conținutului semantic și simbolic al relației corporale în duetul contemporan*

CS 2.1. Înțelegerea noțiunilor de interacțiune, echilibru și comunicare corporală
- *discuție și exemplificare: tipuri de relații în duet (sprijin, opoziție, complementaritate);*
- *exerciții de improvizație bazate pe reacție și „ascultare”;*
- *vizionare de momente în duet și analiză coregrafică.*
CS 2.2. Explorarea semnificațiilor expresive generate de contactul și distanța dintre parteneri
- *studiul mișcărilor bazate pe apropiere și depărtare (proximitate/distanță) între parteneri;*
- *improvizație cu atingere minimală, schimb de impulsuri corporale;*
- *crearea unei secvențe coregrafice inspirate de relația „apropiere/respingere/regăsire”.*
CS 2.3. Interpretarea și comunicarea intenției artistice prin relația corporală în duet
- *reinterpretarea unei fraze predate, schimbând intenția (conflict, armonie, sprijin, tensiune);*
- *exercițiu de improvizație dirijată - exprimarea unei emoții comune fără contact fizic;*
- *compoziție scurtă în perechi pe temă afectivă (sprijin, respingere, echilibru).*

CG 3 - *Integrarea variabilelor spațiale și temporale în mișcarea de duet*

CS 3.1. Coordonarea mișcărilor în relație cu spațiul comun
- *exerciții de deplasare comună în spațiu;*
- *exerciții cu variații de viteză și intensitate între parteneri;*
- *combinații cu variații de viteză și intensitate între parteneri.*
CS 3.2. Gestionarea contactului fizic și a transferului de greutate între parteneri
- *practicarea mișcărilor de sprijin reciproc și transfer parțial de greutate între parteneri;*
- *exerciții de contrabalans în mișcare lentă și controlată;*
- *improvizație în contact - schimbarea centrului comun în dinamica frazei.*
CS 3.3. Crearea și interpretarea frazelor coregrafice coordonate în duet, utilizând contraste spațio-temporale
- *construirea unei secvențe coregrafice bazate pe alternanța între apropiere/distanță și sincronizare/asimetrie;* - *adaptarea frazei comune la un suport sonor variabil;* - *interpretarea expresivă a unei fraze predate, prin modificarea intenției și a calității mișcării.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Relația corporală în duet și utilizarea punctelor de contact	- relația dintre corp și sol: presiune motrică; fluiditate; senzația de „înrădăcinare” și „ancorare”; - modalități de relaționare cu solul și de deplasare fluidă în duet: conexiuni comune cu solul prin mișcări de susținere și împingere; deplasări comune în proximitate corporală, prin greutatea partajată; respirație și flux al mișcării pentru continuitate și coerență corporală; schimb energetic între parteneri și sol. - relația corporală în duet: relația corporale bazată pe ascultare, reciprocitate și adaptare kinestezică; roluri dinamice - conducere, susținere, urmărire, oglindire; forme de contact și interdependență între parteneri ca mijloc expresiv; raportul corporal la intenția comună și la spațiul partajat. - centre de greutate individuale și comune: centrul propriu de greutate în raport cu cel al partenerului; echilibrul comun ca punct dinamic, nu static; centrul de greutate partajat în funcție de variațiile de înălțime, sprijin și intenție motrică; tensiune corporală pentru stabilitate și libertate de mișcare. - transferul greutății și echilibrul în contact: transfer conștient de greutate în parteneriat – de la rezistență la abandon controlat; contragreutate ca mijloc de mișcare comună; raportul dintre acțiune și reacție; principii biomecanice pentru menținerea siguranței și a continuității în mișcarea de duet; - principii de susținere și de lăsare a greutății; principiul „give and take”; echilibrul dintre a susține și a te lăsa susținut; alternanța rolurilor de partener activ și receptiv; rezistență și cedare ca sursă de expresie și dinamism; încredere reciprocă ca bază a relației corporale sigure și fluide; - siguranța corporală și controlul greutății: tehnici de prevenire a accidentelor în antrenamentul duetului; forța de impact și a distribuției greutății; respirația și centrul de echilibru în ridicări, sprijiniri și căderi comune; responsabilitatea reciprocă în relația de susținere; - transfer de energie și intenție prin atingere: atingeri de comunicare motrică; modalități de transmitere a energiei interne (impuls, rezistență, vibrație) partenerului; prezența intenției emoționale în calitatea contactului; fluxul energetic dintre corpuri; - ascultarea corporală: capacitatea de percepție tactilă și kinestezică a partenerului; intenția prin microsemnale corporale; prezența și reacția spontană; tăceri corporale (pauză, așteptare, receptivitate) ca parte a dialogului scenic; - translații între planuri în execuția mișcărilor: mișcări fluide între planurile vertical, mediu și orizontal; fluxul motric în tranzițiile nivelurilor; greutăți partajate în coborâri și ridicări; schimbări de plan ca instrument dramaturgic în construcția duetului; - încredere în partener: relații de colaborare bazate pe respect, responsabilitate și încredere fizică; transfer de greutate în contexte variate (ridicări, căderi, sprijiniri); limitele proprii și

Domenii de conținut	Conținuturi
	ale partenerului; limbaj comun de mișcare prin empatie și prezență corporală; - tipologii de relații corporale: tipuri diferite de relații scenice - conducător/urmăritor, reflexivă, opozițională, complementară, simbiotică; aplicabilitatea acestora în construcția de momente coregrafice; transformarea relației în funcție de intenția emoțională și contextul dramaturgic; - mișcare în oglindă executată cu partenerul: mișcări sincronizate prin reflecție; atenția la detalii (respirație, ritm, direcție, intenție); conceptul de „oglindă" către oglindire emoțională și energetică; alternanța imitării exactă și deformarea expresivă a gestului partenerului; - greutate corporală - conștientizare și încredere: propria greutate ca resursă expresivă; modalități conștiente în care greutatea influențează contactul, stabilitatea și mișcarea; încrederea în structura corporală proprie și a partenerului în situații de comune de relaționare; rafinarea echilibrului între control și abandon; - mobilitatea comună a axei corpului - noțiunea de centru comun de greutate: aliniamentul și mobilitatea axei corporale în raport cu partenerul; percepția centrului comun de greutate ca pivot al mișcării partajate; mișcări elicoidale și rotații comune; controlul axial în dinamică relațională; - echilibru și proximitate: echilibrul corporal în contexte de apropiere, intersecție și tensiune spațială; distanța ca instrument de comunicare scenică; stabilitate și expresivitate în forțele motrice ale duetului; echilibrarea centrului comun în timpul efectuării mișcării; - puncte de sprijin și contact corporal (palme, umeri, spate): zone multiple de contact ca surse de susținere și expresie; conștientizarea diferențelor de presiune, rezistență și direcție; contacte statice și dinamice; punctul de sprijin devine motor de energie și comunicare; - încrederea și receptivitatea în relația corporală: încrederea reciprocă prin exerciții de susținere și eliberare controlată; receptivitate emoțională și kinestezică; principii de etică corporală în lucrul de parteneriat; intențiile și ritmul intern în sincron; - greutate corporală: distribuire și adaptabilitate a greutății între parteneri în funcție de poziție și mișcare; contra balansul vectorilor de forță; greutatea ca element coregrafic definitoriu în duet; controlul tonusului muscular pentru mișcare eficientă; - stabilitate și control în mișcare comună: contro axial și al centrilor de echilibru; simultaneitatea mișcărilor în condiții de mobilitate sporită; tonus corporal pentru armonie și siguranță. - distribuția corporală în spațiul comun: configurații spațiale generate de duet; traiectorii individuale și comune; raportul dintre axele de deplasare și punctele de întâlnire; spațiul scenic variabil în funcție de distanță, orientare și intensitate; - raportul dintre corp–spațiu–obiect: relația dintre corpul dansatorului, spațiul scenic și obiectele prezente; obiectul care devine partener de mișcare și expresie; spațiul ca entitate

Domenii de conținut	Conținuturi
	activă; mișcarea umană și elementele materiale într-un discurs coregrafic coerent; - relația spațială: apropiere, distanțare, rotire, echilibru; - obiectul utilizat ca partener secundar: obiectul este transformat ca element de prelungire a corpului sau contrapunct expresiv; stabilirea unei relații afective și dinamice cu obiectul; manipularea obiectului în sincronizare cu mișcarea partenerului; dezvoltarea dramaturgiei duetului prin interacțiunea corporală cu obiectul.
Sincronizare kinestezică și non-verbală între parteneri	- centrare corporală raportată la comunicarea nonverbală a intenției în duet; - sincronizare vizuală și energetică: percepția vizuală și senzorială pentru alinierea temporală și calitatea comună a mișcării; atenția periferică pentru modificările de energie ale partenerului; intenția și direcția privirii pentru coerența duetului; sincronizarea energetică ca element expresiv, nu doar tehnic; - improvizație spate în spate pentru sincronizare: contactul indirect prin sprijin reciproc; modificări subtile ale presiunii, respirației și greutății pentru mișcare sincronă fără control vizual; reacție intuitivă la impulsurile partenerului; simț kinestezic și încredere reciprocă; - controlul tonusului și al respirației comune: nivelul de tensiune musculară sincronizat cu ritmul respirației al ambilor parteneri; inspirație/expirație ca declanșatori ai mișcării; tonus fluid pentru continuitate corporală; respirație comună pentru sincronizare și intensitate expresivă; - relația dintre conducere și urmărire: rolurile dinamice din duet (partener conducător/partener receptor); alternanța dintre inițiativă și răspuns; empatie la intenția celuilalt; conștientizarea diferenței dintre control și propunere; comunicare nonverbală prin mișcare; - dialog corporal prin contrast: comunicare prin opoziție de calitățile motrice (tensiune/relaxare, forță/fragilitate, viteză/lent); tensiune dramatică prin alternanță și ruptură; discurs corporal bazat pe diferență; contrastul ca mijloc expresiv de clarificare a intenției duetului; - mișcări complementare și opuse: folosirea multiplă a direcțiilor, energiei și a ritmurilor diverse dar interconectate; opoziția corporală în sincronizarea vizuală și tactilă; echilibrul scenic prin alternanța polarităților; mișcări contrastante într-o compoziție comună coerentă; - tensiune și relaxare în duet: modalități de susținere a intenției comune prin tensiune și de receptivitate prin intermediul relaxării; tensiunea ca sursă de energie și comunicare; unitatea fluxului motric prin sincronizarea eliberării; - echilibrarea contrastului: mișcări simultane divergente și convergente; echilibru dinamic între energii opuse; tranziții între contrast și armonie; - controlul forței și direcției: precizia aplicării forței în contact/gradare, orientare/intenție; direcția mișcării pentru a ghida partenerul fără pierderea echilibrului comun; impulsuri corporale în funcție de distanță și nivel;

Domenii de conținut	Conținuturi
	- fluiditatea și adaptabilitatea în contact: rezistența corporală transformată în flux continuu de reacție și adaptare; plasticitatea mișcării prin cedare și redirecționare; fluiditatea ca element de încredere și expresivitate; - sincronizarea respirației cu forța aplicată: legături conștiente între ritmul respirației și intensitatea forței; expirația specifică eliberării greutății iar inspirația pentru susținere; respirația comună în exercițiile de ridicare și sprijin; respirația comună ca liant energetic; - fraze coregrafice interdependente: fraze coregrafice construite prin alternanța acțiunilor între parteneri; principiul cauză–efect în mișcare; continuitate expresivă în fraze comune; relația dintre mișcările individuale și cele de ansamblu în duet; - fluxul comun și ritmul respirației: mișcarea ca prelungire a respirației comune; flux corporal sincron în mișcări circulare sau pendulare; respirația ca instrument de coerență scenică; energii unitare pentru o prezență comună; - sincronizare și disociere ritmică: mișcare comună sincronă și ritmuri disociate; capacitatea de menținere a identității individuale în contextul colectiv; poliritmia corporală; disocierea ca resursă dramaturgică a duetului; - adaptarea la traiectorii comune: trasee de deplasare individuale și partajate; viteză, direcție și nivel ajustate pentru menținerea proximității; simțul spațial comun; adaptabilitate continuă în compoziția scenică; - direcții comune și individuale: simultaneității ale mișcărilor orientate în direcții diferite; raportul dintre intenția personală și cea comună; diferențe de plan și de vectori ale mișcărilor ca mijloc de expresie; coerență energetică în diversitatea direcțională; - sincronizare spontană: intuiția motrică prin exerciții improvizatorice; momente de sincronizare naturală fără intenție conștientă; capacitatea de reacție instantanee la partener; prezență și focus total în mișcare; - percepție senzorială comună: toate canalele senzoriale activate (vizual, auditiv, tactil-kinestezic) în relația de duet; limbaj corporal comun bazat pe percepție simultană; tăcere, distanță și ritm intern ca forme de comunicare; rafinarea atenției partajate și a empatiei corporale.
Relația dintre intenția emoțională și calitatea dinamicii	- contraste de energie - ritm în execuția combinațiilor de mișcare; - expresivitate corporală - raportul cu muzica și atenția la intenția partenerului; - intenția mișcării prin privire, postură și gest - mesaj și direcție; - ritm intern comun - mișcare fără suport muzical; - intenție și contrast - mișcare simultană, alternativă; alternanță lent/rapid, static/dinamic; - elemente simbolice - dominare, încredere, sprijin; - control vizual și ritmic al mișcării partenerului; - tema într-un discurs corporal coerent prin colaborare și comunicare; - respirație ca inițiator al mișcării comune - fluxului de energie în duet;

Domenii de conținut	Conținuturi
	- puncte de contact expresive și integrarea expresiei personale în duet; - continuitate și comunicare – variația expresiei corporale în raport cu intenția; - energia și calitățile mișcării în funcție de claritatea mesajului; - construcția sensului prin mișcare – contraste afective și gestuale; - discurs coregrafic observat; - gest minimal cu semnificație clară; - ritmul, energia și intensitatea adaptate la reacția expresivă a partenerului; - ritmuri și dinamici emoționale în contrast; - transpunere personală a mesajului emoțional; - spațiul afectiv existent între parteneri și coerența emoțională; - relația privire–mișcare–energie, ascultare corporală și empatie motrică.

CLASA a XII-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - ***Operarea cu elemente de limbaj corporal specifice dansului contemporan în contextul duetului, prin abordarea modalităților de exprimare tehnică și artistică***

CS 1.1. Aplicarea elementelor coregrafice care determină un plasament corporal corect în relație cu partenerul
- *exerciții de coordonare în oglindă și complementaritate;* - *exerciții pentru controlul tensiunii musculare comune;* - *secvențe motrice în care partenerii construiesc împreună o formă corporală comună.*
CS 1.2. Consolidarea capacității de gestionare a energiei și a respirației comune în duet
- *exerciții de respirație și inițiere a mișcării comune;* - *combinații de mișcări bazate pe timing (pauze, reacții, reluări);* - *improvizație ghidată pe baza conceptului „leading–following”.*
CS 1.3. Exprimarea expresivității colective și interpersonale în duet
- *exerciții de contact improvization cu temă expresivă;* - *crearea unei fraze coregrafice de duet;* - *exerciții de interacțiune corporală cu obiecte.*

CG 2 - ***Utilizarea conținutului semantic și simbolic al relației corporale în duetul de dans contemporan***

CS 2.1. Înțelegerea și reprezentarea relației de interacțiune, echilibru și comunicare corporală
- *discuție ghidată: tipuri de relații corporale - sprijin, opoziție, complementaritate;* - *exerciții de reacție și „ascultare corporală”;* - *vizionare de duete contemporane (O. Naharin, A. Khan, P. Bausch).*
CS 2.2. Crearea de fraze coregrafice interdependente, cu accent pe comunicarea expresivă și flux comun
- *exerciții de construcție a unei fraze comune pornind de la mișcarea unuia dintre parteneri;* - *compoziție în duet: „o emoție, două perspective”;* - *explorarea noțiunii de opoziție și armonie în mișcare.*
CS 2.3. Interpretarea și comunicarea intenției artistice prin relația corporală
- *reinterpretarea unei fraze predate, schimbând intenția (conflict, armonie, sprijin, tensiune);* - *exercițiu de improvizație dirijată - exprimarea unei emoții comune fără contact fizic;* - *compoziție scurtă în perechi pe temă afectivă (sprijin, respingere, echilibru).*

CG 3 - ***Integrarea variabilelor spațiale și temporale în mișcarea de duet***

CS 3.1. Coordonarea mișcărilor în relație cu spațiul comun și cu partenerul
- *deplasări comune la unison în cerc, diagonală, oglindă;* - *variații de viteză și intensitate între parteneri;* - *„Dialog corporal” - reacția unuia la mișcarea celuilalt.*
CS 3.2. Integrarea mesajelor exprimate în cadrul discursului coregrafic prin raportare la discursul muzical
- *repetarea unei fraze coregrafice adaptând tempoul și accentele muzicale în duet;* - *ascultarea unui fragment muzical și construirea unei secvențe pe baza accentelor;* - *mișcări care dezvoltă sincronizarea individuală în raport cu muzica și partenerul.*
CS 3.3. Exprimarea ideilor coregrafice în duet prin utilizarea elementelor constitutive ale spațiului și ale formelor comune
- *crearea formelor duale în spațiul coregrafic;* - *compoziții care explorează proximitatea și distanța;* - *secvențe ce variază nivelurile spațiale în tehnica de pereche.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Relația corporală în duet și utilizarea punctelor de contact	- centrul de greutate comun raportat la: echilibru/stabilitate în mișcări sincronizate/complementare; - segmente corporale în „oglindă”/contrast (mișcări simetrice/asimetrice); - spațiul personal adaptat la spațiul partenerului (proximitate, distanță, traiectorii comune); - tipuri de tensiune musculară: activă, pasivă, de rezistență și de eliberare în contact cu partenerul; - principiul „push/pull”: transmitere/preluarea forței între parteneri, prin echilibrul comun; - sprijin reciproc: corpul partenerului devine punct de rezistență, sprijin sau propulsie; - conceptul de formă corporală în comuniune: unire, interdependență și echilibru vizual între parteneri; - greutate și echilibru în pereche: distribuirea punctelor de sprijin și a centrului comun de greutate; - principii de contact fizic în dans: puncte de sprijin, transfer de greutate, echilibru comun; - translații fluide între rolul de inițiator și cel care dă răspunsul; - forme statice și dinamice în spațiul comun: coordonarea pozițiilor celor doi parteneri; - control al distanței între parteneri: crearea efectelor de apropiere și separare în mișcare; - percepție spațială și conștientizarea propriului corp în raport cu corpul partenerului; - relație corp-obiect: contact direct, transfer de greutate, sprijin, mișcare în jurul și prin intermediul obiectului; - tranziții fluide între niveluri (sol, vertical, en l’air) în sincronizare cu partenerul; - conștientizare a spațiului vertical și a înălțimii corpului în duet; - raport între greutatea corporală, echilibru și suport reciproc în mișcări pe niveluri diferite.
Sincronizare kinestezică și non-verbală între parteneri	- traiectorii și volumetrie corporală în funcție de spațiul disponibil și de partener; - capacitatea de a iniția și de a răspunde la mișcarea partenerului printr-un flux continuu; - fraze coregrafice interdependente, cu accent pe reacție și complementaritate; - respirația: inspirație/expirație în pereche - reglarea ritmului comun pentru inițierea mișcării; - fluxul mișcării sincronizat cu variațiile spațio-temporale; - anticiparea ca o competență de completare a mișcărilor partenerului; - respirație, tempo și intensitate în sincron pentru o coerență expresivă; - corpurile partenerilor în relație de: simetrie, asimetrie, opoziție, complementaritate; - percepția spațiului și raport corporal cu partenerul; - sincronizare și variație ritmică: echilibru între unitate și diversitate în execuție;

Domenii de conținut	Conținuturi
	- raport mișcare-obiect prin: greutate, formă, textură, volum, echilibru; modalități de influențare; - echilibru și proximitate în relație cu coparticipantul; - comunicare nonverbală și conexiuni fizice pentru coerența expresivă a frazei coregrafice; - sincronizare/disociere ritmică între parteneri; - gesturi și mișcări care transmit conceptele de sprijin, respingere și echilibru; - capacitate de cooperare și reacție a partenerului pentru menținerea coerenței compoziției; - sincronizare și armonizare motrică fără contact fizic, cu dialog coregrafic subtil; relație cu partenerul prin adaptarea spontană la schimbările de tempo, direcție și intensitate ale mișcării acestuia; - reacție la semnale nonverbale - utilizarea privirii, respirației, contactului tactil; - semnificație simbolică a relației corporale: sprijinul ca încredere, contrastul ca tensiune, complementaritatea ca echilibru; - dinamică de forță și echilibru corporal în relația cu partenerul; - deplasări sincronizate în spațiul comun, respectând traiectoriile: cerc, diagonală, oglindă; - respirația ca inițiatoare a mișcării: transformarea fluxului respirator în impuls motric (expirația devine declanșatorul mișcării); - percepția timpului comun - conștientizarea duratei, ritmului și respirației colective în pereche; - momente de inițiere și finalizare a mișcării: execuție simultană sau decalată, în funcție de intenție.
Relația dintre intenția emoțională și calitatea dinamicii	- structuri sculpturale - folosirea planurilor și nivelurilor (sol, vertical, en l'air) pentru a genera forme dinamice; - intensități și calități ale contactului între parteneri în funcție de intenția coregrafică; - flux continuu în mișcări prin contact prin energia comună; - ascultare corporală și reacția senzorială: perceperea presiunii, direcției și intenției partenerului; - principiile compoziției în duet prin relația dintre mișcările partenerilor: simultaneitate, opoziție, reacție, alternanță; - structura frazei coregrafice: început, dezvoltare, climax, încheiere; continuitate și coerență în mișcare; - rolul de „leader" și „follower" - asumare alternativă a conducerii și receptării mișcării; - senzorial/percepție - direcția, intenția și energia transmise prin contact vizual, tactil; - semnale corporale subtile: anticiparea mișcării celuilalt prin observarea greutății, respirației și impulsului; - tipuri de relații corporale: sprijin, opoziție, complementaritate, interdependență; - intenție expresivă în relația corporală: cum se transmite încrederea, tensiunea, echilibrul sau conflictul prin contact și postură; - pauze comune - control al suspensiei și a reluării mișcării pentru crearea tensiunii expresive;.

Domenii de conținut	Conținuturi
	- viteză, intensitate și calitatea mișcării în funcție de partener și de caracterul muzical; - intenție și expresivitate în contextul duetului; - teme abordate din perspective diferite; - conexiune fizică și vizuală pentru conștientizarea dinamicii coregrafice; - emoție comună explorată prin mișcări complementare sau contrastante; - atenție distributivă pentru a urmări simultan ritmul muzicii și mișcările partenerului; - intenția frazei coregrafice și modul de transmitere prin mișcare - explorarea contrastelor de energie, tensiune și dinamica corporală; - interacțiune corporală și emoțională cu partenerul ca mijloc de expresie scenică prin adaptare coerentă la emoție; - relație emoțională cu partenerul prin gesturi, privire și spațiu scenic; - mișcare individuală în raport cu fraza muzicală și cu mișcarea partenerului pentru o execuție armonioasă; - fraze coregrafice coerente și expresive, sincronizate cu structura muzicală și dinamica; - empatie motrică și anticipare: capacitatea de a „simți” intenția partenerului și de a răspunde coerent și creativ în cadrul secvenței de duet; - mișcarea propriului corp și a partenerului adaptate la ritmul și accentele muzicale; - mișcări contrastante între parteneri pentru evidențierea dinamicii relaționale; - secvențe motrice în conexiune pentru coerență vizuală și expresivă; - accente muzicale și transpunerea acestora în execuția corporală; - respirație proprie și cea a partenerului: ascultare corporală și empatie motrică; - capacitatea de ajustare a mișcării proprii la ritmul și accentele muzicale; - mișcări contrastante: lent/rapid și de intensitate (static/dinamic) pentru crearea efectelor expresive; - mișcarea proprie adaptată la energia și dinamica partenerului.

SUGESTII METODOLOGICE

Strategiile didactice recomandate pentru disciplina ***Duet dans contemporan*** se bazează pe o abordare progresivă și experiențială, în care accentul se pune pe trăirea directă a mișcării și pe dezvoltarea colaborării autentice între parteneri. Fiecare lecție începe cu exerciții de încălzire și adaptare progresivă, incluzând activități de respirație, mobilitate și activarea segmentelor corporale, atât individual, cât și în perechi, pregătind astfel corpul pentru contact, echilibru și variații de nivel. Aceste exerciții inițiale nu au doar un rol tehnic, ci facilitează conștientizarea corporală și adaptarea spontană la partener.

Procesul de învățare se construiește pe principiul explorării directe și colaborative: elevii sunt încurajați să descopere soluții de mișcare pornind de la teme concrete, precum greutatea comună, echilibrul partajat, rezistența și cedarea controlată. Profesorul creează un cadru sigur și deschis, în care contactul fizic, încrederea și comunicarea corporală pot fi experimentate liber. Astfel, învățarea prin descoperire devine centrală, iar alternanța dintre exerciții tehnice structurate și improvizație ghidată stimulează libertatea expresivă și capacitatea de reacție la partener.

Activitățile sunt gradate progresiv, pornind de la exerciții simple de coordonare și sincronizare, ajungând la la forme complexe coregrafice de duet. Lucrul colaborativ se sprijină pe observație reciprocă și reflecție comună asupra procesului de creație, iar folosirea înregistrărilor video permite analiza detaliată atât individuală, cât și de grup. Învățarea senzorială se dezvoltă prin exerciții de percepție tactilă, ascultare corporală și sincronizare a respirației, în timp ce explorarea interdisciplinară, integrarea muzicii, a artelor vizuale sau a poeziei, sprijină conturarea intenției artistice și a expresivității.

Practicile de *Contact Improvisation* sunt utilizate pentru dezvoltarea încrederii reciproce și a controlului comun al greutății, iar task-urile de compoziție permit elevilor să creeze fraze coregrafice bazate pe acțiuni concrete, precum împingere, tragere, sprijin, alunecare sau rotație comună. În paralel, exercițiile de improvizație în oglindă sau în contrast antrenează percepția vizuală și kinestezică.

Siguranța fizică și protecția corporală sunt prioritare: profesorul explică și demonstrează tehnici sigure de contact și ridicare, iar exercițiile progresive de încredere sunt concepute pentru protejarea coloanei vertebrale și a articulațiilor. Spațiul de lucru trebuie să fie liber de obstacole, bine ventilat și prevăzut cu suprafață elastică. Fiecare secvență practică este urmată de un moment de reflecție verbală sau scrisă, prin care elevii analizează experiența relației cu partenerul, dificultățile întâmpinate și modul în care emoția se reflectă în contactul fizic.

Profesorul ghidează elevii să coreleze mișcarea cu intenția emoțională și cu semnificația artistică a duetului, folosind resurse variate precum videoproiecții cu fragmente din lucrări de *Contact Improvisation* (Steve Paxton, Nancy Stark Smith, DV8 Physical Theatre), mărturii și interviuri cu coregrafi contemporani, muzică diversă, ambientală, percuție, voce sau tăcere, și materiale vizuale (fotografii, picturi, poezie) care stimulează improvizația și creativitatea.

Astfel, strategiile didactice recomandate combină rigurozitatea tehnică cu libertatea de expresie, dezvoltând simultan autonomia artistică, sensibilitatea corporală și capacitatea de colaborare și comunicare prin mișcare, pregătind elevii pentru abordări performative complexe și pentru integrarea responsabilă în creația coregrafică colectivă.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

- Autard, Smith; M., Jacqueline - *Dance Composition*, ediția a șasea, Methuen Drama, 2010;
- Bell, Cheryl - *The Dance Technique of Lester Horton*, A Dance Horizons Book, Princeton Book Company, Publishers, 1992;
- Berdiaev, Nikolai - *Sensul creației*, Editura Humanitas, București, 1992;
- Butterworth, Jo; Sanders, Lorna - *Fifty Contemporary Choreographers,* Routledge, 2021;
- Căciuleanu, Gigi - *Vânt, Volume, Vecto*ri, Editura Curtea Veche, București, 2008;
- Ciobanu, Maia - *Aspecte ale relației sunet - mișcare. Textul muzical ca element al spectacolului coregrafic*, București, 2002;
- Cools, Guy - *In-Between Dance Cultures On the Migratory Artistic Identity of Sidi Larbi Cherkaoui and Akram Khan,* Valiz, Amsterdam, 2015;
- Delacroix, Henri - *Psihologia artei*, Editura Meridiane, București, 1983;
- Ekman, Paul - *Emoții date pe față*, Editura Trei, București, 2019;
- Feldenkrais, Moshe - *Trezește inteligența corpului tău, Tehnici fundamentale pentru reprogramarea corporală și transformarea personalității*, Editura Vidia, București 2014;
- Horosko, Marian - *Martha Graham - The Evolution of Her Dance Theory and Training*, University press of Florida, 2002;
- Huyghe, Rene - *Dialog cu vizibilul*, Editura Meridiane, 1981;
- Humphrey, Doris - *The Art of Making Dances*, A Dance Horizons Book, Princeton Book Company, Publishers, 1987;
- Ianegic, Raluca - *Trasee coregrafice*, Ed. U.N.A.T.C. Press, București, 2007;
- Ianegic, Raluca - *Void and Plenitude, concepte fundamentale ale spectacolului coregrafic modern*, Ed. Institutului Cultural Român, București, 2004;
- Iorgulescu, Liliana - *Timp, Spațiu, Materie în Limbajul Coregrafic,* U.N.A.T.C. Press, Bucureşti, 2014;
- Laban, Rudolf; Ullman, Lisa - *The Mastery of Movement*, Dance Books, Alton, 2011;
- Limón, José - *An unfinished memoir,* Published by University Press of New England, Hanover and London, 1999;
- Meyer, Marion - *Pina Bausch, The Biography,* Oberon Books London, 2017.
- Mitra, Royona - *Akram Khan, Dancing New Interculturalism*, Palgrave Macmillan, 2015;
- Moraru, Ion - *Psihologia creativității*, Editura Victor, București 1997;
- Paxton, Steve - *Gravity*, Contredanse, 2018;
- Perces B.Marjorie; Forsythe, Ana Marie; Bell, Cheryl - *The Dance Technique of Lester Horton*, A Dance Horizons Book, Princeton Book Company, Publishers, 1992;
- Preger-Simon, Marianne - *Dancing with Merce Cunningham*, University press of Florida, 2019.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Instituție de apartenență, localitate, județ
Responsabil MEC Prof. LILIANA BOBEICĂ	Ministerul Educației și Cercetării
Responsabil CNCE Prof. LĂCRĂMIOARA-ANA PAULIUC	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare
Coordonator științific Conf. univ. dr. habil. NICOLETA - CRISTINA DEMIAN	Academia Națională de Muzică „Gheorghe Dima”, Cluj-Napoca
Lect. Univ. dr. CRISTINA TODI	Universitatea Națională de Arte „George Enescu”, Iași
Prof. DOINA NICOLETA GEORGESCU	Liceul de Coregrafie „Floria Capsali”, structură arondată Colegiului Național de Arte „Dinu Lipatti”, București
Prof. SIMONA CRISTINA PARASCHIVU	Liceul de Coregrafie „Floria Capsali”, structură arondată Colegiului Național de Arte „Dinu Lipatti”, București
Prof. KRISTA SANDU	Liceul de Coregrafie „Floria Capsali”, structură arondată Colegiului Național de Arte „Dinu Lipatti”, București

Anexa nr. 300

Programa școlară
pentru disciplina

Repertoriu individual

Clasele a IX-a și a XII-a
Curriculum de specialitate (CS)

Filiera vocațională, profilul artistic,
specializarea
coregrafie - dans contemporan

Învățământ liceal

- 2026 -

Anexa nr. 300
Programa școlară pentru disciplina *Repertoriu individual,* clasele a IX-a - a XII-a, curriculum de specialitate (CS)

- ***Filiera vocațională, profil artistic, specializarea coregrafie – dans contemporan***

NOTĂ DE PREZENTARE

Programa școlară pentru disciplina ***Repertoriu individual (pentru specializarea Dans contemporan)*** reprezintă o ofertă curriculară de specialitate pentru învățământul liceal, *filiera vocațională, profil artistic, specializarea Coregrafie* începând din anul școlar 2026-2027. Disciplina ***Repertoriu individual (pentru specializarea Dans contemporan)*** se regăsește în *Anexa 14 la OMEC nr. 4350/20.06.2025 - Planul-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, filiera vocațională, profil artistic, specializarea Arte vizuale,* în *Curriculum de specialitate* (CS).

În elaborarea programei, s-a avut în vedere raportarea la cadrul legislativ și documentele strategice generale și specifice care susțin studiul disciplinelor:
- ***Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023***, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Regulamentul-cadru de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar***, aprobat prin Ordinul ministrului educației nr. 5.726/2024, , cu modificările și completările ulterioare;
- ***Regulamentul de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar cu program de artă***, aprobat prin Ordinul Ministerului Educației și Cercetării nr. 3717/01 aprilie 2025, , cu modificările și completările ulterioare;
- ***Planurile-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi***, filiera vocațională, profilul artistic, specializarea arte vizuale din Anexa nr. 14 la O.M.E.C. nr. 4.350/20.06.2025 privind aprobarea Planurilor-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Profilul de formare al absolventului***, OME nr. 6731/2023, care asigură coerența verticală a parcursul școlar, (competențe-cheie +atribute prioritare)
- *documente europene relevante la nivel general și, mai ales, pentru disciplină(Recomandarea Consiliului UE privind competențele-cheie, Cadrul european al calificărilor, Rapoarte OECD/UNESCO, Cadre de referință etc.)*
- *o alte documente/studii specifice Curriculumului Național și curriculumului disciplinei – de exemplu, cu valoare pentru sugestiile metodologice ale programei școlare.*

Bugetul de timp alocat disciplinei este următorul:

Repertoriu individual (pentru specializarea dans contemporan)				
Clasa	a IX-a	a X-a	a XI-a	a XII-a
Nr. ore/ săptămână	1	1	1	2

Disciplina ***Repertoriu individual*** oferă elevilor un cadru educațional deschis, dinamic și interdisciplinar, unde se explorează diverse tehnici și stiluri caracteristice dansului contemporan, cu accent pe dezvoltarea expresiei artistice personale și a capacității de interpretare coregrafică. Cursul are menirea de a pune în valoare atât abilitățile tehnice dobândite, cât și sensibilitatea artistică proprie către procesul de explorare, descoperire și expresie personală. Cursul are rolul de a stimula gândirea creativă, de a dezvolta expresivitatea corporală și emoțională și de a cultiva capacitatea de reflecție asupra actului artistic.

Procesul de învățare în cadrul disciplinei ***Repertoriu individual*** se construiește în jurul formării unei relații profunde dintre dansator și materialul coregrafic abordat. Accentul cade nu doar pe reproducerea fidelă a mișcării, ci pe înțelegerea sensului artistic al acesteia și pe asumarea unei interpretări personale, autentice. Activitățile sunt concepute astfel încât să sprijine dezvoltarea

expresivității individuale, conștientizarea corporală și autonomia artistică a elevului, într-un cadru care respectă ritmul propriu de evoluție și potențialul fiecăruia.

Organizarea procesului didactic îmbină studiul tehnic cu explorarea creativă. Profesorul propune exerciții, teme și secvențe coregrafice care urmăresc perfecționarea controlului corporal, a preciziei și a prezenței scenice, dar în același timp încurajează reflecția și experimentul. Alternarea între momentele de analiză tehnică și cele de interpretare expresivă oferă elevului ocazia de a înțelege dansul ca pe un act viu, încărcat de intenție și semnificație. În acest context, repertoriul devine un pretext pentru cercetare artistică și autodescoperire.

Profesorul are rolul de mentor și ghid, însoțind elevul într-un proces de construcție personală. Prin feedback individualizat și observație directă, el ajută elevul să își rafineze mijloacele de expresie și să înțeleagă raportul dintre tehnică, intenție și comunicare scenică. Procesul de învățare se bazează pe un dialog permanent între rigoarea formală a mișcării și libertatea interioară a interpretării. Astfel, fiecare moment coregrafic este trăit și reinterpretat dintr-o perspectivă unică, adaptată sensibilității și personalității elevului.

Competențele prevăzute pe fiecare nivel de pregătire din cadrul ciclului liceal se traduc în sarcini tot mai complexe, pe măsura maturizării fizice și psihice a elevilor.

Structura programei școlare include, pe lângă nota de prezentare, următoarele elemente:

- Competenţe generale;
- Competenţe specifice şi exemple de activităţi de învăţare;
- Domenii de conținut și conţinuturi;
- Sugestii metodologice.

Competenţele sunt ansambluri structurate de cunoştinţe, abilităţi şi atitudini dezvoltate prin învăţare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte particulare diverse.

Competenţele generale vizate la nivelul disciplinei dans contemporan jalonează achiziţiile de cunoaştere ale elevului la sfârşitul ciclului liceal. Acestea concură la dezvoltarea aptitudinilor psihomotrice, formarea capacității elevilor de valorificare a potențialului creativ și motric, dezvoltarea trăsăturilor de personalitate favorabile integrării în grup.

Competenţele specifice sunt derivate din competenţele generale, reprezintă etape în dobândirea acestora şi se formează pe durata unui an şcolar. Pentru realizarea competenţelor specifice, în programă sunt propuse exemple de activităţi de învăţare care valorifică experienţa concretă a elevului şi care integrează strategii didactice adecvate unor contexte de învăţare variate. Prezenta programă propune o ofertă flexibilă, care permite cadrului didactic să completeze sau să înlocuiască activităţile de învăţare în funcţie de aptitudinile elevilor cu care lucrează. Se urmăreşte astfel realizarea unui demers didactic personalizat, care să asigure formarea competenţelor prevăzute de programă în contextul specific al fiecărei clase şi al fiecărui elev. În cadrul pregătirii individuale, elevii experimentează elemente de improvizație, compoziție coregrafică și expresivitate scenică, descoperind multiplele moduri prin care intenția, emoția și relația pot genera sensuri artistice. Procesul de lucru pune accent pe autenticitate, explorare corporală, colaborare și asumarea unei viziuni personale. Prin activități practice, exerciții de improvizație și reflecție asupra propriilor creații, elevii își dezvoltă atât competențele tehnice și creative, cât și abilități socio-emoționale, precum empatia, responsabilitatea și comunicarea autentică.

Procesul de învățare este susținut de utilizarea resurselor vizuale și tehnologice moderne, filmări ale exercițiilor, înregistrări video ale repetițiilor sau fragmente din spectacole, care oferă elevului un instrument valoros de autoanaliză. Vizionarea și analiza acestor materiale stimulează reflecția asupra propriei prezențe scenice și asupra detaliilor care definesc coerența expresiei corporale. Astfel, dansatorul devine propriul său observator, învățând să se corecteze și să-și rafineze intențiile artistice.

Mijloacele didactice utilizate includ un spațiu de lucru adecvat, muzică variată, echipament specific și materiale de documentare coregrafică. Jurnalul de lucru, utilizat constant, devine un instrument de reflecție și autoevaluare, prin care elevul își notează observațiile, intențiile artistice și progresul realizat. Această practică dezvoltă conștientizarea procesului personal de învățare și consolidează autonomia creativă.

Evaluarea la disciplina ***Repertoriu Individual*** are un caracter preponderent formativ și procesual. Ea nu se bazează exclusiv pe performanța punctuală, ci pe evoluția continuă, pe implicarea artistică și pe profunzimea interpretării. Observarea permanentă, discuțiile reflexive și evaluarea finală, realizată prin prezentarea unei lucrări coregrafice individuale, permit o analiză complexă a dezvoltării elevului. Criteriile de apreciere includ corectitudinea execuției tehnice, expresivitatea și prezența scenică, originalitatea interpretării, capacitatea de argumentare artistică și evoluția personală pe parcursul procesului de lucru.

Profesorul cultivă un climat de încredere și deschidere, în care feedbackul este descriptiv, nu normativ, iar greșeala este percepută ca parte firească a procesului de descoperire artistică. Elevul este încurajat să-și asume propriile alegeri și să exploreze multiple forme de expresie, fără teama de a se îndepărta de convențiile formale. Lecțiile devin astfel spații de cercetare și dialog, unde dansul este privit ca limbaj de comunicare și cunoaștere de sine.

Conectarea cu alte discipline artistice, precum *Tehnici de Dans, Improvizație coregrafică, Laborator de Creație, Arta actorului sau Istoria baletului*, oferă o perspectivă interdisciplinară, esențială în formarea unui artist complet. Prin colaborare, reflecție și experiment, elevul învață să integreze dansul într-un context cultural și expresiv mai amplu, devenind conștient de rolul său în actul scenic.

În concluzie, ***Repertoriul individual*** nu este doar o disciplină de interpretare, ci o platformă de formare artistică complexă. Ea dezvoltă gândirea scenică, autonomia creativă și capacitatea de a transmite emoție prin mișcare. Elevul învață să transforme tehnica în expresie, mișcarea în sens, iar dansul într-un act viu de comunicare între sine și lume. Prin această abordare, disciplina contribuie la conturarea unui artist matur, conștient și autentic – un dansator care gândește, simte și creează în același timp.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Operarea cu tehnici și principii ale dansului contemporan în construirea unui repertoriu individual expresiv**
CG2	**Dezvoltarea capacității de interpretare creativ artistică prin construcția, adaptarea și prezentarea repertoriului coregrafic propriu**
CG3	**Valorificarea expresivității corporale și emoționale în construirea rolului scenic**

CLASA a IX-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Operarea cu tehnici și principii ale dansului contemporan în construirea unui repertoriu individual expresiv*

CS 1.1. Dezvoltarea capacității de interpretare personală a frazei coregrafice
- *studiul și interpretarea unei secvențe coregrafice;* - *exerciții de transformare a intenției inițiale prin mijloace expresive proprii (energie, calitate, tempo);* - *structurarea segmentelor coregrafice într-un context scenic minimal.*
CS 1.2. Integrarea elementelor de tehnică (dinamică, ritm, respirație) în interpretarea individuală
- *exerciții de respirație conștientă aplicată - coordonarea inspirației și expirației cu inițierea, direcția și finalul mișcărilor;* - *selectarea repertoriului urmărind calitățile elevului;* - *improvizație ghidată bazată pe variații de ritm, prin adaptarea mișcării la modificările de tempo și accente muzicale.*
CS 1.3. Evoluția artistică prin compunerea și prezentarea secvenței coregrafice proprii
- *aplicarea mișcărilor din vocabularul tehnic al dansului contemporan și structurarea lor într-o frază coerentă;* - *exerciții de modificare a spațiului și a timpului pentru diversificarea expresiei coregrafice;* - *exerciții de proiecție scenică (prezență, focus, intenție) și integrarea acestora în prezentarea finală.*

CG 2 - *Dezvoltarea capacității de interpretare creativ artistică prin construcția, adaptarea și prezentarea repertoriului coregrafic propriu*

CS 2.1. Crearea unei fraze coregrafice originale pornind de la o temă propusă
- *explorarea unor idei și emoții asociate temei prin gesturi, poziții și mișcări spontane;* - *adaptarea intensității, vitezei și accentelor pentru a sublinia emoția sau mesajul variației;* - *adăugarea elementelor de stil personal și a intenției scenice pentru a crea o frază coregrafică.*
CS 2.2. Gestionarea procesului de lucru și a pregătirii repertoriului propriu
- *exerciții de consolidare a memoriei motrice;* - *exersarea multitudinii de variații;* - *planificarea unei sesiuni individuale de repetiție.*
CS 2.3. Utilizarea elementelor specifice personajului interpretat
- *exerciții de observare și analiză - studierea trăsăturilor personajului: postură, gest, ritm interior, energie, intenție;* - *exerciții de contrast - interpretarea aceleiași fraze din perspective diferite;* - *exerciții de expresie bazate pe „corp narativ”, prin povestirea unei acțiuni sau stări prin mișcare, fără utilizarea cuvintelor, cu accent pe intenție și relația cu spațiul scenic.*

CG 3 - *Valorificarea expresivității corporale și emoționale în construirea rolului scenic*

CS 3.1. Identificarea parametrilor spațio-temporali din coregrafia interpretată
- *exerciții de valorificare a propriei mișcări prin improvizație;* - *exerciții de orientare spațială folosind diferite direcții și niveluri pentru a înțelege distribuția în spațiul scenic;*

- *exersarea coordonatei spațiu–timp în relație cu structura muzicală, menținând claritatea traseului și a duratei mișcării.*
CS 3.2. Adaptarea repertoriului propriu la cerințele unei prezentări scenice complexe
- *exerciții pentru adaptarea repertoriului la contextul scenic;* - *exersarea interacțiunea dintre corp, spațiu și mijloace tehnice;* - *aplicarea coerenței vizuale și expresive a ansamblului scenic.*
CS 3.3. Transpunerea mesajului coregrafic în expresie scenică autentică
- *analiza din punct de vedere corporal și emoțional a temelor abordate în repertoriu;* - *ajustarea frazei coregrafice la diferite spații (sală, scenă, spațiu alternativ);* - *elaborarea unei sinteze scrise asupra experienței scenice.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Elemente stilistice și interpretative	- fraza coregrafică din repertoriul contemporan - structură, ritm, intenție; - intenția coregrafică și expresia corporală asociată; - aliniament, respirație, control - execuția corectă a mișcărilor conform principiilor tehnicii contemporane; - mișcarea în raport cu emoția, experiența personală și contextul scenic; - libertatea creativă în cadrul structurii coregrafice - variații, inserții, improvizație dirijată; - contraste motrice - fluiditate/fragmentare, tensiune/relaxare; - fraze coregrafice - ritm, energie, textură a mișcării; - variații de tempo și intensitate în reinterpretarea individuală a unei secvențe coregrafice; - moment coregrafic în raport cu potențialul corporal; - secvența coregrafică - adaptarea la expresia și caracterul propriu de interpretare; - vocabular tehnic contemporan - combinații de mișcări pentru transmiterea temei.
Limbaj coregrafic și mijloace de expresie corporală în cadrul interpretării scenice individuale	- comunicare artistică prin corporalitate conștientă; - fraza coregrafică și adaptarea la spațiu scenic limitat; - relația corp-spațiu-privitor în contexte scenice reduse; - prezență scenică și concentrare în absența decorurilor sau recuzitei; - respirație activă și pasivă în dansul contemporan; - ritm natural al respirației și influența asupra fluxului mișcării; - respirație, greutate, echilibru, transfer de energie; - dinamică a mișcării - variații de intensitate, forță, viteză; - schimbarea ritmului - accelerando, ritardando, pauze; - calitățile mișcării - alternanță între fluiditate, fragmentare, rapiditate, lentoare; - tipuri de mișcare specifice dansului contemporan; - niveluri corporale - sol, verticală, en l'air; - direcții de mișcare - frontal, lateral, diagonal, circular; - focalizare și evidențiere a momentelor cheie ale frazei coregrafice; - contraste dinamice lent/rapid, moale/aspru, susținut/fragmentat; - vizualizare mentală a mișcării - imaginație motrică;

Domenii de conținut	Conținuturi
	- segmentare a frazei coregrafice - unități motrice și reconstrucție în ansamblu; - elemente tehnice personale - vocabular motric propriu (fall/recovery, contraction/release, spirale, suspensii); - sesiune de repetiție personală - obiective tehnice, expresive, de memorie motrică; - autoevaluare a progresului - puncte forte și direcții de îmbunătățire; - strategii de concentrare și focus mental - atenție și conștientizare corporală; - simbolism vizual și impact estetic - lumină, spațiu, emoție; - caracteristicile personajului - energie, intensitate, atitudine; - fraza coregrafică inspirată din text, imagine sau context teatral - transpunerea emoțiilor personajului; - orientare spațială - direcție, nivel, plan, traseu, centrul scenei; - atenție scenică și orientare în structura coregrafică; - echilibru și schimbare de direcție în deplasare; - adaptarea scenică - scenă frontală, spațiu circular, spațiu neconvențional; - trăsături psihologice și expresie motrică (greutate, tensiune, tempo, direcție); - trasee coregrafice - analiză și reprezentare grafică (direcție, sens, formă geometrică); - traseu al mișcării în raport cu durata - mișcare lungă/scurtă, continuă/intermitentă; - coordonare spațio-temporală - deplasări, opriri, schimbări de direcție corelate cu muzica; - continuitate scenică - tranziții fluide între momentele de dans și pauze performative; - intensitatea mișcării raportată la distanță față de public și unghiurile vizuale; - extensii ale mișcării - susținere, opoziție, echilibru, accent expresiv; - coordonarea deplasărilor și pozițiilor în raport cu reperele spațiale și vizuale; - orientarea corporală în raport cu sursele de lumină și elementele scenografice.
Dimensiuni expresive și creative ale interpretării coregrafice	- autonomie artistică și integrarea muzicalității în mișcarea personală; - context scenic - scenografie, lumină, spațiu, sonorizare, public; - fraza coregrafică și adaptarea la diferite condiții de spațiu sau ritm; - mișcarea în raport cu ritmul și dinamica ansamblului scenic - muzică, lumini, costume; - spațiul scenic - devierea traseelor, niveluri, planuri, diversificarea interpretării; - influența luminii asupra percepției mișcării și a expresiei corporale; - relația dintre mișcare și proiecția umbrei - direcție, intensitate, volum scenic; - spațiul scenic ca partener activ al interpretării - distanță, profunzime, niveluri; - concentrare și gestionare a emoțiilor în condiții de spectacol; - compoziție coregrafică coerentă - interacțiunea dintre corp și spațiu;

Domenii de conținut	Conținuturi
	- autoevaluare și reflecție asupra performanței proprii - repetiție, scenă, filmare; - puncte cheie în fraza coregrafică - variații de intensitate și viteză, impact asupra mesajului; - mișcare și expresie corporală - adaptare la condițiile scenice (spațiu restrâns/deschis, lumină frontală/laterală); - intenție coregrafică și context vizual - iluminare, culoare, intensitate; - privirea și direcția scenică - puncte de interes în spațiul scenic; - corpul în relație cu spațiul scenic și publicul; - tema coregrafică și elementele esențiale ale expresiei corporale; - sincronizarea accentelor muzicale și ritmice cu mișcările - sublinierea emoției sau a temei; - adaptabilitate emoțională la spațiul scenic; - structura frazei coregrafice - introducere, dezvoltare, final; - obiecte și costume simbolice - elemente vizuale cu valoare expresivă; - accesorii și costum - suport expresiv al personajului scenic; - expresie personală și intenție scenică - componente ale complexității mișcării; - amplitudine și extensie a mișcării - impact vizual și expresiv; - prezență scenică - identitatea personajului în mișcare, pauze, tranziții; - identitate scenică coerentă - privire, prezență.

CLASA a X-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Operarea cu tehnici și principii ale dansului contemporan în construirea unui repertoriu individual expresiv*

CS 1.1.Dezvoltarea capacității de interpretare personală a unei fraze coregrafice
- *studiul și interpretarea unei secvențe coregrafice preexistente;* - *exerciții de transformare a intenției inițiale prin mijloace expresive proprii (energie, calitate, tempo);* - *interpretarea frazelor coregrafice într-un cadru scenic esențializat.*
CS 1.2. Integrarea elementelor de tehnică în interpretarea individuală
- *exerciții de conștientizare corporală aplicată - coordonarea momentelor de inițiere, direcție și de finalizare a mișcărilor;* - *selectarea repertoriului în funcție de posibilitățile naturale de mișcare ale elevului;* - *improvizație ghidată pe variații de ritm - adaptarea mișcărilor la schimbări de tempo sau accente muzicale.*
CS 1.3. Dezvoltarea capacității de a structura mișcări contemporane într-o frază coregrafică personală
- *alegerea unor mișcări din vocabularul tehnic contemporan (fall/recovery, contraction/release, spirale, suspensii) și structurarea lor într-o frază coerentă;* - *exerciții de modificare a spațiului și a timpului pentru diversificarea expresiei coregrafice;* - *exerciții de improvizație cu teme propuse de elev.*

CG 2 - *Dezvoltarea capacității de interpretare creativ artistică prin construcția, adaptarea și prezentarea repertoriului coregrafic propriu*

CS 2.1. Investigarea conexiunii dintre intenția emoțională și calitatea mișcării în interpretarea repertoriului
- *exerciții de improvizație ghidată pe teme emoționale;* - *analiza și reinterpretarea unei fraze coregrafice;* - *adăugarea elementelor de stil personal și a intenției scenice pentru a crea o frază coregrafică unică.*
CS 2.2. Utilizarea elementelor de compoziție pentru construcția lucrării coregrafice
- *recompunerea unei fraze schimbând direcțiile de deplasare (diagonală/cerc, centru/margine);* - *exercițiu de „fragmentare” și „recombinare”;* - *exersarea variației alese cu diferite modalități de intensitate.*
CS 2.3. Interpretarea individuală cu coerență scenică, intenție expresivă și prezență corporală asumată
- *exercițiu de „prezență tăcută” - modalități de a transmite emoția prin privire și postură;* - *exersarea momentelor scenice bazate pe comunicarea cu publicul;* - *formularea concluziilor personale privind importanța expresivității în performanță.*

CG 3 - *Valorificarea expresivității corporale și emoționale în construirea rolului scenic*

CS 3.1. Modificarea stării de interpretare
- *exercițiu de expresivitate: redarea aceleiași secvențe prin prisma unor emoții diferite (curaj, teamă, bucurie, melancolie);* - *vizionare și analiză comparativă a două interpretări (una neutră, una expresivă);* - *exercițiu de respirație și focalizare - conștientizarea stării corporale.*
CS 3.2. Integrarea stimulilor externi în generarea de stări și idei coregrafice proprii
- *construirea unei secvențe de dans în care starea se transformă gradual;*

- *antrenarea răspunsurilor la influențe exterioare (muzică, imagine, text poetic) pentru a genera o stare interpretativă nouă;* - *exerciţiu de „contra-timp”pentru conştientizarea temporalităţii.*
CS 3.3. Explorarea noțiunilor de intenție scenică, prezență corporală și comunicare nonverbală în dansul contemporan
- *exersarea dezvoltării capacității de reflecție critică asupra propriei interpretări prin raportarea la modele coregrafice;* - *aprofundarea solo-ului pentru apariția scenică;* - *explorarea transformării unei secvențe tehnice prin modificarea intenției scenice.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Elemente stilistice și interpretative	- structură - ritm – intenție, asociate în fraza coregrafică contemporană; - emoția, experiența personală și contextul scenic; - comunicare artistică prin corporalitate conștientă; - libertate creativă în structura coregrafică - variații, inserții, improvizație dirijată; - adaptare la spațiul scenic mic, neconvențional, gol; relația corp-spațiu-privitor în condiții scenice reduse; - ritm natural respirator imprimat asupra fluxului mișcării; - dinamica, tempo și intensitate în variații de forță, viteză; - motricitate specifică dansului contemporan; - mișcări proprii exprimării ideilor, emoțiilor personale; - succesiune motrică - structură coerentă; - amplitudinea/extinderea mișcării - impact vizual/expresiv; - focalizare motrică pentru momente cheie; - relația emoție/calitatea mișcării: energie, fluiditate, accent, direcție; - emoții contrastante: bucurie, tensiune, vulnerabilitate, reținere și calitățile mișcării asociate: fluid, fragmentat, sacadat, expansiv; - energia și intenția mișcării transformate în raport cu starea interioară; - variante interpretative ale aceleiași secvențe coregrafice: forță, fragilitate, tensiune; - expresivitatea în variante interpretative; - diferențe între interpretare narativă/abstractă; - emoție dominantă, subtext coregrafic, scop expresiv al mișcării; - variabile spațiale, temporale și dinamice în construcția versiunii proprii a frazei coregrafice.
Limbaj coregrafic și mijloace de expresie corporală în cadrul interpretării scenice individuale	- aliniament, respirație, control - execuția corectă a mișcărilor în acord; - conștientizare corporală: aliniere posturală, direcția privirii, raportarea la spațiu; - punctul de execuție al mișcării - modificări și adaptări; - timpul de execuție - variații și schimbări ritmice; - parametri ai mișcării: greutate, flux, direcție, intensitate, amplitudine, ritm și frază coregrafică - durată, accelerație, respirație, pauză; - „Dinamic layering” - suprapunerea calităților de mișcare; - direcția energiei în corp - mișcare din centru spre periferie; - harta de mișcare - traiectorie și intenție spațială;

Domenii de conținut	Conținuturi
	- centrul de greutate - variații verticale laterale (sus/jos, stânga/dreapta); - ordinea secvențelor de mișcare - modificări de flux și continuitate; - izolare corporală (body isolation): dinspre cap, umeri, pelvis, genunchi; - elemente non kinetice transpuse în mișcare: imagini, cuvinte, sunete convertite în gest, ritm, calitate motrică; - auto-reglare corporală - modificarea centrului de greutate pentru variația expresiei; - transfer de energie - transformarea forței de împingere în tragere, menținând forma; - punct zero - tranziție între control și libertate în execuție; - fraze coregrafice scurte - reinterpretare prin schimbarea nivelurilor și a traiectoriilor spațiale (sol/vertical, linie/spirală); - centri energetici ai corpului - cap, stern, pelvis, surse de expresie; - raport mișcare/spațiu - orientare spre public, lateral, spate; - principiul reversibiltății - inversarea mișcării sau rotația la 90°/180°; - spațiul - deplasări cu ajustare și adaptare direcțională.
Dimensiuni expresive și creative ale interpretării coregrafice	- gestionarea tensiunii corporale pentru menținerea prezenței relaxată; - relația dintre expresivitate, respirație și dinamică în execuția unei fraze coregrafice; - influența luminii asupra percepției mișcării și a expresiei corporale; - timpul - element constitutiv al limbajului dansului; - relația dintre mișcare, durată și intenție expresivă cu extensie temporală (prelungire a mișcărilor) și apoi cu comprimare (accelerare); - tipuri de atitudine scenică: demonstrativă, confesivă, relațională, neutră; - raportul între intenția tehnică și expresia artistică; - interpretarea neutră - interpretare expresivă; - relația dintre energia internă și proiecția scenică; - rolul privirii și atenției în susținerea intenției interpretative; - autenticitate și prezență scenică în raport cu structura mișcării; - impactul expresiilor și detaliilor corporale în comunicarea scenică; - stimulul artistic extern - emoția dominantă, atmosfera și ritmul intern (muzical, vizual, poetic); - percepția mesajului dansului - tempo, accent și atitudine corporală.

CLASA a XI-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - ***Operarea cu tehnici și principii ale dansului contemporan în construirea unui repertoriu individual expresiv***

CS 1.1. **Dezvoltarea capacității de interpretare personală a unei fraze coregrafice**
- *studiul și interpretarea unei secvențe coregrafice;*
- *exerciții de transformare a intenției inițiale prin mijloace expresive proprii (energie, calitate, tempo);*
- *prezentarea frazei coregrafice într-un context scenic minimal.*
CS 1.2. Explorarea relației dintre latura interpretativă și execuția tehnică
- *exerciții de conștientizare a spațiului scenic personal, explorând dimensiunea și intensitatea;*
- *selectarea repertoriului potrivit pentru studiul individual;*
- *practicarea tehnică a elementelor coregrafice fără fundal muzical..*
CS 1.3.Evaluarea zonelor de dificultate din repertoriu pentru optimizarea execuției
- *analizarea mișcărilor și modificarea execuției proprii;*
- *exerciții pentru descoperirea de identitate artistică;*
- *exercițiul de improvizație„spațiul meu de siguranță”.*

CG 2 - ***Dezvoltarea capacității de interpretare creativ artistică prin construcția, adaptarea și prezentarea repertoriului coregrafic propriu***

CS 2.1. **Crearea frazelor coregrafice originale complexe pe teme propuse**
- *practicarea frazelor prin variații expresive pentru a evidenția diferite stări emoționale;*
- *exerciții de consolidare a memoriei motrice și ajustarea execuției;*
- *crearea unei prezentări coerente și expresive în raport cu spațiul și muzica.*
CS 2.2. Autonomie în gestionarea procesului de lucru și a pregătirii repertoriului
- *explorarea variantelor personale de mișcare pentru rafinarea frazei coregrafice;*
- *explorarea spațiului, direcțiilor și a nivelurilor pentru diversificarea expresiei;*
- *exerciții de consolidare a memoriei vizuale.*
CS 2.3. Dezvoltarea capacității de evidențiere a emoției prin mișcare
- *laborator senzorial - „corp și emoție”;*
- *transpunerea unei piese muzicale într-o stare de expresie corporală;*
- *exerciții de distorsiune emoțională.*

CG 3 - ***Valorificarea expresivității corporale și emoționale în construirea rolului scenic***

CS 3.1. **Integrarea elementelor scenografice, muzicale și coregrafice în interpretare**
- *corelarea intenției emoționale cu calitatea mișcării;*
- *studiul mișcărilor care explorează exercițiile dirijate muzical;*
- *exersarea interpretării coregrafice și adaptarea elementelor de scenografie.*
CS 3.2. Identificarea parametrilor spatio-temporali din coregrafia interpretată
- *exersarea variației de mișcare raportată la tempo și orientare spațială;*
- *studiul corporal în timpul mersului pe scenă;*
- *crearea unei diagrame de mișcare prin marcarea traseelor și schimbărilor direcției.*

CS 3.3. Analiza critică și reflecția asupra propriei interpretări
- *adaptarea interpretării la trăsăturile personale și specificul personajului.*
- *practicarea procesului de construire și rafinare a unei fraze coregrafice proprii;*
- *exersarea coerenței intenției scenice, calitatea mișcării, autenticitatea expresiei și impactul vizual.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Elemente stilistice și interpretative	- secvențe repertoriale adaptate contextului scenic, experienței, emoției; - inițiere motrică adaptată temei; constanță și coerență; - expresie corporală și intenție coregrafică prin autenticitatea emoției; - structură - ritm - intenție, asociate cu claritatea mișcării; - comunicare artistică prin corporalitate conștientă; - libertate creativă în structura solo: variații, inserții, improvizație dirijată; - adaptare la spațiul scenic mic, neconvențional, gol; relația corp-spațiu-privitor în condiții scenice reduse; - ritm natural respirator imprimat fluxului mișcării; - dinamica, tempo și intensitate în variații de forță, viteză; - motricitate specifică dinspre ritmul respirator individual; - succesiune motrică, structură coerentă, exprimarea ideilor, a emoțiilor personale; - controlul variabilelor spațio-temporale și dinamice; - amplitudinea/extinderea mișcării - impact vizual/expresiv; - focalizare motrică pentru momente cheie; - relația emoție/calitatea mișcării: energie, fluiditate, accent, direcție; - emoții contrastante: bucurie, tensiune, vulnerabilitate, reținere și calitățile mișcării asociate: fluid, fragmentat, sacadat, expansiv; - energia și intenția mișcării transformate în raport cu starea interioară; - contraste motrice: fluiditate/fragmentare, tensiune/relaxare; - harta de mișcare - traiectorie și intenție spațială; - variante de expresivitate interpretativă: forță, fragilitate, tensiune; - gravitație valorificată prin echilibru-dezechilibru; - variabile motrice în relație cu stimulii muzicali; - fragmente sonore contrastante în raport cu mesajul emoțional al variației coregrafice; - diferențe între interpretare narativă/abstractă; - emoție dominantă, subtext coregrafic, scop expresiv al mișcării; - corporalitatea în relație cu muzica și personalizarea motrică; - repetitivitate pentru însușirea și transmiterea mișcărilor; - amplasament spațial, temporal și dinamic în construcția versiunii proprii a frazei coregrafice.
Limbaj coregrafic și mijloace de expresie corporală în cadrul interpretării scenice individuale	- aliniament, respirație, control - execuția corectă a mișcărilor în acord; - conștientizare corporală: aliniere posturală, direcția privirii, raportarea la spațiu; - punctul de execuție al mișcării - modificări și adaptări; - timpul de execuție - variații și schimbări ritmice; - parametri ai mișcării: greutate, flux, direcție, intensitate, amplitudine, ritm și frază coregrafică - durată, accelerație, respirație, pauză; - centri energetici corporali - cap, stern, pelvis, surse de expresie; - emoții transpuse coregrafic: teamă, bucurie, furie, vulnerabilitate;

Domenii de conținut	Conținuturi
	- „Dinamic layering” - suprapunerea calităților de mișcare; - auto-reglare corporală - modificarea centrului de greutate pentru variația expresiei; - direcția energiei în corp - mișcare din centru spre periferie; - harta de mișcare - traiectorie și intenție spațială; - centrul de greutate - variații verticale/laterale; - secvențe de mișcare reordonate - modificări de flux/continuitate; - izolare corporală (body isolation): dinspre cap, umeri, pelvis, genunchi; - elemente non-kinetice transpuse în mișcare: imagini, cuvinte, sunete convertite în gest, ritm, calitate motrică; - fraze coregrafice scurte - reinterpretare prin schimbarea nivelurilor și a traiectoriilor spațiale (sol/vertical, linie/spirală); - auto-reglare corporală - modificarea centrului de greutate pentru variația expresiei; - transfer de energie - transformarea forței de împingere în tragere, menținând forma; - punct zero - tranziție între control și libertate în execuție; - fraze coregrafice scurte - reinterpretare prin schimbarea nivelurilor și a traiectoriilor spațiale (sol/vertical, linie/spirală); - raport mișcare/spațiu - orientare spre public, lateral, spate; - principiul reversibiltății - inversarea mișcării sau rotația la 90°/180°; - spațiul - deplasări cu ajustare și adaptare direcțională.
Dimensiuni expresive și creative ale interpretării coregrafice	- tensiune corporală pentru menținerea prezenței; - expresivitate, respirație și dinamică în execuția unei fraze coregrafice; - influența luminii asupra percepției mișcării și a expresiei corporale; - timpul - element constitutiv al limbajului dansului; - analiza spațiului scenic: zone de acțiune, distanțe, trasee coregrafice; - transformarea mișcării de la stadiul tehnic la cel expresiv-observare; - relația dintre mișcare, durată și intenție expresivă cu extensie temporală/comprimare; - tipuri de atitudine: demonstrativă, confesivă, relațională, neutră; - întenția inițială, dificultăți tehnice, evoluția expresivității, momente de blocaj și soluții personale; - relație conștientă în intenție, execuție și percepția publicului; - raportul între intenția tehnică și expresia artistică; - interpretare neutră - interpretare expresivă; - relația energiei interne - proiecției scenice; - rolul privirii și al atenției în susținerea intenției interpretative; - autenticitate și prezență scenică în raport cu structura mișcării; - impactul expresiilor și detaliilor corporale în comunicarea scenică; - „translație emoțională”: conversia unei experiențe personale într-o expresie corporală scenică coerentă. - percepția mesajului dansului - tempo, accent și atitudine corporală.

CLASA a XII-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - ***Operarea cu tehnici și principii ale dansului contemporan în construirea unui repertoriu individual expresiv***

CS 1.1. Dezvoltarea capacității de interpretare personală a unei fraze coregrafice
- *studiul și interpretarea unei secvențe coregrafice;* - *exerciții de transformare a intenției inițiale prin mijloace expresive proprii (energie, calitate, tempo);* - *prezentarea frazei coregrafice într-un context scenic minimal.*
CS 1.2. Manifestarea corporală și adaptarea limitelor fizice și energetice pentru realizarea interpretării repertoriale
- *explorarea limitelor fizice prin variații de intensitate;* - *selectarea repertoriului potrivit pentru momentul de studiu individual;* - *studiul constant pentru echilibrarea între provocarea fizică și controlul artistic.*
CS 1.3. Consolidarea capacității de memorare, analiză și corelarea elementelor coregrafice
- *segmentarea și memorarea frazelor coregrafice;* - *practicarea analizei structurii coregrafice;* - *repetiții cu variații de tempo și energie.*

CG 2 - ***Dezvoltarea capacității de interpretare creativ artistică prin construcția, adaptarea și prezentarea repertoriului coregrafic propriu***

CS 2.1. **Analizarea semnificațiilor expresive ale mișcării în contextul coregrafic interpretat**
- *analiza unei secvențe dintr-un solo contemporan pentru identificarea intenției și emoției;* - *exercițiu de asociere a unei mișcări cu un cuvânt cheie emoțional;* - *exprimarea verbală a intenției artistice și a trăirii personale după interpretarea unei fraze coregrafice.*
CS 2.2. Transpunerea intenției emoționale în mișcare prin folosirea conștientă a calităților corporale
- *exerciții de improvizație pe concepte semantice;* - ***„mapare corporală a emoției****” – identificarea zonelor corporale implicate în exprimarea unui anumit sentiment;* - *folosirea tehnologiei pentru atingerea performanței.*
CS 2.3. Comunicarea coerentă a mesajului coregrafic prin integrarea limbajului corporal cu expresia facială și focusul scenic
- *exerciții de proiecție scenică – controlul privirii, direcției și respirației pentru susținerea intenției artistice;* - *explorarea expresiei faciale ca extensie a intenției corporale;* - *adaptarea repertoriului propriu pentru un context scenic diferit.*

CG 3 - ***Valorificarea expresivității corporale și emoționale în construirea rolului scenic***

CS 3.1. **Conștientizarea propriei identități artistice**
- *exersarea momentelor de autoexplorare prin improvizație;* - *identificarea și analizarea dansatorilor, coregrafilor și stilurilor care au influențat formarea propriei expresii artistice, urmată de discuție reflexivă;* - *practicarea repetitivă a diverselor forme de mișcare pentru detectarea stilul personal de mișcare.*

CS 3.2. Capacitatea de autoevaluare și adaptare
- *dezvoltarea atenției kinestezice – perceperea detaliată a efortului muscular, a greutății și a fluxului mișcării;* - *studiul elementelor ajutătoare pentru reținerea și rafinarea progresivă a mișcărilor proprii prin repetiție conștientă;* - *observarea diferenței de tonus muscular și calitatea trecerii dintre stări.*
CS 3.3. Analiza critică și reflecția asupra propriei interpretări
- *particularizarea interpretării în funcție de dominantele propriei personalităţi şi caracteristicile personajului;* - *practicarea procesul de construire și rafinare a unei fraze coregrafice proprii;* - *utilizarea coerenței intenției scenice, calitatea mișcării, autenticitatea expresiei și impactul vizual.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Elemente stilistice și interpretative	- fraze coregrafice ale repertoriului contemporan (structură, ritm, experiență, emoției); - intenție artistică prin corporalitate conștientă; - inițiere motrică adaptată temei; constanță și coerență; - expresie corporală și intenție coregrafică prin autenticitatea emoției; - structură - ritm - intenție, asociate cu claritatea mișcării; - comunicare artistică prin corporalitate conștientă; - libertate creativă în structura solo: variații, inserții, improvizație dirijată; - ritm-spațiul scenic personal (dimensiunea cercului de prezență); - noțiunea de dinamică în mișcare: variațiile de intensitate, forță și viteză personale ale elevului; - identificarea și aplicarea contrastelor motrice - fluiditate vs. fragmentare, tensiune vs. relaxare; - postură, tensiune musculară, respirația și aliniamentul, pentru o execuție eficientă; - modificarea ritmului, energiei și texturii mișcării; - relația dintre tăcere, respirație, mișcare; - ritm natural respirator imprimat fluxului mișcării; - dinamica, tempo și intensitate în variații de forță, viteză; - motricitate specifică dinspre ritmul respirator individual; - succesiune motrică, structură coerentă, exprimarea ideilor, a emoțiilor personale; - conștientizarea alinierii corporale și a raportului dintre centru și periferie; - mișcări sau gesturi reprezentative elevului și transformarea lor într-o secvență personală; - gestionarea timpului și a spațiului în repetiții; - valorificarea propriei greutăți corporale; - forme de echilibru și dezechilibru; - controlul variabilelor spațio-temporale și dinamice; - amplitudinea/extinderea mișcării - impact vizual/expresiv; - focalizare motrică pentru momente cheie; - relația emoție/calitatea mișcării: energie, fluiditate, accent, direcție;

Domenii de conținut	Conținuturi
	- emoții contrastante: bucurie, tensiune, vulnerabilitate, reținere și calitățile mișcării asociate: fluid, fragmentat, sacadat, expansiv; - energia și intenția mișcării transformate în raport cu starea interioară; - contraste motrice: fluiditate/fragmentare, tensiune/relaxare; - stimuli sonori (tempo, timbru, intensitate) în parametri motrici; - secvențe coregrafice în imaginație, anticipând mișcările; corelarea cu structura muzicală/intenția expresivă; - repetitivitate pentru însușirea mișcărilor; - mișcare în *slow motion*, secvență învățată deja la viteză foarte lentă; - variante de expresivitate interpretativă: forță, fragilitate, tensiune; - gravitație valorificată prin echilibru-dezechilibru; - diferențe între interpretare narativă/abstractă; - emoție dominantă, subtext coregrafic, scop expresiv al mișcării; - corporalitatea în relație cu muzica și personalizarea motrică; - repetitivitate pentru însușirea și transmiterea mișcărilor; - amplasament spațial, temporal și dinamic în construcția versiunii proprii a frazei coregrafice.
Limbaj coregrafic și mijloace de expresie corporală în cadrul interpretării scenice individuale	- mișcări reinterpretate în funcție de emoție, experiență personală și context scenic; - intenții coregrafice, expresii corporale implicate; - relația dintre corp, spațiu și privitor în condiții scenice reduse; - mișcări concentrate pe autenticitatea emoției; - punct de inițiere, viteză, intensitate modificate pentru evidențierea emoției; - focalizare vizuală (privirea ca instrument de direcționare a atenției scenice); - moment solo cu diverse teme emoționale; - impact cu spațiul și elementele externe-conștientizare-interpretare; - aliniament, respirație, control - execuția corectă a mișcărilor în acord; - timpul de execuție - variații și schimbări ritmice; - constanță și dezvoltarea ritmului interior; - principii de kinetic „awareness” (conștientizarea corporală în mișcare); - emoții de bază (teamă, bucurie, furie, vulnerabilitate) pornind de la stimuli fizici (greutate, ritm respirator, tensiune musculară, tempo cardiac); - interpretarea aceleiași fraze coregrafice în mai multe registre emoționale: neutru, ironic, dramatic, introspectiv, exuberant; cum se modifică respirația, ritmul și expresia corporală?; - coerența mișcării și a fluidității execuției; modificări de flux și continuitate; - izolare corporală (body isolation), mișcare din centru spre periferie; - centrul de greutate - variații verticale laterale; - centri energetici ai corpului - cap, stern, pelvis, surse de expresie; - elemente non kinetice transpuse în mișcare: imagini, cuvinte, sunete convertite în gest, ritm, calitate motrică; - fraze poetice sau un citat cu semnificație personală și exprimat prin mișcării având textul rostit mental; - obiect scenic (scaun, pânză, baston) ca partener de mișcare, accentuând interacțiunea spațială și expresivă;

Domenii de conținut	Conținuturi
	- compoziție scenică: echilibru vizual, proporție, direcție, intensitate; - intenție scenică ca filtru de personalizare a mișcării; - plasament corporal (orientarea cardinală spre un alt punct al spațiului clasei); - calități motrice (forță, fluiditate, precizie) la intenția expresivă; - analiza „semnăturii" corporale - conștientizarea gesturilor și dinamicilor care definesc expresivitatea individuală; - repertoriu coregrafic internațional pentru exercițiul diverselor stiluri de execuție; - relație de identitate personală și scenică-explorarea diferențelor și a punctelor de contact dintre „dansatorul real" și „personajul interpretat".
Dimensiuni expresive și creative ale interpretării coregrafice	- prezență scenică, concentrare și în absența decorurilor sau a recuzitei; - nivelul de energie adaptat la conținutul emoțional al secvenței; - intenție emoțională în execuția mișcării solo; - prezența scenice - feedback video și reflecție verbală asupra impactului expresiv; - vizionare și analiză comparativă a interpretărilor proprii și a colegilor; - înregistrarea video a două versiuni ale aceleiași secvențe și analiza diferențelor de intenție și impact vizual; - momente de autenticitate și zone de blocaj sau ezitare; - limite și potențial propriu în mișcare; - autoreglarea execuției și evaluarea progresului; - conturarea execuției și a intenției artistice; - erori gestionate și puncte de tranziție dificile conștientizate; - puncte forte și aspecte de îmbunătățit în memorarea și coerența frazei; - relația dintre intenție, execuție și percepția publicului; - empatie corporală - capacitatea de a înțelege și de a transmite emoții; - intrări/ieșiri utilizate utilizată în spațiul scenic; - relația dintre expresivitate, respirație și dinamică în execuția unei fraze coregrafice; - influența luminii asupra percepției mișcării și a expresiei corporale; - timpul - element constitutiv al limbajului dansului; - tipuri de atitudine scenică: demonstrativă, confesivă, relațională, neutră; - raportul între intenția tehnică și expresia artistică; - rolul privirii și atenției în susținerea intenției interpretative; - autenticitate și prezență scenică în raport cu structura mișcării; - impactul expresiilor și detaliilor corporale în comunicarea scenică; - percepția mesajului dansului - tempo, accent și atitudine corporală.

SUGESTII METODOLOGICE

Procesul didactic în cadrul disciplinei ***Repertoriu individual (pentru specializarea Dans contemporan)*** se bazează pe principiul central al explorării corporale și al asumării artistice personale. Profesorul acționează ca facilitator al procesului de învățare, încurajând elevul să descopere propriile resurse expresive și să dezvolte o relație conștientă cu mișcarea. Accentul este pus pe gândirea scenică, pe flexibilitatea interpretativă și pe capacitatea de reflecție asupra propriului proces de creație.

Abordarea pedagogică recomandată implică un echilibru între exersarea tehnicii de dans și explorarea creativă. Exercițiile individuale sunt gândite astfel încât să permită elevului să conștientizeze elemente fundamentale ale mișcării, cum ar fi greutatea, alinierea, respirația sau fluxul energetic și să le integreze în interpretarea repertorială. În paralel, improvizația ghidată oferă posibilitatea experimentării libere a mișcării, stimulând autonomia artistică și dezvoltarea unui limbaj personal de expresie.

Strategiile didactice recomandate includ folosirea demonstrațiilor și modelărilor oferite de profesor, urmate de observație activă și analiză reflexivă. Elevul este invitat să identifice intenția, calitatea și dinamica mișcării, să exploreze multiple variante de execuție și să interpreteze fragmentele coregrafice într-un mod autentic, adaptat propriei sensibilități. Prin metoda descoperirii și a problematizării, elevul este stimulat să răspundă la întrebări precum: „Cum pot transforma o mișcare mecanică într-un gest expresiv?” sau „Cum se schimbă intenția dacă modific dinamica, direcția sau relația cu spațiul?”.

Activitățile sunt organizate atât individual, cât și în grupuri mici, pentru a permite observarea progresului personal și pentru a cultiva empatia artistică. Momentele de prezentare și reflecție colectivă permit compararea soluțiilor, dialogul și primirea feedback-ului constructiv, elemente esențiale în dezvoltarea competențelor de comunicare scenică și colaborare. Elevul este astfel responsabil de propria evoluție și, totodată, învață să se raporteze la mișcarea altuia, stimulând atenția și receptivitatea.

Importanța documentării și a analizei materiale video este de asemenea subliniată, astfel încât elevul să poată observa și interpreta lucrări coregrafice ale altor artiști, să identifice limbaje, tehnici și intenții creative diverse și să le integreze în procesul propriu de creație. Jurnalul de lucru și fișele de reflecție devin instrumente esențiale pentru autoevaluare și urmărirea progresului în timp, consolidând gândirea critică și autonomia interpretativă.

Rolul profesorului este acela de ghid și partener de cercetare artistică. Acesta facilitează dialogul, pune întrebări deschise, oferă observații descriptive și stimulează elevul să-și argumenteze alegerile coregrafice. Climatul creat în sala de studiu trebuie să fie sigur, liber de judecată, încurajând experimentarea și exprimarea autentică. Profesorul adaptează strategiile didactice la nivelul de dezvoltare corporală și artistică al fiecărui elev, respectând ritmul individual de progres.

Resursele didactice utilizate includ un spațiu adecvat mișcării, echipamente corespunzătoare, fragmente muzicale variate, materiale vizuale și bibliografie coregrafică. Vizionarea și analiza lucrărilor contemporane permit elevului să exploreze relațiile dintre intenție, formă și expresie, oferindu-i modele de referință și instrumente pentru aprofundarea propriei interpretări. Proiectele coregrafice individuale, sesiunile de improvizație și lucrul reflexiv contribuie la integrarea tehnicii, expresivității și creativității într-un proces coerent și progresiv.

Evaluarea la disciplina ***Repertoriu individual*** urmează o abordare calitativă, centrată pe progresul personal și pe evoluția artistică continuă. Criteriile de apreciere vizează corectitudinea execuției tehnice, expresivitatea și prezența scenică, originalitatea interpretării, capacitatea de reflecție și implicarea în procesul de creație. Aceasta evaluare contribuie la formarea unui artist autonom, conștient de mijloacele tehnice și expresive, capabil să comunice și să creeze în mod coerent și personal.

Prin urmare, disciplina ***Repertoriu Individual*** devine un spațiu de cultivare a identității artistice, de explorare creativă și de dezvoltare a competențelor de performanță și reflecție. Elevul învață să transforme materialul coregrafic într-un instrument al expresiei personale, să îmbine tehnica cu sensibilitatea artistică și să-și dezvolte autonomia, pregătindu-se pentru contexte scenice reale și pentru asumarea responsabilității propriei creații

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

- Autard, Smith; M., Jacqueline - *Dance Composition*, ediția a șasea, Methuen Drama, 2010;
- Bell, Cheryl - *The Dance Technique of Lester Horton*, A Dance Horizons Book, Princeton Book Company, Publishers, 1992;
- Berdiaev, Nikolai - *Sensul creației*, Editura Humanitas, București, 1992;
- Butterworth, Jo; Sanders, Lorna - *Fifty Contemporary Choreographers,* Routledge, 2021;
- Căciuleanu, Gigi - VVV - *Vânt, Volume, Vecto*ri, Editura Curtea Veche, București, 2008;
- Ciobanu, Maia - *Aspecte ale relației sunet - mișcare. Textul muzical ca element al spectacolului coregrafic*, București, 2002;
- Delacroix, Henri - *Psihologia artei*, Editura Meridiane, București, 1983;
- Ekman, Paul - *Emoții date pe față*, Editura Trei, București, 2019;
- Feldenkrais, Moshe - *Trezește inteligența corpului tău, Tehnici fundamentale pentru reprogramarea corporală și transformarea personalității*, Editura Vidia, București 2014;
- Horosko, Marian - *Martha Graham - The Evolution of Her Dance Theory and Training*, University press of Florida, 2002;
- Huyghe, Rene - *Dialog cu vizibilul*, Editura Meridiane, 1981;
- Humphrey, Doris - *The Art of Making Dances*, A Dance Horizons Book, Princeton Book Company, Publishers, 1987;
- Ianegic, Raluca - *Trasee coregrafice*, Ed. U.N.A.T.C. Press, București, 2007;
- Ianegic, Raluca - *Void and Plenitude, concepte fundamentale ale spectacolului coregrafic modern*, Ed. Institutului Cultural Român, București, 2004;
- Iorgulescu, Liliana - *Timp, Spațiu, Materie în Limbajul Coregrafic,* U.N.A.T.C. Press, București, 2014;
- Laban, Rudolf; Ullman, Lisa - *The Mastery of Movement*, Dance Books, Alton, 2011;
- Limón, José - *An unfinished memoir,* Published by University Press of New England, Hanover and London, 1999;
- Meyer, Marion - *Pina Bausch, The Biography,* Oberon Books London, 2017.
- Mitra, Royona - *Akram Khan, Dancing New Interculturalism*, Palgrave Macmillan, 2015;
- Moraru, Ion - *Psihologia creativității*, Editura Victor, București 1997;
- Paxton, Steve - *Gravity*, Contredanse, 2018;
- Perces B.Marjorie; Forsythe, Ana Marie; Bell, Cheryl - *The Dance Technique of Lester Horton*, A Dance Horizons Book, Princeton Book Company, Publishers, 1992;
- Preger-Simon, Marianne - *Dancing with Merce Cunningham*, University press of Florida, 2019.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Instituție de apartenență, localitate, județ
Responsabil MEC Prof. BOBEICĂ LILIANA	Ministerul Educației și cercetării
Responsabil CNCE Prof. PAULIUC LĂCRĂMIOARA-ANA	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare
Coordonator științific Conf. univ. dr. habil. DEMIAN NICOLETA	Academia Națională de Muzică „Gheorghe Dima”, Cluj-Napoca
Prof. GEORGESCU DOINA NICOLETA	Liceul de Coregrafie „Floria Capsali”, structură arondată Colegiului Național de Arte „Dinu Lipatti”, București
Prof. PARASCHIVU SIMONA CRISTINA	Liceul de Coregrafie „Floria Capsali”, structură arondată Colegiului Național de Arte „Dinu Lipatti”, București
Prof. SANDU KRISTA	Liceul de Coregrafie „Floria Capsali”, structură arondată Colegiului Național de Arte „Dinu Lipatti”, București

Anexa nr. 301

Programa școlară
pentru disciplina

Repertoriu ansamblu

Clasele a IX-a – a XII-a
Curriculum de specialitate (CS)
Filiera vocațională, profilul artistic,
specializarea
coregrafie - dans contemporan

Învățământ liceal

- 2026 -

Anexa nr. 301
Programa școlară pentru disciplina *Repertoriu ansamblu,* clasele a IX-a – a XII-a, curriculum de specialitate (CS)

- ***Filiera vocațională, profil artistic, specializarea coregrafie – dans contemporan***

NOTĂ DE PREZENTARE

Programa școlară pentru disciplina ***Repertoriu ansamblu*** reprezintă o ofertă curriculară de specialitate pentru învățământul liceal, *filiera vocațională, profil artistic, specializarea Coregrafie* începând din anul școlar 2026-2027. Disciplina ***Repertoriu ansamblu*** se regăsește în *Anexa 14 la OMEC nr. 4350/20.06.2025 - Planul-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, filiera vocațională, profil artistic, specializarea Arte vizuale,* în *Curriculum de specialitate* (CS). Disciplina are caracter obligatoriu și contribuie la formarea competențelor artistice și tehnice specifice dansatorului profesionist, prin cunoașterea, studierea și interpretarea dansurilor de caracter inspirate din folclorul diferitelor popoare.

În elaborarea programei, s-a avut în vedere raportarea la cadrul legislativ și documentele strategice generale și specifice care susțin studiul disciplinelor:

- ***Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023***, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Regulamentul-cadru de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar***, aprobat prin Ordinul ministrului educației nr. 5.726/2024, , cu modificările și completările ulterioare;
- ***Regulamentul de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar cu program de artă***, aprobat prin Ordinul Ministerului Educației și Cercetării nr. 3717/01 aprilie 2025, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Planurile-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi***, filiera vocațională, profilul artistic, specializarea arte vizuale din Anexa nr. 14 la O.M.E.C. nr. 4.350/20.06.2025 privind aprobarea Planurilor-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Profilul de formare al absolventului***, OME nr. 6731/2023, care asigură coerența verticală a parcursul școlar, (competențe-cheie +atribute prioritare)
- *documente europene relevante la nivel general și, mai ales, pentru disciplină(Recomandarea Consiliului UE privind competențele-cheie, Cadrul european al calificărilor, Rapoarte OECD/UNESCO, Cadre de referință etc.)*
- *o alte documente/studii specifice Curriculumului Național și curriculumului disciplinei – de exemplu, cu valoare pentru sugestiile metodologice ale programei școlare.*

Bugetul de timp alocat disciplinei este următorul:

Repertoriu ansamblu (pentru specializarea dans contemporan)				
Clasa	a IX-a	a X-a	a XI-a	a XII-a
Nr. ore/ săptămână	1	1	1	1

Disciplina ***Repertoriu ansamblu*** are rolul de a integra experiențele tehnice, expresive și creative dobândite de elevi în cadrul procesului de formare coregrafică, prin participarea activă la lucrul în echipă și la construcția unor momente artistice colective. Prin intermediul acestei discipline, elevii își dezvoltă capacitatea de a aplica cunoștințele tehnice și principiile expresivității corporale în contexte scenice reale, consolidându-și identitatea artistică și spiritul colaborativ.

Disciplina ***Repertoriu ansamblu*** urmărește integrarea cunoștințelor și abilităților tehnice și expresive dobândite de elevi în cadrul procesului de creație colectivă, dezvoltând în paralel capacitatea de interpretare și contribuție la construcția unui discurs coregrafic coerent. Participarea activă în ansamblu permite elevilor să își consolideze competențele tehnice necesare sincronizării și coordonării cu ceilalți dansatori, să dezvolte sensibilitatea expresivă, atenția la detaliile dinamice și conștientizarea prezenței scenice.

În același timp, disciplina promovează responsabilitatea individuală și spiritul colaborativ, încurajând reflecția asupra propriei evoluții artistice și asumarea unui rol activ în creația colectivă.

Procesul de învățare valorifică o combinație între exerciții tehnice, momente de muncă colectivă și simulări scenice, completate de reflecție și autoevaluare. Momentele de improvizație sau reinterpretare a secvențelor coregrafice stimulează autonomia artistică și flexibilitatea interpretativă, în timp ce observația și feedback-ul constructiv permit ajustarea continuă a execuției tehnice și expresive. Această abordare asigură o dezvoltare coerentă și progresivă, pregătind elevul pentru performanțe scenice de nivel profesional și pentru continuarea parcursului artistic la nivel superior.

În ceea ce privește dimensiunea metodologică, disciplina se desfășoară prin ateliere structurate și sesiuni de lucru colaborativ, care alternează momentele de explorare individuală cu construcția ansamblului integral. Profesorul acționează ca ghid și partener de cercetare artistică, stimulând gândirea critică și sensibilitatea estetică, oferind feedback descriptiv și creând un climat de siguranță emoțională care încurajează experimentarea. Vizionarea și analiza lucrărilor coregrafice contemporane ale creatorilor consacrați completează procesul de învățare, oferind modele de referință și instrumente pentru dezvoltarea culturii estetice și a gândirii reflexive. Evaluarea calitativă, centrată pe progresul individual, colaborare, expresivitate și capacitatea de reflecție, asigură formarea elevului, pregătindu-l să se integreze cu succes în contexte scenice reale și să participe în mod creativ la proiecte colective.

Activitatea de ansamblu contribuie la formarea unei gândiri coregrafice unitare și la înțelegerea procesului de creație în cadrul grupului, oferind elevilor oportunitatea de a experimenta relația dintre individualitate și colectivitate în exprimarea dansului contemporan. Repertoriul abordat valorifică atât lucrări din creația coregrafică consacrată existente sau create de profesor, cât și procese de compoziție colectivă sau reinterpretări personale ale temelor și structurilor de mișcare, în funcție de nivelul de pregătire și de obiectivele formative ale fiecărei etape.

Evoluția pe parcursul celor patru ani de studiu este progresivă și integratoare. În clasa a IX-a, accentul se pune pe însușirea regulilor de lucru în ansamblu, respectarea frazelor coregrafice și dezvoltarea coordonării și a sincronizării cu grupul. Elevii învață să se raporteze la limbajul comun de mișcare, să respecte dinamica grupului și să mențină disciplina necesară în repetiție. În clasa a X-a, procesul se extinde prin aprofundarea expresivității și a relației cu spațiul scenic, integrarea elementelor tehnice în execuția fragmentelor coregrafice și adaptarea la diferite stiluri sau intenții artistice. În clasele a XI-a și a XII-a, accentul se mută către autonomia artistică și asumarea deciziilor interpretative. Elevii contribuie activ la construcția materialului coregrafic, participă la explorarea creativă a repertoriului și reflectă asupra propriei implicări.

Prin caracterul său practic și performativ, disciplina Repertoriu Ansamblu Contemporan favorizează dezvoltarea unei relații profunde cu arta dansului, bazată pe disciplină, colaborare și responsabilitate artistică, pregătind elevul pentru asumarea rolului de interpret și creator în cadrul producțiilor coregrafice contemporane.

Competențele prevăzute pe fiecare nivel de pregătire din cadrul ciclului liceal se traduc în sarcini tot mai complexe, pe măsura maturizării fizice și psihice a elevilor.

Structura programei școlare include, pe lângă nota de prezentare, următoarele elemente:
- Competenţe generale
- Competenţe specifice şi exemple de activităţi de învăţare
- Domenii de conţinut și conţinuturi
- Sugestii metodologice
- Referințe bibliografice

Competenţele sunt ansambluri structurate de cunoştinţe, abilităţi şi atitudini dezvoltate prin învăţare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte particulare diverse.

Competenţele generale vizate la nivelul disciplinei dans contemporan jalonează achiziţiile de cunoaştere ale elevului la sfârșitul ciclului liceal. Acestea concură la dezvoltarea aptitudinilor psihomotrice, formarea capacității elevilor de valorificare a potențialului creativ și motric, dezvoltarea trăsăturilor de personalitate favorabile integrării în grup.

Competenţele specifice sunt derivate din competenţele generale, reprezintă etape în dobândirea acestora şi se formează pe durata unui an şcolar. Pentru realizarea competenţelor specifice, în programă sunt propuse exemple de activităţi de învăţare care valorifică experienţa concretă a elevului şi care integrează strategii didactice adecvate unor contexte de învăţare variate. Prezenta programă propune o ofertă flexibilă, care permite cadrului didactic să completeze sau să înlocuiască activităţile de învăţare în funcţie de aptitudinile elevilor cu care lucrează. Se urmăreşte astfel realizarea unui demers didactic personalizat, care să asigure formarea competenţelor prevăzute de programă în contextul specific al fiecărei clase şi al fiecărui elev. În cadrul cursului, elevii experimentează elemente de improvizație, compoziție coregrafică și expresivitate scenică, descoperind multiplele moduri prin care intenția, emoția și relația pot genera sensuri artistice. Procesul de lucru pune accent pe autenticitate, explorare corporală, colaborare și asumarea unei viziuni personale. Prin activități practice, exerciții de improvizație, lucrări de grup și reflecție asupra creațiilor, elevii își dezvoltă atât competențele tehnice și creative, cât și abilități socio-emoționale, precum empatia, responsabilitatea și comunicarea autentică.

Domeniile de conținut la clasa a IX-a vizează: CG1 - dimensiunea tehnică și de limbaj (corpul și mișcarea), CG2 - dimensiunea expresivă și comunicativă (emoția și relația scenică), CG3 - dimensiunea reflexivă și colaborativă (gândirea și lucrul în echipă); la clasa a X-a: CG1 - dimensiunea tehnică și de limbaj; CG2 - dimensiunea expresivă și interpretativă; CG3 - dimensiunea reflexivă și colaborativă; la clasa a XI-a: CG1 - accent pe complexitatea tehnică și structurală; CG2 - accent pe integrarea expresivă și comunicarea colectivă; CG3 - accent pe reflecția critică și dimensiunea comunitară a artei; la clasa a XII-a, oferă o structură clară și echilibrată pentru nivelul final al formării artistice: CG1 - dimensiunea tehnică și conceptuală a limbajului coregrafic; CG2 - dimensiunea expresivă și comunicativă, rafinată estetic; CG3 – dimensiunea reflexivă, critică și etică a interpretului contemporan.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Operarea cu elemente de limbaj coregrafic contemporan, în abordarea repertoriului de ansamblu**
CG2	**Dezvoltarea modalităților de expresivizare artistică și comunicare nonverbală în context colectiv**
CG3	**Cultivarea abilităților de analiză critică și colaborare creativă în procesul interpretativ de ansamblu**

CLASA a IX-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Operarea cu elemente de limbaj coregrafic contemporan, în abordarea repertoriului de ansamblu*

CS 1.1. Utilizarea coordonării corporale în grupuri mici
- *exerciții de mișcare comună pe ritm simplu;* - *exerciții cu deplasări colective în forme geometrice: linie, cerc, diagonală;* - *exerciții în grup pe principiul „oglindă”.*
CS 1.2. Adaptarea mișcării personale la intenția colectivă
- *exerciții de reacție la semnale nonverbale: privire, gest;* - *mișcări în perechi bazate pe sprijin și contragreutate;* - *exerciții de tranziție între mișcări individuale și colective.*
CS 1.3. Utilizarea ritmului și a impulsului comun în mișcarea de grup
- *exerciții ritmice cu bătăi din palme și pași simpli;* - *fraze de mișcare executate la unison;* - *exerciții în care se utilizează alternanța de mișcări rapide și lente între subgrupuri.*

CG 2 - *Dezvoltarea modalităților de expresivizare artistică și comunicare nonverbală în context colectiv*

CS 2.1. Exprimarea emoției comune prin mișcarea de grup
- *improvizații colective pe teme emoționale: bucurie, calm, tensiune;* - *exerciții care pornesc din reacții corporale în lanț - efect domino;* - *compoziție scurtă pe o temă expresivă comună.*
CS 2.2. Construirea prezenței scenice în ansamblul coregrafic
- *exerciții de improvizație cu focus pe orientarea corporală, privire și intenție;* - *exerciții cu modalități diferite de deplasare pornind de la mers, în diverse formații;* - *compoziția unei fraze de mișcare și prezentarea acesteia în fața colegilor.*
CS 2.3. Integrarea diferențelor individuale în expresia colectivă
- *exerciții de contrast între mișcări individuale și colective;* - *improvizație în perechi folosind mișcări complementare;* - *exerciții de improvizație dirijată în grup.*

CG 3 - *Cultivarea abilităților de analiză critică și colaborare creativă în procesul interpretativ de ansamblu*

CS 3.1. Observarea și descrierea mișcării colective în contexte coregrafice
- *vizionarea unor fragmente de dans contemporan de ansamblu;* - *dezbatere despre diferențele dintre interpretare și proces de creație;* - *redarea verbală a unei secvențe observate.*
CS 3.2. Autoevaluarea rolului propriu în cadrul ansamblului
- *exerciții de reflecție după repetiții;* - *feedback între colegi;* - *stabilirea obiectivelor individuale pentru următoarea etapă de lucru.*
CS 3.3. Participarea activă la procesul de repetiție și colaborare artistică
- *implicarea directă în organizarea repetițiilor;* - *comunicarea intenției coregrafice între dansatori;* - *prezentarea unei partituri coregrafice de ansamblu.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Structuri și vocabular coregrafic contemporan	- criterii de selectare a repertoriului în vederea interpretării; - sincronizarea mișcării - dezvoltarea capacității de a menține ritmul colectiv prin observarea mișcării colegilor și adaptarea instantanee la tempoul comun; - conștientizarea spațiului scenic - învățarea utilizării direcțiilor scenice, a distanței dintre dansatori și a echilibrului vizual al formației; - reflecția mișcării partenerului - observarea și redarea mișcării altuia în timp real pentru a stimula empatia corporală și sincronizarea expresivă; - răspuns kinestezic - antrenarea atenției corporale și a reacției imediate la impulsuri venite din grup; - echilibru partajat - descoperirea susținerii reciproce prin contrabalans și încredere corporală între parteneri; - tranziții colective - coordonarea momentelor de intrare și ieșire din mișcarea comună pentru a menține fluxul ansamblului; - percepția pulsului comun - formarea simțului colectiv al ritmului prin acțiuni sincronizate; - coerența vizuală a grupului - recunoașterea valorii estetice a mișcării simultane, cu accent pe uniformitate și precizie; - tehnici de sincronizare în cadrul ansamblului coregrafic; - dialog ritmic între grupuri - crearea de contraste dinamice prin schimbări de tempo și intensitate.
Expresivitate corporală și comunicare scenică	- modalități de diversificare a propriilor posibilități interpretative; - transpunerea emoției în mișcare - identificarea emoției comune și redarea ei corporală prin tonus, gest și intenție; - rezonanță corporală - dezvoltarea empatiei scenice prin reacții succesive la mișcarea celuilalt; - expresivitate colectivă coerentă - combinarea emoției și formei pentru a construi un moment coregrafic cu sens comun; - tehnici de prelucrare a limbajului, corespunzător tipologiei personajelor; - direcția privirii și intenția comună - utilizarea privirii și a posturii ca instrument de comunicare scenică; - respirația comună a grupului - coordonarea respirației și a ritmului pașilor pentru a obține unitate scenică; - controlul emoției în context scenic - discuție despre gestionarea atenției publice și menținerea coerenței expresive; - echilibru între unitate și diversitate - conștientizarea diferențelor expresive și integrarea lor într-un discurs comun; - complementaritate corporală - construirea armoniei vizuale prin gesturi opuse, dar coordonate; - ascultare corporală activă - dezvoltarea receptivității față de mișcarea grupului și adaptarea spontană la dinamica colectivă.
Reflecție și colaborare artistică	- structuri coregrafice comparate; - forma și intenția scenică - învățarea vocabularului de analiză vizuală: unison, contrast, energie; - terminologie coregrafică - înțelegerea termenilor fundamentali; - mișcarea descrisă verbal - dezvoltarea capacității de a vorbi despre mișcare cu precizie;

Domenii de conținut	Conținuturi
	- rolul individual în repertoriu ansamblu - identificarea punctelor forte și a aspectelor care pot fi îmbunătățite; - comunicare constructivă - exprimarea observațiilor cu respect și claritate; - planificare personală - formularea unor scopuri concrete pentru îmbunătățirea contribuției personale la ansamblu; - responsabilitate colectivă - învățarea disciplinei de repetiție și a respectului pentru timpul comun; - claritate și coerență de intenție - transmiterea conceptului coregrafic într-un limbaj corporal comun; - experiența de grup în actul artistic - capacitatea de a susține expresia comună în fața unui public.

CLASA a X-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Operarea cu elemente de limbaj coregrafic contemporan, în abordarea repertoriului de ansamblu*

CS 1.1. Utilizarea coerentă a principiilor de mișcare contemporană în ansamblu
- *exersarea mișcărilor de grup bazate pe contragreutate și centru comun;* - *exerciții de integrare a principiului „follow and lead” în mișcarea de grup;* - *construirea unei fraze colective bazate pe variații de nivel și direcție.*
CS 1.2. Gestionarea spațiului scenic și a formațiilor de ansamblu în funcție de intenția coregrafică
- *exerciții de deplasare sincronă și asincronă în formații variate;* - *exerciții de explorare a raportului dintre dansator și spațiul scenic ocupat de ansamblu;* - *interpretarea unei variații de grup cu accent pe modificarea formațiilor.*
CS 1.3. Aplicarea coordonării ritmice și temporale în structurile coregrafice de ansamblu
- *exerciții de sincronizare pe structuri muzicale inegale;* - *repetiții pentru controlul tempoului și al impulsului colectiv;* - *interpretarea unei variații cu accent pe timpi colectivi și intrări succesive.*

CG 2 - *Dezvoltarea expresivității corporale și a coerenței interpretative în repertoriul contemporan de ansamblu*

CS 2.1. Transpunerea intenției coregrafice colective prin unitate expresivă
- *exerciții de sincronizare emoțională și ritmică;* - *interpretarea mișcării în funcție de un concept afectiv comun;* - *construirea unei secvențe coregrafice bazate pe o temă afectivă.*
CS 2.2. Integrarea diferențelor individuale în expresia colectivă
- *exerciții de improvizație de grup bazate pe reacție și contrast;* - *exerciții de echilibrare între individualitate și unitate scenică;* - *interpretarea unei secvențe coregrafice cu variații individuale integrate.*
CS 2.3. Manifestarea prezenței scenice colective în interpretarea repertoriului
- *exerciții de orientare vizuală și conectare scenică;* - *reprezentații de ansamblu în contexte interne;* - *participarea la spectacole sau evaluări colective.*

CG 3 - *Cultivarea analizei, reflecției și cooperării artistice în procesul de interpretare de ansamblu*

CS 3.1. Interpretarea mișcării colective și înțelegerea mecanismelor de coeziune artistică
- *vizionarea unor lucrări de ansamblu contemporane;* - *discuții ghidate pe tema fragmentelor vizionare;* - *compararea a două interpretări ale aceleiași lucrări coregrafice.*
CS 3.2. Autoevaluarea și evaluarea colectivă a procesului educativ
- *autoevaluare după fiecare etapă de repetiție;* - *feedback constructiv între elevi;* - *stabilirea obiectivelor comune pentru îmbunătățirea ansamblului.*
CS 3.3. Argumentarea estetică și conceptuală a repertoriului interpretat
- *prezentarea orală a conceptului repertorial;* - *discuții despre semnificația mesajului artistic;* - *exersarea coerenței intenției scenice, calitatea raportului dintre înțelegerea temei și a mișcării.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Limbaj coregrafic și structuri de mișcare	- criterii de selectare a repertoriului în vederea interpretării; - repetiții cu focus pe dialog corporal; - îmbinarea vocilor coregrafice distincte într-un discurs comun; - relația corp-gravitație, aplicată în context colectiv; - distribuția greutății între dansatori; - transferul energiei și al impulsului; - coordonarea fluidă între corpuri; - centrul comun al grupului ca sursă de mișcare; - flux și continuitate în mișcare - explorarea mișcării fără întrerupere, menținerea tonusului comun și adaptarea la energia colectivă; - alternarea planurilor (sol, mijloc, aer); - variații de direcție și viteză; - fraze la unison și contrapunct; - tranziții colective armonizate; - configurații geometrice și libere; - utilizarea direcțiilor diagonale și circulare; - deplasare în straturi multiple; relația dintre plan scenic și mișcare colectivă; - metamorfoza formațiilor - învățarea fluidității între formații fixe și mobile, evidențiind continuitatea vizuală și armonia mișcării. - dimensiunea arhitecturală a mișcării colective; - schimbarea dinamică a formațiilor; - unison, canon, succesiune; - integrarea mișcărilor complementare pentru efect scenic coerent; - ritmuri multiple - antrenarea auzului muzical și a percepției comune a pulsului corporal; - tempo și tranziție în mișcare - înțelegerea valorii pauzei și a fluidității între momentele de acțiune și repaus; - elemente de exersare a comunicării eficiente, în contextul ansamblului coregrafic (anticiparea mișcărilor partenerilor, sincronizarea); - importanța respirației în ansamblul coregrafic; - intrări gradate, fade-in/fade-out scenic; - controlul simultaneității; - relația dintre prezență și absență scenică.
Expresivitate scenică și interpretare corporală colectivă	- modalități de diversificare a propriilor posibilități interpretative; - memoria procesului coregrafic - documentarea etapelor de lucru și evoluția expresivă personală în context colectiv; - emoția ca sursă de mișcare - explorarea stării afective în mișcări sincronizate; - emoțiile în mișcarea colectivă: bucurie, tensiune, conflic, armonie; - alternanța între forță și fragilitate; - expresie corporală comună; - echilibru între uniformitate și diversitate scenică; - rol individual în cadrul ansamblului coregrafic - învățarea echilibrului între prezența proprie și dinamica ansamblului;

Domenii de conținut	Conținuturi
	- dualitate emoțională - alternanța dintre opoziții afective pentru profunzime interpretativă; - repartizarea rolurilor principale și secundare; - susținerea ritmică a ansamblului; - gesturi de legătură între dansatori; - repetiții cu focus pe dialog corporal; - îmbinarea vocilor coregrafice distincte într-un discurs comun; - raportul dansator - spațiu - privitor - conștientizarea unghiurilor scenice, a vizibilității și a comunicării prin orientare corporală; - unitatea emoțională a grupului - integrarea stării emoționale colective într-o formă scenică coerentă; - gestionarea emoției scenice - menținerea concentrării și a expresiei coerente în fața publicului.
Analiză și colaborare artistică în context interpretativ	- structuri coregrafice comparate; - identificarea intenției, ritmului și echilibrului vizual; - recunoașterea stilurilor coregrafice; - înțelegerea conceptului regizoral - descifrarea mesajului scenic și a simbolurilor; - recunoașterea stilurilor coregrafice - identificarea semnăturii mișcării și a particularităților expresive; - evaluarea diferențelor de stil și execuție- observarea variațiilor în interpretare și claritatea expresiei; - spectacolul de dans contemporan - vizionare și analiză (Ohad Naharin, Akram Khan, Pina Bausch, Sidi Larbi Cherkaoui, Mats Ek, William Forsythe, Jiří Kylián); - autoobservarea evoluției personale - analiza progresului și a implicării; - feedback constructiv - capacitatea de a oferi observații profesionale și respectuoase; - importanța unității colective - conștientizarea valorii echilibrului între individual și comun; - elemente fundamentale ale limbajului dansului contemporan; - de la formă la conținut - relația formă - intenție; - mișcarea cotidiană - ca sursă artistică; - formularea intenției estetice - exprimarea verbală a ideilor și emoțiilor; - memoria procesului coregrafic - documentarea etapelor de lucru și evoluția expresivă personală în context colectiv.

CLASA a XI-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Operarea cu elemente de limbaj coregrafic contemporan, în abordarea repertoriului de ansamblu*

CS 1.1. Integrarea principiilor de mișcare specifice dansului contemporan, în interpretarea repertoriului de ansamblu
- *repetiții pentru consolidarea tehnicii de greutate partajată și a echilibrului în perechi sau grupuri mici;* - *studierea unor secvențe repertoriale care combină mișcări de sol cu acțiuni verticale sincronizate;* - *interpretarea unei secvențe coregrafice colective de dificultate medie, cu focus pe precizia comună a direcțiilor și intențiilor.*
CS 1.2. Utilizarea spațiului scenic și a compoziției de ansamblu în raport cu structura muzicală și vizuală
- *exerciții de transformare graduală a formațiilor scenice prin mișcare colectivă continuă;* - *exersarea sincronizării mișcării colective cu structuri sonore complexe;* - *interpretarea unei variații de ansamblu care implică schimbări de direcție și tempo.*
CS 1.3. Identificarea principiilor de continuitate, contrast și accent în mișcarea de ansamblu
- *exerciții de alternanță între mișcările fluide și întrerupte;* - *elaborarea unor secvențe coregrafice în care se evidențiază accentul colectiv;* - *interpretarea unei variații de ansamblu în care energia colectivă susține contrastul mișcare/ tăcere.*

CG 2 - *Dezvoltarea modalităților de expresivizare artistică și comunicare nonverbală în context colectiv*

CS 2.1. Exprimarea emoției și a intenției comune în structuri coregrafice de grup
- *improvizații dirijate pe teme dramatice colective;* - *exerciții de traducere a unei emoții comune în limbaj corporal abstract;* - *interpretarea unei lucrări coregrafice bazate pe contrast afectiv între secvențe.*
CS 2.2. Adaptarea expresiei individuale la dinamica și intenția colectivă
- *exerciții de ajustare corporală la intensitatea mișcării;* - *repetiții bazate pe contrast între mișcări individuale și colective;* - *reprezentarea unei scene coregrafice cu accent pe reacție și complementaritate.*
CS 2.3. Utilizarea ansamblului coregrafic ca mod de manifestare a diversității în unitate
- *exerciții de conștientizare a privirii și a prezenței comune;* - *interpretarea colectivă a unei lucrări de repertoriu;* - *participarea la spectacol sau evaluare publică.*

CG 3 - *Cultivarea abilităților de analiză critică și colaborare creativă în procesul interpretativ de ansamblu*

CS 3.1. Identificarea structurilor coregrafice contemporane în vederea dezvoltării înțelegerii stilistice
- *vizionarea unor spectacole coregrafice contemporane;* - *discuții despre diferențele dintre abordările expresive ale diverselor școli de coregrafie;* - *compararea diverselor modalități de a pune în scenă teme comune.*
CS 3.2. Autoevaluarea procesului de învățare și implicare în cadrul ansamblului
- *elaborarea unui jurnal de repetiții;* - *feedback constructiv colectiv;* - *planificarea unor obiective de dezvoltare pentru performanța scenică finală.*
CS 3.3. Argumentarea estetică a conceptului repertorial

- *prezentarea orală a conceptului artistic al lucrării interpretate;* - *elaborarea unei reflecții scrise despre procesul de creație coregrafică colectivă;* - *dezbatere artistică finală despre impactul lucrării coregrafice.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Structuri coregrafice contemporane și compoziții de ansamblu	- criterii de selectare a repertoriului în vederea interpretării; - transferul de greutate și susținerea reciprocă în mișcare; - coordonare vizuală și tactilă în stabilirea echilibrului dinamic; - fluiditatea mișcării colective în raport cu respirația comună și cu impulsul corporal unitar; - continuitate în planuri multiple - integrarea mișcării fluide între niveluri, menținând coerența și ritmul comun; - principii coregrafice în context scenic - combinarea tehnicii cu expresivitatea și intenția coregrafică; - mișcarea stratificată: formații (linie, cerc, spirală, grupuri fragmentate) - creare și descompunere; - flux vizual în deplasare; - direcții și traiectorii - generatoare a tensiunii scenice; - ritm neregulat și pauza expresivă; - accentele mișcării corelate cu intensitatea și pulsația muzicii; - respirația colectivă în raport cu arhitectura sonoră; - mișcarea adaptată la condițiile scenice variabile; - controlul direcțiilor multiple; - conștientizarea vizuală a grupului și a spațiului liber; - armonizarea mișcării colective în spații restrânse; - contrastul ca mijloc expresiv - explorarea tensiunii dintre mișcare continuă și mișcare fragmentată; - accent comun și sincronizare intenționlă - utilizarea accentului pentru a crea claritate și unitate vizuală; - distribuția accentelor în timp și spațiu; - alternanța accentelor principale și secundare în fraze de mișcare în grup; - pauza - element expresiv. - principiul „energia tăcerii”; - intensitatea corporală fără deplasare; - starea internă a dansatorilor - sincronizare pentru coerență scenică.
Expresivitate colectivă și comunicare scenică	- modalități de diversificare a propriilor posibilități interpretative; - emoția - sursă de inspirație a mișcării; - reacții corporale interdependente; - dinamica afectivă în contextul coregrafiei de ansamblu; - gestionarea tensiunii scenice colective; - gestul simbolic și mișcarea non-narativă pentru exprimarea unui concept afectiv; - elemente de exersare a comunicării eficiente, în contextul ansamblului coregrafic (anticiparea mișcărilor partenerilor, sincronizarea); - energia interioară - în forme vizuale; - coerență emoțională în absența literalității; - teme emoționale recurente (conflict, vulnerabilitate, catharsis);

Domenii de conținut	Conținuturi
	- alternarea intensității între grupuri; - dialog corporal între emoție și formă; - energia individuală și de grup - sincronizare; - amplitudine și direcția grupului ca întreg; - tonus comun; - vocea corporală individuală integrată în contextul colectiv; - momente de apartenență și desprindere scenică; - principiul de echilibru între a conduce și a răspunde; - tensiune constructivă în dialogul corporal; - tehnici de sincronizare în cadrul ansamblului coregrafic; - privirea utilizată ca mijloc de conectare corporală; - intenția comună orientată către public; - relația dintre intenție artistică și structura formală a mișcării; - expresia unitară în cadrul ansamblului coregrafic; - scena (lumini, spațiu) - adaptarea momentului coregrafic; - coerență corporală și emoțională în condiții scenice reale; - gestionarea emoțiilor și a presiunii artistice.
Reflecție critică și coeziune artistică de grup	- structuri coregrafice comparate; - scena - adaptarea momentului coregrafic (sound design, light design, scenografie); - coerență corporală și emoțională în condiții scenice reale; - gestionarea emoțiilor și a presiunii artistice; - argumentare estetică; - limbaj corporal în dansul contemporan - diversitate multiplă; - structuri coregrafice comparate; - diversitatea expresivă a dansului contemporan - înțelegerea pluralității stilistice și a formelor de expresie; - analiza performanței proprii - identificarea zonelor de progres tehnic și expresiv; - limbaj verbal adecvat formulării unor observații specifice artei coregrafice contemporane; - ascultare empatică; - observații în limbaj profesional; - cooperare și respect artistic; - intenția regizorală și mesajul simbolic din spatele artei coregrafice; - raportul dintre idee și mișcare; - argumentarea coerentă a deciziilor coregrafice; - etapele procesului de creație în arta coregrafică în contextul ansamblului; - mesaj estetic - vizionarea și analiza spectacolului de dans contemporan (Ohad Naharin, Akram Khan, Pina Bausch, Sidi Larbi Cherkaoui, Mats Ek, William Forsythe, Jiří Kylián); - modalități de a pune în scenă teme comune („Giselle” - Mats Ek, „Giselle” - Akram Khan); - feedback și impactul asupra publicului; - formularea unei viziuni mature asupra actului interpretativ contemporan.

CLASA a XII-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Operarea cu elemente de limbaj coregrafic contemporan, în abordarea repertoriului de ansamblu*

CS 1.1. Utilizarea principiilor tehnice și expresive contemporane în lucrări coregrafice
- *exerciții de sincronizare colectivă și mișcare interdependentă în structuri complexe;* - *exersarea variațiilor repertoriale cu nivel crescut de dificultate tehnică;* - *intepretarea unei lucrări complete de repertoriu contemporan.*
CS 1.2. Optimizarea utilizării spațiului scenic și a formelor de compoziție colectivă
- *repetiții cu formări și deformări scenice succesive;* - *exerciții de creație coregrafică bazate pe raportul între opoziție și echilibru;* - *interpretarea repertoriului coregrafic cu accent pe arhitectura scenică și dinamica vizuală.*
CS 1.3. Controlul mișcării colective prin utilizarea conștientă a timpului, energiei și respirației
- *exerciții de control al respirației comune și al impulsului de grup;* - *improvizații de grup bazate pe conceptul de timp suspendat;* - *interpretarea unei variații bazate pe progresie energetică colectivă.*

CG 2 - *Dezvoltarea modalităților de expresivizare artistică și comunicare nonverbală în context colectiv*

CS 2.1. Redarea intenției coregrafice complexe prin unitate expresivă și maturitate artistică
- *studiul lucrărilor repertoriale cu tematică simbolică sau abstractă;* - *analiza din punct de vedere corporal și emoțional a temelor abordate în repertoriu;* - *interpretarea colectivă a unei lucrări repertoriale cu tematică abstractă.*
CS 2.2. Adaptarea expresiei individuale la cerințele estetice și dramaturgice ale grupului
- *exerciții de echilibru între expresia personală și intenția colectivă;* - *participarea la repetițiile spectacolelor coregrafice realizate în instituțiile de profil;* - *interpretarea scenică a unei lucrări în context evaluativ.*
CS 2.3. Consolidarea prezenței scenice prin controlul corporal și emoțional colectiv
- *exerciții de conștientizare a atenției și privirii colective;* - *repetiții generale și spectacole publice;* - *evaluare prin performanță scenică finală.*

CG 3 - *Cultivarea abilităților de analiză critică și colaborare creativă în procesul interpretativ de ansamblu*

CS 3.1. Analizarea aprofundată a stilului și a conceptului repertorial coregrafic
- *vizionarea și analiza unor spectacole coregrafice din repertoriul internațional;* - *discuții despre influențele culturale și ideologice în dansul contemporan;* - *analiza repertoriului propriu și a poziției sale în contextul artistic actual.*
CS 3.2. Autoevaluarea performanței și a contribuției individuale
- *jurnal reflexiv postspectacol;* - *evaluare colegială ghidată;* - *discuții cu profesorul coordonator.*
CS 3.3. Argumentarea estetică și etică a actului artistic
- *prezentarea orală a concepției artistice a spectacolului final;* - *elaborarea unei sinteze scrise asupra experienței scenice;* - *dezbatere finală privind valoarea estetică și impactul social al lucrării coregrafice;* - *responsabilitate etică a elevului, în calitate de artist.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Limbaj coregrafic contemporan și structuri interpretative de ansamblu	- criterii de selectare a repertoriului în vederea interpretării; - structuri coregrafice comparate; - principiile de greutate partajată, contragreutate și mișcare în rețea aplicate cu precizie; - impulsuri colective și tensiuni ritmice; - tranzițiile între stări corporale multiple în funcție de intenția scenică; - fraze de mișcare complexe; - mișcare corporală integrată în straturi temporale diferite; - coordonarea personală cu dinamica grupului; - structuri poliritmice și spații scenice variabile; - coerență dramaturgică în lucrările coregrafice; - articularea intenției personale în cadrul conceptului regizoral; - responsabilitatea artistică în interpretarea colectivă; - coerență dramaturgică în lucrările coregrafice; - articularea intenției personale în cadrul conceptului regizoral; - responsabilitatea artistică în interpretarea colectivă; - transformarea formațiilor în flux - explorarea tranzițiilor între structuri geometrice și organice; - mișcarea de tip val, spirală, rețea; - structurare a mișcării în straturi vizuale suprapuse; - linii scenice și ritm vizual; - manipularea intenționată a distanțelor și a orientărilor pentru construirea unei dramaturgii vizuale coerente; - ritm interior - ritm comun; - intenția energetică - sincronizare; - pauza expresivă ca parte integrantă a mișcării colective; - energia tăcerii - folosirea controlului corporal și a prezenței tăcute pentru expresivitate; - construcția traiectoriei energetice comune; - creșterea și descărcarea tensiunii scenice; - energia reziduală ca mijloc expresiv.
Expresivitate scenică și comunicare artistică integrată	- modalități de diversificare a propriilor posibilități interpretative; - construcția traiectoriei energetice comune; - creșterea și descărcarea tensiunii scenice; - energia reziduală ca mijloc expresiv; - reprezentarea emoțiilor prin corporalitate comună; - de la conținut la formă și invers (integrarea afectivității în structura formală); - menținerea clarității expresiei în context complex; - reprezentarea emoțiilor prin corporalitate comună; - de la conținut la formă și invers (integrarea afectivității în structura formală); - menținerea clarității expresiei în context complex; - sensul simbolic al mișcării; - minimalism expresiv - utilizare controlată; - densitate emoțională prin mișcare sincronă și respirație comună; - intensitatea personală adaptată în funcție de energia comună; - gestul - transmițător de sens;

Domenii de conținut	Conținuturi
	- elemente de exersare a comunicării eficiente, în contextul ansamblului coregrafic (anticiparea mișcărilor partenerilor, sincronizarea); - calitatea expresivă în contextul colectiv; - program de repetiții al profesioniștilor din zona coregrafică; - receptivitate la indicațiile coregrafului; - responsabilitate colectivă în realizarea viziunii artistice; - program de repetiții al profesioniștilor din zona coregrafică; - privirea direcționată la nivel de grup; - coordonare gestuală subtilă; - concentrare vizuală și corporală la nivel de grup; - gestionarea emoțiilor și a stresului scenic; - disciplina corporală și expresivă; - lumină, sunet, spațiu și public; - maturitate artistică - claritatea intenției colective; - impact emoțional și estetic al lucrării coregrafice.
Reflecție estetică și responsabilitate artistică în interpretarea de ansamblu	- structuri coregrafice comparate; - trăsături estetice definitorii; - estetica coregrafică modernă și postmodernă; - specificul stilistic al limbajului coregrafic contemporan; - relația dintre conținutul social și limbajul corporal; - lucrări coregrafice consacrate - analiza și reconstituirea fragmentelor coregrafice (Ohad Naharin, Akram Khan, Pina Bausch, Sidi Larbi Cherkaoui, Mats Ek, William Forsythe, Jiří Kylián); - dansul - mijloc de reflecție critică asupra realității; - evaluarea coerentă a valorilor estetice și tehnice; - elemente de originalitate și inovație; - mesaj propriu - autonomie creativă și gândire critică; - intenție coregrafică - corelarea experienței corporale; - comunicare reflexivă - dezvoltarea capacității de a oferi și primi observații constructive; - autoanaliză de grup - înțelegerea importanței responsabilității comune în atingerea coerenței artistice; - articularea ideii artistice - exprimarea verbală a intenției coregrafice și a viziunii estetice; - procesul de creație și importanța reflecției critice; - rolul personal și colectiv; - conștientizarea responsabilității artistului - înțelegerea rolului dansului în arta contemporană.

SUGESTII METODOLOGICE

Procesul didactic în cadrul disciplinei ***Repertoriu ansamblu*** pentru specializarea Dans contemporan trebuie conceput ca un parcurs progresiv, integrator și reflexiv, în care dezvoltarea tehnică, expresivă și colaborativă a elevilor se realizează în mod echilibrat. Activitățile de învățare se vor desfășura într-o succesiune gradată, trecând de la exerciții de coordonare și control corporal către explorarea expresivității scenice, autonomia interpretativă și contribuția creativă la construcția repertoriului colectiv.

Profesorul are rolul de facilitator al procesului artistic, ghidând elevii printr-o combinație de instruire tehnică, colaborare practică și reflecție asupra propriei performanțe. Alternarea momentelor de lucru individual cu activitățile de grup contribuie la formarea unei conștiințe corporale și relaționale, în care precizia mișcării se completează cu sensibilitatea față de dinamica ansamblului.

Selecția repertoriului trebuie realizată cu atenție la nivelul tehnic și expresiv al elevilor, dar și la specificul colectivului, evitând atât suprasolicitarea fizică, cât și dificultățile conceptuale care pot împiedica o implicare autentică. Profesorul va adapta materialul coregrafic astfel încât acesta să devină un instrument de formare și nu doar un obiect de interpretare, permițând elevilor să înțeleagă structura, intenția și dinamica lucrării.

Repetițiile vor fi structurate pe etape, pornind de la segmentarea materialului coregrafic în unități mici, analizabile, până la consolidarea formei scenice complete. În acest proces, atenția va fi orientată atât spre detaliile tehnice, cât și spre claritatea intenției artistice. Momentele de simulare scenică, desfășurate în spații reale de spectacol, vor sprijini dezvoltarea prezenței scenice și a capacității de comunicare nonverbală.

Improvizația va fi integrată ca instrument pedagogic esențial pentru stimularea creativității și flexibilității interpretative. Elevii vor fi încurajați să exploreze adaptarea mișcării la contextul coregrafic, la parteneri și la intenția expresivă, păstrând coerența și unitatea discursului colectiv.

O componentă importantă a procesului de formare o constituie vizionarea, analiza și studiul lucrărilor coregrafice contemporane semnate de coregrafi consacrați. Aceste activități contribuie la înțelegerea evoluției limbajului coregrafic, la identificarea strategiilor compoziționale și la dezvoltarea unei gândiri critice asupra diversității expresive a dansului contemporan. Discuțiile și reflecțiile colective pe marginea acestor lucrări stimulează discernământul estetic al elevilor și capacitatea de raportare la modele artistice relevante.

Interdisciplinaritatea este o altă componentă importantă a demersului metodologic. Corelarea conținuturilor cu discipline precum Dans Contemporan, Istoria Baletului, Tehnici de Dans/Improvizație Coregrafică, Laborator de Creație contribuie la formarea unei viziuni unitare asupra fenomenului coregrafic. Elevii pot fi invitați să realizeze proiecte artistice care să integreze elemente din artele vizuale, muzică și teatru, consolidând astfel o înțelegere amplă a actului scenic.

Evaluarea va urmări nu doar rezultatul scenic final, ci și progresul individual și colectiv, fiind centrată pe dimensiunile tehnice, expresive, colaborative și reflexive. Se recomandă utilizarea grilelor descriptive, a portofoliului artistic și a observației continue, însoțite de feedback constructiv după fiecare etapă de lucru. Această abordare formativă asigură conștientizarea progresului personal și cultivă capacitatea de autoevaluare și ajustare artistică.

În primele clase de studiu (a IX-a și a X-a), accentul se va plasa pe dezvoltarea disciplinei de ansamblu, pe precizia mișcării și pe sincronizarea grupului, în timp ce în anii superiori (a XI-a și a XII-a) se va urmări autonomia interpretativă, exprimarea personală și reflecția critică asupra repertoriului de ansamblu. Utilizarea observației video și a analizei colective constituie instrumente valoroase pentru autoreglarea performanței și înțelegerea procesului artistic în ansamblul său.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

- Autard, Smith; M., Jacqueline - *Dance Composition*, ediția a șasea, Methuen Drama, 2010;
- Bell, Cheryl - *The Dance Technique of Lester Horton*, A Dance Horizons Book, Princeton Book Company, Publishers, 1992;
- Berdiaev, Nikolai - *Sensul creației*, Editura Humanitas, București, 1992;
- Căciuleanu, Gigi - VVV - *Vânt, Volume, Vecto*ri, Editura Curtea Veche, București, 2008;
- Ciobanu, Maia - *Aspecte ale relației sunet - mișcare. Textul muzical ca element al spectacolului coregrafic*, București, 2002;
- Delacroix, Henri - *Psihologia artei*, Editura Meridiane, București, 1983;
- Ekman, Paul - *Emoții date pe față*, Editura Trei, București, 2019;
- Feldenkrais, Moshe - *Trezește inteligența corpului tău, Tehnici fundamentale pentru reprogramarea corporală și transformarea personalității*, Editura Vidia, București 2014;
- Huyghe, Rene - *Dialog cu vizibilul*, Editura Meridiane, 1981;
- Humphrey, Doris - *The Art of Making Dances*, A Dance Horizons Book, Princeton Book Company, Publishers, 1987;
- Ianegic, Raluca - *Trasee coregrafice*, Ed. U.N.A.T.C. Press, București, 2007;
- Ianegic, Raluca - *Void and Plenitude, concepte fundamentale ale spectacolului coregrafic modern*, Ed. Institutului Cultural Român, București, 2004;
- Iorgulescu, Liliana - *Timp, Spațiu, Materie în Limbajul Coregrafic,* U.N.A.T.C. Press, București, 2014;
- Laban, Rudolf; Ullman, Lisa - *The Mastery of Movement*, Dance Books, Alton, 2011;
- Meyer, Marion - *Pina Bausch, The Biography,* Oberon Books London, 2017.
- Mitra, Royona - *Akram Khan, Dancing New Interculturalism*, Palgrave Macmillan, 2015;
- Moraru, Ion - *Psihologia creativității*, Editura Victor, București 1997;
- Paxton, Steve - *Gravity*, Contredanse, 2018;
- Perces B.Marjorie; Forsythe, Ana Marie; Bell, Cheryl - *The Dance Technique of Lester Horton*, A Dance Horizons Book, Princeton Book Company, Publishers, 1992;
- Preger-Simon, Marianne - *Dancing with Merce Cunningham*, University press of Florida, 2019.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Instituție de apartenență, localitate, județ
Responsabil MEC Prof. BOBEICĂ LILIANA	Ministerul Educației și cercetării
Responsabil CNCE Prof. PAULIUC LĂCRĂMIOARA-ANA	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare
Coordonator științific Conf. univ. dr. habil. DEMIAN NICOLETA	Academia Națională de Muzică „Gheorghe Dima”, Cluj-Napoca
Prof. GEORGESCU DOINA NICOLETA	Liceul de Coregrafie „Floria Capsali”, structură arondată Colegiului Național de Arte „Dinu Lipatti”, București
Prof. PARASCHIVU SIMONA CRISTINA	Liceul de Coregrafie „Floria Capsali”, structură arondată Colegiului Național de Arte „Dinu Lipatti”, București
Prof. SANDU KRISTA	Liceul de Coregrafie „Floria Capsali”, structură arondată Colegiului Național de Arte „Dinu Lipatti”, București

Anexa nr. 302

Programa școlară
pentru disciplina

Laboratorul de creație

Clasele a IX-a și a X-a
Curriculum de specialitate (CS)

Filiera vocațională, profilul artistic,

specializarea
coregrafie – dans contemporan

Învățământ liceal

- 2026 -

Anexa nr. 302
Programa școlară pentru disciplina *Laboratorul de creație,* clasele a IX-a și a X-a, curriculum de specialitate (CS)

- ***Filiera vocațională, profil artistic, specializarea coregrafie - dans contemporan***

NOTĂ DE PREZENTARE

Programa școlară pentru disciplina ***Laboratorul de creație – pentru specializarea dans contemporan*** reprezintă o ofertă curriculară de specialitate pentru învățământul liceal, *filiera vocațională, profil artistic, specializarea Coregrafie* începând din anul școlar 2026-2027. Disciplina ***Laboratorul de creație – pentru specializarea dans contemporan*** se regăsește în *Anexa 14 la OMEC nr. 4350/20.06.2025 - Planul-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, filiera vocațională, profil artistic, specializarea Arte vizuale,* în *Curriculum de specialitate* (CS).

În elaborarea programei, s-a avut în vedere raportarea la cadrul legislativ şi documentele strategice generale și specifice care susțin studiul disciplinelor:
- ***Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023***, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Regulamentul-cadru de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar***, aprobat prin Ordinul ministrului educației nr. 5.726/2024, , cu modificările și completările ulterioare;
- ***Regulamentul de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar cu program de artă***, aprobat prin Ordinul Ministerului Educației și Cercetării nr. 3717/01 aprilie 2025, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Planurile-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi***, filiera vocațională, profilul artistic, specializarea arte vizuale din Anexa nr. 14 la O.M.E.C. nr. 4.350/20.06.2025 privind aprobarea Planurilor-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Profilul de formare al absolventului***, OME nr. 6731/2023, care asigură coerența verticală a parcursul școlar, (competențe-cheie +atribute prioritare)
- *documente europene relevante la nivel general și, mai ales, pentru disciplină(Recomandarea Consiliului UE privind competențele-cheie, Cadrul european al calificărilor, Rapoarte OECD/UNESCO, Cadre de referință etc.)*
- *o alte documente/studii specifice Curriculumului Național și curriculumului disciplinei – de exemplu, cu valoare pentru sugestiile metodologice ale programei școlare.*

Bugetul de timp alocat disciplinei este următorul:

Laboratorul de creație (pentru specializarea dans contemporan)				
Clasa	a IX-a	a X-a	a XI-a	a XII-a
Nr. ore/ săptămână	1	1	-	-

Disciplina ***Laboratorul de creație*** oferă elevilor un cadru educațional deschis, dinamic și interdisciplinar, în care accentul se mută de la simpla reproducere a formelor artistice către procesul de explorare, descoperire și expresie personală. Cursul are rolul de a stimula gândirea creativă, de a dezvolta expresivitatea corporală și emoțională și de a cultiva capacitatea de reflecție asupra actului artistic.

Disciplina Laboratorul de Creație are rolul de a forma la elevi capacitatea de a gândi și a crea prin mișcare, nu doar de a interpreta. Ea constituie un cadru de explorare artistică, în care corpul devine mijloc de reflecție și expresie, iar procesul de creație este privit ca un parcurs conștient, nu doar ca un rezultat final. Accentul cade pe experiment, pe descoperire și pe formarea unei gândiri coregrafice autonome, capabile să genereze sens artistic.

Abordarea pedagogică este centrată pe elev, profesorul asumând rolul de facilitator al procesului artistic.

El ghidează elevii prin întrebări, teme și sugestii de mișcare, încurajându-i să exploreze propriile resurse corporale și expresive. Învățarea devine astfel un proces activ, bazat pe descoperire, analiză, reinterpretare și reflecție critică.

Prin intermediul acestei discipline, elevii sunt invitați să își dezvolte conștientizarea corporală (respirație, aliniere, echilibru), să exploreze mijloace expresive fundamentale (postură, gest, mișcare) și să își adapteze expresivitatea în funcție de contextul scenic și de partenerii de lucru. Ei învață să manifeste o prezență scenică autentică, să își regleze energia și intenția artistică, precum și să reflecteze asupra propriei stări scenice și a procesului creativ.

Pe parcursul formării, elevul aplică variabilele spațiale (direcție, nivel, traseu) și temporale (ritm, durată, dinamică) în compoziții proprii, construind secvențe coregrafice originale, caracterizate prin coerență și expresivitate. În același timp, dezvoltă flexibilitate și adaptabilitate în reinterpretarea temelor artistice și în colaborarea colectivă, respectând ideile și contribuțiile celorlalți membri ai grupului.

Procesul formativ include și dimensiunea reflexivă: elevul este încurajat să își argumenteze deciziile artistice, să utilizeze feedback-ul constructiv și să practice autoevaluarea ca instrument de creștere personală și profesională. Astfel, Laboratorul de Creație devine un spațiu educațional complex, unde elevul învață să simtă, să gândească și să se exprime artistic. Prin îmbinarea explorării corporale, a reflecției critice și a colaborării, elevul își descoperă identitatea creativă și își formează competențele necesare unei cariere artistice autentice, conștiente și empatice.

Competențele prevăzute pe fiecare nivel de pregătire din cadrul ciclului liceal se traduc în sarcini tot mai complexe, pe măsura maturizării fizice și psihice a elevilor.

Structura programei școlare include, pe lângă nota de prezentare, următoarele elemente:

- Competențe generale
- Competenţe specifice şi exemple de activităţi de învăţare
- Domenii de conținut și conţinuturi
- Sugestii metodologice
- Referințe bibliografice

Competenţele sunt ansambluri structurate de cunoştinţe, abilităţi şi atitudini dezvoltate prin învăţare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte particulare diverse.

Competenţele generale vizate la nivelul disciplinei dans contemporan jalonează achiziţiile de cunoaştere ale elevului la sfârşitul ciclului liceal. Acestea concură la dezvoltarea aptitudinilor psihomotrice, formarea capacității elevilor de valorificare a potențialului creativ și motric, dezvoltarea trăsăturilor de personalitate favorabile integrării în grup.

Competenţele specifice sunt derivate din competenţele generale, reprezintă etape în dobândirea acestora şi se formează pe durata unui an şcolar. Pentru realizarea competenţelor specifice, în programă sunt propuse exemple de activităţi de învăţare care valorifică experienţa concretă a elevului şi care integrează strategii didactice adecvate unor contexte de învăţare variate. Prezenta programă propune o ofertă flexibilă, care permite cadrului didactic să completeze sau să înlocuiască activităţile de învăţare în funcție de aptitudinile elevilor cu care lucrează. Se urmăreşte astfel realizarea unui demers didactic personalizat, care să asigure formarea competenţelor prevăzute de programă în contextul specific al fiecărei clase şi al fiecărui elev. .În cadrul laboratorului, elevii experimentează elemente de improvizație, compoziție coregrafică și expresivitate scenică, descoperind multiplele moduri prin care intenția, emoția și relația pot genera sensuri artistice. Procesul de lucru pune accent pe autenticitate, explorare corporală, colaborare și asumarea unei viziuni personale. Prin activități practice, exerciții de improvizație, lucrări de grup și reflecție asupra propriilor creații, elevii își dezvoltă atât competențele tehnice și creative, cât și abilități socio-emoționale, precum empatia, responsabilitatea și comunicarea autentică.

Laboratorul de creație se bazează pe principiul învățării prin experiență artistică directă. Elevii sunt încurajați să-și observe procesele interioare, să-și exprime trăirile și să transforme ideile în structuri coregrafice sau performative. Acest demers contribuie la formarea unei gândiri critice și reflexive asupra actului de creație, oferindu-le elevilor instrumente pentru autoevaluare, colaborare artistică și autonomie în exprimarea estetică.

Prin natura sa interdisciplinară, cursul creează punți între dans, muzică, teatru, arte vizuale și literatură, încurajând o abordare complexă a fenomenului artistic contemporan. Elevii învață să îmbine formele și limbajele artistice într-un demers coerent, capabil să comunice emoții, idei și perspective personale.

Scopul principal al disciplinei este formarea unui tânăr artist conștient de propriul proces creativ, capabil să relaționeze cu ceilalți prin artă, să-și valorifice autenticitatea și să contribuie la construirea unei culturi a sensibilității și a dialogului.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Cultivarea conștientizării corporale și a expresivității prin procesul de improvizație**
CG2	**Valorificarea creativității în procesul de creație coregrafică prin explorarea variabilelor spațiale și temporale**
CG3	**Dezvoltarea colaborării artistice și a reflecției critice asupra procesului de creație coregrafică**

CLASA a IX-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Cultivarea conștientizării corporale și a expresivității prin procesul de improvizație*

CS 1.1. Identificarea relației dintre intenție, emoție și expresivitate corporală
- *exerciții de improvizație liberă pornind de la acțiuni cotidiene;* - *exerciții de improvizație ghidată în care elevul transpune emoția în mișcare;* - *improvizație cu obiect, pentru explorarea intenției prin gest.*
CS 1.2. Utilizarea mijloacelor corporale, gestuale și emoționale pentru a transmite sensuri și stări
- *exerciții și jocuri în care respirația este inițiator al mișcării și declanșator al gestului;* - *exerciții de improvizație folosind impulsul ca reacție corporală care declanșează mișcarea;* - *crearea unei fraze coregrafice inspirate din gesturi cotidiene.*
CS 1.3. Adaptarea expresivității la contextul scenic dat
- *exerciții de observare a diferențelor dintre mișcarea cotidiană și mișcarea scenică;* - *vizionarea unor fragmente coregrafice, urmate de discuții despre: expresivitate, intensitate și relația cu publicul;* - *exerciții de transformare a aceleiași mișcări în contexte diferite: scenă clasică, spațiu alternativ, dans de ansamblu/individual.*

CG 2 - *Valorificarea creativității în procesul de creație coregrafică prin explorarea variabilelor spațiale și temporale*

CS 2.1. Explorarea variabilelor spațiale cardinale și de nivel în construcția mișcării
- *exerciții de deplasare pe direcții diferite*; - *crearea unei fraze de mișcare pornind de la alternanța nivelurilor;* - *exerciții de improvizație cu schimbarea variată de plan, direcție și nivel.*
CS 2.2. Aplicarea contrastului de viteză și intensitate în fraze coregrafice scurte
- *exerciții cu schimbări de tempo;* - *exersarea gestului și mișcării cu variații de intensitate și energie;* - *exerciții de improvizație pe muzică cu ritmuri variate.*
CS 2.3. Integrarea elementelor de compoziție coregrafică într-un demers artistic coerent
- *exerciții de improvizație cu repetiție secvențială și transformare progresivă;* - *exerciții de improvizație ghidată cu explorarea greutății corporale și a contrapunctului;* - *exerciții de reorganizare a unei secvențe improvizate în formă orchestrată coregrafic.*

CG 3 - *Dezvoltarea colaborării artistice și a reflecției critice asupra procesului de creație coregrafică*

CS 3.1. Participarea activă la procesul de creație coregrafică în context colectiv
- *realizarea în grup a unei fraze coregrafice prin adăugarea succesivă a mișcărilor propuse individual;* - *exerciții de improvizație în cerc, transmiterea unei mișcări ca lanț energetic;* - *crearea unei secvențe coregrafice colective, cu formă și intenție comună.*
CS 3.2. Formularea feedback-ului constructiv în contexte artistice colaborative
- *feedback în perechi - descrierea mișcării celuilalt;* - *exerciții de improvizație colectivă bazată pe ascultare corporală;* - *feedback verbal după improvizație colectivă.*

CS 3.3. Reflectează asupra propriului proces de creație coregrafică prin autoevaluare și analiză critică
- *exerciții de atenție și coordonare: un elev întreabă, ceilalți răspund prin mișcare;* - *reflecție în grup - ce a funționat și ce poate fi îmbunătățit;* - *caiet de creație/Jurnal de laborator în care este notată: intenția inițială, deciziile luate (mișcare, ritm, spațiu, relație) și motivele/efectele observate.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Expresivitate artistică și creativitate	- mișcarea naturală/organică - sursă de expresivitate artistică; - rolul acțiunilor cotidiene în fraze coregrafice cu intenție artistică; - mișcări funcționale în scop expresiv; - transpunerea stărilor emoționale în mișcare corporală coerentă; - controlul intensității și calității gestului în funcție de intenția expresivă; - relația trăirea interioară - forma exterioară a mișcării; - rolul respirației în inițierea și susținerea mișcării; - controlul fluxului mișcării prin raportarea la ritmul respirator; - respirația în expresivitatea corporală și în procesul de reglare a energiei scenice; - variația nivelurilor ca element expresiv; - rolul intenției și coerenței expresive; - intenția care modifică percepția expresivă a mișcării; - modalități de a varia calitatea gestului în funcție de starea emoțională; - relația expresie corporală - intenție dramatică.
Elemente fundamentale ale compoziției coregrafice	- direcții și traiectorii pentru organizarea mișcării în spațiu; - percepția spațială și capacitatea de orientare scenică; - atitudini conștiente față de poziționarea corpului în raport cu spațiul scenic; - fluidizarea tranzițiilor de mișcare între planuri; - energie și greutate în modalitățile de translare între nivelurile corporale; - principiul de organizare formală a unei fraze coregrafice; - construcția unei succesiuni logice și coerente de mișcări; - noțiunea de unitate formală în cadrul procesului de creație; - sensibilitate ritmică prin corelarea mișcării cu structura temporală; - sincronizare și anticipare ritmică; - coerență dinamică între impuls, accent și frazare motrică; - principiile de variație și contrast în construcția mișcării; - transformarea unei idei motrice prin modificări deliberate de spațiu și calitatea mișcării; - flexibilitate și gândire creativă în procesul de creație; - simț compozițional prin echilibrarea începutului, mijlocului și finalului unei fraze de mișcare; - conceptul de frază coregrafică ca unitate de expresie completă; - relația corp - obiect, ca extensie a expresiei corporale; - rolul simbolic și funcțional al obiectului în context coregrafic; - modalități de transformare a obiectului într-un partener de dialog corporal; - principiile de formare geometrică a grupului în spațiul scenic.

Domenii de conținut	Conținuturi
Colaborare artistică și reflecție personală	- distanța și proximitatea în mișcare; - raportul dintre corpul propriu și grupul din care face parte; - conceptul de apartenență la spațiul comun și la structura colectivă; - analiza propriei mișcări prin observare vizuală; - reflecția ca instrument de evoluție artistică; - observare și interpretare a intenției coregrafice a partenerului; - feedback obiectiv și constructiv; - noțiunea de empatie și înțelegerea reciprocă în procesul creativ; - gândirea reflexivă asupra propriului proces creativ; - modalități de comunicare între senzație, emoție și expresivitate corporală; - atenție reciprocă și sincronizare vizuală; - adaptare motrică la mișcarea partenerului; - stimă de sine și lucru în echipă - încredere; - modalități de exprimare a opiniilor într-o formă constructivă; - atitudine deschisă față de opiniile celorlalți; - rolul dialogului în evoluția procesului de creație.

CLASA a X-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Cultivarea conștientizării corporale și a expresivității prin procesul de improvizație*

CS 1.1. Analizarea intenției și a emoției asupra expresiei corporale
- *exerciții de improvizație pe baza unei intenții dramatice (conflict, echilibru, transformare);*
- *exerciții de repetiție a unei fraze coregrafice modificarea intenției;*
- *exercițiu de reinterpretare a unei fraze coregrafice folosind emoții diferite.*
CS 1.2. Aplicarea mijloacelor expresive complexe în construcția momentelor coregrafice
- *exerciții de sincronizare între intenție și formă corporală;*
- *improvizație în care se explorează contraste expresive (tensiune/relaxare, stabilitate/fluiditate, forță delicatețe);*
- *improvizații ghidate pornind de la stimuli externi (muzica, text, imagine, concept abstract).*
CS 1.3. Dezvoltarea prezenței scenice și a conștiinței de sine în situații artistice variate
- *exerciții de percepție senzorială: atenție la spațiu, la partener, la sunet;*
- *improvizație realizată fără fundal sonor pentru observarea ritmului și a stării interioare;*
- *jocuri de încredere și cooperare: exerciții de sprijin, urmărire, mișcare în oglindă.*

CG 2 - *Valorificarea creativității în procesul de creație coregrafică prin explorarea variabilelor spațiale și temporale*

CS 2.1. Crearea structurilor coregrafice proprii pe teme date sau libere
- *exerciții de improvizație care explorează modalități de cădere și revenire;*
- *crearea unei fraze de mișcare pornind de la tema: posibilități multiple de schimbare a planului, direcției și a nivelurilor;*
- *exerciții de deplasare în diagonală și spirale.*
CS 2.2. Aplicarea contrastului de viteză și intensitate
- *improvizație cu forme de deplasare în spațiul de dans aplicând dinamici;*
- *exerciții de contact-improvisation cu concentrare pe transferul de greutate;*
- *repetarea unei secvențe coregrafice fără suport muzical și/sau folosind contrast temporal (lent/rapid, constant/fluctuant).*
CS 2.3. Utilizarea conștientă a principiilor de compoziție
- *crearea unor secvențe coregrafice care explorează teme expresive complexe (conflict, metamorfoză, echilibru, contrast);*
- *improvizație cu muzică contrastantă pentru testarea intenției;*
- *explorarea expresivității prin repetiția gestului și modificarea gradului de efort fizic.*

CG 3 - *Dezvoltarea colaborării artistice și a reflecției critice asupra procesului de creație coregrafică*

CS 3.1. Analizarea propriilor experiențe în procesul de creație individuală și de grup
- *realizarea de exerciții de contact-improvisation axate pe transferul de greutate între parteneri;*
- *improvizație cu obiect, pentru explorarea intenției prin gest;*
- *executarea unor secvențe coregrafice în oglindă - partenerul inversează mișcarea.*
CS 3.2. Formularea argumentelor privind deciziile artistice luate în procesul de creație
- *discuții comparate între abordări diferite ale aceleiași teme de lucru;*
- *exerciții de improvizație folosind impulsul ca reacție corporală care declanșează mișcarea;*
- *improvizație ghidată: transformarea unui cuvânt în mișcare.*

CS 3.3. Valorificarea reflecției și a autoevaluării pentru îmbunătățirea demersului artistic
- *exerciții de improvizație ghidată urmărind reacția corporală ca un text rostit;* - *analiză corporală prin identificarea mișcărilor recurente și a intenției lor;* - *discuție reflexivă despre rolul fiecăruia în procesul de creație colectiv.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Expresivitate artistică și comunicare nonverbală	- spațiul scenic ca instrument de expresie artistică; - semnificația nivelurilor ca expresie a stării interioare și a energiei; - noțiunea de expresivitate prin utilizare conștientă a spațiului scenic; - raportul între timpul obiectiv (muzical) și timpul subiectiv (emoțional); - modalitățile prin care partitura muzicală determină caracterul expresiv al mișcării; - transformarea gestului prin modificarea energiei; - efectul contrastului în percepția publicului; - alternanța dinamică ca mijloc de construcție expresivă; - ritm interior și echilibrul între intensitate și control; - transpunerea conținutului narativ în mișcare; - coerența dintre intenția interioară și forma motrică; - autenticitate și expresie personală în interpretare; - relația dintre stimuli vizuali și expresia corporală; - sensibilitate artistică și imaginație vizuală; - menținerea intenției corporale în contexte sonore variate; - modalități de exprimare a conținutului interior; - interdependența dintre intenția corporală și mediul sonor; - atenția la stimuli vizuali și tactili; - reacție imediată și controlată la impulsul partenerului; - dialog corporal în contextul improvizației; - transformarea expresivă a unei structuri coregrafice existente; - relația dintre starea afectivă și calitatea mișcării; - controlul expresiei în funcție de intenția artistică.
Compoziție coregrafică și elemente de limbaj scenic	- direcțiile curbe și liniare pentru organizare vizuală a mișcării; - percepție spațială și de orientare corporală în raport cu scenariul coregrafic; - variație și schimbare intenționată a planului corporal; - rolul impactului vizual în modificării spațiale; - principiul contrastului temporal în mișcare; - controlul vitezei și adaptarea la intensitatea mișcării; - sensibilitatea față de schimbările de energie motrică; - conexiunea dintre structura sonoră și structura motrică; - interpretarea corporală a ritmului și dinamicii muzicale; - flexibilitate expresivă în raport cu diversitatea muzicală; - conceptul de calitate a mișcării (greutate, fluiditate, tensiune, lejeritate); - transformarea gestului prin modificarea energiei; - conștientizare corporală bazată pe intenție și precizie; - controlul duratelor și proporțiilor temporale în fraza motrică; - traducerea elementelor vizuale în parametri de mișcare (linie, densitate, direcție);

Domenii de conținut	Conținuturi
	- principiul de sprijin reciproc și echilibru în mișcare; - încrederea și responsabilitatea în lucru cu partenerul; - conștiință kinestezică comună; - sensibilitate interpretativă față de limbajul verbal; - sincronizarea voce/sens/mișcare.
Colaborare artistică și reflecție personală	- modalități de integrare a ideilor individuale într-o structură coregrafică comună; - importanța contribuției personale în contextul colaborativ; - simțul coeziunii și a responsabilității artistice partajate; - flux energetic comun; - principiul continuității și sincronizarea mișcărilor în grup; - atenție distributivă și reacție coordonată; - principiile compoziției colective în spațiul scenic; - simțul estetic comun și armonia vizuală; - cooperarea și echilibrul între individualitate și ansamblu; - analiza procesului de creație artistică; - autoevaluare în raport cu intenția și cu rezultatul procesului de creație; - progresul personal ca parte a procesului de învățare artistică; - observație obiectivă și formularea clară a impresiilor; - comunicarea non evaluativă și empatia artistică; - atitudine deschisă față de feedback ca instrument de dezvoltare personală; - tipare motrice proprii și intențiile expresive recurente; - recunoașterea și analiza elementelor definitorii ale propriului stil; - reflecția asupra evoluției personale în timp; - sincronizarea intuitivă și reacția fără comandă verbală; - încrederea reciprocă și concentrarea colectivă; - rolul de coordonator în procesul de creație; - responsabilitate artistică în contextul colaborativ; - echilibrul între inițiativă și receptivitate în grup; - atitudini de respect și responsabilitate față de colaboratori; - principii de etică în procesul de creație colectivă; - conștiința artistică bazată pe solidaritate și respect reciproc.

SUGESTII METODOLOGICE

Procesul didactic din cadrul disciplinei ***Laboratorul de creație*** se fundamentează pe o pedagogie a explorării, a reflecției și a colaborării. Activitățile propuse urmăresc dezvoltarea creativității, a conștientizării corporale și a gândirii artistice printr-o serie de strategii care îmbină libertatea expresivă cu ghidarea metodologică.

Improvizația dirijată constituie una dintre principalele modalități de învățare, pornind de la concepte-cheie precum spațiul, ritmul, contactul, respirația și intenția scenică. Prin exerciții senzoriale, elevii sunt invitați să exploreze greutatea propriului corp, textura podelei sau energia partenerului, dezvoltând astfel o relație autentică între mișcare, percepție și emoție. Crearea de fraze coregrafice reprezintă un alt instrument de formare, prin care elevii compun scurte secvențe inspirate din teme propuse de profesor - cum ar fi mișcarea suspendată sau căderea controlată - exersând totodată gândirea compozițională și sensibilitatea expresivă.

Lucrul cu stimuli externi - muzică, obiecte, imagini, texte poetice sau chiar liniștea - stimulează imaginația și capacitatea de a transforma impulsurile senzoriale în gesturi și structuri de mișcare. Analiza și reflecția colectivă joacă un rol central în consolidarea procesului de învățare: elevii discută despre propriile descoperiri, oferă feedback colegilor și vizionează lucrările grupului pentru a înțelege varietatea expresivă a dansului contemporan. Documentarea artistică (prin schițe de mișcare, jurnale, fotografii sau înregistrări video) susține procesul reflexiv și contribuie la formarea unei gândiri critice și analitice asupra creației.

Activitățile se organizează sub forma atelierelor individuale și colective, alternând momentele de explorare personală cu cele de construcție de grup. Se încurajează prezentările intermediare, care oferă elevilor ocazia de a experimenta comunicarea scenică într-un cadru de siguranță și de susținere reciprocă. Proiectele creative - mici lucrări coregrafice realizate de elevi - și colaborările interdisciplinare (cu muzica, teatrul sau artele vizuale) contribuie la lărgirea orizontului expresiv și la integrarea dansului într-un context artistic mai amplu.

Rolul profesorului este acela de ghid și partener de cercetare artistică. El nu impune modele rigide, ci stimulează gândirea critică și sensibilitatea estetică, oferind un feedback descriptiv, nu normativ. Profesorul creează un climat de încredere și siguranță emoțională, în care elevul poate explora fără teama de judecată, adaptând metodele la ritmul și potențialul fiecăruia.

Resursele didactice folosite sunt variate și stimulative: materiale video cu lucrări coregrafice contemporane, fragmente muzicale diverse (inclusiv non-muzicale), obiecte simple pentru explorări kinestezice, jurnale și fișe de reflecție, precum și materiale vizuale de inspirație. Acestea susțin procesul de descoperire artistică și oferă un cadru concret de lucru interdisciplinar.

Principiile metodologice ale disciplinei pun accent pe explorarea liberă în limite ghidate - elevii au libertate de expresie, dar în cadrul unor teme clare, precum spațiul, greutatea, direcția sau intenția. Procesul este considerat mai important decât produsul final, fiind valorizate etapele de observare, încercare, selecție, compunere și reflecție. Reflecția este, de altfel, un instrument esențial de învățare: după fiecare exercițiu, elevii discută despre ceea ce au simțit și descoperit, despre cum s-a transformat percepția mișcării și a expresiei.

Disciplina cultivă colaborarea și empatia artistică, încurajând elevii să lucreze în perechi sau în grupuri, să asculte, să integreze ideile celorlalți și să înțeleagă dansul ca formă de comunicare, nu de competiție. Evaluarea are un caracter preponderent calitativ, punând accent pe gradul de implicare, originalitatea soluțiilor propuse, capacitatea de reflecție, colaborarea și progresul individual în timp.

Prin această abordare, ***Laboratorul de creație*** devine un spațiu al formării integrale: elevul învață să își asculte corpul, să își exprime emoțiile prin mișcare, să gândească artistic și să argumenteze propriile decizii, să colaboreze cu ceilalți și să își contureze o identitate estetică personală. Dimensiunea reflexivă și critică completează acest proces: profesorul îi încurajează pe elevi să își analizeze propriul parcurs prin discuții, formularea intențiilor artistice și asocierea dintre mișcare, emoție și semnificație. Astfel, dansul devine nu doar un mijloc de expresie, ci o formă de gândire și o cale de dezvoltare a maturității interpretative și creative.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

- Autard, Smith; M., Jacqueline - *Dance Composition*, ediția a șasea, Methuen Drama, 2010;
- Bell, Cheryl - *The Dance Technique of Lester Horton*, A Dance Horizons Book, Princeton Book Company, Publishers, 1992;
- Berdiaev, Nikolai - *Sensul creației*, Editura Humanitas, București, 1992;
- Butterworth, Jo; Sanders, Lorna - *Fifty Contemporary Choreographers,* Routledge, 2021;
- Căciuleanu, Gigi - *Vânt, Volume, Vectori*, Editura Curtea Veche, București, 2008;
- Ciobanu, Maia - *Aspecte ale relației sunet - mișcare. Textul muzical ca element al spectacolului coregrafic*, București, 2002;
- Delacroix, Henri - *Psihologia artei*, Editura Meridiane, București, 1983;
- Ekman, Paul - *Emoții date pe față*, Editura Trei, București, 2019;
- Feldenkrais, Moshe - *Trezește inteligența corpului tău, Tehnici fundamentale pentru reprogramarea corporală și transformarea personalității*, Editura Vidia, București 2014;
- Horosko, Marian - *Martha Graham - The Evolution of Her Dance Theory and Training*, University press of Florida, 2002;
- Huyghe, Rene - *Dialog cu vizibilul*, Editura Meridiane, 1981;
- Humphrey, Doris - *The Art of Making Dances*, A Dance Horizons Book, Princeton Book Company, Publishers, 1987;
- Ianegic, Raluca - *Trasee coregrafice*, Ed. U.N.A.T.C. Press, București, 2007;
- Ianegic, Raluca - *Void and Plenitude, concepte fundamentale ale spectacolului coregrafic modern*, Ed. Institutului Cultural Român, București, 2004;
- Iorgulescu, Liliana - *Timp, Spațiu, Materie în Limbajul Coregrafic,* U.N.A.T.C. Press, București, 2014;
- Laban, Rudolf; Ullman, Lisa - *The Mastery of Movement*, Dance Books, Alton, 2011;
- Limón, José - *An unfinished memoir,* Published by University Press of New England, Hanover and London, 1999;
- Meyer, Marion - *Pina Bausch, The Biography,* Oberon Books London, 2017.
- Mitra, Royona - *Akram Khan, Dancing New Interculturalism*, Palgrave Macmillan, 2015;
- Moraru, Ion - *Psihologia creativității*, Editura Victor, București 1997;
- Paxton, Steve - *Gravity*, Contredanse, 2018;
- Perces B.Marjorie; Forsythe, Ana Marie; Bell, Cheryl - *The Dance Technique of Lester Horton*, A Dance Horizons Book, Princeton Book Company, Publishers, 1992;
- Preger-Simon, Marianne - *Dancing with Merce Cunningham*, University press of Florida, 2019.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Instituție de apartenență, localitate, județ
Responsabil MEC Prof. BOBEICĂ LILIANA	Ministerul Educației și Cercetării
Responsabil CNCE Prof. PAULIUC LĂCRĂMIOARA-ANA	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare
Coordonator științific DEMIAN NICOLETA CRISTINA	Academia Națională de Muzică „Gheorghe Dima”, Cluj-Napoca
Prof. GEORGESCU DOINA NICOLETA	Colegiul Național de Arte „Dinu Lipatti” – structură arondată „Liceul de Coregrafie „Floria Capsali”, București
Prof. PARASCHIVU SIMONA CRISTINA	Colegiul Național de Arte „Dinu Lipatti” – structură arondată „Liceul de Coregrafie „Floria Capsali”, București
Prof. SANDU KRISTA	Colegiul Național de Arte „Dinu Lipatti” – structură arondată „Liceul de Coregrafie „Floria Capsali”, București

Anexa nr. 303

Programa școlară
pentru disciplina

Elemente de analiză coregrafică

Clasele a XI-a și a XII-a
Curriculum de specialitate (CS)

Filiera vocațională, profilul artistic,
specializarea
coregrafie - dans contemporan

Învățământ liceal

- 2026 -

Anexa nr. 303
Programa școlară pentru disciplina *Elemente de analiză coregrafică,* clasele a XI-a și a XII-a, curriculum de specialitate (CS)

- ***Filiera vocațională, profil artistic, specializarea coregrafie – dans contemporan***

NOTĂ DE PREZENTARE

Programa școlară pentru disciplina ***Elemente de analiză coregrafică (pentru specializarea Dans contemporan)*** reprezintă o ofertă curriculară de specialitate pentru învățământul liceal, *filiera vocațională, profil artistic, specializarea Coregrafie* începând din anul școlar 2026-2027. Disciplina ***Elemente de analiză coregrafică (pentru specializarea Dans contemporan)*** se regăsește în *Anexa 14 la OMEC nr. 4350/20.06.2025 - Planul-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, filiera vocațională, profil artistic, specializarea Arte vizuale,* în *Curriculum de specialitate* (CS).

În elaborarea programei, s-a avut în vedere raportarea la cadrul legislativ și documentele strategice generale și specifice care susțin studiul disciplinelor:

- ***Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023***, cu modificările şi completările ulterioare;
- ***Regulamentul-cadru de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar***, aprobat prin Ordinul ministrului educației nr. 5.726/2024, , cu modificările şi completările ulterioare;
- ***Regulamentul de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar cu program de artă***, aprobat prin Ordinul Ministerului Educației și Cercetării nr. 3717/01 aprilie 2025, , cu modificările și completările ulterioare;
- ***Planurile-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi***, filiera vocațională, profilul artistic, specializarea arte vizuale din Anexa nr. 14 la O.M.E.C. nr. 4.350/20.06.2025 privind aprobarea Planurilor-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Profilul de formare al absolventului***, OME nr. 6731/2023, care asigură coerența verticală a parcursul școlar, (competențe-cheie +atribute prioritare)
- *documente europene relevante la nivel general şi, mai ales, pentru disciplină(Recomandarea Consiliului UE privind competențele-cheie, Cadrul european al calificărilor, Rapoarte OECD/UNESCO, Cadre de referință etc.)*
- *o alte documente/studii specifice Curriculumului Național și curriculumului disciplinei – de exemplu, cu valoare pentru sugestiile metodologice ale programei școlare.*

Bugetul de timp alocat disciplinei este următorul:

Elemente de analiză coregrafică (pentru specializarea dans contemporan)				
Clasa	a IX-a	a X-a	a XI-a	a XII-a
Nr. ore/ săptămână	-	-	1	1

Din perspectiva disciplinei de studiu, orientarea demersului didactic pornind de la competenţe permite accentuarea scopului pentru care se învaţă şi a dimensiunii acţionale în formarea personalităţii elevului. Construcţia programei este realizată astfel încât să contribuie la dezvoltarea profilului de formare al elevului din ciclul liceal. Construcţia în spirală a programei, abordând elementele de limbaj ale dansului clasic, dansului contemporan, dansului de caracter, a studiului istoriei baletului cât şi a laboratorului de creaţie permite pe baza experienţei acumulate, exprimarea evolutivă prin limbaj coregrafic, cu accentuarea dimensiunilor afectiv-atitudinale şi acţionale ale formării personalităţii elevilor.

În forme tot mai variate, dansul face parte din viața artistică cotidiană și școala de balet românească trebuie să continue să formeze personalități marcante pentru scenele naționale și internaționale.

Prin intermediul cunoașterii contextelor istorice, culturale și sociale în care s-au afirmat marile curente și școli coregrafice, elevii sunt ghidați să înțeleagă dansul nu doar ca tehnică, ci ca limbaj artistic complex, expresie a sensibilității și a spiritualității epocii.

Competențele prevăzute pe fiecare nivel de pregătire din cadrul ciclului liceal se traduc în sarcini tot mai complexe, pe măsura maturizării fizice și psihice a elevilor.

Structura programei şcolare include, pe lângă nota de prezentare, următoarele elemente:

- Competenţe generale
- Competenţe specifice şi exemple de activităţi de învăţare
- Domenii de conținut și Conţinuturi
- Sugestii metodologice
- Referințe bibliografice

Disciplina ***Elemente de analiză coregrafică*** are ca finalitate formarea capacității elevilor de a înțelege, interpreta și evalua fenomenul dansului prin mijloace analitice, estetice și expresive. Ea reprezintă un domeniu esențial în pregătirea artistului coregraf și interpret, facilitând trecerea de la execuția tehnică la conștientizarea sensului artistic și compozițional al mișcării.

Prin intermediul acestei discipline, elevii sunt familiarizați cu structura internă a operei coregrafice - elemente de limbaj, formă, spațiu, timp, energie, dinamici, relații între dansatori și raportul cu muzica și scenografia. Studiul analizei coregrafice îi ajută să recunoască și să construiască mecanismele prin care mișcarea capătă valoare estetică și expresivă, devenind un instrument de comunicare artistică.

Demersul didactic urmărește dezvoltarea unei gândiri estetice și critice, bazate pe observarea atentă și interpretarea conștientă a proceselor coregrafice. Elevii învață să privească dansul ca pe o formă de organizare a mișcării în spațiu și timp, să distingă intenția artistică a coregrafului și să identifice structurile de compoziție și stil. Astfel, disciplina contribuie la cultivarea capacității de analiză a relației dintre tehnică, expresie și semnificație. Prin aplicarea unor metode active - vizionări de spectacole, analize de fragmente coregrafice, exerciții de observare și descriere a mișcării, discuții ghidate și activități creative, elevii își formează deprinderi de lectură coregrafică și de gândire vizual-cinetică. În acest fel, analiza devine nu doar un exercițiu intelectual, ci și o formă de experiență artistică trăită. Disciplina ***Elemente de analiză coregrafică*** este strâns corelată cu celelalte discipline de specialitate, asigurând unitatea dintre teoria și practica dansului. Această corelare le permite elevilor să înțeleagă dansul din interior, să aprecieze coerența unei lucrări și să devină capabili să formuleze propriile interpretări și concepte artistice.

Studiul analizei coregrafice contribuie la formarea spiritului critic, a autonomiei de gândire și a expresivității personale, oferind viitorilor artiști instrumentele necesare pentru înțelegerea procesului de creație coregrafică. Elevii dobândesc capacitatea de a citi și de a comenta lucrări de dans, de a distinge stiluri și estetice, dar și de a transforma observația în sursă de inspirație pentru propria creație. Prin conținutul său interdisciplinar, disciplina dezvoltă un tip de educație estetică și intelectuală adaptată sensibilității dansatorului contemporan, un artist conștient de semnificațiile mișcării, de structura operei și de complexitatea actului performativ.

Educaţia artistică cu specific coregrafic are ca principal scop realizarea unei deschideri culturale multidimensionale, care să îi sensibilizeze pe elevi în faţa fenomenului artistic (coregrafie, muzică, pictură, sculptură, artă decorativă, artă ambientală, design etc.) şi să îi familiarizeze cu criterii de evaluare a creaţiei artistice (prin dezvoltarea bunului simţ artistic către bunul gust artistic). Acest document reprezintă un instrument de lucru care permite deplasarea accentului de pe acumulările mecanice de cunoştinţe pe utilizarea lor în practică, de pe caracterul informativ pe cel formativ, centrând interesul pe elev şi pe opţiunile sale.

Astfel, disciplina **Elemente de analiză coregrafică** contribuie la formarea capacității de analiză critică, interpretare și sinteză, dezvoltând totodată gustul estetic și interesul pentru diversitatea expresivă a baletului european și românesc.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Concepte operaționale de analiză descriptiv-critică**
CG2	**Dezvoltarea capacității de analiză a proceselor de învățare și interpretare a materialului coregrafic**

CLASA a XI-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Concepte operaționale de analiză descriptiv-critică*

CS 1.1. Identificarea structurii secvențiale a unui fragment coregrafic
- *vizionarea fragmentelor coregrafice propuse;* - *stabilirea fundamentelor limbajului coregrafic;* - *modalități de interpretare a mesajului expresiv al fragmentului analizat.*
CS 1.2. Dobândirea capacității de recunoaștere și definirea elementelor fundamentale ale limbajului dansului dintr-un fragment coregrafic dat
- *studiul conceptelor descriptive a relației dintre mișcare/ coregrafie și muzică;* - *modaltăți de deosebire a elementelor: accent, contraritm;* - *observarea raportului de contrast dans-muzică.*
CS 1.3. Analizarea ca aspect structural, de limbaj, de semnificație
- *exersarea limbajului coregrafic, exprimând judecăți estetice argumentate;* - *compararea detaliilor structurii și formei coregrafice;* - *observarea intenției, a expresivității - documentare critică.*

CG 2 - *Dezvoltarea capacității de analiză a proceselor de învățare și interpretare a materialului coregrafic*

CS 2.1. Corelarea versiunilor între două fragmente din punct de vedere al limbajului coregrafic
- *criterii de diferențiere a coregrafiei sincrone și asincron față de muzică;* - *observarea stilului/ intenției expresiei corporale;* - *obsevarea și explicarea mesajului expresiv transmis.*
CS 2.2. Identificarea și exprimarea propriilor percepții în raport cu un fragment coregrafic vizionat
- *procedee de comparație a versiunilor sau interpretărilor;* - *conceperea/realizarea unui fragment video coregrafic;* - *modalități de argumentare, comparare și interpretare.*
CS 2.3. Integrarea propriilor analize asupra procesului de cercetare
- *crearea unui eseu sau comentariu scris de analiză coregrafică de scurtă durată;* - *analiză aplicată, elemente de limbaj coregrafic;* - *discuție ghidată: Profesorul întreabă de ce?; ce ar fi dacă?; ce ai simțit când ai urmărit fragmentul?*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Definiția și importanța limbajului dansului	- definiția și importanța limbajului dansului; - dansul ca mijloc de comunicare, expresie și simbol; - diferența dintre mișcare funcțională și mișcare artistică; - dansul ca limbaj corporal, nonverbal și interdisciplinar; - mișcarea ca instrument de comunicare emoțională, simbolică și ideatică; - corpul ca instrument al expresiei; - mișcarea ca material coregrafic; - relația dintre intenție, energie și expresivitate; - diferențierea între dansul academic și cel contemporan: scop, estetică, relația cu corpul; - conștientizare corporală, segmente corporale, centru și periferie, respirație, greutate, echilibru, aliniament, relația corp/sol; - concepte precum *corp conștient*, *corp narativ*, *mișcare organică*, *improvizație ghidată*; - diferențe conceptuale între dans clasic și dans contemporan.
Estetică, formă și intenție coregrafică	- stabilirea elementelor spațiale: nivel (sol, verticalitate, en l'air), linie, traseu, direcție, formă corporală; - autenticitate și expresie personală în interpretare; - relația dintre stimuli vizuali și expresia corporală; - sensibilitate artistică și imaginație vizuală; - mod de interpretare a coregrafiei (diferențe între interpreți); - forme motrice: simetrie, asimetrie, echilibrul în compoziție; - calități de mișcare/dinamică: fermitate, fragmentate, fluiditate, suspendare, vibratorie, staccato și accentuare (spațiu, nivel, direcție, tempo, ritm, forță, calități de mișcare); - elemente repetitive; - variația relației dans-muzică; - forma în dans în raport cu muzica; - secvențe de mișcare efectuate. pe muzică, în contrast, non muzică; - obs relațiilor de proximitate între interpreți (singur, duo, grup); - elemente spațiale: nivel (sol, verticalitate, desprindere de sol), linie, traseu, direcție, formă corporală, combinarea acestora; - relația dintre secvențe; - modalităților de legătură între secvențele tematice; - relații spațiale între dansatori (singur, duo, grup); - studierea în detaliu a calităților de mișcare/dinamică: soliditate, fluiditate, suspendare, vibrație, accente; - energie și forță expresivă.
Analiză expresivă interdisciplinară	- principii de compoziție coregrafică; - stil coregrafic: minimalist, expresionist, contemporan, abstract, narativ; - elevii emit observații despre interpretare și coregrafie (diferențe între interpreți): „Ce declară/ transmite mișcarea?”; - exemple practice: extrase din lucrările coregrafice (video); - „Care este intenția/ Care este semnificația?”; - ipoteze privind evoluția sincretismului artistic la nivel teoretic și practic;

Domenii de conținut	Conținuturi
	- colaj coregrafic în raport cu secvența coregrafică vizionată; - mișcarea, decorul scenic; - emoția prin mișcare; - consecința notării este discutată de colectivul clasei: ce au observat, ce ipoteze emit, ce idei sunt păstrate; - manifestarea propriilor idei; - analizare după anumite standarde (grila de criterii); - prezentare orală, dezbatere utilizând termenii de specialitate coregraf; - notarea individuală și autoevaluare; - analiza comparativă (scris: fișe, folosirea resurselor digitale canvas, Kahoot, Worldwall)**;** - principii de etică în procesul de creație colectivă; - conștiința artistică bazată pe solidaritate și respect reciproc.

CLASA a XII-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Concepte operaționale de analiză descriptiv-critică*

CS 1.1. Identificarea structurii secvențiale a unui fragment coregrafic
- *fișe de observație pentru fiecare elev cu rubrici: spațiu, timp, relație, intenție;* - *corelarea a două fragmente din epoci diferite, cu completarea unui tabel comparativ;* - *realizarea unei prezentări: „Ce transmite dansul vizionat din punct de vedere stilistic?”*
CS 1.2. Vizionare dirijată a unor fragmente coregrafice cu scopul de a extrage anumite observații
- *exercițiu de definire: elevii primesc termeni de mișcare și oferă exemple observate în dansuri clasice și moderne;* - *crearea unei analize scrise sau orale pentru un dans vizionat;* - *exercițiu de definire: elevii primesc termeni de mișcare și oferă exemple observate în dansurile clasice și contemporane.*
CS 1.3. Prognozarea ca aspect structural, de limbaj și semnificație
- *clarificarea intenției și a mesajului coregrafic;* - *definirea nuanțelor expresive prin elaborarea unui eseu;* - *exercițiu de caracterizare: elevii primesc termeni de mișcare și oferă exemple observate în coregrafiile clasice și contemporane vizionate.*

CG 2 - *Dobândirea capacității de analiză a proceselor de învățare și interpretare a materialului coregrafic*

CS 2.1. Compararea versiunilor între două fragmente de spectacol, din punct de vedere al limbajului coregrafic (densitate, utilizare a spațiului, elemente de stil)
- *vizionarea unui spectacol de tip dans contemporan/clasic;* - *prezentări individuale despre: „ce m-a surprins?”; „ce am înțeles altfel?”;* - *descentralizarea spectacolului prin intervenții personale relevante.*
CS 2.2. Analiza critică a propriei interpretări artistice în raport cu intenția coregrafului sau contextul istoric/stilistic
- *explorarea căilor de analizare a procesului ce dezvoltă gândirea critică;* - *exercițiu: Elevul exprimă în scris sau oral ce emoție sau idee i-a transmis o secvență de dans;* - *exercițiu de definire/ determinare: elevii primesc ultimele referințe de analiză și oferă răspunsuri elaborate în scris.*
CS 2.3. Manifestarea propriilor reflecții asupra procesului de cercetare comun
- *observarea și decodificarea dansului în context coregrafic și stilistic;* - *exerciții de întrebări constructive: „Ce ai schimba pe parcursul spectacolului dacă ai avea posibilitatea?”; „Care ar fi în acest caz deznodământul după intervenția ta?”;* - *reflectarea asupra propriilor reacții și interpretări în timpul analizei.* - *folosirea unui jurnal reflexiv și a fișei de analiză.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Definiția și importanța limbajului dansului.	- dansul ca formă de comunicare nonverbală și expresie artistică; - componentele esențiale ale limbajului dansului: mișcarea, spațiul, timpul, energia; - semnificația gestului și simbolismul corporal; - vocabularul mișcării: poziții, direcții, niveluri, dinamici; - elemente spațiale: nivel (sol, verticalitate, desprindere de sol), linie, cerc, traseu, direcție, formă corporală, combinarea acestora; - spațiul scenic: dimensiuni, trasee, direcții · niveluri (înălțime corporală: sol, vertical, desprindere de sol) · tempo și ritm corporal (viteză, elemente de adagio, fragmentare, cursivitatea mișcării). · forța mișcării (moale, tensionată, explozivă) · calități de mișcare (flow: liber, controlat) · elemente spațiale (unde se mișcă dansatorul?) - structura frazei coregrafice: introducere, dezvoltare, culminație, rezoluție; - relația dintre intenția artistică și forma mișcării; - noțiuni de compoziție și articulare coregrafică; - raportul dintre elementele spațiale, calități de mișcare, relații și intenție; - funcția comunicativă și expresivă a mișcării; - dansul ca limbaj universal - depășirea barierelor lingvistice; - de la codificarea dansului clasic la libertatea expresivă a dansului contemporan;
Estetică, formă și intenție coregrafică	- rolul dansului în transmiterea emoțiilor, ideilor și valorilor culturale; - contribuția limbajului corporal la formarea identității artistului coregraf; - simetrie/asimetrie, echilibrul în compoziție; - calități de dinamică: fermitate, fragmentate, fluiditate, suspendare, vibratorie, staccatto și accentuare (spațiu, nivel, direcție, tempo, ritm, forță, calități de mișcare); - studierea elementelor repetitive; - variația formei în dans în raport cu muzica; - secvențe de mișcare efectuate pe muzică, în contrast, non muzică; - autenticitate și expresie personală în interpretare; - relația dintre stimuli vizuali și expresia corporală; - sensibilitate artistică și imaginație vizuală; - mod de interpretare a coregrafiei (diferențe între interpreți); - relații de proximitate între interpreți (singur, duo, grup); - detalii a calităților de dinamică: soliditate, fluiditate, suspendare, vibrație, accente; - exprimarea energiei și a forței expresive; - sinteza dintre tradiție și inovație în structura mișcării; - influența contextului cultural și istoric asupra formelor de expresie corporală;

Domenii de conținut	Conținuturi
	- elemente de limbaj coregrafic în fragmente din repertoriul clasic și contemporan; - analiza relației mișcare-muzică-spațiu; - intenția și sensul gestului - conștientizare; - recunoașterea stilului prin elementele de limbaj; - aprecierea structurii prin observații proprii.
Analiză expresivă interdisciplinară	- principii de compoziție coregrafică; - explorarea relației dintre secvențe; - modalități de legătură între secvențele tematice; - stilul coregrafic: minimalist, expresionist, contemporan, abstract, narativ; - elevii emit observații despre interpretare și coregrafie (diferențe între interpreți): „Ce declară/transmite mișcarea?”; - ipoteze privind evoluția sincretismului artistic la nivel teoretic și practic; - exemple practice: extrase din lucrările coregrafice (video); - „Care este intenția/ Care este semnificația?”; - editarea unui colaj coregrafic în raport cu mișcarea, decorul scenic; - transmiterea emoției prin mișcare; - Matching game: se oferă secvențe video care permit elaborarea detaliată prin termenii dobândiți iar elevii le asociază corect; - consecința notării este discutată de colectivul clasei: „ce au observat, ce ipoteze emit, ce idei sunt păstrate?”; - grilă de criterii; - prezentare orală, dezbatere utilizând termenii de specialitate coregrafică; - analiza comparativă (scris: fișe, folosirea resurselor digitale - Canvas, Kahoot, Worldwall); - principii de etică în procesul de creație colectivă; - conștiința artistică bazată pe solidaritate și respect reciproc; - procesarea propriilor idei în mod obiectiv**.**

SUGESTII METODOLOGICE

Predarea disciplinei ***Elemente de analiză coregrafică*** în special, cât şi disciplinele complementare - Istoria Baletului şi a Repertoriului Contemporan, necesită o abordare integrată, flexibilă şi creativă, care să îmbine analiza teoretică cu experienţa directă a mişcării şi cu reflecţia critică. Profesorul devine facilitator al procesului de învăţare, ghidând elevii prin întrebări, demonstraţii şi exerciţii de descoperire, astfel încât aceştia să construiască singuri sens şi conexiuni între informaţiile teoretice şi experienţele artistice proprii.

Procesul didactic poate fi structurat pe module tematice, centrate pe concepte esenţiale ale dansului şi ale artei scenice, precum coordonarea şi ritmul, spaţialitatea şi relaţia scenică, expresivitatea colectivă sau reflecţia artistică. Fiecare modul oferă posibilitatea de a combina expunerea teoretică cu activităţi interactive, cercetare individuală şi explorare creativă. Se recomandă alternarea constantă între învăţarea prin observare, aplicare practică şi analiză critică, pentru a stimula implicarea activă a elevilor.

O componentă importantă o reprezintă utilizarea suporturilor vizuale şi multimedia – imagini, filme, arhive video sau resurse digitale interactive – care facilitează înţelegerea contextului istoric şi estetic al diferitelor epoci coregrafice. Vizionarea şi analiza unor lucrări coregrafice contemporane ale unor coregrafi consacraţi (Pina Bausch, William Forsythe, Jiří Kylián, Ohad Naharin, Crystal Pite, Sidi Larbi Cherkaoui) contribuie la dezvoltarea gândirii critice şi la formarea unei perspective actuale asupra dansului ca formă de artă vie şi în continuă transformare.

Învăţarea prin proiect şi cercetarea artistică sunt metode privilegiate, întrucât oferă elevilor oportunitatea de a explora teme şi stiluri dintr-o perspectivă personală. Elevii pot reconstitui momente istorice coregrafice, pot compara dansurile de curte şi cele populare ale Renaşterii, pot analiza influenţele culturale sau pot elabora portofolii tematice şi prezentări vizuale. Astfel, teoria devine fundamentul unui proces de creaţie şi reflecţie, iar învăţarea capătă sens prin legătura dintre trecut şi prezentul artistic.

Abordarea interdisciplinară constituie un alt principiu metodologic central. Conectarea dansului cu muzica, teatrul, artele vizuale şi istoria culturală oferă elevilor o viziune amplă asupra contextului artistic, ajutându-i să înţeleagă dansul ca expresie complexă a epocii sale. Colaborările între discipline, atelierele comune şi invitaţiile adresate unor personalităţi din domeniul coregrafic stimulează curiozitatea, dialogul şi formarea unei culturi artistice autentice.

Profesorul are rolul de partener de cercetare şi reflecţie artistică, care creează un climat educaţional sigur şi deschis, favorabil explorării şi exprimării individuale. Feedbackul oferit elevilor este descriptiv, constructiv şi orientat spre progres, punând accent pe procesul de învăţare şi nu doar pe produsul final. Evaluarea devine astfel o formă de învăţare continuă, bazată pe observarea implicării, a evoluţiei tehnice şi expresive, precum şi a capacităţii de colaborare şi argumentare artistică.

Se recomandă o abordare interdisciplinară, prin conexiuni cu muzica, istoria artei, literatura şi practica dansului, pentru a evidenţia legăturile dintre mişcare, expresie şi context cultural. Profesorul este încurajat să creeze alternanţe între expunere, discuţie şi investigaţie individuală sau de grup, folosind suporturi vizuale (filme, imagini, arhive video) pentru a ilustra stilurile creaţiilor studiate. Va stimula reflecţia prin analize de stil, discuţii despre influenţe reciproce şi folosirea bibliotecilor digitale şi a resurselor online, precum şi invitaţia unor profesionişti din domeniu pentru dialoguri formative. Accentul principal rămâne pe formarea unei gândiri critice şi culturale, care să lege istoria baletului de creaţia contemporană.

În etapele finale, elevii pot fi implicaţi în proiecte de sinteză – prezentări, performance-uri sau analize comparate - care consolidează competenţele dobândite şi încurajează autonomia de gândire şi exprimare.

În concluzie, metodologia predării disciplinei ***Elemente de analiză coregrafică*** trebuie să valorizeze echilibrul între rigoare şi libertate, între structură şi experiment. Scopul nu este doar transmiterea de informaţii, ci formarea unui elev conştient, expresiv şi reflexiv, capabil să înţeleagă dansul ca limbaj artistic complex, legat organic de contextul său istoric şi cultural, dar şi ca mijloc de expresie personală şi creaţie contemporană.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

- Autard, Smith; M., Jacqueline - *Dance Composition*, ediția a șasea, Methuen Drama, 2010;
- Bell, Cheryl - *The Dance Technique of Lester Horton*, A Dance Horizons Book, Princeton Book Company, Publishers, 1992;
- Berdiaev, Nikolai - *Sensul creației*, Editura Humanitas, București, 1992;
- Butterworth, Jo; Sanders, Lorna - *Fifty Contemporary Choreographers,* Routledge, 2021;
- Căciuleanu, Gigi - *Vânt, Volume, Vectori*, Editura Curtea Veche, București, 2008;
- Ciobanu, Maia - *Aspecte ale relației sunet - mișcare. Textul muzical ca element al spectacolului coregrafic*, București, 2002;
- Delacroix, Henri - *Psihologia artei*, Editura Meridiane, București, 1983;
- Ekman, Paul - *Emoții date pe față*, Editura Trei, București, 2019;
- Feldenkrais, Moshe - *Trezește inteligența corpului tău, Tehnici fundamentale pentru reprogramarea corporală și transformarea personalității*, Editura Vidia, București 2014;
- Horosko, Marian - *Martha Graham - The Evolution of Her Dance Theory and Training*, University press of Florida, 2002;
- Huyghe, Rene - *Dialog cu vizibilul*, Editura Meridiane, 1981;
- Humphrey, Doris - *The Art of Making Dances*, A Dance Horizons Book, Princeton Book Company, Publishers, 1987;
- Ianegic, Raluca - *Trasee coregrafice*, Ed. U.N.A.T.C. Press, București, 2007;
- Ianegic, Raluca - *Void and Plenitude, concepte fundamentale ale spectacolului coregrafic modern*, Ed. Institutului Cultural Român, București, 2004;
- Iorgulescu, Liliana - *Timp, Spațiu, Materie în Limbajul Coregrafic,* U.N.A.T.C. Press, București, 2014;
- Laban, Rudolf; Ullman, Lisa - *The Mastery of Movement*, Dance Books, Alton, 2011;
- Limón, José - *An unfinished memoir,* Published by University Press of New England, Hanover and London, 1999;
- Meyer, Marion - *Pina Bausch, The Biography,* Oberon Books London, 2017.
- Mitra, Royona - *Akram Khan, Dancing New Interculturalism*, Palgrave Macmillan, 2015;
- Moraru, Ion - *Psihologia creativității*, Editura Victor, București 1997;
- Paxton, Steve - *Gravity*, Contredanse, 2018;
- Perces B.Marjorie; Forsythe, Ana Marie; Bell, Cheryl - *The Dance Technique of Lester Horton*, A Dance Horizons Book, Princeton Book Company, Publishers, 1992;
- Preger-Simon, Marianne - *Dancing with Merce Cunningham*, University press of Florida, 2019.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Instituție de apartenență, localitate, județ
Responsabil MEC Prof. LILIANA BOBEICĂ	Ministerul Educației și cercetării
Responsabil CNCE Prof. LĂCRĂMIOARA-ANA PAULIUC	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare
Coordonator științific Conf. univ. dr. habil. NICOLETA DEMIAN	Academia Națională de Muzică „Gheorghe Dima”, Cluj-Napoca
Prof. DOINA NICOLETA GEORGESCU	Liceul de Coregrafie „Floria Capsali”, structură arondată Colegiului Național de Arte „Dinu Lipatti”, București
Prof. SIMONA CRISTINA PARASCHIVU	Liceul de Coregrafie „Floria Capsali”, structură arondată Colegiului Național de Arte „Dinu Lipatti”, București
Prof. KRISTA SANDU	Liceul de Coregrafie „Floria Capsali”, structură arondată Colegiului Național de Arte „Dinu Lipatti”, București

Anexa nr. 304

Programa școlară
pentru disciplina

Tehnici de dans

Clasa a XI-a
Curriculum de specialitate (CS)

Filiera vocațională, profilul artistic,
specializarea
coregrafie - dans contemporan

Învățământ liceal

- 2026 -

Anexa nr. 304
Programa școlară pentru disciplina *Tehnici de dans*, clasa a XI- a
curriculum de specialitate (CS)

- ***Filiera vocațională, profil artistic, specializarea coregrafie – dans contemporan***

NOTĂ DE PREZENTARE

Programa școlară pentru disciplina ***Tehnici de dans (pentru specializarea Dans contemporan)*** reprezintă o ofertă curriculară de specialitate pentru învățământul liceal, *filiera vocațională, profil artistic, specializarea Coregrafie* începând din anul școlar 2026-2027. Disciplina ***Tehnici de dans (pentru specializarea Dans contemporan)*** se regăsește în *Anexa 14 la OMEC nr. 4350/20.06.2025 - Planul-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, filiera vocațională, profil artistic, specializarea Arte vizuale,* în *Curriculum de specialitate* (CS).

În elaborarea programei, s-a avut în vedere raportarea la cadrul legislativ și documentele strategice generale și specifice care susțin studiul disciplinelor:
- ***Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023***, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Regulamentul-cadru de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar***, aprobat prin Ordinul ministrului educației nr. 5.726/2024, , cu modificările și completările ulterioare;
- ***Regulamentul de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar cu program de artă***, aprobat prin Ordinul Ministerului Educației și Cercetării nr. 3717/01 aprilie 2025, , cu modificările și completările ulterioare;
- ***Planurile-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi***, filiera vocațională, profilul artistic, specializarea arte vizuale din Anexa nr. 14 la O.M.E.C. nr. 4.350/20.06.2025 privind aprobarea Planurilor-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Profilul de formare al absolventului***, OME nr. 6731/2023, care asigură coerența verticală a parcursul școlar, (competențe-cheie +atribute prioritare)
- *documente europene relevante la nivel general și, mai ales, pentru disciplină(Recomandarea Consiliului UE privind competențele-cheie, Cadrul european al calificărilor, Rapoarte OECD/UNESCO, Cadre de referință etc.)*
- *o alte documente/studii specifice Curriculumului Național și curriculumului disciplinei – de exemplu, cu valoare pentru sugestiile metodologice ale programei școlare.*

Bugetul de timp alocat disciplinei este următorul:

Tehnici de dans (pentru specializarea Dans contemporan)				
Clasa	a IX-a	a X-a	a XI-a	a XII-a
Nr. ore/ săptămână	-	-	1	-

Disciplina ***Tehnici de dans*** completează parcursul educațional început în clasele anterioare prin disciplinele de bază ale dansului, oferind elevului oportunitatea de a aprofunda relația dintre corp, mișcare și intenție artistică.

Prin intermediul exercițiilor tehnice, al proceselor de improvizație și al activităților de creație coregrafică, disciplina ***Tehnici de dans*** contribuie la dezvoltarea unei gândiri scenice autonome și la formarea unui artist capabil să se exprime coerent, conștient și autentic în contexte artistice variate. Scopul principal este formarea unui dansator complet, conștient de propriul corp, expresiv în intenție și în gândirea artistică, capabil să îmbine rigoarea tehnică cu libertatea creativă.

Prin studiul aprofundat al principiilor corporale și al metodelor specifice dansului contemporan, elevul își dezvoltă controlul mișcării, coordonarea, rezistența și capacitatea de a utiliza corpul ca instrument de comunicare artistică.

Tehnicile abordate, precum *release technique*, *floor work*, *contact improvisation*, *partnering*, *fall and recovery* sau alte practici actuale, nu sunt tratate ca simple forme de execuție, ci ca mijloace de cercetare corporală, expresivă și reflexivă.

În clasa a XI-a, procesul de formare se concentrează asupra consolidării competențelor tehnice și înțelegerii principiilor corporale fundamentale: greutate, aliniere, respirație, flux, relația centru-periferie, precum și relația cu spațiul și partenerul de scenă. Elevii sunt încurajați să integreze aceste elemente în secvențe coregrafice structurate și să exploreze permanent legătura dintre precizia tehnică și intenția artistică. Activitățile de improvizație sunt dirijate, urmărind stimularea sensibilității, a atenției corporale și a disponibilității expresive, elemente esențiale pentru o prezență scenică vie și autentică.

În clasa a XII-a, accentul se deplasează spre autonomie artistică și reflecție creativă. Elevul este invitat să-și dezvolte propriul limbaj de mișcare, să formuleze teme coregrafice personale și să își asume rolul de autor în procesul de creație. Prin exerciții de improvizație liberă, analiză corporală și realizarea de lucrări coregrafice individuale sau colective, el ajunge să combine rigoarea tehnică cu expresivitatea autentică, dobândind o înțelegere matură a sensului artistic al mișcării.

În ansamblu, disciplina contribuie la consolidarea profilului absolventului de liceu vocațional ca artist complet, capabil să unească precizia tehnică, sensibilitatea expresivă și gândirea creativă într-un demers artistic coerent și contemporan.

Competențele prevăzute pe fiecare nivel de pregătire din cadrul ciclului liceal se traduc în sarcini tot mai complexe, pe măsura maturizării fizice și psihice a elevilor.

Structura programei școlare include, pe lângă nota de prezentare, următoarele elemente:

- Competenţe generale
- Competenţe specifice şi exemple de activităţi de învăţare
- Domeniu de conținut și conţinuturi ale învățării
- Sugestii metodologice
- Referințe bibliografice

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoştinţe, abilităţi şi atitudini dezvoltate prin învăţare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte particulare diverse.

Competenţele generale vizate la nivelul disciplinei dans contemporan jalonează achiziţiile de cunoaştere ale elevului la sfârşitul ciclului liceal. Acestea concură la dezvoltarea aptitudinilor psihomotrice, formarea capacității elevilor de valorificare a potențialului creativ și motric, dezvoltarea trăsăturilor de personalitate favorabile integrării în grup.

Competenţele specifice sunt derivate din competenţele generale, reprezintă etape în dobândirea acestora şi se formează pe durata unui an şcolar. Pentru realizarea competențelor specifice, în programă sunt propuse exemple de activităţi de învăţare care valorifică experienţa concretă a elevului şi care integrează strategii didactice adecvate unor contexte de învăţare variate. Prezenta programă propune o ofertă flexibilă, care permite cadrului didactic să completeze sau să înlocuiască activităţile de învăţare în funcţie de aptitudinile elevilor cu care lucrează. Se urmăreşte astfel realizarea unui demers didactic personalizat, care să asigure formarea competenţelor prevăzute de programă în contextul specific al fiecărei clase şi al fiecărui elev. În cadrul cursului, elevii experimentează elemente de improvizație, compoziție coregrafică și expresivitate scenică, descoperind multiplele moduri prin care intenția, emoția și relația pot genera sensuri artistice. Procesul de lucru pune accent pe autenticitate, explorare corporală, colaborare și asumarea unei viziuni personale. Prin activități practice, exerciții de improvizație, lucrări de grup și reflecție asupra propriilor creații, elevii își dezvoltă atât competențele tehnice și creative, cât și abilități socio-emoționale, precum empatia, responsabilitatea și comunicarea autentică.

La finalul clasei a XI-a, elevul demonstrează înțelegerea principiilor corporale fundamentale (aliniere, centru, greutate, respirație, coordonare, transfer de energie) și le aplică în exerciții tehnice și secvențe coregrafice. Acesta execută mișcările cu precizie, control și fluiditate, aplicând noțiuni de dinamică (ritm, direcție, amplitudine, intensitate, continuitate) în contexte de improvizație ghidată. Manifestă disponibilitate expresivă, adaptabilitate în relația cu partenerul, spațiul și muzica, precum și capacitatea de reflecție asupra procesului propriu de învățare, prin observație, feedback și autoevaluare.

La finalul clasei a XII-a, elevul integrează conștient mijloacele tehnice și expresive în construcția unor momente coregrafice originale, demonstrând autonomie și coerență artistică. Aplică principiile diverselor tehnici contemporane cu adaptabilitate și intenție creativă, improvizează și

compune secvențe personale, folosind variabilele de spațiu, timp și energie pentru a transmite idei sau emoții. Deasemenea, manifestă prezență scenică autentică și relaționare empatică, iar capacitatea de a argumenta deciziile artistice reflectă o gândire critică matură și o înțelegere profundă a procesului coregrafic.

Astfel, prin îmbinarea experienței corporale directe, a reflecției și a creației individuale și colective, disciplina ***Tehnici de dans*** formează un artist conștient, expresiv și autonom, pregătit să își asume rolul activ în arta dansului contemporan.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Utilizarea conștientă a principiilor improvizației ca instrument de cercetare și descoperire corporală**
CG2	**Dezvoltarea gândirii creative pentru construirea unui discurs coregrafic coerent și expresiv**
CG3	**Cultivarea autonomiei și a autenticității artistice prin gândire reflexivă**

CLASA a XI-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Utilizarea conștientă a principiilor improvizației ca instrument de cercetare și descoperire corporală*

CS 1.1. Explorarea calităților mișcării în relație cu variabilele spațiale și temporale
- *exerciții de improvizație ghidată prin alternanța calităților mișcării (fluid, fragmentat, suspendat);*
- *exerciții care permit corpului explorarea relației corp - spațiu;*
- *improvizație pe structuri ritmice variate.*
CS 1.2. Aplicarea principiilor tehnice de dans contemporan în procesul improvizatoric
- *exerciții de improvizație ghidată cu explorarea greutății corporale și a contrapunctului;*
- *exerciții utilizând tehnica: Limón, release, floor work, contact improvisation, partnering;*
- *improvizație cu focus pe respirația care declanșează și conduce mișcarea.*
CS 1.3. Dezvoltarea capacității de improvizație dirijată în scop expresiv
- *exerciții de improvizație pornind de la un cuvânt cheie;*
- *exerciții de improvizație în perechi pe tema „întrebare - răspuns”;*
- *exerciții de improvizație inițiată de o imagine sau fundal sonor.*

CG 2 - *Dezvoltarea gândirii creative pentru construirea unui discurs coregrafic coerent și expresiv*

CS 2.1. Identificarea principiilor de creație și aplicarea lor în structuri coregrafice
- *crearea unei fraze coregrafice folosind principiul contrastului;*
- *exerciții de improvizație cu repetiție secvențială și transformare progresivă;*
- *improvizație ghidată folosind alternanța mișcare statică - mișcare dinamică.*
CS 2.2. Utilizarea elementelor de improvizație în crearea structurilor coregrafice colective
- *creație coregrafică colectivă - succesiune de improvizații;*
- *improvizație cu roluri alternative;*
- *exerciții de conectare la mișcarea celorlalti.*
CS 2.3. Elaborarea de secvențe coregrafice bazate pe intenție artistică
- *exerciții de improvizație cu repetiție secvențială și transformare progresivă;*
- *crearea unei structuri coregrafice de 16 timpi folosind alternanța echilibru - dezechilibru;*
- *improvizație ghidată pe partituri muzicale alese de elev.*

CG 3 - *Cultivarea autonomiei și a autenticității artistice prin gândire reflexivă*

CS 3.1. Asumarea improvizației ca formă de creație personală
- *înregistrarea audio - video a exercițiilor de improvizație;*
- *autoevaluare - analiză corporală a propriilor secvențe improvizate;*
- *jurnal reflexiv după fiecare etapă de lucru.*
CS 3.2. Dezvoltarea gândirii creative în context improvizatoric - colaborativ
- *construirea unei secvențe coregrafice colective prin propuneri individuale;*
- *improvizație de grup cu schimbarea coordonatorului;*
- *evaluarea procesului colectiv de creație prin feedback constructiv.*
CS 3.3. Integrarea reflecției și a feedbackului în procesul de creație coregrafică
- *prezentarea internă a unei secvențe improvizate și discuție critică;*
- *analiza comparativă între două versiuni ale aceleiași improvizații și elaborarea unei sinteze scrise privind procesul creativ personal;*
- *comunicarea constructivă în procesul de improvizație;*
- *atitudinea reflexivă asupra dinamicii de grup, empatie, respect în context colaborativ;*
- *feedback constructiv privind procesul de evaluare, ca fiind o etapă creativă.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Conștientizare corporală și principiile improvizației	- noțiunea de calitate motrică și modul în care aceasta influențează expresia scenică; - modalități de diferențiere și control a calităților mișcării; - variația calităților de mișcare în construcția frazelor coregrafice; - spațiul scenic - partener al expresiei; - orientare și amplasament corporal în funcție de intenție; - utilizarea spațiului cu scopul intensificării sensului artistic; - metode de adaptare a mișcării la ritmuri diverse și neregulate; - simț temporal și flexibilitate expresivă; - ritmul - element organizatoric și expresiv în improvizație; - principiul de greutate ca sursă de expresie și forță; - noțiunile de contrapunct și opoziție în construcția mișcării; - control fizic și echilibru între tensiune și relaxare; - modalități de relaționare cu solul și de deplasare fluidă; - greutate corporală - conștientizare și încredere; - relația corp - sol explorată în procesul improvizatoric; - respirația - element de inițiere și reglare a mișcării; - coordonarea dintre respirație și intenție corporală; - expresivitate prin controlul fluxului respirator; - de la conținut la formă - traducerea unui concept abstract în formă corporală; - gândirea simbolică în procesul de creație; - relația dintre intenție, semnificație și mișcare; - ascultare și reacție motrică în duet; - dialog corporal și sincronizare expresivă; - noțiunea de răspuns creativ în improvizația de contact; - sensibilitate multisenzorială în procesul de creație; - stimuli auditivi și vizuali în parametrii de mișcare; - relația dintre imagine, sunet și expresie corporală.
Procese creative și structuri coregrafice	- principiile de contrast, echilibru și unitate formală; - opoziția în ceea ce privește ritmul, spațiul și energia; - claritate structurală și coerență expresivă în procesul de creație coregrafică; - procesul de variație și dezvoltare a ideilor motrice; - coerența tematică în improvizație; - gândire de tip compozițional; - alternanța acțiune - repaus ca instrument expresiv; - rolul pauzei ca moment de intensitate și intenție; - controlul temporal și tensiunea scenică; - repetiție și variație în construcția formelor; - simțul colectiv al ritmului și al formei; - unitate expresivă - consolidarea coeziunii de grup; - alternanța inițiativă - sprijin; - modalități de adaptare la dinamica colectivă; - principiul de echilibru între conducere și colaborare; - atenție corporală activă și reacție spontană; - percepția kinestezică în contextul colectiv; - dialog nonverbal în procesul improvizatoric; - alternanța echilibru - dezechilibru, ca sursă de tensiune scenică și mijloc expresiv;

Domenii de conținut	Conținuturi
	- dezechilibru - moment de vulnerabilitate controlată, expresie emoțională sau de accent; - conştiinţă corporală şi precizie tehnică - principii fizice (gravitație, contragreutate, rezistență) transformate în simboluri corporale cu valoare expresivă; - elementele muzicale (ritm, dinamică, frazare, intensitate) - surse de inspirație pentru construcția coregrafică; - raportul dintre structură muzicală și fraza coregrafică - corespondență, contrast, complementaritate; - transformarea impulsurilor auditive în reacții corporale coerente și expresive; - elemente tehnice, compoziționale și expresive - integrate într-o formă proprie, cu intenție artistică clară; - raportul intenție artistică - coerență formală, în creații proprii; - analiza reflexivă a etapelor procesului de creație și argumentarea deciziilor artistice.
Prezență scenică și reflecția artistică	- principiul de co-creație și valoarea contribuțiilor individuale; - diversitate expresivă în structura coregrafică colectivă; - gândirea creativă ca parte individuală în compoziția de grup; - relația între părți la nivel de spațiu și dinamică în compoziția de grup; - modalități de adaptare a formei motrice în funcție de mișcarea de ansamblu a grupului; - ascultarea, sincronizarea și cooperarea scenică; - comunicarea profesională și limbajul critic artistic; - evoluția expresivă și tehnică în timp; - factori care influențează transformarea intenției; - gândirea critică aplicată asupra propriului parcurs coregrafic; - modalități de exprimare în scris a actului artistic având limbaj specific; - raportul dintre experiența corporală și analiză teoretică; - autodocumentare profesională.

SUGESTII METODOLOGICE

Procesul de predare-învățare în cadrul disciplinei ***Tehnici de dans*** se fundamentează pe experiența directă a corpului, pe observație reflexivă și pe creație prin explorare. Elevul este invitat să devină conștient de propriile reacții, de dinamica interioară a mișcării și de relația dintre intenție și expresie, în timp ce profesorul își asumă rolul de ghid al descoperirii artistice, stimulând reflecția și autonomia interpretativă.

Abordarea metodologică recomandată se caracterizează printr-un demers progresiv și integrat, care combină exersarea tehnicilor de dans cu improvizația ghidată, explorarea corporală și compoziția. Profesorul poate alterna exercițiile structurate, specifice unor metode tehnice precise, cu momente de libertate creativă, în care elevii propun soluții de mișcare și interpretări personale. Fiecare exercițiu tehnic este corelat cu o intenție artistică , emoție, calitate de mișcare sau context scenic, pentru a integra constant tehnica și expresivitatea. Analiza corporală, realizată prin discuții, feedback colectiv sau reflecție scrisă și vizuală, consolidează înțelegerea procesului artistic și dezvoltă gândirea critică și autoevaluarea.

Activitățile se desfășoară predominant sub forma atelierelor de creație, care combină exersarea tehnicii cu improvizația și reflecția asupra procesului, și includ exerciții ghidate pornind de la teme precum greutatea, impulsul, contactul, respirația, direcția, calitatea mișcării, ritmul sau relația cu spațiul. Lucrul în perechi și în grupuri mici este integrat pentru a dezvolta atenția, colaborarea și prezența scenică, în timp ce jurnalul corporal constituie un instrument individual de reflecție, în care elevii notează observații despre propriul proces de învățare, descoperiri și intenții artistice.

Mediul de învățare trebuie să fie sigur și adecvat mișcării, favorizând deschiderea, încrederea și colaborarea. Profesorul valorifică diversitatea corporală și stilistică a elevilor, promovând expresia autentică și utilizarea resurselor variate, cum ar fi materiale video cu lucrări coregrafice contemporane, muzică diversă, obiecte pentru explorări kinestezice și fișe de reflecție. Vizionarea și analiza lucrărilor coregrafice contemporane permit identificarea limbajelor, metodelor și intențiilor creative, stimulând gândirea critică și dezvoltarea culturii artistice.

Evaluarea are un caracter predominant calitativ și formativ, concentrându-se pe progres, conștientizare și aplicarea tehnicii în contexte expresive. Sunt urmărite aspecte precum precizia tehnică, controlul corporal, expresivitatea, relația spațială, creativitatea, prezența scenică, capacitatea de reflecție și colaborarea. Evaluarea finală poate include prezentări publice, demonstrații practice, lucrări coregrafice sau portofolii artistice, în care elevii își documentează și argumentează procesul de lucru.

Prin această abordare, disciplina promovează formarea integrată a elevului: dezvoltarea tehnicii și a expresivității, însoțită de autonomie creativă, gândire critică și capacitatea de reflecție asupra propriului proces artistic. Elevul învață să își asculte corpul, să exprime emoțiile prin mișcare, să colaboreze în creația colectivă și să își consolideze identitatea corporală și estetica personală, transformând dansul într-un instrument de comunicare, expresie și reflecție artistică.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

- Autard, Smith; M., Jacqueline: *Dance Composition*, ediția a șasea, Methuen Drama, 2010;
- Bell, Cheryl - *The Dance Technique of Lester Horton*, A Dance Horizons Book, Princeton Book Company, Publishers, 1992;
- Berdiaev, Nikolai - *Sensul creației*, Editura Humanitas, București, 1992;
- Butterworth, Jo; Sanders, Lorna - *Fifty Contemporary Choreographers,* Routledge, 2021;
- Căciuleanu, Gigi - VVV - *Vânt, Volume, Vecto*ri, Editura Curtea Veche, București, 2008;
- Ciobanu, Maia - *Aspecte ale relației sunet - mișcare. Textul muzical ca element al spectacolului coregrafic*, București, 2002;
- Delacroix, Henri - *Psihologia artei*, Editura Meridiane, București, 1983;
- Ekman, Paul - *Emoții date pe față*, Editura Trei, București, 2019;
- Feldenkrais, Moshe - *Trezește inteligența corpului tău, Tehnici fundamentale pentru reprogramarea corporală și transformarea personalității*, Editura Vidia, București 2014;
- Horosko, Marian - *Martha Graham - The Evolution of Her Dance Theory and Training*, University press of Florida, 2002;
- Huyghe, Rene - *Dialog cu vizibilul*, Editura Meridiane, 1981;
- Humphrey, Doris - *The Art of Making Dances*, A Dance Horizons Book, Princeton Book Company, Publishers, 1987;
- Ianegic, Raluca - *Trasee coregrafice*, Ed. U.N.A.T.C. Press, București, 2007;
- Ianegic, Raluca - *Void and Plenitude, concepte fundamentale ale spectacolului coregrafic modern*, Ed. Institutului Cultural Român, București, 2004;
- Iorgulescu, Liliana - *Timp, Spațiu, Materie în Limbajul Coregrafic,* U.N.A.T.C. Press, București, 2014;
- Laban, Rudolf; Ullman, Lisa - *The Mastery of Movement*, Dance Books, Alton, 2011;
- Limón, José - *An unfinished memoir,* Published by University Press of New England, Hanover and London, 1999;
- Meyer, Marion - *Pina Bausch, The Biography,* Oberon Books London, 2017.
- Mitra, Royona - *Akram Khan, Dancing New Interculturalism*, Palgrave Macmillan, 2015;
- Moraru, Ion - *Psihologia creativității*, Editura Victor, București 1997;
- Paxton, Steve - *Gravity*, Contredanse, 2018;
- Perces B.Marjorie; Forsythe, Ana Marie; Bell, Cheryl - *The Dance Technique of Lester Horton*, A Dance Horizons Book, Princeton Book Company, Publishers, 1992;
- Preger-Simon, Marianne - *Dancing with Merce Cunningham*, University press of Florida, 2019.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	**Instituție de apartenență, localitate, județ**
Responsabil MEC Prof. BOBEICĂ LILIANA	Ministerul Educației și cercetării
Responsabil CNCE Prof. PAULIUC LĂCRĂMIOARA-ANA	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare
Coordonator științific Conf. univ. dr. habil. NICOLETA CRISTINA DEMIAN	Academia Națională de Muzică „Gheorghe Dima”, Cluj-Napoca
Prof. DOINA NICOLETA GEORGESCU	Liceul de Coregrafie „Floria Capsali”, structură arondată Colegiului Național de Arte „Dinu Lipatti”, București
Prof. SIMONA CRISTINA PARASCHIVU	Liceul de Coregrafie „Floria Capsali”, structură arondată Colegiului Național de Arte „Dinu Lipatti”, București
Prof. KRISTA SANDU	Liceul de Coregrafie „Floria Capsali”, structură arondată Colegiului Național de Arte „Dinu Lipatti”, București

Anexa nr. 305

Programa școlară
pentru disciplina

Improvizație coregrafică

Clasa XII-a
Curriculum de specialitate (CS)

Filiera vocațională, profilul artistic,
specializarea
coregrafie - dans contemporan

Învățământ liceal

- 2026 -

Anexa nr. 305
Programa școlară pentru disciplina *Improvizație coregrafică*, clasa a XII- a, curriculum de specialitate (CS)

- ***Filiera vocațională, profil artistic, specializarea coregrafie – dans contemporan***

NOTĂ DE PREZENTARE

Programa școlară pentru disciplina ***Improvizație coregrafică*** reprezintă o ofertă curriculară de specialitate pentru învățământul liceal, *filiera vocațională, profil artistic, specializarea Coregrafie* începând din anul școlar 2026-2027. Disciplina ***Improvizație coregrafică*** se regăsește în *Anexa 14 la OMEC nr. 4350/20.06.2025 - Planul-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, filiera vocațională, profil artistic, specializarea Arte vizuale,* în *Curriculum de specialitate* (CS).

În elaborarea programei, s-a avut în vedere raportarea la cadrul legislativ și documentele strategice generale și specifice care susțin studiul disciplinelor:
- ***Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023***, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Regulamentul-cadru de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar***, aprobat prin Ordinul ministrului educației nr. 5.726/2024, , cu modificările și completările ulterioare;
- ***Regulamentul de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar cu program de artă***, aprobat prin Ordinul Ministerului Educației și Cercetării nr. 3717/01 aprilie 2025, , cu modificările și completările ulterioare;
- ***Planurile-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi***, filiera vocațională, profilul artistic, specializarea arte vizuale din Anexa nr. 14 la O.M.E.C. nr. 4.350/20.06.2025 privind aprobarea Planurilor-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Profilul de formare al absolventului***, OME nr. 6731/2023, care asigură coerența verticală a parcursul școlar, (competențe-cheie +atribute prioritare)
- *documente europene relevante la nivel general și, mai ales, pentru disciplină(Recomandarea Consiliului UE privind competențele-cheie, Cadrul european al calificărilor, Rapoarte OECD/UNESCO, Cadre de referință etc.)*
- *o alte documente/studii specifice Curriculumului Național și curriculumului disciplinei – de exemplu, cu valoare pentru sugestiile metodologice ale programei școlare.*

Bugetul de timp alocat disciplinei este următorul:

Improvizație coregrafică				
Clasa	a IX-a	a X-a	a XI-a	a XII-a
Nr. ore/ săptămână	-	-	-	1

Disciplina ***Improvizație coregrafică*** face parte din Curriculum de specialitate (CS) destinat specializării Coregrafie din învățământul liceal vocațional. Se studiază în clasa a XII-a, cu un timp alocat de 1h/săptămână, pe durata întregului an școlar (36 de săptămâni). Disciplina are caracter obligatoriu în cadrul trunchiului de specialitate și contribuie la formarea competențelor profesionale specifice dansatorului contemporan, în strânsă legătură cu disciplina *Dans contemporan*.

Rolul și finalitatea disciplinei

Improvizația coregrafică are ca scop principal dezvoltarea libertății expresive și a creativității dansatorului, prin aplicarea conștientă a principiilor de compoziție spontană, explorare a mișcării și reflecție asupra procesului artistic. Disciplina:
- sprijină autonomia artistică și intelectuală a elevilor;
- cultivă gândirea critică și capacitatea de decizie estetică;
- stimulează adaptabilitatea scenică și creativitatea colectivă;
- dezvoltă abilități de comunicare și colaborare în contexte scenice.

Prin studiul improvizației, elevul învață să creeze, nu doar să reproducă. Procesul devine un spațiu de cercetare artistică și expresivă, în care elevul este simultan interpret, creator și analist al propriei mișcări. Disciplina are continuitate conceptuală cu studiile de bază din *dansul clasic și contemporan*, dar aduce noutatea formării gândirii compoziționale și a capacității de expresie liberă, esențiale în dansul contemporan și în arta performativă actuală.

- Din perspectiva parcursului educațional, disciplina ***Improvizație coregrafică*** valorifică achizițiile tehnice din anii anteriori și le transformă în resurse de creație.
- Din perspectivă profesională, disciplina ***Improvizație coregrafică*** pregătește elevul pentru medii scenice variate – dans contemporan, teatru-dans, performance, colaborări interdisciplinare.
- Din perspectivă formativă, disciplina ***Improvizație coregrafică*** dezvoltă atitudini reflexive, empatie artistică și responsabilitate în expresia corporală.

Relevanța în raport cu profilul de formare

Improvizația coregrafică sprijină profilul de formare al absolventului Liceului de Coregrafie/Arte, care integrează competențele:

- de autonomie și creativitate artistică;
- de comunicare și expresivitate scenică;
- de colaborare și integrare în proiecte artistice complexe;
- de adaptare la diversitatea stilurilor și contextelor coregrafice;
- de utilizare conștientă a tehnologiei, și reflecție critică asupra actului artistic.

Astfel, disciplina contribuie la formarea unui absolvent capabil să creeze, interpreteze și analizeze dansul ca formă de comunicare și de gândire artistică.

Orientări pentru lectura programei școlare

- Competențele generale și specifice sunt obligatorii; activitățile de învățare și conținuturile pot fi adaptate.
- Profesorul are libertate pedagogică în alegerea metodelor și resurselor, cu respectarea finalităților și a standardelor curriculare.
- Se recomandă abordări interconectate cu celelalte discipline de specialitate (dans clasic, dans modern, repertoriu).
- Evaluarea trebuie să se concentreze pe proces, nu doar pe rezultat, valorizând implicarea, expresivitatea și reflecția personală.
- Programarea didactică trebuie să includă momente de explorare, improvizație ghidată și reflecție artistică, cu accent pe dezvoltarea capacității de gândire critică a elevului.

Improvizația coregrafică nu este doar o disciplină de dans, ci un spațiu pentru elevi al descoperirii de sine prin mișcare. Disciplina oferă elevului instrumente de expresie, reflecție și colaborare, pregătindu-l pentru lumea artistică contemporană, dar și pentru viața de zi cu zi – o viață în care adaptabilitatea, creativitatea și empatia devin competențe esențiale.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Explorează și aplică principiile improvizației coregrafice în exprimarea artistică personală**
CG2	**Construiește structuri improvizatorice coerente, adaptate contextului scenic sau tematic**
CG3	**Integrează improvizația în procese creative colaborative și interdisciplinare**

CLASA a XII-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Explorează și aplică principiile improvizației coregrafice în exprimarea artistică personală*

CS 1.1. Aplică principii de compoziție spontană în exerciții de improvizație individuală și de grup
- *exerciții de improvizație individuală cu accent pe contrast și variație (ritm, nivel, calitate, dinamică, spațiu);*
- *crearea de secvențe improvizatorice scurte în perechi („oglinzi”, „conducător–urmăritor”, „sculptorul-lutul”);*
- *exerciții de improvizație colectivă cu reguli simple (intrări/ieșiri, unison/contrapunct, răspuns kinetic).*
CS 1.2. Creează structuri de mișcare spontane, inspirate din stimuli muzicali, vizuali sau emoționali
- *exercițiu de improvizație pe fragmente muzicale contrastante (lent/rapid, clasic/modern);*
- *improvizație inspirată dintr-o imagine, fotografie sau pictură;*
- *crearea unei secvențe spontane pornind de la o emoție (bucurie, furie, melancolie, fericire).*
CS 1.3. Analizează și reflectează asupra propriilor alegeri improvizatorice
- *identificarea diferențelor între intenția propusă și rezultatul final;*
- *scrierea într-un jurnal reflexiv a concluziilor după sesiunea de improvizație;*
- *discuții de grup asupra alegerilor făcute în timpul improvizației.*

CG 2 - *Construiește structuri improvizatorice coerente, adaptate contextului scenic sau tematic*

CS 2.1. Elaborează secvențe improvizatorice cu Început, Dezvoltare și Încheiere clare
- *crearea unei improvizații de 1–2 minute cu cele trei etape distincte: început–mijloc–final (profesorul poate oferi una dintre acestea, de exemplu, el creează începutul, iar elevii continuă cu celelalte două);*
- *exerciții de improvizație colectivă cu structură narativă simplă;*
- *prezentarea și analiza unei secvențe improvizatorice filmate, evidențiind organizarea pe etape.*
CS 2.2. Selectează și combină elemente de mișcare pentru a susține o temă sau un concept artistic
- *colaj improvizatoric: selectarea a 3–4 elemente de mișcare și combinarea lor într-o mini-structură (de ex. din multitudinea de mișcări ale picioarelor descoperite în timpul improvizației, se aleg cele mai potrivite pentru a crea o frază);*
- *prezentarea unei improvizații tematice, și dezbatere privind coerența dintre concept și expresia corporală;*
- *construirea unui tablou de grup improvizat care să exprime o temă (ex. „La școală”, „La piață”).*
CS 2.3. Integrează parteneri și grupuri în structuri improvizatorice colective
- *exerciții de improvizație în perechi (ex. „Fantoma” – un elev interpretează o frază, iar celălalt dă un răspuns kinetic spontan, contrastând, completând, deplasându-se prin spațiile create etc.);*
- *crearea unei structuri improvizatorice colective bazată pe reguli simple (intrări/ieșiri, formare–deformare de grup, sprijin în grup);*
- *analiza video a unei secvențe de grup și reflecția asupra colaborării.*

CG 3 - *Integrează elemente improvizatorice în procese coregrafice personale, colaborative și interdisciplinare*

CS 3.1. Participă la exerciții de improvizație colectivă, respectând dinamica de grup
- *crearea unei improvizații colective pe o temă comună: crearea unui tablou cu o temă stabilită;*
- *crearea unei compoziții de grup cu structuri mixte (o parte a grupului execută o secvență fixată), cealaltă improvizează, apoi rolurile se inversează;*

- *exercițiu de compoziție colectivă: „ștafetele” (elevii sunt împărțiți în echipe, care au fiecare câte un culoar al ei, pe care fiecare elev al echipei va adăuga pe rând noi mișcări).*
CS 3.2. Colaborează cu partenerii pentru a construi secvențe improvizatorice comune
- *crearea unei improvizații de duet cu temă prestabilită (tema poate proveni din amintirile lor, sau extrasă dintr-un text);* - *crearea unui material coregraf din contribuțiile tuturor participanților la improvizație. (exercițiu: aflați în cerc, pe rând, fiecare elev adaugă câte o mișcare nouă la mișcarea produsă de colegul dinaintea lui.);* - *improvizație de contact în pereche.*
CS 3.3. Își adaptează rolul individual în contexte și teme în cadrul unor proiecte interdisciplinare
- *exerciții de improvizație cu acompaniament muzical live;* - *crearea unei improvizații tematice care include elemente teatrale sau vizuale;* - *participarea la un proiect de grup interdisciplinar (dans-muzică-text) bazat pe improvizație coregrafică (și improvizație muzicală).*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Principiile improvizației și expresia artistică personală	- principii fundamentale ale improvizației coregrafice – contrast, variație, calitate a mișcării, spațiu, timp, ritm, nivel; - exerciții de improvizație individuală și de grup – forme de oglindă, conducător–urmăritor, „sculptorul și lutul”, reacție kinestezică; - crearea de fraze improvizatorice scurte, inspirate de stimuli (muzicali, vizuali, emoționali).
Structurarea și coerența structurilor improvizatorice	- construirea structurilor improvizatorice organizate – identificarea etapelor de început, dezvoltare, încheiere într-o secvență de 1–2 minute; - selectarea și combinarea elementelor de mișcare – colaje improvizatorice tematice, coerență între concept și expresie corporală; - integrarea partenerilor și a grupului în structuri improvizatorice colective – reguli de colaborare scenică, ritm comun, forme dinamice (intrări/ieșiri, unison/contrapunct).
Integrarea improvizației în contexte colaborative și interdisciplinare	- exerciții de improvizație colectivă (duet, grup) – lucrul în echipă pe teme comune, compoziții mixte (fix–improvizat), improvizație de contact, construcție comună de fraze coregrafice. - proiecte interdisciplinare – integrarea improvizației cu muzica live, textul sau artele vizuale. - analiza și reflecția asupra procesului de improvizație – jurnal reflexiv, feedback între colegi, discuții despre intenție și rezultat artistic.

SUGESTII METODOLOGICE

Activitățile propuse vizează implicarea elevului ca *autor al propriei expresii*, prin exerciții de descoperire, reflecție și colaborare. Din punct de vedere metodologic se recomandă o varietate de abordări (experiențiale, colaborative, digitale, reflexive). De asemenea, profesorul adaptează exercițiile în funcție de nivelul tehnic și emoțional al clasei, de resursele muzicale și spațiale disponibile. Metodele dezvoltă competențe-cheie artistice – creativitate, gândire critică, autonomie, colaborare. Implicarea interdisciplinarității în improvizație (mișcarea se poate conecta cu muzica, teatrul, artele vizuale sau limbajul literar) stimulează interpretarea expresivă. Profesorul are în vedere adaptarea sarcinilor de lucru la ritmul, nivel de încredere și experiența artistică a elevilor. Evaluarea pune accent pe feedback constructiv, jurnal reflexiv, discuții de grup, evaluare colegială.

Recomandări privind organizarea învățării:

- activitățile trebuie să favorizeze descoperirea individuală a elevului;
- activitățile urmăresc organizarea ideilor spontane într-o formă cu început–dezvoltare–încheiere. Exemple de organizare:
  - elevul A creează începutul, elevul B dezvoltă, elevul C încheie;
  - mini-structuri colective în care fiecare adaugă o mișcare nouă;
  - colaje improvizatorice tematice.
- exerciții scurte, în care elevul transformă un impuls (muzical, vizual, emoțional) în mișcare;
- se recomandă învățarea prin explorare și descoperire: profesorul propune o temă, iar elevii o traduc în mișcare și discută variantele;
- folosirea stimulilor multimedia (muzică, imagine, text) crește motivația elevilor și diversitatea expresivă;
- se pot folosi metode de tip „oglinzi”, „sculptorul și lutul”, „răspuns kinetic”, pentru a cultiva atenția, reacția și empatia corporală;
- evaluarea formativă: jurnal reflexiv, feedback verbal după exercițiu, autoevaluare a intenției și a rezultatului artistic;
- profesorul încurajează elevii să identifice un fir narativ sau o temă (emoție, amintire, imagine).
- se recomandă filmarea și analiza secvențelor improvizate pentru reflecție vizuală.
- se poate realiza evaluarea colegială: colegii observă și formulează un feedback constructiv privind claritatea și coerența improvizației.
- profesorul facilitează crearea de contexte reale de colaborare: proiecte de grup, lucrul în duet, compoziții colective cu teme stabilite de elevi.
- se recomandă alternarea exercițiilor de contact improvizație cu exercițiile de colaborare scenică pe temă comună. Exemple aplicative:
  - „Ștafeta” – fiecare elev adaugă o mișcare la cea anterioară;
  - „Tema comună” – grupurile creează compoziții pe același motiv sonor sau text poetic;
  - „Dansul interdisciplinar” – integrarea în improvizație a muzicii live, a vocii.
  - profesorul are rol de facilitator, nu de coregraf autoritar: încurajează reflecția și analiza artistică.
- evaluarea este complexă și integrată, bazată pe proces, nu doar pe rezultat scenic:
- implicare și colaborare;
  - adaptabilitate la stimuli;
  - expresivitate și încredere în partener.

Recomandări privind evaluarea:

Evaluarea continuă: observarea procesului, implicării și capacității de reflecție a elevilor.
Evaluarea formativă: discuții individuale și de grup după fiecare exercițiu; feedback constructiv.
Evaluarea sumativă: prezentarea unei improvizații tematice finale (individuale sau colective) filmate sau executate în fața colegilor.
Instrumente utile: fișă de autoevaluare, jurnal reflexiv, rubrică de evaluare descriptivă (intenție – expresie – coerență – colaborare).

Sugestii de practici:

- învățare diferențiată: unii elevi pot lucra mai mult pe emoție, alții pe structură formală.
- utilizare responsabilă a digitalului: filmarea pentru analiză critică, folosirea aplicațiilor de editare video ca suport creativ, nu pentru judecată estetică.
- proiecte scurte: realizarea de mici performance-uri improvizate (2–3 minute), care pot fi filmate și comentate în clasă.
- colaborare interdisciplinară: asocierea cu orele de muzică, artele plastice sau literatură pentru interpretarea comună a unui concept (ex. „Spațiu și tăcere”, „Portretul mișcării”).

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

- Bogart, Anne, Landau, Tina, *The Viewpoints Book*, Nick Hern Books, 2014
- Koner, Pauline, *Elements of Performance, A Guide for Performers in Dance, Theatre and Opera*, Routledge, London and New York, 1993
- Răvdan, Huncanu, Geta, *Mijloace de dezvoltare ale capacității de expresivitate corporală Caiet de lucrări practice*, Editura Muzicală București, 2021
- Reeve, Justine, *Dance Improvisation*, Human Kinetics, Illinois, 2011

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Instituție de apartenență, localitate, județ
Responsabil MEC Prof. BOBEICĂ LILIANA	Ministerul Educației și Cercetării
Responsabil CNCE Prof. PAULIUC LĂCRĂMIOARA-ANA	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare
Coordonator științific Conf.univ.dr.habil. NICOLETA CRISTINA DEMIAN	Academia Națională de Muzică „Gheorghe Dima”, Cluj-Napoca
Lect. Univ. dr. GETA-VIOLETA RĂVDAN	Universitatea „Ovidius” din Constanța, Facultatea de Arte

Anexa nr. 306

Programa școlară
pentru disciplina

Dans de caracter

Clasele a IX-a – a XII-a
Curriculum de specialitate (CS)
Filiera vocațională, profilul artistic, specializarea coregrafie

Învățământ liceal

- 2026 -

Anexa nr. 306
Programa școlară pentru disciplina *Dans de caracter,* clasele a IX-a – a XII-a, Curriculum de specialitate (CS)

• ***filiera vocațională, profil artistic, specializarea coregrafie***

NOTĂ DE PREZENTARE

Programa școlară pentru disciplina ***Dans de caracter*** reprezintă o ofertă curriculară de specialitate pentru învățământul liceal, *filiera vocațională, profil artistic, specializarea Coregrafie* începând din anul școlar 2026-2027. Disciplina ***Dans de caracter*** se regăsește în *Anexa 14 la OMEC nr. 4350/20.06.2025 - Planul-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, filiera vocațională, profil artistic, specializarea Arte vizuale,* în *Curriculum de specialitate* (CS). Disciplina are caracter obligatoriu și contribuie la formarea competențelor artistice și tehnice specifice dansatorului profesionist, prin cunoașterea, studierea și interpretarea dansurilor de caracter inspirate din folclorul diferitelor popoare.

În elaborarea programei, s-a avut în vedere raportarea la cadrul legislativ și documentele strategice generale și specifice care susțin studiul disciplinelor:
- ***Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023***, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Regulamentul-cadru de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar***, aprobat prin Ordinul ministrului educației nr. 5.726/2024, , cu modificările și completările ulterioare;
- ***Regulamentul de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar cu program de artă***, aporbat prin Ordinul Ministerului Educației și Cercetării nr. 3717/01 aprilie 2025, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Planurile-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi***, filiera vocațională, profilul artistic, specializarea arte vizuale din Anexa nr. 14 la O.M.E.C. nr. 4.350/20.06.2025 privind aprobarea Planurilor-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Profilul de formare al absolventului***, OME nr. 6731/2023, care asigură coerența verticală a parcursul școlar, (competențe-cheie +atribute prioritare)
- *documente europene relevante la nivel general și, mai ales, pentru disciplină(Recomandarea Consiliului UE privind competențele-cheie, Cadrul european alcalificărilor, Rapoarte OECD/UNESCO, Cadre de referință etc.)*
- *o alte documente/studii specifice Curriculumului Național și curriculumului disciplinei – de exemplu, cu valoare pentru sugestiile metodologice ale programei școlare.*

Bugetul de timp alocat disciplinei este următorul:

Dans de caracter				
Clasa	a IX-a	a X-a	a XI-a	a XII-a
Nr. ore/ săptămână	1	1	1	1

Rolul și finalitatea disciplinei

Dansul de caracter reprezintă legătura dintre dansul clasic și dansul tradițional, oferind elevului posibilitatea de a descoperi diversitatea mișcării, expresivitatea culturală și specificul stilistic al fiecărei regiuni sau popor. Prin studiul dansului de caracter, elevul devine capabil să înțeleagă relația dintre tehnică, stil și expresie, între dansul popular stilizat și cel academic, dezvoltând astfel un limbaj scenic bogat și nuanțat. Finalitățile disciplinei sunt următoarele:
- dezvoltarea capacității de a recunoaște și interpreta stilurile naționale (rusesc, spaniol, ungar, italian, polonez etc.);
- însușirea elementelor tehnice fundamentale ale dansului de caracter (pași, port de bra, ritm, atitudine scenică);
- formarea disciplinei corporale, a expresivității și a simțului ritmic;

- valorificarea dansului de caracter în contexte scenice și compoziții coregrafice;
- cultivarea respectului pentru patrimoniul cultural universal și pentru tradițiile dansului.

Disciplina conține o dublă dimensiune: tehnică și culturală. Ea valorifică achizițiile anterioare din dansul clasic (postură, echilibru, ritm, coordonare) și le transferă într-un cadru expresiv nou, bazat pe identitate culturală și stil.

- *În clasele a IX-a – a X-a*, accentul cade pe asimilarea elementelor fundamentale ale dansului de caracter și pe recunoașterea specificului regional și național.
- *În clasele a XI-a – a XII-a*, accentul se mută spre integrarea acestor elemente în combinații complexe, corelarea mișcării cu expresivitatea scenică și adaptarea la contexte repertoriale.

Această progresie asigură continuitatea și aprofundarea formării artistice, contribuind la pregătirea pentru repertoriul academic de balet și pentru creația coregrafică modernă.

Relevanța disciplinei

Studierea Dansului de caracter contribuie la formarea unui dansator profesionist complet, capabil să interpreteze divers stilistic și să transmită expresivitate și autenticitate. Prin intermediul acestei discipline, elevul:

- învață să transpună cultural și emoțional mișcarea;
- dezvoltă simțul ritmic și plasticitatea corporală;
- își formează o atitudine scenică activă și comunicativă;
- se familiarizează cu repertoriul clasic de dansuri de caracter (ex. mazurca, csárdás, oriental, tarantela, dans spaniol, dans rusesc).

Disciplina sprijină dezvoltarea următoarelor competențe:

- autonomie artistică;
- colaborare și adaptabilitate;
- coordonare variată;
- exprimare scenică complexă;
- apreciere a diversității culturale.

De asemenea, disciplina dezvoltă elevilor o serie de valori și atitudini, precum:

- Disponibilitatea pentru receptarea specializată a creației coregrafice aparținând fondului cultural național și universal;
- Receptivitatea față de diversitatea culturală definită istoric și geografic;
- Disponibilitatea de a transfera în viața socială valori estetice autentice;
- Manifestarea inițiativei în susținerea propriilor opinii estetice.

Orientări pentru lectura programei

- Competențele generale și specifice au caracter obligatoriu;
- Conținuturile pot fi adaptate în funcție de nivelul clasei și de specificul repertorial;
- Se recomandă ca studiul dansului de caracter să înceapă cu mișcări executate la bară, pentru familiarizarea treptată cu elementele tehnice şi stilistice ale dansurilor, și ulterior alternarea lucrului la bară și la centru, pentru consolidarea tehnicii;
- Profesorul are libertatea de a selecta muzici și secvențe de dans care să susțină caracterul stilistic;
- Evaluarea se bazează pe proces, progres și expresivitate, nu doar pe execuția mecanică a pașilor.

Disciplina Dans de caracter cultivă în elevi tehnica, expresivitatea și conștiința culturală, oferind o perspectivă amplă asupra universului dansului. Ea dezvoltă dansatorul conștient, capabil să îmbine precizia clasică cu autenticitatea populară, să înțeleagă dansul ca limbaj universal și să-l interpreteze cu sensibilitate, respect și bucurie artistică.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Dobândește noțiuni despre originile, stilurile și ritmurile dansurilor de caracter.**
CG2	**Explorează expresivitatea și caracterul specific al diferitelor dansuri de caracter în combinații la bară și la centrul sălii.**
CG3	**Interpretează partituri coregrafice în care respectă stilul, ritmul și tradiția dansului de caracter.**

CLASA a IX-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Dobândește noțiuni despre originile, stilurile și ritmurile dansurilor de caracter*

CS 1.1. Identifică principalele zone geografice și tradiții care au inspirat dansul de caracter
- *vizionare de fragmente video cu dansuri tradiționale rusești, spaniole, maghiare;* - *analiză comparativă între dansurile populare originale și versiunile lor coregrafice din baletele clasice („Don Quijote”, „Lacul lebedelor”, „Coppélia”);* - *audierea unor fragmente muzicale scurte (20–30 sec.) din dansuri de caracter în urma cărora elevii sunt invitați: să recunoască* tempo-ul*,* ritmul *și* energia *muzicii; să asocieze muzica cu o imagine sau un steag al țării corespunzătoare;* - *realizarea unei hărți interactive (pe hârtie sau digital) cu principalele regiuni/țări care au inspirat dansurile de caracter: Spania, Rusia, Ungaria, Italia, Polonia, Orientul Mijlociu.*
CS 1.2. Descrie diferențele între dansul clasic și dansul de caracter
- *realizarea unui tabel în care se notează diferențele observate în urma vizionării a două fragmente video: unul dintr-un balet clasic (ex. „Lacul lebedelor”) și unul dintr-un balet clasic care are la bază dansul de caracter (ex. dans spaniol din „Don Quijote”);* - *exersează scurte fragmente inspirate din ambele stiluri: poziții și port de bras-uri din dansul clasic, pași ritmați, și atitudinea specifică dansului de caracter;* - *exercițiu „Privesc și compar”:* vizionarea a două fragmente scurte (un fragment de dans clasic și un fragment de dans de caracter). Elevii completează o fișă în care identifică diferențele și asemănările (postură, energie, ritm etc) dintre cele două fragmente; - *prezentare scurtă pe grupe despre particularitățile dansului de caracter.*
CS 1.3. Exemplifică prin imagini sau demonstrații simple specificul dansurilor de caracter
- *realizarea unui colaj de imagini cu costume tradiționale;* - *povestea costumului: identificarea elementelor de bază (culoare, formă, accesorii, pantof/cizmă/pointes); discuție („Cum influențează costumul mișcarea?”);* - *identifică și notează momentele în care apar dansuri de caracter în urma vizionării de fragmente din balete clasice care conțin dansuri de caracter (ex: „Don Quijote”, „Lacul lebedelor”, „Coppélia”, Spărgătorul de nuci”), explicând ce cultură sau regiune reprezintă;* - *discuție: „Ce transmite expresivitatea dansului de caracter?”.*

CG 2 - *Explorează expresivitatea și caracterul specific al diferitelor dansuri de caracter în combinaţii la bară și la centrul sălii*

CS 2.1. Execută cu precizie pozițiile fundamentale ale corpului și brațelor specifice dansului de caracter
- *repetarea ghidată a elementelor fundamentale;* - *executarea unor mici combinații de exerciții la bară (plié, tendu, relevé, jeté) cu opriri scurte între mișcări pentru corectarea poziției trunchiului și brațelor;* - *atitudinea brațelor în dansurile rusești;* - *reproducerea mișcărilor în oglindă, urmărind alinierea și atitudinea specifică.*
CS 2.2. Coordonează mișcările picioarelor și ale brațelor în exerciții simple la bară, adaptate diferitelor stiluri de dans de caracter
- *executarea unor exerciții simple (plié, battement tendu, relevé, jeté) la bară, adăugând port de bras specific dansului de caracter;* - *executarea de elemente executate lent la bară urmate de elemente executate rapid pentru dezvoltarea controlului și a tranzițiilor line între mișcări;*

- *exercițiu de coordonare: combinații scurte de elemente și poziții de brațe executate la bară la care se adaugă treptat variații, astfel încât brațele și picioarele să se miște independent, dar armonios.* - *exersează combinații scurte (de exemplu: 2 tendu, 1 plié) pe acompaniament muzical diferit (mazurcă, csárdás, poloneză, rusesc).*
CS 2.3. Manifestă expresivitate și atitudine adecvată în execuția mișcărilor de caracter la bară
- *executarea aceleași mișcare în stiluri diferite (ex. rus – energic, spaniol – mândru, maghiar – vivace);* - *repetă combinații la bară (plié, battement, relevé, jeté) accentuând postura trunchiului, capului și expresia brațelor caracteristice dansului de caracter;* - *execută exercițiile la bară menținând alinierea corectă, privirea direcționată și brațele ferme în pozițiile corecte.*

CG 3 - ***Interpretează partituri coregrafice în care respectă stilul, ritmul și tradiția dansului de caracter***

CS 3.1. Recunoaște ritmurile de bază asociate diferitelor dansuri de caracter
- *ascultarea unor fragmente muzicale și identificarea ritmului (2/4, 3/4);* - *joc interactiv: asocierea ritmului cu tipul de dans (ex. polca, mazurcă);* - *exerciții de bătăi din palme și pași simpli pe ritmuri diferite.*
CS 3.2. Asociază pași simpli cu acompaniamente muzicale specifice
- *exerciții de dans pe fragmente muzicale scurte;* - *adaptarea pașilor la schimbările de tempo;* - *în urma ascultării unor fragmente muzicale (mazurcă, csárdás, tarantella, rusesc, dans spaniol), identifică tipul de dans după ritm, accent și tempo.*
CS 3.3. Demonstrează corect câteva poziții și atitudini caracteristice dansurilor de caracter
- *exerciții în fața oglinzii pentru verificarea posturii;* - *fotografierea unor poziții și analiza lor comparativă;* - *corectarea în grup a pozițiilor de bază;* - desenul coregrafic în dansurile de caracter de grup.

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Originile și specificul dansului de caracter	- tradițiile populare care au inspirat dansurile de caracter; - diferențierea dansului clasic de dansul de caracter; - rolul dansului de caracter în formarea dansatorului.
Elemente de bază executate la bară	- executarea elementelor fundamentale de la bară; - exersarea pozițiilor și atitudinilor specifice dansului de caracter; - respectarea ritmului și tempo-ului muzical în execuție.
Expresivitate introductivă	- privirea și gestul; - caracteristicile fiecărui stil; - expresivitate elementară.

CLASA a X-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Dobândește noțiuni despre originile, stilurile și ritmurile dansurilor de caracter*

CS 1.1. Recunoaște structurile ritmice specifice fiecărui dans de caracter
- *exerciții de ascultare și identificare a măsurilor muzicale (2/4, 3/4, 6/8);* - *exercițiu „Bătăi pe ritm”: elevii ascultă un fragment muzical și marchează ritmul prin bătăi din palme sau lovituri ușoare cu piciorul, identificând măsurile muzicale (2/4, 3/4, 6/8);* - *asocierea fiecărui ritm cu dansuri reprezentative (mazurcă, poloneză, csárdás);* - *joc de grup: „recunoaște dansul” după un fragment muzical scurt.*
CS 1.2. Aplică elemente tehnice specifice studiului la bară
- *exerciții de dans de caracter (plié, battement tendu, jeté, relevé, rond de jambe, fondu, dévéloppé, grand battement, drobi, verevochka, mișcări șterse pe podea)* - *repetarea ghidată a frazelor de mișcări de caracter specifice (4–8 măsuri);* - *exersarea secvențelor la bară în care se combină elemente;* - *studiu aprofundat asupra poziției capului și a corpului;* - *adăugarea port de bras-ului specific la mișcările de picioare.*
CS 1.3. Execută pași fundamentali din principalele dansuri de caracter (mazurcă, csárdás, tarantelă, dans spaniol) adaptați pentru studiul la bară
- *exercițiu aplicativ de stil în care se adaugă elemente specifice (pas balancé, cheie, concluzie, leagăn, prisiadka, pași ghemuiți, pehșli);* - *exerciții de coordonare brațe–picioare pe ritmuri lente și rapide;* - *executarea frazelor cu schimbarea pozițiilor brațelor;* - *executarea de pași simpli pe ritmuri variate: lent, moderat, rapid.*

CG 2 - *Explorează expresivitatea și caracterul specific al diferitelor dansuri de caracter în combinații la bară și la centrul sălii*

CS 2.1. Coordonează mișcările brațelor și picioarelor
- *exersarea pașilor fundamentali în serii de 8 măsuri, folosind sprijinul barei pentru stabilitate, menținerea accentului corect și păstrarea poziției superioare aliniate: Csárdás - promenadă, holubetz, bokso liorka, balancé, cabriole, cheie, golubetz, concluzie, pas de bourrée, verevochka, saut de basque;* - *exersarea pașilor fundamentali în serii de 8 măsuri, folosind sprijinul barei pentru stabilitate, menținerea accentului corect și păstrarea poziției superioare aliniate: Mazurca - pas marché/pas de basque, balancé, pas chassé, holubetz, promenadă, cheie, concluzie, pas de bourrée, pas gala;* - *exersarea pașilor fundamentali în serii de 8 măsuri, folosind sprijinul barei pentru stabilitate, menținerea accentului corect și păstrarea poziției superioare aliniate: Rusesc - drobi, promenadă, pas de basque, săritură de pe un picior pe celălalt cu lovitură de mână pe picior, pași ghemuiți, piruete ghemuite);* - *exersarea pașilor fundamentali în serii de 8 măsuri, folosind sprijinul barei pentru stabilitate, menținerea accentului corect și păstrarea poziției superioare aliniate: Spaniol - bătăi de picioare, balancé, pas de basque, glissade sissonne, pas de bourrée renversé, rond de jambe en l’air, pas de chat, chassé, coborâri la genunchi, pas de bourrée, mers pe demi-pointes;* - *exersarea pașilor fundamentali în serii de 8 măsuri, folosind sprijinul barei pentru stabilitate, menținerea accentului corect și păstrarea poziției superioare aliniate: Țigănesc - mers, saut de*

basque, verevochka, holubetz, cabriole, balancé, bătăi de palme, pe corp și cizme, holubetz, chetchetka, chetchetkoi; - *exersarea pașilor fundamentali în serii de 8 măsuri, folosind sprijinul barei pentru stabilitate, menținerea accentului corect și păstrarea poziției superioare aliniate: Tarantela - alergare, pas balancé cu săritură lateral, săriuri pe demi-plié;* - *joc „în oglindă” în perechi: unul conduce, celălalt urmărește și imită, corectând împreună eventualele decalaje între brațe și picioare;*
CS 2.2. Adaptează execuția pașilor la tempoul muzical
- *exerciții de dans pe partituri muzicale cu tempo rapid/lent (csárdás, mazurka, rusesc);* - *repetarea aceleiași fraze la viteze diferite;* - *secvențe improvizate: muzică cu tempo variabil – elevii execută pași care respectă viteza și păstrează caracterul dansului (ex. mazurka rapidă vs. lentă).* - *concurs: „Cine se adaptează mai corect schimbării de tempo?”.*
CS 2.3. Respectă structura muzicală în interpretarea dansului
- *exerciții de marcaj la intrări și încheieri muzicale (utilizarea cheii, pritopului);* - *crearea unei mini-secvențe care să respecte fidel frazarea muzicală și finalizările exacte ale piesei;* - *exercițiu „Secvențe puzzle”: se taie o coregrafie în fragmente scurte. Elevii trebuie să le reasambleze în ordinea corectă, respectând structura muzicală a piesei;* - *executarea de combinații de mișcări pe fragmente muzicale scurte, cu atenție pe finalizările clare.*

CG 3 - ***Interpretează partituri coregrafice în care respectă stilul, ritmul și tradiția dansului de caracter***

CS 3.1. Creează secvențe scurte folosind pași fundamentali
- *activitate individuală: fiecare elev creează o frază de mișcări de 4–6 măsuri;* - *prezentarea și explicarea elementelor folosite într-o frază creată; vot de grup pentru cea mai expresivă frază;* - *exercițiu „Fraza în perechi”: elevii lucrează câte doi și creează împreună o frază de 4–6 măsuri, combinând pașii fundamentali ai fiecăruia într-o secvență unitară;* - *joc „Lanț de fraze”: fiecare elev creează o frază, iar următorul continuă de unde s-a oprit precedentul, integrând propria secvență respectând stilul.*
CS 3.2. Adaptează mișcările la ritmul și stilul dansului
- *exerciții de improvizație ghidată pe partituri muzicale diferite (rusă, spaniolă, maghiară);* - *corectarea frazelor raportat la caracterul muzicii;* - *exercițiu „Replică ritmică”: profesorul bate ritmul cu palmele sau folosește bătăile pentru a marca accentele muzicale. Elevii trebuie să execute fraza respectând exact aceste accente, ajustând mișcările în funcție de ritm, fără a schimba stilul;* - *prezentare de grup: aceeași frază adaptată la două stiluri diferite (dans rusesc - dans maghiar).*
CS 3.3. Prezintă o frază de dans de caracter în fața colegilor
- *exerciții de interpretare scenică a unei secvențe de caracter;* - *feedback colectiv pe expresivitate și stil;* - *crearea unui desen coregrafic de grup pentru 6 măsuri muzicale;* - *filmarea și analiza unei prezentări individuale: toți urmăresc împreună și discută elementele de stil, ritm și expresivitate care se respectă sau trebuie corectate.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Tehnică și ritm	- consolidarea elementelor fundamentale prin exerciții mai complexe; - adaptarea mișcărilor la tempo-ul muzical variat; - exersarea accentelor ritmice și a sincopelor.
Coordonare și muzicalitate	- integrarea simultană a mișcărilor brațelor și picioarelor; - respectarea structurii muzicale în interpretare; - exerciții de coordonare în perechi și în grup.
Executarea și compunerea de fraze coregrafice simple	- crearea de mini-secvențe (4–8 măsuri) alcătuite din pași fundamentali; - prezentarea unor fraze coregrafice cu respectarea stilului dansului; - exersarea tranzițiilor între pași diferiți.

CLASA a XI-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Dobândește noțiuni despre originile, stilurile și ritmurile dansurilor de caracter*

CS 1.1. Identifică particularitățile stilistice ale fiecărui dans de caracter
- *vizionează fragmente din dansuri de caracter (spaniol, rusesc, maghiar, italian, țigănesc, oriental, chinezesc), și efectuează analiză asupra lor;* - *realizează un tabel comparativ între trei stiluri de caracter (ex. csárdás – mazurcă – rusesc);* - *analiză auditivă a muzicii: elevii ascultă fragmente muzicale specifice fiecărui dans de caracter (ex. mazurcă, csárdás, tarantelă) și identifică ritmul, accentele și tempoul, asociind elementele muzicale cu mișcările coregrafice caracteristice;* - *executarea la bară de combinații în stiluri diferite.*
CS 1.2. Reproduce corect stilul dansurilor de caracter studiate
- *exerciții comparative între două dansuri de caracter diferite (ex. mazurcă – csárdás);* - *imitație progresivă: profesorul execută o frază scurtă de caracter, iar elevii o reproduc treptat, mai întâi lent, apoi la viteză normală, concentrându-se pe gesturi, port de brat și poziții specifice fiecărui stil;* - *prezentarea unei fraze coregrafice cu atenție la detaliile de stil;* - *feedback de grup pe acuratețea stilistică a execuției.*
CS 1.3. Respectă tempoul, ritmul și accentele specifice diferitelor dansuri de caracter
- *executarea unei secvențe cu accent pe respectarea exactă a tempoului;* - *exerciții de marcare a accentelor muzicale prin gest;* - *interpretare „ritmică alternativă”: elevii execută aceeași secvență de dans în mod repetat, dar de fiecare dată accentuează alt element al ritmului (ex. accent pe primul pas, apoi pe al doilea, apoi pe ultimul din măsură), observând cum schimbarea accentelor modifică energia și expresivitatea dansului;* - *prezentare practică de grup: executarea corectă din punct de vedere ritmic a unei secvențe.*

CG 2 - *Explorează expresivitatea și caracterul specific al diferitelor dansuri de caracter în combinații la bară și la centrul sălii*

CS 2.1. Execută fraze coregrafice inspirate din repertoriul tradițional
- *reproducerea unei fraze coregrafice din repertoriul clasic de caracter (de ex. dansul ucrainean trepak);* - *exerciții de memorare a diferitelor secvențe, și prezentarea lor;* - *execuție în perechi sau trio-uri: grupul interpretează aceeași frază coregrafică în formații diferite (alături, față în față, cerc), pentru a exersa adaptarea la spațiu, sincronizarea și relația între dansatori;* - *exercițiu de sincronizare în grup pe aceeași frază de lucru.*
CS 2.2. Integrează în execuție elemente expresive (gest, privire, postură)
- *exerciții de improvizație ghidată cu accent pe gest și privire;* - *studiu asupra posturii și a privirii în exercițiile la bară;* - *filmarea interpretării unei secvențe coregrafice și analiza expresivității;* - *crearea unei scurte secvențe ce evidențiază expresivitatea individuală.*
CS 2.3. Interpretează pașii studiați cu expresivitate și atitudine specifice fiecărui dans de caracter
- *exerciții practice de accentuare a expresivității prin gesturi și privire;* - *repetarea unei fraze cu accent pe transmiterea emoției corespunzătoare;*

- *interpretare în oglindă: elevii lucrează în perechi; unul execută o frază de pași cu expresivitatea corespunzătoare, iar celălalt trebuie să o reproducă ca „oglindă”, adaptându-și atitudinea și energia pentru a reflecta fidel stilul și intenția colegului;*
- *prezentare individuală a unei secvențe, în urma căreia se primește feedback pe expresivitate.*

CG 3 - *Interpretează partituri coregrafice în care respectă stilul, ritmul și tradiția dansului de caracter*

CS 3.1. Participă la repetiții/montări colective pentru construirea unei secvențe coregrafice
- *crearea unei scurte secvențe de grup pe muzică tradițională;*
- *exerciții de coordonare a formațiilor de grup;*
- *studiul Atitudinilor combinate de brațe în pereche specifice fiecărui dans de caracter;*
- *corectarea sincronizării în grup prin repetări succesive a secvențelor coregrafice.*
CS 3.2. Respectă sincronizarea și formațiile de grup
- *exerciții de formare a liniilor și cercurilor prin diverse tranziții;*
- *studiu asupra direcțiilor mișcărilor de grup (în linie, în cerc în direcția/opus acelor de ceasornic, pe linia cercului interior și exterior, mișcare cu rotație);*
- *executarea secvenței în sincronizare cu ceilalți colegi;*
- *joc interactiv: schimbarea formației la semnal muzical.*
CS 3.3. Contribuie creativ la realizarea unei compoziții colective
- *brainstorming colectiv pentru crearea unei secvențe de dans;*
- *contribuție individuală (propuneri de mișcări) la o compoziție comună: pe parcursul procesului de creație, fiecare elev își asumă, pe rând, rolul de inițiator al unei secvențe (alege pașii sau direcția), iar grupul integrează propunerile într-o structură unitară;*
- *construcție prin selecție și consens: fiecare elev propune o scurtă secvență de mișcare (2–4 măsuri), iar grupul, prin discuție și vot, selectează elementele care vor fi integrate în compoziția finală, urmărindu-se unitatea stilistică, ritmul și claritatea expresivă;*
- *prezentarea colectivă a unei mini-coregrafii de caracter.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Expresivitate și stil	- interpretarea paşilor la bară şi la centrul sălii cu atitudine şi în caracterul specific; - integrarea gesturilor şi a privirii în execuție; - accent pe transmiterea emoției şi a mesajului artistic.
Fraze coregrafice și repertoriu de caracter	- reproducerea coregrafiilor din repertoriul clasic de caracter; - tempo-ul şi accentele în secvențe complexe; - exersarea variațiilor de stil ale diferitelor dansuri.
Colaborare în grup	- executarea de secvențe colective; - respectarea formațiilor şi a sincronizării; - contribuții creative la compoziții de grup.

CLASA a XII-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Dobândește noțiuni despre originile, stilurile și ritmurile dansurilor de caracter*

CS 1.1. Analizează originea și tradiția dansurilor de caracter studiate
- *documentare despre un dans de caracter (origini, stil, muzică, costume) și prezentare orală;* - *analiză comparativă: elevii lucrează pe grupe și compară două dansuri de caracter din culturi diferite (ex. spaniol vs. maghiar), urmărind asemănări și diferențe privind originea, contextul social, stilul de mișcare și acompaniamentul muzical;* - *analiza surselor vizuale și audio: vizionarea unor înregistrări autentice și scenice ale aceluiași dans de caracter, urmată de identificarea elementelor tradiționale (pași, ritm, atitudine, costume) și a adaptărilor realizate pentru scena academică.* - *eseu: „Ce înseamnă pentru mine dansul de caracter?”.*
CS 1.2. Redactează eseuri sau prezentări despre valoarea culturală a dansului de caracter
- *eseu despre rolul dansului de caracter în patrimoniul național și universal;* - *prezentare PowerPoint cu imagini și fragmente video elocvente pentru dansul de caracter;* - *studiu de caz: analiza unui spectacol sau fragment coregrafic de dans de caracter (clasic sau contemporan), cu evidențierea elementelor tradiționale păstrate și a celor modernizate;* - *organizarea unei dezbateri: „Dansul de caracter între tradiție și modernitate”.*
CS 1.3. Reflectează asupra rolului dansului de caracter în dezvoltarea profesională
- *jurnal reflexiv: cum m-a influențat studiul dansului de caracter;* - *discuție colectivă despre utilitatea dansului de caracter pentru un dansator profesionist;* - *portofoliu artistic personal: realizarea unui portofoliu care să includă fotografii, schițe de mișcare, reflecții scrise și obiective personale privind integrarea dansului de caracter în propria formare ca dansator.* - *autoevaluare finală: puncte forte și aspecte de îmbunătățit în propria tehnică de caracter.*

CG 2 - *Explorează expresivitatea și caracterul specific al diferitelor dansuri de caracter în combinații la bară și la centrul sălii*

CS 2.1. Analizează structura mișcărilor și elementelor tehnice caracteristice dansurilor de caracter adaptându-le pentru exercițiile de bară
- *analiză practică ghidată: elevii vizionează un fragment video dintr-un dans de caracter (ex. krakoviak, mazurcă, csárdás, spaniol, tarantelă) și identifică elementele tehnice de bază (poziții, accente, postură);* - *exercițiu de transpunere: profesorul alege o secvență de dans de caracter, iar elevii o adaptează pentru bară – menținând specificul stilului (de ex. battement tendu în caracter rus);* - *demonstrație practică comparativă: profesorul execută aceeași combinație la bară în variantă clasică și în variantă de caracter (ex. grand battement combinat cu tombé),iar elevii identifică diferențele privind accentul ritmic, postura corporală, direcția capului;* - *discuție și reflecție: analiza diferențelor între mișcările de dans clasic și cele de caracter la nivel de accent, energie, poziții și postură.*
CS 2.2. Creează și organizează exerciții de bară care integrează pași, accente ritmice și port de bras-uri specifice dansurilor de caracter
- *exercițiu creativ individual: fiecare elev concepe o combinație la bară de 8–16 măsuri inspirată dintr-un stil (mazurcă, tarantelă, csárdás, dans rusesc), cu accent ritmic clar;*

- *lucru în echipă: grupuri de 2–3 elevi colaborează pentru realizarea unei combinații la bară care include mișcări sincronizate și variații de port de bras;* - *adaptare bară–centru: elevii pornesc de la o combinație de bară creată anterior și o transformă într-o secvență de centru, păstrând caracterul, dinamica și expresivitatea stilului ales;* - *prezentare și feedback: elevii prezintă exercițiile concepute, iar colegii și profesorul oferă observații privind claritatea mișcării, ritmul și caracterul stilistic.*
CS 2.3. Aplică elemente din dansul de caracter în contexte scenice, demonstrând expresivitate, coordonare și atitudine artistică
- *mini-secvență scenică: elevii selectează fragmente din combinații studiate la centrul sălii și le adaptează într-o scurtă demonstrație scenică;* - *exercițiu de expresivitate: aceeași combinație de mișcări se execută în două variante: una neutră (tehnică), și una expresivă (cu caracter scenic);* - *studiu privind așezarea dansatorilor și atitudinea brațelor în dansurile de grup;* - *proiect de grup: realizarea unei mici secvențe coregrafice de dans de caracter (2 minute), în care se valorifică elementele studiate la bară și elementele stilistice proprii fiecărui dans.*

CG 3 - ***Interpretează partituri coregrafice în care respectă stilul, ritmul și tradiția dansului de caracter***

CS 3.1. Creează fraze originale pe baza elementelor de dans de caracter învățate
- *exerciții de creație individuală (secvențe de 8–12 măsuri);* - *prezentarea și explicarea intenției coregrafice dintr-o secvență coregrafică proprie;* - *creație ghidată pe restricții: elevii creează o frază coregrafică folosind un număr limitat de pași de caracter impuși, respectând structura ritmică a muzicii alese;* - *filmarea și analiza unor fraze create.*
CS 3.2. Combină pași, ritmuri și formații într-o compoziție coerentă
- *proiect de grup: construire de mini-coregrafii pe muzică tradițională;* - *exerciții de variație a formațiilor și a dinamicii secvențelor;* - *schimbarea perspectivei spațiale: aceeași secvență coregrafică este interpretată în formații diferite (linie, cerc, diagonală), urmărindu-se coerența mișcării, relația dintre dansatori și claritatea desenului coregrafic;* - *prezentarea publică a unei lucrări scurte de caracter.*
CS 3.3. Interpretează cu expresivitate și intenție scenică o coregrafie de caracter proprie
- *repetiții individuale pentru accentuarea expresivității;* - *joc scenic: „dansator–personaj” (relatarea unei povești prin intermediul dansului; ex. soloul țigănesc din „Don Quijote”);* - *simulare scenică: interpretarea unei coregrafii în condiții apropiate de spectacol (intrări, ieșiri, orientare spre public), cu accent pe prezența scenică, relația cu publicul și coerența stilistică;* - *evaluare colegială și autoevaluare după prezentarea unei creații proprii de caracter.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Analiză stilistică și tehnică a dansurilor de caracter	- studiul diferențelor de stil între dansurile de caracter: polonez, rus, spaniol, italian, țigănesc, maghiar, oriental, chinezesc; - observarea ritmurilor specifice (2/4, 3/4, 6/8), și a accentelor caracteristice fiecărui stil; - analiza elementelor expresive de bază: postura corpului, direcția privirii, utilizarea brațelor și a trunchiului.
Adaptarea elementelor specifice fiecărui dans de caracter la bară	- transpunerea pașilor fundamentali (de ex. cabriole sau verevochka din dansul maghiar, drobi sau sforicica din dansul rusesc) în exerciții la bară; - corelarea mișcărilor de braț și trunchi în exerciții la bară de 8–16 măsuri muzicale; - identificarea modalităților de menținere a caracterului stilistic în studiul tehnic.
Interpretarea scenică și expresivitatea corporală	- exersarea mimicii și direcționarea privirii în raport cu stilul dansului; - interpretarea de fragmente coregrafice scurte cu intenție artistică și atitudine adecvată; - autoevaluare și feedback colectiv după prezentarea scenică.

SUGESTII METODOLOGICE

Disciplina ***Dans de caracter*** presupune:
- centrare pe elev: activitățile se bazează pe implicarea activă și conștientă a elevului, care devine participant direct la descoperirea stilurilor.
- învățare prin experiență: elevul explorează, prin mișcare și ritm, diferențele de stil și de expresie între dansurile de caracter.
- flexibilitate metodologică: profesorul adaptează exercițiile la nivelul clasei, la condiția fizică a elevilor și la specificul muzical.
- îmbinarea tehnicii cu expresia: fiecare lecție combină partea tehnică (pași, port de bras, sărituri) cu dimensiunea expresivă (atitudine, privire, interpretare).
- interdisciplinaritate: dansul de caracter se corelează cu studiul istoriei dansului, culturii muzicale și repertoriului clasic.

Se recomandă atenție sporită în:
- exersarea corectă a elementelor fundamentale de la bară (elementele se introduc gradual, se explică și se demonstrează fiecare mișcare în detaliu, cu precizarea pozițiilor corpului, capului și direcției mișcării; fiecare element se repetă de mai multe ori pentru a fixa mișcarea corectă).
- conștientizarea posturii (se insistă pe alinierea corectă a corpului, exercițiile de la bară se lucrează pe ambele părți, pentru echilibru bilateral).
- controlul mișcării (se lucrează atât exerciții lente pentru control muscular, cât și rapide, pentru precizie și reacție).
- respectarea ritmului și a acompaniamentului muzical (ascultare activă înainte de execuție, sincronizare mișcare–muzică, exerciții ritmice de grup).
- participarea activă la exercițiile de grup (formarea disciplinei colective, exerciții de sincronizare).

Modalități de organizare a învățării:
- lucrul la bară: exersarea elementelor fundamentale de dans de caracter (plié, tendu, relevé, cabriole, pas balancé etc.) adaptate stilului folcloric.
- exerciții la centru: aplicarea elementelor tehnice în combinații ritmice simple, accent pe port de bras și atitudine scenică.
- studiul stilurilor naționale: explorarea particularităților dansurilor rusesc, spaniol, italian, ungar, polonez etc.
- corelarea mișcării cu acompaniamentul muzical: exerciții de asociere a ritmului, tempoului și dinamicii muzicii cu mișcarea.
- interpretare scenică: aplicarea elementelor studiate în combinații de grup și mini-fragmente coregrafice, cu accent pe expresivitate și caracter.

Strategii didactice recomandate:
- demonstrație urmată de analiză: profesorul demonstrează, elevii analizează diferențele de stil, accent, poziție.
- învățare prin imitație și descoperire: de la demonstrația profesorului la adaptarea expresivă proprie.
- lucru diferențiat: elevii pot aprofunda stiluri diverse în funcție de înclinație și aptitudini.
- utilizarea resurselor digitale: filmări și materiale video pentru analiza mișcării și a expresivității.
- învățare colaborativă: exerciții de grup, dansuri în formații și parteneriate dinamice.
- feedback imediat: profesorul oferă corecturi rapide, scurte și clare pentru fiecare mișcare.

Evaluare
- evaluare formativă: observarea progresului în execuție, ritm, expresivitate și atitudine.
- evaluare sumativă: interpretarea unei combinații de dans de caracter la bară sau la centru.
- autoevaluare: reflecție asupra modului în care elevul exprimă caracterul dansului.
- evaluare colegială: aprecierea reciprocă a calității mișcării și a expresivității.

Criterii de evaluare recomandate:
- precizie tehnică;
- ritmicitate și coordonare;
- încadrare stilistică;
- expresivitate și atitudine scenică;
- implicare și colaborare.

Practici sugerate:
- se recomandă alternarea partiturilor muzicale specifice dansurilor de caracter diferite (contrastante ca ritm și stil) pentru diversificarea exercițiilor la bară;
- profesorul poate realiza mini-proiecte tematice (ex. „Dansurile Europei”, „Tradiții și caractere”);
- se pot realiza lecții interdisciplinare cu profesorii de muzică și istoria artei;
- promovarea respectului cultural și a diversității ca valori formativ-artistice fundamentale.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

- Răvdan Huncanu, Geta, *Dansul de caracter Elemente prezente în studiul la bară*, Ediția a II-a, Editura Universitaria, Craiova, 2026
- Răvdan Geta-Violeta, *Authenticity and stylization in Romanian folk dance*, vol. 10, nr. 1 - 2024, BDI, în cadrul Simpozionului Internaţional ÎNVĂŢĂMÂNT, CERCETARE, CREAŢIE, Ediţia a XV-a, Constanţa, 2024, pp. 386-399
- Tkacenko, T., *Notația dansurilor și Exerciții la bară*, Ministerul Culturii Casa Centrală a Creației Populare, București, 1956
- Tkacenko, T., *Dansuri populare din Uniunea Sovietică*, Ministerul Culturii Casa Centrală a Creației Populare, București, 1956
- Lopoukov, Andrei, Shirayev, Alexander, Bocharov, Alexander, *Character Dance*, Dance Books, 1986

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Instituție de apartenență, localitate, județ
Responsabil MEC Prof. LILIANA BOBEICĂ	Ministerul Educației și Cercetării
Responsabil CNCE Prof. LĂCRĂMIOARA-ANA PAULIUC	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare
Coordonator științific Conf.univ.dr.habil. NICOLETA CRISTINA DEMIAN	Academia Națională de Muzică „Gheorghe Dima”, Cluj-Napoca
Lect. Univ. dr. RĂVDAN GETA-VIOLETA	Universitatea „Ovidius” din Constanța, Facultatea de Arte

Anexa nr. 307

Programa școlară
pentru disciplina

Dans românesc

Clasele a IX-a – a XII-a
Curriculum de specialitate (CS)

Filiera vocațională, profilul artistic,

specializarea coregrafie

Învățământ liceal

- 2026 -

Anexa nr. 307
Programa școlară pentru disciplina *Dans românesc,* clasele a IX-a – a XII-a, curriculum de specialitate (CS)

- ***Filiera vocațională, profil artistic, specializarea coregrafie***

NOTĂ DE PREZENTARE

Programa școlară pentru disciplina ***Dans românesc*** reprezintă o ofertă curriculară de specialitate pentru învățământul liceal, *filiera vocațională, profil artistic, specializarea Coregrafie* începând din anul școlar 2026-2027. Disciplina ***Dans românesc*** se regăsește în *Anexa 14 la OMEC nr. 4350/20.06.2025 - Planul-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, filiera vocațională, profil artistic, specializarea Arte vizuale,* în *Curriculum de specialitate* (CS). Disciplina are caracter obligatoriu și contribuie la formarea competențelor artistice și tehnice specifice dansatorului profesionist, prin cunoașterea, studierea și interpretarea dansurilor de caracter inspirate din folclorul diferitelor popoare.

În elaborarea programei, s-a avut în vedere raportarea la cadrul legislativ și documentele strategice generale și specifice care susțin studiul disciplinelor:
- ***Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023***, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Regulamentul-cadru de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar***, aprobat prin Ordinul ministrului educației nr. 5.726/2024, , cu modificările și completările ulterioare;
- ***Regulamentul de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar cu program de artă***, aporbat prin Ordinul Ministerului Educației și Cercetării nr. 3717/01 aprilie 2025, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Planurile-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi***, filiera vocațională, profilul artistic, specializarea arte vizuale din Anexa nr. 14 la O.M.E.C. nr. 4.350/20.06.2025 privind aprobarea Planurilor-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Profilul de formare al absolventului***, OME nr. 6731/2023, care asigură coerența verticală a parcursul școlar, (competențe-cheie +atribute prioritare)
- *documente europene relevante la nivel general și, mai ales, pentru disciplină(Recomandarea Consiliului UE privind competențele-cheie, Cadrul european alcalificărilor, Rapoarte OECD/UNESCO, Cadre de referință etc.)*
- *o alte documente/studii specifice Curriculumului Național și curriculumului disciplinei – de exemplu, cu valoare pentru sugestiile metodologice ale programei școlare.*

Bugetul de timp alocat disciplinei este următorul:

Dans românesc				
Clasa	a IX-a	a X-a	a XI-a	a XII-a
Nr. ore/ săptămână	1	1	1	1

Dansul românesc, parte integrantă a patrimoniului cultural și a vieții artistice cotidiană, contribuie la menținerea tradițiilor, dezvoltarea identității culturale și formarea aptitudinilor coregrafice specifice. Manifestările cu dans popular, alături de cele muzicale și teatrale, reprezintă momente de satisfacție personală, comuniune socială și îmbogățire culturală.

Studiul ***Dansului românesc*** se aprofundează și se consolidează la nivelul liceal (clasele a IX-a, a X-a, a XI-a și a XII-a), și necesită dezvoltarea unor aptitudini fizice și motrice specifice (rezistență fizică, mobilitate articulară, simț ritmic, atenție la expresivitate și creativitate). Elevii liceelor vocaționale încep asimilarea elementelor de limbaj al dansului tradițional încă din ciclul gimnazial, iar disciplina ***Dans românesc*** din liceu permite aprofundarea și consolidarea repertoriului și a tehnicii specifice. Studiul se finalizează în clasa a XII-a, formând competențele fundamentale necesare pregătirii în domeniu.

Competențele prevăzute pe fiecare nivel de pregătire se traduc în sarcini progresive, adaptate maturizării fizice și psihice a elevilor.
Structura programei școlare include, pe lângă nota de prezentare, următoarele elemente:

- Competențe generale;
- Competențe specifice și exemple de activități de învățare;
- Domenii de conținut și conținuturi;
- Sugestii metodologice

Competențele reprezintă ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini, dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice dansului românesc sau unor situații generale în contexte variate.

Competențele generale vizate în disciplina dans românesc urmăresc dezvoltarea aptitudinilor psiho-motrice, valorificarea potențialului creativ, dezvoltarea trăsăturilor de personalitate favorabile integrării în grup și capacitatea de exprimare prin repertoriul coregrafic tradițional.

Competențele specifice sunt derivate din competențele generale, reprezentând etape în dobândirea acestora și se formează pe durata fiecărui an școlar. Pentru realizarea lor, programa propune exemple de activități de învățare care valorifică experiența concretă a elevului și integrează strategii didactice adaptate unor contexte de învățare variate. Oferta este flexibilă, permițând completarea sau înlocuirea activităților de învățare în funcție de aptitudinile elevilor. Demersul didactic personalizat asigură formarea competențelor prevăzute, adaptate fiecărei clase și fiecărui elev.

Conținuturile învățării constituie elemente de bază ale domeniului, mijloace informaționale prin care se urmărește realizarea competențelor. Acestea sunt grupate pe următoarele domenii:

- Plasament corporal și postură specifică dansului popular;
- Limbaj coregrafic tradițional românesc;
- Coordonare expresivă și muzicalitate în execuția mișcărilor;
- Deprinderi motrice și elemente de tehnică de bază;
- Metode și mijloace de dezvoltare a conexiunii vocale cu bătăile ritmice;
- Elemente și procedee tehnice specifice dansului popular;
- Trăsături psihice dominante (atenție, memorie motrică, ritm, concentrare);
- Prevederi regulamentare și reguli de comportament.

Disciplina ***Dans românesc*** își păstrează caracterul tradițional, însă cadrele didactice pot propune teme interdisciplinare care să exploreze relația dansului cu muzica, literatura, artele plastice, istoria, geografia, anatomia, sociologia sau alte domenii relevante. **Sugestiile metodologice** includ recomandări privind strategii didactice și elemente de evaluare continuă. Pornind de la competențele generale, sunt analizate strategiile de formare care contribuie predominant la realizarea acestora.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Operarea cu elemente de limbaj corporal specifice dansului românesc, în abordarea modalităților de exprimare tehnică și artistică**
CG2	**Utilizarea conținutului semantic caracteristic dansului popular românesc, în situații de comunicare verbală și corporală**
CG3	**Aplicarea variabilelor spațiale și temporale în limbajul coregrafic românesc**

CLASA a IX-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Operarea cu elemente de limbaj corporal specifice dansului românesc, în abordarea modalităților de exprimare tehnică și artistică*

CS 1.1. Identificarea elementelor coregrafice care influențează adoptarea unui plasament corporal corect în dansul românesc
- *exerciții de poziționare a corpului în raport cu axul central (spate drept, umeri relaxați, trunchi stabil);* - *exerciții pentru echilibrului static și dinamic în pași de bază ai dansului românesc;* - *exerciții pentru controlul tranzițiilor între mișcările de săritură, bătaie și deplasare laterală.*
CS 1.2. Identificarea capacității de cunoaștere a corpului și de gestionare a efortului fizic specific dansului românesc
- *exerciții de rezistență și ritmicitate prin succesiuni de pași tradiționali;* - *exerciții de coordonare între ritm muzical și mișcare corporală;* - *exerciții pentru dezvoltarea forței picioarelor și a rezistenței musculare în execuția dinamicii pașilor.*
CS 1.3. Sistematizarea plasamentului corporal în dansul românesc
- *exerciții pentru integrarea expresivității corporale în raport cu caracterul dansului;* - *exerciții de utilizare a spațiului scenic în dansurile de grup;* - *exerciții pentru perceperea ritmului colectiv și sincronizarea mișcărilor cu ceilalți dansatori.*

CG 2 - *Utilizarea conținutului semantic caracteristic dansului popular românesc, în situații de comunicare verbală și corporală*

CS 2.1. Identificarea principalelor noțiuni specifice dansului românesc
- *secvențe motrice corelate cu terminologia specifică dansului popular;* - *exerciții recapitulative care includ elemente și procedee tehnice caracteristice diferitelor zone etnografice;* - *exerciții comparative privind identificarea particularităților de ritm, postură și expresivitate.*
CS 2.2. Utilizarea și memorarea posibilităților naturale de mișcare
- *exerciții de coordonare ritmică între mișcarea corporală și acompaniamentul muzical tradițional;* - *exerciții de memorare a secvențelor motrice, prin repetiții succesive;* - *exerciții pentru menținerea posturii corecte și pentru conștientizarea centrului de greutate în timpul execuției dansurilor populare.*
CS 2.3. Argumentarea frazelor de mișcare folosind termeni tradiționali specifici
- *transpunerea mișcării în limbaj verbal, prin descrierea secvențelor coregrafice;* - *exerciții de comunicare artistică, prin explicarea intenției și a caracterului dansului;* - *exerciții în perechi sau în grup, pentru claritatea exprimării corporale și a colaborării scenice.*

CG 3 - *Aplicarea variabilelor spațiale și temporale în limbajul coregrafic românesc*

CS 3.1. Identificarea mișcărilor care reflectă utilizarea spațiului scenic în structuri tradiționale
- *identificarea și aplicarea elementelor spațiale specifice dansurilor românești;* - *exerciții de deplasare în spațiul de dans în structuri de grup, cu accent pe orientarea și direcția mișcării;* - *exerciții de coordonare a mișcării în raport cu forma dansului și a poziției în ansamblu.*
CS 3.2. Aplicarea variabilelor temporale în sistemele motrice specifice dansului românesc.
- *exerciții cu variații de tempo și accente în ritmurile tradiționale;*

- *exerciții de frazare motrică adaptată la diferite tempouri;* - *exerciții de alternare între ritm constant și ritm sincopat, în funcție de caracterul dansului.*
CS 3.3. Integrarea coordonată a dimensiunilor spațiale și temporale în fraze coregrafice
- *compunerea unei structuri coregrafice tradiționale, utilizând principiile de spațiu scenic;* - *exerciții de grup pentru coordonarea mișcărilor în raport temporal;* - *exerciții de modificare a expresivității în funcție de variațiile ritmico-spațiale.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Plasamentul corporal specific dansului românesc	- poziții de bază și aliniament corporal - poziții ale membrelor inferioare (poziția închisă/picioarele lipite/poziția ușor depărtată cu deschidere naturală/picioare paralele, încrucișate, în sprijin pe vârfuri sau pe toată talpa); - poziții de brațe specifice: pe șold, la spate, îndoite și întinse lateral; - poziția specifică dansului popular - genunchii ușor flexați, greutatea centrală sau pe un picior; - mobilitate articulară și elasticitate musculară - talpă, aplecări ale trunchiului, scuturări ale piciorului activ; - forță fizică și tonus muscular – susținerea pașilor, bătăilor și săriturilor tradiționale; - sistematizare motrică - membre inferioare, membre superioare, trunchi, cap; - mișcări fundamentale la bară combinate cu elemente de dans clasic – plié, tendu, jeté, rond de jambe, fondu, frappé, développé, grand battement; - deplasări la bară (semi-detașat) - pași laterali pe loc, cu revenire (dreapta-stânga); mic balans înainte–înapoi, simulând mersul în horă lentă; încrucișări ușoare de picioare (pași de sârbă, brâu, la bară); mișcări ritmice ale genunchilor (lovituri mici controlate, tipice dansurilor bărbătești); - coordonare motrică - ritmică corporală, deplasări colective, sincronizare de grup; - tranziții spațiale - niveluri orizontale, diagonale, verticale; - turații și desprinderi controlate - învârtită, brâu, sârbă; - echilibru corporal și conștientizarea greutății - dinamica pașilor tradiționali; - postură verticală specifică dansului românesc: trunchi drept, privire frontală, brațe în poziții de sprijin, pe lângă corp sau în plan lateral; - spațiu scenic tradițional - cerc, șir, perechi; caracter expresiv și funcțional; - flexie și extensie ale membrelor inferioare în structuri ritmice; - echilibru și stabilitate corporală în poziții variate - sprijin, mișcare, rotație; - bătaie și accente ritmice: bătaie ușoară cu talpa completă, alternativă (stânga/dreapta); bătaie cu talpa/ridicare pe vârf (accent clar, energic); bătaie simplă - dublă - combinată (1-2 / 1-1-2).

Domenii de conținut	Conținuturi
Limbajul specific dansului românesc	- amplitudine variabilă a mișcărilor, conform caracterului dansului; - ritm, pulsație, accent muzical specific dansurilor românești; - dinamică și variație de tempo: lent, moderat, rapid; - balans ritmic - elemente specifice zonelor folclorice; - rotații și turații - pe ax corporal, în jurul partenerului; - coordonare corporală - oglindiri, contrapuncte, răspunsuri ritmice; - dinamică mișcare - directă, rotunjită, fragmentată, continuă; - contactul călcâiului cu solul - sprijin, impuls, revenire; - coordonare brațe–picioare în fraze ritmice și structuri coregrafice tradiționale; - forme de grup - cerc, semicerc, șir, perechi; - energie și intensitate corporală - în funcție de caracterul dansului (joc bărbătesc, sârbă, horă, brâu); - distribuție a greutății - pași, sărituri, bătăi tradiționale; - timp muzical - susținut, sincopat, accentuat; - greutate corporală - ușoară, medie, apăsată; - repartizare a mișcării în spațiul scenic - centru, margine, diagonală; - calitate expresivă - forță, grație, sobrietate, bucurie; - ținută corporală autentică zonelor folclorice: Moldova, Muntenia, Oltenia, Dobrogea, Banat; - identitate expresivă și energie colectivă - coeziune și prezență scenică.
Coordonarea plastic-expresivă și muzicalitatea în execuția mișcărilor	- expresivitate corporală specifică dansului popular ca mijloc de comunicare scenică; - caracteristici stilistice: tempo, atmosferă, temă, ritm, specific zonal; - coordonare spațio-temporală în structura pașilor și a mișcărilor tradiționale; - control al energiei și al intensității motrice în raport cu ritmul jocului; - relația dintre respirație, expresie și fluxul energiei corporale în dansul tradițional; - emoție scenică transmisă prin postură, privire, gest și atitudine; - relația dintre mișcarea corporală și acompaniamentul muzical tradițional (fluier, vioară, tobă, voce); - adaptarea corporală la variațiile de tempo specifice dansurilor românești (horă, sârbă, brâu, învârtită); - contrast ritmic - alternanță lent/rapid, accentuat/legănat; - distribuția și transferul greutății corporale între segmente în pași, sărituri, bătăi; - controlul energiei în funcție de direcția mișcării și caracterul dansului (viguros, elegant, ceremonial); - transmiterea intenției prin privire, postură, atitudine scenică și energie corporală; - dimensiuni spațiale utilizate în dansul tradițional: înălțime, adâncime, lățime, cerc, semicerc, șir, diagonală; - relație muzică–mișcare–emoție în interpretarea coregrafică tradițională; - colaborare și comunicare nonverbală în ansamblu; - coerență scenică în construcția formațiilor coregrafice de grup; - verticalitate corporală specifică dansului popular românesc - stabilitate, mândrie, demnitate; - expresie personală integrată în stilul tradițional; - atitudine scenică - respect, bucurie, vitalitate; - etică profesională, colegialitate, respect reciproc, igienă corporală și ținută adecvată scenei.

CLASA a X-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - ***Operarea cu elemente de limbaj corporal specifice dansului românesc, în abordarea modalităților de exprimare tehnică și artistică***

CS 1.1. Identificarea elementelor coregrafice care influențează adoptarea unui plasament corporal corect în dansul românesc
- *exersarea pozițiilor fundamentale și atitudini specifice dansului românesc;* - *exerciții pentru controlul postural și tonusul muscular specific execuției dansurilor populare;* - *mișcări de încălzire bazate pe ritmuri tradiționale, pentru mobilizarea articulațiilor..*
CS 1.2. Cunoașterea și gestionarea limitelor corporale în cadrul efortului fizic și expresiv
- *exerciții pentru conștientizarea pozițiilor de bază și a relației cu centrul de greutate;* - *mișcări tradiționale adaptate intensității și rezistenței fizice (bătaie, tropot, pași de legătură);* - *studiul respirației naturale ca susținere a efortului și expresivității.*
CS 1.3. Utilizarea greutății corporale și a forței gravitaționale pentru echilibru și expresivitate
- *exerciții pentru coordonarea mișcărilor picioarelor cu dinamica trunchiului și a brațelor;* - *secvențe motrice care evidențiază alternanța tensiune–relaxare în pași, bătăi, sărituri;* - *improvizații și variații coregrafice inspirate din dansuri tradiționale, cu accent pe ritm, greutate și expresie scenică.*

CG 2 - ***Utilizarea conținutului semantic caracteristic dansului popular românesc, în situații de comunicare verbală și corporală***

CS 2.1. Identificarea noțiunilor fundamentale ale dansului românesc
- *practicarea acțiunilor motrice corelate cu terminologia specifică;* - *exersarea elementelor și procedeelor tehnice caracteristice stilurilor zonale;* - *fraze de mișcare bazate pe conceptele de ritm, accent, impuls, direcție și intenție expresivă.*
CS 2.2. Utilizarea posibilităților naturale de mișcare în contextul limbajului specific
- *repetarea mijloacelor corporale de expresie specifice dansului popular.* - *dezvoltarea capacității de memorare și coordonare prin învățarea secvențelor motrice tradiționale.* - *fraze motrice construite pe baza variațiilor de ritm, intensitate și direcție specifice..*
CS 2.3. Consolidarea conexiunii dintre precizia tehnică și expresivitatea artistică în interpretare
- *aplicarea terminologiei coregrafice tradiționale, specifice pașilor, figurilor și structurilor zonale;* - *armonizarea elementelor tehnice cu intenția expresivă, prin accentuarea atitudinii scenice și a energiei mișcării;* - *integrarea particularităților de stil și expresie în compoziții coregrafice scurte, inspirate din specificul folcloric românesc.*

CG 3 - ***Aplicarea variabilelor spațiale și temporale în limbajul coregrafic românesc***

CS 3.1. Explorarea și recunoașterea dimensiunilor spațiului scenic în dansul românesc
- *antrenamente de coordonare și echilibru în cadrul mișcărilor colective;* - *activități motrice care stimulează forța, rezistența și controlul corporal în ritmul dansului popular;* - *adaptarea mișcării la spațiul scenic și la configurația grupului.*
CS 3.2. Dezvoltarea sensibilității ritmice și a simțului temporal în interpretare

- *exerciții de sincronizare a pașilor și accentelor în funcție de tempoul și structura muzicală tradițională;* - *secvențe motrice bazate pe variații de viteză și intensitate în funcție de caracterul dansului (brâu, sârbă, horă);* - *aplicarea principiilor de expresivitate corporală în raport cu pulsația și accentuarea specifică genurilor folclorice.*
CS 3.3. Utilizarea mijloacelor digitale pentru documentarea și aprofundarea repertoriului coregrafic tradițional
- *vizionarea materialelor video cu dansuri autentice și stiluri zonale;* - *explorarea platformelor digitale dedicate patrimoniului coregrafic românesc;* - *consolidarea autonomiei în învățare prin analiză comparativă între stiluri și regiuni folclorice.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Plasamentul corporal specific dansului românesc.	- poziții de bază și aliniament corporal - poziții ale membrelor inferioare (poziția închisă/picioarele lipite/poziția ușor depărtată cu deschidere naturală/picioare paralele, încrucișate, în sprijin pe vârfuri sau pe toată talpa); - poziții de brațe specifice: pe șold, la spate, îndoite și întinse lateral; - poziția specifică dansului popular - genunchii ușor flexați, greutatea centrală sau pe un picior; - mobilitate articulară și elasticitate musculară - talpă, aplecări ale trunchiului, scuturări ale piciorului activ; - forță fizică și tonus muscular - susținerea pașilor, bătăilor și săriturilor tradiționale; - sistematizare motrică - membre inferioare, membre superioare, trunchi, cap; - mișcări fundamentale la bară combinate cu elemente de dans clasic - plié, tendu, jeté, rond de jambe, fondu, frappé, développé, grand battement; - deplasări la bară (semi-detașat) - pași laterali pe loc, cu revenire (dreapta-stânga); mic balans înainte–înapoi, simulând mersul în horă lentă; încrucișări ușoare de picioare (pași de sârbă, brâu, la bară); mișcări ritmice ale genunchilor (lovituri mici controlate, tipice dansurilor bărbătești); - coordonare motrică - ritmică corporală, deplasări colective, sincronizare de grup; - tranziții spațiale - niveluri orizontale, diagonale, verticale; - turații și desprinderi controlate - învârtită, brâu, sârbă; - echilibru corporal și conștientizarea greutății - dinamica pașilor tradiționali; - postură verticală specifică dansului românesc: trunchi drept, privire frontală, brațe în poziții de sprijin, pe lângă corp sau în plan lateral; - spațiu scenic tradițional - cerc, șir, perechi; caracter expresiv și funcțional; - flexie și extensie ale membrelor inferioare în structuri ritmice; - echilibru și stabilitate corporală în poziții variate - sprijin, mișcare, rotație; - bătaie și accente ritmice: bătaie ușoară cu talpa completă, alternativă (stânga/dreapta); bătaie cu talpa/ridicare pe vârf (accent clar, energic); bătaie simplă - dublă - combinată (1-2 / 1-1-2);

Domenii de conținut	Conținuturi
	- marcarea accentului muzical cu bătaie/ palmă pe șold sau pe coapsă. - tensiune controlată și relaxare activă în alternanța mișcărilor tradiționale; - claritatea și siguranța execuției pașilor, prin conștientizarea axului corporal; - relația dintre energie, intenție și caracterul dansului (joc bărbătesc, mixt, de perechi); - tranziții line între sărituri, pași, bătăi și piruete, în funcție de tipul dansului.
Limbajul specific dansului românesc	- organizare muzical-coregrafică în raport cu ritmul popular; - textură motrică - greutate, pulsație, energie, întoarcere; - energie corporală echilibrată între trunchi, brațe și picioare - egalizarea energiei între strigăt, bătaie și mișcare; - raport respirație - ritm interior - caracter dans; - control muscular - tensiune, relaxare, echilibru; - sincronizare colectivă - ascultare comună, unitate expresivă; - calitate a efortului - precizie, intensitate, claritate; - combinație de elemente tehnice în structuri coregrafice; - gest tradițional - expresivitate, autenticitate, caracter regional; - segmente corporale independente - umeri, trunchi, cap; - deplasări variate - pași, bătăi, fluturări; - contrast dinamic - lent/rapid, accentuat/lin; - coordonare corporală - oglindiri, contrapuncte, răspunsuri ritmice; - dinamică mișcare - directă, rotunjită, fragmentată, continuă; - contactul călcâiului cu solul - sprijin, impuls, revenire; - unități coregrafice colective - volum, direcție, formă; - prezență scenică - atitudine, privire, energie comună; - înțelegerea variațiilor stilistice regionale: Ardeal, Maramureș, Dobrogea; - ținută corporală autentică zonele: Moldova, Muntenia, Oltenia și Banat; - identitate expresivă și energie colectivă.
Coordonarea corporal-expresivă și muzicalitatea în execuția dansului românesc	- expresivitate corporală - intenție muzicală, identitate culturală; - respirație coordonată cu pulsația ritmică - bătăi ale picioarelor sincronizate cu strigătura; - conectarea corporală între dansatori prin gest, privire și sincronizare motrică; - caracteristici stilistice: tempo, atmosferă, temă, ritm, pulsație; - dimensiuni spațiale și temporale - direcție, plan, adâncime, orientare; - controlul energiei și al calității mișcării în raport cu ritmul melodic; - expresivitate emoțională prin mișcare și gest; - elemente motrice derivate din gestul cotidian tradițional (mers, întindere, ridicare, învârtire); - adaptabilitate la diferite tempo-uri și dinamici; - continuitate, precizie, fluiditate în succesiunile de mișcări; - efecte expresive specifice dansului popular - accente, suspensii, pauze; - control al axului corporal - stabilitate, verticalitate; - mișcări ample, restrânse, ritmate - varietate expresivă; - claritate și coerență în expresivitatea coregrafică - marcarea ritmului prin bătăi din palme, pași și mișcări sincronizate; - asocieri expresive - strigături, privire, ținută; - expresivitate - bucurie, libertate, spontaneitate; - strigături și acompaniament vocal tradițional;

Domenii de conținut	Conținuturi
	- elemente ritmice și stilistice regionale; - pași, bătăi, piruete, strigături specifice - în funcție de ritmul muzical; - bogăție ritmică și expresivitate; - rafinament stilistic, noblețe și forță scenică; - omogenitate stilistică regională; - recunoașterea și denumirea zonelor folclorice; - consolidarea identității culturale prin mișcare; - etică profesională, colegialitate, respect reciproc, igienă corporală și ținută adecvată scenei.

CLASA a XI-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - ***Operarea cu elemente de limbaj corporal specifice dansului românesc, în abordarea modalităților de exprimare tehnică și artistică***

CS 1.1. Aprofundarea controlului corporal corect
- *combinarea pozițiilor și a pașilor tradiționali cu atenție la aliniamentul corpului, centrul de greutate și punctele de sprijin;* - *integrarea forței musculare și a opoziției în pași, salturi și piruete specifice jocului popular;* - *practicarea fluidizării și ritmicității în trecerea de la o figură la alta;*
CS 1.2. Memorare, analiză și exprimare a discursului coregrafic tradițional
- *exerciții de recunoaștere și integrare a elementelor caracteristice diferitelor zone folclorice;* - *studiul mișcărilor de tip circular, spirale executate static sau în deplasare;* - *combinații pentru rezolvarea sarcinilor metodice şi organizatorice din cadrul activităților.*
CS 1.3. Cunoașterea corpului și gestionarea limitelor fizice în dansul românesc
- *exerciții pentru mobilitatea și flexibilitatea articulațiilor, adaptate la pașii și figurile regionale;* - *repetarea secvențelor pentru consolidarea stabilității și înțelegerii pozițiilor de bază;* - *exerciții ce dezvoltă percepția spațială și ritmul prin exerciții individuale și colective.*

CG 2 - ***Utilizarea conținutului semantic caracteristic dansului popular românesc, în situații de comunicare verbală și corporală***

CS 2.1. ***Înțelegerea și aplicarea mișcărilor specifice vocabularului dansului românesc***
- *secvențe motrice bazate pe pași, figuri și legături coregrafice caracteristice zonelor tradiționale;* - *exerciții de adaptare a pozițiilor și a mișcărilor corporale la ritmul și caracterul muzical specific fiecărei suite populare;* - *menținerea posturii corecte și a echilibrului corporal în timpul execuției elementelor cu grad ridicat de dificultate.*
CS 2.2. Valorificarea expresivității naturale a corpului prin mișcare autentică
- *combinații de mișcări care pun în evidență caracterul energic sau grațios al jocurilor populare;* - *structuri ritmice inspirate din dansurile de grup (brâu, sârbă, horă, bătută), cu variații de intensitate și tempo;* - *studiu expresiv al gesturilor și mimicii specifice dansului românesc, în funcție de contextul coregrafic și starea interpretativă.*
CS 2.3. Receptarea și transmiterea intenției artistice în cadrul expresiei coregrafice populare
- *analiza și redarea mesajului artistic conținut în mișcările și gesturile tradiționale;* - *exerciții de integrare a expresiei corporale și faciale în raport cu dinamica ansamblului;* - *mișcări colective cu accent pe interacțiunea dintre dansatori, privire, atitudine și energie comună;*

CG 3 - ***Aplicarea variabilelor spațiale și temporale în limbajul coregrafic românesc***

CS 3.1. Înțelegerea și aplicarea dimensiunilor spațiale și a direcțiilor specifice dansului tradițional
- *exerciții pentru folosirea corectă a spațiului scenic prin deplasări în linie, cerc, semicerc, formații și grupuri;* - *combinații care urmăresc menținerea verticalității corporale în funcție de caracterul dansului;*

- *exerciții de amplificare sau restrângere a gestului dansant în funcție de ritmul și dinamica melodiei populare.*
CS 3.2. Valorificarea ritmului, a continuității și a fluenței mișcării în dansul românesc
- *secvențe de dans ce explorează alternanța tempo-urilor specifice;* - *combinații care integrează variațiile dinamice ale pașilor, menținând caracterul autentic al zonei folclorice;* - *exerciții ritmice pentru consolidarea legăturii dintre accentele muzicale și mișcarea corpului.*
CS 3.3. Dezvoltarea atitudinii de colaborare, respect și implicare artistică în activitățile coregrafice
- *exerciții în perechi și în grup pentru cultivarea încrederii, sincronizării și respectului reciproc;* - *activități de cooperare pentru formarea spiritului de echipă și a responsabilității în cadrul ansamblului;* - *manifestarea unei atitudini deschise și pozitive față de colegi și față de actul artistic tradițional.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Plasamentul corporal specific dansului românesc	- poziții de bază și aliniament corporal - poziții ale membrelor inferioare (poziția închisă/picioarele lipite/poziția ușor depărtată cu deschidere naturală/picioare paralele, încrucișate, în sprijin pe vârfuri sau pe toată talpa); - poziții de brațe specifice: pe șold, la spate, îndoite și intinse lateral; - poziția specifică dansului popular - genunchii ușor flexați, greutatea centrală sau pe un picior; - mobilitate articulară și elasticitate musculară - talpă, aplecări ale trunchiului, scuturări ale piciorului activ; - forță fizică și tonus muscular - susținerea pașilor, bătăilor și săriturilor tradiționale; - sistematizare motrică - membre inferioare, membre superioare, trunchi, cap; - mișcări fundamentale la bară combitate cu elemente de dans clasic - plié, tendu, jeté, rond de jambe, fondu, frappé, développé, grand battement; - deplasări la bară (semi-detașat) - pași laterali pe loc, cu revenire (dreapta-stânga); mic balans înainte–înapoi, simulând mersul în horă lentă; încrucișări ușoare de picioare (pași de sârbă, brâu, la bară); mișcări ritmice ale genunchilor (lovituri mici controlate, tipice dansurilor bărbătești); - coordonare motrică - ritmică corporală, deplasări colective, sincronizare de grup; - tranziții spațiale - niveluri orizontale, diagonale, verticale; - turații și desprinderi controlate - învârtită, brâu, sârbă; - echilibru corporal și conștientizarea greutății - dinamica pașilor tradiționali; - postură verticală specifică dansului românesc: trunchi drept, privire frontală, brațe în poziții de sprijin, pe lângă corp sau în plan lateral; - spațiu scenic tradițional - cerc, șir, perechi; caracter expresiv și funcțional; - flexie și extensie ale membrelor inferioare în structuri ritmice; - echilibru și stabilitate corporală în poziții variate - sprijin, mișcare, rotație;

Domenii de conținut	Conținuturi
	- bătaie și accente ritmice: bătaie ușoară cu talpa completă, alternativă (stânga/dreapta); bătaie cu talpa/ridicare pe vârf (accent clar, energic); bătaie simplă - dublă - combinată (1-2 / 1-1-2); - marcarea accentului muzical cu bătaie/palmă pe șold sau pe coapsă; - susținerea centrului de greutate în funcție de accentele muzicale și ritmurile populare; - forță, rezistență și control muscular necesare susținerii mișcărilor rapide și precise; - coordonarea brațelor și picioarelor în raport cu pulsul ritmic și caracterul dansului; - tensiune controlată și relaxare activă în alternanța mișcărilor tradiționale; - relația dintre energie, intenție și caracterul dansului (joc bărbătesc, mixt, de perechi); - tranziții line între sărituri, pași, bătăi și piruete, în funcție de tipul dansului; - ritmicitate corporală susținută de precizia accentelor și de legătura cu acompaniamentul muzical; - elemente stilistice specifice.
Tehnica dansului românesc	- organizare muzical-coregrafică în raport cu ritmul popular; - textură motrică - greutate, pulsație, energie, întoarcere; - energie corporală echilibrată între trunchi, brațe și picioare - egalizarea energiei între strigăt, bătaie și mișcare; - control muscular - tensiune, relaxare, echilibru; - sincronizare colectivă - ascultare comună, unitate expresivă; - calitate a efortului - precizie, intensitate, claritate; - combinație de elemente tehnice în structuri coregrafice; - gest tradițional: expresivitate, autenticitate, caracter regional; - deplasări variate - pași, bătăi, fluturări; - contrast dinamic - lent/rapid, accentuat/lin; - coordonare corporală - oglindiri, contrapuncte, răspunsuri ritmice; - dinamică mișcare - directă, rotunjită, fragmentată, continuă; - contactul călcâiului cu solul - sprijin, impuls, revenire; - unități coregrafice colective - volum, direcție, formă; - mișcări de ridicare și coborâre a trunchiului în raport cu ritmul dansului (bătaie, salt, pas legănat); - prezență scenică - atitudine, privire, energie comună; - ținută corporală autentică conform zonei: Moldova - Suită moldovenești; Oltenia – Dansul „Drăgaica” - suite Oltenești; Dobrogea – Suite dobrogene; Muntenia – „Balada”, „Breaza”; Ardeal – Suite ardelenești; Maramureș – Suite maramureșene; Banat – Suite bănățene; - identitate expresivă și energie colectivă; - dans de fete, simbol al fertilității și al ritualului solar; - „Crihalma” - dans de fete.
Coordonarea plastic-expresivă și muzicalitatea în execuția mișcărilor	- expresivitate corporală - intenție muzicală, identitate culturală; - respirație coordonată cu pulsația ritmică - bătăi ale picioarelor sincronizate cu strigătura; - elemente dramaturgice populare - tensiune, contrast, echilibru, rezolvare; - caracteristici stilistice: tempo, atmosferă, temă, ritm, pulsație; - dimensiuni spațiale și temporale - direcție, plan, adâncime, orientare;

Domenii de conținut	Conținuturi
	- controlul energiei și al calității mișcării în raport cu ritmul melodic; - expresivitate emoțională prin mișcare și gest; - elemente motrice derivate din gestul cotidian tradițional (mers, întindere, ridicare, învârtire); - adaptabilitate la diferite tempo-uri și dinamici; - continuitate, precizie, fluiditate în succesiunile de mișcări; - efecte expresive specifice dansului popular - accente, suspensii, pauze; - sincronizare corporală - segmente, grup, intenție muzicală comună; - direcții, trasee și schimbări de orientare - spațiu scenic popular; - control al axului corporal - stabilitate, verticalitate; - mișcări ample, restrânse, ritmate - varietate expresivă; - claritate și coerență în expresivitatea coregrafică; - marcarea ritmului prin bătăi din palme, pași și mișcări sincronizate; - asocieri expresive - strigături, privire, ținută; - expresivitate - bucurie, libertate, spontaneitate; - strigături și acompaniament vocal tradițional; - elemente ritmice și stilistice regionale; - analiză stilistică comparativă; - bogăție ritmică și expresivitate; - rafinament stilistic, noblețe și forță scenică; - omogenitate stilistică regională; - recunoașterea și denumirea zonelor folclorice; - consolidarea identității culturale prin mișcare; - formarea unei prezențe scenice coerente prin atitudine, control și expresivitate tradițională; - etică profesională, colegialitate, respect reciproc, igienă corporală și ținută adecvată scenei.

CLASA a XII-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Operarea cu elemente de limbaj corporal specifice dansului românesc, în abordarea modalităților de exprimare tehnică și artistică*

CS 1.1. Perfecționarea posturii corporale și coordonarea motrice specifice dansului românesc
- *combinații de mișcări care dezvoltă stabilitatea, echilibrul și controlul corporal în funcție de ritm și tempoul dansului popular;*
- *exerciții de armonizare a mișcării brațelor și picioarelor în raport cu direcția și structura muzicală;*
- *aplicarea conștientă a punctelor de sprijin și a centrului de greutate pentru obținerea unei ținute autentice și expresive.*
CS 1.2. Dezvoltarea autocontrolului corporal și a rezistenței fizice în contextul interpretării dansului tradițional
- *exerciții de fortificare și coordonare a segmentelor corporale în raport cu specificul regional;*
- *adaptarea amplitudinii și a ritmicității mișcărilor la cerințele dansurilor de grup și la tempoul muzical;*
- *activități de menținere a efortului susținut, cu accent pe rezistență, suplețe și precizie motrică.*
CS 1.3. Consolidarea memoriei motrice și capacitatea de analiză a structurilor coregrafice tradiționale
- *exerciții de recunoaștere, reconstituire și adaptare a motivelor dansante specifice diverselor zone folclorice;*
- *fraze coregrafice menite să dezvolte capacitatea de sincronizare și de interpretare colectivă;*
- *activități de sinteză care solicită identificarea și corelarea mișcărilor, ritmurilor și formelor scenice pentru obținerea unei expresii artistice coerente.*

CG 2 - *Utilizarea conținutului semantic caracteristic dansului popular românesc, în situații de comunicare verbală și corporală*

CS 2.1. Manifestarea capacității de a executa corect și expresiv elementele fundamentale ale dansului românesc, în concordanță cu ritmul și stilul specific
- *secvențe coregrafice pentru însușirea unei coregrafii noi specifice fiecărei zone folclorice.*
- *exerciții pentru armonizarea mișcării brațelor, picioarelor și torsului, în acord cu stilul și energia dansului popular.*
- *fraze motrice care combină accente dinamice și momente de fluiditate pentru evidențierea expresivității tradiționale.*
CS 2.2. Adaptarea limbajului coregrafic la ritmul și spațiul dansului popular
- *explorarea ritmurilor și tempo-urilor variate ale muzicii populare prin pași, bătăi din palme și bătăi pe cizme sau turație pe călcâi, specifice diferitelor regiuni;*
- *fraze coregrafice ce combină mișcări dinamice cu momente statice, evidențiind coerența stilistică, autenticitatea expresivă și adaptarea la caracterul fiecărei suite sau joc popular;*
- *concentrare pe sincronizare colectivă și comunicare nonverbală între participanți, respectând structura ritmică a melodiei și particularitățile regionale.*
CS 2.3. Manifestarea autonomiei și a expresivității în interpretarea dansului românesc
- *secvențe coregrafice pentru integrarea mișcărilor în context scenic, în concordanță cu acompaniamentul muzical;*
- *exerciții pentru transmiterea intenției artistice prin gest, postură și energie corporală;*
- *compoziții de grup și individuale cu explorarea spațiului, a nivelurilor și a relațiilor între dansatori, menite să reflecte caracterul simbolic și expresiv al dansului tradițional.*

CG 3 - ***Aplicarea variabilelor spațiale și temporale în limbajul coregrafic românesc***

CS 3.1. Valorificarea mișcărilor de apropiere și concentrare în dansurile tradiționale
- *exerciții de coordonare și concentrare corporală, pornind de la respirația ritmică și de la legătura organică dintre corp și acompaniamentul muzical;* - *secvențe coregrafice bazate pe controlul mișcărilor circulare, al bătăilor și al pașilor închiși, specifice dansurilor de grup;* - *activități ce pun accent pe stabilitatea și unitatea colectivă în jocurile de tip cerc, semicerc sau formațiuni compacte.*
CS 3.2. Dezvoltarea mișcărilor expansive și a deschiderilor spațiale caracteristice dansului popular
- *combinații coregrafice cu mișcări ample și deplasări pe diagonale, specifice dansurilor de băieți sau dansurilor de perechi;* - *exerciții bazate pe alternanța dintre mișcări puternice și ușoare, rapide și lente, pentru a reda dinamica și spiritul ludic al jocului popular;* - *fraze de mișcare construite pe contrastul dintre tensiune și eliberare, între apropierea și depărtarea dansatorilor în spațiu.*
CS 3.3. Exprimarea energiei și a caracterului regional prin dinamica mișcării și compoziția coregrafică
- *exerciții de valorificare a detentei, a forței și a energiei specifice fiecărui stil local;* - *integrarea mișcărilor de învârtire, sărituri, bătăi și rotații în fraze coregrafice inspirate din dansurile zonale;* - *construcția momentelor coregrafice originale care reflectă expresivitatea, energia colectivă și autenticitatea dansului tradițional.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Plasamentul corporal specific dansului românesc	- poziții de bază și aliniament corporal - poziții ale membrelor inferioare (poziția închisă/picioarele lipite/poziția ușor depărtată cu deschidere naturală/picioare paralele, încrucișate, în sprijin pe vârfuri sau pe toată talpa); - poziții de brațe specifice: pe șold, la spate, îndoite și întinse lateral; - poziția specifică dansului popular - genunchii ușor flexați, greutatea centrală sau pe un picior; - mobilitate articulară și elasticitate musculară - talpă, aplecări ale trunchiului, fluturări ale piciorului activ; - forță fizică și tonus muscular - susținerea pașilor, bătăilor și săriturilor tradiționale; - sistematizare motrică - membre inferioare, membre superioare, trunchi, cap; - mișcări fundamentale la bară combinate cu elemente de dans clasic - plié, tendu, jeté, rond de jambe, fondu, frappé, développé, grand battement; - deplasări la bară (semi-detașat) - pași laterali pe loc, cu revenire (dreapta-stânga); mic balans înainte–înapoi, simulând mersul în horă lentă; încrucișări ușoare de picioare (pași de sârbă, brâu, la bară); mișcări ritmice ale genunchilor (lovituri mici controlate, tipice dansurilor bărbătești); - coordonare motrică - ritmică corporală, deplasări colective, sincronizare de grup; - tranziții spațiale - niveluri orizontale, diagonale, verticale; - turații și desprinderi controlate - învârtită, brâu, sârbă;

Domenii de conținut	Conținuturi
	- echilibru corporal și conștientizarea greutății - dinamica pașilor tradiționali; - postură verticală specifică dansului românesc: trunchi drept, privire frontală, brațe în poziții de sprijin, pe lângă corp sau în plan lateral; - spațiu scenic tradițional: cerc, șir, perechi - caracter expresiv și funcțional; - flexie și extensie ale membrelor inferioare în structuri ritmice; - echilibru și stabilitate corporală în poziții variate - sprijin, mișcare, rotație; - bătaie și accente ritmice: bătaie ușoară cu talpa completă, alternativă (stânga/dreapta); bătaie cu talpa/ridicare pe vârf (accent clar, energic); bătaie simplă - dublă - combinată (1-2 / 1-1-2); - marcarea accentului muzical cu bătaie/palma pe șold sau pe coapsă; - susținerea centrului de greutate în funcție de accentele muzicale și ritmul popular; - poziționarea segmentelor corporale pentru obținerea unei prezențe scenice ferme și expresive; - forță, rezistență și control muscular necesare susținerii mișcărilor rapide și precise; - coordonarea brațelor și a picioarelor în raport cu pulsul ritmic și caracterul dansului; - tensiune controlată și relaxare activă în alternanța mișcărilor tradiționale; - claritatea și siguranța execuției pașilor, prin conștientizarea axului corporal; - transferul greutății corporale pe axa laterală (dreapta–stânga); - relația dintre energie, intenție și caracterul dansului (joc bărbătesc, mixt, de perechi); - postură verticală specifică dansului românesc: trunchi drept, privire frontală, brațe în poziții de sprijin, pe lângă corp sau în plan lateral; - sprijin pe ambele picioare sau pe un singur picior în sărituri, bătăi și pași ritmați; - mișcări de ridicare și coborâre a trunchiului în raport cu ritmul dansului (bătaie, salt, pas legănat); - ritmicitate corporală susținută de precizia accentelor și de legătură cu acompaniamentul muzical; - elemente stilistice specifice.
Tehnica dansului românesc	- organizare muzical-coregrafică în raport cu ritmul popular; - textură motrică: greutate, pulsație, energie, întoarcere; - tranziții controlate între sărituri, pași, bătăi și piruete, în funcție de tipul dansului; - energie corporală echilibrată între trunchi, brațe și picioare - egalizarea energiei între strigăt, bătaie și mișcare; - raport respirație-ritm interior - în caracterul dansului; - control muscular - tensiune, relaxare, echilibru; - sincronizare colectivă - ascultare comună, unitate expresivă; - calitate a efortului - precizie, intensitate, claritate; - elemente tehnice în structuri coregrafice; - gest tradițional: expresivitate, autenticitate, caracter regional; - segmente corporale independente; umeri, trunchi, cap; - deplasări variate - pași, bătăi, fluturări; - contrast dinamic: lent/rapid, accentuat/lin; - coordonare corporală: oglindiri, contrapunct, răspuns ritmic;

Domenii de conținut	Conținuturi
	- dinamica mișcării: directă, rotunjită, fragmentată, continuă; - contact călcâi - solul: sprijin, impuls, revenire; - mișcări de balans și legănare specifice zonelor folclorice; - mișcări de rotație și turație pe ax corporal și în jurul partenerului; - mișcări circulare și spiralate ale trunchiului și brațelor; - unități coregrafice colective - volum, direcție, formă; - prezență scenică - atitudine, privire, energie comună; - dans de fete, simbol al fertilității și al ritualului solar; - dinamica mișcării în raport cu structura muzicală și expresivitatea specifică zonei folclorice; - stiluri zonale complexe: dansuri bărbătești („Călușul”, „Bătuta”), suite coregrafice; - ținută corporală autentică conform zonei: Moldova - Suite moldovenești; Oltenia - Dansul „Drăgaica” - suite Olteneşti; Dobrogea - Suite dobrogene; Muntenia - „Balada”, „Breaza”; Ardeal - Suite ardelenești; Maramureș - Suite maramureșene; Banat - Suite bănățene; - identitate expresivă și energie colectivă; - „Crihalma” - dans de fete.
Coordonarea plastic-expresivă și muzicalitatea în execuția mișcărilor	- respirație coordonată cu pulsația ritmică - bătăi ale picioarelor sincronizate cu strigătura; - expresivitate corporală ca instrument de comunicare tradițională; - elemente dramaturgice populare - tensiune, contrast, echilibru, rezolvare; - caracteristici stilistice: tempo, atmosferă, temă, ritm, pulsație; - dimensiuni spațiale și temporale - direcție, plan, adâncime, orientare; - controlul energiei și al calității mișcării în raport cu ritmul melodic; - expresivitate emoțională prin mișcare și gest; - elemente motrice derivate din gestul cotidian tradițional (mers, întindere, ridicare, învârtire); - elemente distinctive regionale - atitudine, poziție, ornamentație corporală; - formarea unei prezențe scenice coerente prin atitudine, control și expresivitate tradițională; - expresivitate corporală - intenție muzicală, identitate culturală; - tensiune corporală și energie ritmică în raport cu accentul muzical; - adaptabilitate la diferite tempo-uri și dinamici; - continuitate, precizie, fluiditate în succesiunile de mișcări; - efecte expresive specifice dansului popular-accente, suspensii, pauze; - sincronizare corporală - segmente, grup, intenție muzicală comună; - direcții, trasee și schimbări de orientare - spațiu scenic popular; - control al axului corporal - stabilitate, verticalitate; - mișcări ample, restrânse, ritmate - varietate expresivă; - claritate și coerență în expresivitatea coregrafică; - alternanța mișcărilor ample cu cele restrânse pentru varietate expresivă; - marcarea ritmului prin bătăi din palme, pași și mișcări sincronizate; - asocieri expresive - strigături, privire, ținută; - expresivitate - bucurie, libertate, spontaneitate; - amplitudine variabilă a mișcărilor, conform caracterului dansului;

Domenii de conținut	Conținuturi
	- conectare corporală între dansatori prin gest, privire și sincronizare motrică; - strigături și acompaniament vocal tradițional; - elemente ritmice și stilistice regionale; - analiză stilistică comparativă; - bogăție ritmică și expresivitate; - rafinament stilistic, noblețe și forță scenică; - omogenitate stilistică regională; - recunoașterea și denumirea zonelor folclorice; - consolidarea identității culturale prin mișcare; - etică profesională, colegialitate, respect reciproc, igienă corporală și ținută adecvată scenei.

SUGESTII METODOLOGICE

Disciplina ***Dans românesc*** urmărește formarea unei relații profunde între elev și patrimoniul coregrafic tradițional, dezvoltând atât competențele tehnice, cât și sensibilitatea culturală și expresivă. Procesul didactic se bazează pe experiența directă a mișcării, pe explorare kinestezică și pe înțelegerea contextului istoric și social al fiecărui dans. Activitățile sunt concepute pentru a integra exerciții tehnice, momente de practică colectivă și interpretare scenică, astfel încât elevii să înțeleagă subtilitățile ritmului, pasului și expresivității specifice fiecărei regiuni.

Strategiile didactice recomandate includ abordări progresive, în care elevii încep cu exerciții de încălzire și conștientizare corporală, mobilitate articulară, ritm și postură, continuând cu învățarea pașilor de bază și a combinațiilor specifice fiecărui dans. Accentul este pus pe repetarea conștientă și pe ajustarea mișcării în relație cu partenerul și grupul, dezvoltând astfel coordonarea, sincronizarea și precizia tehnică.

Improvizația și interpretarea sunt integrate pentru stimularea creativității și a expresivității individuale, în timp ce lucrul în perechi sau în ansamblu contribuie la formarea spiritului de colaborare și a simțului comunitar. Observația și feedback-ul constructiv sunt folosite constant, elevii fiind încurajați să analizeze propriul proces de învățare și să-și dezvolte autoevaluarea.

Pentru aprofundarea dimensiunii culturale, se recomandă integrarea elementelor de istorie, etnografie și muzică tradițională, prin discuții, vizionări de spectacole și materiale documentare. Astfel, elevii înțeleg corelarea între formă, ritm și semnificația simbolică a mișcării. În paralel, se promovează dezvoltarea expresivității prin atenția la calitatea mișcării, la dinamică și la adaptarea energiei corporale la intenția coregrafică.

Metodele propuse combină demonstrația și imitația, exercițiul repetitiv conștient, lucrul individual și de grup, precum și metode de descoperire ghidată. Evaluarea este continuă, calitativă, incluzând observarea progresului tehnic, implicarea în exerciții, colaborarea și capacitatea de expresie artistică, iar activitățile de prezentare permit consolidarea încrederii și a prezenței scenice.

Prin aceste strategii metodologice, disciplina Dans Românesc dezvoltă nu doar competențe tehnice și expresive, ci și respectul pentru patrimoniul cultural, capacitatea de colaborare și autonomia artistică, pregătindu-i pentru performanță, creație și reflecție critică în domeniul dansului tradițional.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

- Caracaș, Cătălin; Săndulescu, Vivia: *Consemnări coregrafice. Baletul Operei Naționale București,* Ed. RAO, București, 2011;
- Delacroix, Henri - *Psihologia artei*, Editura Meridiane, București, 1983;Dumitrescu, Mitiță - *Amintiri despre Floria Capsali,* Ed. Muzicală, București, 1985;
- Jela, Doina - *Oleg Danovski, omul, artistul, legenda,* Ed. Curtea Veche, București, 2011;Șerbănescu, Gina - *Trixy Checais, Cartografia zborului,* Ed. Eikon, București, 2015;
- Negry, Gabriel - *Memoria Dansului,* Ed. Muzicală, București, 1986;
- Proca-Ciortea,Vera - *Despre notarea dansului, 1956-1987* vol. I și II, Ed. Revista de Folclor Anul, București: Institutul de Folclor;
- Proca-Ciortea,Vera - *Conferințele internaționale de tehnologie a dansului popular, 1966* vol. I și II, Ed. Revista de Folclor Anul, Institutul de Folclor București;
- Secolul 21 - *Dans-Dans-Dans*, Ed. Uniunea Scriitorilor din România, Fundația Culturală Secolul 21, București, 2010;
- Tugearu, Liana - *O lume întreagă din fărâme. Cronici de dans, 1972-2012*, vol. I, Ed. Eikon, Centrul Național al Dansului, București, 2015.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Instituție de apartenență, localitate, județ
Responsabil MEC Prof. LILIANA. BOBEICĂ	Ministerul Educației și Cercetării
Responsabil CNCE Prof. LĂCRĂMIOARA-ANA PAULIUC	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare
Coordonator științific Lect. Univ. dr. CRISTINA TODI	Universitatea Națională de Arte „George Enescu”, Iași
Conf. Univ. dr. Habil. NICOLETA CRISTINA DEMIAN	Academia Națională de Muzică „Gheorghe Dima”, Cluj-Napoca
Prof. SIMONA CRISTINA PARASCHIVU	Colegiul Național de Arte „Dinu Lipatti” – structură arondată „Liceul de Coregrafie „Floria Capsali”, București
Prof. KRISTA SANDU	Colegiul Național de Arte „Dinu Lipatti” – structură arondată „Liceul de Coregrafie „Floria Capsali”, București
Prof. DOINA NICOLETA GEORGESCU	Colegiul Național de Arte „Dinu Lipatti” – structură arondată „Liceul de Coregrafie „Floria Capsali”, București

Anexa nr. 308

Programa școlară
pentru disciplina

Educație vizuală

Clasele a XI-a și a XII-a
Curriculum de specialitate (CS)

Filiera vocațională, profilul artistic,

specializarea
Arta actorului

Învățământ liceal

- 2026 -

Anexa nr. 308
Programa școlară pentru disciplina *Educație vizuală*, clasele a XI-a și a XII-a, curriculum de specialitate (CS)

- ***Filiera vocațională, profil artistic, specializarea arta actorului***

NOTĂ DE PREZENTARE

Programa școlară pentru disciplina ***Educație vizuală*** reprezintă o ofertă curriculară de specialitate pentru învățământul liceal, *filiera vocațională, profil artistic, specializarea Arta actorului* începând din anul școlar 2026-2027. Disciplina ***Educație vizuală*** se regăsește în *Anexa 15 la OMEC nr. 4350/20.06.2025 - Planul-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, filiera vocațională, profil artistic, specializarea Arta actorului,* în *Curriculum de specialitate* (CS).

În elaborarea programei, s-a avut în vedere raportarea la cadrul legislativ și documentele strategice generale și specifice care susțin studiul disciplinelor:

- ***Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023***, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Regulamentul-cadru de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar***, aprobat prin Ordinul ministrului educației nr. 5.726/2024, , cu modificările și completările ulterioare;
- ***Regulamentul de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar cu program de artă***, aprobat prin Ordinul Ministerului Educației și Cercetării nr. 3717/01 aprilie 2025, , cu modificările și completările ulterioare;
- ***Planurile-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi***, filiera vocațională, profilul artistic, specializarea arte vizuale din Anexa nr. 15 la O.M.E.C. nr. 4.350/20.06.2025 privind aprobarea Planurilor-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Profilul de formare al absolventului***, OME nr. 6731/2023, care asigură coerența verticală a parcursul școlar, (competențe-cheie +atribute prioritare)
- *documente europene relevante la nivel general și, mai ales, pentru disciplină(Recomandarea Consiliului UE privind competențele-cheie, Cadrul european al calificărilor, Rapoarte OECD/UNESCO, Cadre de referință etc.)*
- *o alte documente/studii specifice Curriculumului Național și curriculumului disciplinei – de exemplu, cu valoare pentru sugestiile metodologice ale programei școlare.*

Bugetul de timp alocat disciplinei este următorul:

Educație vizuală (CS)				
Clasa	a IX-a	a X-a	a XI-a	a XII-a
Nr. ore/ săptămână	-	-	1	1

Educația vizuală, configurată pentru specializarea Arta Actorului clasele a XI-a și a XII-a, transcende statutul unei simple discipline artistice, devenind o componentă fundamentală în dezvoltarea holistică a viitorului profesionist de pe scenă. Ea servește drept o modalitate de legătură esențială între expresia corporală intrinsecă a actorului și comunicarea vizuală complexă a spectacolului, având ca obiectiv central cultivarea sensibilității estetice și a creativității aplicate direct în contextul artelor spectacolului.

Obiectivul principal al acestei programe este formarea unui *actor-creator conștient*. Acest actor nu doar interpretează textul, ci devine un decodificator și un utilizator informat al imaginii, conștient de rolul crucial pe care elementele vizuale îl joacă în comunicarea non-verbală și în relația cu publicul. Subliniem faptul că scopul nu este formarea de scenografi sau designeri, ci dezvoltarea unei competențe de lectură vizuală aplicată, indispensabilă pentru colaborarea eficientă în echipa artistică.

Accentul este structurat pe trei piloni interconectați. În primul rând, ***semiologia vizuală a personajului*** îi învață pe elevi să decodifice modul în care elemente precum culoarea, textura, forma și linia costumului și coafurii transmit instantaneu statut social, psihologie și emoție, transformând vizualul în informație de joc valoroasă. În al doilea rând, ***spațiul scenografic*** devine un subiect de studiu activ; actorul învață să înțeleagă funcția spațiului (bidimensional și tridimensional) și a luminii nu ca pe un decor pasiv, ci ca pe un partener activ, o recuzită metaforică ce amplifică acțiunea. În final, ***prezența scenografică și publică*** vizează dezvoltarea unei identități profesionale coerente, utilizând competențele vizuale pentru a înțelege și aplica principiile de marketing cultural în promovarea spectacolului și a propriei imagini profesionale.

Programa propusă urmărește:

- dezvoltarea competențelor de expresie artistică prin schițe, *mood boards* și analize vizuale aplicate direct la construcția personajului și a ambientului scenic.
- cunoașterea principalelor curente vizuale și stiluri de scenografie, cu accent pe modul în care acestea au influențat și pot influența interpretarea și estetica spectacolului.
- stimularea creativității și a capacității de a face conexiuni interdisciplinare (literatură, istorie, muzică, tehnologie, mișcare scenică).

Disciplina Educație Vizuală pentru specializarea Arta Actorului este construită ca un exercițiu de formare estetică aplicată, pregătind elevul nu doar pentru o carieră artistică, ci și pentru o interacțiune complexă, informată și creativă cu mediul vizual contemporan. Competențele formate asigură o bază solidă, transferabilă și de mare valoare în viitoarele contexte profesionale și academic.

Structura programei este împărțită pe ani, pe baza complexității vizuale: - clasa a XI-a se concentrează pe ***elementele vizuale directe ale personajului*** (costum, machiaj, coafură) și pe ***spațiul scenografic*** ca partener de joc.

Clasa a XII-a se concentrează pe viziunea de ansamblu: viziunea regizorală, curentul vizual și imaginea publică profesională (marketing cultural).

Structura programei școlare include, pe lângă Nota de prezentare următoarele elemente:

- Competențe generale;
- Competențe specifice și exemple de activități de învățare;
- Conținuturi;
- Sugestii metodologice;
- Referințe bibliografice.

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte particulare diverse.

Competențele generale vizate la nivelul disciplinei Educație plastică jalonează achizițiile de cunoaștere și de comportament ale elevului pentru întregul ciclu liceal.

Competențele specifice sunt derivate din competențele generale, reprezintă etape în dobândirea acestora și se formează pe durata unui an școlar. Pentru realizarea competențelor specifice, în programă sunt propuse exemple de activități de învățare care valorifică experiența concretă a elevului, integrând strategii didactice adecvate unor contexte de învățare variate.

Exemplele de activități au doar valoare orientativă. Pentru formarea competențelor specifice, profesorul este cel care alege și proiectează activitățile de învățare în funcție de specificul disciplinei, de particularitățile de vârstă și de interesele fiecărui elev, de mijloacele și de materialele pe care le are la dispoziție. Toate acestea presupun personalizarea demersului didactic, prin implicarea activă și creativă a profesorului.

Conținuturile învățării constituie elemente de bază ale domeniului de studiu și sunt mijloace informaționale prin care se urmărește realizarea competențelor.

Sugestiile metodologice includ elemente de proiectare a activității didactice, precum și elemente de evaluare continuă. Este necesară o abordare specifică vârstei, bazată în esență pe stimularea și individualizarea învățării, pe dezvoltarea interesului elevului și pe implicarea în activitate.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Receptarea și decodificarea limbajului vizual specific artelor spectacolului (costum, machiaj, scenografie, lumină).**
CG2	**Proiectarea unei identități vizuale coerente a personajului și a propriei prezențe scenice/profesionale**
CG3	**CG3 Analiza critică a mesajelor vizuale în contextul cultural, istoric și promoțional al spectacolului.**

CLASA a XI-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - ***Receptarea și decodificarea limbajului vizual specific artelor spectacolului (costum, machiaj, scenografie, lumină)***

CS 1.1. Analiza funcției și simbolisticii elementelor vizuale primare în construcția personajului
- ***Mood board-ul psihologic.*** Elevii construiesc un colaj de culori, texturi și siluete pentru a justifica vizual psihologia și statutul unui personaj.
- ***Modelarea feței prin umbră și lumină*****.** Elevii folosesc tehnica clar-obscurului (prin desen sau machiaj) pentru a transforma fizionomia și vârsta personajului.
- ***Desenul costumului-simbol.*** Elevii schițează un costum cu linii și forme simple pentru a reprezenta și comunica un concept abstract sau metaforic.
- ***Decupajul cinematic scenic.*** Elevii creează un storyboard al unei scene (definind tipul de cadru și paleta cromatică) și pun în scenă secvența, reflectând influența vizuală cinematografică
CS 1.2. Decodificarea spațiului scenografic și a luminii ca elemente de acțiune
- Joc de rol: ***Proiectarea luminii.*** Elevii schițează sau simulează cum lumina colorată și direcționată (spoturi, umbre) amplifică un conflict scenic. Analiza relației plin/gol pe scenă
- Fișă de analiză vizuală: se vizionează o scenă scurtă dintr-un spectacol / film de teatru filmat (ex. un monolog), iar apoi, în grupuri mici se analizează: forma și organizarea spațiului (deschis/închis, frontal/central), raportul actor–decor, funcția obiectelor scenice. Se explică ce transmite scenografia despre: loc,timp, atmosferă, relațiile dintre personaje.

CG 2 - ***Proiectarea unei identități vizuale coerente a personajului și a propriei prezențe scenice/ profesionale***

CS 2.1. Elaborarea de concepte vizuale pentru personaj, utilizând instrumente de design (schițe, *mood boards*)
- ***Transpunerea viziunii din Mood Board.*** Elevii decodează vizual un *Mood Board* regizoral și improvizează o scenă care menține și susține unitatea stilistică a conceptului vizual.
- ***Portretul în lumină (self-branding).*** Elevii fotografiază (în perechi) două tipuri de portrete (*neutru* și *tematic*), experimentând cu lumina și unghiul pentru a transmite versatilitate și expresie specifică.
- ***Design de afiș și compoziție.*** Elevii creează un afiș (prin design sau colaj) concentrându-se pe tipografie, cromatică și compoziție pentru a comunica vizual promisiunea spectacolului.
CS 2.2. Experimentarea tehnicilor de autodesign (machiaj, coafură) pentru transformare scenică
- ***Atelier de transformare rapidă.*** Exersarea aplicării unor elemente simple de machiaj/coafură pentru a modifica rapid vârsta, statutul sau starea personajului (ex: utilizarea clar-obscurului pentru a sublinia oboseala/agresivitatea).
- Proiect ***„Creația personajului”*** (Mood Board). Crearea unui colaj vizual (fizic sau digital) care să includă mostre de material, palete de culori și imagini de ambianță pentru a defini un personaj din textul dramatic.
- ***Montaj vizual secvențial.*** Elevii aranjează secvențial 6-8 imagini cheie (colaj) pentru a simula un montaj de *teaser*, justificând ordinea pentru a crea ritm și tensiune emoțională.

CG3 - ***Analiza critică a mesajelor vizuale în contextul cultural, istoric și promoțional al spectacolului***

CS 3.1. Analiza relației dintre funcționalitatea costumului și libertatea de mișcare a actorului.
- ***Design vestimentar vs. costum de scenă.*** Compararea tiparelor de croială și materialelor, observând cum costumul poate fi o barieră sau o extensie a corpului în expresia scenică. **- Studiu de caz:** ***Arhetipul în costum.*** Analiza comparativă a modului în care un arhetip (ex: erou, victimă) este reprezentat prin culoare dominantă, textură și siluetă în funcție de stilul regizoral. - ***Schița și interpretarea stilistică.*** Elevii schițează o scenografie și un costum în două stiluri vizuale opuse și își adaptează interpretarea monologului la estetica vizuală aleasă.
CS 3.2. Realizarea unei documentații vizuale pentru un spectacol de epocă sau stilizat.
- ***Cercetare istorică vizuală.*** Crearea unui portofoliu de imagini (pictură, sculptură, modă) dintr-o perioadă dată, pentru a fundamenta vizual gestica, mersul și atitudinea personajului.

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Arta în scenă	**Semiologia vizuală a personajului.** Elementele de costum (culoare, textură, siluetă) comunică rapid statutul, psihologia și emoțiile personajului, influențând direct mișcarea actorului. **Machiajul și coafura.** Prin tehnici ca *clar-obscurul,* machiajul și coafura modifică fizionomia și vârsta, funcționând ca extensii ale expresiei și influențând gestica capului și prezența scenică. **Costumul ca extensie a corpului și partener de joc.** Costumul are un rol dublu (funcțional și simbolic), afectând libertatea de mișcare a actorului (croiala) și, totodată, acționând ca element metaforic care transmite un mesaj regizoral.
Arta și spațiul	**Dinamica spațiului scenic.** Elevul studiază diferența dintre spațiul 2D și 3D și utilizează raportul plin/gol al decorului pentru a gestiona dinamica mișcării și simbolismul scenic. **Lumina ca instrument dramatic.** Elevul învață să folosească culoarea și direcția luminii pentru a modifica focalizarea, atmosfera și emoția, tratând lumina ca pe un partener de joc activ. **Recuzita.** Se explorează rolul recuzitei ca extensie a personajului și se analizează transformarea unui obiect simplu într-un simbol narativ sau metaforic
Arta și media	**Stilul regizoral.** Elevul învață să recunoască curentele artistice (Ex: Expresionism, Minimalism) transpuse în scenografia spectacolului și să-și adapteze interpretarea la acel stil vizual. **Influența vizuală cinematografică.** Se studiază elemente vizuale din film, precum cadrul și paleta cromatică, pentru a înțelege cum sunt adaptate și aplicate în ritmul și emoția jocului scenic. **Viziunea artistică regizorală.** Elevul decodifică procesul de transformare a conceptului în imagine vizuală finală (plecând de la *Mood Boards*) și colaborează pentru a menține coerența stilistică a întregului spectacol.

Domenii de conținut	Conținuturi
Arta și publicul	**Afișul și identitatea vizuală.** Elevul analizează tipografia, compoziția și cromatica afișului (*key visual*), contribuind la imaginea de promovare pentru a comunica promisiunea estetică a spectacolului. **Portretul de actor (Headshot).** Se studiază rolul portretului profesional (*headshot*) ca instrument de marketing personal, concentrându-se pe tehnici de lumină și expresie pentru a transmite versatilitate și personalitate. **Estetica materialelor digitale (teaser/trailer).** Elevul înțelege cum montajul vizual rapid și expresiile cheie dintr-un *teaser* sau *trailer* influențează percepția publicului și susțin viziunea regizorală.

CLASA a XII-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - ***Receptarea și decodificarea limbajului vizual specific artelor spectacolului (costum, machiaj, scenografie, lumină)***

CS 1.1. Decodificarea stilului vizual și a curentelor artistice aplicate în scenografie
- ***Modelarea machetei stilistice.*** Elevii construiesc o mini-machetă (3D) în stiluri diferite (Ex: Expresionism) și adaptează gestica la liniile și formele vizuale create.
- ***Schița plin/gol și improvizația***. Elevii desenează două schițe (spațiul plin vs. spațiul gol) și improvizează o scenă, explicând cum arhitectura desenată le influențează starea psihologică și mișcarea.
- ***Concept și paletă vizuală.*** Elevul învață să decodifice *Mood Board*-ul (paletă cromatică, texturi) ca ghid stilistic esențial pentru a transpune o idee abstractă în referință vizuală concretă pentru jocul scenic.
CS 1.2. Interpretarea imaginii vizuale în contextul cinematografic (cadru, cromatică filmică)
- ***Analiza cadrului cinematografic.*** Vizionarea unor secvențe de film: identificarea modului în care tipul de cadru (close-up, plan general) și paleta cromatică influențează percepția publicului asupra personajului.
- ***Cartografierea vizuală 360°.*** Elevii desenează o hartă (diagramă) a scenei circulare, trasând traseul mișcării pentru a gestiona focalizarea vizuală către toate segmentele de public.
- ***Ritm scenic. Montajul cu lumini.*** Elevii sincronizează o acțiune simplă cu un ritm vizual impus de schimbări rapide sau lente de lumină, simulând pe scenă tehnica de montaj cinematografic.

CG 2 ***Proiectarea unei identități vizuale coerente a personajului și a propriei prezențe scenice/ profesionale***

CS 2.1. Crearea unei identități vizuale profesionale coerente (*actor branding*)
- ***Headshot-ul arhetipal (masca emoțională).*** Elevii fotografiază un *personaj și* utilizează compoziția, culoarea și lumina pentru a comunica un arhetip emoțional specific.
- **Proiect *„Portofoliul actorului”.*** Realizarea unui mini-portofoliu care să includă: alegerea unei fotografii de profil reprezentative (headshot), schița unui logo personal (dacă este cazul) și o schiță de prezență online (stil vizual pentru social media).
-***Focalizare emoțională. Cadraj prin mișcare.*** Elevii simulează două tipuri de cadraj (prim-plan vs. plan general) prin economia sau expansiunea mișcării corpului, învățând să modifice focalizarea și intensitatea emoțională a unei replici.
- ***Design emoțional- Crearea Mood Board-ului.*** Elevii decodează un concept abstract (ex: "Tensiune") într-un ghid vizual concret care definește stilul și atmosfera prin paletă cromatică, texturi și imagini de referință.
CS 2.2. Aplicarea principiilor de marketing cultural vizual pentru promovarea unui eveniment
- ***Dublu afiș. Eu vs. piesa mea.*** Elevii proiectează două afișe pentru același proiect, unul concentrat pe imaginea lor (branding) și altul pe simbolul operei (marketing), analizând diferențele de focalizare.
- ***Brand vizual.*** Elevii creează trei elemente vizuale (banner, carte de vizită, fragment de afiș) folosind același stil cromatic și tipografic pentru a asigura o imagine publică unitară.

CG3 - ***Analiza critică a mesajelor vizuale în contextul cultural, istoric și promoțional al spectacolului***

CS 3.1. Analiza critică a modului în care vizualul unui spectacol poate genera reacție socială sau controversă
- ***Arta ca mesaj social.*** Studiu de caz: Analiza unui spectacol sau a unei campanii promoționale vizuale care a abordat o temă socială majoră, identificând elementele șocante sau simbolice folosite pentru a genera impact. **- *Analiza stilului regizoral.*** Studiu de caz vizual: analizarea unui spectacol inspirat de *Expresionism* (unghiuri ascuțite, umbre puternice) vs. unul inspirat de *Minimalism* (spațiu gol, culoare neutră).
CS 3.2. Argumentarea alegerilor vizuale proprii și ale echipei, utilizând un limbaj plastic adecvat
-Debatere: *Viziunea scenică.* Prezentarea și susținerea unui concept vizual (costum, scenografie) în fața colegilor (simulând o ședință cu echipa artistică), argumentând alegerile pe baza semiologiei și a viziunii regizorale. - ***Designul afișului și programului.*** Crearea unui afiș digital (utilizând aplicații gratuite) pentru spectacolul de absolvire, concentrându-se pe tipografie, imagine-simbol și psihologia culorii pentru a atrage publicul-țintă.

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Arta în scenă	**Costumul conceptual.** Transformarea costumului dintr-o simplă vestimentație într-un simbol dramatic sau o instalație sculpturală pe scenă, folosind exagerarea și materialele neconvenționale. **Arta măștii.** Modalități de realizare a măștilor, tehnici și materiale specfice. **Masca - istorie și evoluție.** Scurtă istorie a evoluției măștilor, tipologie, bun de patrimoniu universal. **Identitatea și ambiguitatea vizuală.** Aplicarea tehnicilor vizuale complexe (machiaj extrem, peruci, recuzită) pentru a crea o **identitate nouă, radicală sau ambiguă** (schimbare de gen/vârstă), explorând impactul transformării asupra publicului.
Arta și spațiul	**Stiluri scenografice.** Elevul decodifică stilurile vizuale (Expresionism, Minimalism) pentru a-și adapta gestica și tonalitatea la cerințele estetice ale scenografiei (Ex: mișcare unghiulară vs. prezență corporală maximă). **Arhitectura scenei și jocul.** Se analizează cum elementele arhitecturale (scări, rampe, pereți) și raportul Plin/Gol influențează dinamica psihologică și fizică a personajului (izolare versus libertate). **Spațiul multifuncțional (scena circulară).** Se studiază adaptarea mișcării și a focalizării vizuale a actorului în spațiile moderne (circulare, modulare), unde publicul îl înconjoară, schimbând relația frontală tradițională**.**
Arta și media	**Viziunea regizorală.** Transpunerea unui concept în limbaj vizual. Se decodifică *Mood Board*-ul (paletă cromatică, texturi) ca ghid stilistic esențial pentru a transpune o idee abstractă în referință vizuală concretă pentru jocul scenic.

Domenii de conținut	Conținuturi
	Ritm și montaj vizual. Se studiază adaptarea ritmului cinematografic (montajul rapid) pe scenă, folosind schimbări rapide de lumină sau proiecții, pentru a sincroniza acțiunile actoricești cu dinamica impusă de media. **Cadrul scenic.** Se explorează cum să se simuleze pe scenă efectul de cadrul cinematografic (*close-up* vs. *plan general*) prin economia sau expansiunea mișcării, pentru a modifica focalizarea și intensitatea emoțională.
Arta și publicul	**Viziunea regizorală.** Transpunerea unui concept în limbaj vizual. Se decodifică *Mood Board*-ul (paletă cromatică, texturi) ca ghid stilistic esențial pentru a transpune o idee abstractă în referință vizuală concretă pentru jocul scenic. **Ritm și montaj vizual.** Se studiază adaptarea ritmului cinematografic (montajul rapid) pe scenă, folosind schimbări rapide de lumină sau proiecții, pentru a sincroniza acțiunile actoricești cu dinamica impusă de media. **Cadrul scenic.** Se explorează cum să se simuleze pe scenă efectul de cadrul cinematografic (*close-up* vs. *plan general*) prin economia sau expansiunea mișcării, pentru a modifica focalizarea și intensitatea emoțională.

SUGESTII METODOLOGICE

Abordarea didactică trebuie să fie *practică, colaborativă și bazată pe proiecte.* Metodologia didactică propusă este, prin excelență, practică, aplicată și colaborativă, având ca scop transformarea informației vizuale (culoare, lumină, tipografie) în competență de interpretare și comunicare profesională.

Esența acestei abordări o reprezintă *metoda atelierelor de vizualizare*, un veritabil antrenament vizual. Prin schițare rapidă sau crearea de *mood boards,* elevii sunt antrenați să realizeze rapid conexiuni între psihologie și vizual, transpunând o stare emoțională abstractă (frică, euforie) într-o formă concretă (o linie, o textură, o pată de culoare). Această capacitate de a decodifica și justifica alegerile vizuale (ex: de ce o culoare rece sau o textură aspră) este fundamentală pentru construcția personajului și pentru colaborarea cu scenograful.

Complementar, *studiul de caz comparativ* și *analiza critică* dezvoltă competența de lectură vizuală aplicată. Elevii analizează impactul pe care îl au abordările estetice radical diferite (de exemplu, o scenografie expresionistă vs. una minimalistă) asupra tonului și asupra gesticii și tonalității interpretării. Această analiză îi transformă în analiști critici, capabili să argumenteze de ce o anumită alegere vizuală generează un impact specific asupra publicului.

Simularea echipei de creație este crucială pentru a exersa munca interdisciplinară. Elevii negociază viziunea vizuală (costum, lumină) în roluri diverse (regizor, scenograf, actor), învățând să-și argumenteze alegerile într-un limbaj plastic adecvat și să demonstreze cum o schimbare vizuală (cum ar fi croiala costumului sau machiajul) impune automat o modificare a mersului și gesticii (transferul de competență între vizual și jocul scenic).

Utilizarea instrumentelor digitale (Canva, InShot) abordează latura de *branding profesional* cerută la clasa a XII-a. Aceste unelte sunt folosite pentru a crea materiale de marketing cultural și pentru a dezvolta o identitate vizuală profesională coerentă (actor branding), asigurând că imaginea personală (de la headshot la banner-ul online) este unitară și eficientă pe toate mediile de comunicare.

Prin aceste metode, Educația Vizuală pregătește elevul nu doar pentru a juca, ci pentru a deveni un *partener creativ informat,* capabil să navigheze și să influențeze complexul mediu vizual al artelor spectacolului contemporan.

Exemple:

Metoda atelierelor de vizualizare. Sesiuni constante de schițare rapidă (pe hârtie sau digital), nu neapărat cu scop de execuție perfectă, ci pentru a exersa transpunerea rapidă a unei idei psihologice în formă vizuală (ex: cum arată vizual frica, vina, euforia).

Studiu de caz comparative. Analiza a două sau mai multe spectacole/filme care folosesc texte similare, dar cu abordări vizuale radical diferite (ex: o tragedie greacă în costume clasice vs. una în costume minimaliste/contemporane).

Simularea echipei de creație. Elevii lucrează în grupuri mici, simulând rolurile de regizor, costumier și actor, pentru a învăța cum să argumenteze și să negocieze viziunea vizuală a spectacolului.

Utilizarea instrumentelor digitale. Încurajarea utilizării aplicațiilor simple de design (Canva, InShot, etc.) pentru crearea *mood boards*-urilor, afișelor și materialelor de promovare.

Parteneriat cu disciplinele de bază. Integrarea activităților de Educație vizuală cu cele de Arta actorului (ex: schimbarea machiajului impune o schimbare a mersului și a gesticii).

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

Botez, Sabina - *Lumina în Teatru: De la iscoadă la simbol activ,* Editura Nemira, București, 2023
Dinescu, Bogdan - *Scenografia ca arhitectură emoțională. Spațiul plin/gol și interpretarea actoricească,* Editura Polirom, Iași, 2022
Georgescu, Marina - *Mood Board-ul în creația scenică*, Editura Nemira, București, 2024
Ionescu, Simona - *Arta machiajului de caracter,* Editura Curtea Veche, București, 2020
Munteanu, Victor - *Design vizual și branding în artele spectacolului*, Editura Humanitas, București, 2020
Păcurar, Oana - *Semiologia costumului de scenă,* Editura Artes, Târgu Mureș/București, 2024
Tănase, Elena - *Curente artistice și viziunea regizorală. O perspectivă aplicată,* Editura Paralela 45, Pitești, 20219
Voicu, Dan - *Recuzita ca metaforă. Obiectul scenic de la funcțional la simbolic***,** Editura Artes, Târgu Mureș/București, 2019
Zamfir, Răzvan - *Portretul profesional al actorului (Headshot). Instrument de marketing și expresie,* Editura Medialog, București, 2018

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	**Instituție de apartenență, localitate, județ**
Responsabil MEC Prof. LILIANA BOBEICĂ	Ministerul Educației și Cercetării
Responsabil CNCE Prof. LĂCRĂMIOARA-ANA PAULIUC	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare
Coordonator științific Lect. univ. dr. GABRIELA VOICU	Universitatea Națională de Arte din București
Prof. BIANCA-MARIA FLOREA	Colegiul Național Pedagogic „Andrei Șaguna”, Sibiu
Prof. RALUCA TEGLAȘ	Colegiul Național Pedagogic „Andrei Șaguna”, Sibiu

Anexa nr. 309

Programa școlară
pentru disciplina

Arta actorului

Clasele a IX-a – a XII-a
Curriculum de specialitate (CS)

Filiera vocațională, profilul artistic,

specializarea
Arta actorului

Învățământ liceal

- 2026 -

Anexa nr. 309
Programa școlară pentru disciplina *Arta actorului,* clasele a IX-a – a XII-a, curriculum de specialitate (CS)

- ***Filiera vocațională, profil artistic, specializarea arta actorului***

NOTĂ DE PREZENTARE

Programa școlară pentru disciplina ***Arta actorului*** reprezintă o ofertă curriculară de specialitate pentru învățământul liceal, *filiera vocațională, profil artistic, specializarea Arta actorului* începând din anul școlar 2026-2027. Disciplina ***Arta actorului*** se regăsește în *Anexa 15 la OMEC nr. 4350/20.06.2025 - Planul-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, filiera vocațională, profil artistic, specializarea Arta actorului,* în *Curriculum de specialitate* (CS).

În elaborarea programei, s-a avut în vedere raportarea la cadrul legislativ și documentele strategice generale și specifice care susțin studiul disciplinelor:
- ***Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023***, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Regulamentul-cadru de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar***, aprobat prin Ordinul ministrului educației nr. 5.726/2024, , cu modificările și completările ulterioare;
- ***Regulamentul de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar cu program de artă***, aprobat prin Ordinul Ministerului Educației și Cercetării nr. 3717/01 aprilie 2025, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Planurile-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi***, filiera vocațională, profilul artistic, specializarea arta actorului din Anexa nr. 15 la O.M.E.C. nr. 4350/20.06.2025 privind aprobarea Planurilor-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Profilul de formare al absolventului***, OME nr. 6731/2023, care asigură coerența verticală a parcursul școlar, (competențe-cheie +atribute prioritare);
- *documente europene relevante la nivel general și, mai ales, pentru disciplină (Recomandarea Consiliului UE privind competențele-cheie, Cadrul european al calificărilor, Rapoarte OECD/UNESCO, Cadre de referință etc.);*
- *alte documente/studii specifice Curriculumului Național și curriculumului disciplinei – de exemplu, cu valoare pentru sugestiile metodologice ale programei școlare.*

Bugetul de timp alocat disciplinei este următorul:

Arta actorului				
Clasa	a IX-a	a X-a	a XI-a	a XII-a
Nr. ore/ săptămână	4	4	4	4

Arta actorului este disciplina principală de studiu în cadrul curriculum-ului de specialitate (CS) pentru filiera vocațională, profil artistic, specializarea *Arta actorului.*

În cadrul pregătirii artistice de specialitate teatrală, prin aplicarea curriculum-ului de specialitate, existenţa disciplinelor practice bazate pe studiul cronologic constituie un indispensabil liant între latura exclusiv practică a formării elevilor din Colegiile/Liceele vocaţionale de artă şi cea instructiv-formativă, în scopul definirii personalităţii artistice.

Acest document reprezintă un instrument de lucru, care permite deplasarea accentului de pe achiziția mecanică de cunoştinţe pe utilizarea lor în practică, de pe caracterul informativ pe cel formativ, centrând interesul pe elev şi pe opţiunile sale. Demersul de proiectare are în vedere nevoile elevilor de dezvoltare a creativității şi extindere a capacității de relaționare umană şi socială.

Disciplina ***Arta actorului***, studiată în clasa a IX-a, deschide parcursul de formare artistică al elevilor înscriși la specializarea Arta actorului din liceele vocaționale, reprezentând **etapa de inițiere în**

arta teatrală, momentul în care elevul descoperă limbajul teatrului prin experiență directă, explorare și reflecție personală.

În această fază formativă, accentul se pune pe cunoașterea și utilizarea conștientă a propriului instrument de expresie: corp, voce, gând, emoție, precum și pe dezvoltarea comportamentului scenic autentic. Elevul este ghidat să descopere ce înseamnă să fie „prezent" și „activ" în scenă, să-și dezvolte aptitudini scenice, gândire critică și creativă. Profesorul are rolul de mentor și formator, sprijinind elevul în procesul de dezvoltare a propriului laborator creativ (cu instrumentarul scenic corespunzător) prin exercițiu, reflecție și înțelegerea principiilor de bază ale acțiunii teatrale.

Studiul disciplinei ***Arta actorului*** în clasa a X-a reprezintă **etapa de consolidare și aprofundare** a competențelor formate în clasa a IX-a. Acest an de studiu se concentrează pe funcționarea conștientă și coerentă a mecanismului acțiunii. Elevul începe să înțeleagă *logica internă a procesului scenic,* explorând relațiile cauzale dintre gând, scop, obstacol, mijloc, reacție. Obiectivul este obținerea unui comportament scenic autentic (viu, coerent și motivat), în care *acțiunea* devine mijlocul principal de expresie artistică.

Totodată, clasa a X-a consolidează **dimensiunea relațională și colaborativă**: elevul învață să funcționeze organic în parteneriat scenic, să se adapteze contextului, să reacționeze adecvat și creativ și să mențină continuitatea acțiunii.

Finalitatea principală a acestui an constă în formarea autonomiei parțiale în procesul scenic: elevul începe să poată construi momente dramatice de mică întindere, aplicând principii de acțiune, reacție și intenție clară, într-un context relațional coerent (dat de studiul unor situații scenice diverse). De asemenea, dezvoltarea atitudinii de deschidere și responsabilitate artistică, capacitatea de a lucra în grup și formarea disciplinei de lucru specifice profesiei teatrale devin *obiective pedagogice permanente*.

Studiul disciplinei ***Arta actorului*** în clasa a XI-a **marchează tranziția de la experimentul scenic la procesul artistic conștient**. După doi ani de acumulări orientate spre: atenție, acțiune, relație și expresivitate vocal-corporală, personalitatea artistică a elevului începe să se contureze treptat și devine capabil să-și construiască un repertoriu adecvat prezentărilor publice. Totuși, *capacitatea de experimentare și exersarea prin intermediul tehnicilor improvizației* scenice rămân borne importante în parcursul formativ.

Accentul principal cade pe autenticitatea procesualității scenice, pe relaționarea concretă și adecvată cu partenerul/partenerii (pe principiul: „Adevărul meu este în celălalt") și pe obținerea unui comportament scenic autentic (viu, coerent și motivat). Elevul învață să exploreze contextul dramaturgic, să stabilească motivațiile interne ale personajului și să mențină coerența comportamentului scenic pe întreaga durată a unei scene.

Formarea artistică devine, astfel, integrativă: vocea, corpul, acțiunea și reflecția se unesc într-un proces complex, în care autenticitatea și expresivitatea personală sunt la fel de importante ca disciplina profesională.

Scopul final al acestui an este dezvoltarea **autonomiei creative** – capacitatea de a susține un rol scurt în cadrul unei scene, de a analiza structura dramatică, de a utiliza instrumentele artei actorului și de a-și adapta mijloacele actoricești la intenția artistică dorită.

Clasa a XI-a continuă *consolidarea dimensiunii relaționale și colaborative*: elevul funcționează organic în parteneriat scenic, se adaptează contextului, reacționează adecvat și creativ și menține continuitatea acțiunii. De asemenea, este disponibil și responsabil d.p.d.v. artistic, are o capacitate sporită de a lucra în grup și dezvoltă abilități de susținere reciprocă.

Studiul disciplinei *Arta actorului* în clasa a XII-a reprezintă **etapa de sinteză și maturitate artistică** a întregului parcurs educațional început în clasa a IX-a.

Preocuparea este ca elevul-actor să devină un artist asumat, capabil să integreze cunoașterea practică a principiilor artei actorului, expresia corporală și gândirea creatoare într-un demers scenic coerent, autentic și responsabil. Nici această etapă nu urmărește rezultanta estetică, ci exersarea și asumarea tehnicilor specifice artei actorului ca proces de cunoaștere de sine și de comunicare cu ceilalți.

Prin studiul aprofundat al textului dramatic, prin explorarea situațiilor oferite de dramaturgie și prin analiza contextului socio-cultural, **elevul își dezvoltă propriul laborator de creație**. Atelierul de arta actorului devine un spațiu al libertății creative și al rigorii artistice totodată. *Arta actorului* oferă valori de profunzime: empatie, cooperare, perseverență și respect față de sine și de ceilalți. Profesorul

joacă rolul de mentor și partener de cercetare, ghidând elevul spre descoperirea propriei voci artistice și a unei atitudini mature față de actul teatral.

Disciplina contribuie, astfel, la conturarea unui profil de absolvent matur, empatic, reflexiv și creativ, pregătit să continue studiile universitare de specialitate şi/sau să se implice activ în viața culturală și comunitară, luând parte la dezvoltarea unor proiecte artistice și educaționale relevante.

Disciplina se plasează la confluența dintre artă și educație, devenind un exercițiu de umanitate prin mijloace specifice artei actorului.

Elevul-actor este îndrumat să înțeleagă teatrul ca pe o formă de cunoaștere și dialog, o modalitate de a cerceta comportamentul uman, de a cultiva empatia și de a exprima adevărul personal în relație cu ceilalți. Prin activități practice, reflecție și lucrul colectiv, elevii ajung să transforme procesul scenic într-un act de gândire creatoare, conștientă și responsabilă.

Astfel, clasa a XII-a nu marchează o încheiere, ci o deschidere – momentul în care arta actorului devine nu doar disciplină de studiu, ci mod de existență, formă de expresie interioară și exercițiu de libertate conștientă.

Disciplina Arta actorului din curriculumul de specialitate permite elevilor:

- să se familiarizeze cu terminologia de specialitate, să cunoască conceptele operaţionale fundamentale şi să opereze cu noțiunile dobândite;
- să formeze deprinderi şi tehnici de lucru privind selectarea informației de specialitate, folosind variate tehnici de procesare a informației artistice mediatizate, abordând toate mijloacele existente astăzi (spectacol artistic, material bibliografic, surse istorice neconvenționale, creații artistice notate tradițional și pe suport electronic, mijloace mass-media, Internet etc.);
- să faciliteze dobândirea de instrumente creative ca urmare a utilizării limbajului teatral multidisciplinar (implicând corpul, mişcarea, sunetul, ritmul, gestul, cuvântul şi imaginea);
- să experimenteze noi posibilităţi de comunicare verbală, non-verbală şi paraverbală;
- să exerseze metode de concentrare a atenției și relaxare musculară, precum și strategii de management al timpului de lucru;
- să modifice comportamentele inadecvate, agresive şi/sau violente, ţintind prevenţia fenomenului violenţei şcolare, precum și dezvoltarea abilității de gestionare a conflictelor;
- să promoveze bunăstarea individuală şi de grup, precum şi acceptarea diversităţii şi incluziunea socială;
- să dezvolte abilități de înțelegere și gestionare a emoțiilor (abilităţi de management emoţional);
- să stimuleze curiozitatea cognitivă şi să determine declanşarea spontaneităţii;
- să prevină lipsa de interes şi atitudinile de ostilitate faţă de cunoaştere;
- să genereze strategii cognitive bazate pe interdisciplinaritate, atât în interiorul ariei curriculare *Arte*, cât şi cu alte domenii (literatură, istorie, logică, filosofie, ştiinţe socio-umane, ştiinţe ale naturii etc.);
- să-și definească propria personalitate creatoare prin experimentare proprie.

Profesorul care predă disciplina ***Arta actorului*** are libertatea:

- de a crea, de comun acord cu elevii, contexte specifice în care aceştia să-şi prezinte temele de studiu;
- de a acționa în funcție de particularitățile individuale ale elevilor, de opțiunile acestora și de posibilitățile variate date de baza artistică și materială din fiecare unitate de învățământ vocațional de arte, precum și responsabilitatea față de calea aleasă în dezvoltarea competențelor, prin diversificarea conținuturilor;
- contextualizării programei școlare și proiectării unor parcursuri de învățare specializată personalizată, conducând la o diversitate a abordării programei de-a lungul anului de studiu (elaborarea planificării calendaristice și proiectarea unităților de învățare în funcție de contextul generat de clasa de elevi, iar orice achiziție depistată a fi insuficient structurată în timpul clasei a IX-a, să fie consolidată printr-o abordare care reconectează competența specifică încă neasimilată anterior de elevi la curriculumul clasei a X-a).

În elaborarea programei de faţă au fost luate în consideraţie atât cercetările în domeniul curricular, tendinţele pe plan internaţional, cât şi opiniile unor profesori cu o bogată experienţă didactică teatrală în sistemul educaţional românesc.

Structura acestui curriculum cuprinde: competenţe specifice corelate cu unităţi de conţinut şi sugestii metodologice. Competenţele specifice şi conţinuturile învăţării din structura acestei programe sunt proiectate astfel încât să determine o evoluţie vizibilă a elevilor

Prezenta programă este valabilă şi pentru unităţile de învăţământ în care predarea se face în limbile minorităţilor naţionale.

Structura programei şcolare include, pe lângă nota de prezentare, următoarele elemente:
- Competențe generale
- Competențe specifice și exemple de activități de învățare
- Conținuturi
- Sugestii metodologice
- Referințe bibliografice

Programa școlară este realizată din perspectiva modelului de proiectare curriculară, în vigoare, la nivelul învățământului liceal:
- **Competențele** sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice ale unui domeniu sau rezolvarea unor probleme generale, în contexte particulare diverse.
- **Competențele generale** vizate jalonează achizițiile de cunoaștere ale elevului din învățământul liceal.
- **Competențele specifice** sunt derivate din competențele generale. Ele reprezintă etape în dobândirea competențelor generale și se formează pe durata unui an școlar. Pentru realizarea competențelor specifice, în programă sunt propuse **exemple de activități de învățare**, care valorifică experiența concretă a elevului și care integrează strategii didactice adecvate unor contexte de învățare variate.
- **Conținuturile** învățării constituie elemente de bază ale domeniului, mijloace informaționale prin care se urmărește realizarea competențelor.
- **Sugestiile metodologice** includ clarificări conceptuale, recomandări de strategii didactice şi elemente de evaluare continuă. Pornind de la competențele generale, sunt analizate strategiile de formare care contribuie predominant la realizarea acestora.

Disciplina ***Arta actorului:***

- dezvoltă capacitatea de lucru în grup;
- exersează abilitățile psiho-cognitive și emoționale individuale;
- dezvoltă senzorialitateaconștientă;
- exersează procesualitatea (susținerea constantă a procesului de gândire;
- exersează promptitudinea și spontaneitatea;
- exersează diferitele tipuri de memorie și imaginație;
- creează terenul propice pentru declanșarea intuiției;
- exersează vulnerabilitatea și reactivitatea emoțională;
- exersează procesul de înțelegere și validare emoțională;
- exersează empatia și managementul emoțional al elevului;
- exersează capacitatea de a asuma problematici diferite, așa cum sunt oferite de textele studiate;
- exersează capacitatea de identificare a valorilor și respectarea lor;
- dezvoltă încrederea în sine la toate nivelurile (incluzând încrederea în capacitatea proprie de a gestiona un moment artistic);
- exersează disponibilitatea și adaptabilitatea la diverse contexte;
- dezvoltă abilități de comunicare (intra și interpersonale);
- dezvoltă capacitatea de a învăța și de a exersa probleme;
- exersează gustul artistic, capacitatea de expresie, mijloacele expresive;
- dezvoltă creativitatea;
- exersează gândirea critică.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Exersarea principiilor de bază ale comportamentului scenic în mod conștient și autentic**
CG2	**Experimentarea rolului (prin prisma conceptului „Actor = Om”) obținând comportamente scenice justificate, coerente, autentice**
CG3	**Dezvoltarea mijloacelor de expresie specifice artei actorului în situații scenice diverse**
CG4	**Manifestarea autonomiei artistice, responsabilităţii şi eticii profesionale în procesul de creație individuală și colectivă**

CLASA a IX-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 ***Exersarea principiilor de bază ale comportamentului scenic în mod conștient și autentic***

CS 1.1 Înţelegerea principiilor de funcţionare ale jocului teatral exersând lucrul în echipă – element esențial în arta teatrală
- *descoperă, prin intermediul jocurilor teatrale disponibilitatea, capacitatea de implicare în rezolvarea problemelor de rezolvat, urmărirea Punctului de concentrare (PDC);* - *descoperă regulile jocului şi începe să funcţioneze organic în structura acestora: regula tăcerii la exerciţiile non-verbale, tipul de formaţie specifică jocului respectiv (cerc, semicerc, pătrat, cruce, linie, coloană, forma literelor/cifrelor, dispunere egală în spaţiu, formaţie aleatorie, etc.), tipul de grupare necesar (în perechi, individual sau în grup); poziţia corporală neutră sau poziţia specifică rezolvării temei; cooperarea sau competiţia pentru atingerea scopului (jocurile de eliminare vor fi introduse când este necesară sporirea mizei jocului pentru identificarea performanţelor individuale; acest lucru este posibil când grupul este pregătit să înţeleagă partea pozitivă a competiţiei);* - *parcurge etapele jocului teatral asumându-şi faptul că jocul este coordonat de un lider (profesorul sau un jucător) şi acordând încredere sistemului de lucru (crearea echipei, prezentarea problemei, identificarea temei, identificarea Punctului de concentrare-PDC, preluarea indicaţiilor pe parcurs şi rezolvarea lor, rezolvarea problemei, evaluarea şi feedbackul);* - *înțelege termenii de bază vehiculați în timpul exersării jocului teatral: temă, PDC, proces.*
CS 1.2 Aplicarea principiilor de orientare și conștientizare spațială pentru a dezvolta o prezență scenică activă
- *exersează orientarea în spaţiu prin exerciţii de deplasare conştientă („Mişcare browniană” cu numerotarea paşilor 1-8 şi adăugare de comenzi”, “Grupări” ş.a.);* - *exersează orientarea în spaţiu prin exerciţii de autoplasare (Pluta; mers liber, cu reacție la semnale sonore/vizuale; plasare în diverse formații: diagonale, cerc, litere, cifre, ş.a.);*
CS 1.3 Identificarea instrumentelor de bază ale artei actorului exersându-le prin jocuri şi exerciţii specifice de iniţiere
- *exersează abilităţile psiho-cognitive (procesele mentale prin care creierul procesează şi interpretează informațiile, inclusiv memoria, atenția, limbajul, percepția, raționamentul, rezolvarea problemelor și luarea deciziilor) prin intermediul jocurilor teatrale: exerciţii pentru antrenarea memoriei („Memorie pe cerc”, „Tava cu obiecte”), exerciții de atenție și concentrare („Crucea”, „Ştafeta gestului”), jocuri de observare în perechi;* - *exersează preluarea şi ascultarea activă prin intermediul jocurilor de oglindire* - *exersează senzorialitatea conştientă (vezi Viola Spolin) – Ce aud? Ce văd? Ce miros? Ce gust? Ce pipăi?* - *exersează implicarea şi ajustarea energetică („Zip-Zap-Boing”, „Samurai”)* - *analizează, pe scurt, prin reflecţie ghidată, propria implicare în rezolvarea temei („Ai fost atent la partener?”,”Ai preluat exact ce ai primit?”, „Ai rezolvat problema?”, „Ce ai auzit?”, „Ce ai văzut?”, „Ce ţi-a distras atenţia?”.).* - *exersează urmărirea PDC (Punctul de concentrare, vehiculul care duce jucătorul spre rezolvarea problemei/atingerea Scopului) prin activităţi didactice de tipul jocului teatral. (PDC este „mingea cu care se joacă jocul” – Viola Spolin).*
CS 1.4 Exersarea coordonării cu grupul de lucru în exerciţii de iniţiere
- *exersează coordonarea proprie şi coordonarea cu partenerii (sincronizare) efectuând:* - *jocuri de dispunere spaţială („Grupările”, „Diagonala”, „Literele”)* - *jocuri de coordonare („Preluare de gest”, „Preluare Sunet-gest”)* - *jocuri de sincronizare („Paşii sincron”)*

CG2. ***Experimentarea rolului (prin prisma conceptului „Actor = Om") obținând comportamente scenice justificate, coerente, autentice***

CS 2.1 Analizarea textului dramatic pentru a-i identifica logica internă
- *participă la lecturi ghidate, realizate de tot grupul, cu scopul înțelegerii aprofundate a subiectului, ariei problematicii umane, relațiilor dintre personaje, structurii piesei;*
- *explică conflictul principal în termeni simpli („Ce obstacole întâmpină personajul principal?") identificând motivațiile personajelor;*
- *exerciţiu de „împărțire pe unități": identificarea în subiectul piesei a momentelor de decizie-transformare-evoluţie;*
- *vizionează/audiază spectacole de teatru profesionist, teatru radiofonic sau adaptări pentru televiziune. Selecţie şi analiză ghidată.*
CS 2.2 Explorarea conflictului – element de bază al acţiunii scenice
- *explorează conflictul în exerciţii pe schimburi scurte de replici (scrise de profesor sau extrase dintr-un context dramatic) – A-B-uri scurte cu o singură modificare;*
- *testează exerciţii cu schimburi scurte de replici (scene scurte, scrise de profesor sau extrase dintr-un context dramatic);*
- *explorează procesualitatea scenică la cel mai elementar nivel: primirea informaţiei, prelucrarea, opţiunea, acţiunea (fizică sau verbală): ("Ai auzit ce ţi-a zis?", "Aveai această informaţie?, "Ştiai?", "Ce părere ai despre asta?", "Ce înseamnă pentru tine personal?", "Ce gând se naşte acum? Ce acţiune ai putea face în sensul acestui gând?", "Ce ai putea spune ca să rezolvi situaţia?" etc.)*
- *explorează necesitatea replicii în exerciţii de "gest necesar" (A-B non-verbal; acţiune necesară în lanţ)*
- *explorează sensul gestului şi al acţiunii în raport cu intenţia în situaţie („Ce gând a stat în spatele acestui gest?", „Am înţeles?", „Am crezut?);*
- *exersează claritatea intenţiei acţiunii (mentale, verbale şi corporale) în exerciţiul propriu sau al colegilor (exerciţii sau scene de mică întindere cu 1-2 modificări): („Ştii ce vrei să obţii?", „Ai înţeles ce vrea?", „Te-a modificat?", „Dar dacă miza personală ar fi mai mare?" etc.)*
- *exersează abilitatea de a iniţia şi menţine conflictul scenic – Exerciţiul "Vreau-Nu Vreau", "Vino-Nu vin", "Ieşi-Nu ies" etc. (Schimbarea strategiilor abordate pentru rezolvarea problemei; comunicare concretă între parteneri.)*

CG3. ***Dezvoltarea mijloacelor de expresie specifice artei actorului în situații scenice diverse***

CS 3.1 Descoperirea mijloacelor proprii de expresie vocală, utilizându-le în toate contextele de învățare
- *antrenează aparatul fono-respirator în cadrul jocurilor şi exerciţiilor care implică verbalitate ("Hip-Hep", "Help", "Samurai", "Paşii")*
- *explorează modificarea organică a vorbirii în funcţie de logica internă a textului – în jocuri, exerciţii, scene simple;*
- *explorează libertatea de expresie vocală;*
- *aplică tehnici deprinse la disciplina Dicţie (paralelă pe orizontală) în cadrul exerciţiilor simple sau complexe testate la disciplina Arta actorului.*
CS 3.2 Descoperirea mijloacelor proprii de expresie corporală, utilizându-le în toate contextele de învățare
- *aplică încălzirea fizică pentru a asigura disponibilitatea şi flexibilitatea corporală în timpul lucrului;*
- *aplică setul de exerciții pentru antrenamentul fizico-motric: exerciţii pentru fiecare segment corporal executate la sol sau în poziție verticală;*
- *aplică setul de exerciţii pentru eliminarea deprinderilor posturale greşite (poziţii defectuoase: a sta cocoșat, cu bazinul ieșit în față, genunchi îndoiți, cu un umăr mai sus, cu capul într-o parte etc.)*
- *îşi testează cu încredere potenţialul motric pentru a atinge obiectivul modificării organice;*
- *aplică tehnici deprinse la Euritmie (paralelă pe orizontală) în cadrul lucrului în atelierul de arta actorului.*

CG4. ***Manifestarea autonomiei artistice, responsabilităţii şi eticii profesionale în procesul de creaţie individuală şi colectivă***

CS 4.1 Participarea activă și responsabilă la activitățile teatrale de grup, respectând sarcinile și regulile de lucru
- *înţelege prin experimentare directă faptul că deopotrivă un joc teatral sau o scenă are reguli ce ţin de structura şi specificul lor şi care trebuie respectate (diferenţa între un joc teatral şi un joc de cabană este aceea că jocul teatral are reguli şi obiective);* - *agreează cu profesorul şi colegii un „acord colectiv" (Viola Spolin) cu valoare de regulament intern al grupului (reguli de lucru, respect reciproc, tăcere activă în cadrul atelierului non-verbal; comunicare eficientă în cadrul atelierului care implică verbalitate; organizare eficientă a spaţiului şi timpului de lucru);* - *testează beneficiile principiului „concesie şi cooperare".*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Fundamentele comportamentului scenic	Jocuri teatrale, exerciţii de arta actorului şi scene (doi parteneri, situaţie „simplă" – cu 1-2 modificări) pentru a dezvolta: • atenția scenică și concentrarea; • ascultarea activă și reacția spontană; • percepția senzorială (văz, auz, echilibru, tactil); • orientarea în spațiu și raportul cu partenerul; • urmărirea PDC (Punctul de concentrare, vehiculul care duce jucătorul spre rezolvarea problemei/atingerea Scopului); • conștientizarea propriului corp ca instrument scenic; • prezenţa scenică.
Logica acțiunii scenice	Jocuri teatrale, exerciţii de arta actorului şi scene (doi parteneri, situaţie „simplă" – cu 1-2 modificări) pentru a dezvolta: • explorarea conflictului – element de bază al acţiunii scenice: principiul „scop-obstacol-rezultat"; • acțiunea fizică și intenția interioară: gând-intenţie-acţiune; • legătura cauză-efect în comportamentul scenic; • reacția autentică și adaptarea la context; • continuitatea acțiunii versus modificările de subiect (praguri) • bazele lucrului la rol.
Expresivitatea comportamentală	Jocuri teatrale, exerciţii de arta actorului, scene (doi parteneri, situaţie „simplă" – cu 1-2 modificări) şi antrenamente pentru a dezvolta: • gestul conștient și semnificația gestului (bazele controlului expresiv); • ritmul mișcării și coordonarea corporală; • energia scenică; • direcția și sensul acțiunii; • expresia corporală și emoțională elementară, emergentă; • aparatul verbo-vocal; • aparatul motric, eliminând deprinderile posturale greșite.
Relația scenică și colaborarea	Jocuri teatrale, exerciţii de arta actorului şi scene (doi parteneri, situaţie „simplă" – cu 1-2 modificări) pentru a dezvolta: • raportul actor-partener-spațiu; • ascultarea reciprocă și reacția în timp real;

Domenii de conținut	Conținuturi
	• dinamica de grup şi sincronizarea scenică; • principiul „concesie şi cooperare” (cooperarea în activități colective); • testarea relațiilor între personaje;
Analiza dramatică	Sesiuni de lectură ghidată • selectarea unor piese reprezentative din dramaturgia universală şi românească pentru realizarea unor lecturi ghidate cu scopul înţelegerii aprofundate a subiectului, ariei problematicii umane, relaţiilor dintre personaje. • analiza vizează identificarea structurii interne a textului, dată de momentele subiectului – expoziţiune, intrigă, desfăşurarea acţiunii, punctul culminant, deznodământul –, şi observarea structurii externe (organizarea pe acte/secţiuni, interludii, etc.). • se va discuta tema principală şi mesajul piesei; li se va explica elevilor înainte de lectură contextul socio-istoric. • profesorul şi elevii vor lectura piesa împreună asumându-şi prin rotaţie diferite roluri, unul dintre elevi citind didascaliile.
Etica procesului artistic	Discuţie reflexivă, conversaţie ghidată, feedback constructiv, exerciţiu de rol inversat pentru a exersa: • concesia şi cooperarea; • disciplina scenică și respectul față de spațiu și partener; • responsabilitatea individuală în procesul de creație; • asertivitatea; • colaborarea și spiritul de echipă; • reflecția asupra propriei atitudini; • comportament profesionist în laboratorul teatral.

CLASA a X-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 ***Exersarea principiilor de bază ale comportamentului scenic în mod conștient și autentic***

CS 1.1 Aplicarea adecvată a jocului teatral exersând abilităţile individuale şi lucrul în echipă
- *antrenează, prin intermediul jocurilor teatrale disponibilitatea, capacitatea de implicare în rezolvarea problemelor de rezolvat, urmărirea Punctului de concentrare (PDC);* - *aplică regulile jocului şi funcţionând organic în structura acestora;* - *îşi asumă, pe rând, rol de jucător sau de lider în cadrul jocului teatral;* - *înţelege structura jocurilor şi le exersează flexibil;* - *identifică şi urmăreşte Punctul de concentrare-PDC* - *preia indicaţiile pe parcurs şi produce reglaje* - *urmăreşte conştient PDC-ul până la rezolvarea problemei;* - *susţine miza şi se implică în atingerea scopului jocului;* - *înţelege şi explică termenii vehiculaţi în timpul exersării jocului teatral.*
CS 1.2 Exersarea orientării și conștientizării spațiale pentru a dezvolta o prezență scenică activă
- *antrenează orientarea în spaţiu prin exerciţii de deplasare conştientă prin mişcare browniană sau controlată* - *antrenează orientarea în spaţiu prin exerciţii de autoplasare (Pluta; mişcare browniană, comenzi pe 8 timpi)*
CS 1.3 Identificarea instrumentelor artei actorului exersându-le prin jocuri şi exerciţii specifice
- *exersează constant abilitățile psiho-cognitive (memoria, atenția, limbajul, percepția, raționamentul, rezolvarea problemelor și luarea deciziilor) prin intermediul jocurilor teatrale: exerciţii pentru antrenarea memoriei, exerciții de atenție și concentrare, jocuri de observare în perechi;* - *exersează preluarea şi ascultarea activă prin intermediul jocurilor de oglindire (“Oglinda – Nu iniţia”, “Hipnoza columbiană”);* - *exersează senzorialitatea conştientă (vezi Viola Spolin)* - *exersează implicarea şi ajustarea energetică („Hip-Hep”, „Samurai”, „Help”)* - *analizează prin reflecţie ghidată, propria implicare în rezolvarea temei dezvoltând, treptat, capacitatea de autoevaluare şi abilitatea de oferi feedback colegial pozitiv;* - *exersează urmărirea PDC şi rezolvă procesual (una câte una, fără anticipare) temele jocului.*
CS 1.4 Exersarea coordonării cu grupul de lucru în exerciţii cu grad mediu de dificultate

- *exersează coordonarea proprie şi coordonarea cu partenerii (sincronizare) efectuând:*
  - *Jocuri de dispunere spaţială („Pătratul roman”, „Diagonala”, „Literele”, „Cifrele”)*
  - *Jocuri de coordonare („Preluare de gest”, „Clap”)*
  - *Jocuri de sincronizare („Paşii sincron”, variante cu dificultate sporită)*

CG2. ***Experimentarea rolului (prin prisma conceptului „Actor = Om”) obținând comportamente scenice justificate, coerente, autentice***

CS 2.1 Analizarea textului dramatic pentru a-i identifica structura și logica internă
- *participă la lecturi ghidate, realizate de tot grupul, cu scopul înțelegerii aprofundate a subiectului, ariei problematicii umane, relațiilor dintre personaje, structurii piesei;* - *explorează ghidat, pas cu pas, motivațiile personajelor, intențiile lor, evoluția relațiilor dintre personaje, pentru a desluși sensurile profunde ale operei literare (și a se acomoda cu o analiză ce merge dincolo de șabloanele analizei literare);* - *explică conflictul principal în termeni simpli („Ce obstacole întâmpină personajul principal?”) identificând motivațiile personajelor;* - *exerciții de „împărțire pe unități”: identificarea în subiectul piesei a momentelor de decizie-transformare-evoluție;* - *identifică faptul că orice rol are un „rost” în evoluția subiectului și părăsește prejudecățile față de textul literar;* - *vizionează/audiază spectacole de teatru profesionist, teatru radiofonic sau adaptări pentru televiziune. Selecție și analiză ghidată.*
CS 2.2 Aplicarea mecanismului logic specific pentru a realiza un proces scenic autentic
- *exersează pe scene de doi parteneri de întindere medie (1–2 pagini) din dramaturgia clasică și contemporană;* - *aplică principiul „EU în situația dată” pentru a descoperi parcursul psihologic și a experimenta la nivel personal transformarea (evoluția);* - *explorează procesualitatea scenică și coerența în primirea informației, prelucrarea,* o *opțiunea, acțiunea (fizică sau verbală), creând terenul propice pentru apariția modificărilor organice;* - *exersează necesitatea replicii/gestului testând intenții și motivații noi (“Dar dacă ai vrea să…?”)* - *explorează sensul gestului și al acțiunii în raport cu intenția în situație („Ce gând a stat în spatele* o *acestui gest?”, „Am înțeles?”, „Am crezut?);* - *exersează necesitatea replicii/gestului testând intenții și motivații noi (“Dar dacă ai vrea să…?”)*

CG3. ***Dezvoltarea mijloacelor de expresie specifice artei actorului în situații scenice diverse***

CS 3.1 Exersarea mijloacelor proprii de expresie vocală, utilizându-le în toate contextele de învățare
- *antrenează constant aparatul fono-respirator în cadrul jocurilor și exercițiilor care implică verbalitate („Dârli-da”, “Hip-Hep”, “Samurai” cu variații pe toate vocalele)* - *explorează și exersează modificarea organică a vorbirii în funcție de logica internă a textului – în jocuri, exerciții, scene de complexitate medie;* - *explorează libertatea de expresie și capacitarea posibilităților vocale în cadrul exercițiilor cu text;* - *aplică tehnici deprinse la disciplina Dicție (paralelă pe orizontală) în cadrul exercițiilor simple sau complexe testate la disciplina Arta actorului.*
CS 3.2 Exersarea mijloacelor proprii de expresie corporală, utilizându-le în toate contextele de învățar
- *aplică constant, diversificat și tot mai controlat, încălzirea fizică pentru a asigura disponibilitatea și flexibilitatea corporală în timpul lucrului;* - *aplică setul de exerciții pentru antrenamentul fizico-motric: exerciții pentru fiecare segment corporal executate la sol sau în poziție verticală (forță și mobilitate);* - *aplică setul de exerciții pentru eliminarea deprinderilor posturale greșite;* - *își exersează (prin intermediul mișcării browniene pe fond muzical) auzul muzical și ritmicitatea;*

- *dezvoltă perseverent prin exerciţii specifice potenţialul motric pentru a atinge obiectivul modificării organice;* - *aplică tehnici deprinse la Euritmie (paralelă pe orizontală) în cadrul lucrului în atelierul de arta actorului.*

CG4. ***Manifestarea autonomiei artistice, responsabilităţii şi eticii profesionale în procesul de creație individuală și colectivă***

CS4.1 Participarea activă, cooperantă şi responsabilă în activitățile teatrale de grup, respectând sarcinile și regulile de lucru
- asumă structura atelierului teatral şi regulile interne; - exersează participarea şi coordonarea activităţii prin consens *(„Acordul colectiv”, „Individul şi grupul” – Viola Spolin)* - agreează împărţirea sarcinilor în cadrul grupului de lucru; - realizarea unui „Plan de atelier/Plan de repetiție”: elevii își notează sarcinile zilnice și verifică implicarea fiecăruia în îndeplinirea lor. - ajută la conştientizarea şi discutarea comportamentelor constructive, dar şi a celor care perturbă activităţile atelierului de arta actorului. - asumă principiul „concesie şi cooperare” pentru eficienţa activităţii individuale şi de grup şi pentru crearea condiţiilor propice apariţiei nivelului artistic.
CS 4.2 Susținerea partenerului în procesul de lucru comun
- înţelege faptul că că teatrul este o artă colectivă *(„Teatrul este întotdeauna NOI, niciodată EU”, Viola Spolin)* şi că activităţile teatrale implică colaborarea şi comunicarea între partenerii implicaţi pentru rezolvarea sarcinilor de lucru; - exersează încrederea în parteneri prin intermediul seriei *Jocuri de încredere („Scândura”, „Purtarea pe braţe”, „Cursa”)* şi prin Jocuri de echilibru; - deprinde – în cadrul jocurilor şi antrenamentelor – elemente de autoprotecţie şi protecţie a partenerului (fizică şi psiho-emoţională).

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Mecanismul acțiunii scenice	Jocuri teatrale, exerciţii de arta actorului şi scene de doi parteneri de întindere medie (1–2 pagini), pentru a exersa: • structura acțiunii – scop, obstacol/conflict, mijloc, rezultat; coerenţă logică; continuitate şi implicare scenică; • legătura cauză-efect în comportamentul scenic; • capacitatea procesuală (continuarea firească a comportamentului scenic), implicarea în situaţie; • se pun bazele procesualităţii scenice: încasare, prelucrare, opţiune, acţiune.
Expresivitatea corporală și emoțională	Jocuri teatrale, exerciţii de arta actorului, scene de doi parteneri de întindere medie (1–2 pagini) şi sesiuni de antrenament, pentru a exersa: • respiraţia scenică, rostirea, frazarea, pauza logică; • proiecția vocală; • coordonarea corporală: gest semnificativ, intensitatea (intenţiei, motivaţiei), energie, relaţie expresivă; • extinderea controlului corporal şi emoțional – devine instrument pentru acțiune scenică motivată.

Domenii de conținut	Conținuturi
Relația scenică	Jocuri teatrale, exerciţii de arta actorului şi scene de doi parteneri de întindere medie (1–2 pagini), pentru a exersa: • parteneriatul scenic; • ascultarea și reacția organică; • abordarea conflictului, a raporturilor scenice;
Tehnici ale artei actorului aplicate	Exerciţii de arta actorului şi scene de doi parteneri de întindere medie (1–2 pagini), pentru a exersa: • Acțiunea fizică; Magicul Dacă (Stanislavski) • Eu în situaţia dată (Stanislavski, Cojar) • Spontaneitatea (Viola Spolin) • Ascultarea, preluarea (Viola Spolin, Cojar) • PDC (Viola Spolin) • Procesualitatea (Viola Spolin, Cojar) • Imaginaţia (Stanislavski, Cojar) • Imaginația și gestul psihologic (Michael Chekhov) • Ascultarea, spontaneitatea, memoria afectivă (Meisner) • Relația actor – partener – public „Fără partener nu există joc.” (Spolin) • Eu, nu un Personaj (Spolin, Cojar); „Toate personajele sunt în noi.” (Cojar) • „ACTOR=OM” (Cojar) • Evitarea Cum-ului (duşman al spontaneităţii, al creativităţii) (Spolin, Cojar) • Proces, transformare, modificare (Viola Spolin) • Relaţia cu spaţiul (Declan Donnellan) • Energia și prezența (Grotowski, Barba)
Analiza dramatică	Sesiuni de lectură ghidată • selectarea unor piese reprezentative din dramaturgia universală şi românească pentru realizarea unor lecturi ghidate cu scopul înţelegerii aprofundate a subiectului, ariei problematicii umane, relaţiilor dintre personaje. • analiza vizează identificarea structurii interne a textului, dată de momentele subiectului – expoziţiune, intrigă, desfăşurarea acţiunii, punctul culminant, deznodământul –, şi observarea structurii externe (organizarea pe acte/secţiuni, interludii, etc.). • se va discuta tema principală şi mesajul piesei; dacă este cazul, li se va explica elevilor înainte de lectură contextul socio-istoric. • profesorul şi elevii vor lectura piesa împreună asumându-şi prin rotaţie diferite roluri, unul dintre elevi citind didascaliile. • profesorul şi elevii vor explora ghidat, pas cu pas, motivaţiile personajelor, intenţiile lor, evoluţia relaţiilor dintre personaje, pentru a desluşi sensurile profunde ale operei literare (şi a se acomoda cu o analiză ce merge dincolo de şabloanele analizei literare sau de percepţia “la prima mână”).
Etica și colaborarea creativă	Sesiuni de evaluare formativă pentru a consolida: • spiritul de echipă,disciplina de lucru, coordonarea scenică, responsabilitatea artistică; • protecţia partenerului şi autoprotecţia. • atitudinea deschisă (lipsită de prejudecăţi) şi feedbackul colegial constructiv.

CLASA a XI-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 ***Exersarea principiilor de bază ale comportamentului scenic în mod conștient și autentic***

CS 1.1 Exersarea constantă a jocului teatral dezvoltând abilităţile individuale şi lucrul în echipă
- *exersează constant şi creativ, prin intermediul jocurilor teatrale capacitatea de implicare în rezolvarea problemelor de rezolvat, urmărirea Punctului de concentrare (PDC), procesualitatea;* - *menţine disponibilitatea exersată anterior;* - *aplică şi variază creativ regulile jocului, funcţionând organic în structura acestora;* - *îşi asumă, pe rând, rol de jucător sau de lider în cadrul jocului teatral;* - *urmăreşte constant PDC (odată cu creşterea capacităţii de concentrare)* - *preia indicaţiile pe parcurs şi produce reglaje* - *susţine miza şi se implică total în atingerea scopului jocului;* - *se deplasează conştient şi adecvat în spaţiu, exersându-şi constant orientarea.*
CS 1.2 Exersarea creativă a instrumentelor artei actorului dezvoltându-le prin jocuri şi exerciţii specifice
- *exersează constant abilitățile psiho-cognitive (memoria, atenția, limbajul, percepția, raționamentul, rezolvarea problemelor și luarea deciziilor) prin intermediul jocurilor teatrale: exerciţii cu dificultate sporită (față de anii anteriori) pentru antrenarea memoriei, exerciții de atenție și concentrare, jocuri de observare în perechi;* - *exersează preluarea şi ascultarea activă prin intermediul simţurilor (senzorialitate conştientă şi jocuri de oglindire avansate, în perechi);* - *exersează constant implicarea şi ajustarea energetică („Boom-Pac”, „Samurai”, „Ninja”, „Dârli da”);* - *dezvoltă abilităţi de autoevaluare şi oferă feedback colegial echilibrat, constructiv;* - *exersează urmărirea PDC şi rezolvă procesual (una câte una, fără anticipare) temele jocului. Poate lucra cu mai multe PDC-uri – succesive sau simultane.*
CS 1.3 Exersarea coordonării cu grupul de lucru în exerciţii cu grad sporit de dificultate
- *exersează coordonarea şi sincronizarea efectuând:* - *Jocuri de dispunere spaţială cu grad sporit de dificultate* - *Jocuri de coordonare cu grad sporit de dificultate (şi viteză superioară)* - *Jocuri de sincronizare („Paşii sincron”, variante cu dificultate sporită şi eliminare la greşeală)*

CG2. ***Experimentarea rolului (prin prisma conceptului „Actor = Om”) obținând comportamente scenice justificate, coerente, autentice***

CS 2.1 Analizarea aprofundată a textului dramatic pentru a-i identifica structura și valoarea gnoseologică

- *participă la lecturi ghidate, realizate de tot grupul, cu scopul înțelegerii aprofundate a subiectului, ariei problematicii umane, relațiilor dintre personaje, structurii piesei;* - *explorează ghidat, pas cu pas, motivațiile personajelor, intențiile lor, evoluția relațiilor dintre personaje, pentru a desluși sensurile profunde ale operei literare (și a se acomoda cu o analiză ce merge dincolo de șabloanele analizei literare);* - *explică conflictul principal, identificând motivațiile personajelor;* - *identifică în subiectul piesei momentele de decizie-transformare-evoluție, înțelegând structura internă și externă;* - *analizează „rostul" unui rol în construcția dramatică și înțelege că și rolul asumat la atelierul de arta actorului are, de asemenea, un „rost" și o misiune în desfășurarea subiectului pe care trebuie să le descopere;* - *lecturează din inițiativă proprie piese de teatru, scenarii dramatice sau de film, etc;* - *vizionează/audiază, independent sau împreună cu colegii, spectacole de teatru profesionist, teatru radiofonic sau adaptări pentru televiziune.* - *vizionează adaptări cinematografice și ecranizări ale unor opere literare celebre pentru conturarea culturii generale.*
CS 2.3 Exersarea mecanismului logic specific pentru a realiza un proces scenic autentic
- *exersează pe scene de doi parteneri de întindere medie (1–2 pagini) din dramaturgia clasică și contemporană;* - *aplică principiul „EU în situația dată" pentru a parcurge traseul psihologic determinat de acțiune;* - *integrează în procesul de lucru conceptul „ACTOR=OM";* - *explorează procesualitatea scenică și senzorialitatea conștientă, creând terenul propice pentru apariția modificărilor organice;* - *experimentează concret și personal situațiile scenice; modificările sunt determinate de motivații și intenții, nu de text; (de la structura formală a textului la experimentarea conținuturilor psiho-emoționale).* - *experimentează modificări organice determinate de alt mod de gândire (exerciții de tip „Grilă de gândire"); procesul de lucru este bazat pe experimentare – testare și reluare (nu „refacere").*

CG 3. ***Dezvoltarea mijloacelor de expresie specifice artei actorului în situații scenice diverse***

CS 3.1 Dezvoltarea mijloacelor proprii de expresie vocală, antrenându-le în toate contextele de învățare
- *antrenează aparatul verbo-vocal prin exerciții de vorbire pe efort, suprapunerea cu jocuri teatrale ce presupun angajament vocal („Help","Hip-Hep", "Samurai" cu variații pe toate vocalele);* - *exersează lucrul pe tempo colectiv: coordonarea respirației și energiei de grup: „Corul" (exerciții de adresare în cor; fragmente de dialog din piese de tipul: „Răzvan și Vidra" de B.P. Hașdeu sau /monologuri/dialoguri din teatrul antic);* - *antrenează modificarea organică a vorbirii în funcție de logica internă a textului;* - *Exerciții pe scene conflictuale de complexitate medie; se schimbă circumstanțele pentru a testa modificarea expresiei vocale (deodată cu parcurgerea situației): UNDE – acasă, biserică, spital, parc, etc.; la ce distanță?; CE – diverse acțiuni; lucrul concret cu obiectul; DE CE – se aleg motivații diferite; CU CE SCOP – se aleg finalități diferite;* - *se testează modificările firești care apar în urma modificărilor circumstanțelor.* - *își exersează posibilităților vocale în cadrul exercițiilor cu text;*
CS 3.2 Dezvoltarea mijloacelor proprii de expresie corporală, utilizându-le în toate contextele de învățare
- *aplică constant, diversificat și autonom, încălzirea fizică pentru a asigura disponibilitatea și flexibilitatea corporală în timpul lucrului;* - *aplică și îmbogățește setul de exerciții pentru antrenamentul fizico-motric (sol și verticală; forță și mobilitate);* - *dezvoltă deprinderea autocorecției posturale;* - *își exersează (prin dans și mișcare corporală) auzul muzical și ritmicitatea;* - *își dezvoltă constant potențialul motric pentru a atinge obiectivul modificării organice.*

CS 3.3 Dezvoltarea premiselor antrenamentului psiho-emoţional specific actorului
- *dezvoltă mijloacele de expresie specifice artei actorului utilizându-le în situaţii scenice diverse* - *aplică exerciţii de sincron colectiv (dezvoltă capacitatea de intra în flow-ul energetic al grupului, de a prelua energia partenerilor; „Metamorfoza” - ou, omidă, crisalidă, fluture);* - *explorează expresivitatea emoţională şi accesarea potenţialului de vulnerabilitate („Pătratul emoţiilor”„Asta-mi aduce aminte de…”).*

CG 4. ***Manifestarea autonomiei artistice, responsabilităţii şi eticii profesionale în procesul de creaţie individuală şi colectivă***

CS 4.1 Organizarea procesului de lucru pentru realizarea unui moment scenic individual sau colectiv, colaborând empatic şi constructiv
- *dobândeşte, cu sprijinul profesorului, capacitatea de a-şi gestiona eficient timpul pentru exersarea scenelor proprii de-a lungul semestrului;* - *este parte activă în evaluarea colectivă; aceasta facilitează reglaje şi autoreglaje;* - *îşi autoevaluează obiectiv, reflectându-se în evaluarea colegilor, aportul la exerciţii şi rezolvarea sarcinilor de lucru;* - *oferă un feedback reciproc bine structurat şi constructiv;.* - *dobândeşte exerciţiul susţinerii partenerului (de ex.: prin continuarea sau reluarea scenei în momente când se produc blocaje; prin pregătirea spaţiului şi a recuzitei necesare în scenă);* - *participă în mod activ și cooperant în activitățile scenice de grup, respectând sarcinile și regulile de lucru (învăţarea la timp a textului; pregătirea echipamentului de lucru);* - *înţelege conceptul de „disciplină artistică”.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Textul dramatic abordat prin prisma autenticităţii	Jocuri teatrale, exerciţii de arta actorului şi scene de doi parteneri de întindere medie (1–2 pagini), pentru a experimenta: • situația scenică: UNDE, CINE, CE, DE CE, CU CE SCOP • relaţia text-context; text-subtext, intenție-realizare • conceptul de adevăr scenic (justeţea şi adecvarea la situaţie; lipsa prejudecăţilor/şabloanelor) • modificarea organică, transformarea/evoluţia psihologică
Tehnici şi principii ale artei actorului aplicate (în curs de experimentare-integrare)	Exerciţii de arta actorului şi scene de doi parteneri de întindere medie (1–2 pagini), pentru a exersa: • Acțiunea fizică; Magicul Dacă (Stanislavski) • Eu în situaţia dată (Stanislavski, Cojar) • Spontaneitatea (Viola Spolin) • Ascultarea, preluarea (Viola Spolin, Cojar) • PDC (Viola Spolin) • Procesualitatea (Viola Spolin, Cojar) • Imaginaţia (Stanislavski, Cojar) • Imaginația și gestul psihologic (Michael Chekhov) • Ascultarea, spontaneitatea, memoria afectivă (Meisner) • Relația actor – partener – public;„Fără partener nu există joc.” (Spolin) • Eu, nu un Personaj (Spolin, Cojar); „Toate personajele sunt în noi.” (Cojar) • „ACTOR=OM” (Cojar) • Evitarea Cum-ului (duşman al spontaneităţii, al creativităţii) (Spolin, Cojar)

Domenii de conținut	Conținuturi
	• Proces, transformare, modificare (Viola Spolin) • Potenţialul de vulnerabilitate (Cojar) • Relaţia cu spaţiul (Declan Donnellan) • Energia și prezența (Grotowski, Barba) • Procesul, nu rezultatul (Viola Spolin)
Analiza dramatică	Sesiuni de lectură ghidată: • selectarea unor piese reprezentative din dramaturgia universală şi românească pentru realizarea unor lecturi ghidate cu scopul înţelegerii aprofundate a subiectului, ariei problematicii umane, relaţiilor dintre personaje. • analiza vizează identificarea structurii interne a textului, dată de momentele subiectului – expoziţiune, intrigă, desfăşurarea acţiunii, punctul culminant, deznodământul –, şi observarea structurii externe (organizarea pe acte/secţiuni, interludii, etc.). • se va discuta tema principală şi mesajul piesei; dacă este cazul, li se va explica elevilor înainte de lectură contextul socio-istoric. • profesorul şi elevii vor lectura piesa împreună asumându-şi prin rotaţie diferite roluri, unul dintre elevi citind didascaliile. • profesorul şi elevii vor explora ghidat, pas cu pas, motivaţiile personajelor, intenţiile lor, evoluţia relaţiilor dintre personaje, pentru a desluşi sensurile profunde ale operei literare (şi a se acomoda cu o analiză ce merge dincolo de şabloanele analizei literare sau de percepţia “la prima mână”). • exerciţiul lecturii stimulează autonomia şi gândirea critică a elevului.
Expresivitatea integrată	Jocuri teatrale, exerciţii de arta actorului, scene de doi parteneri de întindere medie (1–2 pagini) şi sesiuni de antrenament, pentru a experimenta: • rostirea scenică şi proiecţia vocală; sunet semnificativ • gestul semnificativ, energia şi ritmul scenic • prezenţa scenică • relaţia corp–voce–emoţie
Etica și profesionalismul artistic	Sesiuni de evaluare formativă pentru a încuraja consolidarea profilului etic: • disciplina de lucru/disciplina artistică • spiritul de echipă – concesie, cooperare, colaborare • responsabilitate artistică (asumare de roluri în sarcinile de grup) • autoprotecţia şi protecţia partenerului • atitudinea pozitivă şi feedbackul colegial constructiv.

CLASA a XII-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 ***Exersarea principiilor de bază ale comportamentului scenic în mod conştient şi autentic***

CS 1.1 Antrenarea autonomă şi creativă prin joc teatral a abilităţilor individuale dezvoltând munca în echipă
- *antrenează autonom parcurgerea procesuală a jocului teatral;* - *exersează capacitatea de implicare în rezolvarea problemelor de rezolvat* - *urmăreşte cu lejeritate PDC-uri multiple;* - *dezvoltă disponibilitatea exersată anterior; exersează o atitudine pozitivă consecventă faţă de sistemul de lucru şi fată de parteneri;* - *aplică autonom şi variază creativ regulile jocului, funcţionând organic în structuri noi;* - *îşi asumă, în mod flexibil şi cu responsabilitate, rol de jucător sau de lider în cadrul jocului teatral;* - *urmăreşte constant PDC (odată cu creşterea capacităţii de concentrare)* - *preia indicaţiile pe parcurs şi produce cu uşurinţă reglaje* - *susţine miza şi se implică total în atingerea scopului jocului.* - *se deplasează conştient şi autonom în spaţiu, dezvoltându-şi abilităţile de orientare şi autoplasare scenică.*
CS 1.2 Exersarea autonomă a instrumentelor artei actorului dezvoltându-le prin jocuri şi exerciţii specifice avansate
- *antrenează constant abilităţile psiho-cognitive prin exerciţii specifice pentru atenţie, memorie, concentrare, coordonare dobândind promptitudine, senzorialitate conştientă, reglare energetică justă;* - *dezvoltă abilităţi de autoevaluare şi oferă feedback colegial echilibrat, constructiv;* - *antrenează urmărirea mai multor PDC-uri şi poate coordona acţiunea verbală cu cea fizică;* - *dobândeşte capacitatea de a fi constant „în proces”.*

CG2. ***Experimentarea rolului (prin prisma conceptului „Actor = Om”) obținând comportamente scenice justificate, coerente, autentice***

CS 2.1 Analizarea aprofundată, autonomă, a textului dramatic pentru a-i identifica structura, mesajul și valoarea gnoseologică
- *participă la lecturi ghidate, realizate de tot grupul, cu scopul înțelegerii aprofundate a subiectului, ariei problematicii umane, relațiilor dintre personaje, structurii piesei;* - *analizează autonom motivaţiile personajelor, intenţiile lor, evoluţia relaţiilor dintre personaje, pentru a desluşi sensurile profunde ale operei literare (depăşind şabloanele analizei literare);* - *explică conflictul principal, identificând motivaţiile personajelor şi evoluţia lor;* - *identifică autonom momentele subiectului, transformarea pe care o aduce intriga, modificările ce apar din evoluţia conflictului, înţelegând structura internă şi externă a piesei;* - *identifică autonom „rostul” unui rol în construcţia dramatică, înţelegând că şi rolul asumat la atelierul de arta actorului are, de asemenea, un „rost” şi o misiune în desfăşurarea subiectului pe care trebuie să le descopere;* - *lecturează şi analizează autonom piese de teatru, scenarii dramatice sau cinematografice, etc;* - *selectează şi vizionează/audiază autonom spectacole de teatru profesionist, teatru radiofonic sau adaptări pentru televiziune;* - *vizionează autonom adaptări cinematografice şi ecranizări ale unor opere literare celebre pentru conturarea unei culturi de specialitate.*
CS 2.2 Operarea (transversală) cu conceptul esenţial în teatru „ACTOR=OM”

- *exersează pe scene de doi parteneri (de 1–3 pagini) sau fragmente mai mari, cu mai multe personaje, selectate din dramaturgia clasică și contemporană şi coagulate într-un proiect al clasei;*
- *aplică principiul „EU în situaţia dată” pentru a parcurge traseul psihologic determinat de acţiune;*
- *explorează procesualitatea scenică şi senzorialitatea conştientă, testând sau chiar realizând modificări organice (experimentare intuitivă şi parcurs conştient totodată);*
- *exersează parcursul intenţional în exerciţii de tipul: „Cu ce scop intru?” – “Ce vreau să obţin?”;*
- *identifică corect şi experimentează „rostul” rolului propriu în construcţia dramatică; asumă/integrează în procesul de lucru conceptul „ACTOR=OM”; procesul de lucru este bazat pe experimentare (testare şi reluare, nu „refacere”; „ediţie”, nu „repetiţie”).*

CG3. ***Dezvoltarea mijloacelor de expresie specifice artei actorului în situații scenice diverse***

CS 3.1 Integrarea scenică a expresiei vocale

- *antrenarea constantă a aparatului fono-respirator prin jocuri şi exerciţii care implică rostire pe efort;*
- *aplică, sub coordonarea profesorului: exerciţii de respiraţie controlată; exerciţii de supra-articulare (lectură cu voce tare, supra-articulând); exerciţii de volubilitate (lectură cu voce tare pentru câştigarea fluenţei); un exerciţiu de cor antic.*
- *antrenează şi susţine tehnic modificarea organică a vorbirii în funcţie de logica internă a textului (texte de forţă, conflict);*
- *antrenează libertatea de expresie şi capacitează posibilităţile vocale în cadrul lucrului scenelor/proiectelor (utilizarea abilităţilor muzical-interpretative vocale şi/sau instrumentale);*

CS 3.2 Integrarea scenică a expresiei corporale

- *aplică constant, diversificat şi autonom, încălzirea fizică pentru a asigura disponibilitatea şi flexibilitatea corporală în timpul lucrului;*
- *aplică şi îmbogăţeşte setul de exerciţii pentru antrenamentul fizico-motric (sol şi verticală; forţă şi mobilitate);*
- *aplică autonom autocorecţia posturale;*
- *îşi exersează (prin dans, mişcare corporală, jocuri ritmice – coduri de paşi) auzul muzical și ritmicitatea; îşi dezvoltă constant potenţialul motric pentru a atinge obiectivul modificării organice;*

CS 3.3 Dezvoltarea integrată a antrenamentul psiho-emoţional specific actorului

- *dezvoltă mijloacele de expresie specifice artei actorului utilizându-le în scene şi proiecte artistice de complexitate sporită;*
- *explorează expresivitatea corporală integrată (gest, atitudine, ritm, direcție, ton) pentru a comunica intenţiile scenice (exerciţii de conflict: „Vreau-Nu vreau” cu şi fără vorbe);*
- *accesează potenţialul de vulnerabilitate în contexte scenice diverse.*

CG4. ***Manifestarea autonomiei artistice, responsabilității şi eticii profesionale în procesul de creație individuală și colectivă***

CS 4.1 Organizarea procesului de lucru pentru realizarea scenelor sau a proiectului colectiv

- *dobândeşte autonomie artistică: elevul îşi desfăşoară procesul de învăţare în colaborare cu profesorul şi sub îndrumarea sa, dar fără să fie dependent de el.*
- *îşi exersează autonomia administrativă şi abilităţile de antreprenoriat (elevul este ghidat către organizarea şi gestionarea propriilor proiectele artistice);*
- *dobândeşte capacitatea de a-şi gestiona eficient timpul pentru exersarea scenelor proprii de-a lungul semestrului;*
- *dezvoltă capacitatea de a programa şi organiza repetiţii, întâlniri cu invitaţi, vizionări de spectacole, filme;*
- *participă activ la evaluarea individuală şi a grupului; se produc reglaje şi autoreglaje (în raport cu*

sarcinile interne; în raport cu publicul); *- consolidează capacitatea de autoevaluare;* *- integrează conceptul de „disciplină artistică”.*
CS. 4.2 Integrarea atitudinii profesioniste în procesul de lucru
- respectă programul; punctualitate, grijă față de spațiul scenic; *- asumă ideea că procesul de lucru presupune întotdeauna responsabilitate şi rigoare morală, şi uneori confidențialitate;* *- exersează autoprotecţia şi protecţia partenerului;* *- asumă principii precum incluziunea, egalitatea de şanse, colaborarea;* *- evitarea comportamentele toxice, nocive sau lipsite de etică;* *- se autoevaluează autonom la finalul proiectului în ce priveşte rezolvarea sarcinilor personale.* *- dobândeşte o atitudine pozitivă consecventă faţă de sistemul de lucru şi este deschis către o varietate* *de sarcini didactice („se bucură” de proces).*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Textul dramatic abordat prin prisma autenticităţii	Exerciţii de arta actorului, scene de doi parteneri de 1–3 pagini sau fragmente mai mari, cu mai multe personaje, selectate din dramaturgia clasică și contemporană şi coagulate într-un proiect al clasei. Se utilizează instrumentele artei actorului: • situația scenică • relaţia text-context; text-subtext, intenție-realizare • procesualitatea scenică • scopul • modificarea organică, transformarea/evoluţia psihologică • rolul = „rostul” în situaţia scenică
Tehnici şi principii ale artei actorului integrate	Exerciţii de arta actorului, scene de doi parteneri de 1–3 pagini sau fragmente mai mari, cu mai multe personaje, selectate din dramaturgia clasică și contemporană şi coagulate într-un proiect al clasei. Se utilizează instrumentele artei şi pedagogiei teatrale, la nivelul de înţelegere, experimentare şi integrare specific vârstei şi dezvoltării psiho-fizice şi emoţionale a elevilor. Se va ţine seamă, mai cu seamă de principiul: „Procesul, nu rezultatul” (Viola Spolin)
Analiza dramatică	Sesiuni de lectură ghidată pentru a desluşi sensurile profunde ale operei dramatice: • selectarea unor piese reprezentative din dramaturgia universală şi românească pentru realizarea unor lecturi ghidate cu scopul înţelegerii aprofundate a subiectului, ariei problematicii umane, relaţiilor dintre personaje. • analiza vizează identificarea structurii interne a textului, dată de momentele subiectului – expoziţiune, intrigă, desfăşurarea acţiunii, punctul culminant, deznodământul –, şi observarea structurii externe (organizarea pe acte/secţiuni, interludii, etc.). • se va discuta tema principală şi mesajul piesei; contextul socio-istoric. • profesorul şi elevii vor lectura piesa împreună asumându-şi prin rotaţie diferite roluri, unul dintre elevi citind didascaliile.

Domenii de conținut	Conținuturi
	• exerciţiul lecturii stimulează autonomia şi reflecţia artistică, exersează gândirea critică a elevului; antrenează autonomia şi reflecția artistică.
Expresivitatea integrată	Jocuri teatrale, exerciţii de arta actorului, scene de doi parteneri de întindere medie (1–3 pagini) şi sesiuni de antrenament, pentru a experimenta: • rostirea scenică şi proiecţia vocală • gestul semnificativ, energia şi ritmul scenic • prezenţa şi expresivitatea scenică • relaţia corp–voce–emoție
Etica integrată și profesionalismul artistic	Sesiuni de evaluare formativă pentru a încuraja consolidarea profilului etic al elevului. • disciplina de lucru/disciplina artistică • spiritul de echipă – concesie, cooperare, colaborare • responsabilitate artistică (asumare de roluri în sarcinile de grup) • autoprotecţia şi protecţia partenerului • atitudinea pozitivă consecventă fată de grup şi feedbackul colegial constructiv • flexibilitatea şi deschiderea către experimentarea unor noi teme/perspective/idei.

SUGESTII METODOLOGICE

Sugestiile metodologice au rolul de a orienta cadrul didactic în aplicarea programei școlare pentru proiectarea și derularea la grupă a activităților de predare-învățare-evaluare, în concordanță cu specificul disciplinei de specialitate ***Arta actorului***.

Construirea demersului didactic pornind de la această programă presupune urmărirea unui *plan de studiu evolutiv, de la simplu la complex*. Conţinuturile sunt tot atâţia paşi spre un sistem de predare urmând o metodă cumulativă.

Se va ţine cont de *progresia curriculară*: programele şcolare dedicate fiecărui an de studiu vor fi studiate ***observând coerența curriculară verticală*** (IX → X → XI → XII).

Elevul nu „învață să joace", ci învață **să fie prezent** şi **implicat** în sarcina didactică. El va trăi cu autenticitate experienţa oferită de tehnicile teatrale, va dezvolta abilităţi şi va acumula competenţe într-un mod plăcut. Din acest exerciţiu al autenticității se va naşte mai târziu elevul-actor creator. Obiectivul principal nu este performanța scenică, ci **dezvoltarea principalelor instrumente de bază ale artei actorului**: atenția, concentrarea, imaginația, prezența, ascultarea și reacția, implicarea ș.a.m.d.

Profesorul are rolul unui ghid perceptiv: îl ajută pe elev să descopere ce înseamnă „a fi prezent", „a asculta", „a acționa cu sens". Totul se construieşte prin **experiență directă**, nu prin demonstrație teoretică.

"Temele de exerciţiu, rolul, sunt convenţii, sisteme semiotice (texte) ce se comunică literal, pe care actorul şi le asumă şi, prin imaginaţia substitutivă, le transformă în sisteme materiale, în realitate sensibilă, concretă, obiectivă şi dinamică, exprimată comportamental. Acesta este, spus foarte simplu, primul nivel al miracolului scenic, ce constituie obiect de experimentare în atelierul de arta actorului." (Ion Cojar, *O poetică a artei actorului*, 2025, p. 12)

1. Principii metodologice

Învățarea experiențială

Jocul este mediul ideal de dezvoltare a spontaneității, curajului și relaționării.

„Teatrul şi arta autentică a actorului sunt jocuri…." (Cojar, 2025, p. 76)

- Se folosesc jocuri şi exerciții care dezvoltă atenția, imaginația și reacția autentică.
- Se învaţă prin experimentare proprie, prin testare. (drumul corect este: Gând-emoţie/Gândire-corporalizare);
- Parcursul psihologic şi acţional al unei scene se poate intui din lectura dramaturgiei, dar se descoperă numai prin experimentarea directă cu partenerul.
- Eroarea devine sursă de descoperire, nu motiv de sancțiune; mai mult: nu există „eroare": fiecare etapă de lucru are importanţa ei în procesul de învăţare.

Exersarea prezenței

- Se lucrează constant pe „a fi aici și acum": exerciții de ascultare, privire, contact vizual, respirație conștientă.

Exersarea creativității

- Aptitudinile creative sunt perfectibile conform studiilor din psihologie. Dezvoltarea creativității în adolescență generează rezultate excelente în activitatea şi existenţa fiecărui elev**.**

Dezvoltarea capacității de relaționare directă cu partenerul

- Fiecare exercițiu implică cel puțin o formă de interacțiune („a da" și „a primi")

Simțul adevărului scenic

- Elevii trebuie să înțeleagă practic diferența între „a imita" și „a fi" sau între „a face" şi „a exista" (Viola Spolin, Ion Cojar).
- Profesorul încurajează observarea reacțiilor autentice, a modificărilor organice.

Iniţiativa creativă
- Profesorul va încuraja iniţiativa creativă (exersarea unor antrenamente specifice la propunerea elevilor, testarea unor jocuri noi, scrierea de către elevi, individual sau în colaborare, a unor scene pentru studiu).

Reflecția ghidată
- În timpul şi după finalizarea activităţilor are loc feedbackul.
- Feedbackul este constant şi, cu toate acestea, trebuie să fie minim invaziv.

Etica procesului de învăţământ
Se cultivă respectul față de partener, profesor, spațiu şi timp; punctualitatea şi disciplina asumată sunt considerate condiţii de bază ale atelierului de arta actorului.
Se respinge orice formă de competiție distructivă, ironie, discriminare sau comportament neetic.
Se promovează atitudinea de respect față de cei din jur.

2. Organizarea activității
- ***Orele se structurează*** pe:
- antrenamentul specific artei actorului (încălzire vocală şi corporală);
- jocuri teatrale, exerciții/studii, exerciţii de relaţie ş.a.
- scene de doi (se pot aborda şi acte sau piese scurte)
- scene colective (se pot aborda şi acte sau piese)
- reflecție și discuție finală.
- ***Tematica:*** se pot utiliza fragmente din dramaturgia clasică, modernă şi contemporană, în acord cu dezvoltarea psiho-somatică şi cognitiv-emoţională a elevilor; fragmente rezultate prin scriere creativă.
- ***Spațiul scenic*** trebuie să fie liber (laborator scenic flexibil, fără bănci), sigur, adaptabil pentru exerciții de mișcare/cu deplasare în grup, scenele minimaliste (cu decor minim, cu obiectele necesare la început şi doar cele semnificative la final). În această etapă este necesar accesul la mijloace tehnice simple (lumini, sunet).
- Activitatea de-a lungul anului şcolar va fi împărţită *modular*, pe teme de studiu care pot avea durate diferite, adecvate obiectivelor pedagogice. Fiecare modul se va încheia cu o ***prezentare publică.***
- Fiecare din cei 4 ani de studiu se finalizează printr-un ***examen practic***. Profesorul, de comun acord cu elevii, stabileşte dacă prezentarea cu public va fi făcută în cadrul restrâns al clasei sau într-un cadru şcolar/artistic mai larg. În orice caz, contactul cu publicul este constant şi este o sursă valoroasă de învăţare (autoevaluare, reglare, consolidare).
- Sunt recomandate participările la Olimpiadele naţionale.
- *Resurse:*
- va fi utilizată observaţia structurată şi cea nestructurată, cu scopul de a pune în evidenţă aspectele pe care elevii le observă în mod predilect, în funcţie de propriile interese sau de experienţa anterioară.
- materiale auxiliare: texte dramatice scrise de elevi, biografii artistice, articole despre actori şi regizori, caiete de studiu, caiete de repetiții, filme documentare despre procesul scenic, cărţi de teorie teatrală, fragmente din manuale reprezentative ş.a.
- activitățile pot fi completate prin ateliere cu invitați (actori, regizori, workshop-uri susţinute de pedagogi teatrali), pentru a expune elevii la o diversitate de perspective profesionale.
- colaborările cu celelalte discipline ale specializării vor consolida o viziune integrată asupra artei actorului.

Toate activitățile de predare-consolidare-evaluare vor respecta principiile didactice de bază, după cum urmează:
- Principiul intuiției sau unității dintre senzorial şi rațional;
- Principiul legăturii dintre teorie şi practică;
- Principiul însuşirii conştiente şi active a cunoştinţelor;
- Principiul sistematizării şi continuității cunoştinţelor;
- Principiul accesibilității cunoştinţelor sau respectării particularităților de vârstă;
- Principiul însuşirii temeinice a cunoştinţelor.

Demersul didactic specific disciplinei *Arta actorului* va fi eminamente practic şi va consta în:

- stabilirea unui *cadru de lucru pozitiv* încă de la început. Este vorba despre cadrul fizic, exterior şi despre atmosfera care trebuie creată pentru un mediu plăcut, relaxat, lipsit de tensiuni emoţionale inutile;
- asumarea unui mod de comunicare adecvată în relaţia profesor-elev: *Indicaţiile pe parcurs*, ca şi *evaluarea*, vor fi obiective, se va evita etichetarea; pedagogia teatrală este o pedagogie a încurajării, o pedagogie fluidă care-şi adaptează cerinţele caracteristicilor unice ale individului şi ale grupului său de lucru. Este important ca profesorul să acorde feedback permanent pentru a evidenţia progresul elevului, să încurajeze exprimarea ideilor, a argumentelor personale şi să aprecieze şi alte metode de rezolvare a problemelor decât cele previzibile/cunoscute.
- optimizarea dezvoltării fizice, psihice şi afective, prin dezvoltarea capacităţilor motrice generale, prin dezvoltarea expresivităţii vocale şi corporale, prin formarea unui cadru de expresie emoţională şi cognitivă (ce simt şi ce gândesc elevii), cu scopul de a dezvolta personalităţi armonioase şi originale.
- accesibilitate: profesorul va facilita *înţelegerea* situaţiilor şi a relaţiilor dintre personaje.
- *formarea gustului artistic* prin exerciţiu constant, prin vizionări de piese şi filme, lecturi, audiţii, etc.; presupune o selecţie a materialului de lucru, evitarea banalităţii, a vulgarităţii, a locurilor comune sau a textelor ce conţin situaţii de violenţă extremă, brutalitate, etc.
- abordarea prin prisma principiului "Eu în situaţia dată". La acest nivel abordarea textelor propuse spre studiu la clasă se face din unghiul *CINE = EU*, iar pasul spre alteritate, dacă nu apare spontan, nu trebuie forţat (apare într-o etapă superioară).
- abordarea prin prisma principiului *Autenticităţii*. Metoda de lucru va fi în mod unitar "Magicul dacă" stanislavskian şi principiul "Eu în situaţia dată" (Ion Cojar). Procesele cerebrale trebuie să fie autentice, netrucate; senzorialitatea şi vulnerabilitatea emoţională vor fi solicitate constant ("Senzorialitate conştientă" – Viola Spolin; "Potenţialul de vulnerabilitate" Ion Cojar).
- se recomandă corelarea cu celelalte discipline (de exemplu, pentru conţinuturi se va face corelarea în mod special cu disciplina *Elemente de improvizaţie*; pentru dezvoltarea abilităţilor expresive cu disciplinele *Dicţie* şi *Euritmie*.)

Evaluarea

Pentru a contoriza procesul de evoluție a fiecărui elev, cadrul didactic va folosi evaluarea formativă.

Evaluarea inițială se face, în cadrul disciplinei *Arta actorului*, doar în măsura în care profesorul dorește să identifice nivelul de competențe al elevilor.

Evaluarea continuă**, formativă** este eminamente practică în cadrul orelor de la specializarea Arta actorului, focalizată pe competențele elevilor, introducând imediat rezultatele ei în fluxul educativ. Evaluarea formativă este internă și este axată pe *proces*, se face pe tot parcursul învățării, conform unui principiu de bază (Viola Spolin, *Improvizaţie pentru teatru*, 2025, p. 22 şi 44): *pe scenă, important este procesul, nu succesul*.

Evaluarea formativă urmărește două dimensiuni:

- Evaluarea cu rolul de a fixa învățarea, de a o sprijini și întări, urmărind și progresul elevilor (*assessment for learning*) – permite reflecția asupra modului de învățare a elevilor și oferă direcții de optimizare. Pentru aceasta, se recomandă metode colective, interactive, cu rol atât de evaluare (achiziții și progres), cât și de fixare și consolidare a rezultatelor învățării, având o importantă funcție de sprijin a grupului de elevi în învățare. Metodele vor fi cu precădere din sfera celor alternative și complementare, inclusiv sub formă de exerciții și jocuri cu scop evaluativ;
- Evaluarea cu rol de apreciere și evaluare a achizițiilor, în termeni de rezultate ale învățării – cunoștințe, abilități, atitudini, comportamente (*assessment of learning*). În acest scop, se utilizează autoevaluarea și interevaluarea (evaluarea colegială). Pentru evaluarea fiecărui elev, se recomandă metode de evaluare precum: activități practice, proiecte individuale și de grup. Este important ca profesorul să acorde feedback permanent pentru a evidenția progresul fiecărui elev, să încurajeze exprimarea ideilor, a argumentelor personale, expunerea și valorizarea produselor învățării.

Evaluarea *finală*, sumativă valorifică ambele dimensiuni (*assessment for learning* şi *assessment of learning*) şi poate avea forma elaborării unui proiect, a realizării unor activităţi în cadrul colectivului de elevi. Vor fi evaluate rezultatele obținute prin proiect, respectiv impactul acestuia în relaţie cu nivelul de atingere a obiectivelor, dar şi modul de lucru şi implicarea membrilor echipei, punând în valoare o componentă importantă a disciplinelor specializării *Arta actorului* – viaţa în grup, dinamica grupului şi procesele de grup

Evaluarea la disciplina Arta actorului trebuie să fie, aşadar, **formativă, descriptivă şi continuă**, nu doar sumativă (nota finală). Evaluarea **formativă** este bazată pe observaţie şi progres individual. În cadrul atelierelor de Arta actorului:

- un instrument foarte util sunt *Indicaţiile pe parcurs* (cnf. Viola Spolin) care implică un feedback dat chiar în timpul exerciţiului şi care intră imediat în fluxul rezolvării problemei.
- *criterii de bază sunt*: capacitate de înţelegere, implicare (disponibilitate), ascultare activă, atenție, concentrare (atenţia focusată prin intermediul PDC), încredere în sine (curaj, capacitate de testare), cooperare, disciplină artistică, asertivitate, responsabilitatea faţă de celălalt, gradul de prelucrare şi asumare al instrumentelor specifice artei actorului.
- fiecare *standard de învăţare* exprimă gradul de autonomie, coerență și reflecție artistică. Nivelul „înalt” nu implică doar talent sau alte date naturale, uneori greu de contorizat, ci capacitatea de experimentare (vezi Viola Spolin), integrarea conștientă a tehnicilor actoricești, asumarea disciplinei artistice.
- pe lângă *jocuri teatrale, exerciţii de arta actorului, scene şi proiecte, alte instrumente pedagogice sunt*: fișe de observație, feedback verbal/feedback colectiv, jurnale reflexive şi discuţii deschise pentru documentarea progresului.

În urma susținerii examenului de certificare a competențelor profesionale, absolventul secției de *Arta actorului*, poate avea în continuare ca şi în prezent, **calificarea** de ***Instructor de teatru***, cu posibilitatea de a putea profesa cu studii medii (conform CAEN: 85=Învățământ: 851-Învățământ preșcolar, 852- Învățământ primar, 8551- Învățământ recreativ –*Animator de timp liber,* 8552-Învățământ în domeniul cultural: teatru- *Instructor de teatru*, 8559- Alte forme de învățământ n.c.a., 900=Activități de creație şi interpretare artistică, 9001-Activități de interpretare artistică (spectacole)-*Organizator de spectacol,* 9002-Activități suport pentru interpretare artistică (spectacol)-*Referent artistic, Regizor de scenă/Regizor tehnic, Secretar de platou, Sufleur, Recuziter, Garderobier, Peruchier, Manipulant décor*, 9003-Activități de creație artistică-*Interpret*, *Prezentator, Crainic, Comentator, Speaker,* 9004-Activitate de gestionare a sălilor de spectacol-*Plasator, Supraveghetor sală,* 9329-Alte activități recreative şi distractive n.c.a., 9321-Bâlciuri şi parcuri de distracții).Pentru proiectarea activităților de învățare-consolidare-evaluare profesorul care predă disciplina ***Arta actorului*** poate folosi **bibliografia** propusă la sfârșitul acestui document, unde va regăsi resurse teoretice şi numeroase exemple practice. Disciplina ***Arta actorului*** contribuie la formarea profilului absolventului de liceu şi prevede finalitățile prin care elevul devine autonom şi creativ în învățare, deschis spre învățarea permanentă, încrezător în forțele proprii, capabil să susţină momente artistice individuale.

Disciplinele curriculum-ului de specialitate, practice şi teoretice, pentru specializarea *Arta actorului* contribuie la formarea profilului absolventului de liceu, în special a uneia din cele *opt competenţe-cheie*: ***competența de sensibilizare și exprimare culturală.*** Descriptorii-cheie specifici acestei competenţe sunt:

- Utilizează creativ elemente componente ale limbajului cultural-artistic;
- Investighează modul în care diferitele forme culturale prezintă, reprezintă şi transformă lumea, din perspectiva diversității culturale;
- Participă la procese creative la nivel personal şi de grup, identificând oportunităţi personale, sociale sau comerciale prin intermediul artelor şi a altor forme culturale.
- Se raportează etic şi responsabil la proprietatea intelectuală şi culturală. Promovează patrimonial material şi imaterial, naţional şi universal.

Disciplina *Arta actorului* contribuie, de asemenea, şi la formarea primei competenţe-cheie: ***competența de citire, scriere şi înțelegere a mesajului*** care este definită de descriptori precum: procesarea şi interpretarea unei variatăţi de texte și mesaje receptate în diverse situații de comunicare; aprecierea calității estetice a textelor receptate; capacitatea de a se adapta la diverse situaţii de comunicare şi de a exprima cu încredere informaţii, opinii, idei, sentimente; capacitatea de a argumenta

şi contraargumenta, în contexte formale şi nonformale; participarea responsabilă şi creativă la o diversitate de interacţiuni în contexte variate, inclusiv în noile media, respectând convenţiile de comunicare şi apreciind diversitatea culturală.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

- Apostol, Radu, *Teatrul ca metodă. Teatru educațional*, UNATC Press, Bucureşti, 2019.
- Ardelean, Ioan, *Trup, Vibratie si Coordonare, Voință si Concentrare, Editura* EIKON, București 2024.
- Aristotel, *Poetica*, Studiu introductiv, traducere şi comentarii de D.M. Pippidi, Univers Eciclopedic Gold, Bucureşti, 2011.
- Artaud, Antonin, *Teatrul şi dublul său* urmat de *Teatrul lui Séraphin* şi de *Alte texte despre teatru*, în româneşte de Voichiţa Sasu şi Diana Tihu-Suciu, postfaţă şi selecţia textelor de Ion Vartic, ediţie îngrijită de Marian Papahagi, Cluj-Napoca, Editura Echinox, 1997.
- Avramescu, Monica Delicia, *Defectologie și logopedie*, Editura Fundaţiei România de Mâine, Bucureşti, 2002.
- Banu, George, *Reformele teatrului în secolul reînnoirii*, Nemira, Bucureşti, 2011.
- Barba, Eugenio, *Casa în flăcări: despre regie și dramaturgie*, Nemira, Bucureşti 2012.
- Barba, Eugenio, *Teatru – singurătate, meșteșug, revoltă*, Nemira, Bucureşti, 2013.
- Barker, C., *Theatre Games, A New Approach to Drama Training*, Menthuen Drama, Londra, 2010.
- Berlogea, Ileana*, Teatrul şi societatea contemporană,* Editura Meridiane, Bucureşti, 1985.
- Béres, András: *Text şi spectacol,* Editura Academos, Târgu-Mureş*,* 2000.
- Berne, Eric, *Jocuri pentru adulți*, Ed. Amaltea, Bucureşti, 2002.
- Beţiu, Mihaela, *Actorul între normă şi abatere*, UNATC Press, Bucureşti, 2020.
- Beţiu, Mihaela, *Elemente de analiză a procesului scenic,* ediția a II-a. Colecţia *Educaţie teatrală*, UNATC Press & Universitaria Craiova, 2025.
- Beţiu, Mihaela, *Ghidul candidatului la actorie*, ediţia a II-a, Colecţia *Educaţie teatrală*, UNATC Press & Universitaria Craiova, 2025.
- Boal, Augusto, *Jocuri pentru actori și non-actori. Teatrul Oprimaților în practică*, Fundatia Concept, Bucureşti, 2005.
- Boldașu, Romina, *Despre expresivitate corporală în arta actorului*, UNATC Press, Bucureşti, 2019.
- Boantă, Adriana, *Experimentul artistic în practicile performative,* seria „Studia Artis", Editura UArtPress, Târgu-Mureș; Editura, Univesitaria, Craiova, 2025.
- Borş, Octavia Mihaela, *Teatru Forum. Ghid 2017*, Bucureşti, 2017.
- Brook, Peter, *Fără secrete. Gânduri despre actorie şi teatru*, traducerea Monica Andronescu, Editura Nemira, 2012.
- Brook, Peter, *Spaţiul gol*, traducerea Marian Popescu, Unitext, 1997.
- Cehov, Michael, *Către actori. Despre tehnica artei dramatice,* Caietele Bibliotecii UNATC nr. 2(16)/2014.
- Ciocşirescu, Thomas, *Curs de vorbire pentru actori şi formatori,* ediţia a IV-a. Colecţia *Educaţie teatrală*, UNATC Press & Universitaria Craiova, 2025.
- Cojar, Ion, *O poetică a artei actorului*, Colecţia *Clasici UNATC*, Ediţia a V-a, Bucureşti, UNATC Press & Paideia, 2025.
- Covătariu, Valeria, *Cuvinte despre cuvânt*. Târgu-Mureș: Casa de Editură „Mureș", 1996.
- Cucoş, Constantin, *Pedagogie*, Polirom, Iaşi, 2006.
- Crişan, Sorin, *Teatru și cunoaștere*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 2008.

- Darie, Bogdana, *Curs de arta actorului. Improvizația*, ediția a II-a. Colecţia *Educaţie teatrală*. UNATC Press & Universitaria Craiova, 2025.
- Darie, Bogdana; Sehlanec, Romina; Jicman, Andreea, *Arta teatrului pentru liceeni,* UNATC Press, Bucureşti, 2017.
- Darie, Bogdana; Sehlanec, Romina; Jicman, Andreea, *Jocuri teatrale de la A la Z,* UNATC Press, Bucureşti, 2018.
- Darie, Bogdana; Sehlanec, Romina; Jicman, Andreea, *Jocuri teatrale. Manual pentru clasele V-VIII,* UNATC Press & Universitaria Craiova, Bucureşti, 2025.
- Declan, Donnellan, *Actorul şi spaţiul,* trad. Carmen Stanciu, Fundaţia Culturală Camil Petrescu, Bucureşti, 2024.
- Declan, Donnellan, *Actorul şi ţinta,* trad. S. Stănescu şi I. Ieronim, Unitext, Bucureşti, 2006.
- Dobrea, Adelina-Georgiana, *Teatru Aplicat în procesul de integrare a refugiaților – copii și adolescenți*. Colecţia *Educaţie teatrală*. UNATC Press & Universitaria Craiova, 2025.
- Ghiţulescu, Mircea, *O panoramă a dramaturgiei române contemporane*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1984.
- Ene, Claudia, *Inserții psihologice în cunoașterea și dezvoltarea mecanismului logic specific de gândire în arta actorului.* Colecţia *Educaţie teatrală*. UNATC Press & Universitaria Craiova, 2025.
- Fleishman, Edwin A., Maureen E. Reilly, *Handbook of Human Abbilities. Definitions, measurements and job tasks requirements*, Bethesda, Management Research Institute, 1995.
- Gîlea, Marius, *Despre improvizație*, UNATC Press, 2018.
- Gîlea, Marius, *Primii paşi în arta actorului: curs practic*, Bucureşti, UNATC Press, 2017.
- Grotowski, Jerzy, *Spre un teatru sărac*, Editura Unitext, Bucureşti, 1998.
- Huzum, Otilia, *Actorul şi arta vorbirii scenice,* Editura Conphys, 2012.
- Jicman, Andreea, *Teatrul ca mecanism de incluziune socială,* ediția a III-a. Colecţia *Educaţie teatrală*, UNATC Press & Universitaria Craiova, 2025.
- Jonstone, Keith, *Impro. Improvizația și teatrul*, Ed. Tracus Arte, Bucureşti, 2014**.**
- Landau, Erika, *Psihologia creativității*, EDP, Bucureşti, 1979.
- Linklater, Kristin, *Freeing the Natural Voice*. London: Nick Hern Books, 2006.
- Lucaci, Liviu, *Naşterea actorului*, ediția a II-a. Colecţia *Educaţie teatrală*, UNATC Press & Universitaria Craiova, 2025.
- Lecoq, Jacques. *Corpul poetic – O pedagogie a creației teatrale.* Editura ArtSpect. Oradea.
- Lemnaru, Daniela*, Fascinatia căutarii. Incursiuni în procesul creației regizorale*, Editura Eikon, Cluj-Napoca, 2012
- Marcus, Stroe, *Empatia*, Ed. Academiei, Bucureşti, 1971.
- Mihăilă, Cătălina, *Cuvântul rostit de actor pe scenă – Ființare, Identitate, Conectare,* Editura UArtPress, Târgu-Mureș, 2024.
- Olăreanu, Cristinela, *Expresivitatea cuvântului scenic,* Editura Artes, Iași, 2014
- Olăreanu, Radu, *Actorul – poezia cunoașterii umane,* Editura Artes, Iași, 2024.
- Măniuţiu, Mihai, *Redescoperirea actorului,* Editura Univers, Bucureşti, 1985.
- McCallion, Michael, *The Voice Book*. London: Faber and Faber, 1998.
- Meisner, S. & Longwell, D. *Sanford Meisner on Acting.* Vintage Books, 1999.
- Merlin, Bella, *The Complete Stanislavsky Toolkit*, Nick Hern Books, London, 2007.
- Mitchell, Katie, *Profesia de regizor: un manual de teatru*, UNATC Press, 2019.
- Moderwell, Hiram, *The Theatre of Today,* Harcourt, Brace & Co., New York, 1945
- Muscalu, Dragoș, *Improvizația. Noțiuni de bază și exerciții*, UNATC Press, 2019.
- Muscalu, Dragoș, *Incursiune în teatrul de improvizație*, UNATC Press, 2019.
- Odangiu, Mihai Filip, *Praxis. Exercițiul strategic*, Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2014.

- Popa, Camelia (coord.), *Managementul grupului în pedagogia teatrală și cinematografică*, UNATC Press, 2019.
- Schechner, Richard. *Performance. Introducere și teorie,* Editura Unitext, București, 2009.
- Todoran, Purea, Elena, *Blocajele actorului/Tehnici și metode în dezvoltarea creativității scenice,* UArtPress, Târgu-Mureș, 2024.
- Tonitza-Iordache, Mihaela, *Despre joc*, Editura Junimea, Iaşi, 1980.
- Ubersfeld, Anne, *Termenii cheie ai analizei teatrului.* Traducere de Georgeta Loghin. Editura Institutul European, Iași, 1999.
- Rizzolatti, G. & Sinigaglia, C. (2008). *Mirroring People: The Science of Empathy.* Norton.
- Roco, Mihaela, *Creativitate şi inteligenţă emoţională*, Polirom, Iaşi 2004.
- Rodenburg, Patsy, *The Actor Speaks*. London: Methuen Dram, 2020.
- Rosetti, Al., Lăzăroiu, Aurelian, *Introducere în fonetică*, Editura ştiinţifică şi enciclopedică, Bucureşti, 1982.
- Sălăvăstru, Dorina, *Psihologia educaţiei*, Polirom, Iaşi, 2004.
- Scutariu, Irina, *Expresivitate în rostirea scenică, culegere de exerciții pentru obiectul vorbirii scenice,* Ed. Artes, Iași, 2011.
- Sfîrlea, Lidia (1970) *Pronunţia românească literară-stilul scenic*, Editura Academiei R.S.R., Bucureşti, 1970.
- Spolin, Viola, *Improvizaţie pentru teatru*, ediţia 1999, traducerea Mihaela Balan-Beţiu, UNATC Press, Bucureşti, 2008; ediţie prescurtată UNATC Press 2014, 2025.
- Spolin, Viola, *Theatre Games for the Classroom,* NUP, Evanston, Illinois, 1986.
- Spolin, Viola, *Theatre Games for the Rehearsal,* NUP, Evanston, Illinois, 1999.
- Stan, Sandina, *Arta vorbirii scenice*, Ed, Didactică și Pedagogică, București, 1972.
- Stanislavski, K.S., *Munca actorului cu sine însuşi*, Trad. Monica Andronescu, Nemira, Bucureşti, 2021.
- Stanislavski, K.S., *Viaţa mea în artă*, Ed. Cartea rusă, Bucureşti, 1958
- Vianu, Tudor, *Arta actorului*, Ed. Vremea, Bucureşti, 1932.
- Visalon, Ioana, *Antrenamentul vorbirii scenice*, Editura Universității „Transilvania" din Braşov, 2023.
- Elvin, B. (editor), *Dialogul neîntrerupt al teatrului în sec. XX*, Vol I şi II, Ed. Minerva, Bucureşti, 1973.

Reviste academice de specialitate:

- *xxx Colocvii teatrale/Theatrical Colloquia* (UNAGE Iaşi)
- https://artes-teatru.ro/
- *xxx Concept* academic journal, UNATC Press
- https://concept.unatcpress.ro
- *xxx Jurnalul artelor spectacolului* (ULBS Sibiu)
- https://magazines.ulbsibiu.ro/jas/
- *xxx* Studia UBB Dramatica academic journal (UBB Cluj-Napoca)
- https://dramatica.ro/index.php/j
- *xxx UNATC Journal of Drama Teaching* (UNATC Press, Bucureşti)
- https://unatcjournalofdramateaching.wordpress.com/

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Instituție de apartenență, localitate, județ
Responsabil MEN Prof. LILIANA BOBEICĂ	Ministerul Educației și Cercetării
Responsabil CNCE Prof. LĂCRĂMIOARA-ANA PAULIUC	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare
Coordonator științific Prof. univ. dr. BOGDANA DARIE	Universitatea Națională de Artă Teatrală și Cinematografică „I. L. Caragiale”, București
Conf. univ. dr. MIHAELA BEȚIU	Universitatea Națională de Artă Teatrală și Cinematografică „I. L. Caragiale”, București
Prof. MARIANA GHIŢULESCU	Colegiul Național de Arte ”Dinu Lipatti” Bucureşti
Prof. GHEORGHE ANTONESCU	Liceul de Arte „H. Darclee”, Brăila

Anexa nr. 310

Programa școlară
pentru disciplina

Arta regizorului

Clasele a XI-a și a XII-a
Curriculum de specialitate (CS)

Filiera vocațională, profilul artistic,

specializarea
Arta actorului

Învățământ liceal

- 2026 –

Anexa nr. 310
Programa școlară pentru disciplina *Arta regizorului,* clasele a XI-a și a XII-a, curriculum de specialitate (CS)

- ***Filiera vocațională, profil artistic, specializarea arta actorului***

NOTĂ DE PREZENTARE

Programa școlară pentru disciplina ***Arta regizorului*** reprezintă o ofertă curriculară de specialitate pentru învățământul liceal, *filiera vocațională, profil artistic, specializarea Arta actorului* începând din anul școlar 2026-2027. Disciplina ***Arta regizorului*** se regăsește în *Anexa 15 la OMEC nr. 4350/20.06.2025 - Planul-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, filiera vocațională, profil artistic, specializarea Arta actorului,* în *Curriculum de specialitate* (CS).

În elaborarea programei, s-a avut în vedere raportarea la cadrul legislativ și documentele strategice generale și specifice care susțin studiul disciplinelor:
- ***Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023***, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Regulamentul-cadru de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar***, aprobat prin Ordinul ministrului educației nr. 5.726/2024, , cu modificările și completările ulterioare;
- ***Regulamentul de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar cu program de artă***, aprobat prin Ordinul Ministerului Educației și Cercetării nr. 3717/01 aprilie 2025, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Planurile-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi***, filiera vocațională, profilul artistic, specializarea arte vizuale din Anexa nr. 15 la O.M.E.C. nr. 4350/20.06.2025 privind aprobarea Planurilor-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Profilul de formare al absolventului***, OME nr. 6731/2023, care asigură coerența verticală a parcursul școlar, (competențe-cheie +atribute prioritare);
- *documente europene relevante la nivel general și, mai ales, pentru disciplină(Recomandarea Consiliului UE privind competențele-cheie, Cadrul european al calificărilor, Rapoarte OECD/UNESCO, Cadre de referință etc.);*
- *alte documente/studii specifice Curriculumului Național și curriculumului disciplinei – de exemplu, cu valoare pentru sugestiile metodologice ale programei școlare.*

Bugetul de timp alocat disciplinei este următorul:

Arta regizorului				
Clasa	a IX-a	a X-a	a XI-a	a XII-a
Nr. ore/ săptămână	-	-	1	1

Disciplina ***Arta regizorului*** face parte integrantă din structura formării artistice a elevilor din profilul vocațional, contribuind la dezvoltarea unei viziuni complexe asupra fenomenului spectacolului. Disciplina aduce o perspectivă actualizată asupra artei conducerii scenice, punând accent pe educația estetică, creativitatea individuală și lucrul în echipă, elemente definitorii ale formării regizorului contemporan.

Studiul disciplinei ***Arta regizorului*** sprijină înțelegerea actului regizoral ca proces de concepție, coordonare și sinteză artistică, oferind elevilor posibilitatea de a experimenta direct rolul regizorului în construcția unui spectacol. Prin activități teoretice și practice, elevii sunt stimulați să își dezvolte gândirea critică, sensibilitatea artistică și capacitatea de analiză interdisciplinară.

Prin studiul disciplinei ***Arta regizorului*** se urmărește:
- însușirea conceptelor și principiilor fundamentale ale artei regizorale, cu scopul de a analiza și interpreta fenomenele scenice din perspectiva viziunii regizorale;
- cunoașterea și aplicarea metodelor de transpunere scenică a unui text dramatic, a unui scenariu de film sau a unei creații originale;
- dezvoltarea capacității de analiză a mecanismelor de comunicare artistică, prin înțelegerea caracterului interdisciplinar și colaborativ al spectacolului;
- formarea spiritului critic și a gustului estetic, prin analiza și compararea diferitelor poetici regizorale;
- dobândirea unui limbaj regizoral expresiv, bazat pe principiile compoziției scenice și pe utilizarea mijloacelor vizuale și sonore ale spectacolului;
- cunoașterea creației marilor personalități ale artei regizorale din România și din străinătate.
- cunoașterea și aprecierea marilor școli și tradiții regizorale, românești și internaționale, prin studiu și vizionare de spectacole;
- înțelegerea practicilor regizorale contemporane prin experiență directă, participare la ateliere, repetiții și proiecte de creație;
- dezvoltarea abilităților de concepere și coordonare a unui proiect artistic, în care elevul își asumă rolul de regizor, stabilește distribuția, comunică cu echipa de creație și prezintă un produs scenic final.

La finalul ciclului de formare, elevul trebuie să fie capabil să:
- demonstreze înțelegerea limbajului specific artei regizorului în contexte performative variate;
- analizeze și interpreteze textul dramatic, identificând structura conflictuală, temele, intențiile autorului și semnificațiile;
- înțeleagă și să le aplice normele convenționale ale diverselor genuri teatrale (tragedie, comedie, dramă, teatru absurdului etc.) și să le utilizeze în mod corect într-un proiect artistic/ concept regizoral;
- adapteze și interpreteze creativ un text dramatic, integrând perspective contemporane și interdisciplinar;
- recunoască și să analizeze principiile de construcție regizorală într-un spectacol;
- dezvolte o viziune artistică proprie, aplicată unui text sau scenariu;
- aplice metode și tehnici de lucru regizoral adecvate stilului spectacolului, în funcție de intenția regizorală;
- utilizeze mijloace scenografice (lumini, decor, costume) în vederea susținerii conceptului artistic;
- integreze noile tehnologii și limbaje mixed-media și multimedia în structura spectacolului.
- coordoneze o echipă artistică și să integreze elementele expresive (actorie, scenografie, mișcare, sunet, lumină) într-o compoziție scenică coerentă;
- aplice metode și tehnici de lucru regizoral adecvate stilului spectacolului, în funcție de intenția regizorală.

Structura curriculară la disciplina „Arta regizorului”, permite profesorului o abordare metodică flexibilă, propunându-și să fundamenteze la nivel teoretic și practic orizontul cultural al elevilor. Având în vedere că specificul disciplinei impune, pe lângă o abordare tematică și o tratare cronologică, conținuturile prevăzute în programă urmează a fi parcurse în succesiunea lor istorică.

Cadrul didactic are libertatea a-și personaliza demersului didactic și de a alege – prin planificările calendaristice – calea optimă, pentru a sprijini elevii să dobândească, treptat, atât cunoștințele conceptuale, structurale și stilistice, cât și tehnicile de lucru specializate.

Organizarea procesului de predare-învățare la disciplina „Arta regizorului” presupune o planificare atentă a activităților didactice, corelată cu obiectivele educaționale, conținuturile, metodele, mijloacele și resursele disponibile. Aceste activități se desfășoară prin diverse forme de organizare a învățării, precum activități frontale, de grup, în perechi sau individuale, adaptate nevoilor și specificității fiecărui elev. Procesul didactic se bazează pe interacțiunea continuă între profesori și elevi, având drept scop:
- transmiterea cunoștințelor,
- dezvoltarea competențelor,
- formarea abilităților
- atingerea obiectivelor educaționale stabilite, în vederea asigurării unui învățământ de calitate.

În vederea asimilării lexicului și operării cu limbajul specific disciplinei, cât și pentru fundamentarea propriilor opțiuni artistice privind spectacolul de teatru, în contextul diversității culturale contemporane, elementele de bază ale noului curriculum trec accentul de pe latura teoretică pe cea aplicativă, astfel încât studierea disciplinei să demonstreze:

- utilitatea pentru parcursul școlar al elevului în viața cotidiană,
- să fie relevantă, cu impact asupra dezvoltării sale personale în raport cu celelalte discipline la nivelul ariei curriculare de care aparține (complementaritate, interdisciplinaritate, diferențiere etc.).

Cadrul didactic are rolul de a-i ghida pe elevi în explorarea și utilizarea critică a surselor de informare, dezvoltându-le competențele de învățare autonomă, utilizarea cu discernământ a bazelor de date și abilitatea de a se perfecționa continuu, esențiale în contextul actual al fluxului informațional intens și al procesului de digitalizare.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Analizează fenomenul teatral și actul regizoral ca forme de expresie artistică și comunicare culturală**
CG2	**Coordonează un demers regizoral coerent, prin aplicarea principiilor de construcție scenică și integrarea elementelor expresive**
CG3	**Dezvoltă spirit critic, sensibilitate estetică și capacitate de interpretare a limbajelor teatrale**
CG4	**Cultivă autonomia creativă, gândirea reflexivă și colaborarea artistică în contexte de creație regizorală**

CLASA a XI-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - ***Analizează fenomenul teatral și actul regizoral ca forme de expresie artistică și comunicare culturală***

CS 1.1. Identifică elementele definitorii ale actului regizoral în cadrul fenomenului teatral
- *discuții ghidate privind rolul regizorului în spectacol;* - *vizionări de fragmente din spectacole reprezentative și identificarea invenției regizorale;* - *exerciții de observare și descriere a relației dintre regizor, actori și public.*
CS 1.2. Analizează un text dramatic din perspectivă regizorală, prin evidențierea temelor, conflictelor și a mesajului scenic
- *lecturează analitic a textelor dramatice;* - *realizează o fișă de analiză regizorală;* - *lucrează în grupuri pentru propunerea unor posibile direcții regizorale.*
CS 1.3. Corelează principiile estetice și contextele socio-culturale cu viziunea regizorală
- *realizează prezentări tematice despre curente teatrale și stiluri regizorale;* - *compară viziuni ale unor regizori clasici și contemporani;* - *dezbate despre rolul teatrului în societate.*

CG 2 - ***Coordonează un demers regizoral coerent, prin aplicarea principiilor de construcție scenică și integrarea elementelor expresive***

CS 2.1. Aplică noțiunile de bază privind compoziția scenică, ritmul, spațiul și relațiile scenice
- *experimentează prin exerciții de aranjare în spațiu scenic;* - *schițează mișcărilor actorilor;* - *construiește demonstrații de ritm scenic prin improvizații.*
CS 2.2. Utilizează mijloacele expresive ale spectacolului (lumina, sunetul, scenografia, mișcarea) în conceperea unei secvențe regizorale
- *crează un moment scenic de 2–3 minute;* - *experimentează, utilizând diferite surse de lumină și efecte sonore;* - *desenează schițe unei scenografii simple.*
CS 2.3. Coordonează o echipă cu scopul realizării unui exercițiu scenic
- *stabilește distribuția, realizând un casting.* - *lucrează în echipă pentru construirea unei scene scurte;* - *prezentă produsul scenic în fața colegilor și autoevaluarea procesului.*

CG 3 - ***Dezvoltă spirit critic, sensibilitate estetică și capacitate de interpretare a limbajelor teatrale***

CS 3.1. Analizează comparativ diferitele stiluri și poetici regizorale
- *vizionarea a două spectacole contrastante;* - *realizarea unui eseu comparativ;* - *identificarea mijloacelor regizorale utilizate.*
CS 3.2. Formulează opinii argumentate privind soluțiile regizorale
- *participarea la dezbateri critice;* - *redactarea unei recenzii;* - *prezentarea orală a unei analize regizorale.*
CS 3.3. Dezvoltă gustul estetic și capacitatea critică de receptare a spectacolului contemporan
- *întâlnirea cu profesioniști ai scenei contemporane: regizori, actori, scenografi sau critici de teatru* - *discuții post-spectacol;* - *jurnal reflexiv despre experiențele de spectator.*

CG 4 - *Cultivă autonomia creativă, gândirea reflexivă și colaborarea artistică în contexte de creație regizorală*

CS 4.1. Elaborează un mini-proiect regizoral individual sau în grup
- *alegerea unui text scurt sau a unei teme non-verbale;* - *definirea conceptului regizoral;* - *explorarea diverselor stiluri regizorale, adaptându-le contextului și cerințelor conceptului de spectacol propus.* - *prezentarea proiectului în formă de machetă scenică.*
CS 4.2. Formulează opinii argumentate privind soluțiile regizorale.
- *realizarea unui jurnal de proces regizoral;* - *evaluarea colegilor pe baza unor criterii clare;* - *reflecție asupra progresului personal.*
CS 4.3. Exersează colaborări eficiente în contextul unui proiect artistic colectiv.
- *repartizarea rolurilor și responsabilităților în echipă;* - *comunicare și negociere în procesul de repetiții;* - *exercițuu de prezentare în public al unui eveniment scenic: vector de intenție și emițător de semn.* - *exercițiii de control al corpul ca instrument expresiv: poziție, mișcare, gest, ritm.* - *exerciții de captare a energiei scenice și a conceptului de „prezență vie” (peter brook, grotowski).* - *construirea relației actor–partener–spațiu prin acțiune și atenție.* - *coordonarea unui exercițiu scenic de grup.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Introducere în arta regizorului	- rolul și funcțiile regizorului în procesul de creație teatrală; - etapele elaborării unui spectacol; - relația regizor – actor – echipă artistică; - elemente introductive de compoziție scenică (spațiu, mișcare, ritm, relații scenice).
Limbajul regizoral și principiile construcției scenice.	- noțiuni de mizanscenă, spațiu scenic, ritm dramatic; - structura unui spectacol (conflict, acțiune, unitate, progresiune); - tipuri de repetiții; comunicarea regizorală; coordonarea de grup în context scenic.
Mari școli și direcții regizorale	- elemente de istorie a regiei moderne și contemporane; - prezentarea marilor școli regizorale (Stanislavski, Brecht, Grotowski, Brook etc.); - repere din regia românească (Ciulei, Penciulescu, Esrig, Andrei Șerban); - analiza comparativă a stilurilor și poeticiilor regizorale.
Exerciții aplicative	- analiza regizorală a unei scene; - elaborarea unei schițe de mizanscenă; exerciții de coordonare regizorală în echipă; - vizionări de spectacole; jurnal de reflecție asupra procesului de creație.

CLASA a XII-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - ***Analizează fenomenul teatral și actul regizoral ca forme de expresie artistică și comunicare culturală***

CS 1.1. Analizează principalele școli și curente regizorale, cu accent pe tradițiile românești și internaționale
- *studii despre Stanislavski, Brecht, Brook, Grotowski, Ciulei, Penciulescu;* - *vizionări și dezbateri tematice privind viziunea artistică a regizorilor studiați;* - *documentarea individuală despre un regizor ales realizând o prezentare vizuală (prezentarea slideshow, poster, eseu sau video).*
CS 1.2. Interpretează poetici regizorale și concepte de autor regizor
- *analiza comparativă a spectacolelor urmărind coerența între mijloace expresive și mesaj;* - *dezbateri despre poetici teatrale și realizarea unui tabel comparativ, asociind poetica observată cu un curent/ mișcare teatrală și un regizor;* - *analiza tehnicilor de regie evidențiind intențiile artistice ale textului și interpretările actorilor;* - *identificare diferențele de viziune asupra actorului, spațiului de joc.*
CS 1.3. Corelează valorile estetice și etice în procesul regizoral
- *discuții despre responsabilitatea regizorului;* - *analizarea relației dintre intenția regizorală și mesajul etic transmis prin mijloace estetice* - *elaborarea unui cod personal de valori artistice;* - *redactarea unui scurt eseu despre libertatea artistică și responsabilitatea morală.*

CG 2 - ***Coordonează un demers regizoral coerent, prin aplicarea principiilor de construcție scenică și integrarea elementelor expresive (actorie, scenografie, mișcare, sunet, lumină)***

CS 2.1. Elaborează o viziune regizorală proprie aplicată unui text sau scenariu
- *alegerea textului; redactarea conceptului regizoral;* - *aplicarea convențiilor teatrale;* - *cultivarea spiritului inovativ și a capacității de a crea și experimenta;* - *argumentarea orală.*
CS 2.2. Planifică și conduce procesul de repetiții
- *organizarea echipei; planificarea repetițiilor;* - *adaptarea viziunii în funcție de evoluția grupului;* - *colaborarea eficientă cu ceilalți membri ai echipei, asigurându-se că viziunea regizorală este clar înțeleasă și corect aplicată.*
CS 2.3. Integrează mijloacele expresive într-o compoziție scenică coerentă
- *coordonarea echipei (actori, scenograf, muzician etc.);* - *integrarea mijloace expresive în conceptul regizoral: gest, mișcare, voce, ritm, decor, lumină, sunet;* - *crearea unei o compoziții scenice utilizând exclusiv mijloace nonverbale;* - *prezentarea publică a proiectului regizoral.*

CG 3 - *Dezvoltă spirit critic, sensibilitate estetică și capacitate de interpretare a limbajelor teatrale*

CS 3.1. Analizează critic propriul demers regizoral și proiectele colegilor
- *participă la discuții de feedback;* - *realizează fișe de evaluare artistică.* - *aplicare de instrumente de analiză și evaluare critică pentru a reflecta asupra propriei munci și pentru a propune soluții de îmbunătățire continuă.*
CS 3.2. Formulează observații și sugestii constructive
- *evaluare colegială;* - *moderarea unei dezbateri de analiză post-spectacol.* - *formularea de observații constructive pentru situația dată.*
CS 3.3. Dezvoltă gustul estetic și capacitatea critică de receptare a spectacolului contemporan
- *analiza tendințelor teatrale actuale;* - *vizionarea a două versiuni ale aceluiași text, montat în manieră tradițională și contemporană* - *realizarea unei fișe comparative: spectacolul clasic vs. contemporan, aplicând criterii de analiză* - *eseu despre regia contemporană.*

CG 4 - *Cultivă autonomia creativă, gândirea reflexivă și colaborarea artistică în contexte de creație regizorală*

CS 4.1. Realizează un proiect regizoral complet, coordonând întreaga echipă artistică
- *alegerea textului, analizând structura dramatică (tema, conflictul, relațiile dintre personaje);* - *stabilește distribuția, echipa artistică și tehnică;* - *planifică programul repetițiilor și prezentarea publică.*
CS 4.2. Argumentează conceptul și deciziile artistice
- *elaborarea portofoliului regizoral;* - *redactează un scurt text (prezentare) în care explică intenție artistică;* - *realizează un moodboard (imagini, culori, costume, sunete);* - *susține, argumentând oral conceptul ales (proiectul);*
CS 4.3. Demonstrează abilități de leadership artistic și management de echipă
- *organizarea procesului de lucru;* - *asumarea rolului de coordonator; reflecție asupra experienței de conducere artistică;* - *rezolvarea provocărilor tehnice și artistice care apar în procesul de creație a unui spectacol.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Poetici regizorale și conceptul de autor	- poetici regizorale: realism, expresionism, simbolism, absurd, postdramatic; poetici regizorale românești (Ciulei, Penciulescu, Esrig, Andrei Șerban); - conceptul de autor regizor; - etică și estetică în arta regizorală.
Viziune regizorală și procesul de creație	- analiza și selecția textului (dramatic, scenariu, text original); - formularea conceptului regizoral; - planificarea repetițiilor; relația regizor – actor – echipă artistică; - integrarea mijloacelor expresive (actorie, scenografie, muzică, lumină, mișcare).
Proiect regizoral individual sau colectiv	- etapele conceperii și coordonării unui proiect regizoral; - argumentarea conceptului artistic; - distribuția și organizarea echipei de creație; - prezentarea publică a proiectului regizoral; - reflecția asupra procesului artistic.
Analiză critică și reflecție artistică	- analiza critică a producțiilor proprii și a celor vizionate; - autoevaluarea procesului de creație; - criterii de evaluare estetică și funcțională; - caietul regizorului; - elaborarea unei prezentări teoretice a proiectului personal.

SUGESTII METODOLOGICE

Această secțiune oferă ghidaj pentru profesori, descriind *cum se aplică programa în practică*, ce metode se recomandă, cum se evaluează procesul de creație, și care este rolul profesorului în dinamica artistică a clasei.

Predarea disciplinei „Arta regizorului” are un caracter interdisciplinar și integrator, fiind orientată spre formarea unei viziuni complexe asupra fenomenului teatral și a procesului de creație scenică. Procesul de predare - învățare - evaluare se bazează pe experiență practică, reflecție critică și colaborare artistică, în care elevul este pus în centrul actului educațional ca participant activ și creator.

Profesorul are rolul de mentor artistic și pedagogic, care ghidează elevii în explorarea fenomenului regizoral. El devine un coordonator al procesului creativ, facilitând:

- descoperirea principiilor regizorale prin activități aplicative;
- încurajarea inițiativei și a expresivității personale;
- stimularea reflecției și a analizei critice;
- menținerea echilibrului între libertatea creativă și rigoarea profesională.

Profesorul evaluează nu doar produsul artistic, ci și procesul de lucru, observând capacitatea elevilor de a colabora, a se adapta și a-și argumenta deciziile estetice.

Organizarea procesului de predare-învățare:

Dezvoltarea competențelor cheie, recunoașterea elevului ca participant activ în procesul instructiv-educativ și orientarea învățării spre formarea competențelor specifice impun respectarea unor principii ale învățării durabile. Acestea includ utilizarea strategiilor didactice cognitive, centrate atât pe elev, cât și pe conținut; implementarea unor abordări flexibile și a parcursurilor didactice diferențiate, care să susțină progresul individual al elevului și să contribuie la consolidarea competențelor practice și aplicative ale disciplinei. Aceasta va contribui la:

- construcția progresivă a cunoștințelor, consolidarea continuă a capacităților cognitive (*percepție, înțelegere, analiză, sinteză și evaluare);*
- construcția activă a cunoștințelor, asocierea cu experiențe anterioare, aplicarea în contexte practice;
- dezvoltarea creativității elevilor;
- dezvoltarea gândirii critice și reflexive, dezvoltarea capacității de a analiza spectacole, texte dramatice și forme artistice variate.

Strategia didactică va urmări să transforme elevul într-un participant activ și reflexiv, capabil să înțeleagă, interpreteze creativ domeniul artelor spectacolului, integrând teoria, practica și evaluarea într-un proces coerent de învățare. Abordarea cognitivă centrată pe elev va urmări:

- stimularea proceselor cognitive ale elevului: percepție, înțelegere, analiză, sinteză, memorare, În procesul de învățare, elevul construiește activ cunoștințele, le asociază cu experiențe anterioare și le aplică în contexte practice;
- dezvoltarea gândirii critice, a capacității de a analiză (spectacole, texte dramatice și forme artistice variate);
- cultivarea autonomiei și responsabilității elevului.
- încurajarea inițiativei elevului în a stabili asupra modului de realizare a unui proiect și construiește traseul personal de învățare.

Abordarea cognitivă centrată pe elev va transforma elevul într-un participant activ în procesul de învățare, nu doar receptor de informații. Profesorul devine facilitator și ghid, care sprijină și acompaniază elevul în procesul de învățare (explorare, experimentare), îl ajută să să selectează resursele relevante și formuleze propriile concluzii.

Conținutul disciplinei structurat și organizat logic, oferă suport pentru dezvoltarea competențelor specifice: teoretice, practice, reflexive și digitale.

Elevul interacționează direct cu conținutul prin activități practice, vizionări de spectacole, analize de texte, exerciții de improvizație și proiecte practice.

Strategia contribuie la stabilirea unui raport echitabil între procesul cunoaștere – aplicare – evaluare, astfel încât învățarea să fie relevantă și semnificativă.

Strategiile de predare- învățare recomandate în activitățile didactice sunt:

- strategii activ-participative și interactive, bazate pe reflecție individuală și colectivă, dezbateri, tehnici ale gândirii critice;
- strategii de învățare bazată pe proiect – care își propun implicarea elevilor în activități de grup, în vederea realizării de investigații pe o temă dată sau la alegere;

utilizarea în demersul didactic a metodelor specifice dezvoltării gândirii critice pentru:

- Evocare: *Ciorchinele, Gândiți/ lucrați în perechi/comunicați, Predicția, Termenii cheie dați inițial, Interviul*;
- Realizarea sensului: *Lectura și scrierea; Audierea unei prelegeri; Ghidurile de studiu/ învățare, Jocul de rol bazat pe empatie*;
- Reflecție: *Rețeaua de discuții, Eseul, Scrierea liberă*) dar și a metodelor de predare în sistem *blended-learning* (Flipped Classroom sau Clasa inversată, Gamification).

Adaptarea și utilizarea metodelor didactice pentru procesul de predare-învățare în sistem online (Webinar) și *blended-learning:*

Pentru varianta sincron pot fi utilizate metode, tehnici, procedee didactice activ-participative cum ar fi: expunerea, conversația, explicația, demonstrația, modelarea, jocul de rol, studiul de caz, dezbaterea, simularea, „Patru colțuri", „Fish-bowl", „Starbursting"„Brainstorming".

Dintre metodele nonformale propunem: „Teatrul Forum", „Storytelling". Toate aceste metode vor încuraja manifestarea capacității empatice și a spiritului critic.Avantajele activității sincron sunt: suport material bogat, din surse variate, posibilitatea oferirii unui *feedback* imediat, clarificarea unor aspecte în timp real.

Pentru varianta asincron pot fi utilizate metode, tehnici, procedee didactice ca: exercițiul, munca cu cartea, experimentul, metode de facilitare grafică: ciorchinele, harta conceptuală, diagrama „Ce am, de ce am nevoie", Studiul de caz.

Dintre metodele non-formale pot fi aplicate în varianta asincron metode ca: *PhotoVoice,* metoda Atelierului. În activitățile asincron i se oferă elevului posibilitatea de a realiza o documentare riguroasă, de a identifica surse credibile de informații, de a construi discursuri de impact, de a-și analiza și perfecționa calitățile personale.

Utilizarea platformelor educaționale, de exemplu *GSuite for Education* cu aplicația *Google Classroom*, *Moodle, Microsoft Teams, Edmodo* facilitează transmiterea unor materiale didactice sau constituirea unor portofolii virtuale;

Alternarea formelor de organizare a activității elevilor (frontală, individuală, binom/ perechi și în grupuri mici). Exersarea cooperării pentru realizarea unei sarcini de lucru se poate realiza și în cazul predării-învățării în sistem blended-learning prin utilizarea sălilor pentru sesiuni de lucru în Google Meet, Microsoft Teams utilizarea documentelor sau prezentărilor colaborative cu drepturi de editare pe grupe din Google Drive sau Jamboard pentru grupuri de lucru colaborative, *breakout rooms* în Zoom.
Modelul - *Evocare - Realizarea sensului - Reflecție* (ERR)

Acesta este un proces individual, iar cadrul didactic trebuie să înțeleagă modelele mentale pe care le folosesc elevii pentru a proiecta activități cât mai motivante. Evocarea, realizarea sensului și reflecția sunt deopotrivă etape ale lecției și etape ale înțelegerii, ale gândirii, învățării și dezvoltării. Pentru a-i ghida pe elevi spre înțelegere, cadrul didactic le oferă un cadru de gândire și învățare perceput ca o strategie integră și bine structurată. Acest cadru este construit plecând de la următoarea *premisă*: ceea ce știm determină ceea ce putem învăța.

Etapele cadrului sunt:
- *evocarea* (în această etapă se realizează o diversitate de activități cognitive esențiale);
- *realizarea sensului* (este etapa în care cel care învață vine în contact cu noile informații sau idei)
- *reflecția* (în această etapă elevii își consolidează cunoștințele noi, exprimând în propriile lor cuvinte ideile și informațiile întâlnite).

Metodele de predare vor combina transmiterea de informații teoretice (lecția, prelegerea) cu implicarea activă și reflexivă a elevului (problematizarea, analiza, studiul de caz, proiectul regizoral), asigurând o învățare integrată, bazată pe cunoaștere, aplicare și reflecție artistică.

Lecția - se utilizează pentru transmiterea sistematică a cunoștințelor teoretice privind terminologia specifică regiei, curentele și școlile regizorale, principiile de construcție scenică și coordonare artistică.
Profesorul structurează informația clar, oferind exemple relevante din spectacole, filme sau texte dramatice, evidențiind diferite viziuni regizorale.

Elevul notează, formulează întrebări, compară concepte și relaționează noile informații cu experiențele de vizionare și de practică scenică, pregătind terenul pentru activități aplicative.

Problematizarea - elevul este provocat să identifice probleme, dileme sau alegeri regizorale, dezvoltând gândirea critică și capacitatea de argumentare.
Metoda stimulează dezbaterile artistice, analiza deciziilor de mizanscenă și interpretările scenice diferite ale aceluiași text. *Exemplu:* compararea a două montări diferite ale aceleiași piese, analiza impactului conceptului regizoral asupra sensului spectacolului.

Comentarii și analize de spectacole - elevii participă la spectacole de teatru, vizionează înregistrări sau extrase video, apoi iau parte la discuții ghidate despre mesajul regizoral, estetica spectacolului, expresivitatea actorilor, construcția spațiului scenic și relația dintre planurile vizuale și sonore. Se urmărește dezvoltarea capacității de observare critică, a gustului estetic și a spiritului reflexiv. Metoda consolidează înțelegerea fenomenului teatral ca act colectiv de creație.

Materiale și resurse didactice - manuale și tratate de regie și teatrologie; lucrări de specialitate și studii despre marii regizori (Ciulei, Penciulescu, Esrig, Andrei Șerban, Brook, Grotowski etc.); baze de date și arhive video cu spectacole și interviuri; echipamente electronice: videoproiector, tablă interactivă, laptop, tabletă. Aceste materiale și resurse îi permit elevului să observe, analizeze și interpreteze soluții regizorale diverse, dezvoltând competențe teoretice, practice și reflexive.

Principiile organizării activității de predare/formare:
- claritate: sarcinile de învățare trebuie formulate precis, cu obiective artistice clare;
- transparență: elevii cunosc parcursul procesului de creație și criteriile de evaluare;
- logică: organizarea etapizată a materialelor (analiză, exercițiu, reflecție, proiect);
- diferențiere: adaptarea sarcinilor la nivelul de dezvoltare artistică al fiecărui elev, cu activități comune și individualizate.

Implementarea curriculum-ului și dinamica parcurgerii conținuturilor:
O implementare eficientă a curriculum-ului presupune flexibilitate și adaptare permanentă la nevoile elevilor și la dinamica de învățare a clasei. Aceasta permite:
- adaptarea parcursului de învățare la ritmul și specificul colectivului;
- ajustarea strategiilor didactice în funcție de nivelul de pregătire al elevilor;
- personalizarea învățării și valorizarea progresului individual.

Conținuturile nu reprezintă scopuri în sine, ci mijloace de atingere a obiectivelor educaționale, fiind selectate și organizate de profesor în funcție de particularitățile clasei, resursele disponibile și experiența anterioară a elevilor.

Tematicile cu un grad de complexitate mai mare, pot fi abordate diferențiat, în funcție de nivelul de pregătire, interesele și dinamica grupului de studiu, oferind fiecărui elev șansa de asimila informațiile și progresa în ritmul propriu. De exemplu: În cadrul temei „Mari școli și direcții regizorale”, profesorul va alege, din materia propusă, creatorii de teatru reprezentativi pentru fiecare mișcare teatrală, astfel încât elevul să se familiarizeze cu particularitățile stilistice și de creație ale regizorilor, prin studiul biografiei și spectacologiei acestora. Profesorul are libertatea de a adapta conținuturile și metodele, contribuind la formarea unui climat educațional deschis, centrat pe nevoile și potențialul fiecărui elev.

Specificul și dinamica de studiu a disciplinei implică și extinderea învățării dincolo de sala de clasă, prin participarea la activități nonformale și informale, proiecte (individuale și de grup); participări ghidate la repetiții, în teatre profesioniste; vizionări de spectacole și înregistrări ale acestora, precum și prin utilizarea resurselor digitale și a mediilor moderne de informare, care completează experiențele școlar

Sugestii de activități de învățare:
- prelegere privind rolul și funcțiile regizorului în spectacolul de teatru.
- aplicarea principiilor regizorale în exerciții de mizanscenă, compoziție scenică și coordonare a actorilor.
- improvizații dirijate pornind de la stimuli vizuali, sonori sau textuali, pentru explorarea intenției regizorale.
- analiza comparativă a două montări diferite ale aceleiași piese (ex. *hamlet* regizat de ciulei și brook).
- exerciții de observare și conducere a procesului de repetiție.
- crearea unui concept regizoral pentru o scenă scurtă, cu justificare teoretică și argumentare estetică.
- discuții reflexive despre impactul soluțiilor regizorale asupra publicului.
- realizarea unui portofoliu regizoral vizual (fotografii, schițe, storyboard, fișe de repetiție).

Recomandări în procesul de învățare:
- învățarea prin descoperire și experiment artistic – elevul explorează și găsește soluții regizorale prin exercițiu direct;
- învățarea prin proiecte – realizarea de proiecte regizorale individuale și colective;
- studiul de caz – analiza spectacolelor și a regizorilor reprezentativi (Ciulei, Penciulescu, Esrig, Andrei Șerban, Brook, Grotowski, etc.);
- metoda atelierului – simularea procesului de repetiții și de construcție scenică;
- dezbaterea și reflecția critică – formularea de opinii argumentate despre soluțiile regizorale;
- vizionări și analize de spectacole – completate prin fișe de reflecție;
- portofoliul regizoral – ca instrument de monitorizare a progresului individual;

- învățarea colaborativă – lucrul pe echipe de creație, în care elevii își asumă roluri variate (regizor, actor, scenograf, muzician etc.).

Rezultate ale învățării utilizate în evaluare:
- fișă de termeni regizorali;
- fișă de analiză (text dramatic/ spectacol);
- fișă de reflecție (jurnal de repetiție/ vizionare);
- fișă de documentare digitală / fișă de lectură;
- comentariu critic scris sau oral;
- eseu comparativ între două viziuni regizorale;
- prezentare digitală (PowerPoint, moodboard, colaj mixt-media);
- moment regizoral aplicativ (exercițiu scenic coordonat);
- jurnal vizual (storyboard, album foto-video care documentează procesul de creație).
- caiet de regie

Resurse tipărite și documentare:
- manuale și tratate de regie și arta spectacolului;
- lucrări de teorie teatrală și studii despre regizori români și internaționali;
- articole și recenzii teatrale, publicații culturale și baze de date online.

Resurse audiovizuale și digitale:
- înregistrări video ale spectacolelor teatrale și de film;
- interviuri cu regizori, scenografi și actori;
- materiale multimedia despre procesul de creație;
- aplicații digitale pentru storyboard, planificare și prezentare de proiecte (Padlet, Canva, Prezi, Miro).

Echipamente:
- desktop, tabletă, laptop, videoproiector, sistem audio, ecrane interactive, table digitale.

Contextul și organizarea activităților:
Activitățile de învățare se pot desfășura:
- în spațiul școlii (sală de teatru, studio, laborator artistic);
- în parteneriat cu instituții culturale (teatre, centre culturale, universități de arte);
- prin ateliere interdisciplinare care integrează actorie, scenografie, coregrafie, muzică, film.

Recomandări privind evaluarea:
Evaluarea este parte integrantă a procesului educațional în disciplina „Arta regizorului” și se realizează continuu, prin observarea activității elevului, analiza produselor artistice și reflecția asupra procesului de creație. Se evaluează progresul personal și capacitatea de aplicare a cunoștințelor în contexte regizorale variate.

Accentul evaluării se pune pe:
- ceea ce elevul știe (noțiuni, concepte, terminologie regizorală);
- cum gândește (analiză, argumentare, reflecție);
- ce poate realiza (proiecte, exerciții regizorale, coordonare scenică);
- cum se comportă (implicare, colaborare, responsabilitate artistică).

Forme de evaluare:
- evaluare inițială (predictivă): verifică nivelul de cunoștințe despre limbajul scenic și fenomenul teatral.
- evaluare formativă (continuă): monitorizează procesul de învățare, implicarea, colaborarea și reflecția artistică.
- evaluare sumativă (finală): apreciază capacitatea de a concepe, coordona și argumenta un proiect regizoral complet.

Metode de evaluare:
- observarea sistematică a activităților practice;
- portofoliul regizoral (fișe, jurnale, documentare vizuale);
- proiectul regizoral (individual sau colectiv);
- autoevaluarea și evaluarea colegială;
- analiza produsului artistic (claritatea conceptului, coerența scenică, expresivitatea estetică).

Criterii de evaluare
- înțelegerea și aplicarea principiilor regizorale;
- creativitatea și originalitatea viziunii;
- coerența construcției scenice;
- capacitatea de colaborare și leadership artistic;
- atitudinea reflexivă și spiritul critic;
- utilizarea resurselor digitale și artistice în susținerea conceptului;
- evoluția individuală și implicarea în procesul de creație.

Probele de evaluare pot include:
- realizarea și prezentarea unui proiect regizoral (individual sau de echipă);
- portofoliul de studiu, conținând jurnal de repetiții, fișe de analiză și materiale vizuale;
- moment scenic aplicativ, rezultat al coordonării proprii;
- prezentare orală sau digitală a viziunii regizorale;
- eseu reflexiv privind procesul de creație și colaborare.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

Lucrări de specialitate – regie și arta spectacolului

- Banu, George, *Reformele teatrului în secolul reînnoirii*, Colecția „Yorick", Editura Nemira, Bucureşti, 2011.
- Barba, Eugenio & Savarese, Nicola, *Arta secretă a actorului. Dicționar de antropologie teatrală*, Traducerea Vlad Russo, Editura Humanitas, București, 2012.
- Barba, Eugenio, *Casa în flăcări: despre regie și dramaturgie*, Nemira, Bucureşti 2012.
- Barba, Eugenio, *Teatru, singurătate, meșteșug, revoltă*, Traducerea Doina Condrea Derer, Colecția „Yorick", Editura Nemira, București, 2013.
- Brecht, Bertolt, *Scrieri despre teatru*, texte alese și traduse de Corina Jiva, Traducerea: Corina Jiva și Nicolae Dragoș, Prefața de Romul Munteanu, Editura Univers, București, 1973.
- Brook, Peter, *Spațiul gol*, în româneşte de Marian Popescu, prefaţă de George Banu, Editura Unitext, Bucureşti, 1997.
- Crişan, Sorin: *Teatru, viaţă şi vis,* Editura Eikon, Cluj-Napoca, 2004.
- Deleanu, Horia *Regizorul și teatrul.* Editura Meridiane, București,1968.
- Grotowski, Jerzy, *Spre un teatru sărac*, traducere de George Banu şi Mirella Nedelcu Patureau, prefaţă de Peter Brook, Editura Unitext, București, 1998.
- Ichim, Florica, *La vorbă cu Vlad Mugur,* (3 volume), Fundatia Culturala Camil Petrescu, București, 2021.
- Ichim, Florica şi Ichim Ada Maria, *Radu Penciulescu şi teatrul la înălţimea omului*, Fundaţia Culturală „Camil Petrescu", supliment al Revistei Teatrul Azi, prin Editura Cheiron, Bucureşti, 2018.
- Florica Ichim şi Anca Mocanu, *Liviu Ciulei – acasă și-n lume* (3 volume), Fundaţia Culturală „Camil Petrescu", supliment al Revistei Teatrul Azi, Editura Cheiron, Bucureşti, 2016.
- Papp, Doina, *Alexandru Darie - Spectacole de poveste,* colecția „Yorick", Editura Nemira, București, 2009.
- Pavis, Patrice, *Dicționar de teatru,* Traducere de Nicoleta Popa Blănariu & Florinela Floria. Editura Fides, Iași, 2012.
- Runcan, Miruna, *Habarnam în oraşul teatrului. Universul spectacolelor lui Alexandru Dabija*, Fundaţia Culturală „Camil Petrescu", Editura Limes, București, 2010.
- Ubersfeld, Anne, *Termenii cheie ai analizei teatrului.* Traducere de Georgeta Loghin. Editura Institutul European, Iași, 1999.
- Silvestru, Bogdan, Valentin, *Arta regizorului în teatrul modern*, Editura Meridiane, București, 1978.
- Stanislavski, Constantin*, Munca actorului cu sine însuși*, (vol.1 și 2), Traducerea Raluca Rădulescu, Colecția „Yorick", Editura Nemira, București, 2018, 2021.
- Szondi, Péter, *Teoria dramei moderne* (1880- 1950), traducerea Ștefana Pop-Curșeu, Ioan Pop-Curșeu, Editura Univers, București, 2014.
- Șevțova, Maria, Innes, Christopher, *Regizori regizând. Dialoguri despre teatru,* Traducere de Edith Negulici, Fundaţia Culturală „Camil Petrescu", supliment al Revistei Teatrul Azi, București, 2018.

Regizori și teorii regizorale românești

- Ciulei, Liviu, *Despre teatru și film*, Editura Meridiane, București, 1984.
- Ciulei, Liviu, *Liviu Ciulei. Cu gândiri şi cu imagini*, Traducere de Florin Bican, Igloo Media, București, 2009.
- Esrig, David, *Teatrul ca artă poetică*, Editura Unitext, București, 1999.
- Mugur, Vlad, *Teatru și viață*, Editura Unitext, București, 2001.
- Penciulescu, Radu, *Pedagogie teatrală și regie*, Editura Nemira, București, 2004.
- Lucian, Pintilie, *Bricabrac. De la coșmarul real la realismul magic,* Prefața George Banu, Colecția „Yorick", Editura Nemira, București, 2017.
- Șerban, Andrei, *Cartea atelierelor de teatru*, Editura Polirom, Iași, 2013.

- Catalina Buzoianu, *Magie, abur, vis,* Fundaţia Culturală „Camil Petrescu”, Editura Cheiron, Bucureşti, 2018

Lucrări teoretice și metodologice pentru învățământul artistic

- Cristea, Sorin, *Fundamentele pedagogiei. Teoria generală a educației*, Editura Polirom, Iași, 2015.
- Ionescu, Vasile, *Pedagogia artelor spectacolului*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 2010.
- *Metodologia formării competențelor în aria curriculară Arte*, Institutul de Științe ale Educației, București, 2020.
- Păsăreanu, Eugen, *Introducere în pedagogia teatrală*; Prefața de Carmen Stanciu. Eikon, Bucureşti, 2021.

Surse complementare și resurse digitale

- Platforme de educație artistică: **Stage Directors UK**, **Theatre Communications Group (TCG)**, **UNATC – Resurse didactice online**.
- Arhive video și mediateci: spectacole regizate de Brook, Penciulescu, Ciulei, Andrei Șerban, Purcărete.
- Interviuri și materiale audio-video documentare despre procesul de creație regizorală.
- https://biblioteca-digitala.ro/
- https://www.dmtr.ro/spectacole
- https://www.dmtr.ro/artisti/
- https://www.lecentredesarts.com/

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Instituție de apartenență, localitate, județ
Responsabil MEN Prof. LILIANA BOBEICĂ	Ministerul Educației și Cercetării
Responsabil CNCE Prof. LĂCRĂMIOARA-ANA PAULIUC	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare
Coordonator științific Prof. univ. dr. BOGDANA DARIE	Universitatea Națională de Artă Teatrală și Cinematografică „I. L. Caragiale”, București
Prof. Univ. dr. Habil. OCTAVIAN JIGJIRGIU	Universitatea Națională de Arte „George Enescu”
Conf. Univ. dr. EMANUEL PÂRVU	Universitatea „Ovidius” din Constanța, Facultatea de Arte
Conf. Univ. dr. ADRIANA BOANȚĂ	Universitatea de Arte din Târgu-Mures

Anexa nr. 311

Programa școlară
pentru disciplina

Artele spectacolului

Clasele a IX-a – a XII-a
Curriculum de specialitate (CS)

Filiera vocațională, profilul artistic,

specializarea
Arta actorului

Învățământ liceal

- 2026 -

Anexa nr. 311
Programa școlară pentru disciplina *Artele spectacolului,* clasele a IX-a – a XII-a, curriculum de specialitate (CS)

- ***Filiera vocațională, profil artistic, specializarea arta actorului***

NOTĂ DE PREZENTARE

Programa școlară pentru disciplina ***Artele spectacolului*** reprezintă o ofertă curriculară de specialitate pentru învățământul liceal, *filiera vocațională, profil artistic, specializarea Arta actorului* începând din anul școlar 2026-2027. Disciplina ***Artele spectacolului*** se regăsește în *Anexa 15 la OMEC nr. 4350/20.06.2025 - Planul-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, filiera vocațională, profil artistic, specializarea Arta actorului,* în *Curriculum de specialitate* (CS).

În elaborarea programei, s-a avut în vedere raportarea la cadrul legislativ și documentele strategice generale și specifice care susțin studiul disciplinelor:
- ***Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023***, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Regulamentul-cadru de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar***, aprobat prin Ordinul ministrului educației nr. 5.726/2024, , cu modificările și completările ulterioare;
- ***Regulamentul de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar cu program de artă***, aprobat prin Ordinul Ministerului Educației și Cercetării nr. 3717/01 aprilie 2025, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Planurile-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi***, filiera vocațională, profilul artistic, specializarea arte vizuale din Anexa nr. 15 la O.M.E.C. nr. 4350/20.06.2025 privind aprobarea Planurilor-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Profilul de formare al absolventului***, OME nr. 6731/2023, care asigură coerența verticală a parcursul școlar, (competențe-cheie +atribute prioritare);
- *documente europene relevante la nivel general și, mai ales, pentru disciplină(Recomandarea Consiliului UE privind competențele-cheie, Cadrul european al calificărilor, Rapoarte OECD/UNESCO, Cadre de referință etc.);*
- *alte documente/studii specifice Curriculumului Național și curriculumului disciplinei – de exemplu, cu valoare pentru sugestiile metodologice ale programei școlare.*

Bugetul de timp alocat disciplinei este următorul:

Artele spectacolului				
Clasa	a IX-a	a X-a	a XI-a	a XII-a
Nr. ore/ săptămână	1	1	1	1

Disciplina ***Artele spectacolului*** face parte din structura completă a însușirii *Artei actorului,* și propune o formulă de actualizare a standardelor în educație, accentul principal fiind pus pe educația estetică complexă, de calitate și centrarea pe elev, cu un rol foarte important în procesul de dezvoltare/ formare a elevilor care studiază în clasele cu profil teatral.

La fundamentarea acestei programe s-au avut în vedere următoarele principii:
- relevanței selecției ierarhizării culturale;
- funcționalității;
- coerenței;
- adecvării cu vârsta elevilor;
- flexibilității.

Programa oferă oportunități de învățare care permite fiecărui elev să-și împlinească potențialul, în funcție de opțiuni, asigurându-i cunoştinţe, competenţe, valori şi aptitudini pentru integrarea în comunitate, pentru a contribui la împlinirea nevoilor personale și ale societății. Programa este proiectată în viziune sistemică, componentele sale fiind corelate, atât la nivelul planurilor-cadru de învățământ, cât

și al programei școlare. Se urmărește asigurarea coerenței conținuturilor, atât pe orizontală, la nivelul unui an de studiu, cât și pe verticală, între diferiți ani de studiu și cicluri, pentru asigurarea unei abordări unitare, progresive, integrate și pentru evitarea supraîncărcării și a suprapunerilor de conținuturi. Se asigură o selecție realistă şi actualizată a domeniilor de cunoaștere. Programa urmărește să stimuleze motivația elevilor și implicarea creativă în învățare, prin îmbinarea unor contexte de învățare variate (active/ reflexive, autonome/ interacțiune etc.)

Programa de studiu promovează valori pe care elevii să le practice în viața personală, socială și profesională:

- respectul pentru sine, pentru alte persoane și pentru diversitate;
- responsabilitatea, prin asumarea răspunderii pentru comportamentul și acțiunile proprii, asumare conștientă a responsabilităților școlare și sociale;
- echitatea, prin asumarea unui angajament activ față de echitate, egalitate de șanse și combaterea discriminării;
- integritatea – onestitate și atitudine etică;
- perseverența, prin răbdare, consecvență și tenacitate în muncă, în convingeri, în atitudini; adaptarea în situații nefavorabile și depășirea provocărilor;
- spiritul inovator și creativitatea, prin deschiderea spre schimbare, spre punerea în practică a ideilor creative prin soluții inovatoare, prin generarea de noi idei și comportamente, prin autonomie, gândire critică și reflexivitate;
- excelența, prin aspirația spre performanță și rezultate, în acord cu potențialul fiecăruia.

Acest set de valori dă consistență viziunii asupra educației și ghidează atât procesul de predare-învățare-evaluare, cât și comportamentul elevilor în mediul școlar și în societate.

Structura programei școlare include, pe lângă *Nota de prezentare*, următoarele elemente:

- *Competenţe generale;*
- *Competenţe specifice şi exemple de activităţi de învăţare;*
- *Domenii de conținut și conținuturi;*
- *Sugestii de repertoriu*
- *Sugestii metodologice;*
- *Bibliografie selectivă;*

Competenţele sunt ansambluri structurate de cunoştinţe, abilităţi şi atitudini dezvoltate prin învăţare, care permit identificarea şi rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte particulare diverse.

Competențele generale vizate jalonează achizițiile elevului pentru întregul ciclu liceal.

Competenţele specifice se formează pe parcursul unui an şcolar, sunt derivate din competenţele generale şi reprezintă etape în dobândirea acestora. Competenţele specifice sunt însoţite de exemple de **activităţi de învăţare**, care constituie modalităţi de organizare a activităţii didactice în scopul realizării competenţelor. Programa şcolară propune, cu caracter de exemplu, diferite tipuri de activităţi de învăţare, care integrează strategii didactice şi care valorifică experienţa concretă a elevului. Cadrul didactic are libertatea de a utiliza exemplele de activităţi de învăţare pe care le propune programa şcolară, de a le completa sau de a le înlocui, astfel încât acestea să asigure un demers didactic adecvat situaţiei concrete de la clasă. Se asigură, în acest fel, premisele aplicării contextualizate a programei şcolare şi proiectării unor parcursuri de învăţare personalizate.

Conținuturile învățării constituie elemente de bază ale domeniului, mijloace informaționale prin care se urmărește realizarea competențelor. Conținuturile asigură oportunități de personalizare, favorizând învățarea diferențiată, în acord cu nevoile, interesele și ritmurile diferite de dezvoltare ale elevilor, precum și cu diferitele contexte de organizare a procesului de predare, învățare și evaluare.

Sugestiile metodologice includ recomandări privind strategiile didactice şi elementele de evaluare formativă continuă și sumativă. Pornind de la competențele generale, sunt prezentate exemple de strategii de formare care contribuie la realizarea acestora și recomandări pentru strategii de evaluare. Se promovează standarde transparente de evaluare.

Astfel, programa la „Artele spectacolului”, răspunde direcțiilor „Curriculumul Național” prin care fiecare copil din sistemul educațional poate deveni autonom în învățare, creativ, capabil să facă față provocărilor societății globale în continuă schimbare; încrezător în propriile forțe, capabil să comunice și să coopereze cu ceilalți; responsabil, asumându-și conștient valori naționale și globale; orientat spre excelență în viața personală, informat, activ și întreprinzător, contribuind în mod eficient la bunăstarea comunității.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Formarea unei culturi artistice și estetice, explorând diverse forme de spectacol, în contexte performative variate**
CG2	**Înțelegerea adecvată a conceptelor și limbajelor specifice artelor spectacolului**
CG3	**Dezvoltarea capacității de analiză și interpretarea diferitelor forme de spectacol**
CG4	**Stimularea exprimării creative și a inițiativei artistice**
CG5	**Formarea abilităților digitale prin aplicarea acestora în practica artelor spectacolului**

CLASA a IX-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG1 - ***Formarea unei culturi artistice și estetice, explorând diverse forme de spectacol, în contexte performative variate***

CS 1.1. Recunoașterea principalelor forme de spectacol (teatral, coregrafic, muzical, multimedia, cinematografic etc.) din perspectiva mijloacelor expresive utilizate
- *aplicarea conceptelor, teoriilor și metodelor analizei textului dramatic în procesul creației scenice;* - *vizionează spectacole de teatru, dans, muzică, film ori înregistrări (audio, video) ale acestora, discutând ulterior despre mesajul, expresivitatea și impactul artistic asupra publicului.* - *analizează procesul creativ din perspective diferite: tematică, regie, scenografie, interpretare; actoricească, utilizarea tehnologiilor multimedia, muzică, mișcare etc.;*
CS 1.2. Compararea diferitele forme de spectacol, explicând diferențele dintre ele
- *vizionarea/audiția a două producții (teatrale, coregrafice, cinematografice, muzicale, radiofonice etc.) realizate pe același text, analizând diferențele stilistice dintre ele.* - *participarea în proiecte colaborative (perechi sau grup) pentru realizarea fișelor de documentare despre spectacole și procesul lor de creare;*
CS 1.3. Formarea unor atitudini deschise față de diversitatea culturală și artistică
- *vizionează spectacole de teatru, dans, muzică sau film din epoci și culturi diferite;* - *recunoașterea diferitelor forme de expresie artistică și tradiții culturale din domeniul artelor spectacolului;* - *manifestă respect și curiozitate față de creațiile artistice aparținând unor stiluri, epoci și culturi diferite;* - *participă activ la manifestări culturale (vizionări, spectacole, expoziții, concerte), reflectând asupra experienței trăite.*

CG 2 - ***Înțelegerea adecvată a conceptelor și limbajelor specifice artelor spectacolului***

CS 2.1. Identificarea termenilor specifici ai artelor spectacolului
- *analizarea limbajelor scenice în diverse tipuri de spectacole (teatru, dans, performance, teatru multimedia).* - *înțelege diferența dintre joc scenic, realitate și convenție* - *recunoaște componentele expresiei scenice (voce, gest, mișcare, ritm, spațiu, lumină, sunet);* - *observă modul în care aceste elemente contribuie la crearea sensului artistic într-un spectacol* - *identifică și explică termenii prin realizarea unor fișe sau tabele cu definițiile termenilor de specialitate (actor, regizor, scenograf, coregraf etc.)* - *creează un glosar ilustrat sau infografic cu exemple vizuale și video pentru fiecare termen.*
CS 2.2. Cunoașterea adecvată a conceptelor de bază specifice artelor spectacolului, utilizând corect limbajul de specialitate
- *vizionează spectacole sau fragmente de film, descriind elementele artistice și folosind terminologia specifică;* - *exersează potrivirea între termeni și definiții, pentru consolidarea vocabularului specific;* - *analizează scene dintr-un spectacol sau film, identificând componentele regiei, scenografiei, coregrafiei, muzicii și interpretării.*
CS 2.3. Înțelegerea diversității formelor artistice și a influențelor interculturale.
- *analizează comparativ forme tradiționale și moderne de spectacol din spații culturale diferite, identificând elementele specifice și diferențele de limbaj artistic.* - *crearea unui portofoliu intercultural, colecționând exemple de manifestări artistice (teatru, muzică, dans, film) din diverse culturi, notând asemănările, diferențele și posibilele influențe reciproce.*

CG 3 - ***Dezvoltarea capacității de analiză și interpretarea diferitelor forme de spectacol***

CS 3.1. Aplicarea cunoștințelor teoretice în înțelegerea proceselor de creație ale artelor spectacolului
- *descoperă şi aprofundează noțiunea de analiză a spectacolului (teatral, coregrafic, muzical etc.)*
- *corelează evoluția artelor spectacolului cu contextul istoric, social și cultural;*
- *utilizează instrumentele de analiză comparativă, determinând asimilarea informației despre fenomenul spectacular în toată complexitatea lui*
CS 3.2. Interpretarea diferitelor abordări artistice pe același text sau temă
- *prezintă comparativ diferențele stilistice și interpretative ale unor producții.*
- *realizează diagrame sau hărți conceptuale, ilustrând relațiile dintre conceptele artistice.*
- *analizează comparativ două producții scenice și/sau cinematografice bazate pe același text, identificând diferențele stilistice, regizorale, expresive, interpretative ale fiecărei versiuni.*
CS 3.3. Utilizarea principiilor şi metodelor gândirii estetice în evaluarea critică şi constructivă a spectacolelor
- *studiază lucrările unor teoreticieni sau critici de teatru, precum și evoluția teatrului în raport cu diverse curente culturale și tehnologice.*
- *dezvoltă proiecte artistice care promovează diversitatea, empatia și responsabilitatea socială.*

CG 4 - ***Stimularea exprimării creative și a inițiativei artistice***

CS 4.1. Dezvoltarea de competențe de creație artistică și colaborare
- *participă activ la procesul de concepție al unui proiect scenic/ moment artistic/ spectacol*
- *alege ipotetic poziția/ rolul (artistic, tehnic, organizatoric) în cadrul unui proiect scenic.*
- *colaborează eficient cu o echipă artistică, respectând ideile și contribuțiile celorlalți*
CS 4.2. Identificarea propriilor resurse expresive și a potențialului creativ individual.
- *identificarea prin joc și joacă a propriul potențial creativ;*
- *folosește instrumentele analitice și practice pentru autodescoperire;*
- *analizează propriul proces, folosind instrumentele tehnice audio/video*
CS.4.3. Aplicarea cunoștințelor teoretice în activități practice
- *realizarea de momente de improvizație, creație scenică, urmate de sesiuni de feedback și autoevaluare reflexivă;*
- *prezentarea conceptului artistic al unui micro-moment (improvizație/ scenetă/ secvență coregrafică), aplicând cunoștințele despre artele spectacolului (regie, scenografie, mișcare și expresie coregrafică), folosind terminologia adecvată pentru a explica alegerile artistice.*
CS 4.4. Evaluarea critică a propriilor creații artistice și ale colegilor
- *realizarea unei galerii virtuale care să conțină lucrările clasei/ grupului, oferind critici și comentarii pentru fiecare lucrare;*
- *participarea la dezbateri în perechi sau în grupuri, având ca punct de plecare o propunere de proiect creativ, pe care îl organizează și îl îmbunătățesc utilizând metoda „Start – Stop – Continuă”.*

CG 5 - ***Formarea abilităților digitale prin aplicarea acestora în practica artelor spectacolului***

CS 5.1. Recunoașterea rolului pe care îl are tehnologia în spectacolul contemporan
- *vizionează spectacole care integrează tehnologia în procesul artistic;*
- *identifică tipurile de tehnologie utilizate;*
- *discută în perechi sau în grup, rolul pe care îl are tehnologia în crearea atmosferei, transmiterea mesajului;*
- *analizează impactul tehnologiei în cadrul spectacolului în transmiterea emoției.*

CS 5.2. Observarea utilizării elementelor digitale, analizând modul în care acestea sunt integrate în producțiile scenice
- *vizionarea unei producții de teatru, dans sau spectacol multimedia în care sunt utilizate elemente audio-vizuale (proiecții video, holograme, sunet, efecte vizuale etc.).* - *identificarea elementelor de tehnică digitală în cadrul unui spectacol.*
CS. 5.3. Aplicarea de instrumente digitale pentru a crea și prezenta producții artistice individuale sau colective
- *studiază creații multimedia, video, animație, prezentări interactive, aplicații de desen sau muzică digitală* - *realizează un montaj propriu, valorificând cunoștințele dobândite și folosind o bibliotecă digitală cu resurse gratuite (imagini, sunete, șabloane grafice).*
CS 5.4. Integrarea mijloacelor audio-vizuale și a noilor tehnologii în artele spectacolului contemporan
- *analizarea rolului pe care elementele audio-vizuale îl joacă în construirea semnificației spectacolului.* - *realizează proiecte de grup, explorând forme de spectacol din culturi diverse* - *prezintă rezultatele sub formă de colaje multimedia.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Introducere în artele spectacolului	- Spectacolul. Definiri; - Tipuri de spectacol (teatru dramatic, teatrul de animație și marionete, teatru-dans, pantomimă, teatru radiofonic, opera, operetă, musical, balet clasic, dans contemporan, teatrul experimental, spectacole multimedia și artă digitală etc.); - Fenomene cu caracter performativ (circ, happening, performance); - Spectacolul străzii (flash-mob, streetdance, carnaval, statui vivante etc.).
Instituțiile de spectacol	- Tipuri de instituții de spectacol (teatru dramatic, teatru liric, teatru de păpuși-marioanete, atenee populare etc.); - Principii de organizare și funcționare (teatru public și teatru privat).
Elementele de bază ale spectacolului de teatru	- Terminologia de bază a artelor spectacolului: Textul dramatic; Conceptul regizoral; Actorul/ jocul scenic; Spațiul scenic/ scenografic; Costumul și machiajul; Sunetul și muzica; Publicul. (definiri).
Creatorii de spectacol	- Definirea rolurilor în producția unui spectacol: · Personalul de creație: Dramaturgul, Regizorul, Scenograful și creatorul de costume, Coregraful, Actorul, Dansatorul, Muzicianul, Compozitorul, Video designer-ul, Creatorul de lumini; · Personalul tehnic: Tehnicianul de lumină, Tehnicianul de sunet, Tehnicianul de video, Tehnicianul de scenă, Machiorul, Costumierul tehnic; · Alte roluri tehnice și de suport: Asistentul de regie, Sufleorul, Coordonatorul de producție, Secreatrul literar, Impresarul.
Limbajul specific al teatrului	- **Teatrul - artă sincretică (literatura, muzica, dans etc.)** - **Structura dublă a discursului teatral:** · Mijloacele preteatrale: limbajul dramatic (textul dramatic/ ficțional/ piesă de teatru); · Mijloacele spectaculare: limbaj teatral (spectacol); - **Limbajul specific al artelor spectacolului:** personaj, mizanscenă, conflict, ritm, partitură scenică - **Limbaje artistice:** verbal, nonverbal, corporal, vizual, sonor.

CLASA a X-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG1 - ***Formarea unei culturi artistice și estetice, explorând diverse forme de spectacol, în contexte performative variate***

CS 1.1. Identificarea elementelor de expresie scenică (voce, gest, mișcare, ritm, spațiu)
- *explorează moduri de expresie corporală și vocală în exerciții de improvizație.* - *recunoaște și descrie elementele de bază ale limbajului scenic (voce, gest, mișcare, ritm, spațiu) în contexte artistice variate.* - *participă activ la exerciții de expresie corporală și vocală, aplicând elemente simple de limbaj scenic.* - *analizează și exprimă opinii personale privind modul în care vocea, mișcarea și spațiul contribuie la expresivitatea unui moment scenic.*
CS 1.2. Analizarea relației dintre actor, spațiu și public în structura actului scenic
- *analizează actorul ca centru al evenimentului scenic: vector de intenție și emițător de semn.* - *analizează și descrie corpul actorului ca instrument expresiv: poziție, mișcare, gest, ritm.* - *definește relația actor–partener–spațiu prin intermediul acțiunii.*

CG 2 - ***Înțelegerea adecvată a conceptelor și limbajelor specifice artelor spectacolului***

CS 2.1. Analizarea reprezentației scenice, urmărind comunicarea teatrală scenă-sală
- *valorifică teoriile şi tehnicile din arta teatrală în vederea expunerii ideilor şi mesajului în practica scenică;* - *aplică conceptele, teoriile şi metodele analizei textului dramatic în procesul creației scenice.*
CS 2.2. Exersarea limbajului artistic în activități de reflecție și dialog estetic
- *adoptă metodele de lectură și de analiză a textului dramatic;* - *participă la dezbateri moderate, contribuind cu argumente pro și contra exemplelor relevante;* - *observă modul în care diferitele elemente ale unui spectacol (textul și dramaturgia, interpretarea actorilor, regia, scenografia, costumele, eclerajul, sunetul, mișcarea scenic, tehnologia) influențează sensul artistic și caracterul spectacolului.*

CG 3 - ***Dezvoltarea capacității de analiză și interpretarea diferitelor forme de spectacol***

CS 3.1. Descrierea etapelor de lucru într-un proces artistic (observare, experimentare, reflecție)
- *analizează elementele estetice și structurale ale unui spectacol;* - *analizează comparativ diferite interpretări ale aceluiași fragment (text, spectacol, film).* - *descrie procesul de transformare a exercițiilor în moment scenic, identificând dificultăți și soluții expresive;* - *analizează propria prestație, observând coerența între corp, voce și intenție.*
CS 3.2. Corelarea cunoștințelor teoretice despre spectacol cu experiența practică
- *compară diferitele forme de expresie scenică în funcție de intenția artistică;* - *realizarea de fișe de comparație pentru vizionarea a două spectacole care au la bază același text) comparație tematică / stilistică: diferențe de viziune; stilul interpretării: diferențe de ritm, atmosferă, ton, elemente vizuale (decor, costume);* - *dezbate diferențele dintre limbajul teatral, cel coregrafic și cel performativ;* - *observă momentele scenice realizate de colegi, comentându-le constructiv.*

CG 4 - ***Stimularea exprimării creative și a inițiativei artistice***

CS.4.1. Explorează creativ diverse tehnici și mijloace de exprimare artistică proprii artelor spectacolului
- *realizarea de exerciții cu diferite forme de mișcare scenică, improvizații muzicale, folosirea obiectelor și decorurilor în mod creativ;* - *planificarea unui proiect artistic de grup (scenetă/ secvență), incluzând regie, scenografie și interpretare*
CS.4.2. Argumentează și justifică alegerile artistice proprii
- *participarea la discuții despre deciziile elevilor în alegerile făcute;* - *prezentări în care elevii explică deciziile luate în cadrul creațiilor proprii (stil, expresie, mizanscenă, costum)*

CG5 - ***Formarea abilităților digitale prin aplicarea acestora în practica artelor spectacolului***

CS 5.1. Identificarea resurselor digitale relevante, utilizându-le pentru documentare, inspirație sau aprofundarea cunoștințelor.
- *cercetează materiale online, tutoriale, baze de date cu spectacole, imagini și sunete;* - *identifică instrumente digitale;* - *utilizează aplicații multimedia pentru prezentarea proceselor artistice;* - *realizează un montaj video, animație, creații multimedia, prezentări interactive, aplicații de desen sau muzică digitală.*
CS 5.2. Integrarea instrumentelor digitale în procesul creativ pentru a experimenta forme noi de învățare și pentru a documenta evoluția propriei practici
- *creează un produs multimedia/ mixted media (reel, animație, colaj digital);* - *asociază produsul multimedia cu o situație teatrală relevantă;* - *participă la sesiuni de lucru cu echipamente multimedia;* - *colaborează cu colegii pentru a stabili diferitele roluri în echipa de lucru;* - *dezvoltă mici secvențe performative, utilizând echipamente multimedia.*
CS 5.4. Utilizarea aplicațiilor digitale pentru editarea materialelor vizuale și sonore
- *vizionează tutoriale pentru aplicații de sunet, video, lumini;* - *filmează/înregistrează diferite secvențe teatrale realizate în cadrul clasei;* - *editează materialele video și sonore.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Elemente de analiză a spectacolului	• **Analiza textului dramatic**: (prezentarea ideilor fundamentale; evidenţierea structurii dramatice - acţiune, personaje, dialog; valoarea textului şi valenţele lui scenice; • **Analiza concepției regizorale** (identificarea elementelor de stil, raportarea față de textul dramatic, analiza limbajului regizoral, temă, idee, mesaj etc.); • **Analiza mijloacelor artistice** care contribuie la atmosfera spectacolului (ritm, scenografie, plastică, lumini, costume, muzica etc.); • **Analiza jocului actoricesc/ rolurilor interpretate:** - Limbajul corpului şi expresivitatea gestuală; - Respirația, vocea, dicția și intenția expresivă; - Mișcare scenică și ritm corporal; - Relația dintre spațiu, corp și emoție; - Construcția personajului prin mijloace expresive; - Analiza expresiei corporale în diferite genuri performative.
Joc și spectacol	• **Tipuri de joc:** Teorii despre joc, filozofia jocului; Rolul social şi cultural al jocului. Tipuri de joc și de spectacol. • **Convenții de joc** în artele spectacolului: (ex: „ca și cum”)
Forme și formule de spectacol în lume	• **Genuri și forme de spectacol în lume (origini, teme, limbaj, trăsături caracteristice)** • **Spectacolul în Orient:** *Teatrul Kabuki; Peking Opera; Nō; Wayang Kulit; Bunraku* etc. • **America de Nord:** *Teatru ritual* (Ceremoniile dramatizate în Mexic, legate de mitul lui Quetzalcoatl); *Auto sacramentales* (*drame religioase creștine*) și Comedias (*piese moralizatoare*); *El Teatro campesino* (*Teatrul țăranilor*); Teatru indigen, drama nativă americană (drame ritualice, dansuri sacre ale triburilor Navajo și Hop); • **Spectacolul în America de Sud:** Teatro de Sombras; Teatro de la Poesía; Teatro de Títeres; Teatro Clandestino; Teatrul Oprimaților; • **Spectacolul în Africa:** Halqa; Teatru Anti-Apartheid, Hiragasy; • **Spectacolul în Australia și Oceania:** Teatrul aborigen; Teatru Māori, Pacific Theatre; • **Spectacolul diversității:** Broadway, Off-Broadway și Off-Off-Broadway; Teatru comunitar și educativ, al mișcărilor sociale (feminism, ecologie, drepturi indigene, identitate rasială, migrație); Teatru experimental, multimedia și performance etc.
Dialogul scenic și relația dintre personaje	• **Dialogul** – nucleul conceptual al teatrului (Definiri) • **Actul dialogal:** dialogul dramatic şi dialogul scenic; • **Funcțiile dialogului** sau a cuvântului-act; • **Dialogul și didascaliile;** • **Actanții dialogului:** Relația dintre actori; Relația dintre personaje; • **Dialogul, Monologul, Solilocviul -** Antigona, în „Antigona” (Sofocle); Agamemnon, în „Agamemnon” (Euripide); Ofelia, în „Hamlet” (William Shakespeare); Hamlet, în „Hamlet” (William Shakespeare).
Interpretare și lectură scenică de text dramatic	• **Lectura** expresivă a textului dramatic – intonație, accent, pauză, ritm; • Situațiile dramatice și conflictul scenic; • Personajul: intenții, relații, scopuri, subtext;

Domenii de conținut	Conținuturi
	• Valorile emoționale ale replicii; • Explorarea textului dramatic prin lectură în grup și citiri scenice pe roluri; • „Partitură actoricească” și rolul regizorului în lectura textului; • Sensuri ale lecturii colective (ritm, ascultare, reacție).
Elemente de analiză critică a unui spectacol vizionat sau a unei producții proprii	• Identificarea elementelor constitutive ale spectacolului: text, regie, interpretare, scenografie, muzică, lumină; • Observarea rolului regizorului în articularea conceptului scenic; • Descrierea și interpretarea intenției artistice a spectacolului; • Analiza modului în care mijloacele expresive contribuie la mesajul artistic; • Compararea viziunilor regizorale și stilistice între două spectacole diferite; • Identificarea elementelor constitutive ale spectacolului: text, regie • Recunoașterea semnificațiilor estetice și simbolice ale imaginilor scenice.

CLASA a XI-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG1- ***Formarea unei culturi artistice și estetice, explorând diverse forme de spectacol, în contexte performative variate***

CS 1.1. Aplicarea elementelor de expresie scenică în exerciții individuale și de grup
- *conștientizarea corpul și prezența scenică;* - *explorează expresivitatea artistică prin corp, prin voce și prin interacțiunea dintre voce și corp;* - *exprimă emoțiile prin intermediul vocii și respirației;* - *exersează sincronizarea și coordonarea cu partenerul, dar și încrederea în el;* - *analizează elementele constitutive ale relației scenice;*
CS.1.2. Dezvoltarea unor momente performative scurte
- *conceperea unor momente performative scurte, pornind de la un text dramatic sau non-verbal* - *selectează scene cheie dintr-un text dramatic sau scenariu non-verbal;* - *definește stilul și estetica de lucru;* - *lecturează în colectiv scena/scenele selectate;* - *imaginează acțiunile scenice.*

CG 2 - ***Înțelegerea adecvată a conceptelor și limbajelor specifice artelor spectacolului***

CS 2.1. Aplicarea cunoștințelor despre regie, scenografie și interpretare în activități performative
- *identifică formule aplicative pentru diferite tipuri de spectacol;* - *identifică situații de viață relevante pentru a fi reproduse scenic;* - *propune formule de spectacol pe marginea acestor situații;* - *creează un concept vizual/ scenografic adaptat unui spectacol.*
CS 2.2. Analizarea critică a relației dintre conceptul regizoral și expresia actoricească
- *identifică forme de expresie actoricească în spectacole de teatru;* - *compară aceste forme de expresie actoricească în funcție de forma de spectacol;* - *stabilește legături între conceptul regizoral și jocul actoricesc.*

CG 3 - ***Dezvoltarea capacității de analiză și interpretarea diferitelor forme de spectacol***

CS 3.1 Analizarea unui proces scenic complex
- *dezvoltă capacitatea de a înțelege şi interpreta procesul teatral;* - *observă și descrie componentele unui spectacol;* - *analizează mesajul estetic, social și simbolic al unei creații scenice;* - *formulează opinii critice și argumentate despre o producție artistică.*
CS 3.2. Interpretează critic un spectacol, utilizând conceptele estetice și dramatice adecvate
- *dezbate cu argumente pro și contra exemplele relevante;* - *argumentează propria viziune artistică în raport cu o creație scenică;* - *redactarea unei fișe de spectacol (titlu, autor, regizor, echipă artistică, impresii);* - *discuții reflexive despre experiența spectatorului și impactul emoțional al spectacolului;* - *aplică în scris metodele de analiză a unui spectacol.*

CG 4 - ***Stimularea exprimării creative și a inițiativei artistice***

CS 4.1. Înțelegerea valorii estetice, educative și formative a artei spectacolului pentru sine și pentru societate
- *realizarea unui mini-comentariu critic (oral sau scris) privind o producție vizionată sau realizată;* - *autoevaluarea propriei activități scenice în cadrul unei producții de clasă (exercițiu, scenă, performance);* - *identificarea elementelor care pot fi îmbunătățite într-o creație proprie;* - *elaborarea unui jurnal de spectacol / jurnal reflexiv de proces.*
CS 4.2. Dezvoltarea încrederii în sine prin activități performative
- *aplică în exerciții de grup abilitățile de comunicare de tip debate;* - *folosește instrumentele specifice „jocului de rol” pentru înțelegerea mecanismelor empatice;* - *creează un mini moment artistic 10-15 secunde, pornind de la un gest; un fragment de dans; un sunet; un fragment muzical; o replică dintr-o piesă de teatru/ film/ teatru radiofonic; o fotografie.*

CG 5 - ***Formarea abilităților digitale prin aplicarea acestora în practica artelor spectacolului***

CS 5.1. Utilizarea tehnologiilor contemporane în artele spectacolului
- *explorează formele de spectacol care integrează tehnologii multimedia (teatrul digital, performance);* - *folosește mijloacele digitale pentru documentare, înregistrare sau prezentare artistică;* - *conștientizează impactul tehnologiei asupra procesului creativ și a publicului.*
CS 5.2. Elaborarea de lucrări/ activități practice cu utilizarea principiilor şi metodelor specifice multimedia în domeniul artelor spectacolului
- *creează un produs multimedia/ mixted media (reel, animație, colaj digital);* - *asociază produsul multimedia cu o situație teatrală relevantă;* - *participă la sesiuni de lucru cu echipamente multimedia.*
CS 5.3 Realizarea unui proiect artistic care integrează elemente multimedia
- *realizează un scurt scenariu care integrează elemente multimedia;* - *creează un moodboard scenografic folosind mijloace digitale;* - *participă în perechi sau în grup la producerea materialelor video/ sunet pentru viitorul spectacol/ exercițiu/ colaj;* - *realizarea efectivă a producției.*
CS 5.4. Analizarea impactului vizual și emoțional al tehnologiei în artele spectacolului
- *analizează produsul scenic rezultat;* - *evaluează critic impactul vizual și emoțional al elementelor multimedia folosite;* - *participă la dialoguri reflexive (perechi sau grup) privind influența exercitată de mijloacele digitale în artele spectacolului.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Etapele procesului de creație artistică	• Ideea – alegerea temei, intenția artistică, motivația personală; • *Cercetarea* – documentarea artistică și contextuală, surse de inspirație (text, imagine, muzică, eveniment); • Repetiția – procesul de explorare scenică, improvizația și experimentul; • Performarea – relația cu publicul, expresivitatea scenică, momentul spectacolului; • Reflecția – analiza critică a procesului de creație, autoevaluarea artistică.
Rolurile echipei artistice: actor, regizor, scenograf, coregraf, compozitor	• Actorul și rolul său în angrenajul scenic; • Conceptul de regie și rolul regizorului în construcția spectacolului; • Scenografia și funcțiile sale (practică, estetică, metaforică); • Coregrafia și limbajul corpului; • Spațiul sonor (diegetic și non diegetic în arta spectacolului);
Analiza textului dramatic	• Relația dintre text – actor – public; • Tipuri de analiză; • Transformarea textului în partitură scenică: ritm, subtext, acțiune, conflict; • Lectura scenică și interpretarea colectivă; • Viziunea regizorală și materialul dramatic.
Etapele unui proiect artistic colaborativ	• Temă și concept: • Distribuție și repetiții; • Dezvoltarea conceptului de spectacol; • Reprezentație publică; • Actul reflexiv asupra procesului de lucru;

CLASA a XII-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG1 - ***Formarea unei culturi artistice și estetice, explorând diverse forme de spectacol, în contexte performative variate***

CS 1.1. Adaptarea mijloacelor expresive la contexte scenice diverse (teatru, dans, performance)
- *exersează modalități de transpunere expresivă, reinterpretând aceeași emoție (bucurie, furie, teamă) prin trei mijloace diferite – corporal, vocal și mixt;* - *realizează improvizații scurte în care corpul și vocea interacționează cu un element vizual (obiect, proiecție, lumină);* - *explorează relația corp – spațiu – timp, punând accent pe ritm, intensitate și direcție;* - *integrează în elementele de mișcare, textul rostit.*
CS. 1.2. Evaluarea critică a expresivității și a procesului artistic realizat
- *descrie procesul de transformare a exercițiilor în moment scenic, identificând dificultăți și soluții expresive;* - *autoevaluează propria prestație, observând coerența între corp – voce – intenție;* - *dezbate în grup diferențele dintre limbajul teatral, cel coregrafic și cel performativ;* - *oferă feedback colaborativ și comentarii constructive celorlalți colegi asupra momentelor scenice realizate.*
CS 1.3. Dezvoltarea capacității de distinge și interpreta critic diferite forme de spectacol
- *vizionarea unui spectacol de teatru, operă, balet sau dans contemporan;* - *completarea unui jurnal critic;* - *analiza comparativă a două forme diferite de spectacol din două culturi teatrale diferite, realizând un colaj vizual sau prezentare scrisă sau digitală.*

CG 2 - ***Înțelegerea adecvată a conceptelor și limbajelor specifice artelor spectacolului***

CS 2.1. Formulează o viziune artistică personală, utilizând concepte și termeni specifici domeniului
- *recunoaște convenții teatrale și performative;* - *aplică metodele și instrumentele dobândite în formularea unei viziuni artistice personale;* - *analizează această viziune artistică.*
CS 2.2. Aplicarea limbajului specializat în realizarea și prezentarea unui proiect artistic final.
- *realizează un scenariu teatral/ coregrafic;* - *conceperea unei viziunii scenice asupra scenariului realizat folosind limbajul specializat;* - *simularea unui interviu/ conferință de presă în care se explică conceptul proiectului folosind limbaj de specialitate.*

CG 3 - ***Dezvoltarea capacității de analiză și interpretarea diferitelor forme de spectacol***

CS 3.1 Aplicarea cunoștințelor despre regie, scenografie și interpretare în activități performative
- *propune formule aplicative pentru diferite tipuri de spectacol;* - *identifică situații de viață relevante;* - *dezvoltă în grup, variante de spectacol pe marginea acestor situații.*
CS 3.2. Analizarea relației dintre conceptul regizoral și expresia actoricească
- *identifică forme de expresie artistică în spectacole de teatru;* - *compară aceste forme de expresie actoricească;* - *stabilește legături între conceptul regizoral și jocul actoricesc;*

- *analizează comparativ fragmente vizionate din spectacole de teatru, dans contemporan și performance art, identificând diferențele de limbaj scenic;*
CS 3.3 Redactarea de analize și recenzii ale spectacolelor, evidențiind modul în care elementele artistice transmit mesajul
- *studierea activității unui artist, curent sau stil artistic, cu evidențierea limbajului specific utilizat în critici și recenzii;* - *realizează interviuri cu artiști, ca urmare a participării la un spectacol/ concert/ sau alte forme de spectacol;* - *realizarea unui proiect de cercetare despre evoluția unui gen artistic (teatru, operă, dans contemporan etc.) ca urmare unui proces de documentare și prezentarea într-un format multimedia/ digital;* - *redactează recenzii critice și/sau micro-analize după vizionarea unui spectacol (teatru, operă, dans clasic sau contemporan, performance, film etc.), argumentând modul în care elementele artistice contribuie la transmiterea mesajului.*

CG 4 - ***Stimularea exprimării creative și a inițiativei artistice***

CS 4.1. Dezvoltarea conștientă a abilitățile socio-emoționale prin colaborare artistică
- *crearea unei scene/ fragment de joc, coregrafic, în perechi sau în grup.* - *participă la negocierea ideilor și împărțirea responsabilităților;* - *identifică situații de lucru cu impact emoțional;* - *descrie procese relevante din experiența proprie;* - *evaluează impactul propriei evoluții artistice și emoționale în procesul de învățare.*
CS. 4.2. Elaborarea de lucrări practice cu utilizarea principiilor şi metodelor în domeniul artelor spectacolului
- *dezvoltarea unui mini-proiect performativ bazat pe utilizarea mijloacelor multimedia;* - *realizarea unui moodboard, colaj sau prezentări digitale ca răspuns la audiția unui spectacol de teatru radiofonic sau a unui concert;* - *reconstituirea spațiului scenic pornind de sunet, în urma audiției unui spectacol de teatru radiofonic.*
CS 4.3. Utilizarea tehnologiei pentru a crea și adapta momente improvizate
- *participă la improvizații ghidate folosind elemente tehnologice (lumină, proiecții video, sunet), adaptându-și mișcarea la stimuli vizuali sau auditivi;* - *creează un moment de improvizație, pornind de la o imagine statică/ video/ animată;* - *concepe materiale vizuale/ sonore originale sau colaje, integrându-le în proiecte performative.*

G 5 - ***Formarea abilităților digitale prin aplicarea acestora în practica artelor spectacolului***

CS 5.1. Producerea de materiale vizuale sau sonore originale, utilizând instrumente digitale
- *concepe un video de 30-60 de secunde combinând vocea, corpul și elemente multimedia;* - *construiește un fragment sonor de 30-60 secunde care să sugereze o atmosferă specifică unui spectacol;* - *prezintă, individual sau în grup, produsul artistic/ performativ realizat în vederea evaluării;* - *creează un moodboard cu imagini, culori, text și sunete pentru a ilustra conceptul unui spectacol.*
CS. 5.2. Creearea unei producții performative originală cu mijloace audio-vizuale integrate
- *construiște un scenariu, pornind de la o temă stabilită/ aleasă;* - *realizarea unui proiect artistic (scenetă/ mini-moment teatral) care integrează mijloace audio-vizuale/ digitale (proiecții, sunet, editare video, lumini) pentru a susține intenția artistică;* - *experimentează combinarea expresiei corporale, vocale și vizuale cu instrumentele digitale.*
CS 5.3. Argumentarea din punct de vedere estetic și tehnologic a opțiunilor artistice utilizate în proiectul final
- *realizează, individual sau în grup, o prezentare multimedia în care explică alegerile artistice și tehnologice din proiectul final;*

- *argumentează în scris, opțiunile estetice și tehnologice a opțiunilor de lucru, realizând un jurnal de reflecție artistică;* - *contribuie la evaluarea performanței proiectului prin participarea la sesiuni de feedback.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Introducere în semiotica spectacolului	• Estetici teatrale moderne și contemporane (realism, expresionism, absurd, postdramatic etc.); • Dramaturgia vizuală și structura compozițională a unui spectacol; • Relația dintre conceptul artistic și mijloacele de expresie utilizate.
Artele spectacolului și multimedia	• Rolul tehnologiei în artele spectacolului contemporan (provocări și oportunități); • Noțiuni de bază despre proiecție video, lumini, sunet și efecte speciale; • Crearea atmosferei scenice prin mijloace audio-vizuale; • Utilizarea aplicațiilor digitale în compoziția artistică; • Tehnici de filmare și montaj pentru proiecte performative; • Spectacolul digital și performance-ul online; • Etică și drepturi de autor în utilizarea materialelor digitale.
Tehnologia digitală în documentarea procesului artistic	• Tehnologiile digitale și procesul creativ al artistului; • Introducere în înregistrarea audio-video a momentelor scenice; • Instrumente digitale pentru prezentarea și arhivarea creațiilor; • Relației dintre mediul virtual și cel scenic; • Impactul realității augmentate (AR), realității virtuale (VR) și inteligenței artificiale (AI) în artele spectacolului. • Platforma digitală – mediu de difuzare și acces la spectacol.
Antreprenoriatul artistic, animatorii culturali și critica	• Influența antreprenorilor artistici, a animatorilor culturali și a criticilor în evoluția unui spectacol și în viața comunității. - Antreprenorul cultural – rol și responsabilități; - Impresarul artistic – rol și responsabilități; - Animatorul cultural – rol, tipuri și responsabilități; - Criticul – rol, tipuri și responsabilități;

SUGESTII METODOLOGICE

Programa disciplinei „Artele spectacolului”, clasele a IX a – a XII-a face parte din domeniul formativ-educativ „Arte”. Programa se integrează în structura amplă a procesului de formare în *Arta actorului*, oferind un cadru educativ, aliniat la standardele contemporane din domeniul educației artistice. Accentul principal este orientat către dezvoltarea estetică complexă şi centrarea procesului educațional pe elev, având un rol esențial în formarea şi dezvoltarea personală şi profesională a elevilor din clasele IX-XII.

În acest context, disciplina reprezintă o componentă fundamentală a parcursului de studiu, răspunzând cerințelor specifice de formare a competențelor estetice şi artistice caracteristice educației de profil. Programa şcolară la disciplina „Artele spectacolului”, urmărește:

- *însuşirea conceptelor şi opţiunilor de bază ale artei spectacolului*, cu scopul de a analiza şi interpreta fenomenele spectaculare, pe baza cunoaşterii conceptelor şi principiilor fundamentale ale artei spectacolului.
- *cunoaşterea metodelor transpunerii artistice/* scenice a unui text dramatic/ scenariu;
- *dezvoltarea capacității de analiză* a mecanismului de comunicare a spectacolului bazat pe multidisciplinaritate şi interferenţa artelor;
- *dezvoltarea spiritului critic,* prin înțelegerea şi interpretarea fenomenului spectacular.
- *dezvoltarea unui limbaj expresiv* bazat pe însuşirea unei metodologii de analiză a reprezentaţiei teatrale;
- *dezvoltarea unei culturi a spectacolului*, prin participarea directă sau mediată la spectacole.
- *înțelegerea a practicilor scenice* contemporane prin experiență directă.

La finalul ciclului de formare, elevul trebuie să fie capabil să recunoască şi să utilizeze elementele de expresie scenică în contexte performative variate, demonstrând înțelegerea limbajului specific artelor spectacolului.

Direcții pedagogice şi de formarea propuse în cadrul studiului artelor spectacolului:

- *Participarea activă în procesul de creație şi receptarea a spectacolului:* experiența directă a elevului procesul de receptare a spectacolului contribuie la înțelegerea profundă a fenomenului spectacular. Dacă este posibil, implicarea în producția unui spectacol/ proiect artistic (ca actor, regizor, scenograf, dramaturg, dansator sau chiar în spatele scenei) ajută la dezvoltarea unui nivel mai profund de înțelegere a procesului de realizare a unui spectacol.
- *Formarea unei viziuni personale şi autonomia intelectuală:* pe măsură ce elevii îşi dezvoltă cunoştințele şi experiența de receptarea a fenomenului artistic, devine esențial ca fiecare să poată să contureze o perspectivă proprie asupra domeniului artelor spectacolului, pe care să o valorifice în procesul de analiză şi interpretare a spectacolului.
- *Cultivarea discursului critic şi reflexiv:* dezvoltarea capacității de a analiza un spectacol în mod critic presupune nu doar descrierea acestuia, ci şi evaluarea sa din perspectivă estetică, tehnică şi/ sau conceptuală, utilizând un vocabular de specialitate, dar adecvat nivelului de vârstă al elevilor.
- *Dezvoltarea limbajului şi discursului:* stimularea participării la schimburi de opinii, prin participarea la grupuri de discuții/ dezbateri despre spectacol va contribui la dezvoltarea limbajului şi a aptitudinilor de comunicare.

Teme transversale care vor fi integrate tuturor competențelor:

- Creativitate şi inovație artistică;
- Gândire critică şi receptare estetică;
- Interdisciplinaritate (muzică – dans – arte vizuale – teatru);
- Educație pentru valori, diversitate şi interculturalitate;
- Comunicare şi colaborare în echipă;
- Adaptabilitate şi responsabilitate în procesul artistic;
- Utilizarea tehnologiilor pentru învățare şi exprimare artistică.

Dinamica aplicării componentei teoretice şi practice de în procesul de didactic:

Programa disciplinei „Artele spectacolului” integrează ansamblul elementelor esențiale şi relevante ale realității educaționale contemporane, reflectând în mod coerent atât dimensiunea teoretică, cât şi dimensiunea practică a procesului de formare artistică, în concordanță cu cerințele educației contemporane.

Componenta teoretică oferă elevilor repere conceptuale, estetice și culturale necesare înțelegerii fenomenului performativ, în complexitatea sa: de la analiza diferitelor forme de spectacol, la principiile de analiză a textului dramatic, până la mecanismele de creație proprie artelor spectacolului (teatru, dans, muzica, opera, balet, muzical, teatrul de animație, teatrul-dans etc.).
În sens larg, în categoria artele spectacolului vom include și forme emergente, precum arta multimedia, instalația sau spectacolele digitale, care valorifică noile tehnologii, interactivitatea și prezența vie (*live*), în fața unui public.

Programa școlară a disciplinei „Artele spectacolului" include un ansamblu de elemente esențiale, relevante ale realității educaționale atât la nivel de reprezentare teoretică, cât și a activității practice desfășurate. Astfel, dimensiunea practică și aplicativă a programei pune accentul pe formarea și dezvoltarea competențelor tehnice și creative ale elevilor, printr-un proces educațional centrat pe experiența practică și expresivitatea artistică, prin intermediul exercițiilor de imaginație, improvizației, prin crearea de momente artistice în fața publicului sau a camerei de filmat, menite să stimuleze creativitatea, spontaneitatea, autocontrolul, empatia, capacitatea de comunicare nonverbală, munca în echipă.

Componenta practică a disciplinei devine un spațiu de explorare, de descoperire și dezvoltarea personală, în care elevii sunt încurajați să se exprime în mod creativ și să-și descopere și dezvolte o identitate artistică autentică, adaptată cerințelor domeniului de formare și artelor performative, în general. Aceasta este completată de activități de **analiză, creație** și **studiu** desfășurate atât individual, cât și în grup, menite să stimuleze gândirea critică, colaborarea și capacitatea de expresie autentică în contextul procesului de învățare artistică. În fel acesta, pe parcursul a patru ani de studiu, elevii își dezvoltă o abilități înțelegere integrantă a procesului de creație artistică, în care dimensiunea teoretică, tehnică se armonizează cu cea creativă.

Astfel, disciplina „Artele spectacolului" stabilește un cadru complex, interdisciplinar de învățare, care favorizează dezvoltare unei relații autentice între elev și actul artistic, prin cultivarea sensibilității estetice, formarea unei viziuni artistice și formare gândirii critice.

Organizarea procesului de predare-învățare la disciplina „Artele spectacolului" presupune o planificare atentă a activităților didactice, corelată cu obiectivele educaționale, conținuturile, metodele, mijloacele și resursele disponibile.
Aceste activități se desfășoară prin diverse forme de organizare a învățării, precum activități frontale, de grup, în perechi sau individuale, adaptate nevoilor și specificității fiecărui elev/ grup/ clase.

Procesul didactic se bazează pe interacțiunea continuă între profesori și elevi, având drept scop:
- transmiterea cunoștințelor,
- dezvoltarea competențelor,
- formarea abilităților
- atingerea obiectivelor educaționale stabilite, în vederea asigurării unui învățământ de calitate.

Abordarea conținuturilor:

Aplicarea programei presupune o utilizare flexibilă a conținuturilor, acordând prioritate metodelor interactive de predare-învățare. Se va asigura coerența între componentele specifice disciplinei, punându-se accent pe metodele activ-participative de învățare, care valorifică creativitatea și spiritul critic, pe parcursul celor patru ani de studiu.

Având în vedere complexitatea și specificul disciplinei, se impune o abordare tematică, precum și o tratare inter- și multidisciplinară. Conținuturile incluse în programă vor fi parcurse într-o succesiune logică, respectând ordinea tematicilor și coerența acestora. În felul acesta se asigură continuitatea și dezvoltarea graduală a procesului de învățare.

Fiecare unitate de învățare este gândită ca fundament pentru următoarea și facilitează construirea treptată a cunoștințelor; dezvoltarea competențelor și consolidarea abilităților elevilor. Respectarea acestei ordini tematice asigură nu doar coerența procesului didactic, ci și eficiența în atingerea obiectivelor educaționale stabilite.

Rolul cadrului didactic constă în alegerea celei mai eficiente modalități de organizare a procesului de predare (formare) și de evaluare a rezultatelor învățării, precum și în selectarea strategiilor și tehnicilor didactice adecvate contextului practic de implementare a programei școlare.

Obiectivul cadrului didactic este de facilita accesul la procesul cunoașterii, de a sprijini elevii în dobândirea cunoștințelor, înțelegerea conceptelor, concomitent cu formarea competențelor practice,

prin aplicarea metodologiilor didactice specializate, personalizat, adaptate nevoilor de învățare ale acestora.

Pentru a putea înțelege și accesa informația de specialitate, elevii urmează a fi familiarizați cu terminologia specifică disciplinei, ce cuprinde, o bază conceptuală cu care elevii urmează a se familiariza de la începutul studierii disciplinei „Artele spectacolului", în scopul de a realiza comunicarea prin limbajul specializat al acesteia.

La fel de esențială pentru atingerea competențelor specifice claselor a IX-a - a XII-a este capacitatea cadrului didactic de a forma elevii prin utilizarea unor metode de lucru adecvate, bazate pe rigoare științifică și pe un demers pedagogic reflexiv.

Implicarea directă în procesul artistic și în explorarea diferitelor forme de expresie ale artelor spectacolului, constituie un element fundamental în procesul de formare, cu un rol complementar în raport cu activitățile didactice realizate în cadrul educațional formal, consolidând experiențele de învățare și facilitând dezvoltarea armonioasă (cognitivă și emoțională) a elevilor.

Direcția esențială a formării elevilor, în contextul disciplinei, o reprezintă contactul cu mediul artistic, experiența directă cu produsul cultural și cu diversele forme de manifestare ale artelor spectacolului. Aceasta oferă nu doar o înțelegere profundă a fenomenului artistic, ci și oportunități de dezvoltare a sensibilității estetice, a spiritului critic și a capacității de reflecție asupra actului artistic și cultural, în general.

Cadrul didactic are rolul de a-i ghida pe elevi în explorarea și utilizarea critică a surselor de informare, dezvoltându-le competențele de învățare autonomă și de utilizarea cu discernământ a bazelor de date, esențiale în contextul actual al fluxului informațional intens și al procesului de digitalizare.

Aplicarea creativă a programei solicită din partea profesorului o abordare deschisă și flexibilă care să permită analizarea aspectelor sensibile ale pedagogiei centrate pe antrenarea abilităților de gândire critică, pe formarea atitudinii critic reflexive. Se urmărește ca elevul să interacționeze direct cu conținutul prin activități practice, vizionări de spectacole, analize de texte, exerciții de improvizație și proiecte digitale. Se urmărește un echilibru între cunoaștere, aplicare și evaluare, astfel încât învățarea să fie relevantă și semnificativă.

Organizarea procesului de predare-învățare:

Noile cerințe ale învățământului românesc urmăresc dezvoltarea gândirii critice a elevilor prin metode activ-participative. Parcursul didactic stimulează exprimarea spontană, ridicarea de întrebări reflexive și construirea strategiilor de învățare. Modelul comunicativ aplicat permite integrarea etapelor cognitive și corelarea cunoștințelor din diverse domenii, facilitând o abordare integrată și asociativă a noilor conținuturi.

Dezvoltarea competențelor cheie, recunoașterea elevului ca participant activ în procesul instructiv-educativ și orientarea învățării spre formarea competențelor specifice impun respectarea unor principii ale învățării durabile. Acestea includ utilizarea strategiilor didactice cognitive, centrate atât pe elev, cât și pe conținut; **implementarea unor abordări flexibile și a parcursurilor didactice diferențiate**, care să susțină progresul individual al elevului și să contribuie la consolidarea competențelor practice și aplicative ale disciplinei. Aceasta va contribui la:

- construcția progresivă a cunoștințelor, consolidarea continuă a capacităților cognitive (*percepție, înțelegere, analiză, sinteză și evaluare);*
- construcția activă a cunoștințelor, asocierea cu experiențe anterioare, aplicarea în contexte practice;
- dezvoltarea creativității elevilor;
- dezvoltarea gândirii critice și reflexive, dezvoltarea capacității de a analiza spectacole, texte dramatice și forme artistice variate.

Strategia didactică va urmări să transforme elevul într-un participant activ și reflexiv, capabil să înțeleagă, interpreteze creativ domeniul artelor spectacolului, integrând teoria, practica și evaluarea într-un proces coerent de învățare. Abordarea cognitivă centrată pe elev va urmări:

- stimularea proceselor cognitive ale elevului: percepție, înțelegere, analiză, sinteză, memorare, În procesul de învățare, elevul construiește activ cunoștințele, le asociază cu experiențe anterioare și le aplică în contexte practice;
- dezvoltarea gândirii critice, a capacității de a analiză (spectacole, texte dramatice și forme artistice variate);
- cultivarea autonomiei și responsabilității elevului.

- încurajarea inițiativei elevului în a stabili asupra modului de realizare a unui proiect și construiește traseul personal de învățare.

Abordarea cognitivă centrată pe elev va transforma elevul într-un participant activ în procesul de învățare, nu doar receptor de informații. Profesorul devine facilitator și ghid, care sprijină și acompaniază elevul în procesul de învățare (explorare, experimentare), îl ajută să selectează resursele relevante și formuleze propriile concluzii.

- Conținutul disciplinei structurat și organizat logic, oferind suport pentru dezvoltarea competențelor specifice: teoretice, practice, reflexive și digitale.
- Elevul interacționează direct cu conținutul prin activități practice, vizionări de spectacole, analize de texte, exerciții de improvizație și proiecte practice.

Strategia contribuie la stabilirea unui raport echitabil între procesul **cunoaștere – aplicare – evaluare**, astfel încât învățarea să fie relevantă și semnificativă.

Strategiile de predare- învățare recomandate în activitățile didactice sunt:

- strategii activ-participative și interactive, bazate pe reflecție individuală și colectivă, dezbateri, tehnici ale gândirii critice;
- strategii de învățare bazată pe proiect – care își propun implicarea elevilor în activități de grup, în vederea realizării de investigații pe o temă dată sau la alegere;

Se recomandă utilizarea în demersul didactic a metodelor specifice dezvoltării gândirii critice, după cum urmează

- evocare: *Ciorchinele, Gândiți/ lucrați în perechi/comunicați, Predicția, Termenii cheie dați inițial, Interviul*;
- realizarea sensului: *Lectura și scrierea; Audierea unei prelegeri; Ghidurile de studiu/ învățare, Jocul de rol bazat pe empatie*;
- reflecție: *Rețeaua de discuții, Eseul, Scrierea liberă*) dar și a metodelor de predare în sistem *blended-learning* (*Flipped Classroom* sau *Clasa inversată*, *Gamification*).

Adaptarea și utilizarea metodelor didactice pentru procesul de predare-învățare în sistem online (Webinar) și *blended-learning:*

Pentru varianta sincron pot fi utilizate metode, tehnici, procedee didactice activ-participative cum ar fi**:** expunerea, conversația, explicația, demonstrația, modelarea, jocul de rol, studiul de caz, dezbaterea, simularea, „*Patru colțuri", „Fish-bowl", „Starbursting"„Brainstorming".*

Dintre metodele non-formale propunem: „*Teatrul Forum", „Storytelling*". Toate aceste metode vor încuraja manifestarea capacității empatice și a spiritului critic. Avantajele activității sincron sunt: suport material bogat, din surse variate, posibilitatea oferirii unui *feedback* imediat, clarificarea unor aspecte în timp real.

Pentru varianta asincron pot fi utilizate metode, tehnici, procedee didactice ca: exercițiul, munca cu cartea, experimentul, metode de facilitare grafică: ciorchinele, harta conceptuală, diagrama „*Ce am, de ce am nevoie*?", *Studiul de caz.*

Dintre metodele non-formale pot fi aplicate în varianta asincron metode ca: *PhotoVoice,* metoda Atelierului. În activitățile asincron i se oferă elevului posibilitatea de a realiza o documentare riguroasă, de a identifica surse credibile de informații, de a construi discursuri de impact, de a-și analiza și perfecționa calitățile personale.

- **utilizarea platformelor educaționale**, de exemplu *GSuite for Education* cu aplicația *Google Classroom*, *Moodle, Microsoft Teams, Edmodo* care facilitează transmiterea unor materiale didactice sau constituirea unor portofolii virtuale;
- alternarea **formelor de organizare a activității elevilor** (frontală, individuală, binom/ perechi și în grupuri mici). Exersarea cooperării pentru realizarea unei sarcini de lucru se poate realiza și în cazul predării-învățării în sistem blended-learning prin utilizarea sălilor pentru sesiuni de lucru în *Google Meet, Microsoft Teams* utilizarea documentelor sau prezentărilor colaborative cu drepturi de editare pe grupe din *GoogleDrive* sau *Jamboard* pentru grupuri de lucru colaborative, *breakout rooms* în *Zoom.*

Modelul - *Evocare - Realizarea sensului - Reflecție* (ERR)

Acesta este un proces individual, iar cadrul didactic trebuie să înțeleagă modelele mentale pe care le folosesc elevii pentru a proiecta activități cât mai motivante. Evocarea, realizarea sensului și reflecția sunt deopotrivă etape ale lecției și etape ale înțelegerii, ale gândirii, învățării și dezvoltării. Pentru a-i

ghida pe elevi spre înțelegere, cadrul didactic le oferă un cadru de gândire și învățare perceput ca o strategie integră și bine structurată. Acest cadru este construit plecând de la următoarea premisă: *ceea ce știm determină ceea ce putem învăța.*

Etapele cadrului sunt:

- *evocarea* (în această etapă se realizează o diversitate de activități cognitive esențiale);
- *realizarea sensului* (este etapa în care cel care învață vine în contact cu noile informații sau idei)
- *reflecția* (în această etapă elevii își consolidează cunoștințele noi, exprimând în propriile lor cuvinte ideile și informațiile întâlnite).

Metodele de predare vor combina transmiterea de informații (lecția, prelegerea), cu implicarea activă a elevului (problematizarea, comentariile și analizele), asigurând o învățare integrată, bazată pe cunoaștere, aplicare și reflecție artistică.

- **Lecția:** pentru transmiterea sistematică a cunoștințelor teoretice, cum ar fi terminologia specifică, curentele și stilurile artistice. Profesorul structurează informația clar, oferind exemple relevante din spectacole sau texte dramatice. Elevul notează, formulează întrebări și relaționează noile cunoștințe cu experiența anterioară, pregătind terenul pentru activități practice și analize critice.
- **Problematizarea:** Elevul este provocat să identifice probleme, întrebări sau dileme artistice, stimulând gândirea critică. Metoda ajută la dezbateri, discuții și interpretări personale, dezvoltând capacitatea de analiză și argumentare. Exemplu: compararea a două spectacole după aceeași piesă, analiza impactului unei regii sau interpretări scenice diferite.
- **Comentarii și analize de spectacole:** Elevii participă la spectacole sau vizionează înregistrări, apoi se lansează discuții ghidate despre mesaj, stil, expresivitate și impact artistic. Se pune accent pe observarea detaliilor artistice, tehnice, regizorale și interpretative, precum și pe exprimarea opiniei personale în raport cu criterii estetice și culturale. Această metodă stimulează reflecția, gândirea critică și capacitatea de evaluare a fenomenelor artistice.
- **Materiale și resurse folosite în actul de predare:** manuale și tratate, lucrări de specialitate, baze de date, echipamente electronice (videoproiector, tablă digitală/smart, laptop, tabletă). Aceste materiale și resurse permit elevului să **observe, analizeze și interpreteze** spectacolele, dezvoltând competențe teoretice, practice și reflexive.

Sugestii de activități de învățare:

- aplicarea principiilor în improvizații scurte pornind de la stimuli vizuali, sonori sau textuali.
- problematizarea analitică;
- crearea de mini-momente performative (1–3 minute) pe teme propuse;
- discuții reflexive asupra expresivității individuale și colective;
- realizarea unui portofoliu vizual al evoluției expresive proprii (foto, video, jurnal).

Principiile organizării activității de predare/ formare:

- claritatea: sarcinile de învățare să fie clare și ușor de înțeles pentru elevi.
- transparența: procesul de învățare trebuie să fie transparent, iar elevii să știe la ce să se aștepte.
- logica: organizarea eficientă a materialelor de studiu (structuri, rezumate).
- diferențiere: adaptarea sarcinilor și volumului de informații la nivelul și profilul cognitiv al fiecărui elev, fie sarcini comune, fie prin sarcini de lucru diferențiate.

Implementarea programei și dinamica parcurgerii conținuturilor:

O implementare eficientă a programei presupune flexibilitate și adaptare permanentă la nevoile elevilor și la dinamica de învățare a clasei.

Aceasta permite:

- adaptarea parcursului de învățare la ritmul și specificul colectivului;
- ajustarea strategiilor didactice în funcție de nivelul de pregătire al elevilor;
- personalizarea învățării și valorizarea progresului individual.

Conținuturile nu reprezintă scopuri în sine, ci mijloace de atingere a obiectivelor educaționale, fiind selectate și organizate de profesor în funcție de particularitățile clasei, resursele disponibile și experiența anterioară a elevilor. Astfel, tematicile cu un grad de complexitate mai mare, pot fi abordate diferențiat, în funcție de nivelul de pregătire, interesele și dinamica grupului de studiu, oferind fiecărui elev șansa de asimila informațiile și progresa în ritmul propriu. De exemplu: În cadrul temei care

propune explorarea diferitelor forme de spectacol din întreaga lume, profesorul va selecta tipurile de spectacole ce vor fi studiate, astfel încât elevul să poată să se familiarizeze cu cel puțin o formă specifică fiecărui spațiu cultural.

Profesorul are libertatea de a adapta conținuturile și metodele, contribuind la formarea unui climat educațional deschis, centrat pe nevoile și potențialul fiecărui elev. **Conținuturile programei de studiu implică și extinderea învățării dincolo de sala de clasă, prin participarea la activități non-formale și informale, proiecte (individuale și de grup), vizionări de spectacole, precum și prin utilizarea resurselor digitale și a mediilor moderne de informare, care completează experiențele școlare de învățare.**

Rezultate ale învățării care for contribui la evaluare de parcurs și evaluarea finală:
- Fișă de glosar (glosar de termeni de specialitate);
- Fișă de analiză (text – spectacol);
- Fișă de reflecție (jurnal de spectacol);
- Fișă de documentare digitală/ Fișă de lectură;
- Tabel comparativ a unor forme de spectacol;
- Comentariu scris sau oral (evaluare a exprimării și argumentării);
- Mico-recenzie/ analiză/ (prezentarea a unui spectacol);
- Eseu comparativ, discuție dirijată;
- Moment performativ/ secvență de joc pe temă dată;
- Prezentări (PowerPoint, moodboad, colaje mixted media);
- Jurnal de activitate (listă de resurse utilizate, jurnal reflexiv).
- Jurnal vizual (storyboard, moodboard, foto/ video album care să documenteze un proces de creație).

Resurse tipărite și documentare:
- Manuale și tratate de specialitate în teatru, cinematografie și arte performative;
- Lucrări critice și studii de dramaturgie și regie;
- Articole și recenzii despre spectacole, publicații culturale și baze de date fizice și online.

Resurse audiovizuale și digitale:
- Înregistrări video și audio ale spectacolelor teatrale, de dans sau muzicale;
- Videouri explicative și materiale multimedia despre utilizarea unor aplicații precum *Google Slides, Canva, Sketchbook, Audacity, Pixlr* etc.
- Interviuri cu regizori, actori, scenografi, coregrafi, muzicieni
- Modele de *fișe de lucru* cu pași pentru: editare text, foto, montaj video, realizare afiș, înregistrare audio, creare prezentare interactivă;
- Software pentru vizionare, analiză, prezentări digitale;
- Bibliotecă digitală cu resurse multimedia cu acces gratuit (imagini, sunete, șabloane, grafice etc.).

Echipamente:
- Desktop, tabletă, laptop, videoproiector, sistem audio, ecrane interactive, tablă digitală;

Platforme de lucru colaborativ:
- *Google Drive* pentru lucrul în echipă la proiecte comune;
- *Whiteboard* pentru *brainstorming* vizual înaintea realizării proiectului artistic;
- *Padlet, Mentimeter, Slido* pentru colectarea creațiilor elevilor și oferirea feedback-ului;
- *Prezi, Genially, Canva* pentru prezentarea finală a proiectelor individuale sau comune.
- *Gimkit, Kahoot, Socrative* pentru învățarea online prin teste de tip *quiz,*

Recomandări privind evaluarea:

Evaluarea constituie partea componentă a procesului educațional la disciplina „Artele spectacolului*”*. Programa bazată pe competențe determină construcția unui model integrator al evaluării ce valorifică și corelează cunoștințele, deprinderile, capacitățile de aplicare a cunoștințelor. Evaluarea

bazată pe competențe implică evaluarea formativă a cunoștințelor, abilităților și atitudinilor pe care elevul le conștientizează în actul artistic.

Evaluarea unităților de competență specifice disciplinei „Artele spectacolului" prezintă domeniul de interes principal al evaluării la disciplină și poate fi realizat la decizia profesorului, la nivelul unor unități de timp sau unități de învățare. Fiecare unitate de competență/competență specifică din Curriculum poate fi evaluată prin diferite tipuri de itemi (obiectivi, cu alegere dual, cu alegere multiplă, semi-obiectivă, de completare, întrebări de structurare).

Strategiile de evaluare a competențelor presupun determinarea unui demers de concepere a evaluării realizate la clasa de elevi, care implică o succesiune de componente: proiectarea, aplicarea/implementarea, verificarea rezultatelor la nivel de proces și produs.

În procesul dinamic **predare – învățare – evaluare**, la disciplina „Artele spectacolului" se urmărește dacă:

- elevul dobândește, înțelege și aplică corect conceptele, noțiunile și tehnicile specifice domeniului de studiu;
- participă activ și creativ la procesul de învățare, manifestând interes și inițiativă în activitățile de studiu propuse;
- recunoaște și explică elementele de construcție a unui spectacol (regie, scenografie, coregrafie, muzică interpretare etc.);
- interpretează corect semnificațiile estetice și culturale ale producțiilor artistice studiate;
- argumentează opiniile personale și formulează opinii critice asupra temelor analizate;
- colaborează eficient în activitățile de grup și contribuie creativ la proiectele colective;
- valorifică cunoștințele dobândite, specifică artelor spectacolului în contexte noi;
- stabilește conexiuni între tradiție și inovație în artele spectacolului;
- creează momente/ produse originale, valorificând elemente de expresie scenică;
- integrează instrumente digitale în procesul de documentare și prezentare;
- reflectează critic și constructiv asupra propriei activități și cea a colegilor;
- respectă diversitatea de idei, culturi și forme de expresie artistică;
- demonstrează autonomie și coerență în procesul de învățare
- demonstrează progres constant în dezvoltarea competențelor specific.

Obiectul evaluării îl constituie rezultatele școlare individuale ale elevului și se va compara cu propriile implicații, nivelul și interesele acestuia. În testele de evaluare a nivelului de formare a competențelor, cadrul didactic va include itemi/sarcini cu grad diferit de pregătire ale elevilor.

Procesul de evaluare va pune accent pe:

- ce știe elevul (cunoștințe, concepte, terminologie);
- cum gândește elevul (analize, atitudini, reflecție);
- ce poate să facă elevul (abilități creative, digitale);
- cum se comportă elevul (implicare, consecvență, cooperare).

Tipuri și formele de evaluare sunt selectate și clasate în perechi instinctive:

- evaluarea rezultatelor – evaluare bazată pe competențe;
- evaluarea unei norme minimale de competențe – evaluarea competenței în curs de achiziție;
- evaluarea formativă – evaluarea sumativă;
- evaluarea performanței – evaluarea cunoștințelor;
- evaluarea reciprocă – autoevaluarea.

Se evaluează:

- corelarea directă a rezultatelor evaluate cu competențele specifice vizate de programa școlară;
- valorizarea rezultatelor învățării prin raportarea la progresul școlar al fiecărui elev;
- recunoașterea, la nivelul evaluării, a experiențelor de învățare și a competențelor dobândite în contexte non-formale sau informale;
- utilizarea unor metode variate de comunicare a rezultatelor școlare;

Metode de evaluare:

Într-un parcurs de învățare, în funcție de momentul unui act evolutiv, vor fi utilizate următoarele **3 tipuri de evaluare**: **inițială (predictivă), formativă (continuă), sumativă (la sfârșitul fiecărei unități de învățare).**

Evaluarea se realizează în mod continuu, prin monitorizarea parcursului de învățare al elevului, analiza produselor activității sale practice, autoevaluare și evaluare colegială, având în vedere nivelul de implicare, gradul de creativitate și capacitatea de exprimare reflexivă.
Evaluarea formativă: *rezultatele cognitive* (cunoaștere, înțelegere); *rezultate aplicative* (de utilizare, contextualizare și creativitate); *rezultate atitudinale* (comportament și valori); *rezultate reflexive și metacognitive* (autonomie în procesul învățare, spirit critic, autoanaliză).
Evaluarea sumativă (finală) are caracter **complex și integrat**, având în vedere creativitatea, implicarea, capacitatea de colaborare, utilizarea instrumentelor digitale și atitudinea deschisă față de diversitatea culturală și artistică și vizează:
- gradul de a înțelegere a conceptelor studiate;
- competențelor practice și creative dobândite;
- atitudinea și implicarea în activități; atitudinea reflexivă și metacognitivă.

Evaluarea finală urmărește gradul de integrare a competențelor dobândite în domeniul artelor spectacolului, prin corelarea cunoștințelor teoretice cu performanțele practice și atitudinile reflexive. Se evaluează capacitatea elevului de a interpreta și crea momente scenice originale, de a utiliza adecvat limbajul de specialitate și de a demonstra inițiativă, cooperare și gândire critică în procesul de învățare.
Evaluarea finală urmărește gradul de integrare a competențelor dobândite în domeniul artelor spectacolului, prin corelarea cunoștințelor teoretice cu performanțele practice și atitudinile reflexive.
Se evaluează capacitatea elevului:
- de a interpreta tematicile studiate;
- de a utiliza adecvat limbajul de specialitate;
- de a demonstra inițiativă;
- de a gândi critic și creativ în învățare.

Accentul se pune pe implicarea personală, exprimarea reflexive și creativitate.
Probele de evaluare pot include:
- *realizarea și prezentarea unui proiect* (individual sau colectiv) care să evidențieze competențele dobândite în domeniul artelor spectacolului;
- *portofoliul de studiu* (conținând jurnal de activitate, fișe de analiză, materiale digitale, fotografii sau înregistrări video).

Rezultate ale învățării care for contribui la evaluare de parcurs și evaluarea finală:
- Fișă de glosar (glosar de termeni de specialitate);
- Fișă de analiză (text, spectacol);
- Fișă de reflecție (jurnal de spectacol;
- Fișă de documentare digitală/ Fișă de lectură;
- Tabel comparativ a unor forme de spectacol;
- Comentariu scris sau oral (evaluare a exprimării și argumentării);
- Mico-recenzie/ analiză/ (prezentarea a unui spectacol);
- Eseu comparativ, discuție dirijată;
- Moment performativ/ secvență de joc pe temă dată;
- Prezentări (*PowerPoint*, *moodboad*, colaje *mixted media*);
- Jurnal de activitate (listă de resurse utilizate, jurnal reflexiv).
- Jurnal vizual (*storyboard, moodboard,* foto/ video album care să documenteze un proces de creație).

Metode complementare de evaluare
Demersul educațional centrat pe competențe presupune utilizarea unor modalități diverse de evaluare. Alături de formele și instrumentele clasice de evaluare, se recomandă utilizarea de forme și instrumente complementare, cum sunt: autoevaluarea, evaluarea în perechi, observarea sistematică a activității și a comportamentului elevilor, dar și a platformelor și aplicațiilor în condițiile în care activitățile didactice se desfășoară online.
Metodele complementare posedă cel puțin două caracteristici importante: permit realizarea evaluării rezultatelor în strânsă legătură cu predarea-învățarea, de multe ori concomitent cu acestea și se referă la rezultatele școlare obținute pe o perioadă mai îndelungată (competențe, atitudini, interese etc.
Modalități de evaluare ce pot fi utilizate în activitățile *online* și *blended-learning:* Exemple oferite de elevi pe aviziere virtuale (Ex: scrie trei lucruri pe care le-ai înțeles; creează harta mentală a lecției, sau infografic, cu ajutorul aplicației Padlet);
- Proiect/ Referat/ Eseu;

- Materiale video interactive (*Edpuzzle, Nearpod, LearningApps, Wordwall, Quizzes*);
- Testul editat folosind exclusiv calculatorul și platforme care oferă posibilitatea realizării testelor: *Microsoft Forms, Google Forms, Moodle*;
- Activități de feedback (*Kahoot*);
- Chestionare care pot fi aplicate colegilor; analiza rezultatelor obținute la aceste chestionare.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

Bibliografie generală de specialitate:

1. Apostol, Radu, *Teatrul ca metodă. Teatru educațional*, UNATC Press, Bucureşti, 2019.
2. Artaud, Antonin, *Teatrul şi dublul său* urmat de *Teatrul lui Séraphin* şi de *Alte texte despre teatru*, în româneşte de Voichiţa Sasu şi Diana Tihu-Suciu, postfaţă şi selecţia textelor de Ion Vartic, ediţie îngrijită de Marian Papahagi, Editura Echinox, Cluj-Napoca, 1997.
3. Badea, Denisa, *Anatomia ambiguității. Procesul estetizării corpului în balet*, Editura Eikon, Bucureşti, 2017.
4. Balási, András, *Analiză de spectacol*, Editura UArTPress, Târgu-Mureş, 2016.
5. Banu, George, *Reformele teatrului în secolul reînnoirii*, Nemira, Bucureşti, 2011.
6. Banu, George, *Shakespeare. Lumea-i un Teatru*, Editura Nemira, Colecția „Yorick", Bucureşti, 2010.
7. Banu, George, *Ultimul sfert de secol teatral. O panoramă subiectivă,* traducere de Delia Voicu. Editura Paralela 45, București, 2003.
8. Barba, Eugenio, *Casa în flăcări: despre regie și dramaturgie*, Nemira, Bucureşti, 2012.
9. Barba, Eugenio, *Teatru – singurătate, meșteșug, revoltă*, Traducerea de Doina Condrea Derer, Editura Nemira, Colecția „Yorick", Bucureşti, 2013.
10. Béres, András: *Text şi spectacol,* Editura Academos, Târgu-Mureş, 2000.
11. Blaga, Raluca, (*Su)poziții teatrale sau ancore împotriva nostalgiei confortului*, Editura Eikon, Bucureşti, 2018.
12. Boal, Augusto, *Jocuri pentru actori şi non-actori. Teatrul oprimaților în practică*, traducerea Eugenia Anca Rotescu, Fundaţia Concept, Bucureşti, 2005.
13. Boantă, Adriana, *Experimentul artistic în practicile performative,* seria „Studia Artis", Editura UArtPress, Târgu-Mureş; Editura, Univesitaria, Craiova, 2025.
14. Brook, Peter, *Fără secrete. Gânduri despre actorie şi teatru*, traducerea de Monica Andronescu, Editura Nemira, București, 2012.
15. Brook, Peter, *Spaţiul gol*, în româneşte de Marian Popescu, prefaţă de George Banu, Editura Unitext, Bucureşti, 1997.
16. Cehov, Michael, *Către actori. Despre tehnica artei dramatice,* Caietele Bibliotecii UNATC nr. 2(16)/ 2014.
17. Cojar, Ion, *O poetică a artei actorului*, Colecţia *Clasici UNATC*, Ediţia a V-a, UNATC Press & Paideia, Bucureşti, 2025.
18. Corbeanu, Aura, *Formare şi re-formare prin teatru*, Editura Kreiron Bucureşti, Ministerul Culturii şi Cultelor, Bucureşti, 2005.
19. Corbeanu, Aura, Grecu-Ciupală, Andreea, Epure, Clement, Năsui, Oana, *Consolidarea unui statut societal al artistului, autorului, creatorului în România*, Postmodernism Museum, Voluntari, 2019.
20. Cristea, Mircea, *Teatrul experimental contemporan,* Editura Didactică și Pedagogică, București, 1996.
21. Crişan, Sorin, *Teatru și cunoaștere*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 2008.
22. Crişan, Sorin: *Teatru, viaţă şi vis,* Editura Eikon, Cluj-Napoca, 2004.
23. Dalu, Felicia*, Teatrul muzical- Calea spre performanță,* Editura UNATC Press, București, 2008.
24. Darie, Bogdana (coord.), *Basme și povestiri românești: dramatizări pentru copii și adolescenți*, ediția a II-a. Colecţia „Educaţie teatrală", UNATC Press & Universitaria Craiova, 2025.
25. Darie, Bogdana; Sehlanec, Romina; Jicman, Andreea, *Jocuri teatrale de la A la Z,* UNATC Press, București, 2018.
26. Debord, Guy, *Societatea spectacolului,* traducerea de Cristina Săvoiu, Editura Rao, Bucureşti, 2011.

27. Deleanu, Horia, *Elogiu scenei.* Editura Meridiane, Bucureşti,1988.
28. Ed Menta, *Andrei Şerban - Lumea magică din spatele cortinei,* traducerea de Svetlana Mihăilescu, Unitext, Bucureşti, 1999.
29. Grotowski, Jerzy, *Spre un teatru sărac*, traducerea de George Banu şi Mirella Nedelcu-Patureau, prefaţă de Peter Brook, Editura Unitext, București, 1998.
30. Herescu, Alina, *Scenografi(c)a creației conștiente între esență și personalizare*, Editura UArtPress, Târgu-Mureș, 2024.
31. Huizinga, Johan. *Homo ludens, încercare de determinare a elementului ludic al culturii*, traducerea din olandeză de H.R. Radian; Prefața şi notă biobibliografică de Gabriel Liiceanu, Editura Humanitas, Bucureşti, 2023.
32. Jighirgiu, Octavian*, Peregrin prin teatrul lui Matei Vișniec*. *Considerații teoretice,* Editura Artes, Iași, 2012.
33. Jighirgiu, Octavian, *Teatru recompus. De la poetic la metafizic în dramaturgia lui Matei Vișniec*, Editura Artes, Iași, 2013.
34. Jonstone, Keith, *Impro, Improvizația și teatrul*, Editura Tracus Arte, Bucureşti, 2014.
35. Leahu, Oana, P*oezie la fire lungi, revenirea la marionetă*, Editura Universității de Artă Târgu-Mureș, 2008.
36. Lecoq, Jacques, în colaborare cu Jean Gabriel Carasso şi Jean-Claude Lallias, *Corpul poetic: o pedagogie a creaţiei teatrale,* traducere de Raluca Vida, Editura ArtSpect, Colecţia „Prezenţe şi Metode", Oradea, 2009.
37. Lemnaru, Daniela*, Fascinația căutării. Incursiuni în procesul creației regizorale*, Editura Eikon, Cluj-Napoca, 2012.
38. Llosa, Mario Vargas, *Civilizația spectacolului*, traducerea de Marin Mălaicu-Hondrari, Editura Humanitas, București, 2017.
39. Mandea, Nicolae, *Teatralitatea – un concept contemporan,* Editura UNATC Press, București, 2006.
40. Manea, Aureliu, *Energiile spectacolului,* Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1983.
41. Mașek, Victor Ernest, *Arta de a fi spectator,* Editura Meridiane, București,1986.
42. Măniuțiu, Mihai, *Redescoperirea actorului,* Editura Meridiane, București, 1985.
43. Nelega, Alina, *Piesa românească astăzi*, Editura Unitext, Bucureşti, 2000.
44. Olăreanu, Radu, *Actorul – poezia cunoașterii umane,* Editura Artes, Iași, 2024.
45. Păcurar, Diana-Istina, *Spectacolul de teatru – un sistem semiotic*, colecţia *Educaţie teatrală*. UNATC Press & Universitaria Craiova, 2025.
46. Penciuc, Traian, *Fantasma în artele spectacolului: teatru și operă,* Editura Artes, Iași, 2019.
47. Popescu, Marian, *Drumul spre Ithaca. De la text la imagine scenică*, Editura Meridiane, Bucureşti, 1990.
48. Roman, Ştefan, *Hei, dude! Strategii ale absenței în opera lui Samuel Beckett*, UArTPress, Târgu-Mureș, 2024.
49. Sabados, Sabin, *Estetica și misterul frumosului,* Editura Eikon, București, 2019.
50. Saiu, Octavian. *În căutarea spațiului pierdut,* Editura Nemira, București, 2008.
51. Stanislavski, K.S., *Munca actorului cu sine însuși*, traducerea de Raluca Rădulescu, Colecția „Yorick", Editura Nemira, București, 2021.

Dicționare, manuale și ghiduri:

1. Ardeleanu, Cosmin*, Primele mele decoruri/ Manual de scenografie*, Editura Universitaria, Craiova, 2021.
2. Beţiu, Mihaela, *Elemente de analiză a procesului scenic,* ediția a II-a, Colecţia „Educaţie teatrală", UNATC Press & Universitaria, Craiova, 2025.
3. Borş, Octavia Mihaela, *Teatru Forum. Ghid 2017*, Bucureşti, 2017.
4. Darie, Bogdana; Sehlanec, Romina; Jicman, Andreea, *Arta teatrului pentru liceeni,* UNATC Press, București, 2017.
5. Iorga, Alexandru, *Dicţionar de dans,* Editura Dacia, Colecţia „Arte", Cluj-Napoca, 2001.
6. Muscalu, Dragoș, *Incursiune în teatrul de improvizație*, UNATC Press, București, 2019.
7. Nelega, Alina, *Structuri și formule de compoziție ale textului dramatic,* Editura Eikon, Cluj-Napoca 2010.

8. Pavis, Patrice, *Dicţionar de teatru,* traducerea din limba franceză de Nicoleta Popa Blanariu, Florinela Floria, Editura Fides, Iași, 2012.
9. Păsăreanu, Eugen, *Introducere în pedagogia teatrală*; Prefața de Carmen Stanciu, Editura Eikon, Bucureşti, 2021.
10. Plett, Heinrich, *Știința textului și analiza textului,* Editura Univers, București, 1983.
11. Popa, Camelia (coord.), *Managementul grupului în pedagogia teatrală și cinematografică*, UNATC Press, Bucureşti, 2019.
12. Spolin, Viola, *Improvizaţie pentru teatru*, traducerea de Mihaela Balan-Beţiu, UNATC Press, Bucureşti, 2008; ediţie prescurtată UNATC Press, Bucureşti, 2014; 2025.
13. Toniza-Iordache, Michaela; Banu, George, *Arta teatrului.* Ediția a II-a revăzută și adăugită, traducerea textelor inedite: Delia Voicu. Editura Nemira, București, 2004.
14. Ubersfeld, Anne, *Termenii cheie ai analizei teatrului,* traducerea de Georgeta Loghin, Editura Institutul European, Iași, 1999.
15. Vasiniuc, Tiberius, *Principii de etică și integritate în arta spectacolului și în cercetarea artistică*, Editura UArtPress, Târgu-Mureș, 2020.
16. Vitcu, Daniela, *Improvizaţia în construcţia ficţiunilor scenic*e, Editura Muzicală, Bucureşti, 2012.

Repertoriu de studiu

1. **Spectacolul în Orient:**
   Teatrul Kabuki; Peking Opera; Nō; Teatrul de Umbre; Wayang Kulit; Kathakali; Bunraku; Xiqu; Nohgaku; Randai; Ketoprak; Ludruk; Teatro Pambata.
2. **Spectacolul în America de Nord:**
   Teatru ritual; Ceremoniile dramatizate în Mexic: (mitul lui Quetzalcoatl); Rabinal Achí (spectacol mayaș); Bailes y dramas tradicionales, El Güegüense (Nicaragua); Auto sacramentales (drame religioase creștine); Comedias (piese moralizatoare); El Teatro campesino („Teatrul țăranilor"); Teatru indigen, drama nativă americană (drame ritualice, dansuri sacre ale triburilor Navajo, Hop);
3. **Spectacolul în America de Sud:**
   Teatro de Sombras; Teatro Popular, Teatro de la Poesía; Teatro de Títeres; Teatro Clandestino; Carnavalul și Teatrul Stradal; Mestizaje Teatrale; Teatrul Oprimaților;
4. **Spectacolul în Africa:**
   Halqa; Teatru Anti-Apartheid, Hiragasy;
5. **Spectacolul în Australia și Oceania:**
   Teatrul aborigen; Teatru Māori, Pacific Theatre
6. **Spectacolul diversității:** *Broadway și Off-Broadway, Off-Off-Broadway; Teatrul afro-american, (Harlem Renaissance); Teatru comunitar și educativ, al mișcărilor sociale (feminism, ecologie, drepturi indigene, identitate rasială, migrație); Teatru de stradă și performance activism (Mexic, Guatemala, SUA; Teatru experimental și multimedia, performance etc.).*

Resurse online:

- http://arte.tv/
- https://archive.org/details/revista-teatru-toate-numerele
- https://artes-teatru.ro/
- https://biblioteca-digitala.ro/
- https://piciordeplay.ro/
- https://rae.arts.ro/
- https://revistascena.ro/
- https://teatrul-azi.ro/
- https://teatrulnationaliasi.ro/arhiva/
- https://teatrunational.ro/arhiva-teatru/?type=arhiva-spectacole
- https://textbase.scriptorium.ro/app/authors
- https://tncms.ro/arhiva/?highlight=arhiva
- https://tnr.srr.ro/
- https://uartpress.ro/journals/index.php/cercetariteatrale
- https://uartpress.ro/journals/index.php/symbolon/

- https://unatc.ro/devunatc/cercetare/concept/
- https://www.classicartsshowcase.org/
- https://www.cloudtheatre.com/
- https://www.digitaltheatreplus.com/
- https://www.dmtr.ro/artisti/
- https://www.dmtr.ro/spectacole/
- https://www.eteatru.ro/
- https://www.europeantheatre.eu/
- https://www.lecentredesarts.com/
- https://www.ntathome.com
- https://www.scena9.ro/revista
- https://www.scena-digitala.ro
- https://www.teatrulnationalcluj.ro/cronici/
- https://www.tnb.ro/ro/galerie/arhiva
- https://www.tnrs.ro/ro/events?event_type=archive
- https://www.youtube.com/@tnb-tvTeatrulNationalBucuresti
- https://www.youtube.com/@teatrul-bulandra/featured

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	**Instituție de apartenență, localitate, județ**
Responsabil MEN Prof. LILIANA BOBEICĂ	Ministerul Educației și Cercetării
Responsabil CNCE Prof. LĂCRĂMIOARA-ANA PAULIUC	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare
Coordonator științific Prof. univ. dr. BOGDANA DARIE	Universitatea Națională de Artă Teatrală și Cinematografică „I. L. Caragiale”, București
Prof. univ. dr. habil. OCTAVIAN JIGHIRGIU	Universitatea Națională de Arte „George Enescu” din Iași
Prof. univ. dr. DANIELA VITCU	Universitatea „Ovidius” din Constanța
Conf. univ. dr. ADRIANA BOANTĂ	Universitatea de Arte din Târgu-Mureș

Anexa nr. 312

Programa școlară
pentru disciplina

Elemente de improvizație

Clasele a IX-a și a X-a
Curriculum de specialitate (CS)

Filiera vocațională, profilul artistic,

specializarea
Arta actorului

Învățământ liceal

- 2026 -

Anexa nr. 312
Programa școlară pentru disciplina *Elemente de improvizație,*
clasele a IX-a și a X-a, curriculum de specialitate (CS)

- ***Filiera vocațională, profil artistic, specializarea arta actorului***

NOTĂ DE PREZENTARE

Programa școlară pentru disciplina ***Elemente de improvizație*** reprezintă o ofertă curriculară de specialitate pentru învățământul liceal, *filiera vocațională, profil artistic, specializarea Coregrafie* începând din anul școlar 2026-2027. Disciplina ***Elemente de improvizație*** se regăsește în *Anexa 15 la OMEC nr. 4350/20.06.2025 - Planul-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, filiera vocațională, profil artistic, specializarea Arta actorului,* în *Curriculum de specialitate* (CS).

În elaborarea programei, s-a avut în vedere raportarea la cadrul legislativ și documentele strategice generale și specifice care susțin studiul disciplinelor:

- ***Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023***, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Regulamentul-cadru de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar***, aprobat prin Ordinul ministrului educației nr. 5.726/2024, , cu modificările și completările ulterioare;
- ***Regulamentul de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar cu program de artă***, aprobat prin Ordinul Ministerului Educației și Cercetării nr. 3717/01 aprilie 2025, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Planurile-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi***, filiera vocațională, profilul artistic, specializarea arte vizuale din Anexa nr. 15 la O.M.E.C. nr. 4350/20.06.2025 privind aprobarea Planurilor-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Profilul de formare al absolventului***, OME nr. 6731/2023, care asigură coerența verticală a parcursul școlar, (competențe-cheie +atribute prioritare);
- *documente europene relevante la nivel general și, mai ales, pentru disciplină(Recomandarea Consiliului UE privind competențele-cheie, Cadrul european al calificărilor, Rapoarte OECD/UNESCO, Cadre de referință etc.);*
- *alte documente/studii specifice Curriculumului Național și curriculumului disciplinei – de exemplu, cu valoare pentru sugestiile metodologice ale programei școlare.*

Bugetul de timp alocat disciplinei este următorul:

Elemente de improvizație				
Clasa	a IX-a	a X-a	a XI-a	a XII-a
Nr. ore/ săptămână	1	1	-	-

Programa la disciplina ***Elemente de improvizație*** face parte din structura completă a însușirii *Artei actorului*, vine cu o formulă de actualizare a standardelor în educație, accentul principal fiind pus pe educația estetică complexă, de calitate și centrarea pe elev, având un rol foarte important în procesul de dezvoltare/ formare a elevilor care studiază în clasele cu profil teatral, deoarece este parte componentă a procesului de studiu și răspunde cerințelor unice de formare a competențelor specifice educației estetice de profil.

Programa este elaborată potrivit modelului de proiectare curriculară centrat pe competențe. Construcția programei este realizată astfel încât să contribuie la dezvoltarea profilului de formare al absolventului. Din perspectiva disciplinei de studiu, orientarea demersului didactic are la bază competența de sensibilizare și exprimare culturală cu atributele prioritare esențiale pentru abordarea învățării într-un mod conștient și pe termen lung.

La fundamentarea acestei programe s-au avut în vedere următoarele principii:

- relevanței selecției ierarhizării culturale;
- funcționalității
- coerenței;

- adecvării cu vârsta elevilor;
- flexibilității.

Programa oferă oportunități de învățare care permit fiecărui elev să-și împlinească potențialul, în funcție de opțiuni, să-i asigure integrarea în comunitate, pentru a contribui la împlinirea nevoilor personale și ale societății. Programa este proiectată în viziune sistemică, componentele sale fiind corelate, atât la nivelul planurilor-cadru de învățământ, cât și al programei școlare. Se urmărește asigurarea coerenței conținuturilor, atât pe orizontală, la nivelul unui an de studiu, cât și pe verticală, între diferiți ani de studiu și cicluri, pentru asigurarea unei abordări unitare, progresive, integrate și pentru evitarea supraîncărcării și a suprapunerilor de conținuturi. Se asigură o selecție realistă și actualizată a domeniilor de cunoaștere și culturale. Programa urmărește să stimuleze motivația elevilor și implicarea creativă în învățare, prin îmbinarea unor contexte de învățare variate (active/reflexive, autonome/ interacțiune etc.) Conținuturile asigură oportunități de personalizare, favorizând învățarea diferențiată, în acord cu nevoile, interesele și ritmurile diferite de dezvoltare ale elevilor, precum și cu diferitele contexte de organizare a procesului de predare, învățare și evaluare. Se promovează standarde transparente de evaluare.

Programa de studiu promovează valori pe care elevii să le practice în viața personală, socială și profesională:

- respectul pentru sine, pentru alte persoane și pentru diversitate;
- responsabilitatea, prin asumarea răspunderii pentru comportamentul și acțiunile proprii, asumare conștientă a responsabilităților școlare și sociale;
- echitatea, prin asumarea unui angajament activ față de echitate, egalitate de șanse și combaterea discriminării;
- integritatea – onestitate și atitudine etică;
- perseverența, prin răbdare, consecvență și tenacitate în muncă, în convingeri, în atitudini; adaptarea în situații nefavorabile și depășirea provocărilor;
- spiritul inovator și creativitatea, prin deschiderea spre schimbare, spre punerea în practică a ideilor creative prin soluții inovatoare, prin generarea de noi idei și comportamente, prin autonomie, gândire critică și reflexivitate;
- excelența, prin aspirația spre performanță și rezultate, în acord cu potențialul fiecăruia.

Acest set de valori dă consistență viziunii asupra educației și ghidează atât procesul de predare-învățare-evaluare, cât și comportamentul elevilor în mediul școlar și în societate.

Structura programei școlare include, pe lângă *Nota de prezentare*, următoarele elemente:

- *Competențe generale*
- *Competențe specifice și exemple de activități de învățare*
- *Domenii de conținut și conținuturi*
- *Sugestii de repertoriu*
- *Sugestii metodologice*
- *Bibliografie selectivă*

Competenţele sunt ansambluri structurate de cunoştinţe, abilităţi şi atitudini dezvoltate prin învăţare, care permit identificarea şi rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte particulare diverse.

Competențele generale vizate jalonează achizițiile elevului pentru întregul ciclu liceal.

Competenţele specifice se formează pe parcursul unui an şcolar, sunt derivate din competenţele generale şi reprezintă etape în dobândirea acestora. Competenţele specifice sunt însoţite de exemple de activităţi de învăţare, care constituie modalităţi de organizare a activităţii didactice în scopul realizării competenţelor. Programa şcolară propune, cu caracter de exemplu, diferite tipuri de activităţi de învăţare, care integrează strategii didactice şi care valorifică experienţa concretă a elevului. Cadrul didactic are libertatea de a utiliza exemplele de activităţi de învăţare pe care le propune programa şcolară, de a le completa sau de a le înlocui, astfel încât acestea să asigure un demers didactic adecvat situaţiei concrete de la clasă. Se asigură, în acest fel, premisele aplicării contextualizate a programei şcolare şi proiectării unor parcursuri de învăţare personalizate.

Conținuturile învățării constituie elemente de bază ale domeniului, mijloace informaționale prin care se urmărește realizarea competențelor.

Sugestiile metodologice includ recomandări privind strategiile didactice şi elementele de evaluare formativă continuă și sumativă. Pornind de la competențele generale, sunt prezentate exemple de strategii de formare care contribuie la realizarea acestora și recomandări pentru strategii de evaluare.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Operarea cu elemente ale improvizaţiei în jocuri, exerciţii şi situaţii scenice diverse, explorând potenţialul creativ**
CG2	**Participarea la activităţi ce presupun exersarea adaptabilităţii şi creativităţii, contribuind la dezvoltarea personală**

CLASA a IX-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 ***Operarea cu elemente ale improvizaţiei în jocuri, exerciţii şi situaţii scenice diverse, explorând potenţialul creativ***

CS 1.1. Aplicarea instrumentelor şi regulilor de bază ale jocului teatral şi exerciţiului de improvizaţie exersând lucrul în echipă – condiție esențială a artei teatrale
- *antrenează, prin intermediul jocurilor teatrale şi a exerciţiilor de improvizaţie, disponibilitatea, capacitatea de implicare în rezolvarea problemelor/temelor (implicarea individuală pentru rezolvarea sarcinilor individuale şi implicarea individuală pentru rezolvarea sarcinilor de grup);* - *descoperă regulile jocului şi începe să funcţioneze organic în structura acestora: regula tăcerii la exerciţiile non-verbale, tipul de formaţie specifică jocului respectiv (cerc, semicerc, pătrat, cruce, linie, coloană, forma literelor/cifrelor, dispunere egală în spaţiu, formaţie aleatorie, etc.), tipul de grupare necesar (în perechi, individual sau în grup); poziţia corporală neutră sau poziţia specifică rezolvării temei; cooperarea sau competiţia pentru atingerea scopului (jocurile de eliminare vor fi introduse când grupul este pregătit să înţeleagă partea pozitivă a competiţiei – sporirea mizei jocului);* - *parcurge etapele jocului teatral/exerciţiului de improvizaţie asumându-şi faptul că jocul este coordonat de un lider (profesorul sau un jucător) şi acordând încredere sistemului de lucru (crearea echipei, prezentarea problemei, identificarea temei, identificarea Punctului de concentrare-PDC, preluarea indicaţiilor pe parcurs şi rezolvarea lor, rezolvarea problemei, evaluarea şi feedbackul);* - *antrenează capacitatea de a funcţiona organic în exerciţii de improvizaţie colective;* - *înţelege principii ale improvizaţiei precum acceptarea, preluarea, transformarea, feedbackul constructiv;* - *înţelege termenii de bază ai limbajului teatrului de improvizaţie (preluare, acceptare, temă, miză, necesitate, coerenţă logică, durată, modificare, etc.)*
CS 1.2 Utilizarea adecvată a elementelor improvizaţiei scenice dezvoltând abilităţile psiho-cognitive
- *exersează în mod creativ instrumentele de lucru specifice artei actorului – abilităţile psiho-cognitive: atenţie, concentrare, memorie, percepţie, raţionament, luarea deciziilor, rezolvarea problemelor, coordonare prin răspunsul prompt la diverse situaţii, prin propunerea unor soluţii noi de continuare şi transformare a situaţiei;* - *exersează imaginaţia prin exerciţii de improvizaţie cu Elementele situaţiei scenice (UNDE, CINE, CE, DE CE);* - *dezvoltă capacitatea de a răspunde la stimuli noi, de a executa comenzi noi, de a modifica strategia de rezolvare a problemei date; acţionează concret şi coerent logic la propunerea partenerului;* - *exersează coerenţa logică în crearea materialului exerciţiilor de improvizaţie non-verbale şi a celor ce implică verbalitate (scene);* - *exersează spontaneitatea şi răspunsul intuitiv la diverse situaţii;* - *produce spontan soluţii la temele date/problemele de rezolvat.*
CS 1.3 Exersează prin tehnici de improvizaţie mijloacele de expresie specifice artei actorului
- *conştientizează potenţialul propriei corporalităţi pentru o bună funcţionalitate în cadrul contextelor de învăţare (fizicalizare, corporalizare)* - *conştientizează potenţialul aparatului vocal în vederea funcţionalităţii integrate în cadrul contextelor de învăţare* - *îşi descoperă potenţialul de vulnerabilitate experimentând situaţii necunoscute încă.*

CG 2 ***Participarea la activităţi ce presupun exersarea adaptabilităţii şi creativităţii, contribuind la dezvoltarea personală***

CS 2.1. Aplicarea cunoștințelor și deprinderilor dobândite în situații de viață/ experiențe de viață
- aplică în exerciţiile de improvizaţie cunoştinţe din experienţa proprie de viaţă; *- acţionează concret şi spontan la propunerea partenerului (coerent sau prin fractură logică, dar justificat);* *- dezvoltă atenţia distributivă;* *- dezvoltă capacitatea de a urmări sensul textului şi testează înţelegerea subtextului.*
CS 2.2 Exersarea unor comportamente noi, testarea unor situaţii (necunoscute anterior) rezultate în cadrul exerciţiilor de improvizaţie
- reacţionează spontan şi intuitiv în cadrul exerciţiilor de improvizaţie creând material scenic proaspăt; *- experimentează comportamente noi, nescenarizate, necunoscute anterior, lărgindu-şi astfel experienţa de viaţă;* *- realizează un jurnal de repetiţie în care notează descoperirile la nivel cognitiv şi experienţele emoţionale noi.*
CS 2.3. Implicarea în activități de grup cu scopul de a promova colaborarea
- activează în mod interactiv, participativ și colaborativ în activități de învățare, utilizând metode ale teatrului de improvizaţie; *- participă la organizarea şi ordonarea materialului rezultat prin improvizaţie, structurat pe unităţi/situaţii în interiorul cărora se va improviza live la fiecare reluare.*
CS 2.4. Exersarea capacității de a susține și de a promova o educație liberă, echitabilă și de calitate
- descoperă valenţele feedback-ului colegial constructiv; *- discuții de grup despre procesul improvizației („Ce a funcționat?”, „Am urmărit rezolvarea problemei?”, „Ce s-a schimbat când a crescut miza?” ș.a.)* *- realizarea, în echipă, a unei documentări în domeniul teatrului de improvizaţie;* *- participă activ și responsabil în activitățile teatrale de grup, învățând elementele eticii profesionale;* *- înţelege conceptul de „disciplină artistică”.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Jocuri teatrale	**Jocurile teatrale studiate la disciplina Arta actorului vor fi exersate prin teme noi care:** **-** variază conţinuturile **-** diversifică modalităţile de rezolvare **-** cresc miza **-** cresc gradul de dificultate **Exerciţii de atenţie distributivă** Elaborarea unui set de jocuri/exerciții de observare care au ca scop potențarea acuității vizuale şi dezvoltarea atenţiei distributive *(Cine conduce mişcarea?, Tava cu obiecte, Câte scaune sunt în sală?, Forme și culori, Oglinda în trei, ş.a)* **Exerciţii de colaborare** Elaborarea unui set de jocuri/exerciții care au ca scop concesie, cooperarea, colaborare *(Mecanismul, Maşinăria, Maşina de scris, Gardul electric, Laserele, Indienii, Direcționează pana/balonul, Lasă-te condus ş.a)*

Domenii de conținut	Conținuturi
	Exerciţii de asociere liberă Elaborarea unui set de jocuri/exerciții -cu asocieri rapide de cuvinte pe cerc *(Banana)* -cu asocieri de obiecte – se lucrează cu obiecte invizibile (*Obiectul magic*) **Jocuri de transformare** (*Utilizează şi transformă*: transformarea obiectului invizibil într-un lanţ de acţiune) **Jocuri specifice teatrului de improvizaţie** Elaborarea unui set de jocuri ce exersează tehnicile de preluare şi colaborare *(Dă şi Preia; Da şi…)*
Exerciţii de improvizaţie	**Exerciţii de improvizaţie non-verbală** **Exerciţii de spaţii** (UNDE fără obiecte, UNDE cu obiecte) **Exerciţii pentru elementele Situaţiei scenice:** -Exerciţii de localizare: UNDE şi CÂND. -Exerciţii pentru CINE, CE, DE CE (Cine este EU ÎN SITUAŢIE şi, în improvizaţie, poate fi un personajul propus de improvizator, a cărui existenţa şi ale cărui acţiuni se justifică prin alegerea unor motivaţii) **Exerciţii de improvizaţie pe text** prin MODIFICAREA CIRCUMSTANŢELOR (se poate lucra pe textele studiate la Arta actorului) **Exerciţii de improvizaţie verbală:** *Gibberish*, *Traducătorul* (comunicarea prin limbaj neinteligibil); *Expertul, Discursul cu mâinile;* A-B-uri cu schimburi de replici fără logică (pentru exersarea capacităţii de a justifica şi lega logic) A-B-uri cu schimburi de replică (pentru exersarea procesualităţii)
Scene de improvizaţie	**Exerciţii de improvizaţie verbală:** construirea prin teme şi rezolvarea lor a unui material dramaturgic nou, care poate fi organizat pe unităţi/situaţii în interiorul cărora se poate improviza la fiecare reluare.

CLASA a X-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 ***Operarea cu elemente ale improvizaţiei în jocuri, exerciţii şi situaţii scenice diverse, explorând potenţialul creativ***

CS 1.1. Aplicarea creativă a elementelor improvizaţiei scenice dezvoltând instrumentele specifice artei actorului
- *antrenează, prin intermediul jocurilor teatrale şi a exerciţiilor de improvizaţie disponibilitatea individuală şi capacitatea de implicare în sarcinile grupului;* - *aplică corect regulile jocului şi funcţionează organic în structura acestuia; are capacitatea de a rezolva temele de variaţie sau de creştere în dificultate;* - *înţelege atât latura colaborativă a jocului (cooperarea pentru rezolvarea problemei), cât şi latura competitivă (sporirea mizei jocului şi acceptarea competiţiei ca instrument de autodepăşire);* - *acordă încredere sistemului de lucru (crearea echipei, prezentarea problemei, identificarea temei, identificarea Punctului de concentrare-PDC, preluarea indicaţiilor pe parcurs şi rezolvarea lor, rezolvarea problemei, evaluarea şi feedbackul) şi aduce propuneri utile;* - *antrenează capacitatea de a funcţiona organic în exerciţii de improvizaţie colective;* - *aplică principii ale improvizaţiei precum acceptarea, preluarea, transformarea, feedbackul constructiv;* - *foloseşte şi explică termenii de bază ai limbajului teatrului de improvizaţie (preluare, acceptare, temă, miză, necesitate, coerenţă logică, durată, modificare, etc.);*
CS 1.2 Utilizarea creativă a elementelor improvizaţiei scenice dezvoltând abilităţile psiho-cognitive
- *antrenează în mod flexibil şi creativ instrumentele de lucru specifice artei actorului – abilităţile psiho-cognitive: atenţie, concentrare, memorie, percepţie, raţionament, luarea deciziilor, rezolvarea problemelor, coordonare prin răspunsul prompt la diverse situaţii, prin propunerea unor soluţii noi de continuare şi transformare a situaţiei.* - *exersează rapiditatea preluării, a prelucrării şi a reacţiei verbal-corporale;* - *antrenează capacitatea de a răspunde la stimuli noi, de a executa comenzi noi, de a modifica strategia de rezolvare a problemei date; acţionează concret şi coerent logic la propunerea partenerului, cu un plus de implicare şi inventivitate faţă de anul anterior; câştigă, de asemenea, promptitudine (reacţie rapidă/răspuns imediat);* - *exersează coerenţa logică în crearea materialului exerciţiilor pentru scenele improvizate sau pentru scenariul de teatru de improvizaţie;* - *produce spontan soluţii la temele date/problemele de rezolvat, fără a scenariza jocurile/exerciţiile, a anticipa rezolvarea lor, a oferi soluţii partenerilor (accentul, ca şi la disciplina arta actorului, cade pe proces, nu pe rezultat);* - *se orientează adecvat în materialul de lucru; dezvoltă abilităţi de rearanjare a materialului în funcţie de modificările scenariului/temei.*
CS 1.3 Dezvoltă prin tehnici de improvizaţie mijloacele de expresie specifice artei actorului
- *antrenează întregul aparat corporal pentru o bună funcţionalitate în cadrul contextelor de învăţare (fizicalizare, corporalizare);* - *antrenează vocea (vorbită şi cântată) în vederea funcţionalităţii integrate în cadrul contextelor de învăţare;* - *îşi accesează potenţialul de vulnerabilitate atunci când tema jocului/exerciţiului o cere.*
CS 1.4 Exersează prin intermediul elementelor de improvizaţie mecanismele imaginaţiei

- *exersează spontaneitatea şi stimulează răspunsul intuitiv la diverse situaţii;*
- *exersează imaginaţia prin exerciţii de improvizaţie cu Elementele situaţiei scenice (UNDE, CINE, CE, DE CE);*
- *dezvoltă inventivitatea şi fantezia pentru rezolvarea problemelor date;*
- *exersează imaginaţia şi stimulează inventivitatea în crearea materialului exerciţiilor pentru scenele improvizate sau pentru scenariul de teatru de improvizaţie;*
- *descoperă şi exersează imaginaţia substitutivă prin asumarea unor concepte noi şi prin experimentarea comportamentelor ce decurg de aici;*
- *exersează mecanismul analogiei (crearea noului prin stabilirea asemănării cu ceva existent)*
- *exersează mecanismul adaptării (ajustarea sau modificarea unor elemente cunoscute pentru a răspunde la teme noi, la contexte noi)*
- *exersează mecanismul sintetizării şi alte procedee ale imaginaţiei şi creativităţii.*

CG 2 ***Participarea la activităţi ce presupun exersarea adaptabilităţii şi creativităţii, contribuind la dezvoltarea artistică***

CS 2.1 Experimentarea şi dezvoltarea capacităţii de improvizare-adaptare implicându-se în contexte creative noi

- *reacţionează spontan şi intuitiv în cadrul exerciţiilor de improvizaţie creând material scenic proaspăt;*
- *rearanjează creativ în exerciţiile de improvizaţie experienţele de viaţă vechi pentru a crea un material nou;*
- *experimentează modalităţi de gândire şi comportamente noi în cadrul exerciţiilor de improvizaţie, fără a anticipa sau a scenariza;*
- *realizează un jurnal de repetiţie în care notează descoperirile la nivel cognitiv şi experienţele emoţionale noi.*

CS 2.2. Implicarea în activităţi de grup cu scopul de a promova munca în echipă

- *coordonează şi/sau participă la elaborarea proiecte de teatru de improvizaţie (scenarii, scriere creativă, dramatizări) prin: alegerea temei, formularea unor alternative de soluționare, identificarea unor resurse relevante, organizarea unor exerciţii de improvizaţie în grup care să ofere material dramaturgic nou;*
- *participă la sintetizarea, organizarea, ordonarea materialului rezultat prin improvizaţie;*
- *participă activ (pe perechi/ grupuri) la realizarea proiectelor propuse, potrivit sarcinilor de lucru asumate/ atribuite;*
- *implicarea în selecţia finală a materialului în vederea prezentării demersului creativ comun (sau individual);*
- *contribuie activ la organizarea prezentărilor.*

CS 2.3. Dezvoltarea capacității de a susține și de a promova o educație liberă, echitabilă și de calitate

- *antrenează capacitatea de a oferi unui feedback colegial constructiv;*
- *participă la discuţii de grup despre procesul improvizaţiei („Ce a funcționat?”, „Am urmărit rezolvarea problemei?”, „Ce s-a schimbat când a crescut miza?”, „Au fost juste adaptările?”, „Soluţiile propuse au fost noi”, „Dar originale?”, „S-au mai folosit anterior?” ş.a.)*
- *participă activ și responsabil în activitățile teatrale de grup*
- *exersează propria „disciplină artistică”.*
- *Participă la vizionarea unor spectacole de teatru de improvizaţie sau a unora care conţin elemente dezvoltate prin tehnica improvizaţiei scenice;*
- *participă la organizarea unor activităţi artistice dedicate teatrului de improvizaţie în parteneriat cu elevi de la alte clase sau de la alte unităţi de învăţământ; se va lucra în echipe mixte pentru a testa adaptabilitatea şi capacitatea de a improviza (a crea material nou în situaţii noi, cu parteneri cu care nu s-a lucrat anterior).*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Jocuri teatrale	**Jocurile teatrale studiate la disciplina Arta actorului vor fi exersate prin teme noi care:** variază conţinuturile - diversifică modalităţile de rezolvare - cresc miza - cresc gradul de dificultate **Exerciţii de atenţie distributivă** **Exerciţii de asociere liberă (cu obiecte invizibile sau cuvinte)** **Jocuri de transformare a obiectelor invizibile** **Jocuri specifice teatrului de improvizaţie**
Exerciţii de improvizaţie	**Exerciţii de improvizaţie non-verbală** **Exerciţii de spaţii** (UNDE fără obiecte, UNDE cu obiecte) **Exerciţii pentru elementele Situaţiei scenice:** -Exerciţii de localizare: UNDE şi CÂND. -Exerciţii pentru CINE, CE, DE CE (Cine este EU ÎN SITUAŢIE şi, în improvizaţie, poate fi un personajul propus de improvizator, a cărui existenţa şi ale cărui acţiuni se justifică prin alegerea unor motivaţii) **Exerciţii de improvizaţie pe text** prin MODIFICAREA CIRCUMSTANŢELOR se va lucra pe scenele studiate la Arta actorului se va lucra pe texte individuale (povestiri, poezie) **Exerciţii de improvizaţie verbală:** *Gibberish*, *Traducătorul*, *Expertul, Discursul cu mâinile;* A-B-uri cu schimburi de replici fără logică (pentru exersarea capaciţăţii de a justifica şi lega logic) A-B-uri cu schimburi de replică (pentru exersarea procesualităţii) **Exerciţii pentru promptitudinea reacţiei:** *Blitz*
Scene de improvizaţie	**Exerciţii de improvizaţie verbală pe teme alese spontan** *Povestea în 4*
Proiect de teatru de improvizaţie	**Organizarea unui proiect de teatru de improvizaţie**: scenarii obţinute în urma sesiunilor colective, propuneri de scenarii ce conţin colaje de exerciţii de improvizaţie structurate în funcţie de teme; scenarii obţinute prin scriere creativă sau dramatizări. Prezentarea se va face cu public, iar scenariul va fi structurat pe unităţi/situaţii în interiorul cărora se va improviza live la fiecare reluare. **Organizarea unor activităţi artistice dedicate teatrului de improvizaţie:** manifestări artistice şcolare dedicate teatrului de improvizaţie în parteneriat cu elevi de la alte clase sau alte unităţi de învăţământ.

SUGESTII METODOLOGICE

Sugestiile metodologice au rolul de a orienta cadrul didactic în aplicarea programei şcolare pentru proiectarea şi derularea la grupă a activităţilor de predare-învăţare-evaluare, în concordanţă cu specificul disciplinei de specialitate ***Elemente de improvizaţie***.

Construirea demersului didactic pornind de la această programă presupune urmărirea unui plan de studiu evolutiv, de la simplu la complex. Conţinuturile sunt tot atâţia paşi spre un sistem de predare urmând o metodă cumulativă.

În scopul sprijinirii activităţii cadrelor didactice, este utilă detalierea conţinuturilor învăţării (exemple de jocuri de improvizaţie utile ca tipologie şi etapizare a studiului), pe parcursul prezentării aspectelor cu caracter metodologic.

Demersul didactic specific disciplinei *Elemente de improvizaţie* va fi eminamente practic şi va consta în:

- exersarea competenţelor specifice, experimentarea în cadrul grupului de lucru, prin jocuri de improvizaţie de grup şi individuale, toate acestea, sub conducerea şi observaţia profesorului;
- optimizarea dezvoltării fizice, afective şi psihice, prin dezvoltarea capacităţilor motrice generale, prin dezvoltarea expresivităţii vocale şi corporale, prin formarea unui cadru de expresie dezinhibată a gândurilor şi a sentimentelor proprii, cu scopul de a dezvolta o personalitate armonioasă şi originală;

Într-o primă etapă, cadrul didactic va stabili **cadrul de lucru**. Este vorba despre cadrul fizic, exterior şi despre atmosfera care trebuie creată la orele de ***Elemente de improvizaţie*** (joc, destindere, colaborare) – aspect generat de tehnica pe care profesorul o utilizează la oră, prin atragerea elevilor, spre experimentare practică.

La această disciplină se învaţă prin joc, **nu prin constrângere**.

Sugestiile metodologice şi strategiile didactice au rolul de a orienta cadrul didactic în aplicarea programei şcolare pentru proiectarea şi derularea activităţilor de predare-învăţare-evaluare, în concordanţă cu specificul acestei discipline.

Disciplina ***Elemente de improvizaţie***, are ca scop să:

- formeze şi să dezvolte abilităţi de comunicare;
- insufle elevilor respect şi plăcere pentru (propria) muncă, precum şi pentru lucrul în echipă;
- dezvolte aptitudini specifice, necesare omului în viaţa de zi cu zi: observare, atenţie, imaginaţie, senzorialitate, coordonare în spaţiu, spontaneitate, memorie, acceptarea şi controlarea emoţiilor, empatie, gestionarea conflictului, libertatea de exprimare în public, lucrul în echipă.
- experimenteze lucrul în echipă: să coopereze cu partenerii de joc, să cedeze şi să intervină atunci când este nevoie. Astfel, învaţă să fie: *noi,* nu *eu*. La ore toată lumea se joacă şi acesta este câştigul fiecăruia în parte. Chiar dacă jocul este competitiv, nu există câştigător şi învins. Nu rezultatul este cel care contează, ci procesul parcurs. Regula pe care se bazează: ”Împreună formăm o echipă şi deciziile le luăm împreună”.
- ofere elevilor libertatea de a propune idei fără ca acestea să fie judecate şi catalogate ca bune sau rele. Fiecare idee să fie acceptată, pentru că ea este rodul creativităţii fiecărui elev, oferind spaţiul şi libertatea necesare pentru a-şi exprima individualitatea, deoarece fiecare elev este diferit faţă de ceilalţi şi special în felul său.
- învețe, să experimenteze și să participe activ prin joc, astfel încât fiecare elev să își dezvolte diferite abilități într-un mod plăcut. Jocul presupune scop și reguli clare, pe care participanții trebuie să și le asume cu seriozitate.
- stimuleze creativitatea (motorul invenţiei, inovaţiei, expresiei artistice).

În derularea demersului didactic se vor lua în consideraţie următoarele aspecte:

- integrarea tuturor elevilor în jocurile de improvizaţie propuse de profesor sau de elevi, adaptând jocurile la particularităţile fizice ale vârstei şi posibilităţile motrice ale fiecăruia;
- jocurile pot fi *colaborative* („de cooperare") sau *eliminatorii*: jocurile de eliminare sporesc miza jocului, dar trebuie abordate numai după ce tema a fost rezolvată prin cooperarea iniţială a grupului; odată înţeles şi parcurs jocul de către toţi membrii grupului, odată ce toţi ating obiectivele rezolvând tema, se poate introduce eliminarea; miza va creşte instantaneu şi grupul va identifica uşor partea pozitivă a competiţiei;
- jocurile sunt coordonate din afară; rolul de lider îl îndeplineşte de cele mai multe ori profesorul, ca să poată face şi corecţii prin intermediul Indicaţiilor pe parcurs, dar poate fi asumat, prin rotaţie, de toţi jucătorii;
- constituirea echipelor se poate face la fel, prin rotaţie sau folosind metoda numărătorii (ordinea va fi aleatorie, deci, şi se vor evita astfel perechile sau grupurile repetitive; vezi Viola Spolin- „Numărătoarea");
- performanţele elevilor sunt diferite şi câştigătorii sunt mereu alţii; toţi participanţii la joc câştigă abilităţi, chiar dacă unii greşesc şi ies mai des, iar alţii sunt campioni mereu; Jocul îşi este suficient sieşi şi îşi îndeplineşte funcţiile diverse în orice situaţie; etichetările („campion"/"învins") sunt statice şi împiedică procesul de lucru; orice performanţă individuală este lăudabilă pentru că se cuantifică în funcţie de posibilităţile şi abilităţile individuale anterioare;
- la disciplina improvizaţie se vor introduce jocuri şi exerciţii noi sau se vor aplica jocurile şi exerciţiile de la Arta actorului, modificând: teme, scopuri, reguli, toate la sugestia elevilor. După ce întregul grup a rezolvat problema, se poate introduce variaţia (jocurile de improvizaţie nu se fac niciodată identic – repetiţia induce monotonia);
- fiecare oră va începe, obligatoriu, cu pregătirea organismului pentru efort (încălzirea), iar după jocurile care solicită efort fizic sau chiar anduranţă, se poate lucra un joc de improvizaţie static;
- reuşitele elevilor la nivel individual şi în cadrul echipei ţin foarte mult de abilitatea profesorului de a crea un mediu adecvat. Stabilirea unui *cadru de lucru pozitiv* încă de la început este un obiectiv important. Este vorba despre cadrul fizic, exterior (spaţiu liber, corect igienizat, bine organizat, cu minimum de obiecte necesare) şi despre atmosfera care trebuie creată pentru un mediu plăcut, relaxat, lipsit de tensiuni emoţionale (neplăcute şi ineficiente).

Toate activitățile de predare-consolidare-evaluare vor respecta principiile didactice de bază, după cum urmează:

-Principiul intuiției sau unității dintre senzorial și rațional;
- Principiul legăturii dintre teoriei și practică;
- Principiul însușirii conștiente și active a cunoștințelor;
- Principiul sistematizării și continuității cunoștințelor;
- Principiul accesibilității cunoștințelor sau respectării particularităților de vârstă;
- Principiul însușirii temeinice a cunoștințelor.

Pentru proiectarea activităților de învățare-consolidare-evaluare profesorul care predă disciplina ***Elemente de improvizație*** poate folosi **bibliografia** propusă la sfârșitul acestui document.

Evaluarea inițială nu se aplică la orele de ***Elemente de improvizație***, pentru elevii clasei a IX-a, deoarece aceștia nu au avut oportunitatea studiului disciplinei de specialitate în învățământul gimnazial.

Pentru a evalua procesul de evoluție al fiecărui elev, cadrul didactic va folosi evaluarea formativă.

Evaluarea continuă, formativă este internă și axată pe proces, se face pe tot parcursul învăţării, conform unui principiu de bază exprimat de Viola Spolin" important este procesul, nu succesul".

Evaluarea formativă urmărește două dimensiuni:

- Evaluarea cu rol de a fixa învăţarea, de a o sprijini şi întări, urmărind progresul elevilor (assessment for learning) – permite reflecţia asupra modului de învăţare al elevilor şi oferă direcţii de optimizare. Pentru aceasta se recomandă metode colective, interactive, cu rol atât de evaluare (achiziţii şi progres), cât și de fixare şi consolidare a rezultatelor învăţării, având o importantă funcţie de sprijin a grupului de

elevi în învăţare. Metodele vor fi cu precădere din sfera celor alternative şi complementare, inclusiv sub formă jocuri de improvizație cu scop evaluativ;
- Evaluarea cu rol de apreciere şi evaluare a achiziţiilor în termeni de rezultate ale învăţării – cunoştinţe, abilităţi, atitudini, comportamente (assessment of learning).

La începutul clasei a IX-a este necesar ca elevii să se cunoască între ei, obiectiv care se poate obţine uşor prin activităţile de tip joc.

Profesorul care predă disciplina ***Elemente de improvizație*** are libertatea de a-şi realiza propriul set de jocuri de improvizație pentru a dezvolta la elevi :

Creativitatea care presupune patru tipuri de aptitudini reprezentative: sensibilitate față de problemele celuilalt/celorlalți, disponibilitatea receptivă, mobilitatea şi originalitatea. (Adolescenții creativi sunt mult mai receptivi față de impulsurile senzoriale, reacționând mai puternic la stimuli exteriori, modificându-se în trăirile interioare, în funcție de cunoașterea momentelor de viață din ce în ce mai variate. Aptitudinile creative sunt perfectibile conform studiilor din psihologie. Dezvoltarea creativității în adolescență generează rezultate excelente în existența și activitatea fiecărui elev).

Observaţia care presupune încă de la primele ore ca elevii să se auto-observe, să-i observe pe cei din jur şi mediul înconjurător în încercarea de autoconştientizare. În scopul eficientizării activităţii de observare, profesorul le va indica elevilor ce anume ar trebui să observe, eventual să consemneze şi să valorifice în diferite momente ale activităţii (observaţia structurată) sau va fi utilizată observaţia nestructurată, cu scopul de a pune în evidenţă aspectele pe care elevii le observă în mod predilect, în funcţie de propriile interese sau de experienţa anterioară. De asemenea, se poate apela la diferite forme de observare participativă, cu implicarea elevilor în situaţiile în care au rol de observatori, şi la observarea neparticipativă, în care observatorul, vizualizat sau nu de către cei observaţi, observă, în funcţie de intenţiile sale ceea ce îi este util, fără să se implice în activitate. Elevii care nu sunt implicați în joc vor fi întrebaţi foarte des ce au văzut, ce au observat, ce le-a atras atenţia în mod deosebit, ce i-a sensibilizat la colegii care au lucrat. Se vor exprima concis, explicând situaţia, contextul în care au auzit/văzut ceea ce i-a marcat.

Cooperarea are ca scop lucrul în echipă (atunci când se lucrează un joc de improvizație, grupa se-mparte în semi-grupe, în funcție de jocul propus de profesor, sau chiar de elevi. Astfel, o grupă lucrează, iar cealaltă privește. Atunci când jocul este adresat unui singur elev, acesta va lucra la indicațiile date de profesor, iar ceilalţi colegi de grupă vor privi rezolvarea exercițiului).

Bunul gust artistic care se obţine prin exerciţiu constant, prin vizionări de piese şi filme, lecturi, audiţii, etc. şi presupune o selecţie a materialului de lucru şi adecvarea problemelor oferite de temele de studiu la nivelului de vârstă şi experienţă al caracterului asumat, evitarea banalităţii, a vulgarităţii, a locurilor comune sau a textelor ce conţin situaţii de violenţă extremă, brutalitate, etc.

Exemplele de jocuri de improvizații sunt sugestii ce se pot identifica detaliat în bibliografia atașată acestei programe de specialitate.

Principalul demers al profesorul care predă disciplina *Elemente de improvizație* este acela de a identifica progresia temelor şi exerciţiilor de la simplu la complex raportat la caracteristicile grupului de lucru; creativitatea sa trebuie raportată la nevoile fiecărui grup de elevi.

Profesorul de specialitate va urmări sistematic realizarea de conexiuni între discipline, creând contexte semnificative de învățare pentru viața reală.

În urma susținerii examenului de certificare a competențelor profesionale, absolventul secției de *Arta actorului*, poate avea în continuare ca și în prezent, calificarea de *Instructor de teatru*, cu posibilitatea de a putea profesa cu studii medii (conform CAEN: 85=Învățământ: 851-Învățământ preșcolar, 852- Învățământ primar, 8551- Învățământ recreativ *–Animator de timp liber,* 8552- Învățământ în domeniul cultural: teatru- *Instructor de teatru*, 8559- Alte forme de învățământ n.c.a., 900=Activități de creație și interpretare artistică, 9001-Activități de interpretare artistică(spectacole)-*Organizator de spectacol,* 9002-Activități suport pentru interpretare artistică (spectacol)-*Referent artistic, Regizor de scenă/Regizor tehnic,Secretar de platou, Sufleur, Recuziter, Garderobier, Peruchier, Manipulant décor*, 9003- Activități de creație artistică-*Interpret*, *Prezentator, Crainic,*

Comentator, Speaker, 9004-Activitate de gestionare a sălilor de spectacol-*Plasator, Supraveghetor sală,* 9329-Alte activități recreative și distractive n.c.a., 9321- Bâlciuri și parcuri de distracții).

Disciplina *Elemente de improvizație* contribuie la formarea profilului absolventului de liceu și prevede finalitățile prin care elevul devine autonom și creativ în învățare, deschis spre învățarea permanentă, încrezător în forțele proprii, capabil să comunice și să coopereze cu alții.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

Bibliografie tematică și de specialitate:

- Boal, Augusto, *Jocuri pentru actori și non-actori. Teatrul Oprimaților în practică*, Fundatia Concept, Bucureşti, 2005.
- Boldașu, Romina, *Despre expresivitate corporală în arta actorului*, UNATC Press, 2019
- Borş, Octavia Mihaela, *Teatru Forum. Ghid 2017*, Bucureşti, 2017.
- Cojar, Ion, *O poetică a artei actorului*, Colecţia *Clasici UNATC*, Ediţia a V-a, Bucureşti, UNATC Press & Paideia, 2025.
- Darie, Bogdana, *Curs de arta actorului*, UNATC Press, București, 2015
- Darie, Bogdana, *Curs de Arta actorului. Improvizația, ed. II,* UNATC Press, Ed. Universitaria, Craiova, 2025
- Darie, Bogdana; Sehlanec, Romina; Jicman, Andreea, *Arta teatrului pentru liceeni,* UNATC Press, București, 2017
- Darie, Bogdana; Sehlanec, Romina; Jicman, Andreea, *Jocuri teatrale de la A la Z,* UNATC Press, București, 2018
- Darie, Bogdana; Sehlanec, Romina; Jicman, Andreea, *Jocuri teatrale. Manual pentru clasele V-VIII,* UNATC Press, București, 2016
- Dobrea, Adelina-Georgiana, *Teatru Aplicat în procesul de integrare a refugiaților – copii și adolescenți*. Colecţia *Educaţie teatrală*. UNATC Press & Universitaria Craiova, 2025.
- Gîlea, Marius, *Despre improvizație*, UNATC Press, 2018
- Gîlea, Marius, *Primii paşi în arta actorului: curs practic*, Bucureşti, UNATC Press, 2017
- Jianu, Magda; Jicman, Andreea; Sehlanec, Romina; Trifan, Bianca; Bădoi, Victor, *Gramatica prin jocuri teatrale*, UNATC Press, București, 2018
- Jicman, Andreea, *Teatrul ca mecanism de incluziune socială,* ediția a III-a. Colecţia *Educaţie teatrală*, UNATC Press & Universitaria Craiova, 2025.
- Johnstone, Keith, *Impro for Storytellers*, Routledge/Theatre Arts Books, New York.
- Jonstone, Keith, *Impro. Improvizația și teatrul*, Ed. Tracus Arte, Bucureşti, 2014.
- Muscalu, Dragoş, *Improvizația. Noțiuni de bază și exerciții*, UNATC Press, 2019
- Muscalu, Dragoş, *Incursiune în teatrul de improvizație*, UNATC Press, 2019
- Popa, Camelia (coord.), *Managementul grupului în pedagogia teatrală și cinematografică*, UNATC Press, 2019
- Popa, Camelia, *Noţiuni de psihologia educaţiei şi managementul clasei de elevi*, UNATC Press, Bucureşti, 2017
- Rotaru, Dana, *Jocuri teatrale. Manual pentru clasele 0-IV*, UNATC Press, București, 2016
- Sîrbu, Mihaela, *Cum să facem teatru de improvizație,* UNATC Press, București, 2020
- Spolin, Viola, *Improvizație pentru teatru*, ediţia 1999, traducerea Mihaela Balan-Beţiu, UNATC Press, București, 2008; ediţie prescurtată UNATC Press 2014, 2025.
- Spolin, Viola, *Theatre Games for the Classroom,* NUP, Evanston, Illinois, 1986.
- Spolin, Viola, *Theatre Games for the Rehearsal,* NUP, Evanston, Illinois, 1999.

- Stanislavski, K.S., *Munca actorului cu sine însuşi*, Trad. Lucia Demetrius şi Sonia Filip, ESPLA, Bucureşti, 1955.
- Stanislavski, K.S., *Munca actorului cu sine însuşi*, Trad. Monica Andronescu, Nemira, Bucureşti, 2021.
- Stanislavski, K.S., *Viaţa mea în artă*, Ed. Cartea rusă, Bucureşti, 1958.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Instituție de apartenență, localitate, județ
Responsabil MEN Prof. LILIANA BOBEICĂ	Ministerul Educației și Cercetării
Responsabil CNCE Prof. LĂCRĂMIOARA-ANA PAULIUC	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare
Coordonator științific Prof. univ. dr. BOGDANA DARIE	Universitatea Națională de Artă Teatrală și Cinematografică „I. L. Caragiale”, București
Conf. univ. dr. MIHAELA BEŢIU	Universitatea Națională de Artă Teatrală și Cinematografică „I. L. Caragiale”, București
Prof. NICOLETA BRÂNZIA	Liceul de Arte ”H. Darclee” Brăila
Prof. VIOLETA BOCANCEA	Liceul de Arte „Dinu Lipatti”, Pitești

Anexa nr. 313

Programa școlară
pentru disciplina

Improvizație

Clasele a XI-a și a XII-a
Curriculum de specialitate (CS)

Filiera vocațională, profilul artistic,

specializarea
Arta actorului

Învățământ liceal

- 2026 –

Anexa nr. 313
Programa școlară pentru disciplina *Improvizație,* clasele a XI-a și a XII-a, curriculum de specialitate (CS)

- ***Filiera vocațională, profil artistic, specializarea arta actorului***

NOTĂ DE PREZENTARE

Programa școlară pentru disciplina ***Improvizație*** reprezintă o ofertă curriculară de specialitate pentru învățământul liceal, *filiera vocațională, profil artistic, specializarea Arta actorului* începând din anul școlar 2026-2027. Disciplina ***Improvizație*** se regăsește în *Anexa 15 la OMEC nr. 4350/20.06.2025 - Planul-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, filiera vocațională, profil artistic, specializarea Arta actorului,* în *Curriculum de specialitate* (CS).

În elaborarea programei, s-a avut în vedere raportarea la cadrul legislativ și documentele strategice generale și specifice care susțin studiul disciplinelor:

- ***Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023***, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Regulamentul-cadru de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar***, aprobat prin Ordinul ministrului educației nr. 5.726/2024, , cu modificările și completările ulterioare;
- ***Regulamentul de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar cu program de artă***, aprobat prin Ordinul Ministerului Educației și Cercetării nr. 3717/01 aprilie 2025, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Planurile-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi***, filiera vocațională, profilul artistic, specializarea arte vizuale din Anexa nr. 15 la O.M.E.C. nr. 4350/20.06.2025 privind aprobarea Planurilor-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Profilul de formare al absolventului***, OME nr. 6731/2023, care asigură coerența verticală a parcursul școlar, (competențe-cheie +atribute prioritare);
- *documente europene relevante la nivel general și, mai ales, pentru disciplină(Recomandarea Consiliului UE privind competențele-cheie, Cadrul european al calificărilor, Rapoarte OECD/UNESCO, Cadre de referință etc.);*
- *alte documente/studii specifice Curriculumului Național și curriculumului disciplinei – de exemplu, cu valoare pentru sugestiile metodologice ale programei școlare.*

Bugetul de timp alocat disciplinei este următorul:

Improvizație				
Clasa	a IX-a	a X-a	a XI-a	a XII-a
Nr. ore/ săptămână	-	-	1	1

În cadrul pregătirii artistice de specialitate teatrală, prin aplicarea curriculum-ului de specialitate, existența disciplinelor practice bazate pe studiul cronologic constituie un indispensabil liant între latura exclusiv practică a formării elevilor din Colegiile/Liceele vocaționale de artă și cea instructiv-formativă, în scopul definirii personalității artistice.

Acest document reprezintă un instrument de lucru care permite deplasarea accentului de pe acumulările mecanice de cunoştinţe pe utilizarea lor în practică, de pe caracterul informativ pe cel formativ, centrând interesul pe elev şi pe opţiunile sale.

Demersul de proiectare are în vedere continuarea competențelor generale, specifice și conținuturile dobândite de elevi în clasele a IX-a și a X-a, precum și dezvoltarea în continuare, în clasele a XI-a și a XII-a a creativității și extindere a capacității de relaționare cu cei din jur.

Astfel, elevii au ocazia să le dobândească și să le aplice în situații de învățare specifice artei scenice și a disciplinei *Improvizație*: exersarea aparatului senzorial, dezvoltarea memoriei, concentrării, coordonării, exersarea abilităţilor psiho-cognitive în ansamblul lor, eliberarea intuiţiei, rapiditatea reacţiei, adecvarea reacţiei la stimuli, crearea de contexte specifice în care să se manifeste spontaneitatea, imaginaţia, creativitatea etc.

În acest sens, toate disciplinele curriculum-ului de specialitate, practice şi teoretice, pentru specializarea *Arta actorului* îşi propun să aducă elevilor numeroase beneficii, stimulându-le abilităţi menite:
- să familiarizeze elevii cu terminologia de specialitate, elaborată pe baza cunoaşterii conceptelor operaţionale fundamentale;
- să ajute elevii care studiază în Colegiile/Liceele vocaționale de arte, specializarea *Arta actorului* să-şi definească propria personalitate creatoare prin experimentare proprie (practică) şi prin raportare la stilurile artistice fundamentale și la reprezentanții majori ai culturii naționale și universale;
- să formeze deprinderi și tehnici de lucru privind selectarea informației de specialitate, folosind variate tehnici de procesare a informației artistice mediatizate, abordând toate mijloacele existente astăzi (spectacol artistic, material bibliografic, surse istorice neconvenționale, creații artistice notate tradițional și pe suport electronic, mijloace mass-media, internet etc.);
- să faciliteze dobândirea de instrumente creative ca urmare a utilizării limbajului teatral multidisciplinar (implicând corpul, mişcarea, sunetul, ritmul, gestul, cuvântul şi imaginea);
- să dezvolte capacitatea de comunicare într-un limbaj specializat;
- să experimenteze noi posibilităţi de comunicare verbală, non-verbală şi interrelaționare umană;
- să descopere şi să exerseze metode de autoconcentrare, relaxare şi autoorganizare;
- să-şi canalizeze constructiv conduitele motorii inadecvate, agresive şi/sau violente, ţintind prevenţia fenomenului violenţei şcolare, precum și dezvoltarea abilității de gestionare a conflictelor;
- să promoveze bunăstarea individuală şi de grup, precum şi acceptarea diversităţii şi incluziunea socială;
- să dezvolte abilități de înțelegere și gestionare a emoțiilor (abilităţi de management emoţional);
- să stimuleze curiozitatea cognitivă şi să determine declanşarea spontaneităţii;
- să prevină lipsa de interes şi atitudinile de ostilitate faţă de cunoaştere;
- să genereze strategii cognitive bazate pe relaţii interdisciplinare, atât în interiorul ariei curriculare *Arte*, cât şi cu alte domenii (literatură, istorie, logică, filosofie, ştiinţe socio-umane, ştiinţe ale naturii etc.).

În elaborarea programei de faţă au fost luate în consideraţie atât cercetările în domeniul curricular, tendinţele pe plan internaţional, cât şi opiniile unor profesori cu o bogată experienţă didactică teatrală în sistemul educaţional românesc.

Pentru disciplina ***Improvizație*** important este obiectivul pedagogic, alegerea acestuia urmând să se petreacă în funcție de mai mulți factori. În consecință, conținutul efectiv (exemplele de jocuri/exerciții) al modelului practic are un caracter strict orientativ – acest model nefiind definit de activități, ci de obiectivele sale.

Disciplina ***Improvizație*** ajută elevul: să devină creativ, să accepte soluțiile propuse de partener și noutatea rezolvării, să dezvolte încrederea în forțele proprii, să dezvolte abilitatea de a reacționa rapid și eficient în situații concrete (cu extensie în cotidian), să devină un bun ascultător și observator și să lucreze eficient în echipă.
- exersează promptitudinea şi spontaneitatea, concentrarea;
- dezvoltă capacitatea de lucru în grup;
- dezvoltă capacitatea de a experimenta și rezolva probleme;
- exersează disponibilitatea și adaptabilitatea la diverse contexte, procesualitatea (susținerea constantă a procesului de gândire);
- eliberează intuiția;
- activează atenția;
- determină reacții spontane, exersând procese cerebrale rapide;
- dezvoltă abilitățile de comunicare, creativitatea;
- exersează gândirea critică, empatia, etc

La fundamentarea acestei programe s-au avut în vedere următoarele principii:
- relevanței selecției ierarhizării culturale;
- funcționalității
- coerenței;
- adecvării cu vârsta elevilor;
- flexibilității.

Programa oferă oportunități de învățare care permit fiecărui elev să-și împlinească potențialul, în funcție de opțiuni, să-i asigure integrarea în comunitate, pentru a contribui la împlinirea nevoilor personale și ale societății. Programa este proiectată în viziune sistemică, componentele sale fiind corelate, atât la nivelul planurilor-cadru de învățământ, cât și al programei școlare.

Se urmărește asigurarea coerenței conținuturilor, atât pe orizontală, la nivelul unui an de studiu, cât și pe verticală, între diferiți ani de studiu și cicluri, pentru asigurarea unei abordări unitare, progresive, integrate și pentru evitarea supraîncărcării și a suprapunerilor de conținuturi. Se asigură o selecție realistă şi actualizată a domeniilor de cunoaștere și culturale. Programa urmărește să stimuleze motivația elevilor și implicarea creativă în învățare, prin îmbinarea unor contexte de învățare variate (active/reflexive, autonome/ interacțiune etc.) Conținuturile asigură oportunități de personalizare, favorizând învățarea diferențiată, în acord cu nevoile, interesele și ritmurile diferite de dezvoltare ale elevilor, precum și cu diferitele contexte de organizare a procesului de predare, învățare și evaluare. Se promovează standarde transparente de evaluare.

Programa de studiu promovează valori pe care elevii să le practice în viața personală, socială și profesională:

- respectul pentru sine, pentru alte persoane și pentru diversitate;
- responsabilitatea, prin asumarea răspunderii pentru comportamentul și acțiunile proprii, asumare conștientă a responsabilităților școlare și sociale;
- echitatea, prin asumarea unui angajament activ față de echitate, egalitate de șanse și combaterea discriminării;
- integritatea – onestitate și atitudine etică;
- perseverența, prin răbdare, consecvență și tenacitate în muncă, în convingeri, în atitudini; adaptarea în situații nefavorabile și depășirea provocărilor;
- spiritul inovator și creativitatea, prin deschiderea spre schimbare, spre punerea în practică a ideilor creative prin soluții inovatoare, prin generarea de noi idei și comportamente, prin autonomie, gândire critică și reflexivitate;
- excelența, prin aspirația spre performanță și rezultate, în acord cu potențialul fiecăruia.

Acest set de valori dă consistență viziunii asupra educației și ghidează atât procesul de predare-învățare-evaluare, cât și comportamentul elevilor în mediul școlar și în societate.

În structura programei pentru disciplina ***Improvizație,*** competențele specifice au un grad mai mare de specificitate, fiind structurate și diferențiate pe ani de studiu(clasa a XI-a și clasa a XII-a), corespunzând nivelului de dezvoltare și de pregătire al elevilor.

Structura programei școlare include, pe lângă *Nota de prezentare*, următoarele elemente:

- *Competențe generale*
- *Competențe specifice și exemple de activități de învățare*
- *Domenii de conținut și conținuturi*
- *Sugestii metodologice*
- *Bibliografie selectivă*

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoştinţe, abilităţi şi atitudini dezvoltate prin învăţare, care permit identificarea şi rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte particulare diverse.

Competențele generale vizate jalonează achizițiile elevului pentru întregul ciclu liceal.

Competenţele specifice se formează pe parcursul unui an şcolar, sunt derivate din competenţele generale şi reprezintă etape în dobândirea acestora. Competenţele specifice sunt însoţite de exemple de activităţi de învăţare, care constituie modalităţi de organizare a activităţii didactice în scopul realizării competenţelor. Programa şcolară propune, cu caracter de exemplu, diferite tipuri de activităţi de învăţare, care integrează strategii didactice şi care valorifică experienţa concretă a elevului. Cadrul didactic are libertatea de a utiliza exemplele de activităţi de învăţare pe care le propune programa şcolară, de a le completa sau de a le înlocui, astfel încât acestea să asigure un demers didactic adecvat situaţiei concrete de la clasă. Se asigură, în acest fel, premisele aplicării contextualizate a programei şcolare şi proiectării unor parcursuri de învăţare personalizate.

Conținuturile învățării constituie elemente de bază ale domeniului, mijloace informaționale prin care se urmărește realizarea competențelor.

Sugestiile metodologice includ recomandări privind strategiile didactice şi elementele de evaluare formativă continuă și sumativă. Pornind de la competențele generale, sunt prezentate exemple de strategii de formare care contribuie la realizarea acestora și recomandări pentru strategii de evaluare.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Utilizarea instrumentelor specifice *Improvizației* în situaţii scenice diverse dezvoltând imaginaţia şi creativitatea**
CG2	**Realizarea unor proiecte de teatru de improvizaţie exersând abilităţile de relaţionare şi comunicarea**

CLASA a XI-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 ***Utilizarea instrumentelor specifice Improvizației în situaţii scenice diverse dezvoltând imaginaţia şi creativitatea***

CS 1.1. Utilizarea conștientă a mijloacelor de expresie corporală și vocală, generând dezvoltarea spontaneității
- *dezvoltă capacitatea de a răspunde la stimuli noi, de a executa comenzi noi, de a modifica strategia de rezolvare a problemei date; acţionează concret şi coerent logic la propunerea partenerului; X-câştigă promptitudine – reacţie rapidă;*
- *exersează coerenţa logică în crearea materialului exerciţiilor de improvizaţie non-verbale şi a celor ce implică verbalitate (scene);*
- *exersează spontaneitatea şi răspunsul intuitiv la diverse situaţii; produce spontan soluţii la temele date/problemele de rezolvat, fără a scenariza jocurile/exerciţiile, a anticipa rezolvarea lor, a oferi soluţii partenerilor (accentul, ca şi la disciplina arta actorului, cade pe proces, nu pe rezultat);*
- *se orientează flexibil, spontan şi creativ în rezolvarea situațiilor.*
CS 1.2. Exersarea mijloacelor de expresie specifice artei actorului prin tehnici de improvizație
- *implicarea și elaborarea unui set de jocuri/exerciții de improvizație de tip A-B (verbal), jocul intelectual care determină declanșarea empatiei față de colegii de echipă/grup, descoperirea propriului mecanism de preluare și prelucrare a informației primite verbal de la partener;*
- *- utilizarea expresiei emoționale și elaborarea unui set de jocuri/exerciții de improvizație nonverbale (Gibberish).*
CS 1.3. Dezvoltarea comunicării și a gândirii critice utilizând mijloacele specifice improvizației
- *implicarea activă și elaborarea unui set de jocuri/exerciții de tip A-B-uri ce susțin atingerea unui scop comun în recunoașterea conceptului de „concesie și cooperare” în activitățile de echipă/grup;*
- *- realizarea de improvizație scenică în funcție de parametrii teatrali și transformarea spațiului de lucru (apropiat, general, larg) în funcție de opțiunile tuturor participanților (ghidare în funcție de parametrii teatrali, spațiali și temporali prin răspunderea la întrebările: Unde?, De unde?/Când?, De când?/Ce?, De ce?).*

CG 2 ***Realizarea unor proiecte de teatru de improvizaţie exersând abilităţile de relaţionare şi comunicarea***

CS 2.1. Cooperarea eficientă cu partenerii de scenă, folosind ascultarea activă, acceptarea propunerilor și adaptarea la grup
- *implicarea în exerciții jocuri/exerciții de scriere creativă a unor scenarii (povești) având la bază atât texte din literatura românească și universală clasice și contemporane, cât și scrierile creative ale elevului;*
- *aplicarea regulilor dialogului (modalitate de conversație directă dintre două sau mai multe personaje) și ale rezolvării de conflicte în elaborarea unui set de jocuri/exerciții;*
- *participă şi/sau coordonează proiecte de teatru de improvizaţie (scenarii, scriere creativă, dramatizări) prin: alegerea temei, formularea unor alternative de soluționare, identificarea unor resurse relevante, organizarea unor exerciții de improvizaţie in grup care să ofere material dramaturgic nou;*
- *participă la sintetizarea, organizarea, ordonarea materialului rezultat prin improvizaţie;*
- *participarea activă (pe perechi/ grupuri) la realizarea proiectelor propuse, potrivit sarcinilor de lucru asumate/ atribuite;*

- *implicarea în selecţia finală a materialului în vederea prezentării demersului creativ comun (sau individual) contribuţia activă la organizarea prezentărilor.*
CS 2.2. Realizarea unor proiecte de improvizație teatrală (scene, momente dramatice, secvențe colective), în care sunt valorificate abilitățile de relaționare cu partenerii de scenă
- *utilizează mijloace verbale şi nonverbale de comunicare în exerciții și situații improvizate;* - *reacţionează spontan şi intuitiv în cadrul exerciţiilor de improvizaţie creând material scenic inedit;* - *experimentează comportamente noi, nescenarizate, necunoscute anterior, lărgindu-şi astfel experienţa de viaţă;* - *propune momente improvizate coerente prin integrarea comunicării verbale și nonverbale;* - *realizează un jurnal de repetiţie în care notează descoperirile la nivel cognitiv şi experienţele emoţionale noi* - *dezvoltarea unor disponibilității de analiză a contextului social în vederea creării situațiilor scenice imaginate;* - *implicarea în proiecte de explorare a nevoilor comunităților defavorizate;* - *dezvoltarea capacității de a lucra în echipă exerciții de scriere creativă pentru elaborarea textelor dramatice*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Scene de improvizaţie	- Jocul intelectual (intellectual game), propunere de elaborare a unui set de jocuri/exerciții: (*Cuvinte rimate, Dă și preia-citind, New York, Proverbe, Rime/Mă gândesc la un cuvânt, Transformarea cuvintelor și alte jocuri/exerciții similare)* - Vorbire neinteligibilă (Gibberish), propunere de elaborare a unui set de jocuri/exerciții *- Vorbire neinteligibilă/Introducere,* *- Vorbire neinteligibilă/Predare* *- Vorbire neinteligibilă / Demonstrație,* *- Traducătorul de vorbire neinteligibilă* *- Vorbire neinteligibilă/Joc de localizare și alte jocuri/exerciții similare)* **Improvizaţie non-verbală** **Improvizaţie verbală:** construirea prin teme şi rezolvarea lor a unui material dramaturgic nou, care poate fi organizat pe unităţi/situaţii în interiorul cărora se poate improviza la fiecare reluare - exerciții de exprimare, prin comunicare, a conţinuturilor unor experienţe raţionale şi emoţionale diverse – evenimente de zi cu zi, aventuri, întâmplări, poveşti de familie, sărbători ş.a. - exerciții de improvizație, menite să permită manifestarea spiritului critic, - tolerant, deschis şi creativ în cadrul dialogului - exerciții de stimulare a imaginaţiei creatoare, corelată cu analiza critică a semnificaţiilor unor întâmplări
Seria de jocuri/exerciții pentru scrierea creativă și construirea unei povești	- elaborarea unui set de jocuri/exerciții pentru construirea unei povești/scenariu- *Improvizație pentru teatru-Viola Spolin (Poveste, Rime, Cântec, Crearea poeziei, Construirea unei povești și alte jocuri/exerciții similare)* - lumea înconjurătoare ca inspirație pentru scenariul dramatic, alți oameni, alte spații, alte universuri

	- autori clasici în viziunea adolescentului de azi
Personajul în jocul/exercițiul de improvizație	- tipologii de oameni și personaje dramatice feminine și masculine (figuri legendare, eroul-eroina, noneroul) pozitive și negative; - scenariul dramatic ca formă de conștientizare a problemelor sociale; - raport între gând, intenție și acțiune scenică; - explorarea resurselor personale (ritm interior, energie, sensibilitate)
Proiect de teatru de improvizaţie	**- Organizarea unui proiect de teatru de improvizaţie**: scenarii obţinute în urma sesiunilor colective, propuneri de scenarii ce conţin colaje de exerciţii de improvizaţie structurate în funcţie de teme; scenarii obţinute prin scriere creativă sau dramatizări - construcția proiectelor de improvizație - stabilirea temei, scopului și structurii unui moment improvizat - etape de lucru: brainstorming, selecție, repetiție, prezentare - construirea scenelor improvizate cu fir logic - integrarea comunicării verbale și nonverbale în proiect - folosirea spațiului scenic și a obiectelor - prezentarea se va face cu public, iar scenariul va fi structurat pe unităţi/situaţii.

CLASA a XII-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 ***Utilizarea instrumentelor specifice Improvizației în situaţii scenice diverse dezvoltând imaginaţia şi creativitatea***

CS 1.1.Dezvoltarea abilităților psiho-cognitive prin identificarea intuitivă a potențialului creativ
- participarea la activităţi ce presupun exersarea adaptabilităţii şi creativităţii, contribuind la dezvoltarea personală *- acţionează concret şi spontan la propunerea partenerului (coerent sau prin fractură logică, dar justificat)* *- exerciții de dezvoltare a atenţiei distributive* *- elaborarea unui set de jocuri/exerciții de tip A-B-uri ce susțin atingerea unui scop comun în recunoașterea conceptului de „concesie și cooperare” în activitățile de echipă/grup;* *- experimentarea unor momente de improvizație scenică în funcție de parametrii teatrali și transformarea spațiului de lucru (apropiat, general, larg) în funcție de opțiunile tuturor participanților (ghidare în funcție de parametrii teatrali, spațiali și temporali prin răspunderea la întrebările: Unde?, De unde?/Când?, De când?/Ce?, De ce?).*
CS 1.2. **Exersarea coerenței logice în vederea dobândirii unui comportament scenic autentic**
- exersează coerenţa logică în crearea materialului exerciţiilor de improvizaţie non-verbale şi a celor ce implică verbalitate (scene); *- exersează spontaneitatea şi răspunsul intuitiv la diverse situaţii; produce spontan soluţii la temele date/problemele de rezolvat, fără a scenariza jocurile/exerciţiile, a anticipa rezolvarea lor, a oferi soluţii partenerilor (accentul, ca şi la disciplina arta actorului, cade pe proces, nu pe rezultat);* *- exerciții de orientare flexibilă şi creativă în materialul de lucru;* *- exerciții de preluare rapidă și de reacție verbal-corporale.*

CG 2 ***Realizarea unor proiecte de teatru de improvizaţie exersând abilităţile de relaţionare (verbale şi non-verbale) şi comunicarea (intrapersonală, interpersonală, de grup şi publică)***

CS 2.1. Identificarea și formularea de scenarii inspirate din situații reale de viață și a problemelor sociale cu valoare teatrală
- aplică în exerciţiile de improvizaţie cunoştinţe din experienţa proprie de viaţă *- acţionează concret şi spontan la propunerea partenerului (coerent sau prin fractură logică, dar justificat)* *- dezvoltă atenţia distributivă* *- dezvoltă capacitatea de a urmări textul şi subtextul, de a interpreta planul doi al acţiunii.* *- disponibilitatea de analiză a contextului social în vederea creării situațiilor scenice imaginate* *- disponibilitatea de implicare în proiecte de explorare a nevoilor comunităților defavorizate* *- dezvoltarea capacității de a lucra în echipă exerciții de scriere creativă pentru elaborarea textelor dramatice*
CS 2.2. Realizarea unor proiecte de improvizație teatrală în care sunt valorificate abilitățile de relaționare, manifestând responsabilități față de societate
- realizarea, în echipă, a unor documentări despre domeniul teatrului de improvizaţie, despre organizarea unor spectacole specifice și a unor activități educative la nivelul comunității, folosind resurse multimedia și aplicații interactive; *- analizează structura unei piese de teatru alese: idei principale, acțiuni, distribuție;* *- participă activ la jocuri/exerciții pentru formarea viziunii asupra relațiilor dintre personaje;* *- implicarea în procesul de organizare a spațiului de repetiție conform situației scenice propuse;* *- utilizarea elementelor de scenografie, coregrafie, multi-media în construcția spectacolului de teatru;*

- *conceperea în grup a schițelor de lucru reprezentative pentru înțelegerea mai bună a viziunii propuse de scenariul dramatic (detalii despre scenografie, sonorizare, lumini și alte elemente specifice spectacolului de teatru);* - *susținerea unui spectacol care are la bază scrierea dramatică/textul elaborat cu o durată de 20-30 de minute în fața unui public*
CS 2.3. Dezvoltarea capacităților de evaluare individuală și de grup a proceselor de comunicare și colaborare în proiectele de improvizație
- *implicarea în activităţi de grup cu scopul de a promova colaborarea;* - *participareaa în mod interactiv, participativ și colaborativ în activități de învățare, utilizând metode ale teatrului de improvizaţie;* - *organizarea şi ordonarea materialului rezultat prin improvizaţie, structurat pe unităţi/situaţii în interiorul cărora se va improviza live la fiecare reluare;* - *participă activ și responsabil în activitățile teatrale de grup, respectând elementele eticii profesionale;* - *înţelegerea conceptului de „disciplină artistică”;* - *antrenarea capacităţii de a oferi un feedback colegial constructiv;* - *discuții de grup despre procesul improvizației („Ce a funcționat?”, „Am urmărit rezolvarea problemei?”, „Ce s-a schimbat când a crescut miza?” ș.a.);* - *vizionarea unor spectacole de teatru de improvizaţie sau a unora care conţin elemente dezvoltate prin tehnica improvizaţiei scenice;* - *organizarea unor activități artistice dedicate teatrului de improvizaţie în parteneriat cu elevi de la alte unități de învățământ.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Scene de improvizaţie	***Elementele situației scenice: Unde?, Cine? Ce?*** - Exerciţii pentru elementele Situaţiei scenice; - Exerciţii de localizare: UNDE și CÂND; - Exerciţii pentru CINE, CE, DE CE (Cine este personajul propus de improvizator, iar existenţa şi acţiunile sale se justifică prin alegearea unor motivaţii) ***Exerciţii de improvizaţie pe text*** prin MODIFICAREA CIRCUMSTANŢELOR (se poate lucra pe textele studiate la Arta actorului) Jocul dramatic propunere de elaborare a unui set de jocuri/exerciții: **Unde**? (*Joc de localizare, Ce este dincolo? Exercițiu de selecție rapidă etc.)***Cine?** (*Cine bate la ușă?, Cine, Cine sunt?, Cine/adăugând, Unde și Ce*, **Unde, Cine? Ce?** Crearea unei relații scenice credibile, prin coordonare verbală și nonverbală în jocul de grup
Seria de jocuri/exerciții pentru scrierea creativă și construirea unei povești	Dezvoltarea abilităților de analiză și apreciere critică a operelor/creațiilor de teatru, elevii urmând a învăța să să analizeze produse artistice, dezvoltându-și gândirea critică și capacitatea de a aprecia nuanțele stilistice, tehnice și conceptuale ale acestora;

Domenii de conținut	Conținuturi
	Crearea de momente improvizate cu structură dramatică-lumea înconjurătoare ca inspirație pentru scenariul dramatic, alți oameni, alte spații, alte universuri Autori clasici în viziunea adolescentului de azi
Scriere creativă ***Personajul în jocul/exercițiul de improvizație***	Tipologii de oameni și personaje dramatice feminine și masculine (figuri legendare, eroul-eroina, noneroul) pozitive și negative Scenariul dramatic ca formă de conștientizare a problemelor sociale Promovarea artei ca mijloc de comunicare și colaborare, încurajând elevii să participe la proiecte de grup, spectacole, dezvoltând abilități de comunicare, colaborare și lucru în echipă
Structura spectacolului de teatru de improvizație	Spectacolul - artă participativă, organizarea scenică, conceptul de repetiție, crearea rolului, scenografie, costum, lumini, muzică și alte elemente de spectacol Încurajarea experimentării și inovării artistice prin utilizarea tehnologiilor moderne, cu integrarea de activități care să combine arta tradițională cu noile tehnologii, cum ar fi arta digitală, designul grafic sau muzica electronică, pentru a stimula inovația și adaptarea la mediul artistic contemporan Organizarea unor activităţi artistice dedicate teatrului de improvizaţie: manifestări artistice şcolare dedicate teatrului de improvizaţie în parteneriat cu elevi de la alte unități de învățământ Reflecție și evaluare: autoevaluarea participării în grup, evaluarea comunicării în scenă, feedback structurat (individual, în perechi, și de grup), analiza proiectului final (claritate, colaborare, expresivitate)

SUGESTII METODOLOGICE

Sugestiile metodologice au rolul de a orienta cadrul didactic în aplicarea programei şcolare pentru proiectarea şi derularea la grupă a activităţilor de predare-învăţare-evaluare, în concordanţă cu specificul disciplinei de specialitate ***Improvizație***.

Construirea demersului didactic pornind de la această programă presupune urmărirea unui plan de studiu evolutiv, de la simplu la complex. Conţinuturile sunt tot atâţia paşi spre un sistem de predare urmând o metodă cumulativă.

În scopul sprijinirii activităţii cadrelor didactice, este utilă detalierea conţinuturilor învăţării (exemple de jocuri de improvizaţie utile ca tipologie şi etapizare a studiului), pe parcursul prezentării aspectelor cu caracter metodologic.

Demersul didactic specific disciplinei *Improvizație* va fi eminamente practic şi va consta în:

- exersarea competenţelor specifice, experimentarea în cadrul grupului de lucru, prin jocuri de improvizaţie de grup şi individuale, toate acestea, sub conducerea şi observaţia profesorului;
- optimizarea dezvoltării fizice, afective şi psihice, prin dezvoltarea capacităţilor motrice generale, prin dezvoltarea expresivităţii vocale şi corporale, prin formarea unui cadru de expresie dezinhibată a gândurilor şi a sentimentelor proprii, cu scopul de a dezvolta o personalitate armonioasă şi originală;

Într-o primă etapă, cadrul didactic va stabili cadrul de lucru. Este vorba despre cadrul fizic, exterior şi despre atmosfera care trebuie creată la orele de ***Improvizație*** (joc, destindere, colaborare) – aspect generat de tehnica pe care profesorul o utilizează la oră, prin atragerea elevilor, spre experimentare practică.

La această disciplină se învaţă prin joc, **nu prin constrângere**.

Sugestiile metodologice şi strategiile didactice au rolul de a orienta cadrul didactic în aplicarea programei şcolare pentru proiectarea şi derularea activităților de predare-învățare-evaluare, în concordanță cu specificul acestei discipline.

Disciplina ***Improvizație***, are ca scop să:

- formeze şi să dezvolte abilități de comunicare;
- insufle elevilor respect şi plăcere pentru (propria) muncă, precum şi pentru lucrul în echipă;
- dezvolte aptitudini specifice, necesare omului în viața de zi cu zi: observare, atenție, imaginație, senzorialitate, coordonare în spațiu, spontaneitate, memorie, acceptarea şi controlarea emoțiilor, empatie, gestionarea conflictului, libertatea de exprimare în public, lucrul în echipă.
- experimenteze lucrul în echipă: să coopereze cu partenerii de joc, să cedeze şi să intervină atunci când este nevoie. Astfel, învață să fie: *noi,* nu *eu*. La ore toată lumea se joacă şi acesta este câştigul fiecăruia în parte. Chiar dacă jocul este competitiv, nu există câştigător şi învins. Nu rezultatul este cel care contează, ci procesul parcurs. Regula pe care se bazează: ”Împreună formăm o echipă şi deciziile le luăm împreună”.
- ofere elevilor libertatea de a propune idei fără ca acestea să fie judecate şi catalogate ca bune sau rele. Fiecare idee să fie acceptată, pentru că ea este rodul creativității fiecărui elev, oferind spațiul şi libertatea necesare pentru a-şi exprima individualitatea, deoarece fiecare elev este diferit față de ceilalți şi special în felul său.
- învețe, să experimenteze şi să participe activ prin joc, astfel încât fiecare elev să îşi dezvolte diferite abilități într-un mod plăcut. Jocul presupune scop şi reguli clare, pe care participanții trebuie să şi le asume cu seriozitate.
- stimuleze creativitatea (motorul invenţiei, inovaţiei, expresiei artistice).

În derularea demersului didactic se vor lua în consideraţie următoarele aspecte:

- integrarea tuturor elevilor în jocurile de improvizaţie propuse de profesor sau de elevi, adaptând jocurile la particularităţile fizice ale vârstei şi posibilităţile motrice ale fiecăruia;
- jocurile pot fi *colaborative* („de cooperare”) sau *eliminatorii*: jocurile de eliminare sporesc miza jocului, dar trebuie abordate numai după ce tema a fost rezolvată prin cooperarea iniţială a grupului; odată înţeles şi parcurs jocul de către toţi membrii grupului, odată ce toţi ating obiectivele rezolvând tema, se poate introduce eliminarea; miza va creşte instantaneu şi grupul va identifica uşor partea pozitivă a competiției;

- jocurile sunt coordonate din afară; rolul de lider îl îndeplineşte de cele mai multe ori profesorul, ca să poată face şi corecţii prin intermediul Indicaţiilor pe parcurs, dar poate fi asumat, prin rotaţie, de toţi jucătorii;
- constituirea echipelor se poate face la fel, prin rotaţie sau folosind metoda numărătorii (ordinea va fi aleatorie, deci, şi se vor evita astfel perechile sau grupurile repetitive; vezi Viola Spolin- „Numărătoarea”);
- performanţele elevilor sunt diferite şi câştigătorii sunt mereu alţii; toţi participanţii la joc câştigă abilităţi, chiar dacă unii greşesc şi ies mai des, iar alţii sunt campioni mereu; Jocul îşi este suficient sieşi şi îşi îndeplineşte funcţiile diverse în orice situaţie; etichetările („campion”/”învins”) sunt statice şi împiedică procesul de lucru; orice performanţă individuală este lăudabilă pentru că se cuantifică în funcţie de posibilităţile şi abilităţile individuale anterioare;
- la disciplina ***Improvizație*** se vor introduce jocuri şi exerciţii noi sau se vor aplica jocurile şi exerciţiile de la Arta actorului, modificând: teme, scopuri, reguli, toate la sugestia elevilor. După ce întregul grup a rezolvat problema, se poate introduce variaţia (jocurile de improvizație nu se fac niciodată identic – repetiția induce monotonia);
- fiecare oră va începe, obligatoriu, cu pregătirea organismului pentru efort (încălzirea), iar după jocurile care solicită efort fizic sau chiar anduranţă, se poate lucra un joc de improvizație static;
- reușitele elevilor la nivel individual și în cadrul echipei țin foarte mult de abilitatea profesorului de a crea un mediu adecvat. Stabilirea unui *cadru de lucru pozitiv* încă de la început este un obiectiv important. Este vorba despre cadrul fizic, exterior (spațiu liber, corect igienizat, bine organizat, cu minimum de obiecte necesare) și despre atmosfera care trebuie creată pentru un mediu plăcut, relaxat, lipsit de tensiuni emoţionale (neplăcute şi ineficiente).

Toate activitățile de predare-consolidare-evaluare vor respecta principiile didactice de bază, după cum urmează:

-Principiul intuiției sau unității dintre senzorial și rațional;
- Principiul legăturii dintre teoriei și practică;
- Principiul însușirii conștiente și active a cunoștințelor;
- Principiul sistematizării și continuității cunoștințelor;
- Principiul accesibilității cunoștințelor sau respectării particularităților de vârstă;
- Principiul însușirii temeinice a cunoștințelor.

Pentru proiectarea activităților de învățare-consolidare-evaluare profesorul care predă disciplina ***Improvizație*** poate folosi **bibliografia** propusă la sfârșitul acestui document.

Pentru a evalua procesul de evoluție al fiecărui elev, cadrul didactic va folosi evaluarea formativă.

Evaluarea continuă, formativă este internă şi axată pe proces, se face pe tot parcursul învăţării, conform unui principiu de bază exprimat de Viola Spolin” important este procesul, nu succesul”.

Evaluarea formativă urmăreşte două dimensiuni:

Evaluarea cu rol de a fixa învăţarea, de a o sprijini şi întări, urmărind progresul elevilor (assessment for learning) – permite reflecţia asupra modului de învăţare al elevilor şi oferă direcţii de optimizare. Pentru aceasta se recomandă metode colective, interactive, cu rol atât de evaluare (achiziţii şi progres), cât și de fixare şi consolidare a rezultatelor învăţării, având o importantă funcţie de sprijin a grupului de elevi în învăţare. Metodele vor fi cu precădere din sfera celor alternative şi complementare, inclusiv sub formă jocuri de improvizație cu scop evaluativ;

Evaluarea cu rol de apreciere şi evaluare a achiziţiilor în termeni de rezultate ale învăţării – cunoştinţe, abilităţi, atitudini, comportamente (assessment of learning).

Profesorul care predă disciplina ***Improvizație*** are libertatea de a-și realiza propriul set de jocuri de improvizație pentru a dezvolta la elevi :

Creativitatea care presupune patru tipuri de aptitudini reprezentative: sensibilitate față de problemele celuilalt/celorlalți, disponibilitatea receptivă, mobilitatea și originalitatea. (Adolescenții creativi sunt mult mai receptivi față de impulsurile senzoriale, reacționând mai puternic la stimuli exteriori, modificându-se în trăirile interioare, în funcție de cunoașterea momentelor de viață din ce în ce mai

variate. Aptitudinile creative sunt perfectibile conform studiilor din psihologie. Dezvoltarea creativității în adolescență generează rezultate excelente în existența și activitatea fiecărui elev).

Observaţia care presupune încă de la primele ore ca elevii să se auto-observe, să-i observe pe cei din jur şi mediul înconjurător în încercarea de autoconştientizare. În scopul eficientizării activităţii de observare, profesorul le va indica elevilor ce anume ar trebui să observe, eventual să consemneze şi să valorifice în diferite momente ale activităţii (observaţia structurată) sau va fi utilizată observaţia nestructurată, cu scopul de a pune în evidenţă aspectele pe care elevii le observă în mod predilect, în funcţie de propriile interese sau de experienţa anterioară. De asemenea, se poate apela la diferite forme de observare participativă, cu implicarea elevilor în situaţiile în care au rol de observatori, şi la observarea neparticipativă, în care observatorul, vizualizat sau nu de către cei observaţi, observă, în funcţie de intenţiile sale ceea ce îi este util, fără să se implice în activitate. Elevii care nu sunt implicaţi în joc vor fi întrebaţi foarte des ce au văzut, ce au observat, ce le-a atras atenţia în mod deosebit, ce i-a sensibilizat la colegii care au lucrat. Se vor exprima concis, explicând situaţia, contextul în care au auzit/văzut ceea ce i-a marcat.

Cooperarea are ca scop lucrul în echipă (atunci când se lucrează un joc de improvizație, grupa se-mparte în semi-grupe, în funcție de jocul propus de profesor, sau chiar de elevi. Astfel, o grupă lucrează, iar cealaltă priveşte. Atunci când jocul este adresat unui singur elev, acesta va lucra la indicațiile date de profesor, iar ceilalţi colegi de grupă vor privi rezolvarea exercițiului).

Bunul gust artistic care se obţine prin exerciţiu constant, prin vizionări de piese şi filme, lecturi, audiţii, etc. şi presupune o selecţie a materialului de lucru şi adecvarea problemelor oferite de temele de studiu la nivelului de vârstă şi experienţă al caracterului asumat, evitarea banalităţii, a vulgarităţii, a locurilor comune sau a textelor ce conţin situaţii de violenţă extremă, brutalitate, etc.

Exemplele de jocuri de improvizații sunt sugestii ce se pot găsi consultând bibliografia atașată acestei programe de specialitate.

Este important ca profesorul să aibă disponibilitatea de a imagina sau de a combina ceea ce ştie deja, cu acele jocuri de improvizații necesare fiecărui grup în parte.

Profesorul care predă disciplina ***Improvizație*** trebuie să pornească de la jocuri simple, să le complice şi să le diversifice treptat, adaptânduse la nevoile fiecărui grup de elevi.

În programa disciplinei ***Improvizație*** se folosesc următorii termeni specifici:

Coordonate scenice – Acestea sunt: teme, probleme, situații, sarcini, scopuri.

Parcursul este: un elev/elevi primește o *temă*; în acest moment se ridică o *problemă* (sau mai multe) ce trebuie rezolvată (rezolvate). Acestea se pot subsuma mai multor *situații* care, implicit, dau elevului/elevilor mai multe *sarcini* ce vor trebui organizate, după un traseu ce implică urmărirea unor *scopuri* clare, derivate din chiar tema primită. Nu există o soluție impusă de cineva. Niciun profesor nu trebuie să impună, să stabilească și să fixeze modul în care elevul/elevii să rezolve tema primită.

Fizicalizarea se poate dobândi doar cu ajutorul mijloacelor de expresie artistică şi a acțiunilor fizice determinate de relațiile și descoperirile scenice.

Reacția organică/organicitatea se referă la capacitatea de a improviza veridic situații de joc cât mai diverse care presupun ca soluțiile să fie găsite de elevii implicați în joc în acel moment, în acel timp și spațiu, într-o condiționare psihologică ce ține de fiecare în parte.

Soluțiile/Rezolvările scenice - trebuie să apară spontan, în urma unui proces psihologic organic.

Concesie și Cooperare este un principiu esențial care stă la baza activității eficiente și echilibrate în echipă, prin faptul că fiecare participant își dezvoltă capacitatea de a interveni atunci când este nevoie de el, la fel cum va ști să aprecieze când este momentul să facă un pas înapoi și să permită altora să intervină.

Cercurile de atenție constituie un instrument de lucru - determinate spațial, după cum urmează: cercul mic (spațiul care se descrie în jurul elevului, altfel cunoscut drept spațiu intim); cercul mediu (se referă la sala de specialitate în care acționează elevul și tot ceea ce conține acest spațiu) și cercul mare (descrie spațiul ce poate fi acoperit cu privirea până la linia orizontului – stradă, cartier, sat, oraș);

PDC-Punctul de concentrare ajută la izolarea pe segmente a tehnicilor teatrale, care fiind complexe și suprapuse, pot fi astfel explorate detaliat; asigură controlul în improvizație, unde, altfel, spiritul creator nedirecționat ar putea deveni o forță mai curând destructivă, decât stabilizatoare; asigură concentrarea elevului asupra unui punct mobil și schimbător; concentrarea asupra unui punct îl eliberează în vederea acțiunii spontane și îl pregătește pentru o experiență mai mult organică decât cerebrală.

Spațiul de joc reprezintă spațiul de lucru în care se desfășoară ora de ***Improvizație*****,** care este clar delimitat și poate fi transformat conform temelor abordate.

Aptitudini specifice referitoare la: imaginație, spontaneitate, folosirea plenară a simțurilor, coordonare, activarea memoriei afective, gândire asociativă, puterea de a empatiza, păstrarea atenției și atenția distributivă, armonizarea cu grupul, cu echipa.

Elevul va învăța, prin metode adecvate vârstei, lucrurile necesare pentru dezvoltarea sa armonioasă în această etapă de viață și își va conștientiza rolul de elev prin activitățile desfășurate la specializarea *Arta actorului*.

Profesorul de specialitate va urmări sistematic realizarea de conexiuni între discipline, creând contexte semnificative de învățare pentru viața reală.

Proiectarea demersului didactic începe cu lectura personalizată a programei școlare, în succesiunea următoare: *competențe generale, competențe specifice, activități de învățare, conținuturi*.

Demersul permite să se răspundă succesiv la următoarele întrebări:

1.În ce scop voi face? (identificarea competențelor)
2.Cum voi face? (determinarea activităților de învățare)
3.Ce conținut voi folosi? (selectarea conținuturilor)
4.Cu ce voi face? (analiza resurselor)
5.Cât s-a realizat? (stabilirea instrumentelor de evaluare)

Metoda specifică utilizată în predarea conținuturilor științifice este jocul teatral, tehnică eficientă și atractivă, prin care elevii își dezvoltă competențe într-un mod relaxant.

Disciplina ***Improvizație*** contribuie la formarea profilului absolventului de liceu și prevede finalitățile prin care elevul devine autonom și creativ în învățare, deschis spre învățarea permanentă, încrezător în forțele proprii, capabil să comunice și să coopereze cu alții.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

Bibliografie tematică și de specialitate:

- Apostol, Radu, *Teatrul ca metodă. Teatru educaţional*, UNATC Press, Bucureşti, 2019.
- Bețiu, Mihaela, *Elemente de analiză a procesului scenic*, UNATC Press, București, 2018
- Boal, Augusto, *Jocuri pentru actori și non-actori. Teatrul Oprimaţilor în practică*, Fundatia Concept, Bucureşti, 2005.
- Boldașu, Romina, *Despre expresivitate corporală în arta actorului*, UNATC Press, 2019
- Borş, Octavia Mihaela, *Teatru Forum. Ghid 2017*, Bucureşti, 2017.
- Cojar, Ion, *O poetică a artei actorului*, Colecţia *Clasici UNATC*, Ediţia a V-a, Bucureşti, UNATC Press & Paideia, 2025.
- Darie, Bogdana, *Curs de arta actorului*, UNATC Press, București, 2015
- Darie, Bogdana, *Curs de Arta actorului. Improvizația, ed. II,* UNATC Press, Ed. Universitaria, Craiova, 2025
- Darie, Bogdana; Sehlanec, Romina; Jicman, Andreea, *Arta teatrului pentru liceeni,* UNATC Press, București, 2017
- Darie, Bogdana; Sehlanec, Romina; Jicman, Andreea, *Jocuri teatrale de la A la Z,* UNATC Press, București, 2018
- Darie, Bogdana; Sehlanec, Romina; Jicman, Andreea, *Jocuri teatrale. Manual pentru clasele V-VIII,* UNATC Press, Bucureşti, 2016
- Dobrea, Adelina-Georgiana, *Teatru Aplicat în procesul de integrare a refugiaților – copii și adolescenţi*. Colecţia *Educaţie teatrală*. UNATC Press & Universitaria Craiova, 2025.
- Gîlea, Marius, *Despre improvizație*, UNATC Press, 2018
- Gîlea, Marius, *Primii paşi în arta actorului: curs practic*, Bucureşti, UNATC Press, 2017
- Jianu, Magda; Jicman, Andreea; Sehlanec, Romina; Trifan, Bianca; Bădoi, Victor, *Gramatica prin jocuri teatrale*, UNATC Press, București, 2018
- Jicman, Andreea, *Teatrul ca mecanism de incluziune socială,* ediția a III-a. Colecţia *Educaţie teatrală*, UNATC Press & Universitaria Craiova, 2025.
- Jonstone, Keith, *Impro. Improvizația și teatrul*, Ed. Tracus Arte, Bucureşti, 2014.
- Muscalu, Dragoș, *Improvizația. Noțiuni de bază și exerciții*, UNATC Press, 2019
- Muscalu, Dragoș, *Incursiune în teatrul de improvizație*, UNATC Press, 2019
- Popa, Camelia (coord.), *Managementul grupului în pedagogia teatrală și cinematografică*, UNATC Press, 2019
- Popa, Camelia, *Noţiuni de psihologia educaţiei şi managementul clasei de elevi*, UNATC Press, Bucureşti, 2017
- Rotaru, Dana, *Jocuri teatrale. Manual pentru clasele 0-IV*, UNATC Press, București, 2016
- Sîrbu, Mihaela, *Cum să facem teatru de improvizație,* UNATC Press, București, 2020
- Spolin, Viola, *Improvizaţie pentru teatru*, ediţia 1999, traducerea Mihaela Balan-Beţiu, UNATC Press, București, 2008; ediţie prescurtată UNATC Press 2014, 2025.
- Spolin, Viola, *Theatre Games for the Classroom,* NUP, Evanston, Illinois, 1986.
- Spolin, Viola, *Theatre Games for the Rehearsal,* NUP, Evanston, Illinois, 1999.
- Stanislavski, K.S., *Munca actorului cu sine însuşi*, Trad. Lucia Demetrius şi Sonia Filip, ESPLA, Bucureşti, 1955.
- Stanislavski, K.S., *Munca actorului cu sine însuşi*, Trad. Monica Andronescu, Nemira, Bucureşti, 2021.
- Stanislavski, K.S., *Viaţa mea în artă*, Ed. Cartea rusă, Bucureşti, 1958.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Instituție de apartenență, localitate, județ
Responsabil MEN Prof. LILIANA BOBEICĂ	Ministerul Educației și Cercetării
Responsabil CNCE Prof. LĂCRĂMIOARA-ANA PAULIUC	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare
Coordonator științific Prof. univ. dr. BOGDANA DARIE	Universitatea Națională de Artă Teatrală și Cinematografică „I. L. Caragiale”, București
Membru Conf. univ. dr. MIHAELA BEȚIU	Universitatea Națională de Artă Teatrală și Cinematografică „I. L. Caragiale”, București
Prof. NICOLETA BRÂNZIA	Liceul de Arte ”H. Darclee” Brăila
Prof. VIOLETA BOCANCEA	Liceul de Arte „Dinu Lipatti”, Pitești

Anexa nr. 314

Programa școlară
pentru disciplina

Dicție

Clasele a IX-a și a X-a
Curriculum de specialitate (CS)

Filiera vocațională, profilul artistic,

specializarea
Arta actorului

Învățământ liceal

- 2026 –

Anexa nr. 314
Programa școlară pentru disciplina *Dicție,* clasele a IX-a și a X-a, curriculum de specialitate (CS)

- ***Filiera vocațională, profil artistic, specializarea arta actorului***

NOTĂ DE PREZENTARE

Dicţie este disciplină de studiu în cadrul profilului Artistic, specializarea Arta actorului pe care elevii o studiază în clasele a IX-a și a X-a (liceu inferior).

Număr de ore: 1 oră/săptămână, efectuată cu grupa pe durata unui an școlar.

În elaborarea prezentei oferte curriculare au fost valorificate prevederi şi recomandări din documente naţionale și europene/internaționale:

- Legea 198/2023 a Învățământului preuniversitar;
- Recomandarea Parlamentului European şi a Consiliului Uniunii Europene, privind competenţele cheie din perspectiva învăţării pe parcursul întregii vieţi (2018);
- WAAE, Frankfurt Declaration for Arts Education, 2019;
- Recomandările UNESCO prevăzute în *Agenda de la Seul* și reconfirmate la *Congresul de la Abu Dhabi* 2024, ca obiective pentru dezvoltarea Educației Artistice şi Culturale, cu rol în gestionarea provocărilor socioculturale și favorizarea formării în direcția adaptabilității și creativității;
- O.M. nr. 6731 din 28 noiembrie 2023 privind aprobarea Profilului de formare al absolventului.

În cadrul pregătirii artistice de specialitate teatrală, prin aplicarea curriculum-ului de specialitate, existenţa disciplinelor practice bazate pe studiul cronologic constituie un indispensabil liant între latura exclusiv practică a formării elevilor din Colegiile/Liceele vocaţionale de artă şi cea instructiv-formativă, în scopul definirii personalităţii artistice.

Acest document reprezintă un instrument de lucru care permite deplasarea accentului de pe acumulările mecanice de cunoştinţe pe utilizarea lor în practică, de pe caracterul informativ pe cel formativ, centrând interesul pe elev şi pe opţiunile sale.

Demersul de proiectare are în vedere nevoile elevilor de dezvoltare a competenţelor de comunicare orală, creativității și extindere a capacității de relaționare cu cei din jur. Astfel, elevii au ocazia să dobândească și să aplice în situații de învățare specifice artei scenice și disciplinei ***Dicție***: controlul respirației și emisiei, pronunția corectă, fluența, claritatea, libertatea și expresivitatea vorbirii; elemente esențiale pentru performanța scenică.

În acest sens, disciplina ***Dicţie,*** alături de toate disciplinele curriculum-ului de specialitate, practice și teoretice pentru specializarea *Arta actorului,* își propune să aducă elevilor numeroase beneficii, stimulându-le abilităţi menite:

- să familiarizeze elevii cu terminologia de specialitate, elaborată pe baza cunoaşterii conceptelor operaționale fundamentale;
- să ajute elevii care studiază în Colegiile/Liceele vocaționale de arte, specializarea *Arta actorului* să-și definească propria personalitate creatoare prin experimentare proprie (practică) și prin raportare la stilurile artistice fundamentale și la reprezentanții majori ai culturii naționale și universale;
- să formeze deprinderi și tehnici de lucru privind selectarea informației de specialitate, folosind variate tehnici de procesare a informației artistice mediatizate, abordând toate mijloacele existente astăzi (spectacol artistic, material bibliografic, surse istorice neconvenționale, creații artistice notate tradițional și pe suport electronic, mijloace mass-media, internet etc.);
- să faciliteze dobândirea de instrumente creative ca urmare a utilizării limbajului teatral multidisciplinar (implicând corpul, mişcarea, sunetul, ritmul, gestul, cuvântul şi imaginea);
- să dezvolte capacitatea de comunicare într-un limbaj specializat;
- să experimenteze noi posibilităţi de comunicare verbală, non-verbală şi interrelaționare umană;
- să descopere şi să exerseze metode de autoconcentrare, relaxare şi autoorganizare;
- să-şi canalizeze constructiv conduitele motorii inadecvate, agresive şi/sau violente, ţintind prevenţia fenomenului violenţei şcolare, precum și dezvoltarea abilității de gestionare a conflictelor;

- să prevină lipsa de interes şi atitudinile de ostilitate faţă de cunoaştere;
- să genereze strategii cognitive bazate pe relaţii interdisciplinare, atât în interiorul ariei curriculare *Arte*, cât şi cu alte domenii (literatură, istorie, logică, filosofie, ştiinţe socio-umane, ştiinţe ale naturii etc.).

În structura programei pentru ***Dicție***, competenţele specifice au un grad mai mare de specificitate, sunt structurate și diferențiate pe ani de studiu, corespunzând nivelului de dezvoltare şi de pregătire al elevilor.

Conținuturile învățării sunt organizate în concordanță cu fiecare competență, dar în același timp, pot fi mijloace și pentru realizarea altor competențe specifice.

Profesorul care predă disciplina ***Dicție*** are libertatea:

- de a acționa în funcție de particularitățile individuale ale elevilor, de opțiunile acestora și de posibilitățile variate date de baza artistică și materială din fiecare unitate de învățământ vocațional de arte, precum și responsabilitatea față de calea aleasă în dezvoltarea competențelor, prin diversificarea conținuturilor;
- contextualizării programei școlare și proiectării unor parcursuri de învățare specializată personalizată, conducând la o diversitate a abordării programei (elaborarea planificării calendaristice și proiectarea unităților de învățare în funcție de contextul generat de clasa de elevi, iar orice achiziție depistată a fi insuficient structurată la începutul clasei a IX-a, să fie consolidată printr-o abordare care reconectează competența specifică încă neasimilată anterior de elevi, la curriculumul în curs) pe parcursul anului de studiu, cât și continuată în clasa a X-a.

Educaţia artistică cu specific teatral are ca principal scop realizarea unei deschideri culturale multidimensionale, care să îi sensibilizeze pe elevi în faţa vastului fenomen artistic (teatru, muzică, pictură, sculptură, artă decorativă, artă ambientală, design etc.) şi să-i familiarizeze cu criterii de evaluare a creaţiei artistice (prin dezvoltarea bunului simţ artistic către bunul gust artistic).

Ar fi de dorit ca elevii care absolvă specialitatea *Arta actorului* să-şi continue studiile universitare în domeniul artistic ca: actori, critici, regizori de teatru sau film etc., dar în acelaşi timp, putând urma şi alte specializări în alte domenii: Drept (avocaţi – cu o vorbire şi o gestică expresivă), Management (ei pot deveni manageri şi oameni de afaceri – ce cunosc arta de a convinge), Sociologie, Pedagogie, Medicină etc. având abilităţi precum: diplomaţie, disponibilitate, determinare pozitivă, voce convingătoare, ţinută etc.

Cei care nu vor alege profesii legate de scenă vor contribui, cu siguranţă, la dezvoltarea fenomenului cultural ca public specializat pentru teatre, muzee, expoziţii şi vor fi cei care, având un gust artistic format, vor contribui la configurarea şi ameliorarea ambientului.

În elaborarea programei de faţă au fost luate în consideraţie atât cercetările în domeniul curricular, tendinţele pe plan internaţional, cât şi opiniile unor profesori cu o bogată experienţă didactică teatrală în sistemul educaţional românesc.

Rolul și statutul disciplinei de specialitate ***Dicție*** sunt stabilite în planul cadru de învățământ curriculum diferențiat, filiera vocațională, profil artistic, specializarea Arta actorului aprobat prin Ordinul Ministerului Educației și Cercetării nr. 4.350/2025.

Structura programei școlare include, pe lângă nota de prezentare, următoarele elemente:

- Competențe generale;
- Competențe specifice și exemple de activități de învățare;
- Conținuturi;
- Standarde curriculare de învățare;
- Standarde naționale de evaluare;
- Sugestii metodologice;
- Bibliografie.

Programa școlară este realizată din perspectiva modelului de proiectare curriculară, în vigoare, la nivelul învățământului liceal:

- **Competențele** sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice ale unui domeniu sau rezolvarea unor probleme generale, în contexte particulare diverse;
- **Competențele generale** vizate jalonează achizițiile de cunoaștere ale elevului din învățământul liceal;
- **Competențele specifice** sunt derivate din competențele generale. Ele reprezintă etape în dobândirea competențelor generale și se formează pe durata unui an școlar. Pentru realizarea competențelor

specifice, în programă sunt propuse **exemple de activități de învățare**, care valorifică experiența concretă a elevului şi care integrează strategii didactice adecvate unor contexte de învățare variate;
- **Conținuturile** învățării constituie elemente de bază ale domeniului, mijloace informaționale prin care se urmărește realizarea competențelor;
- **Standardele curriculare de învățare** (sau de performanță) sunt criterii de evaluare menite să indice gradul în care elevii ating obiectivele educaționale la sfârșitul unei etape de învățământ, servind ca repere pentru calitatea procesului de predare-învățare și asigurând o educație unitară și de calitate la nivel național;
- **Standardele naționale de evaluare** constituie o îndrumare pentru planificarea, coordonarea, derularea şi utilizarea evaluărilor;
- **Sugestiile metodologice** includ clarificări conceptuale, recomandări de strategii didactice şi elemente de evaluare continuă. Pornind de la competențele generale, sunt analizate strategiile de formare care contribuie predominant la realizarea acestora.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Utilizează tehnici de respiraţie şi emisie vocală**
CG2	**Îmbunătăţeşte claritatea şi expresivitatea vorbirii**
CG3	**Ajustează performanţa verbo-vocală**

CLASA a IX-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 ***Utilizează tehnici de respiraţie şi emisie vocală***

CS 1.1. Definește conceptele teoretice fundamentale privind respirația și emisia vocală
- descrie componentele esenţiale ale aparatului respirator, mecanismul respiraţiei şi tipurile de respiraţie; *- descrie componentele esenţiale ale aparatului fonator şi mecanismul fonaţiei;* *- descrie tipurile de emisie vocală şi clasifică vocile în funcţie de acestea;* *- descriere influenţa posturii şi relaxării corporale asupra respiraţiei şi emisiei vocale.*
CS 1.2. Deprinde tehnica respiraţiei costo-diafragmatice (toracic-inferioare)
- exerciţii de postură şi relaxare corporală; *- exerciţii de conştientizare a tipurilor de respiraţie;* *- exerciţii de dobândire a respirației costo-diafragmatice (toracic-inferioare);* *- exerciţii de gimnastică respiratorie;* *- exerciţii pentru susţinerea coloanei de aer.*
CS 1.3. Controlează emisia vocală
- exerciţii pentru conştientizarea tipurilor de emisii vocale; *- exerciţii de rezonanţă a vocii în registrul mediu;* *- exerciţii pentru corectarea nazalizării.*

CG 2 ***Îmbunătăţeşte claritatea şi expresivitatea vorbirii***

CS 2.1. Explică pronunția corectă a vocalelor şi consoanelor
- descrie pronunţia corectă a vocalelor; *- descrie pronunţia corectă a consoanelor.*
CS 2.2. Recunoaşte sunetele limbii române
- exerciţii de ascultare şi identificare a vocalelor; *- exerciţii de ascultare şi identificare a consoanelor;* *- rosteşte corect vocalele, în mod individual;* *- rosteşte corect consoanele, în mod individual.*
CS 2.3. Aplică mecanisme de corectare a pronunţiei greşite
- exerciţii de corectare a abaterilor, deprinderilor greşite, defectelor de rostire a vocalelor; *- exerciţii de corectare a abaterilor, deprinderilor greşite, defectelor de rostire a consoanelor;* *- exerciţii pentru articularea vocalelor în texte;* *- exerciţii pentru diftongi;* *- exerciţii pentru articularea consoanelor în texte.*

CG 3 ***Ajustează performanţa verbo-vocală***

CS 3.1. Selectează reguli specifice de lucru
- aplică normele de siguranţă vocală; *- aplică regulile de realizare a exerciţiilor articulatorii.*
CS 3.2. Utilizează principii de igienă vocală
- analizează regulile de igienă vocală; *- respectă regulile de igienă vocală.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Noţiuni teoretice fundamentale privind morfofiziologia vorbirii	- aparatul respirator. Mecanismul respiraţiei; - respiraţia spontană şi respiraţia condusă; - tipuri de respiraţie: toracic-superioară, abdominală, costo-diafragmatică (toracic-inferioară); - aparatul fonator. Fonaţia; - vocea. Tipuri de emisie. Clasificarea vocilor; - rezonanţa; - timbrul; - articularea; - postura şi relaxarea corporală
Noţiuni de fonetică şi fonologie	- componenetele fonologice ale limbii române; - relaţia sunet-zgomot; - vocalele limbii române: perspectiva articulatorie şi perspectiva acustică; - consoanele limbii române: perspectiva articulatorie şi perspectiva acustică; - segmente vocalice: diftong, triftong, hiat; - corespondenţa dintre literă şi sunet. Principiul fonetic; - accentul în cuvânt.
Normă, abateri, deprinderi greşite, defecte de vorbire	- sunet, silabă, cuvânt; - limbă, limbaj; - norma ortoepică în limba română. DOOM 3; - abateri de la normă; - deprinderi greşite în vorbire; - defecte de vorbire; - raportul dintre limba scrisă şi limba vorbită.
Principii de lucru şi igienă vocală	- norme de siguranţă vocală; - reguli de realizare a exerciţiilor articulatorii. Caracterul latin al limbii române. Capcanele supraarticulării; - principii generale de igienă vocală

CLASA a X-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 ***Utilizează tehnici de respiraţie şi emisie vocală***

CS 1.1. Aplică tehnica respiraţiei costo-diafragmatice (toracic-inferioare) susţinând un text
- exerciţii de dobândire a inspiraţiei scurte și de prelungire a expiraţiei; *- exerciţii de susţinere a coloanei de aer într-un interval de timp cât mai lung;* *- exerciţii de dozare a volumului de aer;* *- exerciţii de prelungire a expiraţiei susţinând un text.*
CS 1.2. Calibrează plasarea sunetului cu caracteristicile acestuia
- exerciţii de plasare anterioară a sunetului; *- exerciţii pentru frecvenţa sunetului;* *- exerciţii pentru amplitudinea sunetului;* *- exerciţii pentru rezistenţa laringelui.*
CS 1.3. Experimentează libertatea vocală
- exerciţii de libertate vocală (sunetele naturii, sunetele animalelor, orchestra etc.); *- exerciţii de improvizaţie vocală (utilizând una, două sau trei vocale) pe o temă dată.*

CG 2 ***Îmbunătăţeşte claritatea şi expresivitatea vorbirii***

CS 2.1. Adaptează caracteristicile vorbirii utilizând un text dat
- exerciţii pentru variaţia tonalităţii vorbirii susţinând un text; *- exerciţii pentru variaţia intensităţii vorbirii susţinând un text;* *- exerciţii pentru variaţia tempoului vorbirii susţinând un text.*
CS 2.2. Urmăreşte fluenţa şi libertatea vorbirii
- exerciţii de fluenţă a vorbirii; *- exerciţii de corectare a precipitării;* *- exerciţii de volubilitate;* *- exerciţiul de vorbire neinteligibilă;* *- exerciţii de improvizaţie verbală.*
CS 2.3. Dezvoltă expresivitatea verbo-vocală
- lecturi de texte scurte (povestiri, poezii, monologuri); *- exerciţii de expresivitate vocală utilizând un text scurt (povestire, poezie, monolog).*

CG 3 ***Ajustează performanţa verbo-vocală***

CS 3.1. Dezvoltă principii specifice de pregătire (încălzire)
- experimentează exerciţii generale de pregătire (încălzire) a aparatului fonoarticulator; *- selectează exerciţii potrivite pregătirii (încălzirii) propriului aparat fonoarticulator;* *- efectuează exerciţii potrivite pregătirii (încălzirii) propriului aparat fonoarticulator.*
CS 3.2. Adaptează normele generale de antrenament la nevoile propri
- experimentează exerciţii generale de antrenament; *- construieşte un set de exerciţii corespunzător necesităţilor individuale de antrenament;* *- utilizează un set de exerciţii corespunzător necesităţilor individuale de antrenament.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Tehnici de respiraţie şi emisie vocală	- respiraţia condusă. tehnica inspiraţiei mixte (buco-nazală); - comportamentele aparatului fonator în timpul antrenamentului asumat în mod conştient; - poziţionarea sunetului; - frecvenţa sunetului; - amplitudinea sunetului; - acoperirea sunetului.
Expresivitatea vorbirii	- tonalitatea vorbirii; - intensitatea vorbirii; - tempoul vorbirii; - volubilitatea; - pauza; - logica textului.
Improvizaţie şi libertate verbo-vocală	- libertatea verbo-vocală; - improvizaţia verbo-vocală; - relaţia dintre libertate şi constrângeri în arta actorului.
Antrenamentul şi pregătirea pentru performanţa verbo-vocală	- pregătirea (încălzirea): principii şi rol - etapele generale ale antrenamentului - importanţa rutinei - rolul autocorectării în progresul individual

SUGESTII METODOLOGICE

Sugestiile metodologice au rolul de a orienta cadrul didactic în aplicarea programei şcolare pentru proiectarea şi derularea la grupă a activităților de predare-învățare-evaluare, în concordanță cu specificul disciplinei de specialitate ***Dicție***.

Construirea demersului didactic pornind de la această programă presupune urmărirea unui *plan de studiu evolutiv, de la simplu la complex*. Conţinuturile sunt tot atâţia paşi spre un sistem de predare urmând o metodă cumulativă.

Demersul didactic specific disciplinei *Dicție* va fi în cea mai mare proporție practic şi va lua în considerare următoarele aspecte:

- stabilirea unui *cadru de lucru pozitiv* încă de la început. Este vorba despre cadrul fizic, exterior şi despre atmosfera care trebuie creată la orele de *Dicție* care să constituie un mediu plăcut, relaxat, lipsit de tensiunii emoţionale inutile; profesorul va încerca să creeze şi să păstreze armonia în cadrul grupului de lucru;
- cunoaşterea grupului de lucru: la începutul clasei a IX-a este necesar ca elevii să se cunoască între ei;
- asumarea unui mod de comunicare adecvată în relaţia profesor-elev: *indicațiile pe parcurs*, ca şi *evaluarea*, vor fi obiective, se va evita etichetarea; pedagogia teatrală este o pedagogie a încurajării, o pedagogie fluidă care-şi adaptează cerinţele caracteristicilor unice ale individului şi ale grupului său de lucru. Este important ca profesorul să acorde feedback permanent pentru a evidenţia progresul fiecărui elev, să încurajeze exprimarea ideilor şi a argumentelor personale;
- profesorul de specialitate va urmări sistematic realizarea de conexiuni între discipline, creând contexte semnificative de învățare pentru viața reală;
- componenta practică a orei va începe cu pregătirea (încălzirea);
- cuprinderea tuturor elevilor în exercițiile propuse de profesor adaptând exercițiile la particularităţile specifice vârstei elevilor;
- se va evita eliminarea, la exercițiile de improvizație;
- rolurile de conducere/constituire echipe se vor acorda tuturor elevilor prin rotaţie;
- nu vor exista învingători şi învinşi, ci colegi care au reuşit performanțe diferite;
- se recomandă ca la fiecare oră să se alterneze tipurile exerciții pentru a oferi mereu noi provocări grupului. Este important ca profesorul să aibă disponibilitatea de a varia/diversifica/complica sau simplifica exerciţiile adaptate nevoilor şi caracteristicilor unui grup de lucru.

Se recomandă utilizarea termenilor specifici specializării *Arta actorului*:

- *coordonate scenice*: teme, probleme, situații, sarcini, scopuri;
- parcursul este: un elev/elevi primește o *temă*; în acest moment se ridică o *problemă* (sau mai multe) ce trebuie rezolvată (rezolvate). Acestea se pot subsuma mai multor *situații* care, implicit, dau elevului/elevilor mai multe *sarcini* ce vor trebui organizate, după un traseu ce implică urmărirea unor *scopuri* clare, derivate din chiar tema primită. Nu există o soluție impusă de cineva. Niciun profesor nu trebuie să impună, stabilească, fixeze felul în care elevul/elevilor să rezolve tema primită;
- *fizicalizarea* se poate dobândi doar cu ajutorul mijloacelor de expresie artistică și a acțiunilor fizice determinate de relațiile și descoperirile scenice;
- *reacție organică/organicitatea* se referă la capacitatea de a improviza veridic situații de joc cât mai diverse care presupun ca soluțiile să fie găsite de elevii implicate în joc în acel moment, în acel timp și spațiu, într-o condiționare psihologică ce ține de fiecare în parte;
- *soluții/rezolvări scenice* trebuie să apară spontan, în urma unui proces psihologic organic;
- *concesie și cooperare* este un principiu esențial care stă la baza activității eficiente și echilibrate în echipă, prin faptul că fiecare participant își dezvoltă capacitatea de a interveni atunci când este nevoie de el, la fel cum va ști să aprecieze când este momentul să facă un pas înapoi și să permită altora să intervină;
- *cercurile de atenție* constituie un instrument de lucru, sunt determinante spațiale, după cum urmează: cercul mic (spațiul care se descrie în jurul elevului, altfel cunoscut drept spațiu intim); cercul mediu (se referă la sala de specialitate/clasa/scena în care acționează elevul și tot ceea ce acest spațiu conține)

și cercul mare (descrie spațiul ce poate fi acoperit cu privirea până la linia orizontului: stradă, cartier, sat, oraș etc.);

- *PDC-punctul de concentrare* ajută la izolarea pe segmente a tehnicilor teatrale, care fiind complexe și suprapuse, pot fi astfel explorate detaliat; asigură controlul în improvizație, unde, altfel, spiritul creator nedirecționat ar putea deveni o forță mai curând destructivă, decât stabilizatoare; asigură concentrarea elevului asupra unui punct mobil și schimbător; concentrarea asupra unui punct îl eliberează în vederea acțiunii spontane și îl pregătește pentru o experiență mai mult organică decât cerebrală;
- *spațiul de joc* reprezintă spațiul de lucru în care se desfășoară activitatea; este clar delimitat și poate fi transformat conform temelor abordate;
- *aptitudini specifice* referitoare la: imaginație, spontaneitate, folosirea plenară a simțurilor, coordonare, activarea memoriei afective, gândire asociativă, puterea de a empatiza, păstrarea atenției și atenția distributivă, armonizarea cu grupul, cu echipa.

Activitățile de predare-consolidare-evaluare vor respecta principiile didactice de bază, după cum urmează:

- principiul intuiției sau unității dintre senzorial și rațional;
- principiul legăturii dintre teoriei și practică;
- principiul însușirii conștiente și active a cunoștințelor;
- principiul sistematizării și continuității cunoștințelor;
- principiul accesibilității cunoștințelor sau respectării particularităților de vârstă;
- principiul însușirii temeinice a cunoștințelor.

Profesorul care predă disciplina ***Dicție*** are libertatea de a-și alege propriul set de exerciții pentru respirație și vorbire precum și exerciții de improvizație pentru a dezvolta la elevi:

Controlul respirației și al emisiei vocale care presupune formarea și consolidarea abilității elevilor de a utiliza conștient aparatul respirator și fonator în actul vorbirii și al interpretării scenice în scopul obținerii unei rostiri clare și expresive;

Claritatea și expresivitatea rostirii are ca scop formarea unei vorbiri scenice corecte, articulate și pline de sens, care să permită transmiterea fidelă a intențiilor și emoțiilor personajului. Prin exersarea dicției, a accentului logic și afectiv, a ritmului și a intonației, elevul își dezvoltă capacitatea de a utiliza vocea ca instrument artistic complex. Astfel, rostirea devine nu doar un mijloc de comunicare verbală, ci și o manifestare a prezenței scenice, a gândirii și a sensibilității interioare, contribuind la autenticitatea și expresivitatea actului teatral;

Încrederea în propria comunicare artistică. Dezvoltarea încrederii în propria comunicare artistică presupune un proces de autocunoaștere și asumare a identității creatoare. Elevul își consolidează siguranța prin exercițiu constant, reflecție personală și deschiderea către feedback. Încrederea se construiește atunci când există claritate în intenția artistică, acceptarea eșecului ca etapă firească a evoluției și o relație autentică cu publicul. Ea nu depinde exclusiv de validarea externă, ci de convingerea interioară că mesajul transmis este sincer și valoros. Astfel, comunicarea artistică devine expresia maturității și libertății de creație.

Diversificarea metodelor și a instrumentelor de evaluare

Eficiența învățării la disciplina *Dicție* crește atunci când, în procesul de evaluare, se urmărește constant evoluția elevului şi acumulările acestuia în raport cu: controlul respirației, emisia vocală, articularea, claritatea, fluența și expresivitatea rostirii, competențe care susțin vorbirea scenică. În acest sens, se recomandă ca profesorul să utilizeze, în funcție de obiectivele lecției, forme de evaluare care pot măsura progresul real al elevilor: observația sistematică în exerciții, probe practice: lectură/rostire de text, exerciții articulatorii, exerciții de improvizație etc. Este indicat ca profesorul să întocmească o fișă de evaluare individuală pentru fiecare elev.

Deoarece actul de comunicare scenică include în mod natural feedback și adaptare, se recomandă folosirea consecventă a evaluării formative şi încurajarea autonomiei elevului prin dezvoltarea capacității de autocorectare, de selectare a exercițiilor potrivite pentru pregătire (încălzire) și pentru rutina de antrenament. În configurarea demersului didactic, evaluarea poate urmări și transferul competențelor de la disciplina *Dicție* în contexte interculturale.

Pentru proiectarea activităților de învățare-consolidare-evaluare profesorul care predă disciplina *Dicție* poate folosi *bibliografia* propusă la sfârșitul acestui document.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

- Ciocşirescu, Thomas, *Curs de vorbire pentru actori şi formatori,* ediţia a IV-a. Colecţia *Educaţie teatrală*, UNATC Press & Universitaria Craiova, 2025.
- Covătariu, Valeria, *Studii teatrale.Valeria, Voce, Vorbire, Dicție, pentru actori și redactori din mass-media,* Institutul Internațional de Teatru, UNESCO, 2003;
- Darie, Bogdana, coord., Basme şi povestiri româneşti: dramatizări pentru copii şi adolescenţi, ediția a II-a. Colecţia Educaţie teatrală, UNATC Press & Universitaria Craiova, 2025.
- Darie, Bogdana, Curs de arta actorului. Improvizația, ediția a II-a. Colecţia Educaţie teatrală. UNATC Press & Universitaria Craiova, 2025.
- Dicționarul Explicativ al Limbii Române - DEX, Editura Univers Enciclopedic, 2016.
- Dicţionarul Ortografic, Ortopepic şi Morfologic al Limbii Române - DOOM, ediţia a III-a, revizuită şi adăugită; autor: Academia Română, Editura Univers Enciclopedic, 2021.
- Dima, Cella, *De la vorbire la elocinţă*, Editura Albatros, Bucureşti, 1982;
- Gramatica de bază a limbii române, Editura Univers Enciclopedic, 2016.
- Huzum, Otilia, *Actorul şi arta vorbirii scenice,* Editura Conphys, 2012.
- Jianu, M.; Jicman, A., Sehlanec, R., Trifan, B., Bădoi, V., *Gramatica prin jocuri teatrale*, UNATC Press, București, 2018.
- Jonstone, Keith, *Impro. Improvizația și teatrul*, Ed. Tracus Arte, Bucureşti, 2014.
- Olăreanu, Cristinela, *Expresivitatea cuvântului scenic,* Editura Artes, Iaşi, 2014.
- Papp, Éva, *Evoluţia vorbirii artistice de la limba vorbită la recitare de poezie, Editura* Mentor/ Editura UArtPress, Târgu Mureș, 2011.
- Pânișoară, I.-O., *Profesorul de succes. 59 de principii de pedagogie practică*, Polirom, Iaşi, 2009.
- Popa, Camelia (coord.), *Managementul grupului în pedagogia teatrală și cinematografică*, UNATC Press, 2019.
- Scutariu, Irina, *Expresivitate în rostirea scenică, culegere de exerciții pentru obiectul vorbirii scenice,* Ed. Artes, Iași, 2011.
- Spolin, Viola, *Improvizaţie pentru teatru*, ediţia 1999, traducerea Mihaela Balan-Beţiu, UNATC Press, București, 2008; ediţie prescurtată UNATC Press 2014, 2025.
- Stan, Sandina, *Arta vorbirii scenice*, Ed, Didactică și Pedagogică, București, 1972.
- Stanislavski, K.S., *Munca actorului cu sine însuşi*, ESPLA, Bucureşti, 1955.
- Visalon, Ioana, *Antrenamentul vorbirii scenice*, Editura Universității „Transilvania" din Braşov, 2023.
- Voicu, Laura-Alexandra Vorbirea de performanță, cu paşi mici de la teorie la practică, UNATC Press, București, 2020.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Instituție de apartenență, localitate, județ
Responsabil MEN Prof. LILIANA BOBEICĂ	Ministerul Educației și Cercetării
Responsabil CNCE Prof. LĂCRĂMIOARA-ANA PAULIUC	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare
Coordonator științific Prof. univ. dr. BOGDANA DARIE	Universitatea Națională de Artă Teatrală și Cinematografică „I. L. Caragiale", București
Lect. univ. dr. MIRELA PUIA	Universitatea de Vest, Facultatea de Arte, Timișoara

Anexa nr. 315

Programa școlară
pentru disciplina

Euritmie

Clasele a IX-a și a X-a
Curriculum de specialitate (CS)

Filiera vocațională, profilul artistic,

specializarea
Arta actorului

Învățământ liceal

- 2026 –

Anexa nr. 315
Programa școlară pentru disciplina *Euritmie,* clasele a IX-a și a X-a, curriculum de specialitate (CS)

- ***Filiera vocațională, profil artistic, specializarea arta actorului***

NOTĂ DE PREZENTARE

Programa școlară pentru disciplina ***Euritmie*** reprezintă o ofertă curriculară de specialitate pentru învățământul liceal, *filiera vocațională, profil artistic, specializarea Arta actorului* începând din anul școlar 2026-2027. Disciplina ***Euritmie*** se regăsește în *Anexa 15 la OMEC nr. 4350/20.06.2025 - Planul-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, filiera vocațională, profil artistic, specializarea Arta actorului,* în *Curriculum de specialitate* (CS).

În elaborarea programei, s-a avut în vedere raportarea la cadrul legislativ și documentele strategice generale și specifice care susțin studiul disciplinelor:

- ***Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023***, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Regulamentul-cadru de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar***, aprobat prin Ordinul ministrului educației nr. 5.726/2024, , cu modificările și completările ulterioare;
- ***Regulamentul de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar cu program de artă***, aprobat prin Ordinul Ministerului Educației și Cercetării nr. 3717/01 aprilie 2025, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Planurile-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi***, filiera vocațională, profilul artistic, specializarea arte vizuale din Anexa nr. 15 la O.M.E.C. nr. 4350/20.06.2025 privind aprobarea Planurilor-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Profilul de formare al absolventului***, OME nr. 6731/2023, care asigură coerența verticală a parcursul școlar, (competențe-cheie +atribute prioritare);
- *documente europene relevante la nivel general și, mai ales, pentru disciplină (Recomandarea Consiliului UE privind competențele-cheie, Cadrul european al calificărilor, Rapoarte OECD/UNESCO, Cadre de referință etc.);*
- *alte documente/studii specifice Curriculumului Național și curriculumului disciplinei – de exemplu, cu valoare pentru sugestiile metodologice ale programei școlare.*

Bugetul de timp alocat disciplinei este următorul:

Euritmie				
Clasa	a IX-a	a X-a	a XI-a	a XII-a
Nr. ore/ săptămână/ grupă	1	1	-	-

Programa la disciplina ***Euritmie*** face parte din structura completă a însușirii *Artei actorului*, vine cu o formulă de actualizare a standardelor în educație, accentul principal fiind pus pe educația estetică complexă, de calitate și centrarea pe elev, având un rol foarte important în procesul de dezvoltare/ formare a elevilor care studiază în clasele cu profil teatral, deoarece este parte componentă a procesului de studiu și răspunde cerințelor unice de formare a competențelor specifice educației estetice de profil.

Construcția programei este realizată astfel încât să contribuie la dezvoltarea profilului de formare al absolventului. Din perspectiva disciplinei de studiu, orientarea demersului didactic are la bază competența de sensibilizare și exprimare culturală cu atributele prioritare esențiale pentru abordarea învățării într-un mod conștient și pe termen lung.

La fundamentarea acestei programe s-au avut în vedere următoarele principii:

- relevanței selecției ierarhizării culturale;
- funcționalității
- coerenței;

- adecvării cu vârsta elevilor;
- flexibilității.

Programa oferă oportunități de învățare care permit fiecărui elev să-și împlinească potențialul, în funcție de opțiuni, să-i asigure integrarea în comunitate, pentru a contribui la împlinirea nevoilor personale și ale societății. Programa este proiectată în viziune sistemică, componentele sale fiind corelate, atât la nivelul planurilor-cadru de învățământ, cât și al programei școlare. Se urmărește asigurarea coerenței conținuturilor, atât pe orizontală, la nivelul unui an de studiu, cât și pe verticală, între diferiți ani de studiu și cicluri, pentru asigurarea unei abordări unitare, progresive, integrate și pentru evitarea supraîncărcării și a suprapunerilor de conținuturi. Se asigură o selecție realistă și actualizată a domeniilor de cunoaștere și culturale. Programa urmărește să stimuleze motivația elevilor și implicarea creativă în învățare, prin îmbinarea unor contexte de învățare variate (active/reflexive, autonome/ interacțiune etc.) Conținuturile asigură oportunități de personalizare, favorizând învățarea diferențiată, în acord cu nevoile, interesele și ritmurile diferite de dezvoltare ale elevilor, precum și cu diferitele contexte de organizare a procesului de predare, învățare și evaluare. Se promovează standarde transparente de evaluare.

Programa de studiu promovează valori ce pot fi practicate în viața personală, socială și profesională:

- respectul pentru sine, pentru alte persoane și pentru diversitate;
- responsabilitatea, prin asumarea răspunderii pentru comportamentul și acțiunile proprii, asumare conștientă a responsabilităților școlare și sociale;
- echitatea, prin asumarea unui angajament activ față de echitate, egalitate de șanse și combaterea discriminării;
- integritatea – onestitate și atitudine etică;
- perseverența, prin răbdare, consecvență și tenacitate în muncă, în convingeri, în atitudini; adaptarea în situații nefavorabile și depășirea provocărilor;
- spiritul inovator și creativitatea, prin deschiderea spre schimbare, spre punerea în practică a ideilor creative prin soluții inovatoare, prin generarea de noi idei și comportamente, prin autonomie, gândire critică și reflexivitate;
- excelența, prin aspirația spre performanță și rezultate, în acord cu potențialul fiecăruia.

Acest set de valori dă consistență viziunii asupra educației și ghidează atât procesul de predare-învățare-evaluare, cât și comportamentul elevilor în mediul școlar și în societate.

Structura programei școlare include, pe lângă *Nota de prezentare*, următoarele elemente:

- *Competențe generale*
- *Competențe specifice și exemple de activități de învățare*
- *Domenii de conținut și conținuturi*
- *Sugestii de repertoriu*
- *Sugestii metodologice*
- *Bibliografie selectivă*

Competenţele sunt ansambluri structurate de cunoştinţe, abilităţi şi atitudini dezvoltate prin învăţare, care permit identificarea şi rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte particulare diverse.

Competențele generale vizate jalonează achizițiile elevului pentru întregul ciclu liceal.

Competenţele specifice se formează pe parcursul unui an şcolar, sunt derivate din competenţele generale şi reprezintă etape în dobândirea acestora. Competenţele specifice sunt însoţite de exemple de activităţi de învăţare, care constituie modalităţi de organizare a activităţii didactice în scopul realizării competenţelor. Programa şcolară propune, cu caracter de exemplu, diferite tipuri de activităţi de învăţare, care integrează strategii didactice şi care valorifică experienţa concretă a elevului. Cadrul didactic are libertatea de a utiliza exemplele de activităţi de învăţare pe care le propune programa şcolară, de a le completa sau de a le înlocui, astfel încât acestea să asigure un demers didactic adecvat situaţiei concrete de la clasă. Se asigură, în acest fel, premisele aplicării contextualizate a programei şcolare şi proiectării unor parcursuri de învăţare personalizate.

Conținuturile învățării constituie elemente de bază ale domeniului, mijloace informaționale prin care se urmărește realizarea competențelor.

Sugestiile metodologice includ recomandări privind strategiile didactice şi elementele de evaluare formativă continuă şi sumativă. Pornind de la competențele generale, sunt prezentate exemple de strategii de formare care contribuie la realizarea acestora şi recomandări pentru strategii de evaluare.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Operarea cu elemente ale euritmiei în jocuri, exerciţii şi situaţii scenice diverse, explorând potenţialul creativ**
CG2	**Participarea la activităţi ce presupun exersarea adaptabilităţii şi creativităţii, contribuind la dezvoltarea personală**

CLASA a IX-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 ***Operarea cu elemente ale euritmiei în jocuri, exerciţii şi situaţii scenice diverse, explorând potenţialul creativ***

CS 1.1. Utilizarea elementelor de ritm, mișcare și coordonare în realizarea unor jocuri și exerciții euritmice simple
- *jocuri de mișcare pe pattern-uri ritmice și secvențe sonore diverse;* - *circuit euritmic cu sarcini variate;* - *exerciții de „ecou ritmic în mișcare”.*
CS 1.2 Aplicarea tehnicilor de expresivitate euritmică (gest, postură, dinamică) în construirea unor momente scenice individuale sau de grup
- *exerciții de expresivitate prin gest și postură;* - *construirea unui moment scenic scurt în grup (1 minut) prin gesturi și dinamici de mișcare;* - *improvizație euritmică pe muzică.*
CS 1.3 Explorarea și combinarea creativă a elementelor euritmiei pentru a concepe și prezenta situații scenice originale
- *crearea de mini-scenarii prin explorarea elementelor euritmice: ritmuri, forme de mișcare, gesturi expresive, schimbări de nivel sau direcție;* - *construirea unei povești euritmice colective;* - *reinterpretarea unei imagini sau a unui obiect prin euritmie.*

CG 2 ***Participarea la activităţi ce presupun exersarea adaptabilităţii şi creativităţii, contribuind la dezvoltarea personală***

CS 2.1. Manifestarea flexibilității în rezolvarea unor sarcini variate, adaptând strategii și comportamente în funcție de context
- *exerciții cu rezolvarea unei sarcini de mișcare în condiții modificate: timp mai scurt, trasee modificate;* - *exersarea adaptării comportamentului în funcție de rol și context;* - *exerciții pentru dezvoltarea gândirii flexibile și a capacității de a genera alternative.*
CS 2.2 Utilizarea unor metode și tehnici creative pentru a propune soluții originale în activități individuale sau de grup
- *exerciții pentru stimularea creativității prin tehnici simple de generare a ideilor;* - *exersarea gândirii divergente și a flexibilității imaginative – reinterpretarea creativă;* - *combinarea tehnicilor creative pentru a produce un rezultat original în colaborare.*
CS 2.3. Valorificarea propriilor idei, resurse și interese în realizarea unor activități care contribuie la dezvoltarea personală și la exprimarea identității
- *valorizarea propriilor interese și exprimarea identității personale – proiecte individuale;* - *exersarea capacității de a selecta resurse proprii pentru a transmite un mesaj personal;* - *exerciții de improvizație muzicală sau euritmică.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Ritm și coordonare de bază	- ritmuri simple: bătăi regulate, secvențe scurte, tempo lent–moderato - exerciții de coordonare: mers ritmic, pași combinați, schimbarea direcției la semnal - jocuri de reglare a mișcării (pornire–oprire, accelerare–încetinire) - transpunerea sunetelor în mișcări de bază - exerciții de sincronizare individuală și în grup.
Mișcare și orientare în spațiu	- forme de bază ale mișcării euritmice: cerc, linie, spirală, val - deplasări simple în spațiu: înainte–înapoi, lateral, diagonal - folosirea conștientă a spațiului personal și a spațiului comun - orientare față de grup, scenă și direcții - exerciții de stabilitate, echilibru și flux al mișcării
Expresivitate corporală	- gesturi elementare: deschidere–închidere, extensie–contractare - relația dintre emoție și gest (bucurie, surpriză, calm, energie) - posturi de bază pentru exprimarea intenției - dinamica expresivă: mișcări lente, fluide, sacadate, energice - jocuri de transformare a gestului în poveste scurtă.

CLASA a X-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 ***Operarea cu elemente ale euritmiei în jocuri, exerciţii şi situaţii scenice diverse, explorând potenţialul creativ***

CS 1.1. Aplicarea elementelor de bază ale mișcării euritmice (ritm, formă, spațiu, dinamică) în jocuri și exerciții structurate, cu acuratețe și control sporit
- *jocuri ritmice cu variații;* - *exerciții pentru dezvoltarea simțului formei spațiale și a mișcării sincronizate;* - *exerciții pentru creșterea controlului gestual și a capacității de adaptare la un impuls extern.*
CS 1.2 Utilizarea coordonată a gesturilor euritmice pentru exprimarea unor structuri muzicale sau textuale simple, în contexte scenice și de improvizație
- *exprimarea unei poezii scurte prin gesturi euritmice;* - *exerciții de integrare a gesturilor euritmice sincronizate și tranziții line;* - *exerciții pentru creșterea preciziei în sincronizarea mișcării cu pulsul muzical.*
CS 1.3 Integrarea creativă a elementelor euritmice în scurte momente artistice individuale sau de grup, demonstrând capacități crescute de expresie și colaborare
- *exerciții pentru dezvoltarea capacității de a crea un moment artistic coerent și expresiv;* - *creearea unei compoziții colective cu integrarea elementelor euritmice și tranziții fluide;* - *consolidarea expresivității și flexibilității în mișcarea euritmică în duet.*

CG 2 ***Participarea la activităţi ce presupun exersarea adaptabilităţii şi creativităţii, contribuind la dezvoltarea artistică***

CS 2.1 Manifestarea flexibilității și adaptabilității în realizarea exercițiilor euritmice, prin ajustarea mișcărilor la schimbări de ritm, tempo, formă și spațiu
- *exerciții pentru flexibilitate motrică, sensibilitate ritmică, atenție la stimuli externi;* - *exerciții de adaptare la schimbări spațiale, coordonare de grup, orientare în spațiu;* - *exerciții de ajustare a dinamicii mișcării.*
CS 2.2. Utilizarea creativă a gesturilor și formelor euritmice în situații variate de improvizație, individual sau în grup, demonstrând inițiativă artistică
- exerciții de dezvoltare a capacității de a găsi soluții creative pornind de la un impuls simbolic; *- improvizație ghidată în spațiu;* *- improvizație în grup cu roluri variabile.*
CS 2.3. Contribuția activă la realizarea momentelor artistice colective, prin colaborare, asumarea de roluri și integrarea propriilor propuneri creative în construcția de ansamblu
- *crearea unei secvențe euritmice comune/colective, stabilind ordinea, formele spațiale și tranzițiile;* - *exerciții pentru asumarea rolurilor de lider și de urmăritor, disciplină colectivă, adaptare;* - *proiect de grup - colaborare structurală, coeziune de ansamblu, expresivitate colectivă.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Relația muzică – mișcare	- ascultarea activă a fragmentelor muzicale - identificarea unor calități sonore: intensitate, durată, tempo - reacție în mișcare la schimbări sonore (pauză, accent, crescendo) - folosirea instrumentelor ritmice simple (tobe mici, clopoței, castanete) - improvizație de mișcare pe muzică simplă
Creativitate și expresie scenică	- mini-momente scenice de grup - exerciții de improvizație cu obiecte ușoare (eșarfă, panglică, minge moale) - exerciții de imaginație corporală (transformarea în elemente, animale, fenomene) - combinarea ritmului, mișcării și gestului într-o secvență scurtă - prezentări simple în fața colegilor
Scene de improvizație	- exerciții de improvizație ghidată pe teme alese spontan
Dezvoltare personală și socială prin euritmie	- activități de colaborare: perechi, grupe mici - respectarea ritmului grupului și adaptarea la ceilalți - gestionarea emoțiilor prin mișcare - exerciții de atenție, calm și concentrare - ritualuri scurte de început/încheiere de oră (pentru continuitate și siguranță).

SUGESTII METODOLOGICE

Sugestiile metodologice au rolul de a orienta cadrul didactic în aplicarea programei școlare pentru proiectarea și derularea la grupă a activităților de predare-învățare-evaluare, în concordanță cu specificul disciplinei ***Euritmie***.

Construirea demersului didactic pornind de la această programă presupune urmărirea unui plan de studiu evolutiv, de la simplu la complex. Conţinuturile sunt tot atâţia paşi spre un sistem de predare urmând o metodă cumulativă.

În scopul sprijinirii activităţii cadrelor didactice, este utilă detalierea conţinuturilor învăţării (exemple de exerciţii şi jocuri de euritmie şi improvizaţie euritmică utile ca tipologie şi etapizare a studiului), pe parcursul prezentării aspectelor cu caracter metodologic.

Demersul didactic specific disciplinei *Euritmie* va fi eminamente practic şi va consta în:

- exersarea competenţelor specifice, experimentarea în cadrul grupului de lucru, prin exerciţii şi jocuri de euritmie şi improvizaţie euritmică, de grup şi individuale, toate acestea, sub conducerea şi observaţia profesorului;
- optimizarea dezvoltării fizice, afective şi psihice, prin dezvoltarea capacităţilor motrice generale, prin dezvoltarea expresivităţii vocale şi corporale, prin formarea unui cadru de expresie dezinhibată a gândurilor şi a sentimentelor proprii, cu scopul de a dezvolta o personalitate armonioasă şi originală;

Într-o primă etapă, cadrul didactic va stabili **cadrul de lucru**. Este vorba despre cadrul fizic, exterior şi despre atmosfera care trebuie creată la orele de ***Euritmie*** (joc, destindere, colaborare) – aspect generat de tehnica pe care profesorul o utilizează la oră, prin atragerea elevilor, spre experimentare practică.

La această disciplină se învaţă prin joc, **nu prin constrângere**.

Sugestiile metodologice și strategiile didactice au rolul de a orienta cadrul didactic în aplicarea programei școlare pentru proiectarea și derularea activităților de predare-învățare-evaluare, în concordanță cu specificul acestei discipline.

Disciplina ***Euritmie***, are ca scop să:

- formeze și să dezvolte abilități de comunicare;
- insufle elevilor respect și plăcere pentru (propria) muncă, precum și pentru lucrul în echipă;
- dezvolte aptitudini specifice, necesare omului în viața de zi cu zi: observare, atenție, imaginație, senzorialitate, coordonare în spațiu, spontaneitate, memorie, acceptarea și controlarea emoțiilor, empatie, gestionarea conflictului, libertatea de exprimare în public, lucrul în echipă.
- experimenteze lucrul în echipă: să coopereze cu partenerii de joc, să cedeze și să intervină atunci când este nevoie. Astfel, învață să fie: *noi,* nu *eu*. La ore toată lumea se joacă și acesta este câștigul fiecăruia în parte. Chiar dacă jocul este competitiv, nu există câștigător și învins. Nu rezultatul este cel care contează, ci procesul parcurs. Regula pe care se bazează: ”Împreună formăm o echipă și deciziile le luăm împreună”.
- ofere elevilor libertatea de a propune idei fără ca acestea să fie judecate și catalogate ca bune sau rele. Fiecare idee să fie acceptată, pentru că ea este rodul creativității fiecărui elev, oferind spațiul și libertatea necesare pentru a-și exprima individualitatea, deoarece fiecare elev este diferit față de ceilalți și special în felul său.
- învețe, să experimenteze și să participe activ prin joc, astfel încât fiecare elev să își dezvolte diferite abilități într-un mod plăcut. Jocul presupune scop și reguli clare, pe care participanții trebuie să și le asume cu seriozitate.
- stimuleze creativitatea (motorul invenţiei, inovaţiei, expresiei artistice).

Toate activitățile de predare-consolidare-evaluare vor respecta principiile didactice de bază, după cum urmează:

-Principiul intuiției sau unității dintre senzorial și rațional;
- Principiul legăturii dintre teoriei și practică;
- Principiul însușirii conștiente și active a cunoștințelor;
- Principiul sistematizării și continuității cunoștințelor;
- Principiul accesibilității cunoștințelor sau respectării particularităților de vârstă;
- Principiul însușirii temeinice a cunoștințelor.

Pentru proiectarea activităților de învățare-consolidare-evaluare profesorul care predă disciplina ***Euritmie*** poate folosi **bibliografia** propusă la sfârșitul acestui document.

Evaluarea inițială nu se aplică la orele de ***Eurtimie***, pentru elevii clasei a IX-a, deoarece aceștia nu au avut oportunitatea studiului disciplinei de specialitate în învățământul gimnazial.

Pentru a evalua procesul de evoluție al fiecărui elev, cadrul didactic va folosi evaluarea formativă.

Evaluarea continuă, formativă este internă și axată pe proces, se face pe tot parcursul învăţării. **Evaluarea formativă** urmărește două dimensiuni:

1. Evaluarea cu rol de a fixa învăţarea, de a o sprijini şi întări, urmărind progresul elevilor (assessment for learning) – permite reflecţia asupra modului de învăţare al elevilor şi oferă direcţii de optimizare. Pentru aceasta se recomandă metode colective, interactive, cu rol atât de evaluare (achiziţii şi progres), cât şi de fixare şi consolidare a rezultatelor învăţării, având o importantă funcţie de sprijin a grupului de elevi în învăţare. Metodele vor fi cu precădere din sfera celor alternative şi complementare, inclusiv sub formă jocuri de improvizație cu scop evaluativ;

2. Evaluarea cu rol de apreciere şi evaluare a achiziţiilor în termeni de rezultate ale învăţării – cunoştinţe, abilităţi, atitudini, comportamente (assessment of learning).

La începutul clasei a IX-a este necesar ca elevii să se cunoască între ei, obiectiv care se poate obţine uşor prin activităţile de tip joc.

Profesorul care predă disciplina ***Euritmie*** are libertatea de a-și realiza propriul set de exerciții/jocuri euritmice pentru a dezvolta la elevi :

1. **Creativitatea** care presupune patru tipuri de aptitudini reprezentative: sensibilitate față de problemele celuilalt/celorlalți, disponibilitatea receptivă, mobilitatea și originalitatea. (Adolescenții creativi sunt mult mai receptivi față de impulsurile senzoriale, reacționând mai puternic la stimuli exteriori, modificându-se în trăirile interioare, în funcție de cunoașterea momentelor de viață din ce în ce mai variate. Aptitudinile creative sunt perfectibile conform studiilor din psihologie. Dezvoltarea creativității în adolescență generează rezultate excelente în existența și activitatea fiecărui elev).

2. **Observaţia** care presupune încă de la primele ore ca elevii să se auto-observe, să-i observe pe cei din jur şi mediul înconjurător în încercarea de autoconştientizare. În scopul eficientizării activităţii de observare, profesorul le va indica elevilor ce anume ar trebui să observe, eventual să consemneze şi să valorifice în diferite momente ale activităţii (observaţia structurată) sau va fi utilizată observaţia nestructurată, cu scopul de a pune în evidenţă aspectele pe care elevii le observă în mod predilect, în funcţie de propriile interese sau de experienţa anterioară. De asemenea, se poate apela la diferite forme de observare participativă, cu implicarea elevilor în situaţiile în care au rol de observatori, şi la observarea neparticipativă, în care observatorul, vizualizat sau nu de către cei observaţi, observă, în funcţie de intenţiile sale ceea ce îi este util, fără să se implice în activitate. Elevii care nu sunt implicaţi în joc vor fi întrebaţi foarte des ce au văzut, ce au observat, ce le-a atras atenţia în mod deosebit, ce i-a sensibilizat la colegii care au lucrat. Se vor exprima concis, explicând situaţia, contextul în care au auzit/văzut ceea ce i-a marcat.
3. **Cooperarea** are ca scop lucrul în echipă (atunci când se lucrează un joc de improvizație, grupa se-mparte în semi-grupe, în funcție de jocul propus de profesor, sau chiar de elevi. Astfel, o grupă lucrează, iar cealaltă privește. Atunci când jocul este adresat unui singur elev, acesta va lucra la indicațiile date de profesor, iar ceilalți colegi de grupă vor privi rezolvarea exercițiului).
4. **Bunul gust artistic** care se obţine prin exerciţiu constant, prin vizionări de piese şi filme, lecturi, audiţii, etc. şi presupune o selecţie a materialului de lucru şi adecvarea problemelor oferite de temele de studiu la nivelului de vârstă şi experienţă al caracterului asumat, evitarea banalităţii, a vulgarităţii, a locurilor comune sau a textelor ce conţin situaţii de violenţă extremă, brutalitate, etc.

Principalul demers al profesorul care predă disciplina *Euritmie* este acela de a identifica progresia temelor şi exerciţiilor de la simplu la complex raportat la caracteristicile grupului de lucru; creativitatea sa trebuie raportată la nevoile fiecărui grup de elevi. Profesorul de specialitate va urmări sistematic realizarea de conexiuni între discipline, creând contexte semnificative de învățare pentru viața reală.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

Bibliografie tematică și de specialitate:

- Boal, Augusto, *Jocuri pentru actori și non-actori. Teatrul Oprimaţilor în practică*, Fundatia Concept, Bucureşti, 2005.
- Boldașu, Romina, *Despre expresivitate corporală în arta actorului*, UNATC Press, 2019
- Borş, Octavia Mihaela, *Teatru Forum. Ghid 2017*, Bucureşti, 2017.
- Cojar, Ion, *O poetică a artei actorului*, Colecţia *Clasici UNATC*, Ediţia a V-a, Bucureşti, UNATC Press & Paideia, 2025.
- Darie, Bogdana; Sehlanec, Romina; Jicman, Andreea, *Arta teatrului pentru liceeni,* UNATC Press, București, 2017
- Darie, Bogdana; Sehlanec, Romina; Jicman, Andreea, *Jocuri teatrale de la A la Z,* UNATC Press, București, 2018
- Darie, Bogdana; Sehlanec, Romina; Jicman, Andreea, *Jocuri teatrale. Manual pentru clasele V-VIII,* UNATC Press, București, 2016
- Jicman, Andreea, *Teatrul ca mecanism de incluziune socială,* ediția a III-a. Colecţia *Educaţie teatrală*, UNATC Press & Universitaria Craiova, 2025.
- Popa, Camelia (coord.), *Managementul grupului în pedagogia teatrală și cinematografică*, UNATC Press, 2019
- Popa, Camelia, *Noţiuni de psihologia educaţiei şi managementul clasei de elevi*, UNATC Press, Bucureşti, 2017
- Rotaru, Dana, *Jocuri teatrale. Manual pentru clasele 0-IV*, UNATC Press, București, 2016
- Stanislavski, K.S., *Munca actorului cu sine însuşi*, Trad. Monica Andronescu, Nemira, Bucureşti, 2021.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Instituție de apartenență, localitate, județ
Responsabil MEN Prof. LILIANA BOBEICĂ	Ministerul Educației și Cercetării
Responsabil CNCE Prof. LĂCRĂMIOARA-ANA PAULIUC	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare
Coordonator științific Lect. univ. dr. CRISTINA TODI	Universitatea Națională de Artă „George Enescu”, Iași
Conf. univ. dr. habil NICOLETA CRISTINA DEMIAN	Academia Națională de Muzică „Gheorghe Dima”, Cluj-Napoca

Anexa nr. 316

Programa școlară
pentru disciplina

Istoria teatrului românesc și universal

Clasele a IX-a - a XII-a
Curriculum de specialitate (CS)

Filiera vocațională, profilul artistic,

specializarea
Arta actorului

Învățământ liceal

- 2026 –

Anexa nr. 316
Programa școlară pentru disciplina *Istoria teatrului românesc și universal*, clasele a IX-a - a XII-a, curriculum de specialitate (CS)

- ***Filiera vocațională, profil artistic, specializarea arta actorului***

NOTĂ DE PREZENTARE

Programa școlară pentru disciplina ***Istoria teatrului românesc și universal*** reprezintă o ofertă curriculară de specialitate pentru învățământul liceal, *filiera vocațională, profil artistic, specializarea Arta actorului* începând din anul școlar 2026-2027. Disciplina ***Istoria teatrului românesc și universal*** se regăsește în *Anexa 15 la OMEC nr. 4350/20.06.2025 - Planul-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, filiera vocațională, profil artistic, specializarea Arta actorului,* în *Curriculum de specialitate* (CS).

În elaborarea programei, s-a avut în vedere raportarea la cadrul legislativ şi documentele strategice generale și specifice care susțin studiul disciplinelor:
- ***Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023***, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Regulamentul-cadru de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar***, aprobat prin Ordinul ministrului educației nr. 5.726/2024, , cu modificările și completările ulterioare;
- ***Regulamentul de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar cu program de artă***, aprobat prin Ordinul Ministerului Educației și Cercetării nr. 3717/01 aprilie 2025, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Planurile-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi***, filiera vocațională, profilul artistic, specializarea arte vizuale din Anexa nr. 15 la O.M.E.C. nr. 4350/20.06.2025 privind aprobarea Planurilor-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Profilul de formare al absolventului***, OME nr. 6731/2023, care asigură coerența verticală a parcursul școlar, (competențe-cheie +atribute prioritare);
- *documente europene relevante la nivel general și, mai ales, pentru disciplină(Recomandarea Consiliului UE privind competențele-cheie, Cadrul european al calificărilor, Rapoarte OECD/UNESCO, Cadre de referință etc.);*
- *alte documente/studii specifice Curriculumului Național și curriculumului disciplinei – de exemplu, cu valoare pentru sugestiile metodologice ale programei școlare.*

Bugetul de timp alocat disciplinei este următorul:

Istoria teatrului românesc și universal				
Clasa	a IX-a	a X-a	a XI-a	a XII-a
Nr. ore/ săptămână	1	1	1	1

Programa la disciplina „Istoria teatrului românesc şi universal” face parte din structura completă a însușirii *Artei actorului*, vine cu o formulă de actualizare a standardelor în educație, accentul principal fiind pus pe educația estetică complexă, de calitate și centrarea pe elev, având un rol foarte important în procesul de dezvoltare/ formare a elevilor care studiază în clasele cu profil teatral, deoarece este parte componentă a procesului de studiu și răspunde cerințelor unice de formare a competențelor specifice educației estetice de profil.

Programa este elaborată potrivit modelului de proiectare curriculară centrat pe competențe. Construcția programei este realizată astfel încât să contribuie la dezvoltarea profilului de formare al absolventului. Din perspectiva disciplinei de studiu, orientarea demersului didactic are la bază competența de sensibilizare și exprimare culturală cu atributele prioritare esențiale pentru abordarea învățării într-un mod conștient și pe termen lung.

La fundamentarea acestei programe s-au avut în vedere următoarele principii:

- relevanței selecției ierarhizării culturale;
- funcționalității
- coerenței;
- adecvării cu vârsta elevilor;
- flexibilității.

Programa oferă oportunități de învățare care permit fiecărui elev să-și împlinească potențialul, în funcție de opțiuni, să-i asigure integrarea în comunitate, pentru a contribui la împlinirea nevoilor personale și ale societății. Programa este proiectată în viziune sistemică, componentele sale fiind corelate, atât la nivelul planurilor-cadru de învățământ, cât și al programei școlare. Se urmărește asigurarea coerenței conținuturilor, atât pe orizontală, la nivelul unui an de studiu, cât și pe verticală, între diferiți ani de studiu și cicluri, pentru asigurarea unei abordări unitare, progresive, integrate și pentru evitarea supraîncărcării și a suprapunerilor de conținuturi. Se asigură o selecție realistă și actualizată al domeniilor de cunoaștere și culturale. Programa urmărește să stimuleze motivația elevilor și implicarea creativă în învățare, prin îmbinarea unor contexte de învățare variate (active/reflexive, autonome/ interacțiune etc.) Conținuturile asigură oportunități de personalizare, favorizând învățarea diferențiată, în acord cu nevoile, interesele și ritmurile diferite de dezvoltare ale elevilor, precum și cu diferitele contexte de organizare a procesului de predare, învățare și evaluare. Se promovează standarde transparente de evaluare.

Programa de studiu promovează valori pe care elevii să le practice în viața personală, socială și profesională:

- respectul pentru sine, pentru alte persoane și pentru diversitate;
- responsabilitatea, prin asumarea răspunderii pentru comportamentul și acțiunile proprii, asumare conștientă a responsabilităților școlare și sociale;
- echitatea, prin asumarea unui angajament activ față de echitate, egalitate de șanse și combaterea discriminării;
- integritatea – onestitate și atitudine etică;
- perseverența, prin răbdare, consecvență și tenacitate în muncă, în convingeri, în atitudini; adaptarea în situații nefavorabile și depășirea provocărilor;
- spiritul inovator și creativitatea, prin deschiderea spre schimbare, spre punerea în practică a ideilor creative prin soluții inovatoare, prin generarea de noi idei și comportamente, prin autonomie, gândire critică și reflexivitate;
- excelența, prin aspirația spre performanță și rezultate, în acord cu potențialul fiecăruia.

Acest set de valori dă consistență viziunii asupra educației și ghidează atât procesul de predare-învățare-evaluare, cât și comportamentul elevilor în mediul școlar și în societate.

Structura programei școlare include, pe lângă *Nota de prezentare*, următoarele elemente:

- *Competențe generale*
- *Competențe specifice și exemple de activități de învățare*
- *Domenii de conținut și conținuturi*
- *Sugestii de repertoriu*
- *Sugestii metodologice*
- *Bibliografie selectivă*

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoştinţe, abilităţi şi atitudini dezvoltate prin învăţare, care permit identificarea şi rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte particulare diverse.

Competențele generale vizate jalonează achizițiile elevului pentru întregul ciclu liceal.

Competenţele specifice se formează pe parcursul unui an şcolar, sunt derivate din competenţele generale şi reprezintă etape în dobândirea acestora. Competenţele specifice sunt însoţite de exemple de activităţi de învăţare, care constituie modalităţi de organizare a activităţii didactice în scopul realizării competenţelor. Programa şcolară propune, cu caracter de exemplu, diferite tipuri de activităţi de învăţare, care integrează strategii didactice şi care valorifică experienţa concretă a elevului. Cadrul didactic are libertatea de a utiliza exemplele de activităţi de învăţare pe care le propune programa şcolară, de a le completa sau de a le înlocui, astfel încât acestea să asigure un demers didactic adecvat

situaţiei concrete de la clasă. Se asigură, în acest fel, premisele aplicării contextualizate a programei şcolare şi proiectării unor parcursuri de învăţare personalizate.

Conținuturile învățării constituie elemente de bază ale domeniului, mijloace informaționale prin care se urmărește realizarea competențelor.

Sugestiile metodologice includ recomandări privind strategiile didactice şi elementele de evaluare formativă continuă și sumativă. Pornind de la competențele generale, sunt prezentate exemple de strategii de formare care contribuie la realizarea acestora și recomandări pentru strategii de evaluare.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Operarea cu elemente de limbaj specific, abordând creații dramatice și spectaculare**
CG2	**Interpretarea critică a unor informații utilizând achiziții specifice domeniului teatral**
CG3	**Participarea la activități ce presupun responsabilitate în luarea deciziilor, contribuind la dezvoltarea personală**

CLASA a IX-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1. ***Operarea cu elemente de limbaj specific, abordând creații dramatice și spectaculare***

CS 1.1. Explicarea termenilor istorici specifici artei teatrale referitori la epoca studiată
- *realizează o agendă a evenimentelor din istoria teatrului conform axei cronologice a datelor;*
- *realizează un glosar de termeni teatrali, pornind de la perioada studiată (ex: tragedie, comedie, tragic, mimesis, cor, amfiteatru, mistere, miracol etc.);*
- *aplică creativ terminologia teatrale, utilizând jocuri de potrivire între termenii teatrali și reprezentări vizuale sau nume de dramaturgi (ex: mască în teatrul antic grec);*
- *analiza termenilor folosiți într-un fragment dintr-o piesă studiată (ex: „Antigona”);*
- *conceperea unei prezentări vizual (colaj, mixtmedia, multimedia) sub forma unei prezentări PowerPoint, afiș, incluzând imagini și exemple din piesele studiate.*
CS 1.2. Utilizarea adecvată şi creativă a limbajului teatral în analiza, interpretarea şi prezentarea evoluției teatrului, prin corelarea informațiilor istorice, artistice și estetice
- *folosește termenii de bază din limbajul teatral (act, scenă, dialog, monolog personaj, conflict, acțiune);*
- *prezentă comunicări despre evoluția artei teatrale, culturii și civilizației pe baza datelor și evenimentelor istorice;*
- *elaborează grafice, tabele pentru corelarea dramaturgiei și reprezentanților studiați;*
- *exprimă punctului de vedere propriu pe marginea textelor studiate;*
- *compară evenimente din istoria teatrului pentru deducerea elementelor comune și specifice;*
- *utilizează creativ a elementelor componente ale limbajului teatral.*
CS 1.3. Descrierea evenimentelor schimbării şi evoluției tehnicilor, mijloacelor de expresie şi formelor de organizare a prezentărilor teatrale, ca artă a spectacolului
- *analizează logic, deducând propriile idei, creând un rezumat;*
- *realizează individual sau în grup a unei cronologii (timeline), cu repere vizuale, punctând momentele importante din evoluția artei spectacolului în perioada studiată;*
- *analizează comparativ diferite tipuri de spectacole și tehnicile de interpretare scenică, specifice perioadei;*
- *formulează întrebări/ răspunsuri pentru înțelegerea contextului epocii.*

CG 2. ***Interpretarea critică a unor informații utilizând achiziții specifice domeniului teatral***

CS 2.1. Analiza critică a evenimentelor şi activității unor personalităţi din istoria teatrului din perioada studiată
- *compară evenimente din istoria teatrului pentru deducerea elementelor comune și specifice;*
- *alcătuiește un repertoriu de surse, evenimente și personalități istorice pentru o anumită temă din dramaturgia universală și națională;*
- *aplică metodele de analiză a unui text dramatic, identificând modul în care se structurează acțiunea în piesă (expoziţiune, conflict, deznodământ);*
- *folosește o structură pentru analiza personajelor dintr-o piesă de teatru (fișa de personaj), identificându-le trăsăturile principale;*
- *utilizează pașii pentru realizarea unei fișe de lectură/ spectacol;*
- *susține oral prezentări despre o perioadă/ personalitate din istoria teatrului.*
CS. 2.2. Recunoaște influența convențiilor teatrale asupra structurilor dramatice, personajelor, stilului de joc
- *explorează modul în care sunt construite unitățile de loc, timp și acțiune;*
- *identifică convențiile de joc, descriind elementele expresive (gestică, mimică, masca, costumul, mișcarea scenică) folosite în diverse genuri dramatice (tragedia și comedia);*

- *analizează modulul în care dialogul și monologul construiește relațiile dintre personaje și susține conflictul; dezvăluie trăirile interioare și intențiile ascunse ale personajului iar, prin studiul texte dramatice reprezentative;* - *realizează un tabel comparativ (ex: perioada/ epoca – convențiile specifice – impact asupra personajelor și jocului scenic).*
CS 2.3. Valorificarea clară şi argumentată a opiniei proprii privind promovarea valorilor naționale şi universale
- *compară evenimente din istoria teatrului pentru deducerea elementelor comune și specifice;* - *respectă tehnicilor de documentare pentru un proiect despre o temă din istoria teatrului românesc și universal;* - *elaborează un eseu argumentativ sau reflexiv privind una dintre etapele teatrului universal și românesc evidențiind caracteristicile, temele și convențiile teatrale specifice epocii alese;* - *realizează un interviu imaginar cu o personalitate teatrală din perioada studiată (poet dramatic, actor), pentru a explora viziunea acesteia asupra artei spectacolului și a rolului teatrului în societate;* - *susține o prezentare, individuale sau în grup, folosind mijloace digitale (PowerPoint, videoclipuri, afișe digitale) pentru a ilustra evoluția teatrului în timp, contribuția unui poet dramatic/ dramaturg reprezentativ;*
CS 2.4. Dezvoltarea capacităților de a susține și de a promova o educație liberă, echitabilă și de calitate, prin implicarea în activități diverse cu scopul de a promova colaborarea, munca în echipă
- *realizează un proiect de grup, aplicând tehnici de documentare pentru alcătuire a unui repertoriu de surse, evenimente și personalități istorice pentru o anumită temă din dramaturgia universală și națională;* - *exersează exprimării argumentate și a ascultării active în cadrul unor mini-dezbateri, aplicând principiile comunicării libere și echilibrate specifice agorei antice;* - *realizează de prezentări în echipe de lucru despre rolul teatrului în Antichitate și Evul Mediu, analizând (serbările dionisiace, spectacolele breslelor), subliniind spiritul comunitar și rolul moral al acestor forme artistice;* - *prezintă o excursie imaginară tematică pe harta istoriei teatrului, în baza unui traseu întocmit.*

CG 3. ***Participarea la activități ce presupun responsabilitate în luarea deciziilor, contribuind la dezvoltarea personală***

CS 3.1.Aplicarea cunoștințelor și deprinderilor dobândite în situații de viață/ experiențe de viață
- *elaborearea unui jurnal de învățare care valorizează experiența de lectură și de vizionare a unor piese/ spectacole de teatru;* - *folosirea eficientă a motoarelor de căutare și a bazelor de date pentru a obține informații relevante;* - *realizarea unei prezentări digitale sau animații (Stop Motion) despre un personaj, scenă din operele studiate;* - *conceperea unor materiale digitale folosind diferite platforme (Canva, Livresq etc.).*
CS 3.2 Implicarea în activități diverse cu scopul de a promova colaborarea, munca în echipă
- *activarea în mod interactiv, participativ și colaborativ în activități de învățare, utilizând metode de învățare nonformale;* - *participarea activă (pe perechi/ grupuri) la realizarea proiectelor propuse, potrivit sarcinilor de lucru asumate/ atribuit;* - *implicarea în elaborarea unor proiecte (scenarii, scriere creativă, dramatizări) prin: alegerea temei, formularea unor alternative de soluționare, identificarea unor resurse relevante.*
CS 3.3. Dezvoltarea capacităților de a susține și de a promova o educație liberă, echitabilă și de calitate
- *realizarea unor chestionare privind cultura artistică (cultura teatrală) în școală și în comunitate, aplicându-le în mini grupuri (echipe);*

- *realizarea, în echipă, a unor reportaje/ documentări despre acțiuni privind organizarea unor spectacole, activități educative la nivelul comunității, folosind resurse multimedia și aplicații interactive;* - *organizarea unor activități artistice în parteneriat cu elevi de la alte unități de învățământ pentru marcarea evenimentelor culturale - „Ziua Internațională a Teatrului", „Ziua Culturii Naționale" etc.*
CS. 3.4. Raportarea etică și responsabilă la proprietatea intelectuală și culturală
- *participarea la procese creative la nivel personal și de grup, identificând oportunități personale, sociale prin intermediul artelor și a altor forme culturale;* - *explorarea patrimoniului cultural imaterial al teatrului tradițional românesc prin intermediul surselor materiale (texte, înregistrări) și imateriale (tradiții, obiceiuri, jocuri populare);* - *discuții ghidate despre importanța păstrării și promovării patrimoniului cultural național și universal.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Teatrul antic grec și latin	• **Originile teatrului (** Elemente de mitologie greacă; Organizarea spectacolelor (spațiul, costume, măști, concursuri teatrale, public); Definiția, structura și evoluția tragediei (subiecte, teme, personajele, corul); • **Marii tragedieni ai teatrului antic grec** (portrete de autor, concepție dramatică şi analize de text): Eschil – „Prometeu înlănțuit" (analiză); Sofocle – „Oedip rege"; „Antigona" (analiză); Euripide – „Ifigenia în Aulis"; „Medeea" (analiză); • **Comedia antică greacă. (Prezentare generală şi analize de text)** - Definiția și structura comediei (subiecte, teme, limbaj, personajele); - Aristofan – „Pacea"; „Norii"; „Păsările", (analiză); • **Teatrul antic latin: origini, genuri și specii** - Rădăcinile teatrului latin. Influența greacă și caracteristica latină; - Organizarea spectacolelor. • **Comedia latină** - Comediile *atellane*, mime, pantomimele, *ludi,* producţiile satirice - Plaut – „Ulcica cu bani"; „Soldatul fanfaron";
Teatrul medieval	• **Teatrul și Evul Mediu** (Context istoric, social şi cultural) • **Teatrul medieval şi genurile sale.** - Teatrul religios: Drama liturgică („Drama lui Adam"); Miracolul; („Miracolul lui Théophile" de Rutebeuf); Misterul („Pasiunea" de Jean Michel); - Teatrul profan: Farsa; Sotia (*Sottie*) / Jocul nebunilor; Jocuri de carnaval (Fastnachtsspiele); Moralitatea (*morality-play*)
Teatrul românesc în perioada feudală	• **Manifestări ale teatrului popular românesc.** - Măştile şi costumele. Jocul actoricesc - Dimensiunea teatrală a folclorului românesc: „Vicleimul", „Colindatul", „Pluguşorul", „Călușarii", „Paparudele, „Drăgaica", „Caloianul", „Cucii", - Jocurile cu măști: „Capra", „Turca", „Cerbul", „Brezaia", „Ursul" etc. • **Teatrul de la curțile domnești:** Măscăricii, Pehlivanii, Soitarii, Alaiurile, Halcala • **Teatru de umbre, păpuși și marionete:** „Karagöz şi Hagivat"; „Vasilache și Mărioara"

Domenii de conținut	Conținuturi
Teatrul în mediul școlar	• **Teatrul școlar:** „Judecata Vlădichii” (1750) • **Teatrul școlar de la Blaj:** „Comoedia ambulatoria alumnorum” (reprezentația ambulantă a elevilor, (1755), prima producție de teatru în limba română, Samuil Vulcan: „Occisio Gregorii in Moldavia Vodae, tragedice espressa” („Uciderea lui Grigore, domn al Moldovei, expusă tragic” (1780) • **Teatrul de la Colegiul „Sfântul Sava”,** sub conducerea lui Gheorghe Lazăr. „Hecuba” de Euripide, tradusă de elevul A. Năneșcu: primul spectacol teatral în limba română (1819), în Țara Românească.

CLASA a X-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1. ***Operarea cu elemente de limbaj specific, abordând creații dramatice și spectaculare***

CS 1.1. Analizarea și identificarea elementelor de limbaj teatral în texte dramatice
- *înțelegerea contextului social și cultural care influențează formele de expresie scenică, realizând documentare asupra trăsăturilor și temelor dominante;* - *lectura ghidată a unor fragmente dintr-o piesă de teatru, identificând elementele de limbaj teatral (act, scenă, dialog, monolog, conflict, acțiune);* - *analiză comparativă a tipurilor de spectacole și a tehnicilor de interpretare scenică, specifice perioadei studiate;* - *elaborarea de fișe de lectură, tabele comparative pentru corelarea dramaturgiei și reprezentanților studiați;* - *dezbaterea pe marginea fragmentelor studiate având în vedere selectarea argumentelor/exemplelor relevante;* - *realizarea unei prezentări vizuale (PowerPoint; moodboard) sau colaj digital ilustrând elementele teatrale studiate.*
CS 1.2. Aplicarea termenilor teatrali în interpretarea creațiilor dramatice și spectaculare
- *analizarea unei o scene sau piese dramatice, explicând structura și mesajul folosind corect vocabularul teatral;* - *exprimarea punctului de vedere propriu pe marginea textelor studiate;* - *utilizarea creativă a elementelor componente ale limbajului teatral specifice perioadei studiate, realizând o secvență de joc; o schiță vizuală (storyboard, colaj digital).*
CS 1.3. Compararea și corelarea elementelor dramatice
- *analizarea evenimentelor din istoria teatrului, comparând două perioade succesive pentru evidențierea elementelor de continuitate și inovație;* - *realizarea unui proiect cronologii (timeline) sub forma unui colaj sau afiș, punctând momentele importante din evoluția artei spectacolului studiate (Antichitatea – Evul Mediu – Renașterea – Clasicismul) și evoluția limbajului teatral;* - *aplicarea raționamentului logic în interpretarea informațiilor, sintetizându-le într-un rezumat coerent și argumentat.*

CG 2. ***Interpretarea critică a unor informații utilizând achiziții specifice domeniului teatral***

CS 2.1. Evaluarea critică a unui text dramatic și a unui spectacol și argumentarea punctelor de vedere
- *compararea unor evenimente din istoria teatrului pentru deducerea elementelor comune și specifice;* - *analiză comparativă a tipurilor de spectacole și a tehnicilor de interpretare scenică, specifice perioadei;* - *dezbatere pe marginea pieselor dramatice studiate având în vedere selectarea argumentelor/ exemplelor relevante;* - *aplicarea metodelor de analiză a unui text dramatic;* - *folosirea unei structuri pentru analiza personajelor dintr-o piesă de teatru (fișa de personaj).*
CS. 2.2. Exersarea gândirii critice prin analizarea comparativă a informațiilor despre evoluția teatrului și a formelor de expresie scenică
- *dezvoltarea capacității de a compara valori, teme și mijloace de expresie din perioade diferite;*

- *realizarea unei hărți conceptuale/ un tabel comparativ, urmărind evoluția formelor dramatice, pornind de la tematica și conflict; structura dramatică; tipologia personajelor; relația personaj-actor;* - *alcătuire a unei baze de surse, evenimente și personalități istorice pentru o anumită temă din dramaturgia universală și națională;* - *vizionarea a două versiuni filmate ale aceleiași piese (o montare clasică și una modernă) pornind de la același text;* - *realizarea unei analize comparativă pe fișe de lucru, punctând diferențele dintre textul dramatic și spectacol piesei.*
CS 2.3. Argumentarea propriei opinii asupra unui creații unui dramaturg/ text dramatic/ spectacol, bazându-se pe criterii estetice și pe concepte teatrale specifice teatrului universal și românesc
- *analizarea critică, constructivă, utilizând comparativ informația din diverse surse de documentare;* - *redactarea unei analize de text dramatic/ recenzie a unui spectacol, expunând opinia proprie argumentată, cu referire la convențiile teatrale și la elementele de limbaj dramatic;* - *susținerea unei prezentări orale despre o perioadă/ personalitate din istoria teatrului.*

CG 3. ***Participarea la activități ce presupun responsabilitate în luarea deciziilor, contribuind la dezvoltarea personală***

CS 3.1. Aplicarea cunoștințelor și abilităților dobândite în contexte reale de viață și în experiențe de învățare artistică
- *elaborează un jurnal reflexiv de învățare în care descrie experiențele de lectură, vizionare și interpretare a unor piese sau spectacole de teatru;* - *utilizează în mod responsabil motoare de căutare și baze de date pentru documentare despre autori, spectacole sau curente teatrale;* - *creează prezentări digitale, colaje multimedia, mixtmedia inspirate din opere dramatice studiate;* - *realizează proiecte digitale creative (afișe, pliante, clipuri scurte) folosind platforme precum Canva, Genially, etc., valorificând cunoștințele dobândite.*
CS 3.2 Contribuirea activă la proiecte comune, în scopul de a sprijini dezvoltarea colaborării și coeziunii în echipă
- *participarea activă la activități de grup sau în perechi, contribuind la reliazarea sarcinilor stabilite;* - *participă la activități de învățare nonformale (jocuri de rol, ateliere teatrale) dezvoltând abilități de comunicare și colaborare;* - *contribuie la realizarea unor proiecte creative (colaj mixmedia, scenarii originale, dramatizări, adaptări teatrale), prin alegerea temei și identificarea resurselor necesare.*
CS 3.3. Cultivarea unei atitudini deschise și responsabile față de diversitatea artistică și culturală
- *folosirea surselor de informare, respectând drepturile de autor, cu menționarea lor în materialele proprii (prezentări, proiecte, eseuri);* - *participarea la proiecte de valorizare a patrimoniului cultural local, național și universal, identificând forme de expresie artistică tradițională și contemporană;* - *implicarea în activități creative individuale și de grup, evidențiind modul în care arta contribuie la dezvoltarea personală și la coeziunea socială;* - *investighează modul în care diferitele etape ale istoriei teatrului prezintă, reprezintă și transformă comunități, lumea, din perspectiva diversității culturale.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Teatrul în Epoca Renaşterii	• **Dramaturgia italiană în epoca Renașterii** - Renașterea. Noțiuni, caracteristici generale. - Niccolo Machiavelli. „Mătrăguna” (analiza operei); - Fenomenul *Commediei dell'Arte*: Apariția și evoluția; Subiecte, Personajele-tip; Tehnicile de joc; Măștile, costumele; Trupele de actori) • **Teatrul spaniol din „Secolul de Aur”** - Teatrul lui Lope de Vega. Comediile de „capă și spadă”: „Câinele grădinarului”; „Steaua Sevillei” (analiză); • **Teatrul englez în Epoca Renașterii (**portret de autor, concepție dramatică şi analize de text) - William Shakespeare: viața și opera - Dramaturgia lui William Shakespeare (Valoarea teatrului shakespearian); - Piesele istorice: „Richard al III-lea”, „Henry IV” (analiză); - Marile tragedii: . „Hamlet”, „Romeo și Julieta”, „Regele Lear” (analiză); - Comediile: „Visul unei nopți de vară”, „Cum vă place?”, „Îmblânzirea scorpiei” (analiză)
Clasicismul în arta teatrală	• **Tragedia clasică franceză.** - Dramaturgia lui Pierre Corneille: „Cidul”, capodopera teatrului clasic francez; - Dramaturgia lui Jean Racine: „Fedra” (analiză); • **Comedia clasică franceză** - Molière – portret teatral; - Comediile lui Molière. „Avarul”, „Tartuffe”, „Prețioasele ridicole”, „Școala nevestelor”
Teatru iluminist românesc	• **Activitatea iluministă a lui Gheorghe Asachi, Gheoghe Lazăr, Ion Heliade Rădulescu în sprijinul teatrului.** • **Începuturile teatrului cult în Țările Române** - „Societatea Filarmonică” - I. H. Rădulescu şi Costache Aristia şi primul spectacol al elevilor „Mahomet” de Voltaire • **Primele manifestări teatrale în Moldova** - „Conservatorul Filarmonic-Dramatic” din Iaşi – Gheorghe Asachi, cu repertoriul elevilor: Pastorala „Mirtil şi Chloe”, spectacol de Gheorghe Asachi • **Manifestări teatrale în Transilvania** - „Comoedia ambulatoria alumnorum” (reprezentația ambulantă a elevilor, (1755) prima producție de teatru în limba română, sub conducerea profesorului Grigore Maior, - Drama alegorică „Ecloga pastorală” de a lui Timotei Cipariu

CLASA a XI-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1. ***Operarea cu elemente de limbaj specific, abordând creații dramatice și spectaculare***

CS 1.1. Abordarea interdisciplinară a artelor, pentru a înțelege legătura dintre artă, cultură și societate
- *identificarea influențelor între diverse forme de artă și influența acestora asupra evoluției teatrului;* - *evidențierea rolului artelor în reflectarea și influențarea culturii și societății, prin studierea operelor artistice din diverse perioade istorice și culturi și prin conectarea acestora cu contextul social, istoric și cultural;* - *analiza teatrului ca oglindă a schimbărilor sociale și politice;* - *analiza de piese de teatru și discuții ghidate despre impactul contextului socio-politic în modelarea temei, personajelor și conflictului;* - *compară evoluția teatrului românesc față de cel universal, reflectând asupra impactului schimbărilor sociale și politice din fiecare țară asupra teatrului;*
CS 1.2. **Înțelegerea limbajului teatral, interpretând textul dramatic și mijloacelor artistice utilizate în spectacol**
- *analizarea contextului social și cultural care influențează formele de expresie scenică, prin documentarea trăsăturilor și temelor dominante ale perioadei studiate;* - *lectura ghidată a fragmentelor dintr-o piesă de teatru, cu identificarea elementelor specifice limbajului teatral (act, scenă, dialog, monolog, conflict, acțiune);* - *compararea diferitelor tipuri de spectacole și a tehnicilor de interpretare scenică, caracteristice epocii analizate;* - *elaborarea de fișe de lectură și tabele comparative, pentru corelarea dramaturgiei cu autorii și curentele reprezentative;* - *dezbaterea fragmentelor studiate, prin selectarea și argumentarea exemplelor relevante din text;* - *crearea unei prezentări vizuale (PowerPoint, moodboard sau colaj digital) care să ilustreze principalele elemente teatrale analizate.*
CS 1.3. Identificarea schimbărilor în structurile dramatice, tipurile de personaje și stilurile de interpretare
- *marcarea evoluției structurilor dramatice, a tipologiilor personajelor și a stilurilor de joc, prin analiza unei piese reprezentativă din perioadă istorică studiată;* - *analizarea comparativă sub formă de table, a schimbărilor în structura piesei (acte, scene), tipurile de personajeși stilurile de interpretare (romantism vs. realism);* - *prezentarea sub formă de poster/ prezentări digitate a unei scheme vizuale în care se compară piesele, evidențiind schimbările și influențele fiecărei perioade;*

CG 2. ***Interpretarea critică a unor informații utilizând achiziții specifice domeniului teatral***

CS 2.1. Explorarea contribuțiilor semnificative ale personalităților teatrale la transformarea artei dramatice în perioada analizată
- *vizionarea unui spectacol (în sală sau înregistrat), elevii redactează o recenzie critică;* - *realizarea unei recenzie de spectacol, evaluând elementelor de regie, interpretare, decor, costume, mesaj artistic;* - *realizarea unei fișă de interpretare critică/ fișă de analiză a unei piese sau fragment dramatic preferat, marcând tema, conflictul, stilului dramaturgic, intenția autorului, mesajul etic;*

CS.2.2. Explorarea contribuțiilor semnificative ale personalităților teatrale la transfomarea artei dramatice
- *redactarea unui text argumentativ, cronici sau a unei prezentare PowerPoint, colaj digital sau fizic, moodboard reprezentând viziunea personală asupra piesei de teatru/ spectacol;* - *analiza de texte teatrale, cronici, articole despre contextul istoric și social al pieselor, studierea de monografii, filme sau documentare;* - *realizează un interviu real sau imaginat cu o personalitate teatrală (dramaturg, autor dramatic, actor), pentru a explora viziunea acesteia asupra artei spectacolului.*
CS 2.3. Formularea unei perspective personale, susținute prin argumentare
- *analizarea operelor/creațiilor de artă teatrală dezvoltându-și gândirea critică și capacitatea de a aprecia nuanțele stilistice, tehnice și conceptuale ale acestora;* - *continuarea acțiunii după finalul piesei, imaginând reacții la acțiuni ipotetice;* - *realizarea unui jurnal reflexiv, redactând un text personal pornind de la o problemă de interpretare a unei opere dramatice/ un personaj/ un dramaturg;* - *exprimarea opiniei personală despre valoarea artistică și mesaj, ca urmare a vizionării unui spectacol sau a unui film bazat pe o piesă de teatru;* - *redactarea unui text argumentativ, cronici sau a unei prezentare PowerPoint, colaj digital sau fizic, moodboard reprezentând viziunea personală asupra piesei de teatru/ spectacol;* - *analiza de texte teatrale, cronici, articole despre contextul istoric și social al pieselor, studierea de monografii, filme sau documentare.*
CS 2.4. Angajarea în activități variate care susțin munca în echipă
- *alcătuire a unui repertoriu de surse, evenimente și personalități istorice pentru o anumită temă din dramaturgia universală/ națională;* - *înțelegerea psihologiei personajelor, acțiunile și motivațiile lor și a intențiilor autorului, valorificând limbajul dramatic în exprimarea creativă (ex: profilul unui personaj sau elementele specifice ale unei opere);* - *realizarea unui jurnal imaginar al unui personaj de text dramatic studiat la clasă. (Jurnalul poate include gânduri, sentimente, dileme, reacții la evenimentele din piesă și reflecții asupra altor personaje);* - *discutarea în perechi/ echipe de lucru pe teme date.*

CG 3. ***Participarea la activități ce presupun responsabilitate în luarea deciziilor, contribuind la dezvoltarea personală***

CS 3.1. Implicarea activă în proiecte culturale și artistice.
- *participarea la realizarea artistică și la promovarea unor proiecte teatrale sau activități artistice imaginate sau reale (piese de teatru recital etc.), asumându-și responsabilități specifice;* - *înțelegerea importanței artei și culturii în viața comunității, viața personală și școlară.*
CS 3.2. Comunicarea eficientă, gestionând un proiect.
- *colaborarea într-un grup pentru crearea și implementarea unor proiecte, respectând termenele și regulile stabilite;* - *prezentarea unui proiect pe care l-au dezvoltat, explicând conceptele, procesele și deciziile implicate în realizarea acestuia;* - *realizarea unui jurnal de auto-reflecție, în care vor înregistra gândurile și parcursul unui proiect artistic, care să rețină provocările întâmpinate, deciziile și rezultatele acestora;* - *compararea jurnalelor mai multor elevi care au participat la același proiect;* - *exprimarea de idei și opinii demonstrând responsabilitate față de propriile acțiuni și față de impactul lor asupra comunității.*

CS. 3.3. Valorificarea diversității culturale prin explorarea artei teatrale din diferite culturi și perioade
- *transmite ideile și opiniile într-un mod responsabil, evaluând efectele acestora asupra celorlalți;* - *participarea la dezbateri de grup pe teme precum protejarea patrimoniului cultural vs. modernizare;* - *analiza modului în care se reflectă caracteristicile identității naționale și culturale, în piesele studiate (ex: O noapte furtunoasă" de I.L. Caragiale, „Un tramvai numit dorință" de Tennessee Williams);* - *imaginarea unei campanii de informare în școală privind promovarea patrimoniului local sau național (afișe, video, prezentări), care să includă mesaje privind respectul față de tradiții și diversitate artistică;* - *alcătuirea un portofoliu digital care include materiale despre perioada studiată (fotografii, descrieri, interviuri).*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Iluminismul şi impactul asupra artei teatrale	• **Teatrul Iluminist francez (**portret de autor, concepție dramatică și analize de text); Comediile lui Beaumarchais: „Bărbierul din Sevillia"; „Nunta lui Figaro" (analiză); • **Teatrul italian în secolul luminilor** - Carlo Goldoni, reformatorul comediei: „Bădăranii", „Hangița", „Slugă la doi stăpâni" (analiză); - Dramaturgia lui Carlo Gozzi „Turandot"; „Dragostea celor trei portocale" (analiză); • **Apariţia dramei burgheze în dramaturgia europeană** - Caracteristicile dramei (definiție, trăsături, structură); - Dramaturgia lui Schiller: „Intrigă și iubire", „Hoții; (analiză); • **J. W. Goethe – portret teatral;** „Faust" (analiză).
Romantismul în arta teatrală	• **Programul estetic al romantismului şi impactul asupra artei teatrale. (context istoric, trăsături)** - Manifestul romantismului francez: Prefața la drama „Cromwell" și „Bătălia pentru Hernani" de Victor Hugo
Teatrul realist	• **Teatrul realist:** Contextul socio-cultural. Direcții, teme, reprezentanți. • **Teatru realist rus** - N. V. Gogol: portret teatral; „Revizorul" (analiza); - A. P. Cehov: portret teatral; „Pescărușul", „Trei surori", „Livada de vişini" (analiza); - Maxim Gorki: portret teatral; „Azilul de noapte" (analiză). • **Teatrul realist scandinav** - Henrik Ibsen: portret teatral; Dramele sociale și dramele psihologice: „Nora" „Rața sălbatică" (analiza); - August Strindberg: „Domnișoara Iulia" (analiza). • **Teatrul realist englez** - Oscar Wilde: portret teatral; „Ce înseamnă să fii onest" (analiză); - George Bernard Shaw: portret teatral; „Pygmalion" (analiza).
Romantismul românesc	• **„Dacia literară"-** programul revistei şi rolul său în dezvoltarea teatrului românesc: „Introducție" la „Dacia literară" de Mihail Kogălniceanu;

Domenii de conținut	Conținuturi
	• **Costache Caragiale: portret teatral;** Contribuția sa la înființarea teatrelor din București, Iași, Botoșani, Craiova; • **Vodevilul și farsa** - Primul vodevil românesc: „Triumful amorului” de Ion Andrei Wachmann; - Costache Negruzzi: Farsa: „Muza de la Burdujeni”.
Teatrul realist și naturalist românesc	• **Teatrul realist.** Principii, tendințe, reprezentanți. Cultura și viața teatrală; • **Vasile Alecsandri: portret teatral** - Vasile Alecsandri şi comediografia românească: „Chirița în Ieși”; „Chirița în provincie” (analiză); • **B.P. Haşdeu: portret teatral** - B.P.Haşdeu: „Răzvan şi Vidra” – conflict, personaje, structura dramatică (analiză); • **Ion Luca Caragiale: portret teatral** - Comediografia: „O noapte furtunoasă”, „O scrisoare pierdută”, „Conul Leonida faţă cu reacţiunea” şi „D’ale carnavalului” (analiză); - Drama „Năpasta” (analiză); • **Alexandru Davila: portret teatral** - Drama „Vlaicu-Vodă” (analiză); • **Barbu Ștefănescu Delavrancea: portret teatral** - Drama „Apus de soare” (analiză).

CLASA a XII-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1. ***Operarea cu elemente de limbaj specific, abordând creații dramatice și spectaculare***

CS 1.1. Explorarea limbajului teatral, analizând mijloacele dramaturgice și artistice ale spectacolului
- *lectura ghidată a unor fragmente dintr-o piesă de teatru și identifică elementele de limbaj teatral (dialog, monolog, conflict, acțiune) și rolului acestor elemente în crearea materiei dramatice;* - *analizarea mijloacelor dramaturgice (acte, scene, conflict);* - *identificarea mijloacelor artistice folosite: decor, costume, lumini, muzică, gestică, mișcare scenic;* - *observarea și interpretarea mijloacelor artistice, vizionând un fragment de spectacol (înregistrare video sau reprezentație locală);* - *crearea unei fișe de analiză a unui spectacolului (titlu, autor, conflict, personaje, mijloace scenice, mesaj);* - *realizarea unei prezentări, moodboard teatral, colaj vizual (digitală sau pe suport fizic).*
CS 1.2. Dezvoltarea abilităților tehnice și a cunoștințelor artistice prin activități practice
- *experimentarea diferitelor tehnici și materiale, învățând elementele de bază ale artei teatrale prin exerciții practice, creație și interpretare într-un proiect colectiv, aplicând procedee artistice, tehnice și de organizare scenică;* - *promovarea creativității prin explorarea diverselor forme de artă, încurajând elevii să își exprime ideile dezvoltându-și gândirea critică și încrederea în sine;* - *îmbunătățirea abilităților de studiu/ cercetare și creativitatea, realizând schițe cu elemente vizuale reprezentative pentru diferite perioade ale teatrului (costume, decoruri), folosind materiale sustenabile (hârtie, țesături din fibre naturale, reciclate, carton, lemn etc.);* - *realizarea unei expoziții care va include descrierea contextului istoric, tehnicile utilizate, impactul acestor elemente asupra esteticii teatrale.*
CS 1.3. Aprecierea diversității artistice globale, încurajând deschiderea către noi forme de expresie artistică
- *aprecierea diversității formelor teatrale din diverse culturi ale lumii și înțelegerea modului în care contextul cultural influențează teatrul;* - *prezentarea particularităților de stilul pentru un autor, piesă de teatru din culturi diferite, subliniind asemănările și diferențele între diversele tradiții teatrale din lume;* - *crea un colaj multimedia (fizic sau digital) care să arate specificul formelor teatrale studiate, în relație cu teatrul contemporan. Colajul poate include imagini, citate, fragmente video, reflecții personale etc.*

CG 2. ***Interpretarea critică a unor informații utilizând achiziții specifice domeniului teatral***

CS 2.1. Interpretarea semnificației unui curent teatral major și influența acestuia asupra evoluției dramaturgiei universale și naționale
- *analiză comparativă a structurii dramatice, temelor și a tehnicilor de interpretare scenică specifice curentelor teatrale studiate (Teatrul de avangardă, Teatrul absurdului, etc.);* - *exerciții de investigație personală;* - *compararea unor evenimente din istoria teatrului universal și românesc pentru deducerea elementelor comune și specifice;* - *susținerea unei prezentări orale despre o perioadă/ personalitate din istoria teatrului;* - *realizarea unui colaj digital sau PowerPoint despre influența teatrului românesc asupra teatrului universal.*

CS. 2.2. Aplicarea principiilor analizei dramatice în studiul pieselor de teatru din diferite perioade
- *aplicarea principiilor analizei dramatice (structura actelor, conflictul, caracterizarea personajelor, dialogul) pentru a analizarea pieselor din repertoriul de studiu;* - *interpretarea simbolismului și a tehnicilor de stilizare folosite în dramaturgia modernă și contemporană. (ex: ,,Nora", ,,Rața sălbatică", ,,Pescărușul", ,,Așteptându-l pe Godot"etc.);* - *realizarea unui studiu despre rolul monologului și dialogului în dramaturgia clasică vs. modernă și contemporană.*
CS 2.3. Încurajarea experimentării și inovării artistice prin utilizarea tehnologiilor moderne
- *integrarea de activități care să combine arta tradițională cu noile tehnologii, pentru a stimula inovația și adaptarea la mediul artistic contemporan;* - *încurajarea folosirii de aplicații și platforme de VR/AR pentru a crea o scenă de teatru, integrând decoruri virtuale și personaje interactive;* - *crea unui teatru interactiv bazat pe tehnologia digitală, utilizând instrumente digitale și platforme online (TaleBlazer, Inklewriter, Twine etc.);* - *alegerea unei situații dramatice în care publicul stabilește cum va evolua acțiunea. (ex: adaptarea unei scene dintr-un text dramatic studiat, într-un scenariu interactiv, în care deciziile elevilor-spectatori influențează direcția acțiunii).*

CG 3. ***Participarea la activități ce presupun responsabilitate în luarea deciziilor, contribuind la dezvoltarea personală***

CS 3.1 Exersarea competențelor digitale, creative și de comunicare responsabilă
- *realizarea unui afiș (mixmedia, digital) care promovează un artist, mișcare teatrală, evenimentul artistic, spectacol, incluzând elemente vizuale și text;* - *realizearea de infografice sau afișe digitale despre dramaturgi, curente sau piese, evidențiind momente cheie, influențe culturale și impactul lor, folosind în mod responsabil sursele de informare (respectarea drepturilor de autor, acuratețea informațiilor);* - *realizarea unui scurt videoclip/ slideshow de prezentarea a unui artist, evenimentul artistic, spectacol, care transmite valorile prosociale și culturale asociate artistului sau spectacolului;* - *crearea unui blog/ vlog care prezintă informații, imagini, video și materiale interactive despre teatru.*
CS 3.2. Dezvoltarea capacităților de a comunică și colabora eficient în echipă
- *participarea activă în proiecte școlare sau comunitare, contribuind la atingerea obiectivelor cauzei sau a grupului;* - *planificarea activității, conform rolului pe care îl are în proiect, respectând, tema, termenele și resursele;* - *dezvoltarea abilităților de negociere și compromis pentru atingerea obiectivelor comune, prin proiecte creative ce implică echipe formate din 3-6 elevi;* - *realizarea un proiect școlar sau comunitar pe o temă de actualitate, folosind cunoștințele dobândite;* - *promovarea artelor ca mijloc de comunicare și colaborare.*
CS. 3.3. Promovarea artei teatrale ca mijloc de comunicare a valorilor prosociale și culturale în comunitate
- *realizează prezentări despre festivaluri de teatru locale, naționale, internaționale, accentuând impactul lor asupra valorilor culturale și sociale;* - *participarea la dezbateri sau discuții ghidate despre impactul teatrului asupra valorilor morale și sociale;* - *crearea unei prezentări despre cum teatrul devene un instrument în schimbarea socială, promovând idei de justiție, egalitate și libertate;*

- *planificarea conținutului unei prezentări PowerPoint sau al unui material media (afiș, video) astfel încât să transmită un mesaj responsabil, etic, prin elaborare unui storyboard sau un plan al prezentării; identificarea mesajelor principale legate de valori prosociale și culturale;* - *participarea la manifestări teatrale și festivaluri.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Direcţii ale teatrului în secolul XX	• **Mișcările teatrale avangardiste** (Direcții, trăsături şi concepte) - Teatrul futurist, dadaist și suprarealist. (Direcții, trăsături și concepte) • **Teatrul absurdului, antiteatrul, metateatru, teatrul epic** (Direcții, trăsături şi concepte) - Pirandello: portret teatral; „Șase personaje în cautarea unui autor” (analiza); - Eugèn Ionesco: portret teatral; „Cântăreața cheală”, „Lecția”, „Rinocerii” (analiza); - Samuel Beckett: portret teatral; „ Așteptându-l pe Godot”(analiza) - Bertolt Brecht: portret teatral; „Opera de trei parale”; • **Teatrul american** (direcții, trăsături și concepte) - Tennessee Williams: portret teatral; „Un tramvai numit dorință” (analiza); - Eugene O’Neal: portret teatral; „Lungul drum al zilei către noapte” (analiza); - Arthur Miller: portret teatral; „Moartea unui comis-voiajor” (analiza)
Teatrului românesc interbelic	• **Primele companii teatrale particulare: „ Davila”, „Marioara Voiculescu”, „ Bulandra-Maximilian-Storin”** • **Dramaturgia interbelică (**direcții, trăsături și concepte): - Camil Petrescu: portret teatral; „Jocul ielelor”; „Suflete tari” (analiza); - Lucian Blaga: portret teatral; „Meşterul Manole”; „Cruciada copiilor” (analiza); - G. M. Zamfirescu portret teatral; „Domnişoara Nastasia” (analiza); - Tudor Mușatescu: portret teatral; „Titanic-Vals” (analiza); - Victor Ion Popa: portret teatral; „Take, Ianke și Cadâr” (analiza); - Alexandru Kirițescu: portret teatral; „Gaițele” (analiza); - Mihail Sebastian: portret teatral; „Jocul de-a vacanţa”; „Steaua fără nume” (analiza).
Scena teatrului românes postbelic (1945–1989)	• **Evoluția teatrului românesc postbelic. Context politic, social și artistic. Direcții, teme, reprezentanți.** - Horia Lovinescu: portret teatral; „Moartea unui artist” (analiza). - Marin Sorescu: portret teatral; „Iona”; „Matca” (analiza). - Dumitru Radu Popescu: portret teatral; „Acești îngeri triști” (analiza). - Teodor Mazilu: portret teatral; „ Proștii sub clar de lună”; „Frumos e în septembrie la Veneția” (analiza).
Scena teatrului românesc contemporan (1990-2000)	• **Teatrul românesc după perioada comunistă: contexte, direcții și reprezentanți:** • **Dramaturgia:** - Gellu Naum: portret teatral; „Insula. Ceasornicăria Taus. Poate Eleonora”; - Matei Vişniec: portret teatral; „Angajare de clown”; „Țara lui Gufy”.

SUGESTII METODOLOGICE

Programa şcolară pentru disciplina ***Istoria teatrului românesc şi universal***, clasele a IX-XII-a, reprezintă o abordare complexă, metodică şi flexibilă, de educaţie în cadrul orelor cu specializarea *Arta actorului*, ceea ce va facilita la nivel teoretic şi practic orizontul cultural al viitorilor absolvenţi.

Având în vedere complexitatea disciplinei, specificul acesteia impune o abordare tematică şi o tratare cronologică, conţinuturile obligatorii prevăzute în program urmează a fi parcurse în succesiunea lor istorică.

Cadrul didactic are menirea de a alege calea optimă, de desfăşurare a procesului de învăţare/ predare/ formare şi de evaluare a rezultatelor învăţării, precum şi de selectare a strategiilor şi tehnicilor didactice cele mai adecvate situaţiei de implementare în practică a programului dat, astfel încât să se reuşească sprijinirea elevilor în dobândirea atât a cunoştinţelor conceptuale, structurale şi stilistice, cât şi determinarea competenţelor practice, antrenarea în baza tehnicilor de lucru specializate.

Pentru a putea înţelege şi accesa informaţia de specialitate, elevii urmează a fi familiarizaţi cu terminologia specifică disciplinei, ce cuprinde, obligatoriu, o bază conceptuală cu care elevii urmează a se familiariza de la începutul studierii disciplinei „Istoria teatrului românesc şi universal”, în scopul de a realiza comunicarea prin limbajul specializat al acesteia.

Cel puţin la fel de importantă pentru realizarea majorităţii competenţelor specifice claselor a IX-a – a XII-a este capacitatea profesorului de formare a elevilor folosind metode adecvate, riguros ştiinţifice, de lucru cu materialele de informare utilizate în scopul perfecţionării continue într-o epocă a informaţiei şi a digitalizării. Se va avea însă permanent în vedere că fundamental pentru formarea elevilor este contactul direct cu artă teatrală, în sala de spectacol.

Competenţele specifice şi conţinuturile corespunzătoare creează profesorului posibilitatea de a se concentra asupra dramaturgiei universale, studiată în paralel cu dramaturgia românească, creând astfel premisele integrării fenomenului teatral naţional în cel european şi universal.

Deosebit de importantă pentru dimensiunea formativă este metodologia de lucru cu textul dramatic, formarea unor tehnici de lucru şi resurse educaţionale digitale adaptate la nevoile elevilor, astfel încât la finalizarea studiilor viitorul absolvent să-şi dezvolte gândirea critică, să poată comunica propriile opţiuni estetice şi să formuleze judecăţi de valoare avizate şi argumentate, în scurte lucrări (rezumate, analize, comentarii, sinteze etc.) sau prin dezbateri.

Studiul disciplinei „Istoria teatrului românesc şi universal”, are rolul de a introduce elevii în universul complex al artelor spectacolului, oferindu-le repere culturale, estetice şi istorice esenţiale pentru formarea unei culturi teatrale solide. Aceştia vor dobândi cunoştinţe despre marile epoci teatrale, curente, autori, dar şi despre relaţia dintre textul dramatic şi arta spectacolului, dezvoltându-le astfel capacitatea de înţelegere a fenomenului teatral ca expresie artistică, socială şi culturală.

Prin cunoaşterea etapelor de evoluţie a teatrului – de la formele ritualice şi mitologice până la expresiile moderne şi contemporane – elevii îşi vor dezvolta capacitatea de analiză artistică, de interpretare critică, de formare a unei identităţi artistice, stimulând interesul pentru cercetare, pentru înţelegerea contextului socio-cultural al creaţiilor teatrale şi pentru raportarea la valorile universale ale artei dramatice.

Pentru disciplina „Istoria teatrului românesc şi universal”, noua viziune curriculară permite profesorului o abordare metodică flexibilă, propunându-şi să fundamenteze la nivel teoretic şi practic orizontul cultural al elevilor. Având în vedere că specificul disciplinei impune, pe lângă o abordare tematică şi o tratare cronologică, conţinuturile prevăzute în programă urmează a fi parcurse în succesiunea lor istorică.

Cadrul didactic are libertatea a-şi personaliza demersului didactic şi de a alege – prin planificările calendaristice – calea optimă, pentru a sprijini elevii să dobândească, treptat, atât cunoştinţele conceptuale, structurale şi stilistice, cât şi tehnicile de lucru specializate.

Organizarea procesului de predare-învăţare la disciplina „Istoria teatrului românesc şi universal”, presupune o planificare atentă a activităţilor didactice, corelată cu obiectivele educaţionale, conţinuturile, metodele, mijloacele şi resursele disponibile.

Aceste activităţi se desfăşoară prin diverse forme de organizare a învăţării, precum activităţi frontale, de grup, în perechi sau individuale, adaptate nevoilor şi specificităţii fiecărui elev.

Procesul didactic se bazează pe interacţiunea continuă între profesori şi elevi, având drept scop:

- transmiterea cunoştinţelor,

- dezvoltarea competențelor,
- formarea abilităților
- atingerea obiectivelor educaționale stabilite, în vederea asigurării unui învățământ de calitate.

În vederea asimilării lexicului și operării cu limbajul specific disciplinei, cât și pentru fundamentarea propriilor opțiuni artistice privind spectacolul de teatru, în contextul diversității culturale contemporane, elementele de bază ale noului curriculum trec accentul de pe latura teoretică pe cea aplicativă, astfel încât studierea disciplinei să demonstreze:

- utilitatea pentru parcursul școlar al elevului în viața cotidiană,
- să fie relevantă, cu impact asupra dezvoltării sale personale în raport cu celelalte discipline la nivelul ariei curriculare de care aparține (complementaritate, interdisciplinaritate, diferențiere etc.).

Cadrul didactic are rolul de a-i ghida pe elevi în explorarea și utilizarea critică a surselor de informare, dezvoltându-le competențele de învățare autonomă, utilizarea cu discernământ a bazelor de date și abilitatea de a se perfecționa continuu, esențiale în contextul actual al fluxului informațional intens și al procesului de digitalizare.

Astfel, programa la „Istoria teatrului românesc și universal”, răspunde direcțiilor „Curriculumul Național” prin care fiecare copil din sistemul educațional poate deveni autonom în învățare, creativ, capabil să facă față provocărilor societății globale în continuă schimbare; încrezător în propriile forțe, capabil să comunice și să coopereze cu ceilalți; responsabil, asumându-și conștient valori naționale și globale; orientat spre excelență în viața personală, informat, activ și proactiv, contribuind în mod eficient la bunăstarea comunității.

Programa actuală își propune formarea la elevi a competențelor specifice disciplinei „Istoria teatrului românesc și universal”, prin activități didactice care au drept scop fundamentarea cunoștințelor elevilor prin studierea evoluției sistemelor teatrale. Sarcina cadrului didactic este de a organiza și dirija învățarea în scopul de a determina participarea activă a elevului. Această abordare constă în promovarea învățării centrate pe elev- activitatea de construire individuală a cunoașterii; subiectul se informează, selectează, apreciază, analizează, compară, clasifică, descoperă, evaluează, concluzionează etc. Elevul construiește traseul propriu de învățare în raport cu potențialul său individual, operează cu noțiuni și concepte specifice dramaturgiei naționale și universale, în analize a textelor dramatice, spectacole, interpretarea și viața artistică, caracteristicile stilistice ale epocilor studiate.

Pentru a putea înțelege și accesa informația de specialitate, elevii urmează a fi familiarizați cu terminologia specifică disciplinei, ce cuprinde, obligatoriu, o bază conceptuală, pe care elevii urmează să o aplice încă de la începutul studierii disciplinei „Istoria teatrului românesc și universal”, în scopul de a realiza comunicarea prin limbajul specific disciplinei. Cel puțin, la fel de importantă pentru realizarea majorității competenţelor specifice claselor a IX-a – a XII-a este capacitatea profesorului de formare la elev a unei metode adecvate, riguros ştiinţifice, de lucru cu materialele de informare utilizate în scopul perfecţionării continue într-o epocă a informaţiei.

Dezvoltarea competențelor elevilor implică, în mod echilibrat, atât valorificarea resurselor tradiționale (manuale școlare, ghiduri pentru elevi și profesori, colecții de documente, texte tipărite, fotografii, desene hărți, cărți, echipamente, laboratoare, *kit*-uri experimentale etc.), cât și integrarea resurselor specifice noilor tehnologii (materiale digitale, platforme online, software educațional, resurse multimedia, jocuri educative, emisiuni TV, *podcast* etc.), precum și folosirea echipamentelor digitale (computer, laptop, tabletă, tablă interactivă etc.).

Competențele specifice și conținuturile corespunzătoare creează profesorului posibilitatea de a se concentra asupra dramaturgiei universale, studiată în paralel cu cea națională, construind astfel premisele integrării fenomenului teatral național în cel european și universal.

Competențe specifice la disciplina „Istoria teatrului românesc și universal”, vor fi formate prin strategii și tehnologii didactice moderne și tradiționale, care vor include diverse forme, procedee și metode. Activitățile didactice vor avea un caracter formativ și vor include metode activ-participative.

În aplicarea programei, se recomandă valorificarea întregului potențial educativ al disciplinei, crearea oportunităților de comunicare și de manifestare a autonomiei în gândire prin exersarea strategiilor de gândire critică.

Activitățile de predare, învățare și evaluare trebuie să ofere contexte variate în care elevii să se exprime și să formuleze puncte de vedere personale, fără teama de a greși și de a fi judecat.

Programa școlară oferă cadrelor didactice un sprijin concret în centrarea demersului didactic pe experiențe de învățare, potrivit specificului competențelor care trebuie formate, prin prezentarea unor

exemple de activități de învățare ce au caracter orientativ. Activitățile de învățare prezentate se pot utiliza în activitatea de predare-învățare-evaluare desfășurată atât în cadrul sălii de clasă, cât și online, context care a adus perspective noi învățării școlare. Pe fondul evoluției tehnologiilor din ultimii ani, mediul educațional trebuie să pună la dispoziție o serie de posibilități ce facilitează instruirea în sistem *blended learning*.

Lecția – principalul act educațional se va baza pe următoarea structură: informarea, consolidarea, aplicarea, crearea (evocarea, realizarea sensului, reflecția, evaluarea). Pentru transpunerea obiectivelor cursului se propune un set de metode utile în practica artistică:

- Metode tradiționale (verbale) – povestirea, explicaţia, conversaţia, dialogul dirijat etc.
- Metode intuitive – ilustrarea, demonstrarea, observarea directă şi concret-senzorială etc.
- Metode practice – lucrul practic, instruirea reciprocă, instruirea în grup etc.
- Metode de raţionament ce ţin de aspectul psihologic: - metode de analiză, sinteză, abstractizare, generalizare, comparaţie, euristice etc.
- Metode moderne: *brainstorming*-ul, învăţarea prin cercetare, studiul de caz, expunerea problematizată, documentarea ştiinţifică şi artistică etc.
- Metode specifice disciplinei: documentare ştiinţifică şi artistică, vizite la teatre, centre de cultură, evenimente artistice, ateliere de creație, manifestări spectaculare, workshop-uri etc.

Abordarea metodologică a disciplinei „Istoria teatrului românesc și universal” are în vedere respectarea următoarelor aspecte:

- selectarea și diferențierea metodelor și a procedeelor didactice, atât în raport cu competențele vizate cât și cu nivelurile de complexitate a achizițiilor de învățare (cunoaștere și înțelegere, explicare și interpretare, gândire critică, aplicare) prevăzute de programă;
- încurajarea profesorului în aplicarea metodelor didactice centrate pe dezvoltarea abilităților de gândire critică la elevi, în scopul îmbunătățirii performanțelor în învățare;
- proiectarea unor strategii educaționale diferențiate, centrate pe elev, ținând cont de trăsăturile de personalitate și de nevoile de formare ale acestuia;
- utilizarea de resurse cât mai variate, adecvate finalităților urmărite și care îi implică pe elevi în propria formare- documente școlare și de politică educațională, lucrări de specialitate cu caracter metodico-științific, sisteme multimedia, studii de caz, simulări etc.;
- diversificarea oportunităților de integrare eficientă a tehnologiilor de informare și comunicare în activitatea didactică;
- integrarea în activitățile didactice a resurselor educaționale deschise privind securitatea online și etica în comunicarea la distanță;
- evaluarea sistematică a performanțelor fiecărui elev, în raport cu competențele precizate în programa școlară;

Implementarea Programei și dinamica parcurgerii conținuturilor:

O implementare eficientă a programei școlare presupune flexibilitate și adaptare permanentă la nevoile elevilor și la dinamica clasei. Aceasta permite:

- adaptarea parcursului de învățare la ritmul și specificul colectivului;
- ajustarea strategiilor didactice în funcție de nivelul de pregătire al elevilor;
- personalizarea învățării și valorizarea progresului individual.

Conținuturile nu reprezintă scopuri în sine, ci mijloace de atingere a obiectivelor educaționale, fiind selectate și organizate de profesor în funcție de particularitățile clasei, resursele disponibile și experiența anterioară a elevilor.

Tematicile mai ample pot fi abordate diferențiat, în funcție de nivelul de pregătire, interesele și dinamica grupului, oferind astfel fiecărui elev șansa de a progresa în ritmul propriu. Profesorul are libertatea de a adapta conținuturile și metodele, contribuind la formarea unui climat educațional deschis, centrat pe nevoile și potențialul fiecărui elev.

De exemplu: Tematicile evidențiază diversitatea stilurilor și particularitățile unui autor sau ale unei mișcări artistice, iar profesorul poate decide care dintre acestea va fi abordată. Dinamica curriculum-ului implică și extinderea învățării dincolo de sala de clasă, prin participarea la activități nonformale și informale, proiecte (individuale și de grup), vizionări de spectacole, precum și prin utilizarea resurselor digitale și a mediilor moderne de informare, care completează experiențele școlare.

Aplicarea creativă a programei solicită din partea profesorului o abordare deschisă și flexibilă care să permită analizarea aspectelor sensibile ale pedagogiei centrate pe antrenarea abilităților de gândire critică, pe formarea atitudinii critic reflexive.

Dezvoltarea competențelor cheie, considerarea elevului ca subiect al activității instructiv-educative și orientarea acesteia spre formarea competențelor specifice, accentuarea caracterului practic-aplicativ al disciplinei presupun respectarea unor exigențe ale învățării durabile, printre care: **utilizarea unor strategii didactice care să pună accent pe**:

- construcția progresivă a cunoștințelor, consolidarea continuă a capacităților, dezvoltarea creativității elevilor;
- abordări flexibile și parcursuri didactice diferențiate, învățarea la distanță, sau a celei mixte (eng. *blended learning*).

Strategiile de predare- învățare recomandate în activitățile didactice sunt:

- **strategii activ-participative și interactive**, bazate pe reflecție individuală și colectivă, dezbateri, tehnici ale gândirii critice;
- **strategii de învățare bazată pe proiect** – care își propun implicarea elevilor în activități de grup, în vederea realizării de investigații pe o temă dată sau la alegere;
- **utilizarea în demersul didactic a metodelor specifice dezvoltării gândirii critice** pentru:

  Evocare: *Ciorchinele, Gândiți/lucrați în perechi/comunicați, Predicția, Termenii cheie dați inițial, Interviul*;

  Realizarea sensului: *Lectura și scrierea, Audierea unei prelegeri, Jurnalul dublu, Mozaicul, Ghidurile de studiu/învățare, Metoda cadranelor, Jocul de rol bazat pe empatie*;

  Reflecție: *Rețeaua de discuții, Linia valorilor, Eseul, Scrierea liberă, Turul galeriei, Cvintetul, Lasă-mi mie ultimul cuvânt*) dar și a **metodelor de predare în sistem *blended-learning*** (Flipped Classroom sau Clasa inversată, Gamification/Ludificarea, Învățarea bazată pe proiecte, Webinarul sau Seminarul Web)**.**

- **adaptarea și utilizarea metodelor didactice pentru procesul de predare-învățare în sistem online și blended-learning:**
- **pentru varianta sincron** pot fi utilizate metode, tehnici, procedee didactice activ-participative cum ar fi**:** expunerea, conversația, explicația, demonstrația, modelarea, jocul de rol, studiul de caz, dezbaterea, simularea, „Patru colțuri", „Fish-bowl", „Starbursting" (explozia stelară, „Turul galeriei", brainstorming, Metoda „Jigsaw" puzzle (metoda experților). Dintre metodele nonformale propunem: Biblioteca vie, Cafeneaua publică, Teatrul Forum, Storytelling. Toate aceste metode vor încuraja manifestarea capacității empatice și a spiritului critic. Avantajele activității sincron sunt: suport material bogat, din surse variate, posibilitatea oferirii unui *feedback* imediat, clarificarea unor aspecte în timp real.
- **pentru varianta asincron** pot fi utilizate metode, tehnici, procedee didactice ca: exercițiul, munca cu cartea, experimentul, metode de facilitare grafică: ciorchinele, harta conceptuală, diagrama Știu-Vreau să știu-Am învățat, Diagrama Plus-Minus-Interes, Diagrama „Ce am, de ce am nevoie", Studiul de caz. Dintre metodele non-formale pot fi aplicate în varianta asincron metode ca: *PhotoVoice,* metoda Atelierului.

În activitățile asincron i se oferă elevului posibilitatea de a realiza o documentare riguroasă, de a identifica surse credibile de informații, de a construi discursuri de impact, de a-și analiza și perfecționa calitățile personale.

- utilizarea **platformelor educaționale**, de exemplu *GSuite for Education* cu aplicația *Google Classroom*, *Moodle, Microsoft Teams, Edmodo* care facilitează transmiterea unor materiale didactice sau constituirea unor portofolii virtuale;
- alternarea **formelor de organizare a activității elevilor** (frontală, individuală, binom/ perechi și în grupuri mici). Exersarea cooperării pentru realizarea unei sarcini de lucru se poate realiza și în cazul predării-învățării în sistem blended-learning prin utilizarea sălilor pentru sesiuni de lucru în GoogleMeet, Microsoft Teams utilizarea documentelor sau prezentărilor colaborative cu drepturi de editare pe grupe din Google Drive sau Jamboard pentru grupuri de lucru colaborative, *breakout rooms* în Zoom.

Modelul - *Evocare - Realizarea sensului - Reflecție* (ERR)

Noile cerințe ale învățământului românesc urmăresc **dezvoltarea gândirii critice a elevilor**, prin **folosirea metodelor și tehnicilor activ-participative**. Abilitatea de a gândi critic se dobândește pas cu pas, permițând elevilor să se manifeste spontan, fără îngrădire, ori de câte ori există o situație de învățare. Acest parcurs didactic favorizează aplicarea modelului comunicativ, evidențiind momentele cheie ale lecției, precum și declanșarea întrebărilor reflexive și stabilirea unei strategii prin care elevul ajunge la învățarea noilor conținuturi, corelând elemente din diverse domenii ale cunoașterii. În egală măsură, modelul permite proiectarea unor scenarii didactice variate, demersul didactic integrând etapa cognitivă și accentuând valențele asociative prin abordarea integrată.

Pe de altă parte, corelarea acestor structuri cu cele trei dimensiuni temporale, trecut, prezent și viitor, conturează sensul și coordonatele comune ale învățării și dezvoltării.

Dacă învățarea este căutare și descoperire a înțelesurilor, ea se realizează gradual și procesual prin integrarea de concepte în sisteme tot mai largi și complexe. Calitatea demersului rezidă în capacitatea profesorului de a valida cunoștințele anterioare ale elevilor, indiferent de domeniul acestora, de a urmări monitorizarea înțelegerii și, îndeosebi, de a deschide calea spre reflecție.

Acesta este un proces individual, iar cadrul didactic trebuie să înțeleagă modelele mentale pe care le folosesc elevii pentru a proiecta activități cât mai motivante. Evocarea, realizarea sensului și reflecția sunt deopotrivă etape ale lecției și etape ale înțelegerii, ale gândirii, învățării și dezvoltării. Pentru a-i ghida pe elevi spre înțelegere, cadrul didactic le oferă un cadru de gândire și învățare perceput ca o strategie integră și bine structurată. Acest cadru este construit plecând de la următoarea *premisă*: **ceea ce știm determină ceea ce putem învăța.**

Etapele cadrului sunt:

- ***evocarea*** (în această etapă se realizează o diversitate de activități cognitive esențiale)
- ***realizarea sensului*** (este etapa în care cel care învață vine în contact cu noile informații sau idei)
- ***reflecția*** (în această etapă elevii își consolidează cunoștințele noi, exprimând în propriile lor cuvinte ideile și informațiile întâlnite).

Principiile organizării activității de predare/ formare:

- Claritatea: Sarcinile de învățare să fie clare și ușor de înțeles pentru elevi.
- Transparența: Procesul de învățare trebuie să fie transparent, iar elevii să știe la ce să se aștepte.
- Logica: Organizarea eficientă a materialelor de studiu (structuri, rezumate).
- Diferențiere: Adaptarea sarcinilor și volumului de informații la nivelul și profilul cognitiv al fiecărui elev, fie sarcini comune, fie prin sarcini de lucru diferențiate.

Resurse tipărite și documentare:

- Manuale și tratate de specialitate în teatru, cinematografie și arte performative;
- Lucrări critice și studii de dramaturgie și regie;
- Articole și recenzii despre spectacole, publicații culturale și baze de date fizice și online.

Resurse audiovizuale și digitale:

- Înregistrări video și audio ale spectacolelor teatrale, de dans sau muzicale;
- Înregistrări de muzică, cărți audio, *podcasturi*,
- Videouri explicative și materiale multimedia;
- Interviuri cu regizori, actori, scenografi, coregrafi, muzicieni
- înregistrări educaționale sau alte tipuri de conținut audio;
- Software pentru vizionare, analiză, prezentări digitale.

Echipamente:

Desktop, tabletă, laptop, videoproiector, sistem audio, ecrane interactive, table digitale.

Recomandări privind evaluarea

Evaluarea constituie partea componentă a procesului educațional la disciplina „Istoria teatrului românesc și universal”. Curriculumul bazat pe competențe determină construcția unui model integrator al evaluării ce valorifică și corelează cunoștințele, deprinderile, capacitățile de aplicare a cunoștințelor. Evaluarea bazată pe competențe implică evaluarea formativă a cunoștințelor, abilităților și atitudinilor pe care elevul le conștientizează în actul teatral.

Evaluarea unităților de competență specifice disciplinei Istoria teatrului românesc și universal prezintă domeniul de interes principal al evaluării la disciplină și poate fi realizat la decizia profesorului, la nivelul unor unități de timp sau unități de învățare.

Fiecare unitate de competență/competență specifică din programa școlară poate fi evaluată prin diferite tipuri de itemi (obiectivi, cu alegere dual, cu alegere multiplă, semiobiectivi, de completare, întrebări de structurare).

Strategiile de evaluare a competențelor presupun determinarea unui demers de concepere a evaluării realizate la clasa de elevi, care implică o succesiune de componente: proiectarea, aplicarea/implementarea, verificarea rezultatelor la nivel de proces și produs.

Obiectul evaluării îl constituie rezultatele școlare individuale ale elevului și se va compara cu propriile implicații, nivelul și interesele acestuia. În testele de evaluare a nivelului de formare a competențelor, cadrul didactic va include itemi/sarcini cu grad diferit de pregătire ale elevilor.

Procesul de evaluare va pune accent pe:
- ce știe elevul (cunoștințe, concepte, terminologie);
- cum gândește elevul (analize, atitudini, reflecție);
- ce poate să facă elevul (abilități creative, digitale);
- cum se comportă elevul (implicare, consecvență, cooperare).

Tipuri și formele de evaluare sunt selectate și clasate în perechi instinctive:
- evaluarea rezultatelor-evaluare bazată pe competențe;
- evaluarea unei norme minimale de competențe-evaluarea competenței în curs de achiziție;
- evaluarea formativă-evaluarea sumativă
- evaluarea performanței- evaluarea cunoștințelor;
- evaluarea reciprocă-autoevaluarea.

Într-un parcurs de învățare, în funcție de momentul unui act evolutiv, vor fi utilizate următoarele 3 tipuri de evaluare: inițială (predictivă), formativă (continuă), sumativă (la sfârșitul fiecărei unități de învățare).

Evaluarea sumativă (finală) are caracter **complex și integrat**, având în vedere creativitatea, implicarea, capacitatea de colaborare, utilizarea instrumentelor digitale și atitudinea deschisă față de diversitatea culturală și artistică și vizează:
- gradul de a înțelegere a conceptelor studiate;
- competențelor practice și creative dobândite;
- atitudinea și implicarea în activități; atitudinea reflexivă și metacognitivă.

Evaluarea finală urmărește gradul de integrare a competențelor dobândite în domeniul artelor spectacolului, prin corelarea cunoștințelor teoretice cu performanțele practice și atitudinile reflexive. Se evaluează capacitatea elevului de a interpreta și crea momente scenice originale, de a utiliza adecvat limbajul de specialitate și de a demonstra inițiativă, cooperare și gândire critică în procesul de învățare.

Evaluarea finală urmărește gradul de integrare a competențelor dobândite în domeniul artelor spectacolului, prin corelarea cunoștințelor teoretice cu performanțele practice și atitudinile reflexive.

Se evaluează capacitatea elevului:
- de a utiliza adecvat limbajul de specialitate;
- de a gândi critic și creativ în învățare;
- de a interpreta tematicile studiate;
- de a demonstra inițiativă;
- de a participa activ și echilibrat în echipă;
- de a exprima valori și mesaje educative prin intermediul teatrului.

Accentul se pune pe implicarea personală, exprimarea reflexive și creativitate
Probele de evaluare pot include:
- **realizarea și prezentarea unui proiect** (individual sau colectiv) care să evidențieze competențele dobândite în domeniul artelor spectacolului;

- **portofoliul de studiu** (conținând jurnal de activitate, fișe de analiză, materiale digitale, fotografii sau înregistrări video).

Metode complementare de evaluare:
- observarea sistematică a comportamentului elevilor (prin fişa de evaluare, scara de clasificare, lista de verificare);
- investigația (are scop de cercetare, se desfăşoară pe parcursul unei lecţii);
- proiectul (se dă pe o perioadă mai îndelungată decât investigația, care se dă la o lecție);
- portofoliul (sau dosarul de învăţare care este „cartea de vizită” a celui evaluat);
- autoevaluarea;
- jurnalul reflexiv.

Rezultate ale învățării care for contribui la evaluare de parcurs și evaluarea finală:
- Fișă de glosar (glosar de termeni de specialitate);
- Fișă de analiză (text, spectacol);
- Fișă de documentare digitală/ Fișă de lectură;
- Comentariu scris sau oral (evaluare a exprimării și argumentării);
- Mico-recenzie/ analiză a unui spectacol;
- Eseu comparativ, discuție dirijată;
- Prezentări (powerpoint, moodboad, colaje mixtmedia);
- Jurnal de activitate (listă de resurse utilizate, jurnal reflexiv).
- Jurnal vizual (storyboard, moodboard, foto/ video album care să documenteze un proces de creație).

Metodele complementare posedă cel puţin două caracteristici importante: permit realizarea evaluării rezultatelor în strânsă legătură cu predarea-învăţarea, de multe ori concomitent cu acestea şi se referă la rezultatele şcolare obţinute pe o perioadă mai îndelungată (competenţe, atitudini, interese etc.). Demersul educațional centrat pe competențe presupune utilizarea unor modalități diverse de evaluare. Alături de formele și instrumentele clasice de evaluare, se recomandă utilizarea de forme și instrumente complementare, cum sunt: autoevaluarea, evaluarea în perechi, observarea sistematică a activității și a comportamentului elevilor, dar și a platformelor și aplicațiilor în condițiile în care activitățile didactice se desfășoară online sau blended-learning.

Procesul de evaluare va pune accent pe:
- corelarea directă a rezultatelor evaluate cu competențele specifice vizate de programa școlară;
- valorizarea rezultatelor învățării prin raportarea la progresul școlar al fiecărui elev;
- recunoașterea, la nivelul evaluării, a experiențelor de învățare și a competențelor dobândite în contexte non-formale sau informale;
- utilizarea unor metode variate de comunicare a rezultatelor școlare;
- accentuarea funcției motivaționale a evaluării și susținerea efortului de învățare.

În procesul dinamic **predare – învățare – evaluare**, la disciplina „Istoria teatrului românesc şi universal”, se urmărește dacă:
- elevul dobândește, înțelege și aplică corect conceptele, noțiunile și tehnicile specifice domeniului de studiu;
- participă activ și creativ la procesul de învățare, manifestând interes și inițiativă în activitățile de studiu propuse;
- recunoaște și explică elementele de structură dramatică;
- interpretează corect semnificațiile estetice și culturale ale perioadei studiate;
- argumentează opiniile personale și formulează opinii critice asupra temelor analizate;
- colaborează eficient în activitățile de grup și contribuie creativ la proiectele colective;
- valorifică cunoștințele dobândite, în contexte noi;
- integrează instrumente digitale în procesul de documentare și prezentare;
- reflectează critic și constructiv asupra propriei activități și cea a colegilor;
- respectă diversitatea de idei, culturi și forme de expresie artistică;
- demonstrează autonomie și coerență în procesul de învățare;
- demonstrează progres constant în dezvoltarea competențelor specific.

Modalități de evaluare ce pot fi utilizate în activitățile *online* și *blended-learning:*
- exemple oferite de elevi pe aviziere virtuale (Ex: scrie trei lucruri pe care le-ai înțeles; creează harta mentală a lecției, sau infografic, cu ajutorul aplicației Padlet);
- proiect/ referat/ eseu;
- materiale video interactive (Edpuzzle, Nearpod, LearningApps, Wordwall, Quizzes);
- testul editat folosind exclusiv calculatorul și platforme care oferă posibilitatea realizării testelor: Microsoft Forms, Google Forms, Moodle;
- activități de feedback (Kahoot); Chestionare care pot fi aplicate colegilor; analiza rezultatelor obținute la aceste chestionare.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

I. Istorii:

1. Ariès, Philippe și Duby, Georges (coord.), *Istoria vieții private. De la Renaștere la epoca luminilor,* Volumul VI, Traducere de Constanţa Tănăsescu, Editura Meridiane, Bucureşti, 1995.
2. Berlogea, Ileana, *Teatrul românesc în secolul XX*, Editura Fundaţiei culturale române, Bucureşti, 2000.
3. Berlogea, Ileana, *Istoria teatrului universal,* Vol. 1-2, Editura Junimea, Bucureşti, 1981/1982.
4. Berlogea, Ileana, *Teatrul medieval în Europa,* Editura Meridiane, Bucureşti, 1970.
5. Brădăţeanu, Virgil, *Drama istorică naţională*, E.P.L., Bucureşti, 1966.
6. Brădăţeanu, Virgil, *Istoria literaturii dramatice româneşti şi a artei spectacolului*, E.D.P., Bucureşti, 1963.
7. Călinescu, George, *Istoria literaturii române de la origini până în prezent*, Editura Minerva, Bucureşti, 1984.
8. Cornea, Paul; Nestorescu, Andrei şi Petre Costiniu, *Teatru românesc inedit din secolul al XIX-lea*, Ediţie îngrijită de Editura Minerva, Bucureşti, 1986.
9. Cusset, Christophe, *Tragedia greacă*, traducere de Bogdan Geangalău, Editura Institutul European, Iaşi, 1999.
10. Drimba, Ovidiu, *Istoria teatrului universal* (ediție definitivă), Editura Saeculum I.O., Bucureşti, 2005;
11. Drimba, Ovidiu, *Teatrul de la origini până azi*, Editura Albatros, Bucureşti, 1973.
12. Florea, Mihai, *Scurtă istorie a teatrului românesc*, Editura Meridiane, Bucureşti, 1970.
13. Le Goff, Jacques*, Evul Mediu și nașterea Europei*, Cuvânt înainte de Jacques Le Goff, Traducere de Giuliano Sfichi și Marius Roman, Editura Polirom, Iași, 2005.
14. Masoff, Ion, *Teatrul românesc* (6 volume), Editura Minerva, Bucureşti, 1976.
15. Mândra, Vicu, *Istoria literaturii dramatice româneşti*, Editura Minerva, Bucureşti, 1985.
16. Micu, Dumitru, *Istoria literaturii române de la creaţia folclorică la postmodernism*, Minerva, Bucureşti, 1986.
17. Minois, Georges, *Istoria Evului Mediu. O mie de ani de splendoare și ticăloșie,* Traducere din limba franceză și Note de Doru Mareș, Editura Nemira, Editura Orion, București, 2021.
18. Modola, Doina, *Dramaturgia românească între 1900-1918*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1983.
19. Munteanu, Romul, *Clasicism şi baroc*, ed. II (3 vol.), Editura Alfa, Bucureşti, 1998.
20. Pandolfi, Vito, *Istoria teatrului universal,* vol. 1-4, Editura Meridiane, Bucureşti 1971;
21. Russell Brown, John (coord.), *Istoria teatrului universal* (ediție ilustrată), Traducători Adriana Voicu, Cristina Crăciun, Dana Ionescu, Editura Nemira, Bucureşti, 2016.
22. Stamatoiu, Cristian, *Configurarea reflexului antropologic al spectacolului. Curs al istoriei teatrului prin mentalul colectiv contiguu*, colecția Școala ardeleană de teatrologie, Editura Școala Ardeleană, Cluj-Napoca, 2022.
23. Tuchilă, Costin; Puşa Roth, *Clasicii dramaturgiei universale* (vol. I-II), Editura Academiei Române, Bucureşti, 2010.
24. Vasiliu, Mihai, *Istoria teatrului românesc*, E.D.P., Bucureşti, 1995.
25. Zamfirescu, Ion, *Teatrul European în secolul luminilor*, Editura Eminescu, Bucureşti, 1981.
26. Zamfirescu, Ion, *Istoria universală a teatrului,* vol. 1–4, Editura Aius, Craiova, 2001–2004.

27. Zarrilli, Phillip B., Mc Conachie Bruce, Williams Gary Jay, Sorgenfrei Carol, *Theatre Histories*, Routledge, London, 2010.

II. **Biblografie tematică și de specialitate:**

1. Aristotel, *Poetica*, Studiu introductiv, traducere şi comentarii de D.M. Pippidi, Univers Eciclopedic Gold, Bucureşti, 2011.
2. Brădăţeanu, Virgil, *Comedia în dramaturgia românească*, Editura Minerva, Bucureşti, 1970.
3. Avramescu, Tiberiu, *Începuturile teatrului românesc*, Antologie de Editura Tineretului, Bucureşti, 1963.
4. Brădăţeanu, Virgil, *Profiluri, Editura Meridiane,* Bucureşti, 1973.
5. Burada, Teodor T., „*Cercetări despre începutul teatrului românesc în Transilvania*", în: *Opere,* vol. I, Bucureşti, Editura Muzicală, 1974.
6. Constantin, Măciucă, *Motive şi structuri dramatice,* Editura Eminescu, Bucureşti, 1986.
7. Cornea, Paul, *Originile romantismului românesc*, Editura Minerva, Bucureşti, 1972.
8. Cristea, Mircea, *Condiţia umană în teatrul absurdului*, Editura didactică și pedagogică, Bucureşti, 1997.
9. Crișan, Sorin, *Jocul Nebunilor*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 2003.
10. Crișan, Sorin, *Teatru şi cunoaştere*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 2008.
11. Delumeau, Jean, *Civilizaţia Renaşterii,* Meridiane, Bucureşti, 1995.
12. Diaconescu, Romulus, *Dramaturgi români contemporani*, Editura Scrisul Românesc, Craiova, 1983.
13. Diderot, Denis, *Paradox despre actor. Dialoguri despre Fiul natural*, traducerea de Daniela Nicoleta Ionescu, Colecția „Yorick", Editura Nemira, București, 2010.
14. Dinescu, Viorica, *Teatrul de umbre turc*, Editura Meridiane, Bucureşti, 1982.
15. Drăgan, Mihai, *B.P. Haşdeu*, Editura Junimea, Iaşi, 1972.
16. Frenkian, Aram, *Înțelesul suferinței umane la Eschil, Sofocle și Euripide*, București, Editura pentru literatură universală, 1969.
17. Gheorghe, Daniela, *Ascensiunea şi declinul teatrului românesc în anii `20-`40,* in: *Studii şi Cercetări de istoria. Teatru, Muzică, Cinematografie, Serie nouă*, T. 3 (47), Bucureşti, 2009.
18. Ghiţulescu, Mircea, *O panoramă a dramaturgiei române contemporane*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1984.
19. Grigoriu, Elena, *Zorii teatrului cult în Ţara Românească*, Editura Albatros, Bucureşti, 1983.
20. Le Goff, Jacques (coord.), *Omul medieval*, Traducerea de Ingrid llinca şi Dragoş Cojocaru; Postfața: Alexandru-Florin Platon, Editura Polirom, Iaşi, 1999.
21. Marrou, Henri-Irénée, *Trubadurii*, Editura Univers, București, 1983.
22. Mitu, Alexandru, *Legendele Olimpului*, vol. I, Editura Vox, Bucureşti, 2011.
23. Nelega, Alina, *Piesa românească astăzi*, Editura UNITEXT, Bucureşti, 2000.
24. Nietzsche, Friedrich, *Naşterea tragediei*, în: *De la Apollo La Faust. Dialog între civilizaţii*. Antologie, cuvânt înainte şi note introductive de Victor Ernest Maşek, traducere de Lucian Blaga, Ion Dobrogeanu-Gherea, Ion Herdan, Editura Meridiane, Bucureşti, 1978.
25. Ollănescu, D. C., *Teatrul la români*, Editura Eminescu, Bucureşti, 1981.
28. Pandolfi, Vito, *Istoria teatrului universal,* vol. 1-4, Editura Meridiane, Bucureşti 1971.
26. Papahagi, Adrian, „Hamlet", în: *Shakespeare interpretat de Adrian Papahagi. Titus Andronicus. Hamlet*, Polirom, București, 2021.
27. Papahagi, Adrian, „Romeo și Julieta", în: *Shakespeare interpretat de Adrian Papahagi. Sonete. Romeo și Julieta*, Polirom, București, 2021.
28. Păsăreanu, Eugen, *De ce nu dispare teatrul? Arta dramatică între dislocare și consolidare*, Editura Eikon, București, 2017.
29. Petrescu, Camil, *Jocul ielelor*, postfaţă de Roxana Sorescu, Editura Minerva, seria Arcade, Bucureşti, 1976.
30. Piru, Alexandru, *Introducere în opera lui V. Alecsandri*, Editura Minerva, Bucureşti, 1978.
31. Platon, Maria, *Dacia literară (destinul unei reviste, viaţa unei capodopere*, Ed. Junimea, Iaşi, 1974.
32. Pop, Pavel; Ruxăndoiu, Ion, *Folclor literar românesc*, Editura Didactică şi Redagogică, Bucureşti, 1991.
33. Popa, Mircea, *Tectonica genurilor literare,* Editura Cartea Românească, Bucureşti, 1980.

29. Popescu, Marian, *Teatrul ca literatură*, Editura Eminescu, Bucureşti, 1987.
34. Rachet, Guy, *Tragedia greacă,* traducerea de Cristian Unteanu, Editura Univers, Bucureşti 1980.
35. Runcan, Miruna, *Modelul teatral românesc*, Editura UNITEXT, Bucureşti 2000.
36. Rusu, Liviu, *Eschil, Sofocle, Euripide*, Editura Tineretului, Bucureşti, 1968.
30. Sabados, Sabin, *Estetica și misterul frumosului,* Editura Eikon, Bucureşti, 2019.
31. Soare, Claudiu, *Ghidul avangardei europene*, House of Guides, Bucureşti, 2004.
32. Toboşaru, Ion, *Contururi spectacologice contemporane*, Editura Tempus, Craiova, 2003.
37. Toniza-Iordache, Michaela; Banu, George, *Arta teatrului*, ediţia a II a revăzută şi adăugită, Traducerea textelor inedite: Delia Voicu, Editura Nemira, Bucureşti, 2004.
38. Tudor Vianu, *Scrieri despre teatru*, Bucureşti, 1977.
39. Valentin Silvestru, *Un deceniu teatral*, Editura Eminescu, Bucureşti, 1984.
33. Vrabie, Gheorghe, *Folclorul*, Editura Academiei R.S.R., Bucureşti 1970.

III. Dicționare:

1. Munteanu, George, *Dicționar al scriitorilor români de până la 1900*, Editura Junimea, Iaşi, 1980.
2. Pavis, Patrice, *Dicţionar de teatru*, Traducere din limba franceză de Nicoleta Popa Blanariu & Florinela Floria, Editura Fides, Iași, 2012.
   Ubersfeld, Anne,
   Termenii cheie ai analizei teatrului, Traducere de GeorgetaLoghin, Institutul European, Iaşi, 1999.
3. Vasiliu, Mihai, *Dicţionar al scriitorilor români*, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, Bucureşti, 1978.
4. Zaciu, Mircea; Sasu, Aurel, şi Papahagi, Marian, (coord.), *Dicţionarul scriitorilor români*, Editura Fundaţiei Culturale Române, Bucureşti, 1995.

IV. Portofoliu de lecturi (opere dramatice):

Clasa a IX-a

- Eschil – „Prometeu înlănțuit”
- Sofocle – „Oedip rege”; „Antigona”;
- Euripide – „Ifigenia la Aulis”; „Medeea”;
- Aristofan – „Pacea”; „Norii”; „Păsările”;
- Plaut – „Soldatul fanfaron”; „Ulcica cu bani”;
- Terențiu – „Formio”; „Frații”;
- Seneca – „Hercule furios”;
- Samuil Vulcan – „Occisio Gregorii in Moldavia Vodae, tragedice espressa” .

Clasa a X-a

- Niccolo Machiavelli –„Mătrăguna”;
- Lope de Vega – „Câinele grădinarului”; „Steaua Sevillei”;
- Tirso de Molina – Seducatorul din Sevilla şi musafirul de piatră”;
- Calderon de la Barca – „Viaţa e vis”;
- William Shakespeare – „Richard al III-lea”; „Henric al IV-lea”;
- William Shakespeare – „Hamlet”; „Romeo și Julieta”; „Othello”; „Regele Lear”; „Macbeth”;
- William Shakespeare – „Visul unei nopți de vară”; „Cum vă place”; „Îmblânzirea scorpiei”;
- Pierre Corneille – „Cidul”;
- Jean Racine – „Fedra”;
- J.B.P. Molière – „Avarul”; „Tartuffe”; „Școala nevestelor”; „Burghezul gentilom”.

Clasa a XI-a

- Denis Diderot – „Nepotul lui Rameau”;
- Pierre de Marivaux – „Jocul dragostei şi al întâmplării”;
- Pierre Beaumarchais – „Bărbierul din Sevillia”; „Nunta lui Figaro”;
- Carlo Goldoni – „Bădăranii”, „Hangița”, „Slugă la doi stăpâni”;
- Carlo Gozzi – „Turandot”; „Dragostea celor trei portocale”;

- G.P. Lessing – „Nathan înțeleptul”;
- Friedrich Schiller: „Intrigă și iubire”, „Hoții”;
- J.W. Goethe – „Faust”;
- Lord Byron – „Cain”; „Prometeu descătușat”
- P.B. Shelley – „Prometeu descătușat”;
- Victor Hugo – „Ruy Blas”;
- Alfred de Musset – „Cu dragostea nu-i de glumit”;
- A.S. Griboedov – „Prea multă minte strică”;
- Mihail Lermontov – „Mascarada”;
- N. V. Gogol – „Revizorul”;
- A. P. Cehov – „Pescărușul”;
- Maxim Gorki – „Azilul de noapte”;
- Henrik Ibsen – „Nora”;
- August Strindberg – „Domnișoara Iulia”;
- George Bernard Shaw – „Pygmalion”;
- Oscar Wilde – „Ce înseamnă să fii onest”;
- Matei Millo - „Baba Hîrca”
- Vasile Alecsandri – „Despot Vodă”;
- Vasile Alecsandri – „Chirița în Ieși”, „Chirița în provincie”;
- B.P. Hașdeu – „Răzvan și Vidra”;
- Ion Luca Caragiale – „O noapte furtunoasă”, „O scrisoare pierdută”, „Conul Leonida față cu reacțiunea”, „D’ale carnavalului”;
- Ion Luca Caragiale – „Năpasta”;
- Alexandru Davila – „Vlaicu-Vodă”;
- Barbu Ștefănescu Delavrancea – „Apus de soare”; „Hagi-Tudose”.

Clasa a XII-a

- Pirandello – „Șase personaje în cautarea unui autor”;
- Eugèn Ionesco – „Lecția”;
- Samuel Beckett – „ Așteptându-l pe Godot”; „Ce zile fericite”
- Albert Camus – „Neînțelegerea”;
- Bertolt Brecht – „Opera de trei parale”;
- Tennessee Williams – „Un tramvai numit dorință”
- Eugene O’Neal – „Lungul drum al zilei către noapte”
- Arthur Miller – „Moartea unui comis-voiajor”
- Camil Petrescu – „Jocul ielelor”; „Suflete tari”;
- Lucian Blaga – „Meșterul Manole”; „Cruciada copiilor”;
- G. M. Zamfirescu : „Domnișoara Nastasia”;
- Victor Eftimiu – „Omul care a văzut moartea”
- Tudor Mușatescu: „*Titanic-Vals*”;
- Victor Ion Popa – „Take, Ianke și Cadâr”;
- Alexandru Kirițescu: „Gaițele”;
- Mihail Sebastian – „Jocul de-a vacanța”; „Steaua fără nume”;
- George Ciprian – „Capul de rățoi”;
- Horia Lovinescu – „Moartea unui artist”;
- Marin Sorescu – „Iona”; „Matca”; „Există nervi”
- Romulus Guga – „Amurgul burghez”;
- Victor Eftimiu: „Omul care a văzut moartea”
- Dumitru Radu Popescu – „Acești îngeri triști”;
- Radu F. Alexandru – „Deșteptarea primăverii”;
- Aurel Baranga – „Opinia publică”;
- George Ciprian: „Capul de rățoi”
- Teodor Mazilu – „Proștii sub clar de lună”;
- Ion Băieșu – „Tanța și Costel”;
- Marin Sorescu: „Există nervi”;

- Tudor Popescu – „Băiatul și floarea” ;
- Radu Stanca – „Dona Juana”;
- Gellu Naum – „Insula. Ceasornicăria Taus. Poate Eleonora”;
- Matei Vişniec – „Angajare de clown”;
- Dumitru Solomon –„Repetabila scenă a balconului”;
- Vlad Zografi – „Petru”; „Regele şi cadavrul”;
- Horia Gârbea – „Decembrie, în direct”;
- Radu Macrinici – „Bibliotecarul”.

V. Studiu suplimentar:

Portrete de actori: Matei Millo, Mihail Pascaly, Aristizza Romanescu, Grigore Manolescu, Constantin I. Nottara, Mărioara Voiculescu, Ion Manolescu, Maria Ventura, Maria Filotti, Constantin Tănase, Tony Bulandra, Lucia Sturdza-Bulandra, Vladimir Maximilian, Gheorghe Storin, Aristide Demetriade, Aglae Pruteanu, Elvira Popescu, Constantin Radovici, Petre Sturdza, Mihai Popescu, Clody Bertola, Emil Botta, Alexandru Giugaru, Grigore Vasiliu Birlic, Miluţă Gheorghiu, Ştefan Ciubotăraşu, Jules Cazaban, Irina Răchiţeanu-Şirianu, Fory Etterle, Dina Cocea, Colea Răutu, Ion Lucian, Marcel Anghelescu, Toma Caragiu, Constantin Codrescu, Octavian Cotescu, Olga Tudorache, Tamara Buciuceanu, Ileana Predescu, Carmen Stănescu, Silvia Ghelan, Lohinszky Lorand, Ştefan Mihăilescu-Brăila, Silvia Popovici, George Constantin, Vasile Niţulescu, Gheorghe Cozorici, Constantin Rauţchi, Sanda Toma, Mihai Pălădescu, Gheorghe Dinică, Marin Moraru, Leopoldina Bălănuţă, Coca Andronescu, Gina Patrichi, Irina Petrescu, Stela Popescu, Victor Rebengiuc, Iurie Darie, Valeriu Ogăşanu, Valeria Seciu, Ştefan Iordache, Ion Caramitru, Silviu Stănculescu, Mitică Popescu, Dionisie Vitcu, Mircea Albulescu, Draga Olteanu-Matei, Dem Rădulescu, Amza Pellea, Rodica Tapalagă, Mariana Mihuţ, Ilie Gheorghe, Coca Bloos, Ion Caramitru, Marcel Iureş, George Mihăiță, Dorel Vişan, Florin Piersic, Florin Zamfirescu, Adrian Pintea, Maia Morgenstern, Oana Pellea, Horațiu Mălăele, Vlad Ivanov, Carmen Tănase, Mircea Diaconu, Rodica Mandache, Dorina Lazăr.

Portrete de regizori: Soare Z. Soare, Victor Ion Popa, Aurel Ion Maican, Ion Sava, George Mihail Zamfirescu, Sică Alexandrescu, Liviu Ciulei, Lucian Pintilie, Vlad Mugur, Harag György, Marietta Sadova, David Esrig, Radu Penciulescu, György Harag, Lucian Giurchescu, Horea Popescu, Valeriu Moisescu, Aureliu Manea, Cătălina Buzoianu, Sanda Manu, Dinu Cernescu, Alexandru Tocilescu, Ion Cojar, Crin Teodorescu, Andrei Şerban, Silviu Purcărete, Dan Micu, Mircea Daneliuc, Tompa Gábor, Corneliu Todea, Mihai Mănuţiu, Victor Ion Frunză, Mircea Cornişteanu, Mona Chirilă, Alexa Visarion, Alexandru Dabija, Dragoş Galgoţiu, Alexandru Darie, Radu Afrim etc.

VI. Resurse de studiu online:

- http://absoluteshakespeare.com
- http://www.cosmovisions.com/textSatyrique.html;
- http://www.shakespeare.org.uk/home.html;
- http://www.shakespeare-online.com;
- https://ancient-greece.org/archaeology/agora.html;
- https://biblioteca-digitala.ro/
- https://delphi.culture.gr/the-theater-of-delphi;
- https://ich.unesco.org/en/RL/karagoz-00180
- https://textbase.scriptorium.ro/app/authors
- https://tnr.srr.ro/
- https://vimeo.com/412919222
- https://www.dmtr.ro/artisti/
- https://www.dmtr.ro/spectacole/
- https://www.eteatru.ro/
- https://www.lecentredesarts.com/
- https://www.opensourceshakespeare.org/search/search-advanced.php;
- https://www.quaibranly.fr/en/collections/all-collections/history-of-the-collections;
- https://www.shakespeare.org.uk/explore-shakespeare/shakespedia/shakespedia-index;

- https://www.youtube.com/watch?v=4o_aocFGzMQ
- https://www.youtube.com/watch?v=dDVOicIHfmU
- https://www.youtube.com/watch?v=nK5evHFnVQc

VII. Resurse de studiu audio și teatru radiofonic:

1.Eschil
- https://www.youtube.com/watch?v=hKwfnErIouc

2.Sofocle
- https://www.eteatru.ro/#art/lumi-imaginare-trilogia-labdacizilor-de-sofocle/3882821
- https://www.mixcloud.com/teatru-radiofonic/sofocle-oedip-rege-1962/
- https://www.mixcloud.com/teatru-radiofonic/sofocle-antigona-1955/
- https://www.mixcloud.com/teatru-radiofonic/sofocle-oedip-la-colona-1981/

3.Euripide
- https://www.teatruaudio.com/euripide-medeea/
- https://www.teatruaudio.com/euripide-ifigenia-in-aulis/

4.Aristofan
- https://www.mixcloud.com/teatru-radiofonic/aristofan-pacea-1954/
- https://www.mixcloud.com/teatru-radiofonic/aristofan-adunarea-femeilor-2003/
- https://www.youtube.com/watch?v=XPyUy7lnEsI

5.Plaut:
- https://www.teatruaudio.com/titus-maccius-plautus-soldatul-fanfaron/

6.Terențiu
- https://www.youtube.com/watch?v=J4NFWQjOjw0

7.Seneca
- https://www.youtube.com/watch?v=OUWtGfJ27Sw

8.Commedia dell'arte
- https://www.teatruaudio.com/texte-originale-din-commedia-dellarte-nebunia-batranilor/

9.Machiavelli:
- https://www.teatruaudio.com/niccolo-machiavelli-matraguna/

10.Lope de Vega
- https://www.mixcloud.com/teatru-radiofonic/lope-de-vega-cainele-gradinarului-1973/

11.Tirso de Molina:
- https://www.mixcloud.com/teatru-radiofonic/tirso-de-molina-seducatorul-din-sevilla-si-oaspetele-de-piatra-2003/

12.Calderon de la Barca:
- https://www.mixcloud.com/teatru-radiofonic/pedro-calderon-de-la-barca-viata-e-vis-1976/

13.Shakespeare:
- https://www.eteatru.ro/#art-index/operele-lui-william-shakespeare-la-teatrul-national-radiofonic/4751
- https://www.eteatru.ro/#art/hamlet-regia-mihai-lungeanu/3063011
- https://www.eteatru.ro/#art/richard-al-iii-lea-regia-artistica-dan-puican/1852231
- https://www.eteatru.ro/#art/henric-al-iv-lea-partea-i-si-ii-regia-artistica-cristian-munteanu/1852391
- https://www.eteatru.ro/#art/romeo-si-julieta-regia-artistica-dan-puican/1852221
- https://www.mixcloud.com/teatru-radiofonic/william-shakespeare-regele-lear-1955/
- https://www.eteatru.ro/#art/imblanzirea-scorpiei-regia-artistica-gavriil-pinte/1852201
- https://www.eteatru.ro/#art/othello-regia-artistica-cristian-munteanu/1852301
- https://www.eteatru.ro/#art/regele-lear-regia-artistic-george-teodorescu/1852261
- https://www.eteatru.ro/#art/macbeth-regia-artistica-titel-constantinescu/1852341
- https://www.eteatru.ro/#art/visul-unei-nopti-de-vara-regia-artistica-cristian-munteanu/1852161
- https://www.eteatru.ro/#art/cum-va-place-regia-artistica-liviu-ciulei-si-elena-negreanu/1852451
- https://www.eteatru.ro/#art-index/operele-lui-il-caragiale-la-teatrul-national-radiofonic/3511
- https://www.mixcloud.com/teatru-radiofonic/william-shakespeare-richard-al-iii-lea-2001/

14.Molière:
- https://www.teatruaudio.com/jean-baptiste-poquelin-de-moliere-mizantropul/
- https://www.teatruaudio.com/moliere-avarul/
- https://www.youtube.com/watch?v=0Cvfh_VdUnw

15.Denis Diderot:
- https://www.mixcloud.com/teatru-radiofonic/denis-diderot-nepotul-lui-rameau-1966/

16.Pierre de Marivaux:
- https://www.mixcloud.com/teatru-radiofonic/pierre-carlet-de-chamblain-de-marivaux-jocul-dragostei-si-al-intamplarii-1957/

17.Pierre Beaumarchais:
- https://www.youtube.com/watch?v=cnISUETVOmQ
- https://www.mixcloud.com/teatru-radiofonic/pierre-augustin-caron-de-beaumarchais-nunta-lui-figaro-1960/

18.Carlo Goldoni:
- https://www.mixcloud.com/teatru-radiofonic/carlo-goldoni-badaranii-1958/
- https://www.teatruaudio.com/carlo-goldoni-hangita/
- https://www.mixcloud.com/teatru-radiofonic/carlo-goldoni-sluga-la-doi-stapani-1956/

19.Carlo Gozzi:
- https://www.mixcloud.com/teatru-radiofonic/carlo-gozzi-printesa-turandot-1970/

20.G.P.Lessing:
- https://www.mixcloud.com/teatru-radiofonic/gotthold-ephraim-lessing-natan-inteleptul-1977/

21.Friedrich Schiller:
- https://www.teatruaudio.com/intriga-si-iubire-friedrich-schiller-2/
- https://www.teatruaudio.com/friederich-von-schiller-hotii/

22.J.W. Goethe:
- https://www.mixcloud.com/teatru-radiofonic/johann-wolfgang-von-goethe-faust-1985/

23.Lord Byron:
- https://teatruradiofonic.com/cain-de-george-gordon-byron/

24.Victor Hugo:
- https://www.mixcloud.com/teatru-radiofonic/victor-hugo-ruy-blas-1984/

25.Alfred de Musset:
- https://www.youtube.com/watch?v=APS9Xd5z6dU

26.A.S. Griboedov:
- https://youtu.be/M_1KXqnlC7g?si=N8ixdUlnH-O5okK0

27.Mihail Lermontov:
- https://www.youtube.com/watch?v=JZTdupGZKIc

28.N. V. Gogol:
- https://www.youtube.com/watch?v=OHt73rflSgk
- https://www.youtube.com/watch?v=I0DK-Khe6a8

29.A. P. Cehov:
- https://www.youtube.com/watch?v=8sNcR1Ec4l4
- https://www.youtube.com/watch?v=8JVVwQ0y66Y
- https://www.youtube.com/watch?v=5Au8-tSLnTA

30.Maxim Gorki
- https://www.youtube.com/watch?v=9u2QxOgH-QM
- https://www.youtube.com/watch?v=0egCD5GQ2h4

31.Henrik Ibsen
- https://www.youtube.com/playlist?list=PLAPctbkI9V9NcSS3b7RqKVwXbwSJJUGHL
- https://www.youtube.com/watch?v=rwtaw3c_npk&list=PLAPctbkI9V9NcSS3b7RqKVwXbwSJJUGHL&index=8

32.August Strindberg
- https://www.youtube.com/watch?v=OP7bIHHzr1I

33.George Bernard Shaw
- https://www.youtube.com/watch?v=9hbmswb0tqs

- https://www.youtube.com/watch?v=9-XmWF6WhCM

34.Oscar Wilde
- https://www.youtube.com/watch?v=C8yZAEBA2jo

35.Vasile Alecsandri :
- https://www.youtube.com/watch?v=hpi3k5zPDf8
- https://www.youtube.com/watch?v=rf_cayumIKk
- https://www.youtube.com/watch?v=Ys2v-OsrRMQ

36.B.P. Haşdeu:
- https://www.youtube.com/watch?v=6qvJeX3tZ3I
- https://www.youtube.com/watch?v=YM_taTgFNfI

37.Ion Luca Caragiale:
- https://www.youtube.com/watch?v=vKgoy4c1h8c
- https://www.youtube.com/watch?v=5lNu_ESxQD0
- https://www.youtube.com/watch?v=eaRljSs03_4
- https://www.youtube.com/watch?v=VOM1iEMfZI8
- https://www.youtube.com/watch?v=bAYJ6nRA8CY
- https://www.eteatru.ro/#art/napasta-regia-artistica-gavriil-pinte/1449791
- https://www.eteatru.ro/#art/dale-carnavalului-regia-artistica-alexandru-darie/1449711
- https://www.eteatru.ro/#art/conu-leonida-fata-cu-reactiunea-regia-artistica-gavriil-pinte/1449651
- https://www.eteatru.ro/#art/mofturi/1450091

38.Alexandru Davila
- https://www.mixcloud.com/teatru-radiofonic/alexandru-davila-vlaicu-voda-1967/

39.Barbu Ștefănescu Delavrancea:
- https://www.youtube.com/playlist?list=PLAPctbkI9V9NB1Zb2zFoz87veoJxVH

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	**Instituție de apartenență, localitate, județ**
Responsabil MEN Prof. LILIANA BOBEICĂ	Ministerul Educației și Cercetării
Responsabil CNCE Prof. LĂCRĂMIOARA-ANA PAULIUC	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare
Coordonator științific Prof. univ. dr. BOGDANA DARIE	Universitatea Națională de Artă Teatrală și Cinematografică „I. L. Caragiale”, București
Conf. univ. dr. ADRIANA BOANTĂ	Universitatea de Arte din Târgu-Mureș
Prof. VIOLETA BOCANCEA	Liceul de Arte „Dinu Lipatti”, Pitești
Prof. GHEORGHE ANTONESCU	Liceul de Ară „Hariclea Darclee”, Brăila

Anexa nr. 317

Programa școlară
pentru disciplina

Repertoriu individual

Clasele a XI-a și a XII-a
Curriculum de specialitate (CS)

Filiera vocațională, profilul artistic,

specializarea
Arta actorului

Învățământ liceal

- 2026 -

Anexa nr. 317
Programa școlară pentru disciplina *Repertoriu individual,* clasele a XI și a XII-a, curriculum de specialitate (CS)

- ***Filiera vocațională, profil artistic, specializarea arta actorului***

NOTĂ DE PREZENTARE

Programa școlară pentru disciplina ***Repertoriu individual*** reprezintă o ofertă curriculară de specialitate pentru învățământul liceal, *filiera vocațională, profil artistic, specializarea Arta actorului* începând din anul școlar 2026-2027. Disciplina ***Repertoriu individual*** se regăsește în *Anexa 15 la OMEC nr. 4350/20.06.2025 - Planul-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, filiera vocațională, profil artistic, specializarea Arta actorului,* în *Curriculum de specialitate* (CS).

În elaborarea programei, s-a avut în vedere raportarea la cadrul legislativ și documentele strategice generale și specifice care susțin studiul disciplinelor:

- ***Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023***, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Regulamentul-cadru de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar***, aprobat prin Ordinul ministrului educației nr. 5.726/2024, , cu modificările și completările ulterioare;
- ***Regulamentul de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar cu program de artă***, aprobat prin Ordinul Ministerului Educației și Cercetării nr. 3717/01 aprilie 2025, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Planurile-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi***, filiera vocațională, profilul artistic, specializarea arta actorului din Anexa nr. 15 la O.M.E.C. nr. 4350/20.06.2025 privind aprobarea Planurilor-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Profilul de formare al absolventului***, OME nr. 6731/2023, care asigură coerența verticală a parcursul școlar, (competențe-cheie +atribute prioritare);
- *documente europene relevante la nivel general și, mai ales, pentru disciplină (Recomandarea Consiliului UE privind competențele-cheie, Cadrul european al calificărilor, Rapoarte OECD/UNESCO, Cadre de referință etc.);*
- *alte documente/studii specifice Curriculumului Național și curriculumului disciplinei – de exemplu, cu valoare pentru sugestiile metodologice ale programei școlare.*

Bugetul de timp alocat disciplinei este următorul:

Repertoriu individual				
Clasa	a IX-a	a X-a	a XI-a	a XII-a
Nr. ore/ săptămână	-	-	1	1

Programa școlară pentru clasa a XI-a și a XII-a ca disciplină practică de specialitate *Repertoriu individual* propune sisteme valorice ce se constituie în modele pentru găsirea propriului sistem axiologic.

În elaborarea programei, s-a avut în vedere raportarea la cadrul legislativ și documentele strategice generale și specifice care susțin studiul disciplinelor:

- *Legea învățământului preuniversitar* nr. 198/2023, cu modificările și completările ulterioare
- *Planurile-cadru pentru învățământul liceal*, OMEC nr. 4350/2025
- *Profilul de formare al absolventului*, OME nr. 6731/2023, care asigură coerența verticală a parcursului școlar, de la învățământul primar la cel liceal
- *Council Recommendation of 22 May 2018 on key competences for lifelong learning* (2018/C189/01). https://eurlex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv:OJ.C_.2018.189.01.0001.01.ENG
- Learning Compass OECD (https://www.oecd.org/education/2030-project/teaching-and-learning/learning/learningcompass-2030/OECD_Learning_Compass_2030_concept_note.pdf);

- Cadrul european de competențe în materie de durabilitate (https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/bc83061d-74ec-11ec-9136- 01aa75ed71a1/language-ro);
- Cadrul de referință al competențelor pentru cultură democratică al Consiliului Europei (https://rm.coe.int/cdc-vol1-/168097e5d1);
- Embedding Values and Attitudes in Curriculum: Shaping a Better Future – OECD, 2021 (https://doi.org/10.1787/aee2adcd-en);
- DigComp 2.2: The Digital Competence Framework for Citizens, 2022 (https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC128415).
- Recomandarea Parlamentului European şi a Consiliului Uniunii Europene, privind competenţele cheie din perspectiva învăţării pe parcursul întregii vieţi (2006/962/EC)
- EACEA P9 Eurydice, *Educația artistică și culturală în școala europeană*, Bruxelles, 2009
- UNESCO, *The second World Conference on Art Education. Seoul Agenda: Goals for the development of Arts Education*, 2010
- WAAE, Frankfurt Declaration for Arts Education, 2019

În cadrul pregătirii artistice de specialitate teatrală, prin aplicarea curriculum-ului de specialitate, existenţa disciplinelor practice bazate pe studiul cronologic constituie un indispensabil liant între latura exclusiv practică a formării elevilor din Colegiile/Liceele vocaţionale de artă şi cea instructiv-formativă, în scopul definirii personalităţii artistice.

Acest document reprezintă un instrument de lucru care permite deplasarea accentului de pe acumulările mecanice de cunoştinţe pe utilizarea lor în practică, de pe caracterul informativ pe cel formativ, centrând interesul pe elev şi pe opţiunile sale.

Programa la disciplina ***Repertoriu individual*** face parte din structura completă a însușirii *Artei actorului*, vine cu o formulă de actualizare a standardelor în educație, accentul principal fiind pus pe educația estetică complexă, de calitate și centrarea pe elev, având un rol foarte important în procesul de dezvoltare/ formare a elevilor care studiază în clasele cu profil teatral, deoarece este parte componentă a procesului de studiu și răspunde cerințelor unice de formare a competențelor specifice educației estetice de profil.

Programa este elaborată potrivit modelului de proiectare curriculară centrat pe competențe. Construcția programei este realizată astfel încât să contribuie la dezvoltarea profilului de formare al absolventului. Din perspectiva disciplinei de studiu, orientarea demersului didactic are la bază competența de sensibilizare și exprimare culturală cu atributele prioritare esențiale pentru abordarea învățării într-un mod conștient și pe termen lung.

La fundamentarea acestei programe s-au avut în vedere următoarele principii:

- relevanței selecției ierarhizării culturale;
- funcționalității
- coerenței;
- adecvării cu vârsta elevilor;
- flexibilității.

Programa oferă oportunități de învățare care permit fiecărui elev să-și împlinească potențialul, în funcție de opțiuni, să-i asigure integrarea în comunitate, pentru a contribui la împlinirea nevoilor personale și ale societății. Programa este proiectată în viziune sistemică, componentele sale fiind corelate, atât la nivelul planurilor-cadru de învățământ, cât și al programei școlare. Se urmărește asigurarea coerenței conținuturilor, atât pe orizontală, la nivelul unui an de studiu, cât și pe verticală, între diferiți ani de studiu și cicluri, pentru asigurarea unei abordări unitare, progresive, integrate și pentru evitarea supraîncărcării și a suprapunerilor de conținuturi. Se asigură o selecție realistă și actualizată a domeniilor de cunoaștere și culturale. Programa urmărește să stimuleze motivația elevilor și implicarea creativă în învățare, prin îmbinarea unor contexte de învățare variate (active/reflexive, autonome/ interacțiune etc.) Conținuturile asigură oportunități de personalizare, favorizând învățarea diferențiată, în acord cu nevoile, interesele și ritmurile diferite de dezvoltare ale elevilor, precum și cu diferitele contexte de organizare a procesului de predare, învățare și evaluare. Se promovează standarde transparente de evaluare.

Programa de studiu promovează valori pe care elevii să le practice în viața personală, socială și profesională:

- respectul pentru sine, pentru alte persoane și pentru diversitate;

- responsabilitatea, prin asumarea răspunderii pentru comportamentul şi acţiunile proprii, asumare conştientă a responsabilităților școlare și sociale;
- echitatea, prin asumarea unui angajament activ față de echitate, egalitate de șanse și combaterea discriminării;
- integritatea – onestitate şi atitudine etică;
- perseverența, prin răbdare, consecvență și tenacitate în muncă, în convingeri, în atitudini; adaptarea în situații nefavorabile și depășirea provocărilor;
- spiritul inovator şi creativitatea, prin deschiderea spre schimbare, spre punerea în practică a ideilor creative prin soluții inovatoare, prin generarea de noi idei şi comportamente, prin autonomie, gândire critică și reflexivitate;
- excelența, prin aspirația spre performanță și rezultate, în acord cu potențialul fiecăruia.

Acest set de valori dă consistență viziunii asupra educației și ghidează atât procesul de predare-învățare-evaluare, cât şi comportamentul elevilor în mediul școlar și în societate.

Toate disciplinele curriculum-ului de specialitate, practice şi teoretice, pentru specializarea *Arta actorului* îşi propun şi aduc elevilor numeroase beneficii, stimulându-le abilităţi menite:

- să familiarizeze elevii cu terminologia de specialitate, elaborată pe baza cunoaşterii conceptelor operaţionale fundamentale;
- să ajute elevii care studiază în Colegiile/Liceele vocaționale de arte, specializarea *Arta actorului* să-și definească propria personalitate creatoare prin experimentare proprie (practică) şi prin raportare la stilurile artistice fundamentale și la reprezentanții majori ai culturii naționale și universale;
- să formeze deprinderi și tehnici de lucru privind selectarea informației de specialitate, folosind variate tehnici de procesare a informației artistice mediatizate, abordând toate mijloacele existente astăzi (spectacol artistic, material bibliografic, surse istorice neconvenționale, creații artistice notate tradițional și pe suport electronic, mijloace mass-media, internet etc.);
- să faciliteze dobândirea de instrumente creative ca urmare a utilizării limbajului teatral multidisciplinar (implicând corpul, mişcarea, sunetul, ritmul, gestul, cuvântul şi imaginea);
- să dezvolte capacitatea de comunicare într-un limbaj specializat;
- să experimenteze noi posibilităţi de comunicare verbală, non-verbală şi interrelaționare umană;
- să descopere şi să exerseze metode de concentrare, relaxare, management al timpului de lucru;
- să-şi canalizeze constructiv conduitele motorii inadecvate, agresive şi/sau violente, ţintind prevenţia fenomenului violenţei şcolare, precum și dezvoltarea abilității de gestionare a conflictelor;
- să promoveze bunăstarea individuală şi de grup, precum şi acceptarea diversităţii şi incluziunea socială;
- să dezvolte abilități de înțelegere și gestionare a emoțiilor (abilităţi de management emoţional);
- să stimuleze curiozitatea cognitivă şi să determine declanşarea spontaneităţii;
- să prevină lipsa de interes şi atitudinile de ostilitate faţă de cunoaştere;
- să genereze strategii cognitive bazate pe relaţii interdisciplinare, atât în interiorul ariei curriculare *Arte*, cât şi cu alte domenii (literatură, istorie, logică, filosofie, ştiinţe socio-umane, ştiinţe ale naturii etc.).

În elaborarea programei de faţă au fost luate în consideraţie atât cercetările în domeniul curricular, tendinţele pe plan internaţional, cât şi opiniile unor profesori cu o bogată experienţă didactică teatrală în sistemul educaţional românesc.

Structura programei școlare include, pe lângă *Nota de prezentare*, următoarele elemente:

- *Competenţe generale*
- *Competenţe specifice şi exemple de activităţi de învăţare*
- *Domenii de conținut și conţinuturi*
- *Sugestii de repertoriu*
- *Sugestii metodologice*
- *Bibliografie selectivă*

Competenţele sunt ansambluri structurate de cunoştinţe, abilităţi şi atitudini dezvoltate prin învăţare, care permit identificarea şi rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte particulare diverse.

Competențele generale vizate jalonează achizițiile elevului pentru întregul ciclu liceal.

Competenţele specifice se formează pe parcursul unui an şcolar, sunt derivate din competenţele generale şi reprezintă etape în dobândirea acestora. Competenţele specifice sunt însoţite de exemple de activităţi de învăţare, care constituie modalităţi de organizare a activităţii didactice în scopul realizării competenţelor. Programa şcolară propune, cu caracter de exemplu, diferite tipuri de activităţi de învăţare, care integrează strategii didactice şi care valorifică experienţa concretă a elevului. Cadrul didactic are libertatea de a utiliza exemplele de activităţi de învăţare pe care le propune programa şcolară, de a le completa sau de a le înlocui, astfel încât acestea să asigure un demers didactic adecvat situaţiei concrete de la clasă. Se asigură, în acest fel, premisele aplicării contextualizate a programei şcolare şi proiectării unor parcursuri de învăţare personalizate.

Conținuturile învățării constituie elemente de bază ale domeniului, mijloace informaționale prin care se urmărește realizarea competențelor.

Sugestiile metodologice includ recomandări privind strategiile didactice şi elementele de evaluare formativă continuă și sumativă. Pornind de la competențele generale, sunt prezentate exemple de strategii de formare care contribuie la realizarea acestora şi recomandări pentru strategii de evaluare.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG 1	**Cercetarea pentru selecția unor texte cu potențial scenic în vederea alcătuirii repertoriului individual**
CG 2	**Operarea cu instrumente specifice artei actorului în lucrul individual**
CG 3	**Utilizarea mijloacelor de expresie specifice artei actorului**

CLASA a XI-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - ***Cercetarea pentru selecţia unor texte cu potenţial scenic în vederea alcătuirii repertoriului individual***

CS1.1 Desfăşurarea colaborativă a procesului de lectură şi cercetare-documentare
- *desfăşoară un proces de lectură, la recomandarea profesorului şi ţinând cont de opţiunile elevului, pentru identificarea textelor cu potenţial scenic/dramatic;*
- *declanşează procesul de selecţie a unor texte literare relevante; tipuri de texte: dramatic, liric, epic;*
- *analizează mai multe propuneri ce se pretează adaptării scenice;*
- *discută criteriile de alegere: temă, vârstă, gen, stil, complexitate, relevanţă personală;*
- *realizează o fişă de lectură pentru fiecare text în parte: autor, text, context, intenţie.*
CS 1.2 Selecţia textelor considerate adecvate pentru constituirea unui repertoriu individual şi a unui moment scenic
- *selectează textele adecvate nivelului propriu de dezvoltare psiho-cognitivă şi artistică;*
- *analizează structura dramatică a textelor: identifică subiectul, conflictul și miza fragmentului selectat;*
- *discută sensurile subtextului; identifică intențiile personajului;*
- *analizează aria problematicii umane şi identifică raporturile dintre personajele textului selectat pentru a înţelege evoluţia relaţiilor lor în cadrul subiectului;*
CS1.3 Structurarea repertoriului şi a unui moment scenic individual
- *lucrează textele alese separat;*
- *identifică, cu ajutorul profesorului, un concept propriu după care să structureze materialul selectat;*
- *organizează, sub coordonarea profesorului, un moment scenic original, structurat după un concept unitar şi având relevanţă personală.*

CG 2. ***Operarea cu instrumente specifice artei actorului în lucrul individual***

CS 2.1 Execuţia adecvată a procesului de asumare a mecanismelor de gândire
- *utilizează ca instrument de lucru „Magicul Dacă” în vederea experimentării personale a problematicii textului: Dar dacă aş fi eu în această situaţie?*
- *aplică în timpul desfăşurării procesului de lucru al textelor repertoriului individual principiul “Eu în situaţia dată” în vederea prelucrării personale a problematicii textului; CINE = EU; nu se raportează la „personaje” sau la „cum” se comportă acestea, ci se plasează în mijlocul circumstanţelor lor;*
- *analizează şi integrează parametrii teatrali (de timp, de spaţiu şi de acţiune) în lucrul asupra repertoriului individual; integrarea răspunsului la întrebări precum: Unde se petrece acţiunea? De unde vine personajul şi încotro se îndreaptă? Cine este? Care este rolul său în subiect? Ce acţiuni va face? De ce? Cu ce scop?*
- *asumă şi experimentează în situaţiile date de text noi modalităţi de gândire, impuse de psihologia caracterului asumat: Care sunt valorile după care se ghidează caracterul? Care este grila sa de gândire? Ce intenţii are?*
CS 2.2 Identificarea conflictului şi a mizei situaţiilor din textele alese
- *identifică conflictul în subiectul textelor alese;*
- *identifică motivaţiile personale şi interesele contrare ale caracterelor;*
- *identifică contextul iniţial al acţiunii şi a modul în care acesta evoluează prin prisma apariţiei conflictului;*
- *analizează, cu sprijinul profesorului, sensurile subtextului;*
- *asumă, consultându-se şi discutând cu profesorul, situaţii scenice diverse.*

CS 2.3 Aplicarea adecvată a procesualităţii în situaţia scenică
- *exersează conştient percepţia senzorială (Ce aud? Ce văd? Ce pipăi? Ce gust? Ce miros?Ce simt?)* - *urmăreşte PDC-ul (exersat prin intermediul jocurilor teatrale şi al lucrului scenelor la disciplina Arta actorului)* - *testează la nivelul său de înţelegere procesualitatea scenică: primirea informaţiei, prelucrarea, opţiunea, acţiunea (verbală şi fizică);* - *lucrează coerent cu publicul ca partener; relaţionează direct şi adecvat cu partenerul în situaţia scenică;* - *realizează acumulări organice în situaţie.*

CG 3. ***Utilizarea mijloacelor de expresie specifice artei actorului***

CS 3.1 Utilizarea mijloacelor de expresie vocală
- *aplică tehnici deprinse în clasa a IX-a şi a X-a la disciplina Dicţie în cadrul lucrului pentru constituirea repertoriului şi a momentului individual;* - *antrenează constant aparatul fono-respirator în acest scop;* - *adaptează tonul şi ritmul vorbirii la subiect, modificând organic vorbirea în funcţie de logica internă a situaţiei scenice;* - *exerciţii de accelerare a potenţialului verbo-vocal în sensul conturării unui univers sonor unic, ca rezultat organic al procesului de lucru.*
CS 3.2 Utilizarea mijloacelor de expresie corporală
- *aplică tehnici deprinse în clasa a IX-a şi a X-a la disciplinele Arta actorului şi Euritmie în cadrul lucrului pentru constituirea repertoriului şi a momentului individual;* - *desfăşoară constant antrenamente (încălzirea fizică specifică) pentru a asigura disponibilitatea şi flexibilitatea corporală în timpul lucrului;* - *antrenează conştient corporalitatea în parcurgerea situaţiilor scenice, cu modificările aferente (pentru a răspunde la modificările de gând date de logica internă a textului);* - *exerciţii de accelerare a potenţialului motric pentru a atinge obiectivul modificării organice.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Texte ce constituie repertoriul individual	- povestire - fabulă - poezii (de diferite genuri) - monolog contemporan (adecvat nivelului de înţelegere şi dezvoltare psiho-cognitivă a elevilor).
Momentul scenic original	- *moment scenic original* (adaptare, colaj, text propriu), structurat după un concept unitar şi având relevanţă personală. - *durată:* 10-15 min

CLASA a XII-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - ***Cercetarea pentru selecţia unor texte cu potenţial scenic în vederea alcătuirii repertoriului individual***

CS1.1 Organizarea autonomă a procesului de lectură şi cercetare-documentare
- *desfăşoară independent procesul de lectură, cu consultarea profesorului şi ţinând cont de opţiunile elevului, pentru identificarea textelor cu potenţial scenic/dramatic;* - *declanşează procesul de selecţie a unor texte literare relevante; tipuri de texte: dramatic, liric, epic;* - *analizează independent mai multe propuneri ce se pretează adaptării scenice în funcţie de criteriile de selecţie învăţate: temă, vârstă, gen, stil, complexitate, relevanţă personală;* - *realizează o fişă de lectură pentru fiecare text în parte: autor, text, context, intenție.*
CS 1.2 Selecţia critică a textelor considerate adecvate pentru constituirea unui repertoriu individual şi a unui moment scenic în urma unei analize aprofundate
- *selectează autonom, cu consultarea profesorului şi ţinând cont de opţiunile personale, textele adecvate nivelului personal de dezvoltare psiho-cognitivă şi artistică;* - *analizează autonom structură dramatică a textelor: identifică subiectul, conflictul şi miza fragmentului selectat;* - *discută sensurile subtextului; identifică intenţiile personajului;* - *analizează autonom aria problematicii umane şi identifică raporturile dintre personajele textului selectat pentru a înţelege evoluţia relaţiilor lor în cadrul subiectului;* - *consultă profesorul asupra aspectelor greu de asimilat prin experienţă personală.*
CS1.3 Structurarea repertoriului şi a unui moment scenic individual (adaptare, colaj, text propriu)
- *lucrează textele alese separat;* - *prezintă la clasă textele lucrate primind feedback;* - *corectează autonom conform observaţiilor primite (de la profesor şi colegi);* - *identifică un concept propriu după care să structureze materialul selectat;* - *organizează un moment scenic original, structurat după un concept unitar, având relevanţă personală şi general umană.*

CG 2. ***Operarea cu instrumente specifice artei actorului în lucrul individual***

CS 2.1 Execuţia autonomă a procesului de asumare a mecanismelor de gândire
- *utilizează instrumente exersate în anii de studiu anteriori – „Magicul Dacă”, “Eu în situaţia dată” – în vederea prelucrării personale a problematicii textului; nu se raportează formal la „personaje” sau la „cum” se comportă acestea, ci se plasează în mijlocul circumstanţelor lor şi se comportă conform modului lor de gândire;* - *integrează autonom parametrii teatrali (de timp, de spaţiu şi de acţiune) în lucrul asupra repertoriului individual, având capacitatea de a înţelege situaţii scenice diverse;* - *imaginarea unor situaţii scenice complexe;* - *experimentarea, în situaţiile date de text, a unor modalităţi noi de gândire, impuse de psihologia caracterului asumat.*
CS 2.2 Identificarea autonomă a conflictului şi a mizei situaţiilor din textele alese
- *identifică motivaţiile personale şi interesele contrare ale caracterelor, care dau împreună conflictul – element central al situaţiilor dramatice din fragmentele selectate pentru repertoriu;* - *identifică autonom contextul iniţial al acţiunii şi a modul în care acesta evoluează prin prisma apariţiei conflictului;*

- *identifică sensurile subtextului;* - *înţelege şi asumă situaţii scenice diverse (de mai mare complexitate decât cele studiate anterior).*
CS 2.3 Aplicarea autonomă a procesualităţii în situaţia scenică
- *realizează conştient percepţia senzorială (primul nivel al realităţii scenice)* - *aplică procesualitatea scenică: primirea informaţiei, prelucrarea, opţiunea, acţiunea (verbală şi fizică);* - *lucrează coerent cu publicul ca partener, relaţionând direct şi adecvat în situaţia dată;* - *realizează acumulări organice în situaţie.*

CG 3. ***Utilizarea mijloacelor de expresie specifice artei actorului***

CS 3.1 Dezvoltarea mijloacelor de expresie vocală
- *aplică tehnici deprinse în anii de studiu anteriori (corelând experienţa tuturor disciplinelor specializării Arta actorului) în cadrul lucrului pentru constituirea repertoriului şi a momentului individual;* - *antrenează autonom aparatul fono-respirator;* - *adaptează tonul şi ritmul vorbirii la subiect, modificând organic vorbirea în funcţie de logica internă a situaţiei scenice;* - *îşi capacitează total posibilităţile verbo-vocale în sensul conturării unui univers sonor unic, ca rezultat organic al procesului de lucru.*
CS 3.2 Dezvoltarea mijloacelor de expresie corporală
- *aplică tehnici deprinse în anii de studiu anteriori (corelând experienţa tuturor disciplinelor specializării Arta actorului) în cadrul lucrului pentru constituirea repertoriului şi a momentului individual;* - *desfăşoară constant antrenamente fizice specifice, cu grad ridicat de dificultate, pentru a asigura disponibilitatea şi flexibilitatea corporală în timpul lucrului;* - *antrenează autonom şi organic corporalitatea în parcurgerea situaţiilor scenice, cu modificările aferente (fizicalizare, coproralizare);* - *îşi capacitează total posibilităţile corporale pentru a atinge obiectivul modificării organice.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Texte ce constituie repertoriul individual	- o povestire comică; o povestire dramatică - fabulă - poezii (de diferite genuri) - poezie de forţă - un monolog comic, unul dramatic (clasic, modern, contemporan – adecvat nivelului de înţelegere şi dezvoltare psiho-cognitivă a elevilor).
Momentul scenic original	- *moment scenic original* (adaptare, colaj, text propriu, performance), structurat după un concept unitar şi având relevanţă personală şi general umană. - *durată:* 15-20 min

SUGESTII METODOLOGICE

Educaţia artistică cu specific teatral are ca principal scop realizarea unei deschideri culturale multidimensionale, care să îi sensibilizeze pe elevi în faţa vastului fenomen artistic (teatru, muzică, pictură, sculptură, artă decorativă, artă ambientală, design etc.) şi să-i familiarizeze cu criterii de evaluare a creaţiei artistice (prin dezvoltarea bunului simţ artistic şi formarea bunului gust artistic).

Ar fi de dorit ca elevii care absolvă specialitatea *Arta actorului* să-şi continue studiile universitare în domeniul artistic ca: actori, manageri teatrali, critici, regizori de teatru sau film, coregrafi, actori-mânuitori de păpuşi şi marionete, scenografi, etc. În acelaşi timp, abilităţile exersate la Arta actorului – diplomaţie, disponibilitate, determinare pozitivă, dicţie, voce convingătoare, ţinută, comunicare, un bun management emoţional, etc., îi recomandă pentru specializarea în orice domeniu. Cei care nu vor alege profesii legate de scenă vor contribui, cu siguranţă, la dezvoltarea fenomenului cultural ca public specializat pentru teatre, muzee, expoziţii şi vor fi cei care, având un gust artistic format, vor contribui la bunăstarea socială, la configurarea şi ameliorarea ambientului.

Disciplina ***Repertoriu individual:***

- Exersează gustul artistic (prin activitatea de selecţie a textelor);
- Exersează procesualitatea (susţinerea constantă a procesului de gândire);
- Exersează capacitatea de a asuma problematici diferite, aşa cum sunt oferite de textele alese;
- Exersează empatia şi managementul emoţional al elevului;
- Exersează capacitatea de identificare a valorilor şi respectarea lor;
- Dezvoltă încrederea în capacitatea proprie de a gestiona un moment artistic;
- Dezvoltă adaptabilitatea la diverse contexte;
- Dezvoltă creativitatea.

Activităţile de învăţare specifice dispiplinei *Repertoriu individual* se axează pe aplicarea practică a cunoştinţelor, principiilor şi tehnicilor dobândite la disciplina-sursă *Arta actorului*, pe valorificarea abilităţilor artistice exersate anterior şi are ca scop consolidarea unor competenţe absolut necesare unui artist care îşi doreşte ca apariţiile sale scenice să emane autonomie şi profesionalism. Elevul dezvoltă competenţe de lectură activă, analiză de text (“desfacerea” sensurilor subtile, înţelegerea situaţiilor “ca-n viaţă”, nu doar la nivel teoretic), asumarea unui mod de gândire specific rolului (adecvat capacităţii de înţelegere specifică acestui moment de dezvoltare cognitivă a elevilor), înţelegerea şi asumarea problemelor enunţate de situaţiile dramaturgice abordate. La toate aceste procese, se adaugă exersarea abilităţilor de expresie vocală şi corporală astfel încât elevul să dobândească competenţa expresivităţii scenice, mai precis capacitatea de a transmite gânduri, idei şi emoţii relevante pentru public.

Sugestiile metodologice au rolul de a orienta cadrul didactic în aplicarea programei şcolare pentru proiectarea şi derularea la grupă a activităţilor de predare-învăţare-evaluare, în concordanţă cu specificul disciplinei de specialitate *Repertoriu individual*.

Construirea demersului didactic pornind de la această programă presupune urmărirea unui *plan de studiu evolutiv, de la simplu la complex*. Conţinuturile sunt tot atâţia paşi spre un sistem de predare urmând o metodă cumulativă.

Sugestii metodologice:

- Alegerea, cu îndrumarea sau supervizarea profesorului, a unor texte în vederea conturării *repertoriului individual* după cum rezultă din domeniile de conţinut:

- Cls a XIa: povestire, fabulă, poezii (de diferite genuri), monolog contemporan (adecvat nivelului de înţelegere şi dezvoltare psiho-cognitivă a elevilor).
- Cls a XIIa: o povestire comică; o povestire dramatică; fabulă; poezii (de diferite genuri); poezie de forţă; un monolog comic, unul dramatic (clasic, modern, contemporan – adecvat nivelului de înţelegere şi dezvoltare psiho-cognitivă a elevilor).

- Alcătuirea, cu îndrumarea sau supervizarea profesorului, unui *moment scenic individual*:

Durata: 10–15 minute – cls a XI-a; 15–20 minute – cls a XII-a**.**

Precizare: momentul scenic poate utiliza texte ale repertoriului individual sau doar fragmente din acestea, după cum poate aduce o propunere nouă de text.

Alături de textele literare, alte posibile resurse didactice sunt: scrierea creativă (scrierea unor texte originale, individual sau în colaborare), recuperarea unor texte „jucate” anterior, solicitarea de a lucra cu un dramaturg/scenarist (posibil alt elev, posibil profesorul) care să dezvolte textul în timpul repetiţiilor, ş.a.m.d.

- Momentul scenic individual este o creaţie originală (adaptare, colaj, text propriu, performance), profesorul şi elevul urmărind:

- integrarea mijloacelor expresive
- coerența și autenticitatea scenică
- raportul cu spațiul și publicul
- integrarea elementelor vizuale, sonore sau simbolice
- prepararea şi organizarea prezentării la public
- prezentarea publică finală (în cadrul clasei sau în alte contexte artistice şi educaţionale).

Pentru realizarea momentul scenic original elevul corelează experienţa tuturor disciplinelor specializării Arta actorului.

- Fiecare an de studiu (cls. a XI-a şi cls. a XII-a) se finalizează printr-un examen practic. Profesorul, de comun acord cu elevii, stabileşte dacă prezentarea va fi făcută în cadrul restrâns al clasei (posibil în cls.a XI-a) sau într-un cadru şcolar/artistic mai larg, cu public (cls. a XII-a).
- Se recomandă stabilirea unui *cadru de lucru pozitiv* încă de la început. Este vorba despre cadrul fizic, exterior şi despre atmosfera care trebuie creată la orele de *Repertoriu individual* care să constituie un mediu plăcut, relaxat, lipsit de tensiuni emoţionale inutile;
- Se recomandă asumarea unui mod de comunicare adecvată în relaţia profesor-elev: *Indicaţiile pe parcurs*, ca şi *evaluarea*, vor fi obiective, se va evita etichetarea; pedagogia teatrală este o pedagogie a încurajării, o pedagogie fluidă care-şi adaptează cerinţele caracteristicilor unice ale individului şi ale grupului său de lucru. Este important ca profesorul să acorde feedback permanent pentru a evidenţia progresul elevului, să încurajeze exprimarea ideilor, a argumentelor personale şi să aprecieze şi alte metode de rezolvare a problemelor decât cele previzibile/cunoscute.
- Se recomandă *alegerea* textelor potrivite vârstei și nivelului de dezvoltare psiho-cognitivă şi artistică al elevilor. Profesorul va coordona alegerea textelor de către elev, recomandându-i lecturi variate, sprijinindu-l în procesul de selecţie a unor propuneri adecvate vârstei şi capacităţii de înţelegere a problematicilor abordate de autori. Se învaţă prin experimentare proprie, prin testare (nu există „eroare”, ci doar o etapă de lucru).
- Profesorul va încuraja diversitatea stilistică (clasic, modern, contemporan) şi iniţiativa creativă (scrierea de către elevi, individual sau în colaborare, a textelor). Totuşi, toate repertoriile vor conţine texte ale unor autori consacraţi, publicate, relevante, a căror valoare artistică este verificată şi confirmată în timp.
- Profesorul va facilita *înţelegerea* situaţiilor surprinse de text, a relaţiilor dintre personaje, a felului în care acestea evoluează, se transformă, a mesajului operei-sursă.
- Se recomandă aplicarea *principiilor artei actorului* (cls a XI-a) şi integrarea lor (cls. a XII-a) în cadrul disciplinei Repertoriu individual:

- Acțiunea fizică; Magicul Dacă (Stanislavski)
- Eu în situaţia dată (Stanislavski, Cojar)
- Spontaneitatea (Viola Spolin)
- Ascultarea, preluarea (Viola Spolin, Cojar)
- PDC (Viola Spolin)
- Procesualitatea (Viola Spolin, Cojar)
- Imaginaţia (Stanislavski, Cojar)
- Imaginația și gestul psihologic (Michael Chekhov)
- Ascultarea, spontaneitatea, memoria afectivă (Meisner)
- Relația actor – partener – public; „Fără partener nu există joc.” (Spolin)
- Eu, nu un Personaj (Spolin, Cojar); „Toate personajele sunt în noi.” (Cojar)
- Evitarea *Cum*-ului (duşman al spontaneităţii, al creativităţii) (Viola Spolin)
- Proces, transformare, modificare (Viola Spolin)
- Relaţia cu spaţiul (Declan Donnellan)
- Energia și prezența (Grotowski, Barba)

- Spre deosebire de scenele lucrate la arta actorului şi la improvizaţie scenică, la această disciplină elevul lucrează individual în fata publicului; prin urmare trebuie să dobândească abilitatea de a lucra coerent cu *publicul ca partener*: colegii, profesorul, publicul devin, pe rând, partenerii de joc ai elevului care îşi susţine textul prin adresare directă; elevul relaţionează direct şi adecvat cu partenerul în situaţia scenică dată, se modifică şi acumulează independent înţelegând modul în care se transformă situaţia scenică.
- Profesorul va sprijini elevul în demersul de analiză a textelor, în *identificarea conflictului scenic***.** Conflictul este principalul nucleu care generează acţiunea scenică. Conflictul determină tema, problemele de rezolvat, situațiile, intenţiile personajului, deci trasează graficul acţiunii.
- Profesorul va facilita *înțelegerea modului de gândire* specific rolului. Dacă termeni precum "conceptul personajului" sunt consideraţi dificili pentru acest nivel de studiu, profesorul îl va ajuta pe elev să înţeleagă modul unitar de construcţie psihologică a rolului (modul unic de gândire a persoanei/personajului). «Arta actorului este un mod de a gândi. Arta actorului este în primul rând un mecanism logic specific. Abia în ordine secundă arta actorului este un mod de "a face"» (Cojar, I., *O poetică a artei actorului*, 2025, p. 34).
- În timpul desfăşurării procesului de lucru al textelor repertoriului individual se va utiliza constant principiul "Eu în situaţia dată", în vederea prelucrării personale a problematicii textului; CINE = EU; nu ne raportăm la „personaje" sau la „cum" se comportă acestea, ci ne plasăm în mijlocul circumstanţelor lor.

Din perspectivă dramaturgică, momentul individual presupune, în general, asumarea mai multor moduri de gândire (colaj cu texte aparţinând unor personaje diferite).

- Se va urmări ca, indiferent de textul abordat, elevul să lucreze prin prisma principiului *autenticității*. Metoda de lucru va fi în mod unitar "Magicul dacă" stanislavskian şi principiul "Eu în situaţia dată" (Ion Cojar). Procesele cerebrale trebuie să fie autentice, netrucate; senzorialitatea şi vulnerabilitatea emoţională vor fi solicitate constant ("Senzorialitate conştientă" – Viola Spolin; "Potenţialul de vulnerabilitate" Ion Cojar).
- Se recomandă ca, la fiecare oră, să se alterneze *temele de improvizaţie* pe textele individuale pentru a evita mecanicizarea şi a oferi mereu noi provocări elevului. Este important ca profesorul şi elevul să descopere sensuri noi, aprofundând analiza dramatică a textului.
- Se urmăreşte *optimizarea dezvoltării fizice, psihice şi afective*, prin dezvoltarea capacităţilor motrice generale, prin dezvoltarea expresivităţii vocale şi corporale, prin formarea unui cadru de expresie emoţională şi cognitivă (ce simt şi ce gândesc elevii), cu scopul de a dezvolta personalităţi armonioase şi originale.
- Jaloane de urmărit în dezvoltarea *expresivității scenice***:** respirația scenică, ritmul și pauza; proiecția vocală, frazarea logică, rostirea expresivă (cls. a XI-a); controlul intenției vocale, dicția expresivă (cls. a XII-a); expresivitatea corporală, postură, gest semnificativ; coordonarea mișcării cu intenția (cls. a XI-a);dinamica corporală, ritmul și armonizarea mijloacelor expresive (cls. a XII-a).
- *Evaluarea* se realizează de-a lungul întregului proces analizând: activitatea continuă, organizarea procesului de documentare, cercetarea continuă pe toată perioada de pregătire a momentului individual (textele alese inițial se pot schimba/adapta pe parcurs), desfacerea logică a textului, asumarea și transmiterea problematicii și a mesajului, calitatea prezenței scenice, sensul și expresivitatea prezentărilor publice.
- Se va încuraja creşterea capacităţii elevului de *autoevaluare şi autoreglare* – procese extrem de importante în vederea dobândirii autonomiei artistice.
- Se recomandă corelarea cu celelalte discipline (de exemplu, pentru conţinuturi se va face corelarea în mod special cu *Arta actorului* şi *Improvizația scenică*; pentru modalităţile de prezentare a momentelor se pot face corelaţii cu disciplinele *Laboratorul de teatru*, *Arta regizorului de teatru*; pentru dezvoltarea abilităţilor expresive cu disciplinele legate de *Dicţie* şi *Euritmie*.)
- Profesorul care predă disciplina *Repertoriu individual* are libertatea:

- de a crea, de comun acord cu elevii, contexte specifice în care aceştia să-şi prezinte repertoriul individual;
- de a acționa în funcție de particularitățile individuale ale elevilor, de opțiunile acestora și de posibilitățile variate date de baza artistică și materială din fiecare unitate de învățământ vocațional de

arte, precum şi responsabilitatea faţă de calea aleasă în dezvoltarea competenţelor, prin diversificarea conţinuturilor.

- contextualizării programei şcolare şi proiectării unor parcursuri de învăţare specializată personalizată, conducând la o diversitate a abordării programei (elaborarea planificării calendaristice şi proiectarea unităţilor de învăţare în funcţie de contextul generat de clasa de elevi, iar orice achiziţie depistată a fi insuficient structurată la începutul clasei a XI-a, să fie consolidată printr-o abordare care reconectează competenţa specifică încă neasimilată anterior de elevi la curriculumul în curs) pe parcursul anului de studiu, cât şi continuată în clasa a XII-a).

- Repertoriul individual studiat în clasa a XI-a şi a XII-a de liceu va constitui o bază solidă în cazul elevilor care vor da examene la Facultăţile de specialitate din ţară şi din străinătate, indiferent de specializare (Actorie, Regie, Animaţie, Studii teatrale, Scenografie, ş.a.)

Evaluarea

Pentru a contoriza procesul de evoluţie a fiecărui elev, cadrul didactic va folosi evaluarea formativă.

Evaluarea iniţială se face, în cadrul disciplinei *Repertoriu individual*, doar în măsura în care profesorul doreşte să identifice nivelul de competenţe al elevilor. Se mai poate aplica la orele introductive din cls. a XII-a, pentru că elevii au avut oportunitatea studiului disciplinei de specialitate în învăţământul liceal cls. a XI-a.

Evaluarea continuă, formativă este eminamente practică în cadrul orelor de la specializarea Arta actorului, focalizată pe competenţele elevilor, introducând imediat rezultatele ei în fluxul educativ. Evaluarea formativă este internă şi este axată pe *proces*, se face pe tot parcursul învăţării, conform unui principiu de bază (Viola Spolin, *Improvizaţie pentru teatru*, 2025, p. 22 şi 44): *pe scenă, important este procesul, nu succesul*.

Evaluarea formativă urmăreşte două dimensiuni:

- Evaluarea cu rolul de a fixa învăţarea, de a o sprijini şi întări, urmărind şi progresul elevilor (*assessment for learning*) – permite reflecţia asupra modului de învăţare a elevilor şi oferă direcţii de optimizare. Pentru aceasta, se recomandă metode colective, interactive, cu rol atât de evaluare (achiziţii şi progres), cât şi de fixare şi consolidare a rezultatelor învăţării, având o importantă funcţie de sprijin a grupului de elevi în învăţare. Metodele vor fi cu precădere din sfera celor alternative şi complementare, inclusiv sub formă de exerciţii şi jocuri cu scop evaluativ;

- Evaluarea cu rol de apreciere şi evaluare a achiziţiilor, în termeni de rezultate ale învăţării – cunoştinţe, abilităţi, atitudini, comportamente (*assessment of learning*). În acest scop, se utilizează autoevaluarea şi interevaluarea (evaluarea colegială). Pentru evaluarea fiecărui elev, se recomandă metode de evaluare precum: activităţi practice, proiecte individuale şi de grup. Este important ca profesorul să acorde feedback permanent pentru a evidenţia progresul fiecărui elev, să încurajeze exprimarea ideilor, a argumentelor personale, expunerea şi valorizarea produselor învăţării.

Evaluarea finală, sumativă valorifică ambele dimensiuni (*assessment for learning* şi *assessment of learning*) şi poate avea forma elaborării unui proiect, a realizării unor activităţi în cadrul colectivului de elevi. Vor fi evaluate rezultatele obţinute prin proiect, respectiv impactul acestuia în relaţie cu nivelul de atingere a obiectivelor, dar şi modul de lucru şi implicarea membrilor echipei, punând în valoare o componentă importantă a disciplinelor specializării *Arta actorului* – viaţa în grup, dinamica grupului şi procesele de grup.

În urma susţinerii examenului de certificare a competenţelor profesionale, absolventul secţiei de *Arta actorului*, poate avea în continuare ca şi în prezent, calificarea de *Instructor de teatru*, cu posibilitatea de a putea profesa cu studii medii (conform CAEN: 85=Învăţământ: 851-Învăţământ preşcolar, 852- Învăţământ primar, 8551- Învăţământ recreativ –*Animator de timp liber,* 8552-Învăţământ în domeniul cultural: teatru- *Instructor de teatru*, 8559- Alte forme de învăţământ n.c.a., 900=Activităţi de creaţie şi interpretare artistică, 9001-Activităţi de interpretare artistică (spectacole)-*Organizator de spectacol,* 9002-Activităţi suport pentru interpretare artistică (spectacol)-*Referent artistic, Regizor de scenă/Regizor tehnic, Secretar de platou, Sufleur, Recuziter, Garderobier, Peruchier, Manipulant décor*, 9003-Activităţi de creaţie artistică-*Interpret*, *Prezentator, Crainic, Comentator, Speaker,* 9004-Activitate de gestionare a sălilor de spectacol-*Plasator, Supraveghetor sală,* 9329-Alte activităţi recreative şi distractive n.c.a., 9321-Bâlciuri şi parcuri de distracţii).

Pentru proiectarea activităților de învățare-consolidare-evaluare profesorul care predă disciplina *Repertoriu individual* poate folosi bibliografia propusă la sfârșitul acestui document, unde va regăsi resurse teoretice și numeroase exemple practice. Pentru selecţia textelor se vor citi şi selecta fragmente din literatura dramatică universală şi nu numai, având în vedere: nivelul de înţelegere al elevului şi adecvarea ariei tematice la interesele sale.

Disciplina *Repertoriu individual* contribuie la formarea profilului absolventului de liceu şi prevede finalitățile prin care elevul devine autonom și creativ în învățare, deschis spre învățarea permanentă, încrezător în forțele proprii, capabil să susţină momente artistice individuale.

Disciplinele curriculum-ului de specialitate, practice şi teoretice, pentru specializarea *Arta actorului* contribuie la formarea profilului absolventului de liceu, în special a uneia din cele *opt competenţe-cheie*: *competența de sensibilizare și exprimare culturală.* Descriptorii-cheie specifici acestei competenţe sunt:

- Utilizează creativ elemente componente ale limbajului cultural-artistic;
- Investighează modul în care diferitele forme culturale prezintă, reprezintă şi transformă lumea, din perspectiva diversităţii culturale;
- Participă la procese creative la nivel personal şi de grup, identificând oportunităţi personale, sociale sau comerciale prin intermediul artelor şi a altor forme culturale.
- Se raportează etic şi responsabil la proprietatea intelectuală şi culturală. Promovează patrimonial material şi imaterial, naţional şi universal.

Disciplina *Repertoriu individual* contribuie, de asemenea, şi la formarea primei competenţe-cheie: *competenţa de citire, scriere şi înţelegere a mesajului* care este definită de descriptori precum: procesarea şi interpretarea unei variatăţi de texte și mesaje receptate în diverse situaţii de comunicare; aprecierea calităţii estetice a textelor receptate; capacitatea de a se adapta la diverse situaţii de comunicare şi de a exprima cu încredere informaţii, opinii, idei, sentimente; capacitatea de a argumenta şi contraargumenta, în contexte formale și nonformale; participarea responsabilă și creativă la o diversitate de interacțiuni în contexte variate, inclusiv în noile media, respectând convențiile de comunicare și apreciind diversitatea culturală.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

Bibliografie tematică și de specialitate:

- Apostol, Radu, *Teatrul ca metodă. Teatru educaţional*, UNATC Press, Bucureşti, 2019.
- Bakk Miklósi, Kinga, *Psihologia educației. Carte de specialitate pentru studenți și cadre didactice (Neveléslélektan- Kézikönyv tanárképzős hallgatóknak és gyakorló pedagógusoknak),* Editura Ábel, Erdélyi Múzeum Egyesület, Cluj-Napoca, 2021.
- Béres, András: *Text şi spectacol,* Editura Academos, Târgu-Mureş*,* 2000.
- Berlogea, Ileana, *Teatrul românesc în secolul XX*, Editura Fundaţiei culturale române, Bucureşti, 2000.
- Beţiu, Mihaela, *Elemente de analiză a procesului scenic,* ediția a II-a. Colecţia *Educaţie teatrală*, UNATC Press & Universitaria Craiova, 2025.
- Beţiu, Mihaela, *Ghidul candidatului la actorie*, ediţia a II-a, Colecţia *Educaţie teatrală*, UNATC Press & Universitaria Craiova, 2025.
- Boantă, Adriana, *Experimentul artistic în practicile performative,* seria „Studia Artis", Editura UArtPress, Târgu-Mureș; Editura, Univesitaria, Craiova, 2025.
- Boldaşu, Romina, *Despre expresivitate corporală în arta actorului*, UNATC Press, Bucureşti, 2019.
- Brook, Peter, *Fără secrete. Gânduri despre actorie şi teatru*, traducerea Monica Andronescu, Editura Nemira, 2012.
- Brook, Peter, *Spaţiul gol*, traducerea Marian Popescu, Unitext, 1997.
- Cehov, Michael, *Către actori. Despre tehnica artei dramatice,* Caietele Bibliotecii UNATC nr. 2(16)/2014.
- Ciocşirescu, Thomas, *Curs de vorbire pentru actori şi formatori,* ediţia a IV-a. Colecţia *Educaţie teatrală*, UNATC Press & Universitaria Craiova, 2025.
- Cîntec, Oltiţa, *Kitul artistului începător*, Polirom, 2024.
- Cojar, Ion, *O poetică a artei actorului*, Colecţia *Clasici UNATC*, Ediţia a V-a, Bucureşti, UNATC Press & Paideia, 2025.
- Covătariu, Valeria, *Cuvinte despre cuvânt*. Târgu-Mureş: Casa de Editură „Mureş", 1996.
- Cristache, Niculae, *Formarea actorului: instrumentele metodei Chubbuck*, UNATC Press, Bucureşti, 2012.
- Crişan, Sorin, *Teatru și cunoaștere*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 2008.
- Dalu, Felicia*, Teatrul muzical – Calea spre performanță,* Editura UNATC Press, Bucureşti, 2008.
- Darie, Bogdana, *Curs de arta actorului*, UNATC Press, Bucureşti, 2015
- Darie, Bogdana, *Curs de Arta actorului. Improvizația, ed. II,* UNATC Press, Ed. Universitaria, Craiova, 2025
- Darie, Bogdana; Sehlanec, Romina; Jicman, Andreea, *Arta teatrului pentru liceeni,* UNATC Press, Bucureşti, 2017
- Darie, Bogdana; Sehlanec, Romina; Jicman, Andreea, *Jocuri teatrale de la A la Z,* UNATC Press, Bucureşti, 2018
- Declan, Donnellan, *Actorul şi spaţiul,* trad. Carmen Stanciu, Fundaţia Culturală Camil Petrescu, Bucureşti, 2024.
- Declan, Donnellan, *Actorul şi ţinta,* trad. S. Stănescu şi I. Ieronim, Unitext, Bucureşti, 2006.
- Dobrea, Adelina-Georgiana, *Teatru Aplicat în procesul de integrare a refugiaților – copii și adolescenți*. Colecţia *Educaţie teatrală*. UNATC Press & Universitaria Craiova, 2025.
- Gîlea, Marius, *Primii paşi în arta actorului: curs practic*, Bucureşti, UNATC Press, 2017
- Grotowski, Jerzy, *Spre un teatru sărac*, Editura Unitext, Bucureşti, 1998.
- Huzum, Otilia, *Actorul şi arta vorbirii scenice,* Editura Conphys, 2012.
- Jicman, Andreea, *Teatrul ca mecanism de incluziune socială,* ediția a III-a. Colecţia *Educaţie teatrală*, UNATC Press & Universitaria Craiova, 2025.

- Jonstone, Keith, *Impro. Improvizația și teatrul*, Ed. Tracus Arte, Bucureşti, 2014.
- Lemnaru, Daniela*, Teoria practicii și practica teoriei. Ghid de cultură teatrală pentru studenții actori*, Editura Risoprint, 2017.
- Linklater, Kristin, *Freeing Shakespeare's voice*. New York: Theatre Communications Group, 1992.
- Linklater, Kristin, *Freeing the Natural Voice*. London: Nick Hern Books, 2006.
- Lucaci, Liviu, *Naşterea actorului*, ediția a II-a. Colecţia *Educaţie teatrală*, UNATC Press & Universitaria Craiova, 2025.
- Manea, Aureliu, *Energiile spectacolului.* Cluj-Napoca: Editura Dacia, 1983.
- Marcus, Stroe, *Empatia*, Ed. Academiei, Bucureşti, 1971.
- Măniuţiu, Mihai, *Redescoperirea actorului,* Editura Univers, Bucureşti, 1985.
- Mihăilă, Cătălina, *Cuvântul rostit de actor pe scenă – Ființare, Identitate, Conectare,* Editura UArtPress, Târgu-Mureș, 2024.
- Nelega, Alina, *Structuri și formule de compoziție ale textului dramatic*, Editura Eikon, Cluj-Napoca 2010.
- Olăreanu, Cristinela, *Expresivitatea cuvântului scenic,* Editura Artes, Iași, 2014
- Olăreanu, Radu, *Actorul – poezia cunoașterii umane,* Editura Artes, Iași, 2024.
- Pânișoară, I.-O., *Comunicarea eficientă*, Polirom, Iaşi, 2011.
- Popa, Camelia (coord.), *Managementul grupului în pedagogia teatrală și cinematografică*, UNATC Press, 2019
- Popa, Camelia, *Noțiuni de psihologia educației şi managementul clasei de elevi*, UNATC Press, Bucureşti, 2017
- Scutariu, Irina, *Expresivitate în rostirea scenică, culegere de exerciții pentru obiectul vorbirii scenice,* Ed. Artes, Iași, 2011.
- Sfîrlea, Lidia (1970) *Pronunţia românească literară-stilul scenic*, Editura Academiei R.S.R., Bucureşti, 1970.
- Spolin, Viola & Sills, Paul, *Theatre Games for the Lone Actor*, NUP, Evanston, Illinois, 2001.
- Spolin, Viola, *Improvizaţie pentru teatru*, ediţia 1999, traducerea Mihaela Balan-Beţiu, UNATC Press, Bucureşti, 2008; ediţie prescurtată UNATC Press 2014, 2025.
- Stanislavski, K.S., *Munca actorului cu sine însuşi*, Trad. Monica Andronescu, Nemira, Bucureşti, 2021.
- Stanislavski, K.S., *Viaţa mea în artă*, Ed. Cartea rusă, Bucureşti, 1958.
- Tonitza-Iordache, Mihaela, *Despre joc*, Editura Junimea, Iaşi, 1980.
- Visalon, Ioana, *Antrenamentul vorbirii scenice*, Editura Universităţii „Transilvania" din Braşov, 2023.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Instituție de apartenență, localitate, județ
Responsabil MEN Prof. LILIANA BOBEICĂ	Ministerul Educației și Cercetării
Responsabil CNCE Prof. LĂCRĂMIOARA-ANA PAULIUC	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare
Coordonator științific Prof. univ. dr. BOGDANA DARIE	Universitatea Națională de Artă Teatrală și Cinematografică „I. L. Caragiale", București
Conf. univ. dr. MIHAELA BEȚIU	Universitatea Națională de Artă Teatrală și Cinematografică „I. L. Caragiale", București
Prof. MARIANA GHIŢULESCU	Liceul de Arte "Dinu Lipatti" Bucureşti
Prof. VIOLETA BOCANCEA	Liceul de Arte „Dinu Lipatti", Piteşti

Anexa nr. 318

Programa școlară
pentru disciplina

Laboratorul de teatru

Clasele a XI-a și a XII-a
Curriculum de specialitate (CS)

Filiera vocațională, profilul artistic,

specializarea
Arta actorului

Învățământ liceal

- 2026 –

Anexa nr. 318
Programa școlară pentru disciplina *Laboratorul de teatru,* clasele a XI-a și a XII-a, Curriculum de specialitate (CS)

- ***Filiera vocațională, profil artistic, specializarea arta actorului***

NOTĂ DE PREZENTARE

Programa școlară pentru disciplina ***Laboratorul de teatru*** reprezintă o ofertă curriculară de specialitate pentru învățământul liceal, *filiera vocațională, profil artistic, specializarea Coregrafie* începând din anul școlar 2026-2027. Disciplina ***Laboratorul de teatru*** se regăsește în *Anexa 15 la OMEC nr. 4350/20.06.2025 - Planul-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, filiera vocațională, profil artistic, specializarea Arte vizuale,* în *Curriculum de specialitate* (CS).

În elaborarea programei, s-a avut în vedere raportarea la cadrul legislativ și documentele strategice generale și specifice care susțin studiul disciplinelor:

- ***Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023***, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Regulamentul-cadru de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar***, aprobat prin Ordinul ministrului educației nr. 5.726/2024, , cu modificările și completările ulterioare;
- ***Regulamentul de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar cu program de artă***, aporbat prin Ordinul Ministerului Educației și Cercetării nr. 3717/01 aprilie 2025, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Planurile-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi***, filiera vocațională, profilul artistic, specializarea arte vizuale din Anexa nr. 15 la O.M.E.C. nr. 4350/20.06.2025 privind aprobarea Planurilor-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, cu modificările și completările ulterioare;
- ***Profilul de formare al absolventului***, OME nr. 6731/2023, care asigură coerența verticală a parcursul școlar, (competențe-cheie +atribute prioritare);
- *documente europene relevante la nivel general și, mai ales, pentru disciplină(Recomandarea Consiliului UE privind competențele-cheie, Cadrul european alcalificărilor, Rapoarte OECD/UNESCO, Cadre de referință etc.);*
- *alte documente/studii specifice Curriculumului Național și curriculumului disciplinei – de exemplu, cu valoare pentru sugestiile metodologice ale programei școlare.*

Bugetul de timp alocat disciplinei este următorul:

Laboratorul de teatru				
Clasa	a IX-a	a X-a	a XI-a	a XII-a
Nr. ore/ săptămână	-	-	2	2

Principii de elaborare a Curriculumului:

- Principiul relevanței selecției ierarhizării culturale;
- Principiul funcționalității;
- Principiul coerenței;
- Principiul adecvării cu vârsta elevilor;
- Principiul flexibilității și al parcursului individual

Viziunea Curriculumului:

Curriculum oferă oportunități de învățare care să îi permită fiecărui elev să-și împlinească potențialul, în funcție de opțiuni, să-i asigure integrarea în comunitate, pentru a contribui la împlinirea nevoilor personale și ale societății

- Curriculumul este proiectat în viziune sistemică, componentele sale fiind corelate, atât la nivelul planurilor-cadru de învățământ, cât și al programei școlare.
- Curriculumul urmărește asigurarea coerenței conținuturilor, atât pe orizontală, la nivelul unui an de studiu, cât și pe verticală, între diferiți ani de studiu și cicluri, pentru asigurarea unei abordări unitare, progresive, integrate și pentru evitarea supraîncărcării și a suprapunerilor de conținuturi.

- Curriculumul asigură o selecție realistă și actualizată al domeniilor de cunoaștere și culturale.
- Curriculumul urmărește să stimuleze motivația elevilor și implicarea creativă în învățare, prin îmbinarea unor contexte de învățare variate (active/reflexive, autonome/ interacțiune etc.)
- Curriculumul asigură oportunități de personalizare, favorizând învățarea diferențiată, în acord cu nevoile, interesele și ritmurile diferite de dezvoltare ale elevilor, precum și cu diferitele contexte de organizare a procesului de predare, învățare și evaluare.
- Curriculumul promovează standarde transparente de evaluare.

Valori promovate prin Curriculum:

Curriculumul promovează valori pe care elevii să le practice în viața personală, socială și profesională:

- *respectul pentru sine*, pentru alte persoane și pentru diversitate;
- *responsabilitatea*, prin asumarea răspunderii pentru comportamentul și acțiunile proprii, asumare conștientă a responsabilităților școlare și sociale;
- *echitatea*, prin asumarea unui angajament activ față de echitate, egalitate de șanse și combaterea discriminării;
- *integritatea* – onestitate și atitudine etică;
- *perseverența,* prin răbdare, consecvență și tenacitate în muncă, în convingeri, în atitudini; adaptarea în situații nefavorabile și depășirea provocărilor;
- *spiritul inovator și creativitatea*, prin deschiderea spre schimbare, spre punerea în practică a ideilor creative prin soluții inovatoare, prin generarea de noi idei și comportamente, prin autonomie, gândire critică și reflexivitate;
- *excelența,* prin aspirația spre performanță și rezultate, în acord cu potențialul fiecăruia.

Acest set de valori dă consistență viziunii asupra educației și ghidează atât procesul de predare-învățare-evaluare, cât și comportamentul elevilor în mediul școlar și în societate.

Curriculumul la disciplina *Laboratorul de teatru* vine cu o formulă de actualizare a standardelor în educație, accentul principal fiind pus pe nevoile elevilor de dezvoltare a creativității și extindere a capacității de relaționare cu cei din jur. Astfel, elevii au ocazia să dobândească și să aplice aceste aptitudini în situații de învățare specifice artei scenice: dicția și coerența în discurs, coordonarea motrică, lucrul în echipă, gestionarea conflictelor, dezvoltarea memoriei, spontaneității, imaginației, educația estetică complexă. Calitatea curriculei și centrarea pe elev au un rol foarte important în procesul de dezvoltare/ formare a elevilor care studiază în clasele cu profil teatral. Programa școlară contribuie la profilul de formare al elevului din învățământul liceal prin următoarele competențe cheie: sensibilizare și exprimare culturală, a învăța să înveți, comunicare în limba maternă, sociale și civice și spirit de inițiativă și antreprenoriat, și vizează formarea adolescentului cu abilităţi sociale de bază şi cultură comunicaţională, capabil să înţeleagă lumea, să se exprime şi să interacţioneze armonios cu semenii. Aceste obiective se ating prin familiarizarea elevilor cu situaţii diverse de viaţă (care vizează comunicarea orală, expresivitatea şi adoptarea comportamentelor sociale dezirabile) și prin utilizarea limbajului teatral.

Direcții de formare:

- *Participarea activă în procesul de creație de tip laborator teatral.* Experiența directă în acest proces contribuie la înțelegerea fenomenului și ajută la dezvoltarea unui nivel mai profund de înțelegere a procesului de realizare a unui spectacol.
- *Formarea unei viziuni personale*: Pe măsură ce se acumulează cunoștințe și experiență, este important ca fiecare elev să își formeze propria viziune despre arta teatrului pe care să o aplice în analiza și interpretarea spectacolului
- *Cultivarea discurs critic și reflexiv:* Cultivarea gândirii critice și autonomia intelectuală. Dezvoltarea capacității de a reflecta critic asupra unui spectacol prin dezbateri și discuții libere presupune nu doar descrierea fenomenului, ci și evaluarea acestuia din punct de vedere estetic, tehnic și conceptual.
- *Discuții și schimburi de opinii*: Participarea la grupuri de discuții (debate) post laborator teatral poate stimula dezvoltarea limbajului și discursului.

Prezenta programă școlară este rezultatul unui proces de proiectare și derulare a unor activități educative și de formare profesională, precum: *proiectul UNATC Junior*, la care au participat peste 500 de elevi cu vârste cuprinse între 3-19 ani, din 4 județe (2016, 2017, cu finanțare MEN, prin FDI și FSS, https://www.facebook.com/UNATCJunior, www.unatc.ro); *proiectul Caravana UNATC Junior*, cu participarea a peste 400 de elevi din 11 județe (2018-2020, cu finanțare MEC, prin FDI în anii 2018-2020, www.unatc.ro; cursul acreditat de formare a profesorilor „Teatru aplicat pentru copii și adolescenți" (OMEN nr. 3937/19.04.2019).

În structura programei pentru disciplina ***Improvizație,*** competențele specifice au un grad mai mare de specificitate, fiind structurate și diferențiate pe ani de studiu(clasa a XI-a și clasa a XII-a), corespunzând nivelului de dezvoltare şi de pregătire al elevilor.

Structura programei școlare include, pe lângă *Nota de prezentare*, următoarele elemente:

- *Competențe generale*
- *Competențe specifice şi exemple de activități de învățare*
- *Domenii de conținut și conținuturi*
- *Sugestii metodologice*
- *Bibliografie selectivă*

Competenţele sunt ansambluri structurate de cunoştinţe, abilităţi şi atitudini dezvoltate prin învăţare, care permit identificarea şi rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte particulare diverse.

Competențele generale vizate jalonează achizițiile elevului pentru întregul ciclu liceal.

Competențele specifice se formează pe parcursul unui an şcolar, sunt derivate din competenţele generale şi reprezintă etape în dobândirea acestora. Competenţele specifice sunt însoţite de exemple de activităţi de învăţare, care constituie modalităţi de organizare a activităţii didactice în scopul realizării competenţelor. Programa şcolară propune, cu caracter de exemplu, diferite tipuri de activităţi de învăţare, care integrează strategii didactice şi care valorifică experienţa concretă a elevului. Cadrul didactic are libertatea de a utiliza exemplele de activităţi de învăţare pe care le propune programa şcolară, de a le completa sau de a le înlocui, astfel încât acestea să asigure un demers didactic adecvat situaţiei concrete de la clasă. Se asigură, în acest fel, premisele aplicării contextualizate a programei şcolare şi proiectării unor parcursuri de învăţare personalizate.

Conținuturile învățării constituie elemente de bază ale domeniului, mijloace informaționale prin care se urmărește realizarea competențelor.

Sugestiile metodologice includ recomandări privind strategiile didactice şi elementele de evaluare formativă continuă și sumativă. Pornind de la competențele generale, sunt prezentate exemple de strategii de formare care contribuie la realizarea acestora și recomandări pentru strategii de evaluare.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	Recunoașterea și utilizarea adecvată a elementelor și mijloacelor de expresie scenică în contextul unui laborator teatral
CG2	Înțelegerea și utilizarea adecvată a conceptelor și limbajelor specifice artei teatrale
CG3	Exprimarea de opinii civice în crearea de scenarii dramatice
CG4	Dezvoltarea abilităților de lucru într-o echipă teatrală
CG5	Manifestarea responsabilității față de societate prin realizarea unui spectacol de teatru cu și pentru adolescenți

CLASA a XI-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - ***Recunoașterea și utilizarea adecvată a elementelor și mijloacelor de expresie scenică în contextul unui laborator teatral***

CS 1.1. Vizionarea și analiza de spectacole
- *identifică elementele de limbaj scenic specifice care contribuie la crearea sensului artistic într-un spectacol;*
- *analizează elementele specifice limbajului teatral în cadrul laboratorului;*
- *delimitează perspectivele de analiză: temă, interpretare actoricească, regie, scenografie, mișcare scenică, coregrafie, utilizarea tehnologiilor multimedia, muzică;*
- *analizează elementele de creativitate și comunicare scenică.*
CS 1.2. Aplicarea noțiunilor și principiilor în cadrul laboratorului teatral
- *aplică conceptele, teoriile şi metodele analizei textului dramatic în procesul creației scenice;*
- *valorifică teoriile şi tehnicile din arta teatrală în vederea expunerii ideilor şi mesajului în practica scenică;*
- *utilizează conceptele, teoriile şi metodele analizei textului dramatic în procesul creației scenice;*

CG 2 - ***Înțelegerea și utilizarea adecvată a conceptelor și limbajelor specifice artei teatrale***

CS 2.1. Identificarea elementelor de bază ale limbajului scenic [(11)]
- *înțelege diferența dintre joc scenic, realitate și convenție;*
- *însușește un limbaj de specialitate propriu domeniului artele spectacolului;*
- *utilizează corect termenii specifici artei spectacolului (teatru, dans, operă, muzică, film, performance);*
- *analizează limbajele scenice în diverse tipuri de spectacole.*
CS 2.2. Conștientizarea traseului de evoluție de la imaginație la empatie prin arta actorului
- *experimentează jocuri de improvizație care determină declanșarea empatiei față de colegi;*
- *descoperă propriul mecanism de preluare și prelucrare a informației primite de la partener;*
- *exersează acțiuni scenice în relație cu partenerul scenic;*
- *dezbate procesul, selectând argumente și exemple relevante.*

CG 3 - ***Exprimarea de opinii civice în crearea de scenarii dramatice***

CS 3.1. Aplicarea conceptelor, teoriilor şi metodelor analizei textului dramatic în procesul creației scenice
- *definește modul de lectură şi analiză a textului dramatic;*
- *corelează evoluția artelor spectacolului cu contextul istoric, social și cultural;*
- *înțelege diversitatea formelor artistice și a influențelor interculturale.*
CS 3.2. Identificarea problemelor sociale cu valoare teatrală
- *descoperă conceptul de teatralitate în mediul înconjurător;*
- *dezvoltă disponibilități de analiză a contextului social, corelând informațiile cu situații scenice imaginate;*
- *inițiază proiecte de explorare a nevoilor comunităților defavorizate;*
- *înțelege valoarea estetică, educativă și formativă a artei spectacolului pentru sine și pentru societate.*

CG 4 - ***Dezvoltarea abilităților de lucru într-o echipă teatrală***

CS 4.1. Dezvoltarea competențelor de creație artistică și colaborare
- *participă activ la procesul de concepție și realizare a unui proiect scenic/ moment artistic/ spectacol;* - *adoptă poziții/ roluri (artistice, tehnice, organizatorice) în cadrul unui proiect scenic;* - *colaborează eficient în echipe artistice, respectând ideile și contribuțiile celorlalți;* - *dezvoltă încrederea în sine prin activități performative;*
CS 4.2. Elaborarea de lucrări/activități practice cu utilizarea principiilor şi metodelor în domeniul artelor spectacolului
- *implică-te în proiecte artistice care promovează diversitatea, empatia și responsabilitatea socială;* - *recunoaște și aplică convențiile teatrale și performative;* - *cultivă spiritul critic, sensibilitatea estetică și empatia;* - *recunoaște componentele expresiei scenice (voce, gest, mișcare, ritm, spațiu, lumină, sunet);*

CG 5 - ***Manifestarea responsabilității față de societate prin realizarea unui spectacol de teatru cu și pentru adolescenți***

CS 5.1. Înțelegerea limbajului regizoral în arta teatrului
- *analizează structura unei piese de teatru alese: idei principale, acțiuni, distribuție;* - *participă la jocuri teatrale pentru formarea viziunii asupra relațiilor dintre personaje;* - *implică-te în procesul de organizare a spațiului de repetiție conform situației scenice propuse.*
CS 5.2. Utilizarea elementelor de scenografie, coregrafie și multi-media în construcția spectacolului de teatru
- *concepe împreună cu grupul schițe de lucru reprezentative pentru înțelegerea mai bună a viziunii propuse de scenariul dramatic (schițele cuprind detalii despre scenografie, muzică, mișcare scenică, lumini, sunet, proiecții video);* - *realizează o distribuire clară a rolurilor în echipă* - *realizează distribuția personajelor*
CS 5.3. Elaborarea de lucrări/ activități practice cu utilizarea principiilor şi metodelor acumulate
- *lecturează în grup textul ales scenică* - *construiește spectacolul* - *susține un spectacol de teatru cu o durată de aproximativ 45 de minute în fața unui public.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII Clasa a XI-a

Domenii de conținut	Conținuturi
Emoția în teatru	- empatie față de colegii mei; - jocuri teatrale - Emoțiile pozitive, emoțiile negative; - evoluție de la conflict la rezolvarea de probleme; - exprimare verbală în public; - jocuri de stimulare a expresivității corporale în comunicarea scenică; - reacții scenice: cauză - efect
Scriere creativă	- analiza lumii înconjurătoare ca inspirație pentru scenariul dramatic; - „eu vs alți oameni”, „acest spațiu vs. alte spații”, „acest univers vs. alte universuri”; - lectură: Autori clasici în viziunea adolescentului de azi; - jocuri teatrale: Tipologii de oameni și personaje dramatice; - jocuri teatrale: Tipologiile feminine în literatură, sursă de inspirație; - jocuri teatrale: Figuri masculine, figuri legendare, eroul, non eroul; - jocuri teatrale: Personaje pozitive, personaje negative; - sscriere dramatică: scenariul dramatic ca formă de conștientizare a problemelor sociale
Structură spectacol de teatru	- arta regizorului și organizarea scenică. Conceptul de repetiție; - arta actorului și crearea rolului; - arta scenografiei ca formă de expresie scenică; - muzica și ritmul. Elemente esențiale în spectacolul de teatru; - creativitate corporală în spațiul scenic; - ședințe de analiză: Spectatorul, principalul partener de dialog; - ședințe de analiză: Teatrul – artă participativă

CLASA a XII-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Recunoașterea și utilizarea adecvată a elementelor și mijloacelor de expresie scenică în contextul unui laborator teatral*

CS 1.1. Exersarea aplicativă a noțiunilor și principiilor analizate teoretic
- *aplică conceptele şi principiile analizate în procesul creației scenice;*
- *valorifică teoriile artei teatrale în transmiterea mesajului scenic;*
- *utilizează conceptele, teoriile şi metodele analizate în contexte de practică scenică;*
CS 1.2. Analizarea procesului post-laborator
- *descoperă şi aprofundează noțiunea de autoanaliză;*
- *autoanalizează propriul proces și a elementelor care îl constituie;*
- *observă modul în care aceste elemente contribuie la crearea sensului artistic;*
- *apreciază rolul artei teatrale în educația formală și non formală.*

CG 2 - *Înțelegerea și utilizarea adecvată a conceptelor și limbajelor specifice artei teatrale*

CS 2.1. Înțelegerea conflictului ca element esențial în dinamica scenică
- *participă la jocuri teatrale care vizează conștientizarea paletei de emoții individuale și a grupului de lucru, motor în declanșarea conflictelor scenice;*
- *gestionează potențiale conflicte în funcție de contextul scenic propus;*
- *utilizează expresia emoțională în jocuri de improvizație verbale și nonverbale.*
CS 2.2. Înțelegerea situației scenice (conflict, personaj, situație, relație, dialog, subtext).
- *aprofundarea relației dintre partenerii scenici prin recunoaște conflictului și a tipului de relație dintre personaje*
- *recunoașterea și argumentarea obiectivelor personajului*
- *identificarea subtextului replicilor*

CG 3 - *Exprimarea de opinii civice în crearea de scenarii dramatice*

CS 3.1. Identificarea și analiza temelor civice actuale și integrarea lor în construcția unui scenariu dramatic
- *selectează o problemă civică relevantă (drepturi, responsabilitate socială, diversitate, justiție, mediu)*
- *argumentează alegerea temei*
- *construiește conflicte dramatice pornind de la situații reale*
- *diferențiază opinia personală de informația factuală*
CS 3.2. Formularea de scenarii teatrale inspirate din situații reale de viață
- *utilizează metode de scriere creativă în adaptarea situațiilor de viață pe scena de teatru;*
- *diversifică paleta de roluri propuse și create în scenariul dramatic;*
- *exersează lucrul în echipă prin exerciții de scriere creativă pentru elaborarea textelor dramatice.*
CS 3.3. Elaborarea de texte dramatice care exprimă opinii civice argumentate, utilizând mijloace artistice adecvate.
- *formulează un punct de vedere clar asupra unei situații cu impact civic*
- *creează personaje purtătoare de perspective diferite asupra acelei situații*
- *utilizează dialogul pentru susținerea diferitelor idei*
- *evită discursul moralizator, favorizând expresia artistică polivalentă*

CG 4 - ***Dezvoltarea abilităților de lucru într-o echipă teatrală***

CS 4.1. Aplicarea tehnicilor de comunicare și ascultare activă în cadrul exercițiilor și repetițiilor de grup
- formulează feedback constructiv *- respectă indicațiile regizorale* *- adaptează intervențiile proprii la dinamica echipei*
CS 4.2. Participarea responsabilă la procesul de creație colectivă, prin asumarea de roluri și sarcini în cadrul echipei teatrale
- respectă termenele și sarcinile atribuite *- contribuie la rezolvarea situațiilor problemă* *- participă la ședințele de organizare sau de brainstorming* *- susține coeziunea grupului*
CS 4.3. Gestionarea diferențelor de opinie și situațiilor conflictuale prin comportamente constructive și orientate spre soluții
- manifestă toleranță și empatie față de membrii grupului *- negociază uman și artistic în mod argumentat* *- contribuie la menținerea unui climat creativ pozitiv*

CG 5 - ***Manifestarea responsabilității față de societate prin realizarea unui spectacol de teatru cu și pentru adolescenți***

CS 5.1. Analizarea nevoilor, preocupărilor și specificului de vârstă ale publicului adolescent, pentru adaptarea conținutului artistic la realitățile acestuia.
- identifică teme relevante pentru adolescenți; *- formulează obiective educaționale și artistice clare;* *- adaptează limbajul și situațiile dramatice la nivelul de înțelegere al publicului;* *- evită stereotipurile și moralizarea excesivă.*
CS 5.2. Participarea responsabilă la procesul de creație și producție a spectacolului, prin respectarea etapelor de lucru, rolurilor asumate și normelor etice ale colaborării artistice.
- asumă-ți sarcini clare în echipă (tehnice și artistice) *- respectă termenele și responsabilitățile* *- contribuie la rezolvarea situațiilor problemă atât în repetiții, cât și în afara lor* *- respectă normele de conduită umană și profesională*
CS 5.3. Evaluarea impactului social și educativ al spectacolului asupra publicului adolescent, prin reflecție critică asupra mesajului transmis și a reacțiilor primite.
- colectează feedback din partea publicului; *- analizează relevanța mesajului artistic;* *- formulează concluzii privind eficiența demersului;* *- propune îmbunătățiri pentru viitoare proiecte.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII Clasa a XII-a

Domenii de conținut	Conținuturi
Intervenția teatrală și teatrul aplicativ	- teatrul aplicat: definiții, scopuri și forme; - tehnici și metode fundamentale ale teatrului aplicat; - teatru în comunitate și incluziune socială; - intervenție teatrală în contexte educaționale; - teatru ca instrument de reflecție socială.
Scriere dramatică bazată pe documentare socială	- teme reale din comunitatea școlară; - structuri dramatice; - mini-scenariu bazat pe informația documentat.
Structură spectacol de teatru aplicativ	- procesul de creație în teatrul aplicat; - observație – colectare – transformare scenică; - etica în activitățile artistice cu public vulnerabil

SUGESTII METODOLOGICE

Metode: prelegerea, problematizarea, comentarii şi analize de spectacole;
Strategia didactică cognitivă, centrate pe student şi pe conţinut;
Materiale, resurse: manuale şi tratate, lucrări de specialitate, videoproiector, laptop

Sugestiile metodologice au rolul de a orienta cadrul didactic în aplicarea programei școlare pentru proiectarea și derularea la clasă a activităților de predare-învățare-evaluare, în concordanță cu specificul acestei discipline. Elevul va învăța, prin metode adecvate vârstei, lucrurile necesare pentru dezvoltarea sa armonioasă în această etapă de viață și își va conștientiza rolul de elev prin activitățile desfășurate la disciplina *Laboratorul de teatru*. Cadrul didactic va urmări sistematic realizarea de conexiuni între discipline, creând contexte semnificative de învățare pentru viața
reală. Proiectarea demersului didactic începe cu lectura personalizată a programei școlare, în succesiunea următoare: *competențe generale, competențe specifice, activități de învățare, conținuturi*. Demersul permite să se răspundă succesiv la următoarele întrebări:

- În ce scop voi face? (identificarea competențelor)
- Cum voi face? (determinarea activităților de învățare)
- Ce conținut voi folosi? (selectarea conținuturilor)
- Cu ce voi face? (analiza resurselor)
- Cât s-a realizat? (stabilirea instrumentelor de evaluare)

Metoda specifică utilizată în predarea conținuturilor științifice este jocul teatral, tehnică eficientă și atractivă, prin care elevii își dezvoltă competențe într-un mod relaxant. Disciplina *Laboratorul de teatru* contribuie la formarea profilului absolventului de liceu și prevede finalitățile prin care elevul devine autonom și creativ în învățare, deschis spre învățarea permanentă, încrezător în forțele proprii, capabil să comunice și să coopereze cu alții.

Disciplina *Laboratorul de teatru* dezvoltă creativitatea, formează competențe de comunicare, competențe socio-emoționale și un comportament prosocial.

1. Dezvoltarea creativității

Perioada studiilor liceale corespunde, în cazul majorităţii elevilor, stadiului psihologic al adolescenţei. Adolescenţa, considerată un „punct de turnură în dezvoltarea umană”, este marcată atât de interese diverse, cât şi de comportamente schimbătoare, de implicarea elevului în numeroase activităţi. Studiile de psihologia vârstelor consemnează că adolescenţa este perioada unei adevărate explozii a intereselor de cunoaştere – ştiinţifice, tehnice, artistice, politico-sociale, filosofice, profesionale. Adolescentul urmăreşte să descopere valorile general umane şi, mai departe, prin intermediul lor, să-şi descopere şi să-şi afirme valoarea proprie. Interesele multiple ale adolescentului îi determină orientarea către literatură, artă, ştiinţă, ca şi spre diverse pasiuni. Construcţia identităţii şi fluctuaţia stimei de sine (sensibilă la aprecierea covârstnicilor, a profesorilor, a părinţilor) determină probleme emoţionale importante în adolescenţă. Stima de sine reflectă raţionamentul tânărului în ceea ce-i priveşte competenţa profesională, atractivitatea sa, acceptarea sa de către ceilalţi, succesul şcolar, sportiv şi, nu în ultimul rând, succesul în relaţiile interpersonale.

Adolescenții dezvoltă o mai mare capacitate de gândire abstractă care le dă o viziune mai complexă asupra propriei persoane, cuplată cu o reflecție de sine mai mare și cu o autonomie crescută în luarea deciziilor. Aceste schimbări importante sunt însoțite însă de anumite vulnerabilităţi. Supraestimarea poate antrena eşecuri, în timp ce subestimarea
conduce la evitarea provocării şi la reducerea oportunităţii pentru dezvoltare personală. În ceea ce priveşte abilităţile creative şi expresive, deşi vârsta adolescenţei este propice creativităţii, în realitate la această vârstă doar fluiditatea este mai dezvoltată, restul componentelor gândirii divergente fiind slab reprezentate. Profesorul care va preda disciplina
Laboratorul de teatru va ţine cont de faptul că dezvoltarea creativităţii presupune atât abilităţi importante pentru un anumit domeniu, cât şi aptitudini speciale în diverse domenii, precum şi o serie de abilităţi creative specifice.

Abilităţile creative includ:

a) un stil cognitiv şi un stil perceptiv care să permită rezolvarea de probleme prin metode noi, bazate pe dezvoltarea unor scheme euristice;
c) un stil de muncă dominat de perseverenţă, de capacitatea de a depune efort pe termen lung, de independenţă, de autodisciplină, de motivaţie intrinsecă, generatoare de bucurie şi satisfacţie.
În dezvoltarea creativităţii adolescentului, profesorul de Teatru va urmări antrenarea tuturor parametrilor de potenţial creativ – fluiditatea, flexibilitatea, originalitatea, elaborarea şi redefinirea.

2. Dezvoltarea competențelor de comunicare

Din punct de vedere cognitiv, adolescentul dobândeşte abilităţi cognitive deosebite, inclusiv capacităţi superioare perceptive şi de reprezentare, care îi permit să gândească sistematic şi logic, să avanseze prelucrări algoritmice şi euristice ale diverselor situaţii cu care se confruntă. El foloseşte raţionamente de tip ipotetico-deductiv, care implică relevarea ipotezelor de rezolvare a unei situaţii problematice şi formularea logică, sistematică, a unui plan pentru identificarea soluţiei corecte. Aceste deprinderi se consolidează în cadrul comunicării, proces dinamic pe care profesorul de teatru îl poate optimiza. Există cinci tipuri de atitudini dezvoltate de către o persoană în cadrul comunicării interindividuale: *atitudinea de interpretare* (interpretul verbalizează pentru celălalt ceea ce acesta nu ştie, iar interpretantul se prezintă ca deţinător al unei presupuse cunoaşteri şi prin aceasta are un ascendent asupra celuilalt); *atitudinea de evaluare* (concretizată în formularea unor judecăţi pozitive sau negative în raport cu ceea ce spune sau ceea ce face celălalt); *atitudinea de ajutor sau de consiliere* (iniţiativa în căutarea soluţiilor aparţine consilierului, nu celui consiliat); *atitudinea de chestionare sau de anchetă* (accentuează diferenţele de statut şi poate contribui la blocarea comunicării) şi *atitudinea de comprehensiune* (singura care îl privilegiază pe interlocutor). În cadrul comunicării, atitudinea de anchetă şi atitudinea de emitere a unor judecăţi preponderent negative sunt contraindicate. Pentru a spori eficienţa comunicării, adolescentul trebuie să se bazeze pe *empatie*, aptitudine care poate fi construită în cadrul orelor de la disciplina *Laboratorul de teatru*. Empatia (care presupune scufundarea individului în lumea subiectivă a celuilalt pentru a-l înţelege din interior) se defineşte nu numai prin receptivitatea la sentimentele trăite de celălalt, ci şi prin capacitatea verbală de a comunica această comprehensiune.

Adolescentul se află, totodată, în pragul alegerii unei profesii. Ca urmare, activitatea didactică a profesorului de la disciplina *Laboratorul de teatru* trebuie să constituie şi un mijloc de observare a posibilităţilor lui, în vederea consilierii vocaţionale. Profesorul trebuie să-şi ofere permanent sprijinul elevilor săi adolescenţi, care sunt adulţi în devenire. Aceştia trebuie îndrumaţi către aprecierea realistă a posibilităţilor proprii, astfel încât să-şi aleagă corect viitorul parcurs profesional.

3. Dobândirea competențelor socio-emoționale și a comportamentului prosocial

Adolescentul, în dorinţa de a-şi consolida o identitate dincolo de familie, dezvoltă relaţii numeroase cu covârstnicii, devenind detaşat emoţional de părinţi. Există însă şi adolescenţi care acceptă identitatea impusă de părinţi, precum şi adolescenţi la care formarea identităţii se produce abia după ce ajung la vârsta adultă.

În relaţiile de prietenie ale perioadei, fetele simt nevoia angajării reale, fiind mult mai atente şi mai critice decât băieţii la aspectele pozitive şi negative ale unei relaţii. Anxietatea în legătură cu relaţionarea socială este mai frecventă în rândul lor. De altfel, multe din schimbările cognitive şi emoţionale din adolescenţă sunt influenţate de dimensiunea gender.

Adolescentele iniţiază mai multe schimburi verbale, prezintă o mai mare deschidere faţă de verbalizare şi vorbesc mai mult despre aspectele emoţionale ale relaţiilor interpersonale, comparativ cu băieţii. Relaţiile dintre adolescenţi pot fi optimizate, de asemenea, prin intermediul disciplinei *Laboratorul de teatru*.

Strategiile didactice

Teatrul este, fără îndoială, unul dintre mijloacele cele mai plăcute de a te dezvolta ca ființă socială deoarece se bazează pe joc. Alegerea relațiilor și a grupurilor sociale potrivite pentru copiii noștri, viitorii adulți, se poate îndruma și educa încă din copilărie. Descoperirea a ,,ceea ce vreau să fac în viață" va fi mai ușor de realizat dacă adolescentul va avea posibilitatea să se cunoască, să se exprime, să experimenteze situații sau profesii, așa cum se întâmplă prin jocul complex al teatrului.

Disciplina *Laboratorul de teatru* are ca finalitate educarea și dezvoltarea atenției, a spiritului de observație, a lucrului în echipă, a gândirii creatoare, a imaginației active, a limbii și vocabularului, a

fizicalizării, precum și formarea și educarea ritmului, a vocii (pentru cântat și vorbit), a vorbirii (comunicării) în public, pe nivele de vârstă și interese/competențe.

Orele propuse în această programă îmbină armonios mai multe arte și competențe, astfel: mișcare (sport și dans), vorbire (dicție, limbă și literatură), cântat (impostație și muzică), imagine (desen, pictură, manufactură). Prin intermediul jocurilor și al exercițiilor propuse în cadrul diciplinei *Laboratorul de teatru*, urmărim să insuflăm elevilor respect și plăcere pentru (propria) muncă: jocuri create împreună, decoruri și măști construite, spectacole realizate împreună, cântece și dansuri repetate și create împreună. Lucrul în grup, formarea și dezvoltarea personalității fiecărui membru al echipei în cadrul acestor activități sunt esențiale pentru programul și propunerea noastră educațională.

Educația prin teatru este o activitate 100% practică. Disciplina are un accentuat caracter practic-aplicativ, explorator care presupune implicarea directă a elevilor. Ei își descoperă aptitudini specifice şi își formează competențe socio-emoționale, atât de necesare în viața de adult viitoare.

Laboratorul de teatru se poate desfășura în diferite medii de învățare: sala de clasă, sala de sport, curtea şcolii, parcul etc. cu o singură condiție: ca întreg colectivul să își asume „transformarea" spațiului respectiv în orice alt spațiu/timp cunoscut sau imaginat; iar această aderare la un țel comun îi va face pe elevi să se simtă bine, să-şi manifeste starea de bucurie, să devină motivaţi în realizarea unor scopuri artistice comune grupului din care fac parte. Conform principiului de bază: *arta teatrului e artă de grup și nu arta individuală*, în atelier se va pune accentul pe lucrul în perechi şi în grup, favorizând integrarea, ajutorarea şi stimularea reciprocă, dezvoltarea comunicării, a toleranţei, a rezolvării unor situaţii nou apărute, a experimentării, conform principiului *concesie și cooperare*.

Acolo unde este nevoie se va asigura utilizarea unor materiale didactice (mingi, cercuri, eșarfe, culori etc), deși un principiu de bază în arta teatrului - *actorul face să existe lucruri care nu există* - ne motivează să lucrăm cu succes, exerciții cu obiecte cărora, cu imaginație și convingere, adolescenții le pot schimba identitatea (de ex. un banal pahar de plastic poate deveni pocalul de aur din care bea un prinț o băutură miraculoasă, ori un simplu pantof de sport poate deveni condurul de cleștar al Cenușăresei).

În derularea demersului didactic se vor lua în consideraţie următoarele aspecte:

- cuprinderea tuturor elevilor în activităţile de teatru, adaptând exerciţiile la particularităţile fizice şi motrice ale vârstei elevilor; nu se vor utiliza jocuri care presupun eliminarea elevilor; prin rotaţie, rolurile de conducere/constituire echipe se vor acorda tuturor elevilor;
- principiul *la Teatru nimeni nu pierde niciodată*, deci nu există grupe de învingători și învinși, ci colegi care au reușit o performanță într-un anumit moment. Oricum, cu implicare și concentarea atenției, oricine poate câștiga;
- un joc nou predat se va relua doar pentru amuzamentul elevilor şi se va căuta schimbarea unor teme, scopuri, regului, toate la sugestia elevilor. Exercițiile nu se fac niciodată identic, pentru că aceasta duce la mortificarea creației; teatrul cu și pentru copii se construiește numai pe tărâmul *Improvizației*;
- jocurile de mişcare se pot lucra de la o clasă la alta, în contexte noi, respectându-se particularităţile elevilor;
- se recomandă ca la fiecare oră să se alterneze tipurile de exerciții pentru a nu plictisi elevii;
- fiecare oră de *Laboratorul de teatru* va începe, obligatoriu, cu pregătirea organismului pentru efort (încălzirea);
- după fiecare joc care solicită efort, se va lucra un exercițiu static;
- reușita unei clase de teatru ține foarte mult de harul cu care profesorul (profesionalizat) coordonează activitatea de învățare (experimentarea) și de armonia care se creează între elevi.

Toate activitățile de predare vor respecta principiile didactice de bază, după cum urmează: principiul intuiției sau unității dintre senzorial și rațional; principiul legării teoriei de practică; principiul însușirii conștiente și active a cunoștințelor; principiul sistematizării și continuității cunoștințelor; principiul accesibilității cunoștințelor sau respectării particularităților de vârstă; principiul individualizării și diferențierii învățării; principiul însușirii temeinice a cunoștințelor.

Pentru proiectarea activităților de învățare puteți folosi bibliografia propusă la sfârșitul acestui document, unde veți regăsi resurse teoretice și numeroase exemple practice.

Pentru a evalua procesul de evoluție al fiecărui elev, cadrul didactic va folosi evaluarea formativă.

Evaluarea continuă, formativă este eminamente practică în cadrul orei de teatru, focalizată pe competenţele elevilor, introducând imediat rezultatele ei în fluxul educativ. Evaluarea formativă este internă şi este axată pe proces, se face pe tot parcursul învăţării, conform unui principiu de bază (exprimat de profesoara americană Viola Spolin): *pe scenă,*
important este procesul, nu succesul.

Evaluarea formativă urmăreşte două dimensiuni:

- Evaluarea cu rol de a fixa învăţarea, de a o sprijini şi întări, urmărind şi progresul elevilor (assessment for learning) – permite reflecţia asupra modului de învăţare al elevilor şi oferă direcţii de optimizare. Pentru aceasta se recomandă metode colective, interactive, cu rol atât de evaluare (achiziţii şi progres), cât şi de fixare şi consolidare a rezultatelor învăţării, având o importantă funcţie de sprijin a grupului de elevi în învăţare. Metodele vor fi cu precădere din sfera celor alternative şi complementare, inclusiv sub formă de exerciţii şi jocuri cu scop evaluativ;
- Evaluarea cu rol de apreciere şi evaluare a achiziţiilor în termeni de rezultate ale învăţării – cunoştinţe, abilităţi, atitudini, comportamente (assessment of learning). În acest scop, se utilizează autoevaluarea şi interevaluarea (evaluarea colegială). Pentru evaluarea fiecărui elev, se recomandă metode de evaluare precum: activităţi practice, proiecte individuale şi de grup, postere/desene/colaje, portofolii. Este important ca profesorul să acorde feedback permanent pentru a evidenţia progresul fiecărui elev, să încurajeze exprimarea ideilor, a argumentelor personale, expunerea şi valorizarea produselor învăţării.

Evaluarea iniţială nu se aplică la orele de *Teatru și noi*, conform ideii că arta teatrului este o carte deschisă oricui, un loc de joc şi experimentare, de dezvoltare şi cunoaştere. Nu se recomandă să se facă diferențe între adolescenții care au făcut teatru și cei care nu au făcut niciodată.

În programa disciplinei opționale *Laboratorul de teatru* pentru clasa a X-a/a XI-a, se folosesc următorii termeni specifici:

1. **coordonate scenice** – pe baza acestora se dezvoltă procesul de creație în arta actorului. Acestea sunt: *teme, probleme, situații, sarcini, scopuri*. Parcursul este:un actor primește o **temă**; în acest moment se ridică o **problemă** (sau mai multe) ce trebuie rezolvată (rezolvate); acestea se pot subsuma mai multor **situații** care, implicit, dau actorului mai multe **sarcini** ce vor trebui organizate, după un traseu ce implică urmărirea unor **scopuri** clare, derivate din chiar tema primită. Nu există o soluție impusă de cineva. Niciun profesor sau regizor nu trebuie să impună, stabilească, fixeze felul în care elevul să rezolve tema primită;
2. situația scenică se orientează după un număr de ***parametri teatrali***. **Parametrii teatrali** sunt *unde*, *de unde* (se referă la determinanta spațială), *când*, *de când* (se referă la determinanta temporală), *ce*, *de ce* (se referă la determinanta acțională), *cine* (întotdeauna *EU* în situația dată). În procesul de creație al actorului se păstrează *regula celor trei unități*; în spațiul scenic trebuie să se răspundă acestor trei coordonate de bază: spațiu, timp și acțiune scenică;
3. **fizicalizare** în teatru se poate dobândi doar cu ajutorul mijloacelor de expresie artistică și a acțiunilor fizice determinate de relațiile și descoperirile scenice.
4. **reacție organică/organicitate** în teatru se referă la capacitatea de a întruchipa veridic situații de viață cât mai diverse, a trăi cu adevărat alte vieți
5. **improvizație** presupune că soluțiile trebuie găsite în acel moment, în acel timp și spațiu, într-o condiționare psihologică ce ține de fiecare om-actor în parte. Temele nu trebuie niciodată rezolvate „la rece” de dinainte, adică „preparate”. Un plan bine închegat de dinainte, un fel de mică regie prin care se rezolvă mental traseele scenice va duce întotdeauna la un rezultat formal, fără viață. În teatru, nu are valoare viața „gândită”, „organizată” de dinainte, ci viața trăită în acel moment ca-n realitate;
6. **soluții/rezolvări scenice** - trebuie să apară spontan, în urma unui proces psihologic organic, întreaga ființă a omului-actor trebuind să participe real și concret în momentul soluționării temelor din parcursul scenic;
7. **magicul dacă** este principiul teatral de bază prin care un om își poate asuma gândirea unei alte persoane, prin apel la imaginație, constituind primul pas către empatie. Cuvântul „dacă” este un impuls, un stimul al activității noastre creatoare interioare. Cu alte cuvinte, *ce aș face, în cel fel aș proceda într-o situație de viață a altui om*?;
8. **principiul acțiunii fizice** este principiul de bază în arta actorului conform căruia acțiunea pe scenă este născută natural/organic/spontan, în urma unui gând. Doar în acest fel, acțiunea devine credibilă pentru spectator;

9. **conflictul scenic** reprezintă principalul nucleu care generează acțiunea scenică (conflict în sensul de păreri pro/contra în cadrul relațiilor interumane ce se stabilesc în procesul artistic). Acesta este cel ce are puterea de a determina stabilirea de ***teme*** de studiu, ***probleme*** de rezolvat în funcție de tematica aleasă, ***situații*** ce trebuie înțelese și ***sarcini*** concrete ce deriva de aici, în atingerea ***scopului*** conținut în chiar tema ridicată de conflictul inițial;
10. **concesie și cooperare** este un principiu esențial în arta teatrului, care stă la baza activității eficiente și echilibrate de grup, prin faptul că fiecare participant își dezvoltă capacitatea de a interveni atunci când este nevoie de el, la fel cum va ști să aprecieze când este momentul să facă un pas înapoi și să permită altora să intervină;
11. **cercurile de atenție** constituie un instrument de lucru - determinante spațiale, după cum urmează: cercul mic (spațiul care se descrie în jurul copilului-actor, altfel cunoscut drept spațiu intim); cercul mediu (se referă la încăperea/clasa/scena în care acționează copilul-actor și tot ceea ce acest spațiu conține) și cercul mare (descrie spațiul ce poate fi acoperit cu privirea până la linia orizontului – stradă, cartier, sat, oraș);
12. **punctul de concentrare** ajută la izolarea pe segmente a tehnicilor teatrale, care fiind complexe și suprapuse, pot fi astfel explorate detaliat; asigură controlul în Improvizație, unde, altfel, spiritul creator nedirecționat ar putea deveni o forță mai curând destructivă, decât stabilizatoare; asigură concentrarea copilului-actor asupra unui punct mobil și schimbător; concentrarea asupra unui punct îl eliberează în vederea acțiunii spontane și îl pregătește pentru o experiență mai mult organică decât cerebrală;
13. **spațiul scenic** reprezintă spațiul de lucru în care se desfășoară atelierul/cursul de teatru, care este clar delimitat și poate fi transformat conform temelor abordate (în funcție de siuațiile scenice pe care grupul dorește să le creeze).
14. **aptitudini specifice teatrului** fac referire la imaginație, spontaneitate, folosirea plenară a simțurilor, coordonare, activarea memoriei afective, gândire asociativă, puterea de a empatiza, păstrarea atenției și atenția distributivă, armonizarea cu grupul";
15. **creativitate în teatru** presupune patru tipuri de aptitudini reprezentative: sensibilitate față de problemele celuilalt/celorlalți, disponibilitatea receptivă, mobilitatea și originalitatea. Preadolescenții creativi sunt mult mai receptivi față de impulsurile senzoriale, reacționând mai puternic la stimuli exteriori, modificându-se în trăirile interioare, în funcție de cunoașterea momentelor de viață din ce în ce mai variate. Reactivitatea crescută la stimulii exteriori nu poate fi considerată artă, însă acei oameni care au un aparat senzorial mult mai fin pot deveni creatori. Aptitudinile creative sunt perfectibile conform studiilor din psihologie. Dezvoltarea creativității în preadolescență generează rezultate excelente în existența și activitatea (chiar și nonartistică) din viața fiecărui individ.
16. **teatru educațional** se referă la o formă de realizare a unui proiect teatral în care implicarea fiecărui membru al echipei este relevantă pentru toate etapele și palierele de lucru, care promovează un mod de lucru creativ, democratic, cu rol în dezvoltarea culturală și prosocială a preadolescenților. În teatru educațional primează dezbaterea problemelor de ordin social și dezvoltarea cogntiv-emoțională, doar într-o mică măsură finalitatea estetică.
17. **adevărul personal** constituie scopul creației scenice prin găsirea unui mecanism de gândire interior al fiecărui copil-actor asemănător cu modul de gândire al personajului creat. Astfel, se realizează finalitatea traseului Eu-Rol-Personaj, în care Eu-ul actorului se regăsește în Eu-ul personajului.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

- Apostol, Radu, *Teatrul ca metodă. Teatru educaţional*, UNATC Press, Bucureşti, 2019.
- Aristotel, *Poetica*, Studiu introductiv, traducere şi comentarii de D.M. Pippidi, Univers Eciclopedic Gold, București, 2011;
- Artaud, Antonin, *Teatrul și dublul său* urmat de *Teatrul lui Séraphin* și de *Alte texte despre teatru*, în româneşte de Voichiţa Sasu şi Diana Tihu-Suciu, postfaţă şi selecţia textelor de Ion Vartic, ediţie îngrijită de Marian Papahagi, Cluj-Napoca, Editura Echinox, 1997;
- Bakk Miklósi, Kinga, *Psihologia educației-carte de specialitate pentru studenți și cadre didactice (Neveléslélektan- Kézikönyv tanárképzős hallgatóknak és gyakorló pedagógusoknak),* Editura Ábel, Erdélyi Múzeum Egyesület, Cluj-Napoca, 2021;
- Balási, András, *Analiză de spectacol*, Editura UArTPress, Târgu-Mureș, 2016.
- Banu, George, *Reformele teatrului în secolul reînnoirii*, Nemira, Bucureşti, 2011.
- Banu, George, *Shakespeare. Lumea-i un Teatru*, Editura Nemira, Colecția „Yorick”, București, 2010.
- Banu, George, *Ultimul sfert de secol teatral. O panoramă subiectivă.* Traducere de Delia Voicu. București: Editura Paralela 45, 2003.
- Barker, C., *Theatre Games, A New Approach to Drama Training*, Menthuen Drama, Londra, 2010.
- Béres, András: *Text şi spectacol,* Editura Academos, Târgu-Mureş*,* 2000.
- Berne, Eric, *Jocuri pentru adulți*, Ed. Amaltea, Bucureşti, 2002.
- Beţiu, Mihaela, *Actorul între normă şi abatere*, UNATC Press, 2020.
- Beţiu, Mihaela, *Elemente de analiză a procesului scenic,* ediția a II-a. Colecţia *Educaţie teatrală*, UNATC Press & Universitaria Craiova, 2025.
- Beţiu, Mihaela, *Ghidul candidatului la actorie*, ediţia a II-a, Colecţia *Educaţie teatrală*, UNATC Press & Universitaria Craiova, 2025.
- Blaga, Raluca, (*Su)poziţii teatrale sau ancore împotriva nostalgiei confortului*, Editura Eikon, Bucureşti, 2018.
- Boal, Augusto, *Jocuri pentru actori și non-actori. Teatrul Oprimaților în practică*, Fundatia Concept, Bucureşti, 2005.
- Boantă, Adriana, *Experimentul artistic în practicile performative,* seria „Studia Artis”, Editura UArtPress, Târgu-Mureș; Editura, Univesitaria, Craiova, 2025;
- Bob Erzsebet*, Studii de rol- abordarea hermeneutică a limbajului corporal actoricesc,* Editura Eikon, București, 2020;
- Boldașu, Romina, *Despre expresivitate corporală în arta actorului*, UNATC Press, Bucureşti, 2019.
- Borş, Octavia Mihaela, *Teatru Forum. Ghid 2017*, Bucureşti, 2017.
- Brook, Peter, *Fără secrete. Gânduri despre actorie şi teatru*, traducerea Monica Andronescu, Editura Nemira, 2012.
- Brook, Peter, *Spaţiul gol*, în româneşte de Marian Popescu, prefaţă de George Banu, Editura Unitext, Bucureşti, 1997;
- Cehov, Michael, *Către actori. Despre tehnica artei dramatice,* Caietele Bibliotecii UNATC nr. 2(16)/2014.
- Cerghit, Ioan, *Metode de învăţământ*, Polirom, Iaşi, 2006.
- Chateau, Jean, *Copilul și jocul,* E.D.P., Bucureşti, 1971.
- Ciocşirescu, Thomas, *Curs de vorbire pentru actori şi formatori,* ediţia a IV-a. Colecţia *Educaţie teatrală*, UNATC Press & Universitaria Craiova, 2025.
- Cojar, Ion, *O poetică a artei actorului*, Colecţia *Clasici UNATC*, Ediţia a V-a, Bucureşti, UNATC Press & Paideia, 2025.
- Constantin, Măciucă, *Motive şi structuri dramatice,* Editura Eminescu, Bucureşti, 1986.
- Covătariu, Valeria, *Cuvinte despre cuvânt*. Târgu-Mureş: Casa de Editură „Mureş”, 1996.

- Covătariu, Valeria, *Studii teatrale.Valeria, Voce, Vorbire, Dicție, pentru actori și redactori din mass-media,* Institutul Internațional de Teatru, UNESCO, 2003;
- Cristache, Niculae, *Formarea actorului: instrumentele metodei Chubbuck*, UNATC Press, București, 2012;
- Cristache, Niculae, *Poetici ale artei actorului în secolul XX,* Editura Eikon, București, 2019;
- Cristea, Mircea, *Teatrul experimental contemporan.* București: Editura Didactică și Pedagogică, 1996,
- Crişan, Sorin, *Teatru și cunoaștere*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 2008;
- Crişan, Sorin: *Teatru, viaţă şi vis,* Editura Eikon, Cluj-Napoca, 2004.
- Cucoş, Constantin, *Pedagogie*, Polirom, Iaşi, 2006.
- Dalu, Felicia*,,Teatrul muzical- Calea spre performanță,* Editura UNATC Press, București, 2008;
- Darie, Bogdana, coord., *Basme și povestiri românești: dramatizări pentru copii și adolescenți*, ediția a II-a. Colecţia *Educaţie teatrală*, UNATC Press & Universitaria Craiova, 2025.
- Darie, Bogdana, *Curs de arta actorului. Improvizația*, ediția a II-a. Colecţia *Educaţie teatrală*. UNATC Press & Universitaria Craiova, 2025.
- Darie, Bogdana; Sehlanec, Romina; Jicman, Andreea, *Arta teatrului pentru liceeni,* UNATC Press, București, 2017.
- Darie, Bogdana; Sehlanec, Romina; Jicman, Andreea, *Jocuri teatrale de la A la Z,* UNATC Press, București, 2018.
- Darie, Bogdana; Sehlanec, Romina; Jicman, Andreea, *Jocuri teatrale. Manual pentru clasele V-VIII,* UNATC Press & Universitaria Craiova, București, 2025.
- Debord, Guy, *Societatea spectacolului,* Traducerea, Cristina Săvoiu, Editura Rao, Bucureşti,2011;
- Deleanu, Horia *Regizorul și teatrul.* Editura Meridiane, București,1968.
- Deleanu, Horia, *Elogiu scenei.* Editura Meridiane, București,1988.
- Diderot, Denis, *Paradox despre actor. Dialoguri despre Fiul natural*, traducerea de Daniela Nicoleta Ionescu, Colecția „Yorick", Editura Nemira, București, 2010;
- Dobrea, Adelina-Georgiana, *Teatru Aplicat în procesul de integrare a refugiaților – copii și adolescenţi*. Colecţia *Educaţie teatrală*. UNATC Press & Universitaria Craiova, 2025.
- Donnellan, Declan, *Actorul și ținta.* Editura Unitext, București, 2006.
- Ene, Claudia, *Inserții psihologice în cunoașterea și dezvoltarea mecanismului logic specific de gândire în arta actorului.* Colecţia *Educaţie teatrală*. UNATC Press & Universitaria Craiova, 2025.
- Gîlea, Marius, *Despre improvizație*, UNATC Press, 2018.
- Gîlea, Marius, *Primii paşi în arta actorului: curs practic*, Bucureşti, UNATC Press, 2017.
- Grotowski, Jerzy, *Spre un teatru sărac*, traducere de George Banu şi Mirella Nedelcu-Patureau, prefaţă de Peter
- Huizinga, Johan. *Homo ludens.* București: Editura Humanitas, 2008, Iaşi, 1999;
- Huzum, Otilia, *Actorul şi arta vorbirii scenice,* Editura Conphys, 2012.
- Jianu, M.; Jicman, A., Sehlanec, R., Trifan, B., Bădoi, V., *Gramatica prin jocuri teatrale*, UNATC Press, București, 2018.
- Jicman, Andreea, *Teatrul ca mecanism de incluziune socială,* ediția a III-a. Colecţia *Educaţie teatrală*, UNATC Press & Universitaria Craiova, 2025.
- Jonstone, Keith, *Impro. Improvizația și teatrul*, Ed. Tracus Arte, Bucureşti, 2014.
- Lecoq, Jacques. *Corpul poetic – O pedagogie a creației teatrale.* Editura ArtSpect. Oradea.
- Lehmann, Hans-Thies. *Postdramatic Theatre.* Londra: Routledge, 2006;
- Lemnaru, Daniela*, Fascinatia cautarii. Incursiuni în procesul creației regizorale*, Editura Eikon, Cluj-Napoca, 2012
- Lemnaru, Daniela*, Teoria practicii și practica teoriei. Ghid de cultură teatrală pentru studenții actori*, Editura Risoprint, 2017

- Llosa, Mario Vargas, *Civilizaţia spectacolului*, trad. de Marin Mălaicu-Hondrari, Editura Humanitas, Bucureşti, 2017;
- Lucaci, Liviu, *Naşterea actorului*, ediția a II-a. Colecţia *Educaţie teatrală*, UNATC Press & Universitaria Craiova, 2025.
- Mandea, Nicolae, *Teatralitatea – un concept contemporan.* Bucureşti: Editura UNATC Press, 2006.
- Manea, Aureliu, *Energiile spectacolului.* Cluj-Napoca: Editura Dacia, 1983.
- Măniuțiu, Mihai, *Redescoperirea actorului.* București: Editura Meridiane, 1985.
- Marcus, Stroe, *Empatia*, Ed. Academiei, Bucureşti, 1971.
- Maşek, Victor Ernest, *Arta de a fi spectator.* București: Editura Meridiane, 1986.
- Măniuțiu, Mihai, *Redescoperirea actorului*, București: Editura Meridiane, 1985.
- Mărculescu, Olga, *Commedia dell'arte,* Editura Univers, Bucureşti, 1984.
- Mihăilă, Cătălina, *Cuvântul rostit de actor pe scenă – Ființare, Identitate, Conectare,* Editura UArtPress, Târgu-Mureș, 2024;
- Moldovan, Traian, *Arta în educație*, Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2024,
- Moldovan, Traian, *Creativitate și inovație în educație*, Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2024,
- Muscalu, Dragoș, *Improvizația. Noțiuni de bază și exerciții*, UNATC Press, 2019.
- Muscalu, Dragoș, *Incursiune în teatrul de improvizație*, UNATC Press, 2019.
- Nelega, Alina, *Piesa românească astăzi*, Editura UNITEXT, Bucureşti, 2000.
- Nelega, Alina, *Structuri și formule de compoziție ale textului dramatic*, Editura Eikon, Cluj-Napoca 2010;
- Odangiu, Mihai Filip, *Praxis. Exercițiul strategic*, Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2014.
- Olăreanu, Cristinela, *Expresivitatea cuvântului scenic,* Editura Artes, Iași, 2014
- Olăreanu, Radu, *Actorul – poezia cunoașterii umane,* Editura Artes, Iași, 2024.
- Papp, Éva, *Evoluţia vorbirii artistice de la limba vorbită la recitare de poezie, Editura* Mentor/ Editura UArtPress, Târgu Mureș, 2011.
- Pavis, Patrice, *Dicționar de teatru.* Traducere de Nicoleta Popa Blănariu & Florinela Floria. Editura Fides, Iași, 2012;
- Păcurar, Diana-Istina, *Spectacolul de teatru – un sistem semiotic*. Colecţia *Educaţie teatrală*. UNATC Press & Universitaria Craiova, 2025.
- Păsăreanu, Eugen, *De ce nu dispare teatrul? Arta dramatică între dislocare și consolidare.* Editura Eikon București, 2017;
- Păsăreanu, Eugen, *Introducere în pedagogia teatrală*; prefața de Carmen Stanciu. Eikon, Bucureşti, 2021
- Pânișoară, I.-O., *Profesorul de succes. 59 de principii de pedagogie practică*, Polirom, Iaşi, 2009.
- Perrucci, Andrea, *Despre arta reprezentaţiei dinainte gândite şi despre improvizaţie*, traducerea Olga Mărculescu, Editura Meridiane, Bucureşti, 1982.
- Popa, Camelia (coord.), *Managementul grupului în pedagogia teatrală și cinematografică*, UNATC Press, 2019.
- Popa, Camelia, *Noțiuni de psihologia educației şi managementul clasei de elevi*, UNATC Press, Bucureşti, 2017.
- Plett, Heinrich, *Știința textului și analiza textului,* Editura Univers, București, 1983;
- Roco, Mihaela, *Creativitate şi inteligenţă emoţională*, Polirom, Iaşi 2004.
- Rodenburg, Patsy, *The Actor Speaks*. London: Methuen Dram, 2020.
- Rotaru, Dana, *Jocuri teatrale: manual pentru clasele 0-IV*, ediţia a II-a. Colecţia *Educaţie teatrală*. UNATC Press & Universitaria Craiova, 2025.
- Saiu, Octavian. *În căutarea spațiului pierdut,* Editura Nemira, Bucureşti, 2008;
- Sălăvăstru, Dorina, *Psihologia educaţiei*, Polirom, Iaşi, 2004.
- Schechner, Richard. *Performance. Introducere și teorie,* Editura Unitext, București, 2009;

- Scutariu, Irina, *Expresivitate în rostirea scenică, culegere de exerciții pentru obiectul vorbirii scenice,* Ed. Artes, Iași, 2011.
- Spolin, Viola, *Improvizaţie pentru teatru*, ediţia 1999, traducerea Mihaela Balan-Beţiu, UNATC Press, Bucureşti, 2008; ediţie prescurtată UNATC Press 2014, 2025.
- Spolin, Viola, *Theatre Games for the Classroom,* NUP, Evanston, Illinois, 1986.
- Spolin, Viola, *Theatre Games for the Rehearsal,* NUP, Evanston, Illinois, 1999.
- Stan, Sandina, *Arta vorbirii scenice*, Ed, Didactică și Pedagogică, București, 1972.
- Stanislavski, K.S., *Munca actorului cu sine însuşi*, ESPLA, Bucureşti, 1955.
- Stanislavski, K.S., *Viaţa mea în artă*, Ed. Cartea rusă, Bucureşti, 1958.
- Stroe, Marcus, *Empatia*, Ed. Academiei, Bucureşti, 1971.
- Todoran, Purea, Elena, *Blocajele actorului/Tehnici și metode în dezvotarea creativității scenice,* UArtPress, Târgu-Mureș, 2024;
- Tonitza-Iordache, Mihaela, *Despre joc*, Editura Junimea, Iaşi, 1980.
- Toniza-Iordache, Michaela; Banu, George. *Arta teatrului.* Ediția a II-a revăzută și adăugită. Traducerea textelor inedite: Delia Voicu. Editura Nemira, București, 2004;
- Ubersfeld, Anne. *Termenii cheie ai analizei teatrului.* Traducere de Georgeta Loghin. Editura Institutul European, Iași, 1999;
- Vasiniuc, Tiberius, *Principii de etică și integritate în arta spectacolului și în cercetarea artistică*, Editura UArtPress, Târgu-Mureș, 2020;
- Vianu, Tudor, *Arta actorului*, Ed. Vremea, Bucureşti, 1932.
- Visalon, Ioana, *Antrenamentul vorbirii scenice*, Editura Universităţii „Transilvania” din Braşov, 2023.

Resurse online:

- https://biblioteca-digitala.ro/
- https://www.eteatru.ro/
- https://tnr.srr.ro/
- https://textbase.scriptorium.ro/app/authors

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Instituție de apartenență, localitate, județ
Responsabil MEN Prof. LILIANA BOBEICĂ	Ministerul Educației și Cercetării
Responsabil CNCE Prof. LĂCRĂMIOARA-ANA PAULIUC	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare
Coordonator științific Prof. univ. dr. BOGDANA DARIE	Universitatea Națională de Artă Teatrală și Cinematografică „I. L. Caragiale”, București
Prof. univ. dr. OCTAVIAN JIGHIRGIU	Universitatea Națională de Arte „George Enescu”, Iași
Lect. univ. dr. MIRELA PUIA	Universitatea de Vest, Facultatea de Arte, Timișoara

Anexa nr. 319

Programa școlară
pentru disciplina

ARTA ACTORULUI

Clasele a IX-a – a XII-a
Curriculum de specialitate (CS)

filiera vocațională, profilul artistic,

specializarea
coregrafie – dans contemporan

Învățământ liceal

- 2026 -

Anexa nr. 319
Programa școlară pentru disciplina *Arta actorului,* clasele a IX-a – a XII-a, curriculum de specialitate (CS)

- ***Filiera vocațională, profil artistic, specializarea coregrafie - dans contemporan***

NOTĂ DE PREZENTARE

ARTA ACTORULUI este disciplină de studiu în cadrul curriculum-ului de specialitate (CS) pentru filiera vocațională, profil artistic, specializarea Coregrafie pe care elevii o studiază în clasele a IX-a, a X-a, a XI-a și a XII-a.

Număr de ore: 1 oră/săptămână, 4 ani.

În elaborarea programei, s-a avut în vedere raportarea la cadrul legislativ și documentele strategice generale și specifice care susțin studiul disciplinelor:

- *Legea învățământului preuniversitar* nr. 198/2023, cu modificările și completările ulterioare
- *Planurile-cadru pentru învățământul liceal*, OMEC nr. 4350/2025
- *Profilul de formare al absolventului*, OME nr. 6731/2023, care asigură coerența verticală a parcursului școlar, de la învățământul primar la cel liceal
- *Council Recommendation of 22 May 2018 on key competences for lifelong learning* (2018/C189/01). https://eurlex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv:OJ.C_.2018.189.01.0001.01.ENG
- Learning Compass OECD (https://www.oecd.org/education/2030-project/teaching-and-learning/learning/learningcompass-2030/OECD_Learning_Compass_2030_concept_note.pdf);
- Cadrul european de competențe în materie de durabilitate (https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/bc83061d-74ec-11ec-9136- 01aa75ed71a1/language-ro);
- Cadrul de referință al competențelor pentru cultură democratică al Consiliului Europei (https://rm.coe.int/cdc-vol1-/168097e5d1);
- Embedding Values and Attitudes in Curriculum: Shaping a Better Future – OECD, 2021 (https://doi.org/10.1787/aee2adcd-en);
- DigComp 2.2: The Digital Competence Framework for Citizens, 2022 (https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC128415).
- Recomandarea Parlamentului European şi a Consiliului Uniunii Europene, privind competenţele cheie din perspectiva învăţării pe parcursul întregii vieţi (2006/962/EC)
- EACEA P9 Eurydice, *Educația artistică și culturală în școala europeană*, Bruxelles, 2009
- UNESCO, *The second World Conference on Art Education. Seoul Agenda: Goals for the development of Arts Education*, 2010
- WAAE, Frankfurt Declaration for Arts Education, 2019
- Recomandările UNESCO prevăzute în *Agenda de la Seul* și reconfirmate la *Congresul de la Abu Dhabi* 2024, ca obiective pentru dezvoltarea Educației Artistice şi Culturale, cu rol în gestionarea provocărilor socioculturale și favorizarea formării în direcția adaptabilității și creativității.

În cadrul pregătirii artistice de specialitate coregrafică, prin aplicarea curriculum-ului de specialitate, existenţa disciplinelor practice bazate pe studiul cronologic constituie un indispensabil liant între latura exclusiv practică a formării elevilor din Colegiile/Liceele vocaţionale de artă şi cea instructiv-formativă, în scopul definirii personalităţii artistice.

Acest document reprezintă un instrument de lucru, care permite deplasarea accentului de pe achiziția mecanică de cunoştinţe pe utilizarea lor în practică, de pe caracterul informativ pe cel formativ, centrând interesul pe elev şi pe opţiunile sale. Demersul de proiectare are în vedere nevoile elevilor de dezvoltare a gândirii critice şi procesuale, a creativității și de extindere a capacității de relaționare umană şi socială.

Disciplina *Arta actorului*, studiată în clasa a IX-a, însoţeşte deschiderea parcursului de formare artistică a elevilor înscrişi la specializarea Coregrafie din liceele vocaționale, reprezentând **etapa de inițiere în arta teatrală**, momentul în care elevul descoperă limbajul scenei, utilizat de toate artele performative, prin experiență directă, explorare și reflecție personală.

În această fază formativă, accentul se pune pe cunoașterea și utilizarea conștientă a propriului instrument de expresie: gând, emoție, corp, voce, precum și pe dezvoltarea comportamentului scenic autentic. Elevul este ghidat să descopere ce înseamnă să fie „prezent" și „activ" în scenă, să-și dezvolte aptitudini scenice, gândire procesuală, în special, și creativă. Profesorul are rolul de mentor și formator, sprijinind elevul în procesul de dezvoltare a propriului laborator creativ (cu instrumentarul scenic corespunzător) prin exercițiu, reflecție și înțelegerea principiilor de bază ale acțiunii teatrale.

Studiul disciplinei ***Arta actorului*** în clasa a X-a reprezintă **etapa de aprofundare** a competențelor formate în clasa a IX-a. Acest an de studiu se concentrează pe funcționarea conștientă și coerentă a mecanismului acțiunii. Elevul începe să înțeleagă *logica internă a procesului scenic,* explorând relațiile cauzale dintre gând, scop, obstacol, mijloc, reacție. Obiectivul este obținerea unui comportament scenic autentic (viu, coerent și motivat), în care *acțiunea* devine mijlocul principal de expresie artistică.

Totodată, clasa a X-a consolidează **dimensiunea relațională și colaborativă**: elevul învață să funcționeze organic în parteneriat scenic, să se adapteze contextului, să reacționeze adecvat și creativ și să mențină continuitatea acțiunii.

Finalitatea principală a acestui an constă în formarea autonomiei parțiale în procesul scenic: elevul începe să poată construi momente dramatice şi coregrafice de mică întindere, aplicând principii de acțiune, reacție și intenție clară, într-un context relațional coerent (dat de studiul unor situaţii scenice diverse). De asemenea, dezvoltarea atitudinii de deschidere și responsabilitate artistică, capacitatea de a lucra în grup și formarea disciplinei de lucru specifice profesiei dansatorului-coregraf devin *obiective pedagogice permanente*.

Studiul disciplinei ***Arta actorului*** în clasa a XI-a **marchează tranziția de la experimentul scenic la procesul artistic conștient**. După doi ani de acumulări orientate spre: atenție, acțiune, relație, gândire procesuală și expresivitate vocal-corporală, personalitatea artistică a elevului-dansator începe să se contureze treptat și devine capabil să-și construiască momente adecvate prezentărilor publice. Totuşi, *capacitatea de experimentare şi exersarea prin intermediul tehnicilor improvizaţiei* scenice rămân borne importante în parcursul formativ.

Accentul principal cade pe autenticitatea procesualităţii scenice, pe relaționarea concretă și adecvată cu partenerul/partenerii (pe principiul: „Adevărul meu este în celălalt") şi pe obţinerea unui comportament scenic autentic (bazat pe fluxul gândirii și motivaţia internă).

În Clasa a XI-a formarea artistică devine integrativă: gândul, vocea, corpul, acțiunea și reflecția se unesc într-un proces complex, în care autenticitatea și expresivitatea personală sunt la fel de importante ca disciplina profesională. Elevul învață să exploreze contextul dramaturgic, să stabilească motivațiile interne ale personajului și să mențină coerența comportamentului scenic pe întreaga durată a unei scene. Scopul final al acestui an este dezvoltarea **autonomiei creative** – capacitatea de a susține un rol în cadrul unei scene de mică întindere, de a analiza structura dramatică, de a utiliza instrumentele artei actorului și de a-și adapta mijloacele de expresie la intenția artistică dorită.

Studiul disciplinei ***Arta actorului*** în clasa a XII-a la specializarea Coregrafie reprezintă **etapa de sinteză și maturitate artistică** a întregului parcurs educațional început în clasa a IX-a.

Preocuparea este ca elevul-dansator să devină un artist asumat, capabil să integreze cunoașterea practică a principiilor artei actorului cu expresia corporală și gândirea creatoare într-un demers scenic coerent, autentic și responsabil. Nici această etapă nu urmărește rezultanta estetică, ci exersarea și asumarea tehnicilor specifice artei actorului ca proces de cunoaștere de sine și de comunicare cu ceilalți.

Prin studiul aprofundat al textului dramatic, prin explorarea situațiilor oferite de dramaturgie și prin analiza contextului socio-cultural, **elevul își dezvoltă propriul laborator de creație**. Atelierul de arta actorului dedicat specializării Coregrafie devine un spațiu al libertății creative și al rigorii artistice totodată. *Arta actorului* oferă valori de profunzime: empatie, cooperare, perseverență și respect față de sine și de ceilalți. Profesorul joacă rolul de mentor și partener de cercetare, ghidând elevul spre descoperirea propriei voci artistice și a unei atitudini mature față de actul scenic.

Disciplina se plasează la confluența dintre artă și educație și contribuie la conturarea unui profil de absolvent matur, empatic, reflexiv și creativ, pregătit să continue studiile universitare de specialitate și/sau să se implice activ în viața culturală și comunitară, luând parte la dezvoltarea unor proiecte artistice și educaționale relevante.

Disciplina ***Arta actorului*** din curriculumul de specialitate permite elevilor:

-să se familiarizeze cu terminologia specifică artelor scenice, să cunoască conceptele operaţionale fundamentale şi să opereze cu noţiunile dobândite;
-să formeze deprinderi şi tehnici de lucru privind selectarea informației de specialitate, folosind variate tehnici de procesare a informației artistice mediatizate, abordând toate mijloacele existente astăzi (spectacol artistic, material bibliografic, surse istorice neconvenționale, creații artistice notate tradițional și pe suport electronic, mijloace mass-media, Internet etc.);
-să faciliteze dobândirea de instrumente creative ca urmare a utilizării limbajului scenic multidisciplinar (implicând corpul, mişcarea, sunetul, ritmul, gestul, cuvântul şi imaginea);
-să experimenteze noi posibilităţi de comunicare verbală, non-verbală şi paraverbală;
-să exerseze metode de concentrare, precum și strategii de management al timpului de lucru;
-să modifice comportamentele inadecvate, agresive şi/sau violente, ţintind prevenţia fenomenului violenţei şcolare, precum și dezvoltarea abilității de gestionare a conflictelor;
-să promoveze bunăstarea individuală şi de grup, precum şi acceptarea diversităţii şi incluziunea socială;
-să dezvolte abilități de înțelegere și gestionare a emoțiilor;
-să stimuleze curiozitatea cognitivă şi să determine declanşarea spontaneităţii;
-să prevină lipsa de interes şi atitudinile de ostilitate faţă de cunoaştere;
-să genereze strategii cognitive bazate pe interdisciplinaritate, atât în interiorul ariei curriculare *Arte*, cât şi cu alte domenii (literatură, istorie, logică, filosofie, ştiinţe socio-umane, ştiinţe ale naturii etc.);
-să-și definească propria personalitate creatoare prin experimentare proprie.

Profesorul care predă disciplina ***Arta actorului*** la specializarea Coregrafie are libertatea:
- de a crea, de comun acord cu elevii, contexte specifice în care aceştia să-şi prezinte temele de studiu;
- de a acționa în funcție de particularitățile individuale ale elevilor, de opțiunile acestora și de posibilitățile variate date de baza artistică și materială din fiecare unitate de învățământ vocațional de arte, precum și responsabilitatea față de calea aleasă în dezvoltarea competențelor, prin diversificarea conținuturilor;
- contextualizării programei școlare și proiectării unor parcursuri de învățare specializată personalizată, conducând la o diversitate a abordării programei de-a lungul anului de studiu (elaborarea planificării calendaristice și proiectarea unităților de învățare în funcție de contextul generat de clasa de elevi, iar orice achiziție depistată a fi insuficient structurată în timpul clasei a IX-a, să fie consolidată printr-o abordare care reconectează competența specifică încă neasimilată anterior de elevi la curriculumul clasei a X-a și tot așa în clasele superioare).

În elaborarea programei de faţă au fost luate în consideraţie atât cercetările în domeniul curricular, tendinţele pe plan internaţional, cât şi opiniile unor profesori cu o bogată experienţă didactică în sistemul educaţional românesc.

Structura acestui curriculum cuprinde: competenţe specifice corelate cu unităţi de conţinut şi sugestii metodologice. Competenţele specifice şi conţinuturile învăţării din structura acestei programe sunt proiectate astfel încât să determine o evoluţie vizibilă a elevilor.

Prezenta programă este valabilă şi pentru unităţile de învăţământ în care predarea se face în limbile minorităţilor naţionale.

Structura programei școlare include, pe lângă nota de prezentare, următoarele elemente:
- Competențe generale
- Competențe specifice și exemple de activități de învățare
- Conținuturi
- Sugestii metodologice
- Bibliografie

Programa școlară este realizată din perspectiva modelului de proiectare curriculară, în vigoare, la nivelul învățământului liceal:

- ***Competențele*** sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice ale unui domeniu sau rezolvarea unor probleme generale, în contexte particulare diverse.
- ***Competențele generale*** vizate jalonează achizițiile de cunoaștere ale elevului din învățământul liceal.
- **Competențele specifice** sunt derivate din competențele generale. Ele reprezintă etape în dobândirea competențelor generale și se formează pe durata unui an școlar. Pentru realizarea competențelor specifice, în programă sunt propuse ***exemple de activități de învățare***, care valorifică experiența concretă a elevului și care integrează strategii didactice adecvate unor contexte de învățare variate.

- ***Conținuturile*** învățării constituie elemente de bază ale domeniului, mijloace informaționale prin care se urmărește realizarea competențelor.
- ***Sugestiile metodologice*** includ clarificări conceptuale, recomandări de strategii didactice şi elemente de evaluare continuă. Pornind de la competențele generale, sunt analizate strategiile de formare care contribuie predominant la realizarea acestora.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Operarea cu elemente ale artei actorului şi improvizaţiei scenice în jocuri, exerciţii şi situaţii scenice diverse, explorând potenţialul creativ**
CG2	**Participarea la activităţi artistice ce presupun exersarea adaptabilităţii şi creativităţii, contribuind la dezvoltarea personală**

CLASA a IX-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 ***Operarea cu elemente ale artei actorului şi improvizaţiei scenice în jocuri, exerciţii şi situaţii scenice diverse, explorând potenţialul creativ***

CS 1.1. Aplicarea instrumentelor şi regulilor de bază ale jocului teatral şi exerciţiului de improvizaţie exersând lucrul în echipă – condiție esențială a artelor scenice
- *antrenează, prin intermediul jocurilor teatrale şi a exerciţiilor de improvizaţie, disponibilitatea, capacitatea de implicare în rezolvarea problemelor/temelor (implicarea individuală pentru rezolvarea sarcinilor individuale şi implicarea individuală pentru rezolvarea sarcinilor de grup);* - *descoperă regulile jocului şi începe să funcţioneze organic în structura acestora: regula tăcerii la exerciţiile non-verbale, tipul de formaţie specifică jocului respectiv (cerc, semicerc, pătrat, cruce, linie, coloană, forma literelor/cifrelor, dispunere egală în spaţiu, formaţie aleatorie, etc.), tipul de grupare necesar (în perechi, individual sau în grup); poziţia corporală neutră sau poziţia specifică rezolvării temei; cooperarea sau competiţia pentru atingerea scopului (jocurile de eliminare vor fi introduse când grupul este pregătit să înţeleagă partea pozitivă a competiţiei – sporirea mizei jocului).* - *parcurge etapele jocului teatral/exerciţiului de improvizaţie asumându-şi faptul că jocul este coordonat de un lider (profesorul sau un jucător) şi acordând încredere sistemului de lucru (crearea echipei, prezentarea problemei, identificarea temei, identificarea Punctului de concentrare-PDC, preluarea indicaţiilor pe parcurs şi rezolvarea lor, rezolvarea problemei, evaluarea şi feedbackul)* - *antrenează capacitatea de a funcţiona organic în exerciţii de improvizaţie colective.* - *înţelege principii ale artei teatrale (şi artelor scenice) precum acceptarea, preluarea, transformarea, feedbackul constructiv.* - *înţelege termenii de bază ai limbajului teatral (preluare, acceptare, temă, miză, necesitate, coerenţă logică, durată, modificare, etc.)*
CS 1.2 Aplicarea principiilor de orientare și conștientizare spațială pentru a dezvolta o prezență scenică activă
- *exersează orientarea în spaţiu prin exerciţii de deplasare conştientă („Mişcare browniană” cu numerotarea paşilor 1-8 şi adăugare de comenzi”, “Grupări” ş.a.)* - *exersează orientarea în spaţiu prin exerciţii de autoplasare (Pluta; mers liber, cu reacţie la semnale sonore/vizuale; plasare în diverse formaţii: diagonale, cerc, litere, cifre, ş.a.);*
CS 1.3 Identificarea instrumentelor de bază ale artei actorului exersându-le prin jocuri şi exerciţii specifice de iniţiere
- *exersează abilitățile psiho-cognitive (procesele mentale prin care creierul procesează și interpretează informațiile, inclusiv memoria, atenția, limbajul, percepția, raționamentul, rezolvarea problemelor și luarea deciziilor) prin intermediul jocurilor teatrale: exerciții pentru antrenarea memoriei („Memorie pe cerc”, „Tava cu obiecte”), exerciții de atenție și concentrare („Crucea”, „Ştafeta gestului”), jocuri de observare în perechi;* - *exersează preluarea şi ascultarea activă prin intermediul jocurilor de oglindire* - *exersează senzorialitatea conştientă (vezi Viola Spolin) – Ce aud? Ce văd? Ce miros? Ce gust? Ce pipăi?* - *exersează implicarea şi ajustarea energetică („Zip-Zap-Boing”, „Samurai”)* - *analizează, pe scurt, prin reflecţie ghidată, propria implicare în rezolvarea temei („Ai fost atent la partener?”,”Ai preluat exact ce ai primit?”, „Ai rezolvat problema?”, „Ce ai auzit?”, „Ce ai văzut?”, „Ce ţi-a distras atenţia?”.).* - *exersează urmărirea PDC (Punctul de concentrare, vehiculul care duce jucătorul spre rezolvarea problemei/atingerea Scopului) prin activități didactice de tipul jocului teatral. (PDC este „mingea cu care se joacă jocul” – Viola Spolin).* - *„Preluare de gest”, „Paşii sincron”)*
CS 1.4 Exersarea mijloacelor de expresie artistică prin tehnici ale artei actorului şi improvizaţiei scenice

- *conştientizează potenţialul propriei corporalităţi pentru o bună funcţionalitate în cadrul contextelor de învăţare (fizicalizare, corporalizare)* - *conştientizează potenţialul aparatului vocal în vederea funcţionalităţii integrate în cadrul contextelor de învăţare* - *îşi descoperă potenţialul de vulnerabilitate experimentând situaţii necunoscute încă.*

CG 2 ***Participarea la activităţi artistice ce presupun exersarea adaptabilităţii şi creativităţii, contribuind la dezvoltarea personală***

CS 2.1. Aplicarea cunoștințelor și deprinderilor dobândite în situații de viață/ experiențe de viață
- *aplică în exerciţiile de arta actorului şi improvizaţie cunoştinţe din experienţa proprie de viaţă;* - *acţionează concret şi spontan la propunerea partenerului (coerent sau prin fractură logică, dar justificat);* - *dezvoltă atenţia distributivă;* - *dezvoltă capacitatea de a urmări sensul textului şi testează înţelegerea subtextului.*
CS 2.2 Exersarea unor comportamente noi, testarea unor situaţii (necunoscute anterior) rezultate în cadrul exerciţiilor de arta actorului şi improvizaţie
- *reacţionează spontan şi intuitiv în cadrul exerciţiilor creând material scenic proaspăt;* - *experimentează comportamente noi, nescenarizate, necunoscute anterior, lărgindu-şi astfel experienţa de viaţă;* - *realizează un jurnal de repetiţie în care notează descoperirile la nivel cognitiv şi experienţele emoţionale noi.*
CS 2.3. Implicarea în activităţi de grup cu scopul de a promova colaborarea
- *activează în mod interactiv, participativ și colaborativ în activități de învățare, utilizând metode ale teatrului de improvizaţie;* - *participă la organizarea şi ordonarea materialului rezultat prin improvizaţie, structurat pe unităţi/situaţii în interiorul cărora se va improviza live la fiecare reluare.*
CS 2.4. Exersarea capacității de a susține și de a promova o educație liberă, echitabilă și de calitate
- *descoperă valențele feedback-ului colegial constructiv;* - *discuții de grup despre procesul de lucru în cadrul atelierului de arta actorului („Ce a funcționat?”, „Am urmărit rezolvarea problemei?”, „Ce s-a schimbat când a crescut miza?” ş.a.)* - *participă activ și responsabil în activitățile teatrale de grup, învățând elementele eticii profesionale;* - *înţelege în urma experienţei practice concepte precum „concesie”, „cooperare”, „colaborare”, „responsabilitate, „disciplină artistică”.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Jocuri teatrale	**- atenţie focusată şi distributivă** Elaborarea unui set de jocuri/exerciții de observare care au ca scop potențarea acuității vizuale şi dezvoltarea atenţiei distributive *(Cine conduce mişcarea?, Tava cu obiecte, Câte scaune sunt în sală?, Oglinda în trei, ş.a)* **- colaborare** Elaborarea unui set de jocuri/exerciții care au ca scop concesie, cooperarea, colaborare *(Mecanismul, Maşinăria, Maşina de scris, Laserele, Indienii, Lasă-te condus ş.a)* **- asociere liberă** Elaborarea unui set de jocuri/exerciții -cu asocieri rapide de cuvinte pe cerc *(Banana)* -cu asocieri de obiecte – se lucrează cu obiecte invizibile (*Obiectul magic*) **- memorie şi concentrare** *(„Memorie pe cerc”,*

Domenii de conținut	Conținuturi
	”Crucea”) **- senzorialitatea conştientă** *(„Pipăitul mâinilor, „Găsirea partenerului după sunetul vocii/pipăitul mâinilor ş.a.)* **- coordonare** *(„Oglinda”, „Paşii sincron”, „Preia mişcarea”)* **Jocuri de transformare** (*Utilizează şi transformă*: transformarea obiectului invizibil într-un lanţ de acţiune) **Jocuri specifice teatrului de improvizaţie** Elaborarea unui set de jocuri ce exersează tehnicile de preluare şi colaborare *(Dă şi Preia; Da şi…)*
Improvizaţie	**- improvizaţie non-verbală** **- elemente de spaţii** (UNDE fără obiecte, UNDE cu obiecte) **- elementele *Situaţiei scenice*** **- improvizaţie pe text** (se poate lucra pe textele alese spre studiul unor scene simple) **- improvizaţie verbală**

CLASA a X-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 ***Operarea cu elemente ale artei actorului şi improvizaţiei scenice în jocuri, exerciţii şi situaţii scenice diverse, explorând potenţialul creativ***

CS 1.1 Utilizarea creativă a instrumentelor artei actorului şi improvizaţiei scenice dezvoltând abilităţile psiho-cognitive
- *antrenează în mod flexibil şi creativ instrumentele de lucru specifice artei actorului – abilităţile psiho-cognitive: atenţie, concentrare, memorie, percepţie, raţionament, luarea deciziilor, rezolvarea problemelor, coordonare prin răspunsul prompt la diverse situaţii, prin propunerea unor soluţii noi de continuare şi transformare a situaţiei.* - *exersează rapiditatea preluării, a prelucrării şi a reacţiei verbal-corporale;* - *antrenează capacitatea de a răspunde la stimuli noi, de a executa comenzi noi, de a modifica strategia de rezolvare a problemei date; acţionează concret şi coerent logic la propunerea partenerului, cu un plus de implicare şi inventivitate faţă de anul anterior; câştigă, de asemenea, promptitudine (reacţie rapidă/răspuns imediat);* - *exersează coerenţa logică în crearea materialului exerciţiilor pentru scenele improvizate sau date;* - *produce spontan soluţii la temele date/problemele de rezolvat, fără a scenariza jocurile/exerciţiile, a anticipa rezolvarea lor, a oferi soluţii partenerilor (accentul cade pe proces, nu pe rezultat);* - *se orientează adecvat în materialul de lucru (dezvoltă abilităţi de rearanjare a materialului în raport cu temele noi alese sau primite).*
CS 1.2 Dezvoltarea prin tehnici teatrale a mijloacelor de expresie artistică
- *antrenează întregul aparat corporal pentru o bună funcţionalitate în cadrul contextelor de învăţare (fizicalizare, corporalizare);* - *antrenează vocea (vorbită şi cântată) în vederea funcţionalităţii integrate în cadrul contextelor de învăţare;* - *îşi accesează potenţialul de vulnerabilitate atunci când tema jocului/exerciţiului o cere.*
CS 1.3 Exersarea prin intermediul tehnicilor teatrale a mecanismelor imaginaţiei
- *exersează spontaneitatea şi stimulează răspunsul intuitiv la diverse situaţii;* - *exersează imaginaţia prin exerciţii de improvizaţie cu Elementele situaţiei scenice (UNDE, CINE, CE, DE CE);* - *dezvoltă inventivitatea şi fantezia pentru rezolvarea problemelor date;* - *exersează imaginaţia şi stimulează inventivitatea în crearea materialului pentru exerciţiilor şi scene improvizate;* - *descoperă şi exersează imaginaţia substitutivă prin asumarea unor concepte noi şi prin experimentarea comportamentelor ce decurg de aici;* - *exersează mecanismul adaptării pentru a răspunde la teme noi, la contexte noi;*
CS 1.4 Exersarea coordonării cu grupul de lucru în exerciţii cu grad mediu de dificultate

- *exersează coordonarea proprie şi coordonarea cu partenerii (sincronizare) efectuând:*
  - *Jocuri de dispunere spaţială („Pătratul roman”, „Diagonala”, „Literele”, „Cifrele”)*
  - *Jocuri de coordonare („Preluare de gest”, „Clap”)*
  - *Jocuri de sincronizare cu grupul („Paşii sincron”, dificultate sporită faţă de anul anterior de studiu)*

CS 1.5 Analizarea textului dramatic pentru a-i identifica structura și logica internă prin lecturi ghid

- *participă la lecturi ghidate, realizate de tot grupul, cu scopul înţelegerii subiectului piesei, ariei problematicii umane, relaţiilor dintre personaje, structurii piesei;* - *explorează ghidat, pas cu pas, motivaţiile personajelor, intenţiile lor, evoluţia relaţiilor dintre personaje, pentru a desluşi sensurile profunde ale operei literare (şi a se acomoda cu o analiză ce merge dincolo de şabloanele analizei literare);* - *explică conflictul principal în termeni simpli („Ce obstacole întâmpină personajul principal?”).*

CG 2 ***Participarea la activităţi artistice ce presupun exersarea adaptabilităţii şi creativităţii, contribuind la dezvoltarea personală***

CS 2.1 Experimentarea şi dezvoltarea capacităţii de improvizare-adaptare implicându-se în contexte creative noi
- *reacţionează spontan şi intuitiv în cadrul exerciţiilor de arta actorului şi improvizaţie creând material scenic proaspăt;* - *rearanjează creativ în exerciţiile de improvizaţie experienţele de viaţă vechi pentru a crea un material nou;* - *experimentează modalităţi de gândire şi comportamente noi în cadrul exerciţiilor de improvizaţie, fără a anticipa sau a scenariza;* - *realizează un jurnal de repetiţie în care notează descoperirile la nivel cognitiv şi experienţele emoţionale noi.*
CS 2.2. Dezvoltarea capacității de a susține și de a promova o educație liberă, echitabilă și de calitate
- *antrenează capacitatea de a oferi unui feedback colegial constructiv;* - *participă la discuții de grup despre procesul de lucru în atelierul de arta actorului („Ce a funcționat?”, „Am urmărit rezolvarea problemei?”, „Ce s-a schimbat când a crescut miza?”, „Soluțiile propuse au fost noi?” ş.a.)* - *participă activ și responsabil în activitățile teatrale de grup, respectând elementele eticii profesionale;* - *exersează propria „disciplină artistică”;* - *vizionează/audiază spectacole de teatru profesionist, teatru radiofonic sau adaptări pentru televiziune. Selecţie şi analiză ghidată.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Jocuri teatrale	**Jocurile teatrale studiate la disciplina Arta actorului vor fi exersate prin teme noi care:** - variază conţinuturile - diversifică modalităţile de rezolvare - cresc miza - cresc gradul de dificultate - **atenţie distributivă** - **asociere liberă (cu obiecte invizibile sau cuvinte)** - **transformare a obiectelor invizibile** - **coordonare** **Jocuri specifice teatrului de improvizaţie**
Exerciţii de improvizaţie	- **improvizaţie non-verbală** - **încadrare în spaţii** (UNDE fără obiecte, UNDE cu obiecte) - **elementele Situaţiei scenice** - **improvizaţie verbală:** - *Gibberish*, *Traducătorul*, *Expertul, Discursul cu mâinile;*

Domenii de conținut	Conținuturi
	- A-B-uri (pentru exersarea capaciţăţii de a lega logic replicile) - **promptitudinea reacţiei:** - *Blitz*
Scene de improvizaţie	- **improvizaţie verbală pe teme alese spontan** - *Povestea în 4* - *Scenă improvizată în doi („Blocaţi în lift”, „La coadă la bilete la concert” ş.a)* (improvizaţie verbală)
Analiza dramatică	Sesiuni de **lectură ghidată** - piese reprezentative din dramaturgia universală şi românească pentru realizarea unor lecturi ghidate - identificarea structurii interne a textului, - tema principală şi mesajul piesei;

CLASA a XI-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 ***Operarea cu elemente ale artei actorului şi improvizaţiei scenice în jocuri, exerciţii şi situaţii scenice diverse, explorând potenţialul creativ***

CS 1.1 Exersarea creativă a instrumentelor artei actorului dezvoltându-le prin jocuri şi exerciţii specifice
- *exersează constant abilitățile psiho-cognitive (memoria, atenția, limbajul, percepția, raționamentul, rezolvarea problemelor și luarea deciziilor) prin intermediul jocurilor teatrale: exerciţii cu dificultate sporită (faţă de anii anteriori) pentru antrenarea memoriei, exerciţii de atenție și concentrare, jocuri de observare în perechi, jocuri de coordonare;* - *exersează preluarea şi ascultarea activă prin intermediul simţurilor (senzorialitate conştientă şi jocuri de oglindire avansate, în perechi);* - *exersează constant implicarea şi ajustarea energetică („Boom-Pac”, „Samurai”, „Ninja”, „Dârli da”);* - *urmăreşte constant PDC (odată cu creşterea capacităţii de concentrare)* - *rezolvă procesual (una câte una, fără anticipare) temele jocului;* - *preia indicaţiile pe parcurs şi produce reglaje;* - *susține miza şi se implică total în atingerea scopului jocului;* - *se deplasează conştient şi adecvat în spaţiu, exersându-şi constant orientarea;* - *dezvoltă abilităţi de autoevaluare şi oferă feedback colegial echilibrat, constructiv.*
CS 1.2 Operarea cu instrumente specifice artei actorului în lucrul individual – *Povestire*
- *selectează ghidat povestiri/fragmente narative adecvate nivelului propriu de dezvoltare psiho-cognitivă;* - *analizează structura dramatică a textului: identifică subiectul, conflictul şi miza fragmentului selectat;* - *discută sensurile subtextului; identifică intenţiile personajului;* - *identifică corect relaţiile dintre personaje şi evoluţia lor în cadrul subiectului;* - *utilizează ca instrument de lucru „Magicul Dacă” în vederea experimentării personale a problematicii textului („Dar dacă aş fi eu în această situaţie?”)* - *aplică principiul “Eu în situaţia dată” în vederea prelucrării personale a problematicii textului; CINE = EU (nu se raportează la „personaj” sau la „cum” se comportă acesta, ci se plasează în mijlocul circumstanţelor sale);* - *analizează parametrii teatrali (integrarea răspunsului la întrebări precum: „Unde se petrece acţiunea? Cine este el/ea? Care este rolul său în subiect? Ce acţiuni va face? De ce? Cu ce scop?”)*
CS 1.3 Analizarea textului dramatic pentru a-i identifica structura și logica internă prin lecturi ghidate
- *participă la lecturi ghidate, realizate de tot grupul, cu scopul înţelegerii aprofundate a subiectului, ariei problematicii umane, relaţiilor dintre personaje, structurii piesei;* - *explorează ghidat, pas cu pas, motivaţiile personajelor, intenţiile lor, evoluţia relaţiilor dintre personaje, pentru a desluşi sensurile profunde ale operei literare (şi a se acomoda cu o analiză ce merge dincolo de şabloanele analizei literare);* - *explică conflictul principal în termeni simpli („Ce obstacole întâmpină personajul principal?”) identificând motivaţiile personajelor;* - *identifică structura internă a textului, dată de momentele subiectului – expoziţiune, intrigă, desfăşurarea acţiunii, punctul culminant, deznodământ;* - *identifică faptul că orice rol are un „rost” în evoluţia subiectului şi părăseşte prejudecăţile faţă de textul literar;* - *vizionează/audiază spectacole de teatru profesionist, teatru radiofonic sau adaptări pentru televiziune. Selecţie şi analiză ghidată.*
CS 1.4 Utilizarea mijloacelor de expresie specifice artei actorului
- *accesează propriul potenţial vocal şi corporal ca rezultat organic al procesului de lucru;* - *exersează mijloacele proprii de expresie vocală: îşi antrenează constant aparatul fono-respirator; îşi eliberează vocea pentru a funcţiona organic încă de la cele mai simple jocuri şi exerciţii, până*

la susţinerea vocală adecvată în momentul rostirii povestirii; se modifică organic în funcţie de logica internă a situaţiei scenice; *- exersează mijloacele proprii de expresie corporală: fizicalizează, antrenează conştient corporalitatea în parcurgerea situaţiilor scenice, cu modificările aferente (pentru a răspunde la modificările de gând date de logica internă a textului).*

CG 2 ***Participarea la activităţi artistice ce presupun exersarea adaptabilităţii şi creativităţii, contribuind la dezvoltarea personală***

CS 2.1 Organizarea procesului de lucru pentru realizarea unui moment scenic individual sau colectiv, colaborând empatic şi constructiv
- dobândeşte, cu sprijinul profesorului, capacitatea de a-şi gestiona eficient timpul pentru exersarea fragmentului individual (povestire) şi a lecturilor recomandate; *- este parte activă în evaluarea colectivă; aceasta facilitează reglaje şi autoreglaje;* *- îşi autoevaluează obiectiv aportul la exerciţii şi rezolvarea sarcinilor de lucru;* *- oferă un feedback reciproc bine structurat şi constructiv;* *- participă în mod activ și cooperant în activitățile de grup, respectând sarcinile și regulile de lucru (învățarea la timp a textului; pregătirea spaţiului de lucru);* *- înțelege conceptul de „disciplină artistică”.*
CS 2.2 Experimentarea unor contexte creative noi
- participă în mod activ la crearea unor contexte noi de învăţare şi exersare a abilităţilor actoriceşti şi coregrafice pregătind, alături de colegi, prezentări cu public (care pot integra textul cu dansul şi muzica) *- vizionează spectacole live de teatru-dans/dans-teatru, teatru fizic, spectacole de musical, filme muzicale celebre. Selecţie şi analiză ghidată.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Textul dramatic abordat prin prisma autenticităţii	Jocuri teatrale, exerciţii de arta actorului şi lucru individual pe text – *Povestire*, pentru a experimenta: - situaţia scenică: UNDE, CINE, CE, DE CE, CU CE SCOP? - relaţia text-context; text-subtext, intenție-realizare; - asumarea problemei personajului (abordarea prin punerea în situaţie, fără „a face” un personaj); - conceptul de adevăr scenic (justeţea şi adecvarea la situaţie; o lipsa prejudecăţilor/şabloanelor literare); - modificarea organică, transformarea (vulnerabilitatea) emoţională; - gândirea procesuală şi evoluţia psihologică.
Analiza dramatică	Sesiuni de ***lectură ghidată***: - selectarea unor piese reprezentative din dramaturgia universală şi românească pentru realizarea unor lecturi ghidate cu scopul înţelegerii aprofundate a subiectului, ariei problematicii umane, relaţiilor dintre personaje; - profesorul şi elevii vor lectura piesa împreună asumându-şi prin rotaţie diferite roluri, unul dintre elevi citind didascaliile; - analiza vizează identificarea structurii interne a textului, dată de momentele subiectului – expoziţiune, intrigă, desfăşurarea acţiunii, punctul culminant, deznodământul –, şi observarea structurii externe (organizarea pe acte/secţiuni, interludii, etc.); - se va discuta tema principală şi mesajul piesei (în contextul socio-istoric); - profesorul şi elevii vor explora ghidat, pas cu pas, motivaţiile personajelor, intenţiile lor, evoluţia relaţiilor dintre personaje, pentru a desluşi sensurile profunde ale operei literare;

Domenii de conținut	Conținuturi
	- exerciţiul lecturii stimulează autonomia şi gândirea critică a elevului.
Expresivitatea integrată	Jocuri teatrale, exerciţii de arta actorului, scene de improvizaţie, repertoriu individual – *Povestire*, pentru a experimenta: - rostirea scenică şi proiecţia vocală; sunet semnificativ - gestul semnificativ, energia şi ritmul scenic - prezenţa scenică - relaţia corp–voce–emoție
Etica și profesionalismul artistic	Sesiuni de evaluare formativă pentru a încuraja consolidarea profilului etic: - disciplina de lucru/disciplina artistică - spiritul de echipă – concesie, cooperare, colaborare - responsabilitate artistică (asumare de roluri în sarcinile de grup) - autoprotecţia şi protecţia partenerului - atitudinea pozitivă şi feedbackul colegial constructiv.

CLASA a XII-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 ***Operarea cu elemente ale artei actorului şi improvizaţiei scenice în jocuri, exerciţii şi situaţii scenice diverse, explorând potenţialul creativ***

CS 1.1 Aplicarea mecanismului logic specific pentru a realiza un proces scenic autentic
- *exersează pe scene de doi parteneri cu întindere mică (1–2 pagini) din dramaturgia clasică și contemporană;* - *aplică principiul „EU în situaţia dată” pentru a descoperi parcursul psihologic determinat de acţiune;* - *integrează în procesul de lucru conceptul „ACTOR=OM”;* - *explorează procesualitatea scenică şi coerenţa în primirea informaţiei, prelucrarea, opţiunea, acţiunea (fizică sau verbală), creând terenul propice pentru apariţia modificărilor organice;* - *exersează necesitatea replicii/gestului testând intenţii şi motivaţii noi (“Dar dacă ai vrea să…?”)* - *experimentează concret şi personal situaţiile scenice; modificările sunt determinate de motivaţii şi intenții, nu de text; (de la structura formală a textului la experimentarea conţinuturilor psiho-emoţionale).* - *experimentează modificări organice determinate de alt mod de gândire (exerciţii de tip „Grilă de gândire”); procesul de lucru este bazat pe experimentare – testare şi reluare (nu „refacere”).*
CS 1.2 Aplicarea mecanismului logic specific pentru a susţine un moment individual – *monolog*
- *analizează structura dramatică a textului: identifică subiectul, conflictul și miza fragmentului selectat;* - *discută sensurile subtextului; identifică intențiile personajului;* - *identifică corect relaţiile dintre personaje şi evoluţia lor în cadrul subiectului monologului ales;* - *utilizează ca instrument de lucru „Magicul Dacă” în vederea experimentării personale a problematicii textului („Dar dacă aş fi eu în această situaţie?”)* - *aplică principiul “Eu în situaţia dată” în vederea prelucrării personale a problematicii textului; CINE = EU* - *analizează parametrii teatrali (integrarea răspunsului la întrebări precum: „Unde se petrece acţiunea? Cine este el/ea? Care este rolul său în subiect? Ce acţiuni face? De ce? Cu ce scop?”)* - *selectează, în funcţie de contextul situaţional al poveştii, persoana/personajul căruia i se adresează („Cu cine vorbesc? Cui îi spun? Ce vreau să determin în partener?”).*
CS 1.3 Dezvoltarea mijloacelor de expresie specifice artei actorului
- *dezvoltă mijloacele de expresie vocală: aplică tehnici deprinse în anii de studiu anteriori; antrenează autonom aparatul fono-respirator; adaptează tonul şi ritmul vorbirii la subiect, modificând organic vorbirea în funcţie de logica internă a situaţiei scenice* - *dezvoltă mijloacele de expresie corporală: aplică tehnici deprinse în anii de studiu anteriori; desfăşoară constant antrenamente fizice specifice, cu grad ridicat de dificultate; antrenează autonom şi organic corporalitatea în parcurgerea situaţiilor scenice, cu modificările aferente (fizicalizare, coporalizare).*

CG 2 ***Participarea la activităţi artistice ce presupun exersarea adaptabilităţii şi creativităţii, contribuind la dezvoltarea personală***

CS 2.1 Organizarea procesului de lucru pentru realizarea scenelor şi a momentului individual
- *dobândeşte autonomie artistică: elevul îşi desfăşoară procesul de învăţare în colaborare cu profesorul şi sub îndrumarea sa, dar fără să fie dependent de el;*

- *dobândeşte capacitatea de a-şi gestiona eficient timpul pentru exersarea sarcinilor didactice (scene şi monolog);* - *dezvoltă capacitatea de a programa şi organiza repetiţii;* - *participă activ şi constructiv la evaluarea individuală şi a grupului.*
CS 2.2 Integrarea atitudinii profesioniste în procesul de lucru
- *respectă programul; punctualitate, grijă față de spațiul scenic;* - *asumă ideea responsabilităţii date de lucrul în grup;* - *exersează autoprotecţia şi protecţia partenerului;* - *asumă principii precum incluziunea, egalitatea de şanse, colaborarea;* - *se implică activ în evitarea comportamentelor toxice, nocive sau lipsite de etică;* - *se autoevaluează în ce priveşte rezolvarea sarcinilor personale;* - *dobândeşte o atitudine pozitivă consecventă faţă de sistemul de lucru şi este deschis către o varietate de sarcini didactice („se bucură” de proces).*
CS 2.3 Manifestarea autonomiei artistice prin implicarea în noi contexte creative
- *îşi exersează autonomia administrativă şi abilităţile de antreprenoriat (elevul este ghidat către organizarea şi gestionarea propriilor proiectele artistice);* - *dezvoltă capacitatea de a programa şi organiza întâlniri cu invitaţi;* - *participă în mod activ la crearea unor contexte noi de învăţare şi exersare a abilităţilor actoriceşti şi coregrafice pregătind, alături de colegi, prezentări cu public (care pot integra textul cu dansul şi muzica);* - *vizionează spectacole live de teatru-dans/dans-teatru, teatru fizic, spectacole de musical, filme muzicale celebre. Selecţie şi analiză ghidată.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Textul dramatic abordat prin prisma autenticităţii	Jocuri teatrale, exerciţii de arta actorului şi scene de doi parteneri de mică întindere (1–2 pagini), pentru a experimenta: - situația scenică: UNDE, CINE, CE, DE CE, CU CE SCOP? - relaţia text-context; text-subtext, intenție-realizare - conceptul de adevăr scenic (justeţea şi adecvarea la situaţie; o lipsa prejudecăţilor/şabloanelor) - modificarea organică, transformarea/evoluţia psihologică. - **Abordarea unor scene simple** (cu problematică adecvată vârstei şi experienţei elevilor) **şi de mică întindere** şi exersarea capacităţii de asumare a problemei, de susţinere a unui conflict scenic, de identificare a unor motivaţii şi urmărire a unui Scop. - Scenele pot fi date de profesor sau alese împreună cu elevii (din dramaturgia clasică şi contemporană), scrise împreună sau rezultate în urma unor improvizaţii colective.
Tehnici şi principii ale artei actorului aplicate	- Ascultarea, preluarea (Viola Spolin, Cojar) - Acțiunea fizică; Magicul Dacă (Stanislavski) - Eu în situaţia dată (Stanislavski, Cojar) - Spontaneitatea (Viola Spolin) - PDC (Viola Spolin) - Procesualitatea (Viola Spolin, Cojar)

Domenii de conținut	Conținuturi
	- Eu, nu un Personaj (Spolin, Cojar); „Toate personajele sunt în noi.” (Cojar) - „ACTOR=OM” (Cojar) - Evitarea Cum-ului (duşman al spontaneităţii, al creativităţii) (Spolin, Cojar) - Proces, transformare, modificare (Viola Spolin) - Procesul, nu rezultatul (Viola Spolin)
Analiza dramatică	sesiuni de lectură ghidată: - selectarea unor piese reprezentative din dramaturgia universală şi românească pentru realizarea unor lecturi ghidate cu scopul înţelegerii aprofundate a subiectului, ariei problematicii umane, relaţiilor dintre personaje. - analiza vizează identificarea structurii interne a textului, dată de momentele subiectului – expoziţiune, intrigă, desfăşurarea acţiunii, punctul culminant, deznodământul –, şi observarea structurii externe (organizarea pe acte/secţiuni, interludii, etc.). - se va discuta tema principală şi mesajul piesei; dacă este cazul, li se va explica elevilor înainte de lectură contextul socio-istoric. - profesorul şi elevii vor lectura piesa împreună asumându-şi prin rotaţie diferite roluri, unul dintre elevi citind didascaliile. - profesorul şi elevii vor explora ghidat, pas cu pas, motivaţiile personajelor, intenţiile lor, evoluţia relaţiilor dintre personaje, pentru a desluşi sensurile profunde ale operei literare (şi a se acomoda cu o analiză ce merge dincolo de şabloanele analizei literare sau de percepţia “la prima mână”). - exerciţiul lecturii stimulează autonomia şi gândirea critică a elevului.
Expresivitatea integrată	sesiuni de antrenament, pentru a experimenta: - rostirea scenică şi proiecţia vocală; sunet semnificativ - gestul semnificativ, energia şi ritmul scenic - prezenţa scenică - relaţia corp–voce–emoţie
Etica și profesionalismul artistic	sesiuni de evaluare formativă pentru a încuraja consolidarea profilului etic: - disciplina de lucru/disciplina artistică - spiritul de echipă – concesie, cooperare, colaborare - responsabilitate artistică (asumare de roluri în sarcinile de grup) - autoprotecţia şi protecţia partenerului - atitudinea pozitivă şi feedbackul colegial constructiv.

SUGESTII METODOLOGICE

Sugestiile metodologice au rolul de a orienta cadrul didactic în aplicarea programei şcolare pentru proiectarea şi derularea la grupă a activităţilor de predare-învăţare-evaluare, în concordanţă cu specificul disciplinei ***Arta actorului***.

Construirea demersului didactic pornind de la această programă presupune urmărirea unui *plan de studiu evolutiv, de la simplu la complex*. Conţinuturile sunt tot atâţia paşi spre un sistem de predare urmând o metodă cumulativă.

Se va ţine cont de *progresia curriculară*: programele şcolare dedicate fiecărui an de studiu vor fi studiate ***observând coerenţa curriculară verticală*** (IX → X → XI → XII).

Elevul nu „învaţă să joace", ci învaţă **să fie prezent** şi **implicat** în sarcina didactică. El va trăi cu autenticitate experienţa oferită de tehnicile teatrale, va dezvolta abilităţi şi va acumula competenţe într-un mod plăcut. Din acest exerciţiu al autenticităţii se va naşte mai târziu elevul-actor creator. Obiectivul principal nu este performanţa scenică, ci **dezvoltarea principalelor instrumente de bază ale artei actorului**: atenţia, concentrarea, imaginaţia, prezenţa, ascultarea şi reacţia, implicarea ş.a.m.d.

Profesorul are rolul unui ghid perceptiv: îl ajută pe elev să descopere ce înseamnă „a fi prezent", „a asculta", „a acţiona cu sens". Totul se construieşte prin **experienţă directă**, nu prin demonstraţie teoretică.

"Temele de exerciţiu, rolul, sunt convenţii, sisteme semiotice (texte) ce se comunică literal, pe care actorul şi le asumă şi, prin imaginaţia substitutivă, le transformă în sisteme materiale, în realitate sensibilă, concretă, obiectivă şi dinamică, exprimată comportamental. Acesta este, spus foarte simplu, primul nivel al miracolului scenic, ce constituie obiect de experimentare în atelierul de arta actorului." (Ion Cojar, *O poetică a artei actorului*, 2025, p. 12)

Toate activităţile de predare-consolidare-evaluare vor respecta principiile didactice de bază, după cum urmează:

- Principiul intuiţiei sau unităţii dintre senzorial şi raţional;
- Principiul legăturii dintre teorie şi practică;
- Principiul însuşirii conştiente şi active a cunoştinţelor;
- Principiul sistematizării şi continuităţii cunoştinţelor;
- Principiul accesibilităţii cunoştinţelor sau respectării particularităţilor de vârstă;
- Principiul însuşirii temeinice a cunoştinţelor.

Demersul didactic specific disciplinei *Arta actorului* va fi eminamente practic şi va consta în:

- stabilirea unui *cadru de lucru pozitiv* încă de la început. Este vorba despre cadrul fizic, exterior şi despre atmosfera care trebuie creată pentru un mediu plăcut, relaxat, lipsit de tensiuni emoţionale inutile;
- asumarea unui mod de comunicare adecvată în relaţia profesor-elev: *Indicaţiile pe parcurs*, ca şi *evaluarea*, vor fi obiective, se va evita etichetarea; pedagogia teatrală este o pedagogie a încurajării, o pedagogie fluidă care-şi adaptează cerinţele caracteristicilor unice ale individului şi ale grupului său de lucru. Este important ca profesorul să acorde feedback permanent pentru a evidenţia progresul elevului, să încurajeze exprimarea ideilor, a argumentelor personale şi să aprecieze şi alte metode de rezolvare a problemelor decât cele previzibile/cunoscute.
- optimizarea dezvoltării fizice, psihice şi afective, prin dezvoltarea capacităţilor motrice generale, prin dezvoltarea expresivităţii vocale şi corporale, prin formarea unui cadru de expresie emoţională şi cognitivă (ce simt şi ce gândesc elevii), cu scopul de a dezvolta personalităţi armonioase şi originale.
- Accesibilitate: profesorul va facilita *înţelegerea* situaţiilor şi a relaţiilor dintre personaje.
- *Formarea gustului artistic* prin exerciţiu constant, prin vizionări de piese şi filme, lecturi, audiţii, etc.; presupune o selecţie a materialului de lucru, evitarea banalităţii, a vulgarităţii, a locurilor comune sau a textelor ce conţin situaţii de violenţă extremă, brutalitate, etc.
- Abordarea prin prisma principiului "Eu în situaţia dată". La acest nivel abordarea textelor propuse spre studiu la clasă se face din unghiul *CINE = EU*, iar pasul spre alteritate, dacă nu apare spontan, nu trebuie forţat (apare într-o etapă superioară).
- Abordarea prin prisma principiului *Autenticităţii*. Metoda de lucru va fi în mod unitar "Magicul dacă" stanislavskian şi principiul "Eu în situaţia dată" (Ion Cojar). Procesele cerebrale trebuie să fie

autentice, netrucate; senzorialitatea şi vulnerabilitatea emoţională vor fi solicitate constant ("Senzorialitate conştientă" – Viola Spolin; "Potenţialul de vulnerabilitate" Ion Cojar).

- Se recomandă corelarea cu celelalte discipline pentru dezvoltarea abilităţilor expresive.

Evaluarea

Pentru a contoriza procesul de evoluție a fiecărui elev, cadrul didactic va folosi evaluarea formativă.

Evaluarea inițială se face, în cadrul disciplinei *Arta actorului*, doar în măsura în care profesorul dorește să identifice nivelul de competențe al elevilor.

Evaluarea continuă**, formativă** este eminamente practică în cadrul orelor de la specializarea Arta actorului, focalizată pe competenţele elevilor, introducând imediat rezultatele ei în fluxul educativ. Evaluarea formativă este internă şi este axată pe *proces*, se face pe tot parcursul învăţării, conform unui principiu de bază (Viola Spolin, *Improvizaţie pentru teatru*, 2025, p. 22 şi 44): *pe scenă, important este procesul, nu succesul*. Evaluarea formativă urmărește două dimensiuni:

- Evaluarea cu rolul de a fixa învăţarea, de a o sprijini şi întări, urmărind şi progresul elevilor (*assessment for learning*) – permite reflecţia asupra modului de învăţare a elevilor şi oferă direcţii de optimizare. Pentru aceasta, se recomandă metode colective, interactive, cu rol atât de evaluare (achiziţii şi progres), cât şi de fixare şi consolidare a rezultatelor învăţării, având o importantă funcţie de sprijin a grupului de elevi în învăţare. Metodele vor fi cu precădere din sfera celor alternative şi complementare, inclusiv sub formă de exerciţii şi jocuri cu scop evaluativ;

- Evaluarea cu rol de apreciere şi evaluare a achiziţiilor, în termeni de rezultate ale învăţării – cunoştinţe, abilităţi, atitudini, comportamente (*assessment of learning*). În acest scop, se utilizează autoevaluarea şi interevaluarea (evaluarea colegială). Pentru evaluarea fiecărui elev, se recomandă metode de evaluare precum: activităţi practice, prezentări, proiecte individuale şi de grup. Este important ca profesorul să acorde feedback permanent pentru a evidenţia progresul fiecărui elev, să încurajeze exprimarea ideilor, a argumentelor personale, expunerea şi valorizarea produselor învăţării.

Evaluarea *finală*, sumativă valorifică ambele dimensiuni (*assessment for learning* şi *assessment of learning*) şi poate avea forma elaborării unui proiect, a realizării unor activităţi în cadrul colectivului de elevi. Vor fi evaluate rezultatele obținute prin proiect, respectiv impactul acestuia în relaţie cu nivelul de atingere a obiectivelor, dar şi modul de lucru şi implicarea membrilor echipei, punând în valoare dinamica grupului şi procesele de grup.

Evaluarea la disciplina Arta actorului trebuie să fie, aşadar, **formativă, descriptivă şi continuă**, nu doar sumativă (nota finală). Evaluarea **formativă** este bazată pe observaţie şi progres individual. În cadrul atelierelor de Arta actorului:

- un instrument foarte util sunt *Indicaţiile pe parcurs* (cnf. Viola Spolin) care implică un feedback dat chiar în timpul exerciţiului şi care intră imediat în fluxul rezolvării problemei.
- *criterii de bază sunt*: capacitate de înţelegere, implicare (disponibilitate), ascultare activă, atenţie, concentrare (atenţia focusată prin intermediul PDC), încredere în sine (curaj, capacitate de testare), cooperare, disciplină artistică, asertivitate, responsabilitatea faţă de celălalt, gradul de prelucrare şi asumare al instrumentelor specifice artei actorului.
- fiecare *standard de învăţare* exprimă gradul de autonomie, coerență și reflecție artistică. Nivelul „înalt" nu implică doar talent sau alte date naturale, uneori greu de contorizat, ci capacitatea de experimentare (vezi Viola Spolin), integrarea conştientă a tehnicilor actoriceşti, asumarea disciplinei artistice.
- pe lângă *jocuri teatrale, exerciţii de arta actorului, scene şi proiecte, alte instrumente pedagogice sunt*: fişe de observaţie, feedback verbal/feedback colectiv, jurnale reflexive şi discuţii deschise pentru documentarea progresului.

Disciplina ***Arta actorului:***

- Exersează gândirea critică şi procesuală;
- Dezvoltă creativitatea;
- Dezvoltă capacitatea de lucru în grup;
- Exersează abilităţile psiho-cognitive şi emoţionale individuale;
- Dezvoltă senzorialitatea conştientă;
- Dezvoltă abilităţile de comunicare (intra şi interpersonale);
- Dezvoltă capacitatea de a învăţa şi de a exersa probleme;

- Exersează procesualitatea (susţinerea constantă a procesului de gândire);
- Exersează promptitudinea şi spontaneitatea;
- Exersează diferitele tipuri de memorie şi imaginaţie;
- Creează terenul propice pentru declanşarea intuiţiei;
- Exersează vulnerabilitatea şi reactivitatea emoţională;
- Exersează procesul de înţelegere şi validare emoţională;
- Exersează empatia şi managementul emoţional al elevului;
- Exersează capacitatea de a asuma problematici diferite, aşa cum sunt oferite de textele studiate;
- Exersează capacitatea de identificare a valorilor şi respectarea lor;
- Dezvoltă încrederea în sine la toate nivelurile (incluzând încrederea în capacitatea proprie de a gestiona un moment artistic);
- Exersează disponibilitatea şi adaptabilitatea la diverse contexte;
- Exersează gustul artistic, capacitatea de expresie, mijloacele expresive.

Pentru proiectarea activităţilor de învăţare-consolidare-evaluare profesorul care predă disciplina ***Arta actorului*** poate folosi **bibliografia** propusă la sfârşitul acestui document, unde va regăsi resurse teoretice şi numeroase exemple practice.

Disciplina ***Arta actorului*** contribuie la formarea profilului absolventului de liceu şi prevede finalităţile prin care elevul devine autonom şi creativ în învăţare, deschis spre învăţarea permanentă, încrezător în forţele proprii, capabil să susţină momente artistice individuale. Este vizată în special una din cele *opt competenţe-cheie*: ***competenţa de sensibilizare şi exprimare culturală.*** Descriptorii-cheie specifici acestei competenţe sunt:

- Utilizează creativ elemente componente ale limbajului cultural-artistic;
- Investighează modul în care diferitele forme culturale prezintă, reprezintă şi transformă lumea, din perspectiva diversităţii culturale;
- Participă la procese creative la nivel personal şi de grup, identificând oportunităţi personale, sociale sau comerciale prin intermediul artelor şi a altor forme culturale.
- Se raportează etic şi responsabil la proprietatea intelectuală şi culturală. Promovează patrimonial material şi imaterial, naţional şi universal.

Disciplina *Arta actorului* contribuie, de asemenea, şi la formarea primei competenţe-cheie: ***competenţa de citire, scriere şi înţelegere a mesajului*** care este definită de descriptori precum: procesarea şi interpretarea unei variatăţi de texte și mesaje receptate în diverse situaţii de comunicare; aprecierea calităţii estetice a textelor receptate; capacitatea de a se adapta la diverse situaţii de comunicare şi de a exprima cu încredere informaţii, opinii, idei, sentimente; capacitatea de a argumenta şi contraargumenta, în contexte formale și nonformale; participarea responsabilă și creativă la o diversitate de interacţiuni în contexte variate, inclusiv în noile media, respectând convenţiile de comunicare și apreciind diversitatea culturală.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

1. Apostol, Radu, *Teatrul ca metodă. Teatru educaţional*, UNATC Press, Bucureşti, 2019.
2. Ardelean, Ioan, *Trup, Vibratie si Coordonare, Voință si Concentrare, Editura* EIKON, București 2024.
3. Banu, George, *Reformele teatrului în secolul reînnoirii*, Nemira, Bucureşti, 2011.
4. Barba, Eugenio, *Teatru – singurătate, meșteșug, revoltă*, Nemira, Bucureşti, 2013.
5. Barker, C., *Theatre Games, A New Approach to Drama Training*, Menthuen Drama, Londra, 2010.
6. Berlogea, Ileana*, Teatrul şi societatea contemporană,* Editura Meridiane, Bucureşti, 1985.
7. Béres, András: *Text şi spectacol,* Editura Academos, Târgu-Mureş*,* 2000.
8. Berne, Eric, *Jocuri pentru adulți*, Ed. Amaltea, Bucureşti, 2002.
9. Beţiu, Mihaela, *Actorul între normă şi abatere*, UNATC Press, Bucureşti, 2020.
10. Beţiu, Mihaela, *Elemente de analiză a procesului scenic,* ediția a II-a. Colecţia *Educaţie teatrală*, UNATC Press & Universitaria Craiova, 2025.
11. Boal, Augusto, *Jocuri pentru actori și non-actori. Teatrul Oprimaților în practică*, Fundatia Concept, Bucureşti, 2005.
12. Boldaşu, Romina, *Despre expresivitate corporală în arta actorului*, UNATC Press, Bucureşti, 2019.
13. Boantă, Adriana, *Experimentul artistic în practicile performative,* seria „Studia Artis", Editura UArtPress, Târgu-Mureș; Editura, Univesitaria, Craiova, 2025.
14. Borş, Octavia Mihaela, *Teatru Forum. Ghid 2017*, Bucureşti, 2017.
15. Brook, Peter, *Fără secrete. Gânduri despre actorie şi teatru*, traducerea Monica Andronescu, Editura Nemira, 2012.
16. Brook, Peter, *Spaţiul gol*, traducerea Marian Popescu, Unitext, 1997.
17. Cehov, Michael, *Către actori. Despre tehnica artei dramatice,* Caietele Bibliotecii UNATC nr. 2(16)/2014.
18. Ciocşirescu, Thomas, *Curs de vorbire pentru actori şi formatori,* ediția a IV-a. Colecţia *Educaţie teatrală*, UNATC Press & Universitaria Craiova, 2025.
19. Cojar, Ion, *O poetică a artei actorului*, Colecţia *Clasici UNATC*, Ediţia a V-a, Bucureşti, UNATC Press & Paideia, 2025.
20. Covătariu, Valeria, *Cuvinte despre cuvânt*. Târgu-Mureş: Casa de Editură „Mureş", 1996.
21. Cucoş, Constantin, *Pedagogie*, Polirom, Iaşi, 2006.
22. Crişan, Sorin, *Teatru și cunoaștere*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 2008.
23. Darie, Bogdana, *Curs de arta actorului. Improvizația*, ediția a II-a. Colecţia *Educaţie teatrală*. UNATC Press & Universitaria Craiova, 2025.
24. Darie, Bogdana; Sehlanec, Romina; Jicman, Andreea, *Arta teatrului pentru liceeni,* UNATC Press, București, 2017.
25. Darie, Bogdana; Sehlanec, Romina; Jicman, Andreea, *Jocuri teatrale de la A la Z,* UNATC Press, București, 2018.
26. Darie, Bogdana; Sehlanec, Romina; Jicman, Andreea, *Jocuri teatrale. Manual pentru clasele V-VIII,* UNATC Press & Universitaria Craiova, București, 2025.
27. Declan, Donnellan, *Actorul şi spaţiul,* trad. Carmen Stanciu, Fundaţia Culturală Camil Petrescu, Bucureşti, 2024.
28. Declan, Donnellan, *Actorul şi ţinta,* trad. S. Stănescu şi I. Ieronim, Unitext, Bucureşti, 2006.
29. Dobrea, Adelina-Georgiana, *Teatru Aplicat în procesul de integrare a refugiaților – copii și adolescenți*. Colecţia *Educaţie teatrală*. UNATC Press & Universitaria Craiova, 2025.
30. Ghiţulescu, Mircea, *O panoramă a dramaturgiei române contemporane*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1984.
31. Ene, Claudia, *Inserții psihologice în cunoașterea și dezvoltarea mecanismului logic specific de gândire în arta actorului.* Colecţia *Educaţie teatrală*. UNATC Press & Universitaria Craiova, 2025.

32. Gîlea, Marius, *Despre improvizație*, UNATC Press, 2018.
33. Gîlea, Marius, *Primii paşi în arta actorului: curs practic*, Bucureşti, UNATC Press, 2017.
34. Grotowski, Jerzy, *Spre un teatru sărac*, Editura Unitext, Bucureşti, 1998.
35. Huzum, Otilia, *Actorul şi arta vorbirii scenice,* Editura Conphys, 2012.
36. Jicman, Andreea, *Teatrul ca mecanism de incluziune socială,* ediția a III-a. Colecţia *Educaţie teatrală*, UNATC Press & Universitaria Craiova, 2025.
37. Jonstone, Keith, *Impro. Improvizația și teatrul*, Ed. Tracus Arte, Bucureşti, 2014**.**
38. Landau, Erika, *Psihologia creativității*, EDP, Bucureşti, 1979.
39. Linklater, Kristin, *Freeing the Natural Voice*. London: Nick Hern Books, 2006.
40. Lucaci, Liviu, *Naşterea actorului*, ediția a II-a. Colecţia *Educaţie teatrală*, UNATC Press & Universitaria Craiova, 2025.
41. Lecoq, Jacques. *Corpul poetic – O pedagogie a creației teatrale.* Editura ArtSpect. Oradea.
42. Marcus, Stroe, *Empatia*, Ed. Academiei, Bucureşti, 1971.
43. Mihăilă, Cătălina, *Cuvântul rostit de actor pe scenă – Ființare, Identitate, Conectare,* Editura UArtPress, Târgu-Mureș, 2024.
44. Olăreanu, Cristinela, *Expresivitatea cuvântului scenic,* Editura Artes, Iaşi, 2014
45. Olăreanu, Radu, *Actorul – poezia cunoașterii umane,* Editura Artes, Iași, 2024.
46. Măniuţiu, Mihai, *Redescoperirea actorului,* Editura Univers, Bucureşti, 1985.
47. McCallion, Michael, *The Voice Book*. London: Faber and Faber, 1998.
48. Meisner, S. & Longwell, D. *Sanford Meisner on Acting.* Vintage Books, 1999.
49. Merlin, Bella, *The Complete Stanislavsky Toolkit*, Nick Hern Books, London, 2007.
50. Muscalu, Dragoș, *Improvizația. Noțiuni de bază și exerciții*, UNATC Press, 2019.
51. Muscalu, Dragoș, *Incursiune în teatrul de improvizație*, UNATC Press, 2019.
52. Odangiu, Mihai Filip, *Praxis. Exercițiul strategic*, Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2014.
53. Popa, Camelia (coord.), *Managementul grupului în pedagogia teatrală și cinematografică*, UNATC Press, 2019.
54. Schechner, Richard. *Performance. Introducere și teorie,* Editura Unitext, București, 2009.
55. Todoran, Purea, Elena, *Blocajele actorului/Tehnici și metode în dezvoltarea creativității scenice,* UArtPress, Târgu-Mureș, 2024.
56. Tonitza-Iordache, Mihaela, *Despre joc*, Editura Junimea, Iaşi, 1980.
57. Ubersfeld, Anne, *Termenii cheie ai analizei teatrului.* Traducere de Georgeta Loghin. Editura Institutul European, Iași, 1999.
58. Rizzolatti, G. & Sinigaglia, C. (2008). *Mirroring People: The Science of Empathy.* Norton.
59. Roco, Mihaela, *Creativitate şi inteligenţă emoţională*, Polirom, Iaşi 2004.
60. Rodenburg, Patsy, *The Actor Speaks*. London: Methuen Dram, 2020.
61. Sălăvăstru, Dorina, *Psihologia educației*, Polirom, Iaşi, 2004.
62. Scutariu, Irina, *Expresivitate în rostirea scenică, culegere de exerciții pentru obiectul vorbirii scenice,* Ed. Artes, Iași, 2011.
63. Spolin, Viola, *Improvizaţie pentru teatru*, ediţia 1999, traducerea Mihaela Balan-Beţiu, UNATC Press, București, 2008; ediţie prescurtată UNATC Press 2014, 2025.
64. Stan, Sandina, *Arta vorbirii scenice*, Ed, Didactică şi Pedagogică, București, 1972.
65. Stanislavski, K.S., *Munca actorului cu sine însuşi*, Trad. Monica Andronescu, Nemira, Bucureşti, 2021.
66. Stanislavski, K.S., *Viaţa mea în artă*, Ed. Cartea rusă, Bucureşti, 1958
67. Vianu, Tudor, *Arta actorului*, Ed. Vremea, Bucureşti, 1932.
68. Visalon, Ioana, *Antrenamentul vorbirii scenice*, Editura Universităţii „Transilvania" din Braşov, 2023.
69. Elvin, B. (editor), *Dialogul neîntrerupt al teatrului în sec. XX*, Vol I şi II, Ed. Minerva, Bucureşti, 1973.

Reviste academice de specialitate:
xxx Colocvii teatrale/Theatrical Colloquia (UNAGE Iaşi) - https://artes-teatru.ro/
xxx Concept academic journal, UNATC Press - https://concept.unatcpress.ro
xxx Jurnalul artelor spectacolului (ULBS Sibiu) - https://magazines.ulbsibiu.ro/jas/
xxx Studia UBB Dramatica academic journal (UBB Cluj-Napoca) - https://dramatica.ro/index.php/j
xxx UNATC Journal of Drama Teaching (UNATC Press, Bucureşti)
https://unatcjournalofdramateaching.wordpress.com/

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	**Instituție de apartenență, localitate, județ**
Responsabil MEN Prof. LILIANA BOBEICĂ	Ministerul Educației și Cercetării
Responsabil CNCE Prof. LĂCRĂMIOARA-ANA PAULIUC	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare
Coordonator științific Prof. univ. dr. BOGDANA DARIE	Universitatea Națională de Artă Teatrală și Cinematografică „I. L. Caragiale”, București
Conf. univ. dr. MIHAELA BEȚIU	Universitatea Națională de Artă Teatrală și Cinematografică „I. L. Caragiale”, București
Prof. MARIANA GHIŢULESCU	Liceul de Arte ”Dinu Lipatti” Bucureşti
Prof. GHEORGHE ANTONESCU	Liceul de Arte „H. Darclee”, Brăila

Anexa nr. 320

Programa școlară
pentru disciplina

TARAGOT
(instrument principal, instrument secundar și instrument la alegere)

Clasele a IX-a – a XII-a
Curriculum de specialitate (CS)

Filiera vocațională, profilul artistic, specializarea muzică

Învățământ liceal

- 2026 –

Anexa nr. 320
Programa școlară pentru disciplina *Taragot,* clasele a IX-a – a XII-a,
curriculum de specialitate (CS)

- ***Filiera vocațională, profil artistic, specializarea muzică***

NOTĂ DE PREZENTARE

Programa școlară pentru Taragot (*Instrument principal, Instrument secundar și Instrument la alegere)* reprezintă o ofertă curriculară de specialitate pentru învățământul liceal, *filiera vocațională, profil artistic, specializarea muzică, secțiile muzică instrumentală și studii teoretice,* începând din anul școlar 2026-2027. Disciplinele în cadrul cărora se poate studia taragotul ca instrument muzical se regăsesc în *Anexa 10 la OMEC nr. 4350/20.06.2025 - Planul-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, filiera vocațională, profil artistic, specializarea muzică,* secțiile *Interpretare instrumentală* și *Studii teoretice muzicalu,* în *Curriculum de specialitate* (CS).

Studiul taragotului în liceu, ca instrument principal și instrument secundar, își propune pregătirea viitorilor instrumentiști pentru încadrarea acestora în formațiile instrumentale, ca solist sau acompaniament, asigurând totodată un nivel corespunzător pentru admiterea în învățământul superior.

Studiul taragotului în liceu, ca instrument la alegerea elevilor care studiază pianul ca instrument principal, își propune familiarizarea pianiștilor cu tehnica instrumentelor de suflat, în vederea pregătirii în calitate de acompaniatori încadrați în diferite formații instrumentale.

Pentru studiul acestui instrument muzical, bugetul de timp alocat, în funcție de locul pe care îl ocupă în pregătirea de specialitate a elevilor, este următorul:

- 3 ore/săptămână pentru disciplina *Instrument principal*;
- 2 ore/săptămână pentru disciplina *Instrument secundar*;
- 1 oră/săptămână pentru disciplina *Instrument la alegere.*

În elaborarea programei, s-a avut în vedere raportarea la cadrul legislativ și documentele strategice generale și specifice care susțin studiul disciplinelor:

- **Legea învățământului preuniversitar** nr. 198/2023, cu modificările și completările ulterioare
- **Planurile-cadru pentru învățământul liceal**, OMEC nr. 4350/2025
- **Profilul de formare al absolventului**, OME nr. 6731/2023, care asigură coerența verticală a parcursului școlar, de la învățământul primar la cel liceal
- **Recomandarea Consiliului UE privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții, 2018.**

Programa este elaborată potrivit modelului de proiectare curriculară centrat pe competențe. Construcția programei este realizată astfel încât să contribuie la dezvoltarea profilului de formare al absolventului. Din perspectiva disciplinei de studiu, orientarea demersului didactic are la bază *competența de sensibilizare și exprimare culturală* cu atributele prioritare esențiale pentru abordarea învățării într-un mod conștient și pe termen lung.

Structura programei școlare include, pe lângă *Nota de prezentare*, următoarele elemente:

- Competenţe generale
- Competenţe specifice şi exemple de activităţi de învăţare
- Domenii de conținut și conținuturi
- Sugestii de repertoriu
- Sugestii metodologice
- Bibliografie selectivă

Competenţele sunt ansambluri structurate de cunoştinţe, abilităţi şi atitudini dezvoltate prin învăţare, care permit identificarea şi rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte particulare diverse.

Competențele generale vizate jalonează achizițiile elevului pentru întregul ciclu liceal.

Competenţele specifice se formează pe parcursul unui an şcolar, sunt derivate din competenţele generale şi reprezintă etape în dobândirea acestora. Competenţele specifice sunt însoţite de exemple de activităţi de învăţare, care constituie modalităţi de organizare a activităţii didactice în scopul realizării competenţelor. Programa şcolară propune, cu caracter de exemplu, diferite tipuri de activităţi de învăţare, care integrează strategii didactice şi care valorifică experienţa concretă a elevului. Cadrul didactic are libertatea de a utiliza exemplele de activităţi de învăţare pe care le propune programa şcolară, de a le completa sau de a le înlocui, astfel încât acestea să asigure un demers didactic adecvat situaţiei concrete de la clasă. Se asigură, în acest fel, premisele aplicării contextualizate a programei şcolare şi proiectării unor parcursuri de învăţare personalizate.

Conținuturile învățării constituie elemente de bază ale domeniului, mijloace informaționale prin care se urmărește realizarea competențelor. Astfel, ele sunt grupate pe următoarele domenii de conținut:

- *Elemente de tehnică instrumentală specifică;*
- *Elemente de limbaj muzical;*
- *Aspecte culturale muzicale, interpretative și interdisciplinare.*

Sugestiile de repertoriu sunt prezentate separat pentru fiecare an de studiu. Repertoriu este un mijloc de realizare a competențelor, fiind indispensabil în progresul elevilor pe tot parcursul formării. Repertoriul este similar pentru disciplina *Instrument principal* și disciplina *Instrument secundar*. Pentru disciplina *Instrument la alegere* repertoriu este diferit, fiind considerată o disciplină de inițiere.

Sugestiile metodologice includ recomandări privind strategiile didactice şi elementele de evaluare formativă continuă și sumativă. Pornind de la competențele generale, sunt prezentate exemple de strategii de formare care contribuie la realizarea acestora și recomandări pentru strategii de evaluare.

Construcția programei permite susținerea elevilor în direcția exprimării artistice la instrument, concretizată în manifestări muzicale, constituind un demers complex ce integrează cunoștințe, deprinderi, competențe și de la celelalte discipline muzicale.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Operarea** cu elemente de limbaj specific în abordarea creaţiilor muzicale
CG2	**Valorificarea** potenţialului creativ în interpretare, operând cu limbajul de specialitate propriu artei muzicale

CLASA a IX-a
INSTRUMENT PRINCIPAL / INSTRUMENT SECUNDAR

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Operarea cu elemente de limbaj specific în abordarea creațiilor muzicale

CS 1.1. Formarea deprinderilor de tehnică instrumetnală în intonație
- *Exersarea intonației în game și arpegii cu patru alterații* - *Exersarea intonației în studii* - *Exersarea intonației în pasaje cromatice* - *Exerciții de dezvoltare a articulării sunetelor* - *Exerciții de intonare a ornamentelor*
CS 1.2. Identificarea elementelor de limbaj muzical
- *Citirea repertoriului, respectând indicațiile de tempo* - *Citirea repertoriului, respectând nuanțele* - *Citirea repertoriului, respectând indicațiile de caracter al lucrărilor*
CS 1.3. Redarea textului muzical corelată cu elemente de tehnică instrumentală
- *Interpretarea unei lucrări având un sunet echilibrat și expresiv* - *Utilizarea staccato-ului și legato-ului în studii* - *Utilizarea ornamentatiei scrise de catre autor*

CG 2 - Valorificarea potențialului creativ în interpretare, operând cu limbajul de specialitate

CS 2.1. Descifrarea unei partituri la prima vedere
- *Audiția lucrărilor muzicale din repertoriul abordat* - *Citirea la prima vedere a unor partituri muzicale* - *Analizarea formelor lucrărilor muzicale din repertoriu*
CS 2.2. Realizarea tehnică a textului muzical specifice zonei muzicale studiate
- *Studierea partiturii pornind de la un tempo rar, insistand la rezolvarea problemelor tehnice aparute in textul muzical* - *Analizarea cerințelor tehnice (poziții, respirație, articulație) în corelare cu stilul abordat* - *Exersarea abilității de a citi partituri simple, cu formule ritmice specifice repertoriului studiat*
CS 2.3. Realizarea expresivă a unei lucrări muzicale specifice zonei muzicale studiate
- *Auditia piesei ce urmeaza a fi interpretata* - *Prezentarea cursivă a unui program cu respectarea indicațiilor din partitură* - *Memorarea creativă a lucrărilor muzicale, coordonând mijloacele de expresie muzicală*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Elemente de tehnică instrumentală	Controlul respirației în timpul interpretării Tehnica articulării sunetelor prin utilizarea staccato-ului Tehnica utilizării legato-ului
Elemente de limbaj muzical	Apogiatura - element de ornamentare specific folclorului românesc Mordentul – element de ornamentare specific folclorului românesc Trilul – element de ornamentare specific folclorului românesc
Aspecte culturale muzicale și interdisciplinare	Repertoriu folcloric de dificultate medie Audierea critică a unor interpretări consacrate

SUGESTII DE REPERTORIU

Tehnică instrumentală	Repertoriu de piese
Game majore și minore până la 4 alterații Ioan Berci – Metoda de taragot, pag. 3 - 12 K. Gyula – Școala de taragot, pag. 5 - 10 J. Stowasser – Școala de taragot, pag. 3 - 9	Hora mare Hore din Caraș Soroc Pe loc Brâuri Ardelene Jocuri de doi Repertoriu muzical din zona de câmpie a banatului

CLASA a X-a
INSTRUMENT PRINCIPAL / INSTRUMENT SECUNDAR

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Operarea cu elemente de limbaj specific în abordarea creațiilor muzicale

CS 1.1. Formarea deprinderilor de tehnică instrumentală în intonație și ritmică
- *Exersarea intonației în game și arpegii cu cinci alterații* - *Exersarea intonației în studii și piese folclorice* - *Exercitii tehnice cu ritmuri diferite*
CS 1.2. Identificarea tehnicilor de executie si articulatie in interpretarea partiturilor.
- *Identificarea ritmurilor specifice zonei din care provin piesele muzicale* - *Identificarea tehnicilor de execuție a ritmurilor specifice* - *Identificarea tehnicilor de articulație a ritmurilor specifice zonei*
CS 1.3. Exersarea controlului respiratiei, menținând fluxului de aer
- *Exerciții pentru controlul respirației* - *Exerciții pentru menținerea fluxului de aer în vederea obținerii unui sunet stabil și expresiv* - *Conducerea coloanei de aer pe toate registrele instrumentului, în vederea omogenizării acesteia* - *Intonarea pieselor muzicale controlând fluxul de aer în timpul interpretării* - *Studierea schimbării registrelor instrumentului, pentru a deveni imperceptibilă* - *Constientizarea controlului respiratiei*

CG 2 - Valorificarea potențialului creativ în interpretare, operând cu limbajul de specialitate

CS 2.1. Redarea caracterului și a expresivității pieselor, utilizând dinamica
- *Audierea lucrărilor muzicale studiate* - *Analizarea caracterului pieselor muzicale* - *Intonarea pieselor muzicale respectând caracterul acestora* - *Intonarea pieselor muzicale respectând expresivitatea și dinamica indicată*
CS 2.2. Interpretarea unor lucrări cu dificultate ridicată, caracterizate prin schimbarea tonalităților
- *Exersarea pieselor muzicale în tempouri diferite* - *Exersarea preciziei ritmice utilizând metronomul* - *Exersarea schimbării tonalităților în interiorul pieselor muzicale*
CS 2.3. Dezvoltarea calităților interpretative
- *Audierea pieselor studiate, în diferite interpretări* - *Analizarea interpretărilor audiate* - *Interpretarea din memorie a pieselor muzicale studiate*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Elemente de tehnică instrumentală	Controlul respirației în timpul interpretării Tehnica articulării sunetelor prin utilizarea staccato-ului Tehnica utilizării legato-ului
Elemente de limbaj muzical	Apogiatura - element de ornamentare specific folclorului românesc Mordentul – element de ornamentare specific folclorului românesc Trilul – element de ornamentare specific folclorului românesc
Aspecte culturale muzicale și interdisciplinare	Repertoriu folcloric de dificultate medie Audierea critică a unor interpretări consacrate

SUGESTII DE REPERTORIU

Tehnică instrumentală	Repertoriu de piese
Game majore şi minore cu 5 alterații Ioan Berci – Metoda de taragot K. Gyula – Școala de taragot J. Stowasser – Școala de taragot	Doine De ascultat Brâuri Ardelene Jocuri de doi Repertoriu muzical din zona de munte a Banatului Doine și melodii din repertoriul ceremonialului de nuntă Piese în ritmuri diferite din diverse zone folclorice

CLASA a XI-a
INSTRUMENT PRINCIPAL / INSTRUMENT SECUNDAR

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Operarea cu elemente de limbaj specific în abordarea creațiilor muzicale*

CS 1.1. Dobândirea unor tehnici avansate
- *Exersarea intonației în game și arpegii cu șase alterații* - *Exerciții de staccato pe fiecare nota, pe toată intinderea instrumentului* - *Exerciții de dublu staccato pe fiecare nota, pe toată intinderea instrumentului*
CS 1.2. Identificarea caracteristicilor muzicale din diferite zone, în piesele interpretate
- *Audierea unor piese muzicale din diferite zone geografice* - *Analizarea diferențelor dintre piesele cu ritmuri diferite din diverse zone folclorice* - *Interpretarea unor piese muzicale din zone diferite evidențiind caracteristicile muzicale zonale*
CS 1.3. Aprofundarea deprinderilor de utilizare a elementelor e limbaj muzical
- *Audierea unor piese muzicale cu diferite probleme tehnice, inclusiv dublu staccato* - *Aplicarea tehnicii de dublu staccato în piesele muzicale interpretate* - *Analizarea modalităților de realizare tehnică a pieselor muzicale*

CG 2 - *Valorificarea potențialului creativ în interpretare, operând cu limbajul de specialitate*

CS 2.1. Interpretarea pieselor muzicale din diferite zone, respectând caracterul și stilul zonal
- *Audierea unor piese muzicale din diferite zone* - *Analizarea caracteristicilor zonelor de unde provin piesele muzicale* - *Interpretarea pieselor muzicale respectând caracterul și stilul zonei*
CS 2.2. Aprofundarea deprinderilor interpretative
- *Interpretarea unei piese muzicale în diferite tonalități* - *Interpretarea repertoriului cu negativ* - *Analizarea propriei interpretări*
CS 2.3. Pregatirea de catre profesor a elevului pentru comunicarea cu publicul in timpul prestatiei artistice
- *Tinuta scenica* - *Gestionarea emotiilor pe scena* - *Creearea unei legaturi intre solistul instrumentist si publicul din sala*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Elemente de tehnică instrumentală	Controlul respirației în timpul interpretării Tehnica articulării sunetelor prin utilizarea staccato-ului Tehnica utilizării legato-ului
Elemente de limbaj muzical	Apogiatura - element de ornamentare specific folclorului românesc Mordentul – element de ornamentare specific folclorului românesc Trilul – element de ornamentare specific folclorului românesc
Aspecte culturale muzicale și interdisciplinare	Repertoriu folcloric de dificultate medie Audierea critică a unor interpretări consacrate

SUGESTII DE REPERTORIU

Tehnică instrumentală	Repertoriu de piese
Game majore şi minore cu 6 alterații Ioan Berci – Metoda de taragot K. Gyula – Școala de taragot J. Stowasser – Școala de taragot	Melodii din Ardeal, Moldova, Oltenia, Maramureș, Bihor

CLASA a XI-a
INSTRUMENT PRINCIPAL / INSTRUMENT SECUNDAR

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - ***Operarea cu elemente de limbaj specific în abordarea creaţiilor muzicale***

CS 1.1. Stapanirea tuturor gamelor majore si minore.
- *Gama Do #i major + arpegiu.) Gama la# minor (Natural,armonic,melodic)+arpegiu* - *Gama Do b major+arpegiu Gama la b minor (Natural,armonic,melodic)+arpegiu* - *Exercitii tehnice pe toata intinderea instrumentului (terte, exercitii cromatice)*
CS 1.2. Dezvoltarea capacitatii de colaborare in ansambluri
- *Posibilitatea cunoasterii de catre elev a citirii si altor partituri (de exemplu cea de vioara)* - *Dobandirea de catre elev a deprinderii de a canta diverse partituri utilizand transpozitia.*
CS 1.3. Interpretarea la prima vedere a unei partituri tinand cont de tonalitate, masura si ritm.
- *Exersarea de fata cu profesorul a unor exercitii simple si capacitatea de a canta in sistem transpozitoriu de exemplu:cu un ton mai sus, sau alte variante.* - *Dezvoltarea capacitati de citire la prima vedere prima data in tempo rar, apoi accelerand ritmul (dupa posibilitatile elevului).*

CG 2 - ***Valorificarea potenţialului creativ în interpretare, operând cu limbajul de specialitate propriu artei muzicale***

CS 2.1. Dezvoltarea creativitatii interpretative prin improvizatii simple sau variatii ornamentale in stil traditional.
- *Utilizarea de catre elev de variatii ornamentale in mod special la cantecele doinite, care nu necesita incadrarea intr un anume ritm* - *Utilizarea grupetului, trilurilor, a glissando-ului in interpretarea cu predilectie a doinelor din zona Banatului.*
CS 2.2. Activitati la clasa in pregatirea elevului pentru viitorul muzical
- *Constientizarea controlului respiratiei* - *Asumarea lejeritatii tehnicii dobandite* - *Profesorul va urmari la clasa realizarea de catre elev a unei sonoritati cat mai expresive in cantatul la taragot*
CS 2.3. Profesorul va insista ca elevul sa dobandeasca o anumita expresivitate a repertoriului in fata publicului
- *Studiul in oglinda, un ajutor foarte important pentru elev in urmarirea unei ambujuri corecte, a unei pozitii corecte a mainilor cat si a corpului in timpul suflatului* - *Studierea partiturilor mai dificile este recomandat a se face cu ajutorul metronomului, pentru fixarea unui ritm cat mai corect al piesei*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Elemente de tehnică instrumentală	Controlul respirației în timpul interpretării Tehnica articulării sunetelor prin utilizarea staccato-ului Tehnica utilizării legato-ului
Elemente de limbaj muzical	Apogiatura - element de ornamentare specific folclorului românesc Mordentul – element de ornamentare specific folclorului românesc Trilul – element de ornamentare specific folclorului românesc
Aspecte culturale muzicale și interdisciplinare	Repertoriu folcloric de dificultate medie Audierea critică a unor interpretări consacrate

SUGESTII DE REPERTORIU

Tehnică instrumentală	Repertoriu de piese
Game majore și minore cu 7 alterații Ioan Berci – Metoda de taragot K. Gyula – Școala de taragot J. Stowasser – Școala de taragot	Melodii din toate zonele folclorice ale țării

SUGESTII METODOLOGICE

Programa îşi propune să ofere tehnologia însuşirii treptate şi sistematice atât a problemelor de tehnică instrumentală cât şi de interpretare. Acestea trebuie îmbinate armonios, de la simplu la complex, încât să asigure o evoluţie rapidă, diversificată, fără oscilaţii, permiţând un studiu raţional, riguros controlat al elevului pe tot parcursul evoluţiei sale.

Prezentul curriculum permite conturarea unor trasee individuale de dezvoltare şi evoluţie a tinerilor muzicieni, prin abordarea şi adaptarea materialului muzical la particularităţile şi dotarea intelectual – afectiv - fiziologică a fiecărui elev. Pe această linie, programa reprezintă pentru profesor un instrument de lucru ce permite deplasarea accentului de pe caracterul informativ pe cel formativ al învăţământului, centrând interesul pe elev şi opţiunile sale.

Structura şi conţinutul actual al acestei programe, vizează cerinţe profesionale superioare, în contextul unei largi libertăţi acordate profesorului de instrument în selectarea demersului didactic, a căilor, metodelor şi mijloacelor adecvate individualităţii elevului. Datorită acestui fapt, profesorul de instrument are sarcina de a selecţiona şi planifica materialul didactic al elevului în funcţie de particularităţile fiziologice, intelectuale şi afective, astfel încât să-i asigure acestuia o evoluţie concomitentă, continuă şi uniformă a celor două laturi fundamentale: tehnică şi artistică.

Pe lângă latura tehnică şi asimilarea unui repertoriu diversificat, accentul se pune şi pe latura artistică deoarece în această perioadă aspectul estetic se dezvoltă din ce în ce mai pregnant. Prin acumularea treptată şi progresivă de noi componente ale educaţiei instrumentale se va obţine scopul final şi anume formarea deprinderilor tehnice şi conturarea concepţiei interpretative, a personalităţii creatoare şi estetice a viitorului muzician interpret.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

Ioan Berci – Metoda de taragot
K. Gyula – Școala de taragot
J. Stowasser – Școala de taragot Luca Novac - Cantece din Banat Ed. Gordian 2006
Marius Cirnu - Melodii de joc din Banat Ed.Pardon 2007
Traian Marza - Culere de cantece din Bihor
Ghe.G. Pop - Folclor muzical din Maramures
George Sarbu - Cantece si jocuri populare
C. Arvinte si I. Rapa - Culegere de melodii pentru solisti instrumentisti

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Instituție de apartenență, localitate, județ
COORDONATOR MEC Prof. BOBEICĂ LILIANA	Ministerul Educației și Cercetării
COORDONATOR CNCE Prof. PAULIUC LĂCRĂMIOARA-ANA	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare
CONSULTANT ȘRIINȚIFIC Prof. Univ. Dr. DEDIU-SANDU VALENTINA	Academia Română
Prof. MARIUS CÎRNU	Liceul de Artă „Ion Vidu”, Timișoara

Anexa nr. 321

Programa școlară
pentru disciplina

ȚAMBAL
(instrument principal, instrument secundar și instrument la alegere)

Clasele a IX-a – a XII-a
Curriculum de specialitate (CS)

Filiera vocațională, profilul artistic, Specializarea muzică

Învățământ liceal

- 2026 –

Anexa nr. 321
Programa școlară pentru disciplina
Țambal (instrument principal, instrument secundar și instrument la alegere),
clasele a IX-a – a XII-a, *curriculum de specialitate (CS),*

- ***Filiera vocațională, profil artistic, specializarea muzică***

NOTĂ DE PREZENTARE

Programa școlară pentru ***Țambal*** (*Instrument principal, Instrument secundar și Instrument la alegere)* reprezintă o ofertă curriculară de specialitate pentru învățământul liceal, *filiera vocațională, profil artistic, specializarea muzică, secțiile muzică instrumentală și studii teoretice,* începând din anul școlar 2026-2027. Disciplinele în cadrul cărora se poate studia ***țambalul*** ca instrument muzical se regăsesc în *Anexa 10 la OMEC nr. 4350/20.06.2025 - Planul-cadru pentru învățământul liceal cu frecvență zi, filiera vocațională, profil artistic, specializarea muzică,* secțiile *Interpretare instrumentală* și *Studii teoretice muzicalu,* în *Curriculum de specialitate* (CS).

Studiul ***țambalului*** în liceu, ca instrument principal și instrument secundar, își propune pregătirea viitorilor instrumentiști pentru încadrarea acestora în formațiile instrumentale, ca solist sau acompaniament, asigurând totodată un nivel corespunzător pentru admiterea în învățământul superior.

Studiul ***țambalului*** în liceu, ca instrument la alegerea elevilor care studiază pianul ca instrument principal, își propune familiarizarea pianiștilor cu specificul acestui instrument, în vederea pregătirii în calitate de acompaniatori încadrați în diferite formații instrumentale.

Pentru studiul acestui instrument muzical, bugetul de timp alocat, în funcție de locul pe care îl ocupă în pregătirea de specialitate a elevilor, este următorul:

- 3 ore/săptămână pentru disciplina *Instrument principal*;
- 2 ore/săptămână pentru disciplina *Instrument secundar*;
- 1 oră/săptămână pentru disciplina *Instrument la alegere.*

În elaborarea programei, s-a avut în vedere raportarea la cadrul legislativ și documentele strategice generale și specifice care susțin studiul disciplinelor:

- **Legea învățământului preuniversitar** nr. 198/2023, cu modificările și completările ulterioare
- **Planurile-cadru pentru învățământul liceal**, OMEC nr. 4350/2025
- **Profilul de formare al absolventului**, OME nr. 6731/2023, care asigură coerența verticală a parcursului școlar, de la învățământul primar la cel liceal
- **Recomandarea Consiliului UE privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții, 2018.**

Programa este elaborată potrivit modelului de proiectare curriculară centrat pe competențe. Construcția programei este realizată astfel încât să contribuie la dezvoltarea profilului de formare al absolventului. Din perspectiva disciplinei de studiu, orientarea demersului didactic are la bază *competența de sensibilizare și exprimare culturală* cu atributele prioritare esențiale pentru abordarea învățării într-un mod conștient și pe termen lung.

Structura programei școlare include, pe lângă *Nota de prezentare*, următoarele elemente:

- Competenţe generale
- Competenţe specifice şi exemple de activităţi de învăţare
- Domenii de conținut și conţinuturi
- Sugestii de repertoriu
- Sugestii metodologice
- Bibliografie selectivă

Competenţele sunt ansambluri structurate de cunoştinţe, abilităţi şi atitudini dezvoltate prin învăţare, care permit identificarea şi rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte particulare diverse.

Competențele generale vizate jalonează achizițiile elevului pentru întregul ciclu liceal.

Competenţele specifice se formează pe parcursul unui an şcolar, sunt derivate din competenţele generale şi reprezintă etape în dobândirea acestora. Competenţele specifice sunt însoţite de exemple de activităţi de învăţare, care constituie modalităţi de organizare a activităţii didactice în scopul realizării competenţelor. Programa şcolară propune, cu caracter de exemplu, diferite tipuri de activităţi de învăţare, care integrează strategii didactice şi care valorifică experienţa concretă a elevului. Cadrul didactic are libertatea de a utiliza exemplele de activităţi de învăţare pe care le propune programa şcolară, de a le completa sau de a le înlocui, astfel încât acestea să asigure un demers didactic adecvat situaţiei concrete de la clasă. Se asigură, în acest fel, premisele aplicării contextualizate a programei şcolare şi proiectării unor parcursuri de învăţare personalizate.

Conținuturile învățării constituie elemente de bază ale domeniului, mijloace informaționale prin care se urmărește realizarea competențelor. Astfel, ele sunt grupate pe următoarele domenii de conținut:

- *Elemente de tehnică instrumentală specifică;*
- *Elemente de limbaj muzical;*
- *Aspecte culturale muzicale, interpretative și interdisciplinare.*

Sugestiile de repertoriu sunt prezentate separat pentru fiecare an de studiu. Repertoriu este un mijloc de realizare a competențelor, fiind indispensabil în progresul elevilor pe tot parcursul formării. Repertoriul este similar pentru disciplina *Instrument principal* și disciplina *Instrument secundar*. Pentru disciplina *Instrument la alegere* repertoriu este diferit, fiind considerată o disciplină de inițiere.

Sugestiile metodologice includ recomandări privind strategiile didactice şi elementele de evaluare formativă continuă și sumativă. Pornind de la competențele generale, sunt prezentate exemple de strategii de formare care contribuie la realizarea acestora și recomandări pentru strategii de evaluare.

Construcția programei permite susținerea elevilor în direcția exprimării artistice la instrument, concretizată în manifestări muzicale, constituind un demers complex ce integrează cunoștințe, deprinderi, competențe și de la celelalte discipline muzicale.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Operează cu elemente de limbaj specific în abordarea creațiilor muzicale**
CG2	**Valorifică potențialul creativ în interpretare, operând cu limbajul de specialitate**

CLASA a IX-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Operează cu elemente de limbaj specific în abordarea creațiilor muzicale*

CS 1.1. Descifrează la prima vedere o partitură muzicală
- *aplicarea formulelor ritmice specifice - exerciții de citire ritmică (solfegiere ritmică) a unor fragmente din studii sau piese, urmate de transpunerea imediată la țambal.* - *interpretarea aceluiași fragment muzical sub diverse indicații de tempo.* - *analiza și diferențierea practică a măsurilor simple și compuse, executând un studiu sau o gamă cu accente specifice fiecărui tip de măsură.*
CS 1.2. Identificarea elementelor de limbaj din textul muzical, corelate cu tehnica instrumentală corespunzătoare.
- *continuarea activităţii de dezvoltare a deprinderilor profesional-interpretative.* - *perfecţionarea tehnicii, agilităţii la instrument (tuşeul).* - *miscarea artistică, plastica mîinilor, mimica, sincronizarea liberă a mişcărilor, autocontrolul.* - *perfecţionarea tehnicii ricoşetului, aplicaturii, sistemului de pedalizare; cantilena, expresivitatea sunetului (tremolo).* - *perfecţionarea dinamicii şi articulaţiei.* - *asimilarea notelor ornamentale, specificul, diversitatea şi caracterul melismelor.* - *însuşirea tehnicii acordurilor.* - *studierea noțiunilor de acompaniament.* - *analiza auditivă a calităţii sunetului emis, intonaţiei, ritmului.* - *interpretarea pe două portative.* - *interpretarea în ansamblu; lectura la prima vedere.* - *- îngrijirea ţambalului, acordajul.*
CS 1.3. Corelarea execuției tehnice cu indicațiile din partitură.
- *identificarea structurilor formale - analiza formei muzicale a unei piese din repertoriul studiat.* - *identificarea motivelor, frazelor, secțiunilor, etc.* - *explicarea relației dintre forma muzicală și mijloacele de expresie folosite (dinamica, agogica, articulația) în fiecare secțiune.*

CG 2 - *Valorifică potențialul creativ în interpretare, operând cu limbajul de specialitate*

CS 2.1. Identifică elemente artistice, prin diverse procedee de atac și frazare
- *exersarea acelauiași studiu sau aceeași piesă scurtă, interpretând-o în două moduri contrastante, utilizând o paletă extinsă de nuanțe(dinamică) și variații de tempo(agogică).* - *interpretarea unui pasaj muzical cu diverse tipuri de articulație analizând cum schimbarea acesteia modifică caracterul și fraza muzicală.* - *marcarea și respectarea frazării, explicând modul în care frazarea contribuie la înțelegerea structurii melodice și a fluxului muzical.*
CS 2.2. Își formează capacitatea interpretativă muzicală coerentă în diferite stiluri și perioade muzicale.
- *studierea unei piese dintr-o anumită epocă/zonă etnografică și identificarea elementelor de limbaj specifice, pe care elevul le traduce apoi în decizii interpretative.* - *preluarea unui scurt motiv melodic sau ritmic din gamă/mod sau din studiul zilnic și dezvoltarea acestuia prin variații de tehnică, explorând diferitele culori sonore pe care le poate produce instrumentul.*

- *„exersarea prin imagini” - asocierea frazelor muzicale din repertoriu cu imagini, stări sau povești și încercarea de a le reda la instrument, adaptând calitatea sunetului și forța emisiei pentru a corespunde viziunii artistice.*
CS 2.3. Învață să își gestioneze emoțiile scenice prin pregătire mentală și emoțională.
- *efectuarea periodice a orei de instrument în sala de spectacole a școlii.* - *interpretarea unei lucrării muzicale, în prezența colegilor și a profesorilor, simulând un act artistic pe scenă.* - *participarea la audiții, concerte și concursuri interșcolare.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Elemente de tehnică instrumentală.	- tehnici de emisie sonoră - intonația funcțională: game, intervale și cromatizare; - ritm, metru, tempo; - exerciţii în atac şi de relaxare pentru tremolo; - antrenarea loviturilor duble, triple etc.; - exerciţii de însuşire a formulelor de acompaniament; - studierea gamelor cu toate semnele de alteraţie în terţe în diferite formule metro-ritmice (*pe două sunete şi în desfăşurare*); - însușirea gamelor frînte (*terţe, cvarte, cvinte, sexte*); - arpegiile lor (*simplu şi frînt*); - gama cromatică în terţe şi frîntă (*terţe mari şi mici*); - gama micşorată în terţe şi frînt; - septacordurile de sensibilă (d_{vii}); - septacordurile de dominantă (*simplu şi frînt*);
Elemente de notație și cultură muzicală.	- elemente de structură a melodiei: motiv, fraza, temă, perioadă, secțiune; - forme muzicale: lied, sonata, tema cu variațiuni, rondo, menuet, etc; - tehnici de emisie: vibrato, non-vibrato, nuanțe; - tehnici de articulație:articulație simplă, dublă, triplă, staccato, legato, etc - elemente de dinamică muzicală: p, mf, f, cresc. decresc. etc;
Aspecte interpretative.	- elemente stilistice specifice folclorului românesc, trill, legato, ornamente, apogiaturi, mordente, grupete, glissando, etc - genuri muzicale reprezentative zonelor etnofolclorice: doină, horă lentă, horă mișcată, sârbă, brâu, brează, învârtită, de doi, jiană hațegană, geampara, corăgheasc㠁, rustem, etc; - modurile populare utilizate în repertoriul folcloric: ionic, doric, frigic, lidic, mixolidic, locric, eolic. - elemente ritmice reprezentative: metru, formule ritmice, accente;

REPERTORIU (SUGESTII)

- **GAME, EXERCIŢII, STUDII:**

V.Brada, "30 de studii pentru ţambal"(Brno, 1997)
Studiile Nr.1– 30.
V.Crăciun, V. Sîrbu, "Metodă de ţambal", (Chişinău, 1982)
Pag.117 – V.Crăciun, Studiu in G-dur;
Pag.120 – V.Crăciun, Sîrbă-capriciu;
Pag.128 – V.Crăciun,Studiu (Fanfară).
I.T.Toth, I.Falka, "Cimbalomiskola", (Budapesta, 1958 sau 1967)
Partea II: Studiile Nr.67 – 70.
Allaga Geza, "18 Studii pentru ţambal", (Budapesta, 1990)
Studiile Nr.9 – 13.
Allaga Geza, "Cimbalom-iskola"(Budapesta)
Studiile Nr.4;6;7.
Transcripţie de V.Luţă, *I.F.Mazas, Studiu in A-dur;*
I.F.Mazas, Studiu in c-moll;
H.E.Kayzer, Studiu in G-dur, Op.20,Nr.20.
Kesmarky Arpad, "Czimbalom-iskola", (Budapesta, 1896)
Studiile Nr.172;183;189.
E.Ghilels, „Game şi arpegii".
Ch.Dancla, Studii,Op.73.
I.F.Mazas, Etude d'artiste, Op.36, caietul III.

- **PIESE FOLCLORICE:**

Alcătuitor I.Burdin, "Piese de concert pentru ţambal", (Cartea moldovenească, 1976)
Preludiu şi hora-capriccioso.
Aranjament V.Sîrbu, *"Variaţiuni de concert".*
V.Luţă, "Caiet pentru ţambal", Vol.IV, ("Ruxanda", Chişinău, 2006)
S.Creţu,"Sîrba de concert";
S.Creţu,"Busuiocul";
S.Creţu,"Studiu lăutăresc".
V.Crăciun, "Două piese de virtuozitate pentru ţampal şi orchestră", ("Grafema Libris", 2002)
Variaţiuni concertante.
V.Luţă, "Caiet pentru ţambal", Vol.I, ("Ruxanda", Chişinău, 1997)
T.Iordache,"Cîntec de dragoste";
T.Iordache,"Geaba mă mai duc acasă şi hora lui Leonard";
T.Iordache,"Hora ca la Rudari".
T. Iordache, *"Horă de la Popeşti"; "Doina transilvăneană"; "De doi".*
Alcătuitor D.Popiciuk , "Creaţii de concert pentru ţambal şi pian",(Kiev, 1981)
Melodii moldoveneşti;
Variaţiuni pe tema"Oi, pid vişneiu".

- **PIESE:**

V.Luţă, "Caiet pentru ţambal", Vol.3, ("Grafema Libris", Chişinău, 2004)
O.Negruţă, Capriccio;
V.Vilinciuc, Nouă preludii-improvizaţii, Nr. 4;5;6.
V.Luţă, "Caiet pentru ţambal", Vol.2, ("Ruxanda", Chişinău,1999)
L. van Beethoven, Fur Elize;
P.I.Ceaikovski-V.Luţă, Octombrie;
M. de Falla-V.Luţă, Cîntecul pescarului.

Alcătuitor I.Burdin, “Piese de concert pentru ţambal”, (Cartea moldovenească, 1976)
Fantezie.
Alcătuitor D.Popiciuk , “Creaţii de concert pentru ţambal şi pian”, (Kiev, 1981)
V.Polevoi, Rondo;
I.Stravinski, Scherzo.
Transcrpţie de V.Luţă , *N.R.-Korsakov, Zborul bondarului;*
F.Chopin, Preludiul Nr.4;
V.Vlasov, Paşii.

- **PIESE DESFĂŞURATE, FORMA AMPLĂ:**

Transcripţie V.Luţă, *N.Paganini, Campanella.*
J.V.Breval, *Sonata in G-dur, P.I, pentru violoncel şi pian.*
N.Budaşkin, *Variaţiuni de concert pe tema “Vot mcitsea troika pocitovaia”.*
W.A.Mozart, *Sonata Nr.5, pentru vioară.*

- **PIESE PENTRU ANSAMBLU:**

V.Crăciun, V. Sîrbu, “Metodă de ţambal”, (Chişinău, 1982)
I.S.Bach, Invenţie;
B.Bartok, Dans pentru copii;
Aranjament de V.Crăciun, Lung e drumul şi cotit;
Aranjament de V.Crăciun, Horă;
Aranjament de V.Sîrbu, Geamparale;
Aranjament de V.Sîrbu, Hora în bătăi;
Aranjament de V.Crăciun, Brîuleţul.
V.Luţă, “Caiet pentru ţambal”, Vol.5, (“Grafema Libris”, Chişinău, 2015)
E.Grieg-V.Luţă,”Dansul Anitrei”, duo ţambale.

CLASA a X-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Operează cu elemente de limbaj specific în abordarea creațiilor muzicale*

CS 1.1. Citeste la prima vedere o partitură muzicală.
- *analiza partiturii și identificarea vizuală a motivelor tematice și a secțiunilor formei (a-b-a', expoziție, dezvoltare, repriză, etc.).*
- *utilizarea mijloacelor de expresie specifice (dinamică, agogică, timbru) pentru a evidenția în mod clar delimitarea și caracterul fiecărui motiv și fraze.*
CS 1.2. Execută elemente de limbaj din textul muzical corelându-le cu tehnica instrumentală corespunzătoare.
- *realizarea unei prezentări (după ce a studiat o lucrarea), explicând structura formală și contextul istoric, arătând cum toate acestea i-au influențat deciziile de interpretare.*
- *alegerea unei fraze muzicale dificile din punct de vedere expresiv. elevul trebuie să propună soluții interpretative, explicând de ce fiecare variantă propusă este validă din perspectiva limbajului muzical.*
- *audierea a cel puțin două înregistrări diferite ale aceleiași piese de către interpreți renumiți și analiza comparativă a deciziilor lor interpretative, identificând diferențele și explicându-le din perspectiva stilului personal și a libertății creative.*
- *exerciţii în atac şi de relaxare pentru tremolo;*
- *antrenarea loviturilor duble, triple etc.;*
- *exerciţii de însuşire a formulelor de acompaniament;*
- *gamele cu toate semnele de alteraţie în sexte în diferite formule metro-ritmice (pe două sunete şi în desfăşurare); gamele frînte (terţe, cvarte, cvinte, sexte);*
- *arpegiile lor (simplu şi frînt); gama cromatică în sexte şi frîntă (sexte mari şi mici); gama micşorată în sexte şi frînt; septacordurile de sensibilă (d_{vii});*
- *septacordurile de dominantă (simplu şi frînt); 6–8 studii; 8–10 piese; 2–3 piese desfăşurate, de formă amplă.*
CS 1.3. Corelează execuția agogică cu indicațiile din partitură.
- *studierea unei lucrări din perioada barocă, clasică sau romantică sau românească și identificarea semnelor de agogică, dinamică și articulație specifice. execuția pasajelor punând accentul aceste indicații, demonstrând înțelegerea stilului epocii.*
- *exersarea articulației și agogicii în fragmente scurte.*
- *analiza unei lucrări scrise inițial pentru alt instrument (de exemplu, un lied pentru voce și pian) și adaptarea acesteia la posibilitățile tehnice ale țambalului, menținând în același timp intonația și caracterul expresiv al piesei.*

CG 2 - *Valorifică potențialul creativ în interpretare, operând cu limbajul de specialitate*

CS 2.1. Își dezvoltă expresivitatea artistică prin diverse procedee de emisie, atac și frazare.
- *analizarea unei piese din repertoriu, identificând forma muzicală, structura armonică(cadențe, modulații), frazele muzicale și elementele specifice de limbaj componistic.*
- *compararea diferitelor interpretări ale aceleiași lucrări, observând și argumentând diferențele în aplicarea indicațiilor de agogică, dinamică, articulație și caracter.*
- *executarea unui pasaj tehnic dificil sub două forme interpretative distincte, explicând alegerea de agogică, dinamică și frazare.*
CS 2.2. Își dezvoltă capacitatea interpretativă muzicală coerentă în diferite stiluri și perioade muzicale.

- *încurajarea elevului să depășească simpla reproducere a textului muzical și să exploreze latura sa creativă prin intervenții personale bazate pe cunoștințe teoretice.* - *interpretarea aceluiași pasaj tehnic cu schimbări schimbări intenționate de timbru pentru a reda un anumit caracter sau emoție, explicând ce anume a fost modificat la nivel tehnic.* - *analiza unei lucrări și prezentarea verbală a contextului istoric, a formei muzicale și a propriilor intenții interpretative.*
CS 2.3. Își dezvoltă atitudinea și prezența scenică.
- *exersarea mișcărilor corpului și ale mâinilor cu scopul de a le integra fluid și expresiv în contextul frazei muzicale, făcându-le să devină o parte naturală a discursului muzical.* - *analiza propriei posturi și mișcări cu ajutorul înregistrărilor video, urmărind corelarea între gestul fizic și intenția muzicală/expresivă.* - *analizarea înregistrărilor video ale unor concerte relevante susținute de artiști reprezentativi, urmărind prezența scenică și dialogul cu publicul.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Elemente de tehnică instrumentală.	- capacitatea de memorare şi concentrare; - capabilitatea de a interpreta liber în caracter rubato. - asimilarea unor noţiuni de improvizaţie; - continuarea activităţii de dezvoltare a deprinderilor profesional-interpretative; - perfecţionarea tehnicii, agilităţii la instrument (*tuşeul, glissando*); - urmărirea mişcării artistice, mimica, plastica mîinilor, coordonarea liberă a mişcărilor, autocontrolul; - perfecţionarea tehnicii ricoşetului, aplicaturii, sistemului de pedalizare; - cantilena, expresivitatea sunetului (*tremolo*); - dinamică şi articulaţie; - notele ornamentale, specificul, diversitatea şi caracterul melismelor; - însuşirea tehnicii acordurilor; acompaniamentul; - interpretarea pe două portative; - interpretarea în ansamblu; - analiza auditivă a calităţii sunetului emis, intonaţiei, ritmului; - lectura la prima vedere; îngrijirea ţambalului, acordajul.
Elemente de notație și cultură muzicală.	- utilizarea corectă a tehnicilor de articulație și emisie pentru dezvoltarea unei frazări corecte stilistic. - conştientizarea deprinderilor ineficiente în actul interpretării; - autoevaluarea ca parte esențială a procesului interpretativ;
Aspecte interpretative.	- timbralitate şi dinamică în redarea caracterului zonei interpretate; - agilitatea ca parte a tehnicii instrumentale; - identificarea de elemente melodice comune în cadrul structurii lucrărilor; - diversitatea metro-ritmică specifică zonei repertoriului studiat;

REPERTORIU (SUGESTII)

- **GAME, EXERCIŢII, STUDII:**

V.Brada, "30 de studii pentru ţambal"(Brno, 1997)
Studiile Nr.1– 30.
I.T.Toth, I.Falka, "Cimbalomiskola", (Budapest, 1958 sau 1967)
Partea II: Studiile Nr.67 – 70.
Allaga Geza, "18 Studii pentru ţambal", (Budapesta, 1990)
Studiile Nr.14;15;16.
Allaga Geza, "Cimbalom-iskola"(Budapesta)
Studiile Nr.4;6;7.
Transcripţie de V.Luţă, *I.I.Dotzauer, Studiul Nr.53(101).*
Kesmarky Arpad, "Czimbalom-iskola", (Budapesta, 1896)
Studiile Nr.189;196;209.
E.Ghilels, Game şi arpegii.
Ch.Dancla, Studii,Op.73.
I.F.Mazas, Etude d'artiste, Op.36, caietul III.

- **PIESE FOLCLORICE:**

Aranjament S.Creţu, *"Variaţiuni de concert".*
V.Crăciun, "Două piese de virtuozitate pentru ţambal şi orchestră", ("Grafema Libris", 2002)
"Variaţiuni concertante".
Alcătuitor D.Popiciuk, "Creaţii de concert pentru ţambal şi pian", (Kiev, 1981)
Fantezie pe doua teme ucraineşti.
V.Luţă, "Caiet pentru ţambal", Vol.I, ("Ruxanda", Chişinău, 1997)
T.Iordache,"Hora din Ialomiţa";
T.Iordache,"Cîntec de ascultare şi Sârba de la Săbăreni";
T.Iordache,"Variaţiuni pe tema "Foie verde şi-o crăiţă";
T.Iordache,"Ca la Breaza".
T. Iordache, "*Horă de la Popeşti";*
"Doina transilvăneană";
"De doi";
"Hora lăutărească";
"Jocul ciocănelelor";
"Ca la Breaza".

- **PIESE:**

V.Luţă, "Caiet pentru ţambal", Vol.2, ("Ruxanda", Chişinău,1999)
I.S.Bach-V.Luţă, Preludiu şi fuga;
S.Rachmaninov-V.Luţă, Preludiul in cis-moll;
Gr.Bacewicz-V.Luţă, Capriciu Nr.II.
V.Luţă, "Caiet pentru ţambal", Vol.3, ("Grafema Libris", Chişinău, 2004)
V.Vilinciuc, Nouă preludii-improvizaţii, Nr.7;8;9.
Gh.Mustea, Monodie;
A.Bojoncă, Fantezie";
V.Luţă, Dedicaţie.
Transcripţie de V.Luţă, *I.S.Bach, Alemanda şi jiga;*
I.S.Bach, Sarabanda şi jiga;
N.Paganini, Capriccio Nr.9;
I.T.Toth, I.Falka, "Cimbalomiskola", (Budapest, 1958 sau 1967)
Partea II: G.Geszler, Invenţiune inD-dur;

G.Geszler, Invenţiune in h-moll.

E.Kostenko, "Proizvedenia harikovskih compozitorov", Harkov, 1999)

L.Kotiuhin, Licărind auriu;
L.Donnik, Kazaţki kolo;
A.Gaidenko, Na sveati, Verbunk;
L.Donnik, Slobodjanskaia fantazia Nr.I;
A.Gaidenko,Trei piese de concert.

B. Szollos, "Cimbalom-muzsika", („Ediţio musica", Budapesta, 1978)

I.Bogar, Cinci piese;
M.Koczar, Trei piese.

- **PIESE DESFĂŞURATE, FORMA AMPLĂ:**

I.T.Toth, I.Falka, "Cimbalomiskola", (Budapest, 1958 sau 1967)

Partea II: B.Sarosi, Sonatina cimbalomra.

Transcripţie V.Luţă, *F.Mendelssohn-B., Introducţie şi rondo-capriccioso.*
I.S.Bach, *Concert in B-dur, pentru fagot.*
W.A.Mozart, *Sonata Nr.4, pentru vioară.*

- **PIESE PENTRU ANSAMBLU:**

V.Luţă, "Caiet pentru ţambal", Vol.5, ("Grafema Libris", Chişinău, 2015);

E.Grieg-V.Luţă,"Dansul Anitrei, duo ţambale;
Gh. Mustea, „Meditaţie", ţambal-nai;
I.S.Bach-V.Luţă, „Preludiu şi fuga", duo ţambale;
V.Vlasov-V.Luţă, „Basso-ostinato", ţambal-contrabas;
B.Bartok-V.Luţă,"Colinde româneşti", trio ţambale.

CLASA a XI-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Operează cu elemente de limbaj specific în abordarea creațiilor muzicale*

CS 1.1. Redă la prima vedere o partitură muzicală.
- *analiza partiturii lucrărilor studiate, pentru a identifica și marca funcțiile armonice principale. exersarea arpegiilor corespunzătoare acordurilor din pasajele respective, în contextul muzical, pentru a îmbunătăți intonația, lejeritatea mișcărilor și înțelegerea muzicală.* - *recunoașterea formei muzicale și delimitarea secțiunilor. justificarea alegerilor interpretative în funcție de caracterul și funcția fiecărei secțiuni.* - *experimentarea cu diferite tipuri de articulații și metode de atac în cadrul unui pasaj, argumentând alegerea în funcție de cerințele de caracter sau de structura ritmică.*
CS 1.2. Interpretează elementele de limbaj din textul muzical, corelate cu tehnica instrumentală corespunzătoare.
- *studierea pasajelor ritmice complexe din literatura specifică care implică grupări neregulate, poliritmii simple sau schimbări frecvente de măsură, prin exersarea conștientă a tactării în timp ce se cântă, pentru a asigura precizia ritmică în pasaje dificile.* - *variații ritmice improvizate pe un fragment melodic dat, păstrând structura armonică de bază, pentru a demonstra flexibilitate în operarea cu durata notelor și pauzelor* - *improvizaţia;* - *continuarea activităţii de dezvoltare a deprinderilor profesional-interpretative;* - *perfecţionarea tehnicii, agilităţii la instrument (tuşeul);* - *miscarea artistică, plastica mîinilor, mimica, coordonarea liberă a mişcărilor, autocontrolul;* - *perfecţionarea tehnicii ricoşetului, aplicaturii, sistemului de pedalizare;* - *cantilena, expresivitatea sunetului (tremolo);* - *dinamică şi articulaţie;* - *notele ornamentale, specificul, diversitatea şi caracterul melismelor;* - *însuşirea tehnicii acordurilor; acompaniamentul;* - *interpretarea pe două portative;* - *interpretarea în ansamblu;* - *analiza auditivă a calităţii sunetului emis, intonaţiei, ritmului;* - *lectura la prima vista;* - *- îngrijirea ţambalului, acordajul.*
CS 1.3. Corelează execuția dinamică și indicațiile din partitură.
- *analiza comparativă a aceleiași lucrări pentru a identifica variațiile în notația dinamică și de tempo.* - *studiul lucrărilor din repertoriu prin analiza armonică și formală, identificarea motivului și a frazării specifice epocii/zonei și justificarea alegerilor dinamice.*

CG 2 - *Valorifică potențialul creativ în interpretare, operând cu limbajul de specialitate*

CS 2.1. Consolidează expresivitatea artistică prin diverse procedee de emisie, atac și frazare.
- *exersarea gamelor, arpegiilor și a studiilor tehnice cu accent pe obținerea unor culori sonore și timbruri diferite, explorând variații de presiune și atac.* - *interpretarea unei teme simple cu variațiuni de nuanțe, tempo-uri sau culori timbrale, menite să exprime stări emoționale diferite (bucurie, melancolie, tensiune etc.).*

- *utilizarea conștientă și controlată a diverselor modalități de atac, vibrato și timbru, adaptate cerințelor expresive ale repertoriului.*
CS 2.2. Consolidează capacitatea interpretativă muzicală coerentă în diferite stiluri și perioade muzicale.
- *interpretarea aceluiași fragment muzical folosind frazări diferite, cu înregistrarea și analiza critică a rezultatului, pentru a identifica soluția optimă în concordanță cu caracterul lucrării.* - *exersarea unor pasaje complexe în moduri diferite de articulație, pentru a obține sonorități contrastante.* - *improvizarea unei scurte fraze muzicale, urmărind crearea unei anumite stări emoționale sau a unui caracter impus.*
CS 2.3. Consolidează tehnicile de comunicare cu publicul prin intermediul unei interpretării expresive.
- *aplicarea justă a elementelor de limbaj muzical (frazare, dinamică, agogică) pentru redarea stilistică autentică a lucrărilor din repertoriu.* - *susținerea de audiții alături de profesorul corepetitor, punând accent pe dialogul muzical, echilibrul sonor și sincronizare ritmică.* - *realizarea de lecții deschise în care elevul interpretează o lucrare din repertoriu, urmată de discuții libere despre actul artistic alături de colegii de la clasă.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Elemente de tehnică instrumentală.	- elemente de limbaj: intonație funcțională, efecte sonore; - tehnica instrumentală de virtuozitate; - exerciţii în atac şi de relaxare pentru tremolo; - antrenarea loviturilor duble, triple etc.; - exerciţii de însuşire a formulelor de acompaniament; - gamele cu toate semnele de alteraţie în octave în diferite formule metro-ritmice (*pe două sunete şi în desfăşurare*); gamele frînte (*terţe, cvarte, cvinte, sexte, octave*); arpegiile lor (*simplu şi frînt*); - gama cromatică în octave şi frîntă; - gama micşorată în octave şi frînt; - septacordurile de sensibilă (d_{vii}); - septacordurile de dominantă (*simplu şi frînt*);
Elemente de notație și cultură muzicală.	- audiții comparate; - trăsături şi tehnici specifice lucrărilor muzicale din diferite perioade ale istoriei muzicii; - utilizarea corectă a tehnicilor, în vederea păstrării caracterului lucrării interpretate; - gândirea critică în procesul de dezvoltare a personalității artistice;
Aspecte interpretative.	- combinații de articulații: legato-staccato; - frazare expresivă și emotivă în lucrările rubato; - gestionarea eficientă a pasajelor dificile; - memorarea logică a repertoriului;

REPERTORIU (SUGESTII)

- **GAME, EXERCIŢII, STUDII:**

V.Brada, "30 de studii pentru ţambal", (Brno, 1997)
Studiile Nr.1– 30.
Allaga Geza, "18 Studii pentru ţambal"(Budapesta, 1990)
Studiile Nr.17;18..
Allaga Geza, "Cimbalom-iskola", (Budapesta)
Studiile Nr.1 – 7.
Transcripţie de V.Luţă, *I.F.Mazas, Studiu in A-dur;*
I.F.Mazas, Studiu in c-moll;
H.E.Kayzer, Studiu in G-dur, Op.20,Nr.20.
Kesmarky Arpad, "Czimbalom-iskola", (Budapesta, 1896)
Studiile Nr.209;260;281.
E.Ghilels, Game şi arpegii.
Ch.Dancla, Studii,Op.73.
I.F.Mazas, Etude d'artiste, Op.36, caietul III.

- **PIESE FOLCLORICE:**

Aranjament V.Sîrbu, *"Variaţiuni de concert".*
Aranjament S.Creţu, *"Sîrba de concert";*
"Busuiocul";
"Studiu lăutăresc".
V.Crăciun, "Două piese de virtuozitate pentru ţampal şi orchestră", ("Grafema Libris", 2002)
Variaţiuni la cîntecul popular Ciobănaş la oi m-aş duce.
V.Luţă, "Caiet pentru ţambal", Vol.I, ("Ruxanda", Chişinău, 1997)
T.Iordache,"Cîntec de dragoste";
T.Iordache,"Geaba mă mai duc acasă";
T.Iordache,"Hora ca la Rudari";
T.Iordache,"Ca la Breaza".
T. Iordache, "*Hora de la Midgidia";*
"Doina"Trandafir îmbobocit";
"Joc de doi";
"Doina"Cînd eram copil mic";
"Jocul ciocănelelor";
"Balada haiducească";
"Sîrba de la Midgidia";
"Nunească de la Craiova".

- **PIESE:**

V.Luţă, "Caiet pentru ţambal", Vol.2, ("Ruxanda", Chişinău,1999)
R.Shchedrin-V.Luţă, A la Albeniz;
F.Mendelssohn.-V.Luţă, Cântec fără cuvinte;
N.Paganini-V.Luţă, Capriccio Nr.24;
Gr,Bacewicz-V.Luţă, Capriccio Nr.II;
S.Rachmaninov-V.Luţă, Preludiu in cis-moll.
V.Luţă, "Caiet pentru ţambal", Vol.3" ("Grafema Libris", Chişinău, 2004)
B.Dubosarski, Reflectare;
V.Rotaru, Improvizaţie şi toccatină;
C.Rusnac, La oglindă.
A. Timofeev, *Viscol.*

Transcripţie deV.Luţă , *S.Rachmaninov, Preludiul Nr.5;*
F.Chopin, Valsul Nr.10, Op.69.
E.Kostenko, "Proizvedenia harikovskih compozitorov", Harkov, 1999)
L.Donnik, Slobodjanskaia fantazia Nr.2;
D.Zador, Improvizaţie.

- **PIESE DESFĂŞURATE, FORMA AMPLĂ:**

V.Luţă, "Caiet pentru ţambal", Vol.2, ("Ruxanda", Chişinău,1999)
F.Liszt-V.Luţă, Rapsodia ungară Nr.2.
I.Haydn-V.Luţă, Sonata Nr.11.
E.Kostenko, "Proizvedenia harikovskih compozitorov", Harkov, 1999)
L.Donnik, Sonata-epitafia dlea ţimbal s fortepiano.
I.Gaidenko, Concert pentru ţambal;
D.Zador, Concert pentru ţambal;
N.Gaidenko, Ţiganiada.

- **PIESE PENTRU ANSAMBLU:**

V.Luţă, "Caiet pentru ţambal", Vol.5, ("Grafema Libris", Chişinău, 2015);
M. de Falla-V.Luţă, „Dans spaniol", duo ţambale;
A.Haciaturean-V.Luţă, „Dansul cu săbii", trio ţambale.

CLASA a XII-a

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - *Operează cu elemente de limbaj specific în abordarea creațiilor muzicale*

CS 1.1. Interpretează la prima vedere o partitură muzicală.
- *identificarea și marcarea pe partitură a secțiunilor lucrării studiate, justificând alegerile pe baza temelor, tonalităților și modulațiilor.* - *discutarea modului în care înțelegerea formei muzicale influențează alegerea agogică și dinamică în execuție.* - *exersarea abilității de a reda corect ornamentele muzicale, în funcție de caracterul și stilul lucrării muzicale.*
CS 1.2. Redă textului muzical corelat cu elemente de tehnică instrumentală, asigurând fluiditatea discursului muzical.
- *utilizarea unor culori timbrale și dinamice diferențiate la nivel de frază, pentru a evidenția caracterul acestora.* - *exersarea dialogului cu profesorul corepetitor, în vederea realizării unei bune comunicări agogice și dinamice.* - *perfecţionarea tehnicii, agilităţii la instrument (tuşeul, glissando);* - *miscarea artistică, plastica mîinilor, mimica, coordonarea liberă a mişcărilor, autocontrolul;* - *perfecţionarea tehnicii ricoşetului, aplicaturii, sistemului de pedalizare;* - *cantilena, expresivitatea sunetului (tremolo);* - *dinamică şi articulaţie;* - *notele ornamentale, specificul, diversitatea şi caracterul melismelor;* - *însuşirea tehnicii acordurilor;* - *acompaniamentul;* - *îngrijirea ţambalului, acordajul;* - *analiza auditivă a calităţii sunetului emis, intonaţiei, ritmului;* - *lectura la prima vedere;* - *interpretarea pe două portative;* - *interpretarea în ansamblu.*
CS 1.3. Își însușește tehnicile interpretative indicate în partitură.
- *alegerea unui fragment dintr-o lucrare la alegere și prezentarea deciziilor interpretative, în ceea ce privește ornamentele, vibrato-ul, tipului de articulație, justificându-le pe baza contextului stilistic sau a convențiilor epocii.* - *înțelegerea și aplicarea diferențelor de execuție ale unei notații muzicale (trill, mordent, apogiatură, etc.), în funcție de perioada istorică sau a zonei etnofolclorice.* - *elaborarea unui studiu de caz interpretativ în care elevul alege o lucrare complexă și realizează o analiză formală și stilistică detaliată a acesteia, urmată de redactarea unei concepții interpretative personale, pe care o pune apoi în practică la instrument.*

CG 2 - *Valorifică potențialul creativ în interpretare, operând cu limbajul de specialitate*

CS 2.1. Aprofundează expresivitatea artistică prin diverse procedee de emisie, atac și frazare.
- *analiza și interpretarea unei lucrări de anvergură, aplicând în mod conștient mijloacele de expresie specifice epocii și stilului respectiv, justificându-și alegerile interpretative pe baza cunoștințelor de forme și istoria muzicii.*

- *interpretarea cu diverse nuanțe emoționale, prin exersarea aceluiași pasaj sau fragment muzical de cel puțin trei ori, încercând să transmită de fiecare dată o stare emoțională diferită, prin variația timbrului, vibrato-ului și a atacului, demonstrând controlul asupra culorilor sonore.* - *exerciții pentru perfecționarea diferitelor efecte sonore specifice țambalului.*
CS 2.2. Își perfecționează capacitatea interpretativă muzicală coerentă în diferite stiluri și perioade muzicale.
- *alegerea unei lucrări muzicale despre care trebuie să emită judecăți de valoare, referitoare la perioadă, caracter, stil sau zona de proveniență.* - *audierea unei lucrări muzicale și identificarea perioadei muzicale sau a zonei etnofolclorice.* - *înregistrarea audio-video a unei lucrări muzicale cântate de elev, analizând ulterior aspectele care pot fi îmbunătățite din punct de vedere al interpretării,*
CS 2.3. Prezintă expresiv repertoriul în fața publicului în vederea fixării atitudinii artistice.
- *pregătirea și interpretarea unei lucrări concertante complexe, punând accentul pe dialogul cu orchestra și pe expresivitatea frazării solo în raport cu structura amplă a formei muzicale.* - *elaborarea unui jurnal de studiu instrumental, notând progresul tehnic și expresiv* - *utilizarea concursurilor sau audiții școlare, ca mijloc de autoevaluare și feedback a actului artistic.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
Elemente de tehnică instrumentală.	- Exerciţii de îmbinare a tehnicii şi expresivităţii instrumentale; - Stabilitatea emisiei sonore pe toate planurile dinamice. - Exerciţii în atac şi de relaxare pentru tremolo; - Antrenarea loviturilor duble, triple etc.; - Exerciţii de însuşire a formulelor de acompaniament; - Gamele cu toate semnele de alteraţie în terţe, sexte, octave, decime în diferite formule metro-ritmice (*pe două sunete şi în desfăşurare*); - gamele frînte (*terţe, sexte, octave, decime*); arpegiile lor (*simplu şi frînt*); - gama cromatică în terţe, sexte, octave, decime şi frîntă (*terţe sexte, decime mari şi mici*); - gama micşorată în terţe, sexte, octave, decime şi frînt; septacordurile de sensibilă (D_{VII}); - septacordurile de dominantă (*simplu şi frînt*)
Elemente de notație și cultură muzicală.	- Utilizarea simultană a mai multor elemente de limbaj muzical; - Stabilitatea tehnică și emoțională pe parcursul etapelor pregătirii lucrării; - Crearea de exerciții proprii pentru rezolvarea provocărilor repertoriului; - Interpretarea autentică a repertoriului propus;
Aspecte interpretative.	- Redarea sensibilă și creativă a repertoriului; - Gestionarea eșecului și a succesului artistic; - Autoevaluare bazată pe criteriile de evaluare din standardul de performanță; - Modalități de manageriere a viitoarei cariere artistice.

REPERTORIU (SUGESTII)

- **GAME, EXERCIŢII, STUDII:**

V.Brada, "30 de studii pentru ţambal", (Brno, 1997)
Studiile Nr.1– 30.
I.T.Toth, I.Falka, "Cimbalomiskola", (Budapest, 1958 sau 1967)
Partea II: Studiile Nr.67 – 70.
Allaga Geza, "18 Studii pentru ţambal", (Budapesta, 1990)
Studiile Nr. 14;15;16;17;18.
Allaga Geza, "Cimbalom-iskola", (Budapesta)
Studiile Nr. 1 – 7.
Transcripţie de V.Luţă, *I.F.Mazas, Studiu in A-dur;*
I.F.Mazas, Studiu in G-dur, Op.36, Nr.60;
I.F.Mazas, Studiu in c-moll;
H.E.Kayser, Studiu in G-dur, Op.20,Nr.20.
Kesmarky Arpad, "Czimbalom-iskola", (Budapesta, 1896)
Studiile Nr.172;183;189;209;260;281.
E.Ghilels, Game şi arpegii.
Ch.Dancla, Studii,Op.73.
I.F.Mazas, Etude d'artiste, Op.36, caietul III.

- **PIESE FOLCLORICE:**

V.Crăciun, "Două piese de virtuozitate pentru ţampal şi orchestră", ("Grafema Libris", 2002)
Variaţiuni concertante;
Variaţiuni la cîntecul popular „Ciobănaş la oi m-aş duce".
V.Luţă, "Caiet pentru ţambal", Vol.I, ("Ruxanda", Chişinău, 1997)
T.Iordache,"Cîntec de ascultare şi Sîrba de la Săbăreni";
T.Iordache,"Cîntec de dragoste";
T.Iordache,"Variaţiuni pe tema"foaie verde si-o crăiţă";
T.Iordache,"Ca la Breaza".
T. Iordache, *"Horă de la Popeşti";*
"Doina transilvăneană";
"De doi";
"Doina"Trandafir îmbobocit";
"Balada haiducească";
"Nunească de la Craiova";
"Balada lui Corbea";
"Breaza de la Fîntînele";
"Cîntec de ascultare şi breaza";
"La cules de cucuruz";
"Hora flăcăilor";
"Doina Oltului";
"Hora moldovenească";
"Brîu pe şase ca la Muscel";
"Măi neicuţă, măi gorjene";
"Pasărea şi pitulicea";
"Doina Oltului".

- **PIESE:**

V.Luţă , "Caiet pentru ţambal", Vol.2, ("Ruxanda", Chişinău, 1999)
R.Shchedrin-V.Luţă, A la Albeniz;

F.Mendelssohn-V.Luţă, Cântec fără cuvinte;
N.Paganini-V.Luţă, Capriccio Nr.24;
Gr,Bacewicz-V.Luţă, Capriccio Nr.II;
S.Rachmaninov-V.Luţă, Preludiu in cis-moll.

V.Luţă, "Caiet pentru ţambal", Vol.3, ("Ruxanda", Chişinău, 2004)
B.Dubosarski, Reflectare;
I. Iachimciuc, Variaţiuni pe o temă;
A.Timofeev, Metaforă;
V.Rotaru, Improvizaţie şi toccatină;
C.Rusnac, La oglindă.

A. Timofeev, *Viscol.*

Transcripţie de V.Luţă, *S.Rachmaninov, Preludiul Nr.5;*
N.Paganini,Capriccio Nr.9;
I.S.Bach, Sarabanda şi jiga;
I.S.Bach, Alemanda şi jiga;
P. de Sarasate, Zigeunerweizen;
F.Chopin, Valsul Nr.10, Op.69.

Transcrpţie de V.Crăciun, *I.Albeniz, Asturia;*
P.I.Ceaikovski, Barcarolle;
A.Dvorak, Dans slav Nr.2;
F.Chopin, Valsurile Nr.7;13.

E.Kostenko, "Proizvedenia harikovskih compozitorov", (Harkov, 1999)
L.Donnik, Slobodjanskaia fantazia Nr.2;
D.Zador, Improvizaţie.

- **PIESE DESFĂŞURATE, FORMA AMPLĂ:**

V.Luţă, "Caiet pentru ţambal', Vol.2, ("Ruxanda", Chişinău, 1999)
I.Haydn-V.Luţă, Sonata Nr.11;
F.Liszt-V.Luţă, Rapsodia ungară Nr.2.

Transcrpţie deV.Luţă, *I.Haydn, Sonata Nr.12;*
G.Ernst-Luţă, „The last rose of summer";
I.Handel, Passacalia;
F.Liszt, Rapsodia ungară Nr.11.

E.Kostenko, "Proizvedenia harikovskih compozitorov", Harkov, 1999)
L.Donnik, Sonata-epitafia dlea ţimbal s fortepiano.
I.Gaidenko, Concert pentru ţambal;
D.Zador, Concert pentru ţambal;
A.Gaidenko, Ţiganiada.

- **PIESE PENTRU ANSAMBLU:**

V.Luţă, "Caiet pentru ţambal", Vol.5, ("Grafema Libris", Chişinău, 2015);
M. de Falla-V.Luţă, „Dans spaniol", duo ţambale;
A.Haciaturean-V.Luţă, „Dansul cu săbii", trio ţambale;
N.R.-KorsakovV.Luţă, Zborul bondarului, trio ţambale.

SUGESTII METODOLOGICE

Prin acest document se intenționează asigurarea pregătirii de specialitate a elevilor, dincolo de care, fiecare elev, sub îndrumarea cadrului didactic, își poate prefigura un traseu de evoluție performantă.

În clasa a IX-a, elevul continuă procesul de cunoaștere și aprofundare a instrumentului muzical ales. În clasele a X-a și a XI-a, elevul va consolida tehnica instrumentală, își va forma noi capacități interpretative, o bună gestionare a emoțiilor și creerea unui limbaj muzical propriu, în vederea unei dezvoltării personalității artistice. Începând cu clasa a XII-a, formarea unei concepții interpretative asupra artei muzicale va desăvârși demersul de perfecționare a potențialului artistic.

Alegerea repertoriului se va face în funcție de nivelul tehnic și interpretativ și de potențialul muzical al elevului. În situația unui repertoriu restrâns, privind lucrările din repertoriul clasic universal, se recomandă transpunerea, transcripția sau adaptarea unor repertorii adecvate din punct de vedere al dificultății, aparținând altor instrumente.

În operarea și valorificarea limbajului de specialitate, se recomandă:

Pentru clasa a IX-a:

- Preocuparea profesorului trebuie să fie definirea intonației, a emisiei și îmbunătățirea capacității de concentrare și rezistență la efort;
- Elevul trebuie sa cunoască elementele structurale a lucrărilor studiate, corelate cu tehnici de emisie și articulație.
- Dezvoltarea elementelor de tehnică și cultură muzicală, în vederea recunoașterii perioadelor istorice muzicale și a caracteristicilor zonelor etnofolclorice.

Pentru clasele a X-a și XI-a:

- Dezvoltarea rezistenței fizice, psihice și de memorare pentru a face față provocărilor repertoriale.
- Conștientizarea de către elev a ineficiențelor tehnice și stilistice și dobândirea de abilități pentru corectarea acestora.
- Diversificarea tehnicilor de articulație și de atac pentru a reda corect stilistic repertoriul propus.

Pentru clasa a XII-a:

- Stăpânirea de către elev a tehnicilor de intonație, emisie și atac dovedind lejeritate și control asupra mișcărilor corpului și a mânuirii instrumentului.
- Realizarea simultană a mai multor cerințe tehnico-interpretative, cum ar fi timbralitate, emisie, agilitate și atitudine scenică.
- Valorificarea cunoștințelor dobândite în anii de studiu, în vederea obținerii certificării de competențe profesionale
- Evidențierea sensibilității artistice și posibilităților tehnice prin interpretarea corectă stilistic a repertoriului abordat.

Repertoriul pentru verificare in decmbrie/ ianuarie, examen in mai

Pentru o dezvoltare complexă a elevului, profesorul are în vedere formarea capacităților de manageriere și eficientizare a timpului dedicat pentru studiul individual, de a dezvolta cultura muzicală și estetică a elevului prin auto-evaluare justă și de a crea activități pentru ca acesta să se poată exprima public(audiții, recitaluri). Profesorul va oferi elevului modele artistice de interpretare și va integra în cadrul orelor de instrument și mijloace audio-vizuale. Pentru a asigura o pregătire de bază a elevului, profesorul trebuie să parcurgă cu acesta:

- game majore și minore cu arpegii, în diferite forme de articulare;
- un număr de cel puțin 5 studii tehnico-melodice pe an;
- cel puțin 5 lucrări din lista de sugestii de repertoriu acoperind perioade stilistice diferite;

Pentru verificarea din luna decembrie-ianuarie, se recomanda ca elevul să prezinte:

- o gamă și un studiu
- o lucrare clasică
- o lucrare folclorică

Pentru examenul de final de an, se recomandă ca elevul să prezinte:
- o gamă si un studiu
- o lucrare din repertoriul clasic universal
- o lucrare folclorică
- o lucrare în stil rubato (doină, baladă)

În acest document, repertoriul are valoare de sugestie, rămânând la latitudinea profesorului să propună și alte repertorii, ținând cont de particularitățile de dezvoltare fizică, psihică și intelectuală a elevilor.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

Crăciun V., Sîrbu V. – Metodă de țambal, Chișinău, 1982
Crețu S. – Piese pentru țambal și pian - Chișinău, 1990
Geza Allaga- 18 studii pentru țambal – Budapest, 1990
Luță V. – Caiet pentru țambal, vol. 1 – Ruxanda, Chișinău, 1997
Luță V. – Caiet pentru țambal, vol. 1I – Ruxanda, Chișinău, 1999
Luță V.– Caiet pentru țambal, vol. 1II – Grafema Libris, Chișinău, 2004
Luță V.– Caiet pentru țambal, vol. 1V – Ruxanda, Chișinău, 2006
Luță V. – Caiet pentru țambal, vol. V – Grafema Libris, Chișinău, 2015
Roșcovan V – Culegere de piese pentru țambal și pian – Lumina, Chișinău, 1993
Toth I.T. , Falka – Cimbalomiskola – Budapest, 1958

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Instituție de apartenență, localitate, județ
COORDONATOR MEC Prof. LILIANA BOBEICĂ	Ministerul Educației și Cercetării
COORDONATOR CNCE Prof. LĂCRĂMIOARA-ANA PAULIUC	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare
CONSULTANT ȘRIINȚIFIC Prof. Univ. Dr. VALENTINA DEDIU-SANDU	Academia Română
Prof. VALERIU LUȚĂ	Liceul de Muzică „Ciprian Porumbescu”, Chișinău, Rep. Moldova
Prof. VLADIMIR DUMINICĂ	Colegiul Național de Arte „Octav Băncilă”, Iași

EDITOR: PARLAMENTUL ROMÂNIEI — CAMERA DEPUTAȚILOR

MONITORUL OFICIAL

„Monitorul Oficial” R.A., Str. Parcului nr. 65, sectorul 1, București; 012329
C.I.F. RO427282, IBAN: RO55RNCB0082006711100001 BCR
și IBAN: RO12TREZ7005069XXX000531 DTCPMB (alocat numai persoanelor juridice bugetare)
Tel. 021.318.51.29/150, fax 021.318.51.15, e-mail: marketing@ramo.ro, www.monitoruloficial.ro

Relații cu publicul: șos. Panduri nr. 1, bloc P33, sectorul 5, București; 050651.
Tel. 021.401.00.73, 021.401.00.78/79/83.
Pentru publicări, încărcați actele pe site, la: https://www.monitoruloficial.ro, secțiunea Publicări.

5 948493 650300

Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 410 bis (Vol. 6)/14.V.2026 conține 1196 de pagini. Prețul: 1.794 lei

ISSN 1453—4495

Acest număr al Monitorului Oficial al României a fost tipărit în afara abonamentului.